SACRORVM BIBLIORVM TOMVS SECVNDVS.

Biblioteka Śląska
2252555, IV

SECUNDUS

TOMUS

BIBLIOTHECÆ

SANCTORUM

II/X/8
II/X/8

QVI PER ANGELOS DICTVS EST SERMO
FACTVS EST FIRMVS
Heb. 2.

Biblioteka Śląska

BENEDICTI ARIAE MONTANI HISPALENSIS IN CHALDAICARVM PARAPHRASEΩN LIBROS ET INTERPRETATIONES

PRÆFATIO.

ARIAS *ſacrorum librorum Chaldaicas paraphraſes connumerari ſcimus, quæ tamen in hanc vſq; diem ad manus noſtras non venerunt. Cùm enim triplex Thargum plerunque celebretur (Thargum autẽ idem eſt Chaldæis, quod Paraphraſis Latinis) Babylonicum, ſcilicet, Hieroſolymitanum, atque Onkeloſij illud apud omnes peruulgatum: excepto Hieroſolymitano, & Onkeloſij, aliud præterea non vidimus. Vt autem Onkeloſij illud magnoperè celebratur; ita etiam Hieroſolymitanum magni nominis & auctoritatis eſt. Nos in regio hoc opere illud Onkeloſy, quod in Complutenſibus legitur, adhiberi curauimus. Quamuis autem ab eodẽ paraphraſte cæteros ſacræ ſcripturæ libros Chaldaico idiomate donatos eſſe plerique aſſerant: nos tamen ea de re quidquam certi affirmare non audemus. Ionathæ verò Vzielis filij ex veteri Synagoga viri doctiſſimi paraphraſis in duodecim prophetas, omniũ eruditorũ ſuffragio maximis laudibus celebratur. Js enim præter multa alia, quæ doctiſſimè exponit, præcipua quoque Chriſti myſteria et apertè explicat, & valde ſignificanter indicat. Huius autem viri etſi ſunt qui ſcripta in decalogum, et cæteros ſacræ ſcripturæ libros extare, & quæ ſe legiſſe dicant: antiqui tamen Hebræi qui Miſnaoth rapſodias concinnarunt, non ſolùm, nihil præterquam in Prophetas ab eo ſcriptum aſſerunt: verùm etiã ne plus ſcriberet, eaq; ratione ſacra myſteria nondum oportuno, ac ſtatuto tempore patefaceret, atq; ea ſatis eſſe exiſtimaret, quæ in Prophetarum monumentis docerentur, cœleſti voce admonitum volunt. Huius verò paraphraſes, Franciſcus ille Ximenius Cardinalis, qui ſacrarum literarum ſtudia hac etiam in parte promouere decreuerat (quod vltimo fato ſublatus præſtare non potuit) in membranis cum latina interpretatione ſcriptas apud Complutenſem Academiam depoſuit, vt ab ea in Chriſtianæ Reip. vtilitatem aſſeruarentur. Quæ Academia tum vt tanti viri, & de re literaria optimè meriti, dum viueret, honeſtiſſimo deſiderio ſatisfaceret, tum etiam pro eo quo eſt erga ſtudioſos homines amore, ac beneuolentia, earum nobis copiam fecit, eáſque nos huic operi, Philippi Regis optimi & ſapientiſſimi mandato, adiecimus. Hagiographos verò (quos vocant) vt Pſalterium, Job, Prouerbia Salomonis, ac reliquos libros, Ioſeph ille Cæcus Chaldaicè expoſuit: eiuſq; labor doctis viris ſatis probatur, licet in allegoriis nimius omnino iudicetur. huius paraphraſim in Latinum ſermonem conuerſam, ex eadem Complutenſi Bibliotheca Bibliis hiſce regiis addidimus. Reliqui verò ſunt hiſtorici libri qui priorum prophetarũ titulo inſcribuntur: quorum etiã Chaldaica extat paraphraſis: cuius quidem verus auctor quis fuerit, nondũ nobis in comperto eſt. Quod quidem opus, quatenus Hebraicæ lectioni ex æquo reſpondet, elegans certè atq; vtile eſt: ſed nonnullis adiectionibus, pleriſque in locis auctum, quæ neque cum reliquo auctoris ſtylo, ſi bene conferantur, neque etiam cum ſimplici Hebraicæ veritatis ſententia omnino cohærent. Quæ res Ximenium ipſum retardauit, quominus eam, priuſquã repurgandã curaret, paraphraſem ediderit. idq; ipſemet in ſuorũ Bibliorũ præfatione indicauit. Cùm is itaq; hoc exemplar probè repurgatũ deſcribi iuſſiſſet, &, vt latinitate donaretur, alicui tradidiſſet, illicò, vt iam diximus, diem obiit. Js verò liber apud priuatum aliquem remanſit: neque, vt eum Compluti inuenirem, fieri potuit. Sed neſcio qua ratione effectum eſt, vt illud ipſum exemplar correctum atque expurgatum cum initio primi tantùm capitis Ioſue Latinè reddito ab aliquo forſan ſubreptum, dum Romæ venale exponeretur, incideret in Andream Maſium, qui tunc temporis in vrbe erat, virum tum pietate inſignem, tum ob ſingularem eruditionem valdè conſpicuum, qui illud tunc emptum, atque in haſce regiones allatum nobiſcum poſtea communicauit. (eo viſo manum eorum à quibus cætera Complutenſia exempla-*

exemplaria Chaldaicè & Latinè exarata ſunt, ſtatim agnouimus) quòd quidem nos, tum propter inſignem vtilitatem, quæ ex eo percipi poteſt, tum etiam ad totius operis ornamẽtum, cæteris hiſce adiecimus. In eo, additiones illæ, quæ in cæteris vulgatis exemplaribus habentur, certis capitibus notatæ erant: quorum magna pars, licet nihil habeat quod lectorem poſsit offendere: quia tamen apocryphum argumentum, & certum quoddam orationis genus continent, quod cum reliquo non ſatis cohæret, meritò adnotatæ, atque ab ipſius exemplaris contextu ſeparatæ conſpiciuntur. Hoc itaque repurgato exemplari à Maſio accepto, atque à nobis, qua potuimus, fide et diligẽtia, latinitate donato, in hiſce Bibliis præcipuè vſi ſumus: In cuius interpretatione religioni potiùs, quàm verborum ornatui, ſtuduimus: tum quia Chaldaici idiomatis tyronibus hac ratione conſultum putauimus, ſi vocem voci, ſchema ſchemati, & locutionem locutioni redderemus: quod quidem in cæteris exemplaribus, quotquot antehac in Latinam linguam cõuerſa ſunt, deſiderari comperimus: tum verò maximè, quòd ſemper eius ſententiæ fuerimus, vt in libris ſacris multò ſatius exiſtimauerimus verum & germanum eius linguæ, ex qua vertimus, ſenſum reddere, eiuſq; proprietatis ac modorum certam quandam habere rationem, quàm eius, in quã vertimus, ornatui, & elegantiæ tantùm inſeruire. Neque enim ſolùm quid à Spiritu ſancto, eiuſq; Prophetis, miniſtris, ac interpretibus dictũ, ſed quomodo dictum ſit, potiſsimũ obſeruandũ eſt: atq; eius qui dicit, elocutio, non autem interpretis eloquentia ſpectanda eſt. Neq; enim dubiũ eſt quin de ſententia ipſa, tum de auctoritate, ac orationis grauitate, ac etiam de ipſa ſimplicitate multùm detrahat is qui cum verbis ipſis, modos etiam, & figuras, ipſúmque dicendi genus, quàm poteſt, fideliter non refert: Ita enim fit, vt, dum barbariſmum, aut ſolœciſmum fortè vitat, in frigidum, inſulſum, & à re omnino alienum ſermonem incidat. Illud autẽ peruulgatum: Nec verbum verbo curabis reddere fidus Interpres: *nec tantæ auctoritatis eſt vt in diuinis ſermonibus locum habeat: nec ad eos pertinet qui aliena ſcripta in aliam linguam conuertunt: ſed eos præcipuè reſpicit, qui ex alieno poëmate, aut alio quouis opere, alio tamen ſcribendi genere, ſua contexunt: & ex heroicis fabulis tragœdias, aut comœdias componunt. Huius enim generis ſcriptores cùm non interpretẽtur, & vertant: ſed, aut imitentur, aut ſua ſcripta ex alienis cõpilare ſtudeãt, fidos interpretes agere non eſt opus. Deniq; quidquid ſentiant alij, nos in hac ſumus ſententia, vt exiſtimemus, iis, quibus ex peregrinis, & antiquis linguis in alias vertendũ eſt, non tam elegantiæ, & ornatus verborum eius idiomatis, quo cætera antiqua interpretantur, habendam eſſe rationem, quàm, vt elegantiam & ſplendorem (quod potiſsimum eſt) exactam figurarum annotationem, & tranſlationũ imitationem, ac deniq; indeclinabilium, vt aiunt, vocum antiquarum linguarum æquale pondus, qua fieri poteſt ſedulitate, & conſtãte ſibi in omnibus rebus diligentia, vbique reddant. Neque enim, exempli gratia, illud Latinis verbis expreſſum:* Irruit Spiritus à Domino, *ita ſignificanter dicitur, ac illud Hebraicè:* Irruit Spiritus à facie Domini, *aut Chaldaicè:* Irruit Spiritus ab ante Dominum. *Hebraica enim phraſi, prouidentia, & ſcientia Dei, Chaldaica auctoritas ſæpius, interdum etiam permiſsio diuina indicatur. Quiſquis igitur Latini ſermonis elegantiam à nobis ſcrupulosè requiret, ſciat is, id noſtrum inſtitutum non eſſe, vt verbis ſtudeamus: ſed nobis hoc tantùm propoſitum eſſe, vt in vertendis ſacræ Scripturæ libris, veritati in primis, mox etiam ſacrarum linguarum ſtudioſis, quantum poſſumus, noſtra opera, ſimpliciter conſulamus. atque hoc conſilio adducti, in libris Ioſue & Iudicũ, reiecto verborum cultu, religioni ac rei veritati, potiſsimùm dedimus operam. quos quidem libros ad comparandam in hiſtorico orationis genere cognitionem ſatis eſſe exiſtimauimus. Proinde in Regum hiſtoriis, in Pſalterio & aliis aliquantò liberiores & Latini ſermonis obſeruantiores nos præbemus, non quidem vt ab inſtituto noſtro diſcedamus: ſed, vt interpretatio aſperior illa quidem, longa exercitatione, longoq; vſu tandem exculta, atque expolita reddatur. Vt autem iis qui Latinè tantùm ſciunt hac etiam in parte ſatisfaceremus: ex Chaldaicis paraphraſibus duriores aliquot hoc loco annotatas expoſuimus.*

IN IOSVE,

CAP. I.

*Verſ.*7. In ſic. בְּכֵן .*i.* tũc *vel* hoc modo. *Nulla re linguarũ phraſes magis inter ſe differunt, quàm indeclinabilium partium vſu : eſt enim ſingularis & peculiaris cuique idiomati harum ratio & obſeruatio, habetque plerumque elegantem ſignificationem. Verſ.* 9. Exactoribus .*i.* præfectis.

CAP. II.

Verſ. 5. Et fuit tempus ad coniungendam portam .*i.* claudendi portas. *Hiſpani etiam dicunt* Iunta eſſas puertas. *Tropus eſt ab antecedenti. ſic verſ.*7. Et portam coniunxerunt .*i.* clauſerũt. *verſ.* 15. Et incatenauit eos fune de feneſtra. .*i.* Quaſi catena conſtrictos demiſit. *ſic & verſ.* 18. incatenaſti nos. 21. Sicut verbũ veſtrum ita fiat .*i.* iuxta verbum .22. Et ſederũt ibi .*i.* manſerunt.

CAP. III.

Verſ. 1. Quieuerunt .*i.* pernoctauerunt. 2. Caduceatores .*i.* præfecti. 3. vos tollemini de locis veſtris .*i.* proficiſcemini. 5. Faciet Dominus in medio veſtri ſeparationes, *idem ſignificat quod* mirabilia & miracula : *ſic Chaldaicè dicta, quòd à communi naturæ conſuetudine ſeparata edantur nouaque ſint, atque ideo admiranda.* 10. Deus conſtans] *Hebraicè*, Deus viues: *Latinè*, immortalis: *Chaldaicè*, קיים conſtãs *vel* permanens, *dicitur interpretatione Hebraici epitheti.* 14. Cùm ſurrexerunt populus ex tabernaculis ſuis] cùm proficiſcerentur. *nam qui proficiſcitur prius ſtat.* 15. Diebus meſſis] ęſtatis, *quo tempore meſſis eſt.* 16. procul remotæ] longè diſtantes. conſumptæ ſunt] defluxerunt. 17. Conſummauerũt omnis populus tranſire] perfecerunt tranſitum, *ſiue* finem fecerunt tranſeundi.

CAP. IIII.

Verſ. 13. Armati virtutis] exercitũ *vocat Chaldæus* virtutẽ, *vel* vim, *ſiue* potentiã. 21. Quòd interrogabunt filij veſtri cras.] *Dictio* אֲרִי *variis orationum modis adiungitur, cuius officium ſententia ipſa indicat, vt* כִּי *apud Hebræos : hoc in loco Latinorum* cùm *vel temporis vel conditionis reſpondet.*

CAP. VI.

Verſ. 5. In ipſo extendere] ipſis protrahẽtibus clangorem. 7. 9. 12. Armati virtutis] viri pugnaces, armis inſtructi & in exercitu diſpoſiti. 20. proſapiam] cognationem & familiam eorum qui ſanguine coniunctiſſimi ſunt. *Anguſtius eſt nomen* proſapię *quàm* tribus.

CAP. VII.

Verſ. 12. in auxilium eorum.] veſtrum. *nam de Iſraelitis ſermo eſt ſub tertia perſona.* 14. Secũdũ tribus veſtras] per tribus veſtras, *ſiue* iuxta rationem tribuum veſtrarum. 26. A fortitudine furoris ſui] ab ira furoris, *vel* ab impetu furoris. חֲרוֹן

CAP. VIII.

Verſ. 9. Et poſuerunt à ſeptentrione] caſtrametati ſunt. *Verbo* שָׂרָא .*i. ponere, manſionem, caſtrametationem, quietem & eiuſmodi multa ſignificant Chaldæi.* Et leua in haſta quæ in manu tua] leua haſtam, *Chaldaiſmus eſt, pro*, leua manum cũ haſta. Et intrauit ſol] occubuit, *vel* occidit. *elegantioribus verbis & magis propriis eam rem ſignificant Hebræi & Chaldæi quàm Latini: non enim ſol occidit, ſed ad inferiores orbis partes concedit.* Altare lapidum ſimplicium] integrorum. *& vlterius*, quòd non ſublatum eſt ſuper eos ferrum.] ſuper quos ferrum non eſt ſublatum.

CAP. IX.

Verſ. 5. vt Obleę] *Genus panis tenuiſſimi ex farina et aqua cõfecti ad ignẽ ferreis prælis toſtum. medici* nebulas *vocãt, quod ex præli notis foramina quædam refert. vulgaribus linguis noſtris ſatis notum eſt vocabulum Oblea.* 2. Auditionem] famam *publicam & certiſſimam, quæ neminem lateat.* 9. Et Ghogh regi Mathnan] *Locũ ab Hebræis* Baſſan *dictũ, Chaldæi paraphraſtæ vocant* Mathnã *ſemper, quod eorũ temporibus iam nomen eſſet mutatum, vt aliorum locorum quamplurium.* 14. Et leuauerunt] profecti ſunt. *verſ. vlt.* Et numerauit eos Ioſue] conſtituit, præfecit.

CAP. X.

Verſ. 2. Quòd illa magna à Ghay] *Comparationis oratio hoc modo Hebraicè et Chaldaicè fit*: magna à Ghay, magna prę Ghay, *ſiue* maior quã Ghay. *vt* dentes tui candidi à lacte .*i.* lacte cãdidiores. 5. Super Gibghon] contra Gibghon. *nanque eadem præpoſitio* עַל *variis Latinarum particularum officiis fungitur: nos conſtanter vertimus* Super, *cuius officium ex adiunctis indicatur.* 7. Populus facientium prælium] multitudo ad prędium apta & parata, prædiatores. 14. Ad accipiendum ante Dominum orationem hominis] vt oratio hominis ad verbum audita ex euentu probaretur. 17. numerat viros] conſtituit. 20. Et euaſio euaſerunt] Superſtites quidem euaſerunt. 26. in ore gladij] *Hebraica & Chaldaica phraſis*: in acie gladij; *ex qua tranſlatione dictum ab Iſaia*: gladius deuorabit vos. 34. defuſionis ex altitudine] decliuiũ mõtis: qua ex alto defundũtur aquæ. *Hiſpanè etiam* las vertientes del mõte. 35. Rekam Geah] *Loci nomẽ qui Hebraicè* Cades Barneagh *dicitur, iam tum vt videtur*

detur mutatum.

CAP. XI.

Verſ. 2. In depreſsione] in loco depreſsiore & humiliore. 5. Ego tradens vos] tradam vos. *certitudinẽ & præſentiam participium ſignificat.* 8. Confecit ad verbum gladij] occidit gladio, *vt Venetum exemplar habet.* 10. In ore gladij conſumere] in ore gladij conſumptionis, *vel* exterminationis. 13. Non defecit verb.] בטל irritum fecit, *vel* otioſum reddidit. 20. Ab ante Dominum fuit ad obdurandum] Domini conſilium fuit vt obdurarentur corda eorum. Sed enim propter diſperdendos eos] vt diſperderentur. *verſ. vlt.* Quieuit terra à faciendo bello] à belligerando.

CAP. XII.

Verſ. 1. Hæreditauerunt terram eorum in trãſitu Iordanis] vltra Iordanem. Vſque ad Iobeca fluuium filiorum Ammõ] נחלא *torrentem, fluuium & vallem ſignificat.*

CAP. XIII.

Verſ. 1. Senex intrans in dies] Senex longæuus: *qui iam ad occaſum declinat, vt ſol occidens dicitur intrare.* Cenſa eſt] cenſebitur. 23. Oppida earum] oppida *vel* vicos *interpretamur loca alicui vrbi adiacentia, atq; eodem iure vſa: quæ neque caſtella ſunt neque villæ. Hiſpani cum Arabibus* Aldeas, *aliæ in Europa linguæ* Burgos *vocant.*

CAP. XIIII.

Verſ. 14. Ab antiquis] olim, ab initio, antiquis temporibus.

CAP. XV.

Verſ. 5. Et terminus anterioris plagæ] orientalis, *namque initium locorum & dierum ab Oriente eſt.* 9. Et flectit terminus] declinauit, *vel* circuiuit. *& inferius verſ.* 11. circuibit. *idem eſt verbum Chaldæum* תאר. Et fuerunt exitus eius ad terminum maris,] ad littus maris. *mari ipſo terminata eſt hæreditas illa.*

CAP. XVI.

Verſ. 5. Ad proſapias] per *vel* ſecundum proſapias. 10. Non exterminauerunt] expulerũt.

CAP. XVII.

Verſ. 5. Et ceciderunt funes] ſortes. *Tranſlatio ſumpta à prædiorũ menſoribus, vt in Pſal.* funes ceciderunt mihi in præclaris. 9. Fluuiũ Kana] fluuiũ arundinibus *refertum ſignificare videtur nomen.* 12. Et manſit Kananæus ad habitandum] Cœpit Kananæus habitare.

CAP. XVIII.

Verſ. 4. Et mittemus eos] mittamus. *Futurum tempus omnibus ferè tẽporibus & modis aliarum linguarum reſpondet apud Chaldæos, præterquàm præſenti. ibidem,* ad os poſſeſsionum veſtrarum] iuxta poſſeſsiones veſtras. 6. Mittam ſortem] iaciam. 19. Ad ventum anteriorem] orientalem.

CAP. XIX.

Verſ. 29. Vſque ad vrbes arcium] vrbes caſtellis & arcibus munitas.

CAP. XX.

Verſ. 3. in non ſciendo, *ſiue* in non ſcientia] abſque ſcientia.

CAP. XXI.

Verſ. 11. Et ſpatia eius] ſuburbana.

CAP. XXII.

Verſ. 9. Ad Gilgelas Iordanis] ad limites *ſiue* terminos Iordanis. *Hinc Galilæarum nomen.* 20. In veſtro ædificare altare] in veſtra ædificatione altaris.

FINIS.

PROLOGVS B. HIERONYMI
PRESBYTERI IN LIBRVM
IOSVE.

IAndem finito Pentateucho Moysi, velut grandi fœnore liberati, ad Iesum filium Naue manum mittimus, quem Hebræi Iosue Ben-Nun, id est, Iosue filiũ Nun vocant: & ad Iudicum librum, quem Sophtim appellant: ad Ruth quoque, & Esther, quos iisdem nominibus efferũt. Monemusq; lectorem, vt siluã Hebraicorum nominũ, & distinctiones per membra diuisas, diligens scriptura conseruet: ne & noster labor, & illius studiũ pereat. Et vt imprimis (quod sæpe testatus sum) sciat, me non in reprehensionem veterum noua cudere, sicut amici mei criminantur; sed pro virili portione offerre linguæ meæ hominibus, quos tamen nostra delectant, vt pro Græcorum hexaplis, quæ & sumptu & labore maximo indigent, editionem nostram habeant. Et si cubi in antiquorum voluminum lectione dubitarint, hæc illis conferentes, inueniant quod requirunt. Maximè cùm apud Latinos tot sint exemplaria quot codices: & vnusquisque pro arbitrio suo vel addiderit, vel subtraxerit quod ei visum est: & vtique non possit verũ esse quod dissonat. Vnde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius, & sanctum opus venenata carpere lingua desistat; vel suscipiens, si placet, vel contemnens, si displicet. memineritque illorum versuum: Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Hæc feci sti, & tacui. Existimasti inique, quòd ero tui similis. Arguam te, & statuam illa cõtra faciem tuam. Quæ enim audientis vel legentis vtilitas est, nos laborando sudare, & alios detrahendo laborare, dolere Iudæos quòd calumniandi eis & irridendi Christianos sit ablata occasio, & Ecclesiæ homines id despicere, imò lacerare, vnde aduersarij torqueantur? Quòd si vetus eis tantùm interpretatio placet, quæ & mihi non displicet, & nil extra recipiendum putant; cur ea quæ sub asteriscis & obelis vel addita sunt vel amputata, legunt & negligũt? Quare Danielem iuxta Theodotionis traditionem Ecclesiæ susceperunt? Cur Origenem mirantur, & Eusebium Pamphili, cunctas editiones similiter differentes? Aut quæ fuit stultitia, postquam vera dixerint, proferre quæ falsa sunt? Vnde autem in Nouo Testamento probare poterunt assumpta testimonia, quæ in libris veteribus non habentur? Hæc dicimus, ne omninò calumniantibus tacere videamur. Cæterùm post sanctæ Paulæ dormitionem, cuius vita virtutis exemplum est, & hos libros, quos Eustochio virgini

gini Christi negare non potui, decreuimus, dum spiritus hos regit artus, prophetarum explanationi incumbere, & omissum iam diu opus quasi quodam postliminio repetere: præsertim cùm & admirabilis sanctusque vir Pammachius hoc idem literis flagitet: & nos ad patriam festinantes, mortiferos Sirenarum cantus surda debeamus aure transire.

ARGVMENTVM.

IESVS *filius Naue, typum Domini non solùm in gestis, verumetiam in nomine gerens, transit Iordanem, hostium regna subuertit, diuidit terram victori populo, & per singulas vrbes, viculos, montes, flumina, torrentes, atque confinia, Ecclesiæ cælestisq; Hierusalem spiritalia regna describit.*

שער בית יי השני

נביאים

ראשונים

נביאיא קדמיא

ΠΡΟΦΗΤΑΙ

ΠΡΩΤΟΙ.

PROPHETAE

PRIORES.

מלך במשפט יעמיד ארץ

PROVERB. XXIX.

א

1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן
2 מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * מֹשֶׁה
עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת־
הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
3 * כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם
נְתַתִּיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה׃
4 * מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל
נְהַר־פְּרָת כֹּל אֶרֶץ הַחִתִּים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא
5 הַשָּׁמֶשׁ יִהְיֶה גְּבוּלְכֶם׃ * לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ
לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה
עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ׃
6 * חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תַּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם׃
7 * רַק חֲזַק וֶאֱמָץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־
הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּךְ מֹשֶׁה עַבְדִּי אַל־תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין
וּשְׂמֹאול לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃
8 * לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ
יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב
בּוֹ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל׃
9 * הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תֵּחָת
כִּי עִמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃
10 * וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שִׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר׃
11 * עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ
אֶת־הָעָם לֵאמֹר הָכִינוּ לָכֶם צֵדָה כִּי בְעוֹד
שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה
לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן
לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ׃

IOSVE. Translat.B.Hieronymi.

INCIPIT LIBER IOSVE.

CAP. I.

1 A ET factum est post mortẽ
Moysi serui Domini, vt
loqueretur Dominus ad
Iosue filium Nun minis-
trum Moysi, & diceret ei:
2 *Moyses seruus meus mor
tuus est: Surge, & transi Iordanem istum,
tu & omnis populus tecum, in terram quã
3 ego dabo filiis Israel. *Omnem locum quẽ Deu. 11.c
calcauerit vestigiũ pedis vestri, vobis tra-
4 dam, sicut locutus sum Moysi. *A deserto
& Libano, vsq; ad fluuium magnum Eu-
phratem, omnis terra Ethæorum vsque
ad mare magnum contra Solis occasum
5 erit terminus vester. *Nullus poterit vo-
bis resistere cunctis diebus vitę tuæ. Sicut
B fui cum Moyse, ita ero tecum. non dimit-
6 tam nec derelinquam te. *Confortare, & Inf.3.b
esto robustus. Tu enim sorte diuides po- Heb.13.a
pulo huic terram, pro qua iuraui patri-
7 bus suis vt traderẽ eam illis. *Confortare Inf. eo.
igitur, & esto robustus valde, vt custodias Deu. 31.
& facias omnem legem quam prȩcepit ti- b.
bi Moyses seruus meus. Ne declines ab ea 3.Re.2.a
ad dexteram vel ad sinistram, vt intelli-
8 gas cuncta quæ agis. *Non recedat vo-
lumen legis huius ab ore tuo, sed medita-
beris in eo diebus ac noctibus, vt custo-
dias & facias omnia quæ scripta sunt in
C eo. tũc diriges viam tuam, & intelliges eã.
9 *Ecce præcipio tibi: Confortare & esto ro- Sup.eo.
bustus. noli metuere, & noli timere; quo-
niam tecũ est dominus Deus tuus in om-
10 nibus ad quæcunque perrexeris. *Præce-
pitque Iosue principibus populi, dicens:
11 *Trãsite per medium castrorũ, & impe-
rate populo, ac dicite: Præparate vobis ci-
baria; quoniam post diem tertium transi-
bitis Iordanem, & intrabitis ad possiden-
dam terram, quam dominus Deus vester
daturus est vobis.

תרגום יונתן

א

וַיְהִי בָּתַר דְּמִית מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן מְשַׁמְשָׁנֵיהּ דְּמֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 מֹשֶׁה עַבְדִּי מִית וּכְעַן קוּם
עֲבַר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין אַתְּ וְכָל עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דַאֲנָא יָהֵיב לְהוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 3 כָּל אַתְרָא דְתִדְרוֹךְ פַּרְסַת רַגְלֵיכוֹן
בֵּיהּ לְכוֹן יְהַבְתֵּהּ כְּמָא דְמַלֵּילִית עִם מֹשֶׁה׃ 4 מִמַּדְבְּרָא וּלְבְנַן הָדֵין וְעַד נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא פְּרָת כֹּל אַרַע חִתָּאֵי וְעַד יַמָּא רַבָּא מַעֲלָנֵי
שִׁמְשָׁא יְהוֹן תְּחוּמְכוֹן׃ 5 לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ קֳדָמָךְ כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ כְּמָא דַהֲוָה מֵימְרִי בְּסַעֲדֵיהּ דְּמֹשֶׁה כֵּן יְהֵי מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ לָא אֶשְׁבְּקִינָּךְ
וְלָא אֲרַחֲקִינָּךְ׃ 6 תְּקֵיף וְעֵלֵם אֲרֵי אַתְּ תַּחְסִין יָת עַמָּא הָדֵין יָת אַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהָתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן׃ 7 לְחוֹד תְּקֵיף
וְעֵלֵם לְחַדָּא לְמִטַּר לְמֶעְבַּד כְּכָל אוֹרַיְתָא דְפַקְּדָךְ מֹשֶׁה עַבְדִּי לָא תְסְטֵי מִינַּהּ יַמִּינָא וּשְׂמָאלָא בְּדִיל דְּתִצְלַח בְּכָל אֲתַר דְּתֵהָךְ׃
8 לָא יַעְדֵּי סִיפְרָא דְאוֹרַיְתָא הָדֵין מִפּוּמָךְ וְתֵהֵי הָגֵי בֵּיהּ יוֹמָם וְלֵילֵי בְּדִיל דְּתִטַּר לְמֶעְבַּד כְּכָל דִּכְתִיב בֵּיהּ אֲרֵי בְּכֵן תַּצְלַח יָת אָרְחָתָךְ
וּבְכֵן תַּכְשִׁיט׃ 9 הֲלָא פַּקֵּידְתָּךְ תְּקֵף וְעֵלֵם לָא תְּדְחַל וְלָא תִתְבַּר אֲרֵי בְּסַעֲדָךְ מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל אֲתַר דְּתֵהָךְ׃
10 וּפַקֵּיד יְהוֹשֻׁעַ יָת סָרְכֵי עַמָּא לְמֵימַר׃
11 עִבְרוּ בְּגוֹ מַשְׁרְיָתָא וּפַקִּידוּ יָת עַמָּא לְמֵימַר אַתְקִינוּ לְכוֹן זָוְדִין אֲרֵי בְּסוֹף תְּלָתָא יוֹמִין אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא הָדֵין לְמֵיעַל לְמֵירַת
יָת אַרְעָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן יָהֵב לְכוֹן לְמֵירְתַהּ׃

IOSVE.

CAP. I.

ET factum est post mortem 1
Moysi serui Domini, & locutus est Dominus Iosue filio Nun ministro Moysi, dicens:

* *Moyses seruus meus* 2
mortuus est: nunc igitur surgens transi Iordanem tu & omnis populus hic in terram, quam ego do eis.

* *Omnis locus ad quem ambulauerint vestigia pedum vestrorum, vobis dabo eum, sicut locutus sum Moysi.* 3

* *Desertum & Antilibanum vsque ad fluuium magnum fluuium Euphratem, omnem terram Ethæorum & vsq; ad mare magnum, à Solis occasu erunt termini vestri.* 4

* *Non resistet homo coram vobis cunctis diebus vitæ tuæ. & sicut fui cum Moyse, ita ero & tecum: & non derelinquam te, neque despiciam te.* 5

* *Confortare & esto robustus: tu enim diuides populo huic terram, quam iurauí patribus eorum vt traderem eis.* 6

* *Confortare igitur & esto robustus, vt custodias & facias sicut præcepit tibi Moyses seruus meus. & non declinabis ab eis ad dextram vel ad sinistram, vt intelligas in cunctis quæ feceris.* 7

* *Et nõ recedet liber Legis huius de ore tuo; & meditaberis in eo die ac nocte, vt intelligas facere omnia quæ scripta sunt in eo: tunc prosperabis vias tuas, & tunc intelliges.* 8

* *Ecce præcipio tibi, Confortare & esto robustus: nõ timeas neque terrearis; quoniam tecum dominus Deus tuus in omnem locum quò perrexeris.* 9

* *Et præcepit Iosue scribis populi, dicens:* 10

* *Transite per medium castrorum populi, et imperate populo, dicentes: Estote parati in cibariis; quoniam adhuc tres dies, & vos transitis Iordanẽ hunc, intrantes ad possidendum terrã, quam dñs Deus patrum vestrorum dat vobis.* 11

ΙΗΣΟΥΕ.

α'.

1 ΚΑΙ ἐγένετο μετὰ τὸν τελευτὸν μωυσῆ
δούλου κυρίου, καὶ εἶπε κύριος τῷ ἰησοῦ
υἱῷ ναυῆ τῷ ὑπουργῷ μωυσῆ, λέγων·
2 * μωυσῆς ὁ θεράπων μου τετελεύ-
τηκεν· νῦν οὖν διαβὰς διάβηθι τὸν ἰορ-
δάνην σὺ καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδω-
μι αὐτοῖς.
3 * πᾶς ὁ τόπος ἐφ' ὃν διαβῇ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν ὑ-
μῶν, ὑμῖν δώσω αὐτόν, ὃν τρόπον εἴρηκα τῷ μωυσῆ.
4 * τὴν ἔρημον καὶ τὸν ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ
μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου, πᾶσαν γῆν ἐθναίων, καὶ
ἕως τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, ἀφ' ἡλίου δυσμῶν ἔσαι
τὰ ὅρια ὑμῶν.
5 * οὐκ ἀνθίσταται ἄνθρωπος κατενώπιον ὑμῶν πά-
σας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ὡς ὤμοσα ἡμῖν μωυ-
σῆ, ὕτως ἔσομαι καὶ μετὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω σε,
οὐδ' ὑποστρέψομαί σε·
6 * ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου. σὺ γὰρ ἀποδιελεῖς τῷ λαῷ τούτῳ
τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς.
7 * ἴσχυε οὖν καὶ ἀνδρίζου, φυλάσσεσθαι καὶ ποιεῖν
καθότι ἐνετείλατό σοι μωυσῆς ὁ παῖς μου. καὶ οὐκ ἐκ-
κλινεῖς ἀπ' αὐτῶν εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά, ἵνα συνῇς ἐν
πᾶσιν οἷς ἐὰν πράξῃς.
8 * καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἡ βίβλος ἡ νόμου τούτου ἐκ τοῦ στό-
ματός σου, καὶ μελετήσεις ἐν αὐτῇ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἵνα
συνῇς ποιεῖν πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν αὐτῇ. τότε εὐοδώ-
σεις τὰς ὁδούς σου, καὶ τότε συνήσεις.
9 * ἰδοὺ ἐντέλλομαί σοι, ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, μὴ δειλιά-
σῃς, μὴ ὀκνήσῃς, ὅτι μετὰ σοῦ κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα
τόπον ἐὰν πορεύσῃ.
10 * καὶ ἐνετείλατο ἰησοῦς τοῖς γραμματεῦσι τοῦ λαοῦ,
λέγων·
11 * εἰσέλθετε κατὰ μέσον τῆς παρεμβολῆς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐν-
τείλασθε τῷ λαῷ, λέγοντες, ἑτοιμάζεσθε ἐπισιτισμόν, ὅτι
ἔτι τρεῖς ἡμέραι, ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην τοῦτον,
εἰσελθόντες κατασχεῖν τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πα-
τέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

BENEDICT. ARIA MONTANO INTERPRETE.

CAPVT PRIMVM.

ET fuit postquam mortuus est Moses seruus Domini, & ait Dominus ad Iosue filium Nun ministrum Mosis, dicens:
* Moses seruus meus mortuus est; & nunc surge, transi Iordanem istum tu & omnis populus iste, ad terram quam ego do ipsis filiis Israel. 3 Omnem locum quem calcauerit planta pedis vestri in eo, vobis dedi illum, quemadmodum locutus fui cum Mose. 4 A deserto & Libano isto, & vsque ad fluuium magnum, fluuium Perath, omnis terra Hhethæorum, & vsque ad mare magnum occasus Solis, erit terminus vester. 5 Non stabit homo ante te omnibus diebus vitæ tuæ. quemadmodum fuit verbum meum in auxilium Mosis, sic erit verbum meum in auxilium tuum: non derelinquam te, nec elongabo te.
6 Fortificare & roborare, quoniam tu possidere facies populum istum terram, quam iuraui patribus eorum me daturum eis.
7 Tantum fortificare & roborare valdè ad custodiendum vt facias iuxta omnem legem, quam præcepit tibi Moses seruus meus: ne declines ab ea ad dexteram neque sinistram; vt prospereris in omni loco quò ieris.
8 Non recedat liber Legis huius ab ore tuo; & eris meditans in eo die ac nocte, vt custodias ad faciendum sicut omne quod scriptum est in eo. nam insic prosperabis viam tuam, & insic intelliges. 9 Nonne præcepi tibi, Fortificare & roborare? ne timeas, nec frangaris: namque in auxilium tuum est verbum domini Dei tui in omni loco quò ieris. 10 Et præcepit Iosue exactoribus populi, dicendo: 11 Transite intra castra, & præcipite populo, dicentes: Præparate vobis commeatus; nam in fine trium dierum vos transitis Iordanem istum, vt ingrediamini ad possidendum terram, quam dominus Deus vester dabit vobis ad possidendum eam.

12 * וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אָמַר
יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃

13 * זָכוֹר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־
יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם
אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת׃

14 * נְשֵׁיכֶם טַפְּכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן
לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעַבְרוּ חֲמֻשִׁים לִפְנֵי
אֲחֵיכֶם כָּל גִּבּוֹרֵי הַחַיִל וַעֲזַרְתֶּם אוֹתָם׃

15 * עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־
הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן
לָהֶם וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ יְרֻשַׁתְכֶם וִירִשְׁתֶּם אוֹתָהּ
אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃

16 * וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ
נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ׃

17 * כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ
רַק יִהְיֶה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה
עִם־מֹשֶׁה׃

18 * כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יַמְרֶה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־
דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ׃

ב

1 * וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מִן־הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם
אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים חֶרֶשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה זוֹנָה וּשְׁמָהּ רָחָב
וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה׃

2 * וַיֵּאָמַר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ
הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר אֶת־הָאָרֶץ׃

3 * וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחָב לֵאמֹר הוֹצִיאִי
הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיִךְ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתֵךְ כִּי לַחְפֹּר
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ׃

12 * Rubenitis quoque & Gadditis, & dimidiæ tribui Manasse ait:

13 * Mementote sermonis quem præcepit vobis Moyses famulus Domini, dicens: Dominus Deus vester dedit vobis requiē Nu.32.b & inf.4.c
14 & omnem terram. * Vxores vestræ & filij vestri, ac iumenta manebunt in terra
D quam tradidit vobis Moyses trans Iordanem. vos autem transite armati ante fratres vestros, omnes fortes manu, & pug-
15 nate pro eis: * Donec det Dominus requiem fratribus vestris, sicut & vobis dedit: & possideant ipsi quoque terram quam dominus Deus vester daturus est eis: & sic reuertemini in terram possessionis vestræ; & habitabitis in ea quam vobis dedit Moyses famulus Domini trans Iordanem contra Solis ortum.

16 * Responderuntque ad Iosue atque dixerunt: Omnia quæ præcepisti nobis, faciemus, & quocunque miseris, ibimus.

17 * Sicut obediuimus in cunctis Moysi, ita obediemus & tibi. tātum sit dominus 1. Mach. 2.c
Deus tecum, sicut fuit cum Moyse.

18 * Qui contradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis sermonibus quos præceperis ei, moriatur. tu tantum confortare & viriliter age.

CAP. II.

1 A * Misit igitur Iosue filius Nū de Sethim duos viros exploratores in abscondito. & dixit eis: Ite & considerate terram vrbemque Hiericho. Qui pergentes ingressi sunt domū mulieris meretricis nomine Raab, & quieuerunt apud eam. Iaco.2.d Eph.11.f

2 * Nunciatumque est regi Hiericho, & dictum: Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis Israel, vt explorent terram.

3 * Misitque rex Hiericho ad Raab, dicens: Educ viros qui venerunt ad te, & ingressi sunt domum tuam. exploratores quippe sunt, & omnem terram considerare venerunt.

תרגום יונתן

12 וְלִשְׁבָטָא דְּרְאוּבֵן וּלְגָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְּמְנַשֶּׁה אֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְמֵימָר׃ 13 הֱווֹ דְכִירִין יָת פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יָתְכוֹן
מֹשֶׁה עַבְדָּא דַּייָ לְמֵימָר יְיָ אֱלָהֲכוֹן מְנִיחַ לְכוֹן וְיָהֵב לְכוֹן יָת אַרְעָא הָדָא׃ 14 נְשֵׁיכוֹן וְטַפְלֵיכוֹן וּבְעִירְכוֹן יֵהֲבוּן בְּאַרְעָא דְּיָהַב לְכוֹן
מֹשֶׁה בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא וְאַתּוּן תֶּעְבְּרוּן מְזָרְזִין קֳדָם אֲחוּכוֹן כֹּל גִּבָּרֵי חֵילָא וְתִסְעֲדוּן יָתְהוֹן׃ 15 עַד דְּיִנַּיַח יְיָ לַאֲחֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן וְיֵירְתוּן
אַף אִנּוּן יָת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן יָהֵיב לְכוֹן וּתְתוּבוּן לְאַרַע יְרוּתַתְכוֹן וְתֵרְתוּן יָתָהּ דְּיָהַב לְכוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַּייָ בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא מַדְנַח
שִׁמְשָׁא׃ 16 וַאֲתֵיבוּ יָת יְהוֹשֻׁעַ לְמֵימָר כְּכָל דְּפַקֵּדְתָּנָא נַעְבֵּד וּלְכָל אֲתַר דְּתִשְׁלְחִנָּנָא נְהָךְ׃
17 כְּכֹל דְּקַבֶּלְנָא מִן מֹשֶׁה כֵּן נְקַבֶּל מִינָךְ לְחוֹד יְהֵי מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ בְּסַעְדָךְ כְּמָא דַּהֲוָה בְּסַעְדֵיהּ דְּמֹשֶׁה׃
18 כָּל גְּבַר דְּיִסְרַב עַל מֵימְרָךְ וְלָא יְקַבֵּל יָת פִּתְגָמָךְ לְכֹל דְּתְפַקְּדִינֵיהּ יִתְקְטֵל לְחוֹד תְּקֵף וֶעֱלֵם׃

ב

1 וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן מִן שִׁטִּין תְּרֵין גַּבְרִין מְאַלְּלִין בְּרַז לְמֵימַר אֱזִילוּ חֲזוֹ יָת אַרְעָא וְיָת יְרִיחוֹ
וַאֲזִלוּ וְעָלוּ לְבֵית אִתְּתָא פּוּנְדָקִיתָא וּשְׁמַהּ רָחָב וּשְׁכִיבוּ תַּמָּן׃ 2 וְאִתְאֲמַר לְמַלְכָּא דִּירִיחוֹ לְמֵימַר הָא גַּבְרַיָּא אִתּוֹ הַלְכָא
בְּלֵילְיָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא׃ 3 וּשְׁלַח מַלְכָּא דִּירִיחוֹ לְוָת רָחָב לְמֵימַר אַפֵּיקִי גַּבְרַיָּא דַּאֲתוֹ לְוָתִיךְ דְּעָלוּ לְבֵיתִיךְ
אֲרֵי לְאַלָּלָא יָת כָּל אַרְעָא אֲתוֹ׃

* *Et Ruben, & Gad, & dimidiæ tribui* 12
Manasse ait Iosue:

* *Mementote sermonis Domini, quem præ-* 13
cepit vobis Moyses famulus Domini, dicens:
Dominus Deus vester dedit requiem vobis,
& dedit vobis terram hanc.

* *Vxores vestræ, & filij vestri, & iumen* 14
ta vestra habitent in terra, quam dedit vobis
Moyses trans Iordanem. vos autem transibitis
accincti priores fratribus vestris omnis fortis.
& auxiliabimini eis:

* *Quoad det requiem dominus Deus vester* 15
fratribus vestris, sicut & vobis; & possideāt
etiam isti terram, quam dominus Deus vester
dat eis. & reuertemini quilibet in possessio-
nem suam, quam dedit vobis Moyses trans Ior
danem ab ortu Solis.

* *Et respondentes Iosue dixerunt: Omnia* 16
quæcunque præceperis nobis, faciemus: & in
omnem locum, quò miseris nos, ibimus.

* *Iuxta omnia quæcunq; obediuimus Moy-* 17
si, obediemus tibi. cæterùm sit dominus Deus
noster tecum, sicut fuit cum Moyse.

* *At homo qui contradixerit tibi, & qui nō* 18
obedierit sermonibus tuis sicut præceperis ei,
moriatur. sed confortare, & viriliter age.

CAP. II.

ET misit Iosue filius Nun de Sethim duos 1
viros vt explorarent, dicens: Ascendite,
& videte terram & Hiericho. Et pergentes
ingressi sunt in domum mulieris meretricis, cui
nomen Raab. & quieuerunt illic:

* *Et nunciatum est regi Hiericho, dicentes:* 2
Ecce viri ingressi sunt huc de filiis Israel, vt
explorent terram.

* *Et misit rex Hiericho, & ait ad Raab,* 3
dicens: Educ viros qui ingressi sunt in do-
mum tuam nocte: vt explorent enim terram
venerunt.

12 * καὶ τῷ ῥουβὴλ, καὶ τῷ γὰδ, & τῷ ἡμίσει φυλῆς μα-
νασσῆ εἶπεν ἰησοῦς·

13 * μνήσθητε τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐνετείλατο ὑμῖν μωυ-
σῆς ὁ παῖς κυρίου λέγων, κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατέπαυ-
σεν ὑμᾶς, καὶ ἔδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην.

14 * αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ παιδία ὑμῶν καὶ τὰ κτηνη
ὑμῶν κατοικήτωσαν ἐν τῇ γῇ, ἣ ἔδωκεν ὑμῖν μωυσῆς πέ-
ραν τοῦ ἰορδάνου. ὑμεῖς δὲ διαβήσεσθε ὡπλισμένοι
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν πᾶς ὁ ἰσχύων. καὶ συμμαχήσετε αὐ-
τοῖς,

15 * ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελ-
φοὺς ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, & κληρονομήσωσιν καὶ οὗτοι
τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν αὐτοῖς. καὶ ἀπε-
λεύσεσθε ἕκαστος & εἰς τὴν κληρονομίαν ἑαυτοῦ, ἣν ἔδωκεν
ὑμῖν μωυσῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπ' ἀνατολῶν ἡ-
λίου.

16 * καὶ ἀποκριθέντες τῷ ἰησοῦ εἶπαν, πάντα ὅσα ἂν ἐν-
τείλῃ ἡμῖν ποιήσομεν, καὶ εἰς πάντα τόπον, οὗ ἐὰν ἀποσεί-
λῃς ἡμᾶς, πορευσόμεθα.

17 * κατὰ πάντα ὅσα ἠκούσαμεν μωυσῆ, ἀκουσόμεθά
σου. πλὴν ἔσω κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν μετὰ σοῦ, ὃν τρόπον ἦν
μετὰ μωυσῆ.

18 * ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἂν ἀπειθήσῃ σοι, καὶ ὃς ἂν μὴ ἀκού-
σῃ τῶν ῥημάτων σου καθότι ἂν ἐντείλῃ αὐτῷ, ἀποθανέτω.
ἀλλὰ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου.

β'.

* Καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ ἐκ σαττὶν δύο ἄν- 1
δρας κατασκοπεῦσαι, λέγων, ἀνάβητε & ἴδετε τὴν γῆν
καὶ τὴν ἱερειχώ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς οἰκίαν γυ-
ναικὸς πόρνης, ᾗ ὄνομα ῥαάβ. καὶ κατέλυσαν ἐκεῖ·

* καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ ἱερειχώ, λέγοντες, ἰδοὺ 2
ἄνδρες εἰσπεπόρευνται ὧδε ἐλθὼν ὑμῶν ἰσραὴλ κατασκοπεῦ-
σαι τὴν γῆν.

* καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἱερειχώ, καὶ εἶπεν πρὸς 3
ῥαάβ λέγων, ἐξάγαγε τοὺς ἄνδρας τοὺς εἰσπορευμέ-
νους εἰς τὸν οἶκόν σου τὴν νύκτα, κατασκοπεῦσαι γὰρ τὴν
γῆν ἦκασιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et tribui Reuben, & tribui Gad, & dimidiæ tribui Menasse dixit Iosue dicendo:
13 Estote memores verbi quod præcepit vobis Moses seruus Domini, dicendo: Dominus Deus vester requiescere fecit vos, & dedit vobis terram istam. 14 Vxores vestræ, & paruuli vestri, & pecora vestra manebunt in terra quam dedit vobis Moses vltra Iordanem: & vos transibitis armati ante fratres vestros omnes viri roboris, & adiuuabitis eos:
15 Quoad requiem det Dominus fratribus vestris sicut vobis; & possideant etiam illi terram quam dominus Deus vester dabit vobis; & reuertemini in terram possessionis vestræ, & possidebitis eam, quam dedit vobis Moses seruus Domini vltra Iordanem ad ortum Solis.
16 Et responderunt Iosue dicendo: Iuxta omne quod præcepisti nobis, faciemus: & ad omnem locum quò miseris nos, ibimus.
17 Sicut omne quod accepimus ex Mose, sic accipiemus ex te: tantum sit verbum domini Dei tui in auxilium tuum, quemadmodum fuit in auxilium Mosis. 18 Omnis vir qui rebellauerit contra verbum tuum, & non acceperit dictum tuum in quocumque præceperis ei, occidatur. tantum confortare & esto robustus.

CAP. II.

ET misit Iosue filius Nun à Sitim duos viros exploratores secretò, dicendo: Ite & videte terram & Iericho. & iuerunt, & ingressi sunt in domum mulieris cauponariæ; & nomen eius Rahhab: & cubuerunt ibi. 2 Et dictum fuit regi Iericho, dicendo: Ecce viri venerunt huc nocte ex filiis Israel ad explorandum terram. 3 Et misit rex Iericho ad Rahhab, dicendo: Produc viros qui venerunt ad te, qui ingressi sunt domum tuam; quoniam ad explorandum omnem terram venerunt.

4 * וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתִּצְפְּנוֹ וַתֹּאמֶר
כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאַיִן הֵמָּה׃
5 * וַיְהִי הַשַּׁעַר לִסְגּוֹר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצָאוּ לֹא
יָדַעְתִּי אָנָה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מַהֵר אַחֲרֵיהֶם
כִּי תַשִּׂיגוּם׃ 6 * וְהִיא הֶעֱלָתַם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם
בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג׃
7 * וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן עַל
הַמַּעְבָרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגָרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ
הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם׃
8 * וְהֵמָּה טֶרֶם יִשְׁכָּבוּן וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם עַל־הַגָּג׃
9 * וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן יְהוָה לָכֶם
אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נָפְלָה אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נָמֹגוּ כָּל־
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם׃
10 * כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מֵי יַם־
סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם
לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג
אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם׃
11 * וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ
מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם
מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת׃
12 * וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ־נָא לִי בַּיהוָה כִּי־עָשִׂיתִי עִמָּכֶם
חֶסֶד וַעֲשִׂיתֶם גַּם־אַתֶּם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם
לִי אוֹת אֱמֶת׃
13 * וְהַחֲיִתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אַחַי וְאֶת־אַחְוֹתַי
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמָּוֶת׃
14 * וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַּחְתֵּיכֶם לָמוּת
אִם לֹא תַגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתֵת יְהוָה לָנוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וֶאֱמֶת׃
15 * וַתּוֹרִדֵם בַּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר
הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת׃

4 * Tollensque mulier viros, abscondit;
& ait: Fateor, venerunt ad me, sed nescie-
5 bam vnde essent. * Cumque porta clau-
deretur in tenebris, & illi pariter exierũt:
nescio quò abierunt. Persequimini citò, &
6 comprehendetis eos. * Ipsa autem fe-
B cit ascẽdere viros in solarium domus suæ,
operuitque eos stipula lini quæ ibi erat.
7 * Hi autem qui missi fuerãt, secuti sunt
eos per viam quæ ducit ad vadum Iorda-
nis. illisque egressis statim porta clausa
est.
8 * Necdum obdormierant qui latebãt,
9 & ecce mulier ascendit ad eos: * Et ait:
Noui quòd Dominus tradiderit vobis
terram. etenim irruit in nos terror vester,
& elanguerunt omnes habitatores terræ.
10 * Audiuimus quòd siccauerit Dominus
aquas maris rubri ad vestrum introitum, Exo.14.e
quando egressi estis ex Ægypto: & quę fe-
ceritis duobus Ammorræorum regibus
qui erant trans Iordanem, Seon & Og,
quos interfeciſtis.
11 * Et hæc audientes pertimuimus, & e-
languit cor nostrum: nec remansit in no-
bis spiritus ad introitum vestrum. Domi-
nus enim Deus vester ipse est Deus in cæ-
lo sursum, & in terra deorsum.
12 * Nunc ergo iurate mihi per Domi-
num, vt quomodo ego misericordiam fe-
ci vobiscum, ita & vos faciatis cum do-
mo patris mei: detisque mihi verum sig-
num;
13 * Vt saluetis patrem meum & matrem,
fratres ac sorores meas, & omnia quæ il-
lorum sunt: & eruatis animas nostras à
morte.
14 * Qui responderunt ei: Anima nostra
sit pro vobis in mortem, si tamen non
prodideris nos. Cumque tradiderit nobis
Dominus terram, faciemus in te miseri-
cordiam & veritatem.
15 * Demisit ergo eos per funem de fe-
nestra. domus enim eius hærebat muro.

תרגום יונתן

4 וּדְבָרַת אִתְּתָא יַת תַּרְעִין גֻּבְרַיָּא וַאֲטְמָרַתְנוּן וַאֲמָרַת בְּקִשְׁטָא אֲתוֹ לְוָתִי גֻּבְרַיָּא וְלָא יְדָעִית אֵי מִנָּן אִינוּן׃
5 וַהֲוָת עִדָּן לְמֵיחַד תַּרְעָא בְּקִבְלָא וְגֻבְרַיָּא נְפָקוּ וְלָא יְדָעִית לְאָן אֲזָלוּ גֻּבְרַיָּא רְדָפוּ בְּפוּרְיַעַ בַּתְרֵיהוֹן אֲרֵי תַדְבְּקוּנוּן׃
6 וְהִיא אַסְקַתְנוּן לְאִגָּרָא וַאֲטְמַרְתְנוּן בְּטָעוּנֵי כִּיתָּנָא דְּסָרְירִין לָהּ עַל אִיגָּרָא׃ 7 וְגֻבְרַיָּא רְדַפוּ בָּתְרֵיהוֹן בְּאוֹרַח יַרְדְּנָא
עַד מְגִיזָתָא וְתַרְעָא אֶתְחַזוּ בָּתַר דִּנְפָקוּ רָדְפַיָּא בָּתְרֵיהוֹן׃ 8 וְאִינוּן עַד לָא שְׁכִיבוּ וְהִיא סְלִיקַת לְוָתְהוֹן לְאִגָּרָא׃
9 וַאֲמָרַת לְגֻבְרַיָּא יְדָעְנָא אֲרֵי יְהַב יְיָ לְכוֹן יַת אַרְעָא וַאֲרֵי אִיתְבְּרוּ אֵימַתְכוֹן עֲלָנָא וַאֲרֵי אִיתְבְּרוּ כָּל יָתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמֵיכוֹן׃
10 אֲרֵי שְׁמַעְנָא יַת דְּיַבֵּישׁ יְיָ יַת מֵי יַמָּא דְסוּף מִן קֳדָמֵיכוֹן בְּמֵיפַקְכוֹן מִמִּצְרַיִם וּדְעֲבַדְתּוּן לְתַרְעִין מַלְכֵי אֱמוֹרָאֵי דִּבְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא
לְסִיחוֹן וּלְעוֹג דַּגְמַרְתּוּן יַתְהוֹן׃ 11 וּשְׁמַעְנָא וְאִיתְמְסִי לְבָנָא וְלָא אִשְׁתְּאַרַת עוֹד רוּחַ בְּאֱנָשׁ מִן קֳדָמֵיכוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן
הוּא אֱלָהִים דִּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא מִלְעֵלָּא וְשַׁלִּיט עַל אַרְעָא מִלְרָע׃ 12 וּכְעַן קַיְמוּ כְעַן לִי בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֲרֵי עֲבַדִית
עִמְּכוֹן טִיבוּ וְתַעְבְּדוּן אַף אַתּוּן עִם בֵּית אַבָּא טִיבוּ וְתִתְּנוּן לִי אָת דְּקִשׁוֹט׃ 13 וְתִיחוּן יַת אַבָּא וְיַת אִמָּא וְיַת אַחַי וְיַת
אַחְוָתַי וְיַת כָּל דִּילְהוֹן וּתְשֵׁזְבוּן יַת נַפְשָׁתָנָא מִמּוֹתָא׃ 14 וַאֲמָרוּ לָהּ גֻּבְרַיָּא נַפְשָׁנָא מְסִירִין חֲלַף נַפְשֵׁיכוֹן לְמֵמַת אִם לָא
תְּחַוְיָן יַת פִּתְגָמָנָא דֵּין וִיהֵי כַּד יִתֵּן יְיָ לָנָא יַת אַרְעָא וְנַעֲבִיד עִמָּךְ טִיבוּ וְקִשׁוֹט׃ 15 וְשַׁלְשְׁלַתְנוּן בְּאַטוּנָא מִן חֲרַכָּא
אֲרֵי בֵיתָהּ בְּכוֹתֶל שׁוּרָא וּבְשׁוּרָא הִיא יָתְבָא׃

* *Et tollens mulier duos viros, abscondidit* 4
eos. & ait eis, dicens: Ingressi sunt ad me viri, & non scio vnde erant.

* *Postquam autem ianua claudebatur in* 5
tenebris, & viri exierunt: non scio quò abierunt. persequimini post eos, & comprehendetis eos.

* *Ipsa autem ascendere fecit eos in solarium,* 6
& occultauit eos in stipula lini constipata sibi in solario.

* *Et viri persecuti sunt post eos viam quæ* 7
ad Iordanem ad transitiones: & porta clausa est. & factum est vt exierunt persequentes post eos.

* *Et priusquam dormirent ipsi, et illa ascen-* 8
dit ad solarium ad eos:

* *Et ait ad eos: Noui quòd tradidit domi-* 9
nus Deus vester vobis terram: irruit enim timor vester in nos, & elanguerunt omnes habitantes terram à vobis.

* *Audiuimus enim quòd siccauit dominus* 10
Deus mare rubrum à facie vestra, quando egressi estis ex Ægypto. & quæcunque fecistis duobus regibus Amorræorum, qui erant trans Iordanem, Seon & Og, quos interfecistis eos.

* *Et audiētes nos obstupuimus in corde no-* 11
stro, & non fuit vltra spiritus in vllo à facie vestra, quoniam dominus Deus noster Deus in in cælo supra, & in terra deorsum.

* *Et nunc iurate mihi per dominum Deum* 12
vestrum, quoniam facio vobis misericordiam, & facietis & vos misericordiam in domo patris mei: & dabitis mihi signum verum.

* *Viuere permittetis domum patris mei,* 13
& matrem meam, & fratres meos, & sorores meas, & omnem domum eorum, & omnia quæcunque sunt illis: & eruetis animam nostram de morte.

* *Et dixerunt ei viri: Anima nostra pro* 14
vobis in mortem. & ipsa dixit: Cùm tradiderit Dominus vobis vrbem, facietis in me misericordiam & veritatem.

* *Et demisit eos per fenestram, quoniam do-* 15
mus illius in muro, & in muro ipsa habitabat.

4 * καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τοὺς δύο ἄνδρας ἔκρυψεν αὐτούς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς λέγουσα, εἰσεληλύθασι πρός με ⓐ ἄνδρες, καὶ οὐκ οἶδα πόθεν ἦσαν.

5 * ὡς δὲ ἡ πύλη ἐκλείετο ἐν τῷ σκότει, καὶ ⓐ ἄνδρες ἐξῆλθον, οὐκ ἐπίσαμαι ποῦ πεπόρευνται. καταδιώξατε ὀπίσω αὐτῶν, καὶ καταλήψεσθε αὐτούς.

6 * αὐτὴ δὲ ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δῶμα, καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἐν τῇ λινοκαλάμῃ τῇ ἐστοιβασμένῃ αὐτῇ ἐπὶ τοῦ δώματος.

7 * καὶ ⓐ ἄνδρες κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου ἐπὶ τὰς διαβάσεις. καὶ ἡ πύλη ἐκλείσθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον ⓐ καταδιώκοντες ὀπίσω αὐτῶν·

8 * καὶ πρὶν ἢ κοιμηθῆναι αὐτούς, ⓒ αὐτὴ ἀνέβη ἐπὶ τὸ δῶμα πρὸς αὐτούς.

9 * ⓒ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἐπίσαμαι ὅτι παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν ὑμῖν τὴν γῆν, ὅτι ἐπέπτωκεν γὰρ ὁ φόβος ὑμῶν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ κατέπηκτον πάντες ⓐ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀφ' ὑμῶν.

10 * ἀκηκόαμεν γὰρ ὅτι κατεξήρανεν κύριος ὁ θεὸς τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, ὅτε ἐξεπορεύεσθε ἐξ Αἰγύπτου. καὶ ὅσα ἐποιήσατε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν Ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῷ Σηὼν καὶ τῷ Ὤγ, οὓς ἐξωλεθρεύσατε αὐτούς.

11 * καὶ ἀκούσαντες ἡμεῖς ἐξέπηξαν τὴν καρδίαν ἡμῶν, ⓒ οὐκ ἔστη ἔτι πνεῦμα ἐν οὐδενὶ ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω.

12 * καὶ νῦν ὀμόσατέ μοι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι ποιῶ ὑμῖν ἔλεος, καὶ ποιήσετε καὶ ὑμεῖς ἔλεος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, καὶ δώσετέ μοι σημεῖον ἀληθινόν.

13 * ζωγρήσετε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, ⓒ τὴν μητέρα μου, καὶ τοὺς ἀδελφούς μου, ⓒ τὰς ἀδελφάς μου, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκον αὐτῶν, καὶ πᾶσα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ ἐξελεῖσθε τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐκ θανάτου.

14 * ⓒ εἶπαν αὐτῇ ⓐ ἄνδρες, ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀντὶ ὑμῶν εἰς θάνατον. ⓒ αὐτὴ εἶπεν, ὡς ἂν παραδῶ κύριος ὑμῖν τὴν πόλιν, ποιήσετε εἰς ἐμὲ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν.

15 * καὶ κατεχάλασεν αὐτοὺς διὰ τοῦ θυρίδος, ὅτι ὁ οἶκος αὐτῆς ἐν τῷ τείχει, καὶ ἐν τῷ τείχει αὐτὴ κατῴκει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et tulit mulier duos viros, & abscondit eos, & dixit: In veritate venerunt ad me viri, & non noui vndenam illi.

5 Et fuit tempus ad coniungendam portam in crepusculo; & viri exierunt, & non noui quonam iuerint. sequimini eum festinatione post eos, nam comprehendetis eos. 6 Et illa ascendere fecit eos in tectum, & abscondit eos in manipulis lini, qui ordinati fuerant illi super tectum. 7 Et viri persecuti sunt post eos per viam Iordanis vsque ad Vada: & portam coniunxerunt postquam egressi sunt persecutores post eos. 8 Et illi nondum cubuerant, & ipsa ascendit ad eos in tectum:

9 Et dixit viris: Sciu quòd dedit vobis Deus terram, & quòd cecidit terror vester super nos, & quòd fracti sunt omnes habitatores terræ à facie vestra. 10 Namque audiuimus quòd exsiccauit Deus aquas maris Suph à facie vestra, cùm exiissetis ex Ægypto: & quæ feciſtis duobus regibus Amorræi vltra Iordanem, Sion & Ghog, quòd confeciſtis eos.

11 Et audiuimus, & liquefactum est cor nostrum, & non relictus est amplius spiritus in homine à facie vestra: quia dominus Deus vester ipse est Deus, cuius maiestas in cælis desuper, & dominatur super terram deorsum.

12 Et nunc iurate mihi in verbo Dei; nam feci vobiscū bonitatem, & facietis etiam vos cum domo patris mei bonitatem: & dabitis mihi signum veritatis: 13 Et viuere facietis patrem meum, & matrem meam, & fratres meos, & sorores meas, & omnia quæ illis: & eripietis animas nostras à morte.

14 Et dixerunt ei viri: Anima nostra tradita pro animabus vestris ad moriendum, si non prodideritis dictum hoc. Et erit quando dederit nobis Dominus terram, & faciemus tecum bonitatem & veritatem.

15 Et incatenauit eos fune de fenestra: nam domus illius in pariete muri, & in muro illa habitabat.

16 * וַתֹּאמֶר לָהֶם הָהָרָה֙ לְכ֣וּ פֶן־יִפְגְּעוּ בָכֶ֣ם
הָרֹדְפִ֔ים וְנַחְבֹּתֶ֥ם שָׁ֖מָּה שְׁלֹשֶׁ֣ת יָמִ֑ים עַ֥ד שָׁ֛ב
17 הָרֹדְפִ֖ים וְאַחַ֥ר תֵּלְכ֖וּ לְדַרְכְּכֶֽם׃ * וַיֹּאמְרוּ֙ אֵלֶ֣יהָ
הָאֲנָשִׁ֔ים נְקִיִּ֖ם אֲנַ֣חְנוּ מִשְּׁבֻעָתֵ֑ךְ הַזֶּ֕ה אֲשֶׁ֥ר
18 הִשְׁבַּעְתָּ֖נוּ׃ * הִנֵּ֣ה אֲנַ֔חְנוּ בָּאִ֖ים בָּאָ֑רֶץ אֶת־
תִּקְוַ֣ת חוּט֩ הַשָּׁנִ֨י הַזֶּ֜ה תִּקְשְׁרִ֣י בַּחַלּ֗וֹן אֲשֶׁ֤ר
הוֹרַדְתָּ֙נוּ בּ֔וֹ וְאֶת־אָבִ֥יךְ וְאֶת־אִמֵּ֖ךְ וְאֶת־אַחַ֑יִךְ
וְאֶת־כָּל־בֵּ֥ית אָבִ֖יךְ תַּאַסְפִ֥י אֵלַ֖יִךְ הַבָּיְתָֽה׃
19 * וְהָיָ֗ה כָּל־אֲשֶׁ֤ר־יֵצֵא֙ מִדַּלְתֵ֣י בֵיתֵ֔ךְ הַח֖וּצָה
דָּמ֣וֹ בְרֹאשׁ֑וֹ וַאֲנַ֣חְנוּ נְקִיִּ֔ם וְכֹ֗ל אֲשֶׁ֤ר יִהְיֶה֙ אִתָּ֔ךְ
20 בַּבַּ֖יִת דָּמ֣וֹ בְרֹאשֵׁ֑נוּ אִם־יָ֖ד תִּהְיֶה־בּֽוֹ׃ * וְאִם־
תַּגִּ֣ידִי אֶת־דְּבָרֵ֣נוּ זֶ֔ה וְהָיִ֣ינוּ נְקִיִּ֔ם מִשְּׁבֻעָתֵ֖ךְ אֲשֶׁ֥ר
21 הִשְׁבַּעְתָּֽנוּ׃ * וַתֹּ֖אמֶר כִּדְבָרֵיכֶ֣ם כֵּ֑ן הוּא֙ וַתְּשַׁלְּחֵ֔ם
22 וַיֵּלְכ֖וּ וַתִּקְשֹׁ֥ר אֶת־תִּקְוַ֖ת הַשָּׁנִ֥י בַּחַלּֽוֹן׃ * וַיֵּלְכ֗וּ
וַיָּבֹ֙אוּ֙ הָהָ֔רָה וַיֵּשְׁב֥וּ שָׁ֖ם שְׁלֹשֶׁ֣ת יָמִ֑ים עַד־שָׁ֣בוּ
הָרֹדְפִ֗ים וַיְבַקְשׁ֥וּ הָרֹדְפִ֛ים בְּכָל־הַדֶּ֖רֶךְ וְלֹ֥א מָצָֽאוּ׃
23 * וַיָּשֻׁ֜בוּ שְׁנֵ֤י הָאֲנָשִׁים֙ וַיֵּרְד֣וּ מֵהָהָ֔ר וַיַּעַבְר֔וּ
וַיָּבֹ֕אוּ אֶל־יְהוֹשֻׁ֖עַ בִּן־נ֑וּן וַיְסַפְּר֣וּ לוֹ֔ אֵ֥ת כָּל־
24 הַמִּצְאוֹ֖ת אוֹתָֽם׃ * וַיֹּאמְר֣וּ אֶל־יְהוֹשֻׁ֗עַ כִּי־
נָתַ֤ן יְהוָה֙ בְּיָדֵ֔נוּ אֶת־כָּל־הָאָ֖רֶץ וְגַם־נָמֹ֣גוּ
כָל־יֹשְׁבֵ֥י הָאָ֖רֶץ מִפָּנֵֽינוּ׃

ג

1 * וַיַּשְׁכֵּ֤ם יְהוֹשֻׁ֙עַ֙ בַּבֹּ֔קֶר וַיִּסְע֥וּ
מֵהַשִּׁטִּ֖ים וַיָּבֹ֣אוּ עַד־הַיַּרְדֵּ֑ן הֽוּא֙ וְכָל־בְּנֵ֣י
2 יִשְׂרָאֵ֔ל וַיָּלִ֥נוּ שָׁ֖ם טֶ֥רֶם יַעֲבֹֽרוּ׃ * וַיְהִי֙
מִקְצֵ֣ה שְׁלֹשֶׁ֔ת יָמִ֔ים וַיַּעַבְר֥וּ הַשֹּׁטְרִ֖ים בְּקֶ֥רֶב
3 הַמַּחֲנֶֽה׃ * וַיְצַוּ֙וּ אֶת־הָעָ֣ם לֵאמֹ֔ר כִּרְאֹתְכֶ֗ם
אֵ֚ת אֲרֹ֣ן בְּרִית־יְהוָ֔ה אֱלֹהֵיכֶ֕ם וְהַכֹּהֲנִ֖ים
הַלְוִיִּ֣ם נֹשְׂאִ֑ים אֹתוֹ֙ וְאַתֶּ֣ם תִּסְעוּ֙ מִמְּקֹמְכֶ֔ם
וַהֲלַכְתֶּ֖ם אַחֲרָֽיו׃

16 *Dixitque ad eos: Ad montana cõscendite, ne fortè occurrant vobis reuertẽtes: ibiq; latitate tribus diebus, donec redeãt: & sic ibitis per viam vestram.
17 *Qui dixerunt ad eam: Innoxij erimus à iuramento hoc, quo adiurasti nos;
18 *Si ingredientibus nobis terram, signũ non fuerit funiculus iste coccineus: & ligaueris eum in fenestra per quam demisisti nos; & patrem tuum ac matrem fratresque, & omnem cognationem tuam congregaueris in domum tuam.
19 *Qui ostium domus tuæ egressus fuerit, sanguis ipsius erit in caput eius, & nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis qui tecum in domo fuerint, redũdabit in
D caput nostrum, si eos aliquis tetigerit.
20 *Quod si nos prodere volueris, & sermonem istum proferre in mediũ, erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti
21 nos. *Et illa respondit: Sicut locuti estis, ita fiat. Dimittensque eos vt pergerent, appendit funiculum coccineum in fenestra.
22 *Illi verò ambulantes peruenerunt ad montana; & manserũt ibi tres dies, donec reuerterentur qui fuerant persecuti. quærentes enim per omnem viam, non repe-
23 rerunt eos. *Quibus vrbem ingressis, reuersi sunt & descenderunt exploratores de monte, & transmisso Iordane venerũt ad Iosue filium Nun: narraueruntque ei
24 omnia quæ acciderant sibi: *atque dixerunt: Tradidit Dñs omnem terram hanc in manus nostras, & timore prostrati sunt cuncti habitatores eius. CAP. III.

1 IGitur Iosue de nocte cõsurgẽs mouit ca
A stra: egrediẽteſq; de Sethim venerũt ad Iordanẽ, ipse & omnes filij Israel, & mora-
2 ti sunt ibi per tres dies. *Quibus euolutis, transierunt prę cones per castrorũ mediũ:
3 *Et clamare cœperunt: Quando videritis arcam fœderis domini Dei vestri, & sacerdotes stirpis Leuiticæ portantes eam, vos quoque consurgite, & sequimini pcedẽtes.

תרגום יונתן

16 וַאֲמָרַת לְהוֹן לְטוּרָא אֱזִילוּ דִּילְמָא יְעָרְעוּן בְּכוֹן רָדְפַיָּא וְתִשְׁתְּמְרוּן תַּמָּן תְּלָתָא יוֹמִין עַד דִּיתוּבוּן רָדְפַיָּא וּבָתַר כֵּן תֵּהָכוּן לְאָרְחֲכוֹן׃
17 וַאֲמַרוּ לַהּ גֻּבְרַיָּא זַכָּאין אֲנַחְנָא מִמּוֹמָתֵךְ דָּא דְּקַיֵּימְתְּ עָלָנָא׃ 18 הָא אֲנַחְנָא עָלִין בְּאַרְעָא יַת תּוֹרָא דְּחוּט זְהוֹרִיתָא הָדֵין
תְּקְטְרִין בַּחֲרַכָּא דְּשַׁלְּחָתָנָא בֵּיהּ וְיַת אֲבוּךְ וְיַת אִמֵּךְ וְיַת אַחָךְ וְיַת כָּל בֵּית אֲבוּךְ תְּכַנְּשִׁין לְוָתֵיךְ לְבֵיתָא׃ 19 וִיהֵי כָּל דְּיִפּוֹק בַּר מִדָּשֵׁי
בֵּיתֵיךְ לְבָרָא חוֹבַת קְטוֹלֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וַאֲנַחְנָא זַכָּאין כָּל דִּי יְהֵי עִמָּךְ בְּבֵיתָא חוֹבַת קְטוֹלֵיהּ בְּרֵישָׁנָא אִם יַד אֱנָשׁ תְּהֵי בֵּיהּ׃ 20 וְאִם
תְּחַוְיִן יַת פִּתְגָמָנָא דֵּין וּנְהֵי זַכָּאין מִמּוֹמָתֵיךְ דְּקַיֵּימְתְּ עָלָנָא׃ 21 וַאֲמָרַת כְּפִתְגָמֵיכוֹן כֵּן הוּא וּשְׁלַחְתִּנוּן וַאֲזָלוּ וּקְטָרַת יַת תּוֹרָא דְּזָהוֹרִיתָא
בַּחֲרַכָּא׃ 22 וַאֲזָלוּ וְעָלוּ לְטוּרָא וִיתִיבוּ תַּמָּן תְּלָתָא יוֹמִין עַד דְּתָבוּ רָדְפַיָּא וּבְעוֹ רָדְפַיָּא בְּכָל אוֹרְחָא וְלָא אַשְׁכָּחוּ׃ 23 וְתָבוּ חֲרִין
גֻּבְרַיָּא וּנְחִתוּ מִן טוּרָא וַעֲבָרוּ וַאֲתוֹ לְוַת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְאִשְׁתְּעִיאוּ לֵיהּ יַת כָּל דְּעַרְעָא יַתְהוֹן׃ 24 וַאֲמָרוּ לִיהוֹשֻׁעַ אֲרֵי מְסַר יְיָ בִּידָנָא
יַת כָּל אַרְעָא וְאַף אִתְבְּרוּ כָּל יָתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמָנָא׃

ג

1 וְאַקְדֵּים יְהוֹשֻׁעַ בְּצַפְרָא וּנְטָלוּ מִשִּׁיטִין וַאֲתוֹ עַד יַרְדְּנָא הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבָתוּ תַּמָּן קֳדָם דְּיִעְבְּרוּן׃
2 וַהֲוָה מִסּוֹף תְּלָתָא יוֹמִין וְעַבְרוּ סָרְכַיָּא בְּגוֹ מַשְׁרְיָתָא׃ 3 וּפַקִּידוּ יַת עַמָּא לְמֵימַר בְּמֶחֱזֵיכוֹן יַת אֲרוֹן קְיָימָא דַּייָ אֱלָהָכוֹן
וְכַהֲנַיָּא וְלֵוָאֵי נָטְלִין יָתֵיהּ וְאַתּוּן תְּשְׁלוֹן מֵאַתְרֵיכוֹן וְתֵהָכוּן בָּתְרוֹהִי׃

Et dixit eis: Ad montana abite, ne occurrant vobis persequentes. & latitabitis illic tribus diebus, donec redeant persequentes post vos: & post hæc ibitis in viam vestram.

Et dixerunt viri ad eam: Innoxij sumus iuramento tuo hoc.

Eccenos intramus in partem ciuitatis, & pones signum, funiculum coccineum hunc ligabis ad feneſtram per quam demiſiſti nos per eã. & patrem tuum, & matrem tuam, & fratres tuos, & omnem domum patris tui congregabis apud te ipſam in domum tuam.

Et erit omnis qui egreſſus fuerit portam domus tuæ extra, reus ſibi ipſi erit: nos autem innocentes iuramento tuo hoc. & quicunque fuerint tecum in domo tua, nos rei erimus, ſi manus tetigerit eum.

Si autem quis nos iniuria affecerit, & reuelauerit ſermones noſtros hos, erimus innocentes à iuramento tuo hoc, quo adiuraſti nos.

Et dixit: Secundum verbum veſtrum, ſic ſit. & dimiſit eos, & iuerunt. & ligauit ſignum coccineum in feneſtra.

Et iuerunt & peruenerunt ad montana, & manſerunt ibi tres dies, donec reuerſi ſunt perſequentes. & quæſierunt perſequentes omnes vias, & non repererunt.

Et reuerſi ſunt duo iuuenes, & deſcenderunt de monte, & tranſierunt & venerunt ad Joſue filium Nun; & narrauerunt ei omnia quæ acciderant ſibi:

Et dixerunt ad Joſue: Quòd tradidit Dominus in manu noſtra omnem terram: et timore proſtratus eſt omnis habitans terram illam à nobis.

CAP. III.

ET manicauit Joſue manè, & profecti ſunt de Sethin, & venerunt vſque ad Jordanẽ ipſe & omnes filij Iſrael. et morati ſunt ibi antequam tranſirent.

Et factum eſt poſt tres dies, & tranſierunt ſcribæ per media caſtra:

Et præceperunt populo, dicentes: Quando videritis arcam fœderis domini Dei noſtri, & ſacerdotes & Leuitas portantes eã, et vos conſurgetis à locis veſtris, & ite poſt eam.

16 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰς τὸ ὄρυλὸ ἀπέλθατε μὴ συνθλίψωσιν ὑμῖν ⓓ καταδιώκοντες. καὶ κρυβήσεσθε ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας, ἕως ἂν ἐπιστρέψωσιν ⓓ καταδιώκοντες ὀπίσω ὑμῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν.

17 καὶ εἶπαν ⓓ ἄνδρες πρὸς αὐτὸν, ἀθῷοι ἐσμὲν τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ.

18 ἰδοὺ ἡμεῖς εἰσπορευόμεθα εἰς μέρος τῆς πόλεως, καὶ θήσεις τὸ σημεῖον, τὸ σπαρτίον τὸ κόκκινον ὃ σὺ ἐνδήσῃς εἰς τὸ θυρίδα δι' ἧς κατεβίβασας ἡμᾶς δι' αὐτῆς. καὶ τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου, καὶ πᾶσα τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου συνάξεις πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν οἰκίαν σου.

19 καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐξέλθῃ τὴν θύραν τῆς οἰκίας σου ἔξω, αὐτὸς ἔνοχος ἑαυτῷ ἔσται, ἡμεῖς δὲ ἀθῷοι τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ. καὶ ὅσοι ἂν ὦσιν μετὰ σοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἡμεῖς ἔνοχοι ἐσόμεθα, ἐὰν χεὶρ ἅψηται αὐτοῦ.

20 ἐὰν δέ τις ἡμᾶς ἀδικήσῃ, καὶ ἀποκαλύψῃ σοῦ λόγους ἡμῶν τούτους, ἐσόμεθα ἀθῷοι τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ, ὃν ὤρκισας ἡμᾶς.

21 καὶ εἶπεν, κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν, οὕτως ἔσται. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς, καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ ἔδησεν τὸ σημεῖον τὸ κόκκινον ἐν τῇ θυρίδι.

22 καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ ἦλθοσαν εἰς τὸ ὄρυλὸ, καὶ κατέμειναν ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας, ἕως ἐπέστρεψαν ⓓ διώκοντες. καὶ ἐξεζήτησαν οἱ καταδιώκοντες πάσας τὰς ὁδοὺς καὶ οὐχ εὗρον.

23 καὶ ἀπέστρεψαν ⓓ δύο νεανίσκοι καὶ κατέβησαν ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ διέβησαν. καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν υἱὸν Ναυῆ. καὶ διηγήσαντο αὐτῷ πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς·

24 καὶ εἶπαν πρὸς Ἰησοῦν, ὅτι παρέδωκε κύριος ἐν χειρὶ ἡμῶν πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ κατέπηκεν πᾶς ὁ κατοικῶν τὴν γῆν ἐκείνην ἀφ' ἡμῶν.

γ.

1 Καὶ ὤρθρισεν Ἰησοῦς πρωΐ καὶ ἀπῆραν ἀπὸ σαλτίν, καὶ ἦλθον ἕως τοῦ Ἰορδάνου αὐτὸς καὶ πάντες ⓓ υἱοὶ Ἰσραήλ. καὶ κατέλυσαν ἐκεῖ πρὸ τοῦ διαβῆναι.

2 καὶ ἐγένετο μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ διῆλθον ⓓ γραμματεῖς διὰ μέσης τῆς παρεμβολῆς·

3 καὶ ἐνετείλαντο τῷ λαῷ, λέγοντες, ὅταν ἴδητε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ σοὺ ἱερεῖς καὶ σοὺ λευίτας αἴροντας αὐτήν, καὶ ὑμεῖς ἀπαρεῖτε ἀπὸ τῶν τόπων ὑμῶν, καὶ πορεύεσθε ὀπίσω αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

16 Et dixit illis: Ad montem ite, ne fortè offendant in vos perſecutores; & abſcondemini ibi tribus diebus, quoad redeant perſecutores: & poſteà redibitis in viam veſtram. 17 Et dixerunt ei viri: Immunes nos à iuramento tuo hoc quod firmaſti ſuper nos. 18 Ecce nobis aſcendentibus in terram, funiculum fili rubri hunc alligabis in feneſtra, per quam incatenaſti nos: & patrem tuum & matrem tuam, & fratres tuos, & omnem domum patris tui, congregabis ad te in domum.

19 Et erit omnis qui egredietur vltra portas domus tuæ foras; culpa necis eius in caput ipſius; & nos immunes. & omnis qui erit tecum in domo, culpa necis eius in caput noſtrum, ſi manus hominis fuerit in illum.

20 Et ſi prodideris dictum noſtrum hoc; & erimus immunes à iuramento tuo quod firmaſti ſuper nos.

21 Et dixit: Sicut verbum veſtrum ita ſit. Et dimiſit eos, & abierunt. & ligauit funiculum rubrum in feneſtra.

22 Et abierunt & aſcenderunt in montem, & ſederunt ibi tribus diebus, quoad redirent perſecutores: & inueſtigauerunt perſecutores per omnem viam, & non inuenerunt. 23 Et reuerſi ſunt duo viri, & deſcenderunt de monte, & tranſierunt, veneruntque ad Ioſue filium Nun; & narrauerunt ei omne quod euenit illis. 24 Et dixerunt Ioſue: Namque tradidit Dominus in manu noſtra omnem terram: & etiam fracti ſunt omnes habitatores terræ à facie noſtra.

CAP. III.

ET anticipauit Ioſue in aurora, & ſoluerunt ex Sitin, & venerunt vſque ad Iordanem ipſe & omnes filij Iſrael: quieueruntque ibi antequam tranſirent. 2 Et fuit à fine trium dierum, & tranſierunt caduceatores per medium caſtrorum.

3 Et præceperunt populo, dicendo: Cùm videritis vos arcam fœderis domini Dei veſtri, & ſacerdotes & Leuitas tollentes eam; & vos tollemini de locis veſtris, & ibitis poſt eam.

4 * אַךְ רָחוֹק יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם וּבֵינוֹ כְּאַלְפַּיִם אַמָּה בַּמִּדָּה אַל־תִּקְרְבוּ אֵלָיו לְמַעַן אֲשֶׁר־תֵּדְעוּ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ כִּי לֹא עֲבַרְתֶּם בַּדֶּרֶךְ מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם׃

4 * Sitque inter vos & arcam ſpatium cubitorum duo millium, vt procul magis videre poſsitis, & noſſe per quam viã ingrediamini, quia prius non ambulaſtis per eam: & cauete ne appropinquetis ad arcam.

5 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הִתְקַדָּשׁוּ כִּי מָחָר יַעֲשֶׂה יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם נִפְלָאוֹת׃

5 * Dixitque Ioſue ad populum: Sanctificamini; cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia.

6 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְעִבְרוּ לִפְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם׃

6 * Et ait ad ſacerdotes: Tollite arcam fœderis, & præcedite populum. qui iuſB ſa complentes, tulerunt, & ambulauerũt ante eos.

Le.20.b. Nu.11.d 1.Reg. 16.b.

7 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל גַּדֶּלְךָ בְּעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן כִּי כַאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ׃

7 * Dixitque Dominus ad Ioſue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Iſrael; vt ſciant, quòd ſicut cum Moyſe fui, ita & tecum ſim.

Sup.1.a

8 * וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן־הַבְּרִית לֵאמֹר כְּבֹאֲכֶם עַד־קְצֵה מֵי הַיַּרְדֵּן בַּיַּרְדֵּן תַּעֲמֹדוּ׃

8 * Tu autem præcipe ſacerdotibus qui portant arcam fœderis, & dic eis: Cùm ingreſsi fueritis partem aquæ Iordanis, ſtate in ea.

9 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּשׁוּ הֵנָּה וְשִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

9 * Dixitque Ioſue ad filios Iſrael: Accedite huc, & audite verbum domini Dei C veſtri.

10 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי אֵל חַי בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ יוֹרִישׁ מִפְּנֵיכֶם אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי וְהַיְבוּסִי׃

10 * Et rurſum: In hoc, inquit, ſcietis, quòd dominus Deus viuens in medio veſtri eſt: & diſperdet in conſpectu veſtro Chananæum, & Ethæum, Euæum, & Pherezæum, Gergeſæum quoque & Iebuſæũ, & Ammorræum.

11 * הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ עֹבֵר לִפְנֵיכֶם בַּיַּרְדֵּן׃

11 * Ecce arca fœderis Domini omnis terræ antecedet vos per Iordanem.

12 * וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שְׁנֵי עָשָׂר אִישׁ מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד לַשָּׁבֶט׃

12 * Parate duodecim viros de duodecim tribubus Iſrael, ſingulos per ſingulas tri-
13 bus. * Et cùm poſuerint veſtigia pedum ſuorum ſacerdotes qui portant arcam fœderis domini Dei vniuerſæ terrę in aquis Iordanis, aquæ quæ inferiores ſunt decurrent atque deficient: quæ autem deſuper veniunt, in vna mole conſiſtent.

13 * וְהָיָה כְּנוֹחַ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן יְהוָה אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ בְּמֵי הַיַּרְדֵּן מֵי הַיַּרְדֵּן יִכָּרֵתוּן הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמָעְלָה וְיַעַמְדוּ נֵד אֶחָד׃

14 * Igitur egreſſus eſt populus de tabernaculis ſuis, vt tranſirent Iordanem: & ſacerdotes qui portabãt arcam fœderis, pergebant ante eum.

14 * וַיְהִי בִנְסֹעַ הָעָם מֵאָהֳלֵיהֶם לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם׃

תרגום יונתן

4 בְּרַם רְחִיק יְהֵי בֵּינֵיכוֹן וּבֵינוֹהִי כְּתֵרִין אַלְפִין אַמִּין בְּמִשְׁחָא לָא תִּקְרְבוּן לְוָתֵיהּ בְּדִיל דְּתִידְעוּן יָת אוֹרְחָא דְּתֵהָכוּן בָּהּ אֲרֵי לָא עֲבַרְתּוּן בְּאוֹרְחָא מֵאֶתְמָלִי וּמִדְּקַדְמוּתִי׃ 5 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעַמָּא אִזְדַּמְנוּ אֲרֵי מָחָר יַעְבֵּיד יְיָ בֵּינֵיכוֹן פְּרִישָׁן׃

6 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְכָהֲנַיָּא לְמֵימַר טוֹלוּ יָת אֲרוֹנָא דְקְיָמָא וְעֲבָרוּ קֳדָם עַמָּא וּנְטָלוּ יָת אֲרוֹנָא דְקְיָמָא וַאֲזָלוּ קֳדָם עַמָּא׃

7 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ יוֹמָא דֵין אֲשָׁרֵי לְרַבָּיוּתָךְ בְּעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּיִדְּעוּן אֲרֵי כְּמָא דַהֲוֵי מֵימְרִי בְּסַעֲדֵיהּ דְמֹשֶׁה כֵּן יְהֵא מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ׃ 8 וְאַתְּ תְּפַקֵּיד יָת כָּהֲנַיָּא נְטָלֵי אֲרוֹנָא דְקְיָמָא לְמֵימַר כְּמִסְתַּכְּיוֹן עַד קְצַת מֵי יַרְדְּנָא בְּיַרְדְּנָא תְּקוֹמוּן׃

9 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְקָרִיבוּ הָלְכָא וּשְׁמָעוּ יָת פִּתְגָמַיָּא דַיְיָ אֱלָהְכוֹן׃

10 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ בְּדָא תִּדְּעוּן אֲרֵי אֱלָהָא קַיָּם יְתֵרְעֵי לַאֲשָׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ בֵּינֵיכוֹן וְתָרָכָא יָתֵרִיךְ מִן קֳדָמֵיכוֹן יָת כְּנַעֲנָאֵי וְיָת חִיתָּאֵי וְיָת פְּרִיזָאֵי וְיָת גִּרְגָּשָׁאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וִיבוּסָאֵי׃ 11 הָא אֲרוֹן קְיָמָא דְרִבּוֹן כָּל עָלְמָא עָבֵר קֳדָמֵיכוֹן בְּיַרְדְּנָא׃ 12 וּכְעַן דְּבֵרוּ לְכוֹן תְּרֵי עֲשַׂר גְּבָרִין מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל גַּבְרָא חַד גַּבְרָא חַד לְשִׁבְטָא׃

13 וִיהֵא כְּמָנַּח פָּרְסָת רֵיגְלֵי כַהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹנָא דַיְיָ דְּרִבּוֹן כָּל אַרְעָא בְּמֵי יַרְדְּנָא מֵי יַרְדְּנָא יִפְּסְקוּן מַיָּא דְנָחֲתִין מִלְעֵילָּא וְיִקּוֹמוּן רוּקְבָא חָד׃ 14 וַהֲוָה כַּד נְטָלוּ עַמָּא מִמַּשְׁכְּנֵיהוֹן לְמֶעְבַּר יָת יַרְדְּנָא וְכָהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹנָא דְקְיָמָא קֳדָם עַמָּא׃

4 ‡ *Sed longè ſit inter vos & illam, quantum duo millia cubitorum ſtabitis. ne appropinquetis ad eam; vt ſciatis viam, quam ingrediamini in ea. non enim ambulaſtis viam ab heri & tertio die.*

4 ‡ ἀλλὰ μακρὰν ἔσῳ ὡς μέσον ὑμῶν καὶ ἐκείνης, ὅσον δισχιλίους πήχεις στήσεσθε. μὴ προσεγγίσητε αὐτῇ, ἵνα ἐπίσησθε τὴν ὁδὸν, ἣν πορεύεσθε ἐν αὐτῇ. οὐ γὰρ πεπορεύσθε τὴν ὁδὸν ἀπ' ἐχθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας.

5 ‡ *Et dixit Ioſue populo: Sanctificamini in craſtinum; quoniam cras faciet Dominus inter vos mirabilia.*

5 ‡ καὶ εἶπεν Ἰησοῦς τῷ λαῷ, ἁγιάσασθε εἰς τὴν αὔριον, ὅτι αὔριον ποιήσει κύριος ἐν ὑμῖν θαυμάσια.

6 ‡ *Et ait Ioſue ſacerdotibus, dicens: Tollite arcam fœderis, & præcedite ante populum. et tulerunt ſacerdotes arcam fœderis Domini, & ambulauerunt ante populum.*

6 ‡ καὶ εἶπεν Ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσι, λέγων· ἄρατε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ προπορεύεσθε ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ.

7 ‡ *Et dixit Dominus ad Ioſue: In die hac incipio exaltare te coram omnibus filiis Iſrael; vt ſciant, quòd ſicut fui cum Moyſe, ſic ero & tecum.*

7 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ἰησοῦν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἄρχομαι τοῦ ὑψῶσαί σε κατενώπιον πάντων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἵνα γνῶσιν καθ' ὅτι ἤμην μετὰ Μωυσῆ, οὕτως ἔσομαι καὶ μετὰ σοῦ.

8 ‡ *Et nunc præcipe ſacerdotibus qui portãt arcam fœderis, dicens: Cùm ingreſſi fueritis in partem aquæ Iordanis, & in Iordane ſtabitis.*

8 ‡ καὶ νῦν ἔντειλαι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, λέγων· ὡς ἂν εἰσέλθητε ἐπὶ μέρους τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ στήσεσθε.

9 ‡ *Et dixit Ioſue filiis Iſrael: Accedite huc, & audite verbum domini Dei noſtri.*

9 ‡ καὶ εἶπεν Ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, προσαγάγετε ὧδε, καὶ ἀκούσατε τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

10 ‡ *Et dixit Ioſue: In hoc ſcietis, quòd Deus viuens in vobis: & diſperdens diſperdet à facie noſtra Chananæum, & Ethæum, & Euæum, & Pherezæum, & Amorræum, & Gergeſæum, & Jebuſæum.*

10 ‡ καὶ εἶπεν Ἰησοῦς, ἐν τούτῳ γνώσεσθε, ὅτι θεὸς ζῶν ἐν ὑμῖν, καὶ ὀλοθρεύων ὀλοθρεύει ἀπὸ προσώπου ἡμῶν τὸν Χαναναῖον, καὶ τὸν Χετταῖον, καὶ τὸν Εὐαῖον, καὶ τὸν Φερεζαῖον, καὶ τὸν Ἀμορραῖον, καὶ τὸν Γεργεσαῖον, καὶ τὸν Ἰεβουσαῖον.

11 ‡ *Ecce arca fœderis Domini omnis terræ tranſit ante vos Jordanem.*

11 ‡ ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου πάσης τῆς γῆς διαβαίνει ἔμπροσθεν ὑμῶν τὸν Ἰορδάνην.

12 ‡ *Et nunc parate vobis duodecim viros de filiis Iſrael, virum vnum à ſingula tribu.*

12 ‡ καὶ νῦν προχειρίσασθε ὑμῖν δώδεκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἄνδρα ἕνα ἀφ' ἑκάστης φυλῆς.

13 ‡ *Et erit cùm quieuerint pedes ſacerdotum qui portant arcam fœderis Domini omnis terræ in aqua Iordanis, aqua Jordanis deficiet: at aqua deſcendens ſtabit ſupra vt cumulus.*

13 ‡ καὶ ἔσται ὡς ἂν καταπαύσωσιν οἱ πόδες τῶν ἱερέων τῶν αἰρόντων τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου πάσης τῆς γῆς ἐν τῷ ὕδατι τοῦ Ἰορδάνου, τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ἐκλείψει, τὸ δὲ ὕδωρ τὸ καταβαῖνον στήσεται ἄνωθεν ὡς χωμά.

14 ‡ *Et factum eſt poſtquam egreſſus eſt populus de tabernaculis ſuis vt tranſirent Iordanem, at ſacerdotes tulerũt arcam fœderis Domini ante populum.*

14 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆρεν ὁ λαὸς ἐκ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην, οἱ δὲ ἱερεῖς ἦραν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Veruntamen ſpatium erit inter vos & inter eam, quaſi duûm millium cubitorum in menſura: non appropinquabitis ei, vt cognoſcatis viam per quam ibitis. & enim non tranſiſtis per viam ab heſterno, & ab ante illum.

5 Dixitque Ioſue ad populum: Præparamini; cras enim faciet Dominus in medio veſtri ſeparationes.

6 Et ait Ioſue ſacerdotibus, dicendo: Tollite arcam fœderis, & tranſite ante populum. & tulerunt arcam fœderis, & ambulauerunt coram populo.

7 Et dixit Dominus ad Ioſue: Hodie incipiam magnificare te in oculis vniuerſi Iſraelis; vt cognoſcant, quòd, ſicut fuit verbum meum in adiutorium Moſis, ſic erit verbum meum in adiutorium tuum.

8 Et tu præcipies ſacerdotibus portantibus arcam fœderis, dicendo: Cùm peruenerit vſque ad extremitatem aquarum Iordanis, in Iordane conſiſtite.

9 Et dixit Ioſue filiis Iſrael: Appropinquate huc, & audite verba domini Dei veſtri.

10 Et dixit Ioſue: In hoc cognoſcetis, quòd Deus conſtans vult ponere maieſtatem ſuam inter vos; & expellendo expellet à facie veſtra Chananæum, Hhetæum, Heuæum, & Pherezæum, & Girgaſæum, & Emorrhæum, & Iebuſæum.

11 Ecce arca fœderis Domini totius mundi tranſit coram vobis per Iordanem.

12 Et nunc accipite vobis duodecim viros de tribubus Iſrael; virum vnum, virum vnum ad tribum.

13 Et erit, cùm quieuerint plantæ pedum ſacerdotum ferentium arcam Domini dominatoris omnis terræ, in aquis Iordanis; aquæ Iordanis abſcindentur; aquæ quæ deſcendunt deſuper; & conſurgent aceruo vno.

14 Et fuit, cùm ſurrexerunt populus ex tabernaculis ſuis ad tranſeundũ Iordanem, & ſacerdotes ferentes arcam fœderis corã populo.

15 * וְכֹהֲנֵי נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד־הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי
הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בִּקְצֵה הַמָּיִם
וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו כֹּל יְמֵי קָצִיר׃
16 * וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ
נֵד־אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד בְּאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד
צָרְתָן וְהַיֹּרְדִים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם־הַמֶּלַח
תַּמּוּ נִכְרָתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ׃
17 * וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן בְּרִית־
יְהוָה בֶּחָרָבָה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן הָכֵן וְכָל־יִשְׂרָאֵל
עֹבְרִים בֶּחָרָבָה עַד אֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־הַגּוֹי לַעֲבוֹר
אֶת־הַיַּרְדֵּן׃

ד

1 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לַעֲבוֹר אֶת־
הַיַּרְדֵּן · וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃
2 * קְחוּ לָכֶם מִן־הָעָם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ־
3 אֶחָד אִישׁ־אֶחָד מִשָּׁבֶט׃ * וְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ־
לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמְּצַב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין
שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם
וְהִנַּחְתֶּם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר־תָּלִינוּ בוֹ הַלַּיְלָה׃
4 * וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־שְׁנֵים הָעָשָׂר אִישׁ אֲשֶׁר
הֵכִין מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד מִשָּׁבֶט׃
5 * וַיֹּאמֶר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ עִבְרוּ לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֶל־תּוֹךְ הַיַּרְדֵּן וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן
אַחַת עַל־שִׁכְמוֹ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל׃
6 * לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי־יִשְׁאָלוּן
בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם׃
7 * וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם אֲשֶׁר נִכְרְתוּ מֵימֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי
אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן נִכְרְתוּ מֵי הַיַּרְדֵּן
וְהָיוּ הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לְזִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד־
עוֹלָם׃

15 Ingressisque eis Iordanem, & pedibus
Deorum in parte aquæ tinctis: Iordanis au- Ecc.24.e
tem ripas aluei sui tempore messis im-
pleuerat:
16 * Steterunt aquæ descendentes in loco
vno, & ad instar montis intumescentes ap
parebant procul ab vrbe quæ vocatur E-
dom, vsque ad latus Sarthan: quæ autem
inferiores erant in mare solitudinis, quod
nunc vocatur Mortuum, descenderunt,
vsquequo omnino deficerent. Populus
autem incedebat contra Hiericho:
17 * Et sacerdotes qui portabant arcam fœ
deris Domini, stabant super siccam humũ
in medio Iordanis accincti, omnisque po
pulus per arentem alueum pertransibat.

CAP. IIII.

1 QVibus transgressis, dixit Dominus
A ad Iosue:
2 * Elige duodecim viros singulos per
singulas tribus:
3 * Et præcipe eis vt tollant de medio
Iordanis alueo, vbi steterunt pedes sacer-
dotũ, duodecim durissimos lapides: quos
ponetis in loco castrorum vbi fixeritis hac
nocte tentoria.
4 * Vocauitque Iosue duodecim viros
quos elegerat de filiis Israel, singulos de
singulis tribubus:
5 * Et ait ad eos: Ite ante arcam Domini
Dei vestri ad Iordanis medium, & porta-
te inde singuli singulos lapides in hume-
ris vestris, iuxta numerum filiorum Israel,
6 * Vt sit signum inter vos. Et quando
interrogauerint vos filij vestri, cras dicen
tes: Quid sibi volunt isti lapides?
7 * Respondebitis eis: Defecerunt aquæ
Iordanis ante arcam fœderis Domini cùm
transiret eum. idcircò positi sunt lapides
isti in monumentum filiorum Israel vs-
que in æternum.

תרגום יונתן

15 וּכְמִסְטֵי נַטְלֵי אֲרוֹנָא עַד יַרְדְּנָא וְרַגְלֵי כַּהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹנָא טְבִילָא בְּקֻצְרֵת מַיָּא וְיַרְדְּנָא מְלִי עַל כָּל כַּפּוּתֵהּ כֹּל יוֹמֵי חֲצָדָא׃
16 וְקָמוּ מַיָּא דְּנָחֲתִין מִלְּעֵלָּא קָמוּ רוּקְבָּא חַד דַּרְחִיקִין לַחֲדָא מֵאָדָם קַרְתָּא דְּבִסְטַר צָרְתָן וּדְנָחֲתִין לְיַמָּא דְּמִישְׁרָא לְיַמָּא דְּמִלְחָא
שְׁלִימוּ פְּסָקוּ וְעָבָרוּ עַמָּא לְקֳבֵיל יְרִיחוֹ׃ 17 וְקָמוּ כַּהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹן קְיָמָא דַּיְיָ בֵּינְתָהוֹן דְּגוֹ יַרְדְּנָא מָתְקְנַיָּא וְכָל יִשְׂרָאֵל
עָבְרִין בֵּינְתָהוֹן עַד דְּשְׁלִימוּ כָּל עַמָּא לְמֶעְבַּר יַת יַרְדְּנָא׃

ד

1 וַהֲוָה כַּד שְׁלִימוּ כָל עַמָּא לְמֶעְבַּר יַת יַרְדְּנָא וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ לְמֵימָר׃ 2 דַּבְּרוּ לְכוֹן מִן עַמָּא
חְרֵי עֲשַׂר גַּבְרִין גַּבְרָא חַד גַּבְרָא חַד מִשִּׁבְטָא׃ 3 וּפְקִידוּ יָתְהוֹן לְמֵימַר טוֹלוּ לְכוֹן מִכָּא מִגּוֹ יַרְדְּנָא מִסִּיקֻם רַגְלֵי כַּהֲנַיָּא מָתְקְנַיָּא
תַּרְתָּא עֲשַׂרְתָּא אַבְנַיָּא וְתַעְבְּרוּן יָתְהוֹן עִמְּכוֹן וְתַחְתוּן יָתְהוֹן בְּבֵית מְבָתָא דְּתִבְיְתוּן בֵּיהּ בְּלֵילְיָא׃ 4 וּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְתַרֵי עֲשַׂר גַּבְרָא
דְּאַתְקֵין מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל גַּבְרָא חַד גַּבְרָא חַד מִשִּׁבְטָא׃ 5 וַאֲמַר לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ עִבְרוּ קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן לְגוֹ יַרְדְּנָא
וַאֲרִימוּ לְכוֹן גְּבַר אַבְנָא חֲדָא עַל כְּתֵפֵיהּ לְמִנְיַן שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6 בְּגִין דִּתְהֵא דָּא אָת בֵּינֵיכוֹן אֲרֵי יִשְׁאֲלוּן בְּנֵיכוֹן
מָחָר לְמֵימַר מָה אַבְנַיָּא הָאִילֵּין לְכוֹן׃ 7 וְתֵימְרוּן לְהוֹן דְּפְסָקוּ מֵי יַרְדְּנָא מִן קֳדָם אֲרוֹן קְיָמָא דַּיְיָ בְּמֶעְבְּרֵיהּ בְּיַרְדְּנָא
פְּסָקוּ מֵי יַרְדְּנָא וִיהוֹן אַבְנַיָּא דָּאִילֵּין לְדִכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָלְמָא׃

15 ‡ *Cùm autem ingreſſi ſunt ſacerdotes portantes arcam fœderis in Iordanem, et pedes ſacerdotum portantium arcam, tincti ſunt in parte aquæ Iordanis, at Iordanis implebatur ſecundũ totam ripam ſuam vt in diebus meßis.*

16 ‡ *Et ſteterunt aquæ deſcendentes deſuper, ſtetit congelatio vna recedens procul valde vehementer ab Adami vrbe vſque ad partem Sartham. at defluens deſcendit in mare Araba mare ſalis, vſque ad finem defecit. & populus ſtetit contra Hiericho.*

17 ‡ *Steterunt ſacerdotes portantes arcam fœderis Domini in ſicco in medio Iordanis promptè. & omnes filij Iſrael tranſierunt per arentẽ, vſquequo perfecit cunctus populus tranſire Iordanem.*

CAP. IIII.

1 ET poſtquam perfecit omnis populus tranſire Iordanem, & ait Dominus ad Ioſue, dicens:

2 ‡ *Aſſumens duodecim viros de populo, virum vnum de ſingula tribu:*

3 ‡ *Præcipe eis, dicens: Tollite vobis hinc de medio Iordanis de ſtatione pedum ſacerdotum paratos duodecim lapides, & hos comportantes ſimul vobiſcum et ipſis, ponite eos in exercitu veſtro, vbi caſtrametati fueritis illic nocte.*

4 ‡ *Et vocans Joſue duodecim viros, ex honoratis de filiis Iſrael, virum vnum de ſingula tribu:*

5 ‡ *Dixit eis Joſue: Accedite ante faciem Domini Dei veſtri in medium Iordanis; & colligens tollat illinc quilibet lapidem vnum in humeris ſuis iuxta numerum tribuum Iſrael,*

6 ‡ *Vt ſint vobis hi in ſignum poſiti in ſempiternum. vt cùm interrogauerit te cras filius tuus, dicens: Quid ſunt lapides iſti vobis?*

7 ‡ *Et tu declarabis filio tuo, dicens: Quoniã defecit Iordanis fluuius à facie arcæ fœderis Domini omnis terræ, cùm tranſiret ipſum Iordanem, & defecit aqua Iordanis: & erunt lapides hi vobis memoriale filiis Iſrael vſque in æternum.*

15 ‡ ὡς δὲ εἰσεπορεύοντο οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ οἱ πόδες τῶν ἱερέων τῶν αἰρόντων τὴν κιβωτὸν διεβάφησαν εἰς τὸ μέρος τοῦ ὕδατος τοῦ ἰορδάνου. ὁ δὲ ἰορδάνης ἐπληροῦτο καθ' ὅλην τὴν κρηπίδα αὐτοῦ ὡς ἐν ἡμέραις θερισμοῦ.

16 ‡ Καὶ ἔστησαν τὰ ὕδατα καταβαίνοντα ἄνωθεν, ἔστη πῆγμα ἓν ἀφεστηκὸς μακρὰν σφόδρα σφοδρῶς ἀπὸ Ἀδαμὶ τῆς πόλεως ἕως μέρους καταδιαείμ. τὸ δὲ καταβαῖνον καὶ ἐβηεἰς τὴν θάλασσαν Ἀραβὰ θάλασσαν τῶν ἁλῶν, ἕως εἰς τὸ τέλος ἐξέλιπεν. καὶ ὁ λαὸς εἰστήκει ἀπέναντι Ἱεριχώ.

17 ‡ καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐπὶ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τοῦ ἰορδάνου ἑτοίμως. καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ διέβησαν διὰ ξηρᾶς ἕως οὗ συνετέλεσεν πᾶς ὁ λαὸς διαβαίνων τὸν ἰορδάνην.

δ'.

1 ‡ Καὶ ἐπεὶ συνετέλεσεν πᾶς ὁ λαὸς διαβαίνων τὸν ἰορδάνην, καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, λέγων·

2 ‡ παράλαβε δώδεκα ἄνδρας ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ἀνδρεῖα ἀφ' ἑκάστης φυλῆς·

3 ‡ συντάξον αὐτοῖς, λέγων, ἀνέλεσθε αὐτοῖς ἐντεῦθεν ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ στάσεως ποδῶν τῶν ἱερέων ἑτοίμους δώδεκα λίθους, καὶ τούτους διακομίσαντες ἅμα ὑμῖν καὶ αὐτοῖς, θέτε αὐτοὺς ἐν τῇ στρατοπεδίᾳ ὑμῶν, ἐφ' ἐὰν παρεμβάλητε ἐκεῖ τὴν νύκτα.

4 ‡ καὶ προσκαλεσάμενος ἰησοῦς δώδεκα ἄνδρας, τῶν ἐνδόξων ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀνδρεῖα ἀφ' ἑκάστης φυλῆς·

5 ‡ εἶπεν αὐτοῖς ἰησοῦς, προσαγάγετε πρὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν εἰς μέσον τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἀνελόμενος αἴρατω ἐκεῖθεν ἕκαστος λίθον ἕνα ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ·

6 ‡ ἵνα ὑπάρχωσιν ὑμῖν ὅτι εἰς σημεῖον κείμενοι διαπαντός. ἵνα ὅταν ἐρωτᾶσε αὔριον ὁ υἱός σου, λέγων· τί ἐστίν οἱ λίθοι ὅτι ὑμῖν;

7 ‡ καὶ σὺ δηλώσεις τῷ υἱῷ σου, λέγων, ὅτι ἐξέλιπεν ὁ ἰορδάνης ποταμὸς ἀπὸ προσώπου τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου πάσης τῆς γῆς, ὡς διέβαινεν αὐτὸν τὸν ἰορδάνην, καὶ ἐξέλιπεν τὸ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἔσονται οἱ λίθοι ὅτι ὑμῖν μνημόσυνον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἕως τοῦ αἰῶνος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et vt peruenerunt ferentes arcam vſque ad Iordanem, & pedes ſacerdotum tollentium arcam, intincti fuerunt in extremitate aquarum: & Iordanis impletus eſt ſuper omnes ripas ſuas omnibus diebus æſtatis.

16 Et ſteterunt aquæ, quæ deſcendebant deſuper, ſteterunt cumulo vno; quæ dilatatæ ſunt valdè ab Adam vrbe quæ iuxta Sarthan; & quæ deſcendebant in mare planiciei, in mare Salis, conſumptæ ſunt, defecerunt: & populus tranſierunt è regione Iericho.

17 Et ſteterunt ſacerdotes ferentes arcam fœderis Domini in ſicco, in medio Iordanis præparati: & omnis Iſrael tranſibant in ſicco, donec conſumarunt omnis populus tranſire Iordanem.

CAP. IIII.

ET fuit quando conſumarunt omnis populus tranſire Iordanem, & ait Dominus ad Ioſue, dicendo: 2 Tollite vobis de populo duodecim viros, virum vnum, virum vnum ex tribu. 3 Et iubete eos, dicendo: Tollite vobis hinc de medio Iordanis, de ſtatione pedum ſacerdotum, accinctorum, duodecim lapides: & transferetis eos vobiſcum; & collocabitis eos in loco hoſpitij, in quo hoſpites eritis in nocte. 4 Et vocauit Ioſue duodecim viros, quos conſtituit, ex filiis Iſrael, virum vnum, virum vnum ex tribu. 5 Et dixit eis Ioſue: Tranſite ante arcam domini Dei veſtri intra Iordanem, & tollite vobis vir lapidem vnum ſuper humerum ſuum, ad numerum tribuum filiorum Iſrael: 6 Vt ſit vobis hoc ſignum inter vos, quando interrogauerint filij veſtri cras dicendo: Quid lapides iſti vobis? 7 Et dicetis eis, quòd defecerunt aquæ Iordanis ex ante faciem arcæ fœderis Domini, quando tranſibat illa per Iordanem, defecerunt aquæ Iordanis: & erunt lapides iſti in monumentum filiis Iſrael vſque in ſeculum.

8 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ
וַיִּשְׂאוּ שְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה אֲבָנִים מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיַּעַבְרוּם עִמָּם אֶל־הַמָּלוֹן וַיַּנִּחוּם שָׁם׃

9 וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּתוֹךְ
הַיַּרְדֵּן תַּחַת מַצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הַבְּרִית
וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

10 וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עֹמְדִים בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן
עַד־תֹּם כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
לְדַבֵּר אֶל־הָעָם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
וַיְמַהֲרוּ הָעָם וַיַּעֲבֹרוּ׃

11 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּם כָּל־הָעָם לַעֲבוֹר וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן־
יְהוָה וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי הָעָם׃

12 וַיַּעַבְרוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה
חֲמֻשִּׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם
מֹשֶׁה׃ 13 כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי הַצָּבָא עָבְרוּ
לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה אֶל עַרְבוֹת יְרִיחוֹ׃

14 בַּיּוֹם הַהוּא גִּדַּל יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵינֵי כָּל־
יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר יָרְאוּ אֶת־מֹשֶׁה כָּל־יְמֵי
חַיָּיו׃ 15 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃

16 צַוֵּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הָעֵדוּת
וְיַעֲלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן׃

17 וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עֲלוּ מִן־
הַיַּרְדֵּן׃

18 וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְּקוּ כַפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הֶחָרָבָה
וַיָּשֻׁבוּ מֵי־הַיַּרְדֵּן לִמְקוֹמָם וַיֵּלְכוּ כִתְמוֹל־שִׁלְשֹׁם
עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו׃

19 וְהָעָם עָלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְגָּל בִּקְצֵה מִזְרַח יְרִיחוֹ׃

8 * Fecerunt ergo filij Iſrael ſicut præcepit eis Ioſue, portantes de medio Iordanis Deu.27.a
B alueo duodecim lapides, vt Dominus ei imperarat, iuxta numerum filiorum Iſrael vſque in locum in quo caſtrametati ſunt, ibiq́ue poſuerunt eos.

9 * Alios quoque duodecim lapides poſuit Ioſue in medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt ſacerdotes qui portabant arcam fœderis Domini; & ſunt ibi vſque in præſentem diem.

10 * Sacerdotes autem qui portabant arcam ſtabant in Iordanis medio, donec omnia complerentur, quæ Ioſue vt loqueretur ad populum præceperat Dominus, & dixerat ei Moyſes. Feſtinauitq́ue populus & tranſiit.

11 * Cumq́ue tranſiſſent omnes, tranſiuit & arca Domini; ſacerdotes quoq; per-
C gebant ante populum.

12 * Filij quoque Ruben & Gad, & dimidia tribus Manaſſe armati præcedebant Nu. 32.f
fratres ſuos filios Iſrael, ſicut eis præceperat Moyſes:

13 * Et quadraginta pugnatorum millia per turmas & cuneos incedebant per plana atque campeſtria vrbis Hiericho.

14 * In die illo magnificauit Dominus Ioſue coram omni Iſrael, vt timerent eum ſicut timuerant Moyſen dum adhuc viueret.

15 * Dixitq́ue ad eum:

16 * Præcipe ſacerdotibus qui portant arcam fœderis Domini, vt aſcendant de Ior-
17 dane. * Qui præcepit eis, dicens: Aſcendite de Iordane.

18 * Cumq́ue aſcendiſſent portantes arcā fœderis Domini, & ſiccam humum calcare cœpiſſent, reuerſæ ſunt aquæ in alueum ſuum, & fluebant ſicut antè conſueuerāt.

19 * Populus autem aſcendit de Iordane decimo die menſis primi, & caſtrametati ſunt in Galgalis contra Orientalem plagā vrbis Hiericho.

תרגום יונתן

8 וַעֲבַדוּ כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְפַקֵּד יְהוֹשֻׁעַ וּנְטָלוּ תְּרֵיסַר אַבְנַיָּא מִגּוֹ יַרְדְּנָא כְּמָא דְמַלִּיל יְיָ עִם יְהוֹשֻׁעַ לְמִנְיַן שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאַעְבְּרוּנוּן עִמְּהוֹן לְבֵית מְבָתָא וַאֲצַנְעוּנוּן תַּמָּן׃ 9 וְתְרֵיסַר אַבְנַיָּא אֲקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּגוֹ יַרְדְּנָא בַּאֲתַר
מֵיקַם רַגְלֵי כַּהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹנָא דְקְיָמָא וְהָווֹ תַמָּן עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 10 וְכַהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹנָא קָיְמִין בְּגוֹ יַרְדְּנָא עַד
דְשֵׁלִים כָּל פִּתְגָמָא דְפַקֵּד יְיָ יָת יְהוֹשֻׁעַ לְמַלָּלָא עִם עַמָּא כְּכֹל דְפַקֵּיד מֹשֶׁה יָת יְהוֹשֻׁעַ וְאוֹחְיאוּ עַמָּא וְעָבָרוּ׃ 11 וַהֲוָה
כַּד שֵׁלִים כָּל עַמָּא לְמֶעְבַּר וְעֶבַר אֲרוֹנָא דַייָ וְכַהֲנַיָּא קֳדָם עַמָּא׃ 12 וְעָבְרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפְלָגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה
מְזָרְזִין קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְמַלִּיל עִמְּהוֹן מֹשֶׁה׃ 13 כְּאַרְבְּעִין אַלְפִין מְזָרְזֵי חֵילָא עֲבָרוּ קֳדָם עַמָּא דַייָ לְקְרָבָא לְמִשְׁרֵי
יְרִיחוֹ׃ 14 בְּיוֹמָא הַהוּא רַבִּי יְיָ יָת יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל וּדְחִילוּ מִינֵּהּ כְּמָא דַהֲווֹ דָחְלִין מִן מֹשֶׁה כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי׃
15 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ לְמֵימָר׃ 16 פַּקֵּיד יָת כַּהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹנָא דְסָהֲדוּתָא וְיִסְקוּן מִן יַרְדְּנָא׃
17 וּפַקֵּד יְהוֹשֻׁעַ יָת כַּהֲנַיָּא לְמֵימָר סַקוּ מִן יַרְדְּנָא׃
18 וַהֲוָה כַּד בְּעוּ לְמִיסַּק כַּהֲנַיָּא נָטְלֵי אֲרוֹן קְיָמָא דַייָ מִגּוֹ יַרְדְּנָא אִתְנְגִידָא פַּרְסַת רַגְלֵי כַּהֲנַיָּא וּנְחַת עַל יַבֶּשְׁתָּא וַהֲבוּ מֵי יַרְדְּנָא
לַאֲתַרֵיהוֹן וַאֲזַלוּ כְּמֶאתְמָלֵי וּמְרַקְרְמוּהִי עַל כָּל כֵּיפּוֹהִי׃ 19 וְעַמָּא סְלִיקוּ מִן יַרְדְּנָא בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה
וּשְׁרוֹ בְּגִלְגָּלָא בְּסִיפֵי מַדְנַח יְרִיחוֹ׃

8 ‡ *Et fecerunt sic filij Israel, sicut præcepit Dominus Josue. & accipientes duodecim lapides de medio Jordanis, sicut imperarat Dominus Josue in fine transitus filiorum Israel, & comportauerunt simul secum ad castra, & posuerunt eos ibi.*

8 ‡ καὶ ἐποίησαν οὕτως ⓘ υἱοὶ ἰσραήλ, καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰησοῦ. καὶ λαβόντες δώδεκα λίθους ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου, καθάπερ συνέταξεν κύριος τῷ ἰησοῦ ἐν τῇ συντελείᾳ τῆ διαβάσεως τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ διεκόμισαν ἅμα ἑαυτοῖς εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἀπέθηκαν αὐτοὺς ἐκεῖ.

9 ‡ *Statuit autem Josue & alios duodecim lapides in ipso Iordane in facto loco sub pedes sacerdotum qui portabant arcam fœderis Domini. & sunt ibi vsque ad hodiernum diem.*

9 ‡ ἔστησεν δὲ ἰησοῦς ⓒ ἄλλους δώδεκα λίθους ἐν αὐτῷ τῷ ἰορδάνῃ ἐν τῷ ἡτοιμασμένῳ τόπῳ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἱερέων τῶν αἰρόντων τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου. καὶ εἰσὶν ἐκεῖ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

10 ‡ *Steterunt autem sacerdotes qui portabant arcam in medio Jordane, donec perfecit omnia verba, quæ præceperat Dominus Josue vt nunciaret populo, iuxta omnia quæ præcepit Moyses Josue. & festinauit populus, & transierunt.*

10 ‡ εἱστήκεισαν δὲ ⓘ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν ἐν μέσῳ τῷ ἰορδάνῃ, ἕως οὗ συνετέλεσεν πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰησοῦ διαγγεῖλαι τῷ λαῷ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ ἰησοῦ. καὶ ἔσπευσεν ὁ λαός, ⓒ

11 διέβησαν. ‡ *Et factum est postquam consumauit omnis populus transire, & transiuit arca fœderis Domini, & sacerdotes priores eis.*

11 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν πᾶς ὁ λαὸς διαβῆναι, καὶ διέβη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ οἱ ἱερεῖς ἔμπροσθεν αὐτῶν.

12 ‡ *Et transierunt filij Ruben & filij Gad, & dimidij tribus Manasse armati ante filios Israel, sicut præcepit Moyses eis.*

12 ‡ καὶ διέβησαν ⓘ υἱοὶ ρουβὴν, καὶ ⓘ υἱοὶ γὰδ, καὶ ⓘ ἡμίσεις φυλῆς μανασσῆ διεσκευασμένοι ἔμπροσθεν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καθάπερ ἐνετείλατο μωυσῆς αὐτοῖς·

13 ‡ *Quadraginta millia accincti in pugnam transierunt coram Domino in bellum ad Hiericho vrbem.*

13 ‡ τεσσαρακισμύριοι δύζωνοι εἰς μάχην διέβησαν ἐνώπιον κυρίου εἰς πόλεμον πρὸς τὴν ἱερειχὼ πόλιν.

14 ‡ *In illo die magnificauit Dominus Josue coram omni Israel. & timebant eum sicut timebant Moysen, quanto tempore vixit.*

14 ‡ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἤυξησεν κύριος τὸν ἰησοῦν ἐναντίον παντὸς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ὥσπερ ἐφοβοῦντο τὸν μωυσῆν, ὅλον χρόνον ἔζη.

15 ‡ *Et ait Dominus Iosue, dicens:*

15 ‡ καὶ εἶπεν κύριος τῷ ἰησοῦ, λέγων·

16 ‡ *Præcipe sacerdotibus qui portant arcam fœderis testimonij, vt ascendant de Iordane.*

16 ‡ ἔντειλαι τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς αἴρουσιν τὴν κιβωτὸν τοῦ διαθήκης τοῦ μαρτυρίου, ἐκβῆναι ἐκ τοῦ ἰορδάνου.

17 ‡ *Et præcepit Josue sacerdotibus, dicens: Ascendite de Iordane.*

17 ‡ καὶ ἐνετείλατο ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσι, λέγων, ἐκβητε ἐκ τοῦ ἰορδάνου.

18 ‡ *Et factum est postquam ascenderunt sacerdotes portantes arcam fœderis Domini de medio Jordanis, & posuerunt pedes sacerdotes in sicco, & reuersa est aqua Iordanis ad locum suum: & ibat sicut & heri & nudius tertius per totam ripam suam.*

18 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ἐξέβησαν ⓘ ἱερεῖς ⓘ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἔθηκαν τοὺς πόδας ⓘ ἱερεῖς ἐπὶ τὴν ξηράν, καὶ ὥρμησε τὸ ὕδωρ ἐκ ἰορδάνου καὶ χώραν, καὶ ἐπορεύετο καθὰ ⓒ ἐχθὲς ⓒ τρίτην ἡμέραν διὰ ὅλης τῆς κρηπίδος αὐτοῦ.

19 ‡ *Et populus ascendit de Jordane decima mensis primi. & castrametati sunt filij Israel in Galgalis contra partẽ quæ est ad Solis ortum ab Hiericho.*

19 ‡ καὶ ὁ λαὸς ἀνέβη ἐκ τοῦ ἰορδάνου δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ κατεσκεύασεν ⓘ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν γαλγάλοις κατὰ μέρος τὸ πρὸς ἡλίου ἀνατολῶν ἀπὸ τῆς ἱερειχώ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

8 Et fecerunt sic filij Israel, sicut iussit Iosue; & tulerunt duodecim lapides de medio Iordanis, sicut locutus est Dominus cum Iosue, ad numerum tribuum filiorum Israel: & transtulerunt illos secum ad locum hospitij, & reposuerunt eos ibi.

9 Et duodecim lapides statuit Iosue in medio Iordanis in loco stationis pedum sacerdotum ferentium arcam fœderis, & fuerunt ibi vsque ad diem hunc. 10 Et sacerdotes ferentes arcam stabant in medio Iordanis, quoad perfectum est omne verbum quod iussit Dominus Iosue ad loquendum cum populo, iuxta omnia quæ iussit Moses Iosue. & festinauerunt populus, & transierunt.

11 Et fuit quando finiit omnis populus transire, & transiuit arca Domini & sacerdotes ante populum.

12 Et transierunt filij Reuben, & filij Gad, & dimidium tribus Menasse armati ante filios Israel, sicut locutus est cum eis Moses.

13 Quasi quadraginta millia armatorum virtutis transierunt ante populum Domini ad bellum in planiciem Iericho.

14 In die illo magnificauit Dominus Iosue in oculis omnis Israel; & timuerunt eum, sicut fuerant timentes Mosen omnibus diebus vitæ eius.

15 Et ait Dominus ad Iosue, dicendo:

16 Iube sacerdotes ferentes arcam testimonij, & exeant ex Iordane.

17 Et iussit Iosue sacerdotes, dicendo: Exite ex Iordane.

18 Et fuit cùm festinarent exire sacerdotes ferentes arcam fœderis Domini de medio Iordanis, educta est planta pedum sacerdotum, & quieuit super aridam; & reuersæ sunt aquæ Iordanis in locum suum: & iuerunt vt ab hesterno & vt ab ante eum, super omnes ripas suas.

19 Et populus exiuerunt ex Iordane in decimo mensis primi; & manserunt in Ghilgala in finibus Orientis Iericho.

20 * וְאֵת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
לָקְחוּ מִן־הַיַּרְדֵּן הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל׃
21 * וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאָלוּן
בְּנֵיכֶם מָחָר אֶת־אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים
הָאֵלֶּה׃
22 * וְהוֹדַעְתֶּם אֶת־בְּנֵיכֶם לֵאמֹר בַּיַּבָּשָׁה עָבַר
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃
23 * אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן
מִפְּנֵיכֶם עַד־עׇבְרְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם לְיַם־סוּף אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד־
עׇבְרֵנוּ׃
24 * לְמַעַן דַּעַת כׇּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַד יְהוָה
כִּי חֲזָקָה הִיא לְמַעַן יְרָאתֶם אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם כׇּל־הַיָּמִים׃

ה

1 * וַיְהִי כְּשָׁמְעַ כׇּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכׇל־מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל־הַיָּם
אֵת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל עַד־עׇבְרָנוּ וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא־הָיָה בָהֶם עוֹד
רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃
2 * בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ
חַרְבוֹת צֻרִים וְשׁוּב מׇל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית׃
3 * וַיַּעַשׂ־לוֹ יְהוֹשֻׁעַ חַרְבוֹת צֻרִים וַיָּמׇל אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּבְעַת הָעׇרְלוֹת׃
4 * וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־מָל יְהוֹשֻׁעַ כׇּל־הָעָם הַיֹּצֵא
מִמִּצְרַיִם הַזְּכָרִים כׇּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מֵתוּ בַמִּדְבָּר
בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃
5 * כִּי־מֻלִים הָיוּ כׇּל־הָעָם הַיֹּצְאִים וְכׇל־הָעָם
הַיִּלֹּדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא־
מָלוּ׃

20 * Duodecim quoque lapides, quos de Iordanis alueo sumpserant, posuit Iosue in Galgalis.
21 * Et dixit ad filios Israel: Quando interrogauerint filij vestri cras patres suos, & dixerint eis: Quid sibi volunt lapides isti?
22 *Docebitis eos atque dicetis: Per arentem alueum trāsiuit Israel Iordanē istum,
23 * Siccante domino Deo nostro aquas eius in cōspectu nostro, donec trāsiremus: sicut fecerat prius in mari rubro, quod siccauit donec transiremus: Exo. 14. 5.
24 * Vt discant omnes terrarum populi fortissimam Domini manum; vt & vos timeatis dominum Deum vestrum omni tempore.

CAP. V.

1 A POstquam autem audierunt omnes reges Ammorręorū qui habitabant trans Iordanem ad Occidentalem plagam, & cuncti reges Chanaan qui propinqua possidebant magni maris loca, quòd siccasset Dominus fluenta Iordanis coram filiis Israel, donec transirent: dissolutum est cor eorum, & non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum Israel.
2 * Eo tempore ait Dominus ad Iosue: Fac tibi cultros lapideos, & circuncide secundò filios Israel.
3 * Fecitque quod iusserat Dominus, & circuncidit filios Israel in Colle præputiorum.
4 * Hæc autem causa est secundæ circuncisionis. Omnis populus qui egressus est de Ægypto generis masculini vniuersi bel
B latores viri mortui sunt in deserto per longissimos viæ circuitus;
5 * Qui omnes circuncisi erant. Populus autem qui natus est in deserto, per quadraginta annos itineris latissimæ solitudinis incircuncisus fuit:

תרגום יונתן

20 וְיָת תְּרֵיסַר עֶשְׂרֵי אַבְנַיָּא דְּנְסִיבוּ מִן יַרְדְּנָא אֲקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּגִלְגָּלָא׃ 21 וַאֲמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דְּיִשְׁאֲלוּן
בְּנֵיכוֹן מְחַר לַאֲבָהָתְהוֹן לְמֵימַר מָה אַבְנַיָּא הָאִילֵּן׃ 22 וְתְהוֹדְעוּן יָת בְּנֵיכוֹן לְמֵימַר בִּיבֵשְׁתָּא עֲבַר יִשְׂרָאֵל יָת יַרְדְּנָא הָדֵין׃
23 אֲרֵי דְיַבֵּשׁ יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָת מֵי יַרְדְּנָא מִן קֳדָמֵיכוֹן עַד דַּעֲבַרְתּוּן כְּמָא דַעֲבַד יְיָ אֱלָהֲכוֹן לְיַמָּא דְסוּף דְּיַבֵּשׁ מִן קֳדָמָנָא עַד דַּעֲבַרְנָא׃
24 בְּדִיל דְּיִדְעוּן כָּל עַמְמֵי אַרְעָא יָת גְּבוּרְתָּא דַיְיָ אֲרֵי תַקִּיפָא הִיא בְּדִיל דְּתִדְחֲלוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן כָּל יוֹמָיָא׃

ה

1 וַהֲוָה כַּד שְׁמַעוּ כָּל מַלְכֵי אֱמוֹרָאֲה דִּי בְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַעַרְבָּא וְכָל
מַלְכֵי כְּנַעֲנָאֲה דְעַל יַמָּא יָת דְיַבֵּשׁ יְיָ יָת מֵי יַרְדְּנָא מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דַּעֲבָרוּ וְאִתְמְסִי לִבְהוֹן וְלָא אִשְׁתְּאַרַת בְּהוֹן עוֹד רוּחַ מִן קֳדָם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2 בְּעִידְנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ עֲבֵד לָךְ אִזְמַלֵּן חָרִיפִין וְתוּב גְּזַר יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּנְיָנוּת׃
3 וַעֲבַד לֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ אִזְמַלֵּן חָרִיפִין וּגְזַר יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִבְעָתָא דְקָרוֹ לָהּ גִּבְעַת עָרְלָתָא׃
4 וְדִין פִּתְגָמָא דְגָזַר יְהוֹשֻׁעַ כָּל עַמָּא דְנָפְקוּ מִמִּצְרַיִם דְּכוֹרַיָּא כָּל גִּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא מִיתוּ בְּמַדְבְּרָא בְּאוֹרְחָא בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרַיִם׃ 5 אֲרֵי גְזִירִין הֲווֹ כָּל עַמָּא דְנָפְקוּ וְכָל עַמָּא דְאִתְיְלִידוּ בְּמַדְבְּרָא בְּאוֹרְחָא בְּמִיפַּקְהוֹן מִמִּצְרַיִם
לָא גָזָרוּ׃

* *Et duodecim lapides hos, quos sumpserat* 20
de Iordane, statuit Iosue in Galgalis.

* *Et ait ad filios Israel, dicens: Quando in-* 21
terrogauerint filij vestri cras vos, dicentes:
Quid sunt lapides hi?

* *Annunciabitis filiis vestris, dicentes:* 22
Quoniam per arentem transiuit Israel Iordanem hunc,

* *Siccante domino Deo nostro aquam Iorda-* 23
nis in conspectu ipsorum, donec transierunt. sicut fecit dominus Deus noster mare rubrum, quod siccauit Dominus Deus coram nobis, donec transiuimus.

* *Vt discant omnes gentes terræ, quòd po-* 24
testas Domini fortis est; & vt vos colatis dominum Deum nostrum in omni tempore.

CAP. V.

ET factum est postquam audierunt omnes re- 1
ges Amorræorum, qui erant trans Iordanem prope mare, & cuncti reges Phœniciæ qui prope mare, quòd siccauit dominus Deus Iordanem fluuium coram filiis Israel, donec transirent ipsi, & dissolutæ sunt mentes eorum, & percussi sunt, et non fuit in ipsis intellectus vllus à facie filiorum Israel.

Sub autem hoc tempus ait Dominus Iosue: 2
Fac tibi cultros lapideos, & sedens circuncide filios Israel secundò.

* *Et fecit sibi Iosue cultros lapideos acutos,* 3
& circuncidit filios Israel in vocato loco, Collis præputiorum.

* *Et hic sermo quo circuncidit Iosue: Omnis* 4
populus egressi ex Ægypto masculi, vniuersi viri belli qui mortui sunt in deserto in via, egressis ipsis de terra Ægypti:

* *Quia circunciſi erant omnis populus qui* 5
exiuit. & omnis populus nati in deserto in via, egressis eis de terra Ægypti, non circunciſi sunt.

20 * καὶ τοὺς δώδεκα λίθους τούτους, οὓς ἔλαβον ἐκ Ἰορδάνου, ἔστησεν ἐν Γολγάλοις.

21 * καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, λέγων, ὅταν ἐρωτῶσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν αὔριον ὑμᾶς, λέγοντες, τί εἰσὶν οἱ λίθοι ἐκεῖνοι;

22 * διαγγελεῖτε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, λέγοντες, ὅτι ἐπὶ ξηρᾶς διέβη Ἰσραὴλ τὸν Ἰορδάνην τοῦτον,

23 * ἀποξηράναντος κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν αὐτῶν, μέχρι οὗ διέβησαν. καθάπερ ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τῇ θαλάσσῃ τῇ ἐρυθρᾷ, ἣν ἀπεξήρανεν κύριος ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ἡμῶν, ἕως παρήλθομεν.

24 * ὅπως γνῶσι πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι ἡ δυνάμις τοῦ κυρίου ἰσχυρά ἐστι, καὶ ἵνα ὑμεῖς σέβησθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἐν παντὶ χρόνῳ.

ε΄.

1 * Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου θαλάσσης, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς Φοινίκης οἱ παραθαλασσίαν, ὅτι ἀπεξήρανε κύριος ὁ θεὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἐν τῷ διαβῆναι αὐτούς, καὶ κατετάκησαν αἱ διάνοιαι αὐτῶν, καὶ κατεπλάγησαν, καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς φύσησις οὐδεμία ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

2 * Κατὰ ταὐτὸν τὸν καιρὸν εἶπε κύριος τῷ Ἰησοῦ, ποίησον σεαυτῷ μαχαίρας πετεινάς, καὶ καθίσας περίτεμε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ δευτέρου.

3 * καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ Ἰησοῦς μαχαίρας πετεινὰς ἀκροτόμους, καὶ περιέτεμε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ καλουμένου τόπου βουνὸς ἀκροβυσιῶν.

4 * καὶ τοῦτο ὁ λόγος οὗ περιέτεμεν ὁ Ἰησοῦς. πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐκπορευόμενοι ἐξ αἰγύπτου τὸ ἀρσενικόν, πάντες ἄνδρες πολεμισταὶ ἀπέθανον ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου,

5 * ὅτι περιτετμημένοι ἦσαν πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐξελθών. καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ γεννηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου οὐ περιετμήθησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et duodecim lapides eos quos tulerant ex Iordane, statuit Iosue in Ghilgala.

21 Et ait filiis Israel, dicendo: Quòd interrogabunt filij vestri cras patres suos, dicendo: Quid lapides isti?

22 Et scire facietis filios vestros, dicendo: Per siccum transiuit Israel Iordanem hunc.

23 Quia exsiccauit dominus Deus vester aquas Iordanis à facie vestra, quoad transiretis, sicut fecerat dominus Deus vester mari Suph quod exsiccauit à facie nostra quoad transiremus.

24 Vt cognoscant omnes populi terræ fortitudinem Domini, quòd robusta illa; vt timeatis dominum Deum vestrum omnibus diebus.

CAP. V.

ET fuit cùm audierunt omnes reges Emorræorum, qui trans Iordanem ad Occasum; & omnes reges Cananæorum qui iuxta mare, quòd exiccasset Dominus aquas Iordanis à facie filiorum Israel quoad transirent, & liquefactum est cor eorum, & nõ relictus est in eis spiritus à facie filiorum Israel.

2 In tempore illo dixit Dominus ad Iosue: Fac tibi nouaculas acutas, & redi circuncide filios Israel secundò.

3 Et fecit sibi Iosue nouaculas acutas, & circuncidit filios Israel in colle; quem vocauerunt, Collem præputiorum.

4 Et hoc verbum, quòd circuncidit Iosue: Omnis populus qui exierant ex Ægypto, masculi omnes viri ineuntes bellum, mortui erant in deserto in via, cùm exiissent ex Ægypto. 5 Namque circunciſi fuerant omnis populus qui exierunt: & omnem populum qui nati sunt in deserto in via, cùm exiissent illi ex Ægypto, non circunciderant.

6 כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר
עַד־תֹּם כָּל־הַגּוֹי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים
מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לָהֶם לְבִלְתִּי הַרְאוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבוֹתָם לָתֶת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת
חָלָב וּדְבָשׁ׃

7 וְאֶת־בְּנֵיהֶם הֵקִים תַּחְתָּם אֹתָם מָל יְהוֹשֻׁעַ כִּי־
עֲרֵלִים הָיוּ כִּי לֹא־מָלוּ אוֹתָם בַּדָּרֶךְ׃

8 וַיְהִי בַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לְהִמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם
בַּמַּחֲנֶה עַד־חיותם׃

9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת־
חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא
גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

10 וַיַּחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ׃

11 וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת
וְקָלוּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃

12 וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ
וְלֹא־הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאַת
אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא׃

13 וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו
וַיַּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה
בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם־
לְצָרֵינוּ׃

14 וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר־צְבָא־יְהוָה עַתָּה בָּאתִי
וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה
אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל־עַבְדּוֹ׃

15 וַיֹּאמֶר שַׂר־צְבָא יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שַׁל־נַעֲלְךָ
מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ
הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן׃

6 * Donec consumerentur qui non audierunt vocem Domini, & quibus ante iurauerat, vt non ostenderet eis terram lacte & melle manantem. Nu.14.d

7 * Horum filij in locum successerũt patrum, & circuncisi sunt à Iosue, qui sicut nati fuerant in præputio erant, nec eos in via aliquis circunciderat.

8 * Postquam autem omnes circuncisi sunt, manserunt in eodem castrorum loco, donec sanarentur.

9 * Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie C abstuli opprobrium Ægypti à vobis. Vocatumque est nomen loci illius Galgala vsque in præsentem diem.

10 * Manseruntque filij Israel in Galgalis. & fecerunt Phase quartadecima die mẽsis ad vesperum in campestribus Hiericho:

11 * Et comederunt de frugibus terræ die altero, & azymos panes, & polentam eiusdem anni.

12 * Defecit manna postquam comederunt de frugibus terræ; nec vsi sunt vltrà cibo illo filij Israel: sed comederunt de D frugibus præsentis anni terræ Chanaan.

13 * Cùm autem esset Iosue in agro vrbis Hiericho, leuauit oculos, & vidit virum stantem contra se euaginatum tenentem gladium. perrexitque ad eum, & ait: Noster es? an aduersariorum?

14 * Qui respondit: Nequaquam: sed sum princeps exercitus Domini: & nunc venio. Cecidit Iosue pronus in terram: & adorans ait: Quid Dominus meus loquitur ad seruum suum?

15 * Solue, inquit, calciamentum tuum de pedibus tuis. locus enim in quo stas sanctus est. Fecitque Iosue vt sibi fuerat imperatum. Exo.3.b. Act.7.d

---

תרגום יונתן

6 אֲרֵי אַרְבְּעִין שְׁנִין הַלִּיכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא עַד דְּסַף כָּל עַמָּא גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דִּנְפָקוּ מִמִּצְרַיִם דְּלָא קַבִּילוּ לְמֵימְרָא דַּיְיָ
דְּקַיֵּם יְיָ לְהוֹן בְּדֵיל דְּלָא לְאַחֲזָיוּתְהוֹן יַת אַרְעָא דְּקַיֵּם לָנָא אַרְעָא עָבְדָא חֲלָב וּדְבָשׁ׃

7 וְיָת בְּנֵיהוֹן דְּקָמוּ בָּתְרֵיהוֹן יָתְהוֹן גְּזַר יְהוֹשֻׁעַ אֲרֵי עֲרֵלִין הֲווֹ אֲרֵי לָא גְזָרוּ יָתְהוֹן בְּאוֹרְחָא׃ 8 וַהֲוָה כַּד שְׁלִימוּ כָל עַמָּא לְמִגְזַר
וִיתִיבוּ עַמָּא בְּאַתְרֵהוֹן בְּמַשְׁרִיתָא עַד דְּאִתְסְיָאוּ׃ 9 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ יוֹמָא דֵין אַעְדֵּיתִי יָת חִסּוּדֵי מִצְרָאֵי מִנְּכוֹן וּקְרָא שְׁמֵהּ
דְּאַתְרָא הַהוּא גִּלְגָּלָא עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 10 וּשְׁרוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָּלָא וַעֲבָדוּ יָת פִּסְחָא בְּאַרְבְּעָה עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא
בְּרַמְשָׁא בְּמֵישְׁרֵי דִּירִיחוֹ׃ 11 וַאֲכָלוּ מֵעִיבּוּרָא דְּאַרְעָא מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא דְּפִסְחָא פַּשִׁיר וְקָלְיָא בְּכַרְסָן יוֹמָא הָדֵין׃
12 וּפְסַק מָנָא בְּיוֹמָא דְּבָתַר דִּי אֲכָלוּ מֵעִיבּוּרָא דְּאַרְעָא וְלָא הֲוָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָנָא וַאֲכָלוּ מֵעֲלַלַּת אַרְעָא דִּכְנַעַן בְּשַׁתָּא הַהִיא׃
13 וַהֲוָה כַּד הֲוָה יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וּזְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא גַבְרָא קָאֵים לְקִבְלֵיהּ וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וַאֲזַל יְהוֹשֻׁעַ לְוָתֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ
הַלְמִסְעָדָנָא אַתְּ אִתִּי אִם לְבַעֲלֵי דְבָבָנָא׃ 14 וַאֲמַר לָא אֲרֵי אֲנָא מַלְאֲכָא דְּשְׁלִיחַ מִן קֳדָם יְיָ כְּעַן אֲתֵיתִי וּנְפַל
יְהוֹשֻׁעַ עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא וּסְגִיד וַאֲמַר לֵיהּ מָרִי רִבּוֹנִי מַמְלֵיל עִם עַבְדֵּיהּ׃ 15 וַאֲמַר מַלְאֲכָא דְּשְׁלִיחַ מִן קֳדָם
יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ שְׁרִי סֵינָךְ מֵעַל רַגְלָךְ אֲרֵי אַתְרָא דְאַתְּ קָאֵים עֲלוֹהִי קַדִּישָׁא הוּא וַעֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כֵּן׃

* *Quadraginta enim annis versatus est Israel in deserto, quapropter incircunciſi erant plurimi ipſorum bellatorum qui egreſſi ſunt de terra Ægypti, qui non obedierunt mandatis domini Dei. quibus & determinauit Dominus eis non videre eos terram, quam iurauit Dominus patribus noſtris vt daret nobis, terram manantem lacte & melle.* 6

* *Filios eorum ſubſtituit loco iſtorum, quos circuncidit Ioſue, quoniam præputioſi fuerunt, eo quòd ipſi nati erant in via incircunciſi.* 7

* *Circunciſi autem tota gens quietem habuerunt; ibi ſedentes in caſtris, donec ſanati ſunt.* 8

* *Et dixit Dominus Joſue: Jn hodierno die abſtuli opprobrium Ægypti à vobis. & vocauit nomen loci illius Galgala vſque in diem hanc.* 9

* *Et caſtrametati ſunt filij Iſrael in Galgalis. & fecerunt Paſcha quartadecima die menſis à veſpera in Occaſum Hiericho in campo.* 10

* *Et comederunt de frugibus terræ poſtridie Paſchæ azymos & nouos. Jn die hac* 11

* *Defecit manna ſequenti die, poſtquam comederunt ipſi de frugibus terræ, & non vltra fuit filiis Iſrael manna. comederunt autem fruges de regione Phœnicum in anno illo.* 12

* *Et factum eſt poſtquam fuit Joſue in Hiericho, & aſpiciens oculis ſuis, vidit qui apparuit hominem ſtantem contra ſe: & gladius eius eductus in manu eius. & accedens Joſue, dixit ei: Noſter es, vel aduerſariorum noſtrorum?* 13

* *Ille autem dixit ei: Quòd ego princeps exercitus Domini, nunc veni. & Joſue cecidit in faciem ſuam in terram, & adorauit, & dixit ei: Domine mi, quid iubes tuo ſeruo?* 14

* *Et dicit princeps militiæ Domini ad Ioſue: Solue calciamentum tuum de pedibus tuis; nam locus in quo tu ſtas in ipſo, ſanctus eſt. & fecit Ioſue ſic.* 15

6 * τεσσαράκοντα γὰρ ἔτη ὠδήγησεν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ· διὸ ἀπερίτμητοι ἦσαν ⓐ πλεῖστοι αὐτῶν τῶν μαχίμων τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ γῆς αἰγύπτου, ⓑ ἀπειθήσαντες τῶν ἐντολῶν κυρίου & θεοῦ. οἷς δὲ διώρισε κύριος αὐτοῖς μὴ ἰδεῖν αὐτοὺς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.

7 * τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀντεκατέστησεν ὠδὶ τούτων, οὓς περιέτεμεν ἰησοῦς, ὅτι ἀκρόβυστοι ἦσαν, διὰ τὸ αὐτοὺς γεγεννῆσθαι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερίτμητους.

8 * περιτμηθέντες δὲ πᾶν τὸ ἔθνος ἡσυχίαν εἶχον, αὐτόθι καθημένοι ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἕως ὑγιάσθησαν.

9 * καὶ εἶπεν κύριος τῷ ἰησοῦ, ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτου ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου γάλγαλα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

10 * καὶ παρενέβαλον ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν γαλγάλοις. & ἐποίησαν τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ & μηνὸς ἀφ' ἑσπέρας ἐπὶ δυσμῶν ἱερειχὼ ἐν τῷ πεδίῳ.

11 * καὶ ἔφαγον ἀπὸ τοῦ σίτου τῆς γῆς τηπαύριον & πάσχα ἄζυμα καὶ νέα. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ

12 * ἐξέλιπεν τὸ μάννα τηπαύριον μ᾽ τὸ βεβρωκέναι αὐτοὺς ἐκ τοῦ σίτου τῆς γῆς, κ᾽ οὐκ ἔτι ὑπῆρχεν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μάννα. ἐναρπήσαντο δὲ τὸν χώραν τῶν φοινίκων ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ.

13 * καὶ ἐγένετο ὡς ἦν ἰησοῦς ἐν ἱερειχώ, καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδεν φαντάσια ἀνθρώπου ἑστηκὸς ἐναντίον αὐτοῦ. & ἡ ῥομφαία αὐτοῦ ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ, ἡμέτερος εἶ ἢ τῶν ὑπεναντίων ἡμῖν;

14 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἐγὼ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως κυρίου, νυνὶ παραγέγονα. καὶ ἰησοῦς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, δέσποτά μου τί προστάττεις τῷ σῷ οἰκέτῃ;

15 * καὶ λέγει ὁ ἀρχιστράτηγος κυρίου πρὸς ἰησοῦν, λῦσαι τὸ ὑπόδημά σου ἐκ τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ σὺ ἕστηκας ἐπ' αὐτοῦ, ἅγιός ἐστι. καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς οὕτως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Etenim quadraginta annis ambulauerunt filij Iſrael per deſertum, quoad conſumptus eſt omnis populus virorum ineuntium bellũ qui exierant ex Ægypto, qui non ſuſceperunt verbum Domini quo iurauit Dominus eis, quòd non poſſiderent terram quã iurauerat Dominus patribus eorum dare nobis, terram facientem lac & mel.

[7] Filios autem illorum qui ſurrexerunt poſt illos, hos ipſos circuncidit Ioſue; namque præputiati erant, non enim circunciderant eos in via. [8] Et fuit quando finierunt omnis populus circuncidi, & ſederunt populus in locis ſuis in caſtris, quoad ſanatus eſt.

[9] Et dixit Dominus ad Ioſue: Hodie tranſire feci opprobria Ægyptiorum à vobis; & vocauit nomen loci illius Gilgela vſque ad diem hunc. [10] Et manſerunt filij Iſrael in Gilgela: & fecerunt Paſcha in quartadecima die menſis veſperè in planitie Iericho.

[11] Et comederunt de frumento terræ poſt diem feſtum Paſchatis, azymum, & polentam in articulo diei huius.

[12] Et defecit manna in die poſtero ex quo comederunt illi ex frumento terræ; & non fuit amplius filiis Iſrael manna: & comederunt de frugibus terræ Chenaghan in anno illo.

[13] Et fuit cùm eſſet Ioſue in Iericho, & leuauit oculos ſuos, & vidit; & ecce vir ſtans eregione eius, & gladius euaginatus in manu eius: & iuit Ioſue ad illum, & dixit illi: Num in adiutorium noſtrum tu veniſti? an auctoribus inimicitiæ noſtræ?

[14] Et dixit, Non: nam ego angelus miſſus à facie Domini nunc veni. & cecidit Ioſue ſuper faciem ſuam ſuper terram: & adorauit, & dixit ei: Quid Dominus meus loquitur cum ſeruo ſuo?

[15] Et dixit angelus, qui miſſus à facie Domini, ad Ioſue: Detrahe calceos tuos de pedibus tuis; nam locus in quo tu ſtas ſuper eum, ſanctus ipſe. & fecit Ioſue ſic.

ו

CAP. VI.

1 וִירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין
יוֹצֵא וְאֵין בָּא׃

1 HIericho autem clausa erat atque munita timore filiorum Israel: & nullus egredi audebat aut ingredi.

2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־
יְרִיחוֹ וְאֶת־מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל׃

2 * Dixitque Dominus ad Iosue: Ecce dedi in manus tuas Hiericho & regem eius, omnesque fortes viros.

3 וְסַבֹּתֶם אֶת־הָעִיר כָּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
הַקֵּיף אֶת־הָעִיר פַּעַם אֶחָת כֹּה תַּעֲשֶׂה
שֵׁשֶׁת יָמִים׃

3 * Circuite vrbem cuncti bellatores semel per diem. sic facietis sex diebus.

4 וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים
לִפְנֵי הָאָרוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע
פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת׃

4 * Septimo autem die sacerdotes tollent septem buccinas, quarum vsus est in iubileo, & præcedent arcam fœderis. septiesque circuibitis ciuitatem, & sacerdotes clangent buccinis.

5 וְהָיָה בִּמְשׁוֹךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל בְּשָׁמַעֲכֶם אֶת־קוֹל
הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָל־הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה
חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ׃

5 * Cumque insonuerit vox tubæ longior atque concisior, & in auribus vestris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, & muri funditus corruent ciuitatis. ingredienturque singuli per locum contra quem steterint.

6 וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אֶל־הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ
שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת יוֹבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה׃

6 * Vocauit ergo Iosue filius Nun sacerdotes, & dixit ad eos: Tollite arcam fœderis. & septem alij sacerdotes tollant septem iubileorum buccinas, & incedant ante arcam Domini.

7 וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם עִבְרוּ וְסֹבּוּ אֶת־הָעִיר וְהֶחָלוּץ
יַעֲבֹר לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה׃

7 * Ad populum quoque ait: Ite & circuite ciuitatem armati precedentes arcam Domini.

8 וַיְהִי כְּאֲמֹר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם וְשִׁבְעָה
הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים
לִפְנֵי יְהוָה עָבְרוּ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַאֲרוֹן בְּרִית
יְהוָה הֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם׃

8 * Cumque Iosue verba finisset, & septem sacerdotes septem buccinis clangerent ante arcam fœderis Domini, omnisque populus præcederet

9 וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים תֹּקְעִים הַשּׁוֹפָרוֹת
וּמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי הָאָרוֹן הָלוֹךְ וְתָקוֹעַ
בַּשּׁוֹפָרוֹת׃

9 * Armati exercitus, reliquum vulgus arcam sequebatur, ac buccinis omnia cõcrepabant.

10 וְאֶת־הָעָם צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר לֹא תָרִיעוּ וְלֹא־
תַשְׁמִיעוּ אֶת־קוֹלְכֶם וְלֹא־יֵצֵא מִפִּיכֶם דָּבָר עַד יוֹם
אָמְרִי אֲלֵיכֶם הָרִיעוּ וַהֲרִיעֹתֶם׃

10 * Præceperat autem Iosue populo, dicens: Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque vllus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis, Clamate & vociferamini.

תרגום יונתן

ו

1 וִירִיחוֹ חֵוַת אֲחִידָא בִּרְשִׁין דִּפְרִזְלָא וּמְתְקְפָא בְּעַבְּרִין דִּנְחָשָׁא מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵית דְּנָפֵיק
מִנַּהּ וְלֵית דְּעָלֵל לְגַוַּהּ לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמָא׃ 2 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ חֲזִי
דְּמְסָרִית בִּידָךְ יָת יְרִיחוֹ וְיָת מַלְכַּהּ גִּבָּרֵי חֵילָא׃ 3 וְתַסְחֲרִין יָת קִרְתָּא כָּל גִּבָּרֵי חֵילָא דְּקִרְבָּא אַקִּיף יַת קִרְתָּא זִמְנָא חָדָא
כְּדֵין תַּעְבֵּד שִׁיתָּא יוֹמִין׃ 4 וְשִׁבְעָא כָּהֲנַיָּא יִסְבּוּן שִׁבְעָא שׁוֹפָרַיָּא דְּקַרְנָא דְּכַרְיָא קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תַּסְחֲרוּן יָת
קִרְתָּא שְׁבַע זִמְנִין וְכָהֲנַיָּא יִתְקְעוּן בְּשׁוֹפָרַיָּא׃ 5 וִיהֵא בְּמֵיגַד בְּקָרְנָא דְּכַרְיָא בְּמִשְׁמַעְכוֹן יָת קָל שׁוֹפָרָא יַבְבוּן כָּל עַמָּא
יַבָּבָא רַבָּא וְיִפּוֹל שׁוּרָא דְּקִרְתָּא וְיִתְבְּלַע תְּחוֹתוֹהִי וְיִסְקוּן עַמָּא גְּבַר לְקִבְלֵיהּ׃ 6 וּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן לְכָהֲנַיָּא וַאֲמַר לְהוֹן
טוֹלוּ יָת אֲרוֹן קְיָמָא דַּיְיָ וְשִׁבְעָא כָּהֲנַיָּא יִסְבּוּן שִׁבְעָא שׁוֹפָרַיָּא דְּקָרְנָא דְּכַרְיָא קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ׃
7 וַאֲמַר לְעַמָּא עִבְרוּ וְאַקִּיפוּ יָת קִרְתָּא וּמְזָרְזֵי חֵילָא יְעָבְרוּן קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ׃
8 וַהֲוָה כַּד אֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְוָת עַמָּא וְשִׁבְעָא כָּהֲנַיָּא נְסִיבוּ שִׁבְעָא שׁוֹפָרַיָּא דְּקָרְנָא קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ אָזְלִין וְתָקְעִין בְּשׁוֹפָרַיָּא וַאֲרוֹן
קְיָמָא דַּיְיָ אָזֵיל בָּתְרֵיהוֹן׃ 9 וּמְזָרְזֵי חֵילָא קָדְמָם כָּהֲנַיָּא תָּקְעֵי שׁוֹפָרַיָּא וְשָׁבְטָא דְּבֵית דָּן אָזֵיל בָּתַר אֲרוֹנָא וְכָהֲנַיָּא
אָזְלִין וְתָקְעִין בְּשׁוֹפָרַיָּא׃ 10 וְיָת עַמָּא פַּקֵּיד יְהוֹשֻׁעַ לְמֵימַר לָא תְיַבְּבוּן וְלָא תַשְׁמְעוּן יָת קָלְכוֹן וְלָא יִפּוֹק מִפּוּמְכוֹן פִּתְגָמָא עַד יוֹמָא
דְּאֵימַר לְכוֹן יַבִּיבוּ וּתְיַבְּבוּן׃

CAP. VI.

ET Hiericho clausa atque munita à facie filiorum Israel. & nullus egrediebatur de ea, & nullus ingrediebatur. 1

* Et dixit Dominus ad Iosue: Ecce trado tibi subiectam tibi Hiericho, & regem eius qui est in ea, & potentes fortitudine. 2

* Et circundate ciuitatem omnes viri belli in circuitu vrbis: semel sic facietis sex diebus. 3

* Et septem sacerdotes accipient septem buccinas Iobel coram arca. & die septima circundate vrbem septies, & sacerdotes clangent buccinis. 4

* Et erit vt clanguerint tuba Iobel, cùm audieritis vos vocem buccinæ, conclament omnis populus: & clamantibus eis corruent sua sponte muri ciuitatis sub ipsis. & ingredietur omnis populus impetum faciens quilibet eregione in vrbem. 5

* Et intrauit Iosue filius Nun ad sacerdotes, & dixit ad eos: Tollite arcam fœderis, & septem sacerdotes tollent septem buccinas Iobel ante faciem arcæ Domini. 6

* Et locutus est eis, dicens: Nunciate populo vt circueant, & circuite ciuitatem: & bellatores propè vadant armati coram arca Domini. 7

* Et factum est vt dixit Iosue ad populum, & septem sacerdotes habentes septem tubas sacras: & prætereant eodem modo coram Domino, incedant, & signum dent assidue. et arca testamenti Domini sequatur eos. 8

* At bellatores incedant ante, & sacerdotes clangentes buccinis, & reliquum vulgus omne post arcam fœderis Domini euntes et clangentes buccinis. 9

* At populo præcepit Iosue, dicens: Ne clamet neque audiat vllus vocem vestram: non egredietur de ore vestro sermo, donec nunciet ipse diem vt clametis, & clamate tunc. 10

ε'.

1 * Καὶ ἱεριχὼ συγκεκλεισμένη καὶ ὠχυρωμένη ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ οὐδεὶς ἐξεπορεύετο ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς εἰσεπορεύετο.

2 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, ἰδοὺ παραδίδωμί σοι ὑποχείριόν σοι τὴν ἱεριχὼ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς τὸν ὄν αὐτῇ καὶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχύει.

3 * καὶ κυκλώσατε τὴν πόλιν πάντες ἄνδρες πολέμου
4 κύκλῳ τῆς πόλεως, ἅπαξ οὕτω ποιήσετε ἓξ ἡμέρας. * καὶ ἑπτὰ ἱερεῖς λήψονται ἑπτὰ κερατίνας τοῦ ἰωβὴλ ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κυκλώσατε τὴν πόλιν ἑπτάκις, καὶ οἱ ἱερεῖς σαλπιοῦσιν ταῖς κερατίναις.

5 * καὶ ἔσται ὡς ἂν σαλπίσωσιν τῇ σάλπιγγι τοῦ ἰωβὴλ ἐν τῷ ἀκοῦσαι ὑμᾶς τὴν φωνὴν τῆς κερατίνης, ἀναβοήσατε πᾶς ὁ λαός, καὶ ἀναβοήσονται αἱ πλευραὶ τοῦ τείχους τῆς πόλεως ὑποκάτω αὐτῶν. καὶ εἰσελεύσεται πᾶς ὁ λαὸς ὁρμήσας ἕκας ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν.

6 * καὶ εἰσῆλθεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, λάβετε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ ἑπτὰ ἱερεῖς λήψονται ἑπτὰ κερατίνας τοῦ ἰωβὴλ κατὰ πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ κυρίου.

7 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λέγων, διαπορεύεσθε τῷ λαῷ πορευθῆναι, καὶ κυκλώσατε τὴν πόλιν, καὶ οἱ μάχιμοι διαπορευέσθωσαν ἐνωπλισμένοι ἔμπροσθεν κυρίου.

8 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶπεν ἰησοῦς πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἑπτὰ ἱερεῖς ἔχοντες ἑπτὰ σάλπιγγας ἱεράς, καὶ παρεπορεύοντο ὡσαύτως ἐνώπιον τοῦ κυρίου, διαπορευέσθωσαν καὶ σημαινέτωσαν οὕτως. καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου ἐπακολουθείτω αὐτοῖς.

9 * οἱ μάχιμοι διαπορευέσθωσαν ἔμπροσθεν, καὶ οἱ ἱερεῖς σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος ἅπας ὀπίσω τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου πορευόμενοι καὶ σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις.

10 * τῷ λαῷ ἐνετείλατο ἰησοῦς, λέγων, μὴ βοάτω μηδὲ ἀκουσάτω μηδεὶς τῇ φωνῇ ὑμῶν, οὐ διελεύσεται ἐκ στόματος ὑμῶν λόγος, ἕως οὗ διαγείλῃ αὐτὸς ἡμέραν οὐαβοῆσαι, καὶ ἀναβοήσατε τότε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

CAP. VI.

ET Iericho erat clausa foribus ferreis, & roborata vectibus chalybeis, à facie filiorum Israel: non erat qui prodiret ex ea, nec qui ingrederetur eam: non erat qui prodiret ex ea ad ineundum prœlium; nec qui ingrederetur eam ad rogandam pacem.

2 Et dixit Dominus Iosue: Vide quòd tradiderim in manu tua Iericho, & regem eius; viros roboris.

3 Et circuibitis vrbem omnes viri virtutis belli, gyrando vrbem vna vice: sic facies sex diebus.

4 Et septem sacerdotes accipient septem buccinas ex cornu arietino ante arcam Domini, & in die septimo circuibitis vrbem septem vicibus: & sacerdotes clangent buccinis.

5 Et erit in extendendo *sonitum* cum cornu arietino, cùm audieritis vos vocem buccinæ, clamabunt omnis populus clamore magno: & corruet murus vrbis, & absorbebitur subtus se; & ascendent populus vir eregione sui.

6 Et vocauit Iosue filius Nun sacerdotes, & dixit eis: Tollite arcam fœderis Domini, & septem sacerdotes accipiant septem buccinas ex cornu arietino ante arcam Domini. 7 Et dixit populo: Transite, circundate vrbem; & armati virtutis transeant ante arcã Domini.

8 Et fuit, cùm dixit Iosue ad populum, & septem sacerdotes acceperunt septem buccinas ex cornu arietino ante arcam Domini ambulantes & clangentes buccinis: & arca fœderis Domini ibat post eos. 9 Et armati virtutis incedebant ante sacerdotes clangentes buccinis: & tribus domus Dan ibat post arcam, & sacerdotes incedentes & clangentes buccinis.

10 Et populo præcepit Iosue, dicendo: Ne clametis, neque audire faciatis vocem vestram; nec prodeat ex ore vestro verbum, vsque ad diem quo dixero vobis, Clamate: & clamabitis.

11 * וַיַּסֵּב אֲרוֹן־יְהוָה אֶת־הָעִיר הַקֵּף פַּעַם אֶחָת
וַיָּבֹאוּ הַמַּחֲנֶה וַיָּלִינוּ בַּמַּחֲנֶה׃

12 * וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־
אֲרוֹן יְהוָה׃

13 * וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת
הַיֹּבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה הֹלְכִים הָלוֹךְ
וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם
וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן יְהוָה הָלוֹךְ וְתָקוֹעַ
בַּשּׁוֹפָרוֹת׃

14 * וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי פַּעַם אַחַת וַיָּשֻׁבוּ
הַמַּחֲנֶה כֹּה עָשׂוּ שֵׁשֶׁת יָמִים׃

15 * וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּשְׁכִּמוּ כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר
וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה שֶׁבַע
פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַהוּא סָבְבוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע
פְּעָמִים׃

16 * וַיְהִי בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים
בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הָרִיעוּ כִּי־
נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת־הָעִיר׃

17 * וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם הִיא וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ לַיהוָה רַק
רָחָב הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא וְכָל־אֲשֶׁר־אִתָּהּ בַּבַּיִת כִּי
הֶחְבֵּאתָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ׃

18 * וְרַק־אַתֶּם שִׁמְרוּ מִן־הַחֵרֶם פֶּן־תַּחֲרִימוּ
וּלְקַחְתֶּם מִן־הַחֵרֶם וְשַׂמְתֶּם אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל
לְחֵרֶם וַעֲכַרְתֶּם אוֹתוֹ׃

19 * וְכֹל כֶּסֶף וְזָהָב וּכְלֵי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל קֹדֶשׁ הוּא
לַיהוָה אוֹצַר יְהוָה יָבוֹא׃

20 * וַיָּרַע הָעָם וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעָם
אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיָּרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְּדוֹלָה וַתִּפֹּל
הַחוֹמָה תַּחְתֶּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ
אֶת־הָעִיר׃

11 * Circuiuit ergo arca Domini ciuitatẽ semel per diem; & reuersa in castra mansit ibi.

12 * Igitur Iosue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes arcam Domini:

13 * Et septem ex eis septẽ buccinas, quarum in iubileo vsus est; præcedebantque arcam Domini ambulantes atque clangentes. & armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum sequebatur arcã, & buccinis personabat.

14 *Circuieruntque ciuitatem secũdo die semel,& reuersi sunt in castra. sic fecerunt sex diebus.

15 * Die autem septimo diluculo consurC gentes, circuierunt vrbem sicut dispositum erat septies.

16 * Cumque septimo circuitu clangerent buccinis sacerdotes, dixit Iosue ad omnem Israel: Vociferamini. tradidit enim vobis Dominus ciuitatem.

17 * Sitque ciuitas hæc anathema,& omnia quæ in ea sunt Domino. Sola Raab meretrix viuat,cum vniuersis quę cum ea in domo sunt. abscondit enim nuncios quos direximus.

18 * Vos autem cauete ne de his quæ præcepta sunt vobis quippiam contingatis, & sitis præuaricationis rei, & omnia castra Israel sub peccato sint,atque turbentur.

19 * Quicquid autem auri & argenti fuerit, & vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur repositum in thesauris eius.

20 * Igitur omni populo vociferante & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonituſque increpuit, muri ilico corruerunt: & ascendit vnusquisque per locum qui contra se erat. ceperuntque ciuitatem: Heb.11.c

---

תרגום יונתן

11 וְאַסְחַר אֲרוֹנָא דַיְיָ יַת קִרְתָּא אַקִּיף זִמְנָא חֲדָא וְעָלוּ לְמַשְׁרְיָתָא וּבָתוּ בְּמַשְׁרְיָתָא׃

12 וְאַקְדֵּם יְהוֹשֻׁעַ בְּצַפְרָא וּנְטָלוּ כָּהֲנַיָּא יַת אֲרוֹנָא דַיְיָ׃

13 וְשִׁבְעָא כָּהֲנַיָּא נְסִיבוּ שִׁבְעָא שׁוֹפָרַיָּא דְּקֶרֶן דִּיכְרַיָּא קֳדָם אֲרוֹנָא דַיְיָ אָזְלִין מֵיזַל וְתָקְעִין בְּשׁוֹפָרַיָּא וּמְזָרְזֵי חֵילָא אָזְלִין קֳדָמֵיהוֹן
וְשִׁיבְטָא דְּבֵית דָּן אָזֵיל בָּתַר אֲרוֹנָא דַיְיָ וְכָהֲנַיָּא אָזְלִין וְתָקְעִין בְּשׁוֹפָרַיָּא׃

14 וְאַסְחַרוּ יַת קִרְתָּא בְּיוֹמָא תִּנְיָנָא זִמְנָא חֲדָא וְתָבוּ לְמַשְׁרְיָתָא כְּדֵין עֲבָדוּ שִׁיתָּא יוֹמִין׃

15 וַהֲוָה בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְאַקְדִּימוּ כְּמִסַּק צַפְרָא וְאַסְחַרוּ יַת קִרְתָּא כְּהִלְכְתָא הָדָא שְׁבַע זִמְנִין לְחוֹד בְּיוֹמָא הַהוּא אַקִּיפוּ יַת קִרְתָּא
שְׁבַע זִמְנִין׃ 16 וַהֲוָה בְּזִמְנָא שְׁבִיעָאָה תְּקָעוּ כָּהֲנַיָּא בְּשׁוֹפָרַיָּא וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעַמָּא יַבִּיבוּ אֲרֵי יְהַב יְיָ לְכוֹן יַת קִרְתָּא׃

17 וּתְהֵי קִרְתָּא חֲרָמָא הִיא וְכָל דְּבָהּ קֳדָם יְיָ לְחוֹד רָחָב פּוּנְדְּקִיתָא תְּחֵי הִיא וְכָל דְּעִמָּהּ בְּבֵיתָא אֲרֵי אַטְמֶרֶת יַת אִנּוּגַיָּא דִּשְׁלַחְנָא׃

18 לְחוֹד אַהוֹן אִסְתַּמָּרוּ מִן חֲרָמָא דִּילְמָא תֶּחֱרְמוּן וְתִסְבּוּן מִן חֲרָמָא וְתְשַׁוּוּן יַת מַשְׁרְיָתָא דְּיִשְׂרָאֵל לְחָרְמָא וְתַעְכְּרוּן יָתֵיהּ׃

19 וְכָל כַּסְפָּא וּדְהָבָא וּמָנֵי נְחָשָׁא וּבַרְזְלָא קְדִישָׁא אִינּוּן קֳדָם יְיָ לְאוֹצַר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ יְתָעֲלוּן׃

20 וְיַבִּיבוּ עַמָּא וְתָקְעוּ בְּשׁוֹפָרַיָּא וַהֲוָה כַּד שְׁמַע עַמָּא יַת קָל שׁוֹפָרָא וְיַבִּיבוּ עַמָּא יַבָּבָא רַבְּתָא וּנְפַל שׁוּרָא דְּקִרְתָּא וְאִתְבְּלַע תְּחוֹתוֹהִי
וְסָלִיק עַמָּא לְקִרְתָּא גְּבַר לְקִבְלֵיהּ וּכְבָשׁוּ יַת קִרְתָּא׃

11 ‡ *Et circuiens arca fœderis Dei vrbem in circuitu, ſtatim reuerſa eſt in caſtra, & manſit ibi.*

12 ‡ *Et die ſecunda ſurrexit Joſue manè, & tulerunt ſacerdotes arcam Domini:*

13 ‡ *Et ſeptem ſacerdotes ferentes ſeptem tubas ſacras coram arca Domini præcedebant. & ſacerdotes clanxerunt tubis. & poſt hæc ambulabant bellatores, & reliquum vulgus omne poſt arcam fœderis Domini euntes & clangentes buccinis:*

14 ‡ *Et circuierunt vrbem in die ſecundo ſemel de prope, & reuerſi ſunt rurſus in caſtra. ſic faciebat in ſex diebus.*

15 ‡ *Et factum eſt die ſeptimo, ſurrexerunt in aſcenſione diluculi, & circuierunt vrbem ſecundum iudicium hoc ſepties.*

16 ‡ *Niſi quòd in die illa circuierunt vrbem ſepties. & factum eſt in periodo ſeptima, clanxerunt ſacerdotes tubis. & dixit Ioſue filiis Iſrael: Vociferamini; tradidit enim Dominus ciuitatem vobis.*

17 ‡ *Et erit ciuitas anathema illa & omnia quæcunque ſunt in ea Domino virtutum. verumtamen Raab meretricem protegite illam, et omnia quæ ſunt eius in domo: quoniam abſcondit nuncios quos miſimus.*

18 ‡ *Sed vos cauete ab anathemate, ne fortè cogitantes vos accipiatis de anathemate; & faciatis caſtra filiorum Iſrael anathema, & affligatis nos.*

19 ‡ *Et omne argentum & aurum, & omne æs & ferrum ſanctum erit Domino; in theſaurum Domini inferetur.*

20 ‡ *Et vociferatus eſt populus, & clanxerunt tubis ſacerdotes. poſtquam autem audiuit populus vocem tubarum, vociferati ſunt omnis populus vociferatione magna & forti. & cecidit murus in circuitu: & aſcendit populus in vrbem quilibet è regione ſua. & ceperunt ciuitatem:*

11 ‡ καὶ ἐκύκλωσεν ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης Κυ τὴν πόλιν κύκλῳ, δεύτερος ἀπῆλθον εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ.

12 ‡ καὶ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ὠρθρίσεν Ἰησοῦς τὸ πρωΐ, καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν κυρίου.

13 ‡ καὶ οἱ ἑπτὰ ἱερεῖς φέροντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας τὰς ἱερὰς ἔναντι κιβωτοῦ κυρίου πορευόντο. καὶ οἱ ἱερεῖς ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσεπορεύοντο οἱ μάχιμοι, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος ἅπας ὀπίσω τῆς κιβωτοῦ τοῦ διαθήκης κυρίου πορευόμενοι καὶ σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις.

14 ‡ καὶ ἐκύκλωσαν τὴν πόλιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ἅπαξ ἐνιαυτόν, καὶ ἀπῆλθον πάλιν εἰς τὴν παρεμβολήν. οὕτως ἐποίει ἐφ' ἓξ ἡμέρας.

15 ‡ καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ὠρθρίσαν ἐν τῇ ἀνατολῇ τοῦ ὄρθρου, καὶ ἐκύκλωσαν τὴν πόλιν κατὰ τὸ κρῖμα τοῦτο ἑπτάκις.

16 ‡ πλὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκύκλωσαν τὴν πόλιν ἑπτάκις. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἐσχάτῃ τῇ ἑβδόμῃ ἐσάλπισαν οἱ ἱερεῖς ταῖς σάλπιγξι. καὶ εἶπεν Ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, κεκραγέτε, παρέδωκεν γὰρ κύριος τὴν πόλιν ὑμῖν.

17 ‡ καὶ ἔσται ἡ πόλις ἀνάθεμα αὐτὴ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ τῷ κυρίῳ τῶν δυνάμεων. πλὴν ῥαὰβ τὴν πόρνην περιποιήσασθε αὐτήν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ· ὅτι ἔκρυψεν τοὺς ἀγγέλους, οὓς ἀπεστείλαμεν.

18 ‡ ἀλλὰ ὑμεῖς φυλάξασθε ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, μήποτε ἐνθυμηθέντες ὑμεῖς λάβητε ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος καὶ ποιήσητε τὴν παρεμβολὴν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀνάθεμα, καὶ ἐκτρίψητε ἡμᾶς.

19 ‡ καὶ πᾶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ πᾶς χαλκὸς καὶ σίδηρος ἅγιον ἔσται τῷ κυρίῳ, εἰς θησαυροὺς κυρίου εἰσενεχθήσεται.

20 ‡ καὶ ἠλάλαξεν ὁ λαὸς, καὶ ἐσάλπιγξαν ταῖς σάλπιγξι οἱ ἱερεῖς. ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ λαὸς τὴν φωνὴν τῶν σαλπίγγων, ἠλάλαξαν πᾶς ὁ λαὸς ἀλαλαγμῷ μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. καὶ ἔπεσεν τὸ τεῖχος κύκλῳ, καὶ ἀνέβη ὁ λαὸς εἰς τὴν πόλιν ἕκαστος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ. καὶ κατελάβοντο τὴν πόλιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et circuiuit arca Domini vrbem, ambiendo vice vna. & intrauerunt in caſtra; & pernoctauerunt in caſtris.

12 Et anticipauit Ioſue manè, & tulerunt ſacerdotes arcam Domini; & ſeptem ſacerdotes acceperunt ſeptem buccinas ex cornu arietino ante arcam Domini ambulantes ambulando, & clangentes buccinis: & armati virtutis ambulabant ante eos, & tribus domus Dan ambulabat poſt arcam Domini.

13 Et ſacerdotes ambulabant, & clangebant buccinis.

14 Et circuierunt ciuitatem in die ſecunda vice vna, & reuerſi ſunt in caſtra. ſic fecerunt ſex diebus.

15 Et fuit in die ſeptimo, & anticipauerunt in aſcenſu auroræ, & circuierunt vrbem iuxta conſuetudinem hanc ſeptem vicibus. tantum in die illa ambierunt vrbem ſeptem vicibus.

16 Et fuit in vice ſeptima clanxerunt ſacerdotes buccinis, & dixit Ioſue populo: Vociferate, quoniam dedit Dominus vobis vrbem.

17 Et eſto vrbs anathema ipſa, & omnia quæ in ea, ante Dominum. tantum Rahhab cauponaria viuat, ipſa & omnia quæ cum ea in domo; quia abſcondit nuncios quos miſeramus.

18 Tantum vos cuſtodimini ab anathemate, ne fortè anathematizemini, & tollatis ex anathemate, & ponatis caſtra Iſraelis in anathema, & turbetis ea.

19 Et omne argentum & aurum, & vaſa ærea & ferrea ſancta ipſa ante Dominum, in theſaurum domus ſanctuarij Domini intrabunt.

20 Et clamauerunt populus, & clanxerunt in buccinis. & fuit quando audiuit populus vocem buccinæ, & clamauerunt populus clamore ingenti: & cecidit murus vrbis, & abſorptus eſt ſubtus ſe. & aſcendit populus in vrbem, vir eregione ſui, & ſubegerunt vrbem.

21 * וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה
מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן וְעַד שׁוֹר וָשֶׂה וַחֲמוֹר לְפִי־חָרֶב :

22 * וּלְשָׁנַיִם הָאֲנָשִׁים הַמְרַגְּלִים אֶת־הָאָרֶץ
אָמַר יְהוֹשֻׁעַ בֹּאוּ בֵּית־הָאִשָּׁה הַזּוֹנָה וְהוֹצִיאוּ
מִשָּׁם אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ כַּאֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתֶּם לָהּ :

23 * וַיָּבֹאוּ הַנְּעָרִים הַמְרַגְּלִים וַיּוֹצִיאוּ אֶת־רָחָב
וְאֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ וְאֶת־אַחֶיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
לָהּ וְאֵת כָּל־מִשְׁפְּחֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ וַיַּנִּיחוּם מִחוּץ
לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל :

24 * וְהָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ רַק הַכֶּסֶף
וְהַזָּהָב וּכְלֵי הַנְּחֹשֶׁת וְהַבַּרְזֶל נָתְנוּ אוֹצַר בֵּית־
יְהוָה :

25 * וְאֶת רָחָב הַזּוֹנָה וְאֶת־בֵּית אָבִיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
לָהּ הֶחֱיָה יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם
הַזֶּה כִּי־הֶחְבִּיאָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ
לְרַגֵּל אֶת־יְרִיחוֹ :

26 * וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר
הָאִישׁ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת־הָעִיר
הַזֹּאת אֶת־יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב
דְּלָתֶיהָ :

27 * וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־הָאָרֶץ :

ז

2 * וַיִּמְעֲלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מַעַל בַּחֵרֶם וַיִּקַּח
עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן־
הַחֵרֶם וַיִּחַר־אַף יְהוָה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

2 * וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים מִירִיחוֹ הָעַי אֲשֶׁר עִם־
בֵּית אָוֶן מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר
עֲלוּ וְרַגְּלוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיְרַגְּלוּ
אֶת־הָעָי :

21 * Et interfecerunt omnia quæ erant in ea, à viro vsque ad mulierem, ab infante vsque ad senem: boues quoque & oues, & asinos in ore gladij percusserunt.

22 *Duobus autem viris qui exploratores missi fuerát, dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, & producite eã, D & omnia quę illius sunt, sicut illi iuramẽto firmastis. 23 * Ingressíque iuuenes eduxerunt Raab, & parẽtes eius, fratres quoque, & cunctam supellectilem, ac cognationem illius, & extra castra Israel manere fecerunt. 24 * Vrbem autem & omnia quę inuenta sunt in ea succenderunt: absque auro & argẽto, & vasis æneis ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrarunt.

25 *Raab verò meretricem, & domum patris eius, & omnia quæ habebat, fecit Iosue viuere. & habitauerunt in medio Israel vsque in præsentem diem, eo quòd absconderit nuncios quos miserat vt explorarent Hiericho. Heb.11.f

26 * In tempore illo imprecatus est Iosue, dicens: Maledictus vir coram Domino qui susciterauerit & ædificauerit ciuitatem Hiericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat: & in nouissimo liberorum ponat portas eius.

27 * Fuit ergo Dominus cum Iosue; & nomen eius vulgatum est in omni terra.

CAP. VII.

1 Filij autem Israel præuaricati sunt man- A datum, & vsurpauerunt de anathemate. nam Acham filius Charmi, filij Zabdi, filij Zare de tribu Iuda tulit aliquid de anathemate. Iratusque est Dominus contra filios Israel.

2 * Cumque mitteret Iosue de Hiericho viros contra Hay, quæ est iuxta Bethauen ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite & explorate terram. Qui præcepta complentes, explorauerũt Hay.

תרגום יונתן

21 וְגַמָּרוּ יַת כָּל דִּבְקִרְיָא מִגְּבַר וְעַד אִיתְתָא מֵעֻלֵּימָא וְעַד סָבָא וְעַד תּוֹר וְאִמַּר וְחַמַר לְפִתְגָם דְּחָרֶב : 22 וּלְתַרִין
גֻּבְרַיָּא דְּאַלִּילוּ יַת אַרְעָא אֲמַר יְהוֹשֻׁעַ עוֹלוּ לְבֵית אִיתְתָא פּוּנְדָקִיתָא וְאַפִּיקוּ מִתַּמָּן יַת אִיתְתָא וְיַת כָּל דְּלָהּ כְּמָא דְקַיֵּימְתּוּן לַהּ :
23 וְעָלוּ עֻלֵּימַיָּא מְאַלְלַיָּא וְאַפִּיקוּ יַת רָחָב וְיַת כָּל דְּלָהּ וְיַת אַחָהָא וְיַת אִמָּהּ וְיַת אֲבוּהָא וְיַת כָּל זַרְעִיתָהָא אַפִּיקוּ וְאַשְׁרִינוּן מִבָּרָא
לְמַשְׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל : 24 וְקִרְתָא אוֹקִידוּ בְנוּרָא וְכָל דְּבָהּ לְחוֹד כַּסְפָּא וּדְהָבָא וּמָנֵי נְחָשָׁא וּבַרְזְלָא יְהַבוּ בְּאוֹצַר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ :
25 וְיַת רָחָב פּוּנְדָקִיתָא וְיַת בֵּית אֲבוּהָא וְיַת כָּל דְּלָהּ קַיֵּים יְהוֹשֻׁעַ וְיִתְיְהַב בְּגַוֵּי יִשְׂרָאֵל עַד יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי אַטְמֶרֶת יַת אִינְגַּדַיָּא דִשְׁלַח
יְהוֹשֻׁעַ לְאַלָּלָא יַת יְרִיחוֹ : 26 וְאוֹמֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּעִידָנָא הַהִיא לְמֵימַר לִיט גַּבְרָא קֳדָם יְיָ דְיִקוּם וְיִבְנֵי יַת קִרְתָא
הָדָא יַת יְרִיחוֹ בְּבֻכְרֵיהּ יְשַׁכְלִלִנַּהּ וּבְזָעִיר בְּנוֹהִי יְקִים דַּשְׁתָא : 27 וַהֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדֵיהּ דִיהוֹשֻׁעַ וַהֲוָה
מֵימְרֵיהּ סָגֵי וְרָבֵי בְּכָל אַרְעָא :

ז

1 וְשַׁקְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁקַר בְּחֵרְמָא וּנְסֵיב עָכָן בַּר כַּרְמִי בַּר זַבְדִּי בַּר זֶרַח לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה
מִן חֵרְמָא וּתְקֵיף רְגְזָא דַיְיָ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל : 2 וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ גֻּבְרִין מִירִיחוֹ לְעַי דְּעִם בֵּית אָוֶן מִמַּדְנַח לְבֵית אֵל וַאֲמַר לְהוֹן לְמֵימַר
סַקוּ וְאַלִּילוּ יַת אַרְעָא וּסְלִיקוּ גֻּבְרַיָּא וְאַלִּילוּ יַת עַי :

* *Et anathematizauerunt eam, & quæ-* 21
cunque fuerunt in vrbe, ab homine & vsque
ad mulierem, à iuuene & vsque ad seniorem,
& vsque ad vitulum & ouem, & subiugale
in ore gladij.

* *Et duobus iuuenibus qui exploraverunt* 22
terram, dixit Iosue: Ingredimini in domum mu-
lieris meretricis, & producite illinc eam, &
omnia quæcunque sunt ei, vt iurastis ei.

* *Et ingressi sunt duo iuuenes qui explora-* 23
uerunt vrbem in domum mulieris, & eduxe-
runt Raab meretricem, & patrem eius, &
matrem eius, & fratres eius, & cuncta quæ
fuerunt ei, & omnem cognationem illius: &
posuerunt eam extra castra Israel.

* *Et vrbs combusta est in igne cum omni-* 24
bus quæ in ipsa: præter argentum & aurum,
& omne æs & ferrum dederunt in thesaurum
vt offerretur Domino.

* *Et Raab meretricem, & omnem domum* 25
paternam eius, & omnia quæ illius, viuere fe-
cit Iosue, & habitare fecit in Israel vsque ad
diem hodiernam: quoniam absconderat explo-
ratores, quos misit Iosue vt explorarent Hie-
richo.

* *Et imprecatus est Iosue in die illa, dicens:* 26
Maledictus homo coram Domino, qui suscita-
bit vel ædificabit ciuitatem illam Hiericho: in
primogenito suo fundabit eam, & in nouissimo
suo imponet portas eius.

* *Et fuit Dominus cum Iosue: & fuit no-* 27
men eius per omnem terram.

CAP. VII.

ET deliquerunt filij Israel delictum, & 1
vsurpauerunt de anathemate. & accepit A-
chan filius Charmi filij Zabdi filij Zare de tri-
bu Iuda, ab anathemate. & iratus est ira Do-
minus in filios Israel.

* *Et misit Iosue viros ab Hiericho in Gai,* 2
quæ est iuxta Bethauen ad Orientem Bethel.
& locutus est ad eos, dicens: Ascendentes ex-
plorate terram. & ascenderunt viri, et explo-
rauerunt Gai.

21 * καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτὴν, καὶ ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικός, ἀπὸ νεανίσκου καὶ ἕως πρεσβυτέρου, καὶ ἕως μόχλου καὶ προβάτου καὶ ὑποζυγίου ἐν στόματι ῥομφαίας.

22 * καὶ τοῖς δυσὶ νεανίσκοις τοῖς κατασκοπεύσασι τὴν γῆν, εἶπεν Ἰησοῦς, εἰσέλθατε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γυναικὸς τῆς πόρνης, καὶ ἐξαγάγετε ἐκεῖθεν αὐτὴν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῇ, ὡς ὠμόσατε αὐτῇ.

23 * καὶ εἰσῆλθον οἱ δύο νεανίσκοι οἱ κατασκοπεύσαντες τὴν πόλιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γυναικός, καὶ ἐξήγαγον Ῥαὰβ τὴν πόρνην, καὶ τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῇ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτῆς. καὶ κατέστησαν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς Ἰσραήλ.

24 * καὶ ἡ πόλις ἐνεπρήσθη ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῇ· πλὴν ἀργυρίου καὶ χρυσίου, καὶ πάντος χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἔδωκαν εἰς θησαυρὸν εἰσενεχθῆναι κυρίῳ.

25 * καὶ Ῥαὰβ τὴν πόρνην, καὶ πάντα τὸν οἶκον τὸν πατρικὸν αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ αὐτῆς ἐζώγρησεν Ἰησοῦς καὶ κατῴκισεν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον, ὅτι ἔκρυψεν τοὺς κατασκοπεύσαντας, οὓς ἀπέστειλεν Ἰησοῦς κατασκοπεῦσαι τὴν Ἰερειχώ.

26 * καὶ ὤρκισεν Ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ἔνωπι κυρίου, ὃς ἀναστήσει ἢ οἰκοδομήσει τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν Ἰερειχώ, ἐν τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ θεμελιώσει αὐτήν, καὶ ἐν τῷ ἐλαχίστῳ αὐτοῦ στήσῃσι τὰς πύλας αὐτῆς.

27 * καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰησοῦ· καὶ ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν.

ζ.

1 * Καὶ ἐπλημμέλησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πλημμελείᾳ, καὶ ἐνοσφίσαντο ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος. καὶ ἔλαβεν Ἀχὰν υἱὸς Χαρμὶ υἱοῦ Ζαβδὶ υἱοῦ Ζαρὲ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

2 * καὶ ἀπέστειλεν Ἰησοῦς ἄνδρας ἀπὸ Ἰερειχὼ εἰς γαί, ἥ ἐστιν κατὰ Βηθαυὲν κατὰ ἀνατολὰς Βαιθήλ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, λέγων· ἀναβαίνετε κατασκέψασθε τὴν γῆν. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἄνδρες, καὶ κατεσκέψαντο τὴν γαί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et consumpserunt omnes qui in vrbe, à viro & vsque ad mulierem, à puero & vsque ad senem, & vsque ad bouem, & ouem, & asinum in acie gladij. 22 Et duobus viris, qui exploraverant terram, dixit Iosue: Ingredimini in domum mulieris cauponariæ, & producite indè mulierem & omnia quæ ei, quemadmodum iurastis ei.

23 Et ingressi sunt iuuenes exploratores, & produxerunt Rahhab, & patrem eius, & matrem eius, & fratres eius, & omnia quæ ei; & omnem prosapiam eius produxerunt, & posuerunt eos extra castra Israel.

24 Et vrbem incenderunt igni, & omnia quæ in ea: tantum argentum & aurum, & vasa ærea & ferrea attulerunt in ærarium domus sanctuarij Domini. 25 Et Rahhab cauponariam, & domum patris eius, & omnia quæ illi, viuificauit Iosue: & habitauit in medio Israel vsque in diem hunc; quoniam absconderat nuncios, quos miserat Iosue ad explorandum Iericho.

26 Et iurauit Iosue in tempore illo, dicendo: Maledictus vir ante Dominum, qui surrexerit & ædificauerit vrbem hanc Iericho. In primogenito suo fundet eam, & in minimo filio suo constituat portam eius.

27 Et fuit verbum Domini in auxilium Iosue: & fuit verbum eius magnum & amplificatum in omni terra.

CAP. VII.

ET præuaricati sunt filij Israel præuaricationem in anathemate; & tulit Gachan filius Charmi filij Zabdi filij Zerahh de tribu Iuda, de anathemate: & fortificata est indignatio Domini in filios Israel.

1 Et misit Iosue viros ex Iericho in Gai, quæ prope Bethauen ab Oriente Bethel: & ait illis, dicendo: Ascendite & explorate terram. & ascenderunt viri, & explorauerunt Gai.

3 * וַיָּשֻׁבוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל־יַעַל כָּל־
הָעָם כְּאַלְפַּיִם אִישׁ אוֹ כִשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ יַעֲלוּ
וְיַכּוּ אֶת־הָעַי אַל־תְּיַגַּע שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם
4 כִּי מְעַט הֵמָּה: * וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה כִּשְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים אִישׁ וַיָּנֻסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעָי:
5 * וַיַּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעַי כִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ
וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשַּׁעַר עַד־הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בַּמּוֹרָד
וַיִּמַּס לְבַב־הָעָם וַיְהִי לְמָיִם:
6 * וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׂמְלֹתָיו וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אַרְצָה
לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה עַד־הָעֶרֶב הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ
עָפָר עַל־רָאשָׁם:
7 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִה לָמָּה הֶעֱבַרְתָּ
הַעֲבֵר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד
הָאֱמֹרִי לְהַאֲבִידֵנוּ וּלוּ הוֹאַלְנוּ וַנִּשְׁכֹּן בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן:
8 * בִּי אֲדֹנָי מָה אֹמַר אַחֲרֵי אֲשֶׁר הָפַךְ יִשְׂרָאֵל עֹרֶף
9 לִפְנֵי אֹיְבָיו: * וְיִשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכֹל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
וְנָסַבּוּ עָלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת־שְׁמֵנוּ מִן־הָאָרֶץ וּמַה־
תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:
10 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ קֻם־לְךָ לָמָּה זֶּה
אַתָּה נֹפֵל עַל־פָּנֶיךָ:
11 * חָטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי
אֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן־הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם
שָׂמוּ בִכְלֵיהֶם:
12 * וְלֹא יְכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם עֹרֶף
יִפְנוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם כִּי הָיוּ לְחֵרֶם לֹא אוֹסִיף לִהְיוֹת
עִמָּכֶם אִם־לֹא תַשְׁמִידוּ הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם:
13 * קֻם קַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וְאָמַרְתָּ הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל חֵרֶם בְּקִרְבְּךָ
יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ עַד־הָסִירְכֶם
הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם:

3 * Et reuerſi dixerunt ei: Non aſcendat omnis populus, ſed duo vel tria millia virorum pergant, & deleant ciuitatem. quare omnis populus fruſtra vexabitur con-
4 tra hoſtes pauciſsimos? * Aſcenderunt ergo tria millia pugnatorum. qui ſtatim
5 terga vertentes, * Percuſsi ſunt à viris vrbis Hay, & corruerunt ex eis triginta & ſex homines. Perſecutiq́ue ſunt eos aduerſarij de porta vſque ad Sabarim, & cecide-
runt per prona fugientes. Pertimuitq́; cor populi & ad inſtar aquæ liquefactum eſt.
6 * Ioſue verò ſcidit veſtimenta ſua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini vſque ad veſperam, tam ipſe quàm omnes ſenes Iſrael. Miſeruntq́ue pulue-
B rem ſuper capita ſua.
7 * Et dixit Ioſue: Heu domine Deus, Quid voluiſti traducere populum iſtum Iordanem fluuium, vt traderes nos in manus Ammorræi, & perderes? Vtinam vt cœpimus, manſiſſemus trans Iordanem.
8 * Mi domine Deus, quid dicam, videns Iſraelem hoſtibus ſuis terga vertentem?
9 * Audient Chananæi & omnes habitatores terræ, & pariter conglobati circundabunt nos, atque delebunt nomen noſtrum de terra. & quid facies magno no-
10 mini tuo? * Dixitq́ue Dominus ad Ioſue: Surge: cur iaces pronus in terra?
11 * Peccauit Iſrael, & prævaricatus eſt pactum meum. tuleruntq́; de anathemate, & furati ſunt atque mentiti, & abſconderunt inter vaſa ſua. * Nec poterit Iſrael
12 ſtare ante hoſtes ſuos, eoſq́ue fugiet, quia pollutus eſt anathemate. Non ero vltra vobiſcum, donec conteratis eum qui hu-
13 ius ſceleris reus eſt. * Surge, ſanctifica Sup.3.b. Le.20.b. Num. 11 1.Reg. 16.b.
C populum, & dic eis: Sanctificamini in craſtinum: hęc enim dicit dominus Deus Iſrael: Anathema in medio tui eſt, Iſrael. nõ poteris ſtare coram hoſtibus tuis, donec deleatur ex te qui hoc contaminatus eſt ſcelere.

תרגום יונתן

3 וְתָבוּ לְוָתֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ וַאֲמַרוּ לֵיהּ לָא יִסַּק כָּל עַמָּא כְּחֵדָא אַלְפִין אוֹ כְּחֵלָתָא אַלְפִין גֻּבְרַיָּא יִסְקוּן וְיִמְחוֹן יַת עָיָ לָא תְרַגֵּישׁ לְתַמָּן
כָּל עַמָּא אֲרֵי זְעִירִין אִינוּן: 4 וּסְלִיקוּ מִן עַמָּא לְחַמָּן כְּחֵלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא וְאִתְבְּרִיכוּ קֳדָם אֱנָשֵׁי עָי:
5 וּקְטָלוּ מִנְּהוֹן אֱנָשֵׁי עָי כְּחֵלָתִין וְשִׁיתָּא גֻּבְרִין וּרְדָפוּנוּן קֳדָם תַּרְעָא עַד דְּתַבְרוֹנִין וּמְחוֹנִין בְּמַחֲתָנָא וְאִתְמְסִי לִבָּא דְעַמָּא וַהֲוָה לְמַיָּא:
6 וּבְזַע יְהוֹשֻׁעַ לְבוּשֵׁהּ וּנְפַל עַל אַנְפּוֹהִי עַל אַרְעָא קֳדָם אֲרוֹנָא דַיְיָ עַד רַמְשָׁא הוּא וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל וְאַסִּיקוּ עַפְרָא עַל רֵישֵׁיהוֹן:
7 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ קֳבֵל בָּעוּתִי יְיָ אֱלָהִים לְמָה אַעְבַּרְתָּ יַת יַרְדְּנָא לְמִמְסַר יָתָנָא בִּידָא דֶאֱמוֹרָאָה לְאוֹבָדוּתָנָא וְלַיְתַ
פּוּן דְּשַׁרֵינָא וִיתֵיבְנָא בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא: 8 בְּבָעוּ יְיָ מַה אֵימַר בָּתַר דְּאַחְזַרוּ יִשְׂרָאֵל קְדָלְהוֹן לְמֵיפַךְ קֳדָם בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן:
9 וְיִשְׁמְעוּן כְּנַעֲנָאֵי וְכָל יָתְבֵי אַרְעָא וְיִסְתַּחֲרוּן עֲלָנָא וְיִשֵּׁיצוּן יַת שְׁמָנָא מִן אַרְעָא וְאַתְּ עֲבַד בְּדִיל שְׁמָךְ רַבָּא:
10 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ קוּם לָךְ לְמָה דְנָן אַתְּ רָמֵי עַל אַפָּךְ: 11 חֲבוּ יִשְׂרָאֵל וְאַף עֲבָרוּ יַת קְיָמִי דְּפַקֶּדֶת יָתְהוֹן וְאַף
נְסִיבוּ מִן חֲרָמָא וְאַף גְּנֵבוּ וְאַף כַּדִּיבוּ וְאַף שַׁוִּיאוּ בְּמָנְיְהוֹן: 12 וְלָא יְכִלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵקָם קֳדָם בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן קְדָלְהוֹן יְהָזְרִין
לְמִיפַךְ קֳדָם בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן אֲרֵי הֲווֹ לְחֵרְמָא וְלָא אוֹסִיף לְמֶהֱוֵי מֵימְרִי בְּסַעֲדְכוֹן אִם לָא תְּשֵׁיצוּן חֵרְמָא מִבֵּינֵיכוֹן:
13 קוּם זַמֵּן יַת עַמָּא וְתֵימַר אִזְדַּמְנוּ לְמָחָר אֲרֵי כְדֵין אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל חֵרְמָא בֵּינָךְ יִשְׂרָאֵל לָא תְּיכְלוּ לְמֵקָם קֳדָם בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן
עַד דְּתַעְדּוֹן חֵרְמָא מִבֵּינֵיכוֹן:

3 ‡ Et reuerſi ſunt ad Joſue, & dixerunt ad eum: Non aſcendat omnis populus, ſed circiter duo millia vel tria millia virorum aſcendant, & obſideant ciuitatem. ne adducas illuc omnem populum; pauci enim ſunt.

4 ‡ Et aſcenderunt de populo illuc quaſi tria millia virorum. & fugerunt à facie virorum Gai:

5 ‡ Et occiderunt ab eis viri Gai quaſi triginta & ſex viros: & perſecuti ſunt eos à porta quoad contriuerunt eos. & percuſſerunt eos per pronum. & pertimuit cor populi, et factum eſt quaſi aqua.

6 ‡ Et ſcidit Ioſue veſtimenta ſua, & cecidit in faciem ſuam ſuper terram coram arca Domini vſque ad veſperam, ipſe & ſeniores Iſrael. & proiecerunt puluerem ſuper caput ſuum.

7 ‡ Et dixit Joſue: Oro Domine Domine, vt quid traducens traduxit famulus tuus populum hunc Iordanem, vt traderet eum Amorræo, vt perderet nos? & vtinam manſiſſemus & habitauiſſemus apud Jordanem!

8 ‡ In me Domine. & quid dicam quoniã auertit Iſrael ceruicem à facie inimici ſui?

9 ‡ Et audiens Chananæus & omnes habitantes terram circundabunt nos, & delebunt nos de terra. & quid facies nomini tuo magno?

10 ‡ Et dixit Dominus ad Joſue: Surge, Cur tu hoc cecidiſti in faciem tuam?

11 ‡ Peccauit populus, & præuaricatus eſt pactum meum quod pepigi ad eum: et tulerunt de anathemate: & furati mentiti ſunt, & poſuerunt in vaſa ſua.

12 ‡ Et non poterint filij Iſrael ſuſtinere ante faciem hoſtium ſuorum. ceruicem conuertent coram inimicis ſuis, quoniam facti ſunt anathema. non addam vltra eſſe vobiſcum, niſi abſtuleritis anathema de vobis ipſis.

13 ‡ Surgens ſanctifica populum, & dic ſanctificare in craſtinum: quoniam hæc dicit dominus Deus Iſrael: Anathema eſt in vobis, Iſrael: non poteritis reſiſtere corã hoſtibus veſtris, donec tollatur anathema de vobis.

3 ‡ καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς Ἰησοῦ, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, μὴ ἀναβήτω πᾶς ὁ λαὸς, ἀλλ' ὡσεὶ δισχίλιοι ἢ τρισχίλιοι ἄνδρες ἀναβήτωσαν, καὶ ἐκπολιορκησάτωσαν τὴν πόλιν. μὴ ἀναγάγῃς ἐκεῖ πάντα τὸν λαὸν, ὀλίγοι γάρ εἰσιν.

4 ‡ καὶ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἐκεῖ ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες. καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου ἀνδρῶν Γαΐ.

5 ‡ καὶ ἀπέκτειναν ἀπ' αὐτῶν ἄνδρες Γαὶ ὡς τριάκοντα καὶ ἓξ ἄνδρας, καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πύλης ἕως συνέτριψαν αὐτούς. καὶ ἔπληξαν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ καταφέρους. καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδία τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο ὥσπερ ὕδωρ.

6 ‡ καὶ διέρρηξεν Ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐναντι κιβωτοῦ κυρίου ἕως ἑσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραήλ. καὶ ἐπεβάλοντο χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν.

7 ‡ καὶ εἶπεν Ἰησοῦς, δέομαι κύριε κύριε, ἵνατί διαβιβάζων διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν λαὸν τοῦτον τὸν Ἰορδάνην, παραδοῦναι αὐτὸν τῷ Ἀμορραίῳ, ἀπολέσαι ἡμᾶς; καὶ εἰ κατεμείναμεν καὶ κατῳκήσαμεν πρὰ τὸν Ἰορδάνην.

8 ‡ ἐν ἐμοὶ κύριε. καὶ τί ἐρῶ ἐπεὶ μετέβαλεν Ἰσραὴλ αὐχένα ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ;

9 ‡ καὶ ἀκούσας ὁ Χαναναῖος καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν περικυκλώσουσιν ἡμᾶς, καὶ ἐκτρίψουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ τί ποιήσεις τῷ ὀνόματί σου τῷ μέγα;

10 ‡ καὶ εἶπεν κύριος πρὸς Ἰησοῦν, ἀνάστηθι, ἵνατί σὺ ἕστηκας ἐπὶ πρόσωπόν σου;

11 ‡ ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς, καὶ παρέβη τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην πρὸς αὐτόν. καί γε ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, καὶ κλέψαντες ἐψεύσαντο, καὶ ἔβαλον εἰς τὰ σκεύη αὐτῶν.

12 ‡ καὶ οὐ μὴ δυνῶνται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ στῆσαι κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. αὐχένα ἐπιστρέψουσιν ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅτι ἐγενήθησαν ἀνάθεμα, οὐ προσθήσω ἔτι εἶναι μεθ' ὑμῶν, ἐὰν μὴ ἐξάρητε τὸ ἀνάθεμα ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

13 ‡ ἀνάστα ἁγίασον τὸν λαόν, καὶ εἶπον ἁγιασθῆναι εἰς αὔριον, ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ· τὸ ἀνάθεμά ἐστιν ἐν ὑμῖν Ἰσραήλ· οὐ δυνήσεσθε ἀνταναστῆναι ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, ἕως ἂν ἐξάρητε τὸ ἀνάθεμα ἐξ ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

3 Et redierunt ad Ioſue, & dixerunt illi: Non aſcendat omnis populus; quaſi duo millia, aut quaſi tria millia virorum aſcendent, & percutient Gai: non cogas ibi omnem populum, quoniam pauci illi. 4 Et aſcenderunt de populo illuc quaſi tria millia virorum; & verterunt *terga* ante homines Gai. 5 Et occiderunt ex eis viri Gai quaſi triginta & ſex viros; & inſecuti ſunt eos ante portam quoad confregerunt eos; & percuſſerunt eos in deſcenſu: & liquefactum eſt cor populi, & fuit in aquas.

6 Et ſcidit Ioſue veſtimenta ſua, & cecidit ſuper faciem ſuam ſuper terram ante arcam Domini vſque ad veſperam, ipſe & ſenes Iſrael; & proiecerunt puluerem ſuper capita ſua. 7 Et dixit Ioſue: Suſcipe deprecationem meam domine Deus: Quare tranſire faciendo tranſire feciſti populum hunc Iordanem ad tradendum nos in manum Emorræi ad perdendum nos? & vtinam manſiſſemus & ſederemus vltra Iordanem! 8 Obſecro, Domine, quid dicam poſtquam verterunt Iſrael ceruices ſuas ad fugiendum ante auctores inimicitiarum ſuarum? 9 Et audient Cananæi & omnes habitatores terræ, & ſeſe conuertent ſuper nos, & conſument nomen noſtrum è terra: & tu fac propter nomen tuum magnum. 10 Et dixit Dominus ad Ioſue: Surge tibi: quare *ob* hoc te proiicis ſuper faciem tuam? 11 Peccauerunt Iſrael, & etiam tranſgreſſi ſunt fœdus meum, quod iuſſi eos: & etiam tulerunt de anathemate, & etiam abſconderunt, & etiam negarunt, & etiam poſuerunt in vaſis ſuis. 12 Et non valebunt filij Iſrael ſtare ante auctores inimicitiarum ſuarum; ceruices ſuas conuertent ad vertendum *terga* ante auctores inimicitiarum ſuarum; quoniam fuerunt in anathema: & non addam vt ſit verbum meum in auxilium eorum, niſi exterminaueritis anathema de inter vos. 13 Surge, præpara populum, & dices: Præparamini in craſtinum; nam ſic dicit dominus Deus Iſrael: Anathema inter te, Iſrael. non valebitis ſtare ante auctores inimicitiarum veſtrarum, donec auferatis anathema de inter vos.

Biblioteka Śląska

14 * וְנִקְרַבְתֶּם בַּבֹּקֶר לִשְׁבָטֵיכֶם וְהָיָה הַשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־
יִלָּכֵד יְהוָה יִקְרַב לַמִּשְׁפָּחוֹת וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־
יִלְכְּדֶנָּה יְהוָה תִּקְרַב לַבָּתִּים וְהַבַּיִת אֲשֶׁר יִלְכְּדֶנּוּ
יְהוָה יִקְרַב לַגְּבָרִים׃

15 * וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־
אֲשֶׁר־לוֹ כִּי עָבַר אֶת־בְּרִית יְהוָה וְכִי־עָשָׂה נְבָלָה
16 בְּיִשְׂרָאֵל׃ * וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיַּקְרֵב אֶת־
יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלָּכֶד שֵׁבֶט יְהוּדָה׃

17 * וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד אֵת מִשְׁפַּחַת
הַזַּרְחִי וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֶד
18 זַבְדִּי׃ * וַיַּקְרֵב אֶת־בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן־
כַּרְמִי בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה׃

19 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עָכָן בְּנִי שִׂים־נָא כָבוֹד לַיהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן־לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד־נָא לִי מֶה עָשִׂיתָ
אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי׃

20 * וַיַּעַן עָכָן אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי
לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי׃

21 * וָאֵרֶא בַּשָּׁלָל אַדֶּרֶת שִׁנְעָר אַחַת טוֹבָה וּמָאתַיִם
שְׁקָלִים כֶּסֶף וּלְשׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים
מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם וָאֶקָּחֵם וְהִנָּם טְמֻנִים בָּאֶרֶץ בְּתוֹךְ
הָאָהֳלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ׃

22 * וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ מַלְאָכִים וַיָּרֻצוּ הָאֹהֱלָה וְהִנֵּה
טְמוּנָה בְאָהֳלוֹ וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ׃

23 * וַיִּקָּחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל וַיְבִאוּם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּצִּקֵם לִפְנֵי יְהוָה׃

24 * וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עָכָן בֶּן־זֶרַח וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־
הָאַדֶּרֶת וְאֶת־לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו
וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמוֹרוֹ וְאֶת־צֹאנוֹ וְאֶת־אָהֳלוֹ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם
עֵמֶק עָכוֹר׃

14 *Accedetisque manè singuli per tribus vestras, & quamcumque tribum sors inuenerit, accedet per cognationes suas, & cognatio per domos, domusque per viros.

15 * Et quicunq; ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni cũ omni substantia sua: quoniam præuaricatus est pactum Dñi, & fecit nephas in Israel.

16 *Surgens itaque Iosue manè, applicuit Israel per tribus suas. & inuenta est tribus Iuda.

17 * Quæ cùm iuxta familias suas esset oblata, inuẽta est familia Zare. illam quoque per domos offerens, repperit Zabdi.

18 * Cuius domum in singulos diuidens viros, inuenit Achan filium Charmi filij Zabdi, filij Zare de tribu Iuda.

19 * Et ait Iosue ad Achan: Fili mi, da gloriam domino Deo Israel, & confitêre, atque indica mihi quid feceris, ne abscõdas. Ioan.9.c

20 * Respondítque Achan Iosue, & dixit ei: Verè ego peccaui domino Deo Israel: & sic & sic feci.

21 * Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulamqúe auream quinquaginta siclorum; & concupiscens abstuli, & abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumqúe fossa humo operui.

22 * Misit ergo Iosue ministros, qui currentes ad tabernaculum illius, repererunt cuncta abscondita in eodem loco, & argentum simul.

23 * Auferentesqúe de tentorio, tulerunt ea ad Iosue & ad omnes filios Israel; proieceruntqúe ante Dominum.

24 * Tollens itaque Iosue Achan filium Zare, argentumqúe & pallium & auream regulam, filios quoque & filias eius, boues, & asinos, & oues, ipsumqúe tabernaculum & cunctam supellectilem, & omnis Israel cum eo, duxerunt eos ad vallem Achor:

תרגום יונתן

14 וְתִתְקָרְבוּן בְּצַפְרָא לְשִׁבְטֵיכוֹן וִיהֵי שִׁבְטָא דְּיִתְאַחַד מִן קֳדָם יְיָ יִתְקָרֵב לְזַרְעֵיהּ וְזַרְעֵיתָא דְּיִתְאַחַד מִן קֳדָם יְיָ תִּתְקָרֵב לְבָתִּין וּבֵיתָא
דְּיִתְאַחֵד מִן קֳדָם יְיָ יִתְקָרֵב לְגֻבְרַיָּא׃ 15 וִיהֵי דְּיִתְאַחַד בְּחֵרְמָא יִתּוֹקַד בְּנוּרָא הוּא וְכָל דִּילֵיהּ אֲרֵי עָבַר עַל קְיָמָא דַּייָ וַאֲרֵי
עֲבַד דְּלָא כְשַׁר בְּיִשְׂרָאֵל׃ 16 וְאַקְדֵּם יְהוֹשֻׁעַ בְּצַפְרָא וְקָרֵיב יַת יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְטוֹהִי וְאִתְאַחַד שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה׃
17 וְקָרֵיב יַת זַרְעִית יְהוּדָה וְיִתְאַחֵד יַת זַרְעִית זֶרַח וְקָרֵיב יַת זַרְעִית זֶרַח לְגֻבְרַיָּא וְאִתְאַחַד זַבְדִּי׃ 18 וְקָרֵיב יַת בֵּיתֵיהּ לְגֻבְרַיָּא
וְאִתְאַחַד עָכָן בַּר כַּרְמִי בַּר זַבְדִּי בַּר זֶרַח לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה׃ 19 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעָכָן בְּרִי שַׁו כְּעַן וְקָרָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא
דְּיִשְׂרָאֵל וְהַב קֳדָמוֹהִי אוֹרָא וְחַוִי כְעַן לִי מָה עֲבַדְתָּ לָא תְכַסֵּי מִינִי׃ 20 וַאֲתֵיב עָכָן יַת יְהוֹשֻׁעַ וַאֲמַר בְּקוּשְׁטָא אֲנָא
חָבֵיתָ קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל וְכִדֵין וְכִדֵין עֲבַדִית׃ 21 וַחֲזֵית בְּבִיזְתָא אַצְטְלִי בָּבְלִי חַד שַׁפִּיר וּמָאתָן סְלָעִין דְּכַסְפָּא וְלִישָׁנָא
דִּדְהַבָּא חַד חַמְשִׁין סְלָעִין מַתְקָלֵיהּ וְרָגְתְנוּן וְנָסֵבְתְנוּן וְהָא אִינוּן טְמִירִין בְּאַרְעָא בְּגוֹ מַשְׁכְּנִי וְכַסְפָּא תְּחוֹתֵיהוֹן׃
22 וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֲזָגְדִין וּרְהַטוּ לְמַשְׁכְּנֵיהּ וְהָא טְמִירִין בְּמַשְׁכְּנֵיהּ וְכַסְפָּא תְּחוֹתֵיהוֹן׃
23 וּנְסִיבוּנוּן מִגּוֹ מַשְׁכְּנָא וְאַיְתִיאוּנוּן לְוַת יְהוֹשֻׁעַ וּלְוַת כָּל יִשְׂרָאֵל וְאַחֵיכוּנוּן קֳדָם יְיָ׃
24 וּדְבַר יְהוֹשֻׁעַ יַת עָכָן בַּר זֶרַח וְיַת כַּסְפָּא וְיַת לִישָׁנָא דִּדְהַבָּא וְיָת בְּנָוֹהִי וְיָת בְּנָתֵיהּ וְיָת תּוֹרֵיהּ וְיָת חֲמָרֵיהּ וְיָת
עָאנֵיהּ וְיָת מַשְׁכְּנֵיהּ וְיָת כָּל דִּילֵיהּ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְאַסִּיקוּ יְהוֹשֻׁעַ לְמֵישַׁר עָכוֹר׃

14 ✠ καὶ ζυναχθήσεσθε πρωὶ κατὰ φυλὰς ὑμῶν. καὶ ἔσαι ἡ φυλή, ἣν δὺ δείξῃ κύριος, καὶ προσάξετε κατὰ δήμους. καὶ δῆμον, ὃν δὺ δείξῃ κύριος προσάξετε κατὰ οἴκον. καὶ τὸν οἶκον, ὃν δὺ δείξῃ κύριος, κατὰ ἄνδρα προσάξετε.

15 ✠ καὶ ὃς δὺ ἐνδειχθῇ ἐν τῷ ἀναθέματι, καυθήσεται ἐν τῷ πυρὶ αὐτός, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ· ὅτι παρέβη τὴν διαθήκην κυρίου, καὶ ὅτι ἐποίησεν ἄνομημα ἐν ἰσραήλ.

16 ✠ καὶ ὤρθρισεν ἰησοῦς πρωΐ, καὶ προσήγαγεν τὸν λαὸν κατὰ φυλὰς αὐτοῦ. καὶ ἀνεδείχθη ἡ φυλὴ ἰούδα·

17 ✠ καὶ ἀνεδείχθη δῆμος ὁ ζαραΐ, καὶ προσήχθη δῆμος ὁ ζαραΐ κατὰ ἄνδρα, καὶ ἀνεδείχθη ζαβδί.

18 ✠ καὶ προσήχθη ὁ οἶκος αὐτοῦ κατὰ ἄνδρα, καὶ ἀνεδείχθη ἄχαρ υἱὸς χαρμὶ υἱοῦ ζαβδὶ υἱοῦ ζαρὲ τῆς φυλῆς ἰούδα.

19 ✠ καὶ εἶπεν ἰησοῦς τῷ ἄχαρ, υἱέ μου σήμερον δὸς δὴ δόξαν τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ, καὶ δός αὐτῷ τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ ἀνάγγειλόν μοι τί ἐποίησας, καὶ μὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ.

20 ✠ καὶ ἀπεκρίθη ἄχαρ τῷ ἰησοῦ, καὶ εἶπεν, ἀληθῶς ἐγὼ ἥμαρτον ἐνώπιον κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, οὕτως καὶ οὕτως πεποίηκα.

21 ✠ εἶδον ἐν τῇ προνομῇ ψιλὸν ποικίλον μίαν καλήν, καὶ διακόσια δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ γλῶσσαν χρυσοῦν μίαν πεντήκοντα δίδραχμων ὁλκὴ αὐτῆς. καὶ ἐπεθύμησα αὐτῶν καὶ ἔλαβον. καὶ ἰδοὺ ταῦτα κέκρυπται ἐν τῇ γῇ ἐν τῇ σκηνῇ μου, καὶ τὸ ἀργύριον κέκρυπται ὑποκάτω αὐτῶν.

22 ✠ καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς ἀγγέλους, καὶ ἔδραμον εἰς τὴν σκηνὴν εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ταῦτα ἦν κεκρυμμένα εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀργύριον ὑποκάτω αὐτῶν.

23 ✠ καὶ ἐξήνεγκαν αὐτὰ ἐκ τῆς σκηνῆς, καὶ ἤνεγκαν αὐτὰ πρὸς ἰησοῦν καὶ πρὸς πάντας πρεσβυτέρους ἰσραήλ. καὶ ἔθηκαν αὐτὰ ἔναντι κυρίου.

24 ✠ καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς τὸν ἄχαρ υἱὸν ζαρὲ, καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὴν ψιλὴν, καὶ τὴν γλῶσσαν τὴν χρυσῆν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ καὶ τοὺς μόχθους αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑποζύγια αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀνήγαγον αὐτοὺς εἰς ἐμεκαχώρ.

✠ Et congregabimini omnes mane per tribus veſtras. & erit tribus, quam demonſtrauerit Dominus, & adducetis per populos. & populum, quem oſtenderit Dominus, adducetis per domum. & domum, quam demonſtrauerit Dominus, per hominem adducetis.

✠ Et qui demonſtratus fuerit in anathemate, comburetur in igne ipſe, et omnia quæcunque ſunt ipſi, quoniam præuaricatus eſt pactũ Domini, & quoniam fecit nephas in Iſrael.

✠ Et ſurrexit Joſue manè, & adduxit populum per tribus ſuas. & oſtenſa eſt tribus Juda:

✠ Et oſtenſus eſt populus Zarai, & adductus eſt populus Zarai per virum, & oſtenſus eſt Zabdi.

✠ Et adducta eſt domus eius per virum, & oſtenſus eſt Achan filius Charmi filij Zabdi filij Zare tribus Iuda.

✠ Et ait Joſue Achan: Fili mi, hodie da iam gloriam domino Deo Iſrael: & da ei confeſſionem, & indica mihi quid feceris; & ne abſcondas à me.

✠ Et reſpondit Achan Joſue, & dixit: Verè ego peccaui coram domino Deo Iſrael: ſic & ſic feci.

✠ Vidi in ſpoliis pallium varium vnum bonum, & ducentas didrachmas argenti, & linguam auream vnam, quinquaginta didrachmarum pondus eius. et concupiui illa & accepi. et ecce hæc abſcondita ſunt in terra in tabernaculo meo, & argentum occultatum eſt ſub eis.

✠ Et miſit Joſue nuncios, & cucurrerunt ad tabernaculum ad caſtra: & hæc erant abſcondita in tabernaculo eius, & argentum ſub eis.

✠ Et eduxerunt ea de tabernaculo, & tulerunt ea ad Ioſue & ad omnes ſeniores Iſrael: & poſuerunt ea ante Dominum.

✠ Et accepit Joſue Achan filium Zare, et argentum, et pallium, et linguam auream, et filios eius & filias eius, & vitulos eius, & ſubiugalia eius, & oues eius, & tabernaculum eius, & cunctam ſupellectilem eius, & omnis Iſrael cum eo: & duxerunt eos ad vallem Achor.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Et accedetis in aurora ſecundum tribus veſtras: & erit tribus quæ deprehendetur ab ante Dominum, accedet per proſapias; & proſapia quæ deprehendetur ab ante Dominum, accedet per domos: & domus quæ deprehendetur ab ante Dominum, accedet per viros.

[15] Et erit qui deprehendetur in anathemate, & comburetur igne ipſe & omnia quæ illi: quoniam tranſiuit ſuper fœdus Domini, & quoniam fecit quod non rectum in Iſrael. [16] Et anticipauit Ioſue in aurora, & accedere fecit Iſraelem per tribus ſuas: & deprehenſa eſt tribus domus Iudæ. [17] Et accedere fecit proſapiam Iudæ, & deprehenſa eſt proſapia Zerahh. & accedere fecit proſapiam Zerahh per viros, & deprehenſus eſt Zabdi. [18] Et accedere fecit domum eius per viros, & deprehenſus eſt Ghachan filius Charmi filij Zabdi filij Zerahh tribus Iudæ. [19] Et dixit Ioſue ad Ghachan: Fili mi, pone nunc gloriam ante dominum Deum Iſraelis, & fer ante eum confeſſionem; & oſtende nunc mihi quid feciſti; ne abſcondas à me.

[20] Et reſpondit Ghachan Ioſue, & dixit: In veritate ego peccaui ante dominum Deum Iſrael: & ſic & ſic feci.

[21] Et vidi in præda ſtolam Babylonicam vnam pulchram, & ducentos ſiclos argenti; & linguam auream vnam, quinquaginta ſicli pondus eius: & concupiui ea, & tuli ea: & ecce ea abſcondita in terra in medio tabernaculi mei, & argentum ſubtus ea.

[22] Et miſit Ioſue nuncios, & cucurrerunt ad tabernaculum eius: & ecce abſcondita in tabernaculo eius, & argentum ſubtus ea.

[23] Et tulerunt ea deintra tabernaculum, & attulerunt ea ad Ioſue, & ad omnem Iſraelem; & fuderunt ea ante Dominum.

[24] Et accepit Ioſue Ghachan filium Zerahh, & tulit argentũ, & ſtolam, & linguam auream, & adduxit filios eius, & filias eius, & boues eius, & aſinos eius, & pecora eius, & tabernacula eius, & omnia quæ ei: & omnis Iſrael cum eo; & aſcendere fecerunt eos ad planiciem Ghachor.

25 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְהוָה בַּיּוֹם
הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם
בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בָּאֲבָנִים׃

26 * וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
וַיָּשָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם
הַהוּא עֵמֶק עָכוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

ח

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא וְאַל־
תֵּחָת קַח עִמְּךָ אֶת כָּל־עַם הַמִּלְחָמָה וְקוּם עֲלֵה הָעָי
רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעַי וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת־
2 עִירוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ׃ * וְעָשִׂיתָ לָעַי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק־שְׁלָלָהּ וּבְהֶמְתָּהּ תָּבְזּוּ
לָכֶם שִׂים־לְךָ אוֹרֵב לָעִיר מֵאֲחֳרֶיהָ׃

3 * וַיָּקָם יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת הָעָי
וַיִּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ גִּבּוֹרֵי הַחָיִל
4 וַיְשַׁלְּחֵם לָיְלָה׃ * וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר רְאוּ אַתֶּם
אֹרְבִים לָעִיר מֵאֲחֳרֵי הָעִיר אַל־תַּרְחִיקוּ מִן־הָעִיר
מְאֹד וִהְיִיתֶם כֻּלְּכֶם נְכֹנִים׃

5 * וַאֲנִי וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי נִקְרַב אֶל־הָעִיר וְהָיָה
כִּי־יֵצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ כָּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ
6 לְפָנֵיהֶם׃ * וְיָצְאוּ אַחֲרֵינוּ עַד הַתִּיקֵנוּ אוֹתָם
מִן־הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נָסִים לְפָנֵינוּ כָּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה
וְנַסְנוּ לְפָנֵיהֶם׃

7 * וְאַתֶּם תָּקֻמוּ מֵהָאוֹרֵב וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָעִיר
וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם׃

8 * וְהָיָה כְּתָפְשְׂכֶם אֶת־הָעִיר תַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר
בָּאֵשׁ כִּדְבַר יְהוָה תַּעֲשׂוּ רְאוּ צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃

9 * וַיִּשְׁלָחֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל־הַמַּאְרָב וַיֵּשְׁבוּ בֵּין
בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעָי וַיָּלֶן יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה
הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם׃

25 * Vbi dixit Ioſue: Quia turbaſti nos, exturbet te Dominus in die hac. Lapidauitq; eũ omnis Iſrael; & cuncta quæ illius erant, igne conſumpta ſunt.

26 * Congregauerũtq́ue ſuper eum aceruũ magnum lapidum, qui permanet vſq; in præſentem diem. Et auerſus eſt furor Domini ab eis. Vocatumq́ue eſt nomen loci illius, Vallis Achor, vſque hodie. 2.Reg. 18.d. Iudi. 2.a

CAP. VIII.

1 A * DIxit autem Dominus ad Ioſue: Ne timeas neque formides. Tolle tecũ omnem multitudinem pugnatorum; & conſurgens aſcẽde in oppidum Hay. ecce tradidi in manum tuam regem eius, & populum, vrbemq́ue & terram.

2 * Facieſq́ue vrbi Hay & regi eius, ſicut feciſti Hiericho & regi illius. Prædam verò & omnia animantia diripietis vobis. pone inſidias vrbi poſt eam.

3 * Surrexitq́ue Ioſue & omnis exercitus bellatorum cum eo, vt aſcenderét in Hay. & electa triginta millia virorum fortium miſit nocte:

4 * Præcepitq́ue eis, dicens: Ponite inſidias poſt ciuitatem. nec longiùs recedatis; & eritis omnes parati.

5 * Ego autem & reliqua multitudo quę mecum eſt, accedemus ex aduerſo contra vrbem. Cumq́ue exierint contra nos, ſicut antè fecimus fugiemus, & terga vertem⁹;

6 * Donec perſequentes ab vrbe longius B protrahantur. Putabunt enim nos fugere ſicut prius. nobis ergo fugientibus, & illis perſequentibus, Sup.7.a.

7 * Conſurgetis de inſidiis, & vaſtabitis ciuitatem. tradetq́ue eã dominus Deus veſter in manus veſtras.

8 * Cumq́ue ceperitis, ſuccendite eam: & ſic omnia facietis vt iuſſi.

9 * Dimiſitq́ue eos, & perrexerunt ad locum inſidiarum: ſederũtq́ue inter Bethel & Hay ad Occidentalem plagam vrbis Hay: Ioſue autẽ nocte illa in medio manſit populi.

תרגום יונתן

25 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ מָה עַכַּרְתָּנָא יַעְכְּרִינָךְ יְיָ בְּיוֹמָא הָדֵין וּרְגַמוּ יְהֵיהּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַבְנָא וְאוֹקִידוּ יָתְהוֹן בְּנוּרָא בָּתַר דִּרְגַמוּ יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא׃

26 וַאֲקִימוּ עֲלוֹהִי דְּגוֹר אַבְנִין רַב עַד יוֹמָא הָדֵין וְתָב יְיָ מִתְּקוֹף רְגָזֵיהּ עַל כֵּן קְרָא שְׁמָא דְּאַתְרָא הַהוּא מֵישַׁר עָכוֹר עַד יוֹמָא הָדֵין׃

ח

1 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ לָא תִדְחַל וְלָא תִתְבַּר דְּבַר עִמָּךְ יָת כָּל עַמָּא עָבְרֵי קְרָבָא וְקוּם סַק לָעַי חֲזֵי דְּמְסָרִית
בִּידָךְ יָת מַלְכָּא דְּעַי וְיָת עַמֵּיהּ וְיָת קִרְיָתֵיהּ וְיָת אַרְעֵיהּ׃ 2 וְתַעְבֵּיד לָעַי וּלְמַלְכָּהּ כְּמָא דַּעֲבַדְתְּ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ לְחוֹד עֲדָאָה וּבְעִירָה
תְּבְזּוֹן לְכוֹן אַתְקֵן לָךְ כְּמָנָא לְקִרְתָּא מֵאֲחוֹרָהָא׃ 3 וְקָם יְהוֹשֻׁעַ וְכָל עַמָּא עָבְרֵי קְרָבָא לְמִסַּק לָעַי וּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ תְּלָתִין אַלְפִין גִּבָּרִין
גִּיבָּרֵי חֵילָא וְשַׁלְחִינוּן בְּלֵילְיָא׃ 4 וּפַקֵּיד יָתְהוֹן לְמֵימַר חֲזוֹ רַאֲתוּן כְּמִנְיַן לְקִרְתָּא מֵאֲחֹרֵי קִרְתָּא לָא תְרַחֲקוּן מִן קִרְתָּא לַחֲדָא
וּתְהוֹן כּוּלְכוֹן מְתַקְּנַיָּא׃ 5 וַאֲנָא וְכָל עַמָּא דְּעִמִּי נְתְקְרַב לְקִרְתָּא וְיְהֵי אֲרֵי יִפְקוּן לְקַדְמוּתָנָא כְּדִבְקַדְמֵיתָא וְנִפְּלִוךְ קֳדָמֵיהוֹן׃
6 וְיִפְקוּן בָּתְרָנָא עַד דְּנִיגּוּד יָתְהוֹן מִן קִרְתָּא אֲרֵי יֵימְרוּן תְּבִירִין קָדָמָנָא כִּיד בְּקַדְמֵיתָא וְנִפְּלִוךְ קֳדָמֵיהוֹן׃
7 וְאַתּוּן תְּקוּמוּן מִן כְּמָנָא וְתֵתְרְכוּן יָת קִרְתָּא וְיִמְסְרִנַּהּ יְיָ אֱלָהֲכוֹן בִּידְכוֹן׃
8 וְיְהֵא בְּמֵיהַדְכוֹן יָת קִרְתָּא תַּדְלְקוּן יָת קִרְתָּא בְּנוּרָא כְּפִתְגָמָא דַּייָ תַּעְבְּדוּן חֲזוּ דְּפַקֵּידְתְּ יָתְכוֹן׃
9 וְשַׁלְחִינוּן יְהוֹשֻׁעַ וַאֲזָלוּ לְכְמָנָא וְיָתִיבוּ בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין לָעַי מַעֲרַב לָעַי וּבֵת יְהוֹשֻׁעַ בְּלֵילְיָא הַהוּא בְּגוֹ עַמָּא׃

25 *Et dixit Iosue: Cur turbasti nos? exturbet te Dominus, sicut & hodie. & lapidauerunt eum omnis Israel lapidibus; & combusserunt ea in igne. & lapidauerunt illos in lapidibus.*

26 *Et congregauerunt super eum aceruum lapidum magnum vsque ad diem hanc. Et cessauit Dominus ab ira furoris sui. ob hoc cognominauit illud, Vallis Achor, vsque in diem hanc.*

25 * καὶ εἶπεν Ἰησοῦς, τί ὠλέθρευσας ἡμᾶς; ἐξολεθρεύσαι σε κύριος, καθὰ καὶ σήμερον. καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ λίθοις, καὶ κατέκαυσαν αὐτὰ ἐν πυρί. καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτοὺς ἐν λίθοις.

26 * καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐπαύσατο κύριος ἀπὸ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐπωνόμασεν αὐτὸ ἐμεμαχὼς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

CAP. VIII.

1 *ET dixit Dominus ad Iosue: Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnes viros bellatores, & surgens ascende in Gai. ecce tradidi in manus tuas regem Gai, & populum eius, & vrbem eius, & terram eius.*

2 *Et facies Gai & regi eius, sicut fecisti Hiericho & regi illius. & prædam eius, & iumẽta eius diripies tibi. Pone autem tibi ipsi insidias vrbi post eam.*

3 *Et surrexit Iosue & omnis populus bellator vt ascenderent in Gai. Elegit autem Iosue triginta millia virorum potentes in viribus: & misit eos nocte.*

4 *Et præcepit eis, dicens: Videte quòd vos insidiamini vrbi post ciuitatem valdè, & eritis omnes parati:*

5 *Et ego & omnes qui mecum, accedemus contra vrbem. & erit cùm exierint habitantes Gai in occursum nobis, sicut & ante, et fugiemus à facie illorum.*

6 *Et cùm exierint post nos, abducamus eos ab vrbe. & dicent: Fugiunt ipsi à facie nostra sicut prius: & fugiemus ab eis.*

7 *Vos autem exurgetis de insidiis, & ibitis in vrbem, & vastate ciuitatem. & tradet eam dominus Deus noster in manibus nostris.*

8 *Et erit vt ceperitis vrbem, succendite eam in igne: iuxta verbũ hoc facite; ecce præcepi vobis.*

9 *Et dimisit eos Iosue, & perrexerunt ad insidias: & sederunt inter Bethel & inter Gai à mari Gai. & mansit Iosue nocte illa in medio populi.*

1 * Καὶ εἶπεν κύριος πρὸς Ἰησοῦν, μὴ φοβηθῇς, μηδὲ δειλιάσῃς· λάβε μεθ' σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἀνδρας τοὺς πολεμιστὰς, καὶ ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς Γαΐ. ἰδοὺ δέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν βασιλέα Γαΐ, καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ.

2 * καὶ ποιήσεις Γαὶ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐποίησας τῇ Ἰεριχὼ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῆς, καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῆς προνομεύσεις σεαυτῷ. καθίσῃ δὲ σεαυτῷ ἔνεδρα τῇ πόλει εἰς τὰ ὀπίσω αὐτῆς.

3 * καὶ ἀνέστη Ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ὥστε ἀναβαίνειν εἰς Γαΐ. ἐπέλεξεν δὲ Ἰησοῦς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν δυναστῶν ἐν ἰσχύι, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς νυκτός.

4 * καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, ἴδετε ὅτι ὑμεῖς ἐνεδρεύετε τὴν πόλιν ὀπίσω τῆς πόλεως σφόδρα, καὶ ἔστε 5 πάντες ἕτοιμοι. * καὶ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ προσάξομεν πρὸς τὴν πόλιν. καὶ ἔσται ὡς ἂν ἐξέλθωσιν οἱ κατοικοῦντες Γαὶ εἰς συναντὴσιν ἡμῖν, καθάπερ καὶ πρωΐ, καὶ φεύξομεθα ἀπὸ προσώπου αὐτῶν·

6 * καὶ ὡς ἂν ἐξέλθωσιν ὀπίσω ἡμῶν ἀποσπάσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ ἐροῦσιν, φεύγουσιν αὐτοὶ ἀπὸ προσώπου ἡμῶν ὃν τρόπον ἔμπροσθεν, καὶ φεύξομεθα ἀπ' αὐτῶν.

7 * ὑμεῖς δὲ ἐξαναστήσεσθε ἐκ τοῦ ἐνέδρας, καὶ πορεύσεσθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐκτρίψατε τὴν πόλιν. καὶ δώσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χερσὶν ἡμῶν.

8 * καὶ ἔσται ὡς ἂν συλλάβητε τὴν πόλιν, ἐμπρήσατε αὐτὴν ἐν πυρί, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσατε, ἰδοὺ ἐντέταλμαι ὑμῖν.

9 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν ἐνέδραν, καὶ ἐνεκάθησαν ἀναμέσον Βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον Γαΐ, ἀπὸ θαλάσσης Γαΐ. καὶ ηὐλίσθη Ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et dixit Iosue: Quid turbasti nos? conturbet te Dominus in die hac. & lapidauerunt eum omnis Israel lapidibus; & combusserunt eos in igne, postquam lapidauerunt eos saxis.

26 Et erexerunt super eum aceruum lapidum magnum vsque ad diem hunc. Et conuersus est Dominus à fortitudine furoris sui: propterea appellauit nomen loci illius, Planitiem Ghachor, vsque ad diem hanc.

CAP. VIII.

ET dixit Dominus ad Iosue: Ne timeas, neque frangaris: adduc tecum omnem populum bellatores; & surge ascende in Ghay. vide, tradidi in manu tua regem Ghai, & populum eius, & vrbem eius, & terram eius. 2 Et facies Ghai & regi eius, sicut fecisti Iericho & regi eius: tantum spolia eius & iumenta eius diripietis vobis: para tibi insidias vrbi post eam.

3 Et surrexit Iosue & omnis populus bellatores ad ascẽdendũ in Ghai: & delegit Iosue triginta mille viros virtutis, & misit eos in nocte.

4 Et iussit eos, dicendo: Videte vt vos insidiantes vrbi post vrbem, ne longè absitis ab vrbe nimis: & eritis omnes vos parati.

5 Et ego & omnis populus qui mecum, appropinquabimus vrbi: & erit cùm egredientur in occursum nostrum, sicut ab initio, & auertemus ante eos. 6 Et egredientur post nos, quoad extrahamus eos ab vrbe: nam dicent, Fracti ante nos sicut in initio: & vertemus *terga* ante eos. 7 Et vos surgetis ex insidiis, & extirpabitis habitatores vrbis: & tradet eam Dominus Deus vester in manus vestras. 8 Et erit cùm ceperitis vos vrbem, incendetis vrbem igne: iuxta verbum Domini facietis: videte, quòd iussi vos.

9 Et misit eos Iosue: & venerunt ad insidias, & sederunt inter Bethel & inter Ghai ad occasum Ghai. & pernoctauit Iosue in nocte illa in medio populi.

10 * וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת־הָעָם וַיַּעַל
הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָעָם הָעָי׃
11 * וְכָל־הָעָם הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ עָלוּ וַיִּגְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ
נֶגֶד הָעִיר וַיַּחֲנוּ מִצְּפוֹן לָעָי וְהַגַּי בֵּינָו וּבֵין הָעָי׃
12 * וַיִּקַּח כַּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיַּשֶּׁם אֹתָם
אוֹרֵב בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעִיר׃
13 * וַיָּשִׂימוּ הָעָם אֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר מִצָּפוֹן
לָעִיר וְאֶת־עֲקִבּוֹ מִיָּם לָעִיר וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה
הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֵמֶק׃
14 * וַיְהִי כִּרְאוֹת מֶלֶךְ־הָעַי וַיְמַהֲרוּ וַיַּשְׁכִּימוּ וַיֵּצְאוּ
אַנְשֵׁי־הָעִיר לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה הוּא וְכָל־
עַמּוֹ לַמּוֹעֵד לִפְנֵי הָעֲרָבָה וְהוּא לֹא יָדַע כִּי־אוֹרֵב לוֹ
מֵאַחֲרֵי הָעִיר׃
15 * וַיִּנָּגְפוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיהֶם וַיָּנֻסוּ
דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר׃
16 * וַיִּזָּעֲקוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בָּעַי לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם
וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַיִּנָּתְקוּ מִן־הָעִיר׃
17 * וְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ בָּעַי וּבֵית אֵל אֲשֶׁר לֹא־יָצְאוּ
אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַזְבוּ אֶת־הָעִיר פְּתוּחָה וַיִּרְדְּפוּ
אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל׃
18 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ נְטֵה בַכִּידוֹן אֲשֶׁר־
בְּיָדְךָ אֶל־הָעַי כִּי בְיָדְךָ אֶתְּנֶנָּה וַיֵּט יְהוֹשֻׁעַ בַּכִּידוֹן
אֲשֶׁר־בְּיָדוֹ אֶל־הָעִיר׃
19 * וְהָאוֹרֵב קָם מְהֵרָה מִמְּקוֹמוֹ וַיָּרוּצוּ כְּנָטוֹתוֹ
יָדוֹ וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיִּלְכְּדוּהָ וַיְמַהֲרוּ וַיַּצִּיתוּ אֶת־
הָעִיר בָּאֵשׁ׃
20 * וַיִּפְנוּ אַנְשֵׁי הָעַי אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עָלָה
עָשָׁן הָעִיר הַשָּׁמָיְמָה וְלֹא־הָיָה בָהֶם יָדַיִם לָנוּס
הֵנָּה וָהֵנָּה וְהָעָם הַנָּס הַמִּדְבָּר נֶהְפַּךְ אֶל־
הָרוֹדֵף׃

10 * Surgensque diluculo recensuit socios: & ascendit cum senioribus in fronte exercitus vallatus auxilio pugnatorum.
11 * Cumque venissent & ascendissent ex aduerso ciuitatis, steterunt ad Septentrionalem vrbis plagã, inter quam & eos vallis erat media.
12 * Quinque autem millia viros elegerat, & posuerat in insidiis inter Bethauen & Hay ex Occidentali parte eiusdẽ ciuitatis.
13 * Omnis verò reliquus exercitus ad Aquilonem aciem dirigebat, ita vt nouissimi multitudinis Occidentalem plagam vrbis attingerent. Abiit ergo Iosue nocte illa, & stetit in vallis medio.
14 * Quod cùm vidisset rex Hay festinauit manè, & egressus est cum omni exercitu ciuitatis: direxitque aciem contra desertum, ignorans quòd post tergum laterent
15 insidiæ. * Iosue verò & omnis Israel cesserunt loco, simulantes metum, & fugientes per solitudinis viam.
16 * At illi vociferantes pariter, & se mutuò cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent à ciuitate,
17 * Et ne vnus quidem in vrbe Hay & Bethel remansisset qui non persequeretur Israel, sicut eruperant aperta oppida relinquentes;
18 * Dixit Dominus ad Iosue: Leua clypeum qui in manu tua est contra vrbem Hay, quoniam tibi tradam eam. Cumque eleuasset clypeum ex aduerso ciuitatis,
19 * Insidiæ quæ latebant, surrexerunt confestim; & pergentes ad ciuitatem, ceperunt & succenderunt eam. Viri autem ciuitatis qui persequebantur Iosue,
20 * Respicientes & videntes fumum vrbis ad cælum vsque conscendere, non potuerunt vltrà huc illucque diffugere: præsertim cùm hi qui simulauerant fugam, & tendebant ad solitudinem, contra persequentes fortissimè restitissent.

תרגום יונתן

10 וְאַקְדִּים יְהוֹשֻׁעַ בְּצַפְרָא וּמְנָא יַת עַמָּא וּסְלִיק הוּא וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם עַמָּא לַעַי׃
11 וְכָל עַמָּא דְּעָבְרֵי קְרָבָא דְּעִמֵּיהּ סְלִיקוּ וְאִתְקְרִבוּ וְאָתוֹ מְקָבֶל קַרְתָּא וּשְׁרוֹ מְצִיפּוּנָא לַעַי וְחֵילְתָּא בֵּינֵיהוֹן וּבֵין עַי׃
12 וּדְבַר כְּחַמְשָׁא אַלְפִין גַּבְרָא וְשַׁוִּי יַתְהוֹן כְּמָנָא בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין עַי מִמַּעֲרַב לַעַי׃
13 וְשַׁוִּיאוּ עַמָּא יַת כָּל מַשְׁרִיתָא דְּמִצִּיפּוּנָא לְקַרְתָּא וְיַת כְּמָנֵיהּ מַעֲרַב לְקַרְתָּא וַאֲזַל יְהוֹשֻׁעַ בְּלֵילְיָא הַהוּא בְּגוֹ מֵישְׁרָא׃
14 וַהֲוָה כַּד חֲזָא מַלְכָּא דְּעַי וְאוֹחְיָאוּ וְאַקְדִּימוּ וּנְפַקוּ אֱנָשֵׁי קַרְתָּא לְקֳדָמוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַגָּחָא קְרָבָא הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְזִמְנָא דְּמִתְקַן לֵיהּ לְקֳדָם מֵישְׁרָא וְאִינּוּן לָא יָדְעִין אֲרֵי כְּמָנָא לְהוֹן מֵאֲחוֹרֵי קַרְתָּא׃ 15 וְאִתְּבָרוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָמֵיהוֹן וְאַפְכוּ לְמַדְבְּרָא׃
16 וְאִתְכְּנִישׁוּ כָּל עַמָּא דִּבְעַי לְמִרְדַּף בָּתַר יְהוֹשֻׁעַ וְאִתְנַגִּידוּ מִן קַרְתָּא׃
17 וְלָא אִשְׁתְּאַר אֱנָשׁ בְּעַי וּבֵית אֵל דְּלָא נְפַקוּ בָּתַר יִשְׂרָאֵל וּשְׁבָקוּ יַת קַרְתָּא כַּרְפִּתְיָחָא וּרְדַפוּ בָּתַר יִשְׂרָאֵל׃
18 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ אֲרֵים בְּרֻמְחָא דִּי בִידָךְ עַל עַי דִּי בִידָךְ אֲמַסְרִינַהּ וַאֲרִים יְהוֹשֻׁעַ בְּרֻמְחָא דִּי בִידֵיהּ עַל קַרְתָּא׃
19 וּכְמָנָא קָם בְּפִרְיַע מֵאַתְרֵיהּ וּרְהַטוּ כַּד אֲרִים יְדֵיהּ וְעָלוּ לְקַרְתָּא וְכַבְּשׁוּהָא וְאוֹחְיאוּ וְאַדְלִיקוּ יַת קַרְתָּא בְּנוּרָא׃
20 וְאִיתְפְּנִיאוּ אֱנָשֵׁי עַי לַאֲחוֹרֵיהוֹן וַחֲזוֹ וְהָא סְלִיק חֲנָנָא דְּקַרְתָּא לְצֵית שְׁמַיָּא וְלָא הֲוָה בְּהוֹן חֵילָא לְמֶעְרַק לְכָא וּלְכָא וְעַמָּא דְּאַפֵּיךְ לְמַדְבְּרָא אִתְחֲזַר עַל רַדָּפָא׃

10 * Et manicans Ioſue diluculo, recenſuit populum: & aſcenderunt ipſe & ſeniores Iſrael in fronte populi ad Gai.

11 * Et omnis populus bellator qui cum eo aſcenderunt, & euntes venerunt ex aduerſo ciuitatis ab Oriente, & inſidiæ vrbis à mari. et caſtrametati ſunt à Septentrione Gai. & vallis inter eum & Gai.

12 * Et cepit quaſi quinque millia virorum, & poſuit eos inſidias inter Bethauen & Gai mare Gai.

13 * Et ordinauit populus omnem aciem, quæ erat à Septentrione vrbi, & nouiſſima illius mare vrbis. & abiit Ioſue nocte illa in medio vallis.

14 * Et factum eſt, vt vidit rex Gai, & feſtinauit & manicauit: & egreſſi ſunt viri vrbis in occurſum eis è directo in prælium, ipſe et omnis populus eius in tempus, ſecundum conſpectũ Arabæ. & ipſe ignorabat quòd inſidiæ eorum ſunt à tergo vrbis.

15 * Et vidit, & receſſit Ioſue & omnis Iſrael à facie eorum, & fugit per viam ſolitudinis.

16 * Et inualuit omnis populus Gai vt perſequeretur poſt ipſos filios Iſrael. & ipſi receſſerunt ab vrbe:

17 * Non remanſit neque vnus in Gai & in Bethel, qui non perſecutus eſt poſt Iſrael. et reliquerunt ciuitatem apertam, & perſecuti ſunt poſt Iſrael.

18 * Et dixit Dominus ad Ioſue: Extende manum tuam clypeo qui eſt in manu tua contra vrbem. in manus enim tuas tradidi eam. & inſidiæ exurgent cum feſtinatione de loco eorum. et extendit Ioſue clypeum & manum ſuam in vrbem: 19 * Et inſidiæ exurrexerunt confeſtim de loco ſuo, et exierunt quando extendit manũ: & intrauerunt in vrbem, & ceperunt eam, et feſtinantes ſuccenderunt ciuitatem in igne.

20 * Et reſpicientes habitatores Gai ad tergum ſuum, & viderunt fumum vrbis conſcendentem in cælum: & non vltra poterant quò fugere huc vel huc. & populus fugiens in ſolitudinem conuerſi ſunt contra perſequentes.

10 * καὶ ὀρθρίσας ἰησοῦς τὸπρωΐ, ἐπεσκέψατο τὸν λαόν. καὶ ἀνέβησαν αὐτὸς, ⟨ καὶ ⟩ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ κ τὸ πρόσωπον τοῦ λαοῦ ἐπὶ γαΐ.

11 * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ὁ μετ' αὐτοῦ ἀνέβησαν, κ προσῆλθον ἐξ ἐναντίας τῆς πόλεως ἀπὸ ἀνατολῶν. κ ἡ ἐνέδρα τῆς πόλεως ἀπὸ θαλάσσης. καὶ παρενέβαλον ἀπὸ βορρᾶ τ γαΐ. καὶ ἡ κοιλὰς ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τῆς γαΐ.

12 * ⟨ ἔλαβεν ὡς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, ⟨ ἔθετο αὐτοὺς ἐνέδραν τοῦ βηθὴλ ⟨ τ γαὶ θάλασσαν τ γαΐ.

13 * καὶ ἔταξεν ὁ λαὸς πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν, ἣ ἦν ἀπὸ βορρᾶ τῆ πόλει, ⟨ τὰ ἔσχατα αὐτοῦ θάλασσαν τ πόλεως. ⟨ ἐπορεύθη ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τ κοιλάδος.

14 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ὁ βασιλεὺς τ γαΐ, καὶ ἔσπευσεν καὶ ὤρθρισεν, καὶ ἐξῆλθον ⟨ ἄνδρες τ πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἐπ' εὐθείας εἰς τὸν πόλεμον, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς τὸν καιρόν, κ πρόσωπον τ ἀραβά. καὶ αὐτὸς οὐκ ἤδει ὅτι ἐνέδρα αὐτῶν ἐστιν ὀπίσω τῆς πόλεως.

15 * καὶ ἰδὲν, καὶ διεχώρησεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔφυγον ὁδὸν τῆς ἐρήμου.

16 * καὶ ἐνίσχυσεν πᾶς ὁ λαὸς τ γαΐ ⟨ καταδιῶξαι ὀπίσω αὐτῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ⟨ αὐτοὶ ἀπέσπασαν ἀπὸ τ πόλεως.

17 * οὐ κατελείφθη οὐδεὶς ἐν τῆ γαὶ καὶ ἐν βαιθήλ, ὃς οὐ κατεδίωξεν ὀπίσω ἰσραήλ. καὶ κατέλιπον τὴν πόλιν διήνοιγμένην, καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω ἰσραήλ.

18 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου τῷ γαισῷ τῷ ἐν τῆ χειρί σου ἐπὶ τὴν πόλιν. εἰς γὰρ τὰς χεῖράς σου ἔδωκα αὐτήν. καὶ τὰ ἐνέδρα ἐξαναστήσονται ἐν τάχει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἰησοῦς τὸν γαισὸν καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν.

19 * καὶ τὰ ἐνέδρα ἐξανέστησαν ἐν τάχει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ ἐξῆλθοσαν ὅτε ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ κατελάβοντο αὐτήν, καὶ σπεύσαντες ἐνέπρησαν τὴν πόλιν ἐν πυρί.

20 * ⟨ ἐπιβλεψάμενοι οἱ κάτοικοι γαὶ εἰς τὰ ὀπίσω αὐτῶν, κ ἑώρων τὸν καπνὸν τῆς πόλεως διαβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν, ⟨ οὐκ ἔστι οὐκ εἶχον ποῦ φυγεῖν ὧδε ἢ ὧδε. καὶ ὁ λαὸς ὁ φεύγων εἰς τὴν ἔρημον ἐπεστράφησαν ἐπὶ τοὺς διώκοντας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et anticipauit Ioſue in aurora, & numerauit populum, & aſcendit ipſe & ſeniores Iſrael ante populum ad Ghay.

11 Et omnis populus bellatores, qui cum ipſo, aſcenderunt, & appropinquauerunt, & venerunt è regione vrbis, & poſuerunt à Septentrione Ghay; & vallis inter ipſum & inter Ghay.

12 Et accepit quaſi quinque millia virorum, & poſuit eos inſidias inter Bethel & inter Ghay ad occaſum Ghay.

13 Et poſuerunt populus omnia caſtra quæ à Septentrione vrbi, & inſidias eius, ad occaſum vrbis; & ambulauit Ioſue in nocte illa in media valle. 14 Et fuit, cùm vidit rex Ghay, & feſtinauerunt, & anticipauerunt; & egreſſi ſunt viri vrbis in occurſum Iſrael ad ineundum prælium, ipſe & omnis populus eius ad tempus conſtitutum ei, ante planiciem; & ipſi non nouerunt, quòd inſidiæ illis à poſterioribus vrbis.

15 Et confregerunt ſe Ioſue & omnis Iſrael ante eos, & verterunt ſe verſus deſertum.

16 Et congregati ſunt omnis populus qui in Ghay, ad ſequendum poſt eos, & ſecuti ſunt poſt Ioſue; & protracti ſunt ex vrbe.

17 Et non relictus eſt homo in Ghay & Bethel, qui non prodiret poſt Iſrael; & deſeruerunt vrbem vt apertam, & ſecuti ſunt poſt Iſrael.

18 Et dixit Dominus ad Ioſue: Eleua in haſta, quæ in manu tua, ſuper Ghay; quia in manum tuam tradam eam: & eleuauit Ioſue in haſta quæ in manu eius, aduerſus vrbem 19 Et inſidiæ ſurrexerunt in feſtinatione de loco ſuo, & cucurrerunt cùm eleuauit manum ſuam; & aſcenderunt in vrbem, & ſubegerunt eam; & feſtinauerunt, & incenderunt vrbem in igne. 20 Et reſpexerunt viri Ghay retro ſe, & viderunt, & ecce aſcendens fumus ex vrbe ad cælum vſque; & non fuit in eis virtus ad fugiendum huc & illuc; & populus qui verterat ſe in deſertum, rediit contra perſecutorem.

21 ויהושע וכל־ישראל ראו כי־לכד הארב את־
העיר וכי עלתה עשן העיר וישבו ויכו אנשי
העי׃
22 ואלה יצאו מן־העיר לקראתם ויהיו לישראל
בתוך אלה מזה ואלה מזה ויכו אותם עד־בלתי
השאיר להם שריד ופליט׃
23 ואת־מלך העי תפשו חי ויקרבו אתו אל־יהושע׃
24 ויהי ככלות ישראל להרג את־כל־ישבי העי
בשדה במדבר אשר רדפום בו ויפלו כלם לפי־
חרב עד־תמם וישבו כל־ישראל העי ויכו
אתה לפי־חרב׃
25 ויהי כל־הנפלים ביום ההוא מאיש ועד־אשה
שנים עשר אלף כל אנשי העי׃
26 ויהושע לא־השיב ידו אשר נטה בכידון עד
אשר החרימו את כל־ישבי העי׃
27 רק הבהמה ושלל העיר ההיא בזזו להם
ישראל כדבר יהוה אשר צוה את יהושע׃
28 וישרף יהושע את־העי וישימה תל־עולם
שממה עד היום הזה׃
29 ואת־מלך העי תלה על־העץ עד־עת
הערב וכבוא השמש צוה יהושע ויורידו את־
נבלתו מן־העץ וישליכו אותה אל־פתח
שער העיר ויקימו עליו גל־אבנים גדול עד
היום הזה׃
30 אז יבנה יהושע מזבח ליהוה אלהי ישראל
בהר עיבל׃
31 כאשר צוה משה עבד־יהוה את־בני ישראל
ככתוב בספר תורת משה מזבח אבנים שלמות
אשר לא־הניף עליהן ברזל ויעלו עליו עלות
ליהוה ויזבחו שלמים׃

21 * Videnſque Ioſue & omnis Iſrael quòd capta eſſet ciuitas,& fumus vrbis aſcenderet,reuerſus percuſsit viros Hay.
22 * Siquidem & illi qui ceperant & ſucE cenderant ciuitatem, egreſsi ex vrbe contra ſuos,medios hoſtium ferire cœperunt. Cùm ergo ex vtraque parte aduerſarij cæderentur, ita vt nullus de tanta multitudine ſaluaretur:
23 *Regem quoque vrbis Hay apprehenderunt viuentem,& obtulerunt Ioſue.
24 * Igitur omnibus interfectis,qui Iſraelem ad deſerta tendentem fuerant perſecuti, & in eodem loco gladio corruentibus,reuerſi filij Iſrael percuſſerunt ciuitatem. 25 * Erant autem qui in eodem die conciderant à viro vſque ad mulierem, duodecim millia hominum omnes vrbis Hay.
26 *Ioſue verò non contraxit manum quã in ſublime porrexerat tenens clypeum, donec interficerentur omnes habitatores Hay.
27 * Iumenta autem, & prædam ciuitatis diuiſerunt ſibi filij Iſrael, ſicut præceperat Dominus Ioſue.
28 * Qui ſuccendit vrbem, & fecit eam F tumulum ſempiternum.
29 * Regem quoque eius ſuſpendit in patibulo vſque ad veſperam & Solis occaſum: præcepitque Ioſue, & depoſuerunt cadauer eius de cruce, proieceruntque in ipſo introitu ciuitatis, congeſto ſuper eo magno aceruo lapidum, qui permanet vſque in præſentem diem.
30 * Tunc ædificauit Ioſue altare domino Deo Iſrael in monte Hebal,
31 * Sicut præceperat Moyſes famulus Domini filiis Iſrael, & ſcriptum eſt in voG lumine legis Moyſi, altare de lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit: & obtulit ſuper eo holocauſtum Domino, immolauitque pacificas victimas. Exo. 20. d. Deu.27.a

תרגום יונתן

21 ויהושע וכל ישראל חזו ארי כבש כמנא ית קרתא וארי סליק חנגא דקרתא ותבו ומחו ית אנשי עי׃
22 ואילין נפקו מן קרתא לקדמותהון והוו לישראל במציעין אילין מכא ואילין מיכא ומחו יתהון עד דלא אשתאר להון שאר ומשזיב׃
23 ית מלכא דעי אחדו כדחי וקריבו יתיה לות יהושע׃ 24 והוה כד שיצי ישראל לקטלא ית כל יתבי עי בחקלא
במדברא דרדפונון ביה ואתקטלו כולהון לפתגם דחרב עד דשלימו ותבו כל ישראל לעי ומחו יתהון לפתגם דחרב׃
25 והוה כל דאיתקטלו ביומא ההוא מגבר ועד איתתא תרי עשר אלפין כל אנשי דעי׃
26 ויהושע לא אתיב ידיה דאריס ברמחא עד דגמר ית כל יתבי עי׃
27 לחוד בעירא ועדי קרתא ההיא בזו להון בני ישראל כפתגמא דייי דפקיד ית יהושע׃
28 ואוקיד יהושע ית עי ושוויה תל חרוב לעלם לצדו עד יומא הדין׃
29 וית מלכא דעי צלב על צליבא עד עידן רמשא וכמיעל שמשא פקיד יהושע ואנחיתו ית נבלתיה מן צליבא ורמו יתיה במעלנא דקרתא ואקימו עלוהי דגור אבנין רב עד יומא הדין׃ 30 בכין בנא יהושע מדבחא קדם ייי אלהא דישראל בטורא דעיבל׃
31 כמא דפקיד משה עבדא דייי ית בני ישראל כמא דכתיב בספר אורייתא דמשה מדבח אבנין שלמן דלא אתרם עליהון ברזלא
ואסיקו עלוהי עלוון קדם ייי ונכסו נכסת קודשין׃

* Et Ioſue & omnis Iſrael viderunt, quòd ceperunt inſidiæ vrbem, & quòd aſcendit fumus vrbis in cælum : & reuerſi percuſſerunt viros Gai. 21

* Et hi exierunt de vrbe in occurſum eorum. & facti ſunt exercitus in medio, hi hinc, & hi hinc. & percuſſerunt eos ita, vt non relinqueretur ex illis viuus & fugiens. 22

* Et regem Gai apprehenderunt viuentem, & adduxerunt eum ad Ioſue. 23

* Et factum eſt vt ceſſauerunt filij Iſrael occidere omnes qui in Gai, & in campis, & in monte deſcenſus, vbi perſecuti ſunt eos, & ceciderunt omnes in ore gladij ab ea vſque ad finem. & reuerſus eſt Ioſue in Gai, & percuſſit eam in ore gladij. 24

* Et facti ſunt omnes qui ceciderunt die illa, à viro & vſque ad mulierem, duodecim millia, omnes habitantes Gai. 25

* Et Ioſue non contraxit manum ſuam, quã extendit in ſcuto, donec anathematizauit omnes habitantes Gai. 26

* Veruntamen iumenta, & ſpolia quæ in vrbe illa, diuiſerunt ſibi filij Iſrael ſecundum præceptum Domini, ſicut præcepit Dominus Ioſue. 27

* Et ſuccendit Ioſue vrbem in igne, & poſuit eam tumulum in ſempiternum inhabitabile vſque in diem hanc. 28

* Et regem Gai ſuſpendit in ligno gemino. et fuit in ligno vſque ad tempus veſpertinum: et occidente Sole præcepit Ioſue, & depoſuerunt corpus eius de ligno, & proiecerunt eum in foueam ad portam ciuitatis, & ſuperpoſuerunt ei aceruum lapidum magnum vſque in diem hanc. 29

* Tunc ædificauit Ioſue altare domino Deo Iſrael in monte Gebal, 30

* Sicut præceperat Moyſes famulus Domini filiis Iſrael, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi: altare lapidum integrum, in quos non proiectũ eſt in eos ferrum. & obtulit illic holocauſta Domino, & ſacrificium ſalutare. 31

22 * καὶ ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδον, ὅτι ἔλαβον τὰ ἐνέδρα τὴν πόλιν, καὶ ὅτι ἀνέβη ὁ καπνὸς τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μεταβαλλόμενοι ἐπάταξαν τοῦ ἀνδρας τῆ γαΐ.

22 * καὶ οὗτοι ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως εἰς συναντησιν αὐτῶν. καὶ ἐγκυκλώθησαν τῆ παρεμβολῆς ἀναμέσον, οὗτοι ἐντοῦθεν, καὶ οἷοι ἐντοῦθεν. καὶ ἐπάταξαν αὐτοῦ ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν σεσωσμένον καὶ διαφεύγοντα.

23 * καὶ τὸν βασιλέα τῆ γαΐ συνέλαβον ζῶντα, καὶ προσήγαγον αὐτὸν πρὸς ἰησοῦν.

24 * καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀποκτείνοντες τοὺς πολεμίους τοῦ ἐν τῆ γαΐ, καὶ ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ ἐν τῷ ὄρει τῆ καταβάσεως, οὗ κατεδίωξαν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον πάντες ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπ' αὐτῆς εἰς τέλος. καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς εἰς γαΐ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας.

25 * καὶ ἐγένοντο πάντες οἱ πεσόντες τῆ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικὸς δώδεκα χιλιάδες, πάντας τοῦ κατοικοῦντας γαΐ.

26 * καὶ ἰησοῦς οὐκ ἐπέστρεψεν χεῖρα αὐτοῦ, ἣν ἐξέτεινεν ἐν τῷ ταυτῷ, ἕως ἀνεθεμάτισεν πάντας τοὺς κατοικοῦντας γαΐ.

27 * πλὴν τῶν κτηνῶν καὶ τῶν σκύλων τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, ἐσκυλεύσαντο ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ τὸ πρόσταγμα κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξεν κύριος τῷ ἰησοῦ.

28 * καὶ ἐνεπύρισεν ἰησοῦς τὴν πόλιν ἐν πυρί, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν χῶμα εἰς τὸν αἰῶνα ἀοίκητον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

29 * καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαΐ ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου διδύμου. καὶ ἕως ἐπὶ τοῦ ξύλου ἕως καιροῦ τῆς ἑσπέρας. καὶ ἐπιδυόντος τοῦ ἡλίου συνέταξεν ἰησοῦς, καὶ καθεῖλον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸν βόθρον πρὸς τὴν πύλην τῆ πόλεως, καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

30 * τότε ᾠκοδόμησεν ἰησοῦς θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γεβάλ.

31 * καθότι ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ θεράπων κυρίου τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καθὰ γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ, θυσιαστήριον λίθων ὁλοκλήρων, ἐφ' οὓς οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτοῦ σίδηρος. καὶ ἀνεβίβασεν ἐκεῖ ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ, καὶ θυσίαν σωτηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et Ioſue & omnis Iſrael viderunt quòd ſubegiſſent inſidiæ vrbem; & quòd aſcenderet fumus ex vrbe : & redierunt, & confecerunt homines Ghay.

[22] Et illi egreſſi ſunt ex vrbe in occurſum eorum, & fuerunt Iſraeli in mediis, illi hinc & illi hinc: & percuſſerunt ipſos, quoad non relictæ ſunt eis reliquiæ & ſaluatio.

[23] Et regem Ghay ceperunt viuum, & adduxerunt eum ad Ioſue.

[24] Et fuit cùm conſumauit Iſrael occidere omnes habitatores Ghay in campo in deſerto, qui perſecuti fuerant eos in eo, & interfecti ſunt omnes illi in acie gladij, quoad perfecerunt. Et redierunt omnis Iſrael in Ghay, & confecerunt eos in acie gladij.

[25] Et fuit, omnes qui occiſi ſunt in die illa, à viro & vſque ad mulierem, duodecim millia; omnes homines Ghay.

[26] Et Ioſue non vertit manum ſuam quam leuauerat cum haſta, quoad conſumpſit omnes habitatores Ghay.

[27] Tantum iumenta & prædas vrbis illius diripuerunt ſibi filij Iſrael, iuxta verbum Domini quod iuſſit Ioſue.

[28] Et incendit Ioſue Ghay; & poſuit eam tumulum deſolationis vſque in ſeculum, in vaſtationem vſque in diem hanc.

[29] Et regem Ghay crucifixit ſuper crucem vſque ad horam veſpertinam; & vt intrauit ſol, iuſſit Ioſue, & depoſuerunt cadauer eius de cruce, & proiecerunt eum in introitu portæ vrbis; & erexerunt ſuper ipſum aceruum lapidum magnum vſque ad diem hunc.

[30] Tunc ædificauit Ioſue altare ante dominum Deum Iſrael in monte Ghebal, [31] Sicut iuſſerat Moyſes ſeruus Domini filios Iſrael, ſicut ſcriptum eſt in libro legis Moſis, altare lapidum ſimplicium, quod nõ ſublatum eſt ſuper eos ferrum; & adoleuerunt ſuper illud holocauſta ante Dominum, & mactauerunt mactationem ſanctorum,

32 * וַיִּכְתֹּב־שָׁם עַל־הָאֲבָנִים אֵת מִשְׁנֵה תּוֹרַת
משֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

33 * וְכָל־יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים
מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן נֶגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח חֶצְיוֹ אֶל־מוּל הַר־
גְּרִזִים וְחֶצְיוֹ אֶל־מוּל הַר־עֵיבָל כַּאֲשֶׁר צִוָּה
משֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם יִשְׂרָאֵל
בָּרִאשֹׁנָה׃

34 * וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה
וְהַקְּלָלָה כְּכֹל־הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה׃

35 * לֹא־הָיָה דָבָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה משֶׁה אֲשֶׁר לֹא־
קָרָא יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף
וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם׃

ט

1 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכָל חוֹף הַיָּם הַגָּדוֹל אֶל־
מוּל הַלְּבָנוֹן הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי׃

2 * וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֵם עִם־יְהוֹשֻׁעַ וְעִם־
יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד׃

3 * וְיֹשְׁבֵי גִבְעוֹן שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ
לִירִיחוֹ וְלָעָי׃

4 * וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵמָּה בְּעָרְמָה וַיֵּלְכוּ וַיִּצְטַיָּרוּ וַיִּקְחוּ
שַׂקִּים בָּלִים לַחֲמוֹרֵיהֶם וְנאֹדוֹת יַיִן בָּלִים
וּמְבֻקָּעִים וּמְצֹרָרִים׃

5 * וּנְעָלוֹת בָּלוֹת וּמְטֻלָאוֹת בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׂלָמוֹת
בָּלוֹת עֲלֵיהֶם וְכֹל לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָה נִקְדִים׃

6 * וַיֵּלְכוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּל וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו וְאֶל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה
כִּרְתוּ־לָנוּ בְרִית׃

32 * Et ſcripſit ſuper lapides Deuteronomium legis Moyſi quod ille digeſſerat coram filiis Iſrael.

33 * Omnis autem populus & omnes maiores natu, duceſque ac iudices ſtabant ex vtraque parte arcæ in conſpectu ſacerdotum qui portabant arcam fœderis Domini, vt aduena, ita & indigena. Media pars eorum iuxta montem Garizim, & media iuxta montem Hebal, ſicut præceperat Moyſes famulus Domini. & primũ quidem benedixit populo Iſrael.

34 * Poſt hæc legit omnia verba benedictionis & maledictionis, & cuncta quæ ſcripta fuerant in legis volumine.

35 * Nihil ex his quę Moyſes iuſſerat reliquit intactum. ſed vniuerſa replicauit coram omni multitudine Iſrael, mulieribus, ac paruulis & aduenis qui inter eos morabantur.

CAP. IX.

1 A QVibus auditis cuncti reges trans Iordanem qui verſabantur in montanis, & cãpeſtribus, in maritimis ac littore magni maris: hi quoque qui habitant iuxta Libanum, Ethæus, & Ammorræus, Chananęus, Pherezęus, & Euęus, & Iebuſęus,

2 * Congregati ſunt pariter, vt pugnarẽt contra Ioſue & Iſrael vno animo eademq;

3 ſententia. * At hi qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Ioſue

4 Hiericho & Hay, * Callidè cogitantes tulerunt ſibi cibaria, ſaccos veteres aſinis imponentes, & vtres vinarios ſciſſos atque conſutos:

5 * Calciamentaque perantiqua, quæ ad B indicium vetuſtatis pitaciis conſuta erãt, induti veteribus veſtimentis. panes quoque quos portabant ob viaticum duri erant, & in fruſta comminuti.

6 * Perrexeruntque ad Ioſue, qui tunc morabatur in caſtris Galgalæ, & dixerunt ei, atque ſimul omni Iſraeli: De terra longinqua venimus, pacem vobiſcum facere cupientes.

תרגום יונתן

32 וּכְתַב תַּמָּן עַל אַבְנַיָּא יַת פַּתְשֶׁגֶן אוֹרַיְתָא דְמשֶׁה דִכְתַב קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 33 וְכָל יִשְׂרָאֵל וְסָבוֹהִי וְסָרְכוֹהִי וְדַיָּינוֹהִי קָיְמִין
מֵיכָּא וּמֵיכָּא לַאֲרוֹנָא קֳדָם כַּהֲנַיָּא לֵיוָאֵי נָטְלֵי אֲרוֹנָא דְקְיָמָא דַיְיָ כְּגִיּוֹרָא כְּיַצִּיבָא פַּלְגֵיהוֹן לְקֹבֶל טוּרָא דְגְרִיזִין וּפַלְגֵיהוֹן לְקֹבֶל טוּרָא
דְעֵיבָל כְּמָא דְפַקֵּיד משֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ לְבָרָכָא יַת עַמָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּקַדְמֵיתָא׃ 34 וּבָתַר כֵּן קְרָא יַת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא בִּרְכָן וּלְוָטִין
כְּכָל דִכְתִיב בְּסִפְרָא דְאוֹרַיְתָא׃ 35 לָא הֲוָה פִּתְגָמָא מִכָּל דְפַקֵּיד משֶׁה דְלָא קְרָא יְהוֹשֻׁעַ קֳדָם כָּל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל וְנָשַׁיָּא
וְטַפְלָא וְגִיּוֹרָא דְאָזְלִין בֵּינֵיהוֹן׃

ט

1 וַהֲוָה כַּד שְׁמַעוּ כָּל מַלְכַיָּא דִי בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא בְּטוּרָא וּבְשִׁפְלָתָא וּבְכָל סְפַר יַמָּא
רַבָּא דִלְקֹבֶל לְבָנֹן חִיתָאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי כְּנַעֲנָאֵי פְּרִיזָאֵי חִיוָאֵי וִיבוּסָאֵי׃ 2 וְאִתְכַּנְשׁוּ כַּחֲדָא לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם יְהוֹשֻׁעַ
וְעִם יִשְׂרָאֵל סִיעָא חֲדָא׃ 3 וְיָתְבֵי גִבְעוֹן שְׁמַעוּ יָת דַּעֲבַד יְהוֹשֻׁעַ לִירִיחוֹ וּלְעָי׃
4 וַעֲבָדוּ אַף אִינּוּן בְּחוּכְמָא וַאֲזָלוּ וְאִזְדַּוִּדוּ וּנְסִיבוּ שַׁקִּין בְּלַן לַחֲמָרֵיהוֹן וְזִיקִין דַּחֲמַר בְּלַן וּמְבַזְּעִין וּמְצַרְרִין׃
5 וּמַסָּנָן בְּלַן וּמַרְקְעִין בְּרִיגְלֵיהוֹן וּכְסוּתָא בַלְיָא עֲלֵיהוֹן וְכָל לֶחֶם זְוָדֵיהוֹן יַבֵּשׁ הֲוָה כְּסִנִּין׃
6 וַאֲזָלוּ לְוָת יְהוֹשֻׁעַ לְמַשְׁרְיָתָא לְגִלְגָּלָא וַאֲמָרוּ לֵיהּ וְלֶאֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַרַע רַחִיקָא אֲתֵינָא וּכְעַן גְּזַרוּ לָנָא קְיָם׃

32 * Et scripsit Iosue super lapides Deuteronomium legem Moysi, quam scripsit coram filiis Israel.

33 * Et omnis Israel, & seniores eorum, et scribæ eorum, & iudices ibant hinc & inde arcæ coram, & sacerdotes Leuitæ tulerunt arcam fœderis Domini, & aduena & indigena fuerunt media pars eorum iuxta mõtem Garizin, & media eorum iuxta montẽ Hebal, sicut præceperat Moyses famulus Domini ad benedicendum populo Israel in primis.

34 * Et post hæc legit omnia verba legis huius, benedictiones & maledictiones, iuxta omnia scripta in lege Moysi.

35 * Non fuit verbum ab omnibus quæ iusserat Moyses Iosue, quod non legit Iosue in aures totius multitudinis Israel, viris, & mulieribus, & filiis, & aduenis qui accesserant ad Israel.

CAP. IX.

1 POstquam autem audierunt cuncti reges Amorræorum trans Iordanem, qui in montana, & qui in planitie, & qui in omni ora maris magni, & qui iuxta Antilibanum, & Ethæi, & Amorræi, & Gergesæi, et Chananæi, & Pheresæi, & Euæi, & Iebusæi:

2 * Et congregati sunt in vnum ad pugnandum contra Iosue & Israel simul omnes.

3 * Et qui habitabant Gabaon audierunt omnia quæ fecit Iosue Hiericho & Ghai.

4 * Et fecerunt & ipsi cum fallacia: & venientes instituerunt & parauerunt se. & accipientes saccos veteres in humeris suis, & vtres vini antiquos & scissos ligatos:

5 * Et concauitates calciamentorum suorum, & calciamẽta sua antiqua, & pictaciis consuta in pedibus suis: & vestes suas inueteratas in seipsis: & panes cibi sui duri facti sunt, & comesti.

6 * Et perrexerunt ad Iosue in castra Israel in Galgala; & dixerunt ad Iosue & ad omnem Israel: Ex terra longinqua venimus; & nunc inite nobiscum fœdus.

32 * καὶ ἔγραψεν ἐκεῖ ἐπὶ τῶν λίθων τὸ δευτερονόμιον νόμον μωυσῆ, ὃν ἔγραψεν ἐνώπιον υἱῶν ἰσραήλ.

33 * καὶ πᾶς ἰσραήλ, καὶ ⓐ πρεσβύτεροι αὐτῶν, καὶ ⓐ γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ ⓐ δικασταὶ παρεπορεύοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κιβωτοῦ ἀπέναντι, καὶ ⓐ ἱερεῖς ⓐ λευῖται ἦραν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου· καὶ ὁ προσήλυτος καὶ ὁ αὐτόχθων ἦσαν ⓐ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον ὄρους γαριζίν, καὶ ⓐ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον ὄρους γαιβάλ, καθὰ ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ θεράπων κυρίου εὐλογῆσαι τὸν λαὸν ἰσραὴλ ἐν πρώτοις.

34 * καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέγνω σύμπαντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ.

35 * οὐκ ἦν ῥῆμα ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ ἰησοῦ, ὃ οὐκ ἀνέγνω ἰησοῦς εἰς τὰ ὦτα πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ, ταῖς γυναιξὶν καὶ τοῖς παιδίοις, καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς πορευομένοις τὰ ἰσραήλ.

θ΄.

1 * Ὡς δὲ ἤκουσαν πάντες ⓐ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ⓐ ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ ⓐ ἐν τῇ πεδινῇ, καὶ ⓐ ἐν πάσῃ ὠδαλίᾳ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, καὶ ⓐ πρὸς τὰ ἀντιλιβάνου, καὶ ⓐ χετταῖοι, καὶ ⓐ ἀμορραῖοι, καὶ ⓐ γεργεσαῖοι, καὶ ⓐ χαναναῖοι, καὶ ⓐ φερεζαῖοι, καὶ οἱ εὐαῖοι, καὶ οἱ ἰεβουσαῖοι·

2 * καὶ συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ ἐπὶ τὸ πολεμῆσαι ἰησοῦ καὶ ἰσραὴλ ἅμα πάντες.

3 * καὶ ⓐ κατοικοῦντες γαβαὼν ἤκουσαν πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς τῇ ἰερειχὼ καὶ τῇ γαΐ.

4 * καὶ ἐποίησαν καί γε αὐτοὶ μετὰ πανουργίας. καὶ ἐλθόντες ἐπεσιτίσαντο, καὶ ἡτοιμάσαντο· καὶ λαβόντες σάκκους παλαιοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν, καὶ ἀσκοὺς οἴνου παλαιοὺς καὶ κατερρωγῶτας ἀποδεδεμένους·

5 * καὶ τὰ κοῖλα τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν, καὶ τὰ σανδάλια αὐτῶν παλαιὰ καὶ κατεπεπλαστωμένα ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν πεπαλαιωμένα ἐπ' αὐτῶν, καὶ ⓐ ἄρτοι τῆς ἐπισιτισμοῦ αὐτῶν ξηροὶ ἐγένοντο, καὶ

6 βεβρωμένοι. * καὶ ἦλθοσαν πρὸς ἰησοῦν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραὴλ εἰς γαλγαλά, καὶ εἶπαν πρὸς ἰησοῦν καὶ πρὸς πάντα ἰσραὴλ, ἐκ γῆς μακρόθεν ἥκαμεν, καὶ νῦν διάθεσθε ἡμῖν διαθήκην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Et scripsit ibi super lapides expositionem Legis Mosis, quam scripsit ante filios Israel.

33 Et omnis Israel, & seniores eius, & exactores eius, & iudices eius stabant hinc & hinc ad arcam ante sacerdotes Leuitas ferentes arcam fœderis Domini; sicut peregrinus, sic indigena, dimidium eorum è regione montis Gerizim, & medium eorũ è regione montis Ghebal; quemadmodum iusserat Moses seruus Domini ad benedicendum populum Israelis in initio.

34 Et postea legit omnia verba Legis, benedictiones & maledictiones, iuxta omne quod scriptum est in libro Legis.

35 Non fuit verbum ex omnibus quæ iussit Moses, quod non legit Iosue ante omnẽ ecclesiam Israel, mulieres, & paruulos, & aduenas qui incedebant inter eos.

CAP. IX.

ET fuit, quando audierunt omnes reges qui trans Iordanem, in monte & in planitie, & in omni litore maris magni quod è regione Libani, Hethæus, & Emorrhæus, Chenaghanæus, Pherezæus, Hhiuæus & Iebusæus:

2 Et congregati sunt simul ad ineundum prœlium cum Iosue & cum Israel, societate vna.

3 Et habitatores Gibghon audierunt, quod fecit Iosue Iericho & Ghay.

4 Et fecerunt etiam illi in sapientia, & venerunt, & viaticum parauerunt; & acceperunt saccos veteres asinis suis, & vtres vini veteres & ruptos & ligatos: 5 Et calciamenta vetera & maculosa in pedibus suis; & vestes veteres super se: & omnis panis viatici eorum siccus fuit vt oblecæ. 6 Et venerunt ad Iosue in castra in Gilgal; & dixerunt ei & homini Israel: De terra longinqua venimus: & nunc pangite nobiscum fœdus.

7 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַחִוִּי אוּלַי בְּקִרְבִּי
אַתָּה יוֹשֵׁב וְאֵיךְ אֶכְרֹת־לְךָ בְּרִית׃

8 * וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
יְהוֹשֻׁעַ מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן תָּבֹאוּ׃

9 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ עֲבָדֶיךָ
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־שָׁמַעְנוּ שִׁמְעוֹ וְאֵת כָּל־
אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם׃

10 * וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וּלְעוֹג מֶלֶךְ־
הַבָּשָׁן אֲשֶׁר בְּעַשְׁתָּרֹת׃

11 * וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ זְקֵינֵינוּ וְכֹל־יֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ לֵאמֹר
קְחוּ בְיֶדְכֶם צֵידָה לַדֶּרֶךְ וּלְכוּ לִקְרָאתָם
וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם עֲבָדֵיכֶם אֲנָחְנוּ וְעַתָּה
כִּרְתוּ־לָנוּ בְרִית׃

12 * זֶה לַחְמֵנוּ חַם הִצְטַיַּדְנוּ אֹתוֹ מִבָּתֵּינוּ בְּיוֹם
צֵאתֵנוּ לָלֶכֶת אֲלֵיכֶם וְעַתָּה הִנֵּה יָבֵשׁ וְהָיָה נִקֻּדִּים׃

13 * וְאֵלֶּה נְאֹדוֹת הַיַּיִן אֲשֶׁר מִלֵּאנוּ חֲדָשִׁים וְהִנֵּה
הִתְבַּקָּעוּ וְאֵלֶּה שַׂלְמוֹתֵינוּ וּנְעָלֵינוּ בָּלוּ מֵרֹב
הַדֶּרֶךְ מְאֹד׃

14 * וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים מִצֵּידָם וְאֶת־פִּי יְהוָה לֹא שָׁאָלוּ׃

15 * וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ שָׁלוֹם וַיִּכְרֹת לָהֶם בְּרִית
לְחַיּוֹתָם וַיִּשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה׃

16 * וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־כָּרְתוּ
לָהֶם בְּרִית וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־קְרֹבִים הֵם אֵלָיו
וּבְקִרְבּוֹ הֵם יֹשְׁבִים׃

17 * וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵיהֶם בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וְעָרֵיהֶם גִּבְעוֹן וְהַכְּפִירָה וּבְאֵרוֹת וְקִרְיַת
יְעָרִים׃ 18 * וְלֹא הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם
נְשִׂיאֵי הָעֵדָה בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלֹּנוּ כָל־הָעֵדָה
עַל־הַנְּשִׂיאִם׃

7 * Responderuntque filij Israel ad eos, atque dixerunt: Ne fortè in terra quæ nobis sorte debetur habitetis, & non posſimus fœdus inire vobiscum.

8 * At illi ad Ioſue, Serui, inquiũt, tui ſumus. Quibus Ioſue ait: Quinam eſtis vos, aut vnde veniſtis?

9 * Reſponderunt: De terra longinqua valde venerũt ſerui tui in nomine domini Dei tui. audiuimus enim famam potentiæ eius, cuncta quæ fecit in Ægypto.

10 * Et duobus regibus Amorręorum qui fuerũt trans Iordanem, Seon regi Eſebõ, & Og regi Baſan qui erat in Aſtaroth:

11 * Dixeruntque nobis ſeniores & omnes habitatores terræ noſtræ: Tollite in manibus veſtris cibaria ob longiſsimam viã, & occurrite eis, & dicite: Serui veſtri ſumus, fœdus inite nobiſcum.

12 * En panes, quando egreſsi ſumus de domibus noſtris, vt veniremus ad vos, calidos ſumpſimus, nunc ſicci facti ſunt, & vetuſtate nimia comminuti.

13 * Vtres vini nouos impleuimus, nunc rupti ſunt & ſoluti. veſtes & calciamenta quibus induimur, & quæ habemus in pedibus ob longitudinem longioris viæ trita ſunt & penè conſumpta.

14 * Suſceperunt igitur de cibariis eorum, & os Domini non interrogauerunt.

15 * Fecitque Ioſue cum eis pacem; & inito fœdere pollicitus eſt vt non occiderentur. Principes quoque multitudinis iurauerunt eis. 16 * Poſt dies autem tres initi fœderis, audierunt quòd in vicino habitarent, & inter eos futuri eſſent. 2. Reg. 21. a

17 * Moueruntque caſtra filij Iſrael, & venerunt in ciuitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula ſunt, Gabaon, & Caphira, & Beroth & Cariathiarim.

18 * Et non percuſſerunt eos, eo quòd iuraſſent eis principes multitudinis in nomine domini Dei Iſrael. Murmurauit itaque omne vulgus contra principes Iſrael.

תרגום יונתן

7 וַאֲמַרוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל לְחִוָּאָה טָאיִם בֵּינִי אַתְּ יָתֵב וְאֵיכְדִין אֶגְזַר עִמָּךְ קְיָם׃
8 וַאֲמַרוּ לִיהוֹשֻׁעַ עַבְדָךְ אֲנַחְנָא וַאֲמַר לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ מַן אַתּוּן וּמִנָּן אֲתֵיתוּן׃
9 וַאֲמַרוּ לֵיהּ מֵאַרַע רַחִיקָא לַחֲדָא אַתּוּ עַבְדָךְ לְשׁוּמָא דַיְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי שְׁמַעְנָא יָת שׁוּמַע גְּבוּרְתֵּיהּ וְיָת כָּל דַּעֲבַד בְּמִצְרָיִם׃
10 וְיָת כָּל דַּעֲבַד לְתַרְעִין מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה דִי בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא לְסִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן וּלְעוֹג מַלְכָּא דְמַתְנַן דִבְעַשְׁתָּרוֹת׃
11 וַאֲמַרוּ לָנָא סָבָנָא וְכָל יָתְבֵי אַרְעָנָא לְמֵימַר סַבוּ בִּידְכוֹן זָוְדִין לְאוֹרְחָא וְאֵזִילוּ לְקַדְמוּתְהוֹן וְתֵימְרוּן לְהוֹן עַבְדְּרֵיכוֹן אֲנַחְנָא וּכְעַן גְּזַרוּ
לָנָא קְיָם׃ 12 דֵּין לַחְמָנָא כַּד חַמִּים אִיזְדְּוַדְנָא יַתֵּיהּ מִבָּתַּיָּא לְמֵיתֵי לְוָתְכוֹן וּכְעַן הָא יָבֵשׁ וַהֲוָה כִּיסְנִין׃
13 וְאִילֵּין זִיקִין דַּחֲמַר דִּי מְלֵינָא כַּד חַדְתִּין וְהָא אִתְכְּזָעוּ וְאִילֵּין תּוּתְבָנָא וּמְסָנָנָא בְּלִיאוּ מִסְּגִי אוֹרְחָא לַחֲדָא׃
14 וְקַבִּילוּ גַּבְרַיָּא לְפִתְגָמֵיהוֹן וְאָלְפַן מִן קֳדָם יְיָ לָא תְּבָעוּ׃
15 וַעֲבַד לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ שְׁלָם וּגְזַר לְהוֹן קְיָם לְקַיָּמוּתְהוֹן וְקַיְימוּ לְהוֹן רַבְרְבֵי כְּנִישְׁתָּא׃
16 וַהֲוָה מִסּוֹף תְּלָתָא יוֹמִין בָּתַר דְּגָזְרוּ לְהוֹן קְיָם וּשְׁמָעוּ אֲרֵי קָרִיבִין אִינּוּן לֵיהּ וּבֵינֵיהוֹן אִינּוּן יָתְבִין׃
17 וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲתוֹ לְקִרְוֵיהוֹן בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וְקִרְוֵיהוֹן גִּבְעוֹן וּכְפִירָה וּבְאֵרוֹת וְקִרְיַת יְעָרִים׃
18 וְלָא מְחוֹנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי קְיָמוּ לְהוֹן רַבְרְבֵי כְּנִישְׁתָּא בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל וְאִתְרָעֲמוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא עַל רַבְרְבַיָּא׃

7 ✠ *Et dixerunt filij Iſrael ad Euæum: Vide ne in me tu habites; & quomodo inibimus tecum pactum?*

8 ✠ *Et dixerunt ad Ioſue: Serui tui ſumus. et dixit ad eos Joſue: Vnde eſtis, & vnde veniſtis?*

9 ✠ *Et dixerunt ad eum: De terra longinqua valdè venerunt ſerui tui in nomine domini Dei tui. audiuimus enim nomen eius, et cuncta quæ fecit in Aegypto:*

10 ✠ *Et omnia quæ fecit duobus regibus Amorræorum, qui fuerunt trans Jordanem, Seon regi Eſebon, & Og regi Baſan, qui habitabat in Aſtaroth & in Adrain.*

11 ✠ *Et dixerunt ad nos ſeniores noſtri, & omnes habitantes terram noſtram, dicentes: Tollite vobis cibaria ad viam, & ite in occurſum eorum: & dicetis ad eos: Serui veſtri ſumus; & nunc inite nobiſcum fœdus.*

12 ✠ *Hi panes noſtri: calidos ſumpſimus ad iter eos à domibus noſtris in die qua exiuimus aduenire ad vos: nunc autem ecce ſicci facti ſunt, & facti ſunt comeſti.*

13 ✠ *Et hi vtres vini, quos impleuimus nouos, & hi rupti ſunt. & hæ veſtes noſtræ inueteratæ ſunt ex multo itinere valdè.*

14 ✠ *Et ſuſceperunt principes cibaria eorum; & os Domini non interrogauerunt.*

15 ✠ *Et fecit cum eis Joſue pacem, & inijt cum eis fœdus; & iurauerunt eis principes congregationis.*

16 ✠ *Et factum eſt poſt tres dies poſtquam inierunt cum eis fœdus, audierunt quòd in vicino ſunt ipſorum, & quòd in ipſis habitant.*

17 ✠ *Et profecti ſunt filij Iſrael, & exierunt in ciuitates eorum die tertio. at vrbes ipſorum Gabaon, & Caphira, & Beroth, & vrbes Jarim.*

18 ✠ *Et non pugnauerunt cum eis filij Iſrael; quoniam iurauerunt eis omnes principes congregationis per dominum Deum Iſrael. & murmurauerunt omnis congregatio contra principes.*

7 ✠ καὶ εἶπαν ⓓ υἱοὶ ισραὴλ πρὸς τὸν εὐαῖον, ὅρα μὴ ἐν ἐμοὶ σὺ κατοικῇς. καὶ πῶς διαθώμεθα σοι διαθήκην;

8 ✠ καὶ εἶπαν πρὸς ἰησοῦν, οἰκέται σου ἐσμέν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἰησοῦς, πόθεν ἐστέ, καὶ πόθεν παραγεγόνατε;

9 ✠ καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, ἐκ γῆς μακρόθεν σφόδρα ἥκασιν ⓓ παῖδές σου ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἀκηκόαμεν γὰρ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἐν αἰγύπτῳ.

10 ✠ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε τοῖς δυσὶν βασιλεῦσιν τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τῷ σηὼν βασιλεῖ ἐσεβών, καὶ τῷ ὤγ βασιλεῖ τῆς βασάν, ὃς κατῴκει ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἀδραΐν.

11 ✠ καὶ εἶπαν πρὸς ἡμᾶς ⓓ πρεσβύτεροι ἡμῶν, καὶ πάντες ⓓ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἡμῶν, λέγοντες, λάβετε ἑαυτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. καὶ πορεύεσθε εἰς συναντησιν αὐτῶν. καὶ ἐρεῖτε πρὸς αὐτοὺς, οἰκέται ὑμῶν ἐσμέν, καὶ νῦν διάθεσθε ἡμῖν διαθήκην.

12 ✠ οὗτοι ⓓ ἄρτοι ἡμῶν, θερμοὶ ἐφωδιάσθημεν αὐτοὺς ἀπὸ οἴκων ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐξήλθομεν πορευθῆναι πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἰδοὺ ἐξηράνθησαν καὶ γεγόνασιν βεβρωμένοι.

13 ✠ καὶ οὗτοι ⓓ ἀσκοὶ οἴνου, οὓς ἐπλήσαμεν καινούς, καὶ οὗτοι ἐρράγασιν. καὶ ταῦτα τὰ ἱμάτια ἡμῶν πεπαλαίωται ἀπὸ τῆς πολλῆς ὁδοῦ σφόδρα.

14 ✠ καὶ ἔλαβον οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἐπισιτισμοὺς αὐτῶν, καὶ τὸ στόμα κυρίου οὐκ ἐπηρώτησαν.

15 ✠ καὶ ἐποίησεν πρὸς αὐτοὺς ἰησοῦς εἰρήνην, καὶ διέθετο πρὸς αὐτοὺς διαθήκην, καὶ ὤμοσαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς.

16 ✠ καὶ ἐγένετο μετὰ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ διαθέσθαι πρὸς αὐτοὺς διαθήκην, ἤκουσαν, ὅτι ἐγγύθεν εἰσὶν αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς κατοικοῦσιν.

17 ✠ καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ισραὴλ, καὶ ἐξῆλθον εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. αἱ δὲ πόλεις αὐτῶν γαβαὼν καὶ καφιρὰ καὶ βηρώθ, καὶ πόλεις ιαρείμ.

18 ✠ καὶ οὐκ ἐπολέμησαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ισραὴλ, ὅτι ὤμοσαν αὐτοῖς πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς κύριον τὸν θεὸν ισραήλ. καὶ διεγόγγυσαν πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἐπὶ τοῖς ἄρχουσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et dixerunt viri Iſraelis ad Hhiuæum: Forſan inter me tu habitas; & quomodo pangam tecum fœdus?

8 Et dixerunt Ioſue: Serui tui nos. & dixit illis Ioſue: Quinam vos? & vnde veniſtis?

9 Et dixerunt ei: De terra longinqua valde venerunt ſerui tui ad nomen Domini Dei tui; namque audiuimus auditionem fortitudinis eius, & omnia quæ fecit in Ægypto:

10 Et omnia quæ fecit duobus regibus Emorrhæi qui trans Iordanẽ, Sihhon regi Hhesbon, & Ghog regi Mathnã qui in Ghaſtaroth.

11 Et dixerunt nobis ſenes noſtri, & omnes habitatores terræ noſtræ, dicendo: Tollite in manibus veſtris viatica ad iter, & ite in occurſum eorum: & dicetis eis; Serui veſtri nos; & nunc pangite nobis fœdus.

12 Hic panis noſter: adhuc calidum attulimus viaticum eum è domibus noſtris in die quo exiremus ad veniendum ad vos; & nunc ecce ſiccus, & fuit vt obleæ. 13 Et hi vtres vini quos impleuimus quando noui *erant*, & ecce rupti ſunt: & hi panni noſtri & calciamenta noſtra inueterata ſunt ex magnitudine viæ valde.

14 Et auſcultauerunt viri verbis eorum, & doctrinam à facie Domini non quæſierunt.

15 Et fecit illis Ioſue pacem, & pepigit illis fœdus ad viuificandum eos: & iurauerunt eis principes ſynagogæ.

16 Et fuit à fine trium dierum poſtquam pepigerunt eis fœdus, & audierunt quòd propinqui illi ei, & inter eos illi habitantes.

17 Et leuauerunt filij Iſrael, & venerunt ad ciuitates eorum in die tertio; & vrbes eorum, Gibghon, & Cephira, & Beeroth, & Kiriathiegarim. 18 Et non deleuerunt eos filij Iſrael; quoniam iurauerant eis principes Synagogæ in dicto domini Dei Iſrael. & murmurauerunt omnis Synagoga contra principes.

19 * וַיֹּאמְרוּ כָל־הַנְּשִׂיאִים אֶל־כָּל־הָעֵדָה אֲנַחְנוּ
נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה לֹא נוּכַל
לְנָגַע בָּהֶם׃

20 * זֹאת נַעֲשֶׂה לָהֶם וְהַחֲיֶה אוֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה
עָלֵינוּ קֶצֶף עַל־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם׃

21 * וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם הַנְּשִׂיאִים יִחְיוּ וַיִּהְיוּ חֹטְבֵי
עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם לְכָל־הָעֵדָה כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ לָהֶם
הַנְּשִׂיאִים׃

22 * וַיִּקְרָא לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר לָמָּה
רִמִּיתֶם אֹתָנוּ לֵאמֹר רְחוֹקִים אֲנַחְנוּ מִכֶּם מְאֹד
וְאַתֶּם בְּקִרְבֵּנוּ יֹשְׁבִים׃

23 * וְעַתָּה אֲרוּרִים אַתֶּם וְלֹא־יִכָּרֵת מִכֶּם עֶבֶד וְחֹטְבֵי
עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם לְבֵית אֱלֹהָי׃

24 * וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ כִּי הֻגֵּד הֻגַּד לַעֲבָדֶיךָ
אֵת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ לָתֵת
לָכֶם אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְלְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וַנִּירָא מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵינוּ מִפְּנֵיכֶם
וַנַּעַשׂ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃

25 * וְעַתָּה הִנֵּנוּ בְיָדֶךָ כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת
לָנוּ עֲשֵׂה׃

26 * וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן וַיַּצֵּל אוֹתָם מִיַּד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
וְלֹא הָרָגוּם׃

27 * וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־
מַיִם לָעֵדָה וְלִמְזְבַּח יְהוָה עַד־הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר׃

יוד

1 * וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֲדֹנִי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם כִּי־לָכַד
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעַי וַיַּחֲרִימָהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִירִיחוֹ
וְלִמַלְכָּהּ כֵּן־עָשָׂה לָעַי וְלִמַלְכָּהּ וְכִי הִשְׁלִימוּ יֹשְׁבֵי
גִבְעוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ בְקִרְבָּם׃

19 * Qui reſponderunt eis: Iurauimus eis
D in nomine domini Dei Iſrael, & idcircò
non poſſumus eos contingere.

20 * Sed hoc faciemus eis: Reſeruentur
quidem vt viuant, ne contra nos ira Do-
mini concitetur ſi peierauerimus:

21 * Sed ſic viuãt, vt in vſus vniuerſæ mul
titudinis ligna cædant, aquaſq́ue compor
tent. Quibus hæc loquentibus,

22 * Vocauit Gabaonitas Ioſue, & dixit
eis: Cur nos decipere fraude voluiſtis, vt
diceretis, Procul valdè habitamus à vo-
bis, cùm in medio noſtri ſitis?

23 * Itaque ſub maledictione eritis, & nõ
deficiet de ſtirpe veſtra ligna cædens, a-
quaſq́ue comportãs in domum Dei mei.

24 * Qui reſponderunt: Nunciatum eſt
nobis ſeruis tuis, quòd promiſiſſet domi-
nus Deus tuus Moyſi ſeruo ſuo, vt trade-
ret vobis omnem terram, & diſperderet
cunctos habitatores eius. Timuimus igi-
tur valdè, & prouidimus animabus no-
ſtris, veſtro terrore compulſi, & hoc con-
ſilium iniuimus.

25 * Nunc autem in manu tua ſumus:
quod tibi bonum & rectum videtur, fac
nobis.

26 * Fecit ergo Ioſue vt dixerat, & libera-
uit eos de manu filiorum Iſrael, vt nõ oc-
ciderentur.

27 * Decreuitq́; in illo die eos eſſe in mi-
niſterio cuncti populi & altaris Domini,
cædentes ligna, & aquas comportantes
vſque in præſens tempus in loco quem
Dominus elegiſſet.

CAP. X.

1 QVÆ cùm audiſſet Adoniſedec rex
A Hieruſalem, quòd ſcilicet cepiſſet Io-
ſue Hay & ſubuertiſſet eam; ſicut enim fe
cerat Hiericho & regi eius, ſic fecit Hay
& regi illius: & quòd transfugiſſent Ga-
baonitæ ad Iſrael, & eſſent fœderati eo-
rum:

תרגום יונתן

19 וַאֲמַרוּ כָּל רַבְרְבַיָּא לְכָל כְּנִישְׁתָּא אֲנַחְנָא קַיְימָנָא לְהוֹן בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל וּכְעַן לָא נֵיכוֹל לְאַנָּזָקָא לְהוֹן׃

20 דָּא נַעְבֵּד לְהוֹן וּנְקַיֵּים יַתְהוֹן וְלָא יְהֵא עֲלָנָא רְגָזָא עַל קְיָימָא דְקַיֵּימְנָא לְהוֹן׃ 21 וַאֲמַרוּ לְהוֹן רַבְרְבַיָּא יֵיחוֹן וְיהוֹן לַקְטֵי
אָעִין וּמַלָּן מַיָּא לְכָל כְּנִישְׁתָּא כְּמָא דְמַלִּילוּ לְהוֹן רַבְרְבַיָּא׃ 22 וּקְרָא לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן לְמֵימַר לְמָה שַׁקַּרְתּוּן בְּנָא
לְמֵימַר רְחִיקִין אֲנַחְנָא מִנְּכוֹן לַחֲדָא וְאַתּוּן בֵּינָנָא יָתְבִין׃ 23 וּכְעַן לִיטִין אַתּוּן וְלָא יִפְסְקוּן מִנְּכוֹן עַבְדִין וְלַקְטֵי אָעִין וּמַלָּן מַיָּא
לְבֵית מַקְדְּשָׁא דֵאלָהִי׃ 24 וַאֲתֵיבוּ יָת יְהוֹשֻׁעַ וַאֲמַרוּ אֲרֵי אִתְחַוְּיָא אִתְחַוְּיָא לְעַבְדָּךְ יָת דְּפַקִּיד יְיָ אֱלָהָךְ יָת מֹשֶׁה עַבְדֵּיהּ לְמִתַּן
לְכוֹן יָת כָּל אַרְעָא וּלְשֵׁיצָאָה יָת כָּל יָתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמֵיכוֹן וּדְחִילְנָא לַחֲדָא לְנַפְשָׁתָנָא מִן קֳדָמֵיכוֹן וַעֲבַדְנָא יָת פִּתְגָמָא הָדֵין׃
25 וּכְעַן הָא אֲנַחְנָא מְסִירִין בִּידָךְ כְּשַׁפַּר וּכְתַקִּין בְּעֵינָךְ לְמֶעְבַּד לָנָא עֲבִיד׃
26 וַעֲבַד לְהוֹן כֵּן וְשֵׁזִיב יָתְהוֹן מִידָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא קַטְלוּנוּן׃
27 וּמַנְיִנוּן יְהוֹשֻׁעַ בְּיוֹמָא הַהוּא לַקְטֵי אָעִין וּמַלָּן מַיָּא לְכְנִישְׁתָּא וּלְמַדְבְּחָא דַיְיָ עַד יוֹמָא הָדֵין לְאַתְרָא דְיִתְרְעֵי׃

יוד

1 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אַדוֹנִי צֶדֶק מַלְכָּא דִירוּשְׁלֵם אֲרֵי כְּבַשׁ יְהוֹשֻׁעַ יָת עַי וַגְמָרֵהּ כְּמָא דַעֲבַד לְיֶרִיחוֹ
וּלְמַלְכָּהּ כֵּן עֲבַד לָעַי וּלְמַלְכָּהּ וַאֲרֵי אַשְׁלִימוּ יָתְבֵי גִבְעוֹן יָת יִשְׂרָאֵל וַהֲווֹ בֵּינֵיהוֹן׃

19 * Et dixerunt omnes principes omni congregationi: Nos iurauimus eis per dominum Deum Israel, & nunc non poterimus contingere illos:

20 * Hoc faciamus eis uiuere permittere illos, & possideamus eos: & non erit contra nos ira propter iuramentum quod iurauimus eis.

21 * Et dixerunt eis principes: Viuent, & erunt ligna cædentes, & aquam portantes omni congregationi, sicut dixerunt eis principes.

22 * Et conuocauit illos Iosue, & locutus est eis dicens: Cur decepistis me, dicentes: De longe sumus à te ualde; uos autem de regione estis habitantium inter nos?

23 * Et nunc maledicti estis: non deerit ex uobis seruus neque ligna cædës, neque aquam portans mihi & Deo meo.

24 * Et responderunt Iosue, dicentes: Quòd nuncium nunciatum est nobis, quanta promisit dominus Deus tuus Moysi seruo suo, ut traderet uobis hanc terram, & disperderet nos & omnes habitantes in illa à facie uestra. & timuimus ualde pro animabus nostris à facie uestra; & fecimus rem hanc.

25 * Et nunc ecce nos subditi uobis: ut placet uobis, & ut uidetur facere nobis, facite.

26 * Et fecerunt eis sic, & liberauit eos Iosue in die illa de manibus filiorum Israel; & non occiderunt eos.

27 * Et statuit eos Iosue in die illo ligna cædentes, & aquam comportantes cunctæ congregationi & altari Dei usque ad diem hodiernum, & ad locum quem elegisset.

CAP. X.

1 POstquam autem audiuit Adonisedech rex Hierusalem, quòd cepit Iosue Gai, & subuertit eam sicut fecit Hiericho & regi eius, sic fecit & Gai & regi illius. & quòd transfugerunt habitantes Gabaon ad Iosue & ad Israel, & erant in medio eorum.

19 * Καὶ εἶπαν πάντες οἱ ἄρχοντες πάσῃ τῇ συναγωγῇ, ἡμεῖς ὠμόσαμεν αὐτοῖς κύριον τὸν θεὸν Ισραήλ, καὶ νῦν οὐ δυνησόμεθα ἅψασθαι αὐτῶν·

20 * Τοῦτο ποιήσωμεν αὐτοῖς ζωγρῆσαι αὐτοὺς καὶ ἀφεῖ ποιησώμεθα αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσται καθ' ἡμᾶς ὀργὴ διὰ τὸν ὅρκον, ὃν ὠμόσαμεν αὐτοῖς.

21 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες, ζήσονται, καὶ ἔσονται ξυλοκόποι καὶ ὑδροφόροι πάσῃ τῇ συναγωγῇ, καθάπερ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες.

22 * Καὶ συνεκάλεσεν αὐτοὺς Ιησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς λέγων, διατί παρελογίσασθέ με λέγοντες, μακρὰν ἐσμὲν ἀπὸ σοῦ σφόδρα, ὑμεῖς δὲ ἐγγύοι ἐστὲ τῶν κατοικούντων ἐν ἡμῖν;

23 * καὶ νῦν ἐπικατάρατοι ἐστέ, οὐ μὴ ἐκλίπῃ ἐξ ὑμῶν δοῦλος, οὐδὲ ξυλοκόπος, οὐδὲ ὑδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ μου.

24 * καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ Ιησοῦ λέγοντες, ὅτι ἀγγελία ἀνηγγέλη ἡμῖν, ὅσα συνέταξεν κύριος ὁ θεός σου μωυσῇ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, δοῦναι ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. καὶ ἐφοβήθημεν σφόδρα περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐποιήσαμεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο·

25 * καὶ νῦν ἰδοὺ ἡμεῖς ὑποχείριοι ὑμῖν, ὡς ἀρέσκει ὑμῖν καὶ ὡς δοκεῖ ποιῆσαι ἡμῖν, ποιήσατε.

26 * καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς οὕτως, καὶ ἐξείλατο αὐτοὺς ἐκ χειρῶν υἱῶν ισραήλ, καὶ οὐκ ἀνεῖλον αὐτούς.

27 * καὶ κατέστησεν αὐτοὺς Ιησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάσῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θεοῦ ἕως τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον, καὶ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξῃ.

ι.

1 * Ὡς δὲ ἤκουσεν ἀδωνισεδὲκ βασιλεὺς ἱερουσαλήμ, ὅτι ἔλαβεν Ιησοῦς τὴν γαί, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὴν ὃν τρόπον ἐποίησεν τῇ ιεριχὼ καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, οὕτω ἐποίησεν καὶ τῇ γαί, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς. καὶ ὅτι ἠυτρόλησαν οἱ κατοικοῦντες γαβαὼν πρὸς Ιησοῦν καὶ πρὸς ισραήλ, καὶ ἐγένοντο ἐν μέσῳ αὐτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et dixerunt omnes principes omni Synagogæ: Nos iurauimus illis in verbo domini Dei Israel; & nunc non poterimus nocere illis.

20 Hoc faciemus eis, & viuificabimus eos; & non erit super nos indignatio propter iuramentum quod iurauimus eis.

21 Et dixerunt eis principes: Viuent; & erunt colligentes ligna, & implentes aquas omni Synagogæ, sicut locuti sunt eis principes.

22 Et vocauit eos Iosue, & locutus est cum eis, dicendo: Ad quid mentiti estis nobis, dicendo; Longinqui nos à vobis valdè, & vos inter nos habitantes?

23 Et nunc maledicti vos, & non deficiant ex vobis serui, & colligentes ligna, & implentes aquam domui sanctuarij Dei.

24 Et responderunt Iosue, & dixerunt: Quoniam nuntiando nuntiatum fuit seruis tuis quod iussit Dominus Deus tuus Mosem seruum suum ad dandam vobis omnem terram, & ad consumendum omnes habitatores terræ à facie vestra; & timuimus valde animabus nostris à facie vestra, & fecimus verbum hoc.

25 Et nunc ecce nos traditi in manu tua: sicut pulchrum & sicut rectum in oculis tuis facere nobis, fac.

26 Et fecit illis sic, & liberauit eos de manu filiorum Israel; & non occiderunt eos.

27 Et numerauit eos Iosue in die illa collectores lignorum, & implentes aquas Synagogæ, & altari Domini vsque ad diem hunc ad locum quem elegit.

CAP. X.

ET fuit quando audiuit Adonizedek rex Ierusalem, quòd subegisset Iosue Ghay, & consumpsisset eam, quemadmodum fecit Iericho & regi eius, sic fecisset Ghay & regi eius; & quòd pacem fecissent habitatores Ghibghon cum Israel, & essent inter eos:

2 * וַיִּירְאוּ מְאֹד כִּי עִיר גְּדוֹלָה גִּבְעוֹן כְּאַחַת עָרֵי
הַמַּמְלָכָה וְכִי הִיא גְדוֹלָה מִן־הָעַי וְכָל־אֲנָשֶׁיהָ
גִּבֹּרִים׃

2 * Timuit valde. vrbs enim magna erat Gabaon, & vna ciuitatum regalium, & maior oppido Hay, omnesque bellatores eius fortissimi.

3 * וַיִּשְׁלַח אֲדֹנִי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶל־הוֹהָם
מֶלֶךְ־חֶבְרוֹן וְאֶל־פִּרְאָם מֶלֶךְ־יַרְמוּת וְאֶל־יָפִיעַ
מֶלֶךְ־לָכִישׁ וְאֶל־דְּבִיר מֶלֶךְ־עֶגְלוֹן לֵאמֹר׃

3 * Misit ergo Adonisedec rex Ierusalem ad Oham regem Hebron, & ad Pharã regem Hierimoth, ad Iaphie quoque regem Lachis, & ad Dabir regem Eglon, dicens:

4 * עֲלוּ־אֵלַי וְעִזְרֻנִי וְנַכֶּה אֶת־גִּבְעוֹן כִּי־הִשְׁלִימָה
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

4 * Ad me ascendite & ferte præsidium, vt expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Iosue & ad filios Israel.

5 * וַיֵּאָסְפוּ וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ
יְרוּשָׁלַם מֶלֶךְ חֶבְרוֹן מֶלֶךְ יַרְמוּת מֶלֶךְ לָכִישׁ
מֶלֶךְ־עֶגְלוֹן הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם וַיַּחֲנוּ עַל־גִּבְעוֹן
וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ׃

5 * Congregati igitur ascenderunt quinque reges Amorræorum, rex Ierusalẽ, rex Hebron, rex Hierimoth, rex Lachis, rex Eglon, simul cum exercitibus suis, & castrametati sunt circa Gabaon oppugnantes eam.

6 * וַיִּשְׁלְחוּ אַנְשֵׁי גִבְעוֹן אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה
הַגִּלְגָּלָה לֵאמֹר אַל־תֶּרֶף יָדֶיךָ מֵעַבְדֶּיךָ עֲלֵה אֵלֵינוּ
מְהֵרָה וְהוֹשִׁיעָה לָּנוּ וְעָזְרֵנוּ כִּי נִקְבְּצוּ אֵלֵינוּ כָּל־
מַלְכֵי הָאֱמֹרִי יֹשְׁבֵי הָהָר׃

6 * Habitatores autem Gabaõ vrbis obsessæ miserunt ad Iosue, qui tunc morabatur in castris apud Galgalam, & dixerunt ei: Ne retrahas manus tuas ab auxilio seruorum tuorũ: ascende citò, & libera nos, ferque præsidium. conuenerunt enim aduersum nos omnes reges Amorræorum qui habitant in montanis.

7 * וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן־הַגִּלְגָּל הוּא וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה
עִמּוֹ וְכֹל גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל׃

7 * Ascenditque Iosue de Galgalis, & omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortissimi.

8 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מֵהֶם כִּי
בְיָדְךָ נְתַתִּים לֹא־יַעֲמֹד אִישׁ מֵהֶם בְּפָנֶיךָ׃

8 * Dixitque Dominus ad Iosue: Ne timeas eos. in manus enim tuas tradidi illos. nullꝰ enim ex eis tibi resistere poterit.

9 * וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פִּתְאֹם כָּל־הַלַּיְלָה עָלָה
מִן־הַגִּלְגָּל׃

9 * Irruit itaque Iosue super eos repente, tota nocte ascendens de Galgalis.

10 * וַיְהֻמֵּם יְהוָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּם מַכָּה גְדוֹלָה
בְּגִבְעוֹן וַיִּרְדְּפֵם דֶּרֶךְ מַעֲלֵה בֵית־חוֹרֹן וַיַּכֵּם עַד־
עֲזֵקָה וְעַד־מַקֵּדָה׃

10 * Et conturbauit eos Dominus à facie Israel, contriuitque plaga magna in Gabaon, ac persecutus est eos per viam ascensus Bethoron, & percussit vsque Azecha & Maceda.

11 * וַיְהִי בְנוּסָם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרַד
בֵּית־חוֹרֹן וַיהוָה הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים
גְּדֹלוֹת מִן־הַשָּׁמַיִם עַד־עֲזֵקָה וַיָּמֻתוּ רַבִּים
אֲשֶׁר־מֵתוּ בְּאַבְנֵי הַבָּרָד מֵאֲשֶׁר הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בֶּחָרֶב׃

11 * Cumque fugerent filios Israel, & essẽt in descensu Bethoron, Dominus misit super eos lapides magnos de cælo vsque ad Azecha. & mortui sunt multo plures lapidibus grãdinis, quàm quos gladio percusserant filij Israel.

תרגום יונתן

2 וּדְחִילוּ לַחֲדָא אֲרֵי קִרְתָּא רַבְּתָא גִּבְעוֹן כִּדְחֲדָא מִקְרְיֵי מַלְכְוָתָא וַאֲרֵי הִיא רַבְּתָא מִן עַי וְכָל גַּבְרָתָא גִּיבָּרִין׃

3 וּשְׁלַח אֲדֹנִי צֶדֶק מַלְכָּא דִירוּשְׁלֵם לְוָת הוֹהָם מַלְכָּא דְחֶבְרוֹן וּלְוָת פִּרְאָם מַלְכָּא דְיַרְמוּת וּלְוָת יָפִיעַ מַלְכָּא דְלָכִישׁ וּלְוָת דְּבִיר מַלְכָּא
דְעֶגְלוֹן לְמֵימַר׃ 4 סַקוּ לְוָתִי וּסְעָדוּנִי וְנִמְחֵי יָת גִּבְעוֹן אֲרֵי אַשְׁלִימַת עִם יְהוֹשֻׁעַ וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

5 וְאִיתְכְּנִישׁוּ וְסָלִיקוּ חַמְשָׁא מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה מַלְכָּא דִירוּשְׁלֵם מַלְכָּא דְחֶבְרוֹן מַלְכָּא דִירְמוּת מַלְכָּא דְלָכִישׁ מַלְכָּא דְעֶגְלוֹן אִינּוּן וְכָל
מַשְׁרְיָתְהוֹן וּשְׁרוֹ עַל גִּבְעוֹן וַאֲגִיחוּ קְרָבָא עֲלָהָא׃ 6 וּשְׁלַחוּ אֱנָשֵׁי גִּבְעוֹן לְוָת יְהוֹשֻׁעַ לְמַשְׁרְיָתָא לְגִילְגָּלָא
לְמֵימַר לָא תְרַשֵּׁל יְדָךְ מֵעַבְדָּךְ סַק לְוָתָנָא בִּפְרִיעַ וּפְרוֹק לָנָא וְסָעִדְנָא אֲרֵי אִיתְכְּנִישׁוּ עָלָנָא כָּל מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה יָתְבֵי טוּרָא׃

7 וּסְלִיק יְהוֹשֻׁעַ מִן גִּלְגָּלָא הוּא וְכָל עַמָּא עָבְדֵי קְרָבָא עִמֵּיהּ וְכָל גִּיבָּרֵי חֵילָא׃

8 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ לָא תְדַחַל מִנְּהוֹן אֲרֵי בִידָךְ מְסַרְתִּינוּן לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ מִנְּהוֹן קֳדָמָךְ׃

9 וַאֲתָא לְוָתְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ בְּתֻכֵּיף כָּל לֵילְיָא סְלִיק מִן גִּלְגָּלָא׃

10 וְתַבְּרִינוּן יְיָ קֳדָם יִשְׂרָאֵל וּמְחַנוּן מַחֲתָא רַבְּתָא בְּגִבְעוֹן וְרַדְפִינוּן בְּאוֹרַח מַסְקָנָא דְבֵית חוֹרוֹן וּמְחַנוּן עַד עֲזֵקָה וְעַד מַקֵּדָה׃

11 וַהֲוָה בְּמֵיפְכֵהוֹן מִן קֳדָם יִשְׂרָאֵל אִינּוּן בְּמַחֲתָנָא דְבֵית חוֹרוֹן וּמִן קֳדָם יְיָ אַתְרְמִיאָה עֲלֵיהוֹן אַבְנִין רַבְרְבָן מִן שְׁמַיָּא עַד דַּאֲתוֹ
לַעֲזֵקָה וּמִיתוּ סַגִּיאִין דְּמִיתוּ בְּאַבְנֵי בַרְדָא מִדְּקְטִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחַרְבָּא׃

2 ‡ *Et timuerunt in ipsis valde. sciebat enim quòd vrbs magna Gabaon, quasi & vna mitropoleôn regum; quoniã ipsa magna super Gai, & omnes viri eius fortes.*

2 ‡ Ⓒ ἐφοβήθησαν ἐν αὐτοῖς σφόδρα. ᾔδει γὰρ ὅτι ἡ πόλις ἡ μεγάλη Γαβαών, ὡσεὶ Ⓒ μία τῶν μητροπόλεων τῶν βασιλέων, ὅτι αὐτὴ μεγάλη ὑπὲρ τὴν γαί, καὶ πάντες Ⓓ ἄνδρες αὐτῆς ἰσχυροί.

3 ‡ *Et misit Adonisedech rex Hierusalem ad Elam regem Hebron, & ad Pharan regẽ Hierimoth, & ad Japhie regem Lachis, et ad Dabir regem Eglon, dicens:*

3 ‡ καὶ ἀπέστειλεν Ἀδωνισεδὲκ βασιλεὺς Ἱερουσαλὴμ πρὸς Ἐλὰμ βασιλέα Χεβρών, Ⓒ πρὸς Φαρὰμ βασιλέα Ἱερμώθ, καὶ πρὸς Ἰαφὶ βασιλέα Λαχίς, καὶ πρὸς Δαβὴρ

4 *Venite ascendite ad me, & ferte præsidium mihi, & expugnemus Gabaon. transfugit enim ad Josue & ad filios Israel.*

4 βασιλέα Ὀδολάμ, λέγων· ‡ δεῦτε ἀνάβητε πρός με Ⓒ βοηθήσατέ μοι, Ⓒ ἐκπολεμήσωμεν τὴν Γαβαών. ἠυτομόλησεν γὰρ πρὸς Ἰησοῦ καὶ πρὸς υἱοὺς Ἰσραήλ.

5 *Et congregati sunt & ascenderunt quinque reges Amorræorum, rex Hierusalem, & rex Hebron, & rex Hierimoth, & rex Lachis, & rex Eglon, ipsi & omnis populus eorum; & obsederunt Gabaon, & oppugnabant eam.*

5 ‡ καὶ συνήχθησαν καὶ ἀνέβησαν Ⓓ πέντε βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων, βασιλεὺς Ἱερουσαλήμ, Ⓒ βασιλεὺς Χεβρών, καὶ βασιλεὺς Ἱερμώθ, Ⓒ βασιλεὺς Λαχίς, Ⓒ βασιλεὺς Ὀδολάμ, αὐτοὶ καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτῶν, καὶ παρεκάθισαν τὴν Γαβαών, καὶ ἐξεπολιόρκουν αὐτήν.

6 *Et miserunt habitantes Gabaon ad Josue in castra Israel in Galgala, dicentes: Ne retrahas manus tuas à seruis tuis; ascende ad nos citò, & libera nos, & fer præsidium nobis; quoniam congregati sunt contra nos omnes reges Amorræorum qui habitant montana.*

6 ‡ καὶ ἀπέστειλαν Ⓓ κατοικοῦντες Γαβαὼν πρὸς Ἰησοῦν εἰς τὴν παρεμβολὴν Ἰσραὴλ εἰς Γάλγαλα, λέγοντες, μὴ ἐκλύσεις τὰς χεῖράς σου ἀπὸ τῶν παίδων σου, ἀνάβηθι πρὸς ἡμᾶς ταχύ, Ⓒ ἐξελοῦ ἡμᾶς, Ⓒ βοήθησον ἡμῖν, ὅτι συνηγμένοι εἰσὶν ἐφ' ἡμᾶς πάντες Ⓓ βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων, Ⓓ κατοικοῦντες τὸ ὄρινη.

7 *Et ascendit Iosue de Galgalis, ipse & omnis bellator cum eo omnis potens in viribus.*

7 ‡ καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς ἐκ Γαλγάλων αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ πολεμιστὴς μετ' αὐτοῦ πᾶς δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ.

8 *Et dixit Dominus ad Iosue: Ne timeas eos: in manus enim tuas tradidi ipsos: non resistet neque vnus ex illis coram vobis.*

8 ‡ καὶ εἶπεν κύριος πρὸς Ἰησοῦν, μὴ φοβηθῇς αὐτούς, εἰς γὰρ τὰς χεῖράς σου παρέδωκα αὐτούς, οὐχ ὑποστήσεταί Ⓒ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐνώπιον ὑμῶν.

9 *Et postquam venit super eos Josue repente, tota nocte ascendit de Galgalis.*

9 ‡ καὶ ἐπεὶ παρεγένετο ἐπ' αὐτοὺς Ἰησοῦς ἄφνω, ὅλην τὴν νύκτα εἰσεπορεύθη ἐκ Γαλγάλων.

10 *Et conturbauit eos Dominus à facie Israel, & contriuit eos Dominus plaga magna de Gabaon, & persecuti sunt eos per viam ascensus Bethoron, & percusserunt eos vsque ad Azecha & vsque ad Maceda.*

10 ‡ καὶ ἐξέστησεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου Ἰσραήλ, καὶ συνέτριψεν αὐτοὺς κύριος συντριμμὸν μεγάλον ἐκ Γαβαών, καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ὁδὸν ἀναβάσεως Βηθωρών, Ⓒ κατέκοπτον αὐτοὺς ἕως Ἀζηκὰ καὶ ἕως Μακηδά.

11 *Cùm autem fugerent ipsi à facie filiorum Israel in descensione Bethoron, & Dominus proiecit in eos lapides grandinis de cælo vsque ad Azecha. & fuerunt plures qui mortui sunt ob lapides grandinis, quàm quos occiderunt filij Israel gladio in bello.*

11 ‡ ἐν τῷ δὲ φεύγειν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς καταβάσεως Βηθωρών, καὶ κύριος Ⓓ ἐπέρριψεν αὐτοῖς λίθους χαλάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕως Ἀζηκά. καὶ ἐγένοντο πλείους Ⓓ ἀποθνήσκοντες διὰ τοὺς λίθους τῆς χαλάζης, ἢ οὓς ἀπέκτειναν Ⓓ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρᾳ ἐν τῷ πολέμῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et metuerunt valdè: namque vrbs magna Gibghon, sicut vna ex vrbibus regnorum; & quòd illa magna à Ghay, & omnes viri eius fortissimi. [3] Et misit Adonisedek rex Ierusalem ad Hoham regem Hhebron, & ad Piram regem Iarmuth, & ad Iaphiagh regem Lachis, & ad Debir regem Gheglon, dicendo:

[4] Ascendite ad me, & adiuuate me; & delebimus Gibghon; quoniam pacem fecit cum Iosue & cum filiis Israel.

[5] Et congregati sunt, & ascenderunt quinque reges Emorrhæi, rex Ierusalem, rex Hhebron, rex Iarmuth, rex Lachis, rex Gheglon, ipsi & omnes exercitus eorum, & castrametati sunt super Gibghon; & inierunt bellum aduersus eam.

[6] Et miserunt viri Gibghon ad Iosue in castra in Gilgal, dicendo: Ne remittas manum tuam à seruo tuo; ascende ad nos festinanter, & libera nos, & auxiliare nobis; quoniam congregati sunt super nos omnes reges Emorrhæi habitatores montis.

[7] Et ascendit Iosue ex Gilgal, ipse & omnis populus facientium prœlium cum ipso, & omnes viri virtutis.

[8] Et dixit Dominus ad Iosue: Ne timeas ab eis: namque in manum tuam tradidi eos. non stabit homo ex illis ante te.

[9] Et venit ad eos Iosue ex improuiso: tota nocte ascendit ex Gilgal.

[10] Et fregit eos Dominus ante Israel, & deleuit eos deletione magna in Gibghon, & persecutus est eos in via ascensus Bethhoron, & percussit eos vsque ad Ghazecha, & vsque ad Makeda.

[11] Et fuit in vertendo eos *terga* à facie Israel, illi in descensu Bethhhoron, & ab ante Dominum deiecti sunt super illos lapides maximi de cælo, quoad venerunt in Ghazeka: & mortui sunt plures qui mortui sunt in lapidibus grandinis, quàm quos occiderunt filij Israel in gladio.

12 * אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַיהוָה בְּיוֹם תֵּת יְהוָה אֶת־
הָאֱמֹרִי לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל
שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם וְיָרֵחַ בְּעֵמֶק אַיָּלוֹן׃

13 * וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד עַד־יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו הֲלֹא־
הִיא כְתוּבָה עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים׃

14 * וְלֹא הָיָה כַּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו לִשְׁמֹעַ
יְהוָה בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְהוָה נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל׃

15 * וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה
הַגִּלְגָּלָה׃

16 * וַיָּנֻסוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיַּחְבְּאוּ בַּמְּעָרָה
בְּמַקֵּדָה׃

17 * וַיֻּגַּד לִיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים
נֶחְבָּאִים בַּמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה׃

18 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ גֹּלּוּ אַבָנִים גְּדֹלוֹת אֶל־פִּי
הַמְּעָרָה וְהַפְקִידוּ עָלֶיהָ אֲנָשִׁים לְשָׁמְרָם׃

19 * וְאַתֶּם אַל־תַּעֲמֹדוּ רִדְפוּ אַחֲרֵי אֹיְבֵיכֶם וְזַנַּבְתֶּם
אוֹתָם אַל־תִּתְּנוּם לָבוֹא אֶל־עָרֵיהֶם כִּי נְתָנָם יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם׃

20 * וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכֹּתָם מַכָּה
גְדֹלָה־מְאֹד עַד־תֻּמָּם וְהַשְּׂרִידִים שָׂרְדוּ מֵהֶם
וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר׃

21 * וַיָּשֻׁבוּ כָל־הָעָם אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ מַקֵּדָה
בְּשָׁלוֹם לֹא־חָרַץ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת־לְשֹׁנוֹ׃

22 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ פִּתְחוּ אֶת־פִּי הַמְּעָרָה וְהוֹצִיאוּ
אֵלַי אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה׃

23 * וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיּוֹצִיאוּ אֵלָיו אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה אֶת־מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶת־
מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־מֶלֶךְ יַרְמוּת אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ
אֶת־מֶלֶךְ עֶגְלוֹן׃

12 * Tunc locutus eſt Ioſue Domino, in die qua tradidit Amorręum in conſpectu filiorum Iſrael. Dixitque coram eis: Sol cõtra Gabaon ne mouearis, & Luna contra vallem Haylon.

13 * Steteruntque Sol & Luna donec vlciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Nonne ſcriptum eſt hoc in libro Iuſtorum? Stetit itaque Sol in medio cęli, & non feſtinauit occumbere ſpacio vnius diei.

14 * Non fuit antea & poſtea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Iſrael.

15 * Reuerſuſq; eſt Ioſue cum omni Iſrael in caſtra Galgalæ.

16 * Fugerant enim quinque reges, & ſe abſconderant in ſpelunca vrbis Maceda.

17 * Nunciatumque eſt Ioſue quòd inuẽti eſſent quinque reges latentes in ſpelunca vrbis Maceda.

18 * Qui præcepit ſociis, & ait: Voluite ſaxa ingentia ad os ſpelũcæ, & ponite viros induſtrios qui clauſos cuſtodiant.

19 * Vos autem nolite ſtare, ſed perſequimini hoſtes, & extremos quoſque fugientium cædite. Ne dimittatis eos vrbiũ ſuarum intrare præſidia quos tradidit dominus Deus in manus veſtras.

20 * Cæſis ergo aduerſariis plaga magna, & vſque ad internitionem penè conſumptis, hi qui Iſrael effugere potuerunt, ingreſsi ſunt ciuitates munitas.

21 * Reuerſuſque eſt omnis exercitus ad Ioſue in Maceda vbi tunc erant caſtra, ſani & integro numero. nulluſque contra filios Iſrael mutire auſus eſt.

22 * Præcepitque Ioſue, dicens: Aperite os ſpeluncæ, & producite ad me quinque reges qui in ea latitant.

23 * Feceruntque miniſtri vt ſibi fuerat imperatum, & adduxerunt ad eum quinque reges de ſpelũca, regem Hieruſalem, regem Hebrõ, regem Hierimoth, regem Lachis, regem Eglon.

תרגום יונתן

12 בְּכֵן שַׁבַּח יְהוֹשֻׁעַ קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא דְמְסַר יְיָ יָת אֱמוֹרָאָה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְשָׁא בְּגִבְעוֹן אוֹרֵךְ וְסִיהֲרָא בְּמֵישַׁר
אַיָלוֹן׃ 13 וְאוֹרִיךְ שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא קָם עַד דְאִתְפְּרַע עַמָא דְיִשְׂרָאֵל מִבַעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן הֲלָא הִיא כְתִיבָא עַל סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא
וְקָם שִׁמְשָׁא בְּפַלְגוּת שְׁמַיָא וְלָא דְחַק לְמֵיעַל כְּיוֹם שְׁלִים׃ 14 וְלָא הֲוָה כְּיוֹמָא הַהוּא קֳדָמוֹהִי וּבָתְרוֹהִי דְאִיתְקַבָלַת
קֳדָם יְיָ צְלוֹת אֱנָשׁ אֲרֵי יְיָ מְסַיְעָה אֲגִיחַ קְרָבָא לְיִשְׂרָאֵל׃ 15 וְתָב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵיהּ לְמַשְׁרְיָתָא לְגִלְגָּלָא׃
16 וְאַפְּכוּ חַמְשָׁא מַלְכַיָא הָאִילֵין וְאִטְמָרוּ בְמְעָרְתָא בְּמַקֵּדָה׃ 17 וְאִיתְחַוָה לִיהוֹשֻׁעַ לְמֵימַר אִשְׁתְּכַחוּ חַמְשָׁא מַלְכַיָא טְמִירִין
בְּמְעָרְתָא בְּמַקֵּדָה׃ 18 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ קְרִיבוּ אַבְנִין רַבְרְבָן לְפוּמָא דְמְעָרְתָא וּמַנּוּ עֲלַהּ גְּבָרִין לְמִטַרְהוֹן׃
19 וְאַחוֹן לָא תְקוּמוּן רְדוֹפוּ בָתַר בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן וְתִרְבְּקוּנוּן לְמֵיעַל לְקִרְוֵיהוֹן אֲרֵי מַסְרִינוּן יְיָ אֱלָהֲכוֹן בִּידְכוֹן׃
20 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִמְחֵיהוֹן מַחְתָא רַבְתָא עַד דְשֵׁלִימוּ וּמְשֵׁיזְבַיָא אִשְׁתְּזִיבוּ מִנְּהוֹן וְעָלוּ לְקִרְוִין כְּרִיכָן׃
21 וְתָבוּ כָּל עַמָא לְמַשְׁרְיָתָא לְוָת יְהוֹשֻׁעַ לְמַקֵּדָה לְשַׁלָם לָא הֲוָה נִיזָקָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִרְחַק גְּבַר יָת נַפְשֵׁיהּ׃
22 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ פְּתַחוּ יָת פּוּמָא דְמְעָרְתָא וְאַפִּיקוּ לְוָתִי יָת חַמְשָׁא מַלְכַיָא הָאִילֵין מִן מְעָרְתָא׃
23 וַעֲבַדוּ כֵן וְאַפִּיקוּ לְוָתֵיהּ יָת חַמְשָׁא מַלְכַיָא הָאִילֵין מִן מְעָרְתָא יָת מַלְכָּא דִירוּשְׁלֵם וְיָת מַלְכָּא דְחֶבְרוֹן וְיָת מַלְכָּא דִירְמוּת יָת מַלְכָּא
דְלָכִישׁ וְיָת מַלְכָּא דְעֶגְלוֹן׃

12 ✠ Tunc locutus eſt Joſue ad Dominum: Qua die tradidit Deus Amorræum ſubditum filiorum Iſrael, & dixit Joſue: Sol contra Gabaon ſtet, & Luna contra valles Haylon.

13 ✠ Et ſtetit Sol & Luna in ſtatione, donec vltus eſt Deus inimicos eorum. nonne hoc ſcriptum in libro Juſti? et ſtetit Sol in medio cæli: non procedebat ad Occidentem in finem diei vnius.

14 ✠ Et non fuit dies talis neque antea neque poſtea, ita vt audiret Deus vocem hominis: quoniam Dominus pugnauit pro Iſrael.

15 ✠ Et reuerſus eſt Joſue & omnis Iſrael cum illo in caſtra in Galgala.

16 ✠ Et fugerunt quinque reges hi, & ſe abſconderunt in ſpelunca quæ in Maceda.

17 ✠ Et nunciatum eſt Ioſue, dicentes: Inuenti ſunt quinque reges latentes in ſpelunca quæ in Maceda.

18 ✠ Et dixit Joſue: Voluite ſaxa ingentia ad os ſpeluncæ, & ponite ſuper eos viros vt cuſtodiant ſuper eos.

19 ✠ Vos autem nolite ſtare perſequentes poſt inimicos veſtros, & comprehendite extremitatem eorum, & non ſinatis eos intrare in vrbes ſuas. tradidit enim eos Dominus Deus noſter in manus noſtras.

20 ✠ Et factum eſt vt ceſſauit Joſue & filij Iſrael cædere eos plaga magna valde vſque in internitionem, et liberati ſaluati ſunt ab ipſis, & intrauerunt in ciuitates munitas.

21 ✠ Et reuerſus eſt omnis populus ad Ioſue in Maceda in caſtra ſani: & non mutiuit filiorum Iſrael neque vnus lingua ſua.

22 ✠ Et dixit Joſue: Aperite ſpeluncam, & producite ad me quinque Reges hos de ſpelunca.

23 ✠ Et fecerunt ſic: & adduxerunt ad eum quinque reges hos de ſpelunca, regem Hieruſalem, & regem Hebron, & regem Hierimoth, & regem Lachis, & regem Eglon.

12 ✠ τότε ἐλάλησεν ἰησοῦς τῷ κυρίῳ, ἡ ἡμέρᾳ παρέδωκεν ὁ θεὸς τὸν ἀμορραῖον ὑποχείριον υἱῶν ἰσραήλ, καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, ὁ ἥλιος κῦ γαβαὼν στῆτω, καὶ ἡ σελήνη κῦ φάραγγας ἀιαλών.

13 ✠ καὶ ἔστη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν στάσει, ἕως ἐκδικήσατο ὁ θεὸς τοῦ ἐχθροὺς αὐτῶν. οὐχὶ τοῦτο γεγραμμένον ἐπὶ βιβλίου τοῦ δικαίου; καὶ ἔστη ὁ ἥλιος κῦ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προεπορεύετο εἰς δυσμὰς εἰς τέλος ἡμέρας μιᾶς.

14 ✠ καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη οὔτε πρότερον οὔτε ἔσχατον ὡς ἐπακοῦσαι θεὸν φωνῆς ἀνθρώπου, ὅτι κύριος συνεπολέμησεν τῷ ἰσραήλ.

15 ✠ καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς γάλγαλα.

16 ✠ καὶ ἔφυγον οἱ πέντε βασιλεῖς οὗτοι καὶ κατεκρύβησαν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ἐν μακηδά.

17 ✠ καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰησοῦ, λέγοντες, εὕρηνται οἱ πέντε βασιλεῖς κεκρυμμένοι ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ἐν μακηδά.

18 ✠ καὶ εἶπεν ἰησοῦς, κυλίσατε λίθους μεγάλους ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ σπηλαίου, καὶ καταστήσατε ἐπ' αὐτοῦ ἀνδρας τοῦ φυλάσσειν ἐπ' αὐτούς.

19 ✠ ὑμεῖς δὲ μὴ στήκετε καταδιώκοντες ὀπίσω τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ καταλάβετε τὴν οὐραγίαν αὐτῶν, καὶ μὴ ἀφῆτε αὐτοὺς εἰσελθεῖν εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. παρέδωκεν γὰρ αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν.

20 ✠ καὶ ἐγένετο ὡς κατέπαυσεν ἰησοῦς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κόπτοντες αὐτοὺς κοπὴν μεγάλην σφόδρα ἕως εἰς τέλος, καὶ οἱ διασωζόμενοι διεσώθησαν ἀπ' αὐτῶν, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς.

21 ✠ καὶ ἀπέστρεψεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ἰησοῦν εἰς μακηδὰ εἰς τὴν παρεμβολὴν ὑγιεῖς, καὶ οὐκ ἔγρυξεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐδὲ εἷς τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ.

22 ✠ καὶ εἶπεν ἰησοῦς, διοίξατε τὸ σπήλαιον, καὶ ἐξαγάγετε πρός με τοὺς πέντε βασιλεῖς τούτους ἐκ τοῦ σπηλαίου.

23 ✠ καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ ἐξήγαγον πρὸς αὐτὸν τοὺς πέντε βασιλεῖς τούτους ἐκ τοῦ σπηλαίου, τὸν βασιλέα ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν βασιλέα χεβρών, καὶ τὸν βασιλέα ἱερεμούθ, καὶ τὸν βασιλέα λαχίς, καὶ τὸν βασιλέα ὀδολλάμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Tunc laudauit Ioſue ante Dominum in die qua tradidit Dominus Emorrhæum ante filios Iſrael; & dixit ad oculos Iſrael: Sol in Gibghon expecta, & Luna in planicie Aialon.

13 Et expectauit Sol, & Luna ſtetit quoad vltus eſt populus Iſraelis de auctoribus inimicitiarum ſuarum. nonne id ſcriptum eſt ſuper librum Legis? & ſtetit Sol in medio cælorum, & non feſtinauit ad intrandum, vt die integro.

14 Et non fuit vt dies ille ante eum & poſt eum, vt ſuſciperetur ante Dominum oratio hominis; quoniam Dominus in dicto illius iniuit prœlium pro Iſrael. 15 Et reuerſus eſt Ioſue & omnis Iſrael cum illo ad caſtra in Gilgal.

16 Et fugerunt quinque reges hi, & abſconderunt ſe in ſpelunca in Makeda.

17 Et nunciatum eſt Ioſue, dicendo: Inuenti ſunt quinque reges abſconditi in ſpelunca in Makeda.

18 Et dixit Ioſue: Admouete lapides ingentes ad oſtium ſpeluncæ, & numerate ſuper eam viros ad cuſtodiendum eos.

19 Et vos, ne ſtetis, perſequimini poſt auctores inimicitiarum veſtrarum; & apprehendetis eos: non ſinetis eos intrare in vrbes ſuas, quoniam tradidit eos dominus Deus veſter in manu veſtra. 20 Et fuit cùm conſumauit Ioſue & filij Iſrael percutere eos percuſſione magna valde, quoad perfecerunt; & euaſio euaſerunt ab eis, & intrauerunt in vrbes munitas.

21 Et reuerſi ſunt omnis populus in caſtra ad Ioſue in Makedan in pace: non fuit nocumentum filiis Iſrael, vt affligeret vir animã ſuã.

22 Et dixit Ioſue: Aperite oſtium ſpeluncæ, & producite ad me quinque reges illos ex ſpelunca.

23 Et fecerunt ſic; & produxerunt ad eum quinque reges illos ex ſpelunca, regem Ieruſalem, & regem Hhebron, & regem Iarmuth, & regem Lachis, & regem Gheglon.

24 ‡ וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֶת־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר אֶל־קְצִינֵי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַהֹלְכוּ
אִתּוֹ קִרְבוּ שִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיכֶם עַל־צַוְּארֵי
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת רַגְלֵיהֶם
עַל־צַוְּארֵיהֶם׃

25 ‡ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ
חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי כָכָה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־אֹיְבֵיכֶם אֲשֶׁר
אַתֶּם נִלְחָמִים אוֹתָם׃

26 ‡ וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרֵי־כֵן וַיְמִיתֵם וַיִּתְלֵם עַל חֲמִשָּׁה
עֵצִים וַיִּהְיוּ תְלוּיִם עַל־הָעֵצִים עַד־הָעָרֶב׃

27 ‡ וַיְהִי לְעֵת בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיּוֹרִידוּם
מֵעַל הָעֵצִים וַיַּשְׁלִיכֻם אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר נֶחְבְּאוּ־
שָׁם וַיָּשִׂמוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת עַל־פִּי הַמְּעָרָה עַד־
עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃

28 ‡ וְאֶת־מַקֵּדָה לָכַד יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכֶּהָ לְפִי־
חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ הֶחֱרִם אוֹתָם וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמֶלֶךְ מַקֵּדָה
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃

29 ‡ וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמַּקֵּדָה לִבְנָה
וַיִּלָּחֶם עִם־לִבְנָה׃

30 ‡ וַיִּתֵּן יְהוָה גַּם־אוֹתָהּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מַלְכָּהּ
וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ
לֹא־הִשְׁאִיר בָּהּ שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃

31 ‡ וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּבְנָה לָכִישָׁה
וַיִּחַן עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ׃

32 ‡ וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־לָכִישׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדָהּ בַּיּוֹם
הַשֵּׁנִי וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ
כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלִבְנָה׃

24 ‡ Cumqúe adducti essent ad eum, vocauit omnes viros Israel, & ait ad principes exercitus qui secum erant: Ite & ponite pedes super colla regum istorum. Qui cùm perrexissent, & subiectorum colla pedibus calcarent, 25 ‡ Rursum ait ad eos: Nolite timere, nec paueatis: confortamini & estote robusti. sic enim faciet Dominus cunctis hostibus vestris aduersum quos dimicabitis.

26 ‡ Percussitqúe Iosue, & interfecit eos, atque suspendit súper quinq; stipites; fueruntqúe suspensi vsque ad vesperum.

27 ‡ Cumqúe occumberet sol, præcepit sociis vt deponerent eos de patibulis: qui depositos proiecerunt in spelũcam in qua latuerant, & posuerunt super os eius saxa ingentia, quæ permanent vsque in præsens. Deut. 21. d.

28 ‡ Eodem die Macedam quoque cepit Iosue, & percussit in ore gladij, regemqúe illius interfecit, & omnes habitatores eius. Non dimisit in ea saltem paruas reliquias. fecitqúe regi Macedæ, sicut fecerat regi Hiericho.

29 ‡ Transiuit autem cum omni Israel de Macedæ in Lebna, & pugnabat contra eam:

30 ‡ Quam tradidit Dominus cum rege suo in manus Israel. percusseruntqúe vrbem in ore gladij & omnes habitatores eius. non dimiserunt in ea vllas reliquias. feceruntqúe regi Lebna sicut fecerant regi Hiericho.

31 ‡ De Lebna transiuit in Lachis cũ omni Israel, & exercitu per gyrum dispositio oppugnabat eam:

32 ‡ Tradiditqúe Dominus Lachis in manus filiorum Israel, & cepit eam die altero, atque percussit in ore gladij omnem animam quæ fuerat in ea, sicut fecerat Lebna.

תרגום יונתן

24 וַהֲוָה כַּד אַפִּיקוּ יָת מַלְכַיָּא הָאִילֵּין לְוָת יְהוֹשֻׁעַ וּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל אֱינָשׁ יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְשִׁילְטוֹנֵי גַּבְרֵי קְרָבָא דַּאֲזָלוּ עִמֵּיהּ קָרְבוּ שַׁוּוּ יָת רֵיגְלֵיכוֹן עַל צַוְּארֵי מַלְכַיָּא הָאִילֵּין וּקְרִיבוּ וְשַׁוִּיאוּ יָת רַגְלֵיהוֹן עַל צַוְּארֵיהוֹן׃

25 וַאֲמַר לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ לָא תְדְחֲלוּן וְלָא תְתַבְּרוּן תַּקִּיפוּ וְעַלִּימוּ אֲרֵי כְּרֵין יַעְבֵּד יְיָ לְכָל בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן דְּאַתּוּן מְגִיחִין קְרָבָא בְּהוֹן׃

26 וּמְחָנוֹן יְהוֹשֻׁעַ בַּתַר כֵּן וְקַטְלִינוּן וְצַלְּבִינוּן עַל חַמְשָׁא צְלִיבִין וַהֲווֹ צְלִיבִין עַל צְלִיבַיָּא עַד רַמְשָׁא׃

27 וַהֲוָה לְעִדָּן מֵיעַל שִׁמְשָׁא פַּקִּיד יְהוֹשֻׁעַ וְאַחִיתוּנוּן מֵעַל צְלִיבַיָּא וּרְמוֹנוּן בְּמְעָרְתָא דְּאִשְׁתַּמָּרוּ תַּמָּן וְשַׁוִּיאוּ אַבְנִין רַבְרְבָן עַל פּוּמָא דְּמְעָרְתָא עַד כְּרַן יוֹמָא הָדֵין׃

28 וְיָת מַקֵּדָה כְּבַשׁ יְהוֹשֻׁעַ בְּיוֹמָא הַהוּא וּמְחָהָא לְפִתְגָמָא דְּחָרָב וְיָת מַלְכָּהּ גַּמַּר יָתְהוֹן
וְיָת כָּל נַפְשָׁתָא דִּבָהּ לָא אַשְׁאַר מְשֵׁיזִיב וַעֲבַד לְמַלְכָּא דְּמַקֵּדָה כְּמָא דַּעֲבַד לְמַלְכָּא דִּירִיחוֹ׃

29 וַעֲבַר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ מְמַקֵּדָה לְלִבְנָה וְאַגִּיחַ קְרָבָא עִם לִבְנָה׃

30 וּמְסַר יְיָ אַף יָתָהּ בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל וְיָת מַלְכָּהּ וּמְחָהָא לְפִתְגָמָא דְּחָרָב וְיָת כָּל נַפְשָׁתָא דִּבָהּ לָא אִשְׁתְּאַר בָּהּ מְשֵׁיזִיב וַעֲבַד לְמַלְכָּהּ כְּמָא דַּעֲבַד לְמַלְכָּא דִּירִיחוֹ׃

31 וַעֲבַר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ מִלִּבְנָה לְלָכִישׁ וּשְׁרָא עֲלָהּ וְאַגִּיחַ קְרָבָא בָּהּ׃

32 וּמְסַר יְיָ יָת לָכִישׁ בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל
וְכַבְּשָׁהּ בְּיוֹמָא תִּנְיָנָא וּמְחָהָא לְפִתְגָמָא דְּחָרָב וְיָת כָּל נַפְשָׁתָא דִּבָהּ כְּכֹל דַּעֲבַד לְלִבְנָה׃

24 * Et poſtquam eduxerunt eos ad Joſue, & conuocauit Joſue omnem ⁊virum Iſrael, dicens eis, & principes belli qui ibant cum eo, dicens eis: Ite & ſuperponite pedes ⁊veſtros ſuper colla eorum: & accedentes ſuperpoſuerunt pedes ſuos ſuper colla eorum:

25 * Et dixit ad eos Ioſue: Nolite timere eos, neque paueatis: confortamini & eſtote robuſti; quoniam ſic faciet Dominus cunctis hoſtibus ⁊veſtris, quos ⁊vos oppugnaueritis eos.

26 * Et occidit eos Joſue poſt hoc, & interfecit eos; & ſuſpendit eos ſuper quinque ligna. & fuerunt ſuſpenſi in lignis ⁊vſque ad ⁊veſperum.

27 * Et fuit ad occaſum Solis, & præcepit Ioſue, & dimiſerunt eos de lignis. & proiecerunt eos in ſpeluncam, in quam fugerunt illuc. & aduoluerunt ſaxa ingentia ad ſpeluncam ⁊vſque in diem hodiernum.

28 * Et Maceda cepit Ioſue in die illa, & occidit eam in ore gladij, & regem illius. & deſtruxit eos & omne reſpirans quod erat in ea. & non relictus eſt in ea ⁊vllus ⁊viuus. & fecerunt regi Maceda, ſicut fecerunt regi Hiericho.

29 * Et tranſiuit Joſue & omnis Iſrael cum illo de Maceda in Lebna. & pugnabat contra Lebna.

30 * Et tradidit Dominus & illam in manu Iſrael, & ceperunt eam, & regem eius, & occiderunt eam in ore gladij, & omne ſpirans quod erat in ea. non relictus eſt in ea neque ⁊vnus ⁊viuus & qui fugerit. & fecit regi eius ſicut fecit regi Hiericho.

31 * Et tranſiuit Joſue & omnis Iſrael cum eo de Lebna in Lachis, & circundedit eam, & oppugnabat eam.

32 * Et tradidit Dominus Lachis in manus Iſrael: & cepit eam ſecunda die, & occidit eam in ore gladij; & euertit illam ſicut fecit Lebna.

24 * καὶ ἐπεὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς πρὸς Ἰησοῦν, καὶ συνεκάλεσεν Ἰησοῦς πᾶσα ἀνδρα Ἰσραὴλ, λέγων αὐτοῖς, καὶ τοῦς ἀναρχομένους τοῦ πολέμου τοῦς συμπορευομένους αὐτῷ λέγων αὐτοῖς, προπορεύεσθε καὶ ἐπίθετε τοῦς πόδας ὑμῶν ἐπὶ τοῦ τραχήλους αὐτῶν. καὶ προσελθόντες ἐπέθηκαν τοῦς πόδας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ τραχήλους αὐτῶν.

25 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς, μὴ φοβηθῆτε αὐτοὺς, μὴ δὲ δειλιάσητε, ἀνδρίζεσθε καὶ ἰσχύετε, ὅτι οὕτως ποιήσει κύριος πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, οὓς ὑμεῖς καταπολεμῆτε αὐτούς.

26 * καὶ ἀπέκτεινε αὐτοὺς Ἰησοῦς μετὰ τοῦτο, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτούς, καὶ ἐπεκρέμασεν αὐτοὺς ἐπὶ πέντε ξύλων. καὶ ἦσαν κρεμάμενοι ἐπὶ τῶν ξύλων ἕως ἑσπέρας.

27 * καὶ ἐγένετο πρὸς δυσμὰς ἡλίου, καὶ ἐνετείλατο Ἰησοῦς, καὶ καθείλοσαν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ξύλων. καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς εἰς τὸ σπήλαιον, εἰς ὃ κατεφύγοσαν ἐκεῖ. καὶ ἐπεκύλισαν λίθους μεγάλους ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἕως τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον.

28 * καὶ τὴν Μακηδὰ ἔλαβεν Ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς. καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτοὺς καὶ πᾶν ἔμπνευσον ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐκ ἐγκατελείφθη ἐν αὐτῇ οὐδεὶς διασεσωσμένος. καὶ ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ Μακηδά, ὃν τρόπον ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ Ἱερειχώ.

29 * καὶ ἀπῆλθεν Ἰησοῦς καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκ Μακηδὰ εἰς Λεβνά· καὶ ἐπολιόρκει ἐπὶ Λεβνά.

30 * καὶ παρέδωκεν κύριος καὶ αὐτὴν ἐν χειρὶ Ἰσραήλ, καὶ ἔλαβον αὐτήν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ ἐφόνευσαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους καὶ πᾶν ἔμπνευσον, ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῇ οὐδεὶς διασεσωσμένος καὶ διαπεφυγώς. καὶ ἐποίησεν τῷ βασιλεῖ αὐτῆς ὃν τρόπον ἐποίησεν τῷ βασιλεῖ Ἱερειχώ.

31 * καὶ ἀπῆλθεν Ἰησοῦς καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκ Λεβνὰ εἰς Λαχίς, καὶ παρενέβαλεν αὐτὴν καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν.

32 * καὶ παρέδωκεν κύριος τὴν Λαχὶς εἰς τὰς χεῖρας Ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὴν ὃν τρόπον ἐποίησεν τῇ Λεβνά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et fuit cùm produxerunt reges illos ad Ioſue, & vocauit Ioſue omnem hominem Iſrael, & ait ad principes facientes bellum qui venerunt cum eo: Accedite, ponite pedes veſtros ſuper ceruices regum illorum; & acceſſerunt, & poſuerunt pedes ſuos ſuper ceruices eorum.

25 Et dixit eis Ioſue: Ne timeatis, & ne frangamini; prævalete & roboramini; nam ſic faciet Dominus omnibus auctoribus inimicitiarum veſtrarum, quos vos ineuntes bellum in eos.

26 Et percuſſit eos Ioſue poſt hoc, & occidit eos, & crucifixit eos ſuper quinque cruces; & fuerunt crucifixi ſuper cruces vſque ad veſperam.

27 Et fuit ad tempus intrare Solem, iuſsit Ioſue, & depoſuerunt eos de crucibus, & proiecerunt eos in ſpeluncam in qua abſconditi fuerant ibi: & poſuerunt lapides ingentes ſuper oſtium ſpeluncæ vſque ad articulum diei huius.

28 Et Makedan ſubegit Ioſue in die illa, & deleuit eam in ore gladij, & regem eius confecit cum eis, & omnem animam quæ in ea; non reliquit euaſionem: & fecit regi Makedæ, quemadmodum fecit regi Iericho.

29 Et tranſiit Ioſue & omnis Iſrael cum eo ex Makeda in Lebnam, & iniit bellum cum Lebna.

30 Et tradidit Dominus etiam eam in manu Iſraelis, & regem eius, & deleuit eam in acie gladij, & omnem animam quæ in ea: non relicta eſt in ea euaſio: & fecit regi eius ſicut fecit regi Iericho.

31 Et tranſiuit Ioſue & omnis Iſrael cum eo à Lebna in Lachis, & caſtrametatus eſt contra eam, & iniit prœlium in eam.

32 Et tradidit Dominus Lachis in manu Iſrael, & ſubegit eam in die ſecunda, & deleuit eam in acie gladij, & omnem animam quæ in ea, iuxta omnia quæ fecit Lebnæ.

33 * אָז עָלָה הֹרָם מֶלֶךְ גֶּזֶר לַעְזֹר אֶת־לָכִישׁ וַיַּכֵּהוּ
יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד׃

34 * וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלָּכִישׁ עֶגְלֹנָה
וַיִּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ׃

35 * וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֵת
כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא הֶחֱרִים כְּכֹל
אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלָכִישׁ׃

36 * וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעֶגְלוֹנָה
חֶבְרוֹנָה וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ׃

37 * וַיִּלְכְּדוּהָ וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־
עָרֶיהָ וְאֵת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר שָׂרִיד
כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְעֶגְלוֹן וַיַּחֲרֵם אוֹתָהּ וְאֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ׃

38 * וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דְּבִרָה וַיִּלָּחֶם
עָלֶיהָ׃

39 * וַיִּלְכְּדָהּ וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־עָרֶיהָ וַיַּכּוּם
לְפִי־חָרֶב וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא
הִשְׁאִיר שָׂרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֶבְרוֹן כֵּן־עָשָׂה
לִדְבִרָה וּלְמַלְכָּהּ וּכְאֲשֶׁר עָשָׂה לִלְבְנָה וּלְמַלְכָּהּ׃

40 * וַיַּךְ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הָהָר וְהַנֶּגֶב
וְהַשְּׁפֵלָה וְהָאֲשֵׁדוֹת וְאֵת כָּל־מַלְכֵיהֶם לֹא הִשְׁאִיר
שָׂרִיד וְאֵת כָּל־הַנְּשָׁמָה הֶחֱרִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

41 * וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְעַד־עַזָּה וְאֶת כָּל־
אֶרֶץ גֹּשֶׁן וְעַד־גִּבְעוֹן׃

42 * וְאֶת כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת־אַרְצָם
לָכַד יְהוֹשֻׁעַ פַּעַם אֶחָת כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל׃

43 * וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה
הַגִּלְגָּלָה׃

33 * Eo tempore ascendit Hyrá rex Gazer vt auxiliaretur Lachis, quem percussit Iosue cum omni populo eius vsq; ad internitionem.

34 * Transiuitque de Lachis in Eglon, & circundedit,

35 * Atque expugnauit eam in eadem die: percussitque in ore gladij omnes animas quæ erant in ea, iuxta omnia quæ fecerat Lachis.

36 * Ascendit quoque cum omni Israel de Eglon in Hebron , & pugnauit contra eam:

37 * Cepitque & percussit in ore gladij, regem quoque eius , & omnia oppida regionis illius, vniuersasque animas quæ in ea fuerant commoratæ. Non reliquit in
G ea vllas reliquias. sicut fecerat Eglon , sic fecit & Hebron, cuncta quæ in ea reperit consumens gladio.

38 * Inde reuersus in Dabir, cepit eam,

39 * Atque vastauit: regem quoque eius, atque per circuitum oppida percussit in ore gladij . Non dimisit in ea vllas reliquias . sicut fecerat Hebron & Lebna & regibus earum , sic fecit Dabir & regi illius.

40 * Percussit itaque Iosue omnem terram montanam, & Meridianam atque cãpestrem, & Aseroth cum regibus suis. Nõ dimisit in ea vllas reliquias : sed omne quod spirare poterat interfecit, sicut præceperat ei dominus Deus Israel,

41 * A Cadesbarne vsque Gazan . Omnem terram Gesen vsque Gabaon,

42 * Vniuersosque reges & regiones eorum vno impetu cepit atque vastauit. Dominus enim Deus Israel pugnauit pro eo.

43 * Reuersusque est cum omni Israel ad locum castrorum in Galgala.

תרגום יונתן

33 בְּכֵן סְלִיק הוֹרָם מַלְכָּא דְגֶזֶר לְמִסְעַר יַת לָכִישׁ וּמְחָהִי יְהוֹשֻׁעַ וְיַת עַמֵּיהּ עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַר לֵיהּ מְשֵׁזִיב׃

34 וְעָבַר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ מִלָּכִישׁ לְעֶגְלוֹן וְשַׁרוּ עֲלָהּ וְאַגִּיחוּ קְרָבָא עֲלָהּ׃

35 וְכַבְּשׁוּהָא בְּיוֹמָא הַהוּא וּמְחוֹהָא לְפִתְגָם דְּחַרֶב וְיַת כָּל נַפְשָׁתָא דְּבָהּ בְּיוֹמָא הַהוּא גְּמַר כְּכֹל דַּעֲבַד לְלָכִישׁ׃

36 וּסְלִיק יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ מֵעֶגְלוֹן לְחֶבְרוֹן וְאַגִּיחוּ קְרָבָא עֲלָהּ׃

37 וְכַבְּשׁוּהָא וּמְחוֹהָא לְפִתְגָם דְּחַרֶב וְיַת מַלְכָּהּ וְיַת כָּל קִרְוָתָהּ וְיַת כָּל נַפְשָׁתָא דְּבָהּ לָא אַשְׁאַר מְשֵׁזִיב כְּכָל דַּעֲבַד לְעֶגְלוֹן וְגָמַר יָתָהּ וְיַת
כָּל נַפְשָׁתָא דְּבָהּ׃ 38 וְתָב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ לִדְבִיר וְאַגִּיחַ קְרָבָא עֲלָהּ׃

39 וְכַבְּשָׁהּ וְיַת מַלְכָּהּ וְיַת כָּל קִרְוָתָא וּמְחוֹנוּן לְפִתְגָם דְּחַרֶב וְגַמְרוּ יַת כָּל נַפְשָׁתָא דְּבָהּ לָא אַשְׁאַר מְשֵׁזִיב כְּמָא דַּעֲבַד לְחֶבְרוֹן כֵּךְ עֲבַד
לִדְבִיר וּלְמַלְכָּהּ וּכְמָא דַעֲבַד לְלִבְנָה וּלְמַלְכָּהּ׃ 40 וּמְחָא יְהוֹשֻׁעַ יַת כָּל יְתֵבֵי אַרְעָא טוּרָא וְדָרוֹמָא וְשַׁפְלָתָא וּמַשְׁפַּךְ
מַרְמָתָא וְיַת כָּל מַלְכֵיהוֹן לָא אַשְׁאַר מְשֵׁיזִיב וְיַת כָּל נְשָׁמָה גַּמַר כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃

41 וּמְחָנוּן יְהוֹשֻׁעַ מֵרְקָם גֵּיאָה וְעַד עַזָּה וְיַת כָּל אַרְעָא דְגוֹשֶׁן וְעַד גִּבְעוֹן׃

42 וְיַת כָּל מַלְכַיָּא הָאִילֵּין וְיַת אַרְעָהוֹן כְּבַשׁ יְהוֹשֻׁעַ זִמְנָא חָדָא אֲרֵי יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אַגִּיחַ קְרָבָא לְיִשְׂרָאֵל׃

43 וְתָב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ לְמַשְׁרִיתָא לְגִלְגָּלָא׃

33 * Tunc aſcendit Elam rex Gazer vt auxiliaretur Lachis, & percuſſit eum Ioſue in ore gladij, & populum eius, ita vt non relictus eſſet ex eis ſaluus & qui fugerit.

33 * τότε ἀνέβη ἐλὰμ βασιλεὺς γαζὲρ βοηθῆσαι τῇ λαχίς, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰησοῦς ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἕως οὗ μὴ καταλειφθῇναι αὐτῶν σεσωσμένον καὶ διαπεφευγότα.

34 * Et tranſiuit Ioſue & omnis Iſrael cum illo de Lachis in Eglon, & circundedit eam, & expugnauit eam: & tradidit eam Dominus in manu Iſrael.

34 * καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκ λαχὶς εἰς ἐγλών, καὶ προσεκάθισεν αὐτὴν καὶ ἐξεπολιόρκησεν αὐτήν· καὶ παρέδωκεν αὐτὴν κύριος ἐν χειρὶ ἰσραήλ.

35 * Et cepit eam in die illa, & occiderunt eam in ore gladij, & omne ſpirans in ea. in die illa occiderunt, ſicut fecerunt Lachis.

35 * καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους πᾶν ἔμπνεον ἐν αὐτῇ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐφόνευσεν ὃν τρόπον ἐποίησαν τῇ λαχίς.

36 * Et profectus eſt Ioſue & omnis Iſrael cum eo de Eglon in Hebron, & obſederunt eam:

36 * καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ ἐγλὼν εἰς χεβρών. καὶ προσεκάθισαν αὐτήν·

37 * Et ceperunt eam, & percuſſerunt eam in ore gladij, & regem eius, & omnia oppida eius, & omnia ſpirantia quæcunque fuerunt in ea: non fuit ſaluus ſicut fecerũt Eglon. & deſtruxerunt eam, & omne ſpirans quæcunque in illa.

37 * καὶ κατελάβοντο αὐτήν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ τὰς πάσας κώμας αὐτῆς, καὶ πᾶσαν ἐμπνοὴν, ὅσα ἦν ἐν αὐτῇ, οὐκ ἦν διασεσωσμένος ὃν τρόπον ἐποίησαν τῇ ἐγλών. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὴν καὶ πᾶν ἔμπνεον, ὅσα ἐν αὐτῇ.

38 * Et reuerſus eſt Ioſue & omnis Iſrael cum eo in Dabir, & obſederunt illam:

38 * καὶ ἀπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ εἰς δαβηρά, καὶ προσεκάθισαν αὐτήν·

39 * Et ceperunt eam, & regem eius, & omnia oppida eius; & percuſſerunt eam in ore gladij: & euerterunt eam, & omne ſpirans in ea. et non reliquerunt vllum ſaluum. ſicut fecerunt Chebron, ſic fecerunt Dabir & regi eius, ſicut fecit Lebna & regi eius.

39 * καὶ ἔλαβον αὐτήν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ πάσας τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν, καὶ πᾶν ἔμπνεον ἐν αὐτῇ. καὶ οὐ κατέλιπον οὐδὲν διασεσωσμένον. ὃν τρόπον ἐποίησαν τῇ χεβρών, οὕτως ἐποίησαν τῇ δαβίρ, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, καθάπερ ἐποίησαν τῇ λεβνὰ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς.

40 * Et percuſſit Joſue omnem terram montanam, & Nageb, & campeſtrem, & Aſeroth, & omnes reges eius: non reliquerunt in ipſa ſaluum, & omne ſpirans vitæ deſtruxerunt, ſicut præceperat Dominus Deus Iſrael.

40 * καὶ ἐπάταξεν ἰησοῦς τὴν πᾶσαν γῆν τῆς ὀρεινῆς, καὶ τὴν ναγέβ, καὶ τὴν πεδινὴν, καὶ τὴν ἀποδώρ, καὶ πάντας βασιλεῖς αὐτῆς, οὐ κατέλιπον ἐν αὐτῇ σεσωσμένον, καὶ πᾶν ἔμπνεον ζωῆς ἐξωλόθρευσαν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ.

41 * Et occidit eos Ioſue de Cadesbarne vſque Gazam: & omnem terram Goſen vſque Gabaon,

41 * καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἰησοῦς ἀπὸ καδὴς βαρνὴ ἕως γάζης· καὶ πᾶσαν τὴν γῆν γοσὸν ἕως τῆς γαβαών,

42 * Et vniuerſos reges hos, & terram eorum cepit Joſue vno impetu: quoniam Dominus Deus Iſrael pugnabat pro Iſrael.

42 * καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τούτους· καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἔλαβεν ἰησοῦς εἰσάπαξ· ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ συνεπολέμει τῷ ἰσραήλ.

43 * Et reuerſus eſt Ioſue in Galgala.

43 * καὶ ἀνέστρεψεν ἰησοῦς εἰς γάλγαλα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Tunc aſcendit Horam rex Gezer ad auxiliandum Lachis; & percuſſit eum Ioſue, & populum eius vſquequo nõ relicta eſt ei euaſio.

34 Et tranſiuit Ioſue & omnis Iſrael cum eo ex Lachis in Gheglon; & caſtrametati ſunt ſuper eam, & inierunt prœlium contra eam.

35 Et ſubegerunt eam in die illo, & deleuerunt eam ad verbum gladij, & omnem animam quæ in ea; in die illa conſumpſit ſicut omnia quæ fecit Lachis.

36 Et aſcendit Ioſue & omnis Iſrael cum eo de Gheglon in Hhebron; & inierunt prœlium contra eam.

37 Et ſubegerunt eam, & deleuerunt eam ad aciem gladij, & regem eius, & omnes vrbes eius, & omnem animam quæ in ea. non reliquit euaſionem: iuxta omnia quæ fecit Gheglon, & conſumpſit eam & omnem animam quæ in ea.

38 Et reuerſus eſt Ioſue & omnis Iſrael cum eo in Debir, & iniit prœlium contra eam.

39 Et ſubegit eam, & regem eius, & omnes vrbes eius; & deleuerunt eos ad aciem gladij, & conſumpſerunt omnem animam quæ in ea: non reliquit euaſionem: quemadmodum fecit Hhebron, ſic fecit Debir, & regi eius, & quemadmodum fecit Lebnæ & regi eius.

40 Et deleuit Ioſue omnes habitatores terræ montis, & meridiei, & planiciei, & defuſionis ex altitudine, & omnes reges eorum: nõ reliquit euaſionem; & omnem animam conſumpſit; quemadmodum iuſſit dominus Deus Iſrael.

41 Et deleuit eos Ioſue à Rekam Geah & vſque ad Ghazam, & omnem terram Goſſen, & vſque ad Gibghon.

42 Et omnes reges hos & terram eorum ſubegit Ioſue tempore vno; quoniam dominus Deus Iſraelis iniuit bellum Iſraeli.

43 Et reuerſus eſt Ioſue & omnis Iſrael cum eo ad caſtra in Gilgal.

יא

1 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וַיִּשְׁלַח
אֶל־יוֹבָב מֶלֶךְ מָדוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ
אַכְשָׁף׃

2 * וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצָּפוֹן בָּהָר וּבָעֲרָבָה נֶגֶב
כִּנֶּרוֹת וּבַשְּׁפֵלָה וּבְנָפוֹת דּוֹר מִיָּם׃

3 * הַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרָח וּמִיָּם וְהָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי
וְהַיְבוּסִי בָּהָר וְהַחִוִּי תַּחַת חֶרְמוֹן בְּאֶרֶץ הַמִּצְפָּה׃

4 * וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם עִמָּם עַם־רָב כַּחוֹל אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וְסוּס וָרֶכֶב רַב־מְאֹד׃

5 * וַיִּוָּעֲדוּ כֹּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ יַחְדָּו
אֶל־מֵי מֵרוֹם לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל׃

6 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי
מָחָר כָּעֵת הַזֹּאת אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־כֻּלָּם חֲלָלִים לִפְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם
תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃

7 * וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ עֲלֵיהֶם
עַל־מֵי מֵרוֹם פִּתְאֹם וַיִּפְלוּ בָהֶם׃

8 * וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּם וַיִּרְדְּפוּם
עַד־צִידוֹן רַבָּה וְעַד מִשְׂרְפוֹת מַיִם וְעַד־בִּקְעַת
מִצְפֵּה מִזְרָחָה וַיַּכֻּם עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־
לָהֶם שָׂרִיד׃

9 * וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ יְהוָה אֶת־
סוּסֵיהֶם עִקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם שָׂרַף בָּאֵשׁ׃

10 * וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־חָצוֹר
וְאֶת־מַלְכָּהּ הִכָּה בֶחָרֶב כִּי־חָצוֹר לְפָנִים הִיא רֹאשׁ
כָּל־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה׃

11 * וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חָרֶב הַחֲרֵם
לְאַנּוֹתֵר כָּל־נְשָׁמָה וְאֶת־חָצוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ׃

CAP. XI.

1 QVæ cùm audiſſet Iabin rex Aſor, miſit
A ad Iobab regem Madan, & ad regem
Semeron, atque ad regem Achſaph;

2 * Ad reges quoque Aquilonis qui habitabant in montanis, & in planicie cõtra meridiem Ceneroth, in cãpeſtribus quoque & regionibus Dor iuxta mare;

3 * Chananæum quoque ab Oriente & Occidente, & Ammorræum, atque Ethęũ ac Pherezęum, & Iebuſęum in montanis, Euæum quoque qui habitabat ad radices Hermon in terra Maſpha.

4 * Egreſsiąque ſunt omnes cum turmis ſuis, populus multꝰ nimis ſicut arena quę eſt in littore maris; equi quoque & currus immenſæ multitudinis.

5 * Conueneruntque omnes reges iſti in vnum ad aquas Meron, vt pugnarẽt contra Iſrael.

6 * Dixitque Dominus ad Ioſue: Ne ti-
B meas eos: cras enim hac eadem hora ego tradam omnes iſtos vulnerandos in conſpectu Iſrael. equos eorum ſubneruabis, & currus igne combures.

7 * Venitque Ioſue & omnis exercitus eius cum eo aduerſus illos ad aquas Meron ſubitò, & irruerunt ſuper eos.

8 * Tradiditque illos Dominus in manus Iſrael. qui percuſſerunt eos, & perſecuti ſunt vſque ad Sidonem magnam & aquas Maſſerephot, campumq; Maſphæ, qui eſt ad Orientalem illius partem. itaq; percuſsit omnes, vt nullas dimitteret ex
8 eis reliquias. * Fecitq; ſicut præceperat ei Dominus. equos eorũ ſubneruauit, cur-
10 ruſque combuſsit igni. * Reuerſuſque ſtatim cepit Aſor, & regẽ eius percuſsit gladio. Aſor enim antiquitus inter omnia re-
11 gna hęc principatum tenebat. * Percuſsitque omnes animas quę ibidem morabantur. non dimiſit in ea vllas reliquias: ſed vſq; ad internitionem vniuerſa vaſtauit, ipſamque vrbem peremit incendio.

תרגום יונתן

יא

1 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע יָבִין מַלְכָּא דְחָצוֹר וּשְׁלַח לְוָת יוֹבָב מַלְכָּא דְמָדוֹן וּלְוָת מַלְכָּא דְשִׁמְרוֹן וּלְוָת מַלְכָּא דַאכְשָׁף׃

2 וּלְמַלְכַיָּא דְמִצִּיפוּנָא בְּטוּרָא וּבְמֵישְׁרָא דָּרוֹם גִּינוֹסָר וּבְשִׁפּוֹלְתָא וּבְפִילְכֵי דּוֹר מַעַרְבָּא׃

3 וּכְנַעֲנָאָה מִמַּדִּינְחָא וּמִמַּעַרְבָּא וֶאֱמוֹרָאֵי וְחִיתָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְיבוּסָאֵי בְּשִׁיפּוּלֵי חֶרְמוֹן בְּאַרְעָא מִצְפְּיָא׃

4 וּנְפַקוּ אִינּוּן וְכָל מַשְׁרְיָתְהוֹן עִמְּהוֹן עַם סַגִּיא כְּחָלָא דְעַל כֵּיף יַמָּא לְסַגִּי וְסוּסָנָן וּרְתִיכִין סַגִּיא לַחֲדָא׃

5 וְאִיזְדַּמְּנוּ כָּל מַלְכַיָּא הָאִילֵּין וְאַתוֹ וּשְׁרוֹ כַּחֲדָא עַל מֵי מֵרוֹם לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם יִשְׂרָאֵל׃

6 וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ לָא תִדְחַל מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרֵי מְחַר כְּעִדָּנָא הָדֵין אֲנָא מְסַר יַת כּוּלְהוֹן קְטִילִין קֳדָם יִשְׂרָאֵל יַת סוּסָוָתְהוֹן תְּעַקַּר וְיַת רְתִיכֵיהוֹן תּוֹקִיד בְּנוּרָא׃

7 וַאֲתָא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל עַמָּא קְרָבָא עִמֵּיהּ לְוָתְהוֹן וְאִינּוּן שָׁרָן עַל מֵי מֵרוֹם בְּתֻכֵּיף וּנְפַלוּ בְּהוֹן׃

8 וּמְסָרִינּוּן יְיָ בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל וּמְחוֹנִנּוּן וּרְדָפוּנּוּן עַד צִידוֹן רַבְּתָא וְעַד חֲרֵיצֵי מַיָּא וְעַד בִּקְעַת מַדִּינְחָא וּמְחוֹנִנּוּן עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַר לְהוֹן מְשֵׁזִיב׃

9 וַעֲבַד לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ כְּמָא דַאֲמַר לֵיהּ יְיָ יַת סוּסָוָתְהוֹן עִקַּר וְיַת רְתִיכֵיהוֹן אוֹקִיד בְּנוּרָא׃

10 וְתָב יְהוֹשֻׁעַ בְּעִדָּנָא הַהִיא וּכְבֵשׁ יַת חָצוֹר וְיַת מַלְכָּהּ נַמֵּר לְפִתְגָם דְּחַרְבָּ אֲרֵי חָצוֹר מִלְּקַדְמִין הִיא רֵישׁ כָּל מַלְכְוָתָא הָאִילֵּין׃

11 וּמְחוֹ יַת כָּל נַפְשָׁתָא דְּבָהּ לְפִתְגָם דְּחַרְבָּ גְּמִירָא לָא אַשְׁאַר כָּל נְשָׁמָה וְיַת חָצוֹר אוֹקִיד בְּנוּרָא׃

CAP. XI.

CVm autem audiſſet Jabin rex Aſor, miſit ad Iobab regem Madan, & ad regem Semeron, & ad regem Achaſaph,

* Et ad reges qui in Sidone magna, qui in montanis & in Araba è regione Ceneroth, & campeſtribus, & in Naphethdor, & in maritimos

* Chananæos ab Oriente, & in maritimos Amorræos, & Hethæos, & Pherezæos, & Jebuſæos qui in monte, & Euæos ſub Hermon in terra Maſpha.

* Et egreſſi ſunt ipſi & reges eorum cum ipſis, populus multus ſicut arena quæ in labio maris multitudine, & equi & currus multi valde.

* Et conuenerunt omnes reges iſti, & venerunt & caſtrametati ſunt in idipſum ad aquam Meron, vt pugnarent contra Iſrael.

* Et dixit Dominus ad Ioſue: Ne timeas à facie eorum; quoniam cras hora hac ego trado omnes ipſos vulneratos coram filiis Iſrael: equos eorum ſubneruabis, & currus eorũ combures igne.

* Et venit Ioſue & omnis populus bellator cum eo aduerſus illos ad aquam Meron ſubitò. & irruerunt in eos in montana.

* Et tradidit illos Dominus ſubditos Iſrael. & percutientes eos perſecuti ſunt eos vſque ad Sidonem magnam, & vſque Maſſerephoth aquas, & vſque campos Maſphe ad Orientem. & percuſſerunt eos vt non relictus eſſet ex eis ſaluus.

* Et fecit eis Joſue ſicut præceperat ei Dominus: equos eorum ſubneruauit, et currus eorum combuſſit in igne.

* Et reuerſus eſt Ioſue in tempore illo, & cepit Aſor, & regem eius occidit in gladio. fuit autem Aſor antiquitus princeps omnium regnorum horum.

* Et occidit omne ſpirans in ea in ore gladij, & deleuit omnes: & non relictum eſt in ea ſpirans. & Aſor combuſſerunt in igne.

ιά.

1 * Ὡς ὃ ἤκουσεν ἰαβὶν βασιλεὺς ἀσώρ, ἀπέστειλεν πρὸς ἰωβὰβ βασιλέα μαδών, καὶ πρὸς βασιλέα Συμερών, καὶ πρὸς βασιλέα χασάφ,

2 * καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς κατὰ βορρᾶν τοὺς ἐν τῷ ὀρεινῷ κατὰ πρόσωπον χενερέθ καὶ τὸ πεδίον καὶ εἰς ναφεθδώρ, καὶ εἰς τοὺς θαλασσίους

3 * χαναναίους ἀπ' ἀνατολῶν καὶ εἰς τοὺς θαλασσίους ἀμορραίους, καὶ τοὺς χεταίους, καὶ φερεζαίους, καὶ ἰεβουσαίους τοὺς ἐν τῷ ὄρει, καὶ τοὺς εὐαίους ὑπὸ τὸν ἑρμὼν εἰς γῆν μασηφά.

4 * καὶ ἐξῆλθον αὐτοὶ καὶ ⟨δ⟩ βασιλεῖς αὐτῶν μετ' αὐτῶν, λαὸς πολὺς ὥσπερ ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης τῷ πλήθει, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα πολλὰ σφόδρα.

5 * καὶ συνέβαλον πάντες ⟨δ⟩ βασιλεῖς οὗτοι, καὶ παρεγένοντο καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τὸ ὕδατος μερὼμ πολεμῆσαι τῷ ἰσραήλ.

6 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι αὔριον τὴν ὥραν ταύτην ἐγὼ παραδίδωμι πάντας αὐτοὺς τετρωμένους ἐνώπιον υἱῶν ἰσραήλ. τοὺς ἵππους αὐτῶν νευροκοπήσεις, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν κατακαύσεις πυρί.

7 * καὶ ἦλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς μετ' αὐτοῦ ἐπ' αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ὕδωρ μερὼμ ἐξάπινα. καὶ ἐπέπεσαν αὐτοῖς ἐν τῇ ὀρεινῇ.

8 * καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ὑποχειρίους ἰσραήλ. καὶ κόπτοντες αὐτοὺς κατεδίωκον αὐτοὺς ἕως σιδῶνος τῆς μεγάλης, καὶ ἕως μασρεφὼθ μαΐν, καὶ ἕως τῶν πεδίων μασιφὰ κατ' ἀνατολάς. καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως οὗ μὴ κατα-
9 λιφθῶσιν αὐτῶν διασεσωσμένοι. * καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς καθότι ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. τοὺς ἵππους αὐτῶν ἐνευροκόπησεν, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν ἐνέπρησεν ἐν
10 πυρί. * καὶ ἀπέστρεψεν ἰησοῦς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ κατελάβετο τὴν ἀσώρ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς ἀπέκτεινεν ἐν ῥομφαίᾳ. ἦν δὲ ἀσὼρ τὸ πρότερον ἄρχουσα πασῶν τῶν βασιλειῶν τούτων.

11 * καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἔμπνουν ἐν αὐτῇ ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἐξωλόθρευσαν πάντας, καὶ οὐκ ἐγκατελείφθη ἐν αὐτῇ ἔμπνουν. καὶ τὴν ἀσὼρ ἐνέπρησαν ἐν πυρί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XI.

ET fuit cùm audiuit Iabin rex Hhaſzor, & miſit ad Iobab regem Madon, & ad regem Simeron, & ad regem Achſaph.

2 Et ad reges qui ad Septentrionem, in monte, & in planicie meridiei Genozzar, & in depreſſione, & in regionibus Dor occidentis.

3 Et Chenaghanæum ab Oriente & ab Occidente, & Emorræum, & Hhethæum, & Pherizæum, & Iebuſæum in monte, & Hhiuæum in depreſſionibus Hhermon in terra Miſzpaia. 4 Et egreſſi ſunt ipſi & omnis exercitus eorum cum eis, populus multus ſicut arena quæ ſuper litus maris in multitudine; & equi & currus multi nimis.

5 Et parati ſunt omnes reges hi, & venerunt & caſtrametati ſunt ſimul contra aquas Meron ad ineundum prælium cum Iſrael.

6 Et dixit Dominus ad Ioſue: Ne timeas à facie eorum; nam cras in tempore hoc ego tradam omnes eos occiſos ante Iſrael: equos eorum ſubneruabis, & currus eorum incendes in igne.

7 Et iuit Ioſue & omnis populus facientium bellum cum eo ad eos; & illi poſiti contra aquas Meron in improuiſo, & ruerunt in eos.

8 Et tradidit eos Dominus in manum Iſrael, & deleuerunt eos, & perſecuti ſunt eos vſque ad Szidon magnam, & vſque ad Salinas aquarum, & vſque ad campum Miſzpaia Orientalem; & deleuerunt eos quoad non relicta eſt illis euaſio.

9 Et fecit eis Ioſue ſicut dixerat illi Deus: equos eorum ſubneruauit, & currus eorum incendit in igne.

10 Et rediit Ioſue in tempore illo, & ſubegit Hhaſzor, & regem eius confecit ad verbum gladij. nam Hhaſzor ab initio ipſa caput omnium regnorum illorum. 11 Et deleuerunt omnem animam quæ in ea, in ore gladij conſumptionis: non reliquit omnem anhelitum, & Haſzor incendit in igne.

12 * וְאֶת־כָּל־עָרֵי הַמְלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת־כָּל־
מַלְכֵיהֶם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיַּכֵּם לְפִי־חָרֶב הֶחֱרִים
אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה׃

12 * Et omnes per circuitum ciuitates.reges quoque earum cepit, percusit atque deleuit, sicut præceperat ei Moyses famulus Domini.

13 * רַק כָּל־הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־תִּלָּם לֹא־שְׂרָפָם
יִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֶת־חָצוֹר לְבַדָּהּ שָׂרַף יְהוֹשֻׁעַ׃

13 * Absque vrbibus quæ erant in collibus & in tumulis sitæ; ceteras succendit Israel: vnam tantum Asor munitissimam flamma consumpsit.

14 * וְכָל שְׁלַל הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה בָּזְזוּ לָהֶם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק אֶת־כָּל־הָאָדָם הִכּוּ לְפִי־חָרֶב עַד־
הִשְׁמְדָם אוֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ כָל־נְשָׁמָה׃

14 * Omnemque prædam istarum vrbiũ ac iumenta diuiserunt sibi filij Israel, cunctis hominibus interfectis.

15 * כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן־צִוָּה מֹשֶׁה
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

15 * Sicut præceperat Dominus Moysi seruo suo, ita præcepit Moyses Iosue; & ille vniuersa compleuit. Non præteriit de vniuersis mandatis, nec vnum quidem verbum quod iusserat Dominus Moysi.

16 * וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־
כָּל־הַנֶּגֶב וְאֵת כָּל־אֶרֶץ הַגֹּשֶׁן וְאֶת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־
הָעֲרָבָה וְאֶת־הַר יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתוֹ׃

16 * Cepit itaque Iosue omnem terram montanam, & Meridianam, terramque Gesen, & planiciem, & Occidentalem plagam, montemque Israel & campestria eius;

17 * מִן־הָהָר הֶחָלָק הָעֹלֶה שֵׂעִיר וְעַד־בַּעַל גָּד
בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן וְאֶת־כָּל־
מַלְכֵיהֶם לָכַד וַיַּכֵּם וַיְמִיתֵם׃

17 * Et partem montis quæ ascendit Seyr vsque Baalgath per planicie Libani subter montem Hermon: omnes reges eo-
D rum cepit, percussit & occidit.

18 * יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה מִלְחָמָה׃

18 * Multo tempore pugnauit Iosue contra reges istos.

19 * לֹא־הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בִּלְתִּי הַחִוִּי יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־הַכֹּל לָקְחוּ
בַּמִּלְחָמָה׃

19 * Non fuit ciuitas quæ se non traderet filiis Israel, præter Euæum qui habitabat in Gabaon. omnes enim bellando cepit.

20 * כִּי־מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לִקְרַאת
הַמִּלְחָמָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי
הֱיוֹת לָהֶם תְּחִנָּה כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

20 * Domini enim sententia fuerat, vt indurarentur corda eorum, & pugnarent contra Israel; & caderent; & non mererẽtur vllam clementiam, ac perirent; sicut præceperat Dominus Moysi.

21 * וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת־הָעֲנָקִים
מִן־הָהָר מִן־חֶבְרוֹן מִן־דְּבִר מִן־עֲנָב וּמִכֹּל הַר
יְהוּדָה וּמִכֹּל הַר יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם הֶחֱרִימָם
יְהוֹשֻׁעַ׃

21 * In tempore illo venit Iosue, & interfecit Enachim de montanis Hebron, & Dabir, & Anab, & de omni monte Iuda & Israel, vrbésque eorum deleuit.

תרגום יונתן

12 וְיָת כָּל קִירְוֵי מַלְכַיָּא הָאִילֵין וְיָת כָּל מַלְכֵיהוֹן כְּבֵשׁ יְהוֹשֻׁעַ וּמְחָנִין לְפִיתְגָם דְּחָרֶב גַּמַּר יַתְהוֹן כְּמָא דְפַקֵּיד מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ׃
13 לָחוּד כָּל קִירְוַיָּא דְקָיְמִין עַל תּוּקְפְּהוֹן לָא אוֹקְרִינוּן יִשְׂרָאֵל אֱלָהֵין יָת חָצוֹר בִּלְחוֹדָהּ אוֹקֵד בְּנוּרָא יְהוֹשֻׁעַ׃
14 וְכָל עֲדָאָה קִירְוַיָּא הָאִילֵין וּבְעִירָא בַּזּוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחוֹד יָת כָּל אֱוֹנָשָׁא מְחוֹ לְפִתְגָם דְּחָרֶב עַד דְּשֵׁיצִיאוֹ יַתְהוֹן לָא אַשְׁאַרוּ כָּל
נְשָׁמָה׃ 15 כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה עַבְדֵיהּ כֵּן פַּקֵּיד מֹשֶׁה יָת יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עֲבַד יְהוֹשֻׁעַ לָא בַטִּיל פִּתְגָמָא מִכֹּל דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
16 וְאַחְסִין יְהוֹשֻׁעַ יָת כָּל אַרְעָא הָדָא טוּרָא וְיָת כָּל אַרְעָא דְרוֹמָא וְיָת כָּל אַרַע דְּגֹשֶׁן וְיָת שַׁפֵּילְתָּא וְיָת מֵישְׁרָא וְיָת טוּרָא דְיִשְׂרָאֵל
וּשְׁפֵלְתֵּיהּ׃ 17 מִן טוּרָא פְּלִיגָא דְסָלִיק לְשֵׂעִיר וְיָת מֵישַׁר גַּד בְּבִקְעַת לִיבְנָן שִׁיפּוֹלֵי טוּרָא דְחֶרְמוֹן וְיָת כָּל מַלְכֵיהוֹן כְּבֵשׁ
וּמְחָנִין וְקַטְלִינוּן׃ 18 יוֹמִין סַגִּיאִין עֲבַד יְהוֹשֻׁעַ עִם כָּל מַלְכַיָּא הָאִילֵין קְרָבָא׃
19 לָא הֲוָת קַרְתָּא דְאִשְׁתְּלַמַת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֱלָהֵין חִיוָאֵי יָתְבֵי גִבְעוֹן יָת זַכְוָלָא נְסִיבוּ בְּקְרָבָא׃
20 אֲרֵי מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת לְתַקָּפָא יָת לִבְּהוֹן לְסַדָּרָא קְרָבָא עִם יִשְׂרָאֵל בְּדִיל לְגַמָּרוּתְהוֹן בְּדִיל דְּלָא יְהוֹן עֲלֵיהוֹן רַחֲמִין אֶלָּא בְּדִיל
לְשֵׁצָיוּתְהוֹן כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
21 וַאֲתָא יְהוֹשֻׁעַ בְּעִידָנָא הַהִיא וְשֵׁיצִי יָת גִּבָּרַיָּא מִן טוּרָא מִן חֶבְרוֹן מִן דְּבִיר מִן עֲנָב וּמִכָּל טוּר יְהוּדָה וּמִכָּל טוּרָא דְיִשְׂרָאֵל עִם
קִרְוֵיהוֹן גַּמְרִינוּן יְהוֹשֻׁעַ׃

12 * Et omnes vrbes regnorum horum, & omnes reges eorum cepit Ioſue, & occidit eos in ore gladij. & deleuit eum, quemadmodum præcepit Moyſes famulus Domini.

12 * καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν βασιλειῶν τούτων, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἔλαβεν ἰησοῦς, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν στόματι ξίφους. ⁊ ἐξωλόθρευσεν αὐτὴν ὃν τρόπον συνέταξεν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου.

13 * Sed omnes vrbes in collibus ſitas eorum non ſuccendit Iſrael. veruntamen Aſor ſolam combuſſit illam Ioſue:

13 * ἀλλὰ πάσας τὰς πόλεις τὰς κεχωματισμένας αὐτῶν οὐκ ἐνέπρησεν ἰσραήλ. πλὴν τὴν ἀσὼρ μόνην ἐνέπρησεν αὐτὴν ἰησοῦς.

14 * Et omnem prædam eius & iumenta diuiſerunt ſibi filij Iſrael. eos autem cunctos interemit in ore gladij, & perdidit illos: non reliquerunt eorum quicquam ſpirans.

14 * καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς ⁊ τὰ κτήνη ἐσκυλεύσαντο αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. αὐτοὺς δὲ πάντας ἐξωλόθρευσεν ἐν στόματι ξίφους, ⁊ ἀπώλεσεν αὐτούς· οὐ κατέλιπον αὐτῶν οὐδὲν ἔμπνουν.

15 * Sicut præceperat Dominus Moyſi ſeruo ſuo, ita præcepit Moyſes Ioſue; & ſic fecit Ioſue: non præteriit quicquam ab omnibus quæ iuſſerat ei Moyſes.

15 * ὃν τρόπον συνέταξεν κύριος τῷ μωυσῆ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὡσαύτως ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ ἰησοῦ, καὶ οὕτως ἐποίησεν ἰησοῦς, οὐ παρέβη οὐδὲν ἀπὸ πάντων ὧν συνέταξεν αὐτῷ μωυσῆς.

16 * Et cepit Ioſue omnem terram hanc montanam, & omnem terram Negeb, & omnem terram Goſen, & planitiem, & quæ eſt ad occidentem, & montem Iſrael, & campeſtria

16 * καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς τὴν πᾶσαν γῆν ταύτην τὴν ὀρεινήν, ⁊ τὴν πᾶσαν νεγέβ, ⁊ πᾶσαν τὴν γῆν γοσόμ, καὶ τὴν πεδινήν, καὶ τὴν ασὸς δυσμαῖς, καὶ τὸ ὄρος ἰσραήλ, καὶ τὰ ταπεινά

17 * Quæ ad montem, à monte Aalac, & quod aſcendit ad Seir, & vſque ad Baalgath, & planitiem Libani ſubter montem Aermon: & omnes reges eorum cepit, & occidit eos & interemit eos.

17 * τὰ ασὸς τῷ ὄρει ἀπὸ ὄρους ἀαλάκ, καὶ ὃ ασὸς ἀναβαίνει εἰς σηειρά, καὶ ἕως βααλγάδ, καὶ τὸ πεδίον τοῦ λιβάνου ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ ἀερμών. καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἔλαβεν, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς.

18 * Et diebus pluribus fecit Ioſue contra omnes reges iſtos bellum:

18 * ⁊ ἡμέρας πλείους ἐποίησεν ἰησοῦς ασὸς πάντας τοὺς βασιλεῖς τούτους τὸν πόλεμον·

19 * Et non fuit ciuitas quam non tradidit filiis Iſrael: præterquam Euæus habitans in Gabaon; omnes cepit in bello:

19 * καὶ οὐκ ἦν πόλις ἣν οὐ παρέδωκεν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. πλὴν ὁ εὐαῖος ὁ κατοικῶν ἐν γαβαών. πάντας ἔλαβεν ἐν πολέμῳ·

20 * Quoniam per Dominum factum eſt vt indurarentur corda illorum, vt occurrerent in bellum contra Iſrael, vt interficerentur, vt non daretur eis miſericordia, ſed vt perirent, ſicut dixit Dominus ad Moyſen.

20 * ὅτι διὰ κυρίου ἐγένετο καπηχύσαι τὴν καρδίαν αὐτῶν συναντᾶν εἰς πόλεμον ασὸς ἰσραήλ, ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν, ὅπως μὴ δοθῇ αὐτοῖς ἔλεος, ἀλλ' ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν, ὃν τρόπον εἶπεν κύριος ασὸς μωυσῆν.

21 * Et venit Ioſue in tempore illo, & interfecit Enachim de montana ex Hebron, & ex Dabir, & ex Anab, & de omni monte Iuda, & de omni monte Iſrael cum vrbibus eorum; & deleuit eos Ioſue.

21 * καὶ ἦλθεν ἰησοῦς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐξωλόθρευσεν τοὺς ἐναχὶμ ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐκ χεβρὼν ⁊ ἐκ δαβίρ, καὶ ἐξ ἀνώβ, καὶ ἐκ παντὸς ὄρους ἰούδα, καὶ ἐκ παντὸς ὄρους ἰσραὴλ σὺν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν. ⁊ ἐξωλόθρευσεν αὐτοὺς ἰησοῦς·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et omnes vrbes regum illorum, & omnes reges eorum ſubegit Ioſue; & deleuit eos in ore gladij: conſumpſit eos iuxta id quod iuſſit Moſes ſeruus Domini.

[13] Tantum omnes vrbes quæ ſtabant ſuper fortitudine ſua, non incendit eas Iſrael: ſed tamen Haſzor ſolummodo incendit in igne Ioſue.

[14] Et omnem prædam vrbium illarum, & iumenta diripuerunt ſibi filij Iſrael: tantum omnes homines percuſſerunt in ore gladij, quoad exterminauerunt eos: non reliquerunt omnem animam.

[15] Iuxta id quod iuſſit Dominus Moſem ſeruum ſuum, ſic iuſſit Moſes Ioſue, & ſic fecit Ioſue. non defecit verbum ex omnibus quæ iuſſit Dominus Moſem.

[16] Et poſſedit Ioſue omnem terram hanc montis, & omnem terram Auſtri, & omnem terram Goſen, & depreſſionem, & planiciem, & montem Iſraelis & depreſſionem eius:

[17] A monte diuiſionis qui aſcendit ad Seghir & planiciem Gad in campo Libani, depreſſiones montis Hermonij, & omnes reges eorum ſubegit, & deleuit eos, & occidit eos. [18] Dies multos fecit Ioſue cum omnibus regibus his bellum.

[19] Non fuit ciuitas quæ pacem faceret cum filiis Iſrael, niſi Hhiuæi habitantes Gibghon: omnes ceperunt in bello.

[20] Nam ab ante Dominum fuit ad obdurandum cor eorum ad ordinandum prælium cum Iſraele, propter conſumendos eos, vt non eſſent ſuper eos miſericordiæ, ſed enim propter diſperdendos eos, ſicut iuſſerat Dominus Moſem.

[21] Et venit Ioſue in tempore illo, & diſperdidit fortes ex monte, ex Hhebron, ex Debir, ex Ghanab, & ex omni monte Iuda, & ex omni monte Iſrael cum vrbibus eorum; deſtruxit eos Ioſue.

22 * לֹא־נוֹתַר עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה
בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד נִשְׁאָרוּ׃
23 * וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֵת־כָּל־הָאָרֶץ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל
כְּמַחְלְקֹתָם לִשְׁבָטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה׃

יב

1 * וְאֵלֶּה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיִּרְשׁוּ אֶת־אַרְצָם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ
מִנַּחַל אַרְנוֹן עַד־הַר חֶרְמוֹן וְכָל־הָעֲרָבָה מִזְרָחָה׃
2 * סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן מֹשֵׁל מֵעֲרֹעֵר
אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת נַחַל אַרְנוֹן וְתוֹךְ הַנַּחַל וַחֲצִי הַגִּלְעָד
וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃
3 * וְהָעֲרָבָה עַד־יָם כִּנֶּרוֹת מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה
יָם־הַמֶּלַח מִזְרָחָה דֶּרֶךְ בֵּית הַיְשִׁמֹת וּמִתֵּימָן תַּחַת
אַשְׁדֹּות הַפִּסְגָּה׃
4 * וּגְבוּל עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הַיּוֹשֵׁב
בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי׃
5 * וּמֹשֵׁל בְּהַר חֶרְמוֹן וּבְסַלְכָה וּבְכָל־הַבָּשָׁן עַד־
גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַחֲצִי הַגִּלְעָד גְּבוּל סִיחוֹן
מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן׃
6 * מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִכּוּם וַיִּתֵּן
מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה יְרֻשָּׁה לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט
הַמְנַשִּׁי׃
7 * וְאֵלֶּה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה מִבַּעַל גָּד בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן
וְעַד־הָהָר הֶחָלָק הָעֹלֶה שֵׂעִירָה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ
לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל יְרֻשָּׁה כְּמַחְלְקֹתָם׃
8 * בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבָעֲרָבָה וּבָאַשְׁדּוֹת
וּבַמִּדְבָּר וּבַנֶּגֶב הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי׃

22 * Non reliquit vllum de ſtirpe Enachim
in terra filiorum Iſrael, abſq; ciuitatibus
Gaza, & Geth, & Azoto, in quibus ſolùm
23 relicti ſunt. * Cepit ergo Ioſue omnem
terrã, ſicut locutus eſt Dominus ad Moy-
ſen: & tradidit eam in poſſeſsionem filiis
Iſrael ſecũdum partes & tribus ſuas. quie-
uitque terra à prœliis. CAP. XII.

1 HI ſunt reges quos percuſſerunt filij Iſ-
A rael, & poſſederunt terram eorũ trans
Iordanem ad Solis ortum, à torrente Ar-
non vſque ad montem Hermon, & omnẽ
Orientalem plagam quę reſpicit ſolitudi-
2 nem. * Seon rex Amorræorum qui habi-
tabat in Eſebon, dominatus eſt ab Aroer
quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnõ,
& mediæ partis in valle, dimidiæque Ga-
laad vſque ad torrẽtem Ieboc, qui eſt ter-
3 minus filiorum Ammon: * Et à ſolitu-
dine vſque ad mare Ceneroth contra O-
riẽtem, & vſque ad mare deſerti, quod eſt
mare ſalſiſsimum, ad Orientalem plagam
per viã quæ ducit Bethſimoth, & ab Au-
ſtrali parte quę ſubiacet Aſeroth vſq; Phaſ
4 ga, * Terminus Og regis Baſan de reliquiis
Raphaim, qui habitauit in Aſtaroth & in
5 Edrai, * Et dominatus eſt in monte Her-
B mon & in Salecha, atq; vniuerſa Baſan vſ-
que ad terminos Geſſuri, & Machati, & di
midię partis Galaad ad terminos Seõ re-
6 gis Eſebõ. * Moyſes famulus Dñi & filij Iſ-
rael ꝑcuſſerũt eos: traditiq; terrã eorum
Moyſes in poſſeſsionẽ Rubenitis & Gad-
7 ditis, & dimidię tribui Manaſſe. * Hi ſunt
reges terrę quos ꝑcuſsit Ioſue & filij Iſrael
trãs Iordanẽ ad Occidentalẽ plagã à Baal
gad in cãpo Libani, vſq; ad montẽ Libani
cuius pars aſcendit in Seyr. tradiditq; eam
C Ioſue in poſſeſsionem tribubus Iſrael, ſin-
8 gulis partes ſuas, * tam in montanis quàm
in planis atque campeſtribus. In Aſeroth
& in ſolitudine ac in Meridie, Ethæus fuit
& Ammorræus, Chananæus & Phere-
zæus, Euæus, & Iebuſæus.

תרגום יונתן

22 לָא אִשְׁתְּאַרוּ גִּבָּרַיָּא בְּאַרְעָא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחוֹד בְּעִזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד אִשְׁתְּאַרוּ׃ 23 וּנְסִיב יְהוֹשֻׁעַ יָת כָּל אַרְעָא כְּכֹל
דְּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְיָהֲבַהּ יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל בְּפַלְגוּתְהוֹן לְשִׁבְטֵיהוֹן וְאַרְעָא שְׁדוֹכַת מִלְּמֶעְבַּד קְרָבָא׃

יב

1 וְאִילֵּין מַלְכֵי אַרְעָא דְּמְחוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִירִיתוּ יָת אַרְעֲהוֹן בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא מִנַּחֲלָא
דְּאַרְנוֹן עַד טוּרָא דְחֶרְמוֹן וְכָל מֵישַׁר מַדִּינְחָא׃ 2 סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה דְיָתֵיב בְּחֶשְׁבּוֹן שַׁלִּיט מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחֲלָא
דְּאַרְנוֹן וְגוֹ נַחֲלָא וּפַלְגוּת אַרְעָא דְגִלְעָד וְעַד יוּבְקָא נַחֲלָא תְּחוֹמָא דִבְנֵי עַמּוֹן׃ 3 וּמֵישְׁרָא עַד יַם גִּינּוֹסַר מַדִּינְחָא וְעַד יַמָּא
דְּמֵישְׁרָא יַמָּא דְמִלְחָא מַדִּינְחָא אוֹרַח בֵּית יְשִׁימוֹת וּמִדְרוֹמָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מֵירָמָתָא׃ 4 וּתְחוֹם עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן מִשְׁאַר גִּבָּרַיָּא
דְיִתֵיב בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי׃ 5 וְשַׁלִּיט בְּטוּרָא דְחֶרְמוֹן וּבְסַלְכָה וּבְכָל מַתְנָן עַד תְּחוֹם גְּשׁוּרָאָה וְאַפְקִירוֹם וּפַלְגוּת אַרְעָא דְגִלְעָד
תְּחוֹם סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן׃ 6 מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מְחוֹנוֹן וַיְהָבָהּ מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ יְרוּתָא לְשִׁבְטָא דְרָאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא
דְגָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה׃ 7 וְאִילֵּין מַלְכֵי אַרְעָא דְמְחָא יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַעַרְבָּא מִבֵּישַׁר גָּד בְּבִקְעַת לְבָנֹן
וְעַד טוּרָא פְּלִיגָא דְסַלֵּיק לְשֵׂעִיר וַיְהָבָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל יְרוּתָא בְּפַלְגוּתְהוֹן׃ 8 בְּטוּרָא וּבְשַׁפְלָתָא וּבְמֵישְׁרָא וּבְמַשְׁפַּךְ
מֵירָמָתָא וּבְמַדְבְּרָא וּבְרָמְתָא חִתָּאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי חִיוָאֵי וְיבוּסָאֵי׃

* *Non relictus est ex Enachim à filiis Iſ-* 22
rael, niſi in Gaza, & in Geth, & in Azoto
relictus eſt.

* *Et cepit Ioſue omnem terram, ſicut præ-* 23
cepit Dominus Moyſi, & tradidit eos Ioſue
in poſſeſſionem Iſrael in diuiſione eorum per tri
bus eorum. & terra quieuit à præliis.

CAP. XII.

ET hi reges terræ quos occiderunt filij Iſrael, 1
& poſſederunt terram eorum trans Iorda-
nem ab ortu Solis à valle Arnon vſque ad mon-
tem Hermon, & omnem Araba ab Oriente.

* *Seon regem Amorræorum, qui habitabat* 2
in Eſebon, dominans ab Aroer quæ eſt in labio
in valle Arnon in medio vallis, & dimidium
Galaad vſque ad Jeboc torrentis, termini filio-
rum Ammon.

* *Araba vſque ad mare Ceneroth contra* 3
Orientem, & vſque ad mare Araba mare ſa-
lis ab Oriente in viam quæ ad Bethſimoth, &
de Theman quæ ſub Aſedoth Phaſga.

* *Et termini Og regis Baſan, qui relictus* 4
eſt de gigantibus, habitans in Aſtaroth & in
Edrai,

* *Dominans à monte Hermon, & à Sale-* 5
cha, & omnem Baſan vſque ad terminos Geſ-
ſuri & Machati; & dimidium Galaad vſque
ad terminos Seon regis Eſebon.

* *Moyſes famulus Domini & filij Iſrael per-* 6
cuſſerunt eos: & tradidit eam Moyſes famulus
Domini in poſſeſſionem Ruben, & Gad, & di-
midiæ tribui Manaſſe.

* *Et hi reges Amorræorum quos occidit Io-* 7
ſue & filij Iſrael trans Jordanem apud mare
Baalgad in campo Libani, & vſque ad mon-
tem Aloch aſcendentium in Seir. & tradidit
eam Joſue tribubus Iſrael in poſſeſſionem ſecun-
dum ſortem eorum

* *In monte, & in campo, & in Araba, &* 8
in Aſedoth, & in eremo, et in meridie, Ethæũ,
& Amorræum, & Chananæum, & Phere-
zæum, & Euæum, & Iebuſæum.

22 * οὐ κατελείφθη τῶν ἐνακὶμ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
ἀλλὰ πλὴν ἐν γάζῃ καὶ ἐν γὲθ, καὶ ἐν ἀοσεδὼδ κατε-
λείφθη.

23 * καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς πᾶσαν τὴν γῆν καθότι ἐνετείλα-
το κύριος τῷ μωυσῆ. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰησοῦς ἐν κλήρο-
νομίᾳ ἰσραὴλ ἐν μερισμῷ αὐτῶν κατὰ φυλὰς αὐτῶν· καὶ
ἡ γῆ κατέπαυσεν πολεμουμένη.

ιβ'.

1 * Καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οὓς ἀνεῖλον οἱ υἱοὶ ἰσ-
ραήλ, καὶ κατεκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτῶν πέραν τοῦ
ἰορδάνου ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἀπὸ φάραγγος ἀρνὼν ἕως
τοῦ ὄρους ἀερμὼν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀραβὰ ἀπὸ ἀνατο-
λῶν.

2 * τὸν σηὼν τὸν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν
ἐσεβὼν, κυριεύων ἀπὸ ἀρωὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους ἐν τῇ
φάραγγι ἀρνὼν κατὰ μέσον τῆς φάραγγος, καὶ τὸ ἥμισυ τῆ
γαλαὰδ ἕως ἰαβὸκ τοῦ χειμάρρου, ὅρια υἱῶν ἀμμών.

3 * καὶ ἡ ἀραβὰ ἕως τῆς θαλάσσης χενερὲθ κατ' ἀνα-
τολάς, καὶ ἕως τῆς θαλάσσης ἀραβὰ θαλάσσης τῶν ἁ-
λῶν ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς ὁδὸν ἰῶ κατὰ βηθσιμόθ, καὶ ἀπὸ θε-
μὰν τὴν ὑπὸ ἀσηδὼθ φασγά.

4 * καὶ ὅρια ὢγ βασιλέως βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ
τῶν γιγάντων, ὁ κατοικῶν ἐν ἀστὰρωθ καὶ ἐν ἀδραΐ,

5 * ἄρχων ἀπὸ ὄρους ἀερμὼν καὶ ἀπὸ σελχὰς καὶ πᾶ-
σαν τὴν βασὰν ἕως ὁρίων γεσουρὲ καὶ τὴν μαχατί, καὶ
τὸ ἥμισυ γαλαὰδ ἕως ὁρίων σηὼν βασιλέως ἐσεβών·

6 * μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπάταξαν
αὐτούς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου ἐν κλη-
ρονομίᾳ ῥουβὴν, καὶ γὰδ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μα-
ναασσῆ.

7 * καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων οὓς ἀπέκτεινεν ἰη-
σοῦς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου πρὸς θάλ-
λασσαν βααλγὰδ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ λιβάνου καὶ ἕως τοῦ ὄ-
ρους τοῦ ἀλὰκ ἀναβαινόντων εἰς σηείρ. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν
ἰησοῦς ταῖς φυλαῖς ἰσραὴλ κληρονομίαν κατὰ κλῆρον αὐτῶν

8 * ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐν ἀραβά, καὶ ἐν ἀ-
σηδὼθ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐν νεγέβ, τὸν χεθαῖον, καὶ τὸν
ἀμορραῖον, καὶ τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν φερεζαῖον, καὶ τὸν
εὐαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Non relicti ſunt fortes in terra filiorum Iſrael; tantum in Ghaza, in Gad, & in Aſdod relicti ſunt.

[11] Et cepit Ioſue omnem terram, iuxta omne quod locutus eſt Dominus cum Moſe; & tradidit eam Ioſue in hæreditatem Iſraeli in diuiſionibus eorum per tribus eorum: & terra quieuit à faciendo bello.

CAP. XII.

ET hi reges terræ, quos deleuerunt filij Iſrael, & hæreditauerunt terram eorum in tranſitu Iordanis ad ortum Solis, à fluuio Arnon vſque ad montem Hhermon, & omnem planiciem Orientalem. [3] Zzihhon rex Emorrhæus, qui habitabat in Hhesbon, regnans à Gharogher quæ ſuper ripam fluuij Arnon, & medium fluuium, & dimidium terræ Gilghad, & vſque ad Iobeca fluuium terminum filiorum Ghamon. [4] Et planiciem vſque ad mare Genozzar ad Orientem, & vſque ad mare planiciei, mare Salis, ad Orientem, via Bethieſſimoth: & à meridie ſubtus effuſionem ex Ramatha. [4] Et terminus Ghog regis Mathnan, de reliquiis fortium; qui habitabat in Ghaſtaroth & in Edreghi. [5] Et dominabatur in monte Hhermon, & in Zzalecha, & in omni Mathnan vſque ad terminum Geſſuræi & Aphkeros, & dimidium terræ Gilghad, terminum Zzihhon regis Hhesbon. [6] Moſes ſeruus Domini & filij Iſrael deleuerunt eos; & dedit eam Moſes ſeruus Domini poſſeſſionem tribui Reuben, & tribui Gad, & dimidiæ tribui Manaſſe.

[7] Et hi reges terræ, quos deleuit Ioſue & filij Iſrael trans Iordanem ad Occidentem, à planicie Gad in campo Libani, & vſque ad montem diuiſionis qui aſcendit ad Seghir. Et dedit eam Ioſue tribubus Iſraelis poſſeſſionem in diuiſionibus ſuis.

[8] In monte, & in depreſſione, & in planicie, & in effuſione ex Ramatha; & in deſerto, & in Auſtro Hhethæum, & Emorrhæum, & Chenaghanæum, & Pherizæum, Hhiuæum & Iebuſæum,

9 * מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶחָד מֶלֶךְ הָעַי אֲשֶׁר־מִצַּד בֵּית־אֵל אֶחָד :

9 * Rex Hiericho vnus, rex Hay qui est ex latere Bethel vnus,

10 * מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶחָד מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶחָד :

10 * Rex Hierusalem vnus, rex Hebron vnus,

11 * מֶלֶךְ יַרְמוּת אֶחָד מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶחָד :

11 * Rex Hierimoth vnus, rex Lachis vnus,

12 * מֶלֶךְ עֶגְלוֹן אֶחָד מֶלֶךְ גֶּזֶר אֶחָד :

12 * Rex Eglon vnus, rex Gazer vnus,

13 * מֶלֶךְ דְּבִר אֶחָד מֶלֶךְ גֶּדֶר אֶחָד :

13 * Rex Dabir vnus, rex Gader vnus.

14 * מֶלֶךְ חָרְמָה אֶחָד מֶלֶךְ עָרָד אֶחָד :

14 * Rex Herma vnus, rex Hereth vnus.

15 * מֶלֶךְ לִבְנָה אֶחָד מֶלֶךְ עֲדֻלָּם אֶחָד :

15 * Rex Lebna vnus, rex Adollam vnus,

16 * מֶלֶךְ מַקֵּדָה אֶחָד מֶלֶךְ בֵּית־אֵל אֶחָד :

16 * Rex Maceda vnus, rex Bethel vnus,

17 * מֶלֶךְ תַּפּוּחַ אֶחָד מֶלֶךְ חֵפֶר אֶחָד :

17 * Rex Taphua vnus, rex Opher vnus,

18 * מֶלֶךְ אֲפֵק אֶחָד מֶלֶךְ לַשָּׁרוֹן אֶחָד :

18 * Rex Aphec vnus, rex Saron vnus,

19 * מֶלֶךְ מָדוֹן אֶחָד מֶלֶךְ חָצוֹר אֶחָד :

19 * Rex Madan vnus, rex Asor vnus,

20 * מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן מְרוֹן אֶחָד מֶלֶךְ אַכְשָׁף אֶחָד :

20 * Rex Sameron vnus, rex Acsaph vnus,

21 * מֶלֶךְ תַּעְנַךְ אֶחָד מֶלֶךְ מְגִדּוֹ אֶחָד :

21 * Rex Thenac vnus, rex Mageddo vnus,

22 * מֶלֶךְ קֶדֶשׁ אֶחָד מֶלֶךְ יָקְנְעָם לַכַּרְמֶל אֶחָד :

22 * Rex Cedes vnus, rex Iachanem Carmeli vnus,

23 * מֶלֶךְ דּוֹר לְנַפַּת דּוֹר אֶחָד מֶלֶךְ גּוֹיִם לְגִלְגָּל אֶחָד :

23 * Rex Dor & prouinciæ Dor vnus, rex gentium Galgal vnus,

24 * מֶלֶךְ תִּרְצָה אֶחָד כָּל־מְלָכִים שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד :

24 * Rex Thersa vnus. Omnes reges triginta vnus.

יג

CAP. XIII.

1 * וִיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו אַתָּה זָקַנְתָּה בָּאתָ בַּיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֶרֶה הַרְבֵּה־מְאֹד לְרִשְׁתָּהּ :

1 IOsue senex prouectæque ætatis erat. & A dixit Dominus ad eum: Senuisti & longæuus es, terraque latissima derelicta est,

2 * זֹאת הָאָרֶץ הַנִּשְׁאֶרֶת כָּל־גְּלִילוֹת הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל־הַגְּשׁוּרִי :

2 * Quæ necdum sorte diuisa est; omnis videlicet Galilæa, Philistiim, & vniuersa Gessuri,

3 * מִן־הַשִּׁיחוֹר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם וְעַד גְּבוּל עֶקְרוֹן צָפוֹנָה לַכְּנַעֲנִי תֵּחָשֵׁב חֲמִשָּׁה סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הָעַזָּתִי וְהָאַשְׁדּוֹדִי הָאֶשְׁקְלֹנִי הַגִּתִּי וְהָעֶקְרֹנִי וְהָעַוִּים :

3 * A fluuio turbido qui irrigat Ægyptum, vsque ad terminos Accaron contra Aquilonem, terra Chanaan quæ in quinque regulos Philistiim diuiditur, Gazæos & Azotios, Ascalonitas, Gethæos, & Accaronitas.

4 * מִתֵּימָן כָּל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וּמְעָרָה אֲשֶׁר לַצִּידֹנִים עַד־אֲפֵקָה עַד גְּבוּל הָאֱמֹרִי :

4 * Ad meridiem verò sunt Euæi, omnis terra Chanaan, & Maara Sidoniorum vsque Apheca, & terminos Amorræi,

תרגום יונתן

9 מַלְכָּא דִירִיחוֹ חַד מַלְכָּא דְעַי דִבְסִטַר בֵּיתְאֵל חַד : 10 מַלְכָּא דִירוּשְׁלֵם חַד מַלְכָּא דְחֶבְרוֹן חַד : 11 מַלְכָּא דִירְמוּת חַד מַלְכָּא דְלָכִישׁ חַד : 12 מַלְכָּא דְעַגְלוֹן חַד מַלְכָּא דְגֶזֶר חַד : 13 מַלְכָּא דִדְבִיר חַד מַלְכָּא דְגֶדֶר חַד : 14 מַלְכָּא דְחָרְמָה חַד מַלְכָּא דַעֲרָד חַד : 15 מַלְכָּא דִלְבְנָה חַד מַלְכָּא דַעֲדֻלָּם חַד : 16 מַלְכָּא דְמַקֵּדָה חַד מַלְכָּא דְבֵיתְאֵל חַד : 17 מַלְכָּא דְתַפּוּחַ חַד מַלְכָּא דְחֵפֶר חַד : 18 מַלְכָּא דַאֲפֵק חַד מַלְכָּא דְלַשָּׁרוֹן חַד : 19 מַלְכָּא דְמָדוֹן חַד מַלְכָּא דְחָצוֹר חַד : 20 מַלְכָּא דְשִׁמְרוֹן מְרוֹן חַד מַלְכָּא דְאַכְשָׁף חַד : 21 מַלְכָּא דְתַעְנָךְ חַד מַלְכָּא דִמְגִדּוֹ חַד : 22 מַלְכָּא דְקֶדֶשׁ חַד מַלְכָּא דְיָקְנְעָם לְכַרְמֶל חַד : 23 מַלְכָּא דְדוֹר לְפִילְכֵי דוֹר חַד : מַלְכָּא דְעַמְמֵי לְגִלְגַּל חַד : 24 מַלְכָּא דְתִרְצָה חַד כָּל מַלְכַיָּא תְּלָתִין וְחַד :

יג

1 וִיהוֹשֻׁעַ סִיב עַאל בְּיוֹמִין וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ אַתְּ סִיבְתָּא עַלְתָּא בְּיוֹמַיָּא וְאַרְעָא אִשְׁתָּאֲרַת סְגִיאַת לַחֲדָא לְמֵירְתָהּ :

2 דָּא אַרְעָא דְאִשְׁתָּאֲרַת כָּל תְּחוּם פְּלִשְׁתָּאֵי וְכָל גְּשׁוּרָאֵי :

3 מִן שִׁיחוֹר דְּעַל אַפֵּי מִצְרַיִם וְעַד תְּחוּם עֶקְרוֹן צִיפּוֹנָה עַל אַרְעָא כְּנַעֲנָאֵי מִתְחַשְׁבָא חַמְשָׁא טוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי עַזָּאֵי וְאַשְׁדּוֹדָאֵי אַשְׁקְלוֹנָאֵי גִּתָּאֵי וְעֶקְרוֹנָאֵי וְעַוָּאֵי :

4 מְדָרוֹמָא כָּל אַרְעָא כְּנַעֲנָאֵי וּמְעָרְתָּא דְכָל צִידוֹנָאֵי עַד אֲפֵקָה עַד תְּחוּם אֱמוֹרָאָה :

* Regem Hiericho vnum, & regem Gai, quæ eſt prope Bethel, vnum.
* Regem Hieruſalem vnum, regẽ Hebron vnum,
* Regem Hierimoth vnum, regem Lachis vnum,
* Regem Eglon vnum, Regem Gazer vnum,
* Regem Dabir vnum, Regem Gader vnum,
* Regem Herma vnum, Regem Ared vnum,
* Regem Lebna vnum, Regem Odollam vnum,
* Regem Maceda vnum, Regem Bethel vnum,
* Regem Taphua vnum, Regem Epher vnum,
* Regem Aphec vnum, Regem Leſaron vnum,
* Regem Madan vnum, Regem Aſſor vnum,
* Regem Ameron vnum, Regem Acſaph vnum,
* Regem Thenach vnum, Regem Magedo vnum,
* Regem Cedes vnum, Regem Jachanam Carmeli vnum,
* Regem Dor Naphathdor vnum, regem gentium Galgal vnum, * Regem Therſa vnum. omnes hi reges triginta & vnus.

CAP. XIII.

ET Ioſue ſenex prouectus diebus: & dixit Dominus ad Joſue: Tu ſenuiſti prouectꝰ diebus, & terra relicta eſt multa valde in poſſeſſionem: * Et hæc terra relicta, omnes termini Philiſtijm, & vniuerſa Geſſuri, * Et Chananæus à terra inhabitata quæ è regione Ægypti, vſque ad terminos Accaron à ſiniſtris Chananæorum, computatur quinque Satrapiis Philiſtijm, Gazæo, & Azotio, & Aſcalonitæ, & Gethæo, & Accaronitæ, & Euæo: * Ex Theman & omni terra Chanaan à Gaza et Sidonij vſq; ad Aphecca, vſq; ad terminos Amorræorũ.

9 * τὸν βασιλέα ἱερειχὼ ςῦα, καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαὶ, ἥ ἐςιν πλησίον βαιθὴλ ςῦα,
10 * βασιλέα ἱερουζαλὴμ ςῦα, βαζιλέα χεβρὼν ἕνα,
11 * βασιλέα ἱερμουθ ςῦα, βασιλέα λαχὶς ςῦα,
12 * βασιλέα ἐγλὼμ ἕνα, βασιλέα ζαζὲρ ςῦα,
13 * βασιλέα δαβὶρ ςῦα, βασιλέα γαδὲρ ςῦα,
14 * βασιλέα ἑρμὰ ἕνα, βασιλέα ἀρὲδ ςῦα,
15 * βασιλέα λεβνὰ ἕνα, βασιλέα ὀδολλὰμ ςῦα,
16 * βασιλέα μακηδὰ ἕνα, βασιλέα βαιθὴλ ςῦα.
17 * βασιλέα θαπφοὺ ςῦα, βασιλέα ἐφὲρ ἕνα,
18 * βασιλέα ἀφὲκ ςῦα, βασιλέα λεσαρὼν ἕνα,
19 * βασιλέα μαδὼν ἕνα, βασιλέα ἀσωὼρ ἕνα,
20 * βασιλέα ἀμαρὼν ἕνα, βασιλέα ἀχασὰφ ἕνα,
21 * βασιλέα ἀθθωὰχ ἕνα, βασιλέα μαγεδδὼ ἕνα,
22 * βασιλέα κεδὲς ἕνα, βασιλέα ἰεκονὰμ τοῦ χερμὲλ ἕνα,
23 * βασιλέα ἀδὼρ τοῦ ναφαθδὼρ ἕνα, βασιλέα γωὶμ τῆς γελγὲλ ἕνα,
24 * βασιλέα θερσὰ ἕνα· πάντες οὗτοι ④ βασιλεῖς τελάκοντα καὶ εἷς.

ιγ.

1 * Καὶ ἰησοῦς πρεσβύτερος προβεβηκὼς τῶν ἡμερῶν. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, σὺ γεγήρακας προβεβηκὼς τῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ γῆ ὑπολέλειπται πολλὴ σφόδρα εἰς κληρονομίαν·
2 * καὶ αὕτη ἡ γῆ ἡ καταλελειμμένη πάντα ὅρια φυλιςιείμ, καὶ πᾶς ὁ γεδουεί,
3 * καὶ ὁ χωναναῖος ἀπὸ γῆς ἀοικήτου τῆς κατὰ πρόςωπον αἰγύπτου ἕως τῶν ὁρίων ἀκκαρὼν ἐξ ἀνωνύμων τῶν χωναναίων, προσλογίζεται ταῖς πέντε ςατραπαῖς τῶν φυλιςιείμ, τῷ γαζαίῳ, καὶ τῷ ἀζωτίῳ, καὶ τῷ ἀσκαλωνίτῃ, καὶ τῷ γεθθαίῳ, καὶ τῷ ἀχαρωνίτῃ, καὶ τῷ ἀναίῳ.
4 * ἐν θεμὰν καὶ πάσῃ τῇ γῇ χαναὰν ἀπὸ γάζης, καὶ ④ σιδόνιοι ἕως ἀφεκκὰ ἕως τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Rex Iericho vnus, rex Ghay quæ in latere Bethel, vnus,
10 Rex Ieruſalem vnus, rex Hhebron vnus,
11 Rex Iermuth vnus, rex Lachis vnus,
12 Rex Gheglon vnus, rex Gezer vnus,
13 Rex Debir vnus, rex Gheder vnus,
14 Rex Harma vnus, rex Gharad vnus,
15 Rex Libna vnus, rex Ghadulam vnus,
16 Rex Makeda vnus, rex Bethel vnus,
17 Rex Thapuahh vnus, rex Hhepher vnus,
18 Rex Apheq vnus, rex Laſſaron vnus.
19 Rex Madon vnus, rex Hhaſzor vnus,
20 Rex Simeron Meron vnus, rex Achſaph vnus,
21 Rex Thaganach vnus, rex Migdo vnus,
22 Rex Kedes vnus, rex Ioknegham ad Carmelum, vnus:
23 Rex Dor ad regiones Dor vnus, rex populorum ad Gilgal vnus:
24 Rex Thirſza vnus. Omnes reges triginta & vnus.

CAP. XIII.

ET Ioſue ſenex, intrans in dies; & dixit Dominus illi: Tu ſenuiſti, intraſti in dies; & terra relicta eſt multa valdè ad poſſidendum eam.
2 Hæc terra quæ relicta eſt, omnis terminus Philiſtinorum, & omnium Geſſuræorum,
3 A Sihhor qui ſuper faciem Ægypti, & vſque ad terminum Ghekron ad Septentrionem ſuper terram Chenaghanæorum cenſa eſt, quinque tyranni Philiſtæorum, Ghazæi, Aſdodæi, & Aſcalonæi, Gethæi, & Ghekronæi, & Ghauai.
4 Ab Auſtro omnis terra Chenaghanæorum, & ſpelunca omnium Sidoniorum vſque Apheca, vſque ad terminum Emorrhæi.

5 וְהָאָרֶץ הַגִּבְלִי וְכָל־הַלְּבָנוֹן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ מִבַּעַל
גָּד תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת׃
6 כָּל־יֹשְׁבֵי הָהָר מִן־הַלְּבָנוֹן עַד־מִשְׂרְפוֹת מַיִם
כָּל־צִידֹנִים אָנֹכִי אוֹרִישָׁם מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק
הַפִּלָּהָ לְיִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ׃
7 וְעַתָּה חַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת בְּנַחֲלָה לְתִשְׁעַת
הַשְּׁבָטִים וַחֲצִי הַשֵּׁבֶט הַמְנַשֶּׁה׃
8 עִמּוֹ הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי לָקְחוּ נַחֲלָתָם אֲשֶׁר נָתַן
לָהֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה כַּאֲשֶׁר נָתַן לָהֶם
מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה׃
9 מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנוֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־הַמִּישֹׁר מֵידְבָא עַד־דִּיבוֹן׃
10 וְכֹל עָרֵי סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן
עַד־גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃
11 וְהַגִּלְעָד וּגְבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וְכֹל הַר חֶרְמוֹן
12 וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה׃ כָּל־מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן
אֲשֶׁר־מָלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי הוּא נִשְׁאַר
מִיֶּתֶר הָרְפָאִים וַיַּכֵּם מֹשֶׁה וַיִּרָשֵׁם׃
13 וְלֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַגְּשׁוּרִי וְאֶת־
הַמַּעֲכָתִי וַיֵּשֶׁב גְּשׁוּר וּמַעֲכָת בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃
14 רַק לְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא נָתַן נַחֲלָה אִשֵּׁי יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ׃
15 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה בְנֵי־רְאוּבֵן לְמִשְׁפְּחוֹתָם׃
16 וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת נַחַל־
אַרְנוֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־הַמִּישֹׁר עַל־
מֵידְבָא׃
18 חֶשְׁבּוֹן וְכָל־עָרֶיהָ אֲשֶׁר בַּמִּישׁוֹר דִּיבוֹן וּבָמוֹת
בַּעַל וּבֵית בַּעַל מְעוֹן׃
18 וְיַהְצָה וּקְדֵמוֹת וּמֵיפָעַת׃

5 * Eiusqúe cõfinia: Libani quoq, regio contra Orientem à Baalgad sub monte Hermon, donec ingrediaris Emath.
6 *Omnium qui habitabant in monte à Libano vsque ad aquas Masserephot; vniuersíque Sidonij. Ego sum qui delebo eos
B à facie filiorum Israel. Veniat ergo in partem hęreditatis Israel, sicut præcepi tibi.
7 * Et nunc diuide terrã in possessionẽ nouem tribubus, & dimidiæ tribui Manasse:
8 * Cum qua Ruben & Gad possederunt terram quam tradidit eis Moyses famulus Domini trans fluenta Iordanis ad Orientalem plagam,
9 *Ab Aroer quæ sita est in ripa torrentis Arnon & in vallis medio, vniuersáque cãpestria Medaba, vsque Dibon;
10 * Et cũctas ciuitates Seon regis Amorræi, qui regnauit in Esebon vsque ad terminos filiorum Ammon,
11 * Et Galaad ac terminum Gessuri & Machati, & omnem montem Hermon, & vniuersam Basan vsque ad Salecha:
12 * Omne regnum Og in Basan qui regnauit in Astaroth & Edrai: ipse fuit de reliquis Raphaim; percussitque eos Moyses atque deleuit.
13 * Noluerunt́que disperdere filij Israel Gessuri & Machati, & habitauerunt in medio Israel vsque in præsentem diem.
14 * Tribui autem Leui non dedit possessionem, sed sacrificia & victimæ Domini Dei Israel, ipsa est eius hæreditas, sicut locutus est illi.
15 *Dedit ergo Moyses possessionem tribui C filiorum Ruben iuxta cognationes suas.
16 * Fuitqúe terminus eorum ab Aroer, quæ sita est in ripa torrentis Arnon, & in valle eiusdem torrentis media vniuersam planitiem quæ ducit Medaba;
17 * Et Esebõ, cunctosqúe viculos earum qui sunt in campestribus, Dibon quoque & Bamothbaal, & oppidum Baalmaon,
18 * Et Iessa, & Cedimoth, & Mephet,

תרגום יונתן

5 וְאַרַע גִּבְלָאֵי וְכָל לְבָנֹן מַדְנַח שִׁמְשָׁא מִמֵּישַׁר גָּד שִׁיפּוֹלֵי טוּרָא דְּחֶרְמוֹן עַד מַעֲלָנָא דַּחֲמָת׃
לְבָנֹן עַד חָרְצֵי מַיָּא כָּל צִידוֹנָאֵי בְּמֵימְרִי אֲתָרְכִינוּן מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחוֹד פְּלִיגְהָא לְיִשְׂרָאֵל בְּאַחֲסָנָא כְּמָא דְפַקֵּידְתָּךְ׃
7 וּכְעַן פְּלִיג יָת אַרְעָא הָדָא בְּאַחֲסָנָא לְתִשְׁעַת שִׁבְטִין וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה׃ 8 וְעִימֵיהּ שִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן וּשְׁבָטָא גָּד
קַבִּלוּ אַחֲסָנַתְהוֹן דִּיהַב לְהוֹן מֹשֶׁה בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא כְּמָא דִיהַב לְהוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ׃
9 מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחֲלָא דְאַרְנוֹן וְקִרְתָּא דִּי בְגוֹ נַחֲלָא וְכָל מֵישַׁר מֵידְבָא עַד דִּיבוֹן׃ 10 וְכָל קִירְוֵי סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה דְּמָלַךְ
בְּחֶשְׁבּוֹן עַד תְּחוּם בְּנֵי עַמּוֹן׃ 11 וְאַרַע גִּלְעָד וְתְחוּם גְּשׁוּרָאָה וַאֲפֵקִירוֹס וְכָל טוּרָא דְּחֶרְמוֹן וְכָל מַתְנַן עַד סַלְכָּ׃
12 כָּל מַלְכוּת עוֹג בְּמַתְנַן דְּמָלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי הוּא אִישְׁתְּאַר גִּבָּרַיָּא וּמְחַנוּן מֹשֶׁה וְתָרְכִינוּן׃
13 וְלָא תָרִיכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת גְּשׁוּרָאָה וְיָת אֲפֵקִירוֹס וִיהֵיב גְּשׁוּרָאָה וַאֲפֵקִירוֹס בְּגוֹ יִשְׂרָאֵל עַד יוֹמָא הָדֵין׃
14 לְחוֹד לְשִׁבְטָא דְלֵוִי לָא יְהַב אַחֲסָנָא קׇרְבָּנַיָּא דַיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אִינוּן אַחֲסָנְתֵּיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל לֵיהּ׃ 15 וְיָהַב מֹשֶׁה
לְשִׁבְטָא דִבְנֵי רְאוּבֵן לְזַרְעֲיָתְהוֹן׃ 16 וַהֲוָה לְהוֹן תְּחוּמָא מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחֲלָא דְאַרְנוֹן וְקִרְתָּא דִי בְגוֹ נַחֲלָא וְכָל מֵישְׁרָא
עַד מֵידְבָא׃ 17 חֶשְׁבּוֹן וְכָל קִירְוָתָא דִי בְּמֵישְׁרָא דִיבוֹן וּבָמוֹת בַּעַל וּבֵית בַּעַל מְעוֹן׃
18 וְיַהְצָה וּקְדֶמוֹת וּמֵיפָעַת׃

* *Et omnem terram Gabæ Philistiim iuxta* 5
omnem Libanum ab oriente Solis ab Baalgad
sub monte Hermon vsque ad introitum E-
math.

* *Omnis habitans montana à Libano vſ-* 6
que ad Masserephothaquam. Vniuersos Sido-
nios ego euertam eos à facie filiorum Israel. sed
trade eam Israel in sorte, sicut præcepi tibi.

* *Et nunc diuide terram hanc in possessio-* 7
nem nouem tribubus, & dimidiæ tribui Ma-
nasse;

* *Qui cum eo Ruben & Gad acceperunt* 8
possessionem eorum, quam tradidit eis Moyses
trans Iordanem, ad ortum Solis dedit eis Moy-
ses famulus Domini,

* *Ab Aroer quæ est in labio torrentis Arnon,* 9
& vrbem quæ in medio vallis, & omnem
Mesor à Medaba vsque ad Dibon;

* *Et cunctas ciuitates Seon regis Amorræo-* 10
rum, qui regnauit in Esebon vsque ad terminos
filiorum Ammon.

* *Et Galaad, & terminos Gessuri, & Ma-* 11
chati, omnem montem Hermon, & vniuersam
Basan vsque ad Selcha:

* *Omne regnum Og in Basan, qui regnauit* 12
in Astaroth & in Edrai. ipse relictus est de re-
liquiis Gigantum; & percussit eum Moyses, et
deleuit eum.

* *Et non deleuerant filij Israel Gessuri &* 13
Machati: & habitabat rex Gessuri & Ma-
chati inter filios Israel vsque ad diem hanc.

* *Veruntamen tribui Leui non dedit pos-* 14
sessionem: dominus Deus Israel hic possessio eo-
rum, sicut dixit eis Dominus.

* *Et dedit Moyses tribui filiorum Ruben* 15
per populos eorum.

* *Et fuerunt eorum termini ab Aroer, quæ* 16
est contra faciem vallis Arnon, & ciuitas
quæ in valle; & vniuersam Misor & Me-
daba,

* *Vsque ad Esebon, & cunctas vrbes eo-* 17
rum existentes in Misor, & Dibon, et Bamoth
Baal, & domus Baalmeon,

* *Et Iessa, & Cedimoth, & Mephet,* 18

5 * Ⓒ πᾶσαν τὴν γῆν γαβαὶ φυλιστιὶμ καὶ πᾶν τὸν λί-
βανον ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἀπὸ βαελγὰδ ὑπὸ τὸ ὄρ Ⓒ
ἀερμὼν ἕως τῆς εἰσόδου ἐμάθ·

6 * πᾶς ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινὴν ἀπὸ Ⓕ λιβάνου ἕως μασε-
ρεφὼθ μαΐμ. πάντας τοὺς σιδονίους ἐγὼ ἐξολοθρεύσω αὐ-
τοὺς ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ· ἀλλὰ διάδος αὐτὴν τῷ
ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην σοι.

7 * καὶ νῦν μέρισον τὴν γῆν ταύτην ἐν κληρονομίᾳ ταῖς ἐν-
νέα φυλαῖς, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ,

8 * τοῖς μετ' αὐτοῦ τῷ ρουβὴν καὶ τῷ γαδὶ ἐλάβοσαν κλη
ρονομίαν αὐτῶν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς ἐν τῷ πέραν
Ⓕ ἰορδάνου, καὶ ἀνατολὰς ἡλίου ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς
ὁ παῖς κυρίου,

9 * ἀπὸ ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνών,
καὶ τὴν πόλιν τὴν ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος Ⓒ καὶ πᾶσαν
τὴν μισωρ ἀπὸ μεδαβὰ ἕως διβών·

10 * καὶ πάσας τὰς πόλεις σηὼν βασιλέως ἀμορραίων, ὃς
ἐβασίλευσεν ἐν ἐσεβὼν ἕως τῶν ὁρίων υἱῶν ἀμμών.

11 * Ⓒ τὴν γαλααδίτιν Ⓒ τὰ ὅρια γεσουρὶ καὶ Ⓕ μαχατὶ
παῦ ὄρος ἀερμών, Ⓒ πᾶσαν τὴν βασανίτιν ἕως ζελχά.

12 * πᾶσαν τὴν βασιλείαν ὢγ ἐν τῇ βασανίτιδι, ὃς ἐβα
σίλευσεν ἐν ἀσαρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐ· οὗτος κατελείφθη ἀπὸ
τοῦ λείμματος Ⓒ τῶν γιγάντων, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν μωυ-
σῆς, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτόν.

13 * καὶ οὐκ ἐξωλόθρευσαν Ⓕ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν γεσουρὶ,
καὶ τὸν μαχατί· καὶ κατῴκει βασιλεὺς γεσουρὶ καὶ μα-
χαθὶ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

14 * πλὴν τῇ φυλῇ λευὶ οὐκ ἔδωκεν κληρονομίαν, κύ-
ριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ οὗτος κληρονομία αὐτῶν, καθὰ εἶπεν
αὐτοῖς κύριος.

15 * καὶ ἔδωκεν μωυσῆς τῇ φυλῇ υἱῶν ρουβὴν κατὰ δήμους
αὐτῶν.

16 * Ⓒ ἐγένετο αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ ἀροὴρ ἥ ἐστιν κατὰ πρό-
σωπον φάραγγος Ⓒ ἀρνών, καὶ ἡ πόλις ἡ ἐν τῇ φάραγγι. Ⓒ
πᾶσαν τὴν μισωρ καὶ μεδαβά

17 * ἕως σεβών, Ⓒ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς οὔσας ἐν τῇ
μισωρ, Ⓒ δεβών, Ⓒ βαμωθ βαάλ, Ⓒ οἴκους βεελμών,

18 * καὶ ἰασαύ, καὶ καδιμωθ καὶ μαφάθ,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Terra Gebalæorum, & omnis Libanus ad ortum Solis à planitie Gad, depressiones montis Hhermon vsque ad introitum Hhamath.

[6] Et omnes habitatores montis à Libano vsque ad Salinas aquarum, omnes Sidonios in verbo meo exterminabo ab-ante filios Israel. tantum partire eam Israeli in possessionem, sicut iussi te.

[7] Et nunc diuide terram hanc in possessionem nouem tribubus, & dimidiæ tribui Manasse. [8] Et cum ea tribus Reuben, & tribus Gad acceperunt possessionem suam quam dedit illis Moses trans Iordanem ad Orientem, sicut dedit illis Moses seruus Domini.

[9] A Gharogher quæ super ripam fluuij Arnon, & Kartha quæ intra fluuium; & omnem planiciem Medba vsque ad Dibon.

[10] Et omnes vrbes Zzihhon regis Emorræi qui regnauit in Hhesbon, vsque ad terminum filiorum Ghamon.

[11] Et terram Gilghad, & terminum Gessuræi, & Aphkerozz, & omnem montem Hhermon, & omnem Mathnan vsque ad Zzelach.

[12] Omne regnum Ghog in Mathnan, qui regnauit in Ghastharoth, & in Edreghi; ipse relictus fuerat de reliquiis fortium: & percussit eum Moses, & extirpauit eum. [13] Et non extirparunt filij Israel Gessuræum, neque Aphkerozz; & habitauit Gessuræus & Aphkerozz in medio Israel vsque ad diem hanc.

[14] Tantum tribui Leui non dedit possessionem: oblationes domini Dei Israel ipsæ possessio eius, sicut locutus est ei.

[15] Et dedit Moses tribui filiorum Reuben per prosapias suas.

[16] Et fuit illis terminus à Gharogher quæ super ripã fluminis Arnon, & vrbẽ quæ in medio fluminis, & omnẽ planiciẽ vsq; ad Mebda.

[17] Hhesbon & omnes vrbes eius quæ in planicie, Dibon, & Bamoth Baghal, & Bethbaghal Meghon.

[18] Et Iahhsza & Kedemoth, & Mephaghath.

19 * וְקִרְיָתַיִם וְשִׂבְמָה וְצֶרֶת הַשַּׁחַר בְּהַר הָעֵמֶק׃
20 * וּבֵית פְּעוֹר וְאַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה וּבֵית הַיְשִׁמוֹת׃
21 * וְכֹל עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל־מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה
אֹתוֹ וְאֶת־נְשִׂיאֵי מִדְיָן אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־
צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע נְסִיכֵי סִיחוֹן יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ׃
22 * וְאֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב אֶל־חַלְלֵיהֶם׃
23 * וַיְהִי גְּבוּל בְּנֵי רְאוּבֵן הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל זֹאת נַחֲלַת
בְּנֵי־רְאוּבֵן לְמִשְׁפְּחוֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן׃
24 * וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה גָּד לִבְנֵי גָד לְמִשְׁפְּחוֹתָם׃
25 * וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל יַעְזֵר וְכָל־עָרֵי הַגִּלְעָד וַחֲצִי
אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן עַד־עֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי רַבָּה׃
26 * וּמֵחֶשְׁבּוֹן עַד רָמַת הַמִּצְפֶּה וּבְטֹנִים וּמַחֲנַיִם
עַד־גְּבוּל לִדְבִר׃
27 * וּבָעֵמֶק בֵּית הָרָם וּבֵית נִמְרָה וְסֻכּוֹת וְצָפוֹן יֶתֶר
מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַיַּרְדֵּן וּגְבֻל עַד־קְצֵה
יָם־כִּנֶּרֶת עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃
28 * זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים
וְחַצְרֵיהֶם׃
29 * וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְהִי לַחֲצִי
מַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
30 * וַיְהִי גְבוּלָם מִמַּחֲנַיִם כָּל־הַבָּשָׁן כָּל־
מַמְלְכוּת עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְכָל־חַוֹּת יָאִיר אֲשֶׁר
בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים עִיר׃
31 * וַחֲצִי הַגִּלְעָד וְעַשְׁתָּרוֹת וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלְכוּת
עוֹג בַּבָּשָׁן לִבְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לַחֲצִי בְנֵי־מָכִיר
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃

19 * Et Cariathaim, & Sabama, & Sarathaſar, in monte conuallis:
20 * Bethphogor, & Aſeroth, Phaſga, & Bethaiſimoth.
21 * Omnes vrbes campeſtres, vniuerſaque regna Seon regis Amorrei qui regnauit in Eſebon, quem percuſsit Moyſes cũ principibus Madian, Euæum, & Recen, & Sur, & Vr, & Rebec duces Seon habitatores terræ.
22 *Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filij Iſrael gladio cum cæteris interfectis:
23 * Factuſque eſt terminus filiorum Ruben Iordanis fluuius. Hæc eſt poſſeſsio Rubenitarum per cognationes ſuas vrbium & viculorum.
24 * Deditque Moyſes tribui Gad & filiis eius per cognationes ſuas poſſeſsionem:
25 * Cuius hæc diuiſio eſt: Terminus Iazer, & omnes ciuitates Galaad, & dimidiam partem terræ filiorum Ammon vſque ad Aroer quæ eſt contra Rabba:
26 * Et ab Eſebon vſque Ramoth, Maſphe & Bethanim, & à Maanaim vſque ad terminos Dabir.
27 * In valle quoque Betharam, & Bethnemra, Soccoth, & Saphon, reliquam partem regni Seon regis Eſebō, huius quoq; finis Iordanis eſt, vſque ad extremam partem maris Cenereth trans Iordanem ad Orientalem plagam.
28 * Hęc eſt poſſeſsio filiorũ Gad per familias ſuas, & ciuitates & villæ earum.
29 *Dedit & dimidię tribui Manaſſe filiiſq; eius iuxta cognationes ſuas poſſeſsionẽ,
30 cuius hoc principium eſt. * A Manaim vniuerſam Baſan, & cuncta regna Og regis Baſan, omneſque vicos Iahir qui ſunt
31 in Baſan, ſexaginta oppida. *Et dimidiam partem Galaad, & Aſtaroth, & Edrai vrbes regni Og in Baſan filiis Machir filij Manaſſe, dimidiæ parti filiorum Machir iuxta cognationes ſuas.

תרגום יונתן

19 וְקִרְיָתַיִם וְשִׂבְמָה וְצֶרֶת שַׁחַר בְּטוּרָא דְעֵמֶק׃ 20 וּבֵית פְּעוֹר וּמַשְׁפַּךְ רָמָתָא וּבֵית יְשִׁימוֹת׃ 21 וְכָל קִרְוֵי
מֵישְׁרָא וְכָל מַלְכוּת סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה דְמָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן דְמְחָא מֹשֶׁה יָהִיהּ וְיָת רַבְרְבֵי מִדְיָן יָת אֱוִי וְיָת רֶקֶם וְיָת צוּר וְיָת חוּר וְיָת רֶבַע
רַבְרְבֵי סִיחוֹן יָתְבֵי אַרְעָא׃ 22 וְיָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר קָסוֹמָא קְטָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחַרְבָּא עַל קְטִילֵיהוֹן׃ 23 וַהֲוָה
תְּחוּם בְּנֵי רְאוּבֵן יַרְדְּנָא וּתְחוּמָא דָא אִתְחְסָנַת בְּנֵי רְאוּבֵן לְזַרְעִיָּתְהוֹן קִרְוֵי יִשְׂרָאֵל וּפַצְחֵיהֶן׃ 24 וְיָהַב מֹשֶׁה לְשִׁבְטָא דְגָד
לִבְנֵי גָד לְזַרְעִיָּתְהוֹן׃ 25 וַהֲוָה לְהוֹן תְּחוּמָא יַעְזֵר וְכָל קִירְוֵי גִלְעָד וּפַלְגוּת אַרַע בְּנֵי עַמּוֹן עַד עֲרוֹעֵר דְעַל אַפֵּי רַבָּה׃
26 וּמֵחֶשְׁבּוֹן עַד רָמַת הַמִּצְפֶּה וּבְטוֹנִים וּמַחֲנַיִם עַד תְּחוּם לִדְבִיר׃
27 וּבְמֵישְׁרָא בֵּית הָרָם וּבֵית נִמְרָה וְסוּכּוֹת וְצִיפוֹנָא שְׁאַר מַלְכָוָת סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן יַרְדְּנָא וּתְחוּם עַד סוֹף יַמָּא דְגִינוֹסַר עֵבְרָא
דְיַרְדְּנָא מַדִּינְחָא׃
28 דָּא אַחְסָנַת בְּנֵי גָד לְזַרְעִיָּתְהוֹן קִירְוַיָּא וּפַצְחֵיהֶן׃
29 וְיָהַב מֹשֶׁה לְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה וַהֲוָת לְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה לְזַרְעִיָּתְהוֹן׃
30 וַהֲוָה תְּחוּמְהוֹן מִמַּחֲנַיִם וְכָל מַתְנָן כָּל מַלְכָוָת עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן וְכָל כַּפְרֵנִי יָאִיר דְּבְמַתְנָן שִׁתִּין קִירְוִין׃
31 וּפַלְגוּת אַרַע דְּגִלְעָד וְעַשְׁתָּרוֹת וְאֶדְרָעִי קִירְוֵי מַלְכוּת עוֹג בְּמַתְנָן לִבְנֵי מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְפַלְגוּת בְּנֵי מָכִיר לְזַרְעִיָּתְהוֹן׃

* *Et Cariathaim, et Sabama & Sarath, &* 19
Aſar in monte Emach.

* *Et Bethphogor, & Aſedoth, Phaſga &* 20
Bethaiſimoth,

* *Et omnes vrbes Miſor & vniuerſum re-* 21
gnum Seon regis Amorræorum, qui regnauit in Eſebon, quem percuſſit Moyſes ipſum, & principes Madian, & Euæum & Recen, & Sur, & Ur, & Rebec, duces Seon habitantes terram.

* *Et Balaam filium Beor ariolum occide-* 22
runt filij Iſrael in gladio in fuga.

* *Fuerunt autem termini filiorum Ruben* 23
Iordanis terminus. hæc poſſeſſio filiorum Ruben per populos eorum vrbes & ſuburbana eorum.

* *Dedit autem Moyſes filijs Gad per popu-* 24
los eorum.

* *Et fuerunt eorum termini Jaſir omnis ci-* 25
uitas Galaad, & dimidia pars terræ filiorum Ammon vſque ad Aroer, quæ eſt contra Rabba.

* *Et ab Eſebon vſque ad Ramoth, contra* 26
Maſpha Bethanim & Maanaim vſque ad terminos Dabir.

* *Et Enemec, Betharam, & Bethnamra, &* 27
Sochoth, & Saphon, & reliquum regnum Seon regis Eſebon; Jordanis diſterminabit vſque ad partem maris Ceneroth trans Jordanem ab Oriente.

* *Hæc poſſeſſio filiorum Gad per populos eo-* 28
rum, & per vrbes eorum, & ſuburbana eorum.

* *Et dedit Moyſes dimidiæ tribui Manaſſe,* 29
& fuit dimidiæ parti tribus filiorum Manaſſe per populos eorum.

* *Et fuerunt termini eorum à Maanaim* 30
& omne regnum Baſan, & omne regnum Og regis Baſan, & omnes vicos Jahir, qui ſunt in terra Baſan, ſexaginta oppida.

* *Et dimidia pars Galaad, & in Aſtaroth,* 31
& in Edrai vrbes regni Og in Baſan: filiis Machir filij Manaſſe, & dimidiæ parti filiorum Machir filij Manaſſe per populos eorum.

19 * καὶ καριαθαΐμ, καὶ σεβαμά, καὶ σάρθ, καὶ σιὼρ ἐν τῷ ὄρει αἰμάκ.

20 * καὶ βαθφογὼρ, καὶ ἀσιδὼθ φασγὰ, καὶ βηθσιμούθ·

21 * καὶ πάσας τὰς πόλεις Μιδὺρ & πᾶσαν τὴν βασιλείαν Σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορραίων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἐσεβών, ὃν ἐπάταξεν μωυσῆς αὐτὸν & τοὺς ἡγουμένους μαδιάμ, καὶ τὸν Οὐεὶ, καὶ τὸν ῥοκόμ, καὶ τὸν σὺρ, καὶ τὸν οὺρ, καὶ τὸν ῥοβά, ἄρχοντας Σηὼν τοῦ κατοικοῦντας τὴν γῆν.

22 * καὶ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ τὸν μάντιν ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῇ τρωπῇ.

23 * ἐγένετο δὲ τὰ ὅρια υἱῶν ῥουβὴν ὁ ἰορδάνης ὅριον. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν ῥουβὴν κατὰ δήμους αὐτῶν αἱ πόλεις καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν.

24 * ἔδωκεν δὲ μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γαὰδ κατὰ δήμους αὐτῶν.

25 * καὶ ἐγένετο αὐτῶν τὰ ὅρια ἰαζὶρ πᾶσα πόλις γαλαὰδ καὶ ἥμισυ γῆς υἱῶν ἀμμὼν ἕως ἀροήρ, ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον ῥαββά.

26 * καὶ ἀπὸ ἐσεβὼν ἕως ῥαμέθ, κατὰ τὴν μασφὰ βοταναὶμ & μααναΐμ ἕως τῶν ὁρίων δεβίρ.

27 * καὶ ἐννεμὲκ, βηθαραμά, καὶ βηθαναμρὰ, καὶ σιχὼθ, καὶ σαφὼν, καὶ τὴν λοιπὴν βασιλείαν Σηὼν βασιλέως ἐσεβών· ὁ ἰορδάνης ὁρεῖ ἕως μέρους τῆς θαλάσσης χενερὼθ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπ' ἀνατολῶν.

28 * αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν γαὰδ κατὰ δήμους αὐτῶν καὶ κατὰ πόλεις αὐτῶν, καὶ ἐπαύλεις αὐτῶν.

29 * καὶ ἔδωκεν μωυσῆς τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ, καὶ ἐγένηθη τοῖς ἡμίσεσι φυλῆς υἱῶν μανασσῆ κατὰ δήμους αὐτῶν.

30 * καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ μααναΐμ, & πᾶσα βασιλεία βασὰν καὶ πᾶσα βασιλεία Ὤγ βασιλέως βασὰν καὶ πάσας τὰς κώμας ἰαΐρ, αἵ εἰσιν ἐν γῇ βασανίτιδι, ἑξήκοντα πόλεις.

31 * καὶ τὸ ἥμισυ τῆς γαλαάδ· καὶ ἐν ἀσαρὼθ, καὶ ἐν ἐδραΐ πόλεις βασιλείας Ὤγ ἐν βασανίτιδι· τοῖς υἱοῖς μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ, καὶ τοῖς ἡμίσεσιν υἱῶν μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ κατὰ δήμους αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Et Kiriathaim, & Sibma, & Szereth Sahhar in monte vallis. [20] Et Bethpegor, & effluxionem Ramatha, & Beth Ieſſimoth.
[21] Et omnes vrbes planitiei, & omne regnũ Zzihhon regis Emorrhæi, qui regnauit in Hhesbon: quod deleuit Moyſes eũ, & principes Midian & Euæum, & Rekem, & Szur, & Hhur, & Rebagh principes Zzihhon habitatores terræ.
[22] Et Bilgham filium Beghor ariolum occiderunt filij Iſrael in gladio ſuper occiſos eorum. [23] Et fuit terminus filiorum Reuben Iordanis, & terminus eius: hæc hæreditas filiorum Reuben ſecundum proſapias ſuas, vrbes Iſrael, & villæ earum.
[24] Deditque Moyſes tribui Gad, filiis Gad & proſapiis eorum.
[25] Et fuit eis terminus Iaghzer & omnes vrbes Gilghad, & dimidium terræ filiorum Ghamon; vſque ad Gharogher, quæ ſuper faciem Raba. [26] Et ab Hhesbon vſque ad Ramath Miſzpeh & Beruním: & à Mahanaim vſque ad terminum Debir. [27] Et in planitie Bethharem, & Bethnimrah, & Zzuchoth, & ad Septentrionem reliquum regni Zzihhon regis Hhesbon Iordanis, & terminus eius; vſque ad finem maris Ginozzar vltra Iordanem ad Orientem. [28] Hæc poſſeſſio filiorum Gad per proſapias ſuas, vrbes & oppida earum.
[29] Et dedit Moyſes dimidiæ tribui Manaſſe: & fuit dimidiæ tribui filiorum Manaſſe, per proſapias ſuas.
[30] Et fuit terminus eorum à Mahanaim, & omnis Mathnan omne regnum Ghog regis Mathnan, & omnes vici Iair, qui in Mathnan, ſexaginta vrbes. [31] Et dimidium terræ Gilghad, & Ghaſtharoth, & Edreghi vrbes regni Ghog in Mathnan; filiis Machir filij Manaſſe, medietati filiorum Machir per proſapias eorum.

32 * אֵלֶּה אֲשֶׁר־נָחַל מֹשֶׁה בְּעַרְבוֹת מוֹאָב
33 מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה׃ * וּלְשֵׁבֶט הַלֵּוִי
לֹא־נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא
נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם׃

יד

1 * וְאֵלֶּה אֲשֶׁר־נָחֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר נְחָלוּ אוֹתָם אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
2 * בְּגוֹרָל נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד
מֹשֶׁה לְתִשְׁעַת הַמַּטּוֹת וְחֲצִי הַמַּטֶּה׃
3 * כִּי־נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלַת שְׁנֵי הַמַּטּוֹת וְחֲצִי
הַמַּטֶּה מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן וְלַלְוִיִּם לֹא־נָתַן נַחֲלָה
4 בְּתוֹכָם׃ * כִּי־הָיוּ בְנֵי־יוֹסֵף שְׁנֵי מַטּוֹת
מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם וְלֹא־נָתְנוּ חֵלֶק לַלְוִיִּם בָּאָרֶץ
כִּי־אִם־עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם לְמִקְנֵיהֶם
5 וְלִקְנְיָנָם׃ * כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן
6 עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְחַלְּקוּ אֶת־הָאָרֶץ׃ * וַיִּגְּשׁוּ
בְּנֵי־יְהוּדָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל וַיֹּאמֶר אֵלָיו כָּלֵב
בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים עַל אֹדוֹתַי
7 וְעַל־אֹדוֹתֶיךָ בְּקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ * בֶּן־אַרְבָּעִים
שָׁנָה אָנֹכִי בְּשָׁלְחַ מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה אֹתִי
מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ וָאָשֵׁב אֹתוֹ דָּבָר
8 כַּאֲשֶׁר עִם־לְבָבִי׃ * וְאַחַי אֲשֶׁר עָלוּ עִמִּי
הִמְסִיו אֶת־לֵב הָעָם וְאָנֹכִי מִלֵּאתִי אַחֲרֵי יְהוָה
9 אֱלֹהָי׃ * וַיִּשָּׁבַע מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר
אִם־לֹא הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרְכָה־רַגְלְךָ בָּהּ לְךָ תִּהְיֶה
וְלִבָנֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי מִלֵּאתָ אַחֲרֵי יְהוָה
אֱלֹהָי׃

32 * Hanc possessionem diuisit Moyses in campestribus Moab trans Iordanem contra Hiericho ad Orientalem plagam.

33 * Tribui autem Leui non dedit possessionem, quoniam Dominus Deus Israel, ipse est possessio eius, vt locutus est illi.

CAP. XIIII.

1 HOc est quod possederunt filij Israel in Nu.34.b
A terra Chanaan quam dederunt eis Eleazar sacerdos, & Iosue filius Nun, & principes familiarum per tribus Israel;

2 * Sorte omnia diuidentes, sicut præceperat Dominus in manu Moysi, nouem tribubus & dimidiæ tribui Manasse.

3 * Duabus enim tribubus & dimidiæ dederat Moyses trans Iordanem possessionem absque Leuitis, qui nihil terræ acceperunt inter fratres suos.

4 * Sed in eorum succesſerant locum filij Ioseph in duas diuisi tribus Manasse & Ephraim: nec acceperunt Leuitæ aliam in terra partem, nisi vrbes ad habitãdum & suburbana earum ad alenda iumenta & pecora sua.

5 * Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel, & diuiserunt terram.

6 * Accesserunt itaque filij Iuda ad Iosue Nu. 14.d
in Galgala, locutúsque est ad eum Caleb
B filius Iephone Cenezæus: Nosti quod locutus sit Dominus ad Moysen hominem Dei de me & te in Cades-Barne.

7 * Quadraginta annorum eram quando misit me Moyses famulus Domini de Cades-barne, vt considerarẽ terram; nunciauíque ei quod mihi verum videbatur.

8 * Fratres autem mei qui ascenderant mecum, dissoluerunt cor populi, & nihilo minus ego secutus sum Dominum Deum meum.

9 * Iurauítque Moyses in die illo, dicens:
C Terra quam calcauit pes tuus, erit possessio tua & filiorum tuorum in æternum, quia secutus es Dominum Deum meum.

תרגום יונתן

32 וְאִילֵּין דְּאַחֲסִין מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרָא דְמוֹאָב מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ מַדִּינְחָא׃ 33 וּלְשִׁבְטָא דְלֵוִי לָא יְהַב מֹשֶׁה אַחְסָנָא מַתְּנָן
דְּיְהַב לֵהּ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא אַחְסָנָתֵיהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל לְהוֹן׃

יד

1 וְאִילֵּין דְּאַחֲסִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דִכְנָעַן דְּאַחֲסִינוּ יַתְהוֹן אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְרֵישֵׁי אֲבָהָת שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
2 בְּעַרְבָא יְתִפְלְגוּן לְהוֹן אַחְסָנַתְהוֹן כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה לְתִשְׁעַת שִׁבְטִין וּפַלְגוּת שִׁבְטָא׃ 3 אֲרֵי יְהַב מֹשֶׁה אַחְסָנַת
תְּרֵין שִׁבְטִין וּפַלְגוּת שִׁבְטָא מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וּלְלֵיוָאֵי לָא יְהַב אַחְסָנָא בֵּינֵיהוֹן׃ 4 אֲרֵי הֲווֹ בְנֵי יוֹסֵף תְּרֵין שִׁבְטִין מְנַשֶּׁה
וְאֶפְרַיִם וְלָא יְהַבוּ חוּלָק לְלֵיוָאֵי בְּאַרְעָא אֱלָהֵן קִירְוִין לְמֵיתַב וְרַוְחֵיהוֹן לִבְעִירֵיהוֹן וְלִקְנְיָנֵיהוֹן׃ 5 כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּפַלִּיגוּ יַת אַרְעָא׃ 6 וּקְרִיבוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְוָת יְהוֹשֻׁעַ בְּגִלְגָּלָא וַאֲמַר לֵיהּ כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה קְנִזָּאָה אַתְּ יְדַעְתְּ יַת פִּיתְגָמָא דְמַלֵּיל
יְיָ עִם מֹשֶׁה נְבִיָּאָה דַיְיָ עַל עֵיסָק דִּילִי וְעַל דִּילָךְ בְּרֶקֶם גֵּאָה׃ 7 בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין אֲנָא כַּד שְׁלַח מֹשֶׁה עַבְדָּא
דַיְיָ יָתִי מֶרֶקֶם גֵּאָה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא וַאֲתֵיבִית יָתֵיהּ פִּתְגָמָא כְּמָא דַהֲוָה עִם לִבִּי׃ 8 וְאַחַי דְּסַלִּיקוּ עִמִּי חֲבָרוּ יַת לִבָּא דְעַמָּא
וַאֲנָא אַשְׁלֵימִית בָּתַר דְּחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהִי׃ 9 וְקַיֵּים מֹשֶׁה בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר אִם לָא אַרְעָא דְדָרְכָה פַּרְסַת רִיגְלָךְ בָּהּ וּלְדָךְ תְּהֵי
לְאַחְסָנָא וְלִבְנָךְ עַד עָלְמָא אֲרֵי אַשְׁלֵימְתָּא בָּתַר דְּחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהִי׃

32 *Hi quibus poſſeſſionem dedit Moyſes in Araboth Moab in trans Iordanem contra Hiericho ab Oriente.*

33 *Et tribui Leui non dedit Moyſes poſſeſſionem. Dominus Deus Iſrael ipſe poſſeſſio illorum, quemadmodum locutus eſt eis.*

CAP. XIIII.

1 *ET hi qui poſſederunt ex filiis Iſrael in terra Chanaan, quibus dedit poſſeſſionē eis Eleazar ſacerdos, & Joſue filius Nun, & principes familiarum tribuum filiorum Iſrael.*

2 *Per ſortes poſſederunt, ſicut præceperat Dominus in manu Moyſi nouem tribubus & dimidiæ tribui.*

3 *Dedit enim Moyſes poſſeſſionem duabus tribubus & dimidiæ tribui à trans Iordanem, & Leuitis non dedit ſortem in ipſis.*

4 *Quia fuerunt filij Joſeph duæ tribus Manaſſe & Ephraim, & non data eſt pars Leuitis in terra, niſi vrbes ad habitandum, & ſuburbana earum iumentis ſuis, & iumenta earum.*

5 *Sicut præceperat Dominus Moyſi, ita fecerunt filij Iſrael, & diuiſerunt terram.*

6 *Et acceſſerunt filij Juda ad Ioſue in Galgala, & locutus eſt ad eum Chaleb filius Jephone Cenezæus: Tu noſti verbū quod locutus eſt Dominus ad Moyſen hominem Dei de me & te in Cades Barne.*

7 *Quadraginta enim annorum eram quando miſit me Moyſes famulus Dei de Cades Barne, vt conſiderarem terram: & reſponderunt ei ſermonem iuxta mentem eius.*

8 *At fratres mei qui aſcenderant mecum, diſſoluerunt mentem populi; ego autem decreui ſequi Dominum Deum meum.*

9 *Et iurauit Moyſes in die illa, dicens: Quod terra ad quam aſcendiſti in ipſa, tibi erit in poſſeſſione & filiis tuis in æternum, quia inſtitui ſequi poſt Dominum Deum meum.*

32 † οὗτοι οὓς κατεκληρονόμησεν μωυσῆς ἐν ἀραβὼθ μωαὰβ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἰερειχὼ ἀπ' ἀνατολῶν.

33 † καὶ τῇ φυλῇ λευὶ οὐκ ἔδωκεν μωυσῆς κληρονομίαν· κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ αὐτὸς κληρονομία αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐλάλησεν αὐτοῖς.

ιδ'.

1 † Καὶ ἕτοι οἱ καταληρονομήσαντες υἱῶν ἰσραὴλ ἐν γῇ χαναάν, οἷς κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ, καὶ οἱ ἄρχοντες πατριῶν φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

2 † κλῆρος ἐκληρονόμησαν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ ταῖς ἐννέα φυλαῖς καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς.

3 † ἔδωκεν γὰρ μωυσῆς κληρονομίαν ταῖς δύο φυλαῖς, καὶ τῇ ἡμίσει φυλῆς ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τοῖς λευίταις οὐκ ἔδωκεν κλῆρον ἐν αὐτοῖς.

4 † ὅτι ἦσαν υἱοὶ ἰωσὴφ δύο φυλαὶ μανασσῆ καὶ ἐφραίμ. καὶ οὐκ ἐδόθη μερὶς τοῖς λευίταις ἐν τῇ γῇ, ἀλλ' ἢ πόλεις κατοικεῖν καὶ τὰ προάστεια αὐτῶν τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν.

5 † ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ ἔτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐμέρισθη τὴν γῆν.

6 † καὶ προσῆλθοσαν υἱοὶ ἰούδα πρὸς ἰησοῦν ἐν γαλγάλοις· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν χαλὲβ ὁ τοῦ ἰεφοννὴ ὁ κενεζαῖος, σὺ οἶδας τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ περὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ ἐν κάδης βαρνή.

7 † τεσσαράκοντα γὰρ ἐτῶν ἦμην ὅτε ἀπέστειλέν με μωυσῆς ὁ παῖς τοῦ θεοῦ ἐκ κάδης βαρνὴ κατασκοπεῦσαι τὴν γῆν· καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ λόγον κατὰ τὴν νοῦν αὐτοῦ.

8 † οἱ δὲ ἀδελφοί μου οἱ ἀναβάντες μετ' ἐμοῦ μετέστησαν τὴν διάνοιαν τοῦ λαοῦ· ἐγὼ δὲ προσετέθην ἐπακολουθῆσαι κυρίῳ τῷ θεῷ μου.

9 † καὶ ὤμοσεν μωυσῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, ὅτι ἡ γῆ ἐφ' ἣν ἐπέβης ἐν αὐτῇ, σοὶ ἔσται ἐν κλήρῳ καὶ τοῖς τέκνοις σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι προσετέθης ἐπακολουθῆσαι ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[32] Et hi, quos poſſidere fecit Moyſes in campeſtribus Moab; vltra Iordanem ad Iericho ad ortum. [33] Et tribui Leui non dedit Moyſes poſſeſſionem: Dona quæ dedit illis Dominus, illa poſſeſſio eorum, iuxta id quod locutus eſt eis.

CAP. XIIII.

ET hæc, quæ poſſederunt filij Iſrael in terra Canaan: quæ poſſidere fecerunt eos Eleazar ſacerdos, & Ioſue filius Nun, & capita patrum tribuum filiorum Iſrael. [2] In ſorte diuiſæ ſunt eis poſſeſſiones ſuæ: iuxta id quod præcepit Dominus Moyſi, nouem tribubus & dimidiæ tribui. [3] Namque dedit Moyſes poſſeſſionem duabus tribubus, & dimidiæ tribui vltra Iordanem, & Leuitis non dedit poſſeſſionem inter eos. [4] Etenim fuerunt filij Ioſeph duæ tribus Manaſſe & Ephraim: & non dederunt partem Leuitis in terra, niſi vrbes ad habitandum, & ſuburbana earum, iumentis & pecoribus eorum.

[5] Iuxta id quod præcepit Dominus Moyſi, ſic fecerunt filij Iſrael, & partiti ſunt terram.

[6] Et acceſſerunt filij Iuda ad Ioſue in Gilgala, & dixit ei Caleb filius Iephune Kenizæus: Tu noſti verbum quod locutus eſt Dominus cum Moyſe propheta Domini ſuper cauſam meam, & ſuper tuam in Rekam Geah.

[7] Filius quadraginta annorum ego, quando miſit Moyſes ſeruus Domini me ex Rekam Geah ad explorandam terram, & retuli illi verbum, vt id quod fuit cum corde meo. [8] Et fratres mei qui aſcenderunt mecum, fregerunt cor populi, & ego compleui poſt timorem Domini Dei mei. [9] Et iurauit Moyſes in die illa, dicendo: Niſi terra, quam calcauit planta pedis tui in ea, tibi erit in poſſeſſionem, & filijs tuis vſque in ſæculum: quoniam compleſti poſt timorem Domini Dei mei.

10 * וְעַתָּה הִנֵּה הֶחֱיָנִי יְהוָה אֹתִי כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר זֶה אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז דִּבֶּר יְהוָה
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־מֹשֶׁה אֲשֶׁר הָלַךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם בֶּן־חָמֵשׁ וּשְׁמוֹנִים
11 שָׁנָה : * עוֹדֶנִּי הַיּוֹם חָזָק כַּאֲשֶׁר בְּיוֹם שָׁלְחַ
אוֹתִי מֹשֶׁה כְּכֹחִי אָז וּכְכֹחִי עַתָּה לַמִּלְחָמָה
12 וְלָצֵאת וְלָבוֹא : * וְעַתָּה תְּנָה־לִּי אֶת־הָהָר
הַזֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־אַתָּה
שָׁמַעְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־עֲנָקִים שָׁם וְעָרִים
גְּדֹלוֹת בְּצֻרוֹת אוּלַי יְהוָה אוֹתִי וְהוֹרַשְׁתִּים
13 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה : * וַיְבָרְכֵהוּ יְהוֹשֻׁעַ וַיִּתֵּן אֶת־
חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה לְנַחֲלָה :
14 * עַל־כֵּן הָיְתָה חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי
לְנַחֲלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי
15 יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : * וְשֵׁם חֶבְרוֹן לְפָנִים
קִרְיַת אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים הוּא
וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה :

טו

1 * וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה בְנֵי יְהוּדָה
לְמִשְׁפְּחֹתָם אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם מִדְבַּר־צִן נֶגְבָּה
2 מִקְצֵה תֵימָן : * וַיְהִי לָהֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה
3 יָם הַמֶּלַח מִן־הַלָּשׁוֹן הַפֹּנָה נֶגְבָּה : * וְיָצָא
אֶל־מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָּה וְעָלָה
מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְעָבַר חֶצְרוֹן וְעָלָה אַדָּרָה וְנָסַב
הַקַּרְקָעָה :
4 * וְעָבַר עַצְמוֹנָה וְיָצָא נַחַל מִצְרַיִם
וְהָיוּ תֹצְאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה זֶה־יִהְיֶה לָכֶם
גְּבוּל נֶגֶב :

10 *Conceſsit ergo Dominus vitam mihi ſicut pollicitus eſt vſque in præſentem diem. Quadraginta & quinque anni ſunt ex quo locutus eſt Dominus verbũ iſtud ad Moyſen, quando ambulabat Iſrael per ſolitudinẽ; hodie octoginta quinque annorum ſum;

11 * Sic valens, vt eo valebam tempore quando ad explorandum miſſus ſum: illius in me temporis fortitudo vſque hodie perſeuerat tam ad bellandum quàm ad gradiendum.

12 * Da ergo mihi montem iſtum quem pollicitus eſt Dominus te quoq; audiente, in quo Enachim ſunt, & vrbes magnæ atque munitæ; ſi fortè ſit Dominus mecum & potuero delere eos ſicut promiſit mihi.

13 *Benedixítque ei Ioſue, & tradidit ei Hebron in poſſeſsionem.

14 * Atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Iephone Cenezæo vſque in præſentem diem, quia ſecutus eſt Dominum Deum Iſrael.

15 *Nomen Hebron ante vocabatur Cariath-arbe. Adã maximus ibi inter Enachim ſitus eſt: & terra ceſſauit à prœlijs.

CAP. XV.

1 IGitur ſors filiorum Iudæ per cognationes ſuas iſta fuit, à termino Edom vſq; ad deſertum Sin, contra Meridiem & vſq; ad extremam partem auſtralis plagæ.

2 * Initium eius à ſummitate maris ſalſiſsimi, & à lingua eius quæ reſpicit Meridiem.

3 *Egredietúrque contra aſcenſum Scorpionis, & pertranſibit in Sina, aſcendítq; in Cades-barne, & peruenit in Eſrom, aſcendens Addaram & circumiens Cariathaa.

4 * Atque inde pertranſiens in Aſemona, & perueniens ad torrenté Ægypti; eruntque termini eius mare magnum. Hic erit finis meridianæ plagæ.

תרגום יונתן

10 וּכְעַן אַרְיַ קַיָּים יְיָ יָתִי כְּמָא דְמַלֵּיל דְּנָן אַרְבְּעִין וְחַמֵּשׁ שְׁנִין מֵעִידַן דְּמַלֵּיל יְיָ יָת פִּתְגָמָא הָדֵין עִם מֹשֶׁה דַּאֲזַל עִם יִשְׂרָאֵל
בְּמַדְבְּרָא וּכְעַן הָא אֲנָא יוֹמָא דֵין בַּר תְּמָנֵן וְחַמֵּשׁ שְׁנִין : 11 עַד כְּעַן אֲנָא יוֹמָא דֵין תַּקִּיף כִּדְבִיוֹמָא דְשַׁלַּח יָתִי מֹשֶׁה כְּחֵילִי דִכְבֵן
וּכְחֵילִי דִכְעַן לַאֲגָחָא קְרָבָא וּלְמֵיפַק וּלְמֵיעַל : 12 וּכְעַן הַב לִי יָת טוּרָא הָדֵין דְּמַלֵּיל יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרֵי אַתְּ שְׁמַעְתָּא
בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרֵי גַּבְּרִין תַּמָּן וְקִרְוַיָּא רַבְּרְבִין כְּרֵיכָן מָאִים וְהֵא מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעֲדִי וְאֵרְתֵּינוּן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ : 13 וּבָרְכֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ
וְיָהַב יָת חֶבְרוֹן לְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה לַאֲחֻסָּנָא : 14 עַל כֵּן הֲוַת חֶבְרוֹן לְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה קְנִיזָאָה לַאֲחֻסָּנָא עַד יוֹמָא
הָדֵין חֲלַף דְּאַשְׁלִים בָּתַר דְּמַחְתָּא דַּיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל : 15 וְשׁוּם חֶבְרוֹן מִלְקַדְמִין קִרְיַת אַרְבַּע אֱנָשׁ רַב בְּגִבָּרַיָּא הוּא וְאַרְעָא
שְׁרוֹכַת מִלְּמֶעְבַּד קְרָבָא :

טו

1 וַהֲוָה עַדְבָא לְשִׁבְטָא דִבְנֵי יְהוּדָה לְזַרְעֲיָתְהוֹן עַל תְּחוּם אֱדוֹם מַדְבְּרָא דְצִין דָּרוֹמָא מִסְּיָפֵי דָּרוֹמָא : 2 וַהֲוָה לְהוֹן
תְּחוּם דָּרוֹמָא מִסְּיָפֵי יַמָּא דְמִלְחָא מִן בֵּיפָא דְמִתְפְּנֵי דָּרוֹמָא : 3 וּנְפַק לְמִדְרוֹמָא לְמַסְקָנָא דְעַקְרַבִּים וְעָבַר לְצִין
וּסְלִיק מִדָּרוֹמָא לְרֻקֵּם גֵּיאָה וְעָבַר לְחֶצְרוֹן וּסְלִיק לַאֲדַר וּמְסְחַר לְקַרְקָעָה : 4 וְעָבַר לְעַצְמוֹן וּנְפַק לְנַחְלָא דְמִצְרַיִם
וְהָווּ מַפְקָנוּתֵי לְתְחוּמָא דְיַמָּא דֵין יְהֵא לְכוֹן תְּחוּם דָּרוֹמָא :

* *Et nunc ecce conceſſit vitam mihi Dominus ſicut dixit: hic quadrageſimus & quintus annus, ex quo locutus eſt Dominus verbum iſtud ad Moyſen, & ambulauit Iſrael in deſerto: & nunc ecce ego ſum hodie filius octoginta & quinque annorum.* 10

* *Adhuc ſum hodie valens vt quando miſit me Moyſes, eodem modo valeo nunc ad bellum egredi & ingredi.* 11

* *Et nunc peto à te montem iſtum, ſicut dixit Dominus in die illa, quoniam tu audiuiſti verbum hoc in die illo: nunc autem Enachim illic ſunt vrbes magnæ atque munitæ. ſi igitur Dominus mecum fuerit, delebo eos, ſicut dixit mihi Dominus.* 12

* *Et benedixit ei Joſue, & tradidit Hebron Chaleb filio Jephone in poſſeſſionem.* 13

* *Propter hoc fuit Hebron Chaleb filio Jephone Cenezæi in poſſeſſionem vſque ad hodiernum diem, eo quòd ipſe ſecutus eſt iuſſum Domini Dei Iſrael.* 14

* *At nomen Hebron prius vrbs Arbe metropolis ciuitatum Enachim hæc: & terra ceſſauit à bello.* 15

10 * καὶ νῦν ἰδοὺ διέθρεψέν με κύριος ὃν τρόπον εἶπεν· τοῦτο τεσσαρακοστὸν καὶ πέμπτον ἔτος, ἀφ' οὗ ἐλάλησεν κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς μωυσῆν, καὶ ἐπορεύθη ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγώ εἰμι σήμερον υἱὸς ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν.

11 * ἔτι εἰμὶ σήμερον ἰσχύων ὡς ὅτε ἀπέστειλέν με μωυσῆς ὡσαύτως ἰσχύω νῦν εἰς τὸν πόλεμον ἐξελθεῖν καὶ εἰσελθεῖν.

12 * καὶ νῦν αἰτοῦμαί σε τὸ ὄρος τοῦτο, καθὰ εἶπεν κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι σὺ ἀκήκοας τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· νῦν δὲ ⓐ ἐνακὶμ ἐκεῖ εἰσὶ πόλεις μεγάλαι καὶ ὀχυραί· ἐὰν οὖν κύριος μετ' ἐμοῦ ᾖ, ἐξολοθρεύσω αὐτούς, ὃν τρόπον εἶπέν μοι κύριος.

13 * καὶ ἐυλόγησεν αὐτὸν ἰησοῦς, καὶ ἔδωκεν τὴν χεβρὼν τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφωνὴ ἐν κλήρῳ.

14 * διὰ τοῦτο ἐγένηθη χεβρὼν τῷ χαλὲβ τῷ τοῦ ἰεφωνὴ τοῦ κενεζαίου ἐν κλήρῳ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, διὰ τὸ αὐτὸν ἐπακολουθῆσαι τῷ προστάγματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.

15 * τὸ δὲ ὄνομα χεβρὼν τὸ πρότερον πόλις ἀρβαὶ μητρόπολις τῶν ἐνακὶμ αὕτη· καὶ ἡ γῆ ἐκόπασεν τοῦ πολέμου.

CAP. XV.

ET *fuerunt termini tribus filiorum Juda, per populos ſuos à terminis Idumææ ab eremo Sin contra Meridiem vſque ad Cades.* 1

* *Et fuerunt eorum termini ab Auſtro vſq; ad partem Maris ſalſi à ſummitate quæ fert ad Meridiem.* 2

* *Et egreditur contra aſcenſum Scorpionum, & pertranſit in Sina, & aſcendit à Meridie ad Cades Barne, & peruenit in Eſron, & aſcendit in Addaram, & circuit quæ eſt ad Occidentem Cades.* 3

* *Et pertranſit in Aſemona & peruenit vſque ad torrentem Ægypti, & erit exitus eius terminorum ad mare: hoc eſt eorum termini à Meridie.* 4

ιε.

1 * Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς υἱῶν ἰούδα κατὰ δήμους αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς ἰδουμαίας ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν πρὸς λίβα ἕως κάδης.

2 * καὶ ἐγένηθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς ἕως μέρους θαλάσσης τῆς ἁλικῆς ἀπὸ τῆς λοφίας τῆς φερούσης πρὸς λίβα.

3 * καὶ διαπορεύεται ἀπέναντι τῆς προσαναβάσεως ἐκρὰβίν· καὶ ἐκπορεύεται σινά, καὶ ἀναβαίνει ἀπὸ λιβὸς πρὸς κάδης βαρνή, καὶ ἐκπορεύεται ἐσρὼν καὶ προσαναβαίνει εἰς ἀδδαρά, καὶ ἐκπεριπορεύεται τὴν κατὰ δυσμὰς κάδης.

4 * καὶ πορεύεται πρὸς ἀσεμωνὰ καὶ διεκβάλλει ἕως χειμάρρου αἰγύπτου· καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν· τοῦτό ἐστιν αὐτῶν ὅρια ἀπὸ λιβός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et nunc ecce viuere fecit Dominus me, quemadmodum locutus eſt, his quadraginta & quinque annis: à tempore quo locutus eſt Dominus verbum hoc cum Moſe qui ambulauit cum Iſrael in ſolitudine: & nunc en ego hodie filius octoginta & quinque annorum.

[11] Vſque nunc ego hodie robuſtus, ſicut in die quo miſit me Moſes: ſicut virtus mea quæ tunc, ſic virtus mea quæ nunc; ad ineundum prælium, & ad exeundum, & ad intrandum. [12] Et nunc da mihi montem hunc quem locutus eſt Dominus in die illo: nam tu audiuiſti in die illo, quia fortes ibi; & vrbes magnæ munitæ, ſi fortè erit verbum Domini in auxilium meum, & poſſidebo eas, iuxta id quod locutus eſt Dominus.

[13] Et benedixit ei Ioſue: & dedit Hebron Caleb filio Iephune in poſſeſſionem. [14] Propter hoc fuit Hhebron Caleb filio Iephune Kenezæo in poſſeſſionem vſque ad diem hanc; eò quòd compleuit poſt timorem Domini Dei Iſrael.

[15] Et nomen Hhebron ab antiquis Kiriath Arbagh, homo magnus in fortibus ipſe: & terra quieuit à faciendo bello.

CAP. XV.

ET fuit ſors tribui filiorum Iuda per proſapias eorum, ſuper terminum Edom ad deſertum Szin Meridiem verſus à finibus Auſtri.

[2] Et fuit eis terminus Auſtralis à finibus maris Salis, à litore quod reſpicit Auſtrum.

[3] Et exit ab Auſtro ad aſcenſum Scorpionum, & tranſit ad Szin, & aſcendit ab Auſtro ad Rekam Geah: & tranſit ad Hheſzron, & aſcendit ad Adar, & flectit ad Karkagha. [4] Et tranſit ad Ghaſzmon, & exit ad fluuium Ægypti, & fuerunt egreſſus eius ad terminum maris: hic erit vobis terminus Auſtralis.

5 * וּגְבוּל קֵדְמָה יָם הַמֶּלַח עַד־קְצֵה הַיַּרְדֵּן
וּגְבוּל לִפְאַת צָפוֹנָה מִלְשׁוֹן הַיָּם מִקְצֵה
6 הַיַּרְדֵּן׃ * וְעָלָה הַגְּבוּל בֵּית חָגְלָה וְעָבַר
מִצְּפוֹן לְבֵית הָעֲרָבָה וְעָלָה הַגְּבוּל אֶבֶן בֹּהַן
7 בֶּן־רְאוּבֵן׃ * וְעָלָה הַגְּבוּל דְּבִרָה מֵעֵמֶק
עָכוֹר וְצָפוֹנָה פֹּנֶה אֶל־הַגִּלְגָּל אֲשֶׁר־נֹכַח
לְמַעֲלֵה אַדֻּמִּים אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לַנָּחַל וְעָבַר הַגְּבוּל
אֶל־מֵי עֵין־שֶׁמֶשׁ וְהָיוּ תֹצְאֹתָיו אֶל־עֵין רֹגֵל׃
8 * וְעָלָה הַגְּבוּל גֵּי בֶן־הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף הַיְבוּסִי
מִנֶּגֶב הִיא יְרוּשָׁלָ‍ִם וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל־רֹאשׁ
הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי גֵי־הִנֹּם יָמָּה אֲשֶׁר בִּקְצֵה
עֵמֶק־רְפָאִים צָפוֹנָה׃
9 * וְתָאַר הַגְּבוּל מֵרֹאשׁ הָהָר אֶל־מַעְיַן מֵי
נֶפְתּוֹחַ וְיָצָא אֶל־עָרֵי הַר־עֶפְרוֹן וְתָאַר הַגְּבוּל
בַּעֲלָה הִיא קִרְיַת יְעָרִים׃
10 * וְנָסַב הַגְּבוּל מִבַּעֲלָה יָמָּה אֶל־הַר שֵׂעִיר
וְעָבַר אֶל־כֶּתֶף הַר־יְעָרִים מִצָּפוֹנָה הִיא כְסָלוֹן
וְיָרַד בֵּית־שֶׁמֶשׁ וְעָבַר תִּמְנָה׃
11 * וְיָצָא הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף עֶקְרוֹן צָפוֹנָה וְתָאַר
הַגְּבוּל שִׁכְרוֹנָה וְעָבַר הַר־הַבַּעֲלָה וְיָצָא יַבְנְאֵל
וְהָיוּ תֹצְאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה׃
12 * וּגְבוּל יָם הַיָּמָּה הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה גְּבוּל בְּנֵי־
יְהוּדָה סָבִיב לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
13 * וּלְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה נָתַן חֵלֶק בְּתוֹךְ בְּנֵי־יְהוּדָה
אֶל־פִּי יְהוָה לִיהוֹשֻׁעַ אֶת־קִרְיַת אַרְבַּע אֲבִי
14 הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן׃ * וַיֹּרֶשׁ מִשָּׁם כָּלֵב אֶת־
שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הָעֲנָק אֶת־שֵׁשַׁי וְאֶת־אֲחִימַן
וְאֶת־תַּלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק׃
15 * וַיַּעַל מִשָּׁם אֶל־יֹשְׁבֵי דְּבִר וְשֵׁם דְּבִר לְפָנִים
קִרְיַת־סֵפֶר׃

IOSVE. Translat. B. Hieronÿ. *Terræ diuisio.*

5 * Ab Oriente verò erit initium Mare salsissimum vsque ad extrema Iordanis, &
B ea quę respiciunt ad Aquilonem à lingua maris vsq; ad eundem Iordanis fluuium.
6 * Ascendítque terminus in Bethagla: & transit ab Aquilone in Betharaba, ascendens ad lapidem Boen filij Ruben.
7 * Et tendens vsq; ad terminos Debera de valle Achor contra Aquilonem, respiciens Galgalam quæ est ex aduerso ascensionis Adommin ab Australi parte torrentis, trāsitq́; aquas quæ vocantur fons Solis, & erunt exitus eius ad fontem Rogel.
8 * Ascendítq; per cōuallem filij Ennom ex latere Iebusæi ad Meridiem, hęc est Ierusalem; & inde se erigens ad verticē montis qui est contra Gehennō ad Occidentē in summitate vallis Raphaim cōtra Aqui-
9 lonem. * Pertransitq́; à vertice mōtis vsq; ad fontē aquę Nepthoa, & puenit vsq; ad vicos mōtis Ephron, inclinatúrq; in Bala qui est Cariathiarim, id est, vrbs siluarū.
10 * Et circuit de Bala contra Occidentē vsq; ad montē Seir, transitq́; iuxta latus
C montis Iarim, ad Aquilonem in Chesslon; & descendit in Bethsames, transitque in Thamna.
11 * Et peruenit contra Aquilonem partis Accarō ex latere, inclinatúrq; Secrona, & transit montem Balaa, peruenítque in Iebneel, & magni maris contra Occidentem fine concluditur.
12 * Hi sunt termini filiorū Iuda per circuitum in cognationibus suis.
13 * Caleb verò filio Iephone dedit partem in medio filiorum Iuda, sicut præceperat ei Dominus, Cariath-Arbe patris Enach, ipsa est Hebron.
14 * Deleuítque ex ea Caleb tres filios Enach, Sesai & Hayman, & Tholmai de stirpe Enach.
15 * Atq; inde conscendens venit ad habi
D tatores Dabir, quæ prius vocabatur Cariathsepher, id est, ciuitas literarum.

תרגום יונתן

5 וּתְחוּם קִידוּמָא יַמָּא דְּמִלְחָא עַד סְיָפֵי יַרְדְּנָא וּתְחוּמָא לְרוּחַ צִיפוּנָא מִבֵּיתָ יַמָּא מִסְיָפֵי יַרְדְּנָא׃ 6 וּסְלִיק תְּחוּמָא לְבֵית חָגְלָה
וְעָבַר מִצִּיפוּנָא לְבֵית מֵישְׁרָא וּסְלִיק תְּחוּמָא לְאֶבֶן בּוֹהַן בַּר רְאוּבֵן׃ 7 וּסְלִיק תְּחוּמָא לְדְבִיר מִמֵּישַׁר עָכוֹר וְצִפוּנָא מְתָפְנִי לְגִלְגָּלָא
דְּלִקְבֵיל מַסְקָנָא דְאֲדוֹמִים דְּמִדְרוֹם לְנַחֲלָה וְעָבַר תְּחוּמָא לְמֵי עֵין שֶׁמֶשׁ וְהֲווֹ מַפְקָנוֹהִי לְעֵין קַצְרָא׃ 8 וּסְלִיק תְּחוּמָא לְחֵילַת בַּר
הִנּוֹם דְּלְעֵיבַר יְבוּס מִדְרוֹמָא הִיא יְרוּשְׁלֶם וּסְלִיק תְּחוּמָא לְרֵישׁ טוּרָא דְעַל אַפֵּי חֵילַת בַּר הִנּוֹם מַעַרְבָא דְּבִקְעַת מֵישַׁר גַּבְרַיָּא צִיפוּנָא׃
9 וְיִסְחַר תְּחוּמָא מֵרֵישׁ טוּרָא לְמַבּוּעַ מֵי נֶפְתּוֹחַ וּנְפַק לְקִרְוֵי טוּרָא דְעָפְרוֹן וְתָאַר תְּחוּמָא לְבַעֲלָה הִיא קִרְיַת יְעָרִים׃
10 וּמְסְחַר תְּחוּמָא מִבַּעֲלָה לְיַמָּא לְטוּרָא דְשֵׂעִיר וַעֲבַר לְעֵיבַר טוּר יְעָרִים מִצִּיפוּנָא הִיא כְּסָלוֹן וּנְחַת לְבֵית
שֶׁמֶשׁ וְעָבַר לְתִימְנָה׃ 11 וּנְפַק תְּחוּמָא לְעֵיבַר עֶקְרוֹן לְצִיפוּנָא וְתָאַר תְּחוּמָא לְשִׁכְרוֹן וְעָבַר לְטוּר בַּעֲלָה וּנְפַק
לְיַבְנְאֵל וַהֲווֹ מַפְקָנוֹהִי לְתְחוּמָא דְיַמָּא׃ 12 וּתְחוּם מַעַרְבָא יַמָּא רַבָּא וּתְחוּמֵהּ דֵּין תְּחוּם בְּנֵי יְהוּדָה סְחוֹר סְחוֹר
לְזַרְעֵיתְהוֹן׃ 13 וּלְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה יְהַב חוּלַק בְּגוֹ בְּנֵי יְהוּדָה עַל מֵימְרָא דַיְיָ לִיהוֹשֻׁעַ יַת קִרְיַת אַרְבַּע אֲבוּהוֹן
דְּגַבְרַיָּא הִיא חֶבְרוֹן׃ 14 וְתָרִיךְ מִתַּמָּן כָּלֵב יַת תְּלָתָא בְנֵי גַבְרַיָּא יַת שֵׁשַׁי וְיַת אֲחִימַן וְיַת תַּלְמַי בְּנֵי גַבְרַיָּא׃
15 וּסְלִיק מִתַּמָּן לְיַת יָתְבֵי דְבִיר וְשׁוּם דְּבִיר מִלְּקַדְמִין קִרְיַת אַרְכִי׃

* *Et termini ab Oriente omne mare ſalſum* 5
vſque ad partem Iordanis, & termini eorum
ad Aquilonem, & à ſummitate maris et à par-
te Jordanis

* *Deſcendunt termini in Bethagla, & tran-* 6
ſeunt ab Aquilone in Betharaba, & aſcendunt
termini ad lapidem Boen filij Ruben.

* *Et aſcendunt termini ad Debera vallis* 7
Achor, & Aquilonē verſus deſcendunt in Gal-
gala, quæ eſt ex aduerſo aſcenſionis Adommim,
quæ eſt contra Auſtrum valli; & tranſibit ter-
minus ad aquam fontis Solis: & erit exitus
eius fons Rogel.

* *Et aſcendunt termini in cōuallem filij En-* 8
nom in dorſo Jebuſai à Meridie, hæc eſt Hieru-
ſalem; & pertendunt termini ad verticē mon-
tis qui eſt contra vallem Ennom ad mare quod
eſt ex parte terræ Raphaim ad Aquilonem.

* *Et pertranſit terminus à vertice montis* 9
ad fontē aquæ Nepthoa, et perueniet in vicos
montis Ephron, & ducet terminum in Baal,
hæc eſt vrbs Jarim.

* *Et perueniet terminus à Baal ad mare, et* 10
præteribit ad montē Seir, & tranſibit per dor-
ſum vrbem Jarim ab Aquilone, hæc eſt Cheſlon:
& deſcendet in vrbem Solis, & tranſibit ad
Auſtrum. * *Et perueniet terminus cōtra dor-* 11
ſum Accaron ad Aquilonem, & mittet termi-
nos in Secrona; & pertranſibit montem terræ
Baala, & perueniet in Jebneel; & erit exitus
terminorum in mare, & termini ipſorum à
mari mare magnum concludet.

* *Hi termini filiorum Juda in circuitu per* 12
populos ſuos.

* *Et Chaleb filio Jephone dedit partem in* 13
medio filiorum Juda per iuſſum Dei: & dedit
ei Joſue vrbem Arbe metropolim Enach, ipſa
eſt Hebron.

* *Et deleuit illinc Caleph filius Jephone tres* 14
filios Enach, Seſſai, & Hayman, & Tholmai
ſtirpes Enach.

* *Et aſcendit illinc Chaleb ad habitatores* 15
Dabir, at nomen Dabir prius vrbs litera-
rum.

5 * καὶ τὰ ὅρια ἀπὸ ἀνατολῶν πᾶσα ἡ θάλασσα ἡ
ἁλικὴ ἕως μέρους τοῦ ἰορδάνου, καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ἐπὶ
βορρᾶ καὶ ἀπὸ τῆς λοφίας τ θαλάσσης καὶ ἀπὸ τοῦ
μέρους τοῦ ἰορδάνου

6 * ἐπιβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ βαιθαγλά, καὶ παρεμπο-
ρεύεται ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ θαραβά, & πορευναβαίνει τὰ
ὅρια ἐπὶ λίθον βαὼν υἱοῦ ρουβήν.

7 * καὶ πορευναβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ τὸ δαβερὰ τ φά-
ραγγ & ἀχώρ, & κῆ βορρᾶ καταβαίνει ἐπὶ γαλγάλ,
ἥ ἐστιν ἀπέναντι πορευβάσεως ἀδαμμείμ, ἥ ἐστιν κῆ λίβα
τῆ φάραγγι· καὶ διεκβαλεῖ τὸ ὅριον ἐπὶ τὸ ὕδωρ πηγῆς
ἡλίου· καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος αὐτοῦ πηγὴ ῥωγήλ.

8 * καὶ ἀναβαίνει τὰ ὅρια εἰς φάραγγα υἱοῦ ἐννὸμ ἐπὶ
νώτου τοῦ ἰεβουσ ἀπὸ λιβός, αὕτη ἐστὶν ἱερουσαλήμ. καὶ
διεκβάλλει τὰ ὅρια ἐπὶ κορυφὴν ὄρους ἥ ἐστιν καταπρό-
σωπον φάραγγ & ἐννὸμ πρὸς θαλάσσῃ ἥ ἐστιν ἐπὶ μέρους
γῆς ῥαφαὶμ ἐπὶ βορρᾶ.

9 * καὶ διεκβάλλει τὸ ὅριον ἀπὸ κορυφῆς τ ὄρους ἐπὶ πη
γὴν ὕδατος ναφώ, & διεκβαλεῖ ἐπὶ κώμας ὄρους ἐφρών,
καὶ ἄξει τὸ ὅριον εἰς βαάλ, αὕτη ἐστὶν πόλις ιαειμ.

10 * καὶ περιελεύ(σε)ται ὅριον ἀπὸ βαὰλ ἐπὶ θάλασσαν,
& παρελεύ(σε)ται εἰς ὄρος σηίρ, & παρελεύ(σε)ται ἐπὶ νώτου
πόλιν ιαειμ ἀπὸ βορρᾶ, αὕτη ἐστὶν χασαλών, καὶ κατα-
βή(σε)ται ἐπὶ πόλιν ἡλίου, καὶ παρελεύσε)ται ἐπὶ λίβα.

11 * καὶ διεκβαλεῖ τὸ ὅριον κῆ νώτου ἀκκαρὼν ἐπὶ βορ-
ρᾶν, καὶ διεκβαλεῖ τὰ ὅρια εἰς σαχαρωνά· & παρελεύ-
σε)ται ὄρος γῆς βααλών, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ ἰαμνήλ, καὶ
ἔσαι ἡ διέξοδ & τῶν ὁρίων ἐπὶ θάλασσαν· καὶ τὰ ὅρια
αὐτῶν ἀπὸ θαλάσσης ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ.

12 * Αὗται τὰ ὅρια υἱῶν ἰούδα κύκλῳ κῆ δήμους αὐτῶν.

13 * καὶ τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφωνὴ ἔδωκεν μερίδα ἐν μέσῳ
υἱῶν ἰούδα διὰ προστάγματ & ☧ θεοῦ· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
ἰησοῦς τὴν πόλιν ἀρβαὶ μητρόπολιν ἐνάκ, αὕτη ἐστὶ χε-
βρών.

14 καὶ ἐξωλόθρευσεν ἐκεῖθεν χαλὲβ υἱὸς ἰεφωνὴ τὸν
τρεῖς υἱὸς ἐνὰκ τὸν σουσὶ & τὸν ἀχειμανὶ & τὸν θαλβαὶ γε
νήματα τοῦ ἐνάκ. 15 * καὶ ἀνέβη ἐκεῖθεν χαλὲβ ἐπὶ τοὺς
κατοικοῦντας δαβίρ, τὸ δ ὄνομα δαβὶρ τὸ πρότερον πό-
λις γραμμάτων.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Et terminus Orientalis plagæ, Mare ſalis vſque ad fines Iordanis; & terminus ad ventum Septentrionalem, à litore maris à finibus Iordanis. [6] Et aſcendit terminus ad Beth-Hhagla, & tranſit à Septentrione ad Beth-meſra: & aſcendit terminus ad petram Bohen filij Reuben. [7] Et aſcendit terminus ad Dabir ex planitie Ghachor, & Septentrione ſpectante ad Gilgala, quæ eregione aſcenſus Idumæorum; qui ab Auſtro fluuij: & tranſit terminus ad aquas fontis Solis, & fuerunt egreſſus eius ad fontem Kaſzara.

[8] Et aſcendit terminus ad vallem filij Hinom quæ ad latus Iebus ab Auſtro, ipſa Ieruſalem: & aſcendit terminus ad caput montis qui ſuper faciem vallis filij Hinom Occidentem verſus, quæ in finibus vallis fortium, Septentrionem verſus.

[9] Et flectit terminus à capite montis ad fontem aquarum Nephthoahh; & exit ad vrbes montis Ghephron: & reſpexit terminus ad Baghala, ea Kiriath Iegharim. [10] Et flexus eſt terminus à Baghala ad mare ad montem Seghir, & tranſit ad latus montis Iegharim à Septentrione, ipſa Chezzalon: & deſcendit ad Bethſemes, & tranſit ad Thimna.

[11] Et exit terminus vltra Ghekron ad Septentrionem, & reſpexit terminus ad Sichron; & tranſit ad montem Baghala; & exit ad Iabneel: & fuerunt exitus eius ad terminum maris. [12] Et terminus Occidentalis mare magnum, & termini eius: hi termini filiorum Iuda circumcirca per proſapias ſuas. [13] Et Chaleb filio Iephune dedit partem in medio filiorum Iuda, iuxta dictum Domini ad Ioſue: Kiriath-Arbagh patris illorum fortium, ipſa Hhebron.

[14] Et extirpauit inde Chaleb tres filios fortium: & Seſſai, & Ahhiman, & Thalmai filios fortium. [15] Et aſcendit inde ad habitatores Debir, & nomen Debir antea Kiriath-archa.

16 * וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר־יַכֶּה אֶת־קִרְיַת־סֵפֶר
וּלְכָדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתִּי לְאִשָּׁה׃
17 * וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב וַיִּתֶּן
לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה׃
18 * וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת־
אָבִיהָ שָׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב
19 מַה־לָּךְ׃ * וַתֹּאמֶר תְּנָה־לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ
הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ אֵת
20 גֻּלֹת עִלִּיּוֹת וְאֵת גֻּלֹת תַּחְתִּיּוֹת׃ * זֹאת נַחֲלַת
מַטֵּה בְנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
21 * וַיִּהְיוּ הֶעָרִים מִקְצֵה לְמַטֵּה בְנֵי־יְהוּדָה
אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם בַּנֶּגְבָּה קַבְצְאֵל וָעֵדֶר וְיָגוּר׃
22 * וְקִינָה וְדִימוֹנָה וְעַדְעָדָה׃ * וְקֶדֶשׁ
23
24 וְחָצוֹר וְיִתְנָן׃ * זִיף וָטֶלֶם וּבְעָלוֹת׃
25 * וְחָצוֹר חֲדַתָּה וּקְרִיּוֹת חֶצְרוֹן הִיא חָצוֹר׃
26 * אֲמָם וּשְׁמַע וּמוֹלָדָה׃
27 וְחַשְׁמוֹן וּבֵית פָּלֶט׃ * וַחֲצַר שׁוּעָל וּבְאֵר שָׁבַע
29 וּבִזְיוֹתְיָה׃ * בַּעֲלָה וְעִיִּים וָעֶצֶם׃
30 * וְאֶלְתּוֹלַד וּכְסִיל וְחָרְמָה׃ * וְצִקְלַג
31
32 וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה׃ * וּלְבָאוֹת וְשִׁלְחִים
וְעַיִן וְרִמּוֹן כָּל־עָרִים עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע וְחַצְרֵיהֶן׃
33 * בַּשְּׁפֵלָה אֶשְׁתָּאוֹל וְצָרְעָה וְאַשְׁנָה׃
34 * וְזָנוֹחַ וְעֵין גַּנִּים תַּפּוּחַ וְהָעֵינָם׃
35 * יַרְמוּת וַעֲדֻלָּם שׂוֹכֹה וַעֲזֵקָה׃
36 * וְשַׁעֲרַיִם וַעֲדִיתַיִם וְהַגְּדֵרָה וּגְדֵרֹתָיִם
עָרִים אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן׃
37 * צְנָן וְחַדָּשָׁה וּמִגְדַּל־גָּד׃
38 * וְדִלְעָן וְהַמִּצְפֶּה וְיָקְתְּאֵל׃
39 * לָכִישׁ וּבָצְקַת וְעֶגְלוֹן׃
40 * וְכַבּוֹן וְלַחְמָס וְכִתְלִישׁ׃

16 * Dixítque Caleb: Qui percuſſerit Cariathſepher & ceperit eã, dabo ei Axam filiam meam vxorem.
17 * Cepítque eam Othoniel filius Cenez frater Caleb iunior, dedítq; ei Axam filiam ſuã vxorem.
18 * Qui cùm pergerent ſimul, ſuaſa eſt à viro ſuo, vt peteret à patre ſuo agrum, ſuſpirauítque vt ſedebat in aſino. Cui Caleb, Quid habes, inquit?
19 * At illa reſpõdit: Da mihi benedictionem. Terram auſtralem & arentẽ dediſti mihi, iunge & irriguam. Dedit itaq; ei Caleb irriguum ſuperius & inferius.
20 * Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum Iuda per cognationes ſuas.
21 * Erántque ciuitates ab extremis partibus filiorum Iuda iuxta terminos Edom à meridie, Cabſeel & Eder, & Iagur.
22 * Et Cina & Dimona, & Adada.
23 * Et Cedes & Aſor, & Ietham.
24 * Ziph, Telem & Baloth.
25 * Aſor noua & Carioth, Ieſron hæc eſt Aſſor.
26 * Omam, Same, & Meloda.
27 * Et Aſergadda, & Eſſemoth, & Beth-Epheleth.
28 * Et Aſerſual, & Berſabee, & Baziothia.
29 * Et Baala, & Humeſen.
30 * Et Heltholad, & Exul, & Sarma.
31 * Et Siccelech, & Medema, & Sẽſenna.
32 * Lebaoth & Selim & Ahemremmon, omnes ciuitates viginti nouẽ & villę earũ.
33 * In campeſtribus verò Eſtaol & Sarea,
34 & Aſena. * Et Azone, & Enganim, & Taphua, & Enaym.
35 * Et Hierimoth, & Adulam, Socho, & Azecha.
36 * Et Sarim, & Adithaym, & Gedera, & Giderothaim, vrbes quatuordecim & villæ earum.
37 * Sanam & Adaſa, & Magdalgad.
38 * Deleam & Maſepha, & Iectel.
39 * Lachis & Baſchat, & Eglon.
40 * Tebbon & Leemes, & Cethis.

תרגום יונתן

16 וְאָמַר כָּלֵב דְּיִמְחֵי יַת קִרְיַת אַרְבֵּי וְיִכְבְּשִׁינָהּ וְאֶתֵּן לֵיהּ יַת עַכְסָה בְרָתִּי לְאִנְתּוּ׃
17 וּכְבָשָׁהּ עָתְנִיאֵל בַּר קְנַז אֲחוּהִי דְּכָלֵב וְיָהַב לֵיהּ יַת עַכְסָה בְרָתֵּיהּ לְאִנְתּוּ׃
18 וַהֲוָה בְּמֵיעַלַהּ וּמַלְכָתֵּיהּ לְמִשְׁאַל מִן אֲבוּהָא אַחֲסַנְתָּא וְאִתְרְכִינַת מֵעַל חֲמָרָא
וַאֲמַר לַהּ כָּלֵב מַה לִּיךְ׃ 19 וַאֲמָרַת הַב לִי אַחֲסַנְתָּא אֲרִי לְאַרַע דָּרוֹמָא יְהַבְתָּנִי וְתֶהֱוֵן לִי אֲתַר בֵּית שַׁקְיָא וְיָהַב לַהּ יַת
בֵּית שַׁקְיָא עִילָּאָה וְיַת בֵּית שַׁקְיָא תְּחוֹתָאָה׃ 20 דָּא אַחֲסַנַת שִׁבְטָא דִּבְנֵי יְהוּדָה לְזַרְעִיָּתְהוֹן׃ 21 וַהֲווֹאַת
קִרְוַיָּא מְסָיְפֵי לְשִׁבְטָא דִּבְנֵי יְהוּדָה עַל תְּחוּם אֱדוֹם בְּדָרוֹמָא קַבְצְאֵל וְעֵדֶר וְיָגוּר׃
22 וְקִינָה וְדִימוֹנָה וַעֲדַעָדָה׃ 23 וְקֶדֶשׁ וְחָצוֹר וְיִתְנָן׃ 24 זִיף וַטֶלֶם וּבְעָלוֹת׃
25 וְחָצוֹר חַדַּתָּה וּקְרִיּוֹת חֶצְרוֹן הִיא חָצוֹר׃ 26 אֲמָם וּשְׁמַע וּמוֹלָדָה׃ 27 וַחֲצַר גַּדָּה וְחֶשְׁמוֹן וּבֵית פָּלֶט׃
28 וַחֲצַר שׁוּעָל וּבְאֵר שָׁבַע וּבִזְיוֹתֶיהָ׃ 29 בַּעֲלָה וְעִיִּים וָעֶצֶם׃ 30 וְאֶלְתּוֹלַד וּכְסִיל וְחָרְמָה׃
31 וְצִקְלַג וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה׃ 32 וּלְבָאוֹת
וְשִׁלְחִים וְעַיִן וְרִמּוֹן כָּל קִרְוַיָּא עֶשְׂרִין וְתִשַׁע וּפַצְחֵיהֶן׃ 33 בַּשְׁפֵלְתָּא אֶשְׁתָּאוֹל וְצָרְעָה וְאַשְׁנָה׃
34 וְזָנוֹחַ וְעֵין
גַּנִּים תַּפּוּחַ וְהָעֵינָם׃ 35 יַרְמוּת וַעֲדֻלָּם שׂוֹכֹה וַעֲזֵקָה׃ 36 וּשְׁעָרַיִם וַעֲדִיתַיִם וְהַגְּדֵרָה וּגְדֵרוֹתַיִם קִרְוַיָּא
אַרְבַּע עֶשְׂרֵי וּפַצְחֵיהֶן׃ 37 צְנָן וַחֲרָשָׁה וּמִגְדַּל גָּד׃ 38 וְדִלְעָן וּמִצְפָּה וְיָקְתְּאֵל׃ 39 לָכִישׁ וּבַצְקַת וְעֶגְלוֹן׃
40 וְכַבּוֹן וְלַחְמָס וְכִתְלִישׁ׃

16 ‡ Et dixit Chaleb, Quicunq; ceperit vrbem litterarum & dominatus fuerit ei, dabo ei Axam filiam meam in vxorem.

17 ‡ Et cepit eam Othoniel filius Cenez frater Chaleb iunior, & dedit ei Axam filiam ſuam ei vxorem.

18 ‡ Et factum eſt cùm pergeret ipſa, & conſuluit ei dicens: Petam à patre meo agrum, & exclamauit ab aſina: & dixit Chaleb: Quid eſt tibi?

19 ‡ Et dixit ei: Da mihi benedictionem, quoniam in terram Nageb dediſti me, da mihi fontem aquarum, & dedit ei Chaleb fontem aquarum qui ſupra & fontem qui infra.

20 ‡ Hæc poſſeſſio tribus filiorum Iuda per populos ſuos.

21 ‡ Fuerunt autem vrbes eorum vrbes ad tribum filiorum Iuda in terminis Edom, in deſerto Cabſeel & Eder, & Jagur.

22 ‡ Et Cina, & Dimona, & Adada,

23 ‡ Et Cedes, & Aſor, & Jethan.

24 ‡ Ziph & Thelem, & Baloth.

25 ‡ Aſor nouam & vrbes Eſrom, hæc eſt Aſſor.

26 ‡ Emam et Sama, & Meloda, & Aſarſuar.

27 ‡ Et Aſergadda, & Aſemoth, & Bethpheleth.

28 ‡ Et Berſabee & Baziothia.

29 ‡ Et Baala, & Hyim, & Aſem.

30 ‡ Et Heltolad, & Exul, & Harma.

31 ‡ Et Sicceleth, & Medemena, & Senſenna.

32 ‡ Et Labaoth, & Selim, & Ahem, & Remmon, omnes ciuitates viginti & nouem, & villæ earum.

33 ‡ In campeſtri, Eſtaol & Sarea, & Aſena.

34 ‡ Et Azone & Enganim, Taphua, et Enaim.

35 ‡ Et Hierimoth & Adulam, & Socho, & Azecha.

36 ‡ Et Sarim, & Adithaim, & Gedera, & ſuburbana eius; vrbes quatuordecim, & villæ earum.

37 ‡ Sanam & Adaſa, & Magdalgad.

38 ‡ Et Delean, & Maſepha, & Jectel.

39 ‡ Et Lachis, & Baſchar, & Eglon.

40 ‡ Et Tebbon, & Leemes, & Chethlis.

16 ‡ καὶ εἶπεν χαλέβ, ὃς ἐὰν λάβῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων & κυριεύσῃ αὐτῆς, δώσω αὐτῷ τὴν ἄχσαν θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα.

17 ‡ καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γοθονιὴλ υἱὸς κενέζ ἀδελφὸς χαλὲβ ὁ νεώτερος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄχσαν θυγατέρα

18 αὐτοῦ αὐτῷ γυναῖκα. ‡ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐμπορεύεσθαι αὐτήν, καὶ συνεβούλευσατο αὐτῷ λέγουσα, αἰτήσομαι τὸν πατέρα μου ἀγρόν, & ἐβόησεν ἀπὸ τῆς ὄνου· & εἶπεν χαλέβ, τί ἐστίν σοι;

19 ‡ καὶ εἶπεν αὐτῷ, δός μοι εὐλογίαν, ὅτι εἰς γῆν ναγὲβ δέδωκάς με· δός μοι τὴν γωλαθμαΐμ, καὶ ἔδωκεν αὐτῇ χαλὲβ τὴν γωλαθμαΐμ τὴν ἄνω καὶ τὴν γωλαθ τὴν κάτω.

20 ‡ αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν.

21 ‡ ἐγένηθησαν αἱ πόλεις αὐτῶν πόλεις τοῖς τῇ φυλῇ υἱῶν ἰούδα ἐφ' ὁρίων ἐδωμ ἀπὸ τ' ἐρήμου καβσὴλ καὶ ἔδερ καὶ ἰαγούρ.

22 ‡ καὶ κινά, καὶ διμονά, καὶ ἀδαδά.

23 ‡ καὶ κεδές, & ἀσώρ, καὶ ἰουδά.

24 ‡ ζιφ καὶ τελέμ, καὶ βαλώθ. ‡ ἀιασὼρ τὴν καινὴν, & αἱ πόλεις ἐστρών, αὕτη ἐστὶν ἀσώρ.

26 ‡ ἀμὰμ & σαμά, καὶ μωλαδά, & ἀσαρσουαρ.

27 ‡ καὶ ἀσεργαδδά, & ἀσεμών, & βηθφελέθ.

28 ‡ καὶ βηρσαβεέ, & βιζιωθία.

29 ‡ καὶ βαλλά, & ἀιὶμ, & ἀσέμ.

30 ‡ καὶ ἐλθωλάδ, & σιλ, & ἑρμά.

31 ‡ καὶ σικελέθ, & μεδιμενά, & σανσαννά.

32 ‡ καὶ λαβαώθ, καὶ σελείμ, & ἀΐν, & ῥεμμών, πᾶσαι αἱ πόλεις εἴκοσι & ἐννέα· & αἱ κῶμαι αὐτῶν·

33 ‡ ἐν τῇ πεδινῇ, ἀσθαώλ, καὶ σαραά, & ἀσνά.

34 ‡ καὶ ζανωὰ & ἠγοννίμ, Ταφφουὰ, καὶ τὴν ἠναΐμ.

35 ‡ καὶ ἰερμοὺθ, & ἀδαλαὰμ, & σωχὼ, & ἀζηκά.

36 ‡ καὶ σεβαεὶμ, & ἀγεθθαΐμ, & γαδηρά, & ἐπαύλεις αὐτῆς, πόλεις τεσσαρες καὶ δέκα, & αἱ κῶμαι αὐτῶν.

37 ‡ σενὰμ καὶ ἀδασὰ, & μαγδαλγάδ.

38 ‡ καὶ δαλλαὴ, & μασηφὰ, καὶ ἰεχθαὴλ.

39 ‡ καὶ λαχὶς, & βασεχὰθ, & ἀγλών.

40 ‡ καὶ χαββὼ, καὶ λαμμὰς, καὶ καθαλίς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Et dixit Chaleb: Qui debellauerit Kiriath-arche, & ſubegerit eam, & dabo ei Ghachzza filiam meam in vxorem. [17] Et ſubegit eam Ghathniel filius Kenaz fratris Chaleb, & dedit ei Ghachzza filiam ſuam in vxorem. [18] Et fuit cùm ea intraret, & incitauit illum vt peteret à patre ſuo poſſeſſionem, & demiſit ſe de aſino. & dixit ei Chaleb: Quid tibi?

[19] Et dixit: Da mihi poſſeſſionem, nam ad terram meridionalem dediſti me: & dabis mihi locum domus irrigationum aquarum; & dedit ei domum irrigationum ſuperiorem & domum irrigationum inferiorem. [20] Hæc poſſeſſio tribus filiorum Iuda per proſapias ſuas. [21] Et fuerunt vrbes à limitibus tribus filiorum Iuda ſuper terminum Edom in Auſtro: Kabſzel & Gheder, & Iagur; [22] Et Kina, & Dimona & Ghadghada. [23] Et Kedes, & Hhaſzor, & Iithnan: [24] Zipli & Telem, & Beghaloth. [25] Et Hhaſzor Hhadathah, & Kirioth Hhefzron, ipſa Hhaſzor.

[26] Aman & Semagh, & Molada. [27] Et Hhaſzar Gada, & Hheſmon, & Bethpalet. [28] Et Hhaſzar Sughal, & Beerſabagh, & Beziothia. [29] Baghala, & Ghiim, & Gheſzem. [30] Et Eltholad & Chezzil, & Hharma.

[31] Et Sziklag, & Madmana, & Zzanzzana. [32] Et Lebaoth & Seluhhim, & Ghain, & Rimon; omnes vrbes viginti & nouem & vici earum. [33] In depreſſione; Eſthaol & Szarghah, & Aſnah. [34] Et Zanoahh, & Ghen-ganim, Thapuahh & Haghenam. [35] Iarmuth & Ghadulam, Socho & Ghazka. [36] Et Segharaim & Ghadithaim, & Hagderah, & Gederoraim, vrbes quatuordecim & vici earum. [37] Szenan & Hhadaſſa, & Migdal Gad.

[38] Et Dilghan & Miſzpeh & Iakthel: [39] Lachis & Baſzkath & Gheglon. [40] Et Chabon, & Lachmas, & Chethlis.

41 * וּגְדֵרוֹת בֵּית־דָּגוֹן וְנַעֲמָה וּמַקֵּדָה עָרִים
42 שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן׃ * לִבְנָה וְעֶתֶר וְעָשָׁן׃
43 * וְיִפְתָּח וְאַשְׁנָה וְנְצִיב׃ * וּקְעִילָה וְאַכְזִיב
44 וּמָרֵאשָׁה עָרִים תֵּשַׁע וְחַצְרֵיהֶן׃ * עֶקְרוֹן
45 וּבְנוֹתֶיהָ וְחַצְרֶיהָ׃ * מֵעֶקְרוֹן וָיָמָּה כֹּל אֲשֶׁר־
46 עַל־יַד אַשְׁדּוֹד וְחַצְרֵיהֶן׃ * אַשְׁדּוֹד בְּנוֹתֶיהָ
וְחַצְרֶיהָ עַזָּה בְּנוֹתֶיהָ וְחַצְרֶיהָ עַד־נַחַל מִצְרַיִם
48 וְהַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל׃ * וּבָהָר שָׁמִיר וְיַתִּיר וְשׂוֹכֹה׃
49 * וְדַנָּה וְקִרְיַת־סַנָּה הִיא דְּבִר׃ * וַעֲנָב וְאֶשְׁתְּמֹה
50 וַעֲנִים׃ * וְגֹשֶׁן וְחֹלֹן וְגִלֹה עָרִים אַחַת־עֶשְׂרֵה
51 וְחַצְרֵיהֶן׃ * אָרַב וְדוּמָה וְאֶשְׁעָן׃ * וְיָנוּם וּבֵית־
53 תַּפּוּחַ וַאֲפֵקָה׃ * וְחֻמְטָה וְקִרְיַת אַרְבַּע הִיא
55 חֶבְרוֹן וְצִיעֹר עָרִים תֵּשַׁע וְחַצְרֵיהֶן׃ * מָעוֹן׳
56 כַּרְמֶל וְזִיף וְיוּטָה׃ * וְיִזְרְעֶאל וְיָקְדְעָם וְזָנוֹחַ׃
57 * הַקַּיִן גִּבְעָה וְתִמְנָה עָרִים עֶשֶׂר וְחַצְרֵיהֶן׃
58 * חַלְחוּל בֵּית־צוּר וְגְדוֹר׃ * וּמַעֲרַת וּבֵית־עֲנוֹת
59 וְאֶלְתְּקֹן עָרִים שֵׁשׁ וְחַצְרֵיהֶן׃ * קִרְיַת־בַּעַל
הִיא קִרְיַת יְעָרִים וְהָרַבָּה עָרִים שְׁתַּיִם וְחַצְרֵיהֶן׃
61 * בַּמִּדְבָּר בֵּית הָעֲרָבָה מִדִּין וְסֶכָכָה׃ * וְהַנִּבְשָׁן
62 וְעִיר־הַמֶּלַח וְעֵין גֶּדִי עָרִים שֵׁשׁ וְחַצְרֵיהֶן׃
63 * וְאֶת־הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לֹא־יָכְלוּ בְּנֵי־
יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה
בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

יו

1 * וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לִבְנֵי יוֹסֵף מִיַּרְדֵּן יְרִיחוֹ לְמֵי
יְרִיחוֹ מִזְרָחָה הַמִּדְבָּר עֹלֶה מִירִיחוֹ בָּהָר בֵּית־אֵל׃
2 * וְיָצָא מִבֵּית־אֵל לוּזָה וְעָבַר אֶל־גְּבוּל
3 הָאַרְכִּי עֲטָרוֹת׃ * וְיָרַד יָמָּה אֶל־גְּבוּל הַיַּפְלֵטִי
עַד־גְּבוּל בֵּית־חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן וְעַד־גָּזֶר וְהָיוּ
תֹצְאֹתָיו יָמָּה׃

IOSVE. Tranſlat. B. Hierony. *Terræ diuiſio.*

41 *Et Gideroth,& Bethdagō,& Neama,
&Maceda,ciuitates ſedecim & villę earū.
42 *Labana,& Ether, & Aſan. *Iepta &
43 Eſna,& Neſib. *Et Ceyla, & Achzib,&
44 Mareſa, ciuitates nouem & villæ earum.
45 *Accaron cū vicis & villulis ſuis. *Ab
46 Accaron vſq; ad mare omnia quę vergūt
47 ad Azotū & viculos eius. *Azotus cū vi-
cis & villulis ſuis. Gaza cū vicis & villulis
ſuis vſque ad torrentem Ægypti, & mare
48 magnū terminus eius. *Et in monte Sa-
49 mir & Iether, & Socho. *Et Edenna,Ca-
50 riatſenna,hæc eſt Dabir. *Anab & Hiſte-
51 mo,& Anym. *Goſen & Olon,& Gylo,
52 ciuitates vndecim & villæ earum. *Arab
53 & Roma,& Eſaan. *Et Ianum,& Betha-
54 phua,& Apheca. *Athmatha & Cariath-
arbe, hęc eſt Hebrō,& Sior,ciuitates nouē
55 & villę earū. *Maon,& Charmel & Ziph,
56 & Iothe. *Iezrael & Iucadam,& Zanoe.
57 *Accaym, Gabaa,& Thamna,ciuitates
58 decem & villæ earum. *Alul & Bethſor,
59 & Gedor. *Mareth & Bethanoth,& Hel
thecen ciuitates ſex & villæ earum.
60 *Cariathbaal, hæc eſt Cariathiarim
vrbs ſiluarum & Arebba, ciuitates duæ
61 & villæ earum. *In deſerto Betharaba
Meddin & Sacha.
62 *Et Nebſan ciuitas Salis, & Engaddi,
ciuitates ſex & villæ earum.
63 *Iebuſæum autem habitatorem Hie-
ruſalem non potuerunt filij Iuda delere;
habitauítq; Iebuſæus cū filiis Iuda in Hie
ruſalem vſque in præſentem diem.

CAP. XVI.

1 CEcidit quoq; ſors filiorum Ioſeph ab
A Iordane contra Hiericho & ad aquas
eius ab Oriente ſolitudo quæ aſcendit de
2 Hiericho ad montē Bethel. *Et egreditur
de Bethel Luzam, tranſitq́; terminum Ar
3 chi atharoth. *Et deſcendit ad Occiden-
tem iuxta terminū Iephleti vſq; ad termi-
nos Bethoron inferioris & Gazer, finiun-
túrque regiones eius mari magno.

תרגום יונתן

41 וּגְדֵרוֹת בֵּית דָּגוֹן וְנַעֲמָה וּמַקֵּדָה קִירְוַיָּא שִׁית עֲשָׂרֵי וּפַצְחֵיהֶן׃ 42 לִבְנָה וַעֲתָר וְעָשָׁן׃ 43 וְיִפְתָּח וְאַשְׁנָה וּנְצִיב׃
44 וּקְעִילָה וְאַכְזִיב וּמָרֵאשָׁה קִירְוִין תְּשַׁע וּפַצְחֵיהֶן׃ 45 עֶקְרוֹן וְכַפְרָנָהָא וּפַצְחָהָא׃ 46 מֵעֶקְרוֹן וּמַעֲרְבָא כָּל
קִירְוַיָּא דְּעַל תְּחוּם אַשְׁדּוֹד וּפַצְחֵיהֶן׃ 47 אַשְׁדּוֹד כַּפְרָנָהָא וּפַצְחָהָא עַזָּה כַּפְרָנָהָא וּפַצְחָהָא עַד נַחֲלָא דְּמִצְרַיִם וַיַּמָּא רַבָּא וּתְחוּמֵיהּ׃
48 וּבְטוּרָא שָׁמִיר וְיַתִּיר וְשׂוֹכֹה׃ 49 וְדַנָּה וְקִרְיַת סַנָּה הִיא דְּבִיר׃ 50 וַעֲנָב וְאֶשְׁתְּמֹה וְעַנִּים׃ 51 וְגֹשֶׁן וְחוֹלוֹן
וְגִילֹה קִרְיִן חַד עֲשְׂרֵה וּפַצְחֵיהֶן׃ 52 אָרַב וּרוּמָה וְאֶשְׁעָן׃ 53 וְיָנוּם וּבֵית תַּפּוּחַ וַאֲפֵקָה׃ 54 וְחֻמְטָא וְקִרְיַת
אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן וְצִיעוֹר קִרְיִן תְּשַׁע וּפַצְחֵיהֶן׃ 55 מָעוֹן כַּרְמֶל וְזִיף וְיוּטָה׃ 56 וְיִזְרְעֶאל וְיָקְדְעָם וְזָנוֹחַ׃ 57 הַקַּיִן
גִּבְעָה וְתִמְנָה קִרְיִן עַשְׂרָא וּפַצְחֵיהֶן׃ 58 חַלְחוּל בֵּית צוּר וְגְדוֹר׃ 59 וּמַעֲרַת וּבֵית עֲנוֹת וְאֶלְתְּקוֹן קִרְיִן שִׁית וּפַצְחֵיהֶן׃ 60 קִרְיַת
בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים וְהָרַבָּה קִרְיִן תַּרְתֵּין וּפַצְחֵיהֶן׃ 61 בְּמַדְבְּרָא בֵּית מֵישְׁרָא מְדִין וְסָכָכָה׃ 62 וְהַנִּבְשָׁן וְקִרְהָא דְּמִלְחָא וְעֵין גְּדִי קִרְיִן
שִׁית וּפַצְחֵיהֶן׃ 63 וְיָת יְבוּסָאֵי יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם לָא יְכִילוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְתָרָכוּתְהוֹן וְיָתִיבוּ יְבוּסָאֵי עִם בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשְׁלֵם עַד יוֹמָא חָדֵין׃

יו

1 וּנְפַק עַדְבָא לִבְנֵי יוֹסֵף מִיַּרְדְּנָא דִירִיחוֹ לְמֵי יְרִיחוֹ מַדִּינְחָא לְמַדְבְּרָא דְּסָלִיק מִירִיחוֹ בְּטוּרָא דְּבֵיתְאֵל׃ 2 וְנָפֵיק מִבֵּית אֵל לְלוּז וְעָבַר
לְתְחוּם אַרְכִּי לַעֲטָרוֹת׃ 3 וְנָחֵית לְיַמָּא לְתְחוּם לְיַפְלֵיט עַד תְּחוּם בֵּית חוֹרוֹן אַרְעָאָה וְעַד גָּזֵר וַהֲווֹ מַפְקָנוֹהִין לְיַמָּא׃

* Et Gaderoth, & Bethdagon, & Neama, & Maceda, ciuitates ſedecim, & villæ earum. 41
* Labana & Ather, & Aſan, * Et Jephta, & Aſna, & Neſib, * Et Ceila, & Achzib, & Mareſa, ciuitates nouem, & villæ earum: * Accaron & villæ eius, & ſuburbana eius. * Ab Accaron & vſque ad mare Iemnath, et omnes quæcunq; ſunt prope Eſdod & vici earum. 42 43 44 45 46
* Eſdoth & vici eius & ſuburbana eius, Gaza, & villæ eius, & ſuburbana eius vſque ad torrentem Ægypti, & mare magnum terminat. * Et in montana; Samir, & Jecther, & Socho. * Et Edenna, & vrbs litterarum, hæc eſt Dabir. 47 48 49
* Et Anab, & Hiſtemo, & Anim, 50
* Et Goſen, & Olon, & Gilo, ciuitates vndecim, & villæ earum. * Arab & Roma, & Eſan. * Et Janum, Bethaphua, & Apheca. 51 52 53
* Et Amatha, & vrbes Arbe, hæc eſt Ebron, & Sior, ciuitates nouem & ſuburbana earũ. * Maon & Charmel, & Ziph, & Jothe. 54 55
* Et Jezrael, & Jedaam, & Zanoe. 56
* Acain, & Gabaa, & Thamna, vrbes decem & villæ earum. * Alul, & Bethſor, & Gedor. * Mareth, & Bethanoth, & Belthecen, ciuitates ſex & villæ earum. 57 58 59
* Cariabaal, hæc vrbs Jarim, & Arebba, vrbes duæ & villæ earum. * In deſerto; Betharaba, Meddin, Sacha. * Et Nebſan, & ciuitates Salis, & Engaddi, vrbes ſex & villæ earum. * Et Jebuſæus habitabat in Hieruſalem, & non potuerunt filij Juda delere eos, & habitauit Jebuſæus cum filiis Juda in Hieruſalem vſque ad diem hanc. 60 61 62 63

CAP. XVI.

ET fuerunt termini filiorum Joſeph ab Jordane contra Hiericho ab Oriente deſertum, & aſcẽdent de Hiericho in montana in Bethel. 1
* Et egredientur de Bethel in Luzam, & tranſibũt ad terminos Archiatharoth. * Et peruenient vſque ad mare in terminos Hiephleti vſq; ad terminos Bethoron quæ infra, & vſq; ad Gazer, & erit exitus eorum in mare. 2 3

41 * καὶ γαδηρὼθ, Ϲ βηθδαγὼν, Ϲ νομὰ, καὶ μακηδά,
42 πόλεις δεκαέξ, Ϲ αἱ κῶμαι αὐτῶν. * λέβνα καὶ ἀθὲρ,
43 Ϲ ἀσδώ. * καὶ ἰεφθὰ, Ϲ ἀσαννὰ, Ϲ νεσείβ. * Ϲ κειλὰ,
44 Ϲ ἀχζίβ, Ϲ μαρησά, πόλεις ἐννέα, Ϲ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
45 * ἀκκαρὼν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς Ϲ ἐπαύλεις αὐτῆς.
46 * ἀπὸ ἀκκαρὼν Ϲ εἰς θάλασσαν ἰεμνάθ, καὶ πᾶσαι
ὅσαι εἰσὶν πλησίον ἐσδὼδ Ϲ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
47 * ἐσδὼθ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς·
γαζί, Ϲ αἱ κῶμαι αὐτῆς Ϲ αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς ἕως ϗ χει
μάρρου αἰγύπθ, Ϲ ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη διορίζει.
48 * καὶ ἐν τῇ ὀρεινῇ σαμὶρ, Ϲ ἰθὲρ, Ϲ σωχώ. * Ϲ ρεννὰ
49 Ϲ πόλις γραμμάτων· αὕτη ἐστὶν δαβίρ. * καὶ δνὰβ, καὶ
50 ἀθεμὼ, καὶ δνίμ, * καὶ γοσὸμ, καὶ χιλοὺν, καὶ γιλώ,
51 πόλεις ἕνδεκα, Ϲ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
52 * ἐρεβ Ϲ ρουμὰ, καὶ ἐσδώ. * καὶ ἰανὲμ, βηθφουὲ, Ϲ
53 ἀφανά. * καὶ ἀμματά, Ϲ πόλεις ἀρβαί· αὕτη ἐστὶν
54 χεβρὼν, Ϲ σιὼρ, πόλεις ἐννέα καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν·
55 * μαὼν Ϲ χερμὲλ, Ϲ ζὶφ, Ϲ ἰεττά·
56 * καὶ ἰεζρεὲλ, Ϲ ἰεκδαὰμ, Ϲ ζανουὰ. * ἔκερν Ϲ γα-
57 βαὰ Ϲ θαμνά, πόλεις δέκα Ϲ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
58 * ἀλουὲ καὶ βεθσὼρ, καὶ γεδώρ, * μααρὼθ, Ϲ βη
59 θανὼθ, Ϲ ἐλθεκέν, πόλεις ἓξ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
60 * καριαβααὶλ αὕτη πόλις ἰαρὶμ, Ϲ ἀρεμβά, πόλεις
δύο καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν.
61 * ἐν τῇ ἐρήμῳ βηθαραβά, μαδδὶν, χαχά. * Ϲ νεβ-
62 σσώ, Ϲ αἱ πόλεις τῶν ἁλῶν Ϲ ἐγγαδδί, πόλεις ἓξ Ϲ αἱ κῶ
63 μαι αὐτῶν. * Ϲ ὁ ἰεβουσαῖος κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ,
καὶ οὐκ ἐδυνήθησαν ⓐ υἱοὶ ἰούδα ἀπολέσαι αὐτούς, καὶ
κατῴκησεν ὁ ἰεβουσαῖ ⓟ μ᾽ τῶν υἱῶν ἰούδα ἐν ἱερουσα-
λὴμ ἕως τ᾽ ἡμέρας ταύτης.

ις᾽.

1 * Καὶ ἐξῆλθε τὰ ὅρια υἱῶν ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου
κ᾽ ἰεριχὼ ἀπὸ ὑδάτων τὴν ἔρημον, Ϲ ἀναβήσ᾽ ἀπὸ
ἰεριχὼ εἰς τὴν ὀρεινὴ εἰς βαιθήλ.
2 * Ϲ ἐξελεύσ᾽ ἀπὸ βαιθὴλ εἰς λουζά, Ϲ παρελεύ-
σ᾽ ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀρχιαταρώθ.
3 * καὶ διελεύσ᾽ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ
ἰεφλητὶ ἕως τῶν ὁρίων βαιθωρὼν τὴν κάτω Ϲ ἕως γαζέρ,
Ϲ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Et Gederoth, Bethdagon, & Naghama, & Makeda vrbes ſedecim; & vici earum. 42 Libna & Ghether, & Ghaſſan. 43 Et Iiphthahh, & Aſnah, & Neſzib. 44 Et Keghila, & Achzib, & Mareſſa; vrbes nouem & vici earum. 45 Ghekron & oppida eius & vici eius. 46 A Ghekron & Occidentem verſus; omnes vrbes quæ ſuper terminum Aſdod, & vici earum. 47 Aſdod, oppida eius, & vici eius; Ghaza, oppida eius, & vici eius vſque ad fluuium Aegypti: & mare magnum & terminos eius.
48 Et in monte Samir; & Iathir, & Sochoh. 49 Et Daſia, & Kiriath Zzana, ipſa Debir. 50 Et Ghanab, & Eſthemoh, & Ghanim. 51 Et Goſſen, & Hholon, & Giloh; vrbes vndecim & vici eius. 52 Arab & Rumah, & Eſgham. 53 Et Ianus, & Beth-Thapuahh, & Apheka. 54 Et Hhumta, & Kiriath-Arbagh, ipſa Hhebron, & Szighor; vrbes nouem & vici earum; 55 Maghon, Carmel & Ziph, & Iutah. 56 Et Izraghel & Iakdegham, & Zanoahh. 57 Hakayn, Gibgha, & Thimna, vrbes decem & vici earum. 58 Hhalhhul, Beth-Szur & Gedor. 59 Et Megharath, & Beth-Ghanoth, & Elthekon, vrbes ſex & vici earum. 60 Kiriath Baghal, ipſa Kiriath-Iegharim, & Haraba; vrbes duæ & vici earum. 61 In deſerto; Beth Meſſera, Midin, & Zzechacha. 62 Et Haniphſan, & vrbs Salis, & Ghengedi, vrbes ſex & vici earum. 63 Et Iebuſæum habitatorem Ieruſalem non potuerunt filij Iuda exterminare eos, & habitarunt Iebuſæi cum filijs Iuda in Ieruſalem vſque ad diem hanc.

CAP. XVI.

ET exijt ſors filijs Ioſeph à Iordane Iericho ad aquas Iericho ortum verſus; ad deſertum quod aſcendit à Iericho in monte Bethel. 2 Et prodijt ex Bethel ad Luz, & tranſit ad terminum Archi-Ghateroth. 3 Et deſcendit ad mare ad terminum Iaphlet, vſque ad terminum Beth-Hhoron inferioris & vſque ad Gazer. Et fuerunt exitus eius ad mare.

4 * וַיִּנְחֲלוּ בְנֵי־יוֹסֵף מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃ * וַיְהִי
5 גְּבוּל בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם
מִזְרָחָה עַטְרוֹת אַדָּר עַד־בֵּית חֹרוֹן עֶלְיוֹן׃
6 * וְיָצָא הַגְּבוּל הַיָּמָּה הַמִּכְמְתָת מִצָּפוֹן וְנָסַב
הַגְּבוּל מִזְרָחָה תַּאֲנַת שִׁלֹה וְעָבַר אוֹתוֹ מִמִּזְרַח
7 יָנוֹחָה׃ * וְיָרַד מִיָּנוֹחָה עֲטָרוֹת וְנַעֲרָתָה וּפָגַע
8 בִּירִיחוֹ וְיָצָא הַיַּרְדֵּן׃ * מִתַּפּוּחַ יֵלֵךְ הַגְּבוּל
יָמָּה נַחַל קָנָה וְהָיוּ תֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה זֹאת נַחֲלַת
מַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
9 * וְהֶעָרִים הַמְבְדָּלוֹת לִבְנֵי אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ
נַחֲלַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה כָּל־הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן׃
10 * וְלֹא הוֹרִישׁוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּגָזֶר וַיֵּשֶׁב
הַכְּנַעֲנִי בְּקֶרֶב אֶפְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי לְמַס־
עֹבֵד׃

יז

1 * וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה
כִּי־הוּא בְכוֹר יוֹסֵף לְמָכִיר בְּכוֹר מְנַשֶּׁה אֲבִי
הַגִּלְעָד כִּי הוּא הָיָה אִישׁ מִלְחָמָה וַיְהִי־לוֹ
2 הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן׃ * וַיְהִי לִבְנֵי מְנַשֶּׁה
הַנּוֹתָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנֵי אֲבִיעֶזֶר וְלִבְנֵי־חֵלֶק
וְלִבְנֵי אַשְׂרִיאֵל וְלִבְנֵי־שֶׁכֶם וְלִבְנֵי־חֵפֶר וְלִבְנֵי
שְׁמִידָע אֵלֶּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף הַזְּכָרִים
3 לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ * וּלְצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד
בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לֹא־הָיוּ לוֹ בָנִים כִּי אִם־
בָּנוֹת וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה
4 מִלְכָּה וְתִרְצָה׃ * וַתִּקְרַבְנָה לִפְנֵי אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים
לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה אֶת־מֹשֶׁה לָתֵת־לָנוּ נַחֲלָה
בְּתוֹךְ אַחֵינוּ וַיִּתֶּן לָהֶם אֶל־פִּי יְהוָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ
אֲחֵי אֲבִיהֶן׃

IOSVE. Tranſlat. B. Hierony. *Terræ diuiſio.*

4 * Poſſederúntque filij Ioſeph Manaſſes
5 & Ephraim. *Et factus eſt terminus filiorum Ephraim per cognationes ſuas, & poſſeſsio earum cõtra Orientem Aſtaroth Addar vſque Bethoron ſuperiorem.
6 * Egrediuntúrque confinia in mare. Machmetath verò Aquilonem reſpicit,& circuit terminos contra Orientem in Thanathſelo,& pertranſit ab Oriente Ianoe.
7 * Deſcendítq; de Ianoe in Atharoth & Noaratha, & peruenit in Hiericho, egre-
8 ditúrq; ad Iordanem. *De Taphua pertranſit contra mare in vallem arundineti, ſúntq; egreſſus eius in mare ſalſiſsimum. Hæc eſt poſſeſsio tribus filiorũ Ephraim
9 per familias ſuas. * Vrbéſque ſeparatæ ſunt filiis Ephraim in medio poſſeſsionis filiorum Manaſſe & villæ earum.
10 *Et nõ interfecerũt filij Ephraim Chananæum qui habitabat in Gazer; habitauítq; Chananæus in medio Ephraim vſq; in diem hanc tributarius.

CAP. XVII.

1 CEcidit autem ſors tribui Manaſſe,ipſe
A enim eſt primogenitus Ioſeph, Machir primogenito Manaſſe patri Galaad, qui fuit vir pugnator, habuítq; poſſeſsio-
2 nem Galaad & Baſan. * Et reliquis filiorumManaſſe iuxta familias ſuas filiis Abiezer, & filiis Helech, & filiis Heſrihel, & filiis Sichẽ,& filiis Epher, & filiis Semida. Num. 25
Iſti ſunt filij Manaſſe filij Ioſeph, mares p
3 cognationes ſuas. * Salphaad verò filio Epher, filij Galaad, filij Machir, filij Manaſſe non erant filij, ſed ſolæ filię;quarum iſta ſunt nomina, Maala & Noa, & Egla, & Melcha, & Therſa.
4 *Venerúntque in conſpectu Eleazari ſacerdotis, & Ioſue filij Nun, & principum, dicentes: Dominus pręcepit per manum Moyſi,vt daretur nobis poſſeſsio in medio fratrum noſtrorum. Dedítque iuxta imperium Domini poſſeſsionem in medio terrarum patris earum.

תרגום יונתן

4 וְאַחֲסִינוּ בְּנֵי יוֹסֵף מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃ 5 וַהֲוָה תְּחוּם בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזַרְעַיְתְהוֹן וַהֲוָה תְּחוּם אַחֲסָנְתְהוֹן מִדִּינְחָא עַטְרוֹת אַדָּר
עַד בֵּית חוֹרוֹן עִילָּאָה׃ 6 וְנָפִיק תְּחוּמָא לְיַמָּא לְמִכְמְתַת תְּחוּמָא מִמְּדִינְחָא לְתַאֲנַת שִׁילֹה וְעָבַר לֵיהּ מִמְּדִנַת
לְיָנוֹחַ׃ 7 וְנָחֵית מִיָּנוֹחַ לַעֲטָרוֹת וּלְנַעֲרָת וּמְעַרַע בִּירִיחוֹ וְנָפִיק לְיַרְדְּנָא׃ 8 מִתַּפּוּחַ אָזֵיל תְּחוּמָא לְיַמָּא לְנַחֲלָא דְקָנָה וַהֲוֹוּ
מַפְקָנוֹהִי לְיַמָּא דָּא אַחֲסָנַת שִׁבְטָא דִּבְנֵי אֶפְרַיִם לְזַרְעַיְתְהוֹן׃ 9 וְקִירְוַיָּא דְמַפְרְשָׁן לִבְנֵי אֶפְרַיִם בְּגוֹ אַחֲסָנַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה כָּל קִירְוַיָּא
וּפְצָחֵיהֶן׃ 10 וְלָא הָרְכוּ יַת כְּנַעֲנָאָה דְיָתִיב בְּגָזֶר וִיתִיבוּ כְּנַעֲנָאֵי בְּגוֹ בְּנֵי אֶפְרַיִם עַד יוֹמָא הָדֵין וַהֲווּ לְמַסְקֵי מִסִּין פָּלְחִין׃

יז

1 וַהֲוָה עַדְבָא לְשִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה אֲרֵי הוּא בְּכְרָא דְיוֹסֵף לְמָכִיר בְּכְרָא דִּמְנַשֶּׁה אֲבוּהִי דְגִלְעָד אֲרֵי הוּא הֲוָה גְּבַר
עָבֵד קְרָבִין וַהֲוָה לֵיהּ אַרַע גִּלְעָד וּמַתְנָן׃ 2 וַהֲוָה לִבְנֵי מְנַשֶּׁה דְּאִישְׁתְּאַרוּ לְזַרְעַיְתְהוֹן לִבְנֵי אֲבִיעֶזֶר וְלִבְנֵי חֶלֶק וְלִבְנֵי אַשְׂרִיאֵל
וְלִבְנֵי שְׁכֶם וְלִבְנֵי חֵפֶר וְלִבְנֵי שְׁמִידָע אִלֵּין בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף דְּכִרְיָא לְזַרְעַיְתְהוֹן׃ 3 וְלִצְלָפְחָד בַּר חֵפֶר כַּר גִּלְעָד בַּר
מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לָא הֲווֹ לֵיהּ בְּנִין אֶלָּהֶן בְּנָן וְאִילֵּין שְׁמָהָת בְּנָתֵיהּ מַחְלָה וְנוֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְחִרְצָה׃ 4 וּקְרִיבָא לְקֳדָם
אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְלְקֳדָם יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְלְקֳדָם רַבְרְבַיָּא לְמֵימַר יְיָ פַּקִּיד יַת מֹשֶׁה לְמִתַּן לָנָא אַחֲסָנָא בְּגוֹ אָחֳנָא וִיהַב לְהוֹן עַל מֵימְרָא דַיְיָ
אַחֲסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אֲבוּהוֹן׃

* *Et possederunt filij Joseph Manasses & Ephraim, & fuerũt termini filiorum Ephraim per populos suos.* 4

* *Et fuerunt termini possessionis eorum ab Oriente Ataroth Addar vsque Bethoron quæ supra.* 5

* *Et peruenient termini ad mare in Machmetah ab Aquilone, & præteribit terminus ad Orientem in Thanathselo, & pertransibit ipse ab Oriente in Janocha.* 6

* *Et descendet ab Janocha in Atharoth & villæ earum, & in Naaratha; & perueniet ad Hiericho, & egredietur ad Iordanem.* 7

* *Et à Thaphua pertransibunt termini vsq; ad mare ad torrentem Cana, & erit exitus eius ad mare. hæc possessio tribus filiorum Ephraim per populos suos.* 8

* *Et vrbes separatæ filiis Ephraim in medium possessionis filiorum Manasse, omnes vrbes & villæ earum.* 9

* *Et non deleuit Ephraim Chananæum habitantem Gazer; & habitabat Chananæus in Ephraim vsque ad diem hanc, & fuerunt tributarij serui.* 10

CAP. XVII.

ET *fuerunt termini tribus Manasse, quoniam hic primogenitus Joseph, Machir primogenito Manasse patri Galaad, ipse enim vir pugnator in Galaad & in Basan.* 1

* *Et fuit filiis Manasse reliquis per populos suos filiis Abiezer, & filiis Helech, & filiis Hesriel, & filiis Sychem, & filiis Epher, & filiis Semida: hi filij Manasse filij Joseph mares per populos suos.* 2

* *Et Salphaad filio Epher filij Galaad, filij Machir, filij Manasse, non erant ei filij sed filiæ: & hæc nomina filiarum Salphaad; Maala, & Noa, & Egla, & Melcha, & Thersa.* 3

* *Et steterunt coram Eleazar sacerdote & coram Josue filio Nun, & corã principibus dicentes, Deus præcepit per manum Moysi vt det nobis possessionem in medio fratrum nostrorum: & data est eis possessio per præceptum Domini, possessio inter fratres patris earum.* 4

4 * καὶ ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ μανασσῆς καὶ ἐφραίμ, καὶ ἐγένηθη ὅρια υἱῶν ἐφραὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν.

5 * καὶ ἐγένηθη τὰ ὅρια τῆς κληρονομίας αὐτῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἀταρὼθ ἀδὰρ ἕως βηθωρὼν τὴν ἄνω.

6 * Καὶ διελεύ(σε)ται τὰ ὅρια ἐπὶ τὴν θάλασσαν εἰς μαχθὼθ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ παρελεύ(σε)ται τὸ ὅριον ἐπ' ἀνατολὰς εἰς θηναθασηλώ· καὶ παρελεύσε(ται) αὐτὸ ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς ἰανωχά. 7 * Καὶ καταβήσ(ε)ται ἀπὸ ἰανωχὰ εἰς ἀταρώθ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, καὶ εἰς ἀνεραθά, καὶ ἐλεύσ(ε)ται ἐπὶ ἱεριχώ, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ τὸν ἰορδάνην.

8 * Καὶ ἀπὸ θαπφουὲ πορεύσ(ε)ται τὰ ὅρια ἐπὶ θάλασσαν ἐπὶ χειμάρρουν κανά, καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἐπὶ θάλασσαν· αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἐφραὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν. 9 * καὶ αἱ πόλεις αἱ ἀφορισθεῖσαι τοῖς υἱοῖς ἐφραὶμ ἀναμέσον τῆς κληρονομίας υἱῶν μανασσῆ, πᾶσαι αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 10 * καὶ οὐκ ἀπώλεσεν ἐφραὶμ, τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα γαζέρ, καὶ κατῴκει ὁ χαναναῖος ἐν ἐφραὶμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐγένοντο ὑποφόροι δοῦλοι.

ιζ.

1 * Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς μανασσῆ, ὅτι οὗτος πρωτότοκος τῷ ἰωσήφ, τῷ μαχὶρ πρωτοτόκῳ μανασσῆ πατρὶ γαλαάδ· αὐτὸς γὰρ ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐν τῇ γαλαάδ καὶ ἐν τῇ βασανίτιδι.

2 * καὶ ἐγένηθη τοῖς υἱοῖς μανασσῆ τοῖς λοιποῖς κατὰ δήμους αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ἀβιέζερ, καὶ τοῖς υἱοῖς ἑλέκ, καὶ τοῖς υἱοῖς ἐσριὴλ, καὶ τοῖς υἱοῖς συχέμ, καὶ τοῖς υἱοῖς ἐφὲρ, καὶ τοῖς υἱοῖς σεμιδαέ· οὗτοι υἱοὶ μανασσῆ υἱοῦ ἰωσὴφ οἱ ἄρσενες κατὰ δήμους αὐτῶν.

3 * καὶ τῷ σαλπαὰδ, υἱῷ ἐφὲρ, υἱοῦ γαλαὰδ, υἱοῦ μαχὶρ, υἱοῦ μανασσῆ οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοὶ ἀλλὰ θυγατέρες· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαὰδ μααλὰ, καὶ νουὰ, καὶ ἐγλὰ, καὶ μελχὰ, καὶ θερσά.

4 * καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐναντίον ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ καὶ ἐναντίον τῶν ἀρχόντων λέγουσαι, ὁ θεὸς ἐνετείλατο διὰ χειρὸς μωυσῆ δοῦναι ἡμῖν κληρονομίαν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν· καὶ ἐδόθη αὐταῖς κληρονομία διὰ προστάγματος κυρίου, κλῆρος ἐν τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Possederuntque filij Ioseph Menasse & Ephraim. 5 Et fuit terminus filiorum Ephraim ad prosapias eorum; & fuit terminus possessionis eorum Orientem versus Ghateroth Adar vsque ad Bethhhoron superiorem. 6 Et exit terminus ad mare ad Michmethath à Septentrione: & flexus est terminus ad Orientem ad ficum Siloh; & transit sibi ab Oriente ad Ianoahh.

7 Et descendit à Ianoahh in Ghataroth & in Nagharath; & contingit in Iericho, & exit ad Iordanem. 8 Ex Thapuahh tendit terminus à mari ad fluuium Kana; & fuerunt exitus eius ad mare: hæc possessio tribus filiorum Ephraim ad prosapias eorum.

9 Et vrbes quæ diuisæ sunt filiis Ephraim in medio possessionis filiorum Menasse; omnes vrbes & vici earum.

10 Et non exterminarunt Chananæum qui habitantes in Gazer; & habitarunt Chananæi in medio filiorum Ephraim vsque ad diem hunc, & fuerunt in allatores tributorum seruientes.

CAP. XVII.

ET fuit sors tribui Menasse (ipse primogenitus Ioseph) Machir primogenito Menasse patris Gilghad, namque ipse fuit vir faciens bella, & fuerunt ei terra Gilghad, & Mathnan. 2 Et fuerunt filiis Menasse qui reliqui fuerunt filiis Abighezer, & filiis Hhelek, & filiis Asriel, & filiis Sechem, & filiis Hepher, & filiis Semidagh. Hi filij Menasses filij Ioseph, mares ad prosapias suas.

3 Et Szelaphhhad filio Hepher, filij Gilghad, filij Machir, filij Menasse, non fuerunt illi filij sed filiæ: & hæc nomina filiarum eius Mahhalah, & Nogha, Hhagla, Milcha, & Thirsza. 4 Et accesserunt ante Elighezer sacerdotem, & ante Iosue filium Nun, & ante principes ad dicendum: Dominus iussit Mosen dare nobis possessionem in medio fratrum nostrorum, & dedit eis iuxta dictum Domini possessionem in medio fratrum patris earum.

5 * וַיִּפְּלוּ חַבְלֵי־מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה לְבַד מֵאֶרֶץ
הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן׃
6 * כִּי בְנוֹת מְנַשֶּׁה נָחֲלוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ בָּנָיו
וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד הָיְתָה לִבְנֵי־מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים׃
7 * וַיְהִי גְבוּל־מְנַשֶּׁה מֵאָשֵׁר הַמִּכְמְתָת אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי שְׁכֶם וְהָלַךְ הַגְּבוּל אֶל־הַיָּמִין אֶל־יֹשְׁבֵי
8 עֵין תַּפּוּחַ׃ * לִמְנַשֶּׁה הָיְתָה אֶרֶץ תַּפּוּחַ וְתַפּוּחַ
אֶל־גְּבוּל מְנַשֶּׁה לִבְנֵי אֶפְרָיִם׃
9 * וְיָרַד הַגְּבוּל נַחַל קָנָה נֶגְבָּה לַנַּחַל עָרִים
הָאֵלֶּה לְאֶפְרַיִם בְּתוֹךְ עָרֵי מְנַשֶּׁה וּגְבוּל מְנַשֶּׁה
מִצָּפוֹן לַנַּחַל וַיְהִי תְצֹאתָיו הַיָּמָּה׃
10 * נֶגְבָּה לְאֶפְרַיִם וְצָפוֹנָה לִמְנַשֶּׁה וַיְהִי
הַיָּם גְּבוּלוֹ וּבְאָשֵׁר יִפְגְּעוּן מִצָּפוֹן וּבְיִשָּׂשכָר
מִמִּזְרָח׃
11 * וַיְהִי לִמְנַשֶּׁה בְּיִשָּׂשכָר וּבְאָשֵׁר בֵּית־
שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְיִבְלְעָם וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־
יֹשְׁבֵי דֹאר וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי עֵין־דֹּר וּבְנוֹתֶיהָ
וְיֹשְׁבֵי תַּעְנַךְ וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ
שְׁלֹשֶׁת הַנָּפֶת׃
12 * וְלֹא יָכְלוּ בְנֵי מְנַשֶּׁה לְהוֹרִישׁ אֶת־הֶעָרִים
הָאֵלֶּה וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃
13 * וַיְהִי כִּי חָזְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֶת־
הַכְּנַעֲנִי לָמַס וְהוֹרֵשׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ׃
14 * וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ
נָתַתָּה לִי נַחֲלַת גּוֹרָל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וַאֲנִי
עַם־רָב עַד אֲשֶׁר־עַד־כֹּה בֵּרַכַנִי יְהוָה׃
15 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם־
עַם־רַב אַתָּה עֲלֵה־לְךָ הַיַּעְרָה וּבֵרַאתָ לְךָ
שָׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזִּי וְהָרְפָאִים כִּי־אָץ לְךָ הַר־
אֶפְרָיִם׃

5 * Et ceciderunt funiculi Manaſſe decem, abſque terra Galaad & Baſan trans
6 Iordanem. * Filiæ enim Manaſſe poſſederunt hæreditatem in medio filiorū eius. Terra autem Galaad cecidit in ſortem filiorum Manaſſe qui reliqui erant.
7 * Fuítque terminus Manaſſe ab Aſer
B Machmata quæ reſpicit Sichem, & egreditur ad dexteram iuxta habitatores fon-
8 tis Taphuæ. * Etenim in ſorte Manaſſe ciderat terra Taphuæ quæ eſt iuxta terminos Manaſſe filiorum Ephraim.
9 * Deſcendítq; terminus vallis Harundineti in Meridie torrentis ciuitatum Ephraim, quæ in medio ſunt vrbium Manaſſe. Terminus Manaſſe ab Aquilone torrentis, & exitus eius pergit ad mare;
10 * Ita vt poſſeſsio Ephraim ſit ab Auſtro, & ab Aquilone Manaſſe, vt vtramq; claudat mare, & coniungantur ſibi in tribu Aſer ab Aquilone, & in tribu Yſachar ab Oriente.
11 * Fuítq; hæreditas Manaſſe in Yſachar & in Aſer, Berſan & viculi eius, & Iebblaá cum viculis ſuis, & habitatores Dor cum
C oppidis ſuis, habitatores quoque Endor cum viculis ſuis, ſimilitérque habitatores Thenac cum viculis ſuis, & habitatores Mageddo cum viculis ſuis, & tertia pars vrbis Nophech.
12 * Nec potuerunt filij Manaſſe has ciuitates ſubuertere, ſed cœpit Chananæus habitare in terra ſua.
13 * Poſtquam autem conualuerunt filij Iſrael, ſubiecerunt Chananæos, & fecerũt ſibi tributarios, nec interfecerunt eos.
14 * Locutíq; ſunt filij Ioſeph ad Ioſue, &
D dixerunt: Quare dediſti mihi terram in poſſeſsionẽ ſortis & funiculi vnius, cùm ſim tãtę multitudinis, & benedixerit mihi
15 Dñs? * Ad quos Ioſue ait, Si populus multus es, aſcende in ſiluã, & ſuccide tibi ſpacia in terra Pherezęi & Raphaim, quia anguſta eſt tibi poſſeſsio montis Ephraim.

תרגום יונתן

5 וּנְפַלוּ עַדְבֵי מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָא לְבַד מֵאַרְעָא גִּלְעָד וּמַתְנָן דְּמֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא׃ 6 אֲרֵי בְּנָת מְנַשֶּׁה אַחֲסִינָא אַחְסָנָא בְּגוֹ
בְּנוֹהִי וְאַרְעָא גִּלְעָד הֲוָת לִבְנֵי מְנַשֶּׁה דְּאִשְׁתְּאַרוּ׃ 7 וַהֲוָה תְּחוּם מְנַשֶּׁה מֵאָשֵׁר לְמִכְמְתַת דְּעַל אַפֵּי שְׁכֶם וַאֲזַל תְּחוּמָא
לְמֵימִינָא לְוָת יָתְבֵי עֵין תַּפּוּחַ׃ 8 לִמְנַשֶּׁה הֲוָת אַרְעָ תַּפּוּחַ וְתַפּוּחַ עַל תְּחוּם מְנַשֶּׁה לִבְנֵי אֶפְרָיִם׃ 9 וְנָחֵית תְּחוּמָא לְנַחֲלָא
דְּקָנָה לְרָרוֹמָא לְנַחֲלָא קְרַוְיָא דְּאִילֵּין לְאֶפְרַיִם בְּגוֹ קִרְוֵי מְנַשֶּׁה וּתְחוּם מְנַשֶּׁה מִצִּיפּוֹנָא לְנַחֲלָא וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְיַמָּא׃
10 דָּרוֹמָא לְאֶפְרַיִם וְצִיפּוֹנָא לִמְנַשֶּׁה וַהֲוֵי יַמָּא תְּחוּמֵיהּ וּבְאָשֵׁר מְעָרְעִין מִצִּיפּוֹנָא וּבְיִשָּׂשכָר מִמַּדִּינְחָא׃ 11 וַהֲוָה
לִמְנַשֶּׁה בְּיִשָּׂשכָר וּבְאָשֵׁר מְעָרְעִין בֵּית שְׁאָן וְכַפְרָנָהָא וְיָתְבֵי דֹּאר וְכַפְרָנָהָא וְיָתְבֵי עֵין דֹּאר וְכַפְרָנָהָא וְיָתְבֵי תַּעֲנָךְ
וְכַפְרָנָהָא וְיָתְבֵי מְגִדּוֹ וְכַפְרָנָהָא תְּלָתָא פַּלְכִין׃ 12 וְלָא יְכִילוּ בְנֵי מְנַשֶּׁה לְתָרָכָא יָת קְרַוְיָא הָאִילֵּין וְשָׁרֵי
כְּנַעֲנָאָה לְמִיתַב בְּאַרְעָא הָדָא׃ 13 וַהֲוָה כַּד תַּקִּיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַנִּיאוּ יָת כְּנַעֲנָאֵי לְמַסְקֵי מִסִּין וְתָרָכָא לָא
תָּרְכוֹנוּן׃ 14 וּמַלִּילוּ בְּנֵי יוֹסֵף לְיְהוֹשֻׁעַ לְמֵימַר מָה דֵּין יְהַבְתְּ לִי אַחְסָנָא חַד וְעַדְבָא חַד וַאֲנָא עַם סַגִּי עַד לְסַגֵּי
בָּרְכַנִי יְיָ׃ 15 וַאֲמַר לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ אִם עַם סַגִּיא אַתּוּן סַקוּ לְכוֹן לְחוּרְשָׁא וְתַתְקִין לָךְ תַּמָּן אֲמַר בְּאַרְעָא דְּפְרִיזַאי
וְגִיבָּרַיָּא אֲרוּם עָק לְכוֹן טוּרָא דְּבֵית אֶפְרָיִם׃

5 * Et cecidit funiculus Manasse cãpus Labed de terra Galaad & Basan, quæ est trans Jordanem.

6 * Quoniam filiæ filiorum Manasse possederunt possessionem in medio fratrum earum: at terra Galaad fuit filiis Manasse relictis.

7 * Et fuerunt termini Manasse ab Aser Machmatath, quæ est contra Sichem, & vadit ad terminos vsque Iamin in Jasebb; & in fontem Taphuæ:

8 * In terminis Manasse filiis Ephraim.

9 * Et descendent termini in vallem ad Meridiem iuxta vallem Jair terebinthus Ephraim in medio vrbis Manasse, & termini Manasse ad Aquilonem in torrentem, & erit exitus eius mare.

10 * Ab Austro Ephraim & ad Aquilonem Manasse; & erit mare termini eius, & in Aser coniungentur ad Aquilonem, & Issachar ab Oriente.

11 * Et erit Manasse in Issachar & in Aser Besath & villæ eorum, & Jeblaam & filiæ eius, & in habitantes Dor & vicos eius, & in habitantes Endor & vicos eius, & in habitantes Tenach & vicos eius, & habitantes Maggedo & vicos eius, & tertia pars Nophetb & vicos eius.

12 * Et non potuerunt filij Manasse subuertere ciuitates has, & cœpit Chananæus habitare in terra hac.

13 * Et fuit postquam prævaluerunt filij Israel, fecerunt Chananæos subiectos, & deletione non deleuerunt eos.

14 * Contradixerunt autem filij Joseph Josue, dicentes: Cur in possessione dedisti nobis possessionem vnam, & funiculum vnum? ego autem populus multus, & benedixit mihi Deus.

15 * Et dixit eis Josue, Si populus multus es tu, ascende in siluam, & succide tibi illic in terra Pherezæi & Raphaim, si angustus fuerit mons Ephraim.

5 * καὶ ἔπεσαν ὁ χοινισμὸς μανασσῆ πεδίον λαβὲδ ἐκ τῆς γῆς γαλαὰδ, καὶ τῆς βασάν, ἃ ἐστιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

6 * ὅτι θυγατέρες ἰῶν μανασσῆ ἐκληρονόμησαν κλῆρον ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ἡ δὲ γῆ γαλαὰδ ἐγενήθη τοῖς υἱοῖς μανασσῆ τοῖς καταλελειμμένοις.

7 * καὶ ἐγενήθη ὅρια μανασσῆ ἀπὸ ἀσὴρ μαχθὼθ, ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον σιχέμ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ ἰαμὶν ἕως εἰς ἰασήβ, ἕως ἐπὶ πηγὴν ναφθώθ·

8 * ἐπὶ τῶν ὁρίων μανασσῆ τοῖς υἱοῖς ἐφραίμ.

9 * καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ φαραγγα ἐπὶ λίβα κατὰ φάραγγα ἰαὶρ ἡ τερέβινθος τὴν ἐφραὶμ διαμέσον πόλεως μανασσῆ· καὶ ὅρια μανασσῆ ἐπὶ βορρᾶν εἰς τὸν χειμάρρουν, καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος αὐτοῦ θάλασσα.

10 * λὶψ τῷ ἐφραὶμ ἕως ἐπὶ βορρᾶν μανασσῆ, καὶ ἔσαι ἡ θάλασσα ὅρια αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ ἀσὴρ συναύξουσιν ἐπὶ βορρᾶν, ἕως τῷ ἰσσάχαρ ἀπὸ ἀνατολῶν.

11 * καὶ ἔσαι μανασσῆ ἐν ἰσσάχαρ καὶ ἐν ἀσὴρ βηθσὰν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν· καὶ ἰαβλαὰμ, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ κατοικοῦντας δὼρ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ κατοικοῦντας ἐν δὼρ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ κατοικοῦντας θαναὰχ ἕως τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τοῦ κατοικοῦντας μαγεδὼ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, ἕως τὸ τρίτον τὸ νοφὲθ ἕως τὰς κώμας αὐτῆς.

12 * καὶ οὐκ ἐδυνήθησαν οἱ υἱοὶ μανασσῆ ἐξολοθρεῦσαι τὰς πόλεις ταύτας· ἕως ἤρξατο ὁ χαναναῖος κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ.

13 * καὶ ἐγενήθη ἐπεὶ κατίσχυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησαν τοῦ χαναναίους ὑποτελεῖς, ἕως ἐξολοθρεύσει οὐκ ἐξωλόθρευσαν αὐτούς.

14 * καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ τῷ ἰησοῦ λέγοντες, διατί ἐκληρονόμησας ἡμᾶς κλῆρον ἕνα καὶ σχοίνισμα ἕν; ἐγὼ δὲ λαὸς πολύς, καὶ ἠυλόγησέν με ὁ θεός.

15 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰησοῦς, εἰ λαὸς πολὺς εἶ σύ, διάβηθι εἰς τὸν δρυμὸν καὶ ἐκκάθαρον σεαυτῷ ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ τοῦ φερεζαίου, καὶ τοῦ ῥαφαίμ, εἰ στενοχωρήσει τὸ ὄρος ἐφραὶμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Et ceciderunt funes Menasse decem, præterquam de terra Gilghad & Mathnan quæ vltra Iordanem.

[6] Nam filiæ Menasse possederunt possessionem in medio filiorum eius; & terra Gilghad fuit filiis Menasse qui reliqui fuerant.

[7] Et fuit terminus Menasse ab Aser ad Michmethath quæ super facies Sechem; & tendit terminus ad dexteram ad habitatores Ghen-thaphuahh. [8] Menasse fuit terra Thaphuahh; & Thaphuahh super terminum Menasse filiis Ephraim. [9] Et descendit terminus ad fluuium Kana ad Austrum fluuij; vrbes hæ Ephraim in medio vrbium Menasse: & terminus Menasse à Septentrione fluuij, & fuerunt exitus eius ad mare. [10] Ad Austrum Ephraim & ad Septentrionem Menasse, & fuit mare terminus eius; & in Aser contingunt à Septentrione & in Isachar ab ortu. [11] Et fuit Menasse in tribu Isachar, & in Aser Beth-sean, & vici eius, & Ibleghan & vici eius, & habitatores Door, & vicorum eius, & habitatores Ghen-Door & vicorum eius, & habitatores Thaghanach & vicorum eius, & habitatores Migdo & vicorum eius; tres regiones.

[12] Et non potuerunt filij Menasse deuastare vrbes has; & mansit Chananæus ad habitandum in terra hac.

[13] Et fuit cùm roborati sunt filij Israel, & censuerunt Chananæos in collatores tributorum, & vastando non vastarunt eos.

[14] Et locuti sunt filij Ioseph Ioshue, dicentes: Quid hoc dedisti mihi possessionem vnam & funem vnum; & ego populus multus? vsque ad multitudinem benedixit mihi Dominus. [15] Et dixit illis Ioshue: Si populus multus vos; ascendite vobis in siluam; & para tibi ibi locum in terra Pherezæorum & fortium, quia angustus vobis mons domus Ephraim.

16 * וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יוֹסֵף לֹא־יִמָּצֵא לָנוּ הָהָר
וְרֶכֶב בַּרְזֶל בְּכָל־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ הָעֵמֶק
לַאֲשֶׁר בְּבֵית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְלַאֲשֶׁר בְּעֵמֶק
17 יִזְרְעֶאל׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בֵּית יוֹסֵף
לְאֶפְרַיִם וְלִמְנַשֶּׁה לֵאמֹר עַם־רַב אַתָּה וְכֹחַ
גָּדוֹל לָךְ לֹא־יִהְיֶה־לְךָ גּוֹרָל אֶחָד׃
18 * כִּי הַר יִהְיֶה־לָּךְ כִּי־יַעַר הוּא וּבֵרַאתּוֹ
וְהָיָה־לְךָ תֹּצְאֹתָיו כִּי־תוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי כִּי
רֶכֶב בַּרְזֶל לוֹ כִּי חָזָק הוּא׃

יח

1 * וַיִּקָּהֲלוּ כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה
וַיִּשְׁכִּינוּ שָׁם אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְהָאָרֶץ נִכְבְּשָׁה
2 לִפְנֵיהֶם׃ * וַיִּוָּתְרוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־
חָלְקוּ אֶת־נַחֲלָתָם שִׁבְעָה שִׁבְטִים׃
3 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד־אָנָה
אַתֶּם מִתְרַפִּים לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם׃
4 * הָבוּ לָכֶם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים לַשָּׁבֶט
וְאֶשְׁלְחֵם וְיָקֻמוּ וְיִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ וְיִכְתְּבוּ אֹתָהּ
לְפִי נַחֲלָתָם וְיָבֹאוּ אֵלָי׃
5 * וְהִתְחַלְּקוּ אֹתָהּ לִשְׁבָעָה חֲלָקִים יְהוּדָה
יַעֲמֹד עַל־גְּבוּלוֹ מִנֶּגֶב וּבֵית יוֹסֵף יַעַמְדוּ עַל־
6 גְּבוּלָם מִצָּפוֹן׃ * וְאַתֶּם תִּכְתְּבוּ אֶת־הָאָרֶץ
שִׁבְעָה חֲלָקִים וְהֲבֵאתֶם אֵלַי הֵנָּה וְיָרִיתִי לָכֶם
7 גּוֹרָל פֹּה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ * כִּי אֵין חֵלֶק
לַלְוִיִּם בְּקִרְבְּכֶם כִּי־כְהֻנַּת יְהוָה נַחֲלָתוֹ וְגָד
וּרְאוּבֵן וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם
מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה׃

16 * Cui responderunt filij Ioseph: Nõ poterimus ad mõtana conscẽdere cùm ferreis curribus vtantur Chananæi, qui habitant in terra campestri, in qua sitæ sunt Bersam cũ viculis suis, & Iezrael mediam possidens vallem.

17 * Dixitq; Iosue ad domum Ioseph, & Ephraim & Manasse: Populus multus es & magnæ fortitudinis, non habebis sortem vnam.

18 * Sed transibis ad montem, & succides tibi, atque purgabis ad habitandum spacia, & poteris vltra procedere; cùm subueris Chananęum, quem dicis ferreos habere currus, & esse fortissimum.

CAP. XVIII.

1 A COngregatíque sunt omnes filij Israel in Sylo, ibíque fixerunt tabernaculũ testimonij: & fuit eis terra subiecta.

2 * Remanserant autem filiorum Israel septem tribus, quæ nec dum acceperant possessiones suas.

3 * Ad quos Iosue ait: Vsquequo marcetis ignauia, & non intratis ad possidendam terram quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis?

4 * Eligite de singulis tribubus ternos viros, vt mittam eos, & pergant atque circumeant terram, & describant eam iuxta numerum vniuscuiusq; multitudinis, referántque ad me qnod descripserint.

5 * Diuidite vobis terram in septem partes. Iudas sit in terminis suis ab Australi plaga; & domus Ioseph ab Aquilone.

6 * Mediam inter hos terram in septem partes describite, & huc venietis ad me, vt coram Domino Deo vestro mittam vobis hic sortem.

7 * Quia non est inter vos pars Leuitarum, sed sacerdotium Domini est eorum hæreditas. Gad autem & Ruben & dimidia tribus Manasse iam acceperant possessiones suas trans Iordanem ad Orientalẽ plagam, quas dedit eis Moyses famulus Domini.

תרגום יונתן

16 וַאֲמַרוּ בְּנֵי יוֹסֵף לָא יִסְפֵּיק לָנָא טוּרָא וּרְתִיכִין דְּבַרְזְלָא בְּכָל כְּנַעֲנָאֵי דְיָתְבִין בְּאַרְעָא מֵישְׁרָא לְדִבֵּית שְׁאָן וְכַפְרָנָהָא וּלְדִבֵּית מֵישַׁר
יִזְרְעֶאל׃ 17 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְבֵנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם וְלִמְנַשֶּׁה לְמֵימַר עַם סַגִּי אַתּוּן וְחֵיל סַגִּיא לְכוֹן וְלָא יְהֵי לְכוֹן עַדְבָא חַד׃
18 אֲרֵי טוּרָא יְהֵי לָךְ אֲרֵי חוּרְשָׁא הוּא וְתַתְקְנִינֵיהּ וְיְהֵי לָךְ מַפְּקָנוֹהִי אֲרֵי תְּתָרְכוּן יָת כְּנַעֲנָאֵי אֲרֵי רְתִיכִין דְּבַרְזְלָא לְהוֹן אֲרֵי תַּקִּיפִין
אִינּוּן׃

יח

1 וְאִתְכְּנִשׁוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁילוֹ וְאַשְׁרִיאוּ תַּמָּן יָת מַשְׁכַּן זִימְנָא וְאַרְעָא אִתְכְּבִישַׁת קֳדָמֵיהוֹן׃
2 וְאִשְׁתְּאַרוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּלָא פְלִיגוּ יָת אַחֲסַנְתֵּיהוֹן שִׁבְעָא שִׁיבְטִין׃ 3 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד
אֵימָתַי אַתּוּן מִתְרַשְׁלִין לְמֵיעַל לְמֵירַת יָת אַרְעָא דְיָהֲב לְכוֹן יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן׃ 4 הַבוּ לְכוֹן תְּלָתָא גַּבְרִין לְשִׁבְטָא
וְאֶשְׁלְחִינוּן וְיָקוּמוּן וְיִתְהַלְּכִין בְּאַרְעָא וְיִכְתְּבוּן יָתָהּ לְפוּם אַחֲסַנְתֵּיהוֹן וְייֵתוּן לְוָתִי׃ 5 וּתְפַלְגוּן יָתָהּ לְשִׁבְעָא חוּלָקִין
דְּבֵירַת יְהוּדָה יְקוּמוּן עַל תְּחוּמֵיהוֹן מִדָּרוֹמָא וּבֵירַת יוֹסֵף יְקוּמוּן עַל תְּחוּמֵיהוֹן מִצְפּוּנָא׃ 6 וְאַתּוּן תִּכְתְּבוּן יָת
אַרְעָא לְשִׁבְעָא חוּלָקִין וְתֵיתוּן לְוָתִי הָכָא וְאֵרְמֵי לְכוֹן עֲדָבִין הָכָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא׃ 7 אֲרֵי לֵית חוּלָק לְלֵיוָאֵי בֵּינֵיכוֹן
אֱלָהֵן מַתְּנַן דַּיְהָב לְהוֹן יְיָ אִינּוּן אַחֲסַנְתְּהוֹן וְשִׁבְטָא דְגָד וְשִׁבְטָא דְרוּבֵן וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה קַבִּילוּ אַחֲסַנְתֵּיהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא מִדִּינְחָא
דְיָהֲב לְהוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַייָ׃

16 *Et dixerunt filij Joseph: Non satis erit nobis mons Ephraim, et equus electus & ferrum omni Chananæo habitanti in terra vallis in Bethsan & in villis eius, & in valle Jezrael.*

16 καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ, οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν τὸ ὄρος τὸ ἐφραίμ; καὶ ἵππος ἐπίλεκτος, καὶ σίδηρος παντὶ τῷ χαναναίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν τῇ γῇ ἐμεκ ἐν βαιθσάν, καὶ ἐν ταῖς κώμαις αὐτῆς, καὶ ἐν τῇ κοιλάδι ἐσδραέλ.

17 *Et ait Josue filiis Joseph Ephraim & Manasse dicēs: Si populus es multus & vires magnas habes, non erit tibi possessio vna.*

17 καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰωσὴφ τῷ ἐφραὶμ καὶ τῷ μανασσῆ λέγων, εἰ λαὸς εἶ πολὺς καὶ ἰσχὺν μεγάλην ἔχεις, οὐκ ἔσαι σοι κλῆρος εἷς·

18 *Nam silua erit tibi quoniam silua est, & succides eam, & erit tibi exitus eius quando deleueris Chananæum, quoniam equus electus est ei, quoniam fortis est; tu enim præuales eo.*

18 ὁ γὰρ δρυμὸς ἔσαι σοι, ὅτι δρυμός ἐστιν, καὶ ἐκκαθαρεῖς αὐτόν· καὶ ἔσαι σοι ἡ ἔξοδια αὐτοῦ ὅταν ἐξολοθρεύσῃς τὸν χαναναῖον, ὅτι ἵππος ἐπίλεκτός ἐστιν αὐτῷ, ὅτι ἰσχυρός ἐστιν, σὺ γὰρ ὑπερισχύεις αὐτόν.

CAP. XVIII.

ιη'.

1 *ET congregata est omnis multitudo filiorum Israel in Sylo, & fixerunt illic tabernaculum testimonij; & terra subiugata est ab eis.*

1 Καὶ ἐξεκλησιάσθη πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς συλὼ, καὶ ἔπηξαν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἡ γῆ ἐκρατώθη ὑπ' αὐτῶν.

2 *Et remanserant filij Israel, quoniam non possederunt possessionem eorum septem tribus.*

2 καὶ κατελείφθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ὅτι οὐ κατεκληρονόμησαν τὴν κληρονομίαν αὐτῶν ἑπτὰ φυλαί.

3 *Et dixit Josue filiis Israel, Vsquequo vos pigri eritis ad intrandum vt possideatis terrā, quam dedit nobis Dominus Deus patrum nostrorum?*

3 καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ἕως τίνος ὑμεῖς ἐκλυθήσεσθε εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν;

4 *Date ex vobis tres viros de tribu, et mittam eos, & surgentes perambulent terram, & describant eam coram me, sicut oportebit diuidere eam: & venerunt ad eum.*

4 δότε ἐξ ὑμῶν τρεῖς ἄνδρας ἐκ φυλῆς, καὶ ἀποστελῶ αὐτούς, καὶ ἀναστάντες διελθέτωσαν τὴν γῆν, καὶ διαγράψατωσάν αὐτὴν ἐναντίον μου, καθὰ δεῖσει διελεῖν αὐτήν· καὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν.

5 *Et diuisit eis septem partes. Juda erigetur terminus à Meridie eis, & filij Joseph erunt in terminum eorum ab Aquilone.*

5 καὶ διεῖλεν αὐτοῖς ἑπτὰ μερίδας· ἰούδα στήσεται ὅριον ἀπὸ λιβὸς αὐτοῖς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ στήσονται ἐπὶ τὸ ὅριον αὐτῶν ἀπὸ βορρᾶ.

6 *Vos autem diuidite terram in septem partes, & afferte ad me huc, & efferam vobis sortem hic coram Domino Deo vestro.*

6 ὑμεῖς δὲ μερίσατε τὴν γῆν ἑπτὰ μερίδας, καὶ ἐνέγκατε πρός με ὧδε, καὶ ἐξοίσω ὑμῖν κλῆρον ὧδε ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

7 *Non enim est pars filiis Leui in vobis, sacerdotium enim Domini pars eius: & Gad & Ruben & dimidia pars tribus Manasse acceperant possessionem suam trans Jordanem ad Orientem, quam dedit eis Moyses famulus Domini.*

7 ὅτι οὐκ ἔστιν μερὶς τοῖς υἱοῖς λευὶ ἐν ὑμῖν· ἱερατία γὰρ κυρίου μερὶς αὐτοῦ· καὶ γὰδ καὶ ρουβὴν, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἔλαβον τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐπ' ἀνατολάς, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et dixerunt filij Ioseph, Non sufficiet nobis mons Ephraim: & currus ferrei in omnibus Chananæis qui habitant in terra planitiei quæ in Bethsean, & vicis eius, & iis qui in planicie Iezreghel. 17 Et dixit Iosue filiis Ioseph, Ephraim & Menasse, ad dicendum: Populus multus vos; & virtus multa vobis: & non erit vobis sors vna. 18 Sed mons erit tibi; nam silua ipse: & parabis eam, & erit tibi exitus eius; quando extirpaueris Chananæum, quia currus ferrei illis; nam robusti illi.

CAP. XVIII.

ET congregati sunt omnis congregatio filiorum Israel ad Silo, & posuerunt ibi tabernaculum fœderis: & terra subacta est ante eos; 2 Et relictæ sunt in filiis Israel, qui non partiti sunt possessiones suas; septem tribus.

3 Et dixit Iosue filiis Israel: Vsquequo vos remissi ad intrandum ad hæreditandum terram quam dedit vobis Dominus Deus patrum vestrorum? 4 Date vobis tres viros ad tribum: & mittemus eos, & surgent, & peragrabunt terram, & describent eam ad os possessionum vestrarum; & venient ad me. 5 Et diuident eam in septem partes: domus Iuda stabunt super terminos eorū ab Austro; & domus Ioseph stabunt super terminos eorum à Septentrione. 6 Et vos describetis terram in septem partes; & venietis ad me huc; & mittam vobis sortes hic ante Dominum Deum nostrum. 7 Quoniam non est pars Leuitis inter vos; sed dona, quæ dedit eis Dominus, ea possessio eorum: & tribus Gad, & tribus Ruben, & dimidia tribus Menasse acceperunt possessiones suas vltra Iordanem ad ortum, quas dedit illis Moses seruus Domini.

8 * וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־
הַהֹלְכִים לִכְתֹּב אֶת־הָאָרֶץ לֵאמֹר לְכוּ וְהִתְהַלְּכוּ
בָּאָרֶץ וְכִתְבוּ אוֹתָהּ וְשׁוּבוּ אֵלַי וּפֹה אַשְׁלִיךְ
לָכֶם גּוֹרָל לִפְנֵי יְהוָה בְּשִׁלֹה׃

8 * Cúmq; ſurrexiſſent viri vt pergerent
B ad deſcribendã terram, præcepit eis Ioſue,
dicés : Circuite terrã & deſcribite eam, ac
reuertimini ad me, vt hic coram Domino
Deo veſtro in Sylo mittam vobis ſortem.

9 * וַיֵּלְכוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּעַבְרוּ בָאָרֶץ וַיִּכְתְּבוּהָ
לְעָרִים לְשִׁבְעָה חֲלָקִים עַל־סֵפֶר וַיָּבֹאוּ אֶל־
יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה שִׁלֹה׃

9 * Itaq; perrexerunt; & luſtrãtes eam in
ſeptem partes diuiſerunt ſcribentes in vo
lumine, reuerſíque ſunt ad Ioſue in caſtra

10 Sylo. * Qui miſit ſortes coram Dño in
Sylo, diuiſitq; terram filijs Iſrael in ſeptẽ

11 partes. * Et aſcendit ſors prima filiorum
Beniamin per familias ſuas, vt poſsiderẽt
terram inter filios Iuda & filios Ioſeph.

10 * וַיַּשְׁלֶךְ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרָל בְּשִׁלֹה לִפְנֵי
יְהוָה וַיְחַלֵּק־שָׁם יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָאָרֶץ לִבְנֵי
11 יִשְׂרָאֵל כְּמַחְלְקֹתָם׃ * וַיַּעַל גּוֹרָל מַטֵּה
בְנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיֵּצֵא גְּבוּל גּוֹרָלָם בֵּין
12 בְּנֵי יְהוּדָה וּבֵין בְּנֵי יוֹסֵף׃ * וַיְהִי לָהֶם
הַגְּבוּל לִפְאַת צָפוֹנָה מִן־הַיַּרְדֵּן וְעָלָה הַגְּבוּל
אֶל־כֶּתֶף יְרִיחוֹ מִצָּפוֹן וְעָלָה בָהָר יָמָּה וְהָיְתָה
תְּצָאוֹתָיו מִדְבָּרָה בֵּית אָוֶן׃

12 * Fuítque terminus eorũ contra Aqui-
lonem à Iordane pergens iuxta latus Hie-
richo Septentrionalis plagæ, & inde con-
tra Occidentẽ ad montana conſcendens,
& perueniens ad ſolitudinem Bethauen.

13 * וְעָבַר מִשָּׁם הַגְּבוּל לוּזָה אֶל־כֶּתֶף לוּז נֶגְבָּה הִיא בֵּית אֵל וְיָרַד הַגְּבוּל עַטְרוֹת אַדָּר
עַל־הָהָר אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לְבֵית־חוֹרוֹן תַּחְתּוֹן׃

13 * Atque pertranſiens iuxta Luzam ad
Meridiem, ipſa eſt Bethel, deſcendítque
in Aſtaroth Addar in montem qui eſt ad
meridiem Bethoron inferioris.

14 * וְתָאַר הַגְּבוּל וְנָסַב לִפְאַת־יָם נֶגְבָּה מִן־
הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בֵית־חוֹרוֹן נֶגְבָּה וְהָיְתָה
תְּצָאוֹתָיו אֶל־קִרְיַת־בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים עִיר
15 בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פְּאַת־יָם׃ * וּפְאַת־נֶגְבָּה
מִקְצֵה קִרְיַת יְעָרִים וְיָצָא הַגְּבוּל יָמָּה וְיָצָא אֶל־
16 מַעְיַן מֵי נֶפְתּוֹחַ׃ * וְיָרַד הַגְּבוּל אֶל־קְצֵה
הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי גֵי בֶן־הִנֹּם אֲשֶׁר בְּעֵמֶק
רְפָאִים צָפוֹנָה וְיָרֹד גֵּי הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף הַיְבוּסִי
נֶגְבָּה וְיָרַד עֵין רֹגֵל׃

14 *Et inclinatur circuiens contra mare ad
Meridiem montis qui reſpicit Bethoron
C contra Africum. Súntque exitus eius in
Cariathbaal, quę vocatur & Cariatharim,
vrbem filiorum Iuda. Hæc eſt plaga con-
tra mare ad Occidentem.

15 * A Meridie autem ex parte Cariathia-
rim egreditur terminus contra mare, &
peruenit vſque ad fontem aquarum Ne-

16 pthoa. * Deſcendítque in partem mon
tis qui reſpicit vallem filiorum Ennom,
& eſt contra Septentrionalem plagam in
extrema parte vallis Raphaim. deſcen-
dítq; in Gehennom, id eſt, vallis Ennom
iuxta latus Iebuſæi ad Auſtrum, & peruc-
nit ad fontem Rogel,

17 * וְתָאַר מִצָּפוֹן וְיָצָא עֵין שָׁמֶשׁ וְיָצָא אֶל־
גְּלִילוֹת אֲשֶׁר־נֹכַח מַעֲלֵה אֻמִּים וְיָרַד אֶבֶן בֹּהַן
בֶּן־רְאוּבֵן׃

17 * Tranſiens ad Aquilonem, & egre-
diens ad En-ſemes, id eſt, fontem Solis, &
pertranſit vſque ad tumulos qui ſunt ere-
gione aſcenſus Adommim, deſcendítque
Haben-Boen, id eſt, lapidem Boen filij
Ruben.

תרגום יונתן

8 וְקָמוּ גְּבַרַיָּא וַאֲזָלוּ וּפַקִּיד יְהוֹשֻׁעַ יָת דַּאֲזָלוּ לְמִכְתַּב יָת אַרְעָא לְמֵימַר אֱזִילוּ וְהַלִּיכוּ בְּאַרְעָא וְכָתְבוּ יָתָהּ וְתוּבוּ לְוָתִי וְהָכָא
אָרְמֵי לְכוֹן עַדְבִין קֻדָּם יְיָ בְּשִׁילוֹ׃ 9 וַאֲזָלוּ גְּבַרַיָּא וְעַבָרוּ בְּאַרְעָא וְכַתְבוּהָ לְקִרְוַיָא לְשִׁבְעָא חוֹלְקִין עַל סְפָרָא וַאֲתוֹ לְוָת
יְהוֹשֻׁעַ לְמַשְׁרְיָתָא לְשִׁילוֹ׃ 10 וּרְמָא לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ עַדְבִין בְּשִׁילוֹ קֻדָּם יְיָ וּפְלִיג תַּמָּן יְהוֹשֻׁעַ יָת אַרְעָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּפוּלְגָוָתְהוֹן׃
11 וּסְלִיק עַדְבָא שִׁבְטָא דִבְנֵי בִנְיָמִין לְזַרְעַיְתְהוֹן וְנָפַק תְּחוּם עַדְבְהוֹן בֵּין בְּנֵי יְהוּדָה וּבֵין בְּנֵי יוֹסֵף׃ 12 וַהֲוָה לְהוֹן
תְּחוּמָא לְרוּחַ צְפוּנָא מִן יַרְדְּנָא וּסְלִיק תְּחוּמָא לְעֵיבַר יְרִיחוֹ מִצִּיפּוֹנָא וְסָלִיק בְּטוּרָא לְיַמָּא וַהֲוָון מַפְקָנוֹהִי לְמַדְבְּרָא בֵּית אָוֶן׃
13 וְעָבַר מִתַּמָּן תְּחוּמָא לְלוּז דְּלְעֵיבַר לוּז דָּרוֹמָא הִיא בֵּיתְאֵל וְנָחִית תְּחוּמָא לַעֲטָרוֹת אַדָּר עַל טוּרָא דְּמַדְרוֹם לְבֵית חוֹרוֹן
אַרְעָתָא׃ 14 וְתָאַר תְּחוּמָא וּמְסְתְּחַר לְרוּחַ מַעֲרְבָא לְדָרוֹמָא דְּעַל אַפֵּי בֵּית חוֹרוֹן דָּרוֹמָא וִיהוֹן
מַפְקָנוֹהִי עַל קִרְיַת בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים קַרְתָּא דִבְנֵי יְהוּדָה דָּא דְרוֹמָא מַעֲרְבָא׃ 15 וְרוּחַ דָּרוֹמָא
מִסְּיָפֵי קִרְיַת יְעָרִים וְנָפֵיק תְּחוּמָא לְיַמָּא וְנָפֵיק לְמַבּוּעַ מֵי נֶפְתּוֹחַ׃ 16 וְנָחִית תְּחוּמָא לְסִטַר טוּרָא דְעַל
אַפֵּי חֵילַת בַּר הִנּוֹם דִי בְמֵישַׁר גֵּיבַרַיָּא צִיפּוֹנָא וְנָחִית לְחֵילַת הִנּוֹם לְעֵיבַר יְבוּס דָּרוֹמָא וְנָחִית לְעֵין קַצְרָא׃
17 וְתָאַר מִצִּיפּוֹנָא וְנָפֵיק לְעֵין שֶׁמֶשׁ וְנָפֵיק לְגִלְגָּלָא דְלָקְבֵיל מַסְקָנָא דַּאֲדוּמִים וְנָחִית לְאֶבֶן בּוֹהַן בַּר רְאוּבֵן׃

8 ‡ καὶ ἀνάστάντες οἱ ἄνδρες ἐπορεύθησαν· καὶ ἐνετείλατο ὁ Ἰησοῦς τοῖς ἀνδράσιν τοῖς πορευομένοις χωρογραφῆσαι τὴν γῆν λέγων, διέλθατε καὶ πορεύθητε τὴν γῆν, καὶ χωρογραφήσατε αὐτήν, καὶ παραγένησθε πρὸς με, καὶ ἐξοίσω ὑμῖν ὧδε κλῆρον ἔναντι κυρίου ἐν σηλώ.

9 ‡ καὶ ἐπορεύθησαν οἱ ἄνδρες καὶ διῆλθον ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐχωρογράφησαν αὐτήν· καὶ εἶδοσαν αὐτήν, καὶ ἔγραψαν αὐτὴν κατὰ πόλεις αὐτῆς ἑπτὰ μερίδας εἰς βιβλίον, καὶ ἤνεγκαν πρὸς Ἰησοῦν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐν σηλώ.

10 ‡ καὶ ἐνέβαλεν αὐτοῖς Ἰησοῦς κλῆρον ἐν σηλὼ ἔναντι κυρίου, καὶ ἐμέρισεν ἐκεῖ Ἰησοῦς τὴν γῆν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ κατὰ μερισμοὺς αὐτῶν.

11 ‡ καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος φυλῆς υἱῶν Βενιαμὶν πρώτος κατὰ δήμους αὐτῶν· καὶ ἐξῆλθεν ὅρια τοῦ κλήρου αὐτῶν ἀνὰ μέσον υἱῶν ἰούδα καὶ ἀνὰ μέσον υἱῶν ἰωσήφ.

12 ‡ καὶ ἐγένηθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ βορρᾶ ἀπὸ Ἰορδάνου, προσαναβήσεται τὰ ὅρια κατὰ νώτου ἱεριχὼ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ ὄρος ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἡ μαδβαείτις βαιθαουν.

13 ‡ καὶ διελεύσεται ἐκεῖθεν τὰ ὅρια λουζὰ ἀπὸ λιβός, αὕτη ἐστὶν βαιθήλ· καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἀταρωθ ἐδδὰρ ἐπὶ τὴν ὀρεινήν, ἥ ἐστιν πρὸς λίβα βαιθωρὼν ἡ κάτω.

14 ‡ καὶ διελεύσεται τὰ ὅρια καὶ περιελεύσεται ἐπὶ τὸ μέρος τὸ βλέπον τὸ πρὸς θάλασσαν ἀπὸ λιβὸς ἀπὸ τῶν ὀρέων ἐπὶ προσώπου βαιθωρὼν λίβα· καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ εἰς καριὼθ βαάλ, αὕτη ἐστὶν καριαθαρίμ, πόλις υἱῶν ἰούδα· τοῦτο ἐστὶν τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν.

15 ‡ καὶ μέρος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους καριαθβαάλ· καὶ διελεύσεται εἰς γαστήν, καὶ ἐξελεύσεται ἐπὶ πηγὴν ὕδατος ναφθώ.

16 ‡ καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ μέρους τοῦ ὄρους ὃ ἐστιν κατὰ πρόσωπον νάπης υἱοῦ ἐνὼμ ὃ ἐστιν ἐν μέρους ἐμεκραφαΐμ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ καταβήσεται ἐπὶ γαιωννὰμ ἐπὶ νώτου ἰεβούσ ἀπὸ λιβός· καὶ καταβήσεται ἐπὶ πηγὴν ῥογήλ.

17 ‡ καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ βορρᾶ, καὶ διελεύσεται ἐπὶ πηγὴν σαμές, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ γαλιλὼθ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι πρὸς ἀναβάσιν ἐδωμίμ· καὶ καταβήσεται ἐπὶ λίθον βαδὼ υἱῶν ῥουβήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Et surrexerunt viri, & iuerunt. Et iussit Iosue eis qui ierunt ad describendam terram, ad dicendum: Ite & ambulate in terra & describite eam, & redite ad me; & hic mittam vobis sortes ante Dominum in Silo.

[9] Et venerunt viri, & transierunt in terra, & descripserunt eam ad vrbes ad septem partes super librum; & venerunt ad Iosue ad castra ad Silo. [10] Et misit illis Iosue sortes in Silo ante Dominum; & diuisit ibi Iosue terram filiis Israel iuxta diuisiones eorum. [11] Et ascendit sors tribus filiorum Biniamin ad prosapias suas; & exit terminus sortis eorum inter filios Iuda, & inter filios Ioseph. [12] Et fuit illis terminus ad ventum Septentrionalem à Iordane; & ascendit terminus ad latus Iericho à Septentrione; & ascendit in monte ad mare, & fuerunt exitus eius ad desertum Bethauen. [13] Et transit inde terminus ad Luz, quæ ad latus Luz ad Austrum, ipsa Bethel: & descendit terminus ad Ghateroth Adar super montem qui ab Austro Beth-Hhoron inferioris.

[14] Et respicit terminus & flectitur ad ventum Occidentalem ad Austrum à monte qui super facies Beth-Hhoron Austrum versus; & fuerunt exitus eius super Kiriath-Baghal, ipsa Kiriath-Iegharim vrbs filiorum Iuda: hic ventus Occidentalis.

[15] Et ventus Australis à finibus Kiriath-Iegharim, & exit terminus ad mare; & exit ad fontem aquarum Nephthoahh.

[16] Et descendit terminus ad latus montis qui super facies vallis filij Henom, in planitie fortium ad Septentrionem: & descendit ad vallem Henom ad latus Iebuzz ad Meridiem, & descendit ad Ghein Kaszra.

[17] Et respicit ad Septentrionem, & exit ad Ghein-Semes, & exit ad Gilgela quæ eregione ascensus Idumæorum; & descendit ad Petram Bohen filij Reuben.

‡ Et surgentes viri perrexerunt, & præcepit Iosue viris euntibus vt perscriberent terram, dicens: Circuite & calcate terram, & describite eam, ac reuertimini ad me, & emittã vobis hic sortem coram Domino in Sylo.

‡ Et perrexerunt viri & ambulauerunt in terra, & lustrauerunt eam, & viderunt eam, & descripserunt eam per vrbes eius septem partes in volumine; & tulerunt ad Iosue in castra in Sylo.

‡ Et iniecit eis Iosue sortem in Sylo coram Domino, & diuisit illic Iosue terram filijs Israel per partitiones eorum.

‡ Et ascendit sors tribus filiorum Beniamin prima per populos suos, & exierunt termini sortis eorum inter filios Iuda & inter filios Ioseph. ‡ Et fuerunt eorum termini ab Aquilone ab Iordane: ascendent termini iuxta dorsum Hiericho ad Borean, & ascendent ad montem in mare, & erit exitus eius solitudo Bethauen.

‡ Et pertransibũt illinc termini Luza ab Austro, hæc est Bethel; & descendent termini Ataroth Addar in montanam quæ est ad Austrum Bethoron inferior.

‡ Et pertransibunt termini, & circuibunt in partem aspicientem quod ad mare ab Austro à monte in faciem Bethoron Meridiem; & erit exitus eius in Cariath Baal, hæc est Cariathiarim, vrbs filiorum Iuda; hæc est pars quæ ad mare.

‡ Et pars quæ ad Austrum à parte Cariathbaal, & pertransibunt in Gasen, & egredientur in fontem aquæ Nephthoa.

‡ Et descendent termini in parte montis qui est eregione siluæ filij Ennom quod est ex parte vallis Raphaim à Septentrione; & descendent in Gehennon in dorsum Hiebus ab Austro, & peruenient ad fontem Rogel.

‡ Et pertransibunt in Aquilonem, & pertransibunt ad fontem Sames, & pertransibunt ad Galiloth, quæ est eregione ad ascẽsum Adommim, & descendent ad lapidem Boen filiorum Ruben.

18 * Et pertransit ex latere Aquilonis ad campestria, descendítque in planitiem.
19 * Et prętergreditur contra Aquilonem Bethagla, súntque exitus eius contra linguam maris salsíssimi ab Aquilone in fine Iordanis ad Austrálem plagam,
20 * Qui est terminus illius ab Oriente. D Hæc est possessio filiorum Beniamin per terminos suos in circuitu & familias suas.
21 * Fuerúntque ciuitates, eius Hiericho & Bethagla, & vallis Casis;
22 * Betharaba & Samarim, & Bethel.
23 * Et Auim, & Aphara, & Ophera,
24 * Villa Hemona, & Ophni, & Gabee, ciuitates duodecim & villæ earum.
25 * Gabaon & Rama, & Beroth,
26 * Et Mesphe, Caphara, & Amosa;
27 * Et Recem, Iarpheel, & Tharela;
28 * Et Sela, Heleph, & Iebus quæ est Hierusalẽ, Gabaath & Cariath: ciuitates quatuordecim & villæ earum. Hæc est possessio filiorum Beniamin iuxta familias suas.

CAP. XIX.

1 ET egressa est sors secunda filiorum Symeon per cognationes suas.
2 * Fuítque hæreditas eorum in medio possessionis filiorum Iuda, Bersabee & Sabee, & Molada.
3 * Et Asersual, Baala, & Asem,
4 * Et Heltholad, Bethul, & Harma,
5 * Et Siccelech, & Bethmarchaboth, & Asersusa,
6 * Et Bethlebaoth, & Sarohen: ciuitates tredecim & villæ earum.
7 * Aym & Remmon, & Athar, & Asan, ciuitates quatuor & villæ earum.
8 * Omnes viculi per circuitum vrbium istarum vsque ad Baalad Beerramath cõtra Austrálem plagam. Hæc est hæreditas filiorum Symeon iuxta cognationes suas.

18 * וְעָבַר אֶל־כֶּתֶף מוּל הָעֲרָבָה צָפוֹנָה וְיָרַד
19 הָעֲרָבָתָה׃ * וְעָבַר הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף בֵּית־
חָגְלָה צָפוֹנָה וְהָיוּ תּוֹצְאוֹת הַגְּבוּל אֶל־לְשׁוֹן
יָם־הַמֶּלַח צָפוֹנָה אֶל־קְצֵה הַיַּרְדֵּן נֶגְבָּה זֶה
20 גְּבוּל נֶגֶב׃ * וְהַיַּרְדֵּן יִגְבֹּל־אֹתוֹ לְפֵאַת־
קֵדְמָה זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי בִנְיָמִן לִגְבוּלֹתֶיהָ סָבִיב
21 לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ * וְהָיוּ הֶעָרִים לְמַטֵּה
בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם יְרִיחוֹ וּבֵית־חָגְלָה
22 וְעֵמֶק קְצִיץ׃ * וּבֵית הָעֲרָבָה וּצְמָרַיִם וּבֵית־
23 אֵל׃ * וְהָעַוִּים וְהַפָּרָה וְעָפְרָה׃ * וּכְפַר
24 הָעַמֹּנִי וְהָעָפְנִי וָגֶבַע עָרִים שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
25 וְחַצְרֵיהֶן׃ * גִּבְעוֹן וְהָרָמָה וּבְאֵרוֹת׃
26 * וְהַמִּצְפֵּה וְהַכְּפִירָה וְהַמֹּצָה׃ * וְרֶקֶם
27 וְיִרְפְּאֵל וְתַרְאֲלָה׃ * וְצֶלַע הָאֶלֶף וְהַיְבוּסִי
הִיא יְרוּשָׁלַם גִּבְעַת קִרְיַת עָרִים אַרְבַּע־
עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־בִנְיָמִן
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃

יט

1 * וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הַשֵּׁנִי לְשִׁמְעוֹן לְמַטֵּה
בְּנֵי־שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחוֹתָם וַיְהִי נַחֲלָתָם בְּתוֹךְ
2 נַחֲלַת בְּנֵי־יְהוּדָה׃ * וַיְהִי לָהֶם בְּנַחֲלָתָם
3 בְּאֵר־שֶׁבַע וְשֶׁבַע וּמוֹלָדָה׃ * וַחֲצַר שׁוּעָל
4 וּבָלָה וָעָצֶם׃ * וְאֶלְתּוֹלַד וּבְתוּל וְחָרְמָה׃
5 * וְצִקְלַג וּבֵית־הַמַּרְכָּבוֹת וַחֲצַר סוּסָה׃
6 * וּבֵית לְבָאוֹת וְשָׁרוּחֶן עָרִים שְׁלֹשׁ־
7 עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן׃ * עֵין רִמּוֹן וָעֶתֶר וְעָשָׁן
8 עָרִים אַרְבַּע וְחַצְרֵיהֶן׃ * וְכָל־הַחֲצֵרִים
אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הֶעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בַּעֲלַת
בְּאֵר רָמַת נֶגֶב זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְּנֵי־שִׁמְעוֹן
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃

תרגום יונתן

18 וְעָבַר לְעִיבְרָא דִלְקִבֵּיל מֵישְׁרָא צִיפּוֹנָא וְנָחֵית לְעַרְבָתָא׃ 19 וְעָבַר תְּחוֹמָא לְעִיבּוֹר בֵּית חָגְלָה לְצִפּוֹנָא וְהֲוֹ
מַפְקָנֵי תְחוֹמָא לְכֵיף יַמָּא דְמִלְחָא לְצִיפּוֹנָא לְסֵיפֵי יַרְדְּנָא דְרוֹמָא דֵין תְּחוֹם דְּרוֹמָא׃ 20 וְיַרְדְּנָא תְּחוֹמָא לַהּ לְרוּחַ
קִידּוּמָא דָא אַחְסָנַת בְּנֵי בִנְיָמִין לִתְחוֹמָתָא סְחוֹר סְחוֹר לְזַרְעַיְתְהוֹן׃ 21 וַהֲוָאָה קִרְוַיָא לְשִׁבְטָא דִבְנֵי בִנְיָמִין
לְזַרְעַיְתְהוֹן יְרִיחוֹ וּבֵית חָגְלָה וּמֵישַׁר קְצִיץ׃ 22 וּבֵית מֵישְׁרָא וּצְמָרַיִם וּבֵיתְאֵל׃ 23 וְעַוִּים
וְהַפָּרָה וְעָפְרָה׃ 24 וּכְפַר עַמּוֹנַי וְעָפְנִי וְגָבַע קִרְוִין תְּרֵיסַר עָשְׂרֵה וּפַצְחֵיהֶן׃ 25 גִּבְעוֹן
וְהָרָמָה וּבְאֵרוֹת׃ 26 וְהַמִּצְפֵּה וְהַכְּפִירָה וְהַמּוֹצָה׃ 27 וְרֶקֶם וְיִרְפְּאֵל וְתַרְאֲלָה׃
28 וְצֶלַע הָאֶלֶף יְבוּס הִיא יְרוּשְׁלֵם גִּבְעַת קִרְיַת קִרְוִין אַרְבַּע עָשְׂרֵה וּפַצְחֵיהֶן דָּא אַחְסָנַת בְּנֵי בִנְיָמִין לְזַרְעַיְתְהוֹן׃

יט

1 וּנְפַק עַדְבָא חְנִינָא לְשִׁבְטָא דִבְנֵי שִׁמְעוֹן לְזַרְעַיְתְהוֹן וַהֲוַת אַחְסַנְתְּהוֹן בְּגוֹ אַחְסַנַת בְּנֵי יְהוּדָה׃ 2 וַהֲוָה לְהוֹן
בְּאַחְסַנְתְּהוֹן בְּאֵר שֶׁבַע וְשֶׁבַע וּמוֹלָדָה׃ 3 וְחַצַר שׁוּעָל וּבָלָה וַעֲצֶם׃ 4 וְאֶלְתּוֹלַד וּבְתוּל וְחָרְמָה׃ 5 וְצִקְלַג וּבֵית חַמַּרְכָּבוֹת
וַחֲצַר סוּסָה׃ 6 וּבֵית לְבָאוֹת וְשָׁרוּחֶן תְּלַת עָשְׂרֵה וּפַצְחֵיהֶן׃ 7 עֵין רִמּוֹן וָעֶתֶר וְעָשָׁן אַרְבַּע וּפַצְחֵיהֶן׃ 8 וְכָל
פַּצְחַיָא דִי בְסָחַרְנוּת קִרְוַיָא הָאִילֵין עַד בַּעֲלַת בְּאֵר רָמַת דָּרוֹמָא דָּא אַחְסָנַת שִׁבְטָא דִבְנֵי שִׁמְעוֹן לְזַרְעַיְתְהוֹן׃

18 * Et pertranſibunt per dorſum Betharaba ab Aquilone; & deſcendent in Araba.

19 * Et pertranſibunt ad terminos in dorſum Bethagla ab Aquilone, & erit exitus terminorum in collem maris ſalis ab Aquilone in partem Jordanis ab Auſtro. hi termini ſunt ab Auſtro.

20 * Et Jordanis diſterminabit illud à parte ab Oriente: hæc poſſeßio filiorum Beniamin termini eius in circuitu per populos ſuos.

21 * Et fuerunt vrbes tribus filiorum Beniamin per populos ſuos, Hiericho, & Bethagla, & vallis Caſis.

22 * Et Betharaba, & Samarim, & Bethel.

23 * Et Auim, & Aphra, & Aphara.

24 * Et Capharammona, & Aphni, & Gaba, ciuitates duodecim & villæ earum.

25 * Gabaon, & Rama, & Beroth.

26 * Et Maſſepha, & Cephira, & Maſſa.

27 * Et Recen, & Jerphel, & Therala.

28 * Et Selaelaph, & Jebus, hæc eſt Hieruſalem, & Gabaoth, & vrbs Jarim; tredecim & villæ earum: hæc poſſeßio filiorum Beniamin per populos ſuos.

CAP. XIX.

1 ET egreſſa eſt ſors ſecunda Symeon, tribui filiorum Symeon per populos ſuos; & fuit hæreditas eorum in medio poſſeßionum filiorum Juda.

2 * Et fuit eis poſſeßio Berſabee, & Sabe, & Molada.

3 * Et Aſerſual, & Bola, & Jaſom.

4 * Et Eltholad, & Bathul, & Erma,

5 * Et Sicelag, & Bethamarchaboth, & Aſerſuſim.

6 * Et Bethlebaoth, & agri eorum; vrbes tredecim, & villæ earum.

7 * Ain & Remmon, & Ether, & Aſan; ciuitates quatuor & villæ earum.

8 * Et omnes viculi per circuitum vrbium iſtarum vſque ad Baalath Berrathmoth euntium contra Auſtrum: hæc hæreditas tribus filiorum Symeon per populos ſuos.

18 * καὶ διελεύ(ε)ται τῷ νώτου βαιθαραβὰ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ καταβήσ(ε)ται ἐπὶ ἀραβά.

19 * καὶ παρελεύ(ε)ται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ νῶτον βηθαγλὰ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ λοφίαν τῆς θαλάσσης τῶν ἁλῶν ἀπὸ βορρᾶ εἰς μέρος τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ λιβός· ταῦτα τὰ ὅρια ἐσὶν ἀπὸ λιβός.

20 * καὶ ὁ ἰορδάνης ὁριεῖ αὐτὸ ἀπὸ μέρους ἀπ' ἀνατολῶν· αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν βενιαμὶν τὰ ὅρια αὐτῆς κύκλῳ κατὰ δήμους αὐτῶν.

21 * Καὶ ἐγένηθησαν αἱ πόλεις τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν ἱερειχὼ καὶ βηθαγλὰ καὶ μεκκασίς.

22 * Καὶ βαιθαραβὰ καὶ σαμαρὶμ καὶ βηθήλ.

23 * καὶ αὐὶμ, καὶ ἀφρὰ, καὶ ἀφαρά.

24 * καὶ καφαραμμωνὰ, καὶ τὴν ἀφνὶ, καὶ γαβαά, πόλεις δώδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

25 * γαβαὼν καὶ ραμὰ, καὶ βηρώθ.

26 * καὶ μασηφὰ, καὶ κεφιρὰ, καὶ μασσά.

27 * καὶ ρεκὲμ, καὶ ἱερφὴλ, καὶ θεραλά.

28 * καὶ σελαελὰφ, καὶ ἰεβοὺς, αὕτη ἐσὶν ἱερουσαλήμ, καὶ γαβαὼθ, καὶ πόλις ἰαρὶμ, τρισκαίδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν· αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν.

ιθ'.

1 * Καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ δεύτερος τῷ συμεὼν τῇ φυλῇ υἱῶν συμεὼν κατὰ δήμους αὐτῶν, καὶ ἐγένηθη ἡ κληρονομία αὐτῶν ἀναμέσον κλήρων υἱῶν ἰούδα.

2 * καὶ ἐγένηθη αὐτοῖς ὁ κλῆρος βηρσαβεὲ, καὶ σαβὲ, καὶ μολαδά,

3 * καὶ ἁρσεβουὰλ, καὶ βολὰ, καὶ ἰασόμ·

4 * καὶ ἐλθουλαὸδ, καὶ βαθοὺλ, καὶ ἑρμά·

5 * καὶ σικελὰγ, καὶ βηθαμαρχαβὼθ, καὶ ἁτερσουσὶμ.

6 * καὶ βηθλεβαώθ, καὶ αἱ ἀγροὶ αὐτῶν· πόλεις τρεισκαίδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

7 * αἰὶν καὶ ρεμμών, καὶ ἐθὲρ, καὶ ἀσάν, πόλεις τέσσαρες καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν·

8 * καὶ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις περικύκλῳ τῶν πόλεων τούτων ἕως βααλὰθ βηρραθμὼθ πορευομένων κατὰ λίβα· αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν συμεὼν κατὰ δήμους αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Et tranſit ad latus quod è regione planiciei ad Septentrionem; & deſcendit ad Gharabatha.

[19] Et tranſit terminus ad latus Bethhhoglah ad Septentrionem; & fuerunt exitus termini ad litus maris ſalis ad Septentrionem, ad ripas Iordanis ad Auſtrum: hic terminus Auſtralis. [20] Et Iordanis terminus illi ad ventum Anteriorem. hæc poſſeſſio filiorum Beniamin ad terminos eius circumcirca ad proſapias eorum. [21] Et fuerunt vrbes tribui filiorum Beniamin ad proſapias ſuas; Ierieho, & Beth-hhogla, & planities Keſziſz. [22] Et Beth-meſſera & Szemataim, & Bethel.

[23] Et Ghaum, & Hhaphara, & Ghaphra. [24] Et Chephar Ghamonai, & Ghaphi, & Gabagh: vrbes duodecim & oppida earum. [25] Gibghon & Harama, & Beeroth. [26] Et Hamiſzpeh & Hacephira, & Hamoſza. [27] Et Rekem, & Iirpeel, & Tharalah. [28] Et Szelagh, & Eleph, & Iebuzz (ipſa Ieruſalem,) Gibgath, Kiriath: vrbes quatuordecim, & oppida earum: hæc poſſeſſio filiorum Beniamin ad proſapias eorum.

CAP. XIX.

ET exijt ſors ſecunda Simeoni, tribui filiorum Simeon ad proſapias eorum: & fuit poſſeſſio eorum in medio poſſeſſionis filiorum Iuda. [2] Et fuit eis in poſſeſſionem eorum: Beer Sebagh & Sebagh, & Molada. [3] Et Hhaſzar Sughal, & Bala, & Gheſzem. [4] Et Eltholad, & Bethol, & Harama. [5] Et Sziklag, & Bethhamarchaboth, & Hhaſzar Zzuzza. [6] Et Beth-Lebaoth, & Saruhhen: vrbes tredecim & oppida earum.

[7] Ghein Rimon & Ghether, & Ghaſſan; vrbes quatuor & oppida eorum. [8] Et omnia oppida quæ in circuitu vrbium harum vſque ad Baghalath, Beer-Ramath, ad Auſtrum: hæc poſſeſſio tribus filiorum Simeon ad proſapias eorum,

9 מֵחֶבֶל בְּנֵי יְהוּדָה נַחֲלַת בְּנֵי שִׁמְעוֹן כִּי־
הָיָה חֵלֶק בְּנֵי־יְהוּדָה רַב מֵהֶם וַיִּנְחֲלוּ בְּנֵי־
10 שִׁמְעוֹן בְּתוֹךְ נַחֲלָתָם׃ וַיַּעַל הַגּוֹרָל הַשְּׁלִישִׁי
לִבְנֵי זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם עַד־
11 שָׂרִיד׃ וְעָלָה גְבוּלָם יַמָּה וּמַרְעֲלָה וּפָגַע
בְּדַבֶּשֶׁת וּפָגַע אֶל־הַנַּחַל אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יָקְנְעָם׃
12 וְשָׁב מִשָּׂרִיד קֵדְמָה מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ עַל־
גְּבוּל כִּסְלֹת תָּבֹר וְיָצָא אֶל־הַדַּבְרַת וְעָלָה
13 יָפִיעַ׃ וּמִשָּׁם עָבַר קֵדְמָה מִזְרָחָה גִּתָּה
חֵפֶר עִתָּה קָצִין וְיֹצֵא רִמּוֹן הַמִּתְאָר הַנֵּעָה׃
14 וְנָסַב אֹתוֹ הַגְּבוּל מִצָּפוֹן חַנָּתֹן וְהָיוּ
תֹצְאֹתָיו גֵּי יִפְתַּח־אֵל׃
15 וְקַטָּת וְנַהֲלָל וְשִׁמְרוֹן וְיִדְאֲלָה וּבֵית לָחֶם
עָרִים שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה וְחַצֵרֵיהֶן׃
16 זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחוֹתָם הֶעָרִים
17 הָאֵלֶּה וְחַצֵרֵיהֶן׃ לְיִשָּׂשכָר יָצָא הַגּוֹרָל
הָרְבִיעִי לִבְנֵי יִשָּׂשכָר לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
18 וַיְהִי גְּבוּלָם יִזְרְעֶאלָה וְהַכְּסֻלוֹת וְשׁוּנֵם׃
19 וַחֲפָרַיִם וְשִׁיאוֹן וַאֲנַחֲרַת׃
20 וְהַרַבִּית וְקִשְׁיוֹן וָאָבֶץ׃
21 וְרֶמֶת וְעֵין־גַּנִּים וְעֵין חַדָּה וּבֵית פָּצֵץ׃
22 וּפָגַע הַגְּבוּל בְּתָבוֹר וְשַׁחֲצוּמָה וּבֵית שָׁמֶשׁ
וְהָיוּ תֹצְאוֹת גְּבוּלָם הַיַּרְדֵּן עָרִים שֵׁשׁ־
עֶשְׂרֵה וְחַצֵרֵיהֶן׃
23 זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְּנֵי־יִשָּׂשכָר לְמִשְׁפְּחֹתָם
24 הֶעָרִים וְחַצֵרֵיהֶן׃ וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הַחֲמִישִׁי
25 לְמַטֵּה בְּנֵי־אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ וַיְהִי גְּבוּלָם
חֶלְקָת וְחָלִי וָבֶטֶן וְאַכְשָׁף׃
26 וְאַלַמֶּלֶךְ וְעַמְעָד וּמִשְׁאָל וּפָגַע בְּכַרְמֶל הַיָּמָּה
וּבְשִׁיחֹר לִבְנָת׃

9 *In poſſeſsione & funiculo filiorum Iuda quia maior erat. Et idcircò filij Symeō poſſederunt in medio hæreditatis eius.

10 *Cecidítque ſors tertia filiorum Zabulon per cognationes ſuas, & factus eſt terminus poſſeſsionis filiorum Zabulō vſq; Sarith. 11 *Aſcendítq; de mari & Medalaa, & peruenit in Debbaſeth vſque ad torrentẽm qui eſt contra Ieconam.

12 *Et reuertitur de Sarith contra Orientem in finem Ceſeleth Thabor, & egreditur ad Daberet, aſcendítq; contra Iaphie.

13 *Et inde pertranſit vſque ad Orientalẽ plagã Gethepher & Thacaſim, & egreditur in Remmon Amphar & Noa.

14 *Et circuit ad Aquilonem & Nathan. ſúntque egreſſus eius vallis Ieptahel;

15 *Et Cathethet & Naalol, & Semron & Iedaba & Bethleem, ciuitates duodecim & villæ earum.

16 *Hæc eſt hęreditas tribus filiorum Zabulon per cognationes ſuas, vrbes & viculi earum.

17 *Iſachar egreſſa eſt ſors quarta per cognationes ſuas.

18 *Fuítque eius hæreditas Iezrahel & Caſaloth, & Sunem.

19 *Et Ephraim, & Senon, & Naaroth.

20 *Et Raboth, & Ceſien, Haemes.

21 *Et Rameth, & Engannim, & Henadda, & Bethpheſes.

22 *Et peruenit terminus eius vſque Thabor, & Seſenna, & Bethſemes; erúntque exitus eius Iordanis: ciuitates ſedecim & villæ earum.

23 *Hæc eſt poſſeſsio filiorum Iſachar per cognationes ſuas, vrbes & viculi earum.

24 *Cecidítque ſors quinta tribui filiorum Aſer per cognationes ſuas.

25 *Fuítque terminus eorum, Alchat & Cali, & Bethem, & Axab.

26 *Et Elmelech, & Amaad, & Meſſal, & peruenit vſq; ad Carmelum maris & Sior & Labanath.

תרגום יונתן

9 מֵעֲדַב בְּנֵי יְהוּדָה אֲחֻסָּנַת בְּנֵי שִׁמְעוֹן אֲרֵי הֲוָה חוּלַק בְּנֵי יְהוּדָה סַגִּי מִנְּהוֹן וְאַחְסִינוּ בְּנֵי שִׁמְעוֹן בְּגוֹ אַחְסַנְתְּהוֹן׃
10 וּסְלִיק תְּחוּמְהוֹן לְיַמָּא הִלִיתָאָה לִבְנֵי זְבוּלֻן לְזַרְעַיְתְּהוֹן וַהֲוָה תְּחוּם אַחְסַנְתְּהוֹן עַד שָׂרִיד׃ 11 וּסְלִיק תְּחוּמְהוֹן
לְיַמָּא וּמַרְעֲלָא וּמָעֲרַע בְּרַבָּשֶׁת וּמָעֲרַע בְּנַחֲלָא דְּעַל אַפֵּי יָקְנְעָם׃ 12 וְתָב מִשָּׂרִיד לְקִדּוּם מַדְנַח שִׁמְשָׁא עַל תְּחוּם כִּסְלוֹת
תָּבוֹר וְנָפֵיק לְדָבְרַת וּסְלִיק לְיָפִיעַ׃ 13 וּמִתַּמָּן עָבַר לְקִדּוּמָא מַדִּינְחָא לְגִיתָּה חֵפֶר לְעִתָּה קָצִין וְנָפֵיק לְרִמּוֹן דְּמִתְאָר וּמִתַּמָּן
מִסְתְּחַר לְגֵיעָה׃ 14 וּמִסְתְּחַר לַהּ תְּחוּמָא מִצִּיפּוֹנָא לְחַנָּתוֹן וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְחֵילַת יִפְתָּח אֵל׃
15 וְקַטָּת וְנַהֲלָל וְשִׁמְרוֹן וְיִדְאֲלָה וּבֵית לָחֶם קִרְיִן חַרְתָּא עֶשְׂרֵה וּפִצְחֵיהֶן׃ 16 דָּא אַחְסָנַת בְּנֵי זְבוּלֻן לְזַרְעַיְתְּהוֹן
קִירְוַיָּא הָאִילֵּין וּפִצְחֵיהֶן׃ 17 לְיִשָּׂשכָר נְפַק עַדְבָּא רְבִיעָאָה לִבְנֵי יִשָּׂשכָר לְזַרְעַיְתְּהוֹן׃ 18 וַהֲוָה
תְּחוּמְהוֹן יִזְרְעֶאל וְהַכְּסֻלוֹת וְשׁוּנֵם׃ 19 וַחֲפָרַיִם וְשִׁיאוֹן וַאֲנַחֲרַת׃ 20 וְהַרְבִּית וְקִשְׁיוֹן וָאָבֶץ׃
21 וְרֶמֶת וְעֵין גַּנִּים וְעֵין חַדָּה וּבֵית פָּצֵץ׃ 22 וּמָעֲרַע תְּחוּמָא בְּתָבוֹר וְשַׁחֲצִימָה וּבֵית שֶׁמֶשׁ וִיהוֹן
מַפְקָנוֹהִי דְּתְחוּמָא לְיַרְדְּנָא קִירִין שֵׁית עֶשְׂרֵה וּפִצְחֵיהֶן׃ 23 דָּא אַחְסָנַת שִׁבְטָא דִּבְנֵי יִשָּׂשכָר לְזַרְעַיְתְּהוֹן
קִירְוַיָּא וּפִצְחֵיהֶן׃ 24 וּנְפַק עַדְבָּא חֲמִישָׁאָה לְשִׁבְטָא דִּבְנֵי אָשֵׁר לְזַרְעַיְתְּהוֹן׃ 25 וַהֲוָה תְּחוּמְהוֹן חֶלְקַת
וַחֲלִי וָבֶטֶן וְאַכְשָׁף׃ 26 וְאַלַמֶּלֶךְ וְעַמְעָד וּמִשְׁאָל וּמָעֲרַע בְּכַרְמֶלָא לְיַמָּא וּבְשִׁיחוֹר לִבְנָת׃

* *A possessione Juda possessio tribus filiorum* 9
Symeõ, quoniam fuit pars filiorum Juda maior
quàm eorum, & possederunt filij Symeon in
medio hæreditatis eorum.

* *Et exiuit sors tertia Zabulon per populos* 10
suos, erunt termini possessionis eorum vsque ad
Sarid.

* *Et ascendunt termini eorum in mare &* 11
Marala, & congregabuntur in Dabasthe, &
occurrent in vallem quæ est contra Jecnam.

* *Et reuerterũt de Sarid è regione ab Orien-* 12
te Sames in terminos Chasellaththabor, et per-
transibunt vsque Dabrath, & ascendent con-
tra Japhphie.

* *Et illinc circuibunt è regione ad Orientem* 13
in Gethaepher & Sin, & egredientur in Rem-
mona Amathar Anoa.

* *Et circuibunt termini ad Aquilonem ad* 14
Anathon, & erit egressus eorum in Gai Jeph-
thael. * *Et Cottath & Naalol, & Semron,* 15
& Iedala, & Bethleem, ciuitates duodecim
& villæ earum.

* *Hæc hæreditas tribus filiorum Zabulon* 16
per populos suos, vrbes hæ & villæ earum.

* *Et Jssachar egressa est sors quarta, filiis* 17
Jssachar per cognationem suam.

* *Et fuerunt termini eorum, Jezrahel &* 18
Chaseloth, & Sunem.

* *Et Epharem, & Seon, & Anereth,* 19

* *Et Raboth, & Cesion, & Ahebes,* 20

* *Et Ramoth, & Engannim, & Annada,* 21
& Bethphases.

* *Et applicabunt termini in Tabor, &* 22
in Sasima, & Bethsamis, & erit exitus termino-
rum eorum Iordanis; vrbes sedecim & villæ
earum. *Hæc possessio tribus filiorũ Jssachar* 23
per populos, & vrbes & villæ earum.

* *Et exiuit sors quinta tribui filiorum Aser* 24
per populos suos.

* *Et fuerunt termini eorum Elcath & Ali,* 25
& Bethen, & Achasaph.

* *Et Elmelech, & Amaad, & Masal, &* 26
peruenient ad Carmelum per mare, & Syor,
& Labanath.

9 * Ἀπὸ τοῦ κλήρου τῶν ἰούδα ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν συ-
μεών, ὅτι ἐγνήθη ἡ μερὶς υἱῶν ἰούδα μείζων τοῦ αὐτῶν, καὶ
ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ συμεὼν ἐν μέσῳ τοῦ κλήρου αὐτῶν.

10 * καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ τρίτος τῇ ζαβουλὼν κατὰ
δήμους αὐτῶν, ἔσαι τὰ ὅρια τῆς κληρονομίας αὐτῶν ἕως
σαρίδ.

11 * καὶ ἀναβαίνει τὰ ὅρια αὐτῶν εἰς θάλασσαν καὶ
μαρεαλά, καὶ συνάξει ἐπὶ δαβασθέ, καὶ ἀπαντήσει εἰς τὴν
φάραγγα ἣ ἐστιν κατὰ πρόσωπον ἰεκνάμ.

12 * καὶ ἀπέστρεψαν ἀπὸ σαρὶδ ἐξ ἐναντίας ἀπ' ἀνατο-
λῶν σαμὲς ἐπὶ τὰ ὅρια χασελλαθθαβώρ, καὶ διελεύσεται
ἐπὶ δαβράθ, καὶ προσαναβήσεται ἐπὶ ἰαφφιέ.

13 * καὶ ἐκεῖθεν περιελεύσεται ἐξ ἐναντίας ἐπ' ἀνατο-
λὰς ἐπὶ γεθαεφὲρ, καὶ σὶν, καὶ διελεύσεται ἐπὶ ῥεμμωνὰ
ἀμαθὰρ ἀνόα.

14 * καὶ περιελεύσεται ὅρια ἐπὶ βορρᾶ ἐπὶ ἀνάθων, καὶ
ἔσαι ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ γαὶ ἰεφθαήλ.

15 * καὶ κοτλὰθ καὶ νααλὼλ, καὶ σεμρὼμ, καὶ ἰεδαλὰ, καὶ
βηθλεέμ, πόλεις δώδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

16 * αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ζαβουλὼν κατὰ δή-
μους αὐτῶν, αἱ πόλεις αὗται καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

17 * καὶ τῷ ἰσσάχαρ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ τέταρτος
18 τοῖς υἱοῖς ἰσσάχαρ κατὰ συγγένειαν αὐτῶν. * καὶ ἐγνήθη
τὰ ὅρια αὐτῶν ἰζραὲλ καὶ ἀχασελὼθ καὶ σωνήμ,

19 * καὶ ἀφαρὲμ, καὶ σηὼν, καὶ ἀνερέθ,

20 * καὶ ῥαβώθ, καὶ κεσιὼν, καὶ ἀεβής,

21 * καὶ ῥαμωθ, καὶ ἐνγαννίμ, καὶ ἀνναδὰ, καὶ βηθφα-
σῆς.

22 * καὶ συνάψει τὰ ὅρια ἐπὶ θαβὼρ καὶ ἐπὶ σασιμὰ, καὶ
βηθσαμίς· καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων αὐτῶν ὁ ἰορδά-
νης, πόλεις ἑκκαίδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

23 * αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἰσσάχαρ κατὰ δήμους,
καὶ αἱ πόλεις καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν.

24 * καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος πέμπτος τῇ φυλῇ υἱῶν ἀσὴρ
κατὰ δήμους αὐτῶν.

25 * καὶ ἐγνήθη τὰ ὅρια αὐτῶν ἐλκὰθ καὶ ἀλὶ, καὶ βεθὲν,
καὶ ἀχασάφ.

26 * καὶ ἐλμέλεχ, καὶ ἀμαὰδ, καὶ μασάλ· καὶ συνάψει τῷ
καρμήλῳ κατὰ θάλασσαν, καὶ τῷ συὼρ, καὶ λαβανάθ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Ex sorte filiorum Iuda possessio filiorum Simeon; nam fuit pars filiorum Iuda multa ab eis, & possidere fecerunt filios Simeon in medio possessionis eorum. [10] Et ascendit sors tertia filijs Zebulun ad prosapias eorum. & fuit terminus possessionis eorum vsque ad Sarid. [11] Et ascendit terminus ad mare, & Marghala, & contingit in Dabasseth: & contingit in fluuium qui super facies Iaknaghan. [12] Et reuertitur à Sarid ad anterius orientis Solis super terminum Chizzloth Thabor; & exit ad Daberath; & ascendit ad Iaphiagh. [13] Et inde transit ad anterius orientis ad Githah Hhepher ad Ghithah Kaszin; & exit ad Rimon Methoar; & inde reuertitur in Neghah. [14] Et reuertitur sibi terminus à Septentrione ad Hhanathon, & fuerunt exitus eius ad vallem Iephtahhel. [15] Et Kattath & Nahalal, & Simeron, & Iadala, & Bethlehem: vrbes duodecim & oppida earum. [16] Hæc possessio filiorum Zebulun ad prosapias suas: vrbes hæ & oppida earum. [17] Et Isachar exijt sors quarta; filijs Isachar ad prosapias eorum. [18] Et fuit terminus eorum; Iezreghel, & Chezzuloth, & Sunem. [19] Et Hapharaim, & Siaon, & Anhharath. [20] Et Harabith, & Kission, & Abesz. [21] Et Remeth, & Ghein-Ganim, & Ghein-hhada, & Beth-paszesz. [22] Et contingit terminus in Thabor, & Sahhaszima, & Beth-Semes; & fuerunt exitus eius termini Iordanis: vrbes sedecim & oppida earum.

[23] Hæc possessio tribus filiorum Isachar ad prosapias suas: vrbes & oppida earum. [24] Et exijt sors quinta tribui filiorum Aser ad prosapias eorum. [25] Et fuit terminus eorum Hhelkath & Hhali; & Beten, & Achsaph.

[26] Et Alamelech, & Ghamghad, & Missal: & contingit in Carmela ad mare, & Besshhor Libnath.

27 * Ac reuertitur cõtra Orientem Bethdagon: & pertranſit vſq; Zabulon & vallem Iepthahel contra Aquilonem in Bethemech & Neiel, egredieturq; ad lęuam
28 Cabul. *Et Acran,& Roob,& Amon,& Chana vſque ad Sidonem magnam.
29 *Reuertiturq; in Horma vſque ad ciuitatem munitiſſimã Tyrum & vſq; Oſam: erúntque exitus eius in mare de funiculo
30 Acziba, *Et Amma,& Apheg,& Roob: ciuitates viginti duæ,& villę earum.
31 *Hæc eſt poſſeſſio filiorum Aſer, per cognationes ſuas,vrbéſq; & viculi earum.
32 *Filiorum Neptalim ſexta ſors cecidit
33 per familias ſuas: *Et cœpit terminus de Beleb, & Helon, Sannanim, & Adami, quæ eſt Neceb, & Iebnahel vſque Lecun: & egreſſus eorum vſque ad Iordanem.
34 *Reuertiturque terminus contra Occidentem,& Azanoth Thabor, atq; inde egreditur in Vcuca, & pertrãſit in Zabulon contra Meridiem, & in Aſer contra Occidẽtem, & in Iuda ad Iordanem contra ortum Solis.
35 *Ciuitates munitiſſimę; Aſſedim,Ser,& Ammath,& Rechath,& Cenereth,
36 *Et Edema,& Arama,Aſor,
37 *Et Cedes, & Edrai,Naſor,
38 * Et Ieron, & Magdihel, Horrem, & Bethanath,& Bethſames:ciuitates decem & nouem,& villæ earum.
39 * Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorũ Neptalim, per cognationes ſuas, vrbes & vi-
40 culi earum. *Tribui filiorum Dan per familias ſuas egreſſa eſt ſors ſeptima.
41 *Et fuit terminus poſſeſſionis eius, Saraa,& Heſtaol,& Hayr Semes, id eſt ciui-
42 tas Solis. *Selebin, & Ahialon, & Ie-
43 thela, *Et Elon,& Themna,Achron,
44 *Helthecen, Gebton, & Baalad,
45 *Et Iud, & Bane,& Barach, & Iethrem-
46 mon, *Atque Hiercon, & Arechon, cum termino qui reſpicit Ioppen:

27 * וְשָׁב מִזְרַח־שִׁמְשׁ בֵּית־דָּגֹן וּפָגַע
בִּזְבוּלֻן וּבְגֵי יִפְתַּח־אֵל צָפוֹנָה בֵּית הָעֵמֶק
וּנְעִיאֵל וְיֹצֵא אֶל־כָּבוּל מִשְׂמֹאל׃
28 * וְעֶבְרֹן וְרֹחֹב וְחַמּוֹן וְקָנָה עַד צִידוֹן רַבָּה׃
29 וְשָׁב הַגְּבוּל הָרָמָה וְעַד־עִיר מִבְצַר־צֹר
וְשָׁב הַגְּבוּל חֹסָה וְיִהְיוּ תֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה מֵחֶבֶל
30 אַכְזִיבָה׃ * וְעַמָּה וַאֲפֵק וְרֹחֹב עָרִים
עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם וְחַצֵרֵיהֶן׃
31 * זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם
הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצֵרֵיהֶן׃
32 * לִבְנֵי נַפְתָּלִי יָצָא הַגּוֹרָל הַשִּׁשִּׁי לִבְנֵי
33 נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ * וַיְהִי גְבוּלָם מֵחֶלֶף מֵאַלּוֹן
בְּצַעֲנַנִּים וַאֲדָמִי הַנֶּקֶב וְיַבְנְאֵל עַד־לַקּוּם
וַיְהִי תֹצְאֹתָיו הַיַּרְדֵּן׃
34 * וְשָׁב הַגְּבוּל יָמָּה אַזְנוֹת תָּבוֹר וְיָצָא מִשָּׁם
חֻקֹּקָה וּפָגַע בִּזְבוּלֻן מִנֶּגֶב וּבְאָשֵׁר פָּגַע מַיִם
וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃
35 * וְעָרֵי מִבְצַר הַצִּדִּים צֵר וְחֲמַת רַקַּת וְכִנָּרֶת׃
36 * וַאֲדָמָה וְהָרָמָה וְחָצוֹר׃
37 * וְקֶדֶשׁ וְאֶדְרֶעִי וְעֵין חָצוֹר׃
38 * וְיִרְאוֹן וּמִגְדַּל־אֵל חֳרֶם וּבֵית־עֲנָת וּבֵית
שֶׁמֶשׁ עָרִים תִּשַׁע־עֶשְׂרֵה וְחַצֵרֵיהֶן׃
39 * זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
40 הֶעָרִים וְחַצֵרֵיהֶן׃ * לְמַטֵּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם
41 יָצָא הַגּוֹרָל הַשְּׁבִיעִי׃ * וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם
42 צָרְעָה וְאֶשְׁתָּאוֹל וְעִיר שֶׁמֶשׁ׃ * וְשַׁעַלַבִּין
43 וְאַיָּלוֹן וְיִתְלָה׃ * וְאֵילוֹן וְתִמְנָתָה וְעֶקְרוֹן׃
44 * וְאֶלְתְּקֵה וְגִבְּתוֹן וּבַעֲלָת׃ * וְיֵהֻד וּבְנֵי־
45 46 בְרַק וְגַת־רִמּוֹן׃ * וּמֵי הַיַּרְקוֹן וְהָרַקּוֹן עִם־
הַגְּבוּל מוּל יָפוֹ׃

תרגום יונתן

27 וְתָאֵיב מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא בֵּית דָּגוֹן וּמְעָרַע בִּזְבוּלֻן וּבְחֵילַת יִפְתַּח אֵל לְצִיפוֹנָא בֵּית מֵישָׁרָא וּנְעִיאֵל וְנָפֵיק לְכָבוּל מִצִּיפוֹנָא׃
28 וְעַבְרוֹן וְרֹחֹב וְחַמּוֹן וְקָנָה עַד צִידוֹן רַבְּתָא׃
29 וְתָאֵב תְּחוֹמָא לְרָמְתָא וְעַד קִירְיוֹן קְרִיכָן קְרֵוֵי חֻקְּפָא וְתָאֵב תְּחוֹמָא
לְחוֹסָה וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְיַמָּא מֵעֲדַב אַכְזִיב׃
30 וְעַמָּה וַאֲפֵק וּרְחוֹב קִירְיוֹן עֶשְׂרִין וְתַרְתִּין וּפַצְחֵיהֶן׃
31 דָּא אַחְסָנַת שִׁבְטָא דִּבְנֵי אָשֵׁר לְזַרְעֵיהוֹן קִרְיָא הָאֵלִין וּפַצְחֵיהֶן׃
32 לִבְנֵי נַפְתָּלִי נְפַק עַדְבָא שְׁתִיתָאָה לִבְנֵי
נַפְתָּלִי לְזַרְעֵיתְהוֹן׃
33 וַהֲוָה תְּחוּמְהוֹן מֵחֶלֶף מֵאַלּוֹן בְּצַעֲנַנִּים וַאֲדָמִי הַנֶּקֶב וְיַבְנְאֵל עַד לַקּוּם וַהֲוֹו
מַפְקָנוֹהִי לְיַרְדֵּן׃
34 וְתָאֵיב תְּחוּמָא לְאַזְנוֹת תָּבוֹר וְנָפֵק מִתַּמָּן לְחֻקּוֹק וּמְעָרַע בִּזְבוּלֻן מִדְּרוֹמָא וּבְאָשֵׁר
מְעָרַע מִמַּעֲרְבָא וּבִיהוּדָה יַרְדְּנָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא׃
35 וְקִירְיוֹן כְּרִיכָן הַצִּדִּים צֵר וְחַמַּת רַקַּת וְכִנֶּרֶת׃
36 וַאֲדָמָה וְהָרָמָה וְחָצוֹר׃
37 וְקֶדֶשׁ וְאֶדְרַעִי וְעֵין חָצוֹר׃
38 וְיִרְאוֹן וּמִגְדַּל אֵל חֳרֶם וּבֵית עֲנָת
וּבֵית שֶׁמֶשׁ קִירְיוֹן תְּשַׁע עֶשְׂרֵה וּפַצְחֵיהֶן׃
39 דָּא אַחְסָנַת שִׁבְטָא דִּבְנֵי נַפְתָּלִי לְזַרְעֵיתְהוֹן קִרְיָא וּפַצְחֵיהֶן׃
40 לְשִׁבְטָא דִּבְנֵי דָן לְזַרְעֵיתְהוֹן נְפַק עַדְבָא שְׁבִיעָאָה׃
41 וַהֲוָה תְּחוּם אַחְסָנְתְּהוֹן צָרְעָה וְאֶשְׁתָּאוֹל וְעִיר שָׁמֶשׁ׃
42 וְשַׁעֲלַבִּין וְאַיָּלוֹן וְיִתְלָה׃
43 וְאֵילוֹן וְתִמְנָתָה וְעֶקְרוֹן׃
44 וְאֶלְתְּקֵה וְגִבְּתוֹן וּבַעֲלָת׃
45 וְיֵהֻד וּבְנֵי בְרַק וְגַת רִמּוֹן׃
46 וּמֵי הַיַּרְקוֹן וְהָרַקּוֹן עִם תְּחוּמָא דְּלִקְבֵיל יָפוֹ׃

* *Reuertentur ab oriente Solis & Bethdagon, & peruenient ad Zabulon & in Gaephthael contra Aquilonem Bethaemec & Nael, & egredientur ad Chobol à ſiniſtris.* 27

* *Et Achran, & Roob, & Amon, & Cane vſque ad Sidonem magnam.* 28

* *Et conuertentur termini in Rama, & vſque ad ciuitatem munitionis Tyriorum, & conuertentur termini in Oſa, & erit exitus eius mare, & erit à funiculo Achazib.* 29

* *Et Amma, & Aphec, & Roob, ciuitates viginti duæ & villæ earum.* 30

* *Hæc poſſeſſio tribus filiorum Aſer per populos ſuos, vrbes eorum & villæ earum.* 31

* *Et exiuit Nephthali ſors ſexta, filiis Nephthali per populos ſuos.* 32

* *Et fuerunt termini eorum, Meeleph & Olan Seenanim, & Ademmi Anneceb, & Jabniel vſque ad Lacum: & fuerunt exitus eorum Jordanis.* 33

* *Et conuertentur termini in mare Aznoth Thabor, & egredientur illinc in Jcoc, & applicabunt Zabulon à Meridie, & Aſſer perueniet ad mare, & Juda Jordanis ab oriente Solis.* 34

* *Et vrbes munitæ Tyriorum; Tyrus & Ammath, & Rechath, & Chenereth.* 35

* *Et Adami, & Rama, & Aſor,* * *Et Cedes, & Edrai, & fons Aſor.* * *Et Jeron, & Magdaliel, Horem, & Bethanath, & Bethſames, vrbes decem & nouem & villæ earum.* 36 37 38

* *Hæc poſſeſſio tribus filiorum Nephtali per cognationem ſuam, & vrbes & villæ earum.* 39

* *Et tribui filiorum Dan per populos ſuos egreſſa eſt ſors ſeptima.* 40

* *Et fuerunt termini poſſeſſionis eorum, Saraa & Eſthaol, vrbs Sames.* 41

* *Et Selebin, & Elon, & Jethla.* 42

* *Et Jalon, & Themna, & Accaron.* 43

* *Et Eltheco, & Gabatthon, & Baaloth.* 44

* *Et Ud, & Banebarac, & Gethremmon.* 45

* *Et à mari Hieracon & Hereccon, terminus prope Joppen.* 46

27 * Ἀπιστρέψει ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου καὶ Βηθδαγών, καὶ σωάψει τῷ Ζαβουλὼν καὶ ἐν γαιεφθαὴλ κατὰ βορραῦ Βηθαεμὲκ καὶ ναιήλ, καὶ ἐλεύσεται εἰς χοβὼλ ἀπὸ ἀριστερῶν.

28 * καὶ Ἀχρὰν, καὶ ῥοὼβ, καὶ ἀμὼν, καὶ κανὰ ἕως σιδῶνος τῆς μεγάλης.

29 * καὶ ἀναστρέψει τὰ ὅρια εἰς ῥαμὰ καὶ ἕως πόλεως ὀχυρώματος τῶν τυρίων, καὶ ἀναστρέψει τὰ ὅρια ἀπὸ ὠσά, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος αὐτοῦ ἡ θάλασσα, καὶ ἔσται ἀπὸ σχοινίσματος ἀχαζίβ.

30 * καὶ ἀμμὰ καὶ ἀφὲκ, καὶ ῥαούβ, πόλεις εἰκοσιδύο καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

31 * αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν, αἱ πόλεις αὐτῶν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

32 * καὶ ἐξῆλθε τῷ νεφθαλὶ ὁ κλῆρος ὁ ἕκτος τοῖς υἱοῖς νεφθαλὶ κατὰ δήμους αὐτῶν.

33 * καὶ ἐγένηθη τὰ ὅρια αὐτῶν μεελὲφ καὶ ὠλαμὼ σεεναναὶμ, καὶ ἀδεμμὶ ἀννεκὲβ, καὶ ἰαβνιὴλ ἕως λακούμ· καὶ ἐγένηθησαν αἱ ἔξοδοι αὐτῶν ὁ ἰορδάνης.

34 * καὶ ἀναστρέψει τὰ ὅρια εἰς θάλασσαν ἀζνὼθ θαβώρ, καὶ διελεύσεται ἐκεῖθεν εἰς ἰκώκ, καὶ σωάψει τῷ Ζαβουλὼν ἀπὸ νότου, καὶ ἀσὴρ σωάψει κατὰ θάλασσαν, καὶ ἰούδα ὁ ἰορδάνης ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου·

35 * καὶ αἱ πόλεις τειχήρεις τῷ τυρίων· τὺρ καὶ ἀμμὰθ, καὶ ῥακκαθ, καὶ χενερέθ,

36 * καὶ ἀδαμὶ, καὶ ῥαμὰ, καὶ ἀσώρ,

37 * καὶ κεδὲς, καὶ ἀδραὶ, καὶ πηγὴ ἀσώρ,

38 * καὶ ἱερὼν, καὶ μαγδαλιὴλ, ὡρὲμ καὶ βηθαναὰθ, καὶ βηθσαμὶς, πόλεις δέκα καὶ ἐννέα καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν.

39 * αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν νεφθαλὶ κατὰ συγγρείαν αὐτῶν, καὶ αἱ πόλεις καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν.

40 * καὶ τῇ φυλῇ υἱῶν δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν ἐξῆλθεν
41 ὁ κλῆρος ὁ ἕβδομος. * καὶ ἐγένηθη τὰ ὅρια κληρονομίας αὐτῶν, σαρεὰ, καὶ ἐσθαὸλ πόλις σαμές,

42 * καὶ σαλαβὶν, καὶ ἐλὼν, καὶ ἰεθλά,

43 * καὶ ἰαλὼν, καὶ θαμνὰ, καὶ ἀκκαρών,

44 * καὶ ἐλθεκὼ, καὶ γαβαθὼν, καὶ βααλὼθ,

45 * καὶ οὐδ, καὶ βανὴβαρὰκ, καὶ γεθρεμμών,

46 * καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἱεραικὼν, καὶ ῥεκκὼν, ὅριον πλησίον ἰώππης.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et vertitur ab oriente Solis ad Beth-Dagon, & contingit in Zebulun, & in valle Iiphthahh ad Septentrionem Beth-Meſra, & Neghiel: & exit ad Chabul à Septentrione. [28] Et Ghebron & Rehhob, & Hhamon, & Kana vſque Szidon magnam.

[29] Et vertitur terminus ad Ramatha & vſque ad vrbes arcium; vrbes fortitudinis. Et vertitur terminus ad Hhozza, & fuerunt exitus eius ad mare, ex ſorte Achzib. [30] Et Ghuma, & Aphek, & Rehhob: vrbes viginti & duæ, & oppida earum. [31] Hæc poſſeſſio tribus filiorum Aſer ad proſapias eorum, vrbes hæ & oppida earum.

[32] Filiis Nephthali exijt ſors ſexta; filijs Nephthali ad proſapias eorum. [33] Et fuit terminus eorum Mehheleph, Meelon, Beſzaghananim & Adami-Hanekeb, & Iabneel vſque Lakum; & fuerunt exitus eius ad Hordanem.

[34] Et vertitur terminus ad mare ad Aznoth-Thabor: & exit inde ad Hhukok: & tangit in Zebulun ab Auſtro, & in Aſer contingit ab occaſu, & in Iuda Iordane ortu Solis. [35] Et vrbes arcium: Haſzidim, Szer, & Hhamath, Rakath & Chinareth.

[36] Et Adama & Harama, & Hhaſzor. [37] Et Kedes, & Édreghi, & Ghein-Hhaſzor.

[38] Et Iiron, & Migdal-El, Hharem & Beth-ghanath, & Beth-ſemes: vrbes nouendecim & oppida earum.

[39] Hæc poſſeſſio tribus filiorum Nephthali ad proſapias eorum: vrbes & oppida earum. [40] Tribui filiorum Dan ad proſapias eorum, exijt ſors ſeptima. [41] Et fuit terminus poſſeſſionis eorum; Szargha & Eſthaol, & vrbs Sames.

[42] Et Saghalabin & Aialon, & Ithelah. [43] Et Ailon, & Thimnatha, & Ghekron.

[44] Et Elthekeh, & Gibthon, & Baghalath. [45] Et Ihud, & Bene-Berak, & Gath-Rimon. [46] Et Mei-Haiarkon & Harakon cum termino qui contra Iapho.

47 * וַיֵּצֵא גְּבוּל בְּנֵי־דָן מֵהֶם וַיַּעֲלוּ בְנֵי־דָן
וַיִּלָּחֲמוּ עִם־לֶשֶׁם וַיִּלְכְּדוּ אֹתָהּ וַיַּכּוּ אֹתָהּ
לְפִי־חָרֶב וַיִּרְשׁוּ אוֹתָהּ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּקְרְאוּ לְלֶשֶׁם
48 דָּן כְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם : * זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה
בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצֵּרֵיהֶן :
49 * וַיְכַלּוּ לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ וַיִּתְּנוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל נַחֲלָה לִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן בְּתוֹכָם :
50 * עַל־פִּי יְהוָה נָתְנוּ לוֹ אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר
שָׁאָל אֶת־תִּמְנַת־סֶרַח בְּהַר אֶפְרָיִם וַיִּבֶן אֶת־
הָעִיר וַיֵּשֶׁב בָּהּ :
51 * אֵלֶּה הַנְּחָלוֹת אֲשֶׁר־נָחֲלוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמַטּוֹת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל בְּגוֹרָל בְּשִׁלֹה לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיְכַלּוּ מֵחַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ :

כ

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר :
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם
אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד־
3 מֹשֶׁה : * לָנוּס שָׁמָּה רוֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ
בִּשְׁגָגָה בִּבְלִי־דָעַת וְהָיוּ לָכֶם לְמִקְלָט מִגֹּאֵל
הַדָּם :
4 * וְנָס אֶל־אַחַת מֵהֶעָרִים הָאֵלֶּה וְעָמַד
פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וְדִבֶּר בְּאָזְנֵי זִקְנֵי הָעִיר־הַהִיא
אֶת־דְּבָרָיו וְאָסְפוּ אֹתוֹ הָעִירָה אֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ־
5 לוֹ מָקוֹם וְיָשַׁב עִמָּם : * וְכִי יִרְדֹּף גֹּאֵל
הַדָּם אַחֲרָיו וְלֹא־יַסְגִּרוּ אֶת־הָרֹצֵחַ בְּיָדוֹ כִּי
בִּבְלִי־דַעַת הִכָּה אֶת־רֵעֵהוּ וְלֹא־שֹׂנֵא הוּא לוֹ
מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם :

47 * Et ipſo fine concluditur. Aſcenderúntque filij Dan, & pugnauerunt contra Leſem, ceperúntque eam & perD cuſſerunt eam in ore gladij, & poſſederunt & habitauerunt in ea, vocantes nomen eius Leſem, Dan, ex nomine Dan patris ſui.

48 * Hęc eſt poſſeſſio tribus filiorum Dan per cognationes ſuas, vrbes & viculi earum.

49 * Cúmque compleſſet ſorte diuidere terram ſingulis per tribus ſuas, dederunt filij Iſrael poſſeſſionem Ioſue filio Nun in medio ſui;

50 * Iuxta præceptum Domini vrbem, quam poſtulauit, Thamnathſaraa in mõte Ephraim. Et ædificauit ciuitatem, habitauítque in ea.

51 * Hæ ſunt poſſeſſiones quas ſorte diuiſerunt Eleazar ſacerdos, & Ioſue filius Nun & principes familiarum ac tribuum filiorum Iſrael in Sylo, coram Domino ad oſtium tabernaculi teſtimonij; partitíque ſunt terram.

CAP. XX.

1 ET locutus eſt Dominus ad Ioſue, diA cens:

2 * Loquere filiis Iſrael, & dic eis: Separate vrbes fugitiuorum de quibus locutus ſum ad vos per manum Moyſi:

3 * Vt confugiat ad eas quicunque animam percuſſerit neſcius, & poſsit euadere iram proximi qui vltor eſt ſanguinis.

4 * Cùm ad vnam harum confugerit ciuitatum, ſtabítque ante portam ciuitatis, & loquetur ſenioribus vrbis illius ea quæ ſe comprobent innocentem; ſicque ſuſcipient eum, & dabunt ei locum ad habitandum.

5 * Cúmque vltor ſanguinis eum fuerit
B perſecutus, nõ tradẽt in manus eius, quia ignorans percuſsit proximum eius, nec ante biduum triduúmve eius probatur inimicus.

תרגום יונתן

47 וּנְפַק תְּחוּם בְּנֵי דָן מִנְּהוֹן וְסָלִיקוּ בְנֵי דָן וְאַגִּיחוּ קְרָבָא עִם לֶשֶׁם וּכְבָשׁוּ יָתָהּ וּמְחוֹ יָתָהּ לְפִתְגָם דְּחָרֶב וְאַחְסִינוּ יָתָהּ
וְיָתִיבוּ בָהּ וּקְרוֹ לְלֶשֶׁם דָּן כִּשְׁוֹם דָּן אֲבוּהוֹן : 48 דָּא אַחֲסָנַת שִׁבְטָא דִּבְנֵי דָן לְזַרְעֲיָתְהוֹן קִרְוַיָּא הָאִילֵּין וּפַצְחֵיהֶן :
49 וְשֵׁיצִיאוּ לְאַחְסָנָא יָת אַרְעָא לְתְחוּמָהָא וְיָהֲבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אַחְסָנָא לִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן בֵּינֵיהוֹן : 50 עַל מֵימְרָא
דַּיְיָ יְהָבוּ לֵיהּ יָת קִרְתָּא דְּשָׁאַל יָת תִּמְנַת סֶרַח בְּטוּרָא דְּבֵית אֶפְרָיִם וּבְנָא יָת קִרְתָּא וְיָתִיב בָּהּ : 51 אִילֵּין אַחְסָנַת חֵי
דַּאַחְסִינוּ אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְרֵישֵׁי אֲבָהָתָא לְשִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבָא בְּשִׁילוֹ קֳדָם יְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְשֵׁיצִיאוּ
מְלַפְּרָגָא יָת אַרְעָא :

כ

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם יְהוֹשֻׁעַ לְמֵימָר : 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר הַבוּ לְכוֹן יָת קִרְוֵי שֵׁיזְבוּתָא דְּמַלֶּילִית עִמְכוֹן בִּידָא
דְּמֹשֶׁה : 3 לְמֶעְרַק לְרַמָּן קָטוֹלָא דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ בְּלָא מַדְּעֵיהּ וְיֶהֱווֹן לְכוֹן לְשֵׁיזְבָא מִנָּאֵל דְּמָא : 4 וְיֵעֱרוֹק
לַחֲדָא מִקְרַוָּיָא דָּאִילֵּין וְיוֹקוֹם בְּמַעֲלָנָא דִּתְרַע קִרְתָּא וְהֵיא יְמַלֵּיל קֳדָם סָבֵי קִרְתָּא וְהֵיא יָת פִּתְגָמוֹהִי וְיִכְנְשׁוּן יָתֵיהּ לְקִרְתָּא
לְיַתְהוֹן וְיִתְּנוּן לֵיהּ אֲתַר וְיִתֵּיב עִמְּהוֹן : 5 וַאֲרֵי יְרַדּוֹף גָּאֵל דְּמָא בָּתְרוֹהִי וְלָא יְמַסְרוּן יָת קָטוֹלָא בִּידֵיהּ אֲרֵי בְלָא מַדְּעֵיהּ
קְטַל יָת חַבְרֵיהּ וְלָא סָנֵי הוּא לֵיהּ מֵאֶתְמָלִי וּמִדְּקַדְמוֹהִי :

47 * Et exiuit terminus filiorum Dan: & iuerunt filij Dan & pugnauerunt contra Leſen, & acceperunt eam, & percuſſerunt eam in ore gladij, & poſſederunt illam, & habitauerunt illam, & vocauerunt nomen Leſen Dan, iuxta nomen Dan patris ſui.

48 * Hæc poſſeſſio tribus filiorum Dan per cognationem ſuam, vrbes hæ & villæ earum.

49 * Et perfecerunt diuidere ſorte terram in terminos eius, & dederunt filij Iſrael poſſeſſionem Joſue filio Nun in ipſis,

50 * Per præceptum Domini: & dederunt ei vrbem, quam poſtulauit; Thamnathaſara quæ eſt in monte Ephraim: & ædificauit ciuitatem & habitauit in ea.

51 * Hæ diuiſiones quas ſorte diſtribuit Eleazar ſacerdos & Joſue filius Nun, & principes familiarum in tribubus Iſrael per ſortes in Sylo, coram Domino apud oſtia tabernaculi teſtimonij, & abierunt vt aſcenderent terram.

47 * καὶ ἐξῆλθεν τὸ ὅριον υἱῶν δὰν· καὶ ἐπορεύθησαν ⓐ υἱοὶ δὰν, καὶ ἐπολέμησαν τὴν λεσέν· καὶ κατελάβοντο αὐτήν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι μαχαίρας, & κατεκληρονόμησαν αὐτήν; καὶ κατῴκησαν αὐτήν, & ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῇ λεσὲν δὰν, κατὰ τὸ ὄνομα δὰν τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

48 * αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν δὰν κατὰ συγγένειαν αὐτῶν, αἱ πόλεις αὗται & αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν.

49 * καὶ συνετέλεσαν τοῦ κληροδοτῆσαι τὴν γῆν εἰς τὰ ὅρια αὐτῆς, & ἔδωκαν ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ κλῆρον τῷ ἰησοῦ υἱῷ ναυῆ ἐν αὐτοῖς,

50 * διὰ προστάγματος κυρίου· & ἔδωκαν αὐτῷ τὴν πόλιν, ἣν ἠτήσατο, θαμναθασαρὲ ἥ ἐστιν ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ· καὶ ᾠκοδόμησεν τὴν πόλιν καὶ ᾤκει ἐν αὐτῇ.

51 * αὗται αἱ διαιρέσεις ἃς κατεκληροδότησεν ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ, καὶ ⓐ ἄρχοντες τῶν πατριῶν ἐν ταῖς φυλαῖς τοῦ ἰσραὴλ κατὰ κλήρους ἐν σιλὼ, ἔναντι κυρίου πρὸς τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐπορεύθησαν ἐμβατεῦσαι τὴν γῆν.

CAP. XX.

1 ET locutus eſt Dominus Ioſue, dicens:

2 * Loquere filiis Iſrael, dicens: Separate vobis vrbes confugiorum, quas dixi ad vos per Moyſen.

3 * Confugium homicidæ qui percuſſit animam inuitè ſine prouidentia; & erunt vobis vrbes confugium & non morietur occiſor à propinquo ſanguine.

4 * Et fugiet in vnam ciuitatum harum, & ſtabit ad fores portæ ciuitatis, & loquetur in auribus ſeniorum vrbis illius ſermones ſuos: & remittent eum concilium ad eos, & dabunt ei locum & habitabit cum eis.

5 * Et quando perſecutus fuerit propinquus ſanguine poſt eum, & non concludent occiſorem in manu illius, quoniam ignorans percuſſit proximum eius; & non odio habens ipſe eum ab heri & tertio.

κ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ ἰησοῦ λέγων·

2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων· δότε ὑμῖν τὰς πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων, ἃς εἶπα πρὸς ὑμᾶς διὰ μωυσῆ.

3 * φυγαδευτήριον τῷ φονευτῇ τῷ παταξαντι ψυχὴν ἀκουσίως ἄνευ προνοίας· καὶ ἔσονται ὑμῖν αἱ πόλεις φυγαδευτήριον, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται ὁ φονευτὴς ὑπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα.

4 * καὶ φεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν θύραν τῆς πύλης τῆς πόλεως, καὶ λαλήσει ἐν τοῖς ὠσὶν τῶν πρεσβυτέρων τῆς πόλεως ἐκείνης τοὺς λόγους αὐτοῦ· καὶ ἐπιστρέψουσιν αὐτὸν ἡ συναγωγὴ πρὸς αὐτούς, καὶ δώσουσιν αὐτῷ τόπον & κατοικήσει μετ' αὐτῶν.

5 * καὶ ὅτε διώξῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ οὐ συγκλείσουσιν τὸν φονεύσαντα ἐν χειρὶ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἐπάταξε τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ οὐ μισῶν αὐτὸς αὐτὸν ἀπ' ἐχθὲς καὶ τρίτης.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

47 Et exiit terminus filiorum Dan ab eis. & aſcenderunt filij Dan, & iniuerunt bellum cum Leſſen, & ſubegerunt eam, & deleuerunt eam ad verbum gladij, & poſſederunt eam, & habitarunt in ea, & appellarunt Leſſen, Dan, nomine Dan patris eorum.

48 Hæc poſſeſſio tribus filiorum Dan ad proſapias eorum; vrbes hæ & oppida earum. 49 Et finierunt ad poſſidendum terram ad terminum eius; & dederunt filij Iſrael poſſeſſionem Ioſue filio Nun inter ipſos.

50 Iuxta dictum Domini dederunt ei vrbem quam petiuit; Thimnath Zzarahh in monte domus Ephraim: & ædificauit vrbem, & habitauit in ea. 51 Hæ poſſeſſiones, quas poſſidere fecerunt Eleazar ſacerdos, & Ioſue filius Nun, & capita patrum tribuum filiorum Iſrael in ſorte in Silo ante Dominum, in porta tabernaculi fœderis: & finierunt à diuidenda terra.

CAP. XX.

ET locutus eſt Dominus cum Ioſue ad dicendum: 2 Loquere cum filijs Iſrael ad dicendum: Date vobis vrbes euaſionis, quas locutus ſum vobiſcum in manu Moſis: 3 Ad fugiendum eò occiſorem, qui occidet animam in errore, in non ſcientia ſua: & erunt vobis in euaſionem à redemptore ſanguinis. 4 Et fugiet ad vnam ex vrbibus his, & ſtabit in introitu portæ vrbis eius, & loquetur ante ſenes ciuitatis illius verba ſua; & aggregabunt eum ad ciuitatem ad ipſos, & dabunt ei locum, & habitabit cum eis. 5 Et quando ſecutus fuerit redemptor ſanguinis poſt eum, & non tradent occiſorem in manus eius, quia in non ſcientia ſua occidit ſocium ſuum, & non odit ipſe illum ab heri & ab-ante eum.

6 וְיָשַׁב בָּעִיר הַהִיא עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה
לַמִּשְׁפָּט עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה
בַּיָּמִים הָהֵם אָז יָשׁוּב הָרוֹצֵחַ וּבָא אֶל־עִירוֹ
וְאֶל־בֵּיתוֹ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר נָס מִשָּׁם׃
7 וַיַּקְדִּישׁוּ אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל בְּהַר נַפְתָּלִי וְאֶת־
שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת־קִרְיַת אַרְבַּע הִיא
חֶבְרוֹן בְּהַר יְהוּדָה׃
8 וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה נָתְנוּ אֶת־
בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בַּמִּישֹׁר מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וְאֶת־רָאמֹת
בַּגִּלְעָד מִמַּטֵּה גָּד וְאֶת־גֹּלָן בַּבָּשָׁן מִמַּטֵּה
9 מְנַשֶּׁה׃ אֵלֶּה הָיוּ עָרֵי הַמּוֹעֲדָה לְכָל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לָנוּס שָׁמָּה כָּל־
מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְלֹא יָמוּת בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם
עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה׃

כא

1 וַיִּגְּשׁוּ רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם אֶל־אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְאֶל־רָאשֵׁי אֲבוֹת
הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
2 וַיְדַבְּרוּ אֲלֵיהֶם בְּשִׁלֹה בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֵאמֹר
יְהוָה צִוָּה בְיַד־מֹשֶׁה לָתֵת לָנוּ עָרִים לָשָׁבֶת
3 וּמִגְרְשֵׁיהֶן לִבְהֶמְתֵּנוּ׃ וַיִּתְּנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לַלְוִיִּם מִנַּחֲלָתָם אֶל־פִּי יְהוָה אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה
4 וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן׃ וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹת
הַקְּהָתִי וַיְהִי לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן מִן־הַלְוִיִּם
מִמַּטֵּה יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה הַשִּׁמְעֹנִי וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן
בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃
5 וְלִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחֹת מַטֵּה
אֶפְרַיִם וּמִמַּטֵּה־דָן וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה בַּגּוֹרָל
עָרִים עֶשֶׂר׃

IOSVE. Translat. B. Hierony. *Terræ diuisio.*

6 *Et habitabit in ciuitate illa donec stet ante iudicium causam reddens facti sui, C & moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc reuertetur homicida, & ingredietur ciuitatem & domum suam de qua fugerat.

7 * Decreuerúntque Cedes in Galilæa montis Neptalim, & Sychem in monte Ephraim, & Cariatharbe, ipsa est Hebrō, in monte Iuda.

8 * Et trans Iordanem contra Orientalē plagam Hiericho statuerūt Bosor quæ si- D ta est in campestri solitudine de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Gaulon in Basan de tribu Manasse.

9 * Hæ ciuitates constitutæ sunt cunctis filijs Israel & aduenis qui habitabāt inter eos, vt fugeret ad eas qui animam nescius percussisset, & non moreretur in manu proximi effusum sanguinem vindicare cupientis, donec staret ante populum expositurus causam suam.

CAP. XXI.

1 A Accesserúntque principes familiarum Leui ad Eleazarum sacerdotem & Iosue filium Nun, & ad duces cognationum per singulas tribus filiorum Israel.

2 *Locutíque sunt ad eos in Sylo terræ Chanaan atque dixerunt, Dominus præcepit per manum Moysi vt darentur nobis vrbes ad habitandum, & suburbana earum ad alenda iumenta.

3 * Dederúntque filij Israel de possessionibus suis iuxta imperium Domini ciuitates & suburbana earum.

4 * Egressáque est sors in familiam Caath filiorum Aaron sacerdotis de tribu Iuda, & Symeon, & Beniamin, ciuitates tredecim.

5 * Et reliquis filiorū Caath, id est Leuitis, qui superfuerát de tribubus Ephraim & Dan, & dimidiæ tribus Manasse, ciuitates decem.

תרגום יונתן

6 וְיֵתֵיב בְּקִרְתָּא דַּהֲוָה עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִישְׁתָּא לְדִינָא עַד דִּימוּת כַּהֲנָא רַבָּא דְּיֶהֱוֵי בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן כְּכֵן יְתוּב קְטוֹלָא וְיֵעוֹל
לְקִרְתֵּיהּ וּלְבֵיתֵיהּ לְקִרְתָּא דַּעֲרַק מִתַּמָּן׃ 7 וְזַמִּינוּ יַת קָרְשׁ בְּגָלִילָא בְּטוּרָא דְּבֵית נַפְתָּלִי וְיַת שְׁכֶם בְּטוּרָא דְּבֵית
אֶפְרַיִם וְיַת קִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּטוּרָא דְּבֵית יְהוּדָה׃ 8 וּמֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ מִדִּינְחָא יְהַבוּ יַת בֶּצֶר בְּמַדְבְּרָא
בְּמֵישָׁרָא מִשִּׁבְטָא דִּרְאוּבֵן וְיַת רָאמוֹת בַּגִּלְעָד מִשִּׁבְטָא דְּגָד וְיַת גּוֹלָן בְּבָשָׁן דְּמַנַּשֶּׁה׃ 9 אִילֵּין הֲוָאָה קִרְוַיָּא
דְּמַזְמְנָן לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיוֹרָא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן לְמֶעְרַק לְהַתָּמָן כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ וְלָא יְמוּת בִּידָא גָּאֵל דָּמָא עַד דִּיקוּם קָדָם
כְּנִישְׁתָּא׃

כא

1 וְקָרִיבוּ רֵישֵׁי אֲבָהָת לֵיוָאֵי לְוַת אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְלְוַת יְהוֹשָׁעַ בַּר נוּן וּלְוַת רֵישֵׁי אֲבָהָת שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2 וּמַלִּילוּ
עִמְּהוֹן בְּשִׁילוֹ בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן לְמֵימַר יְיָ פְּקִיד בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְמִתַּן לָנָא קִרְוִין לְמִיתַב וְרַוְחֵיהוֹן לִבְעִירָנָא׃ 3 וְיָהֲבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְלֵיוָאֵי מֵאַחֲסָנַתְהוֹן עַל מֵימְרָא דַּייָ יַת קִרְוַיָּא הָאִילֵּין וְיַת רַוְחֵיהֶן׃ 4 וּנְפַק עַדְבָא לְזַרְעָת קְהָת וַהֲוָה לִבְנֵי
אַהֲרֹן כַּהֲנָא מִן לֵיוָאֵי מִשִּׁבְטָא דִּיהוּדָה וּמִשִּׁבְטָא דִּשְׁמְעוֹן וּמִשִּׁבְטָא דִּבְנְיָמִין בְּעַדְבָא קִרְוִין חְלָת עֲשַׂרְתָּא׃ 5 וְלִבְנֵי קְהָת
דְּאִשְׁתְּאַרוּ מִזַּרְעָת שִׁבְטָא דְּאֶפְרַיִם וּמִשִּׁבְטָא דְּדָן וּמִפַּלְגוּת שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה בְּעַדְבָא קִרְוִין עַשְׂרָא׃

* *Et habitabit in ciuitate illa donec ſtet corã congregatione in iudicium, donec moriatur ſacerdos magnus, qui erit in diebus illis: tunc reuertetur homicida et veniet ad portam ſuam & ad domum ſuam, & ad ciuitatem vnde fugerat illinc.* 6

* *Et diuiſit Cedes in terra Galilæa in monte Nephtalim, & Sychem in monte Ephraim, & vrbem Arbe, hæc eſt Hebron in monte Juda.* 7

* *Et trans Iordanem Hiericho, ab Oriente dedit Boſor in ſolitudine in campo de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Golan in Baſan de tribu Manaſſe.* 8

* *Hæ fuerunt ciuitates celebres omnibus filijs Iſrael & aduenæ qui habitabat in eis vt fugeret illuc, omni percutienti animam inuitè, vt non moriatur in manu propinqui ſanguine donec ſtaret ante congregationem in iudicio.* 9

CAP. XXI.

ET *acceſſerunt principes familiarum filiorum Leui ad Eleazarum ſacerdotem, & ad Joſue filium Nun & ad principes tribuum familiarum ex tribubus filiorum Iſrael.* 1

* *Et locuti ſunt ad eos in Sylo in terra Chanaan, dicentes: Dominus præcepit in manu Moyſi vt daret nobis vrbes ad habitandum & ſuburbana earum iumentis noſtris.* 2

* *Et dederunt filij Iſrael Leuitis vt poſſiderent ipſi per præceptum Domini ciuitates has & ſuburbana earum.* 3

* *Et egreſſa eſt ſors populo Caath, & fuit filiis Aaron ſacerdotibus Leuitis à tribu Iuda & à tribu Symeon, & à tribu Beniamin per ſortem ciuitates tredecim.* 4

* *Et filiis Caath relictis ex cognatione tribus Ephraim, & de tribu Dan, & de dimidia tribu Manaſſe per ſortem ciuitates decem.* 5

6 * καὶ κατοικήσει ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἕως στῇ κατὰ πρόσωπον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· τότε ἐπιστρέψει ὁ φονεύς, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὴν πύλιν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν πόλιν ὅθεν ἔφυγεν ἐκεῖθεν.

7 * καὶ διέστειλεν τὴν κεδὲς ἐν γῇ γαλιλαίᾳ ἐν τῷ ὄρει τῷ νεφθαλίμ, καὶ σιχὲμ ἐν τῷ ἐφραίμ, καὶ τὴν πόλιν ἀρ-βόκ, αὕτη ἐστὶν χεβρὼν ἐν τῷ ὄρει τῷ ἰούδα.

8 * καὶ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἱεριχὼ ἀπ' ἀνατολῶν ἔδωκεν τὴν βοσὼρ ἐν ἐρήμῳ ἐν τῷ πεδίῳ ἀπὸ τ̃ φυλῆς ῥουβήν, καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν τῇ γαλαὰδ ἀπὸ τ̃ φυλῆς γάδ, καὶ τὴν γωλὰν ἐν τῇ βασανίτιδι ἀπὸ τῆς φυλῆς μανασσῆ.

9 * αὗται ἦσαν αἱ πόλεις αἱ ἐπίκλητοι τοῖς πᾶσιν υἱοῖς ἰσραὴλ καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς καταφυγεῖν ἐκεῖ παντὶ παίοντι ψυχὴν ἀκουσίως, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ ἐν χειρὶ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα ἕως ἂν καταστῇ ἐναντίον τ̃ συναγωγῆς ἐν κρίσει.

καί.

1 * Καὶ προσῆλθοσαν ⓐ ἀρχιπατρίαι τῶν υἱῶν λευὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ναυῆ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχιφύλους πατριῶν ἐκ τῶν φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

2 * καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς ἐν σιλὼ ἐν γῇ χαναὰν λέγοντες, κύριος ἐνετείλατο ἐν χειρὶ μωυσῆ δοῦναι ἡμῖν πόλεις κατοικεῖν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν.

3 * καὶ ἔδωκαν ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις ἐν τῷ κατακληρονομεῖν αὐτοὺς διὰ προστάγματος κυρίου τὰς πόλεις ταύτας καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν.

4 * Καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος τῷ δήμῳ κατά, καὶ ἐγένετο τοῖς υἱοῖς ααρὼν τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς λευίταις ἀπὸ φυλῆς ἰούδα καὶ ἀπὸ φυλῆς συμεὼν καὶ ἀπὸ φυλῆς βενιαμὶν κληρωτὶ πόλεις τρεισκαίδεκα.

5 * καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ τοῖς καταλελειμμένοις ἐκ τ̃ συγγενείας φυλῆς ἐφραίμ, καὶ ἐκ τ̃ φυλῆς δὰν, καὶ ἀπὸ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ κληρωτὶ πόλεις δέκα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et habitabit in ciuitate illa quoad ſurgat coram congregatione in iudicio, quoad moriatur Sacerdos magnus qui erit in diebus illis: tunc redibit occiſor, & intrabit ad ciuitatem ſuam, & ad domum ſuam; ad vrbem ex qua fugerat inde.

[7] Et conſtituerunt Kedes in Gelila in monte domus Nephthali; & Sechem in monte domus Ephraim, & Kiriath Arbagh, ipſa Hhebron, in terra domus Iuda. [8] Et vltra Iordanem Iericho ad ortum dederunt Beſzer in deſerto in planitie ex tribu Reuben: & Rimoth in Gilghad ex tribu Gad, & Golan in Mathnan, ex tribu Menaſſe.

[9] Hæ fuerunt vrbes quas conſtituerunt omnibus filijs Iſrael, & proſelytis qui proſelyti facti ſunt inter eos ad fugiendum eò, omni qui occiderit animam in errore: & non morietur in manu redemptoris ſanguinis, donec ſtet ante congregationem.

CAP. XXI.

ET acceſſerunt capita patrum Leuitarum ad Elghazar ſacerdotem, & ad Ioſue filium Nun, & ad capita patrum tribuum filiorum Iſrael. [2] Et locuti ſunt cum eis in Silo in terra Canaghan ad dicendum: Dominus iuſſit in manu Moſis ad dandum nobis vrbes ad habitandum, & ſpacia earum ad iumenta noſtra.

[3] Et dederunt filij Iſrael Leuitis de poſſeſſionibus eorum iuxta dictum Domini; vrbes has & ſpacia earum.

[4] Et exijt ſors proſapiæ Kehath, & fuit filijs Aharon ſacerdotis ex Leuitis de tribu Iehuda, & de tribu Simghon: & ex tribu Biniamin in ſorte vrbes tredecim. [5] Et filijs Kehath qui reliqui fuerunt ex proſapia tribus Ephraim, & ex tribu Dan, & ex medio tribus Menaſſe in ſorte vrbes decem.

6 * וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפַּחַת מַטֵּה־יִשָּׂשכָר
וּמִמַּטֵּה־אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמֵחֲצִי מַטֵּה
מְנַשֶּׁה בַּבָּשָׁן בִּגוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃
7 * לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן
וּמִמַּטֵּה־גָּד וּמִמַּטֵּה זְבוּלֻן עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה׃
8 * וַיִּתְּנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם אֶת־הֶעָרִים
הָאֵלֶּה וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־
9 מֹשֶׁה בַּגּוֹרָל׃ * וַיִּתְּנוּ מִמַּטֵּה בְנֵי יְהוּדָה
וּמִמַּטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן אֵת הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־יִקְרָא
10 אֶתְהֶן בְּשֵׁם׃ * וַיְהִי לִבְנֵי אַהֲרֹן מִמִּשְׁפְּחֹת
הַקְּהָתִי מִבְּנֵי לֵוִי כִּי לָהֶם הָיָה הַגּוֹרָל רִאשֹׁנָה׃
11 * וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־קִרְיַת אַרְבַּע אָבִי
הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן בְּהַר יְהוּדָה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
12 סְבִיבוֹתֶיהָ׃ * וְאֶת־שְׂדֵה הָעִיר וְאֶת־חַצֵּרֶיהָ
נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה בַּאֲחֻזָּתוֹ׃
13 * וְלִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן נָתְנוּ אֶת־עִיר מִקְלַט
הָרֹצֵחַ אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־לִבְנָה
14 וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃ * וְאֶת־יַתִּר וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ
15 וְאֶת־אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ׃ * וְאֶת־
חֹלֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־דְּבִר וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ׃
16 * וְאֶת־עַיִן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־יִטָּה וְאֶת־
מִגְרְשֶׁהָ אֶת־בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים
תֵּשַׁע מֵאֵת שְׁנֵי הַשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה׃
17 * וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִין אֶת־גִּבְעוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ
18 אֶת־גֶּבַע וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ׃ * אֶת־עֲנָתוֹת וְאֶת־
מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־עַלְמוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע׃
19 * כָּל־עָרֵי בְנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה
20 עָרִים וּמִגְרְשֵׁיהֶן׃ * וְלִמְשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־קְהָת
הַלְוִיִּם הַנּוֹתָרִים מִבְּנֵי קְהָת וַיְהִי עָרֵי גוֹרָלָם
מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם׃

6 * Porrò filijs Gerſon egreſſa eſt ſors vt acciperent de tribubus Yſachar & Aſer, & Neptalim, dimidiáque tribu Manaſſe in Baſan, ciuitates numero tredecim. 1. Par. 6. c
7 * Et filiis Merari per cognationes ſuas de tribubus Ruben, & Gad, & Zabulon, vrbes duodecim.
8 * Dederúntque filij Iſrael Leuitis ciuitates & ſuburbana earum, ſicut præcepit
B Dominus per manum Moyſi ſingulis ſorte tribuentes.
9 * De tribubus filiorum Iuda, & Symeon dedit Ioſue ciuitates, quarum iſta ſunt nomina.
10 * Filijs Aaron per familias Caath Leuitici generis. prima enim ſors illis egreſſa eſt.
11 * Cariatharbe patris Enach quæ vocatur Hebron in monte Iuda, & ſuburbana eius per circuitum.
12 * Agros verò & villas eius dederat Caleb filio Iephone ad poſsidendum.
13 * Dedit ergo filiis Aaron ſacerdotis Hebron confugij ciuitatem, ac ſuburbana eius, & Lobnam cum ſuburbanis ſuis.
14 * Et Iether, & Iſtimon,
15 * Et Helon, & Dabir,
16 * Et Ain, & Ietham, & Bethſames cum ſuburbanis ſuis, ciuitates nouem de tribubus, vt dictum eſt, duabus.
17 * De tribu autem filiorum Beniamin Gabaon & Gabae,
18 * Et Anathoth, & Almon cum ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor.
19 * Omnes ſimul ciuitates filiorum Aaron ſacerdotis, tredecim cum ſuburbanis ſuis.
20 * Reliquis verò per familias filiorum Caath Leuitici generis hæc eſt data poſſeſsio.

תרגום יונתן

6 וְלִבְנֵי גֵּרְשׁוֹן מְזַנְּעִין שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר וּמִשִּׁבְטָא דְאָשֵׁר וּמִשִּׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וּמִפַּלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה בְּמַתְנָן בְּעַדְבָא קִרְוִין
חֻלַּת עֲשַׂר׃ 7 לִבְנֵי מְרָרִי לְזַרְעִיהוֹן מִשִּׁבְטָא דְגָד וּמִשִּׁבְטָא דְזְבוּלֻן קִרְוִין תַּרְתָּא עֲשְׂרֵה׃
8 וְיָהֲבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְלֵיוָאֵי יַת קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיָת רַוְחֵיהֶן כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה בְּעַדְבָא׃ 9 וְיָהֲבוּ
מִשִּׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וּמִשִּׁבְטָא דִבְנֵי שִׁמְעוֹן יַת קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְאִתְפָּרְשָׁא בִּשְׁמָהָן׃ 10 וַהֲווֹ לִבְנֵי אַהֲרֹן מִזַּרְעִיַּת קְהָת
מִבְּנֵי לֵוִי אֲרֵי לְהוֹן הֲוָה עַדְבָא קַדְמָאָה׃ 11 וְיָהֲבוּ לְהוֹן יַת קִרְיַת אַרְבַּע אֲבוּהוֹן דְּגַבְרָא הִיא חֶבְרוֹן בְּטוּרָא דְבֵית יְהוּדָה
וְיָת רַוְחֵהּ סְחָרְנָהּ׃ 12 וְיָת חֲקַל קִרְתָּא וְיָת רַוְחֵהּ יְהָבוּ לְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה בְּאַחֲסַנְתֵּיהּ׃ 13 וְלִבְנֵי אַהֲרֹן
כַּהֲנָא יְהָבוּ יַת קִרְיַת שֵׁיזָבוּתָא קְטוֹלָא יַת חֶבְרוֹן וְיָת רַוְחֵהּ וְיָת לִבְנָה וְיָת רַוְחֵהּ׃ 14 וְיָת יַתִּיר וְיָת רַוְחֵהּ וְיָת אֶשְׁתְּמֹעַ וְיָת
רַוְחֵהּ׃ 15 וְיָת חוֹלוֹן וְיָת רַוְחֵהּ וְיָת דְּבִיר וְיָת רַוְחֵהּ׃ 16 וְיָת עַיִן וְיָת רַוְחֵהּ וְיָת יָטָה וְיָת רַוְחֵהּ
יַת בֵּית שֶׁמֶשׁ וְיָת רַוְחֵהּ קִרְוִין תְּשַׁע מִן תַּרְתֵּין שִׁבְטַיָּא הָאִלֵּין׃ 17 וּמִשִּׁבְטָא דִבְנְיָמִין יַת גִּבְעוֹן וְיָת רַוְחֵהּ יַת גֶּבַע וְיָת
רַוְחֵהּ׃ 18 יַת עֲנָתוֹת וְיָת רַוְחֵהּ וְיָת עַלְמוֹן וְיָת רַוְחֵהּ קִרְוִין אַרְבַּע׃ 19 כָּל קִרְוֵי בְנֵי אַהֲרֹן
כַּהֲנַיָּא חֻלַּת עֶשְׂרֵה קִרְוִין וְרַוְחֵיהֶן׃ 20 וְלִזַרְעִיַּת בְּנֵי קְהָת לֵוָאֵי דְּאִשְׁתָּאֲרוּ מִבְּנֵי קְהָת וַהֲוָאָה קִרְוֵי עַדְבְּהוֹן מִשִּׁבְטָא
דְּבְנֵי אֶפְרַיִם׃

* Et filiis Gerſon de cognatione tribus Iſſa- 6
char, & de tribu Aſer, & de tribu Nephthalim, & de dimidia tribu Manaſſe in Baſan per ſortem ciuitates tredecim.

* Et filiis Merari per populos ſuos de tribu 7
Ruben, & de tribu Gad, & de tribu Zabulon per ſortem vrbes duodecim.

* Et dederunt filij Iſrael Leuitis ciuitates 8
has et ſuburbana earum, ſicut præcepit Dominus Moyſi per ſortem.

* Et dedit tribus filiorum Juda & tribus 9
Symeon ciuitates has, & vocatæ ſunt in nomine.

* Et fuerunt filiis Aaron de populo Caath fi- 10
liorum Leui, quoniam his fuit ſors prima.

* Et dederunt eis Cariatharbe metropolin 11
Enach, hæc eſt Hebron, in mõte Juda, at ſuburbana eius in circuitu eius;

* Et agros vrbis & villas eius dederat Jo- 12
ſue Chaleb filio Jephone in poſſeſſione eius.

* Et filijs Aaron ſacerdotis dedit ciuitatem 13
confugiorum homicidæ, Hebron & ſuburbana cum ea, & Lebnam & ſuburbana quæ circa eam.

* Et Jether & ſuburbana quæ circa eam, 14
& Iſtimon & ſuburbana quæ circa eam.

* Et Helon & ſuburbana quæ circa eam, 15
& Dabir & ſuburbana quæ circa eam.

* Et Ain & ſuburbana quæ circa eam, & 16
Jethan & ſuburbana quæ circa eam, & Bethſames & ſuburbana quæ circa eam, ciuitates nouem de duabus tribubus his.

* Et à tribu Beniamin Gabaon & ſubur- 17
bana quæ circa eam, & Gabee & ſuburbana quæ circa eam.

* Et Anathoth & ſuburbana quæ circa 18
eam, & Almon & ſuburbana quæ circa eam, ciuitates quatuor.

* Omnes ciuitates filiorum Aaron ſacerdo- 19
tum, tredecim ciuitates & ſuburbana earum.

* Et populis filiorum Caath Leuitis relictis 20
de filiis Caath, & fuit ciuitas terminorum eorum à tribu Ephraim.

8 * καὶ τοῖς υἱοῖς γερσὼν ἀπὸ τ̃ συγγενείας φυλῆς ἰσσάχαρ & ἀπὸ τ̃ φυλῆς ἀσὴρ & ἀπὸ τ̃ φυλῆς νεφθαλίμ, & ἀπὸ ℈ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ ἐν τῷ βασὰν κληρωτὶ πόλεις τρεισκαίδεκα.

7 * καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κ̃τ̃ δήμους αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς ῥουβὴν & ἀπὸ φυλῆς γάδ, & ἀπὸ τ̃ φυλῆς ζαβουλὼν κλη-
8 ρωτὶ πόλεις δώδεκα. * καὶ ἔδωκαν ④ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις τὰς πόλεις ταύτας καὶ τὰ προάστεια αὐτῶν ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ κληρωτί.

9 * καὶ ἔδωκεν ἡ φυλὴ υἱῶν ἰούδα & ἡ φυλὴ συμεὼν τὰς πόλεις ταύτας, & ἀπεκλήθησαν ἐν ὀνόματι.

10 * καὶ ἐγένοντο τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἀπὸ τοῦ δήμου ℈ καάθ τῶν υἱῶν λευί, ὅτι τούτοις ἐγένηθη ὁ κλῆρος πρῶτος.

11 * καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν καριαθ ἀρβὲκ μητρόπολιν τῶν ἐνάκ, αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῷ ὄρει ἰούδα· τὰ δὲ προά-
12 στεια αὐτῆς κύκλῳ αὐτῆς, * καὶ τοὺς ἀγροὺς τ̃ πόλεως καὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἔδωκεν ἰεφοὺς τῷ χαλὲβ υἱῷ
13 ἰεφωνὴ ἐν καταχέσει αὐτ̃. * καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως ἔδωκεν τὴν πόλιν φυγαδευτηρίων τῷ φονεύσαντι τὴν χεβρὼν & τὰ ἀφωρισμένα σὺν αὐτῇ, καὶ τὴν λεβνὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ.

14 * καὶ τὴν ἰέθερ & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἰεθιμὼ & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ.

15 * καὶ τὴν ὁλὼν & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν δαβὶρ & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ.

16 * & τὴν αἶν & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, & τὴν ἰεθὰ & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ· & βεθσαμὲς & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις ἐννέα ἀπὸ τῶν
17 δύο φυλῶν τούτων. * καὶ ἀπὸ τ̃ φυλῆς βενιαμὶν τὴν γαβαὼν & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, & γαβὲ & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ.

18 * καὶ ἀναθὼθ & τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἐλμὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες.

19 * πᾶσαι αἱ πόλεις υἱῶν ἀαρὼν τῶν ἱερέων τρεισκαίδεκα πόλεις & τὰ περίχωρα αὐτῶν.

20 * καὶ τοῖς δήμοις υἱῶν καάθ τοῖς λευίταις καταλελειμμένοις ἀπὸ τῶν υἱῶν καάθ· καὶ ἐγένηθη ἡ πόλις τῶν ὁρίων αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς ἐφραίμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et filijs Gerſon ex proſapia tribus Iſſachar, & ex tribu Aſer, & ex tribu Nephthali, & ex dimidio tribus Menaſſe in Mathnan in ſorte; vrbes tredecim. [7] Filijs Merari ad proſapias eorum ex tribu Reuben; & ex tribu Gad, & ex tribu Zebulun; vrbes duodecim. [8] Et dederunt filij Iſrael Leuitis vrbes illas & ſpacia earum, quemadmodum iuſſit Dominus in manu Moſis in ſorte.

[9] Et dederunt ex tribu domus Iuda & ex tribu filiorum Simeon, vrbes has quæ expoſitæ ſunt in nominibus earum.

[10] Et fuerunt filiis Aharon ad proſapiam Kehath ex filiis Leui; namque ijs fuit ſors prima. [11] Et dederunt eis Kiriath-arbagh patris fortium, ipſa Hhebron, in monte domus Iuda; & ſpacia eius circum eam.

[12] Et agrum vrbis & ſpacia eius, dederunt Caleb filio Iephune, in poſſeſſione eius. [13] Et filiis Aharon ſacerdotis dederunt vrbem euaſionis occiſoris, Hhebron & ſpacia eius, & Libna & ſpacia eius,

[14] Et Iathir & ſpacia eius, & Eſtemoagh & ſpacia eius. [15] Et Hholon & ſpacia eius, & Debir & ſpacia eius. [16] Et Ghain & ſpacia eius, & Iuta & ſpacia eius, Beth-ſemes & ſpacia eius, vrbes nouem ex duabus tribubus illis. [17] Et ex tribu Biniamin, Gibghon & ſpacia eius, Gebagh & ſpacia eius.

[18] Ghanathoth & ſpacia eius, Ghalmon & ſpacia eius, vrbes quatuor. [19] Omnes vrbes filiorum Aharon ſacerdotis: tredecim vrbes & ſpacia earum. [20] Et proſapiæ filiorum Kehath Leuitis qui relicti ſunt ex filiis Kehath: & fuerunt vrbes ſortis eorum ex tribu filiorum Ephraim.

21 * וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ
אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת־
22 גֶּזֶר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ * וְאֶת־קִבְצַיִם וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־בֵּית חֹרוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים
23 אַרְבַּע׃ * וּמִמַּטֵּה־דָן אֶת־אֶלְתְּקֵא וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ אֶת־גִּבְּתוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃
24 * אֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־גַּת־רִמּוֹן
25 וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע׃ * וּמֵחֲצִית
מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־תַּעְנָךְ וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־גַּת
רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים שְׁתָּיִם׃
26 * כָּל־עָרִים עֶשֶׂר וּמִגְרְשֵׁיהֶן לְמִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־
27 קְהָת הַנּוֹתָרִים׃ * וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפַּחַת
הַלְוִיִּם מֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ
אֶת־גֹּלָן בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־בְּעֶשְׁתְּרָה
28 וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים שְׁתָּיִם׃ * וּמִמַּטֵּה
יִשָּׂשכָר אֶת־קִשְׁיוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־דָּבְרַת
29 וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ * אֶת־יַרְמוּת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
אֶת־עֵין גַּנִּים וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע׃
30 * וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מִשְׁאָל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־
31 עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ * אֶת־חֶלְקָת וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־רְחֹב וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע׃
32 * וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־
קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־חַמֹּת דֹּאר וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־קַרְתָּן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים שָׁלֹשׁ׃
33 * כָּל־עָרֵי הַגֵּרְשָׁנִי לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
34 עִיר וּמִגְרְשֵׁיהֶן׃ * וְלִמְשְׁפְּחֹת בְּנֵי־מְרָרִי
הַלְוִיִּם־מִנּוֹתָרִים מֵאֵת מַטֵּה זְבוּלֻן אֶת־יָקְנְעָם
35 וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־קַרְתָּה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ * אֶת־
דִּמְנָה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־נַהֲלָל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
עָרִים אַרְבַּע׃

21 * De tribu Ephraim vrbes confugij, Sychem cum ſuburbanis ſuis in monte Ephraim & Gazer,
22 * Et Iebſam & Bethoron cum ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor.
23 * De tribu quoque Dan, Helteco & Gabathon,
24 * Et Haialon & Iethremon cum ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor.
25 * Porrò de dimidia tribu Manaſſe, Tenach, & Gethremmon cum ſuburbanis ſuis, ciuitates duæ.
26 * Omnes ciuitates decem & ſuburbana earum, datæ ſunt filijs Caath inferioris gradus.
27 * Filijs quoque Gerſon Leuitici generis dedit de dimidia tribu Manaſſe confugij ciuitates, Gaulon in Baſan, & Boſram cum ſuburbanis ſuis, ciuitates duas.
28 * Porrò de tribu Yſachar, Ceſion & Dabereth,
29 * Et Iaramoth & Engannim cũ ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor.
30 * De tribu autem Aſer, Maſan & Abdon,
31 * Et Elcath & Roob cum ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor.
32 * De tribu quoq; Nephthalim ciuitates confugij, Cedes in Galilæa, et Amothdor & Carthan cum ſuburbanis ſuis, ciuitates tres.
33 * Omnes vrbes familiarum Gerſon tredecim cum ſuburbanis ſuis.
34 * Filiis autem Merari Leuitis inferioris gradus per familias ſuas, data eſt de tribu Zabulon, Iecnal & Cartha;
35 * Et Damna, & Naalol, ciuitates quatuor cum ſuburbanis ſuis.

תרגום יונתן

21 וְיַהֲבוּ לְהוֹן יַת קִרְיַת שֵׁזְבוּת קְטוֹלַיָּא יַת שְׁכֶם וְיַת רַוְחָתָא בְּטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וְיַת גֶּזֶר וְיַת רַוְחָתָא׃
22 וְיַת קִבְצַיִם וְיַת רַוְחָתָא וְיַת בֵּית חוֹרוֹן וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן אַרְבַּע׃ 23 וּמִשִּׁבְטָא דְּדָן יַת אֶלְתְּקָא וְיַת
רַוְחָתָא יַת גִּבְּתוֹן וְיַת רַוְחָתָא׃ 24 יַת אַיָּלוֹן וְיַת רַוְחָתָא יַת גַּת רִמּוֹן וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן אַרְבַּע׃ 25 וּמִפַּלְגוּת
שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה יַת תַּעֲנָךְ וְיַת רַוְחָתָא וְיַת גַּת רִמּוֹן וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן תַּרְתֵּין׃ 26 כָּל קִרְיִן עֲשַׂר וְרַוְחֵיהֶן לְזַרְעִיַּת בְּנֵי
קְהָת דְּאִשְׁתְּאַרוּ׃ 27 וְלִבְנֵי גֵּרְשׁוֹן מִזַּרְעִית לֵיוָאֵי מִפַּלְגוּת שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה יַת קִרְיַת שֵׁזְבוּת קְטוֹלָא יַת גּוֹלָן בְּמַתְנָן
וְיַת רַוְחָתָא וְיַת בְּעֶשְׁתְּרָה וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן תַּרְתֵּין׃ 28 וּמִשִּׁבְטָא דְּיִשָּׂשכָר יַת קִישְׁיוֹן וְיַת רַוְחָתָא יַת דָּבְרַת וְיַת רַוְחָתָא׃
29 וְיַת יַרְמוּת וְיַת רַוְחָתָא יַת עֵין גַּנִּים וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן אַרְבַּע׃ 30 וּמִשִּׁבְטָא דְּאָשֵׁר יַת מִשְׁאָל וְיַת רַוְחָתָא יַת
עַבְדּוֹן וְיַת רַוְחָתָא׃ 31 יַת חֶלְקַת וְיַת רַוְחָתָא וְיַת רְחוֹב וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן אַרְבַּע׃ 32 וּמִשִּׁבְטָא
דְּנַפְתָּלִי יַת קִרְיַת שֵׁיזְבוּת קְטוֹלָא יַת קֶדֶשׁ בְּגָלִיל וְיַת רַוְחָתָא וְיַת חַמּוֹת דֹּאר וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן תְּלַת׃
33 כָּל קִרְוֵי בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן לְזַרְעִיָּתְהוֹן תְּלַת עֲשַׂר קִרְיִן וְרַוְחֵיהֶן׃ 34 וְלִזַרְעִיַּת בְּנֵי מְרָרִי לֵיוָאֵי דְּאִשְׁתְּאַרוּ מִן
שִׁבְטָא דִּזְבוּלֻן יַת יָקְנְעָם וְיַת רַוְחָתָא וְיַת קַרְתָּה וְיַת רַוְחָתָא׃ 35 יַת דִּמְנָה וְיַת רַוְחָתָא יַת נַהֲלָל וְיַת רַוְחָתָא קִרְיִן אַרְבַּע׃

21 *Et dederunt eis ciuitatem confugij quæ homicidæ, Sychem & ſuburbana quæ circa eã in monte Ephraim, & Gazer & ſuburbana quæ circa ipſam.* 22 *Et Capſam & ſuburbana quæ circa ipſam, & Bethoron & ſuburbana quæ circa ipſam, ciuitates quatuor.*

23 *Et de tribu Dan, Eltheca & ſuburbana quæ circa ipſam, & Gabathon & ſuburbana quæ circa ipſam.*

24 *Et Hailon & ſuburbana quæ circa ipſam, & Gethrẽmon et ſuburbana quæ circa ipſam, ciuitates quatuor.* 25 *Et de dimidia tribu Manaſſe, Thenach & ſuburbana quæ circa ipſam, & Gethrẽmon et ſuburbana quæ circa ipſam, ciuitates duæ.* 26 *Omnes ciuitates decẽ & ſuburbana quæ circa ipſas, populis filiorum Caath relictis.* 27 *Et filiis Gerſon cognatis Leuitis ex dimidia tribu Manaſſe ciuitates conſtitutas homicidis: Golan in Baſan & ſuburbana quæ circa ipſam, & Beeſthera & ſuburbana quæ circa ipſam, ciuitates duæ.* 28 *Et de tribu Iſſachar, Ceſion & ſuburbana quæ circa ipſam, Dabareth & ſuburbana quæ circa ipſam.*

29 *Et Hiermoth & ſuburbana quæ circa ipſam, & Fontẽ literarũ & ſuburbana quæ circa ipſam, ciuitates quatuor.*

30 *Et de tribu Aſer, Miſal & ſuburbana quæ circa ipſam, & Abdon & ſuburbana quæ circa ipſam.*

31 *Et Chalcath et ſuburbana quæ circa ipſam, & Roob & ſuburbana quæ circa ipſam, ciuitates quatuor.*

32 *Et de tribu Nephtali ciuitates conſtitutas homicidæ & Cedes in Galilæa & ſuburbana quæ circa ipſam, & Amath Dor & ſuburbana quæ circa ipſam, & Carthã & ſuburbana quæ circa ipſam, ciuitates tres.* 33 *Omnes ciuitates Gerſon per populos earum, tredecim ciuitates, & ſuburbana quæ circa ipſas.*

34 *Et populo filiorum Merari Leuitis reliquis de tribu filiorum Zabulon, Jecnam & ſuburbana eius, & Cartha & ſuburbana eius.*

35 *Et Damna & ſuburbana eius, & Naalol & ſuburbana eius, ciuitates quatuor.*

21 Καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν πόλιν καταδυτηρίου τὴν τοῦ φονεύοντος, τὴν Συχὲμ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ ἐν τῷ ὄρει Ἐφραίμ, καὶ τὴν Γαζὲρ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ 22 πρὸς αὐτῇ. Καὶ τὴν Καβσὲμ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ Βαιθωρὸν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐ- 23 τῇ, πόλεις τέσσαρες. Καὶ ἐκ τῆς φυλῆς Δὰν τὴν Ἐλθεκὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν Γεβθὼν καὶ τὰ 24 ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ. Καὶ τὴν Αἰλὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν Γὲθ ῥεμμὼν καὶ τὰ 25 ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. Καὶ ἀπὸ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ τὴν Θαανὰχ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν Γεθρεμμὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ 26 πρὸς αὐτῇ, πόλεις δύο. Πᾶσαι πόλεις δέκα καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐταῖς τοῖς δήμοις υἱῶν Καὰθ 27 τοῖς ὑπολελειμμένοις. Καὶ τοῖς υἱοῖς Γηρσὼν τοῖς συγγενέσιν τοῖς Λευίταις ἐκ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ τὰς πόλεις τὰς ἀφωρισμένας τοῖς φονεύσασιν, τὴν Γωλὰν ἐν τῇ Βασανίτιδι καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν Βεεσθερὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις δύο.

28 Καὶ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰσσάχαρ τὴν Κεσιὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, τὴν Δαβερὰθ καὶ τὰ ἀφωρισμένα 29 τὰ πρὸς αὐτῇ. Καὶ τὴν Ἱερμὼθ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ πηγὴν γραμμάτων καὶ τὰ ἀφωρισμέ- 30 να τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. Καὶ ἐκ τῆς φυλῆς Ἀσὴρ τὴν Μισαλὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ 31 Ἀβδὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ. Καὶ Χαλ- κὰθ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ Ῥοὼβ καὶ τὰ 32 ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. Καὶ ἐκ τῆς φυλῆς Νεφθαλὶ τὰς πόλεις τὰς ἀφωρισμένας τῷ φονεύσαντι καὶ τὴν Κεδὲς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν Ἀμαθδὼρ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν Καρθὰν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς 33 αὐτῇ, πόλεις τρεῖς. Πᾶσαι αἱ πόλεις τοῦ γηρσὼν κατὰ δή- μους αὐτῶν τρεισκαίδεκα πόλεις καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ 34 πρὸς αὐταῖς. Καὶ τῷ δήμῳ υἱῶν μεραρὶ τοῖς Λευίταις τοῖς λοιποῖς ἐκ τῆς φυλῆς υἱῶν Ζαβουλὼν τὴν Ἰεκνὰμ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, καὶ τὴν Καρθὰ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς.

35 Καὶ τὴν Δαμνὰ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, καὶ τὴν Ναα- λὼλ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, πόλεις τέσσαρες.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et dederunt eis vrbem euaſionis occiſoris; Sichem & ſpacia eius, in monte domus Ephraim; & Gezer & ſpacia eius.
22 Et Kibſzaim & ſpacia eius, & Beth-hhoron & ſpacia eius, vrbes quatuor. 23 Et ex tribu Dan, Eltheke & ſpacia eius; Gibthon & ſpacia eius. 24 Aialon & ſpacia eius; Gath-Rimon & ſpacia eius; vrbes quatuor. 25 Et ex media tribu Menaſſe, Thagnach & ſpacia eius, & Gath-Rimon & ſpacia eius; vrbes duas. 26 Omnes vrbes decem & ſpacia earum, proſapiæ filiorum Kehath qui reſidui fuerunt.
27 Et filijs Gerſon ex proſapia Leuitarum, ex dimidio tribus Menaſſe, vrbem euaſionis occiſoris, Golan in Mathnan & ſpacia eius, & Begheſthra & ſpacia eius; vrbes duas. 28 Et ex tribu Iſſachar, Kiſon & ſpacia eius, & Dabrath & ſpacia eius. 29 Et Iarmuth & ſpacia eius, Ghen-ganim & ſpacia eius; vrbes quatuor.
30 Et ex tribu Aſer, Miſal & ſpacia eius, Ghabdon & ſpacia eius. 31 Hhelkath & ſpacia eius, & Rehob & ſpacia eius; vrbes quatuor. 32 Et ex tribu Nephthali, vrbem euaſionis occiſoris, Kedes in Galil, & ſpacia eius; Hhamoth-dor & ſpacia eius, Karthan & ſpacia eius; vrbes tres.
33 Omnes vrbes filiorum Gerſon ad proſapias ſuas; tredecim vrbes & ſpacia earum.
34 Et proſapiæ filiorum Merari Leuitarum qui reliqui fuerunt ex tribu Zebulun, Iaknegham & ſpacia eius; Kattha & ſpacia eius. 35 Dimna & ſpacia eius, Nahalal & ſpacia eius; vrbes quatuor.

36 * וּמִמַּטֵּה רְאוּבֵן אֶת־בֶּצֶר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
וְאֶת־יַהְצָה וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ׃
37 * אֶת־קְדֵמוֹת וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־מֵיפָעַת
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבָּע׃ 38 * וּמִמַּטֵּה גָּד
אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־רָמֹת בַּגִּלְעָד וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־מַחֲנַיִם וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ׃
39 * אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־יַעְזֵר וְאֶת־
מִגְרָשָׁהּ כָּל־עָרִים אַרְבָּע׃
40 * כָּל־הֶעָרִים לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחוֹת הַלֵּוִיִּם וַיְהִי גּוֹרָלָם עָרִים
41 שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה׃ * כָּל עָרֵי הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ אֲחֻזַּת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עָרִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה וּמִגְרְשֵׁיהֶן׃
42 * תִּהְיֶינָה הֶעָרִים הָאֵלֶּה עִיר עִיר וּמִגְרְשֶׁיהָ
סְבִיבֹתֶיהָ כֵּן לְכָל־הֶעָרִים הָאֵלֶּה׃
43 * וַיִּתֵּן יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע לָתֵת לַאֲבוֹתָם וַיִּרְשׁוּהָ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ׃
44 * וַיָּנַח יְהוָה לָהֶם מִסָּבִיב כְּכֹל אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע
לַאֲבוֹתָם וְלֹא־עָמַד אִישׁ בְּפָנֵיהֶם מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם
אֶת כָּל־אֹיְבֵיהֶם נָתַן יְהוָה בְּיָדָם׃
45 * לֹא־נָפַל דָּבָר מִכֹּל הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר־דִּבֶּר
יְהוָה אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הַכֹּל בָּא׃

כב

1 * אָז יִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי
2 וְלַחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם
שְׁמַרְתֶּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה וַתִּשְׁמְעוּ בְקוֹלִי לְכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃
3 * לֹא־עֲזַבְתֶּם אֶת־אֲחֵיכֶם זֶה יָמִים רַבִּים
עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִצְוַת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃

36 * De tribu Gad ciuitates confugij, Ramoth in Galaad & Manaim,
37 * Et Esebon & Iazer; ciuitates quatuor cum suburbanis suis.
38 * De tribu Ruben ciuitates refugij, Bosor in solitudine Misor & Iazer,
39 * Et Ietson, & Maspha; ciuitates quatuor cum suburbanis suis.
40 * Omnes vrbes filiorum Merari per familias & cognationes suas duodecim.
41 * Itaque ciuitates vniuersæ Leuitarum in medio possessionis filiorum Israel, fuerunt quadraginta octo cum suburbanis suis;
42 * Singulæ per familias distributæ.
43 * Dedítque Dominus Deus Israeli omnem terram quam traditurum se patribus eorum iurauerat, & possederunt illam atque habitauerunt in ea.
44 * Datáque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes, nullúsque eis hostium resistere ausus est, sed cuncti in eorum ditionem redacti sunt.
45 * Ne vnum quidem verbum quod illis præstiturum se esse promiserat, irritum fuit, sed rebus expleta sunt omnia.

CAP. XXII.

1 EOdem tempore vocauit Iosue Rubenitas & Gaditas, & dimidiam tribum Manasse.
2 * Dixítque ad eos, Feciſtis omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini, mihi quoque in omnibus obediſtis.
3 * Nec reliquiſtis fratres veſtros longo tempore vſque in præſentem diem, cuſtodientes imperium Domini Dei veſtri.

תרגום יונתן

36 וּמִשִּׁבְטָא דְּרְאוּבֵן יַת בֶּצֶר וְיַת רַוְחָתָא יַת יַהְצָה וְיַת רַוְחָתָא׃
37 יַת קְדֵמוֹת וְיַת רַוְחָתָא יַת מֵיפַעַת וְיַת
רַוְחָתָא קָרְיִן אַרְבַּע׃ 38 וּמִשִּׁבְטָא דְּגָד יַת קִרְיַת שִׁזְבוּרָא קְטוֹלָא יַת רָמוֹת בַּגִּלְעָד וְיַת מַחֲנַיִם וְיַת רַוְחָתָא׃
39 יַת חֶשְׁבּוֹן וְיַת רַוְחָתָא יַת יַעְזֵר וְיַת רַוְחָתָא כָּל קִרְיָן אַרְבַּע׃
40 כָּל קִרְיָוֵי לְבְנֵי מְרָרִי לְזַרְעָיְתְהוֹן
דְּאִישְׁתְּאַרוּ מִזַּרְעִית לֵיוָאֵי וַהֲוָה עַדְבְּהוֹן קִרְיִן תְּרֵתָא עֶשְׂרֵה׃
41 כָּל קִרְיָוֵי לֵיוָאֵי בְּגוֹ אַחֲסָנַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְיִן אַרְבְּעִין
וְתַמְנֵי וְרַוְחֵיהֶן׃ 42 יְהֵוְיָן קִרְיָוָא הָאִילֵּין קִרְתָּא קִרְתָּא וְרַוְחָתָא סְחֹרְנָהָא כֵּן לְכָל קִרְיָוָא הָאִילֵּין׃
43 וְיָהַב יְיָ לְיִשְׂרָאֵל יַת כָּל אַרְעָא דְקַיֵּים לְמִתַּן לַאֲבָהָתְהוֹן וְאַחְסִינוּהָא וְיָתִיבוּ בָהּ׃
44 וַאֲנִיחַ יְיָ לְהוֹן מִסְּחוֹר סְחוֹר כְּכָל דְּקַיֵּים
לַאֲבָהָתְהוֹן וְלָא קָם אֱנָשׁ קֳדָמֵיהוֹן מִכָּל בַּעֲלֵי דָבָבֵיהוֹן יַת כָּל בַּעֲלֵי דָבָבֵיהוֹן מְסַר יְיָ בִּידֵיהוֹן׃
45 לָא בַטִּיל פִּתְגָמָא מִכָּל
פִּתְגָמַיָּא דְּמַלֵּיל יְיָ עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל כּוּלְּהוֹן יְתְקַיְּמוּ׃

כב

1 בְּכֵין קְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְּגָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה׃
2 וַאֲמַר לְהוֹן אַתּוּן נְטַרְתּוּן יַת כָּל
דְּפַקֵּיד יָתְכוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ וְקַבֶּלְתּוּן לְמֵימְרָא דַיְיָ לְכֹל דְּפַקֵּדִית יָתְכוֹן׃
3 לָא שְׁבַקְתּוּן יַת אֲחוּכוֹן דְּנָן יוֹמִין סַגִּיאִין עַד
יוֹמָא הָדֵין וּנְטַרְתּוּן יַת מַטְּרַת פִּקְדָּנְתָא מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן׃

36 * Et ciuitates Jordanis Hiericho de tribu Ruben, vrbem confugium homicidæ, Bosor & ſuburbana eius, & Jazer & ſuburbana eius.

37 * Et Cethſon & ſuburbana eius, & Mapha & ſuburbana eius, quatuor ciuitates.

38 * Et de tribu Gad ciuitatem confugij homicidæ, Ramoth in Galaad et ſuburbana eius, & Manaim & ſuburbana eius.

39 * Et Eſebon & ſuburbana eius, & Jazer & ſuburbana eius, omnes ciuitates quatuor.

40 * Omnes ciuitates filiis Merari per populos eorum relictorum à tribu Leui: & fuerunt termini eorum ciuitates duodecim.

41 * Omnes vrbes Leuitarum in medio poſſeſſionis filiorum Iſrael, ciuitates quadraginta octo & ſuburbana earum; in circuitu vrbium harum

42 * Ciuitates & vrbes, & ſuburbana earum in circuitu vrbium: ſic omnibus vrbibus his.

43 * Et dedit Dominus Iſrael omnem terram quam iurauit traditurum ſe patribus eorum, & poſſederunt eam, & habitauerunt in ea.

44 * Et requieſcere fecit eos Dominus in circuitu, ſicut iurauit patribus eorum: non ſurrexit vllus coram eis ab omnibus inimicis eorum: omnes inimicos eorum tradidit Dominus in manus eorum.

45 * Non cecidit verbum de omnibus verbis bonis quæ locutus eſt Dominus filiis Iſrael: omnia expleta ſunt.

CAP. XXII.

1 TVnc conuocauit Joſue filios Ruben, & filios Gad, & dimidiam tribum Manaſſe.

2 * Et dixit eis, Vos audiuiſtis omnia quæ præcepit vobis Moyſes famulus Domini, & audiuiſtis vocem meam iuxta omnia quæcunque præcepi vobis.

3 * Et non reliquiſtis fratres veſtros his diebus & pluribus vſque ad diem hodiernum; cuſtodiuiſtis præceptum Domini Dei noſtri.

36 * καὶ πόλεις τοῦ ἰορδάνου τὴν ἱεριχὼ ἐκ τῆς φυλῆς ρουβήν, τὴν πόλιν τὸ φυγαδευτήριον τοῦ φονεύσαντος, τὴν βοσὼρ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς.

37 * καὶ τὴν κεδσὼν καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μαφὰ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, τέσσαρες πόλεις.

38 * καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς γὰδ, τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτηρίου τοῦ φονεύσαντος τὴν ῥαμὼθ ἐν τῇ γαλαὰδ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μαανὲμ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς.

39 * καὶ τὴν ἐσεβὼν καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῆς, πᾶσαι αἱ πόλεις τέσσαρες.

40 * πᾶσαι πόλεις τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν τῶν καταλελειμμένων ἀπὸ τῆς φυλῆς τοῦ λευί· καὶ ἐγένηθη τὰ ὅρια αὐτῶν πόλεις δώδεκα.

41 * πᾶσαι πόλεις τῶν λευιτῶν ἐν μέσῳ κατασχέσεως υἱῶν ἰσραὴλ πόλεις τεσσαρακονταοκτὼ καὶ τὰ περισσόρια αὐτῶν· κύκλῳ τῶν πόλεων τούτων,

42 * πόλεις καὶ πόλεις, καὶ τὰ περισσόρια αὐτῶν κύκλῳ τῶν πόλεων· οὕτως πάσαις ταῖς πόλεσι ταύταις.

43 * καὶ ἔδωκεν κύριος τῷ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν ἣν ὤμοσεν δοῦναι τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτήν, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ.

44 * καὶ κατέπαυσεν αὐτοὺς κύριος κυκλόθεν καθότι ὤμοσεν τοῖς πατράσιν αὐτῶν· οὐκ ἀνέστη ἄνθρωπος κατενώπιον αὐτῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν παρέδωκε κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν.

45 * οὐ διέπεσεν ῥῆμα ἀπὸ πάντων τῶν ῥημάτων τῶν καλῶν ὧν ἐλάλησεν κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, πάντα παρεγένετο.

κβ'.

1 * Τότε συνεκάλεσεν ἰησοῦς τοὺς υἱοὺς ρουβὴν καὶ τοὺς υἱοὺς γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ.

2 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἀκηκόατε πάντα ὅσα ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου, καὶ ἐπηκούσατε τῆς φωνῆς μου κατὰ πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν.

3 * καὶ οὐκ ἐγκατελείπατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ταύτας τὰς ἡμέρας καὶ πλείους ἕως ἡμέρας τῆς σήμερον, ἐφυλάξασθε τὴν ἐντολὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Et ex tribu Reuben Beſzer & ſpacia eius; Iahſzah & ſpacia eius. 37 Kedemuth & ſpacia eius; Me-Phagath & ſpacia eius, vrbes quatuor. 38 Et ex tribu Gad vrbem euaſionis occiſoris Rama in Gilghad & ſpacia eius, & Mahhanaim & ſpacia eius. 39 Hhesbon & ſpacia eius, & Iaghzer & ſpacia eius; omnes vrbes quatuor. 40 Omnes vrbes filijs Merari ad proſapiam ſuam qui relicti ſunt ex proſapia Leuitarum; & fuerunt ſortes eorum vrbes duodecim. 41 Omnes vrbes Leuitarum in medio poſſeſſionis filiorum Iſrael; vrbes quadraginta & octo, & ſpacia earum. 42 Erunt vrbes hæ vrbs vrbs, & ſpacia eius circum eam: ſic ad omnes vrbes has. 43 Et dedit Dominus Iſraeli omnem terram quam iurauit ad dandum patribus eorum: & poſſederunt eam, & habitarunt in ea. 44 Et pacem dedit Dominus illis à circumcircum, ſicut omnia quæ iurauit patribus eorum: & non ſurrexit homo ante eos ex omnibus auctoribus inimicitiarum eorum; omnes auctores inimicitiarum eorum tradidit Dominus in manibus eorum. 45 Non defecit verbum ex omnibus verbis eius compoſitis, quæ locutus eſt Dominus ſuper domum Iſrael: omnia illa firmata ſunt.

CAP. XXII.

1 TVnc vocauit Ioſue tribum Reuben & tribum Gad; & dimidium tribus Menaſſe. 2 Et dixit illis, Vos cuſtodiſtis omnia quæ iuſſit vos Moſes ſeruus Domini; & auſcultaſtis dicto meo ad omnia quæ iuſſi vos. 3 Non deſeruiſtis fratres veſtros his diebus multis, vſque ad diem hunc; & cuſtodiſtis cuſtodiam iuſſionis dicti Domini Dei veſtri.

4 * וְעַתָּה הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לַאֲחֵיכֶם
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וְעַתָּה פְּנוּ וּלְכוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם
אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן׃

5 * רַק שִׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־
הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה
לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו
וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּלְדָבְקָה־בוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם
6 וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ * וַיְבָרְכֵם יְהוֹשֻׁעַ
7 וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל־אָהֳלֵיהֶם׃ * וְלַחֲצִי שֵׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה נָתַן מֹשֶׁה בַּבָּשָׁן וּלְחֶצְיוֹ נָתַן יְהוֹשֻׁעַ עִם־
אֲחֵיהֶם מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְגַם כִּי שִׁלְּחָם יְהוֹשֻׁעַ
8 אֶל־אָהֳלֵיהֶם וַיְבָרְכֵם׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
לֵאמֹר בִּנְכָסִים רַבִּים שׁוּבוּ אֶל־אָהֳלֵיכֶם
וּבְמִקְנֶה רַב־מְאֹד בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבְנְחֹשֶׁת
וּבְבַרְזֶל וּבְשַׂלְמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד חִלְקוּ שְׁלַל אֹיְבֵיכֶם
9 עִם־אֲחֵיכֶם׃ * וַיָּשָׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן
וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִשִּׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן לָלֶכֶת אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד
אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם אֲשֶׁר נֶאֱחֲזוּ־בָהּ עַל־פִּי
10 יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ * וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּלִילוֹת
הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּבְנוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־
גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה שָׁם מִזְבֵּחַ עַל־הַיַּרְדֵּן
מִזְבֵּחַ גָּדוֹל לְמַרְאֶה׃

11 * וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ
בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת־
הַמִּזְבֵּחַ אֶל־מוּל אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן
12 אֶל־עֵבֶר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּקָּהֲלוּ כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם
לַצָּבָא׃

4 *Quia igitur dedit Dominus Deus veſter fratribus veſtris quietem & pacem ſicut pollicitus eſt, reuertimini & ite in tabernacula veſtra, & in terram poſſeſsionis quam tradidit vobis Moyſes famulus Domini trans Iordanem;

5 *Ita dumtaxat, vt cuſtodiatis attentè, & opere compleatis mandatum & legem, quam præcepit vobis Moyſes famulus Domini, vt diligatis Dominũ Deũ veſtrum, & ambuletis in omnibus viis eius, & obſeruetis mandata illius, adhæreatiſque ei ac ſeruiatis in omni corde & in omni anima veſtra.

6 *Benedixítque eis Ioſue & dimiſit eos.
B Qui reuerſi ſunt in tabernacula ſua.

7 *Dimidiæ autem tribui Manaſſe poſſeſsionem Moyſes dederat in Baſan; & idcirco mediæ quæ ſuperfuit, dedit Ioſue ſortem inter cæteros fratres ſuos trans Iordané ad Occidentalem eius plagam. Cúmque dimitteret eos in tabernacula ſua & benedixiſſet eis;

8 *Dixit ad eos: In multa ſubſtantia atque diuitiis reuertimini ad ſedes veſtras cum argento & auro, ære ac ferro, & veſte multiplici. Diuidite prædam hoſtium cum fratribus veſtris.

9 *Reuerſiqúe ſunt & abierunt filij Ruben, & filij Gad, & dimidia tribus Manaſſe à filijs Iſrael de Sylo quæ ſita eſt in Chanaan, vt intrarent Galaad terram poſſeſſionis ſuæ quam obtinuerant iuxta imperium Domini in manu Moyſi.

10 *Cúmque veniſſent ad tumulos Iordanis in terrã Chanaan, ædificauerunt iuxta
C Iordanem altare infinitæ magnitudinis.

11 *Quod cùm audiſſent filij Iſrael, & ad eos certi nuncij detuliſſent ædificaſſe filios Ruben & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe altare in terra Chanaan ſuper Iordanis tumulos contra filios Iſrael:

12 *Conuenerũt omnes in Sylo, vt aſcenderent & dimicarent contra eos.

תרגום יונתן

4 וּכְעַן אֲנִיחַ יְיָ אֱלָהֲכוֹן לַאֲחוּכוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל לְהוֹן וּכְעַן אִיתְפְּנוֹ וְאֱזִילוּ לְכוֹן לְקִירְוֵיכוֹן לְאַרַע אַחֳסַנְתְּיהוֹן דְיָהַב לְכוֹן מֹשֶׁה
עַבְדָּא דַייָ בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא׃ 5 לְחוֹד אִיסְתַּמְרוּ לַחֲרָא לְמֶעְבַּד יַת פִּקּוּדָא וְיָת אוֹרַיְתָא דְפַקֵּיד יָתְכוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא
דַייָ לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהֲכוֹן וּלְמֶהַךְ בְּכָל אוֹרְחָן דְתַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִטַּר כָּל פִּיקּוּדוֹהִי וּלְאִתְקָרְבָא בִּדְחַלְתֵּיהּ וּלְמִפְלַח קֳדָמוֹהִי בְּכָל לִבְּכוֹן
וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן׃ 6 וּבָרְכִינוּן יְהוֹשֻׁעַ וְשַׁלְּחִינוּן וַאֲזַלוּ לְקִרְוֵיהוֹן׃ 7 וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמַנַשֶּׁה יְהַב
מֹשֶׁה בְּמַתְנַן וּלְפַלְגֵיהוֹן יְהַב יְהוֹשֻׁעַ עִם אֲחֵיהוֹן בְּעֵיבְרָא דְיַרְדְּנָא לְמַעֲרָבָא וְאַף אֲרֵי שַׁלְּחִינוּן יְהוֹשֻׁעַ לְקִרְוֵיהוֹן וּבָרְכִינוּן׃
8 וַאֲמַר לְהוֹן לְמֵימַר בְּנִכְסִין סַגִּיאִין תּוּבוּ לְקִרְוֵיכוֹן וּבְעִירָא סַגִּי לַחֲרָא בְּכַסְפָּא וּבְדַהֲבָא וּבְנְחָשָׁא וּבְבַרְזְלָא וּבִלְבוּשִׁין סַגִּיאִין
לַחֲרָא פְּלִיגוּ בִּיזַת בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן עִם אֲחוּכוֹן׃ 9 וְתָבוּ וַאֲזַלוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמַנַשֶּׁה מִלְוַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁילוֹ דִי בְאַרְעָא דְכְנָעַן לְמֵיזַל לְאַרַע אַחֳסַנְתְּיהוֹן דְאִתְחַסִינוּ בָהּ עַל מֵימְרָא דַייָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃ 10 וַאֲתוֹ
לְגַלְגְּלֵי דְיַרְדְּנָא דִי בְאַרְעָא דְכְנָעַן וּבְנוֹ בְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמַנַשֶּׁה תַּמָּן מַדְבְּחָא עַל יַרְדְּנָא מַדְבַּח רַב לְמֶחֱזֵי׃
11 וּשְׁמַעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר הָא בְנוֹ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמַנַשֶּׁה יָת מַדְבְּחָא לְקִבֵּיל אַרְעָא דְכְנָעַן בִּגְלְגֵלֵי יַרְדְּנָא
לְעֵיבַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 12 וּשְׁמַעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְכַּנִּשׁוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֵׁילוֹ לְמִסַּק עֲלֵיהוֹן לְחֵילָא׃

* *Nunc autem requiem dedit Dominus* 4
Deus noſter fratribus noſtris quemadmodum
dixit eis: Nunc igitur reuerſi abite in domos
veſtras & in terram poſſeſſionis veſtræ, quam
tradidit vobis Moyſes famulus Domini trans
Jordanem.

* *Sed cuſtodite valde vt faciatis præcepta* 5
& legem quam præcepit vobis Moyſes fa-
mulus Domini, vt diligatis Dominum Deum ve-
ſtrum, & ambuletis in omnibus vijs eius, vt
obſeruetis mandata eius, & adhæreatis ei, &
ſeruiatis ei ex omni mente veſtra, & ex omni
anima veſtra.

* *Et benedixit eis Ioſue, & dimiſit eos, &* 6
reuerſi ſunt in domos eorum.

* *Et dimidiæ tribui Manaſſe dederat Moy-* 7
ſes in Baſan, & dimidiæ parti dedit Joſue cum
fratribus eorum trans Iordanem iuxta mare:
& cùm dimitteret eos Joſue in domos eorum,
& benedixit eis,

* *Dicens, In ſubſtãtia multa reuerſi ſunt in* 8
domos eorum: & iumenta multa valde, & ar-
gentum & aurum, & æs, & ferrum, & ve-
ſtem multam valde diuiſerunt ſpolia inimico-
rum eorum cum fratribus eorum.

* *Et reuerſi ſunt & iuerunt filij Ruben, &* 9
filij Gad, & dimidia tribus Manaſſe à filijs
Iſrael de Sylo in terra Chanaan, vt irent in
terram Galaad, in terram poſſeſſionis eorum,
quam poſſederunt eam per imperium Domini
in manu Moyſi.

* *Et venerunt in Galeloth Jordanis quæ eſt* 10
in terra Chanaan, & ædificauerunt filij Ru-
ben, & filij Gad, & dimidia tribus Manaſſe,
illic altare iuxta Jordanem, altare magnum
viſu.

* *Et audiuerunt filij Iſrael, dicentes: Ecce* 11
ædificauerunt filij Ruben, & filij Gad, & di-
midia tribus Manaſſe altare in terminum ter-
ræ Chanaan in Galaad Jordanis contra filios
Iſrael.

* *Et audiuerunt filij Iſrael, & conuenerunt* 12
omnes filij Iſrael in Sylo, vt aſcendentes eos
oppugnarent.

4 * νῦν ὃ κατέπαυσεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν τοῖς ἀδελφοῖς
ὑμῶν ὃν τρόπον εἶπεν αὐτοῖς· νῦν οὖν ἀποστραφέντες ἀ-
πέλθετε εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέ-
σεως ὑμῶν, ἣν ἔδωκεν ὑμῖν μωυσῆς δοῦλος κυρίου ἐν τῷ
πέραν τοῦ ἰορδάνου.

5 * ἀλλὰ φυλάξασθε σφόδρα ποιεῖν τὰς ἐντολὰς καὶ
τὸν νόμον ὃν ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου, ἀγα-
πᾶν κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁ-
δοῖς αὐτοῦ, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ προσέ-
χεσθαι αὐτῷ, καὶ λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ὑμῶν
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.

6 * καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἰησοῦς· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐ-
τούς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.

7 * καὶ τοῖς ἡμίσεσιν φυλῆς μανασσῆ ἔδωκεν μωυσῆς ἐν
τῇ βασανίτιδι, καὶ τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκεν ἰησοῦς μετὰ τῶν ἀδελ
φῶν αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ θάλασσαν· καὶ ἡνίκα ἐξα-
πέστειλεν αὐτοὺς ἰησοῦς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ εὐλόγησεν
αὐτούς·

8 * λέγων· ἐν χρήμασι πολλοῖς ἀπήλθοσαν εἰς τοὺς
οἴκους αὐτῶν, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα καὶ ἀργύριον,
καὶ χρυσίον· καὶ χαλκὸν, καὶ σίδηρον· καὶ ἱματισμὸν
πολὺν σφόδρα διείλατο τὴν προνομὴν τῶν ἐχθρῶν
αὐτῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

9 * καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ρουβὶν, καὶ
οἱ υἱοὶ γαὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσρα-
ὴλ ἐκ σηλὼ ἐν γῇ χανααδὶ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν γα-
λααδ εἰς γῆν κατασχέσεως αὐτῶν, ἣν ἐκληρονόμησαν
αὐτὴν διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ.

10 * καὶ ἦλθοσαν εἰς γαλιλὼθ τοῦ ἰορδάνου ἥ ἐστιν ἐν γῇ χα
ναδὶ, καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ ρουβὴν, καὶ οἱ υἱοὶ γαὰδ καὶ τὸ
ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἐκεῖ βωμὸν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου βω-
μὸν μέγαν τοῦ ἰδεῖν.

11 * καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λεγόντων, ἰδοὺ ᾠκοδόμησαν
οἱ υἱοὶ ρουβὶν, καὶ οἱ υἱοὶ γαὰδ, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μα-
νασσῆ βωμὸν ἐφ' ὅριον γῆς χανααδὶ ἐπὶ τοῦ γαλααδ
ἰορδάνου ἐν τῷ πέραν υἱῶν ἰσραήλ.

12 * καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ συνηθροίσθησαν
πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς σηλὼ ὥστε ἀναβάντας αὐ-
τοὺς ἐκπολεμῆσαι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et nunc pacem dedit Dominus Deus veſter fratribus veſtris, quemadmodum locutus eſt illis. Et nunc ſpectate & ite vobis in vrbes veſtras ad terram poſſeſſionum veſtrarum, quam dedit vobis Moſes ſeruus Domini in tranſitu Iordanis. [5] Tantum cuſtodite vos valde ad faciendum iuſſionem & legem quam iuſſit vos Moſes ſeruus Domini ad peramandum Dominum Deum veſtrum, & ad ambulandum in omnibus viis quæ rectæ ante eum, & ad cuſtodiendũ omnia iuſſa eius, & ad adhærendum in timore eius, & ad ſeruiendum ante eum in omni corde veſtro, & in omni anima veſtra. [6] Et benedixit eis Ioſue: & dimiſit eos; & ierunt ad vrbes ſuas. [7] Et dimidio tribus Menaſſe dedit Moſes in Mathnan, & dimidio eorum dedit Ioſue cum fratribus eorum in tranſitu Iordanis ad occaſum: & etiam cùm miſit eos Ioſue ad vrbes eorum; & benedixit eis.

[8] Et dixit eis ad dicendum: In diuitijs multis redibitis ad vrbes veſtras, & in iumento multo nimis, in argento, & in auro, & in ære, & in ferro, & in veſtibus multis nimis. Partimini prædam auctorum inimicitiarum veſtrarum cum fratribus veſtris.

[9] Et reuerſi ſunt, & iuerunt filij Reuben & filij Gad, & dimidium tribus Menaſſe, à filijs Iſrael ex Silo, quæ in terra Chenaghan, ad eundum in terram Gilghad, in terram poſſeſſionis eorum qua poſſeſſores facti ſunt in ea, iuxta dictum Domini in manu Moſis.

[10] Et venerunt ad Gilgelas Iordanis quæ in terra Chenaghan; & ſtruxerunt filij Reuben & filij Gad & dimidium tribus Menaſſe ibi altare iuxta Iordanem, altare magnum ad videndum. [11] Et audierunt filij Iſrael ad dicendum: Ecce conſtruxerunt filij Reuben, & filij Gad, & dimidium tribus Menaſſe altare eregione terræ Chenaghan in Gilgalis Iordanis ad latus filiorum Iſrael. [12] Et audierunt filij Iſrael; & congregati ſunt omnis congregatio filiorum Iſrael in Silo, ad aſcendendum contra eos ad militiam.

13 * וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־
בְּנֵי־גָד וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד
14 אֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן׃ * וַעֲשָׂרָה נְשִׂיאִים
עִמּוֹ נָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לְבֵית־אָב לְכָל מַטּוֹת
יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רְאשׁ בֵּית־אֲבוֹתָם הֵמָּה לְאַלְפֵי
15 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּנֵי רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד
וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד וַיְדַבְּרוּ
16 אִתָּם לֵאמֹר׃ * כֹּה אָמְרוּ כָּל־עֲדַת יְהוָה
מָה־הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה בְּבִנוֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ
17 לִמְרָדְכֶם הַיּוֹם בַּיהוָה׃ * הַמְעַט־לָנוּ
אֶת־עֲוֹן פְּעוֹר אֲשֶׁר לֹא־הִטַּהַרְנוּ מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם
18 הַזֶּה וַיְהִי הַנֶּגֶף בַּעֲדַת יְהוָה׃ * וְאַתֶּם
תָּשֻׁבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְהָיָה אַתֶּם תִּמְרְדוּ
הַיּוֹם בַּיהוָה וּמָחָר אֶל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִקְצֹף׃
19 * וְאַךְ אִם־טְמֵאָה אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם עִבְרוּ
לָכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁכַן־שָׁם
מִשְׁכַּן יְהוָה וְהֵאָחֲזוּ בְתוֹכֵנוּ וּבַיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ
וְאוֹתָנוּ אַל־תִּמְרְדוּ בִּבְנֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ מִבַּלְעֲדֵי
20 מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ * הֲלוֹא עָכָן בֶּן־זֶרַח
מָעַל מַעַל בַּחֵרֶם וְעַל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הָיָה
קֶצֶף וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָוַע בַּעֲוֹנוֹ׃
21 * וַיַּעֲנוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה וַיְדַבְּרוּ אֶת־רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃
22 * אֵל׀ אֱלֹהִים׀ יְהוָה אֵל אֱלֹהִים׀ יְהוָה הוּא
יֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא יֵדָע אִם־בְּמֶרֶד וְאִם־בְּמַעַל
23 בַּיהוָה אַל־תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה׃ * לִבְנוֹת
לָנוּ מִזְבֵּחַ לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְאִם־לְהַעֲלוֹת עָלָיו
עוֹלָה וּמִנְחָה וְאִם־לַעֲשׂוֹת עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים
יְהוָה הוּא יְבַקֵּשׁ׃

13 * Et interim miſerunt ad illos in terram Galaad Phinees filium Eleazari ſacerdotis.
14 * Et decem principes eum eo, ſingulos de ſingulis tribubus.
15 * Qui venerunt ad filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe in terram Galaad; dixerúntque ad eos:
16 * Hæc mandat omnis populus Domini: Quæ eſt iſta tranſgreſſio? Cur reliqui-
D ſtis Dominum Deum Iſrael, ædificantes altare ſacrilegum, & à cultu illius recedentes?
17 * An parum vobis eſt quod peccaſtis Nu. 25.a in Beel-Phegor? & vſque in præſentem diem macula huius ſceleris in vobis permanet, multíque de populo corruerunt.
18 * Et vos hodie reliquiſtis Dominum, & cras in vniuerſum Iſrael ira eius deſæuiet.
19 * Quòd ſi putatis immundam eſſe terram poſſeſſionis veſtræ, trãſite ad terram, in qua tabernaculum Domini eſt, & habitate inter nos, tantum vt à Domino & à noſtro conſortio non recedatis, ædificato altari præter altare Domini Dei noſtri.
20 * Nónne Achan filius Zare præterijt Sup. 7.a mandatum Domini, & ſuper omnem po-
E pulum Iſrael ira eius incubuit? Et ille erat vnus homo; atque vtinam ſolus periſſet in ſcelere ſuo!
21 * Reſponderúntq; filij Ruben & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe principibus legationis Iſrael:
22 * Fortiſſimus Dominus Deus, fortiſsimus Deus Dominus ipſe nouit, & Iſrael ſimul intelliget ſi præuaricationis animo,
23 * Hoc altare conſtruximus, non cuſtodiat nos, ſed puniat nos in præſenti. Et ſi ea mente fecimus, vt holocauſta & ſacrificium, & pacificas victimas ſuper eo imponeremus, ipſe quærat & iudicet.

תרגום יונתן

13 וּשְׁלַחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְוָת בְּנֵי גָד וּלְוָת בְּנֵי רְאוּבֵן וּלְוָת פֶּלֶגוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה לְאַרַע גִּלְעָד יָת פִּנְחָס בַּר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא׃
14 וְעַשְׂרָא רַבְרְבִין עִמֵּהּ רַבָּא חַד רַבָּא חַד לְבֵית אֲבָא לְכָל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל וּגְבַר רֵישׁ בֵּית אֲבָהָתְהוֹן אִינוּן לַאַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃
15 וַאֲתוֹ לְוָת בְּנֵי רְאוּבֵן וּלְוָת בְּנֵי גָד וּלְוָת פֶּלֶגוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה לְאַרַע גִּלְעָד וּמַלִּילוּ עִמְּהוֹן לְמֵימָר׃
16 כְּדֵין אֲמַרוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא דַיְיָ מָה שְׁקָרָא הָדֵין דְשַׁקַּרְתּוּן בְּמֵימַר אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לְמִיתַב יוֹמָא דֵין מִבָּתַר פֻּלְחָנָא דַיְיָ בְּמִבְנֵכוֹן לְכוֹן מַדְבְּחָא לְמִמְרְדְכוֹן יוֹמָא דֵין בְּמֵימְרָא דַיְיָ׃
17 הֲזָעִיר לָנָא יָת חוֹבָא דְפָעוֹר דְלָא אִיתְדַּכֵּינָא מִינֵּהּ עַד יוֹמָא הָדֵין וַהֲוָת מַחְתָּא בְּכְנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל יְהֵא רְגָזָא׃
18 וְאַתּוּן תְּתוּבוּן יוֹמָא דֵין מִבָּתַר דְּחַלְתָּא דַיְיָ וִיהֵי אֲתוּן תְּמָרְדוּן יוֹמָא דֵין בְּמֵימְרָא דַיְיָ וּמְחַר עַל כָּל כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל יְהֵא מְסָאֲבָא אַרַע אַחֳסָנַתְהוֹן עֲיִבְרוּ לְכוֹן לְאַחֲסָנַת עַמָּא דַיְיָ דִשְׁרָא תַּמָּן מַשְׁכְּנָא
19 בְּרַם אִם מְסָאֲבָא אַרַע אַחֳסָנַתְהוֹן עֲיִבְרוּ לְכוֹן לְאַחֲסָנַת עַמָּא דַיְיָ דִשְׁרָא תַּמָּן מַשְׁכְּנָא דַיְיָ וְאַחְסִינוּ בֵּינָנָא וּבְמֵימְרָא דַיְיָ לָא תִּמְרְדוּן וּבָנָא לָא תִּמְרְדוּן בְּמִבְנֵיכוֹן לְכוֹן מַדְבְּחָא בַּר מִמַּדְבְּחָא דַיְיָ אֱלָהָנָא׃
20 הֲלָא עָכָן בַּר זֶרַח שַׁקַּר בְּחֵרְמָא וְעַל כָּל כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל הֲוָה רְגָזָא וְהוּא גַּבְרָא חַד לָא מִית בְּחוֹבֵיהּ׃
21 וַאֲתִיבוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפֶלֶגוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה וּמַלִּילוּ עִם רֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃ 22 אֵל אֱלֹהִים יְיָ קַדְמָאֵי גְּלִי וְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹפָא יְדַע אִם בְּמֵימְרָא דַיְיָ אִם בְּשִׁקְרָא שַׁקַּרְנָא בְּמֵימְרָא דַיְיָ לָא תְּפָרְקִינָנָא יוֹמָא דֵין׃
23 לְמִבְנֵי לָנָא מַדְבְּחָא לְמֵיתַב מִבָּתַר פֻּלְחָנָא דַיְיָ וְאִם לְאַסָּקָא עֲלוֹתָהּ וּמִנְחָתָא וְאִם לְמֶעְבַּד עֲלוֹתְהוֹן נִכְסַת קֻדְשִׁין יְיָ הוּא יִתְבַּע׃

* Et miſerunt filij Iſrael ad filios Ruben & ad filios Gad, et ad dimidiam tribum Manaſſe, in terram Galaad, & Phinees filium Eleazar filij Aaron ſacerdotis. 13

* Et decem ex principibus qui cum eo, princeps vnus de domo familiæ de omnibus tribubus Iſrael, viri principes domorum familiarum ſunt tribuni Iſrael. 14

* Et venerunt ad filios Ruben, & ad filios Gad, & ad dimidiam tribum Manaſſe, in terram Galaad; & locuti ſunt ad eos, dicentes: 15

* Hæc dicit omnis cõgregatio Domini, Quod delictum hoc, quod deliquiſtis coram Deo Iſrael vt relinquatis hodie retro Dominum, ædificantes vobis altare, rebelles vt ſitis vos hodie à Domino? 16

* Non parum vobis peccatum Phegor, quòd non purgati ſumus ab illo vſque ad diem hanc; & fuit plaga in Synagoga Domini. 17

* Et vos auerſi eſtis hodie à Domino, & cras in omnem Iſrael erit ira. 18

* Et nunc ſi parua terra poſſeſſionis veſtræ, tranſite in terram poſſeſſionis Domini, vbi habitat illic tabernaculum Domini, & poſſidete inter nos, & à Domino ne rebelles ſitis, & à nobis ne recedatis, eo quòd ædificaſtis vos altare extra altare Domini Dei noſtri. 19

* Nonne Achan filius Zare delictum deliquit ab anathemate, & in omnem cœtum fuit ira? & hic vnus ſolus, non hic ſolus mortuus eſt in peccato ſuo. 20

* Et reſponderunt filij Ruben, & filij Gad, & dimidia tribus Manaſſe, & locuti ſunt tribunis Iſrael, dicentes: 21

* Deus Deus Dominus eſt, & Deus Deus Dominus ipſe nouit, & Iſrael ipſe ſciet ſi in rebellione deliquimus coram Domino, non liberabit nos in die hac. 22

* Et ſi ædificauimus nobis ipſis aram vt rebellaremus à Domino, vel vt imponeremus ſuper eam ſacrificium holocauſtorum, vel vt faceremus ſuper eam ſacrificium ſaluationis; Dominus ipſe exquirat. 23

13 * καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ισραηλ πρὸς τοὺς υἱοὺς ρουβὴν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς γαὰδ, καὶ πρὸς τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ εἰς τὴν γῆν γαλαὰδ, τόν τε φινεὲς υἱὸν ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.

14 * ⸀δέκα τῶν ἀρχόντων τῶν μετ' αὐτοῦ, ἄρχων εἷς ἀπὸ οἴκου πατριᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν φυλῶν ισραὴλ ἀνδρες ἄρχοντες οἴκων πατριῶν εἰσὶν χιλίαρχοι ισραήλ.

15 * καὶ παρεγένοντο πρὸς τοὺς υἱοὺς ρουβὶν, ⸀καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς γαὰδ, καὶ πρὸς τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ εἰς γῆν γαλαάδ, καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες·

16 * τάδε λέγει πᾶσα ἡ συναγωγὴ κυρίου, τίς ἡ πλημμέλεια αὕτη, ἣν ἐπλημμελήσατε ἔναντι θεοῦ ισραὴλ ἀποστρέφειν σήμερον ἀπὸ ὄπισθεν κυρίου οἰκοδομήσαντες ἑαυτοῖς βωμὸν, ἀποστάτας γενέσθαι ὑμᾶς σήμερον ἀπὸ
17 κυρίου; * μὴ μικρὸν ὑμῖν τὸ ἁμάρτημα φογώρ, ὅτι οὐκ ⸀καθαριζόμεθα ἀπ' αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ⸀καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου.

18 * καὶ ὑμεῖς ἀπεστράφητε σήμερον ἀπὸ κυρίου, ⸀καὶ αὔριον ἐπὶ πάντα ισραὴλ ἔσται ὀργή.

19 * καὶ νῦν εἰ μικρὰ ἡ γῆ τῆς κατασχέσεως ὑμῶν, διάβητε εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως κυρίου, ὅπου κατασκηνοῖ ἐκεῖ ἡ σκηνὴ κυρίου· καὶ κατακληρονομήσατε ἐν ἡμῖν, καὶ ἀπὸ κυρίου μὴ ἀποστάται γένησθε, καὶ ἀπὸ ἡμῶν μὴ ἀποστῆτε διὰ τὸ οἰκοδομῆσαι ὑμᾶς βωμὸν ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

20 * οὐκ ἰδοὺ ἄχαρ ὁ τοῦ ζαρὲ πλημμέλειαν ἐπλημμέλησεν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, ⸀καὶ ἐπὶ πάσαν τὴν συναγωγὴν ἐγένετο ὀργή; καὶ ἕτερος εἷς μόνος, μὴ ἕτερος μόνος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ.

21 * καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ρουβὴν, ⸀καὶ οἱ υἱοὶ γαὰδ, ⸀καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ ἐλάλησαν τοῖς χιλιάρχοις
22 ισραὴλ λέγοντες· * ὁ θεὸς ὁ θεὸς κύριός ἐστι, ⸀καὶ ὁ θεὸς ὁ θεὸς κυρίου αὐτὸς οἶδεν, καὶ ισραὴλ αὐτὸς γνώ⸀σεται εἰ ἐν ἀποστασίᾳ ἐπλημμελήσαμεν ἔναντι κυρίου, μὴ ῥύ⸀σηται ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

23 * καὶ εἰ ᾠκοδομήσαμεν αὐτοῖς βωμὸν ὥστε ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου, ἢ ὥστε ἀναβιβάσαι ἐπ' αὐτοῦ θυσίαν ὁλοκαυτωμάτων, ἢ ὥστε ποιῆσαι ἐπ' αὐτοῦ θυσίαν σωτηρίου, κύριος αὐτὸς ⸀ἐκζητήσῃ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et miſerunt filij Iſrael ad filios Reuben, & ad filios Gad, & ad dimidium tribus Menaſſe, in terram Gilghad, Pinhhazz filium Eleazar ſacerdotis. [14] Et decem principes cum eo, principem vnum principem vnum ad domum patris, ad omnes tribus Iſrael: & vir caput domus patris eorum illi ad millia Iſrael. [15] Et venerunt ad filios Reuben, & ad filios Gad, & ad dimidium tribus Menaſſe ad terram Gilghad; & locuti ſunt cum eis ad dicendum. [16] Sic dixerunt omnis congregatio Domini, Quæ præuaricatio hæc quam præuaricati eſtis in dicto Dei Iſrael ad reuertendum die hac de-poſt cultum Domini, in conſtruendo vos vobis altare ad rebellandum vos die hac in dicto Domini? [17] Num parua nobis culpa Peghor, quòd non expiati ſumus ex ea vſque ad diem hanc? & fuit plaga in congregatione Domini. [18] Et vos reuerſi eſtis die hac de-poſt timorem Domini; & ecce vos rebellaſtis die hac in dicto Domini; & cras ſuper omnem congregationem Iſrael erit indignatio. [19] Profectò ſi polluta terra poſſeſſionis veſtræ, tranſite vobis ad poſſeſſionem populi Domini, in qua ſitum eſt ibi tabernaculum Domini; & poſſeſſionem inite inter nos: & in dicto Domini non rebellabitis, & in nobis non rebellabitis, in ædificando vos vobis altare præter altare Domini Dei noſtri. [20] Nónne Ghachan filius Zerahh præuaricando præuaricatus eſt in interdicto, & ſuper omnem congregationem Iſrael fuit indignatio? & ipſe vir vnus non mortuus eſt in culpa ſua. [21] Et reſponderunt filij Reuben & filij Gad, & dimidium tribus Menaſſe; & locuti ſunt cum capitibus millium Iſrael. [22] Deus Deorum Dominus, Deus Deorum Dominus, ante eum manifeſtum, & Iſrael in fine cognoſcet; ſi in rebellione, & ſi in præuaricatione præuaricati ſumus in dicto Domini; ne liberes nos die hac. [23] Ad ſtruendum nobis altare, ad reuertendum de-poſt cultum Domini; & ſi ad tollendum ſuper illud holocauſtum, & munus; & ſi ad transferendum ſuper illud oblationem ſanctitatum, Dominus ipſe inquiret.

24 * וְאִם־לֹא מִדְאָגָה מִדָּבָר עָשִׂינוּ אֶת־זֹאת
לֵאמֹר מָחָר יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם לְבָנֵינוּ לֵאמֹר מַה־
לָּכֶם וְלַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
25 * וּגְבוּל נָתַן־יְהוָה בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי־
רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד אֶת־הַיַּרְדֵּן אֵין־לָכֶם חֵלֶק
בַּיהוָה וְהִשְׁבִּיתוּ בְנֵיכֶם אֶת־בָּנֵינוּ לְבִלְתִּי יְרֹא
26 אֶת־יְהוָה׃ * וַנֹּאמֶר נַעֲשֶׂה־נָּא לָנוּ לִבְנוֹת
אֶת־הַמִּזְבֵּחַ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח׃
27 * כִּי עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם וּבֵין דֹּרוֹתֵינוּ
אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה לְפָנָיו בְּעֹלוֹתֵינוּ
וּבְזִבְחֵינוּ וּבְשַׁלְמֵינוּ וְלֹא־יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם מָחָר
28 לִבְנֵינוּ אֵין־לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה׃ * וַנֹּאמֶר
וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ וְאֶל־דֹּרֹתֵינוּ מָחָר וְאָמַרְנוּ
רְאוּ אֶת־תַּבְנִית מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר־עָשׂוּ
אֲבוֹתֵינוּ לֹא לְעֹלָה וְלֹא לְזָבַח כִּי־עֵד הוּא בֵּינֵינוּ
29 וּבֵינֵיכֶם׃ * חָלִילָה לָּנוּ מִמֶּנּוּ לִמְרֹד בַּיהוָה
וְלָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לְעוֹלָה
לְמִנְחָה וּלְזָבַח מִלְבַד מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר
30 לִפְנֵי מִשְׁכָּנוֹ׃ * וַיִּשְׁמַע פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂיאֵי
הָעֵדָה וְרָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וּבְנֵי
מְנַשֶּׁה וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם׃
31 * וַיֹּאמֶר פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־בְּנֵי־
רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־בְּנֵי מְנַשֶּׁה הַיּוֹם
יָדַעְנוּ כִּי־בְתוֹכֵנוּ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־מְעַלְתֶּם
בַּיהוָה הַמַּעַל הַזֶּה אָז הִצַּלְתֶּם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
32 מִיַּד יְהוָה׃ * וַיָּשָׁב פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְהַנְּשִׂיאִים מֵאֵת בְּנֵי־רְאוּבֵן וּמֵאֵת בְּנֵי־גָד מֵאֶרֶץ
הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשִׁיבוּ
אוֹתָם דָּבָר׃

24 * Et non ea magis cogitatione atque tractatu, vt diceremus, Cras dicent filij veſtri filijs noſtris: Quid vobis & Domino Deo Iſrael?

25 * Terminum poſuit Dominus inter nos & vos ô filij Ruben, & filij Gad Iordanem fluuium; & idcircò partem non habetis in Domino, & per hanc occaſionem auerterent filij veſtri filios noſtros à timore Domini.

26 * Putauimus itaq; melius, & diximus, Extruamus nobis altare non in holocauſta, neque ad victimas offerendas:

27 * Sed in teſtimonium inter nos & vos, & ſobolem noſtram veſtrámque progeniem, vt ſeruiamus Domino, & iuris noſtri ſit offerre, & holocauſta & victimas, & pacificas hoſtias; & nequaquam dicant cras filij veſtri filiis noſtris, Non eſt vobis pars in Domino.

28 * Quòd ſi voluerint dicere, reſpondebunt eis: Ecce altare Domini quod fecerunt patres noſtri, non in holocauſta, neque in ſacrificium, ſed in teſtimonium noſtrum ac veſtrum.

29 * Abſit à nobis hoc ſcelus vt recedamus à Domino, & eius veſtigia relinquamus, extructo altari ad holocauſta & ſacrificia & victimas offerendas, præter altare Domini Dei noſtri quod extructum eſt ante tabernaculum eius.

30 * Quibus auditis Phinees ſacerdos & principes legationis Iſrael qui erant cum
G eo, placati ſunt; & verba filiorum Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe libentiſimè ſuſceperunt.

31 * Dixítque Phinees filius Eleazari ſacerdos ad eos: Nunc ſcimus quòd nobiſcum ſit Dominus, quoniam alieni eſtis à præuaricatione hac, & liberaſtis filios Iſrael de manu Dñi. 32 * Reuerſúſq; eſt cum principibus à filijs Ruben, & Gad de terra Galaad in terram Chanaan ad filios Iſrael, & retulit eis.

תרגום יונתן

24 וְאִם לָא מִיצַּפָּא מִפְּחָנָא עֲבַדְנָא יַת דָּא לְמֵימַר מָחָר יֵימְרוּן בְּנֵיכוֹן לְבָנָנָא לְמֵימַר מָה לְכוֹן חוּלָק בְּמֵימְרָא דַייָי אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃
25 וְתְחוּם יְהַב יְיָ בֵּינָנָא וּבֵינֵיכוֹן בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד יַת יַרְדְּנָא לַית לְכוֹן חוּלָק בְּמֵימְרָא דַייָי וִיבַטְּלוּן בְּנֵיכוֹן יַת בְּנָנָא בְּדִיל דְּלָא
לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ׃ 26 וַאֲמַרְנָא נַעְבֵּד כְּעַן לַנָא לְמִבְנֵי יַת מַדְבְּחָא לָא לְעֻלְּתָא וְלָא לְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא׃
27 אֲרֵי סָהִיד הוּא בֵּינָנָא וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין דָּרָנָא בָּתְרָנָא לְמִפְלַח יַת פֻּלְחָנָא דַייָי קֳדָמוֹהִי בְּעֻלְוָתָנָא וּבִדְבְחָנָא וּבְנִכְסָת קֻדְשָׁנָא וְלָא
יֵימְרוּן בְּנֵיכוֹן מְחַר לְבָנָנָא לֵית לְכוֹן חוּלָק בְּמֵימְרָא דַייָי׃ 28 וַאֲמַרְנָא וְיְהֵי אֲרֵי יֵימְרוּן לָנָא וּלְדָרָנָא מְחַר וְנֵימַר חֲזוֹ יַת
דְּמוּת מַדְבְּחָא דַייָי דַּעֲבַדוּ אֲבָהָתָנָא לָא לְעֻלְּתָא וְלָא לְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא אֲרֵי סָהִיד הוּא בֵּינָנָא וּבֵינֵיכוֹן׃ 29 חַס לָנָא מִנָּנָא
מִלְּמֶחֱטֵי קֳדָמוֹהִי לְמִמְרַד בְּמֵימְרָא דַייָי וּלְמֶהַב יוֹמָא דֵין מִבָּתַר פֻּלְחָנָא דַייָי וּלְמִנְחָתָא וּלְנִכְסָה קֻדְשַׁיָּא בַּר מִמַּדְבְּחָא
דַייָי אֱלָהָנָא דִּי קֳדָם מַשְׁכְּנֵיהּ׃ 30 וּשְׁמַע פִּינְחָס כָּהֲנָא וְרַבְרְבֵי כְנִישְׁתָּא וְרֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל דְּעִמֵּיהּ יַת־פִּתְגָמַיָּא
דְּמַלִּילוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּבְנֵי מַנַשֶּׁה וּשְׁפַר בְּעֵינֵיהוֹן׃ 31 וַאֲמַר פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי
מַנַשֶּׁה יוֹמָא דֵין יְדַעְנָא אֲרֵי בֵּינָנָא שְׁרָיָא שְׁכִינְתָא דַייָי דְּלָא שַׁקְרְתּוּן בְּמֵימְרָא הָדֵין בְּכֵן שֵׁיזַבְתּוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד מֵימְרָא דַייָי׃
32 וְהַב פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְרַבְרְבַיָּא מִלְוַת בְּנֵי גָד מֵאַרַע גִּלְעָד לְאַרַע דְּכְנַעַן לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲתִיבוּ יַתְהוֹן
פִּתְגָמָא׃

* *Sed propter euitationem verbi fecimus* 24
hoc, dicentes, Vt ne cras loquantur filij veſtri
filijs noſtris dicentes, Quid vobis & Domino
Deo Iſrael?

* *Et terminos poſuit Dominus inter nos &* 25
vos filij Ruben, & filij Gad Iordanem; &
non eſt vobis pars Domini: & abalienabunt
filij veſtri filios noſtros, vt non venerentur Do
minum. * *Et diximus facere ſic vt extrua-* 26
mus altare hoc, non cauſa ſacrificiorum neque
cauſa victimarum:

* *Sed vt ſit teſtimonium hoc inter nos &* 27
inter vos, & inter generationes noſtras poſt
nos, vt ſeruiamus ſeruitutem Domini coram eo
in holocauſtis noſtris, & in victimis noſtris, &
in victimis ſaluationum noſtrarum: & non di-
cent filij veſtri cras filijs noſtris, Non eſt vobis
pars Domini.

* *Et diximus, Si fuerit vnquam & loquen-* 28
tur ad nos vel generationibus noſtris cras, &
dicemus, Ecce ſimilitudo altaris Domini, quod
fecerunt patres noſtri, non cauſa holocauſtorum
neque cauſa victimarum, ſed teſtimonium eſt
inter vos & inter nos, & inter filios noſtros.

* *Non ſit igitur nos vt recedamus à Domi-* 29
no, ita vt auertamur in hodiernis diebus à Do-
mino, ita vt ædificemus nos altare holocauſtis,
& victimis & ſacrificio ſaluationis, præter
altare Domini Dei noſtri, quod eſt coram taber
naculo eius.

* *Et audiuit Phinees ſacerdos, & omnes* 30
principes concilij & tribuni Iſrael qui fuerunt
cum eo, ſermones quos locuti ſunt filij Ruben,
& filij Gad, & filij Manaſſe; & placuit eis.

* *Et dixit Phinees filius Eleazar ſacerdos* 31
filijs Ruben, & filijs Gad, & filijs Manaſſe:
Hodie ſcimus quòd nobiſcum Dominus, quo-
niam non deliquiſtis coram Domino delictum
hoc, & quoniam liberaſtis filios Iſrael de ma-
nu Domini.

* *Et reuerſus eſt Phinees filius Eleazar ſa-* 32
cerdos, & principes de filijs Ruben, & de filijs
Gad de Galaad in terram Chanaan ad filios
Iſrael, & reſponderunt eis ſermones.

24 * ἀλλ' ἕνεκεν δύλαβείας ῥήματος ἐποιήσαμεν τοῦτο
λέγοντες, ἵνα μὴ αὔριον εἴπωσιν τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκ-
νοις ἡμῶν, λέγοντες· τί ὑμῖν ☩ κυρίῳ τῷ θεῷ Ἰσραήλ;
25 * καὶ ὅρια ἔθηκεν κύριος δι' ἡμῶν καὶ ὑμῶν
Ⓐ υἱοὶ ῥουβὴν, καὶ Ⓐ υἱοὶ γὰδ τὸν ἰορδάνην, καὶ οὐκ ἔστιν
ὑμῖν μερὶς κυρίου, ☩ ἀπαλλοτριώσουσιν Ⓐ υἱοὶ ὑμῶν τοὺς
υἱοὺς ἡμῶν, ἵνα μὴ σέβωνται κύριον.
26 * καὶ εἴπαμεν ποιῆσαι ὕτως ☧ οἰκοδομῆσαι τὸν βω-
μὸν τοῦτον οὐχ ἕνεκεν καρπωμάτων οὐδ' ἕνεκεν θυσιῶν·
27 * ἀλλ' ἵνα ᾖ μαρτύριον τοῦτο διαμένον ἡμῶν ☩ διά-
μένον ὑμῶν, καὶ διαμένον τῶν γενεῶν ἡμῶν μετ' ἡμᾶς τοῦ
λατρεύειν τὴν λατρείαν κυρίου ἐναντίον αὐτοῦ ἐν τοῖς καρ-
πώμασιν ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς θυσίαις ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς θυ
σίαις τῶν σωτηρίων ἡμῶν· ☩ οὐκ ἐροῦσιν τὰ τέκνα ὑμῶν
αὔριον τοῖς τέκνοις ἡμῶν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν μερὶς κυρίου.
28 * καὶ εἴπαμεν, ἐὰν γένηταί ποτε ☩ λαλήσουσιν πρὸς
ἡμᾶς ἢ ταῖς γενεαῖς ἡμῶν αὔριον, ☩ ἐροῦμεν, ἴδετε ὁμοίω-
μα ☧ θυσιαστηρίου κυρίου, ὃ ἐποίησαν Ⓐ πατέρες ἡμῶν οὐχ
ἕνεκεν καρπωμάτων οὐδ' ἕνεκεν θυσιῶν, ἀλλὰ μαρτύ-
ριόν ἐστιν διαμένον ὑμῶν, καὶ διαμένον ἡμῶν, καὶ διαμέ-
νον τῶν υἱῶν ἡμῶν.
29 * μὴ γένοιτο σοὶ ἡμᾶς ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου ὥστε ἀπο-
στραφῆναι ἐν ταῖς σήμερον ἡμέραις ἀπὸ κυρίου, ὥστε οἰκο-
δομῆσαι ἡμᾶς θυσιαστήριον τοῖς καρπώμασιν ☩ ταῖς θυ
σίαις ☩ τῇ θυσίᾳ ☧ σωτηρίου, πλὴν ☧ θυσιαστηρίου τοῦ κυ-
ρίου ☧ θεοῦ ἡμῶν, ὃ ἔστιν ἐναντίον τ᾽ σκηνῆς αὐτοῦ.
30 * καὶ ἤκουσεν φινεὲς ὁ ἱερεὺς ☩ πάντες Ⓐ ἄρχοντες τ᾽
συναγωγῆς, ☩ Ⓐ χιλίαρχοι ἰσραὴλ οἱ ἦσαν μετ' αὐτοῦ,
τοὺ λόγους οὓς ἐλάλησαν Ⓐ υἱοὶ ῥουβὴν, καὶ Ⓐ υἱοὶ γὰδ,
καὶ Ⓐ υἱοὶ μανασσῆ, ☩ ἤρεσεν αὐτοῖς.
31 * καὶ εἶπεν φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τοῖς υἱοῖς ῥου-
βὴν, ☩ τοῖς υἱοῖς γὰδ, ☩ τοῖς υἱοῖς μανασσῆ, σήμερον ἐγνώ-
καμεν ὅτι μεθ' ἡμῶν κύριος διότι οὐκ ἐπλημμελήσα-
τε ἐναντίον κυρίου πλημμέλειαν ταύτην, ☩ ὅτι ἐρρύσασθε
τοὺ υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς κυρίου.
32 * καὶ ἀπέστρεψεν φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς, καὶ οἱ
ἄρχοντες ἀπὸ τῶν υἱῶν ῥουβὴν, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν γὰδ, ἐκ τ᾽
γαλααδ εἰς γῆν χανααν πρὸς τοὺ υἱοὺς ἰσραήλ· καὶ
ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς τοὺ λόγους.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Et ſi non ex ſollicitudine de verbo fecimus hoc ad dicendum: Cras dicent filij veſtri filijs noſtris ad dicendum; Quæ vobis pars in dicto Domini Dei Iſrael? [25] Et terminum dedit Dominus inter nos & inter vos filios Reuben, & filios Gad Iordanem, non eſt vobis pars in dicto Domini: & impedient filij veſtri filios noſtros, vt non timeant ab-ante Dominum.

[26] Et diximus, Faciamus nunc nobis ad ſtruendum altare; non ad holocauſtum, & non ad oblationem ſanctitatum.

[27] Nam teſtis ipſe inter nos & inter vos, & inter generationem noſtram poſt nos ad colendum cultum Domini ante eum in holocauſtis noſtris, & in ſacrificijs noſtris, & in oblatione ſanctitatis noſtræ: & non dicent filij veſtri cras filiis noſtris, Non eſt vobis pars in dicto Domini. [28] Et diximus, Et erit cùm dicent nobis & generationi noſtræ cras, & dicemus, Videte ſimilitudinem altaris Domini quod fecerunt patres noſtri non ad holocauſtum & non ad oblationem ſanctitatum, nam teſtis ipſe inter nos & inter vos.

[29] Abſit nobis à nobis peccare ante ipſum ad rebellandum in dicto Domini, & ad reuertendum in die hac de-poſt cultum Domini ad ſtruendum altare ad holocauſtum & ad munus & ad oblationem ſanctorum, extra ab altari Domini Dei noſtri, quod ante tabernaculum eius. [30] Et audiuit Pinhhazz ſacerdos, & principes congregationis, & capita millium Iſrael, qui cum illo, verba quæ locuti ſunt filij Reuben, & filij Gad, & filij Menaſſe: & pulchrum fuit in oculis eorum. [31] Et dixit Pinhhazz filius Elghazar ſacerdos filijs Reuben, & filijs Gad, & filijs Menaſſe, Die hac cognouimus quòd inter nos habitans maieſtas Domini, quòd nõ præuaricati eſtis in dicto Domini præuaricationem hanc: inſic liberaſtis filios Iſrael de manu dicti Domini.

[32] Et reuerſus eſt Pinhhazz filius Elghazar ſacerdos, & principes, à filiis Reuben, & à filiis Gad de terra Gilghad ad terram Chenaghan ad filios Iſrael: & retulerunt illis verbum.

33 * וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְבָרְכוּ אֱלֹהִים
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אָמְרוּ לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא
לְשַׁחֵת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד יֹשְׁבִים
34 בָּהּ׃ * וַיִּקְרְאוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד לַמִּזְבֵּחַ כִּי־
עֵד הוּא בֵּינָתֵינוּ כִּי יְהוָה הָאֱלֹהִים׃

כג

1 * וַיְהִי מִיָּמִים רַבִּים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הֵנִיחַ
יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וִיהוֹשֻׁעַ זָקֵן
2 בָּא בַּיָּמִים׃ * וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל־יִשְׂרָאֵל
לִזְקֵנָיו וּלְרָאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרֵיו וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
3 אֲנִי זָקַנְתִּי בָּאתִי בַּיָּמִים׃ * וְאַתֶּם רְאִיתֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְכָל־הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם
4 לָכֶם׃ * רְאוּ הִפַּלְתִּי לָכֶם אֶת־הַגּוֹיִם
הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה בְּנַחֲלָה לְשִׁבְטֵיכֶם מִן־
הַיַּרְדֵּן וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִכְרַתִּי וְהַיָּם הַגָּדוֹל
5 מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ׃ * וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא יֶהְדֳּפֵם
מִפְּנֵיכֶם וְהוֹרִישׁ אֹתָם מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־
אַרְצָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לָכֶם׃
6 * וַחֲזַקְתֶּם מְאֹד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־
הַכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה לְבִלְתִּי סוּר מִמֶּנּוּ
7 יָמִין וּשְׂמֹאול׃ * לְבִלְתִּי בוֹא בַּגּוֹיִם הָאֵלֶּה
הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אִתְּכֶם וּבְשֵׁם אֱלֹהֵיהֶם לֹא־
תַזְכִּירוּ וְלֹא תַשְׁבִּיעוּ וְלֹא תַעַבְדוּם וְלֹא תִשְׁתַּחֲווּ
8 לָהֶם׃ * כִּי אִם־בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם תִּדְבָּקוּ כַּאֲשֶׁר
9 עֲשִׂיתֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * וַיּוֹרֶשׁ יְהוָה מִפְּנֵיכֶם
גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצוּמִים וְאַתֶּם לֹא־עָמַד אִישׁ
10 בְּפְנֵיכֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * אִישׁ־אֶחָד מִכֶּם
יִרְדֹּף־אָלֶף כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃

33 Placuítque sermo cunctis audientibus. Et laudauerunt Deum filij Israel, & nequaquam vltrà dixerunt, vt ascenderent contra eos atque pugnarent, & delerent terram possessionis eorum.

34 * Vocauerúntque filij Ruben & filij Gad altare quod extruxerant, Testimonium nostrum quòd Dominus ipse sit Deus.

CAP. XXIII.

1 AEVoluto autem multo tempore, postquam pacem dederat Dominus Israeli, subiectis in gyro nationibus vniuersis, & Iosue iam longęuo & persenilis ætatis:

2 * Vocauit Iosue omnem Israelẽ, maioresque natu, & principes ac iudices, ac magistros, dixítque ad eos: Ego senui, & progressioris ætatis sum:

3 * Vós; cernitis omnia quæ fecerit Dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus, quomodo pro vobis ipse pugnauerit.

4 * Et nunc quia vobis sorte diuisi omnem terram, ab orientali parte Iordanis, vsque ad mare magnum, multæque adhuc supersunt nationes.

5 * Dominus Deus vester disperdet eas, & auferet à facie vestra, & possidebitis terram, sicut vobis pollicitus est.

6 * Tantùm confortamini, & estote solliciti, vt custodiatis cũcta quæ scripta sunt in volumine legis Moysi, & non declinetis ab eis, neque ad dexteram, neque ad
7 sinistram. * Ne, postquam intraueritis ad gentes, quæ inter vos futuræ sunt, iuretis in nomine deorum earum, & seruiatis eis, & adoretis illos. * Sed adhæreatis Domino Deo vestro, quod feciſtis vsque in diem hanc. * Et tunc auferet Dñs Deus in conspectu vestro gentes magnas & robustissimas; & nullus vobis resistere
10 poterit. * Vnus è vobis persequetur hostiũ mille viros, quia Dñs Deus vester pro vobis ipse pugnabit, sicut pollicitus est.

תרגום יונתן

33 וּשְׁפַר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹדִיאוּ קֳדָם יְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא אֲמָרוּ לְמִסַּק עֲלֵיהוֹן לְחֵילָא לְחַבָּלָא יָת אַרְעָא דִּבְנֵי רְאוּבֵן
וּבְנֵי גָד יָתְבִין בָּהּ׃ 34 וְקָרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד סָהִיד הוּא בֵּינָנָא אֲרֵי יְיָ הוּא אֱלָהָא׃

כג

1 וַהֲוָה לְזִמַן יוֹמִין סַגִּיאִין בָּתַר דַּאֲנִיחַ יְיָ לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל בַּעֲלֵי דָבָבֵיהוֹן סְחוֹר סְחוֹר וְיהוֹשֻׁעַ סָיִב עַל יְוֹמִין׃
2 וּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל יִשְׂרָאֵל לָסָבוֹהִי וּלְרֵישׁוֹהִי וּלְדַיָּנוֹהִי וּלְסָרְכוֹהִי וַאֲמַר לְהוֹן אֲנָא סָבִית עַלִּית בְּיוֹמַיָּא׃
3 וְאַתּוּן חֲזֵיתוּן יָת כָּל דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהְכוֹן יָת כָּל עַמְמַיָּא דְּאִילֵּין מִן קֳדָמֵיכוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהְכוֹן מֵימְרֵיהּ מְגִיחַ לְכוֹן׃
4 חֲזוּ דְּפַלֶּגֶת לְכוֹן יָת עַמְמַיָּא דְּאִשְׁתְּאַרוּ הָאִילֵּין בְּאַחֲסָנָא לְשִׁבְטֵיכוֹן מִן יַרְדְּנָא וְכָל עַמְמַיָּא דְּשֵׁיצֵיתִי וְעַמָּא רַבָּא מַעֲלָנֵי שְׁמָשָׁא׃
5 וְיְיָ אֱלָהְכוֹן הוּא יְתַבְּרִינוּן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְיֵתֵרִיךְ יָתְהוֹן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָהוֹן כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהְכוֹן לְכוֹן׃
6 וְתִתְקְפוּן לַחֲדָא לְמִטַּר וּלְמֶעְבַּד יָת כָּל דִּכְתִיב בְּסֵפֶר אוֹרָיְתָא דְּמֹשֶׁה בְּדִיל דְּלָא לְמִסְטֵי מִינֵיהּ לְיַמִּינָא וּלְשְׂמָאלָא׃
7 בְּדִיל דְּלָא לְאִתְעָרָבָא בְּעַמְמַיָּא הָאִילֵּין דְּאִישְׁתְּאַרוּ עִמְכוֹן וּבְשֵׁם טַעֲוָתְהוֹן לָא תְדַכְּרוּן וְלָא תְפַלְּחוּנוּן וְלָא
תִסְגְּדוּן לְהוֹן׃ 8 אֱלָהֵן בִּדְחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהְכוֹן תִּדְבְּקוּן כְּמָא דַּעֲבַדְתּוּן עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 9 וְתֵרִיךְ יְיָ מִן קֳדָמֵיכוֹן עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין
וְאַתּוּן לָא קָם אֱינָשׁ קֳדָמֵיכוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 10 גַּבְרָא חַד מִנְּכוֹן יְרַדֵּף אַלְפָא אֲרֵי יְיָ אֱלָהְכוֹן מֵימְרֵיהּ מְגִיחַ לְכוֹן קְרָבָא כְּמָא דְּמַלֵּיל לְכוֹן׃

33 Et placuit ſermo filiis Iſrael, & benedixerunt Deo filiorũ Iſrael, & nõ vltra dixerũt vt aſcenderent ad eos in bellum vt delerent terrã filiorum Ruben & filiorum Gad quam habitauerunt in ea.

34 Et vocauerunt Ruben & Gad altare: & dixerunt quòd teſtimonium eſt inter eos, quoniam Dominus ipſe Deus eorum eſt.

CAP. XXIII.

1 ET factum eſt poſt dies plures poſtquam requieſcere fecit Dominus Deus Iſrael ab omnibus inimicis eius in circuitu, & Joſue ſenior prouectus diebus.

2 Et conuocauit Joſue omnes filios Iſrael & ſenatum eorum & principes eorum & iudices eorum, & magiſtros eorum; & dixit ad eos: Ego ſenui & progreſſioris ætatis ſum diebus.

3 Vos autem vidiſtis omnia quæ fecit Dominus Deus noſter omnibus gentibus his à facie veſtra, quoniam Dominus Deus noſter ipſe qui pugnabat pro vobis.

4 Videte quod dixi, Proieci vobis gentes relictas vobis has in ſortibus in tribus veſtras à Iordane, omnes gentes deleui. & à mari magno terminabit ad Occidentem Solis.

5 Dominus autem Deus veſter hic diſperdet eos à facie veſtra, & delebit eos à facie tua, & poſſidebitis terram eorum, ſicut locutus eſt Dominus Deus veſter vobis.

6 Confortamini igitur valde vt cuſtodiatis & faciatis cuncta quæ ſcripta ſunt in volumine legis Moyſi, vt non declinetis ab eo in dexteram vel in ſiniſtram.

7 Vt non ingrediamini in gẽtes relictas has vobiſcum, & nomina deorum ipſorum nõ nominabuntur in vobis. & non iuretis neque ſeruiatis, neque adoretis illos. 8 Sed Dño Deo veſtro adhærebitis, ſicut feciſtis vſq; ad diem hãc.

9 Et delebit eos Dominus à facie noſtra gentes magnas & fortes; & vobis nullus reſtitit coram vobis vſque ad diem hanc.

10 Vir vnus veſtrum perſecutus eſt mille: quoniam Dominus Deus noſter ipſe propugnabat pro vobis, ſicut dixit vobis.

33 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγ & τοῖς υἱοῖς ισραὴλ· καὶ εὐλόγησαν τὸν θεὸν υἱῶν ισραὴλ, καὶ οὐκ ἔτι εἶπαν ἀναβῆναι ϖρὸς αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἐξολοθρεῦσαι τὴν γῆν τῶν υἱῶν ρουβὴν, καὶ τῶν υἱῶν γαὰδ ἣν κατῴκησαν ἐπ' αὐτῆς.

34 καὶ ἐπωνόμασαν τῷ ρουβὴν καὶ τῷ γαὰδ τὸν βωμόν, καὶ εἶπαν ὅτι μαρτύριόν ἐϛιν ἀναμέσον αὐτῶν, ὅτι κύριος αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῶν ἐϛίν.

κγ'.

1 Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας πλείους μ τὸ καταπαῦσαι κύριον τὸν θεὸν ισραὴλ ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτ κυκλόθεν· κ ἰησοῦς ϖρεσβύτερ & ϖροβεβηκὼς ταῖς ἡμέραις.

2 καὶ συνεκάλεσεν ἰησοῦς πάντας υἱοὺς ισραὴλ καὶ τὴν γερουσίαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ τοὺς δικαϛὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ εἶπεν ϖρὸς αὐτούς, ἐγὼ γεγήρακα & ϖροβέβηκα ταῖς ἡμέραις.

3 ὑμεῖς δὲ ἑωράκατε σύμπαντα ὅσα ἐποίησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν τούτοις ἀπὸ ϖροσώπου ὑμῶν, ὅτι κύρι & ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ὁ ἐκπολεμήσας

4 ὑμῖν· ἴδετε ὅπερ εἶπα, ἐπέρειφα ὑμῖν ἔθνη τὰ καταλελειμμένα ὑμῖν ταῦτα ἐν τοῖς κλήροις εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου, πάντα τὰ ἔθνη ἐξωλόθρευσα. καὶ ἀπὸ τ θαλάϛης τ μεγάλης δεῖ ἐπὶ δυσμὰς

5 ἡλίου. κύρι & δὲ ὁ θεὸς ὑμῶν ϖοιεῖ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ ϖροσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ ϖροσώπου & υ, καὶ κατακληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν,

6 καθὰ ἐλάλησεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὑμῖν. κατισχύσατε οὖν σφόδρα φυλάσσειν & ϖοιεῖν σύμπαντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ & νόμου μωυσῆ, ἵνα μὴ ἐκκλινεῖτε

7 ἀπ' αὐτοῦ εἰς δεξιὰ ἢ εἰς εὐώνυμα. ὅπως μὴ εἰσέλθητε εἰς τὰ ἔθνη τὰ καταλελειμμένα ταῦτα μεθ' ὑμῶν, & τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν αὐτῶν οὐκ ὀνομασθήσεται ἐν ὑμῖν· καὶ οὐκ ὀμεῖσθε οὐδὲ μὴ λατρεύσητε, οὐδὲ μὴ ϖροσκυνήσητε αὐ-

8 τοῖς· ἀλλὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ϖροσκολληθήσεσθε, καθάϖερ ἐϖοιήσατε ἕως τ ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς κύρι & ἀπὸ ϖροσώϖου ὑμῶν ἔθνη μεγάλα & ἰσχυρά· & ὑμῖν οὐδεὶς ἀντέϛη καθενώπιον ὑμῶν ἕως τ ἡμέ-

10 ρας ταύτης. εἷς ἀνὴρ ἐξ ὑμῶν ἐδίωξεν χιλίους, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ἐξεϖολέμει ὑμῖν, καθάϖερ εἶπεν ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et pulchrum fuit verbum in oculis filiorum Iſrael, & laudauerunt ante Dominum filij Iſrael: & non dixerunt ad aſcendendum ſuper eos ad militiam ad vaſtandam terram, qua filij Reuben & filij Gad habitantes in ea. 34 Et vocarunt filij Reuben & filij Gad teſtem altare; quoniam teſtis inter nos quòd Dominus ipſe HAELOHIM.

CAP. XXIII.

ET fuit ad tempus dierum multorum poſtquam pacem dedit Dominus Iſraeli ab omnibus auctoribus inimicitiarum eorum circum circa; & Ioſue ſenex intrauit in dies. 2 Et vocauit Ioſue omnem Iſrael, ſenes eius & principes eius, & iudices eius & exactores eius: & dixit eis, Ego ſenex intraui in dies. 3 Et vos vidiſtis omnia quæ fecit Dominus Deus veſter omnibus populis his ab-ante vos: quoniam Dominus Deus veſter; verbum eius pacem dedit vobis.

4 Videte quòd diuiſi vobis populos, qui relicti ſunt; hos in poſſeſſionem tribubus veſtris; à Iordane, & omnes populos, quos conſummaui, & Mare magnum occaſus Solis. 5 Et Dominus Deus veſter ipſe confringet eos ab ante vos, & expellet eos ab-ante vos; & hæreditabitis terram eorum, quemadmodum locutus eſt Dominus Deus veſter vobis.

6 Et roborabimini vehementer ad cuſtodiendum & ad faciendum omne quod ſcriptum eſt in libro Legis Moſis, vt non ad declinandum ab ea ad dextram, neque ad ſiniſtram. 7 Vt non ad commiſcendum in populis his qui relicti ſunt his vobiſcum; & in nomine abominationis eorum non memineritis, & non iurabitis; & non coletis eos, & non inclinabimini illis. 8 Niſi in timore Domini Dei veſtri adhærebitis, ſicut feciſtis vſque ad diem hanc. 9 Et eiecit Dominus ab ante-vos populos multos & fortes: & vos; non ſtetit homo ante vos vſq; ad diem hanc. 10 Vir vnus ex vobis perſequetur mille, quoniam Dominus Deus veſter; verbum eius iniuit vobis bellum, ſicut locutus eſt vobis.

11 * וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם לְאַהֲבָה אֶת־
12 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * כִּי אִם־שׁוֹב תָּשׁוּבוּ וּדְבַקְתֶּם
בְּיִתֶר הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אִתְּכֶם
וְהִתְחַתַּנְתֶּם בָּהֶם וּבָאתֶם בָּהֶם וְהֵם בָּכֶם׃
13 * יָדוֹעַ תֵּדְעוּ כִּי לֹא יוֹסִיף יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
לְהוֹרִישׁ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם
לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ וּלְשֹׁטֵט בְּצִדֵּיכֶם וְלִצְנִנִים בְּעֵינֵיכֶם
עַד אׇבְדְכֶם מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
14 נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וְהִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ
הַיּוֹם בְּדֶרֶךְ כׇּל־הָאָרֶץ וִידַעְתֶּם בְּכׇל־לְבַבְכֶם
וּבְכׇל־נַפְשְׁכֶם כִּי לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל הַדְּבָרִים
הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲלֵיכֶם
הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם לֹא־נָפַל מִמֶּנּוּ דָּבָר אֶחָד׃
15 * וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־בָּא עֲלֵיכֶם כׇּל־הַדָּבָר הַטּוֹב
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲלֵיכֶם כֵּן יָבִיא יְהוָה
עֲלֵיכֶם אֶת כׇּל־הַדָּבָר הָרָע עַד־הַשְׁמִידוֹ אֶתְכֶם
מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה
16 אֱלֹהֵיכֶם׃ * בְּעׇבְרְכֶם אֶת־בְּרִית יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם וְהָלַכְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם וְחָרָה־אַף־
יְהוָה בָּכֶם וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם׃

כד

1 * וַיֶּאֱסֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כׇּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁכֶמָה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְרׇאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו
וּלְשֹׁטְרֵיו וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים׃
2 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כׇּל־הָעָם כֹּה־אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם
מֵעוֹלָם תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וַאֲבִי נָחוֹר וַיַּעַבְדוּ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃

11 * Hoc tantum diligentiſſimè præcauete, vt diligatis Dominum Deum veſtrum.

12 * Quòd ſi volueritis gentium harum, quæ inter vos habitant, erroribus adhærere, & cum eis miſcere connubia atque amicitias copulare:

13 * Iam tũc ſcitote quòd Dominus Deus veſter nõ eas deleat ante faciem veſtram, ſed erunt vobis in foueam, ac laqueum, & offendiculum ex latere veſtro, & ſudes in oculis veſtris, donec vos auferat atque diſperdat de terra hac optima quam tra-
D didit vobis. 3.Re.2.a

14 * En ego hodie ingredior viam vniuerſæ terræ, & toto animo cognoſcetis, quòd de omnibus verbis quæ ſe Dominus præſtiturum vobis eſſe pollicitus eſt, vnum non præterierit incaſſum.

15 * Sicut ergo impleuit opere quod promiſit, & proſpera cuncta venerunt, ſic adducet ſuper vos quicquid malorũ comminatus eſt, donec vos auferat atque diſperdat de terra hac optima quam tradidit vobis.

16 * Eo quòd præterieritis pactum Domini Dei veſtri quod pepigit vobiſcum, & ſeruieritis diis alienis & adoraueritis eos. Citò atque velociter conſurget in vos furor Domini, & auferemini ab hac terra optima quam tradidit vobis.

CAP. XXIIII.

1 CONgregauítque Ioſue omnes tribus
A Iſrael in Sychem, & vocauit maiores natu ac principes, & iudices, & magiſtros, ſteterúntque in conſpectu Dei.

2 * Et ad populum ſic locutus eſt, Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Trans fluuium habitauerunt patres veſtri ab initio, Thare pater Abraam & Nachor, ſeruierúntque diis alienis. Ge.11.d

---

תרגום יונתן

11 וְתִסְתַּמְּרוּן לַחֲדָא לְנַפְשָׁתֵיכוֹן לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָכוֹן׃ 12 אֲרֵי אִם מֵיהַב תְּתוּבוּן וְתִדְבְּקוּ בְּשָׁאַר עַמְמַיָּא
הָאִילֵּין דְּאִשְׁתְּאַרוּ הָאִילֵּין עִמְּכוֹן וְתִתְחַתְּנוּן בְּהוֹן וְתֵעָרְבוּן בְּהוֹן וְאִינוּן יִתְעָרְבוּן בְּכוֹן׃
13 מְיַדַּע תְּדָעוּן אֲרֵי לָא יוֹסִיף מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן לְתָרְכָא יָת עַמְמַיָּא הָאִילֵּין מִן קֳדָמֵיכוֹן וִיהוֹן לְכוֹן לְתַבַּר וּלְתַקָּלָא וּלְסִיעִן נָטְלָן
זַיִן לְקִבְלֵיכוֹן וּלְמַשִּׁירָן מַקְפַּנְכוֹן עַד דְּתֵיבְדוּן מֵעַל אַרְעָא טַבְתָּא דָּהָדָא דְיָהַב לְכוֹן יְיָ אֱלָהָכוֹן׃
14 הָא אֲנָא אָזֵיל יוֹמָא דֵין בְּאוֹרַח כָּל אַרְעָא וְתִדְּעוּן בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן אֲרֵי לָא בַּטִּיל פִּתְגָמָא חַד מִכֹּל פִּתְגָמַיָּא הַקְנָיָא
דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָכוֹן עֲלֵיכוֹן כּוּלְּהוֹן אִתְקַיְּימוּ לְכוֹן וְלָא בַּטִּיל מִנְּהוֹן פִּתְגָמָא חָד׃
15 וִיהֵי כְּמָא דְאִתְקַיְּימוּ עֲלֵיכוֹן כָּל פִּתְגָמַיָּא דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָכוֹן עֲלֵיכוֹן כֵּן יַיְתֵי יְיָ עֲלֵיכוֹן יָת כָּל פִּתְגָמָא בִּישָׁא עַד דְּיַשֵּׁיצִי
יַתְכוֹן מֵעִלַּוֵי אַרְעָא טַבְתָּא הָדָא דְיָהַב לְכוֹן יְיָ אֱלָהָכוֹן׃ 16 בְּמֵעְבַּרְכוֹן יָת קְיָמָא דַּיְיָ אֱלָהָכוֹן דְּפַקִּיד יַתְכוֹן
וְתֵהָכוֹן וְתִפְלְחוּן לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וְתִסְגְּדוּן לְהוֹן וְיִתְקוֹף רְגְזָא דַּיְיָ בְּכוֹן וְתֵיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא טַבְתָּא דְּיָהַב לְכוֹן׃

כד

1 וּכְנַשׁ יְהוֹשֻׁעַ יָת כָּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לִשְׁכֶם וּקְרָא לְסָבֵי יִשְׂרָאֵל וּלְרֵישׁוֹהִי וּלְדַיָּינוֹהִי וּלְסָרְכוֹהִי וְאִיתְעַתַּדוּ קֳדָם יְיָ׃ 2 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ
לְכָל עַמָּא כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר פְּרָת יְתִיבוּ אֲבָהָתְכוֹן מֵעָלְמָא תֶּרַח אֲבוּהִי דְּאַבְרָהָם וַאֲבוּהִי דְנָחוֹר וּפָלְחוּ לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא׃

11 * Et cauebitis ualde animabus uestris; ut diligatis Dominum Deum uestrum.

11 * καὶ φυλάξεσθε σφόδρα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν τοῦ ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν.

12 * Si enim auersi fueritis & consenseritis reliquis gentibus his uobiscum, & connubia feceritis ad eos, & commixti fueritis eis, & ipsi uobis,

12 * ἐὰν γὰρ ἀποστραφῆτε καὶ προσκεισθῆτε τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἔθνεσιν τούτοις μεθ' ὑμῶν καὶ ἐπιγαμίας ποιήσησθε πρὸς αὐτούς, καὶ συγκαταμιγῆτε αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ὑμῖν·

13 * Cognitione scitote quòd non apponet Dominus Deus uester delere gentes has à facie uestra; & erunt uobis in laqueos, & in scandala, & in clauos in calcaneis uestris, & in fudes in oculis uestris quoad pereatis à terra bona hac, quam tradidit uobis Dominus Deus uester.

13 * γνώσει γινώσκεσθε ὅτι ἀ μὴ προσθῇ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐξολοθρεῦσαι τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν· καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς παγίδας καὶ εἰς σκάνδαλα, καὶ εἰς ἥλους ἐν ταῖς πέρναις ὑμῶν, καὶ εἰς βολίδας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἕως ἂν ἀπολεῖσθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς ἔδωκεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

14 * Ego autem recurro hodie uiam, sicut & omnes qui in terra; & scietis in toto corde uestro, & in tota anima uestra quòd non cecidit sermo unus de omnibus sermonibus bonis, quos dixit Dominus Deus noster ad uos, omnia pertinentia uobis; non dissonuit ex eis uerbum unum.

14 * ἐγὼ δὲ ἀποτρέχω σήμερον τὴν ὁδὸν καθὰ καὶ πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ γνώσεσθε ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, διότι ἀ διέπεσεν λόγος εἷς ἀπὸ πάντων τῶν λόγων τῶν ἀγαθῶν, ὧν εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, πάντα τὰ ἀνήκοντα ὑμῖν· ἀ διεφώνησεν ἐξ αὐτῶν ῥῆμα ἕν.

15 * Et erit sicut uenerunt super uos cuncta uerba bona, quæ locutus est Dominus Deus uester super uos, sic adducet Dominus super uos uniuersa uerba mala, quousque disperdat uos à terra bona hac, quam tradidit uobis Dominus Deus uester:

15 * καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἥκει ἐφ' ὑμᾶς πάντα τὰ ῥήματα τὰ καλὰ ἃ ἐλάλησεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς, οὕτως ἐπάξει κύριος ἐφ' ὑμᾶς πάντα τὰ ῥήματα τὰ πονηρά, ἕως ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς ἔδωκεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν·

16 * Eo quòd præterieritis uos pactum Domini Dei uestri quod præcepit uobis, & euntes seruietis diis alienis, & adorabitis eos: & irascetur furore Dominus in uos, & peribitis citò à terra bona, quam tradidit uobis Dominus.

16 * ἐν τῷ παραβῆναι ὑμᾶς τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἣν ἐνετείλατο ὑμῖν, καὶ πορευθέντες λατρεύσετε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσετε αὐτοῖς, καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ ἀπολεῖσθε ταχὺς ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκεν ὑμῖν κύριος.

CAP. XXIIII.

κδ'.

1 ET congregauit Iosue omnes tribus Israel in Sychem; & conuocauit maiores natu Israel & principes eorum, & iudices eorum, & magistros eorum; & steterunt in conspectu Dei.

1 * Καὶ συνήγαγεν Ἰησοῦς πάσας τὰς φυλὰς Ἰσραὴλ εἰς συχέμ, καὶ συνεκάλεσεν τοὺς πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ τοὺς δικαστὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ ἔστησαν ἀπέναντι τοῦ θεοῦ.

2 * Et dixit Iosue ad uniuersum populum, Hæc dicit Dominus Deus Israel: Trans fluuium habitauerunt patres uestri ab initio, Thara pater Abraam, & pater Nachor; & seruierunt dijs alienis.

2 * καὶ εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, πέραν τοῦ ποταμοῦ κατῴκησαν οἱ πατέρες ὑμῶν ταπαρχῆς, θάρα ὁ πατὴρ ἀβραὰμ, καὶ ὁ πατὴρ ναχώρ, καὶ ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et cauebitis ualde animabus uestris ad peramandum Dominum Deum uestrum. [12] Nam si reuertendo reuertimini, & adhærebitis in reliquiis populorum horum, qui relicti sunt hi uobiscum, & affinitate coniungemini in illis, & miscebimini in eis, & illi miscebuntur in uobis. [13] Sciendo scietis quòd non addet dictum Domini Dei uestri ad eijciendum populos hos ex-ante uos; & erunt uobis contritioni & in offendiculum, & in auxilium tollentium arma contra uos, & in turmas angustiatorum uestrorum, usquequo pereatis de-super terra bona hac quam dedit uobis Dominus Deus uester.

[14] Ecce ego ambulans die hac in via omnis terræ, & scietis in omni corde uestro, & in omni anima uestra, quòd non otiosum fuit uerbum unum ex omnibus uerbis compositis, quæ locutus est Dominus Deus uester super uos; omnia illa firmata sunt uobis, & non otiosum fuit ex illis uerbum unum. [15] Et erit, sicut firmata sunt super uos iuxta omnia uerba composita quæ locutus est Dominus Deus uester super uos; sic uenire faciet Dominus super uos omne uerbum malum, usquequo deleat uos desuper terram bonam hanc quam dedit uobis Dominus Deus uester. [16] In transeundo uos fœdus Domini Dei uestri quod iussit uos, & ibitis, & seruietis abominationi populorum, & inclinabimini illis; & roborabitur indignatio Domini in uobis; & peribitis derepentè desuper terram bonam quam dedit uobis.

CAP. XXIIII.

ET congregauit Iosue omnes tribus Israel in Sechem; & uocauit senes Israel, & capita eius, & iudices eius, & exactores eius; & steterunt ante Dominum. [2] Et dixit Iosue omni populo: Sic dixit Dominus Deus Israel, Trans Perath habitarunt patres uestri à seculo: Therahh pater Abraham & pater Nahhor; & seruierunt abominationibus gentium.

3 * וָאֶקַּח אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אַבְרָהָם מֵעֵבֶר
הַנָּהָר וָאוֹלֵךְ אֹתוֹ בְּכָל־אֶרֶץ כְּנָעַן וָאַרְבֶּ֫ה אֶת־
זַרְעוֹ וָאֶתֵּן־לוֹ אֶת־יִצְחָק׃
4 * וָאֶתֵּן לְיִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־עֵשָׂו וָאֶתֵּן
לְעֵשָׂו אֶת־הַר שֵׂעִיר לָרֶ֫שֶׁת אוֹתוֹ וְיַעֲקֹב וּבָנָיו
5 יָרְדוּ מִצְרָיִם׃ * וָאֶשְׁלַח אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן
וָאֶנְגֹּף אֶת־מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ וְאַחַר
6 הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם׃ * וָאוֹצִיא אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם
מִמִּצְרַיִם וַתָּבֹאוּ הַיָּמָּה וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים יַם־סוּף׃
7 * וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וַיָּשֶׂם מַאֲפֵל בֵּינֵיכֶם וּ
וּבֵין הַמִּצְרִים וַיָּבֵא עָלָיו אֶת־הַיָּם וַיְכַסֵּהוּ
וַתִּרְאֶינָה עֵינֵיכֶם אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרָיִם
8 וַתֵּשְׁבוּ בַּמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים׃ * וָאָבִא
אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
וַיִּלָּחֲמוּ אִתְּכֶם וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיֶדְכֶם וַתִּירְשׁוּ אֶת־
9 אַרְצָם וָאַשְׁמִידֵם מִפְּנֵיכֶם׃ * וַיָּקָם
בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַח
וַיִּקְרָא לִבִלְעָם בֶּן־בְּעוֹר לְקַלֵּל אֶתְכֶם׃
10 * וְלֹא אָבִיתִי לִשְׁמֹעַ לִבִלְעָם וַיְבָרֵךְ בָּרוֹךְ
11 אֶתְכֶם וָאַצֵּל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ׃ * וַתַּעַבְרוּ אֶת־
הַיַּרְדֵּן וַתָּבֹאוּ אֶל־יְרִיחוֹ וַיִּלָּחֲמוּ בָכֶם בַּעֲלֵי
יְרִיחוֹ הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי
הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיֶדְכֶם׃
12 * וָאֶשְׁלַח לִפְנֵיכֶם אֶת־הַצִּרְעָה וַתְּגָרֶשׁ
אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי לֹא בְחַרְבְּךָ
וְלֹא בְקַשְׁתֶּךָ׃
13 * וָאֶתֵּן לָכֶם אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא־יָגַעְתָּ בָּהּ
וְעָרִים אֲשֶׁר לֹא־בָנִיתָ וַתֵּשְׁבוּ בָהֶם כְּרָמִים
וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא־נָטַעְתֶּם אַתֶּם אֹכְלִים׃

3 * Tuli ergo patré veſtrum Abraam de Meſopotamiæ finibus, & adduxi eum in terram Chanaan, multiplicauíque ſemen Ge.21.d Ge.25.c
4 eius, & dedi ei Iſaac. * Illíq; rurſum dedi Iacob & Eſau. E quibus Eſau dedi mõtem Seyr ad poſsidendum, Iacob verò & filij eius deſcenderunt in Ægyptum. Exo.14.b
5 * Miſiq; Moyſen & Aaron, & percuſsi Ægyptum multis ſignis atque portentis,
6 eduxíq; vos, * Et patres veſtros de Ægypto, & veniſtis ad mare, perſecutíque ſunt
B Ægyptij patres veſtros cum curribus & equitatu vſque ad Mare rubrum.
7 * Clamauerunt autẽ ad Dominum filij Iſrael; qui poſuit tenebras inter vos & Ægyptios. Et adduxit ſuper eos mare, & operuit eos. Viderunt oculi veſtri cuncta quæ in Ægypto fecerim, & habitaſtis in ſolitudine multo tempore.
8 * Et introduxi vos in terram Ammorræi, qui habitabat trans Iordanem. Cúmque pugnarent contra vos, tradidi eos in manus veſtras, & poſſediſtis terram eorum, atque interfeciſtis eos.
9 * Surrexit autem Balach filius Sephor rex Moab, & pugnauit contra Iſrael. miſitque & vocauit Balaam filium Beor vt Nu.22.b
maledíceret vobis.
10 * Et ego nolui audire eum, ſed ecõtrario per illum benedixi vobis, & liberaui
C vos de manu eius.
11 * Tranſiſtíſque Iordanem & veniſtis ad Hiericho; pugnauerúntq, contra vos viri ciuitatis eius, Ammorræus & Pherezæus, & Chananæus, & Ethæus, & Gergeſæus, & Euæus, & Iebuſæus; & tradidi illos in manus veſtras.
12 * Miſiqúe ante vos crabrones, & eieci eos de locis ſuis duos reges Ammorræorum, non in gladio & in arcu tuo.
13 * Dedíque vobis terram in qua non laboraſtis, & vrbes quas non ædificaſtis vt habitaretis in eis, vineas & oliueta quæ non plantaſtis.

תרגום יונתן

3 וְדַבְּרִית יָת אֲבוּכוֹן יָת אַבְרָהָם מֵעֵבֶר פְּרָת וְדַבֶּרֶת יְהֵיהּ בְּכָל אַרְעָא דִכְנַעַן וְאַסְגֵּיתִי יָת בְּנוֹהִי וַיְהַבִית לֵיהּ יָת יִצְחָק׃
4 וְיַהֲבִית לְיִצְחָק יָת יַעֲקֹב וְיָת עֵשָׂו וְיַהֲבִית לְעֵשָׂו יָת טוּרָא דְשֵׂעִיר לְמֵירַת יְהֵיהּ וְיַעֲקֹב וּבְנוֹהִי נְחַתוּ לְמִצְרָיִם׃
5 וְשַׁלְחִית יָת מֹשֶׁה וְיָת אַהֲרֹן וּמְחֵית יָת מִצְרָאֵי כְּמָא דַעֲבַדִית בֵּינֵיהוֹן וּבָתַר כֵּן אַפֵּקִית יַתְכוֹן׃
6 וְאַפֵּקִית יָת אֲבָהָתְכוֹן מִמִּצְרַיִם וַאֲתֵיתוּן לַיַּמָּא וּרְדַפוּ מִצְרָאֵי בָּתַר אֲבָהָתְכוֹן בִּרְתִיכִין וּבְפָרָשִׁין לְיַמָּא דְסוּף׃
7 וּצְעִיקוּ קֳדָם יְיָ וְשַׁוִּי קְבָלָא בֵּינֵיכוֹן וּבֵין מִצְרָאֵי וְאַיְתִי עֲלֵיהוֹן יָת יַמָּא וַחֲפָנוּן וַחֲזָאָה עֵינֵיכוֹן יָת דַעֲבַדִית בְּמִצְרַיִם וִיתֵיבְתּוּן בְּמַדְבְּרָא יוֹמִין סַגִיאִין׃
8 וְאַעֲלִית יַתְכוֹן לְאַרַע אֱמוֹרָאֵי דְיָתֵיב בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא וְאַגִיחוּ קְרָבָא עִמְכוֹן וּמְסָרִית יָתְהוֹן בִּידְכוֹן וְיָרִיתוּן יָת אַרְעֲהוֹן וְשֵׁיצֵיתִינוּן מִן קֳדָמֵיכוֹן׃
9 וְקָם בָּלָק בַּר צִפּוֹר מַלְכָּא דְמוֹאָב וְאַגִיחַ קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וְשַׁלַח וּקְרָא לְבִלְעָם בַּר בְּעוֹר לְמֵילַט יַתְכוֹן׃
10 וְלָא אֲבֵיתִי לְקַבָּלָא מִן בִּלְעָם וּבָרֵיךְ בָּרְכָא יַתְכוֹן וְשֵׁיזְבִית יַתְכוֹן מִידֵהוֹן׃
11 וַעֲבַרְתּוּן יָת יַרְדְּנָא וַאֲתֵיתוּן לִירִיחוֹ וְאַגִיחוּ קְרָבָא עִמְכוֹן יָתְבֵי יְרִיחוֹ אֱמוֹרָאֵי וּפְרִזָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וְחִיתָאֵי וְגִרְגָּשָׁאֵי וְחִיוָאֵי וְיבוּסָאֵי וּמְסָרִית יָתְהוֹן בִּידֵיכוֹן׃
12 וְשַׁלְחִית קֳדָמֵיכוֹן יָת עַרְעִיתָא וְתָרְכַת יָתְהוֹן מִן קֳדָמֵיכוֹן תְּרֵין מַלְכֵי אֱמוֹרָאֵי לָא בְחַרְבָּךְ וְלָא בְקַשְׁתָּךְ׃
13 וְיַהֲבִית לָכוֹן אַרְעָא דְלָא לְאֵיתוֹן בָּהּ וְקִרְיִין דְלָא בְנֵיתוּן וְיתֵיבְתּוּן בְּהַן כַּרְמִין וְזֵיתִין דְלָא נְצַבְתּוּן אַתּוּן אָכְלִין׃

* *Et tuli patrem vestrum Abraam ex trans* 3
fluuium, & dux fui eius in omni terra Cha-
naan; & multiplicaui semen eius, & dedi ei
Isaac.

* *Et dedi Isaac, Jacob, & Esau, & dedi* 4
Esau montem Seir possessionem ei; & Jacob &
filij eius descenderunt in Ægyptum.

* *Et misi Moysen & Aaron, & percussit* 5
Ægyptum in quibus fecit in ipsis: & post hæc
eduxit vos;

* *Et eduxit patres vestros de Ægypto, &* 6
venistis ad mare, & persecuti sunt Ægyptij
post patres vestros in curribus & in equis in
Mare rubrum.

* *Et clamauimus ad Dominum; & dedit* 7
nubem & obscuritatem inter vos & inter
Ægyptios, & adduxit super eos mare, & ope-
ruit eos; & viderunt oculi vestri quæ fecit
Dominus in terra Ægypti: & fuistis in solitu-
dine dies plures.

* *Et duxit vos in terram Amorræorum qui* 8
habitabant trans Jordanem; & pugnarunt
contra vos, & tradidit eos Dominus in ma-
nus vestras, & possedistis terram eorum, &
deleuistis eos à facie vestra.

* *Et surrexit Balac filius Sepphor rex Moab,* 9
& pugnauit contra Israel, & mittens vocа-
uit Balaam filium Beor vt malediceret vobis.

* *Et non voluit Dominus Deus tuus delere* 10
te, & benedictionibus benedixit vobis, &
liberauit vos de manibus eorum.

* *Et trãsistis Jordanem & venistis ad Hie-* 11
richo, & pugnauerunt contra vos habitantes
Hiericho, Amorræus & Pherezæus, & Cha-
nanæus, & Ethæus, & Gergesæus, et Euæus,
& Jebusæus, & tradidit illos in manus ve-
stras.

* *Et misit ante vos crabrones, & eiecit eos* 12
à facie vestra duos reges Amorræorum, non in
gladio tuo, neque in arcu tuo.

* *Et dedit vobis terram in quam non labo-* 13
rastis in ea; & vrbes quas non ædificastis, &
habitastis in eis; & vineas, & olueta quæ non
plantastis vos comeditis.

3 * Καὶ ἔλαβον τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν Ἀβραὰμ ἐκ τοῦ πέραν τοῦ Ποταμοῦ, καὶ ὡδήγησα αὐτὸν ἐν πάσῃ τῇ γῇ Χαναάν, καὶ ἐπλήθυνα τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκα αὐτῷ τὸν Ἰσαάκ.

4 * καὶ ἔδωκα τῷ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ, καὶ τὸν Ἠσαύ· καὶ ἔδωκα τῷ Ἠσαὺ τὸ ὄρος τὸ Σηὶρ κληρονομίαν αὐτῷ, καὶ Ἰακὼβ, καὶ
5 οἱ υἱοὶ αὐτοῦ κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον. * καὶ ἀπέστειλα Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν καὶ ἐπάταξεν τὴν Αἴγυπτον ἐν οἷς ἐποίησεν ἐν αὐτοῖς· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξήγαγον ὑμᾶς.

6 * καὶ ἐξήγαγον τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξ Αἰγύπτου· καὶ εἰσήλθετε εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι ὀπίσω τῶν πατέρων ὑμῶν ἐν ἅρμασι καὶ ἐν ἵπποις εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν.

7 * καὶ ἐβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ ἔδωκεν νεφέλην καὶ γνόφον ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἀναμέσον τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐπήγαγον ἐπ' αὐτὸς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκάλυψεν αὐτούς· καὶ ἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὅσα ἐποίησεν κύριος ἐν γῇ Αἰγύπτῳ· καὶ ἦτε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας πλείους.

8 * καὶ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς γῆν Ἀμορραίων τῶν κατοικούντων πέραν Ἰορδάνου, καὶ παρετάξαντο ὑμῖν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν· καὶ κατεκληρονομήσατε τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐξωλεθρεύσατε αὐτοὺς ἀπὸ
9 προσώπου ὑμῶν. * καὶ ἀνέστη Βαλὰκ ὁ Σεπφὼρ βασιλεὺς Μωάβ, καὶ παρετάξατο τῷ Ἰσραήλ, καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσεν τὸν Βαλαὰμ υἱὸν Βεὼρ ἀρᾶσθαι ὑμῖν.

10 * καὶ οὐκ ἠθέλησεν κύριος ὁ θεός σου ἀπολέσαι σε, καὶ εὐλογίαις εὐλόγησεν ὑμᾶς, καὶ ἐξείλατο ὑμᾶς ἐκ χειρῶν αὐτῶν.

11 * καὶ διέβητε τὸν Ἰορδάνην, καὶ παρεγενήθητε εἰς Ἰεριχώ, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς ὑμᾶς οἱ κατοικοῦντες Ἰεριχὼ ὁ Ἀμορραῖος, καὶ ὁ Φερεζαῖος, καὶ ὁ Χαναναῖος, καὶ ὁ Χετταῖος, καὶ ὁ Γεργεσαῖος, καὶ ὁ Εὐαῖος, καὶ ὁ Ἰεβουσαῖος· καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν.

12 * καὶ ἐξαπέστειλεν πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν σφηκίαν, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν δύο βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων οὐκ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ σου, οὐδὲ ἐν τῷ τόξῳ σου.

13 * καὶ ἔδωκεν ὑμῖν γῆν ἐφ' ἣν οὐκ ἐκοπιάσατε ἐπ' αὐτήν, καὶ πόλεις ἃς οὐκ ᾠκοδομήσατε, καὶ κατῳκίσθητε ἐπ' αὐταῖς, καὶ ἀμπελῶνας, καὶ ἐλαιῶνας οὓς οὐ κατεφυτεύσατε ὑμεῖς ἔδεσθε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et accepi patrem vestrum Abraham de vltra Perath, & susceпi eum in omni terra Chenaghan; & auxi filium eius, & dedi ei Iszaak. 4 Et dedi Iszaak, Iaghacob, & Ghesau, & dedi Ghesau montem Seghir ad hæreditandum eum; & Iaghacob & filij eius descenderunt ad Ægyptum. 5 Et misi Mosen & Aharon, & percussi Ægyptum quemadmodum feci inter eos, & post hoc eduxi vos. 6 Et eduxi patres vestros ex Ægypto, & venistis ad mare; & persecuti sunt Ægyptij post patres vestros in curribus & in equitibus ad mare Zzuph. 7 Et clamauerunt ante Dominum, & posuit tenebras inter vos & inter Ægyptios. Et venire feci super eos mare, & operuit eos; & viderunt oculi vestri, quod feci in Ægyptiis; & habitastis in deserto dies multos. 8 Et introduxi vos ad terram Emorrhæi qui sedet trans Iordanem, & inierunt bellum vobiscum, & tradidi eos in manus vestras, & hæreditastis terram eorum; & deleui eos ex-ante vos.

9 Et surrexit Balak filius Szipor rex Moab; & intulit bellum in Israel; & misit & vocauit Bilgham filium Beghor ad maledicendum vobis. 10 Et non volui ad audiendum ex Bilgham; & benedixit benedictione vos: & liberaui vos de manu eorum. 11 Et transistis Iordanem, & venistis in Ierihho; & inierunt bellum vobiscum habitatores Ierihho, & Emorrhæi, & Pherizæi, & Chenaghanæi, & Hhithæi, & Girgassæi, & Hhiuæi, & Iebusæi; & tradidi eos in manibus vestris. 12 Et misi ante vos crabronem, & eiecit illos ex ante vos duos reges Emorrhæi, non in gladio tuo & non in arcu tuo. 13 Et dedi vobis terram qua non laborastis in ea; vrbes quas non ædificastis, & habitastis in eis; vineas & oliuas, quas non plantastis vos comedentes.

14 * וְעַתָּה יִרְאוּ אֶת־יְהוָה וְעִבְדוּ אֹתוֹ בְּתָמִים
וּבֶאֱמֶת וְהָסִירוּ אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם
בְּעֵבֶר הַנָּהָר וּבְמִצְרַיִם וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה׃
15 * וְאִם־רַע בְּעֵינֵיכֶם לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה בַּחֲרוּ
לָכֶם הַיּוֹם אֶת־מִי תַעֲבֹדוּן אִם אֶת־אֱלֹהִים
אֲשֶׁר־עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנָּהָר וְאִם
אֶת־אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים
בְּאַרְצָם וְאָנֹכִי וּבֵיתִי נַעֲבֹד אֶת־יְהוָה׃
16 * וַיַּעַן הָעָם וַיֹּאמֶר חָלִילָה לָּנוּ מֵעָזֹב אֶת־
17 יְהוָה לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ * כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ הוּא הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ וְאֶת־אֲבֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת־
הָאֹתוֹת הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ בָּהּ וּבְכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר עָבַרְנוּ
18 בְּקִרְבָּם׃ * וַיְגָרֶשׁ יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים
וְאֶת־הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ גַּם־אֲנַחְנוּ
נַעֲבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־הוּא אֱלֹהֵינוּ׃
19 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם לֹא תוּכְלוּ לַעֲבֹד
אֶת־יְהוָה כִּי־אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא אֵל־קַנּוֹא
הוּא לֹא־יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם וּלְחַטֹּאתֵיכֶם׃
20 * כִּי תַעֲזְבוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֵכָר
וְשָׁב וְהֵרַע לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר־
21 הֵיטִיב לָכֶם׃ * וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
22 לֹא כִּי אֶת־יְהוָה נַעֲבֹד׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
אֶל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם בָּכֶם כִּי־אַתֶּם
בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת־יְהוָה לַעֲבֹד אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ
23 עֵדִים׃ * וְעַתָּה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר
בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי
24 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע׃

14 * Nunc ergo timete Dominum & ser- 1.Re.7.4
uite ei perfecto corde atque veriſsimo, &
D auferte Deos quibus ſeruierunt patres
veſtri in Meſopotamia & in Ægypto, ac
ſeruite Domino.
15 * Sinautem malum vobis videtur vt
Domino ſeruiatis, optio vobis datur. Eli-
gite hodie quod placet cui ſeruire potiſ-
ſimũ debeatis, vtrum dijs quibus ſeruie-
runt patres veſtri in Meſopotamia, an
diis Amorræorum in quorum terra habi-
tatis. Ego autem & domus mea ſeruie-
mus Domino.
16 * Reſpondítque populus, & ait: Abſit
à nobis vt relinquamus Dominum, & ſer
uiamus diis alienis.
17 * Dominus Deus noſter ipſe eduxit
nos & patres noſtros de terra Ægypti &
de domo ſeruitutis, fecítque videntibus
nobis ſigna ingentia, & cuſtodiuit nos in
omni via per quam ambulauimus, & in
cunctis populis per quos tranſiuimus.
18 * Et eiecit vniuerſas gentes, Amor-
ræum habitatoré terræ quam nos intra-
E uimus. Seruiemus igitur Domino, quia
ipſe eſt Deus noſter.
19 * Dixítque Ioſue ad populum: Non
poteritis ſeruire Domino, Deus enim ſan-
ctus & fortis æmulator eſt, nec ignoſcet
ſceleribus veſtris atque peccatis.
20 * Si dimiſeritis Dominum & ſeruieri-
tis diis alienis, cõuertet ſe & affliget vos,
atque ſubuertet, poſtquam vobis præſti-
21 terit bona. * Dixítq; populus ad Ioſue,
Nequaquam ita vt loqueris erit, ſed Do-
22 mino ſeruiemus. * Et Ioſue ad populum,
Teſtes, inquit, vos eſtis, quia ipſi elegeritis
vobis Dominum vt ſeruiatis ei.
23 * Reſponderúntq;, Teſtes: Nunc ergo,
ait, Auferte deos alienos de medio veſtri,
& inclinate corda veſtra ad Dominum
24 Deum Iſrael. * Dixítque populus ad
Ioſue, Domino Deo noſtro ſeruiemus, &
obedientes erimus præceptis eius.

תרגום יונתן

14 וּכְעַן דְּחִילוּ מִן קֳדָם יְיָ וּפְלַחוּ קֳדָמוֹהִי בִּשְׁלֵמוּתָא וּבְקוּשְׁטָא וְאַעְדּוּ יָת טַעֲוָתָא דְּפַלַחוּ אֲבָהָתְכוֹן בְּעֵבֶר פְּרָת וּבְמִצְרַיִם
וּפְלַחוּ קֳדָם יְיָ׃ 15 וְאִם בִּישׁ בְּעֵינֵיכוֹן לְמִפְלַח קֳדָם יְיָ בְּחָרוּ לְכוֹן יוֹמָא דֵין יָת מַן תִּפְלְחוּן אִם יָת טַעֲוָתָא
דְּפַלַחוּ אֲבָהָתְכוֹן דִּי מֵעֵבֶר פְּרָת וְאִם יָת טַעֲוָתָא דֶאֱמוֹרָאָה דְּאַתּוּן יָתְבִין בְּאַרְעֲהוֹן בְּרַם אֲנָא וָאֱנָשׁ בֵּיתִי נִפְלַח קֳדָם יְיָ׃
16 וַאֲחֵיב עַמָּא וַאֲמַר חַס לָנָא מִלְמִשְׁבַּק יָת פֻּלְחָנָא דַייָ לְמִפְלַח לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא׃ 17 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָנָא
הוּא דְּאַסִּיק יָתָנָא וְיָת אֲבָהָתָנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא וְדַעֲבַד לְעֵינָנָא יָת אָתַיָּא רַבְרְבָתָא הָאִילֵּן וְנָטַרָנָא בְּכָל אוֹרְחָא דְּהַלִּיכְנָא
בָּהּ וּבְכָל עַמְמַיָּא דַּעֲבַרְנָא בֵּינֵיהוֹן׃ 18 וְתָרִיךְ יְיָ יָת כָּל עַמְמַיָּא וְיָת אֱמוֹרָאָה יָתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמָנָא וְאַף אֲנַחְנָא
נִפְלַח קֳדָם יְיָ אֲרֵי הוּא אֱלָהָנָא׃ 19 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעַמָּא לָא תִיכְלוּן לְמִפְלַח קֳדָם יְיָ אֲרֵי אֱלָהָא קַדִּישָׁא הוּא
אֵל קַנּוֹא הוּא מִן קֳדָם דִּין לָא יְשָׁבוֹק לְחוֹבֵיכוֹן וּלְחַשָּׁאֵיכוֹן׃ 20 אֲרֵי תִשְׁבְּקוּן יָת פֻּלְחָנָא דַייָ וְתִפְלְחוּן לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וְיָהוֹב וְיָבֵאשׁ
לְכוֹן וְיִשֵׁיצֵי יַתְכוֹן בָּתַר דְּאוֹטֵיב לְכוֹן׃ 21 וַאֲמַר עַמָּא לְיְהוֹשֻׁעַ לָא אֱלָהֵן קֳדָם יְיָ נִפְלַח׃ 22 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעַמָּא סַהֲדִין אַתּוּן
בְּנַפְשָׁתְכוֹן אֲרֵי אַתּוּן בְּחַרְתּוּן לְכוֹן יָת פֻּלְחָנָא דַייָ לְמִפְלַח קֳדָמוֹהִי וַאֲמַרוּ סַהֲדִין׃ 23 וּכְעַן אַעְדּוּ יָת טַעֲוָת עַמְמַיָּא דְּבֵינֵיכוֹן
וְאַפְנוּ יָת לִבְּכוֹן לְפֻלְחָנָא דַייָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 24 וַאֲמַרוּ עַמָּא לִיהוֹשֻׁעַ קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא נִפְלַח וּלְמֵימְרֵיהּ נְקַבֵּיל׃

* *Et nunc timete Dominum, & ſeruite ei in rectitudine & in iuſtitia; & auferte Deos alienos quibus ſeruierunt patres veſtri trans fluuium & in Ægypto, & ſeruite Domino.* 14

* *Si autem non placet vobis ſeruire Domino, eligite vobis ipſis hodie cui ſeruiatis, ſiue diis patrum veſtrorum qui trans fluuium, ſiue diis Amorræorum in quibus vos habitatis in terra eorum. ego autem & domus mea ſeruiamus Domino.* 15

* *Et reſpondens populus dixit, Nō fiat nobis vt relinquamus Dominum vt ſeruiamus diis aliis.* 16

* *Dominus Deus noſter ipſe eduxit nos & patres noſtros de terra Ægypti de domo ſeruitutis, & quæ fecit nobis ſigna ingentia hæc, & cuſtodiuit nos in omni via qua ambulauimus in ipſa, & in cunctis gentibus quas tranſiuimus per ipſos.* 17

* *Et eiecit Dominus vniuerſas gentes & Amorræum habitantem terram à facie noſtra. ſed & nos ſeruiamus Domino, hic enim eſt Deus noſter.* 18

* *Et dixit Joſue ad omnem populum, Non poteritis ſeruire Domino, quoniam ſanctus eſt & Deus æmulator eſt; hic non dimittet iniquitates veſtras & peccata veſtra.* 19

* *Quando dimiſeritis Dominum & ſerueritis diis alienis; & conuertens ſe affliget vos & ſubuertet vos pro quibus bene fecit vobis.* 20

* *Et dixit populus ad Joſue, Nequaquam; ſed Domino ſeruiamus.* 21

* *Et dixit Joſue ad populum, Teſtes vos contra vos, quoniam elegiſtis vos vobis Dominum vt ſeruiatis ei. Et dixerunt, Teſtes.* 22

* *Et nunc auferte deos alienos qui in vobis, & dirigite cor ad Dominum Deum Iſrael.* 23

* *Et dixit populus ad Joſue, Domino Deo noſtro ſeruiamus & vocem eius audiamus.* 24

14 * καὶ νῦν φοβήθητε τὸν κύριον, καὶ λατρεύσατε αὐτῷ ἐν εὐθύτητι & ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ περιέλεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἷς ἐλάτρευσαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ λατρεύσατε τῷ κυρίῳ.

15 * εἰ δὲ μὴ ἀρέσκει ὑμῖν λατρεύειν τῷ κυρίῳ, ἔλεσθε ὑμῖν αὐτοῖς σήμερον τίνι λατρεύσητε, εἴτε τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων ὑμῶν τοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ, εἴτε τοῖς θεοῖς τῶν ἀμορραίων ἐν οἷς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν. ἐγὼ δὲ καὶ ὁ οἶκός μου λατρεύσωμεν τῷ κυρίῳ.

16 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ λαὸς εἶπεν, μὴ γένοιτο ἡμῖν καταλιπεῖν τὸν κύριον ὥστε λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις.

17 * κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ἀνήγαγεν ἡμᾶς καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν τὰ σημεῖα τὰ μεγάλα ταῦτα, καὶ διεφύλαξεν ἡμᾶς ἐν πάσῃ τῇ ὁδῷ ᾗ ἐπορεύθημεν ἐν αὐτῇ, & ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν οἷς παρήλθομεν δι' αὐτῶν.

18 * καὶ ἐξέβαλεν κύριος σύμπαντα τὰ ἔθνη καὶ τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς λατρεύσωμεν τῷ κυρίῳ, οὗτος γάρ ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν.

19 * καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν, οὐ μὴ δύνησθε λατρεύειν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἅγιός ἐστιν καὶ θεὸς ζηλωτής ἐστιν, οὐκ ἀνήσει τὰ ἀνομήματα ὑμῶν καὶ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν.

20 * ἡνίκα ἂν ἐγκαταλίπητε κύριον, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἀλλοτρίοις, & ἐπελθὼν κακώσει ὑμᾶς καὶ ἐξαναλώσει ὑμᾶς ἀνθ' ὧν ἃ ἐποίησεν ὑμῖν.

21 * καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς ἰησοῦν, οὐχί, ἀλλὰ κυρίῳ λατρεύσωμεν.

22 * καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς τὸν λαόν, μάρτυρες ὑμεῖς καθ' ὑμῶν, ὅτι ἐξελέξασθε ὑμεῖς ἑαυτοῖς τὸν κύριον λατρεύειν αὐτῷ. καὶ εἶπαν, μάρτυρες·

23 * καὶ νῦν περιέλεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς ἐν ὑμῖν, καὶ εὐθύνατε τὴν καρδίαν πρὸς κύριον θεὸν ἰσραήλ.

24 * & εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς ἰησοῦν, κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν λατρεύσωμεν, καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκουσόμεθα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Et nunc timete ab-ante Dominum, & ſeruite ante eum in ſimplicitate & in veritate; & miſſas facite abominationes quas coluerunt patres veſtri vltra Perath & in Aegypto; & ſeruite ante Dominum. [15] Et ſi malum in oculis veſtris ad ſeruiendum ante Dominum; optate vobis die hac quem colatis; num abominationes quas coluerunt patres veſtri, qui vltra Perath; anne abominationes Emorrhæorum, vbi vos habitantes in terra eorum. Profecto ego, & homo domus meæ ſeruiemus ante Dominum.

[16] Et reſpondit populus, & dixit: Abſit nobis à dimittendo cultum Domini, ad ſeruiendum abominationi gentium.

[17] Namque Dominus Deus noſter ipſe qui eduxit nos, & patres noſtros de terra AEgypti de domo ſeruitutis; & qui fecit ad oculos noſtros ſigna magna hæc; & cuſtodiuit nos in omni via qua ambulauimus in ea, & in omnibus gentibus, quas tranſiuimus inter eas. [18] Et eiecit Dominus omnes gentes & Emorrhæum habitatores terræ ex-ante nos; & etiam nos ſeruiemus ante Dominum; nam ipſe Deus noſter. [19] Et dixit Ioſue populo: Non poteritis ad ſeruiendum ante Dominum, quoniam Deus ſanctus ipſe Deus zelotes, ipſe ab-ante quem non indulgebitur culpis veſtris & peccatis veſtris.

[20] Namque dimittetis cultum Domini, & ſeruietis abominationi populorum, & reuertetur & incommodabit vobis, & perdet vos poſtquam benefecit vobis.

[21] Et dixit populus Ioſue: Non: ſed ante Dominum ſeruiemus.

[22] Et dixit Ioſue populo: Teſtes vos in anima veſtra, quòd vos optaſtis vobis cultum Domini ad ſeruiendum ante illum: & dixerunt, Teſtes. [23] Et nunc miſſam facite abominationem gentium, quæ inter vos; & inclinate cor veſtrum ad cultum Domini Dei Iſrael. [24] Et dixerunt populus ad Ioſue: Ante Dominum Deum noſtrum ſeruiemus, & dicto eius audiemus.

25 * וַיִּכְרֹת יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא
26 וַיָּשֶׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט בִּשְׁכֶם: * וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח
אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְקִמֶהָ שָׁם תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ
27 יְהוָה: * וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם הִנֵּה
הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה־בָּנוּ לְעֵדָה כִּי־הִיא שָׁמְעָה
אֵת כָּל־אִמְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהָיְתָה בָכֶם
לְעֵדָה פֶּן־תְּכַחֲשׁוּן בֵּאלֹהֵיכֶם:
28 * וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ:
29 * וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים:
30 * וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת־סֶרַח
אֲשֶׁר בְּהַר־אֶפְרַיִם מִצְּפוֹן לְהַר־גָּעַשׁ:
31 * וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ
וְכֹל יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָאֲרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי
יְהוֹשֻׁעַ וַאֲשֶׁר יָדְעוּ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֲשֶׁר
32 עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: * וְאֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר־
הֶעֱלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם בְּחֶלְקַת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי־
שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה וַיִּהְיוּ לִבְנֵי־יוֹסֵף לְנַחֲלָה:
33 * וְאֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת
פִּינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן־לוֹ בְּהַר אֶפְרָיִם:

25 *Percusit ergo Ioſue in die illo fœdus; & propoſuit populo præcepta atq; iudicia in Sychem.
26 *Scripſit quoque omnia verba hæc in volumine legis Dei, & tulit lapidem pergrádem, poſuítque eum ſubter quercum
27 quę erat in ſanctuario Domini. *Et dixit ad omnem populum: En lapis iſte erit vobis in teſtimonium, quòd audierit omnia verba Domini quæ locutus eſt vobis, ne fortè poſtea negare velitis & mentiri
28 Dño Deo veſtro. *Dimiſitqúe popu-
29 lum, ſingulos in poſſeſsionem ſuam. *Et poſt hęc mortuus eſt Ioſue filius Nun ſeruus Domini, centum decem annorum.
30 *Sepelierúntq; eum in finibus poſſeſsionis ſuæ in Thamnathſare quę eſt ſita in monte Ephraim, à Septentrionali parte
31 montis Gaas. *Seruiuítque Iſrael Dño cunctis diebus Ioſue & ſenioru̇, qui longo vixerant tempore poſt Ioſue, & qui nouerant omnia opera Dñi quæ fecerat in
32 Iſrael. *Oſſa quoq; Ioſeph quæ tulerant filij Iſrael de Ægypto, ſepelierunt in Sychem, in parte agri, quem emerat Iacob à filiis Emmor patris Sychem centum nouellis ouibus; & fuit in poſſeſsionem filiorum Ioſeph.
33 *Eleazar quoq; filius Aaron mortuus eſt, & ſepelierunt eum in Gabaath Phinees filij eius, quæ data eſt ei in monte Ephraim.

תרגום יונתן

25 וּגְזַר יְהוֹשֻׁעַ קְיָם לְעַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא וְשַׁוִּי לֵיהּ קְיָם וְדִין בִּשְׁכֶם:
26 וּכְתַב יְהוֹשֻׁעַ יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין
בְּסִפְרָא אוֹרַיְתָא דַיְיָ וּנְסֵיב אַבְנָא רַבְתָּא וַאֲקִימֵהּ תַּמָּן תְּחוֹת אֵלָתָא דִּי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ:
27 וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְכָל עַמָּא הָא
אַבְנָא הָדָא תְּהֵי לָנָא כְּתֵרִין לוּחֵי אֶבֶן קְיָמָא אֲרֵי יָתָהּ עָבְרָא לְסָהֲדוּ אֲרֵי יָתָהּ מֵעִין כָּל פִּתְגָמַיָּא דַיְיָ דְּמַלֵּיל עִמָּנָא וּתְהֵי
בָכוֹן לְדָכְרָן דְּיוֹמָא קֳדָם אֱלָהָכוֹן:
28 וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ יָת עַמָּא גְּבַר לַאֲחֻסָּנְתֵּיהּ:
29 וַהֲוָה בָּתַר
פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין וּמִית יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן עַבְדָּא דַיְיָ בַּר מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין:
30 וּקְבָרוּ יָתֵיהּ בִּתְחוּם אַחֲסָנְתֵּיהּ בְּתִמְנַת סָרַח דִּי
בְטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם מִצְּפוֹנָא לְטוּר גָּעַשׁ:
31 וּפָלַח יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ כָּל יוֹמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יוֹמֵי סָבַיָּא דְּאוֹרִיכוּ יוֹמִין בָּתַר
יְהוֹשֻׁעַ וְדִי יְדַעוּ יָת כָּל עוֹבָדָא דַיְיָ דַּעֲבַד לְיִשְׂרָאֵל:
32 וְיָת גַּרְמֵי יוֹסֵף דַּאַפִּיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קְבָרוּ בִשְׁכֶם בְּאַחְסָנַת
חַקְלָא דְּזַבֵּן יַעֲקֹב מִן בְּנֵי חֲמוֹר אֲבוּהִי דִּשְׁכֶם בִּמְאָה חוּרְפָּן וַהֲווֹ לִבְנֵי יוֹסֵף לַאֲחֻסָנָא:
33 וְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן מִית וּקְבָרוּ
יָתֵיהּ בְּגִבְעָתָא דְּפִינְחָס בְּרֵיהּ דְּאִתְיְהִבַת לֵיהּ בְּטוּר דְּבֵית אֶפְרַיִם:

תם ספר יהושע

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיבטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

ב א מ

25 * Et percussit Josue fœdus cum populo in die illa, & dedit ei legem & iudicium in Sychem.

25 * καὶ διέθετο ἰησοῦς διαθήκην τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ νόμον καὶ κρίσιν ἐν συχέμ.

26 * Et scripsit Josue verba hæc in librum legis Dei, & tulit lapidem pergrandem, & statuit eum Josue illic subter terebinthum quæ erat coram Domino.

26 * καὶ ἔγραψεν ἰησοῦς τὰ ῥήματα τοῦτα εἰς βιβλίον νόμου τοῦ θεοῦ, καὶ ἔλαβεν λίθον μέγαν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἰησοῦς ἐκεῖ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἀπέναντι κυρίου.

27 * Et dixit Josue ad omnem populum, Ecce lapis iste erit vobis in testimoniũ, quod ipse audiuit omnia dicta à Domino quæ locutus est ad vos hodie; & erit iste in vobis in testimonium in nouissimis diebus, quando mentiti fueritis Domino Deo vestro.

27 * καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν, ἰδοὺ ὁ λίθος οὗτος ἔσται ὑμῖν εἰς μαρτύριον, ὅτι αὐτὸς ἀκήκοεν σύμπαντα τὰ λεχθέντα ὑπὸ κυρίου ὅσα ἐλάλησεν πρὸς ὑμᾶς σήμερον· καὶ ἔσται οὗτος ἐν ὑμῖν εἰς μαρτύριον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ἵνικα ἂν ψεύσησθε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν.

28 * Et dimisit Josue populum singulos in locum suum.

28 * καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς τὸν λαὸν ἕκαστον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

29 * Et factum est post hæc mortuus est Josue filius Nun seruus Domini, filius centum decem annorum.

29 * καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ δοῦλος κυρίου υἱὸς ἑκατὸν δέκα ἐτῶν.

30 * Et sepelierunt eũ circa terminos possessionis suæ in Thamnathasarach in monte Ephraim, à Septemtrione montis Gaas.

30 * καὶ ἔθαψαν αὐτὸν πρὸς τοῖς ὁρίοις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν θαμναθσαραχ ἐν τῷ ὄρει τοῦ ἐφραὶμ ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους γαάς.

31 * Et seruiuit Israel Domino cunctis diebus Josue & cunctis diebus seniorum qui duxerunt tempus post Iosue, & qui viderunt omnia opera Domini quæ fecerat Israel.

31 * καὶ ἐλάτρευσεν ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἰησοῦ καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῶν πρεσβυτέρων ὅσοι ἐφείλκυσαν τὸν χρόνον μετὰ ἰησοῦ, καὶ ὅσοι ἴδοσαν σύμπαντα τὰ ἔργα κυρίου ὅσα ἐποίησεν τῷ ἰσραήλ.

32 * Et ossa Joseph duxerũt filij Israel de Ægypto, & sepelierunt in Sycimis in parte agri quem emit Jacob ab Amorræis habitantibus in Sycimis centum nouellis ouibus; & dedit eam Joseph in parte.

32 * καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωσὴφ ἀνήγαγον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατώρυξαν ἐν συχίμοις ἐν τῇ μερίδι ἧς ἀγροῦ ἐκτήσατο ἰακὼβ παρὰ τῶν ἀμορραίων τῶν καθικουμένων ἐν συχίμοις ἑκατὸν ἀμνάδων, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἰωσὴφ ἐν μερίδι.

33 * Et Eleazar filius Aaron pontifex mortuus est, & sepultus est in Gabaath Phinees filij eius, quam dedit ei in monte Ephraim.

33 * καὶ ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς ἀαρὼν ὁ ἀρχιερεὺς ἐτελεύτησεν, καὶ ἐτάφη ἐν γαβαὰθ φινεὲς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐφραίμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et pepigit Iosue fœdus populo in die illo; & posuit illi pactum & iudicium in Sechem. [26] Et scripsit Iosue verba hæc in libro Legis Domini; & tulit lapidem grandem; & statuit illum ibi sub quercu, quæ in domo sanctuarij Domini.

[27] Et dixit Iosue omni populo, Ecce lapis hic erit nobis vt duæ tabulæ lapidis fœderis; namque eum fecimus ad testimonium; nam verba quæ scripta super ipsum ex oculo omnium verborum Domini quæ locutus est nobiscum: & erit vobis in memoriale; ne fortè mentiamini ante Deum vestrum. [28] Et dimisit Iosue populum, virum ad possessionem suam. [29] Et fuit post verba hæc; & mortuus est Iosue filius Nun seruus Domini, filius centum & decem annorum. [30] Et sepelierunt eum in termino possessionis eius, in Thimnath Zzarahh, quæ in monte domus Ephraim, à septentrione montis Gaghas. [31] Et seruiuit Israel ante Dominum omnibus diebus Iosue, & omnibus diebus seniorum qui prolongauere dies post Iosue; & qui nouerunt omne factum Domini quod fecit Israeli. [32] Et ossa Ioseph quæ attulerunt filij Israel ex Ægypto, sepelierunt in Sechem, in possessione agri quem emit Iacob à filiis Hhamor patris Sichem in centum agnis; & fuerunt filijs Ioseph in possessionem. [33] Et Elghazar filius Aharon mortuus est; & sepelierunt eum in Gibgatha Pinhhazz filij eius quæ data est ei in monte domus Ephraim.

FINIS IOSVE.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus rec.

LIBER SOPHTIM QVEM NOS IVDICVM APPELLAMVS. CAP. I.

1 POst mortem Ioſue conſuluerunt filij Iſrael Dñm, dicentes: Quis aſcendet ante nos
A contra Chananæũ & erit dux
2 belli? *Dixítq; Dominus: Iudas aſcendet; ecce tradidi terram in manu eius.
3 *Et ait Iudas Symeoni fratri ſuo, Aſcẽde mecum in ſortẽ meam, & pugna contra Chananæum, vt & ego pergam tecum in ſortem tuam. Et abijt cum eo Symeon.
4 *Aſcendítque Iudas; & tradidit Dñs Chananęum ac Pherezæũ in manus eorũ, & percuſſerunt in Bezec decem millia
5 virorum. *Inuenerúntq; Adonibezec in Bezec, & pugnauerunt contra eum, ac percuſſerunt Chananæum & Pherezęum.
6 *Fugit aũt Adonibezec, quem perſecuti cõprehenderunt cæſis ſummitatibus
7 manuum eius ac pedum. *Dixítq; Adonibezec; Septuaginta reges amputatis manuũ ac pedum ſummitatibus colligebant
B ſub mẽſa mea ciborũ reliquias, ſicut feci, ita reddidit mihi Deus. Adduxerúntque eum in Hieruſalẽ, & ibi mortuus eſt.
8 *Oppugnãtes ergo filij Iuda Hieruſalẽ ceperunt eam, & percuſſerunt in ore gladij tradentes cuncta incendio ciuitatem.
9 *Et poſt ea deſcendentes pugnauerunt contra Chananæũ qui habitabat in mon
10 tanis & ad Meridiẽ in cãpeſtribus. *Pergénſq; Iudas cõtra Chananęũ qui habita-
C bat in Hebrõ, cuius nomẽ fuit antiquitus Cariatharbe, percuſſit Seſai & Haymã, &
11 Tholmai. *Atq; inde profectus abijt ad habitatores Dabir, cuius nomẽ vetus erat
12 Cariatſepher, id eſt, ciuitas literarũ. *Dixítque Caleb; Qui percuſſerit Cariathſepher & vaſtauerit eam, dabo ei Axam filiam meam vxorem. 13 *Cúmque cepiſſet eam Othoniel filius Cenez frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam ſuã cõiugem. Ioſ. 15.d

א

1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי־
יַעֲלֶה־לָּנוּ אֶל־הַכְּנַעֲנִי בַּתְּחִלָּה
לְהִלָּחֶם בּוֹ׃

2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־
3 הָאָרֶץ בְּיָדוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו
עֲלֵה אִתִּי בְגֹרָלִי וְנִלָּחֲמָה בַּכְּנַעֲנִי וְהָלַכְתִּי גַם־
4 אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרָלֶךָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן׃ * וַיַּעַל
יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי בְּיָדָם
5 וַיַּכּוּם בְּבֶזֶק עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ׃ * וַיִּמְצְאוּ
אֶת־אֲדֹנִי בֶזֶק בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי
6 וְאֶת־הַפְּרִזִּי׃ * וַיָּנָס אֲדֹנִי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו
וַיֹּאחֲזוּ אֹתוֹ וַיְקַצְּצוּ אֶת־בְּהֹנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו׃

7 * וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי־בֶזֶק שִׁבְעִים מְלָכִים בְּהֹנוֹת
יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצָּצִים הָיוּ מְלַקְּטִים תַּחַת
שֻׁלְחָנִי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵּן שִׁלַּם־לִי אֱלֹהִים וַיְבִיאֻהוּ
8 יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיָּמָת שָׁם׃ * וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי־יְהוּדָה
בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־
9 הָעִיר שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ׃ * וְאַחַר יָרְדוּ בְּנֵי יְהוּדָה
לְהִלָּחֵם בַּכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב הָהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה׃
10 * וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶל־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶבְרוֹן
וְשֵׁם־חֶבְרוֹן לְפָנִים קִרְיַת אַרְבַּע וַיַּכּוּ אֶת־
שֵׁשַׁי וְאֶת־אֲחִימַן וְאֶת־תַּלְמָי׃
11 * וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל־יוֹשְׁבֵי דְּבִיר וְשֵׁם־דְּבִיר
12 לְפָנִים קִרְיַת־סֵפֶר׃ * וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר יַכֶּה
אֶת־קִרְיַת סֵפֶר וּלְכָדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עַכְסָה
13 בִתִּי לְאִשָּׁה׃ * וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי
כָלֵב הַקָּטֹן מִמֶּנּוּ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתּוֹ
לְאִשָּׁה׃

תרגום יונתן

וַיְהִי בָּתַר דְּמִית יְהוֹשֻׁעַ וּשְׁאִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵימְרָא דַּייָ לְמֵימַר מַן יִסַּק לָנָא לְוָת כְּנַעֲנָאָה בְּקַדְמִיתָא לְאַגָּחָא
קְרָבָא בֵּיהּ׃ 2 וַאֲמַר יְיָ יְהוּדָה יִסַּק הָא מְסַרִית יָת יָתְבֵי אַרְעָא בִּידֵיהּ׃
3 וַאֲמַר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחוּהִי סַק עִמִּי בְּעַדְבִי וּנְגִיחַ קְרָבָא בִּכְנַעֲנָאָה וְאֵיהָךְ אַף אֲנָא עִמָּךְ בְּעַדְבָךְ וַאֲזַל עִמֵּיהּ שִׁמְעוֹן׃
4 וּסְלִיקוּ דְּבֵית יְהוּדָה וּמְסַר יְיָ יָת כְּנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי בִּידְהוֹן וּמְחוֹנוּן בְּבֶזֶק עֲשַׂרְ אַלְפִין גַּבְרָא׃ 5 וְאַשְׁכַּחוּ יָת אֲדֹנִי
בֶזֶק בְּבֶזֶק וְאַגִּיחוּ קְרָבָא בֵּיהּ וּמְחוֹ יָת כְּנַעֲנָאֵי וְיָת פְּרִיזָאֵי׃ 6 וְאַפֵּךְ אֲדֹנִי בֶזֶק וּרְדַפוּ בָּתְרוֹהִי וַאֲחַדוּ יָתֵיהּ וְקַצִּיצוּ יָת קְרָצוֹלֵי
יְדוֹהִי וְרִגְלוֹהִי׃ 7 וַאֲמַר אֲדֹנִי בֶזֶק שִׁבְעִין מַלְכִין קְרָצוֹלֵי יְדֵיהוֹן וְרִגְלֵיהוֹן מְקַצְצִין הֲווֹ מְלַקְטִין לַחְמָא תְּחוֹת פַּתּוֹרִי
כְּמָא דַעֲבָדִית כֵּן שַׁלִּים לִי יְיָ וְאַיְתוֹהִי לִירוּשְׁלֵם וּמִית תַּמָּן׃ 8 וְאַגִּיחוּ קְרָבָא בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשְׁלֵם וּכְבַשׁוּ יָתָהּ וּמְחוֹנָא
לְפִתְגָם דְּחָרֶב וְיָת קַרְתָּא אוֹקִידוּ בְּנוּרָא׃ 9 וּבָתַר כֵּן נְחַתוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְאַגָּחָא קְרָבָא בִּכְנַעֲנָאָה יָתֵיב טוּרָא
וְדָרוֹמָא וְשַׁפְלְתָּא׃ 10 וַאֲזַלוּ דְּבֵית יְהוּדָה לְוָת כְּנַעֲנָאָה דְּיָתְבִין בְּחֶבְרוֹן וְשׁוּם חֶבְרוֹן מִלְּקַדְמִין קִרְיַת אַרְבַּע וּמְחוֹ יָת
שֵׁשַׁי וְיָת אֲחִימָן וְיָת תַּלְמָי׃ 11 וַאֲזַלוּ מִתַּמָּן לְוָת יָתְבֵי דְּבִיר וְשׁוּם דְּבִיר מִלְּקַדְמִין קִרְיַת אַרְכֵי׃ 12 וַאֲמַר
כָּלֵב דְּיִמְחֵי יָת קִרְיַת אַרְכֵי וְיִכְבְּשִׁינַהּ וְאֶתֵּן לֵיהּ יָת עַכְסָה בְּרָתִי לְאִנְתּוּ׃ 13 וְכָבְשַׁהּ עָתְנִיאֵל בַּר קְנַז אַחוּהִי דְּכָלֵב
דְּזָעִיר מִינֵּיהּ וְיָהַב לֵיהּ יָת עַכְסָה בְּרָתֵיהּ לְאִנְתּוּ׃

IVDICES.

Ex Complutenſi editione.

CAP. I.

ET factum eſt poſt mortem Joſue, & conſuluerunt filij Iſrael in Domino dicentes, Quis aſcendet nobis contra Chananæum dux belli in ipſo? * Et dixit Dominus, Judas aſcendet, ecce tradidi terram in manu eius.

* Et dixit Judas ad Symeon fratrem ſuum, Aſcende mecum in ſortem meam, & pugnabimus in Chananæum, & pergam & ego tecum in ſortem tuam: & abijt cum eo Symeon.

* Et aſcendit Judas, & tradidit Dominus Chananæum & Pherezæum in manu illius, & percuſſit eos in Bezec decem millia virorum.

* Et inuenerunt Adonibezec in Bezec, & pugnauerunt contra eum, & percuſſerũt Chananæum & Pherezæum. * Et fugit Adonibezec, & perſecuti ſunt poſt eum, & comprehenderunt eum, & abſciderunt ſummitates pedum eius & manuũ eius. * Et dixit Adonibezec, Septuaginta reges ſummitates pedum eorum & manuum eorum abſciſi fuerunt colligentes quæ ſub menſa mea; ſicut ergo feci, ſic reddidit mihi Deus. & adduxerunt eum in Hieruſalem, & mortuus eſt ibi. * Et pugnauerunt filij Juda contra Jeruſalem, & ceperũt eam, & percuſſerunt eam in ore gladij, & vrbem combuſſerunt in igne. * Et poſtea deſcenderunt filij Juda ad pugnandum contra Chananæum qui habitabat montana & meridiem et campeſtria. * Et abijt Judas contra Chananæum qui habitabat in Chebron, at nomẽ Chebron fuit prius Cariatharboth; & percuſſerunt Seſi & Achiman, & Tholmi germina Enac.

* Et profecti ſunt illinc ad habitantes Dabir, & nomen Dabir prius Ciuitas literarum.

* Et dixit Chaleb, Qui percuſſerit Ciuitatem literarũ & primus ceperit eam, dabo ei Axam filiam meam in vxorem.

* Et prior cepit eam Gothoniel filius Cenez frater Chaleb minor magis eo, et dedit ei Axam filiam eius in coniugem.

ΚΡΙΤΑΙ.

α΄.

1 ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰησοῦ καὶ ἐπηρώτων οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ λέγοντες, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν πρὸς τὸν Χαναναῖον ἀφηγούμενος τοῦ πολεμῆσαι ἐν αὐτῷ; 2 καὶ εἶπεν κύριος, Ἰούδας ἀναβήσεται, ἰδοὺ δέδωκα τὴν γῆν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. 3 καὶ εἶπεν Ἰούδας πρὸς Συμεὼν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνάβηθι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ κλήρῳ μου, καὶ πολεμήσομεν ἐν τῷ Χαναναίῳ, καὶ πορεύσομαι καὶ ἐγὼ μετὰ σοῦ ἐν τῷ κλήρῳ σου. καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ Συμεών.

4 καὶ ἀνέβη Ἰούδας· καὶ ἔδωκεν κύριος τὸν Χαναναῖον καὶ τὸν Φερεζαῖον ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν Βεζὲκ, δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν. 5 καὶ εὗρον τὸν Ἀδωνιβεζὲκ ἐν Βεζὲκ καὶ ἐπολέμησαν ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξαν τὸν Χαναναῖον καὶ τὸν Φερεζαῖον. 6 καὶ ἔφυγεν Ἀδωνιβεζέκ, καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἐλάβοσαν αὐτὸν καὶ ἀπέκοψαν τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ.

7 καὶ εἶπεν Ἀδωνιβεζέκ, ἑβδομήκοντα βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν καὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἀποκεκομμένοι ἦσαν συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου· καθὼς οὕτως ἐποίησα, ἵνα ἀνταπέδωκέν μοι ὁ θεός· καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. 8 καὶ ἐπολέμησαν οἱ υἱοὶ Ἰούδα ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησαν ἐν πυρί. 9 καὶ μετὰ ταῦτα κατέβησαν οἱ υἱοὶ Ἰούδα πολεμῆσαι τῷ Χαναναίῳ τῷ κατοικοῦντι τὴν ὀρεινὴν καὶ τὸν νότον καὶ τὴν πεδινήν. 10 καὶ ἐπορεύθη Ἰούδας πρὸς τὸν Χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν Χεβρών, τὸ δὲ ὄνομα Χεβρὼν τὸ ἔμπροσθεν Καριαθαρβώθ· καὶ ἐπάταξαν τὸν Σεσὶ καὶ τὸν Ἀχιμὰν καὶ τὸν Θολμὶ γεννήματα Ἐνάκ.

11 καὶ ἐπορεύθησαν ἐκεῖθεν πρὸς τοὺς κατοικοῦντας Δαβίρ, καὶ τὸ ὄνομα Δαβὶρ ἔμπροσθεν πόλις γραμμάτων. 12 καὶ εἶπεν Χαλέβ, ὃς ἂν πατάξῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων καὶ προκαταλάβῃ αὐτήν, δώσω αὐτῷ τὴν ἀχσὰ θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα.

13 καὶ προκατελάβετο αὐτὴν Γοθονιὴλ υἱὸς Κενὲζ ἀδελφὸς Χαλὲβ ὁ νεώτερος ὑπὲρ αὐτόν· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀχσὰ θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

B. ARIA MONTANO INTERPR. CAP. I.

ET fuit poſtquam mortuus eſt Ioſue, & petierunt filij Iſrael in dicto Domini ad dicendũ: Quis aſcendet nobis ad Chenaghanæũ in anteriori ad ineundum bellum in illũ? 2 Et dixit Dominus: Iehuda aſcendet; ecce dedi habitatores terræ in manu eius. 3 Et dixit Iehuda ad Simghon fratrem ſuum: Aſcende mecum in ſorte mea, & inibimus bellum in Chenaghanæũ; & ibi etiam ego tecum in ſorte tua: & iuit cum eo Simghon. 4 Et aſcenderunt domus Iehuda, & tradidit Dominus Chenaghanæum, & Pherizæum in manu eorum, & percuſſerunt eos in Bezeq decem millia virorum. 5 Et inuenerunt Adoni-Bezeq in Bezeq; & inierunt bellum in eũ, & percuſſerunt Chenaghanæum & Pherizæum. 6 Et vertit Adoni-Bezeq, & perſecuti ſunt poſt eum, & ceperunt eum, & abſciderunt vertebras manuum eius & pedum eius. 7 Et dixit Adoni-Bezeq, Septuaginta reges, vertebris manuum ſuarum & pedum ſuorum præciſis, fuerunt colligentes panem ſubter menſa mea; quemadmodum quod feci, ſic retribuit mihi Dominus; & attulerunt eum Ieroſolymam, & mortuus eſt ibi. 8 Et inierunt bellum filij Iuda in Ieruſalem, & ſubegerunt eam, & percuſſerunt eam ad verbum gladij, & vrbem incenderunt in igne.

9 Et poſt ſic deſcenderunt filij Iuda ad ineundum bellum cum Chenaghanæo habitatore montis, & Auſtri, & depreſſionis.

10 Et venerunt filij Iehuda ad Chenaghanæos, qui habitantes in Hhebron; & nomen Hhebron ab antiquo Kiriath-Arbagh: & percuſſerunt Seſſai & Ahhiman, & Thalmai. 11 Et abijt inde ad habitatores Debir; & nomen Debir ab antiquo Kiriath-Arche.

12 Et dixit Chaleb, Qui percuſſerit Kiriath-Arche, & ſubegerit eam; & dabo ei Ghachzzah filiam meam in vxorem. 13 Et ſubegit eam Ghathniel filius Kenaz frater Chaleb, qui paruus ab illo; & dedit ei Ghachzzah filiam ſuam in vxorem.

14 * וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאָל מֵאֵת־אָבִיהָ
הַשָּׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב
15 מַה־לָּךְ׃ * וַתֹּאמֶר לוֹ הָבָה־לִּי בְרָכָה כִּי
אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ
כָּלֵב אֵת גֻּלֹּת עִלִּית וְאֵת גֻּלֹּת תַּחְתִּית׃
16 * וּבְנֵי קֵינִי חֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים
אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה מִדְבַּר יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנֶגֶב עֲרָד
וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב אֶת־הָעָם׃
17 * וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶת־שִׁמְעוֹן אָחִיו וַיַּכּוּ אֶת־
הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב צְפַת וַיַּחֲרִימוּ אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת־
שֵׁם־הָעִיר חָרְמָה׃
18 * וַיִּלְכֹּד יְהוּדָה אֶת־עַזָּה וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־
אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ׃
19 * וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוּדָה וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָהָר כִּי
לֹא לְהוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי הָעֵמֶק כִּי־רֶכֶב בַּרְזֶל לָהֶם׃
20 * וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת־חֶבְרוֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה
וַיּוֹרֶשׁ מִשָּׁם אֶת־שְׁלֹשֶׁה בְּנֵי הָעֲנָק׃
21 * וְאֶת־הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי
בִנְיָמִן וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי בִנְיָמִן בִּירוּשָׁלַם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
22 * וַיַּעֲלוּ בֵּית־יוֹסֵף גַּם־הֵם בֵּית־אֵל וַיְהוָה
23 עִמָּם׃ * וַיָּתִירוּ בֵּית־יוֹסֵף בְּבֵית־אֵל וְשֵׁם־
הָעִיר לְפָנִים לוּז׃
24 * וַיִּרְאוּ הַשֹּׁמְרִים אִישׁ יוֹצֵא מִן־הָעִיר
וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַרְאֵנוּ נָא אֶת־מְבוֹא הָעִיר וְעָשִׂינוּ
25 עִמְּךָ חָסֶד׃ * וַיַּרְאֵם אֶת־מְבוֹא הָעִיר
וַיַּכּוּ אֶת־הָעִיר לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָאִישׁ וְאֶת־כָּל־
26 מִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁלֵּחוּ׃ * וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶרֶץ הַחִתִּים
וַיִּבֶן עִיר וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לוּז הִוא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה׃

14 * Quam pergentem in itinere monuit vir suus, vt peteret à patre suo agrum. Quæ cùm suspirasset, sedens in asino, dixit ei Caleb: Quid habes?
15 * At illa respondit: Da mihi benedictionẽ, quia terram arentem dedisti mihi, D da & irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum superius & irriguum inferius.
16 * Filij autem Cinæi cognati Moysi ascenderunt de ciuitate palmarum cum filijs Iuda in desertum sortis eius, quòd est ad Meridiẽ Arad; & habitauerunt cũ eo.
17 * Abijt autem Iudas cum Symeone fratre suo, & percusserunt similiter Chananæum qui habitabat in Sephat, & interfecerunt eum. vocatúmq; est nomen vrbis Horma, id est, anathema.
18 * Cepítque Iudas Gazan çum finibus suis, & Ascalonem atque Accharon cum terminis suis.
19 * Fuítq; Dominus cum Iuda, & montana possedit, nec potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abũdabãt.
20 * Dederúntque Caleb Hebron, sicut dixerat Moyses, qui deleuit ex ea tres filios Enach.
21 * Iebusæum autem habitatorem Hierusalem non deleuerunt filij Beniamin: E habitauítque Iebusæus cũ filijs Beniamin in Hierusalem vsq; in præsentem diem.
22 * Domus quoque Ioseph ascendit in Bethel, fuítque Dominus cum eis.
23 * Nam cùm obsiderent vrbem quæ
24 prius Luza vocabatur: * Viderunt hominem egredientẽ de ciuitate, dixerúntq; ad eum: Ostende nobis introitum ciuitatis, & faciemus tecum misericordiam.
25 * Qui cùm ostẽdisset eis, percusserunt vrbem in ore gladij, hominem autem illum & omnem cognationem eius dimi-
26 serunt. * Qui dimissus abijt in terram Ethim, & ædificauit sibi ciuitatem, vocauítque eam Luzam, quæ ita appellatur vsque in præsentem diem.

תרגום יונתן

14 וַהֲוָה בְּמֵיעַלַהּ וּמְלַכְתֵּיהּ לְמִשְׁאַל מִן אֲבוּהָא אַחֲסָנָא וְאִתְרְכִינַת מֵעַל חֲמָרָא וַאֲמַר לַהּ כָּלֵב מַה לִיךְ׃ 15 וַאֲמָרַת
לֵיהּ הַב לִי אַחְסָנָא אֲרֵי לְאַרַע דָּרוֹמָא יְהַבְתָּנִי וְתִתֵּן לִי אַרַע בֵּירִין שַׁקְיָא וְיַהַב לַהּ כָּלֵב יַת בֵּירִין שַׁקְיָא עִלָּאָה וְיַת בֵּירִין שַׁקְיָא תַּחְתָּאָה׃
16 וּבְנֵי שַׁלְמָאָה חֲמוֹהִי דְמשֶׁה סְלִיקוּ מִקְרַיְתָ יְרִיחוֹ עִם בְּנֵי יְהוּדָה לְמַדְבַּר יְהוּדָה דִי בְּנֶגֶב עֲרָד וַאֲזַלוּ וְיַתִיבוּ עִם עַמָּא׃
17 וַאֲזַל יְהוּדָה עִם שִׁמְעוֹן אֲחוּהִי וּמְחוֹ יַת כְּנַעֲנָאָה יָתֵיב צְפַת וַהֲנָה וְקַרְיָא יַת שְׁמָא דְקַרְתָּא חָרְמָה׃
18 וּכְבַשׁ יְהוּדָה יַת עַזָּה וְיַת תְּחוּמַהּ וְיַת אַשְׁקְלוֹן וְיַת תְּחוּמַהּ וְיַת עֶקְרוֹן וְיַת תְּחוּמַהּ׃
19 וַהֲוָה מֵימְרָא דַייָ בְּסַעֲדֵיהּ דְּבֵית יְהוּדָה וְתָרִיכוּ יַת טוּרָא בָּתַר דְּזַהֲבוּ לָא יְכִילוּ לְתָרָכָא יַת יָתְבֵי מֵישְׁרָא אֲרֵי רְתִיכֵי דְּבַרְזְלָא
לָהֶן׃ 20 וְיַהֲבוּ לְכָלֵב יַת חֶבְרוֹן כְּמָא דְמַלִּיל משֶׁה וְתָרִיךְ מִתַּמָּן יַת תְּלָתָא בְּנֵי גִיבָּרַיָּא׃
21 וְיַת יְבוּסָאֵי יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם לָא תָּרִיכוּ בְּנֵי בִנְיָמִין וְיַתִיבוּ יְבוּסָאֵי עִם בְּנֵי בִנְיָמִין בִּירוּשְׁלֵם עַד יוֹמָא הָדֵין׃
22 וּסְלִיקוּ דְּבֵית יוֹסֵף אַף אִינּוּן לְבֵיתְאֵל וּמֵימְרָא דַייָ בְּסַעֲדְהוֹן׃ 23 וּשְׁלַחוּ מְאַלְּלִין דְּבֵית יוֹסֵף לְבֵיתְאֵל וְשׁוּם
קַרְתָּא מִלְקַדְמִין לַהּ׃ 24 וַחֲזוֹ נָטְרַיָּא גַּבְרָא נָפֵיק מִן קַרְתָּא וַאֲמַרוּ לֵיהּ אַחֲזִינָא כְּעַן יַת מַעֲלָנָא דְקַרְתָּא וְנַעְבֵּיד עִמָּךְ טִיבוּ׃
25 וְאַחֲזִינוּן יַת מַעֲלָנָא דְקַרְתָּא וּמְחוֹ יַת קַרְתָּא לְפִתְגָם דְּהָרֵב וְיַת גַּבְרָא וְיַת כָּל זַרְעִיתֵיהּ שַׁזִּיבוּ׃
26 וַאֲזַל גַּבְרָא לַאֲרַע חִיתָּאֵי וּבְנָא קַרְתָּא וּקְרָא שְׁמָהּ לוּז הוּא שְׁמָהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃

14 ‡ Et factum est cùm abiret illa, & persuasit illi petere à patre suo agrum; & murmurabat super asinum: et dixit ei Chaleb, Quid est tibi?

14 ‡ Ⓒ ἐγένετο ἐν τῇ εἰσπορεύεσθαι αὐτὴν αὐτῷ, καὶ ἔπεισεν αὐτὴν αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τὸν ἀγρόν· καὶ ἐγόγγυζεν ἐπάνω τοῦ ὑποζυγίου. Ⓒ εἶπεν αὐτῇ χαλέβ, τί ἐστί σοι;

15 ‡ Et dixit ei Axan, Da iã mihi benedictionẽ, quoniam in terram Austri tradidisti me; & des mihi redemptionem aquæ. & dedit ei Chaleb redemptionem sublimium & redemptionem humilium.

15 ‡ καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀχσά, δός δή μοι εὐλογίαν, ὅτι εἰς γῆν νότου ἐκδέδοσαί με, καὶ δώσεις μοι λύτρωσιν ὕδατος· καὶ ἔδωκεν αὐτῇ χαλὲβ λύτρωσιν μετεώρων καὶ λύτρωσιν ταπεινῶν.

16 ‡ Et filij Jothor Cinæi generi Moysi ascenderunt de ciuitate palmarum ad filios Juda in desertum Juda, quæ est in Meridie ad descensum Arad; & abijt, & habitauerunt cum populo.

16 ‡ καὶ οἱ υἱοὶ ἰωθὼρ τοῦ κιναίου πενθεροῦ μωυσῆ ἀνέβησαν ἐκ τῆς πόλεως τῶν φοινίκων μετὰ τοῦ υἱοῦ ἰούδα εἰς τὴν ἔρημον ἰούδα τὴν οὖσαν ἐν τῷ νότῳ Ἀπὶ καταβάσεως Ἀράδ, Ⓒ ἐπορεύθη, Ⓒ κατῴκησαν μετὰ τοῦ λαοῦ.

17 ‡ Et abijt Judas cum Symeon fratre suo, & percusserunt Chananæũ qui habitabat Sepheth; & anathematizauerunt eam & euerterunt eam, & vocauerunt nomen vrbis Destructio.

17 ‡ καὶ ἐπορεύθη ἰούδας μετὰ συμεὼν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, Ⓒ ἐπάταξαν τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα σεφέθ· Ⓒ ἀνεθεμάτισαν αὐτὴν, Ⓒ ἐξωλόθρευσαν αὐτὴν, Ⓒ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, Ἐξολόθρευσις.

18 ‡ Et possedit Judas Gazan & terminum eius, & Accaron, & terminum eius, & Azoton & suburbana eius.

18 ‡ καὶ ἐκληρονόμησεν ἰούδας τὴν γάζαν καὶ τὸ ὅριον αὐτῆς, καὶ τὴν ἀσκαλῶν, καὶ τὸ ὅριον αὐτῆς· Ⓒ τὴν ἄζωτον καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς.

19 ‡ Et fuit Dominus cum Juda, & possedit montem, quoniam nõ potuit possidere habitantes vallem, quia prohibuit eos, & currus ferrei eis.

19 ‡ καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰούδα, Ⓒ ἐκληρονόμησεν τὸν ὄρος; ὅτι οὐκ ἐδυνάσθη κληρονομῆσαι τοῦ κατοικεῖν τὴν κοιλάδα ὅτι διεστείλατο αὐτοῖς, Ⓒ ἅρματα σιδηρᾶ αὐτοῖς.

20 ‡ Et dederunt Chaleb Chebron sicut locutus est Moyses, & deleuit illic tres filios Enac.

20 ‡ καὶ ἔδωκαν τῷ χαλὲβ τὴν χεβρὼν καθὰ ἐλάλησε μωυσῆς· Ⓒ ἐξῆρεν ἐκεῖ τοῦ τρεῖς υἱοὺς ἐνάκ.

21 ‡ Et Iebusæum habitantem Hierusalem non deleuerunt filij Beniamin. & habitauit Jebusæus cum filiis Beniamin in Hierusalem vsque ad diem hanc.

21 ‡ καὶ τὸν ἰεβουσαῖον τὸν κατοικοῦντα ἰερουσαλὴμ οὐκ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ βενιαμίν· Ⓒ κατῴκησεν ὁ ἰεβουσαῖος μετὰ τῶν υἱῶν βενιαμὶν ἐν ἰερουσαλὴμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

22 ‡ Et ascenderunt filij Joseph & ipsi in Bethel; & Dominus cum eis.

22 ‡ καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ καί γε αὐτοὶ εἰς βαιθήλ, καὶ κύριος μετ' αὐτῶν.

23 ‡ Et castrametati sunt domus Jsrael contra Bethel: at nomen vrbis fuit prius Luza.

23 ‡ καὶ παρενέβαλον οἶκος ἰσραὴλ τοῦ βαιθήλ· τὸ δὲ ὄνομα τῆς πόλεως λὼ ἔμπροσθεν λουζά.

24 ‡ Et viderunt custodientes virum egredientem de ciuitate; & ceperunt eum; et dixerunt ei: Ostende nobis introitum ciuitatis, & faciemus tecum misericordiam.

24 ‡ Ⓒ εἶδον οἱ φυλάσσοντες ἄνδρα ἐκπορευόμενον ἐκ τῆς πόλεως, Ⓒ ἔλαβον αὐτὸν Ⓒ εἶπον αὐτῷ, δεῖξον ἡμῖν τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, καὶ ποιήσομεν μετὰ σοῦ ἔλεος.

25 ‡ Et ostẽdit eis ingressum vrbis, & percusserunt vrbem in ore gladij; at virum & cognationem eius dimiserunt.

25 ‡ καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, Ⓒ ἐπάταξαν τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας, τὸν δὲ ἄνδρα καὶ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐξαπέστειλαν.

26 ‡ Et abijt vir in terram Chettin, & ædificauit illic vrbem, & vocauit nomen illius Luza, hoc nomen eius vsque ad diem hanc.

26 ‡ καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἀνὴρ εἰς γῆν χετλίν, Ⓒ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ πόλιν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς λουζά, Τοῦτο ὄνομα αὐτῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Et fuit in intrando eam, & induxit eum ad petendum à patre suo possessionem; & delapsa est de asino, & dixit ei Chaleb: Quid tibi? [15] Et dixit illi, Da mihi possessionem, nam ad terram Australem dedisti me; & dabis mihi terram domus irrigationis aquarum: & dedit ei Chaleb domum irrigationis superioris, & domum irrigationis inferioris. [16] Et filij Salmaah socerĩ Mosis ascenderunt ex vrbe Ierihho cum domo Iehuda ad desertum Iehuda, quod in Austro Gharod; & venerunt & habitauerunt cum populo. [17] Et iuit Iehuda cum Simghon fratre suo, & percusserunt Chenaghanæum habitatorem Szephath; & destruxerunt illam, & vocauit nomen vrbis Hhorma. [18] Et subegit Iehuda Ghazam & terminum eius, & Askalon & terminum eius, & Gheqron & terminum eius. [19] Et fuit verbum Domini in auxilium domus Iehuda, & extirpauerunt habitatores montis: post sic (quòd peccarunt) non potuerunt ad extirpandum habitatores plantiei, nam currus ferri illis. [20] Et dederunt Chaleb Hhebron vt id quod locutus est Moses; & extirpauit inde tres filios fortium. [21] Et Iebuzæos habitatores Ierusalem non extirpauerunt filij Biniamin; & habitarunt Iebuzzæi cum filijs Biniamin in Ierusalem vsque ad diem hanc. [22] Et ascenderunt domus Ioseph etiam illi ad Bethel. & dictum Domini in auxilium eorum. [23] Et miserunt exploratores domũs Ioseph ad Bethel, & nomen vrbis ab antiquo Luz. [24] Et viderunt custodes virum exeuntem ex vrbe, & dixerunt ei: Videre nos fac nunc ascensum vrbis, & faciemus tecum beneficentiam. [25] Et videre eos fecit ascensum vrbis; & percusserunt vrbem ad verbum gladij; & virum & omnem prosapiam eius seruarunt. [26] Et abijt vir in terram Hhethæorum: & ædificauit vrbem & vocauit nomen eius Luz, ipsum nomen eius vsque ad diem hanc.

27 * וְלֹא־הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת־בֵּית־שְׁאָן וְאֶת־
בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־תַּעֲנַךְ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת יֹשְׁבֵי דוֹר
וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי יִבְלְעָם וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ
וְאֶת־יֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת
28 בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃ * וַיְהִי כִּי־חָזַק יִשְׂרָאֵל וַיָּשֶׂם
אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס וְהוֹרִישׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ׃
29 * וְאֶפְרַיִם לֹא הוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב
30 בְּגָזֶר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ בְּגָזֶר׃ * זְבוּלֻן לֹא
הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת־יוֹשְׁבֵי נַהֲלֹל וַיֵּשֶׁב
31 הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיִּהְיוּ לָמַס׃ * אָשֵׁר לֹא הוֹרִישׁ
אֶת־יוֹשְׁבֵי עַכּוֹ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאֶת־אַחְלָב
וְאֶת־אַכְזִיב וְאֶת־חֶלְבָּה וְאֶת־אֲפִיק וְאֶת־רְחֹב׃
32 * וַיֵּשֶׁב הָאָשֵׁרִי בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
33 כִּי לֹא הוֹרִישׁוֹ׃ * נַפְתָּלִי לֹא־הוֹרִישׁ אֶת־
יוֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי בֵּית עֲנָת וַיֵּשֶׁב
בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְיוֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ
34 וּבֵית עֲנָת הָיוּ לָהֶם לָמַס׃ * וַיִּלְחֲצוּ הָאֱמֹרִי
אֶת־בְּנֵי־דָן הָהָרָה כִּי־לֹא נְתָנוּ לָרֶדֶת לָעֵמֶק׃
35 * וַיּוֹאֶל הָאֱמֹרִי לָשֶׁבֶת בְּהַר־חֶרֶס בְּאַיָּלוֹן
וּבְשַׁעַלְבִים וַתִּכְבַּד יַד בֵּית־יוֹסֵף וַיִּהְיוּ לָמַס׃
36 * וּגְבוּל הָאֱמֹרִי מִמַּעֲלֵה עַקְרַבִּים מֵהַסֶּלַע
וָמָעְלָה׃

ב

1 * וַיַּעַל מַלְאַךְ יְהוָה מִן־הַגִּלְגָּל אֶל־
הַבֹּכִים וַיֹּאמֶר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וָאָבִיא
אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם
וָאֹמַר לֹא־אָפֵר בְּרִיתִי אִתְּכֶם לְעוֹלָם׃
2 * וְאַתֶּם לֹא־תִכְרְתוּ בְרִית לְיֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
הַזֹּאת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּן וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי
מַה־זֹּאת עָשִׂיתֶם׃

27 * Manasses quoque non deleuit Bethsan & Canath cum viculis suis, & habitatores Dor, & Ieblaam, & Mageddo cum viculis suis; cœpítque Chananæus habitare cum eis.
28 * Postquam autem confortatus est Israel; fecit eos tributarios & delere noluit.
29 * Ephraim etiam non interfecit Chananæum qui habitabat in Gazer, sed habitauit cum eo.
30 * Zabulon non deleuit habitatores Cethron & Naalol, sed habitauit Chananæus in medio eius, factúsque est ei tributarius.
31 * Aser quoque non deleuit habitatores Accho & Sidonis, Alaab & Achacib, & Amma, & Aphech, & Roob.
32 * Habitauítq; in medio Chananæi habitatoris illius terræ, nec interfecit eum.
33 * Neptalim quoque non deleuit habitatores Bethsemes & Bethanath; & habitauit inter Chananęum habitatorem terræ: fuerúntque ei Bethsemitæ & Bethanitę tributarij.
34 * Arctauítque Ammorræus filios Dan in monte, nec dedit eis locum vt ad planiora descenderent.
35 * Habitauítque in monte Hares, quod interpretatur testatio, in Haylon & Salabin. Et aggrauata est manus domus Ioseph, factúsque est ei tributarius.
36 * Fuit autem terminus Ammorræi ab ascęsu scorpionis, Petra, & superiora loca.

CAP. II.

1 * Ascendítque angelus Domini de Galgalis ad locum flentium, & ait: Eduxi vos de Ægypto, & introduxi in terram pro qua iuraui patribus vestris, & pollicitus sum vt non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum:
2 * Ira dumtaxat vt non feriretis fœdus cum habitatoribus terrę huius, & aras eorum subuerteretis: & noluistis audire vocem meam. Cur hoc feciſtis?

תרגום יונתן

27 וְלָא תָרִיכוּ דְבֵית מְנַשֶּׁה יָת בֵּית שְׁאָן וְיָת כַּפְרָנָהָא וְיָת תַּעֲנָךְ וְיָת כַּפְרָנָהָא וְיָת יָתְבֵי דוֹר וְיָת כַּפְרָנָהָא וְיָת יָתְבֵי יִבְלְעָם
וְיָת כַּפְרָנָהָא וְיָת יָתְבֵי מְגִדּוֹ וְיָת כַּפְרָנָהָא וְשָׁרֵי כְּנַעֲנָאָה לְמֵיתַב בְּאַרְעָא הָדָא׃ 28 וַהֲוָה כַּד תְּקִיף יִשְׂרָאֵל וּמַנִּי יָת
כְּנַעֲנָאָה לְמַסְקֵי מִיסִין וְתַרְכָא לָא תָרִיכִינוּן׃ 29 וְדִבֵית אֶפְרַיִם לָא תָרִיכוּ יָת כְּנַעֲנָאֵי דְיָתִיב בְּגָזֶר וִיתִיבוּ כְּנַעֲנָאֵי בֵּינֵיהוֹן׃
30 דִּבֵית זְבוּלֻן לָא תָרִיכוּ יָת יָתְבֵי קִטְרוֹן וְיָת יָתְבֵי נַהֲלוֹל וִיתִיבוּ כְּנַעֲנָאֵי בֵּינֵיהוֹן וַהֲווֹ לְמַסְקֵי מִיסִין׃
בְּגָזֶר׃ 31 דְּבֵית אָשֵׁר לָא תָרִיכוּ יָת יָתְבֵי עַכּוֹ וְיָת־יָתְבֵי צִידוֹן וְיָת אַחְלָב וְיָת אַכְזִיב וְיָת אֲפִיק וְיָת רְחוֹב׃
32 וִיתִיבוּ דְכָנְיֵי אָשֵׁר בְּגוֹ כְּנַעֲנָאֵי יָתְבֵי אַרְעָא אֲרֵי לָא תָרִיכִינוּן׃ 33 דִּבְנֵי נַפְתָּלִי לָא תָרִיכוּ יָת יָתְבֵי בֵּית שָׁמֶשׁ
וְיָת יָתְבֵי בֵּית עֲנָת וִיתִיבוּ בְּגוֹ כְּנַעֲנָאֵי יָתְבֵי אַרְעָא וַהֲווֹ יָתְבֵי בֵּית שָׁמֶשׁ וּבֵית עֲנָת לְהוֹן לְמַסְקֵי מִיסִין׃
34 וּדְחַקוּ אֱמוֹרָאֵי יָת בְּנֵי דָן לְטוּרָא אֲרֵי לָא שַׁבְקוּנוּן לְמֵיחַת לְמִישְׁרָא׃ 35 וְשָׁרוּ אֱמוֹרָאֵי לְמִיתַב בְּטוּר
חֶרֶס בְּאַיָּלוֹן וּבְשַׁעַלְבִים וְתַקִּיפַת בֵּית יוֹסֵף וַהֲווֹ לְמַסְקֵי מִיסִין׃ 36 וּתְחוּם אֱמוֹרָאָה מִמַּסְקָנָא דְעַקְרַבִּים מִן כֵּיפָא וּלְעֵילָא׃
ב 1 וְסָלִיק נְבִיָּא דְשָׁלִיחוּת מִן קֳדָם יְיָ מִן גִּלְגָּלָא לְבוּכִים וַאֲמַר אַסֵּיקִית יָתְכוֹן מִמִּצְרַיִם וְאַעֲלֵית
יָתְכוֹן לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהָתְכוֹן וַאֲמָרִית לָא אֲשַׁנֵּי קְיָמִי דְעִמְּכוֹן לְעָלַם׃
2 וְאַתּוּן לָא תִגְזְרוּן קְיָם לְיָתְבֵי אַרְעָא הָדָא אֲגוֹרֵיהוֹן תְּתָרְעוּן וְלָא קַבֵּילְתּוּן לְמֵימְרִי מָה דָּא עֲבַרְתּוּן׃

[27] Et non possedit Manasses Bethsan, neque filias eius, neq; Thanaach & filias eius, neque habitantes Dor & filias eius, neq; habitantes Mageddon & filias eius, neque habitantes Jeblam neque filias eius: et incepit Chananæus habitare in terra hac.

27 ‡ Καὶ οὐκ ἐκληρονόμησεν μανασσῆς τὴν βεθσαὰν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ τὴν ἐνθαναὰχ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας δὼρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας μαγεδδὼν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἰεβλὰμ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς· καὶ ἤρξατο ὁ χαναναῖος κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ.

[28] Et factum est cùm confortatus est Israel, & posuit Chananæum in tributum & delens non deleuit illum.

28 ‡ καὶ ἐγένετο ὅτε ἐνίσχυσεν ἰσραὴλ καὶ ἔθετο τὸν χαναναῖον εἰς φόρον, καὶ ἐξαίρων οὐκ ἐξῆρεν αὐτόν.

[29] Et Ephraim non deleuit Chananæum qui habitabat in Gazer, & habitabat Chananæus in medio eius in Gazer.

29 ‡ Καὶ ἐφραὶμ οὐκ ἐξῆρεν τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν γαζέρ, καὶ κατῴκει ὁ χαναναῖος ἐν μέσῳ αὐτοῦ ἐν γαζέρ.

[30] Et Zabulon non deleuit habitantes Cetron & habitantes Naalol: & habitauit Chananæus in medio eius, et factus est in tributum.

30 ‡ Καὶ ζαβουλὼν οὐκ ἐξῆρε τοὺς κατοικοῦντας κετρὼν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ναναλώλ· καὶ κατῴκησεν ὁ χαναναῖος ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο εἰς φόρον.

[31] Et Aser non deleuit habitantes Accho, & habitantes Sidona, & habitantes Achlab, & Aschazib, & Elba, & Aphec, & Roob.

31 ‡ Καὶ ἀσὴρ οὐκ ἐξῆρεν τοὺς κατοικοῦντας ἀκχὼ καὶ τοὺς κατοικοῦντας σιδῶνα, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἀχλάβ, καὶ τὸν ἀχαζίβ, καὶ τὸν ἐλβά, καὶ τὸν ἀφέκ, καὶ τὸν ῥοώβ.

[32] Et habitauit Aser in medio Chananæi habitantis terrã, quoniam non potuit delere eum.

32 ‡ καὶ κατῴκησεν ὁ ἀσὴρ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν, ὅτι οὐκ ἐδυνήθη ἐξάραι αὐτόν.

[33] Et Nephtalin non deleuit habitãtes Bethsames, & habitantes Bethanach; & habitauit Israel in medio Chananæi habitantis terram; at habitantes Bethsames & Betheneth, fuerunt eis in tributum.

33 ‡ Καὶ νεφθαλὶν οὐκ ἐξῆρε τοὺς κατοικοῦντας βεθσαμύς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας βεθανάχ· καὶ κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν· καὶ οἱ κατοικοῦντες βαιθσαμὺς, καὶ τὸν βεθενὲθ ἐγένηθησαν αὐτοῖς εἰς φόρον.

[34] Et afflixit Amorræus filios Dan in monte, quoniam nõ dimisit eum descendere in vallem.

34 ‡ καὶ ἐξέθλιψεν ὁ ἀμορραῖος τοὺς υἱοὺς δὰν εἰς τὸ ὄρος, ὅτι οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν καταβῆναι εἰς τὴν κοιλάδα.

[35] Et incepit Amorræus habitare in monte Hares ubi ursæ & vulpes: & aggrauata est manus domus Joseph super Amorræum.

35 ‡ καὶ ἤρξατο ὁ ἀμορραῖος κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τῷ ἄρες ἐν αἰαλὼν καὶ ἐν σαλαβείν· καὶ ἐβαρύνθη χεὶρ οἴκου ἰωσὴφ ἐπὶ τὸν ἀμορραῖον.

[36] Et factus est in tributum, & terminus Amorræi super Acrabin à petra & supra.

36 ‡ καὶ ἐγένετο εἰς φόρον, καὶ τὸ ὅριον τοῦ ἀμορραίου ἐπάνω ἀκραβεὶν ἀπὸ τῆς πέτρας καὶ ἐπάνω.

CAP. II.

β.

[1] ET ascendit angelus Domini de Galgal ad locum flentium, & dixit ad eos: Dominus eduxit vos de Ægypto, & introduxit vos in terram quam iurauit patribus vestris vt daret vobis; & dixit: Non irritum faciam pactum meum vobiscum in sempiternum.

1 ‡ Καὶ ἀνέβη ἄγγελος κυρίου ἀπὸ γαλγὰλ ἐπὶ τὸν κλαυθμῶνα· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, κύριος ἀνεβίβασεν ὑμᾶς ἐξ αἰγύπτου καὶ εἰσήγαγεν ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσεν τοῖς πατράσιν ὑμῶν καὶ δοῦναι ὑμῖν· καὶ εἶπεν, οὐ διασκεδάσω τὴν διαθήκην μου μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

[2] Et vos non ferietis fœdus cum habitantibus in terra hac, neque Deos eorum nequaquam adorabitis, sed sculptilia eorum confringite & aras eorum euertite; & non audiuistis vocem meam, neque hæc fecistis.

2 ‡ καὶ ὑμεῖς οὐ διαθήσεσθε διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις εἰς τὴν γῆν ταύτην, οὐδὲ τοῖς θεοῖς αὐτῶν οὐ προσκυνήσετε, ἀλλὰ τὰ γλυπτὰ αὐτῶν συντρίψατε καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν καθαιρήσατε· καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς μου, ὅτε ταῦτα ἐποιήσατε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et non extirpauerunt domus Menasse Beth-Sean & vicos eius, & Thaghnach & vicos eius, & habitatores Dor & vicos eius, & habitatores Iiblegham & vicos eius, & habitatores Migdo & vicos eius; & reliquit Chenaghanæum ad habitandum in terra hac. [28] Et fuit cùm fortificatus est Israel; & numerauit Chenaghanæum ad collatores tributorum, & extirpando non extirpauerunt eos. [29] Et domus Ephraim non extirpauere Chenaghanæum qui habitantes in Gazer. & habitarunt Chenaghanæi inter eos in Gazer. [30] Domus Zebulun nõ extirpauere habitantes Kitron, & habitantes Nahhalol; & habitarunt Chenaghanæi inter eos, & fuerunt ad collatores tributorũ. [31] Domus Aser nõ extirparunt habitantes Ghacho, & habitantes Szidon, & Ahhlab, & Achzib, & Hhelba, & Aphic, & Rehhob. [32] Et habitauerũt de filijs Aser inter Chenaghanæos habitatores terræ, quoniã nõ extirparunt eos. [33] De filijs Neptali nõ extirpauerunt habitatores Beth-Semes, & habitatores Beth-Ghanath; & habitarunt in medio Chenaghanæorum habitatorum terræ; & habitatores Beth-Semes & Beth-Ghanath fuerunt illis in collatores tributorum. [34] Et arctauerunt Æmorrhæi filios Dan ad montem, quoniam non siuerunt eos ad descendendum in planitiem. [35] Et cœperunt Æmorrhæi ad habitandum in monte Hharezz in Aialon, & in Saghalabim; & pressa est domus Ioseph, & fuerunt in collatores tributorum. [36] Et terminus Æmorrhæi in ascensu Ghakrabim à Petra & supra.

CAP. II.

ET ascendit Propheta in legatione ab-ante Dominum à Gilgela ad Bochim: & dixit; Eduxi vos ex Ægypto, & ascendere feci vos ad terram quam iurauí patribus vestris, & dixi: Non alterabo fœdus meum; quod vobiscum in seculum. [2] Et vos non pangatis fœdus habitatoribus terræ huius, altaria eorum excidetis; & non obedistis dicto meo: quid hoc feciſtis?

3 וְגַם אָמַרְתִּי לֹא־אֲגָרֵשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם
וְהָיוּ לָכֶם לְצִדִּים וֵאלֹהֵיהֶם יִהְיוּ לָכֶם לְמוֹקֵשׁ׃
4 וַיְהִי כְּדַבֵּר מַלְאַךְ יְהוָה אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הָעָם אֶת־קוֹלָם
5 וַיִּבְכּוּ׃ וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֹּכִים
6 וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם לַיהוָה׃ וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־
הָעָם וַיֵּלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ לָרֶשֶׁת אֶת־
7 הָאָרֶץ׃ וַיַּעַבְדוּ הָעָם אֶת־יְהוָה כֹּל יְמֵי
יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָאֲרִיכוּ יָמִים
אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ אֲשֶׁר רָאוּ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה
8 הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל׃ וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים׃
9 וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת־חֶרֶס
10 בְּהַר אֶפְרַיִם מִצְּפוֹן לְהַר־גָּעַשׁ׃ וְגַם כָּל־הַדּוֹר
הַהוּא נֶאֶסְפוּ אֶל־אֲבוֹתָיו וַיָּקָם דּוֹר אַחֵר
אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־
11 הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל׃ וַיַּעֲשׂוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת־
12 הַבְּעָלִים׃ וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם
הַמּוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר
סְבִיבוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיַּכְעִסוּ אֶת־יְהוָה׃
13 וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וַיַּעַבְדוּ לַבַּעַל וְלָעַשְׁתָּרוֹת׃
14 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד שֹׁסִים
וַיָּשֹׁסּוּ אוֹתָם וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וְלֹא־
15 יָכְלוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם׃ בְּכֹל אֲשֶׁר
יָצְאוּ יַד־יְהוָה הָיְתָה־בָּם לְרָעָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם וַיֵּצֶר לָהֶם
16 מְאֹד׃ וַיָּקֶם יְהוָה שֹׁפְטִים וַיּוֹשִׁיעוּם מִיַּד
שֹׁסֵיהֶם׃

3 * Quamobrem nolui delere eos à facie veſtra, vt habeatis hoſtes, & dij eorũ ſint vobis in ruinam.

4 * Cúmque loqueretur angelus Domini hæc verba ad omnes filios Iſrael, eleuauerunt vocem ſuam, & fleuerunt.

5 * Et vocatum eſt nomen loci illius Locus flentium ſiue lachrymarum: immolauerúntque ibi hoſtias Domino.

6 * Dimiſit ergo Ioſue populum, & abierunt filij Iſrael vnuſquiſque in poſſeſſionem ſuam, vt obtinerent eam.

7 * Seruierúntque Domino cunctis diebus eius & ſeniorum, qui lõgo poſt eum vixerunt tempore, & nouerant omnia opera Domini quæ fecerat cum Iſrael.

8 * Mortuus eſt autem Ioſue filius Nun famulus Domini cẽtum & decem annorum. 9 * Et ſepelierunt eum in finibus poſſeſſionis ſuæ in Thamnathſare in monte Ephraim à Septentrionali plaga montis Gaas. 10 * Omníſque illa generatio congregata eſt ad patres ſuos; & ſurrexerunt alij qui nõ nouerunt Dominum, & opera quæ fecerat cum Iſrael.

11 * Fecerúntq; filij Iſrael malum in conſpectu Domini, & ſeruierunt Baalim. Infr. 3. 8 & 4. 2. & 6. 1

12 * Ac dimiſerunt Dominum Deum patrum ſuorum qui eduxerat eos de terra Ægypti, & ſecuti ſunt deos alienos, deos quoq; populorum qui habitabant in circuitu eorum, & adorauerunt eos, & ad iracundiam concitauerunt Dominum:

13 * Dimittentes eum, & ſeruientes Baal 14 & Aſtaroth. * Iratúſque Dominus contra Iſrael tradidit eos in manus diripientium, qui ceperunt eos & vendiderũt hoſtibus qui habitabant per gyrum, nec potuerunt reſiſtere aduerſariis ſuis. 15 * Sed quocunq; pergere voluiſſent, manus Dñi ſuper eos erat, ſicut locutus eſt, & iurauit eis, & vehementer afflicti ſunt.

16 * Suſcitauítq; Dominus iudices qui liberarent eos de vaſtantium manibus.

תרגום יונתן

5 וְאַף אֲמַרִית לָא אֱתַרֵיךְ יַתְהוֹן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְיִהוֹן לְכוֹן לְמִעֵיקִין וְטַעֲוָתְהוֹן יְהֵוֶן לְכוֹן לְתַקָּלָא׃ 4 וַהֲוָה כַּד מַלֵּיל
גַּבְרָא דַיְיָ יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲרִימוּ עַמָּא יַת קָלְהוֹן וּבְכוֹ׃ 5 וּקְרוֹ שְׁמֵהּ דַּאֲתְרָא הַהוּא בּוֹכִים וּנְכִיסוּ
תַּמָּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ׃ 6 וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ יַת עַמָּא וַאֲזָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר לַאֲחֻסַנְתֵּהּ לְמֵירַת יַת אַרְעָא׃
7 וּפְלַחוּ עַמָּא קֳדָם יְיָ כָּל יוֹמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יוֹמֵי סָבַיָּא דְּאוֹרִיכוּ יוֹמִין בָּתַר יְהוֹשֻׁעַ דְּחָזוֹ יַת כָּל עוֹבָדָא דַּיְיָ רַבָּא דַּעֲבַד לְיִשְׂרָאֵל׃
8 וּמִית יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן עַבְדָּא דַּיְיָ בַּר מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין׃ 9 וּקְבָרוּ יָתֵהּ בִּתְחוּם אַחֲסַנְתֵּהּ בְּתִמְנַת סָרַח בְּטוּרָא
דְּבֵית אֶפְרַיִם מִצְּפוּנָא לְטוּר גָּעַשׁ׃ 10 וְאַף כָּל דָּרָא הַהוּא אִתְכְּנִישׁוּ לְבֵית אֲבָהָתּוֹהִי וְקָם דָּרָא אָחֳרָנָא בָּתְרֵיהוֹן דְּלָא יְדַעוּ
לְמִרְחַל מִן קֳדָם יְיָ וְאַף יַת עוֹבָדָא דַּעֲבַד לְיִשְׂרָאֵל׃ 11 וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וּפְלַחוּ יַת בַּעְלַיָּא׃
12 וְשִׁבְקוּ יַת פֻּלְחָנָא דַּיְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתְהוֹן דְּאַפִּיק יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וּטְעוֹ בָּתַר טַעֲוָתָא מִטַּעֲוָת עַמְמַיָּא דִּי בְסָחֲרַנֵּיהוֹן
וּסְגִידוּ לְהוֹן וְאַרְגִּיזוּ קֳדָם יְיָ׃ 13 וּשְׁבָקוּ יַת פֻּלְחָנָא דַּיְיָ וּפְלַחוּ לְבַעְלָא וְלַעַשְׁתָּרָתָא׃ 14 וּתְקֵיף רְגָזָא
דַּיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּמַסְרִינוּן בִּיד בּוֹזְזִין וּבְזוֹ יָהֲבוּן וּמַסְרִינוּן בִּיד בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן מִסְחוֹר סְחוֹר וְלָא יְכִילוּ עוֹד לְמֵיקַם קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן׃
15 בְּכָל אֲתַר דִּי נְפָקוּ מָחָא מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת בְּהוֹן לְבִישָׁא כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ וּכְמָא דְקַיֵּים יְיָ לְהוֹן וַעֲקַת לְהוֹן לַחֲדָא׃
16 וַאֲקֵים יְיָ נְגִידִין וּפָרְקִינוּן מִיַּד בָּזְזֵיהוֹן׃

3 ‡ Et ego dixi, Non addam vt migrare faciã populum, quem dixi vt expellerem eos à facie vestra; & erunt vobis in angustias, & dij eorum erunt vobis in scandalum.

4 ‡ Et factum est postquam locutus est angelus Domini sermones hos ad omnes filios Israel; et eleuauerũt populus vocem suam & fleuerunt.

5 ‡ Propter hoc vocatum est nomen loci illius Locus fletus; & immolauerunt ibi Domino.

6 ‡ Et dimisit Iosue populum, & abierunt filij Israel vnusquisque in domũ suam, & in possessionem suam ad possidendum terram.

7 ‡ Et seruiuit populus Domino cunctis diebus Iosue & cunctis diebus seniorum, qui longæui fuerunt post Iosue, qui nouerant omne opus Domini magnum quod fecit Israel.

8 ‡ Et mortuus est Iosue filius Nun famulus Domini, filius centum decem annorum.

9 ‡ Et sepelierunt eum in termino possessionis suæ in Thamnathares in monte Ephraim, à Septentrione montis Gaas.

10 ‡ Et omnis generatio illa congregata est ad patres suos, & surrexit generatio altera post eos, qui non nouerant Dominum, & opus quod fecerat Israel.

11 ‡ Et fecerunt filii Israel malum in conspectu Domini, & seruierunt Baalim.

12 ‡ Et reliquerunt Dominum Deum patrum eorum, qui eduxerat illos de terra Ægypti, & secuti sunt deos alienos à dijs populorum qui in circuitu eorum, & adorauerunt eos, & irritauerunt Dominum. 13 ‡ Et dimiserunt Dominum, & seruierunt Baal & Astaroth.

14 ‡ Et iratus est furore Dominus cõtra Israel. & tradidit illos in manu diripientium, & captiuauerunt illos; & tradidit illos in manu inimicorum suorum in circuitu, & non potuerunt resistere in faciem inimicorum suorum,

15 ‡ In omnibus quibus fornicati sunt. & manus Domini fuit in illis in mala, sicut locutus est Dominus, & sicut iurauit Dominus eis, & afflixit eos vehementer. 16 ‡ Et suscitauit Dominus eis iudices, & liberauit eos Dominus de manu vastantium illos.

3 ‡ καὶ ἐγὼ εἶπα, οὐ προσθήσω ἔτι μεταστῆσαι τὸν λαὸν οὓς εἶπα ἐξῶσαι αὐτοὺς ἀπ᾽ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς συνοχάς, καὶ οἱ θεοὶ αὐτῶν ἔσονται ὑμῖν εἰς σκάν-
4 δαλον. ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ἐλάλησεν ὁ ἄγγελος κυρίου τοὺς λόγους τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐπῆραν ὁ λαὸς τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν.

5 ‡ διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου κλαυθμών, καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ τῷ κυρίῳ.

6 ‡ καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ ἰησοῦς τὸν λαόν, καὶ ἀπῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕκας & εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ & εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν.

7 ‡ καὶ ἐδούλευσεν ὁ λαὸς τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἰησοῦ καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῶν πρεσβυτέρων, ὅσοι ἐμακρημέρευσαν μετ᾽ ἰησοῦ, ὅσοι ἔγνωσαν πᾶν τὸ ἔργον κυρίου τὸ μέγα ὃ ἐποίησεν τῷ ἰσραήλ.

8 ‡ καὶ ἐτελεύτησεν ὁ ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ δοῦλος κυρίου υἱὸς ἑκατὸν δέκα ἐτῶν.

9 ‡ καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ὁρίῳ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν θαμναθαρὲς ἐν ὄρει ἐφραὶμ ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους γαάς.

10 ‡ καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη προσετέθησαν πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν· καὶ ἀνέστη γενεὰ ἑτέρα μετ᾽ αὐτούς, οἳ οὐκ ἔγνωσαν τὸν κύριον, καὶ τὸ ἔργον ὃ ἐποίησεν τῷ ἰσραήλ.

11 ‡ καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐλάτρευον τῇ βααλίμ.

12 ‡ καὶ ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, τὸν ἐξαγαγόντα αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν λαῶν τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, καὶ παρώρ-
13 γισαν τὸν κύριον. ‡ καὶ ἐγκατέλιπον τὸν κύριον, καὶ ἐλά-
14 τρευσαν τῇ βααλ καὶ ταῖς ἀσάρταις. ‡ καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος τῷ ἰσραήλ, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ προνομευόντων, καὶ κατεπρονόμευσαν αὐτούς· καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν κυκλόθεν· καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀντιστῆναι κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν,

15 ‡ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπόρνευον· καὶ χεὶρ κυρίου ἦν ἐν αὐτοῖς εἰς κακά, καθὼς ἐλάλησεν κύριος καὶ καθὼς ὤμοσεν κύριος αὐτοῖς, καὶ ἐξέθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα.

16 ‡ καὶ ἤγειρεν κύριος αὐτοῖς κριτάς, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς τῶν προνομευόντων αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et etiam dixi, Nõ exterminabo eos ab-ante vos, & erunt vobis ad tribulantes; & abominationes eorũ erunt vobis ad offendiculum.

[4] Et fuit, cùm locutus est vir Dei verba hæc cum omnibus filiis Israel; & eleuarunt populus vocem suam, & fleuerunt.

[5] Et vocarunt nomen loci illius Bochim; & obtulerunt ibi oblationem sanctitatum ante Dominum. [6] Et dimisit Iosue populum, & abierunt filij Israel, vir ad possessionem suam, ad hæreditandũ terram. [7] Et seruierunt populus ante Dominũ omnibus diebus Iosue, & omnibus diebus senum, qui prolongarunt dies post Iosue; & qui viderunt omne factum Domini magnum quod fecit Israeli.

[8] Et mortuus est Iosue filius Nun, seruus Domini; filius centum & decem annorum. [9] Et sepelierunt eum in termino hæreditatis eius, in Thimnath-Zzarahh, in monte domus Ephraim, à Septentrione montis Gaghas. [10] Et etiam omnis generatio illa congregati sunt ad domum patrum suorum; & surrexit generatio alia post eos, qui non nouerunt ad timendum ab-ante Dominum, & etiam facta quæ fecit Israeli. [11] Et fecerunt filij Israel id quod malum ante Dominum; & coluerunt Baghalaia. [12] Et reliquerunt cultum Domini Dei patrum eorum qui eduxit eos de terra Ægypti; & errauerunt post errores ab errore populorum, qui in circuitu eorum: & adorauerunt eos, & irritauerunt ante Dominum. [13] Et remiserunt cultum Domini, & coluerunt Gaghala & Ghasteratha.

[14] Et inualuit indignatio Domini in Israel, & tradidit eos in manu direptorum, & diripuerunt eos; & tradidit eos in manu auctorum inimicitiarum suarum à circum circum, & non valuerunt vltra ad surgendum ante auctores inimicitiarum suarum.

[15] In omni loco quò exierunt, percussio ab-ante Dominum fuit in eis in malum, vt id quod locutus est Dominus, & vt id quod iurauit Dominus eis; & arctauit eos valde.

[16] Et erexit Dominus duces, & liberauit eos de manu direptorum suorum.

17 * וְגַם אֶל־שֹׁפְטֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר הָלְכוּ אֲבוֹתָם לִשְׁמֹעַ מִצְוֹת־יְהוָה לֹא־עָשׂוּ
18 כֵּן: * וְכִי־הֵקִים יְהוָה לָהֶם שֹׁפְטִים וְהָיָה
יְהוָה עִם־הַשֹּׁפֵט וְהוֹשִׁיעָם מִיַּד אֹיְבֵיהֶם כֹּל יְמֵי
הַשּׁוֹפֵט כִּי־יִנָּחֵם יְהוָה מִנַּאֲקָתָם מִפְּנֵי לֹחֲצֵיהֶם
19 וְדֹחֲקֵיהֶם: * וְהָיָה בְּמוֹת הַשּׁוֹפֵט יָשֻׁבוּ
וְהִשְׁחִיתוּ מֵאֲבוֹתָם לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא הִפִּילוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם
20 וּמִדַּרְכָּם הַקָּשָׁה: * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר יַעַן אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגּוֹי הַזֶּה אֶת־בְּרִיתִי
אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתָם וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלִי:
21 * גַּם־אֲנִי לֹא אוֹסִיף לְהוֹרִישׁ אִישׁ מִפְּנֵיהֶם
22 מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־עָזַב יְהוֹשֻׁעַ וַיָּמֹת: * לְמַעַן נַסּוֹת
בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל הֲשֹׁמְרִים הֵם אֶת־דֶּרֶךְ יְהוָה
לָלֶכֶת בָּם כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם אִם־לֹא:
23 * וַיַּנַּח יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְבִלְתִּי הוֹרִישָׁם
מַהֵר וְלֹא נְתָנָם בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ:

ג

1 * וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הִנִּיחַ יְהוָה לְנַסּוֹת
בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת כָּל־
2 מִלְחֲמוֹת כְּנָעַן: * רַק לְמַעַן דַּעַת דֹּרוֹת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלַמְּדָם מִלְחָמָה רַק אֲשֶׁר־לְפָנִים
3 לֹא יְדָעוּם: * חֲמֵשֶׁת סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וְכָל־
הַכְּנַעֲנִי וְהַצִּידֹנִי וְהַחִוִּי יֹשֵׁב הַר הַלְּבָנוֹן מֵהַר
4 בַּעַל חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת: * וַיִּהְיוּ לְנַסּוֹת
בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל לָדַעַת הֲיִשְׁמְעוּ אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
5 אֲשֶׁר־צִוָּה אֶת־אֲבוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה: * וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל יָשְׁבוּ בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי
וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי:

17 Sed nec eos audire voluerunt, fornicantes cum diis alienis, & adorantes eos. Citò deseruerunt viam, per quam ingressi fuerant patres eorum: & audientes mandata Domini omnia fecere contraria.

18 * Cúmq; Dominus iudices suscitaret, in diebus eorũ flectebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat eos de cæde vastantium. 19 * Postquam autem mortuus esset iudex, reuertebãtur, & multo faciebant peiora quàm fecerant patres eorum, sequẽtes deos alienos, seruientes eis, & adorantes illos. Non dimiserunt adinuentiones suas, & viam durissimam, per quam ambulare consueuerant. 20 * Iratúsque est furor Domini in Israel, & ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum, quod pepigeram cum patribus eorum, & vocem meam audire cõtempsit. 21 * Et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue; & mortuus est:

22 * Vt in ipsis experiar Israel, vtrum custodiant viam Domini, & ambulẽt in ea, sicut custodierunt patres eorum, an non.

23 * Dimisit ergo Dominus omnes nationes has, & citò subuertere noluit, nec tradidit in manus Iosue.

CAP. III.

1 HÆ sunt gentes quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Israelem, & A omnes qui non nouerant bella Chananæorum, 2 * Et postea discerent filij eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi.

3 * Quíque satrapas Philisthinorum, omnémque Chananæum & Sidonium atque Euæum, qui habitabat in monte Libano, de monte Baal Hermon, vsque ad introitum Emath. 4 * Dimisitque eos vt in ipsis experiretur Israelem, vtrum audirẽt mandata Domini quæ præceperat patribus eorum per manum Moysi, an non.

5 Itaque filij Israel habitauerunt in medio Chananæi, & Ethæi, & Ammorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi.

תרגום יונתן

17 וְאַף מִן נְגוּדֵיהוֹן לָא קַבִּילוּ אֲרֵי טָעוּ בָּתַר טַעֲוָת עַמְמַיָּא וּסְגִידוּ לְהוֹן סְטוֹ בְּפוּרַיָּא מִן אוֹרְחָא דְאַזְלוּ אֲבָהָתְהוֹן לְקַבָּלָא פִּקּוּדַיָּא
דַיְיָ וְלָא עֲבָדוּ כֵּן: 18 וַאֲרֵי אֲקִים יְיָ לְהוֹן נְגוּדִין וַהֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדֵיהּ דְנְגוּדָא וּפָרִיק לְהוֹן מִיַּד בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן כָּל יוֹמֵי
נְגוּדָא אֲרֵי מֵתִיב יְיָ מִמָּה דַאֲמַר וּמְקַבֵּיל צְלוֹתְהוֹן וּפָרִיק לְהוֹן מִדַּחֲקֵיהוֹן וּמִשְׁעִבְּדֵיהוֹן: 19 וַהֲוֵי כַּד מִית נְגוּדָא
דָיְיבִין וּמְחַבְּלִין מֵאֲבָהָתְהוֹן לְמֶהֱךְ בָּתַר טַעֲוָת עַמְמַיָּא לְמִפְלַחְהוֹן וּלְמִסְגַּד לְהוֹן לָא שָׁבְקִין מֵעוֹבָדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא וּמֵאָרָחָתְהוֹן מְקַלְקְלָתָא:
20 וּתְקֵיף רוּגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר חֲלַף דַּעֲבָרוּ עַמָּא הָדֵין עַל קְיָמִי דְפַקֵּדִית יָת אֲבָהָתְהוֹן וְלָא קַבִּילוּ לְמֵימְרִי:
21 אַף אֲנָא לָא אוֹסִיף לְתָרָכָא אֱנָשׁ מִן קֳדָמֵיהוֹן מִן עַמְמַיָּא דִי שְׁבַק יְהוֹשֻׁעַ וּמִית: 22 בְּדִיל לְנַסָּאָה בְהוֹן
יָת יִשְׂרָאֵל הֲנָטְרִין אִינּוּן יָת אוֹרָחָן דְיְיָ לְמֶהֱךְ בְּהוֹן כְּמָא דִי נְטָרוּ אֲבָהָתְהוֹן אִם לָא: 23 וּשְׁבַק יְיָ יָת
עַמְמַיָּא הָאִילֵּין בְּדִיל דְּלָא לְתָרְכוּתְהוֹן בִּפְרִיעַ וְלָא מְסָרִינוּן בִּידָא דִיהוֹשֻׁעַ:

ג 1 וְאִילֵּין עַמְמַיָּא דְשַׁבַק יְיָ לְנַסָּאָה בְהוֹן יָת יִשְׂרָאֵל יָת כָּל דְּלָא הֲווֹ יָדְעִין יָת כָּל קְרָבֵי כְנָעַן: 2 לְחוֹד בְּדִיל
דְיִדְעוּן דָּרֵי דָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַלָּפוּתְהוֹן קְרָבָא לְחוֹד דְמִלְקַדְמִין לָא הֲווֹ יָדְעִין לְהוֹן: 3 חֲמֵשָׁא טוּרְנֵי פְלִישְׁתָּאֵי וְכָל
כְּנַעֲנָאֵי וְצִידוֹנָאֵי וְחִיוָאֵי יָתְבֵי טוּרָא דְלִבְנָן מִטּוּר מֵישַׁר חֶרְמוֹן עַד מֵעַלְנָא דַחֲמָת: 4 וַהֲווֹ לְנַסָּאָה בְהוֹן יָת יִשְׂרָאֵל לְמִידַע הֲיִקַבְּלוּן
יָת פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ דְפַקֵּיד יָת אֲבָהָתְהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה: 5 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָתְבוּ בְּגוֹ כְּנַעֲנָאֵי חִיתָּאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וְיבוּסָאֵי:

* *Et iudices ſuos non audierunt, quoniam* 17
fornicati ſunt poſt deos alienos; & adorauerunt eos, & irritauerunt Dominum, & declinauerunt citò ex via, quam ingreſſi fuerant patres eorum, vt audirent mandata Domini, non fecerunt ſic. * *Et cùm ſuſcitauit Domi-* 18
nus illis iudices; & fuit Dominus cum iudice, & liberauit illos de manu inimicorum eorum omnibus diebus iudicis; quoniam conſolatus eſt Dominus à gemitu eorum à facie obſidentium illos & affligentium illos. * *Et factum eſt* 19
poſtquam mortuus eſſet iudex, & reuertebantur, & iterum corruperant ſuper patres ſuos, vt ſequerentur deos alienos, & ſeruirent illis, & adorarẽt illos; non dimiſerunt adinuentiones ſuas, & à via ſua dura.

* *Et iratus eſt furore Dominus in Iſrael,* 20
& ait: Quia reliquit gens iſta pactum meum, quod præcepi patribus eorum, & non audierũt vocem meam.

* *Et ego non addam vt deleam virum à fa-* 21
cie eorum de gentibus quas reliquit Joſue; & dimiſit; * *Vt experiar in illo Iſrael ſi cuſto-* 22
diant illi viam Domini, & ambulent in ea, ſicut cuſtodierunt patres eorum, an non.

* *Et dimiſit Dominus gentes has vt non de-* 23
leret illas citò, & non tradidit illas in manum Ioſue.

CAP. III.

ET has gentes dereliquit Joſue, vt tentaret 1
in illis Iſrael omnes qui non nouerant omnia bella Chanaan.

* *Verùm propter generationes filiorum Iſ-* 2
rael, vt doceret eos bellum; verùm qui ante ipſos non cognouerunt ea.

* *Quinque ſatrapas alienigenarum & om-* 3
nem Chananæum & Sidonium & Euæum qui habitat Libanum, de monte Baal-Ermon vſque ad introitum Hemath. * *Et factum eſt* 4
vt experiretur in ipſis Iſrael ad ſciendum ſi audient mandata Domini, quæ præceperat patribus eorum in manu Moyſi. * *Et filij Iſrael* 5
habitauerunt in medio Chananæi, & Hettæi, et Amorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Jebuſæi.

17 * Ϛ τῶν κριτῶν αὐτῶν οὐκ ἐπήκουσαν, ὅτι ἐξεπόρνευσαν ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, Ϛ προσεκύνησαν αὐτοῖς, καὶ παρώργισαν τὸν κύριον, Ϛ ἐξέκλιναν ταχὺ ἐκ τ ὁδοῦ ἧς ἐπορεύθησαν ⓐ πατέρες αὐτῶν τοῦ εἰσακούειν τὰς ἐντολὰς
18 κυρίου, οὐκ ἐποίησαν ὕτως. * καὶ ὅτε ἤγειρεν κύριος αὐτοῖς κριτάς, Ϛ ἦν κύριος μετ᾽ τοῦ κριτοῦ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας τ κριτοῦ, ὅτι παρεκλήθη κύριος ἀπὸ τ στεναγμοῦ αὐτῶν ἀπὸ προσώπου τῶν πολιορκούντων αὐτοὺς Ϛ κακούντων αὐτούς.
19 * καὶ ἐγένετο ὡς ἀπέθνησκεν ὁ κριτής, καὶ ἀπέστρεφον καὶ πάλιν διέφθειραν ὑπὲρ τοὺς πατέρας αὐτῶν πορευθῆναι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, Ϛ λατρεύειν αὐτοῖς, καὶ προσκυνεῖν αὐτοῖς· οὐκ ἀπέρριψαν τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τ ὁδοῦ αὐτῶν τ σκληρᾶς.
20 * καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ ἰσραήλ· καὶ εἶπεν; ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἐγκατέλιπε τὸ ἔθνος τοῦτο τὴν διαθήκην μου ἣν ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν, Ϛ οὐκ ἐπήκουσαν
21 τ φωνῆς μου. * καὶ ἐγὼ οὐ προσθήσω τ ἐξᾶραι ἀνδρα ἐκ προσώπου αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὧν ἐγκατέλιπεν Ἰησοῦς, Ϛ ἀφῆκεν·
22 * τοῦ πειράσαι ἐν αὐτῷ τὸν ἰσραὴλ εἰ φυλάσσονται αὐτοὶ τὴν ὁδὸν κυρίου πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ ὃν τρόπον ἐφύλαξαν ⓐ πατέρες αὐτῶν ἢ οὔ.
23 * καὶ ἀφῆκεν κύριος τὰ ἔθνη ταῦτα τ μὴ ἐξᾶραι αὐτὰ τοτάχος καὶ οὐ παρέδωκεν αὐτὰ ἐν χειρὶ Ἰησοῦ.

γ΄.

1 * Καὶ ταῦτα τὰ ἔθνη κατέλιπεν Ἰησοῦς ὥστε πειράσαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἰσραὴλ πάντας τοὺς μὴ ἐγνωκότας πάντας τοὺς πολέμους χαναάν.
2 * πλὴν διὰ τὰς γενεὰς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τ διδάξαι αὐτοὺς πόλεμον; πλὴν οἱ ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν
3 αὐτά. * τὰς πέντε σατραπείας τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πάντα τὸν χαναναῖον καὶ τὸν σιδώνιον; καὶ τὸν εὐαῖον τὸν κατοικοῦντα τὸν λίβανον ἀπὸ τοῦ ὄρους τ βαὰλ ἑρμὼν
4 ἕως λαβὼ ἡμάθ. * καὶ ἐγένετο ὥστε πειράσαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἰσραὴλ γνῶναι εἰ ἀκούσονται τὰς ἐντολὰς κυρίου, ἃς ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν χειρὶ μωυσῆ.
5 * καὶ ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ κατῴκησαν ἐν μέσῳ τ χαναναίου καὶ τ χετταίου, καὶ τ ἀμορραίου, καὶ τ φερεζαίου, καὶ τοῦ εὐαίου, καὶ τ ἰεβουσαίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Et etiam ex ducibus non audierunt, nam errauerunt poſt errores populorum, & adorauerunt eos; declinauerunt citò de via quam ambulauerunt patres eorum ad accipiendum iuſſa Domini, & non fecerunt ſic. [18] Et quando erexit Dominus eis duces, & fuit dictum Domini in auxilio ducis, & liberauit eos de manu auctorum inimicitiarum ſuarum, omnibus diebus ducis; nam conuerſus eſt Dominus ab eo quod dixit, & excepit orationem eorum, & liberauit eos ab oppreſſoribus eorum, & ab humiliatoribus eorum.

[19] Et fuit cùm mortuus eſt dux, reuertentes & corrumpentes à patribus ſuis ad eundum poſt errores Gentium, ad colendum eos & ad adorandum eos; non remittentes de factis ſuis malis & de via ſua corrupta. [20] Et inualuit indignatio Domini in Iſrael, & dicit: Propterea quod tranſierunt populus hic ſuper pactum meum; quod iuſſi patres eorum; & non obedierunt dicto meo: [21] Etiam ego non addam ad eijciendum hominem ex-ante illos de gentibus, quas reliquit Ioſue; & mortuus eſt. [22] Propter tentandum in eis Iſraelem, an cuſtodientes illi vias quæ munitæ ab-ante Dominum ad ambulandum in eis, vt id quod cuſtodierunt patres eorum, an non.

[23] Et reliquit Dominus gentes has, propterea quod non ad extirpandum eas celeriter; & non tradidit eas in manu Ioſue.

CAP. III.

ET hæ Gentes, quas reliquit Dominus ad tentandum in eis Iſrael: omnes quæ non nouerunt omnia bella Chenaghan. [2] Tantũ propterea vt ſcirent generationes filiorum Iſrael, ad docendum eos bellum; tantum qui ab antiquo non fuerunt cognoſcentes illos.

[3] Quinq; Turnæos Philiſtinorum & omnes Chenaghanæos, & Szidonæos, & Hhiuæos habitatores montis Libani, à monte planitiei Hhermon vſq; ad aſcenſum Hhamath. [4] Et fuerunt ad tentandũ in eis Iſrael, ad cognoſcendũ an audient iuſſa Domini quæ iuſſit patres eorũ in manu Moſis. [5] Et filij Iſrael habitauerunt inter Chenaghanæos, Hhethæos, & Emorrhæos, Pherizæos, & Hhiuæos, & Iebuzæos;

6 * וַיִּקְחוּ אֶת־בְּנוֹתֵיהֶם לָהֶם לְנָשִׁים וְאֶת־
בְּנוֹתֵיהֶם נָתְנוּ לִבְנֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם׃
7 * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־
8 הַבְּעָלִים וְאֶת־הָאֲשֵׁרוֹת׃ * וַיִּחַר־אַף יְהוָה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם מֶלֶךְ אֲרַם
נַהֲרַיִם וַיַּעַבְדוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם
9 שְׁמֹנֶה שָׁנִים׃ * וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה
וַיָּקֶם יְהוָה מוֹשִׁיעַ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיוֹשִׁיעֵם אֶת
10 עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב הַקָּטֹן מִמֶּנּוּ׃ * וַתְּהִי
עָלָיו רוּחַ־יְהוָה וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא
לַמִּלְחָמָה וַיִּתֵּן יְהוָה בְּיָדוֹ אֶת־כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם
מֶלֶךְ אֲרָם וַתַּעז יָדוֹ עַל כּוּשַׁן רִשְׁעָתָיִם׃
11 * וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיָּמָת עָתְנִיאֵל
12 בֶּן־קְנַז׃ * וַיֹּסִפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־עֶגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב
עַל־יִשְׂרָאֵל עַל כִּי־עָשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃
13 * וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַעֲמָלֵק וַיֵּלֶךְ וַיַּךְ
אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּירְשׁוּ אֶת־עִיר הַתְּמָרִים׃
14 * וַיַּעַבְדוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב
15 שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ * וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה וַיָּקֶם יְהוָה לָהֶם מוֹשִׁיעַ אֶת־
אֵהוּד בֶּן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי אִישׁ אִטֵּר יַד־יְמִינוֹ
וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֶגְלוֹן מֶלֶךְ
16 מוֹאָב׃ * וַיַּעַשׂ לוֹ אֵהוּד חֶרֶב וְלָהּ שְׁנֵי פִיּוֹת
גֹּמֶד אָרְכָּהּ וַיַּחְגֹּר אֹתָהּ מִתַּחַת לְמַדָּיו עַל יֶרֶךְ
17 יְמִינוֹ׃ * וַיַּקְרֵב אֶת־הַמִּנְחָה לְעֶגְלוֹן מֶלֶךְ
18 מוֹאָב וְעֶגְלוֹן אִישׁ בָּרִיא מְאֹד׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
כִּלָּה לְהַקְרִיב אֶת־הַמִּנְחָה וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעָם
נֹשְׂאֵי הַמִּנְחָה׃

6 *Et duxerunt vxores filias eorum, ipſique filias ſuas filiis eorum tradiderunt,& ſeruierunt diis eorum.
7 * Fecerúntque malum in conſpectu Domini,& obliti ſunt Dei ſui, ſeruientes Baalim & Aſtaroth. Sup. 2.b & Inf. 4.a & 10.b
8 * Iratúſque contra Iſrael Dominus, tradidit eos in manus Chuſanraſathaim regis Meſopotamiæ, ſeruierúntque ei octo annis.
9 * Et clamauerunt ad Dominum, qui ſuſcitauit eis ſaluatorem, & liberauit eos Othoniel videlicet filius Cenez fratrem Caleb minorem.
10 * Fuítque in eo ſpiritus Domini, & iudicauit Iſrael: egreſſúsq; eſt ad pugnam, & tradidit Dominus in manus eius Chuſanraſathaim regem Syriæ, & oppreſſit eum.
11 * Quieuítq; terra quadraginta annis, & mortuus eſt Othoniel filius Cenez.
12 * Addiderunt autem filij Iſrael facere malum in conſpectu Domini, qui confortauit aduerſum eos Eglon regem Moab, quia fecerunt malum in conſpectu eius.
13 *Et copulauit ei filios Ammō & Amalech, abijtq; & percuſſit Iſrael atque poſſedit vrbem palmarum.
14 * Seruierúntque filij Iſrael Eglon regi Moab decem & octo annis.
15 * Et poſtea clamauerunt ad Dominum. Qui ſuſcitauit eis ſaluatorem vocabulo Aioth filium Gera, filij Iemini, qui vtraque manu pro dextera vtebatur. Miſerúntque filij Iſrael per illū munera Eglon regi Moab.
16 *Qui fecit ſibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum, longitudinis palmæ manūs; & accinctus eſt eo ſubter ſagum in dextro fœmore.
17 *Obtulítq; munera Eglon regi Moab; erat autem Eglon craſſus nimis.
18 * Cúmque obtuliſſet ei munera, proſecutus eſt ſocios qui cum eo venerant.

תרגום יונתן

6 וּנְסִיבוּ יַת בְּנָתְהוֹן לְהוֹן לְנִשִׁין וְיַת בְּנָתְהוֹן יְהַבוּ לִבְנֵיהוֹן וּפָלְחוּ יַת טָעֲוָתְהוֹן׃
7 וְעַבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וְאִיתְנְשִׁיאוּ יַת פֻּרְקָנָא דַּייָ אֱלָהֲהוֹן וּפָלְחוּ לְבַעְלַיָא וְלַאֲשֵׁרָתָא׃
8 וּתְקֵיף רְגָזָא דַּייָ בְּיִשְׂרָאֵל וּמַסְרִינוּן בִּידָא דְּכוּשַׁן חַיְוָא מַלְכָּא דַּאֲרָם וְזִעֲיקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ וַאֲקִים יְיָ
9 פְּרִיק לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּפָרְקִינוּן יַת עָתְנִיאֵל בַּר קְנַז אֲחוּהִי דְּכָלֵב דְּזָעִיר מִינֵיהּ׃
10 וּשְׁרָת עֲלוֹהִי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ וְדָן יַת יִשְׂרָאֵל וּנְפַק לְאַגָּחָא קְרָבָא וּמְסַר יְיָ בִּידֵיהּ יַת כּוּשַׁן חַיְוָא מַלְכָּא דַּאֲרָם וּתְקֵיפַת יְדֵיהּ עַל כּוּשַׁן חַיְוָא׃
11 וּשְׁדוֹכַת אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אַרְבְּעִין שְׁנִין וּמִית עָתְנִיאֵל בַּר קְנָז׃
12 וְתוּקֵיף יְיָ יַת עֶגְלוֹן מַלְכָּא דְּמוֹאָב עַל יִשְׂרָאֵל עַל דַּעֲבָדוּ יַת דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ׃
13 וּכְנַשׁ לְוָתֵיהּ יַת בְּנֵי עַמּוֹן וַעֲמָלֵק וַאֲזַל וּמְחָא יַת יִשְׂרָאֵל וִירִיתוּ יַת קִרְתָּא דִּירִיחוֹ׃
14 וּפְלַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת עֶגְלוֹן מַלְכָּא דְּמוֹאָב תְּמָנֵי עֲשַׂר שְׁנִין׃
15 וְזִעֲיקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ וַאֲקִים יְיָ לְהוֹן פָּרִיק יַת אֵהוּד בַּר גֵּרָא בַּר שִׁבְטָא בְנְיָמִין גִּבָּר גְּמִיד בִּידֵיהּ דְּיַמִּינָא וְשַׁדַּרוּ בְנֵי
16 יִשְׂרָאֵל בִּידֵיהּ תֻּקְרוּבְתָּא לְעֶגְלוֹן מַלְכָּא דְּמוֹאָב׃ וְעַבַד לֵיהּ אֵהוּד חַרְבָּא וְלַהּ תְּרֵין פּוּמִין גַּרְמִידָא אַרְכַּהּ וְזֵרֵין
17 יַתָּהּ מְרַע לְלִבּוּשׁוֹהִי עַל יַרְכֵּיהּ דְּיַמִּינָא׃ וְקָרֵיב יַת תֻּקְרוּבְתָּא לְעֶגְלוֹן מַלְכָּא דְּמוֹאָב וְעֶגְלוֹן גֶּבֶר פַּטִּים לַחְדָּא׃
18 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצֵי לְקָרָבָא יַת תֻּקְרוּבְתָּא וְשַׁלַּח יַת עַמָּא נָטְלֵי תֻּקְרוּבְתָּא׃

6 * Et acceperunt filias eorum sibi ipsis in uxores, & filias suas tradiderunt filijs illorum, & seruierunt dijs eorum.

7 * Et fecerunt filij Israel malum in conspectu Domini, & obliti sunt Domini Dei sui, & seruierunt Baalim & Lucis.

8 * Et iratus est furore Dominus contra Israel, & tradidit eos in manus Chusanresathaim regis Syriæ Mesopotamiæ, & seruierunt filij Israel ei octo annis.

9 * Et clamauerunt filij Israel ad Dominum, & suscitauit Dominus saluatorem Israel, & liberauit eos Gothoniel filium Cenez fratris Chaleb iunior eo.

10 * Et fuit in eo spiritus Domini, & iudicauit Israel: & egressus est in pugnam, & tradidit Dominus in manu eius Chusanresathaim regem Syriæ, & fortificata est manus eius in Chusanresathaim.

11 * Et quieuit terra quadraginta annis, & mortuus est Gothoniel filius Cenez.

12 * Et addiderunt filij Israel facere malum in conspectu Domini, & confortauit Dominus Eglon regem Moab aduersus Israel, quia fecerunt ipsi malum in conspectu Domini.

13 * Et copulauit contra eos omnes filios Ammon & Amalec; & abijt & percussit Israel, & possedit urbem palmarum.

14 * Et seruierunt filij Israel Eglon regi Moab decem & octo annis.

15 * Et clamauerunt filij Israel ad Dominum, & suscitauit Dominus eis saluatorem Aod filium Gera, filij Semini, virum ambidexterum; & miserunt filij Israel munera in manu eius Eglon regi Moab.

16 * Et fecit sibi Aod gladium ancipitem, palmi longitudo eius; & accinctus est eo subter sagum sub femore dextro suo.

17 * Et obtulit munera Eglon regi Moab, & Eglon vir urbanus nimis.

18 * Et factum est postquam perfecit Aod offerre munera, & misit eos qui attulerant munera.

6 * καὶ ἔλαβον τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἑαυτοῖς εἰς γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἔδωκαν τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν.

7 * καὶ ἐποίησαν Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐπελάθοντο κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ Βααλὶμ καὶ τοῖς ἄλσεσιν.

8 * καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῷ Ισραὴλ, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς εἰς χεῖρας Χουσαρεσαθαὶμ βασιλέως συρίας μεσοποταμίας, καὶ ἐδούλευσαν Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ αὐτῷ ὀκτὼ ἔτη.

9 * καὶ ἐκέκραξαν Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ πρὸς κύριον, καὶ ἤγειρεν κύριος σωτῆρα τῷ Ισραὴλ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς τὸν Γοθονιὴλ υἱὸν Κενὲζ ἀδελφοῦ Χαλὲβ ὁ νεώτερος αὐτοῦ.

10 * καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ ἔκρινεν τὸν Ισραήλ. καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ παρέδωκε κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν Χουσαρεσαθαὶμ βασιλέα Συρίας· καὶ ἐκραταιώθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Χουσαρεσαθαίμ.

11 * καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη· καὶ ἀπέθανεν Γοθονιὴλ υἱὸς Κενέζ.

12 * καὶ προσέθεντο Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐνίσχυσεν κύριος τὸν Ἐγλὼν βασιλέα Μωὰβ ἐπὶ τὸν Ισραήλ, διὰ τὸ πεποιηκέναι αὐτοὺς τὸ πονηρὸν ἐναντι κυρίου.

13 * καὶ προσήγαγεν πρὸς αὐτοὺς πάντας τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν καὶ Ἀμαλήκ, καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξεν τὸν Ισραήλ, καὶ κληρονόμησεν πόλιν τῶν φοινίκων.

14 * καὶ ἐδούλευσαν Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ τῷ Ἐγλὼν βασιλεῖ Μωὰβ ὀκτωκαίδεκα ἔτη.

15 * καὶ ἐκέκραξαν Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ πρὸς κύριον, καὶ ἤγειρεν κύριος αὐτοῖς σωτῆρα τὸν Ἀὼδ υἱὸν Γηρᾶ υἱοῦ τοῦ Ἰεμινὶ ἄνδρα ἀμφοτερόδεξιον· καὶ ἀπέστειλαν Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ δῶρα ἐν χειρὶ αὐτοῦ τῷ Ἐγλὼν βασιλεῖ Μωάβ.

16 * καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ Ἀὼδ μάχαιραν δίστομον σπιθαμῆς τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ περιεζώσατο αὐτὴν ὑπὸ τὴν μανδύαν ὑπὸ τὸν μηρὸν τὸν δεξιὸν αὐτοῦ.

17 * καὶ προσήνεγκεν τὰ δῶρα τῷ Ἐγλὼν βασιλεῖ Μωάβ· καὶ Ἐγλὼν ἀνὴρ ἁσθῆ Ⓘ σφόδρα.

18 * καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν Ἀὼδ προσφέρων τὰ δῶρα, καὶ ἐξαπέστειλεν τοὺς αἴροντας τὰ δῶρα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et acceperunt filias eorum sibi in vxores, & filias suas dederunt filijs eorum; & coluerunt errores eorum.

[7] Et fecerunt filij Israel quod malum ante Dominum, & obliti sunt cultum Domini Dei ipsorum: & seruierunt Baghalaia & Assератha. [8] Et inualuit indignatio Domini in Israel, & tradidit eos in manu Chusa scelerati regis Aram, quæ iuxta Perath; & seruierunt filij Israel Chusan scelerato octo annis. [9] Et clamauerunt filij Israel ante Dominum, & suscitauit Dominus liberatorem filiis Israel, & liberauit eos: Ghathniel filium Kenaz fratrem Chaleb qui paruus ab illo.

[10] Et mansit super eum spiritus prophetiæ ab-ante Dominum, & iudicauit Israel; & egressus est ad ineundum bellum, & tradidit Dominus in manu eius Chusan scelerатum regem Aram; & inualuit manus eius super Chusan scelerатum.

[11] Et quieuit terra Israel quadraginta annis, & mortuus est Ghathniel filius Kenaz. [12] Et addiderunt filij Israel ad faciendum quod malum ante Dominum; & roborauit Dominus Geglon regem Moab super Israel, super quod fecerunt id quod malum ante Dominum. [13] Et congregauit ad eum filios Ghamon, & Ghamalek: & venit & percussit Israel, & possederunt vrbem Iericho. [14] Et seruierunt filij Israel Geglon regi Moab decem & octo annis. [15] Et clamauerunt filij Israel ante Dominum; & erexit Dominus eis liberatorem Ehud filium Gera, filij tribus Biniamin, virum impeditum in manu sua dextera: & miserunt filii Israel in manu eius munus Gheglon regi Moab. [16] Et fecit sibi Ehud gladium, & illi duo ora, cubitus longitudo eius; & cinxit illum subtus vestimentum suum, super latus suum dextrum.

[17] Et attulit munus Gheglon regi Moab: & Gheglon vir pinguis valde. [18] Et fuit cùm finiuit offerre munus, & misit populum portatores muneris.

19 * וְהוּא שָׁב מִן־הַפְּסִילִים אֲשֶׁר אֵת־הַגִּלְגָּל
וַיֹּאמֶר דְּבַר־סֵתֶר־לִי אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הָס וַיֵּצְאוּ
מֵעָלָיו כָּל־הָעֹמְדִים עָלָיו׃

20 * וְאֵהוּד בָּא אֵלָיו וְהוּא יֹשֵׁב בַּעֲלִיַּת הַמְקֵרָה
אֲשֶׁר־לוֹ לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֵהוּד דְּבַר־אֱלֹהִים לִי
אֵלֶיךָ וַיָּקָם מֵעַל הַכִּסֵּא׃

21 * וַיִּשְׁלַח אֵהוּד אֶת־יַד שְׂמֹאלוֹ וַיִּקַּח אֶת־
הַחֶרֶב מֵעַל יֶרֶךְ יְמִינוֹ וַיִּתְקָעֶהָ בְּבִטְנוֹ׃

22 * וַיָּבֹא גַם־הַנִּצָּב אַחַר הַלַּהַב וַיִּסְגֹּר הַחֵלֶב
בְּעַד הַלַּהַב כִּי לֹא שָׁלַף הַחֶרֶב מִבִּטְנוֹ וַיֵּצֵא
הַפַּרְשְׁדֹנָה׃ 23 * וַיֵּצֵא אֵהוּד הַמִּסְדְּרוֹנָה וַיִּסְגֹּר

24 דַּלְתוֹת הָעֲלִיָּה בַּעֲדוֹ וְנָעָל׃ * וְהוּא יָצָא
וַעֲבָדָיו בָּאוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה דַּלְתוֹת הָעֲלִיָּה נְעֻלוֹת
וַיֹּאמְרוּ אַךְ מֵסִיךְ הוּא אֶת־רַגְלָיו בַּחֲדַר הַמְקֵרָה׃

25 * וַיָּחִילוּ עַד־בּוֹשׁ וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ פֹתֵחַ
דַּלְתוֹת הָעֲלִיָּה וַיִּקְחוּ אֶת־הַמַּפְתֵּחַ וַיִּפְתָּחוּ
וְהִנֵּה אֲדֹנֵיהֶם נֹפֵל אַרְצָה מֵת׃

26 * וְאֵהוּד נִמְלַט עַד הִתְמַהְמְהָם וְהוּא עָבַר
אֶת־הַפְּסִילִים וַיִּמָּלֵט הַשְּׂעִירָתָה׃

27 * וַיְהִי בְבוֹאוֹ וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר בְּהַר אֶפְרַיִם
וַיֵּרְדוּ עִמּוֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָהָר וְהוּא לִפְנֵיהֶם׃

28 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רִדְפוּ אַחֲרַי כִּי־נָתַן יְהוָה
אֶת־אֹיְבֵיכֶם אֶת־מוֹאָב בְּיֶדְכֶם וַיֵּרְדוּ
אַחֲרָיו וַיִּלְכְּדוּ אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן לְמוֹאָב וְלֹא־
נָתְנוּ אִישׁ לַעֲבֹר׃

29 * וַיַּכּוּ אֶת־מוֹאָב בָּעֵת הַהִיא כַּעֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים אִישׁ כָּל־שָׁמֵן וְכָל־אִישׁ חַיִל וְלֹא
נִמְלַט אִישׁ׃ 30 * וַתִּכָּנַע מוֹאָב בַּיּוֹם
הַהוּא תַּחַת יַד יִשְׂרָאֵל וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ שְׁמוֹנִים
שָׁנָה׃

19 * Et reuersus de Galgalis vbi erãt idola, dixit ad regem: Verbum secretum habeo ad te ô rex. Et ille imperauit silentiũ. Egressisque omnibus qui circa eũ erant;

20 * Ingressus est Aod ad eum; sedebat autem in æstiuo cœnaculo solus: dixítq;, Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno;

21 * Extendítq; Aod sinistram manum,& tulit sicam de dextero fœmore suo, infixítque eam in ventrem eius,

22 * Tã validè vt capulus sequeretur ferrũ in vulnere, ac pinguissimo adipe stringeretur. nec eduxit gladium, sed ita vt percusserat reliquit in corpore, statímque per secreta naturæ alui stercora proruperunt. 23 * Aod autẽ clausis diligentissimè ostijs cœnaculi,& obfirmatis sera,per posticum 24 * egressus est. Seruíque regis ingressi viderunt clausas fores cœnaculi, Datq; dixerunt: Forsitan purgat aluum in æstiuo cœnaculo.

25 * Expectantésque diu donec erubescerent,& vidétes quòd nullus aperiret, tulerunt clauem, & aperientes inuenerunt dñm suum in terra iacentem mortuum.

26 * Aod autem dum illi turbarentur,effugit, & pertranssijt locum idolorum,vnde reuersus fuerat.

27 * Venítque in Seyrath, & statim insonuit buccina in monte Ephraim, descenderúntq; cum eo filij Israel,ipso in fronte 28 gradiente. * Qui dixit ad eos, Sequimini me; Tradidit enim Dñs inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderúntq; post eum,& occupauerunt vada Iordanis,quæ transmittũt in Moab, & non dimiserunt transire quenquam.

29 * Sed percusserunt Moabitas in tempore illo circiter decem millia, omnes robustos & fortes viros. nullus eorum euadere potuit. 30 *Humiliatúsque est Moab in die illo sub manu Israel:& quieuit terra octoginta annis à prœliis.

תרגום יונתן

19 וְהוּא תָב מִן מַחְצְבַיָּא דְעִם גִּלְגָּלָא וַאֲמַר פִּתְגָמָא דְסִתְרָא אִית לִי לְמַלָּאָ עִמָּךְ מַלְכָּא וַאֲמַר סְלִיק וּנְפַקוּ מֵעֲלוֹהִי כָּל דְקָיְמִין
עֲלוֹהִי׃ 20 וְאֵהוּד עֲאַל לְוָתֵיהּ וְהוּא יָתִיב בְּעֵלִיַּת בֵּית קַיְטָא דִילֵיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי וַאֲמַר אֵהוּד פִּתְגָמָא דַיְיָי אִית לִי לְמַלָּאָ עִמָּךְ
וְקָם מֵעַל כּוּרְסְיֵהּ׃ 21 וְאוֹשִׁיט אֵהוּד יָת שְׂמָאלֵיהּ וּנְסִיב יָת חַרְבָּא מֵעַל יַרְכֵּהּ דַיְמִינָא וְקַבְעָהּ בִּמְעוֹהִי׃ 22 וְעָאל
אַף דְסָחְקָא בָּתַר שְׁנָנָא וְטַמְטֵים שׁוּמְנָא בְּאַפֵּי שְׁנָנָא אֲרֵי לָא שְׁלַף חַרְבָּא מִמְּעוֹהִי וּנְפַק אוּכְלֵיהּ שְׁפִיךְ׃ 23 וּנְפַק אֵהוּד
לְאַכְסַדְרָא וַאֲחַד דַשֵׁי עִלַּיְתָא בְּאַפּוֹהִי וְאָגַף׃ 24 וְהוּא נְפַק וְעַבְרוֹהִי אֲתוֹ וַחֲזוֹ וְהָא דַשֵׁי עִלַּיְתָא אֲחִידָן וַאֲמָרוּ בְּרַם עָבִיד
הוּא יָת צוֹרְכֵיהּ בְּאִידְרוֹן בֵּית קַיְטָא׃ 25 וְאוֹרִיכוּ עַד סָגֵי וְהָא לֵיתוֹהִי פָּתַח דַשֵׁי עִלַּיְתָא וּנְסִיבוּ יָת מַפְתְּחָא וּפְתַחוּ וְהָא
רִיבּוֹנְהוֹן טָרִיף רְמִי עַל אַרְעָא מֵית׃ 26 וְאֵהוּד אִישְׁתֵּיזַב עַד אִיתְעַבּוּבִיהוֹן וְהוּא עָבַר יָת מַחְצְבַיָּא וְאִישְׁתֵּיזַב לְשָׂעִירָת׃
27 וַהֲוָת בְּמֵיתוֹהִי וּתְקַע בְּשׁוֹפָרָא בְּטוּרָא דְבֵית אֶפְרַיִם וּנְחַתוּ עִימֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן טוּרָא וְהוּא קֳדָמֵיהוֹן׃
28 וַאֲמַר לְהוֹן רְדוֹפוּ בָּתְרַי אֲרֵי מְסַר יְיָ יָת בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן יָת מוֹאָבָאֵי בִּידֵיכוֹן וּנְחַתוּ בָּתְרוֹהִי וַאֲחַדוּ יָת מַגִּיזַת יַרְדְנָא עַל מוֹאָבָאֵי וְלָא
שְׁבָקוּ אֱינַשׁ לְמֶעְבַּר׃ 29 וּקְטָלוּ יָת מוֹאָבָאֵי בְּעִידָנָא הַהִיא כְּעֶשְׂרָא אַלְפִין גַּבְרָא כָּל אֵיתְתָן וְכָל גֵּיבַר חֵילָא
וְלָא אִישְׁתֵּיזַב אֱינָשׁ׃ 30 וְאִיתְכַּבְרוּ מוֹאָבָאֵי בְּיוֹמָא הַהוּא תְּחוֹת יַד אֱינַשׁ יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹכַת אַרְעָא דִישְׂרָאֵל תְּמָנֵן שְׁנִין׃

19 * Et reuersus est ab sculptilibus apud Galgal. & dixit Aod, Sermo mihi secretus ad te rex: & dixit Eglon ad eum, Tace. & egressi sunt ab eo omnes qui astiterant illi.

20 * Et Aod ingressus est ad eum, & ipse sedebat in cœnaculo æstiuo suo solissimus: & dixit Aod, Sermo Dei mihi ad te rex, & surrexit ex throno Eglon prope eum; & factum est simul ac surgeret;

21 * Et extendit Aod manum sinistram suam, & cepit sicam à femore dextero, & infixit eam in ventrem Eglon.

22 * Et intromisit etiam capulum post flammam, & occlusit adipem in flammam, quoniam non eduxit gladium ex ventre eius, & exiuit in porticum.

23 * Et præterijt Aod satellites, & clausit portas cœnaculi super eum, & obfirmauit sera.

24 * Et ipse egressus est, & serui eius ingressi sunt, & ecce fores cœnaculi clausæ, & dixerunt, Forsitan in sedibus sedet in secessu cubiculi.

25 * Et expectauerunt erubescentes: & ecce nõ erat qui aperiret portas cœnaculi, & acceperunt clauem & aperuerunt; & ecce dominus suus iacens in terra mortuus.

26 * Et Aod liberatus est dum turbabantur, et non erat qui attenderet illi, & ipse pertransijt sculptilia, & liberatus est in Sirotha.

27 * Et factum est, quando venit; & clanxerunt tuba cornea in monte Ephraim, & descenderunt cum eo filij Israel à monte, & ipse ante eos.

28 * Et dixit ad eos, Descendite post me, quoniam tradidit Dominus Deus inimicos nostros Moab in manu nostra: & descenderunt post eum, & præoccupauerũt vada Iordanis Moab, & non dimiserunt virum transire.

29 * Et percusserunt Moab in tempore illo circiter decem millia virorum, omnes bellatores & omnem virum potentiæ, & non euasit vir.

30 * Et subiectus est Moab in die illo sub manu Israel: & quieuit terra octoginta annis.

19 * καὶ ὑπέστρεψεν ἀπὸ τῶν γλυπτῶν μὴ τ᾽ γαλγάλ· καὶ εἶπεν ἀὼδ, λόγ Θ μοι κρύφι Θ πρὸς σὲ βασιλεῦ· Ϛ εἶπεν ἐγλὼν πρὸς αὐτὸν, σιώπα· καὶ ἐξῆλθον ἀπ᾽ αὐτοῦ πάντες Ⓐ παρεστηκότες αὐτῷ.

20 * καὶ ἀὼδ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτόν, Ϛ αὐτὸς ἐκάθητο ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῷ θερινῷ αὐτοῦ μονώταος· καὶ εἶπεν ἀὼδ, λόγος θεοῦ μοι πρὸς σὲ βασιλεῦ· Ϛ ἐξανέστη ἐκ τ᾽ θρόνου ἐγλὼν ἐγγὺς αὐτοῦ· Ϛ ἐγγύετο ἅμα τῷ ἀναστῆναι.

21 * καὶ ἐξέτεινεν ἀὼδ τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ, Ϛ ἔλαβεν τὴν μάχαιραν ἀπὸ τ᾽ μηροῦ τ᾽ δεξιοῦ, Ϛ ἐνέπηξεν αὐτὴν εἰς τὴν κοιλίαν ἐγλών·

22 * καὶ ἐπεισήνεγκεν καί γε τὴν λαβὶν ὀπίσω τ᾽ φλογός, Ϛ ἀπέκλεισεν τὸ στέαρ τ᾽ φλογός, ὅτι οὐκ ἐξέσπασεν τὴν μάχαιραν ἐκ τ᾽ κοιλίας αὐτοῦ· καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν προάδα.

23 * Ϛ ἐξῆλθεν ἀὼδ οὗ διατεταγμένος, Ϛ ἀπέκλεισεν τὰς θύρας τ᾽ ὑπερῴου ἐπ᾽ αὐτόν, Ϛ ἐσφήνωσεν.

24 * Ϛ αὐτὸς ἐξῆλθεν, Ϛ Ⓐ παῖδες αὐτοῦ εἰσῆλθον, καὶ ἰδοὺ αἱ θύραι τ᾽ ὑπερῴου ἀπεκλεισμέναι· Ϛ εἶπαν, μήποτε περὶς δίφρους κάθηται ἐν τῇ ἀποχωρήσει τ᾽ κοιτῶνος.

25 * Ϛ προσέμειναν αἰσχυνόμενοι· Ϛ ἰδοὺ οὐκ ἠνέῳγεν ἀὼδ τὰς θύρας τ᾽ ὑπερῴου· Ϛ ἔλαβον τὸν κλεῖδα Ϛ ἤνοιξαν· Ϛ ἰδοὺ ὁ κύριος αὐτῶν πεπτωκὼς ἐπὶ τὴν γῆν τεθνηκώς.

26 * καὶ ἀὼδ διεσώθη ἕως ἐθορυβοῦντο· Ϛ οὐκ ἦν ὁ προσνοῶν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς παρῆλθεν τὰ γλυπτὰ, καὶ διεσώθη εἰς σειρωθά.

27 * καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἦλθεν Ϛ ἐσάλπισεν κερατίνῃ ἐν ὄρει ἐφραΐμ, καὶ κατέβησαν σὺν αὐτῷ Ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τ᾽ ὄρους, καὶ αὐτὸς ἔμπροσθεν αὐτῶν.

28 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, καταβαίνετε ὀπίσω μου, ὅτι παρέδωκεν κύριος Ⓘ ὁ θεὸς ὑμῶν ἐχθροὺς ἡμῶν τὸν μωὰβ ἐν χειρὶ ἡμῶν· καὶ κατέβησαν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ προκατελάβοντο τὰς διαβάσεις τ᾽ ἰορδάνου τῆς μωὰβ· καὶ οὐκ ἀφῆκαν ἄνδρα διαβῆναι.

29 * καὶ ἐπάταξαν τὸν μωὰβ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὡσεὶ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν πάντας υἱοὺς μαχητὰς Ϛ πάντα ἄνδρα δυνάμεως, καὶ οὐ διεσώθη ἀνήρ.

30 * καὶ ἐνετράπη μωὰβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπὸ τὴν χεῖρα ἰσραήλ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ὀγδοήκοντα ἔτη.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Et ipse rediit ab sculptilibus quæ cum Gilgela: & dixit, Verbum arcani est mihi ad loquendum tecum rex: & dixit: Ascende, & exierunt ex-iuxta illum omnes qui stantes iuxta illum. [20] Et Ehud ingressus est ad eum, & ipse habitabat in cœnaculo domus æstatis quæ ipsi vni: & dixit Ehud, Verbum Domini est mihi ad loquendum tecum; & surrexit de solio suo. [21] Et extendit Ehud sinistram suam, & accepit gladium desuper latus suum dextrum, & infixit eum in intestinis eius.

[22] Et intrauit etiam capulus post laminam, & obturauit pinguedo in faciebus laminæ; quoniam non extraxit gladium de intestinis eius, & exijt cibus eius eiectus. [23] Et exijt Ehud ad atrium, & iunxit portas cœnaculi in facie sua, & clausit.

[24] Et ipse exijt, & serui eius venerunt & viderunt; & ecce portæ cœnaculi coniunctæ. & dixerunt, Profectò faciens ipse necessitates suas in cubiculo domus æstatis. [25] Et expectauerunt vsque multum; & ecce non ipse aperuit portas cœnaculi; & tulerunt clauem, & aperuerunt: & ecce dominus eorum iacens proiectus super terram mortuus.

[26] Et Ehud saluatus est dum impedirentur illi; & ipse transijt statuas, & saluatus est ad Seghir. [27] Et fuit in eundo eum, & clanxit in buccina in monte domus Ephraim; & descenderunt cum eo filij Israel de monte, & ipse ante eos.

[28] Et dixit eis, Persequimini post me, nam tradidit Dominus auctores inimicitiarum vestrarum Moabitas in manibus vestris; & descenderunt post eum & contigerunt vadum Iordanis super Moabitas, & non siuerunt hominem transire.

[29] Et occiderunt Moabitas in tempore illo, vt decem mille virum omnem terribilem, & omnem virum virtutis; & non saluatus est homo. [30] Et fracti sunt Moabitæ in die illa subtus manum hominis Israel: & quieuit terra Israel octoginta annis.

31 * וְאַחֲרָיו הָיָה שַׁמְגַּר בֶּן־עֲנָת וַיַּךְ אֶת־
פְּלִשְׁתִּים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ בְּמַלְמַד הַבָּקָר וַיּוֹשַׁע
גַּם־הוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

ד

1 * וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
2 וְאֵהוּד מֵת׃ * וַיִּמְכְּרֵם יְהוָה בְּיַד יָבִין מֶלֶךְ־
כְּנַעַן אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחָצוֹר וְשַׂר־צְבָאוֹ סִיסְרָא וְהוּא
3 יוֹשֵׁב בַּחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם׃ * וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶל־יְהוָה כִּי תְשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב־בַּרְזֶל לוֹ וְהוּא לָחַץ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָזְקָה עֶשְׂרִים שָׁנָה׃
4 * וּדְבוֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֵשֶׁת לַפִּידוֹת הִיא
5 שֹׁפְטָה אֶת־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא׃ * וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
תַּחַת־תֹּמֶר דְּבוֹרָה בֵּין הָרָמָה וּבֵין בֵּית־אֵל בְּהַר
אֶפְרַיִם וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁפָּט׃
6 * וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם מִקֶּדֶשׁ
נַפְתָּלִי וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹא־צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי־
יִשְׂרָאֵל לֵךְ וּמָשַׁכְתָּ בְּהַר תָּבוֹר וְלָקַחְתָּ עִמְּךָ
עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי נַפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבֻלוּן׃
7 * וּמָשַׁכְתִּי אֵלֶיךָ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן אֶת־סִיסְרָא
שַׂר־צְבָא יָבִין וְאֶת־רִכְבּוֹ וְאֶת־הֲמוֹנוֹ וּנְתַתִּיהוּ
8 בְּיָדֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרָק אִם־תֵּלְכִי עִמִּי
9 וְהָלָכְתִּי וְאִם־לֹא תֵלְכִי עִמִּי לֹא אֵלֵךְ׃ * וַתֹּאמֶר
הָלֹךְ אֵלֵךְ עִמָּךְ אֶפֶס כִּי לֹא תִהְיֶה תִּפְאַרְתְּךָ עַל־
הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ כִּי בְיַד אִשָּׁה יִמְכֹּר
יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וַתָּקָם דְּבוֹרָה וַתֵּלֶךְ עִם־
10 בָּרָק קֶדְשָׁה׃ * וַיַּזְעֵק בָּרָק אֶת־זְבוּלֻן וְאֶת־
נַפְתָּלִי קֶדְשָׁה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עֲשֶׂרֶת אֲלָפִי אִישׁ
11 וַתַּעַל עִמּוֹ דְּבוֹרָה׃ * וְחֶבֶר הַקֵּינִי נִפְרַד מִקַּיִן
מִבְּנֵי חֹבָב חֹתֵן מֹשֶׁה וַיֵּט אָהֳלוֹ עַד־אֵלוֹן בְּצַעֲנַיִם
אֲשֶׁר אֶת־קֶדֶשׁ׃

31 * Post hunc fuit Sangar filius Anath qui percusit de Philistiim sexcentos viros vomere. Et ipse quoq; defendit Israel.

CAP. IIII.

1 ADdiderúntque filij Israel facere malũ in conspectu Dñi post mortem Aod.
2 * Et tradidit illos Dñs in manus Iabin regis Chanaan, qui regnauit in Asor, habuítq; ducem exercitus sui nomine Sysaram. ipse autẽ habitabat in Aroseth gen-
3 tiũ. * Clamauerúntq; filij Israel ad Dñm, nongẽtos enim habebat falcatos currus, & per viginti annos vehementer oppres-
4 serat eos. * Erat autem Debora prophetes vxor Lapidoth quæ iudicabat populũ in illo tempore.
5 * Et sedebat sub palma quę nomine illius vocabatur, inter Rama & Bethel in monte Ephraim: ascendebántque ad eam filij Israel in omne iudicium.
6 * Quæ misit & vocauit Barach filium Abinoem de Cades Neptalim, dixítq; ad eum, Præcepit tibi Dñs Deus Israel: Vade & duc exercitũ in montẽ Thabor, tolléſq; tecum decem millia pugnatorum de filiis
7 Neptalim & de filiis Zabulon. * Ego aũt adducam ad te in loco torrẽtis Cyson Sy-
B saram principẽ exercitus Iabin & currus eius atq; omnẽ multitudinem, & tradam
8 eos in manu tua. * Dixítq; ad eã Barach: Si veneris mecũ, vadam; si nolueris veni-
9 re mecum, non pergam. * Quæ dixit ad eum, Ibo quidẽ tecum, sed in hac vice victoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Sysara. Surrexit itaque Debora, & perrexit cum Barach in
10 Cades. * Qui accersitis Zabulon & Neptalim ascendit cum decẽ millibus pugnatorum habens Deboram in comitatu suo.
11 * Aber autem Cinæus recesserat quondam à cæteris Cinæis fratribus suis filijs Obab cognati Moysi, & tetenderat tabernacula vsque ad vallem quæ vocatur Sennim, & erat iuxta Cedes.

תרגום יונתן

31 וּבָתְרוֹהִי הֲוָה שַׁמְגַּר בַּר עֲנָת וּקְטַל יַת פְּלִשְׁתָּאֵי שִׁית מְאָה גַּבְרֵי בְּפַרְשׁ תּוֹרָיָא וּפְרַק אַף הוּא יַת יִשְׂרָאֵל׃

ד

1 וְאוֹסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וֶאֱהוּד מָית׃ 2 וּמַסְרִינוּן יְיָ בִּיד יָבִין מַלְכָּא דִּכְנַעַן דִּי מְלַךְ בְּחָצוֹר וְרַב
חֵילֵיהּ סִיסְרָא וְהוּא יָתִיב בִּתְקוֹף כְּרֵכֵי עַמְמַיָּא׃ 3 וְצַעֲיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ אֲרֵי תְּשַׁע מְאָה רְתִיכִין דְּבַרְזְלָא לֵיהּ וְהוּא
דָּחַק יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתָקְפָּא עֶשְׂרִין שְׁנִין׃ 4 וּדְבוֹרָה אִיתְתָּא נְבִיאְתָא אִתַּת לַפִּידוֹת הִיא דַּיְנָא יַת יִשְׂרָאֵל בְּעִידָנָא הַהִיא׃
5 וְהִיא יָתְבָא בְּקָרְתָּא בַּעֲטָרוֹת דְּבוֹרָה בֵּין הָרָמָה וּבֵין בֵּיתְאֵל בְּטוּרָא דְּאֶפְרָיִם וְסָלְקִין לְוָתָהּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְדִינָא׃
6 וּשְׁלַחַת וּקְרֵת לְבָרָק בַּר אֲבִינוֹעַם מִקֶּדֶשׁ דְּבֵית נַפְתָּלִי וַאֲמָרַת לֵיהּ הֲלָא פַּקִּיד יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל אֲזֵיל וְתִתְנְגִיד בְּטוּרָא דְתָבוֹר
וְתִדְבַּר עִמָּךְ עֲשָׂרָא אַלְפִין גַּבְרָא מִן בְּנֵי נַפְתָּלִי וּמִן בְּנֵי זְבוּלֻן׃ 7 וְאֵיתֵיב עַל יְדָךְ לְנַחֲלָא דְקִישׁוֹן יַת סִיסְרָא רַב חֵילָא דְיָבִין
וְיַת רְתִיכוֹהִי וְיַת מַשְׁרְיָתֵיהּ וְאֶמְסְרִינֵיהּ בִּידָךְ׃ 8 וַאֲמַר לַהּ בָּרָק אִם תֵּזְלִין עִמִּי וְאֵיזֵיל וְאִם לָא תֵזְלִין עִמִּי לָא אֵיזֵיל׃
9 וַאֲמָרַת מֵיזֵל אֵיזֵיל עִמָּךְ לְחוֹד אֲרֵי לָא תְהֵי הִשְׁתַּבַּחְתָּךְ עַל אוֹרְחָא דְאַתְּ אָזֵיל אֲרֵי בְּיַד אִתְּתָא יְמַסַּר יְיָ יַת סִיסְרָא וְקָמַת דְּבוֹרָה
וַאֲזָלַת עִם בָּרָק לְקֶדֶשׁ׃ 10 וּכְנַשׁ בָּרָק יַת שִׁבְטָא זְבוּלֻן וְיַת שִׁבְטָא נַפְתָּלִי לְקֶדֶשׁ וְסָלִיקוּ עִימֵיהּ עֲשָׂרָא אַלְפִין גַּבְרָא וּסְלִיקַת
עִמֵּיהּ דְּבוֹרָה׃ 11 וְחֶבֶר שַׁלְמָאָה אִיתְפְּרַשׁ מִן בְּנֵי חוֹבָב חֲמוֹהִי דְּמֹשֶׁה וּפְרָסֵיהּ לְמַשְׁכְּנֵיהּ עַם מֵישַׁר אֲגַנְיָא דְעִם קֶדֶשׁ׃

31 ‡ καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἀνέστη Σαμεγὰρ υἱὸς Ἀνὰθ καὶ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις εἰς ἑξακοσίους ἄνδρας ἐν τῷ βοῦν· καὶ ἔσωσεν αὐτὸς τὸν Ἰσραήλ.

δ΄.

1 ‡ Καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου, καὶ Ἀὼδ ἀπέθανεν.

2 ‡ καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ Ἰαβὶν βασιλέως Χαναάν, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν Ἀσώρ· καὶ ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως αὐτοῦ Σισάρα· καὶ αὐτὸς κατῴκει ἐν Ἁρισὼθ τῶν
3 ἐθνῶν. ‡ καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς κύριον ὅτι ἐννακόσια ἅρματα σιδηρᾶ λίαν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἔθλιψεν τὸν Ἰσραὴλ κατακράτως εἴκοσι ἔτη.

4 ‡ καὶ Δεββωρὰ γυνὴ προφῆτις γυνὴ Λαφιδὼθ αὐτὴ ἔκρινεν τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

5 ‡ καὶ αὐτὴ ἐκάθητο ὑπὸ φοίνικα Δεββωρὰ ἀναμέσον Ῥαμὰ καὶ ἀναμέσον Βαιθὴλ ἐν ὄρει Ἐφραΐμ, καὶ ἀνέβαινον πρὸς αὐτὴν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκεῖ εἰς κρίνεσθαι.

6 ‡ καὶ ἀπέστειλεν Δεββωρὰ, καὶ ἐκάλεσεν τὸν Βαρὰκ υἱὸν Ἀβινεὲμ ἐκ Κάδης Νεφθαλί. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, οὐχὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεός σοι, καὶ ἀπελεύσῃ εἰς ὄρος Θαβώρ, καὶ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν υἱῶν Νεφθαλὶ καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν Ζαβουλών.

7 ‡ καὶ ἐπάξω πρὸς σὲ εἰς τὸν χειμάρρουν Κισὼν τὸν σισάρα ἄρχοντα τῆς δυνάμεως Ἰαβίν, καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ παραδώσω αὐτὸν ἐν τῇ χειρί σου.

8 ‡ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν Βαρὰκ, ἐὰν πορευθῇς μετ᾽ ἐμοῦ, πορεύσομαι· καὶ ἐὰν μὴ πορευθῇς, οὐ πορεύσομαι.

9 ‡ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Δεββωρά, πορευομένη πορεύσομαι μετὰ σοῦ· πλὴν γίνωσκε ὅτι οὐκ ἔσται τὸ περιτέρημά σου εἰς τὴν ὁδὸν ἣν σὺ πορεύῃ, ὅτι ἐν χειρὶ γυναικὸς ἀποδώσει κύριος τὸν σισάρα· καὶ ἀνέστη Δεββωρὰ, καὶ ἐπορεύθη μετὰ Βαρὰκ εἰς Κάδης.

10 ‡ καὶ παρήγγειλεν Βαρὰκ τῷ Ζαβουλὼν καὶ τῷ Νεφθαλὶ εἰς Κεδές, καὶ ἀνέβησαν κατόπισθεν αὐτοῦ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν, καὶ ἀνέβη μετ᾽ αὐτοῦ Δεββωρά.

11 ‡ καὶ οἱ πλησίον Χοβὰβ γαμβροῦ Μωυσῆ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ Κεὰν ἀπὸ τῶν υἱῶν Χοβὰβ γαμβροῦ Μωυσῆ· καὶ ἔπηξεν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἕως δρυὸς διαπαυομένων, ἣ ἔστιν ἐχόμενα Κεδές.

‡ Et post hunc surrexit Sangar filius Anath, & percussit Allophylos ad sexcentos viros vomere boum; & liberauit ipse Israel. 31

CAP. IIII.

ET addiderunt filij Israel facere malum in conspectu Domini, & Aod mortuus est. 1

‡ Et tradidit illos Dominus in manu Iabin regis Chanaan, qui regnauit in Asor, & princeps exercitus illius Sisara, & ille habitabat in Arisoth gentium. 2

‡ Et clamauerunt filij Israel ad Dominum, quoniam nongẽti currus ferrei fuerunt illi, & ipse oppresserat Israel vehemẽter viginti annis. 3

‡ Et Debbora mulier prophetis vxor Laphidoth ipsa iudicauit Israel in tempore illo. 4

‡ Et ipsa sedebat sub palma Debbora inter Rama & inter Bethel in monte Ephraim; & ascendebant ad eam filij Israel illuc vt iudicarentur. 5

‡ Et misit Debbora & vocauit Barac filium Abineem de Cades Nephthali: & dixit ad eum, Nonne præcepit Dominus Deus tibi, & ibis in montẽ Thabor, & tolles tecum decem millia virorum de filiis Nephthali, & de filiis Zabulon. 6

‡ Et adducam ad te in torrentem Cison Sisara principem exercitus Iabin, & currus eius & multitudinem eius, & tradam eum in manu tua. 7

‡ Et dixit ad eam Barac, Si veneris mecum, vadam; & si non veneris, non pergam. 8

‡ Et dixit ad eum Debbora, Vadens ibo tecum: verùm scito quòd non erit victoria tua in via qua tu vadis, quoniam in manu mulieris tradet Dominus Sisara. & surrexit Debbora, & perrexit cum Barac ex Cades. 9

‡ Et nunciauit Barac Zabulon et Nephthali in Cedes, et ascenderunt post ipsum decem millia virorum, & ascendit cum eo Debbora. 10

‡ Et qui propè erant Cinæi recesserunt à Cenai à filiis Obab cognati Moysi; & fixit tabernaculum suum vsque ad quercum quiescentium, quæ est contigua Cedes. 11

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et post illum fuit Samghar filius Ghanath, & occidit Pelisthæos sexcentos viros in stimulo boum; & liberauit etiam ipse Israel.

CAP. IIII.

ET addiderunt filij Israel ad faciendum quod malum ante Dominum; & Ehud mortuus est. 1 Et tradidit eos Dominus in manum Iabin regis Chenaghan, qui regnauit in Hhasor; & princeps exercitus eius Zzizzara; & ipse habitans in munitione arcium gentium. 3 Et clamauerunt filij Israel ante Dominum, nam nongenti currus ferri illi; & ipse afflixit filios Israel in duritie viginti annis. 4 Et Debora mulier prophetis vxor Laphidoth, ipsa iudicans Israel in tempore illo. 5 Et fuit habitans in vrbe in Ghataroth Debora, inter Rama & inter Bethel, in monte domus Ephraim; & ascendentes ad eam domus Israel ad iudicium. 6 Et misit, & vocauit Barak filium Abinogham de Kedes domus Nepthali, & dixit ei; Nónne iussit Dominus Deus Israel, Vade, & extendere in monte Thabor; & duces tecum decem millè viros ex filiis Nephthali, & ex filiis Zebulun? 7 Et excitabo super manum tuam ad fluuium Kisson Zzizzaram principem virtutis Iabin & currus eius, & exercitum eius; & tradam eum in manu tua.

8 Et dixit ei Barak, Si veneris mecum, & veniam; & si non veneris mecum, non veniam. 9 Et dixit, Veniendo veniam tecum, tantùm quia non erit gloria tua super viam qua tu ambulans; quia in manu mulieris tradet Dominus Zzizzaram. & surrexit Debora, & venit cum Barak ad Kades. 10 Et congregauit Barak tribum Zebulun, & tribum Nephthali ad Kades, & ascenderunt cum eo decem mille viri; & ascendit cum eo Debora. 11 Et Hheber Salmæus separatus est à Salmæis à filiis Hhobab soceri Mosis, & tetendit tabernaculum suum prope planiciem lacuum qui prope Kades.

12 * וַיַּגִּדוּ לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בָרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם הַר־
13 תָּבוֹר׃ * וַיִּזְעֹק סִיסְרָא אֶת־כָּל־רִכְבּוֹ תְּשַׁע
מֵאוֹת רֶכֶב בַּרְזֶל וְאֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מֵחֲרֹשֶׁת
14 הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל קִישׁוֹן׃ * וַתֹּאמֶר דְּבֹרָה אֶל־
בָּרָק קוּם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֶת־סִיסְרָא
בְּיָדֶךָ הֲלֹא יְהוָה יָצָא לְפָנֶיךָ וַיֵּרֶד בָּרָק מֵהַר תָּבוֹר
15 וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ אַחֲרָיו׃ * וַיָּהָם יְהוָה
אֶת־סִיסְרָא וְאֶת־כָּל־הָרֶכֶב וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה
לְפִי־חָרֶב לִפְנֵי בָרָק וַיֵּרֶד סִיסְרָא מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה
16 וַיָּנָס בְּרַגְלָיו׃ * וּבָרָק רָדַף אַחֲרֵי הָרֶכֶב וְאַחֲרֵי
הַמַּחֲנֶה עַד חֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל־מַחֲנֵה
סִיסְרָא לְפִי־חָרֶב לֹא נִשְׁאַר עַד־אֶחָד׃
17 * וְסִיסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל־אֹהֶל יָעֵל אֵשֶׁת
חֶבֶר הַקֵּינִי כִּי שָׁלוֹם בֵּין יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וּבֵין
18 בֵּית חֶבֶר הַקֵּינִי׃ * וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרַאת סִיסְרָא
וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנִי סוּרָה אֵלַי אַל־תִּירָא
וַיָּסַר אֵלֶיהָ הָאֹהֱלָה וַתְּכַסֵּהוּ בַּשְּׂמִיכָה׃
19 * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־נָא מְעַט־מַיִם כִּי
צָמֵתִי וַתִּפְתַּח אֶת־נְאוֹד הֶחָלָב וַתַּשְׁקֵהוּ וַתְּכַסֵּהוּ׃
20 * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וְהָיָה אִם־
אִישׁ יָבֹא וּשְׁאֵלֵךְ וְאָמַר הֲיֵשׁ־פֹּה אִישׁ וְאָמַרְתְּ
21 אָיִן׃ * וַתִּקַּח יָעֵל אֵשֶׁת־חֶבֶר אֶת־יְתֵד הָאֹהֶל
וַתָּשֶׂם אֶת־הַמַּקֶּבֶת בְּיָדָהּ וַתָּבוֹא אֵלָיו בַּלָּאט
וַתִּתְקַע אֶת־הַיְתֵד בְּרַקָּתוֹ וַתִּצְנַח בָּאָרֶץ וְהוּא־
22 נִרְדָּם וַיָּעַף וַיָּמֹת׃ * וְהִנֵּה בָרָק רֹדֵף אֶת־
סִיסְרָא וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ לֵךְ וְאַרְאֶךָּ
אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אַתָּה מְבַקֵּשׁ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וְהִנֵּה
23 סִיסְרָא נֹפֵל מֵת וְהַיָּתֵד בְּרַקָּתוֹ׃ * וַיַּכְנַע
אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יָבִין מֶלֶךְ־כְּנַעַן לִפְנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

IVDICVM. Translat. B. Hierony. *Barach.*

12 * Nunciatum est Sysaræ & ascendisset Barach filius Abinoem in monte Thabor.
13 *Et cōgregauit nongētos falcatos currus,& omnem exercitum de Aroseth gentium ad torrentē Cyson.
14 *Dixítque Debora ad Barach, Surge: hæc est enim dies
C in qua tradidit Dñs Sysarā in manꝰ tuas. En ipse ductor est tuus. Descendit itaque Barach de monte Thabor & decē millia
15 pugnatorū cum eo. *Perterruítq; Dñs Sysarā & omnes currus eius, vniuersámq; multitudiné in ore gladij ad conspectum Barach, in tantū vt Sysara de curru desiliens pedibus fugeret:
16 *Et Barach persequeretur fugientes currus & exercitū vsq; ad Aroseth gētium, & omnis hostiū multitudo vsque ad internitionem caderet.
17 * Sysara aūt fugiens peruenit ad tentorium Iahel vxoris Aber Cineı. Erat autem pax inter Iabin regē Asor & domum Aber
18 Cineı. * Egressa igitur Iahel in occursum Sysarę, dixit ad eum: Intra ad me domine mi, ne timeas. Qui ingressus tabernaculū
19 eius & opertus ab ea pallio, *Dixit ad eam: Da mihi, obsecro, paululum aquæ, quia sitio valdè. Quę aperuit vtrem lactis
20 & dedit ei bibere,& operuit illum. *Dixítq; Sysara ad eam: Sta ante ostiū tabernaculi:& cùm venerit aliquis interrogans te,& dicens: Nunquid hic est aliquis? re-
21 spondebis, Nullus est. *Tulit itaq; Iahel vxor Aber clauum tabernaculi, assu-
D mens pariter & malleū:& ingressa abscondit è & cū silentio, posuit super tempus capitis eius clauū, percussúmq; malleo defixit in cerebrū vsque ad terram, qui soporem morti socians defecit & mortuus est.
22 *Et ecce Barach sequens Sysarā, veniebat:egressáq; Iahel in occursum eius, dixit ei, Veni; & ostēdam tibi virū quē quæris. Qui cùm intrasset ad eā, vidit Sysaram iacentē mortuū, & clauū infixum in tępore
23 eius. *Humiliauit ergo Deus in die illo Iabin regem Chanaan coram filiis Israel.

תרגום יונתן

12 וְחַוְיָאוּ לְסִיסְרָא אֲרֵי סְלִיק בָּרָק בַּר אֲבִינוֹעַם לְטוּר תָּבוֹר׃ 13 וְכַנַּשׁ סִיסְרָא יַת כָּל רְתִיכֵיהּ תְּשַׁע מְאָה רְתִיכִין דְּבַרְזָלָא
וְיַת כָּל עַמָּא דְעִמֵּיהּ מֵחֲקוֹף כְּרֵכֵי עַמְמַיָּא לְנַחֲלָא דְקִישׁוֹן׃ 14 וַאֲמָרַת דְּבוֹרָה לְבָרָק קוּם אֲרֵי דֵין יוֹמָא דְיִמְסַר יְיָ יַת סִיסְרָא בִּידָךְ
הֲלָא מַלְאָכָא דַייָ נְפַק לְאַצְלָחָא קֳדָמָךְ וּנְחַת בָּרָק מִטּוּרָא דְתָבוֹר וְעַשְׂרָא אַלְפִין גַּבְרָא בָּתְרוֹהִי׃ 15 וְאַבְהַר יְיָ יַת סִיסְרָא וְיַת כָּל
דְּתִיכַיָּא וְיַת כָּל מַשְׁרְיָתָא לְפִיתְגָם דְּחָרֶב קֳדָם בָּרָק וּנְחַת סִיסְרָא מֵעַל רְתִיכָא וַאֲפַךְ בְּרִיגְלוֹהִי׃ 16 וּבָרָק רַדַף בָּתַר רְתִיכַיָּא
וּבָתַר מַשְׁרְיָתָא עַד חֲקוֹף כְּרֵכֵי עַמְמַיָּא וְאִיתְקְטִילַת כָּל מַשְׁרְיָתָא דְסִיסְרָא לְפִיתְגָם דְּחָרֶב לָא אִישְׁתְּאַר עַד חַד׃ 17 וְסִיסְרָא אַפֵּךְ
בְּרִגְלוֹהִי לְמַשְׁכְּנָא דְיָעֵל אִתַּת חֶבֶר שַׁלְמָא אֲרֵי שְׁלָמָא בֵּין יָבִין מַלְכָּא דְחָצוֹר וּבֵין בֵּית חֶבֶר שַׁלְמָא׃ 18 וּנְפָקַת יָעֵל לְקַדְמוּת
סִיסְרָא וַאֲמָרַת לֵיהּ זוּר רִיבּוֹנִי זוּר לְוָתִי לָא תִדְחַל וְזָר לְוָתָהּ לְמַשְׁכְּנָא וְכַסְיָתֵיהּ בְּגוּנְטָא׃ 19 וַאֲמַר לָהּ אַשְׁקִינִי כְּעַן זְעֵיר מַיָּא
אֲרֵי צָחֵינָא לְמִשְׁתֵּי וּפְתַחַת יַת נוֹדָא דְחָלְבָא וְאַשְׁקְיָתֵיהּ וְכַסְיָתֵיהּ׃ 20 וַאֲמַר לָהּ קוּמִי בְּתָרַע מַשְׁכְּנָא וְיְהֵי אִם אֱינָשׁ ייְתֵי וְיִשְׁאֲלִינָךְ
וְיֵימַר הַאִית הָכָא גַּבְרָא וְתֵימְרִין לֵית׃ 21 וּנְסִיבַת יָעֵל אַחַת חָבֶר יַת סִיבַּת מַשְׁכְּנָא וְשַׁוְיָאַת יַת אַרְעַפְּתָא בִּידָהָא וַעֲלַת לְוָתֵיהּ בְּרַז וּקְשֹׁת
יַת סִיסְרָא בְּצִידְעֵיהּ וְנַעֲצַת בְּאַרְעָא וְהוּא דְמוֹךְ וְאִישְׁתְּלַהִי וּמֵית׃ 22 וְהָא בָּרָק רָדַף יַת סִיסְרָא וְנַפְקַת יָעֵל לְקַדְמוֹתֵיהּ
וַאֲמַרַת לֵיהּ אֵיתָא וְאַחְזִינָךְ יַת גַּבְרָא דְאַתְּ בָּעֵי וְעַל לְוָתָהּ וְהָא סִיסְרָא טָרִיף דְּמֵיפַּת וְסִיכְתָּא נָעִיצָא בְּצִידְעֵיהּ׃
23 וְאַכְנַע יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא יַת יָבִין מַלְכָּא דִכְנָעַן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

* *Et nunciauerũt Siſara, quòd aſcendit Ba-* 12
rac filius Abineem in monte Thabor. * *Et vo-* 13
cauit Siſara omnes currus ſuos nongẽtos currus
ferreos, & omnem populũ qui cum eo, de Ari-
ſoth gentium in torrentem Ciſon.

* *Et dixit Debbora ad Barac, Surge, quo-* 14
niam hæc dies in qua tradidit Dominus Siſara
in manu tua: nonne Dominus ibit ante te? &
deſcendit Barac à monte Thabor & decem
millia virorum poſt eum. * *Et perterruit* 15
Dominus Siſara, & omnes currus eius, &
vniuerſa caſtra eius in ore gladij ad conſpectum
Barac; & deſilijt Siſara de curru, & fugit pe-
dibus ſuis. * *Et Barac perſequens poſt cur-* 16
rus, & poſt caſtra vſq; ad ſiluam gentium, et
ceciderunt omnia caſtra Siſaræ in ore gladij: nõ
relictus eſt vſque ad vnum.

* *Et Siſara peruenit pedibus ſuis in taber-* 17
naculum Iael vxoris Chaber Cinæi, quoniam
pax inter Iabin regem Aſor, & inter domum
Chaber Cinæi.

* *Et egreſſa eſt Iael in occurſum Siſara, &* 18
dixit ad eum, Intra domine mi, intra ad me, ne
timeas: & intrauit ad eam in tabernaculum,
& cooperuit eum in pallio ſuo. * *Et dixit Si-* 19
ſara ad eam, Pota iam me paululo aquæ, quo-
niam ſitio; & aperuit vtrem lactis & pota-
uit illum, & cooperuit faciem illius.

* *Et dixit ad illam, Sta in porta tabernacu-* 20
li: & erit ſi quis venerit ad te & interrogaue-
rit te, & dixerit tibi, Eſt hic vir? & dices,
Non eſt. * *Et accepit Iael vxor Chaber pa-* 21
lum tabernaculi, & poſuit malleum in manu
ſua, & intrauit ad eum tacitè, & infixit pa-
lum in tempore eius, & impulit in terram, &
ipſe cecidit palpitans inter pedes eius, et exſpi-
rauit & mortuus eſt.

* *Et ecce Barac perſequens Siſara, et egreſ-* 22
ſa eſt Iael in occurſum eius, & dixit ei: Veni,
& oſtendam tibi virum quem tu quæris. &
intrauit ad eam, & ecce Siſara iacens mor-
tuus, & clauus in tempore eius. * *Et humi-* 23
liauit Dominus Deus in die illa Iabin regem
Chanaan coram filiis Iſrael.

12 * Ϛ ἀνήγγειλαν τῷ σισάρᾳ, ὅτι ἀνέβη βαρὰκ υἱὸς ἀβι-
13 νεεμ ἐπ' ὄρος θαβώρ. * Ϛ ἐκάλεσεν σισάρα πάντα τὰ ἅρ-
ματα αὐτοῦ ἐννακόσια ἅρματα σιδηρᾶ, Ϛ πάντα τὸν λα-
ὸν τὸν μετ' αὐτοῦ ἀπὸ ἀρισωθ τῶν ἐθνῶν εἰς τὸν χειμάρ-
14 ρουν κισών. * καὶ εἶπεν δεββωρὰ πρὸς βαράκ, ἀνάστη-
θι, ὅτι αὕτη ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ παρέδωκεν κύριος τὸν σισάρα
ἐν χειρί σου· οὐχὶ ἰδοὺ κύριος ἐξελεύσεται ἔμπροσθέν σου; Ϛ
κατέβη βαρὰκ ἀπὸ τοῦ ὄρους θαβὼρ καὶ δέκα χιλιάδες ἀν-
15 δρῶν ὀπίσω αὐτοῦ. * Ϛ ἐξέστησεν κύριος τὸν σισάρα Ϛ πάν-
τα τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ
ἐν στόματι ῥομφαίας ἐνώπιον βαράκ· Ϛ κατέβη σισάρα
16 ἀπὸ τοῦ ἅρματος, Ϛ ἔφυγεν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. * Ϛ βαράκ
διώκων ὀπίσω τῶν ἁρμάτων, καὶ ὀπίσω τῆς παρεμβολῆς
ἕως ἀρχομοὺ τῶν ἐθνῶν, Ϛ ἔπεσεν πᾶσα ἡ παρεμβολὴ σι-
σάρα ἐν στόματι ῥομφαίας, οὐ κατελείφθη ἕως ἑνός.
17 * καὶ σισάρα ἀνεχώρησεν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ εἰς σκηνὴν
ιαὴλ γυναικὸς χαβὲρ τοῦ κιναίου, ὅτι εἰρήνη ἀνὰ μέσον ια-
βὶν βασιλέως ἀσὼρ Ϛ ἀνὰ μέσον τοῦ οἴκου χαβὲρ τοῦ κι-
18 ναίου. * καὶ ἐξῆλθεν ιαὴλ εἰς ἀπάντησιν σισάρα, καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἔκκλινον κύριέ μου, ἔκκλινον πρός με,
μὴ φοβοῦ· Ϛ ἐξέκλινεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν σκηνήν, καὶ
19 συνεκάλυψεν αὐτὸν ἐν τῇ δέρρει αὐτῆς. * Ϛ εἶπεν σισά-
ρα πρὸς αὐτήν, πότισόν δή με μικρὸν ὕδωρ, ὅτι ἐδίψησα·
Ϛ ἤνοιξεν τὸν ἀσκὸν τοῦ γάλακτος, Ϛ ἐπότισεν αὐτόν, Ϛ συ-
20 νεκάλυψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν πρὸς αὐ-
τήν, στῆθι ἐν τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς· Ϛ ἔσται ἐάν τις ἔλθῃ πρὸς
σὲ Ϛ ἐρωτήσῃ σε, Ϛ εἴπῃ σοι, ἔστιν ὧδε ἀνήρ; Ϛ ἐρεῖς οὐκ
21 ἔστιν. * Ϛ ἔλαβεν ιαὴλ γυνὴ χαβὲρ τὸν πάσσαλον τῆς
σκηνῆς Ϛ ἔθηκεν τὴν σφῦραν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, Ϛ εἰσῆλ
θεν πρὸς αὐτὸν ἡσυχῇ, Ϛ ἐνέρευσε τὸν πάσσαλον ἐν τῇ
γνάθῳ αὐτοῦ Ϛ διῆλασεν ἐν τῇ γῇ· Ϛ αὐτὸς ἀπεκοιμήθη
ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς· Ϛ ἐξέψυξεν Ϛ ἀπέθανεν.
22 * καὶ ἰδοὺ βαράκ διώκων τὸν σισάρα, Ϛ ἐξῆλθεν ιαὴλ
εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο καὶ δείξω σοι
τὸν ἄνδρα ὃν σὺ ζητεῖς· καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτόν, καὶ
ἰδοὺ σισάρα πεπτωκὼς νεκρός, καὶ ὁ πάσσαλος ἐν τῇ
γνάθῳ αὐτοῦ.
23 * καὶ ἐταπείνωσεν κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
τὸν ιαβὶν βασιλέα χαναὰν ἐνώπιον υἱῶν ἰσραήλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et nunciauerunt Zzizzaræ, quòd aſcendit Barak filius Abinogham ad montem Thabor. [13] Et congregauit Zzizzara omnes currus ſuos, nongentos currus ferri, & omnem populum qui cum eo, de fortitudine atcium gentium ad fluuium Kiſſon.
[14] Et dixit Debora Barak, Surge; nam hic dies quo tradidit Dominus Zzizzara in manu tua, nónne angelus Domini exiens ad proſperandum ante te? & deſcendit Barak ex monte Thabor, & decem mille viri poſt eum.
[15] Et fregit Dominus Zzizzaram & omnes currus & omnem exercitum ad verbum gladij ante Barak; & deſcendit Zzizzara deſuper curru ſuo, & vertit in pedibus ſuis. [16] Et Barak perſecutus eſt poſt currus, & poſt exercitum vſque ad munitionem arcium gentium, & occiſus eſt omnis exercitus Zzizzaræ ad os gladij; non relictus eſt vſque ad vnum.
[17] Et Zzizzara vertit in pedibus ſuis ad tentorium Iaghel vxoris Hheber Salmæi, quoniam pax inter Iabin regem Hhaſſor, & inter domum Hheber Salmæum. [18] Et exiuit Iaghel in occurſum Zzizzaræ, & dixit ei: Diuerte domine mi, diuerte ad me, ne timeas: & diuertit ad eam ad tentorium, & occultauit eum in linteo. [19] Et dixit ei, Pota me nunc pauxillo aquæ, nam areo ad bibendum: & aperuit vtrem lactis, & potauit eum, & operuit eum. [20] Et dixit ei, Sta in porta tabernaculi: & erit, ſi homo venerit & interrogauerit te & dicet, Num eſt hic vir? & dices, Non. [21] Et tulit Iaghel vxor Hheber clauum tabernaculi, & poſuit malleum in manu ſua, & venit ad eum clanculum, & incuſſit clauum in tempore eius; & infixit in terra, & ipſe ſopitus eſt, & defecit & mortuus eſt. [22] Et ecce Barak perſequutus eſt Zzizzaram, & exijt Iaghel ad occurſum eius, & dixit ei: Veni, & videre faciam te virum quem tu quærens: & ingreſſus eſt ad eam, & ecce Zzizzara iacens, qui mortuus; & clauus infixus in tempore ſuo. [23] Et fregit Dominus in die illo Iabin regem Chenaghan ante filios Iſrael.

24 * וַתִּלֶּךְ יַד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְקָשָׁה עַל
יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן עַד אֲשֶׁר הִכְרִיתוּ אֶת יָבִין
מֶלֶךְ־כְּנָעַן׃

24 * Qui creſcebant quotidie,& forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan, donec delerent eum.

ה

CAP. V.

1 * וַתָּשַׁר דְּבוֹרָה וּבָרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃
2 * בְּפָרַע פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרֲכוּ
3 יְהוָה׃ * שִׁמְעוּ מְלָכִים הַאֲזִינוּ רוֹזְנִים אָנֹכִי לַיהוָה אָנֹכִי
אָשִׁירָה אֲזַמֵּר לַיהוָה אֱלֹהֵי
4 יִשְׂרָאֵל׃ * יְהוָה בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ
מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה
גַּם־שָׁמַיִם נָטָפוּ גַּם־עָבִים נָטְפוּ מָיִם׃
5 * הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה זֶה
6 סִינַי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ * בִּימֵי
שַׁמְגַּר בֶּן־עֲנָת בִּימֵי יָעֵל
חָדְלוּ אֳרָחוֹת וְהֹלְכֵי נְתִיבוֹת יֵלְכוּ
7 אֳרָחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת׃ * חָדְלוּ
פְּרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדָלּוּ עַד שַׁקַּמְתִּי
דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל׃
8 יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אָז לָחֶם
שְׁעָרִים מָגֵן אִם־יֵרָאֶה וְרֹמַח
9 בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף בְּיִשְׂרָאֵל׃ * לִבִּי לְחוֹקְקֵי
יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם
10 בָּרֲכוּ יְהוָה׃ * רֹכְבֵי אֲתֹנוֹת צְחֹרוֹת יֹשְׁבֵי
עַל־מְדִין וְהֹלְכֵי עַל־דֶּרֶךְ שִׂיחוּ׃

1 * Cecinerúntque Debora & Barach filius Abinoem in illo die,dicentes:
2 * Qui ſponte obtuliſtis de Iſrael animas veſtras ad periculum,benedicite Domino.
3 * Audite reges, auribus percipite principes.Ego ſum,ego ſum,quę Domino canam, pſallam Domino Deo Iſrael.
4 * Domine cùm exires de Seyr, & trāſires per regiones Edom, terra mota eſt,cęlíque ac nubes diſtillauerunt aquis.
5 * Montes fluxerunt à facie Domini, & Synai à facie Domini Dei Iſrael.
6 * In diebus Samgar filij Anath in diebus Iahel quieuerunt ſemitæ; & qui ingrediebantur per eas, ambulauerunt per calles deuios.
7 * Ceſſauerunt fortes in Iſrael, & quieuerunt donec ſurgeret Debora, ſurgeret mater in Iſrael.
8 * Noua bella elegit Deus & portas hoſtium ipſe ſubuertit. Clypeus & haſta ſi apparuerunt in quadraginta millibus Iſrael.
9 * Cor meum diligit principes Iſrael qui propria voluntate obtuliſtis vos diſcrimini, benedicite Domino.
10 * Qui aſcenditis ſuper nitentes aſinos & ſedetis ſupra in iudicio, & ambulatis in via loquimini.

תרגום יונתן

24 * וְאַזְלַת יַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָזְלָא וְתַקְפָא עַל יָבִין מַלְכָּא דִכְנָעַן עַד דִשֵׁיצִיאוּ יָת יָבִין מַלְכָּא דִכְנָעַן׃

ה

1 וְשַׁבְחַת דְּבוֹרָה וּבָרָק בַּר אֲבִינוֹעַם בְּעִידָנָא הַהוּא לְמֵימַר׃ 2 כַּד מְרַדוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲחוֹ עֲלֵיהוֹן עַמְמַיָא וּשְׁרַדוּנוּן מִקִּירְוֵיהוֹן
וְכַד חָבוּ לְמֵעְבַּד אוֹרַיְתָא אִיתְגַּבַּרוּ אִינוּן עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְהֲרִיכוּנוּן מֵעַל תְּחוֹם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל בְּכִין עַל פּוּרְעָנוּת חֻבַּר סִיסְרָא וּמַשְׁעַבְּדַיָתֵיהּ
וְעַל נִיסָא וּפוּרְקָנָא דְאִתְעֲבַד לְיִשְׂרָאֵל בְּכֵן חָבוּ חַכִּימַיָא לְמֵיהַב בְּבָחֵי כְּנִישְׁתָּא בְּרִישׁ גְּלֵי לְאַלָפָא יָת עַמָא פִּיתְגָמֵי אוֹרַיְתָא בְּכֵן בָּרִיכוּ וְאוֹדוּ
קֳדָם יְיָ׃ 3 שְׁמַעוּ מַלְכַיָא וְאַצִיתוּ שְׁלִטוֹנַיָא אֲמָרָה דְבוֹרָה בְּנְבוּאָה יְיָ אֲנָא מְשַׁבְּחָא וּמוֹדָא וּמְבָרְכָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃
4 יְיָ בְּיוֹם אִתְגַּלְיוּתָךְ לְהוֹן מִשֵׁעִיר בְּהוֹפָעוּת יְקָרָךְ וְעַל תְּחוֹמֵי אַרְעָא דֶאֱדוֹם אַרְעָא זָעַת אַף שְׁמַיָא מְכוֹ אַף עֲנָנַיָא נִגְדוּ מְטָרָא׃
5 טוּרַיָא זָעוּ מִן קֳדָם יְיָ דֵין סִינַי אִיתְרַגִיף וְאִיתְרַגִישׁ וְסִלִיק תְּנָנְיָה כִּתְנָנָא דְאִתּוּנָא מִן קֳדָם דְאִתְגְלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַייָ אֱלָהָא
דְיִשְׂרָאֵל׃ 6 כַּד חָבוּ בְיוֹמֵי שַׁמְגַּר בַּר עֲנָת בְּיוֹמֵי יָעֵל פְּסָקוּ עָדֵי אָרְחָן דַהֲווֹ מְהַלְכִין בְּשְׁבִילִין מְתַקְנִין חָבוּ לְמֵהֱוֵי אָזְלִין בְּאוֹרְחָן
מְגַנְבָן׃ 7 חַרוֹבָא קִירְוֵי פְּצָחָא דַהֲוָאה יָהְבִין בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אִצְטְרִיאוּ וְאִשְׁתַלְטוּ דַיָרֵיהוֹן עַד דְאִישְׁתַלְתֵית אֲנָא דְבוֹרָה
אִישְׁתַלְחִית לְאִיתְנַבָאָה בְּגוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 8 כַּד אִתְרְעִיאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח לְטַעֲוָתָא חַדְתָּן דְמִקְרֵיב אִיתְעֲבִידָא דְלָא
אִתְעֲסָקוּ בְהוֹן אֲבָהָתְהוֹן אֲתוֹ עֲלֵיהוֹן עַמְמַיָא וּשְׁרַדוּנוּן מִקִּירְוֵיהוֹן וְכַד חָבוּ לְאוֹרַיְתָא אִיתְעֲבִידוּ לְהוֹן נִיסִין וּגְבוּרָן לָא יְכִילוּ לְהוֹן דְכַר
אָתָא עֲלֵיהוֹן סַנְאָה וּמְעִיקָא בְּאַרְבְּעִין אַלְפִין אֲחָדִי סַיְפִין וּבְשִׁיתִין אַלְפִין אֲחָדִי רוּמְחִין וּבְשַׁבְעִין אַלְפִין אֲחָדִי חְרִיסִין וּכְתַמֵּנִי אַלְפִין
מְחַצְצֵי גִירְיָא בַּר מִתְּשַׁע מְאָה רְתִיכִין דְבַרְזְלָא דַהֲווֹ עִמֵיהּ כָּל אִילֵין אַלְפַיָא וְכָל אִילֵין מַשְׁרְיָתָא לָא יְכִילוּ לַאֲנָחָא קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃
9 אֲמָרָה דְבוֹרָה בְּנְבוּאָה אֲנָא שְׁלִיחָא לְסַפְּרֵי יִשְׂרָאֵל דְכַד הֲוָת עַקְתָא הַהִיא לָא פְּסַקוּ מִלְמִדְרַשׁ בְּאוֹרַיְתָא וּכְדוּ נָאֵי לְהוֹן דַיָתְבִין
בְּבֵי כְנִישְׁתָא בְּרִישׁ גְּלֵי וּמַלְפִין יָת עַמָא פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא וּמְבָרְכִין וּמוֹדִין קֳדָם יְיָ׃
10 דַהֲווֹ מְכַשְׁלִין עַמְקֵיהוֹן רְכִיבִין עַל אַתָנָן דַחֲשִׁיקָן בְּכָל מֵינֵי צִיוְרִין וּמְהַלְכִין בְּכָל תְּחוֹם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וּמִתְחַבְּרִין לְמִתַב עַל דִינָא
יְהוֹן אָזְלִין בְּאוֹרְחָתְהוֹן וּמִשְׁתָעָן עַל גְּבוּרָן דְאִיתְעֲבִידָא לְהוֹן׃

* *Et ibat manus filiorum Iſrael vadens & indurata contra Jabin regem Chanaan quoad delerent illum.* 24

24 * καὶ ἐπορεύετο χεὶρ υἱῶν ἰσραὴλ πορευομένη & σκληρυνομένη ἐπὶ ἰαβὶν βασιλέα χανααν ἕως ἐξωλόθρευσαν αὐτόν.

CAP. V.

ε.

ET *cecinit Debbora & Barac filius Abinoem in die illo: & dixit,* 1

1 * Καὶ ᾖσεν δεββωρὰ καὶ βαρὰκ υἱὸς ἀβινοὲμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ εἶπεν,

* *Cùm incepiſtis duces in Iſrael in electione populi, benedicite Domino.* 2

2 * ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀρχηγοὺς ἐν ἰσραὴλ ἐν προαιρέσει λαοῦ εὐλογεῖτε κύριον.

* *Audite reges, auribus percipite ſatrapæ, Ego Domino cantabo & pſallam Deo Iſrael.* 3

3 * ἀκούσατε βασιλεῖς, ἐνωτίζεσθε σατράπαι, ἐγὼ τῷ κυρίῳ ἄδομαι, ᾄσω ψαλῶ τῷ θεῷ ἰσραήλ.

* *Domine in exitu tuo de Seir cùm tranſires tu ex agro Edom, terra mota eſt, & cælum turbatum eſt, & nubes diſtillauerunt aquam.* 4

4 * κύριε ἐν τῇ ἐξόδῳ σου ἐκ σηὶρ ἐν τῷ ἐπαίρειν σε ἐξ ἀγροῦ ἐδώμ, γῆ ἐσείσθη καί γε οὐρανὸς ἐταράχθη, καὶ αἱ νεφέλαι ἔσταξαν ὕδωρ.

* *Montes commoti ſunt à facie Domini, hic Sina à facie Domini Dei Iſrael.* 5

5 * ὄρη ἐσαλεύθησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου, τοῦτο σινὰ ἀπὸ προσώπου κυρίου θεοῦ ἰσραήλ.

* *In diebus Samgar filij Anath in diebus Jael, reliquerunt vias, & ambulauerunt ſemitas, ambulauerunt itinera peruerſa.* 6

6 * ἐν ἡμέραις σαμεγαρ υἱοῦ ἀνὰθ ἐν ἡμέραις ἰαὴλ ἐξέλιπον ὁδούς, καὶ ἐπορεύθησαν τρίβους· ἐπορεύθησαν ὁδοὺς διεστραμμένας.

* *Defecerunt habitantes in Iſrael, defecerunt donec ſurgeret Debbora, quoniam ſurrexit mater in Iſrael.* 7

7 * ἐξέλιπον οἱ καθήκοντες ἐν τῷ ἰσραὴλ, ἐξέλιπον ἕως οὗ ἀνέστη δεββωρά, ὅτι ἀνέστη μήτηρ ἐν τῷ ἰσραήλ.

* *Elegerunt Deos nouos, tunc pugnauerunt ciuitates principum: Clypeus puellarum cum lanceis apparuit, & pugnauit quadraginta millibus in Iſrael.* 8

8 * ᾑρέτησαν θεοὺς καινοὺς, τότε ἐπολέμησαν πόλεις ἀρχόντων, σκέπη νεανίδων σπερμάσων ἀνώφθη· καὶ σπερμάσησαν τεσσαρακοντα χιλιάσιν ἐν τῷ ἰσραήλ.

* *Cor meum ſuper cõſtituta Iſrael: potentes, populi benedicite Domino.* 9

9 * ἡ καρδία μου ἐπὶ τὰ διατεταγμένα τῷ ἰσραήλ· οἱ ἀνιέντες τοῦ λαοῦ εὐλογεῖτε τὸν κύριον.

* *Qui aſcenditis ſuper aſinos nitentes, ſedentes in iudicio, & ambulantes in via, loquimini* 10

10 * ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ὑποζυγίων ἐπιλαμπινῶν καθήμενοι ἐπὶ κριτηρίου, καὶ πορευόμενοι ἐφ' ὁδῷ, φθέγξασθε

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Et iuit manus filiorum Iſrael iens & roborans ſe contra Iabin regem Chenaghan, quoad perdiderunt Iabin regem Chenaghan.

CAP. V.

ET laudauit Debora & Barak filius Abinogham in tempore illo, ad dicendum. [2] Quando rebellarunt domus Iſrael, venerunt ſuper eos gentes, & expulerunt eos ex vrbibus ſuis: & quando redierunt ad faciendam legem, fortificati ſunt illi ſuper auctores inimicitiarum eorum, qui expulerant eos de-ſuper termino terræ Iſrael. ita ſuper vltione fractus eſt Zzizzara & exercitus eius, & ſuper ſignum & liberationem quæ facta eſt Iſraeli; ita redierunt ſapientes ad ſedendum in domibus Synagogæ, in capite detecto, ad docendum populum verba Legis: ità benedicite & confitemini ante Dominum.

[3] Audite reges, & attendite dominatores, dixit Debora in prophetia Domini; Ego laudans & confitens, & benedicens ante Dominum Deum Iſrael. [4] Domine, in die reuelari te illis de Seghir, & in oſtenſione gloriæ tuæ, ſuper terminos terræ Edom, terra tremuit impetu, etiam cœli diſtillauerunt, etiam nubes ſtillauerunt pluuiam.

[5] Montes diſtillauerunt ab-ante Dominum: hic Sinai motus & tremefactus eſt; & aſcendit fumus eius vt fumus fornacis à facie quòd reuelata eſt ſuper eum gloria Domini Dei Iſrael. [6] Quando peccauerunt in diebus Samghar filij Ghanath in diebus Iaghel defecerunt tranſeuntes viam; qui fuerunt ambulantes in ſemitis præparatis, redierunt ad eſſe ambulantes in vijs furtiuis. [7] Deſolatæ ſunt vrbes oppidorum quæ fuerunt ſedentes in terra Iſrael; expugnati ſunt & diſperſi ſunt habitatores earum quoad miſſa ſum; ego Deborah miſſa ſum ad prophetandum in medio domus Iſrael.

[8] Quando voluerunt domus Iſrael ad ſeruiendum erroribus nouis, qui de proximo facti ſunt, quibus non ſtudüerunt in eis patres eorum, venerunt ſuper eos gentes, & expulerunt eos ex vrbibus eorum; & cùm redierunt ad legem, facta ſunt illis ſigna & fortitudines, & non præualuerunt eis: & quando venit ſuper eos oſor & tribulator in quadraginta millibus tenentium gladios, & in ſexaginta millibus tenentium haſtas, & in ſeptuaginta millibus tenentium clypeos, & in octoginta millibus ſagittatorum iaculorum præter nongentos currus ferri qui fuerunt cum eo, omnia hæc millia & omnes hæ turmæ non potuerunt ad ineundum prœlium cum Iſrael.

[9] Dixit Deborah in prophetia, Ego miſſa ſum ad laudandum Scribas Iſrael; qui, quando fuit tribulatio illa, non ceſſarunt ab interpretanda lege; & ſic pulchrum illis, quòd ſedentes in domo congregationis in capite detecto, & docentes populum verba legis, & benedicentes & confitentes ante Dominum. [10] Qui fuerunt impedientes negotia ſua, equitantes ſuper aſinas ſtratas in omnibus generibus pictarum veſtium, & ambulantes in omni termino terræ Iſrael, & aſſociati ad ſedendum ſuper iudicium; erunt ambulantes in via eorum, & narrantes ſuper fortitudines quæ factæ ſunt ipſis.

11 * מִקּוֹל מְחַצְּצִים בֵּין מַשְׁאֲבִים שָׁם
יִתְּנוּ צִדְקוֹת יְהוָה צִדְקֹת
פְּרָזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אָז יָרְדוּ לַשְּׁעָרִים עַם־
12 יְהוָה׃ * עוּרִי עוּרִי דְבוֹרָה
עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי־שִׁיר קוּם בָּרָק וְשָׁבֵה
13 שִׁבְיְךָ בֶּן־אֲבִינֹעַם׃ * אָז יָרַד
שָׂרִיד לְאַדִּירִים עָם יְהוָה יָרַד־לִי
14 בַּגִּבּוֹרִים׃ * מִנִּי אֶפְרַיִם שָׁרְשָׁם בַּעֲמָלֵק
אַחֲרֶיךָ בִנְיָמִין בַּעֲמָמֶיךָ מִנִּי מָכִיר יָרְדוּ
מְחֹקְקִים וּמִזְבּוּלֹן מְשְׁכִים בְּשֵׁבֶט
15 סֹפֵר׃ * וְשָׂרַי בְּיִשָּׂשכָר עִם־דְּבֹרָה
וְיִשָּׂשכָר כֵּן בָּרָק בָּעֵמֶק שֻׁלַּח בְּרַגְלָיו
בִּפְלַגּוֹת רְאוּבֵן גְּדֹלִים חִקְקֵי־לֵב׃
16 * לָמָּה יָשַׁבְתָּ בֵּין הַמִּשְׁפְּתַיִם לִשְׁמֹעַ
שְׁרִקוֹת עֲדָרִים לִפְלַגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים
17 חִקְרֵי־לֵב׃ * גִּלְעָד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן
וְדָן לָמָּה יָגוּר אֲנִיּוֹת אָשֵׁר יָשַׁב לְחוֹף
18 יַמִּים וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכֹּן׃ * זְבוּלֻן
עַם חֵרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת וְנַפְתָּלִי עַל
19 מְרוֹמֵי שָׂדֶה׃ * בָּאוּ מְלָכִים
נִלְחָמוּ אָז נִלְחֲמוּ מַלְכֵי כְנַעַן בְּתַעְנַךְ
עַל־מֵי מְגִדּוֹ בֶּצַע כֶּסֶף לֹא
20 לָקָחוּ׃ * מִן־שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ הַכּוֹכָבִים
מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם־
21 סִיסְרָא׃ * נַחַל קִישׁוֹן גָּרָפָם נַחַל קְדוּמִים
נַחַל קִישׁוֹן תִּדְרְכִי נַפְשִׁי עֹז׃

11 * Vbi collisi sunt currus & hostium suf
focatus est exercitus, ibi narrentur iustitię
B Domini, & clemētia in fortes Israel. Tunc
descendit populus Domini ad portas, &
12 obtinuit principatum. * Surge surge
Debora, surge surge & loquere canticū.
Surge Barach & apprehēde captiuos tuos
13 fili Abinoem. * Saluatæ sunt reliquiæ
populi. Dominus in fortibus dimicauit.
14 * Ex Ephraim deleuit eos in Amalech,
& post eum ex Beniamin in populos tuos
ô Amalech. De Machir principes descen-
derunt, & de Zabulon qui exercitum du-
cerent ad bellandum.
15 * Duces Ysachar fuêre cum Debora,
& Barach vestigia sunt secuti, qui quasi in
præceps ac barathrum se discrimini de-
dit, diuiso contra se Ruben, magnanimo-
rum reperta est contentio.
16 * Quare habitas inter duos terminos
vt audias sibilos gregum diuiso contra se
Rubē: magnanimorū reperta est cōtētio.
17 * Galaad trans Iordanem quiescebat
& Dan vacabat nauibus. Aser habitabat
in littore maris & in portubus moraba-
18 tur. * Zabulon verò & Neptalim ob-
tulerunt animas suas morti in regione
Merome.
19 * Venerunt reges & pugnauerunt, pu-
gnauerunt reges Chanaan in Thane iu-
xta aquas Mageddo, & tamen nihil tule-
lere prædantes.
20 * De cælo dimicatum est contra eos,
stellæ manentes in ordine & cursu suo,
aduersus Sysaram pugnauerunt.
21 * Torrens Cyson traxit cadauera eo-
rum, torrens Cadumim, torrens Cyson.
Conculca anima mea robustos.

תרגום יונתן

11 מֵאֲתַר דַּהֲווֹ אָנְסִין לְהוֹן וְנָסְבִין מַה דִּי בִּידֵיהוֹן בֵּית מְחוּבַת מְכָסִין וּכְמָנַת לִיסְטִין עַל גּוּבִין בֵּית שַׁקְיָא דְּמַיָּא אַתְרָא דְּיִתְעֲבֵידָא לְהוֹן
נִיסִין וּגְבוּרָן לְדָבִית יִשְׂרָאֵל מִלְּקַדְמִין אֲתַר דַּהֲווֹאָה בְּנָת יִשְׂרָאֵל נָפְקָן לְמִמְלֵי מַיָּא דַּחֲלִין לְאַשְׁמָעָא קַל טִרְפַּת פַּרְסַת רַגְלֵאי מִן קֳדָם כְּמָנַת
סָנְאָה וּמְעִיקָא הַמָּן יוֹדִין עַל זַכְוָתָא דְּיָיֵי וְעַל זְכוּתֵיהּ דְּיָיֵב קִירְוֵי פַּצְחַיָּא בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּבֵין נְחָתוּ מִכְּרֵבֵי רְתוּקְפָא לְמֵיהַב בְּקִירְוֵי
פַּצְחַיָּא עַמֵּיהּ דַּיָּיֵי׃ 12 שַׁבַּחִי שַׁבַּחִי דְּבוֹרָה שַׁבַּחִי וְאוֹדִי סַלִּילִי תּוּשְׁבַּחְתָּא קוּם בָּרָק וּשְׁבִי שִׁבְיָךְ כַּר אֲבִינוֹעַם׃
13 בְּבֵין נְחִית חַד מִמַּשְׁרִיַּת יִשְׂרָאֵל וְחַבַר תְּקוֹף גִּיבָּרֵי עַמְמַיָּא הָא לָא מִגְּבוּרָא דִּדְהוֹן חֲוַרַת רָא אִילַהֲוֹן יֵיֵי חַבַר קֳדָם עַמֵּיהּ תְּקוֹף גִּיבָּרֵי
סָנְאֵיהוֹן׃ 14 מִדְּבֵית אֶפְרַיִם קָם יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן בְּקַדְמֵיתָא וְאַגִּיחַ קְרָבָא בִּדְבֵירַת עַמָּלֵק בָּתְרוֹהִי קָם מַלְכָּא שָׁאוּל מִדְּבֵירַת
בִּנְיָמִן קָטֵיל יַת דְּבֵירַת עַמָּלֵק וְאַגִּיחַ קְרָבָא בִּשְׁאַר עַמְמַיָּא מִדְּבֵירַת מָכִיר נְחָתוּ מְרַשְׁמִין בְּקְרָבָא וּמִשֵּׁבֶט זְבוּלֵן כָּתְבִין בְּקוּלְמוֹס דְּסָפַר׃
15 וְרַבְרְבֵי יִשָּׂשכָר מִשְׁתַּמְעִין לְמֵילֵי דְּבוֹרָה וְשָׁאַר שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל מְשַׁמְּשִׁין קֳדָם בָּרָק מִשְׁתַּלְחִין בְּקִירְוֵי מֵישְׁרָא לְכָל אֲתַר
דְּצָרִיךְ לְתַמָּן בְּתוּשְׁלַחְתֵּיהּ אָזְלִין בִּזְרִעִית רְאוּבֵן סַגִּיאִין נִיכְלֵי לִבָּא׃
16 לְמָא תַּבְתּוּן מְמַשְׁרֵית קְרָבָא לְמִדַּב בֵּין תְּחוּמַיָּא לְמִשְׁמַע בְּשׁוֹרָא לְמִרַע אֲיֵדָא מַשְׁרֵי נָצְחָא בְּקְרָבָא לְמֶהֱוֵי עִימֵּיהּ לָבָרָק אֲתוּן
אָמְרִין דִּילָךְ אֲנַחְנָא וּלְסִיסְרָא אֲתוּן אָמְרִין דִּילֵךְ אֲנַחְנָא הַכְרֵין כָּשֵׁר לְכוֹן לְמֶעְבַּד דְּבֵירַת רְאוּבֵן הֲלָא יָדְעִיתוּן דְּקַרְמוֹהִי גְּלָיָן מַחְשְׁבַת לִבָּא׃
17 דְּבֵירַת גִּלְעָד בְּעִיבְרָא דַיַּרְדְּנָא שָׁרוֹ וּדְבֵירַת דָּן גָּזוֹ עֲבַרוֹ יַרְדְּנָא וְשִׁוְיאוּ נִכְסֵיהוֹן בִּסְפִינָן דְּבֵירַת אָשֵׁר עַל סְפַר יַמָּא שְׁרוֹ קִירְוֵי עַמְמַיָּא
דְּפַגְרוּ חָבוּ וּבְנוֹנָן וְיִתִיבוּ בְּהֶן׃ 18 דְּבֵירַת זְבוּלֵן לְקַבֵּיל עַמְמַיָּא דְּגַדִּיפוּ מְסָרוּ נַפְשֵׁיהוֹן לְקַטָּלָא אִינּוּן וּדְבֵירַת נַפְתָּלִי
יְשַׁבְּחוּנוּן כָּל יָתְבֵי אַרְעָא׃ 19 אֲתוֹ מַלְכַיָּא אַגִּיחוּ קְרָבָא בְּבֵין בְּנָעַן בְּתַעְנָךְ הֲווֹ שָׁרָן וּמָטָן עַד מֵי מְגִדּוֹ
מָמוֹן דְּכַסַף לָא קַבִּילוּ׃ 20 מִן שְׁמַיָּא אִיתְגַּח עִמְהוֹן קְרָבָא מֵאֲתַר דְּנָפְקִין כּוֹכְבַיָּא מִכְּבֵשֵׁי דַּבְּרֵיהוֹן תַּמָּן אִיתְגַּח קְרָבָא עִם
סִיסְרָא׃ 21 נַחֲלָא דְּקִישׁוֹן סַחֲרִינוּן נַחֲלָא דְּאִיתְעֲבִידָא בֵּיהּ נִיסִין וּגְבוּרָן לְיִשְׂרָאֵל מִלְּקַדְמִין הִיא נַחֲלָא דְּקִישׁוֹן תַּמָּן
דּוּשִׁישַׁת נַפְשִׁי קְטִילֵי גִּבָּרֵיהוֹן בְּתָקוֹף׃

11 ‡ *Vocem pulſantium inter lætantes; illic dabunt iuſtitiam Domino: iuſti confortati ſunt in Iſrael; tunc deſcendit in vrbes eius populus Domini.*

11 ‡ φωνὴν ἀναγγελλόντων ἀνὰ μέσον διαμεριζόντων· ἐκεῖ δώσουσιν δικαιοσύνην κυρίῳ· δίκαιοι ἐνίσχυσαν ἐν τῷ ἰσραήλ· τότε κατέβη εἰς τὰς πόλεις αὐτοῦ ὁ λαὸς κυρίου·

12 ‡ *Surge ſurge Debbora, ſurge ſurge, loquere cum cantu; ſurge Barac & captiua captiuitatem tuam filius Abinoem.*

12 ‡ ἔξεγείρου ἔξεγείρου δεββωρά, ἔξεγείρου ἔξεγείρου, λάλει μετ' ᾠδῆς· ἔξανίσταθ βαρὰκ καὶ αἰχμαλώπιζε αἰχμαλωσίαν σου υἱὸς ἀβινεέμ.

13 ‡ *Tunc magnificata eſt fortitudo eius; Domine humilia mihi fortiores me.*

13 ‡ τότε ἐμεγαλύνθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ· κύριε ταπείνωσόν μοι τοὺς ἰσχυροτέρους μου.

14 ‡ *Populus Ephraim vlti ſunt eos in valle: frater tuus Beniamin in populis tuis: ex me Machir deſcenderunt ſcrutantes; & de Zabulon potentes in ſceptro ſcribæ.*

14 ‡ λαὸς ἐφραὶμ ἐτιμωρήσαντο αὐτοὺς ἐν κοιλάδι· ἀδελφός σου βενιαμὶν ἐν λαοῖς σου· ἐξ ἐμοὶ μαχεὶρ κατέβησαν ἐξερευνῶντες; καὶ ἐκ ζαβουλὼν ἐνισχύοντες ἐν σκήπτρῳ γραμματέως.

15 ‡ *Et principes in Iſſachar cum Debbora, & Iſſachar ſic Barac in valle, miſit pedites ſuos in diuiſionibus Rubem: magnæ indagationes cordis.*

15 ‡ καὶ ἄρχοντες ἐν ἰσσάχαρ μετὰ δεββώρας καὶ ἰσσάχαρ οὕτω βαρὰκ ἐν τῇ κοιλάδι, ἐξαπέστειλεν πεζοὺς αὐτοῦ ἐν διαιρέσεσιν ῥουβήμ· μεγάλοι ἀνεμασμοὶ καρδίας.

16 ‡ *Vt quid mihi ſedetis inter terminos vt audiatis ſibilos excitantium ad tranſeundum in res Rubem: magnæ veſtigationes cordis.*

16 ‡ ἱνατί μοι κάθησθε ἀναμέσον τῶν μοσφαθαὶμ τοῦ εἰσακοῦσαι συριγμοὺς ἐξεγειρόντων τοῦ διελθεῖν εἰς τὰ τοῦ ῥουβήμ· μεγάλοι ἐξιχνιασμοὶ καρδίας

17 ‡ *Galaad trans Iordanem habitauit: & Dan vt quid habitas nauibus? Aſer habitauit apud littus maris, & in præruptis eius habitauit.*

17 ‡ γαλαὰδ· ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατεσκήνωσεν· ⁊ δὰν ἱνατί παροικεῖς πλοίοις; ἀσὴρ παρώκησεν πρὸς αἰγιαλὸν θαλασσῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διακοπὰς αὐτοῦ κατεσκήνωσεν.

18 ‡ *Zabulon populus contemnens animã ſuam in mortem, & Neptali in ſilua agri.*

18 ‡ ζαβουλὼν λαὸς ὀνειδίσας ψυχὴν αὐτοῦ εἰς θάνατον, ⁊ νεφθαλὶ ἐπὶ ὕλης ἀγροῦ.

19 ‡ *Venerunt reges & pugnauerunt; tunc pugnauerunt reges Chanaan in Tennach in aqua Mageddo, abundantiam argenti non acceperunt.*

19 ‡ ἦλθον βασιλεῖς ⁊ παρετάξαντο, τότε ἐπολέμησαν βασιλεῖς χαναὰν ἐν τεννὰχ ἐπὶ τοῦ ὕδατος μαγεδδώ, πλεονεξίαν ἀργυρίου οὐκ ἔλαβον.

20 ‡ *De cælo expugnati ſunt, ſtellæ ab ordine ſuo pugnauerunt cum Siſara.*

20 ‡ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπολεμήθησαν, ⁊ ἀστέρες ἐκ τῆς τάξεως αὐτῶν ἐπολέμησαν μετὰ σισάρα.

21 ‡ *Torrens Ciſſon eiecit illos, torrens Cademim, torrens Ciſſon: conculcabit eos anima mea potens.*

21 ‡ χειμάρρους κισσὼν ἐξέβαλεν αὐτούς, χειμάρρους καδημίμ, χειμάρρους κισσών· καταπατήσει αὐτοὺς ψυχή μου δυνατή.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Ex loco vbi fuerunt diripientes eos; & accipientes quidquid in manibus eorum, domus ſeſſionis abſconditorum, & inſidiæ latronum ſuper lacus domus irrigationum aquarum, locum quo facta ſunt illis ſigna, & fortitudines domui Iſrael ab antiquis, locum quo fuerunt filiæ Iſrael exeuntes ad implendum aquas, metuentes ad audire faciendũ vocẽ ſtrepitus pedum ab ante inſidias oſoris & affligentis: ibi confitebuntur ſuper præmia Domini ſuper iuſtitiam eius qui poſuit oppida terræ Iſrael; tunc deſcenderunt ex arcibus munitis ad habitandum in vrbibus oppidorum populi Domini. [12] Lauda, lauda Debora, lauda & confitere, loquere laudationes: ſurge Barak, & captiua captiuitatem tuam fili Abinogham.

[13] Tunc deſcendit vnus ex exercitu Iſrael, & fregit fortitudinẽ fortium gentium. Ecce non ex fortitudine manus eorum fuit hoc; ſed Dominus fregit ante populum ſuum fortitudinem virorum oſorum eorum. [14] Ex domo Ephraim ſurrexit Ioſue filius Nun in anteriori, & iniuit bellum in domum Ghamalek: poſt eum ſurrexit rex Saul ex domo Biniamin, & occidit domum Ghamalek, & iniuit bellum in reliquis gentibus: ex domo Machir deſcenderunt ſignati in bello: & ex tribu Zebulun ſcribentes in calamo ſcribæ. [15] Et principes Iſachar obedientes ſermonibus Debora, & reliquæ tribus Iſrael miniſtrantes ante Barak miſſæ in vrbibus planicici, in omni loco quo opus eſſet illúc in miſſione eius euntes; in proſapia Reuben multi inſidiatores cordis. [16] Quare reditis ex exercitu belli ad ſedendum inter terminos, ad audiendum legationem ad ſciendum manum exercitus vincentem in prælio ad eſſe cum eo: Barak vos dicentes, Tui nos; & Zzizzaræ vos dicentes, tui nos; num ita rectum vobis ad faciendum domus Reuben, nónne cognouiſtis quod ante eum apertæ cogitationes cordis?

[17] Domus Gilghad trans Iordanem habitarunt, & domus Dan vadarunt, tranſmiſerunt Iordanem, poſuerunt diuitias ſuas in nauibus: domus Aſſer ſuper limitem maris habitarunt vrbes gentium quas deſtruxerunt, redierunt, ædificauerunt eas & habitauerunt in eis.

[18] Zebulun è regione gentium quas exprobrauerunt tradiderunt animas ſuas ad occidendum eas; & domus Nephthali, laudabunt eos omnes habitatores terræ.

[19] Venerunt reges, inierunt bellum, tunc inierũt reges Chenaghan; in Thaghanach fuerunt habitantes & pertingentes vſque ad aquas Megido, diuitias argenti non voluerunt. [20] De cælo initum eſt cum illis bellum, de loco quo exeunt ſtellæ; de ſemitis ductuum earum, ibi initum eſt bellum cum Zzizzara. [21] Fluuius Kiſſon fregit eos, fluuius quo facta ſunt in eo ſigna & fortitudines Iſrael ab antiquis, ipſe fluuius Kiſſon: ibi conculcauit anima mea occiſos fortium eorum in robore.

22 * אָז הָלְמוּ עִקְבֵי־סוּס מִדַּהֲרוֹת דַּהֲרוֹת
23 אַבִּירָיו׃ * אֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ
יְהוָה אֹרוּ אָרוֹר יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא־בָאוּ
לְעֶזְרַת יְהוָה לְעֶזְרַת יְהוָה בַּגִּבּוֹרִים׃
24 * תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי
25 מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ׃ * מַיִם שָׁאַל
חָלָב נָתָנָה בְּסֵפֶל אַדִּירִים הִקְרִיבָה חֶמְאָה׃
26 * יָדָהּ לַיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה וִימִינָהּ
לְהַלְמוֹת עֲמֵלִים וְהָלְמָה סִיסְרָא מָחֲקָה־
27 רֹאשׁוֹ וּמָחֲצָה וְחָלְפָה רַקָּתוֹ׃ * בֵּין
רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל
בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפַל שָׁדוּד׃
28 * בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם
סִיסְרָא בְּעַד הָאֶשְׁנָב מְרוּעַ
בֹּשֵׁשׁ רִכְבּוֹ לָבוֹא מִדּוּעַ אֶחֱרוּ פַּעֲמֵי
29 מַרְכְּבוֹתָיו׃ * חַכְמוֹת שָׂרוֹתֶיהָ
תַּעֲנֶינָה אַף־הִיא תָּשִׁיב אֲמָרֶיהָ לָהּ׃
30 * הֲלֹא יִמְצְאוּ יְחַלְּקוּ שָׁלָל רֶחֶם
רַחֲמָתַיִם לְרֹאשׁ גֶּבֶר שְׁלַל צְבָעִים לְסִיסְרָא
שְׁלַל צְבָעִים רִקְמָה־צֶבַע
31 רִקְמָתַיִם לְצַוְּארֵי שָׁלָל׃ * כֵּן יֹאבְדוּ כָל־
אוֹיְבֶיךָ יְהוָה וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת
הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבֻרָתוֹ וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ
אַרְבָּעִים שָׁנָה׃

ו

1 * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּתְּנֵם
2 יְהוָה בְּיַד־מִדְיָן שֶׁבַע שָׁנִים׃ * וַתָּעָז יַד־מִדְיָן
עַל־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ־לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַמְנָהָרוֹת אֲשֶׁר בֶּהָרִים וְאֶת־הַמְּעָרוֹת
וְאֶת־הַמְּצָדוֹת׃

22 * Vngulæ equorum ceciderunt, fugientibus impetu & per præceps ruentibus fortiſſimis hoſtium.
23 * Maledicite terræ Meroz, dixit angelus Domini, maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini, in adiutorium fortiſſimorum eius.
24 * Benedicta inter mulieres Iahel vxor Aber Cinæi, & benedicatur in tabernaculo ſuo.
25 * Aquam petenti lac dedit, & in phiala principum obtulit butyrum.
26 * Siniſtram manum miſit ad clauum, & dextram ad fabrorum malleos, percuſſitque Syſaram, quærens in capite vulneri locum, & tempus validè perforans.
27 * Inter pedes eius ruit, defecit & mortuus eſt. Voluebatur ante pedes eius, & iacebat exanimis & miſerabilis.
28 * Per feneſtram reſpiciens vlulabat mater eius, & de cœnaculo loquebatur, Cur moratur regredi currus eius? quare tardauerunt pedes quadrigarum illius?
29 * Vna ſapientior cæteris vxoribus eius, hæc ſocrui verba reſpondit:
30 * Forſitan nunc diuidit ſpolia, & pulcherrima fœminarum eligitur ei. Veſtes diuerſorum colorum Syſaræ traduntur in prędam, & ſupellex varia ad ornanda colla congeritur.
31 * Sic pereant omnes inimici tui Domine; qui autem diligunt te, ſicut Sol in ortu ſuo ſplendet, ita rutilent. Quieuítque terra per quadraginta annos.

CAP. VI.

1 AFEcerunt autem filij Iſrael malum in conſpectu Domini, qui tradidit illos in manu Madiam ſeptem annis.
2 * Et oppreſſi ſunt valdè ab eis: feceruntque ſibi antra & ſpeluncas in montibus, & munitiſſima ad repugnandum loca.

תרגום יונתן

22 בְּכֵן אִישְׁתַּלְפָא טוּפְרֵי סוּסַוְתְּהוֹן מִפִּינוּךְ דַּהֲוָה מְפַנֵּיךְ קֻדָּם רְתִיכֵי גִּבָּרוֹהִי׃ 23 לוּטוּ מֵרוֹז אֲמַר בָּרָק נְבִיאָה דַיָּיֵי לוּטוּ וְתַבְּרוּ
יַת יָתְבָהָא אֲרֵי לָא אֲתוֹ לְסָעְדָן עַמָּא דַיָּיֵי לְסָעְדָן עַמָּא דַיָּיֵי בַּר אַגִּיחַ קְרָבָא בְּגִבָּרַיָּא׃ 24 תִּתְבָּרַךְ מִבְּרַכַת נְשַׁיָּא טָבָתָא יָעֵל אִתַּת חֶבֶר
שַׁלְמָאָה כַּחֲדָא מִנְּשַׁיָּא דְּמִשְׁמְשָׁן בְּבָתֵּי מְדָרְשִׁין תִּתְבָּרַךְ׃ 25 מַיָּא שְׁאֵל יָתַהּ סִיסְרָא רְשִׁיעָא חַלְבָא אַשְׁקִיתֵיהּ לְמַרְא אִם רַעְיוֹנוֹהִי
עֲלוֹהִי בְּפַיָּילֵי גִּיבָּרַיָּא קְרִיבַת לְקָדְמוֹהִי שְׁמַן דְּגוּבְנִין׃ 26 יְדָהּ לְסִיכְתָא אוֹשִׁיטַת וְיָמִינָא לְאַרְזַפְתָּא דְנָפְחִין לְסִתְבַּר רְשִׁיעִין וַאֲנוֹסִין
מַחֲתֵהּ לְסִיסְרָא חַבֵּרַת רֵישֵׁיהּ פָּעַת מוֹחֵיהּ אַעְבָּרַת בְּצִדְעֵיהּ׃ 27 בֵּין רִיגְלָהָא כְּרַע נְפַל שְׁכִיב בֵּין רִיגְלָהָא כְּרַע נְפַל בַּאֲתַר דְּכְרַע תַּמָּן
נְפַל בְּזִיזָא סִיסְרָא׃ 28 בְּעַד מִן חֲרַכָּא אִסְתְּכִיאַת וּמְרִיקָא אִמֵּיהּ דְּסִיסְרָא מִבֵּינֵי אַעֲיָתָא אֲמֵרַת מָה דֵין אוֹחֲרָא רְתִיכוֹהִי דְּסִיסְרָא
בְּרִי מְלֵּימֵי מָה דֵין אִיהַעֲכַבוּ רַהֲטָיָא דַּהֲווֹ מַיְתִין לִי אַגֶּרֶת נִצְחָנִין׃ 29 חַכִּימַת פְּרִיסְתְּוָתָהָא עָנְיָן לַהּ אַף הִיא בְּחָכְמָתָהָא מְתִיבָא
לְמֵימַר לְהֵן׃ 30 מְרַמַּשְׁכְּחִין וּמְפַלְגִין בִּיזְתָא יַהֲבִין גְּבַר וּבֵיתַהּ לְכָל חַד וְחַד בִּיזָא סַגִּי קֻדָּם סִיסְרָא בִּיזַת צִיוֹרֵי צִבְעוֹנִין עַל צַוְּארַיָּא
נְכְסֵי עַתִּירַיָּא וּמָנֵי חֲמוּדָא קֻדָּם גִּיבָּרוֹהִי רְבוּוֹ׃ 31 כֵּן יְיֵבְדוּן כָּל סָנְאֵי עַמָּךְ יְיָ וְרָחֲמוֹהִי יְהוֹן עֲתִידִין לְאַזְהָרָה כְּמִיפַּק שִׁמְשָׁא
בְּגְבוּרְתֵּיהּ וּשְׁרוֹכַת אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל מִלְּמֶעְבַּד קְרָבָא אַרְבְּעִין שְׁנִין׃

ו

1 וְעַבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִישׁ קֻדָּם יְיָ וּמַסְרִינוּן יְיָ בִּיַד מִדְיָנָאֵי שְׁבַע שְׁנִין׃
2 וְתַקִּיפַת יַד מִדְיָנָאֵי עַל יִשְׂרָאֵל מִן קֻדָּם מִדְיָנָאֵי עֲבַדוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַטְמוֹרֵיתָא דִּבְטוּרַיָּא וְיַת מְעָרָתָא וְיַת מְצָדָתָא׃

* *Tunc abscisa sunt crura equorum hinnitibus potentium illius.* 22

* *Maledicite Meroz, dixit angelus Domini,* 23
maledictione maledicite habitatores eius, quoniam non venerunt in auxilium; Dominus auxiliator noster, Dñs in pugnatoribus potens.

* *Benedicatur ex mulieribus Jael vxor* 24
Aber Cinæi, ex mulieribus in tabernaculo benedicatur.

* *Aquam petijt ab ea, & lac dedit illi in* 25
phiala, fortium obtulit butyrum.

* *Manum suam in palum extendit, dexteram suam in abscisiones incidentium, & abscidit Sisara, contriuit caput eius, & confregit & perforauit tempus eius.* 26

* *Inter pedes eius incuruatus cecidit, dor-* 27
miuit inter pedes eius, flexit, cecidit; in quo flexit, illic cecidit miserabiliter.

* *Per fenestram respiciebat & intuebatur* 28
mater Sisara per cœnaculum, quare moratus est currus eius aduenire? quare tardauerunt vestigia curruum eius?

* *Sapientes principum illius respõderunt ad* 29
illam; & illa autem respondit in verbis suis.

* *Nonne inuenient eum diuidentem spolia?* 30
amicus amicis in caput potentis spolia tincturarum Sisaræ, spolia tincturarum variegationis tinctura: tinctura variegatorum collo eius spolia.

* *Sic pereant omnes inimici tui Domine, &* 31
qui amant eum sicut oriens Solis in potentatibus suis: & quieuit terra quadraginta annos.

CAP. VI.

ET *fecerunt filij Israel malum coram Domino, & tradidit eos Dominus in manu Madiam septem annis.* 1

* *Et fortificata est manus Madiam super Is-* 2
rael; à facie Madiam fecerunt sibi ipsis filij Israel antra in montibus & speluncis & munitissimis locis.

22 * τότε ἀπεκόπησαν πέρναι ἵππων μαδιαρὼθ δυναστῶν αὐτοῦ.

23 * καθαρῶτε μερώζ· εἶπεν ὁ ἄγγελ@ κυρίου, καταρᾶσθε καταράσασθε τοὺς ἐνοίκους αὐτῆς ὅτι οὐκ ἦλθον εἰς τὴν βοήθειαν· κύριος βοηθὸς ἡμῖν κύριος ἐν μαχηταῖς
24 δυνατός. * εὐλογηθείη ἐκ γυναικῶν ἰαὴλ γυνὴ χάβερ τοῦ κιναίου· ἐκ γυναικῶν ἐν σκηνῇ εὐλογηθείη.

25 * ὕδωρ ἠτήσατο αὐτήν, καὶ γάλα ἔδωκεν αὐτῷ ἐν λακάνῃ, ἐχύρων προσήγαγεν βούτυρον.

26 * τὴν χεῖρα αὐτῆς εἰς πάσσαλον ἐξέτεινεν, τὴν δεξιὰν αὐτῆς εἰς ἀποτομὰς καταπόντων, καὶ ἀπέτεμε σισάρα, ἀπέτειλεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ συνέθλασεν καὶ διήλασεν τὸν γνάθον αὐτοῦ·

27 * ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς συγκύψας ἔπεσεν· ἐκοιμήθη μεταξὺ ποδῶν αὐτῆς, ἔκαμψεν, ἔπεσεν· ἐν ᾧ ἔκαμψεν ἐκεῖ ἔπεσεν ταλαιπώρως.

28 * διὰ τοῦ θυρίδ@ διέκυπτεν καὶ κατεμαθάνεν ἡ μήτηρ σισάρα διὰ τοῦ δικτυωτῆς διατί ἠχάτισεν τὸ ἅρμα αὐτοῦ ἐλθεῖν χρίσθαι, διατί ἐχρόνισαν ἴχνη ἁρμάτων αὐτοῦ;

29 * ἔφαι δὲ χουσῶν αὐτῆς ἀνταπεκείναθ@ πρὸς αὐτὴν· καὶ αὐτὴ ὑπ ἀνταπεκείναθ@ ἐν ῥήμασιν αὐτῆς.

30 * οὐχὶ εὑρήσουσιν αὐτὸν διαμερίζοντα σκύλα; φιλιάζων φίλοις εἰς κεφαλὴν δυναθοῦ σκύλα βαμμάτων τῷ σισάρα, σκύλα βαμμάτων ποικιλίας βαφῆ· βαμμὰ ποικιλτῶν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ σκύλα.

31 * ὕτως ἀπόλλυθ@ πάντες ὁ ἐχθροί σου κύριε· ὑπὸ δὲ ἀγαπῶντες αὐτὸν καθὼς ἡ ἀνατολὴ ἡλίου ἐν δυνασείᾳ αὐτοῦ· καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη.

ϛ.

1 * Καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πονηρὸν ἐναντι κυρίου, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύρι@ ἐν χειρὶ μαδιὰμ ἑπτὰ ἔτη.

2 * καὶ κατίσχυσεν χεὶρ μαδιὰμ ἐπὶ ἰσραήλ· ἀπὸ προσώπου μαδιὰμ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ὑ υἱοὶ ἰσραὴλ μανδράς ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ τοῖς σπηλαίοις καὶ τοῖς ὀχυρώμασιν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Tunc eductæ sunt vngulæ equorum eorum à fremitu, quo fuit fremens ante currus fortitudinis eius.

[23] Maledicite Meroz, dixit Barak propheta Domini: maledicite & frangite habitatores eius, quia non venerunt ad auxilia populi Domini, ad auxilia populi Domini quando iniuit bellum cum fortibus viris. [24] Benedicêris à benedictione mulierum bonarum Iaghel vxor Hheber Salmæi: sicut vna ex mulieribus, quæ ministrantes in domibus scholarum benedicêris.

[25] Aquas petiuit eam Zzizzara impius, lacte potauit eum, ad sciendum, si cogitationes eius super eum: in phialis virorum attulit ante eum pinguedinem caseorum. [26] Manum suam ad clauum tetendit, & dexteram suam ad malleum, quæ conflata ad confringendum impios, & violentos: percussit eum Zzizzaram, fregit caput eius, transfixit cerebrum eius, transiuit in tempore eius. [27] Inter pedes eius curuatus est, cecidit, iacuit inter pedes eius, curuatus est, cecidit; in loco quo curuatus est, ibi cecidit spoliatus Zzizzara. [28] In vsque ex fenestra prospexit, & attendens mater eius Zzizzaræ ex-inter cancellos dixit; Quid hoc tardauit currus eius Zzizzaræ filij mei à veniendo? Quid hoc impediti sunt cursores, qui fuerunt venire facientes mihi epistolam victoriarum? [29] Sapientes dominæ illius responderunt ei, etiam ipsa in sapientia sua respondit ad dicendum illis:

[30] Ex quo inuenientes & diuidentes prædam, dantes virum & domum eius omni vni, & vni prædam multam ante Zzizzaram, prædam polymitarum colorum super collum eius, diuitias opulentorum & vasa desiderij ante virum eum quem spoliarunt.

[31] Sic peribunt omnes osores populi tui Domine, & misericordiæ eius erunt futuræ splendescere, sicut exire Solem in fortitudine sua. Et quieuit terra Israel à faciendo bello quadraginta annis.

CAP. VI.

ET fecerunt filij Israel malum ante Dominum, & tradidit eos Dominus in manus Madianæorum septem annis.

[2] Et roborata est manus Madianæorum super Israel: ab-ante Madianæos fecerunt sibi Israel latibula quæ in montibus, & speluncas & munitiones.

3 * וְהָיָה אִם־זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדְיָן וְעַמָּלֵק
וּבְנֵי־קֶדֶם וְעָלוּ עָלָיו׃
4 * וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת־יְבוּל הָאָרֶץ
עַד־בּוֹאֲךָ עַזָּה וְלֹא־יַשְׁאִירוּ מִחְיָה בְּיִשְׂרָאֵל
5 וְשֶׂה וְשׁוֹר וַחֲמוֹר׃ * כִּי הֵם וּמִקְנֵיהֶם
יַעֲלוּ וְאָהֳלֵיהֶם יָבֹאוּ כְּדֵי־אַרְבֶּה לָרֹב וְלָהֶם
וְלִגְמַלֵּיהֶם אֵין מִסְפָּר וַיָּבֹאוּ בָאָרֶץ לְשַׁחֲתָהּ׃
6 * וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵי מִדְיָן וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־
7 יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה׃ * וַיְהִי כִּי־זָעֲקוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה עַל אֹדוֹת מִדְיָן׃
8 * וַיִּשְׁלַח יְהוָה אִישׁ נָבִיא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וָאוֹצִיא אֶתְכֶם
9 מִבֵּית עֲבָדִים׃ * וָאַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם
וּמִיַּד כָּל־לֹחֲצֵיכֶם וָאֲגָרֶשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם
וָאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־אַרְצָם׃
10 * וָאֹמַר לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא
תִירְאוּ אֶת־אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים
11 בְּאַרְצָם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי׃ * וַיָּבֹא מַלְאַךְ
יְהוָה וַיֵּשֶׁב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר בְּעָפְרָה אֲשֶׁר
לְיוֹאָשׁ אֲבִי הָעֶזְרִי וְגִדְעוֹן בְּנוֹ חֹבֵט חִטִּים בַּגַּת
12 לְהָנִיס מִפְּנֵי מִדְיָן׃ * וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה
וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל׃
13 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו גִּדְעוֹן בִּי אֲדֹנִי וְיֵשׁ יְהוָה
עִמָּנוּ וְלָמָּה מְצָאַתְנוּ כָּל־זֹאת וְאַיֵּה כָּל־
נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר סִפְּרוּ־לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא
מִמִּצְרַיִם הֶעֱלָנוּ יְהוָה וְעַתָּה נְטָשָׁנוּ יְהוָה וַיִּתְּנֵנוּ
14 בְּכַף מִדְיָן׃ * וַיִּפֶן אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר לֵךְ
בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְיָן הֲלֹא
שְׁלַחְתִּיךָ׃

3 * Cúmq; ſeuiſſet Iſrael, aſcendebat Madian & Amalech, cęteríq; Orientalium na-
4 tionum. * Et apud eos figentes tentoria ſicut erãt in herbis, cuncta vaſtabant vſq; ad introitum Gazæ, nihílque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Iſrael,
5 non oues, non boues, non aſinos. * Ipſi enim & vniuerſi greges eorum veniebãt cum tabernaculis ſuis, & inſtar locuſtarũ vniuerſa complebãt, innumera multitudo hominum & camelorũ, quicquid te-
6 tigerant deuaſtantes. * Humiliatúſq; eſt
B Iſrael valdè in conſpectu Madian.
7 * Et clamauit ad Dñm, poſtulans auxilium contra Madianitas.
8 * Qui miſit ad eos virum prophetam, & locutus eſt: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Ego vos feci conſcendere de Ægypto, & eduxi vos de domo ſeruitutis,
9 * Et liberaui de manu Ægyptiorum, & omnium inimicorum qui affligebãt vos. eiecíque eos ad introitum veſtrum, & tradidi vobis terram eorum.
10 * Et dixi, Ego Dominus Deus veſter: Ne timeatis deos Amorræorum, in quorum terra habitatis. et noluiſtis audire
11 vocẽ meam. * Venit autẽ angelus Dñi, & ſedit ſub quercu quæ erat in Ephra, &
C pertinebat ad Ioas patrem familiæ Ezri. Cúmq; Gedeon filius eius excuteret, atq; purgaret fruméta in torculari, vt fugeret
12 Madiam; * Apparuit ei angelus Domini, & ait: Dominus tecum virorum fortiſsime.
13 * Dixítque ei Gedeon, Obſecro mi Domine, ſi Dominus nobiſcũ eſt, cur ergo apprehẽderunt nos hæc omnia? Vbi ſunt mirabilia eius, quæ narrauerunt patres noſtri, atque dixerunt, De Ægypto eduxit nos Dominus? Nunc autẽ dereliquit nos Dominus, & tradidit in manu
14 Madian. * Reſpexítque ad eum Dominus, & ait: Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Iſrael de manu Madian. ſcito quòd miſerim te.

תרגום יונתן

3 וַהֲוָה כַּד זָרַע יִשְׂרָאֵל וְסָלְקִין מְרַיְנָאֵי וַעֲמָלְקָאֵי וּבְנֵי מַדִּינְחָא וְסָלְקִין עֲלֵיהוֹן׃
4 וְשָׁרְיָן עֲלֵיהוֹן וּמְחַבְּלִין יָת עֲלֲלְתָא דְּאַרְעָא עַד מֵעֲלָנָא דְעַזָּה וְלָא מַשְׁאֲרִין מָזוֹן לְקַיְמָא נַפָּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל וְאִימַּר וְתוֹר וַחֲמָר׃
5 אֲרֵי אִנּוּן וְגֵיתֵיהוֹן סָלְקִין וּמַשְׁכְּנֵיהוֹן וְאָתַן כְּמִיסַּת גוּבָּא לְסִגִּי וּלְהוֹן וְלִגְמַלֵּיהוֹן לֵית מְנָיָן וְעָלִין בְּאַרְעָא לְחַבָּלוּתָהּ׃
6 וּמְאַךְ יִשְׂרָאֵל לַחֲדָא מִן קֳדָם מְרַיְנָאֵי וְזָעִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ׃
7 וַהֲוָה כַּד זָעִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ עַל עִסַּק מְרַיְנָאֵי׃
8 וּשְׁלַח יְיָ גַּבְרָא נְבִיָא לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אֲנָא אַסֵּיקִית יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְאַפֵּיקִית יַתְכוֹן מִבֵּית עַבְדוּתָא׃
9 וְשֵׁיזֵבִית יַתְכוֹן מִידָא דְמִצְרָאִים וּמִיַּד כָּל דָּחֲקֵיכוֹן וְתָרֵיכִית יַתְהוֹן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְיַהֲבִית לְכוֹן יָת אַרְעָהוֹן׃
10 וַאֲמָרִית לְכוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן לָא תְּרַחֲלוּן יָת טַעֲוַת אֱמוֹרָאֵי דְּאַתּוּן יָתְבִין בְּאַרְעָהוֹן וְלָא קַבֶּלְתּוּן לְמֵימְרִי׃
11 וַאֲתָא מַלְאֲכָא דַיְיָ וִיתֵיב תְּחוֹת בּוּטְמָא דִּי לְיוֹאָשׁ אֲבוּהִי דְעֶזֶר וְגִדְעוֹן בְּרֵיהּ חָבֵיט חִטִּין בְּמַעְצַרְתָּא לְעָרְקָא מִן קֳדָם מְרַיְנָאֵי׃
12 וְאִתְחֲזִי לֵיהּ מַלְאֲכָא דַיְיָ וַאֲמַר לֵיהּ מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדָּךְ גִּבָּר חַיְלָא׃
13 וַאֲמַר לֵיהּ גִּדְעוֹן בְּבָעוּ רַבּוֹנִי וְאִית שְׁכִינְתָּא דַיְיָ בְּסַעֲדָנָא וּלְמָה עַרְעָנָא כָּל אִילֵּין וְאַן כָּל פָּרִישָׁוֵהִיהּ דְּאִשְׁתְּעִיאוּ לָנָא אֲבָהָתָנָא לְמֵימַר הֲלָא מִמִּצְרַיִם אַסְקָנָא יְיָ וּכְעַן רְטָשָׁנָא יְיָ וּמְסָרָנָא בִּיַד מְרַיְנָאֵי׃
14 וְאִתְפְּנִי לֵיהּ מַלְאֲכָא דַיְיָ וַאֲמַר אֲזֵיל בְּחֵילָךְ דֵּין וְתִפְרוֹק יָת יִשְׂרָאֵל מִידָא דְמִדְיָנָאֵי הֲלָא שְׁלַחְתָּךְ׃

3 ‡ Et factũ eſt quando ſeminauit vir Iſrael, & aſcẽdebat Madiam et Amalec et filij Orientis, & aſcendebant contra eum.

3 ‡ καὶ ἐγένετο ὅτε ἔσπειρεν ἀνὴρ ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβαινεν μαδιὰμ καὶ ἀμαλὴκ, καὶ οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν, καὶ ἀνέβαινον

4 ‡ Et caſtrametabantur contra eos, & vaſtabant confinia terræ, quoad venirent in Gazan; & non reliquerunt ſuſtentationem vitæ in Iſrael, & ouem, & vitulum, & aſinum.

4 ἐπ' αὐτόν. ‡ καὶ παρενέβαλον ἀπ' αὐτῶν, καὶ διέφθειραν τὰ ἐφόρια τῆς γῆς ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς γάζαν, καὶ οὐκ ἀπέλιπον τροφὰς ἐν ἰσραὴλ, καὶ πρόβατον, καὶ μόσχον, καὶ ὄνον.

5 ‡ Quoniam ipſi & iumenta eorum aſcendebant & tabernacula eorũ afferebant, et veniebant tanquã locuſtæ in multitudinẽ, & eorum & camelorũ ſuorũ non erat numerus; & veniebant in terram Iſrael vt vaſtarent illam.

5 ‡ ὅτι αὐτοὶ καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἀνέβαινον, καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν παρέφερον, καὶ παρεγίνοντο ὡς ἀκρίδες εἰς πλῆθος, καὶ αὐτοῖς καὶ ταῖς καμήλοις αὐτῶν οὐκ ἦν ἀριθμός· καὶ παρεγίνοντο ἐν τῇ γῇ ἰσραὴλ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν.

6 ‡ Et humiliatus eſt Iſrael valde à facie Madiam, & clamauerunt filij Iſrael ad Dominũ.

6 ‡ καὶ ἐπτώχευσεν ἰσραὴλ σφόδρα ἀπὸ προσώπου μαδιὰμ, καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον.

7 ‡ Et factum eſt, poſtquam clamauerunt filij Iſrael ad Dominum propter Madiam:

7 ‡ καὶ ἐγένετο ἐπεὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον διὰ μαδιάμ·

8 ‡ Miſit Dominus virum prophetam ad filios Iſrael, & dixit illis, Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Ego ſum qui eduxi vos de Ægypto, & eduxi vos de domo ſeruitutis.

8 ‡ ἐξαπέστειλεν κύριος ἄνδρα προφήτην πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἐγώ εἰμι ὁ ἀναβιβάσας ὑμᾶς ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐξ οἴκου δουλείας.

9 ‡ Et liberaui vos de manu Ægypti, & de manu omnium affligentium vos, & eieci eos à facie veſtra, & tradidi vobis terram illorum.

9 ‡ καὶ ἐξειλάμην ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αἰγύπτου καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θλιβόντων ὑμᾶς, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔδωκα ὑμῖν τὴν γῆν αὐτῶν·

10 ‡ Et dixi vobis, Ego ſum Dominus Deus veſter, non timebitis Deos Amorræi, inter quos vos habitatis in terra eorum, & non audiuiſtis vocem meam.

10 ‡ καὶ εἶπα ὑμῖν, ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, οὐ φοβηθήσεσθε τοὺς θεοὺς τῶν ἀμορραίων ἐν οἷς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς μου.

11 ‡ Et venit angelus Domini, & ſedit ſub quercu quæ erat in Ephra, quæ erat Joas patris Ezri, & Gedeon filius eius excutiebat frumenta in torculari vt fugeret à facie Madiam.

11 ‡ καὶ ἦλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν δρῦν τὴν οὖσαν ἐν ἐφρὰ τὴν τοῦ ἰωὰς πατρὸς ἐζρί· καὶ γεδεὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐραβδίζεν πυροὺς ἐν ληνῷ τοῦ ἐκφυγεῖν ἐκ προσώπου μαδιάμ.

12 ‡ Et apparuit ei angelus Domini, & dixit ad eum, Dominus tecum potens fortitudine.

12 ‡ καὶ ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος κυρίου, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, κύριος μετὰ σοῦ δυνατὸς τῇ ἰσχύϊ.

13 ‡ Et dixit ad eum Gedeon, Obſecro Domine mi, & ſi eſt Dominus nobiſcum? & vt quid inuenerunt nos omnia mala hæc? & vbi ſunt omnia mirabilia eius, quæ narrauerunt nobis patres noſtri dicẽtes, Nónne ex Ægypto eduxit nos Dominus? & nunc repulit nos Dominus & tradidit nos in manu Madiam.

13 ‡ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν γεδεών, ἐν ἐμοὶ κύριέ μου, καὶ εἰ ἔστιν κύριος μετ' ἡμῶν; καὶ ἱνατί εὗρεν ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα; καὶ ποῦ ἐστὶν πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ὅσα διηγήσαντο ἡμῖν οἱ πατέρες ἡμῶν λέγοντες, οὐχὶ ἐξ αἰγύπτου ἀνήγαγεν ἡμᾶς κύριος; καὶ νῦν ἀπώσατο ἡμᾶς κύριος καὶ παρέδωκεν ἡμᾶς ἐν χειρὶ μαδιάμ.

14 ‡ Et reſpexit ad eum angelus Domini, & dixit ei, Ambula in fortitudine hac, & ſalua bis Iſrael, ecce miſi te.

14 ‡ καὶ ἐπέβλεψεν πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου ταύτῃ, καὶ σώσεις τὸν ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐξαπέστειλά σε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et fuit quando ſeminauit Iſrael, & aſcendentes Madianæi & Ghamalekæi, & filij Orientis, & aſcendentes ſuper eos. [4] Et tenderunt ſuper eos, & deuaſtantes prouentum terræ vſque ad aſcenſum Ghazæ; & non reliquerunt eis cibum ad viuificandum animam in Iſrael, & pecus & bouem, & aſinum. [5] Nam illi & greges eorum aſcendentes, & tentoria eorum; & venerunt vt ſufficientia locuſtæ ad multitudinẽ; & illis, & camelis eorum non erat numerus: & intrantes in terra ad vaſtandum eam. [6] Et humiliatus eſt Iſrael valde ab-ante Madianæos, & clamauerunt filij Iſrael ante Dominum. [7] Et fuit cùm clamauerunt filij Iſrael ante Dominum ſuper cauſam Madianæorum: [8] Et miſit Dominus virum prophetam ad filios Iſrael, & dixit eis: Sic dixit Dominus Deus Iſrael, Ego aſcendere feci vos de terra Ægypti, & eduxi vos de domo ſeruitutis. [9] Et liberaui vos de manu Ægyptiorum, & de manu omnium moleſtatorum veſtrorum, & eieci illos ex-ante vos, & dedi vobis terram eorum. [10] Et dixi vobis, Ego Dominus Deus veſter, ne timeatis errores Amorrhæi, qua vos habitantes in terra eorum; & non audiſtis in dicto meo. [11] Et venit angelus Domini, & ſedit ſubtus quercum quæ in Ghaphra quæ Ioas patris Gheſer; & Gidghon filius eius excutiens triticum in torculari ad fugiendum ex-ante Madianæos. [12] Et viſus eſt ei angelus Domini, & dixit ei, Dictum Domini in auxilio tuo, vir virtutis. [13] Et dixit illi Gidghon, Obſecro Domine mi, & eſt diuinitas Domini nobiſcum? & ad quid acciderunt nobis omnia hæc? & vbi omnes ſeparationes eius, quas narrauerunt nobis patres noſtri, ad dicendum, An non ex Ægypto aſcendere fecit nos Deus? & nunc dereliquit nos Deus, & tradidit nos in manu Madianæorum. [14] Et reuerſus eſt ei angelus Domini & dixit, Ito in virtute tua hac, & redime Iſrael de manu Madianæorum: nonne miſi te?

15 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו בִּי אֲדֹנָי בַּמֶּה אוֹשִׁיעַ אֶת־
יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אַלְפִּי הַדַּל בִּמְנַשֶּׁה וְאָנֹכִי הַצָּעִיר
16 בְּבֵית אָבִי : * וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה כִּי אֶהְיֶה
17 עִמָּךְ וְהִכִּיתָ אֶת־מִדְיָן כְּאִישׁ אֶחָד : * וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְעָשִׂיתָ לִי אוֹת
18 שָׁאַתָּה מְדַבֵּר עִמִּי : * אַל־נָא תָּמֵשׁ מִזֶּה עַד־
בֹּאִי אֵלֶיךָ וְהוֹצֵאתִי אֶת־מִנְחָתִי וְהִנַּחְתִּי לְפָנֶיךָ
19 וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֵשֵׁב עַד־שׁוּבֶךָ : * וְגִדְעוֹן בָּא
וַיַּעַשׂ גְּדִי־עִזִּים וְאֵיפַת־קֶמַח מַצּוֹת הַבָּשָׂר שָׂם
בַּסַּל וְהַמָּרַק שָׂם בַּפָּרוּר וַיּוֹצֵא אֵלָיו אֶל־תַּחַת
20 הָאֵלָה וַיִּגַּשׁ : * וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ
הָאֱלֹהִים קַח אֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הַמַּצּוֹת וְהַנַּח
אֶל־הַסֶּלַע הַלָּז וְאֶת־הַמָּרָק שְׁפֹךְ וַיַּעַשׂ כֵּן :
21 * וַיִּשְׁלַח מַלְאַךְ יְהוָה אֶת־קְצֵה הַמַּשְׁעֶנֶת
אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּגַּע בַּבָּשָׂר וּבַמַּצּוֹת וַתַּעַל הָאֵשׁ מִן־
הַצּוּר וַתֹּאכַל אֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הַמַּצּוֹת וּמַלְאַךְ
22 יְהוָה הָלַךְ מֵעֵינָיו : * וַיַּרְא גִּדְעוֹן כִּי־מַלְאַךְ
יְהוָה הוּא וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִה כִּי־עַל־
כֵּן רָאִיתִי מַלְאַךְ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים :
23 * וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם לְךָ אַל־תִּירָא לֹא
24 תָמוּת : * וַיִּבֶן שָׁם גִּדְעוֹן מִזְבֵּחַ לַיהוָה
וַיִּקְרָא־לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה עוֹדֶנּוּ
בְּעָפְרַת אֲבִי הָעֶזְרִי :
25 * וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה קַח אֶת־
פַּר־הַשּׁוֹר אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וּפַר הַשֵּׁנִי שֶׁבַע שָׁנִים
וְהָרַסְתָּ אֶת־מִזְבַּח הַבַּעַל אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וְאֶת־
26 הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו תִּכְרֹת : * וּבָנִיתָ מִזְבֵּחַ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל רֹאשׁ הַמָּעוֹז הַזֶּה בַּמַּעֲרָכָה
וְלָקַחְתָּ אֶת־הַפַּר הַשֵּׁנִי וְהַעֲלִיתָ עוֹלָה בַּעֲצֵי
הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר תִּכְרֹת :

15 *Qui respondens ait, Obsecro mi Dñe
in quo liberabo Israel? Ecce familia mea
infima est in Manasse, & ego minimus in
16 domo patris mei. *Dixitq; ei Dñs. Ego
ero tecũ, & percuties Madiam quasi vnũ
17 virum. *Et ille, Si inueni, inquit, gra-
tiam coram te, da mihi signum quòd tu
18 sis qui loqueris ad me. *Nec recedas hinc
donec reuertar ad te, portans sacrificium
& offerens tibi. Qui respondit, Ego præ-
stolabor aduentum tuum.
19 *Ingressus est itaque Gedeon, & coxit
hœdum, & de farinæ modio azymos pa-
nes, carnésque ponens in canistro, & ius
carnium mittens in ollam, tulit omnia
B sub quercu, & obtulit ei.
20 *Cui dixit angelus Dei, Tolle carnes &
azymos panes, & pone supra petram illã,
& ius desuper funde. Cúmque fecisset ita:
21 *Extendit angelus Domini summita-
tem virgæ, quam tenebat in manu, & te-
tigit carnes & panes azymos, ascendítque
ignis de petra, & carnes azymósque panes
consumpsit. Angelus autem Domini eua-
nuit ex oculis eius.
22 *Vidénsque Gedeon quòd esset ange-
lus Domini, ait: Heu mi Domine Deus,
quia vidi angelũ Domini facie ad faciem.
23 *Dixítque ei Dominus, Pax tecum,
Ne timeas, non morieris.
24 *Ædificauit ergo ibi Gedeon altare
Domino, vocauítque illud, Domini pax
vsque in præsentem diem. Cumq; adhuc
esset in Ephra quæ est familiæ Ezri;
25 *Nocte illa dixit Dominus ad eum:
C Tolle taurum patris tui, & alterum tau-
rum annorum septem, destruésque aram
Baal quæ est patris tui, & nemus quod
26 circa aram est succide. *Et ædificabis al-
tare Domino Deo tuo in summitate pe-
trę huius, super quam ante sacrificium po
suisti, tolléque taurum secundum, & offe-
res holocaustum super struem lignorum,
quæ de nemore succideris.

תרגום יונתן

15 וַאֲמַר לֵיהּ בְּבָעוּ אֲדֹנַי בְּמָה אֶפְרוֹק יָת יִשְׂרָאֵל הָא זַרְעִיתִי זְעִירָא בְּשִׁבְטָא מְנַשֶּׁה וַאֲנָא חַלָּשׁ בְּבֵית אֲבָא :
16 וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ אֲרֵי יְהֵא מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ וְתִקְטוֹל יָת מִדְיָנָאֵי כְּגַבְרָא חָד : 17 וַאֲמַר לֵיהּ אִם כְּעַן אַשְׁכַּחְתִּי רַחֲמִין קֳדָמָךְ
וְתַעְבֵּיד לִי אָת דְּאַתְּ מְמַלֵּל עִמִּי : 18 לָא כְּעַן תַּעְדִּי מִכָּאן עַד מֵיתִי לְוָתָךְ וְאַפֵּיק יָת תִּקְרוּבְתִּי וְאַנִּיחַ קֳדָמָךְ וַאֲמַר אֲנָא אוֹרִיךְ
עַד דְּתְהוֹב : 19 וְגִדְעוֹן אֲתָא וַעֲבַד גַּדְיָא בַּר עִזְיָא וּמְכֵילְתָּא דְקֶמְחָא אֲפָה פַּשִׁיר בְּשָׂרָא שַׁוִּי בְּסַלָּא וְתַבְשִׁילָא שַׁוִּי בְּקְדָרָא
וְאַפֵּיק לְוָתֵיהּ לְתֻחוֹת אִלְתָּא וְקָרִיב : 20 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְאֲכָא דַיְיָ סַב יָת בְּשָׂרָא וְיָת פַּשִׁירָיָא וְאַחֵית לֶכְיָפָא דְיכִי וְיָת
תַּבְשִׁילָא שְׁפוֹךְ וַעֲבַד כֵּן : 21 וְאוֹשִׁיט מַלְאֲכָא דַיְיָ יָת רֵישׁ שׁוּטִיתָא דִּבְיָדֵיהּ וְקָרִיב בִּבְשָׂרָא וּבְפַשִׁירָא וּסְלֶקֶת
אֶשָׁתָא מִן טִינָרָא וַאֲכָלַת יָת בְּשָׂרָא וְיָת פַּשִׁירָא וּמַלְאֲכָא דַיְיָ אִסְתְּלַק מֵלְקֳבֵיל עֵינוֹהִי : 22* וַחֲזָא גִּדְעוֹן אֲרֵי מַלְאֲכָא דַיְיָ
הוּא וַאֲמַר גִּדְעוֹן בְּבָעוּ יְיָ אֱלָהִים אֲרֵי עַל כֵּן חֲזֵיתִי מַלְאֲכָא דַיְיָ אַפֵּין בְּאַפִּין : 23 וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ שְׁלָם לָךְ לָא תְּדַחַל
לָא תְמוּת : 24 וּבְנָא תַּמָּן גִּדְעוֹן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ וּפְלַח עֲלוֹהִי קֳדָם יְיָ דַּעֲבַד לֵיהּ שְׁלָמָא עַד יוֹמָא הָדֵין עַד כְּעַן אִיתּוֹהִי בְּעָפְרָא
דַּאֲבוּהִי דְּעֶזֶר : 25 וַהֲוָה בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ סַב יָת תּוֹר בַּר תּוֹרֵי דִּי לַאֲבוּךְ וְתוֹרָא תִּנְיָנָא דְאִתְפַּשִׁים שְׁבַע שְׁנִין וְתַפֵּיר
יָת אֵיגוֹרָא דְבַעְלָא דַּאֲבוּךְ וְיָת אֲשֵׁרְתָּא דַּעֲלוֹהִי תְקוֹץ : 26 וְתִבְנֵי מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ עַל רֵישׁ תּוּקְפָּא הָדֵין בְּסִידְרָא
וְתַיְסַב יָת תּוֹרָא תִּנְיָנָא וְתַסֵּיק עֲלָוָתָא בְּאָעֵי אֲשֵׁרְתָּא דְתָקוֹץ :

15 * Et dixit ad eum Gedeon, In me, Domine mi, in quo liberabo Iſrael? ecce familia mea humilior in Manaſſe, & ego ſum paruus in domo patris mei.

16 * Et dixit ad eum Dominus, Quoniam ero tecum, & percuties Madian ſicut virum vnũ.

17 * Et dixit ad eum Gedeon, Et ſi inueni gratiam in oculis tuis, & facias mihi ſignum quòd tu loqueris mecum.

18 * Non mouearis hinc quoad veniam ego ad te, & feram ſacrificium meum, & ſacrificabo coram te: & dixit, Ego ſedebo donec reuertaris tu.

19 * Et Gedeon ingreſſus eſt, & fecit hœdum caprarum & modium farinæ azyma, & carnes impoſuit in caniſtro, et ius effudit in ollam, et obtulit ad eum ſub quercu, & adorauit.

20 * Et dixit ad eum angelus Domini, Tolle carnes & azymos, & pone ad petram illam, & ius effunde. & fecit Gedeon ſic.

21 * Et extendit angelus Domini ſummitatem virgæ, quæ erat in manu illius, & tetigit carnes & azymos, & accenſus eſt ignis de petra, & conſumpſit carnes & azymos. & angelus Domini receſſit ex oculis eius.

22 * Et vidit Gedeon quòd angelus Domini eſt. & dixit Gedeon, Hei mihi domine Domine, quoniam ad hoc vidi angelum Domini facie ad faciem.

23 * Et dixit ei Dominus, Pax tibi; ne timeas, non morieris.

24 * Et ædificauit illic Gedeon altare Domino, & vocauit illud, Domini pax, vſque ad diem hanc, adhuc illo exiſtẽte in Ephrata patris Ezri.

25 * Et factum eſt nocte illa, & dixit ei Dominus, Tolle vitulum ſaginatum patris tui, & vitulum ſecundum ſeptem annorum, & deſtrues aram Baal, quæ eſt patris tui, & nemus quod in illa, ſuccides.

26 * Et ædificabis altare Domino Deo tuo, qui apparuit tibi in ſummitate montis Maoz huius in acie, & accipies cum vitulo ſecundo, & offeres holocauſtum in lignis nemoris quod ſuccides.

15 * καὶ εἶπεν γεδεὼν πρὸς αὐτὸν γεδεών, ἐν ἐμοὶ κύριέ μου ἐν τίνι σώσω τὸν ἰσραήλ; ἰδοὺ ἡ χιλιάς μου ταπεινοτέρα ἐν μανασσῆ, καὶ ἐγώ εἰμι μικρὸς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου.

16 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν κύριος, ὅτι ἔσομαι μετ' σοῦ, καὶ

17 πατάξεις τὸν μαδιὰμ ὡσεὶ ἀνδρα ἕνα. * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν γεδεών, καὶ εἰ δέδρομεν χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ποιήσῃς μοι σημεῖον ὅτι σὺ λαλεῖς μετ' ἐμοῦ.

18 * μὴ κινηθῇς ἐντεῦθεν ἕως ἔλθω με πρὸς σέ, καὶ οἴσω τὴν θυσίαν μου, καὶ θύσω ἐνώπιόν σου. καὶ εἶπεν, ἐγὼ καθήσομαι ἕως σου ἐπιστρέψῃς σε.

19 * καὶ γεδεὼν εἰσῆλθεν καὶ ἐποίησεν ἔριφον αἰγῶν καὶ οἶφι ἀλεύρου ἄζυμα καὶ τὰ κρέα ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ κανοῦν καὶ τὸν ζωμὸν ἐξέχεεν εἰς χύτραν, καὶ ἐξήνεγκεν πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τὴν δρῦν καὶ προσεκύνησεν.

20 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος κυρίου, λάβε τὰ κρέα καὶ σοῦ ἄζυμους, καὶ θὲς πρὸς τὴν πέτραν ἐκείνην, καὶ τὸν ζωμὸν ἔχεον· καὶ ἐποίησεν γεδεὼν οὕτως.

21 * καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος κυρίου τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τὸ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἥψατο τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἀζύμων, καὶ ἀνέφθη πῦρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ κατέφαγεν τὰ κρέα καὶ σοῦ ἄζυμους· καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου ἀπῆλθεν ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

22 * καὶ εἶδεν γεδεὼν ὅτι ἄγγελος κυρίου ἐστίν· καὶ εἶπεν γεδεών, οἴμοι κύριε κύριε ὅτι διὰ τοῦτο εἶδον τὸν ἄγγελον κυρίου πρόσωπον πρὸς πρόσωπον.

23 * καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, εἰρήνη σοι, μὴ φοβοῦ, οὐ μὴ ἀποθάνῃς.

24 * καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ γεδεὼν θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ κυρίου εἰρήνη ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἔτι αὐτὸ ὄντος ἐν ἐφραθὰ πατρὸς τοῦ ἐζεί.

25 * καὶ ἐγένετο τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, λάβε τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν τοῦ πατρός σου, καὶ τὸν μόσχον τὸν δεύτερον τὸν ἑπταετῆ, καὶ καθελεῖς τὸ θυσιαστήριον τοῦ βααλ ὅ ἐστιν τοῦ πατρός σου, καὶ τὸ ἄλσος τὸ ἐπ' αὐτὸ ἐκκόψεις.

26 * καὶ οἰκοδομήσεις τὸ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου τῷ ὀφθέντι σοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους μαωζ τούτου ἐν τῇ παρατάξει, καὶ λήψῃ σὺ τὸν μόσχον τὸν δεύτερον, καὶ ἀνοίσεις ὁλοκαύτωμα ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ ἄλσους οὗ ἐκκόψεις.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Et dixit ei, Obſecro Domine, in quo redimam Iſrael? ecce proſapia mea exigua in tribu Menaſſe, & ego debilis in domo patris mei.

[16] Et dixit illi Dominus, Nam erit dictum meum in auxilio tuo; & occides Midianæos vt virum vnum.

[17] Et dixit ei, Si nunc inueni miſericordias ante te, & facies mihi ſignum quòd tu loquens mecum.

[18] Ne nunc tranſeas hinc vſque ire me ad te, & afferam donum meum, & apponã ante te. & dixit, Ego prolongabo vſque quo redeas.

[19] Et Gidghon venit & fecit hœdum filium caprarum, & menſuram farinæ coxit azymum, carnem poſuit in caniſtro, & coctum poſuit in lebete: & protulit ad eum ad-ſubtus quercum, & obtulit.

[20] Et dixit ei angelus Domini, Accipe carnem & azyma, & depone ad petram iſtam, & coctum effunde: & fecit ſic.

[21] Et tetendit angelus Domini caput baculi, qui in manu eius; & tetigit in carne, & in azymis; & aſcendit ignis ex petra, & comedit carnem & azyma, & angelus Domini aſcendit ex eregione oculorum eius.

[22] Et vidit Gidghon quòd angelus Domini ipſe; & dixit Gidghon, Obſecro Domine Deus; nam propterea vidi angelum Domini facies ad facies. [23] Et dixit illi Dominus, Pax tibi; ne timeas, non morieris.

[24] Et ædificauit ibi Gidghon altare ante Dominum, & ſeruiuit ſuper illud ante Dominum, qui fecit ei pacem vſque diem hanc, vſque nunc eſt ipſum in Ghaphra patris Ghezer. [25] Et fuit in nocte illa, & dixit ei Dominus, Accipe bouem filium boum qui patri tuo, & bouem ſecundum qui ſaginatur ſeptem annis; & dirues aram Baghal patris tui; & lucum qui ſuper eam, excides.

[26] Et ædificabis altare ante Deum tuum ſuper caput fortitudinis huius, in ordine: & accipies bouem ſecundum, & aſcendere facies holocauſta in lignis luci quem ſuccides.

27 * וַיִּקַּח גִּדְעוֹן עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מֵעֲבָדָיו וַיַּעַשׂ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרֵא אֶת־
בֵּית אָבִיו וְאֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר מֵעֲשׂוֹת יוֹמָם וַיַּעַשׂ
28 לַיְלָה׃ * וַיַּשְׁכִּימוּ אַנְשֵׁי הָעִיר בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה
נִתַּץ מִזְבַּח הַבַּעַל וְהָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו כָּרֻתָה
וְאֶת־הַפָּר הַשֵּׁנִי הָעֲלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ הַבָּנוּי׃
29 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מִי עָשָׂה הַדָּבָר
הַזֶּה וַיִּדְרְשׁוּ וַיְבַקְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ
30 עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה׃ * וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶל־
יוֹאָשׁ הוֹצֵא אֶת־בִּנְךָ וְיָמֹת כִּי נִתַּץ אֶת־מִזְבַּח
הַבַּעַל וְכִי־כָרַת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו׃
31 * וַיֹּאמֶר יוֹאָשׁ לְכָל־אֲשֶׁר־עָמְדוּ עָלָיו
הַאַתֶּם תְּרִיבוּן לַבַּעַל אִם־אַתֶּם תוֹשִׁיעוּן
אֹתוֹ אֲשֶׁר יָרִיב לוֹ יוּמַת עַד־הַבֹּקֶר אִם־אֱלֹהִים
הוּא יָרֵב לוֹ כִּי נִתַּץ אֶת־מִזְבְּחוֹ׃
32 * וַיִּקְרָא־לוֹ בַיּוֹם־הַהוּא יְרֻבַּעַל לֵאמֹר יָרֵב
33 בּוֹ הַבַּעַל כִּי נִתַּץ אֶת־מִזְבְּחוֹ׃ * וְכָל־מִדְיָן
וַעֲמָלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם נֶאֶסְפוּ יַחְדָּו וַיַּעַבְרוּ וַיַּחֲנוּ
34 בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל׃ * וְרוּחַ יְהוָה לָבְשָׁה אֶת־
גִּדְעוֹן וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיִּזָּעֵק אֲבִיעֶזֶר אַחֲרָיו׃
35 * וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּכָל־מְנַשֶּׁה וַיִּזָּעֵק גַּם־
הוּא אַחֲרָיו וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּאָשֵׁר וּבִזְבֻלוּן
36 וּבְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ לִקְרָאתָם׃ * וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן
אֶל־הָאֱלֹהִים אִם־יֶשְׁךָ מוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־יִשְׂרָאֵל
37 כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ * הִנֵּה אָנֹכִי מַצִּיג אֶת־גִּזַּת
הַצֶּמֶר בַּגֹּרֶן אִם־טַל יִהְיֶה עַל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל
כָּל־הָאָרֶץ חָרֵב וְיָדַעְתִּי כִּי־תוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־
38 יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ * וַיְהִי־כֵן וַיַּשְׁכֵּם
מִמָּחֳרָת וַיָּזַר אֶת־הַגִּזָּה וַיִּמְצֶה טַל מִן־הַגִּזָּה
מְלֹא הַסַּפָּל מָיִם׃

27 * Assumptis ergo Gedeon decem viris de seruis suis, fecit sicut præceperat ei Dominus. Timens autẽ domum patris sui, & homines illius ciuitatis per diem noluit facere, sed omnia nocte compleuit.

28 * Cúmque surrexissent viri oppidi eius manè, viderunt destructam aram Baal, lucúmq; succisum, & taurum alterum impositum super altare quod tunc ædificatum erat. 29 * Dixerúntq; adinuicẽ: Quis hoc fecit? Cúmque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Ioas fecit 30 hæc omnia. * Et dixerunt ad Ioas, Produc filium tuum huc, vt moriatur; quia destruxit aram Baal, & succidit nemus.

31 * Quibus ille respondit: Nunquid vltores estis Baal, vt pugnetis pro eo? Qui aduersarius est eius moriatur antequã lux crastina veniet. si Deus est, vindicet se de eo qui suffodit aram eius.

32 * Ex illo die vocatus est Gedeon Hierobaal, eo quòd dixisset Ioas, Vlciscatur se de eo Baal, qui suffodit aram eius.

33 * Igitur omnis Madiam & Amalech, & Orientales populi congregati sunt simul transeuntes Iordanem, & castrametati sunt in valle Iezrael.

34 * Spiritus autem Dñi induit Gedeon; G qui clangens buccina conuocauit domũ Abiezer vt sequeretur se.

35 * Misitque nuncios in vniuersum Manassen, qui & ipse secutus est eum. et alios nuncios in Aser & Zabulon, & Neptalim, qui occurrerunt ei.

36 * Dixitq; Gedeon ad Deum, Si saluum facis per manum meam populum Israel sicut locutus es:

37 * Ponam hoc vellus lanæ in area. Si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quòd per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel.

38 * Factúmque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere concham rore impleuit.

תרגום יונתן

27 וּדְבַר גִּדְעוֹן עַשְׂרָא גַּבְרִין מֵעַבְדּוֹהִי וַעֲבַד כְּמָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ יְיָ וַהֲוָה מִדְּדָחִיל מִבֵּית אֲבוּהִי וּמִן אֱנָשֵׁי קִרְתָּא מִלְּמֶעְבַּד בִּיוֹמָא
וַעֲבַד בְּלֵילְיָא׃ 28 וְאַקְדִּימוּ אֱינָשֵׁי קִרְתָּא בְּצַפְרָא וְהָא סְתִיר אֵיגּוֹרָא דְבַעְלָא וַאֲשֵׁרְתָּא דַּעֲלוֹהִי קְצִיצָא וְיָת תּוֹרָא
תִּנְיָנָא מַסֵּק עַל מַדְבְּחָא דְבָנְיָא׃ 29 וַאֲמַרוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ מַן עֲבַד פִּתְגָמָא הָדֵין וְתָבְעוּ וּבְעוּ וַאֲמָרוּ גִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ עֲבַר
יָת פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 30 וַאֲמַרוּ אֱינָשֵׁי קִרְתָּא לְיוֹאָשׁ אַפֵּיק יָת בְּרָךְ וְיִתְקְטֵיל אֲרֵי תְרַע יָת אֵיגּוֹרָא דְבַעְלָא וַאֲרֵי קַץ אֲשֵׁרְתָּא
דַּעֲלוֹהִי׃ 31 וַאֲמַר יוֹאָשׁ לְכָל דְקָמוּ עֲלוֹהִי הַאַתּוּן תְּתַפְּרְעוּן לְבַעְלָא אִם אַתּוּן תְּפָרְקוּן יֵתֵיהּ דְיִתְפְּרַע לֵיהּ יְתְקְטֵיל בְּרַם
אַרְכָא יְהַב לֵיהּ עַד צַפְרָא וְאִם צְרִיךְ אִיתּ בֵּיהּ יִתְפְּרַע לֵיהּ בַּעְלָא אֲרֵי תְרַע יָת אֵיגּוֹרֵיהּ׃ 32 וּקְרָא לֵיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא
יְרוּבַּעַל לְמֵימַר יִתְפְּרַע לֵיהּ בַּעְלָא אֲרֵי תָּרַע יָת אֵיגּוֹרֵיהּ׃ 33 וְכָל מְדִינָאֵי וַעֲמַלְקָאֵי וּבְנֵי מַדִּינָחָא אִיתְכְּנִישׁוּ כַּחֲדָא וַעֲבָרוּ
וּשְׁרוֹ בְּמֵישַׁר יִזְרְעֶאל׃ 34 וְרוּחַ גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ לְבִישַׁת יָת גִּדְעוֹן וְתָקַע בְּשׁוֹפָרָא וְאִיתְכְּנִישׁ אֲבִיעֶזֶר בָּתְרוֹהִי׃
35 וְאִיזְגַּדִין שְׁלַח בְּכָל תְּחוֹם מְנַשֶּׁה וְאִיתְכְּנִישׁוּ אַף אִינּוּן בָּתְרוֹהִי וְאִיזְגַּדִין שְׁלַח בְּשִׁבְט אָשֵׁר וּבְשִׁבְט זְבוּלֻן וּבְשִׁבְט נַפְתָּלִי
וּסְלִיקוּ לְקַדְמוּתְהוֹן׃ 36 וַאֲמַר גִּדְעוֹן קֳדָם יְיָ אִם אִיהָךְ פָּרִיק בִּידִי יָת יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְמַלֵּילְתָּא׃ 37 הָא אֲנָא
מַחֵית יָת גִּזָּתָא דְעַמְרָא בְּבֵית אִידְרֵי אִם טַלָּא יְהֵא עַל גִּיזְתָּא בִּלְחוֹדָהּ וְעַל כָּל אַרְעָא יִבְּשָׁא וְאִידַע אֲרֵי תְּפָרוֹק בִּידִי יָת יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְמַלֵּילְתָּא׃
38 וַהֲוָה כֵּן וַאֲקְדֵם בְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וַעֲצַר יָת גִּיזְתָּא וּנְפַק טַלָּא מִן גִּיזְתָּא מְלֵא לְקָנָא מַיָּא׃

27 ✱ Et assumpsit Gedeon decem viros de seruis suis, & fecit sicut locutus est ad eum Dominus; & factum est postquam timuit domũ patris sui, & viros ciuitatis, vt non faceret die, & fecit nocte. 28 ✱ Et manè surrexerunt viri oppidi diluculo, & ecce destructa ara Baal, & lucus qui in ipsa succisus, & vitulus saginatus oblatus in holocaustũ super altare ædificatum.

29 ✱ Et dixit vir ad socium suum, Quis fecit rem hanc? & perquirebant & interrogabant; & dixerunt: Gedeon filius Joas fecit hoc.

30 ✱ Et dixerunt viri vrbis ad Joas, Produc filium tuum, & moriatur, quoniam destruxit aram Baal, & quoniam succidit nemus quod in illa.

31 ✱ Et dixit Joas ad viros qui surrexerunt contra se, Nunquid vos nunc vltores estis pro Baal? vel vos liberatis eum? qui aduersarius est ei, moriatur vsque ad manè. Si Deus ipse est, vindicabit se ipsum, quoniam suffodit aram eius.

32 ✱ Et vocauit illum in die illa Hierobaal, dicens: Forum iudiciale Baal, quoniam suffodit aram eius.

33 ✱ Et omnis Madiam, & Amelec, & filij Orientis congregati sunt simul, & transierunt & castrametati sunt in valle Jezrael.

34 ✱ Et spiritus Dei fortificauit Gedeon; & clanxit in buccina, & clamauit Abiezer post eum:

35 ✱ Et nuncios misit in omni Manasse, & clamauit & ipse post eum. Et nuncios misit in Aser, & in Zabulon, & in Nephthali; & ascenderunt in occursum eius.

36 ✱ Et dixit Gedeon ad Deum, Si saluum facis in manu mea Israel, quemadmodum locutus es:

37 ✱ Ecce ego pono vellus lanæ in area; & si ros fuerit super vellus solum, & super omnem terram siccitas, & sciam quòd liberabis in manu mea Israel, sicut locutus es.

38 ✱ Et factum est ita; & manè surrexit Gedeon postridiè, & expressit vellus, & defluxit ros ex vellere plena concha aquâ.

27 ✱ καὶ ἔλαβε γεδεὼν δέκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν καθὰ ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν κύριος· καὶ ἐγένετο ὡς ἐφοβήθη τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνδρὸς τῆς πόλεως τοῦ μὴ ποιῆσαι ἡμέρας, καὶ ἐποίησεν νυκτός.

28 ✱ καὶ ὤρθρισαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως τὸ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ κατεσκαμμένον τὸ θυσιαστήριον τοῦ βαάλ, καὶ τὸ ἄλσος τὸ ἐπ' αὐτῷ ἐκκεκομμένον, καὶ ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς ἀνηνεγμένος εἰς ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ᾠκοδομημένον.

29 ✱ καὶ εἶπον ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τίς ἐποίησεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο; καὶ ἀνήταζον καὶ ἐξεζήτουν· καὶ εἶπαν, γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς ἐποίησεν τοῦτο.

30 ✱ καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς ἰωάς, ἐξάγαγε τὸν υἱόν σου, καὶ ἀποθανέτω, ὅτι κατέσκαψεν τὸ θυσιαστήριον τοῦ βαάλ, καὶ ὅτι ἔκοψεν τὸ ἄλσος τὸ ἐπ' αὐτῷ.

31 ✱ καὶ εἶπεν ἰωὰς πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπαναστάντας ἐπ' αὐτόν, μὴ ὑμεῖς νῦν δικάζεσθε περὶ τοῦ βαάλ, ἢ ὑμεῖς σώζετε αὐτόν; ὃς ἀντιδικήσει αὐτῷ ἀποθανέτω ἕως πρωΐ· εἰ θεὸς αὐτός ἐστιν, ἐκδικήσει ἑαυτόν, ὅτι κατέσκαψεν τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ.

32 ✱ καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἱεροβαάλ λέγων, δικαστήριον τοῦ βαάλ, ὅτι κατέσκαψε τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ.

33 ✱ καὶ πᾶσα μαδιὰμ, καὶ ἀμαλήκ, καὶ οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν συνήχθησαν ἐπὶ ταυτό, καὶ διέβησαν καὶ παρενεβάλοσαν ἐν τῇ κοιλάδι ἰεζραέλ.

34 ✱ καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐνεδυνάμωσεν τὸν γεδεών, καὶ ἐσάλπισεν ἐν κερατίνῃ, καὶ ἐβόησεν ἀβιέζερ ὀπίσω αὐτοῦ.

35 ✱ καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν παντὶ μανασσῆ, καὶ ἐβόησεν καὶ αὐτὸς ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν ἀσὴρ, καὶ ἐν ζαβουλὼν, καὶ ἐν νεφθαλί· καὶ ἀνέβησαν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ.

36 ✱ καὶ εἶπεν γεδεὼν πρὸς τὸν θεόν, εἰ σώζεις ἐν τῇ χειρί μου τὸν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐλάλησας·

37 ✱ ἰδοὺ ἐγὼ ἀπερείδομαι τὸν πόκον τῶν ἐρίων ἐν τῷ ἅλωνι· καὶ ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, καὶ γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χειρί μου τὸν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐλάλησας.

38 ✱ καὶ ἐγένετο οὕτως· καὶ ὤρθρισεν γεδεὼν τῇ ἐπαύριον, καὶ ἀπεπίασεν τὸν πόκον, καὶ ἀπέσαξε δρόσος ἐκ τοῦ πόκου πλήρης λεκάνη ὕδατος.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et duxit Gidghon decem viros ex seruis suis, & fecit, vt id quod locutus est cum eo Deus: & fuit ex quo metuit à domo patris sui, & à viris vrbis à faciendo in die, & fecit in nocte. 28 Et anticiparunt viri vrbis in aurora, & ecce diruta ara Baghal, & lucus qui super eam excisus, & bos secundus ascendere factus super altare quod ædificatum.

29 Et dixerunt vir ad socium suum, Quis fecit verbum hoc? & petiuerunt & quæsierunt, & dixerunt: Gidghon filius Ioas fecit verbum hoc. 30 Et dixerunt viri vrbis ad Ioas, Produc filium tuum & occidetur, quia diruit aram Baghal, & quia excidit lucum qui super eum. 31 Et dixit Ioas omnibus qui surrexerunt super eum, An vos vlciscemini Baghal? an vos liberabitis eum? qui vltus fuerit ei, occidetur: verùm spatium dabitur ei vsque manè; & si vtilitas est in eo, vlciscatur sibi Baghal, quia diruit aram eius. 32 Et vocauit illum in die illo Ierubaghal, ad dicendum, Vlciscatur sibi Baghal, quia diruit aram eius.

33 Et omnes Midianæi, & Ghamalekæi, & filij Orientis congregati sunt vt vnus; & transierunt, & posuerunt in planitie Izreghel. 34 Et spiritus fortitudinis ab-ante Dominum vestiuit Gidghon, & clanxit in buccina; & congregatus est homo Abighezer post eum. 35 Et nuncios misit in omni termino Menasse; & congregati sunt etiam illi post eum. & nuncios misit in tribu Asser, & in tribu Zebulun, & in tribu Nephthali, & ascenderunt ad occursum eorum.

36 Et dixit Gidghon ante Dominum: Si es tu liberans in manu mea Israel, vt id quod locutus es:

37 Ecce ego deponens vellus lanæ in domo areæ meæ, si ros erit super vellus in singularitate sua, & super omnem terram aridi-tas: & cognoscam quòd liberabis in manu mea Israel, vt id quod locutus es. 38 Et fuit sic, & anticipauit in die qui post eum, & expressit vellus, & exiuit ros à vellere complementum lagenæ aquarum.

3 * וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל־הָאֱלֹהִים אַל־יֶחַר אַפְּךָ
בִּי וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם אֲנַסֶּה־נָּא רַק־הַפָּעַם
בַּגֵּזָּה יְהִי־נָא חָרָב אַל־הַגֵּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־
4 הָאָרֶץ יְהִיה־טָל: * וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה
הַהוּא וַיְהִי־חָרָב אַל־הַגֵּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־
הָאָרֶץ הָיָה טָל:

ז

1 * וַיַּשְׁכֵּם יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל־
הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיִּחֲנוּ עַל־עֵין חָרֹד וּמַחֲנֵה מִדְיָן
הָיָה־לוֹ מִצָּפוֹן מִגִּבְעַת הַמּוֹרֶה בָּעֵמֶק:
2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר
אִתְּךָ מִתִּתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדָם פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי הוֹשִׁיעָה־לִּי:
3 * וְעַתָּה קְרָא נָא בְאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי־
יָרֵא וְחָרֵד יָשֹׁב וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד וַיָּשָׁב מִן־הָעָם
עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ:
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רָב הוֹרֵד
אוֹתָם אֶל־הַמַּיִם וְאֶצְרְפֵנוּ לְךָ שָׁם וְהָיָה אֲשֶׁר
אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה יֵלֵךְ אִתָּךְ הוּא יֵלֵךְ אִתָּךְ וְכֹל
אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה לֹא־יֵלֵךְ עִמָּךְ הוּא לֹא
5 יֵלֵךְ: * וַיּוֹרֶד אֶת־הָעָם אֶל־הַמָּיִם
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר־יָלֹק בִּלְשֹׁנוֹ
מִן־הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יָלֹק הַכֶּלֶב הַצִּיגֵהוּ לְבָד
וְכֹל אֲשֶׁר־יִכְרַע עַל־בִּרְכָּיו לִשְׁתּוֹת:
6 * וַיְהִי מִסְפַּר הַמְלַקְּקִים בְּיָדָם אֶל־פִּיהֶם
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכֹל יֶתֶר הָעָם כָּרְעוּ עַל־
7 בִּרְכֵיהֶם לִשְׁתּוֹת מָיִם: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
גִּדְעוֹן בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמְלַקְּקִים אוֹשִׁיעַ
אֶתְכֶם וְנָתַתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדֶךָ וְכָל־הָעָם יֵלְכוּ
אִישׁ לִמְקֹמוֹ:

39 *Dixítq; rurſus ad Deum: Ne iraſcatur furor tuus contra me, ſi adhuc ſemel tentauero ſignum quęrens in vellere. Oro vt ſolum vellus ſiccum ſit, & omnis terra rore madens.

40 *Fecítque Deus nocte illa vt poſtulauerat, & fuit ſiccitas in ſolo vellere, & ros in omni terra.

CAP. VII.

1 AIGitur Hierobaal, qui & Gedeō, de nocte conſurgens, & omnis populus cum eo, venit ad fontem qui vocatur Arad. Erant autē caſtra Madian in valle ad Septentrionalem plagam collis excelſi.

2 *Dixítque Dominus ad Gedeon, Multus tecum eſt populus; nec tradetur Madian in manus eius, ne glorietur contra me Iſrael, & dicat, meis viribus liberatus ſum.

3 *Loquere ad populum & cunctis audientibus prædica: Qui formidoloſus & timidus eſt, reuertatur. Receſſerúntq; de monte Galaad, & reuerſi ſunt ex populo viginti duo millia virorum; & tantum decem millia remanſerunt.

4 *Dixítq; Dñs ad Gedeon: Adhuc populus multus eſt. Duc eos ad aquas, & ibi probabo illos: & de quo dixero tibi vt tecum vadat, ipſe pergat; quem ire prohibuero, reuertatur.

5 *Cúmque deſcendiſſet populus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon: Qui manu & lingua lambuerint aquas ſicut ſolent canes lambere, ſeparabis eos ſeorſum; qui autem curuatis genibus biberint, in altera parte erunt.

6 *Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proijciente aquas lambuerant, trecenti viri: omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat.

7 *Et ait Dñs ad Gedeon: In trecentis viris qui lambuerunt aquas, liberabo vos, & tradam in manu tua Madiā, omnis autem reliqua multitudo reuertatur in locū ſuū.

תרגום יונתן

39 וַאֲמַר גִּדְעוֹן קֳדָם יְיָ לָא יִתְקוֹף רָגְזָךְ בִּי וַאֲמַלֵּיל בָּרֶם זִמְנָא הָדָא אֲנַסֵּי כְּעַן לְחוֹד זִמְנָא הָדָא בְּגִיזְתָא יְהֵא כְּעַן יוּבְשָׁא בְּגִיזְתָא
בִּלְחוֹדָהּ וְעַל כָּל אַרְעָא יְהֵא טַלָּא: 40 וַעֲבַד יְיָ כֵּן בְּלֵילְיָא הַהוּא וַהֲוָה יוּבְשָׁא עַל גִּיזְתָא בִּלְחוֹדָהּ וְעַל כָּל אַרְעָא הֲוָה טַלָּא:

ז

1 וְאַקְדִים יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל עַמָּא דְעִימֵיהּ וּשְׁרוֹ עַל עֵין חָרוֹד וּמַשְׁרִית מְדִינָאֵי שְׁרָיָא לְקִבְלֵיהּ מִצִּיפּוֹנָא מִגִּבְעָתָא דְמַסְתַּכְיָא
לְמֵישְׁרָא: 2 וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן סַגִּי עַמָּא דְעִמָּךְ מִלְמִסַּר יַת מְדִינָאֵי בִּידֵיהוֹן דִילְמָא יִתְרַבְרְבוּן קֳדָמַי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר יְדָנָא
פְּרָקַת לָנָא: 3 וּכְעַן אַכְרִיז בְּעַן קֳדָם עַמָּא לְמֵימַר מַן דָּחֵיל וְזָע יְתוּב וְיִתְבְּחַר מִשּׁוּרָא וְגִלְעָד וְהָב מִן עַמָּא עֶשְׂרִין וּתְרֵין
אַלְפִין וְעַשְׂרָא אַלְפִין אִישְׁתְּאָרוּ: 4 וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן עוֹד עַמָּא סַגִּי אַחֵית יַהֲוֹן לְמַיָּא וְאָבְחֲרִינִּיךְ לָךְ תַּמָּן וִיהֵי דְאֵימַר לָךְ
דֵּין יֵזֵיל עִמָּךְ הוּא יֵזֵיל עִמָּךְ וְכֹל דְּאֵימַר לָךְ דֵּין לָא יֵזֵיל עִמָּךְ הוּא לָא יֵזֵיל: 5 וְאַחֵית יַת עַמָּא לְמַיָּא וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן
כָּל דִּילַחֵיךְ בִּלְשָׁנֵיהּ מִן מַיָּא כְּמָא דִמְלַחֵיךְ כַּלְבָּא תְּקִים יַתֵּיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי וְכָל דִּכְרַע עַל בִּרְכּוֹהִי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא:
6 וַהֲוָה מְנַיַּן דְּשָׁדָן בִּידֵיהוֹן לְפוּמְהוֹן תְּלַת מְאָה גַּבְרֵי וְכָל שְׁאָר עַמָּא כְּרַעוּ עַל בִּרְכֵיהוֹן לְמִשְׁתֵּי מַיָּא:
7 וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן בִּתְלַת מְאָה גַּבְרִין דְּשָׁדָן בִּידֵיהוֹן לְפוּמְהוֹן אֶפְרוֹק יַתְכוֹן וְאֶמְסַר יַת מְדִינָאֵי בִּידָךְ וְכָל עַמָּא יֵזְלוּן גַּבַר לַאֲתַרֵיהּ:

39 * Et dixit Gedeon ad Deum, Ne iraſcatur furor tuus in me, & loquar adhuc ſemel, & tentabo adhuc ſemel in vellere, & fiat vltra ſiccitas ſuper vellus ſolum, ſuper autem omnem terram fiat ros.

40 * Et fecit Deus ſic in nocte illa, & facta eſt ſiccitas ſuper vellus ſolum, ſuper autem omnem terram fuit ros.

CAP. VII.

1 ET manè conſurrexit Hierobaal, ipſe eſt Gedeon, & omnis populus qui cum ipſo, & caſtrametati ſunt ſuper fontē Ared: & caſtra Madiam erant illi à Septentrione à colle Abor in valle.

2 * Et dixit Dominus ad Gedeon, Multus populus qui tecū, itaque non tradam ego Madiam in manu illorum, ne fortè glorietur Iſrael contra me dicens: Manus mea liberauit me.

3 * Et dixit Dominus ad eum, Loquere in aures populi, dicens: Qui formidoloſus & timidus, reuertatur: & receſſerunt de monte Galaad, & reuerſi ſunt de populo viginti & duo millia, & decem millia remanſerunt.

4 * Et dixit Dominus ad Gedeon, Adhuc populus multus: deduc eos ad aquam, & probabo illos tibi ibi. & erit quem dixero ad te, hic ibit tecum, ipſe ibit tecum: & omnem quem dixero quòd non ibit tecum, & ipſe non ibit.

5 * Et deduxit populum in aquam, & dixit Dominus ad Gedeon, Omnis qui lambuerit lingua ſua ex aqua, ſicut lambuerit canis, ſtatues eum ſeorſum; & omnis qui flexerit in genua ſua vt bibat, ſeparabis eum ſeorſum.

6 * Et fuit numerus omnis eorum qui lambuerunt in lingua ſua, trecenti viri; & omnis reliquus populus flexi ſunt in genua ſua vt biberent aquam.

7 * Et dixit Dominus ad Gedeon, In trecentis viris qui lambuerunt, liberabo vos, & tradam Madiam in manu tua, & omnis populus reuertatur vir in locum ſuum.

39 * καὶ εἶπεν γεδεὼν πρὸς τὸν θεὸν, μὴ ὀργισθήτω ὁ θυμός σου ἐν ἐμοί, καὶ λαλήσω ἔτι ἅπαξ καὶ πειράσω ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ πόκῳ, καὶ γενηθήτω ἔτι ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, ἐπὶ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν γενηθήτω δρόσος.

40 * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς οὕτως ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, ἐπὶ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐγένετο δρόσος.

ζ.

1 * Καὶ ὤρθρισεν ἱερόβααλ, αὐτός ἐστιν γεδεών, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ πηγὴν ἀρέδ· καὶ παρεμβολὴ μαδιὰμ ἦν αὐτῷ ἀπὸ βορρᾶ ἀπὸ βουνοῦ τοῦ ἀβὼρ ἐν τῇ κοιλάδι.

2 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν γεδεών, πολὺς ὁ λαὸς ὁ μετ' ἐμοῦ ὥστε μὴ παραδοῦναί με τὴν μαδιὰμ ἐν χειρὶ αὐτῶν, μή ποτε καυχήσηται Ισραὴλ ἐπ' ἐμὲ λέγων, ἡ χείρ μου ἔσωσέν με.

3 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς αὐτόν, λάλησον εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ λέγων, τίς ὁ φοβούμενος καὶ δειλός, ἀπεραφήτω· καὶ ἐξώρμησαν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ γαλαάδ, καὶ ἀπεστράφησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδες, καὶ δέκα χιλιάδες ὑπελείφθησαν.

4 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς γεδεών, ἔτι ὁ λαὸς πολύς, καὶ ταγαγε αὐτὸς εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ δοκιμῶ αὐτούς σοι ἐκεῖ· καὶ ἔσται ὃν ἂν εἴπω πρός σε, οὗτος πορεύ(ε)ται μετὰ σοῦ, αὐτὸς πορεύ(ε)ται μετὰ σοῦ· καὶ πᾶν ὃν ἂν εἴπω ὅτι οὐ πορεύ(ε)ται μετὰ σοῦ, καὶ αὐτὸς οὐ πορεύ(ε)ται.

5 * καὶ κατεβίβασεν τὸν λαὸν εἰς τὸ ὕδωρ· καὶ εἶπεν κύριος πρὸς γεδεών, πᾶς ὃς ἂν λάψῃ τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος ὡς ἂν λάψῃ ὁ κύων, στήσεις αὐτὸν καθ' αὑτόν· καὶ πᾶς ὃς ἂν κάμψῃ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ τοῦ πιεῖν, μεταστήσεις αὐτὸν καθ' αὑτόν.

6 * καὶ ἐγένετο ἀριθμὸς πᾶς τῶν λαψάντων ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν τριακόσιοι ἄνδρες, καὶ πᾶς ὁ ἐπίλοιπος τοῦ λαοῦ ἔκαμψαν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῶν τοῦ πιεῖν ὕδωρ.

7 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς γεδεών, ἐν τοῖς τριακοσίοις ἀνδράσιν τοῖς λάψασιν σώσω ὑμᾶς, καὶ δώσω τὴν μαδιὰμ ἐν χειρί σου· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀποτρεχέτω ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

39 Et dixit Gidghon ante Dominum, Ne fortificetur indignatio tua in me; & loquar tantum vice hac: tentabo nunc tantum vice hac in vellere; erit nunc ſiccitas in vellere in ſingularitate ſua, & ſuper omnem terram erit ros.

40 Et fecit Dominus ſic in nocte illa: & fuit ariditas ſuper vellus in ſingularitate ſua, & ſuper omnem terram fuit ros.

CAP. VII.

ET anticipauit Ierubaghal, ipſe Gidghon, & omnis populus qui cum eo, & poſuerunt ſuper fontem Hharod: & exercitus Midianæorum poſuit ad-contra eum à Septentrione, à colle qui reſpicit ad planiciem. 2 Et dixit Dominus ad Gidghon, Multus populus qui tecum, à tradendo Midianæos in manibus eorum: fortaſſe magnificabuntur ante me Iſrael, ad dicendum, Manus noſtra liberauit nos. 3 Et nunc clamare fac nunc ante populum ad dicendum; Qui timens & pauens, redeat; & deligatur ex monte Ghilghad. Et rediit ex populo viginti duo millia, & decem millia relicti ſunt. 4 Et dixit Dominus Gidghon, Adhuc populus multus, deſcendere fac eos ad aquas, & deligam eos tibi ibi: & erit quem dixero tibi, hic ibit tecum, is ibit tecum; & omnis quem dixero tibi, hic non ibit tecum, is non ibit. 5 Et deſcendere fecit populum ad aquas, & dixit Dominus Gidghon: Omnis qui lambet in lingua ſua ex aquis, ſicut quod lambit canis, conſtitues eum in ſingularitate ſua, & omnis qui curuatur ſuper genua ſua ad bibendum. 6 Et fuit numerus qui proijcientes in manibus ſuis ad os, trecenti viri; & omnis reliquus populus curuauerunt ſuper genua ſua ad bibendum aquam. 7 Et dixit Dominus ad Gidghon, In trecentis viris, qui proijcientes in manibus ſuis ad os ſuum, liberabo vos, & tradam Midianæos in manu tua: & omnis populus ibunt vir ad locum ſuum.

8 * וַיִּקְחוּ אֶת־צֵדַת הָעָם בְּיָדָם וְאֶת
שׁוֹפְרֹתֵיהֶם וְאֶת כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל שִׁלַּח אִישׁ
לְאָהָלָיו וּבִשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחֱזִיק וּמַחֲנֵה
9 מִדְיָן הָיָה לוֹ מִתַּחַת בָּעֵמֶק: * וַיְהִי בַּלַּיְלָה
הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה קוּם רֵד בַּמַּחֲנֶה
10 כִּי נְתַתִּיו בְיָדֶךָ: * וְאִם־יָרֵא אַתָּה לָרֶדֶת רֵד
11 אַתָּה וּפוּרָה נַעַרְךָ אֶל־הַמַּחֲנֶה: * וְשָׁמַעְתָּ
מַה־יְדַבֵּרוּ וְאַחַר תֶּחֱזַקְנָה יָדֶיךָ וְיָרַדְתָּ בַּמַּחֲנֶה
וַיֵּרֶד הוּא וּפוּרָה נַעֲרוֹ אֶל־קְצֵה הַחֲמֻשִּׁים
12 אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה: * וּמִדְיָן וַעֲמָלֵק וְכָל־בְּנֵי־
קֶדֶם נֹפְלִים בָּעֵמֶק כָּאַרְבֶּה לָרֹב וְלִגְמַלֵּיהֶם
אֵין מִסְפָּר כַּחוֹל שֶׁעַל־שְׂפַת הַיָּם לָרֹב:
13 * וַיָּבֹא גִדְעוֹן וְהִנֵּה־אִישׁ מְסַפֵּר לְרֵעֵהוּ
חֲלוֹם וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְהִנֵּה צְלוֹל
לֶחֶם שְׂעֹרִים מִתְהַפֵּךְ בְּמַחֲנֵה מִדְיָן וַיָּבֹא עַד־
הָאֹהֶל וַיַּכֵּהוּ וַיִּפֹּל וַיַּהְפְּכֵהוּ לְמַעְלָה וְנָפַל הָאֹהֶל:
14 * וַיַּעַן רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵין זֹאת בִּלְתִּי אִם־חֶרֶב
גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ אִישׁ יִשְׂרָאֵל נָתַן הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ
15 אֶת־מִדְיָן וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה: * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
גִּדְעוֹן אֶת־מִסְפַּר הַחֲלוֹם וְאֶת־שִׁבְרוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ
וַיָּשָׁב אֶל־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר קוּמוּ כִּי־נָתַן
יְהוָה בְּיֶדְכֶם אֶת־מַחֲנֵה מִדְיָן:
16 * וַיַּחַץ אֶת־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים
וַיִּתֵּן שׁוֹפָרוֹת בְּיַד־כֻּלָּם וְכַדֵּים רֵיקִים וְלַפִּידִם
17 בְּתוֹךְ הַכַּדִּים: * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִמֶּנִּי תִרְאוּ
וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהִנֵּה אָנֹכִי בָּא בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה וְהָיָה
18 כַּאֲשֶׁר־אֶעֱשֶׂה כֵּן תַּעֲשׂוּן: * וְתָקַעְתִּי בַּשּׁוֹפָר
אֲנֹכִי וְכָל־אֲשֶׁר אִתִּי וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָרוֹת גַּם־
אַתֶּם סְבִיבוֹת כָּל־הַמַּחֲנֶה וַאֲמַרְתֶּם לַיהוָה
וּלְגִדְעוֹן:

8 * Sumptis itaq; pro numero cibariis & tubis, omnẽ reliquam multitudinẽ abire præcepit ad tabernacula ſua, & ipſe cum trecentis viris ſe certamini dedit. Caſtra autem Madian erant ſubter in valle.

9 * Eadẽ nocte dixit Dñs ad eum: Surge & deſcende in caſtra, quia tradidi eos in
10 manu tua. * Sin autẽ ſolus ire formidas,
11 deſcendat tecum Phara puer tuus. * Et cùm audieris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tuæ, & ſecurior ad oſtium caſtra deſcendes. Deſcendit ergo ipſe & Phara puer eius in partem caſtro-
12 rum, vbi erãt armatorũ vigiliæ. * Madian autẽ & Amalech & omnes Orientales populi fuſi iacebant in valle vt locuſtarum multitudo. Cameli autem innumerabiles erãt, ſicut arena quę iacet in littore maris.

13 * Cúmq; veniſſet Gedeon, narrabat ali quis ſomnium proximo ſuo, & in hũc modũ referebat quod viderat. Vidi ſomniũ, & videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex ordeo volui, & in caſtra Madiã deſcendere: cúmque peruenisſet ad tabernaculũ, percuſsit illud atq. ſubuertit, & ter-
14 ræ funditus coęquauit. * Reſpõdit is cui loquebatur, Nõ eſt hoc aliud niſi gladius Gedeonis filij Ioas, viri Iſraelitæ. Tradidit enim Dñs in manus eius Madian & om-
15 nia caſtra eius. * Cúmq. audiſſet Gedeon ſomniũ & interpretationẽ eius, adorauit, & reuerſus eſt ad caſtra Iſrael, & ait: Surgite, tradidit enim Dñs in manus noſtras
16 caſtra Madian. * Diuiſitq; treecntos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorum, lagenáſq, vacuas ac lampades
17 in medio lagenarum. * Et dixit ad eos, Quod me facere videritis, hoc facite. Ingrediar partem caſtrorum, & quod feceро ſectamini.

18 * Quando perſonuerit tuba in manu mea, vos quoque per caſtrorum circuitum, clangite & conclamate, Domino & Gedeoni.

תרגום יונתן

8 וּנְסִיבוּ יַת זְוָדֵי עַמָּא בִּידֵיהוֹן וְיַת כָּל אֱינַשׁ יִשְׂרָאֵל שְׁלַח גְּבַר לְקִירְוֵיהִי וּבְחָלַת מְאָה גַּבְרָא אַתְקֵף וּמַשְׁרְיַת
מְדָינָאֵי שָׁרְיָא לְקִבְלֵיהּ מְשִׁפּוֹלֵי מֵישְׁרָא: 9 וַהֲוָה בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ קוּם חוֹת בְּמַשְׁרְיְתָא אֲרֵי מְסַרְתִּינוּן
בִּידָךְ: 10 וְאִם דָּחֵיל אַתְּ לְמֵיחַת חוֹת אַתְּ וּפוּרָה עָלֵימָךְ לְמַשְׁרְיְתָא: 11 וְתִשְׁמַע מַה דִּי מְמַלְלִין וּבָתַר כֵּן
יִתְקְפָן יָדָךְ וְתֵחוֹת בְּמַשְׁרְיְתָא וּנְחַת הוּא וּפוּרָה עָלֵימֵיהּ לְסָטַר מְזָרְזֵיָא דִּי בְמַשְׁרְיְתָא: 12 וּמְדָינָאֵי וַעֲמָלָקָאֵי וְכָל
בְּנֵי מַדְינְחָא רָמָן בְּמֵישְׁרָא כְּגוּבָא לְסָגֵי וְלִגְמַלֵּיהוֹן לֵית מְנָיָן כְּחָלָא דְעַל כֵּיף יַמָּא לְסָגֵי: 13 וַאֲתָא גִדְעוֹן וְהָא גַּבְרָא
סָפַר לְחַבְרֵיהּ חֶלְמָא וַאֲמַר הָא חֶלְמָא חֲלֵימִית וְהָא חַרַר רְלָחֵם שְׂעוֹרִין מְהַפַּךְ בְּמַשְׁרְיַת מְדָינָאֵי וַאֲתָא עַד מַשְׁכְּנָא וּמְחָהִי וּנְפַל
זְהַפְכֵיהּ לְעֵילָּא וּנְפַל מַשְׁכְּנָא: 14 וַאֲתֵיב חַבְרֵיהּ וַאֲמַר לֵית דָּא אֶלָּהֵן חַרְבָּא דְגִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ אֱינַשׁ יִשְׂרָאֵל מְסַר יְיָ
בִּידֵיהּ יַת מְדָינָאֵי וְיַת כָּל מַשְׁרְיְתֵהּ: 15 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע גִדְעוֹן יַת שׁוּעְיַת חֶלְמָא וְיַת פִּשְׁרֵיהּ וְאוֹדִי וְתָב לְמַשְׁרְיְתָא
דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר קוּמוּ אֲרֵי מְסַר יְיָ בִּידֵיכוֹן יַת מַשְׁרְיְתָא דְמְדָינָאֵי: 16 וּפְלִיג יַת תְּלַת מְאָה גַּבְרָא לְתְלַת מַשְׁרְיָן וְיהַב שׁוּפָרָיָא
בִּיַד כּוּלְּהוֹן וְכַדִּין רֵיקָנִין וּבְעִירְיָא בְּגוֹ כַּדָּיָא: 17 וַאֲמַר לְהוֹן מִנִּי תֶחֱזוֹן וְכֵן תַּעְבְּדוּן וְהָא אֲנָא אֲתִי בְּסִיפֵי מַשְׁרְיְתָא וִיהֵי
כְּמָא דְאֶעְבֵּיד כֵּן תַּעְבְּדוּן: 18 וְאֶתְקַע בְּשׁוּפָרָא אֲנָא וְכָל דְּעִימִי וְתִתְקְעוּן בְּשׁוּפָרַיָּא אַף אַתּוּן בְּסִחָרְנוּת כָּל מַשְׁרְיָתָא
זְתֵימְרוּן חַרְבָּא לְקֳדָם יְיָ וְנִצְחָנָא עַל יְדֵי גִדְעוֹן:

* *Et ſumpſit cibaria populi in manu illorũ* 8
& buccinas eorum, & omnem virum Iſrael miſit in tabernaculum ſuum; at trecentos viros ſumpſit: at caſtra Madiam erant ibi ſubtus in valle. * *Et factũ eſt in nocte illa, & dixit* 9
ad eum Dominus; Surge, deſcende in caſtra, quia tradidi ea in manu tua.

Si autem formidas tu deſcendere, deſcende 10
tu & Phara puer tuus in caſtra.

Et audies quid loquuntur, & poſt hæc con 11
fortabuntur manus tuæ, & deſcẽdes in caſtra. & deſcendit ipſe & Phara puer eius in partem quinquaginta qui in caſtris.

Et Madiam & Amalec, & omnes filij 12
Orientis, caſtrametati ſunt in valle vt locuſta in multitudinem; & camelorum illorum nõ eſt numerus, ſed erant ſicut arena quæ eſt ſuper labium maris in multitudinem. * *Et intrauit* 13
Gedeon, & ecce vir narrabat proximo ſuo ſomnium: & dicebat, Ecce ſomniũ quod ſomniaui: et ecce ſubcinericius panis ordeacei, qui voluebatur in caſtris Madiam, & venit vſque ad tabernaculum Madiam, & percuſſit illud, atque ſubuertit illud, & cecidit tabernaculum.

* *Et reſpondit proximus illius, & dixit:* 14
Non eſt hic ſed gladius Gedeonis filij Joas viri Iſrael, tradidit Deus in manu illius Madiam, & omnia caſtra.

* *Et factum eſt poſtquam audiuit Gedeon* 15
narrationem ſomnij & interpretationem eius, & adorauit Dominum, & reuerſus eſt in caſtra Iſrael: & dixit, Surgite quoniam tradidit Dominus in manus veſtras caſtra Madiam.

* *Et diuiſit trecentos viros in tres princi-* 16
patus, & dedit buccinas in manu omnium, & lagenas vacuas, & lampades in medio lagenarum.

* *Et dixit ad eos, A me videbitis, & ſic* 17
facietis; & ego ecce ingredior in medio caſtrorum; & erit ſicut fecero, ſic facietis.

* *Et perſonabo buccina ego & omnes qui* 18
mecum, et clangetis buccinis, & vos in circuitu omnium caſtrorum, & dicetis, Domino & Gedeoni.

8 * καὶ ἔλαβεν τὴν ἐπισιτισμὸν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν καὶ τὰς κερατίνας αὐτῶν, καὶ πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ ἐξαπέστειλεν εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ· τῶν δὲ τριακοσίων ἀνδρῶν ἐκράτησεν· ἡ δὲ παρεμβολὴ μαδιὰμ ἦν αὐτοῦ ὑπὸ
9 κάτωθεν ἐν τῇ κοιλάδι. * καὶ ἐγένηθη ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν κύριος, ἀνάστα καταβῆθι εἰς τὴν παρεμβολήν, ὅτι παρέδωκα αὐτὴν ἐν τῇ χειρί σου.
10 * εἰ δὲ φοβῇ σὺ καταβῆναι, καταβήθι σὺ καὶ φαρὰ τὸ παιδάριόν σου εἰς τὴν παρεμβολήν.
11 * καὶ ἀκούσῃ τί λαλοῦσιν· καὶ μετὰ ταῦτα ἐνισχύουσιν αἱ χεῖρές σου, καὶ καταβήσῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ· καὶ κατέβη αὐτὸς καὶ φαρὰ τὸ παιδάριον αὐτοῦ εἰς μέρος τῶν πεντήκοντα τῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ.
12 * καὶ μαδιὰμ καὶ ἀμαλὴκ, καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν παρεμβεβλήκεισαν ἐν τῇ κοιλάδι ὡς ἀκρὶς εἰς πλῆθος, καὶ ταῖς καμήλοις αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἀλλ' ἦσαν ὥσπερ ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος.
13 * καὶ εἰσῆλθεν γεδεών, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ διηγεῖτο τῷ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον· καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ ἐνύπνιον ὃ ἐνυπνιάσθην· καὶ ἰδοὺ μαγὶς ἄρτου κριθίνου κυλιομένη ἐν τῇ παρεμβολῇ μαδιάμ, καὶ ἦλθεν ἕως τῆς σκηνῆς μαδιάμ, καὶ ἐπάταξεν αὐτήν, καὶ κατέστρεψεν αὐτήν, καὶ ἔπεσεν ἡ σκηνή.
14 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ πλησίον αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστιν αὕτη ἀλλ' ἢ ῥομφαία γεδεὼν υἱοῦ ἰωὰς ἀνδρὸς ἰσραήλ· παρέδωκεν ὁ θεὸς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὴν μαδιὰμ καὶ πᾶσαν
15 τὴν παρεμβολήν. * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν γεδεὼν τὴν διήγησιν τοῦ ἐνυπνίου καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ· καὶ προσεκύνησεν κύριον, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραήλ· καὶ εἶπεν, ἀνάστητε ὅτι παρέδωκεν κύριος ἐν χερσὶν ὑμῶν τὴν παρεμβολὴν μαδιάμ.
16 * καὶ διεῖλεν τοὺς τριακοσίους ἄνδρας εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ ἔδωκεν κερατίνας ἐν χειρὶ πάντων καὶ ὑδρίας κενὰς καὶ λαμπάδας ἐν μέσῳ τῶν ὑδριῶν.
17 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ ὕτως ποιήσετε· καὶ ἐγὼ ἰδοὺ εἰσπορεύομαι ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔσται ὡς ἂν ποιήσω ὕτως ποιήσετε.
18 * καὶ σαλπίσω τῇ κεραλίνῃ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ, καὶ σαλπιεῖτε ταῖς κερατίναις καὶ ὑμεῖς κύκλῳ ὅλης τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐρεῖτε, τῷ κυρίῳ καὶ τῷ γεδεών.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8]Et tulerunt commeatus populi in manibus eorum, & buccinas eorum, & omnem hominem Iſrael miſit in vrbem ſuam; & in trecentis viris fortificatus eſt; & exercitus Midianæorum poſuit ad-contra eum in depreſſionibus planiciei. [9] Et fuit in nocte illa, & dixit illi Dñs, Surge, deſcende in caſtra, nam tradidi eos in manu tua. [10] Et ſi timens tu ad deſcendendum, deſcende tu & Phura puer tuus ad caſtra.
[11] Et audies quid loquentes, & poſtea fortificabuntur manus tuæ, & deſcendes in caſtris: & deſcendit ille & Phura puer eius, ad extremitatem armatorum qui in caſtris. [12] Et Midianæi & Ghamalekæi, & omnes filij Orientis proiecti in caſtris, vt locuſta, ad multitudinem: & camelis eorum non erat numerus, ſicut puluis qui ſuper littus maris ad multitudinem.
[13] Et venit Gidghon, & ecce vir narrans ſocio ſuo ſomnium: & dixit, Ecce ſomnium ſomniaui; & ecce placenta panis ordeacei conuoluta eſt in caſtris Midianæorum, & venit vſque ad tabernaculum, & percuſſit illud, & cecidit, & euertit illud ad-furſum, & cecidit tabernaculum. [14] Et reſpondit ſocius eius: & dixit ei, Non eſt hoc, niſi gladius Gidghon filij Ioas hominis Iſraelis: tradidit Dominus in manu eius Midianæos & omnia caſtra eius. [15] Et fuit quando audiuit Gidghon narrationem ſomnij, & expoſitionem eius, & laudauit, & redijt ad caſtra ad Iſrael; & dixit, Surgite, nam tradidit Dominus in manibus veſtris caſtra Midianæorum.
[16] Et diuiſit trecentos viros in tres turmas, & dedit buccinas in manu omnium eorum, & cados inanes, & lampades in medio cadorum. [17] Et dixit illis, Ex me videbitis, & ſic facietis: & ecce ego veniam in finibus caſtrorum; & erit vt id quod faciam, & ſic facietis. [18] Et clangam in buccina, ego & omnes qui mecum, & clangetis in buccinis etiam vos in circuitu omnium caſtrorum: & dicetis, Gladius ab-ante Dominum, & victoria ſuper manus Gidghon.

19 * וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאָה־אִישׁ אֲשֶׁר־אִתּוֹ בְּקְצֵה
הַמַּחֲנֶה רֹאשׁ הָאַשְׁמֹרֶת הַתִּיכוֹנָה אַךְ הֵקִם
הֵקִימוּ אֶת־הַשֹּׁמְרִים וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְנָפוֹץ
הַכַּדִּים אֲשֶׁר בְּיָדָם׃

20 * וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הָרָאשִׁים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְשַׁבְּרוּ
הַכַּדִּים וַיַּחֲזִיקוּ בִּיד־שְׂמֹאולָם בַּלַּפִּידִים וּבִיד־
יְמִינָם הַשּׁוֹפָרוֹת לִתְקֹועַ וַיִּקְרְאוּ חֶרֶב לַיהוָה
21 וְלִגְדְעוֹן׃ * וַיַּעַמְדוּ אִישׁ תַּחְתָּיו סָבִיב לַמַּחֲנֶה
וַיָּרָץ כָּל־הַמַּחֲנֶה וַיָּרִיעוּ וַיָּנִיסוּ׃

22 * וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הַשּׁוֹפָרוֹת וַיָּשֶׂם יְהוָה
אֶת־חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וּבְכָל־הַמַּחֲנֶה וַיָּנָס
הַמַּחֲנֶה עַד־בֵּית הַשִּׁטָּה צְרֹרָתָה עַד שְׂפַת־
23 אָבֵל מְחוֹלָה עַל־טַבָּת׃ * וַיִּצָּעֵק אִישׁ־
יִשְׂרָאֵל מִנַּפְתָּלִי וּמִן־אָשֵׁר וּמִן־כָּל־מְנַשֶּׁה
24 וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְיָן׃ * וּמַלְאָכִים שָׁלַח גִּדְעוֹן
בְּכָל־הַר אֶפְרַיִם לֵאמֹר רְדוּ לִקְרַאת מִדְיָן
וְלִכְדוּ לָהֶם אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה וְאֶת־
הַיַּרְדֵּן וַיִּצָּעֵק כָּל־אִישׁ אֶפְרַיִם וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הַמַּיִם
עַד בֵּית בָּרָה וְאֶת־הַיַּרְדֵּן׃

25 * וַיִּלְכְּדוּ שְׁנֵי־שָׂרֵי מִדְיָן אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב
וַיַּהַרְגוּ אֶת־עוֹרֵב בְּצוּר־עוֹרֵב וְאֶת־זְאֵב הָרְגוּ
בְּיֶקֶב־זְאֵב וַיִּרְדְּפוּ אֶל־מִדְיָן וְרֹאשׁ־עֹרֵב וְזְאֵב
הֵבִיאוּ אֶל־גִּדְעוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן׃

ח

1 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ אֶפְרַיִם מָה־הַדָּבָר
הַזֶּה עָשִׂיתָ לָּנוּ לְבִלְתִּי קְרֹאתָ לָּנוּ כִּי הָלַכְתָּ
2 לְהִלָּחֶם בְּמִדְיָן וַיָּרִיבוּן אִתּוֹ בְּחָזְקָה׃ * וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם מֶה־עָשִׂיתִי עַתָּה כָּכֶם הֲלֹא טוֹב עֹלְלוֹת
אֶפְרַיִם מִבְצִיר אֲבִיעֶזֶר׃

19 *Ingreſſúſq; eſt Gedeon & trecenti viri qui erant cum eo in partem caſtrorum, incipientibus vigilijs noctis mediæ, & cuſtodibus ſuſcitatis cœperũt buccinis clangere, & complodere inter ſe lagenas.

20 *Cúmq; per gyrum caſtrorum in tribus perſonarent locis, & hydrias confregiſſent, tenuerunt ſiniſtris manibus lampades & dextris ſonantes tubas; clamauerúntque, Gladius Domini & Gedeonis;

21 *Stantes ſinguli in loco ſuo per circuitum caſtrorum hoſtilium. Omnia itaque caſtra turbata ſunt, & vociferantes vlulantéſque fugerunt.

22 *Et nihilominus inſiſtebant trecenti viri buccinis perſonantes. Immiſitque Dominus gladium in omnibus caſtris, & mutua ſe cęde truncabant, fugientes vſq; ad Bethſeca & crepidinem Abelmeula in Thebbath.

23 *Conclamantes autem viri Iſrael de Neptalim, & Aſer, & omni Manaſſe perſequebantur Madiam.

24 *Miſitque Gedeon nuncios in omnem montem Ephraim, dicens: Deſcendite in occurſum Madian, & occupate aquas vſque Bethbera, atque Iordanem. Clamauítq; omnis Ephraim & pręoccupauit aquas, atq; Iordanem vſque Bethbera.

25 *Apprehenſóſque duos viros Madian Oreb & Zeb, interfecit Oreb in petra Oreb, Zeb verò in torculari Zeb. Et perſecuti ſunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

CAP. VIII.

1 A DIxerúntque ad eum viri Ephraim: Quid eſt hoc quod facere voluiſti vt nos non vocares cùm ad pugnam pergeres contra Madian? iurgantes fortiter &
2 propè vim inferentes. *Quibus ille reſpõdit, Quid enim tale facere potui quale vos feciſtis? Nónne melior eſt racemus Ephraim vindemijs Abiezer?

תרגום יונתן

19 וַאֲתָא גִּדְעוֹן וּמְאָה גַּבְרָא דְּעִמֵּיהּ בְּסִיפֵי מַשְׁרְיָתָא בְּרֵישׁ מַטְּרָתָא בְּרַם אֲקָמָא אֲקִימוּ יַת נָטְרַיָּא וְתָקְעוּ בְּשׁוֹפָרַיָּא
וְנָפְצוּ כַּדַּיָּא דְּבִידֵיהוֹן׃ 20 וְתָקְעוּ תְּלַת מַשְׁרְיָן בְּשׁוֹפָרַיָּא וְתַבְּרוּ כַּדַּיָּא וְאַתְקִיפוּ בִּיד שְׂמָאלֵיהוֹן בְּבָעוֹרַיָּא וּבְיַד יְמִינֵיהוֹן
שׁוֹפָרַיָּא לְמִתְקַע וְאָמְרוּ חַרְבָּא מִן קֳדָם יְיָ וְנִצְחָנָא עַל יְדֵי גִּדְעוֹן׃ 21 וְקָמוּ גְּבַר בְּאַתְרֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁרְיָתָא וְרָהֲטַת כָּל
מַשְׁרְיָתָא וְיָבִיבוּ וְאַפְּכוּ׃ 22 וְתָקְעוּ תְּלַת מְאָה שׁוֹפָרַיָּא וְשַׁוִּי יְיָ יַת חֶרֶב גְּבַר בְּחַבְרֵיהּ וּבְכָל מַשְׁרְיָתָא וַאֲפְכַת מַשְׁרְיָתָא עַד בֵּית
שִׁיטָא לְצְרֵירָה עַד בֵּיף מֵישַׁר מְחוֹלָה לְטַבָּת׃ 23 וְאִתְכְּנִישׁ אֱינַשׁ יִשְׂרָאֵל מִשִּׁבְטַת נַפְתָּלִי וּמִן שִׁבְטַת אָשֵׁר וּמִן כָּל שִׁבְטַיָּא דִּמְנַשֶּׁה
וּרְדַפוּ בָּתַר מְדָיְנָאֵי׃ 24 וְאִיזְגַּדִּין שְׁלַח גִּדְעוֹן בְּכָל טוּרָא דְּאֶפְרַיִם לְמֵימַר חוֹתוּ לְקֳדָמוֹת מְדָיְנָאֵי וְיחוּדוּ עֲלֵיהוֹן יַת מַגִּיזָתָא עַד
בֵּית בָּרָה וְיַת יַרְדְּנָא וְאִתְכְּנִישׁ כָּל אֱינַשׁ דְּבֵית אֶפְרַיִם וַאֲחַדוּ יַת מַגִּיזָתָא עַד בֵּית בָּרָה וְיַת יַרְדְּנָא׃
25 וַאֲחַדוּ תְּרֵין רַבְרְבֵי מְדָיְנָאֵי יַת עוֹרֵב וְיַת זְאֵב וּקְטָלוּ יַת עוֹרֵב בְּשִׁקּוּף עוֹרֵב וְיַת זְאֵב קְטָלוּ בְּמֵישַׁר זְאֵב וּרְדַפוּ בָּתַר מְדָיְנָאֵי
וְרֵישׁ עוֹרֵב וְזְאֵב אַיְתְיאוּ לְוַת גִּדְעוֹן מֵעִיבְרָא לְיַרְדְּנָא׃

ח

1 וַאֲמַרוּ לֵיהּ אֱינַשׁ אֶפְרַיִם מָה פִּתְגָמָא הָדֵין עֲבַדְתָּ לָנָא בְּדִיל מָה לָא קְרֵיתָא לָנָא כַּד אֱזַלְתָּ לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּמְדָיְנָאֵי וְדָיְנִין עִימֵּיהּ
בְּתָקּוֹף׃ 2 וַאֲמַר לְהוֹן מָה עֲבִידִית כְּעַן כְּוָותְכוֹן הֲלָא טָבִין חֲלָשַׁיָּא דְּבֵית אֶפְרַיִם מִתְקִיפַיָּא דְּבֵית אֲבִיעֶזֶר׃

19 Et ingressus est Gedeon & centum viri qui cum eo, in parte castrorum incipiente custodia media; verùm suscitatione suscitauerunt seruantes, & clanxerunt buccinis, & complo-serunt lagenis quæ in manibus eorum.

20 Et clanxerunt tres principatus buccinis, & confregerunt hydrias, & ceperunt in manu sinistra sua lampadas, & in dextra eorum buccinæ ad clangendum; & exclamauerunt, Gladius Domino & Gedeoni.

21 Et steterunt singulus in loco suo in circuitu castrorum, & cucurrerunt omnia castra, & significauerunt, & fugerunt.

22 Et clanxerunt trecentæ buccinæ, & posuit Dominus gladium viri in proximo suo, & in omnibus castris: & fugerunt castra vsq; ad Bethasetta.

23 Et fuerunt congregata vsque ad crepidinem Abelmeula, & in Tabath; & clamauit vir Israel de Nephthalim, & ex Aser, & de omni Manassè, & persecuti sunt post Madiam.

24 Et nuncios misit Gedeon in omni monte Ephraim: dicens, Descendite in occursum Madiam, & occupate vobis aquã vsque ad Bethbera & Iordanem, & clamauit omnis vir Ephraim; & præoccupauerunt sibi aquam vsq; ad Bethbera & Iordanem.

25 Et comprehenderunt duos principes Madiam Oreb & Zeb, & interfecerunt Oreb in Sur Oreb, & Zeb interfecerunt in torculari Zeb: & persecuti sunt Madiam: & caput Oreb & Zeb portauerunt ad Gedeon ex trans Iordanem.

19 καὶ εἰσῆλθεν γεδεὼν ⸗ ἑκατὸν ἄνδρες ⸗ μετ' αὐτοῦ ἐν μέρει τῆς παρεμβολῆς ἀρχομένης τῆς φυλακῆς τῆς μεσότης, πλὴν ἐγέρσει ἤγειραν οἱ φυλάσσοντες· ⸗ ἐσάλπισαν ταῖς κεραλίναις, ⸗ ἐξετίναξαν τὰς ὑδρίας τὰς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν.

20 καὶ ἐσάλπισαν αἱ τρεῖς ἀρχαὶ ταῖς κερατίναις, καὶ συνέτριψαν τὰς ὑδρίας, ⸗ ἐλάβοντο ἐν τῇ χειρὶ τῇ ἀριστερᾷ κατῶν τῶν λαμπάδων, ⸗ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῶν αἱ κερατίναι ἐσαλπίζειν· ⸗ ἀνέκραξαν, ῥομφαία τῷ κυρίῳ ⸗ τῷ γεδεών.

21 καὶ ἔστησαν ἕκας ⸗ καθ' ἑαυτὸν κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔδραμον πᾶσα ἡ παρεμβολὴ, ⸗ ἐσήμαναν, καὶ ἔφυγον.

22 καὶ ἐσάλπισαν τριακόσιαι κερατίναι· ⸗ ἔθετο κύριος μάχαιραν ἀνδρὸς ἐν τῷ πλησίον αὐτοῦ ⸗ ἐν ὅλῃ τῇ παρεμβολῇ· καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολή, ἕως τῆς Βαιθασεττά.

23 καὶ ἐσυνηγμένη ἕως χείλους ἀβελμεουλὰ καὶ ἐπὶ Ταβάθ· καὶ ἐβόησεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐκ νεφθαλίμ, ⸗ ἐξ ἀσὴρ, καὶ ἐκ πάσης μανασσῆ, ⸗ κατεδίωξαν ὀπίσω μαδιάμ.

24 καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν γεδεὼν ἐν παντὶ ὄρει ἐφραΐμ· λέγων, καταβάντε εἰς συναντήσιν μαδιάμ, ⸗ καταλάβετε ἑαυτοῖς τὸ ὕδωρ ἕως βαιθβηρὰ καὶ τὸν ἰορδάνην· ⸗ ἐβόησεν πᾶς ἀνὴρ ἐφραΐμ, ⸗ κατελάβοντο ἑαυτοῖς ὕδωρ ἕως βαιθβηρὰ ⸗ τὸν ἰορδάνην.

25 καὶ συνέλαβον τοὺς δύο ἄρχοντας μαδιὰμ τὸν ὀρὴβ ⸗ τὸν ζήβ, καὶ ἀπέκτειναν τὸν ὀρὴβ ἐν τῷ ὀρὴβ, καὶ τὸν ζὴβ ἀπέκτειναν ἐν ἰακὲβ ζήβ· καὶ κατεδίωξαν τὸν μαδιάμ, ⸗ τὴν κεφαλὴν ὠρὴβ ⸗ ζὴβ ἤνεγκαν πρὸς γεδεὼν ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου.

CAP. VIII.

1 ET dixit ad eum vir Ephraim, Quod verbum hoc quod feciſti nobis vt non vocares nos cùm pergeres ad pugnandum contra Madiam? & obiurgabantur cum eo fortiter.

2 Et dixit ad eos, Quid feci nunc ſicut vos? nonne melior racemus Ephraim quàm vindemia Abiezer?

η.

1 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἀνὴρ ἐφραΐμ, τί τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ἐποίησας ἡμῖν τοῦ μὴ καλέσαι ἡμᾶς ὅτε ἐξεπορεύθης πολεμῆσαι ἐν τῇ μαδιάμ; ⸗ ἐκρίνοντο μετ' αὐτοῦ κραταιῶς.

2 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, τί ἐποίησα νῦν καθὼς ὑμεῖς; οὐχὶ κρεῖττον ἐπιφύλλιον ἐφραΐμ ἢ τρυγητὸς ἀβιέζερ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et venit Gidghon & centum viri qui cum eo, in finibus castrorum, in capite custodiæ mediæ: etiam excitare excitarunt custodes, & clanxerunt in buccinis, & extenderunt cados qui in manibus eorum. 20 Et clanxerunt tres turmæ in buccinis, & fregerunt cados, & apprehenderunt in manu sinistra eorum in lampadibus, & in manu dextera eorum buccinas ad clangendum, & dixerunt, Gladius ex-ante Dominum, & victoria super manus Gidghon. 21 Et steterunt viri in loco suo circum circum ad castra, & cucurrerunt omnia castra & vociferauerunt, & conuerterunt. 22 Et clanxerunt trecentæ buccinæ. & posuit Dominus gladium viri in socio suo, & in omnibus castris, & conuerterunt castra vsque ad Bethsitah ad Szerirath vsque ad latus planiciei Mehola ad Tabath. 23 Et congregatus est homo Israel ex tribu Nephthali, & ex tribu Asser, & ex omnibus tribubus Menasse, & persecuti sunt post Midianæos. 24 Et nuncios misit Gidghon in omnem montem Ephraim, ad dicendum: Descendite in occursum Midianæorum, & claudite super eos vadum vsque Beth-barah, & Iordanem: & congregatus est omnis homo domus Ephraim, & clauserunt vadum vsque Beth-barah & Iordanem. 25 Et comprehenderunt duos principes Midianæorum Ghoreb & Zeeb; & occiderunt Ghoreb in petra Ghoreb, & Zeeb occiderunt in planicie Zeeb: & persecuti sunt post Midianæos, & caput Ghoreb & Zeeb venire fecerunt ad Gidghon de-trans Iordanem.

CAP. VIII.

ET dixerunt ei homo Ephraim, Quod verbum hoc feciſti nobis? propter quid non vocaſti nos, quando iuiſti ad ineundum bellum in Madianæos? & diſceptantes cum eo in fortitudine. 2 Et dixit illis, Quid feci nunc ſicut vos? nónne boni debiles domus Ephraim à fortibus domus Abighezer?

3 * בְּיָדְכֶם נָתַן אֱלֹהִים אֶת־שָׂרֵי מִדְיָן אֶת־
עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב וּמַה־יָּכֹלְתִּי עֲשׂוֹת כָּכֶם אָז
רָפְתָה רוּחָם מֵעָלָיו בְּדַבְּרוֹ הַדָּבָר הַזֶּה׃

4 * וַיָּבֹא גִדְעוֹן הַיַּרְדֵּנָה עֹבֵר הוּא וּשְׁלֹשׁ־
מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ עֲיֵפִים וְרֹדְפִים׃

5 * וַיֹּאמֶר לְאַנְשֵׁי סֻכּוֹת תְּנוּ־נָא כִכְּרוֹת לֶחֶם
לָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָי כִּי־עֲיֵפִים הֵם וְאָנֹכִי רֹדֵף
אַחֲרֵי זֶבַח וְצַלְמֻנָּע מַלְכֵי מִדְיָן׃

6 * וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי סֻכּוֹת הֲכַף זֶבַח וְצַלְמֻנָּע עַתָּה
בְיָדֶךָ כִּי־נִתֵּן לְצִבְאֲךָ לָחֶם׃

7 * וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן לָכֵן בְּתֵת יְהוָה אֶת־זֶבַח
וְאֶת־צַלְמֻנָּע בְּיָדִי וְדַשְׁתִּי אֶת־בְּשַׂרְכֶם אֶת־
קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרָקָנִים׃

8 * וַיַּעַל מִשָּׁם פְּנוּאֵל וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כָּזֹאת
וַיַּעֲנוּ אֹתוֹ אַנְשֵׁי פְנוּאֵל כַּאֲשֶׁר עָנוּ אַנְשֵׁי סֻכּוֹת׃

9 * וַיֹּאמֶר גַּם־לְאַנְשֵׁי פְנוּאֵל לֵאמֹר בְּשׁוּבִי
בְשָׁלוֹם אֶתֹּץ אֶת־הַמִּגְדָּל הַזֶּה׃

10 * וְזֶבַח וְצַלְמֻנָּע בְּקַרְקֹר וּמַחֲנֵיהֶם עִמָּם
כַּחֲמֵשֶׁת עָשָׂר אֶלֶף כָּל הַנִּשְׁאָרִים מִכֹּל מַחֲנֵה
בְנֵי־קֶדֶם וְהַנֹּפְלִים מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ
שֹׁלֵף חָרֶב׃ 11 * וַיַּעַל גִּדְעוֹן דֶּרֶךְ הַשְּׁכוּנֵי
בָאֳהָלִים מִקֶּדֶם לְנֹבַח וְיָגְבְּהָה וַיַּךְ אֶת־הַמַּחֲנֶה
וְהַמַּחֲנֶה הָיָה בֶּטַח׃

12 * וַיָּנָסוּ זֶבַח וְצַלְמֻנָּע וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּלְכֹּד
אֶת־שְׁנֵי מַלְכֵי מִדְיָן אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע וְכָל־
הַמַּחֲנֶה הֶחֱרִיד׃ 13 * וַיָּשָׁב גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ מִן־
הַמִּלְחָמָה מִלְמַעֲלֵה הֶחָרֶס׃

14 * וַיִּלְכֹּד־נַעַר מֵאַנְשֵׁי סֻכּוֹת וַיִּשְׁאָלֵהוּ וַיִּכְתֹּב
אֵלָיו אֶת־שָׂרֵי סֻכּוֹת וְאֶת־זְקֵנֶיהָ שִׁבְעִים
וְשִׁבְעָה אִישׁ׃

3 * In manus veſtras Deus tradidit principes Madiam, Oreb & Zeb. Quid tale facere potui quale vos feciſtis? Quod cùm locutus eſſet, requieuit ſpiritus eorũ quo
4 tumebant contra eum. * Cúmq; veniſſet Gedeon ad Iordanem, tranſiuit eum cum trecẽtis viris qui ſecum erant, & præ laſſitudine fugiẽtes perſequi nõ poterãt.
5 * Dixítq, ad viros Soccoth, Date, obſecro, panes populo qui mecum eſt, quia valde defecerũt, vt poſſimus perſequi Ze-
6 bee & Salmana reges Madiam. * Reſponderũt principes Soccoth: Forſitan palmæ manuum Zebee & Salmana in manu tua ſunt, & idcirco poſtulas vt demus exerci-
7 tui tuo panes. * Quibus ille ait, Cùm ergo tradiderit Dñs Zebee & Salmana in
B manus meas, cõteram carnes veſtras cum ſpinis tribulíſque deſerti.
8 * Et inde cõſcendens venit in Phanuel, locutúſque eſt ad viros loci illius ſimilia. Cui & illi reſponderunt, ſicut reſponderant viri Soccoth.
9 * Dixit itaque eis, Cùm reuerſus fuero victor in pace, deſtruam turrim hanc.
10 * Zebee autem & Salmana requieſcebant cum omni exercitu ſuo. quindecim enim millia viri remanſerant ex omnibus turmis Orientalium populorũ cæſis centum viginti millibus bellatorum & educentium gladium.
11 * Aſcendénſque Gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur ad Orientalem partem Nobe & Iecbaa, percuſſit caſtra hoſtium, qui ſecuri erant & nihil aduerſi ſuſpicabantur.
12 * Fugerúntq; Zebee & Salmana; quos perſequens Gedeon comprehendit turbato omni exercitu eorum.
13 * Reuerténſque de bello ante Solis or-
14 tum; * Apprehendit puerum de viris Soccoth, interrogauítq; eũ nomina principum & ſeniorum Soccoth; & deſcripſit ſeptuaginta ſeptem viros.

תרגום יונתן

3 בִּידְכוֹן מְסַר יְיָ יָת רַבְרְבֵי מִדְיָן יָת עוֹרֵב וְיָת זְאֵב וּמָה יָכֹלְנָא לְמֶעְבַּד כְּוָתְכוֹן בְּכֵן נָחַת רוּחֲהוֹן מִנֵּיהּ בְּמַלּוֹתֵיהּ פְּתְנָמָא הָדֵין׃
4 וַאֲתָא גִּדְעוֹן לְיַרְדְּנָא עָבַר הוּא וּתְלָת מְאָה גַּבְרָא דְעִמֵּיהּ כַּד מְשַׁלְהָן וְרָדְפִין׃
5 וַאֲמַר לְאֵינָשֵׁי סֻכּוֹת הָבוּ כְעַן פִּתָּא דְלַחְמָא לְעַמָּא דְעִמִּי אֲרֵי מְשַׁלְהָן וַאֲנָא רָדֵיף בָּתַר זֶבַח וְצַלְמֻנָּע מַלְכֵי מִדְיָן׃
6 וַאֲמַרוּ רַבְרְבֵי סוּכּוֹת הָא כְאִילוּ זֶבַח וְצַלְמֻנָּע כְּעַן מְסִירִין בִּידָךְ אֲרֵי נֵיתֵן לְחֵילָךְ לַחְמָא׃
7 וַאֲמַר גִּדְעוֹן בְּכֵן כַּד יְמַסַּר יְיָ יָת זֶבַח וְיָת צַלְמֻנָּע בִּידִי וַאֲרוּשׁ יָת בִּשְׂרֵיכוֹן עַל כּוּבֵי מַדְבְּרָא וְעַל בַּרְקָנְיָא׃
8 וְסַלֵּיק מִתַּמָּן לְפְנוּאֵל וּמַלִּיל עִמְּהוֹן כִּתְגָרָא וַאֲתִיבוּ אֵינָשֵׁי פְנוּאֵל כְּמָא דַאֲתִיבוּ אֵינָשֵׁי סֻכּוֹת׃
9 וַאֲמַר אַף לְאֵינָשֵׁי פְנוּאֵל לְמֵימַר כַּד אֵתְרַע יָת מִגְדְּלָא הָדֵין׃ 10 זֶבַח וְצַלְמֻנָּע בְּקַרְקֹר וּמַשְׁרְיָתְהוֹן
עִמְּהוֹן כְּחַמְשָׂא עֲשַׂר אַלְפִין כָּל דְּאִישְׁתְּאַרוּ מִכָּל מַשְׁרְיָת בְּנֵי מַדִּינְחָא וּדְאִתְקְטִילוּ מְאָה וְעֶשְׂרִין אַלְפִין גַּבְרֵי שָׁלְפֵי סַיְפָא׃
11 וּסְלִיק גִּדְעוֹן בְּאוֹרַח מַשְׁרְיַת עַרְבָאֵי דְשָׁרָן בְּשִׁכּוּנִין בְּמַדְבְּרָא מִמַּדִּינְחָא לִנוֹבַח וְרֶמַתָּא וּמְחָא יָת מַשְׁרְיָתָא וּמַשְׁרְיָתָא שָׁרְיָא לְרוּחָצָן׃
12 וְאַפְכוּ זֶבַח וְצַלְמֻנָּע וּרְדַף בָּתְרֵיהוֹן וּכְבַשׁ יָת תְּרֵין מַלְכֵי מִדְיָן יָת זֶבַח וְיָת צַלְמֻנָּע וְכָל מַשְׁרְיָתָא אֱזִיעַ׃
13 וְתָב גִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ מִן קְרָבָא עַד לָא מֵיעַל שִׁמְשָׁא׃
14 וְאַחַד עֻלֵּימָא מֵאֵינָשֵׁי סֻכּוֹת וּשְׁאֵלֵיהּ וּכְתַב לֵיהּ יָת רַבְרְבֵי סֻכּוֹת וְיָת סָבָהָא שִׁבְעִין וְשִׁבְעָא גַּבְרָא׃

3 * *In manum veſtrã tradidit Dominus principes Madiam Oreb & Zeb, & quid potui facere ſicut vos? tunc requieuit ſpiritus eorum ab eo, cùm loqueretur ille cum eis ſermonem hunc.*

3 * ἐν χειρὶ ὑμῶν παρέδωκεν κύριος τοὺς ἄρχοντας μαδιὰμ τὸν ὼρὴβ & τὸν ζήβ· & τί ἠδυνήθλω ποιῆσαι καθὼς ὑμεῖς; τότε ἀνῆκεν τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' αὐτῶν τὸν λόγον τοῦτον.

4 * *Et venit Gedeon ad Jordanem, & tranſiuit ipſe & trecenti viri qui cum eo, animo deficientes & fameſcentes.*

4 * καὶ ἦλθεν γεδεὼν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ διέβη αὐτὸς & ④ τριακόσιοι ἄνδρες ④ μετ' αὐτοῦ ὀλιγοψυχοῦντες καὶ πεινῶντες.

5 * *Et dixit viris Socchoth, Date iam panes in nutrimẽtum populo qui eſt mecum, quoniam fameſcunt: ego autem perſequor poſt Zebee & Salmana reges Madiam.*

5 * καὶ εἶπεν τοῖς ἀνδράσιν Σοχχώθ, δότε δὴ ἄρτους εἰς τροφὴν τῷ λαῷ τῷ μετ' ἐμοῦ ὅτι πεινῶσιν· ἐγὼ γὰρ διώκω ὀπίσω ζεβεὲ & σαλμανὰ βασιλέων μαδιάμ.

6 * *Et dixerunt principes Socchoth, Nunquid manus Zebee & Salmana nunc in manu tua, vt demus exercitui tuo panes?*

6 * & εἶπον ④ ἄρχοντες Σοχχώθ, μὴ χεὶρ ζεβεὲ & σαλμανὰ νῦν ἐν τῇ χειρί σου, ὅτι δώσωμεν τῇ στρατιᾷ σου ἄρτους;

7 * *Et dixit Gedeon, Non ſic, cùm dederit Dominus Zebee & Salmana in manum meam; & conteram carnes veſtras in ſpinis deſerti, & in tribulis.*

7 * καὶ εἶπεν γεδεών, οὐχ οὕτως ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν ζεβεὲ & τὸν σαλμανὰ ἐν τῇ χειρί μου, καὶ καταξανῶ τὰς σάρκας ὑμῶν ἐν ταῖς ἀκάνθαις τ ἐρήμου καὶ ἐν τοῖς τριβόλοις.

8 * *Et aſcendit illinc in Phanuel, & locutus eſt ad eos iuxta hæc. Et reſponderunt ei viri Phanuel, quemadmodum reſponderunt ei viri Socchoth.*

8 * & ἀνέβη ἐκεῖθεν εἰς φανουήλ, & ἐλάλησεν πρὸς αὐτοὺς κατὰ ταῦτα· καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ἄνδρες φανουὴλ ὃν τρόπον ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ④ ἄνδρες Σοχχώθ.

9 * *Et locutus eſt viris Phanuel: dicens, Cùm reuerſus fuero ego cum pace, deſtruam turrim hanc;*

9 * καὶ εἶπεν τοῖς ἀνδράσι φανουὴλ· λέγων, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με μετ' εἰρήνης καθαιρήσω τὸν πύργον τοῦτον.

10 * *Et Zebee & Salmana in Carcar, & caſtra eorum cum eis, vt quinq; & decem millia, omnes qui remanſerant in omnibus caſtris filiorum Orientis, & qui ceciderunt fuerunt centũ & viginti millia virorum educentiũ gladiũ.*

10 * & Ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ ἐν καρκάρ, καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτῶν μετ' αὐτῶν ὡς πέντε καὶ δέκα χιλιάδες πάντες ④ καταλειφθέντες ἐν πάσῃ τῇ παρεμβολῇ υἱῶν ἀνατολῶν· καὶ ④ πεπτωκότες ἦσαν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων ῥομφαίαν.

11 * *Et aſcendit Gedeon viam eorum qui morabantur in tabernaculis ab Oriente Nabai, et è regione Nabe, & percuſſit caſtra: at caſtra fuerunt confidentia.*

11 * & ἀνέβη γεδεὼν ὁδὸν τῶν κατοικούντων ἐν σκηναῖς ἀπὸ ἀνατολῶν τ ναβαὶ & ἐξεναντίας ναβέ, & ἐπάταξεν τὴν παρεμβολήν· ἡ δὲ παρεμβολὴ ἦν πεποιθυῖα.

12 * *Et fugit Zebee & Salmana, & perſecutus eſt poſt eos, & comprehendit duos reges Madiam Zebee & Salmana, & omnia caſtra eorum euertit.*

12 * & ἔφυγεν ζεβεὲ & σαλμανὰ, καὶ ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν, & ἐπελάβετο τοὺ δύο βασιλεῖς μαδιὰμ ζεβεὲ, καὶ τὸν σαλμανὰ, καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν ἐξέστρεψεν.

13 * *Et reuerſus eſt Gedeon filius Joas ex bello ab aſcenſione Ares.*

13 * καὶ ἀνέστρεψεν γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς ἐκ τοῦ πολέμου ἀπὸ ἀναβάσεως ἄρες.

14 * *Et comprehendit puerum ex viris Socchoth, & interrogauit eum; & deſcripſit apud ſe principes Socchoth, & ſeniores eius ſeptuaginta & ſeptem viros.*

14 * καὶ συνέλαβεν παιδάριον ἐκ τῶν ἀνδρῶν Σοχχώθ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτόν, & ἀπεγράψατο πρὸς αὐτὸν τοὺς ἄρχοντας Σοχχὼθ & τοὺ πρεσβυτέρους αὐτῆς ἑβδομήκοντα & ἑπτὰ ἄνδρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] In manibus veſtris tradidit Dominus principes Madian Ghoreb & Zeeb; & quid potero ad faciendum ſicut vos; itaque quieuit ſpiritus eorum ab eo in loquendo illum verbum hoc. [4] Et venit Gidghon ad Iordanem, tranſijt ille & trecenti viri qui cum eo, quando laſſi & perſequentes. [5] Et dixit viris Zzuchoth, Date nunc buccellam panis populo qui mecum, nam laſſi illi: & ego perſequens poſt Zebahh & Szalmunagh reges Midian. [6] Et dixerunt principes Zzuchoth, Nunc quaſi Zebahh, & Szalmunagh nunc traditi in manu tua, quoniam dabimus exercitui tuo panem? [7] Et dixit Gidghon propterea, Quando tradet Dominus Zebahh & Szalmuna in manu mea, & triturabo carnes veſtras ſuper ſpinis deſerti & ſuper tribulis.

[8] Et aſcendit inde ad Penuel, & locutus eſt cum eis vt hoc; & reſponderunt illi homo Penuel, vt id quod reſponderunt homines Zzuchoth. [9] Et dixit etiam hominibus Penuel ad dicendum: Quando redibo in pace, diruam turrem hanc.

[10] Et Zzebahh & Szalmunagh in Karkor & exercitus eorum cum eis, vt quindecim mille, omnes qui relicti ſunt ex omni exercitu filiorum Orientis; & qui occiſi ſunt, centum & viginti millia viri euaginantes gladium.

[11] Et aſcendit Gidghon in via habitaculi Gharabum, qui habitantes in Sechunim in deſerto ab Oriente Nobahh & Ramatha: & percuſſit caſtra, & caſtra poſita erant confidenter.

[12] Et conuerterunt Zebahh & Szalmunagh, & perſecutus eſt poſt eos; & cepit duos reges Midian, Zebahh & Szalmunagh: & omnem exercitum euertit. [13] Et reuerſus eſt Gidghon filius Ioas ex bello vſque non intrare Solem.

[14] Et apprehendit iuuenem de hominibus Zzuchoth; & interrogauit eum, & ſcripſit ei principes Zzuchoth, & ſenes eius ſeptuaginta & ſeptem viros.

15 * וַיָּבֹא אֶל־אַנְשֵׁי סֻכּוֹת וַיֹּאמֶר הִנֵּה זֶבַח
וְצַלְמֻנָּע אֲשֶׁר חֵרַפְתֶּם אֹתִי לֵאמֹר הֲכַף זֶבַח
וְצַלְמֻנָּע עַתָּה בְיָדֶךָ כִּי נִתֵּן לַאֲנָשֶׁיךָ הַיְעֵפִים
16 לֶחֶם : * וַיִּקַּח אֶת־זִקְנֵי הָעִיר וְאֶת־
קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרָקָנִים וַיַּדַע בָּהֶם אֶת
17 אַנְשֵׁי סֻכּוֹת : * וְאֶת־מִגְדַּל פְּנוּאֵל נָתַץ
18 וַיַּהֲרֹג אֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר : * וַיֹּאמֶר אֶל־זֶבַח
וְאֶל־צַלְמֻנָּע אֵיפֹה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָרַגְתֶּם
בְּתָבוֹר וַיֹּאמְרוּ כָּמוֹךָ כְּמוֹהֶם אֶחָד כְּתֹאַר בְּנֵי
19 הַמֶּלֶךְ : * וַיֹּאמֶר אַחַי בְּנֵי־אִמִּי הֵם חַי־יְהוָה
לוּ הַחֲיִתֶם אוֹתָם לֹא הָרַגְתִּי אֶתְכֶם :
20 * וַיֹּאמֶר לְיֶתֶר בְּכֹרוֹ קוּם הָרֹג אוֹתָם וְלֹא־
שָׁלַף הַנַּעַר חַרְבּוֹ כִּי יָרֵא כִּי עוֹדֶנּוּ נָעַר :
21 * וַיֹּאמֶר זֶבַח וְצַלְמֻנָּע קוּם אַתָּה וּפְגַע־בָּנוּ
כִּי כָאִישׁ גְּבוּרָתוֹ וַיָּקָם גִּדְעוֹן וַיַּהֲרֹג אֶת־זֶבַח
וְאֶת־צַלְמֻנָּע וַיִּקַּח אֶת־הַשַּׂהֲרֹנִים אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי
22 גְמַלֵּיהֶם : * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּדְעוֹן
מְשָׁל־בָּנוּ גַּם־אַתָּה גַּם־בִּנְךָ גַּם־בֶּן־בִּנֶּךָ כִּי
הוֹשַׁעְתָּנוּ מִיַּד מִדְיָן :
23 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן לֹא־אֶמְשֹׁל אֲנִי בָּכֶם
וְלֹא־יִמְשֹׁל בְּנִי בָּכֶם יְהוָה יִמְשֹׁל בָּכֶם :
24 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן אֶשְׁאֲלָה מִכֶּם שְׁאֵלָה
וּתְנוּ־לִי אִישׁ נֶזֶם שְׁלָלוֹ כִּי־נִזְמֵי זָהָב לָהֶם
כִּי יִשְׁמְעֵאלִים הֵם :
25 * וַיֹּאמְרוּ נָתוֹן נִתֵּן וַיִּפְרְשׂוּ אֶת־הַשִּׂמְלָה
26 וַיַּשְׁלִיכוּ שָׁמָּה אִישׁ נֶזֶם שְׁלָלוֹ : * וַיְהִי מִשְׁקַל
נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר שָׁאָל אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת זָהָב
לְבַד מִן־הַשַּׂהֲרֹנִים וְהַנְּטִיפוֹת וּבִגְדֵי הָאַרְגָּמָן
שֶׁעַל מַלְכֵי מִדְיָן וּלְבַד מִן־הָעֲנָקוֹת אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי
גְמַלֵּיהֶם :

15 *Venítq; ad Soccoth, & dixit eis: En Zebee & Salmana ſuper quibus exprobraſtis mihi, dicentes: Forſitan manus Zebee & Salmana in manibus tuis ſunt, & idcirco poſtulas vt demus viris qui laſſi ſunt,
16 & defecerunt panes? *Tulit ergo ſeniores ciuitatis & ſpinas deſerti ac tribulos, & contriuit cum eis atq; comminuit vi-
17 ros Soccoth. *Turrim quoq; Phanuel
C ſubuertit, occiſis habitatoribus ciuitatis.
18 *Dixítq; ad Zebee & Salmana: Quales fuerunt viri quos occidiſtis in Thabor? Qui reſponderunt, Similes tui, & vnus ex eis quaſi filius regis.
19 *Quibus ille reſpondit, Fratres mei fuerunt filij matris meæ. Viuit Dñs, quia ſi ſeruaſſetis eos, non vos occiderem.
20 *Dixítq; Iether primogenito ſuo, Surge & interfice eos. qui non eduxit gladiũ; timebat enim quia adhuc puer erat.
21 *Dixerúntque Zebee & Salmana, Tu ſurge & irrue in nos, quia iuxta ætatem robur eſt hominis. Surrexit Gedeon & interfecit Zebee & Salmana, & tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium camelorum decorari ſolent.
22 *Dixerúntq; omnes viri Iſrael ad Gedeon: Dominare noſtri tu & filius tuus, & filius filij tui, quia liberaſti nos de ma-
23 nu Madian. *Quibus ille ait, Non domi-
D nabor veſtri, nec dominabitur in vos filius meus, ſed dominabitur vobis Dñs.
24 *Dixítq; ad eos: Vnam petitionem poſtulo à vobis; date mihi inaures ex præda veſtra. inaures enim aureas Hiſmaelitæ habere conſueuerant.
25 *Qui reſponderunt: Libentiſsimè dabimus. Expándentéſq; ſuper terrã pallium, proiecerunt in eo inaures de præda.
26 *Et fuit pondus poſtulatarum inauriũ mille ſeptingenti auri ſicli abſque ornamentis & monilibus & veſte purpurea, quibus reges Madian vti ſoliti erant, & præter torques aureas camelorum.

תרגום יונתן

15 וַאֲתָא לְוָת אֱינָשֵׁי סוּכּוֹת וַאֲמַר הָא זֶבַח וְצַלְמֻנָּע דְּחַסַּדְתּוּן עֲלַי לְמֵימַר הָא כְּאִילּוּ זֶבַח וְצַלְמֻנָּע כְּעַן מְסִירִין בִּידָךְ אֲרֵי נֵיתֵן לְגַבְרָךְ
דְּמִשְׁלְהָן לַחְמָא : 16 וּדְבַר יַת סָבֵי קִרְתָּא וּדְבַר יַת כּוּבֵּי מַדְבְּרָא וְיַת בָּרְקָנַיָּא וְגָרִיד עֲלֵיהוֹן יַת אֱנָשֵׁי סֻכּוֹת :
17 וְיַת מִגְדַּל פְּנוּאֵל תְּרַע וּקְטַל יַת אֱינָשֵׁי קִרְתָּא : 18 וַאֲמַר לְזֶבַח וּלְצַלְמֻנָּע הֵיכָא גְּבָרַיָּא דְקַשַּׁלְתּוּן בְּתָבוֹר
וַאֲמְרוּ כְּוָתָךְ כֵּן אַף אִינּוּן חַד מִנְּהוֹן כְּחֶזְוָא דִבְנֵי מַלְכָּא 19 וַאֲמַר אֲחַי בְּנֵי אִמָּא אִינּוּן קַיָּים הוּא יְיָ אִילּוּ קַיֵּימְתּוּן
יַתְהוֹן לָא קְטָלֵית יַתְכוֹן : 20 וַאֲמַר לְיֶתֶר בְּכְרֵיהּ קוּם קְטוֹל יַתְהוֹן וְלָא שְׁלַף עֲלֵימָא חַרְבֵּיהּ אֲרֵי דָחֵיל אֲרֵי עַד כְּעַן הוּא יַנְיק :
21 וַאֲמְרוּ זֶבַח וְצַלְמֻנָּע קוּם אַתְּ וּשְׁלַט בָּנָא אֲרֵי כְּגַבְרָא כֵּן גְּבוּרְתֵּיהּ וְקָם גִּדְעוֹן וּקְטַל יַת זֶבַח וְיַת צַלְמֻנָּע וּנְסִיב יַת עֲנָקָיָא דִי
בְצַוְּארֵי גְמַלֵּיהוֹן : 22 וַאֲמְרוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל לְגִדְעוֹן מְלוֹךְ עֲלָנָא אַף אַתְּ אַף בְּרָךְ אַף בַּר בְּרָךְ אֲרֵי פְּרַקְתָּנָא מִיַּד מְדָיָנָאֵי :
23 וַאֲמַר לְהוֹן גִּדְעוֹן לָא אֶמְלוֹךְ אֲנָא עֲלֵיכוֹן וְלָא יְמְלוֹךְ בְּרִי עֲלֵיכוֹן יְיָ מַלְכָּא עֲלֵיכוֹן :
24 וַאֲמַר לְהוֹן גִּדְעוֹן שְׁאֵיל אֲנָא מִנְּכוֹן שְׁאֵילָה וְהָבוּ לִי גְּבַר קְרֵשֵׁיהּ מִן בִּיזְתָא אֲרֵי עָרְבָאֵי קְטִילוּ :
25 וַאֲמְרוּ מֵיתַן נִתֵּן וּפְרִשׂוּ יַת כְּסוּתָא וּרְמוֹ לְתַמָּן גְּבַר קְרֵשֵׁיהּ מִן בִּיזְתָא :
26 וַהֲוָה מַתְקַל קְרֵשֵׁי דַּהֲבָא דְשָׁאַל אַלְפָּא וּשְׁבַע מְאָה דַּהֲבָא בַּר מִן סַהֲרוֹנַיָּא וּכְלִילַיָּא וּלְבוּשֵׁי אַרְגְּוָנָא דַעַל מַלְכֵי מִדְיָן וּבַר מִן
עֲנָקַיָּא דִי בְצַוְּארֵי גְמַלֵּיהוֹן :

15 * Et venit ad principes Socchoth, & dixit eis, Ecce Zebee & Salmana, propter quos exprobraſtis mihi, dicentes: Nunquid manus Zebee & Salmana nunc in manu tua, vt demus viris tuis laſſis panes?

16 * Et accepit principes & ſeniores ciuitatis, & perſecutus eſt eos in ſpinis deſerti, & tribulos, & comminuit in ipſis viros Socchoth.

17 * Et turrim Phanuel ſubuertit, & occidit viros ciuitatis.

18 * Et dixit ad Zebee & Salmana, Vbi viri quos occidiſtis in Thabor? & dixerunt: Vt tu vt illi, ſimilis tibi ſimilis eis, vt ſpecies filiorum regum.

19 * Et dixit Gedeon, Fratres mei filij matris meæ ſunt: viuit Dominus, ſi ſeruaſſetis eos, non occiderem vos.

20 * Et dixit Jether primogenito ſuo, Surgẽs interfice eos. & non eduxit puer gladium ſuum, quoniam timuit, quoniam erat iunior.

21 * Et dixit Zebee & Salmana, Surge iam tu & occurre nobis, quoniam ſicut vir & potentia eius: & ſurrexit Gedeon, & interfecit Zebee & Salmana, & tulit torques qui in collis camelorum eorum.

22 * Et dixit vir Iſrael ad Gedeon, Dominare in nobis tu, & filius tuus, & filius filij tui, quoniam ſaluaſti nos de manu Madiam.

23 * Et dixit ad eos Gedeon, Non dominabor ego veſtri, & non dominabitur filius meus in vobis, Dominus dominabitur veſtri.

24 * Et dixit ad eos Gedeon, Poſtulabo à vobis petitionem, & date mihi vir inaurem prædæ ſuæ, quoniam inaures aureæ fuerunt illis, quoniam Iſmaelitæ fuerunt.

25 * Et dixerunt, Dantes dabimus. & expandit veſtem ſuam, & proiecit illic vir inaurem auream ſpoliorum ſuorum.

26 * Et fuit pondus inaurium aurearum quas petijt, ſicli mille & ſeptingenti aurei, abſque ornamentis monilium, & amictuum purpureorum qui in regibus Madiam, & præter torques qui in collis camelorum eorum.

15 * Ϛ παρεγένετο πρὸς τοὺς ἄρχοντας Σοκχώθ, Ϛ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ Ζεβεὲ καὶ Σαλμανὰ δι' οὓς ὠνειδίσατέ με λέγοντες, μὴ χεὶρ Ζεβεὲ Ϛ Σαλμανὰ νῦν ἐν τῇ χειρί σου, ὅτι δώσομεν τοῖς ἀνδράσιν σου τοῖς ἐκλυομένοις ἄρτους;

16 * καὶ ἔλαβεν τοὺς ἄρχοντας Ϛ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, Ϛ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀκάνθαις τ' ἐρήμου, Ϛ τὰς βαρκηνίμ, καὶ κατέξανεν ἐν αὐτοῖς ἄνδρας Σοκχώθ.

17 * καὶ τὸν πύργον Φανουὴλ κατέσκαψεν, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως.

18 * καὶ εἶπεν πρὸς Ζεβεὲ Ϛ Σαλμανά· ποῦ οἱ ἄνδρες οὓς ἀπεκτείνατε ἐν Θαβώρ; Ϛ εἶπαν, ὡς σὺ ὡς αὐτοὶ, ὅμοιος σοι, ὅμοιος αὐτοῖς, ὡς εἶδος υἱῶν βασιλέων.

19 * καὶ εἶπεν Γεδεών, ἀδελφοί μου υἱοὶ τῆς μητρός μου εἰσίν· ζῇ κύριος εἰ ἐζωογονήσατε αὐτούς, οὐκ ἂν ἀπέκτεινα ὑμᾶς.

20 * καὶ εἶπεν τῷ Ἰεθὲρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ἀνάστας ἀπόκτεινον αὐτούς· Ϛ οὐκ ἔσπασεν τὸ παιδάριον τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη ὅτι ἔτι νεώτερος.

21 * καὶ εἶπεν Ζεβεὲ Ϛ Σαλμανά, ἀνάστα δὴ σὺ, Ϛ ἁπάντησον ἡμῖν, ὅτι ὡς ἀνὴρ Ϛ ἡ δυνάμις αὐτοῦ· Ϛ ἀνέστη Γεδεών, Ϛ ἀπέκτεινεν τὸν Ζεβεὲ Ϛ τὸν Σαλμανά· Ϛ ἔλαβεν τοὺς μηνίσκους τοὺς ἐν τοῖς τραχήλοις τῶν καμήλων αὐτῶν.

22 * καὶ εἶπεν ἀνὴρ Ἰσραὴλ πρὸς Γεδεών, ἄρχε ἐν ἡμῖν σὺ Ϛ ὁ υἱός σου, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ υἱοῦ σου, ὅτι σέσωκας ἡμᾶς ἐκ χειρὸς Μαδιάμ.

23 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Γεδεών, οὐκ ἄρξω ἐγὼ ὑμῶν, Ϛ οὐκ ἄρξει ὁ υἱός μου ἐν ὑμῖν, κύριος ἄρξει ὑμῶν.

24 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Γεδεών, αἰτήσομαι παρ' ὑμῶν αἴτησιν, καὶ δότε μοι ἀνὴρ ἐνώπιον τῶν σκύλων αὐτοῦ, ὅτι ἐνώτια χρυσᾶ ἐστιν αὐτοῖς, ὅτι Ἰσμαηλῖται ἦσαν.

25 * καὶ εἶπαν, διδόντες δώσομεν· Ϛ ἐξέπτυξεν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ ἀνὴρ ἐνώτιον χρυσοῦν τῶν σκύλων αὐτοῦ.

26 * καὶ ἐγένετο ὁ σταθμὸς τῶν ἐνωτίων τῶν χρυσῶν ὧν ᾐτήσατο, σίκλοι χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι χρυσοῖ, πλὴν τῶν σιρώνων τῶν ὁρμίσκων, Ϛ τῶν περιβολαίων τῶν πορφυρῶν τῶν ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι Μαδιάμ, καὶ πλὴν τῶν κλοιῶν τῶν ἐν τοῖς τραχήλοις τῶν καμήλων αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et venit ad homines Zzuchoth, & dixit: Ecce Zebahh & Szalmunagh, quod exprobraſtis mihi, ad dicendum, Ecce quaſi Zebahh & Salmunagh, nunc traditi in manu tua, quòd dabimus viris tuis, qui laſſi ſunt, panem?

16 Et accepit ſenes vrbis, & accepit ſpinas deſerti, & tribulos; & radere fecit ſuper eos homines Zzuchoth.

17 Et turrem Penuel diruit; & occidit homines vrbis. 18 Et dixit ad Zebahh & Szalmunagh, Vbi viri quos occidiſtis in Thabor? & dixerunt, Sicut tu, ſic etiam illi; vnus ex eis, vt conſpectus filiorum regis.

19 Et dixit, Fratres mei filij matris meæ ipſi. viuens ipſe Dominus, ſi viuere feciſſetis eos, non occiderem vos.

20 Et dixit Iether primogenito ſuo, Surge, occide eos. & non eduxit puer gladium ſuum, nam timuit, nam vſque nunc ille parvulus. 21 Et dixerunt Zebahh & Szalmunagh, Surge tu, & poteſtatem exerce in nobis, nam vt vir, ſic virilitas eius. & ſurrexit Gidghon, & occidit Zebahh & Szalmunagh, & tulit torques qui in collis camelorum eorum.

22 Et dixerunt homo Iſrael ad Gidghon, Regna ſuper nos, etiam tu, etiam filius tuus, etiam filius filij tui, quia liberaſti nos de manu Midianæorum. 23 Et dixit eis Gidghon, Non regnabo ego ſuper vos, & non regnabit filius meus ſuper vos: Dominus rex ſuper vos. 24 Et dixit eis Gidghon, Petens ego à vobis petitionem, & date mihi vir monile ſuum ex ſpolio; nam monilia auri eis, nam Arabes occiderunt. 25 Et dixerunt: Dare dabimus. & explicuerunt veſtem, & conjecerunt ibi vir monile ſuum ex ſpolio. 26 Et fuit pondus monilium auri, quæ petiuit, mille & ſeptingenta auri; præter lunulas & coronas, & veſtes purpuræ, quæ ſuper reges Midian; & præter torques, qui in collis camelorum eorum.

27 * וַיַּעַשׂ אֹתוֹ גִדְעוֹן לְאֵפֹד וַיַּצֵּג אֹתוֹ בְּעִירוֹ
בְּעָפְרָה וַיִּזְנוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו שָׁם וַיְהִי לְגִדְעוֹן
28 וּלְבֵיתוֹ לְמוֹקֵשׁ: * וַיִּכָּנַע מִדְיָן לִפְנֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָסְפוּ לָשֵׂאת רֹאשָׁם וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ
29 אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּימֵי גִדְעוֹן: * וַיֵּלֶךְ יְרֻבַּעַל
30 בֶּן־יוֹאָשׁ וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ: * וּלְגִדְעוֹן הָיוּ שִׁבְעִים
בָּנִים יֹצְאֵי יְרֵכוֹ כִּי־נָשִׁים רַבּוֹת הָיוּ לוֹ:
31 * וּפִילַגְשׁוֹ אֲשֶׁר בִּשְׁכֶם יָלְדָה־לּוֹ גַּם־הִיא בֵּן
32 וַיָּשֶׂם אֶת־שְׁמוֹ אֲבִימֶלֶךְ: * וַיָּמָת גִּדְעוֹן
בֶּן־יוֹאָשׁ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר יוֹאָשׁ אָבִיו
33 בְּעָפְרָה אֲבִי הָעֶזְרִי: * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת גִּדְעוֹן
וַיָּשׁוּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים וַיָּשִׂימוּ
34 לָהֶם בַּעַל בְּרִית לֵאלֹהִים: * וְלֹא זָכְרוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַמַּצִּיל אוֹתָם מִיַּד
35 כָּל־אוֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב: * וְלֹא־עָשׂוּ חֶסֶד
עִם־בֵּית יְרֻבַּעַל גִּדְעוֹן כְּכָל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
עָשָׂה עִם־יִשְׂרָאֵל:

ט

1 * וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־יְרֻבַּעַל שְׁכֶמָה
אֶל־אֲחֵי אִמּוֹ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וְאֶל־כָּל־מִשְׁפַּחַת
2 בֵּית־אֲבִי אִמּוֹ לֵאמֹר: * דַּבְּרוּ־נָא בְּאָזְנֵי כָל־
בַּעֲלֵי שְׁכֶם מַה־טּוֹב לָכֶם הֲמָשֹׁל בָּכֶם שִׁבְעִים
אִישׁ כֹּל בְּנֵי יְרֻבַּעַל אִם־מָשַׁל בָּכֶם אִישׁ אֶחָד
וְזִכַרְתֶּם כִּי־עַצְמְכֶם וּבְשַׂרְכֶם אָנִי:
3 * וַיְדַבְּרוּ אֲחֵי־אִמּוֹ עָלָיו בְּאָזְנֵי כָל־בַּעֲלֵי
שְׁכֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּט לִבָּם אַחֲרֵי
אֲבִימֶלֶךְ כִּי אָמְרוּ אָחִינוּ הוּא:
4 * וַיִּתְּנוּ־לוֹ שִׁבְעִים כֶּסֶף מִבֵּית בַּעַל בְּרִית
וַיִּשְׂכֹּר בָּהֶם אֲבִימֶלֶךְ אֲנָשִׁים רֵיקִים וּפֹחֲזִים
וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו:

27 * Fecítq; ex eo Gedeon Ephod, & posuit illud in ciuitate sua Ephra. Fornicatúsq; est omnis Israel in eo; & factum est Gedeoni & omni domui eius in ruinam.
28 *Humiliatus est autem Madian coram filijs Israel, nec potuerunt vltrà ceruices eleuare, sed quieuit terra per quadraginta
29 annos quibus Gedeon præfuit. * Abijt itaque Hierobaal filius Ioas, & habitauit
30 in domo sua. * Habuitque septuaginta filios qui egressi sunt de fœmore eius; eo quòd plures haberet vxores.
31 *Concubina autẽ illius, quam habebat in Sychẽ, genuit ei filium nomine Abimelech.
32 * Mortuusq; est Gedeon filius Ioas in senectute bona, & sepultus est in sepulchro Ioas patris sui in Ephra de familia
33 Ezri. *Postquam autem mortuus est Gedeon, auersi sunt filij Israel, & fornicati sunt in Baalim. Percussérúntq; cũ Baal fœ
34 dus vt esset eis in Deum. * Nec recordati sunt Dñi Dei sui, qui eruit eos de manibus inimicorum suorũ omnium per circuitum.
35 *Nec fecerunt misericordiã cum domo Hierobaal Gedeon iuxta omnia bona quæ fecerat Israeli.

CAP. IX.

1 ABijt autẽ Abimelech filius Hierobaal in Sychem ad fratres matris suæ, & locutus est ad eos, & ad omnem cognationem domus patris matrísque suæ: dicens,
2 * Loquimini ad omnes viros Sychem, Quid vobis est melius, vt dominentur vestri septuaginta viri omnes filij Hierobaal, an vt dominetur vobis vnus vir? simúlq; considerate, quia os vestrum & ca-
3 ro vestra sum. * Locutíque sunt fratres matris eius de eo ad omnes viros Sychem vniuersos sermones istos, & inclinauerũt cor eorum post Abimelech: dicentes, Fra-
4 ter noster est. * Dederúntq; illi septuaginta pondera argenti de fano Baal Berith. Qui conduxit sibi ex eo viros inopes & vagos, secutíque sunt eum.

תרגום יונתן

27 וְעָבַד יָתֵיהּ גִּדְעוֹן לְאֶפּוֹדָא וַאֲקִים יָתֵיהּ בְּקִרְתֵּיהּ בְּעָפְרָה וּשְׁעוֹ כָל יִשְׂרָאֵל בָּתְרוֹהִי לְמִסַּן וַהֲוָה לְגִדְעוֹן וּלְבֵיתֵיהּ לְתַקָּלָא:
28 וְאִתְכְּנָעוּ מִדְיָנָאֵי קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא אוֹסִיפוּ לַאֲרָמָא רֵישֵׁיהוֹן וּשְׁרוֹכַת אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּיוֹמֵי גִדְעוֹן:
29 וַאֲזַל יְרוּבַּעַל בַּר יוֹאָשׁ וִיתֵיב בְּבֵיתֵיהּ:
30 וּלְגִדְעוֹן הֲוֹו שִׁבְעִין בְּנִין נָפְקֵי יַרְכֵיהּ אֲרֵי נְשִׁין סַגִּיאָן הֲוָאָה לֵיהּ:
31 וּלְחֵינָחֵיהּ דִשְׁכֶם יְלִידַת לֵיהּ אַף הִיא בַּר וְשַׁוִּי יַת שְׁמֵיהּ אֲבִימֶלֶךְ:
32 וּמִית גִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ בְּסֵיבוּ טָבָא וְאִתְקְבַר בְּקִבְרָא דְיוֹאָשׁ אֲבוּהִי בְּעָפְרָה דַאֲבוּהִי דְעֶזֶר:
33 וַהֲוָה כַּד מִית גִדְעוֹן וְתָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁעוּ בָּתַר בַּעֲלַיָא וְשַׁוִּיאוּ לְהוֹן בָּעִיל קְיָם לְטַעֲוָתָא:
34 וְלָא אִידְכָּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פֻּלְחָנָא דַייָ אֱלָהָהוֹן דְשֵׁיזֵיב יָתְהוֹן מִיַּד כָּל בַּעֲלֵי דָבָבֵיהוֹן
35 מִסְחוֹר סְחוֹר: וְלָא עֲבָדוּ טִיבוּ עִם בֵּית יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן בְּכָל טָבְתָא דַעֲבַד עִם יִשְׂרָאֵל:

ט

1 וַאֲזַל אֲבִימֶלֶךְ בַּר יְרוּבַּעַל לְשֶׁכֶם לְוַת אֲחֵי אִמֵּיהּ וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן וְעִם כָּל זַרְעִית בֵּית אֲבוּהָא דְאִמֵּיהּ לְמֵימַר:
2 מַלִּילוּ כְּעַן קֳדָם כָּל יָתְבֵי בֵּיתָא שְׁכֶם מָה טַב לְכוֹן דְיִמְלְכוּן עֲלֵיכוֹן שִׁבְעִין גַּבְרָא כָּל בְּנֵי יְרוּבַּעַל אוֹ דְיִמְלוֹךְ עֲלֵיכוֹן גַּבְרָא חַד וְהִדְכַּרוּן אֲרֵי קְרִיבְכוֹן וּבְשַׂרְכוֹן אֲנָא:
3 וּמַלִּילוּ אֲחֵי אִימֵּיהּ עֲלוֹהִי קֳדָם כָּל יָתְבֵי שְׁכֶם יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין וְאִיטְּפִנִי לִבְּהוֹן בָּתַר אֲבִימֶלֶךְ אֲרֵי אֲמָרוּ אֲחוּנָא הוּא:
4 וְיָהֲבוּ לֵיהּ שִׁבְעִין כְּסַף מְבֵית בְּעִיל קְיָם וַאֲגַר בְּהוֹן אֲבִימֶלֶךְ גְּבָרִין סְרִיקִין וְבַקָּרִים וַאֲזָלוּ בָּתְרוֹהִי:

‡ Et fecit ei Gedeon in Ephod, & posuit illud in ciuitate sua in Ephra; & fornicatus est omnis Israel post illum illic: & fuit Gedeon & domui illius in scandalum. 27

‡ Et humiliatus est Madiam coram filiis Israel, & non addiderunt vltrà eleuare caput suum: & quieuit terra quadraginta annos in diebus Gedeon. 28

‡ Et abijt Hierobaal filius Joas, & habitauit in domo sua. 29

‡ Et Gedeon fuerunt septuaginta filij egressi ex femoribus eius, quoniam vxores multæ fuerunt illi. 30

‡ Et concubina eius in Sichem peperit ei & ipsa filium, & imposuit nomen eius Abimelech. 31

‡ Et mortuus est Gedeon filius Joas in canicie bona, & sepultus est in sepultura Joas patris sui in Ephra patris Ezri. 32

‡ Et factum est vt mortuus est Gedeon, & auersi sunt filij Israel, & fornicati sunt post Baalim, & posuerunt sibi Baal Berith in fœdus, vt esset eis ipse in Deum. 33

‡ Et non recordati sunt filij Israel Domini Dei sui, qui liberauit eos de manu omnium inimicorum eorum per circuitum. 34

‡ Et non fecerunt misericordiam cum domo Hierobaal Gedeon, secundum omnem bonitatem quam fecit cum Israel. 35

27 ‡ καὶ ἐποίησεν αὐτῷ γεδεὼν εἰς ἐφὼδ, καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ ἐν ἐφρά· καὶ ἐξεπόρνευσεν πᾶς ἰσραὴλ ὀπίσω αὐτοῦ ἐκεῖ· καὶ ἐγένετο τῷ γεδεὼν καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εἰς σκάνδαλον.

28 ‡ καὶ ἐνετράπη μαδιὰμ ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι ἆραι κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν ἡμέραις γεδεών.

29 ‡ καὶ ἐπορεύθη ιεροβάαλ υἱὸς ἰωὰς, καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

30 ‡ καὶ τῷ γεδεὼν ἦσαν ἑβδομήκοντα υἱοὶ ἐκπορευόμενοι ἐκ μηρῶν αὐτοῦ, ὅτι γυναῖκες πολλαὶ ἦσαν αὐτῷ.

31 ‡ καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἐν συκήμοις ἔτεκεν αὐτῷ καί γε αὐτὴ υἱόν, καὶ ἐπέθηκεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀβιμέλεχ.

32 ‡ καὶ ἀπέθανε γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ ἰωὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ἐφρὰ πατρὸς

33 ἐζρί. ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ἀπέθανεν γεδεών, καὶ ἀπεστράφησαν ④ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐξεπόρνευσαν ὀπίσω τῶν βααλίμ, καὶ ἔθεντο αὐτοῖς τὸ βαὰλ βεριθ εἰς διαθήκην τοῦ εἶναι αὐ-

34 τοῖς αὐτὸν εἰς θεόν. ‡ καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν ④ υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν τοῦ ῥυσαμένου αὐτοὺς ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν κυκλόθεν.

35 ‡ καὶ οὐκ ἐποίησαν ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου ιεροβάαλ γεδεὼν κατὰ πᾶσαν τὴν ἀγαθοσύνην ἣν ἐποίησεν μετὰ ἰσραήλ.

CAP. IX.

ET abijt Abimelech filius Hierobaal in Sichem ad fratres matris suæ; & locutus est ad ipsos, & ad omnem cognationem domus matris suæ, dicens: 1

‡ Loquimini iam in auribus omnium virorum Sichem, quid melius vobis vt dominentur vestri septuaginta viri omnes filij Hierobaal, an vt dominetur vobis vir vnus? & recordamini quòd os vestrum & caro vestra sum ego. 2

‡ Et locuti sunt fratres matris eius de eo in auribus omnium virorum Sichem vniuersos sermones istos; & inclinauit cor eorũ post Abimelech, quoniam dixerunt, Frater noster est. 3

‡ Et dederunt ei septuaginta argenti ex domo Baal Berith pacti: & conduxit in illis Abimelech viros vacuos & stolidos, & secuti sunt eum. 4

Θ'.

1 ‡ Καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ ὁ υἱὸς ιεροβάαλ εἰς συκήμα πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτοὺς, καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν συγγένειαν τοῦ οἴκου τῆς μητρὸς αὐτοῦ, λέγων·

2 ‡ λαλήσατε δὴ ἐν ὠσὶν πάντων τῶν ἀνδρῶν συκήμων, ποῖον βέλτιον ὑμῖν τὸ ἄρχειν ὑμᾶς ἑβδομήκοντα ἄνδρες πάντας υἱοὺς ιεροβάαλ, ἢ κυριεύειν ὑμῶν ἀνὴρ ἕνα; καὶ μνήσθητε ὅτι ὀστοῦν ὑμῶν καὶ σὰρξ ὑμῶν εἰμὶ ἐγώ.

3 ‡ καὶ ἐλάλησαν ④ ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ὠσὶν πάντων τῶν ἀνδρῶν συκήμων πάντας τοὺς λόγους τούτους· καὶ ἔκλινεν ἡ καρδία αὐτῶν ὀπίσω ἀ-

4 βιμέλεχ ὅτι εἶπαν, ἀδελφὸς ἡμῶν ἐστίν. ‡ καὶ ἔδωκαν αὐτῷ ἑβδομήκοντα ἀργυρίου ἐκ τοῦ οἴκου βαὰλ βεριθ διαθήκης· καὶ ἐμισθώσατο ἐν αὐτοῖς ἀβιμέλεχ ἄνδρας κενοὺς καὶ θαμβωμένους, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et fecit eum Gidghon in Ephoda, & statuit id in vrbe sua in Ghaphra; & errauerunt omnis Israel post id eò: & fuit Gidghon & domui eius in scandalum. [28] Et humiliati sunt Midianæi ante filios Israel, & non addiderunt ad tollendum capita sua: & quieuit terra Israel quadraginta annis in diebus Gidghon. [29] Et venit Ierubaghal filius Ioas, & habitauit in domo sua.

[30] Et Gidghon fuerunt septuaginta filij exeuntes femore illius; nam vxores multæ fuerunt illi. [31] Et concubina illius quæ in Sechem, peperit illi etiam illa filium, & posuit nomen eius Abimelech. [32] Et mortuus est Gidghon filius Ioas in senectute bona; & sepultus est in sepulchro Ioas patris sui in Ghaphrah patris Ghezer. [33] Et fuit quando mortuus fuit Gidghon, & redierunt filij Israel, & errauerunt post Baghalaia, & posuerunt sibi Beghel Kijam ad errorem. [34] Et non recordati sunt filij Israel cultum Domini Dei sui, qui eruit eos de manu omnium auctorum inimicitiarum eorum ex-circum circum.

[35] Et non fecerunt misericordiam cum domo Ierubaghal, ipse Gidghon, iuxta omne bonum quod fecit cum Israel.

CAP. IX.

ET venit Abimelech filius Ierubaghal ad Sechem, ad fratres matris suæ; & locutus est cum eis, & cum omni prosapia domus patris matris suæ ad dicendum. [2] Loquimini nunc ante omnes habitatores domus Sechem, Quid bonum vobis, quòd regnent super vos septuaginta viri, omnes filij Ierubaghal, aut quòd regnet super vos vir vnus? & recordabimini quòd propinquus vester & caro vestra ego. [3] Et locuti sunt fratres matris illius super illum ante omnes habitatores Sechem omnia verba hæc: & inclinatum est cor eorum post Abimelech, quia dixerunt, Frater noster ipse. [4] Et dederunt ei septuaginta argenteos de domo Beghel-Kijam, & conduxit in illis Abimelech viros vacuos, & libertos, & ambulauerunt post eum.

5 * וַיָּבֹא בֵית־אָבִיו עָפְרָתָה וַיַּהַרְגוּ אֶת־אֶחָיו
בְּנֵי־יְרֻבַּעַל שִׁבְעִים אִישׁ עַל־אֶבֶן אֶחָת וַיִּוָּתֵר
יוֹתָם בֶּן־יְרֻבַּעַל הַקָּטֹן כִּי נֶחְבָּא׃

6 * וַיֵּאָסְפוּ כָל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְכָל־בֵּית מִלּוֹא
וַיֵּלְכוּ וַיַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ לְמֶלֶךְ עִם־אֵלוֹן
7 מִצֵּב אֲשֶׁר בִּשְׁכֶם׃ * וַיַּגִּידוּ לְיוֹתָם
וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲמֹד בְּרֹאשׁ הַר־גְּרִזִים וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ
וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ אֵלַי בַּעֲלֵי שְׁכֶם
8 וְיִשְׁמַע אֲלֵיכֶם אֱלֹהִים׃ * הָלוֹךְ הָלְכוּ
הָעֵצִים לִמְשֹׁחַ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לַזַּיִת
9 מָלְכָה עָלֵינוּ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶם הַזַּיִת הֶחָדַלְתִּי
אֶת־דִּשְׁנִי אֲשֶׁר־בִּי יְכַבְּדוּ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים
10 וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל־הָעֵצִים׃ * וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים
לַתְּאֵנָה לְכִי אַתְּ מָלְכִי עָלֵינוּ׃

11 * וַתֹּאמֶר לָהֶם הַתְּאֵנָה הֶחָדַלְתִּי אֶת־
מָתְקִי וְאֶת־תְּנוּבָתִי הַטּוֹבָה וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל־
12 הָעֵצִים׃ * וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים לַגֶּפֶן לְכִי־אַתְּ
13 מָלְכִי עָלֵינוּ׃ * וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן הֶחָדַלְתִּי
אֶת־תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים וְהָלַכְתִּי
14 לָנוּעַ עַל־הָעֵצִים׃ * וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵצִים
אֶל־הָאָטָד לֵךְ אַתָּה מְלֹךְ עָלֵינוּ׃

15 * וַיֹּאמֶר הָאָטָד אֶל־הָעֵצִים אִם בֶּאֱמֶת
אַתֶּם מְשָׁחִים אֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם בֹּאוּ חֲסוּ
בְּצִלִּי וְאִם־אַיִן תֵּצֵא אֵשׁ מִן־הָאָטָד וְתֹאכַל
16 אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ * וְעַתָּה אִם־בֶּאֱמֶת
וּבְתָמִים עֲשִׂיתֶם וַתַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וְאִם־
טוֹבָה עֲשִׂיתֶם עִם־יְרֻבַּעַל וְעִם־בֵּיתוֹ וְאִם־
17 כִּגְמוּל יָדָיו עֲשִׂיתֶם לוֹ׃ * אֲשֶׁר־נִלְחַם
אָבִי עֲלֵיכֶם וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד וַיַּצֵּל אֶתְכֶם
מִיַּד מִדְיָן׃

5 *Et venit in domũ patris ſui in Ephra, & occidit fratres ſuos filios Hierobaal ſeptuaginta viros ſuper lapidem vnum. Remanſitque Ioathan filius Hierobaal minimus & abſconditus eſt.

6 *Congregati ſunt autem omnes viri Sychem & vniuerſæ familiæ vrbis Mello, abieruntq; & cõſtituerunt regem Abimelech iuxta quercũ quæ ſtabat in Sychem.

7 *Quod cùm nunciatũ eſſet Ionathan, B iuit & ſtetit in vertice montis Garizim, eleuatáque voce clamauit & dixit: Audite me viri Sychem ita vt audiat vos Deus.

8 *Ierunt ligna vt vngerent ſuper ſe regem. Dixeruntque oliuæ, Impera nobis.

9 *Quæ reſpondit, Nunquid poſſum deſerere pinguedinem meam, qua & dij vtuntur & homines, & venire vt inter ligna promouear?

10 *Dixeruntq; ligna ad arborem ficum, Veni & ſuper nos regnum accipe.

11 *Quæ reſpondit eis, Nunquid poſſum deſerere dulcedinem meam, fructúſque ſuauiſsimos, & ire vt inter cætera ligna promouear?

12 *Locutáque ſunt ligna ad vitem, Veni & impera nobis.

13 *Quę reſpondit eis: Nunquid poſſum deſerere vinũ meum quod lætificat Deũ & homines, & inter ligna cætera promoueri?

14 *Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum: Veni & impera ſuper nos.

15 *Quæ reſpondit eis, Si verè me regem vobis cõſtituitis, venite & ſub vmbra mea requieſcite. Si autem non, egrediatur ignis de rhãno & deuoret cedros Libani.

16 *Nunc igitur ſi rectè & abſque peccato conſtituiſtis ſuper vos regem Abimelech, & benè egiſtis cum Hierobaal, & cum domo eius, & reddidiſtis vicem beneficijs eius? 17 *Qui pugnauit pro vobis & animam ſuam dedit periculis, vt erueret vos de manu Madian.

תרגום יונתן

5 וְעַאלְלָבִיתְ אֲבוּהִי לְעָפְרָה וּקְטַל יַת אֲחוֹהִי בְּנֵי יְרוּבַּעַל שִׁבְעִין גַּבְרָא עַל אַבְנָא חֲדָא וְאִשְׁתְּאַר יוֹתָם בַּר יְרוּבַּעַל זְעֵירָא אֲרֵי
אִיטַּמַּר׃ 6 וְאִתְכְּנִישׁוּ כָּל יַתְבֵי שְׁכֶם וְכָל בֵּית מִלּוֹא וַאֲזָלוּ וְאַמְלִיכוּ יַת אֲבִימֶלֶךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עִם מֵישַׁר קָמְתָא דִּבְשְׁכֶם׃
7 וְחַוִּיאוּ לְיוֹתָם וַאֲזַל וְקָם בְּרֵישׁ טוּרָא דִּבְגַרִיזִים וַאֲרִים קָלֵיהּ וּקְרָא וַאֲמַר לְהוֹן קַבִּילוּ מִנִּי יַתְבֵי שְׁכֶם וְיִקַּבֵּל צְלוֹתְכוֹן יְיָ׃
8 הֲמִיזַל אָזְלוּ אִילָנַיָּא לְמַשְׁחָא עֲלֵיהוֹן מַלְכָּא וַאֲמָרוּ לְזֵיתָא מְלוֹךְ עֲלָנָא׃ 9 וַאֲמַר לְהוֹן זֵיתָא הַאֲשְׁבּוֹק יַת מִשְׁחִי
דְּמִנֵּיהּ מְסַיְּקִין קֳדָם יְיָ וּבֵיהּ מִתְפַּנְקִין בְּנֵי אֱנָשָׁא וְאֵיכָךְ לְמֶעְבַּד מַלְכוּ עַל אִילָנַיָּא׃ 10 וַאֲמָרוּ אִילָנַיָּא לְתֵאֵנְתָא אֱיָתָא
אַתְּ מְלוֹכִי עָלָנָא׃ 11 וַאֲמַרַת לְהוֹן תְּאֵנְתָא הַאֲשְׁבּוֹק יַת חוּלְיָי וְיַת דַּבְלָתִי שַׁפִּירְתָּא וְאֵיכָךְ לְמֶעְבַּד מַלְכוּ עַל אִילָנַיָּא׃
12 וַאֲמָרוּ אִילָנַיָּא לְגַפְנָא אֱיָתָא כְּעַן מְלוֹכִי עָלָנָא׃ 13 וַאֲמַרַת לְהוֹן גַּפְנָא הַאֲשְׁבּוֹק יַת חֲמָרִי דְּמִנֵּיהּ מְנַסְּכִין קֳדָם יְיָ
וּבֵיהּ חָדָן רַבְרְבַיָּא וְאֵיכָךְ לְמֶעְבַּד מַלְכוּ עַל אִילָנַיָּא׃ 14 וַאֲמָרוּ כָּל אִילָנַיָּא לַאֲטָדָא אֱיָתָא אַתְּ מְלוֹךְ עָלָנָא׃
15 וַאֲמַר אֲטָדָא לְאִילָנַיָּא אִם בְּקוּשְׁטָא אַתּוּן מָשְׁחִין יָתִי לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עֲלֵיכוֹן עוֹלוּ שְׁרוּ בְּטוּלִּי וְאִם לָא תִּפּוֹק אֶשְׁתָּא מִן אֲטָדָא
וְתֵיכוֹל יַת אַרְזֵי לְבָנֹן׃ 16 וּכְעַן אִם בְּקוּשְׁטָא וּבְשָׁלִימוּתָא עֲבַדְתּוּן וְאַמְלֵכְתּוּן יַת אֲבִימֶלֶךְ וְאִם טָבְתָא עֲבַדְתּוּן עִם יְרוּבַּעַל
וְעִם בֵּיתֵיהּ וְאִם כְּגוּמְלָא דִידוֹהִי עֲבַדְתּוּן לֵיהּ׃ 17 בְּרַם דַּאֲגִיחַ קְרָבָא אֲבָא עֲלֵיכוֹן וּמְסַר יַת נַפְשֵׁיהּ כְּעַל גַּב
לְאִיתְקְטָלָא וְשֵׁיזִיב יַתְכוֹן מִיַּד מִדְיָנָאֵי׃

‡ *Et intrauerunt in domum patris eius in E-* 5
phrata, & occidit fratres ſuos filios Hierobaal ſeptuaginta viros ſuper lapidem vnum; & remanſit Jotham filius Hierobaal iunior; quoniam abſconditus eſt.

‡ *Et congregati ſunt omnes viri Sichem,* 6
& omnis domus Maalo: & abierunt & regem fecerunt Abimelech regem iuxta quercum ſtationis quæ in Sichem.

‡ *Et renunciauerunt Jotham, & abijt;* 7
& ſtetit in vertice montis Garizim, & eleuauit vocem ſuam, & vocauit & dixit illis: Audite me viri Sichem; & audiat vos Deus.

‡ *Euntia iuerunt ligna vt vngerent ſuper* 8
ſe regem, & dixerunt oliuæ, Regna ſuper nos.

‡ *Et dixit eis oliua: Deſerens pinguedinem* 9
meam, quam in me glorificauit Deus & homines, abibo vt dominer inter ligna?

‡ *Et dixerunt ligna ficui: Veni regna ſuper* 10
nos. ‡ *& ait eis ficus: Deſerens dulcedinem* 11
meam, & fructus meos bonum, abibo vt imperem lignis?

‡ *Et dixerunt ligna viti: Veni regna tu* 12
ſuper nos.

‡ *Et dixit ei vitis, Deſerens domum meam* 13
lætitiam Dei & hominum, abibo vt imperem in lignis?

‡ *Et dixerunt omnia ligna ad rhamnum:* 14
Veni tu regna ſuper nos.

‡ *Et dixit rhamnus ad ligna: Si in veritate* 15
vos vngitis me vt regnem ſuper vos; venite confidite in vmbra mea: & ſi non; egrediatur ignis ex rhamno, & deuoret cedros Libani.

‡ *Et nunc ſi in veritate et in perfectione fe-* 16
ciſtis, & regem conſtituiſtis Abimelech: & ſi bene egiſtis cum Hierobaal & cum domo eius: & ſi ſecundum retributionem manus eius feciſtis ei.

‡ *Sicut pugnauit pater meus pro vobis, &* 17
proiecit animam ſuam è regione: & eruit vos de manu Madian.

5 ‡ καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον ϑ πατρὸς αὐτῶ εἰς ἐφρα-
θά, ϛ ἀπέκτειναν ϑοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶ υἱοὺς ἱερ ϑ βάαλ ἑβ-
δομήκοντα ἄνδρας ἐπὶ λίθον ἕνα· καὶ ὑπελείφθη ἰω-
θὰμ υἱὸς ἱερ ϑ βάαλ ὁ νεώτερ ϑ, ὅτι ἐκρύβη.

6 ‡ καὶ συνήχθησαν πάντες ④ ἄνδρες σικήμων, ϛ πᾶς
ὁ οἶκ ϑ μααλώ, καὶ ἐπορεύθησαν, ϛ ἐβασίλευσαν τὸν ἀ-
βιμέλεχ βασιλέα παρὰ τῇ βαλανῳ τ στάσεως τ ἐν
σικήμοις.

7 ‡ καὶ ἀνήγγειλαν τῷ ἰωθὰμ, ϛ ἐπορεύθη, καὶ ἔστησεν ἐν
τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους γαριζίν, ϛ ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτῶ,
καὶ ἐκάλεσεν, ϛ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατέ μου ἄνδρες σι-
κήμων, ϛ ἀκούσαι ὑμῶν ϑεός.

8 ‡ πορευόμενα ἐπορεύθησαν τὰ ξύλα τοῦ χρίσαι ἐπ'
αὐτῶν βασιλέα· ϛ εἶπαν τῇ ἐλαίᾳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν.

9 ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφείσασα τὴν πιότητά
μου ἣν ἐν ἐμοὶ ἐδόξασεν ὁ ϑεὸς, καὶ ④ ἄνθρωποι, πο-
10 ρευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; ‡ καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ
συκῇ, δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν.

11 ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ, ἀφείσασα τὴν γλυκύτη-
τά μου, καὶ τὰ γενήματά μου τὰ ἀγαθὸν, πορευθῶ
ἄρχειν τῶν ξύλων;

12 ‡ καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, δεῦρο βασίλευε
σὺ ἐφ ἡμῶν.

13 ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος, ἀφείσασα τὸν οἶνόν μου
τὸν εὐφροσύνην ϑοῦ ϑεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, πορευθῶ
ἄρχειν ἐπὶ τῶν ξύλων;

14 ‡ καὶ εἶπεν πάντα τὰ ξύλα πρὸς τὸν ῥάμνον, δεῦρο
σὺ βασίλευε ἐφ' ἡμῶν.

15 ‡ καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος πρὸς τὰ ξύλα, εἰ ἐν ἀληθείᾳ
ὑμεῖς χρίετέ με τοῦ βασιλεύειν ἐφ' ὑμᾶς, δεῦτε πεποίθα-
τε ἐν τῇ σκέπῃ μου· ϛ εἰμὴ, ἐξέλθοι πῦρ ἐκ τ ῥάμνου,
καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου.

16 ‡ καὶ νῦν εἰ ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν τελειότητι ἐποιήσατε, ϛ
ἐβασιλεύσατε τὸν ἀβιμέλεχ, ϛ εἰ καλῶς ἐποιήσατε μετὰ
ἱερ ϑ βάαλ, ϛ μετὰ ϑ οἴκου αὐτοῦ, ϛ εἰ κατὰ τὴν ἀνταπόδομα
τ χειρὸς αὐτοῦ ἐποιήσατε αὐτῷ·

17 ‡ ὡς ἐπολέμησεν ὁ πατήρ μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἔρριψεν
ψυχὴν αὐτοῦ ἐξεναντίας, καὶ εἴλατο ὑμᾶς ἐκ χειρὸς
μαδιάμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Et intrauit ad domum patris ſui ad Ghaphra, & occidit fratres ſuos filios Ierubaghal, ſeptuaginta viros ſuper petram vnam; & relictus eſt Iotham filius Ierubaghal paruulus, nam abſconditus eſt. [6] Et congregati ſunt omnes habitatores Sechem, & omnis domus Milo, & ambulauerunt, & regnare fecerunt Abimelech vt eſſet rex, iuxta Meſſar Kamatha quæ in Sechem.

[7] Et nunciauerunt Iotham, & venit & ſtetit in capite montis Gerizim; & extulit vocem ſuam, & clamauit, & dixit eis, Audite ex me habitatores Sechem, & audiet orationem veſtram Dominus. [8] Venire venerunt arbores ad præficiendum ſibi regem; & dixerunt oliuæ: Regna ſuper nos. [9] Et dixit eis oliua, Num deſeram vnctionem meam, quòd ex ea honorantes ante Dominum, & in ea deliciantur filij hominis, & ibo ad faciendum regnum ſuper arbores?

[10] Et dixerunt arbores ficui, Veni tu regna ſuper nos. [11] Et dixit eis ficus, Nunquid deſeram dulcedinem meam, & caricam meam pulchram, & ibo ad faciendum regnum ſuper arbores?

[12] Et dixerunt arbores viti: Veni nunc regna ſuper nos. [13] Et dixit illis vitis, Nunquid deſeram vinum meum, quod ex eo libantes ante Dominum, & in eo gaudentes principes, & ibo ad faciendum regnum ſuper arbores? [14] Et dixerunt omnes arbores rhamno, Veni tu regna ſuper nos. [15] Et dixit rhamnus arboribus, Si in veritate vos vngentes me ad eſſe regem ſuper vos, intrate, habitate in vmbra mea. & ſi non, exeat ignis ex rhamno, & comedat cedros Libani.

[16] Et nunc ſi in veritate & in ſimplicitate feciſtis, & regnare feciſtis Abimelech, & ſi bonum feciſtis cum Ierubaghal, & cum domo eius, & ſi iuxta retributionem manus eius feciſtis ei. [17] Verùm quod iniuit bellum pater meus ſuper vos, & tradidit animam ſuam quaſi prope ad necem, & liberauit vos de manu Midianæorum.

18 * וְאַתֶּם קַמְתֶּם עַל־בֵּית אָבִי הַיּוֹם וַתַּהַרְגוּ
אֶת־בָּנָיו שִׁבְעִים אִישׁ עַל־אֶבֶן אֶחָת וַתַּמְלִיכוּ
אֶת־אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־אֲמָתוֹ עַל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם כִּי
19 אֲחִיכֶם הוּא: * וְאִם־בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים
עֲשִׂיתֶם עִם־יְרֻבַּעַל וְעִם־בֵּיתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה שִׂמְחוּ
20 בַּאֲבִימֶלֶךְ וְיִשְׂמַח גַּם־הוּא בָּכֶם: * וְאִם־אַיִן
תֵּצֵא אֵשׁ מֵאֲבִימֶלֶךְ וְתֹאכַל אֶת־בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְאֶת־
בֵּית מִלּוֹא וְתֵצֵא אֵשׁ מִבַּעֲלֵי שְׁכֶם וּמִבֵּית מִלּוֹא
21 וְתֹאכַל אֶת־אֲבִימֶלֶךְ: * וַיָּנָס יוֹתָם וַיִּבְרַח וַיֵּלֶךְ
בְּאֵרָה וַיֵּשֶׁב שָׁם מִפְּנֵי אֲבִימֶלֶךְ אָחִיו:
22 * וַיָּשַׂר אֲבִימֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל שָׁלֹשׁ שָׁנִים:
23 * וַיִּשְׁלַח אֱלֹהִים רוּחַ רָעָה בֵּין אֲבִימֶלֶךְ וּבֵין
בַּעֲלֵי שְׁכֶם וַיִּבְגְּדוּ בַעֲלֵי־שְׁכֶם בַּאֲבִימֶלֶךְ:
24 * לָבוֹא חֲמַס שִׁבְעִים בְּנֵי־יְרֻבַּעַל וְדָמָם לָשׂוּם
עַל־אֲבִימֶלֶךְ אֲחִיהֶם אֲשֶׁר הָרַג אוֹתָם וְעַל בַּעֲלֵי
שְׁכֶם אֲשֶׁר־חִזְּקוּ אֶת־יָדָיו לַהֲרֹג אֶת־אֶחָיו:
25 * וַיָּשִׂימוּ לוֹ בַעֲלֵי שְׁכֶם מְאָרְבִים עַל רָאשֵׁי
הֶהָרִים וַיִּגְזְלוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר־יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם
26 בַּדָּרֶךְ וַיֻּגַּד לַאֲבִימֶלֶךְ: * וַיָּבֹא גַּעַל בֶּן־עֶבֶד
וְאֶחָיו וַיַּעַבְרוּ בִשְׁכֶם וַיִּבְטְחוּ־בוֹ בַּעֲלֵי שְׁכֶם:
27 * וַיֵּצְאוּ הַשָּׂדֶה וַיִּבְצְרוּ אֶת־כַּרְמֵיהֶם וַיִּדְרְכוּ
וַיַּעֲשׂוּ הִלּוּלִים וַיָּבֹאוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ
28 וַיִּשְׁתּוּ וַיְקַלְלוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ: * וַיֹּאמֶר גַּעַל
בֶּן־עֶבֶד מִי־אֲבִימֶלֶךְ וּמִי־שְׁכֶם כִּי נַעַבְדֶנּוּ הֲלֹא
בֶן־יְרֻבַּעַל וּזְבֻל פְּקִידוֹ עִבְדוּ אֶת־אַנְשֵׁי חֲמוֹר
אֲבִי שְׁכֶם וּמַדּוּעַ נַעַבְדֶנּוּ אֲנָחְנוּ:
29 * וּמִי יִתֵּן אֶל־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְאָסִירָה אֶת־
אֲבִימֶלֶךְ וַיֹּאמֶר לַאֲבִימֶלֶךְ רַבֶּה צְבָאֲךָ וְצֵא:
30 * וַיִּשְׁמַע זְבֻל שַׂר הָעִיר אֶת־דִּבְרֵי גַּעַל בֶּן־עֶבֶד
וַיִּחַר אַפּוֹ:

18 * Qui nunc ſurrexiſtis cõtra domũ patris mei, & interfeciſtis filios eius ſeptuaginta viros ſuper vnũ lapidẽ,& conſtituiſtis regem Abimelech filium ancillæ eius, ſuper habitatores Sychem,eo quòd frater
19 veſter ſit. * Si ergo rectè & abſq; vitio egiſtis cũ Hierobaal & domo eius hodie,lætamini in Abimelech,& ille lætetur in vo
20 bis. * Sin autẽ peruersè, egrediatur ignis ex eo, & conſumat habitatores Sychem & oppidũ Mello, egrediatúrq; ignis de viris Sychem & de oppido Mello, & deuoret
21 Abimelech. * Quæ cùm dixiſſet,fugit & abijt in Bera,habitauítque ibi ob metum
22 Abimelech fratris ſui. * Regnauit itaque Abimelech ſuper Iſrael tribus annis.
23 * Miſitq; Deus ſpiritum peſsimum inter Abimelech & habitatores Syché qui cœperunt eum deteſtari; * Et ſcelus interfe-
24 ctionis ſeptuaginta filiorũ Hierobaal, & effuſionem ſanguinis eorum conferre in Abimelech fratrẽ ſuũ, & inter cęteros Sy-
D chimorum principes qui eum adiuuerãt.
25 * Poſuerúntq; inſidias aduerſum eum in ſummitate montiũ: & dũ illius præſtolabantur aduentum,exercebant latrocinia, agẽtes prædas de prætereũtibus. nuntia-
26 tumq; eſt Abimelech. * Venit autẽ Gaal filius Obed cũ fratribus ſuis, & trãſiuit in Sychimam. Ad cuius aduentũ erecti habi
27 tatores Sychẽ: * Egreſsi ſunt in agros vaſtantes vineas, vuáſque calcantes,& factis cantantium choris,ingreſsi ſunt fanũ Dei ſui,& inter epulas & pocula maledicebãt
28 Abimelech, * Clamante Gaal filio Obed. Quis eſt iſte Abimelech,& quę eſt Sychẽ, vt ſeruiamus ei? Nunquid non eſt ipſe filius Hierobaal? & cõſtituit principem Zebul ſeruum ſuum ſuper viros Emor patris Sychem. Cur ergo ſeruiemus ei?
29 * Vtinam daret aliquis populum iſtum ſub manu mea, vt auferrem de medio Abimelech. Dictúmq; eſt Abimelech: Congrega exercitus multitudinem & veni.
30 * Zebul enim princeps ciuitatis, auditis ſermonibus Gaal filij Obed, iratus eſt valdè.

תרגום יונתן

18 וְאַתּוּן קַמְתּוּן עַל בֵּית אַבָּא יוֹמָא דֵין וּקְטַלְתּוּן יַת בְּנוֹהִי שִׁבְעִין גַּבְרָא עַל אַבְנָא חֲדָא וְאַמְלַכְתּוּן יַת אֲבִימֶלֶךְ בַּר אַמְתֵּיהּ עַל גֻּבֵי
שְׁכֶם אֲרֵי אֲחוּכוֹן הוּא: 19 וְאִם בְּקוּשְׁטָא וּבְשַׁלְמוּתָא עֲבַדְתּוּן עִם יְרֻבַּעַל וְעִם בֵּיתֵיהּ יוֹמָא דֵין חֲדוּ בַּאֲבִימֶלֶךְ וְיִחֲדִי אַף
הוּא בְּכוֹן: 20 וְאִם לָא תֵּיפּוֹק אֶשָׁתָא מֵאֲבִימֶלֶךְ וְתֵיכוֹל יַת בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְיַת בֵּית מִלּוֹא וְתֵיפּוֹק אֶשָׁתָא מִגֻּבֵי שְׁכֶם
וּמִבֵּית מִלּוֹא וְתֵיכוֹל יַת אֲבִימֶלֶךְ: 21 וְאַפֵּיךְ יוֹתָם וְעָרַק וַאֲזַל לִבְאֵר וְיָתֵיב תַּמָּן מִן קֳדָם אֲבִימֶלֶךְ אֲחוּהִי:
22 וּמְלַךְ אֲבִימֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל תְּלַת שְׁנִין: 23 וּשְׁלַח יְיָ רוּחַ בִּישָׁא בֵּין אֲבִימֶלֶךְ וּבֵין יָתְבֵי שְׁכֶם וְשַׁקְרוּ יָתְבֵי
שְׁכֶם בַּאֲבִימֶלֶךְ: 24 לְמֵיתֵי חֲטוֹף שִׁבְעִין בְּנֵי יְרֻבַּעַל וְדִמְהוֹן לְשַׁוָּאָה עַל אֲבִימֶלֶךְ אֲחוּהוֹן דְּקַטַל יַתְהוֹן וְעַל יָתְבֵי שְׁכֶם
דְּתַקִּיפוּ יַת יְדוֹהִי לְמִקְטַל יַת אֲחוֹהִי: 25 וְשַׁוִּיאוּ לֵיהּ יָתְבֵי שְׁכֶם כְּמַגְנִין עַל רֵישֵׁי טוּרַיָּא וַאֲנָסִין יַת כָּל דַּעֲבַר עֲלֵיהוֹן בְּאוֹרְחָא
וְאִתְחַוָּאָה לַאֲבִימֶלֶךְ: 26 וַאֲתָא גַּעַל בַּר עָבֵד וַאֲחוֹהִי וַעֲבָרוּ בִשְׁכֶם וְאִתְרְחִיצוּ עֲלוֹהִי יָתְבֵי שְׁכֶם: 27 וּנְפָקוּ לְחַקְלָא
וְקָטְפוּ יַת כַּרְמֵיהוֹן וְעַצָרוּ וְעַבָדוּ חִינְגִין וְעָלוּ לְבֵית טַעֲוָתְהוֹן וַאֲכָלוּ וּשְׁתִיוּ וְלַטְיוּ יַת אֲבִימֶלֶךְ: 28 וַאֲמַר גַּעַל בַּר עָבֵד
מַן אֲבִימֶלֶךְ וּמַן שְׁכֶם אֲרֵי נִפְלְחִינֵיהּ הֲלָא בַּר יְרֻבַּעַל וּזְבוּל שַׁלְטוֹנֵיהּ פְּלַחוּ יַת אֱינָשֵׁי חֲמוֹר אֲבוּהִי דִּשְׁכֶם וּמָא דֵין נִפְלְחִינֵיהּ אֲנַחְנָא:
29 וּמַן יְמַסַּר יַת עַמָּא הָדֵין בִּידִי וַאֲעַדֵּי יַת אֲבִימֶלֶךְ וַאֲמַר לַאֲבִימֶלֶךְ סַגֵּיא יַת מַשְׁרְיָתָךְ וּפוֹק:
30 וּשְׁמַע זְבוּל רַב קַרְתָּא יַת פִּתְגָמֵי גַּעַל בַּר עָבֵד וּתְקֵיף רְגָזֵיהּ:

18 * Et vos insurrexistis contra domum patris mei hodie, & interfeciſtis filios eius ſeptuaginta viros ſuper lapidem vnum, & regem feciſtis Abimelech, filium ancillæ eius, ſuper viros Sichem, quoniam frater veſter eſt.

19 * Et ſi in veritate & perfectione feciſtis cũ Hierobaal & domo eius die hac, & lætemini in Abimelech, & lætetur & ipſe in vobis.

20 * Si non, egrediatur ignis ex Abimelech, & deuoret viros Sichem & domum Mello, & exeat ignis de viris Sichem, & de domo Mello, & deuoret Abimelech. 21 * Et receſſit Iotham, & fugit & abijt in Bera, & habitauit illic à facie Abimelech fratris ſui. 22 * Et regnauit Abimelech ſuper Iſrael tres annos.

23 * Et miſit Deus ſpiritum malum inter Abimelech, & inter viros Sichẽ, & deteſtati ſunt viri Sichem in domo Abimelech: 24 * Vt inducerent ſcelus ſeptuaginta filiorum Hierobaal, & ſanguinem illorum imponeret ſuper Abimelech fratrem ſuum qui interfecerat illos, & ſuper viros Sichem qui fortificauerũt manus eorum, vt interficerent fratres illius.

25 * Et poſuerunt ei viri Sichem inſidias ſuper capita montium, & rapiebant omnes prætereuntes per illos in via; & nunciatum eſt Abimelech.

26 * Et venit Gaal filius Abed et fratres eius, & tranſierunt in Sichem, & confiſi ſunt in illo viri Sichem.

27 * Et venerunt in agrum, & vindemiauerunt vineas illorum & calcauerunt, & faciebant choreas, & ingreſſi ſunt in domum Dei ſui, & comederunt & biberunt, & maledicebant Abimelech. 28 * Et dixit Gaal filius Abed, Quid eſt Abimelech, et quis eſt filius Sychem, quòd ſeruiemus illi? non hic filius Hierobaal & Zebul exiſtens princeps eius, ſeruus eius cum viris Emmor patris Sychem? & cur ſeruiamus illi nos? 29 * Et quis det populum hunc in manu mea? et auferam de medio Abimelech, & dicam Abimelech, Congrega exercitũ tuum & exi. 30 * Et audiuit Zebul princeps ciuitatis ſermones Gaal filij Abed, & iratus eſt ira.

18 * ὑμεῖς ἐπανέστητε ἐπὶ τὸν οἶκον ἐ πατρός μου σήμερον, & ἀπεκτείνατε ἐπὶ υἱὸς αὐτοῦ ἑβδομήκοντα ἀνδρας ἐπὶ λίθον ἕνα, & ἐβασιλεύσατε τὸν ἀβιμέλεχ υἱὸν τ παιδίσκης αὐτοῦ ἐπὶ ἐπὶ ἀνδρας σικήμων, ὅτι ἀδελφὸς ὑμῶν
19 ἐστίν. * & εἰ ἐν ἀληθείᾳ, & τελειότητι ἐποιήσατε μετ ἰεροβάαλ & ἐ οἴκου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, χ εὐφραν θείητε ἐν ἀβιμέλεχ καὶ εὐφρανθείη καὶ αὐτὸς ἐν ὑμῖν.
20 * εἰ μή, ἐξέλθοι πῦρ ἐξ ἀβιμέλεχ, καὶ καταφάγοι ἐπὶ ἀνδρας σικήμων & τὸν οἶκον μαλώ, & ἐξέλθοι πῦρ ἐκ τῶν ἀνδρῶν σικήμων, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μαλώ, καὶ καταφάγοι τὸν ἀβιμέλεχ. 21 * καὶ ἀπέδρα ἰωθὰμ & ἔφυγε καὶ ἐπορεύθη εἰς βηρ: καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ ἀπὸ προσώπου ἀβιμέλεχ ἐ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
22 * καὶ ἦρξεν ἀβιμέλεχ ἐπὶ τῷ ἰσραὴλ τρία ἔτη.
23 * καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέσον ἀβιμέλεχ, & ἀναμέσον τῶν ἀνδρῶν σικήμων, & ἠθέτησαν οἱ ἄνδρες σικήμων ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ·
24 * τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀδικίαν τῶν ἑβδομήκοντα υἱῶν ἰεροβάαλ, καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπιθεῖναι ἐπὶ ἀβιμέλεχ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν τὸν ἀποκτείναντα αὐτούς, καὶ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας σικήμων τοὺς καταισχύσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ.
25 * καὶ ἔθεντο αὐτῷ οἱ ἄνδρες σικήμων ἔνεδρα ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ὀρέων, & ἁρπάζον πάντας τοὺς διαπορευομένους ἐπ' αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἀβιμέλεχ.
26 * & ἦλθεν γαὰλ υἱὸς ἀβεδ, & οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, & παρῆλθον εἰς σίκημα, & ἐπεποίθησαν ἐν αὐτῷ ἄνδρες σικήμων.
27 * & ἦλθον εἰς ἀγρὸν & ἐτρύγησαν τοὺς ἀμπελῶνας αὐτῶν & ἐπάτουν, & ἐποίουν χορούς· καὶ εἰσῆλθον εἰς οἶκον θεοῦ αὐτῶν, & ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ κατηρῶντο τὸν
28 ἀβιμέλεχ. * καὶ εἶπεν γαὰλ υἱὸς ἀβεδ, τί ἐστὶν ἀβιμέλεχ, καὶ τίς ἐστὶν υἱὸς συχέμ, ὅτι δουλεύομεν αὐτῷ; οὐχ ἕτος υἱὸς ἰεροβάαλ & ζεβοὺλ ὁ ὢν ἐπίσκοπος αὐτοῦ, δούλους αὐτοῦ σὺ τοῖς ἀνδράσιν ἐμμὼρ πατρὸς συχέμ; καὶ τί ὅτι δουλεύσωμεν αὐτῷ ἡμεῖς;
29 * καὶ τίς δώη τὸν λαὸν τοῦτον ἐν τῇ χειρί μου; & μεταστήσω τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ ἐρῶ τῷ ἀβιμέλεχ, πλήθυνον τὴν
30 δύναμίν σου & ἔξελθε. * καὶ ἤκουσεν ζεβοὺλ ὁ ἄρχων τ πόλεως τοὺς λόγους γαὰλ υἱοῦ ἀβέδ, & ἐθυμώθη ὀργῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Et vos ſurrexiſtis ſuper domum patris mei die hac, & occidiſtis filios eius ſeptuaginta viros ſuper lapidem vnum, & regnare feciſtis Abimelech, filium ancillæ eius, ſuper habitatores Sechem, quoniam frater veſter ipſe. [19] Et ſi in veritate & in perfectione feciſtis cum Ierubaghal, & cum domo eius die hac; gaudete in Abimelech, & gaudebit etiam ipſe in vobis.

[20] Et ſi non, exibit ignis ex Abimelech, & comedet habitatores Sechem & Beth-Melo; & exibit ignis ex habitatoribus Sechẽ, & ex Beth-Melo, & comedet Abimelech. [21] Et vertit Iotham, & fugit & iuit ad Beer, & habitauit ibi ab-ante Abimelech fratrem ſuum.

[22] Et regnauit Abimelech ſuper Iſrael tribus annis. [23] Et miſit Dominus ſpiritum malum inter Abimelech, & inter habitatores Sechem; & mentiti ſunt habitatores Sechem in Abimelech: [24] Ad veniendum iniquitatem ſeptuaginta filiorum Ierubaghal, & ſanguinem illorum ad ponendum ſuper Abimelech fratrem eorum, qui occidit eos, & ſuper habitatores Sechem, qui roborarunt manum eius ad occidendum fratres ſuos. [25] Et poſuerunt ei habitatores Sechem inſidias ſuper capita montium, & diripuerunt omnem qui tranſijt iuxta eos in via; & nunciatum eſt Abimelech. [26] Et venit Gaghal filius Ghebed, & fratres eius, & tranſierunt in Sechem, & confiderunt ſuper eum habitatores Sechem. [27] Et exierunt ad agrum, & vindemiauerunt vineas ſuas, & calcauerunt, & fecerunt tripudia, & intrauerunt ad domum erroris eorum, & comederunt & biberunt, & maledixerunt Abimelech. [28] Et dixit Gaghal filius Ghebed, Quis Abimelech, & quis Sechem, quòd ſeruiemus ei? nónne filius Ieruba-ghal & Zebul princeps eius ſeruierunt viris Hhamor patris Sechem? & quid hoc ſeruiemus ei nos?

[29] Et quis tradet populum hunc in manu mea, & abijciam Abimelech! Et dixit Abimelecho, Ordina exercitum tuum, & exi.

[30] Et audiuit Zebul princeps ciuitatis verba Gaghal filij Ghebed, & inualuit indignatio eius.

31 * וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־אֲבִימֶלֶךְ בְּתַרְמָה לֵאמֹר
הִנֵּה גַּעַל בֶּן־עֹבֵד וְאֶחָיו בָּאִים שְׁכֶמָה וְהִנָּם
32 צָרִים אֶת־הָעִיר עָלֶיךָ׃ * וְעַתָּה קוּם לַיְלָה
33 אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתָּךְ וֶאֱרֹב בַּשָּׂדֶה׃ * וְהָיָה
בַבֹּקֶר כְּזֹרַח הַשֶּׁמֶשׁ תַּשְׁכִּים וּפָשַׁטְתָּ עַל־הָעִיר
וְהִנֵּה־הוּא וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ יֹצְאִים אֵלֶיךָ וְעָשִׂיתָ
34 לּוֹ כַּאֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ׃ * וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ
וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ לָיְלָה וַיֶּאֶרְבוּ עַל־שְׁכֶם
35 אַרְבָּעָה רָאשִׁים׃ * וַיֵּצֵא גַּעַל בֶּן־עֹבֵד
וַיַּעֲמֹד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וְהָעָם
36 אֲשֶׁר־אִתּוֹ מִן־הַמַּאְרָב׃ * וַיַּרְא־גַּעַל אֶת־
הָעָם וַיֹּאמֶר אֶל־זְבֻל הִנֵּה־עָם יוֹרֵד מֵרָאשֵׁי
הֶהָרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו זְבֻל אֶת צֵל הֶהָרִים אַתָּה
37 רֹאֶה כַּאֲנָשִׁים׃ * וַיֹּסֶף עוֹד גַּעַל לְדַבֵּר
וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָם יֹרְדִים מֵעָם טַבּוּר הָאָרֶץ וְרֹאשׁ־
אֶחָד בָּא מִדֶּרֶךְ אֵלוֹן מְעוֹנְנִים׃
38 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו זְבֻל אַיֵּה אֶפּוֹא פִּיךָ אֲשֶׁר תֹּאמַר
מִי אֲבִימֶלֶךְ כִּי נַעַבְדֶנּוּ הֲלֹא זֶה־הָעָם אָשַׁר־
מָאַסְתָּה־בּוֹ צֵא־נָא עַתָּה וְהִלָּחֶם בּוֹ׃
39 * וַיֵּצֵא גַּעַל לִפְנֵי בַּעֲלֵי שְׁכֶם וַיִּלָּחֶם בַּאֲבִימֶלֶךְ׃
40 * וַיִּרְדְּפֵהוּ אֲבִימֶלֶךְ וַיָּנָס מִפָּנָיו וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים
רַבִּים עַד־פֶּתַח הַשָּׁעַר׃ * וַיֵּשֶׁב אֲבִימֶלֶךְ בָּארוּמָה
41 וַיְגָרֶשׁ זְבֻל אֶת־גַּעַל וְאֶת־אֶחָיו מֵשֶׁבֶת בִּשְׁכֶם׃
42 * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֵּצֵא הָעָם הַשָּׂדֶה וַיַּגִּדוּ
43 לַאֲבִימֶלֶךְ׃ * וַיִּקַּח אֶת־הָעָם וַיְחַצֵּם לִשְׁלֹשָׁה
רָאשִׁים וַיֶּאֱרֹב בַּשָּׂדֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה־הָעָם יֹצֵא
44 מִן־הָעִיר וַיָּקָם עֲלֵיהֶם וַיַּכֵּם׃ * וַאֲבִימֶלֶךְ
וְהָרָאשִׁים אֲשֶׁר עִמּוֹ פָּשְׁטוּ וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח שַׁעַר
הָעִיר וּשְׁנֵי הָרָאשִׁים פָּשְׁטוּ עַל־כָּל־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
וַיַּכּוּם׃

31 * Et miſit clam ad Abimelech nũcios,
dicens: Ecce Gaal filius Obed venit in Sy
chimam cum fratribus ſuis, & oppugnat
32 aduerſum te ciuitatem. * Surge itaque
nocte cum populo qui tecum eſt, & latita
33 in agro. * Et primo manè oriente Sole
E irrue ſuper ciuitatem. Illo autẽ egredien-
te aduerſum te cum populo ſuo, fac ei
34 quod potueris. * Surrexit itaque Abi-
melech cum omni exercitu ſuo nocte, &
tetendit inſidias iuxta Sychimam in qua-
35 tuor locis. * Egreſſúſque eſt Gaal filius
Obed, & ſtetit in introitu portæ ciuitatis.
Surrexit autem Abimelech & omnis ex-
ercitus cum eo de inſidiarum loco.
36 * Cúmq; vidiſſet populum Gaal, dixit
ad Zebul, Ecce de montibus multitudo
deſcẽdit. Cui ille reſpondit: Vmbras mon
tium vides quaſi capita hominum, & hoc
37 errore deciperis. * Rurſúmque Gaal ait,
Ecce populus de vmbilico terræ deſcen-
dit, & vnus cuneus venit per viam quæ
38 reſpicit quercum. * Cui dixit Zebul, Vbi
eſt nũc os tuum quo loquebaris, Quis eſt
Abimelech vt ſeruiamus ei? Nónne hic
populus eſt quem deſpiciebas? Egredere
39 & pugna cõtra eum. * Abijt ergo Gaal
expectante Sychimorum populo, & pu-
gnauit contra Abimelech.
40 * Qui perſecutus eſt eum fugientem,
& in vrbem compulit. Ceciderúntque ex
parte eius plurimi vſque ad portam ciui-
41 tatis. * Et Abimelech ſedit in Ruma, Ze-
F bul autẽ Gaal & ſocios eius expulit de vr-
42 be, nec in ea paſſus eſt commorari. * Se-
quenti ergo die egreſſus eſt populus in
campũ. quod cùm nunciatũ eſſet Abime-
43 lech: * Tulit exercitum ſuum, & diuiſit
in tres turmas, tendens inſidias in agris.
Vidénſque quòd egrederetur populus de
44 ciuitate, ſurrexit & irruit in eo; * Cum
cuneo ſuo oppugnãs, & obſidens ciuita-
tem: duæ autem turmæ palantes per cam
pum aduerſarios perſequebantur.

תרגום יונתן

31 וּשְׁלַח אֲזַגְדִּין לְוָת אֲבִימֶלֶךְ בְּרַז לְמֵימַר הָא גַּעַל בַּר עָבֵד וַאֲחוֹהִי אֲתַן לִשְׁכֶם וְהָא אִינּוּן צָרְיִן עַל קִרְתָּא עֲלָךְ׃
32 וּכְעַן קוּם בְּלֵילְיָא אַתְּ וְעַמָּא דְעִמָּךְ וּכְמִן בְּחַקְלָא׃ 33 וִיהֵא בְצַפְרָא כְּסַרְנַח שִׁמְשָׁא תַּקְדִּים וְתֶהְנְגִיד עַל
קִרְתָּא וְהָא הוּא וְעַמָּא דְעִמֵּיהּ נָפְקִין לְוָתָךְ וְהַעְבֵּיד לֵיהּ כְּמָא דְתַשְׁכַּח יְדָךְ׃ 34 וְקָם אֲבִימֶלֶךְ וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ בְּלֵילְיָא וּכְמִנוּ
עַל שְׁכֶם אַרְבַּע מַשְׁרְיָן׃ 35 וּנְפַק גַּעַל בַּר עָבֵד וְקָם בְּמַעֲלָנָא דְתָרַע קִרְתָּא וְקָם אֲבִימֶלֶךְ וְעַמָּא דְעִמֵּיהּ מִן כְּמָנָא׃
36 וַחֲזָא גַּעַל יָת עַמָּא וַאֲמַר לְזְבוּל הָא עַמָּא נָחֵית מֵרֵישֵׁי טוּרַיָּא וַאֲמַר לֵיהּ זְבוּל יָת טוּלָּא דְטוּרַיָּא אַתְּ חָזֵי כִּגְבָרַיָּא׃
37 וְאוֹסִיף עוֹד גַּעַל לְמַלָּלָא וַאֲמַר הָא עַמָּא נָחֵתִין מִן חוּקְפָא דְאַרְעָא וּמַשְׁרִיתָא חָדָא אָתְיָא מֵאוֹרַח מֵישַׁר מְעוֹנְנִים׃
38 וַאֲמַר לֵיהּ זְבוּל אַן אִינּוּן פֻּתְגָמָךְ דְּאָמַרְתְּ אֲמַר מַן אֲבִימֶלֶךְ אֲרֵי נִפְלְחִינֵיהּ הֲלָא דֵין עַמָּא דְקָצֵיתָא בֵּיהּ פּוֹק כְּעַן וְאִגַּח קְרָבָא
בֵּיהּ׃ 39 וּנְפַק גַּעַל קֳדָם בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְאִגַּח קְרָבָא בַּאֲבִימֶלֶךְ׃ 40 וּרְדָפֵהּ אֲבִימֶלֶךְ וְאַפֵּךְ מִן קֳדָמוֹהִי וּנְפַלוּ
קְטִילִין סַגִּיאִין עַד מַעֲלָנָא דְתָרְעָא׃ 41 וְיָתִיב אֲבִימֶלֶךְ בָּארוּמָה וְתָרִיךְ זְבוּל יָת גַּעַל וְיָת אֲחוֹהִי מִלְּמֵיתַב בְּשְׁכֶם׃
42 וַהֲוָה בְיוֹמָא דְתָבְתְרוֹהִי תְּפַק עַמָּא לְחַקְלָא וְחַוִּיאוּ לַאֲבִימֶלֶךְ׃
43 וּדְבַר יָת עַמָּא וּפְרַגִינוּן לְתֵלָת מַשְׁרְיָן וּכְמִן בְּחַקְלָא וַחֲזָא וְהָא עַמָּא נָפֵיק מִן קִרְתָּא וְקָם עֲלֵיהוֹן וְקַטְלִינוּן׃
44 וַאֲבִימֶלֶךְ וּמַשְׁרִיתָא דְעִמֵּיהּ אִיתְנַגִּידוּ וְקָמוּ בְּמַעֲלָנָא דְתָרְעָא קִרְתָּא וְתַרְתֵּין מַשְׁרְיָן אִיתְנַגִּידוּ עַל כָּל דִּי בְחַקְלָא וּקְטָלוּנוּן׃

* *Et misit nuncios ad Abimelech cum donis,* 31
dicens: Ecce Gaal filius Abed & fratres eius,
venerunt in Sichem, & hi obsident ciuitatem
contra te. * *Et nunc surge nocte tu et populus* 32
qui est tecum, & insidiare agro.

* *Et erit manè simul cum ortu Solis, & sur-* 33
ges diluculò & tendes contra ciuitatem; &
ecce ipse & populus qui cũ eo egreditur aduer-
sum te, & facies ei sicut inuenerit manus tua.

* *Et surrexit Abimelech, & omnis populus* 34
qui cum illo nocte, & insidiati sunt contra Si-
chem quatuor ordines. * *Et fuit manè, &* 35
egressus est Gaal filius Abed, & stetit ad fores
portæ ciuitatis, & surrexit Abimelech & om-
nis populus qui cum eo ex insidiis. * *Et vidit* 36
Gaal filius Abed populum, & dixit ad Zebul,
Ecce populus descendens de verticibus montiũ.
& dixit ad eum Zebul, Vmbram montium tu
vides quasi viros. * *Et addidit vltra Gaal* 37
loqui, & dixit, Ecce populus descendens iuxta
mare à cõtiguo vmbilico terræ, & cuneus vnus
venit à via quercus aspicientium.

* *Et dixit ad eum Zebul, Vbi est os tuum,* 38
quod loquebatur, Quid est Abimelech, quòd ser
uiemus ei? nonne hic est populus quem despicie-
bas in ipso? egredere nũc & pugna cõtra eum.

* *Et egressus est Gaal à facie virorum Si-* 39
chem, & pugnauit contra Abimelech.

* *Et persecutus est eum Abimelech, & fu-* 40
gerunt à facie eius, & ceciderunt vulnerati
multi vsque ad portas ciuitatis.

* *Et sedit Abimelech in Ruma; & expulit* 41
Zebul Gaal & fratres eius, vt non habitarent
in Sichem.

* *Et factum est sequenti die, & egressus est* 42
populus in cãpum, & nunciatũ est Abimelech.

* *Et tulit populum & diuisit illum in tres* 43
turmas, & tetendit insidias in agro, & vidit;
& ecce populus egressus est de ciuitate, & in-
surrexit in eos & percussit eos. * *Et Abimelech* 44
& turmæ qui erant cum illo extenderunt, &
steterunt prope fores portæ ciuitatis: & duæ
turmæ effusæ sunt contra omnes qui erant in
agro, & percussit eos.

31 * Καὶ ἀπέστειλαν ἀγγέλους πρὸς Ἀβιμέλεχ μὺ δώρων
λέγων, ἰδὲ Γαὰλ υἱὸς Ἀβὲδ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ παρα-
γεγόνασιν εἰς Σίκιμα, καὶ οἵδε πολιορκοῦσιν τὴν πόλιν ἐπὶ
32 σέ. * καὶ νῦν διάστηθι νυκτὸς, σὺ καὶ ὁ λαὸς ὁ μὺ σοῦ,
καὶ ἐνέδρευε τῷ ἀγρῷ.
33 * καὶ ἔσται πρωὶ ἅμα τῷ διατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ
ὀρθρίσεις καὶ ἐκτενεῖς ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ ἰδὲ αὐτὸς καὶ ὁ
λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐκπορεύε) πρὸς σέ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ
καθάπερ ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου.
34 * καὶ διέστη Ἀβιμέλεχ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ νυ-
κτὸς, καὶ ἐνέδρευσαν ἐπὶ Σίκιμα τέσσαρες λόχαι.
35 * καὶ ἐξῆλθε πρωὶ, καὶ ἐξῆλθεν Γαὰλ υἱὸς Ἀβέδ, καὶ ἔστη
πρὸς τὴν θύραν τ πύλης τ πόλεως, καὶ διέστη Ἀβιμέλεχ
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐνέδρων.
36 * καὶ εἶδεν Γαὰλ υἱὸς Ἀβὲδ τὸν λαόν· καὶ εἶπεν πρὸς Ζε-
βούλ, ἰδὲ λαὸς καταβαίνων ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων·
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Ζεβούλ, τὴν σκιὰν τῶν ὀρέων σὺ ὁ-
37 ρᾷς ὡς ἄνδρας. * καὶ προσέθετο ἔτι Γαὰλ τοῦ λαλῆσαι·
καὶ εἶπεν, ἰδὲ λαὸς καταβαίνων κατὰ θάλασσαν ἀπὸ τοῦ
ἐχόμφα τ ὀμφαλοῦ τ γῆς, καὶ λόχη μία παραγίνε)
ἀπὸ ὁδοῦ δρυὸς ἀποβλεπόντων.
38 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Ζεβούλ, ποῦ ἐστὶν τὸ στόμα σου
τὸ λέγον, τί ἐστιν Ἀβιμέλεχ, ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ; οὐχ
ἰδὲ οὗτός ἐστιν ὁ λαὸς οὓν ἐξουδένωσας ἐν αὐτῷ; ἔξελθε δὴ
39 νῦν καὶ πολέμει πρὸς αὐτόν. * καὶ ἐξῆλθεν Γαὰλ ἀπὸ
προσώπου τῶν ἀνδρῶν Σικήμων, καὶ ἐπολέμησεν πρὸς Ἀβι-
μέλεχ. * καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Ἀβιμέλεχ, καὶ ἔφυγον
40 ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ
ἕως θυρῶν τῆς πόλεως. * καὶ ἐκάθισεν Ἀβιμέλεχ ἐν
41 Ἀρημά, καὶ ἐξέβαλεν Ζεβοὺλ τὸν Γαὰλ καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐν Σικήμοις. * καὶ ἐγένηθη τῇ ἐ-
παύριον, καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀπηγγέλη τῷ
43 Ἀβιμέλεχ. * καὶ παρέλαβεν τὸν λαὸν, καὶ διεῖλεν
αὐτὸν εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ ἐνέδρευσεν ἐν ἀγρῷ· καὶ εἶδεν,
καὶ ἰδὲ λαὸς ἐξῆλθεν ἐκ τ πόλεως, καὶ ἐπανέστη ἐπ' αὐ-
44 τούς καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. * καὶ Ἀβιμέλεχ καὶ ἀρχαὶ
αἱ μετ' αὐτοῦ ἐξέτειναν, καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς
πύλης τῆς πόλεως· καὶ αἱ δύο ἀρχαὶ ἐξεχύθησαν ἐπὶ
πάντας τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et misit nuncios ad Abimelech in secreto: ad dicendum, Ecce Gaghal filius Ghebed & fratres eius venerunt ad Sechem, & ecce illi angustiantes super vrbem super te. 32 Et nunc surge in nocte tu, & populus qui tecum; & insidiare in agro.
33 Et erit in aurora in oriri Solẽ, anticipabis, & extraheris super vrbem; & ecce ipse & populus, qui cum eo, exeuntes ad te, & facies ei, vtid quod inueniet manus tua. 34 Et surrexit Abimelech & omnis populus qui cum illo, in nocte; & insidiati sunt super Sechem quatuor turmæ. 35 Et exijt Gaghal filius Ghebed, & stetit in introitu portæ ciuitatis, & surrexit Abimelech, & populus qui cum eo, ex insidijs. 36 Et vidit Gaghal populum, & dixit ad Zebul: Ecce populus descendit ex capitibus montium. & dixit ei Zebul, Vmbram montium tu videns sicut viros. 37 Et addidit adhuc Gaghal ad loquendum, & dixit, Ecce populus descendentes ex fortitudine terræ, & turma vna venit ex via planiciei Meghonenim. 38 Et dixit ei Zebul, Vbi hic verbum tuum quod tu dicens: Quis Abimelech, quòd seruiemus ei? nonne hic populus quo fregisti in eo? exi, precor, nunc, & ini bellum in eo.
39 Et exiit Gaghal ante possessores Sechem, & inijt prœlium in Abimelech. 40 Et persecutus est eum Abimelech, & vertit ex ante eum, & ceciderunt occisi multi vsque introitum portæ. 41 Et habitauit Abimelech in Aruma, & expulit Zebul Gaghal & fratres suos ab habitando in Sechem. 42 Et fuit in die qui post eum, & exijt populus ad agrum, & nunciauerunt Abimelech. 43 Et accepit populum, & diuisit eos ad tres turmas, & insidiatus est in agro, & vidit; & ecce populus exiens ex vrbe, & surrexit super eos, & occidit eos. 44 Et Abimelech & turmæ quæ cum illo, protracti sunt, & steterunt in introitu portæ vrbis; & duæ turmæ protractæ sunt super omnes qui in agro, & occiderunt eos.

45 * וַאֲבִימֶלֶךְ נִלְחַם בָּעִיר כָּל הַיּוֹם הַהוּא
וַיִּלְכֹּד אֶת־הָעִיר וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הָרָג
וַיִּתֹּץ אֶת־הָעִיר וַיִּזְרָעֶהָ מֶלַח׃
46 * וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־בַּעֲלֵי מִגְדַּל שְׁכֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־
47 צְרִיחַ בֵּית אֵל בְּרִית׃ * וַיֻּגַּד לַאֲבִימֶלֶךְ כִּי
48 הִתְקַבְּצוּ כָּל־בַּעֲלֵי מִגְדַּל־שְׁכֶם׃ * וַיַּעַל
אֲבִימֶלֶךְ הַר־צַלְמוֹן הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ אֶת־הַקַּרְדֻּמוֹת בְּיָדוֹ וַיִּכְרֹת שׂוֹכַת
עֵצִים וַיִּשָּׂאֶהָ וַיָּשֶׂם עַל־שִׁכְמוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם
אֲשֶׁר־עִמּוֹ מֶה רְאִיתֶם עֲשִׂיתִי מַהֲרוּ עֲשׂוּ כָמוֹנִי׃
49 * וַיִּכְרְתוּ גַם־כָּל־הָעָם אִישׁ שׂוֹכֹה וַיֵּלְכוּ
אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיָּשִׂימוּ עַל־הַצְּרִיחַ וַיַּצִּיתוּ עֲלֵיהֶם
אֶת־הַצְּרִיחַ בָּאֵשׁ וַיָּמֻתוּ גַּם כָּל־אַנְשֵׁי מִגְדַּל־
50 שְׁכֶם כְּאֶלֶף אִישׁ וְאִשָּׁה׃ * וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ
51 אֶל־תֵּבֶץ וַיִּחַן בְּתֵבֶץ וַיִּלְכְּדָהּ׃ * וּמִגְדַּל־עֹז
הָיָה בְּתוֹךְ־הָעִיר וַיָּנֻסוּ שָׁמָּה כָּל־הָאֲנָשִׁים
וְהַנָּשִׁים וְכֹל בַּעֲלֵי הָעִיר וַיִּסְגְּרוּ בַעֲדָם וַיַּעֲלוּ
52 עַל־גַּג הַמִּגְדָּל׃ * וַיָּבֹא אֲבִימֶלֶךְ עַד־הַמִּגְדָּל
וַיִּלָּחֶם בּוֹ וַיִּגַּשׁ עַד־פֶּתַח הַמִּגְדָּל לְשָׂרְפוֹ בָאֵשׁ׃
53 * וַתַּשְׁלֵךְ אִשָּׁה אַחַת פֶּלַח רֶכֶב עַל־רֹאשׁ
54 אֲבִימֶלֶךְ וַתָּר�ץ אֶת־גֻּלְגֻּלְתּוֹ׃ * וַיִּקְרָא מְהֵרָה
אֶל־הַנַּעַר נֹשֵׂא כֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹף חַרְבְּךָ
וּמוֹתְתֵנִי פֶּן־יֹאמְרוּ לִי אִשָּׁה הֲרָגָתְהוּ וַיִּדְקְרֵהוּ
55 נַעֲרוֹ וַיָּמֹת׃ * וַיִּרְאוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּי־מֵת
56 אֲבִימֶלֶךְ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ׃ * וַיָּשֶׁב אֱלֹהִים
אֶת רָעַת אֲבִימֶלֶךְ אֲשֶׁר עָשָׂה לְאָבִיו לַהֲרֹג אֶת־
שִׁבְעִים אֶחָיו׃
57 * וְאֵת כָּל־רָעַת אַנְשֵׁי שְׁכֶם הֵשִׁיב
אֱלֹהִים בְּרֹאשָׁם וַתָּבֹא אֲלֵיהֶם קִלְלַת יוֹתָם
בֶּן־יְרֻבָּעַל׃

45 * Porrò Abimelech omni die illo oppugnabat vrbẽ, quam cepit, interfectis habitatoribus eius, ipſa quoque deſtructa,
46 ita vt ſal in ea diſpergeret. * Quod cùm audiſsẽt qui habitabãt in turre Sychimorum, ingreſſi ſunt fanum Dei ſui Berith, vbi fœdus cũ eo pepigerãt, & ex eo locus nomẽ acceperat, qui erat munitus valde.
47 * Abimelech quoq; audiens viros turris Sichimorum pariter conglobatos;
48 * Aſcendit in montẽ Selmon cũ omni populo ſuo, & arrepta ſecuri præſcidit arboris ramum, impoſitúmq; ferens humero, dixit ad ſocios: Quod me vidiſtis face- Sup. 7.c.
49 re citò, facite. * Igitur certatim ramos de arboribus præcidentes, ſequebantur ducem. Qui circundantes præſidium ſuccenderunt: atq; ita factũ eſt vt fumo & igne mille hominum necarétur viri pariter & mulieres habitatorum turris Sychem.
50 * Abimelech autẽ inde proficiſcens venit ad oppidum Thebes, quod circundãs
51 obſidebat exercitu. * Erat autem turris excelſa in media ciuitate, ad quam confugerant ſimul viri ac mulieres, & omnes principes ciuitatis clauſa firmiſſimè ianua, & ſuper turris tectũ ſtantes per pro-
52 pugnacula. * Accedénſque Abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter, & appropinquãs oſtio ignẽ ſupponere nitebatur.
53 * Et ecce vna mulier fragmen molæ deſuper iaciens illiſit capiti Abimelech, & 2. Reg. 11.c.
54 confregit cerebrum eius. * Qui vocauit citò armigerum ſuum, & ait ad eum, Eua gina gladium tuũ & percute me, ne fortè 1. Reg. 31.b. 2. Paral. 10.a.
55 dicatur quòd à fœmina interfectus ſim: qui iuſſa perficiens interfecit eũ. * Illo
56 quoq; mortuo omnes qui cum eo erãt de Iſrael reuerſi ſunt in ſedes ſuas. * Et reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrẽ ſuum interfectis ſeptuagin-
57 ta fratribus ſuis. * Sychimitis quoq; quod operati erãt retributum eſt, & venit ſuper eos maledictio Ioatham filij Hierobaal.

תרגום יונתן

45 וַאֲבִימֶלֶךְ אַגִּיחַ בְּקַרְתָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וּכְבֵשׁ יַת קַרְתָּא וְיַת עַמָּא דְּבָהּ קְטַל וְתָרַע יַת קַרְתָּא וְזָרָעָהּ טִילְחָא׃
46 וּשְׁמַעוּ כָּל יָתְבֵי מְגַדַּל שְׁכֶם וַאֲתוֹ לְצָרִיחַ בֵּיתְאֵל לְמִגְזַר קְיָם׃ 47 וְאִתְחַוָּאָה לַאֲבִימֶלֶךְ אֲרֵי אִתְכְּנִישׁוּ כָּל יָתְבֵי
מְגַדַּל שְׁכֶם׃ 48 וּסְלִיק אֲבִימֶלֶךְ לְטוּרָא דְצַלְמוֹן הוּא וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ וּנְסִיב אֲבִימֶלֶךְ יַת כּוּלְבָּנָא בִּידֵיהּ וְקַץ שׁוֹכַת אָעִין
וְנַטְלָהּ וְשַׁוִּיאוֹ עַל כְּתֵפֵהּ וַאֲמַר לְעַמָּא דְעִמֵּיהּ מָה חֱזֵיתוּן עֲבִידוּ כְּוָתִי׃ 49 וְקָצוּ אַף כָּל עַמָּא גְּבַר סוּבְיֵהּ וַאֲזָלוּ
בָּתַר אֲבִימֶלֶךְ וְשַׁוִּיאוּ עַל צְרִיחַ וְאַדְלִיקוּ עֲלֵיהוֹן יַת צְרִיחַ בְּנוּרָא וְאִיתְקְטָלוּ אַף כָּל אֱינָשֵׁי מִגְדַּל שְׁכֶם כְּאֶלֶף גְּבַר וְאִיתְּתָא׃
50 וַאֲזַל אֲבִימֶלֶךְ לְתֵבֶץ וּשְׁרָא בִּתֵּבֶץ וְכִבְשָׁהּ׃ 51 וּמִגְדַּל תַּקִּיף הֲוָה בְּגוֹ קַרְתָּא וְאַפְּכוּ לְתַמָּן כָּל גִּבְרַיָּא וּנְשַׁיָּא וְכָל יָתְבֵי
קַרְתָּא וְאַגִּיפוּ בְּאַפֵּיהוֹן וּסְלִיקוּ עַל אִינַּר מִגְדְּלָא׃ 52 וְאַתָּא אֲבִימֶלֶךְ עַד מִגְדְּלָא וְאַגִּיחַ קְרָבָא בֵּיהּ וּקְרִיב עַד תְּרַע מִגְדְּלָא
לְאוֹקָדוּתֵיהּ בְּנוּרָא׃ 53 וּרְמַת אִתְּתָא חֲדָא פַּלְגוּת רֶכֶב רֵישָׁא עַל רֵישָׁא דַּאֲבִימֶלֶךְ וְרָעַת יַת גֻּלְגַּלְתֵּיהּ׃
54 וּקְרָא בִּפְרִיעַ לְעֻלֵּימָא נָטֵל זַיְנֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ שְׁלֹף חַרְבָּךְ וּקְטוֹלְנִי דִּילְמָא יֵימְרוּן עָלַי אִתְּתָא קְטָלְתֵּיהּ וְקַטְלַתֵּיהּ עַלַּיְמֵיהּ וּמִית׃
55 וַחֲזוֹ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אֲרֵי מִית אֲבִימֶלֶךְ וַאֲזָלוּ גְּבַר לְאַתְרֵיהּ׃
56 וַאֲהֵיב יְיָ יַת בִּישַׁת אֲבִימֶלֶךְ דַּעֲבַד לַאֲבוּהִי לְמִקְטַל יַת שִׁבְעִין אֲחוֹהִי׃
57 וְיַת כָּל בִּישַׁת אֱנָשֵׁי שְׁכֶם אֲהֵיב יְיָ בְּרֵישֵׁיהוֹן וַאֲתַת לְהוֹן לוּטַת יוֹתָם בַּר יְרוּבַּעַל׃

45 * Et Abimelech pugnauit in vrbe totam diem illam, & ceperunt vrbem, & populum qui in ipsa occiderunt: & destruxit vrbem & seminauit eam sale. 46 * Et audierunt omnes viri turris Sichem, & ingressi sunt in arcem domus Bethel fœderis.

47 * Et annunciatum est Abimelech, quòd congregati sunt omnes viri turris Sichem.

48 * Et ascendit Abimelech in montem Selmon ipse & omnis populus qui secum: et cepit Abimelech securim in manu sua, et excidit onus lignorum, & accepit illud, & imposuit super humeros suos: & dixit ad populum qui erat cum illo, Quod vidistis me facientem, citò facite, vt & ego. 49 * Et exciderunt & omnes ipsi quilibet onus, & tulerũt, & iuerunt post Abimelech, & imposuerunt super arcem, & combusserunt super illos arcem in igne, & omnes mortui sunt viri turris Sichem quasi mille virorũ & mulierum. 50 * Et abijt Abimelech in Thebes, & obsedit illam, et cepit illam. 51 * Et turris erat fortis in medio vrbis, & confugerant illuc omnes viri & mulieres, & omnes principes ciuitatis; & clauserunt super se ipsos, et ascenderunt ad tectum turris.

52 * Et accessit Abimelech vsq; ad turrim, & expugnauerũt illam; & appropinquauit Abimelech vsque ad portam turris, vt combureret illam in igne. 53 * Et proiecit mulier vna fragmen molæ super caput Abimelech, & confregit caluariam eius.

54 * Et clamauit citò ad puerum portantem instrumenta eius; & dixit ei, Euagina gladium tuum & occide me, ne fortè dicant quòd mulier occidit eum: & transfodit eum puer suus; & mortuus est Abimelech.

55 * Et vidit vir Israel quòd mortuus est Abimelech, & reuersi sunt vir in locum suum.

56 * Et reddidit Deus malum Abimelech quod fecit patri suo, vt occideret septuaginta fratres suos.

57 * Et omnem iniquitatem virorum Sichem conuertit Deus in caput eorum; & venit super eos maledictio Joatham filij Hierobaal.

45 * καὶ ἀβιμέλεχ ἐπολέμει ἐν τῇ πόλει ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην· καὶ κατελάβοντο τὴν πόλιν, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἀπέκτειναν, καὶ καθεῖλον τὴν πόλιν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὴν ἅλας. 46 * καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πύργου Σικήμων, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὀχύρωμα οἴκου τοῦ Βηθὴλ Βεριθ. 47 * καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἀβιμέλεχ, ὅτι συνήχθησαν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πύργου Σικήμων.

48 * καὶ ἀνέβη ἀβιμέλεχ εἰς ὄρος Σελμὼν αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἔλαβεν ἀβιμέλεχ τὴν ἀξίνην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔκοψεν φορτίον ξύλων, καὶ ἔλαβεν αὐτό, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ· καὶ εἶπεν πρὸς τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτόν, τί εἴδετέ με ποιοῦντα, ταχέως ποιήσατε, ὡς κἀγώ. 49 * καὶ ἔκοψαν καί γε πάντες αὐτοὶ ἕκαστος φορτίον, καὶ ἦραν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω ἀβιμέλεχ, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐνέπρησαν ἐπ' αὐτοὺς τὸ ὀχύρωμα ἐν πυρί· καὶ πάντες ἀπέθανον οἱ ἄνδρες πύργου Σικήμων ὡσεὶ χίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

50 * καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ εἰς Θηβές, καὶ παρεκάθησεν 51 αὐτήν, καὶ προκατελάβετο αὐτήν. * καὶ πύργος ἰσχυρὸς ἐν μέσῳ τῆς πόλεως· καὶ ἔφυγον ἐκεῖ πάντες οἱ ἄνδρες, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τῆς πόλεως· καὶ ἀπέκλεισαν ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ δῶμα τοῦ πύργου. 52 * καὶ ἦλθεν ἀβιμέλεχ ἕως τοῦ πύργου, καὶ ἐξεπολέμησαν αὐτόν· καὶ ἤγγισεν ἀβιμέλεχ ἕως τῆς θύρας 53 τοῦ πύργου ἐμπρῆσαι αὐτὸν ἐν πυρί. * καὶ ἔρριψεν γυνὴ μία κλάσμα μύλου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀβιμέλεχ, καὶ συνέκλασεν τὸ κρανίον αὐτοῦ.

54 * καὶ ἐβόησεν ταχὺ πρὸς τὸ παιδάριον τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, σπάσας τὴν μάχαιράν σου καὶ θανάτωσόν με, μήποτε εἴπωσιν ὅτι γυνὴ ἀπέκτεινεν αὐτόν· καὶ ἐξεκέντησεν αὐτὸν τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἀβιμέλεχ.

55 * καὶ εἶδεν ἀνὴρ Ἰσραὴλ ὅτι ἀπέθανεν ἀβιμέλεχ· καὶ 56 ἀπῆλθον ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. * καὶ ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς τὴν κακίαν ἀβιμέλεχ ἣν ἐποίησεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτεῖναι τοὺς ἑβδομήκοντα ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

57 * καὶ πᾶσαν τὴν κακίαν ἀνδρῶν Σικήμων ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν· καὶ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς ἡ κατάρα ἰωαθὰμ υἱοῦ ἱεροβάαλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

45 Et Abimelech pugnauit in vrbe omnem diem illum, & subegit vrbem & populum qui in ea occidit: & excidit vrbem, & seminauit eam sale. 46 Et audierunt omnes habitantes turris Sechem, & venerunt ad Fanum Bethel ad ineundum fœdus.

47 Et nunciatum est Abimelech, quòd congregati sunt omnes habitatores turris Sechem. 48 Et ascendit Abimelech ad montem Szalmon ipse & omnis populus qui cum eo, & accepit Abimelech securim in manu sua, & excidit ramum arborum, & tulit eum, & posuit super humerum suum: & dixit populo qui cum eo; Quod vidistis, feci; festinate, facite vt ego. 49 Et exciderunt etiam omnis populus, vir ramum suum, & venerunt post Abimelech, & posuerunt super fanum, & incenderunt super eos fanum in igne; & occiderunt etiam omnes homines turris Sechem vt mille virum & mulierem. 50 Et venit Abimelech ad Thebesz, & posuit in Thebesz, & subegit eam. 51 Et turris fortis fuit in medio vrbis, & verterunt illuc omnes viri, & mulieres, & omnes habitatores vrbis; & obserauerunt in faciebus suis, & ascenderunt super tectum turris. 52 Et venit Abimelech vsque turrem & iniuit bellum in ea, & accessit vsque portam turris ad incendendum eam in igne. 53 Et iecit mulier vna frustum cutrus molæ super caput Abimelech, & fregit caluariam eius. 54 Et clamauit in festinatione ad puerum ferentem arma eius, & dixit ei, Euagina ensem tuum, & occide me; fortasse dicent super me, Mulier occidit eum: & occidit eum puer eius, & mortuus est. 55 Et viderunt homo Israel, quòd mortuus est Abimelech; & ierunt vir ad locum suum.

56 Et reddidit Dominus malum Abimelech quod fecit patri suo, ad occidendum septuaginta fratres suos.

57 Et omne malum virorum Sechem reddidit Dominus in capitibus eorum; & venit eis maledictio Iotham filij Ierubaghal.

יוד

1 * וַיָּקָם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ אֶת־
יִשְׂרָאֵל תּוֹלָע בֶּן־פּוּאָה בֶן־דּוֹדוֹ אִישׁ יִשָּׂשכָר
וְהוּא־יֹשֵׁב בְּשָׁמִיר בְּהַר אֶפְרָיִם׃
2 * וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה
3 וַיָּמָת וַיִּקָּבֶר בְּשָׁמִיר׃ * וַיָּקָם אַחֲרָיו יָאִיר
הַגִּלְעָדִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה׃
4 * וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים רֹכְבִים עַל־שְׁלֹשִׁים
עָיָרִים וּשְׁלֹשִׁים עָיָרִים לָהֶם לָהֶם יִקְרְאוּ חַוֹּת
יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד׃
5 * וַיָּמָת יָאִיר וַיִּקָּבֶר בְּקָמוֹן׃ * וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
6 לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים
וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־אֱלֹהֵי אֲרָם וְאֶת־אֱלֹהֵי
צִידוֹן וְאֶת־אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֶת אֱלֹהֵי בְּנֵי־עַמּוֹן
וְאֶת אֱלֹהֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וְלֹא
7 עָבָדוּהוּ׃ * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכְּרֵם
8 בְּיַד פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן׃ * וַיִּרְעֲצוּ
וַיְרֹצְצוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָה הַהִיא שְׁמֹנֶה
עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֶת־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
9 הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד׃ * וַיַּעַבְרוּ
בְּנֵי־עַמּוֹן אֶת־הַיַּרְדֵּן לְהִלָּחֶם גַּם־בִּיהוּדָה
וּבְבִנְיָמִין וּבְבֵית אֶפְרָיִם וַתֵּצַר לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד׃
10 * וַיִּזְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה לֵאמֹר חָטָאנוּ
לָךְ וְכִי עָזַבְנוּ אֶת־אֱלֹהֵינוּ וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא מִמִּצְרַיִם
וּמִן־הָאֱמֹרִי מִן־בְּנֵי עַמּוֹן וּמִן־פְּלִשְׁתִּים׃
12 * וְצִידֹנִים וַעֲמָלֵק וּמָעוֹן לָחֲצוּ אֶתְכֶם וַתִּצְעֲקוּ
13 אֵלַי וָאוֹשִׁיעָה אֶתְכֶם מִיָּדָם׃ * וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם
אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים לָכֵן לֹא־אוֹסִיף
לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם׃

CAP. X.

1 POst Abimelech ſurrexit dux in Iſrael
A Thola filius Phua patrui Abimelech,
vir de Yſachar; qui habitauit in Samir
2 montis Ephraim. * Et iudicauit Iſrael vi-
ginti & tribus annis, mortuúſq; eſt ac ſe-
3 pultus in Samir. * Huic ſucceſſit Iair Ga-
laadites, qui iudicauit Iſrael per viginti &
4 duos annos: * Habens triginta filios ſe-
dentes ſuper triginta pullos aſinarum, &
principes triginta ciuitatum, quæ ex no-
mine eius ſunt appellatæ Auoth Iair, id
eſt, oppida Iair vſque in præſentem diem
in terra Galaad.
5 * Mortuúſque eſt Iair ac ſepultus in lo
co cui eſt vocabulum Camon.
6 * Filij autem Iſrael peccatis veteribus
iungentes noua, fecerunt malum in con-
ſpectu Dñi, & ſeruierunt idolis, Baalim,
& Aſtaroth, & dijs Syriæ, ac Sydonis, &
Moab, & filiorum Ammõ, & Philiſtiim;
dimiſerúntq; Dñm & non coluerunt eũ.
7 * Contra quos Dominus iratus tradi-
dit eos in manus Philiſtiim, & filiorum
Ammon.
8 * Afflictíque ſunt & vehementer op-
preſſi per annos decem & octo omnes qui
habitabát trans Iordanẽ in terra Ammor-
ræi quæ eſt in Galaad:
9 * In tantum vt filij Ammon Iordane
tranſmiſſo vaſtarent Iudam & Beniamin,
& Ephraim. afflictúsque eſt Iſrael nimis.
10 * Et clamantes ad Dominũ, dixerunt:
Peccauimus tibi; quia dereliquimus Deũ
noſtrum, & ſeruiuimus Baalim.
11 * Quibus locutus eſt Dominus, Nun-
quid non Ægyptij & Ammorræi, filijque
Ammon & Philiſtiim;
12 * Sydonij quoque & Amalech, & Cha-
naan, oppreſſerũt vos; & clamaſtis ad me,
& erui vos de manu eorum?
13 * Et tamen reliquiſtis me & coluiſtis
deos alienos. Idcirco non addam vt vltra
vos liberem.

תרגום יונתן

יוד

1 וְקָם בָּתַר אֲבִימֶלֶךְ לְמִפְרַק יַת יִשְׂרָאֵל תּוֹלָע בַּר פּוּאָה בַּר אַחְבּוּהִי גְּבַר מִשְׁבְּטָא דְּיִשָּׂשכָר וְהוּא יָתִיב בְּשָׁמִיר בְּטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם׃
2 וְדָן יַת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִין וְחֵלַת שְׁנִין וּמִית וְאִתְקְבַר בְּשָׁמִיר׃ 3 וְקָם בָּתְרוֹהִי יָאִיר גִּלְעָדָאָה וְדָן יַת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִין
וְתַרְתֵּין שְׁנִין׃ 4 וַהֲוָה לֵיהּ תְּלָתִין בְּנִין רָכְבִין עַל תְּלָתִין עוּלִין וּתְלָתִין קִרְוִין לְהוֹן לְהֵן קָרֶת כַּפְרָנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הָדֵין דִּי בְאַרַע גִּלְעָד׃
5 וּמִית יָאִיר וְאִתְקְבַר בְּקָמוֹן׃ 6 וְאוֹסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וּפְלַחוּ יַת בַּעֲלַיָּא וְיַת עַשְׁתָּרָתָא וְיַת
טַעֲוָת אֲרָם וְיַת טַעֲוָת צִידוֹן וְיַת טַעֲוָת מוֹאָב וְיַת טַעֲוָת בְּנֵי עַמּוֹן וְיַת טַעֲוָת פְּלִשְׁתָּאֵי וּשְׁבַקוּ יַת פֻּלְחָנָא דַיְיָ וְלָא פְלַחוּ קֳדָמוֹהִי׃
7 וּתְקֵיף רְגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּמְסָרִינוּן בְּיַד פְּלִשְׁתָּאֵי וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן׃
8 וְדִחֲקוּ וְשַׁעְבִּידוּ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשַׁתָּא הַהִיא תְּמָנֵי עֲשַׂר שְׁנִין יַת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּבְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא בְּאַרַע אֱמוֹרָאָה דִּי בְגִלְעָד׃
9 וַעֲבָרוּ בְּנֵי עַמּוֹן יַת יַרְדְּנָא לְאַגָּחָא קְרָבָא אַף בְּדְבֵית יְהוּדָה וּבְנֵי בִנְיָמִין וּבְנֵי אֶפְרַיִם וַעֲקַת לְיִשְׂרָאֵל לַחֲדָא׃
10 וְזָעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ לְמֵימַר חַבְנָא קֳדָמָךְ דַּאֲרֵי שְׁבַקְנָא יַת פֻּלְחָנָא דֶאֱלָהָנָא וּפְלַחְנָא יַת בַּעֲלַיָּא׃
11 וַאֲמַר יְיָ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֲלָא מִמִּצְרָיִם וּמִן אֱמוֹרָאֵי וּמִן בְּנֵי עַמּוֹן וּמִן פְּלִשְׁתָּאֵי׃ 12 וְצִידוֹנָאֵי וַעֲמָלְקָאֵי וַעֲנַשׁ מָעוֹן דְּחַקוּ
יָתְכוֹן וּבְעִיתוּן מִן קֳדָמַי וּפָרֵקִית יַתְכוֹן מִן יְדֵיהוֹן׃ 13 וְאַתּוּן שְׁבַקְתּוּן פֻּלְחָנִי וּפְלַחְתּוּן לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא בְּכֵן לָא אוֹסֵף לְמִפְרַק יַתְכוֹן׃

CAP. X.

ET *surrexit post Abimelech vt liberaret* 1
Israel, Thola filius Phua, filius patrui eius, vir de Issachar; & ipse habitabat in Samir in monte Ephraim.

* *Et iudicauit Israel viginti & tres annos,* 2
& mortuus est, & sepultus est in Samir.

* *Et surrexit post eum Iair Galaadites, &* 3
iudicauit Israel viginti & duos annos.

* *Et fuerunt ei triginta filij ascendentes su-* 4
per triginta pullos; & triginta ciuitates illis, & eas vocauit oppida Iair vsque ad diem hanc, quæ sunt in terra Galaad.

* *Et mortuus est Iair, & sepultus est in Ca-* 5
mon.

* *Et addiderunt filij Israel facere malum co-* 6
ram Domino, & seruierunt Baallim & Asta-roth, & dijs Syriæ, & dijs Sidonis, & dijs Moab, & dijs filiorum Ammon, & dijs Allophylorum, & dimiserunt Dominum & non seruierunt ei.

* *Et iratus est furore Dominus in Israel, &* 7
tradidit eos in manum Allophylorum, & in manum filiorum Ammon.

* *Et corruperunt & confregerunt filios Is-* 8
rael in anno illo, decem & octo annos omnes filios Israel qui erant trans Iordanem in terra Amorræi in terra Galaad.

* *Et transierunt filij Ammon Iordanem vt* 9
expugnarent, & in Iuda, & Beniamin, & in domo Ephraim; & afflicti sunt filij Israel valde.

* *Et clamauerunt filij Israel ad Dominum,* 10
dicentes: Peccauimus tibi, quoniam reliquimus Deum nostrum, & seruiuimus Baallim.

* *Et dixit Dominus ad filios Israel, Nónne* 11
Ægyptij & Amorræi, & filij Ammon & Moab, & Allophyli;

* *Et Sidonij, & Amalec, & Chanaan affli-* 12
xerunt vos, & clamastis ad me, & erui vos de manu eorum?

* *Et vos reliquistis me, & coluistis deos* 13
alienos: idcirco non addam vt liberem vos.

ι'.

1 * Καὶ ἀνέστη μετὰ ἀβιμέλεχ τοῦ σῶσαι τὸν Ισραὴλ Θωλὰ υἱὸς φουὰ, υἱὸς πατραδέλφου αὐτοῦ, ἀνὴρ Ισσάχαρ, καὶ αὐτὸς κατῴκει ἐν σαμὶρ ἐν ὄρει Ἐφραίμ.

2 * καὶ ἔκρινεν τὸν Ισραὴλ εἴκοσι καὶ τρία ἔτη, καὶ ἀπέθανεν, καὶ ἐτάφη ἐν σαμίρ.

3 * καὶ ἀνέστη μετ' αὐτὸν Ιαὶρ ὁ γαλααδίτης, καὶ ἔκρινεν τὸν Ισραὴλ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη.

4 * καὶ ἐγένοντο αὐτῷ τριάκοντα υἱοὶ ἐπιβεβηκότες ἐπὶ τριάκοντα πώλοις· καὶ τριάκοντα πόλεις αὐτοῖς· καὶ αὐτὰς ἐκάλεσεν ἐπαύλεις Ιαὶρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, αἵ εἰσιν ἐν τῇ γῇ γαλαάδ.

5 * καὶ ἀπέθανεν Ιαὶρ, καὶ ἐτάφη ἐν Καμών.

6 * καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ Ισραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς Βαὰλλὶμ, καὶ τοῖς Ἀσταρὼθ καὶ τοῖς θεοῖς Συρίας, καὶ τοῖς θεοῖς Σιδῶνος, καὶ τοῖς θεοῖς Μωὰβ, καὶ τοῖς θεοῖς υἱῶν Ἀμμών, καὶ τοῖς θεοῖς τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐγκατέλιπον τὸν κύριον, καὶ οὐκ ἐδούλευσαν αὐτῷ.

7 * καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐν τῷ Ισραήλ, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἀλλοφύλων καὶ ἐν χειρὶ υἱῶν Ἀμμών.

8 * καὶ ἐσάθρωσαν καὶ ἔθλασαν τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, ὀκτωκαίδεκα ἔτη πάντας τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ τοὺς ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐν γῇ τοῦ Ἀμορραίου ἐν γῇ γαλααδίτιδι.

9 * καὶ διέβησαν οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν τὸν Ἰορδάνην ἐκπολεμῆσαι, καὶ ἐν τῷ Ἰούδα, καὶ Βενιαμὶν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ Ἐφραίμ, καὶ ἐθλίβησαν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ σφόδρα.

10 * καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ πρὸς κύριον λέγοντες, ἡμαρτομέν σοι ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐλατρεύσαμεν τοῖς Βααλλίμ.

11 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς Ισραήλ, ἐχὶ οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ Ἀμορραῖοι, καὶ οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν, καὶ Μωὰβ, καὶ ἀλλόφυλοι·

12 * καὶ Σιδώνιοι, καὶ Ἀμαλὴκ, καὶ Χανανὶ ἐξέθλιψαν ὑμᾶς, καὶ ἐκεκράξατε πρός με, καὶ ἔσωσα ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν;

13 * καὶ ὑμεῖς ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐλατρεύσατε θεοῖς ἑτέροις, διὰ τοῦτο οὐ προσθήσω τοῦ σῶσαι ὑμᾶς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. X.

ET surrexit post Abimelech ad liberandum Israel Tholagh filius Puah filij patrui sui, vir de tribu Isachar; & ipse habitans in Samir, in monte domus Ephraim. 2 Et iudicauit Israel viginti & tribus annis, & mortuus est & sepultus est in Samir. 3 Et surrexit post eum Iair Gilghadæus, & iudicauit Israel viginti & duobus annis. 4 Et fuerunt illi triginta filij equitantes super triginta pullos, & triginta vrbes illas: illis vocauit oppida Iair vsque ad diem hanc, quæ in terra Gilghad. 5 Et mortuus est Iair, & sepultus est in Kamon. 6 Et addiderunt filij Israel ad faciendum quod malum ante Dominum, & coluerunt Baghalaia & Ghasthratha, & errores Aram, & errores Szidon, & errores Moab, & errores filiorum Ghamon, & errores Pelistæorum; & reliquerunt cultum Domini, & non seruierunt coram eo. 7 Et fortificata est indignatio Domini in Israel, & tradidit eos in manu Pelistæorum, & in manu filiorum Ghamon. 8 Et oppresserunt & humiliauerunt filios Israel in anno illo octodecim annis omnes filios Israel, qui in transitu Iordanis in terra Emorrhæi, qui in Gilghad. 9 Et transierunt filij Ghamon Iordanem ad ineundum bellum etiam in eos qui domus Iehuda, & filiis Biniamin, & filiis Ephraim; & tribulatum est Israeli valde. 10 Et clamauerunt filij Israel ante Dominum ad dicendum: Peccauimus ante te, & quòd deseruimus cultum Dei nostri, & coluimus Baghalaia. 11 Et dixit Dominus filiis Israel, Nónne ex Miszraim & ex Emorræis, & ex filiis Ghamon, & ex Pelistæis, 12 Et ex Szidonæis & Ghamalkæis, & homo Meghon afflixerunt vos, & rogastis ante me: & liberaui vos de manibus eorum? 13 Et vos deseruistis cultum meum, & seruijstis erroribus gentium; itaque non addam ad liberandum vos.

14 * לְכוּ וְזַעֲקוּ אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם בָּם
הֵמָּה יוֹשִׁיעוּ לָכֶם בְּעֵת צָרַתְכֶם :
15 * וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה חָטָאנוּ עֲשֵׂה־
אַתָּה לָנוּ כְּכָל־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ אַךְ הַצִּילֵנוּ נָא
16 הַיּוֹם הַזֶּה : * וַיָּסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִקִּרְבָּם
וַיַּעַבְדוּ אֶת־יְהוָה וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ בַּעֲמַל יִשְׂרָאֵל :
17 * וַיִּצָּעֲקוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְעָד וַיֶּאֱסְפוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּמִּצְפָּה :
18 * וַיֹּאמְרוּ הָעָם שָׂרֵי גִלְעָד אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מִי
הָאִישׁ אֲשֶׁר יָחֵל לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי עַמּוֹן יִהְיֶה לְרֹאשׁ
לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד :

יא

1 * וְיִפְתָּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גִּבּוֹר חַיִל
וְהוּא בֶּן־אִשָּׁה זוֹנָה וַיֹּלֶד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח :
2 * וַתֵּלֶד אֵשֶׁת־גִּלְעָד לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְּנֵי־
הָאִשָּׁה וַיְגָרְשׁוּ אֶת־יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־תִנְחַל
בְּבֵית־אָבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה אַחֶרֶת אָתָּה :
3 * וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אֶחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְלַקְּטוּ אֶל־יִפְתָּח אֲנָשִׁים רֵיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ :
4 * וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי־עַמּוֹן עִם־יִשְׂרָאֵל :
5 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־נִלְחֲמוּ בְנֵי־עַמּוֹן עִם־יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת אֶת־יִפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב :
6 * וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לְכָה וְהָיְתָה־לָּנוּ לְקָצִין
וְנִלָּחֲמָה בִּבְנֵי עַמּוֹן :
7 * וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לִזְקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם
שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וַתְּגָרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמַדּוּעַ בָּאתֶם
8 אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צַר לָכֶם : * וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי
גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לָכֵן עַתָּה שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהָלַכְתָּ
עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בִּבְנֵי עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָנוּ לְרֹאשׁ לְכֹל
יֹשְׁבֵי גִלְעָד :

14 * Ite & inuocate deos quos elegistis; ipsi vos liberent in tempore angustiæ.
15 * Dixerúntq; filij Israel ad Dominum, Peccauimus, redde tu nobis quicquid ti-
16 bi placet; tantum nunc libera nos. * Quę D dicētes, omnia de finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt, & seruierunt Dño Deo, qui doluit super miserijs eorū.
17 * Itaque filij Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria, contra quos congregati filij Israel in Maspha castrametati
18 sunt. * Dixerúntq; principes Galaad singuli ad proximos suos: Qui primus ex nobis contra filios Ammon cœperit dimicare, erit dux populi Galaad.

CAP. XI.

1 FVit itaque illo in tempore Iepthe Ga-
A laadites vir fortissimus atq; pugnator, filius mulieris meretricis, qui natus est de
2 Galaad. * Habuit autem Galaad vxorem, de qua susceperat filios, qui, postquam creuerant, eiecerunt Iepthe, dicentes: Hæres in domo patris nostri esse non poteris,
3 quia de altera matre natus es. * Quos ille fugiens atque deuitans habitauit in terra Thob. Congregatíque sunt ad eum viri inopes & latrocinantes, & quasi principé
4 sequebantur. * In illis diebus pugnabant
5 filij Ammon contra Israel. * Quibus acriter instantibus perrexerunt maiores natu de Galaad, vt tollerent in auxilium sui Iepthe de terra Thob.
6 * Dixerúntque ad eum, Veni & esto princeps noster, & pugna contra filios Ammon.
7 * Quibus ille respondit: Nónne vos estis, qui odistis me, & eiecistis de domo patris mei; & nunc venistis ad me necessitate compulsi?
8 * Dixerúntq; principes Galaad ad Iepthe: Ob hanc igitur causſam nunc ad te venimus, vt proficiscaris nobiscum & pugnes contra filios Ammon, fisque dux omnium qui habitant in Galaad.

תרגום יונתן

14 אֱזִילוּ וּבְעוֹ מִן טַעֲוָתָא דְּאִיתְרְעֵיתוּן בְּהוֹן הַאִם יָכְלִין לְמִפְרַקְכוֹן בְּעִידַן עָקְתְכוֹן :
15 וַאֲמַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ חֲבֵנָא עֲבֵיד אַתְּ לָנָא כְּכָל דְּתַקִּין קֳדָמָךְ בְּרָם שֵׁיזְבְּנָא כְּעַן יוֹמָא הָדֵין :
16 וְאַעְדִּיאוּ יָת טַעֲוָת עַמְמַיָּא מִבֵּינֵיהוֹן וּפְלָחוּ קֳדָם יְיָ וְתִקְצַר נַפְשֵׁהּ בַּעֲמַל יִשְׂרָאֵל :
17 וְאִתְכְּנִישׁוּ בְּנֵי עַמּוֹן וּשְׁרוֹ בְּגִלְעָד וְאִתְכְּנִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹ בְּמִצְפְּיָא :
18 וַאֲמַרוּ עַמָּא רַבְרְבֵי גִלְעָד גְּבַר לְחַבְרֵיהּ מַן גַּבְרָא דִּישָׁרֵי לְאַגָּחָא קְרָבָא בִּבְנֵי עַמּוֹן יְהֵי לֵרֵישָׁא לְכָל יָתְבֵי גִלְעָד :

יא

1 וְיִפְתָּח גִּלְעָדָאָה הֲוָה גִּיבַּר חֵילָא וְהוּא בַּר אִיתְּתָא פּוּנְדְּקִיתָא וְאוֹלִיד גִּלְעָד יָת יִפְתָּח :
2 וְיַלִּידַת אִנְתַּת גִּלְעָד לֵיהּ בְּנִין וּרְבִיאוּ בְנֵי אִנְתְּתָא וְתָרִיכוּ יָת יִפְתָּח וַאֲמַרוּ לֵיהּ לָא תַחְסִין בְּבֵירְתָּ אֲבוּנָא אֲרֵי בַּר אִיתְּתָא מְשַׁבְטָא אוֹחְרִי אַתְּ :
3 וְעָרַק יִפְתָּח מִן קֳדָם אֲחוֹהִי וְיַתֵּיב בְּאַרְעָא טָבָא וְאִתְכְּנִישׁוּ לְוָת יִפְתָּח גְּבָרִין סְרִיקִין וּנְפַקוּ עִימֵיהּ :
4 וַהֲוָה לְזִמַן יוֹמִין וְאַגִּיחוּ קְרָבָא בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל :
5 וַהֲוָה כַּד אַגִּיחוּ קְרָבָא בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל וַאֲזָלוּ סָבֵי גִלְעָד לְמַרְבַּר יָת יִפְתָּח מֵאַרְעָא טָבָא :
6 וַאֲמַרוּ לְיִפְתָּח אֵיתָא וִיהֵי לָנָא לְרַבָּא וְנַגִּיחַ קְרָבָא בִּבְנֵי עַמּוֹן :
7 וַאֲמַר יִפְתָּח לְסָבֵי גִלְעָד הֲלָא אַתּוּן סְנֵיתוּן יָתִי וְתָרְכְתּוּנִי מִבֵּית אֲבָא וּמָדֵין אֲתֵיתוּן לְוָתִי כְּעַן כַּד עָקְרַת לְכוֹן :
8 וַאֲמַרוּ סָבֵי גִלְעָד לְיִפְתָּח בְּכֵין כְּעַן תַּבְנָא לְוָתָךְ וְתֵיתֵךְ עִימָּנָא וְתַגִּיחַ קְרָבָא בִּבְנֵי עַמּוֹן וְתְהֵי לָנָא לְרֵישׁ לְכָל יָתְבֵי גִלְעָד :

14 *Ite & clamate ad deos quos elegistis vobis, & ipsi liberent vos in tempore angustiæ vestræ.* 15 *Et dixerunt filij Israel ad Dominum, Peccauimus; fac tu nobis iuxta omnia quæ placuerint coram te; verùm Domine libera nos in die hac.* 16 *Et proiecerunt deos alienos de medio eorum, & seruierũt Domino, & doluit in labore Israel.*

17 *Et ascenderunt filij Ammon, & fixere tentoria in Galaad, & exierunt filij Israel, & castrametati sunt in specula.*

18 *Et dixerunt populi principes Galaad, vir ad proximum suum, Quis vir qui incipiet pugnare contra filios Ammon, & erit in caput omnibus habitantibus in Galaad?*

CAP. XI.

1 ET *Iephthae Galaadites fuit potens in fortitudine, & ipse filius mulieris meretricis; & peperit Galaad Iephthae.*

2 *Et peperit vxor Galaad ei filios, & creuerunt filij mulieris; & eiecerunt Iephthae, et dixerunt ei, Non eris hæres in domo patris nostri, quoniam filius mulieris meretricis tu es.*

3 *Et aufugit Iephthae à facie fratrum suorum, & habitauit in terra Tob; & congregati sunt ad Iephthae viri inopes, & simul ibant cum illo.*

4 *Et factum est post dies, & pugnauerunt filij Ammon cum Israel.*

5 *Et factũ est quando pugnauerunt filij Ammon cum Israel, & perrexerunt maiores natu Galaad, vt tollerent Iephthae in terra Tob.*

6 *Et dixerunt ad Iephthae, Veni & eris nobis in principem, & pugnabimus contra filios Ammon.*

7 *Et dixit Iephthae senioribus Galaad, Nonne vos odistis me & eiecistis me de domo patris mei, & abiecistis me à vobis? & quid venistis ad me nunc quando afflicti estis?*

8 *Et dixerunt seniores Galaad ad Iephthae, Nonne sic nunc conuenimus ad te, & proficisceris nobiscum & pugnabimus contra filios Ammon, & eris nobis in caput omnibus habitantibus Galaad?*

14 * βαδίζετε & βοᾶτε πρὸς θεοὺς οὓς ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς, καὶ αὐτοὶ σωσάτωσαν ὑμᾶς ἐν καιρῷ θλίψεως
15 ὑμῶν. * & εἶπαν ④ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, ἡμάρτομεν, ποίησον σὺ ἡμῖν κύ τὰ ὅσα δὺ ἀρέσκῃ ἐνώπιόν
σου, πλὴν κύριε ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.
16 * καὶ μετέστησαν θεοὺς θεοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἐλάτρευσαν τῷ κυρίῳ, καὶ ὀλιγοψύχησεν ἐν
17 τῷ κόπῳ ἰσραήλ. * καὶ ἐβόησαν ④ υἱοὶ ἀμμὼν, & παρενέβαλον ἐν γαλαάδ· & ἐξῆλθον ④ υἱοὶ ἰσραὴλ,
& παρενέβαλον ἐν τῇ ἀμασηφά.
18 * & εἶπον ④ τοῦ λαοῦ ἄρχοντες γαλαάδ, ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τίς ἀνὴρ ὃς ἄρξεται πολεμῆσαι ἐν τοῖς
υἱοῖς ἀμμὼν, καὶ ἔσαι εἰς κεφαλὴν πᾶσιν τοῖς καθικοῦσιν ἐν γαλαάδ;

ια΄.

1 * Καὶ ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης ἰὼδυνατὸς ἐν ἰσχύι, & αὐτὸς υἱὸς γυναικὸς πόρνης· & ἔτεκεν τῷ γαλαὰδ τὸν ἰεφ-
2 θάε. * καὶ ἔτεκεν ἡ γυνὴ γαλαὰδ αὐτῷ υἱούς· καὶ ἰωδρωύθησαν ④ υἱοὶ τ γυναικός· καὶ ἐξέβαλον τὸν ἰεφθάε·
& εἶπον αὐτῷ, ὐ κληρονομήσεις ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ὅτι υἱὸς γυναικὸς ἑταίρας σὺ εἶ.
3 * καὶ ἀπέδρα ἰεφθάε ἀπὸ προσώπου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, & ἐκαθώκησεν ἐν γῇ τώβ· & συνελέγοντο πρὸς τὸν ἰεφθάε
ἄνδρες λιτοί, & συνεξεπορεύοντο μετ' αὐτοῦ.
4 * καὶ ἐγένετο μετ' ἡμέρας, καὶ ἐπολέμησαν ④ υἱοὶ ἀμμὼν μ τ ἰσραήλ.
5 * καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐπολέμησαν υἱοὶ ἀμμὼν μ τ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθησαν ④ πρεσβύτεροι γαλαὰδ παρα-
λαβεῖν τὸν ἰεφθάε ἐν γῇ τώβ.
6 * καὶ εἶπον πρὸς ἰεφθάε, δεῦρο & ἔστω ἡμῖν εἰς ἡγούμενον, καὶ πολεμήσομεν τοῖς υἱοῖς ἀμμών.
7 * καὶ εἶπεν ἰεφθάε τοῖς πρεσβυτέροις γαλαάδ, οὐχ' ὑμεῖς ἐμισήσατέ με, & ἐξεβάλετέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ
πατρός μου, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑμῶν; καὶ τί ὅτι ἤλθετε πρός με νῦν ἡνίκα ἐθλίβητε;
8 * καὶ εἶπαν ④ πρεσβύτεροι γαλαὰδ πρὸς ἰεφθάε, οὐχ' ὕτως νῦν σωήλθομεν πρὸς σὲ, & συμπορεύσῃ ἡμῖν,
καὶ πολεμήσομεν ἐν τοῖς υἱοῖς ἀμμών, & ἔσῃ ἡμῖν εἰς κε-
φαλὴν πᾶσιν τοῖς καθικοῦσιν γαλαάδ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Ite & rogate ab erroribus quibus voluistis in eis, num si potentes ad liberandum vos in tempore afflictionum vestrarum.
[15] Et dixerunt filij Israel ante Dominum, Peccauimus; fac tu nobis sicut omne quod constitutum ante te; verùm libera nos nunc die hac. [16] Et abiecerunt errores gentium ex inter ipsos, & seruierunt ante Dominum, & arctata est anima eius in labore Israel.
[17] Et congregati sunt filij Ghamon, & posuerunt in Gilghad, & congregati sunt filij Israel, & posuerunt in Miszpeia.
[18] Et dixerunt populus principum Gilghad, vir ad socium suum; Qui vir qui ponens ad ineundum bellum in filijs Ghamon, erit caput omnibus habitatoribus Gilghad.

CAP. XI.

ET Iiphtahh Ghilghadæus fuit vir virtutis, & ipse filius mulieris tabernariæ; & genuit Gilghad Iiphtahh. [2] Et peperit vxor Gilghad ei filios, & creuerunt filij mulieris, & eiecerunt Iiphtahh, & dixerunt ei, Non hæreditabis in domo patris nostri, quoniam filius mulieris de tribu alia tu. [3] Et fugit Iiphtahh ab-ante fratres suos, & habitauit in terra Tob; & congregati sunt ad Iiphtahh viri vacui, & exierunt cum eo. [4] Et fuit ad tempus dierum, & inierũt bellum filij Ghamon cum Israel. [5] Et fuit cùm inierunt bellum filij Ghamon cum Israel, & venerunt senes Gilghad ad accipiendum Iiphtahh ex terra Tob. [6] Et dixerunt Iiphtahh, Veni & eris nobis in magnum, & inibimus bellum in filijs Ghamon. [7] Et dixit Iiphtahh senibus Gilghad, Nónne vos odistis me & eiecistis me de domo patris mei? & quid hoc venistis ad me nunc cùm afflictum est vobis? [8] Et dixerunt senes Gilghad Iiphtahh; In sic nunc rediuimus ad te, & ibis nobiscum, & inibis bellum cum filiis Ghamon, & eris nobis in caput omnibus habitatoribus Gilghad.

9 * וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים
אֹתִי יְהוָה לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם
10 לְפָנָי אֲנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לְרֹאשׁ: * וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־
גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יִהְיֶה שֹׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־
11 לֹא כִדְבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה: * וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־
זִקְנֵי גִלְעָד וַיָּשִׂימוּ הָעָם אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ
וְלִקָּצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה
12 בַּמִּצְפָּה: * וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן לֵאמֹר מַה־לִּי וָלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי
13 לְהִלָּחֶם בְּאַרְצִי: * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן
אֶל־מַלְאֲכֵי יִפְתָּח כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי
בַּעֲלוֹתוֹ מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וְעַד־
הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה הָשִׁיבָה אֹתָן בְּשָׁלוֹם:
14 * וַיֹּסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ
15 בְּנֵי עַמּוֹן: * וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־
לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת־אֶרֶץ בְּנֵי
16 עַמּוֹן: * כִּי בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קָדֵשָׁה:
17 * וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם
וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל
18 בְּקָדֵשׁ: * וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסָב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם
וְאֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אַרְנוֹן וְלֹא־בָאוּ בִּגְבוּל מוֹאָב
19 כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב: * וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל
מַלְאָכִים אֶל־סִיחוֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצְךָ עַד־מְקוֹמִי:
20 * וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ
וַיֶּאֱסֹף סִיחוֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ בְּיָהְצָה וַיִּלָּחֶם
עִם־יִשְׂרָאֵל:

9 *Iepthe quoq; dixit eis, Si verè veniſtis
ad me vt pugnem pro vobis contra filios
Ammon, tradideritq; eos Dñs in manus
10 meas, ego ero veſter princeps. *Qui re-
ſpõderunt ei: Dñs qui hęc audit, ipſe me-
diator ac teſtis eſt, quòd noſtra promiſſa fa-
11 ciemus. *Abijt itaq; Iepthe cum princi-
pibus Galaad, fecitq; eum omnis popu-
lus principem ſui. locutúſque eſt Iepthe
omnes ſermones ſuos coram Dño in Ma-
12 ſpha. *Et miſit nuncios ad regem filiorũ
B Ammon qui ex perſona ſua dicerẽt; Quid
mihi & tibi eſt, quia veniſti contra me, vt
13 vaſtares terram meam? *Quibus ille re-
ſpondit, Quia tulit Iſrael terrã meã quan-
do aſcendit de Ægypto, à finibus Arnon
vſque Ieboc atque Iordanem. Nunc ergo
cum pace redde mihi eam.
14 *Per quos rurſum mandauit Iepthe, &
imperauit eis vt dicerent regi Ammon.
15 *Hęc dicit Iepthe, Non tulit Iſrael ter-
ram Moab nec terram filiorum Ammon.
16 *Sed quando de Ægypto conſcende-
runt, ambulauit per ſolitudinem vſq; ma-
17 re rubrum, & venit in Cades. *Miſitque
nuncios ad regem Edom, dicens: Dimitte
vt tranſeam terram tuam. Qui noluit ac-
quieſcere precibus eius. Miſit quoque ad
regẽ Moab, qui & ipſe tranſitum præbere
contempſit. Manſit itaque in Cades:
18 *Et circuiuit ex latere terram Edom &
terram Moab. Venítque ad Orientalem
plagam terræ Moab, & caſtrametatus eſt
trans Arnon; nec voluit intrare terminos
Moab: Arnon quippe confinium eſt terrę
19 Moab. *Miſit itaq; Iſrael nuncios ad Seõ
C regem Ammorræorum, qui habitabat in
Eſebon, & dixerunt ei: Dimitte vt tranſ-
eam per terram tuam vſque ad fluuium.
20 *Qui & ipſe Iſrael verba deſpiciens,
non dimiſit eum tranſire per terminos
ſuos, ſed infinita multitudine congrega-
ta egreſſus eſt contra eum in Iaſa; & for-
titer reſiſteba t.

תרגום יונתן

9 וַאֲמַר יִפְתָּח לְסָבֵי גִלְעָד אִם מְהֵיבִין אַתּוּן יָתִי לְאַגָּחָא קְרָבָא בִּבְנֵי עַמּוֹן וְיִמְסַר יְיָ יַהֲהוֹן קֳדָמַי אֲנָא אֶהֱוֵי לְכוֹן לְרֵישׁ:
10 וַאֲמַרוּ סָבֵי גִלְעָד לְיִפְתָּח מֵימְרָא דַיְיָ יְהֵי סָהִיד בֵּינָנָא אִם לָא כְּפִתְגָמָךְ כֵּן נַעְבִּיד:
11 וַאֲזַל יִפְתָּח עִם סָבֵי גִלְעָד וּמַנִּיאוּ עַמָּא יָתֵיהּ עֲלֵיהוֹן לְרֵישׁ וּלְרַבָּא וְסַדַּר יִפְתָּח יָת כָּל פִּתְגָמוֹהִי קֳדָם יְיָ בְּמִצְפְּיָא:
12 וְשִׁלַּח יִפְתָּח אֲזַגְּדִין לְוָת מַלְכָּא דִבְנֵי עַמּוֹן לְמֵימָר מָה לִי וָלָךְ אֲרֵי אַתֵּיתָא לְוָתִי לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּאַרְעִי:
13 וַאֲמַר מַלְכָּא דִבְנֵי עַמּוֹן לְאַזְגְּדֵי יִפְתָּח אֲרֵי נְסִיב יִשְׂרָאֵל יָת אַרְעִי בְּמֵיסְקֵיהּ מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹנָא וְעַד יוּבְקָא וְעַד יַרְדְּנָא וּכְעַן אֲתֵיב יַהֲהוֹן בְּשָׁלָם:
14 וְאוֹסִיף עוֹד יִפְתָּח וְשִׁלַּח אִיזְגְּדִין לְוָת מַלְכָּא דִבְנֵי עַמּוֹן:
15 וַאֲמַר לֵיהּ כְּדֵין אֲמַר יִפְתָּח לָא נְסִיב יִשְׂרָאֵל יָת אַרְעָא מוֹאָבָאֵי וְיָת אַרְעָא דִבְנֵי עַמּוֹן:
16 אֲרֵי בְּמִסְּקְהוֹן מִמִּצְרַיִם וַאֲזַל יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא עַד יַמָּא דְסוּף וַאֲתָא לְרָקֶם:
17 וְשִׁלַּח יִשְׂרָאֵל אִזְגְּדִין לְוָת מַלְכָּא דַאֱדוֹם לְמֵימַר כְּעַן בְּאַרְעָךְ וְלָא קַבֵּל מַלְכָּא דַאֱדוֹם וְאַף לְוָת מַלְכָּא דְמוֹאָב שְׁלַח וְלָא אָבָא וְיִתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּרֶקֶם:
18 וַאֲזַל בְּמַדְבְּרָא וְאַקִּיף יָת אֲרַע אֱדוֹמָאֵי וְיָת אֲרַע מוֹאָבָאֵי וַאֲתָא מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא לְאַרַע מוֹאָבָאֵי וּשְׁרוֹ בְּעִיבְרָא דְאַרְנוֹן וְלָא עָלוּ בִּתְחוּם מוֹאָב אֲרֵי אַרְנוֹן תְּחוּם מוֹאָב:
19 וְשִׁלַּח יִשְׂרָאֵל אִזְגְּדִין לְוָת סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן וַאֲמַר לֵיהּ יִשְׂרָאֵל נָעְבַּר כְּעַן בְּאַרְעָךְ עַד אֲתְרִי:
20 וְלָא הֱמִין סִיחוֹן יָת יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ וְכַנֵּשׁ סִיחוֹן יָת כָּל עַמֵּיהּ וּשְׁרוֹ בְּיָהְצָן וַאֲגִיחַ קְרָבָא עִם יִשְׂרָאֵל:

9 * Et dixit Jephthae ad seniores Galaad, Si conuertitis me vos vt pugnem contra filios Ammon, et tradiderit Dominus eos coram me, ego ero vobis in caput.

9 * καὶ εἶπεν ἰεφθάε τοῖς δοῦ πρεσβυτέρους γαλαάδ; εἰ ἐπιστρέφετέ με ὑμεῖς πολεμῆσαι ἐν τοῖς υἱοῖς ἀμμών, & παραδῷ κύριος αὐτὰς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς κεφαλήν.

10 * Et dixerunt seniores Galaad ad Jephthae, Dominus erit audiens inter nos, si non secundum verbum tuum sic faciemus.

10 * καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαὰδ τοῖς ἰεφθάε, κύριος ἔσται ὁ ἀκούων διαμέσου ἡμῶν, εἰ μὴ κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἔτως ποιήσομεν.

11 * Et abijt Jephthae cum senioribus Galaad, & constituerunt populus eum super se in caput & in principem; & locutus est Jephthae omnes sermones suos coram Domino in Massepha.

11 * καὶ ἐπορεύθη ἰεφθάε μετὰ τῶν πρεσβυτέρων γαλαάδ, & κατέστησαν ὁ λαὸς αὐτὸν ἐπ' αὐτῶν εἰς κεφαλὴν, & εἰς ἡγούμενον· & ἐλάλησεν ἰεφθάε πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐνώπιον κυρίου ἐν μασηφά.

12 * Et misit Jephthae nuncios ad regem filiorum Ammon, dicens: Quid mihi & tibi, quoniam venis ad me tu vt pugnes contra me in terra mea?

12 * καὶ ἀπέστειλεν ἰεφθάε ἀγγέλους τοῖς βασιλέα υἱῶν ἀμμὼν λέγων, τί ἐμοὶ καὶ σοί, ὅτι ἥκεις πρός με σὺ πολεμῆσαί με ἐν τῇ γῇ μου;

13 * Et dixit rex Ammõ ad nuncios Jephthae, Quoniam accepit Israel terram meam in ascensu eius de Ægypto ab Arnon vsque ad Jeboc & vsque ad Jordanem; & nunc redde illas cum pace.

13 * & εἶπεν βασιλεὺς ἀμμὼν τοῖς δοῦ ἀγγέλους ἰεφθάε, διότι ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μου ἐν τῇ ἀναβάσει αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ ἀρνὼν ἕως ἰαβὼκ & ἕως τοῦ ἰορδάνου· & νῦν ἀπόστρεψον αὐτὰς μετ' εἰρήνης.

14 * Et addidit adhuc Jephthae, & misit nuncios ad regem filiorum Ammon.

14 * καὶ προσέθετο ἔτι ἰεφθάε, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς τὸν βασιλέα υἱῶν ἀμμών.

15 * Et dixerũt ei, Hæc dicit Jephthae, Non accepit Israel terram Moab & terram filiorum Ammon,

15 * καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει ἰεφθάε, οὐκ ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μωὰβ & τὴν γῆν υἱῶν ἀμμών,

16 * In ascensu eorum de Ægypto, sed ambulauit Israel in solitudine vsque ad mare rubrum, & venit vsque ad Cades.

16 * ἐν τῇ ἀναβάσει αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου, ἀλλ' ἐπορεύθη ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ ἦλθεν ἕως κάδης.

17 * Et misit Israel nuncios ad regem Edom, dicens; Transibo per terram tuam. & non audiuit rex Edom. & ad regem Moab misit, & non voluit, & sedit Israel in Cades.

17 * καὶ ἐξαπέστειλεν ἰσραὴλ ἀγγέλους πρὸς βασιλέα ἐδώμ, λέγων, παρελεύσομαι διὰ τῆς σου, & οὐκ ἤκουσεν βασιλεὺς ἐδώμ· & πρὸς βασιλέα μωὰβ ἀπέστειλεν, & οὐκ ἠθέλησεν· & ἐκάθησεν ἰσραὴλ ἐν κάδης.

18 * Et præteriuit per desertum, & circuiuit terram Edom & terram Moab, & venit ad orientẽ Solis terræ Moab, & castrametati sunt trans Arnon, & non intrauerunt in terminum Moab, quoniam Arnon erat terminus Moab.

18 * καὶ διῆλθεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐκύκλωσεν τὴν γῆν ἐδώμ & τὴν γῆν μωάβ· & παρεγένετο κατ' ἀνατολὰς ἡλίου τῆς γῆς μωάβ, & παρενέβαλον ἐν τῷ πέραν ἀρνών, & οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὅριον μωάβ, ὅτι ἀρνὼν ὅριον μωάβ.

19 * Et misit nuncios Israel ad Seon regem Amorræorum regem Esebon, et dixit ei Israel, Transibo per terram tuam vsq; ad locũ meum.

19 * & ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἰσραὴλ πρὸς σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων βασιλέα ἐσεβών, & εἶπεν αὐτῷ ἰσραήλ, παρελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου ἕως τοῦ τόπου μου.

20 * Et noluit Seon Israel transire per terminos suos, & congregauit Seon omnem populum suum, & castrametatus est in Jassa, & pugnauit cum Israel.

20 * καὶ οὐκ ἠθέλησεν σηὼν τὸν ἰσραὴλ διελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ· & συνήξαγεν σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, & παρενέβαλεν εἰς ιασά, & ἐπολέμησεν μετὰ ἰσραήλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et dixit Iiphthahh senibus Gilghad, Si redire facientes vos me ad ineundum bellum in filiis Ghamon, & tradet Dominus eos ante me, ego ero vobis capiti. [10] Et dixerunt senes Gilghad Iiphthahh, Dictum Domini erit testis inter nos, si non vt verbum tuum sic faciemus. [11] Et venit Iiphthahh cum senibus Gilghad, & præfecerunt populus eum super se ad caput & ad magnum; & ordinauit Iiphthahh omnia verba sua ante Dominum in Mispeia. [12] Et misit Iiphthahh nuncios ad regem filiorum Ghamon ad dicendum, Quid tibi & mihi? nam venisti ad me ad ineundum bellum in terra mea. [13] Et dixit rex filiorum Ghamon nunciis, Quia cepit Israel terram meam in exitu suo ex Misraim ab Arnona, & vsque Iubka, & vsque Iordanem; & nunc redde ea in pace. [14] Et addidit adhuc Iiphthahh, & misit nuncios ad regem filiorum Ghamon: [15] Et dixit ei, Sic dixit Iiphthahh: non cepit Israel terram Moabæorum, & terram filiorum Ghamon. [16] Nam in exeundo eos ex Misraim, & ambulauit Israel in deserto vsque mare Zzuph, & venit ad Rekam. [17] Et misit Israel nuncios ad regem Edom ad dicendum, Transibo nunc in terra tua, & non audiuit rex Edom; & etiam ad regem Moab misit, & non voluit, & sedit Israel in Rekam. [18] Et ambulauit in deserto, & ambiuit terram Edomæorum, & terram Moabæorum, & venit ab ortu Solis ad terram Moabæorum; & posuerunt in transitu Arnon, & non intrarunt in termino Moab, quia Arnon terminus Moab. [19] Et misit Israel nuncios ad Zzihhon regem Emorrhæi regem Hhesbon; & dixit ei Israel, Transibimus nunc in terra tua vsque ad locum meum. [20] Et non credidit Zzihhon Israel ad transeundum in termino suo; & congregauit Zzihhon omnem populum suum, & posuerunt in Iahasz; & iniuit bellum cum Israel.

21 * וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחוֹן וְאֶת־
כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיַּכֻּם וַיִּירַשׁ יִשְׂרָאֵל אֵת
כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַהִיא׃
22 * וַיִּירְשׁוּ אֵת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן וְעַד־
הַיַּבֹּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן׃
23 * וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשֶׁנּוּ׃
24 * הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִּירָשׁ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִפָּנֵינוּ
אוֹתוֹ נִירָשׁ׃ 25 * וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק
בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב הָרֵב רָב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־
נִלְחֹם נִלְחַם בָּם׃ 26 * בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן
וּבְבְנוֹתֶיהָ וּבְעַרְעֹר וּבְבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־הֶעָרִים אֲשֶׁר
עַל־יְדֵי אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמַדּוּעַ לֹא־
הַצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא׃ 27 * וְאָנֹכִי לֹא־חָטָאתִי
לָךְ וְאַתָּה עֹשֶׂה אִתִּי רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי יִשְׁפֹּט
יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן׃
28 * וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דִּבְרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו׃ 29 * וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ
יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־
מִצְפֵּה גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן׃
30 * וַיִּדַּר יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־נָתוֹן
תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי׃
31 * וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתִי לִקְרָאתִי
בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לַיהוָה
וְהַעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה׃ 32 * וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי
עַמּוֹן לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ׃ 33 * וַיַּכֵּם
מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בּוֹאֲךָ מִנִּית עֶשְׂרִים עִיר וְעַד אָבֵל
כְּרָמִים מַכָּה גְדוֹלָה מְאֹד וַיִּכָּנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

21 * Tradidítq; eum Dñs in manu Iſrael cum omni exercitu ſuo, & percuſsit eum, & poſſedit omnem terram Ammorræi ha
22 bitatoris regionis illius; * Et vniuerſos fines eius de Arnon vſq; Ieboc, & de ſoli-
tudine vſque ad Iordanem.
23 * Dominus ergo Deus Iſrael ſubuertit Ammorræum, pugnante contra illum po pulo ſuo Iſrael, & tu nunc vis poſsidere
24 terram eius? * Nónne ea, quæ poſſedit Chamos Deus tuus, tibi iure debentur? Quæ autẽ Dominus Deus noſter victor obtinuit, in noſtram cedẽt poſſeſsionem.
25 * Niſi fortè melior es Balac filio Sephor rege Moab, aut docere potes, quòd iurgatus ſit contra Iſrael, & pugnauerit
26 contra eum; *Quando habitauit in Eſe- Nu. 21.a.
E bõ & viculis eius, in Aroer, & villis illius, vel in cunctis ciuitatibus iuxta Arnon per trecentos annos. Quare tanto tempo re nihil ſuper hac repetitione tentaſti?
27 * Igitur nõ ego pecco in te, ſed tu contra me malè agis, indicens mihi bella non iuſta. Iudicet Dominus arbiter huius diei inter Iſrael & filios Ammon.
28 * Noluítq; acquieſcere rex filiorũ Ammon verbis Iepthe quæ per nuncios man
29 dauerat. * Factus eſt ergo ſuper Iepthe ſpiritus Domini, & circuiens Galaad & Manaſſe, Maſpha quoque Galaad, & inde tranſiens ad filios Ammon;
30 *Votum vouit Domino, dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas:
31 *Quicunque primus fuerit egreſſus de foribus domus meæ, mihíque occurrerit reuertenti cum pace à filijs Ammon, eum
32 holocauſtum offeram Dño. *Tranſiuítq; Iepthe ad filios Ammon, vt pugnaret con tra eos quos tradidit Dominus in manus
33 eius. *Percuſsítque ab Aroer, vſq; dum venias in Mennith, viginti ciuitates, & vſque ad Abel, quæ eſt vineis conſita, plaga magna nimis; humiliatíque ſunt filij Ammon à filiis Iſrael.

תרגום יונתן

21 וּמְסַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל יַת סִיחוֹן וְיַת כָּל עַמֵּיהּ בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל וּמְחוֹנוֹן וִירִית יִשְׂרָאֵל יַת כָּל אַרַע אֱמוֹרָאָה יָתִיב בְּאַרְעָא הַהִיא׃
22 וִירִיתוּ יַת כָּל תְּחוּם אֱמוֹרָאָה מֵאַרְנוֹנָא וְעַד יוּבְקָא וּמִמַּדְבְּרָא וְעַד יַרְדְּנָא׃
23 וּכְעַן יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל תָּרִיךְ יַת אֱמוֹרָאָה מִן קֳדָם עַמֵּיהּ יִשְׂרָאֵל וְאַתְּ מְרַמֵּי לְמֵירְתֵהּ׃
24 הֲלָא יַת דְּיַחְסִנְיָנָךְ כְּמוֹשׁ טַעֲוָתָךְ יְהֵיהּ תַּחְסִין וְיַת כָּל דְּתָרִיךְ יְיָ אֱלָהָנָא מִן קֳדָמָנָא יְהֵיהּ נֵירַת׃
25 וּכְעַן הֲטָב טָב אַתְּ מִבָּלָק בַּר צִפּוֹר מַלְכָּא דְמוֹאָב הֲמִיתָן דָּן עִם יִשְׂרָאֵל וְאִם קְרָבָא אַגִּיחַ בְּהוֹן׃
26 כַּד יָתִיב יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַפְרָנָהָא וּבְעַרְעוֹר וּבְכַפְרָנָהָא וּבְכָל קִרְוַיָּא דְעַל תְּחוּמֵי אַרְנוֹן תְּלַת מְאָה שְׁנִין וּמַדִּין לָא שֵׁיזַבְתּוּן בְּעִידָנָא
הַהִיא׃ 27 וַאֲנָא לָא חָבֵית לָךְ וְאַתְּ עָבֵד עִמִּי בִּישָׁא לְאַגָּחָא קְרָבָא עִמִּי יְדִין יְיָ דְּעָבֵד דִּינָא יוֹמָא דֵין בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן׃
28 וְלָא קַבִּיל מַלְכָּא דִבְנֵי עַמּוֹן לְפִתְגָּמֵי יִפְתָּח דְּשַׁלַּח לְוָתֵיהּ׃
29 וּשְׁרָת עַל יִפְתָּח רוּחַ גְּבוּרְתָּא מִן קֳדָם יְיָ וַעֲבַר יַת מְנַשֶּׁה וַעֲבַר יַת מִצְפְּיָא דְגִלְעָד וּמִמִּצְפְּיָא דְגִלְעָד עֲבַר יַת בְּנֵי עַמּוֹן׃
30 וְקַיֵּים יִפְתָּח קְיָם קֳדָם יְיָ וַאֲמַר אִם מְמַסַּר תְּמַסַּר יַת בְּנֵי עַמּוֹן בִּידִי׃ 31 וִיהֵי מִיפַּק דְּיִפּוֹק בַּר מִתְרְשֵׁי בֵּיתִי לְקֳדָמוֹתִי
כַּד אֲתוּב בְּשְׁלָם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְיְהֵי קֳדָם יְיָ וַאֲסֻקִנֵּיהּ עֲלָתָא׃ 32 וַעֲבַר יִפְתָּח לְוָת בְּנֵי עַמּוֹן לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּהוֹן וּמְסָרִנּוּן יְיָ בִּידֵיהּ׃
33 וּמְחָנוֹן מֵעַרוֹעֵר וְעַד מָעֲלָנָא דְמִנִּית עֶשְׂרִין קִרְוִין וְעַד מֵישַׁר כְּרַמְיָא מַחְתָּא רַבְּתָא לַחְדָּא וְאִיתְכְּרוּ בְּנֵי עַמּוֹן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

* *Et tradidit Dominus Deus Iſrael Seon et* 21
omnem populum eius in manu Iſrael, & per-
cuſſit eos, & poſſedit Iſrael omnẽ terram ipſius
Amorræi habitantis in terra illa.

* *Et poſſedit vniuerſos terminos Amorræi* 22
ab Arnon & vſque ad Iaboc, & à ſolitudine
& vſque ad Iordanem. * *Et nunc Dominus* 23
Deus Iſrael ſubuertit Amorræum à facie popu-
li ſui Iſrael, & tu poſſidebis eum?

* *Nonne quæ poſſedit tibi Chamos Deus* 24
tuus, ea poſſidebis? & omnia quæcunque poſſe-
dit Dominus Deus noſter à facie veſtra ea poſ-
ſidebimus.

* *Et nunc nunquid melior es tu Balac filio* 25
Sephor rege Moab? nunquid pugna pugnauit
cum Iſrael, vel bello pugnauit contra eos?

* *Cùm habitaret Iſrael in Eſebon & in fi-* 26
liabus eius, & in Aroer & in filiabus eius, &
in cunctis ciuitatibus quæ iuxta Iordanẽ tre-
centos annos; quare non liberauerunt eos in
tempore illo?

* *Et ego non peccaui tibi, & tu facis mecum* 27
malum vt pugnes contra me. iudicet Dominus
qui iudicat hodie inter filios Iſrael, & inter fi-
lios Ammon.

* *Et non audiuit rex filiorum Ammon ſer-* 28
mones Iephthae quos miſit ad eum.

* *Et factus eſt ſuper Iephthae ſpiritus Do-* 29
mini, & tranſiuit Galaad & Manaſſe, &
tranſiuit ſpeculam Galaad, & à ſpecula Ga-
laad trans filios Ammon.

* *Et vouit Iephthae votum Domino, &* 30
dixit: Si traditione tradideris filios Ammon in
manum meam:

* *Et erit egrediens qui egrediatur de portis* 31
domus meæ in occurſum meum, cùm reuertero
ego in pace à filiis Ammon, & erit Domino, &
offeram eũ holocauſtum. * *Et tranſiuit Ieph-* 32
thae ad filios Ammon, vt pugnaret contra eos:
& tradidit illos Dominus in manum eius.

* *Et percuſſit eos ab Aroer & vſq; quo ve-* 33
niat Menith, viginti ciuitates vſq; Abel vinea-
rum, plaga magna valde: & humiliati ſunt fi-
lij Ammon à facie filiorum Iſrael.

21 * καὶ παρέδωκεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τὸν σηὼν καὶ
σύμπαν α τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν χειρὶ ἰσραήλ, καὶ ἐπάταξεν
αὐτοὺς, καὶ ἐκληρονόμησεν ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν αὐ-
τοῦ τοῦ ἀμορραίου τοῦ κατοικοῦντος ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ.

22 * καὶ ἐκληρονόμησεν πᾶν τὸ ὅριον τοῦ ἀμορραίου ἀπὸ
ἀρνὼν καὶ ἕως τοῦ ἰαβόκ, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἕως τοῦ ἰορδάνου.

23 * καὶ νῦν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐξῆρεν τὸν ἀμορραῖον
ἐκ προσώπου λαοῦ αὐτοῦ ἰσραήλ, καὶ σὺ κληρονομήσεις
24 αὐτόν; * οὐχὶ ὅσα κατεκληρονόμησέν σοι χαμὼς ὁ
θεός σου αὐτὰ κατακληρονομήσεις; καὶ πάντα ὅσα κα-
τεκληρονόμησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ προσώπου ὑμῶν
25 αὐτὰ κληρονομήσομεν. * καὶ νῦν μὴ κρείσσων εἶ σὺ βα
λὰκ υἱοῦ σεφὼρ βασιλέως μωάβ; μὴ μάχῃ ἐμαχέσα-
το μετὰ ἰσραὴλ, ἢ πολέμῳ ἐπολέμησεν αὐτοῖς;

26 * ἐν τῷ οἰκῆσαι ἰσραὴλ ἐν ἐσεβών, καὶ ἐν ταῖς θυγατρά-
σιν αὐτῆς, καὶ ἐν ἀροὴρ καὶ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν
πάσαις ταῖς πόλεσιν ταῖς παρὰ τὸν ἰορδάνην τριακόσια
ἔτη· τί ὅτι οὐκ ἐρρύσασθε αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ;

27 * κἀγὼ οὐχ ἥμαρτόν σοι, καὶ σὺ ποιεῖς μετ' ἐμὲ πονηρί-
αν τοῦ πολεμῆσαι ἐν ἐμοί. κρίναι κύριος ὁ κρίνων σήμε-
ρον δυνάμενον υἱῶν ἰσραὴλ καὶ δυναμένων υἱῶν ἀμμών.

28 * καὶ οὐκ εἰσήκουσεν βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν τῶν λό-
γων ἰεφθάε ὧν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτόν.

29 * καὶ ἐγένετο ἐπὶ ἰεφθάε πνεῦμα κυρίου, καὶ διέβη τὴν
γαλαάδ, καὶ τὸν μανασσῆ, καὶ διέβη τὸν σκοπιὸν γα-
λαάδ, καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς γαλαάδ εἰς τὸ πέραν υἱῶν ἀμ-
30 μών. * καὶ ηὔξατο ἰεφθάε εὐχὴν τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπεν,
ἐὰν παραδόσει παραδοὺς σὺ υἱοὺς ἀμμὼν ἐν χειρί μου·

31 * καὶ ἔσται ὁ ἐκπορευόμενος ὃς ἂν ἐξέλθοι ἐκ τῶν
θυρῶν τοῦ οἴκου μου εἰς ἀπάντησίν μου ἐν τῷ ἐπιστρέψαι
με ἐν εἰρήνῃ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμμών, καὶ ἔσται τῷ κυρίῳ, καὶ
ἀνοίσω αὐτὸν ὁλοκαύτωμα.

32 * καὶ διέβη ἰεφθάε πρὸς σὺν υἱοὺς ἀμμὼν τοῦ πολε-
μῆσαι πρὸς αὐτούς· καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χει-
ρὶ αὐτοῦ.

33 * καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἀπὸ ἀροὴρ καὶ ἕως τοῦ ἐλθεῖν με-
νὶθ εἴκοσι πόλεις ἕως ἀβὲλ ἀμπελώνων πληγὴν μεγά-
λην σφόδρα· καὶ ἐνετράπησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ἀπὸ προ-
σώπου υἱῶν ἰσραήλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et tradidit Dominus Deus Iſrael Zzihhon & omnem populum eius in manu Iſrael, & deleuerunt eos; & hæreditauit Iſrael omnem terram Emorhæi habitantis in terra illa. [22] Et hæreditauerunt omnem terminum Emorhæi ab Arnona & vſque Iobeka, & ex deſerto, & vſque Iordanem. [23] Et nunc Dominus Deus Iſrael eiecit Emorhæum ex-ante populum ſuum Iſrael, & tu cogitas ad poſſidendum eum? [24] Nónne quod poſſidere te fecit Chemos error tuus, id poſſidebis? & omne quod eiecit Dominus Deus noſter ex-ante nos, id hæreditabimus? [25] Et nunc an bonus bonus tu à Balak filio Zzipor rege Moab; num contendere contendit cum Iſrael? & ſi bellum iniuit in eis? [26] Cùm ſedit Iſrael in Hhesbon & in oppidis eius, & in Gharoer, & in oppidis eius, & in omnibus vrbibus quæ ſuper terminis Arnon tercentum annis; & quare non liberaſtis in tempore illo? [27] Et ego non peccaui tibi, & tu faciens mecum malum ad ineundum bellum mecum: iudicabit Dominus qui faciens iudicium in die hac, inter filios Iſrael & inter filios Ghamon. [28] Et non audiuit rex filiorum Ghamon verbis Iiphthahh, quæ miſit ad eum. [29] Et manſit ſuper Iiphthahh ſpiritus fortitudinis ab-ante Dominum, & tranſiuit Gilghad & Menaſſe; & tranſiuit Miſzpeia Gilghad, & ex Miſzpeia Gilghad tranſiuit filios Ghamon. [30] Et iurauit Iiphthahh iuramentum ante Dominum, & dixit: Si tradere trades filios Ghamon in manu mea: [31] Et erit egrediens quod egredietur extra à portis domus meæ ad occurſum meum, quando reuertar in pace à filijs Ghamon; & erit ante Dominum, & aſcendere faciam id holocauſtum. [32] Et tranſiuit Iiphthahh ad filios Ghamon, ad ineundum bellum in eis; & tradidit eos Dominus in manu eius. [33] Et percuſſit eos à Gharogher, & vſque ad introitum Minith, viginti vrbes, & vſque ad planiciem vinearum percuſſionem magnam valde; & fracti ſunt filij Ghamon ante filios Iſrael.

34 * וַיָּבֹא יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אֶל־בֵּיתוֹ וְהִנֵּה בִתּוֹ
יֹצֵאת לִקְרָאתוֹ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלוֹת וְרַק הִיא
יְחִידָה אֵין־לוֹ מִמֶּנּוּ בֵּן אוֹ־בַת׃

35 * וַיְהִי כִרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר
אֲהָהּ בִּתִּי הַכְרֵעַ הִכְרַעְתִּנִי וְאַתְּ הָיִית בְּעֹכְרָי
וְאָנֹכִי פָּצִיתִי פִי אֶל־יְהוָה וְלֹא אוּכַל לָשׁוּב׃

36 * וַתֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי פָּצִיתָה אֶת־פִּיךָ אֶל־
יְהוָה עֲשֵׂה לִי כַּאֲשֶׁר יָצָא מִפִּיךָ אַחֲרֵי אֲשֶׁר
עָשָׂה לְךָ יְהוָה נְקָמוֹת מֵאֹיְבֶיךָ מִבְנֵי עַמּוֹן׃

37 * וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ יֵעָשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה
הַרְפֶּה מִמֶּנִּי שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וְאֵלְכָה וְיָרַדְתִּי עַל־
הֶהָרִים וְאֶבְכֶּה עַל־בְּתוּלַי אָנֹכִי וְרֵעֹתָי׃

38 * וַיֹּאמֶר לֵכִי וַיְשַׁלַּח אוֹתָהּ שְׁנֵי חֳדָשִׁים וַתֵּלֶךְ
הִיא וְרֵעוֹתֶיהָ וַתֵּבְךְ עַל־בְּתוּלֶיהָ עַל־הֶהָרִים׃

39 * וַיְהִי מִקֵּץ׀ שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וַתָּשָׁב אֶל־אָבִיהָ
וַיַּעַשׂ לָהּ אֶת־נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדָר וְהִיא לֹא־יָדְעָה
אִישׁ וַתְּהִי־חֹק בְּיִשְׂרָאֵל׃

40 * מִיָּמִים׀ יָמִימָה תֵּלַכְנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַנּוֹת
לְבַת־יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי אַרְבָּעַת יָמִים בַּשָּׁנָה׃

יב

1 * וַיִּצָּעֵק אִישׁ אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר צָפוֹנָה וַיֹּאמְרוּ
לְיִפְתָּח מַדּוּעַ עָבַרְתָּ׀ לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי־עַמּוֹן וְלָנוּ
לֹא קָרָאתָ לָלֶכֶת עִמָּךְ בֵּיתְךָ נִשְׂרֹף עָלֶיךָ בָּאֵשׁ׃

2 * וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֲלֵיהֶם אִישׁ רִיב הָיִיתִי אֲנִי וְעַמִּי
וּבְנֵי־עַמּוֹן מְאֹד וָאוֹעַק אֶתְכֶם וְלֹא־הוֹשַׁעְתֶּם
3 אוֹתִי מִיָּדָם׃ * וָאֵרֶא כִּי־אֵינֶךָּ מוֹשִׁיעַ
וָאָשִׂמָה נַפְשִׁי בְכַפִּי וָאֶעְבְּרָה אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדִי וְלָמָּה עֲלִיתֶם אֵלַי הַיּוֹם הַזֶּה
לְהִלָּחֶם בִּי׃

34 * Reuertenti autem Iepthe in Maſpha domum ſuam, occurrit ei vnigenita filia ſua cum tympanis & choris. non enim ha
35 bebat alios liberos. * Qua viſa ſcidit ve ſtimẽta ſua: & ait, Heu me filia mi, dece-
G piſti me, & ipſa decepta es, aperui enim os meum ad Dñm,& aliud facere non po
36 tero. * Cui illa reſpondit, Pater mi, ſi aperuiſti os tuum ad Dominum,fac mihi quodcunq; pollicitus es,conceſſa tibi vltione atque victoria de hoſtibus tuis.

37 * Dixítque ad patrẽ, Hoc ſolum mihi præſta quod deprecor: dimitte me vt duobus menſibus circueam montes, & plangam virginitatem meam cum ſodalibus meis.

38 * Cui ille reſpondit: Vade: & dimiſit eam duobus menſibus. cúmque abijſſet cum ſociis ac ſodalibus ſuis, flebat virginitatem ſuam in montibus.

39 * Expletíſque duobus menſibus reuerſa eſt ad patrem ſuum, & fecit ei ſicut vouerat.quæ ignorabat virum. Exinde mos increuit in Iſrael.

40 * Et conſuetudo ſeruata eſt,vt poſt anni circulum, conueniant in vnum filiæ Iſrael, & plangant filiam Iepthe Galaaditę diebus quatuor.

CAP. XII.

1 ECce autem in Ephraim orta eſt ſedi-
A tio; nam tranſeuntes contra Aquilonem, dixerunt ad Iepthe: Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon vocare nos noluiſti,vt pergeremus tecum? igitur incendemus domum tuam.

1 * Quibus ille reſpondit: Diſceptatio erat mihi & populo meo contra filios Ammon vehemens:vocauíque vos vt præberetis mihi auxilium, & facere noluiſtis.

3 * Quod cernens poſui animam meam in manibus meis,trãſiuíque ad filios Ammon, & tradidit eos Dominus in manus meas. Quid commerui vt aduerſum me conſurgatis in prœlium?

תרגום יונתן

34 וְאָתָא יִפְתָּח לְמִצְפְּיָא לְבַיְתֵיהּ וְהָא בְרָתֵיהּ נָפְקָא לְקַדְמוֹתֵיהּ בְּתוּפִין וּבְחֵינְגִין וּלְחוֹד הִיא יְחִידָה לַיֵּיהּ מִינַהּ בַּר אוֹ בְרַת׃

35 וַהֲוָה כַּד חֲזָא יָתַהּ וּבָזַע יַת לְבוּשׁוֹהִי וַאֲמַר וָוַי בְּרָתִי אַכְרַעְתְּ אַכְרַעְתִּנִי וְאַתְּ הֲוֵית בְּעוֹכְרִי וַאֲנָא פְּתַחֵית פּוּמִי בְּנְדַר קֳדָם יְיָ
וְלָא אֵיכוּל לְמֵיהַב׃ 36 וַאֲמָרַת לֵיהּ אֲבָא פְּתַחְתָּא יַת פּוּמָךְ בְּנְדַר קֳדָם יְיָ עֲבִיד לִי כְּמָא דְנְפַק מִפּוּמָךְ בָּתַר דַּעֲבַד יְיָ לָךְ פּוּרְעָנוּתָא
מִבַּעֲלֵי דְבָבָךְ מִבְּנֵי עַמּוֹן׃ 37 וַאֲמָרַת לַאֲבוּהָא יְהֵעֲבִיד לִי פִּתְגָמָא הָדֵין שְׁבוֹק מִנִּי תַּרְתֵּין יַרְחִין וְאֵיהָךְ וְאֶתְנְגִיד עַל טוּרַיָּא
וְאֶבְכִּי עַל בְּתוּלַי אֲנָא וְחַבְרָתַי׃ 38 וַאֲמַר אֱזִילִי וּשְׁלַח יָתַהּ תְּרֵין יַרְחִין וַאֲזָלַת הִיא וְחַבְרָתַהּ וּבְכָת עַל בְּתוּלָהָא עַל
טוּרַיָּא׃ 39 וַהֲוָת מִסּוֹף תְּרֵין יַרְחִין וְהֲבַת לַאֲבוּהָא וַעֲבַד לַהּ יַת נִדְרֵיהּ דִּנְדַר וְהִיא לָא יָדְעָה גְּבַר וַהֲוָה לִגְזֵירָא בְּיִשְׂרָאֵל׃
40 מִזְּמַן לְזִמַּן אָזְלָן בְּנָת יִשְׂרָאֵל לְאַלָּאָה לְבַת יִפְתָּח גִּלְעָדָאָה אַרְבְּעָה יוֹמִין בְּשַׁתָּא׃

יב

1 וְאִיתְכְּנִישׁ אֱנָשׁ אֶפְרַיִם וַעֲבַר לְצִפּוֹנָא וַאֲמַרוּ לְיִפְתָּח מָרָא דֵין עֲבַרְתָּ לְאַגָּחָא קְרָבָא בִּבְנֵי עַמּוֹן וְלָנָא לָא קְרֵיתָא לְמֵיזַל עִמָּךְ
בֵּיתָךְ נוֹקֵיד עֲלָךְ בְּנוּרָא׃ 2 וַאֲמַר יִפְתָּח לְהוֹן אֱנָשׁ דִּין הֲוִיתִי אֲנָא וְעַמִּי וּבְנֵי עַמּוֹן לַחֲדָא וּבְעִית מִנְּכוֹן וְלָא פָּרְקְתוּן יְתִי
מִידֵיהוֹן׃ 3 וַחֲזֵית אֲרֵי לֵיתָךְ פָּרִיק וּמְסָרִית נַפְשִׁי בְּעַל גַּב לְאִתְקְטָלָא וַעֲבָרִית לְוָת בְּנֵי עַמּוֹן וּמְסַרִינוּן יְיָ בִּידִי וּלְמָה סְלֵיקְתוּן
לְוָתִי יוֹמָא הָדֵין לְאַגָּחָא קְרָבָא בִּי׃

34 * Et venit Jephthae in Maſſipha in domum ſuam, & ecce filia ſua exibat in occurſum ſuum in tympanis & choris, & ipſa vnigenita illi, & non eſt illi præter illam filius vel filia.

35 * Et factum eſt quando vidit illam, & ſcidit veſtes ſuas, & dixit: Hei mihi filia mea decepiſti me, in impedimentum facta es in oculis meis; ego autem aperui os meum pro te ad Dominum, & non potero vt reuertar.

36 * Et dixit ad eum, Si in me aperuiſti os tuum ad Dominum, fac mihi quemadmodum exiuit ex ore tuo, quia fecit tibi Dominus vltiones de inimicis tuis de filijs Ammon.

37 * Et dixit ad patrem ſuum, Et fac mihi verbum hoc, ſine me duos menſes, & ibo & deſcendam ad montes, & plorabo in virginitatem meam ego & ſodales meæ.

38 * Et dixit, Vade; & dimiſit illã duos menſes. & abijt ipſa & ſodales illius, & plorauit in virginitatem ſuam in montibus.

39 * Et factum eſt poſt finem duorum menſium & redijt ad patrem ſuum, & perfecit Jephthae votum ſuum quod vouit, & hæc non cognouit virum, & facta eſt in præceptum Iſrael.

40 * De diebus in dies congregabantur filiæ Iſrael ad plorandum filiam Jephthae Galaaditæ quatuor dies in anno.

34 * καὶ ἦλθεν ἰεφθάε εἰς μασιφὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἐν τυμπάνοις καὶ χοροῖς, καὶ αὐτὴ μονογενὴς αὐτῷ· καὶ οὐκ ἔστιν
35 αὐτῷ πλὴν αὐτῆς υἱὸς ἢ θυγάτηρ. * καὶ ἐγένετο ἡνίκα εἶδεν αὐτὴν, καὶ διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ εἶπεν, οἴμοι θυγάτηρ μου ἐμπεποδοσάτηκάς μοι, εἰς σκῶλον ἐγένου ἐν ὀφθαλμοῖς μου· ἐγὼ δὲ ἤνοιξα τὸ στόμα μου πρὸς σὲ πρὸς κύριον, καὶ οὐδυνήθημαι σοῦ ἀποστρέψαι.

36 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, εἰ ἐν ἐμοὶ ἤνοιξας τὸ στόμα σου πρὸς τὸν κύριον, ποίησόν μοι οὗτος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματός σου διὰ ὧν ἐποίησέν σοι κύριος ἐκδικήσεις ἐκ τῶν ἐχθρῶν σου ἐκ τῶν υἱῶν ἀμμών.

37 * καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ποίησόν μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἔασόν με δύο μῆνας, καὶ πορεύθημαι καὶ καταβήθημαι ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ κλαύθημαι ἐπὶ τὰ παρθένιά μου ἐγὼ καὶ αἱ σωταιρίδες μου.

38 * καὶ εἶπεν, πορεύου, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὴν δύο μῆνας· καὶ ἐπορεύθη αὐτὴ καὶ αἱ σωταιρίδες αὐτῆς, καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τὰ παρθένια αὐτῆς ἐπὶ τὰ ὄρη·

39 * καὶ ἐγένετο μετὰ τέλος δύο μηνῶν καὶ ἀπέστρεψεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ἐπετέλεσεν ἰεφθάε τὴν εὐχὴν αὐτοῦ ἣν ηὔξατο, καὶ αὐτὴ οὐκ ἔγνω ἀνδρα· καὶ ἐγένηθη εἰς πρό-
40 σταγμα ἰσραήλ. * ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας σωνεπορεύοντο αἱ θυγατέρες ἰσραὴλ θρηνεῖν τὴν θυγατέρα ἰεφθάε τοῦ γαλααδίτου τέσσαρας ἡμέρας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ.

CAP. XII.

1 ET congregati ſunt filij Ephraim, & venerunt in Sephena; & dixerunt ad Jephthae, Quare iuiſti ad pugnandum contra filios Ammon, & nos non vocaſti vt pergeremus tecum? domum tuam incẽdemus ſuper te in igne.

2 * Et dixit Jephthae ad illos, Vir litigans fui, ego & populus meus: & filij Ammon humiliabant me valde, & clamaui ad vos, & non liberaſtis me de manu eorum.

3 * Et videns quòd non erat qui liberaret, et poſui animam meam in manu mea, & tranſiui ad filios Ammon, & tradidit illos Dominus in manum meam: & vt quid aſcendiſtis ad me die hac vt pugnaretis contra me?

ιβ.

1 * Καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἐφραὶμ, καὶ ἦλθον εἰς σεφωά, καὶ εἶπον πρὸς ἰεφθάε, τί ὅτι ἐπορεύθης πολεμῆσαι πρὸς σοῦ υἱοὺς ἀμμών, καὶ ἡμᾶς οὐ κέκληκας πορευθῆναι μετὰ σοῦ; τὸν οἶκόν σου ἐμπρήσομεν ἐπὶ σὲ ἐν πυρί.

2 * καὶ εἶπεν ἰεφθάε πρὸς αὐτούς, ἀνὴρ ἀντιδικῶν ἤμην ἐγὼ καὶ ὁ λαός μου, καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ἐταπείνουν με σφόδρα, καὶ ἐβόησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐσώσατέ με ἐκ χειρὸς αὐτῶν.

3 * καὶ ἰδὼν ὅτι οὐκ ἦν ὁ σώζων, καὶ ἐθέμην τὴν ψυχήν μου ἐν τῇ χειρί μου, καὶ διέβην πρὸς σοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρί μου· καὶ ἵνατί ἀνέβητε πρὸς με τὴν ἡμέραν ταύτην πολεμεῖν ἐν ἐμοί;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[34] Et venit Iiphthahh ad Miſzpeia domum ſuam, & ecce filia eius exiens ad occurſum eius in tympanis, & in choris; & tantum illa vnica, non erat ei ab ea filius aut filia. [35] Et fuit cùm vidit eam, & ſcidit veſtes ſuas: & dixit, Heu filia mea, curuare faciens curuare feciſti me, & tu fuiſti in conturbatoribus meis: & ego aperui os meum in voto ante Dominum, & non potero ad reuertendum.

[36] Et dixit ei, Pater mi, aperuiſti os tuum in voto ante Dominum, fac mihi vt id quod exijt ex ore tuo, poſtquam fecit Deus tibi vltiones ex auctoribus inimicitiarum tuarum ex filiis Ghamon. [37] Et dixit patri ſuo, Fiat mihi verbum hoc, remitte à me duobus menſibus: & ibo & extrahar ſuper montes, & lugebo ſuper virginitatem meam, ego & ſociæ meæ. [38] Et dixit, Ito: & dimiſit eam duobus menſibus. & iuit illa & ſociæ eius, & luxit ſuper virginitatem ſuam ſuper montes. [39] Et fuit à fine duorum menſium, & rediit ad patrem ſuum, & fecit illi votum ſuum quod vouit: & illa non cognouit virum, & fuit ad ſtatutum in Iſrael.

[40] A tempore in tempus venerunt filiæ Iſrael ad lamentandum filiæ Iiphthahh Gilghadæi quatuor diebus in anno.

CAP. XII.

ET congregatus eſt homo Ephraim, & tranſijt ad Septentrionem: & dixerunt Iiphthahh, Quid hoc feciſti ad ineundum bellum in filios Ghamon, & nos non vocaſti ad eundum tecum? domum tuam incendemus ſuper te in igne.

[2] Et dixit Iiphthahh illis, Homo iudicij fui, ego & populus meus, & filij Ghamon valde, & petiui à vobis, & non liberaſtis me de manibus eorum. [3] Et vidi quòd non tu liberans, & tradidi animam meam propter ad occidendum, & tranſiui ad filios Ghamon, & tradidit eos Dominus in manu mea: & ad quid aſcendiſtis ad me die hac ad ineundum bellum in me?

4 * וַיִּקְבֹּץ יִפְתָּח אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי גִלְעָד וַיִּלָּחֶם
אֶת־אֶפְרָיִם וַיַּכּוּ אַנְשֵׁי גִלְעָד אֶת־אֶפְרַיִם כִּי
אָמְרוּ פְלִיטֵי אֶפְרַיִם אַתֶּם גִּלְעָד בְּתוֹךְ אֶפְרַיִם
5 בְּתוֹךְ מְנַשֶּׁה׃ * וַיִּלְכֹּד גִּלְעָד
אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן לְאֶפְרָיִם וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ
פְלִיטֵי אֶפְרַיִם אֶעְבְּרָה וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי־גִלְעָד
6 הֲאֶפְרָתִי אָתָּה וַיֹּאמֶר לֹא׃ * וַיֹּאמְרוּ לוֹ
אֱמֹר־נָא שִׁבֹּלֶת וַיֹּאמֶר סִבֹּלֶת וְלֹא יָכִין לְדַבֵּר
כֵּן וַיֹּאחֲזוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁחָטוּהוּ אֶל־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן
וַיִּפֹּל בָּעֵת הַהִיא מֵאֶפְרַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם
7 אָלֶף׃ * וַיִּשְׁפֹּט יִפְתָּח אֶת־יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ
שָׁנִים וַיָּמָת יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי וַיִּקָּבֶר בְּעָרֵי גִלְעָד׃
8 * וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אִבְצָן מִבֵּית
9 לָחֶם׃ * וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים
בָּנוֹת שִׁלַּח הַחוּצָה וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת הֵבִיא לְבָנָיו
מִן־הַחוּץ וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים׃
10 * וַיָּמָת אִבְצָן וַיִּקָּבֶר בְּבֵית לָחֶם׃
11 * וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי
12 וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשֶׂר שָׁנִים׃ * וַיָּמָת
אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי וַיִּקָּבֶר בְּאַיָּלוֹן בְּאֶרֶץ זְבוּלֻן׃
13 * וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל
14 הַפִּרְעָתוֹנִי׃ * וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעִים בָּנִים
וּשְׁלֹשִׁים בְּנֵי בָנִים רֹכְבִים עַל־שִׁבְעִים עֲיָרִם
15 וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה שָׁנִים׃ * וַיָּמָת
עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל הַפִּרְעָתוֹנִי וַיִּקָּבֶר בְּפִרְעָתוֹן בְּאֶרֶץ
אֶפְרַיִם בְּהַר הָעֲמָלֵקִי׃

יג

1 * וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים
אַרְבָּעִים שָׁנָה׃

IVDICVM. Translat. B. Hierony. *Iephthe.*

4 * Vocatis itaque ad se cunctis viris de Galaad, pugnabat contra Ephraim. Percusserúntque viri Galaad Ephraim, quia dixerat, fugitiuus est Galaad de Ephraim, & habitat in medio Ephraim & Manasse.
5 * Occupauerúntque Galaaditæ vada
B Iordanis, per quæ Ephraim reuersus erat. Cúnq; venisset ad ea de Ephraim numero fugiens, atque dixisset, Obsecro vt me transire permittas: dicebant ei Galaadite; Nunquid Ephratæus es? Quo dicente,
6 Non sum; * Interrogabant eum: Dicergo Seboleth, quod interpretatur spica. Qui respõdebat Ceboleth eadẽ litera spicam exprimere nõ valens, statímq; apprehẽsum iugulabant in ipso Iordanis trásitu. Et ceciderũt in illo tẽpore de Ephraim
7 quadraginta duo millia. * Iudicauit ita-
C que Iepthe Galaadites Israel sex annis, & mortuus est, ac sepultus in ciuitate sua
8 Galaad. * Post hunc iudicauit Israel Abessan de Bethleem;
9 * Qui habuit triginta filios & totidem filias: quas emittens foras maritis dedit, & eiusdem numeri filijs suis accepit vxores, introducens in domum suam. Qui septem annis iudicauit Israel.
10 * Mortuúsque est ac sepultus in Beth-
11 leem. * Cui successit Ahialon Zabulonites, & iudicauit Israel decem annis.
12 * Mortuúsque est ac sepultus in Za-
13 bulon. * Post hunc iudicauit Israel Ab-
D don filius Hellel Pharatonites;
14 * Qui habuit quadraginta filios, & triginta ex eis nepotes, ascendentes super septuaginta pullos asinarum; & iudicauit Israel octo annis.
15 * Mortuúsque est ac sepultus in Pharaton terræ Ephraim in monte Amalech.

CAP. XIII.

1 A RVrsúmque filij Israel fecerunt malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manus Philistinorum quadraginta annis.

תרגום יונתן

4 וּכְנַשׁ יִפְתָּח יַת כָּל אֱנָשֵׁי גִלְעָד וְאַגִּיחַ קְרָבָא עִם דְּבֵית אֶפְרַיִם וּמְחוֹ אֱנָשֵׁי גִלְעָד יַתְהוֹן דְּבֵית אֶפְרַיִם אֲרֵי אֲמָרוּ מְשֵׁיזְבָיָא דְבֵית אֶפְרַיִם
מָה אַתּוּן חַשִׁיבִין דְּבֵית גִּלְעָד בְּגוֹ בֵּית מְנַשֶּׁה׃ 5 וַאֲחִידוּ דְבֵית גִּלְעָד יַת מְגִיזָתָא דְיַרְדְּנָא עַל דְּבֵית
אֶפְרַיִם וַהֲוֵי כַּד אֲמַר חַד מִמְּשֵׁיזְבָיָא דְבֵית אֶפְרַיִם אֶעְבַּר וַאֲמָרִין לֵיהּ אֱנָשֵׁי גִלְעָד אֶפְרָתִי אַתְּ וַאֲמַר לָא׃
6 וַאֲמָרִין לֵיהּ אֱמַר כְּעַן שִׁבֹּלְתָּא וַאֲמַר סִיבֹּלְתָּא וְלָא מַתְקִין לְמַלָּלָא כֵּן וְאָחֲדִין לֵיהּ וְנָכְסִין לֵיהּ בְּמִגְיזָתָא יַרְדְּנָא וְאִיתְקְטָלוּ בְּעִידָּנָא
הַהִיא מִדְּבֵית אֶפְרַיִם אַרְבְּעִין וּתְרֵין אַלְפִין׃ 7 וְדָן יִפְתָּח יַת יִשְׂרָאֵל שִׁית שְׁנִין וּמִית יִפְתָּח גִּלְעָדָאָה וְאִתְקְבַר בְּקִרְוֵי גִלְעָד׃
8 וְדָן בָּתְרוֹהִי יַת יִשְׂרָאֵל אִבְצָן מִבֵּית לָחֶם׃ 9 וַהֲוָה לֵיהּ תְּלָתִין בְּנִין וּתְלָתִין בְּנָן שְׁלַח לְבָרָא וּתְלָתִין כַּלָּן אַעֵיל
לְבְנוֹהִי מִן בָּרָא וְדָן יַת יִשְׂרָאֵל שְׁבַע שְׁנִין׃ 10 וּמִית אִבְצָן וְאִתְקְבַר בְּבֵית לָחֶם׃ 11 וְדָן בָּתְרוֹהִי יַת יִשְׂרָאֵל אֵילוֹן דְּמִשְׁבְּטָא
דְּזְבוּלֻן וְדָן יַת יִשְׂרָאֵל עֲשַׂר שְׁנִין׃ 12 וּמִית אֵילוֹן דְּמִבֵּית זְבוּלֻן וְאִתְקְבַר בְּאַיָּלוֹן בְּאַרַע שִׁבְטָא זְבוּלֻן׃ 13 וְדָן בָּתְרוֹהִי יַת יִשְׂרָאֵל
עַבְדּוֹן בַּר הִלֵּל דְּמִפְּרָעָתוֹן׃ 14 וַהֲוָה לֵיהּ אַרְבְּעִין בְּנִין וּתְלָתִין בְּנֵי בְנִין רְכִיבִין עַל שִׁבְעִין עַיְלִין וְדָן יַת יִשְׂרָאֵל תְּמָנֵי שְׁנִין׃
15 וּמִית עַבְדּוֹן בַּר הִלֵּל דְּמִפְּרָעָתוֹן וְאִתְקְבַר בְּפִרְעָתוֹן בְּאַרַע שִׁבְטָא אֶפְרַיִם בְּטוּרָא דְּבֵית עֲמָלֵק׃

יג

1 וְאוֹסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וּמְסַרִינוּן יְיָ בְּיַד פְּלִשְׁתָּאֵי אַרְבְּעִין שְׁנִין׃

*Et congregauit Jephthae omnes viros Ga- 4
laad, & pugnabat contra Ephraim, & percusserunt viri Galaad Ephraim, quia dixerunt, Liberati Ephraim, vos Galaad in medio Ephraim, & in medio Manasse.*

*Et occupauit Galaad transitus Jordanis 5
Ephraim: & factum est quando dixerunt, Liberati Ephraim, transeamus iam: & dixerunt ei viri Galaad, Nunquid de Ephraim vos? & dixit, Non sumus.*

*Et dixerunt eis, Dicite iam spica composi- 6
tio: & dixerunt, & non dirigebant vt loquerentur sic; & accipiebant eos, & iugulabant eos ad transitus Jordanis, & ceciderunt de Ephraim in tempore illo quadraginta & duo millia.*

*Et iudicauit Iephthae Jsrael sex annis, & 7
mortuus est Jephthae Galaadites, & sepultus est in ciuitate sua Galaad.*

*Et iudicauit post eum Israel Ebesan de 8
Bethleem.*

*Et fuerunt illi triginta filij & triginta fi- 9
liæ, quæ missæ erant foras, & triginta vxores induxit filijs suis ab extra: & iudicauit Jsrael septem annis.*

*Et mortuus est Ebesan, & sepultus est in 10
Bethleem.*

*Et iudicauit post eum Jsrael Elom Zabu- 11
lonites, & iudicauit Jsrael decem annis.*

*Et mortuus est Elom Zabulonites, & se- 12
pelierunt eum in Elim in terra Zabulon.*

*Et iudicauit post eum Jsrael Abdom filius 13
Hellel Epharathonites.*

*Et fuerunt ei quadraginta filij & trigin- 14
ta filij filiorum eius ascendentes super septuaginta pullos; & iudicauit Jsrael octo annis.*

*Et mortuus est Abdon filius Hellel Pha- 15
rathonites, et sepultus est in Pharathon in terra Ephraim in monte Lanac.*

CAP. XIII.

*ET addiderunt filij Jsrael facere malum in 1
conspectu Domini, & tradidit eos Dominus in manum Allophylorũ quadraginta annis.*

4 καὶ συνήθροισεν ἰεφθάε πάντας τοὺς ἀνδρας γα-
λαάδ, καὶ ἐπολέμει τὸν ἐφραΐμ· καὶ ἐπάταξαν ἀνδρες
γαλαάδ τὸν ἐφραΐμ, ὅτι εἶπαν ① διασεσωσμένοι τοῦ
ἐφραΐμ, ὑμεῖς γαλαάδ ἐν μέσῳ τοῦ ἐφραΐμ καὶ ἐν μέ-
σῳ τοῦ μανασσῆ.

5 καὶ προκατελάβετο γαλαάδ τὰς διαβάσεις τοῦ
ἰορδάνου τοῦ ἐφραΐμ· καὶ ἐγένετο ὅτε εἶπαν ① διασε-
σωσμένοι τοῦ ἐφραΐμ, διαβῶμεν δή, καὶ εἶπον αὐτῷ ①
ἄνδρες γαλαάδ, μὴ ἐκ τοῦ ἐφραΐμ ὑμεῖς; καὶ εἶπεν,
οὐκ ἐσμέν.

6 καὶ εἶπον αὐτοῖς, εἴπατε δὴ σάχυς σύσθημα· καὶ
εἶπον καὶ οὐ κατηύθυναν τοῦ λαλῆσαι ὀρθῶς· καὶ ἐπελάβοντο
αὐτῶν, καὶ ἔσφαζον αὐτοὺς ἐπὶ τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου·
καὶ ἔπεσαν ἐξ ἐφραΐμ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τεσσαράκον-
τα καὶ δύο χιλιάδες.

7 καὶ ἔκρινεν ἰεφθάε τὸν ἰσραὴλ ἓξ ἔτη, καὶ ἀπέθα-
νεν ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης καὶ ἐτάφη ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ
8 γαλαάδ. καὶ ἔκρινεν μετ' αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ ἐβε-
σδὼ ἐκ βηθλεέμ.

9 καὶ ἐγένοντο αὐτῷ τριάκοντα υἱοὶ καὶ τριάκοντα θυγα-
τέρες αἱ ἐξαπεστάλησαν ἔξω, καὶ τριάκοντα γυναῖκας
εἰσήγαγεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἀπὸ ἔξωθεν· καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσ-
ραὴλ ἑπτὰ ἔτη.

10 καὶ ἀπέθανεν ἐβεσδώ, καὶ ἐτάφη ἐν βηθλεέμ.

11 καὶ ἔκρινεν μετ' αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ αἰλὼμ ὁ ζαβυ-
λωνίτης, καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ δέκα ἔτη.

12 καὶ ἀπέθανεν αἰλὼμ ὁ ζαβυλωνίτης, καὶ ἔθαψαν
αὐτὸν ἐν αἰλὶμ ἐν γῇ ζαβουλών.

13 καὶ ἔκρινεν μετ' αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ ἀβδὼμ υἱὸς ἐλ-
λὴλ ὁ φαραθωνίτης.

14 καὶ ἐγένοντο αὐτῷ τεσσαράκοντα υἱοὶ, καὶ τριάκοντα
υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐπιβαίνοντες ἐπὶ ἑβδομήκοντα πώ-
λοις· καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ ὀκτὼ ἔτη.

15 καὶ ἀπέθανεν ἀβδὼν υἱὸς ἐλλὴλ ὁ φαραθωνίτης, καὶ
ἐτάφη ἐν φαραθὼν ἐν γῇ ἐφραΐμ ἐν ὄρει λανάκ.

ιγ'.

1 Καὶ προσέθεντο ① υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν
ἐναντι κυρίου, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ ἀλλο-
φύλων τεσσαράκοντα ἔτη.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et congregauit Iiphthahh omnes homines Gilghad & iniuit bellum cum domo Ephraim; & percusserunt viri Gilghad illos domus Ephraim; nam dixerunt, Euasi domus Ephraim quid vos putantes de domo Gilghad intra domum Ephraim, & intra domum Menasse? [5] Et occuparunt de domo Gilghad vada Iordanis super de domo Ephraim; & fuit quando dixit vnus ex euasis domus Ephraim, transibo: & dicentes ei homines Gilghad, Ephratæus tu? & dixit, Non. [6] Et dicentes ei, Dic nunc Sſubeltha: & dixit Szubeltha. Et non directus ad loquendum rectè: & apprehendentes eum & occidentes eum in vadis Iordanis: & occisi sunt in tempestate illa ex de domo Ephraim quadraginta & duo millia. [7] Et iudicauit Iiphthahh Israel sex annis, & mortuus est Iiphthahh Gilghadæus, & sepultus est in vrbibus Gilghad. [8] Et iudicauit post eum Israel Ibszan ex-de Bethlehhem. [9] Et fuit ei triginta filij, & triginta filias misit foras, & triginta nurus adduxit filijs suis de foris; & iudicauit Israel septem annis.

[10] Et mortuus est Ibszan, & sepultus est in Bethlehhem. [11] Et iudicauit post eum Israel Elon de-ex tribu Zebulun, & iudicauit Israel decem annis. [12] Et mortuus est Elon de-ex domo Zebulun, & sepultus est in Eilon in terra tribus Zebulun.

[13] Et iudicauit post eum Israel Ghabdon filius Hilel de-ex Pirghathon. [14] Et fuit illi quadraginta filij, & triginta filij filiorum, equitantes super septuaginta pullos; & iudicauit Israel octo annos. [15] Et mortuus est Ghabdon filius Hilel de-ex Pirghathon, & sepultus est in Pirghathon, in terra tribus Ephraim, in monte domus Ghamalek.

CAP. XIII.

ET addiderunt filij Israel ad faciendum quod malumante Dominum; & tradidit eos Dominus in manu Pelisthæorum quadraginta annis.

2 * וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
וּשְׁמוֹ מָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא יָלָדָה׃
3 * וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ
הִנֵּה־נָא אַתְּ־עֲקָרָה וְלֹא יָלַדְתְּ וְהָרִית וְיָלַדְתְּ בֵּן׃
4 * וְעַתָּה הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־
5 תֹּאכְלִי כָּל־טָמֵא׃ * כִּי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ
בֵּן וּמוֹרָה לֹא־יַעֲלֶה עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים
יִהְיֶה הַנַּעַר מִן־הַבָּטֶן וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־
יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃
6 * וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה מַלְאַךְ
הָאֱלֹהִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאִלְתִּיהוּ אֵי־מִזֶּה
הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי׃
7 * וַיֹּאמֶר לִי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְעַתָּה אַל־
תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָּל־טָמְאָה כִּי־נְזִיר
אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ׃
8 * וַיְעַתֵּר מָנוֹחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר בִּי אֲדֹנָי אִישׁ
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבוֹא־נָא עוֹד אֵלֵינוּ
וְיוֹרֵנוּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַנַּעַר הַיּוּלָד׃
9 * וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוֹחַ וַיָּבֹא מַלְאַךְ
הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה
10 וּמָנוֹחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּהּ׃ * וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה
וַתָּרָץ וַתַּגֶּד לְאִישָׁהּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה־
אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא בַיּוֹם אֵלָי׃
11 * וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מָנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל־
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ אֶל־
12 הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי׃ * וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ עַתָּה יָבֹא
דְבָרֶיךָ מַה־יִּהְיֶה מִשְׁפַּט הַנַּעַר וּמַעֲשֵׂהוּ׃
13 * וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ מִכֹּל אֲשֶׁר־
אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשָּׁמֵר׃

2 * Erat autem quidam vir de Saraa, & de ſtirpe Dan, nomine Manue, habēs vxo
3 rem ſterilem. * Cui apparuit Angelus Dñi: & dixit ad eam, Sterilis es & abſque liberis, ſed concipies & paries filium.
4 * Caue ergo ne bibas vinum ac ſiceram, nec immundum quicquã comedas.
5 *Quia concipies & paries filium, cuius non tanget caput nouacula. erit enim Nazaræus Dei ab infantia ſua & ex matris vtero; & ipſe incipiet liberare Iſrael de ma 1.Reg. 1.b Infr. cod.
nu Philiſtinorum.
6 *Quę cùm veniſſet ad maritum ſuum, dixit ei: Vir Dei venit ad me habens vul-
B tum angelicum, terribilis nimis. Quem cùm interrogaſſem, quis eſſet & vnde veniſſet, & quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere.
7 * Sed hoc reſpondit, Ecce concipies & paries filium: caue ne vinum bibas nec ſiceram, nec aliquo veſcaris immũdo. Erit enim puer Nazaræus Dei ab infantia ſua, & ex vtero matris ſuæ vſq; ad diem mor-
8 tis ſuæ. * Orauit itaque Manue Dominum, & ait: Obſecro Domine vt vir Dei quem miſiſti veniat iterum, & doceat nos quid debeamus facere de puero qui na-
9 ſciturus eſt. * Exaudiuítq; Deus deprecantem Manue, & apparuit rurſum Angelus Dei vxori eius ſedẽti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea.
10 * Quæ cùm vidiſſet Angelum, feſtinauit & cucurrit ad virum ſuum; nunciauítque ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir quem antè videram.
11 * Qui ſurrexit, & ſecutus eſt vxorem ſuam; veniénſq; ad virum, dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille reſpondit,
12 Ego ſum. * Cui Manue, Quando, inquit, C ſermo tuus fuerit expletus, quid vis vt faciat puer, aut à quo ſe obſeruare debebit?
13 * Dixítque Angelus Domini ad Manue, Ab omnibus quæ locutus ſum vxori tuæ, abſtineat ſe.

תרגום יונתן

2 וַהֲוָה גַּבְרָא חַד מִצָּרְעָה מִזַּרְעִית דָּן וּשְׁמֵיהּ מָנוֹחַ וְאִתְּתֵיהּ עֲקָרָה לֵית לָהּ וְלַד׃ 3 וְאִתְחֲזִי מַלְאָכָא דַיְיָ לְאִתְּתָא וַאֲמַר
לַהּ הָא כְעַן אַתְּ עֲקָרָא וְלֵית לֵיךְ וְלַד וְתַעְדְּיִן וְתֵלְדִין בַּר׃ 4 וּכְעַן אִסְתַּמְרִי כְּעַן וְלָא תִּשְׁתִּין חֲמַר חֲדָת וְעַתִּיק וְלָא תֵיכְלִין
כָּל מְסָאַב׃ 5 אֲרֵי הָא אַתְּ מְעַדְיָא וְתֵלְדִין בַּר וּמַסְפַּר לָא יֶעְבַּר עַל רֵישֵׁיהּ אֲרֵי נְזִירָא דַיְיָ יְהֵא רַבְיָא מִן בִּטְנָא וְהוּא יְשָׁרֵי
לְמִפְרַק יַת יִשְׂרָאֵל מִידָא דְפִלִשְׁתָּאֵי׃ 6 וַאֲתַת אִיתְּתָא וַאֲמָרַת לְבַעְלָהּ לְמֵימַר נְבִיָא דַיְיָ אֲתָא לְוָתִי וְחָזְוֵיהּ כְּחֵיזוּ מַלְאָכָא
דַיְיָ חְסִין לַחֲדָא וְלָא שְׁאִלְתֵּיהּ אֵי מִדִין הוּא וְיָת שְׁמֵיהּ לָא חַוִי לִי׃ 7 וַאֲמַר לִי הָא אַתְּ מְעַדְיָא וְתֵלְדִין בַּר וּכְעַן לָא תִשְׁתִּין
חֲמַר חֲדָת וְעַתִּיק וְלָא תֵיכְלִין כָּל מְסָאַב אֲרֵי נְזִירָא דַיְיָ יְהֵא רַבְיָא מִן בִּטְנָא עַד יוֹם מוֹתֵיהּ׃
8 וְצַלִי מָנוֹחַ קֳדָם יְיָ וַאֲמַר בְּבָעוּ יְיָ נְבִיָא דַיְיָ דְשַׁלַחְתָּא יֵיתֵי כְּעַן עוֹד לְוָתָנָא וְיַלְפִינָנָא מָה נַעְבֵּד לְרַבְיָא דְיִתְיְלִיד׃
9 וְשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ צְלוֹתֵיהּ דְמָנוֹחַ וַאֲתָא מַלְאָכָא דַיְיָ עוֹד לְוָת אִיתְּתָא וְהִיא יָתְבָא בְּחַקְלָא וּמָנוֹחַ בַּעֲלָהּ לֵית עִמָּהּ׃
10 וְאוֹחְיָאַת אִיתְּתָא וְרַהֲטַת וְחַוְיָאַת לְבַעְלָהּ וַאֲמָרַת לֵיהּ הָא אִיתְחֲזִי לִי גַּבְרָא דַאֲתָא יוֹמָא דְיָכֵי לְוָתִי׃
11 וְקָם וַאֲזַל מָנוֹחַ בָּתַר אִתְּתֵיהּ וַאֲתָא לְוָת גַּבְרָא וַאֲמַר לֵיהּ הַאַתְּ גַּבְרָא דְמַלֵילְתָּא עִם אִתְּתָא וַאֲמַר אֲנָא׃
12 וַאֲמַר מָנוֹחַ כְּעַן יִתְקַיְימוּן פִּתְגָמָךְ מַה יְהֵא דַּאֲמָרִית לְאִתְּתָא תִסְתַּמַר׃
13 וַאֲמַר מַלְאָכָא דַיְיָ לְמָנוֹחַ מִכֹּל דַּאֲמָרִית לְאִתְּתָא תִסְתַּמַר׃

2 Et fuit vir vnus de Araa de tribu Dan, & nomen ei Manoe, & vxor eius sterilis, & non pariebat.

3 Et apparuit Angelus Domini ad vxorem, & dixit ad eam, Ecce iam tu sterilis & non peperisti, & in vtero habebis & paries filium.

4 Et nunc caue, & ne bibas vinum & siceram, & ne comedas omne immundum.

5 Quia ecce tu in vtero habebis & paries filium, & ferrum non ascendet super caput eius, quoniam Nazaræus Deo erit puer ab vtero; & ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum.

6 Et venit vxor & locuta est viro suo, dicens: Quia homo Dei venit ad me, & vultus eius vt vultus Angeli Dei, splendens valde; & interrogabam eum vnde est, & nomen eius non renunciauit mihi.

7 Et dixit ad me, Ecce tu in vtero habebis & paries filium: & nunc ne bibas vinum & siceram, & ne comedas omnem immunditiam, quoniam Nazaræus Dei erit puer ab vtero vsque ad diem mortis suæ.

8 Et orauit Manoe Dominum; & ait, In me Domine, homo Dei quem misisti ad nos, veniat iam iterum ad nos, & illuminet nos, quid faciamus puero qui natus fuerit.

9 Et exaudiuit Deus vocem Manoe; & venit Angelus Dei iterum ad vxorem eius, sedentem in agro; & Manoe maritus eius non erat cum ea.

10 Et festinauit mulier, & cucurrit & nunciauit viro suo, & dixit ad eum, Ecce apparuit mihi vir qui venit die illa ad me.

11 Et surrexit, & abijt Manoe post vxorem suam, & venit ad virum, & dixit ei: Si tu es vir qui locutus es ad vxorem? & dixit Angelus, Ego.

12 Et dixit Manoe, Nunc expleto verbo tuo quod erit iudicium pueri & opera eius?

13 Et dixit Angelus Domini ad Manoe, Ab omnibus quæ dixi ad vxorem, caueat:

2 καὶ ἐγένετο ἀνὴρ εἷς ἐξ Ἀραὰ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Δάν, καὶ ὄνομα αὐτῷ Μανωε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ στεῖρα, καὶ οὐκ
3 ἔτικτεν. καὶ ὤφθη ἄγγελος κυρίου πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἰδοὺ δὴ σὺ στεῖρα καὶ οὐ τέκνας, καὶ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν.
4 καὶ νῦν φύλαξαι καὶ μὴ πίῃς οἶνον καὶ σικέραν, καὶ μὴ φάγῃ πᾶν ἀκάθαρτον.
5 ὅτι ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν· καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ναζηραῖον τῷ θεῷ ἔσται τὸ παιδάριον ἐκ τῆς γαστρός· καὶ αὐτὸς ἄρξεται σώζειν τὸν Ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων.
6 καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς λέγουσα, ὅτι ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἦλθεν πρός με, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἀγγέλου τοῦ θεοῦ ἐπιφανὴς σφόδρα, καὶ ἠρώτων αὐτὸν πόθεν ἐστίν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἀπήγγειλέν μοι.
7 καὶ εἶπεν πρός με, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν· καὶ νῦν μὴ πίῃς οἶνον καὶ σικέραν, καὶ μὴ φάγῃς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, ὅτι ναζηραῖον θεοῦ ἔσται τὸ παιδάριον ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ.
8 καὶ ἐδεήθη μανωε τοῦ κυρίου· καὶ εἶπεν ἐν ἐμοὶ κύριε, ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ οὗ ἀπέστειλας πρὸς ἡμᾶς ἐλθέτω δὴ ἔτι πρὸς ἡμᾶς, καὶ φωτισάτω ἡμᾶς τί ποιήσωμεν τῷ παιδαρίῳ τῷ τικτομένῳ.
9 καὶ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῆς φωνῆς μανωε, καὶ παρεγένετο ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἔτι πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καθημένου ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ μανωε ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἦν μετ' αὐτῆς.
10 καὶ ἔταχυνεν ἡ γυνὴ καὶ ἐξέδραμεν καὶ ἀπήγγειλεν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ὤφθαί μοι ὁ ἀνὴρ ὁ ἐλθὼν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πρός με.
11 καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη μανωε ὀπίσω τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ σὺ εἶ ὁ ἀνὴρ ὁ λαλήσας πρὸς τὴν γυναῖκα; καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος, ἐγώ.
12 καὶ εἶπεν μανωε, νῦν διελθόντος τοῦ ῥήματός σου τί ἔσται τὸ σύγκριμα τοῦ παιδαρίου καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ;
13 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς μανωε, ἀπὸ πάντων ὧν εἶπα πρὸς τὴν γυναῖκα φυλαξάσθω

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et fuit vir vnus ex Szarghah ex prosapia Dan, & nomen eius Manoahh, & vxor eius sterilis, non erat ei natus.

[3] Et visus est angelus Domini vxori eius, & dixit ei; Ecce nunc tu sterilis, & non est tibi natus, & concipies & paries filium.

[4] Et nunc custodire nunc, & non bibas vinum nouum, & vetus; & non comedes omne immundum. [5] Quia ecce tu concipiens & paries filium, & nouacula non transibit super caput eius: nam Nazaræus Domini erit puer ex vtero; & ipse incipiet ad liberandum Israel de manu Philisthæorum. [6] Et venit mulier, & dixit marito suo, ad dicendum, Propheta Domini venit ad me, & aspectus eius, vt aspectus Angeli Domini fortis valde, & non rogaui eum vnde ipse, & nomen eius non annunciauit mihi.

[7] Et dixit mihi, Ecce tu prægnans & paries filium, & nunc non bibes vinum nouum & vetus, & non comedes omne immundum, nam Nazaræus Domini erit infans à ventre vsque ad diem mortis eius. [8] Et orauit Manoahh coram Domino, & dixit: Obsecro Domine, propheta Domini quem misisti veniat nunc rursus ad nos, & docebit nos quid faciemus infanti qui nascetur.

[9] Et audita est ante Dominum oratio Manoahh, & venit Angelus Domini rursus ad mulierem, & illa sedens in agro, & Manoahh & maritus eius non erat cum ea. [10] Et festinauit mulier, & cucurrit, & nunciauit marito suo, & dixit ei, Ecce visus est mihi vir qui venit die hac ad me. [11] Et surrexit, & iuit Manoahh post vxorem suam, & venit ad virum, & dixit ei, Num tu vir qui locutus es cum vxore mea? & dixit, Ego.

[12] Et dixit Manoahh, Nunc firmentur verba tua, quid erit quod dignum infanti, & quid faciemus ei?

[13] Et dixit Angelus Domini Manoahh, Ex omnibus quæ dixi vxori custodire.

14 מִכֹּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וְיַיִן
וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ וְכָל־טֻמְאָה אַל־תֹּאכַל כֹּל
15 אֲשֶׁר־צִוִּיתִיהָ תִּשְׁמֹר׃ * וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־מַלְאַךְ
יְהוָה נַעְצְרָה־נָּא אוֹתָךְ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עִזִּים׃
16 * וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ אִם־תַּעְצְרֵנִי
לֹא־אֹכַל בְּלַחְמֶךָ וְאִם־תַּעֲשֶׂה עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה
כִּי לֹא־יָדַע מָנוֹחַ כִּי־מַלְאַךְ יְהוָה הוּא׃ 17 * וַיֹּאמֶר
מָנוֹחַ אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי־יָבֹא דְבָרְיךָ
וְכִבַּדְנוּךָ׃ 18 * וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאַךְ יְהוָה לָמָּה זֶּה
תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וְהוּא פֶלְאִי׃ 19 * וַיִּקַּח מָנוֹחַ אֶת־גְּדִי
הָעִזִּים וְאֶת־הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל־הַצּוּר לַיהוָה
וּמַפְלִא לַעֲשׂוֹת וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים׃ 20 * וַיְהִי
בַּעֲלוֹת הַלַּהַב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאַךְ־
יְהוָה בְּלַהַב הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים וַיִּפְּלוּ
עַל־פְּנֵיהֶם אָרְצָה׃ 21 * וְלֹא־יָסַף עוֹד מַלְאַךְ
יְהוָה לְהֵרָאֹה אֶל־מָנוֹחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אָז יָדַע
מָנוֹחַ כִּי־מַלְאַךְ יְהוָה הוּא׃ 22 * וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־
אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ׃ 23 * וַתֹּאמֶר
לוֹ אִשְׁתּוֹ לוּ חָפֵץ יְהוָה לַהֲמִיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ
עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הֶרְאָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וְכָעֵת לֹא
הִשְׁמִיעָנוּ כָּזֹאת׃ 24 * וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא
אֶת־שְׁמוֹ שִׁמְשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה׃
25 * וַתָּחֶל רוּחַ יְהוָה לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה־דָן בֵּין
צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל׃

יד

1 * וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה וַיַּרְא
אִשָּׁה בְּתִמְנָתָה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים׃
2 * וַיַּעַל וַיַּגֶּד לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רָאִיתִי
בְּתִמְנָתָה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה קְחוּ־אוֹתָהּ
לִי לְאִשָּׁה׃

14 * Et quicquid ex vinea naſcitur, nõ comedat, vinũ & ſiceram non bibat, nullo veſcatur immundo, & quod ei præcepi impleat atq; cuſtodiat. 15 * Dixit itaque Manue ad Angelum Dñi: Obſecro te vt acquieſcas precibus meis, & faciamus tibi 16 hœdum de capris. * Cui reſpondit Angelus, Si me cogis, non comedá panes tuos, ſi autẽ vis holocauſtum facere, offer illud Dño. Et neſciebat Manue quòd Angelus 17 Dñi eſſet. * Dixítque ad eum: Quod eſt tibi nomen? vt ſi ſermo tuus fuerit expletus, honoremus te. 18 * Cui ille reſpõdit, Cur C quæris nomen meum quod eſt mirabile?
19 * Tulit itaq; Manue hœdum de capris, & libamenta, & poſuit ſuper petram offerens Dño qui facit mirabilia. Ipſe autẽ & 20 vxor eius intuebantur. * Cúmq; aſcenderet flamma altaris in cęlũ, Angelus Domini pariter in flamma aſcendit. Quod cùm vidiſſet Manue & vxor eius, proni ce ciderunt in terram:
21 * Et vltra eis nõ apparuit Angelus Domini. Statímq; intellexit Manue Angelũ 22 Domini eſſe. * Et dixit ad vxorem ſuam, Morte moriemur, quia vidimus Deum.
23 * Cui reſpondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus noſtris holocauſtum & libamenta non ſuſcepiſſet, nec oſtendiſſet nobis hæc omnia, neque ea quæ ſunt ventura dixiſſet.
24 * Peperit itaque filium, & vocauit nomen eius Samſon. Creuítque puer, & benedixit ei Dominus.
25 * Cœpítq; ſpiritus Domini eſſe cum eo in caſtris Dan, inter Saraa & Eſtaol.

CAP. XIIII.

1 DEſcendit ergo Samſon in Thamnatha: vidénſque ibi mulierem de filia-
A 2 bus Philiſtijm; * Aſcendit & nunciauit patri ſuo & matri ſuæ, dicens: Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus Philiſtinorum, quam quæſo vt mihi accipiatis vxorem.

תרגום יונתן

14 מִכֹּל דְּיִפּוֹק מִגַּפְנָא דְּחַמְרָא לָא תֵיכוֹל וְחֲמַר חֲדַת וַעֲתִיק לָא תִשְׁתֵּי וְכָל מְסָאַב לָא תֵיכוֹל כְּכֹל דְּפַקֵּידְתָּהּ תִּיטַר׃ 15 וַאֲמַר
מָנוֹחַ לְמַלְאָכָא דַּייָי נֵיחוֹר כְּעַן יָתָךְ וְנַעְבֵּיד קֳדָמָךְ גַּדְיָא בַּר עִזִּין׃ 16 וַאֲמַר מַלְאָכָא דַּייָי לְמָנוֹחַ אִם תְּיַחֲדִינַנִּי לָא אֵיכוֹל בְּלַחְמָךְ וְאִם
תַּעְבֵּיד עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תַּסְקִנַּהּ אֲרֵי לָא יָדַע מָנוֹחַ אֲרֵי מַלְאָכָא דַּייָי הוּא׃ 17 וַאֲמַר מָנוֹחַ לְמַלְאָכָא דַּייָי מַן שְׁמָךְ אֲרֵי יְתַקְּיְמוּן
פִּיתְגָמָךְ וְנַיקָרִינָךְ׃ 18 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְאָכָא דַּייָי לְמָה דְנַן אַתְּ שָׁאֵיל לִשְׁמִי וְהוּא מְפָרָשׁ׃ 19 וּנְסֵיב מָנוֹחַ יָת גַּדְיָא בַּר עִזִּין וְיָת
מִקְרוּבְתָּא וַאֲסִיק עַל טִינָרָא קֳדָם יְיָ וּמְפָרַשׁ לְמֶעְבַּד וּמָנוֹחַ וְאִיתְּתֵיהּ חָזַן׃ 20 וַהֲוָה כְּמִיסַּק שַׁלְהוֹבִיתָא מֵעַלְוֵי מַדְבְּחָא לְצֵית שְׁמַיָּא
וְסָלִיק מַלְאָכָא דַּייָי בְּשַׁלְהוֹבִית מַדְבְּחָא וּמָנוֹחַ וְאִיתְּתֵיהּ חָזַן וְנָפְלוּ עַל אַפֵּיהוֹן עַל אַרְעָא׃ 21 וְלָא אוֹסִיף עוֹד מַלְאָכָא דַּייָי לְאִיתְחַזָּאָה
לְמָנוֹחַ וּלְאִיתְּתֵיהּ בְּכֵן יְדַע מָנוֹחַ אֲרֵי מַלְאָכָא דַּייָי הוּא׃ 22 וַאֲמַר מָנוֹחַ לְאִיתְּתֵיהּ מְמָת נְמוּת אֲרֵי מַלְאָכָא דַּייָי חֲזֵינָא׃ 23 וַאֲמָרַת
לֵיהּ אִיתְּתֵיהּ אִילּוּ רְעָוָא מִן קֳדָם יְיָ דְּנְמוּת לָא קַבֵּיל מִנָּנָא עֲלָתָא וּמִנְחָתָא וְלָא אַחֲזִינָנָא יָת כָּל אִילֵּין וּכְעִדָּן פּוּן לָא אַשְׁמְעִינָנָא כְּחָדָא׃
24 וְיָלִידַת אִתְּתָא בַּר וְקָרֵת יָת שְׁמֵיהּ שִׁמְשׁוֹן וּרְבָא רַבְיָא וּבָרְכֵיהּ יְיָ׃ 25 וּשְׁרְיָאַת רוּחַ גְּבוּרָא מִן קֳדָם יְיָ לְהַקָּפוּתֵיהּ בְּמַשְׁרְיָתָן
בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל׃

יד

1 וּנְחַת שִׁמְשׁוֹן לְתִמְנָתָא וַחֲזָא אִתְּתָא בְּתִמְנָתָא מִבְּנָת פְּלִשְׁתָּאֵי׃ 2 וּסְלִיק וְחַוִי לְאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ וַאֲמַר אִתְּתָא
חֲזֵיתִי בְּתִמְנָתָא מִבְּנָת פְּלִשְׁתָּאֵי וּכְעַן סַבּוּ כְּעַן יָתַהּ לִי לְאִינְתוּ׃

14 *Ab omnibus quæ exeunt de vinea non comedet, & vinũ & ſicerã non bibat, & omne immundũ non comedat; omnia quæcunq; præcepi ei cuſtodiat.* 15 *Et dixit Manoe ad Angelum Domini, cogemus iam te & faciemus coram te hœdum caprarum.* 16 *Et dixit Angelus Domini ad Manoe, Si coegeris me, nõ comedam panem tuum: & ſi feceris holocauſta Domino, offeres ea; quoniam non cognouit Manoe quòd Angelus Domini eſt.* 17 *Et dixit Manoe ad Angelum Domini, Quod nomen tibi? vt cùm venerit verbum tuum, glorificemus te.*

18 *Et dixit ei Angelus Domini, Cur hoc interrogas nomen meum? & id eſt mirabile.*

19 *Et accepit Manoe hœdum caprarum, & libamentum, & obtulit ſuper petram Domino qui mirabilia facit, & Manoe & vxor eius intuebantur.* 20 *Et factum eſt cùm aſcenderet flamma ſuper altare in cælum, & aſcendit Angelus Domini in flamma altaris, & Manoe & vxor eius aſpiciebant, & ceciderunt in faciem ſuper terram.*

21 *Et non addidit vltra Angelus Domini apparere ad Manoe, & ad vxorem eius, : tunc cognouit Manoe quòd Angelus Domini eſt.*

22 *Et dixit Manoe ad vxorem ſuam, Morte moriemur quia Deum vidimus.* 23 *Et dixit ei vxor eius, Si voluiſſet Dominus occidere nos, non ſuſcepiſſet de manu noſtra holocauſtum & libamenta; & non reuelaſſet nobis omnia hæc; & ſicut tempus, & non audibilia feciſſet nobis hæc.* 24 *Et peperit vxor filiũ, & vocauit nomen illius Samſon; & creuit puer & benedixit, ei Dominus.* 25 *Et cœpit ſpiritus Domini ſimul ire cum eo in caſtris Dan inter Saraa & inter Eſthaol.*

CAP. XIIII.

1 ET *deſcendit Samſon in Thamnatha, & vidit mulierem in Thamnatha de filiabus Philiſtinorum.*

2 *Et aſcẽdit & nunciauit patri ſuo & matri ſuæ, & dixit, Mulierem vidi in Thamnatha de filiabus Philiſtinorum; & nunc accipite eam mihi vxorem.*

14 ἀπὸ πάντων ὅσα ἐκπορεύεται ἐξ ἀμπέλου ὁ φάγεται, καὶ οἶνον καὶ σικέραν μὴ πιέτω, καὶ πᾶν ἀκάθαρτον μὴ φαγέτω, πάντα ὅσα ἐνετειλάμην αὐτῇ φυλαξάσθω.

15 καὶ εἶπεν μανωε πρὸς τὸν ἄγγελον κυρίου, βιασόμεθα δή σε καὶ ποιήσομεν ἐνώπιόν σου ἔριφον αἰγῶν.

16 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς μανωε, ἐὰν βιάσῃ με οὐ φάγομαι τὸν ἄρτον σου· καὶ ἐὰν ποιήσῃς ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ, ἀνοίσεις αὐτά· ὅτι οὐκ ἔγνω μανωε ὅτι ἄγγελος κυρίου ἐστίν.

17 καὶ εἶπεν μανωε πρὸς τὸν ἄγγελον κυρίου, τί ὄνομά σοι; ἵνα ὅταν ἔλθῃ τὸ ῥῆμά σου δοξάσωμέν σε.

18 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἱνατί τοῦτο ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου; καὶ αὐτὸ ἐστὶ θαυμαστόν.

19 καὶ ἔλαβε μανωε τὸν ἔριφον τῶν αἰγῶν, καὶ τὴν θυσίαν, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὴν πέτραν τῷ κυρίῳ τῷ θαυμαστὰ ποιοῦντι, καὶ μανωε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐθεώρουν.

20 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀναβῆναι τὴν φλόγα ἐπάνωθεν τοῦ θυσιαστηρίου εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀνέβη ὁ ἄγγελος κυρίου ἐν τῇ φλογὶ τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ μανωε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐθεώρουν,
21 καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ οὐκέτι προσέθηκεν ἔτι ὁ ἄγγελος κυρίου ὀφθῆναι πρὸς μανωε καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· τότε ἔγνω μανωε ὅτι ἄγγελος κυρίου
22 ἐστί. καὶ εἶπεν μανωε πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανούμεθα ὅτι θεὸν ἑωράκαμεν.

23 καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, εἰ ἐβούλετο κύριος θανατῶσαι ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἐδέξατο ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ὁλοκαύτωμα καὶ θυσίαν, καὶ οὐκ ἂν ἐφώτισεν ἡμᾶς πάντα ταῦτα, καὶ καθὼς ὁ καιρὸς καὶ οὐκ ἂν ἀκουστὰ ἐποίησεν ἡμῖν
24 ταῦτα. καὶ ἔτεκεν ἡ γυνὴ υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ σαμψών, καὶ ἠυξήθη τὸ παιδάριον καὶ εὐλόγησεν
25 αὐτὸν κύριος· καὶ ἤρξατο πνεῦμα κυρίου συμπορεύεσθαι αὐτῷ ἐν παρεμβολῇ δὰν ἀνὰ μέσον σαραὰ καὶ ἀνὰ μέσον ἐσθαόλ.

ιδ'.

1 Καὶ κατέβη σαμψὼν εἰς θαμναθά, καὶ εἶδεν γυναῖκα ἐν θαμναθὰ ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν ἀλλοφύλων.

2 καὶ ἀνέβη καὶ ἀπήγγειλεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ εἶπεν, γυναῖκα ἑώρακα ἐν θαμναθὰ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν ἀλλοφύλων, καὶ νῦν λάβετε αὐτήν μοι γυναῖκα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Ab omni quod exibit ex vite vini non comedes, & vinum nouum & vetus non bibes, & omne immundum non comedes; vt omnia, quæ iuſſi eam, cuſtodies. 15 Et dixit Manoahh Angelo Domini, Tenebimus nunc te, & faciemus ante te hœdum filium caprarum. 16 Et dixit Angelus Domini Manoahh, Si tenebis me, non comedam in pane tuo; & ſi facies holocauſtum ante Dominum, aſcendere facias illud: quia non nouit Manoahh quòd Angelus Domini ille. 17 Et dixit Manoahh Angelo Domini, Quod nomen tuum? nam firmabuntur verba tua, & venerabimur te. 18 Et dixit ei Angelus Domini, Ad quid hoc tu petens ad nomen meum, & ipſum arcanum? 19 Et tulit Manoahh hœdum filium caprarum, & oblationem, & aſcendere fecit ſuper petram coram Dño, & mirificauit ad faciendum, & Manoahh & vxor eius videntes. 20 Et fuit in aſcendere flammam de-ſuper altare ad partem cæli, & aſcendit Angelus Domini in flamma altaris; & Manoahh & vxor eius videntes, & ceciderunt ſuper facies ſuas ſuper terram. 21 Et non addidit rurſus Angelus Domini ad videri Manoahh & vxori eius; in ſic nouit Manoahh quòd Angelus Domini ipſe. 22 Et dixit Manoahh vxori ſuæ, Mori moriemur, quoniam Angelum Domini vidimus. 23 Et dixit illi vxor eius, Si voluntas ab-ante Dominum vt moriamur, non ſuſcepiſſet à nobis holocauſtum, & munus, & non videre feciſſet nos omnia hæc, & in opportunitate non audiret nos vt hoc. 24 Et peperit mulier filium, & vocauit nomen eius Simſon: & creuit puer, & benedixit ei Dominus. 25 Et manſit ſpiritus fortitudinis ab-ante Dominum ad roborandum eum in exercitu Dan inter Szarghoh & inter Eſthaol.

CAP. XIIII.

1 ET deſcendit Simſon ad Thimnath, & vidit mulierem in Thimnath, de filiabus Peliſtæorum. 2 Et aſcendit & nunciauit patri ſuo & matri ſuæ, & dixit: Mulierem vidi in Thimnath ex filiabus Peliſtæorum: & nunc accipite nunc eam mihi in vxorem.

3 וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הַאֵין בִּבְנוֹת אַחֶיךָ
וּבְכָל־עַמִּי אִשָּׁה כִּי־אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה
מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרֵלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל־אָבִיו
אוֹתָהּ קַח־לִי כִּי־הִיא יָשְׁרָה בְעֵינָי׃

4 וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵיְהוָה הִיא כִּי־תֹאֲנָה
הוּא־מְבַקֵּשׁ מִפְּלִשְׁתִּים וּבָעֵת הַהִיא פְּלִשְׁתִּים
מֹשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל׃

5 וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן וְאָבִיו וְאִמּוֹ תִּמְנָתָה וַיָּבֹאוּ עַד־
כַּרְמֵי תִמְנָתָה וְהִנֵּה כְפִיר אֲרָיוֹת שֹׁאֵג לִקְרָאתוֹ׃

6 וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה וַיְשַׁסְּעֵהוּ כְּשַׁסַּע
הַגְּדִי וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ וְלֹא הִגִּיד לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ
7 אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיֵּרֶד וַיְדַבֵּר לָאִשָּׁה
8 וַתִּישַׁר בְּעֵינֵי שִׁמְשׁוֹן׃ וַיָּשָׁב מִיָּמִים
לְקַחְתָּהּ וַיָּסַר לִרְאוֹת אֶת מַפֶּלֶת הָאַרְיֵה וְהִנֵּה
עֲדַת דְּבֹרִים בִּגְוִיַּת הָאַרְיֵה וּדְבָשׁ׃

9 וַיְרַדֵּהוּ אֶל־כַּפָּיו וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְאָכֹל וַיֵּלֶךְ
אֶל־אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ וַיִּתֵּן לָהֶם וַיֹּאכֵלוּ וְלֹא־הִגִּיד
לָהֶם כִּי מִגְוִיַּת הָאַרְיֵה רָדָה הַדְּבָשׁ׃

10 וַיֵּרֶד אָבִיהוּ אֶל־הָאִשָּׁה וַיַּעַשׂ שָׁם שִׁמְשׁוֹן
מִשְׁתֶּה כִּי כֵן יַעֲשׂוּ הַבַּחוּרִים׃

11 וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ וַיִּקְחוּ שְׁלֹשִׁים מֵרֵעִים
12 וַיִּהְיוּ אִתּוֹ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אָחוּדָה־
נָּא לָכֶם חִידָה אִם־הַגֵּד תַּגִּידוּ אוֹתָהּ לִי שִׁבְעַת
יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וּמְצָאתֶם וּנְתַתִּי לָכֶם שְׁלֹשִׁים
13 סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִפֹת בְּגָדִים׃ וְאִם־לֹא
תוּכְלוּ לְהַגִּיד לִי וּנְתַתֶּם אַתֶּם לִי שְׁלֹשִׁים
סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִיפוֹת בְּגָדִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ חִידָתְךָ
14 וְנִשְׁמָעֶנָּה׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם מֵהָאֹכֵל יָצָא
מַאֲכָל וּמֵעַז יָצָא מָתוֹק וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד הַחִידָה
שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃

3 *Cui dixerunt pater & mater ſua: Nun quid nõ eſt mulier in filiabus fratrũ tuorum & in omni populo tuo, quia vis accipere vxorem de Philiſtiim, qui incircũciſi ſunt? Dixítq; Samſon ad patrem ſuum, Hanc mihi accipe ꝙa placuit oculis meis.

4 *Parentes autẽ eius neſciebant ꝙ res à Dño fieret, & quæreret occaſiones contra Philiſtiim. Eo enim tempore Philiſtiim
5 dominabãtur Iſraeli. * Deſcendit itaque
B Samſon cũ patre ſuo & matre in Thamnatha. Cúmq; veniſſent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis ſæuus & rugiens,
6 & occurrit ei. *Irruit autẽ ſpiritus Dñi in Samſon, & dilacerauit leonem, quaſi hœdum in fruſta decerperet, nihil omnino habens in manu, & hoc patri & matri no-
7 luit indicare. * Deſcẽdítq; & locutus eſt
8 mulieri quę placuerat oculis eius. *Et poſt aliquot dies reuertens vt acciperet eã, declinauit vt videret cadauer leonis. Et ecce examen apum in ore leonis erat, ac fauus
9 mellis. *Quẽ cùm ſumpſiſſet in manibus comedebat in via; veniénſque ad patrem ſuũ & matrẽ, dedit eis partem, qui & ipſi comederunt, nec tamẽ eis voluit indica-
C re ꝙ mel de corpore leonis aſſumpſerat.

10 *Deſcendit itaque pater eius ad mulierem, & fecit filio ſuo Samſon cõuiuiũ. ſic
11 enim iuuenes facere cõſueuerant. *Cùm ergo ciues loci illius vidiſſent eum, dederunt ei ſodales triginta qui eſſent cũ eo.

12 *Quibus locutus eſt Samſon, Proponã vobis problema: quod ſi ſolueritis mihi intra ſeptem dies conuiuij, dabo vobis triginta ſindones & totidem tunicas.

13 *Sin autem non potueritis ſoluere, vos dabitis mihi triginta ſindones, & eiuſdem numeri tunicas. Qui reſponderunt ei; Propone problema vt audiamus.

14 *Dixítque eis, De comedente exiuit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. Nec potuerunt per tres dies propoſitionem ſoluere.

תרגום יונתן

3 וַאֲמַר לֵיהּ אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ הֲלֵית בְּבְנָת אֲחָךְ וּבְכָל עַמִּי אִתְּתָא דְּאַתְּ אָזֵיל לְמִסַּב אִתְּתָא מִפְּלִשְׁתָּאֵי עָרְלָיָא וַאֲמַר שִׁמְשׁוֹן
לַאֲבוּהִי יָתָהּ סַב לִי אֲרֵי הִיא כְּשֵׁרָה בְּעֵינָי׃ 4 וַאֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ לָא יָדְעִין אֲרֵי מִן קֳדָם יְיָ הִיא וַאֲרֵי חַסְקְפָא הוּא בְּעֵי
לְאִיתְגָּרָאָה בְּפְלִשְׁתָּאֵי וּבְעִידָנָא הַהִיא פְּלִשְׁתָּאֵי שַׁלְטִין בְּיִשְׂרָאֵל׃ 5 וּנְחַת שִׁמְשׁוֹן וַאֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ לְתִמְנַת וַאֲתוֹ עַד כַּרְמֵי
תִּמְנַת וְהָא אַרְיֵה בַּר אַרְיָן נָהֵים לְקַדְמוֹתֵיהּ׃ 6 וּשְׁרַת עֲלוֹהִי רוּחַ גְּבוּרָא מִן קֳדָם יְיָ וְהַדְּמִיהּ כְּמָא דְמְהַדְּמִין גַּדְיָא וּמִדַּעַם
לַיִת בִּידֵיהּ וְלָא חַוִי לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ יָת דַּעֲבַד׃ 7 וּנְחַת וּשְׁאִיל בְּאִיתְּתָא וּכְשֵׁרַת בְּעֵינֵי שִׁמְשׁוֹן׃
8 וְתָב לְזִמַּן יוֹמִין לְמִסְבַּהּ וְזָר לְמֶחֱזֵי יָת פִּגְרָא דְאַרְיָא וְהָא קִינָא דְּרַדְיָתָא בְּפִגְרָא דְאַרְיָא וּבִיהּ דּוּבְשָׁא׃
9 וְנַסְחֵיהּ בִּידֵיהּ וַאֲזַל מֵיזַל וְאָכֵיל וַאֲזַל לְיָת אֲבוּהִי וּלְיָת אִמֵּיהּ וִיהַב לְהוֹן וַאֲכָלוּ וְלָא חַוִי לְהוֹן אֲרֵי מִפִּגְרָא דְאַרְיָא נְסִיחַ דּוּבְשָׁא׃
10 וּנְחַת אֲבוּהִי עַל עֵסֶק אִתְּתָא וַעֲבַד תַּמָּן שִׁמְשׁוֹן מִשְׁתְּיָא אֲרֵי כֵּן עָבְדִין עֻלֵּימַיָּא׃
11 וַהֲוָה כַּד חָזוֹ יַתֵּיהּ וְרַבְּרְבִין גְּבְרִין וַהֲווֹ עִמֵּיהּ׃ 12 וַאֲמַר לְהוֹן שִׁמְשׁוֹן אֵיחוּד כְּעַן לְכוֹן חִידְתָּא אִם
חַוָּאָה תְּחַוּוֹן יָתָהּ לִי שִׁבְעָא יוֹמֵי מִשְׁתְּיָא וְתִשְׁכְּחוּן וְאֶתֵּן לְכוֹן תְּלָתִין פִּלְדָסִין וּתְלָתִין אִיצְטְלָנִין דִּלְבוּשָׁא׃
13 וְאִם לָא חוֹכְלִין לְחַוָּאָה לִי וְתִתְּנוּן אַתּוּן לִי תְּלָתִין פִּלְדָסִין וּתְלָתִין אִצְטְלָנִין דִּלְבוּשָׁא וַאֲמַרוּ לֵיהּ חוּד חִידְתָּךְ וְנִשְׁמְעִינַהּ׃
14 וַאֲמַר לְהוֹן מֵאָכְלָא נָפַק מֵיכְלָא וּמְחַקִּיפָא נְפַק חוּלְיָא וְלָא יְכִילוּ לְחַוָּאָה חִידְתָּא תְּלָתָא יוֹמִין׃

* *Et dixerunt ei pater ſuus & mater ſua, Nunquid non eſt de filiabus fratrũ tuorum, & in omni populo meo mulier, quia tu ibis ad accipiendum uxorẽ de Philiſtijm incircunciſis? & dixit Samſon ad patrẽ ſuum, Hanc accipe mihi, quoniam hæc placuit in oculis meis.* 3

* *Et pater eius & mater eius non ſciebant quod à Domino eſt, quoniam retributionem ipſe exquirit de Philiſtijm: & in tempore illo Philiſtijm dominabantur filiorũ Iſrael.* 4

* *Et deſcendit Samſon, & pater eius, & mater eius in Thamnatha: & declinauit in vineas Thamnatha, & ecce catulus leonis rugiens in occurſum eius.* 5

* *Et irruit ſuper eum ſpiritus Domini, & dilacerauit illum quaſi hœdum caprarum, & nihil fuit in manu eius; & non indicauit patri ſuo & matri ſuæ quæ fecerat.* 6

* *Et deſcenderunt, & locuti ſunt mulieri, & placuit coram Samſon.* 7

* *Et rediit poſt dies ut acciperet eam, & declinauit ut videret cadauer leonis; & ecce examen apum in ore leonis & mel.* 8

* *Et ſumpſit illud in os ſuum, et ambulabat ambulans & comedens, & abijt ad patrem ſuum & matrem ſuam, & dedit eis; & comederunt, & non indicauit eis, quòd de corpore leonis aſſumpſerat mel.* 9

* *Et deſcendit pater eius ad mulierem, & fecit illic Samſon conuiuium ſeptem dies, quoniam ſic faciebant iuuenes.* 10

* *Et factum eſt cùm timerent illi eum, & addiderunt ei triginta ſocios, & erãt cum illo.* 11

* *Et dixit illis Samſon, Proponam iam vobis problema, & ſi ſoluentes ſolueritis mihi problema in ſeptem diebus conuiuij & inueneritis, dabo vobis triginta ſindones, & triginta tunicas veſtium.* 12

* *Et ſi non potueritis ſoluere mihi, & dabitis vos mihi triginta ſindones & triginta tunicas veſtium. & dixerunt ei, Propone problema tuum, & audiemus illud.* 13

* *Et dixit illis, De comedente exiuit cibus, & de forti egreſſum eſt dulce. & non potuerunt ſoluere problema per tres dies.* 14

3 * καὶ εἶπαν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, μὴ οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ ἐν παντὶ τῷ λαῷ μου γυνή, ὅτι σὺ πορεύσῃ λαβεῖν γυναῖκα ἐκ τῶν ἀλλοφύλων τῶν ἀπεριτμήτων; καὶ εἶπεν σαμψὼν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ταύτην λάβε μοι, ὅτι αὐτὴ ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς μου. 4 * καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι παρὰ κυρίου ἐστίν, ὅτι αὐτὸς ἀπόδομα αὐτὸς ἐκζητεῖ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων· καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀλλόφυλοι ἐκυρίευον τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

5 * καὶ κατέβη σαμψὼν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἰς θαμναθά· καὶ ἐξέκλινεν εἰς ἀμπελῶνας θαμναθά, καὶ ἰδοὺ σκύμνος λέοντος ὠρυόμενος εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. 6 * καὶ κατηύθυνεν ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ διέσπασεν αὐτὸν ὡς ἔριφον αἰγῶν, καὶ οὐδὲν ἦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἃ ἐποίησεν. 7 * καὶ κατέβησαν καὶ ἐλάλησαν τῇ γυναικί, καὶ 8 ἤρεσεν ἐνώπιον σαμψών. * καὶ ἐπέστρεψεν μετ' ἡμέρας λαβεῖν αὐτήν, καὶ ἐξέκλινεν ἰδεῖν τὸ πτῶμα τοῦ λέοντος, καὶ ἰδοὺ συνῳφὴ μελισσῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος καὶ μέλι.

9 * καὶ ἐξεῖλεν αὐτὸ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη πορευόμενος καὶ ἔδων· καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἔφαγον, καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, ὅτι ἐκ τοῦ πτώματος τοῦ λέοντος ἐξεῖλεν τὸ 10 μέλι. * καὶ κατέβη ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ σαμψὼν πότον ἑπτὰ ἡμέρας, ὅτι 11 ἔτως ἐποίουν οἱ νεανίσκοι. * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φοβεῖσθαι αὐτοὺς αὐτόν· καὶ προσπατέσησαν αὐτῷ τριάκοντα 12 ἑταίρους, καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών, προβαλῶ δὴ ὑμῖν πρόβλημα, καὶ ἐὰν ἀπαγγέλλοντες ἀπαγγελεῖτέ μοι τὸ πρόβλημα ἐν ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις καὶ πότου καὶ εὕρητε, δώσω ὑμῖν τριάκοντα σινδόνας καὶ τριάκοντα στολὰς ἱματίων.

13 * καὶ ἐὰν μὴ δύνησθε ἀπαγγεῖλαί μοι, καὶ δώσετε ὑμεῖς ἐμοὶ τριάκοντα σινδόνας καὶ τριάκοντα στολὰς ἱματίων· καὶ εἶπον αὐτῷ, πρόβαλε τὸ πρόβλημά σου, καὶ ἀκουσόμεθα αὐτοῦ.

14 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐκ τοῦ ἔδοντος ἐξῆλθεν βρῶσις καὶ ἐξ ἰσχυροῦ ἐξῆλθεν γλυκύ. καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀπαγγεῖλαι τὸ πρόβλημα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et dixit illi pater eius & mater eius, An non in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo meo mulier; quòd tu vadens ad accipiendum mulierem ex Peliſtæis præputiatis? & dixit Simſon patri ſuo, Illam accipe mihi, nam illa recta fuit in oculis meis.

[4] Et pater eius & mater eius non cognoſcentes, quòd ab-ante Dominum illud, & quod adinuentionem ille quærens ad contendendum in Peliſthæos: & in tempeſtate illa Peliſthæi dominantes in Iſrael. [5] Et deſcendit Simſon & pater eius, & mater eius ad Thimnath; & venerunt vſque ad vineas Thimnath: & ecce leo filius leonum rugiens ad occurſum eius. [6] Et manſit ſuper eum ſpiritus fortitudinis ab-ante Dominum, & diſcerpſit illum, ſicut qui diſcerpentes hœdum; & quidquam non erat in manibus eius; & non nuntiauit patri ſuo & matri ſuæ quod fecit. [7] Et deſcendit & petiuit mulierem, & recta fuit in oculis Simſon.

[8] Et redijt ad tempus dierum ad accipiendum eam, & diuertit ad videndum cadauer leonis, & ecce nidus apum in cadauere leonis, & in eo mel. [9] Et accepit illud in manu ſua, & ambulauit ambulans & comedens, & iuit ad patrem ſuum & ad matrem ſuam, & dedit illis, & comederunt; & non nunciauit eis quòd ex cadauere leonis accepit mel.

[10] Et deſcendit pater eius ſuper negotium mulieris; & fecit ibi Simſon conuiuium: nam ſic facientes adoleſcentes.

[11] Et fuit, quando viderunt eum, & acceperunt triginta viros, & fuerunt cum illo. [12] Et dixit illis Simſon, Proponam nunc vobis propoſitionem, ſi nunciare nunciabitis illam mihi, ſeptem diebus conuiuij, & inuenietis; & dabo vobis triginta lintea, & triginta ſtolas veſtimenti. [13] Et ſi non poteritis ad nunciandum mihi, & dabitis vos mihi triginta lintea, & triginta ſtolas veſtimenti. & dixerunt ei, Propone propoſitionem tuam, & audiemus eam. [14] Et dixit eis, Ex comedente exiuit cibus, & ex forti exiuit dulcedo: & non potuerunt ad nunciandum propoſitionem tribus diebus.

15 *Cúmq; adesset dies septimus, dixerunt ad vxorem Samson: Blandire viro tuo, & suade ei vt indicet tibi quid significet problema. Quod si facere nolueris, incendemus te & domũ patris tui. An idcirco vocastis nos ad nuptias vt spoliaretis?

16 * Quæ fundebat apud Samson lachrymas, & querebatur, dicens: Odis me, & non diligis: idcirco problema quod proposuisti filijs populi mei, non vis mihi exponere. at ille respondit: Patri meo & matri nolui dicere, & tibi indicare potero?

17 * Septem igitur diebus conuiuij flebat ante eum, tandémque die septimo cùm ei esset molesta exposuit: quæ statim indica-
18 uit ciuibus suis. * Et illi dixerunt ei die septimo ante Solis occubitum, Quid dulcius melle, & quid fortius leone? Qui ait ad eos, Si non arassetis in vitula mea, non inuenissetis propositionem meam.

19 * Irruit itaque in eum spiritus Domini; descendítque Ascalonem, & percussit ibi triginta viros, quorum ablatas vestes dedit his qui problema soluerant. Iratúsque nimis ascendit in domum patris sui.

20 * Vxor autem eius accepit maritum vnum de amicis eius & pronubis.

CAP. XV.

1 POst aliquantulum temporis cùm dies
A triticeæ messis instarent, venit Samson inuisere volens vxorem suam, & attulit ei hœdum de capris. Cúmque cubiculum eius solito vellet intrare:

2 * Prohibuit illum pater illius: dicens, Putaui quòd odisses eam, & ideo tradidi illam amico tuo. Sed habet sororem quæ iunior & pulchrior illa est, sit tibi pro ea vxor.

3 * Cui Samson respondit, Ab hac die non erit culpa in me contra Philistæos. faciam enim vobis mala.

4 *Perrexítque & cepit trecentas vulpes, caudásque earum iunxit ad caudas, & faces ligauit in medio.

15 * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיֹּאמְרוּ לְאֵשֶׁת־שִׁמְשׁוֹן
פַּתִּי אֶת־אִישֵׁךְ וְיַגֶּד־לָנוּ אֶת־הַחִידָה פֶּן־נִשְׂרֹף
אֹתָךְ וְאֶת־בֵּית־אָבִיךְ בָּאֵשׁ הֲלְיָרְשֵׁנוּ קְרָאתֶם
16 לָנוּ הֲלֹא: * וַתֵּבְךְּ אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן עָלָיו וַתֹּאמֶר
רַק־שְׂנֵאתַנִי וְלֹא אֲהַבְתָּנִי הַחִידָה חָדְתָּה לִבְנֵי
עַמִּי וְלִי לֹא הִגַּדְתָּ וַיֹּאמֶר לָהּ הִנֵּה לְאָבִי וּלְאִמִּי
לֹא הִגַּדְתִּי וְלָךְ אַגִּיד:
17 * וַתֵּבְךְּ עָלָיו שִׁבְעַת הַיָּמִים אֲשֶׁר־הָיָה לָהֶם
מִשְׁתֶּה וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּגֶּד־לָהּ כִּי הֵצִיקָתְהוּ
וַתַּגֶּד הַחִידָה לִבְנֵי עַמָּהּ:
18 * וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי הָעִיר בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
בְּטֶרֶם יָבֹא הַחַרְסָה מַה־מָּתוֹק מִדְּבַשׁ וּמֶה עָז
מֵאֲרִי וַיֹּאמֶר לָהֶם לוּלֵא חֲרַשְׁתֶּם בְּעֶגְלָתִי לֹא
19 מְצָאתֶם חִידָתִי: * וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה
וַיֵּרֶד אַשְׁקְלוֹן וַיַּךְ מֵהֶם שְׁלֹשִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת־
חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן הַחֲלִיפוֹת לְמַגִּידֵי הַחִידָה וַיִּחַר
20 אַפּוֹ וַיַּעַל בֵּית אָבִיהוּ: * וַתְּהִי אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן
לְמֵרֵעֵהוּ אֲשֶׁר רֵעָה לוֹ:

טו

1 * וַיְהִי מִיָּמִים בִּימֵי קְצִיר־חִטִּים וַיִּפְקֹד
שִׁמְשׁוֹן אֶת־אִשְׁתּוֹ בִּגְדֵי עִזִּים וַיֹּאמֶר אָבֹאָה אֶל־
אִשְׁתִּי הֶחָדְרָה וְלֹא־נְתָנָו אָבִיהָ לָבוֹא:
2 * וַיֹּאמֶר אָבִיהָ אָמֹר אָמַרְתִּי כִּי־שָׂנֹא שְׂנֵאתָהּ
וָאֶתְּנֶנָּה לְמֵרֵעֶךָ הֲלֹא אֲחוֹתָהּ הַקְּטַנָּה טוֹבָה
3 מִמֶּנָּה תִּהְיֶה־נָּא לְךָ תַּחְתֶּיהָ: * וַיֹּאמֶר לָהֶם
שִׁמְשׁוֹן נְקִיתִי הַפַּעַם מִפְּלִשְׁתִּים כִּי־אֶעֱשֶׂה
4 אִתָּם רָעָה: * וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן וַיִּלְכֹּד
שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת שׁוּעָלִים וַיִּקַּח לַפִּידִם וַיֵּפֶן זָנָב
אֶל־זָנָב וַיָּשֶׂם לַפִּיד אֶחָד בֵּין־שְׁנֵי הַזָּנָבוֹת
בַּתָּוֶךְ:

תרגום יונתן

15 וַהֲוָה בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַאֲמַרוּ לְאִתַּת שִׁמְשׁוֹן שַׁדְּלִי יַת בַּעֲלִיךְ וְיִחֵוִי לָנָא יַת חִדְיְתָא דְּיִלְמָא נוֹקִיר יָתִיךְ וְיָת בֵּית אֲבוּיִךְ בְּנוּרָא
הַלְמִסְכְּנוּתָנָא קְרֵיתוּן לָנָא הַלְכָא: 16 וּבְכָת אִיתַּת שִׁמְשׁוֹן עֲלוֹהִי וַאֲמָרַת לְחוֹד סְנֵיתַנִי וְלָא רְחִמְתַּנִי חִדְיְתָא חַרְתָּא לִבְנֵי עַמִּי
וְלִי לָא חַוֵיתָא וַאֲמַר לַהּ הָא לַאֲבָא וּלְאִמָּא לָא חַוֵיתִי וְלִיךְ אֲכְדֵּין אֲחַוִי: 17 וּבְכָת עֲלוֹהִי שִׁבְעָא יוֹמִין דַּהֲוָה לְהוֹן מִשְׁתְּיָא וַהֲוָה
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְחַוִי לַהּ אֲרֵי דְּאַקְּתֵיָה וְחַוְיָאַת חִדְיְתָא לִבְנֵי עַמָּהּ: 18 וַאֲמַרוּ לֵיהּ אֲנָשֵׁי קִרְתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עַר לָא
מֵיעַל שִׁמְשָׁא מָה חֲלֵי מִדְּבָשָׁא וּמָה תַּקִּיף מֵאַרְיָא וַאֲמַר לְהוֹן אִילּוּלֵפוֹן בְּרַקְּחוּתִן בְּאִיתְּתִי לָא אַשְׁכַּחְתּוּן חִדְיְתִי:
19 וּשְׁרֵת עֲלוֹהִי רוּחַ גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ וּנְחַת לְאַשְׁקְלוֹן וּקְטַל מִנְּהוֹן תְּלָתִין גַּבְרָא וּנְסֵיב יַת זְרָזֵיהוֹן וִיהַב אִינְטְלַיָּא לְרַחֲוֵיאֵי
חִדְיְתָא וּתְקֵיף רְגָזֵיהּ וְסָלֵיק לְבֵית אֲבוּהִי: 20 וַהֲוָה אִיתַּת שִׁמְשׁוֹן לְחַבְרֵיהּ דַּהֲוָה שׁוֹשְׁבִינֵיהּ:

טו

1 וַהֲוָה לְזִמַּן יוֹמִין בְּיוֹמֵי חֲצַד חִטִּין וְאִדְכַּר שִׁמְשׁוֹן יַת אִיתַּתֵיהּ בְּגַדְיָא בַּר עִזֵּי וַאֲמַר אֵעוֹל לְוַת אִיתְּתִי לְאִידְּרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא וְלָא
שַׁבְקֵיהּ אֲבוּהָ לְמֵיעַל: 2 וַאֲמַר אֲבוּהָ מֵימַר אֲמָרִית אֲרֵי מְסָנָא סְנֵיתַהּ וְיַהֲבִיתַהּ לְחַבְרָךְ הֲלָא אֲחָתַהּ זְעֵרְתָּא שַׁפִּירְתָּא מִינַּהּ
הֲוֵי כְּעַן לָךְ חֲלוּפָהּ: 3 וַאֲמַר לְהוֹן שִׁמְשׁוֹן זַכָּאי אֲנָא הָדָא זִמְנָא מִפְּלִישְׁתָּאֵי אֶעְבֵּיד עִמְּהוֹן בִּישָׁא:
4 וַאֲזַל שִׁמְשׁוֹן וְאַתַּר תְּלַת מְאָה חֲוָלִין וּנְסֵיב בְּעוֹרָיָא וְקָטַר דְּנָבָא בְּרֵישׁ דְּנָבָא וְשַׁוִי בְּעוֹרָא חָדָא בֵּין תַּרִין דְּנָבַיָּא בְּמִצְיְעִין:

15 * Et factum est in die septimo, & dixerunt vxori Samson: Decipe iam virum tuum, & declaret tibi problema, ne fortè incendamus te & domum patris tui in igne: an vt pauperes faciatis vocastis nos?

16 * Et plorauit vxor Samson apud eum, & dixit ei: Odisti me, & non dilexisti me; quoniam problema quod proposuisti filiis populi mei & mihi non declarasti illud. & dixit ei Samson: Ecce patri meo & matri meæ non declaraui illud, & tibi indicabo?

17 * Et plorauit ante eum per septem dies, in quibus fuit in ipsis conuiuium. & factum est in die septimo exposuit ei, quia molesta erat illi. et ipsa indicauit filiis populi sui.

18 * Et dixerunt ei viri vrbis in die septimo antequam occideret Sol: Quid dulcius melle, & quid fortius leone? & dixit illis Samson: Si non domuissetis vitulam meam, non inuenissetis problema meum.

19 * Et irruit in eum spiritus Domini: & descendit in Ascalonem, & percussit ibi triginta viros, & cepit tunicas eorum, & dedit qui soluerant problema. & iratus est ira Samson, & ascendit in domum patris sui.

20 * Et cohabitauit vxor Samson pronubo suo, qui fuit socius illius.

15 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ εἶπον τῇ γυναικὶ σαμψών, ἀπάτησον δὴ τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἀπαγγειλάτω σοι τὸ πρόβλημα, μήποτε ἐμπυρίσωμέν σε, καὶ τὸν οἶκον πατρός σου ἐν πυρί, ἢ πτωχεύσαι ἐκαλέσατε ἡμᾶς;

16 * καὶ ἔκλαυσεν ἡ γυνὴ σαμψὼν πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μεμίσηκάς με, καὶ οὐκ ἠγάπησάς με, ὅτι τὸ πρόβλημα ὃ προεβάλου τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐμοὶ οὐκ ἀπήγγειλας αὐτό. καὶ εἶπεν αὐτῇ σαμψών, ἰδοὺ τῷ πατρί μου καὶ τῇ μητρί μου οὐκ ἀπήγγειλα αὐτό, καὶ σοὶ ἀπαγγελῶ;

17 * καὶ ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτὸν ἕπτα τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ἐν αἷς ἦν ἐν αὐταῖς ὁ πότος. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπήγγειλεν αὐτῇ, ὅτι πικρηνόχλησεν αὐτόν. καὶ αὐτὴ ἀπήγγειλεν τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

18 * καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πρὶν δῦναι τὸν ἥλιον, τί γλυκύτερον μέλιτος καὶ τί ἰσχυρότερον λέοντος; καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών, εἰ μὴ κατεδαμάσατε τῇ δαμάλει μου, οὐκ ἂν εὕρετε τὸ πρόβλημά μου.

19 * καὶ κατέβη ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἔπαισεν ἐκεῖθεν τριάκοντα ἄνδρας, καὶ ἔλαβεν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἔδωκεν τοῖς ἀπαγγείλασι τὸ πρόβλημα. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ σαμψών, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

20 * καὶ συνῴκησεν ἡ γυνὴ σαμψὼν τῷ νυμφαγωγῷ αὐτοῦ, ὃς ἦν ἑταῖρος αὐτοῦ. ιε΄.

CAP. XV.

1 ET factum est post dies in diebus messis tritici, & visitauit Samson vxorem suam ferens hœdum caprarum, & dixit: Intrabo ad vxorem meam in cubiculum. & non dimisit eũ pater eius intrare.

2 * Et dixit pater eius, Dicens dixi quòd odiens odisti eam, & tradidi eam amico tuo. non ecce soror eius iunior melior ea est? sit tibi pro ea.

3 * Et dixit ei Samson: Innocens sum semel à Philistæis, quoniam facio ego vobiscum mala.

4 * Et abiit Samson, et cepit trecentas vulpes, & accepit faces, et ligauit caudam ad caudam, & posuit facem vnam inter duas caudas in medio:

1 * Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἐπεσκέψατο σαμψὼν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ φέρων ἔριφον αἰγῶν, καὶ εἶπεν, εἰσελεύσομαι πρὸς τὴν γυναῖκά μου εἰς τὸν κοιτῶνα· καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἰσελθεῖν.

2 * καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἶπας εἶπα ὅτι μισῶν ἐμίσησας αὐτήν, καὶ ἔδωκα αὐτὴν τῷ συνεταίρῳ σου. οὐχ ἰδοὺ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ νεωτέρα κρείσσων αὐτῆς ἐστίν; ἔσω σοι αὕτη ἀντ' αὐτῆς.

3 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών, ἀθῷός εἰμι τοῦ παρὰ τῶν ἀλλοφύλων, ὅτι ποιῶ ἐγὼ μετ' ὑμῶν κακά.

4 * καὶ ἐπορεύθη σαμψὼν καὶ συνέλαβεν τριακοσίους ἀλωπέκας, καὶ ἔλαβεν λαμπάδας, καὶ συνέδησεν κέρκον πρὸς κέρκον, καὶ ἔθηκεν λαμπάδα μίαν ἀνὰ μέσον τῶν δύο κέρκων ἐν τῷ μέσῳ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et fuit in die septima, & dixerunt vxori Simson: Sollicita maritum tuum, & annunciabit nobis propositionem; aliàs enim incendemus te & domum patris tui in igne: num ad periclitandum nos vocastis nos huc? 16 Et plorauit vxor Simson super eum, & dixit: Tantum odisti me, & non amasti me: propositionem proposuisti filiis populi mei, & mihi non annunciasti. Et dixit ei: Ecce patri meo & matri meæ non annunciaui, & tibi quomodo annunciabo? 17 Et plorauit super eum septem dies quibus fuit eis conuiuium. & fuit in die septimo & annunciauit ei; quoniam molestauit eum, & annunciauit propositionem filiis populi sui.

18 Et dixerunt illi homines vrbis in die septima vsque non intrare Solem: Quid dulce à melle? & quid forte à leone? Et dixit eis: Nisi inuestigassetis in vxore mea, non inuenissetis propositionem meam. 19 Et mansit super eum spiritus fortitudinis ab ante Dominum; & descendit ad Ascalon, & occidit ex eis triginta viros; & tulit cinctoria eorum, & dedit stolas iis qui annunciauerunt propositionem. & inualuit indignatio eius, & ascendit ad domum patris sui.

20 Et fuit vxor Simson socio eius, qui fuit amicus eius.

CAP. XV.

ET fuit ad tempus dierum in diebus messis tritici, & meminit Simson vxoris suæ in hœdo filio caprarum: & dixit, Intrabo ad vxorem meam ad atrium domus cubationis: & non siuit eum pater eius ad intrandum. 2 Et dixit pater eius: Dicendo dixi quòd odiendo odisti eam, & dedi eam socio tuo: an non soror eius patua pulchra ab illa? erit nunc tibi commutatio eius.

3 Et dixit illis Simson: Innocens ego hac vice à Philistæis: faciam cum eis malum. 4 Et abiit Simson, & cepit ter centum vulpes, & tulit torres, & ligauit caudam in capite caudæ, & posuit torrem vnum inter duas caudas in mediis.

5 ✱Quas igne succēdēs,dimisit vt huc illucque discurrerēt.quæ statī prexerunt in segetes Philistinorū.quib⁹ succēsis,& cōportatę iam fruges, & adhuc stātes in stipula
B cōcrematę sunt,in tātū vt vineas quoq; &
6 oliueta flāma cōsumeret.✱Dixerūtq; Philistiī: Quis fecit hāc rē? quibus dictū est,Sā Sup.6.b.
songener Thānathęi,quia tulit vxorē ei⁹, & alteri tradidit,hęc operatus est. Ascēderūtq; Philistiim, & cōbusserūt tā mulierē
7 quàm patrē eius.✱Quibus ait Sāson: Licet hæc feceritis,tamē adhuc ex vobis expetā
8 vltionē,& tūc quiescā.✱Percussitq;eos ingēti plaga,ita vt stupētes surā fœmori imponerēt.& descēdēs habitauit in spelunca
9 petræ Ethā.✱Igitur ascēdētes Philistiim in terrā Iuda,castrametati in loco qui postea vocatus est Lechi,id est,Maxilla, vbi eorū
10 fusus est exercitus. ✱ Dixeruntq; ad eos de tribu Iuda: Cur ascēdistis aduersum nos? qui respōderūt,Vt ligemus Samson veni-
C mus,& reddamus ei quæ in nos operatus
11 est. ✱ Descēderūt ergo tria millia virorum de Iuda ad specum silicis Etham.dixerūtqúe ad Sāson : Nescis q Philistiim imperēt nobis? quare hoc facere voluisti? quibus ille ait : Sicut fecerunt mihi , sic feci
12 eis. ✱Ligare,inquiunt, te venimus,& tradere in manus Philistinorum.Quibus Sāson: Iurate,ait,& spondete mihi,quòd nō
13 occidatis me. ✱Dixerunt: Non te occidemus,sed vinctum trademus. Ligauerunt-
que eū duobus nouis funibus,& tulerunt
14 eum de petra Etham. ✱Qui cùm veniisset ad locum maxillæ, & Philistiim vociferātes occurrissent ei , irruit spiritus Domini Su.14.b.
in eum ; & sicut solent ad ardorem ignis lina consumi , ita vincula quibus ligatus
15 erat dissipata sunt & soluta: ✱ Inuentamqúe maxillam , id est , mandibulam asini quæ iacebat arripiēs, interfecit in ea mil-
16 le viros. ✱ Et ait: In maxilla asini,in mandibula pulli asinarum deleui eos , & percussi mille viros.

5 ✱ וַיִּבְעֵר־אֵשׁ בַּלַּפִּידִם וַיְשַׁלַּח בְּקָמוֹת פְּלִשְׁתִּים
וַיִּבְעֵר מִגָּדִישׁ וְעַד־קָמָה וְעַד־כֶּרֶם זָיִת׃

6 ✱ וַיֹּאמְרוּ פְלִשְׁתִּים מִי עָשָׂה זֹאת וַיֹּאמְרוּ שִׁמְשׁוֹן
חֲתַן הַתִּמְנִי כִּי לָקַח אֶת־אִשְׁתּוֹ וַיִּתְּנָהּ לְמֵרֵעֵהוּ
וַיַּעֲלוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָהּ וְאֶת־אָבִיהָ בָּאֵשׁ׃

7 ✱ וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אִם־תַּעֲשׂוּן כָּזֹאת כִּי אִם־
נֵקַמְתִּי בָכֶם וְאַחַר אֶחְדָּל׃

8 ✱ וַיַּךְ אוֹתָם שׁוֹק עַל־יָרֵךְ מַכָּה גְדוֹלָה וַיֵּרֶד
וַיֵּשֶׁב בְּסָעִף סֶלַע עֵיטָם׃

9 ✱ וַיַּעֲלוּ פְלִשְׁתִּים וַיַּחֲנוּ בִיהוּדָה וַיִּנָּטְשׁוּ בַּלֶּחִי׃

10 ✱ וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה לָמָּה עֲלִיתֶם עָלֵינוּ
וַיֹּאמְרוּ לֶאֱסֹר אֶת־שִׁמְשׁוֹן עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ׃

11 ✱ וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ מִיהוּדָה אֶל־סְעִיף
סֶלַע עֵיטָם וַיֹּאמְרוּ לְשִׁמְשׁוֹן הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי־מֹשְׁלִים
בָּנוּ פְּלִשְׁתִּים וּמַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם
כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי כֵּן עָשִׂיתִי לָהֶם׃

12 ✱ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֶאֱסָרְךָ יָרַדְנוּ לָתֵת אוֹתְךָ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים
וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן הִשָּׁבְעוּ לִי פֶּן־תִּפְגְּעוּן בִּי אַתֶּם׃

13 ✱ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֵאמֹר לֹא כִּי־אָסֹר נַאֲסָרְךָ וְנִתַּנּוֹךְ
בְּיָדָם וְהָמֵת לֹא נְמִיתֶךָּ וַיַּאַסְרֻהוּ בִּשְׁנַיִם עֲבֹתִים
חֲדָשִׁים וַיַּעֲלֻהוּ מִן־הַסֶּלַע׃

14 ✱ הוּא־בָא עַד־לֶחְיָ וּפְלִשְׁתִּים הֵרִיעוּ לִקְרָאתוֹ
וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה וַתִּהְיֶינָה הָעֲבֹתִים אֲשֶׁר־עַל־
זְרֹעוֹתָיו כַּפְּשָׁתִים אֲשֶׁר בָּעֲרוּ בָאֵשׁ וַיִּמַּסּוּ אֲסוּרָיו
מֵעַל יָדָיו׃

15 ✱ וַיִּמְצָא לְחִי־חֲמוֹר טְרִיָּה וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ
וַיַּךְ־בָּהּ אֶלֶף אִישׁ׃

16 ✱ וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן בִּלְחִי הַחֲמוֹר חֲמֹרָתַיִם
בִּלְחִי הַחֲמוֹר הִכֵּיתִי אֶלֶף אִישׁ׃

תרגום יונתן

5 וְאַדְלִיק אֶשָּׁתָא בִּבְעוּרַיָּא וְשַׁלַּח בְּקָמַת פְּלִשְׁתָּאֵי וְאַדְלִיק מִגַּדִּישָׁא וְעַד קָמַיָּא וְעַד כַּרְמַיָּא וְעַד זֵיתַיָּא׃ 6 וַאֲמַרוּ פְּלִשְׁתָּאֵי
מַן עֲבַד דָּא וַאֲמַרוּ שִׁמְשׁוֹן חֲתַנֵיהּ דְּתִימְנִי אֲרֵי נְסִיב יָת אִתֵּיהּ וְיָהַבָהּ לְחַבְרֵיהּ וּסְלִיקוּ פְּלִשְׁתָּאֵי וְאוֹקִידוּ יָתָהּ וְיָת אֲבוּהָא בְּנוּרָא׃
7 וַאֲמַר לְהוֹן שִׁמְשׁוֹן אִם תַּעְבְּדוּן כְּהָדָא אֶלָּהֵן כַּד אִיתְפְּרַע מִנְּכוֹן וּבָתַר כֵּן אִתְמְנַע׃
8 וּמְחָא יַתְהוֹן פָּרְשִׁין עִם רַגְלָאִין מָחָא סַגִּיאָה וּנְחַת וְיָתִיב בְּשִׁקְיוּף כֵּיף עֵיטָם׃
9 וּסְלִיקוּ פְּלִשְׁתָּאֵי וּשְׁרוֹ בְּאַרְעָא דְּבֵית יְהוּדָה וְאִיתְרַשִׁישׁוּ עַל לֶחִי׃ 10 וַאֲמַרוּ אֲנָשֵׁי דְּבֵית יְהוּדָה לְמָה סְלֵקְתּוּן עֲלָנָא וַאֲמַרוּ
לְמֵיסַר יָת שִׁמְשׁוֹן סְלֵיקְנָא לְמֶעְבַּד לֵיהּ כְּמָא דַּעֲבַד לָנָא׃ 11 וּנְחַתוּ תְּלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא מִדְּבֵית יְהוּדָה לְשִׁקְיוּף כֵּיף עֵיטָם
וַאֲמַרוּ לְשִׁמְשׁוֹן הֲלָא יְדַעְתָּא אֲרֵי שַׁלִּיטִין בָּנָא פְּלִשְׁתָּאֵי וּמַה דָּא עֲבַדְתָּ לָנָא וַאֲמַר לְהוֹן כְּמָא דַּעֲבַדוּ לִי כֵּן עֲבֵדִית לְהוֹן׃
12 וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְמֵיסָרָךְ נְחַתְנָא לְמִמְסְרָךְ בִּידָא דְּפְלִשְׁתָּאֵי וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמְשׁוֹן קַיְימוּ לִי דִּילְמָא תְּשַׁלְטוּן בִּי אַתּוּן׃
13 וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְמֵיסָרָךְ לָא אֲרֵי מֵיסַר נְסָרִינָךְ וְנִמְסָרִינָךְ בִּידֵיהוֹן וּמִקְטַל לָא נְקַטְלִינָךְ וַאֲסָרוּהִי בְּתַרְתֵּין גְּדִילִין חַדְתִּין וְאַסְקוּהִי מִן כֵּיפָא׃
14 הוּא אֲתָא עַד לֶחִי וּפְלִשְׁתָּאֵי יַבִּיבוּ לְקַדְמוֹתֵיהּ וּשְׁרָת עֲלוֹהִי רוּחַ גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ וַהֲוָה גְּדִילָתָא דְּעַל דְּרָעוֹהִי כְּכִיתְנָא דְּאַרְתַּת בְּיָהּ
נוּרָא וְאִיתְפַּסְקוּ אֵיסָרוֹהִי מֵעַל יְדוֹהִי׃ 15 וְאַשְׁכַּח לוּעָא דַּחֲמָרָא בְּטִינְתָא וְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ וְנַסְבָהּ וּקְטַל בָּהּ אֶלֶף גַּבְרָא׃
16 וַאֲמַר שִׁמְשׁוֹן בְּלוּעָא דַּחֲמָרָא רְמִיתִינוּן דְּגוּרִין דְּגוּרִין בְּלוּעָא דַּחֲמָרָא קְטֻלִּית אֶלֶף גַּבְרָא׃

5 * Et accendit ignem in facibus, & misit in manipulos Philistinorum, & combussit spicas, & antemessa ab herba & vsque ad stans, & vsque ad vineta & oliueta.

6 * Et dixerunt Philistiim: Quis fecit hæc? & dixerunt, Samson gener Thamnathæi: quoniam tulit vxorem eius, & tradidit eam amico eius. Et ascenderunt Philistiim, & combusserunt eam & domum patris eius in igne.

7 * Et dixit eis Samson: Si facietis sic, non acquiescam; sed vltionem meam ab vnoquoque vestrum faciam.

8 * Et percussit eos in tibia circa femur plagam magnam. & descendit, & sedit in spelunca petræ Etam.

9 * Et ascenderunt Philistiim & castrametati sunt in Iuda, & dispersi sunt in Lechi.

10 * Et dixerunt eis omnis vir Iuda: Cur ascendistis aduersus nos? & dixerunt Philistiim, Vt ligemus Samson ascendimus, & faciamus ei quemadmodum fecit nobis.

11 * Et descenderunt tria millia virorum de Iuda ad specum silicis Etam: & dixerunt ad Samson: Non scis quòd imperant nobis Philistiim? & quare hæc fecisti nobis? & ait eis Samson: Sicut fecerunt nobis, sic feci illis.

12 * Et dixerunt ei: Vt ligaremus te descendimus, & tradamus te in manus Philistinorum. Et dixit eis Samson: Jurate mihi vt non occidatis me vos, & ne fortè occurratis mihi vos.

13 * Et iurauerunt ei, dicentes: Non; sed vinculis ligabimus te, et trademus te in manus eorum: morte autem non occidemus te. & ligauerunt eũ duobus funibus nouis, et tulerunt eũ de petra:

14 * Et ipse venit vsque ad maxillã. & Philistiim vociferati sunt, & cucurrerunt in occursum eius. et irruit super eum spiritus Domini, & facti sunt funes qui erant in brachiis eius sicut stuppa, quando olfecerit ignem, & soluta sunt vincula à brachiis eius.

15 * Et inuenit maxillam asini proiectam, & extendit manum suam & cepit eam, & percussit in ea mille viros.

16 * Et ait Samson: In maxilla asini delens deleui eos: quoniam in maxilla asini percussi mille viros.

5 * καὶ ἐξῆψεν πῦρ ἐν ταῖς λαμπάσιν, καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ δράγματα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐνεπύρισεν ἀπὸ σταχυῶν ἕως ἑστώτων καὶ ἕως ἀμπελῶν καὶ ἐλαίας.

6 * καὶ εἶπαν οἱ ἀλλόφυλοι, τίς ἐποίησεν ταῦτα; καὶ εἶπαν, Σαμψὼν ὁ γαμβρὸς Θαμναθαίου, ὅτι ἔλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ συνεταίρῳ αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ

7 πατρὸς αὐτῆς ἐν πυρί. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς Σαμψών, ἐὰν ποιήσητε ὕτως οὐκ ἀνδοκήσω, ἀλλὰ ἢ καὶ ἐκδίκησίν με

8 ἐξ ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν ποιήσομαι. * καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κνήμην ἐπὶ μηρὸν πληγὴν μεγάλην. καὶ κατέβη

9 καὶ ἐκάθησεν ἐν τρυμαλιᾷ πέτρας Ἠτάμ. * καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, καὶ

10 ἐξερείφησαν ἐν Λεχί. * καὶ εἶπον αὐτοῖς πᾶς ἀνὴρ Ἰούδα, ἱνατί ἀνέβητε ἐφ' ἡμᾶς; καὶ εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι, δῆσαι τὸν Σαμψὼν ἀνέβημεν, καὶ ποιῆσαι αὐτῷ ὃν τρό-

11 πον ἐποίησεν ἡμῖν. * καὶ κατέβησαν τρισχίλιοι ἄνδρες ἐξ Ἰούδα ἐπὶ τρυμαλιὰν πέτρας Ἠτάμ. καὶ εἶπον πρὸς Σαμψών, οὐκ οἶδας ὅτι ἄρχουσιν ἡμῶν οἱ ἀλλόφυλοι; καὶ ἱνατί ταῦτα ἐποίησας ἡμῖν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Σαμψών, κα-

12 θὼς ἐποίησαν ἡμῖν, ὕτως ἐποίησα αὐτοῖς. * καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐδῆσαί σε κατέβημεν καὶ παραδοῦναί σε εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς Σαμψών, ὀμόσατέ μοι μὴ ἀποκτεῖναί με ὑμεῖς, καὶ μήποτε συναντήσητέ

13 μοι ὑμεῖς. * καὶ ὤμοσαν αὐτῷ λέγοντες, οὐχί. ἀλλὰ δεσμῷ δήσομέν σε, καὶ παραδώσομέν σε εἰς χεῖρας αὐτῶν, θανάτῳ δὲ οὐ θανατώσομέν σε. καὶ ἔδησαν αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις καινοῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν ἐκ τῆς πέτρας.

14 * καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἕως Σιαγόνος. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἠλάλαξαν, καὶ ἔδραμον εἰς συναάντησιν αὐτῷ. καὶ κατεδύνευ ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, καὶ ἐγένετο τὰ καλώδια τὰ ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτοῦ ὡσεὶ συππίον, ὅνικα καῦσοφρανθῇ πυρός, καὶ διελύθησαν οἱ δεσμοὶ ἀπὸ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ.

15 * καὶ εὗρεν σιαγόνα ὄνου ἐρριμμένην, καὶ ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῇ χι-

16 λίους ἄνδρας. * καὶ εἶπεν Σαμψών, ἐν σιαγόνι ὄνου ἐξαλείφων ἐξήλειψα αὐτούς, ὅτι ἐν σιαγόνι ὄνου ἐπάταξα χιλίους ἄνδρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et incendit ignem in caudis, & misit in segetes Pelisthæorum; & incendit ab aceruo & vsque ad segetes, & vsque ad vineas & vsque ad oliuas. 6 Et dixerunt Pelisthæi, Quis fecit hoc? & dixerunt, Simson gener Thymnæi: nam accepit filiam eius, & dedit eam socio eius. & ascenderunt Pelisthæi, & incenderunt eam & patrem eius in igne. 7 Et dixit eis Simson: Si facietis vt hoc, tamen cùm vltus fuero de vobis, & post sic cohibebor. 8 Et percussit eos equites super pedites percussione magna: & descendit & habitauit in eminentia rupis Ghetam. 9 Et ascenderunt Pelistæi, & posuerunt in terra domus Iehuda, & expansi sunt super Lehhi. 10 Et dixerunt homines domus Iehuda: Ad quid ascendistis super nos? & dixerunt, Ad ligandum Simson ascendimus, ad faciendum ei vt id quod fecit nobis. 11 Et descenderunt tres mille viri ex domus Iehuda ad eminentiam rupis Ghetam; & dixerunt Simson: An non nosti quòd dominantes in nobis Pelisthæi? & quid hoc fecisti nobis? & dixit eis: Vt id quod fecerunt mihi, sic feci eis. 12 Et dixerunt illi: Ad ligandum te descendimus, ad tradendum te in manu Pelisthæorum. & dixit illis Simson: Iurate mihi, fortè dominabimini in me vos.

13 Et dixerunt ei ad dicendum: Non: nam ligare ligabimus te, & trademus te in manibus eorum; & occidere non occidemus te. & ligauerunt eum in duobus funibus nouis, & adduxerunt eum ex rupe. 14 Ipse venit vsque Lehhi, & Pelistæi vociferati sunt ad occursum eius: & mansit super eum spiritus fortitudinis ab ante Dominum: & fuit funes qui super brachia eius, sicut linum quod inflammauit in eo ignis; & defecerunt vincula eius de super manus eius. 15 Et inuenit maxillam asini tabentem, & extendit manum suam & accepit eam, & occidit in ea mille viros. 16 Et dixit Simson: In maxilla asini proieci eos aceruos aceruos, in maxilla asini occidi mille viros.

17 * וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר וַיַּשְׁלֵךְ הַלֶּחִי מִיָּדוֹ וַיִּקְרָא
18 לַמָּקוֹם הַהוּא רָמַת לֶחִי : * וַיִּצְמָא מְאֹד
וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אַתָּה נָתַתָּ בְיַד־עַבְדְּךָ אֶת־
הַתְּשׁוּעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְעַתָּה אָמוּת בַּצָּמָא
19 וְנָפַלְתִּי בְּיַד הָעֲרֵלִים : * וַיִּבְקַע אֱלֹהִים אֶת־
הַמִּכְתֵּשׁ אֲשֶׁר־בַּלֶּחִי וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מָיִם וַיֵּשְׁתְּ וַתָּשָׁב
רוּחוֹ וַיֶּחִי עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ עֵין הַקּוֹרֵא אֲשֶׁר בַּלֶּחִי
20 עַד הַיּוֹם הַזֶּה : * וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי
פְּלִשְׁתִּים עֶשְׂרִים שָׁנָה :

יו

1 * וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן עַזָּתָה וַיַּרְא־שָׁם אִשָּׁה
2 זוֹנָה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ : * לָעַזָּתִים לֵאמֹר בָּא שִׁמְשׁוֹן
הֵנָּה וַיָּסֹבּוּ וַיֶּאֶרְבוּ־לוֹ כָּל־הַלַּיְלָה בְּשַׁעַר הָעִיר
וַיִּתְחָרְשׁוּ כָּל־הַלַּיְלָה לֵאמֹר עַד־אוֹר הַבֹּקֶר
3 וַהֲרַגְנֵהוּ : * וַיִּשְׁכַּב שִׁמְשׁוֹן עַד־חֲצִי הַלַּיְלָה
וַיָּקָם בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּאֱחֹז בְּדַלְתוֹת שַׁעַר־הָעִיר
וּבְשְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וַיִּסָּעֵם עִם־הַבְּרִיחַ וַיָּשֶׂם עַל־כְּתֵפָיו
וַיַּעֲלֵם אֶל־רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי חֶבְרוֹן :
4 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיֶּאֱהַב אִשָּׁה בְּנַחַל שׂוֹרֵק וּשְׁמָהּ
5 דְּלִילָה : * וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ
לָהּ פַּתִּי אוֹתוֹ וּרְאִי בַּמֶּה כֹחוֹ גָּדוֹל וּבַמֶּה נוּכַל לוֹ
וַאֲסָרְנֵהוּ לְעַנּוֹתוֹ וַאֲנַחְנוּ נִתֶּן־לָךְ אִישׁ אֶלֶף
6 וּמֵאָה כָּסֶף : * וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן
הַגִּידָה־נָּא לִי בַּמֶּה כֹחֲךָ גָדוֹל וּבַמֶּה תֵּאָסֵר
7 לְעַנּוֹתֶךָ : * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ שִׁמְשׁוֹן אִם־יַאַסְרֻנִי
בְּשִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר לֹא־חֹרָבוּ וְחָלִיתִי
8 וְהָיִיתִי כְּאַחַד הָאָדָם : * וַיַּעֲלוּ־לָהּ סַרְנֵי
פְלִשְׁתִּים שִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר לֹא־חֹרָבוּ
וַתַּאַסְרֵהוּ בָהֶם :

17 *Cumq; hæc verba canens compleſſet, piecit mandibulá de manu: & vocauit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur, Eleuatio maxillæ. 18 *Sitienſq; valdè, clamauit ad Dñm, & ait: Tu dediſti in manu ſerui tui ſalutẽ hanc maximã atque victoriam, & en ſiti morior, incidamq; in 19 manus incircunciſorum. *Aperuit itaque Deus molarẽ dentem in maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ. quibus hauſtis, refocillauit ſpiritum, & vires recepit. idcir cò appellatum eſt nomen loci illius, Fons inuocantis de maxilla, vſque in præſentẽ 20 diem. *Iudicauitque Iſrael in diebus Philiſtiim viginti annis.

CAP. XVI.

1 A Biit quoq; in Gazam, & vidit ibi mu-
A lierem meretricẽ, ingreſſuſq; eſt ad eã.
2 *Quod cùm audiſſent Philiſtiim, & perebruiſſet apud eos intraſſe vrbẽ Sãſon, circundederunt eũ, poſitis in porta ciuitatis cuſtodibus, & ibi tota nocte cum ſilentio pſtolantes, vt facto manè, exeuntem occi
3 derent. *Dormiuit autem Sãſon vſque ad mediũ noctis: & inde conſurgens, apprehendit ambas portæ fores cum poſtibus ſuis & ſera, impoſitaſq; humeris ſuis portauit ad verticem mõtis q̃ reſpicit Hebrõ.
4 *Poſt hæc amauit mulierẽ quæ habitauit
5 in valle Sorech, & vocabatur Dalila. *Veneruntq; ad eam principes Philiſtinorũ, atque dixerunt: Decipe eum, & diſce ab illo in quo habeat tãtã fortitudinẽ: & quomodo eũ ſuperare valeamus, & vinctũ afligere. quod ſi feceris, dabimus tibi ſin-
6 guli mille cẽtũ argenteos. *Locuta eſt ergo Dalila ad Samſon: Dic mihi, obſecro,
B in quo ſit tua maxima fortitudo, & quid
7 ſit quo ligatus erũpere nequeas. *Cui reſpondit Samſon: Si ſeptem neruiceis funibus necdum ſiccis & adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero vt cæteri ho-
8 mines. *Attuleruntque ad eam ſatrapæ Philiſtinorum ſeptem funes, vt dixerat, quibus vinxit eum,

---

תרגום יונתן

17 וַהֲוָה כְּשֵׁצְיוֹתֵיהּ לְמַלָּלָא וּרְמָא לוֹעָא מִן יְדֵיהּ וּקְרָא לְאַתְרָא הַהוּא רָמַת לֶחִי : 18 וּצְחִי לַחֲדָא וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וַאֲמַר
אַתְּ עֲבַדְתָּ עַל יְדָא דְעַבְדָּךְ יַת פּוּרְקָנָא רַבָּא הָדֵין וּכְעַן אֲמוּת בְּצָחוּתָא וְאִיתְמְסַר בִּידָא דַעַרְלָיֵא : 19 וּבְזַע אֱלֹהִים יַת כֻּיפָּא דִי בְלוֹעָא וּנְפַקוּ
מֵינֵיהּ מַיָּא וּשְׁתֵי וְתָבַת רוּחֵיהּ וַחֲיָא עַל כֵּן אִתְקְרָא שְׁמָהּ עֵינָא דְאִיתְיְהִיבַת בְּצָלוֹתָא דְשִׁמְשׁוֹן הָא הִיא קַיְמָא בְּלֶחִי עַד יוֹמָא הָדֵין :
20 וְדָן יַת יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמֵי פְּלִשְׁתָּאֵי עֶשְׂרִין שְׁנִין :

יו

2 וְאֶזַל שִׁמְשׁוֹן לְעַזָּה וַחֲזָא תַּמָּן אִתְּתָא פּוּנְדְּקִיתָא וְעָל לְוָתָהּ : 2 לְעַזָּתָאֵי אִיתְחַוֵּי לְמֵימַר אֲתָא שִׁמְשׁוֹן
הָלְכָא וְאִסְתְּרוּ וּכְמָנוּ לֵיהּ כָּל לֵילְיָא בְּמַעֲלָנָא דְתָרַע קִרְתָּא וּשְׁתִיקוּ כָּל לֵילְיָא לְמֵימַר עַד נֵיהוֹר צַפְרָא וְנִקְטְלִינֵיהּ : 3 וְשָׁכַב שִׁמְשׁוֹן
עַד פְּלָגוּת לֵילְיָא וְקָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וַאֲחַד בְּרָשֵׁי תְּרַע קִרְתָּא וּבְתְרֵין סִיפַּיָּא וּנְטָלִינוּן עִם עִבְרָא וְשַׁוִּי עַל כְּתְפּוֹהִי וְאַסְקִינוּן לְרֵישׁ טוּרָא
דְּעַל אַפֵּי חֶבְרוֹן : 4 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וְרָחֵים אִתְּתָא בְּנַחֲלָא דְסוֹרֵק וּשְׁמָהּ דְּלִילָה : 5 וְסָלִיקוּ לְוָתָהּ טוּרְנֵי פְּלִשְׁתָּאֵי וַאֲמַרוּ לָהּ שַׁדְּלִי
יְהֵיהּ וְחֲזִי בְּמָה חֵילֵיהּ סַגִּי וּבְמָה נִיכּוֹל לֵיהּ וְנֵיסְרִינֵיהּ לְעַנְיוּתֵיהּ וַאֲנַחְנָא נְתֵן לִיךְ גְּבַר אֶלֶף וּמְאָה סְלָעִין דְּכַסְפָּא : 6 וַאֲמָרַת דְּלִילָה
לְשִׁמְשׁוֹן חַוִּי כְעַן לִי בְּמָה חֵילָךְ סַגִּיא וּבְמָה תִּתְאֲסַר לְעַנְיוּתָךְ : 7 וַאֲמַר לַהּ שִׁמְשׁוֹן אִם יְסָרוּנִי בְּשִׁבְעָה יְתָרִין דְּרִטְיִין דְּלָא יַבִּישׁוּ
וְאֶתְחַלַּשׁ וְאֶהֱוֵי כְּחַד מִבְּנֵי אֱנָשָׁא : 8 וְאַסְּקוּ לַהּ טוּרְנֵי פְּלִשְׁתָּאֵי שִׁבְעָא יְתָרִין דְּרִטְיִין דְּלָא יַבִּישׁוּ וַאֲסָרַתְּיהּ בְּהוֹן :

* *Et factum est quando perfecit loqui, & proiecit maxillam de manu sua: & vocauit locum illum, Eleuatio maxillæ.*

* *Et sitiuit valde, & clamauit ad Dominum, & ait: Tu dedisti in manu serui tui salutem magnam hanc, & nunc moriar in siti, & incidam in manum incircuncisorum?*

* *Et aperuit Deus vulnus maxillæ, & egressæ sunt de eo aquæ; & bibit; & reuersus est spiritus eius, & vixit. idcirco appellatum est nomen illius Fons inuocantis, qui est in maxilla, vsque ad diem hanc.*

* *Et iudicauit Israel in diebus Philistinorũ viginti annis.*

CAP. XVI.

ET abiit Samson illinc in Gazam, & vidit illic mulierem meretricem, & ingressus est ad eam. * Et nunciatum est Gazæis dicentes: Venit Samson huc. & circundederunt & insidiati sunt ei tota nocte, dicentes, Vsque ad lucem mane expectemus, & occidamus eum.

* *Et dormiuit Samson vsque ad mediam noctem, & surrexit circa mediam noctem, & apprehendit fores portæ vrbis & duos postes, & sustulit eas cum sera, & imposuit super humerum suum, & portauit ea ad verticem montis qui est in conspectu Hebron.*

* *Et factum est post hæc, et amauit mulierem in torrente Sorec, & nomen ei Dalila.*

* *Et ascenderunt ad eam principes Philistinorum, & dixerunt ei: Decipe eum, & vide in quo fortitudo illius est magna, & in quo poterimus contra eum. & ligabimus eum ita vt humiliemus eum. & nos dabimus tibi vir mille & centum argenteos siclos.*

* *Et dixit Dalila ad Samson: Nuncia mihi in quo vis tua magna, & in quo ligaberis vt humilieris tu.*

* *Et dixit ad eam Samson: Si ligauerint me in septem funibus humidis non corruptis, et infirmus ero, & ero vt vnus hominum.*

* *Et attulerunt ei satrapæ Philistinorum septem funes humidos non corruptos, & ligauit illum in eis:*

17 * καὶ ἐγένετο ἡνίκα συνετέλεσεν λαλῶν καὶ ἔρριψεν τὴν σιαγόνα ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐκάλεσεν τὸν τόπον ἐκεῖ-
18 νον αἴρεσις σιαγόνος. * καὶ ἐδίψησεν σφόδρα, καὶ ἐβόησεν πρὸς κύριον, καὶ εἶπεν, σὺ ἔδωκας ἐν χειρὶ δούλου σου τὴν σωτηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ νῦν ἀποθανοῦμαι ἐν δίψει καὶ ἐμπεσοῦμαι ἐν χειρὶ τῶν ἀπεριτμήτων;
19 * καὶ ἔρρηξεν ὁ θεὸς τὸ τραῦμα τῆς σιαγόνος, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ ὕδατα, καὶ ἔπιεν, καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἔζησεν. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς, πηγὴ ἐπικα-
λουμένου· ἥ ἐστιν ἐν σιαγόνι, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
20 * καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ ἐν ἡμέραις ἀλλοφύλων εἴκοσι ἔτη.

ιε'.

1 * Καὶ ἐπορεύθη Σαμψὼν ἐκεῖθεν εἰς γάζαν, καὶ εἶδεν ἐκεῖ γυναῖκα πόρνην, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν·
2 * καὶ ἀπηγγέλη τοῖς γαζαίοις λέγοντες, ἥκει Σαμψὼν ἐνταῦθα· καὶ κατεκύκλωσαν καὶ ἐνήδρευσαν αὐτὸν ὅλην τὴν νύκτα λέγοντες, ἕως φωτὸς πρωὶ μείνωμεν, καὶ
3 ἀποκτείνωμεν αὐτόν. * καὶ ἐκοιμήθη Σαμψὼν ἕως τοῦ μεσονυκτίου, καὶ ἀνέστη πρὸς τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἐπελάβετο τῶν θυρῶν τῆς πύλης τῆς πόλεως καὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἀνεβάστασεν αὐτὰς σὺν τῷ μοχλῷ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, καὶ ἀνέβαλεν αὐτὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ὃ ἐστιν ἐπὶ προσώπου χεβρών.
4 * καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἠγάπησεν γυναῖκα ἐπὶ χειμάρρου Σωρήκ, καὶ ὄνομα αὐτῇ δαλιλά.
5 * καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐτὴν οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον αὐτῇ, ἀπάτησον αὐτόν, καὶ εἰδὲν τίνι ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μεγάλη, καὶ ἐν τίνι δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. καὶ δήσομεν αὐτὸν ὥστε ταπεινῶσαι αὐτόν. καὶ ἡμεῖς δώσομεν σοι ἀνὴρ χιλίους καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου σίκλους.
6 * καὶ εἶπεν δαλιλὰ πρὸς Σαμψών, ἀπάγγειλόν μοι ἐν τίνι ἡ ἰσχύς σου ἡ μεγάλη, καὶ ἐν τίνι δεθήσῃ τοῦ ταπεινωθῆναί σε.
7 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν Σαμψών, ἐὰν δήσωσίν με ἐν ἑπτὰ νευρέαις ὑγραῖς μὴ διεφθαρμέναις, καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων.
8 * καὶ ἀνήνεγκαν αὐτῇ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ νευρέας ὑγρὰς μὴ διεφθαρμένας, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐταῖς·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et fuit in finire eum ad loquendum, & proiecit maxillam de manu sua; & vocauit locum illum Ramath Lehhi.

18 Et sitiuit nimis, & orauit ante Dominum, & dixit: Tu fecisti super manu serui tui liberationem magnam hanc, & nunc moriar in siti, & tradar in manu præputiatorum. 19 Rupit Deus rupem quæ in maxilla, & exierunt ex ea aquæ; & bibit; & rediit spiritus eius, & vixit. propterea vocatum est nomen eius, Fons qui datus est in oratione Simson: ecce ipse constans in Lehhi vsque ad diem hanc.

20 Et iudicauit Israel in diebus Philistæorum viginti annis.

CAP. XVI.

ET venit Simson ad Ghazath, & vidit ibi mulierem tabernariam, & intrauit ad eam. 2 Ghazathæis nunciatum est ad dicendum: Venit Simson huc: & circuierunt & insidiati sunt ei omnem noctem in introitu portæ vrbis: & tacuerunt omnem noctem ad dicendum, Vsque ad lucem auroræ, & occidemus eum. 3 Et cubuit Simson vsque medium noctis, & surrexit in medio noctis, & apprehendit in vectibus portæ vrbis & in duobus postibus, & euulsit ea cum vecte, & posuit super humeris suis, & attulit ea ad caput montis qui super facies Hhebron. 4 Et fuit post hoc, & amauit mulierem in fluuio Zzorek, & nomen eius Delilah.

5 Et ascenderunt ad eam tyranni Philisthæorum, & dixerunt ei: Sollicita illum, & vide in quo virtus eius multa, & in quo poterimus ei: & ligabimus eum ad humiliandum illum, & nos dabimus tibi vir mille & centum zzilghin argenti.

6 Et dixit Delilah Simson: Annuncia nunc mihi in quo virtus tua multa, & in quo ligaberis ad humiliationem tuam.

7 Et dixit ei Simson: Si ligabunt me in septem funibus recentibus qui non aruerunt, & debilitabor, & ero vt vnus de filiis hominis.

8 Et attulerunt ei tyranni Philisthæorum septem funes recentes qui non aruerunt: & ligauit eum in eis.

9 * וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב לָהּ בַּחֶדֶר וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים
עָלַיִךְ שִׁמְשׁוֹן וַיְנַתֵּק אֶת־הַיְתָרִים כַּאֲשֶׁר יִנָּתֵק
פְּתִיל־הַנְּעֹרֶת בַּהֲרִיחַו אֵשׁ וְלֹא נוֹדַע כֹּחוֹ׃

10 * וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן הִנֵּה הֵתַלְתָּ בִּי
וַתְּדַבֵּר אֵלַי כְּזָבִים עַתָּה הַגִּידָה־נָּא לִי בַּמֶּה תֵּאָסֵר׃

11 * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִם־אָסוֹר יַאַסְרוּנִי בַּעֲבֹתִים
חֲדָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־נַעֲשָׂה בָהֶם מְלָאכָה וְחָלִיתִי
וְהָיִיתִי כְּאַחַד הָאָדָם׃

12 * וַתִּקַּח דְּלִילָה עֲבֹתִים חֲדָשִׁים וַתַּאַסְרֵהוּ בָהֶם
וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב
בֶּחָדֶר וַיְנַתְּקֵם מֵעַל זְרֹעֹתָיו כַּחוּט׃

13 * וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן עַד־הֵנָּה הֵתַלְתָּ
בִּי וַתְּדַבֵּר אֵלַי כְּזָבִים הַגִּידָה לִּי בַּמֶּה תֵּאָסֵר וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ אִם־תַּאַרְגִי אֶת־שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשִׁי
עִם־הַמַּסָּכָת׃ * וַתִּתְקַע בַּיָּתֵד וַתֹּאמֶר אֵלָיו
פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיִּסַּע אֶת־
הַיָּתֵד הָאֶרֶג וְאֶת־הַמַּסָּכָת׃

15 * וַתֹּאמֶר אֵלָיו אֵיךְ תֹּאמַר אֲהַבְתִּיךְ וְלִבֵּךְ אֵין
אִתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֵתַלְתָּ בִּי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי
בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָּדוֹל׃

16 * וַיְהִי כִּי־הֵצִיקָה לוֹ בִדְבָרֶיהָ כָּל־הַיָּמִים
וַתְּאַלְּצֵהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לָמוּת׃

17 * וַיַּגֶּד־לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ מוֹרָה לֹא־עָלָה
עַל־רֹאשִׁי כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים אֲנִי מִבֶּטֶן אִמִּי
אִם־גֻּלַּחְתִּי וְסָר מִמֶּנִּי כֹחִי וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּכָל־
הָאָדָם׃

18 * וַתֵּרֶא דְּלִילָה כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַתִּשְׁלַח
וַתִּקְרָא לְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר עֲלוּ הַפַּעַם כִּי־
הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וְעָלוּ אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים
וַיַּעֲלוּ הַכֶּסֶף בְּיָדָם׃

9 *Latétibus apud ſe inſidiis,& in cubiculo finẽ rei expectãtibus. clamauítq; ad eum: Philiſtiim ſup te Sãſon. qui rupit vincula quomodo ſi rũpat quis filũ de ſtupa tortũ ſputamine cũ odoré ignis accepit: & non eſt cognitum in quo eſſet fortitudo eius.

10 *Dixítq;ad eũ Dalila: Ecce illuſiſti mihi, & falſum locutus es.ſaltẽ nũc indica mihi

11 quo ligari debeas. *Cui ille reſpõdit:Si ligatus fuero nouis funibus q̃ nunquã fuerunt in ope,infirmus ero,& aliorũ homi-

12 nũ ſimilis. *Quibus rurſum Dalila vinxit Su.cod. Inf. cod.
eũ,& clamauit,Philiſtiim ſup te,Samſon, in cubiculo inſidiis præparatis. qui ita ru

13 pit vincula,quaſi fila telarũ. *Dixítq; Dalila rurſum ad eũ : Vſquequo decipis me, & falſum loqueris? oſtẽde quo vinciri debeas.Cui reſpondit Sãſon: Si,inquit,ſeptẽ crines capitis mei cum licio plexueris:

14 *Et clauum his circumligatum terræ fixeris,infirmus ero. Quod cùm feciſſet Dalila,dixit ad eum:Philiſtiim ſuper te,Samſon. qui conſurgẽs de ſomno,extraxit cla

15 uum cum crinibus &licio.*Dixítq; ad eũ Dalila: Quomodo dicis q̃ amas me, cùm animus tuus nõ ſit mecum ? Per tres vices mẽtitus es mihi , & noluiſti dicere in quo

16 ſit maxima fortitudo tua. *Cumque moleſta eſſet ei,& per multos dies iugiter adhæreret,ſpacium ad quietẽ non tribuens, defecit anima eius , & ad mortem vſque

17 laſſata eſt . *Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam : Ferrum nunquam aſcendit ſuper caput meum:quia Nazareus,id eſt, cõſecratus Deo ſum de vtero matris meæ. Si raſum fuerit caput meum,recedet à me fortitudo mea , & deficiam , eroq́ue ſicut

18 cæteri homines . *Videnſq́ue illa quòd confeſſus ei eſſet omnem animum ſuum , miſit ad principes Philiſtinorum, ac mandauit : Aſcendite adhuc ſemel , quia nunc mihi aperuit cor ſuum. Qui aſcenderunt , aſſumpta pecunia quam promiſerant.

תרגום יונתן

9 וּכְמָנָא יָתֵיב לַהּ בְּאִידְרוֹן בֵּיתָא מִשְׁכְּבָא וַאֲמָרַת לֵיהּ פְּלִשְׁתָּאֵי אָתוּ עֲלָךְ שִׁמְשׁוֹן וּפְסַק יָת יְהַרְיָא כְּמָא דְּמִתְפַּסֵּק חוּטָא דְּכִיתָנָא דַּאֲרַח
בֵּיהּ נוּרָא וְלָא אִיתְיְדַע חֵילֵיהּ׃ 10 וַאֲמָרַת דְּלִילָה לְשִׁמְשׁוֹן הָא שַׁקַּרְתָּ בִּי וּמַלֵּלְתָּ עִמִּי כִּדְבִין כְּעַן חַוִּי לִי בְּמָה תְּתָאֲסַר׃
11 וַאֲמַר לַהּ אִם מֵיסַר יְסָרוּנַנִי בְּגַדִּילִין חַדְתִּין דְּלָא אִתְעֲבִידַת בְּהוֹן עִיבִידְתָּא וְאֶתְחְלוֹשׁ וְאֶהְוֵי כְּחַד מִן בְּנֵי אֱינָשָׁא׃
12 וּנְסִיבַת דְּלִילָה גְּדִילִין חַדְתִּין וַאֲסַרְתֵּיהּ בְּהוֹן וַאֲמָרַת לֵיהּ פְּלִשְׁתָּאֵי אָתוּ עֲלָךְ שִׁמְשׁוֹן וּכְמָנָא יָתֵיב בְּאִידְרוֹן בֵּיתָא מִשְׁכְּבָא וּפַסְקִינוּן
מֵעַל דְּרָעוֹהִי כְּחוּט׃ 13 וַאֲמָרַת דְּלִילָה לְשִׁמְשׁוֹן עַד הָכָא שַׁקַּרְתָּ בִּי וּמַלֵּלְתָּ עִמִּי כִּדְבִין חַוִּי לִי בְּמָה תְּתָאֲסַר וַאֲמַר לַהּ
אִם תְּשַׁתֵּן יָת שְׁבַע גְּדִילַת רֵישִׁי עִם אַכְסָנָא דְּמַשְׁתָּיְתָא׃
14 וְנַקְשַׁת בְּסִיכְתָּא וַאֲמָרַת לֵיהּ פְּלִשְׁתָּאֵי אָתוּ עֲלָךְ שִׁמְשׁוֹן וְאִיתְּעַר מִשְׁנְתֵּיהּ וּנְטַל יָת אַכְסַן דַּרְדָּאִין וְיָת מַשְׁתְּיָתָא׃
15 וַאֲמָרַת לֵיהּ אֵיכְדֵין תֵּימַר רְחֵמְתֵּינִי וְלִבָּךְ לֵיתּ עִמִּי דְּנָן תְּלָת זִמְנִין שַׁקַּרְתָּ בִּי וְלָא חַוֵּיתְ לִי בְּמָה חֵילָךְ סַגִּיא׃
16 וַהֲוָה כַּד אַעֵיקַת לֵיהּ בְּפִתְגָמָהָא כָּל יוֹמַיָּא וּדְחַקְתֵּיהּ וְעָקַת נַפְשֵׁיהּ לְמֵמָת׃ 17 וְחַוִּי לַהּ יָת כָּל לִבֵּיהּ וַאֲמַר לַהּ
מַחְפַּר לָא עֲדָא עַל רֵישִׁי אֲרֵי נְזִירָא דַיְיָ אֲנָא מִבִּטְנָא דְּאִמָּא אִם אֶתְגַּלַּח וְיֵעְדֵּי מִנִּי חֵילִי וְאֶתְחְלוֹשׁ וְאֶהְוֵי כְּכָל אֱנָשָׁא׃
18 וַחֲזָת דְּלִילָה אֲרֵי חַוִּי לַהּ יָת כָּל לִבֵּיהּ וּשְׁלַחַת וְקָרַת לְטוּרְנֵי פְּלִשְׁתָּאֵי לְמֵימַר סַקוּ זִמְנָא הָדָא אֲרֵי חַוִּי לִי יָת כָּל לִבֵּיהּ וּסְלִיקוּ לְוָתְהוֹן
טוּרְנֵי פְּלִשְׁתָּאֵי וְאַסִּיקוּ כַּסְפָּא בִּידֵיהוֹן׃

* *Et insidiæ sedebant illic in cubiculo. et dixit ad eum: Philistiim super te, Samson. & rupit funes quemadmodũ dirumpitur filum stupæ cùm olfecerit ea ignem, et non cognita est vis eius.* * *Et dixit Dalila ad Samson: Ecce illusisti mihi, & locutus es ad me mendacia. nunc igitur nuncia mihi in quo ligaberis.*

* *Et dixit ad eam: Si vinculis ligauerint me in funibus nouis, in quibus non factum est opus; & infirmus ero, & ero sicut vnus hominum.*

* *Et cepit illi funes nouos, & ligauit illum in ipsis. & dixit ad eum: Philistiim super te, Samson: & insidiæ erant in cubiculo. & disrupit ea à brachiis suis, quasi filum.*

* *Et dixit Dalila ad Sãson: Vsque nunc decepisti me, et locutus es ad me mendacia? annuncia iam mihi in quo ligaberis. & dixit ad illam: Si texueris septẽ catenas capitis mei cum licio, & affixeris cum clauo in parietem, & ero infirmus. Et fecit ei Dalila sic, & texuit septem cincinnos capitis eius cum extasi.*

* *Et infixit cum clauis in parietem. & dixit ad eum: Philistiim super te Samson. et surrexit de somno suo, & extraxit palos in licio ex pariete & tramam, et non cognita fuit vis eius.*

* *Et dixit ad eum Dalila: Quomodo dices, Amaui te, & cor tuum nõ est mecum? hac tertia vice decepistime, & non dixisti mihi in quo vis tua est magna.*

* *Et factum est quando vexauit illum sermonibus suis totam noctem, & molesta fuit illi, & animo defecit vsque ad mortem.* * *Et retulit ei omnia quæ à corde suo, et dixit illi: Nouacula non ascendet super caput meum, quoniam nazaræus Dei ego ex vtero matris meæ: & si rasus fuero, recedet à me fortitudo mea; & ero infirmus; & ero sicut omnes homines.*

* *Et vidit Dalila quoniam nunciauit ei omnia quæ à corde suo. & misit & vocauit principes Philistiim, dicens: Ascendite semel, quoniam retulit mihi omne cor suum. & ascenderunt ad eam omnes principes Philistiim, & attulerunt argentum in manibus suis.*

9 * καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκάθητο αὐτὸς ἐν τῷ ταμίῳ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ σαμψών. καὶ διέρρηξεν τὰς νευρὰς οὐ τρόπον διασπᾶται κλῶσμα συπποὺ ἐν τῷ ὀσφρανθῆναι αὐτὸ πυρός, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ.

10 * καὶ εἶπεν δαλιλὰ πρὸς σαμψών, ἰδοὺ παρελογίσω με, καὶ ἐλάλησας πρός με ψεύδη· νυνὶ οὖν ἀπάγγειλόν μοι
11 ἐν τίνι δεθήσῃ. * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἐὰν δεσμῷ δήσωσίν με ἐν καλωδίοις καινοῖς ἐν οἷς οὐκ ἐγρήσθη ἔργον, καὶ
12 ἀσθενήσω, καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων. * καὶ ἔλαβεν αὐτῷ καλώδια καινά, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, καὶ ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών· καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκάθητο ἐν τῷ ταμίῳ. καὶ διέσπασεν αὐτὰ
13 ἀπὸ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ὡς ῥάμμα. * καὶ εἶπεν δαλιλὰ πρὸς σαμψών, ἕως νυνὶ παρελογίσω με, καὶ ἐλάλησας πρός με ψεύδη; ἀνάγγειλόν μοι ἐν τίνι δεθήσῃ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἐὰν ὑφάνῃς τὰς ἑπτὰ πλοκὰς τῆς κεφαλῆς μου μετὰ τοῦ διάσματος, καὶ ἐγκρούσῃς ἐν τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ ἔσομαι ἀσθενής. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ δαλιλὰ οὕτως, καὶ ἐδιάσατο τοῦ ἑπτὰ βοστρύχους τῆς κεφα-
14 λῆς αὐτοῦ μετὰ τῆς ὑφάσεως· * καὶ κατέκρουσεν ἐν τοῖς πασσάλοις εἰς τὸν τοῖχον. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ ἐξηγέρθη ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ ἐξέσπασεν τοὺς πασσάλους ἐν τῷ ὑφάσματι ἐκ τοῦ τοίχου καὶ τὸ διάσμα, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ.

15 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν δαλιλά· πῶς ἐρεῖς, ἠγάπηκά σε, καὶ ἡ καρδία σου οὐκ ἔστιν μετ' ἐμοῦ. τοῦτο τρίτον παρελογίσω με, καὶ οὐκ ἀπήγγειλάς μοι ἐν τίνι ἡ ἰσχύς σου
16 ἐστὶν ἡ μεγάλη. * καὶ ἐγένετο ὅτε κατεῖργάσατο αὐτὸν τοῖς λόγοις αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα, καὶ παρενόχλησεν αὐτὸν καὶ ὀλι-
17 γοψύχησεν ἕως εἰς θάνατον· * καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ πᾶσα τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, ξυρὸν οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου, ὅτι ναζηραῖος θεοῦ ἐγὼ ἐκ κοιλίας μητρός μου, καὶ ἐὰν ξυρήσωμαί ἀποστήσεται ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἰσχύς μου,
18 καὶ ἀσθενήσω, καὶ ἔσομαι κατὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. * καὶ εἶδεν δαλιλὰ ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτῇ πᾶσα τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν καὶ ἐκάλεσεν τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων λέγουσα, ἀνάβητε ταύτας, ὅτι ἀπήγγειλέν μοι πᾶσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐτὴν πᾶσαι αἱ σατραπεῖαι τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀνήνεγκαν τὸ ἀργύριον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et insidiator sedens ei in penetrali domus cubationis. & dixit illi: Philisthæi venerunt super te, Simson. & rupit funes sicut quod rũpitur filum bombicis, quod inflammat in eo ignis; & non fuit cognita virtus eius. [10] Et dixit Delilah Simson: Ecce mentitus es in me, & locutus es mecum mendacia: nunc annuncia mihi in quo ligaberis. [11] Et dixit ei: Si ligare ligabunt me in restibus nouis, quibus non factum est in eis opus: & debilitabor, & ero sicut vnus ex filiis hominis.

[12] Et accepit Delilah restes nouos, & ligauit eum in eis: & dixit illi: Pelisthæi venerunt super te, Simson: & insidiator sedens in penetrali domus cubationis. & rupit eos de super brachiis suis vt filum. [13] Et dixit Delilah Simson: Huc vsque mentitus es in me, & locutus es mecum mendacia: annuncia mihi in quo ligaberis. & dixit ei: Si texueris septem crines capitis mei cum iugo telæ. [14] Et impulit in clauo, & dixit ei: Pelisthæi venerunt super te, Simson. & excitatus est ex somno eius, & euulsit iugum textorum & clauum. [15] Et dixit ei: Quomodo dices, Amaui te, & cor tuum non est mecum? his tribus vicibus mentitus es in me, & non denunciasti mihi in quo virtus tua multa.

[16] Et fuit cùm molestaret eum in verbo suo omnibus diebus, & oppressit eum; & molestauit animam eius ad moriendum.

[17] Et annunciauit ei omne cor suum, & dixit illi: Nouacula non transiuit super caput meum; namque nazaræus Domini ego ab vtero matris meæ: si tonsus fuero, & transibit à me virtus mea, & debilitabor, & ero vt omnis homo.

[18] Et vidit Delilah quòd annunciauit ei omne cor suum: & misit & vocauit tyrannos Pelisthæorum ad dicendum: Ascendite vice hac: namque annunciauit mihi omne cor suum. & ascenderunt ad eam tyranni Pelisthæorum, & attulerunt argentum in manibus suis,

19 * וַתְּיַשְּׁנֵהוּ עַל־בִּרְכֶּיהָ וַתִּקְרָא לָאִישׁ וַתְּגַלַּח
אֶת־שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ וַתָּחֶל לְעַנּוֹתוֹ וַיָּסַר
20 כֹּחוֹ מֵעָלָיו : * וַתֹּאמֶר פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן
וַיִּקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֵצֵא כְּפַעַם בְּפַעַם וְאִנָּעֵר
וְהוּא לֹא יָדַע כִּי יְהוָה סָר מֵעָלָיו :
21 * וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת־עֵינָיו וַיּוֹרִידוּ
אֹתוֹ עַזָּתָה וַיַּאַסְרוּהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְהִי טוֹחֵן
22 בְּבֵית הָאֲסִירִים : * וַיָּחֶל שְׂעַר־רֹאשׁוֹ
23 לְצָמְחַ כַּאֲשֶׁר גֻּלָּח : * וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ
לִזְבֹּחַ זֶבַח־גָּדוֹל לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וּלְשִׂמְחָה וַיֹּאמְרוּ
נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ אֶת שִׁמְשׁוֹן אוֹיְבֵנוּ :
24 * וַיִּרְאוּ אֹתוֹ הָעָם וַיְהַלְלוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי
אָמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ אֶת־אוֹיְבֵנוּ וְאֵת מַחֲרִיב
אַרְצֵנוּ וַאֲשֶׁר הִרְבָּה אֶת־חַלָּלֵינוּ :
25 * וַיְהִי כְּיָטוֹב לִבָּם וַיֹּאמְרוּ קִרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן
וִישַׂחֶק־לָנוּ וַיִּקְרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן מִבֵּית הָאֲסִירִים
וַיְצַחֶק לִפְנֵיהֶם וַיַּעֲמִידוּ אוֹתוֹ בֵּין הָעַמּוּדִים :
26 * וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל־הַנַּעַר הַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ הַנִּיחָה
אוֹתִי וַהֲיִמְשֵׁנִי אֶת־הָעַמֻּדִים אֲשֶׁר הַבַּיִת
נָכוֹן עֲלֵיהֶם וְאֶשָּׁעֵן עֲלֵיהֶם :
27 * וְהַבַּיִת מָלֵא הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְשָׁמָּה כָּל
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וְעַל־הַגָּג כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ
וְאִשָּׁה הָרֹאִים בִּשְׂחוֹק שִׁמְשׁוֹן :
28 * וַיִּקְרָא שִׁמְשׁוֹן אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אֲדֹנָי
יֱהוִה זָכְרֵנִי נָא וְחַזְּקֵנִי נָא אַךְ הַפַּעַם הַזֶּה
הָאֱלֹהִים וְאִנָּקְמָה נְקָם־אַחַת מִשְּׁתֵי עֵינַי
מִפְּלִשְׁתִּים :
29 * וַיִּלְפֹּת שִׁמְשׁוֹן אֶת־שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתָּוֶךְ אֲשֶׁר
הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וַיִּסָּמֶךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד בִּימִינוֹ
וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ :

19 *At illa dormire eum fecit ſuper genua ſua,& in ſinu ſuo reclinare caput. Vocauitqúe tonſorem,& raſit ſeptẽ crines eius: & cœpit abigere eum & à ſe repellere.ſta-
20 tim enim ab eo fortitudo diſceſsit.*Dixitqúe: Philiſtiim ſuper te, Samſon. qui de ſomno conſurgens,dixit in animo ſuo: Egrediar ſicut antè feci,& me excutiam;ne-
21 ſciens quòd receſsiſſet ab eo Dñs. *Quem cùm apprehendiſſent Philiſtiim, ſtatim eruerunt oculos eius,& duxerunt Gazam vinctum catenis;& clauſum in carcere mo
22 lere fecerunt. *Iamqúe capilli eius renaſci
23 cœperant; *Et principes Philiſtinorum F conuenerunt in vnum,vt immolarent hoſtias magnificas Dagon deo ſuo,& epularentur,dicẽtes: Tradidit Deus noſter inimicum noſtrum Sãſon in manus noſtras.
24 *Quod etiam populus videns laudabat deum ſuum,eademqúe dicebat: Tradidit deus noſter aduerſarium noſtrum in manus noſtras, qui deleuit terram noſtram,
25 & occidit plurimos. *Lætanteſqúe p conuiuia,ſumptis iam epulis, pręceperunt,vt vocaretur Sãſon,& ante eos luderet.Qui adductus de carcere,ludebat ante eos: fe-
26 cerũtq; eũ ſtare inter duas colũnas. * Qui dixit puero regenti greſſus ſuos: Dimitte me vt tãgã colũnas quibus omnis imminet domus, &recliner ſuper eas, & paulu-
27 lum requieſcam. *Domus autem erat plena virorum ac mulierum, & erant ibi omnes principes Philiſtinorum,ac de tecto & ſolario circiter tria millia vtriuſque ſexus
28 ſpectantes ludentem Samſon. *At ille inuocato Domino,ait: Domine Deus meus G memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem priſtinam, Deus meus, vt vlciſcar me de hoſtibus meis, & pro amiſſione duorum luminum vnam vltionem re-
29 cipiam. * Et apprehendens ambas columnas quibus innitebatur domus, alteramqúe earum dextera, & alteram læua tenens,

תרגום יונתן

19 וְאַשְׁכְּבַתֵּיהּ עַל בִּרְכָתָא וּקְרָת לְגַבְרָא וּגְרַעַת יַת שְׁבַע גְּדִילַת רֵישֵׁיהּ וּשְׁרַיָאת לְעַנְיוּתֵיהּ וַעֲדָא חֵילֵיהּ מִנֵּיהּ :
20 וַאֲמָרַת פְּלִשְׁתָּאֵי אֲתוֹ עֲלָךְ שִׁמְשׁוֹן וְאִתְעָר מִשְּׁנָתֵיהּ וַאֲמַר אֶפּוֹק כְּזִמְנַ בְּזִמְנַ וְאִיתְנַעֵר וְהוּא לָא יָדַע אֲרֵי גְבוּרְתָא דַיְיָ עֲדַת מִנֵּיהּ :
21 וְאַחֲדוּהִי פְּלִישְׁתָּאֵי וּנְקָרוּ יַת עֵינוֹהִי וַאֲחִיתוּ יָתֵיהּ לְעַזָּה וַאֲסָרוּהִי בְּשַׁלְשְׁלָן דִּנְחָשׁ וַהֲוָה טָחֵין רַחֲיָא בְּבֵית אֲסִירֵי :
22 וְשָׂרֵי שְׂעַר רֵישֵׁיהּ לְצַמָּחָא כַּתַר דְּאִיתְגַּלַּח :
23 וְטוֹרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי אִתְכְּנִישׁוּ לְדַבָּחָא דִבַח רַב לְדָגוֹן טַעֲוָתְהוֹן וּלְחֶדְוָא וַאֲמַרוּ
מְסָרַת דְּחַלְתָנָא בִּידָנָא יַת שִׁמְשׁוֹן בְּעֵיל דְּבָבָנָא :
24 וַחֲזוֹ יָתֵיהּ עַמָּא וְשַׁבָּחוּ יַת טַעֲוָתְהוֹן אֲרֵי אֲמַרוּ מְסָרַת דְּחַלְתָנָא בִּידָנָא יַת בְּעֵיל
דְּבָבָנָא וְיַת מַחֲרִיב אַרְעָנָא וּדְאַסְגֵי יַת קְטִילָנָא :
25 וַהֲוָה כַּד שְׁפַר לִבְהוֹן וַאֲמַרוּ קְרַן לְשִׁמְשׁוֹן וְיַחֵיךְ לָנָא וּקְרוֹ לְשִׁמְשׁוֹן מִבֵּית
אֲסִירַיָא וְחַיֵּךְ קֳדָמֵיהוֹן וַאֲקִימוּ יָתֵיהּ בֵּין עַמּוּדַיָא :
26 וַאֲמַר שִׁמְשׁוֹן לְעֻלֵּימָא דְּמִתְקֵיף בִּידֵיהּ שְׁבוֹק מִינִי וַאֲמִישֵׁנִי יַת
עַמּוּדַיָא דְּבֵיתָא מִתְקַן עֲלֵיהוֹן וְאֶסְתְּמִךְ עֲלֵיהוֹן :
27 וּבֵיתָא מְלֵי גַּבְרַיָא וְנָשַׁיָא וְתַמָּן כָּל טוֹרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי וְעַל
אִיגָּרָא כְּתֵלָתָא אַלְפִין גֻּבַר וְאִיתְתָא דְּחָזָן בְּחוֹכָא דְּשִׁמְשׁוֹן :
28 וְצַלִּי שִׁמְשׁוֹן קֳדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ יְיָ אֱוֹל דְּכַרְנִי כְּעַן קֳדָמָךְ וְתַקְפֵנִי כְּעַן כְּרֶם בְּזִימְנָא הָדָא יְיָ וְאֶיתְפָּרַע פּוּרְעָנוּתָא חָדָא מִתַּרְתֵּין עֵינַי
דְּנַקְרוּ פְּלִישְׁתָּאֵי :
29 וַאֲחַד שִׁמְשׁוֹן יַת תְּרֵין עַמּוּדֵי מְצִיעָאֵי דְּבֵיתָא מִתְקַן עֲלֵיהוֹן וְאִסְתְּמִיךְ עֲלֵיהוֹן חַד בִּימִינֵיהּ וְחַד בְּשְׂמָאלֵיהּ :

Et dormire fecit eum in medio genuũ ſuorum: & vocauit tonſorem, & totondit ſeptem crines capitis eius: & cœpit humiliari, & diſceſſit vis eius ab eo.

Et dixit ei Dalila: Philiſtiim ſuper te, Sãſon. & excitatus eſt de ſomno ſuo: & dixit, Exibo, & faciam ſicut ſemper, & excutiam: & ipſe nõ ſciebat quòd Dominus receſſit ab eo.

Et apprehenderunt eum Philiſtiim, & eruerunt oculos eius, & deduxerunt eum in Gazan: & ligauerunt eum in compedibus ferreis, & erat molens in domo cuſtodiæ.

Et cœpit crinis capitis eius creſcere quando raſus eſt.

Et principes Philiſtiim congregati ſunt vt immolarent ſacrificium magnum Dagon deo ſuo, & vt lætarentur. & dixerunt: Tradidit Deus noſter in manum noſtram Samſon inimicum noſtrum.

Et vidit eũ populus, & laudauerunt deos ſuos: quoniam dixerunt: Tradidit deus noſter in manum noſtram inimicum noſtrum, & deſolãtem terram noſtram, qui multiplicauit vulneratos noſtros.

Et factum eſt quando lætatum eſt cor eorum, & dixerunt: Vocate Samſon de domo cuſtodiæ, & ludat ante nos. & vocauerunt Samſon de domo cuſtodiæ, & alludebant ei: et ſtatuerunt eum in medio duarum columnarum.

Et dixit Samſon ad puerũ qui manu ducebat eum: Dimitte me iam, & fac tangere me columnas in quibus domus firmata eſt ſuper illis, et reclina me ſuper eas. Ipſa autem domus erat plena virorum & mulierum, & illic omnes principes Philiſtinorum: & ſuper ſolario quaſi tria millia virorum & mulierũ aſpicientium illuſum Samſon. Et clamauit Samſon ad Dominum, & dixit: Domine, Domine, recordare mei, et fortifica me in duplo, & ſemel hoc, Deus: & vlciſcar vltionem vnam pro oculis meis de Philiſtiim. Et apprehendit Samſon duas colũnas medias, in quibus domus innitebatur ſuper ipſis, & innixus eſt in illis, vnam in dextera ſua, & vnam in ſiniſtra ſua:

19 καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ μεθύοντων γονάτων αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσεν τὸν κυρέα καὶ ἐξύρισεν τοὺς ἑπτὰ βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ταπεινοῦσθαι, καὶ ἀπέστη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. 20 καὶ εἶπεν αὐτῷ Δαλιλά, ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ ἐξηγέρθη ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ἐξελεύσομαι καὶ ποιήσω καθὼς ἀεὶ καὶ ἀποσείσομαι, καὶ 21 αὐτὸς οὐκ ἔγνω ὅτι κύριος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐπελάβοντο αὐτοῦ οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ κατήγαγον αὐτὸν εἰς γάζαν, καὶ ἔδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκαῖς, καὶ ἦν ἀλήθων ἐν οἴκῳ τῆς φυλακῆς. 22 καὶ ἤρξατο ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ αὐξάνεσθαι ὡς 23 ἐξυρήθη. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων συνήχθησαν θῦσαι θυσίαν μεγάλην ἀγαθὴν τῷ θεῷ αὐτῶν καὶ τοῦ εὐφρανθῆναι. καὶ εἶπαν, παρέδωκεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χειρὶ ἡμῶν Σαμψὼν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν. 24 καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ ᾔνεσαν τοὺς θεοὺς αὐτῶν, ὅτι εἶπαν, παρέδωκεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χειρὶ ἡμῶν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν, καὶ τὸν ἐξερημοῦντα τὴν γῆν ἡμῶν, ὃς ἐπλήθυνεν τοὺς τραυματίας ἡμῶν. 25 καὶ ἐγένετο ὅτε ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ εἶπαν, καλέσατε τὸν Σαμψὼν ἐξ οἴκου τῆς φυλακῆς, καὶ παιξάτω ἐνώπιον ἡμῶν. καὶ ἐκάλεσαν τὸν Σαμψὼν ἐξ οἴκου τῆς φυλακῆς, καὶ ἐνέπαιζον αὐτῷ, καὶ ἔστησαν αὐτὸν ἀναμέσον τῶν δύο στύλων. 26 καὶ εἶπεν Σαμψὼν πρὸς τὸ παιδάριον τὸν χειραγωγοῦντα αὐτόν, ἐπίμεινόν με δὴ, καὶ ποίησον ψηλαφῆσαί με τοὺς στύλους ἐφ' οἷς ὁ οἶκος ἐπέστηκεν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπιστήσομαι ἐπ' αὐτούς. 27 ὁ δὲ οἶκος ἦν πλήρης ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ ἐκεῖ πάντες οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπὶ τῷ δώματι ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐμβλέποντες ἐμπαιζόμενον τὸν Σαμψών. 28 καὶ ἐβόησεν Σαμψὼν πρὸς κύριον, καὶ εἶπεν, κύριε, κύριε, μνήσθητί μου, καὶ ἐνίσχυσόν με δι' ἐμοῦ καὶ τάπαξ τοῦτο ὁ θεός, καὶ ἐκδικήσω ἐκδίκησιν μίαν ἀντὶ τῶν ὀφθαλ 29 μῶν μου ἐκ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ περιέλαβεν Σαμψὼν τοὺς δύο στύλους τοὺς μέσους ἐφ' οἷς ὁ οἶκος ἐπέστηκεν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπερείσατο ἐπ' αὐτοῖς εἷς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ εἷς ἐν τῇ ἀριστερᾷ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et ſoporauit eum ſuper genua ſua; & vocauit virum, & abſcidit ſeptem crines capitis eius: & cœpit ad affligendum eum, & tranſiuit virtus eius ab eo. 20 Et dixit: Peliſthæi venerunt ſuper te, Simſon. & excitatus eſt ex ſomno ſuo, & dixit: Exibo vt vice in vice, & prævalebo: & ipſe non cognouit quòd virilitas Domini tranſiuit ab eo. 21 Et apprehenderunt illum Peliſthæi, & eruerunt oculos eius, & deſcendere fecerunt eum ad Ghazath; & ligauerunt eum in catenis æris, & erat molens piſtrino in domo vinctorũ. 22 Et cœpit capillus capitis eius ad oriendum poſtquam tonſus eſt. 23 Et tyranni Peliſthæorum congregati ſunt ad ſacrificandum ſacrificium magnum Dagon errori eorum, & ad lætandum: & dixerunt: Tradidit Timor noſter in manu noſtra Simſon auctorem inimicitiæ noſtræ. 24 Et viderunt illum populus & laudauerunt errorem ſuum: nam dixerunt: Tradidit Timor noſter in manu noſtra auctorem inimicitiæ noſtræ, & vaſtatorem terræ noſtræ, & qui multiplicauit occiſos noſtros. 25 Et fuit quando pulchrum fuit cor eorum, & dixerunt: Vocemus Simſon, & ludet nobis. & vocarunt Simſon ex domo vinctorum, & luſit ante eos; & ſtatuerunt eum inter columnas. 26 Et dixit Simſon puero qui apprehendens manum eius: Remitte à me & palpare me fac columnas quibus domus firmata ſuper eis, & ſuſtentabor ſuper eis. 27 Et domus plena viris & mulieribus, & ibi omnes tyranni Peliſthæorum; & ſuper tectum vt tres mille vir & mulier, qui videntes in ludo Simſon. 28 Et orauit Simſon ante Dominum, & dixit: Domine, intret memoria mei nunc ante te, & fortifica me nunc tantum in vice hac, Domine; & vlciſcar vltionem hanc ex duobus oculis meis quos eruerunt Peliſthæi. 29 Et apprehendit Simſon duas columnas medias, quibus domus ſuſtentata ſuper eis, vnam in dextera ſua, & vnam in ſiniſtra ſua.

30 * וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן תָּמֹת נַפְשִׁי עִם־פְּלִשְׁתִּים
וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת עַל־הַסְּרָנִים וְעַל־כָּל־הָעָם
אֲשֶׁר־בּוֹ וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר־הֵמִית בְּמוֹתוֹ רַבִּים
31 מֵאֲשֶׁר הֵמִית בְּחַיָּיו: * וַיֵּרְדוּ אֶחָיו וְכָל־בֵּית
אָבִיהוּ וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלוּ וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בֵּין צָרְעָה
וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל בְּקֶבֶר מָנוֹחַ אָבִיו וְהוּא שָׁפַט אֶת־
יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה:

יז

1 * וַיְהִי־אִישׁ מֵהַר־אֶפְרַיִם וּשְׁמוֹ מִיכָיְהוּ:
2 * וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ אֶלֶף וּמְאָה הַכֶּסֶף אֲשֶׁר לֻקַּח־לָךְ
וְאַתְּ אָלִית וְגַם אָמַרְתְּ בְּאָזְנַי הִנֵּה־הַכֶּסֶף אִתִּי אֲנִי
לְקַחְתִּיו וַתֹּאמֶר אִמּוֹ בָּרוּךְ בְּנִי לַיהוָה:
3 * וַיָּשֶׁב אֶת־אֶלֶף וּמְאָה הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתֹּאמֶר
אִמּוֹ הַקְדֵּשׁ הִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַכֶּסֶף לַיהוָה מִיָּדִי
לִבְנִי לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וְעַתָּה אֲשִׁיבֶנּוּ לָךְ:
4 * וַיָּשֶׁב אֶת־הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתִּקַּח אִמּוֹ מָאתַיִם
כֶּסֶף וַתִּתְּנֵהוּ לַצּוֹרֵף וַיַּעֲשֵׂהוּ פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וַיִּהְיוּ
5 בְּבֵית מִיכָיְהוּ: * וְהָאִישׁ מִיכָה לוֹ בֵּית
אֱלֹהִים וַיַּעַשׂ אֵפוֹד וּתְרָפִים וַיְמַלֵּא אֶת־יַד אַחַד
6 מִבָּנָיו וַיְהִי־לוֹ לְכֹהֵן: * בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ
7 בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה: * וַיְהִי־נַעַר
מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה מִמִּשְׁפַּחַת יְהוּדָה וְהוּא לֵוִי וְהוּא
8 גָר־שָׁם: * וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ מֵהָעִיר מִבֵּית לֶחֶם
יְהוּדָה לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָא וַיָּבֹא הַר־אֶפְרַיִם עַד־
9 בֵּית מִיכָה לַעֲשׂוֹת דַּרְכּוֹ: * וַיֹּאמֶר־לוֹ מִיכָה
מֵאַיִן תָּבוֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֵוִי אָנֹכִי מִבֵּית לֶחֶם
יְהוּדָה וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ לָגוּר בַּאֲשֶׁר אֶמְצָא:
10 * וַיֹּאמֶר לוֹ מִיכָה שְׁבָה עִמָּדִי וֶהְיֵה־לִי לְאָב
וְלִכֹהֵן וְאָנֹכִי אֶתֵּן־לְךָ עֲשֶׂרֶת כֶּסֶף לַיָּמִים וְעֵרֶךְ
בְּגָדִים וּמִחְיָתֶךָ וַיֵּלֶךְ הַלֵּוִי:

30 * Ait: Moriatur anima mea cum Philistiim. concussisque fortiter columnis, ce cidit domus super omnes principes & cæteram multitudinem quæ ibi erat. Multoq; plures interfecit moriens, quàm antè
31 viuus occiderat. * Descendentes autẽ fratres eius & vniuersa cognatio, tulerũt corpus eiꝰ & sepelierũt inter Saraa & Esthaol, in sepulchro patris sui Manue: iudicauitque Israel viginti annis. CAP. XVII.

1 FVit eo tẽpore vir quidã de mõte Ephraĩ
2 nomine Michas, * Qui dixit matri suæ:
A Mille centum argẽteos quos separaueras, & super quibus me audiẽte iuraueras, ecce ego habeo, & apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Domino.
3 * Reddidit ergo eos matri suę, quæ dixerat ei: Consecraui & voui hoc argẽtum Dño, vt de manu mea suscipiat filius meus, & faciat sculptile atq; conflatile, & nũc tra-
4 do illud tibi. * Reddidit igitur eos matri suę; quę tulit ducentos argenteos, & dedit eos argẽtario vt faceret ex eis sculptile atq;
5 cõflatile quod fuit in domo Michæ. * Qui ędiculã quoq; in ea Deo separauit, & fecit ephod & teraphin, id est, vestẽ sacerdotalẽ, & idola. impleuitq; vnius filiorũ suorũ
6 manũ, & factus est ei sacerdos. * In diebus
B illis nõ erat rex ĩ Israel, sed vnusq; sq; quod
7 sibi rectum videbatur, hoc faciebat. * Fuit quoq; in tẽpore illo alter adolescẽs de Bethleẽ Iuda ex cognatione eius; eratq; ipse
8 Leuites, & habitabat ibi. * Egressusq; de ciuitate Bethleẽ, peregrinari voluit vbicũq; sibi cõmodũ repisset. Cũq; venisset in mõtẽ Ephraim iter faciẽs, & declinasset parũper in domo Michæ, * Interrogatus est ab
9 eo vnde venisset. Qui respondit: Leuita sum de Bethleem Iuda, & vado vt habitẽ vbi potuero, & vtile mihi esse prospexero.
10 * Dixitq; Micha: Mane apud me, inquit, & esto mihi parens ac sacerdos; daboque tibi ꝑ annos singulos decẽ argẽteos, ac vestẽ duplicem, & quę ad victũ sunt necessaria.

תרגום יונתן

30 וַאֲמַר שִׁמְשׁוֹן תְּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִישְׁתָּאֵי וּנְגַד בְּחֵילָא וּנְפַל בֵּיתָא עַל טוֹרְנַיָּא וְעַל כָּל עַמָּא דְּבֵיהּ וַהֲווֹ קְטִילַיָּא דְּקָטַל בְּמוֹתֵיהּ
סַגִּיאִין מִדְּקָטַל בְּחַיּוֹהִי: 31 וּנְחָתוּ אֲחוֹהִי וְכָל בֵּית אֲבוּהִי וּנְטָלוּ יָתֵיהּ וּסְלִיקוּ וּקְבָרוּ יָתֵיהּ בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל בְּקִבְרָא דְּמָנוֹחַ
אֲבוּהִי וְהוּא דָּן יָת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִין שְׁנִין:

יז

1 וַהֲוָה גְּבַר מִטּוּרָא דְּאֶפְרַיִם וּשְׁמֵיהּ מִיכָיְהוּ: 2 וַאֲמַר לְאִמֵּיהּ אֶלֶף וּמְאָה סִלְעִין דִּכְסַף
דְּאִינְסִיב לִיךְ וְאַתְּ אוֹמֵית וְאַף אֲמַרְתְּ קֳדָמַי הָא כַסְפָּא עִמִּי אֲנָא נְסִיבְתֵּיהּ וַאֲמָרַת אֲמֵיהּ בְּרִיךְ בְּרִי קֳדָם יְיָ: 3 וַאֲתֵיב יָת אֶלֶף וּמְאָה
סִלְעִין דִּכְסַף לְאִמֵּיהּ וַאֲמַרַת אִמֵּיהּ אַקְדֵּשָׁא אַקְדֵּישִׁית יָת כַּסְפָּא קֳדָם יְיָ מִן יְדִי לִבְרִי לְמֶעְבַּד צֶלֶם וּמַתְכָּא וּכְעַן אֲתֵיבִינֵיהּ לָךְ:
4 וַאֲתֵיב יָת כַּסְפָּא לְאִמֵּיהּ וּנְסִיבַת אִמֵּיהּ מָאתַן סִלְעִין דִּכְסַף וְיַהֲבַתֵּיהּ לְקִינָּאָה וְעַבְדֵיהּ צֶלֶם וּמַתְכָּא וַהֲוָה בְּבֵית מִיכָה:
5 וְגַבְרָא מִיכָה לֵיהּ בֵּית טַעֲוָתָא וַעֲבַד אֵפוֹד וּתְרָפִין וְקָרֵיב יָת קָרְבַּן חַד מִבְּנוֹהִי וַהֲוָה לֵיהּ לְכוֹהֵן: 6 בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן לֵית
מַלְכָּא בְּיִשְׂרָאֵל גְּבַר דְּכַשַׁר בְּעֵינוֹהִי יַעְבֵּיד: 7 וַהֲוָה עָלַיְמָא מִדְּבֵית לֶחֶם דִּבֵית יְהוּדָה מִזַּרְעִית יְהוּדָה וְהוּא לֵוָאָה וְהוּא דָר תַּמָּן:
8 וַאֲזַל גַּבְרָא מִקִּרְיַת מְבֵית לֶחֶם יְהוּדָה לְמֵידָר בְּאַתָר דְּיִשְׁכַּח וַאֲתָא לְטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם עַד בֵּית מִיכָה לְמֶעְבַּד אָרְחֵיהּ:
9 וַאֲמַר לֵיהּ מִיכָה מִנָּן אַתְּ אָתֵי וַאֲמַר לֵיהּ לֵיוָאָה אֲנָא מִבֵּית לֶחֶם דִּבֵית יְהוּדָה וַאֲנָא אָזֵיל לְמֵידָר בְּאַתָר דְּאֶשְׁכַּח:
10 וַאֲמַר לֵיהּ מִיכָה חַב עִמִּי וֶהֱוֵי לִי לְאָב וּלְכוֹהֵן וַאֲנָא אֶתֵּן לָךְ עֲשַׂר סִלְעִין דִּכְסַף לְזִמַּן עִידָן וְזוּג לְבוּשִׁין וּפַרְנוּסָךְ וַאֲזַל לֵיוָאָה:

30 * Et dixit Samſon: Moriatur anima mea cum Philiſtiim: & inclinauit in fortitudine, et cecidit domus ſuper principes, & ſuper omnem populũ qui erat in illa. Et fuerunt mortui quos occiderat Samſon in morte ſua plures, quàm occiderat in vita ſua.

31 * Et deſcenderunt fratres eius, & vniuerſa domus patris eius, & acceperunt eum, & aſcenderunt & ſepelierunt eum inter Saraa & inter Eſthaol, in ſepulchro Manue patris eius. & ipſe iudicauit Iſrael viginti annis.

CAP. XVII.

1 ET fuit vir de monte Ephraim, & nomen eius Michas. 2 * Et dixit matri ſuæ: Mille & centum argenteos ſublatos tibi, & adiuraſti & dixiſti in auribus meis, Ecce argentum apud me: ego accepi illud. & dixit mater eius: Benedictus filius meus in Domino.

3 * Et reddidit mille & centum argenteos matri ſuæ. & dixit mater ſua: Sanctificatione ſanctificaui argentum Domino de manu mea ſeorſum ad faciendum ſculptile & conflatile, & nunc reddam illud tibi.

4 * Et reddidit argentum matri ſuæ. & accepit mater eius ducentos ex argento, & dedit id illi qui conflat, & fecit illud ſculptile & conflatile. & fuit in domo Micha: 5 * Et domus Micha illi domus Dei. & fecit ephod et theraphim. & impleuit manum vnius filiorum ſuorum, & factus eſt ei in ſacerdotem.

6 * In diebus illis non erat rex in Iſrael: vir rectum in oculis ſuis faciebat. 7 * Et fuit puer de Bethleem Iuda de cognatione Iuda, & ipſe Leuites, & ipſe habitabat ibi. 8 * Et egreſſus eſt vir de ciuitate Bethleem Iuda, vt habitet vbi inueniret. & venit in montem Ephraim vſque ad domum Micha vt faceret iter ſuum.

9 * Et dixit ei Micha: Vnde venis? & dixit ad eum: Leuites ego ſum de Bethleem Iuda; & ego vado vt habitem vbi inuenero.

10 * Et dixit ei Micha: Sede mecum; & ſis mihi in patrem & in ſacerdotem: & ego dabo tibi decem argenteos in dies, & par veſtium, & quæ ad victum tuum. Et abijt Leuites:

30 * καὶ εἶπεν Σαμψών, ἀποθανέτω ἡ ψυχή μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἔκλινεν ἐν ἰσχύι, καὶ ἔπεσεν ὁ οἶκος ἐπὶ τοὺς σατράπας, καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῷ. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες οὓς ἐθανάτωσεν Σαμψὼν ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ πλείους, ἢ οὓς ἐθανάτωσεν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ.

31 * καὶ κατέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔλαβον αὐτὸν, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἀναμέσον Σαρεὰ καὶ ἀναμέσον ἐσθαὸλ ἐν τῷ τάφῳ Μανῶε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἔκρινεν τὸν Ἰσραὴλ εἴκοσι ἔτη.

ιζ'.

1 * Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ ἐξ ὄρους Ἐφραΐμ, καὶ ὄνομα αὐτῷ
2 Μιχά. * καὶ εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, χίλιοι καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου σοὶ συλληφθέντας σοι, καὶ ἐξώρκισας, καὶ εἶπας ἐν τοῖς ὠσίν μου, ἰδοὺ τὸ ἀργύριον παρ' ἐμοί, ἐγὼ ἔλαβον αὐτό. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εὐλογημένος ὁ υἱός μου ἐν τῷ κυρίῳ.
3 * καὶ ἀπέδωκεν τοὺς χιλίους καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἁγιασμὸν ἡγίασα τὸ ἀργύριον τῷ κυρίῳ ἐκ τῆς χειρός μου καταμόνας τοῦ ποιῆσαι γλυπτὸν καὶ χωνευτόν, καὶ νῦν ἀποδώσω αὐτό σοι.
4 * καὶ ἀπέδωκεν τὸ ἀργύριον τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ διακοσίους ἐξ ἀργυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῷ χωνευτῇ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν καὶ χωνευτόν.
5 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ Μιχά. * καὶ ὁ οἶκος Μιχὰ αὐτῷ οἶκος θεοῦ. καὶ ἐποίησεν ἐφοὺδ καὶ θεραφίν. καὶ ἐνέπλησε τὴν χεῖρα ἑνὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ εἰς ἱερέα.
6 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραήλ· ἀνὴρ τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει.
7 * καὶ ἐγένετο παιδάριον ἐκ Βηθλεὲμ Ἰούδα, ἐκ τῆς συγγενείας Ἰούδα, καὶ αὐτὸς λευίτης, καὶ αὐτὸς παροικεῖ ἐκεῖ.
8 * καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς πόλεως Βηθλεὲμ Ἰούδα παροικεῖν ἐν αὗ ἂν εὕρῃ. καὶ παρεγένετο εἰς ὄρος Ἐφραΐμ ἕως
9 οἴκου Μιχὰ τοῦ ποιῆσαι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν αὐτῷ Μιχά, πόθεν ἔρχῃ; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, λευίτης ἐγώ εἰμι ἐκ Βηθλεὲμ Ἰούδα, καὶ ἐγὼ πορεύομαι παροικεῖν οὗ
10 ἂν εὕρω. * καὶ εἶπεν αὐτῷ Μιχά, κάθου μετ' ἐμοῦ, καὶ γίνου μοι εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα· καὶ ἐγὼ δώσω σοι δέκα ἀργυρίου εἰς ἡμέρας, καὶ ζεῦγος ἱματίων, καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν σου. καὶ ἐπορεύθη ὁ λευίτης·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et dixit Simſon: Moriatur anima mea cum Peliſthæis. & traxit in virtute, & cecidit domus ſuper tyrannos, & ſuper omnem populum qui cum eo: & fuerunt occiſi quos occidit in morte ſua, multi ab iis quos occidit in vita ſua. 31 Et deſcenderunt fratres eius, & omnis domus patris eius, & tulerunt eum, & aſcenderunt & ſepelierunt eum inter Sargha & inter Eſthaol in ſepulchro Manoahh patris ſui. & ipſe iudicauit Iſrael viginti annis.

CAP. XVII.

ET fuit vir de monte Ephraim; & nomen eius Michaihu. 2 Et dixit matri ſuæ: Mille & centum zzileghin argenti, quod acceptum eſt tibi, & tu iuraſti; & etiam dixiſti ante me, Ecce argentum mecum: ego accepi illud. & dixit mater eius: Benedictus filius meus ante Dominum. 3 Et reddidit mille & centum zzileghin argenti matri ſuæ. & dixit mater eius: Sanctificare ſanctificaui argentũ ante Dominum ex manu mea filio meo ad faciendum ſimulachrum & fuſum; & nunc reddam id tibi. 4 Et reddidit argentum matri ſuæ. & accepit mater eius ducentos zzileghin argenti, & dedit illud redemptori, & fecit illud ſimulachrum & fuſum: & fuit in domo Michah.

5 Et vir Michah illi domus erroris: & fecit ephod & ſimilitudines, & obtulit oblationem vnius ex filiis ſuis, & fuit illi ſacerdoti.

6 In diebus illis non erat rex in Iſrael: vir quod rectum in oculis ſuis, faciet. 7 Et fuit adoleſcens ex de Bethlehhem domus Iehuda de proſapia Iehuda, & ipſe Leuita, & ipſe hoſpes ibi. 8 Et venit vir ex vrbe ſua ex Beth-lehhem Iehuda ad hoſpitandum in loco quem inueniet; & venit ad montem domus Ephraim vſque domũ Michah ad faciendũ viam ſuã. 9 Et dixit ei Michah: Vnde tu veniens? & dixit illi: Leuita ego ex Beth-lehem domus Iehudah, & ego ambulans ad hoſpitandum in loco quem inueniam. 10 Et dixit ei Michah: Sede mecum, & ſis mihi patri & ſacerdoti; & ego dabo tibi decem zzileghin argenti ad vicem temporis, & par veſtimentorum, & alimentũ tuũ. & iuit Leuita,

11 * וַיֵּאָל הַלֵּוִי לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיְהִי הַנַּעַר לוֹ
12 כְּאַחַד מִבָּנָיו׃ * וַיְמַלֵּא מִיכָה אֶת־יַד הַלֵּוִי
וַיְהִי־לוֹ הַנַּעַר לְכֹהֵן וַיְהִי בְּבֵית מִיכָה׃
13 * וַיֹּאמֶר מִיכָה עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יֵיטִיב יְהוָה לִי
כִּי הָיָה־לִי הַלֵּוִי לְכֹהֵן׃

יח

1 בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ
בְּיִשְׂרָאֵל וּבַיָּמִים הָהֵם שֵׁבֶט הַדָּנִי מְבַקֵּשׁ־לוֹ
נַחֲלָה לָשָׁבֶת כִּי לֹא־נָפְלָה לוֹ עַד־הַיּוֹם
הַהוּא בְּתוֹךְ שִׁבְטֵי־יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה׃
2 * וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־דָן מִמִּשְׁפַּחְתָּם חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים
מִקְצוֹתָם אֲנָשִׁים בְּנֵי־חַיִל מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֹל
לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ וְלַחְקָרָהּ וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
לְכוּ חִקְרוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ הַר־אֶפְרַיִם עַד־
3 בֵּית מִיכָה וַיָּלִינוּ שָׁם׃ * הֵמָּה עִם־בֵּית
מִיכָה וְהֵמָּה הִכִּירוּ אֶת־קוֹל הַנַּעַר הַלֵּוִי וַיָּסֻרוּ
שָׁם וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִי הֱבִיאֲךָ הֲלֹם וּמָה־אַתָּה עֹשֶׂה
4 בָּזֶה וּמַה־לְּךָ פֹּה׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם כָּזֹה וְכָזֶה
עָשָׂה לִי מִיכָה וַיִּשְׂכְּרֵנִי וָאֱהִי־לוֹ לְכֹהֵן׃
5 * וַיֹּאמְרוּ לוֹ שְׁאַל־נָא בֵאלֹהִים וְנֵדְעָה
הֲתַצְלִיחַ דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ הֹלְכִים עָלֶיהָ׃
6 * וַיֹּאמֶר לָהֶם הַכֹּהֵן לְכוּ לְשָׁלוֹם נֹכַח יְהוָה
דַּרְכְּכֶם אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ׃
7 * וַיֵּלְכוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים וַיָּבֹאוּ לָיְשָׁה
וַיִּרְאוּ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בְּקִרְבָּהּ יוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח
כְּמִשְׁפַּט צִידֹנִים שֹׁקֵט וּבֹטֵחַ וְאֵין־מַכְלִים דָּבָר
בָּאָרֶץ יוֹרֵשׁ עֶצֶר וּרְחוֹקִים הֵמָּה מִצִּידֹנִים וְדָבָר
אֵין־לָהֶם עִם־אָדָם׃
8 * וַיָּבֹאוּ אֶל־אֲחֵיהֶם צָרְעָה וְאֶשְׁתָּאֹל וַיֹּאמְרוּ
לָהֶם אֲחֵיהֶם מָה אַתֶּם׃

11 *Acquieuit & manſit apud hominem, fuitque illi quaſi vnus de filiis.
12 * Impleuitque Micha manum eius, & habuit puerum ſacerdotem apud ſe:
13 * Nunc ſcio, dicēs, quòd benefaciet mihi Dominus, habenti Leuitici generis ſacerdotem.

CAP. XVIII.

1 IN diebus illis non erat rex in Iſrael, & tribus Dan quærebat poſſeſsionem ſibi vt habitaret in ea. Vſque ad illum enim diem inter cæteras tribus ſortem non ac-
2 ceperat. * Miſerunt ergo filij Dan ſtirpis & familiæ ſuæ quinque viros fortiſsimos de Saraa & Eſthaol, vt explorarent terram & diligenter inſpicerent. dixeruntque eis; Ite & conſiderate terram. Qui cùm pergētes veniſſent in montē Ephraim, & intraſſent domum Michæ, requieuerunt ibi:
3 * Et agnoſcentes vocem adoleſcentis Leuitæ, vtenteſque illius diuerſorio, dixerunt ad eum: Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quam ob cauſam huc venire voluiſti?
4 * Qui reſpondit eis: Hæc & hæc præſtitit mihi Michas, & me mercede conduB xit, vt ſim ei ſacerdos.
5 * Rogauerunt autem eum vt conſuleret Deum, & ſcire poſſent an proſpero itinere pergerent, & res haberet effectum.
6 * Qui reſpondit eis: Ite cum pace. Dominus reſpicit viam veſtram, & iter quò pergitis.
7 * Euntes igitur quinque viri venerunt Lais, viderunteque populum habitantem in ea abſque vllo timore iuxta conſuetudinem Sidoniorum ſecurum & quietum, nullo eis penitus reſiſtēte, magnarumque opum, & procul à Sidone atque à cunctis hominibus ſeparatum.
8 * Reuerſique ad fratres ſuos in Sara & Eſthaol, & quid egiſſent ſciſcitantibus,

Sup. 17.c Inf. 21.d

תרגום יונתן

11 וּצְבִי לֵיוָאָה לְמִיתַב עִם גַּבְרָא וַהֲוָה עֻלֵּימָא לֵיהּ כְּחַד מִבְּנוֹהִי׃ 12 וְקָרִיב מִיכָה יָת קוֹרְבַּן לֵיוָאָה וַהֲוָה לֵיהּ עֻלֵּימָא לְכֹהֵן
וַהֲוָה בְּבֵית מִיכָה׃ 13 וַאֲמַר מִיכָה כְּעַן יְדַעְנָא אֲרֵי אוֹטֵיב יְיָ לִי אֲרֵי הֲוָה לִי לֵיוָאָה לְכֹהֵן׃

יח

1 בְּיוֹמַיָּא הָאִינּוּן לֵית מַלְכָּא בְּיִשְׂרָאֵל וּבְיוֹמַיָּא הָאִינּוּן שִׁבְטָא דְּבֵית דָּן בָּעֵן לְהוֹן אַחֲסָנָא לְמִיתַב
אֲרֵי לָא אִיתְפְּלַגַת עַד יוֹמָא הָדֵין בְּגוֹ שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל בְּאַחֲסָנָא׃ 2 וּשְׁלַחוּ בְנֵי דָן מִזַּרְעֵיהוֹן חַמְשָׁא גַּבְרִין מִקְצָתְהוֹן גִּבָּרִין בְּנֵי
חַיְלָא מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאוֹל לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא וּלְמִבְדְּקָהּ וַאֲמַרוּ לְהוֹן אֱזִילוּ בְּדַלּוֹקוּ יָת אַרְעָא וַאֲהוֹ לְטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם עַד בֵּית מִיכָה וּבָתוּ
חַמָּן׃ 3 אִינּוּן עִם בֵּית מִיכָה וְאִינּוּן אִישְׁתְּמוֹדָעוּ יָת קַל עֻלֵּימָא לֵיוָאָה וְזָרוּ לְתַמָּן וַאֲמַרוּ לֵיהּ מַן אַיְתָךְ הָלָכָא וּמַה אַתְּ עָבִיד
כָּא וּמַה לָךְ בְּדֵין׃ 4 וַאֲמַר לְהוֹן כְּדֵין וּכְדֵין עֲבַד לִי מִיכָה וַאֲגַרְנִי וַאֲהֲוֵי לֵיהּ לְכֹהֵן׃ 5 וַאֲמַרוּ לֵיהּ שְׁאַל כְּעַן בְּמֵימְרָא דַּיְיָ
וְנִידַע הֲתִצְלַח אוֹרְחָנָא דַּאֲנַחְנָא אָזְלִין עֲלָהָא׃ 6 וַאֲמַר לְהוֹן כַּהֲנָא אֱזִילוּ לִשְׁלָם אַתְקִין יְיָ אוֹרְחָכוֹן דִּי תְהָכוֹן בַּהּ׃
7 וַאֲזָלוּ חַמְשָׁא גַּבְרִין וַאֲתוֹ לְלָיִשׁ וַחֲזוֹ יָת עַמָּא דִּי בְגַוָּהּ יָתְבִין לְרוּחָצָן כְּהֵילְכַת צִידוֹנָאֵי דְּשָׁקְטִין וְשָׁרָן לְרוּחָצָן וְלֵית דְּסַנְזֵק פִּיתְגָמָא
בְּאַרְעָא יְרוּתִין זְעִירִין וּרְחוֹקִין אִינּוּן מִצִּידוֹנָאֵי וּפִתְגָם לֵית לְהוֹן עִם אֱנָשׁ׃
8 וַאֲתוֹ לְוַת אֲחֵיהוֹן לְצָרְעָה וּלְאֶשְׁתָּאוֹל וַאֲמַרוּ לְהוֹן אֲחֵיהוֹן מָה אַתּוּן׃

* *Et incepit habitare apud virum. & fuit illi puer vt vnus filiorum eius.* 11
* *Et impleuit Micha manum Leuitæ, et fuit ei puer in ſacerdotem; & fuit in domo Micha.* 12
* *Et dixit Micha: Nunc cognoui quòd benefecit mihi Dominus; quoniam factus eſt mihi Leuites in ſacerdotem.* 13

CAP. XVIII.

IN *diebus illis non erat rex in Iſrael: & in diebus illis tribus Dan quærebat ſibi poſſeſſionem ad habitandum; quoniam non cecidit illi vſque ad dies illas in medio tribuum Iſrael poſſeſſio.* 1
* *Et miſerunt filij Dan de cognationibus ſuis quinque viros de parte ſua, viros filios potentiæ de Saraa & Eſthaol, vt explorarẽt terram, & diligenter inſpicerent eam. & dixerunt ad eos: Ite & conſiderate terram: & venerunt in montem Ephraim vſque ad domum Micha, & requieuerunt ibi,* 2
* *Eis exiſtentibus apud domum Micha. & illi cognouerunt vocem pueri Leuitæ, & declinauerunt illic: & dixerunt ei: Quis te duxit huc? & quid tu agis hîc, & quid tibi eſt hic?* 3
* *Et dixit ad eos: Sic & ſic fecit mihi Micha; & mercede conduxit me, & factus ſum ei in ſacerdotem.* 4
* *Et dixerunt ei: Interroga iam in Deo, & cognoſcemus ſi proſperatur iter noſtrum quod nos imus per illud.* 5
* *Et dixit eis ſacerdos, Ambulate in pace: coram Domino via veſtra per quam ambulatis in ipſa.* 6
* *Et abierunt quinque viri, & venerunt in Laiſa, & viderunt populum qui in ea, habitantem in ſpe, ſecundum conſuetudinem Sidoniorum, quietos in ſpe, & non potentes loqui verbum in terra. poſſeſſor theſauri; quoniam longè ſunt à Sidone: & ſermo non erat illis cum Syria.* 7
* *Et venerunt quinque viri ad fratres ſuos in Saraa & in Eſthaol, & dixerunt eis fratres eorum: Quid vos ſedetis?* 8

11 * καὶ ἤρξατο παροικεῖν ϖρὸς τῷ ἀνδρί. καὶ ἐγένηθη αὐτῷ τὸ παιδάριον ὡς εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ.
12 * καὶ ἐνέπλησεν μιχὰ τὴν χεῖρα Ὃ λευίτου, καὶ ἐγένηθη αὐτῷ τὸ παιδάριον εἰς ἱερέα, καὶ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ μιχά.
13 * καὶ εἶπεν μιχά, νυνὶ ἔγνων ὅτι ἠγαθοποίησέν μοι κύριος, ὅτι ἐγένηθή μοι ὁ λευίτης εἰς ἱερέα.

ιή.

1 * Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἡ φυλὴ τοῦ δὰν ἐζήτει ἑαυτῇ κληρονομίαν τοῦ κατοικεῖν, ὅτι οὐκ ἐνέπεσεν αὐτῇ ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἐν μέσῳ φυλῶν ἰσραὴλ κληρονομία.
2 * καὶ ἐξαπέστειλαν οἱ υἱοὶ δὰν ἐκ τῶν συγγενειῶν αὐτῶν πέντε ἄνδρας ἀπὸ μέρους αὐτῶν ἄνδρας υἱοὺς δυνάμεως ἐκ Σαραὰ καὶ ἐσθαὸλ τοῦ κατασκέψασθαι τὴν γῆν καὶ ἐξιχνιάσαι αὐτήν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς, πορεύεσθε καὶ ἐξερευνήσατε τὴν γῆν· καὶ παρεγένοντο εἰς ὄρος ἐφραὶμ ἕως οἴκου μιχά, καὶ κατέπαυσαν ἐκεῖ.
3 * αὐτῶν ὄντων πρὸς τῷ οἴκῳ μιχά. καὶ αὐτοὶ ἔγνωσαν τὴν φωνὴν τοῦ παιδαρίου τοῦ λευίτου, Ὃ ἐξέκλιναν ἐκεῖ. καὶ εἶπαν αὐτῷ, τίς Σε ἤγαγεν ὧδε; καὶ τί σὺ ποιεῖς ἐν ταύτῃ; καὶ τί σοί ἐστιν ὧδε;
4 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, οὕτω καὶ οὕτως ἐποίησέν μοι μιχά, καὶ ἐμισθώσατό με, καὶ ἐγενήθην αὐτῷ εἰς ἱερέα.
5 * καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐπερώτησον δὴ ἐν τῷ θεῷ, καὶ γνωσόμεθα εἰ κατευοδοῖ ἡ ὁδὸς ἡμῖν ἣν ἡμεῖς πορευόμεθα ἐπ' αὐτήν.
6 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἱερεύς, πορεύεσθε εἰς εἰρήνην, ἐνώπιον κυρίου ἡ ὁδὸς ὑμῶν καθ' ἣν πορεύεσθε ἐν αὐτῇ.
7 * καὶ ἐπορεύθησαν Ⓓ πέντε ἄνδρες, καὶ παρεγένοντο εἰς λαϊσά, Ὃ εἶδον τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ, κατοικοῦντα ἐν ἐλπίδι κατὰ τὴν σύγκρισιν τῶν σιδωνίων ἡσυχάζοντας ἐν ἐλπίδι, καὶ μὴ δυναμένους λαλῆσαι ῥῆμα ἐν τῇ γῇ· κληρονόμος θησαυροῦ, ὅτι μακρὰν εἰσὶν ἀπὸ σιδῶνος, Ὃ λόγος οὐκ ἦν αὐτοῖς μετ' συρίας.
8 * καὶ παρεγένοντο Ⓓ πέντε ἄνδρες πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν εἰς Σαραὰ καὶ εἰς ἐσθαόλ, καὶ εἶπον αὐτοῖς οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, τί ὑμεῖς κάθησθε;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et voluit Leuita ad ſedendum cum viro; & fuit adoleſcens illi vt vnus ex filiis illius.
12 Et obtulit Michah oblationem Leuitæ; & fuit illi adoleſcens ſacerdoti, & fuit in domo Michah.
13 Et dixit Michah: Nunc cognoui quòd benefecit Dominus mihi, nam fuit mihi Leuita ſacerdoti.

CAP. XVIII.

IN diebus illis non erat rex in Iſrael: & in diebus illis tribus domus Dan quærentes ſibi poſſeſſionem ad habitandum, quoniam non diuiſa eſt vſque ad diem illam in medio tribuum Iſrael in poſſeſſione. 2 Et miſerunt filij Dan ex proſapia ſua quinque viros de partibus ſuis, viros filios virtutis ex Szargha & ex Eſthaol, ad explorandum terram, & ad rimandum eam: & dixerunt eis: Ambulate rimamini terram; & venerunt ad montem domus Ephraim vſque domum Michah, & pernoctarunt ibi. 3 Illi cum domo Michah & illi agnouerunt vocem adoleſcentis Leuitæ, & diuerterunt eò, & dixerunt ei: Quis adduxit te huc? & quid tu faciens hic, & quid tibi in hoc? 4 Et dixit illis: Sic & ſic fecit mihi Michah, & conduxit me, & ero ei ſacerdoti.
5 Et dixerunt illi: Pete nunc in dicto Domini, & ſciemus an proſperabit viam noſtram qua nos ambulantes ſuper ea.
6 Et dixit illis ſacerdos: Ambulate ad pacem, ſtabiliuit Dominus viam veſtram qua ibitis in ea.
7 Et ambulauerunt quinque viri, & venerunt ad Lais; & viderunt populum qui in ea, ſedentes ad confidentiam iuxta morem Szidoneorum, qui quieſcentes & manentes ad confidentiam, & non eſt qui noceat verbum in terra: poſſeſſores parui, & remoti illi à Szidoneis, & verbum non eſt illis cum homine. 8 Et venerunt ad fratres ſuos ad Szarghah & ad Eſthaol, & dixerunt illis fratres eorum: Quid vos?

9 וַיֹּאמְרוּ קוּמָה וְנַעֲלֶה עֲלֵיהֶם כִּי רָאִינוּ אֶת־
הָאָרֶץ וְהִנֵּה טוֹבָה מְאֹד וְאַתֶּם מַחְשִׁים אַל־תֵּעָצְלוּ
לָלֶכֶת לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ׃

10 כְּבֹאֲכֶם תָּבֹאוּ אֶל־עַם בֹּטֵחַ וְהָאָרֶץ רַחַבַת יָדָיִם
כִּי־נְתָנָהּ אֱלֹהִים בְּיֶדְכֶם מָקוֹם אֲשֶׁר אֵין־שָׁם
מַחְסוֹר כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃

11 וַיִּסְעוּ מִשָּׁם מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֹל
שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חֲגוּר כְּלֵי מִלְחָמָה׃

12 וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בִּקִרְיַת יְעָרִים בִּיהוּדָה עַל־כֵּן קָרְאוּ
לַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנֵה־דָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה אַחֲרֵי
קִרְיַת יְעָרִים׃

13 וַיַּעַבְרוּ מִשָּׁם הַר־אֶפְרַיִם וַיָּבֹאוּ עַד־בֵּית מִיכָה׃

14 וַיַּעֲנוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־
הָאָרֶץ לַיִשׁ וַיֹּאמְרוּ אֶל־אֲחֵיהֶם הֲיִדַעְתֶּם כִּי
יֶשׁ בַּבָּתִּים הָאֵלֶּה אֵפוֹד וּתְרָפִים וּפֶסֶל וּמַסֵּכָה
וְעַתָּה דְּעוּ מַה־תַּעֲשׂוּ׃

15 וַיָּסֻרוּ שָׁמָּה וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּית הַנַּעַר הַלֵּוִי בֵּית
מִיכָה וַיִּשְׁאֲלוּ־לוֹ לְשָׁלוֹם׃

16 וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חֲגוּרִים כְּלֵי מִלְחַמְתָּם נִצָּבִים
פֶּתַח הַשָּׁעַר אֲשֶׁר מִבְּנֵי דָן׃

17 וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ
בָּאוּ שָׁמָּה לָקְחוּ אֶת־הַפֶּסֶל וְאֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־
הַתְּרָפִים וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וְהַכֹּהֵן נִצָּב פֶּתַח הַשַּׁעַר
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחָגוּר כְּלֵי הַמִּלְחָמָה׃

18 וְאֵלֶּה בָּאוּ בֵּית מִיכָה וַיִּקְחוּ אֶת־פֶּסֶל הָאֵפוֹד
וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הַכֹּהֵן
מָה אַתֶּם עֹשִׂים׃

19 וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַחֲרֵשׁ שִׂים־יָדְךָ
עַל־פִּיךָ וְלֵךְ עִמָּנוּ וְהֵיֵה־לָנוּ לְאָב וְלכֹהֵן הֲטוֹב
הֱיוֹתְךָ כֹהֵן לְבֵית אִישׁ אֶחָד אוֹ הֱיוֹתְךָ כֹהֵן לְשֵׁבֶט
וְלִמְשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל׃

9 Responderunt: Surgite & eamus ad eos. vidimus enim terram valdè opulentam & vberem. nolite negligere, nolite ceſſare. eamus & poſsideamus eam:

10 Nullus erit labor. intrabimus ad ſecuros in regionem latiſsimam: tradetque nobis Deus locum in quo nullius rei eſt penuria eorum quæ gignuntur in terra.

11 Profecti igitur ſunt de cognatione Dan de Saraa & Eſthaol, ſexcenti viri accincti armis bellicis:

12 Aſcenderunteſque manſerunt in Cariathiarim Iudæ, qui locus ex eo tempore, Caſtrorum Dan nomen accepit; & eſt poſt tergum Cariathiarim.

13 Indè tranſierunt in montẽ Ephraim. Cumque veniſſent ad domum Michæ,

14 Dixerunt quinque viri, qui prius miſſi fuerant ad conſiderandam terram Lais, cæteris fratribus ſuis: Noſtis quòd in domibus iſtis ſit ephod, & teraphim, & ſculptile atque conflatile? Videte quid vobis placeat.

15 Et cùm paululum declinaſſent, ingreſsi ſunt domum adoleſcẽtis Leuitę qui erat in domo Michæ, ſalutaueruntque eum verbis pacificis:

16 Sexcenti autem viri, ita vt erant armati, ſtabant ante oſtium.

17 At illi qui ingreſsi fuerant domum iuuenis, ſculptile, & ephod, & teraphim atque conflatile tollere nitebantur: & ſacerdos ſtabat ante oſtium, ſexcentis viris fortiſsimis

18 Haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intrauerant, ſculptile, ephod, & idola atque conflatile. Quibus dixit ſacerdos, Quid facitis?

19 Cui reſponderunt: Tace, & pone digitum ſuper os tuum, veniqué nobiſcum vt habeamus te patrem ac ſacerdotem. quid tibi melius eſt vt ſis ſacerdos in domo vnius viri, an in vna tribu & familia in Iſrael?

תרגום יונתן

9 וַאֲמַרוּ קוּמוּ וְנִיסַק עֲלֵיהוֹן אֲרֵי חֲזֵינָא יָת אַרְעָא וְהָא טָבָא לַחֲדָא וְאַתּוּן שָׁתְקִין לָא תְתַרְשְׁלוּן לְמֵיזַל לְמֵירַת יָת אַרְעָא׃

10 כְּמֵיהֲכוֹן תֵּעָלוּן לְוָת עַמָּא דְּשַׁרָן לְרוּחָצָן וְאַרְעָא פַּתְיוּת יָדִין אֲרֵי בִּידֵיכוֹן אֲתָרָא דְּלֵית תַּמָּן חֶסְרָן כָּל מִדְּעַם דִּי בְּאַרְעָא׃

11 וּנְטָלוּ מִתַּמָּן מִזַּרְעִית דָּן מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאוֹל שִׁית מְאָה גַּבְרָא מְזָרְזִין בְּמָנֵי קְרָבָא׃ 12 וּסְלִיקוּ וּשְׁרוֹ בְּקִרְיַת יְעָרִים

בְּאַרְעָא דִּבְיַת יְהוּדָה עַל כֵּן קָרוֹ לַאֲתָרָא הַהוּא מַשְׁרְיַת דָּן עַד יוֹמָא הָדֵין הָא הוּא אֲחוֹרֵי קִרְיַת יְעָרִים׃ 13 וְעַבְרוּ מִתַּמָּן לְטוּרָא

דְּבֵית אֶפְרַיִם וַאֲתוֹ עַד בֵּית מִיכָה׃ 14 וַאֲתִיבוּ חַמְשָׁא גַּבְרַיָּא דַּאֲזָלוּ לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא דַּלִּישׁ וַאֲמַרוּ לַאֲחֵיהוֹן הֲיְדַעְתּוּן אֲרֵי

אִית בְּבָתַּיָּא הָאִילֵּין אֵפוֹד וּתְרָפִין וְצֶלֶם וּמַתְכָּא וּכְעַן דְּעוּ מָה תַּעְבְּדוּן׃

15 וְזָרוּ לְתַמָּן וַאֲתוֹ לְבֵית עֲלִימָא לֵיוָאָה לְבֵית מִיכָה וּשְׁאִילוּ לֵיהּ לִשְׁלָם׃ 16 וְשִׁית מְאָה גַּבְרִין מְזָרְזִין בְּמָנֵי קְרָבֵיהוֹן

קָיְמִין בְּמֵעֲלָנָא דְּתַרְעָא דְּמִבְּנֵי דָן׃ 17 וּסְלִיקוּ חַמְשָׁא גַּבְרִין דַּאֲזָלִין לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא אֲתוֹ לְתַמָּן נְסִיבוּ יָת צֶלֶם וְיָת

אֵפוֹדָא וְיָת דְּמָאִין וְיָת מַתְכָּא וְכָהֲנָא קָאִים בְּמֵעֲלָנָא דְּתַרְעָא וְשִׁית מְאָה גַּבְרָא דְּמְזָרְזֵי בְּמָנֵי קְרָבָא׃

18 וְאִילֵּין עַלוּ לְבֵית מִיכָה וּנְסִיבוּ יָת צֶלֶם אֵפוֹדָא וְיָת דְּמָאִין וְיָת מַתְכָּא וַאֲמַר לְהוֹן כַּהֲנָא מָה אַתּוּן עָבְדִין׃

19 וַאֲמַרוּ לֵיהּ שְׁתוֹק שַׁוִּי יָדָךְ עַל פּוּמָךְ וֶאֱיתֵי עִמָּנָא וֶהֱוֵי לָנָא לְאָב וּלְכַהֲנָא טָבָא לְבֵית גַּבְרָא חַד אוֹ דִּהֱוֵי כָּהֵן לְשִׁבְטָא וְלִזַרְעוּ

בְּיִשְׂרָאֵל׃

9 * Et dixerunt: Surgite & aſcendamus ad eos; quoniam vidimus terram, & ecce bona valde. & vos tacete, ne tardetis ad eundum & intrandum vt poſſideatis terram.

10 * Quando intraueritis, venietis ad populum fiduciæ; & terra lata manibus. quoniam tradidit illam Deus in manum veſtram: locus non eſt illic penuria vllius verbi quæcunque in terra.

11 * Et profecti ſunt illinc ex cognatione Dan, ex Saraa & ex Eſthaol, ſexcenti viri accincti armis bellicis.

12 * Et aſcenderunt & caſtrametati ſunt in Cariathiarim in Iuda. propterea nomen fuit loco illi, Caſtra Dan, vſque ad diem hanc: ecce poſt Cariathiarim.

13 * Et tranſierunt illinc vſque ad montem Ephraim, & venerunt vſque ad domum Micha.

14 * Et reſponderunt quinque viri qui iuerũt ad conſiderandum terram Laiſa. & dixerunt ad fratres ſuos: Sinoſtis quòd eſt in domibus iſtis ephud, & theraphim, & ſculptile, & conflatile: & nunc ſcite quid facietis.

15 * Et declinauerunt illuc: & ingreſſi ſunt in domum adoleſcentis Leuitæ domum Micha, et interrogauerunt illum in pace:

16 * Et ſexcenti viri accincti armis bellicis ſuis firmati apud oſtium veſtibuli qui ex filiis Dan.

17 * Et aſcenderunt quinque viri qui ibant ad conſiderandum terram, & venientes illuc ceperunt ſculptile, & ephud, & theraphim, et conflatile. & ſacerdos aſtans ante oſtium veſtibuli, & ſexcenti viri accincti armis bellicis,

18 * Et hi ingreſſi ſunt in domum Micha, & ceperunt ſculptile, & ephud, & theraphim, & conflatile. & dixit ad illos ſacerdos: Quid vos facitis?

19 * Et dixerunt ad illum: Tace impone manum tuam ſuper os tuum, & veni nobiſcum, & eris nobis in patrem & in ſacerdotem. nunquid melius eſſe te ſacerdotem domus viri vnius, quàm eſſe te ſacerdotem tribus & cognationis in Iſrael?

9 * καὶ εἶπαν, ἀνάστητε καὶ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἑωράκαμεν τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὴ σφόδρα. ὑμεῖς σιωπᾶτε, μὴ ὀκνήσητε τοῦ πορευθῆναι καὶ εἰσελθεῖν τοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν. 10 * ἡνίκα ἂν εἰσέλθητε ἥξετε πρὸς λαὸν πεποιθότα, καὶ ἡ γῆ πλατύχωρος χερσίν. ὅτι παρέδωκεν αὐτὴν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ ὑμῖν, τόπος οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὑστέρημα παντὸς ῥήματος ὅσα ἐν τῇ γῇ. 11 * καὶ ἀπῆραν ἐκεῖθεν ἐκ συγγενείας τοῦ ἀπὸ ἐκ σαραὰ καὶ ἐξ ἐσθαὰλ ἑξακόσιοι ἄνδρες περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικά. 12 * καὶ ἀνέβησαν καὶ παρενέβαλον ἐν καριαθιαρὶμ ἐν ἰούδα. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τῷ τόπῳ ἐκείνῳ παρεμβολὴ δαν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἰδοὺ κατόπισθεν καριαθιαρίμ. 13 * καὶ παρῆλθον ἐκεῖθεν ἕως τοῦ ὄρους ἐφραίμ, καὶ ἦλθον ἕως οἴκου μιχά. 14 * καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ πέντε ἄνδρες οἱ πορευθέντες κατασκέψασθαι τὴν γῆν λαϊσά. καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν· εἰ οἴδατε ὅτι ἔστιν ἐν τοῖς οἴκοις τούτοις ἐφοὺδ καὶ θεραφὶμ καὶ γλυπτὸν καὶ χωνευτόν. καὶ νῦν γνῶτε τί ποήσετε· 15 * καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδαρίου τοῦ λευίτου οἶκον μιχά, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ· 16 * καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικὰ αὐτῶν ἐστηλωμένοι πρὸ τοῦ θύρου τοῦ πυλῶνος οἱ ἐκ τῶν υἱῶν δαν. 17 * καὶ ἀνέβησαν οἱ πέντε ἄνδρες οἱ διαπορευόμενοι κατασκέψασθαι τὴν γῆν, καὶ ἐπελθόντες ἐκεῖ ἔλαβον τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ ἐφούδ, καὶ τὸ θεραφὶμ, καὶ τὸ χωνευτόν· καὶ ὁ ἱερεὺς ἐστηλωμένος πρὸ τοῦ θύρου τοῦ πυλῶνος, καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικά. 18 * καὶ οὗτοι εἰσῆλθον εἰς οἶκον μιχά, καὶ ἔλαβον τὸ γλυπτόν, καὶ τὸ ἐφούδ, καὶ τὸ θεραφὶμ, καὶ τὸ χωνευτόν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἱερεύς, τί ὑμεῖς ποιεῖτε; 19 * καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, κώφευσον σὺ θὶς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ στόμα σου, καὶ ἐλθὲ μετ' ἡμῶν, καὶ ἔσῃ ἡμῖν εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα. μὴ βέλτιον εἶναί σε ἱερέα οἴκου ἀνδρὸς ἑνὸς ἢ γενέσθαι σὲ ἱερέα φυλῆς καὶ συγγενείας ἐν ἰσραήλ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et dixerunt: Surgite & aſcendemus ſuper eos; nam vidimus terram, & ecce bona valdè: & vos ſiletis, non negligatis ad eundum, ad intrandum, ad hæreditandum terram. 10 Vt venire vos, intrabitis ad populum qui manentes ad confidentiam, & terra latitudo manuum; nam tradidit eam Dominus in manu veſtra, locum quo non eſt ibi penuria omnis cuiuſquam quod in terra.

11 Et eleuauerunt inde de proſapia Dan ex Szarghah & ex Eſthaol, ſexcenti viri armati in vaſis belli.

12 Et aſcenderunt & manſerunt in Kiriath-Iegharim in terra domus Iuda: propter ſic vocarunt locum illum Caſtrum Dan vſque diem hanc: ecce ipſe retro Kiriah-Iegharim. 13 Et tranſierunt inde ad montem domus Ephraim, & venerunt vſque ad domum Michah. 14 Et reſponderunt quinque viri qui iuerunt ad explorandum terram Lais, & dixerunt fratribus ſuis: Num nouiſtis quòd eſt in domibus his ephod, & ſimilitudines, & ſimulachrum & fuſum? & nunc ſcite quid facietis.

15 Et diuerterunt eò, & venerunt ad domum adoleſcentis Leuitæ ad domum Michah; & rogauerunt eum ad pacem.

16 Et ſexcenti viri armati in vaſis bellorum ſuorum ſtantes ad introitum portæ qui ex filiis Dan.

17 Et aſcenderunt quinque viri; qui euntes ad explorandam terram, venerunt eò; tulerunt ſimulachrum, & ephod, & ſimilitudines & fuſum: & ſacerdos ſtans in introitu portæ, & ſexcenti viri qui armati in vaſis belli.

18 Et illi intrauerunt ad domum Michah, & tulerunt ſimulachrum, ephod, & ſimilitudines, & fuſum: & dixit illis ſacerdos; Quid vos facientes?

19 Et dixerunt ei: Tace, pone manum tuam ſuper os tuum, & veni nobiſcum, & eſto nobis patri & ſacerdoti: num bonum quòd ſis miniſtrans domui viri vnius, vel ſis miniſtrans tribui & proſapiæ in Iſrael?

20 * וַיִּיטַב לֵב הַכֹּהֵן וַיִּקַּח אֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים
וְאֶת־הַפָּסֶל וַיָּבֹא בְּקֶרֶב הָעָם׃
21 * וַיִּפְנוּ וַיֵּלְכוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת־הַטַּף וְאֶת־הַמִּקְנֶה
וְאֶת־הַכְּבוּדָּה לִפְנֵיהֶם׃
22 * הֵמָּה הִרְחִיקוּ מִבֵּית מִיכָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בַּבָּתִּים
אֲשֶׁר עִם־בֵּית מִיכָה נִזְעֲקוּ וַיַּדִּבִיקוּ אֶת־בְּנֵי־דָן׃
23 * וַיִּקְרְאוּ אֶל־בְּנֵי־דָן וַיַּסֵּבּוּ פְנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ
לְמִיכָה מַה־לְּךָ כִּי נִזְעָקְתָּ׃
24 * וַיֹּאמֶר אֶת־אֱלֹהַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לְקַחְתֶּם וְאֶת־
הַכֹּהֵן וַתֵּלְכוּ וּמַה־לִּי עוֹד וּמַה־זֶּה תֹּאמְרוּ אֵלַי מַה־
לָּךְ׃ 25 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־דָן אַל־תַּשְׁמַע קוֹלְךָ
עִמָּנוּ פֶּן־יִפְגְּעוּ בָכֶם אֲנָשִׁים מָרֵי נֶפֶשׁ וְאָסַפְתָּ
נַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ בֵּיתֶךָ׃
26 * וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־דָן לְדַרְכָּם וַיַּרְא מִיכָה כִּי־חֲזָקִים
הֵמָּה מִמֶּנּוּ וַיִּפֶן וַיָּשָׁב אֶל־בֵּיתוֹ׃
27 * וְהֵמָּה לָקְחוּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה מִיכָה וְאֶת־הַכֹּהֵן
אֲשֶׁר הָיָה־לוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־לַיִשׁ עַל־עַם שֹׁקֵט
וּבֹטֵחַ וַיַּכּוּ אוֹתָם לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָעִיר שָׂרְפוּ
בָאֵשׁ׃
28 * וְאֵין מַצִּיל כִּי רְחוֹקָה־הִיא מִצִּידוֹן וְדָבָר אֵין־
לָהֶם עִם־אָדָם וְהִיא בָּעֵמֶק אֲשֶׁר לְבֵית־
רְחוֹב וַיִּבְנוּ אֶת־הָעִיר וַיֵּשְׁבוּ בָהּ׃
29 * וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־הָעִיר דָּן בְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם אֲשֶׁר יוּלַד
לְיִשְׂרָאֵל וְאוּלָם לַיִשׁ שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃
30 * וַיָּקִימוּ לָהֶם בְּנֵי־דָן אֶת־הַפָּסֶל וְיוֹנָתָן בֶּן־
גֵּרְשֹׁם בֶּן־מְנַשֶּׁה הוּא וּבָנָיו הָיוּ כֹהֲנִים לְשֵׁבֶט הַדָּנִי
עַד־יוֹם גְּלוֹת הָאָרֶץ׃
31 * וַיָּשִׂימוּ לָהֶם אֶת־פֶּסֶל מִיכָה אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל־יְמֵי
הֱיוֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים בְּשִׁילֹה׃
* וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וּמֶלֶךְ אֵין בְּיִשְׂרָאֵל

IVDICVM. Translat.B.Hieronymi.

20 * Quod cùm audisset, acquieuit sermonibus eorum, & tulit ephod, & idola, ac sculptile; & profectus est cum eis.
21 * Qui cùm pergerent & ante se ire fe-
F cissent paruulos aciumēta, & omne quod
22 erat preciosum, * Iamque à domo Michæ essent procul, viri qui habitabant in ædibus Michæ, conclamantes secuti sunt,
23 * Et post tergum clamare cœperunt. qui cùm respexissent, dixerunt ad Michā, Quid tibi vis? cur clamas?
24 * Qui respondit: Deos meos quos mihi feci tulistis, & sacerdotē & omnia quæ habeo, & dicitis, Quid tibi est?
25 * Dixeruntque ei filij Dan: Caue nevltra loquaris ad nos; & veniant ad te viri animo concitati, & ipse cum omni domo tua pereas.
26 * Et sic cœpto itinere perrexerunt. Videns autem Micha quòd fortiores se essent, reuersus est in domum suam.
27 * Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem, & quæ supra diximus, veneruntq;
G in Lais ad populum quiescentem atque securum, & percusserunt eos in ore gladij, vrbemque incendio tradiderunt:
28 * Nullo penitus ferente præsidium, eò quòd procul habitarent à Sidone, & cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negocij. erat autem ciuitas sita in regione Roob, quam rursum extruētes habitauerunt in ea:
29 * Vocato nomine ciuitatis Dan, iuxta vocabulum patris sui quem genuerat Israel; quæ priùs Lais dicebatur.
30 * Posueruntque sibi sculptile, & Ionathan filium Gersan filij Moysi ac filios eius sacerdotes in tribu Dan vsq; ad diem captiuitatis suæ.
31 * Mansitque apud eos idolum Michæ omni tempore quo fuit domus Dei in Sylo. In diebus illis non erat rex in Israel.

תרגום יונתן

20 וּשְׁפַר לִבָּא דְכָהֲנָא וּנְסִיב יָת אֶפּוֹדָא וְיָת דְּמָאִין וְיָת צַלְמָא וְעַל בְּגוֹ עַמָּא׃ 21 וְאִתְפְּנִיאוּ וַאֲזָלוּ וְשַׁוִיאוּ יָת טַפְלָא וְיָת
בְּעִירָא וְיָת קְנְיָנָא קֳדָמֵיהוֹן׃ 22 אִינוּן אַרְחִיקוּ מִבֵּית מִיכָה וְגַבְרַיָּא דִי בְבָתַּיָּא דְעִם בֵּית מִיכָה אִתְכְּנִישׁוּ וַאדְבִקוּ יָת בְּנֵי דָן׃
23 וּקְרוֹ לְבֵית דָּן וְאַסְהַרוּ אַפֵּיהוֹן וַאֲמַרוּ לְמִיכָה מָה לָךְ אֲרֵי אִתְכְּנִישְׁתָּא׃
24 וַאֲמַר יָת דַּחֲלָתַי דְּעַבְדִית נְסִיבְתּוּן וְדַכְרְתּוּן וְיָת כָּהֲנָא וַאֲזַלְתּוּן וּמָה לִי עוֹד וּמַה דֵּין אֲמַרִין לִי מָה לָךְ׃
25 וַאֲמַרוּ לֵיהּ בְּנֵי דָן לָא תַשְׁמַע קָלָךְ עִמָּנָא דִילְמָא יִשְׁלְטוּן בְּכוֹן גְּבָרִין מְרִירֵי נַפְשָׁן וְתוֹסִיף נַפְשָׁךְ וְנֶפֶשׁ אֱנַשׁ בֵּיתָךְ׃
26 וַאֲזָלוּ בְּנֵי דָן לְאוֹרְחָתְהוֹן וַחֲזָא מִיכָה אֲרֵי תַקִּיפִין אִינוּן מִינֵּיהּ וְאִיתְפְּנִי וְתָב לְבֵיתֵיהּ׃ 27 וְאִינוּן נְסִיבוּ יָת דַּעֲבַד
מִיכָה וְדִבְרוּ יָת כָּהֲנָא דַּהֲוָה לֵיהּ וַאֲתוֹ עַד לַיִשׁ עַל עַמָּא דְשָׁקְטִין וְשָׁרָן לְרוּחָצָן וּמְחוֹ יָתְהוֹן לְפִתְגָמָם דְּחָרֶב וְיָת קַרְתָּא אוֹקִידוּ בְנוּרָא׃
28 וְלֵית דְּמְשֵׁיזִיב אֲרֵי רְחִיקִין אִינוּן מִצִּידוֹנָאֵי וּפִתְגָמָם לֵית לְהוֹן עִם אֱנָשׁ וְאִנּוּן בְּמֵישַׁר דְּלְבֵית רְחוֹב וּבְנוֹ יָת קַרְתָּא וְיַתִּיבוּ בָהּ׃
29 וּקְרוֹ שְׁמָא דְקַרְתָּא דָּן כְּשׁוּם דָּן אֲבוּהוֹן דְּאִיתְיְלִיד לְיִשְׂרָאֵל וּבְרַם לַיִשׁ שְׁמָא דְקַרְתָּא מִלְקַדְמִין׃
30 וַאֲקִימוּ לְהוֹן בְּנֵי דָן יָת צַלְמָא וְיוֹנָתָן בַּר גֵּרְשֹׁם בַּר מְנַשֶּׁה הוּא וּבְנוֹהִי הֲווֹ כּוֹמְרִין לְשִׁבְטָא דִבְנֵי דָן עַד יוֹמָא דְגָלוֹ יַתְבֵי אַרְעָא׃
31 וְשַׁוִיאוּ לְהוֹן יָת צֶלֶם מִיכָה דַּעֲבַד כָּל יוֹמִין דַּהֲוָה קָיֵם בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ בְּשִׁילֹה׃
ז וַהֲוָה בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן וּמַלְכָּא לֵית בְּיִשְׂרָאֵל

* *Et lætatum eſt cor ſacerdotis: & tulit e-* 20
phud, & theraphim, & ſculptile, & conflatile, & intrauit in medio populi.

* *Et reuerſi ſunt & abierunt, & poſuerunt habitationem et poſſeſſionem illorum preciosam ante ſe.* 21

* *Ipſi autem procul erant à domo Micha.* 22
& ecce Micha & viri exiſtentes in domibus cum domo Micha, clamauerunt & ceperunt filios Dan:

* *Et clamauerunt ad filios Dan. & conuer-* 23
terunt filij Dan ora ſua, & dixerunt ad Micha: Quid eſt tibi quòd clamaſti?

* *Et dixit: Deos quos feci tuliſtis, & ſa-* 24
cerdotem, & abiiſtis: & quid mihi vltra? et quid hoc mihi dicitis, Quid hoc clamas?

* *Et dixerunt ad eum filij Dan: Non audia-* 25
tur vox tua nobiſcum, ne fortè occurrant vobis viri amari animo, & appones animam tuã & animam domus tuæ.

* *Et perrexerunt filij Dan in viam ſuam.* 26
& vidit Micha quòd fortiores ſe ſunt; & annuit & reuerſus eſt in domum ſuam.

* *Et illi ceperunt quæcunque fecit Micha,* 27
& ſacerdotem qui erat ei; & venerunt ad Lais ad populum quieſcentem & confidentem: & percuſſerunt eos in ore gladij, & vrbem combuſſerunt igne.

* *Et non eſt qui liberet; quoniam longe eſt* 28
à Sidone: & ſermo non eſt eis cum homine. & hæc in valle quæ eſt domus Roab. & ædificauerunt ciuitatem, & habitauerunt in ea:

* *Et vocauerunt nomen ciuitatis Dan, iux-* 29
ta nomen Dan patris ſui, qui genitus eſt Iſrael: & fuit Lais nomen ciuitati prius.

* *Et erexerunt ſibi filij Dan ſculptile. et Jo-* 30
nathan filius Gerſon filij Manaſſe, ipſe & filij eius fuerunt ſacerdotes tribui Dan vſque ad diem tranſmigrationis terræ.

* *Et poſuerunt ſibi ſculptile Micha quod* 31
fecit, omnibus diebus quibus fuit domus Dei in Sylo. Et factum eſt in diebus illis, & rex non erat in Iſrael.

20 * καὶ ἠγαθυνθη ἡ καρδία τοῦ ἱερέως· καὶ ἔλαβεν τὸ ἐφουὴλ, καὶ τὸ θεραφὶμ, καὶ τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ χωνευτόν, καὶ εἰσῆλθεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ·

21 * καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀπῆλθον ᾗ ἔθηκαν τὴν περοικίαν ἔτι τὴν κτῆσιν αὐτῶν τὴν ἔνδοξον ἔμπροσθεν αὐτῶν.

22 * αὐτοὶ δὲ ἐμάκρυναν ἀπὸ οἴκου μιχά. καὶ ἰδοὺ μιχὰ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ὄντες ἐν ταῖς οἰκίαις μετὰ τοῦ οἴκου μιχά, ἐκραξον καὶ κατέλαβον τοὺς υἱοὺς δάν·

23 * καὶ ἐβόησαν πρὸς υἱοὺς δάν. καὶ ἐπέστρεψαν οἱ υἱοὶ δὰν τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ εἶπον πρὸς μιχά, τί ἐστίν
24 σοι ὅτι ἔκραξας; * καὶ εἶπεν, τοὺς θεούς μου ἐποίησα ἐλάβετε, καὶ τὸν ἱερέα, καὶ ἀπήλθετε. καὶ τί μοι ἔτι, καὶ τί τοῦτό μοι λέγετε, τί τοῦτο κράζεις;

25 * καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν οἱ υἱοὶ δάν, μὴ ἀκουσθήτω ἡ φωνή σου μεθ' ἡμῶν, μήποτε ἀπαντήσωσιν ὑμῖν ἄνδρες κατῶδυνοι ψυχῇ, καὶ προσθήσεις τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ οἴκου σου.

26 * καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ δὰν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ εἶδεν μιχὰ ὅτι ἰσχυρότεροι αὐτοί εἰσίν, καὶ ἐξένευσεν καὶ ἀνέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

27 * καὶ αὐτοὶ ἔλαβον ὅσα ἐποίησεν μιχά, καὶ τὸν ἱερέα ὃς ἦν αὐτῷ· καὶ ἦλθον ἐπὶ λαϊσὰ ἐπὶ λαὸν ἡσυχάζοντα καὶ πεποιθότα. καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησθη πυρί.

28 * καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐξαιρούμενος, ὅτι μακρὰν ἐστιν ἀπὸ σιδῶνος, καὶ λόγος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μετὰ ἀνθρώπου. καὶ αὕτη ἐν κοιλάδι ἥ ἐστιν τοῦ οἴκου ῥααβ. καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ·

29 * καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως δάν, κατὰ τὸ ὄνομα δὰν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὃς ἐγενήθη τῷ ἰσραήλ. καὶ ἦν λαὶς ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότερον.

30 * καὶ ἀνέστησαν ἑαυτοῖς υἱοὶ δὰν τὸ γλυπτόν. καὶ ἰωνάθαν υἱὸς γηρσὸν υἱοῦ μανασσῆ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἱερεῖς τῇ φυλῇ δὰν ἕως τῆς μετοικεσίας τῆς γῆς.

31 * καὶ ἔταξαν ἑαυτοῖς τὸ γλυπτὸν μιχὰ ὃ ἐποίησεν πάσας τὰς ἡμέρας ὅσας ἦν ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν σηλώ. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et pulchrum fuit cor ſacerdotis, & tulit ephod, & ſimilitudines, & ſimulachrum, & intrauit in medio populi.

21 Et reſpexerunt, & iuerunt, & poſuerunt paruulos & iumenta & ſubſtantiam ante ſe.

22 Illi elongauerunt ex domo Michah; & viri qui in domibus quæ cum domo Michah, congregati ſunt, & aſſecuti ſunt filios Dan.

23 Et vocarunt domum Dan: & verterunt facies ſuas, & dixerunt Michah, Quid tibi quia congregatus es?

24 Et dixit: Timorem meum quem feci, accepiſtis & tuliſtis, & ſacerdotem, & ambulaſtis; & quid mihi adhuc? & quid hoc? vos dicentes mihi, Quid tibi? 25 Et dixerunt illi filij Dan: Non audiatur vox tua nobiſcum; fortaſſe poteſtatem exercebunt in vobis viri amari animabus, & finiet anima tua & anima hominis domus tuæ.

26 Et iuerunt filij Dan ad viam ſuam, & vidit Michah quòd fortes illi ab eo; & reſpexit & rediit ad domum ſuam.

27 Et illi acceperunt quod fecit Michah, & duxerunt ſacerdotem qui fuit ei, & venerunt vſque Lais ſuper populum qui quieſcentes & manentes ad confidentiam, & percuſſerunt eos ad verbum gladij, & vrbem incenderunt in igne.

28 Et non fuit qui eriperet, quoniam diſtantes illi à Sidoneis, & verbum non erat eis cum homine; & illi in planicie domus Rehhob: & ædificauerunt vrbem, & ſederunt in ea. 29 Et vocauerunt nomen vrbis Dan, in nomine Dan patris eorum, qui natus fuit Iſraeli. & certè Lais nomen vrbis ab antiquo. 30 Et ſtatuerunt ſibi filij Dan ſimulachrum, & Iehonathan filius Gerſom filij Menaſſe, ipſe & filij eius fuerunt Chomarim tribui filiorum Dan, vſque diem qua migrauerunt habitatores terræ.

31 Et poſuerunt ſibi ſimulachrum Michah quod fecit, omnibus diebus quibus fuit ſtans domus ſanctuarij Domini in Silo.

* Et fuit in diebus illis & rex non erat in Iſrael:

CAP. XIX.

1 A FVit quidã vir Leuites habitãs in latere mõtis Ephraim, qui accepit vxorem de
2 Bethleẽ Iuda. *Quæ reliquit eũ, & reuersa est in domũ patris sui in Bethleem, man-
3 sitq; apud eum quatuor mẽsibus. *Secutusq; est eam vir suus, volẽs recõciliari ei, atq; blandiri & secũ reducere, habens in comitatu puerum & duos asinos. quæ suscepit eũ, & introduxit in domum patris sui. Quod cùm audisset socer eius, eũq; vi-
4 disset, occurrit ei lætus, *& amplexatus est hominem. mansitq; gener in domo soceri tribus diebus, comedẽs cum eo & bibẽs fa-
5 miliariter. *Die autẽ quarto de nocte con-
B surgens, pficisci voluit. quem tenuit socer, & ait ad eum: Gusta prius pusillum panis & cõforta stomachum, & sic proficisceris.
6 *Sederuntq; simul, ac comederunt & biberunt. dixitq; pater puellæ ad generum suum: Quęso te, vt hodie hic maneas, pa-
7 riterq; lætemur. *At ille cõsurgens cœpit velle pficisci. & nihilominus obnixè eum
8 socer tenuit, & apud se fecit manere. *Manè autẽ facto parabat Leuites iter. cui socer rursum: Obsecro, inquit, vt paululum cibi capias, & assumptis viribus donec increscat dies, posteà proficiscaris. Comede-
9 runt ergo simul: *Surrexitq́ adolescens cum vxore sua, & puero. cui rursum locutus est socer: Considera quòd dies ad occasum decliuior sit, & propinquat ad ve-
sperum. mane apud me etiam hodie, & 2. Reg. 11. d.
duc lætum diem, & cras proficiscaris vt
10 vadas in domum tuam. *Noluit gener acquiescere sermonibus eius, sed statim perrexit & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos, & concubinam.
11 *Iamq́ue aderant iuxta Iebus, & dies mutabatur in noctem. Dixitq́ue puer ad dominum suum: Veni, obsecro, declinemus ad vrbem Iebusæorum, & maneamus in ea.

יט

1 וַיְהִי אִישׁ לֵוִי גָּר בִּירְכְּתֵי הַר־אֶפְרַיִם וַיִּקַּח־לוֹ
אִשָּׁה פִּילֶגֶשׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה׃
2 * וַתִּזְנֶה עָלָיו פִּילַגְשׁוֹ וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל־בֵּית אָבִיהָ
אֶל־בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַתְּהִי־שָׁם יָמִים אַרְבָּעָה
חֳדָשִׁים׃
3 * וַיָּקָם אִישָׁהּ וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ לְדַבֵּר עַל־לִבָּהּ
לַהֲשִׁיבָהּ וְנַעֲרוֹ עִמּוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים וַתְּבִיאֵהוּ בֵּית
אָבִיהָ וַיִּרְאֵהוּ אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיִּשְׂמַח לִקְרָאתוֹ׃
4 * וַיַּחֲזֵק־בּוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת
יָמִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיָּלִינוּ שָׁם׃
5 * וַיְהִי בַּיּוֹם הָרְבִיעִי וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיָּקָם לָלֶכֶת
וַיֹּאמֶר אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל־חֲתָנוֹ סְעָד לִבֶּךָ פַּת־לֶחֶם
וְאַחַר תֵּלֵכוּ׃
6 * וַיֵּשְׁבוּ וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וַיִּשְׁתּוּ וַיֹּאמֶר אֲבִי
הַנַּעֲרָה אֶל־הָאִישׁ הוֹאֶל־נָא וְלִין וְיִטַב לִבֶּךָ׃
7 * וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת וַיִּפְצַר־בּוֹ חָתְנוֹ וַיָּשָׁב וַיָּלֶן שָׁם׃
8 * וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר אֲבִי
הַנַּעֲרָה סְעָד־נָא לִבֶּךָ וְהִתְמַהְמְהוּ עַד־נְטוֹת הַיּוֹם
וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם׃
9 * וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת הוּא וּפִילַגְשׁוֹ וְנַעֲרוֹ וַיֹּאמֶר
לוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה הִנֵּה־נָא רָפָה הַיּוֹם לָעֶרֶב
לִינוּ־נָא הִנֵּה חֲנוֹת הַיּוֹם לִין פֹּה וְיִיטַב לִבֶּךָ
וְהִשְׁכַּמְתֶּם מָחָר לְדַרְכְּכֶם וְהָלַכְתָּ לְאָהֳלֶךָ׃
10 * וְלֹא־אָבָה הָאִישׁ לָלוּן וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא עַד־נֹכַח
יְבוּס הִיא יְרוּשָׁלִָם וְעִמּוֹ צֶמֶד חֲמוֹרִים חֲבוּשִׁים
וּפִילַגְשׁוֹ עִמּוֹ׃
11 * הֵם עִם־יְבוּס וְהַיּוֹם רַד מְאֹד וַיֹּאמֶר הַנַּעַר אֶל־
אֲדֹנָיו לְכָה־נָּא וְנָסוּרָה אֶל־עִיר־הַיְבוּסִי הַזֹּאת
וְנָלִין בָּהּ׃

תרגום יונתן

יט

וַהֲוָה גַּבְרָא לֵיוָאָה דַּר בְּסִיָּפֵי טוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וּנְסִיב לֵיהּ אִתְּתָא
1 לְחֵינָתָא מִבֵּית לֶחֶם דְּבֵית יְהוּדָה׃ 2 וּבְסָרָה עָלּוֹהִי לְחֵינְתֵיהּ וַאֲזָלַת מִלְוָתֵיהּ לְבֵית אֲבוּהָא לְבֵית לֶחֶם דְּבֵית יְהוּדָה וַהֲוָת תַּמָּן יוֹמִין
אַרְבְּעָא יַרְחִין׃ 3 וְקָם בַּעְלָהּ וַאֲזַל בָּתְרָהּ לְמַלָּלָא עַל לִבָּהּ לַאֲתוּבֵיהּ עִמֵּיהּ וְזוֹג חֲמָרִין וְאַעֲלָתֵיהּ לְבֵית אֲבוּהָא וְחַזְיֵהּ
אֲבוּהָא דְּעָלֵימְתָּא וַחֲדִי לְקַדְמוּתֵיהּ׃ 4 וְאַתְקֵיף בֵּיהּ חֲמוּתֵי אֲבוּהָא דְּעָלֵימְתָּא וְיָתֵיב עִימֵיהּ תְּלָתָא יוֹמִין וַאֲכַלוּ וּשְׁתִיוּ וּבָתוּ תַּמָּן׃
5 וַהֲוָה בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה וְאַקְדִימוּ בְּצַפְרָא וְקָם לְמֵיזַל וַאֲמַר אֲבוּהָא דְּעָלֵימְתָּא לַחֲתָנֵיהּ סְעַד לִיבָּךְ פִּיתָּא דְּלַחְמָא וּבָתַר כֵּן תֵּזְלוּן׃
6 וְאִסְתַּחֲרוּ וַאֲכַלוּ תַּרְוֵיהוֹן כַּחֲדָא וּשְׁתִיאוּ וַאֲמַר אֲבוּהָא דְּעָלֵימְתָּא לַחֲתָנֵיהּ שְׁרִי כְעַן וּבְיתׇ וְיִשְׁפַּר לִבָּךְ׃ 7 וְקָם גַּבְרָא לְמֵיזַל
וַאֲתְקֵיף בֵּיהּ חֲמוּתֵי וְתָב וּבָת תַּמָּן׃ 8 וְאַקְדִימוּ בְצַפְרָא בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה לְמֵיזַל וַאֲמַר אֲבוּהָא דְּעָלֵימְתָּא סְעִיד כְּעַן לִיבָּךְ וְהֵיתְעַכְּבוּ
עַד מְתְפְּנֵי יוֹמָא וַאֲכַלוּ תַּרְוֵיהוֹן׃ 9 וְקָם גַּבְרָא לְמֵיזַל הוּא וְלַחֲינָתֵיהּ וְעָלֵימְתֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ חֲמוּתֵי אֲבוּהָא דְּעָלֵימְתָּא הָא כְעַן פְּנֵי אֲ
יוֹמָא לְמֵעֱרַב בִּיתוּ כְּעַן הָכָא לְחוֹד בְּרֵי יוֹמָא דֵּין בִּיתׇ כָּא וְיִשְׁפַּר לִבָּךְ וּתְקַדְּמְתּוּן מְחַר לְאוֹרְחֵכוֹן וּתְהָךְ לְקִירְנָךְ׃ 10 וְלָא אֲבָה גַּבְרָא
לְמִבָּת וְקָם וַאֲזַל וְאֲתָא עַד לְקֳבֵיל יְבוּס הִיא יְרוּשְׁלֵם וְעִימֵיהּ זוֹג חֲמָרִין חַשִׁיכִין וְלַחֲינָתֵיהּ עִמֵּיהּ׃ 11 אִינּוּן עִם יְבוּס וְיוֹמָא מְמַךְ
לַחֲדָא וַאֲמַר עֶלֵימָא לְרִבּוֹנֵיהּ אֵיתָא כְּעַן וְנִזּוֹר לְקִרְתָּא דְּיִבּוּסָאֵי הָדָא וְנִבְיתׇ בָּהּ׃

CAP. XIX.

ET fuit vir Leuita habitans in femore montis Ephraim, & accepit sibi vir vxorem meretricem de Bethleem Iuda. * Et irata est illi concubina eius. & abiit ab eo in domum patris sui in Bethleem Iuda, & mansit illic dies quatuor mensium. * Et surrexit vir eius & abiit post eam, vt loqueretur ad cor eius vt reconciliaretur ei, & puer suus cum illo, et par asinorum: & abijt vsque ad domum patris eius. & vidit eum pater puellæ, & affuit in occursum eius:

* Et introduxit eum socer eius pater puellæ, & sedit cum illo tres dies; & comederunt & biberunt, & dormierunt illic.

* Et factum est die quarto, & manè surrexerunt diluculò, & surrexit vt recederet. et dixit pater puellæ ad generum suum, Cõfirma cor tuum fruſto panis, & post hoc proficiscimini.

* Et sederunt & comederunt vterque in id ipsum & biberunt. & dixit pater puellæ ad virum, Incipiens mane & lætetur cor tuum.

* Et surrexit vir vt abiret: & vim fecit illi socer eius, & sedit & mansit illic.

* Et surrexit manè die quinto vt abiret. & dixit pater puellæ, Confirma iam cor tuum pane, & præpara donec increscat dies: & comederunt & biberunt vterque.

* Et surrexit vir vt pergeret ipse & concubina sua, & puer suus. & dixit ei socer eius pater puellæ: Ecce iam declinauit dies in vesperam: mane iam hic adhuc hodie, & manete hic, & lætetur cor tuum; & manicabitis cras ad viam vestram, & abibis in tabernaculum tuum.

* Et non voluit vir manere. & surrexit & abijt, & venit vsque ad contra Jebus, hæc est Hierusalem, & cum eo par asinorum onustorum, & concubina eius cum eo:

* Ipsi circa Jebus, & dies declinauerat valdè. & dixit puer ad dominum suum: Veni iam & declinemus in vrbem Jebusæi hanc, et maneamus in ea.

ιθ'.

1 ** Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ λευίτης παροικῶν ἐν μηρηῖς ὄρεις ἐφραΐμ, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα παλλακὴν ἐκ
2 βηθλεεμ ἰούδα. * καὶ ὠργίσθη αὐτῷ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς εἰς βη-
3 θλεεμ ἰούδα, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ἡμέρας τετράμηνον. * καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ αὐτῆ καὶ ἐπορεύθη κατόπισεν αὐτῆ λαλῆσαι ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς, τοῦ διαλλάξαι αὐτήν, καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ζεῦγος ὑποζυγίων. καὶ ἐπορεύθη ἕως οἴκου πατρὸς αὐτῆς. καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ τῆς
4 νεάνιδος, καὶ παρῆν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. * καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος, καὶ ἐκάθισεν μετ' αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ὑπνωσαν ἐκεῖ.
5 * Καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωΐ, καὶ ἀνέστη τοῦ ἀπελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῇ νεάνιδι, στήριξον τὴν καρδίαν σου κλάσ-
6 ματι ἄρτου, καὶ μετὰ τοῦτο πορεύεσθε. * καὶ ἐκάθισαν καὶ ἔφαγον ἀμφότεροι ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἔπιον. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδι τῷ ἀνδρὶ, ἀρξάμενος αὐλίσθητι, καὶ ἀγαθυνθήτω ἡ καρδία σου.
7 * καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ ἀπελθεῖν. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκάθισεν καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.
8 * καὶ ὤρθρισεν τὸ πρωῒ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ τοῦ ἀπελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῇ νεάνιδι, στήριξον δὴ τὴν καρδίαν σου ἄρτῳ καὶ τρατεύθητι ἕως κλίνῃ ἡ ἡμέρα. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον ἀμφότεροι.
9 * καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ τοῦ ἀπελθεῖν αὐτὸς καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ, καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδι, ἰδοὺ δὴ κέκλικεν ἡ ἡμέρα εἰς ἑσπέραν, καλάλυσον δὴ ὧδε ἔτι σήμερον καὶ μείνατε ὧδε, καὶ ἀγαθυνθήτω ἡ καρδία σου, καὶ ὀρθριεῖτε αὔριον εἰς
10 τὴν ὁδὸν ὑμῶν, καὶ ἀπελεύσῃ εἰς τὸ σκήνωμά σου. * καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἀνὴρ αὐλισθῆναι. καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν καὶ παρεγένετο ἕως κατέναντι ἰεβοῦς, αὕτη ἐστὶν ἰερουσαλήμ, καὶ μετ' αὐτοῦ ζεῦγος ὑποζυγίων σαγηνευμένων, καὶ ἡ παλ-
11 λακὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. * αὐτοὶ κατὰ ἰεβοῦς, καὶ ἡ ἡμέρα κεκλικυῖα σφόδρα. καὶ εἶπεν τὸ παιδάριον πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, δεῦρο δὴ καὶ ἐκκλίνωμεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἰεβουσαίου τούτου, καὶ αὐλισθῶμεν ἐν αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIX.

Et fuit vir Leuites habitans in finibus montis domus Ephraim, & accepit sibi mulierem concubinam ex Bethlehhem domus Iehuda.
2 Et contempsit super eum concubina eius, & abiit ab eo ad domum patris sui ad Bethlehhem domus Iehuda; & fuit ibi diebus quatuor mensium. 3 Et surrexit maritus eius, & iuit post eam ad loquendum super cor eius ad reducendum eam, & puer eius cum eo, & par asinorum; & intrare fecit eum ad domum patris sui, & vidit eum pater ipsius puellæ, & lætatus est ad occursum eius.
4 Et inualuit in eo socer illius pater ipsius puellæ, & sedit cum eo tres dies: & comederunt & biberunt, & pernoctarunt ibi.
5 Et fuit in die quarta, & anticipauerunt in aurora, & surrexit ad eundum, & dixit pater ipsius puellæ genero suo: Fulci cor tuum fruſto panis, & post sic ibitis. 6 Et redierunt & comederunt duo illi simul & biberunt: & dixit pater ipsius puellæ genero suo: Mane nunc & pernocta, & pulchrescet cor tuum. 7 Et surrexit vir ad eundum, & inualuit in eo socer eius, & rediit & pernoctauit ibi.
8 Et anticipauerunt in aurora in die quinta ad eundum, & dixit pater ipsius puellæ: Fulci nunc cor tuum; & morabimini vsque ad conuerti diem: & comederunt duo illi. 9 Et surrexit vir ad eundum ipse & concubina eius, & puer eius: & dixit illi socer eius pater ipsius puellæ: Ecce nunc inclinata dies ad Occidentem, pernoctate nunc hic tantum in hac die; pernocta hic, & pulchrescet cor tuum, & anticipabitis cras ad viam vestram, & ibis ad vrbem tuam.
10 Et noluit vir ad pernoctandum, & surrexit & ambulauit, & abiit vsque ad-eregione Iebus, ipsa Ierusalem: & cum eo par asinorum stratorum, & concubina eius cum illo. 11 Illi cum Iebus, & dies inclinauit valdè, & dixit puer domino suo: Veni nunc, & diuertemus ad vrbem Iebuzæorum hanc, & pernoctabimus in ea.

11 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָיו לֹא נָסוּר אֶל־עִיר נָכְרִי אֲשֶׁר
לֹא־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵנָּה וְעָבַרְנוּ עַד־גִּבְעָה׃
13 * וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ לְךְ וְנִקְרְבָה בְּאַחַד הַמְּקֹמוֹת
14 וְלַנּוּ בַּגִּבְעָה אוֹ בָרָמָה׃ * וַיַּעַבְרוּ וַיֵּלְכוּ וַתָּבֹא
לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ אֵצֶל הַגִּבְעָה אֲשֶׁר לְבִנְיָמִן׃
15 * וַיָּסֵרוּ שָׁם לָבוֹא לָלוּן בַּגִּבְעָה וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בִּרְחֹב
הָעִיר וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף־אוֹתָם הַבַּיְתָה לָלוּן׃
16 * וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן בָּא מִן־מַעֲשֵׂהוּ מִן־הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב
וְהָאִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם וְהוּא־גָר בַּגִּבְעָה וְאַנְשֵׁי
הַמָּקוֹם בְּנֵי יְמִינִי׃
17 * וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הָאִישׁ הָאֹרֵחַ בִּרְחוֹב הָעִיר
וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן אָנָה תֵלֵךְ וּמֵאַיִן תָּבוֹא׃
18 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו עִבְרִים אֲנַחְנוּ מִבֵּית־לֶחֶם יְהוּדָה
עַד־יְרֵכְתֵי הַר־אֶפְרַיִם מִשָּׁם אָנֹכִי וָאֵלֵךְ עַד־בֵּית־
לֶחֶם יְהוּדָה וְאֶת־בֵּיתִי יְהוָה אֲנִי הֹלֵךְ וְאֵין
אִישׁ מְאַסֵּף אוֹתִי הַבָּיְתָה׃
19 * וְגַם־תֶּבֶן גַּם־מִסְפּוא יֵשׁ לַחֲמוֹרֵינוּ וְגַם לֶחֶם וָיַיִן
יֶשׁ־לִי וְלַאֲמָתֶךָ וְלַנַּעַר עִם־עֲבָדֶיךָ אֵין מַחְסוֹר
20 כָּל־דָּבָר׃ * וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן שָׁלוֹם לָךְ רַק
כָּל־מַחְסוֹרְךָ עָלַי רַק בָּרְחוֹב אַל־תָּלֶן׃
21 * וַיְבִיאֵהוּ לְבֵיתוֹ וַיָּבָל לַחֲמוֹרִים וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם
22 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ׃ * הֵמָּה מֵיטִיבִים אֶת־לִבָּם
וְהִנֵּה אַנְשֵׁי הָעִיר אַנְשֵׁי בְנֵי־בְלִיַּעַל נָסַבּוּ אֶת־
הַבַּיִת מִתְדַּפְּקִים עַל־הַדֶּלֶת וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָאִישׁ
בַּעַל הַבַּיִת הַזָּקֵן לֵאמֹר הוֹצֵא אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־
בָּא אֶל־בֵּיתְךָ וְנֵדָעֶנּוּ׃
23 * וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם הָאִישׁ בַּעַל הַבַּיִת וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם אַל־אַחַי אַל־תָּרֵעוּ נָא אַחֲרֵי אֲשֶׁר־
בָּא הָאִישׁ הַזֶּה אֶל־בֵּיתִי אַל־תַּעֲשׂוּ אֶת־
הַנְּבָלָה הַזֹּאת׃

12 *Cui respõdit dñs: Non ingrediar oppidũ
gentis alienæ quæ non est de filiis Israel,
13 sed transibo vsque Gabaa; * Et cùm illuc
D peruenero, manebimus in ea, aut certè in
14 vrbe Rama. *Transierunt ergo Iebus, &
cœptũ carpebant iter; occubuitq́; eis Sol
iuxta Gabaa, quæ est in tribu Beniamin:
15 *Diuerteruntq́; ad eam, vt manerent ibi.
Quò cùm intrassent, sedebant in platea ci
uitatis, & nullus eos recipere voluit hospi
16 tio. *Et ecce apparuit homo senex reuertẽs
de agro & de opere suo vesperi, qui & ip-
se de monte erat Ephraim, & peregrinus
habitabat in Gabaa. Homines autem re-
17 gionis illius erant filij Iemini. *Eleuatisq́;
oculis vidit senex sedentem hominem cũ
E sarcinulis suis in platea ciuitatis: & dixit
18 ad eum; Vnde venis, & quò vadis? *Qui
respondit ei: Profecti sumus de Bethleem
Iuda, & pergimus ad locũ nostrũ qui est
in latere mõtis Ephraim, vnde ieramus in
Bethleẽ. & nunc vadimus ad domũ Dñi;
nullusq́; sub tectum suum nos vult reci-
19 pere, *Habẽtes paleas & fœnũ in asinorũ
pabulum, & panem ac vinum in meos &
ancillæ tuæ vsus & pueri qui mecum est.
20 nulla re indigemus nisi hospitio. *Cui re-
spondit senex: Pax tecum sit: ego prębebo
omnia quæ necessaria sũt: quæso ne in pla
21 tea maneas. *Introduxitq; eum in domum
suam, & pabulũ asinis p̃buit: ac postq̃ la-
uerũt pedes suos, recepit eos in conuiuiũ.
22 Illis epulantibus, *& post laborẽ itineris
F cibo & potu reficientibus corpora, vene-
runt viri ciuitatis illius filij Belial, id est,
absque iugo, & circundantes domum se-
nis, fores pulsare cœperunt, clamantes ad
dominum domus, atque dicentes: Educ
virum qui ingressus est domum tuam, vt
23 abutamur eo. * Egressusq́ue est ad eos se-
nex, & ait: Nolite, fratres, nolite facere
malum hoc: quia ingressus est homo ho-
spitium meum, & cessate ab hac stul-
titia.

תרגום יונתן

12 וַאֲמַר לֵיהּ רִיבּוֹנֵיהּ לָא נְזוֹר לְקִרְיַת בְּנֵי עַמְמַיָּא דְּלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינּוּן וְנִתְמְטֵי עַד גִּבְעָתָא׃ 13 וַאֲמַר לְעֻלֵּימֵיהּ
אֵיתָא וְנִתְקָרֵיב בְּחַד מִן אַתְרַיָּא וּנְבִית בְּגִבְעָתָא אוֹ בְּרָמְתָא׃ 14 וְעָבְרוּ וַאֲזָלוּ וְעַלַּת לְהוֹן שִׁמְשָׁא בְּסִטַר גִּבְעָתָא דְּלִשְׁבָט
בִּנְיָמִן׃ 15 וְזָרוּ לְתַמָּן לְמֵיעַל לְמָבָת בְּגִבְעָתָא וַאֲתָא וְיָתִיב בְּרְחוֹבָא דְקִרְתָּא וְלֵית אֱנָשׁ דְּיַכְנִישׁ יַתְהוֹן לְבֵיתָא לְמָבָת׃
16 וְהָא גַּבְרָא סָבָא אָתָא מִן עִיבּוּדֵיהּ מִן חַקְלָא בְּרַמְשָׁא וְגַבְרָא מְטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וְהוּא דָר בְּגִבְעָתָא וְאֱנָשֵׁי אַתְרָא בְּנֵי שִׁבְטָא
דְּבִנְיָמִן׃ 17 וּזְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת גַּבְרָא דְּאָרַח בְּרְחוֹבָא דְקִרְתָּא וַאֲמַר גַּבְרָא סָבָא לְאַן אַתְּ אָזֵיל וּמִנָּן אַתְּ אָתֵי׃
18 וַאֲמַר לֵיהּ עִבְרִין אֲנַחְנָא מִבֵּית לֶחֶם דְּבֵית יְהוּדָה עַד סְיָפֵי טוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם מִתַּמָּן אֲנָא וַאֲנָא אָזֵיל עַד בֵּית לֶחֶם דְּבֵית יְהוּדָה
וּלְבֵית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ אֲנָא אָזֵיל וְלֵית אֱנָשׁ דְּיַכְנִישׁ יָתִי לְבֵיתָא׃ 19 וְאַף תִּבְנָא אַף כִּיסָתָא אִית לַחֲמָרָנָא וְאַף לֶחֶם
וְחֶמֶר אִית לִי וּלְאַמְתָךְ וּלְעֻלֵּימָא דְּעִם עַבְדָךְ לֵית חוּסְרָן כָּל מִדְּעֵם׃ 20 וַאֲמַר גַּבְרָא סָבָא שְׁלֵם לָךְ לְחוֹד כָּל חֶסְרוֹנָךְ עֲלַי לְחוֹד
בִּרְחוֹבָא לָא תְבִית׃ 21 וְאַעֲלֵיהּ לְבֵיתֵיהּ וְרָמָא כִּיסָתָא לַחֲמָרֵיהּ וְאַסְחִיו רַגְלֵיהוֹן וַאֲכָלוּ וּשְׁתִיאוּ׃
22 אִינּוּן מְטַבִּין יַת לִבְהוֹן וְהָא אֱנָשֵׁי קִרְתָּא גַּבְרֵי בְנֵי רְשָׁעָא אַקִּיפוּ יַת בֵּיתָא דָּחְקִין לְמִתְבַּר דַּשָּׁא וַאֲמַרוּ לְגַבְרָא מָרֵיהּ דְּבֵיתָא סָבָא
לְמֵיסַר אַפֵּיק יָת גַּבְרָא דְּעַל לְבֵיתָךְ וְנִדְּעִינֵיהּ׃ 23 וּנְפַק לְוָתְהוֹן גַּבְרָא מָרֵיהּ דְּבֵיתָא וַאֲמַר לְהוֹן בְּבָעוּ אֲחַי לָא תַבְאֲשׁוּן
כְּעַן כַּתַר דְּעַל גַּבְרָא הָדֵין לְבֵיתִי לָא תַעְבְּדוּן יָת קְלָנָא הָדָא׃

* *Et dixit ad eum dominus eius: Non declinabimus in vrbem gentis alienæ quæ non est de filiis Israel, & transibimus vsque ad Gabaa.* 12

* *Et dixit puero suo: Veni & appropinquemus vni locorum, & maneamus in Gabaa vel in Rama.* * *Et transierunt, & occubuit eis Sol iuxta Gabaa, quæ est Beniamin.* 13 14

* *Et diuerterunt illuc vt intrarent & manerent in Gabaa. & intrauit & sedit in platea ciuitatis, & non est vir congregans eos in domum, vt hospitio fruerentur.* 15

* *Et ecce vir senex intrauit ab operibus suis ex agro vesperè, et vir de monte Ephraim, & ipse peregrinus habitabat in Gabaa, & viri loci filij Beniamin.* 16

* *Et aspiciens oculis suis vidit virum viatorem in platea ciuitatis: & dixit vir senex; Quò vadis, & vnde venis?* 17

* *Et dixit ad eum: Transimus nos de Bethleem Juda vsque ad femur montis Ephraim: illinc autem ego sum: & abij vsque ad Bethleem Juda; & in domum meam ego vado, & non est vir qui ducat me in domum.* 18

* *Et paleæ & fœna sunt asinis nostris; & panis & vinum est mihi & ancillæ tuæ, & puero seruis tuis: non est defectus vllius rei.* 19

* *Et dixit vir senex; Pax tibi: verùm omnis defectus tuus super me; sed in platea nõ diuertas.* 20

* *Et introduxit eum in domum suam, & præbuit asinis eius: & lauerunt pedes suos, et comederunt & biberunt.* 21

* *Ipsis autem refocillatis corde suo, & ecce viri ciuitatis viri filij iniquorum circundederunt domum, & pulsauerunt ad ostium, & dixerunt ad virum dominum domus senem, dicentes: Educ virum qui intrauit in domum tuam, vt cognoscamus eum.* 22

* *Et egressus est ad eos vir dominus domus, & dixit ad eos: Nequaquam, fratres mei, ne malum faciatis postquam intrauit vir hic in domum meam; ne faciatis stultitiam hanc.* 23

12 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, οὐ μὴ ἐκκλινοῦμεν εἰς πόλιν ἀλλοτρίου ἣ οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν υἱῶν Ισραηλ, καὶ πορευσόμεθα ἕως γαβαά.

13 * καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, δεῦρο καὶ ἐγγίσωμεν ἑνὶ τῶν τόπων, καὶ αὐλισθῶμεν ἐν γαβαὰ ἢ ἐν ραμᾶ.

14 * καὶ παρῆλθον, καὶ ἔδυ αὐτοῖς ὁ ἥλιος ἐχόμενα τοῦ γαβαά,

15 ἥ ἐστιν τοῦ βενιαμίν. * καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ τοῦ εἰσελθεῖν καὶ καταλῦσαι ἐν γαβαά. καὶ εἰσῆλθεν καὶ ἐκάθισεν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνὴρ ὁ συνάγων αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον τοῦ καταλῦσαι.

16 * καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πρεσβύτης εἰσῆλθεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἑσπέρας, καὶ ὁ ἀνὴρ ἐξ ὄρεως ἐφραίμ, καὶ αὐτὸς παροικῶν ἐν γαβαά, καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου υἱοὶ βενιαμίν.

17 * καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδεν τὸν ἄνδρα τὸν ὁδοιπόρον ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύτης, ποῦ πορεύῃ; καὶ πόθεν ἔρχῃ;

18 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, διαβαίνομεν ἡμεῖς ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα ἕως μηροῦ ὄρεως τοῦ ἐφραίμ. ἐκεῖθεν ἐγώ εἰμι, καὶ ἐπορεύθην ἕως βεθλεὲμ ἰούδα, καὶ εἰς τὸν οἶκόν μου ἐγὼ ἀποτρέχω, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνὴρ συνάγων με εἰς οἰκίαν.

19 * καὶ γε ἄχυρα καὶ χορτάσματα ὑπάρχει τοῖς ὄνοις ἡμῶν, καὶ γε ἄρτος καὶ οἶνος ὑπάρχει μοι καὶ τῇ δούλῃ σου, καὶ τῷ παιδαρίῳ τοῖς δούλοις σου, οὐκ ἔστιν ὑστέρημα παντὸς πράγματος.

20 * καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύτης, εἰρήνη σοι, πλὴν παντὸς τοῦ ὑστερήματός σου ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐν τῇ πλατείᾳ μὴ καταλύσῃς.

21 * καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ παρενέβαλεν τοῖς ὑποζυγίοις αὐτοῦ, καὶ ἐνίψαν τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.

22 * αὐτῶν δὲ ἀγαθυνθέντων τὴν καρδίαν αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἄνδρες υἱοὶ παρανόμων περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν, καὶ ἔκρουσαν ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ εἶπαν πρὸς τὸν κύριον τοῦ οἴκου τὸν πρεσβύτην, λέγοντες, ἐξάγαγε τὸν ἄνδρα τὸν εἰσελθόντα εἰς τὸν οἶκόν σου, ἵνα γνῶμεν αὐτόν.

23 * καὶ ἐξῆλθεν πρὸς αὐτοὺς ὁ κύριος τοῦ οἴκου, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, μηδαμῶς ἀδελφοί μου, μὴ πονηρεύσησθε μὴ τὸ εἰσελθεῖν τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς τὸν οἶκόν μου, μὴ ποιήσητε τὴν ἀφροσύνην ταύτην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et dixit illi dominus eius: Non diuertemus ad vrbem filiorum gentiũ qui non ex filiis Israel illi; & perueniemus vsque Gibghatha.

[13] Et dixit puero suo: Veni, & applicabimur in vno ex locis; & pernoctabimus in Gibghatha aut in Ramatha.

[14] Et transierunt & ambulauerunt, & intrauit illis sol in latere collis qui tribui Biniamin.

[15] Et diuerterunt eò ad intrandum ad pernoctandum in Gibghatha: & venit & sedit in platea vrbis, & non erat homo qui congregare faciat illos ad domum ad pernoctandum. [16] Et ecce vir senex venit ab opere suo ex agro in vesperi, & vir ex monte domus Ephraim, & ipse habitans in Gibghatha; & homines loci filij tribus filiorum Biniamin.

[17] Et leuauit oculos suos, & vidit virum qui viator in platea vrbis: & dixit vir senex; Quò tu vadens, & vnde tu veniens?

[18] Et dixit ei: Transeuntes nos ex Bethlehhem domus Iehuda; vsque fines montis domus Ephraim: indè ego, & ego iui vsque Bethlehhem domus Iehudah, & ad domum sanctuarij Domini ego vadens; & non est homo qui congregare faciat me ad domum suam.

[19] Et etiam palea & pabulum est asinis nostris, & etiam panis & vinum est mihi & ancillæ tuæ, & pueris qui cum seruo tuo: non indigemus omni quoquam. [20] Et dixit vir senex; Pax tibi: tantum omnis penuria tua super me; tantum in platea non pernoctabis.

[21] Et introduxit eum ad domum suam, & coniecit pabulum asinis eius; & lauerunt pedes illorum, & comederunt & biberunt.

[22] Illis bonificantibus corda sua, & ecce homines vrbis, viri filij impietatis, circuierunt domum, impellentes ad frangendum portam: & dixerunt ad virum dominum domus senem, ad dicendum: Produc virum qui intrauit ad domum tuam, & cognoscemus eum.

[23] Et exiit ad eos vir dominus domus, & dixit illis: Obsecro fratres mei, non malefacietis nunc, postquam intrauit vir hic ad domum meam, non facietis ignominiam istam.

24 * הִנֵּה בִתִּי הַבְּתוּלָה וּפִילַגְשֵׁהוּ אוֹצִיאָה־נָּא
אוֹתָם וְעַנּוּ אוֹתָם וַעֲשׂוּ לָהֶם הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם
וְלָאִישׁ הַזֶּה לֹא תַעֲשׂוּ דְּבַר הַנְּבָלָה הַזֹּאת׃
25 * וְלֹא־אָבוּ הָאֲנָשִׁים לִשְׁמַע לוֹ וַיַּחֲזֵק הָאִישׁ
בְּפִילַגְשׁוֹ וַיֹּצֵא אֲלֵיהֶם הַחוּץ וַיֵּדְעוּ אֹתָהּ
וַיִּתְעַלְּלוּ־בָהּ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וַיְשַׁלְּחוּהָ
26 בַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר׃ * וַתָּבֹא הָאִשָּׁה לִפְנוֹת הַבֹּקֶר
וַתִּפֹּל פֶּתַח בֵּית־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אֲדוֹנֶיהָ שָׁם עַד־
27 הָאוֹר׃ * וַיָּקָם אֲדֹנֶיהָ בַּבֹּקֶר וַיִּפְתַּח דַּלְתוֹת
הַבַּיִת וַיֵּצֵא לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ וְהִנֵּה הָאִשָּׁה פִּילַגְשׁוֹ
נֹפֶלֶת פֶּתַח הַבַּיִת וְיָדֶיהָ עַל־הַסַּף׃
28 * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ קוּמִי וְנֵלֵכָה וְאֵין עֹנֶה וַיִּקָּחֶהָ עַל־
הַחֲמוֹר וַיָּקָם הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ לִמְקֹמוֹ׃
29 * וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיַּחֲזֵק
בְּפִילַגְשׁוֹ וַיְנַתְּחָהּ לַעַצְמֶיהָ לִשְׁנֵים עָשָׂר נְתָחִים
וַיְשַׁלְּחֶהָ בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל׃
30 * וְהָיָה כָּל־הָרֹאֶה וְאָמַר לֹא־נִהְיְתָה וְלֹא־נִרְאֲתָה
כָּזֹאת לְמִיּוֹם עֲלוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד
הַיּוֹם הַזֶּה שִׂימוּ־לָכֶם עָלֶיהָ עֲצוּ וְדַבֵּרוּ׃

כ

1 * וַיֵּצְאוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה כְּאִישׁ
אֶחָד לְמִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־יְהוָה
2 הַמִּצְפָּה׃ * וַיִּתְיַצְּבוּ פִּנּוֹת כָּל־הָעָם כָּל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל בִּקְהַל עַם הָאֱלֹהִים אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף
3 אִישׁ רַגְלִי שֹׁלֵף חָרֶב׃ * וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי בִנְיָמִן כִּי־
עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּה וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּבְּרוּ
אֵיכָה נִהְיְתָה הָרָעָה הַזֹּאת׃
4 * וַיַּעַן הָאִישׁ הַלֵּוִי אִישׁ הָאִשָּׁה הַנִּרְצָחָה
וַיֹּאמֶר הַגִּבְעָתָה אֲשֶׁר לְבִנְיָמִן בָּאתִי אֲנִי וּפִילַגְשִׁי
לָלוּן׃

24 *Habeo filiam virginem, & hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, vt humilietis eas, & veſtram libidinem compleatis: tantum obſecro ne ſcelus hoc contra naturam operemini in virum.
25 *Nolebant acquieſcere ſermonibus illius. quod cernens homo eduxit ad eos concubinam ſuam, & eis tradidit illudẽdam. Qua cùm tota nocte abuſi eſſent, dimiſe-
26 runt eam manè. *At mulier recedentibus tenebris, venit ad oſtium domus vbi ma-
27 nebat dominus ſuus, & ibi corruit. *Ma-G nè facto ſurrexit homo, & aperuit oſtium vt cœptam expleret viam; & ecce concubina eius iacebat ante oſtium ſparſis in li-
28 mine manibus. * Cui ille, putans eam quieſcere, loquebatur: Surge vt ambulemus. qua nihil reſpondente, intelligens quòd erat mortua, tulit eam, & impoſuit aſino, reuerſuſque eſt in domum ſuam.
29 * Quam cùm eſſet ingreſſus, arripuit gladium, & cadauer vxoris cum oſsibus ſuis in duodecim partes ac fruſta concidens miſit in omnes terminos Iſrael.
30 *Quod cùm vidiſſent ſinguli, conclamabant: Nũquam res talis facta eſt in Iſrael ex eodie quo aſcenderũt patres noſtri de Ægypto, vſque in præſens tempus. ferte ſententiam, & in cõmune decernite quid facto opus ſit.

CAP. XX.

1 A EGreſsi itaque ſunt omnes filij Iſrael, & pariter congregati quaſi vir vnus de Dan vſque Berſabee, & terra Galaad ad
2 Dominum in Maſpha: *Omnes quoque anguli populorum, & cunctæ tribus Iſrael in eccleſiam populi Dei conuenerũt quadringenta millia peditum pugnato-
3 rum. *Nec latuit filios Beniamin quòd aſcendiſſent filij Iſrael in Maſpha. Interrogatuſque Leuita maritus mulieris interfectę, quomodo tantum ſcelus perpetratũ eſſet; * Reſpondit: Veni in Gabaa Beniamin cum vxore mea, illucque diuerti.

תרגום יונתן

24 הָא בְרָתִי בְּתוּלְתָא וּלְחֵינָתֵיהּ אַפֵּיק כְּעַן יְהַוֵּן וְעַנּוּ יַתְהֶן וְעֲבִידוּ לְהֶן דְּתַקִּין בְּעֵינֵיכוֹן וּלְגַבְרָא הָדֵין לָא תַעְבְּדוּן עִיסַּק קְלָנָא הָדָא׃
25 וְלָא אֲבוֹ גֻּבְרַיָּא לְקַבָּלָא מֵימְרֵיהּ וַאֲתַקִּיף גַּבְרָא בְּלֵחֵינָתֵיהּ וְאַפֵּיק לְהַתְהוֹן לְבָרָא וְיָדְעוּ יָתָהּ וְאִיתְלָעֲבוּ בָהּ כָּל לֵילְיָא עַד צַפְרָא
וְשַׁלְחוּהָא כְּמִיסַּק צַפְרָא׃ 26 וַאֲתַת אִתְּתָא לְמִפְנֵי צַפְרָא וְנָפְלַת בִּתְרַע בֵּית גַּבְרָא דְּרִבּוֹנָהּ תַּמָּן עַד דְּיִנְהַר׃
27 וְקָם רִיבּוֹנָהָא בְּצַפְרָא וּפְתַח דָּשֵׁי בֵיתָא וּנְפַק לְמֵיזַל לְאָרְחֵיהּ וְהָא אִתְּתָא לְחֵינָתֵיהּ רַמְיָא בִּתְרַע בֵּיתָא וִידָהָא מַחֲתָן עַל סִיפָּא׃
28 וַאֲמַר לָהּ קוּמִי וְנֵזִיל וְלָא מְתִיבָא וְנַסְבָהּ עַל חֲמָרָא וְקָם גַּבְרָא וַאֲזַל לַאֲתְרֵיהּ׃
29 וַאֲתָא לְבֵיתֵיהּ וּנְסִיב יָת סַכִּינָא וְאַתְקֵיף בְּלֵחֵינָתֵיהּ וְהַדְּמָהּ לְאֵיבָרָהָא לְתַרְיסַר עִשְׂרִין וְשַׁלְחָהּ בְּכָל תְּחוּם אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל׃
30 וְהֵי כָּל דַּחֲזֵי וַאֲמַר לָא הֲוָה וְלָא אִיתְחֲזִיאַת כְּהָדָא לְמִן יוֹמָא דְּסִלִּיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַד יוֹמָא הָדֵין שַׁוּוּ לִבְכוֹן עֲלָהָא
אִיתְיָעֲצוּ וּמֵלִילוּ׃

כ

1 וּנְפָקוּ כָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְכְּנִישַׁת כְּגַבְרָא חַד לְמִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע וְאַרַע גִּלְעָדָא לְקֳדָם יְיָ לְמִצְפְּיָא׃
2 וְאִתְעַתַּדוּ רֵישֵׁי כָּל עַמָּא כֹּל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל בִּקְהַל עַמָּא דַּיְיָ אַרְבַּע מְאָה אַלְפִין גְּבַר רַגְלֵי שָׁלְפֵי סַיְפָא׃
3 וּשְׁמַעוּ בְּנֵי בִנְיָמִין אֲרֵי סְלִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִצְפְּיָא וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַלִּילוּ אֵיכְדֵין הֲוָת בִּישְׁתָּא הָדָא׃
4 וַאֲתֵיב גַּבְרָא לֵיוָאָה בַּעֲלָה דְּאִתְּתָא קְטִילְתָּא וַאֲמַר לְגִבְעָתָא דִּלְשִׁבְט בִּנְיָמִין עֲלִית אֲנָא וּלְחֵינָתִי לְמִבָּת׃

* *Ecce filia mea virgo & concubina; educam iam eas, & humiliate illas, & facite eis bonum in oculis vestris; & viro huic ne faciatis verbum insipientiæ huius.* 24

* *Et non voluerunt viri audire eum: & apprehendit vir concubinam, & eduxit eam ad illos extra. & cognouerunt eam; & illuserunt ei totam noctem vsque ad manè. & dimiserunt eam simul cum ascensu auroræ.* 25

* *Et venit mulier manè, & corruit ad ostiũ portici domus viri, vbi erat dominus suus ibi, vsque quo diluculum fuit.* 26

* *Et surrexit Dominus eius manè, & aperuit fores domus, & exiuit vt discederet in viam suam: & ecce mulier concubina eius iacens apud portam, & manus eius ad limen.* 27

* *Et dixit ad eam: Surge, & abeamus. & non respondit ei; sed mortua erat. & tulit eam super asinum, & surrexit vir, & reuersus est in locum suum.* 28

* *Et ingressus est in domum suam, & arripuit gladium, & cepit concubinam suam; & membratim diuisit eam per ossa eius in duodecim partes, & misit ea in omnes tribus Israel.* 29

* *Et factum est omnis videns dicebat: Neq; factum est neque visum est sic à die ascensionis filiorum Israel de terra Ægypti vsque ad diem hanc. ferte iam vobis pro ipsa sententiam, & loquimini.* 30

CAP. XX.

ET *egressi sunt omnes filij Israel, & congregata est synagoga vt vir vnus de Dan, & vsque Bersabee, & terra Galaad ad Dominum in Massepha.* 1

* *Et stetit regio omnis populi omnes tribus Israel in congregatione populi Dei quadringenta millia virorum peditum educentium gladium.* 2

* *Et audierunt filij Beniamin, quòd ascenderunt filij Israel in Massepha: & dixerunt filij Israel, Loquimini, vbi factũ est malum hoc?* 3

* *Et respondit vir Leuita vir mulieris interfectæ, & dixit: In Gabaa Beniamin veni ego & concubina mea vt diuertam:* 4

24 * ἰδὲ θυγάτηρ μου ἡ παρθένος καὶ ἡ παλλακή· ἐξάξω δὴ αὐτάς, καὶ ταπεινώσατε αὐτάς, καὶ ποιήσατε αὐταῖς τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, τῷ δὲ ἀνδρὶ τούτῳ μὴ ποιήσητε τὸ ῥῆμα τ ἀφεδρισμοῦ ταύτης. 25 * καὶ οὐκ ἠθέλησαν οἱ ἄνδρες ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἐπελάβετο ὁ ἀνὴρ τ παλλακῆς, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὴν αὐτοῖς ἔξω. καὶ ἔγνωσαν αὐτήν, καὶ ἐνέπαιξαν αὐτῇ ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρωΐ. καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὴν ἅμα τῷ ἀναβαίνειν τὸν ὄρθρον.

26 * καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ τὸ πρωΐ, καὶ ἔπεσεν παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος τοῦ οἴκου τοῦ ἀνδρὸς οὗ ἐκεῖ ὁ κύριος αὐτῆς ἐκεῖ ἕως οὗ διέφαυσεν.

27 * καὶ ἀνέστη ὁ κύριος αὐτῆς τὸ πρωΐ, καὶ ἠνοίξεν τὰς θύρας τοῦ οἴκου, καὶ ἐξῆλθεν τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ἡ γυνὴ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ πεπτωκυῖα παρὰ τὴν θύραν, καὶ αἱ χεῖρες αὐτῆς ἐπὶ τὸ παράθυρον.

28 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἀνάστηθι καὶ ἀπέλθωμεν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ, ἀλλὰ ἐτεθνήκει. καὶ ἐπέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ ὑποζύγιον, καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

29 * καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν μάχαιραν, καὶ ἐπελάβετο τῆς παλλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐμέλησεν αὐτὴν κατὰ ὀστᾶ αὐτῆς εἰς δώδεκα μερίδας, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὰ εἰς πάσας φυλὰς ἰσραήλ.

30 * καὶ ἐγένετο πᾶς ὁ ὁρῶν ἔλεγε, ἕτε ἐγενήθη ἕτως ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀναβάσεως υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. δεῦτε δὴ ἐαυτοῖς πρὸς αὐτῆς βουλὴν καὶ λαλήσατε.

κ'.

1 * Καὶ ἐξῆλθον πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐξεκλησιάσθη ἡ συναγωγὴ ὡς ἀνὴρ εἷς ἀπὸ δαὰν καὶ ἕως βηρσαβαιὲ, καὶ γῆς γαλαὰδ πρὸς κύριον εἰς μασσηφά·

2 * καὶ ἔστη τὸ κλίμα παντὸς τοῦ λαοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ τοῦ θεοῦ τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν πεζῶν σπωμένων ῥομφαίαν.

3 * καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ βενιαμὶν, ὅτι ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μασσηφά. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, λαλήσατε πῶς ἐγένετο ἡ κακία αὕτη;

4 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ λευίτης ὁ ἀνὴρ τ γυναικὸς τ πεφονευμένης, καὶ εἶπεν· εἰς γαβαὰ τ βενιαμὶν ἦλθον ἐγὼ καὶ ἡ παλλακή μου τοῦ καταλῦσαι·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Ecce filia mea virgo & concubina illius: producam nunc eas; & humiliate illas, & facite illis quod constitutum in oculis vestris; & viro huic non facietis negotium ignominiæ huius. 25 Et non voluerunt viri ad audiendum ex eo: & apprehendit vir in concubina sua, & produxit ad eos foras; & cognouerunt eam; & irriserunt in ea omnem noctem vsque auroram, & dimiserunt eam in ascendendo auroram. 26 Et venit mulier ad inclinare auroræ, & cecidit in porta domus viri qua dominus eius ibi, vsque quo illuxit. 27 Et surrexit dominus eius in aurora, & aperuit portas domus, & exiuit ad eundum ad viam suam; & ecce mulier concubina eius proiecta in porta domus, & manus eius impositæ super limen.

28 Et dixit illi: Surge, & ibimus. & non respondit. & tulit eam super asinum, & surrexit vir, & iuit ad locum suum.

29 Et venit ad domum suam, & accepit gladium, & apprehendit in concubina sua, & discerpsit eam ad membra eius ad duodecim membra; & misit eam in omni termino terræ Israel. 30 Et fuit omnis qui vidit eam, & dixit: Non fuit, & non visum est sicut hoc ad-ex die qua ascenderũt filij Israel de terra Miszraim vsq; diem hanc. ponite corda vestra super illud, & consulimini & loquimini.

CAP. XX.

ET exierunt omnes filij Israel, & congregata est congregatio, vt vir vnus, ad-ex Dan & vsq; Beer-sabagh, & terra Gilghadæi; ad-ante Dominum ad Miszpeia. 2 Et steterunt capita omnis populi omnes tribus Israel in cœtu populi Domini; quadringenta millia vir peditum euaginantium gladium. 3 Et audierunt filij Biniamin quòd ascenderunt filij Israel ad Miszpeia. & dixerunt filij Israel: Loquimini, quemadmodum fuit malum hoc. 4 Et respondit vir Leuita maritus mulieris occisæ, & dixit: Ad Gibgha-tha, quæ tribus Biniamin, ascendi ego & concubina mea ad pernoctandum.

5 * וַיָּקָמוּ עָלַי בַּעֲלֵי הַגִּבְעָה וַיָּסֹבּוּ עָלַי אֶת־הַבַּיִת
לַיְלָה אוֹתִי דָּמוּ לַהֲרֹג וְאֶת־פִּילַגְשִׁי עִנּוּ וַתָּמֹת׃
6 * וָאֹחֶז בְּפִילַגְשִׁי וָאֲנַתְּחָהּ וָאֲשַׁלְּחָהּ בְּכָל־שְׂדֵה
נַחֲלַת יִשְׂרָאֵל כִּי עָשׂוּ זִמָּה וּנְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל׃
7 * הִנֵּה כֻלְּכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָבוּ לָכֶם דָּבָר וְעֵצָה
8 הֲלֹם׃ * וַיָּקָם כָּל־הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד לֵאמֹר
לֹא נֵלֵךְ אִישׁ לְאָהֳלוֹ וְלֹא נָסוּר אִישׁ לְבֵיתוֹ׃
9 * וְעַתָּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה לַגִּבְעָה עָלֶיהָ
10 בְּגוֹרָל׃ * וְלָקַחְנוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים לַמֵּאָה
לְכֹל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵאָה לָאֶלֶף וְאֶלֶף לָרְבָבָה
לָקַחַת צֵדָה לָעָם לַעֲשׂוֹת לְבוֹאָם לְגֶבַע בִּנְיָמִן כְּכָל־
הַנְּבָלָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה בְּיִשְׂרָאֵל׃
11 * וַיֵּאָסֵף כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־הָעִיר כְּאִישׁ אֶחָד
חֲבֵרִים׃
12 * וַיִּשְׁלְחוּ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים בְּכָל־שִׁבְטֵי
בִנְיָמִן לֵאמֹר מָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נִהְיְתָה בָּכֶם׃
13 * וְעַתָּה תְּנוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל אֲשֶׁר
בַּגִּבְעָה וּנְמִיתֵם וּנְבַעֲרָה רָעָה מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא אָבוּ
בִנְיָמִן לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל אֲחֵיהֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃
14 * וַיֵּאָסְפוּ בְנֵי־בִנְיָמִן מִן־הֶעָרִים הַגִּבְעָתָה לָצֵאת
לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 * וַיִּתְפָּקְדוּ בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַהוּא מֵהֶעָרִים
עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב לְבַד מִיֹּשְׁבֵי
הַגִּבְעָה הִתְפָּקְדוּ שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ בָּחוּר׃
16 * מִכֹּל הָעָם הַזֶּה שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ בָּחוּר
אִטֵּר יַד־יְמִינוֹ כָּל־זֶה קֹלֵעַ בָּאֶבֶן אֶל־הַשַּׂעֲרָה
וְלֹא יַחֲטִא׃
17 * וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הִתְפָּקְדוּ לְבַד מִבִּנְיָמִן
אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב כָּל־זֶה אִישׁ
מִלְחָמָה׃

5 * Et ecce homines ciuitatis illius circũ-
dederunt nocte domum in qua manebã,
volentes me occidere, & vxorem meã in-
credibili furore libidinis vexantes; deniq;
6 mortua eſt. * Quam arreptam in fruſta
concidi, miſiq́ue partes in omnes termi-
nos poſſeſsionis veſtræ, quia nunquã tan-
tum nephas & tam grande piaculum fa-
7 ctum eſt in Iſrael. * Adeſtis omnes filij Iſ-
8 rael; decernite quid facere debeatis. * Stãſ-
que omnis populus, & quaſi vnius homi-
nis ſermone reſpondit: Nõ recedemus in
B tabernacula noſtra, nec ſuam quiſquã in-
9 trabit domum: * Sed hoc contra Gabaa
10 in commune faciemus. * Decem viri eli-
gantur è cẽtum ex omnibus tribubus Iſ-
rael, & centum de mille, & mille de decem
millibus, vt comportẽt exercitui cibaria,
& poſsimus pugnare contra Gabaa Ben-
iamin, & reddere ei pro ſcelere quod me-
11 retur. * Conuenitq́ue vniuerſus Iſrael ad
ciuitatem, quaſi homo vnus, eadem mẽte
12 vnoq́ue conſilio. * Et miſerunt nuncios ad
omnem tribum Beniamin, qui dicerent:
Cur tantum nephas in vobis repertũ eſt?
13 * Tradite homines de Gabaa qui hoc fla-
gitium perpetrarunt, vt moriantur, & au-
feratur malum de Iſrael. Qui noluerunt
fratrum ſuorum filiorum Iſrael audire
14 mandatum: * Sed ex cunctis vrbibus quę
ſortis ſuæ erant conuenerunt in Gabaa, vt
illis ferrent auxilium, & cõtra vniuerſum
15 populum Iſrael dimicarent. * Inuentiq́ue
ſunt viginti quinque millia de Beniamin
educentium gladium, præter habitatores
Gabaa, qui ſeptingenti erant viri fortiſsi-
16 mi, * ita ſiniſtra vt dextra prœliantes; & ſic
fundis lapides ad certum iacientes, vt ca-
pillum quoque poſſent percutere, & ne-
C quaquam in alteram partem ictus lapidis
17 deferretur. * Virorum quoque Iſrael
abſque filiis Beniamin inuenta ſunt qua-
dringenta millia educentium gladios, &
paratorum ad pugnam:

תרגום יונתן

5 וְקָמוּ עֲלַי יָתְבֵי גִבְעָתָא וְאַקִּיפוּ עֲלַי יַת בֵּיתָא בְּלֵילְיָא עֲלַי חַשִּׁיבוּ לְמִקְטַל וְיַת לְחֵינָתִי עַנּוּהָא וּמִיתַת׃ 6 וַאֲחֵדִית בִּלְחֵינָתִי
וְהַדֵּימְתָּהּ וּשְׁלַחְתָּהּ בְּכָל תְּחוּם אַחְסָנַת אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֲרֵי עֲבָדוּ עִיצַת חֲטָאִין וּדְלָא כְשַׁר בְּיִשְׂרָאֵל׃ 7 הָא כוּלְכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבוּ
לְכוֹן פִּתְגָם וְעִיצָה הַלְכָא׃ 8 וְקָם כָּל עַמָּא כְּגַבְרָא חַד לְמֵימַר לָא נֵיזִיל גְבַר לְמַשְׁכְּנֵיהּ וְלָא נְזוֹר גְבַר לְבֵיתֵיהּ׃
9 וּכְעַן דֵין פִּתְגָמָא דְנַעְבֵּיד לְגִבְעָתָא נְתַמֵּנִי עֲלָהָא בְּעַדְבָא׃ 10 וּנְדַבַּר עֲשָׂרָא גְּבְרִין לְמֵאָה לְכָל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל
וּמְאָה לְאַלְפָא וְאַלְפָא לְרִבּוֹתָא לְמֵיסַב זְוָדִין לְעַמָּא לְמֶעְבַּד לְאֵיתָיוּתְהוֹן לְגִבְעָתָא דְבִית בִּנְיָמִין כְּכָל קְלָנָא דַעֲבַד בְּיִשְׂרָאֵל׃
11 וְאִיתְכְּנִישׁ כָּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל לְקִרְתָּא כְּגַבְרָא חַד שָׁוְוֹן׃
12 וּשְׁלַחוּ שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל גְּבְרִין בְּכָל שִׁבְטֵי בִנְיָמִין לְמֵימַר מָה בִּישְׁתָּא הָדָא דַהֲוָת בְּכוֹן׃
13 וּכְעַן אַיְתוֹ יָת גְּבָרַיָּא בְּנֵי רִישְׁעָא דִי בְּגִבְעָתָא וְנִקְטְלִינוּן וּנְפַלֵּי עֲבֵרֵי בִישְׁתָּא מִיִּשְׂרָאֵל וְלָא אֲבוֹ בְּנֵי בִנְיָמִין לְקַבָּלָא לְמֵימַר אֲחֵיהוֹן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 14 וְאִתְכְּנִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִין מִן קִרְוַיָּא לְגִבְעָתָא לְמִיפַּק לְאַנָּחָא קְרָבָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 וְאִתְמְנִיאוּ בְּנֵי בִנְיָמִין בְּיוֹמָא הַהוּא מִן קִרְוַיָּא עֶשְׂרִין וְשִׁיתָּא אַלְפִין גַּבְרָא שָׁלְפֵי סַיְפָא בַּר מִיָּתְבֵי גִבְעָתָא אִתְמְנִיאוּ שְׁבַע מְאָה גְּבַר עוּלַיִם׃
16 מִכָּל עַמָּא הָדֵין שְׁבַע מְאָה גְּבַר עוּלַיִם גַּבְרָא גְּמִיר בְּיֵדֵיהּ דְיַמִּינָא כֹּל אִילֵּין דְשָׁדָן אַבְנָא בְּקֵילְעָא וּמְרַמְּן בְּבֵינַת שַׂעְרָא וְלָא מְשַׁנָּן׃
17 וְאֶנָשׁ יִשְׂרָאֵל אִתְמַנְיָאוּ בַּר מִבְּרִית בִּנְיָמִין אַרְבַּע מְאָה אַלְפִין גַּבְרָא שָׁלְפֵי סַיְפָא כָּל אִילֵּין גַּבְרֵי קְרָבָא׃

5 * Et insurrexerunt contra me viri qui Gabaa, & circundederunt contra me domum nocte, & me voluerunt occidere; & concubinam meam humiliauerunt & illuserunt ei, & mortua est.

6 * Et accepi concubinam meam, & in frusta concidi eam, & misi in omnem terminum possessionis Israel; quoniam fecerunt nephas in Israel.

7 * Ecce omnes vos filij Israel date vobis sermonem & consilium hic.

8 * Et surrexit omnis populus vt vir vnus, dicens: Non ingrediemur vir in tabernaculum suum, & non declinabimus vir in domum suam.

9 * Et nunc verbum hoc quod faciemus Gabaa: Ascendemus contra eam in sorte:

10 * Et accipiamus decem viros centum ex omnibus tribubus Israel, & centum de mille, & mille de decem millibus ad accipiendum cibaria populo ad perficiendū intrantibus Gabaa Beniamin iuxta omne scelus quod fecit in Israel.

11 * Et congregatus est omnis vir ad ciuitatem quasi vir vnus euntes.

12 * Et miserunt tribus Israel viros in omnem tribum Beniamin, dicentes: Quod scelus hoc factum in vobis?

13 * Et nunc tradite viros impios qui in Gabaa, & occidemus eos, & auferemus malum de Israel. & non voluerunt Beniamin audire vocem fratrum filiorum Israel.

14 * Et conuenerunt filij Beniamin de vrbibus eorum in Gabaa egredi vt pugnent cum filiis Israel.

15 * Et recensiti sunt filij Beniamin in die illo de ciuitatibus, viginti & quinque millia virorum educentium gladium, præter eos qui habitant Gabaa. hi qui recensiti sunt septingenti viri iuuenes electi

16 * Ex vniuerso populo ambidexteri, omnes hi funditores iaculantes lapides ad capillum, et non aberrantes.

17 * Et omnis vir Israel recensiti sunt absque filiis Beniamin, quadringenta millia virorum educentium gladium; omnes hi viri bellicosi.

5 * καὶ ἀνέστησάν ἐπ' ἐμὲ ⓐ ἄνδρες ⓐ τ γαβαά, καὶ διεκύκλωσαν ἐπ' ἐμὲ τὴν οἰκίαν νυκτός, καὶ ἐμὲ ἠθέλησαν ἀποκτεῖναι, καὶ τὴν παλλακήν μου ἐταπείνωσαν καὶ ἐνέπαιξαν αὐτῇ, καὶ ἀπέθανεν.

6 * καὶ ἐπελαβόμην τῆς παλλακῆς μου, καὶ ἐμέλισα αὐτήν, καὶ ἐξαπέστειλα ἐν παντὶ ὁρίῳ κληρονομίας ἰσραήλ, ὅτι ἐποίησαν ἀφεδρωνὰ ἐν ἰσραήλ.

7 * ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ δότε αὐτοῖς λόγον
8 καὶ βουλὴν ὧδε. * καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς λέγων, οὐκ εἰσελευσόμεθα ἀνὴρ εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐκκλινοῦμεν ἀνὴρ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

9 * καὶ νῦν τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ποιήσομεν τῇ γαβαά, ἀναβησόμεθα ἐπ' αὐτὴν ἐν κλήρῳ. * καὶ λημψόμεθα δέκα ἀνδρας τοῖς ἑκατὸν ταῖς πάσαις φυλαῖς τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἑκατὸν τοῖς χιλίοις, καὶ χιλίους τοῖς μυρίοις λαβεῖν ἐπισιτισμὸν τῷ λαῷ ἐπιτελέσαι τοῖς εἰσπορευομένοις τῇ γαβαὰ τοῦ βενιαμὶν κατὰ πᾶσαν τὴν ἀφεδρωνὰ ἣν ἐποίησεν
11 ἐν ἰσραήλ. * καὶ συνήχθη πᾶς ἀνὴρ εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀνὴρ εἷς ἑρχόμενοι.

12 * καὶ ἐξαπέστειλαν αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ ἄνδρας ἐν πάσῃ φυλῇ βενιαμὶν λέγοντες, τίς ἡ κακία αὕτη ἡ γενομένη ἐν ὑμῖν;

13 * καὶ νῦν δότε τοὺς ἀνδρας τοὺς ἀσεβεῖς τοὺς ἐν γαβαά, καὶ θανατώσωμεν αὐτούς, καὶ ἐξαρῶμεν κακὸν ἐξ ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἠθέλησαν βενιαμὶν εἰσακοῦσαι τῆς φωνῆς τῶν ἀδελφῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

14 * καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν εἰς γαβαὰ ἐξελθεῖν εἰς πολεμῆσαι μετὰ υἱῶν ἰσραήλ.

15 * καὶ ἐπεσκέπησαν ⓐ υἱοὶ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τῶν πόλεων, εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν χωρὶς τῶν καθημένων τὴν γαβαά· οὗτοι οἱ ἐπεσκέπησαν ἑπτακόσιοι ἄνδρες νεανίσκοι ἐκλεκτοί

16 * ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀμφοτερόδεξιοι, πάντες οὗτοι σφενδονῆται βάλλοντες λίθοις τρὸς τὴν τρίχα, καὶ οὐ διαμαρτάνοντες.

17 * καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐπεσκέπησαν χωρὶς τῶν υἱῶν βενιαμὶν τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν πάντες οὗτοι ἄνδρες πολεμισταί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et surrexerunt super me habitatores Gibghatha, & circuierunt super me domum in nocte: super me cogitauerunt ad occidendum, & concubinam meam afflixerunt, & mortua est. 6 Et apprehendi in concubina mea, & discerpsi eam, & misi eam in omni termino hæreditatis terræ Israel; quia fecerunt consilium peccatorum, & quod non rectum in Israel.

7 Ecce vos omnes filij Israel, date vobis verbum & consilium hic. 8 Et surrexit omnis populus vt vir vnus ad dicendum: Non ibimus vir ad tabernaculum suum, & non redibimus vir ad domum suam. 9 Et nunc, hoc verbum quod faciemus Gibghatha: Numerabimur super eam in sorte. 10 Et ducemus decem viros ad centum ad omnes tribus Israel, & centum ad mille, & mille ad decem millia, ad accipiendum commeatus populo, ad faciendum ad venire faciendum eis ad Ghilgata domus Biniamin, sicut omnem ignominiam quam fecerunt in Israel. 11 Et congregatus est omnis homo Israel ad vrbem, sicut vir vnus, æquales. 12 Et miserunt tribus Israel viros in omnibus tribubus Biniamin, ad dicendum: Quod malum hoc quod fuit in vobis? 13 Et nunc venire facite viros filios impietatis qui in Gibghatha, & occidemus eos, & extirpabimus facientes malum ex Israel. & non voluerunt filij Biniamin ad audiendum dicto fratrum suorum filiorum Israel.

14 Et numerati sunt filij Biniamin ex vrbibus ad Gibghatha; ad exeundum ad ineundum bellum cum filiis Israel.

15 Et numerati sunt filij Biniamin in die illo ex vrbibus viginti & sex mille viri euaginantes gladij; solum ex habitatoribus Gibghatha numerati sunt septingenti vir adolescens. 16 Ex omni populo hoc septingenti vir adolescens, vir impeditus in manu sua quæ dextera; omnes hi qui iacientes lapidem in funda, & proiicientes in pilum capilli, & non errantes. 17 Et viri Israel numerati sunt, præter de domo Biniamin, quadringenti mille viri euaginantes gladij; omnes hi viri facientes belli.

18 * וַיָּקֻמוּ וַיַּעֲלוּ בֵית־אֵל וַיִּשְׁאֲלוּ בֶאֱלֹהִים וַיֹּאמְרוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ בַּתְּחִלָּה לַמִּלְחָמָה עִם־
בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה בַּתְּחִלָּה׃
19 * וַיָּקוּמוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּבֹּקֶר וַיַּחֲנוּ עַל־הַגִּבְעָה׃
20 * וַיֵּצֵא אִישׁ יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה עִם־בִּנְיָמִן וַיַּעַרְכוּ
אִתָּם אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִלְחָמָה אֶל־הַגִּבְעָה׃
21 * וַיֵּצְאוּ בְּנֵי־בִנְיָמִן מִן־הַגִּבְעָה וַיַּשְׁחִיתוּ בְיִשְׂרָאֵל
בַּיּוֹם הַהוּא שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ אָרְצָה׃
22 * וַיִּתְחַזֵּק הָעָם אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּסִפוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר עָרְכוּ־שָׁם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׃
23 * וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ לִפְנֵי־יְהוָה עַד־הָעֶרֶב
וַיִּשְׁאֲלוּ בַיהוָה לֵאמֹר הַאוֹסִיף לָגֶשֶׁת לַמִּלְחָמָה
עִם־בְּנֵי בִנְיָמִן אָחִי וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ אֵלָיו׃
24 * וַיִּקְרְבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי׃
25 * וַיֵּצֵא בִנְיָמִן לִקְרָאתָם מִן־הַגִּבְעָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי
וַיַּשְׁחִיתוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד שְׁמֹנַת עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ
אָרְצָה כָּל־אֵלֶּה שֹׁלְפֵי חָרֶב׃
26 * וַיַּעֲלוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל־הָעָם וַיָּבֹאוּ
בֵּית־אֵל וַיִּבְכּוּ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה וַיָּצוֹמוּ
בַיּוֹם־הַהוּא עַד־הָעֶרֶב וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים
לִפְנֵי יְהוָה׃
27 * וַיִּשְׁאֲלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה וְשָׁם אֲרוֹן בְּרִית
הָאֱלֹהִים בַּיָּמִים הָהֵם׃
28 * וּפִינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן עֹמֵד לְפָנָיו בַּיָּמִים
הָהֵם לֵאמֹר הַאוֹסִיף עוֹד לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם־
בְּנֵי־בִנְיָמִן אָחִי אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ כִּי
מָחָר אֶתְּנֶנּוּ בְיָדֶךָ׃
29 * וַיָּשֶׂם יִשְׂרָאֵל אֹרְבִים אֶל־
30 הַגִּבְעָה סָבִיב׃ * וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי
בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיַּעַרְכוּ אֶל־הַגִּבְעָה כְּפַעַם
בְּפָעַם׃

18 * Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est in Sylo, cõsulueruntq; Deum atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Bẽiamin? quibus respondit Dominus: Iudas
19 sit dux vester. *Statimque filij Israel surgẽtes manè castrametati sunt iuxta Gabaa:
20 *Et inde procedentes ad pugnam contra Beniamin, vrbem oppugnare cœperunt.
21 *Egressique filij Beniamin de Gabaa, occiderũt de filiis Israel die illo viginti duo
22 millia virorum. *Rursum filij Israel & fortitudine & numero confidẽtes, in eodem loco in quo prius certauerunt aciem dire-
23 xerunt: *Ita tamen vt prius ascenderent & flerent coram Domino vsque ad noctem, consulerẽtque eum & dicerent: Debemus vltra procedere ad dimicandum cõtra filios Beniamin fratres nostros, an nõ? quibus ille respondit: Ascendite ad eos, & in-
24 ite certamen. *Cũque filij Israel altera die contra filios Bẽiamin ad prælium proces-
25 sissent, *Eruperunt filij Beniamin de portis Gabaa, & occurrentes eis tanta in illos cæde bacchati sunt, vt decẽ & octo millia virorum educentium gladium prosterne-
26 rent. * Quamobrem omnes filij Israel venerunt in domum Dei, & sedentes flebãt coram Domino, ieiunaueruntque die illo vsque ad vesperam, & obtulerunt ei ho-
27 locausta atque pacificas victimas; * Et su-D per statu suo interrogauerunt. Eo tempo-
28 re ibi erat arca fœderis Dei, * Et Phinees filius Eleazari filij Aaron præpositus domus. Consuluerunt igitur Dominum atque dixerunt: Exire vltra debemus ad pugnam contra filios Beniamin fratres nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascendite; cras enim tradam eos
29 in manus vestras. * Posueruntque filij Israel insidias per circuitum vrbis Ga
30 baa: * Et tertia vice sicut semel & bis contra Beniamin exercitum produxerunt.

תרגום יונתן

18 וְקָמוּ וּסְלִיקוּ לְבֵית אֵל וּשְׁאִילוּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַן יִסַּק לָנָא בְּקַדְמֵיתָא לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם בְּנֵי בִנְיָמִין וַאֲמַר יְיָ יְהוּדָה
בְּקַדְמֵיתָא׃ 19 וְקָמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצַפְרָא וּשְׁרוֹ עַל גִּבְעָתָא׃ 20 וּנְפָקוּ אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם בְּנֵי בִנְיָמִין וְסַדַּרוּ
עַמְּהוֹן אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל קְרָבָא עַל גִּבְעָתָא׃ 21 וּנְפָקוּ בְּנֵי בִנְיָמִין מִן גִּבְעָתָא וְחַבִּילוּ בְּיִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא הַהוּא עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין אַלְפִין גַּבְרָא
קְטִילִין רָמָן לְאַרְעָא׃ 22 וְאִיתְקִיף עַמָּא אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל וְאוֹסִיפוּ לְסַדָּרָא קְרָבָא בַּאֲתַר דְּסַדַּרוּ קְרָבָא תַּמָּן בְּיוֹמָא קַדְמָאָה׃
23 וּסְלִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְכוֹ קֳדָם יְיָ עַד רַמְשָׁא וּשְׁאִילוּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר הַאוֹסִיף לְמִקְרַב לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם בְּנֵי בִנְיָמִין אַחִי
וַאֲמַר יְיָ סַקוּ עֲלֵיהוֹן׃ 24 וּקְרִיבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְוָת בְּנֵי בִנְיָמִין בְּיוֹמָא תִנְיָנָא׃ 25 וּנְפָקוּ בְנֵי בִנְיָמִין לְקַדְמוּתְהוֹן מִן
גִּבְעָתָא בְּיוֹמָא תִנְיָנָא וְחַבִּילוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד תְּמָנֵי עֲשַׂר אַלְפִין גַּבְרָא קְטִילִין רָמָן לְאַרְעָא כָּל אִילֵּין שָׁלְפֵי סַיְפָא׃
26 וּסְלִיקוּ כָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל עַמָּא וַאֲתוֹ לְבֵית אֵל וּבְכוֹ וְיַתִּיבוּ תַּמָּן קֳדָם יְיָ וְצָמוּ בְּיוֹמָא הַהוּא עַד רַמְשָׁא וְאַסִּיקוּ עֲלָוָן וּנְכָסַת קוּדְשִׁין
קֳדָם יְיָ׃ 27 וּשְׁאִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵימְרָא דַיְיָ וְתַמָּן אֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן׃
28 וּפִינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא קָאִים קֳדָמוֹהִי בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן לְמֵימַר הַאוֹסִיף עוֹד לְמִיפַּק לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם בְּנֵי בִנְיָמִין אַחַי אִם
אֵיתְמְנַע וַאֲמַר יְיָ סַקוּ אֲרֵי מְחַר אֶמְסְרִינוּן בִּידָךְ׃ 29 וְשַׁוִּי יִשְׂרָאֵל כְּמָנִין עַל גִּבְעָתָא סְחוֹר סְחוֹר׃
30 וּסְלִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְוָת בְּנֵי בִנְיָמִין בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וְסַדַּרוּ קְרָבָא עַל גִּבְעָתָא כְּזִמְנָן בְּזִמְנָן׃

* *Et ſurrexerunt & aſcenderũt in Bethel,* 18
& interrogauerunt in Deo. & dixerunt filij
Iſrael: Quis aſcendet nobis dux ad pugnãdum
cum filiis Beniamin? & dixit Dominus: Iudas
aſcendet dux.

* *Et ſurrexerunt filij Iſrael manè, & ca-* 19
ſtrametati ſunt in Gabaa.

* *Et egreſſi ſunt vir Iſrael in bellum cum* 20
Beniamin, & caſtrametati ſunt cum ipſis vir
Iſrael in bellum contra Gabaa.

* *Et exierunt filij Beniamin de vrbe, et oc-* 21
ciderũt in Iſrael in die illa duo & viginti mil-
lia virorum ſuper terram.

* *Et confortati ſunt populus vir Iſrael, &* 22
adiecerunt ordinare bellum in loco quo ordina-
uerant illic in die prima.

* *Et aſcenderunt filij Iſrael & plorauerunt* 23
coram Domino vſque ad veſperam. & inter-
rogauerunt in Domino, dicentes: Si addam ap-
propinquare in bellum cum filiis Beniamin fra-
tris mei? & dixit Dominus: Aſcendite ad eũ.

* *Et acceſſerunt filij Iſrael contra filios Ben-* 24
iamin in die ſecunda.

* *Et exiuit Beniamin in occurſum eorum* 25
de Gabaa in die ſecunda, & occiderunt adhuc
de populo octo & decem millia virorum ſuper
terram: omnes hi educentes gladium.

* *Et aſcenderunt omnes filij Iſrael & om-* 26
nis populus, & venerunt in Bethel, & plo-
rauerunt, & ſederunt illic coram Domino. et
ieiunauerunt in die illo vſque ad veſperam, &
obtulerunt holocauſtum ſaluationis coram Do-
mino. * *Et interrogauerunt filij Iſrael* 27
in Domino, & illic arca teſtamenti Domini in
diebus illis;

* *Et Phinees filius Eleazar filij Aaron a-* 28
ſtans coram ea in diebus illis dicens: Si addã vl-
tra exire in bellum cum filiis Beniamin fratris
mei, an ceſſabo? & dixit Dominus: Aſcendite,
& cras tradam eum in manum tuam.

* *Et poſuerunt filij Iſrael inſidias in Gabaa* 29
in circuitu: * *Et aſcenderunt filij Iſrael con-* 30
tra Beniamin in die tertio, & exercitum edu-
xerunt contra Gabaa ſicut ſemel & ſemel.

18 * καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀνέβησαν εἰς Βαιθὴλ, καὶ ἐπηρώτησαν ἐν τῷ θεῷ. καὶ εἶπαν υἱοὶ ἰσραὴλ, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν ἀφηγούμενος πολεμῆσαι μετὰ υἱῶν βενιαμίν; καὶ εἶπεν κύριος, ἰούδας ἀναβήσεται ἀφηγούμενος.

19 * καὶ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πρωΐ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὴν γαβαά.

20 * καὶ ἐξῆλθον ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς πόλεμον μετὰ βενιαμίν. καὶ παρετάξαντο μετ' αὐτῶν ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς πόλεμον πρὸς τὴν γαβαά.

21 * καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ διέφθειραν ἐν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν.

22 * καὶ ἐνίσχυσαν ὁ λαὸς ἀνὴρ ἰσραὴλ, καὶ προσέθεντο τοῦ παρατάξασθαι πόλεμον ἐν τῷ τόπῳ ᾧ παρετάξαντο ἐκεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ.

23 * καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἔκλαυσαν ἐνώπιον κυρίου ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐπηρώτησαν ἐν κυρίῳ λέγοντες, εἰ προσθῶ προσεγγίσαι εἰς πόλεμον μετὰ υἱῶν βενιαμὶν ἀδελφῶν μου; καὶ εἶπεν κύριος, ἀνάβητε πρὸς αὐτόν.

24 * καὶ προσῆλθοσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ.

25 * καὶ ἐξῆλθεν βενιαμὶν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν ἐκ τῆς γαβαὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ· καὶ διέφθειραν ἔτι ἐκ τοῦ λαοῦ ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν, πάντες οὗτοι ἐσπασμένοι ῥομφαίαν.

26 * καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ ἦλθοσαν εἰς βαιθὴλ, καὶ ἔκλαυσαν, καὶ ἐκάθησαν ἐκεῖ σὰντι κυρίου· καὶ ἐνήστευσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαύτωμα σωτηρίου σὰντι κυρίου.

27 * καὶ ἐπηρώτησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ, καὶ ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις·

28 * καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν παρεστηκὼς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις λέγων, εἰ προσθήσω ἔτι ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον μετὰ υἱῶν βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἢ κοπάσω; καὶ εἶπεν κύριος, ἀνάβητε καὶ αὔριον παραδώσω αὐτὸν ἐν τῇ χειρί σου.

29 * Καὶ ἔθηκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺνεδρα ἐν τῇ γαβαὰ κύκλῳ.

30 * καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς τὸν βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ παρετάξαντο πρὸς τὴν γαβαὰ καθὼς ἅπαξ καὶ ἅπαξ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Et ſurrexerunt & aſcenderunt in Bethel, & quæſierunt in verbo Domini, & dixerunt filij Iſrael: Quis aſcendet nobis in anteriori ad ineundum bellum cum filiis Biniamin? & dixit Dominus: Iehudah in anteriori. [19] Et ſurrexerunt filij Iſrael in aurora, & poſuerunt ſuper Gibghatha. [20] Et exierunt viri Iſrael ad ineundum prœlium cum filiis Biniamin; & ordinauerunt cum illis homines Iſrael bellum ſuper Gibghatha. [21] Et exierunt filij Biniamin ex Gibghatha; & perire fecerunt in Iſrael in die illo viginti & duo mille viros interfectos proiectos ad terram. [22] Et confortatus eſt populus homo Iſrael: & addiderunt ad ordinandum bellum in loco vbi ordinauerunt prœlium ibi in die anteriori. [23] Et aſcenderunt filij Iſrael, & plorauerunt ante Dominum vſque ad veſperum, & quæſierunt in dicto Domini ad dicendum: Nũ addam ad accedendum ad ineundum bellum cum filiis Biniamin fratris mei? & dixit Dominus: Aſcendite ſuper eos. [24] Et acceſſerunt filij Iſrael ad filios Biniamin in die ſecundo.

[25] Et exierunt de domo Biniamin ad occurſum eorum ex Gibghatha in die ſecunda, & perire fecerunt in filiis Iſrael adhuc octodecim mille virum occiſos proiectos ad terram; omnes hos euaginatores gladij.

[26] Et aſcenderunt omnes filij Iſrael & omnis populus, & venerunt ad Bethel, & fleuerunt, & ſederunt ibi ante Dominum, & ieiunauerunt in die illo vſque veſperum. & aſcendere fecerunt holocauſta & munus ſanctitatis ante Dominum: [27] Et quæſierunt filij Iſrael in dicto Domini: & ibi arca fœderis Domini in diebus illis: [28] Et Pinhhazz filius Elghazar ſacerdos ſtans ante eum in diebus illis ad dicendum: Num addam adhuc ad ineundum bellum cum filiis Biniamin fratris mei, aut retinebor? & dixit Dominus; Aſcendite, nam cras tradam eos in manu tua. [29] Et poſuit Iſrael inſidias ſuper Gibghatha circum circum. [30] Et aſcenderunt filij Iſrael ad filios Biniamin in die tertio: & ordinauerunt bellum ſuper Gibghatha, ſicut tempus in tempore.

31 * וַיֵּצְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן לִקְרַאת הָעָם הָנְתְּקוּ מִן־
הָעִיר וַיָּחֵלּוּ לְהַכּוֹת מֵהָעָם חֲלָלִים כְּפַעַם ׀ בְּפַעַם
בַּמְסִלּוֹת אֲשֶׁר אַחַת עֹלָה בֵית־אֵל וְאַחַת גִּבְעָתָה
בַּשָּׂדֶה כִּשְׁלשִׁים אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל׃

32 * וַיֹּאמְרוּ בְנֵי בִנְיָמִן נִגָּפִים הֵם לְפָנֵינוּ כְּבָרִאשֹׁנָה
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ נָנוּסָה וְנִתַּקְנוּהוּ מִן־הָעִיר אֶל־
33 הַמְסִלּוֹת׃ * וְכֹל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קָמוּ מִמְּקוֹמוֹ וַיַּעַרְכוּ
בְּבַעַל תָּמָר וְאוֹרֵב יִשְׂרָאֵל מֵנִיחַ מִמְּקֹמוֹ מִמַּעֲרֵה
34 גָּבַע׃ * וַיָּבֹאוּ מִנֶּגֶד לַגִּבְעָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ בָּחוּר
מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה כָּבְדָה וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי־
35 נְגַעַת עֲלֵיהֶם הָרָעָה׃ * וַיִּגֹּף יְהוָה ׀ אֶת־בִּנְיָמִן
לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁחִיתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבִנְיָמִן בַּיּוֹם
הַהוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף וּמֵאָה אִישׁ כָּל־אֵלֶּה
36 שֹׁלֵף חָרֶב׃ * וַיִּרְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן כִּי נִגָּפוּ וַיִּתְּנוּ
אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מָקוֹם לְבִנְיָמִן כִּי בָטְחוּ אֶל־הָאוֹרֵב
אֲשֶׁר שָׂמוּ עַל־הַגִּבְעָה׃

37 * וְהָאוֹרֵב הֵחִישׁוּ וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגִּבְעָה וַיִּמְשֹׁךְ
הָאוֹרֵב וַיַּךְ אֶת־כָּל־הָעִיר לְפִי־חָרֶב׃

38 * וְהַמּוֹעֵד הָיָה לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל עִם־הָאוֹרֵב הָרֶב
לְהַעֲלוֹתָם מַשְׂאֵת הֶעָשָׁן מִן־הָעִיר׃

39 * וַיַּהֲפֹךְ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל בַּמִּלְחָמָה וּבִנְיָמִן הֵחֵל
לְהַכּוֹת חֲלָלִים בְּאִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּשְׁלשִׁים אִישׁ כִּי
אָמְרוּ אַךְ נִגּוֹף נִגָּף הוּא לְפָנֵינוּ כַּמִּלְחָמָה
40 הָרִאשֹׁנָה׃ * וְהַמַּשְׂאֵת הֵחֵלָּה לַעֲלוֹת
מִן־הָעִיר עַמּוּד עָשָׁן וַיִּפֶן בִּנְיָמִן אַחֲרָיו וְהִנֵּה עָלָה
41 כְלִיל־הָעִיר הַשָּׁמָיְמָה׃ * וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הָפַךְ
וַיִּבָּהֵל אִישׁ בִּנְיָמִן כִּי רָאָה כִּי־נְגָעָה עָלָיו הָרָעָה׃

42 * וַיִּפְנוּ לִפְנֵי אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר
וְהַמִּלְחָמָה הִדְבִּיקָתְהוּ וַאֲשֶׁר מֵהֶעָרִים מַשְׁחִיתִים
אוֹתוֹ בְתוֹכוֹ׃

31 *Sed & filij Bẽiamin audacter eruperũt de
ciuitate, & fugiẽtes aduerſarios lõgius p-
ſecuti ſũt, ita vt vulnerarẽt ex eis ſicut pri-
mo die & ſecũdo, & cẽderent per duas ſe-
mitas vertẽtes terga, quarũ vna ferebatur
E in Bethel, & altera in Gabaa, atq; ꝓſter-
32 nerẽt triginta circiter viros. *Putauerũt e-
nim ſolito eos more cedere. Qui fugã arte
ſimulãtes, inierũt conſiliũ vt abſtraherẽt
eos de ciuitate, & quaſi fugiẽtes ad ſupra-
33 dictas ſemitas ꝓducerẽt. *Omnes itaq; filij
Iſrael ſurgẽtes de ſedibus ſuis, tetẽderunt
aciẽ in loco qui vocatur Baalthamar: inſi-
diæ quoq; quæ circa vrbẽ erãt, paulatim
ſe aperire cœperũt, & ab Occidẽtali vrbis
34 parte ꝓcedere. *Sed & alia decẽ millia vi-
rorũ de vniuerſo Iſrael habitatores vrbis
ad certamina ꝓuocabãt, ingrauatũq; eſt
bellũ cõtra filios Bẽiamin, & nõ intellexe-
rũt ꝙ ex omni parte illis inſtaret interit⁹.
35 *Percuſsitq; eos Dñs in cõſpectu filiorum
Iſrael, & interfecerũt ex eis in illo die vi-
ginti quinq; millia & centũ viros, omnes
36 bellatores & educentes gladiũ. *Filij autẽ
F Bẽiamin cũ ſe inferiores eſſe vidiſſent, cœ
perũt fugere. quod cernẽtes filij Iſrael, de-
derũt eis ad fugiẽdũ locũ, vt ad ꝓparatas
inſidias deueniret, quas iuxta vrbẽ poſue
37 rãt. *Qui cũ repẽte de latibulis ſurrexiſſẽt
& Bẽiamin terga cedẽtibus daret, ingreſsi
ſunt ciuitatẽ, & ꝓcuſſerũt eã in ore gladij.
38 *Signũ autẽ dederãt filij Iſrael his quos in
inſidiis collocauerãt, vt poſtq̃ vrbẽ cepiſ-
ſent, ignẽ accẽderẽt, vt aſcẽdẽte in altũ fu-
39 mo, captã vrbẽ demõſtrarẽt. *Quod cũ cer
nerent filij Iſrael in ipſo certamine poſiti,
putauerũt enim filij Bẽiamin eos fugere,
& inſtãtius ꝓſequebãtur cæſis de exercitu
40 eorũ triginti viris: *vt viderũt quaſi colũ-
nam fumi de ciuitate cõſcẽdere, Bẽiamin
quoq; reſpiciẽs retro cũ captã cernerẽt ci-
41 uitatem, & flãmas in ſublime ferri, * Qui
prius ſimulauerãt fugã, verſa facie fortius
reſiſtebãt. quod cùm vidiſſẽt filij Bẽiamin
in fugam verſi ſunt, 42 *& ad viam deſerti ire cœperunt, illuc quoque eos aduerſariis perſequentibus.
Sed & hi qui vrbem ſuccenderant, occurrerunt eis.

תרגום יונתן

31 וּנְפָקוּ בְּנֵי בִנְיָמִין לְקַדָּמוּת עַמָּא אִיתְנַגִידוּ מִן קִרְתָּא וּשְׁרִיאוּ לְקַטָּלָא מֵעַמָּא קְטִילִין כְּזִמְנִין בְּכֵבֶשׁ אָרְחָתָא דְּחַדָּא דְּסָלְקָא לְבֵית
אֵל וְחַדָּא לְגִבְעָתָא בְּחַקְלָא כִּתְלָתִין גַּבְרָא כְּיִשְׂרָאֵל׃ 32 וַאֲמָרוּ בְּנֵי בִנְיָמִין חֲבִירִין אִינוּן קֳדָמָנָא כְּקַדְמֵיתָא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמָרוּ
נֵיפוֹק וְנִיגּוֹדִינוּן מִן קִרְתָּא לְבֵיבְשָׁיָא׃ 33 וְכָל אֱינָשׁ יִשְׂרָאֵל קָמוּ מֵאַתְרֵיהוֹן וְסַדְּרוּ קְרָבָא בְּמֵישְׁרֵי יְרֵיחוֹ וּכְמָנָא דְּיִשְׂרָאֵל מְגִיחַ
מַאֲחֲרֵיהּ מִמֵּישַׁר גִּבְעָה׃ 34 וַאֲתוֹ מְדָרוֹם לְגִבְעָה עֲשָׂרָה אַלְפִין גְּבַר עוּלֵּים מִכָּל יִשְׂרָאֵל וְעָבְדֵי קְרָבָא תַּקִּיפוּ וְאִינוּן לָא יָדְעִין אֲרֵי
קְרִיבַת דְּחֵיתֵי לְהוֹן בִּישְׁתָּא׃ 35 וְתַבַּר יְיָ יָת דְּבִית בִּנְיָמִין קֳדָם יִשְׂרָאֵל וְחַבִּילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבִית בִּנְיָמִין בְּיוֹמָא הַהוּא עֶשְׂרִין וְחַמְשָׁא
אַלְפִין וּמְאָה גַּבְרָא כָּל אִילֵּין שָׁלְפֵי סַיְפָא׃ 36 וַחֲזוֹ בְּנֵי בִנְיָמִין אֲרֵי אִיתְבָּרוּ וְיָהֲבוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אַתְרָא לְדְבִית בִּנְיָמִין אֲרֵי אִיתְרְחִיצוּ
עַל כְּמָנָא דְּשַׁוִּיאוּ עַל גִּבְעָתָא׃ 37 וּכְמָנָא אוֹחוֹ וְאִתְנַגִידוּ עַל גִּבְעָתָא וְאִתְנַגִיד כְּמָנָא וּמְחָא יָת כָּל קִרְתָּא לְפִיתְגָם דְּחָרֶב׃
38 וְזִמְנָא הֲוָה מְתֻקָּן לֶאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל עִם כְּמָנָא דְּיִסְגּוֹן לְאַסָּקוּתְהוֹן יְשׁוּר דְּתִנָּן מִן קִרְתָּא׃ 39 וְאִיתְחֲזַר אֱינָשׁ יִשְׂרָאֵל בְּקְרָבָא
וּדְבִית בִּנְיָמִין שְׁרִיאוּ לְקַטָּלָא קְטִילִין בֶּאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל כִּתְלָתִין גַּבְרָא אֲרֵי אֲמָרוּ בְּרַם מְחַבַּר חֲבִירִין אִינוּן קֳדָמָנָא כְּקְרָבָא קַדְמָאָה׃
40 וּכְמָנָא שְׁרֵי לְאַסָּקָא מִן קִרְתָּא יְשׁוּר דְּתִנָּן וְאִיתְפְּנִיאוּ דְּבִית בִּנְיָמִין וְהָא סְלִיק תְּנָנָא דְּקִרְתָּא לְצֵית שְׁמַיָּא׃
41 וְאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אִיתְחֲזַר וְאִיתְבַּהִילוּ אֱינָשׁ בִּנְיָמִין אֲרֵי חָזָא אֲרֵי קְרִיבַת דְּחֵיתֵי עֲלֵיהוֹן בִּישְׁתָּא׃ 42 וְאִיתְפְּנִיאוּ קֳדָם אֱינָשׁ
יִשְׂרָאֵל לְאוֹרַח מַדְבְּרָא וְעָבְדֵי קְרָבָא אַדְבְּקוּנוּן וֶאֱינָשֵׁי כְּמָנָא קָמוּ מִקִּרְיֵיהוֹן קְטִילִין בְּהוֹן מִיכַּן וּמִיכַּן׃

31 * Et exierunt filij Beniamin in occursum populi, & attracti sunt de ciuitate. & cœperunt percutere de populo vulneratos sicut semel & semel in viis, quarum est vna ascendens in Bethel, & vna ascendens in Gabaa, quasi triginta viros in Israel.

31 * καὶ ἐξῆλθον ⓐ υἱοὶ βενιαμὶν εἰς ἀπάντησιν τ̃ λαοῦ καὶ ἐξελκύσθησαν ἐκ τ̃ πόλεως· καὶ ἤρξαντο τύπτειν ἐκ τ̃ λαοῦ τραυματίας καθὼς ἅπαξ καὶ ἅπαξ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὧν ἐστὶ μία ἀναβαίνουσα εἰς βαιθήλ, καὶ μία ἀναβαίνουσα εἰς γαβαά, ὡσεὶ τριάκοντα ἄνδρας ἐν τῷ ἰσραήλ.

32 * Et dixerunt filij Beniamin: Interficiuntur ipsi coram nobis sicut prius. et filij Israel dixerunt: Fugiamus, & educamus eos de vrbe in vias.

32 * καὶ εἶπαν ⓐ υἱοὶ βενιαμὶν πεφονεύμεθα) αὐτοὶ ἐνώπιον ἡμῶν καθὼς ἔμπροσθεν. ⓒ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἶπαν, φύγωμεν καὶ ἐκκαύσωμεν αὐτοὺς ἐκ τ̃ πόλεως εἰς τὰς ὁδούς.

33 * Et omnis vir Israel surrexit de loco suo, & eduxerunt aciem in Baalthamar: & insidiæ Israel pugnabant de loco suo ab Occidente Gabaa.

33 * καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀνέστη ἐκ τ̃ τόπου αὐτ̃, καὶ παρετάξαντο ἐν βααλθαμάρ, καὶ τὸ ἔνεδρον ἰσραὴλ ἐπάλαιεν ἐκ τ̃ τόπου αὐτ̃ ἀπὸ δυσμῶν τ̃ γαβαά.

34 * Et venerunt è regione Gabaa decem millia virorum electorum ex omni Israel. & bellum grauatum est, et illi non cognouerunt quoniam instabat contra eos malum.

34 * καὶ παρεγένοντο ἐξ ἐναντίας γαβαὰ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ ὁ πόλεμος ἐβαρύνθη, ⓒ αὐτοὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι ἀφῆπται ἐπ' αὐτοῦ ἡ κακία.

35 * Et confudit Dominus Beniamin in conspectu Israel: & occiderunt filij Israel in Beniamin in die illo viginti quinque millia & centum viros: omnes hi educentes gladium.

35 * καὶ ἐτρόπωσεν κύριος τὸν βενιαμὶν κ̃ τ̃ πρόσωπον ἰσραήλ. καὶ διέφθειραν ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰκοσιπέντε χιλιάδας καὶ ἑκατὸν ἄνδρας, πάντες οὗτοι σπῶντες ῥομφαίαν.

36 * Et viderunt filij Beniamin quòd fugati sunt, et dedit vir Israel locum Beniamin, quoniam sperauerunt in insidiis quas præparauerant iuxta Gabaa.

36 * ⓒ εἶδον ⓐ υἱοὶ βενιαμὶν ὅτι τετρόπωνται), καὶ ἔδωκεν ἀνὴρ ἰσραὴλ τόπον τῷ βενιαμίν, ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ τὸ ἔνεδρον ὃ ἔταξαν πρὸς τὴν γαβαά.

37 * Et insidiæ eruperunt & effusæ sunt contra Gabaa; & abierunt insidiæ & percusserunt totam vrbem in ore gladij.

37 * καὶ τὸ ἔνεδρον ὥρμησεν καὶ ἐξεχύθησαν πρὸς τὴν γαβαά. καὶ ἐπορεύθη τὸ ἔνεδρον, καὶ ἐπάταξαν ὅλην τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας.

38 * Et signum erat viro Israel ad insidias, gladius, vt eleuarent ipsi flammam fumi ab vrbe.

38 * καὶ ἡ συντεταγὴ ἦν ἀνδρὶ ἰσραὴλ πρὸς τὸ ἔνεδρον, μάχαιρα, τοῦ ἀνενέγκαι αὐτοῦ πυρσὸν τοῦ καπνοῦ ἀπὸ τ̃ πόλεως.

39 * Et reuersi sunt vir Israel in bello. & Beniamin cœpit ferire vulneratos in viro Israel quasi triginta viros: quoniam dixerunt: Verum fugatus fugatur ipse coram nobis, sicut bellum prius.

39 * καὶ ἀνέστρεψαν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ βενιαμὶν ἤρξατο τοῦ τύπτειν τραυματίας ἐν τῷ ἀνδρὶ ἰσραὴλ ὡς τριάκοντα ἄνδρας, ὅτι εἶπαν πλὴν τρεπούμενοι τρεπούσαι αὐτὸς ἐναντίον ἡμῶν καθὼς ὁ πόλεμος ὁ ἔμπροσθεν.

40 * Et cœpit ignis ascendere de vrbe columna fumi. & respexit Beniamin post se, & ecce ascendit consumatio vrbis in cælum.

40 * καὶ ὁ πυρσὸς ἤρξατο ἀναβαίνειν ἐκ τ̃ πόλεως στύλος καπνοῦ. καὶ ἐπέβλεψεν βενιαμὶν ὀπίσω αὐτ̃, ⓒ ἰδοὺ ἀνέβη σωτέλεια τ̃ πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν.

41 * Et vir Israel reuersus est. & festinauit vir Beniamin, & vidit quòd tetigit se malum.

41 * καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπέστρεψεν· καὶ ἔπτοησεν ἀνὴρ βενιαμίν, καὶ εἶδεν ὅτι ἥψατο αὐτ̃ ἡ κακία.

42 * Et declinauit coram viro Israel in viam deserti, & bellum præuenit eum, & qui à ciuitatibus interfecerunt eum in medio eorum:

42 * καὶ ἔκλινεν ἐνώπιον ἀνδρὸς ἰσραὴλ εἰς τὴν ὁδὸν τ̃ ἐρήμου, καὶ ὁ πόλεμος κατέφθασεν αὐτόν, καὶ ⓓ ἀπὸ τῶν πόλεων διέφθειραν αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et exierunt filij Biniamin ad occursum populi; extracti sunt ab vrbe, & cœperunt ad occidendum ex populo occisos sicut tempus in tempore in strata via, quæ vna quæ ascendit ad Bethel, & vna ad Gibghatha in agro vt triginta virum in Israel. 32 Et dixerunt filij Biniamin: Fracti illi ante nos sicut antea. & filij Israel dixerunt: Conuertamus, & protrahemus illos ab vrbe ad stratam. 33 Et omnis homo Israel surrexerunt ex locis eorum, & ordinauerunt bellū in planicicbus Ierihho; & insidiæ Israelis inierunt ex loco suo ex planicie Gibghatha. 34 Et venerunt ab Austro Gibghatha decem mille vir adolescens ex omni Israel, & factores belli inualuerunt, & illi non cognoscentes quòd propinquum quod veniet sibi malum. 35 Et fregit Dominus de domo Biniamin: & perire fecerunt filij Israel in domus Biniamin in die illa viginti & quinque millia & centum virum corā Israel: omnes hi euaginantes gladium. 36 Et viderunt filij Biniamin quòd fracti sunt, & dederunt homo Israel locum iis qui domus Biniamin; quia confisi sunt super insidiis quas posuerunt super Gibghatha.

37 Et insidiæ festinauerunt & extractæ sunt super Gibghatha, & extractus est insidiator, & percussit omnem vrbem ad verbum gladij.

38 Et tempus fuit constitutum homini Israel cum insidiis, quòd multiplicabunt ad ascendere faciendum eos columnam fumi ex vrbe.

39 Et reuersus est homo Israel in bello, & domus Biniamin cœperunt ad occidendum occisos in homine Israel vt triginta virum: nam dixerunt: Verùm frangi fracti illi ante nos, sicut bello anteriori. 40 Et insidia cœpit ad ascendere faciendum ex vrbe columnam fumi: & respexerunt domus Biniamin ad posteriora sua; & ecce ascendit fumus ab vrbe ad latus cælorum.

41 Et homo Israel reuersus est, & turbatus est homo Biniamin: nam vidit quòd propinquum quod veniet super illos malum.

42 Et respexerunt ante hominem Israel ad viam deserti; & facientes bellum apprehenderunt eos: & homines insidiarum surrexerunt ex vrbibus suis, occidentes in illis hinc & hinc.

43 כִּתְּרוּ אֶת־בִּנְיָמִן הִרְדִּיפוּהוּ מְנוּחָה הִדְרִיכֻהוּ עַד
44 נֹכַח הַגִּבְעָה מִמִּזְרַח שָׁמֶשׁ׃ וַיִּפְּלוּ מִבִּנְיָמִן שְׁמֹנָה־
עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אֶת־כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי חָיִל׃
45 וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע הָרִמּוֹן וַיְעֹלְלֻהוּ
בַּמְסִלּוֹת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיִּדְבְּקוּ אַחֲרָיו עַד־
גִּדְעֹם וַיַּכּוּ מִמֶּנּוּ אַלְפַּיִם אִישׁ׃
46 וַיִּהְיוּ כָּל־הַנֹּפְלִים מִבִּנְיָמִן עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה
אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־כָּל־
אֵלֶּה אַנְשֵׁי חָיִל׃
47 וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע הָרִמּוֹן שֵׁשׁ
מֵאוֹת אִישׁ וַיֵּשְׁבוּ בְּסֶלַע רִמּוֹן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃
48 וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל שָׁבוּ אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן וַיַּכּוּם לְפִי־
חָרֶב מֵעִיר מְתֹם עַד־בְּהֵמָה עַד כָּל־הַנִּמְצָא גַּם כָּל־
הֶעָרִים הַנִּמְצָאוֹת שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ׃

כא

1 וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אִישׁ מִמֶּנּוּ
לֹא־יִתֵּן בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה׃
2 וַיָּבֹא הָעָם בֵּית־אֵל וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד־הָעֶרֶב לִפְנֵי
הָאֱלֹהִים וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְכִי גָדוֹל׃
3 וַיֹּאמְרוּ לָמָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָיְתָה זֹּאת
בְּיִשְׂרָאֵל לְהִפָּקֵד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל שֵׁבֶט אֶחָד׃
4 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשְׁכִּימוּ הָעָם וַיִּבְנוּ־שָׁם מִזְבֵּחַ
וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים׃
5 וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי אֲשֶׁר לֹא־עָלָה בַקָּהָל
מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי הַשְּׁבוּעָה
הַגְּדוֹלָה הָיְתָה לַאֲשֶׁר לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה
לֵאמֹר מוֹת יוּמָת׃ 6 וַיִּנָּחֲמוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
בִּנְיָמִן אָחִיו וַיֹּאמְרוּ נִגְרַע הַיּוֹם שֵׁבֶט אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל׃

43 *Atq; ita factum est vt ex vtraq; parte ab
hostibus cæderẽtur, nec erat vlla requies
G morientiũ. Ceciderunt atque ꝓstrati sunt
44 ad Orientalẽ plagã vrbis Gabaa. *Fuerunt
autẽ qui in eodẽ loco interfecti sunt decẽ
& octo millia virorũ, omnes robustissimi
45 pugnatores. *Quod cùm vidissent qui re
mãserãt de Beniamin, fugerũt in solitudi-
nem, & ꝓgebant ad petrã cuius vocabulũ
est Remmõ. In illa quoq; fuga palãtes &
in diuersa tendẽtes occiderũt quinq; mi-
lia viros. & cùm vltra tenderent ꝓsecuti
sunt eos, & interfecerũt etiã alia duo mil-
46 lia. *Et sic factũ est vt omnes qui ceciderãt
de Beniamin in diuersis locis, essẽt viginti
quinq; millia pugnatores ad bella prom-
ptissimi. Remãserunt itaq; de omni nu-
mero Beniamin qui euadere potuerant,
47 *Et fugere in solitudinẽ, sexcenti viri; se-
deruntq; in petra Rémon mensibus qua-
48 tuor. *Regressi autem filij Israel omnes re
liquias ciuitatis à viris vsq; ad iumẽta gla-
dio ꝓcusserunt; cunctasq; vrbes & viculos
Beniamin vorax flamma consumpsit.

CAP. XXI.

1 IVrauerant quoq; filij Israel in Maspha,
A & dixerunt: Nullus nostrum dabit filiis
2 Beniamin de filiabus suis vxorẽ. *Vene-
runtq; omnes ad domũ Dei in Sylo, & in
cõspectu eius sedentes vsq; ad vesperã le-
uauerunt vocẽ, & magno vlulatu cœpe-
3 rũt flere, *dicẽtes: Quare dñe Deus Israel
factum est hoc malũ in populo tuo, vt ho
4 die vna tribus auferretur ex nobis? *Alte-
ra autẽ die diluculo consurgentes extru-
xerunt altare, obtuleruntque ibi holo-
5 causta & pacificas victimas, *& dixerunt:
Quis non ascendit in exercitum Domini
de vniuersis tribubus Israel? Grandi enim
iuramento se constrinxerant cùm essent in
B Maspha, interfici eos qui defuissent.
6 *Ductique pœnitentia filij Israel super
fratre suo Beniamin, cœperunt dicere:
Ablata est tribus vna de Israel.

תרגום יונתן

43 טַלְטִילוּ יַת בְּנְיָמִין וּרְדָפוּנוּן מִבֵּית נִיחֲיהוֹן טָרְדוּנוּן עַד לְקֵבֶל גִּבְעָתָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא׃ 44 וְאִיתְקְטָלוּ מִדְּבֵית בְּנְיָמִין חְמָנְסַר
עֲשַׂר אַלְפִין גַּבְרָא כָּל אִילֵּין גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא׃ 45 וְאִתְפְּנִיאוּ וַאֲפִכוּ לְמַדְבְּרָא לְכֵיף רִמּוֹן וְאִטְמְרוּ בְּכִיבְשָׁיָא חֲמֵשָׁא אַלְפִין גַּבְרָא
וַאֲדַבְּיקוּ בְּהֲרֵיהוֹן עַד גִּדְעוֹם וּקְטִילוּ מִנְּהוֹן תְּרֵין אַלְפִין גַּבְרָא׃ 46 וַהֲווֹ כָּל דְּאִיתְקְטִילוּ מִדְּבֵית בְּנְיָמִין עֶשְׂרִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין גַּבְרָא
שָׁלְפֵי סַיְפָא בְּיוֹמָא הַהוּא יַת כָּל אִילֵּין גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא׃ 47 וְאִתְפְּנִיאוּ וְאִתְיְבוּ בְּכֵיף רִמּוֹן שִׁית מְאָה גַּבְרָא וְיָתִיבוּ בְּכֵיף רִמּוֹן
אַרְכְּעָה יַרְחִין׃ 48 וְאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל תָּבוּ לְוָת בְּנֵי בְנְיָמִין וּמְחוֹנוּן לְפִתְגָם דְּחָרֶב מִקְרְוֵיהוֹן גַּמְרִינוּן עַד בְּעִירָא וְעַד כָּל דְּאִישְׁתְּכַח אַף כָּל
קִרְוַיָּא דְּאִישְׁתְּכַחָא אוֹקִידוּ בְּנוּרָא׃

כא

1 וֶאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל קַיְימוּ בְּמִצְפָּיָא לְמֵימַר אֱנָשׁ מִנָּנָא לָא יִתֵּן בְּרָתֵיהּ לְדַבְּיִת בְּנְיָמִין לְאִינְתוּ׃ 2 וַאֲתָא עַמָּא
לְבֵית אֵל וְיָתִיבוּ תַּמָּן עַד רַמְשָׁא קֳדָם יְיָ וַאֲרִימוּ קָלְהוֹן וּבְכוּ בְּכוּ סַגִּיא׃ 3 וַאֲמַרוּ לְמָרֵיהּ יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הֵיתָא דָּא בְּיִשְׂרָאֵל לְמִסְגֵּי
יוֹמָא דֵין מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְטָא חָד׃ 4 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וְאַקְדִימוּ עַמָּא וּבְנוֹ תַּמָּן מַדְבְּחָא וְאַסִּיקוּ עֲלָוָן וְנִכְסַת קוּדְשִׁין׃
5 וַאֲמַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַן דְּלָא סְלִיק בְּקָהָלָא מִכֹּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְקֳדָם יְיָ אֲרֵי שְׁבוּעָתָא רַבָּא הֵוַת לְדִלָּא סְלִיק לְקֳדָם יְיָ לְמִצְפְּיָא
לְמֵימַר אִיתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל׃ 6 וְאִתְנַחֲמוּ דְּבֵית יִשְׂרָאֵל עַל דְּבֵית בְּנְיָמִין אֲחֵיהוֹן וַאֲמַרוּ אִיתְמְנַע יוֹמָא דֵין שִׁבְטָא חַד מִיִּשְׂרָאֵל׃

43 ‡ *Et percusserunt Beniamin: & persecuti sunt eum post eum, & calcauerunt eum vsque ad è regione Gabaa ab oriente Solis.*

44 ‡ *Et ceciderunt de Beniamin octo & decem millia virorum, omnes hi viri potentes.*

45 ‡ *Et declinauerunt & fugerunt in desertum ad petram Remmon. & dispersiderunt eum in viis quinque millia virorum. & adhæserunt post eum vsque ad Gadaam, & percusserunt ex eo duo millia virorum.*

46 ‡ *Et fuerunt omnes qui ceciderunt in Beniamin, viginti & quinque millia virorum educentium gladium in die illo; omnes isti viri potentes.*

47 ‡ *Et declinauerunt & fugerunt in desertũ ad petram Remmon sexcenti viri, & sederũt in petra Remmon quatuor mensibus.*

48 ‡ *Et vir Israel reuersus est contra filios Beiamin, & percussit eos in ore gladij de vrbe consecutiuè vsque ad iumentum, vsque ad omne inuentum in omnibus ciuitatibus; & ciuitates inuentas miserunt in ignem.*

CAP. XXI.

1 ET vir Israel iurauit in Massepha dicentes: *Vir ex nobis non dabit filiam suam Beniamin in vxorem.*

2 ‡ *Et venerunt populus in Bethel, & sederunt illic vsque ad vesperam coram Deo, et leuauerunt vocem suam, & plorauerunt fletum magnum:*

3 ‡ *Et dixerunt: Quare domine Deus Israel factum est hoc in Israel, vt recenseretur hodie in Israel tribus vna?*

4 ‡ *Et factum est die crastina, & manè surrexerunt populus, & extruxerunt illic altare, & obtulerunt holocausta salutionis.*

5 ‡ *Et dixerunt filij Israel: Quis est qui non ascendit in ecclesiam de omnibus tribubus Israel ad Dominum? quoniam iuramentum magnum erat non ascendenti ad Dominum in Massepha, dicentes: Morte morietur.*

6 ‡ *Et consolati sunt filij Israel de Beniamin fratre suo: & dixerunt; Ablata est hodie tribus vna de Israel:*

43 ‡ καὶ κατέκοψαν τὸν βενιαμίν. καὶ ἐδίωξαν αὐτὸν καταπόδας ἀπὸ, καὶ κατεπάτησαν αὐτὸν ἕως ἐξ ἐναντίας τῆς γαβαὰ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου.

44 ‡ καὶ ἔπεσον ἐκ τοῦ βενιαμὶν ὀκτωκαίδεκα χιλιάδες ἀνδρῶν· ζύμπαντες οὗτοι ἄνδρες δυνατοί.

45 ‡ καὶ ἐξέκλινον καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τὴν ῥεμμών. ⁊ ἐκαλαμίσαν τὸ αὐτὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν. ⁊ προσεκολλήθησαν ὀπίσω αὐτὸ ἕως γαδαάμ, ⁊ ἐπάταξαν ἐξ αὐτὸ δισχιλίους ἄνδρας.

46 ‡ καὶ ἐγένοντο πάντες ④ πεπτωκότες ἐν τῷ βενιαμὶν εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν ἀσωμάτων ῥομφαίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ④ πάντες οὗτοι ἄνδρες δυνατοί.

47 ‡ καὶ ἐξέκλιναν καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τὴν ῥεμμὼν ἑξακόσιοι ἄνδρες· καὶ ἐκάθησαν ἐν τῇ πέτρᾳ ῥεμμὼν τετράμηνον.

48 ‡ καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀνέστρεψεν εἰς τοὺς ἰοὺς βενιαμίν, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ πόλεως ἐξῆς ἕως κτήνους ἕως παντὸς τοῦ εὑρεθέντος εἰς πάσας τὰς πόλεις, καὶ τὰς πόλεις τὰς εὑρεθείσας ἐξαπέστειλαν ἐν πυρί.

κα'.

1 ‡ Καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ὤμοσεν ἐν μασσηφὰ λέγοντες, ἀνὴρ ἐξ ἡμῶν οὐ δώσει τὴν θυγατέρα αὐτὸ τῷ βενιαμὶν εἰς γυναῖκα.

2 ‡ καὶ παρεγένοντο ὁ λαὸς εἰς βαιθήλ, καὶ ἐκάθησαν ἐκεῖ ἕως ἑσπέρας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν κλαυθμὸν μέγαν·

3 ‡ καὶ εἶπαν, ἱνατί κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐγένηθη τοῦτο ἐν τῷ ἰσραὴλ ἐξαπορευθῆναι σήμερον ἐν τῷ ἰσραὴλ φυλὴν

4 μίαν; ‡ καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ ὤρθρισαν ὁ λαὸς καὶ ᾠκοδόμησαν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώματα σωτηρίου.

5 ‡ καὶ εἶπον ④ υἱοὶ ἰσραήλ, τίς ὁ μὴ ἀναβὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ πρὸς κύριον; ὅτι ὅρκος μέγας τῷ μὴ ἀναβαίνοντι πρὸς κύριον εἰς μασσηφὰ λέγοντες, θανάτῳ ἀποθανεῖται.

6 ‡ καὶ παρεκλήθησαν ④ υἱοὶ ἰσραὴλ περὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. καὶ εἶπον, ἀφῄρηται σήμερον φυλὴ μία ἐξ ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Dispersérunt Biniamin, & persecuti sunt eos, à domo requietionũ eorum contriuerũt eos; vsq; eregione Gibghatha ad ortum Solis.
44 Et occisi sunt ex domus Biniamin octodecim mille vir: omnes hi viri facientes bellum.
45 Et respexerunt & verterunt ad desertum ad petram Rimon, & absconditi sunt in stratis quinque mille vir, & apprehenderunt post eos vsque Gidghom, & occiderunt ex illis duo mille virum. 46 Et fuerunt omnes qui occisi sunt ex domus Biniamin viginti & quinque mille vir euaginatores ensis in die illo: omnes hi facientes belli. 47 Et respexerunt & verterunt ad desertum ad petram Rimon sex centum vir, & sederunt in petra Rimon quatuor menses. 48 Et homo Israel redierunt ad filios Biniamin, & percussérunt eos ad verbum gladij, ex vrbibus eorum consumpserunt eos vsque ad iumentum, & vsque ad omne quod inuentum est: etiam omnes vrbes quæ inuentæ sunt incenderunt in igne.

CAP. XXI.

ET homo Israel iurauit in Miszpeia ad dicendum: Homo ex nobis non dabit filiam suam iis qui domus Beniamin in vxorem. 2 Et venit populus ad Bethel, & sederunt ibi vsque ad vesperum ante Dominum, & extulerunt vocem suam, & fleuerunt fletum multum. 3 Et dixerunt: Quare domine Deus Israel fuit hoc in Israel ad deficiendum die hac ex Israel tribum vnam? 4 Et fuit in die qui post illum, & anticipauerunt populus, & ædificauerunt ibi altare, & ascendere fecerunt holocausta & oblationem sanctitatum. 5 Et dixerunt filij Israel: Quisquis non ascendit in concilium ex omnibus tribubus Israel ad-ante Dominum: nam iuramentum magnũ fuit, erga qui non ascendit ad ante Dominum ad Maszpeia ad dicendum, Occidi occidetur. 6 Et pœnitentia ducti sunt domus Israel super domus Biniamin fratres eorum, & dixerunt, Diminuta est die hac tribus vna ex Israel.

7 * מַה־נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַנּוֹתָרִים לְנָשִׁים וַאֲנַחְנוּ
נִשְׁבַּעְנוּ בַיהוָה לְבִלְתִּי תֵת־לָהֶם מִבְּנוֹתֵינוּ
8 לְנָשִׁים: * וַיֹּאמְרוּ מִי אֶחָד מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה וְהִנֵּה לֹא בָא־אִישׁ
אֶל־הַמַּחֲנֶה מִיָּבֵשׁ גִּלְעָד אֶל־הַקָּהָל:
9 * וַיִּתְפְּקֹד הָעָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם אִישׁ מִיּוֹשְׁבֵי
10 יָבֵשׁ גִּלְעָד: * וַיִּשְׁלְחוּ־שָׁם הָעֵדָה שְׁנֵים־
עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ מִבְּנֵי הֶחָיִל וַיְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר לְכוּ
וְהִכִּיתֶם אֶת־יוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד לְפִי־חָרֶב
וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף:
11 * וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָּל־זָכָר וְכָל־אִשָּׁה
יֹדַעַת מִשְׁכַּב־זָכָר תַּחֲרִימוּ:
12 * וַיִּמְצְאוּ מִיּוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד אַרְבַּע מֵאוֹת נַעֲרָה
בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־יָדְעָה אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר וַיָּבִאוּ
אוֹתָם אֶל־הַמַּחֲנֶה שִׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
13 * וַיִּשְׁלְחוּ כָל־הָעֵדָה וַיְדַבְּרוּ אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן
אֲשֶׁר בְּסֶלַע רִמּוֹן וַיִּקְרְאוּ לָהֶם שָׁלוֹם:
14 * וַיָּשָׁב בִּנְיָמִן בָּעֵת הַהִיא וַיִּתְּנוּ לָהֶם
הַנָּשִׁים אֲשֶׁר חִיּוּ מִנְּשֵׁי יָבֵשׁ גִּלְעָד וְלֹא־מָצְאוּ
15 לָהֶם כֵּן: * וְהָעָם נִחַם לְבִנְיָמִן כִּי־עָשָׂה
יְהוָה פֶּרֶץ בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל:
16 * וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי הָעֵדָה מַה־נַּעֲשֶׂה לַנּוֹתָרִים
לְנָשִׁים כִּי־נִשְׁמְדָה מִבִּנְיָמִן אִשָּׁה:
17 * וַיֹּאמְרוּ יְרֻשַּׁת פְּלֵיטָה לְבִנְיָמִן וְלֹא־יִמָּחֶה שֵׁבֶט
18 מִיִּשְׂרָאֵל: * וַאֲנַחְנוּ לֹא־נוּכַל לָתֶת־לָהֶם נָשִׁים
מִבְּנוֹתֵינוּ כִּי־נִשְׁבְּעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אָרוּר נֹתֵן
19 אִשָּׁה לְבִנְיָמִן: * וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חַג־יְהוָה בְּשִׁלוֹ מִיָּמִים
יָמִימָה אֲשֶׁר מִצְּפוֹנָה לְבֵית־אֵל מִזְרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ
לִמְסִלָּה הָעֹלָה מִבֵּית־אֵל שְׁכֶמָה וּמִנֶּגֶב לִלְבוֹנָה:
20 * וַיְצַוּוּ אֶת־בְּנֵי בִנְיָמִן לֵאמֹר לְכוּ וַאֲרַבְתֶּם בַּכְּרָמִים:

7 *Vnde vxores accipient? Omnes enim in
commune iurauimus, nō daturos nos his
8 filias noſtras. *Idcircò dixerūt: Quis eſt de
vniuerſis tribubus Iſrael, qui non aſcēdit
ad Dñm in Maſpha? & ecce inuenti ſunt
habitatores Iabes Galaad in illo exercitu
9 non fuiſſe. *Eo quoq; tempore cùm eſſent
in Sylo, nullus ex eis ibi repertus eſt.
10 *Miſerunt itaque decē millia viros ro-
C buſtiſsimos, & præceperunt eis: Ite & per-
cutite habitatores Iabes Galaad in ore gla
11 dij, tam vxores quàm paruulos eorū. *Et
hoc erit quod obſeruare debetis: Omne
generis maſculini, & mulieres quæ cogno Nu.31.c
uerunt viros interficite, virgines autē re-
12 ſeruate. *Inuentæq; ſunt de Iabes Galaad
quadringentæ virgines quæ neſcierūt viri
torum, & adduxerunt eas ad caſtra in Sylo
13 in terrā Chanaan. *Miſeruntq; nūcios ad
filios Bēiamin qui erant in petra Rēmon,
& præceperunt eis vt eas ſuſciperent in pa
14 ce. *Veneruntq; filij Beniamin in illo tem
pore, & datæ ſunt eis vxores de filiabus Ia
bes Galaad, alias autē non repererūt quas
15 ſimili modo traderēt. *Vniuerſuſq; Iſrael
valdè doluit, & egit pœnitētiā ſup inter-
16 fectione vnius trib⁹ ex Iſrael: *Dixerūtq;
maiores natu: Quid faciem⁹ reliquis qui
non acceperunt vxores? Omnes in Benia-
17 min fęminæ conciderunt: *Et magna no-
bis cura ingentiq́ue ſtudio prouidendum
eſt, ne vna tribus deleatur ex Iſrael.
18 *Filias enim noſtras eis dare non poſſu- ſup. eod.
mus conſtricti iuramento & maledictio-
ne qua diximus: Maledictus qui dederit
19 de filiabus ſuis vxorem Beniamin. *Ce-
peruntq́ue conſilium atque dixerunt: Ec-
ce ſolennitas Domini eſt in Sylo anniuer-
ſaria quæ ſita eſt ad Septentrionem vrbis
Bethel, ad Orientalem plagam vię quę de
Bethel tendit ad Sychimam, & ad Meri-
20 diem oppidi Lebona. *Præceperuntq́ue
filiis Beniamin atque dixerunt: Ite & la-
titate in vineis.

תרגום יונתן

7 מַה נַּעֲבִיד לְהוֹן לְרָאשְׁתָּאֲרוּ לְנָשִׁין וַאֲנַחְנָא קַיְימְנָא בְּמֵימְרָא דַיְיָ בְּרִיל דְּלָא לְמִתַּן לְהוֹן מִבְּנָתָנָא לְנָשִׁין: 8 וַאֲמַרוּ מַן חַד
מִשִּׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל דְּלָא סְלִיק לְקֳדָם יְיָ לְמִצְפְּיָא וְהָא לָא אֲתָא אֱנָשׁ לְמַשְׁרִיתָא מִיָּבֵשׁ גִּלְעָד לְקָהֲלָא: 9 וְאִתְמְנִיאוּ עַמָּא וְהָא לֵית
תַּמָּן אֱנָשׁ מִיָּתְבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד: 10 וּשְׁלַחוּ לְתַמָּן כְּנִישְׁתָּא חֲרֵי עֶשֶׂר אַלְפִין גִּבָּרָא מְזָרְזֵי חֵילָא וּפַקִּידוּ יָתְהוֹן לְמֵימַר אֱזִילוּ וְתִמְחוּן יָת
יָתְבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד לְפִתְגָמָא דְּחָרֶב וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא: 11 וְדֵין פִּתְגָמָא דְּתַעְבְּדוּן כָּל דְּכוּרָא וְכָל אִתְּתָא דְּיָדְעָה מִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא תְּגַמְּרוּן:
12 וְאַשְׁכַּחוּ מִיָּתְבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד אַרְבַּע מְאָה עוּלֵימָן בְּתוּלָן דְּלָא יְדָעָא גְּבַר לְמִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא וְאַיְתִיאוּ יָתְהֶן לְמַשְׁרִיתָא לְשִׁילֹה דִּי בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן:
13 וּשְׁלַחוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא וּמַלִּילוּ עִם בְּנֵי בִנְיָמִין דִּי בְּכֵיף רִמּוֹן וְקָרוּ לְהוֹן מִילִּין דִּשְׁלָם:
14 וְתָבוּ בְּנֵי בִנְיָמִין בְּעִידָנָא הַהִיא וִיהַבוּ לְהוֹן נְשִׁין דְּקַיְימוּ מִנְּשֵׁי יָבֵשׁ גִּלְעָד וְלָא סַפִּיקוּ לְהוֹן כֵּן:
15 וְעַמָּא אִתְנְחָמוּ עַל דְּבִירַת בִּנְיָמִין אֲרֵי עֲבַד יְיָ חֲרָעָתָא בְּשִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל: 16 וַאֲמַרוּ סָבֵי כְּנִישְׁתָּא מָה נַעֲבִיד לְדָאִשְׁתָּאֲרוּ
לְנָשִׁין אֲרֵי פְּסִקַת מִדְּבִירַת בִּנְיָמִין אִתְּתָא: 17 וַאֲמַרוּ יְרוּתָה שֵׁיזְבָתָא לְדְבִירַת בִּנְיָמִין וְלָא יִתְמְחֵי שִׁבְטָא מִיִּשְׂרָאֵל:
18 וַאֲנַחְנָא לָא נִיכּוֹל לְמִתַּן לְהוֹן נְשִׁין מִבְּנָתָנָא אֲרֵי קַיְימוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר לִיט גַּבְרָא דְּיִתֵּן אִתְּתָא לְדְבִירַת בִּנְיָמִין: 19 וַאֲמַרוּ
הָא חַגָּא קֳדָם יְיָ בְּשִׁילֹה מוֹמַן מוֹעֵד לְמִיעֲבַד דְּמִצְיפוּנָא לְבֵית אֵל מַדְרַח שִׁמְשָׁא לְכִבְשָׁא דְּסָלִיק מִבֵּית אֵל לְשִׁכֶם וּמִדְּרוֹמָא לִלְבוֹנָה:
20 וּפַקִּידוּ יָת בְּנֵי בִנְיָמִין לְמֵימַר אֱזִילוּ וְהִכְמְנוּן בְּכַרְמַיָּא:

7 * *Quid faciamus ipſis relictis in vxores? et nos iurauimus Domino vt non daremus eis de filiabus noſtris in vxores.*

8 * *Et dixerunt, Quæ vna tribuum Iſrael, quæ non aſcendit ad Dominum in Maſſepha? & ecce non venerunt vir in caſtra de Iabis Galaad in concionem.*

9 * *Et recenſitus eſt populus, & ecce non eſt illic vir de habitantibus Iabis Galaad.*

10 * *Et miſerunt illuc cõgregatio duodecim millia virorum de filiis exercitus. & præceperunt eis dicentes: Ite & percutite omnes habitantes Iabis Galaad in ore gladij, & mulieres & populum.*

11 * *Et hic ſermo quem facietis: Omne maſculinum & omnẽ mulierem cognoſcentem lectum maſculi anathematizabitis.*

12 * *Et inuenerunt de habitantibus Iabis Galaad quadringentas puellas virgines, quæ non cognouerunt virum in toro maſculi: & duxerunt eas in caſtra in Sylo, quæ eſt in terra Chanaan.*

13 * *Et miſerunt omnis congregatio, et locuti ſunt ad filios Beniamin qui in petra Remmon, & vocauerunt eos in pace.*

14 * *Et reuerſus eſt Beniamin ad filios Iſrael in tempore illo, & dederunt eis mulieres, quæ erant de mulieribus Iabis Galaad. & placuit eis ſic:*

15 * *Et populus conſolatus eſt Beniamin, quoniam fecit Dominus diuiſionem in tribubus Iſrael.*

16 * *Et dixerunt maiores natu congregationis: Quid faciemus reliquis in mulieres? quoniam deleta eſt de Beniamin fœmina.*

17 * *Et dixit: Poſſeſſio ſalua Beniamin, et non deleatur tribus de Iſrael.*

18 * *Et nos non poterimus dare eis vxores de filiabus noſtris, quoniam iurauimus filij Iſrael, dicẽtes: Maledictus qui dat mulierẽ Beniamin.*

19 * *Et dixerunt: Ecce feſtum Dño in Sylo à diebus in dies quæ eſt à Septentrione Bethel ad Orientem Solis in tranſitu qui aſcendit de Bethel in Sichima, & à meridie Libani Lebona.*

20 * *Et præceperunt filiis Beniamin, dicentes: Abite & latitate in vineis:*

7 * τί ποιήσωμεν αὐτοῖς τοῖς ἐναπολειφθεῖσιν εἰς γυναῖκας; καὶ ἡμεῖς ὠμόσαμεν τῷ κυρίῳ τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν εἰς γυναῖκας.

8 * καὶ εἶπον· τίς μία τῶν φυλῶν ἰσραὴλ, ἥτις οὐκ ἀνέβη πρὸς κύριον εἰς μασσηφά; καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦλθον ἀνὴρ εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπὸ ἰαβὶς γαλαὰδ εἰς ἐκκλησίαν.

9 * καὶ ἐπεσκέπη ὁ λαός, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἀνὴρ ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἰαβὶς γαλαάδ.

10 * καὶ ἀπέστειλαν ἐκεῖ ἡ συναγωγὴ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς δυνάμεως. καὶ ἐνετείλαντο αὐτοῖς λέγοντες, πορεύθητε καὶ πατάξατε πᾶσαν κατοικοῦσαν ἰαβὶς γαλαὰδ ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὸν λαόν.

11 * Ὃ δὲ λόγος ὃν ποιήσετε, πᾶν ἀρσενικὸν καὶ πᾶσαν γυναῖκα γινώσκουσαν κοίτην ἄρσενος ἀναθεματιεῖτε.

12 * καὶ εὗρον ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἰαβὶς γαλαὰδ τετρακοσίας νεανίδας παρθένους, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα εἰς κοίτην ἄρσενος. καὶ ἤγαγον αὐτὰς εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς σηλὼ ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν.

13 * Καὶ ἀπέστειλαν πᾶσα ἡ συναγωγή, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς βενιαμὶν τοὺς ἐν τῇ πέτρᾳ ῥεμμών, καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ.

14 * καὶ ἀπέστρεψεν βενιαμὶν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὰς γυναῖκας, αἵτινες ἦσαν ἐκ τῶν γυναικῶν ἰαβὶς γαλαάδ. καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς οὕτως,

15 * καὶ ὁ λαὸς παρεκλήθη τῷ βενιαμίν, ὅτι ἐποίησεν

16 ὁ κύριος διακοπὴν ἐν ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ. * καὶ εἶπον οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς, τί ποιήσωμεν τοῖς ἐπιλοίποις εἰς τὰς γυναῖκας; ὅτι ἠφανίσθη ἐκ τοῦ βενι-

17 ιαμὶν γυνή. * καὶ εἶπεν, κληρονομία διασεσωσμένη τῷ βενιαμὶν, καὶ οὐ μὴ ἐξαλειφθῇ φυλὴ ἐξ ἰσραήλ.

18 * καὶ ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα δοῦναι αὐτοῖς γυναῖκας ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν, ὅτι ὠμόσαμεν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λέγοντες, ἐπικατάρατος ὁ διδοὺς γυναῖκα τῷ βενιαμίν.

19 * καὶ εἶπαν, ἰδοὺ ἑορτὴ τῷ κυρίῳ ἐν σηλὼ ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἥ ἐστιν ἀπὸ βορρᾶ τῆς βαιθὴλ κατ' ἀνατολὰς ἡλίου ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἀναβαινούσῃ ἐκ βαιθὴλ εἰς σίκιμα καὶ ἀπὸ νότου τοῦ λιβάνου τῆς λεβωνά.

20 * καὶ ἐνετείλαντο τοῖς υἱοῖς βενιαμὶν λέγοντες, ἀπέλθατε καὶ ἐνεδρεύσατε ἐν τοῖς ἀμπελῶσι·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Quid faciemus eis, iis qui relicti ſunt ad vxores? & nos iurauimus in dicto Domini, vt quod non ad dandum illis ex filiabus noſtris in vxores. * Et dixerunt: Quis vnus ex tribubus Iſrael qui non aſcendit ad-ante Dominum ad Miſzpeia? & ecce non venit homo ad caſtra ex Iabes Gilghad ad concilium. * Et numerati ſunt populus, & ecce non erat ibi homo ex habitatoribus Iabes Gilghad.

10 Et miſerunt eò congregatio duodecim mille virum ex accinctis virtutis, & iuſſerunt eos ad dicendum: Ite & delete habitatores Iabes Gilghad ad verbum gladij, & mulieres & paruulum. 11 Et hoc verbum quod facietis. Omnem maſculum, & omnem fœminam quæ cognouit concubitum maſculi, conſumetis. 12 Et inuenerunt ex habitatoribus Iabes Gilghad quadringentas puellas virgines, quæ non nouerunt virum ad concubitum maſculi; & adduxerunt eas ad caſtra ad Silo quæ in terra Chenaghan. 13 Et miſerunt omnis congregatio, & locuti ſunt cum filiis Beniamin qui in petra Rimon, & clamauerunt illis allocutiones pacis. 14 Et redierunt filij Biniamin in opportunitate illa, & dederunt illis mulieres quas viuificarunt ex mulieribus Iabes Gilghad, & non ſuffecit illis ſic.

15 Et populus ſunt compaſſi ſuper domus Biniamin, quòd fecit Dominus fracturam in tribubus Iſrael.

16 Et dixerunt ſenes congregationis: Quid faciemus iis, qui relicti ſunt ad mulieres? quoniam defecit ex domus Biniamin vxor?

17 Et dixerunt: Poſſeſſio euaſionis iis qui domus Biniamin, & non delebitur tribus ex Iſrael.

18 Et nos non poterimus ad dandum illis mulieres ex filiabus noſtris; quoniam iurauerunt filij Iſrael ad dicendum: Maledictus vir qui dabit vxorem filiis Biniamin. 19 Et dixerunt: Ecce feſtum ante Dominum in Silo à tempore ſolennitatis ad ſolennitatem, quæ à Septentrione Bethel ortu Solis, ad ſtratam quæ aſcendit à Bethel ad Sechem, & à meridie Libona.

20 Et iuſſerunt filios Biniamin ad dicendum: Ite & inſidiabimini in vineis.

21 * וּרְאִיתֶם וְהִנֵּה אִם־יֵצְאוּ בְנוֹת־שִׁילוֹ
לָחוּל בַּמְּחֹלוֹת וִיצָאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם
אֵישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילוֹ וַהֲלַכְתֶּם אֶרֶץ בִּנְיָמִן׃

21 * Cumque videritis filias Sylo ad ducendos choros ex more procedere, exite repentè de vineis, & rapite ex eis singuli
D vxores singulas, & pergite in terram Beniamin.

22 * וְהָיָה כִּי־יָבֹאוּ אֲבוֹתָם אוֹ אֲחֵיהֶם לָרוֹב
אֵלֵינוּ וְאָמַרְנוּ אֲלֵיהֶם חָנּוּנוּ אוֹתָם כִּי לֹא לָקַחְנוּ
אִישׁ אִשְׁתּוֹ בַּמִּלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם נְתַתֶּם לָהֶם
בָּעֵת תֶּאְשָׁמוּ׃

22 * Cumque venerint patres earum ac fratres, & aduersum vos queri cœperint atque iurgari, dicemus eis: Miseremini eorum. non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum, sed rogantibus vt acciperent non dediſtis; & à vestra parte peccatum est.

23 * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי בִנְיָמִן וַיִּשְׂאוּ נָשִׁים לְמִסְפָּרָם מִן־
הַמְּחֹלְלוֹת אֲשֶׁר גָּזָלוּ וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם
וַיִּבְנוּ אֶת־הֶעָרִים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם׃

23 * Fecerúntq; filij Beniamin vt sibi fuerat imperatum, & iuxta numerum suũ rapuerunt sibi de his quæ ducebãt choros vxores singulas, abieruntqúe in possessionem suam ædificantes vrbes, & habitantes in eis.

24 * וַיִּתְהַלְּכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת
הַהִיא אִישׁ לְשִׁבְטוֹ וְלִמְשְׁפַּחְתּוֹ וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ
לְנַחֲלָתוֹ׃

24 * Filij quoq; Israel reuersi sunt per tribus & familias in tabernacula sua.

25 * בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר
בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה׃

25 * In diebus illis non erat rex in Israel: sed vnusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

תרגום יונתן

21 וְתֶחֱזוּן וְהָא אִם יִפְּקוּן בְּנָת שִׁילֹה לְמֵיחַג בְּחִינְגָּנָא וְתִפְּקוּן מִן כַּרְמַיָּא וְתַחְטְפוּן לְכוֹן גְּבַר אִתְּתֵיהּ מִבְּנָת שִׁילֹה וְתְהָכוּן לְאַרַע שִׁבְטָ
בִּנְיָמִן׃ 22 וִיהֵא אֲרֵי יֵיתוּן אֲבָהָתְהוֹן אוֹ אֲחֵיהוֹן לְמֵידָן קֳדָמָנָא וְנֵימַר לְהוֹן חָנְנָן לְהוֹן אֲרֵי לָא סִפֵּיקְנָא לְמִיתַּן לְהוֹן
גְּבַר אִתְּתֵיהּ בְּקְרָבָא אֲרֵי לִית אַתּוּן יְהֵבִין לְהוֹן כְּעִדָּן פּוֹן תְּחוֹבוּן׃
23 וַעֲבַדוּ כֵּן בְּנֵי בִנְיָמִן וּנְסִיבוּ נְשִׁין לְמִנְיָנֵיהוֹן מִן חִנְגָּנָא דִּי אֲנַסוּ וַאֲזָלוּ וְתָבוּ לַאֲחֻסָּנַתְהוֹן וּבְנוֹ יָת קִרְוַיָּא וְיַתִּיבוּ בְּהֶן׃
24 וְהַלִּיכוּ מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִדָּנָא הַהִיא גְּבַר לְשִׁבְטֵיהּ וְלִזְרְעִיתֵיהּ וּנְפָקוּ מִתַּמָּן גְּבַר לַאֲחֻסָּנְתֵּיהּ׃
25 בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן לֵית מַלְכָּא בְּיִשְׂרָאֵל גְּבַר דְּכָשַׁר בְּעֵינוֹהִי יַעְבֵּד׃

תם ספר שופטים

ונקרא ומונה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

בּ אֵ מֵ

* *Et videbitis, & ecce vt exierint filiæ habitantium Sylo tripudiantes in choris, et exibitis à vineis, & rapite vobis vir vxorem sibi à filiabus Sylo, & abibitis in terram Beniamin.* 21

* *Et erit quãdo venerint patres earum vel fratres eorum ad iudicandum ad nos, & dicemus ad eos: Miseremini eorum, quoniam nõ cepit vir sibi vxorem in bello, quoniam non vos dediſtis eis ſecundum tempus quo peccaſtis.* 22

* *Et fecerunt ſic filij Beniamin, & ceperũt vxores iuxta numerum ſuum à tripudiantibus, quas rapuerunt, & abierunt, & reuerſi ſunt in poſſeſſionem ſuam. & ædificauerunt ſibi vrbes, & habitauerunt in eis.* 23

* *Et calcauerunt illinc filij Iſrael in tempore illo vir in tribum ſuam & in cognationem ſuam, & abiit illinc vir in poſſeſſionem ſuam.* 24

* *In diebus illis non erat rex in Iſrael. vir rectum in oculis ſuis faciebat.* 25

21 * καὶ ὄψεσθε, καὶ ἰδὲ ὡς ἂν ἐξέλθωσιν αἱ θυγατέρες τῶν καθικουμένων συλὼ χορεύουσαι ἐν χορηῖς, καὶ ἐξελεύσεσθε ἀπὸ τῶν ἀμπελώνων, καὶ ἁρπάσατε ὑμῖν ἀνὴρ γυναῖκα ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν θυγατέρων συλὼ, καὶ ἀπελεύσεσθε
22 εἰς τὴν γῆν βενιαμίν. * καὶ ἔσται ὅταν ἔλθωσιν οἱ πατέρες αὐτῶν ἢ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν κρίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ἐλεήσατε αὐτούς, ὅτι οὐκ ἔλαβεν ἀνὴρ ἑαυτῷ γυναῖκα ἐν τῷ πολέμῳ, ὅτι οὐχ' ὑμεῖς δεδώκατε αὐτῆς κατὰ τὸν καιρὸν οὐκ ἐπλημμελήσατε.
23 * καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ βενιαμίν, καὶ ἔλαβον γυναῖκας κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀπὸ τῶν χορευουσῶν, ὧν διήρπασαν, καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς πόλεις, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς.
24 * καὶ διεπάτησαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνὴρ εἰς τὴν φυλὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν ἀνὴρ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.
25 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ· ἀνὴρ τὸ δίκαιον ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et aſpicietis, & ecce ſi exierint filiæ Siloh ad feriandum in feſtis, & exibitis ex vineis, & rapietis vobis vir vxorem ſuam ex filiabus Siloh, & ducetis eas ad terram tribus Biniamin.

22 Et erit quod venient patres earum aut fratres earum ad iudicandum ante nos, & dicemus eis: Compaſſi ſumus illis, quia non ſuffecimus ad dandum eis viro vxorem ſuam in bello; namque non vos dantes eis, iuxta tempus, ne forte peccetis.

23 Et fecerunt ſic filij Biniamin, & acceperunt mulieres ad numeros eorum ex choreis, quas rapuerunt; & iuerunt & redierunt ad poſſeſſiones ſuas: & ædificauerunt vrbes, & ſederunt in illis.

24 Et abierunt inde filij Iſrael in tempore illo vir ad tribum ſuam & ad proſapiam ſuam, & exierunt inde vir ad poſſeſſionem ſuam.

25 In diebus illis non erat rex in Iſrael: vir quod rectum in oculis ſuis faciet.

FINIS IVDICVM.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי 1
רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם
יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא
וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו׃

וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם 2
שְׁנֵי־בָנָיו מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה
וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי־מוֹאָב וַיִּהְיוּ־שָׁם׃

וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֶר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ׃ 3

וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֹאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאַחַת עָרְפָּה 4
וְשֵׁם הַשֵּׁנִית רוּת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים׃

וַיָּמֻתוּ גַם־שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן וַתִּשָּׁאֶר הָאִשָּׁה 5
מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ׃

וַתָּקָם הִיא וְכַלֹּתֶיהָ וַתָּשָׁב מִשְּׂדֵי מוֹאָב כִּי 6
שָׁמְעָה בִשְׂדֵה מוֹאָב כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־עַמּוֹ לָתֵת
לָהֶם לָחֶם׃

וַתֵּצֵא מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה־שָּׁמָּה וּשְׁתֵּי 7
כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ וַתֵּלַכְנָה בַּדֶּרֶךְ לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה׃

וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה שֹּׁבְנָה אִשָּׁה 8
לְבֵית אִמָּהּ יַעַשׂ יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם
עִם־הַמֵּתִים וְעִמָּדִי׃

יִתֵּן יְהוָה לָכֶם וּמְצֶאןָ מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִישָׁהּ 9
וַתִּשַּׁק לָהֶן וַתִּשֶּׂאנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה׃

וַתֹּאמַרְנָה לָהּ כִּי־אִתָּךְ נָשׁוּב לְעַמֵּךְ׃ 10

וַתֹּאמֶר נָעֳמִי שֹׁבְנָה בְנֹתַי לָמָּה תֵלַכְנָה עִמִּי 11
הַעוֹד־לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים׃

שֹׁבְנָה בְנֹתַי לֵכֶן כִּי זָקַנְתִּי מִהְיוֹת לְאִישׁ כִּי 12
אָמַרְתִּי יֶשׁ־לִי תִקְוָה גַּם הָיִיתִי הַלַּיְלָה לְאִישׁ וְגַם
יָלַדְתִּי בָנִים׃

RVTH. Translat.B.Hieronymi.

INCIPIT LIBER
RVTH.
CAP. I.

1 IN diebus vnius Iudicis, quando Iudices præerant, facta est fames ī terra. abiitque homo de Bethleē Iuda vt peregrinaretur in regione Moabitide cum
2 vxore sua ac duobus liberis. ✱ Ipse vocabatur Elimelech, & vxor eius Noemi, & duo filij alter Maalon, & alter Chelion, Ephratæi de Bethleem Iuda. Ingressique regionem Moabitidem, morabantur ibi.
3 ✱ Et mortuus est Elimelech maritus
4 Noemi, remansitque ipsa cum filiis. ✱ Qui acceperunt vxores Moabitidas, quarum vna vocabatur Orpha, alteraque Ruth.
5 Manseruntque ibi decem annis, ✱ Et ambo mortui sunt, Maalon videlicet & Chelion; remansitque mulier orbata duobus
6 liberis ac marito. ✱ Et surrexit vt in patriam pergeret cum vtraque nuru sua de regione Moabitide. Audierat enim quòd
B respexisset Dominus populum suum, &
7 dedisset eis escas. ✱ Egressa est itaque de loco peregrinationis suæ cum vtraque nuru, & iam in via reuertendi posita in ter-
8 ram Iuda, ✱ Dixit ad eas: Ite in domum matris vestræ. Faciat vobiscum Dominus misericordiam, sicut fecistis cum mortuis
9 & mecum. ✱ Det vobis inuenire requiem in domibus virorum quos sortituræ estis. Et osculata est eas. Quæ eleuata voce flere
10 cœperunt, ✱ Et dicere: Tecum pergemus ad populum tuum.
11 ✱ Quibus illa respondit: Reuertimini filiæ mi. cur venitis mecum? num vltra habebo filios in vtero meo, vt viros ex me sperare possitis?
12 ✱ Reuertimini filiæ mi, & abite. iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere & parere filios,

תרגום

א

וַיְהִי בְּיוֹמֵי נְגוּדַיָּא וַהֲוָה כְּפַן תַּקִּיף בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וּנְפַק גַּבְרָא רַבָּא מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לְדוּר בְּחַקַל מוֹאָב הוּא
וְאִנְתְּתֵיהּ וּתְרֵין בְּנוֹי׃ 2 וְשׁוּם גַּבְרָא אֱלִימֶלֶךְ וְשׁוּם אִנְתְּתֵיהּ נָעֳמִי וְשׁוּם תְּרֵין בְּנוֹי מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן רַבָּנִין מִן בֵּית
לֶחֶם יְהוּדָה וַאֲתוֹ עַד חַקַל מוֹאָב וַהֲווֹ תַמָּן רוֹפִילִין׃ 3 וּמִית אֱלִימֶלֶךְ בַּעֲלָהּ דְנָעֳמִי וְאִשְׁתָּאַרַת הִיא אַרְמְלָא וּתְרֵין בְּנָהָא יַתְמִין׃
4 וּנְסַבוּ לְהוֹן נְשִׁין נָכְרָאִין מִן בְּנָת מוֹאָב שׁוּם חֲדָא עָרְפָּה וְשׁוּם תִּנְיָנְתָא רוּת וְיָתִיבוּ תַמָּן כְּזִמְנָא עֲשַׂר שְׁנִין׃ 5 וּמִיתוּ אַף תַּרְוֵיהוֹן
מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן וְאִשְׁתָּאַרַת אִתְּתָא מִתְּכָלָא מִבְּנָהָא וְאַרְמְלָא מִבַּעֲלָהּ׃ 6 וְקָמַת הִיא וְכַלָּתָהָא וְתָבַת מֵחַקַל מוֹאָב אֲרוֹם אִתְבַּשָּׂרַת
בְּחַקַל מוֹאָב אֲרוֹם דְכַר יְיָ יַת עַמֵּיהּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמִיתַן לְהוֹן לַחְמָא׃ 7 וְנִפְקַת מִן אַתְרָא דַהֲוַת תַמָּן וְתַרְתֵּין כַּלָּתָהָא עִמָּהּ וּמְהַלְכָן
בְּאָרְחָא לְמֵיתָב לְאַרַע יְהוּדָה׃ 8 וַאֲמָרַת נָעֳמִי לְתַרְתֵּין כַּלָּתָהָא אֵזִילָנָא הָוֹבְנָא אִתָּא לְבֵית אִמֵּהּ יַעְבֵּיד יְיָ עִמְּכֶן טִיבוּ כְּמָא דַעֲבַרְתּוּן
עִם בַּעֲלַיכֶן שְׁכִיבַיָּא וְדִסְרֵיבְתּוּן לְמִיסַב גְּבָרִין בַּתַר מוֹתֵיהוֹן וְעִמִּי דְזַנְתּוּן וְסוֹבַרְתּוּן יָתִי׃ 9 יְהַב יְיָ לְכוֹן אַגַּר שְׁלִים עַל טִיבוּתָא דַעֲבַרְתּוּן
לִי וְתִשְׁכְּחוּן נְיָחָא כָּל חֲדָא לְבֵית בַּעֲלָהּ וּנְשִׁיקַת לְהוֹן וְנָטְלָן קָלְהוֹן וּבְכְיָאן׃ 10 וַאֲמַרָן לַהּ לָא נְתוּב לְעַמָּנָא אֲרוֹם אֵזִילִין עִיבְּדָךְ
לִי וְתִשְׁכְּחוּן נְיָחָא כָּל חֲדָא לְבֵית בַּעֲלָהּ וּנְשִׁיקַת לְהוֹן וְנָטְלָן קָלְהוֹן וּבְכְיָאן׃ 11 וַאֲמַרַת נָעֳמִי שׁוּבְנָה בְּרָתַי לְמָה אַזְלָן עִמִּי הַעַד כְּעַן אִית לִי יַוְלְדִין בִּמְעֵי וִיהוֹן לְכוֹן לְגֻבְרִין׃ 12 תְּבְנָא בְּרָתַי אֵזִילְנָא
לְעַמְכוֹן אֲרוֹם סִיבִית מִלְּמֶהֱוֵי מִבַּעְלָא לְגֻבַר אֲמָרִית אִילוּ אֲנָא רְיָבָא אִית לִי סְבַר בְּרַם הֲוֵיתִי מִבַּעְלָא בְּלֵילְיָא וּבְרַם הֲוֵיתִי יָלְדָא בְּנִין׃

RVTH.

CAPVT I.

ET factum est in diebus cùm iudicarent Iudices, & fuit fames in terra; & abiit vir de Bethleem Iuda vt peregrinaretur in agro Moab, ipse & vxor eius, & duo filij eius. 1

* Et nomen viro Elimelech, & nomen vxori eius Noomi, & nomen duobus filiis eius Maalon & Cheleon, Ephrathæi de terra Iuda. & venerunt in agrum Moab, et fuerunt illic. 2

* Et mortuus est Elimelech vir Noomi, & remansit mulier ipsa & duo filij eius. 3

* Et acceperunt sibi vxores Moabitidas, nomen vni Orpha, & nomen secundæ Ruth. & habitauerunt ibi quasi decem annis. 4

* Et mortui sunt & ambo Maalon & Cheleon; & remansit mulier à duobus filiis suis, & à viro suo. 5

* Et surrexit ipsa & duæ nurus eius, et reuersæ sunt de agro Moab; quoniam audierunt in agro Moab quòd visitauit Dominus populum suum, vt daret eis panes. 6

* Et egressa est de loco vbi erat illic, & duæ nurus eius cum ipsa; & abierunt in via vt reuerterentur in terram Iuda. 7

* Et dixit Noomi duabus nuribus suis: Ite iam reuertimini vnaquæque in domum matris suæ. faciat Dominus vobiscum misericordiam, sicut fecistis cum mortuis & mecum. 8

* Det Dominus vobis & inueniatis requiem quælibet in domo viri sui. Et osculata est eas: & eleuauerunt vocem suam & plorauerunt. 9

* Et dixerunt ei: Tecum reuertemur ad populum tuum. 10

* Et dixit Noomi: Reuertimini iam filiæ meæ: cur venitis mecum? num vltra mihi filij in vtero meo, & erunt vobis in viros? 11

* Reuertimini filiæ meæ, abite iam; quoniam consenui vt non sim viro: quia dixi; Est mihi substãtia vt sim ego viro, & pariã filios: 12

ΡΟΥΘ.

α'.

1 ΚΑΙ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν τῷ κρίνειν τοὺς κριτάς, καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐπορεύθη ἀνὴρ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας τοῦ παροικῆσαι ἐν ἀγρῷ μωάβ αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ.

2 * καὶ ὄνομα τῷ ἀνδρὶ ἐλιμέλεχ, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ νοομί· καὶ ὄνομα τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ μααλὼν καὶ χελεών, ἐφραθαῖοι ἀπὸ γῆς ἰούδα. καὶ ἤλθοσαν εἰς ἀγρὸν μωάβ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ.

3 * καὶ ἀπέθανεν ἐλιμέλεχ ὁ ἀνὴρ τῆς νοομί, καὶ κατελείφθη ἡ γυνὴ αὐτὴ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτῆς.

4 * καὶ ἐλάβοσαν ἑαυταῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, ὄνομα τῇ μιᾷ ὀρφὰ καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ ρούθ. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη.

5 * καὶ ἀπέθανον καί γε ἀμφότεροι μααλὼν καὶ χελεών. καὶ κατελείφθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῶν δύο υἱῶν αὐτῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

6 * καὶ ἀνέστη αὐτὴ καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψαν ἐξ ἀγροῦ μωάβ, ὅτι ἤκουσαν ἐν ἀγρῷ μωάβ ὅτι ἐπέσκεπται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐταῖς ἄρτους.

7 * καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν ἐκεῖ καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα.

8 * καὶ εἶπεν νοομὶ ταῖς δυσὶ νύμφαις αὐτῆς, πορεύθητε δὴ ἀποστράφητε ἑκάστη εἰς οἶκον μητρὸς αὐτῆς. ποιήσαι κύριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος, καθὼς ἐποιήσατε μετὰ τῶν τεθνηκότων καὶ μετ' ἐμοῦ.

9 * δῴη κύριος ὑμῖν καὶ εὕροιτε ἀνάπαυσιν ἑκάστη ἐν οἴκῳ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ κατεφίλησεν αὐτάς, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν.

10 * καὶ εἶπον αὐτῇ, μετὰ σοῦ ἀποστρέψομεν ἀπὸ τὸν λαόν
11 σου. * καὶ εἶπεν νοομί, ἀποστράφητε δὴ θυγατέρες μου, ἱνατί πορεύεσθε μετ' ἐμοῦ; μὴ ἔτι μοι υἱοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ μου, καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς ἄνδρας;

12 * ἀποστράφητε θυγατέρες μου, πορεύθητε δή, ὅτι γεγήρακα τοῦ μὴ εἶναι ἀνδρί· διότι εἶπα, ἔστι μοι ὑπόστασις τοῦ γενηθῆναί με ἀνδρὶ καὶ τέξομαι υἱούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Interprete B. Aria Montano.

CAPVT I.

ET fuit in diebus ducere duces, & fuit fames fortis in terra Israel, & exiit vir magnus de Bethlehhem Iehudah ad hospitandum in agro Moab, ipse & vxor eius, & duo filij eius. [2] Et nomen viri Elimelech, & nomen vxoris eius Naghami, & nomen duorum filiorum eius Mahhalon & Chilion magnates ex Bethlehhem Iehuda; & venerunt vsque ad agrum Moab, & fuerunt ibi gratiosi. [3] Et mortuus est Elimelech maritus ipsius Naghami, & relicta est illa vidua, & duo filij eius pupilli. [4] Et tulerunt sibi mulieres alienigenas de filiabus Moab, nomen vnius Gharphah, & nomen secundæ Ruth. & sederunt ibi vt tempus decem annorum. [5] Et mortui sunt etiã duo illi Mahhalõ & Chiliõ, & relicta est mulier orbata ex duobus filiis suis, & vidua ex marito suo. [6] Et surrexit ipsa & nurus eius, & reuersa est ab agro Moab; quoniã euãgelizata fuit in agro Moab quòd recordatus est Dñs populi sui domus Israel ad dãdũ illis panem. [7] Et exiit ex loco quo fuit ibi, & duæ nurus eius cũ ea; & ambulantes in via ad redeundum ad terram Iehudah. [8] Et dixit Naghami duabus nurubus suis: Ite redite mulier ad domũ matris suæ: faciet Dominus vobiscum bonum, sicut id quod feciſtis cum maritis vestris dormientibus, quòd renuistis ad accipiendum viros post mortem eorum; & mecum, quòd aluistis & sustentastis me. [9] Dabit Dominus vobis mercedem perfectam super misericordia quã feciſtis mihi; & inuenietis requiem vnaquęque ad domum mariti sui. & osculata est eas; & leuauerunt vocem suam & fleuerunt. [10] Et dixerunt illi: Non reuertemur ad populum nostrum: verũtamen tecum reuertemur ad terram tuam. [11] Et dixit Naghami: Redite filiæ meæ: ad quid vos venitis mecum? num vsque nunc sunt mihi nati in viscеribus meis, & erũt vobis in viros? [12] Redite filiæ meæ, & ite ad populos vestros: etenim senui ab esse maritatam viro: quia dixi, Vtinam ego puella! est mihi expectatio? profectò fui maritata in nocte, & profectò fui pariens filios.

13 *Si eos expectare velitis donec creſcát & annos pubertatis impleát, antè eritis ve-
C tulæ quã nubatis. nolite quęſo filię mi facere hoc;quia veſtra ãguſtia magis me p̃mit,& egreſſa eſt manus Dñi contra me.
14 *Eleuata igitur voce,rursũ flere cœperũt. Orpha oſculata eſt ſocrum, ac reuerſa eſt:
15 Ruth adhæſit ſocrui ſuæ.*Cui dixit Noemi: En reuerſa eſt cognata tua ad populũ
16 ſuũ & ad deos ſuos;vade cũ ea. *Quæ reſpõdit:Ne aduerſeris mihi, vt relinquã te &abeã.quocũq; enim p̃rexeris,p̃gã:&vbi morata fueris,& ego pariter morabor. po- 2.Reg. 15.c.
pulus tuus populus meus , & Deus tuus
17 Deus meus.*Quæ te terra ſuſcepit moriẽ tẽ, in ea moriar, ibiq́, locũ accipiã ſepulturæ.Hæc mihi faciat Dñs , & hæc addat
18 ſi nõ ſola mors me & te ſeparauerit.*Vidés
D ergo Noemi q̃ obſtinato Ruth aĩo decre uiſſet ſecũ p̃gere, aduerſari noluit, nec ad
19 ſuos vltra reditũ p̃ſuadere. *Profectæque ſunt ſimul, & venerũt in Bethleẽ.quibus vrbẽ ingreſsis,velox apud cũctos fama p̃crebuit: dicebantq́; mulieres:Hæc eſt illa
20 Noemi?*Quib9 ait:Ne vocetis me Noemi,id eſt,pulchrã, ſed vocate me Mara,id eſt amarã: quia amaritudine valde repleuit me oĩpotẽs.*Egreſſa sũ plena,& vacuã
21 reduxit me dñs.cur ergo vocatis me Noemi,quã Dñs humiliauit,&afflixit oĩpotẽs?
22 * Venit ergo Noemi cũ Ruth Moabitide nuru ſua de terra peregrinationis ſuæ, ac reuerſa eſt in Bethleem quando primùm hordea metebantur. CAP. II.

1 ERat autẽviro Elimelech cõſanguineus
A homo potẽs & magnarũ opũ nomine
2 Booz: *Dixitq́; Ruth Moabitis ad ſocrum ſuã:Si iubes,vadã in agrũ & colligã ſpicas quæ fugerint manus metẽtiũ,vbicũq; clemẽtis in me patrisfamilias reppero gratiã.
3 Cui illa rñdit:Vade filia mi.*Abiit itaq;,& colligebat ſpicas poſt terga metẽtiũ.Accidit autem vt ager ille haberet dominum nomineBooz,qui erat de cognatione Elimelech. 4 * Et ecce ipſe veniebat de Bethleem:dixitque meſſoribus: Dominus vobiſcum. qui reſponderunt ei: Benedicat tibi Dominus.

13 * הֲלָהֵן תְּשַׂבֵּרְנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדָּלוּ הֲלָהֵן תֵּעָגֵנָה
לְבִלְתִּי הֱיוֹת לְאִישׁ אַל בְּנֹתַי כִּי־מַר־לִי מְאֹד מִכֶּם
14 כִּי־יָצְאָה בִי־יַד־יְהוָה : * וַתִּשֶּׂנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה
עוֹד וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ :
15 * וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל־עַמָּהּ וְאֶל־
אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרֵי יְבִמְתֵּךְ :
16 * וַתֹּאמֶר רוּת אַל־תִּפְגְּעִי־בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב
מֵאַחֲרַיִךְ כִּי אֶל־אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי
אָלִין עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי :
17 * בַּאֲשֶׁר תָּמוּתִי אָמוּת וְשָׁם אֶקָּבֵר כֹּה יַעֲשֶׂה־
יְהוָה לִי וְכֹה יֹסִיף כִּי הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֵךְ :
18 * וַתֵּרֶא כִּי־מִתְאַמֶּצֶת הִיא לָלֶכֶת אִתָּהּ
19 וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ : * וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד־
בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבֹאָנָה בֵּית לֶחֶם וַתֵּהָם כָּל־
הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי :
20 * וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶן אַל־תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאן לִי
מָרָא כִּי־הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד :
21 * אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי יְהוָה לָמָּה
תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַיהוָה עָנָה בִי וְשַׁדַּי הֵרַע־לִי :
22 * וַתָּשָׁב נָעֳמִי וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה כַלָּתָהּ עִמָּהּ הַשָּׁבָה
מִשְּׂדֵי מוֹאָב וְהֵמָּה בָּאוּ בֵּית לֶחֶם בִּתְחִלַּת קְצִיר
שְׂעֹרִים :

ב

1 * וְלִנָעֳמִי מֹיֵדַע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת
2 אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז : * וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל־
נָעֳמִי אֵלְכָה־נָּא הַשָּׂדֶה וַאֲלַקְטָה בַשִּׁבֳּלִים אַחַר
אֲשֶׁר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בִתִּי :
3 * וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקֹּצְרִים
וַיִּקֶר מִקְרֶהָ חֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבֹעַז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת
4 אֱלִימֶלֶךְ : * וְהִנֵּה־בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר
לַקּוֹצְרִים יְהוָה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ יְהוָה :

תרגום

13 וְיַלְמָא לְהוֹן אִתּוּן מְחַיְנָן עַד דִּי יִרְבּוּן הַבְדִילְהוֹן אִתּוּן יַתְבָן עֲגִימָן בְּדִיל דְּלָא לְמֶהֱוֵי מִתְנַסְבָן לְגֻבַר בְּבָעוּ בְּרָתַי לָא תְּסָרְבָן נַפְשִׁי אֲרוּם
מָרִיר לִי לְבַי יַתִּיר מִבְּכוֹן אֲרוּם נְפְקַת בִּי מֵחָא מִן קֳדָם יְיָ : 14 וּנְטַלָן קַלְהֶן וּבְכְיָן עוֹד זִימְנָא אָחֳרָנָא וּנְשִׁיקַת עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וְאָזְלַת לְאָרְחָהָא
וְרוּת אִתְדַּבְקַת בָּהּ : 15 וַאֲמָרַת הָא תָּבַת יְבִמְתֵּךְ לְוַת עַמָּהָא וּלְוַת דְּחַלְתָּהָא תּוּבִי בָּתַר יְבִמְתֵּךְ לְעַמִּיךְ וּלְדַחֲלְתֵּיךְ : 16 וַאֲמָרַת רוּת לָא תַקְנִיטִי
בִי לְמִשְׁבְּקָךְ לְמֵהוֹב מִבָּתְרָיִךְ אֲרוּם לְכָל מָה דְּאַתְּ אָזְלָא אֵיזֵיל וּלְכָל אֲתַר דְּאַתְּ בָּעְיָא לְמִשְׁרֵי תְּהֵא בָּעְיָא לְמִשְׁרֵי וְעַמִּי מִן קַדְמַת
דְּנָא וֵאלָהֵךְ הוּא אֱלָהִי : 17 בְּכָל מָה דְּתְמוּתִי אֲמוּת וְתַמָּן אֶהֵא קְבִירָא וְלָא תּוֹסִיפִי עוֹד לְמַלָּלָא כִּדְנָן יַעְבֵּיד יְיָ לִי וְכִדְנָן יוֹסִיף עֲלַי אֲרוּם מוֹתָא
יַפְרִישׁ בֵּינִי וּבֵינָךְ : 18 וַחֲזַת אֲרוּם מְאַלְּמָא הִיא לְמֵהַךְ עִמַּהּ וּפְסְקַת מִלְּמַלָּלָא לַהּ : 19 וְאָזְלָן תַּרְוֵיהֶן עַד דְּעָלָן לְבֵית לָחֶם וַהֲוָה כַּד עָלָן לְבֵית
לָחֶם וְאַכְנִישׁוּ כָּל יְתְבֵי קִרְתָּא עֲלֵיהֶן וַאֲמָרָן הֲדָא נָעֳמִי : 20 וַאֲמָרַת לְהוֹן לָא תֶהֱווֹן קָרָאן לִי נָעֳמִי קְרוֹן לִי מְרִירָא בְּרֵם אַסְרִיר שַׁדַּי לִי לַחֲדָא :
21 אֲנָא מַלְיָא אַזְלֵית וְרֵיקָנְיָא אֲתֵבְנִי יְיָ מְנָחוֹן לְמָה דֵּין קָרְיָן לִי נָעֳמִי וּמִן קֳדָם יְיָ אִסְתְּהִיד בִּי חוֹבָתִי וְשַׁדַּי אַבְאִישׁ לִי : 22 וְיָתְבַת נָעֳמִי
וְרוּת מוֹאֲבְיָא כַּלָּתָהּ עִמָּהּ דְּתָבַת מֵחַקַל מוֹאָב וְאִינוּן עָלִן לְבֵית לָחֶם בְּמַעֲלֵי יוֹמָא דְּפִסְחָא וּבְהַהוּא יוֹמָא שְׁרִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶחְצַד יַת
עוּמְרָא דַּאֲרַמּוּתָא דַּיְיָ מִן שַׁעֲרִין : ב 1 וְלִנָעֳמִי אִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבְרָהָא גִּבַּר תַּקִּיף מִן יְחוּס אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמֵיהּ בּוֹעַז : 2 וַאֲמָרַת רוּת מוֹאֲבְיָתָא
עוּמְרָא דַּאֲרַמּוּתָא דַּיְיָ מִן שַׁעֲרִין : ב 1 וְלִנָעֳמִי אִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבְרָהָא גִּבַּר תַּקִּיף מִן יְחוּס אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמֵיהּ בּוֹעַז : 2 וַאֲמָרַת רוּת מוֹאֲבְיָתָא
לְוַת נָעֳמִי אֵיזֵיל כְּעַן לְחַקְלָא וְאֶכְנוֹשׁ בְּשִׁבּוֹלִין בָּתַר דְּאַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינוֹי וַאֲמָרַת לַהּ אֲזִילִי בְּרִתִּי : 3 וַאֲזָלַת וְעַלַת וְכִנְּשַׁת בְּחַקְלָא בָּתַר חָצוֹדַיָּא
וְאוֹרַע יַת אַרְעוּתָא אַסְמַנַת חַקְלָא דַּהֲוָת לְבוֹעַז דְּמִן יְחוּס אֱלִימֶלֶךְ : 4 וְהָא בוֹעַז אָתָא מִבֵּית לֶחֶם וַאֲמַר לַחֲצוֹדַיָּא יְהֵא מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעֲדְכוֹן
וַאֲמַרוּ לֵיהּ יְבָרְכִנָּךְ יְיָ :

* *Num ipsos expectabitis vsque quo viri* 13
fiant? vel ipsis tolerabitis vt non sitis viro?
nequaquam filiæ meæ, quoniam afflictio est mi-
hi valde super vos, quoniam egressa est in me
manus Domini. * *Et eleuauerunt vocem* 14
suam & plorauerunt rursum. & osculata est
Orpha socrum suam, & reuersa est in populum
suum: Ruth autem secuta est illam. * *Et dixit* 15
Noomi ad Ruth: Ecce reuersa est connurus tua
ad populum suum & ad deos suos: reuertere
iam & tu post connurum tuam.

* *Dixit autem Ruth: Non occurrat mihi* 16
vt relinquam te, vel discedam à tergo tuo: quo-
niam tu quocunque ieris ibo, & vbi morata
fueris morabor: populus tuus populus meus, et
Deus tuus Deus meus. * *Et vbi mortua fue-* 17
ris moriar, & illic sepeliar. hæc faciat Dominus
mihi, & hæc addat, quoniam mors separabit
inter me & te. * *Videns autem Noomi quo-* 18
niam perseuerat ipsa vt iret secum, cessauit lo-
qui ad ipsam vltra. * *Profectæ sunt autem* 19
ambæ vsquequo venerunt ipsæ in Bethleem. et
factum est cùm venirent ipsæ in Bethleem, &
percrebuit omnis vrbs de illis. & dixerunt, Si
hæc est Noomi? * *Et dixit ad eas: Ne iam vo-* 20
cetis me Noomi: vocate me Amaram; quia a-
maritudine repletus est in me omnipotēs valde.
* *Ego egressa sum plena, & vacuam reduxit me* 21
Dñs: & cur vocatis me Noomi, & Dñs hu-
miliauit me, et omnipotens afflixit me? * *Et re-* 22
diit Noomi et Ruth Moabitis nurus sua secum
redeuntes de agro Moab. hæ autem venerunt in
Bethleem in principio messis ordei. CAP. II.

ET *Noomi vir notus marito eius, at vir po-* 1
tens robore de cognatione Elimelech, & no
men ei Booz. * *Et dixit Ruth Moabitis ad* 2
Noomi: Ibo iã in agrum, & congregabo in spi
cis post vbi inuenero gratiã in oculis ipsius. di-
xit autem ei: Vade filia. * *Et abiit: & cùm ve-* 3
nisset, collegit in agro post terga metentium. &
cecidit casu in parte agri Booz de cognatione
Abimelech. * *Et ecce Booz venit de Bethleem:* 4
& dixit metentibus: Dominus vobiscum. &
dixerunt ei: Benedicat tibi Dominus.

13 * μὴ αὐτοῦ προσδέξεσθε ἕως ἂν μεγαλυνθῶσιν; ἢ αὐτοῖς
καταισχυνθήσεσθε ἂν μὴ γένωνται μεγάλοι; μὴ θυγατέρες μου, ὅτι
ἐπικράνθη μοι σφόδρα ὑπὲρ ὑμᾶς, ὅτι ἐξῆλθεν ἐν ἐμοὶ
14 χεὶρ κυρίου. * καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν
ἔτι. καὶ κατεφίλησεν ὀρφὰ τὴν πενθερὰν αὐτῆς, ἡ δὲ ἀπέ-
15 στρεψεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς, ῥὺθ δὲ ἠκολούθησεν αὐτῇ. * εἶπεν
νοομὶ πρὸς ῥύθ, ἰδοὺ ἀπέστρεψεν ἡ συνυμφός σου πρὸς τὸν
λαὸν αὐτῆς καὶ πρὸς θεὸν αὐτῆς, ἐπίστρεφε δὴ καὶ σὺ
16 ὀπίσω τῆς συνύμφης σου. * εἶπεν δὲ ῥύθ, μὴ ἀπαντήσαι μοι
τοῦ καταλιπεῖν σε ἢ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου, ὅτι οὗ ἐὰν πο
ρευθῇς πορεύσομαι, καὶ οὗ ἐὰν αὐλισθῇς αὐλισθήσομαι, ὁ
17 λαός σου λαός μου, καὶ ὁ θεός σου θεός μου. * καὶ οὗ ἐὰν ἀπο-
θάνῃς ἀποθανοῦμαι, κἀκεῖ ταφήσομαι· τάδε ποιήσαι κύ-
ριός μοι, καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θάνατος διαστελεῖ ἀνὰ μέ
18 σον ἐμοῦ καὶ σοῦ. * ἰδοῦσα δὲ νοομὶ ὅτι κραταιᾶται αὐτὴ τοῦ
πορεύεσθαι μετ' αὐτῆς, ἐκόπασεν τοῦ λαλῆσαι πρὸς αὐτὴν ἔτι.
19 * * ἐπορεύθησαν δὲ ἀμφότεραι ἕως τοῦ προσελθεῖν αὐτὰς εἰς Βηθλεέμ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὰς εἰς Βη-
θλεέμ, καὶ ἤχησεν πᾶσα ἡ πόλις ἐπ' αὐταῖς. καὶ εἶπαν
20 εἰ αὕτη ἐστὶν νοομί; * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτάς, μὴ δὴ καλεῖ-
τέ με νοομί, καλέσατέ με πικράν, ὅτι ἐπικράνθη ἐν ἐμοὶ
21 ὁ ἱκανὸς σφόδρα. * ἐγὼ ἐπορεύθην πλήρης, καὶ κενὴν ἀπέ-
στρεψέ με κύριος, καὶ ἱνατί καλεῖτέ με νοομί; καὶ κύριος
22 ἐταπείνωσέν με, καὶ ὁ ἱκανὸς ἐκάκωσέ με; * καὶ ἐπέστρεψε
νοομὶ καὶ ῥοὺθ ἡ μωαβῖτις ἡ νύμφη αὐτῆς μετ' αὐτῆς ἐπι-
στρέφουσαι ἐξ ἀγροῦ μωάβ. αὗται δὲ παρεγένηθησαν εἰς
βηθλεὲμ ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν.

β'.

1 * Καὶ τῇ νοομὶ αὐτῆς γνώσιμος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὁ δὲ
αὐτὸς δυνατὸς ἰσχύει ἐκ τῆς συγγενείας ἐλιμέλεχ, καὶ ὄνο-
2 μα αὐτῷ βόοζ. * καὶ εἶπεν ῥοὺθ ἡ μωαβῖτις πρὸς νοομί,
πορεύθω δὴ εἰς ἀγρὸν, καὶ συνάξω ἐν τοῖς στάχυσιν κατ' ὀπι-
σθεν οὗ ἂν εὕρω χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐ-
3 τῇ, πορεύου θύγατερ. * καὶ ἐπορεύθη. καὶ ἐλθοῦσα
συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ κατ' ὀπίσθεν τῶν θεριζόντων. καὶ συ-
νέπεσεν περιπώματι τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ βόοζ ἐκ συγ-
4 γενείας ἀβιμέλεχ. * καὶ ἰδοὺ βόοζ ἦλθεν ἐκ βηθλεέμ.
καὶ εἶπεν τοῖς θερίζουσιν, κύριος μεθ' ὑμῶν. καὶ εἶπον αὐ-
τῷ, εὐλογήσαι σε κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Fortasse ad eos vos expectantes vsquequo adolescēt? nũ propter eos vos sedentes tristes, vt quod non ad esse acceptas viro? Obsecro filiæ meæ, nõ amaricabitis animã meã; nã amaricauit mihi cor meũ magis à vobis, quoniã exiuit in me percussio ab ante Dñm. 14 Et leuauerũt vocẽ suã & fleuerunt adhuc vice altera: & osculata est Gharphah socrũ suã, & iuit ad viam suã; & Ruth apprehẽdit in illa. 15 Et dixit: Ecce rediit affinis tua ad populum suũ & ad Timorẽ suũ, redi post affinẽ tuã ad populũ tuũ & ad Timorẽ tuũ. 16 Et dixit Ruth: Ne sollicites me ad dimittendũ ad redeundũ de-post te; quoniã ad omne id quo is, ibo; & in omni loco quo pernoctabis, pernoctabo. quod custodit populũ tuũ, erit custos meus, vt si fuerũt populus meus ex antiquo hic: & Deus tuus ipse Deꝰ meus. 17 In omni eo quo morieris, moriar, & ibi ero sepulta: & nõ addes vltra ad loquẽdũ; sic faciet Dñs mihi, & sic addet sup me ꝙ mors separabit inter me & inter te. 18 Et vidit ꝙ confortata illa ad ambulandũ secũ, & cõclusit à loquẽdo illi. 19 Et iuerũt duæ illæ vsq; quo ascẽderũt ad Bethlehhẽ: & fuit quãdo ascenderũt ad Bethlehhẽ, & cõgregati sunt omnes habitatores vrbis super eas, & dixerunt: An hæc Naghami? 20 Et dixit illis: Nõ eritis vocantes mihi Naghami, vocate mihi Amarã, quoniam amaricauit omnipotẽs mihi valde. 21 Ego plena iui, & inanẽ redire fecit me Dñs ab illis: ad quid hoc vos vocantes mihi Naghami, & ab-ante Dominũ testificata est in me culpa mea, & omnipotens malè esse fecit mihi? 22 Et sedit Naghami & Ruth Moabiah nurus eius cum ea, quæ rediit ex agro Moab. Et illę ascenderunt in Bethlehhem in introitibus diei Pizzhha: & in illo die cœperũt filij Israel ad metendum manipulum eleuationis qui fuit ex ordeis. CAP. II.

ET Naghami cognitꝰ fuit ad virũ eiꝰ vir potẽs fortis ex ꝓsapia Elimelech, & nomẽ illiꝰ Boghaz. 2 Et dixit Ruth Moabiah ad Naghami: Ibo nũc ad agrũ, & colligã in spicis post quẽ inueniã misericordias in oculis eius. & dixit illi: Ito filia mea. 3 Et iuit & intrauit & collegit in agro post messores; & accidit accidens possessioni agri qui fuit Boghaz qui ex prosapia Elimelech. 4 Et ecce Boghaz venit ex Bethlehhem, & dixit messoribus: Sit dictum Domini in auxilio vestro. & dixerunt illi: Benedicet tibi Dominus.

5 * וַיֹּאמֶר בֹּעַז לְנַעֲרוֹ הַנִּצָּב עַל־הַקֹּוצְרִים לְמִי
הַנַּעֲרָה הַזֹּאת׃
6 * וַיַּעַן הַנַּעַר הַנִּצָּב עַל־הַקֹּוצְרִים וַיֹּאמַר נַעֲרָה
מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׁבָה עִם־נָעֳמִי מִשְּׂדֵי מוֹאָב׃
7 * וַתֹּאמֶר אֲלַקֳטָה־נָּא וְאָסַפְתִּי בָעֳמָרִים אַחֲרֵי
הַקֹּוצְרִים וַתָּבוֹא וַתַּעֲמוֹד מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה זֶה
שִׁבְתָּהּ הַבַּיִת מְעָט׃
8 * וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל־רוּת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל־
תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא־תַעֲבוֹרִי מִזֶּה וְכֹה
תִּדְבָּקִין עִם־נַעֲרֹתָי׃
9 * עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן
הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת־הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ וְצָמִאת
וְהָלַכְתְּ אֶל־הַכֵּלִים וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים׃
10 * וַתִּפֹּל עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתֹּאמֶר אֵלָיו
מַדּוּעַ מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירֵנִי וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה׃
11 * וַיַּעַן בֹּעַז וַיֹּאמֶר לָהּ הֻגֹּד הֻגַּד לִי כֹּל אֲשֶׁר־עָשִׂית
אֶת־חֲמוֹתֵךְ אַחֲרֵי מוֹת אִישֵׁךְ וַתַּעַזְבִי אָבִיךְ וְאִמֵּךְ
וְאֶרֶץ מוֹלַדְתֵּךְ וַתֵּלְכִי אֶל־עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעַתְּ תְּמוֹל
שִׁלְשֹׁם׃ 12 * יְשַׁלֵּם יְהוָה פָּעֳלֵךְ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתֵּךְ
שְׁלֵמָה מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּאת
לַחֲסוֹת תַּחַת־כְּנָפָיו׃ 13 * וַתֹּאמֶר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ
אֲדֹנִי כִּי נִחַמְתָּנִי וְכִי דִבַּרְתָּ עַל־לֵב שִׁפְחָתֶךָ וְאָנֹכִי
לֹא אֶהְיֶה כְּאַחַת שִׁפְחֹתֶיךָ׃
14 * וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז לְעֵת הָאֹכֶל גְּשִׁי הֲלֹם וְאָכַלְתְּ
מִן־הַלֶּחֶם וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקֹּצְרִים
וַיִּצְבָּט־לָהּ קָלִי וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֹּתַר׃
15 * וַתָּקָם לְלַקֵּט וַיְצַו בֹּעַז אֶת־נְעָרָיו לֵאמֹר גַּם בֵּין
הָעֳמָרִים תְּלַקֵּט וְלֹא תַכְלִימוּהָ׃
16 * וְגַם שֹׁל־תָּשְׁלוּ לָהּ מִן־הַצְּבָתִים וַעֲזַבְתֶּם
וְלִקְּטָה וְלֹא תִגְעֲרוּ־בָהּ׃

5 *Dixitq; Booz iuueni qui messoribus prę-
6 erat: Cuius est hæc puella? Cui respondit:
B Hæc est Moabitis quę venit cum Noemi
7 de regione Moabitide: *Et rogauit vt spi-
cas colligeret remanentes, sequés messorũ
vestigia; & de manè vsq; nunc stat in agro,
& nec ad momẽtum quidem domum re-
8 uersa est. *Et ait Booz ad Ruth: Audi filia,
ne vadas in alterum agrum ad colligẽdũ,
nec recedas ab hoc loco, sed iungere puel-
9 lis meis: *Et vbi messuerint sequere. man-
daui enim pueris meis, vt nemo molestus
sit tibi. sed etiam si sitieris, vade ad sarci-
nulas, & bibe aquas, de quibus & pueri
10 mei bibunt. *Quę cadens in faciem suam,
& adorãs super terram dixit ad eum: Vn-
de mihi hoc, vt inuenirem gratiam ante
C oculos tuos, & nosse me dignareris pere-
11 grinam mulierem? *Cui ille respondit:
Nunciata sunt mihi omnia quæ feceris
socrui tuæ post mortem viri tui; & quòd
reliqueris parentes tuos, & terram in qua
nata es, & veneris ad populum quem an-
12 teà nesciebas. *Reddat tibi Dominus, p
opere tuo, & plenam mercedem recipias
à domino Deo Israel, ad quem venisti, &
13 sub cuius confugisti alas. *Quæ ait: Inue-
ni gratiam apud oculos tuos domine mi,
qui consolatus es me, & locutus es ad cor
ancillæ tuæ, quæ non sum similis vnius
14 puellarum tuarum. *Dixitque ad eam
Booz: Quando hora vescendi fuerit, ve-
ni huc & comede panem, & intinge buc-
cellam tuam in aceto. Sedit itaque ad mes
sorum latus, & congesit polentam sibi,
comeditque & saturata est, & tulit reli-
15 quias. *Atque indè surrexit vt spicas ex
more colligeret. Præcepit autẽ Booz pue-
ris suis, dicens: Etiam si vobiscum mete-
16 re voluerit, ne prohibeatis eam. *Et de
D vestris quoque manipulis proiicite de in-
dustria, & remanere permittite, vt abs-
que rubore colligat, & colligentem nemo
corripiat.

תרגום

5 וַאֲמַר בּוֹעַז לְעָלֵימֵיהּ דְּמַנִּי רַב עַל חֲצָדַיָּא לְאֵי דֵין אִמָּא רִיבָא הָדָא׃ 6 וַאֲתֵיב עָלֵימָא דְּאִתְמַנָּא רַב עַל חֲצָדַיָּא וַאֲמַר רִיבָא דְמִן עַמָּא
דְּמוֹאָב הִיא וְהָבַת עִם נָעֳמִי מֵחֲקַל מוֹאָב׃ 7 וְאָמְרָה אָצְבוֹר כְּעַן וְאֶכְנוֹשׁ שׁוּבְלִין בַּאֲלוֹמַיָּא מַה דְּיִשְׁתְּאַר כָּתַר חֲצָדַיָּא וַאֲתָת וְקָמַת וְאִתְעַכְּבַת
כָּאן מִן צַפְרָא וְעַד כְּעַן פּוֹן זְעִירָא דֵין דְּיָתְבָא בְּבֵיתָא צַבְחַר׃ 8 וַאֲמַר בּוֹעַז לְוַת רוּת הֲלָא קַבֵּילְתְּ מִינִי בְּרִתִּי לָא תְהֵכִין לְמִצְבַּר שִׁבְלִין בְּחֶקַל
אָחֳרָן וְאַף לָא תַעְבְּרִי מִכָּאן לְמֵיזַל לְאוּמָא אָחֳרִיתִי וְהָכָא תִּתְסְפִּי עִם עָלֶמָתִי׃ 9 עֵינַיִךְ תְּהֵא מִסְתַּכְּלָא בְּחַקְלָא דְּיַחְצְדוּן חַמָּן וְתֵיזִילִי בָּתְרֵיהוֹן
הֲלָא פַּקֵּדִית יָת עָלֵימַיָּא בְּדִיל דְּלָא יְקָרְבוּן כִּיךְ לְבִישׁ וּבְעִידָן דְּאַתְּ צָחְיָא וְתְהֵא שָׁתְיָא מִן מָוֵי דִּי מָלְיָן עָלֵימַיָּא׃ 10 וְנָפְלַת עַל
אַפָּהָא וּסְגִידַת עַל אַרְעָא וַאֲמָרַת לֵיהּ מָה דֵין אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ לְאִשְׁתְּמוֹדָעוּתָנִי וַאֲנָא מֵעַמָּא נֻכְרָאָה׃ 11 וַאֲתֵיב בּוֹעַז וַאֲמַר לָהּ אִתְחַוְּאַת
לִי כָּל טִיבוּתָא דַּעֲבַדְתְּ עִם חֲמוּתִיךְ דְּפַרְנַסְתְּ יָהָּ בָּתַר דְּמִירַ בַּעְלִיךְ וּשְׁבַקְתְּ דַּחֲלְתִיךְ וְעַמִּיךְ וּבֵית אֲבִיךְ וְאִמֵּיךְ וְאַרַע יַלְדוּתִיךְ וַאֲזַלְתְּ
אִתְחֲזֵא לִי כָּל טִיבוּתָא דַּעֲבַדְתְּ עִם חֲמוּתִיךְ דְּפַרְנַסְתְּ יָהָּ בָּתַר דְּמִירַ בַּעְלִיךְ וּשְׁבַקְתְּ דַּחֲלְתִיךְ וְעַמִּיךְ וּבֵית אֲבִיךְ וְאִמֵּיךְ וְאַרַע יַלְדוּתִיךְ וַאֲזַלְתְּ
לְאִתְגַּיָּרָא וּלְמֵיהַב בֵּין עַמָּא דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדַע לִיךְ מֶאֶתְמָלִי וּמִדְּקַמּוֹהִי׃ 12 יְגְמוֹל יְיָ לִיךְ גְּמוּל טָב בְּעַלְמָא הָדֵין עַל עוֹבָדָךְ טָב וְיְהֵי אַגְרִיךְ
שְׁלֵימָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל דַּאֲתָת לְאִתְגַּיָּרָא וּלְאִתְכַּסָּאָה תְּחוֹת טְלַל שְׁכִינַת יְקָרֵיהּ׃ 13 וַאֲמָרַת אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ
רִיבּוֹנִי אֲרֵי נַחֲמַתָּנִי וַאֲרוֹם מַלֵּילְתָּא חַנְחוּמִין עַל לֵב אַמְתָךְ וַאֲנָא לֵית לִי זְכוּ לְמֶהֱוֵי חוּלָקִי עִם חֲדָא מִן אַמְהָתָהָךְ׃ 14 וַאֲמַר לָהּ בּוֹעַז לְעִידַן
סְעוּדְתָּא קְרִיבִי וְתֵיכְלִין לַחְמָא וּטְמִישִׁי סְעָדָיִךְ בְּתַבְשִׁילָא דְּאִתְבַּשַּׁל בְּחַלָּא וְיָתֵיבַת בִּסְטַר חֲצָדַיָּא וְאוֹשִׁיט לָהּ קָלִי וְאָכְלַת וּשְׂבַעַת
וְאַשְׁאֲרַת׃ 15 וְקָמַת לְמִצְבַּר שִׁבְלִין וּפַקֵּיד בּוֹעַז יָת עָלֵימוֹי לְמֵימַר אַף בֵּינֵי אֲלוֹמַיָּא תְּהֵא צָבְרָא וְלָא תְכְסְפוּנָהָא׃ 16 וְאַף סֵיהַר תַּתִּירִין
לָהּ מִן עֲתָרַיָּא וְאַף מְשַׁבַּק תְּשַׁבְּקוּן לָהּ מִן אֲסָרַיָּא וְתִשְׁבְּקוּן לְמֶהֱוֵי צָבְרָא וְלָא תְנָזְפוּן בָּהּ׃

5 * καὶ εἶπεν Βόοζ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ ἐφεστῶτι ἐπὶ
τοὺς θερίζοντας, τίνος ἡ νεανὶς αὕτη;
6 * καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον τὸ ἐφεστὸς ἐπὶ τοὺς θερί-
ζοντας, καὶ εἶπεν, ἡ παῖς ἡ μωαβῖτις ἐστὶν ἡ ἀπὸ ἐραφεῖ
7 μετὰ Νοομὶ ἐξ ἀγροῦ μωάβ. * καὶ εἶπεν, συλλέξω δὴ
καὶ συνάξω ἐν τοῖς δράγμασιν ὄπισθεν τῶν θεριζόντων. καὶ
ἦλθεν καὶ ἔστη ἀπὸ πρωὶ καὶ ἕως ἑσπέρας, οὐκ ἀπέπαυ-
8 σεν ἐν τῷ ἀγρῷ μικρόν. * καὶ εἶπεν Βόοζ πρὸς
Ρούθ, οὐκ ἤκουσας θύγατερ, μὴ πορευθῇς συλλέξαι ἐν
ἀγρῷ ἑτέρῳ, καὶ σὺ οὐ πορεύσῃ ἐντεῦθεν, ὧδε κολλήθητι
9 μετὰ τῶν κοράσιών μου, * καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς
τὸν ἀγρὸν οὗ ἂν θερίζωσιν, καὶ πορεύσῃ κατόπισθεν αὐτῶν·
ἰδοὺ ἐνετειλάμην τοῖς παιδαρίοις τοῦ μὴ ἅψασθαί σου. καὶ
ὅτε διψήσεις καὶ πορεύσῃ εἰς τὰ σκεύη, καὶ πίεσαι ὅθεν ὑ-
δρεύονται τὰ παιδάρια.
10 * καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ προσεκύνη-
σεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, τί ὅτι εὗρον χάριν
ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ ἐπιγνῶναί με, καὶ ἐγώ εἰμι ξένη;
11 * καὶ ἀπεκρίθη Βόοζ καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἀπαγγελία ἀ-
πηγγέλη μοι πάντα ὅσα πεποίηκας μετὰ τῆς πενθερᾶς σου
μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἄνδρα σου· καὶ πῶς κατέλιπες τὸν πα-
τέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου καὶ τὴν γῆν γενέσεώς σου, καὶ
ἐπορεύθης πρὸς λαὸν οὐ οὐκ ἤδης χθὲς καὶ τρίτης.
12 * ἀποτίσαι κύριος τὴν ἐργασίαν σου, καὶ γένοιτο ὁ μι-
σθός σου πλήρης παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ Ισραήλ, πρὸς ὃν ἦλ-
13 θες πεποιθέναι ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. * ἡ δὲ εἶπεν εὕ-
ρεθείην χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριέ μου· ὅτι παρεκάλε-
σάς με, καὶ ὅτι ἐλάλησας ἐπὶ καρδίαν τὴν δούλης σου, καὶ
ἰδοὺ ἐγὼ οὐκ ἔσομαι ὡς μία τῶν παιδισκῶν σου.
14 * καὶ εἶπεν αὐτῇ Βόοζ, τῇ ὥρᾳ τοῦ φαγεῖν προσέλθε ὧ-
δε καὶ φάγεσαι τὸν ἄρτον, καὶ βάψεις τὸν ψωμόν σου ἐν τῷ
ὄξει. καὶ ἐκάθησε Ρουθ ἐκ πλαγίων τῶν θεριζόντων, καὶ
ἐβύνισεν αὐτῇ Βόοζ ἄλφιτον, καὶ ἔφαγε καὶ ἐνεπλήσθη
15 καὶ κατέλιπεν, * καὶ ἀνέστη τοῦ συλλέγειν. καὶ ἐνετεί-
λατο Βόοζ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ λέγων, καί γε ἀναμέσον
τῶν δραγμάτων συλλεγέτω, καὶ μὴ καταισχύνητε αὐτήν.
16 * καί γε ῥιπτοῦντες ῥιπτεῖτε αὐτῇ ἐκ τῶν
βεβουνισμένων, καὶ ἄφετε αὐτήν, καὶ συλλέξῃ, καὶ οὐκ
ἐπιμήσετε αὐτῇ.

5 * *Et dixit Booz puero ſuo qui præerat ſuper*
metentes, Cuius puella hæc?
6 * *Et reſpondit puer qui præerat ſuper meſſo-*
res, et dixit: Puella Moabitis eſt quæ rediit cũ
Noomi de agro Moab.
7 * *Et dixit: Colligam iam & congregabo in*
manipulis poſt meſſores. & venit & ſtetit à
manè & uſque ad veſperam, non requieuit in
agro paululum.
8 * *Et dixit Booz ad Ruth: Non audiuiſti fi-*
lia, ne uadas ad colligendum in agro altero, &
tu non recedes hinc, hic iungere cũ puellis meis.
9 * *Et oculi tui in agrum ubi meſſuerint, &*
ibis poſt ipſos: ecce mandaui pueris ut non tan-
gant te. & quando ſitieris, & ibis in uaſa, et
bibes unde aquantur pueri.
10 * *Et cecidit in faciem ſuam, & adorauit ſu-*
per terram: & dixit ad eum: Quid quòd in-
ueni gratiam in oculis tuis ut cognoſcas me, et
ego ſum peregrina?
11 * *Et reſpondit Booz & dixit ei: Renuntia-*
tione renunciata ſunt mihi omnia quæ feciſti cũ
ſocru tua poſtquam mortuus eſt vir tuus. &
quomodo reliquiſti patrem tuum & matrem
tuam, & terrã generationis tuæ, & abiiſti ad
populum quem non ſciebas heri et nudiuſter-
tius? 12 * *Reddat Dominus opus tuum, &*
ſit merces tua plena à domino Deo Iſrael, ad quẽ
veniſti ut confidas ſub alas illius.
13 * *Illa autem dixit: Inueniam gratiam in o-*
culis tuis, domine mi; quoniam conſolatus es
me, et quoniam locutus es in cor ancillæ tuæ:
& ecce ego non ero ut una puellarum tuarum.
14 * *Et dixit illi Booz: Hora veſcendi accede*
huc, & comedes panem, et tinges buccellã tuam
in aceto. & ſedit Ruth ex obliquo metẽtium,
& porrexit ei Booz polentam, & comedit &
ſaturata eſt, & reliquit:
15 * *Et ſurrexit ut colligeret. Et præcepit Booz*
pueris eius dicens: Et inter manipulos colligat,
& non confundatis eam.
16 * *Et exhibentes exhibebitis ei de congrega-*
tis, & ſinite eam; & colliget, & non corripie-
tis eam.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Et dixit Boghaz ad puerũ ſuũ quẽ præpoſuit magiſtrũ ſup meſſores: Cui nationi puella hęc? [6] Et reſpõdit puer qui ꝓpoſitus magiſter ſup meſſores, & dixit: Puella quę ex populo Moab illa, quæ rediit cũ Naghami ex agro Moab. Et dixit: Colligã nũc & cõgregabo ſpicas in manipulos id quod relictũ eſt poſt meſſores. & venit & ſtetit, & cõmorata eſt hic à manè & vſq; nũc, modo paululũ hoc quod ſedẽs in domo puſillũ. [8] Et dixit Boghaz ad Ruth: Nõne audiſti à me filia mea? nõ ambulabis ad colligẽdũ ſpicas in agro alieno, & etiã nõ tranſibis hinc ad eundũ ad populũ aliũ, & hic aderis cũ puellis meis. [9] Oculus tuus erit obſeruãs in agro quo metẽt ibi; & ambulabis poſt eos: nõne iuſſi pueros vt ne ap,ꝓpinquẽt in te ad malũ? & in tẽpore quo tu ſitiẽs ad aquã, ito ad vaſa, & eris bibẽs ex aqua quã impleuerũt pueri. [10] Et ,ꝓcidit ſuper naſum ſuum, & adorauit ſuper terrã, & dixit illi: Quid hoc inueni miſericordias in oculis tuis ad noſcẽdũ me, & ego ex populo alieno? [11] Et reſpõdit Boghaz & dixit illi: Denũtiari denũtiatũ eſt mihi omne bonũ ꝙ feciſti cũ ſocru tua, ꝙ aluiſti eã poſtq̃ mortuus eſt marit' tuus; & deſeruiſti Timorẽ tuũ, & populũ tuũ, & domũ patris tui & matris tuæ, & terrã natiuitatis tuæ, & veniſti ad ,ꝓſelytãdũ & habitãdũ inter populũ q nõ cognitus eſt tibi ab heri & ab ante illud: [12] Retribuet Dñs tibi retributionẽ bonã in ſęculo hoc ſuper opus tuũ bonũ, & erit merces tua integra ad ſęculũ quod veniet ab-ante dñm Deũ Iſrael, ꝙ veniſti ad ,ꝓſelytãdũ, & ad protegẽdũ ſub vmbra maieſtatis glorię ei'. [13] Et dixit: Inueni mĩam in oculis tuis, dñe mi; quoniã cõſolatus es me, & quoniã locutus es cõſolationes ſuper cor ancillæ tuæ: & ego, nõ mihi dignitas ad eſſe participem cum vna ex ancillis tuis. [14] Et dixit illi Boghaz in tempore cibi, Accede & comedes panem, & intingito ſuſtentationem tuã in pulmẽto quod coctũ eſt in aceto: & ſedit in latere meſſorũ, & porrexit illi toſtũ, & comedit, & ſatiata eſt & reliquit. [15] Et ſurrexit ad colligendũ ſpicas. & iuſſit Boghaz pueros ſuos ad dicendum, Etiã inter manipulos erit colligens, & non exprobrabitis illam. [16] Et etiam reliquum relinquetis ei ex furcis, & etiam ſinere ſinetis illi ex ligatis, & ſinetis ad eſſe colligentem, & non increpabitis eam.

17 ‡ וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה עַד־הָעָרֶב וַתַּחְבֹּט אֵת אֲשֶׁר־
לִקָּטָה וַיְהִי כְּאֵיפָה שְׂעֹרִים׃
18 ‡ וַתִּשָּׂא וַתָּבוֹא הָעִיר וַתֵּרֶא חֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־
לִקָּטָה וַתּוֹצֵא וַתִּתֶּן־לָהּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹתְרָה מִשָּׂבְעָהּ׃
19 ‡ וַתֹּאמֶר לָהּ חֲמוֹתָהּ אֵיפֹה לָקַטְתְּ הַיּוֹם וְאָנָה
עָשִׂית יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ וַתַּגֶּד לַחֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־
עָשְׂתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ
20 הַיּוֹם בֹּעַז׃ ‡ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלָּתָהּ בָּרוּךְ הוּא
לַיהוָה אֲשֶׁר לֹא־עָזַב חַסְדּוֹ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמֵּתִים
וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגֹּאֲלֵנוּ הוּא׃
21 ‡ וַתֹּאמֶר רוּת הַמֹּאֲבִיָּה גַּם כִּי־אָמַר אֵלַי עִם־
הַנְּעָרִים אֲשֶׁר־לִי תִּדְבָּקִין עַד אִם־כִּלּוּ אֶת כָּל־
הַקָּצִיר אֲשֶׁר־לִי׃
22 ‡ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי אֶל־רוּת כַּלָּתָהּ טוֹב בִּתִּי כִּי תֵצְאִי
עִם־נַעֲרוֹתָיו וְלֹא יִפְגְּעוּ־בָךְ בְּשָׂדֶה אַחֵר׃
23 ‡ וַתִּדְבַּק בִּנְעָרוֹת בֹּעַז לְלַקֵּט עַד־כִּלּוֹת קְצִיר־
הַשְּׂעֹרִים וּקְצִיר הַחִטִּים וַתֵּשֶׁב אֶת־חֲמוֹתָהּ׃

ג

1 ‡ וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ בִּתִּי הֲלֹא אֲבַקֶּשׁ־לָךְ
2 מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב־לָךְ׃ ‡ וְעַתָּה הֲלֹא בֹעַז מֹדַעְתָּנוּ
אֲשֶׁר־הָיִית אֶת־נַעֲרוֹתָיו הִנֵּה הוּא־זֹרֶה אֶת־גֹּרֶן
3 הַשְּׂעֹרִים הַלָּיְלָה׃ ‡ וְרָחַצְתְּ וָסַכְתְּ וְשַׂמְתְּ שִׂמְלֹתַיִךְ
עָלַיִךְ וְיָרַדְתְּ הַגֹּרֶן אַל־תִּוָּדְעִי לָאִישׁ עַד כַּלֹּתוֹ
4 לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃ ‡ וְיִהְיֶה בְּשָׁכְבוֹ וְיָדַעַתְּ אֶת־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת וְגִלִּית מַרְגְּלֹתָיו וְשָׁכָבְתְּ
5 וְהוּא יַגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין׃ ‡ וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ
6 כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֵלַי אֶעֱשֶׂה׃ ‡ וַתֵּרֶד הַגֹּרֶן וַתַּעַשׂ
7 כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוַּתָּהּ חֲמוֹתָהּ׃ ‡ וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ
וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה וַתָּבֹא בַלָּט
וַתְּגַל מַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכָּב׃

RVTH. Translat.B.Hieronymi.

17 ‡Collegit ergo in agro vsq; ad vesperam? & quę collegerat virga cædēs & excutiēs, inuenit hordei quasi ephi mensurā, id est,
18 tres modios: ‡Quos portans reuersa est in ciuitatē, & ostendit socrui suæ. insuper & protulit & dedit ei de reliquiis cibi sui, quo sa-
19 turata fuerat. ‡Dixitque ei socrus sua: Vbi hodie collegisti, & vbi fecisti opus? sit benedictus qui misertus est tui. Indicauitq;
ei apud quem esset operata, & nomē dixit
20 viri quòd Booz vocaretur. ‡Cui respōdit Noemi: Benedictus sit à Dño, quoniā eādem gratiam quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis. Rursumque ait: Propin-
21 quus noster est homo. ‡ Et Ruth: Hoc quoque, inquit, præcepit mihi, vt tamdiu messoribus eius iūgerer, donec omnes se-
22 getes meterētur. ‡Cui dixit socrus: Meli⁹ est filia mi vt cū puellis eius exeas ad metēdū, ne in alieno agro quispiā resistat ti-
23 bi. ‡Iūcta est itaq; puellis Booz: & tamdiu cum eis messuit, donec ordea & triticum in hordeis conderentur. CAP. III.

1 POstquā autē reuersa est ad socrū suam, audiuit ab ea: Filia mi, quærā tibi reqē,
2 & ꝓuidebo vt bene sit tibi. ‡Booz iste cuius puellis in agro iūcta es, ꝓpinquus noster est: & hac nocte aream ordei ventilat.
3 ‡Lauare igitur & vngere, & induere cultioribus vestimētis, & descēde in areā. Nō te videat homo, donec esum potumq; fi-
4 nierit. ‡Quādo autē ierit ad dormiēdum, nota locum in quo dormiat. venieśque & discooperies pallium quo operitur à parte pedū, & proiicies te, & ibi iacebis. Ipse
5 autem dicet tibi, quid agere debeas. ‡Quę
B respondit: Quicquid præceperis faciam.
6 ‡Descenditque in aream, & fecit omnia
7 quæ sibi imperauerat socrus. ‡Cumq; comedisset Booz & bibisset, & factus esset hilarior, issetque ad dormiendum iuxta aceruum manipulorum, venit absconditè; & discooperto à pedibus eius pallio, se proiecit.

תרגום

17 וְלִקֵּטַת שְׁבִלִין בְּחַקְלָא עַד רְמְשָׁא וְדָשַׁת יַת שְׁבִלַּיִן דְּצַבְּרַת וַהֲוָת שְׁיעוּרֵיהוֹן כְּתַלַּת סְאִין שַׂעֲרִין׃ 18 וְסוֹבְרַת וְעָלַת לְקִרְתָּא וַחֲזַת חֲמוֹתַהּ
יַת מָה דְּאַכְנֶשַׁת וְאַפֵּקַת מִן חַרְמִילָא וְיָהֲבַת לָהּ יַת מְזוֹנָהּ דְּשַׂיְּרַת לָהּ מִן שָׂבְעָהּ׃ 19 וַאֲמָרַת לַהּ חֲמוֹתַהּ לְאָן צְבַרְתְּ יוֹמָא דֵּין וּלְאָן אִשְׁתַּדַּלְתְּ
לְמֶעְבַּד יְהֵי גַּבְרָא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לִיךְ מְבָרָךְ וְחַוְיָאת לַחֲמוֹתַהּ יַת דְּאִשְׁתַּדַּלַת לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ וַאֲמָרַת שׁוּם גַּבְרָא דְּאִשְׁתַּדַּלִית עִמֵּיהּ יוֹמָא דֵּין מְחָקְרִי
בּוֹעַז׃ 20 וַאֲמָרַת נָעֳמִי לְכַלָּתַהּ מְבָרָךְ הוּא מִפּוּם קוּדְשָׁא דְּיֵי דְּלָא שְׁבַק טִיבוּתֵיהּ עִם חַיָּיא וְעִם מֵיתַיָּא וַאֲמָרַת לַהּ נָעֳמִי קָרִיב לָנָא גַּבְרָא
מִפָּרִיקָנָא הוּא׃ 21 וַאֲמָרַת רוּת מוֹאֲבִיָּה אַף אֲרוּם אֲמַר לִי עִם רְעָיָא דִּילִי תִּסְתּוֹפִין עַד זְמַן דְּכְרֵי יְשֵׁיצוּן יַת כָּל חֲצָדָא דִּילִי׃ 22 וַאֲמָרַת נָעֳמִי
לְרוּת כַּלָּתַהּ שַׁפִּיר בְּרְחִי אֲרוּם תִּיפְקִין עִם עֻלֵּימְתֵּיהּ וְלָא יַעַרְעִין בִּיךְ בַּחֲקַל אָחֳרָן׃ 23 וְאִדְבְּקַת בְּעוּלֵּמְתּוּ דְּבוֹעַז לְמֶעְבַּד עַד דְּיִשֵּׁיצוּ חֲצַד
שַׂעֲרִין וַחֲצַד חִטִּין וְיָתְבַת עִם חֲמוֹתַהּ׃

ג

1 וַאֲמָרַת לַהּ נָעֳמִי חֲמוֹתַהּ בְּרְחִי הֲלָא אֲבַקֵּשׁ נְיָחָא דְּאֵיטַב לִיךְ׃ 2 וּכְעַן הֲלָא בּוֹעַז דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לָנָא דַּהֲוֵית בְּחַקְלָא עִם עֻלֵּימְתּוּ הָא הוּא מְכַדַּר יַת אִידַּר שְׁעוֹרִין בְּרוּחָא
דְּאִתְבַּע לִיךְ נְיָחָא בְּגִין דְּיוּטַב לָךְ׃ 3 וְתִתְחַלְּלִי בְּמֵיָא וּתְסוּכִי בְּשׁוּמָנִין וּתְשַׁוְּיִאִי תַּכְשִׁיטִיךְ עֲלַיִךְ וְתֵחֲתִין לְאִידְּרָא לָא תִתְפַּרְסְמִי לְגַבְרָא עַד שֵׁיצְאוּתֵיהּ לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי׃
4 וַהֲוָה בְּעִידַּן מִשְׁכְּבֵיהּ וְתִדְּעִין יַת אַתְרָא דִּידְמוּךְ תַּמָּן וְתֵעוֹלִי וְתִגְלִי יַת רִיגְלוֹי וְתִדְמוּכִי וּתְהֵא מְיֵיהָ עֲיָטָא וְהוּא יְחַוֵּי לָךְ בְּחָכְמְתֵיהּ יַת
דְּתַעְבְּדִין׃ 5 וַאֲמָרַת לַהּ כָּל דְּתֵימְרִין לִי אֶעְבֵּיד׃ 6 וְנָחֲתַת לְאִידְּרָא וְעַבְדַת כָּל דְּפַקְּדָתַהּ חֲמוֹתַהּ׃ 7 וַאֲכַל בּוֹעַז וּשְׁתָא וְאוֹטִיב
לִיבֵּיהּ וַאֲתָא לְדַמָּכָא בְּסִטַר עֲרֵימְתָּא וְעַלַּת רוּת בְּרַז וְגַלְיָאת רִיגְלוֹי וְדִמְכַת׃

17 ✠ Et collegit in agro vsque ad vesperam: et virga cædit quæ collegit, & facta est quasi æphi ordei. 18 ✠ Et portauit & ingressa est in ciuitatem. & vidit socrus eius quæ collegerat; & offerens Ruth dedit ei quæ reliquerat ex quibus saturata fuit. 19 ✠ Et dixit ei socrus sua: Vbi collegisti hodie, & vbi feciſti? sit qui nouit te benedictus. Et indicauit Ruth socrui suæ vbi fecit. & dixit, Nomẽ viri cũ quo feci cum eo, hodie Booz. 20 ✠ Et dixit Noomi nurui suæ: Benedictus est Domino: quoniam non reliquit misericordiam suam cum viuis et cum mortuis. & dixit ei Noomi: Propinquus est nobis vir, de sanguine iunctis nobis est.

21 ✠ Et dixit Ruth ad socrum eius: Et quoniã dixit ad me, Cũ pueris meis iungere, donec perficiant totam messem quæ est mihi.

22 ✠ Et dixit Noomi ad Ruth nurum suam: Bonum, filia, quoniam egressa es cum puellis eius, & non obuiabunt tibi in agro alieno.

23 ✠ Et iuncta est Ruth puellis Booz ad colligendum, quoad perfecit messem ordei & messem tritici.

CAP. III.

1 ET sedit cum socru sua · & dixit ei Noomi socrus eius: Filia, non quæram tibi requiem vt bene sit tibi?

2 ✠ Et nunc nonne Booz notus nobis, cuius fuisti cum puellis eius? ecce ipse ventilat aream ordei hac nocte. 3 ✠ Tu autem lauaberis & vngéris, & impones vestem tuam super te, & ascende super aream: ne cognoscaris viro, vsquequo perficiat ille comedere & bibere.

4 ✠ Et erit cùm dormierit ipse, & nosces locũ vbi dormit illic: & ibis et discooperies quæ ad pedes eius, & dormies. & ipse nunciabit tibi quæ facies. 5 ✠ Dixit autem Ruth ad eam: Omnia quæ dixeris mihi ad me faciam.

6 ✠ Et descendit in aream, & fecit iuxta omnia quæ imperauerat ei socrus sua. 7 ✠ Et comedit Booz & bibit, & lætatum est cor eius, & venit ad dormiendum in parte congeriei herbarum. illa autem venit secretò, & discooperuit quæ ad pedes eius, & dormiuit.

17 ✠ καὶ συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἐρράβδισεν ἃ συνέλεξεν, καὶ ἐγένηθη ὡς οἶφι κριθῶν. 18 ✠ καὶ ἦρεν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶδεν ἡ πενθερὰ αὐτῆς ἃ συνέλεξεν, καὶ ἐξενέγκασα ῥὺθ ἔδωκεν αὐτῇ ἃ κατέλιπεν ἐξ ὧν ἐνεπλήσθη. 19 ✠ καὶ εἶπεν αὐτῇ ἡ πενθερὰ αὐτῆς, ποῦ συνέλεξας σήμερον καὶ ποῦ ἐποίησας; εἰηὸ ὁ ἐπιγνούς σε εὐλογημένος. καὶ ἀπήγγειλεν ῥοὺθ τῇ πενθερᾷ αὐτῆς ποῦ ἐποίησεν. καὶ εἶπεν, τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς μεθ᾽ οὗ ἐποίησα μετ᾽ αὐτοῦ σήμερον βόοζ. 20 ✠ καὶ εἶπεν νοομὶ τῇ νύμφῃ αὐτῆς, εὐλογητὸς ἐστι τῷ κυρίῳ, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπεν τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ τῶν ζώντων καὶ μετὰ τῶν τεθνηκότων. καὶ εἶπεν αὐτῇ νοομί, ἐγγίζει ἡμῖν ὁ ἀνὴρ, ἐκ τῶν ἀγχιστεύοντων ἡμῖν ἐστίν. 21 ✠ καὶ εἶπεν ῥὺθ πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτοῦ, καί γε ὅτι εἶπεν πρός με, μετὰ τῶν παιδαρίων ἕως ἂν συλλήφθῃ ἕως ἂν τελέσωσιν ὅλον τὸν ἀμητόν ὃς ἔσται μοι. 22 ✠ καὶ εἶπεν νοομὶ πρὸς ῥοὺθ τὴν νύμφην αὐτῆς, ἀγαθὸν θύγατερ, ὅτι ἐξῆλθες μετὰ τῶν κοραισίων αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπαντήσονταί σοι ἐν ἀγρῷ ἑτέρῳ. 23 ✠ καὶ προσεκολλήθη ῥὺθ τοῖς κοραισίοις βόοζ συλλέγειν ἕως συνετέλεσεν τὸν θερισμὸν τὸν κριθῶν καὶ τὸν θερισμὸν τῶν πυρῶν.

γ΄.

1 ✠ Καὶ ἐκάθησεν μετὰ τοῦ πενθεροῦς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ νοομὶ ἡ πενθερὰ αὐτῆς, θύγατερ, οὐ μὴ ζητήσω σοι ἀνάπαυσιν ἵνα εὖ γένηταί σοι; 2 ✠ καὶ νῦν οὐχὶ βόοζ γνώριμος ἡμῖν ὃς μετὰ τῶν κοραισίων αὐτοῦ; ἰδοὺ αὐτὸς λικμᾷ τὸν ἄλωνα τῶν κριθῶν ταύτῃ τῇ νυκτί. 3 ✠ σὺ οὖν λούσῃ καὶ ἀλείψῃ, καὶ θήσεις τὸν ἱματισμόν σου ἐπὶ σεαυτῇ, καὶ ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν ἄλω. μὴ γνωρισθῇς τῷ ἀνδρὶ ἕως ἂν συντελέσαι αὐτὸν τοῦ φαγεῖν καὶ πεῖν. 4 ✠ καὶ ἔσται ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτόν, καὶ γνώσῃ τὸν τόπον οὗ κοιμᾶται ἐκεῖ, καὶ ἐλεύσῃ καὶ ἀποκαλύψεις τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ, καὶ κοιμηθήσῃ. καὶ αὐτὸς ἀπαγγελεῖ σοι ἃ ποιήσεις.

5 ✠ εἶπεν δὲ ῥοὺθ πρὸς αὐτήν, πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς μοι 6 ποιήσω πρός με ποιήσω. ✠ καὶ κατέβη εἰς τὴν ἄλω, καὶ ἐποίησεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῇ ἡ πενθερὰ αὐτῆς.

7 ✠ καὶ ἔφαγεν βόοζ καὶ ἔπιεν, καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν τοῦ κοιμηθῆναι ἐν μερίδι τῆς σωρείας. ἡ δὲ ἦλθεν κρυφῇ, καὶ ἀπεκάλυψεν τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκάθευδεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et collegit spicas in agro vsque ad vesperam: & conculcauit spicas quas collegerat; & fuit quantitas eatum vt quasi tres zzein ordei. 18 Et tulit & intrauit ad vrbem, & vidit socrus eius id quod congregauit; & protulit ex pera, & dedit illi cibum suum quẽ reliquit illi ex saturitate. 19 Et dixit ei socrus eius: Ad vbi collegisti die hac, & ad vbi sollicita fuisti ad faciendum? erit vir qui cognitus est tibi benedictus. & indicauit socrui suæ quem sategit ad faciendum cum eo, & dixit; nomen viri, quo sategi cum eo die hac, vocatus est Boghaz. 20 Et dixit Naghami ad nurum suam: Benedictus ipse ab ore sanctitatis Domini, qui non deseruit bonitatem suam cum viuis & cum mortuis. & dixit illi Naghami: Propinquus nobis vir, de redemptoribus nostris ipse. 21 Et dixit Ruth Moabiah, Etiam quòd dixit mihi, Cum puellis quæ mihi, addẽris, vsque ad tempus cùm consummauerint omnem messem quæ mihi. 22 Et dixit Naghami ad Ruth nurum suam: Pulchrum filia mea quòd exeas cum puellis illius, & non occurrent in te in agro alius. 23 Et adhæsit in puellis ipsius Boghaz ad faciendum, vsquequo finiuit messis ordeorum & messis frumentorum: & sedit cum socru sua. CAP. III.

ET dixit illi Naghami socrus eius: Filia mea, in iuramento non quiescam, vsque ad tempus quo quæram tibi tranquillitatem filiorum quo bene sit tibi. 2 Et nunc, an non Boghaz qui cognitus est nobis, quod fuisti in agro cum puellis eius, ecce ille dispergens areas ordeorum in vento noctis? 3 Et lauabis in aqua, & vngeris in oleis, & pones ornamenta tua super te, & descendes ad aream. non manifestaberis viro, vsque finire eum ad comedendum & ad bibendum. 4 Et erit in tempore cubare eum, & scies locum quo dormiet ibi: & intrabis & reteges pedes eius, & iacebis. & erit ab eo consilium, & ipse indicabit tibi in sapientia sua quod facies. 5 Et dixit illi: Omnia quæ dixisti mihi faciam. 6 Et descendit ad aream, & fecit omnia quæ iussit eam socrus eius. 7 Et comedit Boghaz & bibit, & bonum fuit cor eius: & venit ad iacendum in latere acerui: & ingressa est Ruth secretò, & retexit pedes illius, & iacuit.

8 * וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת וְהִנֵּה
אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מַרְגְּלֹתָיו :
9 * וַיֹּאמֶר מִי־אָתְּ וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת אֲמָתֶךָ וּפָרַשְׂתָּ
כְנָפֶךָ עַל־אֲמָתְךָ כִּי גֹאֵל אָתָּה :
10 * וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה בִּתִּי הֵיטַבְתְּ חַסְדֵּךְ
הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי־לֶכֶת אַחֲרֵי הַבַּחוּרִים
11 אִם־דַּל וְאִם־עָשִׁיר : * וְעַתָּה בִּתִּי אַל־תִּירְאִי כֹּל
אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ כָּל־שַׁעַר עַמִּי כִּי
12 אֵשֶׁת חַיִל אָתְּ : * וְעַתָּה כִּי אָמְנָם כִּי אִם גֹּאֵל
אָנֹכִי וְגַם יֶשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי :
13 * לִינִי הַלַּיְלָה וְהָיָה בַּבֹּקֶר אִם־יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל
וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ לְגָאֳלֵךְ וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי חַי יְהוָה
14 שִׁכְבִי עַד־הַבֹּקֶר : * וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלוֹתָו עַד־הַבֹּקֶר
וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אַל־יִוָּדַע
כִּי־בָאָה הָאִשָּׁה הַגֹּרֶן :
15 * וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר־עָלַיִךְ וְאֶחְזִי־בָהּ
וַתֹּאחֶז בָּהּ וַיָּמָד שֵׁשׁ־שְׂעֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֹא
16 הָעִיר : * וַתָּבוֹא אֶל־חֲמוֹתָהּ וַתֹּאמֶר מִי־אַתְּ בִּתִּי
וַתַּגֶּד־לָהּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לָהּ הָאִישׁ :
17 * וַתֹּאמֶר שֵׁשׁ־הַשְּׂעֹרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר
אֵלַי אַל־תָּבוֹאִי רֵיקָם אֶל־חֲמוֹתֵךְ :
18 * וַתֹּאמֶר שְׁבִי בִתִּי עַד אֲשֶׁר תֵּדְעִין אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר
כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ כִּי־אִם־כִּלָּה הַדָּבָר הַיּוֹם :

ד

1 * וּבֹעַז עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהִנֵּה הַגֹּאֵל עֹבֵר
אֲשֶׁר דִּבֶּר־בֹּעַז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה־פֹּה פְּלֹנִי אַלְמֹנִי
2 וַיָּסַר וַיֵּשֵׁב : * וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר
3 וַיֹּאמֶר שְׁבוּ־פֹה וַיֵּשֵׁבוּ : * וַיֹּאמֶר לַגֹּאֵל חֶלְקַת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאָחִינוּ לֶאֱלִימֶלֶךְ מָכְרָה נָעֳמִי הַשָּׁבָה
מִשְּׂדֵה מוֹאָב :

RVTH. Translat.B.Hieronymi.

8 *Et ecce nocte iã media expauit homo,& cõturbat⁹ est;viditq; mulierẽ iacẽtẽ ad pe-
9 des suos.*Et ait illi: Quæ es?Illaq; rñdit: Ego sum Ruth ancilla sua.expande palliũ
10 tuũ sup famulã tuã,quia ꝑpinquus es.*Et ille,Benedicta,inqt,es à Dño filia,& priorẽ misericordiã posteriore supasti. qa nõ
11 es secuta iuuenes paupes siue diuites.*No C li ergo metuere, sed quicqd dixeris mihi, faciã tibi. Scit enim oĩs populus qui habitat intra portas vrbis meæ, mulierẽ te esse
12 virtutis.*Nec abnuo me ꝑpinquũ, sed est
13 alius me ꝑpinquior.*Quiesce hac nocte, & facto manè, si te voluerit ꝑpinquitatis iure retinere,bene res acta est: sin autẽ ille noluerit,ego te absq; vlla dubitatione sus
14 cipiã.viuit Dñs.dormi vsq; manè. *Dormiuit itaq; ad pedes eius vsque ad noctis absessum.Surrexit itaque anteq̃ homines se cognoscerẽt mutuò:& dixit Booz: Ca-
15 ue ne quis nouerit q̃ huc veneris. *Et rur D sum expãde,inquit,palliũ tuũ quo opiris & tene vtraq;manu.qua extẽdẽte & tenẽte,mẽsus est sex modios ordei,& posuit su
16 p eã. quæ portãs ingressa est ciuitatem,*& venit ad socrũ suã.quæ dixit ei: Quid egisti filia? narrauitque ei oĩa quæ sibi fecisset
17 homo. *Et ait:Ecce sex modios ordei dedit mihi,& ait: nolo vacuã te reuerti ad so
18 crũ tuã.*Dixitq; Noemi: Expecta filia,donec videamus quem res exitum habeat: neque enim cessabit homo, nisi compleuerit quod locutus est. CAP. IIII.

1 AScendit ergo Booz ad portam,& sedit ibi.Cũq; vidisset ꝑpinquum ꝓterire de quo prius sermo habit⁹ est,dixit ad eũ, Declina paulisp,& sede hic, vocãs eum no
2 mine suo.qui diuertit & sedit.*Tollẽs autem Booz decem viros de senioribus ciui tatis,dixit ad eos: Sedete hic. Quibus resi-
3 dentibus, *locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech vendet Noemi, quæ reuersa est de regione Moabitide.

תרגום

8 וַהֲוָה בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וְתָוַהּ גַּבְרָא וְאִתְרְכִיךְ בִּשְׁרֵיהּ כְּלִיפְתָּא מִן רְתִיחָא וַחֲזָא וְהָא אִתְּתָא דָּמְכָא כַּל קֳבֵל רִיגְלוֹי׃ 9 וַאֲמַר מַאן אַנְתְּ
בְּרָתִי וַאֲמָרַת אֲנָא רוּת אַמְתָךְ וְיִתְקְרֵי שְׁמָךְ עַל אַמְתָךְ לְמִסְבֵי לְאִינְחוּ אֲרֵי פָּרִיק אַתְּ׃ 10 וַאֲמַר בְּרִיכָה אַתְּ קֳדָם יְיָ בְּרָתִי אוֹטַבְתְּ טִיבוּתִיךְ
בָּתְרָאֵי מִן קַדְמָאֵי בְּגִין דְּלָא לְמֶהַךְ בַּתַר עוּלֵימַיָּא אִם מִסְכֵּן וְאִם עַתִּיר׃ 11 וּכְעַן בְּרָתִי לָא תִדְחֲלִין כָּל דְּתֵימְרִי לִי אֶעֱבִיד אֲרוֹם גְּלִי קֳדָם כָּל
יָתְבֵי תְּרַע סַנְהֶדְרִין רַבָּא דְעַמִּי אֲרוֹם אִיתְּתָא צַדִּיקְתָּא אַנְתְּ וְאִית בִּיךְ חֵילָא לְסוֹבְרָא נִיר פִּיקוּדַיָּא דְיָי׃ 12 וּכְעַן אֲרוֹם בְּקִשְׁטָא אֲרֵי
פָּרִיק אֲנָא וְאַף אִית פָּרִיק דְּרַחֲזֵי לֵיהּ לְמִפְרַק יַתִּיר מִנִּי׃ 13 בְּיָתִי בְּלֵילְיָא וְיְהֵא בְּצַפְרָא אִם יִפְרְקִנָּךְ גַּבְרָא דְרַחֲזֵי לֵיהּ לְמִפְרְקִיךְ מִן
אוֹרַיְתָא הֲרֵי טָב וְיִפְרוֹק לְחַיֵּי וְאִי לָא צָבֵי לְמִפְרְקִינָךְ אֲנָא אֲמַרִית בִּשְׁבוּעָה קֳדָם יְיָ כְּמָא דְמַלֵּילִית לִיךְ כְּדֵין אֶעְבִיד דְמוּכִי עַד
עִידַן צַפְרָא׃ 14 וְדָמְכַת קְבֵיל רִיגְלוֹי עַד עִידַן צַפְרָא וְקָמַת בְּקִרְיְצוּתָא עַד דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדַע גְּבַר יַת חַבְרִיהּ מִן קֳדָם חַשׁוֹכָא וַאֲמַר לְעוֹלְמוֹי
לָא אִישְׁתְּמוֹדַע לְגֶבֶר אֲרֵי אָתַת אִתְּתָא לְאִדְרָא׃ 15 וַאֲמַר הַבִי סוֹדָרָא דִי עֲלַיִךְ וְאַחְזִי בֵּהּ וְאַחֲדַת בָּהּ וְכָל שִׁית סְאִין דְּשְׂעוֹרִין וְשַׁוִי עֲלַהָא
וְעַל בּוֹעַז לְקַרְתָּא׃ 16 וַאֲתַת לְוַת חֲמוֹתַהּ בְּקִרְיְצוּתָא וַאֲמָרַת מַן אַתְּ בְּרָתִי וְחַוְיֵאת לַהּ יַת כָּל מַה דַּעֲבַד לַהּ גַּבְרָא׃ 17 וַאֲמָרַת שִׁית סְאִין
דְּשַׂעֲרִין הָאִילֵּין יְהַב לִי אֲרוֹם אֲמַר לִי לָא תֵהָכִי רֵיקָנְיָא לְוַת חֲמוֹתִיךְ׃ 18 וַאֲמָרַת תֵּיבִי בְּרָתִי עַמִּי בְּבֵיתָא עַד זְמַן דְּתִדְעִין אֵכְדֵין יִתְגְּזַר מִן
שְׁמַיָּא וְאֵכְדֵין יִתְפְּרַשׁ פִּתְגָם אֲרוֹם לָא יְנוּחַ גַּבְרָא אֲרוֹם אֱלָהִין יְשֵׁיצֵי לְטַב פִּתְגָמָא יוֹמָא דֵין׃ ד 1 וּבוֹעַז סְלִיק לְתָרַע בֵּית
דִּין דְּאַתְרָא דְסַנְהֶדְרִין וְיָתֵיב תַּמָּן עִם סָבַיָּא וְהָא פָּרִיקָא חֲלַף דְּמַלֵּיל בּוֹעַז לְרוּת וַאֲמַר סְטִי תֵּיבוּ הָכָא גַּבְרָא דְצִנְיעָן אַרְחֵיהּ וּסְטָא וְיָתֵיב׃
2 וּדְבַר עֲשַׂרְתֵּי גַּבְרִין מִסָּבֵי קַרְתָּא וַאֲמַר תֵּיבוּ הָכָא וְיָתִיבוּ׃ 3 וַאֲמַר לְפָרִיקָא אַחְסָנַת חַקְלָא דִי לַאֲחוּנָא לֶאֱלִימֶלֶךְ זַבְנַת נָעֳמִי דְּתָבַת מֵחֲקַל מוֹאָב׃

* *Factum est autem in media nocte, & ſurrexit vir & turbatus est; & ecce mulier dormiebat ad pedes ſuos.* * *Dixit autem:* 9
Quæ es tu? illa autem dixit: Ego ſum Ruth ancilla tua: & expandes alam tuam ſuper famulam tuam, quoniam propinquus es tu.

* *Et dixit Booz: Benedicta tu Domino, filia; quoniam lætificaſti miſericordiam tuam vltimam magis quàm primam, vt non ires tu poſt iuuenes ſiue pauper ſiue diues.* 10

* *Et nunc filia ne timeas; omnia quæ dixeris ad me, faciam tibi. ſcit enim omnis tribus populi mei, quoniam mulier virtutis es tu:* 11

* *Et nunc verè cognatus ſum ego, & eſt cognatus in terra exiſtens magis quàm ego.* 12

* *Quieſce nocte, & erit manè ſi duxerit te, bonum, ducat: ſi autem non velit ducere te, ducam te ego. viuit Dñs. dormi vſque ad manè.* 13

* *Et dormiuit ad pedes eius vſque ad manè. illa autem ſurrexit antequam cognoſceret vir proximum ſuum. & dixit Booz: Ne cognoſcatur quòd venit mulier in aream.* * *Et dixit* 14 15
ei: Fer cingulum quod ſuper te, & tene illud. illa autem tenuit illud, & menſus est ſex ordei, & impoſuit ſuper eã, & ingreſſa est in ciuitatẽ.

* *Et Ruth intrauit ad ſocrum ſuam. illa autem dixit: Quid tu filia? & narrauit ei omnia quæ fecit illi vir.* 16

* *Et ait: Sex ordei hæc dedit mihi: quoniam dixit ad me: Non eas vacua ad ſocrum tuam.* 17

* *Illa autem dixit: Sede filia, quoad cognoſcas tu quomodo non cadet verbum. non enim ceſſabit vir, quoad compleuerit verbum hodie.* 18

CAP. IIII.

ET *Booz aſcendit ad portam, & ſedit ibi: et ecce propinqu⁹ præteribat, quẽ dixit Booz, & dixit ad eum Booz: Declinans ſede hic abſcondite. & diuertit & ſedit.* 1

* *Et tollit Booz decem viros de ſenioribus ciuitatis, & dixit: Sedete hic. & ſederunt.* 2

* *Et dixit Booz propinquo: Partẽ agri quæ eſt fratris noſtri Elimelech, quem vendit Noomi quæ reuerſa eſt de agro Moab:* 3

8 * ἐγλύεθ ὃ ὲν τῷ μεθνυκτίῳ καὶ ἐξέϛη ὁ ἀνὴρ, ϗ ἐϛαφάχθη, καὶ ἰδὸ γυνὴ ϗκοιμᾶθ ϖρὸς ποδῶν αὐτ.

9 * εἶπε ὃ, τίς εἶ σύ; ἡ ὃ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ῥὺθ ἡ δούλη ϛ, καὶ ϖεριβαλεῖς τὸ πτερύγιόν ϛ ἐπὶ τὴν δούλην σ, ὅτι ἀΓχιϛὸς εἶ σύ.

10 * καὶ εἶπεν βόοζ, εὐλογημένη σὺ τῷ κυρίῳ θύγατερ, ὅτι ἠγάθυνας τὸ ἔλεός σ τὸ ἔσχατον ὑπὲρ τὸ πρῶτον τοῦ μὴ πορευθῆναί σε ὀπίσω νεανιῶν εἴτε πτωχὸς εἴτε πλούσιος.

11 * καὶ νυῦ θύγατερ μὴ φοβοῦ· πάντα ὅσα ἐὰν εἴπῃς ϖρός με ποιήσω ϛι. οἶδεν γὰρ πᾶσα φυλὴ λαοῦ μου ὅτι Γυνὴ δυνάμεως εἶ σύ.

12 * ϗ νυῦ ἀληθῶς ἀΓχιϛὸς εἰμι ἐγὼ καί γε ἔϛιν ἀΓχιϛὸς ἐν γῇ ὢν ὑπὲρ ἐμέ.

13 * αὐλίσθητι τὴν νύκτα, καὶ ἔϛαι ϖρωὶ ἐὰν ἀγχιϛεύσῃ σε, ἀΓαθόν, ἀΓχιϛευέτω. ἐὰν ὃ μὴ βούληϖ ἀγχιϛεῦσαί σε, ἀΓχιϛεύσω σε ἐγώ. ζῇ κύριος. κοιμήθητι ἕως ϖρωΐ.

14 * καὶ ϗκοιμήθη ϖρὸς ποδῶν αὐτ ἕως ϖρωΐ. ἡ ὃ ἀνέϛη ϖρὸ τοῦ ἐπιγνῶναι ἄνδρα τὸν πλησίον αὐτ. καὶ εἶπεν βόοζ, μὴ γνωσθήτω ὅτι ἐλήλυθε γυνὴ εἰς τὴν ἅλω.

15 * καὶ εἶπεν αὐτῇ, φέρε τὸ περίζωμα τὸ ἐπάνω ϛυ, καὶ κράτησον αὐτό. ἡ ὃ ϗκράτησεν αὐτό, καὶ ἐμέτρησεν ἓξ κριθῶν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτήν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

16 * καὶ ἦλθε εἰσῆλθεν ϖρὸς τὴν ϖενθερὰν αὐτῆς. ἡ ὃ εἶπεν, τί σὺ θύγατερ; καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ ϛύμπαντα ὅσα ἐποίησεν αὐτῇ ὁ ἀνήρ.

17 * καὶ εἶπεν, ϛὰ ἓξ τῶν κριθῶν ταῦτα ἔδωκέν μοι, ὅτι εἶπέν ϖρός με, μὴ εἰσέλθῃς κενὴ ϖρὸς τὴν ϖενθερόν σ.

18 * ἡ ὃ εἶπεν, κάθου θύγατερ ἕως τοῦ ἐπιγνῶναί ϛε πῶς ϗπεϛεῖται ῥῆμα. ϗ γὰρ μὴ ἡσυχάσει ὁ ἀνὴρ ἕως ἂν ϗτελέσῃ τὸ ῥῆμα σήμερον.

δ'.

1 * Καὶ βόοζ ἀνέβη ἐπὶ τὴν πύλην, ϗ ϗκάθησεν ϗκεῖ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀγχιϛὺς ϖαρεπορεύετο ὃν εἶπεν βόοζ, καὶ εἶπεν ϖρὸς αὐτὸν βόοζ, ϗκκλίνας κάθιϛον ὧδε κρύφιε. καὶ ἐξέκλινεν καὶ ϗκάθιϛεν.

2 * καὶ ἔλαβεν βόοζ δέκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν ϖρεϛβυτέρων τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν, καθήζατε ὧδε. καὶ ϗκάθηζαν.

3 * καὶ εἶπεν βόοζ τῷ ἀγχιϛυτῇ, τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἣ ἔϛιν ϛ ἀδελφοῦ ἡμῶν ϛ ἐλιμέλεχ, ὃν ἀπέδοϑ νοομὶ ἡ ἐπιϛρέψαϛα ἐξ ἀγροῦ μωάβ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Et fuit in medio noctis, & miratus eſt vir, & mollificata eſt caro eius ſicut rapũ ex tremore. & aſpexit, & ecce mulier dormiens omnino iuxta pedes ſuos. [9] Et dixit: Quæ tu filia mea? & dixit: Ego Ruth ancilla tua: & vocetur nomen tuum ſuper ancillam tuam ad accipiendum me in vxorem; quoniam redemptor tu. [10] Et dixit: Benedicta tu ante Dominum filia mea; & bona fuit bonitas tua poſterior ab anteriori, ad non ambulandũ poſt adoleſcentes, ſi pauper, & ſi diues. [11] Nunc filia mea ne timeas; omne quod dices mihi faciam: nam manifeſtum ante omnes ſedentes portæ Zzanhedrin magnæ populi mei, quòd mulier iuſta tu, & eſt in te virtus ad aſpiciendum lucernam præceptorum Domini. [12] Et nunc quoniã in veritate quòd redemptor ego, & etiam eſt redemptor alter quòd dignum illi ad redimendum magis à me.
[13] Pernocta in nocte, & erit in manè ſi redemerit te vir cui dignũ ei ad redimendũ te ex lege, ecce bonum, & redimet ad vitã: & ſi non volens ad redimendum te, & redimam te ego: dixi in iuramento ante Dominum: vt id quod locutus ſum tibi, ſic faciam: iaceto vſque ad tempus matutini. [14] Et iacuit iuxta pedes illius vſque ad tempus matutini. & ſurrexit in aurora vſque vt non cognouit vir ſocium ſuum ab-ante obſcuritatem: & dixit pueris ſuis: Ne cognitum ſit viro quòd venit mulier ad aream. [15] Et dixit: Da ſudarium quod ſuper te, & apprehende in eo: & apprehẽdit in eo, & menſurauit ſex Zzein ordeorũ & poſuit ſuper eã. & intrauit Boghaz ad vrbẽ. [16] Et venit ad ſocrũ ſuã in aurora. & dixit: Quænã tu filia mea? & nunciauit illi omne quod fecit ei vir. [17] Et dixit: Sex Zzein ordeorũ hæc dedit mihi: quoniã dixit mihi: Non ibis inanis ad ſocrum tuã. [18] Et dixit: Sede filia mea mecũ in domo, vſq; ad tẽpus quo cognoſcas quẽadmodum decretũ eſt ex cælo, & quẽadmodum mirificabitur verbum. quia non quieſcet vir quin conſummetur ad bonum verbum die hac. CAP. IIII.

ET Boghaz aſcendit ad portã domus iudicij, qui locus Zzanhedrin, & ſedit ibi cum ſenibus: & ecce redemptor pro quo locutus eſt Boghaz ad Ruth, & dixit: Declina; ſede hic, vir cuius humiles vię eius, & declinauit, & ſedit. [2] Et accepit decem viros de ſenibus vrbis, & dixit: Sedete hic. & ſederunt. [3] Et dixit redemptori: Poſſeſſionẽ agri, qui fratri noſtro Elimelech, vendit Naghami quę venit ex agro Moab.

4 * וַאֲנִי אָמַרְתִּי אֶגְלֶה אָזְנְךָ לֵאמֹר קְנֵה נֶגֶד
הַיֹּשְׁבִים וְנֶגֶד זִקְנֵי עַמִּי אִם־תִּגְאַל גְּאָל וְאִם־לֹא
יִגְאַל הַגִּידָה לִּי וְאֵדָע כִּי אֵין זוּלָתְךָ לִגְאוֹל וְאָנֹכִי
אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶגְאָל׃

5 * וַיֹּאמֶר בֹּעַז בְּיוֹם־קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד נָעֳמִי
וּמֵאֵת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֵשֶׁת־הַמֵּת קָנִיתָ לְהָקִים
שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ׃

6 * וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לֹא אוּכַל לִגְאָל־לִי פֶּן־אַשְׁחִית
אֶת־נַחֲלָתִי גְּאַל־לְךָ אַתָּה אֶת־גְּאֻלָּתִי כִּי לֹא־
אוּכַל לִגְאוֹל׃

7 * וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל־הַגְּאֻלָּה וְעַל־
הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל־דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן
לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל׃

8 * וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז קְנֵה־לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ׃

9 * וַיֹּאמֶר בֹּעַז לַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם
כִּי קָנִיתִי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לֶאֱלִימֶלֶךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר
לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נָעֳמִי׃

10 * וְגַם אֶת־רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֵשֶׁת מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי
לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ וְלֹא־יִכָּרֵת
שֵׁם־הַמֵּת מֵעִם אֶחָיו וּמִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ עֵדִים
אַתֶּם הַיּוֹם׃ 11 * וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בַּשַּׁעַר
וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן יְהוָה אֶת־הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל־
בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת־בֵּית
יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה־חַיִל בְּאֶפְרָתָה וְקָרָא־שֵׁם בְּבֵית
לָחֶם׃ 12 * וִיהִי בֵיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר־יָלְדָה תָּמָר
לִיהוּדָה מִן־הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֶּן יְהוָה לְךָ מִן־הַנַּעֲרָה
הַזֹּאת׃ 13 * וַיִּקַּח בֹּעַז אֶת־רוּת וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא
אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְהוָה לָהּ הֵרָיון וַתֵּלֶד בֵּן׃ 14 * וַתֹּאמַרְנָה
הַנָּשִׁים אֶל־נָעֳמִי בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ
גֹּאֵל הַיּוֹם וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׃

4 *Quod audire te volui, & tibi dicere coram cūctis ſedētibus & maioribus natu de populo meo. Si vis poſsidere iure ꝓpinqtatis, eme & poſside. Si autē diſplicet tibi,
B hoc ipſum indica mihi, vt ſciā quid facere debeā. Nullus enim eſt ꝓpinquus excepto te q̄ prior es, & me qui ſecūdus ſū. At
5 ille reſpōdit: Ego agrū emā. *Cui dixit Booz: Quādo emeris agrū de manu mulieris, Ruth quoq; Moabitidē quę vxor defuncti fuit debes accipere, vt ſuſcites nomē ꝓpinqui tui in hęreditate ſua. *Qui re
6 ſpōdit: Cedo iuri ꝓpinqtatis. neq; enim poſteritatē familię meæ delere debeo. Tu meo vtere priuilegio, quo me libēter carere ꝓfiteor. *Hic autē erat mos antiquit⁹
7 in Iſrael inter ꝓpinquos, vt ſi quādo alter alteri ſuo iuri cedebat, vt eſſet firma cōceſſio, ſoluebat homo calciamētū ſuū, & dabat ꝓpinquo ſuo. hoc erat teſtimoniū ceſ-
8 ſionis in Iſrael. *Dixit ergo ꝓpinquo ſuo Booz: Tolle calciamētū. quod ſtatī ſoluit
9 de pede ſuo. *At ille maiorib⁹ natu & vniuerſo populo: Teſtes vos, inqt, eſtis hodie q̄ poſſederim oīa quę fuerūt Elimelech &
10 Cheliō & Maalō tradēte Noemi: *Et Ruth
C Moabitidē vxorē Maalō in cōiugiū ſumpſerim, vt ſuſcitem nomen defuncti in hæreditate ſua, ne vocabulū eius de familia ſua ac fratrib⁹ & populo deleatur. Vos, in-
11 quā, hui⁹ rei teſtes eſtis. *Rñdit oīs populus q̄ erat in porta & maiores natu: Nos teſtes ſumus. faciat Dñs hāc mulierē quæ ingreditur domū tuā ſicut Rachel & Liā, quæ ædificauerunt domum Iſrael, vt ſit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat
12 celebre nomen in Bethleem. *Fiatq; domus tua ſicut domus Phares, quē Thamar peperit Iudæ, de ſemine quod tibi dederit
13 Dñs ex hac puella. *Tulit itaq; Booz Ruth & accepit vxorem, ingreſſuſq́ue eſt ad eā, & dedit illi Dominus vt conciperet & pa
14 reret filiū. *Dixeruntq́; mulieres ad Noemi: Benedictus Dominus qui non eſt paſſus vt deficeret ſucceſſor familiæ tuæ, & vocaretur nomen eius in Iſrael:

תרגום

4 וַאֲנָא אֲמָרִית אֶתָּא מַחֲוֵה בָךְ וְאָמְרֵת לְמֵימַר זְבֹן כָּל קָבֵיל יָתְבֵי בֵי דִינָא וְסַנְהֶדְרִין וְקֳבֵיל סָבֵי עַמִּי אִם רְעוּתָךְ לְמִפְרַק פְּרוֹק
וְאִם לֵית רְעוּתָךְ לְמִפְרַק חַוִי לִי וְאִנְדַּע אֲרוּם לֵית בַּר מִינָךְ לְמִפְרוֹק בָּתְרָךְ וַאֲנָא אֶתָא פְּרִיקָא בָּתְרָךְ וַאֲמַר אֲנָא אֶפְרוֹק׃ 5 וַאֲמַר בֹּועַז בְּיוֹם
זְבִינוּתָךְ יָת חַקְלָא מִידָא דְנָעֳמִי וּמִן יָדָא דְרוּת מוֹאֲבְיָה אִיתַּת מְהֵא קָנֵי לְיַבָּמָה יָתְהּ בְּגִין דְיֵקוּם שְׁמָא דְשָׁכִיבָא עַל אַחְסָנְתֵּהּ׃
6 וַאֲמַר פָּרִיקָא כְּי הַאי גַּוְנָא לֵית אֲנָא יָכִיל לְמִפְרוֹק לִי עַל דְאִית לִי אִתְּתָא וְלֵית לִי רְשׁוּ לְמֵיסַב אָחֳרִנִיתָא עִלָּאָה דִילְמָא חְהֵא לְמַצוּ בְּבֵיתִי
וְאֶהֱא מְחַבֵּיל יָת אַחְסָנְתִי פְּרוֹק לָךְ אַתְּ דְלֵית לָךְ אִתְּתָא יָת אֲנָא יָכִיל לְמִפְרוֹק׃ 7 וּבְהָדָא מִנְהָגָא בְּעִידָנָא דְמִלְקַדְמִין
מְתְנַהֲגָא בְּיִשְׂרָאֵל בְּזִמְנָן דְשָׁקְלָן וְטָלָן וּפָרְקָן וּמַחְלָפָן חַד מִן חַבְרֵיהּ טַלַע גְּבַר נַרְתֵּקֵהּ וְאוֹשִׁיט בֵּיהּ קְנְיָן לְחַבְרֵיהּ וְהָכִי נְהִיגִין לְסָקָנֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל חַד מִן חַבְרֵיהּ קֳדָם סַהֲדַיָּא׃ 8 וַאֲמַר פָּרוֹקָא לְבוֹעַז אוֹשֵׁיט יָדָךְ לְקִנְיָנָא וּקְנֵי לָךְ וּטְלַע יָת נַרְתֵּקֵהּ וּקְנָא מִנֵּיהּ׃ 9 וַאֲמַר
בוֹעַז לְסָבַיָּא וּלְכָל עַמָּא הָווֹ סַהֲדִין עֲלַי יוֹמָא דֵין אֲרוּם קְנֵיתִי יָת כָּל מַה דַהֲוָה לֶאֱלִימֶלֶךְ וְיָת כָּל מַה דַהֲוָה לְכִלְיוֹן וּלְמַחְלוֹן מִן יְדָא דְנָעֳמִי׃
10 וְאָף יָת רוּת מוֹאֲבְיָה אִיתַּת מַחְלוֹן קְנֵיתִי לִי לְאִינְתּוּ לְמֵיקַם שׁוּם שְׁכִיבָא עַל אַחְסָנְתֵּהּ וְלָא יִשְׁתֵּצֵי שׁוּם שְׁכִיבָא מִלַּת אֲחוֹהִי וּמִתְּרַע
סַנְהֶדְרִין דְבַאֲתְרֵיהּ סַהֲדִין אַתּוּן עֲלַי יוֹמָא דֵין׃ 11 וַאֲמַרוּ כָּל עַמָּא דִבְתְרַע סַנְהֶדְרִין וְסָבַיָּא סַהֲדִין אֲנַחְנָא יְהֵא יְיָ יָת אִתְּתָא דָאֲתְיָא
לְבֵיתָךְ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה דִבְנוֹ תַּרְוֵיהוֹן יָת בֵּית אֲבוּכוֹן יִשְׂרָאֵל וְעֵיבֵד חֵילָא בְּאֶפְרָתָא וּתְהֵא קְרֵי שְׁמָא בְּבֵית לָחֶם׃ 12 וִיהֵא
מְצַלַּח בֵּיתָךְ כְּבֵית פָּרֶץ דְיָלְדַת תָּמָר לִיהוּדָה מִן זַרְעָא דְיִתֵּן יְיָ לָךְ מִן רְיוּבָא הָדָא׃ 13 וּנְסֵיב בֹּועַז יָת רוּת וַהֲוָת לֵיהּ לְאִינְתּוּ וְעַל לְוָתָהּ וִיהַב
יְיָ לָהּ עִידּוּי וְיָלְדַת בַּר׃ 14 וְאָמְרָן נְשַׁיָּא לְנָעֳמִי בְּרִיךְ שְׁמָא דַייָ דְלָא פְסַק לִיךְ פָּרוֹקָא יוֹמָא דֵין וְיִתְקְרֵי שְׁמֵיהּ בֵּין צַדִּיקֵי יִשְׂרָאֵל׃

Et ego dixi: Discooperiam aurem tuam dicens: Posside coram sedentibus & coram maioribus populi mei. si propinquus es, duc: si autem non ducis, nuncia mihi & sciam: quoniam non est præter te vt ducat, & ego sum post te. ille autem dixit: Ego sum, ducam. 4

4 καὶ ἐγὼ εἶπα, ἀποκαλύψω τὸ ὦς σου λέγων, κτῆσαι ἐναντίον τῶν καθημένων, καὶ ἐναντίον τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ μου. εἰ ἀγχιστεύεις ἀγχίστευε, εἰ δὲ μὴ ἀγχιστεύεις, ἀνάγγειλόν μοι καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐκ ἔστιν παρέξ σοῦ τοῦ ἀγχιστεῦσαι, καὶ ἐγὼ εἰμὶ μετὰ σέ. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ εἰμι, ἀγχιστεύσω.

Et dixit Booz: In die qua possidebis tu agrum de manu Noomi et à Ruth Moabitide vxore mortui, et eam possidere te oportet, vt suscites nomẽ mortui in hæreditate sua. 5

5 Καὶ εἶπεν Βόοζ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ κτήσασθαί σε τὸν ἀγρὸν ἐκ χειρὸς νοομὶ καὶ παρὰ Ρὺθ τῆς μωαβίτιδος γυναικὸς τοῦ τεθνηκότος, καὶ αὐτὴν κτήσασθαί σε δεῖ ὥστε ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ.

Et dixit propinquus Booz, Non potero ducere mihi, ne fortè corrũpam possessionem meam. duc tibi tu propinquitatem meam, quoniam non potero ducere. 6

6 καὶ εἶπεν ὁ ἀγχιστεὺς τῷ Βόοζ, οὐ δύναμαι ἀγχιστεῦσαι ἐμαυτῷ, μήποτε διαφθείρω τὴν κληρονομίαν μου. ἀγχίστευσον σεαυτῷ σὺ τὴν ἀγχιστείαν μου, ὅτι οὐ δυνήσομαι ἀγχιστεῦσαι.

Et hic mos prius in Israel ad propinquitatem, & in commutatione ad constituendũ omne verbum, soluebat vir calciamentum suum, et dabat propinquo suo qui ducebat propinquitatem eius. & hoc erat testimonium in Israel. 7

7 καὶ τοῦτο τὸ δικαίωμα ἔμπροσθεν ἐν τῷ Ισραὴλ ἐπὶ τὴν ἀγχιστείαν, καὶ ἐπὶ τὸ διαλλαγμα στῆσαι πρᾶγμα λόγου· ὑπελύετο ὁ ἀνὴρ τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ, καὶ ἐδίδου τῷ πλησίον αὐτοῦ τῷ ἀγχιστεύοντι τὴν ἀγχιστείαν αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἦν μαρτύριον ἐν Ισραήλ.

Et dixit propinquus Booz: Possidetibi propinquitatem meam: & soluit calciamentum suum, & dedit ei. 8

8 καὶ εἶπεν ὁ ἀγχιστεὺς τῷ Βόοζ, κτῆσαι σεαυτῷ τὴν ἀγχιστείαν μου, καὶ ὑπελύσατο τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ.

Et dixit Booz maioribus natu & omni populo: Testes vos hodie, quoniam possedi omnia quæ Abimelech, & omnia quæ sunt Cheleon & Maalon de manu Noomi: 9

9 καὶ εἶπεν Βόοζ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ παντὶ τῷ λαῷ, μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον, ὅτι κέκτημαι πάντα τὰ τοῦ Αβιμέλεχ, καὶ πάντα ὅσα ὑπῆρχεν τῷ Χελεὼν καὶ τῷ Μααλὼν ἐκ χειρὸς νοομί.

Et Ruth Moabitidem vxorem Maalon possedi mihi in vxorem, vt suscitem nomen mortui in hæreditate sua, & non delebitur nomen mortui de fratribus suis & de porta loci sui, testes vos hodie. 10

10 καὶ γε Ρὺθ τὴν Μωαβίτιν τὴν γυναῖκα Μααλὼν κέκτημαι ἐμαυτῷ εἰς γυναῖκα, ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξολεθρευθήσεται τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς πύλης τοῦ τόπου αὐτοῦ, μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον.

Et dixerunt omnis populus qui in porta, Testes. et maiores natu dixerunt: Det Dominus vxorem tuam, quæ ingreditur in domum tuam, sicut Rachel & sicut Lian, quæ ædificauerunt vtraque domum Israel. & faciat virtutem in Ephrata, & erit nomen in Bethleem. 11

11 καὶ εἶπον πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ πύλῃ, μάρτυρες. καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον, δώῃ κύριος τὴν γυναῖκά σου τὴν εἰσπορευομένην εἰς τὸν οἶκόν σου ὡς Ραχὴλ καὶ ὡς Λίαν αἳ ᾠκοδόμησαν ἀμφότεραι τὸν οἶκον Ισραήλ. καὶ ποίησαν δύναμιν ἐν Εφραθά, καὶ ἔσται ὄνομα ἐν Βηθλεέμ.

Et fiat domus tua vt domus Phares, quem peperit Thamar Iuda. de semine tuo det tibi Dominus de puella hac filios. 12

12 καὶ γένοιτο ὁ οἶκός σου ὡς οἶκος Φαρές, ὃν ἔτεκε Θάμαρ τῷ Ιούδα. ἐκ τοῦ σπέρματός σου δώῃ σοι κύριος ἐκ τῆς παιδίσκης ταύτης τέκνα.

Et cepit Booz Ruth sibi vxorem, & ingressus est ad eam. & dedit Dominus ei conceptionem, & peperit ei filium. 13

13 καὶ ἔλαβε Βόοζ τὴν Ροὺθ ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν. καὶ ἔδωκε κύριος αὐτῇ κύησιν, καὶ ἔτεκεν υἱόν.

Et dixerunt mulieres ad Noomi: Benedictus Dominus, qui non deficere fecit tibi hodie propinquum, & vocet nomen tuum in Israel: 14

14 καὶ εἶπον αἱ γυναῖκες πρὸς νοομί, εὐλογητὸς κύριος, ὃς οὐ κατέλυσέ σοι σήμερον τὸν ἀγχιστεύοντα· καὶ καλέσαι τὸ ὄνομά σου ἐν Ισραήλ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4]Et ego dixi: Ero perforãs in te, & reuelabo aurẽ tuã ad dicẽdũ, Eme totũ, corã sedẽtibus domo iudicij Zzãhedrin, & corã senib⁹ populi mei. si volũtas tua ad redimẽdũ, redime: & si nõ est volũtas tua ad redimẽdũ, nũcia mihi & cognoscã: quoniã nõ est p̃ter te ad redimẽdũ, & ego ero redẽptor post te. & dixit: Ego redimã. [5] Et dixit Boghaz: In die emere te agrũ ex manu Naghami & Ruth Moabiẽ vxoris iacẽtis, eris emens ad propinquãdũ eã; iccircò vt surgat nomẽ iacẽtis super possessionẽ illius. [6] Et dixit redẽptor: Quia isto colore nõ ego potẽs ad redimẽdũ mihi super q̃ est mihi vxor, & nõ est mihi facultas ad accipiẽdũ aliã super eã, fortãsse erit ad cõtẽtionẽ in domo mea; & ero corrũpẽs possessionẽ meã: redime tibi tu, quia nõ est tibi vxor, possessionẽ meã, quoniã nõ ego potero ad redimẽdũ. [7] Et in hac cõsuetudine in tẽpore quod ab antiquis cõsuetũ est in Israel, in tẽpore quo põderãtes, aut ferẽtes, aut redimẽtes, aut permutãtes vnus cũ socio suo, excalciauit virvaginã suã, & porrexit in ea possessionem socio suo; & ita consuescentes ad possidendũ domus Israel vnus à socio suo ante testes. [8] Et dixit redemptor ad Boghaz: Extende manum tuam ad possessionem, & eme tibi: & detraxit vaginam suam, & emit ab eo. [9] Et dixit Boghaz senibus & omni populo: Este testes super me die hoc, quòd emi omne id quod fuit Elimelech, & omne id quod fuit Chilion & Mahhalon ex manu Naghami: [10] Et etiam Ruth Moabiam vxorem Mahhalon emi mihi in vxorem, ad statuendum nomen iacentis super hæreditatem eius. & nõ delebitur nomen iacentis ex fratribus suis, & ex porta Zzanhedrin qui in loco eius, testes vos super me die hac. [11] Et dixerunt omnis populus qui in porta Zzanhedrin & senes, Testes nos: dabit Dominus mulierem hanc quæ veniens ad domum tuã vt Rahhel & vt Leah, quæ ædificauerunt ambæ illæ domum patris vestri Israel in duodecim tribubus; & fac virtutẽ in Ephrath, & sit vocatum nomen eius in Bethlehhem. [12] Et sit prosperans domus tua vt domus Pereſz, quem peperit Thamar Iehudah, à semine quod dabit Dominus tibi ex puella hac.

[13] Et accepit Boghaz Ruth, & fuit illi in vxorem: & ingressus est ad eam, & dedit Dñs ei conceptionem, & peperit filium. [14] Et dixerunt mulieres Naghami: Benedictum nomen Domini, quòd non defecit tibi redemptor die hac: & vocabitur nomen eius inter iustos Israel.

15 * וְהָיָה לָךְ לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ וּלְכַלְכֵּל אֶת־שֵׂיבָתֵךְ כִּי
כַלָּתֵךְ אֲשֶׁר־אֲהֵבַתֶךָּ יְלָדַתּוּ אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה לָךְ
מִשִּׁבְעָה בָּנִים׃

15 * Et habeas qui conſoletur animam tuam, & enutriat ſenectutem. de nuru enim tua natus eſt qui te diliget, & multo tibi melior eſt, quàm ſi ſeptem haberes filios.

16 * וַתִּקַּח נָעֳמִי אֶת־הַיֶּלֶד וַתָּשֶׁת בְּחֵיקָהּ וַתְּהִי־
לוֹ לְאֹמֶנֶת׃

16 * Suſceptumque Noemi puerum, poſuit in ſinu ſuo, & nutricis ac gerulæ fungebatur officio.

17 * וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֶלֶד־בֵּן לְנָעֳמִי
וַתִּקְרֶאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אֲבִי־יִשַׁי אֲבִי דָוִד׃

17 * Vicinę autem mulieres congratulantes ei & dicentes, Natus eſt filius Noemi; vocauerunt nomen eius Obed. Hic eſt pater Iſai patris Dauid.

18 * וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פֶּרֶץ פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת־חֶצְרוֹן׃

18 * Hæ ſunt generationes Phares: Phares genuit Eſron: 1.Pa.2.b Mat.1.a.

19 * וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב׃

19 * Eſron genuit Aram: Aram genuit Aminadab:

20 * וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת־נַחְשׁוֹן וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד
אֶת־שַׂלְמָה׃

20 * Aminabab genuit Naaſon: Naaſon genuit Salmon:

21 * וְשַׂלְמוֹן הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז וּבֹעַז הוֹלִיד אֶת־
עוֹבֵד׃

21 * Salmon genuit Booz: Booz genuit Obed.

22 * וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת־דָּוִד׃

22 * Obed genuit Iſai: Iſai genuit Dauid.

תרגום

15 וְיֵהֵא לִיךְ לְמֵקַיְמָא נַפְשׁ וּלְכַלְכָּלָא יָת סֵיבוּתֵךְ בְּתַפְנוּקִין אֲרוּם כַּלָּתֵךְ דִּי רְחֵימַת יָתֵךְ יְלָדַתְּיֵהּ דְּהִיא חַיָּרָא טָבָא לִיךְ בְּעִינַיִן מִתְּמַנְיָא בְּנִין׃

16 וּנְסֵיבַת נָעֳמִי יָת רַבְיָא וְשַׁוְיָאת יַהֲוָה בְּעִיטְפָתָהּ וַהֲוָת לֵיהּ לְתוּרְבִּינְתָּא׃

17 וּקְרָאן לֵיהּ שַׁפְכָתָאן שׁוּם לְמֵימַר אִתְיְלִיד בַּר לְנָעֳמִי וְהַווֹ קָרְיָן שְׁמֵיהּ עוֹבֵד הוּא אֲבוּי דְּיִשַׁי אֲבוּהִי דְּדָוִד׃

18 וְאִילֵּין תּוֹלְדָת פָּרֶץ פָּרֶץ אוֹלִיד יָת חֶצְרוֹן׃

19 וְחֶצְרוֹן אוֹלִיד יָת רָם וְרָם אוֹלִיד יָת עַמִּינָדָב׃

20 וְעַמִּינָדָב אוֹלִיד יָת נַחְשׁוֹן וְנַחְשׁוֹן אוֹלִיד יָת שַׂלְמָה׃

21 וְשַׂלְמוֹן אוֹלִיד יָת בֹּעַז וּבוֹעַז אוֹלִיד יָת עוֹבֵד׃

22 וְעוֹבֵד אוֹלִיד יָת יִשַׁי וְיִשַׁי אוֹלִיד יָת דָּוִד מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃

תם ספר רות

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

בס״ד

15 * Et erit tibi in conuertentem animam, et vt enutriat ſenectutem tuam: quoniam nurus tua quæ diligit te peperit eum, quæ eſt bona tibi magis quàm ſeptem filij.

16 * Et ſuſcepit Noomi puerum, & poſuit eum in ſinum ſuum, & fuit ei in nutricem.

17 * Et vocauerunt ei vicinæ nomen, dicentes: Natus eſt filius Noomi: & vocauerunt nomen illius Obed. hic pater Ieſſe patris Dauid.

18 * Et hæ generationes Phares: Phares genuit Eſron,

19 * Et Eſron genuit Aram, & Aram genuit Aminadab,

20 * Et Aminadab genuit Naaſſon, & Naaſſon genuit Salmon,

21 * Et Salmon genuit Booz, & Booz genuit Obed,

22 * Et Obed genuit Jeſſe, & Ieſſe genuit Dauid.

15 * καὶ ἔσαι σοι εἰς ἐπιστρέφοντα ψυχὴν, καὶ τοῦ διαθρέψαι τὸ πολιόν σου, ὅτι ἡ νύμφη σου ἡ ἀγαπήσασά σε ἔτεκεν αὐτὸν, ἥ ἐστιν ἀγαθή σοι ὑπὲρ ἑπτὰ υἱούς.

16 * καὶ ἔλαβε νοομὶ τὸ παιδάριον καὶ ἔθηκεν αὐτὸ εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς, καὶ ἐγήνθη αὐτῷ εἰς τιθηνόν.

17 * καὶ ἐκάλεσαν αὐτῷ αἱ γείτονες ὄνομα, λέγεσαι, ἐτέχθη υἱὸς τῇ νοομί, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὠβήδ. οὗτος πατὴρ ἰεσσαὶ πατρὸς δαυίδ.

18 * καὶ αὗται αἱ γενέσεις φαρές. φαρὲς ἐγέννησε τὸν ἐσρών,

19 * καὶ ἐσρὼν ἐγέννησε τὸν ἀράμ, καὶ ἀρὰμ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ,

20 * καὶ ἀμιναδὰβ ἐγέννησε τὸν ναασσών, καὶ ναασσὼν ἐγέννησε τὸν σαλμών,

21 * καὶ σαλμὼν ἐγέννησε τὸν βοόζ, καὶ βοὸζ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ, 22 * καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί, καὶ ἰεσσαὶ ἐγέννησε τὸν δαυίδ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et erit tibi ad ſuſcitantem animæ, & ad ſuſtentãdum ſenectutem tuam in delitiis. nam nurus tua quæ amauit te peperit eum: quòd illa fuit bona tibi in tempore viduitatis tuæ à multis filiis.

16 Et accepit Naghami infantem, & poſuit eum in ſinu ſuo, & fuit ei ad nutricem.

17 Et vocauerunt ei vicinæ nomen ad dicendum: Genitus eſt filius Naghami: & fuerunt vocantes nomen eius Ghobed. ipſe pater Iiſai patris Dauid. 18 Et hæc generatio Pereſz: Pereſz genuit Hheſzron.

19 Et Hheſzron genuit Ram, & Ram genuit Ghaminadab, 20 Et Ghaminadab genuit Nahhaſon, & Nahhaſon genuit Salmah,

21 Et Salmon genuit Boghaz, & Boghaz genuit Ghobed, 22 Et Ghobed genuit Iiſai, & Iiſai genuit Dauid.

FINIS RVTH.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

INCIPIT PROLOGVS SANCTI HIERONYMI PRESBYTERI IN LIBROS REGVM.

VIGINTI & duas literas esse apud Hebræos Syrorum quoque lingua & Chaldæorum testatur, quæ Hebrææ magna ex parte confinis est. nam & ipsi viginti duo elementa habent eodem sono, sed diuersis characteribus. Samaritani etiam Pentateuchum Moysi totidem literis scriptitant, figuris tãtum & apicibus discrepantes. Certumque est Esdram Scribam Legisque Doctorem post captam Hierosolymam, & instaurationem templi sub Zorobabel, alias literas repperisse quibus nunc vtimur: cùm ad illud vsque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. In libro quoque Numerorum hęc eadem supputatio sub Leuitarum ac Sacerdotum sensu mysticè ostenditur. Et nomen Domini Tetragrammaton, in quibusdam Græcis voluminibus vsque hodie antiquis expressum literis inuenimus. Sed & Psalmi triceſimus sextus, & centesimus decimus, & centesimus vndecimus, & cẽtesimus decimus octauus, & centesimus quadragesimus quartus, quamquam diuerso scribãtur metro, tamen eiusdem numeri texuntur alphabeto. Et Hieremiæ Lamentationes & oratio eius, Salomonis quoque in fine Prouerbia, ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inueniet? eisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porrò quinq; literæ duplices apud Hebræos sunt, caph, mem, nun, phe, sadich. Aliter enim scribuntur per has principia mediatesque verborum, aliter fines: vnde & à pleriſque libri duplices æstimãtur, Samuel, Malachim, Dabreiamin, Esdras, Hieremias, cum Cinoth, id est, Lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per quæ scribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi literis & exordiis in Dei doctrina tenera adhuc & lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur Bresith, quem nos Genesim dicimus: secundus Elleſmoth, qui Exodus appellatur: tertius Vaiecra, id est, Leuiticus: quartus Vaiedaber, quem Numerum vocamus: quintus Elleaddebarim, qui Deuteronomium prænotatur. hi sunt quinque libri Moysi, quos propriè Thorath, id est, Legem, appellant. Secundum Prophetarum ordinem faciũt, & incipiunt ab Iesu filio Naue, qui apud illos Iosue ben-Nun dicitur. deinde subtexunt Sopthim, id est, Iudicum librum; & in eundem compingunt Ruth, quia in diebus Iudicum facta eius narratur historia. tertius sequitur Samuel, quem nos Regnorum primum & secundum dicimus. quartus Malachim, id est, Regum, qui tertio & quarto Regnorum volumine continetur. meliusque multo est Malachim, id est, Regum, quàm Malachoth, id est, Regnorum, dicere. non enim multarum gentium describit regna, sed vnius Israelitici populi, qui tribubus duodecim continetur. quintus est Esaias: sextus Hieremias: septimus Ezechiel: octauus liber duodecim Prophetarum, qui apud illos vocatur Thereasar. Tertius ordo, Hagiographa possidet; & primus liber incipit ab Iob: secundus à Dauid, quem quinque incisionibus & vno Psalmorum volumine comprehendunt. tertius est Salomon, tres libros habens, Prouerbia, quę illi Parabolas, id est, Masloth, appellant: quartus Ecclesiasten, id est, Coheleth: quintus est Canticum canticorum, quem titulo Sirasirim prænotant: sextus est Daniel: septimus Dabreiamin, id est, Verba dierum, quod significantius Chronicon totius Diuinæ historiæ possumus appellare; qui liber apud nos Paralipomenõ primus & secundus inscribitur. octauus Esdras, qui & ipse similiter apud Græcos & Latinos in duos libros diuisus est. nonus Hester. Atque ita fiunt pariter veteris Legis libri viginti duo, id est, Moysi quinque, & Prophetarum octo, Hagiographorum nouem. Quamquam nonnulli Ruth & Cinoth inter Hagiographa scriptitent, & hos libros in suo putent numero supputandos, ac per hoc esse priscæ Legis libros vigintiquatuor, quos sub numero vigintiquatuor seniorum Apocalypsis Ioannis inducit, adorantes agnum, & coronas

suas

ſuas proſtratis vultibus offerentes, ſtantibus coram quatuor animalibus oculatis antè & retrò, id eſt, in præteritum & in futurum reſpicientibus, & indefeſſa voce clamantibus, Sãctus, ſanctus, ſanctus dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt. Hic prologus Scripturarum, quaſi galeatum principium omnibus libris, quos de Hebræo vertimus in Latinum, conuenire poteſt, vt ſcire valeamus quicquid extra hos eſt, inter Apocrypha eſſe ponendum. Igitur Sapientia, quæ vulgò Salomonis inſcribitur, & Ieſu filij Syrach liber, & Iudith, & Thobias, & Paſtor, non ſunt in Canone. Macchabæorum primum librum Hebraicum repperi. ſecundus Græcus eſt, quod ex ipſa phraſi probari poteſt. Quæ cùm ita ſe habeant, obſecro te Lector, ne laborem meum reprehenſionem æſtimes antiquorum. In templo Dei offert vnuſquiſque quod poteſt: alij aurum, & argẽtum, & lapides precioſos; alij byſſum, & purpuram, et coccum offerunt & hyacinthum. Nobiſcum bene agitur, ſi obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen Apoſtolus contemptibiliora noſtra magis neceſſaria iudicat. Vnde et tota illa tabernaculi pulchritudo, & per ſingulas ſpecies Eccleſię præſentis futuræque diſtinctio pellibus tegitur & ciliciis, ardoremque Solis & iniuriam imbrium ea quæ viliora ſunt, prohibent. Lege ergo primum Samuel & Malachim meum: meum, inquam, meum: quicquid enim crebrius vertendo et emendando ſolicitius & didicimus & tenemus, noſtrum eſt. Et cùm intellexeris quod anteà neſciebas, vel interpretẽ me æſtimato, ſi gratus es; vel paraphraſten, ſi ingratus. quanquã mihi omnino cõſcius nõ ſim, mutaſſe me quippiam de Hebraica veritate. Certè ſi incredulus es, lege Græcos codices & Latinos, & confer cum his opuſculis quæ nuper emendauimus; & vbicunque diſcrepare inter ſe videris, interroga quemlibet Hebræorum, cui magis accommodare debeas fidem. & ſi noſtra firmauerit, puto quòd eum non æſtimes coniectorem, vt in eodẽ loco mecum ſimiliter diuinauerit. Sed & vos famulas Chriſti rogo, quæ Domini diſcumbentis precioſiſſima fidei myrrha vngitis caput, quæ nequaquam Saluatorem quæritis in ſepulchro, quibus ad Patrem Chriſtus aſcendit, vt contra latrantes canes qui aduerſum me rabido ore deſæuiunt, & circueunt ciuitatem, atque in eo ſe doctos arbitrantur, ſi aliis detrahant, orationum veſtrarum clypeos opponatis. Ego ſciens humilitatem meam, illius ſemper ſententiæ recordabor: Dixi, cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator aduerſum me. Obmutui & humiliatus ſum, & ſilui à bonis.

FINIS PROLOGI.

א

1 יְהִי אִישׁ אֶחָד מִן־הָרָמָתַיִם צוֹפִים
מֵהַר אֶפְרָיִם וּשְׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶן־
יְרֹחָם בֶּן־אֱלִיהוּא בֶּן־תֹּחוּ בֶן־צוּף
2 אֶפְרָתִי׃ * וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם
אַחַת חַנָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנִנָּה וַיְהִי לִפְנִנָּה יְלָדִים
3 וְלַחַנָּה אֵין יְלָדִים׃ * וְעָלָה הָאִישׁ הַהוּא מֵעִירוֹ
מִיָּמִים יָמִימָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת וְלִזְבֹּחַ לַיהוָה צְבָאוֹת
בְּשִׁלֹה וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי חָפְנִי וּפִנְחָס כֹּהֲנִים
4 לַיהוָה׃ * וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּזְבַּח אֶלְקָנָה וְנָתַן
לִפְנִנָּה אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ מָנוֹת׃
5 * וּלְחַנָּה יִתֵּן מָנָה אַחַת אַפַּיִם כִּי אֶת־חַנָּה
אָהֵב וַיהוָה סָגַר רַחְמָהּ׃
6 * וְכִעַסַּתָּהּ צָרָתָהּ גַּם־כַּעַס בַּעֲבוּר הַרְּעִמָהּ
7 כִּי־סָגַר יְהוָה בְּעַד רַחְמָהּ׃ * וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה
בְשָׁנָה מִדֵּי עֲלֹתָהּ בְּבֵית יְהוָה כֵּן תַּכְעִסֶנָּה
8 וַתִּבְכֶּה וְלֹא תֹאכַל׃ * וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה
אִישָׁהּ חַנָּה לָמָּה תִבְכִּי וְלָמָּה לֹא תֹאכְלִי וְלָמָּה יֵרַע
לִבֵּךְ הֲלוֹא אָנֹכִי טוֹב לָךְ מֵעֲשָׂרָה בָנִים׃
9 * וַתָּקָם חַנָּה אַחֲרֵי אָכְלָהּ בְּשִׁלֹה וְאַחֲרֵי שָׁתֹה
וְעֵלִי הַכֹּהֵן יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא עַל־מְזוּזַת הֵיכַל יְהוָה׃
10 * וְהִיא מָרַת נָפֶשׁ וַתִּתְפַּלֵּל עַל־יְהוָה וּבָכֹה תִבְכֶּה׃
11 * וַתִּדֹּר נֶדֶר וַתֹּאמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־רָאֹה
תִרְאֶה בָּעֳנִי אֲמָתֶךָ וּזְכַרְתַּנִי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת־
אֲמָתֶךָ וְנָתַתָּה לַאֲמָתְךָ זֶרַע אֲנָשִׁים וּנְתַתִּיו
לַיהוָה כָּל־יְמֵי חַיָּיו וּמוֹרָה לֹא־יַעֲלֶה עַל־
רֹאשׁוֹ׃
12 * וְהָיָה כִּי הִרְבְּתָה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי יְהוָה וְעֵלִי
שֹׁמֵר אֶת־פִּיהָ׃

SAMVEL. I. Translat.B.Hieronymi. *Heli.*

INCIPIT LIBER SAMVELIS PRIMVS.

CAP. I.

1 A EVIT vir vnus de Ramathaim Sophim de monte
Ephraim, & nomen eius
Helchana filius Hieroboã, filij Heliu, filij Thau
filij Suph Ephratæus. *Et
2 habuit duas vxores, nomen vni Anna, & nomen secundæ Phenenna. Fueruntque
Phenennæ filij, Annæ autẽ non erãt libe-
3 ri. *Et ascendebat vir ille de ciuitate sua statutis diebus, vt adoraret & sacrificaret
Dño exercituum in Sylo. Erant autem ibi
duo filij Heli, Ophni & Phinees sacerdo-
4 tes Domini. *Venit ergo dies & immolauit Helchana, deditque Phenennæ vxori
suæ & cunctis filiis eius & filiabus partes.
5 *Annæ autem dedit partem vnam tristis, quia Annam diligebat: Dominus autem
6 concluserat vuluã eius. *Affligebat quoq; eam æmula eius, & vehementer angebat,
in tantum vt exprobraret q; Dominus con-
7 clusisset vuluã eius. *Sicq; faciebat per singulos annos cùm redeunte tempore ascẽderét ad tẽplum Domini, & sic puocabat
eam. Porrò illa flebat, & non capiebat ci-
8 bũ. *Dixit ergo ei Helchana vir suus: Anna, cur fles? & quare nõ comedis? & quã-
B obrem affligitur cor tuum? nunquid non
9 ego melior tibi sum q̃ decẽ filij? *Surrexit autẽ Anna postquã comederat & biberat
in Sylo: & Heli sacerdote sedéte sup sellã
10 ante postes domus Dñi. *Cùm esset Anna amaro animo, orauit ad Dñm flens largi-
11 ter. *Et votũ vouit, dicẽs: Dñe exercituũ, si respiciẽs videris afflictionẽ famulæ tuę, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuę, dederisq; seruę tuę sexũ virilẽ, dabo
eũ Dño oĩbus diebus vitæ eius; & noua-
12 cula non ascẽdet sup caput eius. *Factum est autem cùm illa multiplicaret preces
C corã Domino, vt Heli obseruaret os eius.

תרגום יונתן

א

1 וְהָוֶה גַּבְרָא חַד מֵרָמְתָא מִתַּלְמִידֵי נְבִיאַיָּא מִשִּׁבְטָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וּשְׁמֵיהּ אֶלְקָנָה בַּר יְרֹחָם בַּר אֱלִיהוּא בַּר תּוּחוּ בַּר צוּף גְּבַר
פְּלֵיג חוּלַק בְּקִרְשַׁיָּא בְּטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם׃ 2 וְלֵיהּ תַּרְתֵּין נְשִׁין שׁוּם חֲדָא חַנָּה וְשׁוּם תִּנְיֵנְתָא פְּנִינָּה וַהֲווּ לְפְנִנָּה
בְּנִין וְלַחַנָּה לֵית בְּנִין׃ 3 וְסַלִּיק גַּבְרָא הַהוּא מִקִּרְתֵּיהּ מִזְּמַן מוֹעֵד לְמִסְגַּד וּלְרַבָּתָא קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת בְּשִׁילֹה וְתַמָּן תַּרְתֵּין בְּנֵי עֵלִי
חָפְנִי וּפִינְחָס מְשַׁמְּשִׁין קֳדָם יְיָ׃ 4 וַהֲוָה יוֹם מוֹעֲדָא וְדַבַּח אֶלְקָנָה וְיָהַב לְפִנִּינָה אִתְּתֵיהּ וּלְכָל בְּנָהָא וּבְנָתָהָא חוּלָקִין׃ 5 וּלְחַנָּה
יְהַב חוּלַק חַד בְּחִיר אֲרֵי יַת חַנָּה רְחִים וּמִן קֳדָם יְיָ אִתְמְנַע מִנַּהּ וְלַד׃ 6 וּמַצְהֲבָא לַהּ צָרָתַהּ אַף מַרְגְּזָא לַהּ בְּדִיל לְאַקָּנָיוּתַהּ אֲרֵי אִתְמְנַע
מִן קֳדָם יְיָ מִינַּהּ וְלַד׃ 7 וְכֵן עֲבַד שְׁנָה בְּשְׁנָה בִּזְמַן מַסְקָהּ לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ כֵּן מַרְגְּזָא לַהּ וּבָכְיָא וְלָא אָכְלָא׃ 8 וַאֲמַר לַהּ אֶלְקָנָה
בַּעֲלַהּ חַנָּה לְמָא אַתְּ בָּכְיָה וּלְמָא לָא אָכְלַתְּ וּלְמָא בַּאיִשׁ לְלִיבֵּךְ הֲלָא רְעוּתִי טָבָא לִיךְ מֵעֲשָׂרָה בְּנִין׃ 9 וְקָמַת חַנָּה בַּתַר דְּאִכְלַת בְּשִׁילֹה
וּבָתַר דְּאִשְׁתִּיו וְעֵלִי כָּהֲנָא יָתִיב עַל כּוּרְסְיֵהּ בְּסִפְּטַר סִיפָּא דְּהֵיכְלָא דַיְיָ׃ 10 וְהִיא מְרִירַת נַפְשָׁא וּמְצַלְּיָא קֳדָם יְיָ וּמְבַכְּיָא בְּכָיָא׃
11 וְקַיֶּמֶת קְיָם וַאֲמָרַת יְיָ צְבָאוֹת אִם מִגְלֵא גְּלֵי קֳדָמָךְ סִיגּוּף אַמְתָּךְ וֶיעוֹל דְּכָרְנִי קֳדָמָךְ וְלָא תֵרְחֵיק יַת אַמְתָּךְ מִבַּר בְּגַוֵּי
בְּנֵי אֱנָשָׁא וְאֶמְסְרִינֵיהּ דְּיִהֵא מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ כָּל יוֹמֵי חַיָּוהִי וּמַרְזָא אֱנַשׁ לָא יְהֵא עֲלוֹהִי׃ 12 וְיְהֵא מְדַאֲסְגְּיָא לְצַלָּאָה קֳדָם
יְיָ וְעֵלִי מְטַרֵיךְ לָהּ עַד דְּתִתְפְּסוֹק׃

REGNORVM. I.

CAP. I.

ET fuit homo vnus de Aramathaim Sophim, de monte Ephraim, & nomen ei Elcana filius Hieroam filij Heliu, filij Thoce, filij Soph de monte Ephraim. 1

* Et huic duæ vxores, nomen vni Anna, & nomen secundæ Phennana: & fuerunt Phennanæ filij, at Annæ non erat filius. 2

* Et ascendebat homo ille ex diebus in diem de ciuitate sua de Aramathaim, ad adorandum & sacrificandum Domino Sabaoth in Sylo: et ibi erat Heli, & duo filij eius Ophni & Phinees sacerdotes Dei. 3

* Et facta est dies, & immolauit Elcana, & dedit Phennanæ vxori suæ, & cunctis filiis eius & filiabus partes. 4

* At Annæ dedit partem vnam secundum faciem, quia non erat ei filius; verùm quia diligebat Elcana Annam magis quàm Phennanam. & Dominus concluſit vuluam eius: 5

* Et affligebat eam æmula eius, & irritatione eò quòd sperneret ipsam, quia concluſit Dominus vuluam eius, vt non daret ei filium. 6

* Sic faciebat singulis annis, cùm ascenderet 7
ipsa ad domum Domini; & triſtabatur, et flebat, & non comedebat. * Et dixit ei Elcana 8
vir eius: Anna, quid est tibi quòd fles? & quare non comedis? et quare affligit te cor tuum? non bonus ego tibi magis quàm decẽ filij?. * & surrexit Anna poſtquam comederunt ipſi in Sylo, & poſtquam biberunt. & Heli ſacerdos ſedebat ſuper ſellam in liminibus templi Domini. 9
* Et ipsa amaro animo, et orauit Anna ad Dñm, 10
& flens fleuit: * Et vouit votum, dicens: Dñe 11
Sabaoth, ſi reſpiciens videris in humilitatem famulæ tuæ, et recordatus fueris mei, et non oblitus fueris ancillæ tuæ, et dederis ſeruæ tuæ ſemẽ viri, et dabo eum coram te datum vſq; ad diem mortis eius. et ferrum non ascendet ſuper caput eius. * Et factum est quando multiplicabat orãs 12
corã Dño, et Heli ſacerdos obſeruabat os eius.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ. Α.

κεφαλ. α΄.

1 ΚΑΙ ἐγένετο ἄνθρωπος εἷς ἐξ Ἀραμαθαὶμ Σωφὶμ, ἐξ ὄρους Ἐφραΐμ, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἐλκανὰ υἱὸς Ἱεροὰμ υἱοῦ Ἠλιοὺ υἱοῦ Θωκὲ υἱοῦ Ζὼφ ἐξ ὄρους Ἐφραΐμ.

2 * καὶ τούτῳ δύο γυναῖκες, ὄνομα τῇ μιᾷ Ἄννα, καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ Φεννανά. Καὶ ἦν τῇ Φεννανὰ παιδία, τῇ δὲ Ἄννῃ οὐκ ἦν παιδίον. 3 * Καὶ ἀνέβαινεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέραν ἐκ πόλεως αὐτοῦ ἐξ Ἀραμαθαὶμ προσκυνεῖν καὶ θύειν τῷ κυρίῳ Σαβαὼθ ἐν Σηλώ, καὶ ἐκεῖ ἦν Ἠλὶ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς ἱερεῖς τοῦ θεοῦ. 4 * καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ ἔθυσεν Ἐλκανά, καὶ ἔδωκε τῇ Φεννανὰ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ταῖς θυγατράσιν μερίδας. 5 * τῇ δὲ Ἄννῃ ἔδωκε μερίδα μίαν κατὰ πρόσωπον, ὅτι ἐκ τοῦ αὐτῆς παιδίον, πλὴν ὅτι ἠγάπα ὁ Ἐλκανὰ τὴν Ἄννην ὑπὲρ τὴν Φεννανά. καὶ 6 κύριος ἀπέκλεισε τὰ πρὸ τοῦ μήτραν αὐτῆς. * καὶ παρώργιζεν αὐτὴν ἡ θυτίζηλος αὐτῆς, καὶ γε παρωργισμῷ διὰ τὸ ἐξουθενεῖν αὐτὴν, ὅτι συνέκλεισε κύριος τὰ πρὸ τοῦ μήτραν αὐτῆς, τοῦ μὴ δοῦναι αὐτῇ παιδίον.

7 * οὕτως ἐποίει ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν, ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἠθύμει, καὶ ἔκλαιεν, καὶ οὐκ 8 ἤσθιεν. * καὶ εἶπεν αὐτῇ Ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, Ἄννα, τί ἔστι σοι ὅτι κλαίεις; καὶ ἵνατί οὐκ ἐσθίεις; καὶ ἵνατί τύπτει σὲ ἡ καρδία σου; οὐκ ἀγαθὸς ἐγὼ σοι ὑπὲρ δέκα υἱούς;

9 * Καὶ ἀνέστη Ἄννα μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτοὺς ἐν Σηλώ, καὶ μετὰ τὸ πιεῖν. Καὶ Ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ἐκάθητο ἐπὶ δίφρου, ἐπὶ τῶν φλιῶν ναοῦ κυρίου.

10 * καὶ αὐτὴ κατώδυνος ψυχῇ, καὶ προσηύξατο Ἄννα πρὸς κύριον, καὶ κλαίουσα ἔκλαυσε.

11 * καὶ ηὔξατο εὐχὴν λέγουσα, κύριε Σαβαὼθ, ἐὰν ἐπιβλέπων ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου, καὶ μνησθῇς μου, καὶ μὴ ἐπιλάθῃ τῆς δούλης σου, καὶ δώσῃ τῇ δούλῃ σου σπέρμα ἀνδρός, καὶ δώσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου δοτὸν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ. καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

12 * Καὶ ἐγένετο ὅτι ἐπλήθυνε προσευχομένη ἐνώπιον κυρίου, καὶ Ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ἐφύλασσε τὸ στόμα αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO:

INTERPRETE B. ARIA MONTANO.

CAPVT I.

ET fuit vir vnus de Ramatha ex discipulis prophetarum ex monte domus Ephraim, & nomen eius Elkana filius Ierohham filij Elihu, filij Thohhu, filij Zzuph, vir diuidens partem in sanctis in monte domus Ephraim. 2 Et illi duæ vxores, nomen vnius Hhanah, & nomen alterius Peninah; & fuerunt Peninæ filij, & Hhanæ non fuerunt filij. 3 Et ascendit vir ille ex vrbe sua à tempore solennitatis ad solennitatem ad adorandum & ad sacrificandum ante Dominum exercituũ in Sylo: & ibi duo filij Gheli Hhophni & Pinhas ministri coram Domino. 4 Et fuit dies solennitatis, & sacrificauit Elkanah, & dedit Peninæ vxori suæ, & omnibus filiis eius & filiabus eius partes. 5 Et Hhanæ dedit partem vnam electam, quoniam Hhanam amauit: & ex ante Dominum prohibitus fuit ab ea natus. 6 Et irritans illam anguſtiatrix eius, etiam prouocans illam vt ad inuidiam duceret eam, quoniam vetitus fuit ab-ante Dominum ab illa natus. 7 Et sic fecit anno in anno in tempore ascendendi ad domum sanctuarij Domini, sic prouocans illam: & plorauit, & non comedit. 8 Et dixit illi Elkanah maritus eius: Hhanah cur tu plorans, & cur non comedis? & cur male est cordi tuo? nonne voluntas mea bona tibi à decem filiis? 9 Et surrexit Hhanah poſtquam comedit in Siloh, & poſtquam biberunt; & Gheli ſacerdos ſedens ſuper ſedem in latere poſtis templi Domini. 10 Et ipsa amara animo, & orans ante Dominum, & plorare plorans. 11 Et iurauit iuramentum & dixit: Domine exercituum ſi reuelari reuelabitur ante te humilitas ancillæ tuæ, & intrabit memoria mei ante te, & non elongabis ancillam tuam, & dabis ancillæ tuæ filium in medio filiorum hominis; & tradam eum quòd erit miniſtrans ante Dominum omnibus diebus vitæ eius, & nouacula non erit ſuper illum. 12 Et fuit ex quo multiplicauit orationem ſuam ante Dominum, & Gheli expectans illam vſquequo finiat.

13 * וְחַנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל־לִבָּהּ רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת
וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ וַיַּחְשְׁבֶהָ עֵלִי לְשִׁכֹּרָה׃
14 * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֵלִי עַד־מָתַי תִּשְׁתַּכָּרִין הָסִירִי
15 אֶת־יֵינֵךְ מֵעָלָיִךְ׃ * וַתַּעַן חַנָּה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנִי
אִשָּׁה קְשַׁת־רוּחַ אָנֹכִי וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שָׁתִיתִי וָאֶשְׁפֹּךְ
אֶת־נַפְשִׁי לִפְנֵי יְהוָה׃
16 * אַל־תִּתֵּן אֶת־אֲמָתְךָ לִפְנֵי בַת־בְּלִיָּעַל כִּי
מֵרֹב שִׂיחִי וְכַעְסִי דִּבַּרְתִּי עַד־הֵנָּה׃
17 * וַיַּעַן עֵלִי וַיֹּאמֶר לְכִי לְשָׁלוֹם וֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
יִתֶּן אֶת־שֵׁלָתֵךְ אֲשֶׁר שָׁאַלְתְּ מֵעִמּוֹ׃
18 * וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שִׁפְחָתְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה
לְדַרְכָּהּ וַתֹּאכַל וּפָנֶיהָ לֹא־הָיוּ לָהּ עוֹד׃
19 * וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתָם הָרָמָתָה וַיֵּדַע אֶלְקָנָה אֶת־חַנָּה
אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרֶהָ יְהוָה׃
20 * וַיְהִי לִתְקֻפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חַנָּה וַתֵּלֶד בֵּן
וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל כִּי מֵיְהוָה שְׁאִלְתִּיו׃
21 * וַיַּעַל הָאִישׁ אֶלְקָנָה וְכָל־בֵּיתוֹ לִזְבֹּחַ לַיהוָה
אֶת־זֶבַח הַיָּמִים וְאֶת־נִדְרוֹ׃
22 * וְחַנָּה לֹא עָלָתָה כִּי־אָמְרָה לְאִישָׁהּ עַד יִגָּמֵל
הַנַּעַר וַהֲבִיאֹתִיו וְנִרְאָה אֶת־פְּנֵי יְהוָה וְיָשַׁב שָׁם
23 עַד־עוֹלָם׃ * וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה אִישָׁהּ עֲשִׂי
הַטּוֹב בְּעֵינַיִךְ שְׁבִי עַד־גָּמְלֵךְ אֹתוֹ אַךְ יָקֵם יְהוָה
אֶת־דְּבָרוֹ וַתֵּשֶׁב הָאִשָּׁה וַתֵּינֶק אֶת־בְּנָהּ עַד־גָּמְלָהּ
24 אֹתוֹ׃ * וַתַּעֲלֵהוּ עִמָּהּ כַּאֲשֶׁר גְּמָלַתּוּ בְּפָרִים
שְׁלֹשָׁה וְאֵיפָה אַחַת קֶמַח וְנֵבֶל יַיִן וַתְּבִאֵהוּ בֵּית־
25 יְהוָה שִׁלוֹ וְהַנַּעַר נָעַר׃ * וַיִּשְׁחֲטוּ אֶת־הַפָּר
26 וַיָּבִאוּ אֶת־הַנַּעַר אֶל־עֵלִי׃ * וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי חֵי
נַפְשְׁךָ אֲדֹנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצֶּבֶת עִמָּכָה בָּזֶה
לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה׃

13 *Porrò Anna loquebatur in corde suo, tãtumq; labia eius mouebãtur, & vox penitus nõ audiebatur. Æstimauit ergo eã He
14 li temulentã. *Dixitq; ei: Vsquequo ebria
15 eris? digere paulisp vinũ quo mades. *Respõdens Anna: Nequaquã, inquit, domine mi. nam mulier infelix nimis ego sum, vinũq; & omne quod inebriare potest nõ bibi: sed effudi aĩam meã in cõspectu Dñi.
16 *Ne reputes ancillã tuã quasi vnã de filiabus belial; quia ex multitudine doloris &
17 mœroris mei locuta sum vsq; in præsens. *Tũc Heli ait ei: Vade in pace: & Deus Israel det tibi petitionẽ tuã quã rogasti eũ.
18 *At illa dixit: Vtinam inueniat ancilla tua gratiã in oculis tuis. & abiit mulier in viã suã, & comedit, vultusq; illius nõ sunt am
19 plius in diuersa mutati. * Et surrexerunt manè, & adorauerũt coram Dño, reuersiq; sunt & venerũt in domũ suã in Ramatha. Cognouit autẽ Helchana Annã vxorem
20 suã, & recordatus est eius Dñs. *Et factũ est post circulũ dierũ, cõcepit Anna & peperit filium, vocauitque nomen eius Sa-
21 muel, eo q; à Dño postulasset eũ. *Ascẽdit autẽ vir eius Helchana & oĩs domus eius vt immolaret Dño hostiã solẽnẽ & votum
22 suũ. *Et Anna nõ ascẽdit. dixit enim viro D suo: Nõ vadã donec ablactetur infans, & ducã eũ vt appareat ante cõspectũ Dñi, &
23 maneat ibi iugiter. *Et ait ei Helchana vir suus: Fac quod bonũ tibi videtur, & mane donec ablactes eũ: precorq; vt impleat Do minus verbũ suũ. Mãsit ergo mulier & lactauit filiũ suũ, donec amoueret eũ à lacte. *Et adduxit eum secum postquã ablactauerat in vitulis tribus, & tribus modiis farinæ, & amphora vini, & adduxit eum ad domum Domini in Sylo. Puer
24 autem erat adhuc infantulus. *Et immolauerunt vitulum, & obtulerunt puerum
25 Heli. *Et ait Anna: Obsecro mi domine, viuit anima tua. ego sum illa mulier quæ steti coram te hic orans Dominum
26

תרגום יונתן

13 וְחַנָּה הִיא מְצַלְיָא בְּלִבָּהּ לְחוֹד שִׂיפְוָתָהָא נָיְדָן וְקָלָהּ לָא מִשְׁתְּמַע וְחַשְׁבָהּ עֵלִי כְּאִתַּת רַוְיָא׃ 14 וַאֲמַר לַהּ עֵלִי עַד אֵימָתַי אַתְּ
מְשְׁתַּטְיָא הֲלָא תְּפִיגִין יַת חֲמָרִיךְ מִינָךְ׃ 15 וַאֲתֵיבַת חַנָּה וַאֲמָרַת לָא רִיבּוֹנִי אִתְּתָא עַקַּת רוּחַ אֲנָא וַחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק לָא אִשְׁתֵּיתִי
וְאַמְרִית עֻלְבּוֹן נַפְשִׁי בְּצָלּוֹ קֳדָם יְיָ׃ 16 לָא תַכְלִים יַת אַמְתָךְ בַּת רִישְׁעָא אֲרֵי מִסְּגִי אַקְנְיוּתִי וְאַרְגִּיזוּתִי אוֹרֵכִית בְּעֵלּוֹ עַד כְּעַן׃
17 וַאֲתֵיב עֵלִי וַאֲמַר אֱזִילִי לִשְׁלָם וֵאלָהָא דְיִשְׂרָאֵל יְהֵן יַת בָּעוּתִיךְ דִבְעֵית מִן קֳדָמוֹהִי׃ 18 וַאֲמָרַת תִּשְׁכַּח אַמְתָךְ רַחֲמִין בְּעֵינָךְ
וְאָזְלַת אִיתְתָא לְאוֹרְחָהּ וַאֲכָלַת וְאַפִּין בִּישִׁין לָא הֲווֹ לַהּ עוֹד׃ 19 וְאַקְדִימוּ בְצַפְרָא וּסְגִידוּ קֳדָם יְיָ וְתָבוּ וַאֲתוּ לְבֵיתְהוֹן לָרָמָתָא וְיָדַע
אֶלְקָנָה יַת חַנָּה אִתְּתֵיהּ וְעַל דַכְרַנָה לְקֳדָם יְיָ׃ 20 וַהֲוָה לְזִמַן מִשְׁלַם יוֹמַיָא וְעַדַיָאת חַנָּה וְיָלִידַת בַּר וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ שְׁמוּאֵל אֲרֵי
אֲמָרַת מִן קֳדָם יְיָ שְׁאֵלְתֵיהּ׃ 21 וּסְלִיק גַּבְרָא אֶלְקָנָה וְכָל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ יַת דַּבַּח מוֹעֲדָא וּלְשַׁלָמָא יַת נִדְרֵיהּ׃
22 וְחַנָּה לָא סְלִיקַת אֲרֵי אֲמָרַת לְבַעְלָהּ עַד דְיִתְחֲסִיל רַבְיָא וַאֲיתֵינֵיהּ וְיִתְחֲזֵי קֳדָם יְיָ וְיֵתֵיב תַּמָּן עַד עָלְמָא׃ 23 וַאֲמַר לָהּ
אֶלְקָנָה בַּעְלָהּ עֲבִידִי דְתַקִּין בְּעֵינַיְכִי אוּרִיכִי עַד דְתַחְסִילִין יַתֵיהּ בְּרֵהּ אֲם יְקִים יְיָ יַת פִּתְגָמוֹהִי וְאוֹרִיכַת אִתְּתָא וְאוֹנִיקַת יַת בְּרָהּ עַד
דְתַחְסַלְתֵּיהּ׃ 24 וַאֲסֵקַתֵּיהּ עִימָהּ כַּד תַּחְסִילֵיהּ בְּתוֹרִין תְּלָתָא וּמִכְלְתָא חֲדָא דְקִימְחָא וּגְרַב דַחֲמַר וַאֲיתֵיתֵיהּ לְבֵית מַקְדְשָׁא דַייָ
לְשִׁילֹה וְרַבְיָא הֲוָה יָנִיק׃ 25 וּנְכָסוּ יַת תּוֹרָא וַאֲיתְיָיאוּ יַת רַבְיָא לְוַת עֵלִי׃ 26 וַאֲמָרָה בְּבָעוּ רִיבּוֹנִי חַיֵי נַפְשָׁךְ רִיבּוֹנִי אֲנָא
אִתְּתָא דְאִתְעַתְּדַת עִמָךְ הָכָא לְצַלָאָה קֳדָם יְיָ׃

13 * Et ipſa loquebatur in corde ſuo; at labia e-
ius mouebantur, & vox eius non audiebatur.
& æſtimauit eam Heli temulentam.
14 * Et dixit ei Heli: Vſquequo ebria eris? au-
fer vinum à te. 15 * Et reſpondit Anna &
dixit: Nequaquam domine. mulier in dura die
ego ſum, & vinum & quod inebriare poteſt
non bibi: & effundam animam meam in con-
ſpectu Domini. 16 * Ne iam des ancillam tuam
in faciem in filiam peſtilentem. quia ex multi-
tudine meditationis meæ, & ex multitudine
triſtitiæ meæ, conſumpta ſum vſque nunc.
17 * Et reſpondit Heli, & dixit ad eam: Vade
in pace. dominus Deus Iſrael det tibi omnem pe
titionem tuam quam petiiſti ab eo. 18 * Illa au-
tem dixit: Inueniat ancilla tua gratiam in ocu
lis tuis. & abiit mulier viam ſuam. & come-
dit cum viro ſuo & bibit, & vultus eius non
concidit amplius. 19 * Surgentes autem manè
adorauerunt Dominum, & abierunt viam
ſuam. & ingreſſus eſt Elcana in domum ſuam
in Aramathaim, & cognouit Annam vxorem
ſuam, & recordatus eſt eius Dominus, & con-
cepit. 20 * Factum eſt autem in tempore dierum,
& peperit Anna filium, & vocauit nomen e-
ius Samuel, dicens: A Domino omnipotente
poſtulaui eum. 21 * Et aſcendit homo Elcana et
omnis domus eius ad immolandum in Sylo ho-
ſtiam dierum & vota ſua. 22 * Et Anna non aſ-
cendit cum eo. quia dixit viro ſuo: Non aſcen-
dam donec aſcendat puer mecum. quando autē
ablactauero eum, & apparebit faciei Domini,
& ſedebit ibi vſque in ſæculum. 23 * Et dixit ei
Elcana vir ſuus: Fac placitum corā te, ſede do-
nec ablactes eum, verū ſtatuat Dominus omne
exiens ex ore tuo. & ſedit mulier & lactauit
filium ſuum, donec ablactauit eum. 24 * Et aſcēdit
cum eo in Sylo in vitulo trimo et æphi ſiliginis,
& amphora vini. et ingreſſi ſunt in domū Do-
mini in Sylo, et puer cum ipſis. 25 * Et adduxerūt
puerum, & immolauerunt vitulum. 26 * Et venit
Anna mater pueri ad Heli, et dixit ei; In me do-
mine viuit anima tua; ego mulier quæ ſteti co-
ram te in hoc, vt orarem ad Dominum:

13 * καὶ αὐτὴ ἐλάλει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτ̃, ἀλ' ὴ χείλη αὐ-
τῆς ἐκινεῖτο καὶ φωνὴ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο. καὶ ἐλογίζατο
14 αὐτὸν ἡλὶ εἰς μεθύουσαν. * καὶ εἶπεν αὐτῇ ἡλί, ἕως πότε
15 μεθυσθήσῃ; ἄφελε τὸν οἶνον ἀπὸ σοῦ. * ἀπεκρίθη δὲ ἄν-
να καὶ εἶπεν, οὐχὶ κύριε. γυνὴ ἐν σκληρᾷ ἡμέρᾳ ἐγώ εἰμι,
καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ πέπωκα, ἀλ' ἐκχεῶ τὴν ψυχήν
16 μου ἐνώπιον κυρίου. * μὴ δὴ δῷς τὴν δούλην σου εἰς θυ-
γατέρα λοιμήν. ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου
17 καὶ ἐκ πλήθους ἀθυμίας μου, ἐκτέτηκα ἕως τοῦ νῦν. * καὶ
ἀπεκρίθη ἡλὶ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, πορεύου ἐν εἰρήνῃ,
κύριος ὁ θεὸς Ισραηλ δώῃ σοι πᾶν αἴτημά σου, ὃ ἠτήσω παρ'
18 αὐτοῦ. * ἡ δὲ εἶπεν, εὕροι ἡ δούλη σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς
σου. καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ τὴν ὁδὸν αὐτῆς. καὶ ἔφαγε μετ'
αὐτοῦ καὶ ἔπιεν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὐ συνέ-
19 πεσεν ἔτι. * ὀρθρίσαντες δὲ πρωὶ προσεκύνησαν τῷ κυ-
ρίῳ, καὶ ἐπορεύθησαν τὴν ὁδὸν αὐτῶν· καὶ εἰσῆλθεν ἐλ-
κανὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς Ἀραμαθαΐμ, καὶ ἔγνω ἄνδρα
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη αὐτ̃ κύριος καὶ συνέλαβεν.
20 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἔτεκεν ἄνδρα
υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σαμουὴλ λέγουσα, πα-
21 ρὰ κυρίου παρεκαθεσάμην αὐτόν. * καὶ ἀνέβη ὁ ἄν-
θρωπος ἐλκανὰ καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ θῦσαι ἐν Σηλὼ τὴν
22 θυσίαν τῶν ἡμερῶν καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. * καὶ ἄννα οὐκ
ἀνέβη μετ' αὐτοῦ, ὅτι εἶπε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, οὐκ ἀναβήσο-
μαι ἕως τοῦ ἀναβλύσαι τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ. ὅτ' ἂν δὲ ἐ-
ξαπορταλακτίσω αὐτό, καὶ ὀφθήσεται τῷ προσώπῳ κυ-
23 ρίου, καὶ καθήσεται ἐκεῖ ἕως αἰῶνος. * καὶ εἶπεν αὐτῇ
ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ποίει τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου, κάθου
ἕως ἂν ἐξαπορταλακτίσῃς αὐτό, πλὴν στήσαι κύριος πᾶν
τὸ ἐξελθὸν ἐκ τοῦ στόματός σου. καὶ ἐκάθησεν ἡ γυνὴ καὶ
ἐθήλασε τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἕως οὗ ἀπεγαλάκτισεν αὐτόν.
24 * καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ εἰς Σηλὼ ἐν μόσχῳ τριετίζοντι
καὶ οἴφι σεμιδάλεως καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν
οἶκον κυρίου ἐν Σηλώ, καὶ τὸ παιδάριον μετ' αὐτῶν.
25 * καὶ προσήγαγον τὸ παιδάριον, καὶ ἔσφαξαν τὸν
26 μόσχον. * καὶ προσῆλθεν ἄννα ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου
πρὸς ἡλί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐν ἐμοὶ κύριε ζῇ ἡ ψυχή σου,
ἐγὼ ἡ γυνὴ ἡ καταστᾶσα ἐνώπιόν σου ἐν τούτῳ προσεύξα-
σθαι πρὸς κύριον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO:

[11] Et Hhana ipſa orans in corde ſuo, tantum labia eius mouebantur, & vox eius non audiebatur; & reputauit eam Hheli vt mulierē ebriam. [14] Et dixit illi Hheli: Vſquequo tu delitans? an non digeres vinum tuum à te? [15] Et reſpondit Hhana & dixit: Non, domine mi: mulier tribulata ſpiritu ego; & vinum nouum & antiquum non bibi; & dixi afflictionem animæ meæ in oratione ante Dominum. [16] Ne exprobres ancillæ tuæ ante filiam improbitatis: nam à multitudine inuidiæ mei & irritationis mei dilataui in oratione vſque nunc. [17] Et reſpondit Hheli & dixit: Ito in pace; & Deus Iſrael dabit poſtulationem tuam quam poſtulaſti ab ante eum. [18] Et dixit: Inueniat ancilla tua miſericordias in oculis tuis. & iuit mulier ad viam ſuam; & comedit, & vultus mali non fuerunt ei vltra. [19] Et anticipauerunt manè, & adorauerunt ante Dominum; & redierunt & venerunt ad domum ſuam ad Ramatha. & cognouit Elkana Hhanam vxorem ſuam, & intrauit recordatio ad-ante Dñm. [20] Et fuit in tempore perfectionis dierum, & concepit Hhana & peperit filium, & vocauit nomen eius Semuel: quia dixit, Ab-ante Dominum petiui eum. [21] Et aſcendit vir Elkana & omnis homo domus eius ad ſacrificandum ante Dominum ſacrificium ſolennitatis, & ad reddendum vota ſua. [22] Et Hhana non aſcendit, quia dixit ad maritum ſuum: Vſquequo ablactetur infans, & adducam eum, & videatur ante Dominum, & ſedeat ibi vſque in ſæculum. [23] Et dixit ei Elkana maritus eius: Fac quod firmum in oculis tuis: expecta vſquequo ablactabis illum; verùm firmabit Dominus verbum ſuum. Et expectauit mulier, & lactauit filium ſuum vſquequo ablactauit illum. [24] Et aſcendere fecit eum ſecum, cùm ablactauit eum, in iuuencis tribus & mechilta vna farinæ & vtre vini; & adduxit eum ad domum ſanctuarij Domini ad Silo, & puer erat puerulus. [25] Et mactauerunt iuuencum, & adduxerunt puerum ad Hheli. [26] Et dixit: Obſecro, domine mi, per vitam animæ tuæ domine mi, ego mulier quæ ſteti tecum hic ad orandum ante Dominum.

27 * אֶל־הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי וַיִּתֵּן יְהוָה לִי אֶת־
שְׁאֵלָתִי אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי מֵעִמּוֹ׃
28 * וְגַם אֲנִכִי הִשְׁאִלְתִּיהוּ לַיהוָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר
הָיָה הוּא שָׁאוּל לַיהוָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁם לַיהוָה׃

ב

1 * וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמַר עָלַץ לִבִּי בַּיהוָה רָמָה
קַרְנִי בַיהוָה רָחַב פִּי עַל־אוֹיְבָי כִּי שָׂמַחְתִּי
2 בִּישׁוּעָתֶךָ׃ * אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי־אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין
3 צוּר כֵּאלֹהֵינוּ׃ * אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְבֹהָה גְבֹהָה
יֵצֵא עָתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דֵּעוֹת יְהוָה וְלוֹ נִתְכְּנוּ
4 עֲלִלוֹת׃ * קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חָיִל׃
5 * שְׂבֵעִים בַּלֶּחֶם נִשְׂכָּרוּ וּרְעֵבִים חָדֵלוּ עַד־עֲקָרָה
יָלְדָה שִׁבְעָה וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה׃
6 * יְהוָה מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל׃
7 * יְהוָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר מַשְׁפִּיל אַף־מְרוֹמֵם׃
8 * מֵקִים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיב
עִם־נְדִיבִים וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם כִּי לַיהוָה מְצֻקֵי אֶרֶץ
9 וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל׃ * רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר וּרְשָׁעִים
בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמּוּ כִּי־לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר־אִישׁ׃
10 * יְהוָה יֵחַתּוּ מְרִיבָו עָלָו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם יְהוָה יָדִין
אַפְסֵי־אָרֶץ וְיִתֶּן־עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ׃
11 * וַיֵּלֶךְ אֶלְקָנָה הָרָמָתָה עַל־בֵּיתוֹ וְהַנַּעַר הָיָה
מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה אֶת־פְּנֵי עֵלִי הַכֹּהֵן׃
12 * וּבְנֵי עֵלִי בְּנֵי בְלִיָּעַל לֹא יָדְעוּ אֶת־יְהוָה׃
13 * וּמִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים אֶת־הָעָם כָּל־אִישׁ זֹבֵחַ זָבַח
וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן כְּבַשֵּׁל הַבָּשָׂר וְהַמִּזְלֵג שְׁלֹשׁ הַשִּׁנַּיִם
14 בְּיָדוֹ׃ * וְהִכָּה בַכִּיּוֹר אוֹ בַּדּוּד אוֹ בַקַּלַּחַת
אוֹ בַפָּרוּר כָּל אֲשֶׁר־יַעֲלֶה הַמִּזְלֵג יִקַּח הַכֹּהֵן
בּוֹ כָּכָה יַעֲשׂוּ לְכָל־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים שָׁם
בְּשִׁלֹה׃

27 *Pro puero isto. Oraui,& dedit mihi Dñs petitionem meam quam postulaui eum.
28 *Idcircò & ego commodaui eum Domino cunctis diebus quibus fuerit accõmodatus Dño. Et adorauerunt ibi Dominũ.
Et orauit Anna, & ait: CAP. II.
1 EXultauit cor meũ in Dño, & exaltatũ
A est cornu meũ inDeo meo.dilatatũ est os meũ super inimicos meos, quia lætata
2 sum in salutari tuo. * Nõ est sanctus vt est Dñs;neq; enim est alius extra te, & nõ est
3 fortis sicut Deus noster. *Nolite multipli care loq; sublimia gloriãtes. Recedãt vetera de ore vestro, quia Deus sciẽtiarũ Dñs
4 est,& ipsi p̃parãtur cogitationes.*Arc⁹ fortiũ supatus est,&infirmi accincti sunt ro-
5 bore. *Repleti prius ꝓ panibus se locauerũt, & famelici saturati sunt. Donec sterilis pepit plurimos,&quę multos habebat
6 filios infirmata est.*Dñs mortificat &viui Deu.32.f Tob.13. a. Su.16.b.
7 ficat,deducit ad inferos & reducit. *Dñs paup̃ facit,&ditat,humiliat,& subleuat.
8 *Suscitat de puluere egenũ,& de stercore eleuat paup̃, vt sedeat cũ principibus,&
B soliũ glorię teneat. Dñi enĩ sunt cardines
9 terræ,& posuit sup̃ eos orbem. *Pedes sanctorũ suorũ seruabit, & impij in tenebris cõticescẽt,ꝙ nõ in fortitudine sua robo-
10 rabitur vir. *Dñm formidabũt aduersarij eius,& sup̃ ipsos in cælis tonabit.Dñs iudicabit fines terrę,& dabit imperium regi
11 suo, & sublimabit cornu Christi sui. * Et abiit Helchana in Ramatha in domũ suã. puer autẽ erat minister in conspectu Dñi
12 ante facĩ Heli sacerdotis.*Porrò filij He-
13 li,filij Belial,nesciẽtes Dñm, * neq; officiũ sacerdotũ ad populũ;sed ꝙcũq; immolasset victimã,veniebat puer sacerdotis dum
coquerẽtur carnes,& habebat fuscinulam
14 tridẽtẽ in manu sua: *Et mittebat eam in lebetem vel in caldariam, aut in ollam siue in cacabum: & omne quod leuabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. sic faciebant vniuerso Israeli venientium in Sylo.

תרגום יונתן

27 עַל רַבְיָא הָדֵין צְלֵיתִי וְיָהַב יְיָ לִי יָת בָּעוּתִי דִבְעֵיתִי מִן קֳדָמוֹהִי׃ 28 וְאַף אֲנָא מְסַרְתֵּיהּ וְיֶהֱא מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ כָּל יוֹמִין דְּהוּא קַיָּם
יְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ וּסְגִיד תַּמָּן קֳדָם יְיָ׃ ב 1 וְצַלִּיאַת חַנָּה בְּרוּחַ נְבוּאָה וַאֲמָרַת תְּקֵף לִבִּי בְּחוּלְקָא דְיָהַב לִי יְיָ רָמַת קַרְנִי בְּמַתְנָתָא
דְמַנִּי לִי יְיָ אִיתְפַּתַּח פּוּמִי לְמַלָּלָא רַבְרְבָן עַל בַּעֲלֵי דְּבָבִי אֲרֵי חֲדֵיתִי בְּפוּרְקָנָךְ׃ 2 לֵית דְּקָדִישׁ אֶלָּא יְיָ אֲרֵי לֵית בַּר מִנָּךְ וְעָמָּךְ לֵיתְמְרִין לֵית
דְּתַקִּיף אֶלָּא אֱלָהֲנָא׃ 3 לָא תִסְגוֹן לְמַלָּלָא רַבְרְבָן רַבְרְבָן לָא יִפְּקוּן גְּזוּפִין מִפּוּמְכוֹן אֲרֵי אֱלָהָא יָדַע כּוֹלָּא יְיָ עַל כָּל עוֹבָדוֹהִי מְתִיַּח דִּינָא אַף
לְכוֹן עֲתִיד לְשַׁלְמָא פּוּרְעָנוּת חוֹבֵיכוֹן׃ 4 קַשְׁתֵּי דְגִיבְּרֵי יִתְבְּרָן וְדַהֲווֹ חַלָּשִׁין יִתְעַבְּרָן לְהוֹן גְּבוּרָן׃ 5 דַּהֲווֹ שְׂבָעִין בְּלַחְמָא הָבוּ לְאִגָּרָא בְּלֶחֶם
סָזוֹן פּוּמְהוֹן וּדְרָהֲווֹ חֶשִׁיכִין עֲתָרוּ וְאִיתְנַשִּׁיאוּ יַת מִסְכֵּינוּתְהוֹן וְאַתַּת עַקְרָא דְּלָא יָלְדָה עֲתִידָא לְיִתְמְלֵיָא בְּנִין יַסּוּפָן׃ 6 יְיָ דְּהוּא שַׁלִּיט
בָּעַלְמָא מֵמִית וְאָמַר לְאַחֲזָאָה מַחֵיֵּת לְשְׁאוֹל וְאַף עֲתִיד לְאַסָּקָא לְחַיֵּי עָלְמָא׃ 7 יְיָ מְמַסְכֵּין וּמַעְתִּיר מַשְׁפִּיל אַף מֵרִים׃ 8 מֵקִים מֵעַפְרָא מִסְכֵּינָא
מִקִּילְקְלָתָא מֵרִים חֶשִׁיכָא לְאוֹתָבוּתְהוֹן עִם צַדִּיקַיָּא רַבְרְבֵי עַלְמָא וְכוֻרְסֵי יְקָרָא מַחְסִין לְהוֹן אֲרֵי קֳדָם יְיָ גְּלָן עוֹבְדֵי בְּנֵי אֱנָשָׁא מִלְּרַע אַתְקִין
גְּהִנָּם לְרָשִׁיעַיָּא עָבְרֵי מֵימְרֵיהּ וְצַדִּיקַיָּא עָבְדֵי רְעוּתֵיהּ שַׁכְלִיל לְהוֹן חֻבֵּל׃ 9 גְּוִיַּת עַבְדּוֹהִי צַדִּיקַיָּא יְשֵׁר מִגְּהִנָּם וְרָשִׁיעַיָּא עָבְרֵי מֵימְרֵיהּ
בְּגִהִנָּם בַּחֲשׁוֹכָא יְהֲרָנוּן לְהוֹרָעָה אֲרֵי לָא מִן דְּאִית בֵּיהּ חֵילָא זַכֵּי לְיוֹם דִּינָא׃ 10 יְיָ יְהַבֵּר בַּעֲלֵי דְבָבָא דְקַיְמִין לְאַבָאָשָׁא לְעַמֵּיהּ עֲלֵיהוֹן מִן
שְׁמַיָּא בְּקָל רָם יְשַׁקְיף יַעְבֵּיד פּוּרְעָנוּת דִּין מִגּוֹג וּמִמַּשְׁרְיָת עַמְמִין חֲשׁוּפִין דְּאַתְּן מְסַיְּפֵי אַרְעָא וְיִתֵּן תְּקֵפָא לְמַלְכֵּיהּ וְיָרֵבִּי מַלְכוּת מְשִׁיחֵיהּ׃
11 וַאֲזַל אֶלְקָנָה לְרָמְתָא לְבֵיתֵיהּ וְרַבְיָא הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ בְּחֵיֵּי עֲלִי כַּהֲנָא׃ 12 וּבְנֵי עֲלִי גְּבְרִין רְשִׁיעִין לָא הֲווֹ יָדְעִין לְמִרְחַל מִן קֳדָם יְיָ׃
13 וְאִזַל אֶלְקָנָה לְרָמְתָא לְבֵיתֵיהּ וְרַבְיָא הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ בְּחֵיֵּי עֲלִי כַּהֲנָא׃ 14 וְנִימוֹסָא דְכַהֲנַיָּא מִן עַמָּא כָּל גְּבַר דְּנָכֵים נִכְסָתָא וְאָתֵי עֲלַיְמָא דְכַהֲנָא כְּמִבַּשֵּׁל בִּישְׂרָא וּמַשִּׁילְיָא דִי לֵיהּ תְּלָת שִׁנִּין בִּידֵיהּ׃ 15 וְקַבֵּל לֵיהּ
בְּכִיּוֹרָא אוֹ בְדוּדָא אוֹ בְקִדְרָא אוֹ בְמִילְטָא כֹּל דְּמַסִּיק מַשִּׁילְיָא נָסֵיב כַּהֲנָא לְנַפְשֵׁיהּ כְּדֵין עָבְדִין לְכָל יִשְׂרָאֵל דְּאָתֵן לְדַבְחָא תַּמָּן בְּשִׁילֹה׃

* *Pro puero isto oraui ad Dominum: & dedit mihi Dominus petitionem meam quam petiui ab eo.* * *Et ego commodo eum Domino cunctis diebus, quas vixerit ipse, vsum Dño.*

CAP. II.

ET *orauit Anna & dixit: Firmatum est cor meum in Domino, exaltatum est cornu meum in Deo meo: dilatatum est os meum super inimicos meos, quoniam lætata sum in salutari tuo.* * *Quia non est sanctus vt Dominus, & non est iustus vt Deus noster, & non est sanctus extra te.* * *Non gloriemini & non loquamini sublimia in excelsum. & non egrediatur magniloquentia ex ore vestro, quia Deus scientiarum Dominus, & Deus præparans adinuentiones suas.* * *Arcus potentiũ infirmauit, & infirmi accincti sunt robore.* * *Pleni panibus diminuti sunt, & famelici præterierunt terrã: quia sterilis peperit septẽ, et multa in filiis infirmata est.* * *Dñs mortificat et viuificat, deducit ad infernũ et reducit.* * *Dñs mẽdicũ facit et ditat, humiliat et subleuat:* * *Suscitat de terra pauperẽ, et de stercore eleuat mẽdicũ, vt faciat sedere eũ cũ principibus populi, et soliũ gloriæ in hæreditatẽ præbẽs ipsis, præbẽs votũ orãti.* * *Et benedixit annis iusti, quia nõ in fortitudine vir potẽs in fortitudine sua.* * *Dñs infirmum faciet aduersariũ suũ, Dñs sanctus. Dñs ascẽdit in cælos et tonuit. ipse iudicabit fines terræ iust⁹ existens, & dabit fortitudinẽ regibus nostris, & sublimabit cornu Christi sui. et reliquerũt ipsũ corã Domino ibi, et adorauerunt Domino:* * *Et recesserũt in Aramathaim in domũ suã. et puer Samuel erat ministrans Domino ante faciẽ Heli sacerdotis.* * *Et filij Heli sacerdotis filij pestilentes, & non scientes Dominum.* * *Et iustificatio sacerdotis ab omni populo immolanti. & veniebat puer sacerdotis dum coqueretur caro, & fuscinula tridens in manu sua.* * *Et mittebat eam in lebetem, vel in ollam, vel in caldariam: & omne quod ascendebat in fuscinula accipiebat sibi sacerdos. secundum hæc faciebant vniuerso Israel in Sylo venientibus ad immolandum Domino.*

27 * ὑπὲρ τοῦ παιδαρίου τούτου προσηυξάμην πρὸς κύριον. καὶ ἔδωκέ μοι κύριος τὸ αἴτημά μου ὃ ἠτησάμην παρ' 28 αὐτοῦ. * κἀγὼ χαρίζομαι αὐτὸν τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ζῇ. αὐτὸς χεῖπον τῷ κυρίῳ.

β'.

1 * Καὶ προσηύξατο Ἄννα καὶ εἶπεν, ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν θεῷ μου, ἐπλατύνθη στόμα μου ἐπὶ ἐχθρούς μου, ὅτι εὐφράνθην ἐν σωτη-2 ρίᾳ σου; * ὅτι οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν δίκαιος ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σοῦ.

3 * μὴ καυχᾶσθε καὶ μὴ λαλεῖτε ὑψηλὰ εἰς ὑπερογκίαν. καὶ μὴ ἐξελθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, ὅτι θεὸς γνώσεων κύριος, καὶ θεὸς ἑτοιμάζων ἐπι-4 τηδεύματα αὐτοῦ. * τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δυνάμιν. * πλήρεις ἄρτων ἠλαττώθησαν, καὶ οἱ πεινῶντες παρῆκαν γῆν, ὅτι στεῖρα ἔτεκεν ἑπτά, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησεν.

6 * κύριος θανατοῖ καὶ ζωοποιεῖ, καταγεῖ εἰς ᾅδου καὶ ἀ-7 ναγάγει. * κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοῖ καὶ ἀνυψοῖ·

8 * ἀνίστησιν ἀπὸ γῆς πένητα καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχόν, τοῦ καθίσαι μετὰ δυναστῶν λαοῦ, καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῆσαι αὐτοῖς, δίδους δυνάμει τῷ δυναμοῦντι.

9 * καὶ φυλάξει τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐν ἰσχύϊ ἀνὴρ δυ-10 νατὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. * κύριον ἀσθενῆ ποιήσει ἀντίδικον αὐτοῦ, κύριον ἅγιον. κύριον δυνάμει εἰς θεμέλιους καὶ ἐβεβήλωσεν. αὐτὸς κεφαλὴ ἄκρας γῆς δίκαιος ὤν, καὶ δώσει ἰσχὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ. καὶ κατέλιπον αὐτὸν ἐνώπιον κυρίου ἐκεῖ καὶ προ-11 σεκύνησαν τῷ κυρίῳ. * καὶ ἀπῆλθον εἰς Ἀραμαθαὶμ εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν. καὶ τὸ παιδάριον Σαμουὴλ ἦν λειτουρ-12 γῶν τῷ κυρίῳ πρὸ προσώπου ἠλὶ τοῦ ἱερέως. * καὶ οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως υἱοὶ λοιμοί, καὶ οὐκ εἰδότες τὸν κύριον.

13 * καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἱερέως πρὸς πάντες τοῦ λαοῦ τοῦ θύοντος, καὶ ἦρχετο τὸ παιδάριον τοῦ ἱερέως ὡς αὐτὴψήθη τὸ κρέας, καὶ κρεάγρα τριόδους ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

14 * καὶ καθίει αὐτὴν ἐν τῷ λουτῆρι ἢ εἰς τὴν χύτραν ἢ εἰς τὸ χαλκεῖον, καὶ πᾶν ὃ ἀνέβαινεν ἐν τῇ κρεάγρᾳ ἐλάμβανεν ἑαυτῷ ὁ ἱερεύς. κ᾽ τάδε ἐποίουν παντὶ ἰσραὴλ ἐν συλῶ τοῖς ἐρχομένοις θῦσαι τῷ κυρίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Super puerum hunc oraui, & dedit Dominus mihi postulationem meam quam postulaui ab-ante eum. [28] Et etiam ego tradidi illũ, & erit ministrans ante Dominum omnes dies quibus ille superstes ministrabit ante Dominum. & adorauit ibi ante Dominum. CAP. II. ET orauit Hanna in spiritu prophetię, & dixit: Valuit cor meũ in parte quã dedit mihi Dñs, eleuatũ est cornu meũ in dono quod numerauit mihi Dñs: apertũ est os meũ ad loquẽdũ magnalia super auctores inimicitię meę; quoniã gauisa sum in liberatiõe tua. [2] Nõ qui sanct⁹ mihi Dñs, quoniã nõ est pter à te, & popul⁹ tu⁹ dicẽt: Nõ est qui fortis nisi De⁹ noster. [3] Nõ multiplicabitis ad loquẽdũ magnalia magnalia, nõ exibũt blasphemię ex ore vestro, quoniã Deus nouit oĩa, Dñs super omne factũ suũ extẽdẽs iudiciũ, etiã vobis futur⁹ ad retribuẽdũ vltionẽ culparũ vestrarũ. [4] Arcus virorũ cõfringẽtur, & qui fuerũt debiles factæ sunt eis virilitates. [5] Qui fuerũt saturi in pane, redierũt ad locãdũ se in pane cibi oris sui: & qui fuerũt obscuri, diuites facti sunt, & obliti sunt egestatẽ suã: & mulier sterilis quæ nõ peperit, futura ad implẽdũ, & plenæ filiis finierũt. [6] Dñs qui ipse regnãs in sæculo mortificat, & dixit ad viuificãdũ; descẽdere facit ad infernũ, etiã futurus ad educere faciẽdũ ad vitas sæculi. [7] Dñs egere faciẽs & ditãs, deprimẽs, etiã extollẽs. [8] Statuẽs ex puluere egenũ, ex stercore extollẽs obscurũ, ad sedere faciẽdũ eos cũ iustis magnatibus sæculi, & solia gloriæ fortificãs eis: quia ante Dñm reuelata sunt facta filiorũ hoĩs, inferius apparauit gehẽnã improbis trãsgressoribus dictorũ suorũ; & iusti faciẽtes volũtatẽ eius, fundauit illis orbẽ. [9] Corpus seruorũ suorũ iustorũ custodiuit à gehenna, & improbi trãsgressores dicti sui in gehennã in tenebris iudicabũtur ad ostẽdẽdũ quòd nõ quisquã quòd sit in eo fortitudo puritatis ad diẽ iudicij. [10] Dñs frãget auctores inimicitiæ, qui surgẽtes ad malefaciẽdũ populo suo; super illos de cælis in voce excelsa impeller, faciet vltionẽ de Gog, & de exercitu gẽtiũ raptorũ qui venerũt ex finibus terræ: & dabit fortitudinẽ regi suo, & multiplicabit regnũ Messiæ sui. [11] Et iuit Elkanah ad Ramatha ad domum suam, & puer fuit ministrans ante Dominum in vita Gheli sacerdotis. [12] Et filij Heli viri improbi non fuerunt cognoscentes ad timendum ab-ante Dominum. [13] Et statutum sacerdotum à populo, omnis vir qui mactauit mactationem, & venit puer sacerdotis dum coqueretur caro; & fuscinula, cui tres dentes, in manu eius. [14] Et infixit sibi in lebete, vel in olla, vel in caldare vel in tripode; omne quod extraxit fuscinula, accepit sacerdos animæ suæ: sic facientes omni Israel qui venientes ad sacrificandum ibi in Siloh.

15 גַּם בְּטֶרֶם יַקְטִרוּן אֶת־הַחֵלֶב וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן
וְאָמַר לָאִישׁ הַזֹּבֵחַ תְּנָה בָשָׂר לִצְלוֹת לַכֹּהֵן וְלֹא־
יִקַּח מִמְּךָ בָּשָׂר מְבֻשָּׁל כִּי אִם־חָי׃

16 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קַטֵּר יַקְטִרוּן כַּיּוֹם הַחֵלֶב
וְקַח לְךָ כַּאֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ וְאָמַר לוֹ כִּי עַתָּה תִּתֵּן
וְאִם־לֹא לָקַחְתִּי בְחָזְקָה׃

17 וַתְּהִי חַטַּאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת־פְּנֵי
יְהוָה כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת יְהוָה׃

18 וּשְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־פְּנֵי יְהוָה נַעַר חָגוּר אֵפוֹד בָּד׃

19 וּמְעִיל קָטֹן תַּעֲשֶׂה־לּוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלְתָה לּוֹ
מִמֵּימֵים יָמִימָה בַּעֲלוֹתָהּ אֶת־אִישָׁהּ לִזְבֹּחַ אֶת־
זֶבַח הַיָּמִים׃

20 וּבֵרַךְ עֵלִי אֶת־אֶלְקָנָה וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאָמַר יָשֵׂם
יְהוָה לְךָ זֶרַע מִן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת תַּחַת הַשְּׁאֵלָה אֲשֶׁר
שָׁאַל לַיהוָה וְהָלְכוּ לִמְקוֹמוֹ׃

21 כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־חַנָּה וַתַּהַר וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה־
בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדַּל הַנַּעַר שְׁמוּאֵל עִם־יְהוָה׃

22 וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בָּנָיו
לְכָל־יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר־יִשְׁכְּבֻן אֶת־הַנָּשִׁים
הַצֹּבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃

23 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תַּעֲשׂוּן כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ אֶת־דִּבְרֵיכֶם רָעִים מֵאֵת כָּל־
הָעָם אֵלֶּה׃

24 אַל בָּנַי כִּי־לוֹא־טוֹבָה הַשְּׁמֻעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ
מַעֲבִרִים עַם־יְהוָה׃

25 אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ אֱלֹהִים וְאִם
לַיהוָה יֶחֱטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֶּל־לוֹ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל
אֲבִיהֶם כִּי־חָפֵץ יְהוָה לַהֲמִיתָם׃

26 וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל הֹלֵךְ וְגָדֵל וְטוֹב גַּם עִם־יְהוָה
וְגַם עִם־אֲנָשִׁים׃

15 Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, & dicebat immolanti: Da mihi carnem vt coquam sacerdoti. non enim accipiam à te carnem
16 coctam, sed crudam. Dicebatque illi immolans: Incendatur primum iuxta morem hodie adeps, & tolle tibi quantumcunque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei: Nequaquam: nunc enim
17 dabis, alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrifi-
18 cio Domini. Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer accinctus
19 ephod lineo: Et tunicam paruam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis
D diebus ascendens cum viro suo, vt immo
20 larent hostiam solennem. Et benedixit Heli Helchanę & vxori eius, dixitque ei: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac pro fœnore quod cõmodasti Domi-
21 no. Et abierũt in locum suum. Visitauit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios & duas filias. Et magnificatus est puer Samuel apud Dominum.

22 Heli autem erat senex valdè, & audiuit omnia quæ faciebant filij sui vniuerso Israeli; & quomodo dormiebant cum mulieribus quæ obseruabant ad o-
E stium tabernaculi.

23 Et dixit eis: Quare facitis res huiusmodi, quas ego audio, res pessimas ab omni populo?

24 Nolite, filij mei: non enim est bona fama quam ego audio, vt transgredi faciatis populum Domini.

25 Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos.

26 Puer autem Samuel proficiebat atque crescebat, & placebat tam Domino quàm hominibus. Luc. 2. b

---

תרגום יונתן

15 וְאַף עַד לָא יַתְקְטְרוּן חֲרָבְיָא לְמַדְבְּחָא וְאָתֵי עוּלֵימָא דְכָהֲנָא וַאֲמַר לְגַבְרָא דְּדָבַח הַב בִּשְׂרָא לְמִטְוֵי לְכָהֲנָא וְלָא יִסַּב מִינָךְ בִּשַׂר מְבַשַּׁל
אֱלָהֵן כַּד חָי׃ 16 וַאֲמַר לֵיהּ גַּבְרָא אוֹרֵיךְ עַד דְיִתְקְטְרוּן חֲרָבְיָא וְסַב לָךְ כְּמָא דְרַעְוָא נַפְשָׁךְ וַאֲמַר לָא אֲרֵי כְעַן תִּתֵּן וְאִם לָא יְסִבוּן
מִינָךְ בְּעַל כָּרְחָךְ׃ 17 וַהֲוָה חוֹב עֲלֵימַיָּא סַגִּי לַחֲדָא קֳדָם יְיָ אֲרֵי בָּזוּ גַּבְרַיָּא יָת קָרְבָּנַיָּא דַיְיָ׃ 18 וּשְׁמוּאֵל מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ עֲלֵימָא
אָסִיר כְּרוּט דָבוּץ׃ 19 וּמְעִיל זְעִיר עָבְדָא לֵיהּ אִמֵּיהּ וּמַסְּקָא לֵיהּ מִזְמַן מוֹעֵד לְמוֹעֵד בְּמִסְּקָהּ עִם בַּעֲלָהּ לְדַבָּחָא יָת דִּבְחָא מוֹעֲדָיָא׃
20 וּבָרִיךְ עֵלִי יָת אֶלְקָנָה וְיָת אִתְּתֵיהּ וַאֲמַר יְקִים יְיָ לָךְ בְּנִין כְּשָׁרִין מִן אִתְּתָא הָדָא חֵלַף שְׁאֵלְתָּא דְשָׁאֵיל מִן קֳדָם יְיָ וַאֲזָלוּ לַאֲתְרֵיהּ׃
21 אֲרֵי עַל דְּכַרְנָא דְחַנָּה קֳדָם יְיָ וְעַדַּיְאַת וְיַלִּידַת תְּלָתָא בְנִין וְרִבְיָא רַבְיָא שְׁמוּאֵל קֳדָם יְיָ׃
22 וְעֵלִי סָיב לַחֲדָא וּשְׁמַע יָת כָּל דְּעָבְדִין בְּנוֹהִי לְכָל יִשְׂרָאֵל וְיָת דְּשָׁכְבִין יָת נְשַׁיָּא דְאָתְיָן לְצַלָּאָה בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃
23 וַאֲמַר לְהוֹן לְמָה תַּעְבְּדוּן כְּפִתְגָמַיָּא הָאִילֵּין דַּאֲנָא שָׁמַע יָת פִּיתְגָמֵיכוֹן בִּישִׁין מִן כָּל עַמָּא אִילֵּין׃
24 לָא בְנַי אֲרֵי לָא תַקָּנָא שְׁמוּעֲתָא דַּאֲנָא שָׁמַע דְּרַנְנִין עַמָּא דַיְיָ׃
25 אִם יֵחוֹב גְּבַר לְגְבַר הֲלָא יֵיתִין לְקֳדָם דַּיָּנָא וְיִשְׁמַע מֵלֵּיהוֹן וְיַפְלֵי בֵּינֵיהוֹן וְאִם קֳדָם יְיָ יֵחוֹב גַּבְרָא מַמָּן יִבְעֵי וְיִשְׁתְּבִיק לֵיהּ וְלָא
קַבִּילוּ לְמֵימַר אֲבוּהוֹן אֲרֵי רְעָוָא קֳדָם יְיָ לְקַטָּלוּתְהוֹן׃
26 וְרִבְיָא שְׁמוּאֵל אָזֵיל וְסָגֵי וּשְׁמֵיהּ טָב וְתַקָּנָן אֲרֵחָתֵיהּ קֳדָם יְיָ וּתְרֵיצִין עוֹבָדוֹהִי בְּגוֹ בְנֵי אֱנָשָׁא׃

*Et antequam adoleretur adeps coram Do- 15
mino, veniebat puer sacerdotis, & dicebat viro immolanti: Da carnem vt assem sacerdoti, & non accipiam carnem à te coctam ex lebete.*

*Et dicebat vir immolans: Incendatur 16
prius adeps vt decet, & tunc accipies tibi ex omnibus quæ desiderat anima tua. & dicebat: Nequaquam; sed nunc dabis: si autem non, accipiam vi.*

*Et erat peccatum puerorum grande co- 17
ram Domino nimis, quia detrahebant sacrificio Domini.*

*Et Samuel erat ministrans ante faciem 18
Domini puer accinctus ephod:*

*Et tunicam paruam fecit ei mater sua: et 18
afferebat ipsi ex diebus in dies cùm ascenderet ipsa cum viro suo, vt immolaret hostiam dierum.*

*Et benedixit Heli Elcana & vxori eius, 20
dicens: Reddat Dominus semen aliud ex muliere hac pro fœnore quod cõmodasti Domino. & abiit homo in locum suum.*

*Et visitauit Dominus Annam, & con- 21
cepit adhuc, & peperit tres filios & duas filias. & magnificatus est puer Samuel coram Domino.*

*Et Heli senex valde: & audiuit quæ fa- 22
ciebant filij sui filiis Israel omnia; & quòd dormiebant filij sui cum mulieribus quæ aderant ad ostia tabernaculi testimonij.*

*Et dixit ipsis: Quare facitis secundum 23
verba hæc, quæ ego audio dicta contra vos ex ore populi Domini?*

*Non, filij, non: quia non bona fuit audi- 24
tio quam ego audio, vt faciatis populum non seruire Domino.*

*Si peccans peccauerit vir in virum, & 25
orabunt pro ipso ad Dominum. si autem Domino peccauerit vir, quis orabit pro eo? & non audierunt vocem patris sui: volens enim voluit Dominus occidere eos.*

*Et puer Samuel proficiebat & magnifica- 26
batur, & erat bonus cum Deo & hominibus.*

15 καὶ πρὶν θυμιαθῆναι τὸ στέαρ ἐνώπιον κυρίου, ἦρχε-
το τὸ παιδάριον τοῦ ἱερέως, καὶ ἔλεγε τῷ ἀνδρὶ τῷ θύοντι,
δός κρέας ὀπτῆσαι τῷ ἱερεῖ, καὶ οὐ μὴ λάβω κρέας ὠμὸν σοῦ
ἐφθὸν ἐκ τοῦ λέβητος.

16 καὶ ἔλεγεν ὁ ἀνὴρ ὁ θύων, θυμιαθήτω πρότερον τὸ
στέαρ ὡς καθήκει, καὶ τότε λήψῃ σεαυτῷ ἐκ πάντων ὧν ἐ-
πιθυμεῖ ἡ ψυχή σου. καὶ ἔλεγεν οὐχί, ἀλλ' ἢ νῦν δώσεις,
εἰ δὲ μή, λήψομαι κραταιῶς.

17 καὶ ἦν ἡ ἁμαρτία τῶν παιδαρίων μεγάλη ἐνώ-
πιον κυρίου σφόδρα, ὅτι ἠθέτουν τὴν θυσίαν κυρίου.

18 καὶ Σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν ἐνώπιον κυρίου παιδά-
ριον περιεζωσμένον ἐφούδ.

19 καὶ διπλοΐδα μικρὰν ἐποίησεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ,
καὶ ἀνέφερεν αὐτῷ ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἐν τῷ ἀναβαί-
νειν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, θῦσαι τὴν θυσίαν τῶν
ἡμερῶν.

20 καὶ εὐλόγησεν Ἠλὶ τὸν Ἐλκανὰ καὶ τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ λέγων, ἀνταποδώῃ σοι κύριος σπέρμα ἕτερον ἐκ τῆς
γυναικὸς ταύτης ἀντὶ τοῦ χρέους οὗ ἔχρησας τῷ κυρίῳ. καὶ
ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

21 καὶ ἐπεσκέψατο κύριος τὴν ἄννα, καὶ συνέλα-
βεν ἔτι, καὶ ἔτεκε τρεῖς υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας. καὶ ἐμε-
γαλύνθη τὸ παιδάριον Σαμουὴλ ἐνώπιον κυρίου.

22 καὶ Ἠλὶ πρεσβύτης σφόδρα. καὶ ἤκουσεν ἃ ἐποίουν
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ πάντα, καὶ ὅτι συνκοιμῶντο
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεσηκυιῶν πρὸς ταῖς
θύραις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

23 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἵνα τί ποιεῖτε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα,
ἃ ἐγὼ ἀκούω καταλαλούμενα καθ' ὑμῶν ἐκ στόματος
τοῦ λαοῦ κυρίου;

24 μὴ τέκνα μή, ὅτι οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοὴ ἣν ἐγὼ ἀ-
κούω τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν μὴ λατρεύειν τῷ κυρίῳ.

25 ἐὰν ἁμαρτῶν ἁμαρτῇ ἀνὴρ εἰς ἄνδρα, καὶ προσευ-
ξονται περὶ αὐτοῦ πρὸς κύριον. ἐὰν δὲ τῷ κυρίῳ ἁμαρτῇ
ἀνήρ, τίς προσεύξεται ὑπὲρ αὐτοῦ; καὶ οὐκ ἤκουον τῆς φω
νῆς τοῦ πατρὸς αὐτῶν. βουλόμενος γὰρ ἐβούλετο κύριος
διαφθεῖραι αὐτούς.

26 καὶ τὸ παιδάριον Σαμουὴλ ἐπορεύετο καὶ ἐμεγαλύ-
νετο, καὶ ἦν ἀγαθὸν μετὰ κυρίου καὶ ἀνθρώπων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et etiam nondum ascendere facient pinguedinem ad altare, & venit puer sacerdotis, & dixit viro qui sacrificauit, & dixit: Da carnem ad assandum sacerdoti, & non accipiet à te carnem coctam, nisi sic crudam. 16 Et dixit ei vir: Morare vsquequo ascendere facient pinguedinem, & accipe tibi vt id quod voluerit anima tua. & dixit: Non; quoniam nunc dabis; & si non, accipient à te in-super coactionem tui. 17 Et fuit culpa puerorum multa nimis ante Dominum, quòd spreuerunt viri oblationes Domini.

18 Et Semuel ministrans ante Dominum iuuenis indutus chardot byssi. 19 Et pallium paruum fecit ei mater eius, & ascendere faciens illi à tempore solennitatis ad solennitatem in ascendere suo cum marito suo ad sacrificandum sacrificium solennitatum.

20 Et benedixit Gheli Elkanah & vxorem eius, & dixit: Statuat Dominus tibi filios rectos ex vxore hac, propter petitionem quam petiuit ab ante Dominum. & iuerunt ad locum suum. 21 Quia intrauit recordatio Hhannæ ante Dominum, & concepit & peperit tres filios & duas filias: & creuit puer Semuel coram Domino. 22 Et Gheli senex valdè, & audiuit omnia quæ facientes filij eius omni Israel; & quòd cubantes cum mulieribus quæ venientes ad orandum in porta tabernaculi fœderis.

23 Et dixit illis: Quare facietis vt verba illa quæ ego audiui? verba vestra mala ex omni populo hoc.

24 Non filij mei, quia non recta auditio quam ego audio; quam frementes omnis populus Domini.

25 Si peccauerit vir viro, an non ibunt ad-ante iudicem, & audiet loquelas eorum, & exquiret inter eos? & si ante Dominum peccauerit vir, à quo orabit & remittetur ei? & non obedierunt dicto patris eorum; quoniam voluntas ante Dominum ad occidendum eos.

26 Et puer Semuel ambulans & crescens, & nomen eius bonum, & rectæ viæ eius ante Dominum, & probata facta eius in medio filiorum hominis.

27 וַיָּבֹא אִישׁ־אֱלֹהִים אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה
אָמַר יְהוָה הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי אֶל־בֵּית אָבִיךָ בִּהְיוֹתָם
בְּמִצְרַיִם לְבֵית פַּרְעֹה׃

28 וּבָחַר אֹתוֹ מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִי לְכֹהֵן
לַעֲלוֹת עַל־מִזְבְּחִי לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לָשֵׂאת
אֵפוֹד לְפָנָי וָאֶתְּנָה לְבֵית אָבִיךָ אֶת־כָּל־אִשֵּׁי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

29 לָמָּה תִבְעֲטוּ בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי מָעוֹן
וַתְּכַבֵּד אֶת־בָּנֶיךָ מִמֶּנִּי לְהַבְרִיאֲכֶם מֵרֵאשִׁית כָּל־
מִנְחַת יִשְׂרָאֵל לְעַמִּי׃

30 לָכֵן נְאֻם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר אָמַרְתִּי
בֵּיתְךָ וּבֵית אָבִיךָ יִתְהַלְּכוּ לְפָנַי עַד־עוֹלָם וְעַתָּה
נְאֻם־יְהוָה חָלִילָה לִּי כִּי־מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד
וּבֹזַי יֵקָלּוּ׃

31 הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְגָדַעְתִּי אֶת־זְרֹעֲךָ וְאֶת־
זְרֹעַ בֵּית אָבִיךָ מִהְיוֹת זָקֵן בְּבֵיתֶךָ׃

32 וְהִבַּטְתָּ צַר מָעוֹן בְּכֹל אֲשֶׁר־יֵיטִיב אֶת־יִשְׂרָאֵל
וְלֹא־יִהְיֶה זָקֵן בְּבֵיתְךָ כָּל־הַיָּמִים׃

33 וְאִישׁ לֹא־אַכְרִית לְךָ מֵעִם מִזְבְּחִי לְכַלּוֹת
אֶת־עֵינֶיךָ וּלְאַדִּיב אֶת־נַפְשֶׁךָ וְכָל־מַרְבִּית בֵּיתְךָ
יָמוּתוּ אֲנָשִׁים׃

34 וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־שְׁנֵי בָנֶיךָ אֶל־
חָפְנִי וּפִינְחָס בְּיוֹם אֶחָד יָמוּתוּ שְׁנֵיהֶם׃

35 וַהֲקִימֹתִי לִי כֹּהֵן נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי וּבְנַפְשִׁי
יַעֲשֶׂה וּבָנִיתִי לוֹ בַּיִת נֶאֱמָן וְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי־מְשִׁיחִי
כָּל־הַיָּמִים׃

36 וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר בְּבֵיתֶךָ יָבוֹא לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ
לַאֲגוֹרַת כֶּסֶף וְכִכַּר־לָחֶם וְאָמַר סְפָחֵנִי נָא אֶל־אַחַת
הַכְּהֻנּוֹת לֶאֱכֹל פַּת־לָחֶם׃

27 * Venit autem vir Dei ad Heli,& ait ad
eum: Hęc dicit Dominus: Nunquid non
F apertè reuelat⁹ ſum domui patris tui cùm
28 eſſet in Ægypto in domo Pharaonis? *Et
elegi eum ex omnibus tribubusIſrael mi-
hi in ſacerdotem, vt aſcenderet ad altare
meum, & adoleret mihi incenſum,& por
taret ephod coram me, & dedi domui pa
tris tui omnia de ſacrificiis filiorumIſrael.
29 * Quare calce abieciſtis victimam meã,
& munera mea quæ præcepi vt offerren-
tur in templo: & magis honoraſti filios
tuos quàm me, vt comederetis primitias
30 omnis ſacrificij Iſrael populi mei? *Prop-
terea ait dominus Deus Iſrael: Loquès lo- 3.Reg.
cutus ſum,vt domus tua & domus patris 2.C.
tui miniſtraret in conſpectu meo vſq; in
ſempiternum. Nunc autem dicit Domi-
nus: Abſit hoc à me. ſed quicunq; hono-
rificauerit me, glorificabo eum: qui auté
31 contemnunt me,erunt ignobiles. * Ecce
dies veniũt, & præcidam brachiũ tuum,
G & brachium domus patris tui, vt non ſit
32 ſenex in domo tua. * Et videbis ęmulum
tuum in templo in vniuerſis proſperis Iſ-
rael, & non erit ſenex in domo tua om-
33 nibus diebus.*Veruntamen non auferam
penitus virum ex te ab altari meo; ſed vt
deficiant oculi tui, & tabeſcat anima tua:
& pars magna domus tuæ morietur cùm
34 ad virilem ætatem venerit. * Hoc autem
erit tibi ſignum quod venturum eſt duo- Inf.4.c.
bus filiis tuis Ophni & Phinees.in die v-
35 no morientur ambo.*Et ſuſcitabo mihi ſa
cerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & Inf. 10.b
animam meam faciet: & ædificabo ei do- Eſa.38.
mum fidelem; & ambulabit coram Chri-
36 ſto meo cunctis diebus. * Futurum eſt au-
tem, vt quicunque remanſerit in domo
tua, veniat vt oretur pro eo, & offerat
nummum argenteum& tortam panis,di-
catque: Dimitte me, obſecro, ad vnam
partem ſacerdotalem, vt comedam buc-
cellam panis.

תרגום יונתן

27 וַאֲתָא נְבִיָּא דַיְיָ לְוָת עֲלִי וַאֲמַר לֵיהּ כְּדֵין אֲמַר יְיָ אִיתְגְּלֵיתִי עַל בֵּית אֲבוּךְ כַּד הֲווֹ בְּמִצְרַיִם וּמִשְׁעַבְּדִין לְבֵית פַּרְעֹה׃

28 וְאִתְרְעֵיתִי בֵּיהּ מִכָּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֶהֱוֵי כָהֵין לְאַסָּקָא קָרְבָּנָא עַל מַדְבְּחִי לְאַקְטָרָא קְטוֹרֶת בּוּסְמִין לְמִלְבַּשׁ אֵפוֹד לְשַׁמָּשָׁא
קֳדָמַי וְיַהֲבִית לְבֵית אֲבוּךְ יַת כָּל קָרְבָּנַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 29 לְמָה אִתּוּן אֲנָסִין בְּנִכְסַת קוּדְשִׁי וּבְקָרְבָּנִי דְפַקֶּדִית לְקָרְבָּא קֳדָמַי בְּבֵית
מַקְדְּשִׁי וְיַקַּרְתָּ יַת בְּנָךְ קֳדָמַי עַד עָלְמָא וּכְעַן אֲמַר יְיָ קְשׁטָא אִינּוּן דַּיְנִי אֲרֵי לְדָמְיְקָרִין קֳדָמַי אֲיַקַּר וְדִמְבַסְּרִין עַל שְׁמִי יְהַשְׁטוּן׃
בַּיְתָךְ וּבֵית אֲבוּךְ יְשַׁמְּשׁוּן קֳדָמַי עַד עָלְמָא וּכְעַן אֲמַר יְיָ קְשׁטָא אִינּוּן דַּיְנִי אֲרֵי לְדָמְיְקָרִין קֳדָמַי אֲיַקַּר וְדִמְבַסְּרִין עַל שְׁמִי יְהַשְׁטוּן׃
31 הָא יוֹמַיָּא אָתַן וְאֶקְטוֹף יַת תְּקוֹף דְּרָעָךְ וְיַת תְּקוֹף דְּרַע בֵּית אֲבוּךְ מִלְּמֶהֱוֵי סִיב בְּבֵיתָךְ׃ 32 וְתֶהֱא מִסְתַּכַּל וְתֶהֱא חָזֵי בְּעַקְתָא דְתֵיתֵי
עַל אֱנָשׁ בֵּיתָךְ בְּחוֹבִין דְּחַבְחוּן בְּבֵירַת מַקְדְּשִׁי וּבְחַר כֵּן אֲיֵיתִי טַבְתָא עַל יִשְׂרָאֵל וְלָא יְהֶא בְּבֵיתָךְ סִיב כָּל יוֹמַיָּא׃ 33 וֶאֱנָשׁ לָא אֵיפְסֵק
לָךְ מִן מַדְבְּחִי לְחַשָּׁכָא יַת עֵינָךְ וּלְאַפָּחָא יַת נַפְשָׁךְ וְכָל סְגִיאוּת בֵּיתָךְ יְתָקְטְלוּן עֲלֵימִין׃ 34 וְדֵין לָךְ אָתָא דְּתֵיתֵי לְוָת תְּרֵין בְּנָךְ לְוָת
חָפְנִי וּפִנְחָס בְּיוֹמָא חַד יְתָקְטְלוּן תַּרְוֵיהוֹן׃ 35 וְאָקִים קֳדָמַי כָּהֵין מְהֵימַן דְּכְמֵימְרִי וְכִרְעוּתִי יַעְבֵּיד וַאֲקַיֵּים לֵיהּ מַלְכוּ קַיְמָא
וְיִשַׁמֵּשׁ קֳדָם מְשִׁיחִי כָּל יוֹמַיָּא׃ 36 וְיֶהֱא כָּל דְּיִשְׁתְּאַר בְּבֵיתָךְ יֵיתֵי לְאִשְׁתַּפָּלָא לֵיהּ לְמַעְיָא דְּכַסַּף וּפִיתָא דְּלַחְמָא וְיֵימַר מַנִּינִי כְּעַן
לַחֲדָא מִמַּטְרַת כַּהֲנַיָּא לְמֵיכַל פִּיתָא דְּלַחְמָא׃

27 * Et venit homo Dei ad Heli, & dixit ei: Hæc dicit Dominus: Reuelatus reuelatus sum ad domũ patris tui cùm essent ipsi in terra Ægypti serui domui Pharaonis:

28 * Et elegi domum patris tui ex omnibus tribubus Israel fungi sacerdotio mihi, vt ascenderet ad altare meum, & adoleret incensum, & portaret ephud coram me. & dedi domui patris tui omnia quæ ignis sacrificiorum filiorum Israel in cibum.

29 * Et quare despexisti in victimam meam, & in sacrificium meum impudenti oculo? & honorasti filios tuos magis quàm me, vt benediceretur primitia omnis sacrificij Israel ante me?

30 * Propter hoc hæc ait dominus Deus Israel: dixi, Domus tua & domus patris tui venient coram me vsque in sempiternum. & nunc dicit Dominus, Nequaquam mihi; quoniam glorificantes me glorificabo, & qui contemnunt me contemnentur.

31 * Ecce dies veniunt & disperdam semen tuum & semen domus patris tui.

32 * Et aspiciet firmamentum templorum in omnibus quibus benefaciet Israel. & non erit senex in domo tua, & non erit ibi senex in domo mea omnibus diebus.

33 * Et virum quem non disperdam tibi ab altari meo, faciam deficere oculos eius, et defluere animam ipsius; & omne abundans domus tuæ cadet in framea virorum.

34 * Et hoc tibi signum quod venturum est super duos filios tuos istos Ophni & Phinees, in die vno morientur ambo.

35 * Et suscitabo mihi ipsi sacerdotem fidelem, qui omnia quæ in corde meo, & quæ in anima mea, faciet. & ædificabo ei domum fidelem, & ambulabit coram christis meis cunctis diebus.

36 * Et erit omnis qui remansit in domo tua veniet ad adorandum eum in obolo argenti, et in pane vno, dicens: Dimitte me ad vnum sacerdotiorum tuorum, vt comedam panem.

27 * καὶ ἦλθεν ἄνθρωπος θεοῦ πρὸς ἠλί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος, ἀποκαλυφθεὶς ἀπεκαλύφθην πρὸς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ὄντων αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου δούλων τῷ οἴκῳ φαραώ· 28 * καὶ ἐξελεξάμην τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ ἱερατεύειν ἐμοί, τοῦ ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, καὶ θυμιᾶν θυμίαμα, καὶ αἴρειν ἐφοὺδ ἐνώπιόν μου. καὶ ἔδωκα τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου πάντα τὰ τοῦ πυρὸς τῶν θυσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἰς βρῶσιν.

29 * καὶ ἵνατί ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸ θυμίαμά μου καὶ ἐπὶ τὴν θυσίαν μου πονηρῷ ὀφθαλμῷ; & ἐδόξασας τοὺς υἱούς σου ὑπὲρ ἐμὲ ἐν ἐκλογῇ ἀπαρχὴν πάσης θυσίας ἰσραὴλ ἔμπροσθέν μου;

30 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, εἶπον, ὁ οἶκός σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου διελεύσονται ἐνώπιον ἐμοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν φησὶ κύριος, μηδαμῶς ἐμοί, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. καὶ οἱ ἐξουθενοῦντές με ἐξουθενωθήσονται.

31 * ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται καὶ ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου καὶ τὸ σπέρμα τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου.

32 * καὶ ἐπιβλέψει κερατίωμα ναοῦ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἀγαθυνεῖ τὸν ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔσται πρεσβύτης ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ οὐκ ἔσται σοι πρεσβύτης ἐν τῷ οἴκῳ μου πάσας τὰς ἡμέρας.

33 * καὶ ἄνδρα οὗ οὐκ ἐξολοθρεύσω σοι ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου, ποιήσω ἐκλείπειν τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, καὶ καταρρεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον ἐξ οἴκου σου πεσεῖται ἐν ῥομφαίᾳ ἀνδρῶν. 34 * καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον ὃ ἥξει ἐπὶ τοὺς δύο υἱούς σου τοὺς ὀφνὶ καὶ φινεές, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀποθανοῦνται ἀμφότεροι.

35 * καὶ ἀναστήσω ἐμαυτῷ ἱερέα πιστόν, ὃς ποιήσει ἐν τῇ καρδίᾳ μου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει. καὶ οἰκοδομήσω αὐτῷ οἶκον πιστόν, καὶ διελεύσεται ἐνώπιον τῶν χριστῶν μου πάσας τὰς ἡμέρας.

36 * καὶ ἔσται πᾶς ὁ ὑπολελειμμένος ἐν τῷ οἴκῳ σου ἥξει προσκυνῆσαι αὐτῷ ἐν ὀβολῷ ἀργυρίου καὶ ἐν ἄρτῳ ἑνί, λέγων, διάρρηξόν με ἐπὶ μίαν τῶν ἱερατειῶν σου τοῦ φαγεῖν ἄρτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et venit propheta Domini ad Gheli, & dixit ei: Sic dixit Dominus: Reuelari reuelatus sum super domum patris tui quando fuerũt in Misraim, & seruientes domui Parghoh: 28 Et optaui in eo ex omnibus tribubus Israel vt sit sacerdos ad ascendere faciendum oblationem super altare meum, ad suffiendum suffitum aromatum, ad vestiendum ephod, ad ministrandum ante me; & dedi domui patris tui omnes oblationes domus Israel. 29 Ad quid vos vim inferentes in mactationem sanctam meam? & in oblationem meam quæ iussi ad offerendum ante me in domo sanctuarij mei? & honorasti filios tuos præ me ad alendum eos ex capite omnis oblationis sacrificij Israel populi mei? 30 Propterea sic dixit dominus Deus Israel: Dicendo dixi, Domus tua & domus patris tui ministrabunt ante me vsque in sæculum: & nunc dixit Dominus; Vera illa iudicia mea, quòd honorantes ante me honorabo; & qui contempserint super nomen meum, despicientur. 31 Ecce dies venient & extirpabo fortitudinem seminis tui & fortitudinem seminis domus patris tui ne sit senex in domo tua. 32 Et eris contemplans, & eris videns in calamitate quæ erit super hominem domus tuæ in peccatis quæ peccauerunt in domo sanctuarij mei: & post hæc venire faciam bonum super Israel, & non erit in domo tua senex omnibus diebus. 33 Et homo non deficiet tibi ex altari meo ad obscurandum oculos tuos, & ad contristandum animam tuam; & omnis multitudo domus tuæ occidentur iuuenes. 34 Et hoc tibi signum, quod veniet ad duos filios tuos, ad Hhophni & Pinhhazz; in die vno occidentur ambo illi.

35 Et statuam ante me sacerdotem fidelem, qui iuxta dictum meum, & iuxta voluntatẽ meam faciet: & statuam illi regnum firmum, & ministrabit ante Vnctum meum omnibus diebus. 36 Et erit, omnis qui relinquetur in domo tua, veniet ad humiliandam se illi, ad MEGHA argenti & buccellam panis: & dicet, Numera me nunc in vnum ex custodia sacerdotum ad comedendum buccellam panis.

ג 1 * וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה לִפְנֵי עֵלִי
וּדְבַר יְהוָה הָיָה יָקָר בַּיָּמִים הָהֵם אֵין חָזוֹן נִפְרָץ׃
2 * וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וְעֵלִי שֹׁכֵב בִּמְקוֹמוֹ וְעֵינָיו
הֵחֵלּוּ כֵהוֹת לֹא יוּכַל לִרְאוֹת׃
3 * וְנֵר אֱלֹהִים טֶרֶם יִכְבֶּה וּשְׁמוּאֵל שֹׁכֵב בְּהֵיכַל
יְהוָה אֲשֶׁר־שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים׃
4 * וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃
5 * וַיָּרָץ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי־קָרָאתָ לִי וַיֹּאמֶר
לֹא־קָרָאתִי שׁוּב שְׁכָב וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁכָּב׃
6 * וַיֹּסֶף יְהוָה קְרָא עוֹד שְׁמוּאֵל וַיָּקָם שְׁמוּאֵל
וַיֵּלֶךְ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי קָרָאתָ לִי וַיֹּאמֶר לֹא־
קָרָאתִי בְנִי שׁוּב שְׁכָב׃
7 * וּשְׁמוּאֵל טֶרֶם יָדַע אֶת־יְהוָה וְטֶרֶם יִגָּלֶה
אֵלָיו דְּבַר־יְהוָה׃
8 * וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא־שְׁמוּאֵל בַּשְּׁלִישִׁית וַיָּקָם
וַיֵּלֶךְ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי קָרָאתָ לִי וַיָּבֶן עֵלִי כִּי
יְהוָה קֹרֵא לַנָּעַר׃
9 * וַיֹּאמֶר עֵלִי לִשְׁמוּאֵל לֵךְ שְׁכָב וְהָיָה אִם־יִקְרָא
אֵלֶיךָ וְאָמַרְתָּ דַּבֵּר יְהוָה כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ וַיֵּלֶךְ
שְׁמוּאֵל וַיִּשְׁכַּב בִּמְקוֹמוֹ׃
10 * וַיָּבֹא יְהוָה וַיִּתְיַצַּב וַיִּקְרָא כְּפַעַם־בְּפַעַם שְׁמוּאֵל
שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל הִנֵּה אָנֹכִי עֹשֶׂה דָבָר
בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעוֹ תְּצִלֶּינָה שְׁתֵּי אָזְנָיו׃
12 * בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶל־עֵלִי אֵת כָּל־אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
אֶל־בֵּיתוֹ הָחֵל וְכַלֵּה׃
13 * וְהִגַּדְתִּי לוֹ כִּי־שֹׁפֵט אֲנִי אֶת־בֵּיתוֹ עַד־עוֹלָם בַּעָוֹן
אֲשֶׁר־יָדַע כִּי־מְקַלְלִים לָהֶם בָּנָיו וְלֹא כָהָה בָּם׃
14 * וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֵלִי אִם־יִתְכַּפֶּר עֲוֹן בֵּית־
עֵלִי בְּזֶבַח וּבְמִנְחָה עַד־עוֹלָם׃

SAMVEL. I.

CAP. III.

1 PVer autẽ Samuel miniſtrabat Dño co-
A ram Heli; & ſermo Dñi erat precioſus.
In diebus illis non erat viſio manifeſta.
2 *Factum eſt ergo in die quadã Heli iace-
bat in lectulo ſuo, & oculi eius caligauẽ-
3 rãt, nec poterat videre lucernã Dei: *Ante-
quã extingueretur. Samuel autem dormie
4 bat in templo Dñi vbi erat arca Dei. * Et
vocauit Dñs Samuel: qui reſpondens ait:
5 Ecce ego. *Et cucurrit ad Heli & dixit: Ec-
ce ego. vocaſti enim me. Qui dixit: Non
vocaui te, fili: reuertere & dormi. & abiit
6 & dormiuit. *Et adiecit Dominus rurſum
vocare Samuel. cõſurgenſq; Samuel abiit
ad Heli, & dixit: Ecce ego: ꝙ vocaſti me.
ꝙ reſpõdit: Nõ vocaui te fili mi. reuerte-
7 re & dormi. * Porrò Samuel necdũ ſciebat
Dñm, nec reuelatus fuerat ei ſermo Dñi.
8 *Et adiecit Dominus & vocauit adhuc Sa
B muel tertiò. qui conſurgens abiit ad Heli
& ait: Ecce ego, quia vocaſti me. Intellexit
ergo Heli, quia Dominus vocaret puerũ.
9 *Et ait ad Samuel: Vade & dormi: & ſi
deinceps vocauerit te, dices: Loquere Do
mine, quia audit ſeruus tuus. Abiit ergo
10 Samuel, & dormiuit in loco ſuo. *Et ve-
nit Dominus, & ſtetit & vocauit ſicut vo
cauerat ſecundò, Samuel, Samuel? Et ait
Samuel: Loquere Domine: quia audit
11 ſeruus tuus. * Et dixit Dominus ad Sa-
muel: Ecce ego facio verbum in Iſrael,
quod quicunq; audierit, tinnient ambæ
aures eius.
12 * In die illa ſuſcitabo aduerſum Heli
C omnia quę locutus ſum ſuper domũ eius.
13 incipiam & complebo. * Prædixi
enim ei, quòd iudicaturus eſſem domum
eius in æternum propter iniquitatem, eo
quòd nouerat indignè agere filios ſuos, &
14 non corripuerit eos. * Idcircò iuraui
domui Heli, quòd non expietur iniqui-
tas domus eius victimis & muneribus vſ-
que in æternum.

תרגום יונתן

ג

1 וְרַבְיָא שְׁמוּאֵל מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ בְּחֵיוֵי עֵלִי וּפִתְגָמָא דַיְיָ הֲוָה כַסְיָ בְּיוֹמַיָא הָאִינוּן לֵית נְבוּאָה גְלָיָא׃ 2 וַהֲוָה בְּיוֹמָא הַהוּא
וְעֵלִי שָׁכִיב בְּאַתְרֵיהּ וְעֵינוֹהִי שְׁרִיָא לְמִכְהֵי וְלָא יָכִיל לְמֶחֱזֵי׃ 3 וּבוּצִין בֵּירָ מַקְדְּשָׁא דַיְיָ עַד לָא טְפָא וּשְׁמוּאֵל שָׁכִיב בְּעַזָרַת לֵיוָאֵי וְקָלָא
דַיְיָ מֵהֵיכְלָא דַיְיָ דְּתַמָן אֲרוֹנָא דַיְיָ׃ 4 וּקְרָא יְיָ לִשְׁמוּאֵל וַאֲמַר הָא אֲנָא׃ 5 וּרְהַט לְוָת עֵלִי וַאֲמַר הָא אֲנָא אֲרֵי קְרֵיתָא לִי וַאֲמַר
לָא קְרֵיתִי תּוּב שְׁכָב וַאֲזַל וּשְׁכִיב׃ 6 וְאוֹסִיף יְיָ מִקְרֵי עוֹד שְׁמוּאֵל וְקָם שְׁמוּאֵל וַאֲזַל לְוָת עֵלִי וַאֲמַר הָא אֲנָא אֲרֵי קְרֵיתָא לִי וַאֲמַר
לָא קְרֵיתִי בְּרִי תּוּב שְׁכִיב׃ 7 וּשְׁמוּאֵל עַד לָא אַלַף מִדַע אֶתְגְלִי לֵיהּ פִּיתְגָם נְבוּאָה דַיְיָ׃ 8 וְאוֹסִיף
יְיָ מִקְרֵי שְׁמוּאֵל בְּתֵלִיתָאָה וְקָם וַאֲזַל לְוָת עֵלִי וְסָבַר עֵלִי אֲרֵי מִן קֳדָם יְיָ מִתְקְרֵי לְרַבְיָא׃ 9 וַאֲמַר עֵלִי
לִשְׁמוּאֵל אֲזִיל שְׁכִיב וְיְהֵא אִם יִקְרֵי לָךְ וְתֵימַר מְלֵיל יְיָ אֲרֵי שָׁמַע עַבְדָךְ וַאֲזַל שְׁמוּאֵל וּשְׁכִיב בְּאַתְרֵיהּ׃ 10 וְאִתְגְלִי לֵיהּ וְקָרָא דַיְיָ
וְאִיתְעַתַּד וּקְרָא כְּזִמְנִין שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל וַאֲמַר שְׁמוּאֵל מְלֵיל אֲרֵי שָׁמַע עַבְדָךְ׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לִשְׁמוּאֵל הָא אֲנָא עָבִיד פִּתְגָמָא בְּיִשְׂרָאֵל
דְּכָל דִּישְׁמְעִנֵיהּ יְיצְלָן תְּרֵיהֶן אֲדְנוֹהִי׃ 12 בְּיוֹמָא הַהוּא אֲקֵים לְעֵלִי יַת כָּל דְּמַלֵּילִית עַל אֱנַשׁ בֵּיתֵיהּ אֲגַמַר וַאֲשֵׁיצִי׃
13 וְחַוֵיתִי לֵיהּ אֲרֵי מְיִתְפְּרַע אֲנָא מִן אֱנַשׁ בֵּיתֵיהּ עַד עָלְמָא בְּחוֹבִין דְּיָדַע אֲרֵי מְרַגְזִין לְהוֹן בְּנוֹהִי וְלָא כְהָא בְּהוֹן׃
14 וּבְכֵן קַיֵימֵיתּ לְבֵיתּ עֵלִי אִם יִשְׁתַּבְקוּן חוֹבֵי בֵּית עֵלִי בִּנְכַסַת קוּדְשִׁין וּבְקָרְבָּנִין עַד עָלְמָא׃

CAP. III.

ET puer Samuel erat ministrans Domino coram Heli sacerdote: & sermo Domini erat preciosus in diebus illis: non erat visio distinguës. Et factũ est in die illa, & Heli dormiebat in loco suo: & oculi eius incœperunt caligare, & non poterat videre.

Et lucerna Dei antequam extingueretur, & Samuel dormiebat in templo Domini, vbi erat arca Dei.

Et vocauit Dominus, Samuel, Samuel? & dixit: Ecce ego. Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego; quoniam vocasti me. ille autem dixit: Non vocaui te: reuertere et dormi. & reuersus est & dormiuit.

Et adiecit Dominus rursum vocare Samuel. & abijt ad Heli secundò, & dixit: Ecce ego, quia vocasti me. & dixit: Non vocaui te fili: reuertere & dormi.

Et Samuel antequam cognosceret Deum, & antequam reuelatus esset sermo Domini ad eum: Et adiecit Dominus vocare Samuel in tertio. & consurrexit Samuel et abijt ad Heli, & dixit: Ecce ego, quia vocasti me. et intellexit Heli quòd Dominus vocauit puerum.

Et dixit Heli Samuel: Reuertere et dormi fili. & erit si vocauerit te, & dices, Loquere Domine, quia audit seruus tuus. et abijt Samuel & dormiuit in loco suo.

Et venit Dominus & stetit & vocauit eum sicut semel & semel, Samuel, Samuel? & dixit Samuel, Loquere Domine; quia audit seruus tuus. Et dixit Dominus ad Samuel: Ecce ego facio verba in Israel, vt quicunque audierit hæc, tinnient ambæ aures eius.

In die illa suscitabo aduersum Heli omnia quæcunq; locutus sum contra domum eius, incipiam et complebo. Et nũciaui ei quòd vlciscar ego domum eius vsque in æternum in iniquitatibus filiorum eius, quibus nouerat quòd maledicentes Deo filij eius, & non admonebat eos. Et non sic iuraui domui Heli, si placabitur iniquitas domus Heli in incenso vel in victimis vsque in æternum.

γ'.

1 Καὶ τὸ παιδάριον σαμυὴλ λειτουργοῦν τῷ κυρίῳ ἐνώπιον ἡλὶ τοῦ ἱερέως, καὶ ῥῆμα κυρίου λῳ τίμιον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οὐκ λῳ ὅρασις διαστέλλουσα.

2 καὶ ἐγήρετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἡλὶ ἐκάθευδεν ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, καὶ ⊕ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἤρξωτο ἀμαυροῦσθαι, καὶ οὐκ ἐδυνάτο βλέπειν.

3 καὶ ὁ λύχνος θεοῦ πρὶν ἢ καταστρεφθῆναι, καὶ Σαμουὴλ ἐκάθευδεν ἐν τῷ ναῷ κυρίου, ὅ ἐστιν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ.

4 καὶ ἐκάλεσε κύριος Σαμουὴλ, Σαμουήλ· καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.

5 καὶ ἔδραμε πρὸς ἡλὶ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ, ὅτι κέκληκάς με. ὁ δὲ εἶπεν, οὐ κέκληκά σε, ἀνάστρεφε καὶ κάθευδε. καὶ ἀνέστρεψε καὶ ἐκάθευδε.

6 καὶ προσέθετο κύριος ἔτι καλέσαι τὸν Σαμουήλ. καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἡλὶ τὸ δεύτερον, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ, ὅτι κέκληκάς με. καὶ εἶπεν, οὐ κέκληκά σε τέκνον· ἀνάστρεφε καὶ κάθευδε.

7 καὶ Σαμουὴλ πρὶν ἢ γνῶναι τὸν θεόν, καὶ πρὶν ἢ ἀποκαλυφθῆναι ῥῆμα κυρίου πρὸς αὐτόν.

8 καὶ προσέθετο κύριος καλέσαι Σαμουὴλ ἐν τρίτῳ. καὶ ἀνέστη Σαμουὴλ καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἡλί, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ, ὅτι κέκληκάς με. καὶ συνῆκεν ἡλὶ ὅτι κύριος κέκληκε τὸ παιδάριον.

9 καὶ εἶπεν ἡλὶ τῷ Σαμουήλ, ἀνάστρεφε καὶ κάθευδε τέκνον. καὶ ἔσται ἐὰν καλέσῃ σε, καὶ ἐρεῖς, λάλει κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου. καὶ ἐπορεύθη Σαμουὴλ καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ.

10 καὶ ἦλθε κύριος καὶ κατέστη καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ, Σαμουὴλ, Σαμουήλ. καὶ εἶπεν σαμυὴλ, λάλει κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου.

11 καὶ εἶπε κύριος πρὸς Σαμουήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ τὰ ῥήματα ἐν ἰσραήλ, ὥστε πάντας ἀκούοντος αὐτά, ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ.

12 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπεγερῶ ἐπὶ ἡλὶ πάντα ὅσα ἐλάλησα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀρξομαι καὶ ἐπιτελέσω.

13 καὶ ἀνήγγειλα αὐτῷ ὅτι ἐκδικῶ ἐγὼ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἕως αἰῶνος ἐν ἀδικίαις ὑῶν αὐτοῦ, αἷς ἔγνω ὅτι κακολογοῦντες θεὸν ⊕ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτησεν αὐτούς.

14 καὶ οὐχ οὕτως ὤμοσα τῷ οἴκῳ ἡλί, εἰ ἐξιλασθήσεται ἡ ἀδικία οἴκου ἡλὶ ἐν θυμιάματι ἢ ἐν θυσίαις ἕως τοῦ αἰῶνος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. III.

ET puer Semuel ministrans ante Dominum in vita Gheli. & verbũ Domini erat absconsum in diebus illis, nõ erat prophetia manifesta. [2] Et fuit in die illo & Gheli cubans in loco suo, & oculi eius cœperunt ad caligandum, & non potens ad videndum. [3] Et lucerna domus sanctuarij Domini necdum extinguebatur, & Semuel cubans in atrio Leuitarum, & vox Domini è templo Domini quo ibi arca Domini. [4] Et vocauit Dominus Semuelem. & dixit: Ecce ego. [5] Et cucurrit ad Gheli, & dixit: Ecce ego; nam vocasti me. & dixit: Non vocaui: redi cubato: & abiit & cubuit. [6] Et addidit Dominus vocare iterum Semuelem. & venit ad Gheli, & dixit: Ecce ego; quoniam vocasti me. & dixit: Non vocaui, fili mi: redi cubato. [7] Et Semuel necdum didicerat scire disciplinam ab-ante Dominum, & nondum manifestatum erat ei verbum prophetiæ Domini. [8] Et addidit Dominus vocare Semuel in tertio: & surrexit & iuit ad Gheli, & dixit: Ecce ego; quia vocasti me. & cogitauit Gheli quòd ab ante Dominum vocatus est puer. [9] Et dixit Gheli ad Samuel: Ito cubato: & erit si vocabit te, & dices, Loquere Domine; nam audiens seruus tuus. & abiit Semuel & cubuit in loco suo. [10] Et reuelata est ei gloria Domini, & stetit & vocauit vt tempore in tempore, Semuel, Semuel? & dixit Semuel: Loquere, quoniam audiens seruus tuus. [11] Et dixit Dominus ad Samuel: Ecce ego faciens verbum in Israel, quòd omnis qui audierit illud, tinnient ambæ aures eius. [12] In die illo firmabo Gheli omnia quæ locutus sum super hominem domus eius, & conficiam & consummabo. [13] Et ostendam ei quòd vlciscens ego ab homine domus illius vsque in sæculum in peccatis quæ cognouit; quoniam prouocantes sibi filij eius, & non prohibuit in eis. [14] Et ideo iuraui domui Gheli, si remittentur debita domus Gheli in oblatione sanctorum & in oblationibus vsque ad sæculum.

15 * וַיִּשְׁכַּב שְׁמוּאֵל עַד־הַבֹּקֶר וַיִּפְתַּח אֶת־דַּלְתוֹת
בֵּית־יְהוָה וּשְׁמוּאֵל יָרֵא מֵהַגִּיד אֶת־הַמַּרְאָה
אֶל־עֵלִי׃

16 * וַיִּקְרָא עֵלִי אֶת־שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל בְּנִי
וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃

17 * וַיֹּאמֶר מַה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ אַל־נָא תְכַחֵד
מִמֶּנִּי כֹּה יַעֲשֶׂה־לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם־תְּכַחֵד
מִמֶּנִּי דָּבָר מִכָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ׃

18 * וַיַּגֶּד־לוֹ שְׁמוּאֵל אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים וְלֹא כִחֵד
מִמֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה הוּא הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה׃

19 * וַיִּגְדַּל שְׁמוּאֵל וַיהוָה הָיָה עִמּוֹ וְלֹא־הִפִּיל מִכָּל־
דְּבָרָיו אָרְצָה׃

20 * וַיֵּדַע כָּל־יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כִּי־נֶאֱמָן
שְׁמוּאֵל לְנָבִיא לַיהוָה׃

21 * וַיֹּסֶף יְהוָה לְהֵרָאֹה בְּשִׁלֹה כִּי־נִגְלָה יְהוָה אֶל־
שְׁמוּאֵל בְּשִׁלוֹ בִּדְבַר יְהוָה׃

1 * וַיְהִי דְבַר־שְׁמוּאֵל לְכָל־יִשְׂרָאֵל

ד

וַיֵּצֵא יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים לַמִּלְחָמָה
וַיִּחַנוּ עַל־הָאֶבֶן הָעֵזֶר וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בַאֲפֵק׃

2 * וַיַּעַרְכוּ פְלִשְׁתִּים לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתִּטֹּשׁ
הַמִּלְחָמָה וַיִּנָּגֶף יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּכּוּ
בַמַּעֲרָכָה בַּשָּׂדֶה כְּאַרְבַּעַת אֲלָפִים אִישׁ׃

3 * וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
לָמָּה נְגָפָנוּ יְהוָה הַיּוֹם לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים נִקְחָה אֵלֵינוּ
מִשִּׁלֹה אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְיָבֹא בְקִרְבֵּנוּ
וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִכַּף אוֹיְבֵינוּ׃

4 * וַיִּשְׁלַח הָעָם שִׁלֹה וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־
יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי עִם־
אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים חָפְנִי וּפִינְחָס׃

15 * Dormiuit autem Samuel vsque manè, aperuitque ostia domus Domini. & Samuel timebat indicare visionem Heli.

16 * Vocauit ergo Heli Samuelem, & dixit: Samuel fili mi? qui respondens ait:
17 Præsto sum. * Et interrogauit eum: Quis est sermo quem locutus est Dominus ad te? oro te ne celaueris me. hæc faciat tibi
D Deus & hæc addat, si absconderis à me sermonē ex omnibus verbis quæ dicta sunt
18 tibi. * Indicauit itaque ei Samuel vniuersos sermones, & non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est. quod bonum est in oculis suis faciat.

19 * Creuit autem Samuel, & Dominus erat cum eo, & nō cecidit ex omnibus ver-
20 bis eius in terram. * Et cognouit vniuersus Israel à Dan vsque Bersabee quòd fidelis Samuel propheta esset Domini.

21 * Et addidit Dominus vt appareret in Sylo, quoniam reuelatus fuerat Dominus Samueli in Sylo iuxta verbum Domini. & euenit sermo Samuelis vniuerso Israeli.

CAP. IIII.

1 EGressus est namque Israel obuiam Phi
A listiim in prœlium, & castrametatus est iuxta Lapidem adiutorij. Porrò Philistiim venerunt in Aphec;

2 * Et instruxerunt aciem contra Israel. inito autem certamine terga vertit Israel Philistæis, & cæsa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor millia vi-
3 rorum. * Et reuersus est populus ad castra: dixeruntque maiores natu de Israel: Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiim? Afferamus ad nos de Sylo arcam fœderis Domini, & veniat in medium nostri, vt saluet nos de manu inimicorum nostrorum.

4 * Misit ergo populus in Sylo, & tu-
B lerunt indè arcam fœderis Domini exercituum sedentis super Cherubim. erantque duo filij Heli cum arca fœderis Dei Ophni & Phinees.

תרגום יונתן

15 וּשְׁכַב שְׁמוּאֵל עַד צַפְרָא וּפְתַח יַת דַּשֵׁי מַקְדְּשָׁא דַייָי וּשְׁמוּאֵל דָּחִיל מִלְּחַוָּאָה יַת חֵיזוּ נְבוּאָתָא לְעֵלִי׃ 16 וּקְרָא עֵלִי לִשְׁמוּאֵל
וַאֲמַר שְׁמוּאֵל בְּרִי וַאֲמַר הָא אֲנָא׃ 17 וַאֲמַר מָה פִּתְגָמָא דְמַלֵּיל עִמָּךְ לָא כְּסֵי מִנִּי כְּדֵין יַעְבֵּיד יְיָ לָךְ וּכְדֵין יוֹסִיף אִם תְּכַסֵּי
מִנִּי פִּתְגָמָא מִכָּל פִּתְגָמַיָּא דְמַלֵּיל עִמָּךְ׃ 18 וְחַוִּי לֵיהּ שְׁמוּאֵל יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא וְלָא כַסֵּי מִינֵּיהּ וַאֲמַר יְיָ הוּא דְּתַקִּין קֳדָמוֹהִי יַעְבֵּיד׃
19 וּרְבָא שְׁמוּאֵל וּמֵימְרָא דַייָי הֲוָה בְּסַעֲדֵיהּ וְלָא בַטִּיל מִכָּל פִּתְגָמוֹהִי תָּרָא׃ 20 וְיָדַע כָּל יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע אֲרֵי מְהֵימַן
שְׁמוּאֵל בְּפִתְגָמֵי נְבוּאָתָא דַייָי׃ 21 וְאוֹסִיף יְיָ לְאִתְגְּלָאָה בְּשִׁילוֹ אֲרֵי אִיתְגְּלִי יְיָ לִשְׁמוּאֵל בְּשִׁילוֹ בְּפִיתְגָמָא דַייָי׃

1 וַהֲוָה פִּיתְגָם שְׁמוּאֵל מַדְעָא לְכָל יִשְׂרָאֵל

ד

וּנְפַק יִשְׂרָאֵל לְקֳדָמוּת פְּלִשְׁתָּאֵי לְאַגָּחָא קְרָבָא וּשְׁרוֹ עַל אֶבֶן סַעֲדָא וּפְלִשְׁתָּאֵי שְׁרוֹ בַּאֲפֵק׃
2 וְסַדְּרוּ קְרָבָא פְּלִשְׁתָּאֵי לְקֳדָמוּת יִשְׂרָאֵל וְאִיתְחַרְשׁוּ עָבְדֵי קְרָבָא וְאִיתְבְּרִי יִשְׂרָאֵל קֳדָם פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְחוֹ בְסִיְּדָא בְּחַקְלָא כְּאַרְבְּעָה
אַלְפִין גַּבְרָא׃ 3 וַאֲתָא עַמָּא לְמַשְׁרִיתָא וַאֲמָרוּ סָבֵי יִשְׂרָאֵל לְמָה תַּבְרַנָא יְיָ יוֹמָא דֵין קֳדָם פְּלִשְׁתָּאֵי נֵיסַב כְּעַן לְוָתָנָא
מִשִּׁילוֹ יַת אֲרוֹן קְיָמָא דַייָי וְיֵתֵךְ בֵּינָנָא וִיפְרֵיק מִיַּד בַּעֲלֵי דְבָבָנָא׃
4 וּשְׁלַח עַמָּא לְשִׁילוֹ וּנְטָלוּ מִתַּמָּן יַת אֲרוֹן קְיָמָא דַייָי צְבָאוֹת דְּשָׁכִנְתֵּיהּ שָׁרְיָא עַל מָן כְּרוּבַיָּא וְתַמָּן תְּרֵין בְּנֵי עֵלִי עִם אֲרוֹן קְיָמָא
דַייָי חָפְנִי וּפִינְחָס׃

* *Et dormit Samuel vsque manè, & surrexit manè & aperuit ostia domus Domini. & Samuel timuit indicare visionem Heli.* 15

* *Et dixit Heli ad Samuel: Fili? & dixit: Ecce ego.* 16

* *Et dixit: Quis sermo qui dictus est ad te fili? ne iam celaueris à me ex omnibus verbis dictis in auribus tuis. hæc faciat tibi Deus, & hæc addat si absconderis à me sermonem.* 17

* *Et indicauit ei Samuel vniuersos sermones, & non abscondit ab eo verbum. & dixit Heli: Dominus ipse placitum coram eo faciat.* 18

* *Et magnificatus est Samuel, & erat Dominus cum eo. & non cecidit ex omnibus verbis eius in terram.* 19

* *Et cognouerunt vniuersus Israel à Dan & vsque Bersabee quòd fidelis Samuel in Prophetam.* 20

* *Et addidit Dominus vt appareret ei in Sylo, et reuelatus fuerat Dominus ad Samuel in Sylo iuxta verbum Domini.* 21

CAP. IIII.

ET factum est verbum Samuel ad omnem Israel, & conueniunt Philistiim in pugnam contra Israel: & egressus est Israel obuiam eis in prælium: & castrametantur iuxta lapidem Adiutorij, & castrametantur Philistiim in Aphec: 1

* *Et instruxerunt aciem Philistiim in prælium contra Israel. & declinauit bellum, et cecidit vir Israel coram Philistiim in acie in campo quatuor millia virorum.* 2

* *Et reuersus est populus ad castra: & dixerũt maiores natu Israel· Quare igitur quassauit nos Dominus hodie coram Philistiim? accipiamus ad nos arcam fœderis Domini nostri de Sylo, & egrediatur in medio nostri, & saluabit nos de manu inimicorum nostrorum.* 3

* *Et misit populus in Sylo, & tulerunt inde arcam fœderis Domini exercituum, vbi sederunt Cherubin. & ambo filij Heli cum arca fœderis Dei Ophni & Phinees.* 4

15 * καὶ κοιμᾶται Σαμουὴλ ἕως πρωΐ, καὶ ὤρθρισε τὸ πρωὶ καὶ ἠνοίξεν τὰς θύρας τοῦ οἴκου κυρίου. ὁ δὲ σαμουὴλ ἐφοβήθη φυλάξειλαι τὴν ὅρασιν τῷ ἠλί.

16 * καὶ εἶπεν ἠλὶ πρὸς σαμουήλ, τέκνον. ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.

17 * καὶ εἶπε, τί τὸ ῥῆμα τὸ λαληθὲν πρὸς σὲ τέκνον; μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ὃν πάντων τῶν λόγων τῶν λαληθέντων ἐν τοῖς ὠσί σου. τάδε ποιήσαι σοι ὁ θεὸς, καὶ τάδε προσθείη ἐὰν κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα.

18 * καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ Σαμουὴλ πάντας τοὺς λόγους, καὶ οὐκ ἔκρυψεν ἀπ' αὐτοῦ ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἠλί, κύριος αὐτὸς τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει.

19 * καὶ ἐμεγαλώθη Σαμυήλ, καὶ ἦν ὁ κύριος μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ πάντων τῶν λόγων αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν.

20 * καὶ ἔγνωσαν πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβαὲ, ὅτι πιστὸς Σαμουὴλ εἰς προφήτην.

21 * καὶ προσέθετο κύριος τοῦ δηλωθῆναι αὐτῷ ἐν σηλῶ, καὶ ἀπεκαλύφθη κύριος πρὸς Σαμουήλ ἐν σηλῶ κατὰ ῥῆμα κυρίου.

δ'.

1 * Καὶ ἐγένετο ῥῆμα σαμουὴλ πρὸς παντα ἰσραήλ, καὶ συναθροίζονται οἱ ἀλλόφυλοι εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθεν ἰσραὴλ εἰς ἀπαντησιν αὐτῶν εἰς πόλεμον. καὶ παρεμβάλλουσιν ἐπὶ ἀβενέζερ. καὶ παρεμβάλλουσιν οἱ ἀλλόφυλοι ἐπὶ ἀφέκ.

2 * καὶ προτάσσονται οἱ ἀλλόφυλοι εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἔκλινεν ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσεν αὐτῆς ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ προτάξει ἐν τῷ πεδίῳ τέσσαρες χιλιάδες ἀνδρῶν.

3 * καὶ ἦλθεν ὁ λαὸς εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ εἶπον οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ, διατί ἆρα ἔθραυσεν ἡμᾶς κύριος σήμερον ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων; λάβωμεν πρὸς ἡμᾶς τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἡμῶν ἐκ σηλώ, καὶ ἐξελθέτω ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.

4 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ λαὸς ἐν σηλῶ, καὶ ἦραν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου τῶν δυνάμεων, ὁ ἐπικάθηται τὰ χερουβίν. καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ ἠλὶ μετὰ τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης τοῦ θεοῦ ὀφνὶ καὶ φινεές.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO:

11 Et cubuit Semuel vsque ad manè, & aperuit portas sanctuarij Domini: & Semuel timens indicare visionem prophetiæ ad Gheli. 16 Et vocauit Gheli Semuel, & dixit: Semuel fili mi? & dixit: Ecce ego. 17 Et dixit: Quod verbum quod locutus est tecum? ne nunc abscondas à me: sic faciat Dominus tibi, & sic addat si absconderis à me verbum ex omni verbo quod locutus est tecum. 18 Et indicauit illi Semuel omnia verba, non abscondit ab eo: & dixit, Dominus ipse, quod rectum ante ipsum, faciet.

19 Et creuit Semuel, & dictum Domini fuit in auxilium eius, & non cessauit ex omnibus verbis eius vnum.

20 Et cognouit omnis Israel à Dan & vsque Bersabagh, quòd fidelis Semuel in verbis prophetiæ Domini.

21 Et addidit Dominus ad reuelandum in Siloh, quoniam reuelatus est Dominus Semueli in Silo iuxta verbum Domini.

1 Et fuit verbum Semuel notum omni Israel.

CAP. IIII.

ET exiit Israel ad occursum Pelisthæorum ad ineundum bellum, & manserunt super lapidem auxilij, & Pelisthæi manserunt in Apheq.

2 Et ordinauerunt bellum Pelisthæi ad occursum Israel; & expansi sunt factores prælij, & fracti sunt Israel ante Pelisthæos, & percusserunt in acie in agro circiter quatuor mille viros. 3 Et venit populus ad castra, & dixerunt senes Israel: Quare fregit nos Dominus die hac ante Pelisthæos? accipiemus nunc nobis ex Siloh arcam fœderis Domini, & ibit inter nos, & propter gloriam nominis eius liberabimur de manu auctorum inimicitiarum nostrarum. 4 Et misit populus ad Siloh, & tulerunt inde arcam fœderis Domini exercituum, quòd maiestas eius manens suprà à Cherubaia: & ibi duo filij Gheli cum arca fœderis Domini Hhophni & Pinhhaz:

5 * וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיָּרִעוּ
כָּל־יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתֵּהֹם הָאָרֶץ׃
6 * וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־קוֹל הַתְּרוּעָה וַיֹּאמְרוּ
מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּמַחֲנֵה הָעִבְרִים
וַיֵּדְעוּ כִּי אֲרוֹן יְהוָה בָּא אֶל־הַמַּחֲנֶה׃
7 * וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי אָמְרוּ בָּא אֱלֹהִים אֶל־
הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ אוֹי לָנוּ כִּי לֹא הָיְתָה כָזֹאת
אֶתְמוֹל שִׁלְשֹׁם׃
8 * אוֹי לָנוּ מִי יַצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים
הָאֵלֶּה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־
מַכָּה בַּמִּדְבָּר׃
9 * הִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לַאֲנָשִׁים פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעַבְדוּ
לָעִבְרִים כַּאֲשֶׁר עָבְדוּ לָכֶם וִהְיִיתֶם לַאֲנָשִׁים
וְנִלְחַמְתֶּם׃ 10 * וַיִּלָּחֲמוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּנָּגֶף יִשְׂרָאֵל
וַיָּנֻסוּ אִישׁ לְאָהָלָיו וַתְּהִי הַמַּכָּה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיִּפֹּל
מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף רַגְלִי׃
11 * וַאֲרוֹן אֱלֹהִים נִלְקָח וּשְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי מֵתוּ חָפְנִי
וּפִינְחָס׃
12 * וַיָּרָץ אִישׁ־בִּנְיָמִן מִן־הַמַּעֲרָכָה וַיָּבֹא שִׁלֹה בַּיּוֹם
הַהוּא וּמַדָּיו קְרֻעִים וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ׃
13 * וַיָּבוֹא וְהִנֵּה עֵלִי יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא יַד־דֶּרֶךְ מְצַפֶּה
כִּי־הָיָה לִבּוֹ חָרֵד עַל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְהָאִישׁ בָּא
לְהַגִּיד בָּעִיר וַתִּזְעַק כָּל־הָעִיר׃
14 * וַיִּשְׁמַע עֵלִי אֶת־קוֹל הַצְּעָקָה וַיֹּאמֶר מֶה קוֹל
הֶהָמוֹן הַזֶּה וְהָאִישׁ מִהַר וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לְעֵלִי׃
15 * וְעֵלִי בֶּן־תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנָה וְעֵינָיו קָמָה וְלֹא
יָכוֹל לִרְאוֹת׃
16 * וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־עֵלִי אָנֹכִי הַבָּא מִן־הַמַּעֲרָכָה
וַאֲנִי מִן־הַמַּעֲרָכָה נַסְתִּי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר מֶה־הָיָה
הַדָּבָר בְּנִי׃

5 * Cumque veniſſet arca fœderis Domini in caſtra, vociferatus eſt omnis Iſrael clamore grandi, & perſonuit terra.
6 * Et audierunt Philiſtiim vocem clamoris, dixeruntque: Quænam eſt hæc vox clamoris magni in caſtris Hebræorum? & cognouerunt quòd arca Domini veniſſet in caſtra.
7 * Timueruntque Philiſtiim, dicentes: Venit Deus in caſtra. & ingemuerunt dicentes: Væ nobis. non enim fuit tanta exultatio heri & nudiuſtertius.
8 * Vę nobis. quis nos ſaluabit de manu Deorum ſublimium iſtorum? hi ſunt Dij qui percuſſerunt Ægyptum omni plaga in deſerto.
9 * Cõfortamini & eſtote viri Philiſtiim; ne ſeruiatis Hebræis ſicut & illi ſeruierũt vobis. confortamini & bellate.
10 * Pugnauerunt ergo Philiſtiim, & cæſus eſt Iſrael, & fugit vnuſquiſque in tabernaculum ſuum. & facta eſt plaga magna nimis, & ceciderunt de Iſrael triginta millia peditum:
11 * Et arca Dei capta eſt, duo quoque filij Heli mortui ſunt Ophni & Phinees.
12 * Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Sylo in die illa, ſciſſa veſte, & conſperſus puluere caput. 2.Re.1.2
13 * Cumque ille veniſſet, Heli ſedebat ſuper ſellam contra viam expectans. erat autem cor eius pauens pro arca Dei. Vir autem ille poſtquam ingreſſus eſt, nunciauit vrbi. & vlulauit omnis ciuitas.
14 * Et audiuit Heli ſonitum clamoris, dixitque: Quis eſt hic ſonitus tumultus huius? 15 * At ille feſtinauit & venit, & nunciauit Heli. Heli autem erat nonaginta & octo annorum, & oculi eius caligauerant, & videre non poterat.
16 * Et dixit ad Heli: Ego ſum qui veni de prœlio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum eſt fili mi?

תרגום יונתן

5 וַהֲוָה כַּד אֲתָא אֲרוֹן קְיָמָא דַּייָי לְמַשְׁרִיתָא וְיָבִיבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יַבָּבָא רַבָּא וְאִשְׁתַּגֵּשַׁת אַרְעָא׃
6 וְשָׁמְעוּ פְלִשְׁתָּאֵי יַת קַל יַבָּבָא וַאֲמָרוּ מָה קַל יַבָּבָא רַבָּא חֲדִין בְּמַשְׁרִיתָא יְהוּדָאֵי וְיָדְעוּ אֲרֵי אֲרוֹנָא דַייָי אֲתָא לְמַשְׁרִיתָא׃
7 וְדָחִילוּ פְלִשְׁתָּאֵי אֲרֵי אֲמָרוּ אֲתָא אֱרוֹנָא לְמַשְׁרִיתָא וַאֲמָרוּ וָוי לָנָא מִן יְשֵׁזְבִינָנָא מִידָּא דְמֵימְרָא דַייָי דְעוֹבָדוֹהִי רַבְרְבִין
8 אִילֵּין אִינוּן גְּבוּרָתָא דַייָי דְּמָחָא יַת מִצְרָאֵי בְּכָל מָחָא וּלְעַמְיָה עֲבַד פְּרִישָׁן בְּמַדְבְּרָא׃
9 חִשְׁתַּעְבְּדִין לִיהוּדָאֵי כְּמָא דְאִשְׁתַּעְבִּידוּ לָכוֹן וּתְהוֹן לְגִבְרִין גִּבָּרִין וְתִגִּיחוּן קְרָב׃
10 וְאַפְּכוּ גְּבַר לְקִרְוֹהִי וַהֲוָת מַחְתָּא רַבְּתָא וְאִתְקְטִילוּ מִיִּשְׂרָאֵל תְּלָתִין אַלְפִין גְּבַר רִיגְלִי׃
11 וַאֲרוֹנָא דַייָי אִישְׁתְּבִי וּתְרֵין בְּנֵי עֵלִי אִתְקְטָלוּ חָפְנִי וּפִינְחָס׃
12 וְרָהַט גַּבְרָא מִשִּׁבְטָא דְבִית בִּנְיָמִין מִסִּידְרָא
13 וְאָתָא וְהָא עֵלִי יָתִיב עַל כָּרְסְיָא עַל כֻּבְשׁ אוֹרַח תַּרְעָא
טָסֵכִי אֲרֵי הֲוָה לִיבֵּיהּ זָע עַל אֲרוֹנָא דַייָי וְגַבְרָא אֲתָא לְחַוָּאָה בְּקִרְתָּא וְאִשְׁתַּגִּישַׁת כָּל קִרְתָּא׃
14 וּשְׁמַע עֵלִי יַת קַל צַוְחָתָא וַאֲמַר מָה קַל שִׁגּוּשְׁיָא הָדֵין וְגַבְרָא אוֹחִי וַאֲתָא וְחַוִי לְעֵלִי׃
15 וְעֵלִי בַּר תִּשְׁעִין וּתְמָנֵי שְׁנִין וְעֵינוֹהִי קָמָא וְלָא יָכִיל לְמֶחְזֵי׃
16 וַאֲמַר גַּבְרָא לְעֵלִי אֲנָא אֲתֵית מִן סִידְרָא וַאֲנָא מִן סִידְרָא דְקְרָבָא אַפְכֵית יוֹמָא דֵין וַאֲמַר מָה הֲוָה פִּתְגָמָא בְּרִי׃

* *Et factum est vt venit arca fœderis Domini in castra, & vociferatus est omnis Israel clamore grandi, & personuit terra.* 5

* *Et audierunt Philistiim vocem clamoris, & dixerunt: Quæ vox clamoris huius magna hæc in castris Hebræorum? & cognouerunt quòd arca Domini venit in castra.* 6

* *Et timuerunt Philistiim valdè & dixerunt: Iste Deus eorum venit ad eos in castra. væ nobis. libera nos Domine hodie, quia non factum est sic heri & nudiustertius.* 7

* *Væ nobis: Quis liberabit nos de manu Deorum solidorum istorum? hi sunt Dij qui percusserunt Aegyptum in omni plaga & in deserto.* 8

* *Confortamini & estote in viros Philistiim, vt non seruiatis Hebræis, sicut seruierunt nobis: et estote in viros & debellate eos.* 9

* *Et pugnauerunt Philistiim contra eos, & cæsus est vir Israel coram Philistiim, & fugit vnusquisque in tabernaculum suum. & facta est plaga magna nimis, & ceciderunt de Israel triginta millia ordinum.* 10

* *Et arca Dei capta est; & ambo filij Heli Ophni & Phinees mortui sunt.* 11

* *Et cucurrit vir Jemineus ex acie, & venit in Sylo in die illa: & vestes eius ruptæ, et terra super caput eius.* 12

* *Et quando venit, ecce Heli sedebat super sellam suam ad portam speculans viam; quia erat cor eius pauens pro arca Dei. & homo ingressus est ad nunciandum in ciuitatem. & vlulauit tota ciuitas.* 13

* *Et audiuit Heli vocem clamoris, & dixit: Quæ vox clamoris huius?* 14

* *Et homo festinans ingressus est, & nunciauit Heli. et erat Heli filius nonaginta & octo annorum; & oculi eius grauati fuerant, & non videbat.* 15

* *Et dixit Heli viris qui aderant ei: Quæ vox soni huius? & respondit vir qui venit, & dixit: Ego sum qui veni de castris, ego fugi de acie hodie. & dixit ei Heli: Quod factum est verbum fili?* 16

3 * καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθεν ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης Κυρίου εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἀνέκραξε πᾶς Ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἤχησεν ἡ γῆ. 6 * καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς· καὶ εἶπον, τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἀλαλαγμοῦ τούτου ἡ μεγάλη αὕτη ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἑβραίων; καὶ ἔγνωσαν ὅτι ἡ κιβωτὸς Κυρίου ἥκει εἰς τὴν παρεμβολήν. 7 * καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἀλλόφυλοι σφόδρα, καὶ εἶπον, ὅτι ὁ θεὸς αὐτῶν ἥκει πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν παρεμβολήν. οὐαὶ ἡμῖν, ἐξελοῦ ἡμᾶς κύριε σήμερον, ὅτι οὐ γέγονεν 8 οὕτως ἐχθὲς καὶ τρίτης. * οὐαὶ ἡμῖν· τίς ἐξελεῖται ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν θεῶν τῶν στερεωτέρων τούτων; οἵτινές εἰσιν οἱ θεοὶ οἱ πατάξαντες τὴν Αἴγυπτον ἐν πάσῃ πληγῇ καὶ 9 ἐν τῇ ἐρήμῳ. * κραταιοῦσθε καὶ γίνεσθε εἰς ἄνδρας ἀλλόφυλοι, ὅπως μὴ δουλεύσητε τοῖς Ἑβραίοις, καθὼς ἐδούλευσαν ἡμῖν, καὶ ἔσεσθε εἰς ἄνδρας καὶ πολεμήσατε 10 αὐτούς. * καὶ ἐπολέμησαν οἱ ἀλλόφυλοι πρὸς αὐτούς· καὶ πταίει αὐτὸς Ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἔφυγεν ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη σφόδρα, καὶ ἔπεσαν ἐξ Ἰσραὴλ τριάκοντα χιλιάδες ταγμάτων.

11 * καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη· καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ ἡλὶ ὀφνὶ καὶ φινεὲς ἀπέθανον.

12 * καὶ ἔδραμεν αὐτὸς ἰεμιναῖος ἐκ τῆς παρατάξεως, καὶ ἦλθεν εἰς σηλὼ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρηγμένα, καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

13 * καὶ ὅτε ἦλθεν, ἰδοὺ ἡλὶ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ δίφρου αὐτοῦ παρὰ τὴν πύλην σκοπεύων τὴν ὁδόν, ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ ἐξεστηκυῖα περὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἄνθρωπος εἰσῆλθεν ἀναγγεῖλαι εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀνέβοησεν ὅλη ἡ 14 πόλις. * καὶ ἤκουσεν ἡλὶ τὴν φωνὴν τῆς βοῆς καὶ εἶπεν, τίς ἡ φωνὴ τῆς βοῆς ταύτης;

15 * καὶ ὁ ἄνθρωπος ταχύνας εἰσῆλθε, καὶ ἀπήγγειλε τῷ ἡλί, καὶ ἦν ἡλὶ υἱὸς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐβεβαρύνθησαν καὶ οὐκ ἔβλεπεν.

16 * καὶ εἶπεν ἡλὶ τοῖς ἀνδράσιν τοῖς παρεστηκόσιν αὐτῷ, τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἤχου τούτου; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐλπιλυθώς, καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ ἥκων ἐκ τῆς παρεμβολῆς, ἐγὼ πέφυγα ἐκ τῆς παρατάξεως σήμερον. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡλί, τί τὸ γεγονὸς ῥῆμα τέκνον;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO:

[5] Et fuit quando venit arca fœderis Domini ad castra, & iubilauerunt omnis Israel iubilatione magna, & resonuit terra.

[6] Et audierunt Pelisthæi vocem iubilationis, & dixerunt: Quæ vox iubilationis magnæ huius in exercitu Iehudæorum? & cognouerunt quòd arca Domini venit ad castra. [7] Et timuerunt Pelisthæi, quoniam dixerunt: Venit arca Domini ad castra. & dixerunt: Heu nobis: quia non fuit sicut hæc ab heri & ab-ante illud. [8] Heu nobis: quis liberabit nos de manu dicti Domini, quòd facta eius maxima hæc: ipsæ fortitudines Domini, qui percussit Ægyptios in omni percussione; & populo suo fecit mirabilia in deserto. [9] Fortificamini & state in viros viri Pelisthæi, ne fortè seruiatis Iehudæis, sicut seruierunt vobis: & eritis in viros fortes, & inibitis bellum. [10] Et inierunt bellum Pelisthæi, & fracti sunt Israel, & verterunt *terga* vir ad ciuitatem suam, & fuit percussio magna valdè, & occisi sunt ex Israel triginta mille viri pedites.

[11] Et arca Domini capta fuit, & duo filij Gheli occisi sunt, Hhophni & Pinhhaz.

[12] Et cucurrit vir ex tribu domus Beniamin ex acie, & venit ad Silo in die illo; & vestes eius scissæ, & puluis coniectus in capite eius.

[13] Et venit, & ecce Gheli sedens super cathedram super gradum viæ portæ prospiciens; quoniam fuit cor eius tremens super arcam Domini: & vir venit ad nunciandum in vrbe, & turbata est omnis ciuitas.

[14] Et audiuit Gheli vocem clamoris, & dixit: Quæ vox conturbationis huius? & vir festinauit & venit & nunciauit Gheli.

[15] Et Gheli filius nonaginta & octo annorum, & oculi eius caligauerunt, & non potuit videre.

[16] Et dixit vir ad Gheli: Ego venio ex acie, & ego ex acie fugi die hac. & dixit: Quod fuit verbum fili mi?

17 * וַיַּעַן הַמְבַשֵּׂר וַיֹּאמֶר נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים
וְגַם מַגֵּפָה גְדוֹלָה הָיְתָה בָעָם וְגַם שְׁנֵי בָנֶיךָ מֵתוּ
חָפְנִי וּפִינְחָס וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים נִלְקָחָה׃
18 * וַיְהִי כְּהַזְכִּירוֹ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּפֹּל מֵעַל־
הַכִּסֵּא אָחֳרַנִּית בְּעַד יַד הַשָּׁעַר וַתִּשָּׁבֶר מִפְרַקְתּוֹ
וַיָּמָת כִּי־זָקֵן הָאִישׁ וְכָבֵד וְהוּא שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל
אַרְבָּעִים שָׁנָה׃
19 * וְכַלָּתוֹ אֵשֶׁת־פִּינְחָס הָרָה לָלֶת וַתִּשְׁמַע אֶת־
הַשְּׁמוּעָה אֶל־הִלָּקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וּמֵת חָמִיהָ
וְאִישָׁהּ וַתִּכְרַע וַתֵּלֶד כִּי־נֶהֶפְכוּ עָלֶיהָ צִרֶיהָ׃
20 * וּבְעֵת מוּתָהּ וַתְּדַבֵּרְנָה הַנִּצָּבוֹת עָלֶיהָ אַל־תִּירְאִי
כִּי־בֵן יָלַדְתְּ וְלֹא עָנְתָה וְלֹא־שָׁתָה לִבָּהּ׃
21 * וַתִּקְרָא לַנַּעַר אִי כָבוֹד לֵאמֹר גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל
אֶל־הִלָּקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶל־חָמִיהָ וְאִישָׁהּ׃
22 * וַתֹּאמֶר גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כִּי נִלְקַח אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים׃

ה

1 * וּפְלִשְׁתִּים לָקְחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיְבִאֻהוּ
מֵאֶבֶן הָעֵזֶר אַשְׁדּוֹדָה׃
2 * וַיִּקְחוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיְבִאוּ אֹתוֹ
בֵּית דָּגוֹן וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ אֵצֶל דָּגוֹן׃
3 * וַיַּשְׁכִּימוּ אַשְׁדּוֹדִים מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל
לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וַיִּקְחוּ אֶת־דָּגוֹן וַיָּשִׁבוּ
אֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ׃
4 * וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל
לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי
כַפּוֹת יָדָיו כְּרֻתוֹת אֶל־הַמִּפְתָּן רַק דָּגוֹן נִשְׁאַר
עָלָיו׃ 5 * עַל־כֵּן לֹא־יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְכָל־
הַבָּאִים בֵּית־דָּגוֹן עַל־מִפְתַּן דָּגוֹן בְּאַשְׁדּוֹד עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃

17 *Respondens autẽ ille qui nunciabat, Fugit, inquit, Israel corã Philistiim, & ruina magna facta est in populo. insuper & duo filij tui mortui sunt Ophni & Phinees, &
18 arca Dei capta est. *Cumq; ille nominasset Sup.2.g.
D arcam Dei, cecidit de sella retrorsum iuxta ostiũ, & fractis ceruicibus mortuus est. Senex enim erat vir & grandęuus: & ipse
19 iudicauit Israel quadraginta annis. *Nurus autem eius vxor Phinees prægnans erat, vicinaq; partui, & audito nũcio quòd capta esset arca Dei, & mortuus esset socer suus & vir suus, incuruauit se & peperit:
20 irruerant enim in eam dolores subiti. *In ipso autẽ momento mortis eius dixerunt ei qui stabant circa eam: Ne timeas, quia filiũ peperisti. quę non respondit eis, neq;
21 animad uertit. *Et vocauit puerũ Icabod, dicens: Translata est gloria de Israel, quia capta est arca Dei. Et pro socero suo & ꝑ
22 viro suo, *ait: Translata est gloria ab Israel, eò quòd capta esset arca Dei.

CAP. V.

1 APHiliſtiim autem tulerunt arcam Dei, & asportauerunt eam à lapide adiutorij
2 in Azotum. *Tuleruntq; Philistiim arcam Dei, & intulerunt eam in templum Dagon, & statuerunt eam iuxta Dagon.
3 *Cumque surrexissent diluculò Azotij altera die, ecce Dagon iacebat pronus in terra ante arcam Domini. & tulerunt Dagon, & restituerunt eum in locum
4 suum. *Rursumque manè die altera consurgentes, inuenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra coram arca Domini. Caput autem Dagon & duæ palmæ manuum eius absciſæ erant super limen; porrò Dagon solus truncus remã-
B serat in loco suo.
5 *Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon, & omnes qui ingrediuntur templum eius super limen Dagon in Azoto vsque in hodiernum diem.

תרגום יונתן

17 וַאֲתֵיב דְּמַבְשַּׂר וַאֲמַר אַפֵּיךְ יִשְׂרָאֵל מִן קֳדָם פְּלִשְׁתָּאֵי וְאַף מַחֲתָא רַבְּתָא חֲוַת בְּעַמָּא וְאַף תְּרֵין בְּנָךְ אִתְקְטָלוּ חָפְנִי וּפִינְחָס וַאֲרוֹנָא
דַיְיָ אִשְׁתְּבִי׃ 18 וַהֲוָה כַּד אַדְכָּרוּתֵיהּ יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ וּנְפַל מֵעַל כָּרְסָא לַאֲחוֹרוֹהִי עַל כֶּבֶשׁ אוֹרַח תַּרְעָא וְאִתְבְּרָת פָּרְקוּתֵיהּ וּמִית
אֲרֵי סִיב גַּבְרָא וְיַקִּיר וְהוּא דָּן יָת יִשְׂרָאֵל אַרְבְּעִין שְׁנִין׃ 19 וְכַלָּתֵיהּ אִתַּת פִּינְחָס מְעַדְיָא לְמֵילַד וּשְׁמַעַת יָת שְׁמוּעָתָא דְאִשְׁתְּבִי
אֲרוֹנָא דַיְיָ וְדָמִית חָמוֹהָא וּדְאִתְקְטֵל בַּעֲלָהּ וּכְרַעַת וִילַדַת אֲרֵי בָּעֲתוּהָא חִיבְלָהָא׃ 20 וּכְעִידַן מוֹתָהּ וּמַיְלָלָא נְשַׁיָּא דְקָיְמָן עִילָּוֹהָ
לָא תְדַחֲלִין אֲרֵי בַּר דְּכַר יְלִידְתְּ וְלָא אֲתֵיבַת וְלָא שַׁוְיָאַת עַל לִבָּהּ׃ 21 וּקְרָת לְרַבְיָא אִיכָּבוּד לְמֵיסַר גְּלָה יְקָרָא מִיִּשְׂרָאֵל דְּאִשְׁתְּבִי
אֲרוֹנָא דַיְיָ וְדָמִית חָמוֹהָא וּדְאִתְקְטֵל בַּעֲלָהּ׃ 22 וַאֲמָרַת גְּלָה יְקָרָא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרֵי אִשְׁתְּבִי אֲרוֹנָא דַיְיָ׃

ה

1 וּפְלִשְׁתָּאֵי שְׁבוּ יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ וְאַיְתוּהִי מֵאֶבֶן סַעֲדָא לְאַשְׁדּוֹד׃ 2 וּנְסִיבוּ פְלִשְׁתָּאֵי יָת
אֲרוֹנָא דַיְיָ וְאַעֲלוּ יָתֵיהּ לְבֵית דָּגוֹן וַאֲקִימוּ יָתֵיהּ בִּסְטַר דָּגוֹן׃ 3 וְאַקְדִּימוּ אֲנָשׁ אַשְׁדּוֹד בְּיוֹמָא דְבָתְרוֹהִי וְהָא דָגוֹן רְמִי עַל אַפּוֹהִי
עַל אַרְעָא קֳדָם אֲרוֹנָא דַיְיָ וּנְסִיבוּ יָת דָּגוֹן וַאֲתֵיבוּ יָתֵיהּ לְאַתְרֵיהּ׃ 4 וְאַקְדִּימוּ בְּצַפְרָא בְּיוֹמָא דְבָתְרוֹהִי וְהָא דָגוֹן רְמִי עַל אַפּוֹהִי עַל
אַרְעָא קֳדָם אֲרוֹנָא דַיְיָ וְרֵישׁ דָּגוֹן וְתַרְתֵּין פִּיסָּת יְדוֹהִי קְצִיצָן מַחֲתָן עַל סְקוּפְתָּא לְחוֹד גּוּפֵיהּ אִשְׁתְּאַר עֲלוֹהִי׃
5 עַל כֵּן לָא דָרְכִין כּוֹמְרֵי דָגוֹן וְכָל עָלִין לְבֵית דָּגוֹן עַל סְקוּפַת דָּגוֹן בְּאַשְׁדּוֹד עַד יוֹמָא הָדֵין׃

17 * Et respondit puer & dixit: Fugit vir Israel à facie Philistiim, & plaga magna facta est in populo; & ambo filij tui mortui sunt, & arca Dei capta est.

18 * Et factum est vt meminit arcæ Dei, & cecidit à sella in retro adhærentia portæ; et fracta est scapulae eius, & mortuus est; quoniam senex erat homo & grauis. & ipse iudicauit Israel quadraginta annis.

19 * Et nurus eius vxor Phinees quæ concepit vt pareret, & audiuit nuncium quòd capta esset arca Dei, et quòd mortuus esset socer suus, & vir suus; & angustiata est et peperit, quoniam versi fuerunt in eam dolores eius:

20 * Et in tempore suo moritur. & dixerunt ei mulieres quæ astabant ei: Ne timeas, quoniã filium peperisti. & non respondit, & non animaduertit cor suum.

21 * Et vocauit nomen puero Gloriæ pro arca Dei, & pro socero suo, & pro viro suo, quoniam mortui sunt.

22 * Et dixit: Translata est gloria ab Israel, eo quòd capta est arca Dei.

CAP. V.

1 ET Philistiim tulerunt arcam Dei, & asportauerunt eam ex Lapide adiutorij in Azotum.

2 * Et tulerunt Philistiim arcam Dei, & intulerunt eã in domum Dagon, & statuerunt eam iuxta Dagon.

3 * Et surrexerunt manè Azotij, & ingressi sunt in domum Dagon altera die. & viderunt, & ecce Dagõ cecidit in faciem suam in terram ante arcam Dei. & eleuauerunt Dagon, & restituerunt eum in locum suum.

4 * Et factum est vt surrexerunt altera die manè Azotij, et ecce Dagon cecidit in faciem suam coram arca Dei: & caput Dagon, & ambo vestigia pedum eius abscisa super anteriora liminum, & ambæ iunctura manuum eius iacentes super limen. verùm scapula Dagon relicta est.

5 * Propter hoc non ascendunt sacerdotes Dagon, & omnis qui ingreditur in domum Dagon super limen domus Dagon in Azoto vsque in diem hunc, sed transilientes transiliunt.

17 * καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν, πέφυγε ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πληγὴ μεγάλη γέγονεν ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοί σου τέθνηκαν, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη.

18 * καὶ ἐγένετο ὡς ἐμνήσθη τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ διφρου εἰς τὰ ὀπίσω ἐχόμενα τῆς πύλης, καὶ συνετρίβη ὁ νῶτος αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, ὅτι πρεσβύτης ἦν ὁ ἀνὴρ καὶ βαρύς, καὶ αὐτὸς ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη.

19 * καὶ ἡ νύμφη αὐτοῦ γυνὴ φινεὲς συνειληφυῖα τοῦ τεκεῖν, καὶ ἤκουσεν τὴν ἀγγελίαν ὅτι ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ὁ πενθερὸς αὐτῆς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἐσκύψασα καὶ ἔτεκεν, ὅτι ἐστράφησαν

20 ἐπ' αὐτῆς αἱ ὠδῖνες αὐτῆς. * καὶ ἐν τῷ καιρῷ αὐτῆς ἀποθνήσκειν καὶ εἶπον αὐτῇ αἱ γυναῖκες αἱ παρεστηκυῖαι αὐτῇ, μὴ φοβοῦ, ὅτι υἱὸν τέτοκας. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη, καὶ οὐκ ἐνόησεν

21 ἡ καρδία αὐτῆς. * καὶ ἐκάλεσεν ὄνομα τῷ παιδαρίῳ ἐχαβὼδ λέγουσα ἀπῴκισται ἡ δόξα ἀπὸ τοῦ ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὅτι ἀπέθανον.

22 * καὶ εἶπεν, ἀπῴκισται δόξα ἀπὸ ἰσραὴλ διότι ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. ε΄.

1 * Καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἔλαβον τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὴν ἐξ ἀβεννεζὲρ εἰς ἄζωτον.

2 * καὶ ἔλαβον οἱ ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον δαγών, καὶ παρέστησαν αὐτὴν παρὰ δαγών.

3 * καὶ ὤρθρισαν οἱ ἄζωτοι, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον δαγὼν τῇ ἐπαύριον· καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἦραν τὸν δαγών, καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ.

4 * καὶ ἐγένετο ὡς ὤρθρισαν τῇ ἐπαύριον τὸ πρωὶ οἱ ἄζωτοι, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ κεφαλὴ δαγὼν καὶ ἀμφότερα τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἀφῃρημένα ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια τῶν σταθμῶν, καὶ ἀμφότεροι οἱ καρποὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ πεπτωκότες ἐπὶ τὸ πρόθυρον. πλὴν ἡ ῥάχις δα-

5 γὼν ὑπελείφθη. * διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιβαίνουσιν οἱ ἱερεῖς δαγών, καὶ πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς οἶκον δαγὼν ἐπὶ τὸν σταθμὸν οἴκου δαγὼν ἐν ἄζώτῳ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· ἀλλ' ὑπερβαίνοντες ὑπερβαίνουσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et respondit qui nuncians, & dixit: Conuertit se Israel ab-ante Pelisthæos, & etiam percussio magna fuit in populo; & etiam duo filij tui occisi sunt, Hhophni & Pinhhaz; & arca Domini capta est. 18 Et fuit quando memorabat ille arcam Domini, & cecidit desuper cathedram retro se super gradum viæ portæ, & fracta est ceruix eius, & mortuus est, quia senex vir & grauis: & ipse iudicauit Israel quadraginta annis. 19 Et nurus eius vxor Pinhhazz prægnans ad pariendum, & audiuit auditionem quòd capta est arca Domini, & quòd mortuus est socer suus, & quòd occisus est maritus eius; & curuata est & peperit, quoniam concrepuerunt eam dolores eius.

20 Et in tempore mortis eius & locutæ sunt mulieres quæ stantes super eam: Ne timueris, nam filium masculum peperisti: & non respondit, & non posuit super cor suum. 21 Et vocauit puerum Aichabod, dicendo: Migrauit gloria ex Israel, quòd capta est arca Domini, & quòd mortuus est socer eius, & quòd occisus fuit maritus eius. 22 Et dixit: Migrauit gloria ex Israel, quoniam capta fuit arca Domini.

CAP. V.

ET Pelisthæi ceperunt arcam Domini, & adduxerunt eam à Petra auxilij ad Asdod. 2 Et tulerunt Pelisthæi arcam Domini, & ascendere fecerunt eam ad ædem Dagon, & statuerunt eam in latere Dagon. 3 Et anticipauerunt homines Asdod in die qui post illum, & ecce Dagon proiectus super faciem suam super terram ante arcam Domini, & tulerunt Dagon & retulerunt illum ad locum suum. 4 Et anticipauerunt in aurora in die qui post illum, & ecce Dagon proiectus super faciem suam super terram ante arcam Domini, & caput Dagon & duæ extremitates manuum eius truncatæ percussæ super limen: solum corpus eius relictum fuit super se: 5 Propterea non gradientes sacrificuli Dagon, & omnes intrantes ad ædem Dagon super limen Dagon in Asdod vsque ad diem hunc.

6 * וַתִּכְבַּד יַד־יְהוָה אֶל־הָאַשְׁדּוֹדִים וַיְשַׁמֵּם וַיַּךְ
אֹתָם בַּעְפֹלִים אֶת־אַשְׁדּוֹד וְאֶת־גְּבוּלֶיהָ׃
7 * וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־אַשְׁדּוֹד כִּי־כֵן וְאָמְרוּ לֹא־יֵשֵׁב אֲרוֹן
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ כִּי־קָשְׁתָה יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגוֹן
אֱלֹהֵינוּ׃
8 * וַיִּשְׁלְחוּ וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים אֲלֵיהֶם
וַיֹּאמְרוּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַּת
יִסֹּב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּסֹבּוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי
9 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיְהִי אַחֲרֵי הֲסַבּוּ אֹתוֹ וַתְּהִי יַד־יְהוָה
בָּעִיר מְהוּמָה גְדוֹלָה מְאֹד וַיַּךְ אֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר
מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיְשָׂתְרוּ לָהֶם עֳפָלִים׃
10 * וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיְהִי כְּבוֹא
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיִּזְעֲקוּ הָעֶקְרֹנִים לֵאמֹר הֵסַבּוּ
אֵלַי אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לַהֲמִיתֵנִי וְאֶת־עַמִּי׃
11 * וַיִּשְׁלְחוּ וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ
שַׁלְּחוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב לִמְקוֹמוֹ וְלֹא־
יָמִית אֹתִי וְאֶת־עַמִּי כִּי־הָיְתָה מְהוּמַת מָוֶת בְּכָל־
הָעִיר כָּבְדָה מְאֹד יַד הָאֱלֹהִים שָׁם׃
12 * וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־מֵתוּ הֻכּוּ בָּעְפֹלִים וַתַּעַל
שַׁוְעַת הָעִיר הַשָּׁמָיִם׃

ו

1 * וַיְהִי אֲרוֹן־יְהוָה בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים
שִׁבְעָה חֳדָשִׁים׃
2 * וַיִּקְרְאוּ פְלִשְׁתִּים לַכֹּהֲנִים וְלַקְּסָמִים
לֵאמֹר מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן יְהוָה הוֹדִיעֻנוּ בַּמֶּה
נְשַׁלְּחֶנּוּ לִמְקוֹמוֹ׃
3 * וַיֹּאמְרוּ אִם־מְשַׁלְּחִים אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אַל־תְּשַׁלְּחוּ אֹתוֹ רֵיקָם כִּי־הָשֵׁב תָּשִׁיבוּ לוֹ
אָשָׁם אָז תֵּרָפְאוּ וְנוֹדַע לָכֶם לָמָּה לֹא־תָסוּר יָדוֹ
מִכֶּם׃

6 * Aggrauata eſt autem manus Dñi ſuper Azotios,& demolitus eſt eos. & percuſsit in ſecretiori parte natium Azotũ & fines
7 eius.*Vidẽtes autem viri Azotij huiuſcemodi plagam dixerunt:Non maneat arca Pſal.77.
Dei Iſrael apud nos, quoniã dura eſt manus eius ſuper nos,& ſuper Dagon deum
8 noſtrum. * Et mittentes congregauerunt
C omnes ſatrapas Philiſtinorum ad ſe,& dixerunt:Quid faciemus de arca Dei Iſrael?
Reſponderũtq; Gethæi:Circũducatur arca Dei Iſrael:& circũduxerunt arcam Dei Inf.6.a.
9 Iſrael. *Illis autem circũducentibus eã fiebat manus Dñi per ſingulas ciuitates interfectionis magnæ nimis,& percutiebat
viros vniuſcuiuſq; vrbis à paruo vſque ad
maiorẽ,& cõputreſcebant prominẽtes ex-
10 tales eorum.*Miſerunt ergo arcam Dei in
D Accharon.Cumq; veniſſet arca Dei in Accharon,exclamauerunt Accharonitæ, dicentes:Adduxerũt ad nos arcã Dei Iſrael,
11 vt interficiat nos & populũ noſtrũ. * Miſerunt itaq; & congregauerunt omnes ſatrapas Philiſtinorũ.qui dixerunt: Dimitte arcam Dei Iſrael, & reuertatur in locũ
ſuum,vt non interficiat nos cum populo
noſtro. Fiebat enim pauor mortis in ſingulis vrbibus,& grauiſsima valde manus
12 Dei. * Viri quoq; qui mortui non fuerãt, percutiebãtur in ſecretiori parte natium, & aſcendebat vlulatus vniuſcuiuſque ciuitatis in cælum.

CAP. VI.

1 FVit ergo arca Domini in regione Phi-
2 liſtinorum ſeptem menſibus. *Et poſt
A hæc vocauerunt Philiſtiim ſacerdotes & diuinos, dicentes: Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo re-
3 mittamus eam in locum ſuum. *Qui dixerunt: Si remittitis arcam Dei Iſrael, nolite dimittere eam vacuam: ſed quod debetis ei reddite pro peccato: & tunc curabimini, & ſcietis quare non recedat manus eius à vobis.

תרגום יונתן

6 וּתְקִיפַת מֵחָתָא דַיְיָ עַל אֵינַשׁ אַשְׁדּוֹד וְאַצְדִּינוּן וְאַלְקִי יַתְהוֹן בִּטְחוֹרִין יַת אַשְׁדּוֹד וְיַת תְּחוּמָהָא׃ 7 וַחֲזוֹ אֵינַשׁ אַשְׁדּוֹד אֲרֵי
שַׁוְיָא עֲלֵיהוֹן מַחָתָא וְאָמְרִין לָא יְשְׁרֵי אֲרוֹן אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל עִמָּנָא אֲרֵי תְּקִיפַת מַחֲתֵיהּ עֲלָנָא וְעַל דָּגוֹן טַעֲיָתָנָא׃ 8 וּשְׁלַחוּ וּכְנָשׁוּ יַת
כָּל טוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי לְוָתְהוֹן וַאֲמָרוּ מָה נַעְבִּיד לַאֲרוֹן אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ יִסְתְּחַר אֲרוֹן אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲסְחָרוּ יַת אֲרוֹן אֱלָהָא
דְיִשְׂרָאֵל׃ 9 וַהֲוָה בָּתַר דְּאַסְחָרוּ יְהֵוָה וַהֲוָת מַחָתָא דַיְיָ בְּקִרְתָּא שְׁגִישׁ רַב לַחֲדָא וּמְחָא יַת אֲנָשֵׁי קִרְתָּא מִזְּעֵירָא וְעַד רַבָּא וּלְקוֹ
לְהוֹן בִּטְחוֹרַיָּא׃ 10 וּשְׁלַחוּ יַת אֲרוֹנָא דַיְיָ לְעֶקְרוֹן וַהֲוָה כַּד אָתָא אֲרוֹנָא דַיְיָ לְעֶקְרוֹן וְזָעִיקוּ עֶקְרוֹנָאֵי לְמֵימַר אַסְחָרוּ לְוָתַנָא יַת
אֲרוֹן אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לְקַטָּלוּתָנָא וְיַת עַמָּנָא׃ 11 וּשְׁלַחוּ וּכְנָשׁוּ יַת כָּל טוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי וַאֲמָרוּ שַׁלְּחוּ יַת אֲרוֹן אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל
וְיִתוּב לְאַתְרֵיהּ וְלָא יְקַטּוֹל יָתִי וְיַת עַמִּי אֲרֵי הֲוָה שְׁגִישׁ קְטָלָא בְּכָל קִרְתָּא תַּקִּיפָא לַחֲדָא מַחֲתָא דַיְיָ לְתַמָּן׃
12 וּגְבָרַיָּא דְלָא מִיתוּ לְקוֹ בִּטְחוֹרַיָּא וּסְלִיקַת צְוָחַת קִרְתָּא לְצִית שְׁמַיָּא׃

ו

1 וַהֲוָה אֲרוֹנָא דַיְיָ בְּקִירְוֵי פְלִשְׁתָּאֵי שִׁבְעָה יַרְחִין׃ 2 וּקְרוֹ פְלִשְׁתָּאֵי לְכוּמָרַיָּא וְלָקְסְמַיָּא לְמֵימַר מָה נַעְבִּיד לַאֲרוֹנָא
דַיְיָ הוֹדִיעוּנָא בְּמָה נְשַׁלְּחִינֵיהּ לְאַתְרֵיהּ׃ 3 וַאֲמָרוּ אִם מְשַׁלְּחִין אַתּוּן יַת אֲרוֹן אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לָא תְּשַׁלְּחִנּוּן יְהֵיב רֵיקָן אֱלָהֵן פָּתָבָא
תְּתִיבוּן קֳרְמוֹהִי קָרְבַּן אֲשָׁמָא בְּכֵין תִּתַּסְיוּן וְיִתְרְחֵישׁ לְכוֹן לְמָה לָא תְנוּחַ מַחֲתֵיהּ מִנְּכוֹן׃

6 *Et aggrauata eſt manus Domini ſuper Azotios, & torſit Azotios, & percuſſit eos in natibus eorum Azotum & terminos eius.*

7 *Et viderunt viri Azoti quòd ſic factum eſt ipſis, & dicunt: Non ſedebit arca Dei Iſrael nobiſcum, quoniam dura manus eius ſuper nos & ſuper Dagon deum noſtrum.*

8 *Et mittunt & congregant ſatrapas Philiſtinorum Azotij ad ſeipſos, & dicunt Azotij, Quid faciemus arcæ Dei Iſrael? & dicunt Gethæi, Tranſeat iam arca Dei. & tranſiit arca Dei Iſrael in Geth.*

9 *Et factum eſt cùm tranſibat arca ad Gethæos, & fit manus Domini in ciuitate, turba magna valdè; & percuſſit viros ciuitatis à paruo vſque ad magnum in natibus.*

10 *Et mittunt Gethæi arcam Dei in Acaron. & factum eſt vt venit arca Dei in Acaron, & exclamauerunt Acaronitæ dicentes: Quid miſiſtis arcam Dei Iſrael ad nos, vt interficiat nos & populum noſtrum?*

11 *Et mittunt & congregant omnes ſatrapas Philiſtinorum, et dixerunt: Mittite arcam Dei Iſrael, & reuertatur in locum ſuum; & non interficiat nos & populum noſtrum. quoniam fiebat confuſio mortis in vniuerſa ciuitate grauis valdè, vt ingreſſa eſt arca Dei Iſrael.*

12 *Et viui & qui moriebantur percuſſi fuerunt in natibus. & aſcendit vlulatus ciuitatis vſque ad cælum.*

CAP. VI.

1 *ET fuit arca Domini in agro Philiſtinorum menſibus ſeptem.*

2 *Et vocauit Philiſtiim ſacerdotes & prophetas & incantatores ſuos, & dicunt eis: Quid faciemus arcæ Domini? Indicate nobis in quo mittamus eam in locum ſuum.*

3 *Et dixerunt: Si remittitis vos arcã fœderis domini Dei Iſrael, non mittatis eam vacuam; ſed reddentes reddite ei pro delicto dona: et tũc curabimini, & placabitur vobis, ne non recedat manus eius à vobis.*

6 καὶ ἐβαρυύθη ἡ χεὶρ κυρίου ἐπὶ ἀζωτίους, καὶ ἐβασανίσεν αὐτοὺς ἀζωτίους, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἕδρας
7 αὐτῶν τὴν ἀζωτον καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. καὶ εἶδον οἱ ἄνδρες ἀζώτου ὅτι οὕτως γέγονεν αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, οὐ καθίσει ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ μεθ' ἡμῶν, ὅτι σκληρὰ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ δαγὼν τὸν θεὸν ἡμῶν.
8 καὶ ἀποστέλλουσι καὶ συνάγουσι τοὺς σατραπὰς τῶν ἀλλοφύλων οἱ ἀζώποι πρὸς ἑαυτούς. καὶ λέγουσιν οἱ ἀζώποι, τί ποιήσομεν τῇ κιβωτῷ τοῦ θεοῦ ἰσραήλ; καὶ λέγουσιν οἱ γεθαῖοι, μετελθέτω δὴ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. καὶ μετῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ εἰς γέθ.
9 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μετελθεῖν τὴν κιβωτὸν πρὸς τοὺς γεθαίους, καὶ γίνεται χεὶρ κυρίου ἐν τῇ πόλει, ταραχος μέγας σφόδρα, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου εἰς τὰς ἕδρας.
10 καὶ ἐξαποστέλλουσιν οἱ γεθαῖοι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς ἀκκάρωνα. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ εἰς ἀκκάρωνα, καὶ ἀνεβόησαν οἱ ἀκκαρωνῖται λέγοντες, τί ἀπεστρέψατε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ πρὸς ἡμᾶς θανατῶσαι ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν;
11 καὶ ἀποστέλλουσι καὶ συνάγουσι πάντας τοὺς σατραπὰς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπαν, ἐξαποστείλατε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἰσραήλ· καὶ ἀποκαταστήτω εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ θανατώσῃ ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν. ὅτι ἐγένετο σύγχυσις θανάτου ἐν ὅλῃ τῇ πόλει βαρεῖα σφόδρα, ὡς εἰσῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.
12 καὶ οἱ ζῶντες καὶ οἱ ἀποθνήσκοντες ἐπλήγησαν ἐπὶ τὰς ἕδρας. καὶ ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως ἕως εἰς ὑψηλά.

ϛ΄.

1 Καὶ ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ κυρίου ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων
2 μῆνας ἑπτά. καὶ καλοῦσιν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐπαοιδοὺς αὐτῶν, καὶ λέγουσιν αὐτοῖς, τί ποιήσομεν τῇ κιβωτῷ τοῦ κυρίου; γνωρίσατε ἡμῖν ἐν τίνι ἐξαποστείλωμεν αὐτὴν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς.
3 καὶ εἶπον, εἰ ἐξαποστέλλετε ὑμεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, μὴ ἐξαποστείλητε αὐτὴν κενήν, ἀλλ' ἢ ἀποδιδόντες ἀπόδοτε αὐτῇ ὑπὲρ τῆς βασάνου δῶρα. καὶ τότε ἰαθήσεσθε, καὶ ἐξιλασθήσεται ὑμῖν, μὴ οὐκ ἀποστῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et fortificata eſt percuſſio Domini ſuper hominem Aſdod: & vaſtauit eos & percuſſit eos in cõſtrictionibus Aſdod & terminũ eius.
7 Et viderunt homines Aſdod quòd poſita ſuper eos percuſſio, & dixerunt: Non habitabit arca domini Dei Iſrael nobiſcum, quoniam fortificata eſt percuſſio eius ſuper nos & ſuper Dagon Errorem noſtrum. 8 Et miſerunt & congregauerunt omnes tyrannos Peliſthæorum ad ſe, & dixerunt: Quid faciemus arcæ Dei Iſrael? & dixerunt ad Gath: Circumferatur arca Dei Iſrael; & circumtulerunt arcam Dei Iſrael. 9 Et fuit poſtquam circumtulerunt eam, & fuit percuſſio Domini in vrbe, conturbatio magna valdè; & percuſſit viros vrbis à paruo & vſque magnum, & percuſſit eos in conſtrictionibus. 10 Et miſerunt arcam Domini in Gheqron: & fuit, cùm veniſſet arca Domini in Gheqron, & clamauerunt Gheqronæi dicendo: Circumtulerunt ad nos arcam Dei Iſrael ad occidendum nos & populum noſtrum. 11 Et miſerunt & congregauerunt omnes tyrannos Peliſthæorum, & dixerunt: Mittite arcam Dei Iſrael, & redibit ad locum ſuum, & non occidet me & populum meum: quoniam fuit conturbatio occiſionis in omni vrbe; fortis nimis percuſſio Domini ibi. 12 Et viri qui non mortui ſunt, percuſſi ſunt in conſtrictionibus. & aſcendit clamor ciuitatis ad latus cælorum.

CAP. VI.

ET fuit arca Domini in vrbibus Peliſthæorum ſeptem menſibus. 2 Et vocauerunt Peliſthæi ſacrificulos & diuinatores, dicendo: Quid faciemus arcæ Domini? docete nos quemadmodum mittemus eam ad locum ſuum. 3 Et dixerunt: Si mittentes vos arcam Dei Iſrael, non mittetis eam vacuam: ſed reddendo reddetis ante ipſam oblationem expiationis eius: ita ſanabimini & refrigerium erit vobis: ad quid non quieſcet percuſſio eius à vobis?

4 וַיֹּאמְרוּ מָה הָאָשָׁם אֲשֶׁר נָשִׁיב לוֹ וַיֹּאמְרוּ מִכְפַּר
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים חֲמִשָּׁה עֳפָלֵי זָהָב וַחֲמִשָּׁה עַכְבְּרֵי
זָהָב כִּי־מַגֵּפָה אַחַת לְכֻלָּם וּלְסַרְנֵיכֶם׃
5 וַעֲשִׂיתֶם צַלְמֵי עָפְלֵיכֶם וְצַלְמֵי עַכְבְּרֵיכֶם
הַמַּשְׁחִיתִם אֶת־הָאָרֶץ וּנְתַתֶּם לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
כָּבוֹד אוּלַי יָקֵל אֶת־יָדוֹ מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעַל אֱלֹהֵיכֶם
וּמֵעַל אַרְצְכֶם׃
6 וְלָמָּה תְכַבְּדוּ אֶת־לִבְבְכֶם כַּאֲשֶׁר כִּבְּדוּ מִצְרַיִם
וּפַרְעֹה אֶת־לִבָּם הֲלוֹא כַּאֲשֶׁר הִתְעַלֵּל בָּהֶם
וַיְשַׁלְּחוּם וַיֵּלֵכוּ׃
7 וְעַתָּה קְחוּ וַעֲשׂוּ עֲגָלָה חֲדָשָׁה אַחַת וּשְׁתֵּי
פָרוֹת עָלוֹת אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עֲלֵיהֶם עֹל וַאֲסַרְתֶּם
אֶת־הַפָּרוֹת בָּעֲגָלָה וַהֲשֵׁבֹתֶם בְּנֵיהֶם
מֵאַחֲרֵיהֶם הַבָּיְתָה׃
8 וּלְקַחְתֶּם אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וּנְתַתֶּם אֹתוֹ אֶל־
הָעֲגָלָה וְאֶת־כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲשֵׁבֹתֶם לוֹ אָשָׁם
תָּשִׂימוּ בָּאַרְגָּז מִצִּדּוֹ וְשִׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ וְהָלָךְ׃
9 וּרְאִיתֶם אִם־דֶּרֶךְ גְּבוּלוֹ יַעֲלֶה בֵּית שֶׁמֶשׁ הוּא
עָשָׂה לָנוּ אֶת־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְאִם־לֹא
וְיָדַעְנוּ כִּי לֹא יָדוֹ נָגְעָה בָּנוּ מִקְרֶה הוּא הָיָה לָנוּ׃
10 וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים כֵּן וַיִּקְחוּ שְׁתֵּי פָרוֹת עָלוֹת
וַיֶּאְסְרוֹם בָּעֲגָלָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם כָּלְאוּ בַבָּיִת׃
11 וַיָּשִׂמוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֶל־הָעֲגָלָה וְאֶת הָאַרְגָּז
וְאֶת עַכְבְּרֵי הַזָּהָב וְאֶת צַלְמֵי טְחֹרֵיהֶם׃
12 וַיְיַשַּׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ עַל־דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ
בְּמִסְלָה אַחַת הָלְכוּ הָלוֹךְ וְגָעוֹ וְלֹא־סָרוּ יָמִין
וּשְׂמֹאול וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם עַד־גְּבוּל
בֵּית שָׁמֶשׁ׃ 13 וּבֵית שֶׁמֶשׁ קֹצְרִים קְצִיר־
חִטִּים בָּעֵמֶק וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרוֹן
וַיִּשְׂמְחוּ לִרְאוֹת׃

4 * Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Respondertúque illi: Iuxta numerum prouinciarũ Philistinorum quinque anos aureos facietis, & quinque mures aureos, quia plaga vna
5 fuit omnibus vobis & satrapis vestris. * Facietisq; similitudines anorum vestrorum, & similitudines muriũ qui demoliti sunt terram: & dabitis Domino Israel gloriam, si fortè releuet manum suam à vobis, & à
6 diis vestris, & à terra vestra. * Quare graua Exo. 12. c
B tis corda vestra sicut aggrauauit Ægyptus & Pharao cor suum? Nonne postquã percussus est, tũc dimisit eos & abierũt? * Nũc
7 ergo arripite & facite plaustrum nouum vnum, & duas vaccas fœtas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro,
8 & recludite vitulos earum domi. * Tolletisque arcam Domini & ponetis in plaustro, & vasa aurea quę exoluistis ei pro delicto ponetis in capsellam ad latus eius, &
9 dimittite eam vt vadat: * Et aspicietis. & siquidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande: sin autem minimè, sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit.
10 * Fecerunt ergo illi hoc modo: & tollentes duas vaccas quæ lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrum, vitulosque ea-
11 rum concluserunt domi. * Et posuerunt arcam Domini super plaustrum, & capsellam quę habebat mures aureos & simi-
12 litudinem anorum. * Ibant autem in directum vaccæ per viam quæ ducit Bethsames, & itinere vno gradiebantur pergentes & mugientes, & non declinabant neque ad dexteram neque ad siniſtram. Sed & satrapæ Philistiim sequebantur vsque ad terminos Bethsames.
13 * Porrò Bethsamitæ metebant triticum in valle. & eleuantes oculos viderunt arcam, & gauisi sunt cùm vidissent.

תרגום יונתן

4 וְאָמְרוּ מָה קָרְבַּן אֲשָׁמָא דְּנְתִיב קֳדָמוֹהִי וַאֲמָרוּ מִנְיַן טוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי חַמְשָׁה טְחוֹרֵי דַּהֲבָא וְחַמְשָׁה עַכְבְּרֵי דַּהֲבָא אֲרֵי מְחָתָא חֲדָא
שָׁרְיָא לְכוֹלְכוֹן וּלְטוּרְנֵיכוֹן׃ 5 וְתַעְבְּדוּן צַלְמֵי טְחוֹרֵיכוֹן וְצַלְמֵי עַכְבְּרֵיכוֹן דְּמַחְבְּלִין יַת אַרְעָא וְתִתְּנוּן קֳדָם אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל יְקָרָא
סָאִים תְּנוּחַ מַחֲתֵיהּ מִנְּכוֹן וּמִן טַעֲוָתְכוֹן וּמִן אַרְעֲכוֹן׃ 6 וּלְמָה תֵּיקָרוּן יַת לִבְכוֹן כְּמָא דְּיַקָּרוּ מִצְרָאֵי וּפַרְעֹה יַת לִבְהוֹן הֲלָא כַּד
אִתְּפְרַע מִנְּהוֹן וּבָהַר כֵּן שַׁלְּחוּנוּן וַאֲזָלוּ׃ 7 וּכְעַן סַבּוּ וַעֲבִידוּ עֶגְלָתָא חַדְתָּא חֲדָא וְתַרְתֵּין תּוֹרִין מְיַנְקָן דְּלָא נְגָרָא בְּנִיר וְתֵיסְרוּן יַת
תּוֹרְתָּא בְּעֶגְלָתָא וּתְתִיבוּן בְּנֵיהֶן מִבָּתְרֵיהֶן לְגֵיוֹ׃ 8 וְתִסְּבוּן יַת אֲרוֹנָא דַיְיָ וְתִתְּנוּן יָתֵיהּ בְּעֶגְלָתָא וְיַת מָנֵי דַּהֲבָא דַּאֲתֵיבְתּוּן קֳדָמוֹהִי
קָרְבַּן אֲשָׁמָה תְּשַׁוְּיוּן בְּתֵיבוּתָא מִסְּטָרֵיהּ וּתְשַׁלְּחוּן יָתֵיהּ וְיֵהָךְ׃ 9 וְתֶחֱזוּן אִם בְּאוֹרַח תְּחוּמֵיהּ סָלִיק לְבֵית שֶׁמֶשׁ מִן קָדָמוֹהִי
אִתְעֲבִידַת לָנָא יַת־בִּישְׁתָּא רַבְּתָא הָדָא וְאִם לָא וְנִידַּע אֲרֵי לָא מַחֲתֵיהּ קְרִיבַת לָנָא עִירוּעַ הוּא דַּהֲוָה לָנָא׃
10 וַעֲבַדוּ גְּבָרַיָּא כֵּן וּנְסִיבוּ תַּרְתֵּין תּוֹרִין מְיַנְקָן וְאַסְרוּנִין בְּעֶגְלָתָא וְיַת בְּנֵיהֶן כָּלוּ בְּבֵיתָא׃
11 וְשַׁוִּיאוּ יַת אֲרוֹנָא דַיְיָ בְּעֶגְלָתָא וְיַת תֵּיבוּתָא וְיָת עַכְבְּרֵי דַּהֲבָא וְיָת צַלְמֵי טְחוֹרֵיהוֹן׃
12 וְאַכְווֹנָא תּוֹרְתָא בְּאוֹרְחָא עַל אוֹרַח בֵּית שֶׁמֶשׁ בְּכִבְשָׁא חֲדָא אֲזַלוּ מֵיזַל וְגָעֲנִין וְלָא כְּטָאוּ לְיַמִּינָא וּלְסְמָאלָא וְטוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי
אָזְלִין בָּתְרֵיהוֹן עַד תְּחוּם בֵּית שָׁמֶשׁ׃ 13 וּבֵית שִׁמְשָׁא חָצְדִין חֲצַר חִטִּין בְּמֵישְׁרָא וּזְקִפוּ יַת עֵינֵיהוֹן וַחֲזוֹ יַת אֲרוֹנָא וַחֲדִיאוּ לְמֶחֱזֵי׃

* *Et dicunt: Quid pro delicto quod reddemus ei? & dixerunt: Iuxta numerum prouinciarum Philistinorũ quinque anos aureos: quoniam error in vobis, & principibus vestris & populo:* 4 *Et quinque mures aureos similitudinem murium corrumpẽtium terram vestram. & dabitis domino Deo Israel gloriam, vt releuet manum suam à vobis, & à diis vestris, & à terra vestra.*

* *Et quare grauatis corda vestra, vt aggrauauit Ægyptus & Pharao cor suum? nonne quando illuserunt eis, miserunt eos, & abierunt?*

* *Et nunc accipite & facite plaustrum nouum vnum, & accipite duas vaccas primò enixas sine filiis, super quas non impositum est iugum. & iungite vaccas in plaustro, & filios earum ducite à tergo earum in domum.*

* *Et accipietis arcam Domini, & ponetis eam super plaustrum: & vasa aurea reddite ei pro peccato, & ponetis in capsella ex latere partis eius, & mittetis eam. & recedet.*

* *Et videbitis si in viam finis sui ibit contra Bethsames, ipse fecit nobis malum grande hoc: & si non, & cognoscemus quòd nequaquam manus eius tetigit nos: sed casus hic factus est nobis.*

* *Et fecerunt Philistiim sic: & acceperunt duas vaccas primò enixas, & iunxerunt eas in plaustro, & filios earum concluserunt in domo.*

* *Et posuerunt arcam Domini super plaustrum, & capsellam, & mures aureos, & similitudines anorum eorum.*

* *Et direxerunt vaccæ in via in viam Bethsames, in semita in qua ibant laborabant: & non declinabant ad dexteram neque ad sinistram, in itinere vno gradiebantur pergentes & mugientes. & satrapæ Philistiim ibant post ipsos vsque ad terminos Bethsames.*

* *Et qui in Bethsames, metebant messem tritici in valle. & eleuauerunt oculos suos & viderunt arcam Domini, & gauisi sunt in obuiationem eius.*

4 * καὶ λέξουσι, τί τὸ ὑστερῆς τῆς βαζανου ὃ ἀποδώσομεν αὐτῇ; καὶ εἶπον, κατ' ἀριθμὸν τῶν σατραπειῶν τῶν ἀλλοφύλων πέντε ἕδρας χρυσᾶς, ὅτι πλαῖσμα ἐν ὑμῖν καὶ τοῖς 5 ἄρχουσιν ὑμῶν καὶ τῷ λαῷ· * καὶ ποιήσετε μυας χρυσοῦς ὁμοίωμα τῶν μυῶν τῶν διαφθειρόντων τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ δώσετε τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ δόξαν, ὅπως κουφίσῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν ὑμῶν καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ὑμῶν.

6 * καὶ ἱνατί βαρυνεῖτε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐβάρυνεν αἴγυπτος καὶ φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτῶν; οὐχὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτοῖς, ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς καὶ ἀπῆλθον.

7 * καὶ νῦν λάβετε καὶ ποιήσατε ἅμαξαν καινὴν μίαν, καὶ λάβετε δύο βοας πρωτοτόκους ἥτις οὐκ ἐπετέθη ζυγός. καὶ ζεύξατε τὰς βοας ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπαγάγετε ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν εἰς οἶκον.

8 * καὶ λήψεσθε τὴν κιβωτὸν κυρίου, καὶ θήσετε αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἅμαξαν, καὶ τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ ἀποδότε αὐτῇ ὑπὲρ τ βασανου, καὶ θήσετε ἐν θέματι ἐκ πλαγίων μέρος αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖτε αὐτήν. καὶ ἀπελεύσεται.

9 * καὶ ὄψεσθε εἰ εἰς ὁδὸν ὁρίου αὐτῆς πορεύσεται κατ' βαιθσαμής, αὐτὸς πεποίηκεν ἡμῖν τὴν κακίαν τὴν μεγάλην ταύτην. καὶ ἐὰν μή, καὶ γνωσόμεθα ὅτι οὐκ ἰσχὺς χειρὸς αὐτοῦ ἥψατο ἡμῶν, ἀλλὰ συμπτωμα τοῦτο γέγονεν ἡμῖν.

10 * καὶ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι οὕτως, καὶ ἔλαβον δύο βοας πρωτοτοκούσας, καὶ ἔζευξαν αὐτὰς ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπέκλεισαν εἰς οἶκον.

11 * καὶ ἔθεντο τὴν κιβωτὸν κυρίου ἐπὶ τὴν ἅμαξαν, καὶ τὸ θέμα, καὶ τοὺς μυας τοὺς χρυσοῦς, καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἑδρῶν αὐτῶν.

12 * καὶ κατεύθυναν αἱ βόες ἐν τῇ ὁδῷ εἰς τὴν ὁδὸν βαιθσαμὴς ἐν τείχῳ ἐν ᾗ ἐπορεύοντο σποπίων, καὶ οὐκ ἐξέκλινον δεξιὰν οὐδὲ ἀριστερὰν, ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐπορεύοντο πορευόμεναι καὶ βοῶσαι. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἐπορεύοντο ὀπίσω αὐτῶν ἕως ὁρίων βαιθσαμής.

13 * καὶ οἱ ἐν βαιθσαμὴς ἐθέριζον θερισμὸν πυρῶν ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον τὴν κιβωτὸν κυρίου, καὶ ἐχάρησαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et dixerunt: Quæ oblatio expiationis eius quam reddemus ante eam? & dixerunt: *Iuxta* numerum tyrannorũ Philisthæorum quinque mariscæ auri, & quinque mures auri; quoniam percussio vna posita omnibus vobis & tyrannis vestris. 5 Et facietis figuras mariscarum vestrarum & figuras murium vestrorum qui percutientes terram; & dabitis ante Deum Israel gloriam: fortasse quiescet percussio eius à vobis; & ab erroribus vestris, & à terra vestra. 6 Et ad quid grauabitis corda vestra quemadmodum aggrauauerunt Miszræi & Pargho cor suum? an non sic vltus est ex eis, & post ea dimiserunt eos, & abierunt? 7 Et nunc accipite & facite plaustrum nouum vnum, & duas boues lactanteis quæ non ductæ sunt in iugo: & ligabitis boues in plaustro, & reducetis filios earum de-post eas intrò.

8 Et accipietis arcam Domini, & dabitis eam in plaustro; & vasa auri, quæ reddetis ante eam oblationem expiationis eius, ponetis in capsa in latere eius, & mittetis eam, & ibit.

9 Et prospicietis si in via termini sui ascendit ad Beth-semes, ab-ante eum factum est nobis malum magnum hoc: & si non, & sciemus quòd non percussio eius accessit nobis: casus ipse qui fuit nobis.

10 Et fecerunt viri sic, & acceperunt duas boues lactanteis, & ligauerunt eas in plaustro, & filios earum clauserunt in domo.

11 Et posuerunt arcam Domini in plaustro, & capsam, & mures auri, & figuras mariscarum eorum.

12 Et verterunt se boues in via, super viam Bethsemes in strata vna: & iuerunt eundo; & mugierunt, & non diuerterunt ad dexteram & ad siniſtram. & tyranni Philisthæorum ambulantes post eas vsque terminum Beth-semes.

13 Et Bethsmisæi metentes messem tritici in planicie, & leuauerunt oculos suos & viderunt arcam, & gauisi sunt videndo.

14 * וְהָעֲגָלָה בָּאָה אֶל־שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשִּׁמְשִׁי
וַתַּעֲמֹד שָׁם וְשָׁם אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְבַקְּעוּ אֶת־עֲצֵי
הָעֲגָלָה וְאֶת־הַפָּרוֹת הֶעֱלוּ עֹלָה לַיהוָה׃
15 * וְהַלְוִיִּם הוֹרִידוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־הָאַרְגַּז
אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֲשֶׁר־בּוֹ כְּלֵי־זָהָב וַיָּשִׂמוּ אֶל־הָאֶבֶן
הַגְּדוֹלָה וְאַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ הֶעֱלוּ עֹלוֹת וַיִּזְבְּחוּ
16 זְבָחִים בַּיּוֹם הַהוּא לַיהוָה׃ * וַחֲמִשָּׁה סַרְנֵי־
פְלִשְׁתִּים רָאוּ וַיָּשֻׁבוּ עֶקְרוֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃
17 * וְאֵלֶּה טְחֹרֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֵשִׁיבוּ פְלִשְׁתִּים אָשָׁם
לַיהוָה לְאַשְׁדּוֹד אֶחָד לְעַזָּה אֶחָד לְאַשְׁקְלוֹן אֶחָד
18 לְגַת אֶחָד לְעֶקְרוֹן אֶחָד׃ * וְעַכְבְּרֵי הַזָּהָב מִסְפַּר
כָּל־עָרֵי פְלִשְׁתִּים לַחֲמֵשֶׁת הַסְּרָנִים מֵעִיר מִבְצָר
וְעַד כֹּפֶר הַפְּרָזִי וְעַד אָבֵל הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הִנִּיחוּ
עָלֶיהָ אֶת אֲרוֹן יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה בִּשְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ
19 בֵּית־הַשִּׁמְשִׁי׃ * וַיַּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ כִּי רָאוּ
בַּאֲרוֹן יְהוָה וַיַּךְ בָּעָם שִׁבְעִים אִישׁ חֲמִשִּׁים אֶלֶף
אִישׁ וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם כִּי־הִכָּה יְהוָה בָּעָם מַכָּה
20 גְּדוֹלָה׃ * וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ מִי יוּכַל
לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה הָאֱלֹהִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְאֶל־מִי
21 יַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ׃ * וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים אֶל־יוֹשְׁבֵי
קִרְיַת־יְעָרִים לֵאמֹר הֵשִׁבוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־אֲרוֹן
יְהוָה רְדוּ הַעֲלוּ אֹתוֹ אֲלֵיכֶם׃

ז

1 * וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי קִרְיַת יְעָרִים וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן
יְהוָה וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־בֵּית אֲבִינָדָב בַּגִּבְעָה וְאֶת־
אֶלְעָזָר בְּנוֹ קִדְּשׁוּ לִשְׁמֹר אֶת־אֲרוֹן יְהוָה׃
2 * וַיְהִי מִיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים וַיִּרְבּוּ
הַיָּמִים וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּנָּהוּ כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
אַחֲרֵי יְהוָה׃

SAMVEL. I. Translat.B.Hierony. *Samuel.*

14 * Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamitę,&stetit ibi.Erat autem ibi lapis magnus;&conciderunt ligna plaustri, vaccasque imposuerunt super ea holocau
15 stum Domino. * Leuitæ autem deposuerũt arcam Domini,& capsellam quæ erat iuxta eam,in qua erant vasa aurea; & posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamitæ obtulerunt holocausta,
D & immolarunt victimas in die illa Dño.
16 * Et quinq; satrapæ Philistinorum viderunt,& reuersi sunt in Accharon in die
17 illa. * Hi sunt autem ani aurei quos reddiderunt Philistiim pro delicto Domino: Azotus vnum, Gaza vnum, Aschalon vnum, Geth vnum, Accharon vnum:
18 * Et mures aureos secundum numerũ vrbium Philistiim quinque prouinciarũ, ab vrbe murata vsque ad villam quæ erat absque muro,& vsq; ad Abel magnũ, super quem posuerunt arcam Domini quæ erat vsque in illa die in agro Iosue Bethsa
19 mitis. * Percussit autem Dominus de viris Bethsamitibus, eo quòd vidissent arcam Domini, & percussit de populo septuaginta viros,& quĩquaginta millia plebis. luxitque populus, eo quòd Dominus
20 percussisset plebem plaga magna. * Et dixerunt viri Bethsamitæ: Quis poterit stare in conspectu domini Dei sancti huius?
21 & ad quem ascendet à nobis? * Miseruntque nuncios ad habitatores Cariathiarim dicentes: Reduxerunt Philistiim arcã Domini; descendite & reducite eam ad vos.

CAP. VII.

1 A VEnerunt ergo viri Cariathiarim, & reduxerũt eam in domum Aminadab in Gabaa: Eleazarum autem filium eius sanctificauerunt vt custodiret arcam Domini.
2 * Et factum est ex qua die mansit arca Domini in Cariathiarim, multiplicati sunt dies. erat quippe iã annus vicesimus. & requieuit omnis domus Israel post Dominum.

תרגום יונתן

14 וְעָגְלְתָא אֲתַת לַחֲקַל יְהוֹשֻׁעַ מִבֵּית שֶׁמֶשׁ וְקָמַת תַּמָּן וְתַמָּן אַבְנָא רַבְתָּא וְצַלְּחוּ יָת אָעֵי עָגְלְתָא וְיָת תּוֹרָתָא אַסִּיקוּ עֲלָתָא קֳדָם יְיָ׃
15 וְלֵוָאֵי אַחֵיהוּ יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ וְיָת חֵיבוּתָא דְּעִימֵיהּ דְּבֵיהּ מָנֵי דַהֲבָא וְשַׁוִּיאוּ עַל אַבְנָא רַבְתָּא וּגְבַר בֵּית שֶׁמֶשׁ אַסִּיקוּ עֲלָוָן וּנְכִיסוּ
נִיכְסַת קֻדְשִׁין בְּיוֹמָא הַהוּא קֳדָם יְיָ׃ 16 וְחַמְשָׁא טוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי חֲזוֹ וְתָבוּ לְעֶקְרוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא׃ 17 וְאִילֵּין טְחוֹרֵי דַהֲבָא
דְּאֲתֵיבוּ פְלִשְׁתָּאֵי קֳרְבַּן אֲשָׁמָא קֳדָם יְיָ דְּאַשְׁדּוֹד חַד דְּעַזָּה חַד דְּאַשְׁקְלוֹן חַד דְּגַת חַד דְּעֶקְרוֹן חַד׃ 18 וְעַכְבְּרֵי דַהֲבָא מִנְיַן כָּל קִירְוֵי
פְלִשְׁתָּאֵי לְחַמְשָׁא טוּרְנַיָּא מִקָּרְוִין כְּרִיכָן וְעַד אַבְנָא רַבְתָּא דְּאַחֵיהוּ עֲלָהּ יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ עַד יוֹמָא הָדֵין הָא הִיא בַּחֲקַל
יְהוֹשֻׁעַ דְּמִבֵּית שֶׁמֶשׁ׃ 19 וּקְטַל בְּגַבְרֵי בֵית שֶׁמֶשׁ עַל דַּחֲזוֹ אֲרוֹנָא דַיְיָ כַּד גְּלִי וּקְטַל בְּעַמָּא שִׁבְעִין גַּבְרָא וּבְכָהֲלָא חַמְשִׁין
אַלְפִין גַּבְרָא וְאִתְאַבִּלוּ עַמָּא אֲרֵי מְחָא יְיָ בְּעַמָּא מְחָא סַגִּיאָה׃ 20 וַאֲמַרוּ גַּבְרֵי בֵית שֶׁמֶשׁ מַן יְכִל לְמֵקָם קֳדָם אֲרוֹנָא דַיְיָ אֱלָהִים קַדִּישָׁא
הָדֵין וּלְאֵי דֵין אֲתַר יִסְתַּלַּק מִינָנָא׃ 21 וּשְׁלַחוּ אִיזְגַּדִּין לְוָת יָתְבֵי קִרְיַת יְעָרִים לְמֵימַר אֲתִיבוּ פְלִשְׁתָּאֵי יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ חוּתוּ אַסִּיקוּ
יָתֵיהּ לְוָתְכוֹן׃

ז

1 וַאֲתוֹ גַּבְרֵי קִרְיַת יְעָרִים וְאַסִּיקוּ יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ וְאַעִילוּ יָתֵיהּ לְבֵית אֲבִינָדָב דִּי בְּגִבְעָתָא
וְיָת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ זַמִּינוּ לְמִשַּׁר יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ׃ 2 וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְשָׁרָא אֲרוֹנָא בְּקִרְיַת יְעָרִים וְסַגִּיאוּ יוֹמַיָּא וַהֲווּ עֶשְׂרִין שְׁנִין
וְאִתְנְהִיאוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּתַר פֻּלְחָנָא דַיְיָ׃

14 * Et plaustrum venit in agrum Iosue qui de Bethsames, & stetit ibi iuxta lapidem magnum; & conciderunt ligna plaustri, & vaccas obtulerunt holocaustum Domino.

15 * Et Leuitæ obtulerunt arcam Domini, et capsellam quæ cum ea, & vasa aurea, & posuerunt super lapidem magnum. & viri Bethsames obtulerunt holocausta, et immolauerunt victimas Domino in die illa.

16 * Et quinque satrapæ Philistinorum viderunt, & reuersi sunt in Acaron in die illa.

17 * Et hi ani aurei quos reddiderunt Philistiim pro peccato Domino, Azoti vnum, & Geth vnum, & Gazes vnum, & Ascalonis vnum, & Acaron vnum.

18 * Et mures aurei secundum numerum omnium vrbium Philistiim quinque prouinciarũ, ab vrbe murata & vsque ad villam Pherezæi, & vsque ad lapidem magnum, vbi posuerunt super ipsum arcam fœderis Domini vsque ad diem hunc in agro Iosue Bethsames.

19 * Et percussit viros Bethsames, quia viderunt arcam Domini. & percussit in eis septuaginta viros, & quinquaginta millia virorum ex populo. et luxit populus, quia percussit Dominus in populo plaga magna valdè.

20 * Et dixerunt viri qui in Bethsames: Quis poterit stare in conspectu Domini sancti huius? & ad quem ascendet arca Domini à nobis?

21 * Et mittunt nuncios ad habitatores Cariathiarim dicentes: Reduxerunt Philistiim arcam Domini; & descendite & reducite eam ad vos.

CAP. VII.

1 ET veniunt viri Cariathiarim, & reducunt arcam fœderis Domini. & adduxerunt eam in domum Abinadab quæ in colle. et Eleazar filium eius sanctificauit vt custodiret arcam fœderis Domini.

2 * Et factum est ex qua die fuit arca in Cariathiarim, multiplicati sunt dies. & fuerunt viginti anni, & reuersa est omnis domus Israel post Dominum.

14 * καὶ ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν εἰς ἀγρὸν ἰωσὴ τοῦ ϗν βαιθσαμίς, ϗ ἔστη ϗκεῖ ϖῶϛ λίθος μέγας, ϗ ἔκλισαν τὰ ξύλα τῆς ἁμάξης, ϗ τὰς βόας ἀνήνεγκαν ὁλοκαύτωσιν τῷ κυρίῳ.

15 * καὶ οἱ λευῖται ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸ σκεῦος τὸ μετ' αὐτῆς, καὶ τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ, καὶ ἔθεντο ἐπὶ τοῦ λίθου τοῦ μεγάλου. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ βαιθσαμὶς ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις, ϗ ἔθυσαν θυσίας τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

16 * καὶ οἱ πέντε σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων εἶδον, καὶ ἀνέστρεψαν εἰς ἀκαρὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

17 * καὶ αὗται αἱ ἕδραι αἱ χρυσαῖ, ἃς ἀπέδωκαν οἱ ἀλλόφυλοι ὑπὲρ τῆς βασάνου τῷ κυρίῳ, τῆς ἀζώτου μίαν, καὶ τῆς γὲθ μίαν, καὶ τῆς γάζης μίαν, καὶ ἀσκάλωνος μίαν, καὶ ἀκαρὼν μίαν.

18 * καὶ μῦς χρυσοῦς κατ' ἀριθμὸν πασῶν τῶν πόλεων τῶν ἀλλοφύλων τῶν πέντε σατραπειῶν, ἐκ πόλεως ἐσκεπασμένης καὶ ἕως κώμης τοῦ φερεζαίου, καὶ ἕως λίθου τοῦ μεγάλου, οὗ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὸ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν ἀγρῷ ἰωσὴ τοῦ βαιθσαμίς.

19 * καὶ ἐπάταξεν ἄνδρας βαιθσαμίς, ὅτι εἶδον τὴν κιβωτὸν κυρίου. καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, ϗ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπένθησεν ὁ λαός, ὅτι ἐπάταξε κύριος ἐν τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην σφόδρα. 20 * καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν βαιθσαμίς, τίς δυνήσεται στῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ ἁγίου τούτου; ϗ πρὸς τίνα ἀναβήσεται ἡ κιβωτὸς κυρίου ἀφ' ἡμῶν;

21 * καὶ ἀπέστειλαν ἀγγέλους πρὸς τοὺς κατοικοῦντας καριαθιαρὶμ λέγοντες, ἀπέστρεψαν οἱ ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ καταβάντες καὶ ἀναγάγετε αὐτὴν πρὸς ὑμᾶς.

ζ.

1 * Καὶ ἦλθον οἱ ἄνδρες καριαθιαρὶμ, ϗ ἀνήγαγον τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς οἶκον ἀβιναδὰβ τὸν ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡγίασε φυλάσσειν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου.

2 * ϗ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦν ἡ κιβωτὸς ἐν καριαθιαρὶμ, ἐπληθύνθησαν αἱ ἡμέραι. καὶ ἐγένοντο εἴκοσι ἔτη, καὶ ἐπέστρεψε πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ὀπίσω κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et plaustrum venit ad agrum Iehosuagh de Beth-Semes, & stetit ibi. & ibi lapis magnus: & secuerunt ligna plaustri & boues, & ascendere fecerunt holocaustum ante Dominum. 15 Et Leuitæ descendere fecerunt arcam Domini, & capsam quæ cum illa, in qua vasa auri, & posuerunt super lapidem magnum, & viri Beth-Semes ascendere fecerunt holocausta, & mactauerunt mactationem sanctitatum in die illa ante Dominum. 16 Et quinque tyranni Pelisthæorum viderunt, & redierunt ad Gheqron in die illa.

17 Et hæ mariscæ auri quas redire fecerunt Pelisthæi sacrificium expiationis ante Dominum: Asdod vnam, Ghaza vnam, Askalon vnam, Gath vnam, Gheqron vnam. 18 Et mures auri *iuxta* numerum omnium ciuitatum Pelisthæorum ad quinque tyrannos ab vrbibus munitis & vsque ad vrbes apertas, & vsque ad lapidem magnum super quem ascendere fecerunt arcam Domini vsque diem hanc: ecce ille in agro Iehosuagh qui ex Beth-Semes. 19 Et occidit in viris Beth-Semes super quòd gauisi sunt quòd viderunt arcam Domini quando apparuit, & occidit in senibus populi septuaginta viros, & in vniuersitate quinquaginta mille viros. & luxerunt populus, quoniam percussit Dominus in populo percussionem magnam. 20 Et dixerunt viri Beth-Semes: Quis poterit stare ante arcam Domini Dei sancti hanc? & ad quem locum transferetur à nobis? 21 Et miserunt nuncios ad habitatores Kiriath Iegharim ad dicendum: Redire fecerunt Pelisthæi arcam Domini; descendite, ascendere facite eam ad vos.

CAP. VII.

ET venerunt viri Kiriath Iegharim, & ascendere fecerunt arcam Domini, & introduxerũt eam ad domum Abinadab qui in Gibghatha. & Eleghazar filium eius præfecerunt ad custodiendum arcam Domini. * Et fuit à die quo mansit arca in Kiriath Iegharim, & multiplicati sunt dies, & fuerunt viginti anni, & quieti fuerunt omnis domus Israel post cultum Domini.

3 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִם־בְּכָל־לְבַבְכֶם אַתֶּם שָׁבִים אֶל־יְהוָה
הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִתּוֹכְכֶם וְהָעַשְׁתָּרוֹת
וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה וְעִבְדֵהוּ לְבַדּוֹ וְיַצֵּל
אֶתְכֶם מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃

4 * וַיָּסִירוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־
הָעַשְׁתָּרוֹת וַיַּעַבְדוּ אֶת־יְהוָה לְבַדּוֹ׃

5 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל קִבְצוּ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל הַמִצְפָּתָה
וְאֶתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם אֶל־יְהוָה׃

6 * וַיִּקָּבְצוּ הַמִצְפָּתָה וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם וַיִּשְׁפְּכוּ לִפְנֵי
יְהוָה וַיָּצוֹמוּ בַיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמְרוּ שָׁם חָטָאנוּ לַיהוָה
וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִצְפָּה׃

7 * וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־הִתְקַבְּצוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
הַמִצְפָּתָה וַיַּעֲלוּ סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים אֶל־יִשְׂרָאֵל
וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים׃

8 * וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּחֲרֵשׁ
מִמֶּנּוּ מִזְעֹק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִיַּד
9 פְּלִשְׁתִּים׃ * וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טְלֵה חָלָב אֶחָד
וַיַּעֲלֵהוּ עוֹלָה כָלִיל לַיהוָה וַיִּזְעַק שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה
בְּעַד יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה׃

10 * וַיְהִי שְׁמוּאֵל מַעֲלֶה הָעוֹלָה וּפְלִשְׁתִּים נִגְּשׁוּ
לַמִּלְחָמָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּרְעֵם יְהוָה בְּקוֹל־גָּדוֹל בַּיּוֹם
הַהוּא עַל־פְּלִשְׁתִּים וַיְהֻמֵּם וַיִּנָּגְפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

11 * וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִן־הַמִצְפָּה וַיִּרְדְּפוּ אֶת־
פְּלִשְׁתִּים וַיַּכּוּם עַד־מִתַּחַת לְבֵית כָּר׃

12 * וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶבֶן אַחַת וַיָּשֶׂם בֵּין־הַמִצְפָּה
וּבֵין הַשֵּׁן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ אֶבֶן הָעֵזֶר וַיֹּאמֶר עַד־
13 הֵנָּה עֲזָרָנוּ יְהוָה׃ * וַיִּכָּנְעוּ הַפְּלִשְׁתִּים וְלֹא־יָסְפוּ
עוֹד לָבוֹא בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי יַד־יְהוָה בַּפְּלִשְׁתִּים
כֹּל יְמֵי שְׁמוּאֵל׃

3 * Ait autem Samuel ad vniuersam do-
mũ Israel, dicens: Si in toto corde vestro Ioſ.24.a
reuertimini ad Dominum, auferte deos
alienos de medio vestri Baalĩ & Astaroth,
& præparate corda vestra Domino, & ser-
uite ei soli, & eruet vos de manu Phili-
4 stiim. * Abstulerunt ergo filij Israel Baa-
B lim & Astaroth, & seruierũt Domino soli.
5 * Dixit autem Samuel: Congregate v-
niuersum Israel in Maspha, vt orem pro
6 vobis Dominum. * Et conuenerunt in
Maspha. hauseruntque aquam, & effu-
derunt in conspectu Domini: & ieiuna-
uerunt in die illa, atque dixerunt ibi: Pec
cauimus Domino. Iudicauitque Samuel
7 filios Israel in Maspha. * Et audierunt
Philistiim quòd congregati essent filij Is-
rael in Maspha, & ascenderunt satrapæ
Philistinorum ad Israel. Quod cùm audis
sent filij Israel, timuerunt à facie Philisti-
8 norum. *Dixeruntque ad Samuelem: Ne
cesses pro nobis clamare ad Dominum
Deum nostrũ, vt saluet nos de manu Phi-
9 listinorum. * Tulit autem Samuel ag-
num lactantem vnum, & obtulit illum
C holocaustum integrum Domino. Et cla-
mauit Samuel ad Dominum pro Israel, &
10 exaudiuit eum Dominus. *Factum est au-
tem cùm Samuel offerret holocaustum
Domino, Philistiim iniere prœlium con-
tra Israel. Intonuit autẽ Dominus fragos
re magno in die illa super Philistiim, &
exterruit eos, & cæsi sunt à filiis Israel.
11 *Egressiq; filij Israel de Maspha, ꝑsecuti
sunt Philistęos, & ꝑcusserunt eos vsq; ad
12 locũ ꝙ erat subter Bethchar. *Tulit autem
Samuel lapidẽ vnũ, & posuit eũ inter Mas
phat & inter Sen. & vocauit nomẽ loci il-
lius, Lapis adiutorij. dixitq;: Hucusq; au-
13 xiliatus est nobis Dominus. *Et humiliati
sunt Philistiim, nec apposuerunt vltrà vt
D venirent in terminos Israel. Facta est ita-
que manus Domini super Philistęos cun-
ctis diebus Samuelis.

תרגום יונתן

3 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אִם בְּכָל לִבְכוֹן אַתּוּן תָּיְבִין לְפֻלְחָנָא דַיְיָ אַעְדּוֹ יָת טַעֲוָת עַמְמַיָּא מִבֵּינֵיכוֹן וְעַשְׁתָּרָתָא וְאַתְקִינוּ
לִבְכוֹן בְּפֻלְחָנָא דַיְיָ וּפַלְחוּ קֳדָמוֹהִי בִּלְחוֹדוֹהִי וְיֵשֵׁיזִיב יַתְכוֹן מִידָא דְּפֶלִשְׁתָּאֵי׃ 4 וְאַעְדִּיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת בַּעֲלַיָּא וְיָת עַשְׁתָּרָתָא
וּפַלְחוּ קֳדָם יְיָ בִּלְחוֹדוֹהִי׃ 5 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל כְּנִישׁוּ יָת כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִצְפְּיָא וַאֲצַלֵּי עֲלֵיכוֹן קֳדָם יְיָ׃
6 וְאִתְכְּנִישׁוּ לְמִצְפְּיָא וּמְלִיאוּ מַיָּא וְשַׁפְכוּ לְבָּהוֹן בְּתִיּוּבְתָא קֳדָם יְיָ וְצָמוּ בְּיוֹמָא הַהוּא וַאֲמַרוּ תַּמָּן חַבְנָא קֳדָם יְיָ וְדָן שְׁמוּאֵל יָת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמִצְפְּיָא׃ 7 וּשְׁמַעוּ פְּלִישְׁתָּאֵי אֲרֵי אִתְכְּנִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִצְפְּיָא וּסְלִיקוּ טוּרְנֵי פְּלִשְׁתָּאֵי עַל יִשְׂרָאֵל וּשְׁמַעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּדְחִילוּ מִן קֳדָם פְּלִשְׁתָּאֵי׃ 8 וַאֲמַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁמוּאֵל לָא תִשְׁתּוֹק מִנָּנָא מִצְּלֵאד קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא וְיִפְרְקִנָּנָא מִידָא דְּפֶלִשְׁתָּאֵי׃
9 וּנְסִיב שְׁמוּאֵל אִימְרָא דְחַלְבָא חַד וַאַסְקֵיהּ עֲלָתָא גְּמִיר קֳדָם יְיָ וְצַלִּי שְׁמוּאֵל קֳדָם יְיָ עַל יִשְׂרָאֵל וְקַבֵּיל צְלוֹתֵיהּ יְיָ׃
10 וַהֲוָה שְׁמוּאֵל מַסֵּיק עֲלָתָא וּפְלִישְׁתָּאֵי אִתְקָרְבוּ לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲכְלִי יְיָ בְּקַל רַב בְּיוֹמָא הַהוּא עַל פְּלִשְׁתָּאֵי וְשַׁגִּישִׁינוּן
וְאִיתְבָּרוּ קֳדָם יִשְׂרָאֵל׃ 11 וּנְפָקוּ אֱינָשׁ יִשְׂרָאֵל מִן מַצְפְּיָא וּרְדָפוּ יָת פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְחוֹנְנוּן עַד מְלַרַע לְבֵית שָׁרוֹן׃ 12 וּנְסִיב שְׁמוּאֵל אַבְנָא חֲדָא וְשַׁוִּי
בֵּין מִצְפְּיָא וּבֵין שִׁנָּא וּקְרָא יָת שְׁמַהּ אֶבֶן סַעֲדָא וַאֲמַר עַד הָכָא סַעֲדָנָא יְיָ׃ 13 וְאִיתְבָּרוּ פְּלִשְׁתָּאֵי וְלָא אוֹסִיפוּ עוֹד לְמֵיעַל בִּתְחוּם
אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וַהֲוָה סָעֲדָא דַיְיָ בְּפְלִישְׁתָּאֵי כָּל יוֹמֵי שְׁמוּאֵל׃

3 * Et dixit Samuel ad vniuersam domum Israel dicēs: Si in toto corde vestro vos reuersi estis ad Dominum, auferte deos alienos de medio vestri & lucos; & præparate corda vestra ad Dominum, & seruite ei soli, & eruet vos de manu Philistiim.

4 * Et abstulerunt filij Israel Baalim & lucos Astaroth, & seruierunt Domino soli.

5 * Et dixit Samuel: Congregate vniuersum Israel in Masepha, & orabo ad Dominum pro vobis. 6 * Et conuenit populus in Masepha, & hauserunt aquam, & effundunt in conspectu Domini super terram. & ieiunauerunt in die illa & dixerunt: Peccauimus Domino. et iudicauit Samuel filios Israel in Masepha.

7 * Et audierunt Philistiim, quòd congregati erant filij Israel in Masepha omnes. & ascenderunt satrapæ Philistinorum ad Israel. et audierunt filij Israel, & timuerunt à facie Philistinorum.

8 * Et dixerunt filij Israel ad Samuel: Ne cesses à nobis clamare ad dominum Deum tuũ, & saluabit nos de manu Philistinorum.

9 * Et tulit Samuel agnum lactantem vnum, & obtulit eum holocaustum Domino cum vniuerso populo. & clamauit Samuel ad Dominum pro Israel, & exaudiuit eum Dominus.

10 * Et erat Samuel offerens holocaustum. & Philistiim inierunt bellum contra Israel. et intonuit Dominus in fragore magno in die illa super Philistiim, & confusi sunt & ceciderunt in conspectu Israel.

11 * Et egressi sunt viri Israel ex Masepha, & persecuti sunt Philisthæos, & percusserunt eos vsque ad infra Bethchor.

12 * Et tulit Samuel lapidem vnum, & statuit eum inter Masepha & inter antiquam, et vocauit nomen eius Abennezer, quod significat Lapis adiutorij. & dixit: Huc vsque auxiliatus est nobis Dominus.

13 * Et humiliauit Dominus Philistiim, et non apposuerunt vltra vt venirent in terminum Israel. & facta est manus Domini super Philistæos cunctis diebus Samuel.

3 * καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς πάντα οἶκον ἰσραὴλ λέγων, εἰ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν ὑμεῖς ἐπιστρέψατε πρὸς κύριον, περιέλεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν καὶ τὰ ἄλση, καὶ ἑτοιμάσατε τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς κύριον καὶ δουλεύσατε αὐτῷ μόνῳ, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ
4 χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. * καὶ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοὺς Βααλὶμ καὶ τὰ ἄλση ἀσαρώθ, καὶ ἐδούλευσαν τῷ κυ-
5 ρίῳ μόνῳ. * καὶ εἶπε Σαμουήλ, συναθροίσατε πάντα ἰσραὴλ εἰς μασηφά, καὶ προσεύξομαι πρὸς κύριον ὑπὲρ
6 ὑμῶν. * καὶ συνήχθη ὁ λαὸς εἰς μασηφὰ καὶ ὑδρεύον-το ὕδωρ, καὶ ἐκχέουσιν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐ-νήστευσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ εἶπον, ἡμάρτομεν τῷ κυ-ρίῳ. καὶ ἐδίκασε Σαμουὴλ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς μασηφά.
7 * καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλοφύλοι ὅτι συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μασηφὰ πάντες. καὶ ἀνέβησαν οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσ-ραήλ, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων.
8 * καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς Σαμουήλ, μὴ παρα-σιωπήσῃς ἀφ' ἡμῶν τοῦ βοᾶν πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων.
9 * καὶ ἔλαβε Σαμουὴλ ἀρνα γαλαθινὸν σῦα, καὶ ἀνή-νεγκεν αὐτὸν ὁλοκαύτωσιν τῷ κυρίῳ σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ ἐβόησε Σαμουὴλ πρὸς κύριον ὑπὲρ τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ κύριος.
10 * καὶ ἦν Σαμουὴλ ἀναφέρων τὴν ὁλοκάυτωσιν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι προσῆγον εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐ-βρόντησε κύριος ἐν φωνῇ μεγάλῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ συνεχύθησαν καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον
11 ἰσραήλ. * καὶ ἐξῆλθον ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκ μασηφὰ καὶ κατεδίωξαν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἕως
12 ὑποκάτω βαιθχόρ. * καὶ ἔλαβε Σαμουὴλ λίθον ἕνα, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἀναμέσον μασηφὰ καὶ ἀνα-μέσον τῆς παλαιᾶς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀβεν-νέζερ, ὃ σημαίνει λίθος τοῦ βοηθοῦ. καὶ εἶπεν, ἕως ὧδε ἐβοήθησεν ἡμῖν ὁ κύριος.
13 * καὶ ἐταπείνωσε κύριος τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ οὐ προ-σέθεντο ἔτι τοῦ ἐπελθεῖν εἰς ὅριον ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο χεὶρ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ Σαμουήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et dixit Samuel ad omnem domum Israel dicendo: Si in omni corde vestro vos redeuntes ad cultum Domini, transire facite errorem gentium de-inter vos & Gastaratha, & firmate cor vestrum in cultu Domini, & seruite ante eum in solitudine sua; & liberabit vos de manu Pelisthæorum. 4 Et transire fecerunt filij Israel BAGHALAIA & GHASTHARATHA, & seruierunt ante Dominum in solitudine sua. 5 Et dixit Semuel: Congregate omnem Israel ad Miszpeia, & orabo super vos ante Dominum.

6 Et congregati sunt ad Miszpeia, & impleuerunt aquas, & effuderunt cor suum in pœnitentia ante Dominum, & ieiunauerunt in die illo, & dixerunt ibi: Peccauimus ante Dominum. & iudicauit Semuel filios Israel in Miszpeia. 7 Et audierunt Pelisthæi quòd congregati sunt filij Israel in Miszpeia, & ascenderunt tyranni Pelisthæorum super Israel: & audierunt filij Israel, & timuerunt ab-ante Pelisthæos. 8 Et dixerunt filij Israel ad Semuel: Ne taceas à nobis ab orando ante dominum Deum nostrum, & eripiat nos de manu Pelisthæorum. 9 Et accepit Samuel agnum lactis vnum, & ascendere fecit holocaustum consumptum ante Dominum: & orauit Semuel ante Dominum super Israel; & accepit orationem eius Dominus.

10 Et fuit Semuel ascendere faciens holocaustum, & Pelisthæi appropinquarunt ad ineundum bellum in Israel: & sonuit Dominus in voce magna in die illo super Pelisthæos; & conturbauit eos, & fracti sunt ante Israel.

11 Et prodierunt homines Israel ex Miszpeia, & insecuti sunt Pelisthæos, & percusserunt eos vsque subtus Beth-Saron.

12 Et accepit Semuel lapidem vnum, & posuit inter Miszpeia & inter Sina: & vocauit nomen eius, Lapidem auxilij: & dixit: Huc vsque auxiliatus est nobis Dominus. 13 Et fracti sunt Pelisthæi, & non addiderunt amplius vt intrarent in terminum terræ Israel: & fuit percussio Domini in Pelisthæos omnibus diebus Semuel.

14 * וַתָּשֹׁבְנָה הֶעָרִים אֲשֶׁר לָקְחוּ־פְלִשְׁתִּים מֵאֵת
יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל מֵעֶקְרוֹן וְעַד־גַּת וְאֶת־גְּבוּלָן
הִצִּיל יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל
15 וּבֵין הָאֱמֹרִי: * וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־יִשְׂרָאֵל כֹּל
16 יְמֵי חַיָּיו: * וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית־
אֵל וְהַגִּלְגָּל וְהַמִּצְפָּה וְשָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־
17 הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה: * וּתְשֻׁבָתוֹ הָרָמָתָה כִּי־שָׁם
בֵּיתוֹ וְשָׁם שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה:

ח

1 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקֵן שְׁמוּאֵל וַיָּשֶׂם אֶת־בָּנָיו
2 שֹׁפְטִים לְיִשְׂרָאֵל: * וַיְהִי שֵׁם־בְּנוֹ הַבְּכוֹר יוֹאֵל
וְשֵׁם מִשְׁנֵהוּ אֲבִיָּה שֹׁפְטִים בִּבְאֵר שָׁבַע:
3 * וְלֹא־הָלְכוּ בָנָיו בִּדְרָכָו וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע
וַיִּקְחוּ־שֹׁחַד וַיַּטּוּ מִשְׁפָּט:
4 * וַיִּתְקַבְּצוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־שְׁמוּאֵל
5 הָרָמָתָה: * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זָקַנְתָּ וּבָנֶיךָ
לֹא הָלְכוּ בִּדְרָכֶיךָ עַתָּה שִׂימָה־לָּנוּ מֶלֶךְ לִשְׁפְּטֵנוּ
כְּכָל־הַגּוֹיִם:
6 * וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ תְּנָה־
לָנוּ מֶלֶךְ לִשְׁפְּטֵנוּ וַיִּתְפַּלֵּל שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה:
7 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹל הָעָם לְכֹל
אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ כִּי לֹא אֹתְךָ מָאָסוּ כִּי־אֹתִי מָאֲסוּ
מִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם:
8 * כְּכֹל־הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר־עָשׂוּ מִיּוֹם הַעֲלֹתִי אוֹתָם
מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיַּעַזְבֻנִי וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים כֵּן הֵמָּה עֹשִׂים גַּם־לָךְ:
9 * וְעַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלָם אַךְ כִּי־הָעֵד תָּעִיד בָּהֶם
וְהִגַּדְתָּ לָהֶם מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם:
10 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֶל־הָעָם
הַשֹּׁאֲלִים מֵאִתּוֹ מֶלֶךְ:

14 * Et redditæ sunt vrbes quas tulerant Philistiim ab Israel, Israeli, ab Accharon vsque Geth & terminos suos. liberauitq́; Israel de manu Philistinorum; eratq́; pax
15 inter Israel & Amorræum. * Iudicabat quoque Samuel Israel cunctis diebus vi-
16 tæ suæ. * Et ibat per singulos annos circuiens Bethel & Galgala, & Maspha; & iudicabat Israelem in supradictis locis.
17 * Reuertebaturque in Ramatha: ibi enim erat domus eius: & ibi iudicabat Israelem: ædificauit etiam ibi altare Domino.

CAP. VIII.

1 FActum est autẽ cùm senuisset Samuel, A posuit filios suos Iudices in Israel.
2 * Fuitque nomen filij eius primogeniti Iohel, & nomen secundi Abia iudicum in
3 Bersabee. * Et nõ ambulauerunt filij illius in viis eius, sed declinauerunt post auaritiam, acceperuntque munera, & peruerte-
4 runt iudicium. * Congregati ergo vniuersi maiores natu Israel, venerunt ad Samue-
5 lem in Ramatha: * Dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, & filij tui nõ ambulant in viis tuis. cõstitue nobis regem vt iudicet nos,
6 sicut & vniuersæ habent nationes. * Dis- Ose.13.c Act.13.c
B plicuitque sermo in oculis Samuelis, eo q̃ dixissent, Da nobis regem vt iudicet nos.
7 & orauit Samuel ad Dominum. * Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocẽ populi in omnibus quæ loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt, sed me, ne reg-
8 nem super eos. * Iuxta omnia opera sua quæ fecerunt à die qua eduxi eos de Ægypto vsque ad diem hanc, sicut dereliquerunt me, & seruierunt diis alienis, sic faciunt etiam tibi.
9 * Nunc ergo vocem eorum audi: veruntamen contestare eos, & prædic eis ius regis qui regnaturus est super eos.
10 * Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum qui petierat à se regem.

תרגום יונתן

14 וְתָבָא קִירְוָיָא דְּנְסִיבוּ פְּלִשְׁתָּאֵי מִן יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל מֵעֶקְרוֹן וְעַד גַּת וְיָת תְּחוּמֵיהוֹן שֵׁיזִיב יִשְׂרָאֵל מִידָא דְּפְלִשְׁתָּאֵי וַהֲוָה שְׁלָמָא בֵּין
15 יִשְׂרָאֵל וּבֵין אֱמוֹרָאָה: וְדָן שְׁמוּאֵל יָת יִשְׂרָאֵל כֹּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי: 16 וַאֲזַל בְּזִמַּן שְׁנָה בְּשָׁנָה וּמְסְתְּחַר לְבֵיתְאֵל וּלְגִלְגָּלָא וּלְמִצְפְּיָא
17 וְדָאֵין יָת יִשְׂרָאֵל יָת כָּל אַתְרַיָּא הָאִלֵּין: וּבְמָתְבֵיהּ לְרָמָתָא אֲרֵי תַּמָּן בֵּיתֵיהּ וְתַמָּן דָּן יָת יִשְׂרָאֵל וּבְנָא תַּמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ:

ח

1 וַהֲוָה כַּד סִיב שְׁמוּאֵל וּמַנִּי יָת בְּנוֹהִי דַּיָּנִין לְיִשְׂרָאֵל: 2 וַהֲוָה שׁוּם בְּרֵיהּ בּוּכְרָה יוֹאֵל
וְשׁוּם תִּנְיָנֵיהּ אֲבִיָּה דַּיָּנִין בִּבְאֵרָא דְשָׁבַע: 3 וְלָא הַלִּיכוּ בְּנוֹהִי בְּאָרְחָתֵיהּ וְאִתְפְּנִיאוּ בָּתַר מָמוֹן דְּשַׁקַּר וְקַבִּילוּ שׁוֹחֲדָא וְצַלּוּ דִּינָא:
4 וְאִיתְכַּנִּישׁוּ כָּל סָבֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲתוֹ לְוָת שְׁמוּאֵל לְרָמָתָא: 5 וַאֲמַרוּ לֵיהּ הָא אַתְּ סִיבְתָּא וּבְנָךְ לָא הַלִּיכוּ בְּאָרְחָתָךְ כְּעַן מַנִּי לָנָא
מַלְכָּא לְמִידַּיְנָנָא כְּכָל עַמְמַיָּא: 6 וּבְאֵשׁ פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי שְׁמוּאֵל כַּד אֲמַרוּ מַנִּי לָנָא מַלְכָּא לְמִידַּיְנָנָא וְצַלִּי שְׁמוּאֵל קֳדָם יְיָ:
7 וַאֲמַר יְיָ לִשְׁמוּאֵל קַבֵּל לְמֵימַר עַמָּא לְכָל דְּיֵימְרִין לָךְ אֲרֵי לָא יָתָךְ רָחִיקוּ אֲרֵי בְּפָלְחָנִי קָצוּ מִלְּמֶהֱוֵי מַלְכָּא עֲלֵיהוֹן:
8 כְּכָל עוֹבָדַיָּא דַּעֲבָדוּ מִיּוֹמָא דַּאסֵקִית יָתְהוֹן מִמִּצְרַיִם וְעַד יוֹמָא הָדֵין וּשְׁבַקוּ פָּלְחָנִי וּפָלְחוּ לְטָעֲוָת עַמְמַיָּא כֵּן אִנּוּן עָבְדִין אַף לָךְ:
9 וּכְעַן קַבֵּיל לְמֵימְרֵיהוֹן בְּרַם אֲרֵי אַסְהָדָא תַּסְהִיד בְּהוֹן וְתִתְחֲוֵי לְהוֹן נִמּוֹסָא דְּמַלְכָּא דְּיִמְלָךְ עֲלֵיהוֹן:
10 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא דַּיְיָ לְעַמָּא דְּשָׁאֲלִין מִינֵיהּ מַלְכָּא:

* *Et redditæ ſunt vrbes quas tulerant Philiſtiim à filiis Iſrael, ab Acaron vſque Geth, & terminum liberauerunt Iſrael de manu Philiſtinorum. & erat pax inter Iſrael & inter Amorræum.* 14
* *Et iudicauit Samuel Iſrael cunctis diebus vitæ ſuæ.* 15
* *Et ibat per ſingulos annos, & circuibat Bethel, & Galgal, & Maſepha. & iudicabat Iſrael in omnibus locis iſtis.* 16
* *At reuerſio eius erat in Armathaim, quoniam ibi erat domus eius: & iudicabat ibi Iſrael, & ædificauit ibi altare Domino.* 17

CAP. VIII.

ET *factum eſt vt ſenuit Samuel, & conſtituit filios ſuos Iudices Iſrael.* 1
* *Et hæc nomina filiorum eius. primogenitus Joel, & nomen ſecundi Abia iudices in Berſabee.* 2
* *Et non ambulauerunt filij eius in via eius: & declinauerunt poſt vtilitatem, et acceperunt munera, & peruerterunt iudicia.* 3
* *Et congregantur vniuerſi viri Iſrael, et veniunt ad Samuel in Ramathaim.* 4
* *Et dicunt ei: Ecce tu ſenuiſti, & filij tui non ambulant in via tua. & nunc conſtitue ſuper nos regem, vt iudicet nos ſicut vniuerſæ gentes.* 5
* *Et fuit prauus ſermo in oculis Samuel, vt dixerunt: Da nobis regem vt iudicet nos. & orauit Samuel ad Dominum.* 6
* *Et dixit Dominus ad Samuel: Audi vocem populi, ſecundum omnia quæ loquantur ad te: quoniam non te contempſerunt, ſed me contempſerunt, ne regnem ſuper eos,* 7
* *Secundum omnia opera ſua quæ fecerunt mihi à qua die eduxi eos de Aegypto, & vſque in diem hanc: & dereliquerunt me & ſeruierunt diis alienis, ſic ipſi faciunt & tibi.* 8
* *Et nunc audi vocem eorum: veruntamen teſtificans teſtificaris eis, & nunciabis eis ius regis qui regnabit ſuper eos.* 9
* *Et dixit Samuel omnia verba Domini ad vniuerſum populum petentes ab eo regem.* 10

14 * καὶ ἀπεδόθησαν αἱ πόλεις ἃς ἔλαβον Φ ἀλλόφυλοι ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἀπὸ ἀκαρὼν ἕως γέθ· Ϛ τὸ ὅριον ἀφείλατο ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἦν εἰρήνη ἀναμέσον ἰσραὴλ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου.
15 * καὶ ἔκρινε σαμουὴλ τὸν ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας
16 τῆς ζωῆς αὐτοῦ. * καὶ ἐπορεύετο κατ' ἐνιαυτὸν κ̣ ἐκύκλου βαιθὴλ καὶ τὴν γαλγὰλ Ϛ τὴν μασηφᾶ. Ϛ ἐδίκαζε τὸν ἰσραὴλ ἐν πᾶσι τοῖς τόποις τούτοις.
17 * ἡ δ' ἀποστροφὴ αὐτοῦ ἦν ἐν ἀρμαθαίμ, ὅτι ἐκεῖ ἦν ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ ἐδίκαζεν ἐκεῖ τὸν ἰσραήλ, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ.

η'.

1 * Καὶ ἐγένετο ὡς ἐγήρασε Ϛαμουήλ, Ϛ κατέστησε τοὺς
2 υἱοὺς αὐτοῦ δικαστὰς τῷ ἰσραήλ. * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ὁ πρωτότοκος ἰωήλ, καὶ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἀβιά, δικασταὶ ἐν βηρσαβεέ.
3 * καὶ οὐκ ἐπορεύθησαν Φ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. κ̣ ἐξέκλιναν ὀπίσω τῆς σωτελείας, Ϛ ἐλάμβανον δῶρα, καὶ ἐξέκλινον δικαιώματα.
4 * καὶ συναθροίζονται πάντες ἄνδρες ἰσραήλ, Ϛ ἦλθαν πρὸς Ϛαμουὴλ εἰς ἀρμαθαίμ.
5 * καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἰδοὺ σὺ γεγήρακας, κ̣ Φ υἱοί σου οὐ πορεύονται ἐν τῇ ὁδῷ σου. καὶ νῦν κατάστησον ἐφ' ἡμᾶς βασιλέα δικάζειν ἡμᾶς καθὼς πάντα τὰ ἔθνη.
6 * καὶ ἦν πονηρὸν τὸ ῥῆμα ἐν ὀφθαλμοῖς Ϛαμουήλ, ὡς εἶπον, δὸς ἡμῖν βασιλέα τοῦ δικάζειν ἡμᾶς. καὶ προσηύξατο Ϛαμουὴλ πρὸς κύριον.
7 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ϛαμουήλ, ἄκουε τὴν φωνὴν τοῦ λαοῦ, κ̣ πάντα ὅσα ἂν λαλήσωσι πρός σέ, διότι σὲ ἐξουδενώκασιν, ἀλλ' ἢ ἐμὲ ἐξουδενήκασιν τοῦ μὴ βασιλεύειν
8 ἐπ' αὐτῶν. * κ̣ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν ἃ ἐποίησάν μοι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, Ϛ ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἐδούλευσαν θεοῖς ἑτέροις, οὕτως αὐτοὶ ποιοῦσι καὶ σοί.
9 * καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῶν, πλὴν ὅτι διαμαρτυρόμενος διαμαρτύρῃ αὐτοῖς, καὶ ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως ὃς βασιλεύσει ἐπ' αὐτοῖς.
10 * καὶ εἶπε Ϛαμουὴλ πάντας τοὺς λόγους κυρίου πρὸς πάντα τὸν λαὸν τοὺς αἰτοῦντας παρ' αὐτοῦ βασιλέα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et redierunt vrbes quas ceperunt Peliſthęi ab Iſrael ad Iſrael ab Ghekron & vſque Gath, & terminos earum eripuit Iſrael de manu Peliſthæorum: & fuit pax inter Iſrael & inter Emoræum. 15 Et iudicauit Semuel Iſrael omnibus diebus vitæ ſuæ.
16 Et ambulauit in tempore anno in anno, & reuerſus eſt ad Bethel, & ad Gilghela, & ad Miſzpeia: & iudicauit Iſrael omnia loca hæc.
17 Et cùm reuerteretur ad Ramatha, quoniam ibi domus eius; & ibi iudicauit Iſrael; & ædificauit ibi altare ante Dominum.

CAP. VIII.

ET fuit quando ſenuit Semuel, & præfecit filios ſuos Iudices Iſraeli. 2 Et fuit nomen filij eius primogeniti Ioel, & nomen ſecundi eius Abia, iudicantes in Beera de Sabagh. 3 Et non ambulauerunt filij eius in via illius, & reſpexerunt poſt mamon falſitatis; & acceperunt munus, & declinauerunt iudicium. 4 Et congregati ſunt omnes ſenes Iſrael, & venerunt ad Semuelem ad Ramatha. 5 Et dixerunt ei: Ecce tu ſenuiſti, & filij tui non ambulauerunt in via tua: nunc præfice nobis regem ad iudicandum nos ſicut omnes gentes. 6 Et malum fuit verbum in oculis Semuelis, quando dixerunt: Præfice nobis regem ad iudicandum nos. & orauit Semuel ante Dominum. 7 Et dixit Dominus ad Semuelem: Audi dicto populi in omnibus quæ dicent tibi, quia non te elongauerunt: nam in cultu meo ſpreuerunt ne ſim rex ſuper eos.
8 Iuxta omnia facta quæ fecerunt à die quo aſcendere feci eos ex Ægypto & vſque diem hunc, & reliquerunt cultum meum, & coluerunt errorem gentium, ſic illi facientes etiam tibi. 9 Et nunc audi dictis eorum: verum tu obteſtando obteſteris in eos, & indices illis ſtatutum regis qui regnabit ſuper eos. 10 Et dixit Semuel omnia verba Domini ad populum, qui petentes ab eo regem.

11 * וַיֹּאמֶר זֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ
עֲלֵיכֶם אֶת־בְּנֵיכֶם יִקַּח וְשָׂם לוֹ בְּמֶרְכַּבְתּוֹ
וּבְפָרָשָׁיו וְרָצוּ לִפְנֵי מֶרְכַּבְתּוֹ׃
12 * וְלָשׂוּם לוֹ שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְלַחֲרֹשׁ
חֲרִישׁוֹ וְלִקְצֹר קְצִירוֹ וְלַעֲשׂוֹת כְּלֵי־מִלְחַמְתּוֹ
וּכְלֵי רִכְבּוֹ׃
13 * וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם יִקַּח לְרַקָּחוֹת וּלְטַבָּחוֹת וּלְאֹפוֹת׃
14 * וְאֶת־שְׂדוֹתֵיכֶם וְאֶת־כַּרְמֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים
יִקַּח וְנָתַן לַעֲבָדָיו׃ * וְזַרְעֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם יַעְשֹׂר
16 וְנָתַן לְסָרִיסָיו וְלַעֲבָדָיו׃ * וְאֶת־עַבְדֵיכֶם וְאֶת־
שִׁפְחוֹתֵיכֶם וְאֶת־בַּחוּרֵיכֶם הַטּוֹבִים וְאֶת־חֲמוֹרֵיכֶם
17 יִקַּח וְעָשָׂה לִמְלַאכְתּוֹ׃ * צֹאנְכֶם יַעְשֹׂר וְאַתֶּם
18 תִּהְיוּ־לוֹ לַעֲבָדִים׃ * וְזָעַקְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא
מִלִּפְנֵי מַלְכְּכֶם אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם לָכֶם וְלֹא־יַעֲנֶה
יְהוָה אֶתְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא׃
19 * וַיְמָאֲנוּ הָעָם לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ לֹא
20 כִּי אִם־מֶלֶךְ יִהְיֶה עָלֵינוּ׃ * וְהָיִינוּ גַם־
אֲנַחְנוּ כְּכָל־הַגּוֹיִם וְשָׁפְטָנוּ מַלְכֵּנוּ וְיָצָא לְפָנֵינוּ
21 וְנִלְחַם אֶת־מִלְחֲמֹתֵנוּ׃ * וַיִּשְׁמַע שְׁמוּאֵל
אֶת כָּל־דִּבְרֵי הָעָם וַיְדַבְּרֵם בְּאָזְנֵי יְהוָה׃
22 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹלָם
וְהִמְלַכְתָּ לָהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־אַנְשֵׁי
יִשְׂרָאֵל לְכוּ אִישׁ לְעִירוֹ׃

ט

1 * וַיְהִי־אִישׁ מִבֶּן־יָמִין וּשְׁמוֹ קִישׁ בֶּן־אֲבִיאֵל בֶּן־
צְרוֹר בֶּן־בְּכוֹרַת בֶּן־אֲפִיחַ בֶּן־אִישׁ יְמִינִי גִּבּוֹר חָיִל׃
2 * וְלוֹ־הָיָה בֵן וּשְׁמוֹ שָׁאוּל בָּחוּר וָטוֹב וְאֵין אִישׁ
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ מִשִּׁכְמוֹ וָמַעְלָה גָּבֹהַּ מִכָּל־
הָעָם׃

11 * Et ait: Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis: Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites & præcursores quadrigarum suarum:
12 * Et constituet sibi tribunos & centuriones, & aratores agrorũ suorum, & messores segetum, & fabros armorum & curruum suorum.
13 * Filias quoque vestras faciet sibi vnguentarias, & focarias, & panificas.
14 * Agros quoque vestros, & vineas, & oliueta optima tollet & dabit seruis suis.
15 * Sed & segetes vestras & vinearum redditus addecimabit, vt det eunuchis & famulis suis.
16 * Seruos etiam vestros, & ancillas, & iuuenes optimos, & asinos auferet, & ponet in opere suo. * Greges quoq; vestros addecimabit, vosq; eritis ei serui.
18 * Et clamabitis in die illa à facie regis vestri quem elegistis vobis, & non exaudiet vos Dominus in die illa.
19 * Noluit autem populus audire vocem Samuelis, sed dixerunt: Nequaquam. rex enim erit super nos:
20 * Et erimus nos quoque sicut omnes gentes: & iudicabit nos rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis.
21 * Et audiuit Samuel omnia verba populi, & locutus est ea in auribus Domini.
22 * Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem eorum, & constitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Israel: Vadat vnusquisque in ciuitatem suam.

CAP. IX.

1 ET erat vir de Beniamin nomine Cis, 1.Par.8.c
A filius Abiel, filij Seor, filij Bechor, filij Aphia, filij viri Iemini, fortis robore.
2 *Et erat ei filius vocabulo Saul, electus & bonus; & non erat vir de filiis Israel melior illo. ab humero & sursum eminebat super omnem populum.

תרגום יונתן

11 וַאֲמַר דֵּין יְהֵא נְסָבָא דְּמַלְכָּא דְּיִמְלֹךְ עֲלֵיכוֹן יַת בְּנֵיכוֹן יְדַבַּר וְיָמֵּי לֵיהּ בִּרְתֵיכוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי וְרָדְפִין קֳדָם רְתֵיכוֹהִי׃
12 וּלְמַנָּאָה לֵיהּ רַבָּנֵי אַלְפִין וְרַבָּנֵי חַמְשִׁין אוֹכָרָיָא לְמֵיעַבַּד חַצָדֵיהּ אוֹמָנַיָא לְמֶעְבַּד מָנֵי קְרָבֵיהּ וּמָנֵי רְתֵיכוֹהִי׃
13 וְיַת בְּנָתְכוֹן יְדַבַּר לְשַׁפָּשָׁן וּלְטַבָּחָן וּלְאָפָּן׃ 14 וְיַת חַקְלֵיכוֹן וְיַת כַּרְמֵיכוֹן וְזֵיתֵיכוֹן טָבַיָא יִסַּב וְיִתֵּן לְעַבְדּוֹהִי׃
15 וְיַת בְּנָתְכוֹן יְדַבַּר לְשַׁפָּשָׁן וּלְטַבָּחָן וּלְאָפָּן׃ 16 וְיַת עַבְדֵיכוֹן וְיַת אַמְהָתְכוֹן וְיַת עֻלֵימֵיכוֹן שַׁפִּירַיָא
17 וְחַמָרֵיכוֹן וְכַרְמֵיכוֹן יִסַּב חַד מִן עַשְׂרָא וְיִתֵּן לְרַבְרְבוֹהִי וּלְעַבְדּוֹהִי׃ 17 עָנְכוֹן יִסַּב חַד מִן עַשְׂרָא וְאִנּוּן תְּהוֹן לֵיהּ לְעַבְדִין׃
18 וְזָעִיתוּן בְּעִדָּנָא הַהִיא מִן קֳדָם מַלְכְּכוֹן דְּאִתְרְעֵיתוּן לְכוֹן וְלָא יְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתְכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא׃
19 וְסָרִיבוּ עַמָּא לְקַבָּלָא לְמֵימַר שְׁמוּאֵל וַאֲמָרוּ לָא אֱלָהֵן מַלְכָּא יְהֵי עֲלָנָא׃ 20 וּנְהֵי אַף אֲנַחְנָא כְּכָל עַמְמַיָא וְיִתְפְּרַע לָנָא מַלְכָּנָא וְיִפּוֹק בֵּרִישָׁנָא וְיָגִיחַ יַת קְרָבָנָא׃
21 וְשָׁמַע שְׁמוּאֵל יַת כָּל פִּתְגָמֵי עַמָּא וְסַדְּרִינוּן קֳדָם יְיָ׃ 22 וַאֲמַר יְיָ לִשְׁמוּאֵל קַבֵּיל לְמֵימְרֵיהוֹן וְתַמְלִיךְ עֲלֵיהוֹן מַלְכָּא
וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לֶאֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל אֱזִילוּ גְּבַר לְקִרְתֵיהּ׃

ט

1 וַהֲוָה גַּבְרָא מִשִּׁבְטָא דְּבִית בִּנְיָמִן וּשְׁמֵיהּ קִישׁ בַּר אֲבִיאֵל בַּר צְרוֹר בַּר בְּכוֹרַת בַּר אֲפִיחַ בַּר גַּבְרָא מִשִּׁבְטָא דְּבִית בִּנְיָמִן גִּבָּר חֵילָא׃
2 וְלֵיהּ הֲוָה בַּר וּשְׁמֵיהּ שָׁאוּל עֻלַּם וְשַׁפִּיר וְלֵית גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּשַׁפִּיר מִינֵיהּ מִכְּתֵפֵיהּ וּלְעֵלָּא רַב מִכָּל עַמָּא׃

11 * Et ait: Hoc erit ius regis regnantis super vos: Filios vestros tollet, & ponet eos in curribus suis, & in equitibus suis, & præcursores curruum suorum.

12 * Et ponet eos sibi ipsi tribunos & centuriones, & arare agriculturam suam, & metere messem suam, & vindemiare vindemiam suã, & facere instrumenta sua bellica, & instrumenta curruum suorum.

13 * Et filias vestras accipiet in vnguentarias, & focarias, & in panificas.

14 * Et agros vestros, et vineas vestras, et olieta vestra bona tollet, & dabit seruis suis.

15 * Et semina vestra addecimabit & vineas vestras, et dabit eunuchis suis & seruis suis.

16 * Et seruos vestros & ancillas vestras, et armenta boum vestra bona, & asinos vestros accipiet, & addecimabit ad opera sua.

17 * Et greges vestros addecimabit, & vos eritis ei in seruos.

18 * Et clamabitis in die illa à facie regis vestri quem elegistis vobis, & non exaudiet vos Dominus in diebus illis.

19 * Et non voluit populus audire vocem Samuel. & dixerunt ei: Nequaquam, sed rex erit super nos.

20 * Et erimus & nos sicut omnes gentes. & iudicabit nos rex noster; & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra.

21 * Et audiuit Samuel omnia verba populi, & locutus est ea in aures Domini.

22 * Et dixit Dominus ad Samuel: Audi vocem eorum, & fac regnare eis regem. & dixit Samuel ad viros Israel: Recurrite vnusquisque in ciuitatem suam.

CAP. IX.

1 ET erat vir de filiis Beniamin, & nomen ei Cis, filius Abiel, filij Sarar, filij Behorath, filij Aphec, filij viri Iemini, vir potens robore.

2 * Et huic filius, & nomen ipsi Saul, ingens vir bonus, & non erat in filiis Israel bonus magis quàm ille: humero & sursum excelsus super omnem terram.

11 * καὶ εἶπεν, Τοῦτο ἔσται τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως τοῦ βασιλεύοντος ἐφ' ὑμᾶς· τοὺς υἱοὺς ὑμῶν λήψεται, καὶ θήσεται αὐτοὺς ἐν ἅρμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐν ἱππεῦσιν αὐτοῦ, καὶ προ-
12 τρέχοντας τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ· * καὶ θήσει αὐτοὺς ἑαυτῷ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ ἀροτριᾶν τὴν ἀροτρίασιν αὐτοῦ· καὶ θερίζειν θερισμὸν αὐτοῦ, καὶ τρυγᾶν τὸν τρυγητὸν αὐτοῦ, καὶ ποιεῖν σκεύη αὐτοῦ πολεμικὰ καὶ σκεύη
13 ἁρμάτων αὐτοῦ. * καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν λήψεται εἰς μυρεψούς, καὶ μαγειρίσας καὶ εἰς πεττούσας.
14 * καὶ τοὺς ἀγροὺς ὑμῶν, καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ τοὺς ἐλαιῶνας ὑμῶν τοὺς ἀγαθοὺς λήψεται, καὶ δώσει τοῖς
15 δούλοις αὐτοῦ. * καὶ τὰ σπέρματα ὑμῶν ἀποδεκατώσει καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ δώσει τοῖς εὐνούχοις
16 αὐτοῦ, καὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ. * καὶ τοὺς δούλους ὑμῶν καὶ τὰς δούλας ὑμῶν, καὶ τὰ βουκόλια ὑμῶν τὰ ἀγαθά, καὶ τοὺς ὄνους ὑμῶν λήψεται, καὶ ἀποδεκατώσει εἰς τὰ
17 ἔργα αὐτοῦ. * καὶ τὰ ποίμνια ὑμῶν ἀποδεκατώσει, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε αὐτῷ εἰς δούλους.
18 * καὶ βοήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως ὑμῶν οὗ ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς, καὶ οὐκ ἐπακούσεται ὑμῶν κύριος ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις.
19 * καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ λαὸς ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν Σαμουήλ· καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐχί· ἀλλ' ἢ ὅτι βασιλεὺς ἔσται ἐφ' ἡμᾶς·
20 * καὶ ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς καθὼς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ δικάσει ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, καὶ ἐξελεύσεται ἔμπροσθεν ἡμῶν, καὶ πολεμήσει τὸν πόλεμον ἡμῶν.
21 * καὶ ἤκουσε Σαμουὴλ πάντας τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ, καὶ ἐλάλησεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὦτα κυρίου.
22 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς Σαμουήλ, ἄκουσον τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ βασίλευσον αὐτοῖς βασιλέα. καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς ἄνδρας Ισραήλ, ἀποστέλλετε ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ.

Θ'.

1 * Καὶ ἦν ἀνὴρ ἐκ τῶν υἱῶν Βενιαμίν, καὶ ὄνομα αὐτῷ Κίς, υἱὸς Ἀβιήλ, υἱοῦ Σαρᾶ, υἱοῦ Βεχωρᾶθ, υἱοῦ Ἀφὲκ υἱοῦ
2 ἀνδρὸς Ἰεμιναίου, δυνὴς δυνατὸς ἰσχύι. * καὶ τούτῳ υἱός, καὶ ὄνομα αὐτῷ Σαούλ, νεανίας δυνὴς ἀγαθός, καὶ οὐκ ἦν ἐν υἱοῖς Ισραὴλ ἀγαθὸς ὑπὲρ αὐτόν, ὑπερωμίᾳ καὶ ἐπάνω ὑψηλὸς ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et dixit: Hoc erit statutum regis qui regnabit super vos: Filios accipiet, & constituet eos sibi in curribus suis, & in equitibus suis, & sequentes ante currus suos: 12 Et ad præficiendum sibi magistros millium, & magistros quinquagenorum: agricolas ad arandum arationes suas, & ad metendum messes suas; & opifices ad faciendum vasa belli sui, & vasa curruum suorum.

13 Et filias vestras accipiet ad ministras, ad coquas & ad pistrices. 14 Et agros vestros, & vineas vestras, & oliuas vestras bonas accipiet, & dabit seruis suis. 15 Et semina vestra & vineas vestras accipiet in decimas & dabit principibus suis & seruis suis. 16 Et seruos vestros & ancillas vestras, & pueros vestros pulchros, & asinos vestros accipiet, vt sint facientes opus eius. 17 Oues vestras accipiet vnam ex decem, & vos eritis illi in seruos.

18 Et clamabitis in tempore illo ab-ante regẽ vestrũ quem voluistis vobis, & non accipiet Dominus orationem vestram in tẽpore illo.

19 Et renuerunt populus audire dicto Semuelis, & dixerunt: Non: sed rex erit super nos.

20 Et erimus etiam nos vt omnes gentes: & vindicabit nos rex noster, & egredietur in capite nostro, & inibit bella nostra.

21 Et audiuit Semuel omnia verba populi, & ordinauit ea ante Dominum. 22 Et dixit Dominus ad Semuel: Audi dictis eorum, & regnare fac super eos regem. & dixit Semuel viris Israel: Ite vir ad vrbem suam.

CAP. IX.

1 ET fuit vir de tribu domus Biniamin, & nomen eius Kis filius Abiel, filij Szeror, filij Bechorath, filij Aphiahh, filij viri ex tribu domus Biniamin, vir virtutis. 2 Et illi fuit filius, & nomen eius Saul, iuuenis pulcher; & non erat vir de filiis Biniamin qui pulcher ab eo: ab humeris suis & suprà magnus ab omni populo.

3 * וַתֹּאבַדְנָה הָאֲתֹנֹת לְקִישׁ אֲבִי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר
קִישׁ אֶל־שָׁאוּל בְּנוֹ קַח־נָא אִתְּךָ אֶת־אַחַד
מֵהַנְּעָרִים וְקוּם לֵךְ בַּקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנֹת׃
4 * וַיַּעֲבֹר בְּהַר־אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ־שָׁלִשָׁה וְלֹא
מָצָאוּ וַיַּעַבְרוּ בְאֶרֶץ־שַׁעֲלִים וָאַיִן וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ־
5 יְמִינִי וְלֹא מָצָאוּ׃ * הֵמָּה בָּאוּ בְּאֶרֶץ צוּף וְשָׁאוּל
אָמַר לְנַעֲרוֹ אֲשֶׁר־עִמּוֹ לְכָה וְנָשׁוּבָה פֶּן־יֶחְדַּל אָבִי
6 מִן־הָאֲתֹנוֹת וְדֹאג לָנוּ׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּה־נָא
אִישׁ־אֱלֹהִים בָּעִיר הַזֹּאת וְהָאִישׁ נִכְבָּד כֹּל אֲשֶׁר־
יְדַבֵּר בֹּא יָבֹא עַתָּה נֵלְכָה שָׁם אוּלַי יַגִּיד לָנוּ אֶת־
דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ עָלֶיהָ׃
7 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ וְהִנֵּה נֵלֵךְ וּמַה־נָּבִיא
לָאִישׁ כִּי הַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ וּתְשׁוּרָה אֵין־לְהָבִיא
8 לְאִישׁ הָאֱלֹהִים מָה אִתָּנוּ׃ * וַיֹּסֶף הַנַּעַר לַעֲנוֹת
אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי רֶבַע שֶׁקֶל כָּסֶף
וְנָתַתִּי לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וְהִגִּיד לָנוּ אֶת־דַּרְכֵּנוּ׃
9 * לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר הָאִישׁ בְּלֶכְתּוֹ לִדְרוֹשׁ
אֱלֹהִים לְכוּ וְנֵלְכָה עַד־הָרֹאֶה כִּי לַנָּבִיא הַיּוֹם
יִקָּרֵא לְפָנִים הָרֹאֶה׃
10 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ טוֹב דְּבָרְךָ לְכָה־נֵלֵכָה
וַיֵּלְכוּ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר־שָׁם אִישׁ הָאֱלֹהִים׃
11 * הֵמָּה עֹלִים בְּמַעֲלֵה הָעִיר וְהֵמָּה מָצְאוּ נְעָרוֹת
יֹצְאוֹת לִשְׁאֹב מַיִם וַיֹּאמְרוּ לָהֶן הֲיֵשׁ בָּזֶה הָרֹאֶה׃
12 * וַתַּעֲנֶינָה אוֹתָם וַתֹּאמַרְנָה יֵשׁ הִנֵּה לְפָנֶיךָ מַהֵר
עַתָּה כִּי הַיּוֹם בָּא לָעִיר כִּי זֶבַח הַיּוֹם לָעָם בַּבָּמָה׃
13 * כְּבֹאֲכֶם הָעִיר כֵּן תִּמְצְאוּן אֹתוֹ בְּטֶרֶם
יַעֲלֶה הַבָּמָתָה לֶאֱכֹל כִּי לֹא־יֹאכַל הָעָם
עַד־בֹּאוֹ כִּי־הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבַח אַחֲרֵי־כֵן יֹאכְלוּ
הַקְּרֻאִים וְעַתָּה עֲלוּ כִּי־אֹתוֹ כְּהַיּוֹם תִּמְצְאוּן
אֹתוֹ׃

3 *Perierant autem asinæ Cis patris Saul. & dixit Cis ad Saul filium suũ: Tolle tecum vnũ de pueris: & consurgés vade & quęre
4 asinas. *Qui cùm transissent per montem Ephraim & p terrã Salisa, & non inuenissent, transierunt etiã per terrã Salim, & nõ erant, sed & per terrã Iemini, & minimè
5 reppererunt. *Cùm autẽ venissent in terrã Suph, dixit Saul ad puerũ qui erat cum eo: Veni & reuertamur, ne fortè dimiserit pater meus asinas, & solicitus sit pro no-
6 bis. *Qui ait ei: Ecce virDei est in ciuitate hac, vir nobilis, omne quod loquitur sine ambiguitate venit. nũc ergo eamus illuc, si fortè indicet nobis de via nostra ꝑpter
7 quam venimus. *Dixitq; Saul ad puerum suum: Ecce ibimus. quid feremus ad virũ Dei? panis deficit in sistartiis nostris, & sportulã non habemus vt demus homini
8 Dei, nec quicquam aliud. *Rursum puer respondit Sauli, & ait: Ecce inuenta est in manu mea quarta pars stateris argẽti; demus homini Dei, vt indicet nobis viã no-
9 stram. *Olim in Israel sic loquebatur vnus quisque vadens consulere Deum: Venite & eamus ad Videntem. Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Vi-
10 dens. *Et dixit Saul ad puerum suum: Optimus sermo tuus. veni eamus. & ierunt 2.Re.1.f & 18.d.
11 in ciuitatem in qua erat virDei. *Cumque ascenderent cliuum ciuitatis, inuenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquã, & dixerunt eis: Num hic est Videns?
12 *Quæ respondentes dixerunt illis: Hic est: ecce ante te. festina nunc. hodie enim venit in ciuitatem, quia sacrificium est ho
13 die populi in excelso. *Ingredientes vrbẽ statim inuenietis eum antequam ascẽdat excelsum ad vescendum. neque enim comessurus est populus, donec ille veniat: quia ipse benedicet hostiæ, & deinceps comedent qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia hodie reperietis eum.

תרגום יונתן

3 וַאֲבַרָא אֲתָנָיָא לְקִישׁ אֲבוּהִי דְשָׁאוּל וַאֲמַר קִישׁ לְשָׁאוּל בְּרֵיהּ רְבַר כְּעַן עִמָּךְ יַת חַד מִן עֻלֵּימַיָּא וְקוּם אֱזֵיל בָּעֵי יַת אֲתָנָיָא׃
4 וַעֲבַר בְּטוּרָא דְאֶפְרַיִם וַעֲבַר בְּאַרַע מַרְבְּרָא וְלֵית וַעֲבַרוּ בְּאַרַע שְׁבַט בְּנְיָמִן וְלָא אַשְׁכַּחוּ׃
5 אֵינוּן אֲתוֹ בְּאַרַע דְּבָה נְבִיאָא וְשָׁאוּל אֲמַר לְעֻלֵּימֵיהּ אֵיתָא וְנֵתוּב דִּילְמָא יְשְׁבוֹק אֲבָא מִן עֵסֶק אֲתָנָיָא וְיֵצִיף לָנָא׃ 6 וַאֲמַר
לֵיהּ הָא כְּעַן נְבִיָּא דַיְיָי בְּקַרְתָּא הָדָא וְגַבְרָא יַקִּיר וְיָהֲנֵבִי אִתְקַיֵּימָא יִתְקַיֵּים כְּעַן נֵיזֵיל לְתַמָּן דִּלְמָא יְחַוֵּי לָנָא יַת אוֹרְחָנָא
דַּאֲזַלְנָא עֲלָהּ׃ 7 וַאֲמַר שָׁאוּל לְעֻלֵּימֵיהּ וְהָא נֵיזֵיל לְנְבִיָּא אַף אֲנַחְנָא זְוָדִין עֲשָׂרוּ מְמָנָא מִדַּעַם דְּכַשַׁר לֵית
לַאֲעָלָא לְנְבִיָּא דַיְיָי מָה עִמָּנָא לְמֶעְבַּד׃ 8 וְאוֹסִיף עֻלֵּימָא לְמַעֲנֵי יַת שָׁאוּל וַאֲמַר הָא אִשְׁתְּכַח בִּידִי זוּזָא חַד דְּכַסְפָּא וְאֶתֵּן לְנְבִיָּא
דַיְיָי וְיִחֲוֵי לָנָא יַת אָרְחָנָא׃ 9 בְּקַדְמִין בְּיִשְׂרָאֵל כְּרַנָּן אֲמַר נְבִיָּא בְּמֵיזֵלְיֵהּ לְמִתְבַּע אֶלְפַּן מִן קֳדָם יְיָ אֵיתוֹ וְנִתְמְטֵי עַד חָזְוָיָא אֲרֵי לְנְבִיָּא
יוֹמָא דֵין מִתְקְרֵי מְלַקְדְמִין חָזְוָיָא׃ 10 וַאֲמַר שָׁאוּל לְעֻלֵּימֵיהּ תַּקִּין פִּיתְגָמָךְ אֵיתָא נֵיזֵיל וַאֲזַלוּ לְקַרְתָּא דְתַמָּן נְבִיָּא דַיְיָי׃
11 אֵינוּן סָלְקִין בְּמַסְקָנָא דְקַרְתָּא וְאֵינוּן אַשְׁכַּחוּ עֻלֵּימָן נָפְקָן לְמִמְלֵי מַיָּא וַאֲמַרוּ לְהֶן הַאִית הָכָא חָזְוָיָא׃
12 וַאֲתֵיבָא יַתְהוֹן וַאֲמַרָא אִית בָּא הָא קֳדָמָךְ אוֹחֵי כְּעַן אֲרֵי יוֹמָא דֵין עַל לְקַרְתָּא אֲרֵי שֵׁירוּ נִיכְסַת קוּדְשַׁיָּא יוֹמָא דֵין לְעַמָּא בְּבִירַת
אַסְחָרוּתָא׃ 13 כְּמֵיעַלְכוֹן לְקַרְתָּא כֵּן תַּשְׁכְּחוּן יַתֵּיהּ עַד לָא יִסַּק לְבִירַת אַסְחָרוּתָא לְמֵיכַל אֲרֵי לָא אָכֵל עַמָּא עַד מֵיתוֹרֵי
אֲרֵי הוּא פָּרִיס עַל מְזוֹנָא וּבָתַר כֵּן אָכְלִין זְמִינַיָּא וּכְעַן סַקוּ אֲרֵי יַתֵּיהּ כְּיוֹמָא דֵין תַּשְׁכְּחוּן יַתֵּיהּ׃

3 ✠ Et perierant asinæ Cis patris Saul. et dixit Cis ad Saul filium suũ: Tolle tecum vnũ puerorũ, et consurgite & vadite et quærite asinas.

4 ✠ Et transierunt per montem Ephraim, & transierunt per terram Salisa, & non inuenerunt. & transierunt per terram Saalim, et nõ erat: & transierunt per terram Jeminæi, & minimè reppererunt.

5 ✠ Ipsis autem venientibus in terram Siph, & dixit Saul puero suo qui cum eo: Veni & reuertamur, ne dimittens pater meus quæ circa asinas curas curet de nobis.

6 ✠ Et dixit ei puer: Ecce homo Dei in ciuitate hac, & homo glorioſus; omne quod loquatur veniens aderit. et nunc eamus illuc ad eum, vt indicet nobis viam nostram per quam vadamus per eam.

7 ✠ Et dixit Saul puero qui cum eo: Et ecce ibimus. et quid feremus homini Dei? quia panes defecerunt de vasis nostris, & plus non est nobiscum vt feramus homini Dei: an hoc quod supereſt nobis?

8 ✠ Et apposuit puer respondere Saul: & dixit: Ecce inuenta est in manu mea quarta pars sicli argenti; & dabis homini Dei; & indicabit nobis viam nostram.

9 ✠ Et antè in Jsrael hæc loquebantur vnusquisque vir, cùm iret ad interrogandum Deum: Venite et eamus ad Videntem: quia Prophetam vocabat populus olim Videns.

10 ✠ Et dixit Saul ad puerum suũ: Bonus sermo tuus: veni et eamus. & ierunt in ciuitatem vbi erat homo Dei ibi.

11 ✠ Cùm ipsi autem ascenderent in ascensum ciuitatis, & ipsi inueniunt puellas egredientes ad hauriendam aquam; et dicunt eis: Num est hic Videns?

12 ✠ Et responderunt eis puellæ & dixerunt: Est: ecce ante faciem vestram. festinate, quia nunc venit in ciuitatem propter diem, quia sacrificium hodie populo in excelso.

13 ✠ Vt ingressi fueritis in ciuitatem, sic inuenietis eum in ciuitate, antequam ascendat ipse in excelsum ad vescendum; quia non comedet populus donec veniat ipse · quoniam ipse benedicit hostiæ, & post hæc comedunt peregrini. & nunc ascendite, quia propter diem inuenietis eum in ciuitate.

3 ✠ καὶ ἀπώλοντο αἱ ὄνοι κὶς τοῦ πατρὸς Σαούλ. καὶ εἶπε κὶς πρὸς σαοὺλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ σὺ τῶν παιδαρίων, καὶ ἀνάστητε καὶ πορεύθητε καὶ ζητήσατε τὰς ὄνους.

4 ✠ καὶ διῆλθον διὰ ὄρους ἐφραΐμ, καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς σαλισά, καὶ οὐχ εὗρον. καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς σααλίμ, καὶ οὐκ ἦν. καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς ἰεμιναίου, καὶ οὐχ εὗρον.

5 ✠ αὐτῶν δὲ ἐλθόντων εἰς τὴν γῆν σίφ, καὶ εἶπεν σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ μετ' αὐτοῦ, δεῦρο καὶ ἀναστρέψωμεν, μὴ ἀνῇς ὁ πατήρ μου τὰς περὶ τὰς ὄνους φροντίδας φροντίζῃ περὶ ἡμῶν.

6 ✠ καὶ εἶπεν αὐτῷ τὸ παιδάριον, ἰδοὺ δὴ ἄνθρωπος θεοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἄνθρωπος ἔνδοξος πᾶν ὃ ἂν λαλήσῃ γενόμενον παρέσται. καὶ νῦν πορευθῶμεν ἐκεῖ περὶ αὐτόν, ὅπως ἀναγγείλῃ ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἡμῶν ἐφ' ἣν πορευθῶμεν ἐπ' αὐτήν.

7 ✠ καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ τῷ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ πορευόμεθα. καὶ τί ἐροῦμεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἄρτοι ἐπιλελείπασιν ἐκ τῶν ἀγγείων ἡμῶν, καὶ πλεῖον οὐκ ἔστι μεθ' ἡμῶν τοῦ εἰσενεγκεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, ἢ τοῦτο τὸ ὑπάρχον ἡμῖν;

8 ✠ καὶ προσέθετο τὸ παιδάριον ἀποκριθῆναι τῷ σαοὺλ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ εὑρήσω ἐν τῇ χειρί μου τέταρτον σίκλου ἀργυρίου, καὶ δώσεις τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπαγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἡμῶν.

9 ✠ καὶ ἔμπροσθεν ἐν ἰσραὴλ τάδε ἔλεγον ἕκαστος αὐτῆς, ἐν τῇ πορεύεσθαι ἐπερωτᾶν τὸν θεόν. δεῦτε καὶ πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα, ὅτι τὸν προφήτην καλεῖ ὁ λαὸς ἔμπροσθεν ὁ βλέπων.

10 ✠ καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸ παιδάριον αὐτοῦ, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμά σου, δεῦρο καὶ πορευθῶμεν. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν πόλιν ὃν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐκεῖ.

11 ✠ αὐτῶν δὲ ἀναβαινόντων εἰς τὴν ἀνάβασιν τῆς πόλεως, καὶ αὐτοὶ ἐξεπορεύοντο κορασία ἐξερχομένας ὑδρεύσασθαι ὕδωρ. καὶ λέγουσιν αὐταῖς, μὴ ἔστιν ὧδε ὁ βλέπων;

12 ✠ καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς τὰ κορασία καὶ εἶπον, ἔστιν. ἰδοὺ ἔμπροσθεν προσώπου ὑμῶν. ταχύνατε ὅτι νῦν ἦκεν εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν ἡμέραν, ὅτι θυσία σήμερον τῷ λαῷ ἐν βαμά.

13 ✠ ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν πόλιν, οὕτως εὑρήσετε αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, πρὶν ἀναβῆναι αὐτὸν εἰς βαμὰ τοῦ φαγεῖν, ὅτι οὐ μὴ φάγῃ ὁ λαὸς ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτόν, ἐπειδὴ αὐτὸς εὐλογεῖ τὴν θυσίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐσθίουσιν οἱ ξένοι. καὶ νῦν ἀνάβητε, ὅτι διὰ τὴν ἡμέραν εὑρήσετε αὐτὸν ἐν τῇ πόλει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et perierunt asinæ Kis patri ipsius Saulis. & dixit Kis ad Saul filium suum: Tolle nunc tecum vnum ex pueris, & surge vade, quære asinas. 4 Et transiuit in monte Ephraim, & transiuit in terra Australi, & non repererunt; & transierũt in terra deserti, & non erãt; & transierunt in terrã tribus Biniamin, & non repererunt. 5 Ipsi venerunt ad terram in qua Prophetæ. & Saul dixit puero suo qui secum: Veni & redibimus: fortè cessauerit pater meus à cura asinarum, & solicitus erit nostri. 6 Et dixit illi: Ecce nunc Propheta Domini in vrbe hac, & vir honorabilis; & vaticinabitur veritatẽ: omne quod vaticinabitur, firmando confirmabitur: nunc ibimus eò, fortasse indicabit nobis viam nostram quam venimus super eam. 7 Et dixit Saul puero suo: Et ecce ibimus: si accipiens mamon, quid inferemus Prophetæ? etiam nos viatica defecerunt de vasis nostris, & quicquam quod placens non est ad inferendum Prophetæ Domini: quid nobis faciendum? 8 Et addidit puer ad respondendum Sauli, & dixit: Ecce inuenta est in manu mea zuza vna argenti, & dabo Prophetæ Domini, & indicabit nobis viam nostram. 9 In antiquis in Israel sic dixit vir cùm ambularet ad quærendum doctrinam ab-ante Dominum: Venite & perducemur vsque ad Videntem: quia Propheta hodie, vocatus fuit ab antiquis Videns.

10 Et dixit Saul puero suo: Rectum verbum tuum: veni, ibimus. & iuerunt ad vrbem vbi Propheta Domini.

11 Illi ascendentes in ascensu vrbis, & illi inuenerunt puellas exeuntes ad implendum aquas, & dixerunt eis: Num est hic Videns?

12 Et responderunt illis & dixerunt: Est hic: ecce ante te. festina nunc, quoniam hodie intrauit ad vrbem, quia posuerunt oblationem sanctitatum hodie populo in domo confessus. 13 In intrando vos ad vrbem sic inuenietis eum antequam ascendat ad domum confessus ad comedendum; quia non comedet populus donec veniat ille; namque ille benedicens super cibum, & posteà comedentes vocati. & nunc ascendite, quoniam illum in die hac inuenietis illum.

14 * וַיַּעֲלוּ הָעִיר הֵמָּה בָּאִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְהִנֵּה
שְׁמוּאֵל יֹצֵא לִקְרָאתָם לַעֲלוֹת הַבָּמָה׃
15 * וַיהוָה גָּלָה אֹזֶן שְׁמוּאֵל יוֹם אֶחָד לִפְנֵי
בוֹא־שָׁאוּל לֵאמֹר׃
16 * בָּעֵת מָחָר אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ אִישׁ מֵאֶרֶץ בִּנְיָמִן
וּמְשַׁחְתּוֹ לְנָגִיד עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים כִּי רָאִיתִי אֶת־עַמִּי כִּי בָּאָה צַעֲקָתוֹ
אֵלָי׃ 17 * וּשְׁמוּאֵל רָאָה אֶת־שָׁאוּל וַיהוָה עָנָהוּ
הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ זֶה יַעְצֹר בְּעַמִּי׃
18 * וַיִּגַּשׁ שָׁאוּל אֶת־שְׁמוּאֵל בְּתוֹךְ הַשָּׁעַר וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה־נָּא לִי אֵי זֶה בֵּית הָרֹאֶה׃
19 * וַיַּעַן שְׁמוּאֵל אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָרֹאֶה
עֲלֵה לְפָנַי הַבָּמָה וַאֲכַלְתֶּם עִמִּי הַיּוֹם וְשִׁלַּחְתִּיךָ
בַבֹּקֶר וְכֹל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ אַגִּיד לָךְ׃
20 * וְלָאֲתֹנֹת הָאֹבְדוֹת לְךָ הַיּוֹם שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים אַל־
תָּשֶׂם אֶת־לִבְּךָ לָהֶם כִּי נִמְצְאוּ וּלְמִי כָּל־חֶמְדַּת
יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לְךָ וּלְכֹל בֵּית אָבִיךָ׃
21 * וַיַּעַן שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הֲלוֹא בֶן־יְמִינִי אָנֹכִי מִקְטַנֵּי
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁפַּחְתִּי הַצְּעִרָה מִכֹּל־מִשְׁפְּחוֹת
שִׁבְטֵי בִנְיָמִן וְלָמָּה דִבַּרְתָּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה׃
22 * וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־נַעֲרוֹ וַיְבִיאֵם
לִשְׁכָּתָה וַיִּתֵּן לָהֶם מָקוֹם בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים
וְהֵמָּה כִשְׁלֹשִׁים אִישׁ׃
23 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל לַטַּבָּח תְּנָה אֶת־הַמָּנָה אֲשֶׁר
נָתַתִּי לָךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ שִׂים אֹתָהּ עִמָּךְ׃
24 * וַיָּרֶם הַטַּבָּח אֶת־הַשּׁוֹק וְהָעֲלֶיהָ וַיָּשֶׂם
לִפְנֵי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה הַנִּשְׁאָר שִׂים לְפָנֶיךָ
אֱכֹל כִּי לַמּוֹעֵד שָׁמוּר־לְךָ לֵאמֹר הָעָם קָרָאתִי
וַיֹּאכַל שָׁאוּל עִם־שְׁמוּאֵל בַּיּוֹם הַהוּא׃

14 * Et aſcenderunt in ciuitatem.cumque ambularent in medio vrbis, apparuit Sa-
C muel egrediens obuiam eis vt aſcenderet in excelſum.
15 * Dñs autem reuelauerat auriculam Samuelis ante vnã diẽ quàm veniret Saul,
16 dicens: * Hac ipſa hora quæ nunc eſt cras mittã virũ ad te de terra Beniamin, & vnges eum ducem ſuper populũ meũ Iſrael. & ſaluabit populum meum de manu Phi liſtinorum, quia reſpexi populum meum.
17 venit enim clamor eorum ad me. * Cumq; aſpexiſſet Samuel Saulem, Dñs dixit ei. Ec ce vir quem dixeram tibi. iſte dominabi-
18 tur populo meo. * Acceſsit autem Saul ad Samuelem in medio portæ, & ait: Indica
19 oro mihi vbi eſt domus Videntis. * Et reſpondit Samuel Sauli, dicẽs: Ego ſum Videns. aſcende ante me in excelſum, vt comedatis mecum hodie, & dimittam te manè, & omnia quæ ſunt in corde tuo indi-
20 cabo tibi. * Et de aſinis quas nudiuſtertius perdidiſti, ne ſolicitus ſis, quia inuentæ ſunt. Et cuius erunt optima quæq, Iſrael,
21 nõne tibi & omni domui patris tui? * Reſpondens autem Saul ait: Nunquid non filius Iemini ego ſum de minima tribu Iſrael, & cognatio mea nouiſsima inter omnes familias de tribu Beniamin? Qua-
D re ergo locutus es mihi ſermonem iſtum?
22 * Aſſumens itaque Samuel Saulem & puerum eius, introduxit eos in triclinium, & dedit eis locum in capite eorum qui fuerant inuitati. erant enim quaſi triginta viri.
23 * Dixitque Samuel coquo: Da partem quam dedi tibi, & præcepi vt reponeres ſeorſum apud te.
24 * Leuauit autem coquus armum, & poſuit ante Saul. dixitque Samuel: Ecce quod remanſit pone ante te, & comede: quia de induſtria ſeruatum eſt tibi quando populũ vocaui. Et comedit Saul cum Samuele in die illa.

תרגום יונתן

14 וסליקו לקרתא אינון עלין בגו קרתא והא שמואל נפיק לקדמותהון למיסק לבית אסחרותא׃ 15 ומן קדם יי אתאמר
לשמואל יומא חד קדם מיתי שאול למימר׃ 16 בעידנא הדין מחר אשלח לותך גברא מארע שבט בנימין ותמשחיניה למהוי
מלכא על עמי ישראל ויפרוק ית עמי מידא דפלשתאי ארי גלי קדמי דוחקא דעמי אתי עלת קבילתהון לקדמי׃
17 ושמואל חזא ית שאול ומן קדם יי אתאמר ליה הא גברא דאמרית לך דין יעדי מרותא מן עמי׃
18 ועלע שאול ית שמואל בגו תרעא ואמר חוי כען לי אידין בית חזוותא׃ 19 ואתיב שמואל ית שאול ואמר אנא
חזוותא סק לקדמי לבית אסחרותא ותיכלון עמי יומא דין ואשלחינך בצפרא וכל די בליבך אחוי לך׃
20 ועל עיסק אתנייא דאבדא לך ואת אתיתא למבעיהן יומא דין תלתא יומין לא תשוי ית ליבך עליהן ארי אישתכחא ודמן כל
חמדת ישראל הלא לך ודכל בית אבוך׃ 21 ואתיב שאול ואמר הלא בר שבט בנימן אנא מזעירי שבטייא דישראל וזרעיתי
חלשא מכל זרעית שבטי בנימן ולמה דברת עלי כפתגמא הדין׃ 22 ודבר שמואל ית שאול וית עלימיה ואעיליונון
לאסחרותא ויהב להון אתרא בריש זמינייא ואינון כחתלתין גברא׃ 23 ואמר שמואל לטבחא הב ית מנתא די יהבית לך
דאמרית לך שוי יהה עמך׃ 24 וארים טבחא ית שקא וירכיה ושוי קדם שאול ואמר הא דאשתאר שוי קדמך אכל ארי
לזמנא נטיר לך למימר עמא זמיניה לשירותא ואכל שאול עם שמואל ביומא ההוא׃

14 * Et aſcendunt in ciuitatem. illis autem ingredientibus in mediam ciuitatem, & ecce Samuel egreſſus eſt in occurſum eorum, vt aſcenderet in excelſum.

15 * Et Dominus reuelauerat auriculam Samuelis diem vnam antequam veniret ad eum Saul, dicens:

16 * Sicut tempus hoc cras mittam ad te virum in terra Beniamin: et vnges eum in principem ſuper populum meum Iſrael. & ſaluabit populum meum de manu Philiſtinorũ: quia reſpexit ſuper humilitatem populi mei, quoniã venit clamor eorum ad me.

17 * Et Samuel aſpexit Saulem: & Dominus reſpondit ei: Ecce homo quem dixi tibi: iſte dominabitur ſuper populum meum.

18 * Et acceſſit Saul ad Samuelem in medio ciuitatis, & dixit: Indica iam mihi quæ domus Videntis.

19 * Et reſpondit Samuel Sauli & dixit: Ego ſum: aſcende ante me in excelſum, & comede mecum hodie; & mittam te manè, & omnia quæ in corde tuo indicabo tibi:

20 * Et de aſinis perditis tibi nudiuſtertius, ne ponas cor tuum in eis, quoniã inuentæ ſunt. & cui pulchra Iſrael, nonne tibi, & omni domui patris tui?

21 * Et reſpondit Saul & dixit: Nonne filius viri Ieminæi ego ſum minimi ſceptri ex tribubus Iſrael? & cognatio mea pauciſſima inter omnes cognationes Beniamin. & quare locutus es ad me ſecundum ſermonem hunc?

22 * Et aſſumpſit Samuel Saul et puerum eius, et introduxit eos in diuerſorium: & ordinauit eis locum in primis vocatorum quaſi triginta virorum.

23 * Et dixit Samuel coquo: Da mihi partem quam dedi tibi, quam dixi tibi vt poneres eam apud te.

24 * Et leuauit coquus armum & quod in eo, & apposuit eum coram Saul. & dixit Samuel Saul: Ecce quod remanſit appone ipſum ante te & comede; quoniam in teſtimonium poſitum eſt tibi à populo: carpe. & comedit Saul cum Samuele in die illa.

14 * καὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν. αὐτῶν δὲ εἰσπορευομένων εἰς μέσην τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ Σαμουὴλ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, τοῦ ἀναβῆναι εἰς βαμά.

15 * καὶ κύριος ἀπεκάλυψεν τὸ ὠτίον Σαμουὴλ ἡμέραν μίαν ἔμπροσθεν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν τὸν Σαὺλ λέ-
16 γων· * ὡς ὁ καιρὸς οὗτος αὔριον ἀποστελῶ πρός σε ἄνδρα ἐν γῇ Βενιαμίν. καὶ χρίσεις αὐτὸν εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαόν μου Ισραήλ, καὶ σώσει τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων, ὅτι ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τοῦ λαοῦ μου, διότι ἦλθεν ἡ βοὴ αὐτῶν πρός με.

17 * καὶ Σαμουὴλ εἶδε τὸν Σαὺλ, καὶ κύριος ἀπεκρίθη αὐτῷ, ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ὃν εἶπόν σοι, οὗτος καταρξει ἐπὶ
18 τὸν λαόν μου. * καὶ προσῆλθεν Σαὺλ πρὸς Σαμουὴλ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν, ἀπάγγειλον δή μοι, ποῖος ὁ οἶκος τοῦ βλέποντος.

19 * καὶ ἀπεκρίθη Σαμουὴλ τῷ Σαοὺλ καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι· ἀνάβηθι ἔμπροσθέν μου εἰς βαμά, καὶ φάγε μετ' ἐμοῦ σήμερον, καὶ ἐξαποστελῶ σε πρωΐ καὶ πάντα τὰ ἐν καρδίᾳ σου ἀπαγγελῶ σοι·

20 * καὶ περὶ τῶν ὄνων τῶν ἀπολωλυῶν σοι σήμερον τρισταίων, μὴ θῇς τὴν καρδίαν σου ἐν αὐταῖς, ὅτι εὑρεῖν, καὶ τίνι τὰ ὡραῖα τοῦ Ισραήλ, οὐχὶ σοί, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου;

21 * καὶ ἀπεκρίθη Σαοὺλ καὶ εἶπεν, οὐχὶ υἱὸς ἀνδρὸς ἰεμιναίου ἐγώ εἰμι τοῦ μικροτέρου σκήπτρου ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ Ισραήλ; καὶ ἡ πατριά μου ὀλιγοστὴ παρὰ πάσας τὰς πατριὰς τοῦ Βενιαμίν. τίνατί ἐλάλησας πρός με κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο;

22 * καὶ ἔλαβε Σαμουὴλ τὸν Σαὺλ καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ κατάλυμα, καὶ ἔταξεν αὐτοῖς τόπον ἐν πρώτοις τῶν κεκλημένων ὡσεὶ τριάκοντα ἀνδρῶν.

23 * καὶ εἶπε Σαμουὴλ τῷ μαγείρῳ, δός μοι τὴν μερίδα ἣν ἔδωκά σοι, ἣν εἶπά σοι θεῖναι αὐτὴν παρὰ σοί.

24 * καὶ ἦρεν ὁ μάγειρος τὴν κωλαῖαν καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς, καὶ παρέθηκεν αὐτὴν ἐνώπιον Σαούλ. καὶ εἶπεν Σαμουὴλ τῷ Σαούλ, ἰδοὺ τὸ ὑπόλειμμα πρόθες αὐτὸ ἐνώπιόν σου καὶ φάγε, ὅτι εἰς μαρτύριον τέθειταί σοι πρὸς τοῦ λαοῦ, ἀπόκνιζε. καὶ ἔφαγε Σαοὺλ μετὰ Σαμουὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et aſcenderunt ad vrbem. illi intrantes intra vrbem, & ecce Semuel exiens ad occurſum eorum ad aſcendendum ad domum confeſſus. 15 Et ab-ante Dominum dictum fuit ad Samuel die vno antequàm veniret Saul, dicendo:

16 In tempore hoc cras mittam ad te virum de terra tribus Biniamin, & vnges eum vt ſit rex ſuper populum meum Iſrael: & liberabit populum meum de manu Peliſthæorum; quia reuelata eſt ante me afflictio populi mei, quia intrauit clamor eorum ante me.

17 Et Semuel vidit Saul, & ab-ante Dominum dictum eſt ei: Ecce vir quem dixi tibi: ille tranſire faciet dominium à populo meo.

18 Et occurrit Saul Semueli intra portam, & dixit: Indica nunc mihi quænam domus Videntis.

19 Et reſpondit Semuel Sauli, & dixit: Ego Videns. aſcende ante me ad domum confeſſus, & comedetis mecum in die hac: & dimittam te manè, & omnia quæ in corde tuo, indicabo tibi. 20 Et ſuper negotium aſinarum quæ perierunt tibi, & tu veniſti ad quærendum eas, hodie ſunt tres dies, non pones cor tuum ſuper eas, quia inuentæ ſunt. & cuius omne deſiderium Iſrael, nonne tuum, & omnis domus patris tui?

21 Et reſpondit Saul & dixit: An non filius tribus Biniamin ego ex paruis tribuum Iſrael; & proſapia mea infirma præ omni proſapia tribuum Biniamin? & quare locutus es mihi iuxta verbum hoc? 22 Et accepit Semuel Saulem & puerum eius, & introduxit eos ad conſeſſum; & dedit illis locum in capite inuitatorum, & illi quaſi triginta viri.

23 Et dixit Semuel ad coquum: Da partem quam dedi tibi, quam dixi tibi pone eam tecum.

24 Et extulit coquus armum, & femur eius, & poſuit ante Saul, & dixit: Ecce quod relictum eſt, pone ante te, comede, quia ad tempus ſeruatum tibi, dicendo, Populum inuitaui ad conuiuium. & comedit Saul cum Semuele in die illo.

25 * וַיֵּרְדוּ מֵהַבָּמָה הָעִיר וַיְדַבֵּר עִם־שָׁאוּל עַל־הַגָּג׃

26 * וַיִּשְׁכְּמוּ וַיְהִי כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הַגָּגָה לֵאמֹר קוּמָה וַאֲשַׁלְּחֶךָּ וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם הוּא וּשְׁמוּאֵל הַחוּצָה׃

27 * הֵמָּה יוֹרְדִים בִּקְצֵה הָעִיר וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֶל־שָׁאוּל אֱמֹר לַנַּעַר וְיַעֲבֹר לְפָנֵינוּ וַיַּעֲבֹר וְאַתָּה עֲמֹד כַּיּוֹם וְאַשְׁמִיעֲךָ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים׃

יוד

1 * וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־פַּךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצֹק עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיֹּאמֶר הֲלוֹא כִי־מְשָׁחֲךָ יְהוָה עַל־נַחֲלָתוֹ לְנָגִיד׃

2 * בְּלֶכְתְּךָ הַיּוֹם מֵעִמָּדִי וּמָצָאתָ שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִם־קִבּוּרַת רָחֵל בִּגְבוּל בִּנְיָמִן בְּצֶלְצַח וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת אֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְבַקֵּשׁ וְהִנֵּה נָטַשׁ אֲבִיךָ אֶת־דִּבְרֵי הָאֲתֹנוֹת וְדֹאֵג לָכֶם לֵאמֹר מָה־אֶעֱשֶׂה־לִבְנִי׃

3 * וְחָלַפְתָּ מִשָּׁם וָהָלְאָה וּבָאתָ עַד־אֵלוֹן תָּבוֹר וּמְצָאוּךָ שָׁם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים עֹלִים אֶל־הָאֱלֹהִים בֵּיתֵ־אֵל אֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשָׁה גְדָיִים וְאֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשָׁה כִכְּרוֹת לָחֶם וְאֶחָד נֹשֵׂא נֵבֶל־יָיִן׃

4 * וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם וְנָתְנוּ לְךָ שְׁתֵּי־לֶחֶם וְלָקַחְתָּ מִיָּדָם׃

5 * אַחַר כֵּן תָּבוֹא גִּבְעַת־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־שָׁם נְצִבֵי פְלִשְׁתִּים וְיִהְיֶה כְּבֹאֲךָ שָׁם הָעִיר וּפָגַעְתָּ חֶבֶל נְבִאִים יֹרְדִים מֵהַבָּמָה וְלִפְנֵיהֶם נֵבֶל וְתֹף וְחָלִיל וְכִנּוֹר וְהֵמָּה מִתְנַבְּאִים׃

6 * וְצָלְחָה עָלֶיךָ רוּחַ יְהוָה וְהִתְנַבֵּיתָ עִמָּם וְנֶהְפַּכְתָּ לְאִישׁ אַחֵר׃

7 * וְהָיָה כִּי תָבֹאינָה הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה לָךְ עֲשֵׂה לְךָ אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ׃

25 * Et descenderunt de excelso in oppidum,& locutus est cum Saule in solario.

26 * Cumque manè surrexissent,& iã dies lucesceret, vocauit Samuel Saulem in solario, dicens:Surge & dimittam te.& surrexit Saul. egressi sunt ambo,ipse videlicet & Samuel.

27 * Cũque descenderent in extrema parte ciuitatis,Samuel dixit ad Saul: Dic puero vt antecedat nos & transeat: tu autem subsiste paulisper, vt indicẽ tibi verbum Dei.

CAP. X.

1 A TVlit autem Samuel lenticulam olei, & effudit super caput eius,& deosculatus est eum,& ait:Ecce vnxit te Dominus super hæreditatem suam in principem.

2 *Cumque abieris hodie à me,inuenies duos viros iuxta sepulchrum Rachel in finibus Beniamin in meridie;dicentq;tibi; Inuentæ sunt asinæ ad quas ieras perquirendas: & intermissis pater tuus asinis, solicitus est pro vobis,& dicit:Quid faciam 3 de filio meo?*Cumque abieris indè,& vltra transieris & veneris ad quercum Thabor,inuenient te tres viri ascendẽtes ad Deum in Bethel,vnus portãs tres hœdos, & alius tres tortas panis, & alius portans lagenam vini.

4 * Cumque te salutauerint, dabunt tibi duos panes, & accipies de manu eorum.

5 * Post hæc venies in collem Dei vbi est statio Philistinorum, & cùm ingressus fueris ibi vrbem, obuium habebis gregem Prophetarum descendentium de ex-
B celso, & ante eos psalterium,& tympanũ & tibiam, & citharam, ipsosque prophetantes:

6 * Et insiliet in te spiritus Domini, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alium.

7 * Quando ergo euenerint signa hæc omnia tibi,fac quæcunque inuenerit manus tua, quia Deus tecum est.

תרגום יונתן

25 וּנְחַתוּ מִבֵּית אַסְחָרוּתָא לְקַרְתָּא וּמַלִּיל עִם שָׁאוּל עַל אִיגְּרָא׃ 26 וְאַקְדִּימוּ וַהֲוָה כְּמִסַּק צַפְרָא וּקְרָא שְׁמוּאֵל לְשָׁאוּל לְאִגְּרָא לְמֵימַר קוּם וְאֶשְׁלְחִינָךְ וְקָם שָׁאוּל וּנְפַקוּ תַּרְוֵיהוֹן הוּא וּשְׁמוּאֵל לְבָרָא׃ 27 אֵינוּן נָחְתִין בְּסָיְפֵי קַרְתָּא וּשְׁמוּאֵל אֲמַר לְשָׁאוּל אֱמַר לְעֻלֵּימָא וְיֶעְבַּר קֳדָמָנָא וַעֲבַר וְאַתְּ קוּם הָכָא וְאַשְׁמְעִינָךְ יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ׃

1 וּנְסֵיב שְׁמוּאֵל יָת מָנָא דְמִשְׁחָא וַאֲרִיק עַל רֵישֵׁיהּ וְנָשְׁקֵיהּ וַאֲמַר הֲלָא אֲרֵי מַשְׁחָךְ יְיָ עַל אֲחֻסַּנְתֵּיהּ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא׃ 2 בְּמֵהָכָךְ יוֹמָא דֵין מִלְוָתִי וְתַשְׁכַּח תְּרֵין גְּבָרִין עִם קְבוּרַת רָחֵל בִּתְחוּם בִּנְיָמִין בְּצֶלְצַח וְיֵימְרִין לָךְ אִשְׁתְּכַחָא אֲתָנַיָּא דַאֲזַלְתָּ לְמִבְעֵי וְהָא שִׁבַק אֲבוּךְ יָת עִיסָק אֲתָנַיָּא וְיָצִיף לְכוֹן לְמֵימַר מַה־אֶעֱבִיד לִבְרִי׃ 3 וְתֵהָךְ מִתַּמָּן וּלְהַלָּא וְתֵיתֵי עַד מֵישַׁר תָּבוֹר וְיַשְׁכְּחוּנָךְ תַּמָּן תְּלָתָא גְּבָרִין דְּסָלְקִין לְמִסְגַּד קֳדָם יְיָ בְּבֵיתְאֵל חַד נָטֵיל תְּלָתָא פִּתִּין וְחַד נָטֵיל תְּלָתָא דְּלָחֵים וְחַד נָטֵיל גְּרַב דַּחֲמָר׃ 4 וְיִשְׁאֲלִין לָךְ לִשְׁלָם וְיִתְּנוּן לָךְ תַּרְתֵּין גְּרִיצִין דְּלֶחֶם וְתִקַּבֵּל מִידְּהוֹן׃ 5 בַּתַר כֵּן תֵּתֵי לְגִבְעָתָא דְּבֵה אֱרוֹנָא דַיְיָ דְּתַמָּן אִיסְטַרְטִיגֵי פְּלִשְׁתָּאֵי וְיְהֵי כְּמֵיעַלָּךְ לְתַמָּן לְקַרְתָּא וּתְעָרַע סִיעַת סַפְרַיָּא נָחְתִין מִבֵּית אַסְחָרוּתָא וּקְדָמֵיהוֹן נְבָלִין וְתוּפִין וְצַלְצְלִין וְכִינָרִין וְאִינוּן מְשַׁבְּחִין׃ 6 וְתִשְׁרֵי עָלָךְ רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ וְתִשְׁתַּבַּח עִמְּהוֹן וְתִשְׁתַּנֵי לִגְבַר אָחֳרָן׃ 7 וִיהֵי אֲרֵי יֵיתוֹן אָתַיָּא הָאִילֵּין לָךְ אֲתָקֵין לָךְ מָנֵי מַלְכוּתָא אֲרֵי מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדָךְ׃

Et descendit ex excelso in ciuitatem, & strauerunt Sauli in solario:

Et dormiuit. & factum est vt ascendit crepusculum, & locutus est Samuel Saul in solario dicens: Surge, & dimittam te. & surrexit Saul, & egressus est ipse & Samuel vsque extra.

Ipsis descendentibus in extremam partem ciuitatis, & Samuel dixit Sauli: Dic puero, & transeat ante nos. tu autem subsiste hic hodie, & audi verbum Dei.

CAP. X.

ET tulit Samuel lenticulam olei, & effudit super caput eius; & deosculatus est eum: et dixit ei: Nonne vnxit te Dominus in principem super hæreditatem suam?

Vt abieris hodie à me, & inuenies duos viros iuxta sepulchra Rachel in finibus Beniamin in Meridie saltantes grande. & dicent tibi: Inuentæ sunt asinæ quas ieratis perquirere. & eccepater tuus dimisit curam asinarum, & solicitus est pro vobis dicens: Quid faciam de filio meo?

Et abibis indè & vlterius, et venies vsque ad quercum Thabor, & inuenies ibi tres viros ascendentes ad Deum in Bethel, vnum tollentem tres hœdos, & vnum tollentem tria vasa panum, & vnum tollentem vtrem vini.

Et interrogabunt te ea quæ in pace, & dabunt tibi duas primitias panum: et accipies de manu eorum.

Et post hæc ingredieris in collem Dei, vbi est ibi statio Philistinorum. & erit vt ingrediaris ibi in ciuitatem, & obuiabis choro prophetarum descendentium de excelso, & ante ipsos naula, & tympana, & tibia, & cithara, & ipsi prophetantes:

Et insiliet in te spiritus Domini, & prophetabis cũ eis, & mutaberis in virum alium.

Et erit quando venerint signa hæc in te, fac omnia quæcunque inuenerit manus tua, quia Deus tecum.

καὶ κατέβησαν ἐκ τῆς βαμὰ εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἔστρωσαν τῷ σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι·

καὶ ἐκοιμήθη, καὶ ἐγένετο ὡς διέβαινεν ὁ ὄρθρος, καὶ ἐκάλεσε σαμουὴλ τὸν σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι λέγων, διάσα καὶ ἐξαποστελῶ σε. καὶ διέστη σαοὺλ καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ Σαμουὴλ ἕως ἔξω.

ἀπῶν καταβαινόντων εἰς ἄκρον τῆς πόλεως. καὶ σαμουὴλ εἶπε τῷ σαούλ, εἶπον τῷ παιδαρίῳ, καὶ διελθέτω ἔμπροσθεν ἡμῶν. σὺ δὲ στῆθι ὧδε σήμερον, καὶ ἀκουσθήτω ῥῆμα θεοῦ.

I.

Καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου, καὶ κατέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ ὅτι κέχρικέ σε κύριος εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ·

ὡς ἂν ἀπέλθῃς σήμερον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εὑρήσεις δύο ἄνδρας πρὸς τοῖς τάφοις ραχὴλ ἐν τοῖς ὁρίοις βενιαμὶν μεσημβρίας ἁλλομένους μεγάλα. καὶ ἐροῦσί σοι, εὑρέθησαν αἱ ὄνοι ἃς ἐπορεύθητε ζητεῖν. καὶ ἰδοὺ ὁ πατήρ σου ἀποστέλλει τὴν φροντίδα τῶν ὄνων, καὶ μεριμνᾷ περὶ ὑμῶν λέγων, τί ποιήσω περὶ τοῦ υἱοῦ μου;

καὶ ἀπελεύσῃ ἐκεῖθεν καὶ ἐπέκεινα, καὶ ἥξεις ἕως τῆς δρυὸς τῆς θαβώρ, καὶ εὑρήσεις ἐκεῖ τρεῖς ἄνδρας ἀναβαίνοντας πρὸς τὸν θεὸν εἰς βαιθήλ, εἷς αἴρων τρεῖς ἐρίφους, καὶ εἷς αἴρων τρεῖς ἀγλίδας ἄρτων, καὶ εἷς αἴρων ἀσκὸν οἴνου·

καὶ ἐρωτήσουσί σε τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ δώσουσί σοι δύο ἀπαρχὰς ἄρτων. καὶ λήψῃ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν.

καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ εἰς τὸν βουνὸν τοῦ θεοῦ, οὗ ἐστὶν ἐκεῖ τὸ διάσημα τῶν ἀλλοφύλων· καὶ ἔσται ὡς ἂν εἰσέλθῃς ἐκεῖ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσεις χορῷ προφητῶν καταβαινόντων ἐκ τῆς βαμὰ, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν ναῦλα, καὶ τύμπανα, καὶ αὐλός, καὶ κινύρα, καὶ αὐτοὶ προφητεύοντες·

καὶ ἐφαλεῖται ἐπὶ σὲ πνεῦμα κυρίου, καὶ προφητεύσεις μετ' αὐτῶν, καὶ στραφήσῃ εἰς ἄνδρα ἄλλον.

ἔσται ὅτ' ἂν ἔλθῃ τὰ σημεῖα ταῦτα ἐπί σε, ποίει πάντα ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου, ὅτι ὁ θεὸς μετὰ σοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et descenderunt de domo confessus ad vrbem, & locutus est cum Saule super tectum.

[26] Et anticipauerunt, & fuit cùm ascenderet manè, & vocauit Semuel Saulem ad tectum dicendo: Surge, & dimittam te. & surrexit Saul, & exierunt ambo illi ipse & Semuel foras. [27] Illi descendentes in finibus vrbis, & Semuel dixit ad Saul: Die puero, & transibit ante nos. & transiuit. & tu sta hic, & audire faciam te verbum Domini.

CAP. X.

ET accepit Semuel vas vnctionis, & fudit super caput illius; & osculatus est eum, & dixit: Nunquid vnxit te Dominus super possessionem suam ad existendum regem? [2] Cùm tu abieris hodie à me & inuenies duos viros apud sepulchrum Rahhel in termino Biniamin in Szilszach, & dicent tibi: Repertæ sunt asinæ quas iuisti ad quærendum, & ecce deposuit pater tuus curam asinarum, & solicitus est vestri dicendo: Quid faciam filio meo?

[3] Et ibis indè porrò, & venies vsque ad planiciem Thabor, & inuenient te ibi tres viri, qui ascendentes ad adorandum ante Dominum in Bethel: vnus ferens tres hœdos, & vnus ferens tres tortas panis, & vnus ferens lagenam vini.

[4] Et rogabunt tibi pacem, & dabunt tibi duas tortas panis, & accipies de manu eorum.

[5] Posteà ibis ad collem in quo arca Domini, vbi duces Pelisthæorum. & erit intrante te eò ad vrbem, & offendes cœtum scribarum descendentium de domo confessus, & ante eos nabli, & tympani, & cymbala, & citharæ, & illi canentes.

[6] Et manebit super te spiritus prophetiæ ab-ante Dominum, & laudabis cum illis, & mutaberis in virum alium.

[7] Et erit quando venient signa hæc tibi, parato tibi vasa regni, quia dictum Domini in auxilio tuo.

8 * וְיָרַדְתָּ לְפָנַי הַגִּלְגָּל וְהִנֵּה אָנֹכִי יֹרֵד אֵלֶיךָ
לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לִזְבֹּחַ זִבְחֵי שְׁלָמִים שִׁבְעַת יָמִים
תּוֹחֵל עַד־בּוֹאִי אֵלֶיךָ וְהוֹדַעְתִּי לְךָ אֵת אֲשֶׁר
9 תַּעֲשֶׂה: * וְהָיָה כְהַפְנֹתוֹ שִׁכְמוֹ לָלֶכֶת מֵעִם
שְׁמוּאֵל וַיַּהֲפָךְ־לוֹ אֱלֹהִים לֵב אַחֵר וַיָּבֹאוּ כָּל־
הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה בַּיּוֹם הַהוּא:
10 * וַיָּבֹאוּ שָׁם הַגִּבְעָתָה וְהִנֵּה חֶבֶל־נְבִאִים לִקְרָאתוֹ
וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים וַיִּתְנַבֵּא בְתוֹכָם:
11 * וַיְהִי כָּל־יוֹדְעוֹ מֵאִתְמוֹל שִׁלְשֹׁם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה
עִם־נְבִאִים נִבָּא וַיֹּאמֶר הָעָם אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מַה־זֶּה
הָיָה לִבֶן־קִישׁ הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים:
12 * וַיַּעַן אִישׁ מִשָּׁם וַיֹּאמֶר וּמִי אֲבִיהֶם עַל־כֵּן
הָיָתָה לְמָשָׁל הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים:
13 * וַיְכַל מֵהִתְנַבּוֹת וַיָּבֹא הַבָּמָה:
14 * וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל אֶלָיו וְאֶל־נַעֲרוֹ אָן הֲלַכְתֶּם
וַיֹּאמֶר לְבַקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנוֹת וַנִּרְאֶה כִּי־אֵין
וַנָּבוֹא אֶל־שְׁמוּאֵל:
15 * וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל הַגִּידָה־נָּא לִי מָה־אָמַר לָכֶם
16 שְׁמוּאֵל: * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דּוֹדוֹ הַגֵּד הִגִּיד
לָנוּ כִּי נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת וְאֶת־דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא־
הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר אָמַר שְׁמוּאֵל:
17 * וַיַּצְעֵק שְׁמוּאֵל אֶת־הָעָם אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה:
18 * וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם
וָאַצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל־הַמַּמְלָכוֹת
הַלֹּחֲצִים אֶתְכֶם:
19 * וְאַתֶּם הַיּוֹם מְאַסְתֶּם אֶת־אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוּא
מוֹשִׁיעַ לָכֶם מִכָּל־רָעוֹתֵיכֶם וְצָרֹתֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לוֹ
כִּי־מֶלֶךְ תָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְהוָה
לְשִׁבְטֵיכֶם וְלַאלְפֵיכֶם:

8 * Et descendes ante me in Galgala. ego quippe descendam ad te vt offeras oblationem, & immoles victimas pacificas. septem diebus expectabis donec veniã ad te, & ostendam tibi quæ facias. Inf.13.b.
9 * Itaque cùm auertisset humerum suũ vt abiret à Samuele, immutauit ei Deus cor aliud, & venerunt omnia signa hęc in
10 die illa. * Veneruntque ad prædictum collem, & ecce cuneus Prophetarum obuius ei. & insiluit super eum spiritus Dei, Inf. 11.b
& prophetauit in medio eorum.
11 * Videntes autẽ omnes qui nouerãt eũ heri & nudiustertius quòd esset cum prophetis & prophetaret, dixerunt ad inuicem: Quænam res accidit filio Cis? num & Saul inter Prophetas?
12 * Respondítque alius ad alterũ dicens: C Et quis pater eorum? Propterea versum est in prouerbium: Nũ & Saul inter pro-
13 phetas? * Cessauit autem prophetare, Inf.19.c.
& venit ad excelsum.
14 * Dixitque patruus Saul ad eum & ad puerum eius: Quò abistis? qui responderunt: Quærere asinas. quas cùm non reperissemus, venimus ad Samuelem.
15 * Et dixit ei patruus suus: Indica mihi
16 quid dixerit tibi Samuel. * Et ait Saul ad patruum suũ: Indicauit nobis quia inuentæ essent asinę. de sermone autẽ regni non indicauit ei quẽ locutus fuerat ei Samuel.
17 * Et conuocauit Samuel populum ad Dominum in Masphat:
18 * Et ait ad filios Israel: Hæc dicit dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel de Ægypto, & erui vos de manu Ægyptiorum & de manu omnium regum qui affligebant vos.
19 * Vos autem hodie proiecistis Deum vestrum, qui solus saluauit vos de vniuersis malis & tribulationibus vestris: & di- Sup.8.d.
xistis, Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras & per familias.

תרגום יונתן

8 וְתֵחוּת קֳדָמַי לְגִלְגָּלָא וְהָא אֲנָא נָחִית לְוָתָךְ לְאַסָּקָא עֲלָוָן וּלְנִכְסָא נִכְסַת קוּדְשִׁין שְׁבְעָה יוֹמִין תּוֹרִיךְ עַד מֵיתִי לְוָתָךְ וַאֲחַוִּי לָךְ יַת
דְּתַעְבֵּיד: 9 וַהֲוָה כַּד אִתְפְּנִי לְמֵיזַל מִלְוַת שְׁמוּאֵל וְשַׁנִּי לֵיהּ יְיָ לִבָּא אוֹחְרָנָא וַאֲתָאוּ כָּל אָתַיָּא הָאִילֵּין בְּיוֹמָא הַהוּא:
10 וַאֲתוֹ לְתַמָּן לְגִבְעָתָא וְהָא סִיעַת סַפְרָיָא לְקָדָמוֹתֵיהּ וּשְׁרַת עֲלוֹהִי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ וְשַׁבַּח בֵּינֵיהוֹן: 11 וַהֲוָה כָּל
דְּיַדַּע לֵיהּ מֵאֶתְמָלֵי וּמִרְּקַדְמוֹהִי וַחֲזוֹ וְהָא עִם סַפְרָיָא מְשַׁבַּח וַאֲמַר עַמָּא גְּבַר לְחַבְרֵיהּ מָא דֵין הֲוָה לְבַר קִישׁ הַאַף שָׁאוּל בְּסַפְרַיָא:
12 וַאֲתִיב גַּבְרָא מִתַּמָּן וַאֲמַר וּמַן רַבְּהוֹן עַל כֵּן הֲוָת לְמַתְלָא הַאַף שָׁאוּל בְּסַפְרַיָא: 13 וּפְסַק מִלְּשַׁבָּחָא וְעַל לְבֵית אַסְחָרוּתָא:
14 וַאֲמַר אַחְבּוּהִי דְּשָׁאוּל לֵיהּ וּלְעֻלֵּימֵיהּ לְאָן אֲזַלְתּוּן וַאֲמַר לְמִבְעֵי יַת אָתָנָיָא וַחֲזֵינָא אֲרֵי לָא אַשְׁכַּחְנַנּוּן וַאֲתֵינָא לְוָת שְׁמוּאֵל:
15 וַאֲמַר אַחְבּוּהִי דְּשָׁאוּל חַוִּי כְעַן לִי מָה אֲמַר לְכוֹן שְׁמוּאֵל:
16 וַאֲמַר שָׁאוּל לְאַחְבּוּהִי חַוְיָא חַוִּי לָנָא אֲרֵי אִשְׁתְּכַחָא אָתָנָיָא וְעַל עִיסַק מַלְכוּתָא לָא חַוִּי לֵיהּ דַּאֲמַר שְׁמוּאֵל:
17 וּכְנַשׁ שְׁמוּאֵל יַת עַמָּא לְקֳדָם יְיָ לְמִצְפָּיָא: 18 וַאֲמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אֲנָא אַסֵּיקִית
יָת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם וְשֵׁזִבִית יַתְכוֹן מִידָא דְמִצְרָאֵי וּמִיַּד כָּל מַלְכְוָתָא דְּדָחֲקִין יַתְכוֹן:
19 וְאַתּוּן יוֹמָא דֵין קָצִתּוּן בְּפָלְחָנָא דֵּאֱלָהֲכוֹן דְּהוּא פָּרִיק לְכוֹן מִכָּל בִּישָׁתְכוֹן וְעָקָתְכוֹן וַאֲמַרְתּוּן קֳדָמוֹהִי לֵית אֲנַחְנָא מְתַפְּרְקִין אֱלָהִין
מַלְכָּא תְּמַנִּי עֲלָנָא וּכְעַן אִיתַעְדּוּ קֳדָם יְיָ לְשִׁבְטֵיכוֹן וּלְאַלְפֵיכוֹן:

8 * Et descendes ante me in Galgala, & ecce ego descendo ad te, vt offeras holocaustum, & immoles pacificas victimas: septem diebus cessabis, donec veniam ego ad te, & ostendam tibi quæ facies.

9 * Et factum est vt auertisset humeros suos vt abiret à Samuele, & immutauit ei Deus cor aliud. & venerunt omnia signa hæc in die illa.

10 * Et venit indè ad collem; & ecce chorus Prophetarum obuius ei: & insiluit super eum Spiritus Dei, & prophetauit in medio eorum.

11 * Et factum est vt viderunt eum omnes videntes eum heri & nudiustertius, & ecce & ipse erat in medio Prophetarum prophetans: et dixerũt populus vnusquisq; ad proximũ suum: Quid hoc quod factum est filio Cis? num & Saul inter Prophetas?

12 * Et respondit quidam ex eis, & dixit: Et quis pater eius? propter hoc factum est in prouerbium: Num & Saul inter Prophetas?

13 * Et compleuit prophetare, & venit in excelsum.

14 * Et dixit ei patruus suus et puero eius: Quò abijstis? & dixit: Quærere asinas: et vidimus quòd non erant: & ingressi sumus ad Samuelẽ.

15 * Et dixit patruus Saulis: Indica iam mihi quid dixit tibi Samuel.

16 * Et ait Saul ad cognatum suum: Indicans indicauit mihi quia inuentæ essent asinæ. at sermonem regni non indicauit ei quem dixit Samuel.

17 * Et congregauit Samuel vniuersum populum ad Dominum in Masepha:

18 * Et dixit ad filios Israel: Hæc ait Dominus Israel dicens: Ego eduxi Israel de Ægypto, & erui vos de manu Pharaonis regis Ægypti, & de manu omnium regnorum affligentium vos.

19 * Et vos hodie contempsistis Deum vestrum, qui ipse est vester saluator de vniuersis malis vestris & tribulationibus vestris. et dixistis, Nequaquã; sed regem constitues super nos. & nunc state coram Domino per tribus vestras & per tribunatus vestros.

8 * καὶ καταβήσῃ ἔμπροσθέν μου εἰς γάλγαλα, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταβαίνω πρὸς σὲ, τοῦ ἀνενεγκεῖν ὁλοκαύτωσιν, καὶ θῦσαι εἰρηνικὰς θυσίας, ἑπτὰ ἡμέρας διαλείψεις, ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς σέ, καὶ γνωρίσω σοι ἃ ποιήσεις.

9 * καὶ ἐγένετο ὥστε στρέψαι τὸν ὦμον αὐτοῦ ἀπελθεῖν ἀπὸ σαμουήλ, καὶ μετέστρεψεν αὐτῷ ὁ θεὸς καρδίαν ἄλλην. καὶ ἦλθεν πάντα τὰ σημεῖα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

10 * καὶ ἔρχεται ἐκεῖθεν εἰς τὸν βουνόν. καὶ ἰδοὺ χορὸς προφητῶν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ ἐφήλατο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα θεοῦ, καὶ προεφήτευσε ἐν μέσῳ αὐτῶν.

11 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον αὐτὸν πάντες εἰδότες αὐτὸν χθὲς καὶ τρίτης, καὶ ἰδοὺ καὶ αὐτὸς μετὰ ἐν μέσῳ τῶν προφητῶν προφητεύων, καὶ εἶπον ὁ λαὸς ἕκας πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί τοῦτο τὸ γεγονὸς τῷ υἱῷ κίς; ἢ καὶ Σαοὺλ ἐν προφήταις;

12 * καὶ ἀπεκρίθη τις ἐξ αὐτῶν, καὶ εἶπεν, καὶ τίς ὁ πατὴρ αὐτοῦ; διὰ τοῦτο ἐγένετο εἰς παραβολήν, ἢ καὶ Σαοὺλ ἐν προφήταις;

13 * καὶ συνετέλεσεν προφητεύων, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν βαμά.

14 * Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατράδελφος αὐτοῦ καὶ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ποῦ ἐπορεύθητε; καὶ εἶπεν, ζητεῖν τὰς ὄνους· καὶ εἴδομεν ὅτι οὐκ ἦσαν, καὶ εἰσήλθομεν πρὸς Σαμουήλ.

15 * καὶ εἶπεν ὁ πατράδελφος τοῦ Σαούλ, ἀπάγγελον δή μοι τί εἶπεν σοι Σαμουήλ.

16 * Καὶ εἶπεν Σαοὺλ πρὸς τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ, ἀπαγγέλλων ἀπήγγειλέ μοι, ὅτι εὑρέθησαν αἱ ὄνοι. τὸ δὲ ῥῆμα τῆς βασιλείας οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὃ εἶπεν Σαμουήλ.

17 * καὶ συνήγαγε Σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν πρὸς κύριον εἰς μασπφά.

18 * καὶ εἶπεν πρὸς υἱοὺς ἰσραήλ, τάδε εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ λέγων, ἐγὼ ἀνήγαγον τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐξειλόμην ὑμᾶς ἐκ χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ἐκ χειρὸς πασῶν τῶν βασιλειῶν τῶν θλιβουσῶν ὑμᾶς.

19 * καὶ ὑμεῖς σήμερον ἐξουδενώσατε τὸν θεὸν ὑμῶν, ὃς αὐτός ἐστιν ὑμῶν σωτὴρ ἐκ πάντων τῶν κακῶν ὑμῶν καὶ τῶν θλίψεων ὑμῶν. καὶ εἴπατε, οὐχί, ἀλλ' ἢ βασιλέα καταστήσεις ἐφ' ἡμῶν. καὶ νῦν καταστῆτε ἐνώπιον κυρίου κατὰ φυλὰς ὑμῶν καὶ κατὰ χιλιάδας ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et descendes ante me ad Gilgela: & ecce ego descendens ad te ad tollendum holocaustum, & ad offerendum oblationem sanctitatum; septem diebus differes vsque dum veniam ad te, & indicabo tibi quid facies.

9 Et fuit quando respexit ad abeundum à Semuel, & mutauit Dominus illi cor aliud, & venerunt omnia signa hæc in die illa.

10 Et venerunt eò ad Gibghatha, & ecce cœtus scribarum ante eum; & mansit super illum spiritus Prophetiæ ab-ante Dominum; & laudauit inter illos. 11 Et fuit omnis qui nouit illum ab heri & ab ante illud, & viderunt, & ecce inter scribas laudans. & dixit populus vir ad socium suum: Quid hoc fuit filio Kis? an etiam Saul in scribis?

12 Et respondit vir indè, & dixit: Et quis pater illorum? ideò fuit in parabolam: Num etiam Saul in scribis?

13 Et cessauit à laudando, & intrauit ad domum confessus. 14 Et dixit patruus ipsius Saul illi & puero illius: Quò iuistis? & dixit: Ad quærendum asinas: & vidimus quòd non reperiremus eas, & venimus ad Semuel.

15 Et dixit patruus ipsius Saul: Indica nunc mihi quid dixit vobis Semuel.

16 Et dixit Saul patruo suo: Indicando indicauit nobis quòd repertæ sunt asinæ. & super negotium regni non indicauit ei quod dixit Semuel. 17 Et congregauit Semuel populum ad-ante Dominum ad Miszpeia.

18 Et dixit filiis Israel: Sic dixit dominus Deus Israel: Ego ascendere feci Israel ex Miszraim, & liberaui vos de manu Miszraæorum, & de manu omnium regnorum quæ afflixerunt vos. 19 Et vos hodie spreuistis doctrinam Dei vestri, qui ille seruans vos ex omnibus malis vestris & afflictionibus vestris. & dixistis ante eum, Non sumus seruati, sed regem præficies super nos. & nunc state ante Dominum per tribus vestras & per millia vestra.

20 * וַיַּקְרֵב שְׁמוּאֵל אֶת כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּכֵד
21 שֵׁבֶט בִּנְיָמִן : * וַיַּקְרֵב אֶת־שֵׁבֶט בִּנְיָמִן
לְמִשְׁפְּחֹתָיו וַתִּלָּכֵד מִשְׁפַּחַת הַמַּטְרִי וַיִּלָּכֵד שָׁאוּל
בֶּן־קִישׁ וַיְבַקְשֻׁהוּ וְלֹא נִמְצָא :
22 * וַיִּשְׁאֲלוּ־עוֹד בַּיהוָה הֲבָא עוֹד הֲלֹם אִישׁ וַיֹּאמֶר
יְהוָה הִנֵּה־הוּא נֶחְבָּא אֶל־הַכֵּלִים :
23 * וַיָּרֻצוּ וַיִּקָּחֻהוּ מִשָּׁם וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבַּהּ
מִכָּל־הָעָם מִשִּׁכְמוֹ וָמָעְלָה :
24 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־הָעָם הַרְאִיתֶם אֲשֶׁר
בָּחַר־בּוֹ יְהוָה כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל־הָעָם וַיָּרִעוּ כָל־
הָעָם וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ :
25 * וַיְדַבֵּר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֵת מִשְׁפַּט הַמְּלוּכָה
וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר וַיַּנַּח לִפְנֵי יְהוָה וַיְשַׁלַּח שְׁמוּאֵל אֶת־
כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ :
26 * וְגַם־שָׁאוּל הָלַךְ לְבֵיתוֹ גִּבְעָתָה וַיֵּלְכוּ עִמּוֹ
הַחַיִל אֲשֶׁר־נָגַע אֱלֹהִים בִּלְבָבָם :
27 * וּבְנֵי בְלִיַּעַל אָמְרוּ מַה־יֹּשִׁיעֵנוּ זֶה וַיִּבְזֻהוּ וְלֹא־
הֵבִיאוּ לוֹ מִנְחָה וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ :

יא

1 * וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל־יָבֵישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ
כָּל־אַנְשֵׁי יָבֵישׁ אֶל־נָחָשׁ כְּרֹת־לָנוּ בְרִית וְנַעַבְדֶךָּ :
2 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי בְּזֹאת אֶכְרֹת
לָכֶם בְּנַקֵּר לָכֶם כָּל־עֵין יָמִין וְשַׂמְתִּיהָ חֶרְפָּה עַל־
כָּל־יִשְׂרָאֵל :
3 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו זִקְנֵי יָבֵישׁ חֶרֶף לָנוּ שִׁבְעַת יָמִים
וְנִשְׁלְחָה מַלְאָכִים בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְאִם־אֵין
מוֹשִׁיעַ אֹתָנוּ וְיָצָאנוּ אֵלֶיךָ :
4 * וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים גִּבְעַת שָׁאוּל וַיְדַבְּרוּ
הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ כָל־הָעָם אֶת־קוֹלָם
וַיִּבְכּוּ :

20 * Et applicuit Samuel omnes tribus
Iſrael, & cecidit ſors ſuper tribum Benia-
21 min. * Et applicuit tribum Beniamin &
cognationes eius, & cecidit ſors ſuper co-
gnationem Methri, & peruenit vſque ad
D Saul filium Cis. quæſierunt ergo eum, &
22 non eſt inuentus illic. * Et conſuluerunt
poſt hæc Dominum, vtrum nam véturus
eſſet illuc. Reſponditque Dominus: Ecce
23 abſconditus eſt domi. * Cucurrerunt itaq;
& tulerunt eum indè, ſtetitque in medio
populi; & altior fuit vniuerſo populo ab Sup.9.b.
24 humero & ſurſum. * Et ait Samuel ad om-
nẽ populum: Certè videtis quem elegit
Dominus; quoniam non ſit ſimilis illi in
omni populo. Et clamauit omnis popu-
25 lus & ait, Viuat rex. * Locutus eſt autem
Samuel ad populum legem regni, & ſcri-
pſit in libro, & repoſuit coram Domino.
Et dimiſit Samuel omnem populum ſin-
26 gulos in domum ſuam. * Sed & Saul
abiit in domum ſuam in Gabaa. & abiit
cum eo pars exercitus quorum tetigerat
27 Deus corda. * Filij verò Belial dixerunt:
Num ſaluare nos poterit iſte? & deſpexe-
runt eum, & non attulerunt ei munera. il-
le enim diſsimulabat ſe audire.

CAP. XI.

1 ET aſcendit Naas Ammonites, & pug-
A nare cœpit aduerſum Iabes Galaad. di
xeruntq́, omnes viri Iabes ad Naas: Ha-
beto nos fœderatos, & ſeruiemus tibi.
2 * Et reſpondit ad eos Naas Ammoni-
tes: In hoc feriam vobiſcum fœdus, vt e-
ruam omnium veſtrum oculos dextros,
ponamque vos opprobrium in vniuerſo
3 Iſrael. * Et dixerunt ad eum ſeniores Iabes:
Concede nobis ſeptem dies vt mittamus
nuncios ad vniuerſos terminos Iſrael: &
ſi non fuerit qui defendat nos, egredic-
4 mur ad te. * Venerunt ergo nuncij
in Gabaa Saulis, & locuti ſunt verba hæc
B audiente populo. & leuauit omnis popu-
lus vocem ſuam, & fleuit.

תרגום יונתן

20 וְקָרֵיב שְׁמוּאֵל יַת כָּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל וְאִיתְּאֲחַד שִׁבְטָא דְבִית בִּנְיָמִן :
21 וְקָרֵיב יַת שִׁבְטָא דְבִית בִּנְיָמִן לְזַרְעָיָתֵיהּ וְאִיתְּאֲחַד זַרְעִית מַטְרִי וְאִתְּאֲחַד שָׁאוּל בַּר קִישׁ וּבְעוֹהִי וְלָא אִישְׁתְּכַח :
22 וּשְׁאִילוּ עוֹד בְּמֵימְרָא דַיְיָ הַאִית עוֹד הָכָא גַּבְרָא וַאֲמַר יְיָ הָא טְמִיר בְּמָנְיָא :
23 וְרָהֲטוּ וְדַבְּרוּהִי מִתַּמָּן וְאִיתְעַתַּד בְּגוֹ עַמָּא וְרָם מִכָּל עַמָּא מִכְּתֵפֵיהּ וּלְעֵילָּא :
24 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְכָל עַמָּא חֲזֵיתוּן דְּאִיתְרְעֵי בֵּיהּ יְיָ אֲרֵי לֵית דְּכְוָתֵיהּ בְּכָל עַמָּא וַיְבִיבוּ כָּל עַמָּא וַאֲמַרוּ יְצַלַּח מַלְכָּא :
25 וּמַלֵּיל שְׁמוּאֵל עִם עַמָּא יַת נִמְסָא דְמַלְכוּתָא וּכְתַב בְּסִפְרָא וְאַצְנַע קֳדָם יְיָ וּשְׁלַח שְׁמוּאֵל יַת כָּל עַמָּא גְּבַר לְבֵיתֵיהּ :
26 וְאַף שָׁאוּל אָזַל לְבֵיתֵיהּ לְגִבְעָתָא וַאֲזַלוּ עִמֵּיהּ קְצַת מִן עַמָּא גִּבָּרִין דְּחַיָּלָא מִן קֳדָם יְיָ בְּלִבְּהוֹן :
27 וּבְנֵי רִישְׁעָא אֲמַרוּ בְּמֵימְרָא יִפְרְקִינַּנָּא דֵּין וּשְׁטוּתֵי וְלָא אָתוּ לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמֵיהּ וַהֲוָה כְּשָׁתִיק :

יא

1 וּסְלִיק נָחָשׁ מַלְכָּא דְבְנֵי עַמּוֹן וּשְׁרָא עַל יָבֵישׁ גִּלְעָד וַאֲמַרוּ כָּל אֱנָשׁ יָבֵישׁ לְנָחָשׁ גְּזַר לָנָא קְיָם וְנִפְלְחִינָךְ :
2 וַאֲמַר לְהוֹן נָחָשׁ מַלְכָּא דְבְנֵי עַמּוֹן אִם בְּעִבְרוֹן כְּהָדָא אֶגְזַר לְכוֹן בְּמִיקַר לְכוֹן כָּל עֵינָא דַימִינָא וַאֲשַׁוִּינַהּ חִסְדָּא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל :
3 וַאֲמַרוּ לֵיהּ סָבֵי יָבֵישׁ אוֹרִיךְ לָנָא שִׁבְעָא יוֹמִין וְנִשְׁלַח אִזְגָּדִין בְּכָל תְּחוּם עַמָּא דְיִשְׂרָאֵל וְאִם לֵית דְּפָרִיק יָתָנָא וְנִפּוֹק לְוָתָךְ :
4 וַאֲתוֹ אִזְגַּדַיָּא לְגִבְעָתָא דְשָׁאוּל וּמַלִּילוּ פִּתְגָמַיָּא קֳדָם עַמָּא וַאֲרִימוּ כָּל עַמָּא יַת קָלְהוֹן וּבְכוֹ :

20 ✠ *Et applicuit Samuel omnes tribus Iſrael,* 20
& ſors cecidit tribui Beniamin.

21 ✠ *Et applicuit tribum Beniamin per fa-* 21
miliam, & ſors cecidit familiæ Amattari in
viros, & ſors cecidit Saul filio Cis. & quæ-
rebat eum, & non inueniebatur.

22 ✠ *Et interrogauit adhuc Samuel in Domino,* 22
ſi venit adhuc huc vir. et dixit Dominus: Ec-
ce ipſe abſconditus eſt in vaſis.

23 ✠ *Et cucurrit & accepit eum indè, & ſte-* 23
tit Saul in medio populi: & exaltatus eſt ſu-
per vniuerſum populum ab humero et ſurſum.

24 ✠ *Et dixit Samuel ad omnem populum: Vi-* 24
diſtis quem elegit ſibi ipſi Dominus, quia non
eſt ſimilis ipſi in omnibus vobis? & cognouit
vniuerſus populus & dixit: Viuat rex.

25 ✠ *Et locutus eſt Samuel ad populum legem* 25
regni: & ſcripſit in libro, & repoſuit coram
Domino. Et dimiſit Samuel omnem populum,
& abierunt quilibet in locum ſuum.

26 ✠ *Et Samuel abijt in domum ſuam in Ga-* 26
baa. & abierunt filij exercituum quorum te-
tigit Dominus corda eorum cum Saul.

27 ✠ *Et filij peſtilentes dixerunt: Quis ſalua-* 27
bit nos iſte? & deſpexerunt eum, & non at-
tulerunt ei munera. et factus eſt obmuteſcens.

CAP. XI.

1 ET aſcendit Naas Ammonites, & caſtra-
metatus eſt contra Iabes Galaad. & dixe-
runt omnes viri Iabes ad Naas Ammonitem:
Pange nobiſcum fœdus, & ſeruiemus tibi.

2 ✠ *Et dixit ad eos Naas Ammonites: In hoc*
pangam vobiſcum fœdus, vt eruam veſtrum
omnem oculum dextrum, & ponam eum in op-
probrium in vniuerſo Iſrael.

3 ✠ *Et dicunt ei viri Iabes: Remitte nos ſe-*
ptem dies, & mittemus nuncios in vniuerſum
terminum Iſrael: & ſi non fuerit ſaluans nos,
& egrediemur ad vos.

4 ✠ *Et venerunt nuncij in collem ad Saulem,*
& locuti ſunt verba hæc in aures populi.
& leuauerunt omnis populus vocem ſuam, &
fleuerunt.

20 ✠ καὶ προσήγαγε Σαμουὴλ πάσας τὰς φυλὰς Ἰσ-
21 ραήλ, καὶ καλαχληρώθη φυλὴ βενιαμίν. ✠ καὶ προσ-
ήγαγε τὴν φυλὴν βενιαμὶν κατὰ πατριὰς αὐτῆς, καὶ καλαχλη-
ρώθη πατριὰ ἁματταρὶ εἰς ἄνδρας, καὶ καλαχληρώθη
Σαουὶλ υἱὸς κίς· καὶ ἐζήτει αὐτὸν, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο.
22 ✠ καὶ ἐπηρώτησεν ἔτι σαμουὴλ ἐν κυρίῳ, εἰ ἔρχεται ἔτι
ἐνταῦθα ὁ ἀνήρ. καὶ εἶπεν κύριος, ἰδοὺ αὐτὸς κέκρυπται ἐν
23 τοῖς σκεύεσιν· ✠ καὶ ἔδραμε καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκεῖ-
θεν, καὶ κατέστη Σαουὶλ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ· καὶ ὑψώθη ὑ-
πὲρ πάντα τὸν λαὸν ὑπερωμίαν καὶ ἐπάνω.
24 ✠ καὶ εἶπεν Σαμουὴλ πρὸς πάντα τὸν λαὸν, ἑωρά-
κατε ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος, ὅτι οὐκ ἔστιν ὅμοιος
αὐτῷ ἐν πᾶσιν ὑμῖν; καὶ ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς καὶ εἶπεν, ζήτω
ὁ βασιλεύς.
25 ✠ καὶ ἐλάλησε Σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν τὰ δικαιώματα
τῆς βασιλείας. καὶ ἔγραψεν εἰς βιβλίον, καὶ ἔθηκεν ἐνώ-
πιον κυρίου. καὶ ἐξαπέστειλε Σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν,
καὶ ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.
26 ✠ καὶ Σαμουὴλ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς Γαβαά·
καὶ ἐπορεύθησαν ἅπαντες υἱοὶ δυνάμεων, ὧν ἥψατο κύριος καρ
δίας αὐτῶν μετὰ Σαούλ.
27 ✠ καὶ υἱοὶ λοιμοὶ εἶπαν, τίς σώσει ἡμᾶς ὧδε; καὶ
ἠτίμωσαν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἤνεγκαν αὐτῷ δῶρα· καὶ ἐγένε-
θη ὡσεὶ κωφεύων.

ιαβ.

1 ✠ Καὶ ἀνέβη ναὰς ὁ ἀμμανίτης, καὶ παρενέβαλεν
ἐπὶ ιαβὴς γαλαάδ. καὶ εἶπον πάντες ἄνδρες ιαβὴς
πρὸς ναὰς τὸν ἀμμανίτην, διάθου ἡμῖν διαθήκην καὶ
δουλεύσομέν σοι.
2 ✠ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ναὰς ὁ ἀμμανίτης, ἐν τούτῳ
διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην ἐν τῷ ἐξορύξαι ὑμῶν πάντα
ὀφθαλμὸν δεξιόν, καὶ θήσομαι αὐτὸν εἰς ὄνειδος ἐπὶ πάν-
τα ἰσραήλ.
3 ✠ καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἄνδρες ιαβής, ἄνες ἡμᾶς ἑπτὰ
ἡμέρας, καὶ ἀποστελοῦμεν ἀγγέλους εἰς πᾶν ὅριον ἰσραήλ·
καὶ ἐὰν μὴ ᾖ ὁ σώζων ἡμᾶς, καὶ ἐξελευσόμεθα πρὸς ὑμᾶς.
4 ✠ καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν βουνὸν πρὸς σαὴλ, καὶ ἐ-
λάλησαν τοὺς λόγους τούτους εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ ἦρεν
πᾶς ὁ λαὸς τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et applicuit Semuel omnes tribus Iſrael, & comprehenſa eſt tribus Biniamin. [21] Et applicuit tribum domus Biniamin per proſapias ſuas, & comprehenſa eſt proſapia Matri, & comprehenſus eſt Saul filius Kis: & quæſierunt illum, & non eſt repertus:
[22] Et petierunt adhuc in dicto Domini, Num adeſt adhuc hic vir? & dixit Dominus: Ecce abſconditus in vaſis.
[23] Et cucurrerunt & acceperunt illum indè, & conſtitutus eſt inter populum: & procerus præ omni populo ab humeris ſuis & ſuprà.
[24] Et dixit Semuel ad omnem populum: An vidiſtis quem elegit ſibi Dominus? quia non eſt ſicut ille in omni populo. Et vociferati ſunt omnis populus & dixerunt: Proſperetur rex.
[25] Et locutus eſt Semuel cum populo ſtatutum regni; & ſcripſit in libro & depoſuit ante Dominum. & dimiſit Semuel omnem populum virum ad domum ſuam. [26] Et etiam Saul iuit ad domum ſuam ad Gibghatha: & iuerunt cum illo pars ex populo, viri timentes peccatum; & datus eſt timor ab-ante Dominum in corde. [27] Et filij improbitatis dixerunt: In quo liberabit nos hic? & contempſerunt eum; & non venerunt ad rogandum in pace eius: & fuit ſicut tacens.

CAP. XI.

ET aſcendit Nahhas rex filiorum Ghamon, & poſuit *caſtra* ſuper Iabes Gilghad: & dixerunt omnis homo Iabes ad Nahhas: Decerne nobis pactum, & ſeruiemus tibi. [2] Et dixit illis Nahhas rex filiorum Ghamon: Si facietis hoc, decernam vobis: eruendo vobis omnem oculum dextrum, & ponam illud opprobrium ſuper omnem Iſrael. [3] Et dixerunt ei ſenes Iabes: Protrahe nobis ſeptem dies, & mittemus nuncios in omni termino populi Iſrael: & ſi non eſt qui liberet nos, & exibimus ad te. [4] Et venerunt nuncij ad Gibghatha Saulis, & locuti ſunt verba ante populum, & extulerunt omnis populus vocem ſuam, & fleuerunt.

1 * וְהִנֵּה שָׁאוּל בָּא אַחֲרֵי הַבָּקָר מִן־הַשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל מַה־לָּעָם כִּי יִבְכּוּ וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֶת־דִּבְרֵי אַנְשֵׁי
יָבֵישׁ׃

6 * וַתִּצְלַח רוּחַ־אֱלֹהִים עַל־שָׁאוּל בְּשָׁמְעוֹ אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד׃

7 * וַיִּקַּח צֶמֶד בָּקָר וַיְנַתְּחֵהוּ וַיְשַׁלַּח בְּכָל־גְּבוּל
יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יֹצֵא
אַחֲרֵי שָׁאוּל וְאַחֲרֵי שְׁמוּאֵל כֹּה יֵעָשֶׂה לִבְקָרוֹ וַיִּפֹּל
פַּחַד־יְהוָה עַל־הָעָם וַיֵּצְאוּ כְּאִישׁ אֶחָד׃

8 * וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אֶלֶף וְאִישׁ יְהוּדָה שְׁלֹשִׁים אָלֶף׃

9 * וַיֹּאמְרוּ לַמַּלְאָכִים הַבָּאִים כֹּה תֹאמְרוּן לְאִישׁ
יָבֵישׁ גִּלְעָד מָחָר תִּהְיֶה־לָּכֶם תְּשׁוּעָה בְּחֹם הַשֶּׁמֶשׁ
וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּגִּידוּ לְאַנְשֵׁי יָבֵישׁ וַיִּשְׂמָחוּ׃

10 * וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי יָבֵישׁ מָחָר נֵצֵא אֲלֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם
לָנוּ כְּכָל־הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם׃

11 * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשֶׂם שָׁאוּל אֶת־הָעָם שְׁלֹשָׁה
רָאשִׁים וַיָּבֹאוּ בְתוֹךְ־הַמַּחֲנֶה בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיַּכּוּ
אֶת־עַמּוֹן עַד־חֹם הַיּוֹם וַיְהִי הַנִּשְׁאָרִים וַיָּפֻצוּ
וְלֹא נִשְׁאַרוּ־בָם שְׁנַיִם יָחַד׃

12 * וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל מִי הָאֹמֵר שָׁאוּל
יִמְלֹךְ עָלֵינוּ תְּנוּ הָאֲנָשִׁים וְנָמִיתֵם׃

13 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לֹא־יוּמַת אִישׁ בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי
הַיּוֹם עָשָׂה־יְהוָה תְּשׁוּעָה בְּיִשְׂרָאֵל׃

14 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְנֵלְכָה הַגִּלְגָּל
וְנְחַדֵּשׁ שָׁם הַמְלוּכָה׃

15 * וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכוּ שָׁם אֶת־
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם זְבָחִים
שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם שָׁאוּל וְכָל־אַנְשֵׁי
יִשְׂרָאֵל עַד־מְאֹד׃

5 *Et ecce Saul veniebat sequẽs boues de
B agro, & ait: Quid habet populus q̃ plo-
rat? & narrauerunt ei verba virorũ Iabes.

6 * Et insiluit spiritus Dei in Saul cùm Sup.10.
audisset hæc verba, & iratus est furor e-
ius nimis.

7 * Et assumens vtrumque bouem con-
cidit in frusta, misitq́ue in omnes termi-
nos Israel per manum nunciorum dicẽs:
Quicunque non exierit & secutus fuerit
Saul & Samuel, sic fiet bobus eius. Inua-
sit ergo timor Domini populum, & egre-
si sunt quasi vir vnus:

8 *Et recensuit eos in Bezech. fueruntq́;
filiorum Israel trecenta millia, virorum
autem Iuda triginta millia.

9 * Et dixerunt nunciis qui venerãt: Sic
C dicetis viris qui sunt in Iabes Galaad: Cras
erit vobis salus cùm incaluerit Sol. Vene-
runt ergo nuncij & nunciauerunt viris Ia
10 bes. Qui lætati sunt, * & dixerunt: Manè
exibimus ad vos, & facietis nobis omne
quod placuerit vobis.

11 * Et factum est cùm dies crastinus ve-
nisset, constituit Saul populum in tres
partes. & ingressus est media castra in vi-
gilia matutina, & percussit Ammon vsq;
dum incalescceret dies. reliqui autem dis-
persi sunt, ita vt non relinquerẽtur ex eis
12 duo pariter. * Et ait populus ad Sa-
muelem: Quis est iste qui dixit, Saul non
D regnabit super nos? date viros, & interfi-
ciemus eos.

13 *Et ait Saul: Non occidetur quisquam Inf.15.6
in die hac, quia hodie fecit Dominus sa-
lutem in Israel.

14 * Dixit autem Samuel ad populum:
Venite & eamus in Galgala, & innoue-
mus ibi regnum.

15 * Et perrexit omnis populus in Galga-
la, & fecerunt ibi regem Saul coram Do-
mino in Galgala: & immolauerunt ibi vi-
ctimas pacificas coram Domino. & læta-
tus est ibi Saul & cuncti viri Israel nimis.

תרגום יונתן

5 וְהָא שָׁאוּל אָתָא בָּתַר תּוֹרַיָּא מִן חַקְלָא וַאֲמַר שָׁאוּל מַה לְעַמָּא אֲרֵי בָכָן וְאִשְׁתָּעוֹ לֵיהּ יַת פִּתְגָמֵי אֱנָשֵׁי יָבֵישׁ׃ 6 וּשְׁרָת רוּחַ
גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ עַל שָׁאוּל כַּד שְׁמַע יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין וּתְקֵיף רְגָזֵיהּ לַחֲדָא׃ 7 וּנְסִיב פַּרְזֶן תּוֹרַיָּא וְהַדְּמֵיהּ וּשְׁלַח בְּכָל תְּחוּם יִשְׂרָאֵל
בְּיַד אִזְגַּדַּיָּא לְמֵימַר דְּלֵיתוֹהִי נָפֵיק בָּתַר שָׁאוּל וּבָתַר שְׁמוּאֵל כְּדֵין יִתְעֲבִיד לְתוֹרֵיהּ וּנְפַל זְיַע מִן קֳדָם יְיָ עַל עַמָּא וּנְפָקוּ כְּגַבְרָא חַד׃
8 וּמַנְיִנוּן בְּבָזֶק וַהֲווֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּלָת מְאָה אַלְפִין וֶאֱנָשֵׁי יְהוּדָה תְּלָתִין אַלְפִין׃ 9 וַאֲמַרוּ לְאִזְגַּדַּיָּא דַּאֲתוֹ כְּדֵין תֵּימְרוּן
לֶאֱנָשֵׁי יָבֵישׁ גִּלְעָד מָחָר תֶּהֱוֵא לְכוֹן פּוּרְקָנָא כְּמֵימַם שִׁמְשָׁא וַאֲתוֹ אִזְגַּדַּיָּא וְחַוִּיאוּ לֶאֱנָשֵׁי יָבֵישׁ וַחֲדִיאוּ׃
10 וַאֲמַרוּ אֱנָשֵׁי יָבֵישׁ מָחָר נִיפּוֹק לְוָתְכוֹן וְתַעְבְּדוּן לָנָא כְּכֹל דְּתַקִּין בְּעֵינֵיכוֹן׃
11 וַהֲוָה בְיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וּמַנִי שָׁאוּל יַת עַמָּא תְּלָתָא מַשְׁרְיָן וְעָלוּ בְגוֹ מַשְׁרְיָתָא בְּמַטְרַת צַפְרָא וּמְחוֹ יַת עַמּוֹן עַד מֵיתֵם יוֹמָא וַהֲווֹ
דְּאִישְׁתְּאַרוּ וְאִיתְבַּדַּרוּ וְלָא אִישְׁתְּאַרוּ בְּהוֹן תְּרֵין דְּעָרְקִין כַּחֲדָא׃
12 וַאֲמַר עַמָּא לְשְׁמוּאֵל מַן דֵּין דְּמֵבַסַּר לְמֵימַר לָא כְּשַׁר שָׁאוּל לְמִמְלַךְ עָלָנָא אֱיתוֹ גַּבְרַיָּא וְנִקְטְלִינוּן׃
13 וַאֲמַר שָׁאוּל לָא יִתְקְטֵיל גַּבְרָא בְּיוֹמָא הָדֵין אֲרֵי יוֹמָא דֵּין עֲבַד יְיָ פֻּרְקָנָא בְּיִשְׂרָאֵל׃
14 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְעַמָּא אֱיתוֹ וְנֵיזִיל לְגִלְגָּלָא וּנְחַדֵּת תַּמָּן מַלְכוּתָא׃ 15 וַאֲזַלוּ כָל עַמָּא לְגִלְגָּלָא וְאַמְלִיכוּ תַּמָּן יַת שָׁאוּל קֳדָם
יְיָ בְּגִלְגָּלָא וּנְכִיסוּ תַּמָּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ וְחַדֵּי תַּמָּן שָׁאוּל וְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל עַד לַחֲדָא׃

* *Et ecce Saul veniebat post boues de agro,* 5
& dixit Saul: Quid est populo quod plorant?
& narrauerunt ei verba virorum Iabes:

* *Et insiluit spiritus Domini super Saul vt* 6
audiuit verba hæc: & iratus est contra eos furore suo valdè.

* *Et accepit duas vaccas, & in membra* 7
concidit eas, & misit in omnem terminum Israel in manu nunciorum, dicens: Qui non erit exiens post Saulem & post Samuelem, secundum hæc facient bobus eius. & cecidit extasis Domini super populum, & clamauerunt quasi vir vnus.

* *Et recenset eos Saul in Bazec omnem vi-* 8
rum Israel trecenta millia, & viros Iuda triginta millia.

* *Et dixit Saul nunciis qui venerant: Hæc* 9
dicetis viris Iabes Galaad: Cras vobis erit salus cùm incaluerit Sol. & venerunt nuncij in ciuitatem, et nunciauerunt viris Iabes, & lætati sunt.

* *Et dixerunt viri Iabes ad Naas Ammo-* 10
nitem: Cras exibimus ad vos, & facietis nobis omne quod placuerit coram vobis.

* *Et factum est post cras, & constituit Saul* 11
populum in tres acies, & ingressi sunt in medium castrorum in matutina custodia, & percussit filios Ammon vsquequo incalesceret dies. & factum est qui relicti erant dispersi sunt, et non relicti sunt in eis duo in idipsum.

* *Et dixit populus ad Samuel: Quis est qui* 12
dixit, Saul non regnabit super nos? da viros, & interficiemus eos.

* *Et dixit Saul: Non occidetur quisquam* 13
in die ista; quia hodie fecit Dominus salutem in Israel.

* *Et ait Samuel ad populum dicens: Veni-* 14
te eamus in Galgala, & innouemus ibi regnum.

* *Et perrexit omnis populus in Galgala, &* 15
vnxit ibi Samuel Saulem in regem coram Domino in Galgalis. & immolauerunt ibi victimas pacificas coram Domino. et lætatus est ibi Saul et cuncti viri Israel nimis.

5 * καὶ ἰδὲ Σαὺλ ἤρχετο κατόπισθεν τῶν βοῶν ἐξ ἀγροῦ, καὶ εἶπεν Σαὺλ, τί ἐστὶν τῷ λαῷ ὅτι κλαίουσιν; καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τὰ ῥήματα τῶν ἀνδρῶν ἰαβής.

6 * καὶ ἐφήλατο πνεῦμα κυρίου ἐπὶ Σαοὺλ ὡς ἤκουσε τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐθυμώθη ἐπ' αὐτοῖς ὀργὴ αὐτοῦ σφόδρα. 7 * καὶ ἔλαβε δύο βόας, καὶ ἐμέλισεν αὐτάς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶν ὅριον ἰσραὴλ ἐν χειρὶ τῶν ἀγγέλων λέγων, ὃς οὐκ ἔσται ἐκπορευόμενος ὀπίσω Σαὺλ καὶ ὀπίσω Σαμυήλ, κῆ τάδε ποιήσουσιν ταῖς βουσὶν αὐτοῦ. καὶ ἔπεσεν ἔκστασις κυρίου ἐπὶ τὸν λαόν, καὶ ἐβόησαν ὡς ἀνὴρ εἷς.

8 * καὶ ἐπισκέπτεται αὐτοὺς Σαὺλ ἐν Βαζὴκ πᾶν τὸ δῶδεκα ἰσραὴλ τριακοσίας χιλιάδας, καὶ ἄνδρας ἰούδα τριάκοντα χιλιάδας.

9 * καὶ εἶπε Σαοὺλ τοῖς ἀγγέλοις τοῖς ἐληλυθόσι, τάδε ἐρεῖτε τοῖς ἀνδράσιν ἰαβὴς γαλαάδ, αὔριον ὑμῖν ἔσται ἡ σωτηρία διαθερμαινόντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀνήγγειλαν τοῖς ἀνδράσιν ἰαβὴς, καὶ εὐφράνθησαν.

10 * καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες ἰαβὴς πρὸς ναὰς τὸν ἀμμονίτην, αὔριον ἐξελευσόμεθα πρὸς ὑμᾶς, καὶ ποιήσετε ἡμῖν πᾶν τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον ὑμῶν.

11 * καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον καὶ διέταξε σαὺλ τὸν λαὸν εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ εἰσεπορεύοντο εἰς μέσον τῆς παρεμβολῆς ἐν τῇ πρωϊνῇ φυλακῇ, καὶ ἔπληξε τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν ἕως οὗ διεθερμάνθη ἡ ἡμέρα. καὶ ἐγένετο οἱ ὑπολελειμμένοι διεσπάρησαν, καὶ οὐχ ὑπελείφθησαν ἐν αὐτοῖς δύο ἐπὶ τὸ αὐτό.

12 * καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς Σαμουήλ, τίς ὁ εἰπών, Σαὺλ οὐ βασιλεύσει ἐφ' ἡμᾶς; πρόσθες καὶ τοὺς ἄνδρας κῆ θανατώσωμεν αὐτούς.

13 * καὶ εἶπεν Σαοὺλ, οὐκ ἀποθανεῖται οὐδεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ὅτι σήμερον ἐποίησεν κύριος σωτηρίαν ἐν ἰσραήλ.

14 * καὶ εἶπεν Σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν λέγων, δεῦτε πορευθῶμεν εἰς γάλγαλα, καὶ ἐγκαινίσωμεν ἐκεῖ τὴν 15 βασιλείαν. * καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς εἰς γάλγαλα, καὶ ἔχρισεν ἐκεῖ Σαμουὴλ τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλέα ἐνώπιον κυρίου ἐν γαλγάλοις. καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ θυσίας εἰρηνικὰς ἐνώπιον κυρίου. καὶ εὐφράνθη ἐκεῖ Σαοὺλ καὶ πάντες ἄνδρες ἰσραὴλ σφόδρα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et ecce Saul venit post boues ex agro: & dixit Saul: Quid populo, quòd lugeant? & narrauerunt illi verba hominum Iabes.

6 Et mansit spiritus fortitudinis ab-ante Dominum super Saul, quando audiuit verba hæc, & fortificata est indignatio illius valdè.

7 Et accepit par boum, & discerpsit illud, & misit in omni termino Israel in manu nunciorum dicens: Qui non erit exiens post Saul & post Semuel, vt hoc fiet bobus eius. & cecidit terror ab-ante Dominum super populum, & exierunt vt vir vnus.

8 Et recensuit illos in Bezeq: & fuerunt filij Israel tercentum millia, & viri Iuda triginta millia.

9 Et dixerunt nunciis qui venerunt: Sic dicetis viris Iabes Gilghad: Cras erit vobis liberatio, vbi incalescet Sol. & venerunt nuncij & nunciauerunt viris Iabes, & lætati sunt.

10 Et dixerunt viri Iabes: Cras exibimus ad vos, & facietis nobis iuxta omne quod rectum in oculis vestris.

11 Et fuit in die qui post illum, & recensuit Saul populum tres turmas, & intrauerunt intra castra in custodia matutina, & percusserunt Ghamon vsquedum calesceret dies: & fuerunt qui relicti sunt & dispersi sunt, & non relicti sunt in illis duo qui fugientes simul.

12 Et dixit populus ad Semuel: Quis hic qui contempsit, dicendo: Non rectus Saul ad regnandum super nos? venire facite viros, & occidemus illos.

13 Et dixit Saul: Non occidetur vir in die hoc, nam hodie fecit Dominus liberationem in Israel.

14 Et dixit Semuel populo: Venite & ibimus ad Gilgela, & renouabimus ibi regnum.

15 Et venerunt omnis populus ad Gilgela, & regnare fecerunt ibi Saul ante Dominum in Gilgela; & obtulerunt ibi oblationem sanctitatum ante Dominum. & lætatus est ibi Saul & omnis homo Israel vsque valdè.

יב

1 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי
בְקֹלְכֶם לְכֹל אֲשֶׁר־אֲמַרְתֶּם לִי וָאַמְלִיךְ עֲלֵיכֶם
2 מֶלֶךְ׃ * וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וַאֲנִי זָקַנְתִּי וָשַׂבְתִּי וּבָנַי הִנָּם אִתְּכֶם וַאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי
לִפְנֵיכֶם מִנְּעֻרַי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃
3 * הִנְנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד יְהוָה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת־שׁוֹרִי
לָקָחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקָחְתִּי וְאֶת־מִי עָשַׁקְתִּי אֶת־מִי
רַצּוֹתִי וּמִיַּד־מִי לָקַחְתִּי כֹפֶר וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ
4 וְאָשִׁיב לָכֶם׃ * וַיֹּאמְרוּ לֹא עָשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ
וְלֹא־לָקַחְתָּ מִיַּד־אִישׁ מְאוּמָה׃
5 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְהוָה בָּכֶם וְעֵד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם
הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד׃
6 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־
מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־אֲבֹתֵיכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
7 * וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֵת
כָּל־צִדְקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּכֶם וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃
8 * כַּאֲשֶׁר־בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעֲקוּ אֲבֹתֵיכֶם אֶל־
יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ
אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַיֹּשִׁבוּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃
9 * וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד
סִיסְרָא שַׂר־צְבָא חָצוֹר וּבְיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ
מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָם׃
10 * וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת־
יְהוָה וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה
הַצִּילֵנוּ מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃
11 * וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יְרֻבַּעַל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־יִפְתָּח
וְאֶת־שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב
וַתֵּשְׁבוּ בָטַח׃

CAP. XII.

1 DIxit autē Samuel ad vniuersum Israel;
A Ecce audiui vocem vestram iuxta om-
nia quæ locuti estis ad me, & constitui su-
2 per vos regem. ‡Et nunc rex graditur ante
vos. Ego autē senui & incanui. porrò filij
mei vobiscum sunt. Itaq; conuersatus co
ram vobis ab adolescētia mea vsq; ad hāc
3 diem: ‡Ecce præsto sum. loquimini de me
coram Domino & coram Christo eius, v-
trum bouem cuiusquā tulerim aut asinū:
si quemquam calumniatus sum, si oppres-
si aliquem, si de manu cuiusquam munus
accepi; & contēnam illud hodie, restituā-
4 que vobis. ‡Et dixerunt: Non es calūnia-
tus nos, neque oppressisti, neq; tulisti de
5 manu alicuius quippiam. ‡Dixitq; ad eos; Eccle.26
Testis est Dns aduersum vos, & testis Chri
stus eius in die hac, quia non inueneritis
B in manu mea quippiā. & dixerunt: Testis.
6 ‡Et ait Samuel ad populum: Dominus q̄
fecit Moysen & Aarō, & eduxit patres no
7 stros de terra Ægypti adest. ‡Nunc ergo
state vt iudicio contēdam aduersum vos
coram Domino de omnibus misericor-
diis Domini quas fecit Dominus vobis-
8 cum & cum patribus vestris: ‡Quomodo
Iacob ingressus est in Ægyptum: & cla- Ge. 46.a
mauerunt patres vestri ad Dñm, & misit Exo. 2.d. in cod.j.
Dominus Moysen & Aaron, & eduxit pa-
tres vestros de Ægypto, & collocauit eos
9 in hoc loco. ‡Qui obliti sunt domini Dei Iudi. 4.a
sui, & tradidit eos in manus Sysaræ magi-
stri militiæ Asor, & in manu Philistinorū
& in manu regis Moab, & pugnauerunt
10 aduersum eos. ‡Posteà autem clamauerūt
ad Dominum, & dixerunt: Peccauimus:
quia dereliquimus Dñm, & seruiuimus
Baalim & Astaroth. nūc ergo erue nos de
manu inimicorum nostrorum, & seruie- Iudi. 6.c
11 mus tibi. ‡Et misit Dns Hierobaal, & Ba-
dan, & Iephte, & Samuel, & eruit vos de
C manu inimicorum vestrorum per circui- Sup.8.d. & 10.c
tum, & habitastis confidenter.

תרגום יונתן

יב

2 וְאָמַר שְׁמוּאֵל לְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל הָא קַבֵּילִית לְמֵימְרְכוֹן לְכָל דַּאֲמַרְתּוּן לִי וְאַמְלִיכִית עֲלֵיכוֹן מַלְכָּא׃
3 וּכְעַן הָא מַלְכָּא מְהַלֵּךְ בְּרֵישְׁכוֹן וַאֲנָא קְשִׁישׁ וְסֵבִית וּבְנַי הָא אינוּן עִמְּכוֹן וַאֲנָא הַלִּיכִית קֳדָמֵיכוֹן מִנְּעוּרַי עַד יוֹמָא הָדֵין׃
4 הָא עַד דַּאֲנָא קָיֵים אַסְהִידוּ בִּי קֳדָם יְיָ וּקְדָם מְשִׁיחֵיהּ תּוֹרָא דְּמַן דְּבָרִית וְחָמָרָא דְּמַן שַׁחֲדִית וְיָת מַן אַנְסִית וּמִן דְּמַן קַבֵּילִית כְּמוֹן דְּשָׁקַר וּכְבֵשִׁית עֵינַי מִינֵּיהּ בְּדִינָא וַאֲתֵיב לְכוֹן׃
5 וַאֲמַרוּ לָא עֲשַׁקְתָּנָא וְלָא אֲנַסְתָּנָא וְלָא קַבֵּילְתָּא מִידָא דֶּאֱנָשׁ מִדְּעָם׃
6 וַאֲמַר לְהוֹן סָהִיד מֵימְרָא דַּייָ בְּכוֹן וְסָהִיד מְשִׁיחֵיהּ יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי לָא אַשְׁכַּחְתּוּן בִּידִי מִדְּעָם וַאֲמַרוּ סָהִיד׃
7 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְעַמָּא יְיָ דַּעֲבַד גְּבוּרָן עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּדְאַסִּיק יָת אֲבָהָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃
8 וּכְעַן אִיתְעַתַּדוּ וְאִיתְוַבַּח עִמְּכוֹן קֳדָם יְיָ כָּל זְכְוָתָא דַּייָ דַּעֲבַד עִמְּכוֹן וְעִם אֲבָהָתְכוֹן׃
9 כַּד עַל יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם וְזָעִיקוּ אֲבָהָתְכוֹן קֳדָם יְיָ וּשְׁלַח יְיָ יָת מֹשֶׁה וְיָת אַהֲרֹן וְאַפִּיקוּ יָת אֲבָהָתְכוֹן מִמִּצְרַיִם וְאוֹתִיבִינוּן בְּאַרְעָא הָדֵין׃
10 וְאִיתְנְשִׁיאוּ יָת פּוּלְחָנָא דַּייָ אֱלָהֲהוֹן וּמְסַר יָתְהוֹן בִּידָא דְּסִיסְרָא רַב חֵילָא דְּחָצוֹר וּבִידָא פְלִשְׁתָּאֵי וּבִידָא מַלְכָּא דְמוֹאָב וְאַגִיחוּ קְרָבָא בְּהוֹן׃
11 וְזָעִיקוּ קֳדָם יְיָ וַאֲמַרוּ חַבְנָא אֲרֵי שְׁבַקְנָא יָת פּוּלְחָנָא דַּייָ וּפְלַחְנָא יָת בַּעֲלַיָא וְיָת עַשְׁתָּרָתָא וּכְעַן שֵׁיזְבִנָא מִיַּד בַּעֲלֵי דְבָבְנָא וְנִפְלַח קֳדָמָךְ׃
12 וּשְׁלַח יְיָ יָת יְרֻבַּעַל וְיָת שִׁמְשׁוֹן וְיָת יִפְתָּח וְיָת שְׁמוּאֵל וְשֵׁיזִיב יָתְכוֹן מִיַּד בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן מִסְחוֹר סְחוֹר וִיתֵיבְתּוּן לְרוּחָצָן׃

CAP. XII.

ET dixit Samuel ad vniuersum virũ Israel: *Ecce audiui vocem vestram, et omnia quæcunque locuti estis mihi, & regnare feci super vos regem.*

1 *Et nunc ecce rex gradietur ante vos. & ego senui & incanui, & ecce filij mei in vobis sunt. & ego ecce conuersatus sum coram vobis ab adolescentia mea & vsque ad diem hanc.*

2 *Ecce ego, respondete contra me coram Domino & coram Christo eius, si bouem cuius vestrum accepi, vel asinum cuius accepi, vel cui vestrum vim intuli, vel quem oppressi vestrũ, vel de manu cuius vestrum accepi munus, vel calciamentum? dicite contra me, & restituam vobis.*

3 *Et dixerunt ad Samuelem: Non iniuria affeciſti nos, & non vim intuliſti nobis, non accepiſti de manu noſtra quippiam.*

4 *Et dixit Samuel ad populum: Teſtis Dominus in vobis, & teſtis Christus eius in die hac, quia nõ inueniſtis in manu mea quippiam. & dixit populus: Teſtis.*

5 *Et ait Samuel ad populum dicens: Teſtis Dominus qui fecit Moyſen & Aaron, & qui eduxit patres noſtros ex Ægypto:*

6 *Et nunc ſtate, & iudicabo vos coram Domino, & nunciabo vobis omnem iuſtitiam Domini, quam fecit nobis & patribus noſtris:*

7 *Quomodo ingreſſus eſt Jacob & filij eius in Ægyptum, & humiliauit eos Ægyptus. & clamauerunt patres noſtri ad Dominum, & miſit Dominus Moyſen & Aaron, & eduxit patres noſtros de Ægypto, & collocauit eos in loco hoc.*

8 *Et obliti ſunt domini Dei eorum, & tradidit eos in manus Siſara magiſtri militiæ Jabin regis Aſor, & in manus Philiſtinorũ, & in manus regis Moab, & pugnauerunt in eis.*

9 *Et clamauerunt ad Dominum & dixerunt: Peccauimus, quia dereliquimus Dominum, & ſeruiuimus Baalim & Lucis: & nunc erue nos de manu inimicorum noſtrorum, et ſeruiemus tibi.*

10 *Et miſit Dominus Hierobaal, & Barac, et Jephthae & Samuel, & eruit vos per circuitum de manu inimicorum veſtrorũ, et habitaſtis cõfidẽtes.*

ιβ΄.

1 Καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς πάντα οὖδος ἰσραήλ, ἰδοὺ ἤκουσα τῆς φωνῆς ὑμῶν καὶ πάντα ὅσα εἴπατέ μοι, καὶ ἐβασίλευσα ἐφ' ὑμᾶς βασιλέα·

2 καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς διαπορεύσεται ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ἐγὼ γεγήρακα καὶ πεπολίωμαι, καὶ ἰδοὺ ⓐ υἱοί μου ἐν ὑμῖν εἰσιν. Ⓒ ἐγὼ ἰδοὺ διέσεραμμαι ἐνώπιον ὑμῶν ἐκ νεότητός μου καὶ ἕως

3 τῆς ἡμέρας ταύτης. ἰδοὺ ἐγώ, ἀποκρίθητε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐνώπιον τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, εἰ μόσχον τίνος ὑμῶν εἴληφα ἢ ὄνον τίνος εἴληφα, ἢ τίνα ὑμῶν κατεδυνάστευσα, ἢ τίνα ἐξεπίεσα ὑμῶν, ἢ ἐκ χειρὸς τίνος ὑμῶν εἴληφα ἐξίλασμα, ἢ ὑπόδημα; εἴπατε κατ' ἐμοῦ, καὶ ἀποδώσω ὑμῖν.

4 καὶ εἶπον πρὸς Σαμουήλ, οὐκ ἠδίκησας ἡμᾶς, καὶ οὐ κατεδυνάστευσας ἡμᾶς, οὐκ εἴληφας ἐκ χειρὸς ἡμῶν οὐδέν.

5 καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς τὸν λαόν, μάρτυς κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ μάρτυς ὁ χριστὸς αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ὅτι οὐχ εὕρετε ἐν τῇ χειρί μου οὐδέν. καὶ εἶπεν ὁ λαός,

6 μάρτυς. καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν λέγων, μάρτυς κύριος ὁ ποιήσας τὸν μωυσεῖ καὶ τὸν ἀαρὼν, καὶ

7 ὁ ἀναγαγὼν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου· Ⓒ νῦν κατάστητε, καὶ δικάσω ὑμᾶς ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπαγγελῶ ὑμῖν πᾶσαν τὴν δικαιοσύνην κυρίου, ἣν ἐποίησεν ἡ-

8 μῖν καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν· ὡς εἰσῆλθεν ἰακὼβ καὶ ⓐ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτοὺς αἴγυπτος. καὶ ἐβόησαν ⓐ πατέρες ἡμῶν πρὸς κύριον, καὶ ἀπέστειλε κύριος τὸν μωυσεῖ καὶ τὸν ἀαρών, Ⓒ ἐξήγαγε τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν τῷ

9 τόπῳ τούτῳ. καὶ ἐπελάθοντο κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς εἰς χεῖρας σισάρα ἀρχιστρατήγου ἰαβὶν βασιλέως ἀσώρ, καὶ εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ εἰς χεῖρας βασιλέως μωάβ, καὶ ἐπολέμησαν ἐν αὐτοῖς.

10 καὶ ἐβόησαν πρὸς κύριον καὶ εἶπον, ἡμαρτόμεν, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν κύριον, καὶ ἐδουλεύσαμεν τοῖς βααλὶμ καὶ τοῖς ἄλσεσι. καὶ νῦν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν

11 ἐχθρῶν ἡμῶν, Ⓒ δουλεύσομέν σοι. καὶ ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ιεροβαάλ, Ⓒ τὸν βαράκ, Ⓒ τὸν ιεφθαὲ Ⓒ τὸν σαμουήλ, καὶ ἐξείλετο ὑμᾶς κυκλόθεν ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν· καὶ κατῳκήκατε πεποιθότες.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XII.

ET dixit Semuel ad omnem hominem Iſrael: Ecce recepi dicta veſtra ad omnia quæ dixiſtis mihi: & regnare feci ſuper vos regem.

1 Et nunc ecce rex ductor in capite veſtro: & ego antiquatus ſum & ſenui; & filij mei ecce illi vobiſcum; & ego ambulaui ante vos à iuuentute mea vſque in diem hunc.

2 Ecce vſque dum ego viuens, teſtificamini in me ante Dominum & ante vnctum eius, bouem cuius accepi, & aſinum cuius munere accepi, & quem oppreſſi, & quem contriui, & à quo accepi mamon falſitatis, & inclinaui oculos meos ab eo in iudicio; & reddam vobis.

3 Et dixerunt: Non oppreſſiſti nos, & non diripuiſti nos, & non accepiſti de manu hominis quicquam.

4 Et dixit illis: Teſtis dictum Domini in vobis, & teſtis vnctus eius die hoc, quòd non inueniſtis in manu mea quicquam. & dixerunt: Teſtis.

5 Et dixit Semuel ad populum: Dominus qui fecit fortitudines per manus Moſeh & Aharon, & qui eduxit patres veſtros ex terra Ægypti.

6 Et nunc ſtate, & diſceptabo vobiſcum ante Dominum de omnibus iuſtitiis Domini quas fecit vobiſcum & cum patribus veſtris.

7 Vt cùm ingreſſus eſt Iaghacob in Miſzraim: & clamauerunt patres veſtri ante Dominum, & miſit Dominus Moſeh & Aharon, & eduxerunt patres veſtros ex Miſzraim, & ſedere fecerunt illos in terra hac.

8 Et obliti ſunt cultum domini Dei ipſorum, & tradidit eos in manu Zzizera principis virtutis Hhaſzor, & in manu Peliſthæorum, & in manu regis Moab, & inierunt bellum in eos.

9 Et clamauerunt ante Dominum & dixerunt: Peccauimus, quòd deſeruimus cultum Domini, & coluimus Baghalaia & Ghaſtheratha; & nunc eripe nos de manu auctorum inimicitiæ noſtræ, & ſeruiemus ante te.

10 Et miſit Dominus Ierubaghal, & Simſon, & Iiphthahh & Semuel, & eripuit vos de manu auctorum inimicitiarum veſtrarum vndiquaque, & ſediſtis in tranquillitate.

11 * וַתִּרְאוּ כִּי נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
13 מַלְכְּכֶם׃ * וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם
אֲשֶׁר שְׁאִלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃
14 * אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ וּשְׁמַעְתֶּם
בְּקוֹלוֹ וְלֹא תַמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה וִהְיִתֶם גַּם־אַתֶּם
וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־מָלַךְ עֲלֵיכֶם אַחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
15 * וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי
יְהוָה וְהָיְתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם וּבַאֲבֹתֵיכֶם׃
16 * גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה
אֲשֶׁר יְהוָה עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם׃
17 * הֲלוֹא קְצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה וְיִתֵּן
קֹלוֹת וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רָעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר
עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאוֹל לָכֶם מֶלֶךְ׃
18 * וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קֹלֹת וּמָטָר
בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְהוָה
וְאֶת־שְׁמוּאֵל׃
19 * וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הִתְפַּלֵּל בְּעַד־
עֲבָדֶיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת כִּי־יָסַפְנוּ עַל־
כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל לָנוּ מֶלֶךְ׃
20 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ אַתֶּם
עֲשִׂיתֶם אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אַךְ אַל־תָּסוּרוּ מֵאַחֲרֵי
יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה בְּכָל־לְבַבְכֶם׃
21 * וְלֹא תָסוּרוּ כִּי אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יוֹעִילוּ
וְלֹא יַצִּילוּ כִּי־תֹהוּ הֵמָּה׃
22 * כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל
כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם׃
23 * גַּם אָנֹכִי חָלִילָה לִי מֵחֲטֹא לַיהוָה
מֵחְדֹּל לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ
הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה׃

11 * Videntes autem quòd Naas rex filiorum Ammon veniſſet aduerſum vos, dixiſtis mihi, Nequaquam: ſed rex imperabit nobis, cùm dominus Deus veſter regnaret
13 in vobis. * Nunc ergo præſto eſt rex veſter quem elegiſtis & petiſtis. Ecce dedit vo-
14 bis Dominus regem. * Si timueritis Dominum & ſeruieritis ei, & audieritis vocē eius, & non exaſperaueritis os Domini, eritis & vos & rex qui imperat vobis ſequentes Dominum Deum veſtrum.
15 * Si autem non audieritis vocem Domini, ſed exaſperaueritis ſermones eius, erit manus Domini ſuper vos & ſuper pa
16 tres veſtros. * Sed & nunc ſtate & videte rem iſtam grādem quam facturus eſt Do-
17 minus in conſpectu veſtro. * Nunquid nō meſsis tritici eſt hodie? Inuocabo Dominum, & dabit voces & pluuias, & ſcietis & videbitis, quia grande malum feceritis vobis in conſpectu Domini petentes ſuper vos regem.
18 * Et clamauit Samuel ad Dominum, & dedit Dominus voces & pluuias in die illa. & timuit omnis populus nimis Dominum & Samuelem.
19 * Et dixit vniuerſus populus ad Samue-
D lem: Ora pro ſeruis tuis ad Dominum Deum tuum, vt non moriamur. addidimus enim vniuerſis peccatis noſtris ma-
20 lum, vt peteremus nobis regem. * Dixit autem Samuel ad populum: Nolite timere. vos feciſtis vniuerſum malum hoc. veruntamen nolite recedere à tergo Domini; ſed ſeruite Domino in omni corde veſtro:
21 * Et nolite declinare poſt vana quæ non proderunt vobis, neque eruent
22 vos, quia vana ſunt: * Et non derelinquet Dominus populum ſuum propter nomē ſuum magnum: quia iurauit Dominus fa
23 cere vos ſibi populum. * Abſit autem à me hoc peccatum in Domino, vt ceſſem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam.

תרגום יונתן

11 וַחֲזֵיתוּן אֲרֵי נָחָשׁ מַלְכָּא דְּבְנֵי עַמּוֹן אֲתָא לְגַלְיכוֹן וַאֲמַרְתּוּן לִי לָא אֱלָהִין מַלְכָּא יִמְלוֹךְ עָלָנָא וַיְיָ אֱלָהֲכוֹן מַלְכְּכוֹן׃
13 וּכְעַן הָא מַלְכָּא דְּאִתְרְעִיתוּן דְּשְׁאֲלְתּוּן וְהָא מַנִּי יְיָ עֲלֵיכוֹן מַלְכָּא׃ 14 אִם תִּדְחֲלוּ מִן קֳדָם יְיָ וְתִפְלְחוּן קֳדָמוֹהִי וְתֶקְבְּלוּן
לְמֵימְרֵיהּ וְלָא תְסָרְבוּן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ וְתְהוֹן אַתּוּן וְאַף מַלְכָּא דְּיִמְלֹךְ עֲלֵיכוֹן בָּתַר פֻּלְחָנָא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן׃
15 וְאִם לָא תְקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דַּיְיָ וְתִסְרְבוּן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ וּתְהֵי מַחֲתָא דַּיְיָ בְּכוֹן כְּמָא דַּהֲוָת בַּאֲבָהָתְכוֹן׃ 16 וְאַף כְּעַן
אִיתְעַתְּדוּ וַחֲזוֹ יָת פִּתְגָמָא רַבָּא הָדֵין דַּיְיָ עָבִיד לְעֵינֵיכוֹן׃ 17 הֲלָא חֲצַד חִטִּין יוֹמָא דֵּין אֶצְלֵי קֳדָם יְיָ וְיִתֵּן קָלִין וּמְטַר וּדְעוּ וַחֲזוֹ
אֲרֵי בִישְׁתְּכוֹן סַגִּיאָה דַּעֲבַדְתּוּן קֳדָם יְיָ לְמִשְׁאַל לְכוֹן מַלְכָּא׃ 18 וְצַלִּי שְׁמוּאֵל קֳדָם יְיָ וְיָהַב יְיָ קָלִין וּמְטַר בְּיוֹמָא הַהוּא וּדְחִלוּ
כָּל עַמָּא לַחֲדָא מִן קֳדָם יְיָ וּמִפִּתְגָמֵי שְׁמוּאֵל׃ 19 וַאֲמַרוּ כָּל עַמָּא לִשְׁמוּאֵל צַלִּי עַל עַבְדָּךְ קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא וְלָא נְמוּת אֲרֵי אוֹסַפְנָא
עַל כָּל חוֹבָנָא בִּישְׁתָּא לְמִשְׁאַל לָנָא מַלְכָּא׃ 20 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְעַמָּא לָא תִדְחֲלוּן אַתּוּן עֲבַדְתּוּן יָת כָּל בִּישְׁתָּא הָדָא בְּרַם לָא תְסְטוּן
מִבָּתַר פֻּלְחָנָא דַּיְיָ וְתִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ בְּכָל לִבְכוֹן׃ 21 וְלָא תְסְטוּן מִבָּתַר פֻּלְחָנָא דְּלָא מְהָנֵי וְלָא פְרִיק וְלָא תְהֵי לְטַעֲוָתָא דְּאִנּוּן לְמָא וְלֵית בְּהוֹן
הַנָּאָה וְלָא מְשֵׁזְבִין אֲרֵי לְמָא אִנּוּן׃ 22 אֲרֵי לָא יִרְחֵיק יְיָ יָת עַמֵּיהּ בְּדִיל שְׁמֵיהּ רַבָּא אֲרֵי רְעָוָא מִן קֳדָם יְיָ לְמֶעְבַּד
יָתְכוֹן קֳדָמוֹהִי לְעָם׃ 23 וְאַף אֲנָא חַס לִי מִלְּמֶחְטֵי קֳדָם יְיָ מִלְּאִתְמְנָעָה לְצַלָּאָה עֲלֵיכוֹן וְאַלֵּיף יָתְכוֹן דְּהֵיכֵן דְּאוֹרַיְתָא
חַקָּנָא וְכֶשְׁרָא׃

12 * Et vidistis quòd Naas rex filiorum Ammon venit aduersum vos, & dixistis: Nequaquam: rex regnabit in nobis. & dominus Deus noster rex vester.

13 * Et nunc ecce rex quem elegistis & quem petijstis. & ecce dedit Dominus super vos regem:

14 * Vt timeatis Dominum, & seruiatis ei, & audiatis vocem eius, & non obiurgetis ori Domini, & fueritis & vos et rex regnans super vos euntes post dominum Deum vestrũ, & liberabit vos.

15 * Si autem non audieritis vocem Domini, & obiurgaueritis ori eius, & erit manus Domini super vos & super regem vestrum.

16 * Et nunc etiam state, & videte verbum magnum hoc quod faciet Dominus in oculis vestris.

17 * Nunquid non messis tritici hodie? inuocabo Dominum, & dabit voces & pluuiam. & cognoscite & videte, quia magna malitia vestra quam fecistis in conspectu Domini, petentes vobis ipsis regem.

18 * Et vocauit Samuel Dominum, & dedit Dominus voces & pluuiam in die illa. & timuit omnis populus Dominum nimis & Samuelem.

19 * Et dixit omnis populus ad Samuelem: Ora pro seruis tuis ad dominum Deum tuum, vt non moriamur: quia addidimus super vniuersa peccata & malitias nostras, petentes nobis ipsis regem.

20 * Et dixit Samuel ad populum: Non timeatis: vos fecistis vniuersum malum hoc: veruntamen ne declinetis à tergo Domini, & seruite Domino in toto corde vestro:

21 * Et nõ declinetis post eos qui nihil sunt, qui perficient nihil; et qui non eruent, quoniam nihil sunt:

22 * Quoniam non proijciet Dominus populum suum propter nomen suum magnum, quia accepit Dñs vos vt faceret in populũ sibi.

23 * Mihi autem non fiat peccare Domino, vt cessem orare pro vobis Domino; & manifestabo vobis viam bonam & rectam.

12 * καὶ εἴδετε ὅτι ναὰς βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν ἦλθεν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ εἴπατε, οὐχὶ ὅτι, βασιλεὺς βασιλεύσει ἐφ' ἡμᾶς· καὶ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν βασιλεὺς ὑμῶν.

13 * καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ὃν ἐξελέξατε καὶ ὃν ᾐτήσασθε. καὶ ἰδὲ δέδωκε κύριος ἐφ' ὑμᾶς βασιλέα.

14 * ὅπως ἂν φοβῆσθε τὸν κύριον, καὶ δουλεύσητε αὐτῷ, καὶ ἀκούσητε τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐρίζητε τῷ στόματι κυρίου, καὶ ἦτε καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ βασιλεύων ἐφ' ὑμᾶς πορευόμενοι ὀπίσω κυρίου θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς.

15 * ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἐρίσητε τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἔσαι χεὶρ κυρίου ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὸν βασιλέα ὑμῶν.

16 * καὶ νῦν ἔτι καταστῆτε, καὶ ἴδετε τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο ὃ ποιήσει κύριος ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν·

17 * οὐχὶ θερισμὸς πυρῶν σήμερον; ἐπικαλέσομαι κύριον, καὶ δώσει φωνὰς καὶ ὑετόν. καὶ γνῶτε καὶ ἴδετε, ὅτι μεγάλη ἡ κακία ὑμῶν ἣν ἐποιήσατε ἐνώπιον κυρίου, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα.

18 * καὶ ἐπεκαλέσατο Σαμουὴλ τὸν κύριον, καὶ ἔδωκε κύριος φωνὰς καὶ ὑετὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐφοβήθη πᾶς ὁ λαὸς τὸν κύριον σφόδρα καὶ τὸν Σαμουήλ.

19 * καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαὸς τῷ Σαμουήλ, δεῖξαι ὑπὲρ τῶν δούλων σου τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ἵνα μὴ ἀποθάνωμεν, ὅτι προσεθήκαμεν ἐπὶ πάσας τὰς ἁμαρτίας καὶ κακίας ἡμῶν, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα.

20 * καὶ εἶπεν Σαμουὴλ πρὸς τὸν λαόν, μὴ φοβεῖσθε, ὑμεῖς πεποιήκατε πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην πλὴν μὴ ἐκκλίνετε ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ κυρίου, καὶ δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν·

21 * καὶ μὴ ἐκκλίνητε ὀπίσω τῶν μηθὲν ὄντων οἳ περιποιοῦσιν οὐδέν, καὶ οἳ οὐκ ἐξελοῦνται, ὅτι οὐδέν εἰσιν·

22 * διότι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ μέγα, ὅτι προσελάβετο κύριος ὑμᾶς ποιῆσαι εἰς λαὸν ἑαυτῷ.

23 * ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν τῷ κυρίῳ τοῦ διαλείπειν προσευχόμενον ὑπὲρ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, καὶ δηλώσω ὑμῖν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν καὶ τὴν εὐθεῖαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et vidistis quòd Nahhas rex filiorum Ghamon venit ad terminos vestros: & dixistis mihi: Non, sed rex regnabit super nos: & Dominus Deus vester rex vester. [13] Et nunc ecce rex quem voluistis, quem petistis: & ecce præfecit Dominus super vos regem. [14] Si timueritis ab-ante Dominum, & seruieritis ante eum, & obedieritis dicto illius, & non rebellaueritis super dictum Domini; & eritis etiam vos, & etiam rex qui regnabit super vos, post cultum domini Dei vestri. [15] Et si non obedieritis dicto Domini & rebellaueritis super dictum Domini, & erit plaga Domini in vobis, vt hæc quæ fuit in patribus vestris.

[16] Et etiam nunc state & videte verbum grande hoc quod Dominus facit ad oculos vestros.

[17] Nonne messis tritici hodie? orabo ante Dominum, & dabit voces & pluuiam: cognoscite & videte quòd malum vestrum magnum quod fecistis ante Dominum ad petendum vobis regem. [18] Et orauit Semuel ante Dominum, & dedit Dominus voces & pluuiam in die illa. & timuerunt omnis populus valdè ab-ante Dominum, & à verbis Semuel.

[19] Et dixerunt omnis populus ad Semuel: Ora super seruos tuos ante Dominum Deum nostrum, & non moriemur; quia addidimus super omnem culpam nostram malum, petendo nobis regem. [20] Et dixit Semuel populo; Ne timeatis: vos fecistis omne malum hoc; verùm non recedatis de-post cultum Domini, & seruietis ante Dominum in omni corde vestro.

[21] Et non recedetis de-post cultum eius, & non seruietis erroribus qui non sunt quicquam, & non est in illis vtilitas; & non liberant, quia nihilum illi. [22] Quia non elongabit Dominus populum suum propter nomen suum magnum; quia voluntas ab-ante Dominum vt faciat vos ante se in populum. [23] Et etiam ego, absit mihi, vt peccem ante Dominum à cessando orare super vos: & docebo vos vt eatis in via statuta & recta.

24 * אַךְ יִרְאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ בֶּאֱמֶת בְּכָל־
לְבַבְכֶם כִּי רְאוּ אֵת אֲשֶׁר־הִגְדִּל עִמָּכֶם׃
25 * וְאִם־הָרֵעַ תָּרֵעוּ גַּם־אַתֶּם גַּם־מַלְכְּכֶם
תִּסָּפוּ׃

יג

1 * בֶּן־שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ וּשְׁתֵּי שָׁנִים מָלַךְ עַל־
2 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּבְחַר־לוֹ שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ עִם־שָׁאוּל אַלְפַּיִם בְּמִכְמָשׂ וּבְהַר
בֵּית־אֵל וְאֶלֶף הָיוּ עִם־יְוֹנָתָן בִּגְבְעַת בִּנְיָמִין וְיֶתֶר
הָעָם שִׁלַּח אִישׁ לְאָהָלָיו׃
3 * וַיַּךְ יְוֹנָתָן אֶת־נְצִיב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר בְּגֶבַע
וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים וְשָׁאוּל תָּקַע בַּשּׁוֹפָר בְּכָל־הָאָרֶץ
לֵאמֹר יִשְׁמְעוּ הָעִבְרִים׃
4 * וְכָל־יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל אֶת־
נְצִיב פְּלִשְׁתִּים וְגַם־נִבְאַשׁ יִשְׂרָאֵל בַּפְּלִשְׁתִּים
וַיִּצָּעֲקוּ הָעָם אַחֲרֵי שָׁאוּל הַגִּלְגָּל׃
5 * וּפְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ לְהִלָּח�ֵם עִם־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים
אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁשֶּׁת אֲלָפִים פָּרָשִׁים וְעָם כַּחוֹל אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בְמִכְמָשׂ קִדְמַת
6 בֵּית־אָוֶן׃ * וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִּי צַר־לוֹ כִּי
נִגַּשׂ הָעָם וַיִּתְחַבְּאוּ הָעָם בַּמְּעָרוֹת וּבַחֲוָחִים
וּבַסְּלָעִים וּבַצְּרָחִים וּבַבֹּרוֹת׃
7 * וְעִבְרִים עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ גָּד וְגִלְעָד וְשָׁאוּל
עוֹדֶנּוּ בַגִּלְגָּל וְכָל־הָעָם חָרְדוּ אַחֲרָיו׃
8 * וַיֶּיֶחַל שִׁבְעַת יָמִים לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר שִׁמוּאֵל וְלֹא־
בָא שְׁמוּאֵל הַגִּלְגָּל וַיָּפֵץ הָעָם מֵעָלָיו׃
9 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַגִּשׁוּ אֵלַי הָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים
וַיַּעַל הָעֹלָה׃
10 * וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל בָּא
וַיֵּצֵא שָׁאוּל לִקְרָאתוֹ לְבָרְכוֹ׃

SAMVEL. I. Translat.B.Hieron. *Saul.*

24 *Igitur timete Dominum, & seruite ei in veritate & ex toto corde vestro: vidistis
enim magnifica quę in vobis gesserit Do-
25 minus. *Quòd si perseueraueritis in ma-
litia, & vos & rex vester pariter peribitis.

CAP. XIII.

1 FIlius vnius anni erat Saul cùm regnare
A cœpisset, duobus autem annis regna-
2 uit super Israel. *Et elegit sibi Saul tria
millia de Israel, & erant cū Saul duo mil-
lia in Machmas & in monte Bethel, mille
autem cum Ionatha in Gabaa Beniamin.
3 porrò cæterum populum remisit vnum-
quemq; in tabernacula sua. *Et percussit
Ionathas stationem Philistinorū quę erat
in Gabaa: quod cùm audisset Philistiim,
4 Saul cecinit buccina in omni terra dicēs:
Audiant Hebræi. *Et vniuersus Israel au-
diuit huiuscemodi famam; Percussit Saul
stationem Philistinorum. & erexit se Israel
5 aduersus Philistiim. Clamauit ergo popu-
lus post Saul in Galgala. *Et Philistiim
congregati sunt ad prœliandum contra
Israel, triginta millia curruum, & sex mil-
lia equitum, & reliquum vulgus sicut a-
rena quæ est in littore maris plurima. Et
6 ascendentes castrametati sunt in Mach-
mas ad orientem Bethauen. *Quod cùm
B vidissent viri Israel se in arcto positos, af-
flictus enim erat populus, absconderunt
7 se in speluncis & in abditis, in petris quo-
que & in antris, & in cisternis. *Hebræi
autem transierunt Iordanem in terram
Gad & Galaad. Cumque adhuc esset Saul
8 in Galgala, vniuersus populus perterri-
tus est qui sequebatur eum. *Et expe-
ctauit septem diebus iuxta placitum Sa-
muelis, & non venit Samuel in Galgala,
9 dilapsusque est populus ab eo.
*Ait ergo Saul: Afferte mihi holo-
10 caustū & pacifica, & obtulit holocaustū.
*Cumq; complesset offerens holocau-
stum, ecce Samuel veniebat. & egressus
est Saul obuiam ei vt salutaret eum.

תרגום יונתן

24 בְּרַם דְּחִילוּ מִן קֳדָם יְיָ וְתִפְלְחוּן קֳדָמוֹהִי בְּקוּשְׁט בְּכָל לִבְכוֹן אֲרֵי חֲזוֹ יַת דַּאֲסָגִי לְמֶעְבַּד עִמְּכוֹן׃
25 וְאִם אַבְאָשָׁא תַּבְאֲשׁוּן עוֹבָדֵיכוֹן אַף אַתּוּן אַף מַלְכְּכוֹן תְּשְׁתֵּיצוּן׃

יג

1 בְּרַם שְׁנָה דְלֵית בֵּיהּ חוֹבִין שָׁאוּל כַּד מְלַךְ וְחַרְתֵּין שְׁנִין מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל׃ 2 וּבְחַר לֵיהּ שָׁאוּל תְּלָתָא אַלְפִין מִיִּשְׂרָאֵל וַהֲווֹ עִם שָׁאוּל
תְּרֵתִין אַלְפִין בְּמִכְמָשׂ וּבְטוּרָא דְבֵית אֵל וְאַלְפָא הֲווֹ עִם יוֹנָתָן בְּגִבְעָתָא דְבִנְיָמִן וּשְׁאַר עַמָּא שְׁלַח גְּבַר לְקָרְוֹהִי׃ 3 וּמְחָא יוֹנָתָן יַת אֵיסְטַרְטִיג
פְּלִשְׁתָּאֵי דִּי בְּגִבְעָתָא וּשְׁמַעוּ פְלִשְׁתָּאֵי וְשָׁאוּל תְּקַע בְּשׁוֹפָרָא בְּכָל אַרְעָא לְמֵימַר יִשְׁמְעוּן יְהוּדָאֵי׃ 4 וְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁמַעוּ לְמֵימַר מְחָא
שָׁאוּל יַת אֵיסְטַרְטִיג פְּלִשְׁתָּאֵי וְאַף אִיתְגָּרִי יִשְׂרָאֵל בִּפְלִשְׁתָּאֵי וְאִתְכְּנִישׁוּ עַמָּא בָּתַר שָׁאוּל לְגִלְגָּלָא׃ 5 וּפְלִשְׁתָּאֵי אִתְכְּנִישׁוּ לְאַגָּחָא קְרָבָא
עִם יִשְׂרָאֵל תְּלָתִין אַלְפִין רְתִיכִין וְשִׁיתָּא אַלְפִין פָּרָשִׁין וְעַמָּא כְּחָלָא דְּעַל כֵּיף יַמָּא לְסַגִּי וְסַלִּיקוּ וּשְׁרוֹ בְּמִכְמַשׂ מִדְּנַח בֵּית אָוֶן׃ 6 וֶאֱינַשׁ
יִשְׂרָאֵל חֲזוֹ אֲרֵי עָקַת לְהוֹן אֲרֵי אִידְחַק עַמָּא וְאִשְׁתַּמָּרוּ עַמָּא בְּמְעָרָתָא וּבְשִׁקְפֵי כֵיפַיָּא וּבְגֻבַּיָּא׃ 7 וִיהוּדָאֵי עֲבָרוּ
יַת יַרְדְּנָא לַאֲרַע גָּד וְגִלְעָד וְשָׁאוּל עַד כְּעַן בְּגִלְגָּלָא וְכָל עַמָּא אִתְכְּנִישׁוּ בָּתְרוֹהִי׃ 8 וְאוֹרִיךְ שְׁבְעָא יוֹמִין לְזִמְנָא דַּאֲמַר שְׁמוּאֵל וְלָא אָתָא
שְׁמוּאֵל לְגִלְגָּלָא וְאִיתְבַּדַּר עַמָּא מֵעִילּוֹהִי׃ 9 וַאֲמַר שָׁאוּל קָרִיבוּ לְוָתִי עֲלָתָא וְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְאַסִּיק עֲלָתָא׃
10 וַהֲוָה כְּשֵׁיצִיוּתֵיהּ לְאַסָּקָא עֲלָתָא וְהָא שְׁמוּאֵל אָתָא וּנְפַק שָׁאוּל לְקַדָּמוֹתֵיהּ לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמֵיהּ׃

* *Veruntamen timete Dominum, et ſeruite* 24
ei in veritate et in toto corde veſtro, quia vi-
diſtis quæcunque magnificauit Dñs vobiſcum.
* *Et ſi malefacientes malefeceritis, & vos* 25
& rex veſter peribitis.

CAP. XIII.

FFlius anni Saul cùm regnaret ipſe, & duo- 1
bus annis regnauit in Iſrael.
* *Et elegit ſibi Saul tria millia virorum de* 2
filiis Iſrael. & erant cum Saule duo millia in
Machmas in monte Bethel, et mille erant cum
Ionathan in Gabaa Beniamin. & reliquum po
puli remiſit vnumquemque in tabernaculum
ſuum.
* *Et percuſſit Ionathan ſtationem Philiſti-* 3
norum quæ in colle. & audierunt Philiſtiim,
& Saul cecinit tuba in omni terra dicens: In-
obedientes fuerunt ſerui.
* *Et vniuerſus Iſrael audiuerũt dicẽtes, quòd* 4
percuſſit Saul ſtationem Philiſtinorum, & con-
tempſit Iſrael Philiſtiim. & aſcendit populus
poſt Saulem in Galgala.
* *Et Philiſtiim congregantur in prælium ad* 5
Iſrael. et aſcendunt contra Iſrael in bellum tri-
ginta millia curruum & ſex millia equitũ, et
populus vt arena quæ eſt in labio maris multi-
tudine. & aſcendunt & caſtrametantur in
Machmas è regione per dorſum Bethaben.
* *Et vir Iſrael vidit quòd affliguntur, &* 6
receſſit populus et abſconditus eſt in ſpeluncis,
& in abditis, & in petris, & in foueis, & in
ciſternis. * *Et tranſeuntes tranſierunt Jor-* 7
danem in terram Gad & Galaad. et Saul ad-
huc erat in Galgalis, & vniuerſus populus
perterriti ſunt poſt eum. * *Et diſtulit ſeptem* 8
dies teſtimonio vt dixit Samuel. & non venit
Samuel in Galgala. & dixit Saul: Non venit
Samuel in Galgala, & diſperſus eſt populus e-
ius ab eo. * *Et ait Saul: Afferte vt fa-* 9
ciam holocauſtum & pacifica: & obtulit ho-
locauſtum. * *Et factum eſt vt compleuit* 10
offerens holocauſtum, & ecce Samuel venie-
bat. & egreſſus eſt Saul in occurſum Samueli,
vt benediceret ei.

24 * πλὴν φοβεῖσθε τὸν κύριον, καὶ δουλεύσατε αὐτῷ ἐν
ἀληθείᾳ καὶ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, ὅτι εἴδετε ὅσα ἐμεγάλυνε κύριος μεθ' ὑμῶν.
25 * καὶ ἐὰν κακοποιοῦντες κακοποιήσητε, καὶ ὑμεῖς καὶ
ὁ βασιλεὺς ὑμῶν ἀπολεῖσθε.

ιγ'.

1 * Υἱὸς ἐνιαυτοῦ Σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ δύο
ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραήλ.
2 * καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ Σαοὺλ τρεῖς χιλιάδας ἀν-
δρῶν ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἦσαν μετὰ σαοὺλ δισχίλιοι ἐν
μαχμὰς ἐν τῷ ὄρει βαιθήλ, καὶ χίλιοι ἦσαν μετὰ ἰωναθὰν
ἐν γαβαᾶ τοῦ βενιαμίν. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἐξα-
πέστειλεν ἕκαστον εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ.
3 * καὶ ἐπάταξεν ἰωναθὰν τὸ ὑπόστεμα τῶν ἀλλοφύλων
τὸ ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ σαοὺλ ἐσάλ-
πισεν σάλπιγγι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν λέγων, ἠθετήκασιν οἱ
4 δοῦλοι. * καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἤκουσαν λεγόντων, ὅτι ἔ-
κοψε σαοὺλ τὸ ὑπόστεμα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξουδέ-
νωσεν ἰσραὴλ τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἀνέβη ὁ λαὸς ὀπί-
5 σω σαοὺλ εἰς γάλγαλα. * καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνάγον-
ται εἰς πόλεμον τοῦ πολεμῆσαι τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀνέβαινον ἅρμα τὸν ἰσ-
ραὴλ εἰς πόλεμον τριάκοντα χιλιάδες ἀρμάτων καὶ ἓξ χι-
λιάδες ἱππέων, καὶ λαὸς ὡσεὶ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θα-
λάσσης τῷ πλήθει. καὶ ἀναβαίνουσι καὶ παρεμβάλλουσιν
ἐν μαχμὰς ἐξεναντίας κατὰ νότου βαιθαβέν.
6 * καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ εἶδεν ὅτι ἐπιθλίβουσιν, καὶ ἀνεχώρησεν
ὁ λαός, καὶ ἐκρύβη ἐν τοῖς σπηλαίοις, καὶ ἐν ταῖς μανδραις, καὶ
ἐν ταῖς πέτραις, καὶ ἐν τοῖς βόθροις, καὶ ἐν τοῖς λάκκοις.
7 * καὶ οἱ διαβαίνοντες διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν γὰδ
καὶ γαλαάδ. καὶ σαοὺλ ἔτι ὢν ἐν γαλγάλοις, καὶ πᾶς ὁ λαὸς
8 ἐξέστησαν ὀπίσω αὐτοῦ. * καὶ διέλειπεν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ
μαρτυρίῳ ὡς εἶπεν σαμουήλ· καὶ οὐ παρεγένετο σαμουὴλ
εἰς γάλγαλα. καὶ εἶπε σαοὺλ, ὅτι ἦλθεν σαμουὴλ εἰς
γάλγαλα, καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ.
9 * καὶ εἶπεν σαοὺλ, προσαγάγετε ὅπως ποιήσω ὁλοκαυ-
τώσεις καὶ εἰρηνικάς· καὶ ἀνήνεγκε τὸν ὁλοκαύτωσιν.
10 * καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν διαφέρων τοῦ ὁλοκαυ-
τῶσαι, καὶ ἰδοὺ σαμουὴλ παρεγένετο. καὶ ἐξῆλθε σαοὺλ
εἰς ἀπαντῆσαι τῷ σαμουὴλ τοῦ εὐλογῆσαι αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Verùm timete ab-ante Dominum, & ſeruite ante illum in veritate in toto corde veſtro; nam videte quòd multiplicauit facere vobiſcum. [25] Et ſi deprauando deprauaueritis facta veſtra, etiam vos, etiam rex veſter perdemini.

CAP. XIII.

SIcut filius anni in quo non ſunt culpæ, Saul *erat* quando regnauit, & duobus annis regnauit ſuper Iſrael. * Et delegit ſibi Saul tria millia ex Iſrael, & fuerunt cum Saul duo mille in Michmas & in monte Beth-el, & mille fuerunt cum Ionathan in Gibghatha Biniamin: & reliquum populũ miſit quemq; ad vrbes ſuas. [3] Et percuſſit Ionathan ducem Peliſthæorum qui in Gibghatha, & audierunt Peliſthæi, & Saul clanxit in cornu in omni terra dicens: Audiant Iudæi. [4] Et omnis Iſrael audierunt dicendo: Percuſſit Saul ducem Peliſthæorum, & etiam concitatus eſt Iſrael in Peliſthæos. & congregati ſunt populus poſt Saul ad Gilgela. [5] Et Peliſthæi congregati ſunt ad in-eundum bellum cum Iſrael triginta mille currus, & ſex mille equites; & populus vt arena quæ ſuper littus maris ad multitudinem: & aſcen derunt & poſuerunt *caſtra* in Michmas ad orientem Beth-auen. [6] Et homines Iſrael viderunt quòd afflictio eis quia oppreſſus eſt po-pulus; & abſconditi ſunt populus in ſpeluncis, & in munitionibus, & in foraminibus petrarum, & in ſpeluncis rupium & in foueis.
[7] Et Iehudęi tranſierunt Iordanem ad terram Gad & Gilghad; & Saul vſque adhuc in Gilgela: & omnis populus congregati ſunt poſt illum. [8] Et produxit ſeptem dies poſt tempus quod dixit Semuel, & non venit Semuel ad Gilgela, & diſperſus eſt populus de-ſuper eum. [9] Et dixit Saul: Afferte ad me holocauſta & oblationem ſanctitatis, & aſcendere faciam holocauſta.
[10] Et fuit cùm abſoluiſſet ille offerre holocauſtum, & ecce Semuel venit; & exiuit Saul ad occurſum eius vt rogaret in pa-ce eius.

11 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל מֶה־עָשִׂיתָ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כִּי
רָאִיתִי כִּי־נָפַץ הָעָם מֵעָלַי וְאַתָּה לֹא־בָאתָ לְמוֹעֵד
הַיָּמִים וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסָפִים מִכְמָשׂ׃
12 * וָאֹמַר עַתָּה יֵרְדוּ פְלִשְׁתִּים אֵלַי הַגִּלְגָּל וּפְנֵי
יְהוָה לֹא חִלִּיתִי וָאֶתְאַפַּק וָאַעֲלֶה הָעֹלָה׃
13 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל נִסְכַּלְתָּ לֹא שָׁמַרְתָּ
אֶת־מִצְוַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר צִוָּךְ כִּי עַתָּה הֵכִין
יְהוָה אֶת־מַמְלַכְתְּךָ אֶל־יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם׃
14 * וְעַתָּה מַמְלַכְתְּךָ לֹא־תָקוּם בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ
כִּלְבָבוֹ וַיְצַוֵּהוּ יְהוָה לְנָגִיד עַל־עַמּוֹ כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ
15 אֵת אֲשֶׁר־צִוְּךָ יְהוָה׃ * וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיַּעַל מִן־
הַגִּלְגָּל גִּבְעַת בִּנְיָמִן וַיִּפְקֹד שָׁאוּל אֶת־הָעָם
הַנִּמְצְאִים עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ׃
16 * וְשָׁאוּל וְיוֹנָתָן בְּנוֹ וְהָעָם הַנִּמְצָא עִמָּם יֹשְׁבִים
בְּגֶבַע בִּנְיָמִן וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בְמִכְמָשׂ׃
17 * וַיֵּצֵא הַמַּשְׁחִית מִמַּחֲנֵה פְלִשְׁתִּים שְׁלֹשָׁה
רָאשִׁים הָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה אֶל־דֶּרֶךְ עָפְרָה אֶל־אֶרֶץ
18 שׁוּעָל׃ * וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ בֵּית חֹרוֹן
וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ הַגְּבוּל הַנִּשְׁקָף עַל־גֵּי
הַצְּבֹעִים הַמִּדְבָּרָה׃
19 * וְחָרָשׁ לֹא יִמָּצֵא בְּכֹל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי־אָמְרוּ
פְלִשְׁתִּים פֶּן יַעֲשׂוּ הָעִבְרִים חֶרֶב אוֹ חֲנִית׃
20 * וַיֵּרְדוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל הַפְּלִשְׁתִּים לְלָטוֹשׁ אִישׁ אֶת־
מַחֲרֵשְׁתּוֹ וְאֶת־אִתּוֹ וְאֶת־קַרְדֻּמּוֹ וְאֶת מַחֲרֵשָׁתּוֹ׃
21 * וְהָיְתָה הַפְּצִירָה פִּים לַמַּחֲרֵשׁוֹת וְלָאִתִּים
וְלִשְׁלֹשׁ קַלְשׁוֹן וְלַהַקְרְדֻּמִּים וּלְהַצִּיב הַדָּרְבָּן׃
22 * וְהָיָה בְּיוֹם מִלְחֶמֶת וְלֹא נִמְצָא חֶרֶב וַחֲנִית בְּיַד
כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־יוֹנָתָן וַתִּמָּצֵא
23 לְשָׁאוּל וּלְיוֹנָתָן בְּנוֹ׃ * וַיֵּצֵא מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֶל־
מַעֲבַר מִכְמָשׂ׃

SAMVEL. I. Translat.B.Hierony. *Saul.*

11 *Locutusque est ad eum Samuel: Quid
fecisti? Respondit Saul: Quia vidi quòd
populus dilaberetur à me, & tu non ve-
neras iuxta placitos dies. Porrò Philistiim
12 congregati fuerant in Machmas: *Dixi;
Nunc descendét Philistiim ad me in Gal-
gala, & faciem Domini non placaui. ne-
cessitate compulsus obtuli holocaustum. 2.Pa.16. c.
13 *Dixitque Samuel ad Saul: Stultè egisti:
nec custodisti mandata domini Dei tui
quæ præcepi tibi. quod si non feciſſes, iam
nunc præparasset Dominus regnum tuũ
14 super Israel in sempiternum. *Sed nequa-
quam regnum tuũ vltrà consurget. quæ-
siuit Dominus sibi virum iuxta cor suum,
& præcepit ei Dominus vt esset dux super
populum suum, eo quòd non seruaueris
15 quæ præcepit Dñs. *Surrexit autẽ Samuel
& ascendit de Galgalis in Gabaa Benia-
min. Et recensuit Saul populũ qui inuen-
ti fuerant cum eo quasi sexcentos viros:
16 *Et Saul & Ionathas filius eius, populusq́;
qui inuentus fuerat cũ eis, erat in Gabaa
D Beniamin. Porrò Philistiim confederant
17 in Machmas. *Et egressi sunt ad prœlian-
dum de castris Philistinorum tres cunei:
vnus cuneus ꝑgebat contra viã Ephraim
18 ad terrã Saul: *Porrò alius ingrediebatur
ꝑ viã Bethoron. tertius autẽ verterat se ad
iter termini imminẽtis vallis Seboim cõ-
19 tra desertũ. *Porrò faber ferrarius nõ inue
niebatur in omni terra Israel. cauerãt enĩ
Philistiĩ ne fortè facerẽt Hebrẽi gladium
20 aut lanceã. *Descẽdebat ergo oĩs Israel ad
Philistiim vt acueret vnusquisq; vomerẽ
suum, & ligonem, & securim, & sarculũ.
21 *Retusæ itaq; erant acies vomerum, & li-
gonũ, & tridentiũ, & securium vsque ad
22 stimulum corrigẽdum. *Cumq́; veniſſent
dies prœlij, non est inuentus ensis & lan-
cea in manu totius populi qui erat cum
Saul & Ionatha, excepto Saul & Ionatha
23 filio eius. * Egressa est autem statio
Philistiim, vt transcenderet in Machmas.

תרגום יונתן

11 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל מָה עֲבַדְתָּא וַאֲמַר שָׁאוּל אֲרֵי חֲזֵיתִי אֲרֵי אִתְבַּדַּר עַמָּא מֵעִלָּוַי וְאַתְּ לָא אֲתֵיתָא לְזִמְנָא יוֹמָיָא וּפְלִשְׁתָּאֵי אִתְכְּנִישׁוּ לְמִכְמָשׁ׃
12 וַאֲמָרִית כְּעַן יֵחֲתוּן פְּלִשְׁתָּאֵי לְוָתִי לְגִלְגָּלָא וְקֻדָּם יְיָ לָא צַלִּיתִי וְאִתְחַסְּנִית וַאֲסֵיקִית עֲלָתָא׃
13 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְשָׁאוּל טְפֵשְׁתָּא וְלָא נְטַרְתָּא יָת פִּקְדָּנָךְ דְּפַקְּדָךְ אֲרֵי כְּעַן אַתְקִין יְיָ יָת מַלְכוּתָךְ עַל יִשְׂרָאֵל עַד
עָלְמָא׃ 14 וּכְעַן מַלְכוּתָךְ לָא תְּתְקַיֵּים אַתְקִין יְיָ קָרְמוֹהִי גְּבַר עֲבִיד רְעוּתֵיהּ וּפַקְּדֵיהּ יְיָ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל עַמֵּיהּ אֲרֵי לָא נְטַרְתָּא יָת
דְּפִקְּדָךְ יְיָ׃ 15 וְקָם שְׁמוּאֵל וּסְלִיק מִן גִּלְגָּלָא לְגִבְעָתָא דְבִית בִּנְיָמִן וּמְנָא שָׁאוּל יָת עַמָּא דְּאִשְׁתְּכַחוּ עִמֵּיהּ כְּשִׁית מְאָה גַּבְרָא׃
16 וְשָׁאוּל וְיוֹנָתָן בְּרֵיהּ וְעַמָּא דְּאִשְׁתְּכַח עִמְּהוֹן יַתְבִּין בְּגִבְעָתָא דְבִית בִּנְיָמִן וּפְלִשְׁתָּאֵי שְׁרוֹ בְּמִכְמָשׁ׃ 17 וּנְפַק מְחַבְּלָא מִמַּשְׁרְיָת
פְּלִשְׁתָּאֵי תְּלַת מַשְׁרְיָן מַשְׁרִיתָא חָדָא מְתַפְנְיָא לְאוֹרַח עָפְרָה לְאַרְעָא דְרוּמָא׃ 18 וּמַשְׁרִיתָא חָדָא מְתַפְנְיָא לְאוֹרַח חוּמָא דְמַסְחֵי לְחֵילַת אַפְעָיָא לְמַדְבְּרָא׃
וּמַשְׁרִיתָא חָדָא מְתַפְנְיָא לְאוֹרַח תְּחוּמָא דְמַסְחֵי בְּכָל תְּחוּם אַרְעָא 19 וְאוּמָן עָבִיד זַיִן לָא מְשִׁתְכַּח בְּכָל תְּחוּם אַרְעָא
דְיִשְׂרָאֵל אֲרֵי אֲמָרוּ פְּלִשְׁתָּאֵי דִּילְמָא יַעְבְּדוּן יְהוּדָאֵי סַיְפִין אוֹ רְמָחִין׃ 20 וּנְחַתוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא פְּלִשְׁתָּאֵי לְחַרָּפָא גְּבַר יָת
פָּרְשֵׁיהּ וְיָת סִיכַּת פַּרְנָיהּ וְיָת כּוּלְבִּיהּ וְיָת עוּשְׁפֵּיהּ׃ 21 וַהֲווֹ לְהוֹן שׁוּפִינָא לְחַרָּפָא בֵּיהּ פִּיגְמַת כַּל מָאן דְּבָרְזֶל לְעֻשְׁפֵּיָא וּלְסִיכַּת
פַּרְנַיָּא וּלְמִצְלַח קָצְרַיָּא דְּלָהּ תְּלַת שְׁנִין וּלְכוּלְבִּיָּא וּלְאַפְעָא זָקֵת׃ 22 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְקָרְבָא וְלָא מִשְׁתְּכַח חַרְבָּא וּמוֹרְנִיתָא בִּידָא דְכָל
עַמָּא דְעִם שָׁאוּל וְעִם יוֹנָתָן וּמִשְׁתְּכַחָא לְשָׁאוּל וּלְיוֹנָתָן בְּרֵיהּ׃ 23 וּנְפַק אִסְטַרְטִיג פְּלִשְׁתָּאֵי לְמַגְזַז מִכְמָשׁ׃

11 * Et dixit Samuel: Quid fecisti? & dixit Saul: Quia vidi quòd dilaberetur populus à me, & tu non veneras in testimonio dierum vt constituisti: & Philistim congregati fuerant in Machmas.

12 * Et dixi: Nunc descendent Philistiim ad me in Galgala, & faciem Domini non deprecatus sum; & confortatus sum & obtuli holocaustum.

13 * Et dixit Samuel ad Saulem: Stultè actum est à te, quia non custodisti mandatum meum, quod præcepit tibi Dominus, vt præparasset regnum tuum super Israel vsque in sæculum.

14 * Et nunc regnum tuũ non stabit: & quæret Dominus sibi ipsi hominem iuxta cor suum. & præcipiet ei Dominus in ducem super populum suum, quia non seruasti quæ præcepit tibi Dominus.

15 * Et surrexit Samuel, & recessit de Galgalis in collem Beniamin. & recensuit Saul populum inuentum cum eo quasi sexcentos viros.

16 * Et Saul & Jonathan filius eius, & populus qui inuenti fuerant cũ eis, sederunt in Gabaa Beniamin, et Philistiim castrametati sunt in Machmas.

17 * Et egressus est vt perderet ex agro Philistinorum in tribus cuneis: cuneus vnus aspiciens viam Gophera ad terram Sogal.

18 * Et cuneus vnus aspiciens viam Bethorõ, & cuneus vnus aspiciens viam termini quæ vergit in vallem Sabain desertum.

19 * Et faber ferri nõ inueniebatur in omni terra Israel. quia dixerunt Philistiim, Ne fortè faciant Hebræi gladium & lanceam.

20 * Et descendebat omnis Israel in terram Philistiim vt fabricaret quilibet falcem suam & instrumentum suum, & vnusquisque securim suam & falcem suã.

21 * Et erat vindemia parata ad metendum. in instrumenta autem erant tres sicli in dentem, & securi & falci, & ad corrigendum stimulum boum substantia erat eadem.

22 * Et factum est in diebus belli, & non est inuentus ensis & lancea in manu totius populi qui erat cum Saul & Jonathan. & inuentus est Saul & Jonathan filio eius.

23 * Et egressus est de statione Philistiim trans Machmas.

11 * καὶ εἶπε Σαμυήλ, τί ἐποίησας; καὶ εἶπε Σαύλ, διότι εἶδον ὅτι διεσπάρη ὁ λαὸς ἀπ' ἐμοῦ, σὺ οὐ παρεγένου ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῶν ἡμερῶν ὡς διέταξας. καὶ ⓐ ἀλλόφυλοι συνήχθησαν εἰς μαχμάς.

12 * καὶ εἶπον, νῦν καταβήσονται ⓐ ἀλλόφυλοι πρός με εἰς γάλγαλα, καὶ τοῦ προσώπου κυρίου οὐκ ἐδεήθην, καὶ ἐνεκρατυσάμην καὶ ἀνήνεγκα τὴν ὁλοκαύτωσιν.

13 * καὶ εἶπε Σαμυὴλ πρὸς Σαύλ, μεματαίωταί σοι ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου, ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος, ὡς ἡτοίμασεν νῦν τὴν βασιλείαν σου ἐπὶ Ισραὴλ ἕως αἰῶνος.

14 * καὶ νῦν ἡ βασιλεία σου οὐ στήσει. καὶ ζητήσει κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἐντελεῖται αὐτῷ κύριος εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας ὅσα ἐνετείλατό σοι

15 ὁ κύριος. * καὶ ἀνέστη Σαμουήλ, καὶ ἀπῆλθεν ἐκ Γαλγάλων εἰς βουνὸν Βενιαμίν. καὶ ἐπεσκέψατο Σαοὺλ τὸν λαὸν τὸν εὑρεθέντα μετ' αὐτοῦ ὡς ἑξακοσίους ἄνδρας.

16 * καὶ Σαοὺλ καὶ Ιωναθὰν υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαὸς ⓐ εὑρεθέντες μετ' αὐτῶν ἐκάθισαν ἐν γαβαᾶ Βενιαμίν, καὶ ⓐ ἀλλόφυλοι παρεμβεβλήκησαν ἐν μαχμάς.

17 * καὶ ἐξῆλθε διαφθείρων ἐξ ἀγροῦ ἀλλοφύλων ἐν τρισὶν ἀρχαῖς. ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γοφερὰ ἐ-

18 πὶ τὴν γῆν Σωαλ. * καὶ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν βαιθωρών, καὶ ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γαβὲλ τὴν ἐκκύπτουσαν ἐπὶ γαὶ τὴν Σαβαὶν τὴν ἔρημον.

19 * καὶ τέκτων σιδήρου οὐχ εὑρίσκετο ἐν πάσῃ τῇ γῇ Ισραὴλ. ὅτι εἶπον ⓐ ἀλλόφυλοι, μήποτε ποιήσωσιν ⓐ Ἑβραῖοι ῥομφαίαν καὶ δόρυ.

20 * καὶ κατέβαινε πᾶς Ισραὴλ εἰς γῆν ἀλλοφύλων χαλκεύειν ἕκαστος τὸ θερισμὸν αὐτοῦ καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ, καὶ ἕκας-

21 τος τὴν ἀξίνην αὐτοῦ καὶ τὸ δρέπανον αὐτοῦ. * καὶ ἦν ὁ τυγητὸς ἕτοιμος τοῦ θερίζειν. εἰς δὲ τὰ σκεύη ἦσαν τρεῖς σίκλοι εἰς τὸν ὀδόντα καὶ τῇ ἀξίνῃ καὶ τῷ δρεπανῷ, καὶ τοῦ καθρθῶσαι τὸ βούκεντρον ὠσεὶ ἦν

22 αὐτή. * καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πολέμου, καὶ οὐχ εὑρέθη ῥομφαία καὶ δόρυ ἐν χειρὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τοῦ μετὰ σαοὺλ καὶ Ιωναθάν. καὶ ηὑρέθη τῷ σαοὺλ καὶ τῷ Ιωναθὰν τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

23 * καὶ ἐξῆλθεν ἐξ ὠσαὰσεως τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῷ πέραν μαχμάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et dixit Semuel: Quid feciſti? & dixit Saul: Quia vidi quòd diſperſus eſt populus de-ſuper me, & tu non veniſti ad tempus dierum, & Peliſthæi congregati ſunt in Michmas. 12 Et dixi: Nunc deſcendent Peliſthæi ad me ad Gilgela, & ante Dominum non oraui, & roboratus ſum & aſcendere feci holocauſtum. 13 Et dixit Semuel ad Saul: Stultè egiſti, & non cuſtodiſti iuſſionem dicti Domini Dei tui quam præcepit tibi: nam nunc firmaret Dominus regnum tuum ſuper Iſrael vſque in ſæculum. 14 Et nunc regnum tuum non firmabitur: firmauit Dominus ante ſe virum facientem voluntatem ſuam, & iubebit eum Dominus eſſe regem ſuper populum ſuum, quia non cuſtodiſti id quod iuſſit Dominus. 15 Et ſurrexit Semuel & aſcendit de Gilgela ad Gibghatha domus Biniamin, & numerauit Saul populum qui inuenti ſunt cum illo quaſi ſexcentos viros. 16 Et Saul & Ionathan filius eius, & populus qui inuentus eſt cum eis, ſedebant in Gibghatha domus Biniamin; & Peliſthæi poſuerunt *caſtra* in Michmas. 17 Et exiuit vaſtator ex caſtris Peliſthæorum *per* tres turmas: turma vna reſpiciebat ad viã Ghophra ad terram Auſtralẽ: 18 Et turma vna reſpiciebat ad viam Beth-hhoron: & turma vna reſpiciebat ad viam termini qui ſpectat ad vallem Aphghaia ad deſertum. 19 Et artifex faciens arma non inuentus eſt in omni termino terræ Iſrael: quia dixerunt Peliſthæi, Fortaſſis facient Iehudæi gladios aut lanceas. 20 Et deſcenderunt omnis Iſrael ad terram Peliſthæorum ad acuendum vir ſtimulum ſuum, & paxillum iugi ſui, & ſecurim ſuam, & ferramenta ſua. 21 Et fuit eis lima ad acuendum in ea fracturam omnis vaſis ferri ad fabrilia & ad paxillum iugorum, & ad inſtrumentum fullonum cui tres dentes, & ad ſecures, & ad ſtabilimentum ſtimuli. 22 Et fuit in die belli & non inuentus eſt gladius & haſta in manu omnis populi qui cum Saul & cum Ionathan: & inuentus eſt Sauli & Ionathan filio eius.

23 Et exiuit dux Peliſthæorum ad vadum Michmas.

יד

1 * וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל אֶל־הַנַּעַר
נֹשֵׂא כֵלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר
מֵעֵבֶר הַלָּזֶה וְלְאָבִיו לֹא הִגִּיד׃

2 * וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בִּקְצֵה הַגִּבְעָה תַּחַת הָרִמּוֹן אֲשֶׁר
בְּמִגְרוֹן וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ׃

3 * וַאֲחִיָּה בֶן־אֲחִיטוּב אֲחִי אִי־כָבוֹד בֶּן־פִּינְחָס בֶּן־
עֵלִי כֹּהֵן יְהוָה בְּשִׁלֹה נֹשֵׂא אֵפוֹד וְהָעָם לֹא יָדַע כִּי
4 הָלַךְ יוֹנָתָן׃ * וּבֵין הַמַּעְבְּרוֹת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ יוֹנָתָן
לַעֲבֹר עַל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים שֵׁן־הַסֶּלַע מֵהָעֵבֶר מִזֶּה
וְשֵׁן־הַסֶּלַע מֵהָעֵבֶר מִזֶּה וְשֵׁם הָאֶחָד בּוֹצֵץ וְשֵׁם
5 הָאֶחָד סְנֵה׃ * הַשֵּׁן הָאֶחָד מָצוֹק מִצָּפוֹן מוּל
6 מִכְמָשׂ וְהָאֶחָד מִנֶּגֶב מוּל גָּבַע׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן
אֶל־הַנַּעַר נֹשֵׂא כֵלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב
הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה לָנוּ כִּי אֵין לַיהוָה
מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט׃

7 * וַיֹּאמֶר לוֹ נֹשֵׂא כֵלָיו עֲשֵׂה כָּל־אֲשֶׁר בִּלְבָבֶךָ
8 נְטֵה לֶךְ הִנְנִי עִמְּךָ כִּלְבָבֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן הִנֵּה
אֲנַחְנוּ עֹבְרִים אֶל־הָאֲנָשִׁים וְנִגְלִינוּ אֲלֵיהֶם׃

9 * אִם־כֹּה יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ דֹּמּוּ עַד־הַגִּיעֵנוּ אֲלֵיכֶם
וְעָמַדְנוּ תַּחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם׃

10 * וְאִם־כֹּה יֹאמְרוּ עֲלוּ עָלֵינוּ וְעָלִינוּ כִּי־נָתַן
יְהוָה בְּיָדֵנוּ וְזֶה־לָּנוּ הָאוֹת׃

11 * וַיִּגָּלוּ שְׁנֵיהֶם אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ
פְּלִשְׁתִּים הִנֵּה עִבְרִים יֹצְאִים מִן־הַחֹרִים
אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ־שָׁם׃

12 * וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַמַּצָּב אֶת־יוֹנָתָן וְאֶת־נֹשֵׂא
כֵלָיו וַיֹּאמְרוּ עֲלוּ אֵלֵינוּ וְנוֹדִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר וַיֹּאמֶר
יוֹנָתָן אֶל־נֹשֵׂא כֵלָיו עֲלֵה אַחֲרָי כִּי־נָתַן יְהוָה
בְּיַד יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XIIII.

1 ET accidit in quadã die vt diceret Iona-
A thas filius Saul ad adoleſcentẽ armige
rũ ſuũ: Veni & trãſeamus ad ſtationẽ Phi
liſtinorũ quę eſt trãs locum illũ. patri autẽ
2 ſuo hoc ipſum nõ indicauit. *Porrò Saul
morabatur ĩ extrema parte Gabaa ſub ma
logranato quę erat in agro Gabaa. & erat
populus cũ eo quaſi ſexcentorũ virorum.
3 *Et Achias filius Achitob fratris Ichabod
filij Phinees q ortus fuerat ex Heli ſacer-
dote Dñi in Sylo, portabat ephod. ſed &
populus ignorabat quò iſſet Ionathas.
4 *Erãt autẽ inter aſcẽſus p quos nitebatur
Ionathas trãſire ad ſtationem Philiſtino-
rũ eminẽtes petrę ex vtraq; parte, & qua-
ſi in modum dentium ſcopuli hinc indè
prærupti: nomen vni Boſes, & nomen al-
5 teri Sene. *Vnus ſcopulus prominens ad
Aquilonem ex aduerſo Machmas, & alter
6 ad Meridiem cõtra Gabaa. *Dixit autem
Ionathas ad adoleſcẽtem armigerũ ſuum;
Veni trãſeamus ad ſtationẽ incircunciſo-
rum horum, ſi fortè faciat Dñs pro nobis;
quia non eſt Dño difficile ſaluare vel in
7 multis vel in paucis. *Dixitq; ei armiger
ſuus: Fac oĩa quæ placent animo tuo. pge
B quò cupis, & ero tecũ vbicunq; volueris.
8 *Et ait Ionathas: Ecce nos trãſimus ad vi-
9 ros iſtos. cũq; apparuerimus eis; *Si taliter
locuti fuerint ad nos; Manete donec ve-
niam ad vos, ſtemus in loco noſtro, nec aſ
10 cẽdamus ad eos. *Si autẽ dixerĭt: Aſcẽdite
ad nos, aſcẽdam ad eos, quia tradidit eos
dñs ĩ manib noſtris. hoc erit nobis ſignũ.
11 *Apparuit igr vterq; ſtationi Philiſtinorũ;
dixeruntque Philiſtiim: En Hebrei egre-
diuntur de cauernis in quibus abſconditi
12 fuerant. *Et locuti ſunt viri de ſtatione
ad Ionathan & ad armigerum eius. dixe-
runtque: Aſcendite ad nos, & oſtende-
mus vobis rem. Et ait Ionathas ad armi-
gerum ſuum: Aſcendamus: ſequere me.
tradidit enim Dñs eos in manus Iſrael.

תרגום יונתן

יד

1 וַהֲוָה יוֹמָא וַאֲמַר יוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל לְעֻלֵּימָא נָטֵיל זֵינֵיהּ אֵיתָא וְנֶעְבַּר לְאֵיסְטַרְטִיג פְּלִשְׁתָּאֵי דְּמֵעֵבְרָא דֵּיכִי וּלְאֲבוּהִי לָא חַוִי׃

2 וְשָׁאוּל יָתֵיב בִּסְיָפֵי גִּבְעָתָא שִׁיפּוֹלֵי רִמּוֹן דִּי בְּמִגְרוֹן וְעַמָּא דְעִמֵּיהּ כְּשִׁית מְאָה גְּבָרַיָּא׃ 3 וַאֲחִיָּה בַּר אֲחִיטוּב אֲחוּהִי דְּאִיכָבוֹד בַּר
פִּינְחָס בַּר עֲלִי כָּהֵן מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ בְּשִׁילוֹ לָבֵשׁ אֵפוֹדָא וְעַמָּא לָא יְדַע אֲרֵי אָזַל יוֹנָתָן לְמֶעְבַּר עַל אִסְטַרְטִיג 4 וּבֵין מְגִיזָתָא דְּבָעָא יוֹנָתָן לְמֶעְבַּר עַל אִסְטַרְטִיג
פְּלִישְׁתָּאֵי שִׁנָּא דְכֵיפָא מֵעִיבְרָא מִכָּא וְשִׁנָּא דְכֵיפָא מֵעִיבְרָא מִכָּא וְשׁוּם חָדָא מִשְׁרוּעֵיתָא וְשׁוּם חָדָא מַדְרוֹכֵיתָא׃ 5 שְׁנָא חָדָא מִסְתַּכְיָא
מִצְפּוּנָא לְקֳבֵל מִכְמָשׁ וְחָדָא מִדְּרוֹמָא לְקֳבֵיל גִּבְעָתָא׃ 6 וַאֲמַר יְהוֹנָתָן לְעֻלֵּימָא נָטֵל זֵינֵיהּ אֵיתָא וְנֶעְבַּר לְאֵיסְטַרְטִיג עָרַלְיָא הָאִילֵּין
מָאִים יַעֲבִיד יְיָ לָנָא נִיסָּא אֲרֵי לֵית קֳדָם יְיָ מַעְצַר לְמִפְרַק בְּסַגִּיאִי אוֹ בִזְעִירֵי׃ 7 וַאֲמַר לֵיהּ נָטֵל זֵינֵיהּ עֲבִיד כָּל דִּי בְלִבָּךְ אִתְפְּנִי לָךְ הָא
אֲנָא עִמָּךְ כִּרְעוּתָךְ׃ 8 וַאֲמַר יְהוֹנָתָן הָא אֲנַחְנָא עָבְרִין לְוָת גַּבְרַיָּא וְנִתְגְּלִי לְהוֹן׃ 9 אִם כְּדֵין יֵימְרוּן סְבוּ לְוָתָנָא עַד מִתְעַכְּבִינָא עַד מַקְרִיבְנָא לְוָתְכוֹן וְנִקּוֹם
בְּאַתְרָנָא וְלָא נִיסַק לְוָתְהוֹן׃ 10 וְאִם כְּדֵין יֵימְרוּן סַקוּ לְוָתָנָא וְנִיסַק אֲרֵי מַסְרִינוּן יְיָ בִּידָנָא וְדֵין לָנָא אָתָא׃ 11 וְאִיתְגְּלִיאוּ תַּרְוֵיהוֹן
לְאֵיסְטַרְטִיג פְּלִשְׁתָּאֵי וַאֲמַרוּ פְּלִשְׁתָּאֵי הָא יְהוּדָאֵי נָפְקִין מִן חוֹרַיָּא דְאִסְתַּמָּרוּ תַּמָּן׃ 12 וַאֲתִיבוּ אֱנָשֵׁי מַטַּרְתָּא יָת יוֹנָתָן וְיָת נָטֵיל זֵינֵיהּ
וַאֲמַרוּ סַקוּ עֲלָנָא וְנְהוֹדַע יַתְכוֹן פִּתְגָמָא וַאֲמַר יוֹנָתָן לְנָטֵל זֵינֵיהּ סַק בָּתְרִי אֲרֵי מַסְרִינוּן יְיָ בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל׃

CAP. XIIII.

ET fit dies, & dicit Ionathan filius Saulis puero ferenti arma eius: Veni & tranſeamus in ſtationem Philiſtinorum qui ſunt trans locum illum. & patri ſuo non dixit.

Et Saul ſedebat ſuper collem ſub malo granato quæ in Magdon. & populus qui cum eo quaſi ſexcenti viri.

Et Achias filius Echitob fratris Iochabed filij Phinees filij Heli, ſacerdos Domini in Sylo portans ephod. & populus non ſciuit quòd abiiſſet Ionathan.

Et in medio tranſitus, vbi quærebat Ionathan tranſire in ſtationem Philiſtinorum, eminens pars lapidis hinc, et eminens pars lapidis hinc; nomen vni Bozes, et nomen alteri Sena.

Scopulus qui ab Aquilone adhærens Machmas, & ſcopulus alter à Meridie adhærens Gabaa.

Et dixit Ionathan ad puerum gerentem arma eius: Veni & tranſeamus ad ſtationem incircunciſorum horum, ſi fortè faciet aliquid Dominus nobis: quia non eſt Domino continentia ſaluare in multis vel in paucis.

Et dixit ei gerēs arma eius: Fac omne quod cor tuum voluerit: inclina te ipſum, ecce ego tecum ſum: ſicut cor tuum cor meum.

Et dixit Ionathan: Ecce nos tranſimus ad viros, & voluemur ad eos.

Si hæc locuti fuerint ad nos; State ibi donec appropinquamus vobis. & ſtemus apud noſmet ipſos, & non aſcendamus ad eos.

Et ſi hæc dixerint ad nos: Aſcendite ad nos, & aſcendamus: quia tradidit eos Dominus in manibus noſtris. Hoc nobis ſignum.

Et ingreſſi ſunt ambo in ſtationem Philiſtinorum. & dixerunt Philiſtiim: Ecce egrediuntur Hebræi de cauernis vbi abſconditi fuerant ibi.

Et reſponderunt viri ſtationis Philiſtinorum ad Ionathan & ad gerentem arma eius, & dicunt: Aſcendite ad nos, & oſtendemus vobis verbum. Et ait Ionathan ad gerentem arma eius: Aſcende poſt me, quia tradidit eos Dominus in manus Iſrael.

ιδ'.

1 Καὶ γίνε᾽ ἡμέρα, καὶ λέγει ἰωναθὰν υἱὸς σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ τῷ αἴροντι τὰ σκεύη αὐτοῦ, δεῦρο καὶ διαβῶμεν εἰς τὴν ἀπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων τῶν ἐν τῷ πέραν ἐκείνῳ. καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ οὐκ εἶπεν.

2 Καὶ Σαοὺλ ἐκάθητο ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ βουνοῦ, ὑπὸ τὴν ῥοιὰν τὴν ἐν μαγδαλών. καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ὡς ἑξακόσιοι ἄνδρες.

3 καὶ Ἀχία υἱὸς Ἐχιτὼβ ἀδελφοῦ Ἰωχαβὲδ υἱοῦ Φινεὲς υἱοῦ ἠλὶ ἱερεὺς τοῦ κυρίου ἐν σηλὼ αἴρων ἐφούδ. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἤδη ὅτι πεπόρευ᾽ Ἰωναθάν.

4 Ἐν δυὰ μέσον τῆς διαβάσεως οὗ ἐζήτει Ἰωναθὰν διαβῆναι εἰς τὴν ἀπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων ἀκρωτήριον πέτρας ἐντεῦθεν, καὶ ἀκρωτήριον πέτρας ἐντεῦθεν, ὄνομα τῷ ἑνὶ Βοζὲς, καὶ ὄνομα τῷ ἄλλῳ Σενά.

5 ὁ ἀκρωτήριον ὁ ἀπὸ βορρᾶ ἐχόμενον τ᾽ μαχμᾶς, καὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ ἄλλο ἀπὸ νότου ἐχόμενον τ᾽ γαβαά.

6 καὶ εἶπεν Ἰωναθὰν πρὸς τὸ παιδάριον τὸ αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, δεῦρο καὶ διαβῶμεν εἰς τὴν ἀπόστασιν τῶν ἀπεριτμήτων τούτων εἴ πως ποιήσει τι κύριος ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἔστι τῷ κυρίῳ σωιεχόμενον σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις.

7 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ποίει πᾶν ὃ ἂν ἡ καρδία σου θελήσῃ, ἔγκλινον σεαυτόν, ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ εἰμί. ὡς ἡ καρδία σου ἡ καρδία μου.

8 καὶ εἶπεν Ἰωναθάν, ἰδοὺ ἡμεῖς διαβαίνομεν πρὸς τοὺς ἄνδρας, καὶ καταικυλισθησόμεθα πρὸς αὐτούς.

9 ἐὰν τάδε εἴπωσι πρὸς ἡμᾶς, στῆτε ἕως ἂν ἐγγίσωμεν ὑμῖν. καὶ στησόμεθα ἐφ᾽ ἑαυτοὺς καὶ οὐ μὴ ἀναβῶμεν ἐπ᾽ αὐτούς.

10 καὶ ἐὰν τάδε εἴπωσι πρὸς ἡμᾶς, ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀναβησόμεθα, ὅτι παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. τοῦτο ἡμῖν τὸ σημεῖον.

11 καὶ εἰσῆλθον ἀμφότεροι εἰς τὴν ἀπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι, ἰδοὺ ἐκπορεύονται οἱ ἑβραῖοι ἐκ τῶν τρωγλῶν οὗ ἐκρύβησαν ἐκεῖ.

12 καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἄνδρες τ᾽ ἀποστάσεως τῶν ἀλλοφύλων πρὸς ἰωναθὰν καὶ πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ λέγουσιν, ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ γνωρίσωμεν ὑμῖν ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἀνάβηθι ὀπίσω μου, ὅτι παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIIII.

ET fuit dies, & dixit Ionathan filius Saul ad puerum ſuum portantem arma ſua: Veni & tranſibimus ad ſtationem Peliſthæorum qui illic vltrà. & patri ſuo non indicauit. Et Saul ſedebat in finibus collis planitiei granati quæ eſt in Migron: & populus qui cum eo quaſi ſexcenti viri. Et Ahhia filius Ahhitob fratris Ichabod filij Pinhhazz filij Gheli ſacerdos miniſtrans ante Dominum in Silo veſtitus Ephoda: & populus non nouit quòd iuiſſet Ionathan. Et inter vada quæ quæſiuit Ionathan ad tranſeundum ſuper ſtationem Peliſthæorum, dens petræ à tranſitu hinc, & dens petræ à tranſitu hinc: & nomen vnius Lubricatio, & nomen alterius Conculcatio. Dens vnus reſpiciens à Septentrione contra Michmas, & alter à Meridie contra Gibghatha. Et dixit Ionathan puero portanti arma ſua: Veni & tranſibimus ad ducem præputiatorum horum: fortè faciet Dominus nobis ſignum; quia non ante Dominum difficile ſeruare in multitudine aut in exiguitate. Et dixit illi portans arma eius: Fac omne quod in corde tuo: proſpice tibi: ecce ego tecum vt voluntas tua. Et dixit Ionathan: Ecce nos tranſeuntes ad viros & manifeſtabimur eis: Si ſic dicent: Moramini vſquequo appropinquemus nos ad vos, & ſtabimus in loco noſtro, & non aſcendemus ad illos. Et ſi ſic dicent: Aſcendite ad nos; & aſcendemus, quoniam tradidit eos Dominus in manu noſtra; & hoc nobis ſignum. Et manifeſtati ſunt ambo illi ſtationi Peliſthæorum: & dixerunt Peliſthæi: Ecce Iehudæi exeuntes ex foueis in quibus abſconditi ſunt. Et reſponderunt viri cuſtodiæ Ionathan & portanti arma eius, & dixerunt: Aſcendite ſuper nos, & docebimus vos verbum. & dixit Ionathan portanti arma ſua: Aſcende poſt me: nam tradidit illos Dominus in manu Iſrael.

13 * וַיַּעַל יוֹנָתָן עַל־יָדָיו וְעַל־רַגְלָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו אַחֲרָיו
וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו מְמוֹתֵת אַחֲרָיו׃
14 * וַתְּהִי הַמַּכָּה הָרִאשֹׁנָה אֲשֶׁר הִכָּה יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא
כֵלָיו כְּעֶשְׂרִים אִישׁ כְּבַחֲצִי מַעֲנָה צֶמֶד שָׂדֶה׃
15 * וַתְּהִי חֲרָדָה בַּמַּחֲנֶה בַּשָּׂדֶה וּבְכָל־הָעָם הַמַּצָּב
וְהַמַּשְׁחִית חָרְדוּ גַם־הֵמָּה וַתִּרְגַּז הָאָרֶץ וַתְּהִי
לְחֲרָדַת אֱלֹהִים׃
16 * וַיִּרְאוּ הַצֹּפִים לְשָׁאוּל בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְהִנֵּה
הֶהָמוֹן נָמוֹג וְיָלֹךְ וְהָלוֹם׃
17 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ פִּקְדוּ־נָא וּרְאוּ מִי
הָלַךְ מֵעִמָּנוּ וַיִּפְקְדוּ וְהִנֵּה אֵין יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו׃
18 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַאֲחִיָּה הַגִּישָׁה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
כִּי־הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
19 * וַיְהִי עַד דִּבֶּר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן וְהֶהָמוֹן אֲשֶׁר
בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיֹּלֶךְ הָלוֹךְ וָרָב וַיֹּאמֶר
20 שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן אֱסֹף יָדֶךָ׃ * וַיִּזָּעֵק שָׁאוּל וְכָל־
הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ עַד־הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה הָיְתָה
חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ מְהוּמָה גְדוֹלָה מְאֹד׃
21 * וְהָעִבְרִים הָיוּ לַפְּלִשְׁתִּים כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם
אֲשֶׁר עָלוּ עִמָּם בַּמַּחֲנֶה סָבִיב וְגַם־הֵמָּה לִהְיוֹת
עִם־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עִם־שָׁאוּל וְיוֹנָתָן׃
22 * וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַבְּאִים בְּהַר־אֶפְרַיִם
שָׁמְעוּ כִּי־נָסוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּדְבְּקוּ גַם־הֵמָּה אַחֲרֵיהֶם
23 בַּמִּלְחָמָה׃ * וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־
יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה עָבְרָה אֶת־בֵּית אָוֶן׃
24 * וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִגַּשׂ בַּיּוֹם הַהוּא וַיְאֵל שָׁאוּל אֶת־
הָעָם לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל לֶחֶם עַד־
הָעֶרֶב וְנִקַּמְתִּי מֵאֹיְבָי וְלֹא־טָעַם כָּל־הָעָם לָחֶם׃
25 * וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ בַיָּעַר וַיְהִי דְבַשׁ עַל־פְּנֵי
הַשָּׂדֶה׃

13 *Ascẽdit autẽ Ionathas manibus & pedibus reptãs,& armiger eius post eũ.itaque
alij cadebãt ante Ionathan, alios armiger
14 eius interficiebat sequens eũ. *Et facta est
plaga prima quam percussit Ionathas &
armiger eius quasi viginti virorũ, in media parte iugeris,quã par boũ in die arare
15 consueuit. *Et factum est miraculũ in castris & per agros. sed & oĩs populus stationis eorũ q̃ ierãt ad p̃dandũ,obstupuit,
C & conturbata sunt castra. & accidit quasi
16 miraculũ à Deo. *Et respexerunt speculatores Saul qui erant in Gabaa Beniamin,
& ecce multitudo prostrata, & huc illuc-
17 que diffugiens.*Et ait Saul populo q̃ erat
cum eo: Requirite & videte quis abierit
ex nobis.Cumque requisissent,repertum
est non adesse Ionathan & armigerũ eius.
18 *Et ait Saul ad Achiã: Applica arcã Dei.
erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis
19 Israel. *Cumq; loqueretur Saul ad sacerdotẽ,tumultus magnus exortus est in castris Philistinorũ.crescebatq; paulatim &
clariùs resonabat. Et ait Saul ad sacerdo-
20 tẽ: Cõtrahe manũ tuã.*Conclamauit ergo
Saul & oĩs populus q̃ erat cũ eo,& venerũt vsq; ad locũ certaminis.& ecce versus
fuerat gladi⁹ vniuscuiusq; ad p̃ximũ suũ;
21 & cædes magna nimis.*Sed & Hebr̃ei qui
fuerãt cũPhilistiĩ heri & nudiustertius ascẽderãtq,cũ eis in castris reuersi sunt vt esſent cũ Israel,& his qui erãt cũ Saul & Io-
22 natha.*Omnes quoq; Israelitæ qui se abscõderant in monte Ephraim, audientes
quòd fugissent Philisthæi, sociauerunt se
23 cum suis in prœlio.*Et saluauit Dñs Israel
in die illa.Pugna autẽ p̃uenit vsq; ad Bethauẽ. *Et viri Israel sociati sunt sibi in die
24 illa.adiurauit autẽ Saul populũ dicẽs: Maledictus vir q̃ comederit panẽ vsq; ad vesperũ, donec vlciscar de inimicis meis. Et
non mãducauit vniuersus populus panẽ.
25 *Omnisque terræ vulgus venit in saltum,
in quo erat mel super faciem agri.

תרגום יונתן

13 וְסָלִיק יוֹנָתָן עַל יְדוֹהִי וְעַל רַגְלוֹהִי וְנַטֵיל זֵינֵיהּ מְסָהֲדָן קֳדָם יוֹנָתָן וְנַטֵל זֵינֵיהּ מְמָהֲדָן בָּתְרוֹהִי׃ 14 וַהֲוָת
מַחֲתָא קַדְמָיְתָא דְמָחָא יוֹנָתָן וְנַטֵיל זֵינֵיהּ כְּעֶשְׂרִין גַּבְרָא כְּבֵית פַּלְגוּת מַהֲלַךְ פַּרְזֶן הוֹרָיָא בְּחַקְלָא׃ 15 וַהֲוָת זִיעָא בְּמַשְׁרְיָתָא בְּחַקְלָא
וּבְכָל עַמָּא אִיסְטַרְטִיגָּא וּמַחְבְּלָא זָעוּ אַף אִינּוּן וְזָעַת אַרְעָא וַהֲוָת לְזִיעַ מִן קֳדָם יְיָ׃ 16 וַחֲזוֹ סַכְוָאיָא לְשָׁאוּל בְּגִבְעָתָא דְבִית
בִּנְיָמִן וְהָא הָמוֹן מַשְׁרְיָתָא פְּלִשְׁתָּאֵי אִיתְבַּר אָזֵיל חַבְרִיהּ וְסָגֵי׃ 17 וַאֲמַר שָׁאוּל לְעַמָּא דְעִמֵּיהּ סְעָרוּ כְעַן וַחֲזוֹ מַן שְׁנָא מִינָּנָא וּמְנוֹ
וְהָא לֵית יוֹנָתָן וְנַטֵל זֵינֵיהּ׃ 18 וַאֲמַר שָׁאוּל לַאֲחִיָּה קָרֵיב אֲרוֹנָא דַייָ אֲרֵי הֲוָה אֲרוֹנָא דַייָ בְּיוֹמָא הַהוּא עִם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
19 וַהֲוָה עַד דְמַלֵיל שָׁאוּל עִם כָּהֲנָא וַהֲמוֹנָא דִבְמַשְׁרְיָתָא פְּלִשְׁתָּאֵי אָזֵיל מֵיזַל וְסָגֵי וַאֲמַר שָׁאוּל לְכָהֲנָא קָרֵיב אֶפּוֹדָא׃
20 וְאִתְכְּנִישׁ שָׁאוּל וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ וַאֲתוֹ עַד קְרָבָא וְהָא חַרְבָא גְבַר בְּחַבְרֵיהּ שְׁגוּשׁ רַב לַחְדָא׃ 21 וְיִהוֹדָאֵי הֲווֹ
לְפְלִשְׁתָּאֵי כְּמֶאֶתְמָלֵי וּמְדַקְדְמוּתְהוֹן דְסָלִיקוּ עִמְּהוֹן בְּמַשְׁרְיָתָא סְחוֹר סְחוֹר וְאַף אִינּוּן תָּבוּ לְמֶהֱוֵי עִם יִשְׂרָאֵל דְעִם שָׁאוּל וְיוֹנָתָן׃
22 וְכָל אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל דְאִשְׁתַּמָרוּ בְּטוּרָא דְבֵית אֶפְרַיִם שְׁמָעוּ אֲרֵי אַפְכוּ פְלִשְׁתָּאֵי וְאַדְבִּיקוּ אַף אִינּוּן בְּתְרֵיהוֹן בְּקְרָבָא׃
23 וּפְרַק יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא יָת יִשְׂרָאֵל וְעִבְדֵי קְרָבָא מְטוֹ עַד בֵּית אָוֶן׃ 24 וֶאֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל אִידְחִיק בְּיוֹמָא הַהוּא וְאוֹמִי
שָׁאוּל יָת עַמָּא לְמֵימַר לֵיט גַּבְרָא דְיֵכוֹל לַחְמָא עַד רְמִשָּׁא עַד דְאֶתְפְּרַע מִבַּעֲלֵי דְבָבַי וְלָא טְעִים כָּל עַמָּא לַחְמָא׃
25 וְכָל דַיָּרֵי אַרְעָא עַלוּ בְּחוּרְשָׁא וַהֲוָה דְבָשָׁא עַל אַפֵּי חַקְלָא׃

13 * Et aſcendit Jonathan per manus ſuas & per pedes ſuos, & gerens arma eius poſt eum. et viderunt Philiſtiim contra faciem Jonathan, & percuſſit in eis, et gerens arma eius porrigebat poſt eum. 14 * Et facta eſt plaga prima quam percuſſit Ionathan & gerens arma eius, quaſi viginti viros in iaculis & in lapidum iaculatione, & ſilicibus campi. 15 * Et factus eſt ſtupor in caſtris et in campo: et omnis populus qui in ſtatione, & qui occidunt obſtupuerunt et ipſi. et obſtupuit terra, et factus eſt ſtupor à Domino. 16 * Et viderunt ſpeculatores Saulis in Gabaa Beniamin, et ecce caſtra cõturbata hinc & hinc. 17 * Et ait Saul populo qui cum eo: Requirite iam & videte quis abijt ex nobis. & requiſierunt, & ecce non repertus fuit Jonathan & gerens arma eius. 18 * Et dixit Saul Achia; Applica ephud: quoniam erat arca Dei in die illa coram Iſrael. 19 * Et factum eſt vt locutus eſt Saul ad Sacerdotem, et tumultus in caſtris Philiſtinorum vadens ibat & multiplicabatur. & dixit Saul ad Sacerdotem: Contrahe manus tuas. 20 * Et aſcendit Saul & omnis populus qui cum eo, & veniunt vſque ad bellum. & ecce fuerat gladius viri ad proximum ſuum, & confuſio magna nimis.

21 * Et ſerui exiſtentes heri & nudiuſtertius cum Philiſtiim qui aſcenderunt in caſtra, reuerſi ſunt et ipſi vt eſſent cum Iſrael qui erant cum Saul & Jonathan.

22 * Et omnis vir Iſrael abſconditi in monte Ephraim audierunt quòd fugerunt Philiſtæi: et coniunguntur & ipſi poſt eos in prælio.

23 * Et ſaluauit Dominus Iſrael in die illa. & pugna peruenit Bethauen. 24 * Et Iſrael erat cum Saul quaſi decem millia virorum. & fuit bellum ſparſum in tota ciuitate in monte Ephraim. & Saul ignorauit ignorantiam magnam in die illa: et maledicit populo dicens: Maledictus homo qui comederit panem vſque ad veſperam; & vlciſcar de inimico meo. et non guſtauit vniuerſus populus panem.

25 * Et omnis terra venit in ſaltum: & ſaltus erat apiarij ſuper faciem agri.

13 * καὶ ἀνέβη ἰωναθὰν ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἔβλεψαν ④ ἀλλόφυλοι κατὰ πρόσωπα ἰωναθάν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐπεδίδου ὀ-
14 πίσω αὐτοῦ. * καὶ ἐγένετο πληγὴ ἡ πρώτη ἣν ἐπάταξεν ἰωναθὰν καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὡς εἴκοσι ἀνδρῶν ἐν βολίσι καὶ
15 ἐν πετροβόλοις καὶ ἐν κόχλαξι τοῦ πεδίου. * καὶ ἐγένετο ἔκστασις ἐν τῇ παρεμβολῇ καὶ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ διασάσει, καὶ ④ διαφθείροντες ἐξέστησαν καὶ αὐτοί. καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ· καὶ ἐγένετο ἔκστασις παρὰ κυρίου.
16 * καὶ εἶδον ④ σκοποὶ τοῦ σαὺλ ἐν γαβαὰ βενιαμίν, καὶ
17 ἰδοὺ ἡ παρεμβολὴ ἐταράγμενη σὺθεν καὶ ἔνθεν. * καὶ εἶπε σαὺλ τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ, ἐπισκέψασθε δὴ καὶ ἴδετε τίς πε-
πόρευται ἐξ ἡμῶν. καὶ ἐπεσκέψαντο, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἐνεῖσκετο
18 ἰωναθὰν καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν σαὺλ τῷ ἀχία, προσάγαγε τὸ ἐφούδ, ὅτι ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐν
19 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐνώπιον ἰσραήλ. * καὶ ἐγένετο ὡς ἐλάλησε σαὺλ πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ ὁ ἦχος ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀλλοφύλων πορευόμενος καὶ ἐπορεύετο καὶ ἐπληθυνέτο. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν ἱερέα, συνάγαγε τὰς χεῖράς σου.
20 * καὶ ἀνέβη σαὺλ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔρχονται ἕως τοῦ πολέμου· καὶ ἰδοὺ ἐγένετο ῥομφαία ἀνδρὸς ἐπὶ τὸν
21 πλησίον αὐτοῦ, καὶ σύγχυσις μεγάλη σφόδρα. * καὶ ④ δοῦλοι ④ ὄντες χθὲς καὶ τρίτης μετὰ τῶν ἀλλοφύλων οἱ ἀναβάντες εἰς παρεμβολὴν ἐπεστράφησαν καὶ αὐτοὶ εἶναι
22 μετὰ ἰσραὴλ τῶν μετὰ σαοὺλ καὶ ἰωναθάν. * καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ④ κρυπτόμενοι ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ ἤκουσαν ὅτι πέφευγασιν ④ ἀλλόφυλοι. καὶ σωζόμενοι καὶ αὐτοὶ
23 ὀπίσω αὐτῶν εἰς πόλεμον· * καὶ ἔσωσε κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ πόλεμος διῆλθε βηθαῦν.
24 * καὶ ἰσραὴλ ἦν μετὰ σαοὺλ ὡσεὶ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἦν ὁ πόλεμος διεσπαρμένος εἰς ὅλην τὴν πόλιν ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ. καὶ σαοὺλ ἠγνόησεν ἀγνοιαν μεγάλην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἠρᾶτο τῷ λαῷ λέγων, ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς φάγεται ἄρτον ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐκδικήσω εἰς τὸν ἐχθρόν μου. καὶ οὐκ ἐγεύσα-
25 το πᾶς ὁ λαὸς ἄρτου. * καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἦλθεν εἰς δρυμόν. καὶ ὁ δρυμὸς ἦν μελισσῶν καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀγροῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et aſcendit Ionathan ſuper manus ſuas & ſuper pedes ſuos, & ferens arma eius poſt eum: & ceciderunt debilitati ante Ionathan & ferentem arma eius occidentem poſt eum. 14 Et fuit percuſſio prima, quam percuſſit Ionathan & ferens arma eius, quaſi viginti virorũ circiter ſpacium dimidiæ ambulationis iugi boum in agro. 15 Et fuit turbatio in caſtris in agro, & in omni populo ſtationis, & vaſtatores turbati ſunt etiam illi; & turbata eſt terra, & fuit in turbationem ab-ante Dominum. 16 Et indicauerunt ſpeculatores Sauli in Gibghatha domus Biniamin, & ecce turba caſtrorum Peliſthæorum confracta eſt; procedebat confractio eius & creſcebat. 17 Et dixit Saul ad populum qui cum eo: Recenſete nunc, & videte quis aberret à nobis. & numerauerunt, & ecce non erat Ionathan & ferens arma eius.

18 Et dixit Saul ad Ahhia: Accedere fac arcam Domini: nam fuit arca Domini in die illo cum domo Iſrael. 19 Et fuit cùm adhuc locutus eſt Saul cum ſacerdote, & turba quæ in caſtris Peliſthæorum, ambulans ambulabat & multiplicabatur: & dixit Saul ad ſacerdotem: Affer Ephoda. 20 Et congregatus eſt Saul & omnis populus qui cum eo, & venerunt vſque ad prœlium; & ecce erat gladius viri in ſocium ſuum; conturbatio magna nimis. 21 Et Iehudæi fuerunt Peliſthæis vt ab heri & ab ante ipſum qui aſcenderunt cum eis in caſtra circum circa, & etiam illi redierunt vt eſſent cum Iſrael, qui cum Saul & Ionathan. 22 Et omnes homines Iſrael qui abſconditi ſunt in monte domus Ephraim, audierunt quòd conuerſi ſunt Peliſthæi, & adiunxerunt etiam ipſi ſe poſt illos in bello.

23 Et liberauit Dominus in die illo Iſraelem: & facientes prœlium attigerunt vſque Bethauen.

24 Et homo Iſrael anguſtiatus erat in die illo. & adiurauit Saul populum, dicens: Maledictus vir qui comederit panem vſque ad veſperum, quoad vlciſcar de auctoribus inimicitiarum mearum: & non guſtauit omnis populus panem.

25 Et omnes incolæ terræ intrauerunt in ſiluam, & fuit mel ſuper facies agri.

26 * וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַיָּעַר וְהִנֵּה הֹלֵךְ דְּבָשׁ וְאֵין־
מַשִּׁיג יָדוֹ אֶל־פִּיו כִּי־יָרֵא הָעָם אֶת־הַשְּׁבֻעָה׃
27 * וְיוֹנָתָן לֹא־שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת־הָעָם וַיִּשְׁלַח
אֶת־קְצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת
הַדְּבָשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל־פִּיו וַתָּרֶאנָה עֵינָיו׃
28 * וַיַּעַן אִישׁ מֵהָעָם וַיֹּאמֶר הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אָבִיךָ
אֶת־הָעָם לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל לֶחֶם הַיּוֹם
וַיֵּעַף הָעָם׃ 29 * וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן עָכַר אָבִי אֶת־הָאָרֶץ
רְאוּ־נָא כִּי־אָרוּ עֵינַי כִּי טָעַמְתִּי מְעַט דְּבַשׁ הַזֶּה׃
30 * אַף כִּי לוּא אָכֹל אָכַל הַיּוֹם הָעָם מִשְׁלַל אֹיְבָיו
אֲשֶׁר מָצָא כִּי־עַתָּה לֹא־רַבְתָה מַכָּה בַּפְּלִשְׁתִּים׃
31 * וַיַּכּוּ בַיּוֹם הַהוּא בַּפְּלִשְׁתִּים מִמִּכְמָשׂ אַיָּלֹנָה
וַיֵּעַף הָעָם מְאֹד׃
32 * וַיַּעַשׂ הָעָם אֶל־שָׁלָל וַיִּקְחוּ צֹאן וּבָקָר וּבְנֵי
בָקָר וַיִּשְׁחָטוּ־אָרְצָה וַיֹּאכַל הָעָם עַל־הַדָּם׃
33 * וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה הָעָם חֹטְאִים
לַיהוָה לֶאֱכֹל עַל־הַדָּם וַיֹּאמֶר בְּגַדְתֶּם גֳּלוּ־
אֵלַי הַיּוֹם אֶבֶן גְּדוֹלָה׃
34 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל פֻּצוּ בָעָם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם הַגִּישׁוּ
אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ וְאִישׁ שִׂיֵּהוּ וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה וַאֲכַלְתֶּם
וְלֹא־תֶחֱטְאוּ לַיהוָה לֶאֱכֹל אֶל־הַדָּם וַיַּגִּשׁוּ כָל־
הָעָם אִישׁ שׁוֹרוֹ בְיָדוֹ הַלַּיְלָה וַיִּשְׁחֲטוּ־שָׁם׃
35 * וַיִּבֶן שָׁאוּל מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֹתוֹ הֵחֵל לִבְנוֹת
מִזְבֵּחַ לַיהוָה׃
36 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל נֵרְדָה אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים לַיְלָה
וְנָבְזָה בָהֶם עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וְלֹא־נַשְׁאֵר בָּהֶם אִישׁ
וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן
נִקְרְבָה הֲלֹם אֶל־הָאֱלֹהִים׃ 37 * וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל
בֵּאלֹהִים הַאֵרֵד אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם בְּיַד
יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָנָהוּ בַיּוֹם הַהוּא׃

26 *Ingressus est itaq; populus saltũ, & appa
ruit fluẽs mel, nullusq; applicuit manum
ad os suũ. timebat enim populus iuramẽ-
27 tum. *Porrò Ionathas nõ audierat cũ ad-
iuraret pater eius populũ. extenditq; sum-
mitatem virgæ quã habebat in manu, &
intinxit in fauũ mellis, & cõuertit manũ
suam ad os suum, & illuminati sunt oculi
28 eius. *Respõdensq; vnus de populo ait: Iu
reiurãdo cõstrinxit pater tuus populũ, di
cẽs: Maledictus vir q comederit panẽ ho-
29 die. defecerat autẽ popul⁹. *Dixitq; Iona- Suy.co.
thas: Turbauit pater meus terrã. Vidistis
ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo q
30 gustauerim paululũ de melle isto; *quãto
E magis si comedisset populus de p̃da inimi
corũ suorũ quam reppit? nõne maior pla-
31 ga facta fuisset in Philistiim? *Percusserũt
ergo in die illa Philistæos à Machmis vsq;
in Hailõ. Defatigat⁹ est autẽ populus ni-
32 mis: *Et versus ad p̃dã tulit oues & boues
& vitulos, & mactauerũt in terra. Come-
33 ditq; popul⁹ cũ sanguine. *Nũciauerũt au
tẽ Sauli dicẽtes, q popul⁹ peccasset Dño,
comedẽs cũ sanguine. Qui ait: Pręuarica-
ti estis. voluite ad me iã nũc saxũ grande.
34 *Et dixit Saul: Dispgamini in vulg⁹, & di-
cite eis, vt adducat ad me vnusquisq; bo
uem suum & arietem, & occidite super
istud, & vescimini, & non peccabitis Dño
comedentes cum sanguine. Adduxit itaq;
omnis populus vnusquisq; bouẽ in ma-
35 nu sua vsq; ad noctẽ, & occiderũt ibi. *Æ-
dificauit autem Saul altare Dño. túncque
36 primũ cœpit ędificare altare Dño. *Et di-
xit Saul: Irruamus super Philistęos nocte,
F & vastemus eos vsque dum illucescat ma-
nè, nec relinquamus ex eis virum. Dixitq;
populus: Omne quod bonum videtur in
oculis tuis fac. Et ait sacerdos: Accedam'
37 huc ad Deum. *Et consuluit Saul Deum,
dicens: Num persequar Philistiim? si tra
des eos in manu Israel? & non respondit
ei in die illa.

תרגום יונתן

26 וַאֲתָא עַמָּא לְחוּרְשָׁא וְהָא בְּרִיז וּדְבָשָׁא וְלֵית דְּמֵחִיב יְדֵיהּ לְפוּמֵיהּ אֲרֵי דָחֵיל עַמָּא מִשְּׁבוּעֲתָא׃ 27 וְיוֹנָתָן לָא שְׁמַע כַּד אוֹמִי
אֲבוּהִי יַת עַמָּא וְאוֹשִׁיט יַת רֵישׁ שׁוּטְיָתָא דִּבְיָדֵיהּ וּטְבַל יָהֵב בְּקִינָא דְּרְבְשָׁא וַאֲתֵיב יָהֵב לְפוּמֵיהּ וּנְהָרָא עֵינוֹהִי׃ 28 וַאֲתֵיב
גַּבְרָא מֵעַמָּא וַאֲמַר אוֹמָאָד אוֹמִי אֲבוּךְ יַת עַמָּא לְמֵימַר לֵיט גַּבְרָא דְּיֵיכוֹל לַחְמָא יוֹמָא דֵין וְאִישְׁתַּלְהִי עַמָּא׃
29 וַאֲמַר יוֹנָתָן עָכַר אֲבָא יַת עַמָּא דַּאַרְעָא חֲזוֹ כְּעַן אֲרֵי נְהָרָא עֵינַי אֲרֵי טְעֵימִית זְעִיר דְּבְשָׁא הָדֵין׃
30 אֲרֵי כְּרַם אִילוּ מֵיכַל יוֹמָא דֵין עַמָּא מִבִּזַּת בַּעֲלֵי דְּבָבוֹהִי דְּאַשְׁכַּח אֲרֵי כְּעַן לָא סַגִּיאַת מַחְתָא בְּפִלְשָׁתָאֵי׃
31 וּקְטָלוּ בְיוֹמָא הַהוּא בְּפִלְשָׁתָאֵי מִמִּכְמַשׂ עַד מֵישַׁר אַיָּלוֹן וְאִשְׁתַּלְהִי עַמָּא לַחֲדָא׃ 32 וְאִיתְפְּנִי עַמָּא עַל בִּיזְתָא וּנְסִיבוּ עָאן
וְתוֹרִין וּבְנֵי תוֹרִין וּנְכִיסוּ עַל אַרְעָא וַאֲכָלוּ עַמָּא עַל דְּמָא׃ 33 וְחַוִיאוּ לְשָׁאוּל לְמֵימַר הָא עַמָּא חַיָּבִין קֳדָם יְיָ לְמֵיכַל עַל דְּמָא וַאֲמַר
שְׁקַרְתּוּן קְרִיבוּ לְוָתִי יוֹמָא דֵין אַבְנָא רַבְתָא׃ 34 וַאֲמַר שָׁאוּל אִתְבַּדְּרוּ בְעַמָּא וְתֵימְרוּן לְהוֹן קְרִיבוּ לְוָתִי גְּבַר תּוֹרֵיהּ וְגֶבֶר אִמְּרֵיהּ
וְתִכְּסוּן הָכָא וְתֵיכְלוּן וְלָא תְחוֹבוּן קֳדָם יְיָ לְמֵיכַל עַל דְּמָא וְקָרִיבוּ כָּל עַמָּא גְּבַר תּוֹרֵיהּ בְּיָדֵיהּ בְּלֵילְיָא וּנְכָסוּ תַּמָּן׃
35 וּבְנָא שָׁאוּל מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ יָתֵיהּ שָׁרֵי לְמִבְנֵי מַרְבְּחָא קֳדָם יְיָ׃ 36 וַאֲמַר שָׁאוּל נֵחוּת בָּתַר פְּלִשְׁתָאֵי בְּלֵילְיָא וְנִקְטוֹל
בְּהוֹן עַד נְהַר צַפְרָא וְלָא נַשְׁאַר בְּהוֹן אֱנַשׁ וַאֲמַרוּ כָּל דְּתַקִּין בְּעֵינָךְ עֲבֵיד וַאֲמַר כַּהֲנָא נִתְקָרֵב הָכָא וְנִשְׁאַל בְּמֵימְרָא דַיְיָ׃
37 וּשְׁאַל שָׁאוּל בְּמֵימְרָא דַיְיָ הַאֵיחוּת בָּתַר פְּלִשְׁתָאֵי הֲתִמְסְרִינוּן בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל וְלָא קַבִּיל צְלוֹתֵיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא׃

* Et ingressus est populus in apiarium, & ecce fluebat mel. & non fuit conuertens manum in os suum, quia timuit populus iuramentum Domini. * Et Ionathan non audierat cùm adiuraret pater eius populum. & extendit summitatem sceptri sui qui erat in manu eius, & tinxit ipsum in fauum mellis, & conuertit manum suam in os suum, & viderunt oculi eius. * Et respondit vnus de populo, et ait: Adiurans adiurauit pater tuus populum dicens: Maledictus homo qui comederit panem hodie, & defecit populus. * Et cognouit Jonathan & dixit: Conturbauit pater meus terram: vide quia gustaui paululum quid mellis huius, viderunt oculi mei: * Quanto magis si & comedisset populus hodie vescens de spoliis inimicorum suorum quæ repperit? nunc maior facta fuisset plaga in Philistiim. * Et percussit in die illa ex Philistiim plures quàm in Machmas. Et defatigatus est populus nimis:

* Et irruit populus super spolia: & accepit populus ouilia, & armenta boum et filios boũ, & mactauerunt in terra, & comedit populus cum sanguine. * Et nunciauerunt Saul dicentes: Peccauit populus Domino comedendo in sanguine. Et dixit Saul: Peccauistis. voluite iam mihi hic saxum grande. * Et dixit Saul: Dispergamini in populo, & dicite eis: Adducite huc vnusquisque vitulum suum, et vnusquisque ouem suam, & occidite super lapidem hunc & comedite, & non peccetis Domino comedentes cum sanguine. Et adduxit omnis populus vnusquisque quod in manu sua nocte, & occidebant ibi. * Et ædificauit Saul Domino altare: hoc incœpit Saul ædificare altare Domino.

* Et dixit Saul: Descendamus post Philistiim nocte, & diripiamus eos vsque dum illucescat manè, & non relinquamus in eis virũ. & dixerunt: Omne quod placuerit in conspectu tuo fac. & dixit sacerdos: Accedamus huc ad Deum. * Et interrogauit Saul Deum: Si descenderim post Philistiim, & si trades eos in manus Israel? & non respondit ei in die illa Dominus.

26 * καὶ εἰσῆλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸν μελισσῶνα, καὶ ἰδοὺ διεπορεύετο μέλι. & οὐκ ἦν ὁ ἀποστρέφων τὴν χεῖρα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη ὁ λαὸς τὸν ὅρκον κυρίου. 27 * καὶ Ἰωναθὰν οὐκ ἀκηκόει ἐν τῷ ὁρκίζειν τὸν πατέρα αὐτοῦ τὸν λαόν. καὶ ἐξέτεινεν τὸ ἄκρον τῆς σκήπτρου αὐτοῦ ἧς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἀνέβαψεν αὐτὸ εἰς τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος, & ἐπέστρεψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐνέβλεψαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. 28 * καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ εἶπεν, ὁρκίσας ὥρκισεν ὁ πατήρ σου τὸν λαὸν λέγων, Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς φάγεται ἄρτον σήμερον, & ἐξελύθη ὁ λαός. 29 * καὶ ἔγνω Ἰωναθὰν καὶ εἶπεν, ἀπήλαχεν ὁ πατήρ μου τὴν γῆν. ἰδὲ διότι ἐγεύσαμεν βραχύ τι τοῦ μέλιτος τούτου, εἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοί μου· 30 * ἀλλ' ὅτι εἰ καὶ ἔφαγεν ὁ λαὸς σήμερον ἐδωδὴν τῶν σκύλων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὧν εὗρε, νῦν οὐ μείζων ἐγενόμην ἡ πληγὴ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. 31 * καὶ ἐπάταξεν οὖν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῶν ἀλλοφύλων πλείους ἢ ἐν μαχμάς. καὶ ἐκοπίασεν ὁ λαὸς σφόδρα. 32 * καὶ ὥρμησεν ὁ λαὸς ἐπὶ τὰ σκύλα. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς πρόβατα, καὶ βουκόλια καὶ τέκνα βοῶν, καὶ ἔσφαξαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔφαγεν ὁ λαὸς σὺν τῷ αἵματι.

33 * καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Σαοὺλ λέγοντες, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς τῷ κυρίῳ & φαγεῖν ἐν τῷ αἵματι. καὶ εἶπε Σαοὺλ, ἠμάρτητε. κυλίσατε δή μοι ἐνταῦθα λίθον μέγαν. 34 * καὶ εἶπε Σαοὺλ, διασπάρητε ἐν τῷ λαῷ καὶ εἴπατε αὐτοῖς, προσαγάγετε ἐνταῦθα ἕκαστος τὸν μόσχον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸ πρόβατον αὐτοῦ, καὶ σφάξατε ἐπὶ & λίθου τούτου & φάγετε, καὶ οὐ μὴ ἁμάρτητε τῷ κυρίῳ τοῦ ἐσθίειν σὺν τῷ αἵματι. καὶ προσήγαγε πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος τὸν ἐν τῇ χειρὶ 35 αὐτοῦ τὴν νύκτα, καὶ ἔσφαζον ἐκεῖ. * καὶ ᾠκοδόμησε Σαοὺλ τῷ κυρίῳ θυσιαστήριον, τοῦτο ἤρξατο Σαοὺλ οἰκοδομῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. 36 * καὶ εἶπε Σαοὺλ, καταβῶμεν ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων τὴν νύκτα, καὶ διαρπάσωμεν αὐτοὺς ἕως διαφωτίσῃ τὸ πρωΐ, καὶ μὴ ὑπολείπωμεν ἐν αὐτοῖς ἄνδρα. & εἶπον, πᾶν τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ποίει. καὶ εἶπεν ὁ ἱερεύς, προσέλθωμεν ἐνταῦθα πρὸς τὸν θεόν. 37 * καὶ ἐπηρώτησε Σαοὺλ τὸν θεόν, εἰ καταβῶ ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων, καὶ εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς χεῖρας Ἰσραήλ; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et venit populus ad syluam, & ecce fluxus mellis, & non erat qui referret manum suam ad os suum; quia timuit populus à iuramento. [27] Et Ionathan non audiuit quando adiurauit pater suus populum, & extendit caput baculi qui in manu eius, & intinxit illud in nido mellis, & retulit ipsum ad os suum, & illuxerunt oculi eius. [28] Et respondit vir de populo & dixit: Adiurando adiurauit pater tuus populum dicens: Maledictus vir qui comedet panem hodie; & fatigatus est populus. [29] Et dixit Ionathan: Turbauit pater meus populum terræ. videte nunc quòd illuxerunt oculi mei quòd gustaui pauxillum mellis hoc. [30] Verum enimuero si comedendo comedisset hodie populus ex præda auctorum inimicitiæ suæ quam inuenit, etenim nunc non magna percussio Pelisthæorum? [31] Et occiderunt in die illo in Pelisthæis à Machmas vsque ad planiciem Aialon. & fatigatus est populus nimis. [32] Et respexit populus super prædam: & ceperunt oues & boues & filios boum, & iugulauerunt super terram, & comederunt populus super sanguinem.

[33] Et indicarunt Sauli dicentes: Ecce populus peccant ante Dominum comedendo super sanguinem. & dixit: Præuaricati estis. afferte ad me hodie lapidem magnum. [34] Et dixit Saul: Dispergimini in populo, & dicetis illis: Afferte ad me vir bouem suum, & vir pecudem suam, & mactabitis hic & comedetis, & non peccabitis ante Dominum comedendo super sanguinem. & attulerunt omnis populus vir bouem suum in manu sua in nocte, & iugulauerunt ibi. [35] Et struxit Saul altare ante Dominum: illud cœpit ædificare altare ante Dominum. [36] Et dixit Saul: Descendemus post Pelisthæos in nocte, & occidemus in illis quoad luceat aurora, & non relinquemus in illis hominem. & dixerunt: Quod statutum in oculis tuis fac. & dixit Sacerdos: Accedemus huc, & rogabimus in dicto Domini. [37] Et rogauit Saul in dicto Domini: Num descendam post Pelisthæos? num trades eos in manus Israel? & non accepit orationem suam in die illo.

38 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל גְּשׁוּ הֲלֹם כָּל פִּנּוֹת הָעָם וּדְעוּ
וּרְאוּ בַּמֶּה הָיְתָה הַחַטָּאת הַזֹּאת הַיּוֹם׃
39 * כִּי חַי־יְהוָה הַמוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־יִשָּׁנוּ
בְּיוֹנָתָן בְּנִי כִּי־מוֹת יָמוּת וְאֵין עֹנֶהוּ מִכָּל־הָעָם׃
40 * וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם תִּהְיוּ לְעֵבֶר אֶחָד
וַאֲנִי וְיוֹנָתָן בְּנִי נִהְיֶה לְעֵבֶר אֶחָד וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־
שָׁאוּל הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה׃
41 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּרֵה
תָמִים וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן וְשָׁאוּל וְהָעָם יָצָאוּ׃
42 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַפִּילוּ בֵּינִי וּבֵין יוֹנָתָן בְּנִי וַיִּלָּכֵד
יוֹנָתָן׃ 43 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יוֹנָתָן הַגִּידָה לִּי מֶה
עָשִׂיתָה וַיַּגֶּד־לוֹ יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר טָעֹם טָעַמְתִּי בִּקְצֵה
הַמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי מְעַט דְּבַשׁ הִנְנִי אָמוּת׃
44 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף כִּי־
מוֹת תָּמוּת יוֹנָתָן׃ 45 * וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שָׁאוּל
הֲיוֹנָתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת
בְּיִשְׂרָאֵל חָלִילָה חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ
אַרְצָה כִּי־עִם־אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם
אֶת־יוֹנָתָן וְלֹא־מֵת׃ 46 * וַיַּעַל שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי
פְּלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים הָלְכוּ לִמְקוֹמָם׃
47 * וְשָׁאוּל לָכַד הַמְלוּכָה עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֶם סָבִיב
בְּכָל־אֹיְבָיו בְּמוֹאָב וּבִבְנֵי־עַמּוֹן וּבֶאֱדוֹם וּבְמַלְכֵי
צוֹבָה וּבַפְּלִשְׁתִּים וּבְכֹל אֲשֶׁר־יִפְנֶה יַרְשִׁיעַ׃
48 * וַיַּעַשׂ חַיִל וַיַּךְ אֶת־עֲמָלֵק וַיַּצֵּל אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד
שֹׁסֵהוּ׃
49 * וַיִּהְיוּ בְנֵי שָׁאוּל יוֹנָתָן וְיִשְׁוִי וּמַלְכִּישׁוּעַ וְשֵׁם
שְׁתֵּי בְנֹתָיו שֵׁם הַבְּכִירָה מֵרַב וְשֵׁם הַקְּטַנָּה מִיכַל׃
50 * וְשֵׁם אֵשֶׁת שָׁאוּל אֲחִינֹעַם בַּת־אֲחִימַעַץ וְשֵׁם
שַׂר־צְבָאוֹ אַבְנֵר בֶּן־נֵר דּוֹד שָׁאוּל׃
51 * וְקִישׁ אֲבִי־שָׁאוּל וְנֵר אֲבִי־אַבְנֵר בֶּן־אֲבִיאֵל׃

38 *Dixitq; Saul: Applicate huc vniuerſos
angulos populi,& ſcitote & videte p quē
39 acciderit hoc peccatū hodie. *Viuit Dñs
ſaluator Iſrael; quia ſi p Ionathan filium
meū factū eſt, abſq; retractiōe morietur.
ad quod nullus cōtradixit ei de omni po
40 pulo. *Et ait ad vniuerſum Iſrael: Separa-
mini vos in partē vnam,&ego cum Iona-
tha filio meo ero in ꝑte altera. reſpōditq;
populus ad Saul: Quod bonum videtur
41 in oculis tuis fac. *Et dixit ad dñm Deum
Iſrael: Dñe Deus Iſrael da iudicium. & de-
prehenſus eſt Ionathas & Saul, populus
42 autē exiuit. * Et ait Saul: Mittite ſortē in-
ter me & inter Ionathan filium meum,& Iosue 7.a
43 captus eſt Ionathas. * Dixit autem Saul
ad Ionathan: Indica mihi quid feceris. &
indicauit ei Ionathas, & ait: Guſtans gu-
G ſtaui in ſummitate virgæ quæ erat in ma-
nu mea paululū mellis, & ecce ego mo-
44 rior. *Et ait Saul: Hæc faciat mihi Deus,
& hæc addat quia morte morieris Iona-
45 tha. *Dixitq; populus ad Saul: Ergo ne Io
nathas morietur quia fecit ſaluteē hāc ma-
gnam in Iſrael? hoc nephas eſt. Viuit Dñs:
ſi ceciderit capillus de capite eius in terra,
quia cum Deo operatus eſt hodie. Libera-
uit ergo populus Ionathan, vt nō more-
46 retur. * Receſsitq; Saul, nec perſecutus eſt
Philiſtiim. Porrò Philiſtiim abierunt in lo
47 ca ſua. *Et Saul cōfirmato regno ſuper Iſ-
rael, pugnabat per circuitū aduerſum om
nes inimicos eius, contra Moab, & filios
Ammō, & Edom, & reges Soba, & Phili-
ſtæos, & quocumque ſe verterat ſupabat.
48 *Cōgregatoq; exercitu ꝑcuſsit Amalech,
49 & eruit Iſrael de manu vaſtatorū ei⁹. *Fue
rūt autē filij Saul, Ionathas, & Ieſui, & Mel
chiſua; & noīa duarū filiarū ei⁹, nomē pri
mogenitę Merob, & nomen minoris Mi-
50 chol. *Et nomē vxoris Saul Achinoen filia
Achimaas. & nomē principis militiæ eius
51 Abner filij Ner patruelis Saul. *Porrò Cis Sup.9.a.
fuit pater Saul, & Ner pr̄ Abner filij Abiel. 1.Pa.8.d

תרגום יונתן

38 וְאָמַר שָׁאוּל אִתְקָרְבוּ הָכָא כָּל רֵישֵׁי עַמָּא וּדְעוּ וַחֲזוּ בְּמַן הֲוָה חוֹבָא הָדֵין יוֹמָא דֵין׃ 39 אֲרֵי קַיָּם הוּא יְיָ דְּפָרִיק יַת יִשְׂרָאֵל
אֲרֵי אִילּוּ אִיתּוֹתִי בְּיוֹנָתָן בְּרִי אֲרֵי אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל וְלֵית דְּמְחַיֵּב לֵיהּ מִכָּל עַמָּא׃ 40 וַאֲמַר לְכָל יִשְׂרָאֵל אַתּוּן תְּהוֹן לְעִבְרָא חַדָּא
וַאֲנָא וְיוֹנָתָן בְּרִי נְהֵי לְעִבְרָא חַד וַאֲמָרוּ עַמָּא לְשָׁאוּל דְּתַקֵּין בְּעֵינָךְ עֲבֵיד׃ 41 וַאֲמַר שָׁאוּל קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אַיְתִינֵיהּ בְּקוּשׁוֹט
וְאִיתְאַחַד יוֹנָתָן וְשָׁאוּל וְעַמָּא נְפָקוּ׃ 42 וַאֲמַר שָׁאוּל רְמוּ עַדְבֵּין בֵּינָא וּבֵין יוֹנָתָן בְּרִי וְאִתְאַחַד יוֹנָתָן׃ 43 וַאֲמַר שָׁאוּל לְיוֹנָתָן
חַוִּי לִי מָה עֲבַדְתָּא וְחַוִי לֵיהּ יוֹנָתָן וַאֲמַר טְעֵם טְעֵימִית בְּרֵישׁ שׁוּטֵיתָא דְבִידִי זְעִיר דְּבְשָׁא הָא אֲנָא חַייֵב לְמֵמָת׃ 44 וַאֲמַר שָׁאוּל
כְּדֵין יַעֲבֵיד לִי יְיָ וּכְדֵין יוֹסִיף אֲרֵי מְמָת תְּמוּת יוֹנָתָן׃ 45 וַאֲמַר עַמָּא לְשָׁאוּל הֵיוֹנָתָן יִתְקְטֵיל דַּעֲבַד פֻּרְקָנָא רַבָּא הָדֵין בְּיִשְׂרָאֵל חַס
קַיָּם הוּא יְיָ אִם יִפּוֹל מִסַּעַר רֵישֵׁיהּ לְאַרְעָא אֲרֵי מִן קֳדָם יְיָ גְּלִי דְּבְשָׁלוּ עֲבַד יוֹמָא דֵין וּפְרָקוּ עַמָּא יַת יוֹנָתָן וְלָא מִית׃
46 וּסְלִיק שָׁאוּל מִבָּתַר פְּלִשְׁתָּאֵי וּפְלִישְׁתָּאֵי אֲזָלוּ לַאֲתַרֵיהוֹן׃ 47 וְשָׁאוּל אַצְלַח בְּמַלְכוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל וַאֲגִיחַ קְרָבָא סְחוֹר סְחוֹר
בְּכָל בַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי בְּמוֹאָב וּבִבְנֵי עַמּוֹן וּבֶאֱדוֹם וּבְמַלְכֵי צוֹבָא וּבִפְלִשְׁתָּאֵי וּבְכָל אֲתַר דְּמִתְפְּנֵי מְחַייֵב׃ 48 וּכְנַשׁ מַשְׁרְיָין וּמְחָא יַת
דְּבִית עֲמָלֵק וְשֵׁיזִיב יַת דְּבִית יִשְׂרָאֵל מִיַּד בָּזְזֵיהוֹן׃ 49 וַהֲווֹ בְּנֵי שָׁאוּל יוֹנָתָן וְיִשְׁוִי וּמַלְכִּישׁוּעַ וְשׁוּם תַּרְתֵּין בְּנָתֵיהּ שׁוּם רַבְּתָא מֵירַב
וְשׁוּם זְעֵרְתָּא מִיכַל׃ 50 וְשׁוּם אִתַּת שָׁאוּל אֲחִינֹעַם בַּת אֲחִימַעַץ וְשׁוּם רַב חֵילֵיהּ אַבְנֵר בַּר נֵר אַחְבּוֹהִי דְשָׁאוּל׃
51 וְקִישׁ אֲבוּהִי דְשָׁאוּל וְנֵר אֲבוּהִי דְאַבְנֵר בַּר אֲבִיאֵל׃

38 *Et dixit Saul: Applicate huc vniuersos angulos populi, & cognoscite & videte in quo fa
ctum est peccatum hoc hodie. 39 *Quia viuit Dominus qui saluauit Israel, quia si respon-
derit contrà Ionathan filium meum, morte morie
tur. & non fuit respondens ex omni populo.
40 *Et ait vniuerso viro Israel: Vos eritis in
vnam partem, & ego & Ionathan filius meus
erimus in vnam partem. & dixit populus ad
Saulem: Quod placuerit in conspectu tuo fac.
41 *Et dixit Saul: Domine Deus Israel da mani-
festationes. & sorte cõprehenditur Saul & Jo-
nathã: et exiuit populus. 42 *Et dixit Saul: Mitte
sortem inter me et inter Jonathan filium meũ.
& quem sorte comprehenderit Dominus, mo-
riatur. & mittunt sortes inter eum & inter
Ionathan, & sorte comprehenditur Ionathan.
43 *Et dixit Saul ad Ionathan: Indica mihi quid
feci sti. & indicauit ei Jonathan dicens: Gustãs
gustaui in summitate sceptri quod in manu mea
paululum mellis, & ecce ego morior. 44 *Et ait ei
Saul: Hæc faciat mihi Deus & hæc addat, quia
morte morietur hodie Jonathan. 45 *Et dixit po-
pulus ad Saulem: Si hodie morte morietur qui
fecit salutẽ magnã hanc in Israel, propitius, vi-
uit Dñs si ceciderit de capillo capitis eius in ter-
ram, quia misericordiam Dei fecit in die hac. et
orauit populus pro Ionathan in die illa, & non
est mortuus. 46 *Et ascendit Saul à tergo Phili-
stium. & Philistiim recesserunt in locum suum.
47 *Et Saul sortitus est vt regnaret super Israel.
& oppugnabat in circuitu omnes inimicos e-
ius, contra Moab, & contra filios Ammon, et
contra filios Edom, & contra reges Suba, &
contra Philistiim: quocunque aspiciebat salua-
batur. 48 *Et fecit exercitum, & percussit Ama-
lec, & eruit Israel de manu conculcantium ip-
sum. 49 *Et fuerũt filij Saulis Jonathan et Iesui, et
Melchisue: et nomina duarũ filiarũ suarũ, nomẽ
primogenitæ Merob, et nomẽ secundæ Mechol.
50 *Et nomen vxori Saul Achinaam filia Achi-
maas. & nomen principi militiæ eius Abener
filius Ner cognati Saul. 51 *Et Cis pater Saul,
& Ner pater Abener filij Abiel.

38 *καὶ εἶπε Σαὺλ, προσαγάγετε ἐνταῦθα πάσας τὰς γω-
νίας ⸗ λαοῦ, καὶ γνῶτε & ἴδετε ἐν τίνι γέγονεν ἡ ἁμαρτία
39 αὕτη σήμερον. *ὅτι ζῇ κύριος ὁ σώσας τὸν Ισραήλ, ὅτι ἐὰν
ἀποκριθῇ κῇ Ιωναθαν τοῦ υἱοῦ μου, θανάτῳ ἀποθανεῖται.
40 καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀποκρινόμενος ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ. *καὶ
εἶπε πρὸς πάντα Ισραήλ, ὑμεῖς ἔσεσθε εἰς μέρος, καὶ
ἐγὼ καὶ Ιωναθαν ὁ υἱός μου ἐσόμεθα εἰς μέρος. κῇ εἶπεν
41 ὁ λαὸς πρὸς Σαὺλ, τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ποίει. *καὶ εἶπε
Σαούλ, κύριε ὁ θεὸς Ισραὴλ δὸς δήλωσις. καὶ καταλήμφ-
42 θη Σαοὺλ καὶ Ιωναθαν, καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαός. *καὶ εἶπε
Σαὺλ, βάλε κλῆρον ἀνὰ μέσον ἐμοῦ & ἀνὰ μέσον Ιωναθὰν
⸗ υἱοῦ μου. καὶ ὃν ἂν καταλήμψηται κύριος, ἀποθανέτω.
& βάλλουσι κλήρους ἀνὰ μέσον αὐτοῦ & ἀνὰ μέσον Ιωναθάν,
43 & καταληφθῆναι Ιωναθάν. *καὶ εἶπε Σαὺλ πρὸς Ιωνα-
θάν, ἀπάγγειλόν μοι τί πεποίηκας. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ
Ιωναθὰν λέγων, γευσάμενος ἐγευσάμην ἐν ἄκρῳ ⸗ σκή-
πτρου ⸗ ἐν τῇ χειρί μου μικρὸν μέλιτος, & ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνή-
44 σκω. *& εἶπεν αὐτῷ Σαὺλ, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς κῇ τάδε
45 προσθείη, ὅτι θανάτῳ ἀποθανεῖται σήμερον Ιωναθάν. *&
εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς Σαὺλ, εἰ σήμερον θανάτῳ ἀποθανεῖται
ὁ ποιήσας τὸ σωτήριον τοῦτο μεγάλον τοῦτο ἐν τῷ Ισ-
ραήλ; ἵλεως, ζῇ κύριος εἰ πεσεῖται τρίχος τῆς κεφαλῆς
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν γῆν, ὅτι ἔλεος θεοῦ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ταύτῃ. κῇ προσηύξατο ὁ λαὸς περὶ Ιωναθὰν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
46 ἐκείνῃ, & οὐκ ἀπέθανε. *καὶ ἀνέβη Σαὺλ ἀπὸ ὄπισθεν τῶν
ἀλλοφύλων. & οἱ ἀλλόφυλοι ἀπῆλθον εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.
47 *καὶ Σαὺλ καταληφθεὶς ⸗ βασιλεύειν ἐπὶ Ισραήλ. &
ἐπολέμει κύκλῳ πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς Μωὰβ,
& εἰς τοὺς υἱοὺς Αμμών, & εἰς τοὺς υἱοὺς Ἐδώμ, καὶ εἰς τοὺς βα
σιλέας Σουβά, καὶ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους· οὗ ἂν ἐπέβλεψεν
48 ἐσῴζετο. *καὶ ἐποίησεν δυνάμιν, καὶ ἐπάταξε τὸν Αμα-
λήκ, καὶ ἐξείλετο τὸν Ισραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν καταπατούν-
49 των αὐτόν. *καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ Σαοὺλ Ιωναθὰν καὶ Ιησυὶ,
καὶ Μελχισύε· καὶ ὀνόματα τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ὄ-
νομα τῇ πρωτοτόκῳ Μερὸβ, & ὄνομα τῇ δευτέρᾳ Μεχόλ.
50 *καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ Σαοὺλ Αχιναὰμ θυγάτηρ Α-
χιμαάς. καὶ ὄνομα τῷ ἀρχιστρατήγῳ αὐτοῦ Ἀβενὴρ υἱὸς
51 νὴρ οἰκείου Σαούλ. *καὶ Κὶς πατὴρ Σαοὺλ καὶ νὴρ πα-
τὴρ Ἀβενὴρ υἱοῦ Ἀβιήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Et dixit Saul: Accedite huc omnia capita populi, & cognoscite & videte in quo fuit culpa hæc hodie. 39 Nam permanens ipse Dominus qui liberauit Israel, quòd si est illud in Ionathan filio meo, quòd occidẽdo occidetur. & non erat qui respõderet illi ex omni populo.
40 Et dixit omni Israel: Vos eritis in transitu vno, ego autem & Ionathan filius meus erimus in transitu altero. & dixerunt populus ad Saul: Quod statutum in oculis tuis fac. 41 Et dixit Saul ante dominum Deum Israel: Venire fac eum in veritate. & comprehensus est Ionathan & Saul: & populus exierunt. 42 Et dixit Saul: Iacite sortem inter me & inter Ionathan filium meum: & comprehensus est Ionathan. 43 Et dixit Saul ad Ionathan: Indica mihi quid feci sti. & indicauit illi Ionathan, & dixit: Gustando gustaui in capite baculi qui in manu mea, paululũ mellis: ecce ego obligatus ad mortẽ. 44 Et dixit Saul: Sic faciat Dominus mihi & sic addat, quòd moriendo morieris Ionathan. 45 Et dixit populus ad Saul: Num Ionathan occidetur, qui fecit liberationem magnam hanc in Israel? absit. Permanens ipse Dñs, si ceciderit ex capillo capitis eius ad terram: quia ante Dominũ manifestum quòd in ignorantia fecit hodie. & liberarũt populus Ionathan, & non est mortuus. 46 Et ascendit Saul de-post Pelisthæos, & Pelisthæi ierunt ad loca sua. 47 Et Saul prosperatus est in regno super Israel, & iniuit bellum circum circa cum omnibus auctoribus inimicitiarũ eius in Moab, & in filiis Ghamon, & in Edom, & in regibus Szoba, & in Pelisthæis: & in omni loco quocũque respiciebat subiugabat. 48 Et congregauit exercitum, & percussit *homines* domus Ghamalek: & eruit *homines* domus Israel de manu direptorum suorum. 49 Et fuerunt filij Saul, Ionathan, & Isui & Malchisuah: & nomen duarum filiarum eius, nomen magnę, Merab, & nomen paruæ, Michal. 50 Et nomen vxoris Saul Ahhinogham filia Ahhi-Maghaz. & nomen magistri exercitus eius Abiner filius Ner patrui ipsius Saul.
51 Et Kis pater ipsius Saul, & Ner pater ipsius Abner filius Abiel.

52 * וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה חָזָקָה עַל־פְּלִשְׁתִּים כֹּל
יְמֵי שָׁאוּל וְרָאָה שָׁאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר וְכָל־בֶּן־חַיִל
וַיַּאַסְפֵהוּ אֵלָיו׃

52 * Erat autem bellum potens aduerſum Philiſtæos omnibus diebus Saul. nam quemcunque viderat Saul virum fortem & aptum ad prœlium, ſociabat eum ſibi.

טו

CAP. XV.

1 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל אֹתִי שָׁלַח יְהוָה
לִמְשָׁחֲךָ לְמֶלֶךְ עַל־עַמּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמַע
2 לְקוֹל דִּבְרֵי יְהוָה׃ * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
פָּקַדְתִּי אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂם
לוֹ בַּדֶּרֶךְ בַּעֲלֹתוֹ מִמִּצְרָיִם׃
3 * עַתָּה לֵךְ וְהִכִּיתָה אֶת־עֲמָלֵק וְהַחֲרַמְתֶּם אֶת־
כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלֹא תַחְמֹל עָלָיו וְהֲמַתָּה מֵאִישׁ עַד־
אִשָּׁה מֵעוֹלֵל וְעַד־יוֹנֵק מִשּׁוֹר וְעַד־שֶׂה מִגָּמָל וְעַד־
4 חֲמוֹר׃ * וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־הָעָם וַיִּפְקְדֵם
בַּטְלָאִים מָאתַיִם אֶלֶף רַגְלִי וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אֶת־
5 אִישׁ יְהוּדָה׃ * וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד־עִיר עֲמָלֵק וַיָּרֶב
6 בַּנָּחַל׃ * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַקֵּינִי לְכוּ סֻרוּ רְדוּ
מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי פֶּן־אַסִּיפְךָ עִמּוֹ וְאַתָּה עָשִׂיתָה חֶסֶד
עִם־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיָּסַר קֵינִי
7 מִתּוֹךְ עֲמָלֵק׃ * וַיַּךְ שָׁאוּל אֶת־עֲמָלֵק מֵחֲוִילָה
בּוֹאֲךָ שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרָיִם׃
8 * וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ־עֲמָלֵק חַי וְאֶת־כָּל־הָעָם
הֶחֱרִים לְפִי־חָרֶב׃
9 * וַיַּחְמֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל־אֲגַג וְעַל־מֵיטַב הַצֹּאן
וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים וְעַל־כָּל־הַטּוֹב וְלֹא
אָבוּ הַהֲרִימָם וְכָל־הַמְּלָאכָה נְמִבְזֶה וְנָמֵס אֹתָהּ
10 הֶחֱרִימוּ׃ * וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל
לֵאמֹר׃
11 * נִחַמְתִּי כִּי־הִמְלַכְתִּי אֶת־שָׁאוּל לְמֶלֶךְ כִּי־שָׁב
מֵאַחֲרַי וְאֶת־דְּבָרַי לֹא הֵקִים וַיִּחַר לִשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק
אֶל־יְהוָה כָּל־הַלָּיְלָה׃

1 * ET dixit Samuel ad Saul: Me miſit Dominus vt vngerem te in regem ſup populum eius Iſrael. nunc ergo audi vocem
2 Domini: * Hæc dicit Dominus exercituum: Recenſui quæcunque fecit Amalech Iſraeli, quomodo reſtitit ei in via cũ aſcenderet de Ægypto. Exo. 17. d.
3 * Nunc ergo vade & percute Amalech & demolire vniuerſa eius. non parcas ei, ſed interfice à viro vſque ad mulierem, & paruulum atque lactentem, bouem & ouem, camelum & aſinum.
4 * Præcepit itaque Saul populo, & recẽſuit eos quaſi agnos ducenta millia peditum, & decem millia virorum Iuda.
5 * Cumque veniſſet Saul vſque ad ciB uitatem Amalech, tetendit inſidias in torrente.
6 * Dixitq; Saul Cyneo: Abite, recedite atq; diſcedite ab Amalech, ne fortè inuoluã te cum eo. tu enim feciſti miſericordiam cũ omnibus filiis Iſrael, cùm aſcenderent de Ægypto. & receſſit Cynæus de medio
7 Amalech. * Percuſſitque Saul Amalech ab Euila, donec venias ad Sur quæ eſt è regione Ægypti.
8 * Et apprehẽdit Agag regem Amalech viuum: omne autem vulgus interfecit in
9 ore gladij. * Et pepercit Saul & populus Agag & optimis gregibus ouium & armentorum, veſtibus & arietibus, & vniuerſis quæ pulchra erant, nec voluerũt diſperdere ea: quicquid ergo vile fuit
10 & reprobum, hoc demoliti ſunt. * Factum C eſt autem verbum Dñi ad Samuel dicens:
11 * Pœnitet me quòd conſtituerim Saul regẽ, quia dereliquit me, & verba mea opere Gen. 6. f. Inf. 16. non impleuit. Cõtriſtatuſque eſt Samuel, & clamauit ad Dominum tota nocte.

תרגום יונתן

52 וַהֲוָה קְרָבָא תַּקִּיף עַל פְּלִשְׁתָּאֵי כֹּל יוֹמֵי שָׁאוּל וַחֲזָא שָׁאוּל כָּל גִּבַּר גִּבָּר וְכָל גִּבַּר עָבִיד קְרָב וּכְנַשׁ יַתֵּיהּ לְוָתֵיהּ׃

טו

1 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְשָׁאוּל יָתִי שְׁלַח יְיָ לְרַבָּיוּתָךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל עַמֵּיהּ עַל יִשְׂרָאֵל וּכְעַן קַבֵּיל לְמֵימַר פִּתְגָמָא דַיְיָ׃
2 כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת דְּכַרְנָא יָת דַּעֲבַד עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל דְּכַמָּן לֵיהּ בְּאוֹרְחָא בְּמִסְּקֵיהּ מִמִּצְרָיִם׃ 3 כְּעַן אֱזֵיל וְתִמְחֵי יָת דְּבֵירַת עֲמָלֵק וּתְגַמַּר יָת כָּל דִּי לֵהּ וְלָא תְחוּס עֲלֵיהוֹן וְתִקְטוֹל מִגְּבַר וְעַד אִיתְּתָא מֵעֻלֵּים עַד יַנִּיק מְחוֹר וְעַד אֵימַר מִגָּמָל וְעַד חֲמָר׃
4 וּכְנַשׁ שָׁאוּל יָת עַמָּא וּמַנְיִנוּן בְּאִימְּרֵי פִּסְחָיָא מָאתַן אַלְפִין גְּבַר רַגְלֵי וְעַשְׂרָא אַלְפִין יָת אֱינַשׁ דְּבֵית יְהוּדָה׃ 5 וַאֲתָא שָׁאוּל עַד קַרְתָּא דְּבֵית עֲמָלֵק וְטַקִּים מַשְׁרְיָתֵיהּ בְּנַחֲלָא׃ 6 וַאֲמַר שָׁאוּל לְשַׁלְמָאד אֱזֵיל זוֹר אִתְפְּרַשׁ מִגּוֹ עֲמָלֵקָאָה דִּילְמָא אֶשֵׁיצִינָךְ עִמֵּיהּ וְאַתְּ עֲבַדְתְּ טֵיבוּ עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִסַּקְקְהוֹן מִמִּצְרָיִם וְאִיתְפְּרַשׁ שַׁלְמָאָה מִגּוֹ עֲמָלֵקָאָה׃ 7 וּמְחָא שָׁאוּל יָת דְּבֵית עֲמָלֵק מֵחֲוִילָה מַעֲלָנָא דְּחָגְרָא דְעַל אַפֵּי מִצְרָיִם׃ 8 וְאַחַד יָת אֲגַג מַלְכָּא דְּבֵית עֲמָלֵק כַּד חַי וְיָת כָּל עַמָּא גַּמַּר לְפִתְגָם דְּחָרָב׃ 9 וְחָס שָׁאוּל וְעַמָּא עַל אֲגַג וְעַל שְׁפַר עָנָא וְתוֹרֵי וּשְׁמִינַיָּא וּפַשְׁמִינַיָּא וְעַל כָּל דְּטַב וְלָא אֲבוֹ לְגַמָּרוּתְהוֹן וְכָל מִדְּעַם דְּשַׁיט וְדִבְסִיר יַתְהּ גַּמְּרוּ׃
10 וַהֲוָה פִּתְגָמָא נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם שְׁמוּאֵל לְמֵימַר׃ 11 חָבֵית בְּמֵימְרִי אֲרֵי אַמְלֵיכִית יָת שָׁאוּל לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא אֲרֵי תָּב מִבָּתַר פֻּלְחָנִי וְיָת פִּתְגָמַי לָא קַיֵּים וּתְקִיף לִשְׁמוּאֵל וְצַלִּי קֳדָם יְיָ כָּל לֵילְיָא׃

52 * Et erat bellum potens nimis contra Philistæos omnibus diebus Saul. & videns Saul quemcunque virum fortem, & quemcunque virum filium virtutis, & congregauit eos ad seipsum.

CAP. XV.

1 ET dixit Samuel ad Saulem: Me misit Dominus vt vngerem te in regem super Israel populum eius. & nunc audi vocem verbi Dñi:

2 * Hæc dixit Dominus exercituum: Nunc ego vlciscar quæ fecit Amalec Israel, quomodo obuiauit ei in via ascendenti ex Ægypto.

3 * Et nunc vade & percuties Amalec, & disperdes eum & omnia eius: & detestaberis eum & omnia eius, & non parces ei: & interficies à viro & vsque ad mulierem, & à paruulo & vsque ad lactantem, & à vitulo & vsque ad ouem, & à camelo & vsque ad asinum.

4 * Et nunciauit Saul populo, et recensuit eos in Galgalis ducenta millia pugnatorum, & decem millia virorum Judæ.

5 * Et venit Saul vsque ad ciuitatem Amalec, & tetendit insidias in torrente.

6 * Et dixit Saul ad Cinæum: Abi & declina de medio Amalec: & non addam te cum eo; & tu feciſti misericordiam cum filiis Israel, cùm ascenderet ipsi de Ægypto. & recessit Cinæus de medio Amalec.

7 * Et percussit Saul Amalec ab Euilat vsque ad Sur quæ est è regione Ægypti.

8 * Et apprehendit Agag regem Amalec viuum, & omnem populum eius disperdidit in ore gladij.

9 * Et vendicauit Saul & populus Agag, & bonas greges ouium et armenta boum, et ferculà, & vineta, & omnia bona, & non voluerunt ea disperdere. omne autem opus vile & reprobum id disperdiderunt.

10 * Et factum est verbum Domini ad Samuelem dicens:

11 * Pœnitet me quia constitui Saul in regem, quia auersus est à tergo meo, & non confirmauit verba mea. Et contristatus est Samuel, & clamauit ad Dominum tota nocte.

52 * καὶ ἰδοὺ ὁ πόλεμος κραταιὸς σφόδρα ἐπὶ σαοὺλ ἀλλοφύλοις πάσας τὰς ἡμέρας σαοὺλ. καὶ ἰδὼν σαοὺλ ἄνθρωπα δύνατον, καὶ πᾶν ἄνδρα υἱὸν δυνάμεως, καὶ συνήθροισεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτόν.

ιε.

1 * Καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ, ἐμὲ ἀπέστειλεν ὁ κύριος χρῖσαί σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ισραὴλ τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς ῥήματος κυρίου.

2 * τάδε εἶπε κύριος σαβαὼθ, νῦν ἐγὼ ἐκδικήσω ἃ ἐποίησεν ἀμαλὴκ τῷ ισραὴλ ὡς ἀπέστησεν αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ

3 ἀναβαίνοντι ἐξ αἰγύπτου. * καὶ νῦν πορεύου καὶ πατάξεις τὸν ἀμαλήκ, καὶ ἐξολεθρεύσεις αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ· καὶ ἀναθεματιεῖς αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ φείσῃ αὐτοῦ· καὶ ἀποκτενεῖς ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικός, καὶ ἀπὸ νηπίου καὶ ἕως θηλάζοντος. καὶ ἀπὸ μόσχου καὶ ἕως προβάτου, καὶ ἀπὸ καμήλου καὶ ἕως ὄνου.

4 * καὶ παρήγειλε σαοὺλ τῷ λαῷ, καὶ ἐπισκέπτεται αὐτοὺς ἐν γαλγάλοις διακοσίας χιλιάδας ζυγμάτων, καὶ δέκα χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἰούδα.

5 * καὶ ἦλθε σαοὺλ ἕως τῆς πόλεως ἀμαλήκ, καὶ ἐνήδρευσεν ἐν τῷ χειμάρρῳ. 6 * καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν κιναῖον, ἄπελθε καὶ ἔκκλινον ἐκ μέσου τοῦ ἀμαλήκ, καὶ οὐ προσθῶ σε μετ' αὐτοῦ, καὶ σὺ ἐποίησας ἔλεος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἐξέκλινεν ὁ κιναῖος ἐκ μέσου τοῦ ἀμαλήκ.

7 * καὶ ἐπάταξε σαοὺλ τὸν ἀμαλὴκ ἀπὸ ἑυιλὰτ ἕως ἔρχῃ ἐπὶ πρόσωπον αἰγύπτου.

8 * καὶ συνέλαβε τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλὴκ ζῶντα, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐξωλόθρευσεν ἐν στόματι ῥομφαίας.

9 * καὶ φείσατο σαοὺλ καὶ ὁ λαὸς τὸν ἀγάγ, καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν προβάτων καὶ τῶν βουκολίων, καὶ τῶν ἐδεσμάτων, καὶ τῶν ἀμπελώνων, καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ οὐκ ἐβούλοντο αὐτὰ ἐξολεθρεῦσαι. πᾶν δὲ ἔργον ἠτιμωμένον, καὶ ἀπεγνωσμένον αὐτὸ ἐξωλόθρευσαν.

10 * καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς σαμουὴλ λέγων·

11 * μεταμεμέλημαι ὅτι ἐβασίλευσα τὸν σαοὺλ εἰς βασιλέα, διότι ἀπέστρεψεν ὀπίσω μου, καὶ τοὺς λόγους μου οὐκ ἔστησε. καὶ ἠθύμησε σαμουήλ, καὶ ἐβόησεν πρὸς κύριον ὅλην τὴν νύκτα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

52 Et fuit bellum validum super Pelisthæos omnibus diebus Saul. & vidit Saul omnem virum virilem, & omnem virum facientem bellum, & congregauit illum ad se.

CAP. XV.

1 ET dixit Semuel ad Saul: Me misit Dominus ad vngendum te vt sis rex super populum suum super Israel: & nunc ausculta dicto verbi Domini. 2 Sic dicit Dominus Szebaoth: Recordatus sum quod fecit Ghamalek Israeli, qui insidiatus est ei in via cùm ascenderet de Mizraim. 3 Nunc vade & percuties *eos qui sunt* domus Ghamalek, & conficies omne quod illorum, & non parces super eos: & occides à viro vsque ad mulierem, à puero vsque ad lactentem, à boue & vsque ad pecus, à camelo & vsque ad asinum.

4 Et congregauit Saul populum, & numerauit eos in agnis paschalibus, ducenta millia virorum peditum, & decem millia hominum domus Iehuda. 5 Et venit Saul vsque ad vrbem domus Ghamalek, & statuit castra sua in fluuio. 6 Et dixit Saul Salmaah: Vade recede, separare de-inter Ghamalekæum, ne fortè perdam te cum illo: & tu feciſti bonum cum omnibus filiis Israel cùm ascenderet ex Mizraim. & separatus est Salmaah de-inter Ghamalekæum. 7 Et percussit Saul *viros* domus Ghamalek à Hhauilah ascensu Hhagra quæ *est* super faciem Mizraim. 8 Et apprehendit Agag regem domus Ghamalek cùm viuus esset, & omnem populum confecit in acie gladij. 9 Et pepercit Saul & populus super Agag, & super pulcherrimas ouiũ & boum, & crassa & saginata, & super omne quod bonum, & non voluerunt conficere ea; & omnem rem quæ vilis & quæ contemptibilis erat, confecerunt. 10 Et fuit verbum prophetiæ ab-ante Dominum cum Semuel, dicens:

11 Pœnitui in dicto meo quòd regnare feci Saul vt esset rex, quia auersus est de-post cultum meum, & verba mea non firmauit. & durum fuit Semueli, & orauit ante Dominum tota nocte.

12 * וַיַּשְׁכֵּם שְׁמוּאֵל לִקְרַאת שָׁאוּל בַּבֹּקֶר וַיֻּגַּד
לִשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא־שָׁאוּל הַכַּרְמֶלָה וְהִנֵּה מַצִּיב
לוֹ יָד וַיִּסֹּב וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל׃
13 * וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁאוּל בָּרוּךְ
אַתָּה לַיהוָה הֲקִימֹתִי אֶת־דְּבַר יְהוָה׃
14 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמֶה־קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנָי
וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ׃
15 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מֵעֲמָלֵקִי הֱבִיאוּם אֲשֶׁר חָמַל
הָעָם עַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זְבֹחַ לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְאֶת־הַיּוֹתֶר הֶחֱרַמְנוּ׃
16 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הֶרֶף וְאַגִּידָה לְךָ אֵת
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ דַּבֵּר׃
17 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם־קָטֹן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ
רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּה וַיִּמְשָׁחֲךָ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־
18 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּשְׁלָחֲךָ יְהוָה בְּדֶרֶךְ וַיֹּאמֶר לֵךְ
וְהַחֲרַמְתָּה אֶת־הַחַטָּאִים אֶת־עֲמָלֵק וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ
19 עַד־כַּלּוֹתָם אֹתָם׃ * וְלָמָּה לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל
יְהוָה וַתַּעַט אֶל־הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃
20 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
יְהוָה וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְהוָה וָאָבִיא אֶת־
אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וְאֶת־עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי׃
21 * וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית הַחֵרֶם
לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל׃
22 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַחֵפֶץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים
כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב
23 מֵחֶלֶב אֵילִים׃ * כִּי חַטַּאת־קֶסֶם מָרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים
הַפְצַר יַעַן מָאַסְתָּ אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ׃
24 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל חָטָאתִי כִּי־עָבַרְתִּי
אֶת־פִּי־יְהוָה וְאֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי יָרֵאתִי אֶת־הָעָם
וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם׃

12 *Cumque de nocte surrexisset Samuel vt iret ad Saul manè, nunciatum est Samueli eo quòd venisset Saul in Carmelũ, & erexisset sibi fornicem triumphalem, & reuersus transisset descendissetque in Gal
13 gala. * Venit ergo Samuel ad Saul. & dixit ei Saul: Benedictus tu Domino. impleui verbum Domini.
14 *Dixitque Samuel: Et quæ est hæc vox gregum quæ resonat in auribus meis, &
15 armentorum quam ego audio? *Et ait Saul: De Amalech adduxerunt ea: pepercit enim populus melioribus ouibus & armentis, vt immolarétur domino Deo tuo,
16 reliqua verò occidimus. *Ait autem Samuel ad Saul: Sine me, & indicabo tibi quæ locutus sit Dominus ad me nocte.
17 dixitque ei: Loquere. *Et ait Samuel: Nonne cùm paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? vnxitq;
18 te Dñs in regem super Israel. * Et misit te Dñs in viá, & ait: Vade & interfice peccatores Amalech, & pugnabis cõtra eos vsq;
19 ad internitionẽ eorum. *Quare ergo non audisti vocẽ Dñi, sed versus ad prędã es, &
20 fecisti malũ in oculis Dñi? *Et ait Saul ad Samuelẽ: Immò audiui vocẽ Dñi, & ambulaui in via p quã misit me Dñs, & adduxi Agag regẽ Amalech, & Amalech interfeci.
21 *Tulit autẽ de præda populus oues & boues primitias eorũ quę cęsa sunt
22 vt immolet dño Deo tuo in Galgalis. *Et ait Samuel: Nũquid vult Dñs holocausta & victimas, & nõ potius vt obediatur voci Dñi? Melior est enim obediẽtia quã victimæ; & auscultare magis, quã offerre adipem arietũ: *Quoniam quasi peccatũ
23 ariolãdi est repugnare, & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere. Pro eo ergo & abiecisti sermonẽ Domini, abiecit te Do-
24 minus ne sis rex. *Dixitque Saul ad Samuelem: Peccaui, quia præuaricatus sum sermonem Domini & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum.

Pro.20.d

Eccl. 4.d

תרגום יונתן

12 וְאַקְדִים שְׁמוּאֵל לְקַדְּמוּת שָׁאוּל בְּצַפְרָא וְאִתְחֲוָא לִשְׁמוּאֵל לְמֵימַר אֲתָא שָׁאוּל לְכַרְמְלָא וְהָא מְהֵקֵן לֵיהּ חַמָּן אֲחַר לְפַלְגָא בֵּיהּ
בְּיוֹמָא וְאִסְתְּחַר וַעֲבַר וּנְחַת לְגִלְגָּלָא׃ 13 וַאֲתָא שְׁמוּאֵל לְוָת שָׁאוּל וַאֲמַר לֵיהּ שָׁאוּל בְּרִיךְ אַתְּ קֳדָם יְיָ קַיֵּימִית יַת פִּתְגָמָא דַּיְיָ׃ 14 וַאֲמַר
שְׁמוּאֵל אִילוּ קַיֵּימְתָּא וּמָה קַל עָנָא הָדֵין בְּאוּדְנַי וְקַל תּוֹרָיָא דַּאֲנָא שָׁמַע׃ 15 וַאֲמַר שָׁאוּל מֵעַמְלֵקָאֵי אַיְתִיאוּנוּן דְּחַס עַמָּא עַל שַׁפַּר עָנָא
וְתוֹרֵי בְּדִיל לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְיָת מוֹתָרָא גַּמַּרְנָא׃ 16 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְשָׁאוּל אוֹרִיךְ וַאֲחַוִי לָךְ יַת דְּאִתְמַלִּיל מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי בְּלֵילְיָא
וַאֲמַר לֵיהּ מַלֵּיל׃ 17 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל הֲלָא מְשֻׁרְיוּתָךְ הֲוֵיתָא שְׁוִי וְחַלַּשׁ בְּעֵינַי נַפְשָׁךְ בְּרֵם זְכוּת שִׁבְטָא דְּבִנְיָמִן אֲבוּךְ הִיא גַּרְמָא לָךְ לְמֶהֱוֵי
מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃ 18 וְשַׁלְחָךְ יְיָ בְּאוֹרְחָא וַאֲמַר אֱזִיל וְתֵגֵיחַ יַת דְּבִיתְ עַמְלֵק וְתֵגֵיחַ קְרָבָא בְּהוֹן עַד דְּתְשֵׁיצִי יַתְהוֹן׃ 19 וּלְמָה
לָא קַבֶּלְתָּא לְמֵימְרָא דַּיְיָ וְאִתְפְּנֵיתָא עַל בִּזְתָּא וַעֲבַדְתָּא דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ׃ 20 וַאֲמַר שָׁאוּל לְשְׁמוּאֵל דְּקַבֶּלִית לְמֵימְרָא דַּיְיָ וַאֲזֵלִית בְּאוֹרְחָא
דְּשַׁלְחַנִי יְיָ וְאַיְתִיתִי יַת אֲגַג מַלְכָּא דַּעֲמָלֵק וְיָת דְּבִית עֲמָלֵק גַּמַּרִית׃ 21 וְאַפְרִישׁ עַמָּא מִן בִּזְתָּא עָאן וְתוֹרִין קֻדָם דְּיֶתְחֲרִמִין לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ בְּגִילְגָּלָא׃ 22 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל הֲרַעְוָא קֳדָם יְיָ בַּעֲלָוָן וּבְנִכְסַת קֻרְשִׁין כְּקַבָּלָא לְמֵימְרָא דַּיְיָ הָא קַבָּלָא לְמֵימְרֵיהּ מִנִּכְסַת קֻרְשִׁין טַב
לְאַצְתָּא לְמִילֵּי נְבִיאוּתָא מִתְּרַב פַּטִּימִין׃ 23 אֲרֵי כְּחוּבֵי גְּבָרַיָּא דְּשָׁאֲלִין בְּקִיסְמָא כֵּן חוֹבַת כָּל גְּבַר דְּמִסְרֵיב עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא דַּיְיָ וּכְחוּבֵי
עַמָּא דְּטָעֲיָן בָּתַר טָעֲוָתָא כֵּן חוֹבַת כָּל אֱנָשׁ דְּמוֹסִיף עַל מֵילֵי נְבִיָּא חֻלַּף דְּקַצְחָא בְּפִתְגָמָא דַּיְיָ וְרַחֲקָךְ יְיָ מִלְּמֶהֱוֵי מַלְכָּא׃
24 וַאֲמַר שָׁאוּל לְשְׁמוּאֵל חָבֵית אֲרֵי עֲבָרִית עַל מֵימְרָא דַּיְיָ וּבְסָרִית עַל פִּתְגָמָךְ אֲרֵי דְחֵילִית מִן עַמָּא וְקַבֶּלִית לְמֵימְרֵהוֹן׃

12 * Et surrexit Samuel, et abijt obuiam Israel mane. & nunciauerunt Samueli dicentes: Venit Saul in Carmelum, & ecce erexit sibi manum. & vertit currum suum & descendit in Galgala. 13 * Et venit Samuel ad Saul; & dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, impleui omnia quæ locutus est Dominus.

14 * Et dixit Samuel: Et quæ vox hæc gregis huius in auribus meis, & vox boum quos ego audio? 15 * Et dixit Saul: Ex Amalec adduxi ea quæ vendicauit populus optima ouium gregis & boum armentorum, vt sacrificetur Domino Deo tuo; at reliqua destruxi.

16 * Et dixit Samuel ad Saul: Sine, & indicabo tibi quæcunque locutus est Dominus ad me nocte. & dixit ei: Loquere.

17 * Et dixit Samuel ad Saul: Nonne paruus tu coram te in ducem sceptri tribuum Israel; et vnxit te Dominus in regem super Israel?

18 * Et misit te in via Dominus: & dixit tibi: Abi & destrue Amalec eos qui peccauerunt in me, & debellabis eos donec finias eos.

19 * Et quare non audisti vocem Domini, sed versus es ad spolia, & fecisti malum coram Domino? 20 * Et dixit Saul ad Samuel: Quia audiui ego vocem populi, & ambulaui in via in qua misit me Dominus, & adduxi Agag regem Amalec, & Amalec vastaui.

21 * Et accepit populus de spoliis ouium greges & armenta boum primitias anathematis, vt immolet coram domino Deo nostro in Galgalis.

22 * Et dixit Samuel ad Saul: Si voluntati est Domino holocausta & victimas, vt audire vocem eius? ecce enim auscultatio bona magis quàm sacrificium, & obedientia magis quàm adeps arietum.

23 * Quoniam peccatum ariolatio est irritatio, iniustitia & theraphim dolorem & labores inducunt. eo quòd contempsisti verbum Domini, contemnet te Dominus ne regnes super Israel. 24 * Et dixit Saul ad Samuelem: Peccaui, quia præuaricatus sum verbum Domini & verbum tuum; quia timui populum, & obediui voci eorum.

12 * καὶ ὤρθρισε Σαμουὴλ καὶ ἐπορθύθη εἰς ἀπάντησιν τῷ ισραὴλ πρωΐ. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ σαμουὴλ λέγοντες, ἥκει σαοὺλ εἰς τὸν καρμηλον, καὶ ἰδοὺ ἀνέστακεν ἑαυτῷ χεῖρα: καὶ ἐπέστρεψε τὸ ἅρμα αὐτοῦ, καὶ κατέβη εἰς γάλγαλα.

13 * καὶ παρεγένετο Σαμουὴλ πρὸς σαούλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ σαούλ, εὐλογημένος σὺ τῷ κυρίῳ· ἔστησα ἅπαντα ὅσα ἐλάλησε κύριος.

14 * καὶ εἶπε Σαμουήλ, καὶ τίς ἡ φωνὴ αὕτη ἔ προβάτου τούτου ἐν τοῖς ὠσί μου, καὶ ἡ φωνὴ τῶν βοῶν ὧν ἐγὼ ἀκούω;

15 * καὶ εἶπε Σαούλ, ἐξ ἀμαλὴκ ἠνέγκαν αὐτὰ ἃ φείσατο ὁ λαὸς τὰ κρέατα τῶν προβάτων, καὶ τῶν βουκολίων, ὅπως θυθῇ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, τὰ δὲ λοιπὰ ἐξωλόθρευσα.

16 * καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς σαούλ, ἄνες καὶ ἀπαγγελῶ σοι ὅσα ἐλάλησε κύριος πρός με τὴν νύκτα. καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάλησον.

17 * καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς Σαούλ, οὐχὶ μικρὸς σὺ ἐνώπιον σεαυτοῦ εἰς ἡγούμενον σκήπτρου φυλῶν ισραήλ; καὶ ἔχρισέ σε κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ισραήλ.

18 * καὶ ἀπέστειλέ σε ἐν ὁδῷ κύριος. καὶ εἶπέ σοι, πορεύθητι καὶ ἐξολόθρευσον τὸν ἀμαλὴκ σὺ ἡμαρτηκότας εἰς ἐμέ, καὶ πολεμήσεις αὐτοὺς ἕως ἂν συντελέσῃς αὐτούς.

19 * καὶ ἵνατί οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς κυρίου, ἀλλὰ ὥρμησας ἐπὶ τὰ σκύλα, καὶ ἐποίησας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου;

20 * καὶ εἶπεν Σαοὺλ πρὸς Σαμουήλ, διὰ τὸ ἀκοῦσαί με τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπορεύθην ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἀπέστειλέ με κύριος, καὶ ἤγαγον τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλήκ, καὶ τὸν ἀμαλὴκ ἐξωλόθρευσα.

21 * καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῶν σκύλων πρόβατα καὶ βουκόλια τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἀναθέματος τοῦ θῦσαι ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν γαλγάλοις.

22 * καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς Σαούλ, εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὡς τὸ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ; ἰδοὺ γὰρ ἀκοὴ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυτίου, καὶ ἀκρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν·

23 * ὅτι ἁμαρτία οἰωνισμός ἐστι φαρμακεσμός, ἀδικία καὶ θεραφὶν ὀδυνᾶν καὶ πόνους ἐπάγουσιν. ἀνθ' ὧν ἐξουδένωσας τὸ ῥῆμα κυρίου, ἐξουδενώσει σε κύριος τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπὶ ισραήλ.

24 * καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς σαμουήλ, ἡμάρτηκα, ὅτι παρέβην τὸ ῥῆμα κυρίου καὶ τὸ ῥῆμά σου, ὅτι ἐφοβήθην τὸν λαόν, καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et anticipauit Semuel ad occursum Saul in aurora, & nunciatum est Semueli dicendo: Venit Saul ad Carmela: & ecce constitutus est illi ibi locus ad diuidendũ in eo prædam. & reuersus est & transiit & descendit ad Gilgela. 13 Et venit Semuel ad Saul: & dixit Saul; Benedictus tu ante Dñm: firmaui verbum Dñi. 14 Et dixit Semuel: Si firmasti, & quid vox ouium istarum in auribus meis, & vox boum quã ego audio? 15 Et dixit Saul: Ex Ghamalekęo attulerunt ea; quia pepercit populus pulchris ouium & boum, vt sacrificet ante dñm Deum tuum, & residuũ confecimus. 16 Et dixit Semuel Sauli: Attende, & annunciabo tibi quod dictum est ab-ante Dñm mecum nocte. & dixit illi: Loquere. 17 Et dixit Semuel: Nonne à principio tuo fuisti vilis & debilis in oculis animæ tuæ? verùm meritum tribus Biniamin patris tui ipsum occasionem dedit tibi vt sis rex super Israel. 18 Et misit te Dominus in via, & dixit: Vade & conficies culpatos domus Ghamalec, & inibis bellum cum illis vsquequo destruas eos. 19 Et cur non auscultasti dicto Domini, & respexisti super prædam, & fecisti quod malũ est ante Dominum? 20 Et dixit Saul ad Semuel, Quòd auscultaui dicto Domini, & ambulaui in via qua misit me Dominus, & adduxi Agag regem Ghamalec, & *homines* domus Ghamalec confeci. 21 Et separauit populus ex præda oues & boues, antequam exciderentur, ad sacrificandum ante dominum Deum tuum in Gilgela. 22 Et dixit Semuel: Num voluntas ante Dominum in holocaustis & oblatione sanctitatum, sicut in auscultatione dicti Domini? ecce auscultatio dicti illius præ oblatione sanctitatũ bona est; attendere loquelis prophetarum eius, præ pinguedine saginatorum. 23 Nam vt culpæ virorum qui petunt ab ariolo, sic culpa omnis viri qui rebellat super verba legis Domini; & sicut culpæ populi qui errat post errores, sic culpa omnis hominis qui addit super loquelas Prophetarum: eo quòd sprouisti verbum Domini, & elongauit te Dominus ne sis rex. 24 Et dixit Saul ad Semuel: Culpatus sum, quia transgressus sum dictum Domini, & contempsi verbum eius; quia timui à populo, & auscultaui dictis eorum.

25 * וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת־חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה
26 לַיהוָה׃ * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל לֹא אָשׁוּב
עִמָּךְ כִּי מָאַסְתָּה אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ יְהוָה
מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃
27 * וַיִּסֹּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיַּחֲזֵק בִּכְנַף־מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע׃
28 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קָרַע יְהוָה אֶת־מַמְלְכוּת
יִשְׂרָאֵל מֵעָלֶיךָ הַיּוֹם וְנָתָנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ׃
29 * וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא
30 אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם׃ * וַיֹּאמֶר חָטָאתִי עַתָּה כַּבְּדֵנִי
נָא נֶגֶד זִקְנֵי עַמִּי וְנֶגֶד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי
31 וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * וַיָּשָׁב שְׁמוּאֵל
32 אַחֲרֵי שָׁאוּל וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁאוּל לַיהוָה׃ * וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וַיֵּלֶךְ אֵלָיו
אֲגַג מַעֲדַנֹּת וַיֹּאמֶר אֲגַג אָכֵן סָר מַר־הַמָּוֶת׃
33 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר שִׁכְּלָה נָשִׁים חַרְבֶּךָ כֵּן־
תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמֶּךָ וַיְשַׁסַּף שְׁמוּאֵל אֶת־אֲגַג לִפְנֵי
34 יְהוָה בַּגִּלְגָּל׃ * וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וְשָׁאוּל
עָלָה אֶל־בֵּיתוֹ גִּבְעַת שָׁאוּל׃
35 * וְלֹא־יָסַף שְׁמוּאֵל לִרְאוֹת אֶת־שָׁאוּל עַד־יוֹם
מוֹתוֹ כִּי־הִתְאַבֵּל שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיהוָה נִחָּם
כִּי־הִמְלִיךְ אֶת־שָׁאוּל עַל־יִשְׂרָאֵל׃

טז

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתַי אַתָּה
מִתְאַבֵּל אֶל־שָׁאוּל וַאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמְּלֹךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל מַלֵּא קַרְנְךָ שֶׁמֶן וְלֵךְ אֶשְׁלָחֲךָ אֶל־יִשַׁי בֵּית־
הַלַּחְמִי כִּי־רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ׃
2 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי
וַיֹּאמֶר יְהוָה עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבֹּחַ
לַיהוָה בָּאתִי׃

25 * Sed nunc porta quæso peccatũ meũ,
& reuertere mecum vt adorem Dominũ.
26 * Et ait Samuel ad Saul: Non reuertar
tecum, quia proiecisti sermonem Domi-
ni,& proiecit te Dominus ne sis rex super
27 Israel. * Et conuersus est Samuel vt ab-
iret. ille autem apprehendit summitatem
28 pallij eius, quæ & scissa est. * Et ait ad Inf. 28.c
eum Samuel: Scidit Dominus regnum Is-
rael à te hodie, & tradidit illud proximo
29 tuo meliori te. * Porrò triumphator in
Israel non parcet,& pœnitudine non fle-
ctetur: neque enim homo est vt agat pœ-
30 nitentiam. * At ille ait: Peccaui. sed nunc
honora me coram senioribus populi mei
& coram Israel,& reuertere mecum vt a-
31 dorem dominum Deum tuum. * Reuer-
sus ergo Samuel secutus est Saulem. & a-
32 dorauit Saul Dominum. * Dixitque Sa-
muel: Adducite ad me Agag regem Ama
G lech. & oblatus est ei Agag pinguissimus
tremens. & dixit Agag: Siccine separat
33 amara mors? * Et ait Samuel: Sicut fecit
absque liberis mulieres gladius tuus, sic
absque liberis erit inter mulieres mater
tua.& in frusta concidit eum Samuel co-
ram Domino in Galgalis.
34 * Abiit autẽ Samuel in Ramatha: Saul
verò ascendit in domum suam in Gabaa.
35 * Et non vidit Samuel vltrà Saul vsq;
in diem mortis suæ. Veruntamen lugebat
Samuel Saul, quoniam Dominum pœ-
nitebat quòd constituisset regem Saul su
per Israel.

CAP. XVI.

1 DIxitque Dominus ad Samuelem: Vs-
A quequo tu luges Saul, cùm ego pro-
iecerim eum ne regnet super Israel? Imple
cornu tuũ oleo,& veni vt mittam te ad I-
sai Bethleemitem: prouidi enim in filiis
2 eius mihi regem. * Et ait Samuel: Quo-
modo vadam? Audiet enim Saul, & in-
terficiet me. Et ait Dominus: Vitulum de
armento tolles in manu tua, & dices: Ad
immolandum Domino veni.

תרגום יונתן

25 וּכְעַן שְׁבוֹק כְּעַן לְחוֹבִי וְתוּב עִמִּי וְאֶסְגּוֹד קֳדָם יְיָ׃ 26 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְשָׁאוּל לָא אָתוּב עִמָּךְ אֲרֵי קְצֵיתָא בְּפִתְגָמָא דַּייָ וְרָחֲקָךְ יְיָ
מִלְּמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃ 27 וְאִסְתְּחַר שְׁמוּאֵל לְמֵיזַל וַאֲתְקֵף בִּכְנַף מְעִילֵיהּ וְאִיתְבְּזַע׃ 28 וַאֲמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל אַעְדֵּי יְיָ יָתַ מַלְכוּתָא
דְיִשְׂרָאֵל מִינָךְ יוֹמָא דֵין וְיָהֲבַהּ לְחַבְרָךְ דְּתַקִּנִין עוֹבָדוֹהִי מִינָךְ׃ 29 וְאַף תֵּימַר אֲחוֹב מֵחוֹבִי וְיִשְׁתְּבֵק לִי בְּדִיל דְּאֶעְבֵּיד מַלְכוּ אֲנָא וּבְנֵי עַל
יִשְׂרָאֵל לְעָלַם כְּבַר גְּזַר עֲלָךְ מִן קֳדָם מָרֵי נִצְחָנֵיהּ דְיִשְׂרָאֵל דְּלֵית קֳדָמוֹהִי שְׁקַר וְלָא חָאֵיב מִמַּרְ דַּאֲמַר אֲרֵי לָא כִּבְנֵי אֱנָשָׁא הוּא דְּאָמְרִין
וּמְכַדְּבִין גָּזְרִין וְלָא מְקַיְּמִין׃ 30 וַאֲמַר חָבֵית כְּעַן יַקְּרֵנִי כְּעַן קֳדָם סָבֵי עַמִּי וּקְדָם יִשְׂרָאֵל וְתוּב עִמִּי וְאֶסְגּוֹד קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ 31 וְתָב
שְׁמוּאֵל בָּתַר שָׁאוּל וּסְגִיד שָׁאוּל קֳדָם יְיָ׃ 32 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל קָרִיבוּ לְוָתִי יָת אֲגַג מַלְכָּא דְבֵית עֲמָלֵק וַאֲתָא לְוָתֵיהּ אֲגַג מְפַנְקָא וַאֲמַר אֲגַג
בְּבָעוּ רִיבוֹנִי מָרוֹר מוֹתָא׃ 33 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל כְּמָא דְאַתְכֶּלַת נְשַׁיָּא חַרְבָךְ כֵּן תְּהֵכֶל מִנָּשַׁיָּא אִמָּךְ וּפַשַּׁח שְׁמוּאֵל יָת אֲגַג קֳדָם יְיָ בְּגִלְגָּלָא׃
34 וַאֲזַל שְׁמוּאֵל לְרָמָתָא וְשָׁאוּל סְלִיק לְבֵיתֵיהּ לְגִבְעָתָא דְשָׁאוּל׃ 35 וְלָא אוֹסִיף שְׁמוּאֵל לְמֶחֱוֵי יָת שָׁאוּל עַד יוֹם מוֹתֵיהּ אֲרֵי
אִיתְאַבַּל שְׁמוּאֵל עַל שָׁאוּל וַייָ חָב בְּמֵימְרֵיהּ אֲרֵי אַמְלִיךְ יָת שָׁאוּל עַל יִשְׂרָאֵל׃

יז

1 וַאֲמַר יְיָ לְשְׁמוּאֵל עַד אֵימָתַי אַתְּ מִתְאַבֵּל עַל שָׁאוּל וַאֲנָא רַחֲקֵתֵיהּ מִלְּמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל מַלֵּי קַרְנָךְ מִשְׁחָא וְאֵיתָא אֶשְׁלְחִינָךְ לְוָת
יִשַׁי דְמִבֵּית לָחֶם אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי בִּבְנוֹהִי כְּשַׁר קֳדָמַי לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא׃ 2 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל אֵיכְדֵין אֵיזֵל וְאִם יִשְׁמַע שָׁאוּל וְיִקְטְלִינַנִי וַאֲמַר
יְיָ עֶגְלַת חוֹרִין תִּיסַּב בִּידָךְ וְתֵימַר לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ אֲתֵיתִי׃

25 ✠ Et nunc porta iam peccatum meum, et re-
uertere mecum, & adorabo dñm Deum tuum.
26 ✠ Et ait Samuel ad Saul: Non reuertar tecũ, quia contempſiſti verbum Domini, et contẽnet
te Dominus ne ſis rex ſuper Iſrael.
27 ✠ Et conuertit Samuel faciem ſuam vt abiret, & apprehendit Saul pinnaculum di-
ploidis eius, & ſcidit illud.
28 ✠ Et dixit ad eum Samuel: Scidit Dominus regnum tuum ab Iſrael de manu tua hodie, &
dabit illud proximo tuo bono magis quàm tu.
29 ✠ Et ſcindetur Iſrael in duo, & non reuer-
tetur neque pœnitentiam aget ſanctus Iſrael,
quia non vt homo eſt vt agat pœnitentiam.
30 ✠ Et ait Saul: Peccaui: ſed honora me co-
ram ſenioribus populi mei & coram Iſrael: &
reuertere mecum, et adorabo dominum Deum
tuum.
31 ✠ Et reuerſus eſt Samuel poſt Saul, & ado-
rauit Dominum.
32 ✠ Et dixit Samuel: Adducite mihi Agagre-
gem Amalec. et acceſſit ad eum Agag tremens.
& dixit Agag: Si ſic amara mors!
33 ✠ Et ait Samuel ad Agag: Sicut fecit abſ-
que liberis mulieres gladius tuus, ſic abſque li-
beris erit de mulieribus mater tua. & truci-
dauit Samuel Agag coram Domino in Galgalis.
34 ✠ Et abiit Samuel in Armathem: & Saul
aſcendit in domum ſuam in collem.
35 ✠ Et non addidit Samuel videre Saul vſque
in diem mortis ſuæ, quia lugebat Samuel ſuper
Saul: & Dominum pœnituit quòd regnare fe-
cit Saul ſuper Iſrael.

CAP. XVI.

1 ET dixit Dominus ad Samuelem: Vſque-
quo luges tu ſuper Saul, & ego proieci eum
vt non regnet ſuper Iſrael? imple cornu tuum
oleo, & veni, mittam te vſque ad Bethleem
ad Jeſſe; quoniam vidi in filiis eius mihi in re-
gem.
2 ✠ Et dixit Samuel: Quomodo vadam? &
audiet Saul & interficiet me. & dixit Domi-
nus: Accipe in manu tua iuuencam boum, &
dices: Ad immolandum Domino venio.

25 ✠ χ νυῦ ἄφες δὴ τὸ ἁμάρτημά μου, Ϛ ἀνάστρεψόν μετ'
26 ἐμοῦ, καὶ προσκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου. ✠ καὶ εἶπε σα-
μουὴλ πρὸς σαοὺλ, οὐκ ἀναστρέψω μετὰ σοῦ, ὅτι ἐξουδενώ-
σας τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐξουδενώσει σε κύριος τοῦ μὴ εἶ-
27 ναι βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. ✠ καὶ ἀπέστρεψε σαμουὴλ τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ ἐπελάβετο σαοὺλ τοῦ
πτερυγίου τῆς διπλοΐδος αὐτοῦ, καὶ διέρρηξεν αὐτό.
28 ✠ καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν σαμουήλ, διέρρηξε κύριος τὴν
βασιλείαν σου ἀπὸ ἰσραὴλ ἀπ χειρός σου σήμερον, Ϛ δώ-
σει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ ἀγαθῷ ὑπὲρ σέ.
29 ✠ καὶ σχισθήσεται ἰσραὴλ εἰς δύο, καὶ οὐκ ἐπιστρέψει
οὐδὲ μετανοήσει ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ, ὅτι οὐκ ὡς ἄνθρω-
πός ἐστι τοῦ μετανοῆσαι.
30 ✠ Ϛ εἶπε σαοὺλ, ἥμαρτηκα, ἀλλὰ δόξασόν με ἐνώπιον
τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ μου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἀ-
νάστρεψον μετ' ἐμοῦ Ϛ προσκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου.
31 ✠ καὶ ἀνέστρεψε σαμουὴλ ὀπίσω σαούλ, καὶ προσε-
κύνησε τῷ κυρίῳ.
32 ✠ καὶ εἶπεν σαμουήλ, προσαγάγετέ μοι τὸν ἀγὰγ βα-
σιλέα ἀμαλήκ. Ϛ προσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἀγὰγ τρέ-
μων. Ϛ εἶπεν ὁ ἀγάγ, εἰ οὕτω πικρὸς ὁ θανάτος.
33 ✠ καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἀγάγ, καθὼς ἠτέκνωσε γυ-
ναῖκας ἡ ῥομφαία σου, οὕτως ἀτεκνωθήσεται ἐν γυναι-
κῶν ἡ μήτηρ σου. Ϛ ἔσφαξε σαμουὴλ τὸν ἀγὰγ ἐνώπιον κυ-
ρίου ἐν γαλγάλοις.
34 ✠ καὶ ἀπῆλθε σαμουὴλ εἰς ἁρμαθέμ· καὶ σαοὺλ ἀ-
νέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὸν βουνόν.
35 ✠ Ϛ ὁ προστέθη σαμουὴλ ἰδεῖν τὸν σαοὺλ ἕως ἡμέρας
θανάτου αὐτοῦ, ὅτι ἐπενθει σαμουὴλ ἐπὶ σαοὺλ, Ϛ κύριος
μετεμελήθη ὅτι ἐβασίλευσε τὸν σαοὺλ ἐπὶ ἰσραήλ.

ις.

1 ✠ Καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἕως πότε πενθεῖς
σὺ ἐπὶ σαούλ, καγὼ ἀπώσμαι αὐτὸν τοῦ μὴ βασιλεύειν
ἐπὶ ἰσραήλ; πλῆσον τὸ κέρας σου ἐλαίου, Ϛ δεῦρο ἀποστε-
λῶ σε ἕως βηθλεὲμ πρὸς ἰεσσαί, ὅτι ἑώρακα ἐν τοῖς υἱοῖς
αὐτοῦ ἐμοὶ εἰς βασιλέα.
2 ✠ καὶ εἶπε σαμουήλ, πῶς πορεύθω; Ϛ ἀκούσεται σαούλ, καὶ
ἀποκτενεῖ με. Ϛ εἶπε κύριος, λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου δά-
μαλιν βοῶν, καὶ ἐρεῖς, θῦσαι τῷ κυρίῳ ἥκω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Et nunc, remitte nunc culpæ meæ, & redi mecum, & adorabo ante Dominum. [26] Et dixit Semuel ad Saul: Non redibo tecum, quia ſpreuiſti verbum Domini; & elongauit te Dominus ne ſis rex ſuper Iſrael. [27] Et reuerſus eſt Semuel vt abiret, & apprehendit alam pallij eius, & ſciſſum eſt. [28] Et dixit illi Semuel: Tranſire fecit Dominus regnum Iſrael à te die hoc, & dedit ſocio tuo, quòd rectiora ſint facta illius præ te. [29] Et ſi dixeris: Reuertar à culpa mea, & dimittetur mihi, vt faciam regnum ego & filij mei ſuper Iſrael in ſæculum: iam decretum eſt ſuper te ab-ante Dominum victoriarum Iſrael, ante quem non eſt vanitas, & non reuertitur ab eo quod dixit: quia non eſt vt filij hominis ille, qui dicunt & mentiuntur, decernunt & non firmant. [30] Et dixit; Peccaui: nunc honora me nunc ante ſenes populi mei & ante Iſrael, & redi mecum, & adorabo ante Dominum Deum tuum. [31] Et reuerſus eſt Semuel poſt Saulem, & adorauit Saul coram Domino. [32] Et dixit Semuel: Adducite ad me Agag regem domus Ghamalek: & venit ad illum Agag delitioſus. & dixit Agag: Obſecro domine mi, amaritudo mortis. [33] Et dixit Semuel: Sicut orbauit mulieres gladius tuus, ſic orbabitur præ mulieribus mater tua: & diſcerpſit Semuel Agag ante Dominum in Gilgela. [34] Et abiit Semuel ad Ramatha, & Saul aſcendit in domum ſuam ad Gibghath Saulis. [35] Et non addidit Semuel vt videret Saulem vſque ad diem mortis ſuæ; quia lamentatus eſt Semuel ſuper Saulem, & Dominus reuerſus eſt in dicto ſuo, quòd regnare feciſſet Saulem ſuper Iſrael.

CAP. XVI.

ET dixit Dominus Semueli: Vſquequo lamentaris ſuper Saulem, & ego elongaui eum ne ſit rex ſuper Iſrael? imple cornu tuum oleo, & veni, mittam te ad Iſai qui ex Bethlehhem, quia notus ante me in filiis eius rectus, vt ante me ſit rex. [2] Et dixit Semuel: Quomodo ibo? & ſi audierit Saul, occidet me. & dixit Dominus: Vitulum boum accipies in manu tua, & dices: Ad ſacrificãdum ante Dominum veni.

3 * וְקָרָאתָ לְיִשַׁי בַּזֶּבַח וְאָנֹכִי אוֹדִיעֲךָ אֵת אֲשֶׁר־
תַּעֲשֶׂה וּמָשַׁחְתָּ לִי אֶת אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ׃

4 * וַיַּעַשׂ שְׁמוּאֵל אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וַיָּבֹא בֵּית
לָחֶם וַיֶּחֶרְדוּ זִקְנֵי הָעִיר לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר שָׁלֹם בּוֹאֶךָ׃

5 * וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם לִזְבֹּחַ לַיהוָה בָּאתִי הִתְקַדְּשׁוּ
וּבָאתֶם אִתִּי בַּזֶּבַח וַיְקַדֵּשׁ אֶת־יִשַׁי וְאֶת־בָּנָיו
וַיִּקְרָא לָהֶם לַזָּבַח׃

6 * וַיְהִי בְּבוֹאָם וַיַּרְא אֶת־אֱלִיאָב וַיֹּאמֶר אַךְ
נֶגֶד יְהוָה מְשִׁיחוֹ׃

7 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּבֵּט אֶל־מַרְאֵהוּ
וְאֶל־גְּבַהּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה
הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם וַיהוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב׃

8 * וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל־אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל
וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְהוָה׃

9 * וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שַׁמָּה וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְהוָה׃

10 * וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שִׁבְעַת בָּנָיו לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי לֹא־בָחַר יְהוָה בָּאֵלֶּה׃

11 * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי הַתַּמּוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר
עוֹד שָׁאַר הַקָּטָן וְהִנֵּה רֹעֶה בַּצֹּאן וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
אֶל־יִשַׁי שִׁלְחָה וְקָחֵנוּ כִּי־לֹא נָסֹב עַד־בֹּאוֹ פֹּה׃

12 * וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם־יְפֵה
עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי וַיֹּאמֶר יְהוָה קוּם מְשָׁחֵהוּ
כִּי־זֶה הוּא׃

13 * וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב
אֶחָיו וַתִּצְלַח רוּחַ־יְהוָה אֶל־דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא
וָמָעְלָה וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ הָרָמָתָה׃

14 * וְרוּחַ יְהוָה סָרָה מֵעִם שָׁאוּל וּבִעַתַּתּוּ רוּחַ רָעָה
מֵאֵת יְהוָה׃

15 * וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־שָׁאוּל אֵלָיו הִנֵּה־נָא רוּחַ אֱלֹהִים
רָעָה מְבַעַתֶּךָ׃

3 * Et vocabis Isai ad victimam, & ego ostendam tibi quid facias, & vnges quem-
4 cunque monstrauero tibi. * Fecit ergo Samuel sicut locutus est ei Dominus; venitque in Bethleem. & admirati sunt seniores ciuitatis, occurrentes ei: dixerunt-
5 que: Pacificus ne est ingressus tuus? * Et ait: Pacificus: ad immolandum Domino veni. Sanctificamini & venite mecum, vt
B immolem. Sanctificauit ergo Isai & filios
6 eius, & vocauit eos ad sacrificium. * Cumque ingressi essent, vidit Heliab, & ait: Num coram Domino est christus eius?
7 * Dixit Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum eius, neque altitudinem staturæ eius, quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico. Homo enim videt ea quæ parèt, Dominus autè
8 intuetur cor. * Et vocauit Isai Abinadab, & adduxit eum coram Samuel. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.
9 * Adduxit autem Isai Samna, de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus.
10 * Adduxit itaque Isai septem filios suos coram Samuel. & ait Samuel ad Isai: Non elegit Dominus ex istis.
11 * Dixitque Samuel ad Isai: Nunquid iam completi sunt filij? Qui respondit: Adhuc reliquus est paruulus, & pascit oues. Et ait Samuel ad Isai: Mitte & adduc eum. nec enim discumbemus priusquam huc ille veniat.
12 * Misit ergo & adduxit eum. erat autè ruffus, & pulcher aspectu, decoraque fa-
C cie. Et ait Dominus: Surge & vnge eum:
13 ipse est enim. * Tulit ergo Samuel cornu olei, & vnxit eum in medio fratrum eius. Et directus est spiritus Domini à die illa in Dauid & deinceps. Surgensque Sa-
14 muel abiit in Ramatha. * Spiritus autem Domini recessit à Saul, & exagitabat eum spiritus nequam à Domino.
15 * Dixeruntque serui Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te.

1.Re.2.c Le.20.b. Iosue3.b

Ge.39.b 2.Re.7.b Sup.10. Psal.77. Act.13.d

תרגום יונתן

3 וְתִזְמִין לְיִשַׁי בְּשֵׁירוּתָא וַאֲנָא אֲחַוֵּינָךְ יָת דְּתַעְבֵּד וְתִמְשַׁח קָדָמַי יָת דְּאֵימַר לָךְ׃ 4 וַעֲבַד שְׁמוּאֵל יַת דְּמַלֵּיל יְיָ וַאֲתָא לְבֵית לֶחֶם
וְאִתְכַּנִּישׁוּ סָבֵי קִרְתָּא לְקַדָּמוּתֵיהּ וַאֲמַרוּ שְׁלָם מֵיתָךְ׃ 5 וַאֲמַר שְׁלָם לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ אֶתְיִתִי אִזְדַּמְנוּ וְתֵעָלוּן עִמִּי בְּשֵׁירוּתָא וְזַמִּין יַת
יִשַׁי וְיָת בְּנוֹהִי וּקְרָא לְהוֹן לְנִכְסַת קוּדְשָׁיָא׃ 6 וַהֲוָה כְּמֵעַלְהוֹן וַחֲזָא יַת אֱלִיאָב וַאֲמַר בְּרַם קֳדָם יְיָ מְשִׁיחֵיהּ׃
7 וַאֲמַר יְיָ לִשְׁמוּאֵל לָא תְסַתְכֵּל בְּחֶזְוֵיהּ וּבְרוֹם קוֹמָתֵיהּ אֲרֵי רְחִיקְתֵּיהּ וּבְרוֹם אֲרֵי לָא כְּמָא דְּחָזֵן בְּנֵי אֱנָשָׁא אֲרֵי בְּנֵי אֱנָשָׁא חָזֵן בְּעֵינֵיהוֹן
וְקֳדָם יְיָ גְּלֵין מַחְשְׁבָת לִבָּא׃ 8 וּקְרָא יִשַׁי לַאֲבִינָדָב וְאַעְבְּרֵיהּ קֳדָם שְׁמוּאֵל וַאֲמַר אַף בְּדֵין לָא רַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃
9 וְאַעְבַּר יִשַׁי שַׁמָּה וַאֲמַר אַף בְּדֵין לָא רַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃
10 וְאַעְבַּר יִשַׁי שִׁבְעָה בְנוֹהִי קֳדָם שְׁמוּאֵל וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְיִשַׁי לָא רַעֲוָא קֳדָם יְיָ בְּאִלֵּין׃ 11 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְיִשַׁי
הַשְׁלִימוּ עֲלֵימַיָּא וַאֲמַר עוֹד אִשְׁתְּאַר זְעֵירָא וְהָא רָעֵי בְּעָנָא וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְיִשַׁי שְׁלַח וְאַיְתְיֵנֵיהּ אֲרֵי לָא נְסְתְּחַר עַד מֵיתוֹהִי הָכָא׃
12 וּשְׁלַח וְאַיְתֵיהּ וְהוּא סְמוֹק עֵינוֹהִי וְיָאֵין וְשַׁפִּיר בְּרֵיוֵיהּ וַאֲמַר יְיָ קוּם מְשָׁחֵיהּ אֲרֵי דֵּין הוּא׃ 13 וּנְסֵיב שְׁמוּאֵל יַת קַרְנָא
דְּמִשְׁחָא וּמְשַׁח יָתֵיהּ בְּגוֹ אֲחוֹהִי וּשְׁרַת רוּחַ גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ עַל דָּוִד מִיּוֹמָא הַהוּא וּלְעֵילָּא וְקָם שְׁמוּאֵל וַאֲזַל לְרָמְתָא׃
14 וְרוּחַ גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ דַּהֲוָת עִם שָׁאוּל עָדַת מִינֵיהּ וּמְבַעֲתָא לֵיהּ רוּחַ בִּישָׁא מִן קֳדָם יְיָ׃
15 וַאֲמַרוּ עַבְדֵי שָׁאוּל לֵיהּ הָא כְעַן רוּחַ בִּישָׁא מִן קֳדָם יְיָ מְבַעֲתָא לָךְ׃

3 * καὶ καλέσεις τὸν ἰεσσαὶ ἐπὶ τῆς θυσίας σου, καὶ γνωρίῶ σοι ἃ ποιήσεις. καὶ χρίσεις μοι ὃν ἂν εἴπω πρὸς σέ.

4 * καὶ ἐποίησε Σαμουὴλ καθὼς ἐλάλησε κύριος. καὶ ἦλθεν εἰς βηθλεέμ, καὶ ἐξέστησαν οἱ πρεσβύτεροι τῆς πόλεως τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ. καὶ εἶπον, εἰρηνικὴ ἡ εἴσοδός σου;

5 * καὶ εἶπεν, εἰρηνική· θύσαι τῷ κυρίῳ ἦκω· ἁγιάσθητε καὶ συνευωχήσθητε μετ' ἐμοῦ σήμερον εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἡγίασε τὸν ἰεσσαὶ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὴν θυσίαν.

6 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτοὺς, καὶ εἶδε τὸν ἐλιάβ, καὶ εἶπεν, ἀλλ' ἢ ἐνώπιον κυρίου ὁ χριστὸς αὐτοῦ;

7 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς Σαμουήλ, μὴ προσβλέψῃς εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ μηδὲ εἰς τὸ ἔξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ὅτι ἐξουδένωκα αὐτόν, ὅτι οὐχ ὡς ἂν ἴδῃ ἄνθρωπος, ἔτως ὄψεται ὁ θεός. ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ θεὸς εἰς καρδίαν.

8 * καὶ ἐκάλεσε ἰεσσαὶ τὸν ἀμιναδάβ, καὶ παρῆλθε κατὰ πρόσωπον Σαμουήλ. καὶ εἶπεν, οὐδὲ τοῦτον ἐξελέξατο ὁ κύριος.

9 * καὶ παρήγαγε ἰεσσαὶ τὸν Σαμμά. καὶ εἶπεν, οὐδὲ ἐν τούτῳ ἐξελέξατο ὁ κύριος.

10 * καὶ παρήγαγε ἰεσσαὶ τοὺς ἑπτὰ υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον Σαμουήλ. καὶ εἶπε Σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί, οὐκ ἐξελέξατο κύριος ἐν τούτοις.

11 * καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί, μὴ συνετελέσθη τὰ παιδάρια σου; καὶ εἶπεν ἰεσσαί, ἔτι ἐστὶν ὁ μικρότερος. καὶ ἰδοὺ ποιμαίνει ἐν τῷ ποιμνίῳ. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί, ἀπόστειλον καὶ λάβε αὐτόν, ὅτι οὐμὴ καταπαυσώμεθα ἕως οὗ ἔλθῃ αὐτὸν ἐνταῦθα.

12 * καὶ ἀπέστειλεν καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ αὐτὸς ἦν πυρράκης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν, καὶ ἀγαθὸς τῇ ὁράσει. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἀνάστα χρῖσον αὐτόν, ὅτι οὗτός ἐστι.

13 * καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ἐφήλατο πνεῦμα κυρίου ἐπὶ δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἀνέστη σαμουὴλ καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἁρμαθέμ.

14 * καὶ πνεῦμα κυρίου ἀπέστη ἀπὸ σαοὺλ, καὶ ἔπνιγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν παρὰ κυρίου.

15 * καὶ εἶπον οἱ παῖδες σαοὺλ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ πνεῦμα πονηρὸν παρὰ κυρίου πνίγει σε·

3 * Et vocabis Iesse & filios eius ad victimam, & ostendam tibi quæ facies: & unges mihi quem dixero ad te.

4 * Et fecit Samuel omnia quæ locutus est Dominus. & venit in Bethleem, & admirati sunt seniores ciuitatis occursu eius. & dixerunt: Pax ingressus tuus?

5 * Et dixit: Pax. ad immolandum Domino venio: sanctificamini & discumbite mecum hodie in sacrificium. & sanctificauit Iesse & filios eius, & vocauit eos in sacrificium.

6 * Et factum est cùm venirent ipsi, & vidit Eliab, & dixit: Utique coram Domino christus eius?

7 * Et dixit Dominus ad Samuel: Ne attendas in vultum eius, neque in habitum magnitudinis eius, quoniam contempsi eum; quoniam non sicut viderit homo, sic videbit Deus: quoniam homo videbit in faciem, Deus autẽ in cor.

8 * Et vocauit Iesse Aminadab, & transit iuxta faciem Samuelis. & dixit: Neque hunc elegit Dominus.

9 * Et adduxit Iesse Samma. & dixit: Neque in hoc elegit Dominus.

10 * Et adduxit Iesse septem filios suos coram Samuel. & ait Samuel ad Iesse: Non elegit Dominus in istis.

11 * Et dixit Samuel ad Iesse: Nunquid defuerunt filij tui? & dixit Iesse: Adhuc est minor, et ecce pascit oues in ouili. et dixit Samuel ad Iesse: Mitte & accipe eum; quoniam non discumbemus donec veniat ipse huc.

12 * Et misit et adduxit eum coram Samuel. et ipse erat ruffus cum pulchritudine oculorũ, & bonus aspectu. & dixit Dominus ad Samuel: Surge, unge eum, quoniam ipse est.

13 * Et accepit Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum eius. & insiluit spiritus Domini super Dauid à die illa et deinceps. & surrexit Samuel & abijt in Armathem.

14 * Et spiritus Domini recessit à Saul, et suffocabat eum spiritus nequam à Domino.

15 * Et dixerunt serui Saul ad eum: Ecce spiritus malus à Domino suffocat te:

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et inuitabis Isai in conuiuium, & ego indicabo tibi quid facies; & unges ante me quem dicam tibi. 4 Et fecit Semuel quod locutus est Dominus, & venit ad Bethlehhem: & congregati sunt senes vrbis ad occursum eius: & dixerunt; Pax aduentus tuus?

5 Et dixit: Pax. ad sacrificandum ante Dominum veni: præparamini & intrabitis mecum in conuiuium. & inuitauit Isai & filios suos, & vocauit eos ad oblationem sanctitatum. 6 Et fuit cùm intrarent illi, & vidit Eliab & dixit: Verùm stat ante Dominum vnctus eius? 7 Et dixit Dominus ad Semuel: Ne contempleris in aspectu eius, & in altitudine staturæ eius: nam elongaui eum; quia non *video* vt vident filij hominis; quia filij hominis vident in oculis suis, & ante Dominum manifestæ sunt cogitationes cordis.

8 Et vocauit Iesse Abinadab, & transire fecit illum ante Semuel, & dixit: Etiam in hoc non est voluntas ante Dominum.

9 Et transire fecit Isai Sama, & ait: Etiam in hoc non est voluntas ante Dominum.

10 Et transire fecit Isai septem filios suos ante Semuel, & dixit Semuel ad Isai: Non est voluntas ante Dominum in his.

11 Et dixit Semuel Isai: Num completi sunt pueri? & dixit: Adhuc relictus est paruus, & ecce pascit oues. & dixit Semuel Isai: Mitte & venire fac illum; non enim discumbemus vsquequo veniat ille huc. 12 Et misit & venire fecit illum: & is ruffus erat, & oculi eius decentes, & pulcher in aspectu suo. & dixit Dominus: Surge, unge illum, quia hic ipse.

13 Et tulit Semuel cornu vnctionis, & vnxit illum inter fratres eius. & mansit spiritus fortitudinis ab-ante Dominum super Dauid à die illo & suprà. & surrexit Semuel & venit ad Ramatha. 14 Et spiritus fortitudinis ab-ante Dominum qui fuit cum Saul, transiuit ab illo, & terruit eum spiritus malus ab-ante Dominum. 15 Et dixerunt serui Saul ipsi: Ecce nunc spiritus malus ab-ante Dominum terrens te:

16 * יֹאמַר־נָא אֲדֹנֵנוּ עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ יְבַקְשׁוּ אִישׁ יֹדֵעַ
מְנַגֵּן בַּכִּנּוֹר וְהָיָה בְּהְיוֹת עָלֶיךָ רוּחַ־אֱלֹהִים רָעָה
17 וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְטוֹב לָךְ : * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־עֲבָדָיו
רְאוּ־נָא לִי אִישׁ מֵיטִיב לְנַגֵּן וְהֲבִיאֹתֶם אֵלָי :
18 * וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי בֵן לְיִשַׁי
בֵּית הַלַּחְמִי יֹדֵעַ נַגֵּן וְגִבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וּנְבוֹן
19 דָּבָר וְאִישׁ תֹּאַר וַיהוָה עִמּוֹ : * וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל
מַלְאָכִים אֶל־יִשַׁי וַיֹּאמֶר שִׁלְחָה אֵלַי אֶת־דָּוִד בִּנְךָ
20 אֲשֶׁר בַּצֹּאן : * וַיִּקַּח יִשַׁי חֲמוֹר לֶחֶם וְנֹאד יַיִן
וּגְדִי עִזִּים אֶחָד וַיִּשְׁלַח בְּיַד־דָּוִד בְּנוֹ אֶל־שָׁאוּל :
21 * וַיָּבֹא דָוִד אֶל־שָׁאוּל וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֶּאֱהָבֵהוּ
22 מְאֹד וַיְהִי־לוֹ נֹשֵׂא כֵלִים : * וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶל־
יִשַׁי לֵאמֹר יַעֲמָד־נָא דָוִד לְפָנַי כִּי־מָצָא חֵן בְּעֵינָי :
23 * וְהָיָה בִּהְיוֹת רוּחַ־אֱלֹהִים אֶל־שָׁאוּל וְלָקַח דָּוִד
אֶת־הַכִּנּוֹר וְנִגַּן בְּיָדוֹ וְרָוַח לְשָׁאוּל וְטוֹב לוֹ וְסָרָה
מֵעָלָיו רוּחַ הָרָעָה :

יז

1 * וַיַּאַסְפוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לַמִּלְחָמָה
וַיֵּאָסְפוּ שׂוֹכֹה אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּחֲנוּ בֵּין־שׂוֹכֹה וּבֵין־
עֲזֵקָה בְּאֶפֶס דַּמִּים :
2 * וְשָׁאוּל וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל נֶאֱסָפוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלָה
וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים :
3 * וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה וְיִשְׂרָאֵל
עֹמְדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה וְהַגַּיְא בֵּינֵיהֶם :
4 * וַיֵּצֵא אִישׁ־הַבֵּנַיִם מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים גָּלְיָת
שְׁמוֹ מִגַּת גָּבְהּוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת וָזָרֶת :
5 * וְכוּבַע נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וְשִׁרְיוֹן קַשְׂקַשִּׂים הוּא
לָבוּשׁ וּמִשְׁקַל הַשִּׁרְיוֹן חֲמֵשֶׁת־אֲלָפִים שְׁקָלִים
6 נְחֹשֶׁת : * וּמִצְחַת נְחֹשֶׁת עַל־רַגְלָיו וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת
בֵּין כְּתֵפָיו :

16 * Iubeat dominus noſter rex, & ſerui
tui qui coram te ſunt, quærent hominem
ſcientem pſallere cithara, vt quando arri-
puerit te ſpiritus Dei malus, pſallat manu
17 ſua, & leuiùs feras. *Et ait Saul ad ſeruos
ſuos : Prouidete ergo mihi aliquem bene
18 pſallentem, & adducite eum ad me. * Et
reſpondens vnus de pueris ait : Ecce vidi
filium Iſai Bethleemitem ſcientem pſalle-
D re, & fortiſsimum robore, & virum belli-
coſum, & prudentem in verbis, & virum
19 pulchrum, & Dominus eſt cum eo. *Miſit
ergo Saul nuncios ad Iſai, dicens : Mitte
ad me Dauid filium tuum qui eſt in paſ-
20 cuis. *Tulit itaque Iſai aſinum plenum pa
nibus, & lagenam vini, & hœdum de ca-
pris vnum, & miſit per manum Dauid fi-
21 lij ſui Sauli. *Et venit Dauid ad Saul, &
ſtetit coram eo. at ille dilexit eum nimis,
22 & factus eſt eius armiger. *Miſitque Saul
ad Iſai, dicens : Stet Dauid in conſpectu
meo. inuenit enim gratiã in oculis meis.
23 * Igitur quandocunq; ſpiritus Dei ma-
lus arripiebat Saul, Dauid tollebat citha
ram, & percutiebat manu ſua, & refocilla
batur Saul & leuiùs habebat. recedebat e-
nim ab eo ſpiritus malus. CAP. XVII.

COngregantes autem Philiſtiim agmi-
1 na ſua in prœlium conuenerunt in So
A chot Iudæ, & caſtrametati ſunt inter So-
2 chot & Azecha in finibus Domim. *Por-
rò Saul & filij Iſrael congregati venerunt
in valle Terebinthi, & direxerunt aciem
3 ad pugnãdum contra Philiſtiim. *Et Phi-
liſtiim ſtabant ſuper mõtem ex parte hac,
& Iſrael ſtabat ſupra monte ex altera par-
4 te, valliſq; erat inter eos. *Et egreſſ⁹ eſt vir
ſpuri⁹ de caſtris Philiſtinorũ nomine Go
liath de Geth, altitudinis ſex cubitorũ &
5 palmo, *Et caſsis ęrea ſup caput eius, & lo
rica hamata induebatur. porrò pondus lo
ricæ eius quinque millia ſiclorũ ęris erat;
6 *Et ocreas æreas habebat in cruribus, &
clypeus æreus tegebat humeros eius.

תרגום יונתן

16 וְיֵמַר כְּעַן רִיבוֹנָנָא עַבְדָךְ קֳדָמָךְ יְבָעוּן גַּבְרָא דְיָדַע לְנַגָּנָא בְּכִנָּרָא וְיְהֵי כַּד חְשָׁרֵי עֲלָךְ רוּחַ בִּישָׁא מִן קֳדָם יְיָ וְינַגֵּן בִּידֵיהּ וְיֵיטַב לָךְ :
17 וַאֲמַר שָׁאוּל לְעַבְדּוֹהִי חֲזוֹ כְּעַן לִי גַּבְרָא דְמוֹטִיב לְנַגָּנָא וְתַיְיתוּנֵיהּ לְוָתִי : 18 וַאֲתִיב חַד מֵעֻלֵימַיָּא וַאֲמַר הָא חֲזֵיתִי בְּרָא לְיִשַׁי דְמִבֵּית
לֶחֶם יַדַע לְנַגָּנָא וְגִבַּר חַיָּלָא וּגְבַר עֲבִיד קְרָבִין וְסָכְלְתָן בְּעִיצָה וּמֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲרֵיהּ : 19 וּשְׁלַח שָׁאוּל אֵיזְגַּדִין לְוָת
יִשַׁי וַאֲמַר שְׁלַח לִי יָת דָּוִד בְּרָךְ דִי בָּעְנָא : 20 וּנְסֵיב יִשַׁי טְעִין חֲמָרָא בְּלַחְמָא וּגְרָא בַּר עִזְיֵי חַד וְשַׁדַּר בִּיד דָּוִד בְּרֵיהּ לְוָת שָׁאוּל :
21 וַאֲתָא דָוִד לְוָת שָׁאוּל וְשַׁמֵּישׁ קֳדָמוֹהִי וּרְחֵימֵיהּ לַחֲרָא וַהֲוָה לֵיהּ נָטֵיל זֵינֵיהּ : 22 וּשְׁלַח שָׁאוּל לְוָת יִשַׁי לְמֵימַר יְשַׁמֵּשׁ כְּעַן דָּוִד
קֳדָמַי אֲרֵי אַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינַי : 23 וַהֲוֵי כַּד שָׁרְיָא רוּחַ בִּישָׁא מִן קֳדָם יְיָ עַל שָׁאוּל וּנְסֵיב דָּוִד יָת כִּנָּרָא וּמְנַגֵּן בִּידֵיהּ וּמְתְרַוַח לְשָׁאוּל
וְטָאֵיב לֵיהּ וּמְסְתַּלְקָא מֵעֲלוֹהִי רוּחַ בִּישָׁא :

יז

1 וְכַנְשׁוּ פְלִישְׁתָּאֵי יָת מַשְׁרְיָתְהוֹן לְאַגָּחָא קְרָבָא וְאִיתְכְּנִישׁוּ לְסוֹכוֹ דְלִשְׁבֶט יְהוּדָה וּשְׁרוֹ בֵּין סוֹכוֹ וּבֵין עֲזֵקָה בְּאָפֶס דַּמִּים :
2 וְשָׁאוּל וֶאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אִיתְכְּנִישׁוּ וּשְׁרוֹ בְּמֵישַׁר בּוּטְמָא וְסַדַּרוּ קְרָבָא לְקֳדָמוּת פְּלִישְׁתָּאֵי : 3 וּפְלִישְׁתָּאֵי קָיְמִין עַל טוּרָא מִיכָּא וְיִשְׂרָאֵל
קָיְמִין עַל טוּרָא מִכָּא וְחֵילְתָא בֵּינֵיהוֹן : 4 וּנְפַק גַּבְרָא מִבֵּינֵי מַשְׁרְיָתָא דְּפְלִישְׁתָּאֵי גָּלְיָת שְׁמֵיהּ מִגַּת רוּמֵיהּ שִׁית אַמִּין וְזֵירְתָא :
5 וְקוּלַם דְּנְחַשׁ עַל רֵישֵׁיהּ וְשִׁרְיָן גְּלִיפִין הוּא לָבֵישׁ וּמִתְקַל שִׁרְיָנָא חַמְשָׁא אַלְפִין תְּקְלֵי נְחָשָׁא :
6 וּטְרַקְלִילִין דְּנְחַשׁ עַל רִגְלוֹהִי וּמְסַחְפָא דְנְחָשָׁא נָפִיק מִן קוּלְמָא סָטֵל בֵּין כְּתְפּוֹהִי :

* *Dicant iam domine ſerui tui coram te, et* 16
quærant domino noſtro virum ſcientem pſallere in cithara. & erit cùm ſit in te ſpiritus malus à Deo, & pſallet in cithara ſua, & bonum tibi erit. * *Et dixit Saul ad ſeruos ſuos: Vi-* 17
dete iam mihi virum bene pſallentem, & adducite eum ad me. * *Et reſpondit vnus de* 18
pueris eius & ait: Ecce vidi filiũ Jeſſe in Bethleem ſcientem pſallere, & vir prudens, et homo bellicoſus, potens robore, & ſapiens in verbo, & bonus forma, & Dominus cum eo.

* *Et miſit Saul nuncios ad Jeſſe dicens: Mit-* 19
te ad me Dauid filium tuum qui eſt in ouili.

* *Et tulit Jeſſe aſinum, & impoſuit ei go-* 20
mor panum & vtrem vini, & hœdũ caprárum vnum, & miſit in manu Dauid filij ſui ad Saul. * *Et ingreſſus eſt Dauid ad Saul,* 21
& ſtetit coram eo; & amauit eum Saul valdè. & factus eſt ei Dauid gerens arma eius.

* *Et miſit Saul ad Ieſſe, dicens: Adſit iam* 22
Dauid in conſpectu meo, quoniam inuenit gratiam in oculis meis.

* *Et factum eſt cùm eſſet à Deo malus ſpi-* 23
ritus ſuper Saul, & accipiebat Dauid citharã, & canebat in manu ſua, et refocillabatur Saul, & bonum erat ei; & recedebat ab eo ſpiritus malus.

CAP. XVII.

ET congregant Philiſtiim caſtra ſua in præ- 1
lium, & conueniunt in Socho Judæ; & caſtrametantur inter Socho & inter Azeca in Apheſdomin. * *Et Saul & viri Iſrael congregati* 2
ſunt, & caſtrametati ſunt in valle quercus iſti & iſti, & direxerunt aciem in bellum contra Philiſtiim. * *Et Philiſtiim ſtabãt ſuper montem* 3
hinc, & Iſrael ſtabat de monte hinc: & vallis inter eos. * *Et egreſſus eſt vir potens de acie Phi-* 4
liſtiim, Goliath erat nomen ei de Geth. altitudo ei quatuor cubitorum & palmi: * *Et caſſis ærea* 5
ſuper caput eius, et thoracem hamatum ipſe indutus: & erat pondus thoracis eius quinque millia ſiclorum æris & ferri. * *Et ocreæ eius* 6
æreæ quæ ſuper crura eius: & clypeus æreus in medio humerorum eius.

16 * εἰπάτωσαν δὴ κύριε ⊕ δοῦλοί σου ἐνώπιόν σου, ⊂ ζη-
τησάτωσαν τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἄνδρα εἰδότα ψάλλειν ἐν κινύ-
ρᾳ. καὶ ἔσται ἐν τῷ εἶναι ἐπὶ σὲ πνεῦμα πονηρὸν ⟨ΘΥ ἀπὸ θεοῦ,
17 καὶ ψαλεῖ ἐν τῇ κινύρᾳ αὐτοῦ, ⊂ ἀγαθόν σοι ἔσται. * καὶ εἶπε
Σαοὺλ τοῖς σὺν παισὶν αὐτοῦ, ἴδετε δή μοι ἄνδρα εὐγα-
18 θῶς ψάλλοντα, καὶ εἰσαγάγετε αὐτὸν πρός με. * καὶ ἀ-
πεκρίθη εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ ⊂ εἶπεν, ἰδοὺ ἑώρακα υἱὸν ⟨ΘΥ
ἰεσσαὶ ἐν τῇ Βηθλεὲμ ἐπισάμφορον ψάλλειν, ⊂ ὁ ἀνὴρ συ-
νετός, καὶ ὁ ἄνθρωπος πολεμιστὴς δυνατὸς ἰσχύι, ⊂ σοφὸς
19 ἐν λόγῳ, ⊂ ἀγαθὸς τῷ εἴδει, καὶ κύριος μετ' αὐτοῦ. * καὶ ἀ-
πέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους πρὸς ἰεσσαὶ λέγων, ἐξαπόστειλον
20 πρός με δαυὶδ τὸν υἱόν σου τὸν ἐν τῷ ποιμνίῳ. * καὶ ἔλαβεν
ἰεσσαὶ ὄνον, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ γόμος ἄρτων, καὶ ἀσκὸν οἴ-
νου, καὶ ἔριφον αἰγῶν ἕνα, καὶ ἐξαπέστειλεν ἐν χειρὶ δα-
21 υὶδ ⟨ΘΥ υἱοῦ αὐτοῦ πρὸς Σαούλ. * καὶ εἰσῆλθε δαυὶδ πρὸς
Σαούλ, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν Σαοὺλ
σφόδρα. καὶ ἐγένετο αὐτῷ δαυὶδ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ.
22 * καὶ ἀπέστειλεν Σαοὺλ πρὸς ἰεσσαὶ λέγων, παρισάτω
δὴ δαυὶδ ἐνώπιόν μου, ὅτι εὗρεν χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς μου.
23 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι πρὸς θεοῦ πονηρὸν πνεῦμα ἐ-
πὶ Σαούλ, καὶ ἐλάμβανε δαυὶδ τὴν κινύραν, ⊂ ἔψαλλεν
ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ⊂ ἀνέψυχε σαοὺλ, ⊂ ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ, καὶ
ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν. ιζ.
1 * Καὶ συνάγουσιν ⊕ ἀλλόφυλοι τὰς παρεμβολὰς
αὐτῶν εἰς πόλεμον, καὶ συνάγον⟩ εἰς Σοχὼ τῆς ἰουδαίας·
καὶ παρεμβάλλουσιν δυνάμεσιν Σοχὼ καὶ δυνάμεσιν ἀ-
2 ζηκὰ ἐν ἀφεσδομίν. * καὶ Σαοὺλ καὶ ⊕ ἄνδρες ἰσραὴλ
συνήχθησαν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δρυὸς
οὗτοι καὶ οὗτοι, ⊂ παρατάσσον⟩ εἰς πόλεμον ἐξ ἐναντίας
3 τῶν ἀλλοφύλων. * καὶ ⊕ ἀλλόφυλοι ἵστανται ἐπὶ τοῦ ὄ-
ρους ἐντεῦθεν· καὶ ἰσραὴλ ἵσταται ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐντεῦθεν·
4 καὶ ὁ αὐλὼν δυνάμεσιν αὐτῶν. * καὶ ἐξῆλθεν ἀνὴρ δυνα-
τὸς ἐκ τῆ⟩ παρατάξεως τῶν ἀλλοφύλων, γολιὰθ ⟨ΩΝ ὄνομα
αὐτῷ ἐκ γέθ· ὕψος αὐτῷ ἰεσσαρῶν πηχέων ⊂ σπιθαμῆς.
5 * καὶ περικεφαλαία χαλκῆ ἐπὶ τῆ κεφαλῆς αὐτοῦ, ⊂ θώ-
ρακα ἁλισιδωτὸν αὐτὸς ἐνδεδυκώς. καὶ ⟨ΩΝ ὁ σταθμὸς τοῦ
θώρακος αὐτοῦ πέντε χιλιάδες σίκλων χαλκοῦ ⊂ σιδή-
6 ρου. * ⊂ αἱ κνημῖδες αὐτοῦ χαλκαῖ αἱ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐ-
τοῦ· καὶ ἀσπὶς χαλκῆ ἀνὰ μέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Dicat nunc dominus noſter, ſerui tui ante te quærent virum qui ſciat pſallere in cithara: & erit quando manebit ſuper te ſpiritus malus ab-ante Dominum, & pſallet in manibus ſuis, & benè erit tibi. 17 Et dixit Saul ſeruis ſuis: Prouidete nunc mihi virum qui aptus ſit ad pſallendum, & venire facietis eum ad me. 18 Et reſpondit vnus de pueris eius, & dixit: Ecce vidi filium Iſai qui ex Bethlehhem, ſcientem pſallere, & virum virtutis, & virum bellatorem, intelligentem in conſilio, & virum pulchrum aſpectu ſuo, & verbum Domini in auxilio eius. 19 Et miſit Saul nuncios ad Iſai, & dixit: Mitte mihi Dauid filium tuum qui eſt inter pecora. 20 Et tulit Iſai oneratum aſinum pane, & vtrem vini, & hœdum filium capræ vnum, & miſit in manu Dauid filij ſui ad Saul. 21 Et venit Dauid ad Saul, & miniſtrauit ante eum; & amauit illum valdè, & fuit ei portans arma eius. 22 Et miſit Saul ad Iſai dicens: Miniſtrabit nunc Dauid ante me, quia inuenit gratiam in oculis meis. 23 Et fuit quando manſit ſpiritus malus ab-ante Dominum ſuper Saul, & tulit Dauid chinaram, & pſallebat in manu ſua, & refrigerium fuit Sauli, & bene fuit ei, & aſcendit deſuper eum ſpiritus malus.

CAP. XVII.

ET congregauerunt Peliſthæi exercitum ſuum ad ineundum bellum, & congregati ſunt ad Zzocho quę eſt tribui Iehudah, & poſuerunt caſtra inter Zzocho & inter Ghazekah in Ephezzdummin. 2 Et Saul & homo Iſrael congregati ſunt, & poſuerunt caſtra in planicie glandis, & ordinauerunt prœlium ad occurſum Peliſthæorum. 3 Et Peliſthæi ſtabant ſuper montem hinc, & Iſrael ſtabat ſuper montem hinc; & vallis inter eos. 4 Et exiit vir de-inter illos ex caſtris Peliſthæorum, Goliath nomen eius ex Gath: altitudo eius ſex cubiti & palmus. 5 Et galea ærea ſuper caput eius, & lorica ſquamarum ipſe indutus, & pondus loricæ quinque mille ſicli æris. 6 Et ocreæ æreæ ſuper pedes eius, & haſta ærea exiens ex galea geſtata inter humeros eius.

7 * וְחֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים וְלַהֶבֶת חֲנִיתוֹ שֵׁשׁ־
מְאוֹת שְׁקָלִים בַּרְזֶל וְנֹשֵׂא הַצִּנָּה הֹלֵךְ לְפָנָיו׃
8 * וַיַּעֲמֹד וַיִּקְרָא אֶל־מַעַרְכֹת יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם
לָמָּה תֵצְאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה הֲלוֹא אָנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי
וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׁאוּל בְּרוּ־לָכֶם אִישׁ וְיֵרֶד אֵלָי׃
9 * אִם־יוּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִכָּנִי וְהָיִינוּ לָכֶם
לַעֲבָדִים וְאִם־אֲנִי אוּכַל־לוֹ וְהִכִּיתִיו וִהְיִיתֶם
לָנוּ לַעֲבָדִים וַעֲבַדְתֶּם אֹתָנוּ׃
10 * וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֲנִי חֵרַפְתִּי אֶת־מַעַרְכוֹת
יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה תְּנוּ־לִי אִישׁ וְנִלָּחֲמָה יָחַד׃
11 * וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּי
הָאֵלֶּה וַיֵּחַתּוּ וַיִּרְאוּ מְאֹד׃
12 * וְדָוִד בֶּן־אִישׁ אֶפְרָתִי הַזֶּה מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה
וּשְׁמוֹ יִשַׁי וְלוֹ שְׁמֹנָה בָנִים וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׁאוּל
זָקֵן בָּא בָאֲנָשִׁים׃
13 * וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי־יִשַׁי הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי־
שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְשֵׁם שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו אֲשֶׁר הָלְכוּ
בַּמִּלְחָמָה אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אֲבִינָדָב
וְהַשְּׁלִשִׁי שַׁמָּה׃
14 * וְדָוִד הוּא הַקָּטֹן וּשְׁלֹשָׁה הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי
15 שָׁאוּל׃ * וְדָוִד הָלַךְ וָשָׁב מֵעַל שָׁאוּל לִרְעוֹת
אֶת־צֹאן אָבִיו בֵּית לָחֶם׃
16 * וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשְׁכֵּם וְהָעָרֵב וַיִּתְיַצֵּב אַרְבָּעִים
17 יוֹם׃ * וַיֹּאמֶר יִשַׁי לְדָוִד בְּנוֹ קַח־נָא לְאַחֶיךָ
אֵיפַת הַקָּלִיא הַזֶּה וַעֲשָׂרָה לֶחֶם הַזֶּה וְהָרֵץ הַמַּחֲנֶה
18 לְאַחֶיךָ׃ * וְאֶת־עֲשֶׂרֶת חַרְצֵי הֶחָלָב הָאֵלֶּה
תָּבִיא לְשַׂר הָאָלֶף וְאֶת־אַחֶיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם
וְאֶת־עֲרֻבָּתָם תִּקָּח׃
19 * וְשָׁאוּל וְהֵמָּה וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק הָאֵלָה
נִלְחָמִים עִם־פְּלִשְׁתִּים׃

SAMVEL. I. Tranſlat.B.Hierony. *Goliath.*

7 * Haſtile autem haſtæ eius erat quaſi liciatorium texentium.ipſum autem ferrum haſtæ eius ſexcentos ſiclos habebat ferri. & armiger eius antecedebat eum.
8 *Stanſque clamabat aduerſum phalangas Iſrael,& dicebat eis: Quare veniſtis parati ad prœlium? Nunquid ego non ſum Philiſtæus,& vos ſerui Saul? Eligite ex vobis virum,&deſcendat ad ſingulare certa- 2.Reg. 21.c.
9 men. *Si quiuerit pugnare mecum &per-
B cuſſerit me, erimus vobis ſerui: ſi autem ego præualuero & percuſſero eũ, vos ser-
10 ui eritis & ſeruietis nobis. *Et aiebat Philiſtæus: Ego exprobraui agminibus Iſrael hodie. date mihi virum, & ineat mecum
11 ſingulare certamen. * Audiens autem Saul & omnes Iſraelitæ ſermones Philiſtæi huiuſcemodi,ſtupebant & metuebãt
12 nimis. *Dauid autem erat filius viri Ephratæi, de quo ſuprà dictũ eſt, de Bethleem Iuda, cui nomen erat Iſai, qui habebat octo filios, & erat vir in diebus Saul ſenex & grandæuus inter viros.
13 * Abierunt autem tres filij eius maiores poſt Saul in prœlium. & nomina triũ filiorum eius qui perrexerunt ad bellum, Heliab primogenitus, & ſecundus Aminadab, tertius quoque Samma.
14 * Dauid autem erat minimus. Tribus
15 ergo maioribus ſecutis Saulem, * abiit Dauid & reuerſus eſt à Saul vt paſceret gregem patris ſui in Bethleem.
16 *Procedebat verò Philiſtæus manè & veſperè, & ſtabat quadraginta diebus.
17 * Dixit autem Iſai ad Dauid filiũ ſuum: Accipe fratribus tuis ephi polentæ & decem panes iſtos, & curre in caſtra ad fra-
18 tres tuos: * Et decem formellas caſei has deferes ad tribunum. Et fratres tuos viſitabis ſi rectè agant,& cum quibus ordinati ſunt diſce.
19 * Saul autem & illi & omnes filij Iſrael in valle Terebinthi pugnabant aduerſum Philiſtiim.

תרגום יונתן

7 וְאָעָא דְמוֹרְנֵיתֵיהּ כְּאַכְסָן דְּגַרְדָּאִין וְשִׁינְנָא דְמוֹרְנֵיתֵיהּ מַתְקַל שִׁית מְאָה תְּקָלֵי בַרְזְלָא וְנָטִיל תְּרֵיסָא אָזֵיל קֳדָמוֹהִי׃
8 וְקָם וְאַכְלֵי עַל סִדְרֵי קְרָבָא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן לְמָה אַתּוּן נָפְקִין לְסַדָּרָא קְרָבָא עִם פְּלִישְׁתָּאֵי הֲלָא אֲנָא גַלְיָת פְּלִשְׁתָּאָה וְאַתּוּן עַבְדִין לְשָׁאוּל בְּחַרוּ לְכוֹן גַּבְרָא וְיֵחוּת לְוָתִי׃ 9 אִם יְכוֹל לְאַנָּחָא קְרָבָא עִמִּי וְיִקְטְלִינַנִי וְנְהֵי לְכוֹן לְעַבְדִין וְאִם אֲנָא אֶיְכוֹל לֵיהּ וְאֶקְטְלִינֵיהּ
יְהוֹן לָנָא לְעַבְדִין וְתִפְלְחוּן יָתָנָא׃ 10 וַאֲמַר פְּלִשְׁתָּאָה אֲנָא חַסֵּרִית יַת סִדְרֵי יִשְׂרָאֵל יוֹמָא דֵין אֲיְתוּ לִי גַּבְרָא וְנִגְיַח קְרָבָא כַּחֲדָא׃
11 וּשְׁמַע שָׁאוּל וְכָל יִשְׂרָאֵל יַת פִּתְגָמֵי פְּלִישְׁתָּאָה וְאִיתְבְּרוּ וּרְחִילוּ לַחֲדָא׃
12 וְדָוִד בַּר גְּבַר אֶפְרָתִי דֵּין מִבֵּית לֶחֶם דִּבֵית יְהוּדָה וּשְׁמֵיהּ יִשַׁי וְלֵיהּ תְּמַנְיָא בְנִין וְגַבְרָא בְּיוֹמֵי שָׁאוּל סִיב מְנִי בְּבָחִירַיָּא׃
13 וַאֲזַלוּ תְּלָתָא בְּנֵי יִשַׁי רַבְרְבַיָּא אֲזָלוּ בָּתַר שָׁאוּל לְקְרָבָא וְשׁוּם תְּלָתָא בְּנוֹהִי דַּאֲזָלוּ בְּקְרָבָא אֱלִיאָב בְּכְרָא וְתִנְיָנֵיהּ אֲבִינָדָב וּתְלִיתָאָה
שַׁמָּה׃ 14 וְדָוִד הוּא זְעִירָא וּתְלָתָא רַבְרְבַיָּא אֲזָלוּ בָּתַר שָׁאוּל׃ 15 וְדָוִד אֲזַל וְתָאֵב מִלּוֹת שָׁאוּל לְמִרְעֵי יַת עָנָא דַּאֲבוּהִי בֵּית לָחֶם׃
16 וּקְרִיב פְּלִישְׁתָּאָה מַקְדִּים וּמְחַשְׁךְ וְאִיתְעַתַּד אַרְבְּעִין יוֹמִין׃
17 וַאֲמַר יִשַׁי לְדָוִד בְּרֵיהּ סַב כְּעַן לְאַחָךְ דְּקַלְיָא תַּדִּין וַעֲשָׂרָא טוּלְמִין דַּלַחְמָא הָאִלֵּין וְאוֹבֵיל לְמַשְׁרִיתָא לְאַחָךְ׃
18 וְגֶדְיָא עֲשַׂר גּוּבְנִין דְּחַלְבָּא הָאִלֵּין תּוֹבִיל לְרַב אַלְפָא וְיַת אַחָךְ תַּסְעַר לִשְׁלָם וְיַת טִיבְחוֹן תַּיְיתִי׃
19 וְשָׁאוּל וְאִינוּן וְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל בְּמֵישַׁר בּוּטְמָא מְגִיחִין קְרָבָא עִם פְּלִשְׁתָּאֵי׃

* *Et haſtile haſtæ eius vt liciatorium texentium, & lancea quæ ſuper eum ſexcentorum ſiclorum ferri: & gerens arma eius antecedebat eum antè.* 7

* *Et ſtetit, & clamauit aduerſum aciem Iſrael, & dixit eis: Quare venitis vt ordinetis aciem ad bellum aduerſum nos? nonne ego ſum Philiſtæus, & vos Hebræi Saul? eligite vobis virum & deſcendat ad me.* 8

* *Et ſi quiuerit pugnare mecum, & percuſſerit me, erimus vobis in ſeruos; ſi autem ego oppreſſero eum & percuſſero eum, eritis nobis in ſeruos, & ſeruietis nobis.* 9

* *Et dixit Philiſtæus, Ecce ego exprobraui aciem Iſrael in die hac: date ergo mihi virum, & ſingulariter certabimus ambo.* 10

* *Et audiuit Saul & omnis Iſrael verba Philiſtæi hæc, & ſtupebant & metuebant nimis.* 11

* *Et Dauid filius viri Ephratæi iſte de Bethleem Judæ, & nomen ei Jeſſe, & ei octo filij, & vir ſenex in diebus Saul qui venit in annis.* 12

* *Et abierunt tres filij Jeſſe maiores poſt Saul in bellum, & nomen filiorum eius qui perrexerunt ad bellum, Eliab primogenitus eius, & ſecundus Aminadab, & tertius Sama.* 13

* *Et Dauid ipſe iunior, & tres maiores abierunt poſt Saul.* 14

* *Et Dauid abijt, & reuerſus eſt à Saul vt paſceret oues patris ſui in Bethleem.* 15

* *Et procedebat Philiſtæus manè ſurgens et veſpere, & firmatus erat aduerſum Iſrael quadraginta diebus.* 16

* *Et dixit Jeſſe Dauid filio ſuo, Accipe iam fratribus tuis ephi farinæ huius, & decem panes iſtos, & curre in caſtra ad fratres tuos.* 17

* *Et decem formellas lactis has deferes tribuno; & fratres tuos viſitabis in pacem, & quibuſcunque indigeant cognoſces.* 18

* *Et Saul, & ipſi, & omnis vir Iſrael in valle quercus pugnantes cum Philiſtijm.* 19

7 * Καὶ ὁ κοντὸς ⸗ δόρατος αὐτοῦ ὡσεὶ μεσδήτιον ὑφαινόντων, καὶ λόγχη ἡ ἐπ' αὐτῷ ἑξακοσίων σίκλων σιδήρου· καὶ ὁ αἴρων τὰ ὅπλα αὐτοῦ προεπορεύετο αὐτοῦ ἔμπροσθεν.

8 * καὶ ἔστη καὶ ἐβόησεν εἰς τὴν παράταξιν Ισραήλ· καὶ εἶπε αὐτοῖς, ἵνατί ἐκπορεύεσθε παραταξασθαι εἰς πόλεμον ἐξ ἐναντίας ἡμῶν, οὐκ ἐγώ εἰμι ἀλλόφυλος, καὶ ὑμεῖς ἑβραῖοι ⸗ σαουλ; ἐκλέξασθε ἑαυτοῖς ἄνδρα καὶ καταβήτω πρός με.

9 * καὶ ἐὰν δυνηθῇ πολεμῆσαι μετ' ἐμοῦ καὶ παταξῃ με, ἐσόμεθα ὑμῖν εἰς δούλους· ἐὰν ⸗ ἐγὼ καταδυναστεύσω αὐτοῦ καὶ παταξω αὐτόν, ἔσεσθε ἡμῖν εἰς δούλους καὶ δουλεύσετε ἡμῖν.

10 * καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυλος, ἰδοὺ ἐγὼ ὠνείδισα τὴν παράταξιν Ισραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ· δότε οὖν μοι ἄνδρα, καὶ μονομαχήσωμεν ἀμφότεροι.

11 * Καὶ ἤκουσε σαοὺλ καὶ πᾶς Ισραὴλ τὰ ῥήματα ⸗ ἀλλοφύλου ταῦτα, καὶ ἐξέστησαν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.

12 * καὶ δαυὶδ υἱὸς ἀνδρὸς ἐφραθαίου ⸗ οὗτος ἐκ βηθλεὲμ Ιούδα, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ιεσσαί, καὶ αὐτῷ ὀκτὼ υἱοί· καὶ ὁ ἀνὴρ πρεσβύτερος ἐν ἡμέραις σαοὺλ ἐληλυθὼς ἐν ἔτεσιν·

13 * καὶ ἐπορεύθησαν ⸗ τρεῖς υἱοὶ Ιεσσαὶ ⸗ μείζονες ὀπίσω σαοὺλ εἰς τὸν πόλεμον· καὶ ὄνομα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν πορευθέντων εἰς τὸν πόλεμον, ἐλιὰβ ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ὁ δεύτερος ἀμιναδάβ, καὶ ὁ τρίτος σαμά.

14 * καὶ δαυὶδ αὐτὸς ὁ νεώτερος· καὶ ⸗ τρεῖς ⸗ μείζονες ἐπορεύθησαν ὀπίσω σαοὺλ.

15 * καὶ δαυὶδ ἀπῆλθε, καὶ ἀπέστρεψεν ἀπὸ σαοὺλ ποιμαίνειν τὰ πρόβατα ⸗ πατρὸς αὐτοῦ ἐν βηθλεέμ.

16 * καὶ προσῆγεν ὁ ἀλλόφυλος ὀρθρίζων καὶ ὀψίζων· καὶ ἐστηλώθη ἐναντίον Ισραὴλ τεσσαράκοντα ἡμέρας.

17 * καὶ εἶπεν Ιεσσαὶ δαυὶδ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λάβε δὴ τοῖς ἀδελφοῖς σου τὸ οἶφι τοῦ ἀλφίτου τούτου καὶ σοῦ δέκα ἄρτους τούτους, καὶ δεῦρο εἰς τὴν παρεμβολὴν πρὸς σοῦ ἀδελφούς σου.

18 * καὶ τὰς δέκα τυροφαλίδας ⸗ γάλακτος ταύτας ἐδίσεις τῷ χιλιάρχῳ, καὶ σοῦ ἀδελφούς σου ἐπισκέψῃ εἰς εἰρηνεύειν, καὶ ὅσα δὴ χρήζωσιν γνώσῃ.

19 * Καὶ σαοὺλ, καὶ αὐτοὶ, καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῇ κοιλάδι ⸗ δρυὸς πολεμοῦντες μετὰ τῶν ἀλλοφύλων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Et lignum haſtæ eius ſicut iugum textorum, & acies haſtæ eius pondus ſexcentum ſiclorum ferri; & ferens ſcutum ambulans ante eum. [8] Et ſtetit, & intonuit ſuper ordines belli Iſrael, & dixit illis, Ad quid vos exeuntes ad ordinandum bellum cum Peliſtæis? nónne ego Goliath Peliſtæus, & vos ſerui Saulis? eligite vobis virum, & deſcendat ad me. [9] Si valebit ad ordinandum prœlium mecum, & occidet me, & erimus vobis ad ſeruos; & ſi ego valebo ei, & occidã eum, & eritis nobis ad ſeruos, & ſeruietis nobis.

[10] Et dixit Peliſtæus, Ego exprobraui ordines Iſrael hodie: venire facite mihi virum, & inibimus prœlium ſimul.

[11] Et audiuit Saul & omnis Iſrael verba Peliſtæi: & fracti ſunt, & timuerunt valde.

[12] Et Dauid filius viri Ephratæi huius, ex Bethlehhem de domo Iuda, & nomen eius Iſſai; & illi octo filij, & vir in diebus Saul ſenex numeratus in iuuenibus. [13] Et iuerunt tres filij Iſſai maiores, iuerunt poſt Saul ad bellum: & nomen trium filiorum eius, qui iuerunt in bello, Eliab primogenitus, & ſecundus Abinadab, & tertius Samah.

[14] Et Dauid ipſe paruus, & tres magni iuerunt poſt Saul. [15] Et Dauid iuit, & redijt à Saul ad paſcendum pecus patris ſui Bethlehhem. [16] Et acceſſit Peliſtæus anticipans, & veſpertinans, & commoratus eſt quadraginta dies.

[17] Et dixit Iſſai Dauid filio eius, Ferto nunc fratribus tuis menſuram toſti huius, & decem tortas panis has, & deferto ad exercitum ad fratres tuos. [18] Et decem caſeos lactis hos deferes ad magiſtrum mille, & fratres tuos viſitabis ad pacem, & bonitatem eorum afferes. [19] Et Saul, & illi, & omnis homo Iſrael in planicie glandis ineuntes bellum cum Peliſtæis.

20 * וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיִּטֹּשׁ אֶת־הַצֹּאן עַל־
שֹׁמֵר וַיִּשָּׂא וַיֵּלֶךְ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יִשָׁי וַיָּבֹא הַמַּעְגָּלָה
וְהַחַיִל הַיֹּצֵא אֶל־הַמַּעֲרָכָה וְהֵרִעוּ בַּמִּלְחָמָה׃
21 * וַתַּעֲרֹךְ יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים מַעֲרָכָה לִקְרַאת
22 מַעֲרָכָה׃ * וַיִּטֹּשׁ דָּוִד אֶת־הַכֵּלִים מֵעָלָיו
עַל־יַד שׁוֹמֵר הַכֵּלִים וַיָּרָץ הַמַּעֲרֶכָה וַיָּבֹא וַיִּשְׁאַל
23 לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם׃ * וְהוּא מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה
אִישׁ הַבֵּנַיִם עוֹלֶה גָּלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִנַּת
מַעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמַע
24 דָּוִד׃ * וְכֹל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּרְאוֹתָם אֶת־
25 הָאִישׁ וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו וַיִּירְאוּ מְאֹד׃ * וַיֹּאמֶר
אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַרְאִיתֶם הָאִישׁ הָעֹלֶה הַזֶּה כִּי לְחָרֵף
אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹלֶה וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יַכֶּנּוּ
יַעְשְׁרֶנּוּ הַמֶּלֶךְ עֹשֶׁר גָּדוֹל וְאֶת־בִּתּוֹ יִתֶּן־לוֹ
וְאֶת־בֵּית אָבִיו יַעֲשֶׂה חָפְשִׁי בְּיִשְׂרָאֵל׃
26 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הָאֲנָשִׁים הָעֹמְדִים עִמּוֹ
לֵאמֹר מַה־יֵּעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי
הַלָּזוֹ וְהֵסִיר חֶרְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל כִּי מִי הַפְּלִשְׁתִּי
הָעָרֵל הַזֶּה כִּי חֵרֵף מַעַרְכוֹת אֱלֹהִים חַיִּים׃
27 * וַיֹּאמֶר לוֹ הָעָם כַּדָּבָר הַזֶּה לֵאמֹר כֹּה יֵעָשֶׂה
28 לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּנּוּ׃ * וַיִּשְׁמַע אֱלִיאָב אָחִיו הַגָּדוֹל
בְּדַבְּרוֹ אֶל־הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר־אַף אֱלִיאָב בְּדָוִד
וַיֹּאמֶר לָמָּה־זֶּה יָרַדְתָּ וְעַל־מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט
הַצֹּאן הָהֵנָּה בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת־זְדֹנְךָ וְאֵת
רַע לְבָבְךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרָדְתָּ׃
29 * וַיֹּאמֶר דָּוִד מֶה עָשִׂיתִי עָתָּה הֲלוֹא דָּבָר הוּא׃
30 * וַיִּסֹּב מֵאֶצְלוֹ אֶל־מוּל אַחֵר וַיֹּאמֶר כַּדָּבָר הַזֶּה
וַיְשִׁבֻהוּ הָעָם דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן׃
31 * וַיִּשָּׁמְעוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר דָּוִד וַיַּגִּדוּ לִפְנֵי־
שָׁאוּל וַיִּקָּחֵהוּ׃

20 * Surrexit itaque Dauid manè & commẽdauit gregem cuſtodi, & onuſtus abijt
C ſicut præceperat ei Iſai. Et venit ad locum Magala & ad exercitum, qui egreſſus ad pugnam vociferatus erat in certamine.
21 * Direxerat enim aciẽ Iſrael, ſed & Philiſtijm ex aduerſo fuerant præparati.
22 * Derelinquens ergo Dauid vaſa quæ attulerat ſub manu cuſtodis ad ſarcinas, cucurrit ad locum certaminis; & interrogabat, ſi omnia rectè agerẽtur erga fratres
23 ſuos. * Cúmq; adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir ille ſpurius aſcẽdens Goliath nomine Philiſtæus de Geth de caſtris Phi liſtinorum. Et loquente eo hæc eadẽ ver-
24 ba, audiuit Dauid. * Omnes autem Iſraelitæ, cùm vidiſſent virum, fugerũt à facie
25 eius timentes eum valde. * Et dixit vnuſquiſpiam de Iſrael: Num vidiſtis virum hunc qui aſcẽdit? Ad exprobrandũ enim Iſrael aſcendit. Virum ergo qui percuſſẽrit eum, ditabit rex diuitijs magnis, & filiam ſuam dabit ei, & domum patris eius
26 faciet abſq; tributo in Iſrael. * Et ait Dauid ad viros qui ſtabant ſecum: dicens, Quid dabitur viro, qui percuſſerit Philiſtæum hunc, & tulerit opprobrium de Iſrael? Quis eſt enim hic Philiſtæus incir-
D cũciſus qui exprobrauit aciem Dei viuen-
27 tis? * Referebat autẽ ei populus eundem ſermonẽ: dicens, Hæc dabuntur viro qui
28 percuſſerit eum. * Quod cùm audiſſet Heliab frater eius maior, loquente eo cũ aliis iratus eſt contra Dauid, & ait: Quare veniſti, & quare dereliquiſti pauculas oues illas in deſerto? Ego noui ſuperbiam tuam, & nequitiam cordis tui, quia vt vi-
29 deres prœlium deſcendiſti. * Et dixit Dauid, Quid feci? Nunquid non verbũ eſt?
30 * Et declinauit paululũ ab eo ad alium. dixítq; eundem ſermonem. Et reſpondit
31 ei populus verbum ſicut prius. * Audita ſunt autem verba quæ locutus eſt Dauid, & annunciata in conſpectu Saul.

תרגום יונתן

20 וְאַקְדִים דָּוִד בְּצַפְרָא וְשַׁבַק יָת עָנָא עַל נְטִירָא וּנְטַל וַאֲזַל כְּמָה דְפַקְדֵיהּ יִשַׁי וַאֲתָא לְכַרְקוֹמָא וּמַשְׁרְיָת עַבְדֵי קְרָבָא נְפָקוּ
לְסִדְרָא וְנָבִיבוּ בְּקְרָבָא׃ 21 וְסַדְּרוּ יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתָּאֵי סִדְרָא לְקָדָמוֹת סִדְרָא׃ 22 וּשְׁבַק דָּוִד יָת מָנְיָא
דְעָלוֹהִי עַל יַד נְטִיר מָנְיָא וּרְהַט לְסִדְרָא וַאֲתָא וּשְׁאַל לַאֲחוֹהִי בְּשְׁלָם׃ 23 וְהוּא מְסַחֵיל עִמְּהוֹן וְהָא גַּבְרָא מְבֵינֵיהוֹן סְלִיק גָּלְיָת
פְּלִשְׁתָּאָה שְׁמֵיהּ מִגַּת מְסַדְּרֵי פְּלִשְׁתָּאֵי וּמַלֵּיל כְּפִיתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וּשְׁמַע דָּוִד׃ 24 וְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל כְּמֶחֱזֵיהוֹן יָת גַּבְרָא וְאַפְכוּ
מִן קֳדָמוֹהִי וּדְחִילוּ לַחֲדָא׃ 25 וַאֲמַר אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל הַחֲזֵיתוֹן גַּבְרָא דְסָלִיק הָדֵין אֲרֵי לְחַסָּדָא יָת יִשְׂרָאֵל סְלִיק וִיהֵי גַּבְרָא
דְיִקְטְלִנֵּיהּ יַעֲתְרִנֵּיהּ מַלְכָּא עוֹתָר סַגִּי וְיָת בְּרַתֵּיהּ יִתֶּן לֵיהּ וְיָת בֵּית אֲבוּהִי יַעֲבֵיד רַבְרְבִין בְּיִשְׂרָאֵל׃ 26 וַאֲמַר דָּוִד לְגַבְרַיָּא
דְקָיְמִין עִמֵּיהּ לְמֵימַר מָה יְתְעֲבֵד לְגַבְרָא דְיִקְטְלִנֵּיהּ וְיַעְדֵּי חִסּוּדָא מֵעַל יִשְׂרָאֵל אֲרֵי מַן פְּלִשְׁתָּאָה עָרֵלָא הָדֵין אֲרֵי חַסַּד סִדְרֵי
עַמָּא דַיְיָ קָיְמָא׃ 27 וַאֲמַר לֵיהּ עַמָּא כְּפִיתְגָמָא הָדֵין לְמֵימַר כְּדֵין יְתְעֲבֵד לְגַבְרָא דְיִקְטְלִנֵּיהּ׃ 28 וּשְׁמַע אֱלִיאָב
אָחוּהִי רַבָּא בְּמַלָּלוּתֵיהּ עִם גַּבְרַיָּא וּתְקֵיף רוּגְזָה דֶאֱלִיאָב בְּדָוִד וַאֲמַר לְמָה דְנַן נְחַתְתָּא וְעַל מַן רְשַׁטְתָּא זְעִיר עָנָא הָאִנּוּן בְּמַדְבְּרָא אֲנָא יְדַעְנָא
יָת בַּקְנוּתָךְ וְיָת בִּישׁוּת לִבָּךְ אֲרֵי בְּדִיל לְמֶחֱזֵי עַבְדֵי קְרָבָא נְחַתְתָּא׃ 29 וַאֲמַר דָּוִד מָה עֲבִידִית כְּעַן הֲלָא פִּתְגָמָא הוּא
דַאֲמָרִית׃ 30 וְאִסְתְּחַר מִלְוָתֵיהּ לְקָבֵיל אָחֳרָן וַאֲמַר כְּפִיתְגָמָא הָדֵין וַאֲתִיבוּהִי עַמָּא כְּפִתְגָמָא קַדְמָאָה׃
31 וְאִשְׁתְּמַעוּ פִּתְגָמַיָּא דְמַלֵּיל דָּוִד וְחַוִּיאוּ קֳדָם שָׁאוּל וְרַבְרוּתֵי׃

20 ✠ Et surrexit Dauid mane, & dimisit oues in custodia, & accepit & abijt sicut præceperat ei Jesse, & venit in rotunditatem, & exercitum egrediens in pugnam, & vociferati sunt in bello.

21 ✠ Et direxerunt aciem Jsrael, & Philistijm direxerunt aciem ex contraria acie.

22 ✠ Et dereliquit Dauid vasa sua à seipso in manu custodis ad sarcinas, et cucurrit in aciem, & venit, & interrogauit fratres suos quæ ad pacem.

23 ✠ Et eo loquente cum eis, & ecce vir medius ascendebat, nomen ei Goliath Philistæus de Geth de acie Philistijm, & locutus est secundum verba hæc, & audiuit Dauid.

24 ✠ Et omnis vir Jsrael cùm vidissent ipsi virum, timuerunt nimis, & fugerũt à facie eius.

25 ✠ Et dixit vir de Jsrael, Si vidistis virum ascendentem hunc? quoniam ad exprobrandum Jsrael ascendit. & erit vir qui percusserit eum ditabit eum rex diuitiis magnis, & filiam suã dabit ei, & domum patris eius faciet liberam in Jsrael.

26 ✠ Et dixit Dauid ad viros qui astabant secum, dicens: Quid fiet viro qui percusserit Philistæum illum, & abstulerit opprobrium ab Jsrael? quoniam quis est Philistæus incircuncisus iste qui exprobrauit aciem Dei viuentis?

27 ✠ Et dixit ei populus secundum verbum hoc, dicens: Sic fiet viro qui percusserit eum.

28 ✠ Et audiuit Eliab frater eius maior cùm loqueretur ipse ad viros, et iratus est furore Eliab contra Dauid, & dixit: Quare descendisti, & ad quem dereliquisti paruas oues illas in deserto? Ego noui superbiam tuam, & nequitiam cordis tui, quoniam causa videndi prælium descendisti.

29 ✠ Et dixit Dauid, Quid feci nunc? nunquid non verbum est?

30 ✠ Et reuersus est ab eo in partem alteram, & dixit sic. & responderunt ei secundum sermonem priorem.

31 ✠ Et audita sunt verba Dauid quæ locutus est, & annunciata sunt coram Saul.

20 ✠ Καὶ ὤρθρισε δαυὶδ τὸ πρωῒ καὶ ἀφῆκε τὰ πρόβατα ἐπὶ φυλακῆ, καὶ ἔλαβε καὶ ἀπῆλθε καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ ἰεσσαί· καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ἁρμάλιον καὶ τὴν δύναμιν τὴν ἐκπορευομένην εἰς τὸν πόλεμον· καὶ ἠλάλαξαν ἐπὶ τῷ πολέμῳ. 21 ✠ καὶ παρετάξαντο ἰσραὴλ, καὶ ἀλλόφυλοι παρέταξαν ἐκ τῶν ἐναντίας παρατάξεως.

22 ✠ Καὶ ἀφῆκεν δαυὶδ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ χεῖρας τοῦ σκευοφύλακος, καὶ ἔδραμε εἰς τὴν παράταξιν, καὶ ἦλθε καὶ ἠρώτησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τὰ εἰς εἰρήνην.

23 ✠ καὶ αὐτοῦ λαλοῦντος μετ' αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὁ μεσαῖος ἀνέβαινεν, ὄνομα αὐτῷ γολιὰθ ὁ φιλισταῖος ἐκ γὲθ ἐκ τῶν παρατάξεως τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ ἤκουσε δαυίδ.

24 ✠ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτοὺς τὸν ἄνδρα ἐφοβήθησαν ἀπ' αὐτοῦ σφόδρα· καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου αὐτοῦ.

25 ✠ καὶ εἶπεν ἀνὴρ ἐξ ἰσραήλ, εἰ ἑωράκατε τὸν ἄνδρα τὸν ἀναβαίνοντα τοῦτον, ὅτι ὀνειδίσαι τὸν ἰσραὴλ ἀνέβη· καὶ ἔσται ἀνὴρ ὃς ἂν πατάξῃ αὐτὸν, πλουτιεῖ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πλούτῳ μεγάλῳ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ δώσει αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ποιήσει ἐλεύθερον ἐν ἰσραήλ.

26 ✠ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς συνεστηκότας αὐτῷ λέγων, τί ποιηθήσεται τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ τὸν ἀλλόφυλον ἐκεῖνον, καὶ ἀφέλῃ ὄνειδος ἀπὸ ἰσραήλ; ὅτι τίς ἐστιν ὁ ἀλλόφυλος ὁ ἀπερίτμητος οὗτος ὃς ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶντος;

27 ✠ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ λαὸς κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λέγων, οὕτως ποιηθήσεται τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ αὐτόν.

28 ✠ καὶ ἤκουσεν ἐλιὰβ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ μείζων ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄνδρας, καὶ ὠργίσθη θυμῷ ἐλιὰβ ἐν τῷ δαυὶδ, καὶ εἶπεν, ἱνατί τοῦτο κατέβης, καὶ ἐπὶ τίνα ἀφῆκας τὰ μικρὰ πρόβατα ἐκεῖνα ἐν τῇ ἐρήμῳ; ἐγὼ οἶδα τὴν ὑπερηφανίαν σου καὶ τὴν πονηρίαν τῆς καρδίας σου, ὅτι ἕνεκεν τοῦ ἰδεῖν τὸν πόλεμον κατέβης.

29 ✠ καὶ εἶπε δαυίδ, τί ἐποίησα νῦν, οὐχὶ ῥῆμα ἐστίν;

30 ✠ καὶ ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς μέρος ἕτερον, καὶ εἶπεν ὅτως· καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πρότερον.

31 ✠ καὶ ἠκούσθησαν οἱ λόγοι δαυὶδ οὓς ἐλάλησε· καὶ ἀπηγγέλησαν ἐνώπιον σαούλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et anticipauit Dauid in mane & reliquit pecus super custodiam, & tulit & abijt sicut iussit illum Isai, & venit ad castra: & exercitus facientium bellum exierunt ad ordinem, & clanxerunt in prœlio. [21] Et ordinauerunt Israel & Peliſtæi ordinem ad occursum ordinis. [22] Et reliquit Dauid vasa quæ super se super manum custodis vasorum, & cucurrit ad ordinem; & venit, & rogauit fratribus suis ad pacem. [23] Et ipse loquens cum illis, & ecce vir de-inter eos ascendit, Goliath Pelisthæus nomen eius ex Gath, ex ordinibus Pelisthæorum; & locutus est, vt verba ista, & audiuit Dauid. [24] Et omnis homo Israel in videndo eos virum, & verterunt ab-ante illum, & metuerunt valde. [25] Et dixit homo Israel, Num vidistis virum qui ascendit hunc, quia ad exprobrandum Israel ascendit? & erit vir qui occiderit eum, ditabit illum rex diuitijs magnis, & filiam suam dabit ei; & domum patris sui faciet magnates in Israel. [26] Et dixit Dauid viris qui stantes secum ad dicendum, Quid fiet viro qui occidet Pelisthæum præputiatum istum; & auferet ignominiam desuper Israel? quia quis Pelisthæus præputiatus iste? quia exprobrat ordinibus populi Dei manentis? [27] Et dixit illi populus sicut verbum hoc ad dicendum, Sic fiet viro qui occiderit illum. [28] Et audiuit Eliab frater eius maximus, in loqui eum cum viris, & inualuit indignatio ipsius Eliab in Dauid: & dixit, Ad quid huc descendisti? & super quem dereliquisti exiguum pecorum illorum in deserto? ego noui præsumptionem tuam, & malitiam cordis tui, quòd ad videndum facientes prœlium descendisti. [29] Et dixit Dauid, Quid feci nunc? nónne verbum fuit quod dixi? [30] Et reuersus est ab illo ad-eregione aliorum, & dixit sicut verbum hoc: & responderunt illi populus vt verbum anterius. [31] Et audita sunt verba quæ locutus est Dauid, & indicarunt ante Saul, & duxerunt eum.

32 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל אַל־יִפֹּל לֵב־אָדָם עָלָיו
עַבְדְּךָ יֵלֵךְ וְנִלְחַם עִם־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה׃
33 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לֹא תוּכַל לָלֶכֶת אֶל־
הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה לְהִלָּחֶם עִמּוֹ כִּי־נַעַר אַתָּה וְהוּא
34 אִישׁ מִלְחָמָה מִנְּעֻרָיו׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל
רֹעֶה הָיָה עַבְדְּךָ לְאָבִיו בַּצֹּאן וּבָא הָאַרְיֵ וְאֶת־
35 הַדֹּב וְנָשָׂא שֶׂה מֵהָעֵדֶר׃ * וְיָצָאתִי אַחֲרָיו
וְהִכִּתִיו וְהִצַּלְתִּי מִפִּיו וַיָּקָם עָלַי וְהֶחֱזַקְתִּי בִּזְקָנוֹ
36 וְהִכִּתִיו וַהֲמִיתִיו׃ * גַּם אֶת־הָאַרְיֵ גַּם־
הַדֹּב הִכָּה עַבְדֶּךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד
מֵהֶם כִּי חֵרַף מַעַרְכֹת אֱלֹהִים חַיִּים׃
37 * וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּלַנִי מִיַּד הָאַרְיֵ
וּמִיַּד הַדֹּב הוּא יַצִּילֵנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לֵךְ וַיהוָה יִהְיֶה עִמָּךְ׃
38 * וַיַּלְבֵּשׁ שָׁאוּל אֶת־דָּוִד מַדָּיו וְנָתַן קוֹבַע נְחֹשֶׁת
39 עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ שִׁרְיוֹן׃ * וַיַּחְגֹּר דָּוִד
אֶת־חַרְבּוֹ מֵעַל לְמַדָּיו וַיָּאֶל לָלֶכֶת כִּי לֹא־נִסָּה
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל לֹא־אוּכַל לָלֶכֶת בָּאֵלֶּה כִּי
לֹא נִסֵּיתִי וַיְסִרֵם דָּוִד מֵעָלָיו׃
40 * וַיִּקַּח מַקְלוֹ בְּיָדוֹ וַיִּבְחַר־לוֹ חֲמִשָּׁה חַלְקֵי
אֲבָנִים מִן־הַנַּחַל וַיָּשֶׂם אֹתָם בִּכְלִי הָרֹעִים אֲשֶׁר־
לוֹ וּבְיַלְקוּט וְקַלְעוֹ בְּיָדוֹ וַיִּגַּשׁ אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי׃
41 * וַיֵּלֶךְ הַפְּלִשְׁתִּי הֹלֵךְ וְקָרֵב אֶל־דָּוִד וְהָאִישׁ
42 נֹשֵׂא הַצִּנָּה לְפָנָיו׃ * וַיַּבֵּט הַפְּלִשְׁתִּי וַיַּרְא
אֶת־דָּוִד וַיִּבְזֵהוּ כִּי־הָיָה נַעַר וְאַדְמֹנִי עִם־יְפֵה
43 מַרְאֶה׃ * וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־דָּוִד הֲכֶלֶב אָנֹכִי
כִּי־אַתָּה בָא־אֵלַי בַּמַּקְלוֹת וַיְקַלֵּל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת־
44 דָּוִד בֵּאלֹהָיו׃ * וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־דָּוִד לְכָה
אֵלַי וְאֶתְּנָה אֶת־בְּשָׂרְךָ לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת
הַשָּׂדֶה׃

32 *Ad quē cùm fuisset adductus, locutus
est ei: Non concidat cor cuiusquā in eo.
Ego seruus tuus vadā, & pugnabo aduer-
33 sus Philisthæum. *Et ait Saul ad Dauid:
Nō vales resistere Philisthæo isti; nec pu-
gnare aduersus eū, quia puer es. hic au-
tem vir bellator est ab adolescentia sua.
34 *Dixitq; Dauid ad Saul: Pascebat seruus
tuus patris sui gregem: & veniebat leo vel
vrsus, & tollebat arietem de medio gregis.
35 * Et persequebar eos, & percutiebam,
eruebámq; de orc eorum. Et illi cōsurge-
bant aduersum me, & apprehendebam
mentū eorū, & suffocabā, interficiebámq;
36 eos. * Nam & leonem & vrsum interfeci
ego seruus tuus. Erit igitur & Philisthæus
E hic incircūcisus, quasi vnus ex eis; qui au-
sus est maledicere exercitui Dei viuentis.
37 *Et ait Dauid: Dominus qui eripuit me
de manu leonis, & de manu vrsi, ipse me
liberabit de manu Philisthæi huius. Dixit
autem Saul ad Dauid: Vade, & Dominus
38 tecum sit. * Et induit Saul Dauid vesti-
mentis suis: & imposuit galeam æream su-
per caput eius, & vestiuit eum lorica.
39 * Accinctus ergo Dauid gladio eius su-
per vestem suam, cœpit tentare si armatus
posset incedere. nō enim habebat cōsue-
tudinē. Dixitq; Dauid ad Saul: Non pos-
sum sic incedere, quia nō vsum habeo. Et
40 deposuit eam. * Et tulit baculum suum
quem semper habebat in manibus, & ele-
git sibi quinque limpidissimos lapides de
torrente, & misit eos in peram pastoralem
quam habebat secum, & fundā manu tu-
lit, & processit aduersum Philisthæum.
41 *Ibat autē Philisthæus, incedens & ap-
propinquās aduersum Dauid, & armiger
42 eius ante eū. *Cúmq; inspexisset eū Phi-
listæus, & vidisset Dauid, despexit eū. Erat
aūt adolescens ruffus, & pulcher aspectu.
43 * Et dixit Philisthæus ad Dauid: Num-
quid ego canis sum, q̄ tu venis ad me cū
baculo? Et maledixit Philisthæus Dauid
in diis suis. 44 * Dixitq; ad Dauid: Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli & bestiis terræ.

תרגום יונתן

32 וַאֲמַר דָּוִד לְשָׁאוּל לָא יִתְבַּר לִבָּא דֶּאֱנָשָׁא מִנַּיהּ עַבְדָּךְ אֵיזֵיל וְאֶגִּיחַ קְרָבָא עִם פְּלִשְׁתָּאָה הָדֵין׃ 33 וַאֲמַר שָׁאוּל
לְדָוִד לָא תֵיכוּל לְמֵיזַל לְפְלִשְׁתָּאָה הָדֵין לְאֶגָחָא קְרָבָא עִימֵּיהּ אֲרֵי יָנִיק אַתְּ וְהוּא גִּבַּר עֲבִיד קְרָבִין מִנְּעוּרוֹהִי׃ 34 וַאֲמַר דָּוִד
לְשָׁאוּל רָעְיָא הֲוָה עַבְדָּךְ לַאֲבוּהִי בְּעָנָא וַאֲתָא אַרְיָא וְאַף דּוּבָּא וְנָסִיב אִימְּרָא מֵעֶדְרָא׃ 35 וְנָפְקִית בָּתְרוֹהִי וּמְחֵיתֵיהּ וְשֵׁיזְבֵת
מִן פּוּמֵּיהּ וְקָם עָלַי וַאֲחֵדִית בְּלוּעֵיהּ וּמְחֵיתֵיהּ וּקְטַלְתֵּיהּ׃ 36 אַף יָת אַרְיָא אַף דּוּבָּא קְטַל עַבְדָּךְ וְיֶהֱוֵי פְּלִשְׁתָּאָה עַרְלָאָה הָדֵין
כְּחַד מִנְּהוֹן אֲרֵי חַסֵּד סִידְרֵי עֲמָא דַיְיָ קַיְימָא׃ 37 וַאֲמַר דָּוִד יְיָ דְּשֵׁיזְבַנִי מִיַּד אַרְיָא וּמִיַּד דּוּבָּא הוּא יְשֵׁיזְבִינַנִי מִידָא דִפְלִשְׁתָּאָה
הָדֵין וַאֲמַר שָׁאוּל לְדָוִד אֵזוֹל וִיהֵי יְיָ בְּסַעְדָּךְ׃ 38 וְאַלְבֵּשׁ שָׁאוּל יָת דָּוִד לְבוּשׁוֹהִי וְיָהַב קוּלָּס דִנְחָשׁ עַל רֵישֵׁיהּ
וְאַלְבֵּשׁ יַתֵּיהּ שִׁרְיָנָא׃ 39 וְזָרִיז דָּוִד יָת חַרְבֵּיהּ מֵעַל לִלְבוּשׁוֹהִי וְלָא אָבָה לְמֵיזַל אֲרֵי לָא אִילּוּף וַאֲמַר דָּוִד לְשָׁאוּל לֵית אֲנָא יָכִיל
לְמֵיזַל בְּאִילֵּין אֲרֵי לָא אִילּוּפִית וְאַעְדִינַךְ דָּוִד מִנַּיהּ׃ 40 וּנְסִיב חֲטָרֵיהּ בִּידֵיהּ וּבְחַר לֵיהּ חַמְשָׁא שְׁעוּעֵי אַבְנַיָּא מִן נַחֲלָא
וְשַׁוִּי יַתְהוֹן בְּמָאן רָעְיָא דִילֵיהּ וּבְטַרְמִילֵיהּ וּקְלָעֵיהּ בִּידֵיהּ וּקְרֵיב לְוָת פְּלִשְׁתָּאָה׃ 41 וַאֲזַל פְּלִשְׁתָּאָה וּקְרֵיב לְוָת דָּוִד
וְגַבְרָא נָטֵיל תְּרֵיסָא קֳדָמוֹהִי׃ 42 וְאִסְתְּכִי פְּלִשְׁתָּאָה וַחֲזָא יָת דָּוִד וְשַׁטְיֵהּ אֲרֵי חֲוָה יָנִיק וְסָמוֹק וְשַׁפִּיר בְּרֵיוֵיהּ׃
43 וַאֲמַר פְּלִשְׁתָּאָה לְדָוִד הֲכַלְבָּא שַׁטְיֵי אֲנָא דְּאַתְּ אָתֵי עֲלַי בְּחֻטְרַיָּא וְלָטַשׁ פְּלִשְׁתָּאָה יָת דָּוִד בְּטָעוּתֵיהּ׃ 44 וַאֲמַר
פְּלִשְׁתָּאָה לְדָוִד אֵיתָא עֲלַי וְאֶתֵּן יָת בִּשְׂרָךְ לְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וְלִבְעִירָא דְחַקְלָא׃

32 * Et dixit Dauid ad Saul, Non concidat cor Domini mei ſuper eum, quoniã ſeruus tuus vadet, & pugnabit cum Philiſtæo iſto.

33 * Et ait Saul ad Dauid, Non poteris ire contra Philiſtæum iſtum, vt pugnes aduerſus eum, quoniam tu puer es, ipſe autem vir eſt bellator ab adoleſcentia ſua.

34 * Et dixit Dauid ad Saul, Paſcens erat ſeruus tuus in grege patri ſuo: & quando veniebat leo vel vrſus, & accipiebat ouẽ de grege:

35 * Et egrediebar poſt eum, & percutiebam eum, & eruebam de ore eius; & ſi inſurgebat aduerſum me, apprehendebam guttur eius, & percutiebam eũ, & interficiebam eum.

36 * Et leonem & vrſum percutiebat ſeruus tuus, & erit Philiſtæus iſte incircũciſus vt vnus horum, qui improperauit aciem Dei viuentis.

37 * Et ait Dauid, Dominus Deus eripuit me de ore leonis et de manu vrſi, ipſe liberabit me de manu Philiſtæi incircunciſi huius: & dixit Saul ad Dauid, Vade, & erit Dominus tecum.

38 * Et induit Saul Dauid veſtimento ſuo, & galeam æream impoſuit ſuper caput eius, & veſtiuit eũ lorica.

39 * Et accinctus eſt Dauid gladio eius ſuper thoracem ſuum, & laborauit circumambulans Dauid, cùm ambularet in eis, quoniam inexpertus erat: & dixit Dauid ad Saul, Nõ poſſum incedere in iſtis, quoniam non expertus ſum, & depoſuit ea à ſeipſo.

40 * Et accepit Dauid baculum ſuum in manu ſua, & elegit ſibi quinq; lapides limpidos de torrente, & poſuit eos in pera paſtorali, quæ erat ei ad collectionẽ, & funda ſua in manu ſua, & proceſſit aduerſum virum Philiſtæum.

41 * Et iuit Philiſtæus incedens & appropinquans aduerſum Dauid, & vir gerens ſcutum ante eum.

42 * Et inſpexit Philiſtæus & vidit Dauid, et deſpexit eũ, quoniam erat puer, & ipſe ruffus cum pulchritudine oculorũ.

43 * Et dixit Philiſtæus ad Dauid, Nũquid canis ego ſum, quòd egreſſus es in baculo et lapidibus cõtra me? & maledixit Philiſtæus Dauid in dijs ſuis.

44 * Et dixit Philiſtæus ad Dauid, Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli & beſtijs terræ.

32 * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαούλ, μὴ συμπεσέτω ἡ καρδία τοῦ κυρίου μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι δοῦλός σου πορεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ ἀλλοφύλου τούτου.

33 * καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ, οὐ μὴ δυνήσῃ πορευθῆναι πρὸς τὸν ἀλλόφυλον τοῦτον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν, ὅτι σὺ παιδάριον εἶ, αὐτὸς

34 ἀνὴρ ἐστὶ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐτοῦ. * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαούλ, ποιμαίνων ἦν ὁ δοῦλός σου ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ὅταν ἤρχετο λέων ἢ ἄρκος, καὶ ἐ-

35 λάμβανε πρόβατον ἐκ τῆς ἀγέλης· * καὶ ἐξεπορευόμην κατόπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξον αὐτὸν, καὶ ἐξέσπασον ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ εἰ ἐπανίστατο ἐπ' ἐμὲ ἐκρατοῦμεν τοῦ φάρυγ-

36 γος αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξον αὐτὸν, καὶ ἐθανάτουν αὐτόν. * καὶ τὸν λέοντα καὶ τὴν ἄρκον ἔτυπτεν ὁ δοῦλός σου, καὶ ἔσται ὁ ἀλ

37 λόφυλος οὗτος ὁ ἀπερίτμητος ὡς ἓν τούτων· ὃς ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶντος. * καὶ εἶπε δαυίδ, κύριος ὁ θεὸς ἐξείλετό με ἐκ στόματος τοῦ λέοντος καὶ ἐκ χειρὸς τῆς ἄρκου, αὐτὸς ἐξελεῖταί με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀλλοφύλου τοῦ ἀπερι-

38 τμήτου τούτου· καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ, πορεύου καὶ ἔσται ὁ κύριος μετὰ σοῦ. * καὶ ἐνέδυσε σαοὺλ τὸν δαυὶδ τὸν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ περικεφαλαίαν χαλκῆν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν

39 κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν θώρακα. * καὶ ἐζώσατο δαυὶδ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐπάνω τοῦ θώρακος αὐτοῦ· καὶ ἐκοπίασε περιπατήσας δαυὶδ ἐν τῷ βαδίζειν ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἄπειρος ἦν· καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαούλ, οὐ μὴ δύνωμαι πορευθῆναι ἐν τούτοις, ὅτι οὐ πεπείρασμαι· καὶ περιείλετο

40 αὐτὰ ἀπ' αὐτοῦ. * καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ πέντε λίθους λείους ἐκ τοῦ χειμάρρου· καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ καδίῳ τῷ ποιμενικῷ τῷ ὄντι αὐτῷ εἰς συλλογήν· καὶ ἡ σφενδόνη αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ

41 αὐτοῦ, καὶ προσῆλθε πρὸς τὸν ἀλλόφυλον. * καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀλλόφυλος πορευόμενος καὶ ἐγγίζων πρὸς δα-

42 υίδ· καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ αἴρων τὸν θυρεὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. * καὶ ἐπέβλεψεν ὁ ἀλλόφυλος καὶ εἶδε τὸν δαυίδ, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτόν, ὅτι ἦν παιδάριον, καὶ αὐτὸς πυρράκης μετὰ κάλλους ὀφ-

43 θαλμῶν. * καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυλος πρὸς δαυίδ, μὴ κύων ἐγώ εἰμι ὅτι ἐξῆλθες ἐν ῥάβδῳ καὶ λίθοις ἐπ' ἐμέ; καὶ ἐπηρά-

44 σατο ὁ ἀλλόφυλος τὸν δαυὶδ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυλος πρὸς δαυίδ, δεῦρο πρός με, καὶ δώσω τὰς σάρκας σου τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[32] Et dixit Dauid Sauli, Non frangetur cor hominis ab eo; ſeruus tuus ibit & inibit bellum cum Peliſthæo hoc.

[33] Et dixit Saul Dauidi, Non valebis ad eundum ad Peliſthæum hunc, ad ineundum prœlium cum illo, quia puer tu, & ipſe vir faciens prœlia à pueritia ſua. [34] Et dixit Dauid ad Saul, Paſtor fuit ſeruus tuus patri ſuo in pecore, & venit leo & etiam vrſus, & tulit agnum ex grege. [35] Et exij poſt eum, & percuſſi eum, & eripui ex ore eius; & ſtetit ſuper me, & apprehendi in maxilla eius, & percuſſi eum, & occidi eum. [36] Etiam leonem & vrſum occidit ſeruus tuus: & erit Peliſthæus præputiatus hic vt vnus ex illis, quia exprobrauit ordinibus populi Domini manentis. [37] Et dixit Dauid, Dominus qui liberauit me de manu leonis & de manu vrſi, ipſe liberabit me de manu Peliſthæi huius: & dixit Saul ad Dauid, Vade, & dictum Domini erit in auxilio tuo. [38] Et veſtiuit Saul Dauid veſtimenta ſua, & dedit galeam chalybis ſuper caput eius, & veſtiuit eum loricam.

[39] Et cinxit Dauid gladium eius deſuper veſtimenta ſua, & non potuit ad eundum quia non doctus: & dixit Dauid ad Saul, Non ego valens ad eundum in iſtis, quia non doctus fui; & tranſire fecit illa Dauid à ſe.

[40] Et tulit baculum ſuum in manu ſua, & elegit ſibi quinque læuitates lapidum ex fluuio, & poſuit illos in vaſe paſtoris, quod ei, & in pera ſua; & funda ſua in manu ſua, & appropinquauit Peliſthæo. [41] Et iuit Peliſthæus iens & appropinquans ad Dauid; & vir ferens ſcutum ante ipſum. [42] Et reſpexit Peliſthæus & vidit Dauid, & contempſit illum quia fuit puer & ruffus, & pulcher aſpectu.

[43] Et dixit Peliſthæus ad Dauid, Num canis deſpectus ego, quòd tu venis ſuper me in baculis? & maledixit Peliſthæus Dauid in errore ſuo. [44] Et dixit Peliſthæus ad Dauid, Veni ad me, & dabo carnem tuam volatilibus cæli, & feris agri.

45 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחֶרֶב
וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן וְאָנֹכִי בָּא־אֵלֶיךָ בְּשֵׁם יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֵרַפְתָּ׃
46 * הַיּוֹם הַזֶּה יְסַגֶּרְךָ יְהוָה בְּיָדִי וְהִכִּתִיךָ
וַהֲסִרֹתִי אֶת־רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ וְנָתַתִּי פֶּגֶר מַחֲנֵה
פְלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְחַיַּת הָאָרֶץ
וְיֵדְעוּ כָל־הָאָרֶץ כִּי יֵשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל׃
47 * וְיֵדְעוּ כָל־הַקָּהָל הַזֶּה כִּי־לֹא בְחֶרֶב וּבַחֲנִית
יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה כִּי לַיהוָה הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם
48 בְּיָדֵנוּ׃ * וְהָיָה כִּי־קָם הַפְּלִשְׁתִּי וַיֵּלֶךְ וַיִּקְרַב
לִקְרַאת דָּוִד וַיְמַהֵר דָּוִד וַיָּרָץ הַמַּעֲרָכָה לִקְרַאת
49 הַפְּלִשְׁתִּי׃ * וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יָדוֹ אֶל־הַכֶּלִי וַיִּקַּח
מִשָּׁם אֶבֶן וַיְקַלַּע וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־מִצְחוֹ
וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אַרְצָה׃
50 * וַיֶּחֱזַק דָּוִד מִן־הַפְּלִשְׁתִּי בַּקְלַע וּבָאֶבֶן וַיַּךְ אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִתֵהוּ וְחֶרֶב אֵין בְּיַד־דָּוִד׃
51 * וַיָּרָץ דָּוִד וַיַּעֲמֹד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֶת־חַרְבּוֹ
וַיִּשְׁלְפָהּ מִתַּעְרָהּ וַיְמִתֵתְהוּ וַיִּכְרֹת־בָּהּ אֶת־רֹאשׁוֹ
וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי־מֵת גִּבּוֹרָם וַיָּנֻסוּ׃
52 * וַיָּקֻמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וַיָּרִעוּ וַיִּרְדְּפוּ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים עַד־בּוֹאֲךָ גַּיְא וְעַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן
וַיִּפְּלוּ חַלְלֵי פְלִשְׁתִּים בְּדֶרֶךְ שַׁעַרַיִם וְעַד־
גַּת וְעַד־עֶקְרוֹן׃
53 * וַיָּשֻׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִדְּלֹק אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים
54 וַיְשֹׁסּוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם׃ * וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־רֹאשׁ
הַפְּלִשְׁתִּי וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־כֵּלָיו שָׂם
55 בְּאָהֳלוֹ׃ * וּכְרֹאוֹת שָׁאוּל אֶת־דָּוִד יוֹצֵא
לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי אָמַר אֶל־אַבְנֵר שַׂר הַצָּבָא בֶּן־
מִי־זֶה הַנַּעַר אַבְנֵר וַיֹּאמֶר אַבְנֵר חֵי־נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ
אִם־יָדָעְתִּי׃

45 * Dixit autẽ Dauid ad Philiſtæum, Tu venis ad me cũ gladio & haſta, & clypeo,
F ego autẽ venio ad te in nomine Dñi exercituũ Dei agminum Iſrael, quibus expro-
46 braſti * Hodie: & dabit te Dñs in manu mea, & percutiá te & auferam caput tuũ à te. Et dabo cadauera caſtrorũ Philiſtiim hodie volatilibus cæli & beſtiis terræ, vt ſciat omnis terra, quia eſt Deus in Iſrael.
47 *Et nouerit vniuerſa Eccleſia hæc, quia non in gladio, nec in haſta ſaluat Dñs. ipſius enim eſt bellũ, & tradet vos in ma-
48 nus noſtras. *Cùm ergo ſurrexiſſet Philiſtæus, & veniret & appropinquaret cõtra Dauid, feſtinauit Dauid & occurrit ad pu
49 gnam ex aduerſo Philiſtæi. *Et miſit manũ ſuam in perã, tulítq; vnum lapidẽ, & funda iecit, & circunducens percuſſit eũ in fronte. Et infixus eſt lapis in frõte eius, & cecidit in faciem ſuam ſuper terram.
50 *Prævaluítq; Dauid aduerſum Philiſtæũ in funda & lapide, percuſſúmq; Philiſtæũ interfecit. Cúmque gladiũ nõ haberet in
51 manu Dauid; *Cucurrit & ſtetit ſuper Philiſtæũ, & tulit gladiũ eius, & eduxit eum
G de vagina ſua, & interfecit eũ, præcidítq; caput eius. Videntes autem Philiſtiim ꝙ mortuus eſſet fortiſſimus eorũ, fugerunt.
52 *Et conſurgentes viri Iſrael & Iuda, vociferati ſunt, & perſecuti ſunt Philiſtæos vſq; dum venirent in vallẽ, & vſq; ad portas Accharon. Ceciderúntq; vulnerati de Philiſtiim in via Sarim, & vſque ad Geth,
53 & vſq; ad Accharon. *Et reuertentes filij Iſrael poſtquã perſecuti ſunt Philiſtæos,
54 inuaſerunt caſtra eorum. *Aſſumens aũt Dauid caput Philiſtęi, attulit illud in Hieruſalem, arma verò eius poſuit in taber-
55 naculo ſuo. *Eo aũt tempore quo viderat Saul Dauid egredientem contra Philiſtæum, ait ab Abner, principem militiæ ſuæ: De qua ſtirpe deſcendit hic adoleſcens? Dixítque Abner, Viuit anima tua rex, ſi noui.

Eccleſ. 47. d
1. Mach. 4. d

תרגום יונתן

45 וַאֲמַר דָּוִד לְפִלִשְׁתָּאָה הָא אַתְּ אָתֵי עֲלַי בְּחַרְבָּא וּבְמוֹרְנִיתָא וּבְרוּמְחָא וַאֲנָא אָתֵי עֲלָךְ בִּשְׁמָא דַייָ צְבָאוֹת אֱלָהָא סִידְרֵי דְיִשְׂרָאֵל
דְחַסַּדְתָּא׃ 46 יוֹמָא הָדֵין יְסָגְרִינָךְ יְיָ בִּידִי וְאֶקְטְלִינָךְ וַאֲעַדֵי יַת רֵישָׁךְ מִינָךְ וְאֶתֵּן פִּגְרֵי מַשְׁרִיַת פְּלִשְׁתָּאֵי יוֹמָא הָדֵין לְעוֹפָא
דִשְׁמַיָּא וּלְחֵיוַת אַרְעָא וְיִדְּעוּן כָּל קָהָלָא הָדֵין אֲרֵי לָא בְחַרְבָּא 47 וּבְרוּמְחָא פָּרִיק יְיָ אֲרֵי מִן קֳדָם יְיָ נִצְחָן קְרָבָא וְיִמְסַר יָתְכוֹן בִּידָנָא׃
דָּוִד וְאוֹחִי דָּוִד וּרְהַט לְסִדְרָא לְקֳדָמוֹת פְּלִשְׁתָּאָה׃ 48 וַהֲוָה כַּד קָם פְּלִשְׁתָּאָה וַאֲזַל וּקְרֵב לְקַדְמוֹת
פְּלִשְׁתָּאָה עַל בֵּית עֵינוֹהִי וּטְבַעַת אַבְנָא בְּבֵית עֵינוֹהִי וּנְפַל עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא׃ 49 וְאוֹשִׁיט דָּוִד יַת יְדֵיהּ לְמָנָא וּנְסִיב מִתַּמָּן אַבְנָא וְאַחֲזַר וּמְחָא יַת
וּבְאַבְנָא וּמְחָא יַת פְּלִשְׁתָּאָה וְקַטְלֵיהּ וְחַרְבָּא לֵית בִּידָא דְדָוִד׃ 50 וּרְהַט דָּוִד וְקָם בְּפְלִשְׁתָּאָה וּנְסִיב יַת חַרְבֵּיהּ וְשַׁלְפַהּ
מִנְדָנַהּ וְקַטְלֵיהּ וּפְסַק בֵּהּ יַת רֵישֵׁיהּ וַחֲזוֹ פְּלִשְׁתָּאֵי אֲרֵי מִית גִּיבָּרְהוֹן וְאַפְּכוּ׃ 51 וְקָמוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וְנָבִיבוּ וּרְדַפוּ
יַת פְּלִשְׁתָּאֵי עַד מֵעַלְנָא וְעַד תַּרְעֵי עֶקְרוֹן וּנְפַלוּ קְטִילֵי פְּלִשְׁתָּאֵי בְּאוֹרַח שַׁעֲרַיִם וְעַד גַּת וְעַד עֶקְרוֹן׃ 52 וְתָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִלְמִרְדַּף בָּתַר פְּלִשְׁתָּאֵי וּבְזוֹ יַת מַשְׁרְיָתְהוֹן׃ 53 וּנְסִיב דָּוִד יַת רֵישָׁא דְפְלִשְׁתָּאָה וְאַיְתֵיהּ לִירוּשְׁלֵם וְיַת זֵינֵיהּ שַׁוִי בְּמַשְׁכְּנֵיהּ׃
54 וְכַד חֲזָא שָׁאוּל יַת דָּוִד נָפֵיק לְקֳדָמוֹת פְּלִשְׁתָּאָה אֲמַר לְאַבְנֵר רַב חֵילָא בַּר מַן דֵּין עֱלֵימָא אַבְנֵר וַאֲמַר אַבְנֵר חֵי נַפְשָׁךְ מַלְכָּא
אִם יְדַעְנָא׃

45 ✱ Et dixit Dauid ad Philistæum, Tu venis ad me in gladio & in hasta, & in clypeo; ego autẽ venio ad te in nomine Domini exercituum Dei aciei Israel cui exprobrasti. 46 ✱ Hodie: & claudet te Dominus hodie in manus meas, et interficiam te, & auferam caput tuum à te, & dabo cadauera tua & cadauera castrorum Philistijm in die hac volatilibus cæli & bestiis terræ. & cognoscet omnis terra quòd erit Deus in Israel. 47 ✱ Et nouerit vniuersa Ecclesia hæc, quòd non in hasta neque in gladio saluat Dominus, quoniã Domini bellum, & tradet vos in manus nostras. 48 ✱ Et surrexit Philistæus & iuit, & appropinquauit in congressum Dauid, & Dauid festinauit, & egressus est & ipse in pugnam in occursum Philistæi.

49 ✱ Et extendit Dauid manũ suam in peram, & accepit inde lapidem vnum, & funda iecit, & percussit Philistæum in fronte sua, & infixus est lapis in fronte eius, & cecidit in faciem suam super terram. 50 ✱ Et præualuit Dauid super Philistæum funda & lapide in die illa, et percussit Philistæum & interfecit eum, & gladius non erat in manu Dauid.

51 ✱ Et cucurrit Dauid & stetit super eũ, & tulit gladiũ eius, & eduxit eum de vagina sua, & interfecit eum, & abstulit in eo caput eius: & viderunt Philistijm quòd mortuus esset fortis eorum, & fugerunt. 52 ✱ Et surrexerunt viri Israel & Juda, et vociferati sunt, & persecuti sunt post Philistæos vsque ad ingressum Geth, & vsque ad portam Accaron; & ceciderunt vulnerati Philistijm in via portarũ & vsque ad Geth, & vsque ad Accaron. 53 ✱ Et reuersi sunt viri Israel declinantes post Philistijm, & prædati sunt castra eorum.

54 ✱ Et accepit Dauid caput Philistæi, & attulit illud in Hierusalem, & arma eius posuit in tabernaculo suo.

55 ✱ Et vt vidit Saul Dauid exeuntẽ in occursum Philistæi, ait ad Abener principem exercitus, Filius cuius adolescens iste Abener? & respondit Abener, & dixit: Viuit anima tua domine mi rex, non noui.

45 ✱ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον, σὺ ἔρχῃ πρός με ἐν ῥομφαίᾳ & ἐν δόρατι & ἐν ἀσπίδι, ἐγὼ δὲ ἔρχομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι κυρίου σαβαὼθ θεοῦ παρατάξεως 46 ἰσραήλ, ὃν ὠνείδισας ✱ σήμερον· καὶ συγκλείσει σε κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς μου, & ἀποκτενῶ σε & ἀφελῶ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ σοῦ, & δώσω τὰ κῶλά σου & τὰ κῶλα τῆς παρεμβολῆς τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ & τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ γνώ(ε)ται πᾶσα ἡ γῆ ὅτι ἔστι θεὸς ἐν ἰσραήλ.

47 ✱ καὶ γνώ(ε)ται πᾶσα ἐκκλησία αὕτη, ὅτι οὐκ ἐν δόρατι οὐδὲ ἐν μαχαίρᾳ σώζει κύριος, ὅτι τοῦ κυρίου ὁ πό-48 λεμος, & παραδώσει ὑμᾶς εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. ✱ καὶ ὡς ἐπορεύθη & ἤγισεν εἰς συναντὴν τῷ δαυίδ, καὶ δαυὶδ ἐτάχυνε & ἐξῆλθε & αὐτὸς εἰς 49 τὴν παράταξιν εἰς συναντὴν τοῦ ἀλλοφύλου. ✱ & ἐξέτεινε δαυὶδ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ κάδιον, & ἔλαβεν ἐκεῖθεν λίθον ἕνα, & ἐσφενδόνησε & ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ διέδυ ὁ λίθος διὰ τὸ μέτωπον αὐτοῦ, & ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν.

50 ✱ & ἐκραταιώθη δαυὶδ ὑπὲρ τὸν ἀλλόφυλον τῇ σφενδόνῃ & τῷ λίθῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· & ἐπάταξεν τὸν ἀλλόφυλον & ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ῥομφαία οὐκ ἦν ἐν τῇ χειρὶ δαυίδ. 51 ✱ καὶ ἔδραμε δαυὶδ, & ἐπέστη ἐπ' αὐτὸν, & ἔλαβε τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ & ἐξέσπασεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτῆς καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ἀφεῖλεν ἐν αὐτῇ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· & εἶδον οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι τέθνηκεν ὁ 52 δυνατὸς αὐτῶν, & ἔφυγον. ✱ καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες ἰσραὴλ & ἰούδα, & ἠλάλαξαν, & κατεδίωκον ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων ἕως τῆς εἰσόδου γὲθ καὶ ἕως τῆς πύλης ἀκκαρών· καὶ ἔπεσον τραυματίαι τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ὁδῷ τῶν πυλῶν 53 & ἕως γὲθ & ἕως ἀκκαρών. ✱ καὶ ἀνέστρεψαν ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκκλίνοντες ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων, & παρενέβαλον 54 τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν· ✱ & ἔλαβε δαυὶδ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀλλοφύλου & ἀνήνεγκεν αὐτὴν εἰς ἱερουσαλήμ· & 55 τὰ σκεύη αὐτοῦ ἔθετο ἐν τῷ σκηνώματι αὐτοῦ· ✱ & ὡς εἶδε σαοὺλ τὸν δαυὶδ ἐκπορευόμενον εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου, εἶπε πρὸς ἀβενὴρ τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως, υἱὸς τίνος ὁ νεανίσκος οὗτος ἀβενήρ; καὶ ἀπεκρίθη ἀβενὴρ, & εἶπε, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ, οὐκ οἶδα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

45 Et dixit Dauid ad Pelisthæum, Ecce tu veniens super me in gladio, & in hasta, & in lancea; & ego veniens super te in nomine Domini Szebaoth, Dei ordinum Israel cui exprobrasti. 46 Hodie tradet te Dominus in manu mea, & occidam te, & abscindam caput tuum abs te, & dabo cadauera exercitus Pelisthæorũ hodie volatilibus cæli & animanti terræ: & cognoscent omnes habitatores terræ, quòd est Deus permanens in Israel. 47 Et cognoscent omnis congregatio hæc, quòd non in gladio & non in hasta liberans Dominus, quia ex-ante Dominum victorem bellum, & tradet vos in manu nostra.

48 Et fuit quando surrexit Pelisthæus & iuit, & appropinquauit in occursum Dauid: & festinauit Dauid, & cucurrit ad ordinem in occursum Pelisthæi. 49 Et extendit Dauid manum suam ad vas, & tulit inde lapidem, & conuolùit, & percussit Pelisthæum super domum oculorum eius, & infixus est lapis in domo oculorum eius, & cecidit super nasum suum super terram. 50 Et præualuit Dauid à Pelisthæo in funda & in lapide, & percussit Pelisthæum, & occidit eum, & gladius non erat in manu Dauid. 51 Et cucurrit Dauid & stetit in Pelisthæo, & tulit gladium illius, & euaginauit eum è theca ipsius, & occidit illum, & abscidit in eo caput illius, & viderunt Pelisthæi quòd mortuus est robustus ipsorum, & verterunt. 52 Et surrexerunt homo Israel, & Iehuda, & iubilauerunt, & secuti sunt Pelisthæos vsque ad introitum Gia, & vsque ad portas Ghekron: & ceciderunt occisi Pelisthæorum in via Segharim, & vsque Gath, & vsque Ghekron. 53 Et redierunt filij Israel à sequendo post Pelisthæos, & diripuerunt castra illorum.

54 Et tulit Dauid caput Pelisthæi, & venire fecit illud ad Ierusalem, & arma illius posuit in tentorio suo.

55 Et quando vidit Saul Dauid exeuntem ad occursum Pelisthæi, dixit ad Abner magistrum exercitus, Filius cuius hic adolescens Abner? & dixit Abner, Viuit anima tua rex, si noui.

56 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁאַל אַתָּה בֶּן־מִי־זֶה הָעֶלֶם׃
57 * וּכְשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֹתוֹ
אַבְנֵר וַיְבִיאֵהוּ לִפְנֵי שָׁאוּל וְרֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי בְּיָדוֹ׃
58 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׁאוּל בֶּן־מִי אַתָּה הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
דָּוִד בֶּן־עַבְדְּךָ יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי׃

יח

1 * וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֶל־שָׁאוּל וְנֶפֶשׁ
יְהוֹנָתָן נִקְשְׁרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד וַיֶּאֱהָבֵהוּ יְהוֹנָתָן
2 כְּנַפְשׁוֹ׃ * וַיִּקָּחֵהוּ שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא וְלֹא
3 נְתָנוֹ לָשׁוּב בֵּית אָבִיו׃ * וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן וְדָוִד
4 בְּרִית בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ כְּנַפְשׁוֹ׃ * וַיִּתְפַּשֵּׁט יְהוֹנָתָן
אֶת־הַמְּעִיל אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתְּנֵהוּ לְדָוִד וּמַדָּיו וְעַד־
חַרְבּוֹ וְעַד־קַשְׁתּוֹ וְעַד־חֲגֹרוֹ׃
5 * וַיֵּצֵא דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר יִשְׁלָחֶנּוּ שָׁאוּל יַשְׂכִּיל
וַיְשִׂמֵהוּ שָׁאוּל עַל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּיטַב בְּעֵינֵי
כָל־הָעָם וְגַם בְּעֵינֵי עַבְדֵי שָׁאוּל׃
6 * וַיְהִי בְּבוֹאָם בְּשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי
וַתֵּצֶאנָה הַנָּשִׁים מִכָּל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל לָשִׁיר
וְהַמְּחֹלוֹת לִקְרַאת שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ בְּתֻפִּים בְּשִׂמְחָה
7 וּבְשָׁלִשִׁים׃ * וַתַּעֲנֶינָה הַנָּשִׁים הַמְשַׂחֲקוֹת
וַתֹּאמֶרְנָה הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו׃
8 * וַיִּחַר לְשָׁאוּל מְאֹד וַיֵּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר הַזֶּה
וַיֹּאמֶר נָתְנוּ לְדָוִד רְבָבוֹת וְלִי נָתְנוּ הָאֲלָפִים
9 וְעוֹד לוֹ אַךְ הַמְּלוּכָה׃ * וַיְהִי שָׁאוּל עֹיֵן אֶת־
10 דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה׃ * וַיְהִי מִמָּחֳרָת
וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים רָעָה אֶל־שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא
בְּתוֹךְ־הַבַּיִת וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם ׀ בְּיוֹם
11 וְהַחֲנִית בְּיַד־שָׁאוּל׃ * וַיָּטֵל שָׁאוּל אֶת־
הַחֲנִית וַיֹּאמֶר אַכֶּה בְדָוִד וּבְקִיר וַיִּסֹּב דָּוִד מִפָּנָיו
פַּעֲמָיִם׃

56 *Et ait rex, Interroga tu cuius filius sit
57 iste puer. *Cúmque regressus esset Dauid percusso Philistæo, tulit eũ Abner,& introduxit coram Saule, caput Philistęi habétem in manu sua. *Et ait ad eum Saul,
58 De qua progenie es ô adolescens? Dixítq; Dauid, Filius serui tui Isai Bethleemitæ ego sum.

CAP. XVIII.

1 ET factum est cùm complesset loqui ad
A Saul, anima Ionathæ conglutinata est animæ Dauid,& dilexit eũ Ionathas quasi animã suã. *Tulítq; eum Saul in die il-
2 la,& non cõcessit ei vt reuerteretur in do- Infr. 19.4
3 mum patris sui. *Inierunt autẽ Dauid & Ionathas fœdus. Diligebat enim eũ quasi
4 animã suã. *Nam expoliauit se Ionathas tunica qua erat indutus,& dedit eam Dauid & reliqua vestimenta sua vsq; ad gla-
5 diũ & arcum suũ, & vsq; ad balteũ. *Egrediebatur quoq; Dauid ad omnia quæcun
B que misisset eum Saul,& prudenter se age bat. Posuitque eũ Saul super viros belli,& acceptus erat in oculis vniuersi populi, maximéque in conspectu famulorũ Saul.
6 *Porrò cùm reuerteretur percusso Philistæo Dauid, egressæ sunt mulieres de vniuersis vrbibus Israel, cantantes, chorósq; ducentes in occursum Saul regis, in
7 tympanis lętitiæ & in sistris. *Et præcinebant mulieres ludétes atq; dicentes: Percussit Saul mille, & Dauid decem millia.
8 *Iratus est autem Saul nimis,& displicuit in oculis eius iste sermo. Dixítque:
C Dederunt Dauid decem millia, & mihi mille dederũt. Quid ei supersit nisi solum
9 regnũ? *Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat Dauid à die illa & deinceps.
10 *Post diem autem alteram inuasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus suæ. Dauid autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies. Tene-
11 bátq; Saul lanceam. *Et misit eam, putás quòd cõfigere posset Dauid cum pariete. Et declinauit Dauid à facie eius secundò.

תרגום יונתן

56 וַאֲמַר מַלְכָּא שְׁאַל לָךְ אִתְּבַר מַן דֵּין עֻלֵּימָא׃ 57 וְכַד תָּב דָּוִד מִלְּמִקְטַל יָת פְּלִשְׁתָּאָה וּדְבַר יְתֵיהּ אַבְנֵר וְאַיְתֵייהּ לְקֳדָם שָׁאוּל
וְרֵישָׁא דְּפְלִשְׁתָּאָה בִּידֵיהּ׃ 58 וַאֲמַר לֵיהּ שָׁאוּל בַּר מַן אִתְּ עֻלֵּימָא וַאֲמַר דָּוִד בַּר עַבְדָּךְ יִשַׁי דְּמִבֵּית לַחְם׃

יח

1 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי לְמַלָּלָא עִם שָׁאוּל וְנַפְשָׁא דְיוֹנָתָן אִתְחַבְּרַת בְּנַפְשָׁא דְּדָוִד וְרַחֲמֵיהּ יְהוֹנָתָן כְּנַפְשֵׁיהּ׃ 2 וְדַבְּרֵיהּ שָׁאוּל
בְּיוֹמָא הַהוּא וְלָא שַׁבְקֵיהּ לְמֵיתָב לְבֵית אֲבוּהִי׃ 3 וּגְזַר יְהוֹנָתָן וְדָוִד קְיָם בְּרַחֲמַיִם יַתֵּיהּ כְּנַפְשֵׁיהּ׃ 4 וּשְׁלַח יְהוֹנָתָן
יָת מְעִילָא דַּעֲלוֹהִי וְיָהֲבֵיהּ לְדָוִד וּלְבוּשׁוֹהִי וְעַד חַרְבֵּיהּ וְעַד קַשְׁתֵּיהּ וְעַד זַרְזֵיהּ׃ 5 וּנְפַק דָּוִד בְּכֹל אֲתַר דִּשְׁלַח לֵיהּ שָׁאוּל מַצְלַח וּמַנֵּייהּ
שָׁאוּל עַל גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא וּשְׁפַר בְּעֵינֵי כָּל עַמָּא וְאַף בְּעֵינֵי עַבְדֵי שָׁאוּל׃ 6 וַהֲוָה בְּמֵיעַלְהוֹן כַּד תָּב דָּוִד מִלְּמִקְטַל יָת פְּלִשְׁתָּאָה
וּנְפָקָא נְשַׁיָּא מִכָּל קִרְוֵי יִשְׂרָאֵל לְשַׁבָּחָא לְקַדָּמוּת שָׁאוּל מַלְכָּא בְּתוּפִין וּבְחֶדְוָא וּבְצֶלְצְלִין׃ 7 וַאֲחִיבָא נְשַׁיָּא דְּמִשַׂחֲקָן
וַאֲמַרָא קְטַל שָׁאוּל בְּאַלְפִין וְדָוִד בְּרִבְוָון׃ 8 וּתְקִיף לְשָׁאוּל לַחֲרָא וּבְאֵשׁ בְּעֵינוֹהִי פִּתְגָמָא הָדֵין וַאֲמַר יְהָבוּ לְדָוִד רִיבְוָון וְלִי יְהָבוּ
אַלְפַיָּא וּמִכְעַן לָא אִשְׁתָּאֲרַת לֵיהּ עוֹד אֱלָהִין מַלְכוּתָא׃ 9 וַהֲוָה שָׁאוּל כָּמֵן לְדָוִד מִיּוֹמָא הַהוּא וּלְהַלְאָה׃
10 וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְּבָתַר דְּוֹהִי וּשְׁרַת רוּחַ בִּישָׁא מִן קֳדָם יְיָ עַל שָׁאוּל וְאִשְׁתְּטִי בְּגוֹ בֵיתָא וְדָוִד מְנַגֵּן בִּידֵיהּ כְּיוֹם בְּיוֹם וּמְזַרְנִיתָא בִּידָא
דְּשָׁאוּל׃ 11 וְאָרִים שָׁאוּל יָת מְזַרְנִיתָא וַאֲמַר אֶמְחִינֵיהּ בְּדָוִד וְאַכְרִזִינֵהּ בְּכוֹתְלָא וְאִסְתְּחַר דָּוִד מִן קֳדָמוֹהִי תַּרְתֵּין זִמְנִין׃

56 *Et dixit rex, Interroga tu filius cuius adoleſcens iſte.* 57 *Et vt reuerſus eſt Dauid, cùm percuſſit Philiſthæum; apprehendit eum Abener, & introduxit eum coram Saul; & caput Philiſthæi in manu eius.* 58 *Et ait ad eum Saul: Filius cuius es adoleſcens? Et dixit Dauid: Filius ſerui tui Jeſſe Bethleemitæ.*

CAP. XVIII.

1 *ET factum eſt vt compleuit loqui ad Saul, & anima Jonathan cõglutinata eſt animæ Dauid. Et dilexit eum Ionathan ſecundũ animam ſuam.* 2 *Et accepit eũ Saul in die illa, & non dimiſit eum reuerti in domum patris ſui.*

3 *Et iniit Jonathan & Dauid fœdus, quoniã dilexit eum ſecundum animam ſuam.* 4 *Et expoliauit Jonathan tunicam quæ ſuper eum, & dedit eam Dauid, & veſtimẽtum ſuũ, & vſq; ad gladium ſuum, & arcũ, & balteum ſuum.*

5 *Et egrediebatur Dauid intelligens in cunctis quibus miſiſſet eum Saul: & conſtituit eũ Saul ſuper viros belli, & acceptus erat in oculis vniuerſi populi, & in oculis famulorũ Saul.*

6 *Et factum eſt cùm ingrederentur ipſi, quum reuerſus eſt Dauid vt percuſſit Philiſtæum, & egreſſæ ſunt choros ducentes, & cantantes in occurſum Saul regis, de vniuerſis vrbibus Iſrael in tympanis, & in lætitia, & in cymbalis.* 7 *Et egrediebantur mulieres ludentes, & dicebant, Percuſſit Saul in millibus ſuis, & Dauid in decem millibus ſuis.*

8 *Et iratus eſt Saul, & apparuit prauũ verbum nimis in conſpectu Saul de verbo iſto: & dixit, Dederunt Dauid decem millia, & mihi dederunt mille; & quid ei præter regnum?*

9 *Et erat Saul intuens Dauid à die illa, & deinceps.*

10 *Et factum eſt à craſtino die, et cecidit ſpiritus à Deo malus ſuper Saul, & prophetabat in medio domus ſuæ, & Dauid pſallebat in manu ſua ſicut per ſingulos dies; & lancea in manu Saul.*

11 *Et ſuſtulit Saul lanceam: & dixit, Percutiam in Dauid & in parietem: & declinauit Dauid à facie eius bis.*

56 καὶ εἶπεν βασιλεύς, ἐπερώτησον σὺ υἱὸς τίνος ὁ νεα-
57 νίας οὗτος. καὶ ὡς ἐπέστρεψε δαυὶδ παταξας τὸν ἀλ-
λόφυλον, παρέλαβεν αὐτὸν ἀβεννὴρ καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν
ἐνώπιον σαὺλ· καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀλλοφύλου ἐν τῇ χειρὶ
58 αὐτοῦ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν σαὺλ, υἱὸς τίνος εἶ νεανία;
καὶ εἶπε δαυὶδ, υἱὸς τοῦ δούλου σου ἰεσσαὶ τοῦ βηθλεεμίτου.

ιη'.

1 Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν λαλῶν πρὸς σαὺλ, καὶ
ἡ ψυχὴ ἰωναθὰν συνεδεδέθη τῇ ψυχῇ δαυίδ, καὶ ἠγά-
πησεν αὐτὸν ἰωναθὰν ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.
2 καὶ ἔλαβεν αὐτὸν σαὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ
ἀφῆκεν αὐτὸν ἀποστρέψαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
3 καὶ διέθετο ἰωναθὰν καὶ δαυὶδ διαθήκην, ὅτι ἠγά-
4 πησεν αὐτὸν ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξεδύσατο
ἰωναθὰν τὸν ἐπενδύτην τὸν ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ
δαυίδ, καὶ τὴν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ ἕως τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ καὶ
5 τοῦ τόξου καὶ τῆς ζώνης αὐτοῦ. καὶ ἐξεπορεύετο δαυὶδ
σωιὼν ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ἀπέστειλεν αὐτὸν σαὺλ· καὶ κατέ-
στησεν αὐτὸν σαὺλ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πολέμου· καὶ ἦρε-
σεν ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ, καί γε καὶ ἐν ὀφ-
θαλμοῖς τῶν δούλων σαούλ.
6 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτούς, ὅτε ἐπέστρε-
ψε δαυὶδ παταξας τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ἐξῆλθον αἱ χο-
ρεύουσαι καὶ ᾄδουσαι εἰς ἀπαντὴσιν σαὺλ τοῦ βασιλέως
ἐν πασαῖς ταῖς πόλεσιν ἰσραὴλ ἐν τυμπανίοις καὶ ἐν χαρ
μοσυνῇ καὶ ἐν κυμβάλοις.
7 καὶ ἐξήρχοντο αἱ γυναῖκες αἱ παίζουσαι καὶ ἔλεγον,
ἐπάταξε σαὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριά-
8 σιν αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη σαὺλ καὶ ἐφονήν πονηρὸν τὸ
ῥῆμα σφόδρα ἐνώπιον σαὺλ περὶ τοῦ λόγου τούτου· καὶ
εἶπεν, ἔδωκαν τῷ δαυὶδ τὰς μυριάδας, καὶ ἐμοὶ ἔδωκαν
9 τὰς χιλιάδας· καὶ τί αὐτῷ πλὴν ἡ βασιλεία; καὶ ἦν
σαὺλ ὑποβλεπόμενος τὸν δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
10 καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἐγένηθη ἀπὸ τῆς ἐπαύριον, καὶ ἔπεσε
πνεῦμα πονηρὸν θεοῦ πονηρὸν ἐπὶ σαούλ, καὶ προεφήτευσεν
ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· καὶ δαυὶδ ἔψαλλεν ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ ὡς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ σαούλ.
11 καὶ ἦρε σαὺλ τὸ δόρυ καὶ εἶπε, παταξω ἐν δαυὶδ καὶ ἐν
τῷ τοίχῳ· καὶ ἐξέκλινε δαυὶδ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ δίς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

56 Et dixit rex, Pete tibi tu, filius cuius hic adoleſcens. 57 Et quando rediit Dauid ab occidendo Peliſthæum, & accepit eum Abner; & venire fecit eum ante Saul, & caput Peliſthæi in manu eius. 58 Et dixit illi Saul, Filius cuius tu adoleſcens? & dixit, Filius ſerui tui Iſſai qui ex Bethlehhem.

CAP. XVIII.

ET fuit quando finiuit loqui cum Saul; & anima Iehonathan adiuncta fuit in anima Dauid; & amauit illum Iehonathan ſicut animam ſuam. 2 Et accepit illum Saul in die illa, & non ſiuit illum ad redeundum ad domum patris eius. 3 Et pepigit Iehonathan & Dauid fœdus in eo, quòd amauit illum vt animam ſuam. 4 Et miſit Iehonathan pallium quod ſuper ipſum, & dedit illud Dauid, & veſtimenta ſua, & vſque ad gladium ſuum, & vſque ad arcum ſuum, & vſque ad arma ſua. 5 Et exiuit Dauid in omni loco quò miſit eum Saul, proſperans; & præfecit illum Saul ſuper viros facientes bellum: & pulchruit in oculis omnis populi, & etiam in oculis ſeruorum Saul. 6 Et fuit in intrare eos quando rediit Dauid ab occidendo Peliſthæum, & exierunt mulieres ex omnibus vrbibus Iſrael ad laudandum in canticis in occurſum Saul regis in tympanis, & in lætitia, & in cymbalis. 7 Et reſponderunt mulieres quæ laudantes, & dixerunt; Occidit Saul in millibus, & Dauid in decem millibus. 8 Et duruit Sauli nimis, & malum fuit in oculis eius verbum hoc, & dixit: Dederunt Dauid decem millena, & mihi dederunt millena; & ex nunc non reſtat ei adhuc niſi regnum. 9 Et fuit Saul inſidians Dauidi à die illo & vlterius. 10 Et fuit à die qui poſt illum, & manſit ſpiritus malus ab-ante Dominum ſuper Saul, & inſaniuit intra domum, & Dauid pſallens in manu ſua, vt alijs diebus; & lancea in manu ipſius Saul. 11 Et ſuſtulit Saul lanceam, & dixit, Quatiam eam in Dauid, & infixit eam in pariete: & retroceſſit Dauid ab-ante illum duabus vicibus.

12 * וַיִּרָא שָׁאוּל מִפְּנֵי דָוִד כִּי־הָיָה יְהוָה עִמּוֹ
13 וּמֵעִם שָׁאוּל סָר׃ * וַיְסִרֵהוּ שָׁאוּל מֵעִמּוֹ
וַיְשִׂמֵהוּ לוֹ שַׂר־אָלֶף וַיֵּצֵא וַיָּבֹא לִפְנֵי הָעָם׃
14 * וַיְהִי דָוִד לְכֹל־דְּרָכָו מַשְׂכִּיל וַיהוָה עִמּוֹ׃
15 * וַיַּרְא שָׁאוּל אֲשֶׁר־הוּא מַשְׂכִּיל מְאֹד וַיָּגָר
16 מִפָּנָיו׃ * וְכָל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה אֹהֵב אֶת־דָּוִד
כִּי־הוּא יוֹצֵא וָבָא לִפְנֵיהֶם׃
17 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד הִנֵּה בִתִּי הַגְּדוֹלָה
מֵרַב אֹתָהּ־אֶתֵּן־לְךָ לְאִשָּׁה אַךְ הְיֵה־לִי לְבֶן־
חַיִל וְהִלָּחֶם מִלְחֲמוֹת יְהוָה וְשָׁאוּל אָמַר אַל־
תְּהִי יָדִי בּוֹ וּתְהִי־בוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים׃
18 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל מִי אָנֹכִי וּמִי חַיַּי
מִשְׁפַּחַת אָבִי בְיִשְׂרָאֵל כִּי־אֶהְיֶה חָתָן לַמֶּלֶךְ׃
19 * וַיְהִי בְּעֵת תֵּת אֶת־מֵרַב בַּת־שָׁאוּל לְדָוִד
וְהִיא נִתְּנָה לְעַדְרִיאֵל הַמְּחֹלָתִי לְאִשָּׁה׃
20 * וַתֶּאֱהַב מִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֶת־דָּוִד וַיַּגִּדוּ
לְשָׁאוּל וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינָיו׃
21 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶתְּנֶנָּה לּוֹ וּתְהִי־לוֹ לְמוֹקֵשׁ
וּתְהִי־בוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד
22 בִּשְׁתַּיִם תִּתְחַתֵּן בִּי הַיּוֹם׃ * וַיְצַו שָׁאוּל אֶת־
עֲבָדָו דַּבְּרוּ אֶל־דָּוִד בַּלָּט לֵאמֹר הִנֵּה חָפֵץ בְּךָ
הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו אֲהֵבוּךָ וְעַתָּה הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ׃
23 * וַיְדַבְּרוּ עַבְדֵי שָׁאוּל בְּאָזְנֵי דָוִד אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר דָּוִד הַנָּקֵל בְּעֵינֵיכֶם הִתְחַתֵּן
24 בַּמֶּלֶךְ וְאָנֹכִי אִישׁ־רָשׁ וְנִקְלֶה׃ * וַיַּגִּדוּ עַבְדֵי
שָׁאוּל לוֹ לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר דָּוִד׃
25 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־תֹאמְרוּ לְדָוִד אֵין־חֵפֶץ
לַמֶּלֶךְ בְּמֹהַר כִּי בְּמֵאָה עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים לְהִנָּקֵם
בְּאֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ וְשָׁאוּל חָשַׁב לְהַפִּיל אֶת־דָּוִד בְּיַד־
פְּלִשְׁתִּים׃

12 * Et timuit Saul Dauid eò quòd Dñs
13 esset cum eo, & à se recessisset. * Amouit
ergo eum Saul à se, & fecit eum tribunum
D super mille viros. Et egrediebatur & in-
14 trabat in cõspectu populi. * In omnibus
quoq; vijs suis Dauid prudẽter agebat, &
15 Dñs erat cum eo. * Vidit itaq; Saul quòd
prudens esset nimis, & cœpit cauere eum.
16 * Omnis autẽ Israel & Iuda diligebat
Dauid. Ipse autem ingrediebatur & egre-
17 diebatur ante eos. * Dixitq; Saul ad Da-
uid, Ecce filia mea maior Merob, ipsam
dabo tibi vxorem, tantũmodo esto vir for
tis, & prœliare bella Dñi. Saul autẽ repu
rabat, dicens: Non sit manus mea in eo, 2.Re.9.a
sed sit super eum manus Philistinorum.
18 * Ait aũt Dauid ad Saul, Quis ego sum,
aut quæ est vita mea, aut cognatio patris
19 mei in Israel vt fiam gener regis? * Factum
E est autẽ tempus cùm deberet dari Merob
filia Saul Dauid, data est Hadrieli Mola-
20 thitæ vxor. * Dilexit autem Dauid Mi-
chol filiam Saul alteram. Et nunciatũ est
21 Saul, & placuit ei. * Dixítque Saul, Da-
bo eam illi vt fiat ei in scãdalum, & sit su-
per eum manus Philistinorum. Dixítque
Saul ad Dauid: In duabus gener meus
22 eris hodie. * Et mandauit Saul seruis suis:
Loquimini ad Dauid clam me, dicentes:
Ecce places regi, & omnes serui eius dili-
gunt te, nunc ergo esto gener regis.
23 * Et locuti sunt serui Saul in auribus
Dauid omnia verba hæc: & ait Dauid,
Num parum videtur vobis generum esse
regis? Ego autẽ sum vir pauper & tenuis.
24 * Et renunciauerunt serui Saul, dicen-
tes: Huiuscemodi verba locutus est Da-
F uid.
25 * Dixit autem Saul, Sic loquimini ad
Dauid: Non habet rex sponsalia necesse;
nisi tantum centum præputia Philistino-
rum, vt fiat vltio de inimicis regis. Porrò
Saul cogitabat Dauid tradere in manus
Philistinorum.

תרגום יונתן

12 וּדְחִיל שָׁאוּל מִן קֳדָם דָּוִד אֲרֵי הֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדֵיהּ וְיָת שָׁאוּל רָחִיק׃ 13 וַאֲפְנְיֵיהּ שָׁאוּל מִלְוָתֵיהּ
וּמַנְיֵיהּ רַב אַלְפָא וּנְפַק וְעַל בָּרִישׁ עַמָּא׃ 14 וַהֲוָה דָּוִד בְּכָל אָרְחָתֵיהּ מַצְלַח וּמֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדֵיהּ׃ 15 וַחֲזָא
שָׁאוּל דְּהוּא מַצְלַח לַחְדָּא וּדְחִיל מִן קֳדָמוֹהִי׃ 16 וְכָל יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה רָחֲמִין יָת דָּוִד אֲרֵי נָפֵק וְעָלִיל בְּרִישֵׁיהוֹן׃
17 וַאֲמַר שָׁאוּל לְדָוִד הָא בְּרְתִי רַבְּתָא מֵרַב יַתָּהּ אֶתֵּן לָךְ לְאִיתּוּ בְּרַם הֱוֵי לִי לְגִבַּר עָבִיד קְרָבִין וְאַגִּיחַ קְרָבָא עֲמֵיהּ דַּיְיָ וְשָׁאוּל
אֲמַר לָא תְהֵי יְדִי בֵּיהּ וְיִתְמְסַר בֵּיד פְּלִשְׁתָּאֵי׃ 18 וַאֲמַר דָּוִד לְשָׁאוּל מַן אֲנָא וּמַן חַיַּי בְּרַם זַרְעִית אֲבָא בְּיִשְׂרָאֵל אֲרֵי אֶהֱוֵי
חָתְנָא לְמַלְכָּא׃ 19 וַהֲוָה בְּעִידָן דְּמָטָא אִיתְיְהִיבַת בַּת שָׁאוּל לְדָוִד וְהִיא אִיתְיְהִיבַת לְעַדְרִיאֵל דְּמְחוֹלָת לְאִיתּוּ׃
20 וּרְחִימַת מִיכַל בַּת שָׁאוּל יָת דָּוִד וְחַוִּיאוּ לְשָׁאוּל וּשְׁפַר פִּתְגָמָא בְּעֵינוֹהִי׃ 21 וַאֲמַר שָׁאוּל אֶתְּנִנַּהּ לֵיהּ וּתְהֵי לֵיהּ לְתַקָּלָא
וְיִתְמְסַר בִּידָא דְפְלִשְׁתָּאֵי וַאֲמַר שָׁאוּל לְדָוִד בְּתַרְתִּין תִּתְחַתַּן בְּיוֹמָא דֵין׃ 22 וּפַקִּיד שָׁאוּל יָת עַבְדּוֹהִי מַלֵּילוּ עִם דָּוִד בְּרַז
לְמֵימָר הָא אִתְרְעִי בָךְ מַלְכָּא וְכָל עַבְדּוֹהִי רַחֲמוּךְ וּכְעַן אִתְחַתַּן בְּמַלְכָּא׃ 23 וּמַלִּילוּ עַבְדֵי שָׁאוּל קֳדָם דָּוִד יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין
וַאֲמַר דָּוִד הֲזֵעִירָא בְּעֵינֵיכוֹן לְאִיתְחַתָּנָא בְּמַלְכָּא וַאֲנָא גְּבַר מִסְכֵּן וְהָדְיוֹט׃
24 וְחַוִּיאוּ עַבְדֵי שָׁאוּל לֵיהּ לְמֵימַר כִּפְתְגָמָא הָאִילֵּין מַלִּיל דָּוִד׃ 25 וַאֲמַר שָׁאוּל כְּדֵין תֵּימְרוּן לְדָוִד לָא רָעֵיא לְמַלְכָּא
בְּמוֹהָרִין אֱלָהֵן בְּמְאָה עָרְלָת פְּלִשְׁתָּאֵי לְאִתְפָּרָעָה מִסָּנְאֵי מַלְכָּא וְשָׁאוּל הַשִּׁיב לְמִסְמַר יָת דָּוִד בִּידָא דְפְלִישְׁתָּאֵי׃

12 ‡ καὶ ἐφοβήθη σαὺλ ἀπὸ προσώπου δαυὶδ, ὅτι κύριος μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπὸ σαὺλ ἀπέστη.

13 ‡ καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν σαὺλ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν χιλίαρχον ἑαυτῷ· καὶ ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο
14 ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. ‡ καὶ κύριος δαυὶδ συνιὼν ἐν πάσαις
15 ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ κύριος μετ' αὐτοῦ. ‡ καὶ εἶδε σαὺλ ὡς αὐτὸς συνιεῖ σφόδρα, καὶ ἐυλαβεῖτο ἀπὸ προσώπου
16 αὐτοῦ. ‡ καὶ πᾶς ἰσραὴλ καὶ ἰούδας ἠγάπα τὸν δαυίδ, ὅτι αὐτὸς ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο πρὸ προσώπου τοῦ
17 λαοῦ. ‡ καὶ εἶπε σαὺλ πρὸς δαυίδ, ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ μου ἡ μείζων μερὸβ δώσω σοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα, πλὴν γίνου μοι εἰς υἱὸν δυνάμεως, καὶ πολέμει τοὺς πολέμους κυρίου. καὶ σαὺλ εἶπε, μὴ ἔστω ἡ χείρ μου ἐπ' αὐτῷ, ἀλλ' ἔστω ἐν αὐτῷ ἡ χεὶρ τῶν ἀλλοφύλων.

18 ‡ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαὺλ, τίς εἰμὶ ἐγώ; καὶ τίς ἡ ζωὴ τῆς συγγενείας τοῦ πατρός μου ἐν ἰσραὴλ ὅτι ἔσομαι
19 γαμβρὸς τοῦ βασιλέως; ‡ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ τοῦ δοθῆναι τὴν μερὸβ θυγατέρα σαὺλ τῷ δαυίδ, καὶ αὐτὴ ἐδόθη τῷ ἐδριὴλ τῷ μαουλαθίτῃ εἰς γυναῖκα.

20 ‡ καὶ ἠγάπησεν μεχὸλ ἡ θυγάτηρ σαὺλ τὸν δαυίδ· καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαὺλ, καὶ ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ
21 τὸ ῥῆμα. ‡ καὶ εἶπεν σαὺλ, δώσω αὐτὴν αὐτῷ, καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς σκάνδαλον, καὶ ἔσται ἐπ' αὐτῷ χεὶρ ἀλλοφύλων· καὶ εἶπε σαὺλ πρὸς δαυίδ, ἐν ταῖς δυσὶν ἐπιγαμβρεύσεις μοι σήμερον.

22 ‡ καὶ ἐνετείλατο σαὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, λέγων· λαλήσατε ὑμεῖς λάθρα πρὸς δαυίδ, λέγοντες· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς θέλει ἐν σοὶ καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀγαπῶσί σε, καὶ σὺ ἐπιγάμβρευσον τῷ βασιλεῖ.

23 ‡ καὶ ἐλάλησαν οἱ παῖδες σαὺλ τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα δαυίδ· καὶ εἶπε δαυίδ, ἢ κοῦφόν ἐστιν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἐπιγαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ; ἐγὼ δὲ ἀνὴρ ταπεινὸς καὶ οὐκ ἔνδοξος.

24 ‡ καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σαὺλ οἱ παῖδες αὐτοῦ κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐλάλησε δαυίδ.

25 ‡ καὶ εἶπεν σαὺλ, εἴπατε τῷ δαυίδ, οὐ βούλεται ὁ βασιλεὺς ἕδνα, ἀλλ' ἢ ἑκατὸν ἀκροβυστίας ἀλλοφύλων, ἐκδικῆσαι εἰς ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως· καὶ σαὺλ ἐλογίσατο ἐμβαλεῖν τὸν δαυὶδ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων.

Et timuit Saul à facie Dauid, quoniã erat Dominus cum eo, & à Saul receſſit.

Et amouit eũ Saul à ſe, & conſtituit eum tribunum ſibi, & egrediebatur & ingrediebatur coram populo.

Et erat Dauid intelligens in omnibus viis eius, & Dominus cum eo.

Et vidit Saul quòd ipſe intelligit nimis, & cauebat à facie eius. *Et omnis Iſrael & Iuda diligebat Dauid, quoniam ipſe egrediebatur & ingrediebatur ante faciem populi.*

Et dixit Saul ad Dauid, Ecce filia mea maior Merob, dabo tibi ipſam in vxorem, cæterùm fias mihi in filium fortitudinis, & prælia re bella Domini: & Saul dixit, Non ſit manus mea in eo, ſed ſit in eo manus Philiſtinorum.

Et dixit Dauid ad Saul, Quis ſum ego, & quæ vita cognationis patris mei in Iſrael, quòd ero gener regis?

Et factum eſt in tempore cùm daretur Merob filia Saul Dauid, & ipſa data eſt Edrieli Maulathitæ in vxorem.

Et dilexit Mechol filia Saul Dauid, & nunciatum eſt Saul, & placuit in oculis eius verbum.

Et dixit Saul, Dabo eam illi, & erit ei in ſcandalum, & erit ſuper eum manus Philiſtinorum: & dixit Saul ad Dauid, In duabus eris gener mihi hodie.

Et mandauit Saul ſeruis ſuis, dicens: Loquimini vos clam Dauid, dicentes: Ecce rex vult in te, & omnes ſerui eius diligunt te, & tu gener eſto regi.

Et locuti ſunt ſerui Saul verba hæc in auribus Dauid: & dixit Dauid, Num leue eſt in oculis veſtris generum eſſe regi? ego autem vir humilis, & non honorabilis.

Et renunciauerunt Saul ſerui eius ſecundum omnia verba quæ locutus eſt Dauid.

Et dixit Saul, Dicite Dauid, Non vult rex ſponſalia, ſed centum præputia Philiſtinorum, vt fiat vltio in inimicos regis: & Saul cogitauit inijcere Dauid in manus Philiſtinorum.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et timuit Saul ab-ante Dauid, quia fuit verbum Domini in auxilio eius, & Saulem elongauit. [13] Et amouit eum Saul à ſe, & conſtituit illum principem mille, & exijt & intrauit in capite populi. [14] Et fuit Dauid in omnibus vijs ſuis proſperans, & verbum Domini in auxilio eius. [15] Et vidit Saul, quòd ille proſperans valde, & timuit ab-ante eum. [16] Et omnis Iſrael & Iehudah amantes Dauid, quia exiens & intrans in capite eorum.

[17] Et dixit Saul ad Dauid, Ecce filia mea maxima Merab, eam dabo tibi ad vxorem; verùm eſto mihi viro facienti bella, & inito bellum populi ipſius Domini: & Saul dixit, Non erit manus mea in eo, & tradetur in manu Peliſthæorum.

[18] Et dixit Dauid ad Saul, Quis ego aut quæ vita mea; verùm & proſapia patris mei in Iſrael, quòd ero gener regi?

[19] Et fuit in tempore quo pertinuit dari Merab filia Saul Dauidi, & ipſa data eſt Ghadrieli, qui ex Mehholath, ad vxorem.

[20] Et amauit Michal filia Saul Dauidem, & nuntiarunt Sauli; & pulchruit verbum in oculis eius.

[21] Et dixit Saul, Dabo eam illi, & erit ei in offendiculum, & tradetur in manu Peliſthæorum: & dixit Saul, In vno de duobus gener fies mihi hodie. [22] Et iuſſit Saul ſeruos ſuos, Loquimini cum Dauid in ſecreto; ad dicendum, Ecce complacuit in te regi, & omnes ſerui eius amant te, & nunc gener eſto regi. [23] Et locuti ſunt ſerui Saul ante Dauid verba hæc. Et dixit Dauid, An ne exiguum in oculis veſtris generum fieri regi, & ego vir pauper & idiota? [24] Et nuntiauerunt ſerui Saul illi ad dicendum, Vt verba hæc locutus eſt Dauid. [25] Et dixit Saul, Sic dicetis Dauidi, Non vult rex in doribus, ſed in centum præputiis Peliſthæorum ad vlciſcendum de oſoribus regis; & Saul cogitauit ad tradendum Dauid in manu Peliſthæorum.

26 * וַיַּגִּדוּ עֲבָדָיו לְדָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי דָוִד לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְלֹא־
27 מָלְאוּ הַיָּמִים׃ * וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּלֶךְ הוּא
וַאֲנָשָׁיו וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים מָאתַיִם אִישׁ וַיָּבֵא דָּוִד
אֶת־עָרְלָתֵיהֶם וַיְמַלְאוּם לַמֶּלֶךְ לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ
וַיִּתֶּן־לוֹ שָׁאוּל אֶת־מִיכַל בִּתּוֹ לְאִשָּׁה׃
28 * וַיַּרְא שָׁאוּל וַיֵּדַע כִּי יְהוָה עִם־דָּוִד וּמִיכַל
בַּת־שָׁאוּל אֲהֵבָתְהוּ׃
29 * וַיֹּסֶף שָׁאוּל לְרָאֹת מִפְּנֵי דָּוִד עוֹד וַיְהִי שָׁאוּל
30 אוֹיֵב אֶת־דָּוִד כָּל־הַיָּמִים׃ * וַיֵּצְאוּ שָׂרֵי
פְּלִשְׁתִּים וַיְהִי מִדֵּי צֵאתָם שָׂכַל דָּוִד מִכֹּל עַבְדֵי
שָׁאוּל וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד׃

יט

1 * וַיְדַבֵּר שָׁאוּל אֶל־יוֹנָתָן בְּנוֹ וְאֶל־
כָּל־עֲבָדָיו לְהָמִית אֹתוֹ דָּוִד וִיהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל
חָפֵץ בְּדָוִד מְאֹד׃
2 * וַיַּגֶּד יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵאמֹר מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל
אָבִי לַהֲמִיתֶךָ וְעַתָּה הִשָּׁמֶר־נָא בַבֹּקֶר וְיָשַׁבְתָּ
3 בסתר ונחבאת׃ * וַאֲנִי אֵצֵא וְעָמַדְתִּי לְיַד־
אָבִי בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־אַתָּה שָׁם וַאֲנִי אֲדַבֵּר בְּךָ
4 אֶל־אָבִי וְרָאִיתִי מָה וְהִגַּדְתִּי לָךְ׃ * וַיְדַבֵּר
יְהוֹנָתָן בְּדָוִד טוֹב אֶל־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אַל־יֶחֱטָא הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ בְּדָוִד כִּי לוֹא חָטָא לָךְ
5 וְכִי מַעֲשָׂיו טוֹב־לְךָ מְאֹד׃ * וַיָּשֶׂם אֶת־נַפְשׁוֹ
בְּכַפּוֹ וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה
לְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאִיתָ וַתִּשְׂמָח וְלָמָּה תֶחֱטָא
בְדָם נָקִי לְהָמִית אֶת־דָּוִד חִנָּם׃
6 * וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל בְּקוֹל יְהוֹנָתָן וַיִּשָּׁבַע שָׁאוּל חַי־
יְהוָה אִם־יוּמָת׃

SAMVEL. I. Translat. B. Hierony. *Saul.*

26 *Cunq; renunciassent serui eius Dauid verba quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis Dauid vt fieret gener regis. Et post
27 paucos dies, *Surgens Dauid, abijt cũ viris qui sub eo erant, & percussit ex Philistiim ducentos viros, & attulit eorum
G præputia, & annumerauit ea regi, vt esset gener eius. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam vxorem. 2.Re.3.c
28 *Et vidit Saul & intellexit quòd Dominus esset cum Dauid. Michol autem filia Saul diligebat eum.
29 *Et Saul magis cœpit timere Dauid. Factúsq; est Saul inimicus Dauid cunctis
30 diebus. *Et egressi sunt principes Philistinorum. A principio autem egressionis eorum, prudentiùs se gerebat Dauid quàm omnes viri Saul; & celebre factum est nomen eius nimis.

CAP. XIX.

1 ALocutus est autem Saul ad Ionathan filium suum, & ad omnes seruos suos vt occiderent Dauid. Porrò Ionathas filius
2 Saul diligebat Dauid valde. *Et indicauit Ionathas Dauid, dicens: Quærit Saul Su.18.3
pater meus occidere te; quapropter observa te quæso manè, & manebis clam &
3 absconderis. *Ego autè egrediens stabo iuxta patrem meum in agro vbicunq; fuerit, & ego loquar de te ad patrem meum;
& quodcunque videro, nunciabo tibi.
4 *Locutus est ergo Ionathas de Dauid bona ad Saul patrẽ suum. dixítq; ad eum, Ne pecces rex in seruũ tuum Dauid, quia nõ peccauit tibi: & opera eius bona sunt
5 tibi valdè. *Et posuit animam suam in manu sua, & percussit Philistæum, & fecit
B Dominus salutem magnam vniuerso Israeli. vidisti & lætatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens Dauid qui est absque culpa?
6 *Quod cùm audisset Saul, placatus voce Ionathæ iurauit: Viuit Dominus, quia non occidetur.

תרגום יונתן

26 וְחַוִיאוּ עַבְדּוֹהִי לְדָוִד יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵין וּכְשַׁר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי דָוִד לְאִתְחַתָּנָא בְּמַלְכָּא וְלָא שְׁלִימָת יוֹמַיָּא׃
27 וְקָם דָּוִד וַאֲזַל הוּא וְגַבְרוֹהִי וּקְטַל בְּפְלִשְׁתָּאֵי מָאתָן גַּבְרָא וְאַיְתִי דָּוִד יַת עָרְלָתְהוֹן וְאַשְׁלִימוּנוּן לְמַלְכָּא לְאִתְחַתָּנָא בְּמַלְכָּא וְיָהַב
לֵיהּ שָׁאוּל יַת מִיכַל בְּרְחֵיהּ לְאִינְתוּ׃ 28 וַחֲזָא שָׁאוּל וִידַע אֲרֵי מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדֵיהּ דְּדָוִד וּמִיכַל בַּת שָׁאוּל רְחֵמְתֵּיהּ׃
29 וְאוֹסִיף שָׁאוּל לְמִרְחַל מִן קֳדָם דָּוִד עוֹד וַהֲוָה שָׁאוּל בְּעֵיל דְּבַב לְדָוִד כָּל יוֹמַיָּא׃
30 וּנְפַקוּ רַבְרְבֵי פְּלִשְׁתָּאֵי וַהֲוָה בְּזִמְנָן מִפַּקְהוֹן אַצְלַח דָּוִד מִכֹּל עַבְדֵי שָׁאוּל וּסְגִי שְׁמֵיהּ לַחֲדָא׃

יט

1 וּמַלֵּיל שָׁאוּל עִם יְהוֹנָתָן בְּרֵיהּ וְעִם כָּל עַבְדּוֹהִי לְמִקְטַל יַת דָּוִד וִיהוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל אִתְרְעִי בְּדָוִד לַחֲדָא׃ 2 וְחַוִי יְהוֹנָתָן
לְדָוִד לְמֵימַר בָּעֵי שָׁאוּל אֲבָא לְמִקְטָלָךְ וּכְעַן אִסְתְּמַר כְּעַן בְּצַפְרָא וְתֵיתֵב בְּסִתְרָא וְתִטְמַר׃ 3 וַאֲנָא אֶפּוֹק וְאֶקוֹם לְוָת אֲבָא
בְּחַקְלָא דְאַתְּ תַּמָּן וַאֲנָא אֶמַלֵּיל עִלָּךְ פִּתְגָמִין תַּקְנִין קֳדָם אֲבָא וְאֶחֱזֵי מָה וַאֲחַוִי לָךְ׃ 4 וּמַלֵּיל יְהוֹנָתָן עַל דָּוִד פִּתְגָמִין תַּקְנִין
קֳדָם שָׁאוּל אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ לָא יֶחֱטָא מַלְכָּא בְּעַבְדֵּיהּ בְּדָוִד אֲרֵי לָא חָטָא וַאֲרֵי עוֹבָדוֹהִי תַּקְנִין לָךְ לַחֲדָא׃
5 וּמְסַר יַת נַפְשֵׁיהּ בְּעַל גַּב לְאִיתְקָטָלָא וּקְטַל יְיָ פוּרְקָנָא רַבָּא לְכָל יִשְׂרָאֵל חֲזֵיתָא וְחַדֵּיתָא וּלְמָה אַתְּ חָאֵיב בְּדָם
זַכָּאי לְמִקְטַל יַת דָּוִד מַגָּן׃ 6 וְקַבֵּיל שָׁאוּל לְמֵימַר יְהוֹנָתָן וְקַיֵּים שָׁאוּל קְיָם הוּא יְיָ אִם יִתְקְטֵיל׃

Et renunciauerunt serui Saul Dauid verba hæc, & directus fuit sermo in oculis Dauid vt fieret gener regi; & non impletæ fuerunt dies. 26

Et surrexit Dauid, & abijt ipse & viri eius, & percussit in Philistæis ducentos viros, & attulit præputia eorum, & impleuit ea regi, & gener fit regi: & dat ei Saul Mechol filiam suam in vxorem. 27

Et vidit Saul, & cognouit quòd Dominus cum Dauid, & Mechol filia eius, & omnis Israel diligebat eum. 28

Et addidit Saul timere à facie Dauid adhuc; & factus est Saul inimicus Dauid omnibus diebus. 29

Et egressi sunt principes Philistinorum. & factum est à sufficienti egressione eorum; & Dauid intelligebat magis quàm omnes serui Saul, & honoratum est nomen eius nimis. 30

CAP. XIX.

ET locutus est Saul ad Jonathan filium suum & ad omnes seruos suos, vt occiderent Dauid: & Jonathan filius Saul diligebat Dauid valdè. 1

Et indicauit Jonathan Dauid, dicens: Saul pater meus quærit occidere te, & nunc obserua te cras manè, & abscondere et mane clam. 2

Et ego egrediar & stabo inhærens patri meo in agro vbi fueris tu ibi; & ego loquar de te ad patrem meum, & videbo quodcunque fuerit, & nunciabo tibi. 3

Et locutus est Ionathan de Dauid bona ad Saul patrem suum, & dixit ad eum, Ne iam peccet rex in seruum suum Dauid, quia non peccauit in te, & opera eius bona valde. 4

Et posuit animam suam in manibus suis, & percussit Philistæum, & fecit Dominus salutem magnam; & omnis Israel vidit, & lætati sunt; & quare peccas in sanguinem innoxium vt interficias Dauid absque culpa? 5

Et audiuit Saul vocem Jonathan, & iurauit Saul, dicens: Viuit Dominus si morietur. 6

26 καὶ ἀπήγγειλαν οἱ παῖδες σαοὺλ τῷ δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ εὐθύνθη ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς δαυὶδ ἐπιγαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ· καὶ οὐκ ἐπληρώθησαν αἱ
27 ἡμέραι. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἐπορεύθη αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις διακοσίους ἄνδρας· καὶ ἤνεγκε τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὰς τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπιγαμβρεύει τῷ βασιλεῖ· καὶ δίδωσιν αὐτῷ ὁ σαοὺλ τὴν μεχὸλ θυγατέρα
28 αὐτοῦ εἰς γυναῖκα.
28 καὶ εἶδε σαοὺλ καὶ ἔγνω ὅτι κύριος μετὰ δαυὶδ· καὶ μεχὸλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἠγάπα αὐτόν.
29 καὶ προσέθετο σαοὺλ φοβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου δαυὶδ ἔτι· καὶ ἐγένετο σαοὺλ ἐχθραίνων τῷ δαυὶδ πάσας
30 τὰς ἡμέρας. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐγένετο ἀφ' ἱκανοῦ τῆς ἐξόδου αὐτῶν, καὶ δαυὶδ συνῆκε πάντας τοὺς δούλους σαοὺλ· καὶ ἐτιμήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ σφόδρα.

ιθ'.

1 Καὶ ἐλάλησε σαοὺλ πρὸς ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ, τοῦ θανατῶσαι τὸν δαυίδ· καὶ ἰωναθὰν ὁ υἱὸς σαοὺλ ἠγάπα τὸν δαυὶδ σφόδρα.
2 καὶ ἀπήγγειλεν ἰωναθὰν τῷ δαυὶδ, λέγων· σαοὺλ ὁ πατήρ μου ζητεῖ θανατῶσαί σε, καὶ νῦν φύλαξαι αὔριον πρωΐ, καὶ κρυβήσῃ καὶ κατάκου κρυφῇ.
3 καὶ ἐγὼ ἐξελεύσομαι καὶ στήσομαι ἐχόμενα τοῦ πατρός μου ἐν ἀγρῷ οὗ ἂν ἦς σὺ ἐκεῖ· καὶ ἐγὼ λαλήσω περὶ σοῦ πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ὄψομαι ὅτι ἂν ᾖ, καὶ ἀπαγγελῶ σοι.
4 καὶ ἐλάλησεν ἰωναθὰν περὶ δαυὶδ ἀγαθὰ πρὸς σαοὺλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, μὴ δὴ ἁμαρτησάτω ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ τὸν δαυίδ, ὅτι οὐχ ἥμαρτεν εἰς σέ, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ καλὰ σφόδρα.
5 καὶ ἔθετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον· καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην· καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδε καὶ ἐχάρησαν· καὶ ἱνατί ἁμαρτάνεις εἰς αἷμα ἀθῷον θανατῶσαι τὸν δαυὶδ δωρεάν;
6 καὶ ἤκουσε σαοὺλ τῆς φωνῆς ἰωναθάν, καὶ ὤμοσε σαοὺλ λέγων, ζῇ κύριος εἰ ἀποθανεῖται·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et nunciauerunt serui eius Dauidi verba hæc: & rectum fuit verbum in oculis Dauid ad generum fiendum regi, & non completi sunt dies. [27] Et surrexit Dauid, & iuit ille & viri eius, & occidit in Pelisthæis ducentos viros; & venire fecit Dauid præputia eorum, & reddiderunt illa regi ad generum fieri regi; & dedit illi Saul Michal filiam suam in vxorem.

[28] Et vidit Saul, & cognouit quòd dictum Domini in auxilio ipsius Dauid, & Michal filia Saul amauit eum.

[29] Et addidit Saul ad timendum ab-ante Dauid adhuc: & fuit Saul auctor inimicitiæ Dauidi omnibus diebus.

[30] Et exierunt principes Pelisthæorum; & fuit in tempore exeundi eos, prosperè egit Dauid præ omnibus seruis Saul, & magnum nomen eius valdè.

CAP. XIX.

ET locutus est Saul cum Iehonathan filio suo, & cum omnibus seruis suis ad occidendum Dauid; & Iehonathan filius Saul affectus est in Dauid valde. [2] Et nunciauit Iehonathan Dauidi, ad dicendum, Quærens Saul pater meus ad occidendum te, & nunc cautus esto nunc in aurora, & sedebis in secreto, & custodieris. [3] Et ego exibo & stabo ad patrem meum in agro quo tu ibi; & ego loquar super te verba parata ante patrem meum, & videbo quid nunciabo tibi. [4] Et locutus est Iehonathan super Dauid verba parata ante Saul patrem suum; & dixit illi, Non peccabit rex in seruo suo in Dauid, quia non peccauit, & quia facta eius parata tibi valdè.

[5] Et tradidit animam suam propè ad occidendum, & occidit Pelisthæum, & fecit Dominus liberationem magnam omni Israel; vidisti & gauisus fuisti; & quare tu culpabilis in sanguine innocente, ad occidendum Dauid immeritò? [6] Et accepit Saul dictum Iehonathan, & iurauit Saul, Permanens ipse Dominus, si occidetur.

7 * וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן לְדָוִד וַיַּגֶּד־לוֹ יְהוֹנָתָן
אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֵא יְהוֹנָתָן אֶת־דָּוִד
אֶל־שָׁאוּל וַיְהִי לְפָנָיו כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃
8 * וַתּוֹסֶף הַמִּלְחָמָה לִהְיוֹת וַיֵּצֵא דָּוִד וַיִּלָּחֶם
בַּפְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו׃
9 * וַתְּהִי רוּחַ יְהוָה רָעָה אֶל־שָׁאוּל וְהוּא
בְּבֵיתוֹ יוֹשֵׁב וַחֲנִיתוֹ בְּיָדוֹ וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָד׃
10 * וַיְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לְהַכּוֹת בַּחֲנִית בְּדָוִד וּבַקִּיר
וַיִּפְטַר מִפְּנֵי שָׁאוּל וַיַּךְ אֶת־הַחֲנִית בַּקִּיר וְדָוִד
נָס וַיִּמָּלֵט בַּלַּיְלָה הוּא׃
11 * וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים אֶל־בֵּית דָּוִד לְשָׁמְרוֹ
וְלַהֲמִיתוֹ בַּבֹּקֶר וַתַּגֶּד לְדָוִד מִיכַל אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר
אִם־אֵינְךָ מְמַלֵּט אֶת־נַפְשְׁךָ הַלַּיְלָה מָחָר אַתָּה
12 מוּמָת׃ * וַתֹּרֶד מִיכַל אֶת־דָּוִד בְּעַד הַחַלּוֹן וַיֵּלֶךְ
13 וַיִּבְרַח וַיִּמָּלֵט׃ * וַתִּקַּח מִיכַל אֶת־הַתְּרָפִים
וַתָּשֶׂם אֶל־הַמִּטָּה וְאֵת כְּבִיר הָעִזִּים שָׂמָה
מְרַאֲשֹׁתָיו וַתְּכַס בַּבָּגֶד׃
14 * וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים לָקַחַת אֶת־דָּוִד
15 וַתֹּאמֶר חֹלֶה הוּא׃ * וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל
אֶת־הַמַּלְאָכִים לִרְאוֹת אֶת־דָּוִד לֵאמֹר הַעֲלוּ
אֹתוֹ בַמִּטָּה אֵלַי לַהֲמִיתוֹ׃
16 * וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים וְהִנֵּה הַתְּרָפִים אֶל־
17 הַמִּטָּה וּכְבִיר הָעִזִּים מְרַאֲשֹׁתָיו׃ * וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל אֶל־מִיכַל לָמָּה כָּבָה רִמִּיתַנִי וַתְּשַׁלְּחִי אֶת־
אֹיְבִי וַיִּמָּלֵט וַתֹּאמֶר מִיכַל אֶל־שָׁאוּל הוּא־אָמַר
18 אֵלַי שַׁלְּחֵנִי לָמָּה אֲמִיתֶךָּ׃ * וְדָוִד בָּרַח
וַיִּמָּלֵט וַיָּבֹא אֶל־שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיַּגֶּד־לוֹ אֵת
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לוֹ שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ
19 בְּנָוֹת׃ * וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד
בְּנָיוֹת בָּרָמָה׃

7 *Vocauit itaq; Ionathas Dauid, & indicauit ei omnia verba hęc. Et introduxit Ionathas Dauid ad Saul, & fuit ante eum ſicut erat heri & nudiustertius.
8 *Motum eſt autem rurſum bellum, & egreſſus Dauid pugnauit aduerſum Philiſtijm, percuſſitq́ eos plaga magna, & fugerunt à facie eius.
9 *Et factus eſt ſpiritus Dei malus in Saul. Sedebat autē in domo ſua, & tenebat lanceam. Porrò Dauid pſallebat in manu ſua.
10 *Niſúſq; eſt Saul configere Dauid lancea in pariete. Et declinauit Dauid à facie Saul. Lancea autē caſſo vulnere perlata eſt in pariete, & Dauid fugit & ſaluatus eſt
11 nocte illa. *Miſit ergo Saul ſatellites ſuos nocte in domū Dauid vt cuſtodirēt eum, & interficeretur manè. Quod cùm annunciaſſet Dauid Michol vxor ſua, dicēs: Niſi ſaluaueris te nocte hac, cras morieris:
12 *Depoſuit eum per feneſtram. Porrò ille
13 abijt & aufugit, atq; ſaluatus eſt. *Tulit autē Michol ſtatuam, & poſuit eam ſuper lectū, & pellem piloſam caprarum poſuit ad caput eius, & operuit eam veſtimentis.
14 *Miſit autem Saul apparitores qui raperēt Dauid, & reſponſum eſt quòd ęgro-
15 taret. *Rurſúmque miſit Saul nuncios vt viderent Dauid, dicens: Afferte eum ad me in lecto vt occidatur.
16 *Cúmq; veniſſent nuncij, inuentū eſt ſimulacrum ſuper lectum, & pellis caprarū
17 ad caput eius. *Dixítq; Saul ad Michol, Quare ſic illuſiſti mihi & dimiſiſti inimicum meum vt fugeret? Et reſpondit Michol ad Saul, Quia ipſe locutus eſt mihi, dicens: Dimitte me, alioquin interficiam
18 te. *Dauid autem fugiens ſaluatus eſt. Et venit ad Samuel in Ramatha, & nunciauit ei omnia quæ fecerat ſibi Saul. Et abierunt ipſe & Samuel, & morati ſunt in
19 Naioth. *Nunciatum eſt autem Sauli à dicentibus, Ecce Dauid in Naioth in Ramatha.

תרגום יונתן

7 וּקְרָא יְהוֹנָתָן לְדָוִד וְחַוִי לֵיהּ יְהוֹנָתָן יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵין וְאַיְתֵי יְהוֹנָתָן יָת דָּוִד לָוַת שָׁאוּל וַהֲוָה מְשַׁמֵּשׁ קֳדָמוֹהִי כְּמֶאֶתְמָלִי וּמְרַקְמוֹהִי׃
8 וְאוֹסִיפַת עוֹד קְרָבָא לְמֶהֱוֵי וּנְפַק דָּוִד וְאַגִּיחַ קְרָבָא בְּפְלִשְׁתָּאֵי וּמְחָא בְּהוֹן מַחְא סַגִּיאָה וְאַפְכוּ מִן קֳדָמוֹהִי׃
9 וּשְׁרַת רוּחַ בִּישָׁא מִן קֳדָם יְיָ עַל שָׁאוּל וְהוּא בְּבֵיתֵיהּ יָתֵיב וּמְרָנִיתֵהּ בִּידֵיהּ וְדָוִד מְנַגֵּן בִּידֵיהּ׃ 10 וּבְעָא שָׁאוּל לְמִמְחֵי בְּמְרָנִיתָהּ
בְּדָוִד וּלְמִבְרְזָה בְּכוֹתְלָא וְאִיתְפְּטַר מִן קֳדָם שָׁאוּל וּקְבַע יָת מְרָנִיתָא בְּכוֹתְלָא וְדָוִד עָרַק וְאִשְׁתֵּיזַב בְּלֵילְיָא הַהוּא׃
11 וּשְׁלַח שָׁאוּל אֵיזְגַדִּין לְבֵית דָּוִד לְמִשְׁרְיֵהּ וּלְמִקְטְלֵיהּ בְּצַפְרָא וְחַוְיָת לְדָוִד מִיכַל אִתְּתֵיהּ לְמֵימַר אִם לֵיתָךְ מְשֵׁיזֵב יָת נַפְשָׁךְ בְּלֵילְיָא
מְחַר אַתְּ מִתְקְטֵל׃ 12 וְשַׁלְשִׁילַת מִיכַל יָת דָּוִד מִן חֲרֵכָא וַאֲזַל וְעָרַק וְאִשְׁתֵּיזַב׃ 13 וּנְסֵיבַת מִיכַל יָת צִילְמָנָיָא
וְשַׁוְיָאַת עַל עַרְסָא וְיָת נוּרָא דְעִיזָיָא שַׁוְיָאַת אֵיסָרוֹהִי וְכַסְיָאַת בִּלְבוּשָׁא׃
14 וּשְׁלַח שָׁאוּל אֵיזְגַדִּין לְמִדְבַּר יָת דָּוִד וַאֲמָרַת מְרַע הוּא׃ 15 וּשְׁלַח שָׁאוּל יָת אֵיזְגַדַּיָּא לְמִסְעַר יָת דָּוִד לְמֵימַר אַסְּקוּ
יָתֵיהּ בְּעַרְסָא לְוָתִי לְמִקְטְלֵיהּ׃ 16 וַאֲתוֹ אֵיזְגַדַּיָּא וְהָא צִלְמָנָיָא עַל עַרְסָא וְנוּרָא דְעִיזָיָא אֵיסָרוֹהִי׃
17 וַאֲמַר שָׁאוּל לְמִיכַל לְמָה כְּדֵין שַׁקַּרְתְּ בִּי וּשְׁלַחְתְּ יָת בַּעֲלִי דְּבָבִי וְאִשְׁתֵּיזַב וַאֲמָרַת מִיכַל לְשָׁאוּל הוּא אֲמַר לִי שַׁלְּחֵנִי לְמָה אֶקְטְלִינָךְ׃
18 וְדָוִד עָרַק וְאִשְׁתֵּיזַב וַאֲתָא לְוָת שְׁמוּאֵל לְרָמָתָא וְחַוִי לֵיהּ יָת כָּל מַעֲבַד לֵיהּ שָׁאוּל וַאֲזַל הוּא וּשְׁמוּאֵל וְיָתִיבוּ בְּבֵית אֻלְפָנָא׃
19 וְאִיתְחַוְיָא לְשָׁאוּל לְמֵימַר הָא דָוִד בְּבֵית אֻלְפָנָא בְּרָמָתָא׃

* *Et vocauit Jonathan Dauid; & indicauit* 7
ei omnia verba hæc, & introduxit Jonathan
Dauid ad Saul, & erat coram eo ſicut heri &
nudiustertius. * *Et proceſſit fieri bellum,* & 8
prælualuit Dauid, & debellauit Philiſtijm, &
percuſſit eos plaga nimis magna, & fugerunt à
facie eius.

* *Et factus eſt ſpiritus malus ſuper Saul à* 9
Domino, & ipſe in domo ſua ſedebat, & lan-
cea in manu eius; & Dauid pſallebat in mani-
bus ſuis.

* *Et quærebat Saul percutere in lancea Da-* 10
uid, & receſſit Dauid à facie Saul, & confixit
lanceam in parietem, & Dauid receſſit & ſal-
uatus eſt in nocte illa.

* *Et miſit Saul nuncios in domum Dauid,* 11
vt cuſtodirent eum, vt interficeret eum manè:
& nunciauit Mechol vxor eius Dauid, di-
cens: Niſi tu ſaluaueris animam tuam nocte
iſta, cras tu interficieris.

* *Et deducit Mechol Dauid per feneſtram;* 12
& abijt, & aufugit, & ſaluatur.

* *Et accepit Mechol ſimulacra vana, &* po- 13
ſuit ſuper lectum, & ſtragulum pilorum ca-
prarum poſuit ad caput eius, & operuit ea ve-
ſtimento.

* *Et miſit Saul nuncios vt acciperent Da-* 14
uid, & dixit Mechol infirmatum eſſe eum.

* *Et miſit Saul nuncios vt viderent Dauid,* 15
dicens: Ducite eum in lecto ad me vt occidam
eum.

* *Et veniunt nuncij, & ecce ſimulacra va-* 16
na ſuper lectum, & ſtragulum pilorum capra-
rum ad caput eius.

* *Et dixit Saul Mechol, Quare ſic illuſiſti* 17
mihi, & dimiſiſti inimicum meum, & ſaluatus
eſt? & dixit Mechol ad Saul, Ipſe dixit ad me,
Dimitte me; ſi autem non, interficiam te.

* *Et Dauid fugit & ſaluatus eſt, & venit* 18
ad Samuel in Armathaim, & nunciat ei om-
nia quæ fecit ei Saul. & abierunt Samuel &
Dauid, & ſederunt in Nabath in Rama.

* *Et nunciatum eſt Saul à dicentibus, Ecce* 19
Dauid in Nabath in Rama.

7 * καὶ ἐκάλεσεν ἰωναθὰν τὸν δαυὶδ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ εἰσήγαγεν ἰωναθὰν τὸν δαυὶδ πρὸς σαούλ, καὶ ἦν ἐνώπιον αὐτοῦ καθὼς ἐχθὲς
8 καὶ τρίτην ἡμέραν· * καὶ προσέθετο γενέσθαι πόλεμος, καὶ κατίσχυσε δαυὶδ καὶ ἐπολέμησε τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἔπαταξεν αὐτοὺς πληγὴν σφόδρα μεγάλην· καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.
9 * καὶ ἐγένετο πνεῦμα πονηρὸν παρὰ κυρίου σαοὺλ ὄντος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐκάθητο, καὶ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἔψαλλεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.
10 * καὶ ἐζήτει σαοὺλ πατάξαι ἐν δόρατι τὸν δαυίδ· καὶ ἀπέστη δαυὶδ ἀπὸ προσώπου σαούλ, καὶ ἐπάταξε τὸ δόρυ εἰς τὸν τοῖχον· καὶ δαυὶδ ἀπεχώρησε καὶ διεσώθη ἐν νυκτὶ ἐκείνῃ.
11 * καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ φυλάξαι αὐτὸν τοῦ θανατῶσαι αὐτὸν τὸ πρωΐ· καὶ ἀπήγγειλε μελχὸλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ τῷ δαυὶδ, λέγουσα· ἐὰν μὴ σὺ σώσεις τὴν ψυχήν σου τὴν νύκτα ταύτην, αὔριον σὺ θανατωθήσῃ.
12 * καὶ κατάγει μελχὸλ τὸν δαυὶδ διὰ τῆς θυρίδος· καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἔφυγε, καὶ σώζεται.
13 * καὶ ἔλαβε μελχὸλ τὰ κενοτάφια, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ στρῶμα τριχῶν αἰγῶν ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ ἱματίῳ.
14 * καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους λαβεῖν τὸν δαυίδ· καὶ εἶπε μελχὸλ ἐνοχλεῖται αὐτόν.
15 * καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους ἰδεῖν τὸν δαυὶδ, λέγων· ἀγάγετε αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πρός με τοῦ θανατῶσαι αὐτόν.
16 * καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι, καὶ ἰδοὺ τὰ κενοτάφια ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ στρῶμα τῶν τριχῶν τῶν αἰγῶν πρὸς
17 κεφαλῆς αὐτοῦ. * καὶ εἶπε σαοὺλ τῇ μελχὸλ, ἵνατί οὕτως παρελογίσω με καὶ ἐξαπέστειλας τὸν ἐχθρόν μου καὶ διεσώθη; καὶ εἶπε μελχὸλ πρὸς σαούλ, αὐτὸς εἶπεν πρός με, ἐξαπόστειλόν με· εἰ δὲ μή, θανατώσω σε.
18 * καὶ δαυὶδ ἔφυγε καὶ διεσώθη, καὶ παρεγένετο πρὸς σαμουὴλ εἰς ἁρμαθαΐμ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ σαούλ· καὶ ἐπορεύθησαν σαμουὴλ καὶ δαυὶδ καὶ ἐκάθισαν ἐν ναβαὼθ ἐν ῥαμᾶ.
19 * καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ λεγόντων, ἰδοὺ δαυὶδ ἐν ναβαὼθ ἐν ῥαμᾶ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Et vocauit Iehonathan Dauidem, & nunciauit illi Iehonathan omnia verba hæc, & venire fecit Iehonathan Dauidē ad Saul, & fuit miniſtrans ante eum, vt ab heri & ab-ante ipſum. [8] Et addidit adhuc bellum eſſe, & exiuit Dauid & iniuit bellum in Peliſthæos, & percuſſit in illis percuſſionem magnam; & verterunt *terga* ab-ante illum. [9] Et manſit ſpiritus malus ab-ante Dominum ſuper Saul, & ipſe in domo ſua ſedens; & haſta eius in manu eius, & Dauid pſallens in manu. [10] Et quæſiuit Saul ad percutiendum in haſta ſua Dauidem, & ad perforandum in pariete, & liberatus eſt ab-ante Saul, & infixit haſtam in parietem, & Dauid fugit, & euaſit in nocte illa.

[11] Et miſit Saul nuncios ad domum Dauid ad cuſtodiendum eum, & ad occidendum eum in aurora; & renunciauit Dauidi Michal vxor eius dicendo, Niſi tu liberaueris animam tuam in nocte hac, cras tu occidēris. [12] Et catena demiſit Michal Dauidem ex feneſtra; & iuit & fugit, & liberatus eſt. [13] Et tulit Michal ſimulacra, & poſuit ſuper lectum, & pellem caprarum poſuit ceruical illius, & operuit in veſte. [14] Et miſit Saul nuncios ad tollendum Dauid, & dixit, Infirmus ille. [15] Et miſit Saul nuncios ad viſitandum Dauid, dicendo, Afferte eum in lecto ad me ad occidendum eum. [16] Et venerunt nuncij, & ecce ſimulacra ſuper lectum, & pellis caprarum cerui cal eius.

[17] Et dixit Saul ad Michal, Quare ſic mentita es in me, & miſiſti auctorem inimicitiæ meæ, & liberatus eſt? & dixit Michal ad Saul, Ille dixit mihi, Mitte me, quare occidam te? [18] Et Dauid fugit & liberatus eſt, & venit ad Samuel ad Ramatha, & nunciauit illi omnia quæ fecit ſibi Saul: & iuit ille & Samuel, & ſederunt in domo doctrinæ in Ramatha.

[19] Et nunciatum eſt Sauli dicendo, Ecce Dauid in domo doctrinæ in Ramatha.

20 * וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים לָקַחַת אֶת־דָּוִד וַיַּרְא
אֶת־לַהֲקַת הַנְּבִיאִים נִבְּאִים וּשְׁמוּאֵל עֹמֵד נִצָּב
עֲלֵיהֶם וַתְּהִי עַל־מַלְאֲכֵי שָׁאוּל רוּחַ אֱלֹהִים
21 וַיִּתְנַבְּאוּ גַּם־הֵמָּה׃ * וַיַּגִּדוּ לְשָׁאוּל וַיִּשְׁלַח
מַלְאָכִים אֲחֵרִים וַיִּתְנַבְּאוּ גַּם־הֵמָּה וַיֹּסֶף שָׁאוּל
וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים שְׁלִשִׁים וַיִּתְנַבְּאוּ גַּם־הֵמָּה׃
22 * וַיֵּלֶךְ גַּם־הוּא הָרָמָתָה וַיָּבֹא עַד־בּוֹר הַגָּדוֹל
אֲשֶׁר בַּשֶּׂכוּ וַיִּשְׁאַל וַיֹּאמֶר אֵיפֹה׃ שְׁמוּאֵל וְדָוִד
וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּנָיוֹת בָּרָמָה׃
23 * וַיֵּלֶךְ שָׁם אֶל־נָיוֹת בָּרָמָה וַתְּהִי עָלָיו גַּם־
הוּא רוּחַ אֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְיִתְנַבֵּא עַד־בֹּאוֹ
24 בְּנָיוֹת בָּרָמָה׃ * וַיִּפְשַׁט גַּם־הוּא בְּגָדָיו
וַיִּתְנַבֵּא גַּם־הוּא לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיִּפֹּל עָרֹם כָּל־הַיּוֹם
הַהוּא וְכָל־הַלָּיְלָה׃ עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הֲגַם שָׁאוּל
בַּנְּבִיאִם׃

כ

1 * וַיִּבְרַח דָּוִד מִנָּיוֹת בָּרָמָה׃ וַיָּבֹא וַיֹּאמֶר׃
לִפְנֵי יְהוֹנָתָן מֶה עָשִׂיתִי מָה׃ עֲוֹנִי וּמֶה־חַטָּאתִי
2 לִפְנֵי אָבִיךָ כִּי מְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשִׁי׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ
חָלִילָה לֹא תָמוּת הִנֵּה לֹא־יַעֲשֶׂה אָבִי דָּבָר גָּדוֹל אוֹ
דָּבָר קָטֹן וְלֹא יְגַלֶּה׃ אֶת־אָזְנִי וּמַדּוּעַ יַסְתִּיר אָבִי
מִמֶּנִּי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ אֵין זֹאת׃
3 * וַיִּשָּׁבַע עוֹד דָּוִד וַיֹּאמֶר יָדוֹעַ יָדַע אָבִיךָ כִּי־
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֹּאמֶר אַל־יֵדַע־זֹאת יְהוֹנָתָן פֶּן־
יֵעָצֵב וְאוּלָם חַי־יְהוָה וְחֵי נַפְשֶׁךָ כִּי כְּפֶשַׁע בֵּינִי
4 וּבֵין הַמָּוֶת׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד מַה־
5 תֹּאמַר נַפְשְׁךָ וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
יְהוֹנָתָן הִנֵּה׃ חֹדֶשׁ מָחָר וְאָנֹכִי יָשֹׁב אֵשֵׁב עִם־
הַמֶּלֶךְ לֶאֱכוֹל וְשִׁלַּחְתַּנִי וְנִסְתַּרְתִּי בַּשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב
הַשְּׁלִשִׁית׃

20 *Misit ergo Saul lictores vt raperent Dauid. Qui cũ vidissent cuneũ prophetarum
D vaticinantium, & Samuelẽ stantem super eos; factus est etiã spiritus Dei in illis: &
21 prophetare cœperunt etiã ipsi. * Quod cũ nunciatũ esset Sauli; misit & alios nũcios.
prophetauerunt aũt & illi. Et rursum misit Saul tertios nũcios, qui & ipsi prophe-
22 tauerunt. * Abijt etiam ipse in Ramatha, & venit vsq; ad cisternã magnã, quæ est in
Sochoth: & interrogauit & dixit: In quo loco sunt Samuel & Dauid? Dictũq; est ei,
23 Ecce in Naioth sunt in Ramatha. *Et abiit in Naioth in Ramatha. Et factus est etiam
super eũ spiritus Dei: & ambulauit ingrediens, & prophetabat vsq; dum veniret in
24 Naioth in Ramatha. * Et expoliauit etiã ipse se vestimẽtis suis, & prophetauit cum
cæteris corã Samuel: & cecidit nudus tota die illa & nocte. Vnde & exiuit prouerbium; Num & Saul inter prophetas?

CAP. XX.

1 AFugit autem Dauid de Naioth, quæ est in Ramatha; venienſq; locutus est corã Ionatha: Quid feci? quę est iniquitas mea? & quod peccatum meũ in patrem tuum:
2 quia quærit animam meam? * Qui dixit ei: Absit à te, nõ morieris; neque enim faciet pater meus quicquam grande vel parvum, nisi priùs indicauerit mihi. Hũc ergo celauit à me pater meus sermonem tantummodo? nequaquam enim erit istud.
3 * Et iurauit rursum Dauid. Et ille ait: Scit profectò pater tuus quòd inueni gratiã in oculis tuis, & dicet: Nesciat hoc Ionathas: ne fortè tristetur. Quinimmo viuit Dñs, & viuit anima tua, quia vno tãtũ, vt ita di
4 cã, gradu ego mórsq; diuidimur. * Et ait Ionathas ad Dauid: Quodcunq; dixerit
5 mihi anima tua, faciã tibi. *Dixit aũt Dauid ad Ionathã: Ecce calẽdę sunt craſtino: & ego ex more sedere soleo iuxta regẽ ad vescendum. Dimitte ergo me, vt abscondar in agro vsque ad vesperam diei tertiæ.

תרגום יונתן

20 וּשְׁלַח שָׁאוּל אִזְגַּדִּין לְמִדְבַּר יַהּ דָּוִד וַחֲזָא יַת סִיעַת סַפְרַיָּא מְשַׁבְּחִין וּשְׁמוּאֵל קָאֵים מְאַלֵּיף עֲלֵיהוֹן וּשְׁרָת עַל אִיזְגַּדֵּי שָׁאוּל רוּחַ נְבוּאָה
מִן קֳדָם יְיָ וְשַׁבָּחוּ אַף אִנּוּן׃ 21 וְחַוִּיאוּ לְשָׁאוּל וּשְׁלַח אִיזְגַּדִּין אָחֳרָנִין וְשַׁבָּחוּ אַף אִינּוּן׃ וְאוֹסִיף שָׁאוּל וּשְׁלַח אִיזְגַּדִּין תְּלִיתָאִין
וְשַׁבָּחוּ אַף אִינּוּן׃ 22 וַאֲזַל אַף הוּא לְרָמָתָא וַאֲתָא עַד גּוּבָא רַבָּא דִּי בְסֵכוּ וּשְׁאַל וַאֲמַר הֵיכָא שְׁמוּאֵל וְדָוִד וַאֲמַר הָא בְּבֵית אִלְפְּנָא
בְּרָמָתָא׃ 23 וַאֲזַל תַּמָּן לְבֵית אִלְפְּנָא וּשְׁרָת עֲלוֹהִי אַף הוּא רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ וַאֲזַל מֵיזַל וּמְשַׁבַּח עַד דַּאֲתָא לְבֵית
אִלְפְּנָא בְּרָמָתָא׃ 24 וְשַׁלַּח אַף הוּא לְבוּשׁוֹהִי וְשַׁבַּח אַף הוּא קֳדָם שְׁמוּאֵל וּנְפַל בָּיְשָׁן כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לֵילְיָא עַל כֵּן יֵימְרוּן
הַאַף שָׁאוּל בְּסַפְרַיָּא׃

כ

1 וְעָרַק דָּוִד מִבֵּית אִלְפְּנָא דִּבְרָמָתָא וַאֲתָא וַאֲמַר קֳדָם יְהוֹנָתָן מָה עֲבַדִית מָה חוֹבִי וּמָה סוּרְחָנִי קֳדָם אֲבוּךְ אֲרֵי בָּעֵי לְמִקְטְלִי׃
2 וַאֲמַר לֵיהּ חַס לָא תְמוּת הָא לָא יַעֲבֵיד אֲבָא פִּתְגָם רַב אוֹ פִּתְגָם זְעֵיר וְלָא יְחַוִּי לִי וּמֵדִין יְכַסֵּי אֲבָא מִנִּי יַת פִּתְגָמָא הָדֵין לֵית דָּא
קַיְּמָא׃ 3 וְקַיֵּים עוֹד דָּוִד וַאֲמַר מְיַדַּע יְדַע אֲבוּךְ אֲרֵי אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ וַאֲמַר לָא יְדַע דָּא יְהוֹנָתָן דִּילְמָא יִתְכְּסֵיס וּבְרַם
קַיָּמָא הוּא יְיָ וְחֵי נַפְשָׁךְ אֲרֵי כְּפִיסְעָא חֲדָא בֵּינָא וּבֵין מוֹתָא׃ 4 וַאֲמַר יְהוֹנָתָן לְדָוִד מָה רַעֲוָא נַפְשָׁךְ וְיֶתְעֲבֵיד לָךְ׃ 5 וַאֲמַר
דָּוִד לִיהוֹנָתָן הָא יַרְחָא מְחַר וַאֲנָא אִסְתָּהַר עִם מַלְכָּא לְמֵיכַל וְתִשְׁלְחִינַנִי וְאִישְׁתְּמַר בְּחַקְלָא עַד עִידַן רַמְשָׁא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה׃

20 Et misit Saul nuncios vt caperent Dauid: & venientes viderant cœtum prophetarum vaticinantiũ, & Samuel stetit stans super eos, & factus est super nuncios Saul spiritus Dei, & prophetarunt & ipsi.

21 Et nunciatum est Saul, & misit nuncios alios, & prophetauerunt & ipsi, & addidit Saul mittere nuncios tertios, & prophetauerunt & ipsi.

22 Et iratus est Saul furore, & abijt & ipse in Armathaim, & venit vsque in cisternam areæ quæ in Sechi; & interrogauit, & dixit: vbi Samuel & Dauid? & dixerunt, Ecce in Nabath in Rama.

23 Et abiit inde in Nabath in Rama, & factus est super eum spiritus Dei: & abijt ambulans, & prophetauit vsque dum veniret ipse in Nabath in Rama.

24 Et spoliauit vestimenta sua, & prophetauit corã Samuel, & cecidit nudus tota die illa, & tota nocte illa. propter hoc dicebãt, Num & Saul inter prophetas?

CAP. XX.

1 ET fugit Dauid de Nabath de Rama, et venit ad faciẽ Ionathan, & dixit, Quid feci, vel quæ iniquitas mea, vel quid peccaui coram patre tuo, quoniam quærebat animam meam?

2 Et dixit ei Jonathan, Nequaquam tibi, non morieris; ecce enim non faciet pater meus grande verbum vel paruum, quòd non reuelet auriculam meam: & cur abscõdet pater meus à me verbum hoc? non est hoc.

3 Et respondit Dauid Jonathan, & dixit: Cognoscẽs scit pater tuus, quòd inueni gratiam in oculis tuis, & dixit: Non sciat hæc Jonathan, vt non nunciet Dauid; verùm viuit Dñs & viuit anima tua, quoniam sicut dixi impletum est inter me & inter patrem tuum vsque ad mortem.

4 Et dixit Jonathan ad Dauid, Quid desiderat anima tua, & faciam tibi?

5 Et dixit Dauid ad Jonathan, Ecce iam calendæ crastino, & ego sedens sedebo cum rege ad vescendum, & dimittes me, & abscondar in agro vsque ad vesperam.

20 καὶ ἀπέστειλε σαὺλ ἀγγέλους λαβεῖν τὸν δαυίδ· καὶ ἐλθόντες εἶδον τὴν ἐκκλησίαν τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων, καὶ σαμυὴλ εἱστήκει καθεστηκὼς ἐπ' αὐτῶν· καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀγγέλους σαὺλ πνεῦμα θεοῦ, καὶ προεφήτευσαν καὶ αὐτοί.

21 καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαὺλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἑτέρους, καὶ προεφήτευσαν καὶ αὐτοί· καὶ προσέθετο σαὺλ ἀποστεῖλαι ἀγγέλους τρίτους, καὶ προεφήτευσαν καὶ αὐτοί.

22 καὶ ἐθυμώθη σαὺλ ὀργῇ· καὶ ἐπορεύθη καὶ αὐτὸς εἰς ἁρμαθαίμ, καὶ ἦρχε ἕως φρέατος τοῦ ἄλω τοῦ ἐν σεχί· καὶ ἠρώτησε καὶ εἶπε, ποῦ σαμυὴλ καὶ δαυίδ; καὶ εἶπον, ἰδοὺ ἐν ναβαὺθ ἐν ραμᾶ.

23 καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν εἰς ναβαὺθ εἰς ραμᾶ· καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα θεοῦ· καὶ ἐπορεύθη πορευόμενος, καὶ προεφήτευσεν ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς ναβαὺθ εἰς ραμᾶ.

24 καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ προεφήτευσεν ἐνώπιον σαμουήλ· καὶ ἔπεσε γυμνὸς ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην· διὰ τοῦτο ἔλεγον, εἰ καὶ σαὺλ ἐν προφήταις;

κ'.

1 Καὶ ἀπέδρα δαυὶδ ἐξ ναβαὺθ ἐν ραμᾶ, καὶ ἦρχε εἰς πρόσωπον ἰωναθάν· καὶ λέγει, τί πεποίηκα, ἢ τί τὸ ἀδίκημά μου, ἢ τί ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ πατρός σου ὅτι ζητεῖ τὴν ψυχήν μου;

2 καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωναθάν, μηδαμῶς σοι, μὴ ἀποθάνῃς· ἰδοὺ γὰρ οὐ μὴ ποιήσει ὁ πατήρ μου ῥῆμα ἢ μικρὸν ἢ μέγα καὶ οὐκ ἀποκαλύψει τὸ ὠτίον μου· καὶ τί ὅτι ἀποκρύψει ὁ πατήρ μου ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο; οὐκ ἔστι τοῦτο.

3 καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ἰωναθάν, καὶ εἶπεν, γινώσκων εἶδεν ὁ πατήρ σου, ὅτι εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου· καὶ εἶπεν, μὴ γνώτω ταῦτα ἰωναθάν, ὅπως μὴ ὀδυνηθείη τῷ δαυίδ· πλὴν ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, ὅτι καθὼς εἶπον πεπλήρωται ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ πατρός σου ἕως θανάτου.

4 καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς δαυίδ, τί ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ ποιήσω σοι;

5 καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωναθάν, ἰδοὺ νουμηνία αὔριον, καὶ ἐγὼ καθίσας καθίσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως φαγεῖν· καὶ ἐξαποστελεῖς με καὶ κρυβήσομαι ἐν τῷ πεδίῳ ἕως δείλης.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et misit Saul nuncios ad tollendum Dauid, & vidit turmam scribarum laudantium, & Samuelẽ stantem docentem super eos: & mansit super nuncios Saul spiritus prophetiæ ab-ante Dominum, & laudauerunt etiam illi. 21 Et nunciauerunt Sauli, & misit nuncios posteriores, & laudauerunt etiam illi; & addidit Saul, & misit nuncios tertios, & laudauerunt etiam illi.

22 Et venit etiam ipse ad Ramatha, & venit vsque ad cisternam magnam, quæ in Zzecha: & rogauit, & dixit, Vbi Samuel & Dauid? & dixit, Ecce in domo doctrinæ in Ramatha. 23 Et abijt illuc in domum doctrinæ quæ in Ramatha; & mansit super illum etiam ipsum spiritus prophetiæ ab-ante Dominum: & iuit iens & laudans, quousque venit ad domum doctrinæ in Ramatha.

24 Et misit etiam ipse vestimenta sua, & laudauit etiam ipse ante Samuel; & cecidit nudus tota die illa, & tota nocte. ideo dicent, Num etiam Saul in Scribis?

CAP. XX.

ET fugit Dauid ex domo doctrinæ quæ in Ramatha, & venit & dixit ante Iehonathan, Quid feci, quæ culpa mea? quis excessus meus ante patrem tuum? quòd quærens ad occidendum me? 3 Et dixit illi, Tace, non morieris: ecce non faciet pater meus verbum magnum aut verbũ paruum, & non indicabit mihi: & quid hoc, occultabit pater meus à me verbũ hoc? non est hoc cõstans. 3 Et iurauit adhuc Dauid, & dixit: Sciendo sciuit pater tuus quòd inueni charitates in oculis tuis, & dixit, Non sciat hoc Iehonathan, fortè turbaretur: at verò permanens ipse Dominus, & viuens anima tua, quòd *sit* vt passus vnus inter me & inter mortem. 4 Et dixit Iehonathan Dauidi, Quid vult anima tua & fiet tibi? 5 Et dixit Dauid ad Iehonathan, Ecce mensis cras, & ego sedendo sedebo cum rege ad comedendum, & mittes me, & abscondar in agro vsque ad tempus vesperæ in die tertia.

6 * אִם־פָּקֹד יִפְקְדֵנִי אָבִיךָ וְאָמַרְתָּ נִשְׁאַל נִשְׁאַל
מִמֶּנִּי דָּוִד לָרוּץ בֵּית־לֶחֶם עִירוֹ כִּי־זֶבַח הַיָּמִים
7 שָׁם לְכָל־הַמִּשְׁפָּחָה׃ * אִם־כֹּה׀ יֹאמַר
טוֹב שָׁלוֹם לְעַבְדֶּךָ וְאִם־חָרֹה יֶחֱרֶה׀ לוֹ דַּע כִּי־
8 כָלְתָה הָרָעָה מֵעִמּוֹ׃ * וְעָשִׂיתָ חֶסֶד עַל־עַבְדֶּךָ
כִּי בִבְרִית יְהוָה הֵבֵאתָ אֶת־עַבְדְּךָ עִמָּךְ וְאִם־
יֶשׁ־בִּי עָוֹן הֲמִיתֵנִי אַתָּה׀ וְעַד־אָבִיךָ לָמָּה־זֶּה׀
9 תְּבִיאֵנִי׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן חָלִילָה לָּךְ כִּי אִם־
יָדֹעַ אֵדַע כִּי־כָלְתָה הָרָעָה מֵעִם אָבִי לָבוֹא עָלֶיךָ
10 וְלֹא אוֹתְךָ אַגִּיד לָךְ׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוֹנָתָן
מִי יַגִּיד לִי אוֹ מַה־יַּעַנְךָ אָבִיךָ קָשׁוֹת׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד לְכָה׀ וְנֵצֵא הַשָּׂדֶה
12 וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם הַשָּׂדֶה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן
אֶל־דָּוִד יְהוָה׀ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־אֶחְקֹר אֶת־אָבִי
כָּעֵת׀ מָחָר הַשִּׁלְשִׁית וְהִנֵּה־טוֹב אֶל־דָּוִד וְלֹא־אָז
13 אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת־אָזְנֶךָ׃ * כֹּה־יַעֲשֶׂה
יְהוָה׀ לִיהוֹנָתָן וְכֹה יֹסִיף כִּי־יִיטַב אֶל־אָבִי אֶת־
הָרָעָה עָלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת־אָזְנְךָ וְשִׁלַּחְתִּיךָ וְהָלַכְתָּ
לְשָׁלוֹם וְיִהְיֶה׀ יְהוָה׀ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אָבִי׃
14 * וְלֹא אִם־עוֹדֶנִּי חָי וְלֹא־תַעֲשֶׂה׀ עִמָּדִי חֶסֶד
15 יְהוָה וְלֹא אָמוּת׃ * וְלֹא־תַכְרִית אֶת־חַסְדְּךָ
מֵעִם בֵּיתִי עַד־עוֹלָם וְלֹא בְּהַכְרֵת יְהוָה אֶת־אֹיְבֵי
16 דָוִד אִישׁ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן
עִם־בֵּית דָּוִד וּבִקֵּשׁ יְהוָה׀ מִיַּד אֹיְבֵי דָוִד׃
17 * וַיּוֹסֶף יְהוֹנָתָן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת־דָּוִד בְּאַהֲבָתוֹ
אֹתוֹ כִּי־אַהֲבַת נַפְשׁוֹ אֲהֵבוֹ׃
18 * וַיֹּאמֶר־לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקַדְתָּ כִּי יִפָּקֵד
19 מוֹשָׁבֶךָ׃ * וְשִׁלַּשְׁתָּ תֵּרֵד מְאֹד וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְיָשַׁבְתָּ אֵצֶל
הָאֶבֶן הָאָזֶל׃

6 * Si reſpiciés requiſierit me pater tuus, reſpondebis ei: Rogauit me Dauid vt iret celeriter in Bethleem ciuitatẽ ſuam: quia victimæ ſolennes ibi ſunt vniuerſis contri-
7 bulibus ſuis. * Si dixerit, bene, pax erit ſeruo tuo. Si autem fuerit iratus, ſcito quia
8 completa eſt malicia eius. * Fac ergo mi-
B ſericordiam in ſeruum tuum, quia fœdus Domini me famulum tuum tecum inire feciſti. Si autẽ eſt iniquitas aliqua in me, tu me interfice, & ad patrem tuum ne in-
9 troducas me. * Et ait Ionathas: Abſit hoc à te. Neq; enim fieri poteſt, vt ſi certè cognouero completam eſſe patris mei malitiam contra te, non annunciem tibi.
10 * Reſpondit Dauid ad Ionathan: Quis renunciabit mihi? ſi quid fortè reſpondeo-
11 rit tibi pater tuus durè de me? * Et ait Ionathas ad Dauid: Veni & egrediamur foras in agrum. Cúmq; exiſſent ambo in
12 agrum; * Ait Ionathas ad Dauid: Domine Deus Iſrael, ſi inueſtigauero ſententiam patris mei craſtino vel perendie, & aliquid boni fuerit ſuper Dauid, & non ſtatim miſero ad te, & notum tibi fecero:
13 * Hęc faciat Dominus Ionathæ, & hæc augeat. Si autem perſeuerauerit patris mei
C malicia aduerſum te, reuelabo aurem tuã, & dimittam te vt vadas in pace, & ſit Dominus tecum ſicut fuit cum patre meo.
14 * Et ſi vixero, facias mihi miſericordiã
15 Domini; ſi verò mortuus fuero: * Non auferes miſericordiã à domo mea vſq; in ſempiternum, quando eradicauerit Dñs inimicos Dauid vnumquemq; de terra.
16 * Pepigit ergo Ionathas fœdus cũ domo Dauid. et requiſiuit Dñs de manu inimi-
17 corũ Dauid. * Et addidit Ionathas deierare Dauid, eo ꝙ diligeret illũ. Sicut enim
18 animã ſuã, ita diligebat eum. * Dixítq; ad eũ Ionathas: Cras calẽdę ſunt, & requireris. Requiretur enim ſeſſio tua vſq; peren-
19 die. * Deſcẽdes ergo feſtinus & venies in
D locum vbi celandus es in die, quando operari licet: & ſedebis iuxta lapidem, cui nomen eſt Ezel.

תרגום יונתן

6 אִם מִבְעָא יִבְעֵינַנִי אֲבוּךְ וְתֵימַר אִשְׁתְּאֲלָא אִשְׁתְּאֵל מִינִּי דָּוִד לְמֵיזַל לְבֵית לַחְמָ קַרְתֵּיהּ אֲרֵי שֵׁירוּ נִיכְסַת קוּדְשַׁיָּא יוֹמָא דֵּין חַמָּן
לְכָל זַרְעֵיתָא׃ 7 אִם כְּדֵין יֵימַר טָב שְׁלָם לְעַבְדָּךְ וְאִם מְתַקָּף יְתַקֵּיף לֵיהּ דַּע אֲרֵי גְמִירָא בִּישְׁתָּא מִינֵּיהּ׃ 8 וְתַעְבִּיד
טִיבוּ עִם עַבְדָּךְ אֲרֵי בִּקְיָמָא דַּיְיָי אַעֵילְתָּא יַת עַבְדָּךְ עִמָּךְ וְאִם אִיתַּי בִּי חוֹבָא קְטוֹלְנִי אַתְּ וּלְמָה אֲבוּךְ לְמָה דְנָן תַּעֵילְנַנִי׃
9 וַאֲמַר יְהוֹנָתָן חַס לָךְ אֲרֵי אִם מִיתַּע אִיתַּע בִּישְׁתָּא מִן אֲבָא לְמֵיתֵי עֲלָךְ וְלָא יְתָהּ אֲחַוֵי לָךְ׃ 10 וַאֲמַר דָּוִד
לִיהוֹנָתָן מַן יְחַוֵי לִי אוֹ דְיִלְמָא יְתֵיבִינָךְ אֲבוּךְ פִּתְגָמִין קָשִׁין׃ 11 וַאֲמַר יְהוֹנָתָן לְדָוִד אֵיתָא וְנִיפּוֹק לְחַקְלָא וּנְפַקוּ תַּרְוֵיהוֹן לְחַקְלָא׃
12 וַאֲמַר יְהוֹנָתָן לְדָוִד יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אֲרֵי אֲבְדוֹק יַת אֲבָא בְּעִידָנָא חָדֵין מְחַר אוֹ בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וְהָא פִּתְגָמִין תַּקָּנִין מְתַאמְרִין
עַל דָּוִד וְלָא מִכְּעַן אֶשְׁלַח לְוָתָךְ וַאֲחַוֵי לָךְ׃ 13 כְּדֵין יַעְבִּיד יְיָ לִיהוֹנָתָן וּכְדֵין יוֹסִיף אֲרֵי גְמִירָא מִן אֲבָא לְמֵיתֵי בִּישְׁתָּא עֲלָךְ וַאֲחַוֵי לָךְ
וְאֶשְׁלְחִינָךְ וְתֵיזֵל בְּשְׁלָם וִיהֵי מֵימְרָא דַיְיָי בְּסַעֲדָךְ כְּמָא דַהֲוָה בְּסַעֲדֵיהּ דַּאֲבָא׃ 14 וְלָא עַד דַּאֲנָא קַיָּם וְלָא תַּעְבֵּד עִמִּי טִיבוּ
מִן קֳדָם יְיָ וְלָא אֲמוּת׃ 15 וְלָא תַּפְסִיק יַת טִיבוּתָךְ מִן אֱנָשׁ בֵּיתִי עַד עָלְמָא וְלָא כַּד יְשֵׁיצִי יְיָ יַת סָנְאֵי דָּוִד גְּבַר מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃
16 וּגְזַר יְהוֹנָתָן קְיָם עִם בֵּית דָּוִד וְאִיתְפְּרַע יְיָ מִיַּד סָנְאֵי דָּוִד׃ 17 וְאוֹסִיף יְהוֹנָתָן לְאוֹמָאָה יַת דָּוִד בְּרַחֲמֵי יְהֵיהּ אֲרֵי רַחֲמֵי נַפְשֵׁיהּ רַחֲמִית׃ 18 וַאֲמַר לֵיהּ יְהוֹנָתָן לְמָחָר יַרְחָא וְתִתְבְּעִי
אֲרֵי יְהֵא מְרָוַח בֵּיתָךְ אַסְהֲרוּתָךְ׃ 19 וּבְתַלְתּוּתָיוֹמָא תִּתְבְּעִי לַתְרָא וְתֵיתֵי לְאַתְרָא דְאִיסְתַּמְרָתְ תַּמָּן בְּיוֹמָא דְחוֹלָא וְתִתֵּיב בְּסְטַר אָבֶן אָתָא

* *Si requirens requisierit me pater tuus,* 6
dices: Rogãs rogauit à me Dauid, vt curreret
vsque in Bethleem ciuitatem suam; quoniam
sacrificium dierum ibi vniuersæ tribui.

* *Et si dixerit pater tuus: Bene, pax seruo* 7
tuo. Si autem dura respõderit tibi, scito quia
completa est malicia ab eo. * *Et facies mise-* 8
ricordiam cum seruo tuo, quia in fœdus Domi-
ni induxisti seruum tuum tecũ. Et si est iniqui-
tas in seruo tuo, interfice me tu; & vsque ad
patrem tuum cur introducas me? * *Et dixit* 9
Jonathan: Nequaquam tibi: quoniam si cogno-
scens cognouero quòd completa est malicia à pa-
tre meo vt veniat contra te; & non nunciabo
tibi? * *Et dixit Dauid ad Jonathan:* 10
Quis nunciabit mihi, si respõderit pater tuus
dura? * *Et dixit Jonathan ad Dauid: Vade* 11
et exeamus in agrum. Et exeunt ambo in agrũ.

* *Et dixit Jonathan ad Dauid: Dominus* 12
Deus Israel nouit, quòd si interrogauero patrem
meum ad tempus tribus vicibus: & ecce bo-
num fuerit super Dauid: & nonne mittam ad
te in agrum?

* *Hæc faciat Deus Ionathan & hæc augeat,* 13
si non deferam mala ad te, & reuelabo auricu-
lam tuam, & mittam te, & vades in pace,
& erit Dominus tecum, sicut fuit cum patre
meo.

* *Et si etiam me viuente, facies mecũ misé-* 14
ricordiam Domini, & si morte mortuus fuero,

* *Non auferes misericordiam tuam à domo* 15
mea vsque in sæculum. Et non: cùm euerterit
Dominus inimicos Dauid vnumquenque à fa-
cie terræ:

* *Auferetur Jonathan à domo Dauid, et re-* 16
quirat Dominus de manibus inimicorũ Dauid.

* *Et addidit Jonathan deierare Dauid, eo* 17
quòd diligeret eum, quoniam amauit animam
amantis eum.

* *Et dixit ei Jonathan: Cras calendæ, & vi* 18
sitatione requiretur sessio tua.

* *Et tres dies manebis & requireris & ve* 19
nies in locum vbi absconditus es ibi die quan-
do operari licebat: & sedebis iuxta lapidẽ illũ.

6 * ἐὰν ἐπισκέπτωμαι ἐπισκέψηταί με ὁ πατήρ
σου, ἐρεῖς παραιτούμενος παρῄτηταί με Δαυὶδ
δραμεῖν ἕως Βηθλεὲμ τὴν πόλεως αὐτοῦ, ὅτι θυσία τῶν
7 ἡμερῶν ἐκεῖ ὅλη τῇ φυλῇ. * καὶ ἐὰν εἴπῃ ὁ πατήρ σου;
ἀγαθῶς, εἰρήνη τῷ δούλῳ σου· ἐὰν δὲ σκληρὰ ἀποκριθῇ σοι,
γνῶθι ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία παρὰ αὐτοῦ.
8 * καὶ ποιήσεις ἔλεος μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι εἰς διαθήκην
κυρίου εἰσήγαγες τὸν δοῦλόν σου μετὰ σεαυτοῦ· εἰ δὲ ἔστιν ἀδι-
κία ἐν τῷ δούλῳ σου, θανάτωσόν με σύ· καὶ ἕως τοῦ πα-
τρός σου ἵνατί τοῦτο εἰσαγάγῃς με;
9 * καὶ εἶπεν Ἰωναθάν, μηδαμῶς σοι, ὅτι ἐὰν γινώσκων
γνῶ ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ
ἐλθεῖν ἐπί σέ, καὶ μὴ ἀπαγγελῶ σοι;
10 * καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Ἰωναθάν, τίς ἀπαγγελεῖ μοι,
11 ἐὰν ἀποκριθῇ ὁ πατήρ σου σκληρά; * καὶ εἶπεν Ἰωναθὰν
πρὸς Δαυίδ, πορεύου καὶ ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρόν· καὶ ἐπο-
12 ρεύοντο ἀμφότεροι εἰς ἀγρόν. * καὶ εἶπεν Ἰωναθὰν
πρὸς Δαυίδ, κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ οἶδεν, ὅτι ἐὰν ἀνα-
κρίνω τὸν πατέρα μου πρὸ καιροῦ τρισσῶς, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὸν
ἢ ὡσὲρ Δαυίδ, καὶ οὐκ ἀποστελῶ πρὸς σὲ εἰς τὸ πεδίον;
13 * τάδε ποιήσαι θεὸς τῷ Ἰωναθὰν καὶ τάδε προσθείη,
ἐὰν μὴ φύσῃσω τὰ κακὰ ἐπὶ σὲ καὶ ἀποκαλύψω τὸ ὠτίον
σου, καὶ ἀποστελῶ σε καὶ ἀπελεύσῃ εἰς εἰρήνην· καὶ ἔσται κύ-
ριος μετὰ σοῦ καθὼς ἦν μετὰ τοῦ πατρός μου.
14 * καὶ ἐὰν ἔτι ἐμοῦ ζῶντος ποιήσεις μετ' ἐμοῦ ἔλεος
κυρίου, καὶ ἐὰν ἀποθάνω οὐκ ἀποθανοῦμαι,
15 * οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἔλεός σου ἀπὸ τοῦ οἴκου μου ἕως αἰῶ-
νος· καὶ μή, ἐν τῷ ἐξαίρειν κύριον τοὺς ἐχθροὺς Δαυὶδ
ἕκαστον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς·
16 * ἐξαρθήσεται τὸ ὄνομα Ἰωναθὰν ἀπὸ τοῦ οἴκου Δαυίδ, καὶ
ἐκζητήσαι κύριος ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν Δαυίδ.
17 * καὶ προσέθετο Ἰωναθὰν ὀμόσαι τῷ Δαυὶδ διὰ τὸ
ἀγαπᾶν αὐτόν, ὅτι ἠγάπησεν ψυχὴν ἀγαπῶντος
αὐτόν.
18 * καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰωναθάν, αὔριον νουμηνία, καὶ ἐπι-
σκοπὴ ἐπισκεφθήσεται ἡ καθέδρα σου.
19 * καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐπισκέψῃ καὶ ἥξεις εἰς τὸν τόπον
ὃν ἐκρύβης ἐκεῖ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐργασίας, καὶ καθίσῃ παρὰ
τῷ λίθῳ ἐκείνῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Si quærendo quæret me pater tuus, & dices: Petendo petiuit à me Dauid ad eundum ad Bethlehhem vrbem eius, quia appositum oblationis sanctitatis hodie ibi omni prosapiæ. [7] Si sic dicet, Bonum, pax seruo tuo: & si indurescendo indurescit illi, scito quòd absoluta malicia ab eo. [8] Et facies bonum cum seruo tuo, quia in iuramento Domini intrare fecisti seruum tuum tecum; et si est in me culpa, occide me tu, & ad patrem tuum quare intrare facies me? [9] Et dixit Iehonathan, Absit tibi, quia si sciendo sciero quòd perfecta malitia à patre meo ad veniendum super te, & non ipsum nunciabo tibi? [10] Et dixit Dauid ad Iehonathan, Quis indicabit mihi si fortè responderit tibi pater tuus verba dura? [11] Et dixit Iehonathan ad Dauid, Veni & exibimus ad agrum: & exierunt ambo illi ad agrum. [12] Et dixit Iehonathan ad Dauid: Dominus Deus Israel, quòd inquiram patrem meum in tempore hoc, cras aut in die tertia, & ecce verba composita dicta super Dauid, & non ex-tunc mittam ad te, & indicabo tibi. [13] Sic faciet Dominus Iehonathan, & sic addet quòd perfecta à patre meo ad veniendum malicia super te, & indicabo tibi, & dimittam te, & ibis in pace, & erit dictum Domini in auxilio tuo, sicut fuit in auxilio patris mei. [14] Et non quoad ego manens, & non facies mecum bonum ab-ante Dominum, & non moriar. [15] Et non finies bonitatem tuam ab homine domus meæ, vsque in sæculum; nec quando perdiderit Dominus osores Dauid, virum de-super facies terræ. [16] Et pepigit Iehonathan fœdus cum domo Dauid, & vindicabit se Dominus de manu odientium Dauid. [17] Et addidit Iehonathan ad iurandum Dauidi in quo amans eum, quia amore animæ suæ amauit eum. [18] Et dixit ei Iehonathan, Ad crastinum mensis & quærêris, quia erit vacua domus accubitus tui. [19] Et in tertia die quærêris nimis, & ibis ad locum quo absconditus es ibi in die profesto: & sedebis in latere petræ ATHA.

20 * וַאֲנִי שָׁלַשְׁתִּי הַחִצִּים צִדָּה אוֹרֶה לְשַׁלַּח־לִי
21 לְמַטָּרָה: * וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת־הַנַּעַר לֵךְ מְצָא
אֶת־הַחִצִּים אִם־אָמוֹר אֹמַר לַנַּעַר הִנֵּה הַחִצִּים
מִמְּךָ וְהֵנָּה קָחֵנּוּ וָבֹאָה כִּי־שָׁלוֹם לְךָ וְאֵין דָּבָר חַי־
22 יְהוָה: * וְאִם־כֹּה אֹמַר לָעֶלֶם הִנֵּה הַחִצִּים מִמְּךָ
23 וָהֵלְאָה לֵךְ כִּי שִׁלַּחֲךָ יְהוָה: * וְהַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְנוּ אֲנִי וָאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם:
24 * וַיִּסָּתֶר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ
25 עַל־הַלֶּחֶם לֶאֱכוֹל: * וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשָׁבוֹ
כְּפַעַם ׀ בְּפַעַם אֶל־מוֹשַׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן
וַיֵּשֶׁב אַבְנֵר מִצַּד שָׁאוּל וַיִּפָּקֶד מְקוֹם דָּוִד:
26 * וְלֹא־דִבֶּר שָׁאוּל מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר
מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא טָהוֹר:
27 * וַיְהִי מִמָּחֳרַת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפָּקֶד מְקוֹם דָּוִד
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מַדּוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשַׁי
28 גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלָּחֶם: * וַיַּעַן יְהוֹנָתָן
אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֹל נִשְׁאַל דָּוִד מֵעִמָּדִי עַד־בֵּית
29 לָחֶם: * וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי נָא כִּי זֶבַח מִשְׁפָּחָת
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִי אָחִי וְעַתָּה אִם־מָצָאתִי
חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמָּלְטָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־אַחַי עַל־
30 כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: * וַיִּחַר־אַף שָׁאוּל
בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן־נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת הֲלוֹא
יָדַעְתִּי כִּי־בְחֹר אַתָּה לְבֶן־יִשַׁי לְבָשְׁתְּךָ וּלְבֹשֶׁת
31 עֶרְוַת אִמֶּךָ: * כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשַׁי
חַי עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתֶךָ וְעַתָּה
שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת הוּא:
32 * וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה
33 יוּמַת מֶה עָשָׂה: * וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו
לְהַכֹּתוֹ וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלְתָה הִיא מֵעִם אָבִיו
לְהָמִית אֶת־דָּוִד:

20 * Et ego tres sagittas mittam iuxta eũ, & iaciam quasi exercens me ad signum.
21 *Mittam quoq; & pucrũ, dicés ei: Vade & affer mihi sagittas. Si dixero puero, Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax est & nihil est mali, vi-
22 uit Dñs. * Si autẽ sic locutus fuero puero, Ecce sagittę vltra te sunt, vade in pace,
23 quia dimisit te Dñs. *De verbo aũt quod locuti fuimus ego & tu, sit Dñs inter me
24 & te vsq; in sempiternum. *Absconditus est ergo Dauid in agro, & venerunt calendæ, & sedit rex ad comedendum panem.
25 *Cúmque sedisset rex super cathedrá suã secundum consuetudinem, quę erat iuxta
E parietẽ, surrexit Ionathas, & sedit Abner ex latere Saul, vacuúsque apparuit locus
26 Dauid. * Et nõ est locutus Saul quicquã in die illa. cogitabat enim ꝙ fortè euenisset ei, vt non esset mũdus nec purificatus.
27 * Cúnq; illuxisset dies secunda post calendas, rursus apparuit vacuus locus Dauid: Dixítq; Saul ad Ionathan filiũ suum, Cur
28 non venit filius Isai nec heri nec hodie ad vescẽdum? *Respõdítq; Ionathas Sauli, Rogauit me obnixè vt iret in Bethleem.
29 * Et ait, Dimitte me, quoniã sacrificiũ solenne est in ciuitate mea; vnus de fratribus meis accersiuit me. Nunc ergo si inueni gratiam in oculis tuis, vadam citò & videbo fratres meos. Ob hanc causam nõ
30 venit ad mensam regis. *Iratus autẽ Saul aduersum Ionathan, dixit ei, Fili mulieris
F vltrò virum rapientis, numquid ignoro, quia diligis filiũ Isai in confusionẽ tuam, & in confusionem ignominiosæ matris
31 tuæ? * Omnibus enim diebus quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte & adduc eum ad me, quia fi-
32 lius mortis est. * Respondens autem Ionathas Sauli patri suo, ait, Quare morietur? Quid fecit?
33 * Et arripuit Saul lanceam vt percuteret eum. Et intellexit Ionathas, quòd diffinitum esset à patre suo, vt interficeretur Dauid.

תרגום יונתן

20 וַאֲנָא חֵלָתָא גִּירִין בְּקֻשְׁטִי שַׁדִּי לְמִטְחֵי לִי לְפַלְגְלִיסָּה: 21 וְהָא אֶשְׁלַח יָת עֻלֵּימָא אֵיזִל אַיְתִי יָת גִּירַיָּא אִם מֵימַר אֵימַר
לְעֻלֵּימָא הָא גִּירָא מִינָךְ וּלְגָא סַבְרְהִי וְאֵיתָא אֲרֵי שְׁלֵם לָךְ וְלֵית מִדְעַם בִּישׁ קַיָּים הוּא יְיָ: 22 וְאִם כְּדֵין אֵימַר לְעֻלֵּימָא הָא גִּירָא
מִינָךְ וּלְהָלָא אֵזִיל אֲרֵי שֵׁיזְבִינָךְ יְיָ: 23 וּפִיתְגָמָא דְּמִלֵּילְנָא אֲנָא וְאַתְּ הָא מֵימְרָא דַּיְיָ סָהִיד בֵּינָא וּבֵינָךְ עַד עָלְמָא: 24 וְאִישְׁתַּמַּר
דָּוִד בְּחַקְלָא וַהֲוָה יַרְחָא וְאִסְתַּחַר מַלְכָּא עַל לַחְמָא לְמֵיכַל: 25 וַאֲסְחַר מַלְכָּא עַל שִׁוְיֵיהּ כְּזִמְנָן בְּזִמְנָן עַל שִׁוְיָא דְּמִתְקַן לֵיהּ בְּסִטַּר כּוֹתְלָא
וְקָם יְהוֹנָתָן וְאִסְחַר בְּסִטְרָא דְשָׁאוּל וַהֲוָה אַתְרָא דְדָוִד מְרַוַּח: 26 וְלָא מַלֵּיל שָׁאוּל מִדְעַם בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרֵי אֲמַר דְּילְמָא
עִירוּעַ הֲוָת לֵיהּ וְלָא דְכֵי הוּא אוֹ דְילְמָא לָאוֹרַח אֲזַל וְאַנְחָנָא לָא זַמַּנְנָהִי: 27 וַהֲוָה מִיּוֹמָא דַּתְרוֹהֵי דַּהֲוָה עִיבּוּר יַרְחָא תִּנְיָנָא וַהֲוָת
אַתְרָא דְדָוִד מְרַוַּח וַאֲמַר שָׁאוּל לְיהוֹנָתָן בְּרֵיהּ מָרֵין לָא אֲתָא בַּר יִשַׁי אַף תְּמָלֵי אַף יוֹמָא דֵּין לְלַחְמָא: 28 וַאֲתֵיב יְהוֹנָתָן יָת שָׁאוּל לְמֵימַר
אִישְׁתְּאֲלָא אִישְׁתְּאַל דָּוִד מִינִּי לְמֵיזַל עַד בֵּית לַחְמ: 29 וַאֲמַר שַׁלְּחֵנִי כְעַן אֲרֵי שֵׁירוּ נִיכְסַת קֻדְשַׁיָּא לְכָל זַרְעִיתָא לָנָא בְּקַרְתָּא וְהוּא
דְפַקִּיד לִי אַחִי וּכְעַן אִם אַשְׁכְּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ אֶשְׁתְּזֵיב כְּעַן וְאֶחֱזֵי יָת אַחַי עַל כֵּן לָא עַל לְפָתוֹרָא דְמַלְכָּא: 30 וּתְקֵיף רְגָזָא דְשָׁאוּל
בִּיהוֹנָתָן וַאֲמַר לֵיהּ בַּר סָרְבָנִיתָא דְמַרְדוּתָא קַשְׁיָא הֲלָא יָדַעְנָא אֲרֵי רָעֵי אַתְּ בְּבַר יִשַׁי לְבַהֲתָתָךְ וּלְבַהֲתַת קְלַן אִמָּךְ: 31 אֲרֵי כָּל יוֹמַיָּא
דְּבַר יִשַׁי קַיָּים עַל אַרְעָא לָא תִתְקַן אַתְּ וּמַלְכוּתָךְ וּכְעַן שְׁלַח וְאַיְתִיהּ לְוָתִי אֲרֵי גְּבַר חַיָּיב קְטוֹל הוּא: 32 וַאֲתֵיב יְהוֹנָתָן יָת שָׁאוּל אֲבוּהִי
וַאֲמַר לֵיהּ לְמָה יִתְקְטֵל מָה עָבַד: 33 וַאֲרִים שָׁאוּל יָת מְרִינְיָתֵהּ עֲלוֹהִי לְמִמְחֵי וִידַע יְהוֹנָתָן אֲרֵי גְּמִירָא הִיא מִן קֳבוֹהִי לְמִקְטַל יָת דָּוִד:

[20] Et ego ter ſagittabo in ſagittis iaculans, & mittens in ſcopum. [21] Et ecce mittam puerum, dicens: Veni inueni mihi ſagittam, ſi dixero puero, Sic ſagitta à te & hic, tolle eam, veni, quòd pax tibi, et non eſt ſermo malus, viuit Dominus. [22] Si autem hæc dixero adoleſcenti, Ibi ſagitta à te & vltra, vade, quoniam dimiſit te Dominus. [23] Et de verbo quod locuti ſumus ego & tu, ecce Dominus teſtis inter me & te vſque in ſempiternum.

[24] Et abſconditus eſt Dauid in agro; & venerunt calendæ, & venit rex ad menſam ad comedendum. [25] Et ſedit rex ſuper cathedram ſuam ſicut cõſueuerat iuxta parietem, & præuenit eum Jonathan: & ſedit Abener ex latere Saul; & conſiderabatur locus Dauid.

[26] Et non locutus eſt Saul quicquam in die illa, quoniam dixit, Caſus quidam apparet, vt non mundus ſit, quia non purificatus eſt.

[27] Et factus eſt die craſtina menſis die ſecunda, & requiſitus fuit locus Dauid: & dixit Saul ad Jonathan filium ſuum, Cur non venit filius Jeſſe, & heri & hodie ad menſam?

[28] Et reſpondit Jonathan Saul, & dixit, Petiit à me Dauid vt curreret vſque in Bethleem ciuitatem ſuam. [29] Et dixit mihi, Dimitte iam me, quia ſacrificium tribus nobis in ciuitate, & mandauerunt ad me fratres mei; & nunc ſi inueni gratiã in oculis tuis, vadam iam & videbo fratres meos: propter hoc non venit ad menſam regis. [30] Et iratus eſt Saul cõtra Jonathan valde, & dixit ei: Fili puellarũ ſponte venientium, nunquid non ſcio quòd tu particeps es filio Jeſſe in confuſionem tuam, & in confuſionem reuelationis matris tuæ?

[31] Quoniam omnibus diebus filius Jeſſe vixerit ſuper terram, non eris paratus tu neque regnum tuũ: nunc igitur mitte & accipe adoleſcentem, quoniam filius mortis eſt.

[32] Et reſpondit Jonathan Sauli patri ſuo, & ait: Quare moritur? quid fecit? [33] Et ſuſtulit Saul lanceã contra Ionathan vt occideret eum, & nouit Jonathan quòd diffinita eſſet malicia hæc à patre ſuo vt interficeret Dauid.

[20] * Ἐγὼ τελοσθύσω ἐν ταῖς χίζαις ἀκοντίζων, Ϛ ἐμ-
[21] πέμπων εἰς τὴν ἀματιαρά. * Ϛ ἰδὲ ἀποσελῶ τὸ παι-
δάριον, λέγων· δεῦρο εὕρέμοι τὴν χίζαν· ἐὰν εἴπω τῷ
παιδαρίῳ ὧδε ἡ χίζα ἀπὸ σοῦ Ϛ ὧδε, λάβε αὐτήν, παρα-
γίνε, ὅτι εἰρήνη σοι Ϛ οὐκ ἔστι λόγος πονηρός, ζῇ κύριος.
[22] * ἐὰν ὃ τάδε εἴπω τῷ νεανίᾳ, ἐκεῖ ἡ χίζα ἀπὸ σοῦ καὶ
[23] ἐπέκεινα, πορεύου ὅτι ἐξαπέσταλκέ σε κύριος. * Ϛ πε-
ρὶ ἧς ῥήματος ἐλελαλήκαμεν ἐγὼ καὶ σύ, ἰδὲ κύριος
[24] μάρτυς διαμένων ἐμοῦ Ϛ σοῦ ἕως αἰῶνος. * καὶ κέκρυ-
πται δαυὶδ ἐν τῷ πεδίῳ· Ϛ ἐγένετο νεμηνία, Ϛ ἔρχεται ὁ βα-
[25] σιλεὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἧς φαγεῖν. * καὶ ἐκάθισεν
ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν καθέδραν αὐτοῦ καθὼς εἰώθει καθ᾽ ἡμέραν
τεῖχον· Ϛ προέφθασεν αὐτὸν ἰωναθάν· Ϛ ἐκάθισεν ἀβε-
νὴρ ἐκ πλαγίων ἧς σαοὺλ· Ϛ ἐπεσκέπη ὁ τόπος ἧς δαυίδ.
[26] * καὶ οὐκ ἐλάλησεν σαοὺλ οὐδὲν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
ὅτι εἶπεν σύμπτωμά τι φαίνεται, μὴ καθαρὸς εἶναι, διότι
[27] οὐ κεκάθαρται. * καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ἧς μηνὸς τῇ
ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, καὶ ἐπεσκέπη ὁ τόπος δαυίδ· καὶ εἶπε
σαοὺλ πρὸς ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τί ὅτι οὐ παραγέγο-
νεν υἱὸς ἰεσσαὶ καὶ ἐχθὲς καὶ σήμερον ἐπὶ τὴν τράπεζαν;
[28] * καὶ ἀπεκρίθη ἰωναθὰν τῷ σαοὺλ Ϛ εἶπε, παρήτηται
παρ᾽ ἐμοῦ δαυὶδ δραμεῖν, ἕως βηθλεὲμ τοῦ πόλεως αὐτοῦ.
[29] * καὶ εἶπέ μοι, ἐξαπόστειλόν δή με, ὅτι θυσία τοῦ φυ-
λῆς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει, Ϛ ἐνετείλαντο πρός με οἱ ἀδελ-
φοί μου· καὶ νῦν εἰ δέδεγται χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ἀπε-
λεύσομαι δὴ καὶ ὄψομαι τοὺς ἀδελφούς μου, διὰ τοῦτο οὐ
παραγέγονεν ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἧς βασιλέως.
[30] * καὶ ἐθυμώθη σαοὺλ ἐπὶ ἰωναθὰν σφόδρα, Ϛ εἶπεν
αὐτῷ, υἱὲ κορασίων αὐτομολούντων· οἶδα γὰρ ὅτι σὺ μέ-
τοχος εἶ τῷ υἱῷ ἰεσσαὶ εἰς αἰσχύνην σου, Ϛ εἰς αἰσχύνην
[31] ἀποκαλύψεως μητρός σου; * διότι πάσας τὰς ἡμέ-
ρας ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ ζῇ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ μὴ ἑτοιμασθήσῃ σὺ οὐδὲ
ἡ βασιλεία σου· νῦν οὖν ἀπόστειλον καὶ λάβε τὸν νεανίαν,
ὅτι υἱὸς θανάτου ἐστίν.
[32] * καὶ ἀπεκρίθη ἰωναθὰν τῷ σαοὺλ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ
εἶπεν, ἵνατί ἀποθνήσκει; τί πεποίηκεν;
[33] * καὶ ἐπῆρε σαοὺλ τὸ δόρυ ἐπὶ ἰωναθὰν ἧς θανατῶσαι
αὐτόν· Ϛ ἔγνω ἰωναθὰν ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία αὐτῇ
παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἧς θανατῶσαι δαυίδ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et ego tria iacula in arcu ſagittario ad quatiendum mihi ad ſcopum. [21] Et ecce mittam puerum, Ito, venire fac iacula: ſi dicendo dixero puero; Ecce iaculum à te & huc tolle, & affer; quòd pax tibi, & non eſt quicquam malum: permanet ipſe Dominus. [22] Et ſi ita dicam puero, Ecce iaculum à te: & illuc abi, quia ſeruauit te Dominus. [23] Et verbum quod locuti ſumus: ego & tu, ecce dictum Domini teſtis inter me & inter te vſque in ſæculum. [24] Et cuſtodiuit ſe Dauid in agro, & fuit menſis, & accubuit rex ſuper panem ad comedendum. [25] Et accubuit rex ſuper ſitum ſuum, ſicut in tempore in tempore; ſuper ſitum qui paratus illi, in latere parietis; & ſtetit Iehonathan, & ſedit Abner in latere Saulis, & fuit locus Dauidis vacuus. [26] Et non locutus eſt Saul quicquam in die illa, quia dixit, Fortaſſe euentus fuit ei & non mundus ipſe, aut fortaſſis ad viam iuit, & nos non inuitauimus eum. [27] Et fuit à die qui poſt illum qui fuit Emboliſmus menſis ſecundi, & fuit locus Dauidis vacuus: & dixit Saul Iehonathan filio ſuo, Quare non venit filius Iſai etiam heri, etiam hodie ad panem? [28] Et reſpondit Iehonathan Sauli, dicendo: Petendo petiuit Dauid ex me ad eundum vſque Bethlehem, [29] Et dixit, Dimitte me nunc quia poſuerunt oblationem ſanctitatum omni proſapiæ nobis in vrbe; & ipſum quod præcepit mihi frater meus. & nunc ſi inueni charitates in oculis tuis, expediat nunc & videbo fratres meos: propterea non intrauit ad menſam regis. [30] Et inualuit indignatio Saulis in Iehonathan, & dixit ei, Fili contumacis cuius rebellio dura, nónne noui quòd volens tu in filio Iſai ad opprobrium tuum, & ad opprobrium ignominiæ matris tuæ? [31] Nam omnibus diebus quibus filius Iſai ſtans ſuper terram, non firmaberis tu & regnum tuum: & nunc mitte & venire fac illum ad me, quia vir debitor occiſionis ille. [32] Et reſpondit Iehonathan ad Saul patrem ſuum, & dixit illi, Quare occidetur, quid fecit? [33] Et ſuſtulit Saul haſtam ſuper eum ad percutiendum eum: & cognouit Iehonathan quòd concluſum eſſet à patre ſuo ad occidendum Dauid.

34 * וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעִם הַשֻּׁלְחָן בַּחֲרִי־אָף וְלֹא־
אָכַל בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֱם כִּי נֶעְצַב אֶל־דָּוִד
35 כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: * וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן
הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד וְנַעַר קָטֹן עִמּוֹ:
36 * וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ רֻץ מְצָא־נָא אֶת־הַחִצִּים
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרֶה הַנַּעַר רָץ וְהוּא יָרָה הַחִצִּי
37 לְהַעֲבְרוֹ: * וַיָּבֹא הַנַּעַר עַד־מְקוֹם הַחִצִּי אֲשֶׁר
יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחִצִּי מִמְּךָ וָהָלְאָה:
38 * וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר מְהֵרָה חוּשָׁה
אַל־תַּעֲמֹד וַיְלַקֵּט נַעַר יְהוֹנָתָן אֶת־הַחִצִּי וַיָּבֹא
39 אֶל־אֲדֹנָיו: * וְהַנַּעַר לֹא־יָדַע מְאוּמָה אַךְ
40 יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: * וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן
אֶת־כֵּלָיו אֶל־הַנַּעַר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הָבִיא
41 הָעִיר: * הַנַּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֵצֶל הַנֶּגֶב
וַיִּפֹּל לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּשְׁקוּ
אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד
42 הִגְדִּיל: * וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעִי וּבֵין זַרְעֶךָ
43 עַד־עוֹלָם: * וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וִיהוֹנָתָן בָּא
הָעִיר:

כא

1 * וַיָּבֹא דָוִד נֹבָה אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן
וַיֶּחֱרַד אֲחִימֶלֶךְ לִקְרַאת דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ אַתָּה
2 לְבַדֶּךָ וְאִישׁ אֵין אִתָּךְ: * וַיֹּאמֶר דָּוִד
לַאֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן הַמֶּלֶךְ צִוַּנִי דָבָר וַיֹּאמֶר אֵלַי אִישׁ
אַל־יֵדַע מְאוּמָה אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָנֹכִי שֹׁלֵחֲךָ
וַאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאֶת־הַנְּעָרִים יוֹדַעְתִּי אֶל־מְקוֹם
פְּלֹנִי אַלְמֹנִי:

SAMVEL. I. Tranſlat. B. Hierony. *Saul.*

34 * Surrexit ergo Ionathas à menſa in ira furoris, & non comedit in die calẽdarum ſecunda panem. Contriſtatus eſt enim ſuper Dauid, eo quòd cõfudiſſet eum pater
35 ſuus. *Cúmq; illuxiſſet manè, venit Ionathas in agrum iuxta placitum Dauid, &
36 puer paruulus cum eo. *Et ait ad puerum ſuũ: Vade & affer mihi ſagittas quas ego iacio. Cúmq; puer cucurriſſet, iecit aliam
37 ſagittam trans puerum. * Venit itaque puer ad locum iaculi quod miſerat Iona-
G thas; et clamauit Ionathas poſt tergum pueri, & ait: Ecce ibi eſt ſagitta, porrò vl-
38 tra te. *Clamauit iterum Ionathas poſt tergum pueri, dicens: Feſtina velociter ne ſteteris. Collegit autem puer Ionathæ ſa-
39 gittas, & attulit ad dominum ſuum. *Et quid ageretur penitus ignorabat. tantummodo enim Ionathas & Dauid rem
40 nouerant. * Dedit ergo Ionathas arma ſua puero, & dixit ei: Vade & defer in ci-
41 uitatem. *Cúmque abijſſet puer, ſurrexit Dauid de loco qui vergebat ad Auſtrum, & cadens pronus in terram, adorauit ter-
tiò. Et oſculantes ſe alterutrum, fleuerunt pariter, Dauid autem amplius.

22 * Dixit ergo Ionathas ad Dauid, Vade in pace: quæcunque iurauimus ambo in nomine Domini, dicentes: Dominus ſit inter me & te, & inter ſemen tuum, & ſemen meum vſque in ſempiternum.
43 * Et ſurrexit Dauid & abijt: ſed & Ionathas ingreſſus eſt ciuitatem.

CAP. XXI.

1 VEnit autem Dauid in Nobe ad Achi-
A melech ſacerdotẽ. Et obſtupuit Achimelech, eo quòd veniſſet Dauid. & dixit ei: Quare tu ſolus & nullus eſt tecum?
2 * Et ait Dauid ad Achimelech ſacerdotem: Rex præcepit mihi ſermonem, & dixit: Nemo ſciat rem propter quam miſſus es à me, & cuiuſmodi præcepta tibi dederim. Nam & pueris meis condixi in illum & illum locum.

תרגום יונתן

34 וְקָם יְהוֹנָתָן מִן פָּתוֹרָא בְּתֻקְפָּא רְגַז וְלָא אֲכַל בְּיוֹמָא תִנְיָנָא לְחֶמָא אֲרֵי אִיתְכְּסִיס עַל דָּוִד אֲרֵי אַכְלְמֵיהּ אֲבוּהִי:
35 וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּנְפַק יְהוֹנָתָן לְחַקְלָא לְזִימְנָא דַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד וְנֵינִיק זְעִיר עִמֵּיהּ: 36 וַאֲמַר לְעֻלֵּימָא רְהֵט אֱיתָא כְּעַן יַת
גִּירְיָא דַאֲנָא שָׁרֵי עוּלֵּימָא רְהַט וְהוּא שְׁרָא גִּירָא לַאֲעָבְרוּתֵיהּ: 37 וַאֲתָא עֻלֵּימָא עַל אֲתַר גִּירָא דִּי שְׁרָא יְהוֹנָתָן וּקְרָא יְהוֹנָתָן בָּתַר
עֻלֵּימָא וַאֲמַר הֲלָא גִּירָא מִינָּךְ וּלְהַלָּא: 38 וּקְרָא יְהוֹנָתָן בָּתַר עֻלֵּימָא אוֹחִי בְּפָרִיעַ וְלָא תְעַכֵּיב וּלְקִיט עֻלֵּימָא דִּיהוֹנָתָן יַת גִּירְיָא
וַאֲתָא לְוַת רְבוֹנֵיהּ: 39 וְעֻלֵּימָא לָא יְדַע מִדַּעַם בְּרַם יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעִין יַת פִּתְגָמָא: 40 וְיָהַב יְהוֹנָתָן יַת זֵינֵיהּ
לְעֻלֵּימָא דִּילֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ אֱזֵיל אוֹבֵיל לְקִרְתָּא: 41 עֻלֵּימָא אֲתָא וְדָוִד קָם מִסְטַר אֱבֶן אָטָא וּדְלָקְבֵיל דָּרוֹמָא וּנְפַל עַל אַפּוֹהִי
עַל אַרְעָא וּסְגִיד תְּלָת זִמְנִין וּנְשִׁיקוּ גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ וּבְכוֹ גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ עַד דָּוִד אַסְגִּי: 42 וַאֲמַר יְהוֹנָתָן לְדָוִד אֱזֵיל בְּשְׁלָם דְּקַיְימְנָא
תַּרְוֵינָא אֲנַחְנָא בְּשׁוּמָא דַּיְיָי לְמֵימָר מֵימְרָא דַּיְיָי יְהֵי סָהִיד בֵּינָנָא וּבֵינָךְ וּבֵין בְּנֵי וּבֵין בְּנָךְ עַד עָלְמָא: 43 וְקָם וַאֲזַל וִיהוֹנָתָן עַל לְקִרְתָּא:

כא

1 וַאֲתָא דָּוִד לְנוֹב לְוַת אֲחִימֶלֶךְ כַּהֲנָא וְאִיתְבְּעִית אֲחִימֶלֶךְ לְקַדְמוּת דָּוִד וַאֲמַר לֵיהּ מָדִין אַתְּ בִּלְחוֹדָךְ וּגְבַר לֵית עִמָּךְ:
2 וַאֲמַר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ כַּהֲנָא מַלְכָּא פַּקְּדַנִי פִּתְגָמָא וַאֲמַר לִי אֱינַשׁ לָא יִדַּע מִדַּעַם יַת פִּתְגָמָא דַּאֲנָא שָׁלַח לָךְ וְדִפַּקְּדָךְ וְיַת עֲלַמַיָּא
שְׁלִיחִית לַאֲתַר כְּסִי וְטַמִּיר:

* *Et ſalijt Jonathan à menſa in ira furoris,* 34
& non comedit panem in ſecunda die menſis,
quod contriſtatus eſt ſuper Dauid, quia de-
liberauit pater ſuus finire eum. * *Et factum eſt* 35
manè, & exijt Jonathan in agrum, in teſtimo-
niũ vt ordinauit Dauid: & puer paruus cũ eo.

* *Et ait puero, Curre tu, & inueni mihi ſa-* 36
gittas quas ego iaculor: & puer cucurrit, &
ipſe iaculatus eſt iacula, & tranſire fecit hæc.

* *Et abijt puer vſque ad locum iaculorum,* 37
quæ iaculatus fuerat Jonathan, & clamauit Jo
nathan poſt puerum: & ait, Ibi ſagitta à te &
vlterius. * *Et clamauit Jonathan poſt pue-* 38
rum ſuum, dicens: Velociter feſtina, & non
ſtes: & collegit puer Jonathan ſagittas, & at-
tulit ad dominum ſuum.

* *Et puer non nouit quicquam; tantummodo* 39
Jonathan & Dauid nouerant verbum.

* *Et impoſuit arma ſua ſuper puerum ſuum,* 40
& dixit ei: Vade in ciuitatem.

* *Et ingreſſus eſt puer in ciuitatem; &* 41
Dauid ſurrexit ab auſtro, & cecidit ſuper faciem
ſuam ſuper terram, & adorauit eum ter, &
deoſculatus eſt vnuſquiſq; proximum ſuum, et
fleuit vnuſquiſque ſuper proximum ſuum, vſq;
ad conſumationem magnam Dauid ſuperauit.

* *Et dixit Jonathan ad Dauid, Vade in pa-* 42
ce, & vt iurauimus nos ambo in nomine Do-
mini, dicentes: Dominus erit teſtis inter me &
te, & inter ſemẽ meum & ſemen tuum vſque
in ſempiternum.

* *Et ſurrexit Dauid & abijt; & Jonathan* 43
ingreſſus eſt in ciuitatem.

CAP. XXI.

ET *venit Dauid in Noba ad Achimelech* 1
ſacerdotem; & obſtupuit Achimelech oc-
curſu Dauid: & dixit, Cur ſolus tu & nemo
tecum?

* *Et dixit Dauid ſacerdoti Achimelech, Rex* 2
præcepit mihi hodie ſermonẽ: & dixit ad me,
Nemo cognoſcat quippiam de verbo, propter
quod ego miſi te, & de quo præcepi tibi: &
pueris teſtatus ſum in loco dicto Phelanni
Almoni.

34 * καὶ ἀνεπήδησεν ἰωναθὰν ἀπὸ τ τραπέζης ἐν ὀργῇ
θυμοῦ καὶ οὐκ ἔφαγεν ἄρτον ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τοῦ
μηνὸς· ὅτι ἐθραύθη ἐπὶ τὸν δαυὶδ, ὅτι ἐβδελύξατο ὁ πα
35 τὴρ αὐτὸν ποιῆσαι αὐτόν. * καὶ ἐγένετο πρωὶ καὶ ἐξ-
ῆλθεν ἰωναθὰν εἰς τὸ πεδίον, εἰς τὸ μαρτύριον καθὼς ἐτά-
ξατο τῷ δαυίδ, καὶ παιδάριον μικρὸν μετ' αὐτοῦ.
36 * καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ, δράμε σὺ καὶ εὖρέ μοι τὰς
ἰύζας ἃς ἐγὼ ἀκοντίζω· καὶ τὸ παιδάριον ἔδραμε καὶ αὐ-
τὸς ἠκόντισε τὰ βέλη, καὶ παρήγαγεν αὐτά.
37 * καὶ ἦλθε τὸ παιδάριον ἕως τοῦ τόπου τῶν βελῶν οὗ ἠ-
κόντισεν ἰωναθὰν· καὶ ἐβόησεν ἰωναθὰν ὀπίσω τοῦ παι-
δαρίου, καὶ εἶπεν, ὀπίσω σοῦ τὰ ἰύζα ἀπὸ σοῦ καὶ ἐπέκεινα.
38 * καὶ ἐβόησε ἰωναθὰν ὀπίσω τοῦ παιδαρίου αὐτοῦ λέγων,
ταχὺ ἀπόδος καὶ μὴ στῇς· καὶ ἐξέλεξε τὸ παιδάριον ἰω-
ναθὰν τὰς ἰύζας, καὶ ἦνεγκε πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ.
39 * καὶ τὸ παιδάριον οὐκ ἔγνω οὐδέν, πλὴν ἰωναθὰν καὶ
40 δαυὶδ ἤδεισαν τὸ ῥῆμα. * καὶ ἐπέθηκεν τὰ σκεύη αὐτοῦ
ἐπὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου εἰς τὴν πό-
41 λιν. * καὶ εἰσῆλθε τὸ παιδάριον εἰς τὴν πόλιν· καὶ δα-
υὶδ ἀνέστη ἀπὸ τοῦ νεγήβ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ
ἐπὶ τὸ ἰῶ γῆ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ τρὶς καὶ κατεφί-
λησεν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσεν ἕκας ἐπὶ
τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἕως σωτηρίας μεγάλης δαυὶδ ὑπερέβαλεν.
42 * καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς δαυὶδ, πορεύου εἰς εἰρήνην· καὶ
ὡς ὀμωμόκαμεν ἡμεῖς ἀμφότεροι ἐν ὀνόματι κυρίου, λέ
γοντες· κύριος ἔσται μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀ-
ναμέσον τοῦ σπέρματός μου καὶ τοῦ σπέρματός σου ἕως αἰῶνος.
43 * καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἀπῆλθεν· καὶ ἰωναθὰν εἰσῆλθεν
εἰς τὴν πόλιν. καὶ.

1 * Καὶ ἦρχεν δαυὶδ εἰς νοβὰ πρὸς ἀχιμέλεχ τὸν ἱε-
ρέα· καὶ ἐξέστη ὁ ἀχιμέλεχ τῇ ἀπαντήσει δαυὶδ· καὶ εἶπε,
τί ὅτι μόνος σὺ καὶ οὐδεὶς μετὰ σοῦ;
2 * καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ ἱερεῖ ἀχιμέλεχ, ὁ βασιλεὺς ἐν-
τέταλταί μοι σήμερον ῥῆμα, καὶ εἶπε πρός με, μη-
δεὶς γνώτω μηδὲν περὶ τοῦ ῥήματος ὑπὲρ οὗ ἐγὼ ἐξα-
πέστειλά σε καὶ περὶ οὗ ἐνετείλαμαί σοι· καὶ τοῖς παιδα-
ρίοις διαμεμαρτύρημαι ἐν τόπῳ λεγομένῳ φελαννὶ
ἀλμωνί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[34] Et ſurrexit Iehonathan à menſa in fortitudine indignationis, & non comedit in die Emboliſmi menſis ſecundi panem, quia tur-
batus eſt ſuper Dauid, quia ignominia affecit illum pater ſuus. [35] Et fuit in aurora, & exijt Iehonathan ad agrum, ad tempus quod
dixit illi Dauid, & puer paruulus cum eo. [36] Et dixit adoleſcenti, Curre, affer nunc iacula, quæ ego iaciens. adoleſcens cucur-
rit, & ille iecit iaculum ad tranſmittendum illum. [37] Et venit adoleſcens ſuper locum iaculi quod iecit Iehonathan, & clamauit Ie-
honathan poſt adoleſcentem: & dixit, Nonne iaculum à te & vlterius? [38] Et clamauit Iehonathan poſt adoleſcentem, Feſtina in ce-
leritate, & non cunctaberis. & collegit adoleſcens Iehonathan iacula, & venit ad dominum ſuum. [39] Et adoleſcens non cognouit
quicquam: verùm Iehonathan & Dauid cognoſcentes verbum. [40] Et dedit Iehonathan arma ſua adoleſcenti qui ſibi; & dixit
illi, Abi, defer ad vrbem. [41] Adoleſcens venit, & Dauid ſurrexit de latere petræ Atha, quæ eregione Auſtri; & cecidit
ſuper facies ſuas ſuper terram, & adorauit tribus vicibus, & oſculati ſunt vir ſocium ſuum, & fleuerunt vir ſocium ſuum, vſquequo Dauid
multiplicauit. [42] Et dixit Iehonathan ad Dauid, Ito in pace: quod firmauimus ambo nos in nomine Domini
dicendo, Dictum Domini erit teſtis inter me & inter te, & inter filios meos & inter filios tuos vſque in ſæculum.
[43] Et ſurrexit & iuit; & Iehonathan ingreſſus eſt in vrbem.

CAP. XXI.

ET venit Dauid ad Nob ad Ahhimelech ſacerdotem, & admiratus eſt Ahhimelech ad occurſum Dauid: & dixit ei, Quid hoc tu in
ſingularitate tua, & vir non eſt tecum? [2] Et dixit Dauid ad Ahhimelech ſacerdotem, Rex iuſſit mihi verbum, & dixit mihi, Homo
non ſciet quicquam verbum quòd ego miſi te: & quòd iuſſi te, & adoleſcentes miſi ad locum abſconditum & cuſtoditum.

3 * וְעַתָּה מַה־יֵּשׁ תַּחַת־יָדְךָ חֲמִשָּׁה־לֶחֶם תְּנָה
בְיָדִי אוֹ הַנִּמְצָא׃

4 * וַיַּעַן הַכֹּהֵן אֶת־דָּוִד וַיֹּאמֶר אֵין־לֶחֶם
חֹל אֶל־תַּחַת יָדִי כִּי־אִם־לֶחֶם קֹדֶשׁ יֵשׁ אִם־
נִשְׁמְרוּ הַנְּעָרִים אַךְ מֵאִשָּׁה׃

5 * וַיַּעַן דָּוִד אֶת־הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי אִם־
אִשָּׁה עָצְרָה־לָּנוּ כִּתְמֹל שִׁלְשֹׁם בְּצֵאתִי וַיִּהְיוּ
כְּלֵי־הַנְּעָרִים קֹדֶשׁ וְהוּא דֶּרֶךְ חֹל וְאַף כִּי־הַיּוֹם
6 יְקֻדַּשׁ בַּכֶּלִי׃ * וַיִּתֶּן־לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא־
הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי־אִם־לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים
מִלִּפְנֵי יְהוָה לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הֻלְּקְחוֹ׃

7 * וְשֵׁם אִישׁ מֵעַבְדֵי שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא נֶעְצָר
לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁמוֹ דֹּאֵג הָאֲדֹמִי אַבִּיר הָרֹעִים
8 אֲשֶׁר לְשָׁאוּל׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ וְאֵין
יֶשׁ־פֹּה תַּחַת־יָדְךָ חֲנִית אוֹ־חֶרֶב כִּי גַם־חַרְבִּי
וְגַם־כֶּלַי לֹא־לָקַחְתִּי בְיָדִי כִּי־הָיָה דְבַר־הַמֶּלֶךְ
9 נָחוּץ׃ * וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן חֶרֶב גָּלְיַת הַפְּלִשְׁתִּי
אֲשֶׁר־הִכִּיתָ בְּעֵמֶק הָאֵלָה הִנֵּה־הִיא לוּטָה
בַשִּׂמְלָה אַחֲרֵי הָאֵפוֹד אִם־אֹתָהּ תִּקַּח־
לְךָ קָח כִּי אֵין אַחֶרֶת זוֹלָתָהּ בָּזֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵין
כָּמוֹהָ תְּנָהּ־לִי׃

10 * וַיָּקָם דָּוִד וַיִּבְרַח בַּיּוֹם־הַהוּא מִפְּנֵי שָׁאוּל
וַיָּבֹא אֶל־אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת׃

11 * וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי אָכִישׁ אֲלָיו הֲלוֹא־זֶה דָּוִד מֶלֶךְ
הָאָרֶץ הֲלוֹא לָזֶה יַעֲנוּ בַמְּחֹלוֹת לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל
12 בַּאֲלָפָיו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו׃ * וַיָּשֶׂם דָּוִד אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְבָבוֹ וַיִּרָא מְאֹד מִפְּנֵי אָכִישׁ
13 מֶלֶךְ־גַּת׃ * וַיְשַׁנּוֹ אֶת־טַעְמוֹ בְּעֵינֵיהֶם
וַיִּתְהֹלֵל בְּיָדָם וַיִּתְו עַל־דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר וַיְיֹרֶד רִירוֹ
אֶל־זְקָנוֹ׃

3 * Nunc ergo si quid habes ad manum
vel quinque panes, da mihi aut quicquid
4 inueneris. * Et respondens sacerdos ad
Dauid, ait illi: Non habeo laicos panes ad
manum, sed tantùm panem sanctum. si
mundi sunt pueri, maximè à mulieribus.
5 * Et respondit Dauid sacerdoti, & dixit
ei, Et quidem si de mulieribus agitur, cõ-
tinuimus nos ab heri & nudiustertius,
B quãdo egrediebamur, & fuerũt vasa pue-
rorum sancta. Porrò via hæc polluta est,
sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Matth. 12.5
6 * Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum
panem. Neq; enim erat ibi panis nisi tan-
tùm panes propositionis qui sublati fue-
rant à facie Dñi, vt ponerentur panes ca- Mat. 2.9 Luc. 6.4 Inf. 22.b
7 lidi. * Erat autẽ ibi vir quidam de seruis
Saul in die illa, intus in tabernaculo Dñi,
& nomen eius Doech Idumæus poten-
8 simus pastorum Saul. * Dixit autẽ Dauid
ad Achimelech, Si habes hic ad manum
C hastam aut gladiũ, da mihi, quia gladium
meum, & arma mea non tuli mecum. ser-
mo enim regis vrgebat.
9 * Et dixit sacerdos, Ecce hic gladius Go
liath Philistæi, quem percussisti in valle
Terebinthi, est inuolutus pallio post
Ephod. Si istum vis tollere, tolle. Neque Inf. 22.a
enim hic est alius absq; eo. Et ait Dauid,
Non est huic alter similis: da mihi eum.
10 * Surrexit itaque Dauid, & fugit in die
illa à facie Saul, & venit ad Achis regem
Geth.
11 * Dixerúntque serui Achis cùm vidis-
sent Dauid, Nunquid non iste est Dauid Sup. 18.b & Infr. 29.b Eccles. 47.4
D rex terræ? Nónne huic cantabant per cho
ros, dicentes: Percussit Saul mille, & Da-
12 uid decem millia? * Posuit autem Da-
uid sermones istos in corde suo, & exti-
muit valdè à facie Achis regis Geth.
13 * Et mutauit os suum coram Achis, &
collabebatur inter manus eorum, & im-
pingebat in ostia portæ, defluebántq; sa-
liuæ eius in barbam.

תרגום יונתן

3 וּכְעַן מָה אִית בָּךְ תְּחוֹת יְדָךְ חַמְשָׁא טוֹלְמִין דַּלְחָמָא הַב בִּידִי אוֹ מַה דְּאִשְׁתְּכַח׃ 4 וַאֲתֵיב כָּהֲנָא יַת דָּוִד וַאֲמַר לֵיהּ לֵית
לֶחֶם חוּלִין לְתְחוֹת יְדִי אֱלָהֵין לֶחֶם דְּקֻדְשָׁא אִית בְּרַם אִם נָטְרִין עֻלֵּימַיָּא לְחוֹד מִסּוֹאֲבַת אִתְּתָא׃ 5 וַאֲתֵיב דָּוִד יָת כָּהֲנָא
וַאֲמַר לֵיהּ בְּקֻשְׁטָא אִיתְתָא מְרַחֲקָא לַנָא כְּמֶאֶתְמָלִי וּמִרְקְמוּהִי בְּמִפְקֵי וְהָווּ מָנֵיהוֹן דְּעֻלֵּימַיָּא דְכֵן לְקוּדְשָׁא וְהוּא לָא בְּאוֹרַח חוּלָא הָוָה אֲזֵיל
וְאַמַּר לֵיהּ בְּקֻשְׁטָא אִיתְתָא מְרַחֲקָא לַנָא כְּמֶאֶתְמָלִי וּמִרְקְמוּהִי בְּמִפְקֵי וְהָווּ מָנֵיהוֹן דְּעֻלֵּימַיָּא דְכֵן לְקוּדְשָׁא וְהוּא לָא בְּאוֹרַח חוּלָא הָוָה אָזֵיל
וְיוֹמָא דֵין הָוָה מִתְאֲכִיל וְלָא מִתְפַּסֵּל בְּמָנָא׃ 6 וְיָהַב לֵיהּ כָּהֲנָא קֻדְשָׁא אֲרֵי לָא הֲוָה תַּמָּן לְחֵם חוּלִין אֱלָהֵן לְחֵם אַפֵּיאָ
דְּמַעְרַן מִן קֳדָם יְיָ לְשַׁוִּיוּתֵיהּ לְחֵם חַמִּים בְּיוֹם אִיתְנַסָּבוּתֵיהּ׃ 7 וְתַמָּן גַּבְרָא מֵעַבְדֵי שָׁאוּל בְּיוֹמָא הַהוּא כְּנִישׁ קֳדָם
יְיָ וּשְׁמֵיהּ דּוֹאֵג אֲדוֹמָאָה רַב רָעָיָא דְּלִשָׁאוּל׃ 8 וַאֲמַר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ וְאִילּוּ אִית כָּאן תְּחוֹת יָדָךְ מוֹרְנִיתָא אוֹ חַרְבָּא אֲרֵי אַף
חַרְבִּי וְאַף זֵינִי לָא נְסֵבִית בִּידִי אֲרֵי הֲוָה פִּתְגָמָא דְמַלְכָּא בִּבְהִילוּ׃ 9 וַאֲמַר כָּהֲנָא חַרְבָּא דְגָלְיַת פְּלִשְׁתָּאָה דְקַטַלְתָּא בְּמֵישַׁר
בּוּטְמָא הָא הִיא מְכַרְכָּא בְּשׁוּשִׁיפָא בָּתַר דְּשָׁאֵיל לֵיהּ בְּאֶפּוֹדָא אִם זָהָה תִּיסַּב לָךְ סַב אֲרֵי לֵית אָחֳרִי בַּר מִינַּהּ הָכָא וַאֲמַר דָּוִד לֵית דְּכְוָתָהּ
הַבְהֲנָה לִי׃ 10 וְקָם דָּוִד וַעֲרַק בְּיוֹמָא הַהוּא מִן קֳדָם שָׁאוּל וַאֲתָא לְוַת אָכִישׁ מַלְכָּא דְגַת׃ 11 וַאֲמַרוּ עַבְדֵי
אָכִישׁ הֲלָא דֵין דָּוִד מַלְכָּא דְאַרְעָא הֲלָא לְדֵין מְשַׁמְּעִין בְּחִנְגָּיָא לְמֵימַר קְטַל שָׁאוּל בְּאַלְפִין וְדָוִד בְּרִבְבָן׃ 12 וְשַׁוִּי דָּוִד יַת
פִּתְגָמַיָּא הָאֵילֵין בְּלִבֵּיהּ וּדְחִיל לַחֲדָא מִן קֳדָם אָכִישׁ מַלְכָּא דְגַת׃ 13 וְשַׁנִּי יַת מַדְעֵהּ בְּעֵינֵיהוֹן וְאִשְׁתְּמָם בִּידֵיהוֹן וּמְשָׁרֵיט
דַּשֵּׁי תָּרְעָא וּמַחֵית רִירֵיהּ עַל דִּיקְנֵיהּ׃

3 * Et nunc si sunt ad manum tuam quinque panes, da in manum meam, vel quod inueneris.

4 * Et respondit sacerdos Dauid, & dixit: Non sunt panes prophani sub manu mea nisi panis sanctus; si sunt pueri custoditi à muliere & comedant.

5 * Et respondit Dauid sacerdoti, & dixit ei: Sed & à muliere abstinuimus ab heri & nudius tertius: quando enim egrediebar ego in uiam, fuerunt omnes pueri purificati, & hæc uia impura, quoniam hodie sanctificabitur propter uasa mea.

6 * Et dedit ei Achimelech sacerdos panes propositionis, quia non erat ibi panis alius, nisi panes faciei subleuati à facie Domini, vt ponerẽtur panes calidi in die qua accepit eos.

7 * Et erat quidam ibi seruorum Saul in die illa retentus coram Domino, nomẽ ei Doec Idumæus pascens mulas Saul.

8 * Et dixit Dauid ad Achimelech, Vide si est hic sub manu tua hasta aut gladius, quia gladium meum & arma mea non accepi in manu mea, quia uerbum regis urgebat.

9 * Et dixit sacerdos, Ecce gladius Goliath Philistæi quem percussisti in ualle quercus, & hic inuolutus in pallio post superhumeralem; si hunc accipies tibi, accipe iam eum, quia non est alius præter eum hic: & dixit Dauid, Nõ est sicut hic, da mihi hunc: & dedit eum ei.

10 * Et surrexit Dauid, & fugit in die illa à facie Saul, & abijt Dauid ad Acchis regem Geth.

11 * Et dixerunt serui Acchis ad eum, Nónne iste est Dauid rex terræ? nonne huic cantabant choros ducẽtes, dicentes: Percussit Saul in mille suis, & Dauid in decem millibus suis?

12 * Et posuit Dauid sermones istos in corde suo, & timuit ualde à facie Acchis regis Geth.

13 * Et mutauit os suum coram eis, & collabebatur in manibus suis, & cadebat in ianuis portæ, & saliuæ eius defluebant in barbam eius.

3 * Ϛ νῦν εἰ εἰσὶν ὑπὸ τὴν χεῖρά σου πέντε ἄρτοι, δός εἰς τὴν χεῖρά μου, ἢ ὅ τι ἂν εὑρῇς.

4 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς τῷ δαυὶδ, καὶ εἶπεν, οὐκ εἰσὶν ἄρτοι κοινοὶ ὑπὸ τὴν χεῖρά μου εἰ μὴ ὁ ἄρτος ὁ ἅγιος· εἰ ἔστι παιδάρια πεφυλαγμένα ἀπὸ γυναικὸς Ϛ φάγωσι.

5 * καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ἱερεῖ, Ϛ εἶπεν αὐτῷ· ἀλλὰ Ϛ ἀπὸ γυναικὸς ἀπεχήμεθα ἀπὸ τ' ἐχθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας· ἐν τῷ γὰρ ἐξελθεῖν με εἰς τὴν ὁδὸν γέγονε πάντα τὰ παιδάρια ἡγνισμένα, Ϛ αὕτη ἡ ὁδὸς βέβηλος, διότι σήμερον ἁγιασθήσεται διὰ τὰ σκεύη μου.

6 * καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀχιμέλεχ ὁ ἱερεὺς ἄρτους προθέσεως, ὅτι οὐκ ἦν ἐκεῖ ἄρτος ἕτερος, ἀλλ' ἢ ⓐ ἄρτοι τοῦ προσώπου ⓐ ἀφῃρημένοι ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἐπιθεῖναι ἄρτους θερμοὺς ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἔλαβεν αὐτούς.

7 * καὶ ἦν τις ἐκεῖ τῶν δούλων σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συνεχόμενος ἐνώπιον κυρίου, ὄνομα αὐτῷ δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος νέμων τὰς ἡμιόνους σαούλ.

8 * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀχιμέλεχ, ἴδε εἰ ἔστιν ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν χεῖρά σου δόρυ ἢ μάχαιρα, ὅτι τὴν μάχαιράν μου καὶ τὰ σκεύη μου οὐκ εἴληφα ἐν τῇ χειρί μου, διότι τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἦν κατεπεῖγον.

9 * καὶ εἶπεν ὁ ἱερεύς, ἰδοὺ ἡ ῥομφαία γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου ὃν ἐπάταξας ἐν τῇ κοιλάδι ἠλά· Ϛ αὕτη ἐνειλυμένη ἐν ἱματίῳ ὀπίσω τῆς ἐπωμίδος· εἰ ταύτην λήψῃ σεαυτῷ λάβε δὴ αὐτήν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἑτέρα πάρεξ αὐτῆς ὧδε· Ϛ εἶπε δαυὶδ, οὐκ ἔστιν ὥσπερ αὕτη, δός μοι αὐτήν· Ϛ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ.

10 * καὶ ἀνέστη δαυὶδ Ϛ ἔφυγεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ προσώπου σαοὺλ· Ϛ ἀπῆλθε δαυὶδ πρὸς ἀχὶς βασιλέα γέθ.

11 * καὶ εἶπον ⓐ παῖδες ἀχὶς πρὸς αὐτόν, οὐχ οὗτός ἐστιν δαυὶδ ὁ βασιλεὺς τ' γῆς; οὐχὶ τούτῳ ἐξήρχοντο αἱ χορεύουσαι, λέγουσαι, ἐπάταξε σαοὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ;

12 * καὶ ἔθετο δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἐφοβήθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου ἀχὶς βασιλέως γέθ.

13 * καὶ ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτῶν· καὶ παρεφέρετο ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, Ϛ ἔπιπτεν ἐπὶ ταῖς θύραις τ' πύλης· καὶ τὰ σίαλα αὐτοῦ κατέρρει ἐπὶ τὸν πώγωνα αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et nunc quid est hîc sub manu tua? quinque tortas panis da in manu mea, aut quicquid inueneris. 4 Et respondit sacerdos Dauid, & dixit ei: Nõ est panis laicorũ sub manu mea, sed panis qui sanctus est; verùm si custoditi pueri singulariter ab immunditia mulieris. 5 Et respondit Dauid ad sacerdotem, & dixit ei: In veritate mulier remota nobis vt ab heri & abante ipsum in exitu meo; & fuerunt vasa ipsorum adolescentium pura ad sanctum; & ipse non in via prophana fuit ambulans, & die hoc fuit comestus & non prophanatus in vase. 6 Et dedit illi sacerdos sanctum, quia non fuit ibi panis laicorum, sed panis facierum quem remouebant ab-ante Dominum ad ponendum ipsum panem calidum in die quo accipiebatur.

7 Et ibi vir de seruis Saul in die illo congregatus ante Dominum, & nomen eius Doeg Idumæus magister pastorum Sauli.

8 Et dixit Dauid ad Ahhimelech, Et forsan est hic sub manu tua hasta aut gladius; quia etiam gladium meum, & etiam arma mea non tuli in manu mea, quia fuit verbum regis in festinatione.

9 Et dixit sacerdos, Gladius Goliath Pelisthæi, quem occidisti in planitie Glandis opertus pallio, postquam quæsiuit illi in ephod, si eum accipias tibi, accipe; quia non alius præter eum hic; & dixit Dauid, Non est vt ipse: da illum mihi.

10 Et surrexit Dauid, & fugit in die illo ab-ante Saul, & venit ad Achis regem Gath. 11 Et dixerunt serui Achis ei, Nónne hic Dauid rex terræ? nonne huic audire facientes in choris, dicendo; Occidit Saul in millibus, & Dauid in decem millibus?

12 Et posuit Dauid verba hæc in corde suo, & timuit valde ab-ante Achis regem Gath.

13 Et mutauit cognitionem suam in oculis eorum, & stupidus factus est in manu eorum, & lineans super valuas portæ, & descendere faciens saliuam suam super barbam suam.

14 * וַיַּאמֶר אָכִישׁ אֶל־עֲבָדָיו הִנֵּה תִרְאוּ אִישׁ
מְשֻׁתַּגֵּעַ לָמָּה תְּבִיאוּ אֹתוֹ אֵלָי׃
15 * חֲסַר מְשֻׁגָּעִים אָנִי כִּי־הֲבֵאתֶם אֶת־זֶה
לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלַי הַזֶּה יָבֹא אֶל־בֵּיתִי׃

כב

1 * וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמָּלֵט אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם
וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו וְכָל־בֵּית אָבִיו וַיֵּרְדוּ אֵלָיו שָׁמָּה׃
2 * וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל־אִישׁ מָצוֹק וְכָל־אִישׁ
אֲשֶׁר־לוֹ נֹשֶׁא וְכָל־אִישׁ מַר־נֶפֶשׁ וַיְהִי עֲלֵיהֶם
לְשָׂר וַיִּהְיוּ עִמּוֹ כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ׃
3 * וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם מִצְפֵּה מוֹאָב וַיֹּאמֶר אֶל־מֶלֶךְ
מוֹאָב יֵצֵא־נָא אָבִי וְאִמִּי אִתְּכֶם עַד אֲשֶׁר אֵדַע
4 מַה־יַּעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים׃ * וַיַּנַּחֵם
אֶת־פְּנֵי מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֵּשְׁבוּ עִמּוֹ כָּל־יְמֵי הֱיוֹת
5 דָּוִד בַּמְּצוּדָה׃ * וַיֹּאמֶר גָּד הַנָּבִיא אֶל־דָּוִד
לֹא תֵשֵׁב בַּמְּצוּדָה לֵךְ וּבָאת־לְךָ אֶרֶץ יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ
6 דָּוִד וַיָּבֹא יַעַר חָרֶת׃ * וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל כִּי
נוֹדַע דָּוִד וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב
בַּגִּבְעָה תַּחַת־הָאֶשֶׁל בָּרָמָה וַחֲנִיתוֹ בְיָדוֹ וְכָל־
7 עֲבָדָיו נִצָּבִים עָלָיו׃ * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו
הַנִּצָּבִים עָלָיו שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי יְמִינִי גַּם־לְכֻלְּכֶם
יִתֵּן בֶּן־יִשַׁי שָׂדוֹת וּכְרָמִים לְכֻלְּכֶם יָשִׂים שָׂרֵי
8 אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת׃ * כִּי קְשַׁרְתֶּם כֻּלְּכֶם
עָלַי וְאֵין־גֹּלֶה אֶת־אָזְנִי בְּכָרֵת־בְּנִי עִם־בֶּן־
יִשַׁי וְאֵין־חֹלֶה מִכֶּם עָלַי וְגֹלֶה אֶת־אָזְנִי כִּי
הֲקִימוֹ בְנִי אֶת־עַבְדִּי עָלַי לָאֹרֵב כַּיּוֹם הַזֶּה׃
9 * וַיַּעַן דֹּאֵג הָאֲדֹמִי וְהוּא נִצָּב עַל־עַבְדֵי־שָׁאוּל
וַיֹּאמַר רָאִיתִי אֶת־בֶּן־יִשַׁי בָּא נֹבָה אֶל־אֲחִימֶלֶךְ
בֶּן־אֲחִיטוּב׃

14 *Et ait Achis ad seruos suos, Vidistis ho
minem insanum, quare adduxistis eũ ad
15 me? *An desunt nobis furiosi? quia in-
troduxistis istum vt fureret me præsente?
Dimittite illum hinc ne ingrediatur do-
mum meam. CAP. XXII.

1 A *Bijt ergo Dauid inde,& fugit in spe- Sup.10.2
luncam Odollam. Quod cùm audis-
sent fratres eius, & omnis domus patris
2 eius descenderunt ad eum illuc. *Et con-
uenerunt ad eum omnes qui erant in an-
gustia constituti, & oppressi ære alieno &
amaro animo. Et factus est eorum prin-
ceps: fuerúntq; cum eo quasi quadrin-
3 genti viri. *Et profectus est Dauid inde
in Masphat,quæ est Moab. Et dixit ad re-
gem Moab, Maneat oro pater meus & ma
ter mea vobiscum, donec sciam quid fa-
4 ciat mihi Deus. *Et reliquit eos ante fa
ciem regis Moab. Manserúntq; apud eũ
cunctis diebus quibus Dauid fuit in præ-
5 sidio. *Dixítq; Gad propheta ad Dauid, Mar.2.4
Noli manere in præsidio; proficiscere, & Luc.5.8
vade in terram Iuda. Et profectus est Da-
6 uid & venit in saltum Areth. *Et audi-
uit Saul quòd apparuisset Dauid, & viri
qui erant cũ eo. Saul autẽ cùm maneret in
Gabaa, & esset in nemore quod est in Ra-
ma,hastam manu tenens, cunctíque serui
7 eius circunstarent eũ; *Ait ad seruos suos
qui assistebant ei,Audite me nunc filij Ie-
mini; Nunquid omnibus vobis dabit fi-
lius Isai agros & vineas, & vniuersos vos
8 faciet tribunos & cẽturiones? *Quoniã
coniurastis omnes aduersum me, & non
est qui mihi renũciet, maximè cùm & fi-
lius meus fœdus iunxerit cũ filio Isai. Nõ 4.Re.5.6
est qui vicẽ meã doleat ex vobis, nec qui
annũciet mihi; eo quòd susciterit filius
meus seruũ meũ aduersum me insidiantẽ
9 mihi vsq; hodie. *Rndẽs aũt Doech Idu-
męus q assistebat,& erat primus inter ser- 1.Su.21.7
uos Saul; Vidi,inquit,filiũ Isai in Nobe a-
pud Achimelech filiũ Achitob sacerdotẽ.

תרגום יונתן

14 וַאֲמַר אָכִישׁ לְעַבְדּוֹהִי הַכְדֵין חֲזִיתוּן גִּבְרָא שָׁטֵי הוּא לְמָה אַיְתֵיתוּן יָתֵיהּ לְוָתִי׃ 15 חָסַר שָׁטַיָּא אֲנָא אֲרֵי אַיְתֵיתוּן יָת דֵּין
לְאִשְׁתְּטָאָה קֳדָמַי הֲדֵין יֵעוֹל לְבַיְתִי׃

כב

1 וַאֲזַל דָּוִד מִתַּמָּן וְאִשְׁתֵּיזֵב לְמְעָרַת עֲדוּלָּם וּשְׁמַעוּ אֲחוֹהִי וְכָל בֵּית אֲבוּהִי וּנְחַתוּ לְוָתֵיהּ לְתַמָּן׃ 2 וְאִתְכְּנִישׁוּ לְוָתֵיהּ כָּל גְּבַר
מְעִיק רוּחַ וְכָל גְּבַר דְּלֵיהּ מָרֵי רְשׁוּ וְכָל גְּבַר מָרִיר נַפְשׁ וַהֲוָה עֲלֵיהוֹן לְרַבָּא וַהֲווֹ עִמֵּיהּ כְּאַרְבַּע מְאָה גַּבְרָא׃
3 וַאֲזַל דָּוִד מִתַּמָּן לְמִצְפֵּיָא דְמוֹאָב וַאֲמַר לְמַלְכָּא דְמוֹאָב יִפּוֹק כְּעַן אַבָּא וְאִמָּא עִמְכוֹן עַד דְּאֵידַע מַה יַעְבֵּיד לִי יְיָ׃
4 וְאַשְׁרִינוּן קֳדָם מַלְכָּא דְמוֹאָב וִיתִיבוּ עִמֵּיהּ כָּל יוֹמִין דַּהֲוָה דָוִד מִיסְתַּמַּר בְּמִצְדְיָא׃ 5 וַאֲמַר גָּד נְבִיָּא לְדָוִד לָא תֵּתֵב בְּמִצְדְיָא
אֵיתָא וְאֵיזֵל לָךְ לְאַרַע דְּבִית יְהוּדָה וַאֲזַל דָּוִד וַאֲתָא לְחוּרְשָׁא דְחַרֶת׃ 6 וּשְׁמַע שָׁאוּל אֲרֵי אִתְיְדַע דָּוִד וְגֻבְרַיָּא דְעִמֵּיהּ וְשָׁאוּל
יָתֵיב בְּגִבְעָתָא תְּחוּת אֲשֶׁלָא בְּרָמָתָא וּמְזַרְנֵיהּ בִּידֵיהּ וְכָל עַבְדּוֹהִי קָיְמִין עֲלוֹהִי׃ 7 וַאֲמַר שָׁאוּל לְעַבְדּוֹהִי דְּקָיְמִין עֲלוֹהִי שְׁמָעוּ
כְּעַן בְּנֵי שִׁבְטָא דְבִנְיָמִן אַף לְכוּלְכוֹן יְהֵב בַּר יִשַׁי חַקְלִין וְכַרְמִין לְכוּלְכוֹן יְמַנֵּי רַבָּנֵי אַלְפֵי וְרַבָּנֵי מְאָתָא׃
8 אֲרֵי מְרַדְתּוּן כּוּלְכוֹן עֲלַי וְלֵית דְּמְגַלֵּי לִי בַּר גְּזַר קְיָם בְּרִי עִם בַּר יִשַׁי וְלֵית דְּכָאֵיב לִי מִנְכוֹן עֲלַי וּמְחַוֵּי לִי אֲרֵי אַקִּים בְּרִי יַת עַבְדִּי עֲלַי
לְכְמָנָא בְיוֹמָא הָדֵין׃ 9 וַאֲתֵיב דּוֹאֵג אָרַמָּאָה וְהוּא מְמַנָּא עַל עַבְדֵּי שָׁאוּל וַאֲמַר חֲזִיתִי יַת בַּר יִשַׁי אֲתָא לְנוֹב לְוָת אֲחִימֶלַךְ בַּר אֲחִיטוּב׃

14 ‡ Et dixit Acchis ad ſeruos ſuos, Ecce vidiſtis virum inſanum, & quare adduxiſtis eum ad me?
15 ‡ An egeo furioſis ego, quia introduxiſtis eum vt fureret in me? ſi iſte ingredietur in domum meam.

CAP. XXII.

1 ET abijt Dauid inde & ſaluatus eſt, & venit in ſpeluncam Odollam: & audiunt fratres eius & omnis domus patris eius, & deſcendunt ad eum illuc.
2 ‡ Et conuenerunt ad eum quicunque in neceſſitate exiſtens, & omnis debitor, & omnis amaro animo, & erat ſuper eos dux: & erant cum eo quaſi quadringenti viri.
3 ‡ Et profectus eſt inde in Maſſepha Moab, & dixit Dauid ad regem Moab, Sint iam pater meus & mater mea apud te donec ſciam, quid faciet mihi Deus.
4 ‡ Et orauit faciem regis Moab, & habitauerunt cum eo omnibus diebus, exiſtente Dauid in præſidio.
5 ‡ Et dixit Gad propheta ad Dauid, Non maneas in præſidio; proficiſcere & venies in terram Iuda. & profectus eſt Dauid & venit, & habitabat in ciuitate Chareth.
6 ‡ Et audiuit Saul quòd cognitus eſt Dauid, & viri qui cum eo; & Saul manebat in colle ſub aruo qui in Rhama: & haſta in manu ſua, & omnes ſerui eius aſſiſtebant ei.
7 ‡ Et ait Saul ad ſeruos ſuos qui aſſiſtebant ei, Audite iam filij Beniamin, ſi verè omnibus vobis dabit filius Ieſſe agros & vineas, aut omnes vos conſtituet tribunos & cẽturiones?
8 ‡ Quoniam coniuratis omnes vos aduerſum me, & non eſt qui reuelet auriculam meã, cùm pepigerit filius meus fœdus cum filio Ieſſe, & non eſt qui doleat de me ex vobis, & qui reuelet auriculam meam, quoniam ſuſcitauit filius meus ſeruum meum aduerſum me in inimicum ſicut dies hæc.
9 ‡ Et reſpondit Doeg Idumæus, qui aſſiſtebat ſuper mulas Saul, & dicit: Vidi filium Ieſſe venientem in Noba apud Achimelech filium Achitob ſacerdotem.

14 ‡ καὶ εἶπεν ἀχχὶς πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἰδοὺ ἴδετε ἄνδρα ἄφρονα, καὶ ἵνατί εἰσηγάγετε αὐτὸν πρός με;
15 ‡ ἢ προσδέομαι ἄφρονων ἐγώ, ὅτι εἰσενέγκατε αὐτὸν ἄφρονα ἐπ' ἐμέ; εἰ ὅτι εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκόν μου.

κβ'.

1 ‡ Καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ ἐκεῖθεν καὶ διεσώθη, καὶ ἔρχεται εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ὀδολλάμ, καὶ ἀκούουσιν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶς οἶκος πατρὸς αὐτοῦ, καὶ καταβαίνουσι πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ.
2 ‡ καὶ συνήγοντο πρὸς αὐτὸν πᾶς ἐν ἀνάγκῃ ὤν, καὶ πᾶς ὑποχρέως, καὶ πᾶς κατώδυνος ψυχῇ, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῶν ἡγούμενος· καὶ ἐγένοντο μετ' αὐτοῦ ὡσεὶ τετρακόσιοι ἄνδρες.
3 ‡ καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς μασηφὰ τὴν μωάβ· καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν βασιλέα μωάβ, γενέσθωσαν δὴ ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου παρὰ σοί, ἕως ὅτου γνῶ, τί ποιήσει μοι ὁ θεός.
4 ‡ καὶ παρεκάλεσε τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως μωάβ, καὶ κατῴκουν μετ' αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, ὃν τρόπον τοῦ δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ.
5 ‡ καὶ εἶπε γὰδ ὁ προφήτης πρὸς δαυίδ, μὴ κάθου ἐν τῇ περιοχῇ· πορεύου καὶ ἥξεις εἰς γῆν ἰούδα· καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ ἦλθε καὶ κατῴκει ἐν πόλει χαρήθ.
6 ‡ καὶ ἤκουσε σαοὺλ ὅτι ἔγνωσαν δαυίδ, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ· καὶ σαοὺλ ἐκάθητο ἐν τῷ βουνῷ ὑπὸ τὴν ἄργουραν τὴν ἐν ῥαμᾶ, καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ παειστήκεισαν αὐτῷ.
7 ‡ καὶ εἶπεν σαοὺλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς παεστηκότας αὐτῷ, ἀκούσατε δὴ οἱ υἱοὶ βενιαμίν, εἰ ἀληθῶς πᾶσιν ὑμῖν δώσει ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας, ἢ πάντας ὑμᾶς τάξει χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους;
8 ‡ ὅτι συγκεῖσθε πάντες ὑμεῖς ἐπ' ἐμέ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀποκαλύπτων τὸ ὠτίον μου, ἐν τῷ διατίθεσθαι τὸν υἱόν μου διαθήκην μετὰ τοῦ υἱοῦ ἰεσσαί· καὶ οὐκ ἔστιν ὁ πονῶν περὶ ἐμοῦ ἐξ ὑμῶν καὶ ἀποκαλύπτων τὸ ὠτίον μου· ὅτι ἐπήγειρεν ὁ υἱός μου τὸν δοῦλόν μου ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρὸν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
9 ‡ καὶ ἀπεκρίνετο δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος, ὁ καθεστηκὼς ἐπὶ τὰς ἡμιόνους σαούλ· καὶ λέγει, ἑώρακα τὸν υἱὸν ἰεσσαὶ παραγινόμενον εἰς νόβα πρὸς ἀχιμέλεχ υἱὸν ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Et dixit Achis ſeruis ſuis, Ecce vt hunc vidiſtis quòd vir ſtultus ipſe; quare venire feciſtis illum ad me?
[15] Indigens ſtultis ego quòd venire feciſtis hunc ad ſtultizandum ante me? num hic intrabit ad domum meam?

CAP. XXII.

ET abijt Dauid inde, & liberatus eſt ad ſpeluncam Ghadulam: & audierunt fratres eius & omnis domus patris eius, & deſcenderunt ad eum eò. [2] Et congregati ſunt ad eum omnis vir afflictus ſpiritu & omnis vir cui dominus fœnoris, & omnis vir amarus anima; & fuit ſuper eos in principem, & fuerunt cum eo quaſi quadringenti viri. [3] Et iuit Dauid inde ad Miſpeia Moab, & dixit regi Moab, Exeat nunc pater meus, & mater mea vobiſcum, vſquequo cognoſcam quid faciet mihi Dominus.
[4] Et manere fecit illos ante regem Moab, & ſederunt cum illo omnibus diebus quibus fuit Dauid abſconditus in Meſzadia.
[5] Et dixit Gad propheta ad Dauid, Non ſedebis in Meſzadia: veni & ito tibi ad terram domus Iuda. & iuit Dauid & venit ad ſyluam Hhareth. [6] Et audiuit Saul quòd notus fuit Dauid & viri qui cum eo; & Saul ſedens in Gibgetha ſub arbore in Ramatha: & haſta eius in manu eius, & omnes ſerui eius ſtantes apud eum. [7] Et dixit Saul ſeruis ſuis, qui ſtantes apud eum, Audite nunc filij tribus filiorum Biniamin, etiam omnibus vobis dabit filius Iſai agros, & vineas; omnes vos præficiet magiſtros millium & magiſtros centenorum? [8] Quia rebellaſtis omnes vos ſuper me, & non eſt qui indicet mihi quando pepigit fœdus filius meus cum filio Iſai, & nõ eſt qui doleat mihi inter vos ſuper me, & indicet mihi quòd ſtatuit filius meus ſeruũ meum ſuper me ad inſidias ſicut die hac. [9] Et reſpondit Doeg Idumæus, & ipſe præpoſitus ſuper ſeruos Saul, & dixit, Vidi filium Iſai venit ad Nob ad Ahhimelech filium Ahhitob.

10 * וַיִּשְׁאַל־לוֹ בַּיהוָה וְצֵדָה נָתַן לוֹ וְאֶת חֶרֶב גָּלְיָת
11 הַפְּלִשְׁתִּי נָתַן לוֹ: * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא אֶת־
אֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֲחִיטוּב הַכֹּהֵן וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִיו
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּנֹב וַיָּבֹאוּ כֻלָּם אֶל־הַמֶּלֶךְ:
12 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל שְׁמַע־נָא בֶן־אֲחִיטוּב וַיֹּאמֶר
13 הִנֵּנִי אֲדֹנִי: * וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׁאוּל לָמָּה קְשַׁרְתֶּם
עָלַי אַתָּה וּבֶן־יִשַׁי בְּתִתְּךָ לוֹ לֶחֶם וְחֶרֶב וְשָׁאַל לוֹ
14 בֵּאלֹהִים לָקוּם עָלַי לָאֹרֶב כַּיּוֹם הַזֶּה: * וַיַּעַן
אֲחִימֶלֶךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר וּמִי בְכָל־עֲבָדֶיךָ
כְּדָוִד נֶאֱמָן וְחָתַן הַמֶּלֶךְ וְסָר אֶל־מִשְׁמַעְתֶּךָ וְנִכְבָּד
15 בְּבֵיתֶךָ: * הַיּוֹם הַחִלֹּתִי לִשְׁאָל־לוֹ בֵּאלֹהִים
חָלִילָה לִי אַל־יָשֵׂם הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ דָבָר בְּכָל־
בֵּית אָבִי כִּי לֹא־יָדַע עַבְדְּךָ בְּכָל־זֹאת דָּבָר קָטֹן
16 אוֹ גָדוֹל: * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מוֹת תָּמוּת
17 אֲחִימֶלֶךְ אַתָּה וְכָל־בֵּית אָבִיךָ: * וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לָרָצִים הַנִּצָּבִים עָלָיו סֹבּוּ וְהָמִיתוּ כֹּהֲנֵי
יְהוָה כִּי גַם־יָדָם עִם־דָּוִד וְכִי יָדְעוּ כִּי־בָרַח
וְלֹא גָלוּ אֶת־אָזְנִי וְלֹא־אָבוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ
18 לִשְׁלַח אֶת־יָדָם לִפְגֹּעַ בְּכֹהֲנֵי יְהוָה: * וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לְדוֹאֵג סֹב אַתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים וַיִּסֹּב דּוֹאֵג
הָאֲדֹמִי וַיִּפְגַּע הוּא בַּכֹּהֲנִים וַיָּמֶת בַּיּוֹם הַהוּא
19 שְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ נֹשֵׂא אֵפוֹד בָּד: * וְאֶת
נֹב עִיר־הַכֹּהֲנִים הִכָּה לְפִי־חָרֶב מֵאִישׁ וְעַד־
אִשָּׁה מֵעוֹלֵל וְעַד־יוֹנֵק וְשׁוֹר וַחֲמוֹר וָשֶׂה לְפִי־
20 חָרֶב: * וַיִּמָּלֵט בֶּן־אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֲחִיטוּב
21 וּשְׁמוֹ אֶבְיָתָר וַיִּבְרַח אַחֲרֵי דָוִד: * וַיַּגֶּד אֶבְיָתָר
לְדָוִד כִּי הָרַג שָׁאוּל אֶת כֹּהֲנֵי יְהוָה:
22 * וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֶבְיָתָר יָדַעְתִּי בַיּוֹם הַהוּא כִּי־שָׁם
דּוֹאֵג הָאֲדֹמִי כִּי־הַגֵּד יַגִּיד לְשָׁאוּל אָנֹכִי סַבֹּתִי בְכָל־
נֶפֶשׁ בֵּית אָבִיךָ:

10 *Qui consuluit pro eo Dñm,& cibaria dedit ei. sed & gladium Goliath Philistæi
11 dedit illi. *Misit ergo rex ad accersiendũ Achimelech sacerdotẽ filium Achitob, & omnẽ domum patris eius sacerdotũ, qui erant in Nobe. Qui vniuersi venerunt ad
12 regem. *Et ait Saul ad Achimelech,Audi fili Achitob. Qui respondit: Præsto sum
13 dñe. *Dixítq; ad eũ Saul:Quare coniurastis aduersum me, tu & filius Isai, & de-
C disti ei panes & gladiũ, & cõsuluisti ꝓ eo Deũ vt cõsurgeret aduersum me insidia-
14 tor vsq; hodie permanens? *Respõdénsq; Achimelech regi,ait: Et quis in omnibus seruis tuis,sicut Dauid fidelis & gener regis,& pergẽs ad imperiũ tuum, & glorio-
15 sus in domo tua? *Num hodie cœpi pro eo consulere Deum? Absit hoc à me. Ne suspicetur rex aduersum seruũ suum rem huiuscemodi in vniuersa domo patris mei. Nõ enim sciuit seruus tuus quicquã super hoc negotio vel modicũ vel grãde.
16 *Dixítq; rex,Morte morieris Achime-
17 lech,tu & omnis domus patris tui. *Et ait rex emissarijs qui circũstabãt eum;Cõuertimini & interficite sacerdotes Domini.Nam manus eorũ cum Dauid est,sciẽtes ꝙ fugisset, & non indicauerunt mihi. Noluerunt autẽ serui regis extendere manus suas in sacerdotes Dñi. *Et ait rex ad
18 Doech;Conuertere tu & irrue in sacerdo-
D tes Dñi. Conuersúsq; Doech Idumæus irruit in sacerdotes, & trucidauit in die illa octoginta quinq; viros vestitos ephod li-
19 neo. *Nobe autem ciuitatem sacerdotum percussit in ore gladij, viros & mulieres, & paruulos, & lactentes, bouémque & asinum,& ouem in ore gladij.
20 *Euadens autem vnus filius Achimelech filij Achitob, cuius nomen erat Ab-
21 iathar, fugit ad Dauid. *Et annunciauit ei quòd occidisset Saul sacerdotes Do-
22 mini. *Et ait Dauid ad Abiathar:Sciebam enim in die illa,quòd cùm ibi esset Doech Idumæus,proculdubio annunciaret Sauli. Ego sum reus omnium animarum patris tui.

תרגום יונתן

10 וּשְׁאֵיל לֵיהּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ וְזָוְדִין יְהַב לֵיהּ וְיָהַב לֵיהּ חַרְבָּא דְגָלְיָת פְּלִשְׁתָּאָה יְהַב לֵיהּ: 11 וּשְׁלַח מַלְכָּא לְמִקְרֵי יַת אֲחִימֶלֶךְ בַּר
אֲחִיטוּב כַּהֲנָא וְיָת כָּל בֵּיהּ אֲבוּהִי כַּהֲנַיָּא דִבְנוֹב וַאֲתוֹ כֻלְּהוֹן לְוָת מַלְכָּא: 12 וַאֲמַר שָׁאוּל שְׁמַע כְּעַן בַּר אֲחִיטוּב וַאֲמַר הָא אֲנָא
רִיבוֹנִי: 13 וַאֲמַר לֵיהּ שָׁאוּל לְמָה מְרַדְתּוּן עֲלַי אַתְּ וּבַר יִשַׁי בְּמִתְּנָךְ לֵיהּ מָזוֹן וְחַרְבָּא וּשְׁאֵלְתָּ לֵיהּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֶקָם
עֲלַי לְכַמְנָא כְּיוֹמָא הָדֵין: 14 וְאָתֵיב אֲחִימֶלֶךְ יַת מַלְכָּא וַאֲמַר וּמַן בְּכָל עַבְדָּךְ כְּדָוִד מְהֵימָן וְחַתְנָא דְמַלְכָּא וְרַב עַל כָּל מִשְׁמַעְתָּךְ
וְיַקִּיר בְּבֵיתָךְ: 15 יוֹמָאדֵין שָׁרֵיתִי לְמִשְׁאַל לֵיהּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ חַס לִי לָא יְשַׁוֵּי מַלְכָּא בְעַבְדֵּיהּ פִּתְגָמָא וְכָל בֵּית אֲבָא אֲרֵי לָא
יְדַע עַבְדָּךְ בְּכָל דָּא פִּתְגָם זְעִיר אוֹ רַב: 16 וַאֲמַר מַלְכָּא מָמַת תְּמוּת אֲחִימֶלֶךְ אַתְּ וְכָל בֵּית אֲבוּךְ: 17 וַאֲמַר מַלְכָּא
לְרָהֲטַיָּא דְקָיְמִין עֲלוֹהִי אִסְתְּחָרוּ וּקְטוֹלוּ כַּהֲנַיָּא דַיְיָ אֲרֵי אַף יְדֵיהוֹן עִם דָּוִד וַאֲרֵי יְדָעוּ אֲרֵי עָרִיק הוּא וְלָא חַוִּו לִי וְלָא אֲבוּ עַבְדֵי מַלְכָּא
לְאוּשָׁטָא יַת יְדֵיהוֹן לְמִשְׁלַט בְּכַהֲנַיָּא דַיְיָ: 18 וַאֲמַר מַלְכָּא לְדוֹאֵג אִסְתְּחַר אַתְּ לְשַׁלוּט בְּכַהֲנַיָּא וְאִסְתְּחַר דּוֹאֵג אֱדוֹמָאָה
וְשַׁלַּט הוּא בְּכַהֲנַיָּא וּקְטַל בְּיוֹמָא הַהוּא חֲמָנָן וְחַמְשָׁא גַּבְרָא דְכָשְׁרִין לְמִלְבַּשׁ אֵפוֹד דְבוּץ: 19 וְיָת נוֹב קִרְתָּא דְכַהֲנַיָּא מְחָא
לְפִתְגָם דְּחָרָב מִגְּבַר וְעַד אִיתְתָּא מֵעֻלַּיָּם וְעַד יַנִּיק וְתוֹר וְחַמַּר וְאִימַר לְפִיתְגָם דְּחָרָב: 20 וְאִשְׁתֵּיזַב בַּר חַד לַאֲחִימֶלֶךְ בַּר
אֲחִיטוּב וּשְׁמֵיהּ אֶבְיָתָר וְעָרַק בָּתַר דָּוִד: 21 וְחַוִי אֶבְיָתָר לְדָוִד אֲרֵי קְטַל שָׁאוּל יַת כַּהֲנַיָּא דַיְיָ: 22 וַאֲמַר
דָּוִד לְאֶבְיָתָר יָדַעְנָא בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרֵי תַמָּן דּוֹאֵג אֱדוֹמָאָה אֲרֵי חַוָּאָה יְחַוִי לְשָׁאוּל וַאֲנָא גְרַמִית לְאִסְתַּקָּפָא בְּכָל בֵּית אֲבוּךְ:

Et consulebat ei per Deũ, & cibaria dedit 10
ei, & gladium Goliath Philistæi dedit ei. *Et* 11
misit rex ad accersendũ Achimelech filiũ Achitob sacerdotem, & omnes filios patris eius sacerdotes qui in Nobe; & venerunt vniuersi in regem. *Et ait Saul, Audi iam fili Achitob:* 12
& dixit, Ecce ego, loquere Domine. *Et dixit* 13
ei Saul, Quare coniurasti aduersum me, tu & filius Jesse, vt dares tu ei panem & gladiũ, & consuleres tu ei per Deum vt poneres eum aduersum me in inimicum, sicut dies hæc? *Et* 14
respondit Achimelech regi, & dixit: Et quis in omnibus seruis tuis fidelis sicut Dauid? & gener regis, & cõplens omne imperium tuum, & glorioſus in domo tua? *An hodie incœpi con* 15
sulere ei per Deũ? nequaquã, ne det rex aduersum seruum tuũ verbum, & in totam domum patris mei, quia non sciuit seruus tuus in omnibus istis verbum paruum vel grande. *Et* 16
dixit rex Saul, Morte morieris Achimelech, tu et omnis domus patris tui. *Et dixit rex emis-* 17
sarijs qui circunstabant apud eum, Adducite et interficite sacerdotes Domini, quoniam manus eorum cum Dauid, quoniam cognouerunt quòd fugit ipse, & non reuelauerunt auriculam meã. Et non voluerunt serui regis inferre manus eorũ irruere in sacerdotes Domini. *Et dixit* 18
rex Doec, Reuertere tu, & irrue in sacerdotes; & reuersus est Doec Idumæus, & interfecit ipse sacerdotes Domini; & interfecit in die illa octoginta quinque viros, omnes gerentes Ephud. *Et Noba ciuitatem sacerdotum* 19
percussit in ore gladij à viro vsque ad mulierem, à paruulo & vsque ad lactentem, & à vitulo, & asino, & oue percussit in ore gladij. *Et saluatur filius vnus Achimelech fi-* 20
lij Achitob, nomen ei Abiathar, & fugit post Dauid.

Et nunciauit Abiathar Dauid, quòd occi- 21
dit Saul omnes sacerdotes.

Et dixit Dauid Abiathar, Sciui quòd in 22
die illa ibi erat Doec Idumæus, & nuncians nunciabit Saul: ego sum causa animarum vniuersæ domus patris tui.

10 * καὶ ἐπηρώτα αὐτῷ διὰ Κ̄ θεοῦ, Κ̄ ἐπισιλισμὸν ἔδωκεν αὐτῷ, Κ̄ τὴν ῥομφαίαν γολιὰθ Κ̄ ἀλλοφύλε ἔδωκεν
11 αὐτῷ. * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τὸν ἀχιμέλεχ υἱὸν ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα Κ̄ πάντας οἴκους υἱὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οἴκους ἱερεῖς οἴκου ἐν νοβά· Κ̄ παρεγένοντο πάντες
12 εἰς τὸν βασιλέα. * καὶ εἶπε σαὺλ, ἄκουε δὴ υἱὲ ἀχιτώβ· Κ̄ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ λάλει κύριε·
13 * καὶ εἶπεν αὐτῷ σαὺλ, ἵνατί στασέθου κατ' ἐμοῦ σὺ καὶ ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ Κ̄ δοῦναί σε αὐτῷ ἄρτον Κ̄ ῥομφαίαν, Κ̄ ἐρωτῆσαί σε αὐτῷ διὰ Κ̄ θεοῦ Κ̄ θεᾶς αὐτὸν ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρόν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη;
14 * καὶ ἀπεκρίθη ἀχιμέλεχ τῷ βασιλεῖ Κ̄ εἶπεν, Κ̄ τίς ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις σε πιστὸς ὡς δαυίδ; καὶ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως Κ̄ ἄρχων πάντες ὑπαγέλματός σου, καὶ ἔν-
15 δοξος ἐν τῷ οἴκῳ σου; * ἢ σήμερον ἤρξατο ἐρωτᾶν αὐτῷ διὰ Κ̄ θεοῦ; μηδαμῶς, μὴ δότω ὁ βασιλεὺς κύ Κ̄ δούλου σου λόγον τι ἐφ' ὅλον τὸν οἶκον Κ̄ πατρός με, ὅτι οὐκ ἤδει ὁ δοῦλός σου ἐν πᾶσι τούτοις ῥῆμα μικρὸν ἢ μέγα.
16 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς σαούλ, θανάτῳ ἀποθανῇ ἀχιμέλεχ σὺ Κ̄ πᾶς ὁ οἶκος Κ̄ πατρός σου.
17 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ὑπερέχουσι τοῖς ἐφεστηκόσιν ἐπ' αὐτόν, ὑποστράγετε Κ̄ θανατώσατε οἴκους ἱερεῖς κυρίου, ὅτι ἡ χεὶρ αὐτῶν μετὰ δαυίδ, διότι ἔγνωσαν ὅτι φεύγει αὐτός, Κ̄ οὐκ ἀπεκάλυψαν τὸ ὠτίον μου· καὶ οὐκ ἠβουλήθησαν οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως ἐπενεγκεῖν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἁπαντῆσαι εἰς οἴκους ἱερεῖς κυρίου.
18 * Κ̄ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δωὴκ, ὑπόστρεφε σύ, Κ̄ ἀπόστα εἰς οἴκους ἱερεῖς· Κ̄ ἐπέστρεψε δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος Κ̄ ἐθανάτωσεν αὐτὸς οἴκους ἱερεῖς Κ̄ κυρίε· Κ̄ ἀπέκλεινεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὀγδοήκοντα πέντε ἄνδρας, πάντας αἴροντας ἐ-
19 φούδ. * Κ̄ τὴν νοβᾶ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων ἐπάταξεν ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς ἀπὸ νηπίου καὶ ἕως θηλάζοντος, καὶ ἀπὸ μόχου, καὶ ὄνου, Κ̄ προβάτου ἐπάτα-
20 ξεν ἐν στόματι ῥομφαίας. * Κ̄ διασώζεται υἱὸς εἷς Κ̄ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀχιτώβ, ὄνομα αὐτῷ ἀβιάθαρ, Κ̄ ἔφυγεν ὀπίσω δαυίδ. * καὶ ἀπήγγειλεν ἀβιάθαρ τῷ δαυίδ, ὅτι ἐθα-
22 νάτωσε σαὺλ πάντας οἴκους ἱερεῖς. * Κ̄ εἶπεν δαυὶδ τῷ ἀβιάθαρ, ἤδειν ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκεῖ ἐγὼ δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος, καὶ ἀπαγγέλλων ἀπαγγελεῖ τῷ σαούλ· ἐγώ εἰμι ὁ αἴτιος τῶν ψυχῶν ὅλου τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et quæsiuit illi in dicto Domini, & viatica dedit illi, & gladium Goliath Pelisthæi dedit illi. [11] Et misit rex ad vocandum Ahhimelech filium Ahhitob sacerdotem, & omnem domum patris eius, sacerdotes qui in Nob: & venerunt omnes illi ad regem.
[12] Et dixit Saul, Audi nunc fili Ahhitob. & dixit: Ecce me domine mi. [13] Et dixit ei Saul, Quare rebellastis in me, tu & filius Isai? in dando te illi cibum & gladium, & quæsisti illi in dicto Domini ad standum super me in insidias, sicut die hoc?
[14] Et respondit Ahhimelech regi, & dixit, Et quis in omnibus seruis tuis, vt Dauid, fidelis, & gener regis & magister super omnem auditionem tuam, & honoratus in domo tua? [15] Die hoc cœpi quærere illi in dicto Domini? absit mihi; non ponet rex in seruo suo verbum, & omni domo patris mei, quia non nouit seruus tuus in omni hoc verbum paruum aut magnum. [16] Et dixit rex, Moriendo morieris Ahhimelech, tu & omnis domus patris tui. [17] Et dixit Saul ad cursores qui stantes super illum, Circuite & occidite sacerdotes Domini, quia manus illorum cum Dauid, & quia cognouerunt quòd fugiens ille, & non indicarunt mihi: & non voluerunt serui regis extendere manus suas ad potestatem exercendum in sacerdotes Domini. [18] Et dixit rex ad Doeg, Circui tu ad potestatem exercendum in sacerdotes: & circuiuit Doeg Edomæus, & potestatem exercuit ipse in sacerdotes, & occidit in die illo octoginta & quinque viros, qui idonei ad vestiendum Ephod byssi. [19] Et Nob vrbem sacerdotum percussit in acie gladij à viro & vsque mulierem, ab adolescente & vsque lactentem, & bouem, & asinum, & pecudem in acie gladij. [20] Et euasit filius vnus Ahhimelech filio Ahhitob; & nomen eius Abiathar, & fugit post Dauid. [21] Et indicauit Abiathar Dauidi quòd occidit Saul sacerdotes Domini. [22] Et dixit Dauid ad Abiathar, Cognoui in die illo, quia ibi Doeg Edomæus quòd indicando indicaret Sauli: & ego occasio fui ad dolendum in omni domo patris tui.

23 * שְׁבָה אִתִּי אַל־תִּירָא כִּי אֲשֶׁר־יְבַקֵּשׁ אֶת־
נַפְשִׁי יְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ כִּי־מִשְׁמֶרֶת אַתָּה
עִמָּדִי׃

כג

1 * וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְלִשְׁתִּים
נִלְחָמִים בְּקְעִילָה וְהֵמָּה שֹׁסִים אֶת־הַגֳּרָנוֹת׃
2 * וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֵלֵךְ וְהִכִּיתִי
בַּפְּלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד לֵךְ
וְהִכִּיתָ בַּפְּלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־קְעִילָה׃
3 * וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה אֲנַחְנוּ פֹה
בִּיהוּדָה יְרֵאִים וְאַף כִּי־נֵלֵךְ קְעִילָה אֶל־מַעַרְכוֹת
4 פְּלִשְׁתִּים׃ * וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד לִשְׁאוֹל בַּיהוָה
וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה וַיֹּאמֶר קוּם רֵד קְעִילָה כִּי־אֲנִי נֹתֵן
5 אֶת־פְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ׃ * וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַאֲנָשָׁיו קְעִילָה
וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיְנַהַג אֶת־מִקְנֵיהֶם וַיַּךְ בָּהֶם
מַכָּה גְדוֹלָה וַיֹּשַׁע דָּוִד אֵת יֹשְׁבֵי קְעִילָה׃
6 * וַיְהִי בִּבְרֹחַ אֶבְיָתָר בֶּן־אֲחִימֶלֶךְ אֶל־דָּוִד
קְעִילָה אֵפוֹד יָרַד בְּיָדוֹ׃
7 * וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי־בָא דָוִד קְעִילָה וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל נִכַּר אֹתוֹ אֱלֹהִים בְּיָדִי כִּי נִסְגַּר לָבוֹא בְּעִיר
8 דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ׃ * וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־כָּל־
הָעָם לַמִּלְחָמָה לָרֶדֶת קְעִילָה לָצוּר אֶל־דָּוִד
9 וְאֶל־אֲנָשָׁיו׃ * וַיֵּדַע דָּוִד כִּי עָלָיו שָׁאוּל
מַחֲרִישׁ הָרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן הַגִּישָׁה
10 הָאֵפוֹד׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
שָׁמוֹעַ שָׁמַע עַבְדְּךָ כִּי־מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לָבֹא אֶל־
11 קְעִילָה לְשַׁחֵת לָעִיר בַּעֲבוּרִי׃ * הֲיַסְגִּרֻנִי בַּעֲלֵי
קְעִילָה בְּיָדוֹ הֲיֵרֵד שָׁאוּל כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עַבְדֶּךָ
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַגֶּד־נָא לְעַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר
יְהוָה יֵרֵד׃

23 * Mane mecũ, ne timeas. Si quis quæsierit animam meam, quæret & animam tuam, mecúmque seruaberis.

CAP. XXIII.

1 ET annunciauerunt Dauid, dicentes:
A Ecce Philistijm oppugnant Ceilam &
2 diripiunt areas. * Consuluit ergo Dauid Dominum, dicens: Num vadam & percutiam Philistęos istos? Et ait Dñs ad Dauid, Vade & percuties Philistæos, & sal-
3 uabis Ceilam. * Et dixerũt viri qui erant cum Dauid ad eum: Ecce nos hic in Iudæa consistentes timemus, quanto magis si ierimus in Ceilã aduersum agmina Phi
4 listinorum? * Rursum ergo Dauid consuluit Dñm. Qui respondens, ait ei: Surge & vade in Ceilam: ego enim tradam Philistæos in manu tua.
5 * Abijt ergo Dauid & viri eius in Ceilam, & pugnauit aduersum Philistæos. Et abegit iumenta eorum, & percussit eos plaga magna, & saluauit Dauid habitatores Ceilæ.
6 * Porrò eo tempore quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad Dauid in Ceilam, ephod secum habens descenderat.
7 * Nunciatum est autem Sauli quòd venisset Dauid in Ceilam. Et ait Saul, Tra-
B didit eum Deus in manus meas, conclusúsque est introgressus vrbem in qua por-
8 tæ & seræ sunt. * Et præcepit Saul omni populo vt ad pugnam descéderet in Ceilam, & obsideret Dauid & viros eius.
9 * Quod cùm Dauid resciisset, quia præpararet ei Saul clam malum; dixit ad Abiathar sacerdotem, Applica ephod.
10 * Et ait Dauid, Domine Deus Israel, Inf. 30.b audiuit famam seruus tuus quòd disponat Saul venire in Ceilam vt euertat vr-
11 bem propter me. * Si tradent me viri Ceilæ in manus eius, & si descendet Saul sicut audiuit seruus tuus; Domine Deus Israel indica seruo tuo. Et ait Dominus, Descendet.

תרגום יונתן

23 חֵיב עִמִּי לָא תִדְחַל אֲרֵי דְּבָעֵי לְמִקְטְלִי בָּעֵי לְמִקְטְלָךְ אֲרֵי נְטִיר אַתְּ עִמִּי׃

כג

1 וְחַוִּיאוּ לְדָוִד לְמֵימַר הָא פְּלִישְׁתָּאֵי מְגִיחִין קְרָבָא בְּקְעִילָה וְאִינוּן בָּזְזִין יַת אִידְרַיָּא׃
2 וּשְׁאַל דָּוִד בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר הַאֵזֵיל וְאֶקְטוֹל בְּפְלִשְׁתָּאֵי הָאִילֵּין וַאֲמַר יְיָ לְדָוִד אֵזֵל וְתִקְטוֹל בְּפְלִשְׁתָּאֵי וְתִפְרוֹק יַת קְעִילָה׃
3 וַאֲמָרוּ גַּבְרֵי דָוִד לֵיהּ הָא כַּד אֲנַחְנָא הָכָא בְּאַרְעָא דִיהוּדָה אֲנַחְנָא דָחְלִין וְאַף אֱלָהֵן דַּנֵיזֵל לְקְעִילָה לְסִדְרֵי פְלִשְׁתָּאֵי׃
4 וְאוֹסִיף עוֹד דָּוִד לְמִשְׁאַל בְּמֵימְרָא דַיְיָ וַאֲמַר קוּם חוֹת לְקְעִילָה אֲרֵי אֲנָא מְסַר יַת פְּלִשְׁתָּאֵי בִּידָךְ׃
5 וַאֲזַל דָּוִד וְגַבְרוֹהִי לְקְעִילָה וְאַגִּיחַ קְרָבָא בְּפְלִשְׁתָּאֵי וּדְבַר יַת גֵּיתֵיהוֹן וּמְחָא בְּהוֹן מָחָא סַגִּיאָה וּפְרַק דָּוִד יַת יָתְבֵי קְעִילָה׃
6 וַהֲוָה כַּד עָרַק אֶבְיָתָר בַּר אֲחִימֶלֶךְ לְוָת דָּוִד לְקְעִילָה אֵפוֹדָא אַחֵית בִּידֵיהּ׃
7 וְאִיתְחַוִּיאַ לְשָׁאוּל אֲרֵי אֲתָא דָוִד לְקְעִילָה וַאֲמַר שָׁאוּל מְסַר יְיָ בִּידִי אֲרֵי אִיתְמְסַר לְמֵיעַל בְּקַרְתָּא דְלָהּ דָּשִׁין וְעַבְרִין׃
8 וּכְנַשׁ שָׁאוּל יַת כָּל עַמָּא לַאֲגָחָא קְרָבָא לְמֵיחַת לְקְעִילָה לְמֵיצַר עַל דָּוִד וְעַל גַּבְרוֹהִי׃
9 וְיָדַע דָּוִד אֲרֵי עֲלוֹהִי שָׁאוּל כְּמַן בִּישְׁתָּא וַאֲמַר לְאֶבְיָתָר כַּהֲנָא קָרֵיב אֵפוֹדָא׃
10 וַאֲמַר דָּוִד יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל מִשְׁמַע שְׁמַע עַבְדָּךְ אֲרֵי בָּעֵי שָׁאוּל לְמֵיעַל לְקְעִילָה לְחַבָּלָא לְקַרְתָּא בְּדִילִי׃
11 הַסְגִּירִין לְמִמְסְרֵי יַתְבֵי קְעִילָה בִּידֵיהּ הֲסָבִיר לְמֵיחַת כְּמָה דִשְׁמַע עַבְדָּךְ יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל חַוִּי כְעַן לְעַבְדָּךְ וַאֲמַר יְיָ סָבִר לְמֵחַת׃

* *Maneas mecum & ne timeas, quoniam* 23
vbi quæsiero animæ meæ, quærã & animæ tuæ
locum, quoniam seruatus es tu apud me.

CAP. XXIII.

* *ET annunciauerunt Dauid, dicentes: Ecce* 1
Philistæi pugnant in Ceila, et ipsi diripiunt
areas.

* *Et consuluit Dauid per Dominum, dicens:* 2
Si vadam & percutiam Philistæos istos? &
dixit Dominus ad Dauid, Vade & percuties
Philistæos, & saluabis Ceila.

* *Et dixerunt viri Dauid ad eum, Ecce nos* 3
hic existentes in Judæa timemus, & quomodo
erit si abierimus in Ceila aduersus valles Phi-
listinorum?

* *Et adiecit rursum Dauid consulere per* 4
Dominum: & respondit ei Dominus, & dixit
ad eum, Surge & descende in Ceila, quoniam
ego trado Philistæos in manus tuas.

* *Et abijt Dauid & viri qui cum eo, in* 5
Ceila, & debellauit Philistæos, & fugerunt à
facie eius, & percussit eos plaga magna nimis;
& abegit iumenta eorum & saluauit Dauid
habitatores Ceila.

* *Et factum est cùm fugeret Abiathar filius* 6
Achimelech ad Dauid in Ceila; descenderat ha-
bens Ephud in manu sua.

* *Et nunciauerunt Saul, dicentes: Quòd* 7
venit Dauid in Ceila. & dixit Saul, Tradidit
eum Deus in manus meas, quoniam conclusus
est introgressus in vrbem portarũ & serarum.

* *Et præcipit Saul omni populo in pugnam* 8
descendere in Ceila vt obsideret Dauid & vi-
ros qui cum eo.

* *Et cognouit Dauid, quòd Saul tacebat de* 9
eo malum, & dixit Dauid ad Abiathar sacer-
dotem, Adduc Ephud. * *Et dixit Dauid, Do-* 10
mine Deus Israel, audiens audiuit seruus tuus,
quòd quærit Saul venire contra me in Ceila,
vt euertat vrbem propter me,

* *Si excludetur; & nunc si descendet Saul* 11
sicut audiuit seruus tuus Domine Deus Is-
rael, indica seruo tuo. & dixit Dominus, De-
scendet.

23 * κάθου μετ' ἐμοῦ καὶ μὴ φοβοῦ, ὅτι ὃν ἐγὼ ζητῶ τὴν ψυ-
χήν μου ζητήσω καὶ τὴν ψυχήν σου τόπον, ὅτι πεφύλαξαι
σὺ πάρ' ἐμοί.

κγ'.

1 * Καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ, λέγοντες· ἰδοὺ οἱ ἀλλό-
φυλοι πολεμοῦσιν ἐν τῇ κειλά, καὶ αὐτοὶ διαρπάζουσιν
2 τὰς ἅλω. * καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ Κυρίου, λέγων·
εἰ πορευθῶ καὶ πατάξω ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις τούτοις; καὶ εἶπε
κύριος πρὸς δαυίδ, πορεύου καὶ πατάξεις ἐν τοῖς ἀλλοφύ-
λοις, καὶ σώσεις τὴν κειλά.
3 * καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες δαυὶδ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἡμεῖς
ὧδε ἐσμεν ὄντες ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φοβούμεθα, καὶ πῶς ἔσται
ἐὰν πορευθῶμεν εἰς τὴν κειλὰ εἰς τὰς παρεμβολὰς τῶν ἀλ-
4 λοφύλων; * καὶ προσέθετο ἔτι δαυὶδ ἐπερωτῆσαι
διὰ Κυρίου· καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε πρὸς
αὐτόν, ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς κειλά, ὅτι ἐγὼ παρα-
δίδωμι τοὺς ἀλλοφύλους εἰς τὰς χεῖράς σου.
5 * καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν
κειλά, καὶ ἐπολέμησε τοὺς ἀλλοφύλους· καὶ ἔφυγον ἐκ προ-
σώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην
σφόδρα· καὶ ἀπήλασε τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἔσωσε δαυὶδ
τοὺς καθημένους κειλά.
6 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φεύγειν ἀβιάθαρ τὸν υἱὸν ἀχιμέ-
λεχ πρὸς δαυὶδ εἰς κειλά, κατέβη ἔχων ἐφοὺδ ἐν τῇ
7 χειρὶ αὐτοῦ. * καὶ ἀπήγγελη τῷ σαὺλ, λέγοντες·
ὅτι ἦκει δαυὶδ εἰς κειλά· καὶ εἶπε σαὺλ, πέπρακεν αὐτὸν
ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖράς μου, ὅτι ἀπεκλείσαι εἰσελθὼν
εἰς πόλιν θυρῶν καὶ μοχλῶν.
8 * καὶ παρεγγέλλει σαὺλ παντὶ τῷ λαῷ εἰς πόλεμον
καταβαίνειν ἐπὶ κειλὰ τοῦ συνέχειν τὸν δαυὶδ καὶ τοὺς
ἄνδρας τοὺς μετ' αὐτοῦ.
9 ** καὶ ἔγνω δαυίδ, ὅτι σαὺλ παρεσκεύασε περὶ αὐτοῦ τὴν
κακίαν· καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα, προσά-
10 γαγε τὸ ἐφούδ. * καὶ εἶπε δαυίδ, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀ-
κούων ἀκήκοεν ὁ δοῦλός σου, ὅτι ζητεῖ σαὺλ ἐλθεῖν ἐπ'
ἐμὲ εἰς κειλὰ διαφθεῖραι τὴν πόλιν δι' ἐμέ,
11 * εἰ ἀποκλεισθήσε(ται)· καὶ νῦν εἰ καταβήσε(ται) σαὺλ καθὼς
ἤκουσεν ὁ δοῦλός σου, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπάγγειλον τῷ
δούλῳ σου· καὶ εἶπε κύριος, καταβήσε(ται).

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Sede mecum, ne timeas; quia qui quærens ad occidendum me, quærens ad occidendum te, quia custoditus tu mecum.

CAP. XXIII.

ET indicarunt Dauidi, dicendo: Ecce Pelisthæi ineuntes bellum in Keghilah, & ipsi diripientes areas. [2] Et quæsiuit Dauid in dicto Domini, dicendo: Num ibo & occidam in Pelisthæis his? & dixit Dominus Dauidi, Ito & occides in Pelisthæis, & liberabis Keghilam. [3] Et dixerunt viri Dauid ei, Ecce quando nos hic in terra domus Iehudah, nos timentes; & quanto magis si ibimus ad Keghilam ad ordines Pelisthæorum? [4] Et addidit adhuc Dauid ad quærendum in dicto Domini: & audiuit orationem eius Dominus, & dixit, Surge, descende ad Keghilam, quia ego tradidi Pelisthæos in manu tua. [5] Et iuit Dauid & viri eius ad Keghilam, & iniuit bellum in Pelisthæos, & accepit pecora eorum, & percussit in eis percussionem magnam, & liberauit Dauid habitatores Keghila. [6] Et fuit quando fugit Abiathar filius Ahhimelech ad Dauid ad Keghilah, Ephod descendere fecit in manu sua.

[7] Et indicatum est Sauli quòd venit Dauid ad Keghilah: & dixit Saul, Tradidit illum Dominus in manu mea, quia traditus est vt intraret in vrbem cui sunt portæ & vectes. [8] Et congregauit Saul omnem populum ad ineundum bellum ad descendendum ad Keghila, ad angustiandum super Dauid & super viros eius. [9] Et cognouit Dauid quòd super ipsum Saul insidiaretur malum; & dixit ad Abiathar Sacerdotem, Approxima Ephoda. [10] Et dixit Dauid, Domine Deus Israel, audiendo audiuit seruus tuus, quòd quærens Saul intrare ad Keghilam, ad perdendum vrbem propter me. [11] Num cogitantes tradere me habitatores Keghilah in manu illius? num cogitans descendere iuxta id quod audiuit seruus tuus? Domine Deus Israel indica nunc seruo tuo. & dixit Dominus, Cogitat descendere.

12 * וַיֹּאמֶר דָּוִד הֲיַסְגִּרוּ בַעֲלֵי קְעִילָה אֹתִי וְאֶת־
אַנְשַׁי בְּיַד שָׁאוּל וַיֹּאמֶר יְהוָה יַסְגִּירוּ׃
13 * וַיָּקָם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו כְּשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ וַיֵּצְאוּ
מִקְּעִילָה וַיִּתְהַלְּכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלֵּכוּ וּלְשָׁאוּל הֻגַּד
כִּי־נִמְלַט דָּוִד מִקְּעִילָה וַיֶּחְדַּל לָצֵאת׃
14 * וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמִּדְבָּר בַּמְּצָדוֹת וַיֵּשֶׁב בָּהָר
בְּמִדְבַּר־זִיף וַיְבַקְשֵׁהוּ שָׁאוּל כָּל־הַיָּמִים וְלֹא־
15 נְתָנוֹ אֱלֹהִים בְּיָדוֹ׃ * וַיַּרְא דָּוִד כִּי־יָצָא שָׁאוּל
לְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשׁוֹ וְדָוִד בְּמִדְבַּר־זִיף בַּחֹרְשָׁה׃
16 * וַיָּקָם יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּוִד חָרְשָׁה
17 וַיְחַזֵּק אֶת־יָדוֹ בֵּאלֹהִים׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אַל־תִּירָא כִּי לֹא תִמְצָאֲךָ יַד־שָׁאוּל אָבִי וְאַתָּה
תִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאָנֹכִי אֶהְיֶה־לְּךָ לְמִשְׁנֶה
18 וְגַם־שָׁאוּל אָבִי יֹדֵעַ כֵּן׃ * וַיִּכְרְתוּ
שְׁנֵיהֶם בְּרִית לִפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּחֹרְשָׁה
19 וְיהוֹנָתָן הָלַךְ לְבֵיתוֹ׃ * וַיַּעֲלוּ זִפִּים אֶל־
שָׁאוּל הַגִּבְעָתָה לֵאמֹר הֲלוֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר
עִמָּנוּ בַּמְּצָדוֹת בַּחֹרְשָׁה בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה אֲשֶׁר
מִימִין הַיְשִׁימוֹן׃
20 * וְעַתָּה לְכֹל־אַוַּת נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ לָרֶדֶת רֵד
21 וְלָנוּ הַסְגִּירוֹ בְיַד הַמֶּלֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה כִּי חַמַלְתֶּם עָלָי׃
22 * לְכוּ־נָא הָכִינוּ עוֹד וּדְעוּ וּרְאוּ אֶת־מְקוֹמוֹ
אֲשֶׁר תִּהְיֶה רַגְלוֹ מִי רָאָהוּ שָׁם כִּי אָמַר אֵלַי עָרֹם
23 יַעֲרֵם הוּא׃ * וּרְאוּ וּדְעוּ מִכָּל הַמַּחֲבְאִים
אֲשֶׁר יִתָּחֲבֵא שָׁם וְשׁוּבְתֶם אֵלַי אֶל־נָכוֹן וַהֲלַכְתִּי
אִתְּכֶם וְהָיָה אִם־יִשְׁנוֹ בָּאָרֶץ וְחִפַּשְׁתִּי אֹתוֹ בְּכֹל
24 אַלְפֵי יְהוּדָה׃ * וַיָּקוּמוּ וַיֵּלְכוּ זִיפָה לִפְנֵי
שָׁאוּל וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּמִדְבַּר מָעוֹן בָּעֲרָבָה אֶל יְמִין
הַיְשִׁימוֹן׃

12 * Dixítq; rursum Dauid, Si trádent me viri Ceilę, & viros qui sunt mecum in ma
13 nus Saul? Et dixit Dñs, Tradent. * Surrexit ergo Dauid & viri eius quasi sexcenti: & egressi de Ceila huc atq; illuc vagaban tur incerti. Nunciatúmque est Saul quòd fugisset Dauid de Ceila, & saluatus esset,
14 quamobrem dissimulauit exire. * Morabatur autem Dauid in deserto in locis fir-
C missimis, mansitque in monte solitudinis Ziph. Quærebat eum tamẽ Saul cunctis diebus, & non tradidit eum Deus in ma-
15 nus eius. * Et vidit Dauid ꝙ egressus esset Saul vt quęreret animam eius. Porrò Da-
16 uid erat in deserto Ziph in silua. * Et sur-rexit Ionathas filius Saul, & abijt ad Dauid in siluam, & cõfortauit manus eius in
17 Deo. * Dixítq; ei, Ne timeas: neq; enim inueniet te manus Saul patris mei. Et tu regnabis super Israel, & ego ero tibi secũ-dus. Sed & Saul pater meus scit hoc.
18 * Percussit ergo vterq; fœdus corã Dño. Mansitque Dauid in silua, Ionathas autẽ reuersus est in domũ suã. * Ascenderunt
19 autẽ Ziphei ad Saul in Gabaa, dicentes: Nónne ecce Dauid latitat apud nos in lo 2. Reg. 3. 2
cis tutissimis siluæ in colle Achilę, quę est
20 ad dextrã deserti? * Nunc ergo sicut desi-derauit anima tua vt descenderes, descen de; nostrum aũt erit vt tradamus eum in
21 manus regis. * Dixítque Saul, Benedicti vos à Dño, quia doluistis vicem meam.
22 * Abite ergo oro & diligẽtius præpara-te, & curiosius agite, & cõsiderate locum vbi sit pes eius, vel quis viderit eũ ibi, vbi dixistis. Recogitat enim de me ꝙ callidè
23 insidier ei. * Considerate & videte omnia latibula eius in quibus abscõditur, & re-D uertimini ad me ad rem certam vt vadam vobiscum. Quod si aũt in terrã se obstru-xerit, ꝑscrutabor eũ in cũctis millibus Iu-
24 da. * At illi surgẽtes abierũt in Ziph ante Saul. Dauid aũt & viri eius erant in deser-to Maõ in cãpestrib⁹ ad dexterã Iesimuth.

תרגום יונתן

12 וְאָמַר דָּוִד הֲסְבִירִין לְמִסַּר יָתִי וְיָת גַּבְרַי בִּידָא דְשָׁאוּל וַאֲמַר יְיָ סְבִירִין לְמִסַּר׃ 13 וְקָם דָּוִד וְגֻבְרוֹהִי
כְּשִׁית מְאָה גַּבְרָא וּנְפָקוּ מִקְּעִילָה וְהַלִּיכוּ בְּאֲתַר דְּכַשַּׁר לְהַלָּכָא וּלְשָׁאוּל אִיתְחַוָּא אֲרֵי אִשְׁתֵּיזַב דָּוִד מִקְּעִילָה וְאִתְמְנַע מִלְּמִיפַּק׃
14 וְיָתֵיב דָּוִד בְּמַדְבְּרָא בְּמַצַּדָתָא וְיָתִיב בְּטוּרָא בְּמַדְבְּרָא דְזִיף וּבָעֲהִי שָׁאוּל כָּל יוֹמַיָּא וְלָא מַסְרֵיהּ יְיָ בִּידֵיהּ׃ 15 וַחֲזָא דָוִד
אֲרֵי נְפַק שָׁאוּל לְמִבְעֵהּ לְמִקְטְלֵיהּ וְדָוִד בְּמַדְבְּרָא דְזִיף בְּחוֹרְשָׁא׃ 16 וְקָם יְהוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל וַאֲזַל לְוָת דָּוִד לְחוֹרְשָׁה וְתַקֵּף
יָת יְדֵיהּ בְּמֵימְרָא דְיְיָ׃ 17 וַאֲמַר לֵיהּ לָא תִדְחַל אֲרֵי לָא תַשְׁכְּחִינָךְ יְדָא דְשָׁאוּל אָבָא וְאַתְּ תִּמְלוֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא אֶהְוֵי לָךְ
לְתִנְיָן וְאַף שָׁאוּל אָבָא יָדַע כֵּן׃ 18 וּגְזַרוּ תְּרֵיהוֹן קְיָם קֳדָם יְיָ וִיתֵיב דָּוִד בְּחוֹרְשָׁא וְיהוֹנָתָן אָזַל לְאָרְחֵהּ׃
19 וּסְלִיקוּ אֱנָשֵׁי זִיף לְוָת שָׁאוּל לְמֵימַר הֲלָא דָוִד מִטְמַר עִמָּנָא בְּמִצַּדָתָא בְּחוֹרְשָׁא בְּגִבְעַת חֲכִילָה דְמַדְרוֹם לִישִׁימוֹן׃
20 וּכְעַן לְכָל רַעֲוַת נַפְשָׁךְ מַלְכָּא לְמֵיחַת חוּת וַאֲנַחְנָא נְמַסְרִינֵיהּ בִּידָא דְמַלְכָּא׃ 21 וַאֲמַר שָׁאוּל בְּרִיכִין אַתּוּן קֳדָם
יְיָ אֲרֵי חַסְתּוּן עֲלָי׃ 22 אֲזִילוּ כְּעַן אַתְקִינוּ עוֹד וּדְעוּ וְחֲזוֹ יָת אֲתַר֯יָה דְּשָׁרֵי בֵּיהּ מַן חֲזָתֵי תַּמָּן אֲרֵי אֲמִרִין לֵהּ דְּעָרִים וְנָפֵיק הוּא׃
23 וְחֲזוֹ וּדְעוּ מִכֹּל מִטְמוֹרֵיהָא דְאִטְמַר תַּמָּן וְתֻבוּן לְוָתִי בְּקִשׁוֹט וַאֲהָךְ עִמְּכוֹן וַהֲוֵי אִם אִיתּוֹהִי בְּאַרְעָא וְאֶבְלַשׁ יָתֵיהּ בְּכָל אַלְפַּיָּא
דְּבֵית יְהוּדָה׃ 24 וְקָמוּ וַאֲזַלוּ זִיף לְקֳדָם שָׁאוּל וְדָוִד וְגֻבְרוֹהִי בְּמַדְבְּרָא דְמָעוֹן בְּמֵישְׁרָא דְמַדְרוֹם לִישִׁימוֹן׃

*Et dixit Dauid, Si tradēt qui de Ceila, me 12
& viros meos in manus Saul? & dixit Dominus, Tradent.* *Et surrexit Dauid & viri 13
sui quasi sexcenti, & egressi sunt de Ceila, & ibant quocunque ibant: & nunciatum est Saul quòd saluatus essēt Dauid de Ceila; & dimisit vt exiret.* *Et mansit Dauid in deserto in 14
angustiis: & sedebat in monte in deserto Ziph. & quærebat Saul cunctis diebus Dauid, & non tradidit eum Dominus in manus eius.*

*Et vidit Dauid quòd egrederetur Saul 15
vt quæreret eum; & Dauid erat in deserto Ziph in noua.*

*Et surrexit Jonathan filius Saul, & abijt 16
ad Dauid in nouam, & cōfortauit manus eius in Domino.*

*Et dixit ad eum, Ne timeas, quia non te 17
inueniet manus Saul patris mei, & tu regnabis super Jsrael, & ego ero tibi in secundum: & Saul pater meus sciuit sic.*

*Et percusserunt ambo fœdus coram Do- 18
mino, & mansit Dauid in noua, & Ionathan abijt in domum suam.*

*Et ascenderunt Ziphæi ad Saul ad collem, 19
dicētes: Nonne ecce Dauid abscōditus est apud nos in angustiis in noua in colle Achilæ qui est à dextris Jessemun?*

*Et nunc omne quod iuxta animam regis in 20
descensum, descendat ad nos; concluſi enim sunt in manibus regis.*

*Et dixit eis Saul, Benedicti vos Domino, 21
quia doluistis de me.*

*Abite iam & præparate adhuc, & cogno- 22
scite & videte locum eius, vbi est pes eius, velociter ibi vbi dixistis, quia dixit Saul, Ne fortè callidè agens hic callidè agat.*

*Et videte & considerate de omnibus lo- 23
cis vbi ipse absconditur ibi, & reuertimini ad me in præparatum; & vadam vobiscum, & erit si est super terram, perscrutabor eum in cunctis millibus Juda.*

*Et surrexerunt Ziphæi & abierunt ante 24
Saul: & Dauid & viri eius in deserto Maon in vespere à dextris Jesemun.*

12 καὶ εἶπε δαυὶδ, εἰ παραδώσουσιν Ⓐ ἀπὸ τ κειλὰ ἐμὲ Ⓒ τοὺς ἀνδρας μου εἰς χεῖρας σαὺλ; Ⓒ εἶπε κύριος, παραδώσουσιν. 13 καὶ ἀνέστη δαυὶδ Ⓒ Ⓐ ἀνδρες αὐτοῦ ὡς ἑξακόσιοι, καὶ ἐξῆλθον ἀπὸ κειλὰ καὶ ἐπορεύοντο ὅ τι ἐὰν ἐπορεύοντο· καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαὺλ ὅτι διασέσωσται δαυὶδ ἀπὸ κειλά, καὶ ἐπαύσατο τοῦ ἐξελθεῖν. 14 καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς ὀχυροῖς· καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ· καὶ ἐζήτει σαὺλ πάσας τὰς ἡμέρας τὸν δαυίδ· Ⓒ οὐ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. 15 καὶ εἶδε δαυὶδ ὅτι ἐξῆλθε σαὺλ τοῦ ζητεῖν αὐτόν· καὶ δαυὶδ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ ἐν τῇ καινῇ. 16 καὶ ἀνέστη ἰωναθὰν υἱὸς σαὺλ Ⓒ ἐπορεύθη πρὸς δαυὶδ εἰς τὴν καινήν, καὶ ἐνεδυνάμωσε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν τῷ κυρίῳ. 17 καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, μὴ φοβοῦ ὅτι οὐ μή σε εὕρῃ ἡ χεὶρ σαὺλ τοῦ πατρός μου· καὶ σὺ βασιλεύσεις ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ ἔσομαί σοι εἰς δεύτερον· καὶ σαὺλ ὁ πατήρ μου ἔγνω οὕτως. 18 καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην ἐνώπιον κυρίου· Ⓒ ἐκάθητο δαυὶδ ἐν τῇ καινῇ, Ⓒ ἰωναθὰν ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 19 καὶ ἀνέβησαν Ⓐ ζιφαῖοι πρὸς σαὺλ ἐπὶ τὸν βουνὸν λέγοντες, οὐκ ἰδοὺ δαυὶδ κέκρυπται παρ ἡμῖν ἐν τοῖς ὀχυροῖς ἐν τῇ καινῇ ἐν τῷ βουνῷ τ ἐχελᾶ τ ἐν δεξιῶν τοῦ ἰεσεμουν; 20 καὶ νῦν πάντα τὰ πρὸς τὴν ψυχὴν τ βασιλέως εἰς κατάβασιν, καταβαινέτω πρὸς ἡμᾶς, ἀποκεκλεισμένοι γάρ εἰσιν ἐν ταῖς χερσὶ τ βασιλέως· 21 Ⓒ εἶπεν αὐτοῖς σαὺλ, εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἐπονέσατε περὶ ἐμοῦ. 22 πορεύεσθε δὴ καὶ ἑτοιμάσατε ἔτι Ⓒ γνῶτε Ⓒ ἴδετε τὸν τόπον αὐτοῦ τ ἔστιν ὁ πούς αὐτοῦ ἐν τάχει ἐκεῖ τ εἴπατε, ὅτι εἶπεν ὁ σαὺλ μή ποτε παυργύσαμεν Ⓐ ἔτ Ⓐ παυουργύσηται. 23 καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε ἐκ πάντων τῶν τόπων ὅπου αὐτὸς κρύπτε) ἐκεῖ, καὶ ἐπιστρέψατε πρός με εἰς ἕτοιμον, καὶ πορεύσομαι μετ ὑμῶν· καὶ ἔσται εἰ ἔστιν ἐπὶ τ γῆς, ἐξερευνήσω αὐτὸν ἐν πάσαις χιλιάσιν ἰούδα. 24 καὶ ἀνέστησαν Ⓐ ζιφαῖοι καὶ ἐπορεύθησαν ἔμπροσθεν σαὺλ· καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ μαὼν κατ ἐπέραν ἐκ δεξιῶν τοῦ ἰεσεμουν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et dixit Dauid, Num cogitant tradere habitatores Keghilæ me & viros meos in manu Saul? & dixit Dominus, Cogitant tradere. 13 Et surrexit Dauid & viri eius vt sexcenti viri, & exierunt ex Keghilah, & iuerunt in locum qui idoneus ad eundum: & Sauli nunciatum est quòd euasit Dauid ex Keghilah: & detentus est ab exeundo. 14 Et sedit Dauid in deserto in præsidio, & sedit in monte in deserto Ziph; & quæsiuit illum Saul omnibus diebus, & non tradidit illum Dominus in manu eius. 15 Et vidit Dauid quòd exiuit Saul ad quærendum & ad occidendum se: & Dauid in deserto Ziph in silua. 16 Et surrexit Iehonathan filius Saul, & iuit ad Dauid ad siluam: & confortauit manus eius in dicto Domini. 17 Et dixit ei, Non timebis, quia non inueniet te manus Saul patris mei: & tu regnabis super Israel, & ego ero tibi in secundum, & etiam Saul pater meus cognoscit sic. 18 Et pepigerunt ambo illi fœdus ante Dominum, & sedit Dauid in silua, & Iehonathan iuit in viam suam. 19 Et ascenderunt viri Ziph ad Saul in Gibghatha ad dicendum, Nonne Dauid absconditus nobiscum in præsidio in silua in Gibghatha Hhachilah quæ ad Austrum Iessimon? 20 Et nunc ad omnem voluntatem animæ tuæ rex descendendo descende, & nos trademus eum in manu regis. 21 Et dixit Saul, Benedicti vos ante Dominum, quia miserti estis super me. 22 Ite nunc & præparamini adhuc, & cognoscite & videte locum eius in quo manens: quis vidit illum ibi? quia dicentes ei quòd callidè agens & exiens ille. 23 Et videte & cognoscite ex omni latibulo in quo absconditus est ibi, & redibitis ad me in veritate, & veniam vobiscum. & erit si ille non est in terra, & inuestigabo illum in omnibus millibus domus Iehuda. 24 Et surrexerunt & iuerunt ad Ziph ante Saul: & Dauid & viri eius in deserto Maghon in planicie, quæ ab Austro Iessimon.

25 * וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו לְבַקֵּשׁ וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיֵּרֶד
הַסֶּלַע וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר מָעוֹן וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וַיִּרְדֹּף
26 אַחֲרֵי־דָוִד מִדְבַּר מָעוֹן: * וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל מִצַּד הָהָר
מִזֶּה וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו מִצַּד הָהָר מִזֶּה וַיְהִי דָּוִד נָחְפָּז
לָלֶכֶת מִפְּנֵי שָׁאוּל וְשָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים אֶל־
27 דָּוִד וְאֶל־אֲנָשָׁיו לְתָפְשָׂם: * וּמַלְאָךְ בָּא אֶל־
שָׁאוּל לֵאמֹר מַהֲרָה וְלֵכָה כִּי־פָשְׁטוּ פְלִשְׁתִּים
28 עַל־הָאָרֶץ: * וַיָּשָׁב שָׁאוּל מֵרדֹף אַחֲרֵי דָּוִד
וַיֵּלֶךְ לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים עַל־כֵּן קָרְאוּ לַמָּקוֹם
הַהוּא סֶלַע הַמַּחְלְקוֹת:

כד

1 * וַיַּעַל דָּוִד מִשָּׁם וַיֵּשֶׁב בְּמְצָדוֹת עֵין־גֶּדִי:
2 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּגִּדוּ
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד בְּמִדְבַּר עֵין גֶּדִי:
3 * וַיִּקַּח שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ בָּחוּר מִכָּל־
יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד וַאֲנָשָׁיו עַל־פְּנֵי
4 צוּרֵי הַיְעֵלִים: * וַיָּבֹא אֶל־גְּדֵרוֹת הַצֹּאן
עַל־הַדָּרֶךְ וְשָׁם מְעָרָה וַיָּבֹא שָׁאוּל לְהָסֵךְ אֶת־
רַגְלָיו וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּיַרְכְּתֵי הַמְּעָרָה יֹשְׁבִים:
5 * וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה הַיּוֹם אֲשֶׁר־
אָמַר יְהוָה אֵלֶיךָ הִנֵּה אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־אוֹיִבְךָ בְּיָדֶךָ
וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר יִטַב בְּעֵינֶיךָ וַיָּקָם דָּוִד וַיִּכְרֹת
אֶת־כְּנַף־הַמְּעִיל אֲשֶׁר־לְשָׁאוּל בַּלָּט:
6 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּךְ לֵב־דָּוִד אֹתוֹ עַל אֲשֶׁר
7 כָּרַת אֶת־כָּנָף אֲשֶׁר לְשָׁאוּל: * וַיֹּאמֶר לַאֲנָשָׁיו
חָלִילָה לִי מֵיְהוָה אִם־אֶעֱשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
לַאדֹנִי לִמְשִׁיחַ יְהוָה לִשְׁלֹחַ יָדִי בּוֹ כִּי־מְשִׁיחַ יְהוָה
8 הוּא: * וַיְשַׁסַּע דָּוִד אֶת־אֲנָשָׁיו בַּדְּבָרִים וְלֹא
נְתָנָם לָקוּם אֶל־שָׁאוּל וְשָׁאוּל קָם מֵהַמְּעָרָה וַיֵּלֶךְ
בַּדָּרֶךְ:

SAMVEL. I. Translat. B. Hierony. *Saul.*

25 * Iuit ergo Saul & socij eius ad quærendum eũ. Et nunciatũ est Dauid: statímq; descendit ad petrã, & versabatur in deserto Maon. Quod cùm audisset Saul, perse-
26 cutus est Dauid in deserto Maõ. * Et ibat Saul & viri eius ad latus montis ex parte vna; Dauid aũt & viri eius erãt in latere mõtis ex parte altera. Porrò Dauid desperabat se posse euadere à facie Saul. Itaque Saul & viri eius in modum coronæ cinge bant Dauid & viros eius vt caperent eos.
27 * Et nuncius venit ad Saul, dicés: Festina & veni quoniã infuderũt se Philistiim su-
28 per terram. * Reuersus est ergo Saul desistens persequi Dauid, & perrexit in occur sum Philistinorum. propter hoc vocauerunt locum illum Petram diuidentem.

CAP. XXIIII.

1 AScendit ergo Dauid inde, & habitauit in locis tutissimis Engaddi.
2 * Cúmque reuersus esset Saul postquam persecutus est Philisthæos, nũciauerũt ei, dicétes: Ecce Dauid in deserto est Engad-
3 di. * Assumés ergo Saul tria millia electorum virorũ, ex omni Israel perrexit ad inuestigandũ Dauid & viros eius etiã super abruptissimas petras q̃ solis ibicibus per-
4 uiæ sunt. * Et venit ad caulas ouiũ quæ se offerebãt vianti, erátq; ibi spelunca quam ingressus est Saul, vt purgaret ventrẽ. Porrò Dauid & viri eius in interiore parte
5 speluncæ latebãt. * Et dixerũt serui Dauid ad eũ, Ecce dies de qua locutus est Dñs ad te, ego tradã tibi inimicũ tuũ vt facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo Dauid & pręscidit orã chlamydis Saul
6 silenter. * Post hæc percussit cor suũ Dauid, eo q̃ abscidisset orã chlamydis Saul.
7 * Dixítq; ad viros suos: Propitius sit mihi Dominus ne faciam hanc rẽ domino meo Christo Domini, vt mittam manum meam in eum, quia Christus Domini est.
8 * Et confregit Dauid viros suos sermonibus istis, & non permisit eos vt consurgerent in Saul. Porrò Saul exurgens de spelunca pergebat cœpto itinere.

תרגום יונתן

25 וַאֲזַל שָׁאוּל וְגַבְרוֹהִי לְמִבְעֵי וְחַוִיאוּ לְדָוִד וּנְחַת לְכֵיפָא וִיתֵיב בְּמַרְבְּרָא דְמָעוֹן וּשְׁמַע שָׁאוּל וּרְדַף בָּתַר דָּוִד לְמַרְבְּרָא דְמָעוֹן:
26 וַאֲזַל שָׁאוּל מִסְפַּטַר טוּרָא מִכָּא וְדָוִד וְגַבְרוֹהִי מִסְפַּטַר טוּרָא מִכָּא וַהֲוָה דָּוִד מִתְבְּעֵי לְמֵיזַל מִן קֳדָם שָׁאוּל וְשָׁאוּל וְגַבְרוֹהִי כָּמְנִין
עַל דָּוִד וְעַל גַּבְרוֹהִי לְמֶהֱדְחוֹן: 27 וְאִיזְדַּמָּן אִתָּא לְוָת שָׁאוּל לְמֵימַר אוֹחִי וָאֵיזַל אֲרֵי אִתְנַגִידוּ פְּלִשְׁתָּאֵי עַל אַרְעָא:
28 וְתָב שָׁאוּל מִלְּמִרְדַּף בָּתַר דָּוִד וַאֲזַל לְקַדָּמוּת פְּלִשְׁתָּאֵי עַל כֵּן קָרוּ לַאֲתַרָא הַהוּא כֵּיף פַּלְגוּתָא אֲתַרָא דְאִתְפְּלִיג בֵּיהּ לֵיבָא דְמַלְכָּא
לְמֵיזַל לְכָא וּלְכָא:

כד

1 וְסַלֵּיק דָּוִד מִתַּמָּן וְיתֵיב בְּמְצָדַת עֵין גֶּדִי: 2 וַהֲוָה כַּד תָּב שָׁאוּל מִבָּתַר פְּלִשְׁתָּאֵי וְחַוִיאוּ לֵיהּ לְמֵימַר הָא דָוִד בְּמִדְבַּר עֵין גֶּדִי:
3 וּסְלֵיק דָּוִד מִתַּמָּן וְיתֵיב בִּמְצָדָה יַת דָּוִד וְיַת גַּבְרוֹהִי עַל אַפֵּי שְׁקִיפֵי בֵּיפַיָּא: 4 וַאֲתָא לְחַטְרֵי עָנָא דְעַל
אוֹרְחָא וְתַמָּן מְעָרְתָּא וְעַל שָׁאוּל לְמֶעְבַּד צוֹרְכֵיהּ וְדָוִד וְגַבְרוֹהִי בְּסִיְפֵי מְעָרְתָּא יָתְבִין: 5 וַאֲמַרוּ גַּבְרֵי דָוִד לֵיהּ הָא יוֹמָא דַּאֲמַר יְיָ לָךְ הָא
אֲנָא מְסַר יַת בַּעְיָל דְּבָבָךְ בִּידָךְ וְתַעְבֵּיד לֵיהּ כְּמָה דְתִתְקֵן בְּעֵינָךְ וְקָם דָּוִד וּפְסַק יַת כְּנַף מְעִילָא לְשָׁאוּל בְּרַז: 6 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וְחַשׁ דָּוִד בְּלִבֵּיהּ
עַל דִּפְסַק יַת כַּנְפָא דְלְשָׁאוּל: 7 וַאֲמַר לְגַבְרוֹהִי חַס לִי מִן קֳדָם יְיָ אִם אֶעְבֵּיד יַת פִּתְגָמָא הָדֵין לְרִיבוֹנִי לְמְשִׁיחָא דַיְיָ לְאוּשָׁטָא יְדִי בֵּיהּ
אֲרֵי מְשִׁיחָא דַיְיָ הוּא: 8 וּפַיֵּיס דָּוִד יַת גַּבְרוֹהִי בְּפִתְגָמַיָּא וְלָא שַׁבְקִינוּן לְמֵיקָם עַל שָׁאוּל וְשָׁאוּל קָם מִמְּעָרְתָּא וַאֲזַל בְּאוֹרְחָא:

25 Et iuit Saul & viri eius ad quærendum Dauid; & nunciatum est Dauid, & descendit ad petram in deserto Maon: & audiuit Saul, & persecutus est in deserto Maon post Dauid. *26 *Et it Saul & viri eius ex parte montis huius; & Dauid & viri eius ex parte montis altera: & Dauid erat tectus vt iret à facie Saul, & Saul & viri eius appropinquabant super Dauid, & viros eius vt caperẽt eos.* *27 *Et nuncius venit ad Saul, dicens: Festina & veni quia infusi sunt Philistijm super terram.* *28 *Et reuersus est Saul vt non persequeretur post Dauid, & perrexit in occursum Philistinorum: propter hoc vocatus est locus ille Petra diuisa.*

CAP. XXIIII.

ET ascendit Dauid inde, & sedit in angustis in Gaddi. 1

*2 *Et factum est vt reuersus est Saul à tergo Philistinorum, & nunciauerunt ei, dicentes: Ecce Dauid in deserto in Gaddi.*

*3 *Et accepit secum tria millia virorum electorum ex omni Israel, & perrexit ad inuestigandum Dauid & viros eius per anteriorem partem venationis ceruorum.*

*4 *Et venit ad armenta gregum quæ in via, & erat ibi spelunca; & ingressus est Saul vt præpararetur; & Dauid & viri eius in spelunca interius sedebant in ea.*

*5 *Et dixerunt viri Dauid ad eum, Ecce dies hæc, quam dixit Dominus ad te: Ecce ego trado inimicum tuum in manus tuas, & facies ei quod placuerit in oculis tuis. & surrexit Dauid & abstulit alam diploidis Saul latenter.*

*6 *Et factum est post hæc, & percussit Dauid cor suum, quoniam abstulit alam diploidis eius.*

*7 *Et dixit Dauid ad viros suos, Nequaquam mihi à Domino, si faciam verbum hoc Domino meo Christo Domini vt inferam manum meam in eum, quoniam Christus Domini hic est.* *8 *Et persuasit Dauid viris suis in sermonibus, & non permisit eis vt consurgerent & interficerent Saul. & surrexit Saul, & egressus est in viam de spelunca.*

25 *καὶ ἐπορεύθη σαὺλ ⁊ ⓐ ἄνδρες αὐτοῦ ζητεῖν τὸν δαυίδ· ⁊ ἀπηγγέλη τῷ δαυίδ, ⁊ κατέβη εἰς τὴν πέτραν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ μαών· ⁊ ἤκουσεν σαὺλ ⁊ κατεδίωξεν εἰς τὴν ἔρημον τὴν μαὼν ὀπίσω δαυίδ.* 26 *καὶ πορεύε) σαὺλ ⁊ ⓐ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους ⁊ ὄρους τούτου· ⁊ δαυὶδ καὶ ⓐ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους ⁊ ὄρους ⁊ ἑτέρου· ⁊ δαυὶδ ἦν σπεπαζόμενος πορεύεσθαι ἀπὸ προσώπου σαὺλ· ⁊ σαὺλ καὶ ⓐ ἄνδρες αὐτοῦ παρεπλαγίαζον ἐπὶ δαυὶδ καὶ ⁊ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ⁊ συλλαβεῖν αὐτούς.*

27 *καὶ ἄγγελος παρεγένετο πρὸς σαὺλ, λέγων· σπεῦδε καὶ ἧκε ὅτι ἐκύθησαν ⓐ ἀλλόφυλοι ἐπὶ τὴν γῆν.*

28 *καὶ ἀνέστρεψε σαὺλ ⁊ μὴ καταδιώκειν ὀπίσω δαυίδ, καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν τῶν ἀλλοφύλων· διὰ τοῦτο ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖνος πέτρα ἡ μεμερισμένη.*

κδ΄.

1 *Καὶ ἀνέβη δαυὶδ ἐκεῖθεν καὶ ἐκάθησεν ἐν τοῖς σε-*
2 *νοῖς ἐν γαδδί.* *⁊ ἐγένετο ὡς ἀνέστρεψε σαὺλ ὀπίσω ἐπορεύθη τῶν ἀλλοφύλων, ⁊ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες, ἰδοὺ*
3 *δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γαδδί.* *⁊ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκλελεγμένων ἐκ παντὸς ⁊ ἰσραήλ, ⁊ ἐπορεύθη ζητεῖν τὸν δαυὶδ ⁊ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ κ⁊ πρόσωπον ⁊ θήρας τῶν ἐλάφων.*

4 *καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὰς αὐλὰς τῶν προβάτων τῶν ἐπὶ τ ὁδοῦ· καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ σπήλαιον, καὶ εἰσῆλθε σαὺλ παρεσκευάσασθαι· καὶ δαυὶδ καὶ ⓐ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐσώτερον ἐκάθηντο ἐν αὐτῷ.*

5 *καὶ εἶπον ⓐ ἄνδρες δαυὶδ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἡ ἡμέρα αὕτη, ἰδοὺ εἶπε κύριος πρὸς σέ, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιήσεις αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· ⁊ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἀφεῖλε τὸ πέρυ-*
6 *γιον τ διπλοΐδος σαὺλ λαθραίως.* *⁊ ἐγένετο μ⁊ ταῦτα, ⁊ ἐπάταξεν τὸν δαυὶδ ἡ καρδία αὐτοῦ, ὅτι ἀφείλετο*
7 *τὸ πέρυγιον τ διπλοΐδος αὐτοῦ.* *καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ, μηδαμῶς ἐμοὶ πρὸς κυρίου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου τῷ χριστῷ κυρίου ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι χριστὸς κυρίου ἐστὶν.*

8 *⁊ ἔπεισε δαυὶδ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ἐν λόγοις, κ⁊ οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀναστῆναι καὶ θανατῶσαι τὸν σαούλ. καὶ ἀνέστη σαὺλ κ⁊ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐκ τ ἀσηλαίου.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et iuit Saul & serui eius ad quærendum eum, & denunciarunt Dauid, & descendit ad rupem, & sedit in deserto Maghon: & audiuit Saul & secutus est post Dauid in desertum Maghon. [26] Et iuit Saul à latere montis hinc; & Dauid & viri eius ex latere montis inde: & fuit Dauid disquirens ad abeundum ex-ante Saul: & Saul & viri eius insidiantes super Dauid, & super viros eius ad comprehendendum eos. [27] Et nuncius venit ad Saul ad dicendum: Festina & vade, nam extracti sunt Pelisthæi super terram.

[28] Et redijt Saul à sequendo post Dauid, & iuit ad occursum Pelisthæorum: ideo vocarunt locum illum Rupem diuisionis, locum, in quo diuisum est cor regis ad eundum huc, & illuc.

CAP. XXIIII.

ET ascendit Dauid inde, & sedit in præsidio Ghengedi. [1] [2] Et fuit quando redijt Saul de-post Pelisthæos, & nunciarunt illi dicendo: Ecce Dauid in deserto Ghengedi. [3] Et accepit tria millia virûm adolescentium ex omni Israel, & iuit ad quærendum Dauid & viros eius super facies foraminum rupium. [4] Et venit ad caulas pecoris quæ super viam, & ibi spelunca: & introiuit Saul ad faciendum necessaria sua: & Dauid & viri eius in foraminibus speluncæ. [5] Et dixerunt viri Dauid ei: Ecce dies quem dixit Dominus tibi, Ecce ego tradens auctores inimicitiæ tuæ in manu tua, & facies ei id quod rectum in oculis tuis. Et surrexit Dauid & abscidit alam pallij Sauli in occulto. [6] Et fuit postea & doluit Dauid in corde suo, eo quòd abscidit alam quæ Sauli.

[7] Et dixit viris suis, Absit mihi ab-ante Dominum, si faciam verbum hoc domino meo vncto Domini, ad extendendum manum meam in eum; quia vnctus Domini ipse. [8] Et quietos reddidit Dauid viros suos in verbis, & non siuit eos surgere super Saul: & Saul surrexit ex spelunca, & iuit in via.

9 * וַיָּקָם דָּוִד אַחֲרֵי־כֵן וַיֵּצֵא מִן־הַמְּעָרָה וַיִּקְרָא
אַחֲרֵי־שָׁאוּל לֵאמֹר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַיַּבֵּט שָׁאוּל
אַחֲרָיו וַיִּקֹּד דָּוִד אַפַּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃
10 * וַיֹּאמֶר דָּוִד לְשָׁאוּל לָמָּה תִשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי
אָדָם לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד מְבַקֵּשׁ רָעָתֶךָ׃
11 * הִנֵּה הַיּוֹם הַזֶּה רָאוּ עֵינֶיךָ אֵת אֲשֶׁר־נְתָנְךָ
יְהוָה הַיּוֹם בְּיָדִי בַּמְּעָרָה וְאָמֵר לַהֲרָגֶךָ וַתָּחָס
עָלֶיךָ וָאֹמַר לֹא־אֶשְׁלַח יָדִי בַּאדֹנִי כִּי־מְשִׁיחַ
יְהוָה הוּא׃ 12 * וְאָבִי רְאֵה גַם רְאֵה אֶת־
כְּנַף מְעִילֶךָ בְּיָדִי כִּי בְכָרְתִי אֶת־כְּנַף מְעִילְךָ וְלֹא
הֲרַגְתִּיךָ דַּע וּרְאֵה כִּי אֵין בְּיָדִי רָעָה וָפֶשַׁע וְלֹא־
חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה צֹדֶה אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ׃
13 * יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְנָקְמַנִי יְהוָה מִמֶּךָּ
14 וְיָדִי לֹא תִהְיֶה־בָּךְ׃ * כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מְשַׁל
הַקַּדְמֹנִי מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע וְיָדִי לֹא־תִהְיֶה־בָּךְ׃
15 * אַחֲרֵי מִי יָצָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מִי אַתָּה־
רֹדֵף אַחֲרֵי כֶּלֶב מֵת אַחֲרֵי פַּרְעֹשׁ אֶחָד׃
16 * וְהָיָה יְהוָה לְדַיָּן וְשָׁפַט בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְיֵרֶא וְיָרֵב
17 אֶת־רִיבִי וְיִשְׁפְּטֵנִי מִיָּדֶךָ׃ * וַיְהִי כְּכַלּוֹת דָּוִד
לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
הֲקֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיִּשָּׂא שָׁאוּל קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ׃
18 * וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד צַדִּיק אַתָּה מִמֶּנִּי כִּי אַתָּה־
גְמַלְתַּנִי הַטּוֹבָה וַאֲנִי גְמַלְתִּיךָ הָרָעָה׃
19 * וְאַתָּה הִגַּדְתָּ הַיּוֹם אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ־
אִתִּי טוֹבָה אֵת אֲשֶׁר סִגְּרַנִי יְהוָה בְּיָדֶךָ וְלֹא
הֲרַגְתָּנִי׃ 20 * וְכִי־יִמְצָא אִישׁ אֶת־אֹיְבוֹ וְשִׁלְּחוֹ
בְּדֶרֶךְ טוֹבָה וַיהוָה יְשַׁלֶּמְךָ טוֹבָה תַּחַת הַיּוֹם
21 הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָה לִי׃ * וְעַתָּה הִנֵּה
יָדַעְתִּי כִּי מָלֹךְ תִּמְלוֹךְ וְקָמָה בְיָדְךָ מַמְלֶכֶת
יִשְׂרָאֵל׃

9 * Surrexit autẽ Dauid poſt eũ,& egreſſus de ſpelunca clamauit poſt tergũ Saul, dicens: Dñe mi rex; & reſpexit Saul poſt ſe,& inclinans ſe Dauid pronus in terram
10 adorauit. * Dixítq; ad Saul, Quare audis verba hominũ loquentiũ, Dauid quærit
11 malum aduerſum te? * Ecce hodie viderunt oculi tui,ꝙ tradiderit te Dñs in ma-
C nu mea in ſpelunca, & cogitaui vt occiderẽ te,ſed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim, Non extendã manum meam in dñm meum, quia Chriſtus Domini eſt.
12 *Quin potius pater mi vide & cognoſce orã chlamydis tuæ in manu mea,quomodo cùm præſcinderẽ ſummitatẽ chlamydis tuæ, nolui extẽdere manum meã in te. Animaduerte & vide quoniam non eſt in manu mea malũ, neque iniquitas, neque peccaui in te. Tu autem inſidiaris animæ
13 meę vt auferas eã. *Iudicet Dñs inter me & te,& vlciſcatur me Dñs ex te;manus aũt
14 mea non ſit in te. *Sicut & in prouerbio antiquo dicitur: Ab impijs egredietur impietas. Manus ergo mea non ſit in te.
15 *Quem perſequeris rex Iſrael? quẽ perſequeris? Canẽ mortuũ perſequeris & pu
16 licẽ vnum? * Sit Dñs iudex & iudicet in-
D ter me & te, & videat & iudicet cauſam
17 meã,& eruat me de manu tua. *Cùm autem compleſſet Dauid loquens ſermones huiuſcemodi ad Saul,dixit Saul: Nũquid vox hæc tua eſt fili mi Dauid? Et leuauit
18 Saul vocẽ ſuam & fleuit. * Dixítq; ad Dauid, Iuſtior tu es quàm ego; tu enim tribuiſti mihi bona,ego aũt reddidi tibi ma
19 la. * Et tu indicaſti mihi hodie,quæ feceris mihi bona, quomodo tradiderit me Dñs in manu tua & non occideris me.
20 *Quis enim cùm inuenerit inimicũ ſuũ, dimittet eũ in via bona? Sed Dñs reddat tibi viciſſitudinem hanc, pro eo ꝙ hodie
21 operatus es in me. * Et nunc quia ſcio quòd certiſſimè regnaturus ſis,& habiturus in manu tua regnum Iſráel:

תרגום יונתן

9 וְקָם דָּוִד בַּתַר כֵּן וּנְפַק מִמְּעָרְתָּא וּקְרָא בַּתַר שָׁאוּל לְמֵימַר רִבּוֹנִי מַלְכָּא וְאִסְתְּכִי שָׁאוּל לַאֲחוֹרוֹהִי וּכְרַע דָּוִד עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא
וְסָגִיד׃ 10 וַאֲמַר דָּוִד לְשָׁאוּל לְמָה אַתְּ שָׁמַע יַת פִּתְגָמֵי בְנֵי אֱנָשָׁא דְּאָמְרִין הָא דָוִד בָּעֵי בִּישְׁתָּךְ׃
11 הָא יוֹמָא דֵּין חֲזָאָה עֵינָךְ יַת דְּמְסָרָךְ יְיָ יוֹמָא דֵּין בִּידִי בִּמְעָרְתָּא וַאֲמָרוּ אוֹחֲרָנִין לְמִקְטְלָךְ וְחָסַת עֲלָךְ וַאֲמָרִית לָא אוֹשִׁיט יְדִי
בְּרִבּוֹנִי אֲרֵי מְשִׁיחָא דַייָ הוּא׃ 12 וְרִיבּוֹנִי אִסְתַּכַּל אַף חֲזֵי יַת כְּנַף מְעִילָךְ בִּידִי אֲרֵי בְּמִפְסְקִי יַת כְּנַף מְעִילָךְ וְלָא קְטַלְתָּךְ דַּע
וַחֲזֵי אֲרֵי לֵית בִּידִי חוֹב וְסוּרְחָן וְלָא סְטֵית לָךְ וְאַתְּ כָּמֵין עַל נַפְשִׁי לְמִקְטְלִי׃ 13 יְדִין יְיָ בֵּינִי וּבֵינָךְ וְיִתְפְּרַע לִי יְיָ מִינָךְ וִידִי
לָא תְהֵא בָךְ׃ 14 כְּמָא דְּאָמְרִין מַתַלָיָא מִלְקַדְמִין מֵרְשִׁיעַיָא תֵּיפּוֹק חוֹבַתְהוֹן וִידִי לָא תְהֵי בָךְ׃
15 בָּתַר מַן נְפַק מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל בָּתַר מַן אַתְּ רָדֵיף בָּתַר חַלָשׁ חַד בָּתַר הֲרִיוֹט חָד׃
16 וִיהֵי יְיָ לְדַיָּנָא וַיְעֵבֵיד דִּין בֵּינָא וּבֵינָךְ וְיִגְלֵי קֳדָמוֹהִי דִּינִי וְיִתְפְּרַע עִוְלַבְּנִי מִנָּךְ׃ 17 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי דָּוִד לְמַלָּלָא
יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין עִם שָׁאוּל וַאֲמַר שָׁאוּל הֲקָלָךְ דֵּין בְּרִי דָּוִד וַאֲרִים שָׁאוּל קָלֵיהּ וּבְכָא׃ 18 וַאֲמַר לְדָוִד זַכָּאי אַתְּ מִינִּי
אֲרֵי גְמַלְתַּנִי טַבְתָּא וַאֲנָא גְמַלְתָּךְ בִּישְׁתָּא׃ 19 וְאַתְּ חַוֵיתָא יוֹמָא דֵּין יַת דַּעֲבַדְתָּא עִמִּי טֵיבוּ יַת דְּמְסָרַנִי יְיָ בִּידָךְ וְלָא קְטַלְתַּנִי׃
20 וַאֲרֵי יַשְׁכַּח גְּבַר יַת בְּעֵיל דְּבָבֵיהּ וְיִשְׁלְחִנֵּיהּ בְּאוֹרַח תַּקָנָא וַיְיָ יְשַׁלֵּמִינָךְ טַבְתָּא חֲלָף יוֹמָא הָדֵין דַּעֲבַדְתָּא לִי׃ 21 וּכְעַן הָא
יַדְעָנָא אֲרֵי מְמַלָךְ תִּמְלוֹךְ וְתִתְקַיֵים בִּידָךְ מַלְכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל׃

9 ‡ καὶ ἐξῆλθεν δαυὶδ ὀπίσω σαὺλ ἐκ τοῦ σπηλαίου· καὶ ἐβόησε δαυὶδ ὀπίσω σαὺλ, λέγων· κύριε βασιλεῦ· καὶ ἐπέβλεψε σαὺλ ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ ἔκυψε δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

10 ‡ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαὺλ, ἱνατί ἀκούεις τῶν λόγων ἐκ λαοῦ λεγόντων, ἰδοὺ δαυὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου.

11 ‡ καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου ὡς παρέδωκέ σε κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ οὐκ ἐβουλήθην ἀποκτεῖναί σε, καὶ ἐφεισάμην σου· καὶ εἶπα, οὐκ ἐποίσω χεῖρά μου ἐπὶ τὸν κύριόν μου, ὅτι χριστὸς κυρίου ἔστιν, ‡ καὶ πατήρ μου.

12 καὶ ἰδὲ τὸ πέρυγιον τῆς διπλοΐδος ἐν τῇ χειρί μου· ἐγὼ ἀφεῖλον τὸ πέρυγιον τῆς διπλοΐδος καὶ οὐκ ἀπέκτεινά σε· καὶ γνῶθι καὶ ἴδε σήμερον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ χειρί μου κακία οὐδὲ ἀθέτησις οὐδὲ ἀσέβεια, καὶ οὐχ ἥμαρτον εἰς σέ· καὶ σὺ δεσμεύεις τὴν ψυχήν μου τοῦ λαβεῖν αὐτήν.

13 ‡ κρίναι κύριος διαμέσον ἐμοῦ καὶ διαμέσον σου, καὶ ἐκδικήσαι μοι κύριος ἐκ σοῦ· ἡ δὲ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ,

14 ‡ καθὼς λέγει ἐν παραβολῇ ἀρχαία· ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια· καὶ ἡ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ.

15 ‡ καὶ νῦν ὀπίσω τίνος καταδιώκεις βασιλεῦ Ἰσραὴλ ὀπίσω τίνος ἐμπορεύῃ; ὀπίσω κυνὸς τεθνηκότος καὶ

16 ὀπίσω ψύλλου ἑνός; ‡ γένοιτο κύριος εἰς κριτὴν καὶ δικαστὴν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἴδοι κύριος καὶ κρίναι τὴν δίκην μου καὶ δικάσαι μοι ἐκ χειρός σου.

17 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε δαυὶδ λαλῶν τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς σαούλ, καὶ εἶπε σαούλ, ἡ φωνή σου αὕτη τέκνον δαυίδ; καὶ ἐπῆρε σαὺλ τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἔκλαυσε.

18 ‡ καὶ εἶπε πρὸς δαυίδ, δίκαιος σὺ μᾶλλον ἢ ἐγώ, ὅτι σὺ μὲν ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθά, ἐγὼ δὲ ἀνταπέδωκά σοι κακά.

19 ‡ καὶ σὺ ἀπήγγελκας σήμερον ἃ ἐποίησας μοι ἀγαθά, ὡς ἀπέκλεισέ με κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ οὐκ ἀπέκτεινάς με.

20 ‡ καὶ ὅτι εἰ εὕροι τις τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἐν θλίψει, καὶ ἐκπέμψοι αὐτὸν ἐν ὁδῷ ἀγαθῇ, καὶ κύριος ἀνταποδώσει αὐτῷ ἀγαθά, καθὼς πεποίηκας σὺ σήμερον.

21 ‡ καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ γινώσκω, ὅτι βασιλεύων βασιλεύσεις, καὶ στήσεται ἡ βασιλεία Ἰσραὴλ ἐν χειρί σου.

9 ‡ Et egressus est Dauid post Saul de spelunca, & clamauit Dauid post Saul, dicens: Domine rex. & respexit Saul post se, & inclinauit Dauid super faciem suam super terram, & adorauit eum. 10 ‡ Et dixit Dauid ad Saul, Quare audis verba populi dicëtium, Ecce Dauid quærit animam tuam? 11 ‡ Et in die ista viderunt oculi tui quòd tradidit te Dominus hodie in manus meas in spelunca, & non volui occidere te, & peperci tibi, & dixi, Non inferam manum meam in dominum meum, quoniam Christus Domini iste est.

12 ‡ Et pater meus, & ecce ala diploidis in manu mea, ego abstuli alam diploidis, & non interfeci te, & cognosce & vide hodie quòd non est in manu mea malum neque iniquitas neq; impietas, & non peccaui in te, & tu insidiaris animæ meæ vt auferas eam.

13 ‡ Judicet Dominus inter me & inter te, et vlciscatur me Dominus ex te, at manus mea non erit in te. 14 ‡ Sicut dicitur in prouerbio antiquo; Ab impijs egredietur delictum, & manus mea non erit in te.

15 ‡ Et nunc post quem persequeris rex Israel? post quem egrederis? post canem mortuum, & post pulicem vnum?

16 ‡ Sit Dominus in iudicem & cëlorem inter me & te, & videat Dominus & iudicet causam meam, & vlciscatur me de manu tua.

17 ‡ Et factum est vt compleuit Dauid loqui sermones istos ad Saul: & dixit Saul, Vox tua hæc fili Dauid? & eleuauit Saul vocem suam, & fleuit.

18 ‡ Et dixit ad Dauid, Justus tu magis quàm ego, quia tu quidem tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala. 19 ‡ Et tu nunciasti hodie quæ fecisti mihi bona, quomodo inclusit me Dominus hodie in manus tuas, & non interfecisti me. 20 ‡ Et quia si inuenerit aliquis inimicum suum in angustia, & miserit eum in via bona, & Dominus reddet ei bona sicut fecisti tu hodie. 21 ‡ Et nunc, ecce ego cognosco, quoniam regnans regnabis, & constituetur regnum Israel in manu tua.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et surrexit Dauid post hæc, & exiuit ex spelunca, & clamauit post Saul, dicendo: Domine mi rex: & respexit Saul retro se, & incuruauit se Dauid super faciem suam super terram, & adorauit. [10] Et dixit Dauid ad Saul, Ad quid tu audis verba filiorum hominum; qui dicunt: Ecce Dauid insidians malum tuum? [11] Ecce hodie vidit oculus tuus quòd tradidit te Dominus hodie in manu mea in spelunca. & dixerunt alij vt occiderem te, & peperci super te, & dixi: Non extendam manum meam in dominum meum, quia vnctus Domini ipse. [12] Et domine mi considera, etiam vide alam pallij tui in manu mea, quòd cùm abscinderem alam pallij tui, non occidi te: cognosce & vide quòd non est in manu mea culpa & iniquitas, & non aduersatus sum tibi, & tu insidians super animam meam ad occidendum me. [13] Iudicabit Dominus inter me & inter te, & vlciscetur me Dominus à te; & manus mea non erit in te. [14] Vt id quod dicunt assimilatores ab antiquis, Ex impijs exibit culpa eorum, & manus mea non erit in te. [15] Post quem exiuit rex Israel? post quem tu secutus? post debilem vnum, post abiectum vnum. [16] Et erit Dominus in iudicem, & faciet iudicium inter me & inter te, & manifesta ante eum iudicia: iudicet me & liberabit afflictionem meam à te. [17] Et fuit quando finiuit Dauid loqui verba hæc cum Saul, & dixit Saul, Nunquid vox tua ista fili mi Dauid? & extulit Saul vocem suam & luxit. [18] Et dixit ad Dauid, Iustus tu à me, quia retribuisti mihi bonum, & ego retribui tibi malum. [19] Et tu indicasti hodie quòd fecisti mecum benignitatem, quòd tradidit me Dominus in manu tua, & non occidisti me. [20] Si enim inueniret vir auctorem inimicitiæ suæ, & dimittet eum in via recta? & Dominus rependet tibi bonum propter diem hanc, quod fecisti mihi.

[21] Et nunc, ecce sciui, quòd regnando regnabis, & stabilietur in manu tua regnum Israel.

22 * וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִּי בַּיהוָה אִם־תַּכְרִית אֶת־זַרְעִי
אַחֲרָי וְאִם־תַּשְׁמִיד אֶת־שְׁמִי מִבֵּית אָבִי׃
23 * וַיִּשְׁבַּע דָּוִד לְשָׁאוּל וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל אֶל־בֵּיתוֹ
וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו עָלוּ עַל־הַמְּצוּדָה׃

כה

1 * וַיָּמָת שְׁמוּאֵל וַיִּקָּבְצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּבֵיתוֹ בָּרָמָה וַיֵּקָם דָּוִד וַיֵּרֶד
2 אֶל־מִדְבַּר פָּארָן׃ * וְאִישׁ בְּמָעוֹן וּמַעֲשֵׂהוּ
בַּכַּרְמֶל וְהָאִישׁ גָּדוֹל מְאֹד וְלוֹ צֹאן שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים
וְאֶלֶף עִזִּים וַיְהִי בְגָזֹז אֶת־צֹאנוֹ בַּכַּרְמֶל׃
3 * וְשֵׁם הָאִישׁ נָבָל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ אֲבִגַיִל וְהָאִשָּׁה
טוֹבַת־שֵׂכֶל וִיפַת תֹּאַר וְהָאִישׁ קָשֶׁה וְרַע מַעֲלָלִים
4 וְהוּא כָלְבִּי׃ * וַיִּשְׁמַע דָּוִד בַּמִּדְבָּר כִּי־גֹזֵז
5 נָבָל אֶת־צֹאנוֹ׃ * וַיִּשְׁלַח דָּוִד עֲשָׂרָה נְעָרִים
וַיֹּאמֶר דָּוִד לַנְּעָרִים עֲלוּ כַרְמֶלָה וּבָאתֶם אֶל־נָבָל
6 וּשְׁאַלְתֶּם לוֹ בִשְׁמִי לְשָׁלוֹם׃ * וַאֲמַרְתֶּם
כֹּה־לְחַי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ
7 שָׁלוֹם׃ * וְעַתָּה שָׁמַעְתִּי כִּי גֹזְזִים לָךְ עַתָּה הָרֹעִים
אֲשֶׁר־לְךָ הָיוּ עִמָּנוּ לֹא הֲכְלַמְּנוּם וְלֹא־נִפְקַד
לָהֶם מְאוּמָה כָּל־יְמֵי הֱיוֹתָם בַּכַּרְמֶל׃
8 * שְׁאַל אֶת־נְעָרֶיךָ וְיַגִּידוּ לָךְ וְיִמְצְאוּ הַנְּעָרִים
חֵן בְּעֵינֶיךָ כִּי־עַל־יוֹם טוֹב בָּנוּ תְּנָה־נָא אֵת אֲשֶׁר
תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲבָדֶיךָ וּלְבִנְךָ לְדָוִד׃
9 * וַיָּבֹאוּ נַעֲרֵי דָוִד וַיְדַבְּרוּ אֶל נָבָל כְּכָל־הַדְּבָרִים
10 הָאֵלֶּה בְּשֵׁם דָּוִד וַיָּנוּחוּ׃ * וַיַּעַן נָבָל אֶת־עַבְדֵי
דָוִד וַיֹּאמֶר מִי דָוִד וּמִי בֶן־יִשַׁי הַיּוֹם רַבּוּ עֲבָדִים
הַמִּתְפָּרְצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדֹנָיו׃
11 * וְלָקַחְתִּי אֶת־לַחְמִי וְאֶת־מֵימַי וְאֶת־טִבְחִתִּי
אֲשֶׁר טָבַחְתִּי לְגֹזְזַי וְנָתַתִּי לַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא
יָדַעְתִּי אֵי מִזֶּה הֵמָּה׃

22 * Iura mihi in Dño ne deleas ſemẽ meũ
poſt me, neq; auferas nomen meũ de do-
23 mo patris mei. * Et iurauit Dauid Sauli.
Abijt ergo Saul in domũ ſuam, & Dauid
& viri eius aſcenderunt ad tutiora loca.

CAP. XXV.

1 MOrtuus eſt autem Samuel & congre Inf. 28.a
A gatus eſt vniuerſus Iſrael, & planxe-
runt eum nimis & ſepelierunt eum in do-
mo ſua in Ramatha. Cõſurgénſq; Dauid
2 deſcendit in deſertum Pharan. *Erat aũt
vir quiſpiam in ſolitudine Maon, & poſ-
ſeſſio eius in Carmelo, & homo ille ma-
gnus nimis. Erántq; ei oues tria millia, &
mille capræ. Et accidit vt tonderetur grex
3 eius in Carmelo. *Nomen autẽ viri illius
erat Nabal, & nomẽ vxoris eius Abigail.
Erátq; mulier illa prudẽtiſsima & ſpecio-
ſa. Porrò vir eius durus & peſsimus & ma-
licioſus. erat autem de genere Caleb.
4 * Cùm aũt audiſſet Dauid in deſerto q̃
5 tonderet Nabal gregem ſuum, *Miſit de-
cem iuuenes, & dixit eis: Aſcẽdite in Car-
melũ, & venietis ad Nabal, & ſalutabitis
6 eum ex nomine meo pacificè. * Et ſic di-
cetis, Sit fratribus meis & tibi pax, & do-
mui tuæ pax, & omnibus quæcunq; ha-
7 bes ſit pax. * Audiui q̃ tonderent paſto-
res tui greges tuos, qui erant nobiſcum in
deſerto. Nunquã eis moleſti fuimus, nec
B aliquãdo defuit quicquã eis de grege om-
ni tẽpore quo fuerunt nobiſcũ in Carme-
8 lo. *Interroga pueros tuos & indicabũt
tibi. Nunc ergo inueniant pueri gratiam
in oculis tuis. In die enim bona venimus.
Quodcunq; inuenerit manus tua da ſer-
9 uis tuis & filio tuo Dauid. *Cúmq; veniſ-
ſent pueri Dauid, locuti ſunt ad Nabal o-
mnia verba hęc ex nomine Dauid & ſilue-
10 runt. *Reſpondens autem Nabal pueris
Dauid, ait: Quis eſt Dauid & quis eſt fi-
lius Iſai? Hodie increuerunt ſerui qui fu-
giunt dominos ſuos.
11 * Tollam ergo panes meos & aquas
meas, & carnes pecorum quæ occidi tonſoribus meis, & dabo viris quos neſcio vnde ſint?

תרגום יונתן

22 וכְעַן קַיֶּים לִי בְּמֵימְרָא דַיְיָ דְּלָא תְשֵׁיצִי יָת בְּנֵי בָּתְרַי וְלָא תַפְסֵק יָת שְׁמִי מִבֵּית אֲבָא׃ 23 וְקָיֵים דָּוִד לְשָׁאוּל וַאֲזַל שָׁאוּל
לְבֵיתֵיהּ וְדָוִד וְגֻבְרוֹהִי סְלִיקוּ לְמַצְרְיָא׃

כה

1 וּמִית שְׁמוּאֵל וְאִתְכְּנִישׁוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וּסְפִדוּ עֲלוֹהִי וּקְבָרוּהִי בְּבֵיתֵיהּ בְּרָמָתָה וְקָם דָּוִד וּנְפַק לֵיהּ לְמַדְבְּרָא דְפָארָן׃ 2 וְגַבְרָא
בְּמָעוֹן וְנִכְסוֹהִי בְּכַרְמְלָא וְגַבְרָא רַב לַחֲדָא וְלֵיהּ עָאנִין תְּלָתָא אַלְפִין וְאַלְפָּא עִיזִין וַהֲוָה בְּמֶגֶז יָת עָאנַיהּ בְּכַרְמֶל׃ 3 וְשׁוּם גַּבְרָא
נָבָל וְשׁוּם אִתְּתֵיהּ אֲבִיגַיִל וְאִתְּתָא חַכִּימַת מַדַּע וְשַׁפִּירַת רְאוּ וְגַבְרָא קָשֵׁי וּבִישׁ עוֹבָדִין וְהוּא מִרְבִּית כָּלֵב׃ 4 וּשְׁמַע דָּוִד בְּמַדְבְּרָא
נָבָל וְשׁוּם אִתְּתֵיהּ אֲבִיגַיִל וְאִתְּתָא חַכִּימַת מַדַּע וְשַׁפִּירַת רְאוּ וְגַבְרָא קָשֵׁי וּבִישׁ עוֹבָדִין וְהוּא מִרְבִּית כָּלֵב׃ 5 וּשְׁלַח דָּוִד עַשְׂרָה עֻלֵּימִין וַאֲמַר דָּוִד לְעֻלֵּימַיָּא סַקוּ לְכַרְמְלָא וּתְהָכוּן לְוַת נָבָל וְתִשְׁאֲלוּן לֵיהּ בִּשְׁמִי לִשְׁלָם׃
אֲרֵי גֻּזָּיו נָבָל יַת עָנֵיהּ׃ 6 וְתֵימְרוּן כְּדֵין לְחַיָּיךְ וְאַתְּ שְׁלָם וּבֵיתֵיךְ שְׁלָם וְכָל דִּלָּךְ שְׁלָם׃ 7 וּכְעַן שְׁמָעִית אֲרֵי גֻּזָּזִין לָךְ וּכְעַן רָעַיָּא דִילָךְ הֲווֹ עִמָּנָא
לָא אַנְזִיקְנִנּוּן וְלָא שְׁגָא לְהוֹן מִדְּעַם כָּל יוֹמִין דַּהֲווֹ בְּכַרְמְלָא׃ 8 שְׁאַל יַת עֻלֵּימָךְ וְיַחֲווֹן לָךְ וְיַשְׁכְּחוּן עֻלֵּימַיָּא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ אֲרֵי
עַל יוֹם טָב אֲתֵינָא הַב כְּעַן יַת דְּתַשְׁכַּח יְדָךְ לְעַבְדָּךְ וְלִבְרָךְ לְדָוִד׃ 9 וַאֲתוֹ עֻלֵּימֵי דָוִד וּמַלִּילוּ עִם נָבָל יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין בְּשׁוּמָא
דְּדָוִד וּפְסָקוּ׃ 10 וַאֲתֵיב נָבָל יַת עַבְדֵי דָוִד וַאֲמַר מַן דָּוִד וּמַן בַּר יִשַׁי יוֹמָא דֵין סַגִּיאִין עַבְרַיָּא דְּעָרְקִין דִּמְטַשְׁמְרִין גְּבַר מִן קֳדָם
רְבוֹנֵיהּ׃ 11 וְאֶסַּב יָת מֵיכְלִי וְיָת מִשְׁתִּי וְיָת שְׁיוּרוּתִי דְּאִתְקְטִילַת לְגֻזָּזַי וְאֶתֵּן לְגַבְרַיָּא דְּלָא יְדַעְתִּ אֵי מִנַּן אִנּוּן׃

*‡ Et nunc iura mihi in Domino, vt non di- 22
sperdas semen meum post me, & non deleas no
men meũ de domo patris mei. ‡ Et iurauit Da- 23
uid Saul, et abijt Saul in domũ suã; & Dauid
& viri sui ascenderũt in munitionem arctam.*

22 ‡ καὶ νῦν ὄμοσόν μοι κῦ Ὁ κύριε, ἵνα μὴ ἐξολοθρεύ-
σῃς τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου, καὶ μὴ ἀφανίσῃς τὸ ὄνομά
23 μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. ‡ καὶ ὤμοσε δαυὶδ τῷ
σαοὺλ· καὶ ἀπῆλθεν σαοὺλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ δαυὶδ καὶ
οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀνέβησαν εἰς μεσαρὰ τὴν ξενήν.

CAP. XXV.

*ET Samuel mortuus est, & cõgregatur vni- 1
uersus Israel, & plangũt eum & sepeliunt
eum in domo sua in Armathaim; & surrexit
Dauid & descendit in desertum Pharan.*

κε.

1 ‡ Καὶ σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ συναθροίζεται πᾶς ἰσ-
ραὴλ καὶ κόπτουσιν) αὐτὸν καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ ἐν ἁρμαθαΐμ· καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ κατέβη εἰς τὴν
2 ἔρημον φαράν. ‡ καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἡ ἐργα-
σία αὐτοῦ ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπος μέγας σφό-
δρα· καὶ τρισχίλια πρόβατα τετρακόσια, καὶ αἶγες χίλιαι· καὶ
ἐγένετο ἐν τῷ κείρειν αὐτὸν τὰ ποίμνια αὐτοῦ ἐν τῷ καρ-
3 μήλῳ. ‡ καὶ ὄνομα τῷ ἀνθρώπῳ ναβάλ, καὶ τῇ γυναικὶ ὄνο-
μα ἀβυγάϊλ· καὶ ἰδοὺ ἡ γυνὴ ἀγαθὴ συνέσει καὶ καλὴ τῷ
εἴδει σφόδρα, καὶ ὁ ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ πονηρὸς ἐν ἐπι-
4 τηδεύμασι, καὶ ἄνθρωπος κυνικός. ‡ καὶ ἤκουσε δαυὶδ ἐν
τῇ ἐρήμῳ ὅτι κείρει ναβὰλ ὁ καρμήλιος τὰ ποίμνια αὐ-
5 τοῦ. ‡ καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ δέκα παιδάρια· καὶ εἶπε πρὸς
τὰ παιδάρια, ἀνάβητε εἰς τὸν καρμηλον, καὶ ἤκατε πρὸς
τὸν ναβάλ· καὶ ἀσπάσασθε αὐτὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐν
6 εἰρήνῃ. ‡ καὶ ἐρεῖτε αὐτῷ τάδε, εἰς ὥρας καὶ σὺ ὑγιαίνων καὶ
πάντα τὰ ὑγιαίνοντα καὶ ὁ οἶκός σου.
7 ‡ καὶ νῦν ἰδοὺ ἀκήκοα ὅτι κείρουσί σοι νῦν οἱ ποιμένες
σου οἳ ἦσαν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ ἀπεκωλύσα-
μεν αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμεθα αὐτοῖς οὐδὲν πάσας
τὰς ἡμέρας, ὄντων αὐτῶν ἐν τῷ καρμήλῳ.
8 ‡ ἐρώτησον τὰ παιδάριά σου, καὶ ἀπαγγελοῦσί σοι· καὶ
εὑρέτω τὰ παιδάρια σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὅτι
ἐφ' ἡμέραν ἀγαθὴν ἤκομεν· δὸς δὴ ὃ ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου,
9 τοῖς παισί σου καὶ τῷ υἱῷ σου δαυίδ. ‡ καὶ ἦρξε) τὰ παι-
δάρια δαυὶδ, καὶ λαλοῦσι πρὸς ναβὰλ κατὰ πάντα τὰ ῥή
ματα ταῦτα ἐπὶ τῷ ὀνόματι δαυίδ· καὶ ἐνεπήδησεν να-
10 βάλ. ‡ καὶ ἀπεκρίθη τοῖς παισὶ δαυὶδ καὶ εἶπε, τίς δα-
υὶδ καὶ τίς υἱὸς ἰεσσαί; σήμερον πεπληθυμμένοι εἰσὶν οἱ δοῦ-
λοι οἱ ἀποδιδράσκοντες ἕκαστος ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου
11 αὐτοῦ. ‡ καὶ λήψομαι σὺ ἄρτους μου καὶ τὸν οἶνόν μου καὶ
τὰ θύματά μου ἃ τέθυκα τοῖς κείρουσί μου τὰ πρόβα-
τα, καὶ δώσω αὐτὰ ἀνδράσιν, οἷς οὐκ οἶδα πόθεν εἰσίν;

*‡ Et nunc iura mihi in Domino, vt non di- 22
sperdas semen meum post me, & non deleas no
men meũ de domo patris mei. ‡ Et iurauit Da- 23
uid Saul, et abijt Saul in domũ suã; & Dauid
& viri sui ascenderũt in munitionem arctam.*

CAP. XXV.

*ET Samuel mortuus est, & cõgregatur vni- 1
uersus Israel, & plangũt eum & sepeliunt
eum in domo sua in Armathaim; & surrexit
Dauid & descendit in desertum Pharan.*

*‡ Et erat homo in solitudine, et possessio eius 2
in Carmelo, & homo magnus nimis; & huic
oues tria millia, & capræ mille. & factum est
cùm tonderent ipsi oues eius in Carmelo:*

*‡ Et nomen homini Nabal, & vxori no- 3
men Abygail, & erat mulier bona prudentia
& pulchra forma nimis, & homo durus &
malicioſus in exercitijs, & homo caninus.*

*‡ Et audiuit Dauid in deserto quòd tondit 4
Nabal Carmelius greges suos. ‡ Et misit Dauid,
decem pueros, & dixit ad pueros, Ascendite in
Carmelum, & venite ad Nabal, & salutate
eum in nomine meo in pace.*

*‡ Et dicetis ei hæc, Ad tempus & tu saluus 6
& omnia salua & domus tua.*

*‡ Et nunc, ecce audiui quòd tondent tibi nũc 7
pastores tui, qui fuerunt nobiscum in deserto, et
non prohibuimus eos, & non mandauimus eis
quippiam omnibus diebus, existentibus eis in
Carmelo. ‡ Interroga pueros tuos, & annun- 8
ciabũt tibi; & inueniant pueri tui gratiam in
oculis tuis, quoniam in die bona venimus. Da
iam quod inuenerit manus tua, seruis tuis &
filio tuo Dauid. ‡ Et veniunt pueri Dauid, 9
& loquuntur ad Nabal secundum omnia ver-
ba hæc in nomine Dauid, & exilijt Nabal.*

*‡ Et respondit pueris Dauid & dixit, Quis 10
Dauid & quis filius Jesse? hodie multiplica-
ti sunt serui qui fugiunt vnusquisque à facie
domini sui.*

*‡ Et tollam panes meos, & vinum meum, 11
& pecora mea quæ occidi tondentibus mihi
oues, & dabo ea viris, quos non scio vnde
sunt?*

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et nunc iura mihi in dicto Domini quòd non perdes filios meos post me, & non cessare facies nomen meum de domo patris mei. [23] Et iurauit Dauid Sauli, & iuit Saul ad domum suam; & Dauid & viri eius ascenderunt ad præsidia.

CAP. XXV.

ET mortuus est Semuel, & congregati sunt omnis Israel, & planxerunt super eum, & sepelierunt eum in domo eius in Ramatha: & stetit Dauid & fugit sibi in desertum ad Paaran. [2] Et vir in Maghon, & substantiæ eius in Charmela, & vir magnus valde, & illi pecora tria millia, & mille capræ. & fuit cùm tonderet pecora sua in Charmel. [3] Et nomen viri Nabal, & nomen vxoris eius Abigail, & mulier sapiens intelligentia, & pulchra visu, & vir durus & malus factis; & ipse ex domo Chaleb. [4] Et audiuit Dauid in deserto quòd tondens Nabal pecora sua. [5] Et misit Dauid decem adolescentes, & dixit Dauid adolescentibus, Ascendite ad Charmel, & ite ad Nabal, & rogabitis illi in nomine meo pacem. [6] Et dicetis sic; Per vitam tuam, & tu pax, & domus tua pax, & omnia quæ tibi pax. [7] Et nunc audiui quòd tondentes tibi *sint*, & nunc pastores tui fuerunt nobiscum, non læsimus eos, & non defuit illis quicquam omnibus diebus, quibus fuerunt in Charmela. [8] Interroga adolescentes tuos, & indicabunt tibi, & inuenient adolescentes misericordiam in oculis tuis, quia die bono venimus; da nunc quod inueniet manus tua seruis tuis, & filio tuo Dauid. [9] Et venerunt adolescentes Dauid, & locuti sunt cum Nabal verba hæc in nomine Dauid, & finierunt.

[10] Et respondit Nabal seruis Dauid, & dixit, Quis Dauid? & quis filius Isai? hodie multi serui qui fugiunt, & qui absconduntur vir ab-ante dominum suum. [11] Et accipiam cibum meum, & potum meum, & conuiuium meum, quæ paraui tonsoribus, & dabo viris quos non noui, vnde ipsi?

12 * וַיַּהֲפְכוּ נַעֲרֵי־דָוִד לְדַרְכָּם וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ
וַיַּגִּידוּ לוֹ כְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃

13 * וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲנָשָׁיו חִגְרוּ אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ
וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגֹּר גַּם־דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ
וַיַּעֲלוּ אַחֲרֵי דָוִד כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וּמָאתַיִם
יָשְׁבוּ עַל־הַכֵּלִים׃

14 * וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הִגִּיד נַעַר־אֶחָד מֵהַנְּעָרִים
לֵאמֹר הִנֵּה שָׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים מֵהַמִּדְבָּר לְבָרֵךְ
אֶת־אֲדֹנֵינוּ וַיֵּעַט בָּהֶם׃ 15 * וְהָאֲנָשִׁים טֹבִים
לָנוּ מְאֹד וְלֹא הָכְלַמְּנוּ וְלֹא־פָקַדְנוּ מְאוּמָה כָּל־
יְמֵי הִתְהַלַּכְנוּ אִתָּם בִּהְיוֹתֵנוּ בַּשָּׂדֶה׃

16 * חוֹמָה הָיוּ עָלֵינוּ גַּם־לַיְלָה גַּם־יוֹמָם כָּל־יְמֵי
הֱיוֹתֵנוּ עִמָּם רֹעִים הַצֹּאן׃

17 * וְעַתָּה דְּעִי וּרְאִי מַה־תַּעֲשִׂי כִּי־כָלְתָה הָרָעָה
אֶל־אֲדֹנֵינוּ וְעַל־כָּל־בֵּיתוֹ וְהוּא בֶן־בְּלִיַּעַל מִדַּבֵּר
אֵלָיו׃ 18 * וַתְּמַהֵר אֲבִיגַיִל וַתִּקַּח מָאתַיִם לֶחֶם
וּשְׁנֵי נִבְלֵי־יַיִן וְחָמֵשׁ צֹאן עֲשׂוּיוֹת וְחָמֵשׁ סְאִים
קָלִי וּמֵאָה צִמֻּקִים וּמָאתַיִם דְּבֵלִים וַתָּשֶׂם
עַל־הַחֲמֹרִים׃ 19 * וַתֹּאמֶר לְנַעֲרֶיהָ עִבְרוּ לְפָנַי
הִנֵּנִי אַחֲרֵיכֶם בָּאָה וּלְאִישָׁהּ נָבָל לֹא הִגִּידָה׃

20 * וְהָיָה הִיא׀ רֹכֶבֶת עַל־הַחֲמוֹר וְיֹרֶדֶת בְּסֵתֶר
הָהָר וְהִנֵּה־דָוִד וַאֲנָשָׁיו יֹרְדִים לְקִרְאָתָהּ וַתִּפְגֹּשׁ
אֹתָם׃ 21 * וְדָוִד אָמַר אַךְ לַשָּׁקֶר שָׁמַרְתִּי אֶת־כָּל־
אֲשֶׁר לָזֶה׀ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נִפְקַד מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ
מְאוּמָה וַיָּשֶׁב־לִי רָעָה תַּחַת טוֹבָה׃

22 * כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאֹיְבֵי דָוִד וְכֹה יוֹסִיף
אִם־אַשְׁאִיר מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ עַד־הַבֹּקֶר מַשְׁתִּין
בְּקִיר׃ 23 * וַתֵּרֶא אֲבִיגַיִל אֶת־דָּוִד וַתְּמַהֵר
וַתֵּרֶד מֵעַל הַחֲמוֹר וַתִּפֹּל לְאַפָּיו דָּוִד עַל־פָּנֶיהָ
וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה׃

12 *Regressi sunt itaque pueri Dauid per viam suam,& reuersi venerunt & annunciauerũt ei omnia verba quæ dixerat Na-
13 bal. *Tũc ait Dauid pueris suis, Accingatur vnusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladijs suis. Accinctúsq; est & Dauid ense suo,& secuti sunt Dauid quasi quadringenti viri. porrò ducẽti reman-
14 serunt ad sarcinas. *Abigail aũt vxori Nabal nunciauit vnus de pueris suis,dicens:
C Ecce Dauid misit nũcios de deserto vt benedicerẽt dño nostro, & auersatus est eos.
15 *Homines isti boni satis fuerũt nobis & non molesti, nec quicquã aliqñ perijt omni tẽpore quo fuimus conuersati cũ eis
16 in deserto. *Pro muro erát nobis tam in nocte quàm in die omnibus diebus qui-
17 bus pauimus apud eos greges. *Quamobrem considera & recogita quid facias, quoniã cõpleta est malicia aduersum virũ tuũ,& aduersum domum tuam,& ipse est filius Belial,ita vt nemo possit ei loqui.
18 *Festinauit igitur Abigail & tulit ducentos panes & duos vtres vini, & quinq; arietes coctos, & quinque sata polentæ,& centum ligaturas vuæ passæ, & ducentas
19 massas caricarũ,& posuit super asinos. *Dixítq; pueris suis,Prẽcedite me & ecce ego post tergum sequar vos. Viro aũt suo Na-
20 bal non indicauit. *Cùm ergo ascẽdisset asinũ & descẽderet ad radicẽ montis,Da-
D uid & viri eius descendebát in occursum
21 eius. quibus & illa occurrit. *Et ait Dauid, Verè frustrà seruaui omnia q̃ huius erát in deserto,& non perijt quicquam de cũctis quæ ad eũ pertinebant, & reddidit
22 mihi malum pro bono. *Hæc faciat Deus inimicis Dauid,& hæc addat, si reliquero de omnibus quæ ad ipsum pertinent vsque manè mingentem ad pariе-
23 tem. *Cùm autem vidisset Abigail Dauid, festinauit & descẽdit de asino,& proeidit coram Dauid super faciem suam, & adorauit super terram.

תרגום יונתן

12 וְאִיתְחֲזָרוּ עָלֵימֵי דָּוִד לְאוֹרְחַהְּהוֹן וְתָבוּ וַאֲתוֹ וְחַוְיָאוּ לֵיהּ כְּכָל פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין׃ 13 וַאֲמַר דָּוִד לְגַבְרוֹהִי זָרִיזוּ גְּבַר יַת חַרְבֵּיהּ
וְזָרִיזוּ גְּבַר יַת חַרְבֵּיהּ וְזָרִיז אַף דָּוִד יַת חַרְבֵּיהּ וּסְלִיקוּ בָּתַר דָּוִד כְּאַרְבַּע מְאָה גַּבְרָא וּמָאתַן אִשְׁתְּאַרוּ לְמִשְׁטַר מָנְיָא׃
14 וְלַאֲבִיגַיִל אִתַּת נָבָל חַוִי עָלֵימָא חַד מֵעֻלֵּמַיָּא לְמֵימַר הָא שְׁלַח דָּוִד אִזְגַּדִּין מִמַּדְבְּרָא לְבָרְכָא יַת רִיבּוֹנָנָא וְקָץ בְּהוֹן׃
15 וְגַבְרַיָּא טָבִין לָנָא לַחְדָּא לָא אִיתְנַזִּיקְנָא וְלָא שְׁגָא לָנָא מִדַּעַם כָּל יוֹמִין דַּהֲלֵיכְנָא עִמְּהוֹן כַּד הֲוֵינָא שָׁרָן בְּחַקְלָא׃
16 שׁוּר מַקָּף הֲוֹו עָלָנָא אַף בְּלֵילְיָא אַף בְּיוֹמָם כָּל יוֹמִין דַּהֲוֵינָא עִמְּהוֹן רָעָן עָנָא׃
17 וּכְעַן דְּעִי וַחֲזִי מָה תַּעְבְּדִין אֲרֵי גְּמִירָא בִּישְׁתָּא לְמֵיתֵי עַל רִיבּוֹנָנָא וְעַל כָּל בֵּיתֵיהּ וְהוּא גְּבַר רָשִׁיעַ מִלְּמַלָּלָא עִמֵּיהּ׃
18 וְאוֹחְיֵאת אֲבִיגַיִל וּנְסִיבַת מָאתָן גְּרִיצָן וְלֵחֵם וְתַרִין גַּרְבִּין דַּחֲמַר וַחֲמֵשׁ סָאן עָאן תַּכְבָּרָא וַחֲמֵשׁ סָאן קַלְיָא וּמְאָה אַתְכְּלִין דְּעֵינְבִין יַבִּישִׁין
וּמָאתָן מָנָן דְּבֵילְתָּא וְשַׁוְיָאַת עַל חֲמָרַיָּא׃ 19 וַאֲמָרַת לְעֻלֵּימָהָא עֲבַרוּ קֳדָמַי הָא אֲנָא בָּתְרֵיכוֹן אָתְיָא וּלְבַעֲלָהּ נָבָל לָא חַוְיָאת׃
20 וַהֲוָה הִיא רְכִיבָא עַל חֲמָרָא וְנָחְתָא בְּסִטַר טוּרָא וְהָא דָוִד וְגַבְרוֹהִי נָחְתִין לְקֳדוֹמְתָהּ וְעָרְעַת יַתְהוֹן׃
21 וְדָוִד אֲמַר בְּרַם לְשִׁקְרָא נְטָרִית יַת כָּל דִּי לֵדִין בְּמַדְבְּרָא וְלָא שְׁגָא מִכָּל דִּי לֵיהּ מִדַּעַם וַאֲתֵיב לִי בִּישְׁתָּא חֲלַף טַבְתָּא׃
22 כְּדֵין יַעְבֵּיד יְיָ לְסָנְאֵי דָּוִד וּכְדֵין יוֹסִיף אִם אֲשְׁאַר מִכָּל דִּי לֵיהּ עַד נְהַר צַפְרָא עָדֵי מַדָּע׃ 23 וַחֲזַת אֲבִיגַיִל יַת דָּוִד
וְאוֹחְיֵאת וְאִתְרְכֵינַת מֵעַל חֲמָרָא וְנָפְלַת לָאַפֵּי דָוִד עַל אַפָּהָא וּסְגִידַת עַל אַרְעָא׃

Et reuersi sunt pueri Dauid in viam suam, 12
& reuersi sunt & venerunt, & nunciauerũt
Dauid secundum omnia verba hæc. ‡*Et dixit* 13
Dauid viris suis, Accingimini vnusquisq; gla-
dio suo: & accincti sunt gladijs suis, & Dauid
& ipse accinctus est ense suo, & ascenderunt
post Dauid quadringenti viri, & ducenti se-
derunt ad sarcinas.

‡*Et Abygail vxori Nabal nunciauit vnus* 14
de pueris, dicens: Ecce misit Dauid nuncios de
deserto vt benedicerent domino nostro, & de-
clinauit ab eis.

‡*Et viri boni nobis nimis & nõ prohibue-* 15
runt nos, neque præceperunt nobis quicquam
omnibus diebus quibus fuimus apud eos cùm
eramus nos in agro.

‡*Quasi murus fuerunt circa nos, & die &* 16
nocte omnibus diebus existentibus nobis cum
eis, & pascentibus greges.

‡*Et nunc considera & vide quid facias,* 17
quoniam completa est malicia aduersum domi-
num nostrum & aduersum domum suam, &
ipse filius pestilens, & non est loqui ad eum.

‡*Et festinauit Abygail & tulit ducentos* 18
panes & duo vasa vini, & quinque oues fa-
ctas, & quinque oephi farinarum, & gomor
vnum vuæ passæ, & ducentas massas caricа-
rum, & posuit super asinos.

‡*Et dixit pueris suis, Abite ante me, & ecce* 19
ego post vos venio: at viro suo Nabal non nun-
ciauit. ‡*Et factum est cùm ipsa ascendisset su-* 20
per asinam, & descenderet in tegmine montis,
& ecce Dauid & viri eius descendebant in
occursum eius, & occurrit eis.

‡*Et Dauid dixit, Fortè ad malum seruaui* 21
omnia Nabal in deserto, & non petij vt cape-
rem ex omnibus eius quicquam, & reddidit
mihi mala pro bonis.

‡*Hæc faciat Deus inimicis Dauid, & hæc* 22
addat, si reliquero de omnibus Nabal vsque ad
manè meientem ad parietem. ‡*Et vidit Aby-* 23
gail Dauid: & festinans descendit ab asina,
& cecidit coram Dauid super faciem suam, &
adorauit eum super terram.

12 ‡ καὶ ἀπεστράφη τὰ παιδάρια δαυὶδ εἰς τὴν ὁδὸν αὐ-
τῶν, καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἦλθον, καὶ ἀπήγειλαν τῷ δαυὶδ κατὰ
πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα.

13 ‡ καὶ εἶπε δαυὶδ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, ζώσασθε ἕκαστος
τὴν μάχαιραν αὐτοῦ· καὶ περιεζώσαντο τὰς μαχαίρας
αὐτῶν, καὶ δαυὶδ καὶ αὐτὸς ἐζώσατο τὴν μάχαιραν αὐτοῦ,
καὶ ἀνέβησαν ὀπίσω δαυὶδ τετρακόσιοι ἄνδρες, καὶ διακό-
σιοι ἐκάθισαν ἐπὶ τῶν σκευῶν.

14 ‡ καὶ τῇ ἀβυγαΐλ γυναικὶ ναβὰλ ἀπήγειλεν εἷς ἀπὸ
τῶν παιδαρίων, λέγων· ἰδοὺ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους ἐκ τῆς
ἐρήμου εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐ-
15 τῶν. ‡ καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡμῖν σφόδρα καὶ οὐκ ἀ-
πεκώλυσαν ἡμᾶς, οὐδὲ ἐνετείλαντο ἡμῖν οὐδὲν πάσας ἰὰς
ἡμέρας ἃς ἦμεν πρὸς αὐτοὺς ἐν τῷ εἶναι ἡμᾶς ἐν ἀγρῷ.

16 ‡ ὡσεὶ τεῖχος ἦσαν περὶ ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν
νύκτα πάσας τὰς ἡμέρας ὄντων ἡμῶν μετ' αὐτῶν καὶ
ποιμαινόντων τὰ ποίμνια.

17 ‡ καὶ νῦν γνῶθι καὶ ἴδε τί ποιήσεις, ὅτι συντετέλεσται ἡ
κακία ἐπὶ τὸν κύριον ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς
υἱὸς λοιμός, καὶ οὐκ ἔστι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν.

18 ‡ καὶ ἔσπευσεν ἀβυγαΐλ καὶ ἔλαβε διακοσίους ἄρτους καὶ
δύο ἀγγεῖα οἴνου, καὶ πέντε πρόβατα πεποιημένα, καὶ πέν-
τε οἶφι ἀλφίτων, καὶ γόμορ ἓν σαφίδων, καὶ διακοσίους πα-
λάθας, καὶ ἔθετο ἐπὶ τοὺς ὄνους.

19 ‡ καὶ εἶπε τοῖς παιδαρίοις αὐτῆς, πορεύεσθε ἔμπρο-
σθέν μου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὀπίσω ὑμῶν προσγίνομαι, τῷ δὲ ἀν-
20 δρὶ αὐτῆς ναβὰλ οὐκ ἀπήγειλεν. ‡ καὶ ἐγένετο αὐτῆς
ἐπιβεβηκυίας ἐπὶ τοῦ ὄνου, καὶ καταβαινούσης ἐν σκέπῃ
ὄρους. καὶ ἰδοὺ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ κατέβαινον εἰς
συνάντησιν αὐτῆς, καὶ συνήντησεν αὐτοῖς.

21 ‡ καὶ δαυὶδ εἶπεν, ἴσως εἰς ἄδικον ἐφύλαξα πάντα
τὰ τοῦ ναβὰλ ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ οὐκ ἠτησάμην λαβεῖν ἐκ
πάντων τῶν αὐτοῦ οὐδέν· καὶ ἀνταπέδωκέ μοι πονηρὰ ἀντὶ
22 ἀγαθῶν. ‡ τάδε ποιήσαι ὁ θεὸς τοῖς ἐχθροῖς δαυίδ, καὶ
τάδε προσθείη, εἰ ὑπολείψομαι ἐκ πάντων τῶν ναβὰλ
23 ἕως πρωὶ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον. ‡ καὶ εἶδεν ἀβυγαΐλ
τὸν δαυίδ, καὶ ἀπέσπασε κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄνου, καὶ ἔπεσεν
ἐνώπιον δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ προσεκύνησεν
αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et reuersi sunt adolescentes Dauid in viam suam, & redierunt & venerunt, & indicauerunt illi omnia eiusmodi verba.
[13] Et dixit Dauid viris suis, Accingite vir gladium suum. & accinxerunt vir gladium suum, & accinxit quoque Dauid gladium suum, & ascenderunt post Dauid quasi quadringenti viri; & ducenti relicti sunt ad custodienda vasa. [14] Et Abigail vxori Nabal indicauit adolescens vnus de adolescentibus, dicendo, Ecce misit Dauid nuncios ex deserto ad benedicendum hero nostro, & abominatus est in eos. [15] Et viri boni nobis valde: nos non læsi sumus, & non alteratum nobis quicquam omnibus diebus quibus ambulauimus cum illis quando fuimus manentes in agro. [16] Murus circundans fuerunt super nos etiam noctu, etiam interdiu omnibus diebus quibus fuimus cum illis pascentes pecus. [17] Et nunc cognosce & vide quid facies; nam completa est malitia vt veniat super herum nostrum, & super omnem domum eius: & ipse vir improbus ad loquendum cum eo.
[18] Et festinauit Abigail & accepit ducentas tortas panis, & duos vtres vini & quinque pecora saginata, & quinque Zzauan polentæ, & centum palmites vuarum passarum, & ducentas portiones caricarum, & posuit super asinos. [19] Et dixit adolescentibus suis, Transite ante me, ecce ego post vos veniens: & marito suo Nabal non indicauit. [20] Et fuit illa insidens super asinum, & descendens in latere montis; & ecce Dauid & viri eius descendentes ad occursum eius, & obuiauit eis.
[21] Et Dauid dixit, Verùm in vanum custodiui omnia quæ illis in deserto, non alteratum est ex omnibus quæ illi, quicquam: & reddidit mihi malum pro bono. [22] Sic faciat Dominus odientibus Dauid, & sic addat, si relinqui faciam ex omnibus quæ illi, vsque ad lucem auroræ cognoscentem cognitionem. [23] Et vidit Abigail Dauid & festinauit, & inclinata est desuper asino, & cecidit ad faciem Dauid super faciem suam, & adorauit super terram.

24 * וַתִּפֹּל עַל־רַגְלָיו וַתֹּאמֶר בִּי־אֲנִי אֲדֹנִי הָעָוֹן
וּתְדַבֶּר־נָא אֲמָתְךָ בְּאָזְנֶיךָ וּשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי
25 אֲמָתֶךָ׃ * אַל־נָא יָשֵׁית אֲדֹנִי אֶת־לִבּוֹ אֶל־
אִישׁ הַבְלִיַּעַל הַזֶּה עַל־נָבָל כִּי כִשְׁמוֹ כֵּן־הוּא
נָבָל שְׁמוֹ וְנִבְלָה עִמּוֹ וַאֲנִי אֲמָתְךָ לֹא־רָאִיתִי אֶת־
נַעֲרֵי אֲדֹנִי אֲשֶׁר שָׁלָחְתָּ׃
26 * וְאַתָּה אֲדֹנִי חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אֲשֶׁר מְנָעֲךָ
יְהוָה מִבּוֹא בְדָמִים וְהוֹשֵׁעַ יָדְךָ לָךְ וְעַתָּה יִהְיוּ
כְנָבָל אֹיְבֶיךָ וְהַמְבַקְשִׁים אֶל־אֲדֹנִי רָעָה׃
27 * וְעַתָּה הַבְּרָכָה הַזֹּאת אֲשֶׁר־הֵבִיא שִׁפְחָתְךָ
לַאדֹנִי וְנִתְּנָה לַנְּעָרִים הַמִּתְהַלְּכִים בְּרַגְלֵי אֲדֹנִי׃
28 * שָׂא נָא לְפֶשַׁע אֲמָתֶךָ כִּי־עָשֹׂה יַעֲשֶׂה יְהוָה
לַאדֹנִי בַּיִת נֶאֱמָן כִּי־מִלְחֲמוֹת יְהוָה אֲדֹנִי נִלָּחֶם
וְרָעָה לֹא־תִמָּצֵא בְךָ מִיָּמֶיךָ׃
29 * וַיָּקָם אָדָם לִרְדָפְךָ וְלִבְקֹשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ
וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֵת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף
30 הַקָּלַע׃ * וְהָיָה כִּי־יַעֲשֶׂה יְהוָה לַאדֹנִי כְּכֹל
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֶת־הַטּוֹבָה עָלֶיךָ וְצִוָּךְ לְנָגִיד עַל־
31 יִשְׂרָאֵל׃ * וְלֹא־תִהְיֶה זֹאת לְךָ לְפוּקָה וְלִמְכְשׁוֹל
לֵב לַאדֹנִי וְלִשְׁפְּךָ־דָם חִנָּם וְלֹהוֹשִׁיעַ אֲדֹנִי לוֹ
וְהֵיטִב יְהוָה לַאדֹנִי וְזָכַרְתָּ אֶת־אֲמָתֶךָ׃
32 * וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲבִיגַיִל בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר שְׁלָחֵךְ הַיּוֹם הַזֶּה לִקְרָאתִי׃
33 * וּבָרוּךְ טַעְמֵךְ וּבְרוּכָה אַתְּ אֲשֶׁר כְּלַאתַנִי
הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְדָמִים וְהוֹשֵׁעַ יָדִי לִי׃
34 * וְאוּלָם חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
מְנָעַנִי מֵהָרַע אוֹתָךְ כִּי׳ לוּלֵי מִהַרְתְּ וַתָּבֹאתְ׳
לִקְרָאתִי כִּי אִם־נוֹתַר לְנָבָל עַד־אוֹר הַבֹּקֶר
מַשְׁתִּין בְּקִיר׃

24 *Et cecidit ad pedes eius, & dixit: In me
sit dñe mi hæc iniquitas. Loquatur obse-
cro ancilla tua in auribus tuis, & audi ver
25 ba famulæ tuæ. *Ne ponat oro dñs meus
rex cor ſuum ſuper virũ iſtum iniquũ Na
bal, quoniã ſecũdùm nomẽ ſuum ſtultus
eſt, & eſt ſtultitia cum eo. Ego aũt ancilla
tua nõ vidi pueros tuos dñe mi quos mi-
26 ſiſti. *Nunc ergo dñe mi, viuit dñs & vi-
uit anima tua, qui prohibuit te ne veni-
res in ſanguinem, & ſaluauit manũ tuam
E tibi. Et nunc fiãt ſicut Nabal inimici tui,
27 & qui quærunt dño meo malum. *Qua- Gen. 33.
propter ſuſcipe benedictionẽ hanc quam
artulit ancilla tua tibi dño meo, & da pue
28 ris qui ſequuntur te dñm meum. *Auſer
iniquitatem famulę tuæ. faciens enim fa-
ciet Dñs tibi dño meo domum fidelem,
quia prœlia dñi dñe mi tu prœliaris. Ma-
licia ergo non inueniatur in te omnibus
29 diebus vitę tuæ. *Si enim ſurrexerit aliqñ
homo perſequẽs te vel quærens animam
tuam, erit anima dñi mei cuſtodita quaſi
in faſciculo viuẽtium apud Dñm Deum
tuum. Porrò inimicorũ tuorũ anima ro-
tabitur quaſi in impetu & circulo fundæ.
30 *Cùm ergo fecerit tibi dñs domino meo
omnia hæc quæ locutus eſt bona de te, &
31 cõſtituerit te ducẽ ſuper Iſrael: *Non erit
F tibi hoc in ſingultum & in ſcrupulũ cor-
dis dño meo, & effuderis ſanguinẽ inno-
xium, aut ipſe te vltus fueris. Et cùm be-
nefecerit dñs domino meo, recordaberis
32 ancillæ tuæ. *Et ait Dauid ad Abigail,
Benedictus Dñs Deus Iſrael qui miſit te
33 hodie in occurſum meum. *Et benedi-
ctum eloquium tuũ, & benedicta tu quæ
prohibuiſti me hodie ne irem ad ſangui-
34 nem & vlciſcerer me manu mea. *Alio-
quin viuit Dominus Deus Iſrael qui pro-
hibuit me ne malum facerem tibi, niſi ci-
tò veniſſes in occurſum mihi, non reman-
ſiſſet Nabal vſque ad lucem matutinam
mingens ad parietem.

תרגום יונתן

24 וְנָפְלַת קֳדָם רִיגְלוֹהִי וַאֲמָרַת בְּבָעוּ עֲלַי דִּילִי רִיבוֹנִי חוֹבָא וְתִמְחֵיל כְּעַן אַמְתָךְ קָדָמָךְ וְתִשְׁמַע יַת פִּתְגָמֵי אַמְתָךְ׃ 25 לָא כְעַן
יָשֵׁי רִבּוֹנִי יַת לִבֵּיהּ עַל גַּבְרָא שַׁטְיָא הָדֵין עַל נָבָל אֲרֵי כִשְׁמֵיהּ כֵּן הוּא נָבָל שְׁמֵיהּ וְטִפְּשׁוּתָא עִמֵּיהּ וַאֲנָא אַמְתָךְ לָא חֲזֵיתִי יַת עוֹלֵימֵי רִיבוֹנִי
דִּשְׁלַחְתָּא׃ 26 וּכְעַן רִיבוֹנִי קַיָּם הוּא יְיָ וְחֵי נַפְשָׁךְ דְּיָ מָנָעָךְ יְיָ מִלְּמִשְׁפַּךְ דָּמָא וּלְמִפְרַק יְדָךְ לָךְ וּכְעַן יְהוֹן כְּנָבָל סָנְאָךְ וּדְתָבְעִין
עֲלַ רִיבוֹנִי בִּישְׁתָּא׃ 27 וּכְעַן תִּקְרוּבְתָּא הָדָא דְּאַיְתָיַת אַמְתָךְ לְרִבּוֹנִי וְתִתְיְהֵב לְעוֹלֵימַיָּא דְּמַשְׁמְשִׁין קֳדָם רִבּוֹנִי׃
28 שְׁבוֹק כְּעַן לְחוֹבֵי אַמְתָךְ אֲרֵי קַיָּמָא וְקַיָּם יְיָ לְרִבּוֹנִי מַלְכוּ קַיָּמָא אֲרֵי קְרָבֵי עַמָּא דַיְיָ רִיבוֹנִי מְגִיחַ וּבִישְׁתָּא לָא אִשְׁתְּכַחַת בָּךְ
בְּיוֹמָךְ׃ 29 וְקָם אֱנָשׁ לְמִרְדָּפָךְ וּלְמִבְעֵי לְמִקְטְלָךְ וְתֶהֱוֵא נַפְשָׁא דְּרִיבוֹנִי בְּגִנְזָא חַיֵּי עָלְמָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְיַת נַפְשָׁא בַּעֲלֵי
דְּבָבָךְ יַפְרְחִינַהּ כְּמָא דְמַפְרְחִין אַבְנָא בְּקֵילְעָא׃
30 וַהֲוָה אֲרֵי יְקַיֵּם יְיָ לְרִיבוֹנִי כְּכָל דְּמַלֵּיל לְאֵיתָאָה טַבְתָּא עֲלָךְ וְיַפְקִדִינָּךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃
31 וְלָא תְהֵי דָּא לָךְ לְיַצְפָּא וּלְתַקָּלַת לֵב לְרִיבוֹנִי וּלְמִשְׁפַּךְ דָּם זַכַּי מִנָּן וּלְמִפְרַק רִבּוֹנִי לֵיהּ וְכַד יוֹטֵיב יְיָ לְרִיבוֹנִי וְתִדְכַּר יַת אַמְתָךְ׃
32 וַאֲמַר דָּוִד לַאֲבִיגַיִל בְּרִיךְ יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל דְּשַׁלְחִיךְ יוֹמָא הָדֵין לְקַדְמוֹתִי׃
33 וּבְרִיךְ מַדְעָיִךְ וּבְרִיכָא אַתְּ דִּמְנַעְתַּנִי יוֹמָא הָדֵין מִלְּמִשְׁפַּךְ דָּם זַכַּאי וּלְמִפְרַק יְדִי לִי׃ 34 וּבְרַם קַיָּם הוּא יְיָ
אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל דְּמַנְעַנִי מִלַּאֲבָאשָׁא לִיךְ אֲרֵי אִילּוּלָפוֹן אוֹחֵית וַאֲתֵית לְקַדְמוֹתִי אֱלָהֵין אִשְׁתְּאַר לְנָבָל עַד נְהַר צַפְרָא יַדַּע מַדָּע׃

24 ✠ Et ſuper pedes eius cecidit, & dixit, In me domine mi iniquitas: loquatur iam ancilla tua in aures tuas, & audi verba famulæ tuæ.

25 ✠ Ne iam ponat dominus meus cor ſuper virum iniquum iſtum ſuper Nabal; quoniam ſecundum nomen ſuum, ſic eſt ipſe Nabal nomen eius, & ſtultitia cum eo: & ego famula tua nõ vidi pueros domini mei quos miſiſti.

26 ✠ Et nunc domine mi, viuit dominus & viuit anima tua, ſicut prohibuit te Dominus, ne venires in ſanguinem innocentem, & ſaluares manum tuam tibi, & nunc fiant vt Nabal inimici tui, & qui quærunt domino meo mala.

27 ✠ Et nunc accipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua domino meo, & dabis pueris qui aſſiſtunt domino meo.

28 ✠ Aufer iam iniquitatem famulæ tuæ, quia faciens faciet Dominus domino meo domum fidelem, quia prælium Domini dominus meus præliabitur, & malicia nõ inuenietur in te vnquã.

29 ✠ Et ſi ſurrexerit homo perſequens te & quærens animam tuam, & erit anima domini mei ligata in vinculo vitæ à Domino Deo, & animam inimicorum tuorum funda iaculaberis in medio fundæ. 30 ✠ Et erit quando fecerit Dominus domino meo ſecundùm omnia quæ locutus eſt bona de te, & conſtituerit te Dominus in ducem ſuper Iſrael.

31 ✠ Et non erit tibi hoc abominatio & ſcandalum cordis domino meo effundere ſanguinẽ innocentem gratis, & ſaluare manum domini mei ſibi; & benefaciet Dominus domino meo, & recordaberis ancillæ tuæ, vt benefacias ei.

32 ✠ Et ait Dauid Abygail, Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui miſit te hodie in hac in occurſum mihi.

33 ✠ Et benedictus mos tuus, & benedicta tu quæ prohibuiſti me hodie in hac, ne irem in ſanguinem, & ſaluarem manum meam mihi.

34 ✠ Verùm viuit Dominus Deus Iſrael, qui prohibuit me hodie malum facere tibi; quia niſi feſtinaſſes & veniſſes in occurſum mihi, non relictus eſſet Nabal vſque ad lucem matutinam meiens ad parietem.

24 ✠ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ εἶπεν, ἐν ἐμοὶ κυρίε μου ἡ ἀδικία, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου εἰς τὰ ὦτά σου, καὶ ἄκουσον τὸν λόγον τῆς δούλης σου.

25 ✠ μὴ δὴ θέτω ὁ κύριός μου τὴν καρδίαν ἐπὶ τὸν ἄνδρα τὸν λοιμὸν τοῦτον ἐπὶ ναβάλ· ὅτι κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὕτως ἐστὶν αὐτὸς ναβὰλ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἀφροσύνη μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐγὼ ἡ δούλη σου οὐκ εἶδον τὰ παιδάρια τοῦ κυρίου μου ἃ ἀπέστειλας.

26 ✠ καὶ νῦν κύριέ μου, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, καθὼς ἐκώλυσέ σε κύριος τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς αἷμα ἄθῳον, καὶ σῶσαι τὴν χεῖρά σου σοί· καὶ νῦν γένοιτο ὡς ναβὰλ οἱ ἐχθροί σου καὶ οἱ ζητοῦντες τῷ κυρίῳ μου κακά.

27 ✠ καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν ταύτην, ἣν ἐνήνοχεν ἡ δούλη σου τῷ κυρίῳ μου, καὶ δώσεις τοῖς παιδαρίοις τοῖς παρεστηκόσι τῷ κυρίῳ μου.

28 ✠ ἄφες δὴ τὸ ἀνόμημα τῆς δούλης σου, ὅτι ποιῶν ποιήσει ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου οἶκον πιστόν, ὅτι πόλεμον κυρίου ὁ κύριός μου πολεμήσει· καὶ κακία οὐχ εὑρεθήσεται ἐν σοὶ πώποτε.

29 ✠ καὶ ἐὰν διώξῃ ἄνθρωπος καταδιώκων σε καὶ ζητῶν τὴν ψυχήν σου, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ τοῦ κυρίου μου ἐνδεδεμένη ἐν δεσμῷ τῆς ζωῆς παρὰ κυρίῳ τῷ θεῷ, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ἐχθρῶν σου σφενδονήσει ἐν μέσῳ τῆς σφενδόνης.

30 ✠ καὶ ἔσται ὅταν ποιήσει κύριος τῷ κυρίῳ μου κατὰ πάντα ὅσα ἐλάλησεν ἀγαθὰ ἐπὶ σέ, καὶ ἐντελεῖται σοὶ κύριος εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰσραήλ.

31 ✠ καὶ οὐκ ἔσται σοὶ τοῦτο βδέλυγμα καὶ σκάνδαλον καρδίας τῷ κυρίῳ μου ἐκχέαι αἷμα ἄθῳον δωρεάν, καὶ σῶσαι χεῖρα κυρίου μου ἑαυτῷ· καὶ ἀγαθυνεῖ κύριος τῷ κυρίῳ μου καὶ μνησθήσῃ τῆς δούλης σου, καὶ καλῶς ποιῆσαι αὐτῇ.

32 ✠ καὶ εἶπε δαυὶδ τῇ ἀβιγαίλ, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὃς ἀπέστειλέ σε σήμερον ἐν ταύτῃ εἰς ἀπάντησίν μοι.

33 ✠ καὶ εὐλογητὸς ὁ τρόπος σου, καὶ εὐλογημένη σὺ ἡ ἀποκωλύσασά με σήμερον ἐν ταύτῃ μὴ ἐλθεῖν εἰς αἵματα, καὶ σῶσαι χεῖρά μου ἐμοί.

34 ✠ πλὴν ζῇ κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὃς ἀπεκώλυσέ με σήμερον τοῦ μὴ ποιῆσαί σοι κακόν· ὅτι εἰμὴ ἔσπευσας καὶ παρεγένου εἰς ἀπάντησίν μου, οὐκ ἂν ὑπελείφθη τῷ ναβὰλ ἕως φωτὸς πρωῒ οὐρῶν πρὸς τοῖχον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et cecidit ante pedes eius, & dixit, Obſecro, ſuper me quæ mihi, domine mi, culpa: & loquatur nunc ancilla tua ante te, & audias verba ancillæ tuæ. 25 Non, nunc, ponat dominus meus cor ſuum ſuper virum ſtultum hunc ſuper Nabal, nam vt nomen eius, ſic ille Nabal nomen eius; & ſtoliditas cum illo: & ego ancilla tua non vidi adoleſcentes domini mei quos miſiſti. 26 Et nunc domine mi, permanens ipſe Dominus, & viuit anima tua, quòd prohibuit te Dominus ab effundendo ſanguinem, & ab vlciſcendo manu tua te, & nunc erunt vt Nabal oſores tui, & qui quærunt ſuper dominum meum malum. 27 Et nunc oblatio hæc, quam venire fecit ancilla tua domino meo, & dabitur adoleſcentibus qui miniſtrant ante dominum meum. 28 Ignoſce nunc culpis ancillæ tuæ, quia firmando firmabit Dominus domino meo regnum firmum, quoniam bella populi Domini dominus meus init, & malum non inuentum eſt in te in die tuo. 29 Et ſurrexit homo ad perſequendum te, & ad quærendum occidere te; & erit anima domini mei in theſauro vitarum ſæculi ante Dominum Deum tuum, & animã auctorum inimicitiæ tuæ volare faciet, vt qui volare faciunt lapides in funda. 30 Et erit quando firmabit Dominus domino meo iuxta omnia quæ locutus eſt ad venire faciendum bonum ſuper te, & iuberi faciet te eſſe regem ſuper Iſrael. 31 Et non erit hoc tibi in anxietatem & in pondus cordis domino meo, & ad effundendum ſanguinem innoxium fruſtra, & ad vlciſcendum dominum meum ſibi; & quando benefecerit Dominus domino meo, & recordaberis ancillam tuam. 32 Et dixit Dauid ad Abigail, Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui miſit te hodie in occurſum meum. 33 Et benedicta cognitio tua, & benedicta tu, quæ prohibuiſti me ab effundendo ſanguinẽ innoxium, & me vlciſcendo manu mea. 34 Et verùm permanens ipſe Dominus Deus Iſrael, qui prohibuit me à malefaciendo tibi, quòd niſi fortè feſtinaſſes, & veniſſes in occurſum meum, ſi vtique relictus foret Nabali, donec luceret aurora, cognoſcens cognitionem.

35 * וַיִּקַּח דָּוִד מִיָּדָהּ אֵת אֲשֶׁר הֵבִיאָה לוֹ וְלָהּ
אֲמַר עֲלֵי לְשָׁלוֹם לְבֵיתֵךְ רְאִי שָׁמַעְתִּי בְקוֹלֵךְ
וָאֶשָּׂא פָנָיִךְ : 36 * וַתָּבֹא אֲבִיגַיִל אֶל־נָבָל
וְהִנֵּה־לוֹ מִשְׁתֶּה בְּבֵיתוֹ כְּמִשְׁתֵּה הַמֶּלֶךְ וְלֵב
נָבָל טוֹב עָלָיו וְהוּא שִׁכּר עַד־מְאֹד וְלֹא־הִגִּידָה
לוֹ דָּבָר קָטֹן וְגָדוֹל עַד־אוֹר הַבֹּקֶר :
37 * וַיְהִי בַבֹּקֶר בְּצֵאת הַיַּיִן מִנָּבָל וַתַּגֶּד־לוֹ
אִשְׁתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת לִבּוֹ בְקִרְבּוֹ
וְהוּא הָיָה לְאָבֶן :
38 * וַיְהִי כַּעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־נָבָל
וַיָּמֹת : 39 * וַיִּשְׁמַע דָּוִד כִּי מֵת נָבָל וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ
יְהוָה אֲשֶׁר רָב אֶת־רִיב חֶרְפָּתִי מִיַּד נָבָל וְאֶת־
עַבְדּוֹ חָשַׂךְ מֵרָעָה וְאֶת רָעַת נָבָל הֵשִׁיב יְהוָה
בְּרֹאשׁוֹ וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַבֵּר בַּאֲבִיגַיִל לְקַחְתָּהּ לוֹ
לְאִשָּׁה : 40 * וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָוִד אֶל־אֲבִיגַיִל הַכַּרְמֶלָה
וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ לֵאמֹר דָּוִד שְׁלָחָנוּ אֵלַיִךְ לְקַחְתֵּךְ לוֹ
לְאִשָּׁה : 41 * וַתָּקָם וַתִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם אָרְצָה
וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמָתְךָ לְשִׁפְחָה לְרָחְץ רַגְלֵי עַבְדֵי
אֲדֹנִי : 42 * וַתְּמַהֵר וַתָּקָם אֲבִיגַיִל וַתִּרְכַּב עַל־
הַחֲמוֹר וְחָמֵשׁ נַעֲרֹתֶיהָ הַהֹלְכוֹת לְרַגְלָהּ וַתֵּלֶךְ
אַחֲרֵי מַלְאֲכֵי דָוִד וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה :
43 * וְאֶת־אֲחִינֹעַם לָקַח דָּוִד מִיִּזְרְעֶאל וַתִּהְיֶיןָ
גַּם־שְׁתֵּיהֶן לוֹ לְנָשִׁים :
44 * וְשָׁאוּל נָתַן אֶת־מִיכַל בַּתּוֹ אֵשֶׁת דָּוִד
לְפַלְטִי בֶן־לַיִשׁ אֲשֶׁר מִגַּלִּים :

כו

1 * וַיָּבֹאוּ הַזִּפִים אֶל־שָׁאוּל הַגִּבְעָתָה
לֵאמֹר הֲלוֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה עַל
פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן :

35 * Suſcepit ergo Dauid de manu eius omnia quæ attulerat ei. Dixítque ei, Vade pacificè in domum tuam: ecce audiui vocem tuam,& honoraui faciem tuam.

36 * Venit autẽ Abigail ad Nabal. Et ecce erat ei cõuiuium in domo eius quaſi conuiuium regis, & cor Nabal iocundum. erat enim ebrius nimis, & non indicauit ei verbũ puſillum aut grande vſq; manè.

37 * Diluculo autem cùm digeſſiſſet vinũ Nabal, indicauit ei vxor ſua verba hæc. Et emortuum eſt cor eius intrinſecus, & factus eſt quaſi lapis.

38 * Cúmq; pertranſiſſent decem dies, percuſsit Dominus Nabal, & mortuus eſt.

39 * Quod cùm audiſſet Dauid mortuum Nabal, ait, Benedictus Dominus qui iudicauit cauſam opprobrij mei de manu Nabal,& ſeruum ſuum cuſtodiuit à malo: & maliciam Nabal reddidit Dominus in caput eius. Miſit ergo Dauid & locutus eſt ad Abigail vt ſumeret eam ſibi in vxorẽ.

40 * Et venerunt pueri Dauid ad Abigail in Carmelum, & locuti ſunt ad eam, dicentes: Dauid miſit nos ad te vt accipiat te ſibi in vxorem.

41 * Quæ conſurgens adorauit prona in terram, & ait: Ecce famula tua ſit in ancillam, vt lauet pedes ſeruorum domini mei.

42 * Et feſtinauit, & ſurrexit Abigail, & aſcendit ſuper aſinum,& quinque puellæ ierunt cum ea pediſequę eius, & ſecuta eſt nuncios Dauid, & facta eſt illi vxor.

43 * Sed & Achinoem accepit Dauid de Iezrael,& fuit vtraque vxor eius.

44 * Saul autem dedit Michol filiã ſuam vxorem Dauid Phalti filio Lais, qui erat de Gallim.

CAP. XXVI.

1 ET venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa dicentes: Ecce Dauid abſconditus eſt in colle Achilę, quæ eſt ex aduerſo ſolitudinis.

תרגום יונתן

35 וְקַבֵּל דָּוִד מִינָהּ יַת דְּאַיְתְיָאַת לֵיהּ וְלָהּ אֲמַר סַקִי לְשָׁלֵם לְבֵיתֵיךְ חֲזִי דְקַבֶּלִית מֵימְרֵךְ וּנְסֵבִית אַפֵּיךְ :
36 וַאֲתַת אֲבִיגַיִל לְוָת נָבָל וְהָא לֵיהּ מִשְׁתְּיָא בְּבֵיתֵיהּ כְּמִשְׁתֵּי מַלְכָּא וְלִבָּא דְנָבָל שַׁפִּיר עֲלוֹהִי וְהוּא רָוֵי עַד לַחֲדָא וְלָא חַוְיָאת לֵיהּ פִּיתְגָם זְעִיר וְרַב עַד נְהַר צַפְרָא :
37 וַהֲוָה בְצַפְרָא כַּד פַּג חֲמַרָא מִנָּבָל וְחַוְיָאת לֵיהּ אִיתְּתֵיהּ יַת פִּיתְגָמַיָּא הָאִילֵּן וּמִית לִבֵּיהּ בְּמֵעוֹהִי וְהוּא הֲוָה כְּאַבְנָא :
38 וַהֲוָה לְזִמַן עֲשָׂרָה יוֹמִין וְחַבַּר יְיָ יַת נָבָל וּמִית :
39 וּשְׁמַע דָּוִד אֲרֵי מִית נָבָל וַאֲמַר בְּרִיךְ יְיָ דְּדִין יַת דִּין חִסְרִי מִידָא דְנָבָל וְיַת עַבְדֵיהּ מְנַע מִלְּמֶעְבַּד בִּישָׁא וְיַת בִּישַׁת נָבָל אֲתִיב יְיָ בְּרֵישֵׁיהּ וּשְׁלַח דָּוִד וּשְׁאַל לַאֲבִיגַיִל לְמִסְבָּהּ לֵיהּ לְאִיתּוּ :
40 וַאֲתוֹ עַבְדֵי דָוִד לַאֲבִיגַיִל לְכַרְמֶלָא וּמַלִּילוּ עִמָּהּ לְמֵימַר דָּוִד שַׁלְחָנָא לָוָתִיךְ לְמִסְבָּךְ לֵיהּ לְאִיתּוּ :
41 וְקָמַת וּסְגִידַת עַל אַפָּהָא עַל אַרְעָא וַאֲמָרַת הָא אַמְתָךְ לְאַסְחָאָה רִיגְלֵי עַבְדֵי רִיבּוֹנִי :
42 וְאוֹחְיָאת וְקָמַת אֲבִיגַיִל וּרְכִיבַת עַל חֲמָרָא וַחֲמֵשׁ עֻלֵּימְתָהָא אָזְלִין לְקִיבְלָהּ וַאֲזָלַת בָּתַר אִיזְגַּדֵי דָּוִד וַהֲוָת לֵיהּ לְאִיתּוּ :
43 וְיַת אֲחִינוֹעַם נְסֵיב דָּוִד מִיזְרְעֶאל וְהַנָּאָה אַף תַּרְוֵיהֶן לֵיהּ לְנָשִׁין :
44 וְשָׁאוּל יְהַב יַת מִיכַל בְּרְתֵיהּ אִתַּת דָּוִד לְפַלְטִי בַּר לַיִשׁ דְּמִנַּלִּים :

כו

1 וַאֲתוֹ אֱנָשׁ זִיף לְוָת שָׁאוּל לְגִבְעָתָא לְמֵימַר הֲלָא דָוִד מִסְתַּמַר בְּגִבְעַת חֲכִילָה דְעַל אַפֵּי יְשִׁימוֹן :

35 *Et accepit Dauid omnia de manu eius quæ attulit ei, & dixit ei Dauid, Aſcende in pace in domum tuam; aſpice iam quoniam audiui vocem tuam, & reueritus ſum faciem tuam.*

35 ‡ καὶ ἔλαβε δαυὶδ πάντα τὰ ἐκ τ̄ χειρὸς αὐτῆς ἃ ἤνεγκεν αὐτῷ· καὶ εἶπεν αὐτῇ δαυὶδ, ἀνάβηθι εἰς εἰρηνεύειν εἰς τὸν οἶκόν σου· βλέπε δὴ ὅτι ἤκουσα τ̄ φωνῆς σου, & ἐνετράπην τὸ πρόσωπόν σου.

36 *Et venit Abygail ad Nabal, & ecce erat ei conuiuium, quaſi conuiuium regum in domo eius, & cor Nabal iocundũ in eo, et ipſe ebrius nimis: & non nunciauit Abygail Nabal verbum grande vel puſillum vſque ad lumen matutinum.*

36 ‡ καὶ παρεγένετο ἀβυγαΐλ πρὸς ναβάλ· καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ αὐτῷ πότος ὡς ὁ πότος τῶν βασιλέων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ ἡ καρδία ναβὰλ ἀγαθὴ ἐπ' αὐτῷ, & αὐτὸς μεθύων σφόδρα· καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν ἀβυγαΐλ τῷ ναβὰλ ῥῆμα μέγα ἢ μικρὸν ἕως φωτὸς τ̄ πρωΐ.

37 *Et factum eſt manè, & vt reſipuit à vino Nabal, nunciauit ei vxor eius omnia verba hæc: & immortuum eſt ei cor eius, & ipſe ſit vt lapis.*

37 ‡ καὶ ἐγένετο πρωΐ, καὶ ὡς ἐξένηψεν ἀπὸ τ̄ οἴνου ναβάλ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ ἐναπέθανεν αὐτῷ ἡ καρδία αὐτοῦ, & αὐτὸς γέγονεν ὡς λίθος.

38 *Et factæ ſunt quaſi decem dies, & percuſſit Dominus Nabal & mortuus eſt.*

38 ‡ καὶ ἐγένετο ὡσεὶ δέκα ἡμέραι, & ἐπάταξε κύριος τὸν ναβὰλ καὶ ἀπέθανεν.

39 *Et audiuit Dauid quòd mortuus eſſet Nabal: & dixit, Benedictus Dominus Deus qui iudicauit iudicium opprobrij mei de manu Nabal, & ſeruum ſuum cuſtodiuit de manu malorum, & maliciam Nabal conuertit Dominus in caput eius: & miſit Dauid, & locutus eſt de Abygail, vt ſumeret eam ſibi in vxorem.*

39 ‡ καὶ ἤκουσε δαυὶδ ὅτι ἀπέθανε ναβὰλ, & εἶπεν· εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὃς ἔκρινε τὴν κρίσιν τ̄ ὀνειδισμοῦ μου ἐκ χειρὸς ναβάλ, & τὸν δοῦλον αὐτοῦ περιεποιήσατο ἐκ χειρὸς κακῶν· καὶ τὴν κακίαν ναβὰλ ἐπέστρεψε κύριος εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· & ἀπέστειλε δαυὶδ καὶ ἐλάλησε περὶ ἀβιγαΐλ, λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα.

40 *Et venerunt pueri Dauid ad Abygail in Carmelum, & locuti ſunt ei, dicentes: Dauid miſit nos ad te, vt accipiat ſibi in vxorem.*

40 ‡ καὶ ἦλθον οἱ παῖδες δαυὶδ πρὸς ἀβυγαΐλ εἰς τὸν καρμηλον· & ἐλάλησαν αὐτῇ, λέγοντες· δαυὶδ ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λαβεῖν σεαυτῷ εἰς γυναῖκα.

41 *Et conſurgens adorauit ſuper faciem ſuper terram: & ait, Ecce famula tua in ancillam, vt lauet pedes ſeruorum domini mei.*

41 ‡ καὶ ἀναστᾶσα προσεκύνησεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν· & εἶπεν, ἰδοὺ ἡ δούλη σου εἰς παιδίσκην νίπτειν τοὺς πόδας τῶν παίδων τ̄ κυρίου μου.

42 *Et feſtinauit, & ſurrexit Abigail, & aſcendit ſuper aſinum, & quinque puellæ eius ſecutæ ſunt eam, & abiit poſt nuncios Dauid, & fit illi in vxorem.*

42 ‡ καὶ ἐτάχυνε & ἀνέστη ἀβυγαΐλ & ἐπέβη ἐπὶ τὸν ὄνον, & πέντε κοράσια αὐτῆς ἠκολούθησαν αὐτῇ· & ἐπορεύθη ὀπίσω τῶν ἀγγέλων δαυίδ, & γέγονεν αὐτῷ εἰς γυναῖκα.

43 *Et Achinaã accepit ſibi Dauid ex Iezrael, & fuerunt ei ambæ in vxores.*

43 ‡ καὶ τὴν ἀχιναὰμ ἔλαβεν ἑαυτῷ δαυὶδ ἐξ ἰζραήλ, καὶ ἦσαν αὐτῷ ἀμφότεραι εἰς γυναῖκας.

44 *Et Saul dedit Mechol filiam ſuam vxorem Dauid, Phalti filio Lais qui de Galim.*

44 ‡ καὶ σαὺλ ἔδωκε μεχὸλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τὴν γυναῖκα δαυὶδ τῷ φαλτὶ υἱῷ λαΐς τῷ ἐκ γαλείμ.

CAP. XXVI.

1 *ET veniunt Ziphæi in collem ad Saul; dicentes: Ecce Dauid abſconditus eſt apud nos in colle Echela, qui eſt ex aduerſo Ieſſemun.*

κς'.

1 ‡ Καὶ ἔρχονται οἱ ζηφαῖοι εἰς τὸν βουνὸν πρὸς σαὺλ, λέγοντες, ἰδοὺ δαυὶδ κέκρυπται πὰρ ἡμῖν ἐν τῷ βουνῷ τῷ ἐχελὰ τὸ κατ̄ πρόσωπον τ̄ ἰεσεμουθ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Et accepit Dauid ab illa id quod venire fecit illi. & illi dixit, Aſcende in pace ad domum tuam; vide quòd audiui te & ſuſcepi faciem tuam. 36 Et venit Abigail ad Nabal, & ecce illi conuiuium in domo ſua, vt conuiuium regis, & cor Nabal pulchrum ſuper ipſum, & ipſe ebrius valde: & non indicauit illi verbum paruum aut magnum, donec luceret aurora.

37 Et fuit in aurora quando quieuit vinum à Nabal, & indicauit illi vxor eius verba hæc: & mortuum eſt cor eius in viſceribus ſuis, & ipſe fuit vt lapis. 38 Et fuit poſt tempus decem dierum, & fregit Dominus Nabal, & mortuus eſt.

39 Et audiuit Dauid quòd mortuus eſt Nabal: & dixit, Benedictus Dominus qui iudicauit iudicium opprobrij mei de manu Nabal, & ſeruum ſuum prohibuit à faciendo malo, & malum Nabal redire fecit Dominus in caput ipſius. & miſit Dauid, & petiuit Abigail ad accipiendum ſibi vxorem. 40 Et venerunt ſerui Dauid ad Abigail ad Charmela, & locuti ſunt cum illa dicendo, Dauid miſit nos ad te ad accipiendum te ſibi in vxorem. 41 Et ſurrexit & adorauit ſuper faciem ſuam ſuper terram, & dixit: Ecce ancilla tua in ancillam, ad lauandum pedes ſeruorum domini mei. 42 Et feſtinauit, & ſurrexit Abigail, & aſcendit ſuper aſinum, & quinque adoleſcentulæ eius euntes iuxta eam: & iuit poſt nuncios Dauid, & fuit illi in vxorem.

43 Et Ahhinogham tulit Dauid ex Iezraghel, & fuerunt etiam ambæ illæ ipſi in vxores.

44 Et Saul dedit Michal filiam ſuam vxorem Dauid, Palti filio Lais qui ex Galim.

CAP. XXVI.

ET venerunt homines Ziph ad Saul ad Gibghatha: ad dicendum, Nonne Dauid abſconditus in colle Hhachila qui ſuper faciem Ieſſimon?

2 * וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּרֶד אֶל־מִדְבַּר־זִיף וְאִתּוֹ
שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים אִישׁ בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־
3 דָּוִד בְּמִדְבַּר־זִיף׃ * וַיִּחַן שָׁאוּל בִּגְבַעַת הַחֲכִילָה
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן עַל־הַדֶּרֶךְ וְדָוִד יֹשֵׁב בַּמִּדְבָּר
וַיַּרְא כִּי בָא שָׁאוּל אַחֲרָיו הַמִּדְבָּרָה׃
4 * וַיִּשְׁלַח דָּוִד מְרַגְּלִים וַיֵּדַע כִּי־בָא שָׁאוּל אֶל־
5 נָבוֹן׃ * וַיָּקָם דָּוִד וַיָּבֹא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָנָה־
שָׁם שָׁאוּל וַיַּרְא דָּוִד אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁכַב־
שָׁם שָׁאוּל וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָאוֹ וְשָׁאוּל שֹׁכֵב
בַּמַּעְגָּל וְהָעָם חֹנִים סְבִיבֹתָיו׃
6 * וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַחִתִּי וְאֶל־
אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֲחִי יוֹאָב לֵאמֹר מִי־יֵרֵד אִתִּי
אֶל־שָׁאוּל אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֲנִי אֵרֵד
7 עִמָּךְ׃ * וַיָּבֹא דָוִד וַאֲבִישַׁי אֶל־הָעָם לָיְלָה
וְהִנֵּה שָׁאוּל שֹׁכֵב יָשֵׁן בַּמַּעְגָּל וַחֲנִיתוֹ מְעוּכָה־
בָאָרֶץ מְרַאֲשֹׁתָו וְאַבְנֵר וְהָעָם שֹׁכְבִים סְבִיבֹתָו׃
8 * וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֶל־דָּוִד סִגַּר אֱלֹהִים הַיּוֹם
אֶת־אוֹיִבְךָ בְּיָדֶךָ וְעַתָּה אַכֶּנּוּ נָא בַחֲנִית וּבָאָרֶץ
פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לּוֹ׃
9 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי
מִי שָׁלַח יָדוֹ בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְנִקָּה׃
10 * וַיֹּאמֶר דָּוִד חַי־יְהוָה כִּי אִם־יְהוָה יִגָּפֶנּוּ אוֹ־
יוֹמוֹ יָבֹא וָמֵת אוֹ בַמִּלְחָמָה יֵרֵד וְנִסְפָּה׃
11 * חָלִילָה לִּי מֵיְהוָה מִשְׁלֹחַ יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה
וְעַתָּה קַח־נָא אֶת־הַחֲנִית אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו וְאֶת־
צַפַּחַת הַמַּיִם וְנֵלְכָה־לָּנוּ׃
12 * וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־הַחֲנִית וְאֶת־צַפַּחַת הַמַּיִם
מְרַאֲשֹׁתֵי שָׁאוּל וַיֵּלְכוּ לָהֶם וְאֵין רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ
וְאֵין מֵקִיץ כִּי כֻלָּם יְשֵׁנִים כִּי תַרְדֵּמַת יְהוָה
נָפְלָה עֲלֵיהֶם׃

2 *Et surrexit Saul & descendit in desertum Ziph,& cum eo tria millia virorũ de electis Israel, vt quæreret Dauid in deserto Ziph. 3 * Et castrametatus est Saul in Gabaa Achilę quæ erat ex aduerso solitudinis in via. Dauid autẽ habitabat in deserto. Videns autem ꝙ veniſſet Saul post
4 se in desertum: * Misit exploratores, & didicit quòd illuc veniſſet certissimè.
5 * Et surrexit Dauid & venit ad locum vbi erat Saul. Cúmq; vidisset locũ in quo dormiebat Saul & Abner filius Ner princeps militiæ eius,& Saulem dormientẽ in tentorio, & reliquũ vulgus per circuitum
6 eius: *Ait Dauid ad Achimelech Ethęũ, & Abisai filium Saruiæ fratrem Ioab, di-
B cens: Quis descendet mecum ad Saul in castra? Dixítque Abisai, Ego descendam
7 tecum. *Venerunt ergo Dauid & Abisai ad populum nocte,& inuenerunt Saul iacentem & dormientem in tentorio, & hastam fixam in terra ad caput eius: Abner autem & populum dormientes in circuitu eius.
8 * Dixítque Abisai ad Dauid,Conclusit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas. Nunc ergo perfodiam eum lancea in terra semel, & secundo opus non erit.
9 * Et dixit Dauid ad Abisai, Ne interficias eum. Quis enim extendet manum suam in christum domini,& innocẽs erit?
10 * Et dixit Dauid, Viuit dominus, quia nisi Dominus percusserit eũ,aut dies eius venerit vt moriatur, aut in prœlium de-
11 scendens perierit: * Propitius mihi sit Dominus ne extendam manum meam in christum Domini. Nunc igitur tolle hastam quæ est ad caput eius & scyphum aquæ, & abeamus.
12 *Tulit igitur Dauid hastam & scyphũ aquæ qui erat ad caput eius, & abierunt. Et non erat quisquã qui videret & intelligeret & euigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor dñi irruerat super eos.

תרגום יונתן

2 וְקָם שָׁאוּל וּנְחַת לְמַדְבְּרָא דְזִיף וְעִמֵּיהּ חֲלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל לְמִבְעֵי יַת דָּוִד בְּמַדְבְּרָא דְזִיף׃
3 וּשְׁרָא שָׁאוּל בְּגִבְעָת חֲכִילָה דְעַל אַפֵּי יְשִׁימוֹן דְעַל אוֹרְחָא וְדָוִד יָתֵיב בְּמַדְבְּרָא וַחֲזָא אֲרֵי אֲתָא שָׁאוּל בָּתְרוֹהִי לְמַדְבְּרָא׃
4 וּשְׁלַח דָּוִד מְאַלְּלִין וְיָדַע אֲרֵי אֲתָא שָׁאוּל בְּקֶשׁוֹט׃ 5 וְקָם דָּוִד וַאֲתָא לַאֲתְרָא דְשָׁרָא תַּמָּן שָׁאוּל וַחֲזָא דָּוִד יַת
אַתְרָא דְשָׁכַב תַּמָּן שָׁאוּל וְאַבְנֵר בַּר נֵר רַב חֵילֵיהּ וְשָׁאוּל שָׁכִיב בְּכַרְקוֹמָא וְעַמָּא שָׁרַן סַחֲרָנוֹהִי׃ 6 וַאֲתֵיב דָּוִד וַאֲמַר לַאֲחִימֶלֶךְ
חִתָּאָה וְלַאֲבִישַׁי בַּר צְרוּיָה אֲחוּהִי דְיוֹאָב לְמֵימַר מַן יֵחוֹת עִמִּי לְוָת שָׁאוּל לְמַשְׁרְיָתָא וַאֲמַר אֲבִישַׁי אֲנָא אֵחוֹת עִמָּךְ׃
7 וַאֲתָא דָּוִד וַאֲבִישַׁי לְוָת עַמָּא בְּלֵילְיָא וְהָא שָׁאוּל שָׁכִיב רָמוּךְ בְּכַרְקוֹמָא וּמוֹרְנִיתֵיהּ נָעִיצָא בְּאַרְעָא אֵיסָדּוֹהִי וְאַבְנֵר וְעַמָּא שָׁרַן
סַחֲרָנוֹהִי׃ 8 וַאֲמַר אֲבִישַׁי לְדָוִד מְסַר יְיָ יוֹמָא דֵין יַת בְּעֵיל דְּבָבָךְ בִּידָךְ וּכְעַן אֶמְחִינֵיהּ בְּעַן בְּמוֹרְנִיתֵהּ וְאָבְרְזִינֵהּ בְּאַרְעָא זִמְנָא
חֲדָא וְלָא אֶתֵּנִי לֵיהּ׃ 9 וַאֲמַר דָּוִד לַאֲבִישַׁי לָא תְחַבְּלִינֵיהּ אֲרֵי מַן אוֹשִׁיט יְדֵיהּ בְּמְשִׁיחָא דַייָ וְזַכָּא׃
10 וַאֲמַר דָּוִד קַיָּם הוּא יְיָ אֱלָהַיִן יְיָ יִמְחֵיהּ אוֹ יוֹמֵהּ יִמְטֵי וְיָמוּת אוֹ בְּקִרְבָא יֵיחוֹת וְיִתְקְטֵיל׃
11 חַס לִי מִן קֳדָם יְיָ מִלְאוֹשָׁטָא יְדִי בִּמְשִׁיחָא דַייָ וּכְעַן סַב כְּעַן יַת מוֹרְנִיתָא דְאִיסָּדּוֹהִי וְיַת מָנָא דְמַיָּא וְנֵיזֵל לָנָא׃
12 וּנְסִיב דָּוִד יַת מוֹרְנִיתָא וְיַת מָנָא דְמַיָּא מֵאִיסָּדֵי שָׁאוּל וַאֲזָלוּ לָהוֹן וְלֵית דְּחָזֵי וְלֵית דְּיָדַע וְלֵית דְּמִיהְעַר אֲרֵי כּוּלְהוֹן דְּמִכִין אֲרֵי
שִׁינָתָא תַּקִּיפָא מִן קֳדָם יְיָ נְפָלַת עֲלֵיהוֹן׃

2 ‡ Et surrexit Saul, & descendit in desertũ Ziph, & cum eo tria millia virorum electorum de Israel vt quærerent Dauid in deserto Ziph.

3 ‡ Et castrametatus est Saul in colle Echela ex aduerso Jessemun qui est in via, & Dauid sedebat in deserto; & vidit Dauid quòd venisset Saul post se in desertum.

4 ‡ Et misit Dauid exploratores, & cognouit quòd venisset Saul paratus illuc.

5 ‡ Et surrexit Dauid clam & abijt in locum vbi dormiebat illic Saul; & vidit Dauid locum vbi dormiuit ibi Saul, & Abener filius Ner princeps militiæ eius ibi, & Saul dormiebat in curru: & populus castrametatus erat per circuitum eius.

6 ‡ Et respondit Dauid & dixit ad Achimelech Chettæum, & ad Abessai filium Saruiæ fratrem Joab, dicens: Quis ingredietur mecum in castra ad Saul? & dixit Abessai: Ego ingrediar tecum.

7 ‡ Et abeunt Dauid & Abessai in populum nocte, & ecce Saul dormiens dormiuit in curru, & hasta fixa in terra ad caput eius; & Abener & populus dormiebat in circuitu eius.

8 ‡ Et dixit Abessai ad Dauid, Concluſit Dominus inimicum tuum hodie in manus tuas; & nunc percutiam iam eum lancea semel in terra & non secundò percutiam eum.

9 ‡ Et dixit Dauid ad Abessai; Ne interficias eum, quoniam quis inferet manus suas in christum Domini, & innocens erit?

10 ‡ Et dixit Dauid, Viuit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies eius venerit, & moriatur, vel in pugnam descendat & apponatur:

11 ‡ Mihi autem non fiat à Domino inferre manum meam in christum Domini, & nunc accipe iam hastam quæ ad caput eius, & lenticulã aquæ à capite eius, & abeamus nos.

12 ‡ Et tulit Dauid hastam & lenticulam aquæ à capite eius, & abierunt ipsi; & non erat qui videret & non erat qui intelligeret, & non erat qui surgeret; omnes dormientes, quia stupor Domini irruerat super eos.

2 ‡ καὶ ἀνέστη σαὺλ καὶ κατέβη εἰς τὴν ἔρημον ζίφ· καὶ μετ' αὐτοῦ τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν ἐπλεκτῶν ἐξ ἰσραὴλ ἐζητεῖν τὸν δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ.

3 ‡ καὶ παρενέβαλεν σαὺλ ἐν τῷ βουνῷ τῷ ἐχελὰ ἐπὶ προσώπου ἰεσεμοὺν ἐπὶ τὴν ὁδόν· καὶ ὁ δαυὶδ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ εἶδε δαυὶδ ὅτι ἥκει σαὺλ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον.

4 ‡ καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ κατασκόπους, καὶ ἔγνω ὅτι ἥκει σαὺλ ἕτοιμος ἐκεῖ.

5 ‡ καὶ ἀνέστη δαυὶδ λάθρα καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν τόπον οὗ ἐκάθευδε ἐκεῖ σαὺλ· καὶ εἶδε δαυὶδ τὸν τόπον οὗ ἐκοιμήθη ἐκεῖ σαὺλ, καὶ ἀβενὴρ υἱὸς νὴρ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ σαὺλ ἐκάθευδεν ἐν λαπιὼθ· καὶ ὁ λαὸς παρεμβεβληκὼς κύκλῳ αὐτοῦ.

6 ‡ καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ καὶ εἶπε πρὸς ἀχιμέλεχ τὸν χεττταῖον, καὶ πρὸς ἀβεσσαὶ υἱὸν σαρουία ἀδελφὸν ἰοὰβ, λέγων· τίς εἰσελεύσεται μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν πρὸς σαὺλ; καὶ εἶπεν ἀβεσσαί, ἐγὼ εἰσελεύσομαι μετὰ σοῦ.

7 ‡ καὶ εἰσπορεύονται δαυὶδ καὶ ἀβεσσαὶ εἰς τὸν λαὸν τὴν νύκτα· καὶ ἰδοὺ σαὺλ καθεύδων ὕπνωσεν ἐν λαπήνῃ, καὶ τὸ δόρυ ἐμπεπηγὸς εἰς τὴν γῆν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ ἀβενὴρ καὶ ὁ λαὸς ἐκάθευδεν κύκλῳ αὐτοῦ.

8 ‡ καὶ εἶπεν ἀβεσσαὶ πρὸς δαυίδ, ἀπέκλεισε κύριος τὸν ἐχθρόν σου σήμερον εἰς χεῖράς σου· καὶ νῦν παταξω δὴ αὐτὸν τῷ δόρατι ἅπαξ εἰς τὴν γῆν καὶ ὐ δευτερώσω αὐτῷ.

9 ‡ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσαί, μὴ διαφθείρῃς αὐτόν, ὅτι τίς ἐποίσει χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν χριστὸν κυρίου καὶ ἀθωωθήσεται;

10 ‡ καὶ εἶπε δαυὶδ, ζῇ κύριος, ὅτι ἐὰν μὴ κύριος παίσῃ αὐτόν, ἢ ἡ ἡμέρα αὐτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀποθάνῃ, ἢ εἰς πόλεμον καταβῇ καὶ προσετεθῇ.

11 ‡ ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο παρὰ κυρίου ἐπενεγκεῖν χεῖράμου ἐπὶ χριστὸν κυρίου· καὶ νῦν λαβὲ δὴ τὸ δόρυ τὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθωμεν ἡμεῖς.

12 ‡ καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον αὐτοί· καὶ οὐκ ἦν ὁ βλέπων καὶ οὐκ ἦν ὁ γινώσκων καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξεγειρόμενος, πάντες ὑπνοῦντες, ὅτι ἔκστασις κυρίου ἔπεσεν ἐπ' αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et surrexit Saul & descendit ad desertum Ziph, & cum eo tria millia viri electi Israel, ad quærendum Dauid in deserto Ziph.

[3] Et posuit *castra* Saul in colle Hhachilah qui super faciem Iessimon quæ super viam. & Dauid sedens in deserto, & vidit quòd venit Saul post se in desertum. [4] Et misit Dauid exploratores, & cognouit quòd venit Saul in veritate. [5] Et surrexit Dauid & venit ad locum vbi posuit Saul *castra*, & vidit Dauid locum in quo cubans Saul, & Abner filius Ner princeps virtutis eius, & Saul cubans in vallo, & populus se ponentes circum ipsum. [6] Et respondit Dauid & dixit ad Ahhimelech Hhethæum & ad Abissai filium Szaruiæ fratrem ipsius Ioab, dicendo, Quis descendet mecum ad Saul ad castra? & dixit Abissai; Ego descendam tecum.

[7] Et venit Dauid & Abissai ad populum in nocte, & ecce Saul cubans sopitus in vallo, & hasta eius infixa in terram ad ceruical eius; & Abner & populus se ponentes circum illum. [8] Et dixit Abisai ad Dauid, Tradidit dominus hodie auctorem inimicitiæ tuæ in manu tua. & nunc percutiam eum nunc in hasta sua, & configam eum in terra vicè vna, & non iterabo illi.

[9] Et dixit Dauid ad Abissai, Non perdes illum; nam quis extendet manum suam in vnctum Domini? & innoxius erit?

[10] Et dixit Dauid: Permanens ipse Dominus, nisi Dominus percutiat eum, aut dies eius peruenerit & moriatur, aut in prælio descendat & occidatur. [11] Nephas mihi ab-ante Dominum ab extendendo manum meam in vnctum Domini, & nunc accipe hastam quæ ad ceruical eius, & vas aquæ, & ibimus nobis.

[12] Et tulit Dauid hastam & vas aquæ de ceruicali Saul, & abierunt sibi, & non erat qui videns, & non qui cognoscens, & non qui excitatus esset, quia omnes illi soporati, quia somnus fortis ab-ante Dominum cecidit super illos.

13 * וַיַּעֲבֹר דָּוִד הָעֵבֶר וַיַּעֲמֹד עַל־רֹאשׁ־הָהָר
מֵרָחֹק רַב הַמָּקוֹם בֵּינֵיהֶם׃
14 * וַיִּקְרָא דָוִד אֶל־הָעָם וְאֶל־אַבְנֵר בֶּן־נֵר לֵאמֹר
הֲלוֹא תַעֲנֶה־אַבְנֵר וַיַּעַן אַבְנֵר וַיֹּאמֶר מִי אַתָּה־
15 קָרָאתָ אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אַבְנֵר
הֲלוֹא־אִישׁ אַתָּה וּמִי כָמוֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל וְלָמָּה־לֹא
שָׁמַרְתָּ אֶל־אֲדֹנֶיךָ הַמֶּלֶךְ כִּי־בָא אַחַד הָעָם
לְהַשְׁחִית אֶת־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֶיךָ׃
16 * לֹא־טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ חַי־יְהוָה כִּי
בְנֵי־מָוֶת אַתֶּם אֲשֶׁר לֹא־שְׁמַרְתֶּם עַל־אֲדֹנֵיכֶם
עַל־מְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה רְאֵה אַי־חֲנִית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־
צַפַּחַת הַמַּיִם אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו׃
17 * וַיַּכֵּר שָׁאוּל אֶת־קוֹל דָּוִד וַיֹּאמֶר הֲקוֹלְךָ זֶה
בְנִי דָוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד קוֹלִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
18 * וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֲדֹנִי רֹדֵף אַחֲרֵי עַבְדּוֹ כִּי מֶה
עָשִׂיתִי וּמֶה־בְּיָדִי רָעָה׃ 19 * וְעַתָּה יִשְׁמַע־נָא
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי עַבְדּוֹ אִם־יְהוָה הֱסִיתְךָ בִּי
יָרַח מִנְחָה וְאִם־בְּנֵי הָאָדָם אֲרוּרִים הֵם לִפְנֵי יְהוָה
כִּי־גֵרְשׁוּנִי הַיּוֹם מֵהִסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת יְהוָה לֵאמֹר
לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃
20 * וְעַתָּה אַל־יִפֹּל דָּמִי אַרְצָה מִנֶּגֶד פְּנֵי יְהוָה כִּי־
יָצָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־פַּרְעֹשׁ אֶחָד כַּאֲשֶׁר
21 יִרְדֹּף הַקֹּרֵא בֶּהָרִים׃ * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל חָטָאתִי
שׁוּב בְּנִי־דָוִד כִּי לֹא־אָרַע לְךָ עוֹד תַּחַת אֲשֶׁר יָקְרָה
נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ הַיּוֹם הִנֵּה הִסְכַּלְתִּי וָאֶשְׁגֶּה־
22 הַרְבֵּה מְאֹד׃ * וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה הַחֲנִית
הַמֶּלֶךְ וְיַעֲבֹר אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וְיִקָּחֶהָ׃
23 * וַיהוָה יָשֵׁיב לָאִישׁ אֶת־צִדְקָתוֹ וְאֶת־אֱמֻנָתוֹ
אֲשֶׁר נְתָנְךָ יְהוָה הַיּוֹם בְּיָד וְלֹא אָבִיתִי לִשְׁלַח יָדִי
בִּמְשִׁיחַ יְהוָה׃

SAMVEL. I. Translat. B. Hierony. *Saul.*

13 *Cúmq; transiſſet Dauid ex aduerſo & ſtetiſſet in vertice montis de longe, & eſſet
14 grande interuallum inter eos: *Clamauit Dauid ad populũ & ad Abner filiũ Ner
C dicens: Nónne reſpõdebis Abner? Et reſpondens Abner, ait, Quis es tu qui cla-
15 mas & inquietas regem? *Et ait Dauid ad Abner, Nunquid non vir tu es? & quis alius ſimilis tui in Iſrael? Quare ergo nõ cuſtodiſti dñm tuũ regem? Ingreſſus eſt enim vnus de turba vt interficeret regem
16 dñm tuũ. *Non eſt bonũ hoc quod feciſti: Viuit dñs, quoniam filij mortis eſtis vos, quia non cuſtodiſtis dñm veſtrum chriſtum Dñi. Nunc ergo vide vbi ſit haſta regis, & vbi ſit ſcyphus aquæ, qui erat
17 ad caput eius. *Cognouit autẽ Saul vocẽ Dauid, & dixit, Nunquid vox hęc tua fili mi Dauid? Et ait Dauid, Vox mea domi-
18 ne mi rex. *Et ait, Quam ob cauſam dñs meus perſequitur ſeruũ ſuum? quid feci, aut quod eſt malum in manu mea? Su. 26.4
19 *Nunc ergo, audi oro dñe mi rex verba ſerui tui. Si Dñs incitat te aduerſum me, odoretur ſacrificiũ. Si aũt filij hominum, maledicti ſunt in conſpectu dñi, qui eie-
D cerunt me hodie vt nõ habitem in hæreditate dñi, dicentes: Vade, ſerui dijs alie-
20 nis. *Et nunc non effundetur ſanguis meus in terra corã Domino, quia egreſſus eſt rex Iſrael vt quærat pulicem vnum ſicut perſequitur perdix in montibus.
21 *Et ait Saul, Peccaui; reuertere fili mi Dauid. Nequaquam enim vltra tibi malefaciam, eo q; precioſa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim quòd ſtultè egerim & ignorauerim multa ni-
22 mis. *Et reſpondens Dauid, ait, Ecce haſta regis, tranſeat vnus de pueris regis
23 & tollat eam. *Dominus autem retribuet vnicuiq; ſecundum iuſtitiam ſuam & fidem. Tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, & nolui extendere manum meam in chriſtum domini.

תרגום יונתן

13 וַעֲבַר דָּוִד עִיבְרָא וְקָם עַל רֵישׁ טוּרָא מֵרָחִיק סַגִּי אַחֲרָא בֵּינֵיהוֹן׃
14 וּקְרָא דָּוִד לְעַמָּא וּלְאַבְנֵר בַּר נֵר לְמֵימַר הֲלָא
תְּעֲנִי אַבְנֵר וַאֲתֵיב אַבְנֵר וַאֲמַר מַן דֵּין דְּקָרֵי בְּרִישׁ מַלְכָּא׃
15 וַאֲמַר דָּוִד לְאַבְנֵר הֲלָא גַּבְרָא אַתְּ וּמַן כְּוָתָךְ בְּיִשְׂרָאֵל וְלָמָּה
לָא נְטַרְתָּ עַל רִיבּוֹנָךְ מַלְכָּא אֲרֵי אֲתָא חַד מֵעַמָּא לְחַבָּלָא יָת מַלְכָּא רִיבּוֹנָךְ׃
16 הוּא יְיָ אֲרֵי בְנֵי גַבְרֵי חַיָּבֵי קְטוֹל אַתּוּן דְּלָא נְטַרְתּוּן עַל רִיבּוֹנְכוֹן עַל מְשִׁיחָא דַּיְיָ וּכְעַן חֲזֵי אֵי מוֹרְנִיתָא דְּמַלְכָּא וְיָת מָנָא דְּמַיָּא דְּאִסְרוּהִי׃
17 וְאִשְׁתְּמוֹדַע שָׁאוּל יָת קָלָא דְּדָוִד וַאֲמַר הֲקָלָךְ דֵּין בְּרִי דָוִד וַאֲמַר דָּוִד קָלִי רִבּוֹנִי מַלְכָּא׃
18 וַאֲמַר לְמָה דְנָן רִיבּוֹנִי רָדִיף בָּתַר עַבְדֵּיהּ אֲרֵי מָה עֲבַדִית וְלָא בִידִי חוֹבָא׃
19 וּכְעַן יִשְׁמַע כְּעַן רִיבּוֹנִי מַלְכָּא יָת
פִּתְגְמֵי עַבְדֵּיהּ אִם מִן קֳדָם יְיָ אִיתְגְּרִית בִּי יְתַקְבֵּל קוּרְבָּנִי בְּרַעֲוָא וְאִם בְּנֵי אֱנָשָׁא לִישִׁין אִינּוּן קֳדָם יְיָ אֲרֵי תָּרְכוּנִי יוֹמָא דֵּין מִלְמִידַּר
בְּאַחֲסָנַת עַמָּא דַּיְיָ לְמֵימַר אֱזוֹל בְּיוֹמֵי עַמְמַיָּא פָּלְחִי טָעֲוָתָא׃
20 וּכְעַן לָא יִתְאֲשַׁד דְּמִי לְאַרְעָא מִן קֳדָם מֵימְרָא דַּיְיָ אֲרֵי נְפַק מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל לְמִבְעֵי יָת חַיָּשׁ חַד כְּמָא דְּמִתְרְדִיף קוֹרָאָה בְּטוּרַיָּא׃
21 וַאֲמַר שָׁאוּל חָבֵית חוֹב בְּרִי דָוִד אֲרֵי לָא אֲבַאֵישׁ לָךְ עוֹד חֲלַף דְּיִקְּרַת נַפְשִׁי בְּעֵינָךְ יוֹמָא הָדֵין הָא אִיסְתַּכְלִית וְאִשְׁתַּפְשִׁית סַגִּי לַחֲדָא׃
22 וַאֲתֵיב דָּוִד וַאֲמַר הָא מוֹרְנִיתָא דְּמַלְכָּא וְיֵעְבַּר חַד מֵעֻלֵּימַיָּא וְיִסְבָּהּ׃ 23 וַיְיָ יְתֵיב לְגַבַּר יָת זְכוּתֵיהּ וְיָת קוּשְׁטֵיהּ דְּמֵסַרָךְ יְיָ יוֹמָא
דֵּין בִּידִי וְלָא אֲבֵיתִי לְאוֹשָׁטָא יְדִי בְּמֵשִׁיחָא דַּיְיָ׃

13 * Et transijt Dauid in vlteriorem partem, & stetit in vertice montis de longe, & multa via inter eos.

14 * Et vocauit Dauid populum, & Abener filio Ner locutus est dicens: Non respondebis Abener? & respondit Abener, & dixit, Quis es qui vocas me, quis es tu?

15 * Et dixit Dauid ad Abener, Nunquid non vir tu? & quis in Israel sicut tu? & quare non custodis dominum tuum regem? quoniam ingressus est vnus de populo vt interficeret dominum tuum regem.

16 * Non bonum verbum hoc quod fecisti, viuit dominus, quoniam filij mortis vos qui non custoditis dominum vestrum regem christum Domini; & nunc vide vbi est hasta regis, & lenticula aquæ quæ ad caput eius.

17 * Et cognouit Saul vocem Dauid, & dixit: Vox tua hæc fili Dauid? & dixit Dauid, Vox mea domine mi, seruus tuus domine rex.

18 * Et dixit, Quare persequitur dominus meus post seruum suum? quoniam quid peccaui, vel quod in me malum inuentum est?

19 * Et nũc audiat iam dominus meus rex verba serui sui, si Deus incitauit te aduersum me, odoretur sacrificium tuum; si autem filij hominum, maledicti isti coram Domino, quia eiecerunt me hodie vt non firmer in hæreditate domini, dicentes: Vade serui dijs alijs.

20 * Et nunc nõ cadat sanguis meus super terram ex aduerso faciei domini: quia egressus est rex Israel vt quærat pulicem vnum, sicut persequitur nycticorax in montibus.

21 * Et dixit Saul, Peccaui, reuertere fili Dauid, quia non malefaciam tibi rursum, eo quòd preciosa fuerit anima mea in oculis tuis in die hac; stulte egi, & ignoraui multa nimis.

22 * Et respondit Dauid, & dixit, Ecce hasta regis; transeat iam vnus puerorum & accipiat eam.

23 * Et Dominus retribuet vnicuique iusticias suas et fidem suam, vt tradidit te Dominus hodie in manus meas, & non volui inferre manum meam in christum Domini.

13 * Καὶ διέβη δαυὶδ εἰς τὸ πέραν, καὶ ἔστη ἐπὶ τὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους μακρόθεν, καὶ πολλὴ ἡ ὁδὸς διαμέσον αὐτῶν.

14 * καὶ προσεκάλεσε δαυὶδ τὸν λαὸν, καὶ τὸν ἀβενὴρ υἱὸν νὴρ ἐλάλησε, λέγων· οὐκ ἀποκριθήσῃ ἀβενήρ; καὶ ἀπεκρίθη ἀβενὴρ καὶ εἶπεν, τίς εἶ ὁ καλῶν με, τίς εἶ σύ;

15 * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβενήρ, οὐχὶ ἀνὴρ σύ; καὶ τίς ὡς σὺ ἐν ἰσραὴλ ὡς σύ; καὶ ἵνατί οὐ φυλάσσεις τὸν κύριόν σου τὸν βασιλέα; ὅτι εἰσῆλθε εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ διαφθεῖραι τὸν κύριόν σου τὸν βασιλέα.

16 * οὐκ ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ πεποίηκας· ζῇ κύριος, ὅτι υἱοὶ θανάτου ὑμεῖς οἱ μὴ φυλάσσοντες τὸν κύριον ὑμῶν τὸν βασιλέα τὸν χριστὸν κυρίου· καὶ νῦν ἴδε ποῦ ἐστὶ τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ φακὸς τοῦ ὕδατος τὰ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ.

17 * καὶ ἐπέγνω σαοὺλ τὴν φωνὴν δαυὶδ, καὶ εἶπεν, ἡ φωνή σου αὕτη τέκνον δαυίδ; καὶ εἶπε δαυίδ, φωνή μου κύριέ μου, δοῦλος σὸς κύριε βασιλεῦ.

18 * καὶ εἶπεν, ἵνατί τοῦτο καταδιώκει ὁ κύριός μου ὀπίσω τοῦ δούλου αὐτοῦ; ὅτι τί ἥμαρτον; ἢ τίς ἐν ἐμοὶ κακία εὑρέθη;

19 * καὶ νῦν ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὰ ῥήματα τοῦ δούλου αὐτοῦ, εἰ ὁ θεὸς ἔπεισέ σε ἐπ' ἐμέ, ὀσφρανθείη ἡ θυσία σου· εἰ δὲ υἱοὶ ἀνθρώπων, ἐπικαράσσοιτο ἔστω ἐνώπιον κυρίου, ὅτι ἐξέβαλόν με σήμερον μὴ κρατηθῆναι ἐν κληρονομίᾳ κυρίου, λέγοντες, πορεύου δούλευε θεοῖς ἑτέροις.

20 * καὶ νῦν μὴ πεσέτω τὸ αἷμά μου ἐπὶ τὴν γῆν ἐξεναντίας προσώπου κυρίου· ὅτι ἐξελήλυθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ζητεῖν ψύλλον ἕνα, καθὼς καταδιώκει ὁ νυκτικόραξ ἐν τοῖς ὄρεσιν.

21 * καὶ εἶπε σαοὺλ, ἥμαρτον, ἐπίστρεφε τέκνον δαυίδ; ὅτι οὐ κακοποιήσω σε ἔτι ἀνθ' ὧν ἔντιμος γεγόνει ἡ ψυχή μου ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, μεματαίωμαι, καὶ ἠγνόηκα πολλὰ σφόδρα.

22 * καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, διελθέτω δὴ εἷς τῶν παιδαρίων καὶ λαβέτω αὐτό.

23 * καὶ κύριος ἐπιστρέψει ἑκάστῳ τὰς δικαιοσύνας αὐτοῦ καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ· ὡς παρέδωκέ σε κύριος σήμερον εἰς χεῖράς μου, καὶ οὐκ ἠθέλησα ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου ἐπὶ χριστὸν κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et transiuit Dauid transitum, & stetit super caput montis à longe; magnus locus inter illos. [14] Et vocauit Dauid ad populum, & ad Abner filium Ner, dicendo: Nonne respondebis Abner? & respondit Abner, & dixit, Quis hic qui clamans in capite regis? [15] Et dixit Dauid ad Abner, Nonne vir tu? & quis vt tu in Israel? & quare non custodisti super dominum tuum regem, quia venit vnus ex populo ad perdendum regem dominum tuum? [16] Non rectum verbum hoc quod fecisti: permanens ipse Dominus quòd filij debitores occisionis vos, qui non custodistis super dominum vestrum, super vnctum Domini. & nunc vide vbi hasta regis, & vas aquæ quod ad ceruical eius. [17] Et agnouit Saul vocem Dauid, & dixit, Num vox tua hæc, fili mi Dauid? & dixit Dauid, Vox mea domine mi rex. [18] Et dixit, Quare hoc, dominus meus persequens post seruum suum? nam quid feci? & non in manu mea culpa. [19] Et nunc, audiat nunc dominus meus rex verba serui sui: si ab-ante Dominum destinatus es in me, accipiatur sacrificium meum in voluntate: et si filij hominis, maledicti illi ante Dominum, quia repudiauerunt me hodie ne habitem in hæreditate populi Domini, dicendo: Abi inter gentes colentes errores. [20] Et nunc non fundatur sanguis meus in terra ab-ante dictum Domini, quia exiuit rex Israel ad quærendum debilem vnum, vt perquiritur perdix in montibus.

[21] Et dixit Saul, Peccaui, redi fili mi Dauid, quia non malefaciam tibi amplius, propterea quòd pretiosa fuit anima mea in oculis tuis hodie, ecce stultus fui & insaniui valde. [22] Et retulit Dauid, & dixit, Ecce hasta regis, & transeat vnus ex adolescentibus, & accipiet eam. [23] Et Dominus reddet viro meritum eius, & veritatem eius, quòd tradidit te Dominus hodie in manu mea, & nolui extendere manum meam in vnctum Domini.

24 * וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר גָּדְלָה נַפְשְׁךָ הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינָי
כֵּן־תִּגְדַּל נַפְשִׁי בְּעֵינֵי יְהוָה וְיַצִּלֵנִי מִכָּל־צָרָה׃
25 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד בָּרוּךְ אַתָּה בְנִי דָוִד גַּם
עָשֹׂה תַּעֲשֶׂה וְגַם יָכֹל תּוּכָל וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדַרְכּוֹ וְשָׁאוּל
שָׁב לִמְקוֹמוֹ׃

כז

1 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־לִבּוֹ עַתָּה אֶסָּפֶה יוֹם־אֶחָד
בְּיַד־שָׁאוּל אֵין־לִי טוֹב כִּי־הִמָּלֵט אִמָּלֵט אֶל־
אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְנוּאַשׁ מִמֶּנִּי שָׁאוּל לְבַקְשֵׁנִי עוֹד
בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְנִמְלַטְתִּי מִיָּדוֹ׃
2 * וַיָּקָם דָּוִד וַיַּעֲבֹר הוּא וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר
עִמּוֹ אֶל־אָכִישׁ בֶּן־מָעוֹךְ מֶלֶךְ גַּת׃
3 * וַיֵּשֶׁב דָּוִד עִם־אָכִישׁ בְּגַת הוּא וַאֲנָשָׁיו
אִישׁ וּבֵיתוֹ דָּוִד וּשְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית
וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת־נָבָל הַכַּרְמְלִית׃
4 * וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי־בָרַח דָּוִד גַּתָּ וְלֹא־יָסַף עוֹד
לְבַקְשׁוֹ׃ 5 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ אִם־
נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתְּנוּ־לִי מָקוֹם בְּאַחַת עָרֵי
הַשָּׂדֶה וְאֵשְׁבָה שָּׁם וְלָמָּה יֵשֵׁב עַבְדְּךָ בְּעִיר
הַמַּמְלָכָה עִמָּךְ׃
6 * וַיִּתֶּן־לוֹ אָכִישׁ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־צִקְלַג לָכֵן
הָיְתָה צִקְלַג לְמַלְכֵי יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
7 * וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־יָשַׁב דָּוִד בִּשְׂדֵה
פְלִשְׁתִּים יָמִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃
8 * וַיַּעַל דָּוִד וַאֲנָשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגְּשׁוּרִי וְהַגִּרְזִי
וְהָעֲמָלֵקִי כִּי הֵנָּה יֹשְׁבֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם
בּוֹאֲךָ שׁוּרָה וְעַד־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
9 * וְהִכָּה דָוִד אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא יְחַיֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה
וְלָקַח צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וּגְמַלִּים וּבְגָדִים וַיָּשָׁב
וַיָּבֹא אֶל־אָכִישׁ׃

24 * Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, & liberet me de omni angustia.
25 * Ait ergo Saul ad Dauid, Benedictus tu fili mi Dauid. Et quidem faciēs facies, & potens poteris. Abijt autem Dauid in viam suam, & Saul reuersus est in locum suum.

CAP. XXVII.

1 ET ait Dauid in corde suo, Aliquando
A incidam vna die in manus Saul. Nónne melius est vt fugiam, & saluer in terra Philistinorum? vt desperet Saul, cessétq; me quærere in cunctis finibus Israel? fu-
2 giam ergo manus eius. * Et surrexit Dauid, & abijt ipse & sexcenti viri cum eo ad Achis filium Maoch regem Geth. Inf. 30.a
3 * Et habitauit Dauid cū Achis in Geth, ipse & viri eius, vir & domus eius, & duæ
B vxores eius, Achinoem Iezraelites, & Abigail vxor Nabal Carmeli.
4 * Et nunciatum est Saul quòd fugisset Dauid in Geth, & non addidit vltra quæ-
5 rere eum. * Dixit aūt Dauid ad Achis, Si inueni gratiā in oculis tuis, detur mihi locus in vna vrbium regionis huius vt habitem ibi. Cur enim manet seruus tuus in ciuitate regis tecum?
6 * Dedit itaque ei Achis in die illa Sicelech: Propter quam causam facta est Sicelech regum Iuda vsque in diem hanc.
7 * Fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philistino-
8 rum, quatuor mensium. * Et ascendit Dauid & viri eius, & agebant prædas de
C Gessuri, & de Gezre, & de Amalechitis. Hi enim pagi habitabāt in terra antiquitus, euntibus Sur vsque ad terrām Ægy-
9 pti. * Et percutiebat Dauid omnē terram illorum, nec relinquebat viuentem virum & mulierem, tollénsque boues & oues, & asinos, & camelos, & vestes, reuertebatur & veniebat ad Achis.

תרגום יונתן

24 וְהָא כְּמָא דִּי יְקִרַת נַפְשָׁךְ יוֹמָא הָדֵין בְּעֵינַי כֵּן תִּיקַר נַפְשִׁי קֳדָם יְיָ וְיִשֵׁזְבִינַנִי מִכָּל עָקָא׃ 25 וַאֲמַר שָׁאוּל לְדָוִד בְּרִיךְ אַתְּ
בְּרִי דָּוִד אַף מִמְלָךְ תִּמְלוֹךְ וְאַף אַצְלָחָא תְּצְלַח וַאֲזַל דָּוִד לְאוֹרְחֵיהּ וְשָׁאוּל תָּב לַאֲתְרֵיהּ׃

כז

1 וַאֲמַר דָּוִד בְּלִבֵּיהּ כְּעַן אֶתְמְסַר יוֹמָא חַד בִּידָא דְשָׁאוּל לֵית לִי מִדְעָם דְּטָב אֲרֵי אִשְׁתֵּיזָבָא אֶשְׁתֵּיזֵב לְאַרְעָא פְּלִשְׁתָּאֵי וְינוּחַ מִנִּי שָׁאוּל
לְמִבְעֵנִי עוֹד בְּכָל תְּחוּם יִשְׂרָאֵל וְאֶשְׁתֵּיזֵב מִן יְדֵיהּ׃ 2 וְקָם דָּוִד וַעֲבַר הוּא וְשִׁתִּ מְאָה גַּבְרָא דְעִמֵּיהּ לְוָת אָכִישׁ בַּר מַעֲכָת
מַלְכָּא דְגַת׃ 3 וְיָתֵיב דָּוִד עִם אָכִישׁ בְּגַת הוּא וְגַבְרוֹהִי גְּבַר וְאֶנָשׁ בֵּיתֵיהּ דָּוִד וְהַרְתֵּין נְשׁוֹהִי אֲחִינוֹעַם דְּמִיזְרְעָאל וַאֲבִיגַיִל אִתַּת
נָבָל דְּמַכְּרְמָלָא׃ 4 וְאִתְחֲוָה לְשָׁאוּל אֲרֵי עָרַק דָּוִד לְגַת וְלָא אוֹסִיף עוֹד לְמִבְעֵיהּ׃ 5 וַאֲמַר דָּוִד לְאָכִישׁ אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית
רַחֲמִין בְּעֵינָךְ יְהַבוּן לִי אֲתַר בַּחֲדָא מִקִּרְוֵי חַקְלָא וְאֵתֵיב תַּמָּן וְלָמָּה יֵתֵיב עַבְדָּךְ בְּקִרְיַת מַלְכוּתָא עִמָּךְ׃
6 וְיָהַב לֵיהּ אָכִישׁ בְּיוֹמָא הַהוּא יַת צִקְלַג בְּכֵן הֲוָת צִקְלַג לְמַלְכָא דְּיִהוּדָה עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 7 וַהֲוָה מִנְיַן יוֹמַיָּא דְיָתֵיב דָּוִד בְּקִרְוֵי פְּלִשְׁתָּאֵי יוֹמִין וְאַרְבְּעָה יַרְחִין׃ 8 וּסְלִיק דָּוִד וְגַבְרוֹהִי וְאִתְנַגִּידוּ עַל גְּשׁוּרָאֵי וְגַרְזָאֵי
וַעֲמָלְקָאֵי אֲרֵי אִינּוּן יָהֲבַת אַרְעָא דְמַעְלָמָא דְחַגְרָא וְעַד אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 9 וּמָחֵי דָּוִד יַת כָּל אַרְעָא וְלָא מְקַיֵּים
גְּבַר וְאִתְּתָא וּשְׁבוֹ עָאן וְתוֹרִין וְחֲמָרִין וּגְמַלִּין וּכְסִיב לְבוּשִׁין וְתָאֵיב וְאָתֵי לְוָת אָכִישׁ׃

[24] *Et ecce ſicut magnificata eſt in die hac anima tua in oculis meis, ſic magnificetur anima mea in conſpectu Domini, & eruat me, & liberet me ex omni anguſtia.*

[25] *Et dixit Saul ad Dauid, Benedictus tu fili Dauid, & faciens facies, & potens poteris: & abijt Dauid in viam ſuam, & Saul reuerſus eſt in locum ſuum.*

[24] καὶ ἰδὲ καθὼς ἐμεγαλυώθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἡ ψυχή σου ἐν ὀφθαλμοῖς μου, ὅτως μεγαλωθείη ἡ ψυχή μου ἐναντίον κυρίου, καὶ ἐκπαράσαι με καὶ ἐξέλοιτό με [25] ἐκ πάσης θλίψεως. καὶ εἶπε σαὺλ πρὸς δαυὶδ, εὐλογημένος σὺ τέκνον δαυίδ, καὶ ποιῶν ποιήσεις καὶ δυνάμενος δυνήσῃ· καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ σαὺλ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

CAP. XXVII.

κζ.

[1] *ET ait Dauid in corde ſuo, dicens: Nunc apponar in die vna in manus Saul, & non erit mihi bonum niſi ſaluer in terra Philiſtinorũ & ceſſet à me Saul vt quærat me in cunctis finibus Iſrael, & ſaluabor de manu eius.*

[2] *Et ſurrexit Dauid & tranſijt ipſe, & ſexcenti viri qui cum eo, & abijt ad Achis filium Maoch regem Geth.*

[3] *Et ſedit Dauid ad Achis regẽ in Geth, ipſe & viri qui cum eo vnuſquiſque & domus eius, & Dauid et ambæ vxores eius Achinaan Iſraelites, & Abigail vxor Nabal Carmeli.*

[4] *Et nunciatum eſt Sauli quòd fugit Dauid in Geth, & non addidit vltra quærere eum.*

[5] *Et dixit Dauid ad Achis, Si iam inuenit gratiã ſeruus tuus in oculis tuis, dent iam mihi locum in vna vrbium quæ in agro, & habitabo ibi: & quare manet ſeruus tuus in ciuitate regali tecum?*

[6] *Et dedit ei Achis in die illa Secelag: propter hoc facta eſt Secelag regi Judææ vſque in diem hanc.*

[7] *Et fuit numerus dierum, quibus manſit Dauid in agro Philiſtinorum, menſes quatuor.*

[8] *Et aſcendebat Dauid & viri eius, & irruebant in Geſſuræum & Jezræum, & in Amaleciten, quoniam habitabatur terra quæ à Geſſur, & vſque ad terram Ægypti.*

[9] *Et percutiebat terram, & non relinquebat viuentem virum & mulierem, & capiebant greges ouium, & boum armenta, & aſinos, & camelos, & veſtem, & reuertebantur, & veniebant ad Achis.*

[1] καὶ εἶπε δαυὶδ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων· νῦν πρόσεσθήσομαι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ εἰς χεῖρας σαὺλ, καὶ οὐκ ἔσαι μοι ἀγαθὸν, ἐὰν μὴ διασωθῶ εἰς γῆν ἀλλοφύλων καὶ σωθήσομαι ἐκ χειρὸς αὐτοῦ.

[2] καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ διέβη αὐτὸς καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἀχχὶς υἱὸν μαωχ βασιλέα γέθ.

[3] καὶ ἐκάθισε δαυὶδ πρὸς ἀχχὶς βασιλέα ἐν γὲθ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ἕκαστος καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες αὐτοῦ ἀχιναὰμ ἰζραηλίτις καὶ ἀβιγαὶλ ἡ γυνὴ ναβὰλ τοῦ καρμηλίου.

[4] καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαὺλ ὅτι πέφευγε δαυὶδ εἰς γέθ, [5] καὶ οὐ προσέθετο ἔτι ζητεῖν αὐτόν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀχχὶς, εἰ δὴ εὗρεν χάριν ὁ δοῦλός σου ἐν ὀφθαλμοῖς σου, δότωσαν δή μοι τόπον ἐν μιᾷ τῶν πόλεων τῶν κατ' ἀγρὸν καὶ καθήσομαι ἐκεῖ· καὶ ἵνατί κάθηται ὁ δοῦλός σου ἐν πόλει βασιλευομένῃ μετ' ἐμοῦ;

[6] καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀχχὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν σεκελάγ· διὰ τοῦτο ἐγένετο ἡ σεκελὰγ τῷ βασιλεῖ τοῦ ἰουδαίας ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

[8] καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν ὧν ἐκάθισε δαυὶδ ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων μῆνες τέσσαρες.

[7] καὶ ἀνέβαινε δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ καὶ ἐπετίθεντο ἐπὶ τὸν γεσουραῖον καὶ τὸν ἰεζραῖον καὶ ἐπὶ τὸν ἀμαλικίτην, ὅτι κατῳκεῖτο ἡ γῆ ἡ ἀπὸ γεσὼρ καὶ ἕως γῆς αἰγύπτου.

[9] καὶ ἔτυπτε τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐζωογόνει ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καὶ ἐλάμβανον ποίμνια καὶ βουκόλια καὶ ὄνους καὶ καμήλους, καὶ ἱματισμόν· καὶ ἀνέστρεφον καὶ ἦρχοντο πρὸς ἀχχίς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Et ecce ſicut pretioſa fuit anima tua hodie in oculis meis, ſic pretioſa erit anima mea ante Dominum, & liberabit me de omni tribulatione. [25] Et dixit Saul ad Dauid, Benedictus tu fili mi Dauid; etiam regnando regnabis, & etiam proſperando proſperabis. & iuit Dauid ad viam ſuam, & Saul redijt ad locum ſuum.

CAP. XXVII.

ET dixit Dauid in corde ſuo, Nunc tradar vno die in manu Saul: non eſt quidquam quod bonum; ſed euadendo euadam in terram Peliſthæorum, & quieſcet à me Saul ad quærendum me amplius in omni termino Iſrael, & liberabor de manu eius.

[2] Et ſurrexit Dauid & tranſijt ipſe & ſexcenti viri qui cum eo, ad Akis filium Maghakah regem Gath. [3] Et ſedit Dauid cum Akis in Gath, ipſe & viri eius, vir & homo domus eius, Dauid & duæ vxores eius, Ahhinogham quæ ex Iezraghel, & Abigail vxor Nabal qui ex Carmela. [4] Et nunciatum eſt Sauli quòd fugit Dauid ad Gath, & non addidit amplius vt quæreret illum.

[5] Et dixit Dauid ad Akis, Si nunc inueni miſericordiam in oculis tuis, dent mihi locum in vna ex vrbibus agri, & ſedebo ibi. & quare ſedebit ſeruus tuus in vrbe regni tecum? [6] Et dedit illi Akis in die illo Sziklag: ſic fuit Sziklag regi domus Iehudah vſque ad diem hanc. [7] Et fuit numerus dierum, quibus ſedit Dauid in vrbibus Peliſthæorum, dies & quatuor menſes.

[8] Et aſcendit Dauid & viri eius, & diſtracti ſunt ſuper Gheſſuræum, & Girgezæum, & Ghamalekæum, quia illi habitantes terram quæ à ſæculo deſcenſus Hhagra & vſque ad terram Miſzraim. [9] Et percuſſit Dauid habitatores terræ, non manere faciens virum & mulierem: & ceperunt pecus & boues, & aſinos, & camelos, & accepit veſtes, & retulit, & venit ad Akis.

20 * וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אַל־פִּשַׁטְתֶּם הַיּוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד
עַל־נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל־נֶגֶב הַיְרַחְמְאֵלִי וְאֶל־נֶגֶב
21 הַקֵּנִי׃ * וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא־יְחַיֶּה דָּוִד לְהָבִיא
גַת לֵאמֹר פֶּן־יַגִּדוּ עָלֵינוּ לֵאמֹר כֹּה־עָשָׂה דָּוִד וְכֹה
מִשְׁפָּטוֹ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים׃
22 * וַיַּאֲמֶן אָכִישׁ בְּדָוִד לֵאמֹר הַבְאֵשׁ הִבְאִישׁ
בְּעַמּוֹ בְיִשְׂרָאֵל וְהָיָה לִי לְעֶבֶד עוֹלָם׃

כח

1 * וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיְקַבְּצוּ
פְלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לַצָּבָא לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אִתִּי תֵּצֵא
בַּמַּחֲנֶה אַתָּה וַאֲנָשֶׁיךָ׃
2 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ לָכֵן אַתָּה תֵּדַע אֵת
אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד לָכֵן
שֹׁמֵר לְרֹאשִׁי אֲשִׁימְךָ כָּל־הַיָּמִים׃
3 * וּשְׁמוּאֵל מֵת וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרֻהוּ
בָרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל הֵסִיר אֶת־הָאֹבוֹת וְאֶת־
4 הַיִּדְּעֹנִים מִן־הָאָרֶץ׃ * וַיִּקָּבְצוּ פְלִשְׁתִּים
וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ בְשׁוּנֵם וַיְקַבֵּץ שָׁאוּל אֶת־כָּל־
5 יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְבֹּעַ׃ * וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת־
מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּרָּא וַיֶּחֱרַד לִבּוֹ מְאֹד׃
6 * וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בַּיהוָה וְלֹא עָנָהוּ יְהוָה גַּם
בַּחֲלֹמוֹת גַּם בָּאוּרִים גַּם בַּנְּבִיאִם׃
7 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו בַּקְּשׁוּ־לִי אֵשֶׁת בַּעֲלַת־
אוֹב וְאֵלְכָה אֵלֶיהָ וְאִדְרְשָׁה־בָּהּ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו
אֵלָיו הִנֵּה אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אוֹב בְּעֵין דּוֹר׃
8 * וַיִּתְחַפֵּשׂ שָׁאוּל וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וַיֵּלֶךְ
הוּא וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל־הָאִשָּׁה לָיְלָה
וַיֹּאמֶר קָסְמִי־נָא לִי בָּאוֹב וְהַעֲלִי לִי אֵת אֲשֶׁר־
אֹמַר אֵלָיִךְ׃

20 * Dicebat autẽ ei Achis, In quẽ irruiſti hodie? Reſpondebat Dauid, Contra Meridiem Iudæ, & contra Meridiem Hieramel, & contra Meridiẽ Ceni. 21 * Virum & mulierẽ non viuificabat Dauid, nec adducebat in Geth, dicens: Ne fortè loquãtur aduerſum nos. Hæc fecit Dauid; et hoc erat decretũ illi omnibus diebus quibus habitauit in regione Philiſtinorum.

22 * Credidit ergo Achis Dauid, dicens: Multa mala operatus eſt contra populum ſuum Iſrael. Erit igitur mihi ſeruus ſempiternus.

CAP. XXVIII.

1 * FActum eſt aũt in diebus illis, congregauerũt Philiſtijm agmina ſua vt præpararentur ad bellum contra Iſrael. Dixítque Achis ad Dauid, Sciens nunc ſcito quoniam mecum egredieris in caſtris, tu
2 & viri tui. * Dixítque Dauid ad Achis, Nunc ſcies quæ facturus eſt ſeruus tuus: & ait Achis ad Dauid, Et ego cuſtodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Su. 25.8

3 * Samuel aũtẽ mortuus eſt, planxítque eum omnis Iſrael, & ſepelierunt eum in Ramatha vrbe ſua. Et Saul abſtulit Ma-
4 gos & Ariolos de terra. * Congregatíq; ſunt Philiſtijm, & venerũt & caſtrametati ſunt in Sunam. Congregauit autẽ & Saul vniuerſum Iſrael, & venit in Gelboe.

5 * Et vidit Saul caſtra Philiſtijm; & timuit & expauit cor eius nimis.

6 * Conſuluítque Dominum, & non reſpondit ei, neque per ſomnia, neq; per ſacerdotes, neque per prophetas. Sup. 14.37

7 * Dixítq; Saul ſeruis ſuis, Quærite mihi mulierem habentem pythonem & va- Act. 16.16
B dam ad eam, & ſciſcitabor per illam. Et dixerũt ſerui eius ad eum, Eſt mulier py-
8 thonem habens in Endor. * Mutauit ergo habitum ſuum, veſtitúſq; eſt alijs veſtimentis, & abijt ipſe & duo viri cum eo: venerúntq; ad mulierem nocte, & ait illi: Diuina mihi in pythone, & ſuſcita mihi quem dixero tibi.

תרגום יונתן

20 וַאֲמַר אָכִישׁ לְאַן אִתְנַגַּדְתּוּן יוֹמָא דֵין וַאֲמַר דָּוִד עַל דָּרוֹם יְהוּדָה וְעַל דָּרוֹם יַרְחְמְאֵלָאֵי וְלָדָרוֹם שַׁלְמָאֵי׃ 22 וּגְבַר
וְאִתְּתָא לָא מְקַיֵּים דָּוִד לְמֵיתַי לְאַיְתָאָה לְמֵימַר דִּילְמָא יְחַוּוֹן עֲלָנָא לְמֵימַר כְּדֵין עֲבַד דָּוִד וּכְדֵין הֲלִכְתֵּיהּ כָּל יוֹמִין דַּהֲוָה יָתֵיב בְּקִרְוֵי פְלִשְׁתָּאֵי׃
22 וַיְהֵימִין אָכִישׁ בְּדָוִד לְמֵימַר אִיתְגָּרֵאי בְּעַמֵּיהּ יִשְׂרָאֵל וִיהֵי לִי פָּלַח לְעָלַם׃

כח

1 וַהֲוָה בְיוֹמָיָא הָאִנּוּן וְכַנְּשׁוּ פְלִשְׁתָּאֵי יָת מַשְׁרְיָתְהוֹן לְחֵילָא לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר אָכִישׁ לְדָוִד מְיַדָּע תִּידַע אֲרֵי עִמִּי תִּפּוֹק
בְּמַשְׁרְיָתָא אַתְּ וְגֻבְרָךְ׃ 2 וַאֲמַר דָּוִד לְאָכִישׁ בְּכֵן אַתְּ תִּידַע יַת דְּיַעֲבֵד עַבְדָּךְ וַאֲמַר אָכִישׁ לְדָוִד בְּכֵן נָטְרָא לְרֵישִׁי אֲשַׁוִּינָךְ כָּל יוֹמַיָּא׃
3 וּשְׁמוּאֵל מִית וְסַפְּדוּ עֲלוֹהִי כָּל יִשְׂרָאֵל וּקְבָרוּהִי בְרָמְתָא וְסַפְּדוּ עֲלוֹהִי אֱנָשׁ קַרְתֵּיהּ וְשָׁאוּל פַּלֵּי בִּידִּין וְזַכּוּרוּ מֵאַרְעָא׃
4 וְאִתְכַּנִּישׁוּ פְלִשְׁתָּאֵי וַאֲתוֹ וּשְׁרוֹ בְּשׁוּנֵם וְכַנֵּשׁ שָׁאוּל יָת כָּל יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹ בְּגִלְבּוֹעַ׃
5 וַחֲזָא שָׁאוּל יָת מַשְׁרְיַת פְּלִשְׁתָּאֵי וּדְחִיל וְזָע לִיבֵּיהּ לַחֲדָא׃
6 וּשְׁאִיל שָׁאוּל בְּמֵימְרָא דַיְיָ וְלָא קַבֵּיל צְלוֹתֵיהּ יְיָ אַף בְּאוּרַיָּא אַף בְּסַפְרַיָּא׃ 7 וַאֲמַר שָׁאוּל לְעַבְדּוֹהִי בְּעוֹ לִי
אִתְּתָא דְיָדְעָא לְאַסָּקָא בִּידִּין וְאֵיזִיל לְוָתָהּ וְאָכְעֵי מִנָּהּ וַאֲמָרוּ עַבְדּוֹהִי לֵיהּ הָא אִתְּתָא דְיָדְעָא לְאַסָּקָא בִּידִּין בְּעֵין דּוֹר׃ 8 וְאִשְׁתַּנִּי
שָׁאוּל וּלְבַשׁ לְבוּשִׁין אָחֳרָנִין וַאֲזַל הוּא וּתְרֵין גַּבְרִין עִמֵּיהּ וַאֲתָא לְוָת אִתְּתָא בְּלֵילְיָא וַאֲמַר קַסְמִי בְעַן לִי בְּבִידִּין וְאַסִּיקִי לִי יָת דְּאֵימַר לָךְ׃

10 *Et dixit Achis ad Dauid, In quem irruistis hodie? & dixit Dauid ad Achis, Contra Meridiem Judæ, & contra Meridiem Jeramiel, & contra Meridiem Cenezi.*

11 *Et omnem virũ & mulierem nõ viuificabat Dauid vt adduceret in Geth, dicens: Ne fortè annũcient contra nos, dicentes: Hæc facit Dauid, & hæc iustificatio eius omnibus diebus quibus mansit Dauid in agro Philistinorum.*

12 *Et credidit Achis in Dauid, dicens: Confundebatur confusus in populo suo in Israel, et erit meus seruus in sæculum.*

CAP. XXVIII.

1 *ET factum est in diebus illis, & congregant Philistijm castra sua vt egrederẽtur in bellum contra Israel: Et dixit Achis ad Dauid, Sciens cognosces quoniam mecum egredieris in bellum tu & viri tui.*

2 *Et dixit Dauid ad Achis, Sic nũc scies quæ faciet seruus tuus. & dixit Achis ad Dauid, Sic corporis custodẽ ponam te omnibus diebus.*

3 *Et Samuel mortuus est, & planxerunt eum omnis Israel, & sepeliunt eum in Armathaim in vrbe sua, & Saul abstulit ventriloquos & diuinatores à terra.*

4 *Et congregantur Philistijm, & veniunt et castrametantur in Sunam. & cõgregat Saul vniuersum virum Israel, & castrametantur in Gelbue.*

5 *Et vidit Saul castra Philistijm, & timuit & expauit cor eius nimis.*

6 *Et consuluit Saul per Dominum, & non respondit ei Dominus, & in insomniis, & in manifestis, & in prophetis.*

7 *Et dixit Saul seruis suis, Quærite mihi mulierem ventriloquam, & vadam ad eam, & scisciscitabor per eam: & dixerunt serui eius ad eum, Ecce mulier ventriloqua in Endor.*

8 *Et mutatus est Saul & vestitus est vestimentis alijs, & vadit ipse & duo viri cum eo, & venerunt ad mulierem nocte; & dixit ei Saul, Diuina iam mihi in vẽtriloquio, & suscita mihi quem dixero tibi.*

10 καὶ εἶπεν ἀχχὶς πρὸς δαυὶδ, Ἐπὶ τίνα ἐπέθεσθε σήμερον; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀχχίς, κατὰ νότον τοῦ ἰουδαίας καὶ κατὰ νότον ἰεραμιὴλ καὶ κατὰ νότον τοῦ κενεζί.

11 καὶ πάντα ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὐκ ἐζωογόνει δαυὶδ τοῦ εἰσαγαγεῖν εἰς γέθ, λέγων· μήποτε ἀπαγγείλωσι καθ' ἡμῶν, λέγοντες, τάδε ποιεῖ δαυὶδ· καὶ τοῦτο τὸ δικαίωμα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἐκάθητο δαυὶδ ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων.

12 καὶ ἐπιστεύθη ἀχχὶς ἐν δαυὶδ, λέγων· ἤχιωται ἀϊχιώμεν ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ ἔσται μου δοῦλος εἰς τὸν αἰῶνα.

κή.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ συναθροίζουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν τοῦ ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἐπὶ τὸν ἰσραήλ· καὶ εἶπεν ἀχχὶς πρὸς τὸν δαυὶδ, γινώσκων γνώσῃ ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐξελεύσῃ εἰς τὸν πόλεμον σὺ καὶ οἱ ἄνδρες σου. 2 καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀχχίς, ὅτως νῦν γνώσῃ ἃ ποιήσει ὁ δοῦλός σου· καὶ εἶπεν ἀχχὶς πρὸς δαυίδ, ὅτως θέσομαί σε φύλακα τῆς κεφαλῆς μου πάσας τὰς ἡμέρας.

3 καὶ σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραήλ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ἀρμαθαὶμ ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ· καὶ σαοὺλ ἐξῆρε θοὺ ἐγγαστριμύθους καὶ θοὺ γνώσας 4 ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ συναθροίζονται οἱ ἀλλόφυλοι καὶ ἔρχονται καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς σουνάμ. καὶ συναθροίζει σαοὺλ πάντα ἄνδρα ἰσραήλ, καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς γελβουέ.

5 καὶ εἶδε σαοὺλ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐφοβήθη καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα.

6 καὶ ἐπηρώτησεν σαοὺλ διὰ κυρίου· καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος καὶ ἐν τοῖς ἐνυπνίοις καὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ ἐν 7 τοῖς προφήταις. καὶ εἶπε σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον, καὶ πορεύσομαι πρὸς αὐτὴν καὶ ἐκζητήσω ἐν αὐτῇ· καὶ εἶπαν οἱ παῖδες αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ γυνὴ ἐγγαστρίμυθος ἐν ενδώρ.

8 καὶ ἠλλοιώθη σαοὺλ καὶ περιεβάλετο ἱμάτια ἕτερα, καὶ πορεύεται αὐτὸς καὶ δύο ἄνδρες μετ' αὐτοῦ, καὶ ἦλθον πρὸς τὴν γυναῖκα νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτῇ σαοὺλ, μάντευσόν μοι ἐν τῷ ἐγγαστριμύθῳ, καὶ ἀνάγαγέ μοι ὃν ἂν εἴπω σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et dixit Akis, Quò extracti estis hodie? & dixit Dauid, Super Meridiem Iehudah, & super Meridiem Ierahhmelah, & ad Meridiem Salmaah. 11 Et virum & mulierem non viuere faciebat Dauid vt venire sineret ad Gath, dicendo: Fortè indicabunt super nos, dicendo: Talia fecit Dauid; & talis consuetudo eius omnibus diebus, quibus fuit sedens in vrbibus Pelisthæi.

12 Et credidit Akis Dauidi, dicendo: Immittendo immissus est in populum suum Israel, & erit mihi seruus in sæculum.

CAP. XXVIII.

ET fuit in diebus illis, & congregauerunt Pelisthæi castra sua ad exercitum ad ineundum bellum in Israel. 2 Et dixit Akis ad Dauid, Sciendo scias quòd mecum exibis in castris, tu & viri tui. Et dixit Dauid ad Akis, Sic tu cognosces id quod faciet seruus tuus. Et dixit Akis ad Dauid, Sic custodem capiti meo ponam te omnibus diebus. 3 Et Semuel mortuus est, & luxerunt super illum omnis Israel, & sepelierunt illum in Ramatha, & luxerunt super eum homines ciuitatis eius. & Saul exterminauit Hariolos & incantatores de terra. 4 Et congregati sunt Pelisthæi, & venerunt, & composuerunt se in Sunam: & congregauit Saul omnem Israel, & posuerunt *castra* in Gilboah. 5 Et vidit Saul castra Pelisthæorum, & timuit, & expauit cor eius valdè.

6 Et petiuit Saul in dicto domini: & non accepit orationem eius Dominus etiam in somnijs, etiam in luminibus, etiam in scribis.

7 Et dixit Saul seruis suis, Quærite mihi mulierem quæ sciat educere Pythones, & ibo ad eam, & quæram ex ea: & dixerunt serui eius illi; Ecce mulier quæ scit educere Pythones in Gheindor.

8 Et mutatus est Saul & induit indumenta alia, & iuit ipse & duo viri cum illo, & venit ad mulierem in nocte, & dixit, Diuina nunc mihi in pythonibus, & ascendere fac mihi quem dicam tibi.

9 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁאוּל אֲשֶׁר הִכְרִית אֶת־
הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִי מִן־הָאָרֶץ וְלָמָּה אַתָּה
10 מְתַנֶּקֶשׁ בְּנַפְשִׁי לַהֲמִיתֵנִי: * וַיִּשָּׁבַע לָהּ שָׁאוּל
בַּיהוָה לֵאמֹר חַי־יְהוָה אִם־יִקְרְךָ עָוֹן בַּדָּבָר הַזֶּה:
11 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶת־מִי אַעֲלֶה־לָּךְ וַיֹּאמֶר
12 אֶת־שְׁמוּאֵל הַעֲלִי־לִי: * וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה אֶת־שְׁמוּאֵל
וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל לֵאמֹר
13 לָמָּה רִמִּיתָנִי וְאַתָּה שָׁאוּל: * וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ
אַל־תִּירְאִי כִּי מָה רָאִית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־
שָׁאוּל אֱלֹהִים רָאִיתִי עֹלִים מִן־הָאָרֶץ:
14 * וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־תָּאֳרוֹ וַתֹּאמֶר אִישׁ זָקֵן עֹלֶה
וְהוּא עָטֶה מְעִיל וַיֵּדַע שָׁאוּל כִּי־שְׁמוּאֵל הוּא
15 וַיִּקֹּד אַפַּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
אֶל־שָׁאוּל לָמָּה הִרְגַּזְתַּנִי לְהַעֲלוֹת אֹתִי וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל צַר־לִי מְאֹד וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בִּי
וֵאלֹהִים סָר מֵעָלַי וְלֹא־עָנַנִי עוֹד גַּם בְּיַד
הַנְּבִאִים גַּם בַּחֲלֹמוֹת וָאֶקְרָאֶה לְךָ לְהוֹדִיעֵנִי
16 מָה אֶעֱשֶׂה: * וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וְלָמָּה תִשְׁאָלֵנִי
17 וַיהוָה סָר מֵעָלֶיךָ וַיְהִי עָרֶךָ: * וַיַּעַשׂ יְהוָה לוֹ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיָדִי וַיִּקְרַע יְהוָה אֶת־הַמַּמְלָכָה
18 מִיָּדֶךָ וַיִּתְּנָהּ לְרֵעֲךָ לְדָוִד: * כַּאֲשֶׁר לֹא־שָׁמַעְתָּ
בְּקוֹל יְהוָה וְלֹא־עָשִׂיתָ חֲרוֹן־אַפּוֹ בַּעֲמָלֵק עַל־
כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה עָשָׂה־לְךָ יְהוָה הַיּוֹם הַזֶּה:
19 * וְיִתֵּן יְהוָה גַּם אֶת־יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים
וּמָחָר אַתָּה וּבָנֶיךָ עִמִּי גַּם אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל
20 יִתֵּן יְהוָה בְּיַד פְּלִשְׁתִּים: * וַיְמַהֵר שָׁאוּל וַיִּפֹּל
מְלֹא־קוֹמָתוֹ אַרְצָה וַיִּירָא מְאֹד מִדִּבְרֵי שְׁמוּאֵל
גַּם־כֹּחַ לֹא־הָיָה בּוֹ כִּי לֹא אָכַל לֶחֶם כָּל־הַיּוֹם
וְכָל־הַלָּיְלָה:

9 * Et ait mulier ad eũ, Ecce tu nosti quãta fecerit Saul, & quomodo eraserit magos & ariolos de terra. Quare ergo insidiaris animæ meæ vt occidar?
10 * Et iurauit ei Saul in Domino, dicens: Viuit Dñs, quia nõ eueniet tibi quicquã
11 mali propter hanc rem. * Dixítq; ei mulier, Quem susciabo tibi? Qui ait, Samuelem mihi susci-
12 ta. * Cùm autẽ vidisset mulier Samuelem, exclamauit voce magna, & dixit ad Saul, Quare imposuisti
13 mihi? tu es enim Saul. * Dixítq; ei rex, Noli timere: Quid vidisti? Et ait mulier ad Saul, Deos vidi ascendentes de terra.
14 * Dixítque ei, Qualis est forma eius? Quę ait, Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quòd Samuel esset, & inclinauit se super faciem suam in terra, & adorauit.
15 * Dixit autem Samuel ad Saul, Quare inquietasti me vt susciterar? Et ait Saul; Coarctor nimis. Siquidem Philistijm pugnant aduersum me, & Deus recessit à me, & exaudire me noluit, neq; in manu prophetarum, neq; per somnia. Vocaui ergo te vt ostenderes mihi quid faciam. Sup. 23.6
16 * Et ait Samuel, Quid interrogas me cùm Dominus recesserit à te, & transierit ad æmulum tuum?
17 * Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proxi-
18 mo tuo Dauid. * Quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris eius in Amalech. Idcircò quod pateris fecit tibi Dominus hodie.
19 * Et dabit Dominus etiã Israel tecum in manu Philistijm: Cras autem tu & filij tui mecum eritis; sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philistiim.
20 * Statímque Saul cecidit porrectus in terram. Extimuerat enim verba Samuelis, & robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa.

תרגום יונתן

9 וַאֲמָרַת אִתְּתָא לֵיהּ אַתְּ יָדְעַתְּ יָת דְּעָבַד שָׁאוּל דְּשֵׁיצִי יָת בִּידִין וְיָת זְכוּרִין מִן אַרְעָא וּלְמָה אַתְּ מְחַגֵּרִי בְּנַפְשִׁי לְמִקְטְלִי:
10 וְקַיֵּים לָהּ שָׁאוּל בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר קַיָּים הוּא יְיָ אִם יְעָרְעִנָּךְ חוֹבָא בְּפִתְגָמָא הָדֵין:
11 וַאֲמָרַת אִתְּתָא יָת מַן אַסִּיק לָךְ וַאֲמַר יָת שְׁמוּאֵל אַסִּיקִי לִי:
12 וַחֲזַת אִתְּתָא יָת שְׁמוּאֵל וְצַוַּחַת בְּקָל רָם וַאֲמָרַת אִתְּתָא לְשָׁאוּל לְמֵימַר לְמָה שְׁקַרְתְּ בִּי וְאַתְּ שָׁאוּל:
13 וַאֲמַר לָהּ מַלְכָּא לָא תִדְחֲלִין אֲרֵי מָה חֲזַית וַאֲמָרַת אִתְּתָא לְשָׁאוּל מַלְאָכָא דַיְיָ חֲזֵיתִי דְּסָלִיק מִן אַרְעָא:
14 וַאֲמַר לָהּ מָה חֵיזְוֵיהּ וַאֲמָרַת גַּבְרָא סָבָא סָלִיק וְהוּא עָטִיף מְעִילָא וְיָדַע שָׁאוּל אֲרֵי שְׁמוּאֵל הוּא וּכְרַע שָׁאוּל עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא וּסְגִיד:
15 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְשָׁאוּל לְמָה אַזְעַתַּנִי לְאַסָּקָא יָתִי וַאֲמַר שָׁאוּל עַקְתָא לִי לַחְדָא וּפְלִשְׁתָּאֵי מְגִיחִין קְרָבָא בְּי
וּמֵימְרָא דַיְיָ רָחִיק יָתִי וְלָא קַבִּיל צְלוֹתִי עוֹד אַף בְּיַד סַפְרַיָּא אַף בְּחֶלְמַיָּא וּקְרֵית לָךְ לְהוֹדַעְתַּנִי מָה אֶעְבֵּיד:
16 וַאֲמַר שְׁמוּאֵל וּלְמָה אַתְּ שָׁאֵל יָתִי וּמֵימְרָא דַיְיָ רָחִיק יָתָךְ וַהֲוָה בְּסַעֲדֵיהּ דְּגַבְרָא דְּאַתְּ בְּעֵיל דְּבָבֵיהּ:
17 וַעֲבַד יְיָ לֵיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל בִּידִי וְאַעְדִּי יְיָ יָת מַלְכוּתָא מִינָּךְ וְיִתְּבַהּ לְחַבְרָךְ לְדָוִד:
18 כְּמָה דְלָא קַבֵּילְתָּא לְמֵימְרָא דַיְיָ וְלָא עֲבַדְתָּ תְּקוֹף רְגָזֵיהּ בְּרֵבִית עֲמָלֵק עַל כֵּן פִּתְגָמָא הָדֵין עֲבַד לָךְ יוֹמָא הָדֵין:
19 וְיִמְסַר יְיָ אַף יָת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ בִּידָא דִּפְלִשְׁתָּאֵי וּמָחָר אַתְּ וּבְנָךְ עִמִּי וְאַף יָת מַשְׁרִיתָ יִשְׂרָאֵל יְמַסַּר יְיָ בִּידָא דִּפְלִשְׁתָּאֵי:
20 וְאוֹחִי שָׁאוּל וּנְפַל מְלֵי קוֹמָתֵיהּ לְאַרְעָא וְדָחִיל לַחְדָא מִפִּתְגָמֵי שְׁמוּאֵל אַף חֵילָא לָא הֲנָה בֵּיהּ אֲרֵי לָא אֲכַל לַחְמָא כָּל יוֹמָא וְכָל לֵילְיָא:

9 * Et ait mulier ei, Ecce tu nosti quæ fecit Saul, quomodo disperderit ventriloquos & diuinatores à terra: & quare tu illaquearis animæ meæ vt occidas me?

10 * Et iurauit ei Saul per Deum, dicens: Viuit Dominus, si obuiabit tibi malum in sermone hoc.

11 * Et dixit mulier Saul, Quem suscitabo tibi? & dixit, Samuelem suscita mihi.

12 * Et dixit mulier: Samuelem? & clamauit mulier voce magna, et dixit mulier ad Saulem, Quare imposuisti mihi? & tu es Saul.

13 * Et dixit ei rex, Ne timeas, quem vidisti dic. & dixit mulier ad Saul, Deos vidi ego ascendentes de terra.

14 * Et dixit ei, Quid cognouisti? & ait ei, Senem ascendentem amictum pallio. & cognouit Saul quòd Samuel est hic; & inclinauit super faciem in terra, & adorauit eum.

15 * Et ait Samuel, Quare inquietasti me vt ascenderem ego? & ait Saul, Coarctor nimis; & Philistijm pugnant in me, & Deus recessit à me, & non exaudiuit me adhuc neque in manu prophetarum, neque in insomnijs: & nunc vocaui te vt ostenderes mihi quid faciam.

16 * Et dixit Samuel, Quare interrogas me, & Dominus recessit à te, & factus est cum proximo tuo?

17 * Et fecit ei sicut locutus est in manu mea, & scindet Dominus regnum de manu tua, & dabit illud proximo tuo Dauid.

18 * Quia non obedisti voci Domini, & non implesti iram furoris eius in Amalec: propter verbum hoc fecit tibi Dominus sic die hac.

19 * Et tradet Dominus Israel tecum in manus Philistijm; & cras tu & filij tui mecum: & castra Israel & te tradet Dominus in manus Philistijm.

20 * Et festinauit Saul & cecidit à statione sua super terram, & timuit nimis à verbis Samuelis, & non erat in eo amplius robur, quia non comedit panem tota die illa & tota nocte.

9 * καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ αὐτῷ, ἰδοὺ σὺ οἶδας ἃ ἐποίησε σαοὺλ, ὡς ἐξωλόθρευσε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ ἱνατί σὺ παγιδεύεις τὴν ψυχήν μου θανατῶσαί με;

10 * καὶ ὤμοσεν αὐτῇ σαοὺλ κύριος ὁ θεὸς, λέγων· ζῇ κύριος, εἰ ἀπαντήσει σοι ἀδικία ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ.

11 * καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ σαοὺλ, τίνα ἀναγάγω σοι; καὶ εἶπε, τὸν σαμουὴλ ἀνάγαγέ μοι.

12 * καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ, τὸν σαμουήλ; καὶ ἐβόησεν ἡ γυνὴ φωνῇ μεγάλῃ· καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς σαοὺλ, ἱνατί παρελογίσω με; καὶ σὺ εἶ σαοὺλ.

13 * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεὺς, μὴ φοβοῦ, τίνα ἑώρακας εἰπέ· καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς σαοὺλ, θεοὺς εἶδον ἐγὼ ἀναβαίνοντας ἐκ τῆς γῆς.

14 * καὶ εἶπεν αὐτῇ, τί ἔγνως; καὶ εἶπεν αὐτῷ, γέρων οὗτος ἀναβαίνων ἀναβεβλημένος διπλοΐδα· καὶ ἔγνω σαοὺλ ὅτι σαμουὴλ ἐστιν οὗτος· καὶ ἔκυψεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

15 * καὶ εἶπε σαμουὴλ, ἱνατί παρηνώχλησάς μοι τοῦ ἀναβῆναί με; καὶ εἶπε σαοὺλ, θλίβομαι σφόδρα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν ἐν ἐμοί, καὶ ὁ θεὸς ἀφέστηκεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐπακήκοέ μου ἔτι οὔτε ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν, οὔτε ἐν τοῖς ἐνυπνίοις· καὶ νῦν κέκληκά σε τοῦ γνωρίσαι μοι τί ποιήσω.

16 * καὶ εἶπε σαμουήλ, ἱνατί ἐπερωτᾷς με, καὶ κύριος ἀφέστηκεν ἀπὸ σοῦ, καὶ γέγονε μετὰ τὸν πλησίον σου;

17 * καὶ ἐποίησεν αὐτῷ καθὼς ἐλάλησεν ἐν χειρί μου· καὶ διαρρήξει κύριος τὴν βασιλείαν ἐκ χειρός σου, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ δαυίδ.

18 * διότι οὐκ ὑπήκουσας τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ οὐκ ἔπλησας θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ ἐν τῷ ἀμαλήκ· διὰ τοῦτο ῥῆμα τοῦτο ἐποίησέ σοι κύριος ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

19 * καὶ παραδώσει κύριος τὸν ἰσραὴλ μετὰ σοῦ εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ αὔριον σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετ' ἐμοῦ· καὶ τὴν παρεμβολὴν ἰσραὴλ καὶ σὲ δώσει κύριος εἰς χεῖρας
20 ἀλλοφύλων. * καὶ ἔπεσε σαοὺλ καὶ ἔπεσεν ἀπὸ στάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐφοβήθη σφόδρα ἀπὸ τῶν λόγων σαμουήλ· καὶ οὐκ ἰσχὺς ἐν αὐτῷ ἔτι ἰσχύς, ὅτι οὐκ ἔφαγεν ἄρτον ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et dixit mulier illi, Tu nosti quod fecit Saul, qui exterminauit pythones & incantatores ex terra; & quare tu concitatus in animam meam ad occidendum me? [10] Et iurauit illi Saul in dicto Domini, dicendo: Permanens ipse Dominus, si contigerit tibi culpa in verbo hoc. [11] Et dixit mulier, Quem ascendere faciam tibi? & dixit, Semuelem ascendere fac mihi. [12] Et vidit mulier Semuelem, & clamauit in voce alta, & dixit mulier ad Saul, dicendo: Quare mentitus es in me, & tu Saul? [13] Et dixit illi rex, Non timebis. nam quid vidisti? & dixit mulier Sauli, Angelum Domini vidi qui ascendit è terra. [14] Et dixit illi, Quis aspectus eius? & dixit, Vir senex ascendens & ille amictus pallio. & cognouit Saul, quòd Semuel ipse, & incuruauit Saul in faciem suam super terram, & adorauit. [15] Et dixit Semuel ad Saul, Ad quid commouisti me, ad ascendere faciendum me? & dixit Saul, Angustia mihi valde; & Pelisthæi ineuntes bellum in me, & dictum Domini proiecit me, & non accepit orationem meam amplius, etiam in manu scribarum, etiam in somnijs; & vocaui te vt doceres me quid faciam. [16] Et dixit Semuel, Et ad quid tu petis à me, & dictum Domini proiecit te: & erit in auxilium viri, cuius tu obtines inimicitias eius. [17] Et faciet Dominus illi iuxta id, quod locutus est in manu mea, & transfire faciet Dominus regnum à te, & dabit illud socio tuo Dauid. [18] Sicut non obedisti dicto Domini, & non fecisti fortitudinem indignationis eius in *homines* domus Ghamalek, propterea verbum hoc fecit tibi hodie.

[19] Et tradet Dominus etiam Israel tecum in manu Pelisthæorum; & cras tu, & filij tui mecum; & etiam castra Israel tradet Dominus in manu Pelisthæorum. [20] Et festinauit Saul, & cecidit plena statura sua in terram, & timuit valde à verbis Semuel; & etiam virtus non fuit in eo, quia non comederat panem tota die & tota nocte.

כב * וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל וַתֵּרֶא כִּי־נִבְהָל מְאֹד וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה שָׁמַעָה שִׁפְחָתֶךָ בְּקוֹלֶךָ וָאָשִׂים נַפְשִׁי בְכַפִּי וָאֶשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי׃ כב * וְעַתָּה שְׁמַע־נָא גַם־אַתָּה בְּקוֹל שִׁפְחָתֶךָ וְאָשִׂמָה לְפָנֶיךָ פַּת־לֶחֶם וְאֶכוֹל וִיהִי בְךָ כֹּחַ כִּי תֵלֵךְ בַּדַּרְכֶּךָ׃

כג * וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר לֹא אֹכֵל וַיִּפְרְצוּ־בוֹ עֲבָדָיו וְגַם־הָאִשָּׁה וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם וַיָּקָם מֵהָאָרֶץ וַיֵּשֶׁב אֶל־הַמִּטָּה׃

כד * וְלָאִשָּׁה עֶגֶל־מַרְבֵּק בַּבַּיִת וַתְּמַהֵר וַתִּזְבָּחֵהוּ וַתִּקַּח־קֶמַח וַתָּלָשׁ וַתֹּפֶה מַצּוֹת׃

כה * וַתַּגֶּשׁ לִפְנֵי־שָׁאוּל וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיֹּאכֵלוּ וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ בַּלַּיְלָה הַהוּא׃

כט

א * וַיְקַבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־כָּל־מַחֲנֵיהֶם אֲפֵקָה וְיִשְׂרְאֵל חֹנִים בָּעַיִן אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֶאל׃

ב * וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים עֹבְרִים לְמֵאוֹת וְלַאֲלָפִים וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו עֹבְרִים בָּאַחֲרֹנָה עִם־אָכִישׁ׃

ג * וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים מַה הָעִבְרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים הֲלוֹא־זֶה דָּוִד עֶבֶד שָׁאוּל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיָה אִתִּי זֶה יָמִים אוֹ־זֶה שָׁנִים וְלֹא־מָצָאתִי בוֹ מְאוּמָה מִיּוֹם נָפְלוֹ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃

ד * וַיִּקְצְפוּ עָלָיו שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ לוֹ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים הָשֵׁב אֶת־הָאִישׁ וְיָשֹׁב אֶל־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר הִפְקַדְתּוֹ שָׁם וְלֹא־יֵרֵד עִמָּנוּ בַּמִּלְחָמָה וְלֹא־יִהְיֶה־לָנוּ לְשָׂטָן בַּמִּלְחָמָה וּבַמֶּה יִתְרַצֶּה זֶה אֶל־אֲדֹנָיו הֲלוֹא בְּרָאשֵׁי הָאֲנָשִׁים הָהֵם׃

ה * הֲלוֹא־זֶה דָּוִד אֲשֶׁר יַעֲנוּ־לוֹ בַּמְּחֹלוֹת לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו׃

22 * Ingressa est itaq; mulier illa ad Saul: conturbatus enim erat valdè. Dixítq; ad eum, Ecce obediuit ancilla tua voci tuæ, & posui animam meam in manu mea, & audiui sermones tuos quos locutus es ad
22 me. * Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam coram te buccellam panis vt comedens conualescas, & possis
23 iter agere. * Qui renuit & ait, Non comedam: Coëgerunt autem eum serui sui & mulier; & tandem audita voce eorum, surrexit de terra, & sedit super lectum.
24 * Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, & festinauit & occidit eum. Tollénsq; farinam miscuit eam, & coxit azyma.
25 * Et posuit ante Saul & ante seruos eius. qui cùm comedissent, surrexerunt & ambulauerũt per totam noctem illam.

CAP. XXIX.

1 A COngregata sunt ergo Philistijm vniuersa agmina in Aphec. Sed & Israel castrametatus est super fontẽ qui erat in
2 Iezrael. * Et Satrapæ quidem Philistiim incedebant in cẽturijs & millibus. Dauid autem & viri eius erant in nouissimo agmine cum Achis.
3 * Dixerúntque principes Philistijm ad Achis, Quid sibi volunt Hebræi isti? Et ait Achis ad principes Philistijm, Nunquid ignoratis Dauid qui fuit seruus Saul regis Israel, & est apud me multis diebus & annis? Et non inueni in eo quicquam ex die qua transfugit ad me vsq; ad diem
4 hanc. * Irati sunt autem aduersus eum principes Philistijm, & dixerunt ei, Reuertatur vir, & sedeat in loco suo, in quo
B constituisti eum, & nõ descendat nobiscũ in prœliũ, ne fiat nobis aduersarius, cùm prœliari cœperimus: quomodo enim aliter poterit placare dñm suũ nisi in capitibus nostris? *Nónne iste est Dauid cui cá
5 tabãt in choris, dicétes: Percussit Saul in millib⁹ suis, & Dauid in decẽ millib⁹ suis?

Su. 18.b & 21.a Eccl. 47.a

תרגום יונתן

כב וְאַתְּ אִתְּאָ לְוַת שָׁאוּל וְחַזָּת אֲרֵי אִתְבְּהִיל לַחֲדָא וַאֲמָרַת לֵיהּ הָא קְבִילַת אַמְתָּךְ מִנָּךְ וּמְסָרִית נַפְשִׁי כְּעַל גַּב לְאִתְקְטָלָא וְשָׁמְעִית יַת פִּתְגָמָךְ דְּמַלֵּילְתָּ עִמִּי׃ כב וּכְעַן קַבֵּיל כְּעַן אַף אַתְּ לְמֵימַר אַמְתָּךְ וַאֲשַׁוֵּי קֻדָּמָךְ פִּתָּא דְּלַחְמָא וְאֵיכֹל וְיֵהֵא בָּךְ חֵילָא אֲרֵי תֵּיזֵיל בְּאוֹרְחָא׃ כג וְסָרֵיב וַאֲמַר לָא אֵיכוּל וְאִתְקִיפוּ בֵּיהּ עַבְדּוֹהִי וְאַף אִתְּתָא וְקַבִּיל לְמֵימְרְהוֹן וְקָם מֵאַרְעָא וְיַתֵּיב עַל עַרְסָא׃

כד וְלְאִתְּתָא עֵיגַל פַּטִּים בְּבֵיתָא וְאוֹחְיָאַת וּנְכָסְתֵּיהּ וּנְסִיבַת קֻמְחָא וְלָשַׁת וַאֲפַתְּיהּ פַּטִּיר׃

כה וְקָרִיבַת קֳדָם שָׁאוּל וְקֳדָם עַבְדּוֹהִי וַאֲכָלוּ וְקָמוּ וַאֲזָלוּ בְּלֵילְיָא הָהוּא׃

כט

א וְכַנְּשׁוּ פְּלִשְׁתָּאֵי יַת כָּל מַשְׁרְיָתְהוֹן לַאֲפֵק וְיִשְׂרָאֵל שָׁרַן בְּעֵין דִּי בְיִזְרְעֶאל׃ ב וְטוֹרְנֵי פְּלִשְׁתָּאֵי עָבְרִין לְמָאוָן וּלְאַלְפִין וְדָוִד וְגֻבְרוֹהִי עָבְרִין בְּכָתְרֵיתָא עִם אָכִישׁ׃ ג וַאֲמַרוּ רַבְרְבֵי פְּלִשְׁתָּאֵי מָה יְהוּדָאֵי הָאִילֵּן וַאֲמַר אָכִישׁ לְרַבְרְבֵי פְּלִשְׁתָּאֵי הֲלָא דֵּין דָּוִד עַבְדָּא דְשָׁאוּל מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל דַּהֲוָה עִמִּי דְּנָן יוֹמִין אוֹ דְנָן שְׁנִין וְלָא אַשְׁכְּחִית בֵּיהּ מִדַּעְתָּם בִּישׁ מִיּוֹמָא דְאִתְפְּרַשׁ לְוָתִי עַד יוֹמָא הָדֵין׃

ד וּרְגִיזוּ עֲלוֹהִי רַבְרְבֵי פְּלִשְׁתָּאֵי וַאֲמַרוּ לֵיהּ רַבְרְבֵי פְּלִשְׁתָּאֵי יַת גַּבְרָא וְיָתוּב לַאֲתְרֵיהּ דְּמַנִּיתֵיהּ תַּמָּן וְלָא יֵחוֹת עִמָּנָא בְּקְרָבָא וְלָא יְהֵא לָנָא לְסָטַן בְּקְרָבָא וּבְמָה יִתְרְעֵי דֵּין לְוַת רִיבוֹנֵיהּ הֲלָא בְּרִישֵׁי גַּבְרַיָּא הָאִינוּן׃ ה הֲלָא דֵּין דָּוִד דְּמַשְׁמְעִין לֵיהּ בְּחִינְגָּנַיָּא לְמֵימַר קְטַל שָׁאוּל בְּאַלְפִין וְדָוִד בְּרִיבְוָן׃

* *Et ingressa est mulier ad Saul, & vidit* 21
quòd turbatus erat Saul valde; & dixit ad eum, Ecce obediuit ancilla tua voci tuæ, & posui animam meam in manu mea, & audiui sermones tuos quos locutus es mihi.

* *Et nunc audi & vocem ancillæ tuæ, &* 22
ponam coram te buccellam panis, & comede; & erit in te robur quia vadis in via.

* *Et renuit et non voluit comedere, &* 23
coëgerunt eum serui eius & mulier, & audiuit vocem eorum, & surrexit de terra & sedit super sellam.

* *At mulieri erat vitulus lactans in domo,* 24
& festinauit & immolauit eum, & accepit farinas, & miscuit, & coxit azyma.

* *Et attulit coram Saul & coram seruis* 25
eius, & comederunt; & surgentes abierunt nocte illa.

21 * καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ πρὸς σαὺλ, καὶ εἶδεν ὅτι ἔσαλευσεν σαὺλ σφόδρα· καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἤκουσεν ἡ δούλη σου τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐθέμην τὴν ψυχήν μου ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἤκουσα τῶν λόγων σου οὓς ἐλάλησάς μοι.

22 * καὶ νῦν ἄκουσον καὶ τῆς φωνῆς τῆς δούλης σου, καὶ παραθήσω ἐνώπιόν σου ψωμὸν ἄρτου καὶ φάγε, καὶ ἔσαι ἐν σοὶ ἰσχὺς ὅτι πορεύῃ ἐν ὁδῷ.

23 * καὶ ἠπείθησε καὶ οὐκ ἐβούλετο φαγεῖν· καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἡ γυνή, καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν δίφρον.

24 * τῇ δὲ γυναικὶ ἦν μοσχάριον γαλαθινὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἔσπευσε καὶ ἔθυσεν αὐτό· καὶ ἔλαβεν ἄλευρα, καὶ ἐφύρασε καὶ ἔπεψεν ἄζυμα.

25 * καὶ προσήνεγκεν ἐνώπιον σαὺλ καὶ ἐνώπιον τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον· καὶ ἀναστάντες ἀπῆλθον τὴν νύκτα ἐκείνην.

CAP. XXIX.

ET *congregant Philistijm vniuersa agmina* 1
eorum in Aphec; & Israel castrametatus est in Nain quæ erat in Jzrael.

* *Et satrapæ Philistijm incedebant in cen-* 2
turijs & millibus: & Dauid & viri eius incedebant in nouissimis cum Acchis.

* *Et dixerunt satrapæ Philistijm, Quinam* 3
incedunt isti? & dixit Acchis ad satrapas Philistinorum, Nonne iste est Dauid seruus Saul regis Israel? qui factus est mecum iam secundus annus hodie, & non inueni in eo quicquam à qua die venit ad me vsque ad diem hanc.

* *Et irati sunt aduersus eum satrapæ Phi-* 4
listijm, & dicunt ei, Auerte virum, & reuertatur in locum suum, vbi constituisti eum ibi, & non veniat nobiscum in prælium, & non fiat insidiator castris. & in quo conciliabitur iste domino suo nisi in capitibus virorum illorum?

* *Nonne iste est Dauid cui cantabant cho-* 5
ros ducentes, dicentes, Percussit Saul in millibus suis, & Dauid in decem millibus suis?

κθ'.

1 * Καὶ συνάγουσιν οἱ ἀλλόφυλοι πάσας τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν εἰς ἀφέκ· καὶ ἰσραὴλ παρενέβαλον ἐν ναῒν τῇ ἐν ἰζραήλ.

2 * καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων παρεπορεύοντο εἰς ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας· καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ παρεπορεύοντο ἐπ' ἐσχάτων μετ' ἀγχούς.

3 * καὶ εἶπον οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων, τίνες οἱ παραπορευόμενοι ὅτοι; καὶ εἶπεν ἀγχοὺς πρὸς τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων, οὐχ οὗτός ἐστι δαυὶδ ὁ δοῦλος σαὺλ τοῦ βασιλέως ἰσραήλ; ὃς γέγονε μετ' ἐμοῦ ἤδη δεύτερον ἔτος σήμερον· καὶ οὐχ εὗρον ἐν αὐτῷ οὐδὲν ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε πρός με ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

4 * καὶ ἐθυμώθησαν ἐπ' αὐτῷ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀπόστρεψον τὸν ἄνδρα, καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, οὗ κατέστησας αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μὴ ἐρχέσθω μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ μὴ γινέσθω ἐπίβουλος τῇ παρεμβολῇ· καὶ ἐν τίνι διαλλαγήσεται οὗτος τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ἢ οὐχὶ ἐν ταῖς κεφαλαῖς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων;

5 * οὐχ οὗτός ἐστι δαυὶδ ᾧ ἐξῆρχον αἱ χορεύουσαι, λέγουσαι· ἐπάταξε σαὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et venit mulier ad Saul, & vidit quòd conturbatus esset valde, & dixit illi, Ecce obediuit ancilla tua tibi; & tradidi animam meam propè vt occideretur, & audiui verbum tuum quod locutus es mecum. [22] Et nunc, accipe nunc etiam tu verbum ancillæ tuæ, & ponam ante te buccellam panis, & comede, & erit in te virtus vt eas in via.

[23] Et renuit, & dixit, Non comedam: & inualuerunt in eum serui eius, & etiam mulier, & acquieuit ad dicta illorum, & surrexit à terra, & sedit super lectum. [24] Et mulieri vitulus saginatus in domo sua, & festinauit & mactauit eum & accepit farinam & miscuit, & coxit eam azymum. [25] Et attulit ante Saul & ante seruos eius, & comederunt, & surrexerunt, & abierunt in nocte illa.

CAP. XXIX.

ET congregauerunt Pelisthæi omnia castra sua ad Aphek, & Israel posuerunt *castra* in fonte qui in Izraghel. [2] Et tyranni Pelisthæorũ transeuntes per centena & per millena; & Dauid & viri eius transeuntes in posteriori cum Akis. [3] Et dixerunt magnates Pelisthæorum, Quid Iehudæi isti? & dixit Akis ad magnates Pelisthæorum, Nónne hic Dauid seruus Saul regis Israel, qui fuit mecum his diebus, aut his annis, & non inueni in eo quicquam mali à die quo separatus est ad me vsque ad diem hunc? [4] Et indignati sunt super eum magnates Pelisthæorum, & dixerunt illi magnates Pelisthæorum, Redire fac virum, & redibit ad locum suum cui præfecisti eum ibi, & non descendet nobiscum in bello, & non erit nobis in Zzatan in bello: & in quo reconciliabitur hic domino suo, nónne in capitibus virorum horum? [5] Nónne hic Dauid, cui audire faciebant in canticis, dicendo: Occidit Saul in millibus, & Dauid in decem millibus?

6 * וַיִּקְרָא אָכִישׁ אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר אֵלָיו חַי־יְהוָה כִּי־
יָשָׁר אַתָּה וְטוֹב בְּעֵינַי צֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ אִתִּי בַּמַּחֲנֶה
כִּי לֹא־מָצָאתִי בְךָ רָעָה מִיּוֹם בוֹאֲךָ אֵלַי עַד־
הַיּוֹם הַזֶּה וּבְעֵינֵי הַסַּרְנִים לֹא־טוֹב אָתָּה׃
7 * וְעַתָּה שׁוּב וְלֵךְ בְּשָׁלוֹם וְלֹא־תַעֲשֶׂה רָע
בְּעֵינֵי סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים׃
8 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ כִּי מֶה עָשִׂיתִי וּמַה־
מָּצָאתָ בְעַבְדְּךָ מִיּוֹם אֲשֶׁר־הָיִיתִי לְפָנֶיךָ עַד
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לָא אָבוֹא וְנִלְחַמְתִּי בְּאֹיְבֵי
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
9 * וַיַּעַן אָכִישׁ וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד יָדַעְתִּי כִּי טוֹב
אַתָּה בְּעֵינַי כְּמַלְאַךְ אֱלֹהִים אַךְ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים
אָמְרוּ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּנוּ בַּמִּלְחָמָה׃
10 * וְעַתָּה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְעַבְדֵי אֲדֹנֶיךָ אֲשֶׁר־
בָּאוּ אִתָּךְ וְהִשְׁכַּמְתֶּם בַּבֹּקֶר וְאוֹר לָכֶם וְלֵכוּ׃
11 * וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד הוּא וַאֲנָשָׁיו לָלֶכֶת בַּבֹּקֶר לָשׁוּב
אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים עָלוּ יִזְרְעֶאל׃

ל

1 * וַיְהִי בְּבֹא דָוִד וַאֲנָשָׁיו צִקְלַג בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וַעֲמָלֵקִי פָּשְׁטוּ אֶל־נֶגֶב וְאֶל־צִקְלַג וַיַּכּוּ אֶת־
צִקְלַג וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָהּ בָּאֵשׁ׃
2 * וַיִּשְׁבּוּ אֶת־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר־בָּהּ מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל
לֹא הֵמִיתוּ אִישׁ וַיְנַהֲגוּ וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם׃
3 * וַיָּבֹא דָוִד וַאֲנָשָׁיו אֶל־הָעִיר וְהִנֵּה שְׂרוּפָה
בָאֵשׁ וְנָשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם נִשְׁבּוּ׃
4 * וַיִּשָּׂא דָוִד וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ
עַד אֲשֶׁר אֵין־בָּהֶם כֹּחַ לִבְכּוֹת׃
5 * וּשְׁתֵּי נְשֵׁי־דָוִד נִשְׁבּוּ אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֶאלִית
וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי׃

6 * Vocauit ergo Achis Dauid, & ait ei, Viuit Dñs quia rectus es & bonus in cõspectu meo, & exitus tuus & introitus
C tuus mecũ est in castris. Et nõ inueni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me vsq; in diem hanc, sed satrapis nõ places.
7 * Reuertere ergo & vade in pace, & non offendas oculos satraparum Philistiim.
8 * Dixítq; Dauid ad Achis, Quid enim feci, & quid inuenisti in me seruo tuo à die qua fui in conspectu tuo vsq; in diem hanc, vt non veniam & pugnem contra
9 inimicos dñi mei regis? * Respondens autem Achis, locutus est ad Dauid: Scio
D quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus Dei; sed principes Philistinorũ dixerunt, Non ascendat nobiscum in prœ-
10 lium. * Igitur consurge manè, tu & serui domini tui qui venerũt tecum; & cùm de nocte surrexeritis & cœperit diluceſcere, pergite.
11 * Surrexit itaque de nocte Dauid, ipse & viri eius, vt proficiscerentur manè, & reuerterentur ad terram Philistijm: Philistijm autem ascenderunt in Iezrael.

CAP. XXX.

1 CVmque venissent Dauid & viri eius in
A Sicelech die tertia, Amalechitę impetum fecerãt ex parte australi in Sicelech, & percussérant Sicelech & succenderant
2 eam igni. * Et captiuas duxerãt mulieres ex ea à minimo vsque ad magnum; & non interfecerant quenquam, sed secum duxerant, & pergebant itinere suo.
3 * Cùm ergo venisset Dauid & viri eius ad ciuitatẽ, & inuenissent eam succensam igni, & vxores suas, & filios suos, & filias ductas esse captiuas;
4 * Leuauerunt Dauid & populus, qui erat cum eo, voces suas, & planxerũt, donec deficerent in eis lachrymæ.
5 * Siquidẽ & duæ vxores Dauid captiuæ ductæ fuerant, Achinoem Iezraelites,
B & Abigail vxor Nabal Carmeli.

תרגום יונתן

6 וּקְרָא אָכִישׁ לְדָוִד וַאֲמַר לֵיהּ קַיָּם הוּא יְיָ אֲרֵי כְּשֵׁר אַתְּ וְטָב בְּעֵינַי מִפִּקָּדָךְ וּמַעֲלָךְ עִמִּי בְּמַשְׁרְיָתָא אֲרֵי לָא אַשְׁכְּחֵית בָּךְ מִדַּעַם בִּישׁ
מִיּוֹמָא דַאֲתֵיתָא לְוָתִי עַד יוֹמָא הָדֵין וּבְעֵינֵי טוֹרְנַיָּא לָא הַנְּקִין אַתְּ׃
7 וּכְעַן חוּב וֶאֱזֵל לְשַׁלָּם וְלָא תַּעֲבִיד בִּישׁ בְּעֵינֵי טוֹרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי׃
8 וַאֲמַר דָּוִד לְאָכִישׁ אֲרֵי מָה עֲבַדִית וּמָה אַשְׁכַּחְתְּ בְּעַבְדָּךְ מִיּוֹמָא דַהֲוֵיתִי מְשַׁמֵּשׁ קֳדָמָךְ עַד יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי לָא אֵתָךְ וְאֶגִיחַ קְרָבָא בְּסָנְאֵי
רִבּוֹנִי מַלְכָּא׃ 9 וַאֲתֵיב אָכִישׁ וַאֲמַר לְדָוִד יַדְעָנָא אֲרֵי תַקִּין אַתְּ בְּעֵינַי כְּמַלְאֲכָא דַיְיָ בְּרַם רַבְרְבֵי פְלִשְׁתָּאֵי אֲמָרוּ לָא יִסַּק
עִמָּנָא לְקְרָבָא׃ 10 וּכְעַן אַקְדֵּם בְּצַפְרָא וְעַבְדֵי רִבּוֹנָךְ דַּאֲתוּ עִמָּךְ וְתִקְדְּמוּן בְּצַפְרָא וְיִנְהַר לְכוֹן וְתֵהָכוּן׃
11 וְאַקְדֵּים דָּוִד הוּא וְגַבְרוֹהִי לְמֵיזַל בְּצַפְרָא לְמֵתַב לְאַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי וּפְלִשְׁתָּאֵי סְלִיקוּ לְיִזְרְעֶאל׃

ל

1 וַהֲוָה כַּד אֲתָא דָוִד וְגַבְרוֹהִי לְצִקְלַג בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וַעֲמָלֵקָאֵי אִתְנְגִידוּ עַל דָּרוֹם וְעַל צִקְלַג וּמְחוֹ יָת צִקְלַג וְאוֹקִידוּ יָתָהּ בְּנוּרָא׃
2 וּשְׁבוֹ יָת נְשַׁיָּא דְּבָהּ מְעֵירָא וְעַד רַבָּא וְלָא קְטָלוּ אֱנָשׁ וּדְבָרוּ וַאֲזָלוּ לְאָרְחֲהוֹן׃
3 וַאֲתָא דָוִד וְגַבְרוֹהִי לְקַרְתָּא וְהָא קְלָיָא בְּנוּרָא וְנָשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וּבְנָתְהוֹן אִשְׁתְּבִיאוּ׃ 4 וַאֲרִים דָּוִד וְעַמָּא דְעִמֵּיהּ יָת קָלְהוֹן
וּבְכוֹ עַד דְּלָא הֲוָת בְּהוֹן חֵילָא לְמִבְכֵּי׃ 5 וְתַרְתֵּין נְשֵׁי דָוִד אִשְׁתְּבִיאָה אֲחִינֹעַם דְּמִיזְרְעֶאל וַאֲבִיגַיִל אִתַּת נָבָל דְּמִכַּרְמְלָא׃

* *Et vocauit Acchis Dauid, & dixit ei: Viuit dominus, quia rectus tu & bonus in oculis meis; & exitus tuus & introitus tuus mecũ in castris, quia non inueni contra te malum, à qua die venisti ad me vsque in diem hanc, & in oculis satraparum non bonus tu.* 6

* *Et nunc reuertere & vade in pace, & nõ facias malum in oculis satraparum Philistijm.* 7

* *Et dixit Dauid ad Acchis, Quid feci tibi, vel quid inueniſti in seruo tuo à qua die fuimus coram te, & vsque in diem hunc, quoniam non venerim ad debellandum inimicos domini mei regis?* 8

* *Et respondit Acchis, & dixit ad Dauid, Scio quòd bonus tu in oculis meis sicut angelus Dei, sed principes militiæ Philistinorũ dicunt: Non veniet nobiscum in prælium.* 9

* *Et nunc consurge manè tu, & serui domini tui qui venerunt tecum, & vadite in locum vbi constituì vos ibi: & surgite in via, & diluceſcat vobis & pergite.* 10

* *Et surrexit Dauid ipse, & viri eius vt proficiscerentur manè, & custodirent terram Philistijm: & Philistijm ascenderunt in Izrael ad pugnandum.* 11

CAP. XXX.

ET *factum est cùm venissent Dauid & viri eius in Sicelag die tertia, & Amalec impetum fecit in austrum & in Sicelag; & percussserant Sicelag & succenderant eam in igne.* 1

* *Et mulieres & omnes qui in ea, à paruo vsque ad magnum non interfecerant virum neque mulierem, sed captiuauerunt, & abierunt in viam suam.* 2

* *Et venit Dauid & viri eius ad ciuitatem, & ecce succensa est in igne; at mulieres eorum, & filiæ eorum, & filij eorum captiui ducti sunt.* 3

* *Et leuauit Dauid & viri eius vocẽ suam, & planxerunt, donec non erat robur in eis vt flerent amplius.* 4

* *Et ambæ vxores Dauid captiuæ ductæ fuerant Achinaam Izraelites, & Abygail vxor Nabal Carmeli.* 5

6 * καὶ ἐκάλεσεν ἀχχὶς τὸν δαυὶδ, & εἶπεν αὐτῷ· ζῇ κύριος ὅτι δίκαιος σὺ & ἀγαθὸς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἡ ἔξοδός σου καὶ ἡ εἴσοδός σου μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὅτι οὐχ εὗρον κύριος κακίαν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἥκεις πρός με ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν οὐκ ἀγαθὸς σύ.

7 * νῦν οὖν ἀνάστρεφε & πορεύου εἰς εἰρήνην, & οὐ μὴ ποιήσῃς κακίαν ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν τῶν ἀλλοφύλων.

8 * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀχχίς, τί ἐποίησά σοι ἢ τί εὗρες ἐν τῷ δούλῳ σου ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦμεν ἐνώπιόν σου καὶ ἕως ἡμέρας ταύτης, ὅτι οὐ μὴ ἔλθω πολεμῆσαι τοὺς 9 ἐχθροὺς & κυρίου μου & βασιλέως; * καὶ ἀπεκρίθη ἀχχὶς καὶ εἶπε πρὸς δαυίδ, οἶδα ὅτι ἀγαθὸς σὺ ἐν ὀφθαλμοῖς μου καθὼς ἄγγελος θεοῦ, ἀλλ' ⟨ἢ⟩ σατηγοὶ τῶν ἀλλοφύλων, λέγουσιν· οὐχ ἥξει μεθ' ἡμῶν εἰς πόλεμον.

10 * καὶ νῦν ὄρθρισον τὸ πρωῒ σὺ & ⟨οἱ⟩ παῖδες & κυρίου σου ⟨οἱ⟩ ἥκοντες μετὰ σοῦ, & πορεύεσθε εἰς τὸν τόπον & κατέστησα ὑμᾶς ἐκεῖ· καὶ ὄρθρισατε ἐν τῇ ὁδῷ καὶ φωτισάτω ὑμῖν καὶ πορεύεσθε.

11 * καὶ ὤρθρισε δαυὶδ αὐτὸς & ⟨οἱ⟩ ἄνδρες αὐτοῦ & ἀπελθεῖν τὸ πρωῒ, & φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ ἰζραὴλ πολεμεῖν.

λ'.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σκληρεύειν δαυὶδ καὶ οὗτοι ἄνδρες αὐτοῦ εἰς σικελὰγ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀμαλὴκ ἐπέθετο ἐπὶ τὸν νότον & ἐπὶ σικελάγ· & ἐπάταξαν τὴν σικελάγ, & ἐνεπύρισαν αὐτὴν ἐν πυρί.

2 * καὶ τὰς γυναῖκας & πάντας οὓς ἐν αὐτῇ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου οὐκ ἐθανάτωσαν οὐδένα, οὐδὲ γυναῖκα, ἀλλ' ἠχμαλώτευσαν, & ἀπῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν.

3 * καὶ ἦλθεν δαυὶδ καὶ ⟨οἱ⟩ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν, & ἰδοὺ ἐνεπύριστο ἐν πυρί· αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν & αἱ θυγατέρες αὐτῶν & ⟨οἱ⟩ υἱοὶ αὐτῶν αἰχμαλωτευόμενοι.

4 * καὶ ἐπῆρε δαυὶδ καὶ ⟨οἱ⟩ ἄνδρες αὐτοῦ τὴν φωνὴν αὐτῶν, & ἔκλαυσαν, ἕως οὗ οὐκ ἦν ἰσχὺς ἐν αὐτοῖς τοῦ κλαίειν ἔτι.

5 * καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες δαυὶδ ἠχμαλωτεύθησαν ἀχιναὰμ ἡ ἰζραηλῖτις καὶ ἀβιγαὶλ ἡ γυνὴ ναβὰλ τοῦ καρμηλίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et vocauit Akis Dauidẽ, & dixit illi, Permanens ipse Dominus quòd rectus tu, & bonus in oculis meis: exitus tuus & introitus tuus mecum in castris, quia non inueni in te quicquam mali, ex die quo venisti ad me vsque ad diem hanc, & in oculis tyrannorum non gratus es. 7 Et nunc redi & ito in pace, & non facies malum in oculis tyrannorum Pelisthæorum.

8 Et dixit Dauid ad Akis, Nam quid feci aut quid inuenisti in seruo tuo à die quo fui ministrans ante te vsque ad diem hanc? quòd non ibo & inibo bellum in osores domini mei regis? 9 Et respondit Akis & dixit Dauidi, Cognoui quòd gratus tu in oculis meis vt angelus Domini: verùm magnates Pelisthæorum dixerunt, Non ascendet nobiscum ad bellum.

10 Et nunc anticipa in aurora & serui domini tui, qui venerunt tecum, & anticipabitis in aurora, & illucescet vobis & ibitis.

11 Et anticipauit Dauid ipse & viri eius ad eundum in aurora, ad redeundum in terram Pelisthæorum: & Pelisthæi ascenderunt ad Izraghel.

CAP. XXX.

ET fuit quando venit Dauid & viri eius ad Zziklag in die tertia, & Ghamalekæi extracti sunt super Meridiem, & super Sziklag, & percusserunt Sziklag, & incenderunt illam in igne. 2 Et captiuauerunt mulieres quæ in ea, à paruula & vsque ad magnam: & non occiderunt hominem, & duxerunt & abierunt ad viam suam. 3 Et venit Dauid & viri eius ad vrbem; & ecce combusta in igni, & vxores eorum, & filij eorum, & filiæ eorum captiuati sunt. 4 Et leuauit Dauid & omnis populus qui cum illo, vocem suam, & plorauerunt vsquequo non fuit in eis virtus ad plorandum. 5 Et duæ vxores Dauid captiuatæ sunt, Ahhinogham quæ ex Izraghel, & Abigail vxor Nabal qui ex Carmela.

6 * וַתֵּצַר לְדָוִד מְאֹד כִּי־אָמְרוּ הָעָם לְסָקְלוֹ כִּי־
מָרָה֙ נֶפֶשׁ כָּל־הָעָ֔ם אִישׁ עַל־בָּנָ֖יו וְעַל־בְּנֹתָ֑יו
וַיִּתְחַזֵּ֥ק דָּוִ֛ד בַּיהוָ֥ה אֱלֹהָֽיו׃

7 * וַיֹּ֨אמֶר דָּוִ֜ד אֶל־אֶבְיָתָ֣ר הַכֹּהֵ֗ן בֶּן־אֲחִימֶ֛לֶךְ
הַגִּישָׁה־נָּ֥א לִ֖י הָאֵפֹ֑ד וַיַּגֵּ֥שׁ אֶבְיָתָ֖ר אֶת־הָאֵפֹ֥ד
אֶל־דָּוִֽד׃

8 * וַיִּשְׁאַ֥ל דָּוִ֖ד בַּיהוָ֣ה לֵאמֹ֑ר אֶרְדֹּ֣ף אַחֲרֵי
הַגְּד֣וּד הַזֶּ֔ה הַאַשִּׂיגֵ֖נּוּ וַיֹּ֣אמֶר לוֹ֮ רְדֹף֒ כִּי־רַדֹּ֤ף תַּשִּׂיג֙
וְהַצֵּ֣ל תַּצִּֽיל׃

9 * וַיֵּ֣לֶךְ דָּוִ֗ד הוּא֙ וְשֵׁ֣שׁ־מֵא֣וֹת אִישׁ֔ אֲשֶׁ֖ר אִתּ֑וֹ
וַיָּבֹ֕אוּ עַד־נַ֖חַל הַבְּשׂ֑וֹר וְהַנּוֹתָרִ֖ים עָמָֽדוּ׃

10 * וַיִּרְדֹּ֤ף דָּוִד֙ הוּא֙ וְאַרְבַּ֣ע־מֵא֣וֹת אִ֔ישׁ וַיַּעַמְד֕וּ
מָאתַ֖יִם אִ֑ישׁ אֲשֶׁ֥ר פִּגְּר֛וּ מֵעֲבֹ֖ר אֶת־נַ֥חַל הַבְּשֽׂוֹר׃

11 * וַיִּמְצְא֣וּ אִישׁ־מִצְרִ֗י בַּשָּׂדֶ֙ה֙ וַיִּקְח֣וּ אֹת֔וֹ אֶל־
דָּוִ֖ד וַיִּתְּנ֣וּ לוֹ֮ לֶ֣חֶם֒ וַיֹּאכַ֔ל וַיַּשְׁקֻ֖הוּ מָֽיִם׃

12 * וַיִּתְּנ֣וּ־לוֹ֮ פֶּ֣לַח דְּבֵלָה֒ וּשְׁנֵ֣י צִמֻקִּ֔ים וַיֹּאכַ֕ל
וַתָּ֥שָׁב רוּחֹ֖ו אֵלָ֑יו כִּ֣י לֹא־אָכַ֤ל לֶ֙חֶם֙ וְלֹא־שָׁתָ֣ה מַ֔יִם
שְׁלֹשֶׁ֥ת יָמִ֖ים וּשְׁלֹשָׁ֥ה לֵילֽוֹת׃

13 * וַיֹּ֨אמֶר לוֹ֙ דָּוִ֔ד לְמִי־אַ֖תָּה וְאֵ֣י מִזֶּ֑ה אָתָּ֖ה
וַיֹּ֣אמֶר נַ֣עַר מִצְרִ֗י אֲנֹכִי֙ עֶ֣בֶד לְאִ֔ישׁ עֲמָלֵקִ֖י וַיַּעַזְבֵ֣נִי
אֲדֹנִ֑י כִּ֥י חָלִ֛יתִי הַיּ֖וֹם שְׁלֹשָֽׁה׃

14 * אֲנַ֨חְנוּ פָשַׁ֜טְנוּ נֶ֣גֶב הַכְּרֵתִ֗י וְעַל־אֲשֶׁ֤ר לִֽיהוּדָה֙
וְעַל־נֶ֣גֶב כָּלֵ֔ב וְאֶת־צִקְלַ֖ג שָׂרַ֥פְנוּ בָאֵֽשׁ׃

15 * וַיֹּ֨אמֶר אֵלָ֜יו דָּוִ֗ד הֲתוֹרִדֵ֙נִי֙ אֶל־הַגְּד֣וּד הַזֶּ֔ה
וַיֹּ֣אמֶר הִשָּׁבְעָ֤ה לִּי֙ בֵּאלֹהִ֔ים אִם־תְּמִיתֵ֥נִי וְאִם־
תַּסְגִּרֵ֖נִי בְּיַד־אֲדֹנִ֑י וְאוֹרִדְךָ֖ אֶל־הַגְּד֥וּד הַזֶּֽה׃

16 * וַיּוֹרִדֵ֕הוּ וְהִנֵּ֥ה נְטֻשִׁ֖ים עַל־פְּנֵ֣י כָל־
הָאָ֑רֶץ אֹכְלִ֤ים וְשֹׁתִים֙ וְחֹגְגִ֔ים בְּכָל־הַשָּׁלָ֥ל
הַגָּד֖וֹל אֲשֶׁר־לָקְח֥וּ מֵאֶֽרֶץ פְּלִשְׁתִּ֖ים וּמֵאֶ֣רֶץ
יְהוּדָֽה׃

6 * Et contriſtatus eſt Dauid valde. Vole
B bat enim eũ populus lapidare, quia amara erat anima vniuſcuiuſq; viri ſuper filiis ſuis & filiabus. Confortatus eſt autẽ Da-
7 uid in Dño Deo ſuo. *Et ait ad Abiathar ſacerdotẽ filium Achimelech: Applica ad me Ephod. Et applicuit Abiathar Ephod
8 ad Dauid. * Et conſuluit Dauid Domi- Su. 23.b
num, dicens: Perſequar latrũculos hos & cõprehendam eos, an non? Dixítq; ei Dominus, Perſequere, abſq; dubio enim cõprehendes eos, & excuties prædam.
9 *Abijt ergo Dauid ipſe & ſexcenti viri
C qui erant cũ eo, & venerũt vſq; ad torrentem Beſor, & laſſi quidam ſubſtiterunt.
10 * Perſecutus eſt autẽ Dauid ipſe & quadringenti viri cum eo. Subſtiterant enim ducẽti, qui laſsi tranſire nõ poterant tor-
11 rentẽ Beſor. *Et inuenerunt virum Ægyptiũ in agro, & adduxerunt eũ ad Dauid. dederúntq; ei panem vt comederet & bi-
12 beret aquã: *Sed & fragmen maſſæ caricarum, & duas ligaturas vuæ paſſæ. Qui cùm comediſſet, reuerſus eſt ſpiritus eius, & refocillatus eſt. non enim comederat panem, neq; biberat aquam tribus diebus
13 & tribus noctibus. *Dixit itaq; ei Dauid, Cuius es tu, vel vnde? Qui ait, Puer Ægy
D ptius ego ſum, ſeruus viri Amalechitæ. Dereliquit autẽ me dominus meus, quia
14 ægrotare cœpi nudiuſtertius. * Siquidem nos erupimus ad auſtralem plagam Cerethi & contra Iudam, & ad Meridiem Ca-
15 leb, & Sicelech ſuccendimus igni. *Dixítq; ei Dauid, Potes me ducere ad iſtum cuneum? Qui ait, Iura mihi per Deum, quòd nõ occidas me & non tradas me in manus domini mei, & ego ducam te ad
16 cuneum iſtum. *Qui cùm dixiſſet eum, Ecce illi diſcumbebant ſuper faciem vniuerſæ terræ, comedentes & bibentes, & quaſi feſtum celebrantes diem pro cuncta præda & ſpoliis, quæ ceperant de terra Philiſtijm & de terra Iuda.

תרגום יונתן

6 וְעָקַת לְדָוִד לַחְדָא אֲרֵי אֲמָרוּ עַמָּא לְמִרְגְּמֵיהּ אֲרֵי מָרַת נַפְשָׁא דְכָל עַמָּא גְּבַר עַל בְּנוֹהִי וְעַל בְּנָתֵיהּ וְאִתַּקַּף דָּוִד בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ׃
7 וַאֲמַר דָּוִד לְאֶבְיָתָר כָּהֲנָא בַּר אֲחִימֶלֶךְ קָרֵיב כְּעַן לִי אֵפוֹדָא וְקָרֵיב אֶבְיָתָר יָת אֵפוֹדָא לְוָת דָּוִד׃
8 וּשְׁאֵיל דָּוִד בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר אֶרְדוֹף בָּתַר מַשְׁרִיתָא הָדָא וַאֲדַבְּקִינַּהּ וַאֲמַר לֵיהּ רְדוֹף אֲרֵי אַדְבָּקָא תַּדְבִּיק וְשֵׁיזָבָא תְּשֵׁיזֵב׃
9 וַאֲזַל דָּוִד הוּא וְשִׁית מְאָה גַּבְרָא דְעִמֵּיהּ וַאֲתוֹ עַד נַחֲלָא דִבְסוֹר וּמְקַצַּתְהוֹן אִשְׁתְּאַרוּ׃ 10 וּרְדַף דָּוִד הוּא וְאַרְבַּע מְאָה גַּבְרָא
וְאִשְׁתְּאַרוּ מָאתַן גַּבְרָא דְאִתְמְנַעוּ מִלְּמֶעְבַּר יָת נַחֲלָא דִבְסוֹר׃ 11 וְאַשְׁכַּחוּ גַּבְרָא מִצְרָאָה בְּחַקְלָא וְאַיְתְיוּ יָתֵיהּ לְדָוִד וְיַהֲבוּ לֵיהּ
לַחְמָא וַאֲכַל וְאַשְׁקוּהִי מַיָּא׃ 12 וְיַהֲבוּ לֵיהּ פִּילַס דְּבֵילְתָא וְתַרְתֵּין אִיתְכְּלִין דְּעִנְּבִין יַבִּישִׁין וַאֲכַל וְתָבַת רוּחֵיהּ לֵיהּ אֲרֵי לָא
אֲכַל לַחְמָא וְלָא שְׁתֵי מַיָּא תְּלָתָא יוֹמִין וּתְלָתָא לֵילְיָן׃
13 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד דְּמַן אַתְּ וְאֵי מִדֵּין אַתְּ וַאֲמַר עַלְמָא מִצְרָאָה אֲנָא עַבְדָא דְגַבְרָא עֲמָלֵקָאָה וְשַׁבְקַנִי רִבּוֹנִי אֲרֵי אִיתְסָרְעַת יוֹמָא דֵין
דְּנָן תְּלָתָא יוֹמִין׃
14 אֲנַחְנָא אִיהְנְגִידְנָא עַל דָּרוֹם כְּרֵית וְעַל דִּי לִיהוּדָה וְעַל דָּרוֹם כָּלֵב וְיָת צִקְלַג אוֹקִידְנָא בְּנוּרָא׃
15 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד הֲתַחֲתִינַנִי לְמַשְׁרִיתָא הָדָא וַאֲמַר קַיֵּם לִי בְּמֵימְרָא דַיְיָ דְלָא תְקַטְלִינַנִי וְלָא תְּסַגְּרִינַנִי בִּידָא דְרִבּוֹנִי וַאֲחַתִּינָךְ לְמַשְׁרִיתָא
הָדָא׃ 16 וַאֲחַתֵּיהּ וְהָא רְטִישִׁין עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא אָכְלִין וְשָׁתִין וְחָגְגִין בְּכָל עֲדָאָה דְשַׁבוּ מֵאַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי וּמֵאַרַע דְּיִת יְהוּדָה׃

6 ✠ Et contriſtatus eſt Dauid valde, quoniam dixit populus lapidare eum, quia amara anima totius populi vnicuuſq; ſuper filijs ſuis, & ſuper filiabus ſuis; & confortatus eſt Dauid in Domino Deo ſuo. 7 ✠ Et dixit Dauid ad Abiathar ſacerdotẽ, filiũ Achimelech, Applica Ephud. & applicuit Abiathar Ephud ad Dauid.

8 ✠ Et conſuluit Dauid per Dominum, dicens: Si perſequar poſt exercitum hunc, & ſi comprehendam eos? & dixit ei Dominus, Perſequere, quoniam comprehendens comprehendes eos, & recuperans recuperabis.

9 ✠ Et abijt Dauid ipſe & ſexcenti viri qui cum eo, & veniunt vſque in torrentem Boſor, & dimittit ibi ducentos viros.

10 ✠ Et perſecutus eſt in quadringentis viris: ſubſtiterunt autem ducenti viri, qui ſederunt trans torrentem Boſor.

11 ✠ Et inueniunt virum Ægyptium in agro, & capiunt eum, & ducunt ad Dauid eum.

12 ✠ Et dederunt ei panẽ & comedit, & aqua potauerunt eum, & dederunt ei fragmentum maſſæ caricarum, & duas vuas paſſas & comedit; & reuerſus eſt ſpiritus eius in eo, quia non comederat panem, & non biberat aquam tribus diebus & tribus noctibus.

13 ✠ Et dixit ei Dauid, Vnde es & cuius es tu? & dixit puer Ægyptius, Seruus ſum ego viri Amalecitæ, & dereliquit me dominus meus, quoniam ægrotaui ego nudiustertius.

14 ✠ Nos autem irruimus in auſtrum Chorethi, & contra Judææ partes, & contra auſtrum Chileb; & Sicelag ſuccendimus in igne.

15 ✠ Et dixit ad eum Dauid, Si deduces me ad exercitum hunc? & dixit, Jura iam mihi per Deum quòd non occidas me, & non tradas me in manus domini mei, & ducam te ad exercitum hunc.

16 ✠ Et iurauit ei, & duxit eum; & ecce ipſi diffuſi ſuper faciem vniuerſæ terræ, comedentes & bibentes, & feſtum celebrantes ſuper omnibus ſpolijs magnis, quæ ceperunt de terra Philiſtijm, & de terra Juda: & venit contra eos Dauid.

6 ✠ καὶ ἐθλίβη δαυὶδ σφόδρα, ὅτι εἶπεν ὁ λαὸς λιθοβολῆσαι αὐτόν, διότι κατώδυνος ψυχὴ παντὸς τοῦ λαοῦ ἑκάστου ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ· καὶ ἐνισχυσατώθη δαυὶδ ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτοῦ.

7 ✠ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα υἱὸν ἀχιμέλεχ, προσάγαγε τὸ ἐφούδ· καὶ προσήγαγεν ἀβιάθαρ τὸ
8 ἐφοὺδ πρὸς δαυίδ. ✠ καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ κυρίου, λέγων, εἰ καταδιώξω ὀπίσω τοῦ στρατεύματος τούτου, καὶ εἰ καταλήψομαι αὐτούς; καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, καταδίωκε, ὅτι καταλαμβάνων καταλήψῃ αὐτούς, καὶ ἐξαιρούμενος ἐξαιρῇ.

9 ✠ καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔρχονται ἕως τοῦ χειμάρρου τοῦ Βοσόρ· καὶ καταλείπει ἐκεῖ διακοσίους ἄνδρας.

10 ✠ καὶ κατεδίωξεν ἐν τετρακοσίοις ἀνδράσι· ὑπέστησαν δὲ οἱ διακόσιοι ἄνδρες, οἵτινες ἐκάθησαν πέραν τοῦ χει-
11 μάρρου τοῦ Βοσόρ. ✠ καὶ εὑρίσκουσιν ἄνδρα αἰγύπτιον ἐν ἀγρῷ, καὶ λαμβάνουσιν αὐτόν, καὶ ἄγουσιν πρὸς δαυὶδ αὐτόν.

12 ✠ καὶ διδόασιν αὐτῷ ἄρτον καὶ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ ἐπότισαν αὐτόν· καὶ ἔδωκαν αὐτῷ κλάσμα παλάθης καὶ δύο σταφίδας καὶ ἔφαγον, καὶ κατέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, διότι οὐ βεβρώκει ἄρτον καὶ οὐ πεπώκει ὕδωρ τρισὶν ἡμέραις καὶ τρισὶ νυξίν.

13 ✠ καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, πόθεν εἶ καὶ τίνος εἶ σύ; καὶ εἶπεν τὸ παιδάριον τοῦ αἰγύπτιον, δοῦλός εἰμι ἐγὼ ἀνδρὸς ἀμαληκίτου, καὶ ἐγκατέλειπέ με ὁ κύριός μου, ὅτι ἠνωχλήθην ἐγὼ σήμερον τρισσαῖς.

14 ✠ ἡμεῖς δὲ ἐπεδέμεθα ἐπὶ νότου τοῦ χορεθί, καὶ ἐπὶ τὰ τῆς ἰουδαίας μέρη, καὶ ἐπὶ νότον τοῦ χειλέβ, καὶ τὸ σικελὰγ ἐνεπρήσαμεν ἐν πυρί.

15 ✠ καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν δαυίδ, εἰ καταξεις με ἐπὶ τὸ στρατεύμα τοῦτο; καὶ εἶπεν, ὄμοσόν μοι κῦ τοῦ θεοῦ μὴ θανατώσαί με, καὶ μὴ παραδῴσαί με εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου μου, καὶ καταξω σε ἐπὶ τὸ σύστρεμμα τοῦτο.

16 ✠ καὶ ὤμοσεν αὐτῷ, καὶ κατήγαγεν αὐτόν· καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ διακεχυμένοι ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ ἑορτάζοντες ἐπὶ πᾶσι τοῖς σκύλοις τοῖς μεγάλοις οἷς ἔλαβον ἐκ γῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἐκ γῆς ἰούδα· καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς δαυίδ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et anguſtia fuit Dauidi valde, quia dixerunt populus ad lapidandum eum, quia amara fuit anima omnis populi viri ſuper filium ſuum, & ſuper filiam ſuam, & confortatus eſt Dauid in dicto Domini Dei ſui. 7 Et dixit Dauid ad Abiathar ſacerdotem filium Ahhimelech, Affer nunc mihi Ephoda. & attulit Abiathar Ephoda ad Dauid. 8 Et rogauit Dauid in dicto Domini, dicendo: Sequar poſt exercitum, & comprehendam illum? & dixit illi, Sequere, quia comprehendendo comprehendes, & liberando liberabis. 9 Et iuit Dauid ipſe & ſexcenti viri qui cum eo, & venerunt vſque ad fluuium Bezzor: & pars eorum relicti ſunt. 10 Et ſecutus eſt Dauid ipſe & quadringenti viri, & relicti ſunt ducenti viri, qui prohibiti ſunt à tranſeundo fluuium Bezzor. 11 Et inuenerunt virum Miſzræum in agro, & venire fecerunt illum ad Dauid, & dederunt illi panem, & comedit, & potauerunt illum aqua. 12 Et dederunt illi pondus caricarum, & duos botros vuarum ſiccarum, & comedit, & redijt ſpiritus eius illi, quia non comederat panem & non biberat aquam tribus diebus & tribus noctibus. 13 Et dixit illi Dauid, Cuius tu, & vnde tu? Et dixit adoleſcens, Miſzræus ego, ſeruus viri Ghamalekæi, & reliquit me dominus meus, quia infirmatus fui hodie his tribus diebus. 14 Nos extracti ſumus ſuper Meridiem Cherith, & ſuper quæ Iehudæ, & ſuper Meridiem Chaleb; & Sziklag incendimus in igne. 15 Et dixit illi Dauid, Num duces me ad exercitum iſtum? & dixit, Firma mihi in dicto Domini, quòd non occides me, & non trades me in manu domini mei, & deducam te ad exercitum hunc.

16 Et deduxit eum, & ecce extenſi erant ſuper faciem omnis terræ, comedentes & bibentes, & tripudiantes in omni præda magna quam captiuauerant de terra Peliſthæorum, & de terra domus Iehudah.

17 * וַיַּכֵּם דָּוִד מֵהַנֶּשֶׁף וְעַד־הָעֶרֶב לְמָחֳרָתָם וְלֹא־
נִמְלַט מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ־נַעַר
אֲשֶׁר־רָכְבוּ עַל־הַגְּמַלִּים וַיָּנֻסוּ׃

17 *Et percussit eos Dauid à vespere vsq; ad vesperam alterius diei,& non euasit ex
E eis quisquam, nisi tantũ quadringẽti viri
adolescentes qui ascenderant camelos &

18 * וַיַּצֵּל דָּוִד אֵת כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ עֲמָלֵק וְאֶת־
שְׁתֵּי נָשָׁיו הִצִּיל דָּוִד׃

18 fugerant. *Eruit ergo Dauid omnia quæ
tulerant Amalechitæ, & duas vxores suas
eruit.

19 * וְלֹא נָעְדַר־לָהֶם מִן־הַקָּטֹן וְעַד־הַגָּדוֹל וְעַד־
בָּנִים וּבָנוֹת וּמִשָּׁלָל וְעַד כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ לָהֶם
הַכֹּל הֵשִׁיב דָּוִד׃

19 * Nec defuit quisquam à paruo vsque
ad magnum tam de filijs, quàm de filia-
bus, & de spolijs, & quæcunq; rapuerant
omnia reduxit Dauid.

20 * וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־כָּל־הַצֹּאן וְהַבָּקָר נָהֲגוּ לִפְנֵי
הַמִּקְנֶה הָהוּא וַיֹּאמְרוּ זֶה שְׁלַל דָּוִד׃

20 *Et tulit vniuersos greges & armenta,
& minauit ante faciem suam. Dixerúnt-
que, Hæc est præda Dauid.

21 * וַיָּבֹא דָּוִד אֶל־מָאתַיִם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־פִּגְּרוּ
מִלֶּכֶת אַחֲרֵי דָּוִד וַיֹּשִׁיבֻם בְּנַחַל הַבְּשׂוֹר וַיֵּצְאוּ
לִקְרַאת דָּוִד וְלִקְרַאת הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וַיִּגַּשׁ דָּוִד
אֶת־הָעָם וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם׃

21 * Venit autem Dauid ad ducentos vi-
ros,qui lassi substiterant, nec sequi pote-
rant Dauid, & residere eos iusserat in tor-
F rente Besor. Qui egressi sunt obuiam Da
uid,& populo qui erat cum eo. Accedens
autem Dauid ad populum, salutauit eos

22 * וַיַּעַן כָּל־אִישׁ רָע וּבְלִיַּעַל מֵהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר
הָלְכוּ עִם־דָּוִד וַיֹּאמְרוּ יַעַן אֲשֶׁר לֹא־הָלְכוּ עִמִּי
לֹא־נִתֵּן לָהֶם מֵהַשָּׁלָל אֲשֶׁר הִצַּלְנוּ כִּי אִם־אִישׁ
אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְיִנְהֲגוּ וְיֵלֵכוּ׃

22 pacificè. *Respondénsq; omnis vir pessi-
mus & iniquus de viris qui ierant cũ Da-
uid,dixit: Quia non venerunt nobiscum,
non dabimus eis quicquã de præda quam
eruimus.sed sufficiat vnicuique vxor sua,
& filij, quos cùm acceperint, recedant.

23 * וַיֹּאמֶר דָּוִד לֹא־תַעֲשׂוּ כֵן אָחַי אֵת אֲשֶׁר־נָתַן
יְהוָה לָנוּ וַיִּשְׁמֹר אֹתָנוּ וַיִּתֵּן אֶת־הַגְּדוּד הַבָּא
עָלֵינוּ בְּיָדֵנוּ׃

23 * Dixit autem Dauid, Non sic facietis
fratres mei de his quæ tradidit nobis Do-
minus,& custodiuit nos, & dedit latrun-
culos, qui eruperant aduersum nos, in
manus nostras.

24 * וּמִי יִשְׁמַע לָכֶם לַדָּבָר הַזֶּה כִּי כְּחֵלֶק הַיֹּרֵד
בַּמִּלְחָמָה וּכְחֵלֶק הַיֹּשֵׁב עַל־הַכֵּלִים יַחְדָּו יַחֲלֹקוּ׃

24 * Nec audiet vos quisquam super ser-
mone hoc. Æqua enim pars erit descen-
dentis ad prœlium, & remanentis ad sar-
cinas, & similiter diuident.

25 * וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמָעְלָה וַיְשִׂמֵהָ לְחֹק
וּלְמִשְׁפָּט לְיִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

25 * Et factum est hoc ex die illa & dein-
ceps constitutum & præfinitum, & quasi

26 * וַיָּבֹא דָוִד אֶל־צִקְלַג וַיִּשְׁלַח מֵהַשָּׁלָל לִזְקֵנֵי
יְהוּדָה לְרֵעֵהוּ לֵאמֹר הִנֵּה לָכֶם בְּרָכָה מִשְּׁלַל
אֹיְבֵי יְהוָה׃

26 lex in Israel vsque in diem hanc. * Venit
G ergo Dauid in Sicelech, & misit dona de
præda senioribus Iuda proximis suis, di-
cens: Accipite benedictionem de præda
hostium Domini.

27 * לַאֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל וְלַאֲשֶׁר בְּרָמוֹת־נֶגֶב וְלַאֲשֶׁר
בְּיַתִּר׃

27 *His qui erant in Bethel,& qui in Ra-
moth ad Meridiem,& qui in Iether.

תרגום יונתן

17 וּמְחַנַּן דָּוִד מְקַבְלָא וְעַד עִידַן רַמְשָׁא דְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וְלָא אִשְׁתֵּיזִיב מִנְּהוֹן אֱנָשׁ אֱלָהֵן אַרְבַּע מְאָה עוּלֵם דִּרְכִּיבוּ עַל יַנְקַיָּא
וְאַפְּכוּ׃ 18 וְשֵׁיזִיב דָּוִד יָת כָּל דְּשַׁבוּ עֲמָלֵקָאֵי וְיָת תַּרְתֵּין נְשׁוֹהִי שֵׁזִיב דָּוִד׃ 19 וְלָא שְׁגָא לְהוֹן מִזְּעֵירָא וְעַד רַבָּא
וְעַד בְּנִין וּבְנָן וּמִבִּיזְתָא וְעַד כָּל דְּשַׁבוּ לְהוֹן כּוּלָּא אֲתִיב דָּוִד׃ 20 וּשְׁבָא דָּוִד יָת כָּל עָנָא וְתוֹרֵי דְּבַרוּ קֳדָם גֵּיתַיָּא הָאִינוּן וַאֲמַרוּ
דֵּין עֲרָאָה דְּדָוִד׃ 21 וַאֲתָא דָּוִד לְמָאתָן גֻּבְרַיָּא דְּאִתְמְנָעוּ מִלְּמֵיזַל בָּתַר דָּוִד וְאוֹתֵיבוּנוּן בְּנַחֲלָא דְּבְסוֹר וּנְפָקוּ לְקַדְמוּת דָּוִד
וּלְקַדְמוּת עַמָּא דְּעִמֵּיהּ וְעַרַע דָּוִד יָת עַמָּא וּשְׁאִיל לְהוֹן לְשְׁלָם׃
22 וַאֲתִיב כָּל גְּבַר בִּישׁ וְרָשִׁיעַ מִגֻּבְרַיָּא דְּאָזַלוּ עִם דָּוִד וַאֲמַרוּ חֻלָּף דְּלָא אָזַלוּ עִמִּי לָא נִתֵּן לְהוֹן מֵעָרָאָה דְּשֵׁיזִבְנָא אֱלָהֵן גְּבַר יָת אִתְּתֵיהּ
וְיָת בְּנוֹהִי וְיִדְבְּרוּן וְיֵיזְלוּן׃ 23 וַאֲמַר דָּוִד לָא תַּעְבְּדוּן כֵּן אַחַי יָת דְּיַהַב יְיָ לָנָא וּנְטַר יָת מַשְׁרְיָתָא דְּאַתְּיָא עֲלָנָא בִּידָנָא׃ 24 וּמַן יְשַׁמַּע לְכוֹן
לְפִתְגָמָא הָדֵין אֲרֵי כְּחוּלָק דְּנָחֵת לְקְרָבָא וּכְחוּלָק דְּאִשְׁתְּאַר לְמַטַּר מָנְיָא כַּחֲדָא יְפַלְגוּן׃
25 וַהֲוָה מִיּוֹמָא הַהוּא וּלְעֵילָּא וְשַׁוְיֵהּ לִגְזֵירַת דִּין לְיִשְׂרָאֵל עַד יוֹמָא הָדֵין׃
26 וַאֲתָא דָּוִד לְצִקְלַג וְשַׁדַּר מִבִּיזְתָא לְסָבֵי דְּבֵית יְהוּדָה לְרַחֲמוֹהִי לְמֵימַר הָא לְכוֹן מַתְּנָה מִבִּיזַת סָנְאֵי עַמָּא דַיְיָ׃ 27 לְדִי
בְּבֵיתְאֵל וּלְדִי בְּרָמוֹת נֶגֶב וּלְדִי בְּיַתִּיר׃

17 * Et percussit eos ab hora matutina & vsq; ad vesperam & crastinum diem, & non saluatus est ex eis vir, sed quadringenti pueri qui ascenderunt super camelos, & fugerunt.

18 * Et eruit Dauid omnia quæ cepit Amalec, & ambas vxores suas liberauit.

19 * Et non defuit illis à paruo & vsque ad magnum, & vsque ad filios & filias, & à spolijs & vsque ad omnia quæ ceperunt eorum omnia reduxit Dauid.

20 * Et tulit Dauid vniuersos greges eorum & armenta, & abegit ante spolia; & spolijs illis dicebatur, Hæc spolia Dauid.

21 * Et venit Dauid ad ducentos viros relictos vt irent post Dauid, quos collocauit in torrente Bosor; & egressi sunt in occursum Dauid, & in occursum populi qui cum eo, & accessit Dauid vsque ad populum, & interrogauit eos quæ ad pacem.

22 * Et respondit omnis vir malus & pestifer de viris bellatoribus qui iuerant cum Dauid, & dixerunt: Quia non persecuti fuerunt nobiscum, non dabimus eis de spolijs quæ eruimus, sed vnusquisque vxorem suam & filios suos reducant, & reuertantur.

23 * Et dixit Dauid, Non facietis fratres mei sic, postquam tradidit Dominus nobis aduersarios, & custodiuit nos & tradidit exercitum qui eruperat contra nos in manus nostras.

24 * Et quis audiet sermones vestros istos? quoniam non minores nobis sunt, propter hoc secundùm partem descendentis ad prælium, sic erit pars remanentis ad sarcinas, & diuident secundùm idem.

25 * Et factũ est ex die illa, & deinceps, & fuit in præceptum & in constitutum Israel vsque in diem hanc.

26 * Et venit Dauid in Sicelag, & misit senioribus Iuda & proximis suis de spolijs, dicens: Ecce benedictio vobis de spolijs inimicorum Domini.

27 * Et his qui erant in Bethel, & qui in Rama austri, & qui Jather.

17 * καὶ ἐπάταξεν αὐτὸς ἀπὸ ἑωσφόρου ἕως ἑσπέρας καὶ τὴ ἐπαύριον· καὶ ὐ διεσώθη ἐξ αὐτῶν ἀνὴρ, ἀλλ' ἢ τετρακόσια παιδάρια ἃ ἐπέβη ἐπὶ καμήλων, καὶ ἔφυγον.

18 * καὶ ἀφείλετο δαυὶδ πάντα ὅσα ἔλαβεν ὁ ἀμαλήκ, καὶ ἀμφοτέρας τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἐξείλετο.

19 * καὶ ὐ διεφώνησεν αὐτοῖς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, καὶ ἕως υἱῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἀπὸ τῶν σκύλων καὶ ἕως πάντων ὧν ἔλαβον αὐτῶν τὰ πάντα ἀπέστρεψε δαυίδ.

20 * καὶ ἔλαβε δαυὶδ πάντα τὰ ποίμνια αὐτῶν, καὶ τὰ βουκόλια, καὶ ἀπήγαγον ἔμπροσθεν τῶν σκύλων· καὶ ἔλεγον τοῖς σκύλοις ἐκείνοις, ταῦτα σκῦλα δαυίδ.

21 * καὶ παρεγένετο δαυὶδ πρὸς τοὺς διακοσίους ἄνδρας τοὺς ἀπολελειμμένους τοῦ πορευθῆναι ὀπίσω δαυίδ, οὓς ἐκάθισεν ἐν τῷ χειμάρρῳ Βοσόρ· καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν δαυὶδ καὶ εἰς ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ τοῦ μετ' αὐτοῦ· καὶ προσῆλθε δαυὶδ ἕως τοῦ λαοῦ, καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς τὰ εἰς εἰρήνην.

22 * καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ἀνὴρ πονηρὸς καὶ λοιμὸς τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν πορευθέντων μετὰ δαυὶδ, καὶ εἶπον, διότι ὐ κατεδίωξαν μεθ' ἡμῶν, ὐ δώσομεν αὐτοῖς ἐκ τῶν σκύλων ὧν ἐξηρπάσαμεν, ἀλλὰ ἕκαστος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀπαγαγέτωσαν, καὶ ἀποστρεφήτωσαν.

23 * καὶ εἶπε δαυίδ, ὐ ποιήσετε ἀδελφοί μου οὕτως μετὰ τοῦ παραδοῦναι κύριον ἡμῖν τοὺς ὑπεναντίους, καὶ φυλάξαι ἡμᾶς καὶ παραδοῦναι τὸ σύστρεμμα τὸ ἐπελθὸν ἐφ' ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἡμῶν.

24 * καὶ τίς ἀκούσεται τῶν λόγων ὑμῶν τούτων, ὅτι ὐχ ἥττους ἡμῶν εἰσί, διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ μερίδα τοῦ καταβαίνοντος εἰς τὸν πόλεμον, οὕτως ἔσται ἡ μερὶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ μεριοῦνται τὸ αὐτό.

25 * καὶ ἐγένετο ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα καὶ ἐγένετο εἰς πρόσταγμα καὶ εἰς δικαίωμα τῷ Ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

26 * καὶ ἦλθε δαυὶδ εἰς Σικελάγ, καὶ ἀπέστειλε τοῖς πρεσβυτέροις Ἰούδα καὶ τοῖς πλησίον αὐτοῦ τῶν σκύλων, λέγων· ἰδοὺ εὐλογία ὑμῖν ἐκ τῶν σκύλων τῶν ἐχθρῶν κυρίου.

27 * καὶ τοῖς ἐν Βαιθήλ, καὶ τοῖς ἐν Ραμὰ νότου, καὶ τοῖς Ἰαθήρ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Et percussit illos Dauid à tenebris, & vsque ad vesperum diei sequentis, & non liberatus est ex illis homo nisi quadringenti adolescentes qui ascenderunt super camelos, & verterunt *terga*. [18] Et liberauit Dauid omnia quæ captiuauerant Ghamalekæi, & duas vxores suas liberauit Dauid. [19] Et non defecit illis à paruo & vsque ad magnum, & vsque ad filios & filias, & ex præda & vsque ad omnia quæ captiuauerant eis, omnia redire fecit Dauid.

[20] Et cepit Dauid omnem pecudem, & boues tulerunt ante pecora hæc, & dixerunt, Hęc prædæ Dauid.

[21] Et venit Dauid ad ducentos viros qui prohibiti fuerant ab eundo post Dauid, & sedere fecerant eos in fluuio Bezzor, & egressi sunt ad occursum Dauid & ad occursum populi qui cum illo, & occurrit Dauid populo, & precatus est illis pacem. [22] Et respondit omnis vir malus & improbus ex viris qui iuerant cum Dauid, & dixerunt, Propterea quòd non iuerunt mecum, non dabimus illis ex præda quam eripuimus, nisi viro vxorem suam & filios suos, & tollent & ibunt. [23] Et dixit Dauid, Non facietis sic, fratres mei, de hoc quod dedit Dominus nobis & custodiuit nos, & tradidit exercitum qui venit super nos in manu nostra.

[24] Et quis audiet vobis verbum hoc? nam sicut pars descendẽtis ad bellum, sic pars relicti ad custodiendum vasa, pariter diuident.

[25] Et fuit à die illo & vltra, & positum est in decretum hoc Israeli vsque ad diem hanc.

[26] Et venit Dauid ad Sziklag, & mittendum curauit de spolio ad senes domus Iehuda amantes eum; dicendo: Ecce vobis donum de spolio odientium populum Domini.

[27] Iis qui in Bethel & qui in Ramoth Meridiei, & qui in Iathir.

28 * וְלַאֲשֶׁר בַּעֲרֹעֵר וְלַאֲשֶׁר בְּשִׁפְמוֹת וְלַאֲשֶׁר
29 בְּאֶשְׁתְּמֹעַ: * וְלַאֲשֶׁר בְּרָכָל וְלַאֲשֶׁר בְּעָרֵי
הַיְרַחְמְאֵלִי וְלַאֲשֶׁר בְּעָרֵי הַקֵּינִי:
30 * וְלַאֲשֶׁר בְּחָרְמָה וְלַאֲשֶׁר בְּכוֹר־עָשָׁן וְלַאֲשֶׁר
31 בְּעָתָךְ: * וְלַאֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן וּלְכָל־הַמְּקֹמוֹת
אֲשֶׁר־הִתְהַלֶּךְ־שָׁם דָּוִד הוּא וַאֲנָשָׁיו:

לא

1 * וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ
אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים
בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ:
2 * וַיַּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־בָּנָיו וַיַּכּוּ
פְלִשְׁתִּים אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־מַלְכִּי־
שׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל:
3 * וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה אֶל־שָׁאוּל וַיִּמְצָאֻהוּ הַמּוֹרִים
אַנְשֵׁי הַקָּשֶׁת וַיָּחֶל מְאֹד מֵהַמּוֹרִים:
4 * וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנֹשְׂא כֵלָיו שְׁלֹף־חַרְבְּךָ
וְדָקְרֵנִי בָהּ פֶּן־יָבוֹאוּ הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה וּדְקָרֻנִי
וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה נֹשֵׂא כֵלָיו כִּי יָרֵא מְאֹד
וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלֶיהָ:
5 * וַיַּרְא נֹשֵׂא־כֵלָיו כִּי־מֵת שָׁאוּל וַיִּפֹּל גַּם־
הוּא עַל־חַרְבּוֹ וַיָּמָת עִמּוֹ:
6 * וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו גַּם כָּל־
אֲנָשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא יַחְדָּו:
7 * וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּעֵבֶר הָעֵמֶק
וַאֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן כִּי־נָסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְכִי־
מֵתוּ שָׁאוּל וּבָנָיו וַיַּעַזְבוּ אֶת־הֶעָרִים וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ
פְלִשְׁתִּים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶן:
8 * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים לְפַשֵּׁט אֶת־
הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו
נֹפְלִים בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ:

28 * Et qui in Aroer,& qui in Sephamoth, & qui in Eſthama.
29 * Et qui in Rachal, & qui in vrbibus Hierameli,& qui in vrbibus Ceni.
30 * Et qui in Rama, & qui in lacu Aſan, & qui in Atach.
31 * Et qui in Hebron,& reliquis qui erãt in his locis in quibus commoratus fuerat Dauid & viri eius.

CAP. XXXI.

1 PHiliſtijm autem pugnabant aduerſum Iſrael. Et fugerunt viri Iſrael ante faciem Philiſtijm, & ceciderunt interfecti in monte Gelboe. 1. Paral. 10.a

2 * Irruerúntque Philiſtijm in Saul, & in filios eius; & percuſſerunt Ionathan, & Abinadab, & Melchiſue filios Saul.

3 * Totúmque pondus prœlij verſum eſt in Saul. Et conſecuti ſunt eum viri ſagittarij,& vulneratus eſt vehementer à ſagittarijs.

4 * Dixítque Saul ad armigerum ſuum, Euagina gladium tuum & percute me,ne forte veniant incircunciſi iſti & interfi- B ciant me illudentes mihi.Et noluit armiger eius, fuerat enim nimio terrore perterritus. Arripuit itaque Saul gladium ſuum & irruit ſuper eum. Iud. 9.g 1. Paral. 10.a

5 * Quod cùm vidiſſet armiger eius, videlicet quòd mortuus eſſet Saul, irruit etiam ipſe ſuper gladium ſuum: & mortuus eſt cum eo.

6 *Mortuus eſt ergo Saul & tres filij eius, & armiger illius, & vniuerſi viri eius in
7 die illa pariter. *Videntes autẽ viri Iſrael, qui erant trans vallem & trans Iordanem, quòd fugiſſent viri Iſraelitæ,& quòd mor C tuus eſſet Saul & tres filij eius, reliquerũt ciuitates ſuas & fugerunt. Venerúntque Philiſtijm & habitauerunt ibi.

8 *Facta autem die altera venerunt Philiſtijm vt expoliarent interfectos, & inuenerunt Saul & tres filios eius, iacentes in monte Gelboe.

תרגום יונתן

28 וּלְדִי בַּעֲרוֹעֵר וּלְדִי בְשִׁפְמוֹת וּלְדִי בְּאֶשְׁתְּמוֹעַ: 29 וּלְדִי בְּרָכָל וּלְדִי בִּקְרֵוֵי יַרְחְמְאֵלָה וּלְדִי בִּקְרֵוֵי שַׁלְמָאָה:
30 וּלְדִי בְחָרְמָה וּלְדִי בְּכוֹר עָשָׁן וּלְדִי בַּעֲתָךְ: 31 וּלְדִי בְחֶבְרוֹן וּלְכָל אַתְרַיָּא דְהַלִּיךְ תַּמָּן דָּוִד הוּא וְגַבְרוֹהִי:

לא

1 וּפְלִשְׁתָּאֵי מְגִיחִין קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲפְכוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל מִן קֳדָם פְּלִשְׁתָּאֵי וּנְפָלוּ קְטִילִין בְּטוּרָא דְגִלְבּוֹעַ: 2 וְאַדְבִּיקוּ פְלִשְׁתָּאֵי
יַת שָׁאוּל וְיַת בְּנוֹהִי וּקְטָלוּ פְלִשְׁתָּאֵי יַת יְהוֹנָתָן וְיַת אֲבִינָדָב וְיַת מַלְכִּישׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל: 3 וְתַקִּיפוּ עֲבִדֵי קְרָבָא עַל שָׁאוּל וְאַשְׁכְּחוּהִי
קָשְׁתָּיָא גַּבְרִין דְּאוּמָנִין מְיַגַּד בְּקַשְׁתָּא וּדְחִיל לַחֲדָא מִקָּשְׁתָּיָא:
4 וַאֲמַר שָׁאוּל לְנָטֵל זֵינֵיהּ שְׁלֹף חַרְבָּךְ וּקְטָלְנִי בָהּ דִּילְמָא יֵיתוֹן עָרְלָיָא הָאִילֵּין וְיִקְטְלִנַּנִי וְיִתְעַלְּלוּן בִּי וְלָא אָבָה נָטֵל זֵינֵיהּ אֲרֵי
דָחֵיל לַחֲדָא וּנְסֵיב שָׁאוּל יַת חַרְבָּא וּנְפַל עֲלָהּ: 5 וַחֲזָא נָטֵל זֵינֵיהּ אֲרֵי מִית שָׁאוּל וּנְפַל אַף הוּא עַל חַרְבֵּהּ וּמִית עִמֵּהּ: 6 וּמִית שָׁאוּל וּתְלָתָא בְנוֹהִי וְנָטֵל זֵינֵיהּ אַף כָּל גַּבְרוֹהִי
בְּיוֹמָא הַהוּא כַּחֲדָא: 7 וַחֲזוֹ אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל דִּבְעִיבְרָא דְמֵישְׁרָא וְדִבְעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא אֲרֵי אַפְכוּ אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל וַאֲרֵי מִיתוּ שָׁאוּל
וּבְנוֹהִי וּשְׁבַקוּ יַת קִרְוַיָּא וְאַפְכוּ וַאֲתוֹ פְלִשְׁתָּאֵי וְיַתִּיבוּ בְהֶן:
8 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וַאֲתוֹ פְלִשְׁתָּאֵי לְחַלָּצָא קְטִילַיָּא וְאַשְׁכְּחוּ יַת שָׁאוּל וְיַת תְּלָתָא בְנוֹהִי קְטִילִין בְּטוּרָא דְגִלְבּוֹעַ:

28 * Et qui in Aroer, & qui in Siphamoth,
& qui in Esthemoa.
29 * Et qui in Rachal, & qui in vrbibus Je-
ramiel, & qui in vrbibus Ceni.
30 * Et qui in Erma, & qui in lacu Asan, &
qui in Athach;
31 * Et qui in Chebrō: & in omnes locos quos
pertransijt Dauid ibi ipse & viri eius.

28 * καὶ τοῖς ἐν ἀρωὴρ καὶ τοῖς ἐν σιφαμώθ, καὶ τοῖς ἐν
ἐσθημοά.
29 * καὶ τοῖς ἐν ῥαχάλ, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι ἱερεμιήλ,
καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ κενί.
30 * καὶ τοῖς ἐν ἑρμᾶ, καὶ τοῖς ἐν βὴρ ἀσάν, καὶ τοῖς ἐν
ἀθάχ.
31 * καὶ τοῖς ἐν χεβρών, καὶ εἰς πάντας τοὺς τόπους οὓς διῆλ-
θε δαυὶδ ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ.

CAP. XXXI.

1 ET Philistijm pugnabant aduersum Israel,
& fugerunt viri Israel de facie Philistijm,
& cadunt interfecti in monte Gelboe.
2 * Et commiserunt pugnam Philistijm cum
Saul & filijs eius, & percutiunt Philis-
tijm Jonathan, & Abinadab, & Melchisue
filios Saul.
3 * Et grauatur prælium in Saul, & inueniunt
eum iaculatores viri sagittarij, & vulnera-
uerunt eum in ilibus.
4 * Et dixit Saul ad gerentem arma sua, Eua-
gina gladium tuum & transfige me in eo, ne
forte veniant incircuncisi isti & interficiant
me, & illudant in me: & non voluit gerens
arma eius, quia timuit nimis; & cepit Saul
gladium suum, & cecidit super eum.
5 * Et vidit gerens arma eius quòd mortuus
esset Saul, & cecidit & ipse super gladium &
mortuus est cum eo.
6 * Et mortuus est Saul & tres filij eius, &
gerens arma eius, & vniuersi viri eius in die
illa pariter.
7 * Et viderunt viri Israel qui trans vallem
& qui trans Jordanem, quòd fugissent viri
Israel, & quòd mortuus est Saul & filij eius,
& relinquunt ciuitates suas, & fugiunt, &
veniunt Philistijm & habitant in eis.
8 * Et factum est crastina, & veniunt Phili-
stijm vt expoliarent interfectos, & inueniunt
Saul & tres filios eius iacentes in monte Gel-
boe.

λα'.

1 * Καὶ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν Ἰσραήλ, καὶ ἔφυγον
ἄνδρες Ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πίπτου-
σιν τραυματίαι ἐν τῷ ὄρει γελβουέ.
2 * καὶ συνάπτουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ καὶ τοῖς υἱοῖς
αὐτοῦ, καὶ τύπτουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν ἰωναθὰν καὶ τὸν ἀβι-
ναδὰβ καὶ τὸν μελχισουὲ υἱοὺς σαούλ.
3 * καὶ βαρυῦται ὁ πόλεμος ἐπὶ σαούλ· καὶ ἀνείσκουσιν
αὐτὸν οἱ ἀκοντισταὶ ἄνδρες τοξόται, καὶ ἐτραυμάτισαν αὐ-
τὸν εἰς τὰ ὑποχόνδρια.
4 * καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, σπά-
σαι τῷ μαχαιράῃ σου καὶ ἐκκέντησόν με ἐν αὐτῇ, μήπο-
τε ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι καὶ ἐκκεντήσωσί με καὶ
ἐμπαίξωσιν ἐν ἐμοί· καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ αἴρων τὰ σκεύη
αὐτοῦ, διότι ἐφοβήθη σφόδρα· καὶ ἔλαβε σαοὺλ τὴν μά-
χαιραν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτήν.
5 * καὶ εἶδεν ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὅτι τέθνηκε σαούλ,
καὶ ἔπεσεν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν μάχαιραν καὶ ἀπέθανεν
μετ' αὐτοῦ.
6 * καὶ ἀπέθανε σαοὺλ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ αἴρων
τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ κατὰ τὸ αὐτό.
7 * καὶ εἶδον ἄνδρες ἰσραὴλ οἱ ἐν τῷ πέραν τῆς κοιλάδος
καὶ οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι ἔφυγον ἄνδρες ἰσραήλ,
καὶ ὅτι τέθνηκε σαοὺλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ καταλείπουσι
τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ φεύγουσι· καὶ ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι
καὶ κατοικοῦσιν ἐν αὐταῖς.
8 * καὶ ἐγένηθη τῇ ἐπαύριον καὶ ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι
ἐκδύσαι τοὺς τραυματίας, καὶ εὑρίσκουσι τὸν σαοὺλ καὶ
τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ πεπτωκότας ἐν τῷ ὄρει γελβουέ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et ijs qui in Gharogher, & ijs qui in Sephamoth, & qui in Isthemoagh. 29 Et qui in Rachal, & qui in vrbibus Ierahhmelah, & qui in vrbibus Salmaah. 30 Et ijs qui in Hharma, & qui in Bor-ghassan, & qui in Ghathach.
31 Et ijs qui in Hhebron, & ad omnia loca quò iuit Dauid ipse & viri eius.

CAP. XXXI.

ET Pelisthæi inibant bellum in Israel, & verterunt *terga* homines Israel ab-ante Pelisthæos, & ceciderunt occisi in monte Gilboah.
2 Et assecuti sunt Pelisthæi Saulem & filios eius, & occiderunt Pelisthæi Ionathan & Abinadab, & Malchisuagh filios Saul.
3 Et inualuerunt facientes bellum super Saul, & inuenerunt illum iaculatores viri, qui artifices iaciendi in arcu; & timuit valdè à iaculatoribus. 4 Et dixit Saul ad ferentem arma sua, Euagina gladium tuum, & occidito me in illo, ne fortè veniant præputiati isti, & occidant me, & insultent in me; & noluit ferens arma eius, quia timuit valdè: & accepit Saul gladium, & cecidit super illum. 5 Et vidit ferens arma eius quòd mortuus esset Saul, & irruit etiam ipse super gladium suum, & mortuus est cum illo. 6 Et mortuus est Saul, & tres filij eius, & ferens arma eius, etiam omnes viri eius in die illa pariter.
7 Et viderunt homines Israel, qui vltra planiciem, & qui vltra Iordanem quòd vertissent *terga* viri Israel, & quod mortui essent Saul & filij eius, & deseruerunt vrbes & fugerunt, & venerunt Pelisthæi & habitarunt in eis.
8 Et fuit in die qui post illum, & iuerunt Pelisthæi ad expoliandum occisos, & inuenerunt Saul & tres filios eius occisos in monte Gilboagh.

9 * וַיִּכְרְתוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיַּפְשִׁטוּ אֶת־כֵּלָיו וַיְשַׁלְּחוּ בְאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבַשֵּׂר בֵּית עֲצַבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם׃

9 * Et præcideruut caput Saul, & expoliauerunt eum armis: & miſerunt in terrã Philiſtinorum per circuitum, vt annunciaretur in templis idolorũ & in populis.

10 * וַיָּשִׂימוּ אֶת־כֵּלָיו בֵּית עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־גְּוִיָּתוֹ תָּקְעוּ בְּחוֹמַת בֵּית שָׁן׃

10 * Et poſuerunt arma eius in templo Aſtaroth, corpus verò eius ſuſpenderunt in muro Bethſan.

11 * וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו יֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד אֵת אֲשֶׁר־עָשׂוּ פְּלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל׃

11 * Quod cùm audiſſent habitatores Iabes Galaad quæcunq; fecerant Philiſtiim Saul:

12 * וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל וַיֵּלְכוּ כָּל־הַלַּיְלָה וַיִּקְחוּ אֶת־גְּוִיַּת שָׁאוּל וְאֶת גְּוִיֹּת בָּנָיו מֵחוֹמַת בֵּית שָׁן וַיָּבֹאוּ יָבֵשָׁה וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם שָׁם׃

12 * Surrexerunt omnes viri fortiſsimi, & ambulauerunt tota nocte: & tulerunt cadauer Saul & cadauera filiorum eius de muro Bethſan. veneruntq; viri Iabes Galaad & combuſſerunt ea igni. 2. Reg. 2. 4

13 * וַיִּקְחוּ אֶת־עַצְמוֹתֵיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת־הָאֶשֶׁל בְּיָבֵשָׁה וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים׃

13 * Et tulerunt oſſa eorum & ſepelierunt in nemore Iabes: & ieiunauerunt ſeptem diebus.

תרגום יונתן

9 וּפַשָׁקוּ יָת רֵישֵׁיהּ וְחַלִּיצוּ יָת זֵינֵיהּ וּשְׁלַחוּ בְּאַרְעָא פְּלִשְׁתָּאֵי סְחוֹר סְחוֹר לְבַסָּרָא בֵּית טַעֲוָתְהוֹן וְיָת עַמָּא׃ 10 וְשַׁוִּיאוּ יָת זֵינֵיהּ בְּבֵית עַשְׁתָּרָתָא וְיָת גְּוִיָּתֵיהּ צְלַבוּ בְּשׁוּרָא דְּבֵית שָׁן׃ 11 וּשְׁמַעוּ עֲלוֹהִי יָתְבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד יָת דַּעֲבַדוּ פְּלִשְׁתָּאֵי לְשָׁאוּל׃ 12 וְקָמוּ כָּל גְּבַר גַּיבָר וַאֲזָלוּ כָּל לֵילְיָא וּנְסִיבוּ יָת גּוּפָא דְשָׁאוּל וְיָת גּוּפָיָא דִּבְנוֹהִי מִשּׁוּרָא דְּבֵית שָׁן וַאֲתוֹ לְיָבֵשׁ וּקְרוֹ עֲלֵיהוֹן כְּמָה דְקָלָן עַל מַלְכַיָּא תַּמָּן׃ 13 וּנְסִיבוּ יָת גַּרְמֵיהוֹן וּקְבָרוּ תְּחוֹת אֶשְׁלָא בְּיָבֵשׁ וְצָמוּ שִׁבְעָה יוֹמִין׃

תם ספר שמואל א

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיבטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

בּ אּ מּ *recen ſui*

9 Et præſcindunt caput eius, & expoliant eum armis eius, & mittunt in terram Philiſtinorum per circuitum annunciantes idolis eorum & populo eorum.

10 Et poſuerunt arma Saul in Aſtarot, et corpus eius infixerunt in muro Bethſan.

11 Et audiunt de eo habitatores Jabes Galaad quæcunque fecerunt Philiſtijm Saul.

12 Et ſurrexerunt omnes viri fortitudinis, & ambulauerunt tota nocte, & ceperunt corpus Saul, & corpus filiorum eius à muro Bethſan, & tulerunt eos in Jabes, & combuſſerunt eos ibi.

13 Et ceperunt oſſa eorum & ſepelierunt ſub aruo in Jabes, & ieiunauerunt ſeptem diebus.

9 καὶ ἀποκεφαλίζουσιν αὐτὸν & ἐκδιδύσκουσιν αὐτὸν τὰ σκῦλα αὐτοῦ, & ἀποστέλλουσιν εἰς γῆν ἀλλοφύλων κύκλῳ διαγγελιζόμενοι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν καὶ τῷ λαῷ αὐτῶν.

10 καὶ ἀνέθηκαν τὰ σκῦλα Σαὰλ εἰς τὸ ἀσταρτιον, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ κατέπηξαν ἐν τῷ τείχει Βαιθσάν.

11 καὶ ἀκούσαι περὶ αὐτοῦ οἱ κατοικοῦντες Ἰαβὴς τ γαλααδίτιδος ὅσα ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ Σαούλ.

12 καὶ ἀνέστησαν πᾶσαι οἱ ἄνδρες δυνάμεως, & ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν νύκτα & ἔλαβον τὸ σῶμα Σαὰλ & τὸ σῶμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τείχους Βεθσάν, & ἤνεγκαν αὐτοὺς εἰς Ἰαβής· & κατέκαυσαν αὐτοὺς ἐκεῖ.

13 καὶ ἔλαβον τὰ ὀστᾶ αὐτῶν & ἔθαψαν ὑπὸ τὴν ἄρουραν ἐν Ἰαβὴς, & ἐνήστευσαν ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et abſciderunt caput eius & expoliauerunt arma eius, & miſerunt in terram Peliſthæorum circumcirca ad bene nunciandum domui Errorum ſuorum & populo. [10] Et poſuerunt arma illius in æde Gaſtharatha, & corpus illius ſuſpenderunt in muro Bethſan. [11] Et audierunt ſuper illum habitatores Iabes Gilghad quod fecerunt Peliſthæi Sauli. [12] Et ſurrexerunt omnis vir fortis, & ambulauerunt totam noctem, & acceperunt corpus Saul & corpora filiorum eius ex muro Bethſan, & venerunt ad Iabes, & cremauerunt ſuper illos, ſicut cremant ſuper reges ibi. [13] Et acceperunt oſſa eorum & ſepelierunt ſub arbore in Iabes, & ieiunauerunt ſeptem diebus.

FINIS I. SAMVELIS.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

שמואל ב

א

1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת שָׁאוּל וְדָוִד שָׁב
מֵהַכּוֹת אֶת־הָעֲמָלֵקִי וַיֵּשֶׁב דָּוִד
2 בְּצִקְלַג יָמִים שְׁנָיִם׃ * וַיְהִי
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהִנֵּה אִישׁ בָּא מִן־
הַמַּחֲנֶה מֵעִם שָׁאוּל וּבְגָדָיו קְרֻעִים וַאֲדָמָה עַל־
רֹאשׁוֹ וַיְהִי בְּבֹאוֹ אֶל־דָּוִד וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃
3 * וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אַי מִזֶּה תָּבוֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו
מִמַּחֲנֵה יִשְׂרָאֵל נִמְלָטְתִּי׃
4 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד מָה־הָיָה הַדָּבָר הַגֶּד־נָא לִי
וַיֹּאמֶר אֲשֶׁר־נָס הָעָם מִן־הַמִּלְחָמָה וְגַם־הַרְבֵּה
נָפַל מִן־הָעָם וַיָּמֻתוּ וְגַם שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵתוּ׃
5 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַנַּעַר הַמַּגִּיד לוֹ אֵיךְ יָדַעְתָּ
6 כִּי־מֵת שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ׃ * וַיֹּאמֶר הַנַּעַר
הַמַּגִּיד לוֹ נִקְרֹא נִקְרֵיתִי בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ וְהִנֵּה שָׁאוּל
נִשָּׁעָן עַל־חֲנִיתוֹ וְהִנֵּה הָרֶכֶב וּבַעֲלֵי הַפָּרָשִׁים
7 הִדְבִּיקֻהוּ׃ * וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵנִי וַיִּקְרָא אֵלָי
8 וָאֹמַר הִנֵּנִי׃ * וַיֹּאמֶר לִי מִי־אָתָּה וָאֹמַר אֵלָיו
9 עֲמָלֵקִי אָנֹכִי׃ * וַיֹּאמֶר אֵלַי עָמֹד־נָא עָלַי וּמִתֶּתְנִי
כִּי אֲחָזַנִי הַשָּׁבֶץ כִּי־כָל־עוֹד נַפְשִׁי בִּי׃
10 * וָאֶעֱמֹד עָלָיו וָאֲמִתֶּתְהוּ כִּי יָדַעְתִּי כִּי לֹא יִחְיֶה
אַחֲרֵי נָפְלוֹ וָאֶקַּח הַנֵּזֶר אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ וְהָצְעָדָה
אֲשֶׁר עַל־זְרֹעוֹ וָאָבִיאֵם אֶל־אֲדֹנִי הֵנָּה׃
11 * וַיַּחֲזֵק דָּוִד בִּבְגָדָו וַיִּקְרָעֵם וְגַם כָּל־הָאֲנָשִׁים
12 אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ * וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיָּצֻמוּ עַד־הָעֶרֶב
עַל־שָׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וְעַל־עַם יְהוָה וְעַל־
13 בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בֶחָרֶב׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
הַנַּעַר הַמַּגִּיד לוֹ אַי מִזֶּה אָתָּה וַיֹּאמֶר בֶּן־אִישׁ גֵּר
עֲמָלֵקִי אָנֹכִי׃

SAMVEL. II. Translat. B. Hierony. *Dauid.*

LIBER SECVNDVS REGVM. CAP. I.

A Factum est autē postquā mortuus est Saul, vt Dauid reuerteretur à cęde Amalech, & maneret in Sicelech duos dies.

2 *In die aūt tertia apparuit homo veniēs de castris Saul, veste consciſſa & puluere cōsperſus caput. Et vt venit ad Dauid, ce-
3 cidit ſuper faciē ſuā & adorauit. *Dixítq; ad eū Dauid, Vnde venis? Qui ait ad eū, 2. Reg. 9. c
4 De castris Israel fugi. *Et dixit ad eū Dauid, Quod est verbū quod factū est? Indica mihi. Qui ait, Fugit populus ex prœlio & multi corruentes è populo mortui
B sunt, sed & Saul & Ionathas filius eius in-
5 terierunt. *Dixítq; Dauid ad adoleſcentē qui nunciabat ei, Vnde ſcis quia mortuus
6 est Saul & Ionathas filius eius? *Ait adoleſcēs qui nunciabat ei, Casu veni in montem Gelboe, & Saul incūbebat ſuper haſtam ſuā. Porrò currus & equites appropin-
7 quabant ei. *Et conuerſus post tergum ſuū, vidénſq; me vocauit. Cui cùm reſpō-
8 diſſem, Adſum. *Dixit mihi; Quisnam es tu? Et aio ad eum, Amalechites ego ſum.
9 *Et locutus est mihi, Sta ſuper me & interfice me, quoniā tenent me anguſtiæ, & adhuc tota anima mea in me est.
10 *Stánſq; ſuper eum, occidi illum. ſciebam enim quòd viuere non poterat poſt ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius, & armillam de brachio illius, & attuli ad te dominum meum huc.
11 *Apprehendens autem Dauid veſtimenta ſua, ſcidit, omnéſq; viri qui erant
12 cum eo. *Et planxerunt & fleuerunt, & ieiunauerunt vſque ad veſperam ſuper Saul, & ſuper Ionathan filium eius, & ſuper populum domini, & ſuper domū Iſ-
13 rael, eo quòd corruiſſent gladio. *Dixítque Dauid ad iuuenem qui nunciauerat ei, Vnde es tu? qui reſpondit, Filius hominis aduenæ Amalechitæ ego ſum.

תרגום יונתן

א

1 וַיְהוָה בְּחַד דְּמִית שָׁאוּל וְדָוִד חַד מִלְּמִמְחֵי יַת דְּבִית עֲמָלֵק וִיתֵיב דָּוִד בְּצִקְלַג יוֹמִין תְּרִין׃ 2 וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וְהָא גַבְרָא
אָתָא מִמַּשְׁרְיָתָא מִלְּוַת שָׁאוּל וְלִבּוּשׁוֹהִי מְבַזְּעִין וְעַפְרָא רְמִי בְּרֵישֵׁיהּ וַהֲוָה בְּמֵיתוֹהִי לְוָת דָּוִד וּנְפַל עַל אַרְעָא וּסְגִיד׃
3 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד אֵי מִדֵּין אָתֵי אֲתֵי וַאֲמַר לֵיהּ מִמַּשְׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל אִישְׁתֵּיזִבִית׃ 4 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד מָה הֲוָה פִּתְגָמָא חַוִי כְּעַן
לִי וַאֲמַר דְּאַפֵּךְ עַמָּא מִן קְרָבָא וְאַף סַגִּי נְפַלְמָן עַמָּא וְאִיתְקְטַלוּ וְאַף שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן בְּרֵיהּ מִיתוּ׃ 5 וַאֲמַר דָּוִד לְעֻלֵּימָא דְמִחַוִי לֵיהּ
אֵיכְדֵין יְדַעְתָּא אֲרֵי מִית שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן בְּרֵיהּ׃ 6 וַאֲמַר עֻלֵּימָא דְמִחַוִי לֵיהּ אַתְעָרְעֵית בְּטוּרָא דְגִלְבּוֹעַ וְהָא שָׁאוּל סָמִיךְ עַל
מְזוֹרְנִיתֵיהּ וְהָא רְתִיכַיָּא וּמַשְׁרְיָתָא פָּרְשַׁיָּא אַדְבְּקוּהִי׃ 7 וְאִתְפְּנִי לַאֲחוֹרוֹהִי וְחָזַנִי וּקְרָא לִי וַאֲמַרִית הָא אֲנָא׃
8 וַאֲמַר לִי מַן אַתְּ וַאֲמַרִית לֵיהּ עֲמָלְקָאָה אֲנָא׃ 9 וַאֲמַר לִי קוּם כְּעַן עֲלַי וּקְטָלְנִי אֲרֵי אֲחָדְנִי רְתִיתָא אֲרֵי כָּל
עוֹד נַפְשִׁי בִּי׃ 10 וְקָמִית עֲלוֹהִי וּקְטָלְתֵּיהּ אֲרֵי יָדַעְנָא אֲרֵי לָא יְחֵי בָּתַר דְּנָפַל וּנְסֵיבִית כְּלִילָא דְעַל רֵישֵׁיהּ וְסוֹטָפְתָא דְעַל דְּרָעֵיהּ
וְאַיְתֵיתִינַךְ לְוָת רַבּוֹנִי הָלְכָא׃ 11 וְאִתְקֵיף דָּוִד בְּלִבּוּשׁוֹהִי וּבְזָעִינוּן וְאַף כָּל גַּבְרַיָּא דְעִמֵּיהּ׃
12 וּסְפַדוּ וּבְכוֹ וְצָמוּ עַד רַמְשָׁא עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּרֵיהּ וְעַל עַמָּא דְיָיָ וְעַל בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲרֵי אִתְקְטָלוּ בְּחַרְבָּא׃
13 וַאֲמַר דָּוִד לְעֻלֵּימָא דְמִחַוִי לֵיהּ אֵי מִדֵּין אַתְּ וַאֲמַר בַּר גְּבַר גִּיּוֹר עֲמָלְקָאָה אֲנָא׃

REGNORVM II.

CAP. I.

ET *factum est postquam mortuus* 1
est Saul, & Dauid reuersus est
percutiens Amalec, & mãsit Da-
uid in Secelag dies duos.

* *Et factum est in die tertia, & ecce vir* 2
venit de castris populi qui cum Saul, & vestes
eius conscissæ, & terra super caput eius: factũ
est autem cùm ingrederetur ipse ad Dauid, &
cecidit super terram & adorauit eum.

* *Et dixit ad eum Dauid, Vnde venisti? &* 3
dixit ad eum, De castris Israel saluatus sum.

* *Et dixit Dauid ad eum, Quod verbũ hoc,* 4
nuncia mihi? & ait, Fugit populus de prælio,
& corruerunt multi de populo, & Saul &
Jonathan filius eius mortui sunt. * *Et dixit* 5
Dauid puero qui nunciabat ei, Quomodo scis
quòd mortuus est Saul & Jonathan filius eius?

* *Et dixit adolescens qui nunciabat ei, Casu* 6
incidi in montem Gelboe, & ecce Saul firmatus
erat super lanceã suam, & ecce currus et equi-
tum principes coniuncti erant ei. * *Et respexit* 7
post se, & vidit me, & vocauit me: & dixi,
Ecce ego. * *Et dixit mihi, Quis es tu? & di-* 8
xi ad eum, Amalecites ego sum.

* *Et dixit ad me, Sta iam super me & in-* 9
terfice me, quoniã detinent me tenebræ graues,
& adhuc anima mea est in me. * *Et steti su-* 10
per eum & interfeci eum, quia vidi quòd non
viuet postquam cecidit ipse: & accepi diade-
ma quod in capite eius, & armillam quæ in
brachio illius, & attuli ea domino meo huc.

* *Et apprehendit Dauid vestimẽta sua, &* 11
scidit ea, & omnes viri qui cum eo.

* *Et planxerunt & fleuerunt, & ieiunauer-* 12
unt vsque ad crepusculum super Saul, & su-
per Jonathan filium eius, & super populum Ju-
da, & super domum Israel, quoniam percussi
fuerunt in gladio.

* *Et dixit Dauid iuueni qui nunciauerat* 13
ei, Vnde es tu? & dixit, Filius viri aduenæ
Amalecitæ ego sum.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ β'.

κεφ. α'.

1 ΚΑΙ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν σαὺλ, καὶ δαυὶδ
ἀνέστρεψε τύπτων τὸν ἀμαλήκ· καὶ ἐκάθισε
δαυὶδ ἐν σεκελαὰγ ἡμέρας δύο.

2 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ
ἰδοὺ ἀνὴρ ἦλθεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἀπὸ λαοῦ ἀπὸ μετὰ σαὺλ,
καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρωγότα καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
αὐτοῦ· ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτὸν πρὸς δαυίδ, καὶ ἔπε-
σεν ἐπὶ τὸν γῆν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

3 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν δαυίδ, πόθεν παρεγένου; καὶ εἶπε
πρὸς αὐτόν, ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἰσραὴλ διασέσωσμαι.

4 * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς αὐτόν, τίς ὁ λόγος ἔτος, ἀπάγ-
γειλόν μοι; καὶ εἶπε, πέφυγε ὁ λαὸς ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ
ἔπεσον πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ σαὺλ καὶ ἰωναθὰν ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ τεθνήκασιν.

5 * καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ παιδαρίῳ τῷ ἀπαγγέλλοντι αὐτῷ,
πῶς οἶδας ὅτι τέθνηκε σαὺλ καὶ ἰωναθὰν ὁ υἱὸς αὐτοῦ;

6 * καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τὸ ἀπαγγέλλον αὐτῷ, περιπέπ-
τωκα περιέπεσον ἐν τῷ ὄρει γελβουέ, καὶ ἰδοὺ σαοὺλ ἐπε-
κέκλιτο ἐπὶ τὸ δόρυ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἱππαρ
7 χοι συνῆψαν αὐτῷ. * καὶ ἐπέβλεψεν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ
8 εἶδέ με, καὶ ἐκάλεσέ με· καὶ εἶπα, ἰδοὺ ἐγώ. * καὶ εἶπέ μοι,
τίς εἶ σύ; καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἀμαληκίτης ἐγώ εἰμι.

9 * καὶ εἶπε πρός με, ἐπίστηθι δὴ ἐπ' ἐμὲ, καὶ θανάτω-
σόν με, ὅτι κατέχει με σκότος δεινὸν, καὶ ἔτι ἡ ψυχή μου
10 ἐστὶν ἐν ἐμοί. * καὶ ἐπέστησα ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσα
αὐτόν, ὅτι ᾔδειν ὅτι οὐ ζήσεται μετὰ τὸ πεσεῖν αὐτόν· καὶ ἔλα-
βον τὸ διάδημα τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸν χλι-
δόνα τὸν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, καὶ ἐνήνοχα αὐτὰ
πρὸς κύριόν μου ὧδε.

11 * καὶ ἐκράτησε δαυὶδ τῶν ἱματίων αὐτοῦ, καὶ διέρ-
ρηξεν αὐτά, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ.

12 * καὶ ἐκόψαντο καὶ ἔκλαυσαν καὶ ἐνήστευσαν ἕως δείλης
ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ
τὸν λαὸν ἰούδα, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ, ὅτι ἐπλήγη-
13 σαν ἐν ῥομφαίᾳ. * καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ παιδαρίῳ τῷ
ἀπαγγείλαντι αὐτῷ, πόθεν εἶ σύ; καὶ εἶπεν, υἱὸς ἀνδρὸς πα-
ροίκου ἀμαληκίτου ἐγώ εἰμι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

B. Aria Montano Interpr.

CAP. I.

ET fuit postquam mortuus est Saul, & Dauid redijt à percutiendo homines Ghamalek, & sedit Dauid in Sziklag dies duos.
2 Et fuit in die tertio, & ecce vir venit ex castris à Saul, & vestes eius scissæ erant, & puluis proiectus in capite eius. & fuit
cùm venisset ad Dauid, & occubuit super terram, & adorauit. 3 Et dixit illi Dauid, Vnde tu venis? & dixit illi, Ex castris Israel
euasi. 4 Et dixit illi Dauid, Quod fuit verbum, indica nunc mihi. & dixit, Quòd vertit *terga* populus ex bello, & etiam
multum cecidit de populo, & occisi sunt, & etiam Saul, & Iehonathan filius eius mortui sunt. 5 Et dixit Dauid adolescenti qui
indicauit illi, Quomodo nosti quòd mortuus est Saul & Iehonathan filius eius? 6 Et dixit adolescens qui indicauit illi,
Contingendo contigi in monte Gilboagh, & ecce Saul innixus erat super hastam suam, & ecce currus & exercitus equitum assecuti sunt eum.
7 Et respexit retro se, & vidit me, & vocauit me. & dixi, Ecce ego. 8 Et dixit mihi, Quis tu? & dixi, Ghamalekæus ego.
9 Et dixit mihi, Sta quæso super me, & occidito me, quoniam comprehendit me tremor, nam omnis adhuc anima mea in me est.
10 Et steti super illum & occidi illum, quia noui quòd non viueret postquam cecidit: & accepi coronam quæ super caput eius, &
armillam quæ super brachium eius, & attuli ea ad dominum meum huc. 11 Et apprehendit fortiter Dauid vestimenta sua, &
scidit ea, & etiam omnes viri qui erant cum illo. 12 Et planxerunt & fleuerunt, & ieiunauerunt vsque ad vesperum super Saul &
super Iehonathan filium eius, & super populum Domini, & super domum Israel, quia occisi sunt in gladio. 13 Et dixit Dauid ad
adolescentem qui indicauit ei, Vnde tu? & dixit, Filius viri proselyti Ghamalekæi sum.

14 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד אֵיךְ לֹא יָרֵאתָ לִשְׁלֹחַ יָדְךָ
לְשַׁחֵת אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה׃
15 * וַיִּקְרָא דָוִד לְאַחַד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר גַּשׁ
16 פְּגַע־בּוֹ וַיַּכֵּהוּ וַיָּמֹת׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד דָּמְךָ
עַל־רֹאשֶׁךָ כִּי פִיךָ עָנָה בְךָ לֵאמֹר אָנֹכִי מַתִּתִי אֶת־
17 מְשִׁיחַ יְהוָה׃ * וַיְקֹנֵן דָּוִד אֶת־הַקִּינָה
הַזֹּאת עַל־שָׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ׃
18 * וַיֹּאמֶר לְלַמֵּד בְּנֵי־יְהוּדָה קֶשֶׁת הִנֵּה כְתוּבָה
19 עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר׃ * הַצְבִי יִשְׂרָאֵל עַל־בָּמוֹתֶיךָ
20 חָלָל אֵיךְ נָפְלוּ גִבֹּרִים׃ * אַל־תַּגִּידוּ בְגַת
אַל־תְּבַשְּׂרוּ בְחוּצוֹת אַשְׁקְלוֹן פֶּן־תִּשְׂמַחְנָה בְּנוֹת
פְּלִשְׁתִּים פֶּן־תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים׃
21 * הָרֵי בַגִּלְבֹּעַ אַל־טַל וְאַל־מָטָר עֲלֵיכֶם וּשְׂדֵי
תְרוּמֹת כִּי שָׁם נִגְעַל מָגֵן גִּבּוֹרִים מָגֵן שָׁאוּל בְּלִי
22 מָשִׁיחַ בַּשָּׁמֶן׃ * מִדַּם חֲלָלִים מֵחֶלֶב גִּבּוֹרִים
קֶשֶׁת יְהוֹנָתָן לֹא נָשׁוֹג אָחוֹר וְחֶרֶב שָׁאוּל לֹא
23 תָּשׁוּב רֵיקָם׃ * שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן הַנֶּאֱהָבִים
וְהַנְּעִימִם בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ מִנְּשָׁרִים
24 קַלּוּ מֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ׃ * בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל־שָׁאוּל
בְּכֶינָה הַמַּלְבִּשְׁכֶם שָׁנִי עִם־עֲדָנִים הַמַּעֲלֶה עֲדִי
25 זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן׃ * אֵיךְ נָפְלוּ גִבֹּרִים בְּתוֹךְ
הַמִּלְחָמָה יְהוֹנָתָן עַל־בָּמוֹתֶיךָ חָלָל׃
26 * צַר־לִי עָלֶיךָ אָחִי יְהוֹנָתָן נָעַמְתָּ לִי מְאֹד
נִפְלְאַתָה אַהֲבָתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים׃
27 * אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים וַיֹּאבְדוּ כְּלֵי מִלְחָמָה׃

ב

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּשְׁאַל דָּוִד
בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה בְאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלָיו עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָה אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר
חֶבְרוֹנָה׃

SAMVEL. II. Translat. B. Hierony. *Dauid.*

14 * Et ait ad eum Dauid, Quare non ti-
C muisti mittere manũ tuam, vt occideres
15 christum Domini? *Vocánsq; Dauid vnũ
de pueris suis, ait: Accedens irrue in eum.
16 Qui percussit illum & mortuus est. * Et
ait ad eum Dauid, Sanguis tuus super ca-
put tuum. Os enim tuum locutũ est ad-
uersum te, dicens: Ego interfeci christum
17 Domini. *Planxit aũt Dauid planctum
huiuscemodi super Saul & super Ionathã
18 filium eius. *Et præcepit vt docerét filios
Iuda arcum, sicut scriptum est in libro Iu-
19 storum. *Inclyti Israel super mõtes tuos
D interfecti sunt. Quomodo ceciderunt for-
20 tes? *Nolite annunciare in Geth, neque
annuncietis in cõpitis Ascalonis, ne fortè
lætentur filiæ Philistijm, ne exultent filiæ
21 incircuncisorum. * Montes Gelboe nec
ros nec pluuia veniant super vos. Neque
sint agri primitiarum, quia ibi abiectus
est clypeus fortium, clypeus Saul quasi
non esset vnctus oleo,
22 * A sanguine interfectorum ab adipe
fortium. Sagitta Ionathæ nunquá redijt
retrorsum, & gladius Saul non est reuer-
23 sus inanis. * Saul & Ionathas amabiles
& decori valdè in vita sua, in morte quo-
que non sunt diuisi. Aquilis velociores,
leonibus fortiores.
24 * Filiæ Israel super Saul flete, qui vestie-
bat vos coccino in delitiis, qui præbebat
ornamenta aurea cultui vestro.
25 *Quomodo ceciderunt fortes in præ-
lio? Ionathas in excelsis tuis occisus est.
26 * Doleo super te frater mi Ionatha de-
core nimis & amabilis super amorem mu
27 lierum. * Quomodo ceciderunt robu-
sti & perierunt arma bellica!

CAP. II.

1 IGitur post hæc cõsuluit Dauid Domi-
A num, dicens: Num ascendam in vnam
de ciuitatibus Iuda? Et ait Dominus ad
eum, Ascende. Dixítq; Dauid, Quò ascen
dam? Et respondit ei, In Hebron.

תרגום יונתן

14 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד אֵיכְדֵין לָא דְחֵילְתָּא לְאוּשָׁטָא יְדָךְ לְחַבָּלָא יַת מְשִׁיחָא דַיְיָ׃ 15 וּקְרָא דָוִד לְחַד מֵעֻלֵּימָיָא וַאֲמַר קְרַב שְׁלֹט בֵּיהּ
וּמְחָהִי וְקַטְלֵיהּ׃ 16 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד חוֹבַת קְטוֹלָךְ תְּהֵי בְּרֵישָׁךְ אֲרֵי פּוּמָךְ אַסְהִיד בָּךְ לְמֵימַר אֲנָא קְטֵלִית יַת מְשִׁיחָא דַיְיָ׃
17 וַאֲלָא דָוִד יַת אֲלָיָא הָדָא עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּרֵיהּ׃ 18 וַאֲמַר לְאַלָּפָא יַת בְּנֵי יְהוּדָה לְמִינַּד בְּקֶשְׁתָּא הָא הִיא כְּתִיבָה עַל סִפְרָא
דְאוֹרַיְתָא׃ 19 אִיתְעַדַּרְתּוּן עַל בֵּיהּ תְּקִפֵּיכוֹן אִיתְרְמִיתוּן קְטִילִין אֵיכְדֵין אִיתְקְטָלוּ גִּיבָּרַיָּא׃ 20 לָא תְחַוּוּן בְּגַת וְלָא
תְבַסְּרוּן בְּשׁוּקֵי אַשְׁקְלוֹן דִּילְמָא יְחַדְּיָן בְּנָת פְּלִשְׁתָּאֵי דִילְמָא יְרוּצָן בְּנָת עָרֵלַיָּא׃ 21 טוּרֵי בְּגִלְבּוֹעַ לָא יְחוּת עֲלֵיכוֹן טַלָּא וּמְטָרָא לָא
הְוֵי בְּכוֹן עֲלָלָא כְּמַסַּת דְּיַעְבְּדוּן מִינָהּ חַלְתָּא אֲרֵי תַּמָּן אִיתְּבְרוּ תְּרֵיסֵי גִּיבָּרַיָּא תְּרֵיסָא דְשָׁאוּל דְּמְשִׁיחַ כִּרְבִּמְשִׁחָא׃ 22 מִדַּם קְטִילִין
מִתְּרַב גִּיבָּרִין גֵּירֵי קֶשְׁתָּא דִיהוֹנָתָן לָא מִסְתַּחֲרִין לַאֲחָרָא וְחַרְבָּא דְשָׁאוּל לָא תָיְבָא רֵיקָן׃ 23 שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן דְּרַחִימִין וְחַבִּיבִין בְּחַיֵּיהוֹן
וּבְמוֹתְהוֹן לָא אִיתְפְּרָשׁוּ מֵעִמְּהוֹן מִנְּשָׁרַיָּא קַלִּילִין וּמֵאֲרְיָוָתָא גִּיבָּרִין׃ 24 בְּנָת יִשְׂרָאֵל עַל שָׁאוּל בְּכֵאָה דַּהֲוָה מַלְבֵּישׁ לְכוֹן לְבוּשֵׁי צְבָעוֹנִין
וּמוֹבִיל לְכוֹן חַפְנוּקִין וּמַסִּיק תְּקוּנֵי דַהֲבָא עַל לְבוּשֵׁיכוֹן׃ 25 אֵיכְדֵין אִיתְקְטִילוּ גִּיבָּרַיָּא בְּגוֹ עָבְדֵי קְרָבָא יְהוֹנָתָן עַל בֵּית תְּקָפָךְ אִיתְקְטִילְתָּא׃
26 עָקַת לִי עֲלָךְ אַחִי יְהוֹנָתָן חַבִּיבַת לִי לַחֲדָא מַפְרְשָׁא רַחֲמָתָךְ לִי מֵרַחֲמַת חַרְתִּין נְשִׁין׃ 27 אֵיכְדֵין אִתְקְטָלוּ גִּיבָּרַיָּא וַאֲבַדוּ מָאנֵי קְרָבָא׃

ב

1 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וּשְׁאֵיל דָּוִד בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר הַאֵיסַק בְּחַדָּא מִקִּרְוֵיָא דְּבֵית יְהוּדָה וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ סַק וַאֲמַר דָּוִד לְאַן אֵסַק וַאֲמַר לְחֶבְרוֹן׃

14 * Et dixit ei Dauid, Quomodo non timuisti inferre manum tuam vt occideres christum Domini? 15 * Et vocauit Dauid vnum de pueris suis: & dixit, Accedens obuia ei. & percussit eum & mortuus est.

16 * Et ait Dauid ad eum, Sanguis tuus super caput tuum, quia os tuum respondit contra te, dicens: Ego interfeci christum Domini.

17 * Et planxit Dauid planctum hunc super Saul & super Jonathan filium eius.

18 * Et dixit vt docerent filios Juda. Ecce scriptum est in libro iusti.

19 * Et dixit, Considera Israel super mortuis tuis vulneratis quomodo ceciderunt fortes.

20 * Ne annuncietis in Geth, neq; annuncietis in viis Ascalonis, vt non lætentur filiæ Philistijm, neque exultent filiæ incircuncisorum.

21 * Montes qui in Gelboe, non cadat super vos neque ros, neque pluuia, & agri primitiarum quia abiectus est clypeus fortium, & clypeus Saul non vnctus est in oleo

22 * A sanguine interfectorum & ab adipe fortium. Arcus Jonathan non reuersus est vacuus retrorsum: & gladius Saul non reuersus est inanis.

23 * Saul & Jonathan amati & pulchri non diuisi in vita sua, & in morte sua non diuisi fuerũt, magis quàm aquilę veloces, magis quàm leones fortes.

24 * Filiæ Israel flete super Saul qui vestiebat vos coccino cum ornamẽto vestro, qui referebat ornamentum aureum super vestimentũ vestrũ.

25 * Quomodo ceciderunt fortes in medio præliorum! Jonathan in excelsis tuis occisus es.

26 * Doleo super te Jonathan frater mi; speciosus fuisti mihi nimis, admirabilis fuit amor tuus mihi super amorẽ mulierum. 27 * Quomodo ceciderunt fortes, & perierunt arma bellica!

CAP. II.

1 ET factum est post hæc, & consuluit Dauid in Domino, dicens: Si ascendam in vnam de ciuitatibus Iuda? & ait Dominus ad eum, Ascende. & dixit Dauid, Quo ascendam? & dixit, In Chebron.

14 * καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυὶδ, πῶς οὐκ ἐφοβήθης ἐπενεγκεῖν τὴν χεῖρά σε διαφθεῖραι τὸν χριστὸν κυρίε;

15 * καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ ἕν τῶν παιδαρίων αὐτε καὶ εἶπεν, προσελθὼν ἀπάντησον αὐτῷ· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ ἀπέ-
16 θανεν· * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς αὐτόν, τὸ αἷμά σε ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, ὅτι τὸ στόμα σε ἀπεκρίθη κατ' σου, λέγων· ἐγὼ τεθανάτωκα τὸν χριστὸν κυρίε.

17 * καὶ ἐθρήνησε δαυὶδ τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ σαοὺλ καὶ
18 ἐπὶ ἰωναθαὶ τὸν υἱὸν αὐτε. * καὶ εἶπε τοῦ διδάξαι τοὺς υἱὸς ἰούδα· ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ βιβλίου τε εὐθυδς.

19 * καὶ εἶπεν, ἀνείβασαι ἰσραὴλ ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων σε τραυματιῶν πῶς ἔπεσον δυνατοί.

20 * μὴ ἀπαγγείλητε εἰς γέθ, μηδὲ διαγελίσησθε ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀσκάλωνος, ὅπως μὴ εὐφρανθῶσι θυγατέρες ἀλλοφύλων, μηδὲ γαυριάσωσι θυγατέρες ἀπεριτμήτων.

21 * ὄρη τὰ ἐν γελβοὲ μὴ πέσοι ἐφ' ὑμᾶς μήτε δρόσος μήτε ὑετός· καὶ ἀγροὶ ἀπαρχῶν ὅτι ἐσωχθίσθη θυρεὸς δυνατῶν καὶ θυρεὸς σαοὺλ οὐκ ἐχρίσθη ἐν ἐλαίῳ

22 * ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ ἀπὸ στέατος δυνατῶν· τόξον ἰωναθαὶ οὐκ ἀπέστρεψε κενὸν εἰς τὰ ὀπίσω· καὶ ῥομφαία σαοὺλ οὐκ ἀπέστρεψε κενή.

23 * σαοὺλ καὶ ἰωναθαὶ οἱ ἠγαπημένοι καὶ ὡραῖοι ἐδιακεχωρισμένοι ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν ἐδιεχωρίσθησαν, ὑπὲρ ἀετοὺς κούφοι ὑπὲρ λέοντας δυνατοί.

24 * θυγατέρες ἰσραὴλ κλαύσατε ἐπὶ σαοὺλ τὸν ἐνδιδύσκοντα ὑμᾶς κόκκινα μετὰ κόσμε ὑμῶν, τὸν διαφέροντα κόσμον χρυσὸν ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν ὑμῶν.

25 * πῶς ἔπεσον δυνατοὶ ἐν μέσῳ πολέμων, ἰωναθαὶ ἐπὶ τὰ ὕψη σε τραυματίσθης.

25 * ἀλγῶ ἐπὶ σοὶ ἰωναθαὶ ἀδελφέ μου, ὡραιώθης μοι σφόδρα, ἐθαυμασώθη ἡ ἀγάπησίς σε ἐμοὶ ὑπὲρ ἀγάπησιν γυναικῶν.

27 * πῶς ἔπεσον δυνατοὶ καὶ ἀπώλοντο σκεύη πολεμικά.

β'.

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐπηρώτησεν δαυὶδ ἐν κυρίῳ, λέγων· εἰ ἀναβῶ εἰς μίαν τῶν πόλεων τε ἰουδαίας; καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, ἀνάβηθι· καὶ εἶπε δαυὶδ, ποῦ ἀναβῶ; καὶ εἶπεν, εἰς χεβρών·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dixit illi Dauid, Quomodo non timuisti extendere manum tuam, ad perdendum vnctum domini? 15 Et vocauit Dauid vnum ex adolescentibus: & dixit, Accede, potestatem exerce in eum· & percussit eum, & occidit eum. 16 Et dixit illi Dauid, Culpa occisionis tuæ sit in capite tuo, quia os tuum testatum est in te, dicendo, Ego occidi vnctum Domini. 17 Et lamentatus est Dauid lamentationem hanc super Saul, & super Ionathan filium eius. 18 Et dixit vt docerent filios Iehudah, ad iaciendum arcu: Ecce scriptum est super libro legis. 19 Steterunt super Israel, super domum fortitudinum vestrarum eleuati sunt occisores, quomodo occisi sunt fortes? 20 Ne annuncietis in Gath, & ne bene nuncietis in plateis Askalon, ne fortè lætentur filiæ Pelisthæorum, ne fortè exultent filiæ præputiatorum. 21 Montes Gilboagh non descendat super vos ros, & pluuia non sit in vobis quæ veniat, ita vt faciant ex ea HHALCHA, quia ibi fracta sunt scuta fortium, scuta Saul qui vnctus fuit in vnctione. 22 De sanguine occisorum, de pinguedine robustorum, iacula arcus Iehonathan non reuersa sunt retrorsum, & gladius Saul non redijt inanis. 23 Saul & Ionathan, qui dilecti & amati fuerant in vita sua, & in morte sua non sunt separati à se: præ aquilis celeres, & præ leonibus robusti. 24 Filiæ Israel super Saul lugete, qui vestiebat vos vestibus colorũ, & afferebat vobis delitias, & ascendere faciebat cõpositiones auri super vestes vestras. 25 Quomodo occisi sunt robusti inter belligerantes? Iehonathan super domũ fortitudinis tuæ occisus es? 26 Angustia est mihi super te frater mi Iehonathan, amasti me valde, mirabilis fuit dilectio tua mihi præ dilectione duarũ vxorum. 27 Quomodo occisi sunt robusti & perierunt vasa belli!

CAP. II.

1 ET fuit post hoc & rogauit Dauid in dicto Domini, dicendo: Num ascendam in vnam ex ciuitatibus domus Iehudah? & dixit illi Dominus, Ascende: & dixit Dauid, Quò ascendam? & dixit, Ad Hhebron.

2 * וַיַּעַל שָׁם דָּוִד וְגַם שְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵלִית
3 וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי: * וַאֲנָשָׁיו אֲשֶׁר־
עִמּוֹ הֶעֱלָה דָוִד אִישׁ וּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי חֶבְרוֹן:
4 * וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ־שָׁם אֶת־דָּוִד
לְמֶלֶךְ עַל־בֵּית יְהוּדָה וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר אַנְשֵׁי
יָבֵישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר קָבְרוּ אֶת־שָׁאוּל:
5 * וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אַנְשֵׁי יָבֵישׁ גִּלְעָד
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם
הַחֶסֶד הַזֶּה עִם־אֲדֹנֵיכֶם עִם־שָׁאוּל וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ:
6 * וְעַתָּה יַעַשׂ־יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד וֶאֱמֶת וְגַם
אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם
7 הַדָּבָר הַזֶּה: * וְעַתָּה תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם וִהְיוּ
לִבְנֵי־חַיִל כִּי־מֵת אֲדֹנֵיכֶם שָׁאוּל וְגַם אֹתִי מָשְׁחוּ
בֵּית־יְהוּדָה לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם:
8 * וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָא אֲשֶׁר לְשָׁאוּל לָקַח
אֶת־אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל וַיַּעֲבִרֵהוּ מַחֲנָיִם:
9 * וַיַּמְלִכֵהוּ אֶל־הַגִּלְעָד וְאֶל־הָאֲשׁוּרִי וְאֶל־
יִזְרְעֶאל וְעַל־אֶפְרַיִם וְעַל־בִּנְיָמִן וְעַל־יִשְׂרָאֵל
כֻּלֹּה: 10 * בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־
שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלָךְ
אַךְ בֵּית יְהוּדָה הָיוּ אַחֲרֵי דָּוִד:
11 * וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה דָּוִד מֶלֶךְ
בְּחֶבְרוֹן עַל־בֵּית יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה
12 חֳדָשִׁים: * וַיֵּצֵא אַבְנֵר בֶּן־נֵר וַעַבְדֵי אִישׁ־
בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל מִמַּחֲנַיִם גִּבְעוֹנָה:
13 * וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וַעַבְדֵי דָוִד יָצְאוּ וַיִּפְגְּשׁוּם
עַל־בְּרֵכַת גִּבְעוֹן יַחְדָּו וַיֵּשְׁבוּ אֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה
14 מִזֶּה וְאֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה מִזֶּה: * וַיֹּאמֶר אַבְנֵר
אֶל־יוֹאָב יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וִישַׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ
וַיֹּאמֶר יוֹאָב יָקֻמוּ:

2 * Ascendit ergo Dauid & duæ vxores eius Achinoem Iezraelites & Abigail vxor Nabal Carmeli.
3 * Sed & viros qui erant cum eo duxit Dauid singulos cum domo sua, & manse-
4 runt in oppidis Hebron. * Venerúntque viri Iuda, & vnxerũt ibi Dauid vt regna-
B ret super domum Iuda. Et nunciatum est Dauid quòd viri Iabes Galaad sepeliissent
5 Saul. * Misit ergo Dauid nũcios ad viros Iabes Galaad: dixítque ad eos, Benedicti vos à Domino qui feciſtis misericordiam hanc cũ dño vestro Saul, & sepeliſtis eum.
6 * Et nunc retribuet vobis quidẽ Domi nus misericordiã & veritatem, & ego reddam gratiã eò quòd feciſtis verbũ istud.
7 * Confortentur manus vestræ, & estote filij fortitudinis; licet enim mortuus sit dominus vester Saul, tamen me vnxit domus Iuda in regem sibi.
8 * Abner autẽ filius Ner princeps exercitus Saul, tulit Isboseth filium Saul, & circunduxit eum per castra:
9 * Regémq; constituit super Galaad, & super Gessuri, & super Iezrael, & super Ephraim, & super Beniamin, & super Israel
10 vniuersum. * Quadraginta annorũ erat Isboseth filius Saul cùm regnare cœpisset
C super Israel, & duobus annis regnauit. sola autem domus Iuda sequebatur Dauid.
11 * Et fuit numerus dierum, quos cõmoratus est Dauid imperans in Hebron super domum Iuda, septem annorum & sex mensium.
12 * Egressúsque est Abner filius Ner, & pueri Isboseth filij Saul de castris in Ga-
13 baon. * Porrò Ioab filius Saruię & pueri Dauid egressi sunt, & occurrerunt eis iuxta piscinam Gabaon. Et cùm in vnum conuenissent, è regione sederunt hi in vna parte piscinæ, & illi ex altera.
14 * Dixítque Abner ad Ioab, Surgant pueri, & ludant coram nobis. Et respondit Ioab, Surgant.

תרגום יונתן

2 וסליק לתמן דוד ואף תרתין נשותיה אחינועם דמיזרעאל ואביגיל איתת נבל דמכרמל: 3 וגברוהי דעמיה אסיק דוד גבר
ואנש ביתיה ויתיבו בקרוי חברון: 4 ואתו גברי שבט יהודה ומשחו תמן ית דוד למהוי מלכא על דבית יהודה וחוויאו לדוד למימר
גברי יבש גלעד דקברו ית שאול: 5 ושלח דוד אזגדין לות אנשי יבש גלעד ואמר להון ברכין אתון קדם יי דעבדתון חסדא
הדין עם ריבונכון עם שאול וקברתון יתיה: 6 וכען יעבד יי עמכון טיבו וקשוט ואף אנא אעביד עמכון טבתא הדא דעבדתון
פתגמא הדין: 7 וכען יתקפן ידיכון והוו לגברין גיברין ארי מית ריבונכון שאול ואף יתי משחו דבית יהודה למהוי מלכא עליהון:
8 ואבנר בן נר רב חילא די לשאול דבר ית אישבושת בר שאול ואעבריה למחנים:
9 ואמליכיה על דבית גלעד ועל דבית אשר ועל יזרעאל ועל דבית אפרים ועל דבנימין ועל ישראל כוליהון:
10 בר ארבעין שנין אישבושת בר שאול דבר מלך על ישראל והרתין שנין מלך בתר דבית יהודה הוו בתר דוד:
11 והוה מנין יומיא דהוה דוד מלכא בחברון על דבית יהודה שבע שנין ושיתא ירחין:
12 ונפק אבנר בר נר ועבדי אישבושת בר שאול ממחנים לגבעון: 13 ויואב בר צרויה ועבדי דוד נפקו וערעונין על
ברוכתא דגבעון כחדא ושרו איליין על ברוכתא מיכא ואיליין על ברוכתא מיכא: 14 ואמר אבנר ליואב יקומון כען עולימיא ויחיכון
קדמנא ואמר יואב יקומון:

2 ✠ Et aſcendit illuc Dauid, & ambæ vxores eius Achinoem Izraelites & Abygail vxor Nabal Carmeli.

3 ✠ Et viri eius qui cum eo vnuſquiſque, & domus ſua, & habitãt in ciuitatibus Chebron.

4 ✠ Et veniunt viri Juda & vngunt Dauid ibi vt regnaret ſuper domum Iuda, & annunciauerunt Dauid, dicentes: Viri Jabis Galaad ipſi ſepelierunt Saul.

5 ✠ Et miſit Dauid nuncios ad duces Jabis Galaad, & dixit ad eos, Benedicti vos à Domino, quia feciſtis miſericordiam ſuper dominum veſtrum ſuper Saul & ſepeliſtis eum.

6 ✠ Et nunc faciat Dominus vobiſcum miſericordiam & veritatem, & ego autem faciam vobiſcum bona hæc, quia feciſtis verbum iſtud.

7 ✠ Et nunc confortentur manus veſtræ, & eſtote in filios fortes, quoniam mortuus eſt Saul dominus veſter, & quia me vnxit domus Juda ſuper ſe in regem.

8 ✠ Et Abener filius Ner princeps exercitus Saul tulit Jsboſeth filium Saul, & traduxit eum de caſtris.

9 ✠ Et regem conſtituit eum ſuper Galaad, & ſuper Aſeri, et ſuper Jzrael, & ſuper Ephraim, et ſuper Beniamin, & ſuper vniuerſum Jſrael.

10 ✠ Filius quadraginta annorum erat Jsboſeth filius Saul quando regnauit ſuper Jſrael, & duobus annis regnauit, præter domum Juda, qui fuerunt poſt Dauid.

11 ✠ Et fuit numerus dierum, quibus regnauit Dauid in Chebron ſuper domum Juda, ſeptem anni & menſes ſex.

12 ✠ Et egreſſus eſt Abener filius Ner, & pueri Jsboſeth filij Saul de caſtris collis.

13 ✠ Et Joab filius Saruia egreſſus eſt de Chebron, & pueri Dauid, & occurrunt ad inuicem ſuper fontem Gabaon: & ſederunt iſti ex vna parte, & iſti ex altera parte iuxta fontem.

14 ✠ Et dixit Abener ad Joab, Surgant iam pueri & ludant coram nobis. & dixit Joab, Surgant.

2 ✠ καὶ ἀνέβη ἐκεῖ δαυίδ, καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες αὐτοῦ ἀχιναὰμ ἡ ἰζραηλίτις & ἀβυγαΐλ ἡ γυνὴ ναβαὰλ & καρμηλίτου.

3 ✠ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ οἱ μετ' αὐτοῦ ἕκαστος, & ὁ οἶκος αὐτοῦ· & κατῴκουσιν ἐν ταῖς πόλεσι χεβρών.

4 ✠ καὶ ἦλθον οἱ ἄνδρες τ ἰουδαίας & χρίουσι τὸν δαυὶδ ἐκεῖ & βασιλεύειν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα· & ἀπήγγειλαν τῷ δαυίδ, λέγοντες· οἱ ἄνδρες ἰαβὶς τ γαλααδίτιδος αὐτοὶ ἔθαψαν τὸν σαούλ.

5 ✠ καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἰαβὶς τ γαλααδίτιδος, & εἶπεν πρὸς αὐτούς, εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι πεποιήκατε ἔλεος ἐπὶ τὸν κύριον ὑμῶν ἐπὶ τὸν σαούλ, & ἐθάψατε αὐτόν.

6 ✠ καὶ νῦν ποιήσαι κύριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος καὶ ἀλήθειαν, & ἐγὼ ἀποιήσω μεθ' ὑμῶν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, ὅτι
7 ἐποιήσατε τὸ ῥῆμα τοῦτο. ✠ καὶ νῦν κραταιώθωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνατούς, ὅτι τέθνηκε σαοὺλ ὁ κύριος ὑμῶν, & ὅτι ἐμὲ κέχρικεν ὁ οἶκος ἰούδα ἐφ' ἑαυτοὺς εἰς βασιλέα.

8 ✠ καὶ ἀβενὴρ υἱὸς νὴρ ἀρχιστράτηγος σαοὺλ ἔλαβε τὸν ἰσβόσεθ υἱὸν τοῦ σαούλ, καὶ διεβίβασεν αὐτὸν ἐκ τῆς παρεμβολῆς.

9 ✠ καὶ ἐβασίλευσεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γαλααδίτιν, καὶ ἐπὶ τὸν ἀσεεί, & ἐπὶ τὸν ἰζραήλ, & ἐπὶ τὸν ἐφραΐμ, καὶ ἐπὶ βενιαμίν, & ἐπὶ πάντα ἰσραήλ.

10 ✠ υἱὸς τεσσαράκοντα ἐτῶν ἦν ἰσβόσεθ υἱὸς σαοὺλ ὅτε ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραήλ, & δύο ἔτη ἐβασίλευσεν, πλὴν τ οἴκου ἰούδα, οἳ ἦσαν ὀπίσω δαυίδ.

11 ✠ καὶ ἐγένετο ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν ὧν ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐν χεβρὼν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα ἑπτὰ ἔτη & μῆνες ἕξ.

12 ✠ καὶ ἐξῆλθεν ἀβενὴρ υἱὸς νὴρ, & οἱ παῖδες ἰσβόσεθ υἱοῦ σαοὺλ ἐκ παρεμβολῆς Βαυνοῦ.

13 ✠ καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐα ἐξῆλθεν ἐκ χεβρών, & οἱ παῖδες δαυίδ, καὶ συνέπεσαν ἀλλήλοις ἐπὶ τὴν κρήνην γαβαών· καὶ ἐκάθισαν οἵτοι ἐντεῦθεν, καὶ οἵτοι ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν κρήνην.

14 ✠ καὶ εἶπεν ἀβενὴρ πρὸς ἰωάβ, ἀναστήτωσαν δὴ τὰ παιδάρια, & παιξάτωσαν ἐνώπιον ἡμῶν· & εἶπεν ἰωάβ, ἀναστήτωσαν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et aſcendit illuc Dauid & etiam duæ vxores eius Ahhinogham, quæ erat ex Izreghel, & Abigail vxor Nabal ex Charmel.

[3] Et viros eius qui erant cum eo aſcendere fecit Dauid, virum & hominem domus eius, & ſederunt in vrbibus Hhebron.

[4] Et venerunt viri tribus Iehuda, & vnxerunt ibi Dauid vt eſſet rex ſuper *populũ* domus Iehudah, & indicauerunt Dauid, dicendo: Viri Iabes Gilghad ſunt qui ſepelierunt Saul. [5] Et miſit Dauid nuncios ad homines Iabes Gilghad, & dixit illis, Benedicti vos ante Dominum, qui feciſtis miſericordiam hanc cum domino veſtro cum Saul, & ſepeliſtis eum. [6] Et nunc faciet Dominus vobiſcum bonitatem & veritatem, & etiam ego faciam vobiſcum bonum hoc, qui feciſtis verbum hoc. [7] Et nunc fortificentur manus veſtræ, & eſtote in viros robuſtos, quia mortuus eſt dominus veſter Saul, & etiam me vnxerunt *viri* domus Iehudah, vt ſim rex ſuper eos. [8] Et Abner filius Ner magiſter virtutis Saul, duxit Isboſeth filium Saul, & tranſire fecit illum ad Mahhanaim.

[9] Et regnare fecit illũ ſuper *populũ* domus Gilghad, & ſuper *populũ* domus Aſſer, & ſuper Iezraghel, & ſuper *populũ* domus Ephraim, & ſuper viros domus Biniamin, & ſuper Iſrael omnes illos. [10] Filius quadraginta annorum erat Isboſeth filius Saul, quando regnauit ſuper Iſrael, & duobus annis regnauit: verùm *viri* domus Iehudah fuerunt poſt Dauid.

[11] Et fuit numerus dierum, quibus fuit Dauid rex in Hhebron ſuper *populũ* domus Iehudah, ſeptem anni & ſex menſes.

[12] Et exiuit Abner filius Ner, & ſerui Isboſeth filij Saul ex Mahhanaim ad Gibghon.

[13] Et Ioab filius Zzaruiah, & ſerui Dauid exierunt & offenderunt illos ſuper piſcinam Gibghon ſimul, & poſuerunt ſe hi ſuper piſcinam hinc & hi ſuper piſcinam illinc. [14] Et dixit Abner ad Ioab, Surgant nunc adoleſcentes, & ludant ante nos. & dixit Ioab, Surgant.

15 * וַיָּקֻמוּ וַיַּעַבְרוּ בְמִסְפָּר שְׁנֵים עָשָׂר לְבִנְיָמִן
וּלְאִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל וּשְׁנֵים עָשָׂר מֵעַבְדֵי דָוִד׃
16 * וַיַּחֲזִקוּ אִישׁ בְּרֹאשׁ רֵעֵהוּ וְחַרְבּוֹ בְּצַד רֵעֵהוּ
וַיִּפְּלוּ יַחְדָּו וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא חֶלְקַת הַצֳּרִים
אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃
17 * וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה קָשָׁה עַד־מְאֹד בַּיּוֹם הַהוּא
וַיִּנָּגֶף אַבְנֵר וְאַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד׃
18 * וַיִּהְיוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה בְּנֵי צְרוּיָה יוֹאָב וַאֲבִישַׁי
וַעֲשָׂהאֵל וַעֲשָׂהאֵל קַל בְּרַגְלָיו כְּאַחַד הַצְּבִיim
19 אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה׃ * וַיִּרְדֹּף עֲשָׂהאֵל אַחֲרֵי אַבְנֵר
וְלֹא־נָטָה לָלֶכֶת עַל־הַיָּמִין וְעַל־הַשְּׂמֹאל מֵאַחֲרֵי
20 אַבְנֵר׃ * וַיִּפֶן אַבְנֵר אַחֲרָיו וַיֹּאמֶר הַאַתָּה
21 זֶה עֲשָׂהאֵל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ אַבְנֵר
נְטֵה לְךָ עַל־יְמִינְךָ אוֹ עַל־שְׂמֹאלֶךָ וְאֶחֱזֹ לְךָ אֶחָד
מֵהַנְּעָרִים וְקַח־לְךָ אֶת־חֲלִצָתוֹ וְלֹא־אָבָה
22 עֲשָׂהאֵל לָסוּר מֵאַחֲרָיו׃ * וַיֹּסֶף עוֹד אַבְנֵר
לֵאמֹר אֶל־עֲשָׂהאֵל סוּר לְךָ מֵאַחֲרַי לָמָּה אַכֶּכָּה
אַרְצָה וְאֵיךְ אֶשָּׂא פָנַי אֶל־יוֹאָב אָחִיךָ׃
23 * וַיְמָאֵן לָסוּר וַיַּכֵּהוּ אַבְנֵר בְּאַחֲרֵי הַחֲנִית אֶל־
הַחֹמֶשׁ וַתֵּצֵא הַחֲנִית מֵאַחֲרָיו וַיִּפֹּל־שָׁם וַיָּמָת
תַּחְתָּו וַיְהִי כָּל־הַבָּא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָפַל שָׁם
עֲשָׂהאֵל וַיָּמֹת וַיַּעֲמֹדוּ׃
24 * וַיִּרְדְּפוּ יוֹאָב וַאֲבִישַׁי אַחֲרֵי אַבְנֵר וְהַשֶּׁמֶשׁ
בָּאָה וְהֵמָּה בָּאוּ עַד־גִּבְעַת אַמָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי־
25 גִיחַ דֶּרֶךְ מִדְבַּר גִּבְעוֹן׃ * וַיִּתְקַבְּצוּ בְּנֵי־בִנְיָמִן
אַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּהְיוּ לַאֲגֻדָּה אֶחָת וַיַּעַמְדוּ עַל־רֹאשׁ
26 גִּבְעָה אֶחָת׃ * וַיִּקְרָא אַבְנֵר אֶל־יוֹאָב וַיֹּאמֶר
הָלָנֶצַח תֹּאכַל חָרֶב הֲלוֹא יָדַעְתָּה כִּי־מָרָה תִּהְיֶה
בָאַחֲרוֹנָה וְעַד־מָתַי לֹא־תֹאמַר לָעָם לָשׁוּב
מֵאַחֲרֵי אֲחֵיהֶם׃

15 * Surrexerũt ergo & trãſierunt numero
D duodecim de Beniamin ex parte Isboſeth
filij Saul, & duodecim de pueris Dauid.
16 *Apprehenſóq; vnuſquiſq; capite cõpa-
ris ſui defixit gladiũ in latus contrarij, &
ceciderunt ſimul. Vocatúmq; eſt nomẽ lo
17 ci illius Ager robuſtorum in Gabaon. *Et
ortum eſt bellũ durum ſatis in die illa, fu-
gatúſque eſt Abner & viri Iſrael à pueris
18 Dauid. *Erant autem ibi tres filij Sar-
uiæ, Ioab & Abiſai & Aſahel. Porrò Aſahel
curſor velociſsimus fuit quaſi vnus de ca-
preis qui morantur in ſiluis.
19 * Perſequebatur autem Aſahel Abner,
& non declinauit ad dextram ſiue ad ſi-
niſtram, omittens perſequi Abner.
20 * Reſpexit itaque Abner poſt tergum
E ſuũ, & ait: Tu ne es Aſahel? Qui reſpon-
21 dit, Ego ſum. *Dixítq; ei Abner, Vade ad
dexterã ſiue ad ſiniſtrã, & apprehẽde vnũ
de adoleſcentibus, & tolle tibi ſpolia eius.
Noluit aũt Aſahel omittere quin vrgeret
22 eum. * Rurſũmq; locutus eſt Abner ad
Aſahel, Recede & noli me ſequi, ne fortè
cõpellar confodere te in terram, & leuare
nõ potero faciem meam ad Ioab fratrem
23 tuum. *Qui audire contempſit, & noluit
declinare. Percuſsit ergo eũ Abner auerſa
haſta in inguine, & transfodit, & mortuus
eſt in eodẽ loco. Omnes qui tranſibãt per Inf. 20. d
F locum illum in quo ciderat Aſahel &
24 mortuus erat, ſubſiſtebant. *Perſequen-
tibus autẽ Ioab & Abiſai fugientem Ab-
ner, Sol occubuit. Et venerunt vſque ad
collem aquæductus, qui eſt ex aduerſo
vallis & itineris deſerti in Gabaon.
25 *Congregatíque ſunt filij Beniamin ad
Abner, & conglobati in vnum cuneum,
ſteterunt in ſummitate tumuli vnius.
26 * Et exclamauit Abner ad Ioab, & ait:
Num vſq; ad internitionem tuus mucro
deſæuiet? An ignoras quòd periculoſa ſit
deſperatio? Vſquequo non dicis populo, Nu. 17. d
vt omittat perſequi fratres ſuos?

תרגום יונתן

15 וְקָמוּ וַעֲבָרוּ בְּמִנְיַן חֲרֵי עֲשַׂר מִדְּבֵית בִּנְיָמִן וּמִדְּאִישׁ בֹּשֶׁת בַּר שָׁאוּל וּתְרֵי עֲשַׂר מֵעַבְדֵי דָוִד׃
16 וְאִתְקִיפוּ גְּבַר בְּרֵישׁ חַבְרֵיהּ וְחַרְבֵיהּ בְּסִטַר חַבְרֵיהּ וְאִתְקְטָלוּ כַּחֲדָא וּקְרָא לַאֲתְרָא הַהוּא אַחְסָנַת גְּבוּרַת קְטִילַיָּא דִי בְּגִבְעוֹן׃
17 וַהֲוָה קְרָבָא תַּקִּיף עַד לַחֲדָא בְּיוֹמָא הַהוּא וְאִיתְּבַר אַבְנֵר וְאִינְשֵׁי יִשְׂרָאֵל קֳדָם עַבְדֵי דָוִד׃
18 וַהֲווֹ תַּמָּן חִלְתָּא בְּנֵי צְרוּיָה יוֹאָב וַאֲבִישַׁי וַעֲשָׂהאֵל וַעֲשָׂהאֵל קַלִּיל בְּרַגְלוֹהִי כַּחֲדָא מִן טָבְיָא דִי בְּחַקְלָא׃
19 וּרְדַף עֲשָׂהאֵל בָּתַר אַבְנֵר וְלָא אִיתְפְּנִי לְמֵיזַל עַל יַמִּינָא וְעַל שְׂמָאלָא מִבָּתַר אַבְנֵר׃ 20 וְאִתְפְּנִי אַבְנֵר לַאֲחוֹרוֹהִי וַאֲמַר
הַאַתְּ דֵּין עֲשָׂהאֵל וַאֲמַר אֲנָא׃ 21 וַאֲמַר לֵיהּ אַבְנֵר אִיתְפְּנִי לָךְ עַל יַמִּינָךְ אוֹ עַל שְׂמָאלָךְ וְאֵחוֹד לָךְ חַד מֵעֻלַּמַיָּא וְסַב לָךְ יַת זְרִיזוּתֵיהּ
וְלָא אָבָה עֲשָׂהאֵל לְמֵיזַר מִבָּתְרוֹהִי׃ 22 וְאוֹסִיף עוֹד אַבְנֵר לְמֵימַר לְוָת עֲשָׂהאֵל זוֹר לָךְ מִבָּתְרַי לְמָה אֶקְטִלִינָךְ וְאֶרְמִינָךְ לְאַרְעָא
וְאֵיכְדֵין אֶזְקוֹף אַפַּי וְאַחְמֵי לְיוֹאָב אֲחוּךְ׃ 23 וְלָא אָבָה לְמֵיזַר וּמְחָמֵי אַבְנֵר בְּאַחֲרֵי מְזַרְנִיתָא בִּסְטַר יַרְכֵיהּ וְנִפְקַת מְזַרְנִיתָא
מֵאֲחוֹרוֹהִי וּנְפַל תַּמָּן וּמִית בְּאַתְרֵיהּ וַהֲווֹ כָּל דְּאָתֵי לְאַתְרָא דִּנְפַל תַּמָּן עֲשָׂהאֵל וּמִית וְקָיְמִין׃ 24 וּרְדַפוּ יוֹאָב וַאֲבִישַׁי בָּתַר אַבְנֵר
וְשִׁמְשָׁא עָלַת וְאִינּוּן מְטוֹ עַד גִּבְעַת אַמְתָא דְעַל אַפֵּי גֵיחַ אוֹרַח מַדְבְּרָא דְגִבְעוֹן׃ 25 וְאִתְכְּנִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִן בָּתַר אַבְנֵר וַהֲווֹ לְסִיעָא
חֲדָא וְקָמוּ עַל רֵישׁ רָמָה חֲדָא׃ 26 וּקְרָא אַבְנֵר לְיוֹאָב וַאֲמַר הֲלָאַפְרֵשׁ תְּקִטוֹל חַרְבָּא הֲלָא יְדַעְתְּ אֲרֵי מָרִירָא תְּהֵי בְּסוֹפָא וְעַד
אֵימָתַי לָא תֵימַר לְעַמָּא לְמֵהַךְ מִבָּתַר אֲחֵיהוֹן׃

15 * Et ſurrexerunt & tranſierunt in numero
duodecim de filijs Beniamin Iſboſeth filij Saul,
& duodecim de pueris Dauid.

16 * Et apprehenderunt vnuſquiſque manu
caput proximi ſui, & gladius eius in latus pro-
ximi ſui, & cadunt pariter; & nomen poſitū
eſt loco illi Pars inſidiatorū quæ eſt in Gabaon.

17 * Et factum eſt bellum durum valde in die
illa; & cecidit Abener & viri Iſrael coram
pueris Dauid.

18 * Et erant ibi tres filij Saruia, Ioab, & A-
beſſa, & Aſſael: & Aſſael leuis pedibus ſuis
quaſi vna caprea quæ in agro.

19 * Et perſecutus eſt Aſſael poſt Abener, &
non declinauit vt ambularet ad dexteram ne-
que ad ſiniſtram à tergo Abener.

20 * Et reſpexit Abener poſt ſe, & ait: Tu es
ipſe Aſſael? & dixit, Ego ſum.

21 * Et dixit ipſi Abener, Declina tu ad dex-
teram vel ad ſiniſtram, et apprehende tibi vnū
de adoleſcentibus, & tolle tibi armaturā eius:
& non voluit Aſſael declinare ab his qui poſt
eum.

22 * Et addidit Abener rurſum dicere
Aſſael, Recede tu à me, vt non percutiam te in
terram: & quomodo leuabo faciem meam ad
Ioab fratrem tuum?

23 * Et non voluit Aſſael recedere; & percu-
tit eum Abener poſteriori parte haſtæ in inqui-
ne, & tranſijt lancea de poſterioribus eius, &
cadit ibi & moritur ſub eum. & factum eſt,
omnis qui veniebat vſque ad locum vbi cecidit
Aſſael, & mortuus eſt, & ſubſiſtebat.

24 * Et perſecutus eſt Ioab & Abeſſa poſt Abe-
ner, & Sol occubuit; & ipſi venerunt vſque
ad collem Amma qui ex aduerſo Gie iter de-
ſertum Gabaon.

25 * Et congregantur filij Beniamin poſt Abe-
ner, & facti ſunt in congregationem vnam,
& ſteterunt in ſummitate collis vnius.

26 * Et vocauit Abener Ioab, & dixit: Num
vſque in victoriam deuorabit mucro? nónne
ſcis quòd acerba erit in vltimis? & vſquequo
non dicis populo, vt reuertatur à tergo fratrum
ſuorum?

15 * καὶ ἀνέστησαν καὶ παρῆλθον ἐν ἀριθμῷ δώδεκα τῶν
υἱῶν βενιαμὶν καὶ ἰσβόσεθ υἱὸς σαοὺλ, καὶ δώδεκα τῶν παίδων
16 δαυίδ. * καὶ ἐκράτησαν ἕκαστος τῇ χειρὶ τῆς κεφαλῆς
καὶ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἡ μάχαιρα αὐτοῦ εἰς τὴν πλευρὰν καὶ
πλησίον αὐτοῦ, καὶ πίπτουσι κατὰ τὸ αὐτό· καὶ ἐπεκλήθη τῷ τό-
πῳ ἐκείνῳ μερὶς τῶν ἐπιβούλων ἥ ἐστιν ἐν γαβαών.

17 * καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος σκληρὸς ὡς λίαν ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ἐκείνῃ· καὶ ἔπεσεν ἀβενὴρ καὶ ⓘ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐνώ-
πιον τῶν παίδων δαυίδ.

18 * καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ τρεῖς υἱοὶ σαρουία ἰωὰβ, καὶ ἀβεσσὰ,
καὶ ἀσαὴλ· καὶ ἀσαὴλ κοῦφος τοῖς ποσὶν αὐτοῦ ὡσεὶ μία
19 δορκὰς τῶν ἐν ἀγρῷ. * καὶ κατεδίωξεν ὁ ἀσαὴλ ὀπί-
σω ἀβενήρ, καὶ οὐκ ἐξέκλινε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ ὄπισθεν ἀβενήρ.

20 * καὶ ἐπέβλεψεν ἀβενὴρ ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ εἶπε, σὺ εἶ
αὐτὸς ἀσαήλ; καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι.

21 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβενήρ, ἔκκλινον σὺ εἰς τὰ δεξιὰ ἢ
εἰς τὰ ἀριστερὰ, καὶ κατάσχε σεαυτῷ ἓν τῶν παιδαρίων, καὶ
λάβε σεαυτῷ τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἠθέλησεν
ἀσαὴλ ἐκκλίναι ἀπὸ τοῦ ὄπισθεν αὐτοῦ.

22 * καὶ προσέθετο ἀβενὴρ ἔτι εἰπεῖν τῷ ἀσαήλ, ἀπόστη-
θι σὺ ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ πατάξω σε εἰς τὴν γῆν· καὶ πῶς
ἄρω τὸ πρόσωπόν μου πρὸς ἰωὰβ τὸν ἀδελφόν σου;

23 * καὶ οὐκ ἐβούλετο ἀσαὴλ ἀποστῆναι· καὶ τύπτει αὐτὸν
ὁ ἀβενὴρ ἐν τῷ ὀπίσω ⓘ δόρατι ⓘ εἰς τὴν ψύαν· καὶ
διεξῆλθεν τὸ δόρυ ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ πίπτει ἐκεῖ
καὶ ἀποθνήσκει ὑποκάτω αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο πᾶς ὁ ἐρ-
χόμενος ἕως τοῦ τόπου οὗ ἔπεσεν ἀσαὴλ καὶ ἀπέθανε,
καὶ ἠφίσατο.

24 * καὶ κατεδίωξεν ἰωὰβ καὶ ἀβεσσὰ ὀπίσω ἀβενήρ, καὶ ὁ
ἥλιος ἔδυνε· καὶ αὐτοὶ εἰσῆλθον ἕως τοῦ βουνοῦ ἀμμὰ τοῦ
καταπρόσωπον γαὶ ὁδὸν ἔρημον γαβαών.

25 * καὶ συναθροίζουσιν ⓘ υἱοὶ βενιαμὶν ὀπίσω ἀβενὴρ,
καὶ ἐγένοντο εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ἔστησαν ⓘ ἐπὶ κεφα-
λὴν βουνοῦ ἑνός.

26 * καὶ ἐκάλεσεν ἀβενὴρ τὸν ἰωὰβ, καὶ εἶπε, μὴ εἰς νῖκος
καταφάγεται ἡ ῥομφαία; οὐκ οἶδας ὅτι πικρὰ ἔσται εἰς
τὰ ἔσχατα; καὶ ἕως πότε οὐ μὴ εἴπῃς τῷ λαῷ ἀποστρέφειν
ἀπὸ ὄπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et ſurrexerunt & tranſierunt in numero duodecim ex *populo* domus Biniamin, & ex *populo* Isboſeth filij Saul, & duodecim ex ſeruis Dauid. 16 Et inualuerunt quiſque in caput ſocij ſui, & gladius cuiuſque in latere ſocij ſui, & occiſi ſunt ſimul, & vocauit locum illum, Hæreditatem fortitudinis occiſorum, quæ eſt in Gibghon. 17 Et fuit bellum validum vſque nimis in die illa, & fractus eſt Abner & homines Iſrael ante ſeruos Dauid. 18 Et fuerunt ibi tres filij Szaruiah, Ioab & Abiſſai, & Ghaſſahel: & Ghaſſahel erat leuis in pedibus ſuis, vt vna de capreis quæ ſunt in agro. 19 Et ſecutus eſt Ghaſſahel poſt Abner, & non deflexit vt iret ſuper dextram & ſuper ſiniſtram de-poſt Abner. 20 Et conuerſus eſt Abner retro ſe, & dixit, Num tu es ille Ghaſſael? & dixit, Sum. 21 Et dixit illi Abner, Verte te ſuper dextram tuam, aut ſuper ſiniſtram tuam, & determina tibi vnum ex adoleſcentibus, & accipe arma eius. & noluit Ghaſſael recedere de-poſt illum. 22 Et addidit Abner dicere ad Ghaſſahel, Conuerte te de-poſt me. quare occidam te & proijciam te in terram, & quomodo leuabo faciem meam, & oſtendar Ioab fratri tuo? 23 Et noluit recedere: & percuſſit eum Abner in poſterioribus haſtæ, in latere fœmoris eius, & exiuit haſta à tergo illius, & cecidit ibi & mortuus eſt in loco ſuo: & fuerunt omnes qui veniebant ad locum in quo cecidit Ghaſſael, & mortuus eſt, ſubſiſtebant. 24 Et ſecuti ſunt Ioab & Abiſſai poſt Abner, & Sol occubuit, & ipſi attigerunt vſque ad collem Amtha qui eſt ſuper facies Giahh, via deſerti Gibghon. 25 Et congregati ſunt filij Biniamin poſt Abner, & fuerunt in cœtum vnum, & ſteterunt ſuper caput iugi vnius. 26 Et clamauit Abner ad Ioab, & dixit, Num quid ad ſeparationem occidet gladius? nónne noſti quòd amaritudo erit in fine? & vſquequo non dices populo vt redeat de-poſt fratres ſuos?

17 * וַיֹּאמֶר יוֹאָב חַי הָאֱלֹהִים כִּי לוּלֵא דִבַּרְתָּ כִּי
אָז מֵהַבֹּקֶר נַעֲלָה הָעָם אִישׁ מֵאַחֲרֵי אָחִיו׃
18 * וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשּׁוֹפָר וַיַּעַמְדוּ כָל־הָעָם וְלֹא־
יָרְדְּפוּ עוֹד אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד לְהִלָּחֵם׃
29 * וְאַבְנֵר וַאֲנָשָׁיו הָלְכוּ בָעֲרָבָה כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא
וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיֵּלְכוּ כָּל־הַבִּתְרוֹן וַיָּבֹאוּ מַחֲנָיִם׃
30 * וְיוֹאָב שָׁב מֵאַחֲרֵי אַבְנֵר וַיְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הָעָם
וַיִּפָּקְדוּ מֵעַבְדֵי דָוִד תִּשְׁעָה־עָשָׂר אִישׁ וַעֲשָׂהאֵל׃
31 * וְעַבְדֵי דָוִד הִכּוּ מִבִּנְיָמִן וּבְאַנְשֵׁי אַבְנֵר שְׁלֹשׁ־
32 מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵתוּ׃ * וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֲשָׂהאֵל
וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּקֶבֶר אָבִיו אֲשֶׁר בֵּית לָחֶם וַיֵּלְכוּ כָל־
הַלַּיְלָה יוֹאָב וַאֲנָשָׁיו וַיֵּאָר לָהֶם בְּחֶבְרוֹן׃

ג

2 * וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה אֲרֻכָּה בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין
בֵּית דָּוִד וְדָוִד הֹלֵךְ וְחָזֵק וּבֵית שָׁאוּל הֹלְכִים
2 וְדַלִּים׃ * וַיִּוָּלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי
בְכוֹרוֹ אַמְנוֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית׃
3 * וּמִשְׁנֵהוּ כִלְאָב לַאֲבִיגַל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמֶלִי
וְהַשְּׁלִשִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן־מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר׃
4 * וְהָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית וְהַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה בֶן־
5 אֲבִיטָל׃ * וְהַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אֵשֶׁת דָּוִד אֵלֶּה
6 יֻלְּדוּ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן׃ * וַיְהִי כִּהְיוֹת הַמִּלְחָמָה בֵּין
בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְאַבְנֵר הָיָה מִתְחַזֵּק בְּבֵית
7 שָׁאוּל׃ * וְלִשְׁאוּל פִּלֶגֶשׁ וּשְׁמָהּ רִצְפָּה בַּת־אַיָּה
וַיֹּאמֶר אֶל־אַבְנֵר מַדּוּעַ בָּאתָה אֶל־פִּילֶגֶשׁ אָבִי׃
8 * וַיִּחַר לְאַבְנֵר מְאֹד עַל־דִּבְרֵי אִישׁ־בֹּשֶׁת
וַיֹּאמֶר הֲרֹאשׁ כֶּלֶב אָנֹכִי אֲשֶׁר לִיהוּדָה הַיּוֹם
אֲעֶשֶׂה־חֶסֶד עִם־בֵּית שָׁאוּל אָבִיךָ אֶל־אֶחָיו
וְאֶל־מְרֵעֵהוּ וְלֹא הִמְצִיתִךָ בְּיַד דָּוִד וַתִּפְקֹד עָלַי עֲוֹן
הָאִשָּׁה הַיּוֹם׃

17 *Et ait Ioab: Viuit Deus, si locutus fuis- Inf. 20.g
ses manè, recessisset populus persequens
18 fratrē suū. *Insonuit ergo Ioab buccina,
& stetit omnis exercitus, nec pſecuti sunt
29 vltra Israel, neq; iniere certamen. *Abner
autē & viri eius abierunt per cāpestria to-
ta nocte illa, & transierunt Iordanē, & lu-
strata omni Bethoron venerunt ad castra.
30 *Porrò Ioab reuersus omisso Abner con
gregauit omnē populum, & defuerunt de
pueris Dauid decē & nouem viri excepto
31 Asahele. *Serui aūt Dauid percusserunt
de Beniamin, & de viris qui erant cū Ab-
ner trecētos sexaginta, qui & mortui sunt.
32 *Tulerúntq; Asahel & sepelierunt eū in
sepulchro patris sui in Bethleem, & ambu
lauerunt tota nocte, Ioab & viri qui erant
cum eo, & in ipso crepusculo peruenerunt
in Hebron. CAP. III.

1 FActa est ergo longa cōcertatio inter do
A mū Dauid, & inter domū Saulis; Dauid
proficiens & semper seipso robustior, do-
2 mus autē Saul decrescens quotidie. *Na-
tíq; sunt filij Dauid in Hebrō. Fuítq; pri-
mogenitus eius Amnon de Achinoē Iez-
3 raelite. *Et post eum Cheleab de Abigail
vxore Nabal Carmeli. Porrò tertius Ab-
salom filius Maacha, filiæ Tholomai regis
4 Gessur. *Quartus autem Adonias filius
Agith. Et quintus Saphatias filius Abithal.
5 *Sextus quoq; Hietraam de Egla vxore
Dauid. Hi nati sunt Dauid in Hebron.
6 *Cùm ergo esset prēliū inter domū Saul
& domū Dauid, Abner filius Ner regebat
7 domum Saul. *Fuerat aūt Sauli cōcubi-
B na nomine Respha filia Achia. Dixítque
Isboseth ad Abner: Quare ingressus es ad
8 concubinā patris mei? *Qui īratus ni-
mis propter verba Isboseth, ait: Nunquid
caput canis ego sum aduersū Iudā hodie?
qui fecerim misericordiā super domū Saul
patris tui, & sup fratres & ꝓximos eius, &
non tradidi te in manus Dauid, & tu re-
quisisti me ꝙ argueres pro muliere hodie?

תרגום יונתן

17 וַאֲמַר יוֹאָב קַיָּם הוּא יְיָ אֲרֵי אִילּוֹלָפוּן מֵלֵילְתָּא אֲרֵי בְּכֵין פּוּן מֵעִידָן צַפְרָא אִסְתַּלַּק גְּבַר מִבָּתַר אֲחוֹהִי׃
18 וּתְקַע יוֹאָב בְּשׁוֹפָרָא וְקָמוּ כָל עַמָּא וְלָא רַדַפוּ עוֹד בָּתַר יִשְׂרָאֵל וְלָא אוֹסִיפוּ עוֹד לַאֲגָחָא׃ 29 וְאַבְנֵר וְגֻבְרוֹהִי הַלִּיכוּ
בְּמֵישְׁרָא כָּל לֵילְיָא הַהוּא וַעֲבָרוּ יַת יַרְדְּנָא וְאַזְלוּ כָּל בִּתְרוֹן וְאֲתוֹ לְמַחֲנָיִם׃ 30 וְיוֹאָב תָּב מִבָּתַר אַבְנֵר וְכַנֵּשׁ יַת כָּל עַמָּא וּשְׁגוּ מֵעַבְדֵי
דָּוִד תְּשַׁע עֲשַׂר גַּבְרָא וַעֲשָׂהאֵל׃ 31 וְעַבְדֵי דָוִד קְטָלוּ מִבְּנֵי בִנְיָמִן וּבְגֻבְרֵי אַבְנֵר תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין גַּבְרָא מִיתוּ׃
32 וּנְטָלוּ יַת עֲשָׂהאֵל וּקְבָרוּהִי בְּקִבְרָא דַּאֲבוּהִי דִּי בְּבֵית לָחֶם וַאֲזַלוּ כָּל לֵילְיָא יוֹאָב וְגֻבְרוֹהִי וּנְהַר לְהוֹן בְּחֶבְרוֹן׃

ג

1 וַהֲוָה קְרָבָא תַּקִּיף בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וּבֵית דָּוִד אָזֵל וְתַקִּיף וּבֵית שָׁאוּל אָזְלִין וּמְאָכְכִין׃
2 וְאִתְיְלִידוּ לְדָוִד בְּנִין בְּחֶבְרוֹן וַהֲוָה בְּכְרֵיהּ אַמְנוֹן לַאֲחִינֹעַם דְּמִיזְרְעֶאל׃ 3 וְתִנְיָנֵיהּ כִּלְאָב לַאֲבִיגַיִל אִתַּת נָבָל דְּמִכַּרְמֶלָא
וְתָלִיתָאָה אַבְשָׁלוֹם בַּר מַעֲכָה בַּת תַּלְמַי מַלְכָּא דְגִשּׁוּר׃ 4 וּרְבִיעָאָה אֲדוֹנִיָּה בַּר חַגִּית וַחֲמִשָׁאָה שְׁפַטְיָה בַּר אֲבִיטָל׃ 5 וּשְׁתִיתָאָה
יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אִתַּת דָּוִד אִלֵּין אִתְיְלִידוּ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן׃ 6 וַהֲוָה כַּד הֲוָה קְרָבָא בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְאַבְנֵר הֲוָה מִתְקַף בְּבֵית
שָׁאוּל׃ 7 וּלְשָׁאוּל לְחֵינְתָא וּשְׁמַהּ רִצְפָּה בַּת אַיָּה וַאֲמַר אִישׁ־בֹּשֶׁת לְאַבְנֵר מָה דֵּין עַלְתָּא לְוַת לְחֵינְתָא דַּאֲבָא׃
8 וּתְקַף לְאַבְנֵר לַחֲדָא עַל פִּתְגָמֵי אִישׁ־בֹּשֶׁת וַאֲמַר הֲלָא רֵישָׁא דְכַלְבָּא אֲנָא מִכְּעַן חַוְיֵתִי גְּבַר הֲדָיוֹט לְשָׁאוּל דְּבֵית יְהוּדָה יוֹמָא דֵּין
אֶעְבֵיד טֵיבוּ עִם בֵּית שָׁאוּל אֲבוּךְ עִם אֲחוֹהִי וְעִם רַחֲמוֹהִי וְלָא מְסַרְתָּךְ בִּידָא דְּדָוִד וּמְכַּעַן אַרְתַּ מְסָעַר עֲלַי חוֹב אִתְּתָא יוֹמָא דֵּין׃

27 *Et dixit Joab, Viuit Dominus, quoniam niſi locutus fuiſſes, quoniã tunc de mane aſcendiſſet populus mane vnuſquiſque poſt fratrem ſuum.* 28 *Et buccinauit Joab buccina, & ceſſit omnis populus & non perſecutus eſt amplius poſt Iſrael, & non additus eſt vltra pugnare.* 29 *Et Abener & viri eius abierunt in occaſum tota nocte illa, & tranſierunt Jordanem, & tranſierunt totam planiciem, & veniunt in caſtra.* 30 *Et Joab reuerſus eſt ab Abener, & congregauit omnem populum: et recenſiti ſunt de pueris Dauid qui cecidérũt, nouem & decem viri, & Aſſael.* 31 *Et pueri Dauid percuſſerunt de filijs Beniamin de viris Abener trecentos & ſexaginta viros.* 32 *Et tollunt Aſſael & ſepeliunt eum in ſepulchro patris ſui in Bethleëm, & ambulauerunt tota nocte Joab & viri eius, & lux orta eſt ipſis in Chebron.*

CAP. III.

1 ET *facta eſt concertatio multum inter domũ Saul & inter domum Dauid: & domus Dauid procedebat & fortificabatur, & domus Saul procedebat & debilis fiebat.* 2 *Et nati ſunt Dauid in Chebron filij ſex, & erat primogenitus eius Amnon Achinaam Izraelitæ.*

3 *Et ſecundus eius Celeab Abygail Carmeli: & tertius Abeſalon filius Maacha filiæ Thalmi regis Geeſſer.* 4 *Et quartus Adonia filius Aggith: & quintus Saphatias Abitaal.*

5 *Et ſextus Jethran Egal vxoris Dauid: iſti nati ſunt ipſi Dauid in Chebron.* 6 *Et factum eſt cùm eſſet prælium inter domum Saul et inter domum Dauid; & Abener erat regens domum Saul.* 7 *Et Saul erat concubina, & nomen ei Reſpha filia Aia; & dixit Iſboſeth filius Saul ad Abener, Quare ingreſſus es ad concubinam patris mei?*

8 *Et iratus eſt Abener nimis de verbo hoc Iſboſeth: & dixit ei Abener, Nunquid caput canis ſum? & feci miſericordiam cum domo Saul patris tui, & de fratribus, & de proximis eius, & non transfugi in domum Dauid: & requiris in me de iniuria mulieris hodie?*

27 καὶ εἶπεν ἰωὰβ, ζῇ κύριος, ὅτι εἰ μὴ ἐλάλησας, διότι τότε ἐκ πρωΐθεν ἀνέβη ἂν ὁ λαὸς πρωΐθεν ἕκαστος κατόπισθεν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 28 καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ τῇ σάλπιγγι, καὶ ἀπέστησε πᾶς ὁ λαὸς καὶ οὐκέτι κατέδιωκεν ὀπίσω τοῦ ἰσραὴλ, καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι πολεμεῖν. 29 καὶ ἀβενὴρ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς δυσμὰς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην· καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν ὅλῃ τῇ βαταίνοσαν, καὶ ἔρχονται εἰς παρεμβολάς. 30 καὶ ἰωὰβ ἀνέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ἀβενὴρ, καὶ συνήθροισε πάντα τὸν λαόν· καὶ ἐπεσκέπησαν τῶν παιδῶν δαυὶδ οἱ πεπληγότες ἐννέα καὶ δέκα ἄνδρες, καὶ ἀσαήλ. 31 καὶ οἱ παῖδες δαυὶδ ἐπάταξαν τῶν υἱῶν βενιαμὶν τῶν ἀνδρῶν ἀβενὴρ τριακοσίους καὶ ἑξήκοντα ἄνδρας. 32 καὶ αἴρουσι τὸν ἀσαὴλ καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ ἐν βηθλεέμ· καὶ ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν νύκτα ἰωὰβ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, καὶ διεφωτίσθη αὐτοῖς ἐν χεβρών. γ'.

1 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἀπὸ οἴκου σαὺλ καὶ ἀνδρῶν τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο· καὶ ὁ οἶκος σαὺλ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει. 2 καὶ ἐτέχθησαν τῷ δαυὶδ ἐν χεβρὼν υἱοὶ ἓξ, καὶ ἦν ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ ἀμνὼν τοῦ ἀχιναάμ τῆς ἰζραηλίτιδος. 3 καὶ ὁ δεύτερος αὐτοῦ χελέαβ τοῦ ἀβιγαὶλ τῆς καρμηλίας· καὶ ὁ τρίτος ἀβεσαλὼν υἱὸς μααχὰ θυγατρὸς θολμὶ βασιλέως γεεσσήρ. 4 καὶ ὁ τέταρτος ἀδωνία υἱὸς ἀγγίθ· καὶ ὁ πέμπτος σαφατίας τοῦ ἀβιταάλ. 5 καὶ ὁ ἕκτος ἰεθρὰμ τοῦ αἰγὰλ γυναικὸς δαυίδ· οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ τῷ δαυὶδ ἐν χεβρών. 6 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι τὸν πόλεμον ἀνὰ μέσον τοῦ οἴκου σαὺλ καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ἀβενὴρ ἰσχυρὸς κραταιοῦτο ἐν τῷ οἴκῳ σαὺλ. 7 καὶ τῷ σαὺλ ἦν παλλακή, καὶ ὄνομα αὐτῇ ρεσφὰ θυγάτηρ αἰά· καὶ εἶπεν ἰσβόσεθ υἱὸς σαὺλ πρὸς ἀβενὴρ, τί ὅτι εἰσῆλθες πρὸς τὴν παλλακὴν τοῦ πατρός μου. 8 καὶ ἐθυμώθη ἀβενὴρ σφόδρα περὶ τοῦ λόγου τούτου τῷ ἰσβόσεθ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβενήρ, μὴ κεφαλὴ κυνός εἰμι; καὶ ἐποίησα ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου σαὺλ τοῦ πατρός σου, καὶ περὶ ἀδελφῶν καὶ περὶ γνωρίμων αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνετόμησά σε εἰς τὸν οἶκον δαυίδ, καὶ ἐπιζητεῖς ἐπ' ἐμὲ περὶ ἀδικίας γυναικὸς σήμερον;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et dixit Ioab, Permanet ipſe Dominus, quia niſi locutus eſſes quòd tunc fortè à tempore auroræ aſcendiſſet vir de-poſt fratrem ſuum. 28 Et clanxit Ioab in cornu, & ſteterunt omnis populus, & non ſecuti ſunt amplius poſt Iſrael, & non addiderunt amplius congredi. 29 Et Abner & viri eius ambulauerunt in planicie omnem noctem illam, & tranſierunt Iordenam, & perambulauerunt omnem Bithron, & venerunt ad Mahhanaim. 30 Et Ioab redijt de-poſt Abner, & congregauit omnem populum, & defecerunt ex ſeruis Dauid nouendecim viri & Ghaſſael. 31 Et ſerui Dauid occiderunt ex viris domus Biniamin, & in viris Abner, trecenti & ſexaginta viri mortui ſunt. 32 Et tulerunt Ghaſſael & ſepelierunt illum in ſepulchro patris ſui, quod erat in Bethlehem: & ambulauerunt omnem noctem Ioab & viri eius, & illuxit illis in Hhebron. CAP. III.

ET fuit bellum validũ inter domũ Saul & inter domum Dauid: & domus Dauid ambulabat & prævalebat, & viri domus Saul ambulabant & deficiebant. 2 Et nati ſunt Dauid filij in Hhebron, & fuit primogenitus eius Amnon Ahhinogham quæ ex Iezraghel. 3 Et ſecundus eius Chilab Abigail vxoris Nabal, quæ ex Charmela: & tertius Abſalom filius Maghacha filiæ Thalmai regis Geſſur. 4 Et quartus Adoniah filius Hhagith, & quintus Sephatiah filius Abytal. 5 Et ſextus Iithragham Gheghæ vxoris Dauid; hi geniti ſunt Dauidi in Hhebron. 6 Et fuit quando fuit bellum inter domum Saul & inter domum Dauid, & Abner præeminebat in domo Saul. 7 Et Sauli fuerat concubina, & nomen illius Riſzpah filia Aiah; & dixit Iſboſeth ad Abner, Vt quid intraſti ad concubinam patris mei? 8 Et fuit ira Abnero valdè ſuper verba Iſboſeth, & dixit, Nunquid caput canis ſum ego? ex-nunc fui abiectus reliquijs domus Iehudah: hodie feci bonitatem cum domo Saul patris tui, cum fratribus tuis, & cum amicis tuis, & non tradidi te in manu Dauid, & nunc tu viſitas ſuper me culpam mulieris hodie?

9 * כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאַבְנֵר וְכֹה יֹסִיף לּוֹ
כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְדָוִד כִּי־כֵן אֶעֱשֶׂה־לּוֹ׃
10 * לְהַעֲבִיר הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שָׁאוּל וּלְהָקִים אֶת־
כִּסֵּא דָּוִד עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה מִדָּן וְעַד־בְּאֵר
11 שָׁבַע׃ * וְלֹא־יָכֹל עוֹד לְהָשִׁיב אֶת־אַבְנֵר דָּבָר
12 מִיִּרְאָתוֹ אֹתוֹ׃ * וַיִּשְׁלַח אַבְנֵר מַלְאָכִים
אֶל־דָּוִד תַּחְתָּו לֵאמֹר לְמִי־אֶרֶץ לֵאמֹר כָּרְתָה
בְרִיתְךָ אִתִּי וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ לְהָסֵב אֵלֶיךָ אֶת־כָּל־
13 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר טוֹב אֲנִי אֶכְרֹת אִתְּךָ בְרִית
אַךְ דָּבָר אֶחָד אָנֹכִי שֹׁאֵל מֵאִתְּךָ לֵאמֹר לֹא־תִרְאֶה
אֶת־פָּנַי כִּי אִם־לִפְנֵי הֲבִיאֲךָ אֶת מִיכַל בַּת־
שָׁאוּל בְּבֹאֲךָ לִרְאוֹת אֶת־פָּנָי׃
14 * וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־
שָׁאוּל לֵאמֹר תְּנָה אֶת־אִשְׁתִּי אֶת־מִיכַל אֲשֶׁר
אֵרַשְׂתִּי לִי בְּמֵאָה עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים׃
15 * וַיִּשְׁלַח אִישׁ בֹּשֶׁת וַיִּקָּחֶהָ מֵעִם אִישׁ מֵעִם
פַּלְטִיאֵל בֶּן־לָוִשׁ׃
16 * וַתֵּלֶךְ אִתָּהּ אִישָׁהּ הָלוֹךְ וּבָכֹה אַחֲרֶיהָ עַד־
בַּחֻרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְנֵר לֵךְ שׁוּב וַיָּשָׁב׃
17 * וּדְבַר־אַבְנֵר הָיָה עִם־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
גַּם־תְּמוֹל גַּם־שִׁלְשֹׁם הֱיִיתֶם מְבַקְשִׁים אֶת־דָּוִד
18 לִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם׃ * וְעַתָּה עֲשׂוּ כִּי יְהוָה אָמַר
אֶל־דָּוִד לֵאמֹר בְּיַד׀ דָּוִד עַבְדִּי הוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי
יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וּמִיַּד כָּל־אֹיְבֵיהֶם׃
19 * וַיְדַבֵּר גַּם־אַבְנֵר בְּאָזְנֵי בִנְיָמִין וַיֵּלֶךְ גַּם־אַבְנֵר
לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי דָוִד בְּחֶבְרוֹן אֵת כָּל־אֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינֵי
יִשְׂרָאֵל וּבְעֵינֵי כָּל־בֵּית בִּנְיָמִן׃
20 * וַיָּבֹא אַבְנֵר אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹן וְאִתּוֹ עֶשְׂרִים
אֲנָשִׁים וַיַּעַשׂ דָּוִד לְאַבְנֵר וְלָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתּוֹ
מִשְׁתֶּה׃

9 * Hęc faciat Deus Abner & hæc addat ei, nisi quomodo iurauit Dñs Dauid, sic faciam cum eo: Inf. eod.
10 * Vt transferatur regnũ de domo Saul, & eleuetur thronus Dauid super Israel, & super Iudam à Dan vsque Bersabee.
11 * Et non potuit respondere ei quicquã, quia metuebat illum.
12 * Misit ergo Abner nuncios ad Dauid pro se dicentes; Cuius est terra? Et vt loquerentur. Fac mecum amicitias, & erit manus mea tecum & reducam ad te vniuersum Israel.
13 * Qui ait: Optimè. ego faciam tecum amicitias, sed vnam rem peto à te, dicens: Non videbis faciem meam antequam adduxeris mihi Michol, filiam Saul, & sic venies & videbis me.
14 * Misit autem Dauid nuncios ad Isboseth filium Saul, dicens: Redde vxorem meam Michol quam despondi mihi centum præputijs Philistijm. I. Reg. 18. b
15 * Misit ergo Isboseth & tulit eam à viro suo Phaltiel filio Lais.
16 * Sequebatúrque eam vir suus plorans vsque Bahurim. Et dixit ad eũ Abner, Vade & reuertere. Qui reuersus est.
17 * Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel, dicẽs: Tam heri quàm nudiustertius quærebatis Dauid vt regnaret super vos.
18 * Nunc ergo facite, quoniã Dominus locutus est ad Dauid, dicens: In manu serui mei Dauid saluabo populum meum Israel de manu Philistijm & omniũ inimicorum eius.
19 * Locutus est autem Abner etiam ad Beniamin. Et abijt vt loqueretur ad Dauid in Hebron omnia quæ placuerant Israeli & vniuerso Beniamin.
20 * Venítque ad Dauid in Hebron cum viginti viris. Et fecit Dauid Abner & viris eius qui venerant cum eo conuiuium.

תרגום יונתן

9 כְּדֵין יַעְבִּיד יְיָ לְאַבְנֵר וּכְדֵין יוֹסִיף לֵיהּ אֲרֵי כְּמָה דְקַיֵּים יְיָ לְדָוִד אֲרֵי כְּדֵין אֶעְבֵּיד לֵיהּ׃
10 לְאַעְבָּרָא מַלְכוּתָא מִבֵּית שָׁאוּל
וּלְאָקָמָא יַת כָּרְסֵי דָוִד עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל דְּבֵית יְהוּדָה מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע׃
11 וְלָא יָכִיל עוֹד לְאָתָבָא יַת אַבְנֵר פִּיתְגָמָא מִדְּרָחֵל מִנֵּהּ׃
12 וְשְׁלַח אַבְנֵר אִזְגַּדִּין לְוַת דָּוִד מֵאַתְרֵיהּ לְמֵימַר מִקַּיְמְנָא בְּמַן
דְּעֵבַד אַרְעָא לְמֵימַר גְּזַר קְיָמָךְ עִמִּי וְהָא יְדִי עִמָּךְ לְאַסְחָרָא לְוָתָךְ יַת כָּל יִשְׂרָאֵל׃
13 וַאֲמַר טָב אֲנָא אֶגְזַר עִמָּךְ קְיָם בְּרַם פִּתְגָמָא
חַד אֲנָא שָׁאֵיל מִנָּךְ לְמֵימַר לָא תֶחֱזֵי יַת אַפַּי אֱלָהֵן קֳדָם מֵיתָיְתָךְ יַת מִיכַל בַּת שָׁאוּל כַּד אָתְיָא לְאִיתְחַזָּאָה קֳדָמַי׃
14 וּשְׁלַח דָּוִד אִזְגַּדִּין לְוַת אִישׁ בּוֹשֶׁת בַּר שָׁאוּל לְמֵימַר הַב יַת אִתְּתִי יַת מִיכַל דְּאַרְסֵית לִי בְּמְאָה עָרְלָת פְּלִשְׁתָּאֵי׃
15 וּשְׁלַח אִישׁ בּוֹשֶׁת וְדַבְּרָה מִלְוַת בַּעְלָהּ מִלְוַת פַּלְטִיאֵל בַּר לַיִשׁ׃
16 וַאֲזַל עִמָּהּ בַּעְלָהּ אָזֵיל וּבָכֵי בַּתְרָהָא עַד עַלְּמָת וַאֲמַר לֵיהּ אַבְנֵר אֲיזֵיל תּוּב וְהַב׃
17 וּפִתְגָמָא אַבְנֵר הֲוָה עִם סָבֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַף תְּמָלֵי אַף תְּרֵין זִמְנִין בָּעַן יַת דָּוִד לְמֶהֱוֵי מַלְכָא עֲלֵיכוֹן׃
18 וּכְעַן עֲבִידוּ אֲרֵי יְיָ אֲמַר לְדָוִד לְמֵימַר בְּיַד דָּוִד עַבְדִּי אֲפָרוֹק יַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתָּאֵי וּמִיַּד כָּל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן׃
19 וּמַלֵּיל אַף אַבְנֵר קֳדָם בְּנֵי בִנְיָמִן וַאֲזַל אַף אַבְנֵר לְמַלָּלָא קֳדָם דָּוִד בְּחֶבְרוֹן יַת כָּל דְּתַקֵּן בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעֵינֵי כָּל בְּנֵי בִנְיָמִן׃
20 וַאֲתָא אַף אַבְנֵר לְוַת דָּוִד לְחֶבְרוֹן וְעִמֵּיהּ עֶשְׂרִין גְּבָרִין וַעֲבַד דָּוִד לְאַבְנֵר וּלְגֻבְרַיָּא דְעִמֵּיהּ מִשְׁתְּיָא׃

9 ✱ Hæc faciat mihi Deus & hæc addat, quòd ſicut iurauit Dominus Dauid, ſic faciam ei in die hac:

10 ✱ Vt auferat regnum à domo Saul, & eleuet thronum Dauid ſuper Iſrael, & ſuper Iudam à Dan vſque ad Berſabee.

11 ✱ Et non potuit rurſum Iſboſeth reſpondere Abener verbum, eò quòd metuebat illum.

12 ✱ Et miſit Abener nuncios ad Dauid in Chebron, dicens: Pange fœdus tuum mecum, & ecce manus mea tecum vt reducam ad te omnem Iſrael.

13 ✱ Et dixit Dauid, Bene: ego pangam ad te fœdus, cæterùm verbum vnum ego peto à te, dicens: Non videas faciem meam niſi adduxeris Mechol filiam Saul veniente te ad videndum faciem meam.

14 ✱ Et miſit Dauid nuncios ad Iſboſeth filium Saul, dicens: Redde mihi vxorem meam Mechol, quam accepi in centum præputijs Philiſtijm.

15 ✱ Et miſit Iſboſeth, & accepit eam à viro ſuo Phaltiel filio Lais.

16 ✱ Et ibat poſt eam vir eius pergens & plorans poſt eam vſque ad Bachurim. & dixit Abener ad eum, Vade & reuertere: & reuerſus eſt.

17 ✱ Et ſermo Abener factus eſt ad ſeniores Iſrael, & dixit, Heri & nudiustertius quærentes fuiſtis Dauid vt regnaret ſuper vos.

18 ✱ Et nunc facite; quia Dominus locutus eſt de Dauid, dicens: In manu ſerui mei Dauid ſaluabo populum meum Iſrael de manu Philiſtijm, & de manu omnium inimicorum eius.

19 ✱ Et locutus eſt Abener & in aures filiorum Beniamin: & abijt Abener vt loqueretur in aures Dauid in Chebron omnia quæ placebant in oculis filiorum Iſrael, & in oculis vniuerſæ domus Beniamin.

20 ✱ Et venit Abener ad Dauid in Chebron, & cum eo viginti viri: & fecit Dauid Abener & viris qui cum eo conuiuium.

9 ✱ τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς & τάδε προσθείη, ὅτι καθὼς ὤμοσε κύριος τῷ δαυὶδ, ὅτως ποιήσω αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ·

10 ✱ περιελεῖν τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ οἴκου σαοὺλ, καὶ ἀναστῆσαι τὸν θρόνον δαυὶδ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ & ἐπὶ τὸν ἰούδαν ἀπὸ δὰν ἕως βηρσαβεέ.

11 ✱ καὶ οὐκ ἠδυνήθη ἔτι ἰσβόσεθ ἀνταποκριθῆναι τῷ ἀβενὴρ ῥῆμα ἀπὸ τοῦ φοβηθῆναι αὐτόν.

12 ✱ καὶ ἀπέστειλεν ἀβενὴρ ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρὼν, λέγων· διάθου διαθήκην σου μετ' ἐμοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ χείρ μου μετὰ σοῦ τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς σὲ πάντα τὸν ἰσραήλ.

13 ✱ καὶ εἶπε δαυίδ, καλῶς ἐγὼ διαθήσομαι πρὸς σὲ διαθήκην, πλὴν λόγον ἕνα ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, λέγων· ἐὰν μὴ ἴδῃς τὸ πρόσωπόν μου ἐὰν μὴ ἀγάγῃς τὴν μεχὸλ θυγατέρα σαοὺλ παραγινομένου σου ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου.

14 ✱ καὶ ἐξαπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς ἰσβόσεθ υἱὸν σαοὺλ, λέγων· ἀπόδος μοι τὴν γυναῖκά μου τὴν μεχόλ, ἣν ἔλαβον ἐν ἑκατὸν ἀκροβυστίαις ἀλλοφύλων.

15 ✱ καὶ ἀπέστειλεν ἰσβόσεθ καὶ ἔλαβεν αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς φαλτιὴλ υἱοῦ λαΐς.

16 ✱ καὶ ἐπορεύετο μετ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς πορευόμενος καὶ κλαίων ὀπίσω αὐτῆς ἕως βαχουρίμ· καὶ εἶπεν ἀβενὴρ πρὸς αὐτόν· πορεύου & ἀνάστρεφε· & ἀνέστρεφεν.

17 ✱ καὶ λόγος ἀβενὴρ ἐγένετο πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραήλ, & εἶπεν· χθὲς & τρίτης ζητοῦντες ἦτε δαυὶδ βασιλεῦσαι ἐφ' ὑμᾶς.

18 ✱ καὶ νῦν ποιήσατε, ὅτι κύριος ἐλάλησε περὶ δαυὶδ, λέγων, ἐν χειρὶ τοῦ δούλου μου δαυὶδ σώσω τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

19 ✱ καὶ ἐλάλησεν ἀβενὴρ & εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν βενιαμίν, & ἐπορεύθη ἀβενὴρ τοῦ λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα δαυὶδ εἰς χεβρὼν πάντα ὅσα ἤρεσκεν ἐν ὀφθαλμοῖς υἱῶν ἰσραήλ, & ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς οἴκου βενιαμίν.

20 ✱ καὶ ἦλθεν ἀβενὴρ πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρὼν & μετ' αὐτοῦ εἴκοσι ἄνδρες· & ἐποίησε δαυὶδ τῷ ἀβενὴρ & τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ πότον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Sic faciat Dominus Abner & ſic addat illi, quòd ſicut firmauit Dominus Dauid, ſic faciam ei. [10] Ad tranſire faciendum regnum à domo Saul, & ad ſtatuendum ſolium Dauid ſuper Iſrael, & ſuper domum Iuda à Dan, & vſque ad Bearſebagh. [11] Et non potuit amplius reſpondere Abner verbum, quia timuit eum. [12] Et miſit Abner nuncios ad Dauid ex loco ſuo, dicendo: Firmo ego in eo qui fecit terram, dicendo: Pange firmitatem tuam mecum, & ecce manus mea tecum ad reducendum ad te omnem Iſrael. [13] Et dixit, Bonum: ego pangam tecum firmitatem: verùm rem vnam ego peto à te, dicendo: Non videbis faciem meam, ſed ante venire facies tu Michal filiam Saul cùm veneris ad apparendum ante me. [14] Et miſit Dauid nuncios ad Iſboſeth filium Saul, dicendo: Redde vxorem meam Michal quam deſponſaui mihi in centum præputiis Peliſthæorum. [15] Et miſit Iſboſeth, & accepit eam à marito ſuo à Paltiel filio Lais. [16] Et iuit cum illa maritus eius eundo & flendo poſt eam vſque ad iuuentutem: & dixit illi Abner, Abi, redi: & rediit. [17] Et verbum Abner fuit cum ſenibus Iſrael dicendo: Etiam heri & etiam ante ipſum quæſiuiſtis Dauid, vt eſſet rex ſuper vos. [18] Et nunc facite, quia Dominus dixit Dauid dicendo, In manu Dauid ſerui mei liberabo populum meum Iſrael de manu Peliſthæorum, & de manu omnium auctorum inimicitiarum eorum. [19] Et locutus eſt etiam Abner ante filios Beniamin, & iuit etiam Abner, vt loqueretur ante Dauid in Hhebron, omne quòd rectum erat in oculis Iſrael, & in oculis omnium filiorum Beniamin. [20] Et venit etiam Abner ad Dauid ad Hhebron, & cum illo viginti viri: & fecit Dauid Abner, & viris, qui cum illo, conuiuium.

21 * וַיֹּאמֶר אַבְנֵר אֶל־דָּוִד אָקוּמָה וְאֵלְכָה
וְאֲקַבְּצָה אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְיִכְרְתוּ
אִתְּךָ בְּרִית וּמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ וַיְשַׁלַּח
דָּוִד אֶת־אַבְנֵר וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃

22 * וְהִנֵּה עַבְדֵי דָוִד וְיוֹאָב בָּא מֵהַגְּדוּד וְשָׁלָל רַב
עִמָּם הֵבִיאוּ וְאַבְנֵר אֵינֶנּוּ עִם־דָּוִד בְּחֶבְרוֹן כִּי
שִׁלְּחוֹ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃

23 * וְיוֹאָב וְכָל־הַצָּבָא אֲשֶׁר־אִתּוֹ בָּאוּ וַיַּגִּדוּ לְיוֹאָב
לֵאמֹר בָּא־אַבְנֵר בֶּן־נֵר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁלְּחֵהוּ וַיֵּלֶךְ
בְּשָׁלוֹם׃ 24 * וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר מָה
עָשִׂיתָה הִנֵּה־בָא אַבְנֵר אֵלֶיךָ לָמָּה־זֶּה שִׁלַּחְתּוֹ
וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ׃ 25 * יָדַעְתָּ אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר כִּי
לְפִתְּךָ בָּא וְלָדַעַת אֶת־מוֹצָאֲךָ וְאֶת־מֹבָאֶךָ
וְלָדַעַת אֵת כָּל־אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה׃ 26 * וַיֵּצֵא
יוֹאָב מֵעִם דָּוִד וַיְשַׁלַּח מַלְאָכִים אַחֲרֵי אַבְנֵר
וַיְשִׁבוּ אֹתוֹ מִבּוֹר הַסִּרָה וְדָוִד לֹא יָדָע׃ 27 * וַיָּשָׁב
אַבְנֵר חֶבְרוֹן וַיַּטֵּהוּ יוֹאָב אֶל־תּוֹךְ הַשַּׁעַר לְדַבֵּר
אִתּוֹ בַּשֶּׁלִי וַיַּכֵּהוּ שָׁם הַחֹמֶשׁ וַיָּמָת בְּדַם עֲשָׂהאֵל
אָחִיו׃ 28 * וַיִּשְׁמַע דָּוִד מֵאַחֲרֵי כֵּן וַיֹּאמֶר נָקִי אֲנֹכִי
וּמַמְלַכְתִּי מֵעִם יְהוָה עַד־עוֹלָם מִדְּמֵי אַבְנֵר
בֶּן־נֵר׃ 29 * יָחֹלוּ עַל־רֹאשׁ יוֹאָב וְאֶל כָּל־בֵּית
אָבִיו וְאַל־יִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמְצֹרָע וּמַחֲזִיק
בַּפָּלֶךְ וְנֹפֵל בֶּחָרֶב וְחֹסֵר־לָחֶם׃

30 * וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אֲחִיו הָרְגוּ לְאַבְנֵר עַל אֲשֶׁר
הֵמִית אֶת־עֲשָׂהאֵל אֲחִיהֶם בְּגִבְעוֹן בַּמִּלְחָמָה׃

31 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יוֹאָב וְאֶל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
קִרְעוּ בִגְדֵיכֶם וְחִגְרוּ שַׂקִּים וְסִפְדוּ לִפְנֵי אַבְנֵר
וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמִּטָּה׃ 32 * וַיִּקְבְּרוּ אֶת־
אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וַיִּשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת־קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ אֶל־קֶבֶר
אַבְנֵר וַיִּבְכּוּ כָּל־הָעָם׃

21 * Et dixit Abner ad Dauid, Surgam vt cõgregem ad te dñm meum regem omnẽ Israel, & ineant tecum fœdus, & imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cùm ergo deduxisset Dauid Abner & ille isset
22 in pace; * statim pueri Dauid & Ioab venerunt cæsis latronibus cũ præda magna nimis. Abner aũt non erat cum Dauid in Hebron, quia iam dimiserat eũ, & profe-
23 ctus fuerat in pace. * Et Ioab & omnis exercitus qui erant cũ eo, postea venerant.
E Nunciatum est itaq; Ioab à narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, & dimi
24 sit eum, & abijt in pace. * Et ingressus est Ioab ad regẽ, & ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te, quare dimisisti eũ, & abijt
25 & recessit? * Ignoras Abner filiũ Ner, quoniam ad hoc venit ad te vt deciperet te, & sciret exitum tuũ & introitũ tuũ, & nosset
26 omnia quæ agis? * Egressus itaq; Ioab à 3. Reg. 2. c Dauid, misit nũcios post Abner, & reduxit eum à cisterna Syra, ignorante Dauid.
27 * Cúmq; rediisset Abner in Hebrõ, seorsum adduxit eũ Ioab ad mediũ portæ, vt loqueretur ei in dolo, & percussit illũ ibi in inguine, & mortuus est in vltionem sanguinis Asahel fratris eius.
28 * Quod cùm audisset Dauid rem iam Dan. 13. c Act. 20. f gestam, ait: Mundus ego sum & regnum
F meum apud Dominum vsque in sempiternum à sanguine Abner filij Ner.
29 * Et veniat super caput Ioab & super omnẽ domũ patris eius, nec deficiat de domo Ioab fluxũ seminis sustinẽs & leprosus & tenens fusum, & cadẽs gladio & in-
30 digens pane. * Igitur Ioab & Abisai frater eius interfecerunt Abner, eò ꝙ occidisset Asahel fratrẽ eorũ in Gabaon in prœlio.
31 * Dixit aũt Dauid ad Ioab & ad omnẽ populum qui erat cum eo: Scindite vestimẽta vestra & accingimini saccis, & plan- Sup. 1. b & Infr. 13. f
gite ante exequias Abner. Porrò rex Dauid sequebatur feretrum.
32 * Cúmq; sepelissent Abner in Hebron, leuauit rex Dauid vocem suam & fleuit super tumulum Abner. Fleuit autem & omnis populus.

תרגום יונתן

21 וַאֲמַר אַבְנֵר לְדָוִד אֲקוּם וְאֵיזֵל וְאֶכְנוֹשׁ לְוָת רִיבוֹנִי מַלְכָּא יָת כָּל יִשְׂרָאֵל וְיִגְזְרוּן עִמָּךְ קְיָם וְתִמְלוֹךְ בְּכָל דְּרַעֲוָא נַפְשָׁךְ וּשְׁלַח
דָּוִד יָת אַבְנֵר וַאֲזַל בְּשְׁלָם׃ 22 וְהָא עַבְדֵי דָוִד וְיוֹאָב אָתוֹ מְפַשְׁרִיתָא וַעֲרָאד סַגִּיאָד עִמְּהוֹן אַיְתִיאוּ וְאַבְנֵר לֵיתוֹהִי עִם דָּוִד
בְּחֶבְרוֹן אֲרֵי שַׁלְּחֵיהּ וַאֲזַל בְּשְׁלָם׃ 23 וְיוֹאָב וְכָל חֵילָא דְעִמֵּיהּ אָתוֹ וְחַוִיאוּ לְיוֹאָב לְמֵימַר אָתָא אַבְנֵר בַּר נֵר לְוָת מַלְכָּא וְשַׁלְּחֵיהּ וַאֲזַל
בְּשְׁלָם׃ 24 וַאֲתָא יוֹאָב לְוָת מַלְכָּא וַאֲמַר מָה עֲבַדְתָּא הָא אָתָא אַבְנֵר לְוָתָךְ לְמָה דְנָן שַׁלַּחְתֵּיהּ וַאֲזַל מֵיזָל׃
25 יָדַעְתָּ יָת אַבְנֵר בַּר נֵר אֲרֵי לְאַטְעָיוּתָךְ אֲתָא וּלְמִידַּע יָת מֵיפָּקָךְ וְיָת מֵיעָלָךְ וּלְמִידַּע יָת כָּל דְּאַתְּ עָבִיד׃ 26 וּנְפַק יוֹאָב
מִלְוָת דָּוִד וּשְׁלַח אִיזְגַדִּין כַּתַּר אַבְנֵר וַאֲתֵיבוּ יָתֵיהּ מִגּוּבָּא דְסִירָתָא וְדָוִד לָא יָדַע׃ 27 וְתָב אַבְנֵר לְחֶבְרוֹן וְאַפְנֵיהּ יוֹאָב לְגוֹ תַרְעָא
לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ בְּשֵׁילְיָה וּמְחָהִי תַּמָּן בְּסִטַר יַרְכֵּיהּ וּמִית בְּרָמָא דַעֲשָׂהאֵל אֲחוּהִי׃ 28 וּשְׁמַע דָּוִד מִבָּתַר כֵּן וַאֲמַר זַכַּי אֲנָא וּמַלְכוּתִי מִן
קֳדָם יְיָ עַד עָלְמָא מִדְּמָא דְאַבְנֵר בַּר נֵר׃ 29 יְחוֹלוּן עַל רֵישָׁא דְיוֹאָב וְעַל כָּל בֵּית אֲבוּהִי וְלָא יִפְסוֹק מִבֵּית יוֹאָב זָאִיב וּסְגִיר
וּמִתְקָיֵף בַּאֲגַר וּמִתְקְטִיל בְּחַרְבָּא וַחֲסַר מָזוֹן׃ 30 וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אֲחוּהִי קְטָלוּ לְאַבְנֵר עַל דְּקְטַל יָת עֲשָׂהאֵל אֲחוּהוֹן בְּגִבְעוֹן
בְּקְרָבָא׃ 31 וַאֲמַר דָּוִד לְיוֹאָב וּלְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ לְבוּשֵׁיכוֹן וְאֵסְרוּ שַׂקִּין וְסִפְדוּ קֳדָם אַבְנֵר וּמַלְכָּא דָּוִד אָזֵל בָּתַר עַרְסָא׃
32 וְקַבְּרוּ יָת אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וְאָרִים מַלְכָּא יָת קָלֵיהּ וּבְכָא עַל קִבְרָא דְאַבְנֵר וּבְכוֹ כָּל עַמָּא׃

21 *Et dixit Abener ad Dauid, Surgam iam & ibo, & congregabo ad dominum meum regem omnem populum Iſrael, & pangam tecum fœdus & regnabis in omnibus quæ deſiderat anima tua: & miſit Dauid Abener & iuit in pace.* 22 *Et ecce pueri Dauid & Ioab venerunt ab exitu, & ſpolia afferebãt ſecũ, & Abener non erat cum Dauid in Chebron, quia miſerat eum, & profectus fuit in pace.*

23 *Et Ioab & omnis exercitus qui cum eo, audierunt, & nũciauerunt Ioab, dicentes: Venit Abener filius Ner ad Dauid, & miſit eum & abijt in pace.* 24 *Et ingreſſus eſt Ioab ad regem, & dixit ei: Quid hoc feciſti? ecce venit Abener ad te, & quare hoc dimiſiſti eum, & abijt in pace?* 25 *Vel nõ noſti malitiam Abener filij Ner, quoniam ad decipiẽdum te venit, & ad ſciendum ingreſſum tuum & egreſſum tuum, & ad ſciendum omnia quæ tu agis.*

26 *Et egreſſus eſt Ioab à Dauid, et miſit nuncios poſt Abener, & reducunt eum à ciſterna Sira, & Dauid non ſciuit.*

27 *Et reuerſus eſt Abener ad Chebron, & declinare fecit eũ Ioab à latere portæ, vt loqueretur ad eũ in dolo; & percuſſit eum ibi in inguine, & mortuus eſt in ſanguine Aſſael fratris eius.* 28 *Et audiuit Dauid poſt hæc, & dixit: Innocens ſum ego, & regnum meum à Domino, et vſq; in ſæculum à ſanguinibus Abener filij Ner.* 29 *Veniant ſuper caput Ioab & ſuper omnem domum patris eius, & non deficiat de domo Ioab fluxum ſeminis ſuſtinens & leproſus, & tenens ſcuticam, & cadens in gladio & indigens panibus.*

30 *Ioab autẽ & Abeſſai frater eius obſeruabant Abener, eò quòd occidit Aſſael fratrem eorum in Gabaon in prælio.* 31 *Et dixit Dauid ad Ioab & ad omnem populum qui cum eo, Scindite veſtimenta veſtra & accingimini ſaccis, & plangite ante Abener: & rex Dauid ibat ante feretrum.*

32 *Et ſepeliunt Abener in Chebron, & leuauit rex vocem ſuam, & fleuit ſuper tumulum Abener, & fleuit omnis populus.*

21 Καὶ εἶπεν ἀβενὴρ πρὸς δαυὶδ, ἀναστήσομαι δὴ καὶ πορεύσομαι καὶ συνάξω πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα πάντα τὸν λαὸν ἰσραὴλ, καὶ διαθήσομαι μετ' σοῦ διαθήκην, καὶ βασιλεύσεις ἐν πᾶσιν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου· καὶ ἐξαπέστειλε δαυὶδ τὸν ἀβενὴρ καὶ ἐπορεύθη ἐν εἰρήνῃ.

22 Καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδες δαυὶδ καὶ ἰωὰβ παρεγένοντο ἀπὸ τῆς ἐξόδιας, καὶ σκῦλα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἀβενὴρ οὐκ ἦν μετὰ δαυὶδ ἐν χεβρών, ὅτι ἀπέστειλεν αὐτὸν, καὶ ἐπορεύθη ἐν
23 εἰρήνῃ. Καὶ ἰωὰβ καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ ἡ μετ' αὐτοῦ ἦκουσαν, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ ἰωὰβ, λέγοντες· ἦλθεν ἀβενὴρ υἱὸς νὴρ πρὸς δαυὶδ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν ἐν εἰρήνῃ.

24 Καὶ εἰσῆλθεν ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τοῦτο ἐποίησας; ἰδοὺ ἦλθεν ἀβενὴρ πρὸς σέ, καὶ ἱνατί τοῦτο ἐξαπέστειλας αὐτὸν καὶ ἀπελήλυθεν ἐν εἰρήνῃ;

25 ἢ οὐκ οἶδας τὴν κακίαν ἀβενὴρ υἱοῦ νήρ, ὅτι ἀπατῆσαί σε παρεγένετο καὶ γνῶναι τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου καὶ γνῶναι ἅπαντα ὅσα σὺ ποιεῖς.

26 Καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ ἀπὸ δαυὶδ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ὀπίσω ἀβενὴρ, καὶ ἐπιστρέφουσιν αὐτὸν ἀπὸ ☧ φρέα-
27 τος σειρᾶ, καὶ δαυὶδ οὐκ ἤδει. Καὶ ἐπέστρεψεν ἀβενὴρ εἰς χεβρὼν καὶ ἐξέκλινεν αὐτὸν ἰωὰβ ἐν πλαγίων τῆς πύλης, λαλῆσαι πρὸς αὐτὸν ἐν παραλογισμῷ· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ ἐπὶ τὴν ψύαν, καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ αἵματι
28 ἀσαὴλ ☧ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἤκουσε δαυὶδ μετὰ ταῦτα, καὶ εἶπεν, ἀθῷός εἰμι ἐγὼ καὶ ἡ βασιλεία μου ἀπὸ κυρίου κὴ ἕως αἰῶνος ἀπὸ τῶν αἱμάτων ἀβενὴρ υἱοῦ νήρ.

29 Καταντησάτωσαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰωὰβ καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκον ☧ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκλίποι ἐκ τοῦ οἴκου ἰωὰβ γονορρυὴς καὶ λεπρὸς καὶ κρατῶν σκυτάλην, καὶ πίπτων ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐλαττονούμενος ἄρτοις.

30 Ἰωὰβ ☧ καὶ ἀβεσσαὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διετηροῦντο τὸν ἀβενὴρ διότι ὃν ἐθανάτωσεν τὸν ἀσαὴλ τὸν ἀδελφὸν αὐ-
31 τῶν ἐν γαβαὼν ἐν τῷ πολέμῳ. Καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ, διαῤῥήξατε τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ περιζώσασθε σάκκους καὶ κόπτεσθε ἔμπροσθεν ἀβενήρ· καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐπορεύετο ἔμ-
32 προσθεν τῆς κλίνης. Καὶ θάπτουσι τὸν ἀβενὴρ ἐν χεβρών· καὶ ἐπῆρεν ὁ βασιλεὺς τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ τάφῳ ἀβενήρ, καὶ ἔκλαυσε πᾶς ὁ λαός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et dixit Abner ad Dauid, Surgam & ibo, & congregabo ad dominum meum regem omnem Iſrael, & pangent tecum fœdus, & regnabis in omni quod volet anima tua. & miſit Dauid Abner & iuit in pace. 22 Et ecce ſerui Dauid & Ioab venerunt de caſtris, & prædam multam ſecum adduxerunt, & Abner non erat cum Dauid in Hhebron, quia miſit illũm; & iuit in pace. 23 Et Ioab & omnis copia quæ cum ipſo, venerunt, & indicauerunt Ioab, dicendo: Venit Abner filius Ner ad regem, & dimiſit eum, & iuit in pace.

24 Et venit Ioab ad regem, & dixit: Quid feciſti? Ecce venit Abner ad te? quare ita dimiſiſti illum, & abijt eundo?

25 Noſti Abner filium Ner, quia ad errare faciendum te venit, & ad cognoſcendum exitum tuum & introitum tuum, & ad cognoſcendum omnia quæ tu facis. 26 Et exiuit Ioab à Dauid, & miſit nuncios poſt Abner, & reduxerunt eum à ciſterna Zziratha, & Dauid neſciuit. 27 Et redijt Abner ad Hhebron, & diuertere fecit eum Ioab intra portam vt loqueretur cum eo in tranquillitate: & percuſſit illum ibi in latere femoris eius, & mortuus eſt propter ſanguinem Ghaſahel fratris eius.

28 Et audiuit Dauid poſtea, & dixit: Innocens ego & regnum meum ab ante Dominum vſque in ſæculum à ſanguine Abner filij Ner. 29 Stillent ſuper caput Ioab & ſuper omnem domum patris eius, & non deficiat de domo Ioab fluens & leproſus, & apprehendens mercedem, & occiſus in gladio, & deficiens victu.

30 Et Ioab, & Abiſai frater eius occiderunt Abner, eò quòd occiderat Ghaſſahel fratrem eorum in Gilghon in bello.

31 Et dixit Dauid Ioab & omni populo qui cum eo, Scindite veſtimenta veſtra, & induite ſaccos, & lamentamini ante Abner: & rex Dauid iuit poſt feretrum. 32 Et ſepelierunt Abner in Hhebron, & extulit rex vocem ſuam, & fleuit ſuper ſepulchrum Abner, & fleuerunt omnis populus.

33 * וַיְקֹנֵן הַמֶּלֶךְ אֶל־אַבְנֵר וַיֹּאמֶר הַכְּמוֹת נָבָל
34 יָמוּת אַבְנֵר׃ * יָדֶיךָ לֹא אֲסֻרוֹת וְרַגְלֶיךָ לֹא־
נְחֻשְׁתַּיִם הֻגָּשׁוּ כִּנְפֹל לִפְנֵי בְנֵי־עַוְלָה נָפָלְתָּ
35 וַיֹּסִפוּ כָל־הָעָם לִבְכּוֹת עָלָיו׃ * וַיָּבֹא כָל־הָעָם
לְהַבְרוֹת אֶת־דָּוִד לֶחֶם בְּעוֹד הַיּוֹם וַיִּשָּׁבַע דָּוִד
לֵאמֹר כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יֹסִיף כִּי אִם־
לִפְנֵי בוֹא־הַשֶּׁמֶשׁ אֶטְעַם־לֶחֶם אוֹ כָל־מְאוּמָה׃
36 * וְכָל־הָעָם הִכִּירוּ וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר
עָשָׂה הַמֶּלֶךְ בְּעֵינֵי כָל־הָעָם טוֹב׃
37 * וַיֵּדְעוּ כָל־הָעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
לֹא הָיְתָה מֵהַמֶּלֶךְ לְהָמִית אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר׃
38 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־עֲבָדָיו הֲלוֹא תֵדְעוּ כִּי־שַׂר
וְגָדוֹל נָפַל הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל׃
39 * וְאָנֹכִי הַיּוֹם רַךְ וּמָשׁוּחַ מֶלֶךְ וְהָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי יְשַׁלֵּם יְהוָה לְעֹשֵׂה
הָרָעָה כְּרָעָתוֹ׃

ד

1 * וַיִּשְׁמַע בֶּן־שָׁאוּל כִּי מֵת אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן
2 וַיִּרְפּוּ יָדָיו וְכָל־יִשְׂרָאֵל נִבְהָלוּ׃ * וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים
שָׂרֵי־גְדוּדִים הָיוּ בֶן־שָׁאוּל שֵׁם הָאֶחָד בַּעֲנָה
וְשֵׁם הַשֵּׁנִי רֵכָב בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי מִבְּנֵי בִנְיָמִן
3 כִּי גַם־בְּאֵרוֹת תֵּחָשֵׁב עַל־בִּנְיָמִן׃ * וַיִּבְרְחוּ
הַבְּאֵרֹתִים גִּתָּיְמָה וַיִּהְיוּ־שָׁם גָּרִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
4 * וְלִיהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל בֵּן נְכֵה רַגְלַיִם בֶּן־חָמֵשׁ
שָׁנִים הָיָה בְּבֹא שְׁמֻעַת שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן מִיִּזְרְעֶאל
וַתִּשָּׂאֵהוּ אֹמַנְתּוֹ וַתָּנָס וַיְהִי בְּחָפְזָהּ לָנוּס וַיִּפֹּל
וַיִּפָּסַח וּשְׁמוֹ מְפִיבֹשֶׁת׃
5 * וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי רֵכָב וּבַעֲנָה וַיָּבֹאוּ
כְּחֹם הַיּוֹם אֶל־בֵּית אִישׁ בֹּשֶׁת וְהוּא שֹׁכֵב אֶת־
מִשְׁכַּב הַצָּהֳרָיִם׃

SAMVEL. II. Tranſlat. B. Hieronym. *Dauid.*

33 * Plangénſq; rex & lugens Abner, ait:
G Nequaquã vt mori ſolẽt ignaui, mortuus
34 eſt Abner. *Manus tuæ ligatæ nõ ſunt, & pedes tui nõ ſunt cõpedibus aggrauati, ſed ſicut ſolent cadere coram filijs iniquitatis ſic corruiſti. Cõgeminãſq; omnis populus
35 fleuit ſuper eũ. *Cúmq; veniſſet vniuerſa multitudo cibũ capere cũ Dauid clara adhuc die, iurauit Dauid, dicens: Hęc faciat mihi Deus, & hæc addat, ſi ante occaſum Solis guſtauero panem vel aliud quicquã.
36 *Omníſque populus audiuit, & placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conſpectu omnis populi.
37 *Et cognouit omne vulgus & vniuerſus Iſrael in die illa, quoniam non actum fuiſſet à rege vt occideretur Abner filius
38 Ner. *Dixit quoque rex ad ſeruos ſuos, Num ignoratis quoniam princeps & ma-
39 ximus cecidit hodie in Iſrael? *Ego autẽ adhuc delicatus & vnctus rex. Porrò viri iſti filij Saruiæ duri ſunt mihi. Retribuat Dñs facienti malum iuxta maliciam ſuã.

CAP. IIII.

1 AVdiuit autẽ filius Saul quòd cecidiſ-
A ſet Abner in Hebrõ, & diſſolutę ſunt manus eius, omníſque Iſrael perturbatus
2 eſt. *Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen vni Banaa, & nomẽ alteri Rechab filij Remmõ Berothitę, de filijs Beniamin. Siquidẽ & Beroth re-
3 putata eſt in Beniamin. *Et fugerunt Berothitæ in Gethaim, fuerúntq; ibi ad-
4 uenæ vſque ad tempus illud. *Erat autẽ Ionathæ filio Saul, filius debilis pedibus.
B Quinquẽnis enim fuit quãdo venit nũcius de Saul & Ionatha ex Iezrael. Tollens itaq; eum nutrix ſua fugit. Cúmq; feſtinaret vt fugeret, cecidit, & claudus effectus eſt, habuítq; vocabulũ Miphiboſeth.
5 *Venientes igitur filij Remmon Berothitæ, Rechab, & Banaa, ingreſsi ſunt feruente die domum Isboſeth: qui dormiebat ſuper ſtratum ſuum meridie.

תרגום יונתן

33 וַאֲלָא מַלְכָּא עַל אַבְנֵר וַאֲמַר הַכְּמֵימָת רְשִׁיעִין יְמוּת אַבְנֵר׃ 34 יְדָךְ לָא אֲסִירִין וְרַגְלָךְ לָא לְזִקְיוֹדְנְחַשׁ אִיתְקְרֵבָא כְּמִפַּל
קֳדָם גְּבָרִין רְשִׁיעִין נְפַלְתָּ וְאוֹסִיפוּ כָּל עַמָּא לְמִבְכֵּי עֲלוֹהִי׃ 35 וַאֲתָא כָּל עַמָּא לְאוֹכָלָא יַת דָּוִד לַחְמָא עַד דְּיוֹמָא קָיֵים וְקָיֵים דָּוִד לְמֵימַר
כְּדֵין וְעָבֵיד לִי יְיָ וּכְדֵין יוֹסִיף אֱלָהֵן קֳדָם מֵיעַל שִׁמְשָׁא אֶטְעוֹם לַחְמָא אוֹ כָּל מִדְּעַם׃ 36 וְכָל עַמָּא אִשְׁתְּמוֹדָעוּ וּשְׁפַר בְּעֵינֵיהוֹן
כְּכֹל דַּעֲבַד מַלְכָּא בְּעֵינֵי כָּל עַמָּא טָב׃ 37 וְיַדְעוּ כָּל עַמָּא וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרֵי לָא הֲוָת בַּעֲצַת מַלְכָּא לְמִקְטַל יַת אַבְנֵר בַּר נֵר׃
38 וַאֲמַר מַלְכָּא לְעַבְדּוֹהִי הֲלָא תְּדַעוּן אֲרֵי רַב וְשַׁלִּיט נְפַל יוֹמָא הָדֵין בְּיִשְׂרָאֵל׃ 39 וַאֲנָא יוֹמָא דֵין חֲדִיט וּמְרַבָּא לְמַלְכָּא
וְגֻבְרַיָּא הָאִלֵּין בְּנֵי צְרוּיָה קַשָּׁן מִנִּי יְשַׁלֵּם יְיָ לְעָבְדֵי בִּישְׁתָּא כְּבִישְׁתֵּיהּ׃

ד

1 וּשְׁמַע בַּר שָׁאוּל אֲרֵי מֵית אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וְאִתְרַשְׁלָא יְדוֹהִי וְכָל יִשְׂרָאֵל אִתְבְּהִילוּ׃ 2 וְתַרֵין גְּבָרִין רַבָּנֵי רִישֵׁי תַּרְתֵּין מַשְׁרְיָן
הֲווֹ עִם בַּר שָׁאוּל שׁוּם חַד בַּעֲנָה וְשׁוּם תִּנְיָנָא רֵכָב בְּנֵי רִמּוֹן דְּמִבְּאֵרוֹת מִבְּנֵי בִנְיָמִן אֲרֵי אַף בְּאֵרוֹת מִתְחַשְׁבָא עַל דְּבֵית בִּנְיָמִן׃
3 וַעֲרָקוּ אֱינַשׁ בְּאֵרוֹת לְגִיתַיִם וַהֲווֹ תַמָּן דַּיָּרִין עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 4 וְלִיהוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל בְּרָא לַקֵּי בְּתַרְתֵּין רִיגְלוֹהִי בַּר חֲמֵשׁ
שְׁנִין הֲוָה כַּד אֲתָת בְּסוֹרָא דְּשָׁאוּל וְיהוֹנָתָן מִיִּזְרְעֶאל וּנְטָלַתֵּיהּ הָרְבִּינְתֵּיהּ וְאַפְּכַת וַהֲוָה בְּאִיתְכָּעוּתָהּ לְמֶעְרַק וּנְפַל וַהֲגַר וּשְׁמֵיהּ מְפִיבוֹשֶׁת׃
5 וַאֲזָלוּ בְּנֵי רִמּוֹן דְּמִבְּאֵרוֹת רֵכָב וּבַעֲנָה וַאֲתוֹ כְּמֵיחַם יוֹמָא לְבֵית אִישׁ־בוֹשֶׁת וְהוּא שָׁכִיב יַת שֵׁנַת מַלְכָּא׃

* *Et luxit rex ſuper Abener, & dixit: Si* 33
ſecundùm mortem Nabal morietur Abener?
* *Manus tuæ non ligatæ ſunt, neque pedes* 34
tui in compedibus: non adduxiſti vt Nabal, coram filio iniquitatis corruiſti, & congregatus eſt omnis populus vt flerent eum.
* *Et venit vniuerſus populus vt cœnam* 35
darent Dauid panibus adhuc exiſtente die. & iurauit Dauid, dicens: Hæc faciat mihi Deus, hæc addat, quoniam niſi occiderit Sol, nõ guſtabo panem neque omne quicquam.
* *Et omnis populus ſciuit, & placuerunt in* 36
conſpectu eorum cuncta quæ fecit rex in conſpectu omnis populi.
* *Et cognouerunt omnis populus & omnis* 37
Iſrael in die illa, quoniam non actum eſt à rege vt occideret Abener filium Ner.
* *Et dixit rex ad ſeruos ſuos, Nonne ſcitis* 38
quòd princeps & magnus cecidit in die hac in Iſrael? * *Et quòd ego hodie propinquus conſtitutus in regem? & viri iſti filij Saruia duriores me ſunt: retribuat Dominus facienti mala iuxta maliciam ſuam.* 39

CAP. IIII.

ET *audiuit Isboſeth filius Saul, quòd mor-* 1
tuus eſſet Abener in Chebron, & diſſolutæ ſunt manus eius, & omnes viri Iſrael turbati ſunt. * *Et duo viri principes turmarum Iſ-* 2
boſeth filio Saul; nomen vni Baana, & ſecundo nomen Rechab filij Remmon Berothei de filijs Beniamin, quia & Beroth reputata eſt filijs Beniamin. * *Et fugerunt Berothitæ in* 3
Gethaim, & fuerunt ibi aduenæ vſque in diem hunc. * *Et Ionathan filio Saul filius percuſ-* 4
ſus pedes, filius annorum quinque: & iſte cùm venit nuncius Saul & Ionathan filij eius de Iezrael, & ſubſtulit eum nutrix ſua, & fugit: & factum eſt cùm feſtinaret ipſa & ſecederet, cecidit & claudus effectus eſt, & nomen ei Mephiboſeth.
* *Et abierunt filij Remmon Berothitæ Re-* 5
chab, & Baana, & ingreſſi ſunt in feruore diei in domum Iſboſeth, & ipſe dormiebat in lecto Meridie.

33 * καὶ ἐθρήνησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ἀβενὴρ, καὶ εἶπεν, εἰ κατ'
34 ἀθάνατον ναβὰλ ἀποθανεῖται ἀβενήρ; * αἱ χεῖρές σου
οὐκ ἐδεθησαν, οὐδὲ οἱ πόδες σου ἐν πέδαις· ὡς πρὸ υἱῶν ἀδικίας πέπτωκας
ὡς ναβάλ, ἐνώπιον υἱοῦ ἀδικίας ἔπεσες· καὶ συνῆλθε πᾶς
ὁ λαὸς τοῦ κλαῦσαι αὐτόν.
35 * καὶ ἦλθεν πᾶς ὁ λαὸς παρεμβεῖσαι τὸν δαυὶδ ἄρ-
τος ἔτι ὄντος ἡμέρας· καὶ ὤμοσε δαυίδ, λέγων· τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς, τάδε προσθείη, ὅτι ἐὰν μὴ δύῃ ὁ ἥλιος,
36 ἐμὴ γεύσομαι ἄρτου οὐδὲ παντός ἐστιν. * καὶ πᾶς ὁ
λαὸς ἐπέγνω, καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτῶν πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ.
37 * καὶ ἐπέγνωσαν πᾶς ὁ λαὸς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι οὐκ ἐγένετο παρὰ τοῦ βασιλέως τοῦ θανα-
38 τῶσαι τὸν ἀβενὴρ υἱὸν νήρ. * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς
τοὺς παῖδας αὐτοῦ, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡγούμενος καὶ μέγας
πέπτωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐν τῷ ἰσραήλ;
39 * καὶ ὅτι ἐγὼ σήμερον συγγενὴς καθεσταμένος εἰς βα-
σιλέα; καὶ οἱ ἄνδρες ἔτοι οἱ υἱοὶ σαρουΐα σκληρότεροί
μου εἰσίν· ἀνταποδῷ κύριος τῷ ποιοῦντι τὰ πονηρὰ κατὰ
τὴν κακίαν αὐτοῦ.

δ'.

1 * Καὶ ἤκουσεν ἰσβόσεθ υἱὸς σαοὺλ, ὅτι τέθνηκεν ἀ-
βενὴρ ἐν χεβρών· καὶ ἐξελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ, καὶ
πάντες οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐταράχθησαν.
2 * καὶ δύο ἄνδρες ἡγούμενοι στρεμμάτων τῷ ἰσβόσεθ
υἱῷ σαούλ· ὄνομα τῷ ἑνὶ βαανὰ, καὶ τῷ δευτέρῳ ὄνομα ῥη-
χὰβ οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βηρωθέου ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμίν,
ὅτι καὶ βηρὼθ ἐλογίζετο τοῖς υἱοῖς βενιαμίν.
3 * καὶ ἀπέδρασαν οἱ βηρωθέοι εἰς γεθαίμ, καὶ ἦσαν
ἐκεῖ παροικοῦντες ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
4 * καὶ τῷ ἰωναθὰν υἱῷ σαοὺλ υἱὸς πεπληγὼς τοὺς πόδας
υἱὸς ἐτῶν πέντε· καὶ οὗτος ἐν τῷ ἐλθεῖν τὸν ἀγγελίαν σαοὺλ
καὶ ἰωναθὰν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐξ ἰεζραὴλ, καὶ ἦρεν αὐτὸν ἡ τι-
θήνη αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν
καὶ διαχωρεῖν, ἔπεσε καὶ ἐχωλάνθη· καὶ ὄνομα αὐτῷ μεφι-
βόσεθ.
5 * καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βηρωθέου ῥηχὰβ
καὶ βαανὰ, καὶ εἰσῆλθον ἐν τῷ καύματι τῆς ἡμέρας εἰς τὸν οἶ-
κον ἰσβόσεθ, καὶ αὐτὸς ἐκάθευδε ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ μεσημβρίας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et lamentatus eſt rex ſuper Abner, & dixit: An ſicut moriuntur impij mortuus eſt Abner? 34 Manus tuæ non fuerunt ligatæ, & pedes tui non ad compedes chalybis acceſſerunt; ſicut cadit *quiſpiam* ante viros improbos cecidiſti. & addiderunt omnis populus flere ſuper illum. 35 Et venit omnis populus vt comedere faceret Dauid panem, dum adhuc dies manebat: & iurauit Dauid, dicendo: Sic faciat mihi Dominus & ſic addat, ſi antequam occubuerit Sol guſtauero panem aut omne quicquam. 36 Et omnis populus audierunt, & pulchrum fuit in oculis eius, vt omne quod fecit rex in oculis omnis populi *fuit* bonum. 37 Et cognouerunt omnis populus, & omnis Iſrael in die illa, quòd non fuit per conſilium regis vt occiderent Abner filium Ner. 38 Et dixit rex ad ſeruos ſuos, Nónne cognoſcetis quòd magnus & dominator cecidit hodie in Iſrael? 39 Et ego hodie humilis & vnctus in regem; & viri iſti filij Szaruiah duri præ me: retribuat Dominus facientibus malum vt malum eius.

CAP. IIII.

ET audiuit filius Saul quòd mortuus eſſet Abner in Hhebron, & remiſſæ ſunt manus eius, & omnis Iſrael turbati ſunt. 2 Et duo viri principes capita duorum exercituum fuerunt cum filio Saulis: nomen vnius Baghana, & nomen ſecundi Rechab filij Rimon, qui ex Beeroth ex filijs Biniamin; quia etiam Beeroth computatur ſuper domum Biniamin. 3 Et fugerunt homines Beeroth ad Githaim, & fuerunt ibi aduenæ vſque ad diem hanc. 4 Et Iehonathan filio Saulis *erat* filius percuſſus in duobus pedibus ſuis: filius quinque annorum fuit quando venit nunciatio Saulis, & Iehonathan, ex Iizreghel: & tulit illum nutrix eius, & fugit: & fuit cùm properaret ipſa fugere, & cecidit & claudicauit; & nomen eius Mephiboſſeth. 5 Et iuerunt filij Rimon qui ex Beeroth, Rechab & Baghanah, & venerunt, cùm incaleſceret dies, ad domum Isboſeth, & ille dormiens ſomnum regum.

6 * וְהִנֵּה בָּאוּ עַד־תּוֹךְ הַבַּיִת לְקַחֵי חִטִּים וַיַּכֵּהוּ
אֶל־הַחֹמֶשׁ וְרֵכָב וּבַעֲנָה אָחִיו נִמְלָטוּ׃
7 * וַיָּבֹאוּ הַבַּיִת וְהוּא־שֹׁכֵב עַל־מִטָּתוֹ בַּחֲדַר
מִשְׁכָּבוֹ וַיַּכֻּהוּ וַיְמִתֻהוּ וַיָּסִירוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּקְחוּ
אֶת־רֹאשׁוֹ וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה כָּל־הַלָּיְלָה׃
8 * וַיָּבִאוּ אֶת־רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹן
וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־
שָׁאוּל אֹיִבְךָ אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ וַיִּתֵּן יְהוָה
לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נְקָמוֹת הַיּוֹם הַזֶּה מִשָּׁאוּל וּמִזַּרְעוֹ׃
9 * וַיַּעַן דָּוִד אֶת־רֵכָב וְאֶת־בַּעֲנָה אָחִיו בְּנֵי רִמּוֹן
הַבְּאֵרֹתִי וַיֹּאמֶר לָהֶם חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־פָּדָה אֶת־
10 נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה׃ * כִּי הַמַּגִּיד לִי לֵאמֹר הִנֵּה־
מֵת שָׁאוּל וְהוּא־הָיָה כִמְבַשֵּׂר בְּעֵינָיו וָאֹחֲזָה בּוֹ
וָאֲהָרְגֵהוּ בְּצִקְלַג אֲשֶׁר לְתִתִּי־לוֹ בְשׂרָתִי׃
11 * אַף כִּי־אֲנָשִׁים רְשָׁעִים הָרְגוּ אִישׁ־צַדִּיק
בְּבֵיתוֹ עַל־מִשְׁכָּבוֹ וְעַתָּה הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת־דָּמוֹ
12 מִיֶּדְכֶם וּבִעַרְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ׃ * וַיְצַו דָּוִד
אֶת־הַנְּעָרִים וַיַּהַרְגוּם וַיְקַצְּצוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־
רַגְלֵיהֶם וַיִּתְלוּ עַל־הַבְּרֵכָה בְּחֶבְרוֹן וְאֶת־רֹאשׁ
אִישׁ־בֹּשֶׁת לָקְחוּ וַיִּקְבְּרוּ בְקֶבֶר־אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן׃

ה

1 * וַיָּבֹאוּ כָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹנָה
וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר הִנֵּנוּ עַצְמְךָ וּבְשָׂרֶךָ אֲנָחְנוּ׃
2 * גַּם־אֶתְמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם בִּהְיוֹת שָׁאוּל מֶלֶךְ עָלֵינוּ
אַתָּה הָיִיתָ מוֹצִיא וְהַמֵּבִי֯א אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
יְהוָה לְךָ אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה
3 תִּהְיֶה לְנָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל׃ * וַיָּבֹאוּ כָל־זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּוִד
בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל׃

6 *Ingressi sunt aũt domũ latenter assu-
mentes spicas tritici, & percusserunt eũ in
inguine Rechab & Banaa frater eius, & fu-
7 gerũt. *Cùm aũt ingressi fuissent domũ,
ille dormiebat super lectũ suũ in cõclaui,
& percutientes interfecerũt eum. Subla-
tóq; capite eius, abierunt per viam deserti
8 tota nocte. *Et attulerunt caput Isboseth
ad Dauid in Hebron. Dixerúntque ad re-
gem, Ecce caput Isboseth filij Saul ini-
mici tui qui quærebat animam tuam, &
dedit Dominus domino meo regi vltio-
nem hodie de Saul, & de semine eius.
9 *Respondens autem Dauid Rechab &
Banaa fratri eius filijs Remmon Berothi-
Dtæ, dixit ad eos, Viuit Dñs qui eruit ani-
10 mam meam de omni angustia. *Quoniã Sup. 1. b
eum qui annunciauerat mihi & dixerat,
mortuus est Saul, qui putabat se prospera
nunciare, tenui & occidi eum in Sicelech,
cui oportebat me mercedẽ dare ꝓ nuncio.
11 *Quãto magis nũc cùm homines impij
interfecerũt virũ innoxiũ in domo sua su
per lectũ suum, non quærã sanguinẽ eius
de manu vestra, & auferam vos de terra?
12 *Præcepit itaque Dauid pueris suis, &
interfecerũt eos, præcidentésq; manus &
pedes eorum, suspẽderunt eos super pisci-
nam in Hebron. Caput autẽ Isboseth tu-
lerunt, & sepelierunt in sepulchro Abner
in Hebron.

CAP. V.

1 ET venerunt vniuersæ tribus Israel ad 1. Paral.
A Dauid in Hebron, dicentes: Ecce nos 11. b
2 os tuum & caro tua sumus. *Sed & he-
ri & nudiustertius cùm esset Saul rex su-
per nos; tu eras educens & reducens Is-
rael. Dixit autem Dominus ad te, Tu pa-
sces populum meum Israel, & tu eris dux
3 super Israel. *Venerunt quoque & se-
niores Israel ad regem in Hebron, & per-
cussit cum eis rex Dauid fœdus in He-
bron coram Domino, vnxerúntque Da-
uid in regem super Israel.

תרגום יונתן

6 וְהָא אִנּוּן לְגוֹ בֵּיתָא כְּזָבְנֵי חִטִּין וּמְחוֹרְיִי בְּסָטַר יַרְכֵּיהּ וְרֵכָב וּבַעֲנָה אֲחוֹהִי אִשְׁתֵּיזָבוּ׃ 7 וַאֲתוֹ לְבֵיתָא וְהוּא שָׁכִיב עַל עַרְסֵיהּ
בְּאֵידְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבֵיהּ וּמְחוֹרְיֵהּ וְקַטְלוּהִי וּפְסָקוּ יַת רֵישֵׁיהּ וַאֲזָלוּ בְּאוֹרַח מֵישְׁרָא כָּל לֵילְיָא׃
8 וְאַיְתִיאוּ יַת רֵישׁ אִישׁ־בּוֹשֶׁת לְוָת דָּוִד לְחֶבְרוֹן וַאֲמַרוּ לְמַלְכָּא הָא רֵישׁ אִישׁ־בּוֹשֶׁת בַּר שָׁאוּל בְּעֵיל דְּבָבָךְ דִּבְעָא לְמִקְטְלָךְ וַעֲבַד יְיָ
לְרִבּוֹנִי מַלְכָּא פֻּרְעָנוּתָא יוֹמָא דֵּין מִשָּׁאוּל וּמִזַּרְעֵיהּ׃ 9 וַאֲהֵיב דָּוִד יַת רֵכָב וְיַת בַּעֲנָה אֲחוֹהִי בְּנֵי רִמּוֹן דִּמְבֵּאֵרוֹת וַאֲמַר לְהוֹן קַיְים
הוּא יְיָ דְּפָרַק יַת נַפְשִׁי מִכָּל עָקָא׃ 10 אֲרֵי דְּחַיֵּי לִי לְמֵימַר הָא מִית שָׁאוּל וְהוּא הֲוָה כְּמְבַשַּׂר בְּעֵינַי נַפְשֵׁיהּ וְאַחֲדִית בֵּיהּ וּקְטַלְתֵּיהּ
בְּצִקְלַג דַּהֲוָה מְרַמֵּי לְמִיתַּן לֵיהּ מַתָּנָה בְּבִסּוֹרְתָּא׃ 11 אַף אֲרֵי גַּבְרִין רְשִׁיעִין קְטָלוּ יַת גְּבַר זַכַּי בְּבֵיתֵיהּ עַל שִׁיוּוּיֵהּ וּכְעַן הֲלָא
אֶתְבַּע יַת דְּמֵיהּ מִידְכוֹן וַאֲפַלֵּי יַתְכוֹן מִן אַרְעָא׃ 12 וּפַקֵּיד דָּוִד יַת עֻלֵּימַיָּא וְקַטְלוּנוּן וְקַצִּיצוּ יַת יְדֵיהוֹן וְיַת רִיגְלֵיהוֹן וּצְלַבוּ עַל
בְּרֵיכְתָא בְּחֶבְרוֹן וְיַת רֵישׁ אִישׁ־בּוֹשֶׁת נְסִיבוּ וּקְבָרוּ בִּקְבְרָא דַּאֲבְנֵר בְּחֶבְרוֹן׃

ה

1 וַאֲתוֹ כָּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְוָת דָּוִד לְחֶבְרוֹן וַאֲמַרוּ לְמֵימַר הָא אֲנַחְנָא קְרִיבָךְ וּבְשָׂרָךְ אֲנַחְנָא׃ 2 אַף מֵאֶתְמָלֵי אַף מְרַקְמוֹהִי
כַּד הֲוָה שָׁאוּל מַלְכָּא עֲלָנָא אַתְּ הֲוֵית נָפֵיק וְעָלֵיל בְּרֵישׁ יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר יְיָ לָךְ אַתְּ תְּפַרְנֵס יַת עַמִּי יַת יִשְׂרָאֵל וְאַתְּ תֶּהֱוֵי לְמַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃
3 וַאֲתוֹ כָּל סָבֵי יִשְׂרָאֵל לְוָת מַלְכָּא לְחֶבְרוֹן וּגְזַר לְהוֹן מַלְכָּא דָּוִד קְיָם בְּחֶבְרוֹן קֳדָם יְיָ וּמְשַׁחוּ יַת דָּוִד לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃

Et ecce ostiaria domus purgabat triticum, & dormitauit & dormiuit: & Rechab & Baana frater eius latuerunt.

6 καὶ ἰδοὺ ἡ θυρωρὸς τοῦ οἴκου ἐκάθαιρε πυρούς, καὶ ἐνύσταξε καὶ ἐκάθευδεν· καὶ ῥηχὰβ, καὶ βαανὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέ-
7 λαθον. καὶ εἰσεπορεύθησαν εἰς τὸν οἶκον· καὶ ἰσβόσεθ ἐκάθευδεν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ· καὶ τύπτουσιν αὐτὸν καὶ θανατοῦσιν, καὶ ἀφαιροῦσιν τὴν κε-φαλὴν αὐτοῦ· καὶ ἔλαβον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλ-θον τὴν ὁδὸν τὴν κατ' εὐθυμαὰς ὅλην τὴν νύκτα.

6 Et ecce ostiaria domus purgabat triticum, & dormitauit & dormiuit: & Rechab & Baana frater eius latuerunt. 7 *Et ingressi sunt in domum, & Isboseth dormiebat super lectum suum in cubiculo suo, & percutiunt eum & interficiunt, & auferunt caput eius. Et ceperunt caput eius, & abierunt viam, quæ ad occasum, tota nocte.*

Et attulerũt caput Isboseth Dauid in Chebron, & dixerunt ad regem: Ecce caput Isboseth filij Saul inimici tui, qui quærebat animã tuam: & dedit Dominus dño nostro regi vltionem inimicorum suorum, vt dies hæc de Saul inimico tuo & de semine eius.

8 καὶ ἤνεγκαν τὴν κεφαλὴν ἰσβόσεθ τῷ δαυὶδ εἰς χεβρών· καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ ἰσ-βόσεθ υἱοῦ σαὰλ τοῦ ἐχθροῦ σου, ὃς ἐζήτει τὴν ψυχήν σου, καὶ ἔδωκε κύριος τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἐκ σαὰλ τοῦ ἐχθροῦ σου καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ.

Et respondit Dauid Rechab & Baanæ fratri eius filijs Remon Berothei, & dixit eis: Viuit Dominus qui eruit animã meam de omni angustia.

9 καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ῥηχὰβ καὶ τῷ βαανὰ ἀδελ-φῷ αὐτοῦ υἱοῖς ῥεμὼν τοῦ βηρωθέου, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ζῇ κύ-ριος ὃς ἐλυτρώσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ πάσης θλίψεως.

Quòd qui annunciauerat mihi dicẽs, quòd mortuus esset Saul & Ionathan, licet ipse erat quasi prospera nuncians coram me: & detinui eum & occidi eum in Secelag, cui oportebat me dare præmia nunciationis.

10 ὅτι ὁ ἀπαγγείλας μοι, λέγων· ὅτι τέθνηκε σαὰλ καὶ ἰωναθάν, καὶ οὗτος ὡς εὐαγγελιζόμενος ἐνώπιόν μου, καὶ κατέσχον αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινα αὐτὸν ἐν σεκελάγ, ᾧ ἔδει με δοῦναι εὐαγγέλια.

Sed & nunc viri mali interfecerunt virum iustum super lectum suum in domo sua, & nunc quæram sanguinem eius de manu vestra, & delebo vos de terra.

11 ἀλλὰ καὶ νῦν ἄνδρες πο-νηροὶ ἀπέκτειναν ἄνδρα δίκαιον ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ νῦν ἐκζητήσω τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χει-ρὸς ὑμῶν καὶ ἐξολοθρεύσω ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς.

Et præcepit Dauid pueris suis, & interfecerunt eos & præciderunt manus eorum & pedes eorum: & suspenderunt eos super fontẽ in Chebron: & caput Isboseth sepelierunt in sepulchro Abener filij Ner in Chebron.

12 καὶ ἐνετείλατο δαυὶδ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἀπέκ-τειναν αὐτοὺς καὶ ἐκολόβωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἐκρέμασαν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κρηνῆς ἐν χεβρών, καὶ τὴν κεφαλὴν ἰσβόσεθ ἔθαψαν ἐν τῷ τά-φῳ ἀβεννὴρ υἱοῦ νὴρ ἐν χεβρών.

CAP. V.

ε'.

ET veniunt vniuersæ tribus Israel ad Dauid in Chebron, & dicunt: Ecce nos ossa tua et carnes tuæ.

1 Καὶ παραγίνονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ πρὸς δαυὶδ ἐν χεβρών, καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ ἡμεῖς ὀστᾶ σου καὶ σάρκες
2 σου. καὶ χθὲς καὶ τρίτης ὄντος σαὰλ βασιλέως ἐφ' ἡμῖν, σὺ ἦσθα ἐξαγαγὼν καὶ εἰσαγαγὼν τὸν ἰσραήλ· καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς σέ, σὺ ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.

Et venerunt omnes seniores Israel in Chebron ad regem, & pepigit rex Dauid fœdus in Chebron coram Domino. Et vnxerunt Dauid in Regem super vniuersum Israel.

3 καὶ ἦλθον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ εἰς χε-βρὼν πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ διέθετο ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χεβρὼν ἐνώπιον κυρίου· καὶ χρίουσι τὸν δαυὶδ εἰς βα-σιλέα ἐπὶ πάντα τὸν ἰσραήλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et ecce venerunt ad medium domus vt emptores tritici, & percusserunt illum in latere femoris eius, & Rechab & Baghanah frater eius liberati sunt. 7 Et venerunt ad domum, & ille cubans super lectum suum in conclaui domus cubiculi eius: & percusserunt eum, & occiderunt illũ, & absciderunt caput eius, & tulerũt illud, & venerunt in via recta totam noctẽ. 8 Et attulerunt caput Isboseth ad Dauid ad Hhebron, & dixerunt regi, Ecce caput Isboseth filij Saul auctoris inimicitiæ tuæ, qui quæsiuit occidere te, & fecit Dominus domino meo regi vltionem hodie de Saul & de semine eius. 9 Et respondit Dauid ad Rechab & ad Baghanah fratrem eius filios Rimon, qui ex Beeroth, & dixit illis, Viuit ipse Dominus qui eripuit animam meam ex omni angustia. 10 Quòd qui indicauit mihi, dicendo: Ecce mortuus est Saul, & ipse fuit vt euangelizans in oculis animæ suæ; & apprehendi illum, & occidi illum in Sziklag, qui cogitabat quòd darem ei donum pro nuncio. 11 Quanto magis viros improbos *qui* occiderunt virum innocentem in domo sua super lectum suum? & nunc an non requiram sanguinem eius de manu vestra, & separabo vos de terra?

12 Et mandauit Dauid adolescentibus, & occiderunt illos, & absciderunt manus eorum & pedes eorum, & suspenderunt super piscinam in Hhebron: & caput Isboseth acceperunt, & sepelierunt in sepulchro Abner in Hhebron.

CAP. V.

ET venerunt omnes tribus Israel ad Dauid ad Hhebron, & dixerunt, dicendo: Ecce nos propinqui tui, & caro tua sumus. 2 Etiam ab heri, & etiam ab-ante ipsum, quando fuit Saul rex super nos, tu fuisti exiens & intrans in caput Israel. & dixit Dominus tibi, Tu pasces populum meum Israel, & tu eris in regem super Israel. 3 Et venerunt omnes senes Israel ad regem ad Hhebron, & pepigit illis rex Dauid fœdus in Hhebron ante Dominum, & vnxerunt Dauid vt esset rex super Israel.

4 בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד בְּמָלְכוֹ אַרְבָּעִים שָׁנָה
5 מָלָךְ׃ * בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ עַל־יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים
וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ
6 שָׁנָה עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃ * וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ
וַאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַם אֶל־הַיְבוּסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר
לְדָוִד לֵאמֹר לֹא־תָבוֹא הֵנָּה כִּי אִם־הֵסִירְךָ הַעִוְרִים
וְהַפִּסְחִים לֵאמֹר לֹא־יָבוֹא דָּוִד הֵנָּה׃
7 * וַיִּלְכֹּד דָּוִד אֶת מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִד׃
8 * וַיֹּאמֶר דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא כָּל־מַכֶּה יְבוּסִי וְיִגַּע
בַּצִּנּוֹר וְאֶת־הַפִּסְחִים וְאֶת־הָעִוְרִים שְׂנֻאֵי נֶפֶשׁ דָּוִד
עַל־כֵּן יֹאמְרוּ עִוֵּר וּפִסֵּחַ לֹא יָבוֹא אֶל־הַבָּיִת׃
9 * וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמְּצֻדָה וַיִּקְרָא־לָהּ עִיר דָּוִד וַיִּבֶן דָּוִד
10 סָבִיב מִן־הַמִּלּוֹא וָבָיְתָה׃ * וַיֵּלֶךְ דָּוִד הָלוֹךְ
11 וְגָדוֹל וַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת עִמּוֹ׃ * וַיִּשְׁלַח
חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד וַעֲצֵי אֲרָזִים
וְחָרְשֵׁי עֵץ וְחָרְשֵׁי אֶבֶן קִיר וַיִּבְנוּ־בַיִת לְדָוִד׃
12 * וַיֵּדַע דָּוִד כִּי־הֱכִינוֹ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
וְכִי נִשֵּׂא מַמְלַכְתּוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃
13 * וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד פִּלַגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַם
אַחֲרֵי בֹאוֹ מֵחֶבְרוֹן וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד בָּנִים וּבָנוֹת׃
14 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיִּלָּדִים לוֹ בִּירוּשָׁלָם שַׁמּוּעַ
15 וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה׃ * וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וְנֶפֶג
16 וְיָפִיעַ׃ * וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט׃
17 * וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־מָשְׁחוּ אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד
18 וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל־הַמְּצוּדָה׃ * וּפְלִשְׁתִּים
19 בָּאוּ וַיִּנָּטְשׁוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ * וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה
לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה אֶל־פְּלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם בְּיָדִי
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד עֲלֵה כִּי־נָתֹן אֶתֵּן אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ׃

4 *Filius triginta annorũ erat Dauid cùm regnare cępiſſet, & quadraginta annis re-
5 gnauit. *In Hebron regnauit ſuper Iudá ſeptem annis & ſex menſibus. In Hieruſa-
lem aũt regnauit triginta tribus annis ſu-
6 per omnẽ Iſrael & Iudã. *Et abijt rex &
omnes viri qui erãt cũ eo, in Ieruſalem ad
B Iebuſæum habitatorẽ terræ. Dictúmq; eſt
Dauid ab eis: Nõ ingredieris huc niſi ab-
ſtuleris cæcos & claudos, dicẽtes: Nõ in-
7 gredietur Dauid huc. *Cœpit aũt Dauid
8 arcem Syon, hæc eſt ciuitas Dauid. *Pro-
poſuerat enim Dauid in die illa præmiũ,
qui percuſſiſſet Iebuſęũ, & tetigiſſet doma
tũ fiſtulas, & abſtuliſſet cæcos & claudos
odientes animã Dauid. Idcircò dicitur in Mat.21.b
prouerbio: Cæcus & claudus non intra-
9 bunt in templũ. *Habitauit aũt Dauid
in arce Syõ, & vocauit eã Ciuitatẽ Dauid:
et ædificauit per gyrum à Mello & intrin-
10 ſecus. *Et ingrediebatur, pficiens atq; ſuc- 2. Paralip. 26.8
creſcẽs, & Dñs Deus exercituũ erat cũ eo.
11 *Miſit quoq; Hiram rex Tyri nuncios ad
Dauid & ligna cedrina & artifices ligno-
rum, artificéſq; lapidũ ad parietes, & ædi-
12 ficauerũt domũ Dauid. *Et cognouit Da
C uid quoniã confirmaſſet eũ Dñs regẽ ſu-
per Iſrael, & quoniã exaltaſſet regnũ eius
13 ſuper populum ſuũ Iſrael. *Accepit ergo
Dauid adhuc cõcubinas & vxores de Ie-
ruſalẽ, poſtquam venerat de Hebron. Na-
14 tíq; ſunt Dauid & alij filij & filię. *Et hęc
nomina eorũ qui nati ſunt ei in Ieruſalẽ:
Samua & Sobab, & Nathan, & Salomon;
15 *Et Iabaar & Heliſua, & Nepheg, & Ia-
16 phia; *Et Heliſama, & Helida, & Heli-
17 pheleth. *Audierunt ergo Philiſtijm &
vnxiſſent Dauid in regem ſuper Iſrael, &
aſcenderunt vniuerſi vt quærerent Da-
uid. Quod cùm audiſſet Dauid, deſcen-
18 dit in præſidium. *Philiſtijm autem
venientes diffuſi ſunt in valle Raphaim.
19 *Et conſuluit Dauid Dñm, dicens: Si
aſcendam ad Philiſtijm, & ſi dabis eos in
manu mea? Et dixit Dominus ad Dauid, Aſcende quia tradens dabo Philiſtijm in manu tua.

תרגום יונתן

4 בַּר תְּלָתִין שְׁנִין דָּוִד כַּד מְלַךְ וְאַרְבְּעִין שְׁנִין מְלָךְ׃ 5 בְּחֶבְרוֹן מְלַךְ עַל דְּבֵית יְהוּדָה שְׁבַע שְׁנִין וְשִׁיתָא יַרְחִין וּבִירוּשְׁלֵם
מְלַךְ תְּלָתִין וְחַד שְׁנִין עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃ 6 וַאֲזַל מַלְכָּא וְגַבְרוֹהִי לִירוּשְׁלֵם לְוָת יְבוּסָאָה יָתֵב אַרְעָא וַאֲמַר לְדָוִד לְמֵימַר
לָא תֵעוֹל הַלְכָא אֱלָהֵן בְּאַעְדְיוּתָךְ חַשָּׁאנָיָא וְחִיבְיָא דַאֲמְרִין לָא יֵעוֹל דָּוִד הָכָא׃ 7 וַאֲחַד דָּוִד יַת חֵקְרָא דְצִיּוֹן הִיא קַרְתָּא דְדָוִד׃
8 וַאֲמַר דָּוִד בְּיוֹמָא הַהוּא כָּל דְּיִקְטֹל יְבוּסָאָה וְיֵת חַיְבְיָא דְחִיקַת נַפְשָׁא דְדָוִד עַל כֵּן יֵימְרוּן חַשָּׁאנָיָא
וְחִיבְיָא לָא יֵעֲלוּן לְבֵיתָא׃ 9 וְיָתֵיב דָּוִד בְּחֵקְרָא וּקְרָא לָהּ קַרְתָּא דְדָוִד וּבְנָא דָוִד סְחוֹר סְחוֹר מִן מְלֵיתָא וְלָגָיו׃ 10 וַאֲזַל דָּוִד אָזֵל
וְסָגֵי וּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת בְּסַעֲדֵיהּ׃ 11 וּשְׁלַח חִירָם מַלְכָּא דְצוֹר אִזְגַּדִּין לְוָת דָּוִד וְאָעֵי אַרְזִין וְנַגָּרִין דְאוֹמָנִין לְמִיקַּץ צַעִין
וַאֲרַדִיכְלִין דְאוֹמָנִין בְּבִנְיַן כּוֹתְלִין וּבְנוֹ בֵּיתָא לְדָוִד׃ 12 וְיָדַע דָּוִד אֲרֵי אַתְקְנֵיהּ יְיָ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וַאֲרֵי מְנַשְּׂא מַלְכוּתֵיהּ
בְּדִיל עַמֵּיהּ יִשְׂרָאֵל׃ 13 וּנְסֵיב דָּוִד עוֹד לְחֵינָן וְנָשִׁין מִירוּשְׁלֵם בָּתַר דַּאֲתָא מֵחֶבְרוֹן וְאִתְיְלִידוּ עוֹד לְדָוִד בְּנִין וּבְנָן׃ 14 וְאִילֵּין
שְׁמָהָת דְאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בִּירוּשְׁלֵם שַׁמּוּעַ וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה׃ 15 וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃ 16 וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט׃
17 וּשְׁמַעוּ פְלִשְׁתָּאֵי אֲרֵי מְשָׁחוּ יַת דָּוִד לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וּסְלִיקוּ כָּל פְּלִשְׁתָּאֵי לְמִבְעֵי יַת דָּוִד וּשְׁמַע דָּוִד וּנְחָה לְחֵקְרָא׃ 18 וּפְלִשְׁתָּאֵי
אֲתוֹ וְאִתְרְטִישׁוּ בְּמֵישַׁר גִּיבְרָיָא׃ 19 וּשְׁאֵיל דָּוִד בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר הַאֶסַּק עַל פְּלִשְׁתָּאֵי הֲתְמְסְרִינוּן בִּידִי וַאֲמַר יְיָ לְדָוִד
סַק אֲרֵי מְמַסַּר אֶמְסַר יַת פְּלִשְׁתָּאֵי בִּידָךְ׃

* *Filius triginta annorum erat Dauid cùm regnaret ipſe, & quadraginta annis regnauit.*
* *Et regnauit in Chebron ſuper Iuda annis ſeptem & menſibus ſex, & in Hieruſalem regnauit triginta & tribus annis ſuper omnem Iſrael & Iudam.* * *Et abijt rex & omnes viri eius in Hieruſalem ad Iebuſſæum habitatorem terræ; & dictum eſt Dauid, Non ingredieris huc quia inſurrexerunt claudi & cæci, dicentes: Non ingredietur Dauid huc.*
* *Et cepit Dauid arcem Sion, hæc ciuitas Dauid.* * *Et dixit Dauid in die illa, Quicunq; percutiens Iebuſſæum tangat in gladio, et claudos & cæcos odientes animam Dauid; idcircò dicent, Cæcus & claudus non ingredietur in domũ Domini.* * *Et habitauit Dauid in arce, & vocata eſt hæc ciuitas Dauid, & ædificauit Dauid ciuitatem per gyrum ab extremitate, & domum ſuam.* * *Et ibat Dauid proficiens magnificatus, & Dominus omnipotens cum eo.*
* *Et miſit Chiram rex Tyri nuncios ad Dauid, & ligna cedrina, & artifices lignorum, et artifices parietis lapidum, & ædificauerunt domum Dauid.*
* *Et cognouit Dauid, quoniam paraſſet eum Dominus in regem ſuper Iſrael, & quoniam exaltatum eſſet regnum eius propter populum ſuum Iſrael.* * *Et accepit Dauid adhuc vxores & concubinas de Hieruſalem poſtquam venerat ipſe de Chebron; & fuerunt Dauid adhuc filij & filiæ.* * *Et hæc nomina eorum qui nati ſunt ei in Hieruſalem, Samaa & Sobab, & Nathan, & Salomon;* * *Et Iebaar & Napheg, & Iaphie,* * *Et Eliſama, & Eliada,* * *& Eliphalet, & Eliſua.* * *Et audierunt Philiſtijm quòd vnctus eſt Dauid rex Iſrael, & aſcenderunt Philiſtijm vt quærerent Dauid: & audiuit Dauid, & deſcendit in locum munitum.* * *Et Philiſtijm venerunt, & conciderunt in vallem gigantum.* * *Et conſuluit Dauid Dominum, dicens: Si aſcendam ad Philiſthijm, & ſi trades eos in manibus meis? & dixit Dominus ad Dauid, Aſcende; quoniam tradens dabo eos in manibus tuis.*

4 * υἱὸς τεσσαράκοντα ἐτῶν Δαυὶδ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν· καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν.
5 * καὶ ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρὼν ἐπὶ Ἰούδα ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας ἕξ· καὶ ἐν Ἰερουσαλὴμ ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τρία ἔτη ἐπὶ πάντα Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδαν.
6 * καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς Ἰερουσαλὴμ πρὸς τὸν Ἰεβουσαῖον τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν· καὶ ἐρέθη τῷ Δαυίδ, οὐκ εἰσελεύσῃ ὧδε, διότι ἀπέστησάν σε οἱ χωλοὶ καὶ οἱ τυφλοί, λέγοντες· οὐκ εἰσελεύ-
7 (ε)ται Δαυὶδ ὧδε. * καὶ κατελάβετο Δαυὶδ τὴν περιοχὴν σιών, αὕτη ἡ πόλις Δαυίδ.
8 * καὶ εἶπε Δαυὶδ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πᾶς τύπτων Ἰεβουσαῖον, ἁπτέσθω ἐν φοξιφίδι καὶ τοὺς χωλοὺς καὶ τυφλοὺς τοὺς μισοῦντας τὴν ψυχὴν Δαυίδ· διὰ τοῦτο ἐροῦσι, τυφλὸς καὶ χωλὸς οὐκ εἰσελεύ(ε)ται εἰς οἶκον κυρίου.
9 * καὶ ἐκάθισε Δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ ἐκλήθη αὕτη ἡ πόλις Δαυίδ· καὶ ᾠκοδόμησε Δαυὶδ τὴν πόλιν κύκλῳ ἀπὸ
10 τοῦ ἄρους, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. * καὶ ἐπορεύετο Δαυὶδ πορευόμενος μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντοκράτωρ μετ'
11 αὐτοῦ. * καὶ ἀπέστειλε Χειρὰμ βασιλεὺς Τύρου ἀγγέλους πρὸς Δαυὶδ καὶ ξύλα κέδρινα, καὶ τέκτονας ξύλων, καὶ τέκτονας τείχους λίθων, καὶ ᾠκοδόμησαν οἶκον τῷ Δαυίδ.
12 * καὶ ἔγνω Δαυίδ, ὅτι ἡτοίμασε αὐτὸν κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰσραήλ, καὶ ὅτι ἐπῆρ(ε) ἡ βασιλεία αὐτοῦ διὰ
13 τὸν λαὸν αὐτοῦ Ἰσραήλ. * καὶ ἔλαβε Δαυὶδ ἔτι γυναῖκας καὶ παλλακὰς ἐξ Ἰερουσαλὴμ μετὰ τὸ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐξ Χεβρών· καὶ ἐγένοντο τῷ Δαυὶδ ἔτι υἱοὶ καὶ θυγατέρες.
14 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν γεννηθέντων αὐτῷ ἐν Ἰερουσαλήμ· σαμαά, καὶ σωβάβ, καὶ ναθάν, καὶ σαλομών·
15 * καὶ ἐβααρ, καὶ ναφὴγ, καὶ ἰαφιέ·
16 * καὶ ἐλισαμά, καὶ ἐλιαδά, καὶ ἐλιφαλέτ, καὶ ἐλιούέ.
17 * καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι κέχρισαι Δαυὶδ βασιλεὺς Ἰσραήλ, καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι ζητεῖν τὸν Δαυίδ· καὶ ἤκουσε Δαυίδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν περιοχήν.
18 * καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παρεγένοντο καὶ συνέπεσον εἰς τὴν κοι-
19 λάδα τῶν Γιγάντων. * καὶ ἠρώτησε Δαυὶδ τὸν κύριον, λέγων· εἰ ἀναβῶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους καὶ εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου; καὶ εἶπε κύριος πρὸς Δαυίδ, ἀνάβαινε, ὅτι παραδιδοὺς παραδώσω αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Filius triginta annorum erat Dauid quando regnauit, & quadraginta annis regnauit. [5] In Hhebron regnauit ſuper *populũ* domus Iehudah ſeptem annis & ſex menſibus, & in Ieruſalem regnauit triginta & tribus annis ſuper omnem Iſrael & Iehudah.
[6] Et iuit rex & viri eius in Ieruſalem ad Iebuzzæum, habitatorem terræ, & dixit Dauidi, dicendo: Non intrabis huc niſi abſtuleris peccatores & culpatos, qui dicunt, Non intrabit Dauid huc. [7] Et cepit Dauid arcem Szion, ipſa eſt ciuitas Dauid. [8] Et dixit Dauid in die illo, Omnis qui occiderit Iebuzzæum & inceperit ſubigere munitionem; peccatores & culpatos abijcit anima Dauid; ſuper hoc dixerunt peccatores & culpati, Non intrabunt ad domum. [9] Et ſedit Dauid in arce, & vocauit illam ciuitatem Dauid, & ædificauit vndiquaque ab obſtructione & interius. [10] Et iuit Dauid eundo & multiplicando, & dictum Domini Dei Szebaoth in auxilio eius erat. [11] Et miſit Hhiram rex Szor nuncios ad Dauid, & ligna cedrorum, & fabros, qui artifices *erant* ad ſcindenda ligna & architectos, & artifices in ædificatione murorum, & ædificauerunt domum Dauidi. [12] Et cognouit Dauid quòd conſtituit eum Dominus, vt eſſet rex ſuper Iſrael, & quòd extulit regnum ſuum propter populum ſuum Iſrael. [13] Et accepit Dauid adhuc concubinas & vxores ex Ieruſalem, poſtquam venit ex Hhebron, & nati ſunt amplius Dauid filij & filiæ. [14] Et hæc nomina natorum ei in Hieruſalem, Semuah & Sobab, & Nathan, & Selomoh. [15] Et Iibhhar, & Eliſuagh, & Nepheg, & Iaphiagh. [16] Et Eliſamagh, & Eliadagh, & Eliphalet. [17] Et audierunt Peliſthæi quòd vnxerunt Dauid vt eſſet rex ſuper Iſrael: & aſcenderunt omnes Peliſthæi ad quærendum Dauid, & audiuit Dauid & deſcendit ad arcem. [18] Et Peliſthæi venerunt & expanſi ſunt in planicie fortium.
[19] Et interrogauit Dauid dictum Domini, dicendo: Num aſcendam ſuper Peliſthæos? num trades illos in manu mea? & dixit Dominus ad Dauid, Aſcende, quia tradendo tradam Peliſthæos in manum tuam.

20 * וַיָּבֹא דָּוִד בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר
פָּרַץ יְהוָה אֶת־אֹיְבַי לְפָנַי כְּפֶרֶץ מָיִם עַל־כֵּן קָרָא
שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים׃
21 * וַיַּעַזְבוּ־שָׁם אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד
22 וַאֲנָשָׁיו׃ * וַיֹּסִפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים לַעֲלוֹת וַיִּנָּטְשׁוּ
23 בָּעֲמֶק רְפָאִים׃ * וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה וַיֹּאמֶר
לֹא תַעֲלֶה הָסֵב אֶל־אַחֲרֵיהֶם וּבָאתָ לָהֶם מִמּוּל
24 בְּכָאִים׃ * וְיִהִי בְּשָׁמְעֲךָ אֶת־קוֹל צְעָדָה בְּרָאשֵׁי
הַבְּכָאִים אָז תֵּחָרֵץ כִּי אָז יָצָא יְהוָה לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת
בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים׃
25 * וַיַּעַשׂ דָּוִד כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה וַיַּךְ אֶת־
פְּלִשְׁתִּים מִגֶּבַע עַד־בֹּאֲךָ גָזֶר׃

ו

1 * וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד אֶת־כָּל־בָּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל
2 שְׁלֹשִׁים אָלֶף׃ * וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְכָל־הָעָם
אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבַּעֲלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם שֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב
הַכְּרוּבִים עָלָיו׃
3 * וַיַּרְכִּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עֲגָלָה חֲדָשָׁה
וַיִּשָּׂאֻהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר בַּגִּבְעָה וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ
בְּנֵי אֲבִינָדָב נֹהֲגִים אֶת־הָעֲגָלָה חֲדָשָׁה׃
4 * וַיִּשָּׂאֻהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר בַּגִּבְעָה עִם אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים וְאַחְיוֹ הֹלֵךְ לִפְנֵי הָאָרוֹן׃
5 * וְדָוִד וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים לִפְנֵי יְהוָה
בְּכָל עֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבְכִנֹּרוֹת וּבִנְבָלִים וּבְתֻפִּים
6 וּבִמְנַעֲנְעִים וּבְצֶלְצֵלִים׃ * וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן
נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּה אֶל־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאחֶז בּוֹ כִּי
7 שָׁמְטוּ הַבָּקָר׃ * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעֻזָּה
וַיַּכֵּהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל־הַשַּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים׃

SAMVEL. II. Translat. B. Hierony. *Dauid.*

20 *Venit ergo Dauid in Baalpharasim,& percussit eos ibi,& dixit: Diuisit Dñs inimicos meos coram me sicut diuiduntur aquæ. Propterea vocatum est nomen loci
21 illius Baalpharasim. *Et reliquerunt ibi sculptilia sua,quę tulit Dauid & viri eius.
22 *Et addiderunt adhuc Philistijm vt ascenderent, & diffusi sunt in valle Ra-
23 phaim. *Consuluit aũt Dauid Dñm.Qui respõdit, Non ascẽdas cõtra eos, sed gyra post tergum eorum, & venies ad eos ex
24 aduerso pyrorum. *Et cùm audieris sonitum clamoris gradientis in cacumine pyrorum,tunc inibis prœlium,quia tunc egredietur Dñs ante faciem tuam, vt per-
25 cutiat castra Philistijm. *Fecit itaq; Dauid sicut præceperat ei Dñs, & percussit Philistijm de Gabaa vsq; dũ venias Gezer.

CAP. VI.

1 ACongregauit autẽ rursum Dauid omnes electos ex Israel triginta millia. 1. Paral. 13.b
2 *Surrexítq; Dauid & abijt, & vniuersus populus qui erat cũ eo de viris Iuda, vt adducerent arcam Dei, super quã inuocatum est nomen Domini exercituum sedentis in Cherubin super eam.
3 *Et imposuerũt arcam Dei super plaustrum nouum. Tulerúntq; eam de domo Aminadab qui erat in Gabaa. Oza autem & Haio filij Aminadab minabant plau-
4 strum nouũm. *Cúmque tulissent eam de domo Aminadab, qui erat in Gabaa custodiens arcam Dei, Haio præcedebat
5 arcam Dei. *Dauid autem & omnis Israel ludebant coram Domino in omnibus lignis fabrefactis, & citharis, & lyris, & tympanis, & sistris, & cymbalis.
6 *Postquam autem venerunt ad aream Nachor, extendit Oza manum ad arcam Dei & tenuit eam, quoniam calcitrabant
7 boues. *Iratúsq; est indignatione Dominus contra Ozan, & percussit eum super temeritate; qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei.

תרגום יונתן

20 וַאֲתָא דָוִד בְּמֵישַׁר גִּבְרַיָּא וּמְחַנּוֹן תַּמָּן דָּוִד וַאֲמַר חֲבַר יְיָ יָת סָנְאַי קֳדָמַי כְּתִיבוּר מַיִן דְּחַסַּף דְּמַלֵּי מַיִן עַל כֵּן קָרָא שְׁמָא דְאַתְרָא
הַהוּא מֵישַׁר פְּרָצִים׃ 21 וּשְׁבַקוּ תַּמָּן יָת צַלְמֵיהוֹן וְאוֹקִירִינוּן דָּוִד וְגַבְרוֹהִי׃ 22 וְאוֹסִיפוּ עוֹד פְּלִשְׁתָּאֵי לְמִיסַּק וְאִיתְרַשִּׁישׁוּ
בְּמֵישַׁר גִּיבְרַיָּא׃ 23 וּשְׁאֵיל דָּוִד בְּמֵימְרָא דַיְיָ וַאֲמַר לָא תִסַּק אִסְתְּחַר לַאֲחוֹרֵיהוֹן וְתֵיתֵי לְהוֹן מִקֳּבֵיל אִילָנַיָּא׃ 24 וִיהֵי כְּמִשְׁמָעֲךָ
יָת קָלָא צַוְחָתָא בְּרֵישֵׁי אִילָנַיָּא בְּכֵן תִּתְקַף אֲרֵי בְּכֵן נְפַק מַלְאֲכָא דַיְיָ לְאַצְלָחָא קֳדָמָךְ לְמִקְטַל בְּמַשְׁרְיָת פְּלִשְׁתָּאֵי׃ 25 וַעֲבַד דָּוִד כֵּן כְּמָה
דְּפַקְּדֵיהּ יְיָ וּקְטַל יָת פְּלִשְׁתָּאֵי מִגֶּבַע עַד מֵעֲלָנָא דְגָזַר׃

ו

1 וְאוֹסִיף עוֹד דָּוִד לְמִכְנַשׁ יָת כָּל בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל תְּלָתִין אַלְפִין׃ 2 וְקָם וַאֲזַל דָּוִד וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ מִקְּרְוָא דְבֵית יְהוּדָה לְאַסָּקָא מִתַּמָּן
יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ דְאִתְקְרֵי שְׁמָא שְׁמָא דַיְיָ צְבָאוֹת דְּשָׁכִינְתֵּיהּ שַׁרְיָא עֵיל מִן כְּרוּבְיָא עֲלוֹהִי׃ 3 וְאַתְיְתוּ יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ בְּעֶגְלְתָא חַדְתָּא וְנַטְלוּהִי
מִבֵּית אֲבִינָדָב דִּי בְּגִבְעָתָא וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ בְּנֵי אֲבִינָדָב מְרַבְּרִין יָת עֶגְלְתָא חַדְתָּא׃ 4 וְנַטְלוּהִי מִבֵּית אֲבִינָדָב דִּי בְּגִבְעָתָא אֲתָן עִם אֲרוֹנָא
דַיְיָ וְאַחְיוֹ אָזֵיל קֳדָם אֲרוֹנָא׃ 5 וְדָוִד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִין קֳדָם יְיָ בְּכָל אֵעֵי בִּירְזִן וּבְכִנָּרִין וּבְנַבְלִין וּבְתוּפִּין וּבְרִבְיעִין וּבְצִלְצְלִין׃
6 וַאֲתוֹ עַד אֲתַר מָתְקָנָן וְאוֹשִׁישׁ עֻזָּה יְדֵיהּ בַּאֲרוֹנָא דַיְיָ וְאַחַז בֵּיהּ אֲרֵי מַרְגּוּהִי תּוֹרַיָּא׃
7 וּתְקֵיף רְגָזָא דַיְיָ בְּעֻזָּה וּמְחָהִי תַּמָּן מֵימְרָא דַיְיָ עַל דְּאִישְׁתְּלִי וּמִית תַּמָּן עִם אֲרוֹנָא דַיְיָ׃

And Dauid came vpon them from the mountains, and ſaw them: and they fled from him.

And the Philiſtims left their gods there, and Dauid and his men burned them.

And the Philiſtims added yet to go vp, and ſpread themſelues in the valley of Raphaim.

And Dauid enquired of the Lord, ſaying, Shall I go vp to the Philiſtims? and wilt thou deliuer them into mine hand? And the Lord ſaid vnto Dauid, Go vp: for I will doubtleſſe deliuer the Philiſtims into thine hand.

And Dauid came to Baal-perazim, and Dauid ſmote them there, and ſaid, The Lord hath broken forth vpon mine enemies before me, as the breach of waters. Therefore he called the name of that place Baal-perazim.

And they left their images there, and Dauid and his men burned them.

And the Philiſtims yet added to come vp againe, and ſpread themſelues in the valley of Raphaim.

And when Dauid enquired of the Lord, he ſaid, Thou ſhalt not go vp: but fetch a compaſſe behind them, and come vpon them ouer againſt the mulberry trees.

And let it be when thou ſhalt heare a ſound of going in the tops of the mulberry trees, that then thou ſhalt ſtirre thy ſelfe: for then ſhall the Lord go out before thee, to ſmite the hoſt of the Philiſtims.

And Dauid did ſo, as the Lord had commanded him, and ſmote the Philiſtims from Geba vntil thou come to Gazer.

CAP. VI.

Again, Dauid gathered together all the choſen men of Iſrael, thirtie thouſand.

And Dauid aroſe, and went with all the people that were with him from Baale of Iudah, to bring vp from thence the Arke of God, whereupon the Name is called, euen the Name of the Lord of hoſts that dwelleth between the Cherubims vpon it.

And they ſet the Arke of God vpon a new cart, and brought it out of the houſe of Abinadab that was in Gibeah: and Vzzah and Ahio the ſonnes of Abinadab drue the new cart.

And they brought it out of the houſe of Abinadab which was at Gibeah, accompanying the Arke of God: and Ahio went before the Arke.

And Dauid and all the houſe of Iſrael played before the Lord on all manner inſtruments made of fir wood, euen on harpes, and on pſalteries, and on timbrels, and on cornets, and on cymbals.

And when they came to Nachon threſhing floore, Vzzah put forth his hand to the Arke of God, and held it: for the oxen ſhooke it.

And the anger of the Lord was kindled againſt Vzzah, and God ſmote him there for his raſhneſſe, and there he died by the Arke of God.

20 καὶ ἦλθε δαυὶδ ἐν τῶν ἐπαύω διακοπῶν, καὶ ἔκοψεν
αὐτὸς δαυὶδ ἐκεῖ· καὶ εἶπε δαυίδ, διέκοψε κύριος τοὺς ἐχ-
θρούς μου ἐνώπιόν μου ὡς διακόπῃ τὰ ὕδατα· διὰ τοῦτο
ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐπαύω διακοπῶν.

21 καὶ καταλείπουσιν ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς θεοὺς αὐ-
τῶν, καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸς δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ.

22 καὶ προσέθεντο ἔτι οἱ ἀλλόφυλοι τοῦ ἀναβῆναι, καὶ
σωέπεσον ἐπὶ τῶν κοιλάδα τῶν πεδίων.

23 καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ κυρίου· καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος,
οὐκ οὐ ἀναβήσῃ εἰς συναντήσιν αὐτῶν, ἀποστρέφου ἀπ'
αὐτῶν, καὶ παρέσῃ αὐτοῖς πλησίον τοῦ κλαυθμῶνος.

24 καὶ ἔσαι ἐν τῷ ἀκούσαι σε τῶν φωνὴν τοῦ συσεισμοῦ
τῶν ἀλσῶν τοῦ κλαυθμῶνος, τότε καταβήσῃ εἰς τὸν πόλε-
μον· ὅτι τότε ἐξελεύσεται κύριος ἔμπροσθέν σου τύπτειν
ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ἀλλοφύλων.

25 καὶ ἐποίησε δαυὶδ ὅτως καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος,
καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους ἀπὸ γαβαὼν ἕως γαζηρά.

ϛ'.

1 Καὶ συνήγαγε ἔτι δαυὶδ πάντα νεανίαν ἐξ ἰσ-
ραὴλ τεσσαράκοντα χιλιάδας.

2 καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ'
αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰούδα, τοῦ ἀναγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν
κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐφ' ᾗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα κυρίου σα-
βαὼθ καθημένου ἐπὶ τῶν χερουβὶν ἐπ' αὐτῆς.

3 καὶ ἐπεβίβασαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἅμαξαν
καινὴν, καὶ ἦραν αὐτὴν ἐξ οἴκου ἀβιναδὰβ τοῦ ἐν τῷ βουνῷ.
καὶ ὀζὰ καὶ ὁ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἀβιναδὰβ ἦγον τὴν
4 ἅμαξαν σὺν τῇ κιβωτῷ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπορεύοντο
5 ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ. καὶ δαυὶδ καὶ πάντες υἱοὶ ἰσ-
ραὴλ παίζοντες ἐνώπιον κυρίου ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις,
καὶ ἐν ᾠδαῖς, καὶ ἐν κινύραις, καὶ ἐν ναύλαις, καὶ ἐν τυμ-
πάνοις καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς.

6 καὶ παραγίνονται ἕως τῆς ἅλω ναχών, καὶ ἐξέ-
τεινεν ὀζὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ
καὶ κατασχεῖν αὐτὴν, καὶ ἐπεράτησεν αὐτὴν, ὅτι περιέσασ-
σεν αὐτὴν ὁ μόσχος.

7 καὶ ἐθυμώθη ὀργὴ κυρίου ἐν τῷ ὀζᾶ, καὶ ἐπάταξεν
αὐτὸν ἐκεῖ ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ προπετείᾳ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ πα-
ρὰ τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et venit Dauid in planiciem fortium, & percuſſit illos ibi Dauid, & dixit : Fregit Dominus odientes me ante me ſicut frangitur vas teſtæ quod repletum eſt aquis: propter hoc vocauit locum illum Planiciem rupturarum. [21] Et reliquerunt ibi errores ſuos, & combuſſit eos Dauid & viri eius. [22] Et addiderunt adhuc Peliſthæi aſcendere, & expanſi ſunt in planicie fortium. [23] Et interrogauit Dauid dictum Domini. & dixit : Non aſcendes, gyra ad poſteriora eorũ, & ibis ad eos è regione arborum. [24] Et erit cùm audieris vocem clamoris in capitibus arborum , tunc confortaberis; quia tunc exit angelus Domini ad proſperandum ante te, vt occidat caſtra Peliſthæorum.

[25] Et fecit Dauid ſicut mandauit ei Dominus; & occidit Peliſthæos à colle vſque ad introitum Gazer.

CAP. VI.

ET addidit adhuc congregare omnes delectos Iſrael triginta mille. [2] Et ſurrexit & iuit Dauid & omnis populus qui erat cum eo, ex ciuitatibus domus Iehudah, vt deducerẽt inde arcam Domini, in quo inuocabatur nomẽ nomen Domini Szebaoth, quòd maieſtas illius poſita ſit ſuprà à Cherubin qui ſuper illam ſunt. [3] Et impoſuerunt arcam Domini in plauſtro nouo, & tulerunt eam ex domo Abinadab quæ erat in Gibghatha, & Ghuza & Ahhio filij Abinadab ducebant plauſtrum nouum. [4] Et tulerunt eam ex domo Abinadab quæ erat in Gibghatha, venientes cum arca Domini; & Ahhio ibat ante arcam. [5] Et Dauid & omnis domus Iſrael laudabant ante Dominum in omnibus lignis abietum, & in chinaris, & in nablis, & in tympanis, & in quadruplicibus & cymbalis. [6] Et venerunt vſque ad locum paratum, & extendit Ghuza manũ ſuam in arcam Domini, & apprehendit eam, quia propulerant eam boues.

[7] Et inualuit indignatio Domini in Ghuza, & percuſſit eum ibi dictũ Domini, eò quòd deliquit; & mortuus eſt ibi iuxta arcã Domini.

8 * וַיִּחַר לְדָוִד עַל אֲשֶׁר פָּרַץ יְהוָה פֶּרֶץ בְּעֻזָּה וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

8 *Contristatus est autẽ Dauid, eò quòd percussisset Dominus Ozan, & vocatũ est nomen loci illius Percussio Ozæ vsque in

9 diem hãc. *Et extimuit Dauid Dominũ in die illa, dicẽs: Quomodo ingredietur ad me arca Domini?

9 * וַיִּרָא דָּוִד אֶת־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵיךְ יָבוֹא אֵלַי אֲרוֹן יְהוָה׃

10 * Et noluit diuertere ad se arcam Domini in ciuitatem Dauid, sed diuertit eã in domum Obed-edom Gethæi.

10 * וְלֹא־אָבָה דָוִד לְהָסִיר אֵלָיו אֶת־אֲרוֹן יְהוָה עַל־עִיר דָּוִד וַיַּטֵּהוּ דָוִד בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם הַגִּתִּי׃

11 *Et habitauit arca Domini in domo Obed-edom Gethæi tribus mensibus; & benedixit Dominus Obed-edom & omnem domum eius.

11 * וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יְהוָה בֵּית עֹבֵד אֱדֹם הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־עֹבֵד אֱדֹם וְאֶת־כָּל־בֵּיתוֹ׃

12 *Nunciatúmque est regi Dauid quòd benedixisset Dominus Obed-edom, & o-
C mnia eius propter arcam Dei. Abijt ergo Dauid & adduxit arcam Dei de domo Obed-edom in ciuitatẽ Dauid cum gau-

13 dio. *Cúmq; trãscendissent qui portabant arcam Domini, sex passus, immolabant bouem & arietem.

12 * וַיֻּגַּד לַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֹבֵד אֱדֹם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בַּעֲבוּר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֹבֵד אֱדֹם עִיר דָּוִד בְּשִׂמְחָה׃

14 * Et Dauid saltabat totis viribus ante Dominum. Porrò Dauid erat accinctus 1. Paral. 15. d.

15 Ephod lineo: * Et Dauid & omnis domus Israel ducebant arcam testaméti Domini in iubilo & in clangore buccinæ.

13 * וַיְהִי כִּי צָעֲדוּ נֹשְׂאֵי אֲרוֹן־יְהוָה שִׁשָּׁה צְעָדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא׃

14 * וְדָוִד מְכַרְכֵּר בְּכָל־עֹז לִפְנֵי יְהוָה וְדָוִד חָגוּר אֵפוֹד בָּד׃

15 * וְדָוִד וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן יְהוָה בִּתְרוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר׃

16 *Cúmque intrasset arca Domini in ciuitatem Dauid, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem Dauid subsilientem atque saltantem coram Domino, & despexit eum in corde suo.

16 * וְהָיָה אֲרוֹן יְהוָה בָּא עִיר דָּוִד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל נִשְׁקְפָה בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִד מְפַזֵּז וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְהוָה וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ׃

17 * Et introduxerunt arcam Domini, & imposuerunt eam in loco suo, in medio tabernaculi, quod tetenderat ei Dauid. Et obtulit Dauid holocausta coram Domino & pacifica.

17 * וַיָּבִאוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיַּצִּגוּ אֹתוֹ בִּמְקוֹמוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָוִד וַיַּעַל דָּוִד עֹלוֹת לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים׃

18 *Cúmq; cõplesset offerens holocausta
D & pacifica, benedixit populo in nomine

19 Dñi exercituũ. *Et partitus est vniuersæ multitudini Israel tam viro quàm mulieri singulis collyridam panis vnam & assaturam bubalæ carnis vnam & similam frixã oleo; & abijt omnis populus vnusquisque in domum suam.

18 * וַיְכַל דָּוִד מֵהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת׃

19 * וַיְחַלֵּק לְכָל־הָעָם לְכָל־הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ חַלַּת לֶחֶם אַחַת וְאֶשְׁפָּר אֶחָד וַאֲשִׁישָׁה אֶחָת וַיֵּלֶךְ כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ׃

תרגום יונתן

8 וְתַקִּיף לְדָוִד עַל דְּתַרַע יְיָ תִּרְעָתָא בְּעֻזָּה וּקְרָא לְאַתְרָא הַהוּא אַתְרָא דְמִית בֵּיהּ עֻזָּה עַד יוֹמָא הָדֵין׃

9 וּדְחֵיל דָּוִד מִן קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא וַאֲמַר אֵיכְדֵין יֵעוֹל לְוָתִי אֲרוֹנָא דַייָ׃

10 וְלָא אֲבָה דָּוִד לְאַפְנָאָה לְוָתֵיהּ יַת אֲרוֹנָא דַייָ לְקִרְתָּא דְדָוִד וְאַפְנְיֵהּ דָּוִד לְבֵית עוֹבֵד אֱדוֹם גִּיתָּאָה׃ 11 וּשְׁרָא אֲרוֹנָא

דַייָ בְּבֵית עוֹבֵד אֱדוֹם גִּיתָּאָה תְּלָתָא יַרְחִין וּבָרִיךְ יְיָ יַת עוֹבֵד אֱדוֹם וְיַת כָּל בֵּיתֵיהּ׃ 12 וְאִתְחַוָּא לְמַלְכָּא דָּוִד לְמֵימַר בָּרִיךְ יְיָ

יַת בֵּית עוֹבֵד אֱדוֹם וְיַת כָּל דִּילֵיהּ בְּדִיל אֲרוֹנָא דַייָ וַאֲזַל דָּוִד וְאַסִּיק יַת אֲרוֹנָא דַייָ מִבֵּית עוֹבֵד אֱדוֹם לְקִרְתָּא דְדָוִד בְּחֶדְוָא׃

13 וַהֲוָה כַּד נְטַלוּ אֲרוֹנָא דַייָ שִׁיתָּא דַרְגִין וְנָכֵיס תּוֹר וּפַטִּים׃

14 וְדָוִד מְשַׁבַּח בְּכָל תְּקוּף קֳדָם יְיָ וְדָוִד אָסִיר כַּרְדּוּט רְבוּץ׃

15 וְדָוִד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מַסְקִין יַת אֲרוֹנָא דַייָ בְּיוֹבְלָא וְקָל שׁוֹפָרָא׃ 16 וַהֲוָה אֲרוֹנָא דַייָ אָתֵי לְקִרְתָּא דְדָוִד וּמִיכַל

בַּת שָׁאוּל אִסְתְּכִיאַת מִן חֲרַכָּא וַחֲזַת יַת מַלְכָּא דָּוִד מְרַקֵּד וּמְשַׁבַּח קֳדָם יְיָ וּבְסָרַת לֵיהּ בְּלִבָּהּ׃

17 וְאַעִילוּ יַת אֲרוֹנָא דַייָ וַאֲקִימוּ יָתֵיהּ בְּגוֹ מַשְׁכְּנֵיהּ דְּפָרַס לֵיהּ דָּוִד וְאַסִּיק דָּוִד עֲלָנִין קֳדָם יְיָ וְנִכְסַת קֻדְשִׁין׃

18 וְשֵׁיצִי דָּוִד מִלְאַסָּקָא עֲלָתָא וְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא וּבָרִיךְ יַת עַמָּא בִּשְׁמָא דַייָ צְבָאוֹת׃ 19 וּפַלִּיג לְכָל עַמָּא לְכָל הֲמוֹנָא

דְיִשְׂרָאֵל מִגְּבַר וְעַד אִתְּתָא לְגַבַּר גְּרִיצְתָּא דְלֶחֶם חַד וּמָנָתָא חָדָא וַאֲזַל כָּל עַמָּא גְּבַר לְבַיְתֵיהּ׃

8 * Contriſtatus eſt Dauid eò quòd percuſſit Dominus percuſſionem in Oza; & vocatus eſt locus ille Percuſſio Oza vſque in diem hunc.

9 * Et extimuit Dauid Dominum in die illa, dicens: Quomodo ingredietur ad me arca Dei?

10 * Et non voluit Dauid diuertere ad ſe arcam fœderis Domini in ciuitatem Dauid.

11 * Et diuertit eam Dauid in domum Obed-edom Gethæi menſes tres: & benedixit Dominus domui Obed-edom & omnibus eius.

12 * Et nunciauerunt regi Dauid, dicentes: Benedixit Dominus domui Obed-edom, & omnibus eius propter arcam Dei; & abijt Dauid & reduxit arcam Domini de domo Obed-edom in ciuitatem Dauid cum gaudio.

13 * Et erant cum eo portantes arcam Domini ſeptem chori, & victima vituli & agni.

14 * Et Dauid pulſabat in organis concinis coram Domino, & ipſe indutus ſtola admirabili.

15 * Et Dauid & omnis Iſrael reducebant arcam Domini cum iubilæo & clangore buccinæ.

16 * Et factum eſt arca Domini veniente vſque in ciuitatem Dauid, & Mechol filia Saul proſpexit per feneſtram, & vidit regem Dauid ludentem & ſaltantem & pulſantem coram Domino, & deſpexit eum in corde ſuo.

17 * Et introducunt arcam Domini, & impoſuerunt eam in loco ſuo in medio tabernaculi quod infixerat ei Dauid, & obtulit Dauid holocauſta coram Domino & pacifica.

18 * Et compleuit Dauid offerens holocauſta & pacifica, & benedixit populo in nomine Domini exercituum.

19 * Et partitus eſt vniuerſo populo in omnem exercitum Iſrael à viro vſque ad mulierem vnicuique collyridam panis, & placentam, & laganum de ſartagine: & abijt omnis populus vnuſquiſque in domum ſuam.

8 * καὶ ἠθύμησε δαυὶδ ὡσὲρ ἔ διέκοψε κύε Θ διακοπὴν ἐν τῷ ὀζᾶ· καὶ ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖν Θ διακοπὴ ὀζᾶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

9 * καὶ ἐφοβήθη δαυὶδ τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων· πῶς εἰσελεύσεται ωρός με ἡ κιβωτὸς τ Θ θεοῦ;

10 * καὶ οὐκ ἐβούλε Θ δαυὶδ ἔ ἐκκλῖναι ωρὸς αὐτὸν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὴν πόλιν δαυίδ.

11 * καὶ ἐξέκλινεν αὐτὴν δαυὶδ εἰς οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ ἔ γεθαίου μῆνας τρεῖς· καὶ εὐλόγησε κύε Θ τὸν οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ καὶ πάντα τὰ αὐτ Θ.

12 * καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ δαυίδ, λέγοντες· εὐλόγησε κύε Θ τὸν οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ, καὶ πάντα τὰ αὐτ Θ ἕνεκεν τῆς κιβωτ Θ ἔ θεοῦ· ⁊ ἐπορεύθη δαυὶδ ⁊ ἀνήγαγε τὴν κιβωτὸν τ Θ κυρίου ἐκ ἔ οἴκου ὀβὴδ ἐδὼμ εἰς πόλιν δαυὶδ ἐν εὐφροσύνῃ.

13 * καὶ ἦσαν μετ' αὐτ Θ ⑦ αἴροντες τὴν κιβωτὸν ἔ κυρίου ἑπτὰ χορεί, ⁊ θῦμα μόσχου ⁊ ἀρνός.

14 * καὶ δαυὶδ ὠρχεῖτ Θ ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις ἐνώπιον κυρίου, ⁊ αὐτὸς ἐνδεδυμέν Θ σολὴν ἔξαλλον.

15 * καὶ δαυὶδ ⁊ πᾶς ἰσραὴλ ἀνῆγαγον τὴν κιβωτὸν ἔ κυρίου μ' ἠ ἀλαγμῆς ⁊ φωνῆς σάλπιγγ Θ.

16 * καὶ ἐγένε Θ τῆς κιβωτ Θ κυρίου παραγινομένης ἕως τ πόλεως δαυίδ, ⁊ μεχὸλ θυγάτηρ σαὺλ διέκυπτε διὰ τ θυρίδ Θ, ⁊ εἶδε τὸν βασιλέα δαυὶδ παίζοντα ⁊ ὀρχούμενον καὶ ἀναχορεύοντα ἐνώπιον κυρίου, ⁊ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

17 * καὶ εἰσφέρουσι τὴν κιβωτὸν ἔ κυρίου, καὶ ἀπ έθηκαν αὐτὴν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ἣς ἔπηξεν αὐτῇ δαυίδ· ⁊ ἀνήνεγκε δαυὶδ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίε ⁊ εἰρηνικάς.

18 * καὶ συνετέλεσε δαυὶδ ἀναφέρων τὰς ὁλοκαυτώσεις καὶ τὰς εἰρηνικάς, ἠ εὐλόγησε τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι κυρίου τ Θν δυνάμεων.

19 * καὶ ἐμέρισε παντὶ τῷ λαῷ εἰς πᾶσαν τὴν δύναμιν τ Θ ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς ἑκάστῳ κολλυρίδα ἄρτου ⁊ ἐγκαρσίτην ⁊ λάγανον ἀπὸ τηγάνου· καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτ Θ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et fuit ira Dauidi, eò quòd fregiſſet fracturam Dominus in Ghuza, & vocauit locum illum, Locum in quo mortuus eſt Ghuza, vſque ad diem hanc. 9 Et timuit Dauid ab-ante Dominum in die illa, & dixit: Quomodo intrabit ad me arca Domini? 10 Et noluit Dauid diuertere ad ſe aream Domini ad ciuitatem Dauid, & flectere fecit illam Dauid in domum Ghobed-edom Githæi. 11 Et manſit arca Domini in domo Ghobad-edom Githæi tribus menſibus, & benedixit Dominus Ghobed-edom, & omni domui eius. 12 Et nunciatum eſt regi Dauid, dicendo: Benedixit Dominus domui Ghobed-edom, & omnibus quæ ſunt illi propter arcam Domini: & iuit Dauid, & aſcendere fecit arcam Domini, de domo Ghobed-edom ad ciuitatem Dauid in lætitia. 13 Et fuit quando tuliſſent arcam Domini ſex gradibus, & mactauit bouem eumque pinguem. 14 Et Dauid laudabat in omni fortitudine ante Dominum, & Dauid accinctus pallio byſſi. 15 Et Dauid & omnis domus Iſrael tollebant arcam Domini in iubilo, & voce cornu.

16 Et fuit arca Domini veniens ad ciuitatem Dauid, & Michal filia Saul aſpiciebat è feneſtra, & vidit regem Dauid ſaltando ſe cribrantem & laudantem ante Dominum, & ſpreuit eum in corde ſuo. 17 Et introduxerunt arcam Domini & ſtatuerunt eam intra tentorium ſuum, quod tetendit ei Dauid, & obtulit Dauid holocauſta ante Dominum, & libamen ſanctorum.

18 Et finiuit Dauid offerre holocauſtum & libationem ſanctorum, & benedixit populo in nomine Domini Szebaoth.

19 Et impartiuit omni populo omni turbæ Iſraelis à viro & vſque ad fœminam, cuique tortam panis vnam, & partem vnam & portionem vnam, & iuit omnis populus quiſque in domum ſuam.

20 * וַיָּשָׁב דָּוִד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא מִיכַל בַּת־
שָׁאוּל לִקְרַאת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה־נִּכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה־הַיּוֹם לְעֵינֵי אַמְהוֹת עֲבָדָיו
21 כְּהִגָּלוֹת נִגְלוֹת אַחַד הָרֵקִים׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֶל־מִיכַל לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בָּחַר־בִּי מֵאָבִיךְ וּמִכָּל־
בֵּיתוֹ לְצַוֹּת אֹתִי נָגִיד עַל־עַם יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל
22 וְשִׂחַקְתִּי לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְנִקַּלְתִּי עוֹד מִזֹּאת
וְהָיִיתִי שָׁפֵל בְּעֵינָי וְעִם־הָאֲמָהוֹת אֲשֶׁר אָמַרְתְּ
23 עִמָּם אִכָּבֵדָה׃ * וּלְמִיכַל בַּת־שָׁאוּל לֹא־הָיָה
לָהּ יֶלֶד עַד יוֹם מוֹתָהּ׃

ז

1 * וַיְהִי כִּי־יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וַיהוָה הֵנִיחַ־
2 לוֹ מִסָּבִיב מִכָּל־אֹיְבָיו׃ * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־נָתָן
הַנָּבִיא רְאֵה נָא אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים וַאֲרוֹן
3 הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיְרִיעָה׃ * וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־
הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ לֵךְ עֲשֵׂה כִּי יְהוָה עִמָּךְ׃
4 * וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־
5 נָתָן לֵאמֹר׃ * לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־עַבְדִּי אֶל־דָּוִד כֹּה
6 אָמַר יְהוָה הַאַתָּה תִּבְנֶה־לִּי בַיִת לְשִׁבְתִּי׃ * כִּי לֹא
יָשַׁבְתִּי בְבַיִת לְמִיּוֹם הַעֲלוֹתִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶהְיֶה מִתְהַלֵּךְ בְּאֹהֶל
7 וּבְמִשְׁכָּן׃ * בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר צִוִּיתִי לִרְעוֹת אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
8 לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים׃ * וְעַתָּה כֹּה־תֹאמַר
לְעַבְדִּי לְדָוִד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ
מִן־הַנָּוֶה מֵאַחַר הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל־עַמִּי עַל־
9 יִשְׂרָאֵל׃ * וָאֶהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ
וָאַכְרֵתָה אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם
גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃

SAMVEL. II. Translat. B. Hierony. *Dauid*

20 * Reuersúsq; est Dauid vt benediceret domui suæ: & egressa Michol filia Saul in occursum Dauid ait; Quã gloriosus fuit hodie rex Israel, discooperiens se ante ancillas seruorũ suorũ, & nudatus est quasi
21 si nudetur vnus de scurris. * Dixítq; Dauid ad Michol, Ante Dñm qui elegit me potius quàm patrẽ tuum, & quàm omnẽ domũ eius, & præcepit mihi vt essem dux
22 super populũ Dñi in Israel, & ludam; * Et vilior fiã plus quàm factus sum, & ero humilis in oculis meis, & cũ ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo.
23 * Igitur Michol filiæ Saul non est natus filius vsq; in diem mortis suæ.

CAP. VII.

1 FActũ est aũt cùm sedisset rex in domo 1.Paral. 17.a
A sua, & Dñs dedisset ei requiem vndiq;
2 ab vniuersis inimicis suis: * Dixit ad Nathan prophetã, Videsne ꝙ ego habitem in domo cedrina, & arca Dei posita sit in
3 medio pelliũ? * Dixítq; Nathan ad regem, Omne qđ est in corde tuo, vade fac, quia
4 Dñs tecum est. * Factum est aũt in illa nocte, & ecce sermo Dñi ad Nathan, dicens:
5 * Vade & loquere ad seruũ meũ Dauid. Hæc dicit Dñs, Nunquid tu ædificabis
6 mihi domũ ad habitandum? * Neq; enim habitaui in domo ex die illa qua eduxi Israel de terra Ægypti vsque in diem hanc, sed ambulabam in tabernaculo & in ten-
7 torio, * Per cuncta loca q̃ transiui cũ omnibus filijs Israel. Nunquid loquens locutus sum ad vnã de tribubus Israel, cui prę cepi vt pasceret populũ meum Israel, dicens: Quare non ædificasti mihi domum
8 cedrinam? * Et nunc hæc dices seruo meo Dauid, Hæc dicit Dñs exercituũ, Ego tuli
B te de pascuis sequẽtem greges vt esses dux
9 super populũ meum Israel. * Et fui tecũ in omnibus vbicunque ambulasti, & interfeci vniuersos inimicos tuos à facie tua, fecíque tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra.

תרגום יונתן

20 וְתָב דָּוִד לְבָרָכָא יַת אֱנָשׁ בַּיְתֵיהּ וּנְפִקַת מִיכַל בַּת שָׁאוּל לְקֳדָמוּת דָּוִד וַאֲמָרַת מָה אִתְיַקַּר יוֹמָא דֵין מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל דְאִתְגְּלִי יוֹמָא דֵין
לְעֵינֵי אַמְהָת עַבְדּוֹהִי כְּמָה דְחָלִיץ וּמִיתְגְּלֵי חַד מִן סָרִיקַיָּא׃ 21 וַאֲמַר דָּוִד לְמִיכַל קֳדָם יְיָ דְאִיתְרְעִי בִּי מֵאֲבוּךְ וּמִכָּל בֵּיתֵיהּ לְפַקָּדָא יָתִי
לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל עַמָּא דְיְיָ עַל יִשְׂרָאֵל וְשַׂבְחֵית קֳדָם יְיָ׃ 22 וְזָעֲרָנָא עוֹד מִדָּא וַאֲהֵי מַכִּיךְ בְּעֵינַי נַפְשִׁי וְעִם אָמָהָתָא דְאַתְּ אָמְרָה
בְּעֵינֵיהֶן אֶתְיַקַּר׃ 23 וּלְמִיכַל בַּת שָׁאוּל לָא הֲוָה לַהּ וְלַד עַד יוֹם מוֹתָהּ׃

ז

1 וַהֲוָה כַּד יָתֵיב מַלְכָּא בְּבֵיתֵיהּ וַיְיָ אַנִיחַ לֵיהּ מִסְחוֹר מִכָּל בַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי׃ 2 וַאֲמַר מַלְכָּא לְנָתָן נְבִיָּא חֲזֵי כְעַן אֲנָא יָתִיב
בְּבֵיתָא דִי מְטַלַּל בְּכִיוֹרֵי אַרְזָיָא וַאֲרוֹנָא דַייְיָ שָׁרֵי בְּמַשְׁכְּנָא בְּגוֹ יְרִיעָתָא׃ 3 וַאֲמַר נָתָן לְמַלְכָּא כָּל דִי בְלִבְכָךְ אֲזֵיל עֲבִיד אֲרֵי מֵימְרָא דַייְיָ
בְּסַעֲדָךְ׃ 4 וַהֲוָה בְּלֵילְיָא הַהוּא וְהָוָה פִּיתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם נָתָן לְמֵימָר׃ 5 אֲזֵיל וְתֵימַר לְעַבְדִּי לְדָוִד כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הַאַתְּ
תִּבְנֵי קֳדָמַי בַּיְתָא לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתִי בְּגַוֵּיהּ׃ 6 אֲרֵי לָא אַשְׁרֵיתִי שְׁכִינְתִי בְּבֵיתָא מִיּוֹמָא דְאַסֵּיקִית יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד יוֹמָא הָדֵין
וַהֲוֵיתִי מַשְׁרֵי שְׁכִינְתִי בְּמַשְׁכְּנִין וּבִירִיעָן׃ 7 בְּכָל אֲתַר דְּהַלֵּיכִית בְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲפִתְגָם דְּמַלֵּילִית לְכָל חַד מִשִּׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל דְפַקֵּידִית
לְפַרְנָסָא יַת עַמִּי יַת יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר לְמָה לָא בְנֵיתוּן קָדָמַי בֵּיתָא דִי מְטַלַּל בְּכִיוֹרֵי אַרְזָיָא׃ 8 וּכְעַן כִּדְנַן תֵּימַר לְעַבְדִּי לְדָוִד כִּדְנַן אֲמַר יְיָ
צְבָאוֹת אֲנָא דְבַרְתָּךְ מִן דִּירָה מְבָתַר עָנָא לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל עַמִּי עַל יִשְׂרָאֵל׃ 9 וַהֲוָה מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ בְּכָל אֲתַר דְּהַלֵּיכְתָּא וְשֵׁיצֵיתִי יַת כָּל
בַּעֲלֵי דְבָבָךְ מִן קֳדָמָךְ וְעַבְדֵית לָךְ שׁוּם רַב כְּשׁוּם רַבְרְבַיָּא דִי בְאַרְעָא׃

Et reuersus est Dauid vt benediceret domui suæ, & egressa est Mechol filia Saul in occursum Dauid, & ait: Quare glorioſus fuit hodie rex Israel? qui discoopertus est hodie in oculis ancillarum seruorum suorum, sicut discooperitur vnus saltantium nudatus.

Et dixit Dauid ad Mechol, Coram Domino saltabo, qui elegit me potius quàm patrem tuũ, & quàm omnem domum eius, vt constitueret me in ducem super populum eius Israel, & ludam & trepudiabo coram Domino. Et nudabor adhuc sic, et ero inutilis in oculis tuis, & cum ancillis, de quibus locutus es mihi, gloriari.

Et Mechol filiæ Saul non fuit filius vsque in diem in qua mortua est ipsa.

CAP. VII.

ET factum est cùm sedisset rex Dauid in domo sua, & Dominus dedisset requiem ei vndique ab vniuersis inimicis suis.

Et dixit rex ad Nathan prophetam, Ecce ego habito in domo cedrina, & arca Dei posita est in medio tabernaculi. Et dixit Nathan ad regẽ, Omnia quæ fuerint in corde tuo, vade & fac, quoniam Dominus tecum.

Et factum est in nocte illa, & factus est sermo Domini ad Nathan, dicens: Vade & loquere ad seruum meum Dauid, Hæc dicit Dominus, Non tu ædificabis mihi domum vt habitem ego. Quoniam non habitaui in domo ex qua die eduxi filios Israel de Ægypto, & vsque in diem hanc, & fui deambulans in tabernaculo in tentorio, In cunctis quæ transiui cum omni Israel. si loquens locutus sum ad vnam tribum Israel, cui præcepi vt pasceret populum meum Israel, dicens: Quare non ædificastis mihi domum cedrinam?

Et nunc hæc dices seruo meo Dauid, Hæc dicit Dominus omnipotens, Tuli te de pascuis ex vna ouium vt esses tu in ducem super populum meum Israel. Et fui tecum in omnibus quibus ambulasti, & destruxi vniuersos inimicos tuos à facie tua, & feci tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra.

20 καὶ ἀπέστρεψεν δαυὶδ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν μελχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν δαυὶδ, καὶ εἶπεν, τί δεδόξασται σήμερον ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ, ὃς ἀπεκαλύφθη σήμερον ἐν ὀφθαλμοῖς παιδισκῶν τῶν δούλων αὐτοῦ καθὼς ἀποκαλύπτεται εἷς τῶν ὀρχουμένων ἀπο-
21 καλυφθείς. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς μελχόλ, ἐνώπιον κυρίου ὀρχήσομαι, ὃς ἐξελέξατό με ὑπὲρ τὸν πατέρα σου καὶ ὑπὲρ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ καταστῆσαί με εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ Ἰσραήλ, καὶ παίξομαι καὶ
22 ὀρχήσομαι ἐνώπιον κυρίου· καὶ ἀποκαλυφθήσομαι ἔτι ὕστως, καὶ ἔσομαι ἄχρειος ἐν ὀφθαλμοῖς σου καὶ μετὰ τῶν παιδισκῶν ὧν εἶπάς με δοξασθῆναι.
23 καὶ τῇ μελχὸλ θυγατρὶ σαοὺλ οὐκ ἐγένετο παιδίον ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ ἀποθανεῖν αὐτήν.

ζ.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐκάθισεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ κύριος κατέπαυσεν αὐτὸν κυκλόθεν ἀπὸ
2 πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ναθαὰν τὸν προφήτην, ἰδοὺ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ κεδρείνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ κάθηται ἐν μέσῳ σκηνῆς.
3 καὶ εἶπεν ναθαὰν πρὸς τὸν βασιλέα, πάντα ὅσα ἐὰν ᾖ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, βάδιζε καὶ ποίει, ὅτι ὁ κύριος μετὰ σοῦ.
4 καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου
5 πρὸς ναθαὰν, λέγων· πορεύθητι καὶ εἰπὲ πρὸς τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, τάδε λέγει κύριος, σὺ οἰκοδομήσεις μοι
6 οἶκον τοῦ καθίσαί με· ὅτι οὐ κατῴκηκα ἐν οἴκῳ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· καὶ ἤμην ἐμπεριπατῶν ἐν κατα-
7 λύμασι καὶ ἐν σκηνῇ, ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ τῷ ἰσραήλ· εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν τοῦ ἰσραήλ, ᾧ ἐνετειλάμην ποιμαίνειν τὸν λαόν μου ἰσραήλ, λέγων· τί ὅτι οὐκ ᾠκοδομήκατέ μοι οἶκον κέδρινον;
8 καὶ νῦν τάδε ἐρεῖς τῷ δούλῳ μου δαυίδ, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μηδρᾶς ἐξ ὄπισθεν τῶν προβάτων τοῦ εἶναί σε εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ.
9 καὶ ἤμην μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύου, καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα μέγα κατὰ τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et rediit Dauid vt benediceret homini domus suæ, & exiuit Michal filia Saul ad occursum Dauid, & dixit: Quàm glorificatus est hodie rex Israel, qui reuelatus est hodie oculis ancillarum seruorum suorum; sicut exuitur & reuelatur vnus ex vacuis!

[21] Et dixit Dauid ad Michal: Ante Dominum cui complacitum est in me præ patre tuo & præ omni domo illius, iubendo me esse regem super populum Domini super Israel, & laudabo ante Dominum. [22] Et minor ero amplius quàm hoc, & ero humilis in oculis animæ meæ, & cum ancillis quas dixisti, in oculis earum ero pretiosus. [23] Et Michal filiæ Saul non fuit illi natus vsque ad dẽ mortis suæ.

CAP. VII.

ET fuit quando sedit rex in domo sua, & Dominus quietẽ dedit illi vndequaque ab omnibus autoribus inimicitiæ eius. [2] Et dixit rex ad Nathan prophetam: Vide nunc, ego sedeo in domo quæ adumbrata est in cælaturis cedrorum, & arca Domini manet in tabernaculo intra cortinas. [3] Et dixit Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo, vade, facito; quia dictum Domini in auxilio tuo est.

[4] Et factum est in nocte illa & fuit verbum prophetiæ ab-ante Dominum cum Nathan, dicendo: [5] Vade & dices seruo meo Dauid: Sic dicit Dominus, Num tu ædificabis ante me domum vt manere facias maiestatem meam in ea? [6] Quia non collocaui maiestatem meam in domo à die quo ascendere feci filios Israel ex Aegypto vsque ad diem hunc. Et mansit maiestas mea in tabernaculis & in cortinis. [7] In omni loco quò iui cum omnibus filiis Israel, num verbum locutus sum ad quempiam ex tribubus Israel quem iusserim pascere populum meum Israel dicendo: Quare non ædificastis ante me domum quæ adumbrata sit in cælaturis cedrorum? [8] Et nunc sic dices seruo meo Dauid: Sic dicit Dominus Szebaoth, Ego accepi te ex ouili de-post pecudes, vt esses rex super populũ meum super Israel.

[9] Et fuit dictum meum in auxilio tuo in omni loco quò iuisti, & consumpsi omnes auctores inimicitiæ tuæ ex-ante te, & feci tibi nomen magnum sicut nomen magnatum qui sunt in terra.

10 * וְשַׂמְתִּי מָקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וּנְטַעְתִּיו וְשָׁכַן
תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יֹסִיפוּ בְנֵי־עַוְלָה
11 לְעַנּוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשׁוֹנָה: * וּלְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר
צִוִּיתִי שֹׁפְטִים עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַהֲנִיחֹתִי לְךָ מִכָּל־
אוֹיְבֶיךָ וְהִגִּיד לְךָ יְהוָה כִּי־בַיִת יַעֲשֶׂה־לְּךָ יְהוָה:
12 * כִּי יִמְלְאוּ יָמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת־אֲבֹתֶיךָ
וַהֲקִימֹתִי אֶת־זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ
13 וְהַכִינֹתִי אֶת־מַמְלַכְתּוֹ: * הוּא יִבְנֶה־בַּיִת
לִשְׁמִי וְכוֹנַנְתִּי אֶת־כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ עַד־עוֹלָם:
14 * אֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן
אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ וְהֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְנֵי
15 אָדָם: * וְחַסְדִּי לֹא־יָסוּר מִמֶּנּוּ כַּאֲשֶׁר הֲסִרֹתִי
מֵעִם שָׁאוּל אֲשֶׁר הֲסִרֹתִי מִלְּפָנֶיךָ:
16 * וְנֶאֱמַן בֵּיתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ עַד־עוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּסְאֲךָ
17 יִהְיֶה נָכוֹן עַד־עוֹלָם: * כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וּכְכֹל הַחִזָּיוֹן הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן אֶל־דָּוִד:
18 * וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי
אֲנֹכִי אֲדֹנָי יֱהוִה וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתָנִי עַד־הֵלֹם:
19 * וַתְּקַטֵּן עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֱהוִה וַתְּדַבֵּר
גַּם אֶל־בֵּית־עַבְדְּךָ לְמֵרָחוֹק וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם
20 אֲדֹנָי יֱהוִה: * וּמַה־יּוֹסִיף דָּוִד עוֹד לְדַבֵּר אֵלֶיךָ
וְאַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ אֲדֹנָי יֱהוִה:
21 * בַּעֲבוּר דְּבָרְךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֶת כָּל־הַגְּדוּלָּה
22 הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ אֶת־עַבְדֶּךָ: * עַל־כֵּן גָּדַלְתָּ יְהוָה
אֱלֹהִים כִּי־אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ בְּכֹל
23 אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ בְאָזְנֵינוּ: * וּמִי כְעַמְּךָ כְיִשְׂרָאֵל
גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלְכוּ־אֱלֹהִים לִפְדּוֹת־לוֹ לְעָם
וְלָשׂוּם לוֹ שֵׁם וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם הַגְּדוֹלָה וְנֹרָאוֹת
לְאַרְצֶךָ מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ לְךָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם
וֵאלֹהָיו:

10 *Et ponã locum populo meo Iſrael, & plantabo eum, & habitabit ſub eo, & non turbabitur amplius, nec addét filij iniqui
11 tatis vt affligant eũ ſicut prius: * Ex die qua conſtitui iudices ſuper populum meũ Iſrael. Et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis, prædicítque tibi Dñs quòd 4.Re.8.c
12 domũ faciat tibi Dñs. * Cúmq; compleri fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, ſuſcitabo ſemẽ tuũ poſt te, quod egredietur de vtero tuo, & firmabo regnũ
13 eius. *Ipſe ædificabit domũ nomini meo, 1.Paral. 22.c Heb. 1.b
C & ſtabiliam thronum regni eius vſque in
14 ſempiternũ. *Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in filium. Qui ſi iniquè aliquid geſſerit, arguam eum in virga virorum &
15 in plagis filiorũ hominum. *Miſericordiã aũt meam nõ auferam ab eo ſicut abſtuli
16 à Saul quem amoui à facie tua. *Et fidelis erit dom⁹ tua & regnũ tuũ vſq; in æternũ ante faciem tuam, & thronus tuus erit fir-
17 mus iugiter. * Secũdùm omnia verba hęc & iuxta vniuerſam viſionem iſtam, ſic lo-
18 cutus eſt Nathã ad Dauid. * Ingreſſus eſt aũt rex Dauid & ſedit corã Dño, & dixit: Quis ego ſum Dñe Deus, & quæ domus
19 mea, quia adduxiſti me hucuſq;? * Sed & hoc parũ viſum eſt in conſpectu tuo Dñe Deus, niſi loquereris etiam de domo ſerui tui in longinquũ. Iſta eſt enim lex Adam
20 Dñe Deus. * Quid ergo addere poterit adhuc Dauid vt loquatur ad te? Tu enim
21 ſcis ſeruum tuũ Dñe Deus. *Propter verbum tuũ & ſecundùm cor tuũ feciſti omnia magnalia hęc, ita vt notũ faceres ſeruo
22 tuo. *Idcircò magnificatus es Dñe Deus,
D quia nõ eſt ſimilis tui, neq; eſt Deus extra te in omnib⁹ quæ audiuimus auribus no-
23 ſtris. * Quę eſt aũt vt populus tuus Iſrael gens in terra ꝓpter quã iuit Deus vt redimeret eã ſibi in populũ, & poneret ſibi nomẽ, facerétq; eis magnalia & horribilia ſuper terrã à facie populi tui quẽ redemiſti tibi ex Ægypto gentem & Deum eius?

תרגום יונתן

10 וַאֲשַׁוֵּי אֲתַר מָתְקַן קֳדָמַי לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וַאֲקַיְּימִינוּן וְיִשְׁרִין בַּאֲתַרֵיהוֹן וְלָא יִזּוּעוּן עוֹד וְלָא יוֹסְפוּן בְּנֵי רְשִׁיעָא לְעַנָּיוּתְהוֹן
כְּדְבַקַּדְמֵיתָא: 11 וּלְמִן יוֹמָא דְּפַקֵּידִית גְּנִידִין עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִחִית לָךְ מִכָּל בַּעֲלֵי דָבָבָךְ וְחַוִי לָךְ יְיָ אֲרֵי מַלְכוּ יְקִימִים לָךְ יְיָ:
12 אֲרֵי יַשְׁלְמוּן יוֹמָךְ וְתִשְׁכּוֹב עִם אֲבָהָתָךְ וַאֲקִים יָת בְּרָךְ בָּתָרָךְ דְּיִתְיְלִיד בָּתַר בְּנָךְ וַאֲתַקֵּין יָת מַלְכוּתֵיהּ: 13 הוּא יִבְנֵי בֵיתָא
לְשְׁמִי וַאֲתַקֵּין יָת כּוּרְסֵי מַלְכוּתֵיהּ עַד עָלְמָא: 14 אֲנָא אֶהֱוֵי לֵיהּ לְאָב וְהוּא יְהֵי קֳדָמַי כְּבַר דְּאִם יִסְרַח וַאֲלָקִינֵיהּ בְּמַלְקוּת גְּבָרִין
וּבְמַרְדוּת בְּנֵי אֱנָשָׁא: 15 וְטוּבִי לָא יְעַדֵּי מִינֵיהּ כְּמָא דַּאֲעַדֵּיתִי מִן שָׁאוּל דַּאֲעַדֵּיתִי מִן קֳדָמָךְ: 16 וְקַיָּים בֵּיתָךְ וּמַלְכוּתָךְ עַד עָלְמָא
קֳדָמָךְ כּוּרְסֵי מַלְכוּתָךְ יְהֵא מְתָקַן עַד עָלְמָא: 17 כְּכֹל פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין וּכְכֹל נְבוּאָתָא הָדָא כֵּן מַלֵּיל נָתָן עִם דָּוִד: 18 וַאֲתָא מַלְכָּא
דָּוִד וִיתֵיב קֳדָם יְיָ וַאֲמַר לֵית אֲנָא כְּמִסְתַּנִי יְיָ אֱלֹהִים וּמָה בֵּיתִי אֲרֵי אַמְטַתַנִי עַד הַלְכָא: 19 וּזְעֵירָת עוֹד דָּא קֳדָמָךְ יְיָ אֱלֹהִים וּמַלֵּילְתָּא
אַף עַל בֵּית עַבְדָּךְ לְעָלְמָא דְּאָתֵי וְדָא חֵזְוָא לִבְנֵי אֱנָשָׁא יְיָ אֱלֹהִים: 20 וּמָה יוֹסִיף דָּוִד עוֹד לְמַלָּלָא קֳדָמָךְ וְאַתְּ עַבַּדְתָּ בְּעוּת עַבְדָּךְ
יְיָ אֱלֹהִים: 21 בְּדִיל מֵימְרָךְ וְכִרְעוּתָךְ עֲבַדְתָּא יָת כָּל רַבְרְבָנָיָא הָאִלֵּין לְהוֹדָעָא יָת עַבְדָּךְ: 22 עַל כֵּן רַב אַתְּ יְיָ אֱלֹהִים אֲרֵי לֵית
דְּכוָתָךְ וְלֵית אֱלָהָא בַּר מִינָּךְ בְּכָל שְׁמַעְנָא אֲמַרוּ קֳדָמָנָא: 23 וּמִי כְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל עַמָּא חַד בְּחֵיר בְּאַרְעָא דַּאֲזַלוּ שְׁלִיחִין מִן קֳדָם יְיָ
לְמִפְרַק לֵיהּ לְעַם וּלְשַׁוָאָה לֵיהּ שׁוּם וּלְמֶעְבַּד לְכוֹן רַבְרְבָן וְחַסִינָן עַד דְּעַלּוּ לְאַרַע בֵּירַת שְׁכִינְתָךְ דִּיהַבְתָּ לֶהוֹן מִן קֳדָם עַמָּךְ דְּפָרַקְתָּ
לָךְ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם וֵאלָהָיו:

*Et ponam locũ populo meo Iſrael, & plantabo eum, & habitabit ſecundum ſeipſum, & non erit ſollicitus amplius, & non addet filius iniquitatis vt humiliet eum, ſicut ab initio.

*Et ex diebus quibus conſtitui iudices ſuper populum meum Iſrael, & requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis; & nunciabit tibi Dominus quòd domum ædificabit tibi.

*Et erit ſi completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, & ſuſcitabo ſemen tuum poſt te, qui erit de vtero tuo, & præparabo regnum eius.

*Hic ædificabit mihi domum nomini meo, & erigam thronum eius vſq; in ſempiternum.

*Et ego ero ei in patrẽ, & ipſe erit mihi in filium; & ſi venerit iniquitas eius, & arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominũ. *At miſericordiam meam non auferam ab eo ſicut abſtuli à Saul, quem amoui à facie tua. *Et fidelis erit domus tua & regnum tuum vſque in æternum coram me: & thronus tuus erit erectus in ſæculum, *Secundùm omnia verba hæc, & ſecũdùm vniuerſam viſionẽ iſtam. ſic locutus eſt Nathan ad Dauid.

*Et ingreſſus eſt rex Dauid & ſedit coram Domino, & dixit: Quis ſum ego Domine mi Domine, & quæ domus mea q̃ amaſti me vſq; ad hæc? *Et parua viſa ſunt parua hæc in cõſpectu tuo Domine mi Domine, & locutus es de domo ſerui tui in longinquũ: iſta autem lex hominis Domine mi Domine. *Et quid addet Dauid adhuc vt loquatur ad te? & nũc tu ſeruum tuum ſcis Domine mi Domine: *Propter verbũ tuum, et propter ſeruum tuũ feciſti & ſecundùm cor tuum feciſti omnia magnalia tua hæc, vt notum faceres ſeruo tuo. *Idcircò magnificatus es tu Domine mi Domine. quia nõ eſt ſicut tu, & nõ eſt Deus extra te in omnibus quæ audiuimus in auribus noſtris. *Et quis vt populus tuus Iſrael gens alia in terra? vt in viam duxit eum Deus vt redimeres tibi populum, vt poneres tu nomen, vt faceres magnalia & illuſtria, vt eijcias tu à facie populi tui, quos redemiſti tibi ex Ægypto gẽtes et tabernacula.

10 *καὶ θήσομαι τόπον τῷ λαῷ μου Ισραὴλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτόν, καὶ κατασκηνώσει καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐ μεριμνήσει οὐκ ἔτι· καὶ οὐ προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι
11 αὐτόν, καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, *καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν Ισραήλ· καὶ ἀναπαύσω σε ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν σου· καὶ ἀναγγελεῖ σοι κύριος ὅτι οἶκον οἰκοδομήσει σοι. *καὶ ἔσται ἐὰν πληρωθῶσιν
12 αἱ ἡμέραι σου, καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετά σέ, ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.
13 *οὗτος οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου· καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα.
14 *καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν· καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἡ ἀδικία αὐτοῦ, καὶ ἐλέγξω αὐτὸν ἐν
15 ῥάβδῳ ἀνδρῶν, καὶ ἐν ἁφαῖς υἱῶν ἀνθρώπων. *τὸ δὲ ἔλεός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτοῦ καθὼς ἀπέστησα ἀπὸ σαούλ,
16 οὗ ἀπέστησα ἀπὸ προσώπου σου. *καὶ πιστωθήσεται ὁ οἶκός σου, καὶ ἡ βασιλεία σου ἕως αἰῶνος ἐνώπιόν μου· καὶ
ὁ θρόνος σου ἔσται ἀνορθωμένος εἰς τὸν αἰῶνα
17 *κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην· οὕτως ἐλάλησεν Ναθὰν πρὸς Δαυίδ.
18 *καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς Δαυὶδ, καὶ ἐκάθισεν ἐνώπιον κυρίου καὶ εἶπεν, τίς εἰμι ἐγὼ κύριέ μου κύριε· καὶ τίς
19 ὁ οἶκός μου ὅτι ἠγάπησάς με ἕως τούτων; *καὶ κατεσμικρύνθη τὰ μικρὰ ταῦτα ἐνώπιόν σου κύριέ μου κύριε, καὶ ἐλάλησας ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ δούλου σου εἰς μακρόν· οὗτος
20 ὁ νόμος τοῦ ἀνθρώπου κύριέ μου κύριε. *καὶ τί προσθήσει Δαυὶδ ἔτι τοῦ λαλῆσαι πρὸς σέ; καὶ νῦν σὺ δοῦλόν σου
21 οἶδας κύριέ μου κύριε· *διὰ τὸν λόγον σου, καὶ διὰ τὸν δοῦλόν σου πεποίηκας καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου πεποίηκας πᾶσαν τὴν μεγαλωσύνην σου ταύτην, γνω-
22 ρίσαι τῷ δούλῳ σου· *ἕνεκεν τοῦ μεγαλυνθῆναι σε κύριέ μου κύριε, ὅτι οὐκ ἔστιν ὡς σύ, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν.
23 *καὶ τίς ὡς ὁ λαός σου Ισραὴλ ἔθνος ἄλλο ἐν τῇ γῇ; ὡς ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ θεὸς τοῦ λυτρώσασθαι σεαυτῷ λαόν, τοῦ θέσθαι σεαυτῷ ὄνομα καὶ ποιῆσαι μεγαλωσύνην καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ ἐκβαλεῖν σε ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ σου, οὓς ἐλυτρώσω σεαυτῷ ἐξ Αἰγύπτου ἔθνη καὶ σκηνώματα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ponam locum paratum ante me populo meo Iſrael, & ſtatuam eos, & manebunt in locis ſuis, & non terrebuntur amplius; & non addent filij improborum affligere eos ſicut antiquitus. 11 Et à die quo conſtitui præfectos ſuper populum meum Iſrael, & quieſcere feci te ab omnibus auctoribus inimicitiæ tuæ; & indicauit tibi Dominus quòd regnum firmabit tibi Dominus.

12 Nam perficientur dies tui, & iacebis cum patribus tuis, & ſtatuam filium tuum poſt te, quem gignes poſt hoc, & ſtatuam regnum eius. 13 Ipſe ædificabit domum nomini meo, & ſtabiliam ſolium regni eius vſque in ſæculum. 14 Ego ero illi in patrem, & ipſe erit ante me vt filius; qui ſi iniquè egerit, & caſtigabo eum in caſtigatione virorum, & in rebellione filiorum hominum.

15 Et bonitas mea non recedet ab eo, quemadmodum tranſire feci à Saul, quem tranſire feci ab-ante te.

16 Et firma erit domus tua & regnum tuum vſque in ſæculum ante te: ſolium regni tui erit ſtabilitum vſque in ſæculum.

17 Secundùm omnia verba hæc, & ſecundùm omnem prophetiam hanc, ſic locutus eſt Nathan cum Dauid. 18 Et venit rex Dauid, & ſedit ante Dominum, & dixit: Non ſum pro ſufficientia Domine Deus: & quæ domus mea? quòd perduxiſti me vſque huc?

19 Et exiguum adhuc fuit hoc ante te Domine Deus, & locutus es etiam ſuper domum ſerui tui in ſæculum quod venit; & hæc eſt viſio filijs hominis Domine Deus. 20 Et quid addet Dauid amplius loqui ante te, & tu feciſti petitionem ſerui tui Domine Deus?

21 Propter dictũ tuũ & ſecundùm voluntatẽ tuã feciſti omnia magnalia hæc, vt cognoſcere faceres ſeruũ tuũ. 22 Propterea magnus es Domine Deus, nam non eſt qui ſit ſicut tu, & non eſt Deus præter te: iuxta omnia quæ audiuimus, dixerant ante nos. 23 Et quis vt populus tuus Iſrael, populus vnus electus in terra? quòd iuerunt miſſi ab-ante Dominum ad redimendum eum in populum, & ad ponendum ei nomen & ad faciendũ vobis magnalia & fortia; donec intrarent ad terram domus maieſtatis tuæ, quam dediſti illis ab-ante populũ tuum quem redemiſti tibi ex Ægypto gentibus & dijs eius.

24 * וַתְּכוֹנֵן לְךָ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְךָ לְעָם עַד־
25 עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה הָיִיתָ לָהֶם לֵאלֹהִים׃ * וְעַתָּה
יְהוָה׀ אֱלֹהִים הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־
בֵּיתוֹ הָקֵם עַד־עוֹלָם וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃
26 * וְיִגְדַּל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם לֵאמֹר יְהוָה׀ צְבָאוֹת
אֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל וּבֵית עַבְדְּךָ דָּוִד יְהִי׀ נָכוֹן
27 לְפָנֶיךָ׃ * כִּי־אַתָּה יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
גָּלִיתָה אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ לֵאמֹר בַּיִת אֶבְנֶה־לָּךְ עַל־
כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ אֶת־לִבּוֹ לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ אֶת־
28 הַתְּפִלָּה הַזֹּאת׃ * וְעַתָּה אֲדֹנָי יֱהוִה׀ אַתָּה־
הוּא הָאֱלֹהִים וּדְבָרֶיךָ יִהְיוּ אֱמֶת וַתְּדַבֵּר אֶל־עַבְדֶּךָ
29 אֶת־הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃ * וְעַתָּה הוֹאֵל וּבָרֵךְ אֶת־
בֵּית עַבְדְּךָ לִהְיוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־אַתָּה׀ אֲדֹנָי
יֱהוִה׀ דִּבַּרְתָּ וּמִבְרַכְתְּךָ יְבֹרַךְ בֵּית־עַבְדְּךָ לְעוֹלָם׃

ח

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת־פְּלִשְׁתִּים
וַיַּכְנִיעֵם וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃
2 * וַיַּךְ אֶת־מוֹאָב וַיְמַדְּדֵם בַּחֶבֶל הַשְׁכֵּב אֹתָם
אַרְצָה׀ וַיְמַדֵּד שְׁנֵי־חֲבָלִים לְהָמִית וּמְלֹא הַחֶבֶל
לְהַחֲיוֹת וַתְּהִי מוֹאָב לְדָוִד לַעֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה׃
3 * וַיַּךְ דָּוִד אֶת־הֲדַדְעֶזֶר בֶּן־רְחֹב מֶלֶךְ צוֹבָה
בְּלֶכְתּוֹ לְהָשִׁיב יָדוֹ בִּנְהַר פְּרָת׃
4 * וַיִּלְכֹּד דָּוִד מִמֶּנּוּ אֶלֶף וְשִׁבְעַ מֵאוֹת פָּרָשִׁים
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וַיְעַקֵּר דָּוִד אֶת־כָּל־
הָרֶכֶב וַיּוֹתֶר מִמֶּנּוּ מֵאָה רָכֶב׃
5 * וַתָּבֹא אֲרַם דַּמֶּשֶׂק לַעְזֹר לַהֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ
צוֹבָה׀ וַיַּךְ דָּוִד בַּאֲרָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף אִישׁ׃
6 * וַיָּשֶׂם דָּוִד נְצִיבִים בַּאֲרַם דַּמֶּשֶׂק וַתְּהִי אֲרָם
לְדָוִד לַעֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה וַיֹּשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִד
בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃

24 Firmasti enim tibi populũ tuum Israel, in populum sempiternum: & tu Domine
25 Deus factus es eis in Deum. * Nunc ergo Domine Deus verbũ quod locutus es
super seruum tuum & super domum eius
suscita in sempiternũ: & fac sicut locutus
26 es: * Vt magnificetur nomen tuũ vsque
in sempiternum, atq; dicatur: Dñs Deus
exercituũ Deus super Israel. Et domus ser
ui tui Dauid erit stabilita coram Domino.
27 * Quia tu Dñe exercituum Deus Israel
reuelasti auriculam serui tui, dicens: Do-
mũ ædificabo tibi, propterea inuenit ser-
uus tu⁹ cor suũ vt oraret te oratione hac.
28 * Nunc ergo Dñe Deus tu es Deus: & &
verba tua erunt vera. locutus es enim ad
29 seruũ tuũ bona hæc. * Incipe ergo & bene-
dic domui serui tui vt sit in sempiternum
coram te: quia tu Domine Deus locutus es:
Benedictione tua benedicetur domus ser
ui tui in sempiternum.

CAP. VIII.

1 FActum est autẽ post hæc percussit Da- 1. Paral. 19.a
uid Philistiim & humiliauit eos, & tu-
lit Dauid frenum tributi de manu Phili-
2 stiim. * Et percussit Moab; & mensus est
eos funiculo coæquans terræ. Mensus est
aũt duos funiculos, vnum ad occidẽdum
& vnũ ad viuificandũ. Factúsq; est Moab
3 Dauid seruiens sub tributo. * Et percus-
sit Dauid Adadezer filium Roob regẽ So-
ba: quando profectus est vt dominaretur
4 super flumẽ Euphratẽ. * Et captis Dauid ex
parte eius mille septingentis equitibus, &
viginti milibus peditũ, subneruauit om-
B nes iugales curruũ. Dereliquit aũt ex eis
5 centum currus. * Venit quoque Syria
Damasci, vt præsidium ferret Adadezer re
gi Soba. Et percussit Dauid de Syria vi-
6 ginti duo milia virorum. * Et posuit
Dauid præsidium in Syria Damasci: factá-
que est Syria Dauid seruiens sub tributo.
Seruauítque Dominus Dauid in omni-
bus ad quæcunque profectus est.

תרגום יונתן

24 וְאַתְקֵינְתָּ לָךְ יָת עַמָּךְ יָת יִשְׂרָאֵל קָדָמָךְ לְעַם עַד עָלְמָא וְאַתְּ יְיָ הֲוֵיתָ לְהוֹן לֵאלָהָא׃ 25 וּכְעַן יְיָ אֱלֹהִים פְּתַגְמָא
דְּמַלֵּילְתָּא עַל עַבְדָּךְ וְעַל בֵּיתֵיהּ אֲקֵים עַד עָלְמָא וְעֲבֵד כְּמָה דְמַלֵּילְתָּא׃ 26 וְיִסְגֵּי שְׁמָךְ עַד עָלְמָא לְמֵימַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהִים
עַל יִשְׂרָאֵל וּבֵית עַבְדָּךְ דָּוִד יְהֵא מְתְקַן קָדָמָךְ׃ 27 אֲרֵי אַתְּ יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל גְּלֵיתָא יַת אֻזֶן עַבְדָּךְ לְמֵימַר מַלְכוּ אֲקֵים
לָךְ עַל כֵּן הֲוָת בְּלִבָּא דְעַבְדָּךְ לְצַלָּאָה קָדָמָךְ יַת צְלוֹתָא הָדָא׃ 28 וּכְעַן יְיָ אֱלֹהִים אַתְּ הוּא יְיָ וּפִתְגָמָךְ אֱינוּן קְשׁוֹט וּמַלֵּילְתָּא עַל עַבְדָּךְ
יַת טָבְתָּא הָדָא׃ 29 וּכְעַן שְׁרֵי וּבָרֵיךְ יַת בֵּית עַבְדָּךְ לְמֶהֱוֵי לְעָלְמָא קָדָמָךְ אֲרֵי אַתְּ יְיָ אֱלֹהִים מַלֵּילְתָּא וּמִבִּרְכְתָךְ יִתְבָּרְכָן בָּתֵּי
עַבְדָּךְ צַדִּיקַיָּא לְעָלַם׃

ח

1 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וּמְחָא דָּוִד יַת פְּלִשְׁתָּאֵי וְתַבְרִינוּן וּכְסִיב דָּוִד יַת חִיקוֹן אַמְתָא מִידָא דְפְלִשְׁתָּאֵי׃ 2 וּמְחָא יַת מוֹאֲבָאֵי וּמְשַׁח לְהוֹן
בְּעַרְבָא רָמֵי יַתְהוֹן לְאַרְעָא וּמְשַׁח תְּרֵין חָבְלִין לְמִקְטַל וּמְלֵי חַבְלָא לַאֲחָיָה וַהֲווֹ מוֹאֲבָאֵי לְדָוִד לְעַבְדִין נָטְלֵי פָּרְס׃ 3 וּמְחָא דָּוִד יַת
הֲדַרְעֶזֶר בַּר רְחוֹב מַלְכָּא דְצוֹבָה כַּד אָזַל לְאַשְׁנָאָה תְּחוֹמֵיהּ בְּנַהֲר פְּרָת׃ 4 וְאַתַּר דָּוִד מְנָיָה אֶלֶף וּשְׁבַע מְאָה פָּרָשִׁין וְעֶשְׂרִין אַלְפִין
גְּבַר רַגְלִי וְעָקַר דָּוִד יַת כָּל רְתִיכַיָּא וְאַשְׁאַר מִנְּהוֹן מְאָה רְתִיכִין׃ 5 וַאֲתוֹ אֱנָשׁ אֲרָם דַּמֶּשֶׂק לְמִסְעַד לַהֲדַרְעֶזֶר מַלְכָּא דְצוֹבָה וּמְחָא
דָּוִד בַּאֲרָם עֶשְׂרִין וְתֵרִין אַלְפִין גַּבְרָא׃ 6 וּמַנִּי דָּוִד אִסְטַרְטִיגִין בַּאֲרָם דַּמֶּשֶׂק וַהֲווֹ אֱנָשׁ אֲרָם לְדָוִד לְעַבְדִין נָטְלֵי פָּרְס וּפְרַק
יְיָ יַת דָּוִד בְּכֹל אֲתַר דַּהֲלַךְ׃

24 * Et præparasti tibi populum tuum Israel in populum vsque in sempiternum, & tu Domine factus es eis in Deum. 25 * Et nunc Domine mi Domine verbũ quod locutus es super seruũ tuum & super domum eius confirmetur vsq; in sempiternum, & sicut locutus es fac.

26 * Et nunc magnificetur nomen tuum vsque in sempiternum, dicens: Dominus omnipotens Deus super Israel, & domus serui tui Dauid erit erecta coram te. 27 * Quia tu Dominus omnipotens Deus Israel reuelasti auriculam serui tui dicens, Domũ ædificabo tibi, propter hoc inuenit seruus tuus cor suum vt oraret ad te orationem hanc.

28 * Et nunc Domine mi Domine tu es Deus, & verba tua erunt vera, & locutus es de seruo tuo bona hæc.

29 * Et nunc incipe, & benedic domui serui tui vt sit in sempiternum coram te, quia tu Domine mi Domine locutus es, & à benedictione tua benedicetur domus serui tui in sempiternum.

CAP. VIII.

1 ET factum est post hæc, percussit Dauid Philistijm & in fugam vertit eos, & tulit Dauid segregatam de manu Philistijm.

2 * Et percussit Dauid Moab, & mensus est eos funiculo, sternens eos super terram, & facti sunt duo funiculi ad occidendũ, & supplementum tertij funiculi viuificauit, & factus est Moab Dauid in seruos ferentes tributa.

3 * Et percussit Dauid Adraezer filium Raaph regem Suba, proficiscente ipso vt imponeret manum suam super Euphratẽ fluuium. 4 * Et cepit Dauid de rebus eius mille currus & septem millia equitum, et viginti millia virorum peditum, & dissoluit Dauid omnes currus, & relicti fuerunt sibi de eis centum currus. 5 * Et venit Syria de Damasco vt præsidiũ ferret Adraezer regi Suba, & percussit Dauid in Syro viginti & duo millia virorum. 6 * Et posuit Dauid custodiam in Syria quæ in Damasco, & facti sunt Syri Dauid in seruos ferentes tributa: & saluauit Dominus Dauid in omnibus ad quæ profectus est.

24 * καὶ ἡτοίμασας σεαυτῷ τὸν λαόν σου ἰσραὴλ εἰς λαὸν ἕως αἰῶνος· καὶ σὺ κύριε ἐγένου αὐτοῖς εἰς θεόν.

25 * καὶ νῦν κύριε μὴ κύριε τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου καὶ ὑπὲρ τοῦ οἴκου αὐτοῦ πιστωθήτω ἕως αἰῶνος, καὶ καθὼς ἐλάλησας ποίησον.

26 * καὶ νῦν μεγαλυνθείη τὸ ὄνομά σου ἕως αἰῶνος, λέγων· κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν ἰσραήλ· καὶ ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου δαυὶδ ἔσται διόρθωμένος ἐνώπιόν σου·

27 * ὅτι σὺ κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ἀπεκάλυψας τὸ ὠτίον τοῦ δούλου σου, λέγων· οἶκον οἰκοδομήσω σοι· διὰ τοῦτο εὗρεν ὁ δοῦλός σου τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ τοῦ προσεύξασθαι πρὸς σὲ τὴν προσευχὴν ταύτην.

28 * καὶ νῦν κύριέ μου κύριε σὺ εἶ ὁ θεός, καὶ οἱ λόγοι σου ἔσονται ἀληθινοί, καὶ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου τὰ ἀγαθὰ ταῦτα. 29 * καὶ νῦν ἄρξαι καὶ εὐλόγησον τὸν οἶκον τοῦ δούλου σου τοῦ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιόν σου, ὅτι σὺ κύριέ μου κύριε ἐλάλησας, καὶ ἀπὸ τῆς εὐλογίας σου εὐλογισθήσεται ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου εἰς τὸν αἰῶνα.

η'.

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα ἐπάταξε δαυὶδ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐταπείνωσεν αὐτούς, καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὴν ἀφορισμένην ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. 2 * καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τὴν μωάβ, καὶ διεμέτρησεν αὐτοὺς σχοινίῳ, κοιμίσας αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο τὰ δύο σχοινίσματα τοῦ θανατῶσαι, καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ τρίτου σχοινίσματος ἐζώγρησεν· καὶ ἐγένετο μωὰβ τῷ δαυὶδ εἰς δούλους φέροντας ξένια. 3 * καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τὸν ἀδραεζερ υἱὸν ῥαὰφ βασιλέα σουβᾶ, πορευομένου αὐτοῦ στῆσαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν εὐφράτην ποταμόν.

4 * καὶ προσκατελάβετο δαυὶδ τῶν αὐτοῦ χίλια ἅρματα καὶ ἑπτακισχιλίους ἱππεῖς, καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν· καὶ παρέλυσε δαυὶδ πάντα τὰ ἅρματα, καὶ ὑπελείπετο ἑαυτῷ ἐξ αὐτῶν ἑκατὸν ἅρματα.

5 * καὶ παραγίνεται ἡ συρία ἐκ δαμασκοῦ βοηθῆσαι τῷ ἀδραεζὲρ βασιλεῖ σουβᾶ· καὶ ἐπάταξε δαυὶδ ἐν τῇ σύρῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας ἀνδρῶν. 6 * καὶ ἔθετο δαυὶδ φρουρὰν ἐν τῇ συρίᾳ τῇ κατὰ δαμασκόν· καὶ ἐγένοντο οἱ σύροι τῷ δαυὶδ εἰς δούλους φέροντας ξένια· καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[34] Et paraſti tibi populum tuum Iſrael ante te in populum vſque in ſæculum, & tu Domine fuiſti illis in Deum. [35] Et nunc Domine Deus verbum quod locutus es ſuper ſeruum tuum, & ſuper domum eius, firma vſque in ſæculum, & fac ſicut locutus es.

[26] Et magnificetur nomen tuum vſque in ſæculum, dicendo: Dominus Szebaoth Deus ſuper Iſrael, & domus ſerui tui Dauid erit ſtabilita ante te. [27] Quia tu Dominus Szebaoth Deus Iſrael reuelaſti aurem ſerui tui, dicendo: Regnum ſtatuam tibi; propterea fuit in corde ſerui tui vt oraret ante te orationem hanc. [28] Et nunc Domine Deus tu ipſe Dominus, & verba tua ſunt veritas, & locutus es ſuper ſeruos tuos bonitatem hanc. [29] Et nunc incipe, & benedic domui ſerui tui, vt ſit in ſæculum ante te, quia tu Domine Deus locutus es, & de benedictione tua benedicentur domus ſerui tui iuſti in ſæculum.

CAP. VIII.

ET fuit poſt hoc, & percuſſit Dauid Peliſthæos, & fregit eos, & cepit Dauid commoditatem riui de manu Peliſthæorum.

[2] Et percuſſit Moabæos, & menſus eſt illos in ſorte, proijciens eos in terram, & menſus eſt duos funes ad occidendum, & impleſt mentum funis ad viuificandum, & fuerunt Moabæi Dauidi in ſeruos ferentes munus. [3] Et percuſſit Dauid Hhadar-Ghezer filium Rehhob regem Szobah, quando iuit ad mutandum terminum ſuum in fluuio Perath. [4] Et cepit Dauid ex illo mille & ſeptingentos equites & viginti millia virorum peditum, & ſubneruauit Dauid omnes currus, & reliquit ex illis centum currus.

[5] Et venerũt viri Aram Dameſek vt auxiliarẽtur Hadarghezer regi Szoba, & percuſſit Dauid in Aram viginti & duo millia virorũ.

[6] Et præfecit Dauid duces in Aram Dameſek, & fuerunt viri Aram Dauidi in ſeruos ferentes munus, & liberauit Dominus Dauidem in omni loco quò iuit.

7 * וַיִּקַּח דָּוִד אֶת שִׁלְטֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הָיוּ אֶל עַבְדֵי
8 הֲדַדְעֶזֶר וַיְבִיאֵם יְרוּשָׁלִָם׃ * וּמִבֶּטַח וּמִבֵּרֹתַי
עָרֵי הֲדַדְעֶזֶר לָקַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד נְחֹשֶׁת הַרְבֵּה מְאֹד׃
9 * וַיִּשְׁמַע תֹּעִי מֶלֶךְ חֲמָת כִּי הִכָּה דָּוִד אֶת כָּל־
10 חֵיל הֲדַדְעֶזֶר׃ * וַיִּשְׁלַח תֹּעִי אֶת־יוֹרָם־בְּנוֹ אֶל־
הַמֶּלֶךְ דָּוִד לִשְׁאָל־לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ עַל אֲשֶׁר
נִלְחַם בַּהֲדַדְעֶזֶר וַיַּכֵּהוּ כִּי־אִישׁ מִלְחֲמוֹת תֹּעִי הָיָה
הֲדַדְעֶזֶר וּבְיָדוֹ הָיוּ כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי־זָהָב וּכְלֵי
11 נְחֹשֶׁת׃ * גַּם־אֹתָם הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לַיהוָה
עִם־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ מִכָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
12 כִּבֵּשׁ׃ * מֵאֲרָם וּמִמּוֹאָב וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים
וּמֵעֲמָלֵק וּמִשְּׁלַל הֲדַדְעֶזֶר בֶּן־רְחֹב מֶלֶךְ צוֹבָה׃
13 * וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשׁוּבוֹ מֵהַכּוֹתוֹ אֶת־אֲרָם
14 בְּגֵיא־מֶלַח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אָלֶף׃ * וַיָּשֶׂם בֶּאֱדוֹם
נְצִבִים בְּכָל־אֱדוֹם שָׂם נְצִבִים וַיִּהְיוּ כָל־אֱדוֹם
עֲבָדִים לְדָוִד וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃
15 * וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה
16 מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל־עַמּוֹ׃ * וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה
עַל־הַצָּבָא וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אֲחִילוּד מַזְכִּיר׃
17 * וְצָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר
18 כֹּהֲנִים וּשְׂרָיָה סוֹפֵר׃ * וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע
וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וּבְנֵי דָוִד כֹּהֲנִים הָיוּ׃

ט

1 * וַיֹּאמֶר דָּוִד הֲכִי יֶשׁ־עוֹד אֲשֶׁר נוֹתַר לְבֵית
2 שָׁאוּל וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד בַּעֲבוּר יְהוֹנָתָן׃ * וּלְבֵית
שָׁאוּל עֶבֶד וּשְׁמוֹ צִיבָא וַיִּקְרְאוּ־לוֹ אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הַאַתָּה צִיבָא וַיֹּאמֶר עַבְדֶּךָ׃
3 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַאֶפֶס עוֹד אִישׁ לְבֵית שָׁאוּל
וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ
עוֹד בֵּן לִיהוֹנָתָן נִכֵּה רַגְלָיִם׃

7 * Et tulit Dauid arma aurea quæ habebant serui Adadezer,& detulit ea in Ieru-
8 salem. *Et de Bethe & de Beroth ciuitati-
C bus Adadezer tulit rex Dauid æs multum
9 nimis. * Audiuit aũt Thou rex Emath, q̃
pcusisset Dauid omne robur Adadezer.
10 * Et misit Thou Ioram filiũ suũ ad regem
Dauid vt salutaret eũ congratulans, & gra
tias ageret,eò quòd expugnasset Adadezer
& pcusisset eũ. hostis quippe erat Thou
Adadezer. Et in manu eius erant vasa au-
11 rea, & vasa argentea, & vasa ærea. *Quæ
& ipsa sanctificauit rex Dauid Dño cum
argẽto & auro,quę sanctificauerat de vni-
12 uersis gẽtibus quas subegerat. * De Syria
& Moab, & filiis Ammon & Philistijm,&
Amalech , & de manubiis Adadezer filij
13 Roob regis Soba. * Fecit quoq; sibi Da-
uid nomen cùm reuerteretur capta Syria
D in valle salinarũ cæsis decẽ octo millibus.
14 * Et posuit in Idumęa custodes, statuítq;
præsidium . Et facta est vniuersa Idumæa
seruiens Dauid, & seruauit Dñs Dauid in
15 omnibus ad quæcunq; profectus est. *Et
regnauit Dauid super omnem Israel,facie-
bat quoq; Dauid iudiciũ & iustitiam om 2.Reg.8.15
16 ni populo suo. * Ioab aũt filius Saruiæ
erat super exercitũ . Porrò Iosaphat filius
17 Achilud erat à cõmentarijs. * Et Sadoch
filius Achitob,& Achimelech filius Abia-
thar erant sacerdotes,& Saraias scriba.
18 *Banaias aũt filius Ioiadę super Cerethi
& Phelethi.Filij autem Dauid sacerdotes
erant.

CAP. IX.

1 ET dixit Dauid,Putas ne est aliquis qui
A remanserit de domo Saul vt faciam cũ
eo misericordiam propter Ionathan?
2 * Erat aũt de domo Saul seruus nomine
Syba. Quem cùm vocasset rex ad se, dixit
ei, Tu ne es Syba ? & ille respondit , Ego
3 sum seruus tuus. * Et ait rex,Nunquid su
pereſt aliquis de domo Saul , vt faciam cũ
eo misericordiam Dei ? Dixítq; Syba regi;
Supereſt filius Ionathæ debilis pedibus.

תרגום יונתן

7 וְנָסִיב דָּוִד יָת שִׁלְטֵי דַּהֲבָא דַּהֲווֹ עַל עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר וַאֲיְתִינוּן לִירוּשְׁלֶם׃ 8 וּמִבֶּטַח וּמִבֵּאֲרוֹת קִרְוֵי הֲדַדְעֶזֶר נְסִיב מַלְכָּא דָּוִד נְחָשָׁא
סַגִּי לַחֲדָא׃ 9 וּשְׁמַע תּוֹעִי מַלְכָּא דַּחֲמָת אֲרֵי מְחָא דָּוִד יָת כָּל מַשְׁרְיָתָא הֲדַדְעֶזֶר׃ 10 וּשְׁלַח תּוֹעִי יָת יוֹרָם בְּרֵיהּ לְוָת מַלְכָּא דָּוִד
לְמִשְׁאַל לֵיהּ לִשְׁלָם וּלְבָרָכוּתֵיהּ עַל דְּאִגַּיח קְרָבָא בַּהֲדַדְעֶזֶר וְקַטְלֵיהּ אֲרֵי גְּבַר עֲבִיד קְרָבִין עִם תּוֹעִי הֲוָה הֲדַדְעֶזֶר וְעִמֵּיהּ הֲווֹ מָנֵי כַסְפָּא וּמָנֵי
דַּהֲבָא וּמָנֵי נְחָשָׁא׃ 11 אַף יָתְהוֹן אַקְדֵּישׁ מַלְכָּא דָּוִד קָדָם יְיָ עִם כַּסְפָּא וְדַהֲבָא דְּאַקְדֵּישׁ מִכָּל עַמְמַיָּא דְּכִבֵּשׁ׃ 12 מֵאֲרָם וּמִמּוֹאָבָאֵי
וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתָּאֵי וּמֵעֲמָלֵקָאֵי וּמִבִּיזַת הֲדַדְעֶזֶר בַּר רְחוֹב מַלְכָּא דְּצוֹבָא׃ 13 וַעֲבַד דָּוִד תַּמָּן מַשְׁרְיָתָא כַּד תָּב מְחֵי יָת אֲרָם בְּגֵיא
מֶלַח תְּמָנֵת עֲשַׂר אַלְפִין׃ 14 וּמָנִי בְּאֱדוֹם אִסְטַרְטִיגִין בְּכָל אֱדוֹם מָנִי אִיסְטַרְטִיגִין וַהֲווֹ כָּל אֱדוֹם עַבְדִין לְדָוִד וּפְרַק יְיָ יָת דָּוִד בְּכָל
אֲתַר דַּהֲלָךְ׃ 15 וּמְלַךְ דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַהֲוָה דָּוִד עָבֵיד דִּין דַּקְשׁוֹט וְזַכּוּ לְכָל עַמֵּיהּ׃ 16 וְיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה מְמַנָּא עַל חֵילָא וִיהוֹשָׁפָט
בַּר אֲחִילוּד מְמַנָּא עַל דָּכְרָנַיָּא׃ 17 וְצָדוֹק בַּר אֲחִיטוּב וַאֲחִימֶלֶךְ בַּר אֶבְיָתָר כַּהֲנַיָּא וּשְׂרָיָה סַפְרָא׃ 18 וּבְנָיָהוּ בַּר יְהוֹיָדָע עַל
קְשָׁתַיָּא וְעַל קָלְעַיָּא וּבְנֵי דָּוִד רַבְרְבִין הֲווֹ׃

ט

1 וַאֲמַר דָּוִד הַאִית בְּאַ עוֹד דְּאִשְׁתְּאַר לְבֵית שָׁאוּל וְאֶעֱבֵיד עִמֵּיהּ טֵיבוּ בְּדִיל יְהוֹנָתָן׃ 2 וּלְבֵית שָׁאוּל עַבְדָּא וּשְׁמֵיהּ צִיבָא וּקְרוֹ
לֵיהּ לְוָת דָּוִד וַאֲמַר מַלְכָּא לֵיהּ הַאַתְּ צִיבָא וַאֲמַר עַבְדָּךְ׃ 3 וַאֲמַר מַלְכָּא הַאִית עוֹד גַּבְרָא לְבֵית שָׁאוּל וְאֶעֱבֵיד עִמֵּיהּ טֵיבוּ
מִן קֳדָם יְיָ וַאֲמַר צִיבָא לְמַלְכָּא עוֹד בְּרָא לִיהוֹנָתָן לֶקֵי בְּתַרְתֵּין רַגְלוֹהִי׃

7 * Et cepit Dauid armillas aureas quæ fuerunt in famulis Adraezer regis Suba, & tulit ea in Hieruſalem. 8 * Et de Batac & de electis ciuitatibus Adraezer cepit rex Dauid æs multũ nimis. 9 * Et audiuit Thou rex Emath quòd percuſſit Dauid omne robur Adraezer.

10 * Et miſit Thou filium ſuum ad regem Dauid, vt interrogaret eum quæ ad pacem, & benediceret ei, pro eo quòd expugnaſſet Adraezer, & percuſſiſſet eum, quoniam vir aduerſarius erat Adraezer, & in manibus eius erant vaſa argentea, & vaſa aurea, & vaſa ærea:

11 * Et hæc ſanctificauit rex Dauid Domino cum argẽto & auro quod ſanctificauit de vniuerſis ciuitatibus quas ſubegerat.

12 * Et de Idumæa, & de Moab, & de filiis Ammon, & de Philiſtijm, & de Amalec, & de manubijs Adraezer filij Raaph regis Suba.

13 * Et fecit Dauid nomen, & cùm reuerteretur ipſe percuſſit Idumæam in valle Salinarum ad decem & octo millia. 14 * Et poſuit Dauid in Idumæa cuſtodiã: in omni Idumæa poſuit præſidentes; & facti ſunt vniuerſi qui in Idumæa, ſerui Dauid. Et ſaluauit Dominus Dauid in omnibus ad quæ profectus eſt.

15 * Et regnauit Dauid ſuper Iſrael: & erat Dauid faciens iudicium & iuſtitiã in omni populo ſuo. 16 * Et Ioab filius Saruia ſuper exercitum, & Joſaphat filius Achilud in commentarijs. 17 * Et Saduc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar ſacerdotes, & Sareas ſcriba. * Et Banaias filius Joiada conſiliarius, & Phelti & Cherethi & filij Dauid aulæ principes fuerunt.

CAP. IX.

1 ET dixit Dauid: Si eſt aliquis adhuc qui remanſerit domui Saul, & faciã cum eo miſericordiã propter Jonathan? A 2 * Et de domo Saul erat ſeruus, & nomen ei Siba, & vocant eum ad Dauid, & dicit rex ad eum: Tu es Siba? & dixit, Seruus tuus. 3 * Et ait rex: Si ſupereſt adhuc vir de domo Saul, & faciã cum eo miſericordiã dei? Et dixit Siba ad regem: Eſt adhuc filius Jonathan percuſſus pedibus.

7 * Ϛ ἔλαβε δαυὶδ τοὺς χλιδόνας τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν ἐπὶ τῶν παίδων ἀδραεζὲρ τοῦ βασιλέως Σουβᾶ, Ϛ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς ἱερουσαλήμ. 8 * καὶ ἐκ τ βατὰκ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων τοῦ ἀδραεζὲρ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ χαλκὸν πολὺ σφόδρα.

9 * Ϛ ἤκουσεν θοὲ βασιλεὺς ἡμάθ, ὅτι ἐπάταξε δαυὶδ πᾶσαν τὴν δὺαμιν ϗ ἀδραεζὲρ.

10 * Ϛ ἀπέστειλε θοὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα δαυὶδ ἐρωτῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὸν ὑπὲρ οὗ ἐπολέμησε τὸν ἀδραεζὲρ, Ϛ ἐπάταξεν αὐτόν, ὅτι ἀνὴρ ἀντικείμενος ἦν τῷ ἀδραεζὲρ· καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἦν σκεύη ἀργυρᾶ, Ϛ σκεύη χρυσᾶ, Ϛ σκεύη χαλκᾶ.

11 * καὶ ταῦτα ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ κυρίῳ, μετὰ τοῦ ἀργυρίου Ϛ τοῦ χρυσίου οὗ ἡγίασεν ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ὧν κατεδυνάστευσεν·

12 * καὶ ἐκ τῆς ἰδουμαίας, καὶ ἐκ μωάβ, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξ ἀμαλήκ, καὶ ἐκ τῶν σκύλων ἀδραεζὲρ υἱοῦ ῥαὰφ βασιλέως Σουβᾶ.

13 * καὶ ἐποίησε δαυὶδ ὄνομα, καὶ ἐν τῷ ἀναπαύεσθαι αὐτὸν ἐπάταξε τὴν ἰδουμαίαν ἐν γεμελὲχ εἰς ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας. 14 * Ϛ ἔθετο δαυὶδ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ φρουράν, ἐν πάσῃ τῇ ἰδουμαίᾳ ἔθηκεν ἐπισκόπους, Ϛ ἐγένοντο πάντες οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ δοῦλοι τῷ δαυίδ· Ϛ ἔσωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. 15 * Ϛ ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐπὶ ἰσραήλ. Ϛ ἦν δαυὶδ ποιῶν κρίμα Ϛ δικαιοσύνην ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. 16 * Ϛ ἰωὰβ υἱὸς Σαρουίας ἐπὶ τῆς στρατιᾶς. Ϛ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. 17 * Ϛ σαδὸκ υἱὸς ἀχιτὼβ Ϛ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιαθὰρ ἱερεῖς· Ϛ σαρέας γραμματεύς. * Ϛ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ σύμβουλος· Ϛ ὁ φελτὶ Ϛ ὁ χερεθὶ Ϛ οἱ υἱοὶ δαυὶδ ἀρχαὶ ἦσαν. θ'.

1 * Καὶ εἶπε δαυὶδ, εἰ ἔστι τις ἔτι ὑπολελειμμένος τοῦ οἴκου σαοὺλ, καὶ ποιήσω μετ' αὐτοῦ ἔλεος ἕνεκεν ἰωναθάν; 2 * Ϛ ἦν τοῦ οἴκου σαοὺλ ἦν παῖς, καὶ ὄνομα αὐτῷ σιβά. Ϛ καλέσαν αὐτὸν πρὸς δαυὶδ· καὶ λέγει ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν, σὺ εἶ σιβά; καὶ εἶπε, δοῦλός σός. 3 * Ϛ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ ὑπολέλειπται ἔτι ἀνὴρ ἐκ τοῦ οἴκου σαοὺλ, Ϛ ποιήσω μετ' αὐτοῦ ἔλεος θεοῦ; Ϛ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἔστιν ἔτι υἱὸς τῷ ἰωναθὰν πεπληγὼς τοὺς πόδας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et accepit Dauid ſcuta aurea quæ fuerunt ſuper ſeruos Hadarghezer, & attulit ea in Ieruſalem. 8 Et ex Betach & ex Beeroth vrbibus Hadarghezer cepit rex Dauid chalybem multam nimis. 9 Et audiuit Thogi rex Hhamath quòd percuſſiſſet Dauid omnem exercitum Hadarghezer. 10 Et miſit Thogi Ioram filium ſuum ad regem Dauid, vt precaretur illi pacem, & vt benediceret illi, eò quòd iniſſet bellum cum Hadarghezer, & occidiſſet illum (quia vir gerens bella cum Thogi fuit Hadarghezer,) & cum illo fuerunt vrſa argenti & vaſa auri, & vaſa æris. 11 Etiam illa ſanctificauit rex Dauid ante Dominum cum argento & auro quod ſanctificauit de omnibus gentibus quas ſubegerat. 12 De Aram & de Moabæis & de filiis Ghamon & de Peliſthæis, & de Ghamalekæis, & de ſpolio Hadarghezer filij Rechob regis Szoba. 13 Et fecit Dauid ibi habitacula quando rediit à percutiendo Aram in valle ſalis octodecim millia. 14 Et conſtituit in Edom præfectos, & fuerunt omnes Edomæi ſerui Dauidi; & liberauit Dominus Dauid in omni loco quò iuit. 15 Et regnauit Dauid ſuper omnem Iſrael, & Dauid fecit iudicium veritatis & æquitatis omni populo ſuo.

16 Et Ioab filius Szaruiah præfectus erat ſuper exercitum, & Iehoſaphat filius Ahhilud præfectus ſuper monimenta.

17 Et Szadok filius Ahhitob & Ahhimelech filius Abiathar erant ſacerdotes, & Seraia ſcriba. 18 Et Beniahu filius Iehoiadagh præpoſitus ſuper ſagittatores & ſuper funditores; & filij Dauid magnates erant.

CAP. IX.

1 ET dixit Dauid: Num eſt hic adhuc qui relictus ſit in domo Saul; vt faciam cum illo benignitatem propter Iehonathan? 2 Et in domo Saul erat ſeruus, & nomen eius Sziba, & vocarunt illum ad Dauid: & dixit rex illi, Num tu es Sziba? & dixit: Seruus tuus ſum.

3 Et dixit rex: Num eſt adhuc vir in domo Saul vt faciam cum illo benignitatem ante Dominum? & dixit Sziba regi: Adhuc eſt filius Iehonathano claudus in ambobus pedibus ſuis.

4 *Vbi, inquit, est? Et Syba ad regem, Ecce, ait, in domo est Machir filij Amihel in
5 Lodabar. *Misit ergo rex Dauid & tulit eum de domo Machir filij Amihel de
6 Lodabar. *Cùm autẽ venisset Miphiboseth filius Ionathæ filij Saul ad Dauid, corruit in faciẽ suam & adorauit. Dixítq; Dauid, Miphiboseth. Qui respõdit, Ad- Inf.19.c.
7 sum seruus tuus. *Et ait ei Dauid, Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrẽ tuum, & restituam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in mensa mea sem-
8 per. *Qui adorans eum dixit, Quis ego 1. Reg. 18.d
sum seruus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?

9 *Vocauit itaq; rex Sybam puerũ Saul, & dixit ei, Omnia quæcunque fuerunt Saul, & vniuersam domum eius dedi filio
10 domini tui. *Operare igitur ei terram tu & filij tui, & serui tui, & inferes filio do
D mini tui cibos vt alatur. Miphiboseth aũt filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Sybæ
11 quindecim filij & viginti serui. *Dixítq; Syba ad regẽ, Sicut iussisti domine mi rex seruo tuo, sic faciet seruus tuus. Et Miphiboseth comedet super mensam meam quasi vnus de filijs regis.

12 *Habebat autem Miphiboseth filium paruulũ nomine Micha. Omnis verò cognatio domus Sybæ seruiebat Miphibo-
13 seth. *Porrò Miphiboseth habitabat in Ierusalem, quia de mensa regis iugiter vescebatur, & erat claudus vtroque pede.

CAP. X.

1 A Factum est autẽ post hæc vt moreretur 1. Paral. 19.a
rex filiorum Ammõ, & regnauit Anon
2 filius eius pro eo. *Dixítq; Dauid, Faciam misericordiam cum Anon filio Naas, sicut fecit pater eius mecũ misericordiam. Misit ergo Dauid consolans eum per seruos suos super patris interitu. Cùm aũt venissent serui Dauid in terrã filiorũ Ammon:

4 * וַיֹּאמֶר־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֵיפֹה הוּא וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־
הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־הוּא בֵּית מָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל בְּלוֹ דְבָר׃
5 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיִּקָּחֵהוּ מִבֵּית מָכִיר בֶּן־
6 עַמִּיאֵל מִלּוֹדְבָר׃ * וַיָּבֹא מְפִיבֹשֶׁת בֶּן־יְהוֹנָתָן
בֶּן־שָׁאוּל אֶל־דָּוִד וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר
דָּוִד מְפִיבֹשֶׁת וַיֹּאמֶר הִנֵּה עַבְדֶּךָ׃
7 * וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אַל־תִּירָא כִּי עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה עִמְּךָ
חֶסֶד בַּעֲבוּר יְהוֹנָתָן אָבִיךָ וַהֲשִׁבֹתִי לְךָ אֶת־כָּל־
שְׂדֵה שָׁאוּל אָבִיךָ וְאַתָּה תֹּאכַל לֶחֶם עַל־שֻׁלְחָנִי
8 תָּמִיד׃ * וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר מֶה עַבְדֶּךָ כִּי פָנִיתָ
אֶל־הַכֶּלֶב הַמֵּת אֲשֶׁר כָּמוֹנִי׃
9 * וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ אֶל־צִיבָא נַעַר שָׁאוּל וַיֹּאמֶר
אֵלָיו כֹּל אֲשֶׁר הָיָה לְשָׁאוּל וּלְכָל־בֵּיתוֹ נָתַתִּי לְבֶן־
10 אֲדֹנֶיךָ׃ * וְעָבַדְתָּ לוֹ אֶת־הָאֲדָמָה אַתָּה וּבָנֶיךָ
וַעֲבָדֶיךָ וְהֵבֵאתָ וְהָיָה לְבֶן־אֲדֹנֶיךָ לֶחֶם וְאָכָלוֹ
וּמְפִיבֹשֶׁת בֶּן־אֲדֹנֶיךָ יֹאכַל תָּמִיד לֶחֶם עַל־שֻׁלְחָנִי
וּלְצִיבָא חֲמִשָּׁה עָשָׂר בָּנִים וְעֶשְׂרִים עֲבָדִים׃
11 * וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ אֶת־עַבְדּוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וּמְפִיבֹשֶׁת אֹכֵל
עַל־שֻׁלְחָנִי כְּאַחַד מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃
12 * וּלְמְפִיבֹשֶׁת בֵּן־קָטֹן וּשְׁמוֹ מִיכָא וְכֹל מוֹשַׁב
בֵּית־צִיבָא עֲבָדִים לִמְפִיבֹשֶׁת׃
13 * וּמְפִיבֹשֶׁת יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם כִּי עַל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ
תָּמִיד הוּא אֹכֵל וְהוּא פִּסֵּחַ שְׁתֵּי רַגְלָיו׃

יוד

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיָּמָת מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ
2 חָנוּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶעֱשֶׂה־חֶסֶד
עִם־חָנוּן בֶּן־נָחָשׁ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו עִמָּדִי חֶסֶד
וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחֲמוֹ בְיַד עֲבָדָיו אֶל־אָבִיו וַיָּבֹאוּ
עַבְדֵי דָוִד אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן׃

תרגום יונתן

4 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא הֵיכָא הוּא וַאֲמַר צִיבָא לְמַלְכָּא הָא הוּא בֵּית מָכִיר בַּר עַמִּיאֵל בְּלוֹ דְבַר׃ 5 וּשְׁלַח מַלְכָּא דָּוִד וְדַבְּרֵיהּ מִבֵּית
מָכִיר בַּר עַמִּיאֵל מִלּוֹ דְבָר׃ 6 וַאֲתָא מְפִיבוֹשֶׁת בַּר יְהוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל לְוַת דָּוִד וּנְפַל עַל אַפּוֹהִי וּסְגִיד וַאֲמַר דָּוִד מְפִיבוֹשֶׁת וַאֲמַר הָא
עַבְדָּךְ׃ 7 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד לָא תִּדְחַל אֲרֵי מֶעְבַּד אֶעְבֵּיד עִמָּךְ טֵיבוּ בְּדִיל יְהוֹנָתָן אֲבוּךְ וְאוֹהֵיב לָךְ יַת כָּל אַחֲסָנַת שָׁאוּל אֲבוּךְ וְאַתְּ
תֵּיכוּל לַחְמָא עַל פָּתוֹרָא דִילִי תְּדִירָא׃ 8 וּסְגִיד וַאֲמַר מָה עַבְדָּךְ אֲרֵי אִתְפְּנֵיתָא עַל גְּבַר הָרֵיוּט דְּכְוָתִי׃ 9 וּקְרָא מַלְכָּא לְצִיבָא
עֻלֵּימָא דְשָׁאוּל וַאֲמַר לֵיהּ כָּל דַּהֲוָה לְשָׁאוּל וּלְכָל בֵּיתֵיהּ יַהֲבֵית לְבַר רְבוֹנָךְ׃ 10 וְתִפְלַח לֵיהּ יַת אַרְעָא אַתְּ וּבְנָךְ וְעַבְדָּךְ
וְתַעֲל וְיהֵי לְבַר רְבוֹנָךְ מָזוֹן וְיִתְפַּרְנֵס וּמְפִיבוֹשֶׁת בַּר רְבוֹנָךְ אֲכֵיל תְּדִירָא לַחְמָא עַל פָּתוֹרִי וְלִצִיבָא חַמְשָׂא עֲשַׂר בְּנִין וְעֶשְׂרִין עַבְדִין׃
11 וַאֲמַר צִיבָא לְמַלְכָּא כְּכֹל דְּפַקִּיד רְבוֹנִי מַלְכָּא יַת עַבְדֵּיהּ כֵּן יַעְבֵּיד עַבְדָּךְ וּמְפִיבוֹשֶׁת אָכֵיל עַל פָּתוֹרִי כַּחֲדָא מִבְּנֵי מַלְכָּא׃
12 וְלִמְפִיבוֹשֶׁת בְּרָא זְעֵירָא וּשְׁמֵיהּ מִיכָה וְכֹל מוֹהַב בֵּית צִיבָא עַבְדִין לְמְפִיבוֹשֶׁת׃ 13 וּמְפִיבוֹשֶׁה יָתִיב בִּירוּשְׁלֵם אֲרֵי עַל
פָּתוֹרָא דְמַלְכָּא תְּדִירָא הוּא אָכֵיל וְהוּא לָקֵי בְּתַרְתֵּין רַגְלוֹהִי׃

יוד

1 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וּמִית מַלְכָּא דִבְנֵי עַמּוֹן וּמְלַךְ חָנוּן בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 2 וַאֲמַר דָּוִד אֶעְבֵּיד טֵיבוּ עִם חָנוּן בַּר נָחָשׁ כְּמָה דַעֲבַד אֲבוּהִי
עִמִּי טֵיבוּ וּשְׁלַח דָּוִד לְנַחֲמוּתֵיהּ בִּידָא דְעַבְדּוֹהִי עַל אֲבוּהִי וַאֲתוֹ עַבְדֵי דָוִד לְאַרַע בְּנֵי עַמּוֹן׃

4 *Et dixit ei rex, Vbi iste? & dixit Siba ad regem, Ecce in domo Machir filij Amiel de Lodabar.*

5 *Et misit rex Dauid & tulit eum de domo Machir filij Amiel de Lodabar.* 6 *Et venit Mephiboseth filius Jonathan filij Saul ad regẽ Dauid, & corruit super faciem suam; & adorauit eum: & dixit ei Dauid, Mephiboseth. & dixit, Ecce seruus tuus.* 7 *Et ait ei Dauid, Ne timeas: quia faciens faciam misericordiam tecum propter Jonathã patrem tuum, & restituam tibi omnes agros Saul patris tui: & tu comedes panem in mensa mea semper.*

8 *Et adorauit eum, & dixit, Quis sum seruus tuus, quòd respexisti super canem mortuũ similem mei?* 9 *Et vocauit rex Dauid Sibã puerum Saul: & dixit ad eum, Omnia quæcunque erant Saul & omnem domum eius dedi filio domini tui.* 10 *Et operare ei terram tu et filij tui & serui tui, & inferes filio domini tui panes, & comedent. & Mephiboseth filius domini tui comedet semper panes super mensam meam: & Siba erant quindecim filij & viginti serui.* 11 *Et dixit Siba ad regem, Omnia quæcũq; præcepit dominus meus rex seruo suo, sic faciet seruus tuus. & Mephiboseth comedebat super mensam regis sicut vnus de filiis regis.* 12 *Et Mephiboseth erat filius paruus; & nomen ei Micha: & omnis cognatio domus Siba serui Mephiboseth.* 13 *Et Mephiboseth habitabat in Hierusalem, quia super mensam regis vescebatur iugiter, & ipse erat claudus vtrisque pedibus suis.*

CAP. X.

1 *ET factum est post hæc, & mortuus est rex filiorum Ammon, & regnauit pro eo Annon filius eius.*

2 *Et dixit Dauid, Faciam misericordiam cum Annon filio Naas, sicut fecit pater eius misericordiam mecum: & misit Dauid ad consolandum eum in manu seruorum suorum de patre eius. et venerunt serui Dauid in terram filiorum Ammon.*

4 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ποῦ ἔστος; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδὲ ἐν οἴκῳ μαχὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς λοδαβάρ. 5 καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐξ οἴκου μαχὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς λοδαβάρ.

6 καὶ παρεγένετο μεφιβόσεθ υἱὸς ἰωναθὰν υἱοῦ σαὺλ πρὸς τὸν βασιλέα δαυίδ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ· καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, μεφιβόσεθ· καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου. 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, μὴ φοβοῦ, ὅτι ποιῶν ποιήσω ἔλεος μετὰ σοῦ ἕνεκεν ἰωναθὰν τοῦ πατρός σου, καὶ ἀποδώσω σοὶ πάντας τοὺς ἀγροὺς σαὺλ τοῦ πατρός σου· καὶ σὺ φαγῇ ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου διαπαντός. 8 καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ καὶ εἶπεν, τίς εἰμὶ ὁ δοῦλός σου, ὅτι ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸν κυνᾶ τὸν τεθνηκότα τὸν ὅμοιον ἐμοί; 9 καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τὸν σιβὰ τὸν παῖδα σαὺλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, πάντα ὅσα ὑπῆρχε τῷ σαὺλ καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ δέδωκα τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου.

10 καὶ ἐργᾶ αὐτῷ τὴν γῆν σὺ καὶ ⟨οἱ⟩ υἱοί σου, καὶ ⟨οἱ⟩ δοῦλοί σου, καὶ εἰσίσεις τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου ἄρτους καὶ φάγον⟨ται⟩· καὶ μεφιβόσεθ υἱὸς τοῦ κυρίου σου φάγε⟨ται⟩ διαπαντὸς ἄρτους ἐπὶ τῆς τραπέζης μου· καὶ τῷ σιβὰ ἦσαν πεντεκαίδεκα υἱοὶ καὶ εἴκοσι δοῦλοι. 11 καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, πάντα ὅσα ἐντέλ⟨λεται⟩ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τῷ δούλῳ αὐτοῦ, οὕτως ποιήσει ὁ δοῦλός σου· καὶ μεφιβόσεθ ἤσθιεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως καθὼς εἷς τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. 12 καὶ τῷ μεφιβόσεθ υἱὸς μικρός, καὶ ὄνομα αὐτῷ μιχά· καὶ πᾶσα ἡ καθίκησις τοῦ οἴκου σιβὰ δοῦλοι τῷ μεφιβόσεθ.

13 καὶ μεφιβόσεθ κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ, διότι ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως ἤσθιε διαπαντός· καὶ αὐτὸς ὑγιὴς χωλὸς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας αὐτοῦ.

ι'.

1 Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς υἱὸς ἀμμών, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντὶ αὐτοῦ ἀνὼν υἱὸς αὐτοῦ.

2 καὶ εἶπε δαυὶδ, ποιήσω ἔλεος μετὰ ἀνὼν υἱοῦ ναάς, καθὼς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔλεος μετ' ἐμοῦ· καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ παρακαλέσαι αὐτὸν ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ παρεγένοντο οἱ δοῦλοι δαυὶδ εἰς γῆν υἱῶν ἀμμών.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et dixit illi rex, Vbi est? & dixit Sziba regi, Ecce ille est in domo Machir filij Ghamiel in Lodebar. [5] Et misit rex Dauid, & tulit illum ex domo Machir filij Ghamiel ex Lodebar. [6] Et venit Mephiboseth filius Iehonathan filij Saul, ad Dauid; & cecidit super faciem suam, & adorauit: & dixit Dauid; Mephiboseth. & dixit; Ecce seruus tuus. [7] Et dixit illi Dauid, Ne timeas; nam faciendo faciam tecum benignitatem propter Iehonathan patrem tuum, & reddam tibi omnem hæreditatem Saul patris tui; & tu comedes panem super mensam, quæ mea est, semper. [8] Et adorauit & dixit, Quid est seruus tuus, quòd respexisti ad virum idiotam qualis sum ego? [9] Et vocauit rex Sziba puerum Saul, & dixit illi, Omne quod fuit Sauli, & omni domui eius dedi filio domini tui. [10] Et coles illi terram tu & filij tui, & serui tui, & afferes vt sit filio domini tui victus & alatur; & Mephiboseth filius domini tui comedet semper panem super mensam meam: & Sziba erant quindecim filij & viginti serui. [11] Et dixit Sziba ad regẽ, Secũdum omne quod iussit dominus meus rex seruo suo, sic faciet seruus tuus. & Mephiboseth comedebat vt vnus ex filijs regis.

[12] Et ipsi Mephiboseth erat filius paruus, & nomen eius Michah; & omnis familia domus Sziba serui erant Mephiboseth.

[13] Et Mephiboseth sedebat in Ierusalem, quia super mensam regis iugiter ipse comedebat, & ipse claudicabat ambobus pedibus suis.

CAP. X.

ET fuit post hoc, & mortuus est rex filiorum Ghamon, & regnauit Hhanun filius eius pro eo. [2] Et dixit Dauid, Faciam benignitatem cum Hhanun filio Nahhas, sicut fecit pater eius mecum benignitatem: & misit Dauid ad consolandum illum in manu seruorum suorum super patre suo; & venerunt serui Dauid in terram filiorum Ghamon.

3 * וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי־עַמּוֹן אֶל־חָנוּן אֲדֹנֵיהֶם
הֲמְכַבֵּד דָּוִד אֶת־אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ כִּי־שָׁלַח לְךָ
מְנַחֲמִים הֲלוֹא בַעֲבוּר חֲקֹר אֶת־הָעִיר וּלְרַגְּלָהּ
וּלְהָפְכָהּ שָׁלַח דָּוִד אֶת־עֲבָדָיו אֵלֶיךָ׃
4 * וַיִּקַּח חָנוּן אֶת־עַבְדֵי דָוִד וַיְגַלַּח אֶת־חֲצִי
זְקָנָם וַיִּכְרֹת אֶת־מַדְוֵיהֶם בַּחֲצִי עַד־שְׁתוֹתֵיהֶם
5 וַיְשַׁלְּחֵם׃ * וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לִקְרָאתָם כִּי־
הָיוּ הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁבוּ
בִירֵחוֹ עַד־יְצֹמַח זְקַנְכֶם וְשַׁבְתֶּם׃
6 * וַיִּרְאוּ בְנֵי עַמּוֹן כִּי נִבְאֲשׁוּ בְדָוִד וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־
עַמּוֹן וַיִּשְׂכְּרוּ אֶת־אֲרַם בֵּית־רְחוֹב וְאֶת־אֲרַם
צוֹבָא עֶשְׂרִים אֶלֶף רַגְלִי וְאֵת־מֶלֶךְ מַעֲכָה אֶלֶף
אִישׁ וְאִישׁ טוֹב שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ׃
7 * וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיְשַׁלַּח אֶת־יוֹאָב וְאֶת כָּל־הַצָּבָא
8 הַגִּבּוֹרִים׃ * וַיֵּצְאוּ בְנֵי עַמּוֹן וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה
פֶּתַח הַשָּׁעַר וַאֲרַם צוֹבָא וְרְחוֹב וְאִישׁ־טוֹב
וּמַעֲכָה לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה׃
9 * וַיַּרְא יוֹאָב כִּי־הָיְתָה אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה מִפָּנִים
וּמֵאָחוֹר וַיִּבְחַר מִכֹּל בְּחוּרֵי בְיִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ
10 לִקְרַאת אֲרָם׃ * וְאֵת יֶתֶר הָעָם נָתַן בְּיַד אַבְשַׁי
אָחִיו וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת בְּנֵי עַמּוֹן׃
11 * וַיֹּאמֶר אִם־תֶּחֱזַק אֲרָם מִמֶּנִּי וְהָיִתָה־לִּי
לִישׁוּעָה וְאִם־בְּנֵי עַמּוֹן יֶחֱזְקוּ מִמְּךָ וְהָלַכְתִּי
12 לְהוֹשִׁיעַ לָךְ׃ * חֲזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד עַמֵּנוּ וּבְעַד
עָרֵי אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו׃
13 * וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ לַמִּלְחָמָה בַּאֲרָם
14 וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו׃ * וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ כִּי־נָס אֲרָם וַיָּנֻסוּ
מִפְּנֵי אֲבִישַׁי וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיָּשָׁב יוֹאָב מֵעַל בְּנֵי עַמּוֹן
15 וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִָם׃ * וַיַּרְא אֲרָם כִּי נִגַּף לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֵּאָסְפוּ יָחַד׃

SAMVEL. II. Translat. B. Hierony. *Dauid.*

3 *Dixerunt principes filiorũ Ammon ad
Anon dñm suũ: Putas ꝙ propter honoré
patris tui miserit Dauid ad te consolato-
res? & nõ ideo vt te inuestigaret & explo-
4 raret ciuitatẽ, & euerteret eã, misit Dauid
seruos suos ad te? *Tulit itaq; Anon ser-
uos Dauid, rasitq; dimidiam partẽ barbæ
eorũ, & præscidit vestes eorũ medias vsq;
5 ad nates, & dimisit eos. *Quod cùm nun
B ciatũ esset Dauid, misit in occursum eorũ;
erant enim viri cõfusi turpiter valdè. Et
mandauit eis Dauid, Manete in Hiericho
donec crescat barba vestra, & tũc reuerti-
6 mini. *Vidétes aũt filij Ammõ, ꝙ iniuriã
fecissent Dauid, miserunt & cõduxerunt
mercede Syrũ Roob, & Syrũ Soba viginti
millia peditũ, & à rege Maacha mille vi-
ros, & ab Histob duodecim millia virorũ,
7 *Quod cùm audisset Dauid, misit Ioab,
8 & omnẽ exercitum bellatorum. *Egressi
sunt ergo filij Ammon, & direxerunt aciẽ
ante ipsum introitũ portæ. Syrus autem
Soba, & Roob, & Histob, & Maacha seor-
9 sum erant in campo. *Videns ergo Ioab
ꝙ præparatũ esset aduersum se prœliũ, &
ex aduerso & post tergum, elegit sibi ex o-
mnibus electis Israel, & instruxit aciẽ con
10 tra Syrũ. *Reliquã aũt partem populi tra
C didit Abisai fratri suo. Qui direxit aciem
11 aduersus filios Ammon. *Et ait Ioab, Si
præualuerint aduersum me Syri, eris mihi
in adiutoriũ, si aũt filij Ammõ præualue-
12 rint aduersum te, auxiliabor tibi. *Esto vir
fortis & pugnemus ꝓ populo nostro & ci
uitate Dei nostri. Dñs autem faciet quod
13 bonum est in cõspectu suo. *Inijt itaque
Ioab & populus qui erat cũ eo, certamen
contra Syros, qui statim fugerunt à facie
14 eius. *Filij aũt Ammõ vidẽtes quia fugis-
sent Syri, fugerunt & ipsi à facie Abisai, &
ingressi sunt ciuitatẽ. Reuersũsq; est Ioab
15 à filijs Ammon, & venit in Ierusalẽ. *Vi-
dentes igitur Syri quoniam corruissent co
ram Israel, congregati sunt pariter.

תרגום יונתן

3 וַאֲמַרוּ רַבְרְבֵי בְּנֵי עַמּוֹן לְחָנוּן רְסוֹנְהוֹן הֲמְסַיֵּיקֵר דָּוִד יַת אֲבוּךְ בְּעֵינָךְ אֲרֵי שְׁלַח לָךְ מְנַחֲמִין הֲלָא בְּדִיל לְמֶחְקַר יַת קִרְיָתָא
וּלְאַלָּוָתָהּ וּלְמִבְרְקָהּ שְׁלַח דָּוִד יַת עַבְדּוֹהִי לְוָתָךְ׃ 4 וּרְבַר חָנוּן יַת עַבְדֵי דָוִד וּגְרַע יַת פַּלְגוּת דִּיקְנֵהוֹן וּפְסַק יַת לְבוּשֵׁיהוֹן עַד
פַּלְגֵיהוֹן עַד אֲתַר בֵּית כְּהָתְהוֹן וְשַׁלְּחִינוּן׃ 5 וַחֲוִיאוּ לְדָוִד וּשְׁלַח לְקַדְמוּתְהוֹן אֲרֵי חָווּ גְּבַרַיָּא מִתְכַּלְמִין לַחֲדָא וַאֲמַר מַלְכָּא חֵיבוּ
בִּירֵיחוֹ עַד דְּיֵיצְמַח דִּקְנְכוֹן וְתֵתוּבוּן׃ 6 וְחָזוֹ בְּנֵי עַמּוֹן אֲרֵי אִיתְגְּרִיאוּ בְּדָוִד וּשְׁלַחוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַאֲגָרוּ יַת אֲרָם בֵּית רְחוֹב וְיַת
אֲרָם צוֹבָא עֶשְׂרִין אַלְפִין גֻּבַר רַגְלֵי וְיַת מֶלֶךְ מַעֲכָה אֶלֶף גֻּבַר וְאִישׁ טוּב תְּרֵי עֲשַׂר אַלְפִין גֻּבְרָא׃ 7 וּשְׁמַע דָּוִד וּשְׁלַח יַת יוֹאָב
וְיַת כָּל חֵילָא דְּגִבָּרַיָּא׃ 8 וּנְפָקוּ בְּנֵי עַמּוֹן וְסַדַּרוּ קְרָבָא בְּמַעֲלָנָא דְּתַרְעָא וַאֲרָם צוֹבָא וּרְחוֹב וְאִישׁ טוּב וּמַעֲכָה בְּלְחוֹדֵיהוֹן
בְּחַקְלָא׃ 9 וַחֲזָא יוֹאָב אֲרֵי תַּקִּיפוּ עֲלוֹהִי עֲבִדֵי קְרָבָא מֵאַפּוֹהִי וּמֵאֲחוֹרוֹהִי וּבְחַר מִכָּל בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְסַדַּר לְקַדְמוּת אֲרָם׃
10 וְיַת שְׁאָר עַמָּא יְהַב בְּיַד אַבְשַׁי אֲחוֹהִי וְסַדַּר לְקַדְמוּת בְּנֵי עַמּוֹן׃ 11 וַאֲמַר אִם תְּתַקֵּף אֲרָם מִנִּי וּתְהֵי לִי לְפָרִיק
וְאִם בְּנֵי עַמּוֹן יְתַקְפוּן מִנָּךְ וְאֵיתֵיךְ לְסַפָּרֵךְ לָךְ׃ 12 תְּקַף וְנִתְחַזַּק עַל עַמָּנָא וְעַל קִרְוֵי אֱלָהָנָא וְיְיָ יַעְבֵּיד דְּתַקִּין קֳדָמוֹהִי׃
13 וּקְרִיב יוֹאָב וְעַמָּא דְּעִמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא בַּאֲנָשׁ אֲרָם וְאַפְּכוּ מִן קֳדָמוֹהִי׃
14 וּבְנֵי עַמּוֹן חֲזוֹ אֲרֵי אַפְּכוּ אֲנָשׁ אֲרָם וַעֲרָקוּ מִן קֳדָם אֲבִישַׁי וַאֲתוֹ לְקַרְתָּא וְהַב יוֹאָב מִלַּת בְּנֵי עַמּוֹן וַאֲתָא לִירוּשְׁלֵם׃
15 וַחֲזָא אֲנָשׁ אֲרָם אֲרֵי אִתְבְּרוּ קֳדָם יִשְׂרָאֵל וְאִתְכַּנִּישׁוּ כַּחֲדָא׃

3 * Et dixerũt principes filiorum Ammon ad Annon dominum ſuum, Nunquid honorans Dauid patrem tuum coram te, miſit tibi conſolatores? ſed vt inueſtigarent ciuitatem tuam, & explorarent eam; quia vt explorarent eam miſit Dauid ſeruos ſuos ad te. 4 * Et tulit Annon ſeruos Dauid, & raſit barbarum eorum dimidiam partem, & præſcidit de veſtibus eorum mediam partem vſque ad nates eorum, & dimiſit eos. 5 * Et nunciatum eſt Dauid de viris, & miſit in occurſum eorum, quoniã erant viri inhonorati valde: & dixit rex, Manete in Hiericho, donec oriantur barbæ veſtræ, & reuertimini. 6 * Et viderunt filij Ammon quòd confuſi ſunt ſerui Dauid: & miſerunt filij Ammon, & conduxerunt mercede Syrũ Bethraab & Syrum Syba, viginti millia peditum, & regem Maacha mille viros, & Iſtob duodecim millia virorum. 7 * Et audiuit Dauid, & miſit Ioab & omnem exercitum bellatorum.

8 * Et egreſſi ſunt filij Ammon, et direxerunt aciem ante portam ciuitatis, & Syrus Syba, & Roob, & Iſtob, & Maacha ſeorſum in campo. 9 * Et vidit Ioab quòd facti eſſent è regione belli contra eum ex aduerſo & poſt tergum, & elegit de omnibus iuuenibus filiorum Iſrael, & inſtruxit aciem aduerſum Syrum.

10 * At reliquam partem populi tradidit in manũ Abeſſa fratris ſui: & direxit aciem aduerſus filios Ammon. 11 * Et dixit ad Abeſſa, Si præualuerit Syrus ſuper me, & eris mihi in ſalutem, & ſi filij Ammon præualuerint ſuper te, & ibo vt ſaluem te.

12 * Eſto vir fortis, & confortemur pro populo noſtro, & pro ciuitatibus dei noſtri, & Dominus faciet bonum in oculis ſuis. 13 * Et acceſſit Ioab & populus qui cum eo, in bellum contra Syrum, & fugit Syrus à facie eius.

14 * Et filij Ammon viderunt, quòd fugerit Syrus, & fugerunt à facie Abeſſa, & ingreſſi ſunt in ciuitatem; & reuerſus eſt Ioab à filijs Ammon in Hieruſalem.

15 * Et vidit Syrus quòd corruit coram filiis Iſrael, & congregati ſunt pariter.

3 * Καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀνὼν τὸν κύριον αὐτῶν, ἐχὶ δοξάζων δαυὶδ τὸν πατέρα σε ἐνώπιόν σε ἀπέσταλκέ σοι παρακαλοῦντας; ἀλλ' ὅπως ἐξερευνήσωσι τὴν πόλιν σε καὶ κατασκοπήσωσιν αὐτήν, ὅτι κατασκέψασθαι αὐτὴν ἀπέσταλκε δαυὶδ τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς σέ.

4 * Ἔλαβεν ἀνὼν τοὺς δούλους δαυὶδ καὶ ἐξύρησε τοὺς πώγωνας αὐτῶν τὸ ἥμισυ, καὶ ἀπέκοψε τῶν μανδύων αὐτῶν τὸ ἥμισυ ἕως ἰδὼν ἰσχίων αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς.

5 * Καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ περὶ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς ἀπαντήσιν αὐτῶν, ὅτι ἦσαν οἱ ἄνδρες ἠτιμωμένοι σφόδρα· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καθίσατε ἐν ἰερειχὼ ἕως τοῦ ἀνατείλαι τοὺς πώγωνας ὑμῶν, καὶ ἐπιστρέψατε.

6 * Καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ὅτι ἠσχύνθησαν οἱ δοῦλοι δαυίδ, καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἀμμών, καὶ ἐμισθώσαντο τὸν σύρον βεθραάβ, καὶ τὸν σύρον συβᾶ, εἴκοσι χιλιάδας πεζῶν, καὶ τὸν βασιλέα μααχὰ χιλίους ἄνδρας, καὶ τὸν ἰσὼβ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν. 7 * καὶ ἤκουσε δαυὶδ καὶ ἀπέστειλε τὸν ἰωὰβ καὶ πᾶσαν τὴν στρατιὰν τῶν δυνατῶν.

8 * Καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ παρετάξαντο τὸν πόλεμον παρὰ τὸν πυλῶνα τῆς πόλεως· καὶ ὁ σύρος συβᾶ καὶ ῥοὼβ, καὶ 9 ἰσὼβ, καὶ μααχὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ. * Καὶ εἶδεν ἰωὰβ ὅτι γεγόνασιν ἀντιπρόσωποι ὁ πόλεμος πρὸς αὐτὸν ἐξεναντίας καὶ ὄπισθεν· καὶ ἐξελέξατο ἐκ πάντων νεανίσκων υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ παρετάξατο ἐξεναντίας τοῦ σύρου.

10 * Τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἔδωκεν εἰς τὴν χεῖρα ἀβεσσᾶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· καὶ παρετάξατο ἐξεναντίας 11 τῶν υἱῶν ἀμμών. * καὶ εἶπεν πρὸς ἀβεσσᾶ, ἐὰν κραταιήσῃ σύρος ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς σωτηρίαν· καὶ ἐὰν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν κραταιήσωσιν ὑπὲρ σέ, καὶ πορεύσομαι καὶ σώσαί σε. 12 * ἀνδρίζου, καὶ κραταιωθῶμεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν πόλεων τοῦ θεοῦ ἡμῶν· καὶ ὁ κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ.

13 * Καὶ προσῆλθεν ἰωὰβ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ εἰς πόλεμον ἐπὶ τὸν σύρον· καὶ ἔφυγον ὁ σύρος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. 14 * καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν εἶδον, ὅτι πέφυγε ὁ σύρος, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου ἀβεσσᾶ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἀπέστρεψεν ἰωὰβ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμμὼν εἰς ἰερουσαλήμ.

15 * Καὶ εἶδεν ὁ σύρος ὅτι ἔπεσεν ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ· καὶ συνήχθησαν καθ' ἑαυτό.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et dixerunt magnates filiorum Ghamon ad Hhanun principem ſuum, Num magnificat Dauid patrem tuum in oculis tuis? quòd miſit tibi conſolatores? nónne vt ſcrutaretur ciuitatem, & vt exploraret eam, & vt obſeruaret eam, miſit Dauid ſeruos ſuos ad te? [4] Et accepit Hhanun ſeruos Dauid & abſcidit dimidium barbæ eorum, & præſcidit veſtes illorum vſque ad dimidium earum, vſque ad locum domus confuſionis illorum, & dimiſit illos. [5] Et indicarunt Dauidi, & miſit in occurſum illorum, quia fuerant viri confuſi nimis: & dixit rex, Sedete in Hiericho quouſque pullulet barba veſtra, & redibitis. [6] Et viderunt filij Ghamon, quòd incitati eſſent in Dauid, & miſerunt filij Ghamon, & conduxerunt Aram domus Rehhob, & Aram Szobah viginti millia virorum peditum, & regem Maghachah mille viros, & Aiſtob duodecim millia virorum. [7] Et audiuit Dauid, & miſit Ioab, & omnem exercitum robuſtorum. [8] Et prodierunt filij Ghamon & ordinauerunt bellũ in introitu portæ, & Aram Szobah, & Rehhob, & Aiſtob, & Maghachah ſeorſum in agro. [9] Et vidit Ioab quòd inualuerant ſuper ſe belligerãtes à facie ſua, & à poſteriori ſuo, & delegit ex omnibus delectis Iſrael, & ordinauit in occurſum virorum Aram. [10] Et reliquum populi dedit in manu Abiſſai fratris ſui, & ordinauit in occurſum filiorum Ghamon. [11] Et dixit, Si præualuerit Aram in me, & eritis mihi in liberationem; & ſi filij Ghamon præualuerint in te, & ibo ad liberandum te. [12] Inualeſce, & inualeſcamus pro populo noſtro, & pro vrbibus dei noſtri, & Dominus faciet quod ſtatutum ante ſe. [13] Et acceſſit Ioab, & populus qui cum ipſo, ad ineundum bellum cum viris Aram, & verterunt terga ab-ante illum. [14] Et filij Ghamon viderunt quòd verterunt terga homines Aram, & fugerunt ab-ante Abiſſai, & venerunt ad ciuitatem, & redijt Ioab à filijs Ghamon, & venit in Ieruſalem. [15] Et vidit omnis vir Aram quòd fracti eſſent ante Iſrael, & congregati ſunt pariter.

16 * וַיִּשְׁלַח הֲדַדְעֶזֶר וַיּוֹצֵא אֶת־אֲרַם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר
הַנָּהָר וַיָּבֹאוּ חֵילָם וְשׁוֹבַךְ שַׂר־צְבָא הֲדַדְעֶזֶר
17 לִפְנֵיהֶם: * וַיֻּגַּד לְדָוִד וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא חֵלָאמָה וַיַּעַרְכוּ
אֲרַם לִקְרַאת דָּוִד וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ:
18 * וַיָּנָס אֲרָם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹג דָּוִד מֵאֲרָם
שִׁבְעִ מֵאוֹת רֶכֶב וְאַרְבָּעִים אֶלֶף פָּרָשִׁים וְאֶת
19 שׁוֹבַךְ שַׂר־צְבָאוֹ הִכָּה וַיָּמָת שָׁם: * וַיִּרְאוּ כָּל־
הַמְּלָכִים עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר כִּי נִגְּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּשְׁלִמוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּעַבְדוּם וַיִּרְאוּ אֲרָם לְהוֹשִׁיעַ
עוֹד אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן:

יא

1 * וַיְהִי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת צֵאת הַמְּלָאכִים
וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יוֹאָב וְאֶת־עֲבָדָיו עִמּוֹ וְאֶת־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁחִתוּ אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּצֻרוּ עַל־רַבָּה וְדָוִד
2 יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם: * וַיְהִי לְעֵת הָעֶרֶב וַיָּקָם דָּוִד
מֵעַל מִשְׁכָּבוֹ וַיִּתְהַלֵּךְ עַל־גַּג בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיַּרְא אִשָּׁה
רֹחֶצֶת מֵעַל הַגָּג וְהָאִשָּׁה טוֹבַת מַרְאֶה מְאֹד:
3 * וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיִּדְרֹשׁ לָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר הֲלוֹא־זֹאת
בַּת־שֶׁבַע בַּת־אֱלִיעָם אֵשֶׁת אוּרִיָּה הַחִתִּי:
4 * וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים וַיִּקָּחֶהָ וַתָּבוֹא אֵלָיו
וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וְהִיא מִתְקַדֶּשֶׁת מִטֻּמְאָתָהּ וַתָּשָׁב
5 אֶל־בֵּיתָהּ: * וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתִּשְׁלַח וַתַּגֶּד
לְדָוִד וַתֹּאמֶר הָרָה אָנֹכִי: * וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־
יוֹאָב שִׁלַּח אֵלַי אֶת־אוּרִיָּה הַחִתִּי וַיִּשְׁלַח יוֹאָב
7 אֶת־אוּרִיָּה אֶל־דָּוִד: * וַיָּבֹא אוּרִיָּה אֵלָיו
וַיִּשְׁאַל דָּוִד לִשְׁלוֹם יוֹאָב וְלִשְׁלוֹם הָעָם וְלִשְׁלוֹם
8 הַמִּלְחָמָה: * וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאוּרִיָּה רֵד לְבֵיתְךָ וְרָחַץ
רַגְלֶיךָ וַיֵּצֵא אוּרִיָּה מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַתֵּצֵא אַחֲרָיו
מַשְׂאֵת הַמֶּלֶךְ:

16 *Miſitq; Adadezer & eduxit Syros qui
erant trans fluuiũ, & adduxit eorũ exer-
citum. Sobach aũt magiſter militiæ Ada-
17 dezer erat princeps eorum. *Quod cùm
nunciatũ eſſet Dauid, contraxit omné Iſ-
raelem, & trãſiuit Iordané, venítq; in He-
lam. Et direxerunt aciem Syri ex aduerſo
18 Dauid & pugnauerunt cõtra Iſrael. *Fu-
gerúntq; Syri à facie Iſrael, & occidit Da-
uid de Syris ſeptingẽtos currus & quadra
ginta millia equitũ, & Sobach principem
militiæ percuſſit, & ſtatim mortuus eſt.
19 *Videntes aũt vniuerſi reges qui erãt in
præſidio Adadezer ſe victos eſſe ab Iſrael,
fecerunt pacem cũ Iſrael & ſeruierunt eis,
timuerúntq; Syri auxilium præbere filijs
Ammon. CAP. XI.

1 AFactum eſt aũt vertẽte anno, eo tẽpore 1. Paral.
quo ſolẽt reges ad bella procedere, mi- 20. a
ſit Dauid Ioab & ſeruos ſuos cum eo, &
vniuerſum Iſrael, & vaſtauerũt filios Am-
mõ, & obſederunt Rabba; Dauid aũt re-
2 man ſit in Ieruſalẽ. *Dum hæc agerent-
tur, accidit quadã die vt ſurgeret Dauid
de ſtratu ſuo poſt Meridiẽ, & deambula-
ret in ſolario domus regiæ; vidítq; mulie-
rem ſe lauantẽ ex aduerſo ſuper ſolarium
3 ſuũ. erat aũt mulier pulchra valdè. *Mi-
ſit ergo rex & requiſiuit quæ eſſet mulier.
Nũciatúmq; eſt ei q̃ ipſa eſſet Berſabee, fi-
4 lia Heliã, vxor Vriæ Ethęi. *Miſsis itaque
Dauid nuncijs tulit eã. Quæ cùm ingreſſa
eſſet ad illũ, dormiuit cũ ea. Statímq; ſan-
B ctificata eſt ab immunditia ſua, & reuerſa
5 eſt domũ ſuã *cõcepto fœtu. Mitténsq;
6 nũciauit Dauid, & ait, Cõcepi. *Miſit aũt
Dauid ad Ioab, dicẽs: Mitte ad me Vriam
7 Ethæũ. Miſitq; Ioab Vriã ad Dauid. *Et
venit Vrias ad Dauid, quæſiuítq; Dauid
quàm rectè ageret Ioab & popul⁹, & quo-
8 modo adminiſtraretur bellũ. *Et dixit Da-
uid ad Vriã, Vade in domũ tuam, & laua
pedes tuos. Et egreſſus eſt Vrias de domo
regis, ſecutúſq; eſt eum cibus regius.

תרגום יונתן

16 ושׁלח הדרעזר ואפיק ית אנש ארם דמעבר פרת ואתו לחיליהם ושובך רב חילא דהדרעזר קדמיהון׃ 17 ואתחוא לדוד וכנש
ית כל ישׂראל ועבר ית ירדנא ואתו לחיליהם וסדרו אנש ארם לקדמות דוד ואגיחו קרבא עמיה׃ 18 ואפכו אנש ארם מן קדם
ישׂראל וקטל דוד מארם שבע מאה רתיכין וארבעין אלפין פרשין וית שובך רב חיליה מחהי ומית תמן׃ 19 וחזו כל מלכיא עבדי
הדרעזר ארי אתברו קדם ישׂראל ואשלימו ית ישׂראל ופלחונין ודחילו אנש ארם למפרק עוד ית בני עמון׃

יא

1 והוה לזמן סופא דשתא לעידן מפק מלכיא ושלח דוד ית יואב וית עבדוהי עמיה וית כל ישׂראל וחבילו ית בני עמון וצרו על רבה
ודוד יתיב בירושלם׃ 2 והוה לעידן רמשא וקם דוד מעל שוויה והליך על איגר בית מלכא ואחזא אתתא משתטפא מעל אגרא
ואתתא שפירת חזו לחדא׃ 3 ושלח דוד ושאל באתתא ואמר הלא דא בת שבע בת אליעם אתת אוריה חתאה׃ 4 ושלח
דוד אזגדין ורברה ואתת ליתיה ושכיב עמה והיא מתרכיא מסובתה והבת לביתה׃ 5 ועדיאת אתתא ושלחת וחוויאת לדוד ואמרת
מעדיא אנא׃ 6 ושלח דוד לות יואב שלח לי ית אוריה חיתאה ושדר יואב ית אוריה לות דוד׃ 7 ואתא אוריה ושאל דוד
לשלם יואב ולשלם עמא ולשלם עבדי קרבא׃ 8 ואמר דוד לאוריה חות לביתך ושטוף רגלך ונפק אוריה מבית מלכא
ונפקת בתרוהי סעודתא דמלכא׃

16 * Et misit Adraezer, & eduxit Syrum qui erat trans fluuium, & venerunt in Elam, & Sobach princeps militiæ Adraezer ante eos.

17 * Et nunciatum est Dauid & contraxit omnem Israel, & transijt Jordanem, & venit in Chalaama, & direxit aciem Syrus ex aduerso Dauid, & pugnauit cum eo.

18 * Et fugit Syrus à facie Israel, & occidit Dauid de Syris septingentos currus, & quadraginta millia equitum, & Sobach principem militiæ eius percussit, & mortuus est ibi.

19 * Et viderunt vniuersi reges serui Adraazar, quoniam corruerunt coram Israel, & pepigerunt fœdus cum Israel, & seruierunt Israel, & timuerunt Syri vt saluent filios Ammon rursum.

CAP. XI.

1 ET factũ est vertẽte anno in tempore egressus regum, & misit Dauid Joab & seruos suos cum eo & vniuersum Israel, & vastauit filios Ammon, & obsederunt contra Rabath, & Dauid habitabat in Hierusalem.

2 * Factum est autem in tempore post Meridiem, & surrexit Dauid à lecto suo, & deambulabat in solario domus regis, & vidit à solario mulierem lauantem se, & mulier pulchra aspectu valdè.

3 * Et misit Dauid & requisiuit mulierem, & dixerunt, Nonne hæc est Bersabee filia Eliam vxor Uriæ Chettæi?

4 * Et misit Dauid nuncios, & tulit eam; & ingressus est ad eam, & dormiuit cum ea: & hæc erat sanctificata ab immunditia sua, & reuersa est in domum suam.

5 * Et concepit mulier, & misit & nunciauit Dauid, & dixit: Concepi ego.

6 * Et misit Dauid ad Joab, & dixit, Mitte mihi Vrian Chettæum, & misit Joab Vrian ad eum.

7 * Et venit Vrias ad Dauid, & interrogauit eum Dauid, si valeret Joab, & si valeret populus, & si valeret bellum.

8 * Et dixit Dauid Uria, Descende in domum tuam, & laua pedes tuos: & egressus est Urias à facie regis, & egressa est post eum portio regis.

16 * καὶ ἀπέστειλεν Ἀδερααζὰρ, καὶ ἐξήγαγεν τὸν Σύρον τὸν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ παρεγένοντο εἰς Ἐλάμ· καὶ Σωβὰχ ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ Ἀδερααζὰρ ἔμπροσθεν αὐτῶν.

17 * καὶ ἀπηγγέλη τῷ Δαυὶδ καὶ συνήγαγε πάντα Ἰσραὴλ, καὶ διέβη τὸν Ἰορδάνην, καὶ παρεγένετο εἰς Χαλααμᾶ· καὶ παρετάξατο ὁ Σύρος ἐξεναντίας Δαυίδ, καὶ ἐπολέμησεν μετ' αὐτοῦ.

18 * καὶ ἔφυγεν ὁ Σύρος ἀπὸ προσώπου Ἰσραήλ· καὶ ἀπέκτεινε Δαυὶδ ἀπὸ τῶν Σύρων ἑπτακόσια ἅρματα, καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἱππέων, καὶ τὸν Σωβὰχ ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ ἐπάταξεν, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ.

19 * καὶ εἶδον πάντες οἱ βασιλεῖς οἱ δοῦλοι Ἀδερααζὰρ ὅτι ἐπλήγησαν ἐνώπιον Ἰσραήλ, καὶ διέθεντο διαθήκην μετὰ Ἰσραήλ, καὶ ἐδούλευον τῷ Ἰσραήλ· καὶ ἐφοβήθησαν Σύροι τοῦ διασῶσαι ἔτι τοὺς υἱοὺς Ἀμμών ἔτι.

ια'.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐπιστρέψαντος ἐνιαυτοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐξόδιας τῶν βασιλέων, καὶ ἐξαπέστειλε Δαυὶδ τὸν Ἰωὰβ, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν Ἰσραήλ, καὶ διέφθειρε τοὺς υἱοὺς Ἀμμών· καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ Ῥαββάθ· καὶ Δαυὶδ κατῴκει ἐν Ἰερουσαλήμ.

2 * ἐγένετο δὲ ἐν καιρῷ τῆς δείλης, καὶ ἀνέστη Δαυὶδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως· καὶ εἶδεν ἀπὸ τοῦ δώματος γυναῖκα λουομένην· καὶ ἡ γυνὴ καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα.

3 * καὶ ἀπέστειλε Δαυὶδ καὶ ἐζήτησε τὴν γυναῖκα· καὶ εἶπον, οὐχὶ αὕτη ἐστὶν Βηρσαβεὲ θυγάτηρ Ἐλιὰμ γυνὴ Οὐρίου τοῦ Χετταίου;

4 * καὶ ἀπέστειλε Δαυὶδ ἀγγέλους, καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν, καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς· καὶ αὕτη ἐξαγιαζομένη ἀπὸ ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

5 * καὶ συνέλαβεν ἡ γυνή· καὶ ἀπέστειλε καὶ ἀπήγγειλε Δαυίδ, καὶ εἶπεν, συνείληφα ἐγώ.

6 * καὶ ἀπέστειλε Δαυὶδ πρὸς Ἰωάβ, καὶ εἶπεν, ἀπόστειλόν μοι τὸν Οὐρίαν τὸν Χετταῖον· καὶ ἀπέστειλεν Ἰωὰβ τὸν Οὐρίαν πρὸς αὐτόν.

7 * καὶ παρεγένετο Οὐρίας πρὸς Δαυίδ, καὶ ἐπερώτησεν αὐτὸν Δαυὶδ, εἰ ὑγιαίνει Ἰωὰβ, καὶ εἰ ὑγιαίνει ὁ λαός, καὶ εἰ ὑγιαίνει ὁ πόλεμος.

8 * καὶ εἶπεν Δαυὶδ τῷ Οὐρία, κατάβηθι εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ νίψαι τοὺς πόδας σου· καὶ ἐξῆλθεν Οὐρίας ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ ἄρσις τοῦ βασιλέως.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et misit Hadarghezer & eduxit viros Aram qui erant trans Perath, & venerunt ad Hheilam; & Sobach princeps exercitus Hadarghezer erat ante illos. 17 Et indicatum est Dauid, & congregauit omnem Israel, & transiuit Iardena, & venerunt ad Hheilam, & ordinauerunt se homines Aram in occursum Dauid, & inierunt bellum cum illo. 18 Et verterunt terga homines Aram ab ante Israel, & occidit Dauid ex Aram septingentos currus & quadraginta millia equitum, & Sobach principem exercitus percussit, & mortuus est ibi. 19 Et viderunt omnes reges serui Hadarghezer quòd fracti essent ante Israel, & pacem fecerunt cum Israel, & seruierunt illis, & metuerunt homines Aram liberare amplius filios Ghamon.

CAP. XI.

ET fuit in tempore finis anni, in tempore cùm exirent reges, & misit Dauid Ioab & seruos suos cum illo, & omnem Israel, & vastarunt filios Ghamon, & obsederunt Rabah, & Dauid sedebat in Ierusalem. 2 Et fuit in tempore vesperæ, & surrexit Dauid desuper lecto suo, & fuit super tectum domus regiæ, & vidit mulierem lauantem se desuper tecto: & mulier erat pulchra visu valde. 3 Et misit Dauid & rogauit de muliere: & dixit *quidam*, Nonne hæc Bathsebagh filia Eligham vxor Vriah Hhithæi? 4 Et misit Dauid nuncios, & tulit illam; & venit ad eum, & cubuit cum ea: & ipsa purgata ab immunditia sua, & redijt ad domum suam. 5 Et concepit mulier, & misit, & indicauit Dauid, & dixit: Prægnans sum. 6 Et misit Dauid ad Ioab, Mitte mihi Vriah Hhithæum. & misit Ioab Vriah ad Dauid. 7 Et venit Vriah ad eum, & rogauit Dauid de pace Ioab, & de pace populi, & de pace gerentium bellum. 8 Et dixit Dauid ad Vriah, Descende ad domum tuam, & laua pedes tuos: & exiuit Vriah de domo regis, & exiuit post eum cibus regis.

9 וַיִּשְׁכַּב אוּרִיָּה פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל־עַבְדֵי
10 אֲדֹנָיו וְלֹא יָרַד אֶל־בֵּיתוֹ׃ וַיַּגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר
לֹא־יָרַד אוּרִיָּה אֶל־בֵּיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אוּרִיָּה
הֲלוֹא מִדֶּרֶךְ אַתָּה בָּא מַדּוּעַ לֹא־יָרַדְתָּ אֶל־בֵּיתֶךָ׃
11 וַיֹּאמֶר אוּרִיָּה אֶל־דָּוִד הָאָרוֹן וְיִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
יֹשְׁבִים בַּסֻּכּוֹת וַאדֹנִי יוֹאָב וְעַבְדֵי אֲדֹנִי עַל־פְּנֵי
הַשָּׂדֶה חֹנִים וַאֲנִי אָבוֹא אֶל־בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת
וְלִשְׁכַּב עִם־אִשְׁתִּי חַיֶּךָ וְחֵי נַפְשֶׁךָ אִם־אֶעֱשֶׂה אֶת־
12 הַדָּבָר הַזֶּה׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אוּרִיָּה שֵׁב בָּזֶה
גַּם־הַיּוֹם וּמָחָר אֲשַׁלְּחֶךָּ וַיֵּשֶׁב אוּרִיָּה בִּירוּשָׁלִַם
13 בַּיּוֹם הַהוּא וּמִמָּחֳרָת׃ וַיִּקְרָא־לוֹ דָּוִד וַיֹּאכַל
לְפָנָיו וַיֵּשְׁתְּ וַיְשַׁכְּרֵהוּ וַיֵּצֵא בָּעֶרֶב לִשְׁכַּב בְּמִשְׁכָּבוֹ
עִם־עַבְדֵי אֲדֹנָיו וְאֶל־בֵּיתוֹ לֹא יָרָד׃
14 וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּכְתֹּב דָּוִד סֵפֶר אֶל־יוֹאָב וַיִּשְׁלַח
15 בְּיַד אוּרִיָּה׃ וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר לֵאמֹר הָבוּ אֶת־
אוּרִיָּה אֶל־מוּל פְּנֵי הַמִּלְחָמָה הַחֲזָקָה וְשַׁבְתֶּם
16 מֵאַחֲרָיו וְנִכָּה וָמֵת׃ וַיְהִי בְּשָׁמְרוֹ יוֹאָב אֶל־
הָעִיר וַיִּתֵּן אֶת־אוּרִיָּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַע כִּי
17 אַנְשֵׁי־חַיִל שָׁם׃ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי הָעִיר וַיִּלָּחֲמוּ
אֶת־יוֹאָב וַיִּפֹּל מִן־הָעָם מֵעַבְדֵי דָוִד וַיָּמָת גַּם
18 אוּרִיָּה הַחִתִּי׃ וַיִּשְׁלַח יוֹאָב וַיַּגֶּד לְדָוִד אֵת כָּל־
19 דִּבְרֵי הַמִּלְחָמָה׃ וַיְצַו אֶת־הַמַּלְאָךְ לֵאמֹר
כְּכַלּוֹתְךָ אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַמִּלְחָמָה לְדַבֵּר אֶל־
20 הַמֶּלֶךְ׃ וְהָיָה אִם־תַּעֲלֶה חֲמַת הַמֶּלֶךְ וְאָמַר
לְךָ מַדּוּעַ נִגַּשְׁתֶּם אֶל־הָעִיר לְהִלָּחֶם הֲלוֹא יְדַעְתֶּם
אֵת אֲשֶׁר־יֹרוּ מֵעַל הַחוֹמָה׃
21 מִי־הִכָּה אֶת־אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־יְרֻבֶּשֶׁת הֲלוֹא
אִשָּׁה הִשְׁלִיכָה עָלָיו פֶּלַח רֶכֶב מֵעַל הַחוֹמָה וַיָּמָת
בְּתֵבֵץ לָמָּה נִגַּשְׁתֶּם אֶל־הַחוֹמָה וְאָמַרְתָּ גַּם עַבְדְּךָ
אוּרִיָּה הַחִתִּי מֵת׃

9 Dormiuit autem Vrias ante portã domus
regiæ cum aliis ſeruis domini ſui, & non
10 deſcendit ad domũ ſuam. *Nunciatúmq;
eſt Dauid à dicentibus: Non iuit Vrias in
domũ ſuam. Et ait Dauid ad Vriam: Nun-
quid non de via veniſti? Quare non de-
ſcendiſti in domum tuam?
11 *Et ait Vrias ad Dauid: Arca Dei &
Iſrael & Iuda habitant in papilionibus, &
dominus meus Ioab & ſerui domini mei
ſuper faciem terræ manent, & ego ingre-
diar domum meam vt comedam & bibã
& dormiam cum vxore mea? Per ſalutem
tuam & per ſalutem animæ tuæ non faciã
12 rem hanc. *Ait ergo Dauid ad Vriam: Inf.14.c.
Mane hic etiam hodie, & cras dimittã te.
Manſit Vrias in Ieruſalem in die illa & al-
13 tera. *Et vocauit eum Dauid vt come-
C deret coram ſe & biberet, & inebriauit
eum. Qui egreſſus veſpere dormiuit in
ſtratu ſuo cũ ſeruis domini ſui, & in do-
14 mum ſuam non deſcendit. *Factum eſt
ergo mane, & ſcripſit Dauid epiſtolam ad
Ioab, miſitque per manum Vriæ;
15 *Scribens in epiſtola: Ponite Vriam
ex aduerſo belli, vbi fortiſſimũ eſt prælium,
& derelinquite eũ, vt percuſſus intereat.
16 *Igitur cùm Ioab obſideret vrbem, po
ſuit Vriam in loco vbi ſciebat viros eſſe
17 fortiſſimos. *Egreſſíque viri de ci-
uitate bellabant aduerſum Ioab, & ce-
ciderunt de populo ſeruorum Dauid, &
mortuus eſt etiam Vrias Ethęus.
18 *Miſit itaque Ioab & nunciauit Da-
uid omnia verba prælij,
19 *Præcepítq; nuncio dicens: Cùm cõple-
ueris vniuerſos ſermones belli ad regem,
20 *ſi eũ videris indignari, & dixerit, Qua-
D re acceſsiſtis ad murum vt præliaremini?
an ignorabatis quòd multa deſuper ex
21 muro tela mittantur? *Quis percuſsit A-
bimelech filiũ Hieroboal: nonne mulier
miſit ſuper eum fragmen molæ de mu-
ro, & interfecit eũ in Thebes? quare iuxta
murum acceſsiſtis? dices: Etiam ſeruus tuus Vrias Ethęus occubuit.

תרגום יונתן

9 וּשְׁכַב אוּרִיָּה בְּתָרַע בֵּית מַלְכָּא עִם כָּל עַבְדֵי רִבּוֹנֵיהּ וְלָא נְחַת לְבֵיתֵיהּ׃ 10 וְחַוִּיאוּ לְדָוִד לְמֵימַר לָא נְחַת אוּרִיָּה לְבֵיתֵיהּ
וַאֲמַר דָּוִד לְאוּרִיָּה הֲלָא מֵאָרְחָא אַתְּ אָתֵי וּמָה דֵּין לָא נְחַתְּא לְבֵיתָךְ׃ 11 וַאֲמַר אוּרִיָּה לְדָוִד אֲרוֹנָא דַיְיָי וְיִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה יָתְבִין
בְּמַטְלַיָּא וְרִבּוֹנִי יוֹאָב וְעַבְדֵי רִבּוֹנִי עַל אַפֵּי בָּרָא שָׁרָן וַאֲנָא אֵעוֹל לְבֵיתִי לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וּלְמִשְׁכַּב עִם אִתְּתִי חַיָּיךְ וְחֵי נַפְשָׁךְ אִם אֶעְבֵּיד יָת
פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 12 וַאֲמַר דָּוִד לְאוּרִיָּה תִּיב הָכָא יוֹמָא דֵין וּמְחַר אֲשַׁלְחִינָךְ וְיָתֵב אוּרִיָּה בִּירוּשְׁלֵם בְּיוֹמָא הַהוּא וּבְיוֹמָא דְּבָתְרוֹתֵי׃
13 וּקְרָא לֵיהּ דָּוִד וַאֲכַל וּשְׁתִי קֳדָמוֹהִי וְרַוֵּיהּ וּנְפַק בְּרַמְשָׁא לְמִשְׁכַּב בְּשׁוּוֵיהּ עִם עַבְדֵי רִבּוֹנֵיהּ וּלְבֵיתֵיהּ לָא נְחַת׃
14 וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּכְתַב דָּוִד אִגַּרְתָּא לְיַת יוֹאָב וְשַׁדַּר בְּיַד אוּרִיָּה׃ 15 וּכְתַב בְּאִגַּרְתָּא לְמֵימַר הַבוּ יָת אוּרִיָּה לְקֳבֵיל אַפֵּי
קְרָבָא תַּקִּיפָא וּתְהוֹבוּן מִבָּתְרוֹהִי וְיִתְמְחֵי וְיָמוּת׃ 16 וַהֲוָה כַּד צָר יוֹאָב עַל קַרְתָּא וְיָהַב יָת אוּרִיָּה לְאַתְרָא דְיָדַע אֲרֵי גַּבְרִין
גִּבָּרִין תַּמָּן׃ 17 וּנְפָקוּ אֱנָשֵׁי קַרְתָּא וְאַגִּיחוּ קְרָבָא עִם יוֹאָב וְאִתְקְטַל מִן עַמָּא מֵעַבְדֵי דָוִד וּמִית אַף אוּרִיָּה חִתָּאָה׃
18 וּשְׁלַח יוֹאָב וְחַוִּי לְדָוִד יָת כָּל עִסְקֵי קְרָבָא׃ 19 וּפַקֵּיד יָת אִיזְנָוָא לְמֵימַר כְּשֵׁיצַיְיתָךְ יָת כָּל עִסְקֵי קְרָבָא לְמַלָּלָא עִם מַלְכָּא׃
20 וְיְהֵי אִם יְדַלֵּק רְגָזָא דְמַלְכָּא וְיֵימַר לָךְ מָדֵין אִתְקָרֵבְתּוּן לְקַרְתָּא לְאַגָּחָא הֲלָא יְדַעְתּוּן יָת דְּיָרְמוּן עֲלֵיכוֹן מִן שׁוּרָא׃ 21 מַן
קְטַל יָת אֲבִימֶלֶךְ בַּר יְרֻבֶּשֶׁת הֲלָא אִתְּתָא רְמַת עֲלוֹהִי פַּלְגוּת רֶכֶב רַחֲיָא מִן שׁוּרָא וּמִית בְּתֵבֵץ לְמָה אִתְקָרֵיבְתּוּן לְשׁוּרָא וְתֵימַר אַף
עַבְדָּךְ אוּרִיָּה חִתָּאָה מִית׃

9 *Et dormiuit Vrias in vestibulo domus regis cum omnibus seruis domini sui, & non descendit ad domum suam.* 10 *Et nunciauerunt Dauid, dicentes: Quòd non descendit Vrias in domum suam. & ait Dauid ad Uriam, Nónne de via veniſti tu? quare non descendiſti in domum tuam?* 11 *Et ait Urias ad Dauid, Arca & Israel, & Judas habitant in papilionibus, & dominus meus Joab, & serui domini mei super faciem campi castrametati, & quomodo ego ingrediar in domum meam vt comedam, & bibam, & dormiam cum vxore mea? per vitam tuam, & per vitam animæ tuæ non faciam rem hanc.* 12 *Et dixit Dauid ad Uriam, Mane hic & hodie, & cras te dimittam: & man sit Urias in Hierusalem in die illa & crastina.*

13 *Et vocauit eum Dauid & comedit coram se, & bibit & inebriatus est; & egressus est vesperè, & dormiuit Urias in cubili cum seruis domini sui, in autem domum suam non descendit.*

14 *Et factum est manè, & scripsit Dauid epistolam ad Joab, & misit in manu Uriæ.*

15 *Scripsit autem in epistola, dicens: Trade Uriam in prœlium forte, & reuertimini à tergo eius, & percutietur & morietur.*

16 *Et factũ est cùm obsideret Joab in vrbem, & dedit Uriam in locum vbi sciebat quoniam viri fortitudinis erant ibi.* 17 *Et egressi sunt viri ciuitatis & bellabant aduersum Joab, & ceciderunt de populo de seruis Dauid, & mortuus est Urias Chettæus.* 18 *Et misit Joab, & nunciauit Dauid omnia verba prœlij.*

19 *Et præcepit Joab nuncio, dicens: Cùm compleueris tu vniuersos sermones belli loquens ad regem.*

20 *Et erit si ascenderit ira regis, & dixerit tibi, Quare accessistis ad vrbem vt prœliaremini? nonne sciebatis quòd percutiemini de muro?*

21 *Quis percussit Abimelech filium Hierobaal? nonne mulier proiecit super eum fragmen molæ de muro, & mortuus est in Thabes? Quare accessistis ad murum? & dices, Et seruus tuus Urias Chettæus mortuus est.*

9 Καὶ ἐκοιμήθη Οὐρίας ἐν τῷ πυλῶνι τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως μετὰ πάντων τῶν παίδων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ οὐ κατέβη εἰς τὸν
10 οἶκον αὐτοῦ. Καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Δαυὶδ, λέγοντες, ὅτι οὐ κατέβη Οὐρίας εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τὸν Οὐρίαν· οὐχὶ ἐξ ὁδοῦ παραγέγονας σύ; τί οὐ κατέβης εἰς
11 τὸν οἶκόν σου; Καὶ εἶπεν Οὐρίας πρὸς Δαυίδ, ἡ κιβωτὸς καὶ Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας κατοικοῦσιν ἐν σκηναῖς, καὶ ὁ κύριός μου Ἰωὰβ, καὶ οἱ παῖδες τοῦ κυρίου μου ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου παρεμβεβληκότες, καὶ πῶς ἐγὼ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν μου φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ κοιμηθῆναι μετὰ τῆς γυναικός μου; κατὰ τὴν ζωήν σου καὶ κατὰ τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς σου οὐ μὴ ποιήσω τὸ
12 πρᾶγμα τοῦτο. Καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τὸν Οὐρίαν, κάθου ὧδε καὶ σήμερον, καὶ ἄριον σὲ ἐξαποστελῶ, καὶ ἐκάθισεν
13 Οὐρίας ἐν Ἰερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ τῇ ἐπαύριον. Καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Δαυὶδ καὶ ἔφαγεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἔπιεν, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐξῆλθεν ἑσπέρας καὶ ἐκοιμήθη ὁ Οὐρίας ἐν τῇ κοίτῃ μετὰ τῶν παίδων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸν οἶκον αὐτοῦ οὐ κατέβη.

14 Καὶ ἐγένετο πρωΐ, καὶ ἔγραψε Δαυὶδ βιβλίον πρὸς
15 Ἰωάβ, καὶ ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ Οὐρίου. Καὶ ἔγραψε ἐν τῷ βιβλίῳ, λέγων· δότε τὸν Οὐρίαν εἰς τὸν πόλεμον τὸν κραταιόν, καὶ ἀποστραφήσεσθε ἀπ' ὀπίσω
16 αὐτοῦ, καὶ πληγήσεται καὶ ἀποθανεῖται. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ περικαθῆσθαι τὸν Ἰωὰβ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ ἔδωκε τὸν Οὐρίαν ἐπὶ τὸν τόπον ὃν ἤδει ὅτι ἄνδρες δυνάμεως ἦσαν
17 ἐκεῖ. Καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως καὶ ἐπολέμουν πρὸς Ἰωάβ· καὶ ἔπεσον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐκ τῶν δούλων Δαυίδ, καὶ ἀπέθανεν Οὐρίας ὁ Χετταῖος.

18 Καὶ ἀπέστειλεν Ἰωὰβ καὶ ἀπήγγειλεν τῷ Δαυὶδ πάντα
19 τὰ ῥήματα τοῦ πολέμου. Καὶ ἐνετείλατο Ἰωὰβ τῷ ἀγγέλῳ, λέγων· ἐν τῷ συντελέσαι σε πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πολέμου λαλοῦντα πρὸς τὸν βασιλέα.

20 Καὶ ἔσται ἐὰν ἀναβῇ ὁ θυμὸς τοῦ βασιλέως, καὶ εἴπῃ σοι, Τί ὅτι ἠγγίσατε πρὸς τὴν πόλιν πολεμῆσαι; οὐκ ἤδητε ὅτι πληγήσεσθε ἀπὸ τοῦ τείχους;

21 Τίς ἐπάταξε τὸν Ἀβιμέλεχ τὸν υἱὸν Ἰεροβαάλ; οὐχὶ γυνὴ ἔρριψεν ἐπ' αὐτὸν κλάσμα μύλου ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ ἀπέθανεν ἐν Θαβής; ἵνατί προσηγάγετε πρὸς τὸ τεῖχος; καὶ ἐρεῖς, καὶ γε ὁ δοῦλός σου Οὐρίας ὁ Χετταῖος τέθνηκε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et cubuit Vriah in porta domus regis cum omnibus seruis domini sui, & non descendit in domum suam.

[10] Et indicarunt Dauid, dicendo: Non descendit Vriah in domum suam: & dixit Dauid ad Vriah; Nonne de via tu venis? & vt quid hoc non descendisti in domum tuam? [11] Et dixit Vriah ad Dauid, Arca Domini & Israel, & Iehudah sedent in vmbraculis, & dominus meus Ioab, & serui domini mei super facies agri manent, & ego intrabo domum meam ad comedendum & ad bibendum, & ad cubandum cum vxore mea? Per vitam tuam & per vitam animæ tuæ, si fecero verbum hoc. [12] Et dixit Dauid ad Vriah, Sede hic hodie, & cras mittam te. Et sedit Vriah in Ierusalem in die illo, & in die sequenti. [13] Et vocauit illum Dauid, & comedit & bibit ante illum, & inebriauit eum, & exiuit vespere ad cubandum in lecto suo cum seruis domini sui; & in domum suam non descendit. [14] Et fuit in aurora, scripsit Dauid epistolam ad Ioab, & misit per manum Vriah.

[15] Et scripsit in epistola, dicendo: Date Vriah contra faciem prœlij fortis, & reuertimini de-post illum vt percutiatur & moriatur. [16] Et fuit quando obsedit Ioab vrbem, posuit Vriah in loco quem cognouit quòd robusti viri ibi essent. [17] Et exierunt homines vrbis, & inierunt prœlium cum Ioab, & occisi sunt de populo de seruis Dauid, & mortuus est etiam Vriah Hhithæus.

[18] Et misit Ioab & indicauit Dauid omnia negocia belli. [19] Et iussit nuncio, vt diceret: Vbi absolueris omnia negocia belli loqui cum rege. [20] Et erit si incendatur indignatio regis, & dicat tibi, Ad quid appropinquastis ad vrbem; vt congrederemini? nónne sciebatis quòd deijcerent super vos ex muro? [21] Quis occidit Abimelech filium Ierubesseth? nónne mulier deiecit super illum partem superioris molæ ex muro, & mortuus est in Thebesz? ad quid appropinquastis ad murum? & dices, Etiam seruus tuus Vriah Hhithæus mortuus est.

22 וַיֵּלֶךְ הַמַּלְאָךְ וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לְדָוִד אֵת כָּל־אֲשֶׁר
23 שְׁלָחוֹ יוֹאָב׃ * וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ אֶל־דָּוִד כִּי־גָבְרוּ
עָלֵינוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּצְאוּ אֵלֵינוּ הַשָּׂדֶה וַנִּהְיֶה עֲלֵיהֶם
24 עַד־פֶּתַח הַשָּׁעַר׃ * וַיֹּרׇאוּ הַמֹּרִים אֶל־עֲבָדֶיךָ
מֵעַל הַחוֹמָה וַיָּמׇותוּ מֵעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְגַם עַבְדְּךָ
25 אוּרִיָּה הַחִתִּי מֵת׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַמַּלְאָךְ
כֹּה־תֹאמַר אֶל־יוֹאָב אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה כִּי־כָזֶה וְכָזֶה תֹּאכַל הֶחָרֶב הַחֲזֵק מִלְחַמְתְּךָ
אֶל־הָעִיר וְהָרְסָהּ וְחַזְּקֵהוּ׃
26 * וַתִּשְׁמַע אֵשֶׁת אוּרִיָּה כִּי־מֵת אוּרִיָּה אִישָׁהּ
וַתִּסְפֹּד עַל־בַּעְלָהּ׃
27 * וַיַּעֲבֹר הָאֵבֶל וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיַּאַסְפָהּ אֶל־בֵּיתוֹ
וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן וַיֵּרַע הַדָּבָר אֲשֶׁר־
עָשָׂה דָּוִד בְּעֵינֵי יְהוָה׃

יב

1 * וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־נָתָן אֶל־דָּוִד וַיָּבֹא אֵלָיו
וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּעִיר אַחַת אֶחָד עָשִׁיר
2 וְאֶחָד רָאשׁ׃ * לֶעָשִׁיר הָיָה־צֹאן וּבָקָר הַרְבֵּה
3 מְאֹד׃ * וְלָרָשׁ אֵין־כֹּל כִּי אִם־כִּבְשָׂה אַחַת
קְטַנָּה אֲשֶׁר קָנָה וַיְחַיֶּהָ וַתִּגְדַּל עִמּוֹ וְעִם־בָּנָיו
יַחְדָּו מִפִּתּוֹ תֹּאכַל וּמִכֹּסוֹ תִּשְׁתֶּה וּבְחֵיקוֹ תִּשְׁכָּב
וַתְּהִי־לוֹ כְּבַת׃
4 * וַיָּבֹא הֵלֶךְ לְאִישׁ הֶעָשִׁיר וַיַּחְמֹל
לָקַחַת מִצֹּאנוֹ וּמִבְּקָרוֹ לַעֲשׂוֹת לָאֹרֵחַ הַבָּא לוֹ וַיִּקַּח
אֶת־כִּבְשַׂת הָאִישׁ הָרָאשׁ וַיַּעֲשֶׂהָ לָאִישׁ הַבָּא אֵלָיו׃
5 * וַיִּחַר־אַף דָּוִד בָּאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־נָתָן חַי־
יְהוָה כִּי בֶן־מָוֶת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹּאת׃
6 * וְאֶת־הַכִּבְשָׂה יְשַׁלֵּם אַרְבַּעְתָּיִם עֵקֶב אֲשֶׁר
עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְעַל אֲשֶׁר לֹא־חָמָל׃

22 * Abiit ergo nũcius & venit & narrauit Dauid omnia quæ ei præceperat Ioab.
23 * Et dixit nũcius ad Dauid: Pręualuerũt aduersũ nos viri, & egressi sunt ad nos in agrũ. Nos autẽ facto impetu persecuti eos
24 sumus vsq; ad portã ciuitatis. * Et direxerunt iacula sagittarij ad seruos tuos ex muro desuper, mortuiq; sunt de seruis regis. Quinetiam seruus tuus Vrias Ethæus
25 mortuus est. * Et dixit Dauid ad nunciũ: Hęc dices Ioab, Nõ te frangat ista res. Varius enim euentus est belli, & nũc hunc & nunc illũ consumit gladius. Cõforta bellatores tuos aduersus vrbẽ vt destruas eã,
26 & exhortare eos. * Audiuit autem vxor Vriæ quòd mortuus esset Vrias vir suus, &
27 planxit eum. * Transactoq; luctu misit Dauid & introduxit eã in domũ suam, & facta est ei vxor, peperitq; ei filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat Dauid coram Domino.

CAP. XII.

1 A Misit ergo Dominus Nathã ad Dauid. Qui cùm venisset ad eum, dixit ei: Duo viri erant in ciuitate vna, vnus diues
2 & alter pauper. * Diues habebat oues &
3 boues plurimos valde: * Pauper autẽ nihil habebat omnino præter ouem vnam paruulam quã emerat & nutrierat, & quæ creuerat apud eum cum filiis eius, simul de pane illius comedens & de calice eius bibens, & in sinu illius dormiens, eratq;
4 illi sicut filia. * Cùm autem peregrinus quidam venisset ad diuitem, parcens ille sumere de ouibus & de bobus suis, vt exhiberet conuiuium peregrino illi qui venerat ad se, tulit oué viri pauperis, & præparauit cibos homini qui venerat ad se.
5 * Iratus autem indignatione Dauid aduersus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Viuit Dominus, quoniam filius
6 mortis est vir qui fecit hoc. * Ouem reddet in quadruplum, eò quòd fecerit verbum istud, & non pepercerit.

תרגום יונתן

22 וַאֲזַל אִיזְגַּדָּא וַאֲתָא וְחַוִי לְדָוִד יָת כָּל דְּשַׁלְחֵיהּ יוֹאָב׃
23 וְאָמַר אִזְגַּדָּא לְדָוִד אֲרֵי תַּקִּיפוּ עֲלָנָא גַּבְרַיָּא
וּנְפַקוּ עֲלָנָא בְּחֵקְלָא וַהֲוֵינָא טָרְדִין לְהוֹן עַד מַעֲלָנָא דְּתַרְעָא׃
24 וְשַׁדּוּ קֻשְׁטַיָּא בְּעַבְדָּךְ מֵעַל שׁוּרָא וְאִתְקְטָלוּ מֵעַבְדֵי
מַלְכָּא וְאַף עַבְדָּךְ אוּרִיָּה חִתָּאָה מִית׃
25 וַאֲמַר דָּוִד לְאִיזְגַּדָּא כְּדֵנָן תֵּימַר לְיוֹאָב לָא יְבָאֵשׁ בְּעֵינָךְ יָת פִּתְגָמָא
הָדֵין אֲרֵי כְּדֵין תִּקְטֹל חַרְבָּא אִתְקֵיף קְרָבָךְ עַל קָרְתָּא וּפְגָרָהּ וְהַקְפֵּיהוּ׃
26 וּשְׁמַעַת אִתַּת אוּרִיָּה אֲרֵי מִית אוּרִיָּה בַּעֲלָהּ
וְסִפְּדַת עַל בַּעֲלָהּ׃ 27 וַעֲבָרַת אֶבְלָא וּשְׁלַח דָּוִד וּכְנָשָׁהּ לְבֵיתֵיהּ וַהֲוָת לֵיהּ לְאִיתּוּ וִילִידַת לֵיהּ בַּר וּבְאֵשׁ פִּתְגָמָא דַּעֲבַד דָּוִד קֳדָם יְיָ׃

יב

1 וּשְׁלַח יְיָ יָת נָתָן לְוָת דָּוִד וַאֲתָא לֵיהּ תְּרֵין גַּבְרִין הֲווֹ בְּקִרְתָּא חַד עֲתִירָא וְחַד מִסְכֵּינָא׃
2 עֲתִירָא וְתוֹרִין סַגִּי לַחֲדָא׃ 3 וּלְמִסְכֵּינָא לֵית כָּל מִדְעַם אֱלָהֵן אִימְּרְתָּא חֲדָא זְעִירְתָּא דְּזַבְנָהּ וְקַיְּמָהּ וּרְבַת עִמֵּיהּ וְעִם בְּנוֹהִי כַּחֲדָא
מִפִּתֵּיהּ אָכְלָה וּמִכּוֹסֵיהּ שָׁתְיָא וּבְחֵיקֵיהּ שָׁכְבָא וַהֲוָת לֵיהּ כְּבְרְתָּא׃
4 וַאֲתָא אַרְחָא לְגַבְרָא עֲתִירָא וְחָס לְמִסַּב מֵאִמְּרְתֵּיהּ וּמִחוֹרְיֵהּ לְמֶעְבַּד
לְאַרְחָא דַּאֲתָא לֵיהּ וּנְסִיב יָת אִימְּרְתָּא דְּגַבְרָא מִסְכֵּינָא וְעַבְדָהּ לְגַבְרָא דַּאֲתָא לְוָתֵיהּ׃
5 וּתְקֵיף רְגָזָא דְּדָוִד בְּגַבְרָא לַחֲדָא וַאֲמַר לְנָתָן קַיָּם הוּא יְיָ אֲרֵי גְּבַר חַיָּב קְטוֹל גַּבְרָא דַּעֲבַד הָדָא׃
6 וְיָת אִמְּרְתָּא יְשַׁלֵּם עַל חַד אַרְבְּעָה חֻלָּף דַּעֲבַד יָת פִּתְגָמָא הָדֵין וְעַל דְּלָא חָס׃

*[22] Et venit nuncius Ioab ad regem in Hieru-
salem, & nunciauit Dauid omnia quæ locutus
est Ioab. [23] Et dixit nuncius ad Dauid, Quòd
prævaluerunt viri aduersum nos, & egressi
sunt viri ad nos in agrum, & venimus con-
tra eos vsque ad portas vestibuli. [24] Et sagit-
tauerunt sagittarij ad seruos tuos ex muro, &
mortui sunt de seruis regis, & seruus tuus
Vrias Chettæus mortuus est. [25] Et dixit Da-
uid ad nuncium, Hæc dices ad Ioab, Nō malum
sit in oculis tuis de verbo hoc, quoniam quan-
doque quidem sic, quandoque autem sic consu-
met gladius: conforta bellum tuum aduersus
vrbem, & destruas eam, & fortifica eam.*

*[26] Et audiuit vxor Uriæ quòd mortuus esset
vir suus Vrias, & planxit super virum suum.
[27] Et transijt luctus, & misit Dauid, & ac-
cepit Bersabee in domum suam, & facta est ei
in vxorem, & parit ei filium.*

CAP. XII.

*ET visa est mala res quam fecit Dauid co-[1]
ram Domino, & misit Dominus Nathan
prophetam ad Dauid, & ingressus est Nathan
ad Dauid, & dixit ei: Indica iam mihi iudi-
cium hoc; Duo viri erant in vna ciuitate, vnus
diues & vnus pauper. [2] Et erant diuiti gre-
ges ouium & armenta boum multa valdè.
[3] Et pauperi non erat quippiam aliud quàm
agna vna parua quam possedit & fouit, &
nutriuit eam, & nutrita fuit cum eo, & cum
filiis eius pariter; de pane eius comedebat, &
de calice bibebat, & in sinu eius dormiebat,
& erat ei sicut filia sua.*

*[4] Venit autem viator ad virum diuitem, &
pepercit vt sumeret de grege ouiū suarū, & de
armēto boum suorū vt faceret viro peregrino
venienti ad se; & tulit agnam viri pauperis,
& immolauit eam, & fecit eam viro qui ve-
nerat ad se.*

*[5] Et iratus est Dauid nimis indignatione ad-
uersum virum, & dixit ad Nathan, Viuit Do-
minus quoniam filius mortis vir qui fecit hoc.
[6] Et agnam reddet in quadruplum, eò quòd
fecit rem hanc, & eò quòd non pepercit.*

[22] Καὶ παρεγένετο ὁ ἄγγελος ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς
ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήγγειλε τῷ δαυὶδ πάντα ὅσα ἐλάλησεν
[23] ἰωάβ. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς δαυίδ, ὅτι κατεκράτουν
οἱ ἄνδρες ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες ἐφ' ἡμᾶς εἰς τὸ
πεδίον, καὶ ἐλυήθημεν ἐπ' αὐτοὺς ἕως τῶν θυρῶν τῆς πυλω-
[24] νός. καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξεύοντες ἀπὸ τοῦ παιδὸς σου
ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ ἀπέθανον ἀπὸ τῶν παίδων τοῦ βασιλέως,
[25] καί γε ὁ δοῦλός σου ὠρίας ὁ χετταῖος τέθνηκεν. καὶ εἶπε
δαυὶδ πρὸς τὸν ἄγγελον, τάδε ἐρεῖς πρὸς ἰωάβ, μὴ πονη-
ρὸν ἔσω ἐν ὀφθαλμοῖς σου περὶ τοῦ ῥήματος τούτου, ὅτι πο-
τὲ μὲν οὕτως πολὺ ἢ οὕτως καταφάγεται ῥομφαία· κρά-
ταιώσον τὸν πόλεμόν σου ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ κατάσκαψον
[26] αὐτήν, καὶ κραταίωσον αὐτήν. καὶ ἤκουσεν ἡ γυνὴ ὠρίου
ὅτι τέθνηκεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὠρίας, καὶ ἐκόψατο ἐπὶ τὸν
[27] ἄνδρα αὐτῆς. καὶ διῆλθε τὸ πένθος, καὶ ἀπέστειλε δα-
υίδ, καὶ ἔλαβε τὴν βηρσαβεὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ
ἐγένετο αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ τίκτει αὐτῷ υἱόν.

ιβ'.

[1] Καὶ ἐφάνη πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ὃ ἐποίησε δαυὶδ
ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπέστειλε κύριος τὸν ναθὰν τὸν προφήτην
πρὸς τὸν δαυίδ· καὶ εἰσῆλθε ναθὰν πρὸς δαυίδ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, ἀπάγγειλόν μοι τὴν κρίσιν ταύτην· δύο ἄνδρες
ἦσαν ἐν μιᾷ πόλει, εἷς πλούσιος καὶ εἷς πένης.
[2] καὶ τῷ πλουσίῳ ποίμνια καὶ βουκόλια πολλὰ
[3] σφόδρα. καὶ τῷ πένητι οὐκ ἦν ἐθὲν, ἀλλ' ἢ ἀμνὰς
μία μικρὰ ἣν ἐκτήσατο καὶ περιεποιήσατο καὶ ἐξέθρεψεν
αὐτὴν καὶ συνεξάφη μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ
ἅμα· τὸ αὐτὸ· ἀπὸ τοῦ ἄρτου αὐτοῦ ἤσθιεν, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου
ἔπινε, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ ἐκάθευδεν, καὶ ἦν αὐτῷ ὡς
[4] θυγάτηρ αὐτοῦ. καὶ ἦλθε ὁδοιπόρος πρὸς τὸν ἄνδρα
τὸν πλούσιον, καὶ ἐφείσατο τοῦ λαβεῖν ἐκ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ
καὶ ἐκ τοῦ βουκολίου αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι τῷ ἀνδρὶ τῷ ξένῳ
τῷ ἥκοντι πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλαβε τὴν ἀμνάδα τοῦ ἀν-
δρὸς τοῦ πένητος, καὶ ἔθυσεν αὐτὴν καὶ ἐποίησεν αὐτὴν
[5] τῷ ἀνδρὶ τῷ ἥκοντι πρὸς αὐτόν. καὶ ἐθυμώθη δαυὶδ
σφόδρα ὀργῇ ἐπὶ τὸν ἄνδρα· καὶ εἶπεν πρὸς ναθάν, ζῇ
κύριος ὅτι υἱὸς θανάτου ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο.
[6] καὶ τὴν ἀμνάδα ἀποτί(σ)τετραπλάσιον ἀνθ' ὧν
ἐποίησε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ὑπὲρ οὗ οὐκ ἐφείσατο.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Et iuit nuncius, & venit, & indicauit Dauidi omnia quæ mandauit ei Ioab. [23] Et dixit nuncius ad Dauid, Quoniam inualuerunt super nos viri, & exierunt super nos in agro, & propulsauimus eos vsque ad introitum portæ. [24] Et sagittarunt iaculatores super seruos tuos de-super muro, & occisi sunt de seruis regis; & etiam seruus tuus Vrias Hhithæus mortuus est.

[25] Et dixit Dauid ad nunciū, Sic dices ad Ioab, Non malū sit in oculis tuis verbū istud, quia sicut hunc, sic & illum occidit gladius: robora prœlium tuum super vrbem & destrue eam; & conforta eum. [26] Et audiuit vxor Vriah quòd mortuus esset Vriah maritus suus, & planxit super marito suo. [27] Et transiuit luctus eius, & misit Dauid, & collegit illam in domum suam, & fuit ei in vxorem & peperit ei filium: & malum fuit verbum quod fecit Dauid ante Dominum.

CAP. XII.

ET misit Dominus Nathan ad Dauid, & venit ad illum, & dixit ei, Duo viri fuerunt in vrbe vna, vnus diues & alter pauper.
[2] Diuiti fuerunt oues & boues multæ nimis. [3] Et pauperi nihil quicquam nisi agnicula vna parua quam emerat & educarat, & creuerat cum illo & cum filijs eius pariter: de buccella eius comedebat, & de poculo eius bibebat, & in sinu eius recumbebat, & erat illi vt filia. [4] Et venit viator ad virum diuitem, & pepercit accipere de ouibus suis, & de bobus suis, vt pararet viatori qui venit ad se; & accepit agniculam viri pauperis, & parauit illam viro qui venerat ad se.
[5] Et inualuit indignatio Dauid in virum valdè, & dixit ad Nathan, Viuit ipse Dominus quòd vir obligatus occisioni, vir qui fecit hoc. [6] Et agniculam reddet, super vnam quatuor, eò quòd fecit rem istam, & eò quòd non abstinuit.

7 *Dixit aũt Nathan ad Dauid, Tu es ille vir. Hæc dicit Dñs Deus Israel: Ego vnxi te in regem super Israel, & ego erui te de
8 manu Saul. *Et dedi tibi domũ dñi tui, & vxores dñi tui in sinu tuo, dedíque tibi domũ Israel & Iuda; & si parua sunt ista,
9 adijciã tibi multò maiora. *Quare ergo C contempsisti verbũ Dñi, vt faceres malũ in cõspectu meo? Vriã Ethęum percussisti gladio, & vxorem illius accepisti in vxoré tibi, & interfecisti eum gladio filiorũ Am-
10 non. *Quamobré non recedet gladius de domo tua vsq; in sempiternum, eò q; despexeris me, & tuleris vxorem Vriæ Ethęi,
11 vt esset vxor tua. *Itaque hæc dicit Dominus, Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam vxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum vxoribus tuis in oculis Solis huius.
12 *Tu enim fecisti abscondité, D ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu Solis.
13 *Et dixit Dauid ad Nathan, Peccaui Ecc.47.b Domino. Dixítque Nathan ad Dauid, Dominus quoq; transtulit peccatum tuum:
14 non morieris. *Veruntamen quoniã blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi,
15 morte morietur. *Et reuersus est Nathan in domum suam. Percussítque Dominus paruulum quem peperit vxor Vriæ Da-
16 uid, & desperatus est. *Deprecatúsq; est Dauid Deum pro paruulo, & ieiunauit Dauid ieiunio, & ingressus seorsum iacuit
17 super terram. *Venerunt autem seniores domus eius, cogentes eum vt surgeret de terra. Qui noluit, nec comedit cũ eis ci-
18 bum. *Accidit autem die septima vt moreretur infans, timuerúntq; serui Dauid nunciare ei quòd mortuus esset paruulus. dixerũt enim, Ecce cùm paruulus adhuc viueret, loquebamur ad eum, & non E audiebat vocem nostram; quantomagis si dixerimus, Mortuus est puer, se affliget?

7 * וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִד אַתָּה הָאִישׁ כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
וְאָנֹכִי הִצַּלְתִּיךָ מִיַּד שָׁאוּל׃
8 * וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת־בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת־נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ
בְּחֵיקֶךָ וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה וְאִם־
מְעָט וְאוֹסִפָה לְךָ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה׃
9 * מַדּוּעַ בָּזִיתָ אֶת־דְּבַר יְהוָה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינָו
אֶת־אוּרִיָּה הַחִתִּי הִכִּיתָ בַחֶרֶב וְאֶת־אִשְׁתּוֹ לָקַחְתָּ
לְךָ לְאִשָּׁה וְאֹתוֹ הָרַגְתָּ בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן׃
10 * וְעַתָּה לֹא־תָסוּר חֶרֶב מִבֵּיתְךָ עַד־עוֹלָם
עֵקֶב כִּי בְזִתָנִי וַתִּקַּח אֶת־אֵשֶׁת אוּרִיָּה הַחִתִּי
11 לִהְיוֹת לְךָ לְאִשָּׁה׃ * כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵקִים
עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ וְלָקַחְתִּי אֶת־נָשֶׁיךָ לְעֵינֶיךָ
וְנָתַתִּי לְרֵעֶךָ וְשָׁכַב עִם־נָשֶׁיךָ לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ
12 הַזֹּאת׃ * כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ בַסָּתֶר וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל וְנֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ׃
13 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־נָתָן חָטָאתִי לַיהוָה וַיֹּאמֶר נָתָן
אֶל־דָּוִד גַּם־יְהוָה הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת׃
14 * אֲפָס כִּי־נִאֵץ נִאַצְתָּ אֶת־אֹיְבֵי יְהוָה בַּדָּבָר
הַזֶּה גַּם הַבֵּן הַיִלּוֹד לְךָ מוֹת יָמוּת׃
15 * וַיֵּלֶךְ נָתָן אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הַיֶּלֶד
אֲשֶׁר יָלְדָה אֵשֶׁת־אוּרִיָּה לְדָוִד וַיֵּאָנַשׁ׃
16 * וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת־הָאֱלֹהִים בְּעַד הַנָּעַר וַיָּצָם
דָּוִד צוֹם וּבָא וְלָן וְשָׁכַב אָרְצָה׃
17 * וַיָּקֻמוּ זִקְנֵי בֵיתוֹ עָלָיו לַהֲקִימוֹ מִן־הָאָרֶץ וְלֹא
18 אָבָה וְלֹא־בָרָה אִתָּם לָחֶם׃ * וַיְהִי בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וַיָּמָת הַיֶּלֶד וַיִּרְאוּ עַבְדֵי דָוִד לְהַגִּיד־לוֹ
כִּי־מֵת הַיֶּלֶד כִּי אָמְרוּ הִנֵּה בִּהְיוֹת הַיֶּלֶד חַי דִּבַּרְנוּ
אֵלָיו וְלֹא־שָׁמַע בְּקוֹלֵנוּ וְאֵיךְ נֹאמַר אֵלָיו מֵת
הַיֶּלֶד וְעָשָׂה רָעָה׃

תרגום יונתן

7 וַאֲמַר נָתָן לְדָוִד אַתְּ גַּבְרָא כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלָהִים אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אֲנָא מְשַׁחְתָּךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא שֵׁיזֵבְתָּךְ מִידָא דְשָׁאוּל׃
8 וְיָהַבִית לָךְ יַת בֵּית רְבוֹנָךְ וְיַת נְשֵׁי רְבוֹנָךְ בְּחֵינָךְ וְיָהַבִית לָךְ יַת בֵּית יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וְאִם זְעִיר וְאוֹסִיף לָךְ כְּאִילֵּין וּכְאִילֵּין׃
9 מִדֵּין בְּסַרְתָּ עַל פִּתְגָמָא דַיְיָ לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָמַי וְיַת אוּרִיָּה חִתָּאָה קְטַלְתָּא בְּחַרְבָּא וְיָת אִתְּתֵיהּ נְסֵבְתָּא לָךְ לְאִיתּוּ וְיָתֵיהּ קְטַלְתָּא
בְּחַרְבָּא דִבְנֵי עַמּוֹן׃ 10 וּכְעַן לָא תִפְסוֹק חַרְבָּא מִן אֱנָשׁ בֵּיתָךְ עַד עָלְמָא חֲלַף דַּאֲשֵׁטְתַּנִי וּנְסֵבְתָּא יַת אִתַּת אוּרִיָּה חִתָּאָה לְמֶהֱוֵי
לָךְ לְאִיתּוּ׃ 11 כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלָהִים הָא אֲנָא מְקִים עֲלָךְ בִּישָׁא מִבֵּיתָךְ וְאֶדְבַּר יַת נְשָׁךְ לְעֵינָךְ וְאֶתֵּן לְחַבְרָךְ
וְיִשְׁכּוֹב עִם נְשָׁךְ לְעֵינֵי שִׁמְשָׁא הָדָא׃ 12 אֲרֵי אַתְּ עֲבַדְתָּ בְּסִתְרָא וַאֲנָא אֶעֱבֵיד יַת פִּתְגָמָא הָדֵין קֳדָם כָּל יִשְׂרָאֵל וּקְדָם
שִׁמְשָׁא׃ 13 וַאֲמַר דָּוִד לְנָתָן חָבֵית קֳדָם יְיָ וַאֲמַר נָתָן לְדָוִד אַף יְיָ אַעְבַּר חוֹבָךְ לָא תְמוּת׃ 14 בְּרַם אֲרֵי מְפַחַּד פְּחַחְתָּא
יַת פּוּמָא דְסָנְאֵי עַמֵּיהּ דַיְיָ בְּפִתְגָמָא הָדֵין אַף בְּרָא דְאִתְיְלִיד לָךְ מֵיתָא יְמוּת׃ 15 וַאֲזַל נָתָן לְבֵיתֵיהּ וְתַבַּר יְיָ יַת רַבְיָא דְיָלְדַת
אִתַּת אוּרִיָּה לְדָוִד וַאֲשְׁעָן׃ 16 וּבְעָא דָוִד רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ עַל רַבְיָא וְצָם דָּוִד צוֹמָא וְעָל וּבָת וְשָׁכִיב עַל
אַרְעָא׃ 17 וְקָמוּ סָבֵי בֵיתֵיהּ עֲלוֹהִי לַאֲקָמוּתֵיהּ מִן אַרְעָא וְלָא אֲבָה וְלָא אֲכַל עִמְּהוֹן לַחְמָא׃ 18 וַהֲוָה בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה וּמִית רַבְיָא וּדְחִילוּ עַבְדֵי דָוִד לְחַוָאָה לֵיהּ אֲרֵי אֲמָרוּ הָא כַּד הֲוָה רַבְיָא קַיָים מַלֵילְנָא עִמֵּיהּ וְלָא קַבֵיל מִנַּנָא וְאֵיכְדֵין
נֵאמַר לֵיהּ מִית רַבְיָא וְיַעֲבֵיד בִּישְׁתָּא׃

7 Et dixit Nathan ad Dauid, Tu es vir qui fecisti hoc. hæc dicit Dominus Deus Israel, Ego vnxi te in regem super Israel, & ego elegi te de manu Saul.

8 Et dedi tibi domum domini tui, & vxores eius in sinu tuo, & dedi tibi domũ Israel et Juda: & si pauca tibi sunt, addã tibi sicut hæc.

9 Et quare contempsisti verbum Domini vt faceres malum coram eo? Uriam Chettæum percussisti in gladio, & vxorem illius accepisti tibi ipsi in vxorem, & eum interfecisti in gladio filiorum Ammon.

10 Et nunc non auferetur gladius de domo tua in sempiternum causa huius, quia contempsisti me, & accepisti vxorem Uriæ Chettæi tibi ipsi vxorem.

11 Hæc dicit Dominus, Ecce ego suscitabo super te mala de domo tua, et tollam vxores tuas coram te, & dabo eas proximo tuo, & dormiet cum vxoribus tuis coram Sole hoc.

12 Quia tu fecisti in abscondito, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu Solis huius.

13 Et dixit Dauid ad Nathan, Peccaui Domino: & dixit Nathan ad Dauid, Et Dominus abstulit peccatũ tuum, & tu non morieris.

14 Ueruntamen quia irritans irritasti in inimicis Dominũ in verbo hoc, & filius tuus qui natus est tibi, morte morietur.

15 Et reuersus est Nathan in domum suam, & percussit Deus puerum quem peperit vxor Uriæ Dauid, & ægrotabat. 16 Et deprecatus est Dauid Dominũ pro puero, & ieiunauit Dauid ieiunio, & ingressus est & mansit super terram. 17 Et surrexerunt seniores domus eius ad eum, vt eleuarent eum de terra, & non voluit, neque cœnauit panem cum eis.

18 Factum est autem in die septima & mortuus est puer, & timuerunt serui Dauid nunciare ei, quòd mortuus esset puer, dicentes: Quòd adhuc puero viuente loquebamur ad eũ, & non audiebat vocem nostram, & quomodo dicemus ad eum quòd mortuus est puer, & faciet mala?

7 καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς δαυίδ, σὺ εἶ ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο· τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐγὼ ἔχρισά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ ἐξελεξάμην σε ἐκ χειρὸς σαούλ.

8 καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον σου, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἰούδα· καὶ εἰ ὀλίγα σοι ἐστὶ, προσθήσω σοι καθὼς ταῦτα.

9 καὶ τί ὅτι ἐξουδένωσας τὸν λόγον κυρίου τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον αὐτοῦ; τὸν οὐρίαν τὸν χετταῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλαβες σεαυτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινας ἐν ῥομφαίᾳ υἱῶν ἀμμών.

10 καὶ νῦν οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου εἰς τὸν αἰῶνα ἕνεκεν τούτου, ὅτι ἐξουδένωσάς με, καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα οὐρίου τοῦ χετταίου σεαυτῷ γυναῖκα.

11 τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγερῶ ἐπὶ σὲ κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου σου, καὶ λήψομαι τὰς γυναῖκάς σου ἐνώπιόν σου, καὶ δώσω αὐτὰς τῷ πλησίον σου, καὶ κοιμηθήσεται μετὰ τῶν γυναικῶν σου ἐνώπιον τοῦ ἡλίου τούτου·

12 ὅτι σὺ ἐποίησας ἐν κρυπτῷ, ἐγὼ δὲ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνώπιον παντὸς ἰσραὴλ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἡλίου τούτου.

13 καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ναθάν, ἡμάρτηκα τῷ κυρίῳ· καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς δαυίδ, καὶ κύριος ἀφείλετο τὸ ἁμάρτημά σου, καὶ σὺ μὴ ἀποθανῇς.

14 πλὴν ὅτι παροργίζων παρώργισας ἐν τοῖς ἐχθροῖς τὸν κύριον ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τεχθείς σοι θανάτῳ ἀποθανεῖται.

15 καὶ ἀπῆλθε ναθὰν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ ἔπαταξεν ὁ θεὸς τὸ παιδίον ὃ ἔτεκεν ἡ γυνὴ οὐρίου τῷ δαυίδ, καὶ ἠρρώστει. 16 καὶ ἠξίου δαυὶδ τὸν κύριον ὑπὲρ τοῦ παιδίου, καὶ ἐνήστευσεν δαυὶδ νηστείαν, καὶ εἰσῆλθεν καὶ ηὐλίσθη ἐπὶ τῆς γῆς. 17 καὶ ἀνέστησαν οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, τοῦ ἐγεῖραι αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἐβούλετο, οὐδὲ συνεδείπνησεν ἄρτον μετ' αὐτῶν.

18 ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἀπέθανε τὸ παιδίον, καὶ ἐφοβήθησαν οἱ δοῦλοι δαυὶδ ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ, ὅτι τέθνηκε τὸ παιδίον, λέγοντες· ὅτι ἔτι τοῦ παιδίου ζῶντος ἐλαλοῦμεν πρὸς αὐτόν, καὶ οὐκ ἤκουσεν τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ πῶς εἴπωμεν πρὸς αὐτὸν ὅτι τέθνηκεν τὸ παιδίον, καὶ ποιήσει κακά;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et dixit Nathan ad Dauid, Tu es vir ille. sic dixit Dominus Elohim Deus Israel, Ego vnxi te vt esses rex super Israel, & ego liberaui te de manu Saul. 8 Et dedi tibi domum domini tui & vxores domini tui, concubinas tuas, & dedi tibi domum Israel, & Iehudah: & si parum est, & addam tibi secundum ista & ista. 9 Vt quid contempsisti super verbum Domini, faciendo quod malum est ante me? & Vriah Hhithæum occidisti in gladio, & vxorem illius accepisti tibi in vxorem, & illum occidisti in gladio filiorum Ghamon? 10 Et nunc non deficiet gladius ab hominibus domus tuæ vsque in sæculum, eò quòd spreuisti me, & accepisti vxorem Vriah Hhithæi vt esset tibi in vxorem. 11 Sic dixit Dominus Elohim, Ecce ego suscito super te malum de domo tua, & accipiam vxores tuas in oculis tuis, & dabo socio tuo, & cubabit cum vxoribus tuis in oculis Solis huius. 12 Quia tu fecisti in abscondito, & ego faciam verbum hoc ante omnem Israel & ante Solem. 13 Et dixit Dauid ad Nathan, Peccaui ante Dominum. & dixit Nathan ad Dauid, Etiam Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris. 14 Verùm quoniam aperiendo aperuisti os odientium populum Domini in verbo hoc, etiam filius qui natus est tibi, moriendo morietur. 15 Et abijt Nathan ad domum suam, & fregit Dominus puerum quem peperit vxor Vriah, & debilitatus est. 16 Et quæsiuit Dauid misericordias ab-ante Dominum super infantem, & ieiunauit Dauid ieiunium, & ingressus est & pernoctauit, & cubuit super terram.

17 Et surrexerunt senes domus eius super illum vt erigerent illum de terra, & noluit, & non comedit cum illis panem.

18 Et fuit in die septimo, & mortuus est puer, & timuerunt serui Dauid indicare illi quòd mortuus esset puer: nam dixerunt, Ecce quando erat puer superstes, locuti sumus cum illo, & non audiuit nos: & quomodo dicemus illi, Mortuus est infans, & faciet malum?

19 וַיַּרְא דָּוִד כִּי עֲבָדָיו מִתְלַחֲשִׁים וַיָּבֶן דָּוִד כִּי
מֵת הַיֶּלֶד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־עֲבָדָיו הֲמֵת הַיֶּלֶד
20 וַיֹּאמְרוּ מֵת׃ וַיָּקָם דָּוִד מֵהָאָרֶץ וַיִּרְחַץ וַיָּסֶךְ
וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָו וַיָּבֹא בֵּית־יְהוָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיָּבֹא
אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁאַל וַיָּשִׂימוּ לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל׃
21 וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ בַּעֲבוּר הַיֶּלֶד חַי צַמְתָּ וַתֶּבְךְּ וְכַאֲשֶׁר מֵת
הַיֶּלֶד קַמְתָּ וַתֹּאכַל לָחֶם׃
22 וַיֹּאמֶר בְּעוֹד הַיֶּלֶד חַי צַמְתִּי וָאֶבְכֶּה כִּי
אָמַרְתִּי מִי יוֹדֵעַ יְחָנֵּנִי יְהוָה וְחַי הַיָּלֶד׃
23 וְעַתָּה מֵת לָמָּה זֶּה אֲנִי צָם הַאוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ
עוֹד אֲנִי הֹלֵךְ אֵלָיו וְהוּא לֹא־יָשׁוּב אֵלָי׃
24 וַיְנַחֵם דָּוִד אֶת בַּת־שֶׁבַע אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ
וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה
וַיהוָה אֲהֵבוֹ׃
25 וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
26 יְדִידְיָהּ בַּעֲבוּר יְהוָה׃ וַיִּלָּחֶם יוֹאָב בְּרַבַּת בְּנֵי
27 עַמּוֹן וַיִּלְכֹּד אֶת־עִיר הַמְּלוּכָה׃ וַיִּשְׁלַח יוֹאָב
מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר נִלְחַמְתִּי בְּרַבָּה גַם־
28 לָכַדְתִּי אֶת־עִיר הַמָּיִם׃ וְעַתָּה אֱסֹף אֶת־יֶתֶר
הָעָם וְחַנֵּה עַל־הָעִיר וְלָכְדָהּ פֶּן־אֶלְכֹּד אֲנִי אֶת־
הָעִיר וְנִקְרָא שְׁמִי עָלֶיהָ׃
29 וַיֶּאֱסֹף דָּוִד אֶת־כָּל־הָעָם וַיֵּלֶךְ רַבָּתָה וַיִּלָּחֶם
30 בָּהּ וַיִּלְכְּדָהּ׃ וַיִּקַּח אֶת־עֲטֶרֶת מַלְכָּם מֵעַל
רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל־
רֹאשׁ דָּוִד וְשָׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד׃
31 וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיא וַיָּשֶׂם בַּמְּגֵרָה
וּבְחָרְצֵי הַבַּרְזֶל וּבְמַגְזֵרוֹת הַבַּרְזֶל וְהֶעֱבִיר אֹתָם
בַּמַּלְבֵּן וְכֵן יַעֲשֶׂה לְכָל עָרֵי בְנֵי־עַמּוֹן וַיָּשָׁב דָּוִד
וְכָל־הָעָם יְרוּשָׁלָ‍ִם׃

19 *Cùm ergo Dauid audisset seruos suos
musitátes, intellexit q mortuus esset in-
fantulus. dixítq; ad seruos suos, Nũ mor-
tuus est puer? Qui responderunt ei, Mor-
20 tuus est. *Surrexit ergo Dauid de terra, &
lotus vnctúsq; est. Cúmq; mutasset vestẽ,
ingressus est domũ Dñi & adorauit & ve-
nit in domũ suam, petiuítq; vt ponerẽt ei
21 panẽ, & comedit. *Dixerũt aũt ei serui sui,
Quis est sermo quẽ fecisti? Propter infan
tẽ cùm adhuc viueret ieiunasti & flebas,
mortuo aũt puero surrexisti & comedisti
22 panem? *Qui ait: Propter infantẽ dum
F adhuc viueret ieiunaui & fleui. Dicebam
enim, Quis scit si fortè donet eũ mihi Do
23 minus & viuat infans? *Nunc autẽ quia
mortuus est, quare ieiuno? Nũquid pote-
ro reuocare eum amplius? Ego vadam ma
gis ad eũ, ille verò non reuertetur ad me.
24 *Et consolatus est Dauid Bersabee vxorẽ
suã, ingressúsq; ad eam dormiuit cum ea.
Quæ genuit filiũ, & vocauit nomen eius 1.Par.3.b
Matt.1.a
25 Salomon, & Dñs dilexit eũ. *Misitque in
manu Nathã prophetæ, & vocauit nomẽ
eius, Amabilis Dño, eo q diligeret eũ Dñs.
26 *Igitur pugnabat Ioab contra Rabaath
filiorum Ammon, & expugnabat vrbẽ re-
27 giam. *Misitq; Ioab nuncios ad Dauid,
G dicens: Dimicaui aduersum Rabba, & ca-
28 pienda est vrbs aquarũ. *Nunc igitur con
grega reliquã partem populi, & obside ci
uitatem & cape eam, ne cùm à me vastata
fuerit vrbs, nomini meo ascribatur victo-
29 ria. *Congregauit itaq; Dauid omnẽ po-
pulum, & profectus est aduersum Rabba.
30 Cúmq; dimicasset cepit eã: *Et tulit dia- 1. Paral.
20.b
dema regis eorũ de capite eius põdo auri
talentum habens gemmas preciosissimas,
& impositum est super caput Dauid. Sed
& prædam ciuitatis asportauit multã val-
31 dè. *Populum quoque eius adducens
serrauit, & circumegit super eos serrata
carpenta. Diuisitq; cultris & traduxit in
typo laterum. Sic fecit vniuersis ciuitati-
bus filiorum Ammon. Et reuersus est Dauid & omnis exercitus in Ierusalem.

תרגום יונתן

19 וַחֲזָא דָּוִד אֲרֵי עַבְדּוֹהִי מְלַחֲשִׁין וְסָבַר דָּוִד לְעַבְדּוֹהִי חֲמִית רַבְיָא וַאֲמַרוּ מִית׃ 20 וְקָם דָּוִד
מֵאַרְעָא וְאִסְתְּחִי וְשָׁף וְשַׁנִּי כְּסוּתֵיהּ וְעַל לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּסְגִיד וַאֲתָא לְבֵיתֵיהּ וּשְׁאִיל וְשַׁוִּיאוּ לֵיהּ לַחְמָא וַאֲכַל׃
21 וַאֲמַרוּ עַבְדּוֹהִי לֵיהּ מָה פִּתְגָמָא הָדֵין דַּעֲבַדְתָּא עַד דַּרְבְיָא קָיֵם צַמְתָּא וּבְכֵיתָא וְכַד מִית רַבְיָא קַמְתָּא וַאֲכַלְתָּא לַחְמָא׃
22 וַאֲמַר עַד דְּרַבְיָא קָיֵם צַמִית וּבְכֵית אֲרֵי אֲמָרִית מַן יְדַע דְּיִלְמָא יְרַחֵים עֲלַי מִן קֳדָם יְיָ וְיֶחֱי רַבְיָא׃ 23 וּכְעַן
מִית לְמָה דְנָן אֲנָא צָאִים הַאִיכוֹל לַאֲהָבוּתֵיהּ עוֹד אֲנָא אָזִיל לְוָתֵיהּ וְהוּא לָא תָאִיב לְוָתִי׃ 24 וְנַחֵים דָּוִד יָת בַּת שֶׁבַע אִתְּתֵיהּ
וְעַל לְוָתָהּ וְשַׁכִּיב עִמָּהּ וְיָלִידַת בַּר וּקְרָא יָת שְׁמֵיהּ שְׁלֹמֹה וַייָ רַחֵם לֵיהּ׃ 25 וּשְׁלַח בְּיַד נָתָן נְבִיָא וּקְרָא יָת שְׁמֵיהּ יְדִידְיָת
בַּעֲבוּר יְיָ׃ 26 וְאַגִיחַ קְרָבָא יוֹאָב בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן וּכְבַשׁ יָת קִרְיַת מַלְכוּתָא׃ 27 וּשְׁלַח יוֹאָב אִזְגְּדִין לְוָת דָּוִד וַאֲמַר אַגֲחִית
קְרָבָא בְּרַבָּה וְאַף כְּבֵישִׁית יָת קִרְיַת מַלְכוּתָא׃ 28 וּכְעַן כְּנוֹשׁ יָת שְׁאָר עַמָּא וּשְׁרִי עַל קָרְתָּא וְכִבְשַׁהּ דִילְמָא אֶכְבּוֹשׁ אֲנָא יָת
קָרְתָּא וְיִתְקְרֵי שְׁמִי עֲלַהּ׃ 29 וּכְנַשׁ דָּוִד יָת כָּל עַמָּא וַאֲזַל לְרַבַּת וַאֲגִיחַ קְרָבָא בַּהּ וְכַבְשַׁהּ׃ 30 וְנָסֵיב יָת כְּלִילָא דְמַלְכְּהוֹן
מֵעַל רֵישֵׁיהּ וּמַתְקְלַהּ כִּכְּרָא דְדַהֲבָא וּבַהּ אֶבֶן טָבָא וַהֲוָה עַל רֵישָׁא דְדָוִד וַעֲדַת קְרָתָא אַפִּיק סַגִי לַחֲרָא׃ 31 וְיָת עַמָּא דְבַהּ אַפֵּיק וְסָדַר
יַהֲהוֹן בְּמִסְרִין וּבְמוֹרִיגֵי בַרְזְלָא וּבְמִגְזֵרֵי בַרְזְלָא וּגְרַר יַהֲהוֹן בְּשׁוּקָנָא וְכֵן עֲבַד לְכָל קִרְוֵי בְנֵי עַמּוֹן וְתָב דָּוִד וְכָל עַמָּא לִירוּשְׁלֶם׃

19 * Et vidit Dauid ſeruos ſuos quòd muſſitãt, & ſenſit Dauid quòd mortuus eſſet puer: & dixit Dauid ad ſeruos ſuos, Si mortuus eſt puer? & dixerunt, Mortuus eſt. 20 * Et ſurrexit Dauid de terra, & lauit ſe, & vnxit ſe, & mutauit veſtem ſuam, & ingreſſus eſt in domum Dei, & adorauit eum, & ingreſſus eſt in domum ſuam, & petiuit panẽ vt comederet.

21 * Et dixerunt ei ſerui ſui, Quis ſermo iſte quem feciſti? adhuc enim infante viuente ieiunaſti & flebas, & vt mortuus eſt puer, ſurrexiſti & comediſti panem, & bibiſti vinum?

22 * Et dixit Dauid, Adhuc puero viuente ieianaui & fleui, quia dixi, Quis nouit ſi miſerebitur mei Dominus, & viuet infans?

23 * Nunc autẽ mortuus eſt infans: quare igitur ieiunabo ego? nunquid potero vt reducam eum? ego vadam ad eum, ipſe autem non reuertetur ad me. 24 * Et conſolatus eſt Dauid vxorem ſuam Berſabee, & ingreſſus eſt ad eã, & dormiuit cum ea, et concepit & peperit filium, & vocauit nomen eius Solomon, & Dominus dilexit eum. 25 * Et miſit in manu Nathan prophetæ, & vocauit nomen eius Jeddidia in verbo Domini. 26 * Et expugnauit Joab Rabbath filiorum Ammon, & cepit vrbem regni. 27 * Et miſit Joab nuncios ad Dauid, dicens: Expugnaui Rabbath & cepi vrbem aquarum.

28 * Et nunc congrega reliquam partem populi, & caſtrametare contra ciuitatem, & cape eam tu, ne præoccupem eam ego vrbem, & vocetur nomen meum ſuper eam.

29 * Et cõgregauit Dauid omnem populum, & profectus eſt aduerſum Rabbath, & expugnauit eam & cepit eam: 30 * Et tulit diadema regis eorum de capite eius, & pondus eius talentum auri, & lapidis precioſi, & erat ſuper caput Dauid, & ſpolia ciuitatis aſportauit multa valdè. 31 * Et populum qui in ea eduxit, & poſuit in ſerra, & in tribulis ferreis, & aſcijs ferreis, & circumegit eos per aciem; & ſic faciebat vniuerſis ciuitatibus filiorum Ammon: & reuerſus eſt Dauid & omnis populus in Hieruſalem.

19 * καὶ εἶδεν δαυὶδ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὅτι ψιθυρίζουσιν, καὶ ἔγνω δαυὶδ ὅτι τέθνηκε τὸ παιδίον· καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, εἰ τέθνηκε τὸ παιδίον; καὶ εἶπον, τέθνηκεν.

20 * καὶ ἀνέστη δαυὶδ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐλούσατο καὶ ἠλείψατο, καὶ ἤλλαξε τὸν ἱματισμὸν αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον κυρίου καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 21 καὶ ἤτησεν ἄρτον φαγεῖν. * καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ παῖδες αὐτοῦ, τίς ὁ λόγος οὗτος ὃν πεποίηκας; ἔτι γὰρ τοῦ παιδίου ζῶντος ἐνήστευες καὶ ἔκλαιες· καὶ ὡς ἀπέθανε τὸ παιδίον, ἀνέστης καὶ ἔφαγες ἄρτον καὶ πέπωκας οἶνον; 22 * καὶ εἶπε δαυίδ, ἔτι τοῦ παιδίου ζῶντος ἐνήστευον καὶ ἔκλαιον, ὅτι εἶπον, τίς οἶδεν εἰ ἐλεήσει με κύριος, καὶ ζήσεται τὸ παιδίον;

23 * νῦν ὃ τέθνηκεν τὸ παιδάριον, ἵνα τί αὐτὸ νηστεύσω ἐγώ; μὴ δυνήσομαι τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτό; ἐγὼ πορεύσομαι πρὸς αὐτόν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀναστρέψει πρός με.

24 * καὶ παρεκάλεσε δαυὶδ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ βηρσαβεαί, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σολομών, καὶ κύριος ἠγάπησεν αὐτόν.

25 * καὶ ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ναθὰν τοῦ προφήτου, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰεδιδίαν ἐν λόγῳ κυρίου.

26 * καὶ ἐπολέμησεν ἰωὰβ τὴν ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμών, καὶ 27 προσκατελάβετο τὴν πόλιν τῆς βασιλείας. * καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ ἀγγέλους πρὸς δαυίδ, λέγων· πεπολέμηκα τὴν ῥαββὰθ καὶ κατελαβόμην τὴν πόλιν τῶν ὑδάτων.

28 * καὶ νῦν συνάγαγε τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ, καὶ παρέμβαλε ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ προκαταλάβου αὐτὴν σύ, ὅπως μὴ προκαταλάβωμαι αὐτὴν ἐγὼ τὴν πόλιν, 29 καὶ κληθῇ τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτήν. * καὶ συνήγαγε δαυὶδ πάντα τὸν λαόν, καὶ ἐπορεύθη εἰς ῥαββάθ, καὶ ἐπο-30 λέμησεν αὐτὴν καὶ κατελάβετο αὐτήν. * καὶ ἔλαβε τὸν στέφανον τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τάλαντον χρυσίου, καὶ λίθου τιμίου· καὶ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαυίδ· καὶ τὰ σκῦλα τῆς πόλεως ἐξήνεγκε 31 πολλὰ σφόδρα. * καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἐξήγαγε, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ πρίονι καὶ ἐν τοῖς τριβόλοις τοῖς σιδηροῖς, καὶ σκεπάρνοις σιδηροῖς, καὶ περιήγαγεν αὐτοὺς διὰ τῆς πλινθίου, καὶ οὕτως ἐποίει πάσαις ταῖς πόλεσιν υἱῶν ἀμμών· καὶ ἀνέστρεψε δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰς ἱερουσαλήμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Et vidit Dauid quòd ſerui eius muſſitarent, & ſuſpicatus eſt Dauid quòd mortuus eſſet puer: & dixit Dauid ſeruis ſuis, Num mortuus eſt puer? & dixerunt, Mortuus eſt. [20] Et ſurrexit Dauid de terra, & lauit ſe, & vnxit ſe, & mutauit veſtimentum ſuum, & intrauit in domum ſanctuarij Domini, & adorauit, & venit ad domum ſuam, & petiuit: & poſuerunt illi panem & comedit. [21] Et dixerunt ſerui eius illi, Quod verbum eſt hoc quod feciſti? quoad puer manſit, ieiunaſti & fleuiſti; & quando mortuus eſt puer, ſurrexiſti & comediſti panem. [22] Et dixit, Quoad puer manſit, ieiunaui & fleui, quia dixi, Quis nouit, ſi forſan miſericordia erit ſuper me ab-ante Dominum, & viuet puer? [23] Eo nunc mortuo, ad quid ego ieiuno? num potero reducere illum? adhuc ego ibo ad illum, & ille non redibit ad me. [24] Et conſolatus eſt Dauid Bathſebagh vxorem ſuam, & venit ad eam, & cubuit cum ea, & peperit filium, & vocauit nomen eius Selomoh, & Dominus miſertus eſt illius. [25] Et miſit in manu Nathan prophetæ, & vocauit nomen eius Iedidiah propter Dominum. [26] Et iniuit prœlium Ioab cum Rabath filiorum Ghamon, & ſubegit vrbem regiam. [27] Et miſit Ioab nuncios ad Dauid, & dixit: Iniui bellum in Rabath, & etiam ſubegi vrbem regiam. [28] Et nunc congrega reliquum populum, & ponant caſtra ſuper vrbem, & ſubige eam, ne fortè ſubigam vrbem, & vocetur nomen meum ſuper illam. [29] Et congregauit Dauid omnem populum, & iuit ad Rabath, & iniuit prœlium cum ea, & ſubegit eam. [30] Et tulit diadema regis illorum deſuper capite eius, & pondus illius Chichera auri, & in illo lapis bonus; & fuit ſuper caput ipſius Dauid, & ſpolia vrbis eduxit multa valdè. [31] Et populum qui erat in illa, eduxit, & ſerrauit illos in ſerris, & in tribulis ferri, & in ſecuribus ferri, & lacerauit illos in plateis; & ſic fecit omnibus vrbibus filiorum Ghamon: & redijt Dauid & omnis populus in Ieruſalem.

יג

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וּלְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־דָּוִד אָחוֹת יָפָה
2 וּשְׁמָהּ תָּמָר וַיֶּאֱהָבֶהָ אַמְנוֹן בֶּן־דָּוִד : * וַיֵּצֶר
לְאַמְנוֹן לְהִתְחַלּוֹת בַּעֲבוּר תָּמָר אֲחֹתוֹ כִּי בְתוּלָה
הִיא וַיִּפָּלֵא בְעֵינֵי אַמְנוֹן לַעֲשׂוֹת לָהּ מְאוּמָה :
3 * וּלְאַמְנוֹן רֵעַ וּשְׁמוֹ יוֹנָדָב בֶּן־שִׁמְעָה אֲחִי דָוִד
4 וְיוֹנָדָב אִישׁ חָכָם מְאֹד : * וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ
אַתָּה כָּכָה דַּל בֶּן־הַמֶּלֶךְ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר הֲלוֹא תַּגִּיד
לִי וַיֹּאמֶר לוֹ אַמְנוֹן אֶת־תָּמָר אֲחוֹת אַבְשָׁלוֹם אָחִי
5 אֲנִי אֹהֵב : * וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָדָב שְׁכַב עַל־
מִשְׁכָּבְךָ וְהִתְחַל וּבֹא אָבִיךָ לִרְאוֹתֶךָ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
תָּבֹא נָא תָּמָר אֲחֹתִי וְתַבְרֵנִי לֶחֶם וְעָשְׂתָה לְעֵינַי
אֶת־הַבְּרִיָּה לְמַעַן אֲשֶׁר אֶרְאֶה וְאָכַלְתִּי מִיָּדָהּ :
6 * וַיִּשְׁכַּב אַמְנוֹן וַיִּתְחַל וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתוֹ
וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־הַמֶּלֶךְ תָּבוֹא־נָא תָּמָר אֲחוֹתִי
וּתְלַבֵּב לְעֵינַי שְׁתֵּי לְבִבוֹת וְאֶבְרֶה מִיָּדָהּ :
7 * וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־תָּמָר הַבַּיְתָה לֵאמֹר לְכִי נָא
בֵּית אַמְנוֹן אָחִיךְ וַעֲשִׂי־לוֹ הַבְרִיָּה :
8 * וַתֵּלֶךְ תָּמָר בֵּית אַמְנוֹן אָחִיהָ וְהוּא שֹׁכֵב
וַתִּקַּח אֶת־הַבָּצֵק וַתָּלָשׁ וַתְּלַבֵּב לְעֵינָיו וַתְּבַשֵּׁל
9 אֶת־הַלְּבִבוֹת : * וַתִּקַּח אֶת־הַמַּשְׂרֵת וַתָּצֶק
לְפָנָיו וַיְמָאֵן לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן הוֹצִיאוּ כָל־
אִישׁ מֵעָלַי וַיֵּצְאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָיו :
10 * וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־תָּמָר הָבִיאִי הַבְּרִיָּה הַחֶדֶר
וְאֶבְרֶה מִיָּדֵךְ וַתִּקַּח תָּמָר אֶת־הַלְּבִבוֹת אֲשֶׁר
עָשְׂתָה וַתָּבֵא לְאַמְנוֹן אָחִיהָ הֶחָדְרָה :
11 * וַתַּגֶּשׁ אֵלָיו לֶאֱכֹל וַיַּחֲזֶק־בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ בּוֹאִי
12 שִׁכְבִי עִמִּי אֲחוֹתִי : * וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־אָחִי אַל־
תְּעַנֵּנִי כִּי לֹא־יֵעָשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל אַל־תַּעֲשֶׂה אֶת־
הַנְּבָלָה הַזֹּאת :

CAP. XIII.

1 FActum est autē post hæc vt Absalom fi
A lij Dauid sororē speciosissimā vocabu-
lo Thamar adamaret Amnō filius Dauid;
2 * Et deperiret in eam valde, ita vt pro-
pter amorē eius ægrotaret; quia cùm esset
virgo, difficile ei videbatur, vt quippiam
3 inhonestè ageret cum ea. *Erat aūt Am-
non amicus nomine Ionadab filius Sem-
maa fratris Dauid, vir prudens valdè.
4 * Qui dixit ad eū, Quare sic attenuaris
macie fili regis per singulos dies? Cur non
indicas mihi? Dixítq; ei Amnon, Thamar
5 sororem fratris mei Absalom amo. * Cui
respondit Ionadab, Cuba super lectū tuū
& languorē simula. Cúmq; venerit pater
tuus vt visitet te, dic ei, Veniat oro Tha-
mar soror mea vt det mihi cibum, & faciat
pulmentum vt comedam de manu eius.
6 * Accubuit iraq; Amnon, & quasi ægro-
tare cœpit. Cúmq; venisset rex ad visitan
B dum eum, ait Amnon ad regem, Veniat
obsecro Thamar soror mea, vt faciat in
oculis meis duas sorbitiunculas, & cibum
paratum capiam de manu eius.
7 *Misit ergo Dauid ad Thamar domum,
dicens: Veni in domū Amnon fratris tui,
8 & fac ei pulmentū. *Venítq; Thamar in
domū Amnon fratris sui, ille aūt iacebat.
Quæ tollens farinam cōmiscuit & lique-
faciens in oculis eius coxit sorbitiūculas.
9 *Tollénsq; quod coxerat effudit & po
suit coram eo, & noluit comedere. Dixítq;
Amnon, Eijcite vniuersos à me. Cúmque
10 eiecissent omnes: *Dixit Amnon ad Tha-
mar, Infer cibum in conclaui vt vescar
C de manu tua. Tulit ergo Thamar sorbi-
tiunculas quas fecerat, & intulit ad Am-
11 non fratrē suum in cōclaui. *Cúmq; ob-
tulisset ei cibum, apprehendit eam, & ait:
12 Veni cuba mecum soror mea. *Quæ re-
spondit ei, Noli frater mi, noli opprimere
me; neque enim hoc fas est in Israel. noli
facere stultitiam hanc.

תרגום יונתן

יג

1 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וּלְאַבְשָׁלוֹם בַּר דָּוִד אֲחָתָא שַׁפִּירְתָּא וּשְׁמַהּ תָּמָר וְרָחֲמָה אַמְנוֹן בַּר דָּוִד :
2 וְעָקַת לְאַמְנוֹן לְאִתְמַרָעָא בְּדִיל תָּמָר
אֲחָתֵיהּ אֲרֵי בְּתוּלְתָּא הִיא וַהֲוָה מְכַסָּא בְּעֵינֵי אַמְנוֹן לְמֶעְבַּד לַהּ מִדְעָם :
3 וּלְאַמְנוֹן שׁוֹשְׁבִינָא וּשְׁמֵיהּ יוֹנָדָב בַּר שִׁמְעָה אֲחוּהִי דְּדָוִד
וְיוֹנָדָב גְּבַר חַכִּים לַחֲדָא :
4 וַאֲמַר לֵיהּ מָה דֵּין חֲשׁוֹךְ בַּר מַלְכָּא בְּצַפַּר בְּצַפַּר הֲלָא תְחַוִּי לִי וַאֲמַר לֵיהּ אַמְנוֹן אֲרֵי תָּמָר אֲחָתֵיהּ
דְּאַבְשָׁלוֹם אֲחִי אֲנָא רָחֵים :
5 וַאֲמַר לֵיהּ יוֹנָדָב שְׁכַב עַל שִׁוְיָךְ וְאִתְמָרַע וְייֵתֵי אֲבוּךְ לְמֶחֱזָךְ וְתֵימַר לֵיהּ תֵּיתֵי כְּעַן תָּמָר אֲחָתִי
וְתוֹכְלִינַנִי לַחְמָא וְתַעֲבֵיד לְעֵינַי תַּרְתֵּין חֲלִיטָתָא דְּאֶחְזֵי וְאֵיכוֹל מִן יְדָהָא :
6 וּשְׁכִיב אַמְנוֹן וְאִתְמָרַע וַאֲתָא מַלְכָּא לְמֶחְזֵיהּ וַאֲמַר אַמְנוֹן
לְמַלְכָּא תֵּיתֵי כְּעַן תָּמָר אֲחָתִי וְתַחֲלִט לְעֵינַי תַּרְתֵּין חֲלִיטָתָא וְאֵיכוֹל מִן יְדָהּ :
7 וּשְׁלַח דָּוִד לְוַת תָּמָר לְבֵיתָא לְמֵימַר אֲזִילִי כְּעַן לְבֵית
אַמְנוֹן אַחִיךְ וַעֲבִידִי לֵיהּ סְעוּדְתָּא :
8 וְאָזְלַת תָּמָר לְבֵית אַמְנוֹן אֲחוּהָא וְהוּא שָׁכִיב וּסְיִבְרַת יַת לִישָׁא וְלָשַׁת וְחַלְטַת לְעֵינוֹהִי וּבַשֵּׁלַת
יַת חֲלִיטָתָא :
9 וּנְסִיבַת יַת מַסָּרִיתָא וַאֲרֵיקַת קֳדָמוֹהִי וְלָא אָבָת לְמֵיכַל וַאֲמַר אַמְנוֹן אַפִּיקוּ כָל אֱנָשׁ מֵעִילָּוֵי וּנְפָקוּ כָל אֱנָשׁ מֵעִילָּוֵיהִי :
10 וַאֲמַר אַמְנוֹן לְתָמָר אַעֲילִי סְעוּדְתָּא לְאִידְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא וְאֵיכוֹל מִן יְדִיךְ וּנְסִיבַת תָּמָר יַת חֲלִיטָתָא דְעַבְדַת וְאַעֲילַת לְאַמְנוֹן אֲחוּהָא
לְאִידְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא :
11 וְקָרִיבַת לֵיהּ לְמֵיכַל וְאִתְקֵיף בָּהּ וַאֲמַר לַהּ עוּלִי שָׁכְבִי עִמִּי אֲחָתִי :
12 וַאֲמָרַת לֵיהּ בְּבָעוּ אֲחִי לָא תְעַנֵּנִי אֲרֵי לָא מִתְעֲבַד כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל לָא תַעְבֵּד יַת קָלָנָא הָדֵין :

CAP. XIII.

ET *factum est post hæc, & erat Absalom filio Dauid soror pulchra forma nimis, et nomen ei Thamar, & adamauit eam Amnon filius Dauid.* 1 *Et tribulabatur ægritudine Amnon propter Thamar sororem suam; quia virgo erat ipsa, & non poterat in oculis eius Amnon vt faceret aliquid ei.* 2

Et Amnon amicus, & nomen ei Jonadab, filius Samaa fratris Dauid; & Jonadab erat prudens nimis. 3

Et dixit Amnon, Quid tibi quòd sic contabuisti manè manè fili regis, & non nuncias mihi? & dixit ei Amnon, Thamar sororem fratris mei Absalom ego amo. 4 *Et dixit ei Jonadab, Cuba super lectum tuũ, & simula ægrotare, & veniet pater tuus visitare te; & dices ei, Veniat iam Thamar soror mea, & adsit mihi dans cibum mihi, & faciet coram me pulmentum vt videam & comedam de manu eius.* 5

Et dormiuit Amnon, & simulauit ægrotare, & venit rex ad visitandum eum, & ait Amnõ ad regem, Veniat iam Thamar soror mea ad me, & faciat collyridas coram me duas collyridas, & comedam de manu eius. 6

Et misit Dauid in domum ad Thamar, dicens: Vade iam ad Amnon fratrem tuum, & fac ei cœnam. 7 *Et iuit Thamar in domum Amnon fratris sui, & ipse dormiebat: & accepit Thamar farinam, & commiscuit & fecit collyridas coram eo, & coxit collyridas.* 8

Et tulit in quod effundunt, & effudit coram eo, & non voluit comedere: & dixit Amnon, Educite à me vniuersos viros. & eduxerunt ab eo omnes viros. 9 *Et dixit Amnon ad Thamar: Jnfer mihi cibum in conclaue, & comedam de manu tua. Et accepit Thamar collyridas quas fecit, & intulit Amnon fratri suo in conclaue,* 10 *Et obtulit ei vt comederet. & apprehendit eam Amnon, & dixit ei, Jngredere, dormi mecum.* 11

Et dixit ei, Non frater, non humilies me, quoniam non fiet sic in Jsrael; ne facias stultitiam hanc. 12

ιγ'.

1 Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ Αβεσαλὼμ υἱῷ Δαυὶδ ἀδελφὴ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα, καὶ ὄνομα αὐτῇ Θαμαρ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν Αμνὼν υἱὸς Δαυίδ.

2 καὶ ἐθλίβετο ἐρωτεία Αμνὼν διὰ Θαμαρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ὅτι παρθένος ἦν αὕτη, καὶ ἐδυνάτει ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ Αμνὼν τοῦ ποιῆσαί τι αὐτῇ.

3 καὶ τῷ Αμνὼν ἑταῖρος, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ιωναδαβ υἱὸς Σαμαᾶ τοῦ ἀδελφοῦ Δαυίδ· καὶ Ιωναδαβ ἦν φρόνιμος

4 σφόδρα. καὶ εἶπε τῷ Αμνών, Τί σοι ὅτι ὕτως σὺ τετήκας τὸ πρωῒ πρωῒ υἱὲ τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἀπαγγέλεις μοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ Αμνών, Θαμαρ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἀδελ-

5 φοῦ μου Αβεσαλὼμ ἐγὼ ἀγαπῶ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ιωναδάβ, κατάκλιθητι ἐπὶ τῆς κοίτης σου· καὶ παρασιοῦ ἐνοχλεῖσθαι, καὶ ἥξει ὁ πατήρ σου ἐπισκέψασθαί σε, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, ἐλθέτω δὴ Θαμαρ ἡ ἀδελφή μου, καὶ παρεσκέτω μοι ψωμίζουσά με, καὶ ποιήσει ἐνώπιόν μου βρῶμα

6 ὅπως ἴδω καὶ φάγω ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς. καὶ ἐκοιμήθη Αμνών, καὶ παρασεποιήσατο ἐνοχλεῖσθαι· καὶ παρεγένετο ὁ βασιλεὺς ἐπισκέψασθαι αὐτόν· καὶ εἶπεν Αμνὼν πρὸς τὸν βασιλέα, παρακληθήτω δὴ Θαμαρ ἡ ἀδελ-

7 φή μου πρός με, καὶ κολλυρισάτω ἐνώπιόν μου δύο κολ-

8 λυρίδας καὶ φαγοῦμαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς. καὶ ἀπέστειλε Δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον πρὸς Θαμαρ, λέγων· πορεύθητι δὴ πρὸς Αμνὼν τὸν ἀδελφόν σου καὶ ποίησον αὐτῷ δεῖπνον.

9 καὶ ἐπορεύθη Θαμαρ εἰς τὸν οἶκον Αμνὼν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ αὐτὸς ἐκάθευδε· καὶ ἔλαβε Θαμαρ τὸ σέαρ, καὶ ἐφύραισε καὶ ἐκολλύρισεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἤψησε τὰς

10 κολλυρίδας. καὶ ἔλαβεν εἰς ὃ ἀποχέουσιν, καὶ ἐπέχεεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐβούλετο φαγεῖν· καὶ εἶπεν Αμνών· ἐξαγάγετε ἀπ' ἐμοῦ πάντα ἄνδρα· καὶ ἐξήγαγον ἀπ'

11 αὐτοῦ πάντα ἄνδρα. καὶ εἶπεν Αμνὼν πρὸς Θαμάρ, εἰσένεγκέ μοι τὸ βρῶμα εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ φαγοῦμαι ἐκ τῆς χειρός σου· καὶ ἔλαβε Θαμαρ τὰς κολλυρίδας ἃς ἐποίησεν, καὶ εἰσήνεγκεν Αμνὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς εἰς τὸν κοιτῶνα.

12 καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν· καὶ ἐπεράτησεν αὐτὴν Αμνὼν καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἴσελθε κοιμήθηθι μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, μὴ ἀδελφὲ μὴ ταπεινώσῃς με, ὅτι οὐ ποιηθήσεται ὕτως ἐν τῷ Ισραήλ· μὴ ποιήσῃς τὴν ἀφροσύνην ταύτην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIII.

ET fuit post hoc, & Absalom filio Dauid erat soror pulchra, & nomen eius Thamar: & amauit illam Amnon filius Dauid. 2 Et angustiatus fuit Amnon adeò vt ægrotaret propter Thamar sororem suam, quia virgo erat, & erat difficile in oculis Amnon facere illi quicquam. 3 Et Amnon erat socius, & nomẽ illius Ionadab filius Simghah fratris ipsius Dauid, & Ionadab vir sapiens valdè. 4 Et dixit illi, Vt quid es sic caliginosus fili regis singulis matutinis, nónne indicabis mihi? & dixit illi Amnon, Thamar sororem Absalom fratris mei adamo. 5 Et dixit illi Ionadab, Cuba super stratum tuum & malè te habeto, & veniet pater tuus ad videndum te, & dices illi: Veniat nunc Thamar soror mea, & comedere faciat me panem, & paret in oculis meis cibum, vt videam & comedam de manu illius.

6 Et cubuit Amnon & malè se habuit, & venit rex ad videndum illum; & dixit Amnon regi, Veniat nunc Thamar soror mea, & coquet in oculis meis duas placentas, & comedam de manu illius. 7 Et misit Dauid ad Thamar domum, dicendo: Ito nunc ad domum Amnon fratris tui, & fac illi cibum. 8 Et iuit Thamar ad domum Amnon, & ipse recumbebat, & accepit mixtionem, & miscuit, & pinsuit in oculis illius, & coxit placentas. 9 Et accepit patellam & fudit ante illum, & noluit comedere, & dixit Amnon, Exire facite omnem hominem à me. & egressi sunt omnes homines ab eo.

10 Et dixit Amnon ad Thamar, Adfer mihi cibum in conclaue domus cubilis, & comedam de manu tua. & accepit Thamar placentas quas fecerat, & attulit ad Amnon fratrem suum in conclaue domus cubilis. 11 Et obtulit illi vt comederet, & inualuit contra eam, & dixit illi, Intra & cuba mecum soror mea. 12 Et dixit illi, Obsecro frater mi ne opprimas me, quia non fit sic in Israel: non facias ignominiam hanc.

13 * וַאֲנִי אָנָה אוֹלִיךְ אֶת־חֶרְפָּתִי וְאַתָּה תִּהְיֶה
כְּאַחַד הַנְּבָלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֶּר־נָא אֶל־הַמֶּלֶךְ
14 כִּי לֹא יִמְנָעֵנִי מִמֶּךָּ׃ * וְלֹא אָבָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָהּ
וַיֶּחֱזַק מִמֶּנָּה וַיְעַנֶּהָ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ׃
15 * וַיִּשְׂנָאֶהָ אַמְנוֹן שִׂנְאָה גְדוֹלָה מְאֹד כִּי גְדוֹלָה
הַשִּׂנְאָה אֲשֶׁר שְׂנֵאָהּ מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר אֲהֵבָהּ וַיֹּאמֶר
לָהּ אַמְנוֹן קוּמִי לֵכִי׃
16 * וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־אֹדוֹת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת
מֵאַחֶרֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחֵנִי וְלֹא אָבָה
17 לִשְׁמֹעַ לָהּ׃ * וַיִּקְרָא אֶת־נַעֲרוֹ מְשָׁרְתּוֹ וַיֹּאמֶר
שִׁלְחוּ־נָא אֶת־זֹאת מֵעָלַי הַחוּצָה וּנְעֹל הַדֶּלֶת
18 אַחֲרֶיהָ׃ * וְעָלֶיהָ כְּתֹנֶת פַּסִּים כִּי כֵן תִּלְבַּשְׁנָה
בְּנוֹת־הַמֶּלֶךְ הַבְּתוּלֹת מְעִילִים וַיֹּצֵא אוֹתָהּ
מְשָׁרְתוֹ הַחוּץ וְנָעַל הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ׃
19 * וַתִּקַּח תָּמָר אֵפֶר עַל־רֹאשָׁהּ וּכְתֹנֶת הַפַּסִּים
אֲשֶׁר עָלֶיהָ קָרָעָה וַתָּשֶׂם יָדָהּ עַל־רֹאשָׁהּ וַתֵּלֶךְ
20 הָלוֹךְ וְזָעָקָה׃ * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְשָׁלוֹם אָחִיהָ
הֲאַמְינוֹן אָחִיךְ הָיָה עִמָּךְ וְעַתָּה אֲחוֹתִי הַחֲרִישִׁי
אָחִיךְ הוּא אַל־תָּשִׁיתִי אֶת־לִבֵּךְ לַדָּבָר הַזֶּה וַתֵּשֶׁב
תָּמָר וְשֹׁמֵמָה בֵּית אַבְשָׁלוֹם אָחִיהָ׃
21 * וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁמַע אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
22 וַיִּחַר לוֹ מְאֹד׃ * וְלֹא־דִבֶּר אַבְשָׁלוֹם עִם־
אַמְנוֹן לְמֵרַע וְעַד־טוֹב כִּי־שָׂנֵא אַבְשָׁלוֹם אֶת־
אַמְנוֹן עַל־דְּבַר אֲשֶׁר עִנָּה אֶת תָּמָר אֲחֹתוֹ׃
23 * וַיְהִי לִשְׁנָתַיִם יָמִים וַיִּהְיוּ גֹזְזִים לְאַבְשָׁלוֹם
בְּבַעַל חָצוֹר אֲשֶׁר עִם־אֶפְרָיִם וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם
לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃
24 * וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה־
נָא גֹזְזִים לְעַבְדֶּךָ יֵלֶךְ־נָא הַמֶּלֶךְ וַעֲבָדָיו עִם־
עַבְדֶּךָ׃

13 * Ego enim ferre non potero opprobrium meum. & tu eris quasi vnus de insipientibus in Israel, quin potiùs loquere ad regem, & non negabit me tibi.
14 *Noluit autē Amnon acquiescere precibus eius, sed prævalens viribus oppressit
15 eam & cubauit cum ea. * Et exosam eam habuit odio magno nimis, ita vt maius esset odium quo oderat eam, amore quo antè dilexerat. Dixítq; ei Amnon, Surge
16 & vade. *Quæ respondit, Maius est hoc malum quod nunc agis aduersum me, quàm quod antè fecisti, expellens me. Et noluit audire eam.
17 * Sed vocato puero qui ministrabat ei,
D dixit: Eijce hanc à me foras, & claude ostium post eam.
18 *Quæ induta erat talari tunica, huiuscemodi enim filiæ regis virgines vestibus vtebantur. eiecit itaq; eam minister illius foras clausitque fores post eam.
19 * Quæ aspergens cinerem capiti suo scissa talari tunica, impositísque manibus super caput suum, ibat ingrediens & clamans.
20 * Dixit autem ei Absalom frater suus, Nunquid Amnon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc soror tace, frater tuus est. Neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaq; Thamar contabescens in domo Absalom fratris sui.
21 * Cùm autem audisset rex Dauid verba hæc, contristatus est valdè.
22 * Porrò non est locutus Absalom ad Amnō malum nec bonum. Oderat enim Absalom Amnon, cò quòd violasset Thamar sororem suam.
23 * Factum est autem post tempus bienE nij, vt tonderentur oues Absalom in Balasor quæ est iuxta Ephraim. Et vocauit Absalom omnes filios regis.
24 *Venítq; ad regem, & ait ad eum, Ecce tondentur oues serui tui, veniat oro rex cum seruis suis ad seruum suum.

תרגום יונתן

13 וַאֲנָא לְאָן אוֹבִיל יָת חִסְרוֹנִי וְאַתְּ תְּהֵי כַּחַד מִן שָׁטַיָּא בְּיִשְׂרָאֵל וּכְעַן מַלֵּיל בְּעַן עִם מַלְכָּא אֲרֵי לָא יִמְנְעִינְנִי מִינָךְ׃
14 וְלָא אֲבָה לְקַבָּלָא מִנָּה וְתַקֵּיף מִנָּה וְעַנָּהּ וּשְׁכֵיב עִמָּהּ׃
15 וּסְנָהּ אַמְנוֹן סִנְאָתָא רַבְּתָא לַחְדָּא אֲרֵי סַגִּיאָה סִנְאָתָה דִּי סְנָהּ מֵרַחֲמָתָא דְּרַחֲמָהּ וַאֲמַר לַהּ אַמְנוֹן קוּמִי אֲזִילִי׃
16 וַאֲמָרַת לֵיהּ עַל עֵיסָק בִּישְׁתָּא רַבְּתָא הָדָא מֵאָחֳרָנָתָא דַּעֲבַדְתָּ עִמִּי אַתְּ אֲמַרְתְּ לְשַׁלָּחוּתִי וְלָא אֲבָה לְקַבָּלָא מִנָּהּ׃
17 וּקְרָא יָת עֻלֵּימֵיהּ מְשׁוּמְשַׁנֵּיהּ וַאֲמַר שִׁלְחוּ כְעַן יָת דָּא מִלְוָתִי לְבָרָא וְאַגִּיף דַּשָּׁא בָּתְרָהָא׃
18 וְעָלָה כִּיתוֹנָא דְּפַסֵּי אֲרֵי כֵּן לָבְשִׁי בְּנָת מַלְכָּא בְּחוּלָתָא כַּרְדּוּטִין וְאַפֵּק יָתָהּ מְשׁוּמְשַׁנֵּיהּ לְבָרָא וְאַגִּיף דַּשָּׁא בָּתְרָהָא׃
19 וּנְסִיבַת תָּמָר קִטְמָא עַל רֵישָׁהּ וְכִיתוֹנָא דְּפַסֵּי דַּעֲלַת בְּעִנָּתָא וְשַׁוְיָאת יְדָהּ עַל רֵישָׁהּ וְאָזְלָא מֵיזַל וְצַוְחָא׃
20 וַאֲמַר לַהּ אַבְשָׁלוֹם אֲחוּהָא הֲאַמְינוֹן אֲחִיךְ הֲוָה עִמָּךְ וּכְעַן אֲחָתִי שְׁתוֹקִי אֲחִיךְ הוּא לָא תְשַׁוִּין יָת לִבִּיךְ לְפִתְגָמָא הָדֵין וִיתִיבַת תָּמָר וְצַדְיָא בֵּית אַבְשָׁלוֹם אֲחוּהָא׃ 21 וּמַלְכָּא דָּוִד שְׁמַע יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְתַקֵּיף לֵיהּ לַחְדָּא׃
22 וְלָא מַלֵּיל אַבְשָׁלוֹם עִם אַמְנוֹן לְמִבַּיִשׁ וְעַד טַב אֲרֵי סָנֵי אַבְשָׁלוֹם יָת אַמְנוֹן עַל עֵיסָק דְּעַנֵּי יָת תָּמָר אֲחָתֵיהּ׃
23 וַהֲוָה לְזִמַּן תַּרְתֵּין שְׁנִין וַהֲווֹ גָּזְזִין לְאַבְשָׁלוֹם בְּמֵישַׁר חָצוֹר עִם דְּבֵית אֶפְרַיִם וְזַמִּין אַבְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי מַלְכָּא׃
24 וַאֲתָא אַבְשָׁלוֹם לְוָת מַלְכָּא וַאֲמַר הָא כְעַן גָּזְזִין לְעַבְדָּךְ יֵיזֵל כְּעַן מַלְכָּא וְעַבְדּוֹהִי עִם עַבְדָּךְ׃

13 *Et ego quò feram opprobrium meum? & tu eris quasi vnus de insipientibus in Israel, & nunc loquere iam ad regem: quoniam non prohibebit me à te.*

13 καὶ ἐγὼ ποῦ ἀποίσω τὸ ὄνειδός μου, καὶ σὺ ἔσῃ ὡς εἷς τῶν ἀφρόνων ἐν ἰσραήλ· καὶ νῦν λάλησον δὴ πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι οὐ μὴ ἀποκωλύσει με ἀπὸ σοῦ.

14 *Et non voluit Amnon audire vocem eius: et prævaluit magis quàm ea, & humiliauit eã, & dormiuit cum ea.*

14 καὶ οὐκ ἠθέλησε ἀμνὼν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτῆς· καὶ ἐκραταίωσεν ὑπὲρ αὐτὴν καὶ ἐταπείνωσεν αὐτὴν καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς.

15 *Et exosam habuit eam Amnon odio magno nimis: quia magnũ odium quo oderat eam, magis quàm amor quo dilexerat eam. Et dixit ei Ammon: Surge & reuertere.*

15 καὶ ἐμίσησεν αὐτὴν ἀμνὼν μῖσος μέγα σφόδρα, ὅτι μέγα τὸ μῖσος ὃ ἐμίσησεν αὐτὴν ὑπὲρ τὴν ἀγάπην ἣν ἠγάπησεν αὐτήν· καὶ εἶπεν αὐτῇ ἀμνών, ἀνάστηθι καὶ πορεύου.

16 *Et dixit ei Thamar: Quoniam magnũ malũ vltimum magis quàm primum quod feceris mecum vt mittas me: Et non voluit Amnon audire vocem eius.*

16 καὶ εἶπεν αὐτῷ θαμαρ, ὅτι μεγάλη κακία ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην ἣν πεποίηκας μετ' ἐμοῦ ἐξαποστεῖλαί με· καὶ οὐκ ἠθέλησε ἀμνὼν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτῆς.

17 *Et vocauit puerum suum assistentem in domo eius, & dicit ei: Emitte iam hanc à me foras, & claude ostium post eam.*

17 καὶ ἐκάλεσε τὸν παῖδα αὐτοῦ τὸν προεστηκότα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐξαπόστειλον δὴ ταύτην ἀπ' ἐμοῦ ἔξω, καὶ κλεῖσον τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς.

18 *Et super eam erat tunica talaris; quoniam sic induebantur filiæ regis virgines tunicis suis. Et eiecit eam minister Amnon foras, & clausit ostium post eam.*

18 καὶ ἐπ' αὐτῆς ἦν χιτὼν ἀσραγάλωτος, ὅτι ἕτως ἐπενδύσκοντο αἱ θυγατέρες τοῦ βασιλέως αἱ παρθένοι τὰς ἐπενδύτας αὐτῶν· καὶ ἐξήγαγεν αὐτὴν ὁ λειτουργὸς τοῦ ἀμνὼν ἔξω, καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς.

19 *Et accepit Thamar cinerem, & imposuit super caput suum: & tunicam talarem quæ super eam scidit: & posuit manus suas super caput suum: & ibat vadens & clamans.*

19 καὶ ἔλαβε θαμαρ σποδόν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ἀσραγάλωτον τὸν ἐπ' αὐτῇ διέρρηξεν, καὶ ἔθηκε τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ ἐπορεύετο πορευομένη καὶ βοῶσα.

20 *Et dixit ei Abesalom frater eius: Nunquid Amnon frater tuus fuit tecum? Et nunc soror tace, quoniam frater tuus ipse. non ponas cor tuum loqui aliquid. Et sedit Thamar contabescens in domo Abesalom fratris sui.*

20 καὶ εἶπεν αὐτῇ ἀβεσαλὼμ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, μὴ ἀμνὼν ὁ ἀδελφός σου γέγονεν μετὰ σοῦ; καὶ νῦν ἀδελφὴ σιώπησον, ὅτι ἀδελφός σου αὐτός· μὴ θῇς τὴν καρδίαν σου λαλῆσαί τι. καὶ ἐκάθισε θαμαρ ἐκψυχοῦσα ἐν τῷ οἴκῳ ἀβεσαλὼμ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς.

21 *Et rex Dauid audiuit omnia verba hæc, & contristatus est nimis.*

21 καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἠθύμησε σφόδρα.

22 *Et non locutus est Abesalom Ammon à malo vsque ad bonum, quia oderat Abesalom Amnon, eò quòd humiliauit Thamar sororem suam.*

22 καὶ οὐκ ἐλάλησε ἀβεσαλὼμ τῷ ἀμνὼν ἀπὸ κακοῦ ἕως ἀγαθοῦ, ὅτι ἐμίσει ἀβεσαλὼμ ἀμνὼν διότι ὢν ἐταπείνωσε θαμαρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ.

23 *Et factum est post duos annos dierum, & fuerunt tondentes Abesalom in Baalasor quæ apud Ephraim, & vocauit Abesalom omnes filios regis.*

23 καὶ ἐγένετο μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν καὶ ἦσαν κείροντες τῷ ἀβεσαλὼμ ἐν βααλασὼρ τῇ ἐπὶ ἐφραίμ· καὶ ἐκάλεσεν ἀβεσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως.

24 *Et venit Abesalom ad regem & dixit: Ecce iam tondent seruo tuo; eat iam rex & serui sui cum seruo tuo.*

24 καὶ ἦλθεν ἀβεσαλὼμ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπεν, ἰδοὺ δὴ κείρουσιν τῷ δούλῳ σου, πορευθήτω δὴ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μετὰ τοῦ δούλου σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et ego quò deferam opprobrium meum? & tu eris vt vnus ex stultis in Israel: & nunc loquere, quæso, cum rege, quia non prohibebit me à te. [14] Et noluit audire illam, & inualuit præ illa, & afflixit illam & cubuit cum illa.

[15] Et odiuit illam Amnon odio magno valdè, quia magnum odium fuit quo odiuit illam, præ amore, quo amauit illam: & dixit illi Amnon, Surge, vade. [16] Et dixit illi, Propter ea malum magnum hoc præ altero quod fecisti mecum; tu dixisti vt emitterer: & noluit audire illam. [17] Et vocauit adolescentes suos ministros suos, & dixit, Emittite nunc hanc à me foras: & claude ostium post eam. [18] Et super illam erat tunica filorum, quia sic vestitæ erant filiæ regis virgines pallijs: & eduxit eam minister illius foras, & occlusit portam post illam.

[19] Et accepit Thamar cinerem super caput suum, & tunicam filorum quæ erat super se, scidit, & posuit manus suas super caput suum, & ibat eundo, & clamabat. [20] Et dixit illi Absalom frater illius, Num Aminon frater tuus fuit tecum? & nunc soror mea tace, frater tuus est; non ponas cor tuum ad rem istam. & sedit Thamar desolata in domo Absalom fratris sui.

[21] Et rex Dauid audiuit omnia verba hæc, & ira fuit illi nimis.

[22] Et non locutus est Absalom cum Amnon à malo vsque ad bonũ; nam odijt Absalom Amnon propter causam quòd oppressisset Thamar sororem suam. [23] Et fuit post tempus duorum annorum, fuerunt tonsores Absalom in planicie Hhaszor apud *vicos* domus Ephraim, & inuitauit Absalom omnes filios regis.

[24] Et ingressus est Absalom ad regem, & dixit, Ecce nunc sunt tonsores seruo tuo; & vadat quæso rex, & serui eius cum seruo tuo.

25 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אַבְשָׁלוֹם אַל־בְּנִי אַל־
נָא נֵלֵךְ כֻּלָּנוּ וְלֹא נִכְבַּד עָלֶיךָ וַיִּפְרָץ־בּוֹ וְלֹא־
אָבָה לָלֶכֶת וַיְבָרְכֵהוּ׃

26 * וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם וְלֹא יֵלֵךְ־נָא אִתָּנוּ אַמְנוֹן
אָחִי וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה יֵלֵךְ עִמָּךְ׃

27 * וַיִּפְרָץ־בּוֹ אַבְשָׁלוֹם וַיְשַׁלַּח אִתּוֹ אֶת־אַמְנוֹן
28 וְאֶת כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ * וַיְצַו אַבְשָׁלוֹם אֶת־
נְעָרָיו לֵאמֹר רְאוּ־נָא כְּטוֹב לֵב־אַמְנוֹן בַּיַּיִן
וְאָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם הַכּוּ אֶת־אַמְנוֹן וַהֲמִתֶּם אֹתוֹ
אַל־תִּירָאוּ הֲלֹא כִי אָנֹכִי צִוִּיתִי אֶתְכֶם חִזְקוּ וִהְיוּ
29 לִבְנֵי־חָיִל׃ * וַיַּעֲשׂוּ נַעֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לְאַמְנוֹן
כַּאֲשֶׁר צִוָּה אַבְשָׁלוֹם וַיָּקֻמוּ כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּרְכְּבוּ
30 אִישׁ עַל־פִּרְדּוֹ וַיָּנֻסוּ׃ * וַיְהִי הֵמָּה בַדֶּרֶךְ
וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה אֶל־דָּוִד לֵאמֹר הִכָּה אַבְשָׁלוֹם
אֶת־כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אֶחָד׃

31 * וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁכַּב אָרְצָה
וְכָל־עֲבָדָיו נִצָּבִים קְרֻעֵי בְגָדִים׃

32 * וַיַּעַן יוֹנָדָב בֶּן־שִׁמְעָה אֲחִי־דָוִד וַיֹּאמֶר אַל־
יֹאמֵר אֲדֹנִי אֵת כָּל־הַנְּעָרִים בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ הֻמִּיתוּ
כִּי־אַמְנוֹן לְבַדּוֹ מֵת כִּי־עַל־פִּי אַבְשָׁלוֹם הָיְתָה
שׂוּמָה מִיּוֹם עַנֹּתוֹ אֶת תָּמָר אֲחֹתוֹ׃

33 * וְעַתָּה אַל־יָשֶׂם אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶל־לִבּוֹ דָּבָר
לֵאמֹר כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ מֵתוּ כִּי־אִם אַמְנוֹן לְבַדּוֹ מֵת׃

34 * וַיִּבְרַח אַבְשָׁלוֹם וַיִּשָּׂא הַנַּעַר הַצֹּפֶה אֶת־עֵינָו
וַיַּרְא וְהִנֵּה־עָם־רַב הֹלְכִים מִדֶּרֶךְ אַחֲרָיו מִצַּד
35 הָהָר׃ * וַיֹּאמֶר יוֹנָדָב אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־בְנֵי־
הַמֶּלֶךְ בָּאוּ כִּדְבַר עַבְדְּךָ כֵּן הָיָה׃

36 * וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר וְהִנֵּה־בְנֵי־הַמֶּלֶךְ בָּאוּ
וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ וְגַם־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו בָּכוּ
בְּכִי גָּדוֹל מְאֹד׃

25 * Dixítq; rex ad Abſalom, Noli fili mi, noli rogare vt veniamus omnes & grauemus te. Cùm aũt cogeret eũ, & noluiſſet
26 ire, benedixit ei. * Et ait Abſalom ad Dauid, Si non vis venire, veniat obſecro nobiſcum ſaltem Amnon frater meus. Dixítq; ad eum rex, Nõ eſt neceſſe vt vadat
27 tecum. * Coëgit itaq; Abſalom eum & dimiſit cum eo Amnon & vniuerſos filios
28 regis. * Præceperat autẽ Abſalom pueris ſuis, dicens: Obſeruate cùm temulentus
F fuerit Amnon vino, & dixero vobis, Percutite eũ & interficite, nolite timere. Ego enim ſum qui præcipio vobis: roborami-
29 ni & eſtote viri fortes. * Fecerũt ergo pueri Abſalõ aduerſum Amnon, ſicut præceperat eis Abſalõ. Surgentéſq; omnes filij regis aſcẽderunt ſinguli mulas ſuas & fu-
30 gerunt. * Cúmq; adhuc pergerẽt in itinere, fama peruenit ad Dauid, dicens: Percuſſit Abſalom omnes filios regis, & non
31 remanſit ex eis ſaltem vnus. * Surrexit Sup. 1.b & 3.f
itaq; rex Dauid, & ſcidit veſtimẽta ſua, & cecidit ſuper terram, & omnes ſerui illius qui aſsiſtebant ei, ſciderũt veſtimẽta ſua.
32 * Reſpõdens aũt Ionadab filius Semmaa fratris Dauid, dixit: Ne æſtimet dñs meus
G rex quòd omnes pueri filij regis occiſi ſint: Amnon ſolus mortuus eſt; quoniã in ore Abſalom erat poſitus ex die qua oppreſsit
33 Thamar ſororẽ eius. * Nũc ergo ne ponat dñs meus rex ſuper cor ſuum verbũ iſtud, dicens: Omnes filij regis occiſi ſunt, quoniam Amnon ſolus mortuus eſt.
34 * Fugit autẽ Abſalom. Et eleuauit puer ſpeculator oculos ſuos & aſpexit, & ecce populus multus veniebat per iter deuium
35 ex latere mõtis. * Dixit autem Ionadab ad regem, Ecce filij regis adſunt, iuxta verbũ
36 ſerui tui ſic factũ eſt. * Cúmq; ceſſaſſet loqui, apparuerunt & filij regis. Et intrantes leuauerunt vocem ſuam & fleuerunt. Sed & rex & omnes ſerui eius fleuerunt ploratu magno nimis.

תרגום יונתן

25 וַאֲמַר מַלְכָּא לְאַבְשָׁלוֹם לָא בְרִי לָא נִתְקַף עָלָךְ וְאִתְקְיַף בֵּיהּ וְלָא אֲבָה לְמֵיזַל וּבָרְכֵיהּ׃ 26 וַאֲמַר
אַבְשָׁלוֹם וְלָא יֵיזֵל כְּעַן עִמָּנָא אַמְנוֹן אַחִי וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא לְמָה יֵיזֵל עִמָּךְ׃ 27 וְאִתְקְיַף בֵּיהּ אַבְשָׁלוֹם וּשְׁלַח עִמֵּיהּ יַת אַמְנוֹן
וְיַת כָּל בְּנֵי מַלְכָּא׃ 28 וּפַקֵּיד אַבְשָׁלוֹם יַת עֻלֵּימוֹהִי לְמֵימַר חֲזוֹ כְּעַן כַּד יִשְׁפַּר לִבָּא דְּאַמְנוֹן בְּחַמְרָא וְאֵימַר לְכוֹן קְטָלוּ יַת אַמְנוֹן
וְתִקְטְלוּן יַתֵּיהּ לָא תִּדְחֲלוּן הֲלָא אֲנָא פַּקֵּדִית יַתְכוֹן אִתְקְפוּ וֱהֲווּ לְגִבְרִין גִּבָּרִין׃ 29 וַעֲבַדוּ עֻלֵּימֵי אַבְשָׁלוֹם לְאַמְנוֹן כְּמָא
דְּפַקֵּיד אַבְשָׁלוֹם וְקָמוּ כָל בְּנֵי מַלְכָּא וּרְכִיבוּ גְּבַר עַל כּוּרְכְּיֵהּ וְאַפְּכוּ׃ 30 וַהֲוָה עַד דְּאִנּוּן בְּאָרְחָא וּשְׁמוּעְתָּא אֲתַת לְוַת דָּוִד
לְמֵימַר קְטַל אַבְשָׁלוֹם יַת כָּל בְּנֵי מַלְכָּא וְלָא אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן חַד׃ 31 וְקָם מַלְכָּא וּבְזַע יַת לְבוּשׁוֹהִי וּשְׁכִיב עַל אַרְעָא וְכָל
עַבְדּוֹהִי מְעַתְּדִין כַּד מְבַזְּעִין לְבוּשֵׁיהוֹן׃ 32 וַאֲתֵיב יוֹנָדָב בַּר שִׁמְעָה אֲחוּהִי דְּדָוִד וַאֲמַר לָא יֵימַר מַלְכָּא יַת כָּל עֻלֵּימַיָּא בְּנֵי
מַלְכָּא קְטַלוּ אֱלָהֵין אַמְנוֹן בִּלְחוֹדוֹהִי מִית אֲרֵי בְּלִבָּא דְּאַבְשָׁלוֹם הֲוָה כְּמִינָא מִיּוֹמָא דְּעַנִּי יַת תָּמָר אֲחָתֵיהּ׃ 33 וּכְעַן לָא יְשַׁוֵּי
רִיבוֹנִי מַלְכָּא עַל לִבֵּיהּ פִּתְגָמָא לְמֵימַר כָּל בְּנֵי מַלְכָּא אִתְקְטָלוּ אֱלָהֵין אַמְנוֹן בִּלְחוֹדוֹהִי מִית׃ 34 וַעֲרַק אַבְשָׁלוֹם וּזְקַף
עֻלֵּימָא סַכְוָאָה יַת עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא עַם סַגִּיא אָתֵן מֵאֻרְחָא מֵאֲחוֹרוֹהִי מִסְקַטַר טוּרָא׃ 35 וַאֲמַר יוֹנָדָב לְמַלְכָּא הָא
בְּנֵי מַלְכָּא אַתּוֹ כְּפִתְגָמָא דְּעַבְדָּךְ כֵּן הֲוָה׃ 36 וַהֲוָה כְּשֵׁיצְיוּתֵיהּ לְמַלָּלָא וְהָא בְּנֵי מַלְכָּא אָתוּ וַאֲרִימוּ קָלְהוֹן וּבְכוּ וְאַף מַלְכָּא
וְכָל עַבְדּוֹהִי בְּכוֹ בְּכְיָא סַגִּיאָה לַחֲדָא׃

* *Et dixit rex Abesalom, Non fili, non ve-* 25
niamus omnes nos, ne grauemur in te; &
coëgit eum Abesalom, & non voluit rex ire, &
benedixit ei. * *Et dixit Abesalom, Sed veniat* 26
iam mecum Amnon frater meus. & dixit rex,
Quare ibit tecum? * *Et coëgit eum Abesa-* 27
lom, & misit cum eo Amnon, & omnes filios
regis.

* *Et iussit Abesalom pueris suis, dicens:* 28
Ecce quum bene habuerit cor Amnon in vino,
& dicam ad vos, Percutite Amnon, & inter-
ficite eum, ne timeatis, quoniam ego præcipio vo
bis: roboramini & estote in filios fortitudinis.

* *Et fecerunt pueri Abesalom Amnon sicut* 29
præceperat eis, & surrexerunt omnes filij re-
gis; & ascenderunt vnusquisque super mu-
lam suam, & fugerunt.

* *Et factum est cùm ipsi essent in via, &* 30
nuncium venit ad Dauid, dicentium: Percus-
sit Abesalom omnes filios regis, & non reman-
sit in eis vsque ad vnum.

* *Et surrexit rex & scidit vestimenta sua,* 31
& sedit super terram, & omnes serui eius as-
sistebant ei qui sciderunt vestimenta.

* *Et respondit Jonadab filius Samaa fratris* 32
Dauid, dicens: Non dicat dominus meus rex,
quòd omnes pueri filij regis mortui sunt, sed
Amnon solus mortuus est; quoniam in ira erat
ei Abesalom ex qua die humiliauit Amnon so-
rorem suam Thamar.

* *Et nunc dominus meus rex non ponat in* 33
corde suo verbum, dicens: quoniam omnes filij
regis mortui sunt, sed Amnon solus mortuus est.

* *Et fugit Abesalom. & ascendit puer spe-* 34
culator, & eleuauit oculos suos, & vidit, &
ecce populus multus veniens in via post eum
ex latere montis.

* *Et dixit Jonadab ad regem, Ecce filij re-* 35
gis adsunt, secundùm verbum serui tui sic fa-
ctum est.

* *Et factum est cùm complesset ipse loqui,* 35
& ecce filij regis venerunt, & leuauerunt
vocem suam, & fleuerunt, & rex & omnes
serui eius fleuerunt ploratu magno nimis.

25 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀβεσαλὼμ, μὴ τέκνον, ἃ μὴ ἔλθωμεν πάντες ἡμεῖς, ὅπως μὴ βαρυνθῶμεν ἐπὶ σέ· καὶ κατεβιάζετο αὐτὸν ἀβεσαλώμ, καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ βασιλεὺς τοῦ πορευθῆναι, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν.

26 * καὶ εἶπεν ἀβεσαλὼμ, ἀλλὰ πορευθήτω δὴ μετ' ἐμοῦ ἀμνὼν ὁ ἀδελφός μου· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἵνατί πορευθῇ
27 μετὰ σοῦ; * καὶ κατεβιάσατο αὐτὸν ἀβεσαλώμ, καὶ ἐξαπέστειλε μετ' αὐτοῦ τὸν ἀμνών, καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασι-
28 λέως. * καὶ ἐνετείλατο ἀβεσαλὼμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, λέγων· ἴδετε ὅτ' ἂν ᾖ καρδία ἀμνὼν ἐν τῷ οἴνῳ, καὶ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, πατάξατε τὸν ἀμνών, καὶ θανατώσατε αὐτόν, μὴ φοβεῖσθε, ὅτι ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν· κραταιοῦσθε καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνάμεως.

29 * καὶ ἐποίησαν οἱ παῖδες ἀβεσαλὼμ τῷ ἀμνὼν καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς· καὶ ἀνέστησαν πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ βασι-
30 λέως καὶ ἐπέβησαν ἕκαστος ἐπὶ τὸν ἡμίονον αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. * καὶ ἐγένετο ὡς αὐτοὶ ἦσαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἡ ἀγγελία ἦλθε πρὸς δαυὶδ, λεγόντων· πέπαικεν ἀβεσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως· καὶ οὐχ ὑπολέλειπται ἐν αὐ-
31 τοῖς ἕως ἑνός. * καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ παρειστήκασιν αὐτῷ διερρωγότες τὰ ἱμάτια.

32 * καὶ ἀπεκρίθη ἰωναδὰβ υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυὶδ, λέγων· μὴ εἰπάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς, ὅτι πάντα τὰ παιδάρια οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως τεθνήκασιν, ἀλλ' ἢ ἀμνὼν μόνος τέθνηκεν, ὅτι ἐν ὀργῇ ἦν αὐτῷ ἀβεσαλὼμ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐταπείνωσεν ἀμνὼν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ θαμάρ.

33 * καὶ νῦν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς μὴ θέτω ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ῥῆμα, λέγων· ὅτι πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως τεθνήκασιν, ἀλλ' ἢ ἀμνὼν μόνος τέθνηκεν.

34 * καὶ ἀπέδρα ἀβεσαλώμ· καὶ ἀνέβη τὸ παιδάριον ὁ σκοπός, καὶ ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ λαὸς πολὺς πορευόμενος ἐν τῇ ὁδῷ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐκ πλευρᾶς τοῦ ὄρους.

35 * καὶ εἶπεν ἰωναδὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως παραγεγόνασιν, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ δούλου σου οὕτως γέ-
36 γονεν. * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα, καὶ ἰδοὺ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως παραγεγόνασιν· καὶ ἦραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν, καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἔκλαυσαν κλαυθμὸν μέγαν σφόδρα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et dixit rex ad Absalom, Non fili mi, ne nunc eamus omnes nos, & ne ingraueſcamus ſuper te. & inſtitit in illum; & non voluit ire, ſed benedixit illi. [26] Et dixit Abſalom, Et non ibit quæſo nobiſcum Amnon frater meus? & dixit illi rex, Ad quid ibit tecum? [27] Et inualuit in illum Abſalom, & miſit cum eo Amnon & omnes filios regis.

[28] Et iuſſit Abſalom adoleſcentibus ſuis, dicendo: Videte quæſo, quando iucundum erit cor Amnon in vino, & dicam vobis, Occidite Amnon, & occidetis illum, non timebitis; nónne iuſſi vobis? roboramini & eſtote in robuſtos viros.

[29] Et fecerunt adoleſcentes Abſalom Amnoni, quemadmodum iuſſerat Abſalom. & ſurrexerunt omnes filij regis, & equitarunt quiſque ſuper mulum ſuum, & verterunt terga. [30] Et fuit dum adhuc eſſent illi in via, rumor venit ad Dauid, dicendo: Occidit Abſalom omnes filios regis, & non relictus eſt ex illis vnus. [31] Et ſurrexit rex & ſcidit veſtimenta ſua, & cubuit ſuper terram, & omnes ſerui eius ſtabant ſcindentes veſtes ſuas. [32] Et reſpondit Ionadab filius Simghah fratris ipſius Dauid, & dixit, Non dicat rex, omnes adoleſcentes filios regis occiderunt, ſed Amnon ipſe ſolus mortuus eſt; quia in corde Abſalom fuit inſidiatio, à die quo oppreſſit Thamar ſororem ſuam. [33] Et nunc non ponat dominus meus rex ſuper cor ſuum verbum, dicendo: omnes filij regis occiſi ſunt, ſed Amnon ipſe ſolus mortuus eſt. [34] Et fugit Abſalom & leuauit adoleſcens circunſpector oculos ſuos, & vidit, & ecce populus multus veniebant ex via de-poſt eum de latere montis.

[35] Et dixit Ionadab regi, Ecce filij regis veniunt, ſecundùm verbum ſerui tui ſic fuit. [36] Et fuit cùm finiret ille loqui, & ecce filij regis venerunt, & extulerunt vocem ſuam & fleuerunt, & etiam rex & omnes ſerui eius fleuerunt fletu magno.

37 * וְאַבְשָׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ אֶל־תַּלְמַי בֶּן־עַמִּיחוּר
מֶלֶךְ גְּשׁוּר וַיִּתְאַבֵּל עַל־בְּנוֹ כָּל־הַיָּמִים׃
38 * וְאַבְשָׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ גְּשׁוּר וַיְהִי־שָׁם שָׁלֹשׁ
39 שָׁנִים׃ * וַתִּכַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ לָצֵאת אֶל־אַבְשָׁלוֹם
כִּי־נִחַם עַל־אַמְנוֹן כִּי־מֵת׃

יד

1 * וַיֵּדַע יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה כִּי־לֵב הַמֶּלֶךְ עַל־
2 אַבְשָׁלוֹם׃ * וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם
אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִתְאַבְּלִי־נָא וְלִבְשִׁי־
נָא בִגְדֵי־אֵבֶל וְאַל־תָּסוּכִי שֶׁמֶן וְהָיִית כְּאִשָּׁה זֵה
יָמִים רַבִּים מִתְאַבֶּלֶת עַל־מֵת׃
3 * וּבָאת אֶל־הַמֶּלֶךְ וְדִבַּרְתְּ אֵלָיו כַּדָּבָר הַזֶּה
וַיָּשֶׂם יוֹאָב אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיהָ׃
4 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוֹעִית אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל עַל־
אַפֶּיהָ אַרְצָה וַתִּשְׁתָּחוּ וַתֹּאמֶר הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ׃
5 * וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ וַתֹּאמֶר אָבֵל אִשָּׁה־
אַלְמָנָה אָנִי וַיָּמָת אִישִׁי׃
6 * וְלִשְׁפְחָתֶךָ שְׁנֵי בָנִים וַיִּנָּצוּ שְׁנֵיהֶם בַּשָּׂדֶה
וְאֵין מַצִּיל בֵּינֵיהֶם וַיַּכֵּהוּ הָאֶחָד אֶת־הָאֶחָד וַיְמִתֵהוּ׃
7 * וְהִנֵּה קָמָה כָל־הַמִּשְׁפָּחָה עַל־שִׁפְחָתֶךָ
וַיֹּאמְרוּ תְּנִי אֶת־מַכֵּה אָחִיו וּנְמִתֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אָחִיו
אֲשֶׁר הָרָג וְנַשְׁמִידָה גַּם אֶת־הַיּוֹרֵשׁ וְכִבּוּ אֶת־
גַּחַלְתִּי אֲשֶׁר נִשְׁאָרָה לְבִלְתִּי שׂוֹם־לְאִישִׁי שֵׁם
וּשְׁאֵרִית עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
8 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־הָאִשָּׁה לְכִי לְבֵיתֵךְ וַאֲנִי
9 אֲצַוֶּה עָלָיִךְ׃ * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוֹעִית
אֶל־הַמֶּלֶךְ עָלַי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הֶעָוֹן וְעַל־בֵּית אָבִי
וְהַמֶּלֶךְ וְכִסְאוֹ נָקִי׃
10 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַמְדַבֵּר אֵלַיִךְ וַהֲבֵאתָ אֵלַי וְלֹא־
יֹסִיף עוֹד לָגַעַת בָּךְ׃

37 *Porrò Absalom fugiens abijt ad Tholomai filium Ammiur regem Geſſur. Luxit ergo Dauid filium ſuum Amnon mul
38 tis diebus. *Abſalom autem cùm fugiſſet & veniſſet in Geſſur, fuit ibi tribus annis.
39 *Ceſſauítq; rex Dauid perſequi Abſalom, eò quòd cõſolatus eſſet ſuper Amnon interitu. Inf. 15.5

CAP. XIIII.

1 INtelligens aũt Ioab filius Saruiæ quòd
A cor regis verſum eſſet ad Abſalom,
2 *Miſit Thecuam & tulit inde mulierẽ ſapientẽ, dixítq; ad eam, Lugere te ſimula, & induere veſte lugubri, & ne vngaris oleo, vt ſis quaſi mulier iam plurimo tem
3 pore lugens mortuum. *Et ingredieris ad regem & loqueris ad eum ſermones huiuſcemodi. poſuit autem Ioab verba in ore
4 eius. *Itaq; cùm ingreſſa fuiſſet mulier Thecuites ad regem, cecidit coram eo ſuper terram, & adorauit & dixit, Salua me 4.Re. 6.f
5 rex. *Et ait ad eam rex, Quid cauſæ habes? quæ reſpondit, Heu mulier vidua ego ſum. mortuus eſt enim vir meus.
6 *Et ancillæ tuæ erant duo filij, qui rixati ſunt aduerſum ſe in agro, nullúſque
B erat qui eos prohibere poſſet; & percuſſit alter alterum & interfecit eum.
7 *Et ecce conſurgens vniuerſa cognatio aduerſum ancillam tuam, dicit: Trade eum qui percuſſit fratrem ſuum, vt occidamus eum pro anima fratris ſui quem interfecit, & deleamus hæredem; & quærunt extinguere ſcintillam meam quæ relicta eſt, vt non ſuperſit viro meo nomen & reliquiæ ſuper terram.
8 *Et ait rex ad mulierem, Vade in domum tuam & ego iubebo pro te.
9 *Dixítq; mulier Thecuites ad regem, In me domine mi rex ſit iniquitas, & in domo patris mei, rex autem & thronus eius ſit innocens.
10 *Et ait rex, Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, & vltrà non addet vt tangat te.

תרגום יונתן

37 וְאַבְשָׁלוֹם עָרַק וַאֲזַל לְוָת תַּלְמַי בַּר עַמִּיהוּד מַלְכָּא דִגְשׁוּר וְאִתְאֲבַל עַל בְּרֵיהּ יוֹמִין סַגִּיאִין׃ 38 וְאַבְשָׁלוֹם עָרַק וַאֲזַל לִגְשׁוּר
וַהֲוָה תַּמָּן תְּלַת שְׁנִין׃ 39 וְחַמֵּיהּ נַפְשָׁא דְּדָוִד מַלְכָּא לְמִפַּק עַל אַבְשָׁלוֹם אֲרֵי אִתְנְחֵם עַל אַמְנוֹן אֲרֵי מִית׃

יד

1 וְיָדַע יוֹאָב בַּר צְרוּיָה אֲרֵי בְלִבָּא דְמַלְכָּא לְמִפַּק עַל אַבְשָׁלוֹם׃ 2 וּשְׁלַח יוֹאָב לְתֶקוֹעַ וּרְבַר מִתַּמָּן אִתְּתָא חַכִּימְתָּא וַאֲמַר לַהּ אִתְאַבְּלִי כְּעַן
וּלְבָשִׁי כְּעַן לְבוּשֵׁי אֲבֵלָא וְלָא תְּשׁוּפִין מִשְׁחָא וּתְהֵי כְּאִתְּתָא דְמָן יוֹמִין סַגִּיאִין מִתְאַבְּלָא עַל מֵיתָא׃ 3 וְתֵיתֵכִין לְוָת מַלְכָּא וּתְמַלְּלִין עִמֵּיהּ
כְּפִתְגָמָא הָדֵין וְשַׁוִּי יוֹאָב יַת פִּתְגָמַיָּא בְּפֻמָּהָא׃ 4 וַאֲמָרַת אִתְּתָא דְמִתְקוֹעַ לְמַלְכָּא וּנְפָלַת עַל אַפָּהָא עַל אַרְעָא וּסְגִידַת וַאֲמָרַת פָּרֵק מַלְכָּא׃
5 וַאֲמַר לַהּ מַלְכָּא מַה לִיךְ וַאֲמָרַת בְּרַם אִתְּתָא אַרְמַלְתָּא אֲנָא וּמִית בַּעֲלִי׃ 6 וְלַאֲמְתָךְ תְּרֵין בְּנִין וְאִתְנְצִיאוּ תַּרְוֵיהוֹן בְּחַקְלָא
וְלֵית דְּמְשֵׁיזֵיב בֵּינֵיהוֹן וּמְחָא חַד יַת חָד וּקְטָלֵיהּ יַתֵּיהּ׃ 7 וְהָא קָמַת כָּל זַרְעִיתָא עַל אַמְתָךְ וַאֲמַרוּ הַבִי יַת דְּקָטַל אָחוּהִי וּנְקְטִלִינֵיהּ
בְּחוּבַת נַפְשָׁא דַּאֲחוּהִי דְקָטַל וּנְשֵׁיצֵי אַף יַת יְרִיתָא וּבְעָן לְמִקְטַל יַת חָד יְחִידִי דְּאִישְׁתְּאַר בְּדִיל דְּלָא לְשַׁוָּאָה לְבַעֲלִי שׁוּם וּשְׁאַר עַל אַפֵּי אַרְעָא׃
8 וַאֲמַר מַלְכָּא לְאִתְּתָא אֲזִילִי לְבֵיתֵךְ וַאֲנָא אֲפַקֵּד עֲלָיִךְ׃
9 וַאֲמָרַת אִתְּתָא דְמִתְקוֹעַ לְמַלְכָּא עֲלַי דִּי לִי רִבּוֹנִי מַלְכָּא חוֹבָא וְעַל בֵּית אֲבָא וּמַלְכָּא וְכָרְסָא דְמַלְכוּתֵיהּ זַכָּאִי׃
10 וַאֲמַר מַלְכָּא מַן דְּיֵימַר לִיךְ מִלָּא וְתֵיתֵינֵיהּ לְוָתִי וְלָא יוֹסִיף עוֹד לַאֲנָקָא לִיךְ׃

37 * Et Abesalom fugit & abijt ad Tholmi filium Amiud regem Gesser; & luxit rex super filium suum omnibus diebus.

38 * Et Abesalom fugit & abijt in Gesser, & fuit ibi annis tribus.

39 * Et cessauit spiritus regis Dauid vt egrederetur contra Abesalom; quoniam consolatus est super Amnon filio suo mortuo.

CAP. XIIII.

1 ET intellexit Joab filius Saruia quòd cor regis consolatum est ad Abesalom:

2 * Et misit Joab in Thecue, & tulit indè mulierem sapientem: & dixit ei; Luge iam, & induere vestibus lugubribus, & ne vngaris oleo: & sis quasi mulier diebus multis lugens super mortuum.

3 * Et venies ad regem, & loqueris ad eum secundum sermonem hunc. & posuit Ioab verba in ore eius.

4 * Et venit mulier Thecuites ad regem, & cecidit super faciem eius ad terram, & adorauit eum. & dixit: Salua rex salua.

5 * Et ait ad eam rex: Quid tibi est? & dixit mulier; Verè mulier vidua ego sum, & mortuus est vir meus:

6 * Et ancillæ tuæ duo filij, & rixati sunt in agro ambo, & non fuit qui erueret inter eos. & percussit vnus fratrem suum, & interfecit eum.

7 * Et ecce consurrexerunt vniuersa tribus aduersum ancillam tuam dicentes: Trade eum qui percussit fratrem suum, & occidemus pro anima fratris sui quem interfecit, & delebimus hæredem: et extinguetur scintilla quæ relicta est mihi, vt non sit viro meo nomen et reliquiæ super faciem terræ.

8 * Et dixit rex ad mulierem: Vade in domũ tuam bene valens, & ego iubebo pro te.

9 * Et dixit mulier Thecuites ad regem: Domine mi rex, in me iniquitas & in domo patris mei: & rex & thronus eius innocens.

10 * Et ait rex: Qui locutus fuerit contra te verbum, adduc eum ad me, & non addet vltra vt tangat te.

37 * καὶ ἀβεσαλὼμ ἀπέδρα καὶ ἐπορεύθη πρὸς θολμὶ υἱὸν ἀμιοὺδ βασιλέα γεσσήρ. καὶ ἐπένθησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας.

38 * καὶ ἀβεσαλὼμ ἔφυγε καὶ ἀπῆλθεν εἰς γεσσήρ, καὶ
39 ἦν ἐκεῖ ἔτη τρία. * καὶ ἐκόπασε τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως δαυὶδ τοῦ ἐξελθεῖν ἐπὶ ἀβεσαλώμ, ὅτι παρεκλήθη ἐπὶ ἀμνὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ τεθνηκότος.

ιδ΄.

1 * Καὶ ἔγνω ἰωὰβ υἱὸς Σαρουία ὅτι ἡ καρδία τοῦ βασιλέως πρὸς ἀβεσαλώμ.

2 * καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ εἰς θεκουέ, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν γυναῖκα φρονίμου. καὶ εἶπεν αὐτῇ, πένθησον δὴ καὶ περιβαλοῦ ἱμάτια πενθικά, καὶ μὴ χρίσῃ ἔλαιον. καὶ γενήσῃ ὡς γυνὴ ἡμέρας πολλὰς πενθοῦσα ἐπὶ τεθνηκότι.

3 * καὶ ἥξεις πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ. καὶ ἔθετο ἰωὰβ τοὺς λόγους ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῆς.

4 * καὶ παρεγένετο ἡ γυνὴ ἡ θεκουῖτις πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν, σῶσον ὁ βασιλεύς σῶσον.

5 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεύς, τί σοί ἐστιν; καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ὄντως γυνὴ χήρα ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ μου·

6 * καὶ τῇ δούλῃ σου δύο υἱοί, καὶ διεμάχοντο ἐν τῷ πεδίῳ ἀμφότεροι, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ὁ εἷς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν·

7 * καὶ ἰδοὺ ἐξανέστησαν ὅλη ἡ φυλὴ ἐπὶ τὴν δούλην σου λέγοντες, παράδος τὸν πατάξαντα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ θανατώσωμεν αὐτὸν ἀντὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οὗ ἀπέκτεινε, καὶ ἐξαρῶμεν τὸν κληρονόμον. καὶ σβεσθήσεται ὁ ἀπολελειμμένος μοι, τοῦ μὴ ὑπαρξαι τῷ ἀνδρί μου ὄνομα καὶ λεῖμμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.

8 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν γυναῖκα, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου ὑγιαίνουσα, κἀγὼ ἐντελοῦμαι περὶ σοῦ.

9 * καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ θεκουῖτις πρὸς τὸν βασιλέα, κύριέ μου βασιλεῦ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἀδικία καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἀθῷος.

10 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, τὸν λαλοῦντα πρὸς σὲ ῥῆμα, ἄγαγε αὐτὸν πρός με, καὶ οὐ μὴ προσθήσῃ ἔτι ἅψασθαί σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et Absalom fugit & iuit ad Thalmai filium Ghamihhud regem Gessur, & luxit super filium suum diebus multis.
18 Et Absalom fugit & iuit ad Gessur, & fuit ibi tribus annis. 19 Et desiderauit anima Dauid regis egredi ad Absalom, quia consolatus erat super Amnon quòd mortuus esset.

CAP. XIIII.

1 ET cognouit Ioab filius Szaruia quòd esset in corde regis exire ad Absalom. 2 Et misit Ioab ad Thekoagh, & adduxit indè mulierem sapientem, & dixit illi: Luge obsecro, & indue quæso vestes luctus: & non vngaris vnguento, sed sis vt mulier quæ à diebus multis luget super mortuum. 3 Et venies ad regem, & loqueris ad eum secundùm verbum hoc: & posuit Ioab verba in ore eius. 4 Et dixit mulier quæ erat ex Thekoagh ad regem, & procidit super faciem suam super terram, & adorauit & dixit: Libera rex. 5 Et dixit illi rex: Quid est tibi? & dixit: Verè mulier vidua ego, & mortuus est maritus meus. 6 Et ancillæ tuæ erant duo filij, & rixati sunt ambo illi in agro, & non erat, qui liberaret, inter illos; & percussit vnus alterum, & occidit illum. 7 Et ecce surrexit omnis prosapia super ancillam tuam, & dixerunt: Da qui occidit fratrem suum, & occidemus illum propter culpam animæ fratris sui quem occidit, & perdemus etiam hæredem: & quærunt occidere etiam vnum vnicum qui relictus est, vt non ponant marito meo nomen & residuum super faciem terræ. 8 Et dixit rex ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego iubebo pro te. 9 Et dixit mulier quæ erat ex Thekoagh regi: Super me quæ mea est, domine mi rex, sit culpa & super domum patris mei, & rex & solium regni sui sit innocens. 10 Et dixit rex: Qui dixerit tibi loquelam, produces illum ad me, & non addet amplius nocere tibi.

11 * וַתֹּאמֶר יִזְכֹּר־נָא הַמֶּלֶךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מֵהַרְבַּית גֹּאֵל הַדָּם לְשַׁחֵת וְלֹא יַשְׁמִידוּ אֶת־בְּנִי
וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת בְּנֵךְ אָרְצָה׃
12 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה תְּדַבֶּר־נָא שִׁפְחָתְךָ אֶל־אֲדֹנִי
13 הַמֶּלֶךְ דָּבָר וַיֹּאמֶר דַּבֵּרִי׃ * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
וְלָמָּה חָשַׁבְתָּה כָזֹאת עַל־עַם אֱלֹהִים וּמִדַּבֵּר הַמֶּלֶךְ
הַדָּבָר הַזֶּה כְּאָשֵׁם לְבִלְתִּי הָשִׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת־נִדָּחוֹ׃
14 * כִּי־מוֹת נָמוּת וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה אֲשֶׁר לֹא
יֵאָסְפוּ וְלֹא־יִשָּׂא אֱלֹהִים נָפֶשׁ וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת
לְבִלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדָּח׃
15 * וְעַתָּה אֲשֶׁר־בָּאתִי לְדַבֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנִי
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי יְרָאֻנִי הָעָם וַתֹּאמֶר שִׁפְחָתֶךָ
אֲדַבְּרָה־נָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ אוּלַי יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ אֶת־
דְּבַר אֲמָתּוֹ׃
16 * כִּי יִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ לְהַצִּיל אֶת־אֲמָתּוֹ מִכַּף הָאִישׁ
לְהַשְׁמִיד אֹתִי וְאֶת־בְּנִי יַחַד מִנַּחֲלַת אֱלֹהִים׃
17 * וַתֹּאמֶר שִׁפְחָתְךָ יְהִי־נָא דְבַר־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
לְמְנָחָה כִּי־כְמַלְאַךְ הָאֱלֹהִים כֵּן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לִשְׁמֹעַ
הַטּוֹב וְהָרָע וַיהוָה אֱלֹהֶיךָ יְהִי עִמָּךְ׃
18 * וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַל־נָא תְכַחֲדִי
מִמֶּנִּי דָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁאֵל אֹתָךְ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
יְדַבֶּר־נָא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
19 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲיַד יוֹאָב אִתָּךְ בְּכָל־זֹאת וַתַּעַן
הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר חֵי נַפְשְׁךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אִם־אֶשׁ
לְהֵמִין וּלְהַשְׂמִיל מִכֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־
עַבְדְּךָ יוֹאָב הוּא צִוָּנִי וְהוּא שָׂם בְּפִי שִׁפְחָתֶךָ אֵת
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
20 * לְסֹבֵב אֶת־פְּנֵי הַדָּבָר עָשָׂה עַבְדְּךָ יוֹאָב
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַאדֹנִי חָכָם כְּחָכְמַת מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים
לָדַעַת אֵת־כָּל־אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃

SAMVEL. II. Translat. B. Hierony. *Dauid.*

11 * Quæ ait: Recordetur rex domini Dei
sui, vt non multiplicentur proximi san-
guinis ad vlciscendum, & nequaquam in-
terficiant filium meũ. qui ait: Viuit Do-
minus, quia non cadet de capillis filij tui
12 super terram. * Dixit ergo mulier:
D Loquatur ancilla tua ad dominum meũ
regem verbum. & ait: Loquere.
13 * Dixitque mulier: Quare cogitasti hu
iuscemodi rem contra populum Dei, &
locutus est rex verbum istud vt peccet, &
non reducat eiectum suum?
14 * Omnes morimur, & quasi aquę dila-
bimur in terrã quæ nõ reuertuntur. Nec
vult Deus perire animã, sed retractat co-
gitans ne penitus pereat qui abiectus est.
15 * Nunc igitur veni vt loquar ad domi-
num meũ regẽ verbũ hoc præsente popu
lo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regẽ, si
quomodo faciat rex verbum ancillæ suæ.
16 * Et audiuit rex vt liberaret ancillam
suam de manu omniũ qui volebãt de hæ
reditate Dei delere me & filiũ meũ simul.
17 * Dicat ergo ancilla tua vt fiat verbum
dñi mei regis sicut sacrificiũ. Sicut enim
angelus Dei, sic est dñs meus rex, vt nec
benedictione nec maledictione moueatur. Vnde & Dñs Deus tuus est tecum.
18 * Et respondens rex dixit ad mulierem:
E Ne abscondas à me verbum quod te in-
terrogo. Dixitque ei mulier: Loquere do-
19 mine mi rex. * Et ait rex: Nunquid
manus Ioab tecum est in omnibus istis?
Respondit mulier & ait: Per salutem ani-
mæ tuæ domine mi rex nec ad finistram
nec ad dexteram est ex omnibus his quæ
locutus est dominus meus rex. Seruus e-
nim tuus Ioab ipse præcepit mihi & ip-
se posuit in os ancillæ tuæ omnia verba
20 hæc: * Vt verterem figuram sermonis
huius. Seruus enim tuus Ioab præcepit
istud. tu autem domine mi rex sapiens es
sicut habet sapientiam angelus Dei, vt in-
telligas omnia super terram.

תרגום יונתן

11 וַאֲמַרַת יְדַבַּר כְּעַן מַלְכָּא מַרַ וְכִתִּיב בִּסְפַר אוֹרַיְתָא דְמָא לְאַסְגָּאָה אַרְמָא קֳדָם גָּאֵיל דְּמָא לְחַבָּלָא וְלָא יְשֵׁיצוּן יַתּ בְּרִי
וַאֲמַר קַיָּים הוּא יְיָ אִם יִפּוֹל מִשַּׂעַר רֵישׁ בְּרִיךְ לְאַרְעָא׃ 12 וַאֲמַרַת אִתְּתָא חְמֵיל כְּעַן אֲמָתָךְ קֳדָם רִבּוֹנִי מַלְכָּא מִתְנָמָא וַאֲמַר מַלֵּלִי׃
13 וַאֲמַרַת אִתְּתָא וּלְמָה חֲשַׁבְתָּא כִּדְנָא עַל עַמָּא דַיְיָ וּמְמַלֵּיל מַלְכָּא מִתְנָמָא הָדֵין כִּגְבַר חַיָּיב דְּדִיל וְלָא לַאֲתָבָא מַלְכָּא יַת בִּידּוֹרֵיהּ׃
14 אֲרֵי מִיתָא דָּמְאִית הָא כְּמַיָּא דְמִתְאַשְׁדִין לְאַרְעָא דְלָא אֶיפְּשַׁר לְהוֹן דְּיִתְסְפוּן כֵּן לֵית אֶפְשַׁר לְדִינָא דְקִשְׁטָא לְקַבָּלָא מָמוֹן דְּשַׁקַּר
וְדְמְחַשֵּׁב מַחְשְׁבָן בְּדִיל דְּלָא לְבַדָּרָא מִינֵּיהּ בִּידּוֹר׃ 15 וּכְעַן דַּאֲתֵיתִי לְמַלָּלָא קֳדָם מַלְכָּא רִבּוֹנִי יַת מִתְנָמָא הָדֵין אֲרֵי דַחֲלוּנַנִי
עַמָּא וַאֲמַרַת אֲמָתָךְ חְמֵיל כְּעַן קֳדָם מַלְכָּא מֵאִים יַעֲבִיד מַלְכָּא יַת מִתְנָמָא הָדֵין׃
16 אֲרֵי יִשְׁמַע מַלְכָּא לְשֵׁיזָבָא יַת אַמְתֵּיהּ מִיַּד גַּבְרָא לְשֵׁיצָאָה יָתִי וְיָת בְּרִי כַּחֲדָא מֵאַחְסָנַת עַמָּא דַיְיָ׃ 17 וַאֲמַרַת
אַמְתָּךְ יְהֵי כְעָן מִתְנָמָא דְרִיבּוֹנִי מַלְכָּא לְנִיחָא אֲרֵי כְּמַלְאֲכָא דַיְיָ כֵּן רִבּוֹנִי מַלְכָּא לְמִשְׁמַע טָב וּבִישׁ וּמִימְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ יְהֵי בְּסַעֲדָךְ׃
18 וַאֲתֵיב מַלְכָּא וַאֲמַר לְאִתְּתָא לָא כְעָן תְּכַסֵּי מִנִּי מִתְנָמָא דַּאֲנָא שָׁאֵיל מִנָּיךְ וַאֲמַרַת אִתְּתָא יְמֵיל כְּעָן רִבּוֹנִי מַלְכָּא׃
19 וַאֲמַר מַלְכָּא הֲיָד יוֹאָב עִמָּךְ בְּכָל דָּא וַאֲתֵיבַת אִתְּתָא וַאֲמַרַת חַיֵּי נַפְשָׁךְ רִבּוֹנִי מַלְכָּא אִם אִית לְסִטְיֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא מִכֹּל דְּמַלֵּיל
רִבּוֹנִי מַלְכָּא אֲרֵי עַבְדָּךְ יוֹאָב הוּא פַּקְדָנִי וְהוּא שַׁוִּי בְּפוּמָא דְאַמְתָךְ יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין׃ 20 בְּדִיל לְאַקָּפָא יַת אַפֵּי פִּתְגָמָא
עֲבַד עַבְדָּךְ יוֹאָב יַת פִּתְגָמָא הָדֵין וְרִבּוֹנִי חַכִּים כְּחָכְמַת מַלְאָכָא דַיְיָ לְמִידַע יַת כָּל דִּי בְּאַרְעָא׃

11 * Et dixit mulier: Recordetur iam rex Domini Dei tui. quod si multiplicauerint proximi sanguine vt interficiant, & non disperdant filium meum. Et ait rex: Viuit Dominus, non cadet de capillis filij tui super terram.

12 * Et dixit mulier: Loquatur iam ancilla tua ad dominum meum regem verbum. et ait rex: Loquere.

13 * Et dixit mulier: Quare cogitatum fuit sic contra populum Dei? & vt loquatur rex verbum istud quasi delictum, vt non reducat rex eiectum à se:

14 * Quoniam morte moriemur, & sicut aqua effusa super terram non congregabitur, & non auferet Deus animam. & cogitauit cogitationem vt non abijceret à se eiectum.

15 * Et nunc pro quibus venio vt loquar ad regem dominum meum verbum hoc, quoniam aspiciet me populus. & dicet ancilla tua: Loquatur iam ancilla tua ad dominum meum regem, si forte faciat rex verbum ancillæ suæ:

16 * Quia audiet rex, & liberabit ancillam suam de manu viri quærentis delere me & filium meum simul de hæreditate Domini.

17 * Et dicet ancilla tua: Fiat iam verbum domini mei regis in sacrificium. quoniam sicut angelus Dei, sic dominus meus rex, vt audiat bonum & malum; et dominus Deus tuus tecum sit.

18 * Et respondit rex & dixit mulieri: Non iam abscondas à me verbum quod ego interrogabo te. & dixit mulier: Loquatur iam dominus meus rex.

19 * Et dixit rex: Si iam manus Ioab tecum in omnibus istis? & respondit & ait mulier regi: Viuit anima tua domine mi rex, si est ad dexteram aut ad sinistram ex omnibus quæ locutus est dominus meus rex: quoniam seruus tuus Ioab ipse præcepit mihi, & ipse posuit in ore ancillæ tuæ omnia verba hæc.

20 * Vt verteret figuram sermonis huius, fecit seruus tuus Ioab verbum istud. & dominus meus rex sapiens secundum sapientiam angeli Dei, vt intelligat omnia quæ sunt super terram.

11 * καὶ εἶπεν ἡ γυνή, μνησθήτω δὴ ὁ βασιλεὺς κυρίου τοῦ θεοῦ σου· ὅπι ἐὰν πληθυώσωσιν οἱ ἀγχιστεύοντες τὸ αἷμα τοῦ διαφθεῖραι, καὶ οὐκ ἐξαρῶσι τὸν υἱόν μου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ζῇ κύριος, οὐ πεσεῖται ἀπὸ τῶν τριχῶν τοῦ
12 υἱοῦ σου ἐπὶ τὴν γῆν. * καὶ εἶπεν ἡ γυνή, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα ῥῆμα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, λάλει.

13 * καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ἵνατί ἐλογίσθη οὕτως ἐπὶ λαὸν θεοῦ; καὶ ἐκ τοῦ λαλεῖν τὸν βασιλέα τὸν λόγον τοῦτο ὡς πλημμέλια, τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα τὸν ἀπωσμένον ἀπ'
14 αὐτοῦ. * ὅτι θανάτῳ ἀποθνήσκομεν, καὶ ὥσπερ τὸ ὕδωρ τὸ ἐκχεόμενον ἐπὶ τὴν γῆν οὐ συναχθήσεται, καὶ οὐ λήψεται ὁ θεὸς ψυχήν. καὶ ἐλογίσατο λογισμὸν τοῦ μὴ ἀποστραφῆναι ἀπ' αὐτοῦ ἀπωσμένον.

15 * καὶ νῦν ὅτι εἶπον λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα τὸν κύριόν μου τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ὄψεταί με ὁ λαός. καὶ ἐρεῖ ἡ δούλη σου, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, εἴ πως ποιήσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ ῥῆμα τῆς
16 παιδίσκης αὐτοῦ. * ὅτι ἀκούσεται ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξελεῖται τὴν δούλην αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ζητοῦντός με ἐξολεθρεῦσαί με καὶ τὸν υἱόν μου κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκ τῆς κληρονομίας κυρίου.

17 * καὶ ἐρεῖ ἡ δούλη σου, γενηθήτω δὴ ὁ λόγος τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως εἰς θυσίαν. ὅτι καθὼς ἄγγελος θεοῦ οὕτως ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς, τοῦ εἰσακούειν τὸ καλὸν καὶ τὸ πονηρόν· καὶ κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ ἔσται.

18 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τῇ γυναικί, μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐπερωτήσω σε. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, λαλησάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς.

19 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ δὴ ἡ χεὶρ Ιωὰβ μετὰ σοῦ ἐν πᾶσι τούτοις; καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ βασιλεῖ, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ εἰ ἔστιν εἰς τὰ δεξιὰ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκ πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς, ὅτι ὁ δοῦλός σου Ιωὰβ αὐτὸς ἐνετείλατό μοι, καὶ αὐτὸς ἔθετο ἐν τῷ στόματι τῆς δούλης σου πάντας τοὺς λόγους τούτους·

20 * ὅπως κυκλώσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ λόγου τούτου, ἐποίησεν ὁ δοῦλός σου Ιωὰβ τὸν λόγον τοῦτον. καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς φρονίμῳ τῇ φρονήσει ἀγγέλου τοῦ θεοῦ τοῦ γνῶναι πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et dixit, Recordetur, obsecro, rex quid sit scriptum in libro Legis domini Dei tui, vt multiplicetur via ante redemptorem sanguinis ad deuastandum, & non perdant filium meum. & dixit: Viuit ipse Dominus, si ceciderit ex capillo capitis filij tui in terram.

[12] Et dixit mulier: Loquatur nunc ancilla tua ante dominum meum regem verbum. & dixit: Loquere.

[13] Et dixit mulier: Et quare cogitasti secundum hoc super populum Domini, & loquitur rex verbum hoc sicut vir culpatus, vt non reducat rex dispersum suum? [14] Quia mors qua morior ecce est sicut aquæ quæ defluunt in terram, quia non possibile est illis quòd congregentur: sic non est possibile iudici veritatis accipere mamon iniquitatis, & quod cogitet cogitationes vt non dispergat à se dispersum. [15] Et nunc quòd veni ad loquendum ante regem dominum meum verbum hoc, quia terruerunt me populus; & dixit ancilla tua, Loquatur nunc ante regem; fortè faciet rex verbum hoc. [16] Quia audiet rex ad liberandum ancillam suam de manu viri *quærentis* consumere me & filium meum simul de hæreditate populi Domini. [17] Et dixit ancilla tua, Sit quæso verbum domini mei regis in requiem; nam vt angelus Domini, sic dominus meus rex ad audiendum bonum & malum: & dictum domini Dei tui sit in auxilio tuo. [18] Et respondit rex & dixit mulieri: Ne obsecro celes à me verbum quod ego rogo te. & dixit mulier: Loquatur quæso dominus meus rex. [19] Et dixit rex: Num manus Ioab tecum est in omni hoc? & respondit mulier, & dixit: Per vitam animæ tuæ domine mi rex, si non est declinandum ad dexteram vel ad sinistram ex omni quod locutus est dominus meus rex: nam seruus tuus Ioab ipse iussit mihi, & ipse posuit in ore ancillæ tuæ omnia verba hæc.

[20] Vt immutarem faciem verbi, fecit seruus tuus Ioab verbum hoc, & dominus meus sapiens est iuxta sapientiam angeli Domini ad cognoscendum omne quod in terra.

21 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב הִנֵּה־נָא עָשִׂיתִי
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֵךְ הָשֵׁב אֶת־הַנַּעַר אֶת־
אַבְשָׁלוֹם׃

22 * וַיִּפֹּל יוֹאָב אֶל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ וַיְבָרֶךְ
אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר יוֹאָב הַיּוֹם יָדַע עַבְדְּךָ כִּי־
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־עָשָׂה הַמֶּלֶךְ
אֶת־דְּבַר עַבְדּוֹ׃

23 * וַיָּקָם יוֹאָב וַיֵּלֶךְ גְּשׁוּרָה וַיָּבֵא אֶת־
אַבְשָׁלוֹם יְרוּשָׁלִָם׃

24 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יָסֹב אֶל־בֵּיתוֹ וּפָנַי לֹא יִרְאֶה
וַיָּסֹב אַבְשָׁלוֹם אֶל־בֵּיתוֹ וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא רָאָה׃

25 * וּכְאַבְשָׁלוֹם לֹא־הָיָה אִישׁ־יָפֶה בְּכָל־
יִשְׂרָאֵל לְהִתְהַלֵּל מְאֹד מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ לֹא־
הָיָה בוֹ מוּם׃

26 * וּבְגַלְּחוֹ אֶת־רֹאשׁוֹ וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לְיָמִים
אֲשֶׁר יְגַלְּחֶנּוּ כִּי־כָבֵד עָלָיו וְגִלָּחוֹ וְשָׁקַל אֶת־שְׂעַר
רֹאשׁוֹ מָאתַיִם שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ׃

27 * וַיִּוָּלְדוּ לְאַבְשָׁלוֹם שְׁלֹשָׁה בָנִים וּבַת אַחַת
וּשְׁמָהּ תָּמָר הַיא הָיְתָה אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה׃

28 * וַיֵּשֶׁב אַבְשָׁלוֹם בִּירוּשָׁלִַם שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְנֵי
הַמֶּלֶךְ לֹא רָאָה׃

29 * וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם אֶל־יוֹאָב לִשְׁלֹחַ אֹתוֹ אֶל־
הַמֶּלֶךְ וְלֹא אָבָה לָבוֹא אֵלָיו וַיִּשְׁלַח עוֹד שֵׁנִית
וְלֹא אָבָה לָבוֹא׃

30 * וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו רְאוּ חֶלְקַת יוֹאָב אֶל־יָדִי וְלוֹ־
שָׁם שְׂעֹרִים לְכוּ וְהַצִּיתֻהָ בָאֵשׁ וַיַּצִּיתוּ עַבְדֵי
אַבְשָׁלוֹם אֶת־הַחֶלְקָה בָּאֵשׁ׃

31 * וַיָּקָם יוֹאָב וַיָּבֹא אֶל־אַבְשָׁלוֹם הַבָּיְתָה
וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה הִצִּיתוּ עַבְדֶיךָ אֶת־הַחֶלְקָה
אֲשֶׁר־לִי בָּאֵשׁ׃

21 * Et ait rex ad Ioab: Ecce placatus feci verbum tuum. Vade ergo & reuoca puerum Abſalom.

22 * Cadenſque Ioab ſuper faciem ſuam in terram adorauit, & benedixit regi. & dixit Ioab: Hodie intellexit ſeruus tuus, quia inueni gratiam in oculis tuis domine mi rex. feciſti enim ſermonem domine mi rex ſerui tui.

23 * Surrexit ergo Ioab & abiit in Geſſur, F & adduxit Abſalom in Ieruſalem.

24 * Dixit autem rex: Reuertatur in domum ſuam, & faciem meam non videat. Reuerſus eſt itaque Abſalom in domum ſuam, & faciem regis non vidit.

25 * Porrò ſicut Abſalom vir nõ erat pulcher in omni Iſrael, & decorus nimis. à veſtigio pedis vſque ad verticem non erat in eo vlla macula.

26 * Et quando tondebat capillum, ſemel autem in anno tondebatur, quia grauabat eum cæſaries, ponderabat capillos capitis ſui ducentis ſiclis pondere publico.

27 * Nati ſunt autem Abſalom filij tres, & filia vna nomine Thamar elegantis formæ.

28 * Manſitque Abſalom in Ieruſalem duobus annis, & faciem regis non vidit.

29 *Miſit itaque ad Ioab, vt mitteret eum G ad regem. qui noluit venire ad eum. cũq; ſecundò miſiſſet, & ille noluiſſet venire ad eum,

30 * Dixit ſeruis ſuis: Scitis agrum Ioab iuxta agrum meum habentem meſſem ordei. ite igitur & ſuccendite eum igni. Succenderunt ergo ſerui Abſalom ſegetem igni.

31 * Surrexitque Ioab & venit ad Abſalom in domum eius, & dixit: Quare ſuccenderunt ſerui tui ſegetem meam igni?

תרגום יונתן

22 וַאֲמַר מַלְכָּא לְיוֹאָב הָא כְּעַן עֲבֵדִית יַת פִּתְגָמָא הָדֵין וְאֵזֵיל וְאָתֵיב יַת עוּלֵימָא יַת אַבְשָׁלוֹם׃

23 וְנָפַל יוֹאָב עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא וּסְגִיד וּבָרִיךְ יַת מַלְכָּא וַאֲמַר יוֹאָב יוֹמָא דֵין יָדַע עַבְדָּךְ אֲרֵי אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ רִבּוֹנִי מַלְכָּא דְּעָבַד מַלְכָּא יַת פִּתְגָמָא דְּעַבְדָּךְ׃

24 וְקָם יוֹאָב וַאֲזַל לְגְשׁוּר וְאַיְתִי יַת אַבְשָׁלוֹם לִירוּשְׁלֵם׃

25 וַאֲמַר מַלְכָּא יִסְתְּחַר לְבֵיתֵיהּ וַאֲפַי לָא יֶחֱזֵי וְאִסְתְּחַר אַבְשָׁלוֹם לְבֵיתֵיהּ וַאֲפֵי מַלְכָּא לָא חֲזָא׃

26 וּכְאַבְשָׁלוֹם לָא הֲוָה גְּבַר שַׁפִּיר בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְשַׁבָּחָא לַחֲדָא מִפַּרְסַת רַגְלֵיהּ וְעַד מוֹחֵיהּ לָא הֲוָה בֵּיהּ מוּמָא׃

27 וּבְסָפָרוּתֵיהּ יַת רֵישֵׁיהּ וַהֲוָה מְזַמֵּן עִידָּן לְעִידָּן דְּמָסַפַּר אֲרֵי יַקִּיר עֲלוֹהִי וּמְסַפַּר לֵיהּ וְתָקֵל יַת שְׂעַר רֵישֵׁיהּ מָאתָן סְלָעִין בְּמַתְקָלָא דְּמַלְכָּא׃

28 וְאִתְיְלִידוּ לְאַבְשָׁלוֹם תְּלָתָא בְּנִין וּבְרָתָא חֲדָא וּשְׁמַהּ תָּמָר הִיא הֲוָת אִתְּתָא שַׁפִּירַת חֵיזוּ׃

29 וְיָתֵיב אַבְשָׁלוֹם בִּירוּשְׁלֵם תְּרֵתִין שְׁנִין וְאַפֵּי מַלְכָּא לָא חֲזָא׃ וְשִׁלַּח אַבְשָׁלוֹם לְוָת יוֹאָב לְשַׁלָּחָא יָתֵיהּ לְוָת מַלְכָּא וְלָא אֲבָה לְמֵיתֵי לְוָתֵיהּ וּשְׁלַח תִּנְיָנוּת וְלָא אֲבָה לְמֵיתֵי׃

30 וַאֲמַר לְעַבְדּוֹהִי חֲזוֹ אַחְסַנְתָּא דְיוֹאָב דְּסָמִיכָא לְדִילִי וְלֵיהּ תַּמָּן שְׂעִירִין אֲזִלוּ וְאַדְלִיקוּ בְנוּרָא וְאַדְלִיקוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם יַת אַחְסַנְתָּא בְנוּרָא׃

31 וְקָם יוֹאָב וַאֲתָא לְוָת אַבְשָׁלוֹם לְבֵיתֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ לְמָה אַדְלִיקוּ עַבְדָּךְ יַת אַחְסַנְתָּא דִילִי בְּנוּרָא׃

21 * Et dixit Rex ad Joab : Ecce feci tibi verbum hoc. vade & reduc puerum Abesalom.

22 * Et cecidit Joab super faciem suam super terram, & adorauit : & benedixit Regi: & dixit Joab : Hodie cognoui seruus tuus, quòd inueni gratiam in oculis tuis domine mi rex, quia fecit rex verbum serui sui.

23 * Et surrexit Joab & abijt in Gessur, & adduxit Abesalom in Jerusalem.

24 * Et dixit rex: Reuertatur in domum suã, & faciem meam non videat. & reuersus est Abesalom in domum suam, & faciem regis non vidit.

25 * Et sicut Abesalom non erat vir pulcher in omni Jsrael laudabilis nimis: à vestigio pedis eius & vsque ad verticem eius non erat in eo macula.

26 * Et quando tondebat ipse caput suum, & erat à fine dierum in dies quando tondebatur, quia grauabatur super eum, & tonsus ponderabat capillum capitis sui, & erat centum siclorum in pondere regali.

27 * Et nati sunt Abesalom tres filij, & filia vna, & nomen eius Thamar, & hæc mulier pulchra valde.

28 * Et mansit Abesalom in Hierusalem duobus annis dierum : & faciem Regis non vidit.

29 * Et misit Abesalom ad Ioab vt mitteret eum ad regem. & non voluit Ioab venire ad eum. & misit rursum secundò ad eum, et non voluit venire.

30 * Et dixit Abesalom ad seruos suos: Videte, pars in agro Ioab iuxta meum, & ipsi ibi ordea; ite iam & succendite ea in igne. & succenderunt ea serui Abesalom in igne partem Ioab.

31 * Et surrexit Joab, & abijt ad Abesalom in domum, & dixit ad eum: Quare succenderunt serui tui agrum meum in igne?

21 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἰωάβ, ἰδοὺ πεποίηκά σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο. πορεύου καὶ ἐπίστρεφε τὸ παιδάριον τὸν ἀβεσαλώμ.

22 * καὶ ἔπεσεν ἰωὰβ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν, καὶ εὐλόγησε τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν ἰωάβ, σήμερον ἔγνωκα ὁ δοῦλός σου, ὅτι εὕρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριέ μου βασιλεῦ, καθότι ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὸ ῥῆμα τοῦ δούλου αὐτοῦ.

23 * καὶ ἀνέστη ἰωὰβ καὶ ἐπορεύθη εἰς γεστούρ, καὶ ἤγαγε τὸν ἀβεσαλὼμ εἰς ἱερουσαλήμ.

24 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀποστραφήτω εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπόν μου μὴ ἰδέτω. καὶ ἀπέστραφη ὁ ἀβεσαλὼμ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως οὐκ εἶδε.

25 * καὶ καθὼς ἀβεσαλὼμ οὐκ ἦν ἀνὴρ καλὸς ἐν πάσῃ τῇ Ἰσραὴλ αἰνετὸς σφόδρα, ἀπὸ ἴχνους ποδὸς αὐτοῦ καὶ ἕως κορυφῆς αὐτοῦ οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ μῶμος.

26 * καὶ ἐν τῷ κείρασθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο ἀπὸ τέλους ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ὅτι ἐβαρύνετο ἐπ' αὐτόν, καὶ κείρεται ἴσα τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἦν ἑκατὸν σίκλων ἐν τῷ σταθμῷ τῷ βασιλικῷ.

27 * καὶ ἐτέχθησαν τῷ ἀβεσαλὼμ τρεῖς υἱοὶ καὶ θυγάτηρ μία, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς θάμαρ, καὶ αὕτη ἡ γυνὴ καλὴ σφόδρα.

28 * καὶ ἐκάθισεν ἀβεσαλὼμ ἐν ἱερουσαλὴμ δύο ἔτη ἡμερῶν. καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως οὐκ εἶδε.

29 * καὶ ἐξαπέστειλεν ἀβεσαλὼμ πρὸς ἰωὰβ τοῦ ἀποστεῖλαι αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἰωὰβ ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. καὶ ἀπέστειλεν ἔτι ἐν δευτέρῳ πρὸς αὐτόν· καὶ οὐκ ἠθέλησε πρὸς αὐτόν.

30 * καὶ εἶπεν ἀβεσαλὼμ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἴδετε ἡ μερὶς ἐν ἀγρῷ τοῦ ἰωὰβ ἐχόμενά μου, καὶ αὐτῷ ἐκεῖ κριθαί, πορεύθητε δὴ καὶ ἐμπυρίσατε αὐτὰ ἐν πυρί. καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς οἱ δοῦλοι ἀβεσαλὼμ ἐν πυρὶ τῷ μερίδι ἰωάβ.

31 * καὶ ἀνέστη ἰωὰβ καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἀβεσαλὼμ εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἵνατί ἐνεπύρισαν οἱ δοῦλοί σου τὸν ἀγρόν μου ἐν πυρί;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et dixit rex ad Ioab, Ecce nunc feci verbum hoc, ito & reduc adolescentem Absalom.

22 Et procidit Ioab super faciem suam super terram & adorauit, & benedixit regi, & dixit Ioab, Hodie nouit seruus tuus quòd inueni misericordias in oculis tuis domine mi rex, quòd fecit rex verbum serui tui.

23 Et surrexit Ioab & iuit ad Gessur, & adduxit Absalom in Ierusalem.

24 Et dixit rex, Reuertatur ad domum suam & faciem meam non videat: & reuersus est Absalom ad domum suam, & faciem regis non vidit.

25 Et sicut Absalom non erat vir pulcher in omni Israel ad laudandum valde; à planta pedis eius & vsque ad cerebrum eius non erat in eo macula.

26 Et quando tondebat caput suum, & erat à tempore opportunitatis ad opportunitatem tondendi, quia ingraueſcebat super se, tondebat se; & ponderabat capillum capitis sui ducentis zilghin in pondere regis.

27 Et nati sunt Absalom tres filij & filia vna, & nomen eius Thamar, illa fuit mulier pulchra visu.

28 Et sedit Absalom in Ierusalem duobus annis, & faciem regis non vidit.

29 Et misit Absalom ad Ioab vt mitteret illum ad regem: & noluit venire ad eum, & misit adhuc secundò, & noluit venire.

30 Et dixit ad seruos suos: Videte hæreditatem Ioab quæ proxima meæ est, & in ea sunt ordea, ite & incendite illam in igne: & incenderunt serui Absalom hæreditatem in igne.

31 Et surrexit Ioab & venit ad Absalom in domum, & dixit illi, Ad quid incenderunt serui tui hereditatem, quæ est mihi, in igne?

32 * וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־יוֹאָב הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר בֹּא הֵנָּה וְאֶשְׁלְחָה אֹתְךָ אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לָמָּה בָּאתִי מִגְּשׁוּר טוֹב לִי עוֹד אֲנִי־שָׁם וְעַתָּה אֶרְאֶה פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם־יֶשׁ־בִּי עָוֹן וְהֵמִתַנִי׃

33 * וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיַּגֶּד־לוֹ וַיִּקְרָא אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיָּבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ עַל־אַפָּיו אַרְצָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשַּׁק הַמֶּלֶךְ לְאַבְשָׁלוֹם׃

טו

1 * וַיְהִי מֵאַחֲרֵי כֵן וַיַּעַשׂ לוֹ אַבְשָׁלוֹם מֶרְכָּבָה וְסוּסִים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו׃

2 * וְהַשְׁכֵּים אַבְשָׁלוֹם וְעָמַד עַד־יַד דֶּרֶךְ הַשָּׁעַר וַיְהִי כָּל־הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לּוֹ רִיב לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לַמִּשְׁפָּט וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֵי־מִזֶּה עִיר אַתָּה וַיֹּאמֶר מֵאַחַד שִׁבְטֵי־יִשְׂרָאֵל עַבְדֶּךָ׃

3 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְשָׁלוֹם רְאֵה דְבָרֶיךָ טוֹבִים וּנְכֹחִים וְשֹׁמֵעַ אֵין־לְךָ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ׃

4 * וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם מִי־יְשִׂמֵנִי שֹׁפֵט בָּאָרֶץ וְעָלַי יָבֹא כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לּוֹ רִיב־וּמִשְׁפָּט וְהִצְדַּקְתִּיו׃

5 * וְהָיָה בִקְרַב־אִישׁ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ וְשָׁלַח אֶת־יָדוֹ וְהֶחֱזִיק לוֹ וְנָשַׁק לוֹ׃

6 * וַיַּעַשׂ אַבְשָׁלוֹם כַּדָּבָר הַזֶּה לְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יָבְאוּ לַמִּשְׁפָּט אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְגַנֵּב אַבְשָׁלוֹם אֶת־לֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל׃

7 * וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָּא וַאֲשַׁלֵּם אֶת־נִדְרִי אֲשֶׁר־נָדַרְתִּי לַיהוָה בְּחֶבְרוֹן׃

8 * כִּי נֶדֶר נָדַר עַבְדְּךָ בְּשִׁבְתִּי בִגְשׁוּר בַּאֲרָם לֵאמֹר אִם־יָשׁוֹב יְשִׁיבֵנִי יְהוָה יְרוּשָׁלַ‍ִם וְעָבַדְתִּי אֶת־יְהוָה׃

32 * Et respondit Absalom ad Ioab: Misi ad te obsecrans vt venires ad me & mitterem te ad regem, & diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo vt videam faciem regis: quòd si memor est iniquitatis meę, interficiat me.

33 * Ingressus itaque Ioab ad regem nunciauit ei omnia. Vocatusque est Absalom, & intrauit ad regem, & adorauit super faciem terræ coram eo. osculatusque est rex Absalom.

CAP. XV.

1 A IGitur post hæc fecit sibi Absalom currus & equites, & quinquaginta viros qui præcederent eum.

2 * Et manè consurgens Absalom stabat iuxta introitum portæ in via: & omnem virum qui habebat negocium vt veniret ad regis iudicium, vocabat Absalom ad se & dicebat: De qua ciuitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex vna tribu Israel ego sum seruus tuus.

3 * Respondebatque ei Absalom: Videntur mihi sermones tui boni & iusti, sed non est qui te audiat constitutus à rege.

4 * Dicebatque Absalom: Quis me constituat iudicem super terram, vt ad me veniant omnes qui habent negocium; & iustè iudicem?

5 * Sed & cùm accederet ad eum homo vt salutaret illum, extendebat manum suam & apprehendens osculabatur eum.

6 * Faciebatque hoc omni Israel venien- B ti ad iudicium vt audiretur à rege, & sollicitabat corda virorum Israel.

7 * Post quadraginta autem annos dixit Absalom ad regem Dauid: Vadam & reddam vota mea quæ voui Domino in Hebron.

8 * Vouens enim vouit seruus tuus cùm esset in Gessur Syriæ dicens: Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Domino.

תרגום יונתן

32 וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם לְיוֹאָב הָא שְׁלַחִית לְוָתָךְ לְמֵימַר אֱתָא הָלְכָא וְאֶשְׁלַח יָתָךְ לְוָת מַלְכָּא לְמֵימַר לָמָּה אֲתֵיתִי מִגְּשׁוּר טָב לִי עַד דַּאֲנָא תַמָּן וּכְעַן אֶחְזֵי אַפֵּי מַלְכָּא וְאִם בִּי חוֹבָא יְקַטְלִינַנִי׃ 33 וַאֲתָא יוֹאָב לְוָת מַלְכָּא וְחַוִי לֵיהּ וּקְרָא לְאַבְשָׁלוֹם וַאֲתָא לְוָת מַלְכָּא וּסְגִיד לֵיהּ עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא קֳדָם מַלְכָּא וּנְשַׁק מַלְכָּא לְאַבְשָׁלוֹם׃

טו

1 וַהֲוָה מִבָּתַר כֵּן וַעֲבַד לֵיהּ אַבְשָׁלוֹם רְתִיכִין וְסוּסָתָא וְחַמְשִׁין גַּבְרָא רָרְפִין קֳדָמוֹהִי׃

2 וּמַקְדִּים אַבְשָׁלוֹם וְקָאִים עַל כֵּיבַשׁ אוֹרַח תַּרְעָא וַהֲוֵי לֵיהּ דִּין לְמֵימָן וְקָרֵי אַבְשָׁלוֹם לֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ אֵי מְדָּא קַרְתָּא אַתְּ וַאֲמַר מֵחָדָא שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל עַבְדָּךְ׃ 3 וַאֲמַר לֵיהּ אַבְשָׁלוֹם חֲזֵי פִּתְגָמָךְ תַּקִּנְן וְיָאן וְשָׁמַע לֵית לָךְ מִן קֳדָם מַלְכָּא׃ 4 וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם מַן יְמַנַּנִי דַיָּינָא בְּאַרְעָא וּקְדָמַי יֵיתֵי כָּל גַּבְרָא דְּיֵהֵי לֵיהּ דִּין וּמַצוּ וְאָדְנֵינֵיהּ בְּקִשׁוֹט׃

5 וַהֲוֵי כַּד קָרֵב גַּבְרָא לְמִסְגַּד לֵיהּ וּמוֹשִׁיט יַת יְדֵיהּ וּמַתְקֵיף בֵּיהּ וּנְשַׁק לֵיהּ׃

6 וַעֲבַד אַבְשָׁלוֹם כְּפִתְגָמָא הָדֵין לְכָל יִשְׂרָאֵל דְּאָתֵן לְמֵרַן קֳדָם מַלְכָּא וְגַנֵּיב אַבְשָׁלוֹם יַת לִבָּא דְאֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל׃

7 וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבְּעִין שְׁנִין וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם לְמַלְכָּא אֵזִיל כְּעַן וַאֲשַׁלֵּם יַת נִדְרִי דְנָדַרִית קֳדָם יְיָ בְּחֶבְרוֹן׃

8 אֲרֵי נִדְרָא נְדַר עַבְדָּךְ בְּמֵיתְבִי בְּגִשּׁוּר בַּאֲרָם לְמֵימַר אִם אֲתָבָא יְתֵיבְנַנִי יְיָ לִירוּשְׁלֵם וְאֶפְלַח קֳדָם יְיָ׃

32 * Et dixit Abesalom ad Ioab: Ecce misi ad te dicens: Veni iam, vt mittam te ad regem dicentem: Quare veni de Gessur? bonum erat mihi vt essem ego ibi. & nunc videbo iam faciem regis; & si est in me iniquitas, et interficiar.

32 * Καὶ εἶπεν Αβεσαλὼμ πρὸς Ιωάβ, ἰδοὺ ἀπέστειλα πρὸς σὲ λέγων, δεῦρο ἥξω δή, ὅπως ἀποστελῶ σε πρὸς τὸν βασιλέα λέγοντα, ἱνατί παρεγενόμην ἐκ Γεσσύρ; καλὸν ἦν μοι ἔτι εἶναί με ἐκεῖ. καὶ νῦν ὄψομαι δὴ πρόσωπον τοῦ βασιλέως; καὶ εἰ ἔστιν ἐν ἐμοὶ ἀδικία, καὶ θανατωθήσομαι.

33 * Et abiit Ioab ad regem, & nunciauit ei. & vocauit Abesalom, & ingressus est ad regem, et adorauit eum & cecidit super faciem suam super terram coram rege. et osculatus est rex Abesalom.

33 * καὶ ἐπορεύθη Ιωάβ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ· καὶ ἐκάλεσεν τὸν Αβεσαλὼμ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· καὶ κατεφίλησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Αβεσαλώμ.

CAP. XV.

ιέ.

1 ET factum est post hæc, & fecit sibi Abesalom currus et equites, & quinquaginta virôs præcurrentes ante faciem suam.

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ Αβεσαλὼμ ἅρματα καὶ ἵππεις, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας προτρέχοντας πρὸ προσώπου αὐτοῦ.

2 * Et manè surrexit Abesalom & stabat in via portæ. et erat omnis vir cui erat iudicium, & veniebat ad regem in iudicium, & vocabat eum Abesalom, & dicebat ei: De qua ciuitate es tu? & dicebat: De vna tribuum Israel seruus tuus.

2 * καὶ ὤρθριζεν Αβεσαλὼμ καὶ ἐφίστατο ἐπὶ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης. καὶ πᾶς ἀνὴρ ᾧ ἐγένετο κρίσις, καὶ ἤρχετο πρὸς τὸν βασιλέα εἰς κρίσιν, καὶ ἐκάλει αὐτὸν Αβεσαλὼμ καὶ ἔλεγεν αὐτῷ; ἐκ ποίας πόλεως εἶ σύ; καὶ ἔλεγεν, ἐκ μιᾶς τῶν φυλῶν τοῦ Ισραὴλ ὁ δοῦλός σου.

3 * Et dicebat ad eum Abesalom: Ecce sermones tui boni & recti, et qui audiat non est tibi à rege.

3 * καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν Αβεσαλώμ, ἰδοὺ οἱ λόγοι σου καλοὶ καὶ κατευθυνόντες, καὶ ὁ ἀκουσόμενος οὐκ ὑπάρχει σοι παρὰ τοῦ βασιλέως.

4 * Et dicebat Abesalom: Quis constituet me iudicem super terram super Israel, et ad me veniet omnis vir cui sit lis & iudicium, & iustè iudicabo eum?

4 * καὶ ἔλεγεν Αβεσαλώμ, τίς καταστήσει με κριτὴν ἐπὶ τῆς γῆς ἐπὶ τὸν Ισραήλ, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἐλεύσεται πᾶς ἀνὴρ ᾧ δίκη ἢ ἀντιλογία καὶ κρίσις, καὶ δικαιώσω αὐτόν;

5 * Et factum est cùm accederet vir vt adoraret eum, & extendebat manum suam, & apprehendebat eum & osculabatur eum.

5 * καὶ ἐγένετο ἐπὶ τὸ προσάγειν τὸν ἄνδρα τοῦ προσκυνεῖν αὐτῷ, καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπελαμβάνετο αὐτοῦ καὶ κατεφίλει αὐτόν.

6 * Et faciebat Abesalom secundum verbum hoc omni Israel venientibus in iudicium ad regem, & vendicabat Abesalom corda omnium virorum Israel.

6 * καὶ ἐποίει Αβεσαλὼμ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο παντὶ Ισραὴλ τοῖς παραγινομένοις εἰς κρίσιν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἰδιεποιεῖτο Αβεσαλὼμ τὰς καρδίας πάντων τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ισραήλ.

7 * Et factum est post quadraginta annos, & ait Abesalom ad regem dicens: Vadam iam & reddam vota mea quæ vouí Domino in Chebron:

7 * καὶ ἐγένετο μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη, καὶ εἶπεν Αβεσαλὼμ πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, πορεύσομαι δὴ καὶ ἀποδώσω τὰς εὐχάς μου ἃς ηὐξάμην τῷ κυρίῳ ἐν Χεβρών.

8 * Quoniam votum vouit seruus tuus quando manebam in Gessur in Syria dicens: Si reducens reduxerit me Dominus in Hierusalem, & seruiam Domino.

8 * ὅτι εὐχὴν ηὔξατο ὁ δοῦλός σου ὅτε ἐκαθήμην ἐν Γεσσὺρ ἐν συρίᾳ λέγων, ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃ με ὁ κύριος εἰς Ιερουσαλήμ, καὶ λατρεύσω τῷ κυρίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Et dixit Absalom ad Ioab: Ecce misi ad te dicens: Veni huc & mittam te ad regem dicendo: Ad quid veni ex Gessur? melius mihi adhuc quòd essem ibi. & nunc videam faciem regis; & si in me culpa, occidat me.

33 Et venit Ioab ad regem & indicauit illi: & vocauit Absalom, & venit ad regem, & adorauit eum super faciem suam super terram ante regem: & osculatus est rex Absalom.

CAP. XV.

ET fuit post hæc & fecit sibi Absalom currus & equos, & quinquaginta viros satellites ante se.

2 Et anticipabat Absalom & stabat super stratam viæ portæ, & fuit omnis vir cui erat iudicium vt veniret ante regem ad iudicãdum, vocabat Absalom illum, & dicebat illi: Ex qua ciuitate es tu? & dicebat: Ex vna tribuum Israel est seruus tuus.

3 Et dicebat illi Absalom: Vide, verba tua recta sunt & pulchra; sed qui audiat non est tibi ab-ante regem.

4 Et dicebat Absalom: Quis præficiet me iudicẽ in terra, vt ante me veniat omnis vir cui sit iudiciũ, & lis, & iudicabo illũ in veritate?

5 Et erat quando accedebat quispiam ad adorandum eum, extendebat manum suam & apprehendebat illum, & osculabatur illum.

6 Et faciebat Absalom secundum verbum hoc omni Israeli qui ibant vt iudicarentur ante regem: & furabatur Absalom cor hominum Israel.

7 Et fuit à fine quadraginta annorum, & dixit Absalom ad regem: Eam quæso & reddam vota mea quę voui ante Dominum in Hhebron.

8 Nam votum vouit seruus tuus, cùm sederet in Gessur in Aram, dicendo: Si reducendo reduxerit me Dominus in Ierusalem, seruiam ante Dominum.

9 וַיֹּאמֶר־לוֹ הַמֶּלֶךְ לֵךְ בְּשָׁלוֹם וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ חֶבְרוֹנָה׃

10 וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם מְרַגְּלִים בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּשְׁמַעֲכֶם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם מָלַךְ אַבְשָׁלוֹם בְּחֶבְרוֹן׃

11 וְאֶת־אַבְשָׁלוֹם הָלְכוּ מָאתַיִם אִישׁ מִירוּשָׁלַם קְרֻאִים וְהֹלְכִים לְתֻמָּם וְלֹא יָדְעוּ כָל־דָּבָר׃

12 וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם אֶת־אֲחִיתֹפֶל הַגִּילֹנִי יוֹעֵץ דָּוִד מֵעִירוֹ מִגִּלֹה בְּזָבְחוֹ אֶת־הַזְּבָחִים וַיְהִי הַקֶּשֶׁר אַמִּץ וְהָעָם הוֹלֵךְ וָרַב אֶת־אַבְשָׁלוֹם׃

13 וַיָּבֹא הַמַּגִּיד אֶל־דָּוִד לֵאמֹר הָיְתָה לֵב־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם׃

14 וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל עֲבָדָיו אֲשֶׁר־אִתּוֹ בִּירוּשָׁלַם קוּמוּ וְנִבְרָחָה כִּי לֹא־תִהְיֶה־לָּנוּ פְלִיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלֹם מַהֲרוּ לָלֶכֶת פֶּן־יְמַהֵר וְהִשִּׂגָנוּ וְהֵדִיחַ עָלֵינוּ אֶת־הָרָעָה וְהִכָּה הָעִיר לְפִי־חָרֶב׃

15 וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ כְּכֹל אֲשֶׁר־יִבְחַר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הִנֵּה עֲבָדֶיךָ׃

16 וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל־בֵּיתוֹ בְרַגְלָיו וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ אֵת עֶשֶׂר נָשִׁים פִּלַגְשִׁים לִשְׁמֹר הַבָּיִת׃

17 וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם בְּרַגְלָיו וַיַּעַמְדוּ בֵּית הַמֶּרְחָק׃

18 וְכָל־עֲבָדָיו עֹבְרִים עַל־יָדוֹ וְכָל־הַכְּרֵתִי וְכָל־הַפְּלֵתִי וְכָל־הַגִּתִּים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר בָּאוּ בְרַגְלוֹ מִגַּת עֹבְרִים עַל־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃

19 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אִתַּי הַגִּתִּי לָמָּה תֵלֵךְ גַּם־אַתָּה אִתָּנוּ שׁוּב וְשֵׁב עִם־הַמֶּלֶךְ כִּי־נָכְרִי אַתָּה וְגַם־גֹּלֶה אַתָּה לִמְקוֹמֶךָ׃

20 תְּמוֹל בּוֹאֲךָ וְהַיּוֹם אֲנוֹעֲךָ עִמָּנוּ לָלֶכֶת וַאֲנִי הוֹלֵךְ עַל אֲשֶׁר־אֲנִי הוֹלֵךְ שׁוּב וְהָשֵׁב אֶת־אַחֶיךָ עִמָּךְ חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

9 * Dixitque ei rex Dauid: Vade in pace. & surrexit & abiit in Hebron.

10 * Misit autem Absalom exploratores in vniuersas tribus Israel dicens: Statim vt audieritis clangorem buccinę, dicite: Regnabit Absalom in Hebron.

11 * Porrò cum Absalom ierunt ducenti viri de Ierusalem vocati, euntes simplici corde, & causam penitus ignorantes.

12 * Accersiuit quoque Absalom Achitophel Gilonitem consiliarium Dauid de ciuitate sua Gilo. Cumq; immolaret victimas, facta est coniuratio valida: populusque concurrens augebatur cum Absalom.

13 * Venit igitur nuncius ad Dauid dicēs; Toto corde vniuersus Israel sequitur Absalom.

14 * Et ait Dauid seruis suis qui erant cū eo in Ierusalem: Surgite & fugiamus; neque enim erit nobis effugium à facie Absalom. festinate egredi, ne fortè veniens occupet nos, & impellat super nos ruinam, & percutiat ciuitatē in ore gladij.

15 * Dixeruntque serui regis ad eum: Omnia quæcunque præcepit dominus noster rex, libenter exequimur serui tui.

16 * Egressus est ergo rex & vniuersa domus eius pedibus suis. & reliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum.

17 * Egressusque rex & omnis D Israel pedibus suis stetit procul à domo:

18 * Et vniuersi serui eius ambulabant iuxta eum, & legiones Cerethi & Phelethi, & omnes Gethæi pugnatores validi sexcēti viri qui secuti eum fuerant de Geth, pedites præcedebant regem.

19 * Dixit autem rex ad Ethai Gethæū: Cur venis nobiscum? Reuertere & habita cum rege, quia peregrinus es & egressus es de loco tuo.

20 * Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi? Ego autem vadam quò iturus sum. reuertere & reduc tecum fraE tres tuos, & Dominus faciet tecum misericordiam & veritatem.

תרגום יונתן

9 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא אֱזֵיל בְּשָׁלֵם וְקָם וַאֲזַל לְחֶבְרוֹן׃

10 וּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם מְאַלְּלִין בְּכָל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר כְּמִשְׁמַעֲכוֹן יַת קַל שׁוֹפָרָא וְתֵימְרוּן מְלַךְ אַבְשָׁלוֹם בְּחֶבְרוֹן׃

11 וְעִם אַבְשָׁלוֹם אֲזַלוּ מָאתָן גַּבְרָא מִירוּשְׁלֵם זְמִינִין וַאֲזָלִין לְתוּמְיְהוֹן וְלָא יָדְעִין כָּל מִדַּעַם׃

12 וּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם יַת אֲחִיתוֹפֶל גִּילוֹנָאָה מְלוֹכָא דְדָוִד מִקִּרְוֵיהּ מִגִּילֹה בְּדַבְּחוּתֵיהּ יַת דַּבְחַיָּא וַהֲוָה מֵירְדָא תַּקִּיף וְעַמָּא אָזֵיל וְסָגֵי עִם אַבְשָׁלוֹם׃

13 וַאֲתָא דְמַחֲוֵי לְהַדָּוִד לְמֵימַר אִתְפְּנִי לִיבָּא דְאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל בָּתַר אַבְשָׁלוֹם׃

14 וַאֲמַר דָּוִד לְכָל עַבְדּוֹהִי דְעִמֵּיהּ בִּירוּשְׁלֵם קוּמוּ וְנֶעֱרוֹק אֲרֵי לָא תְּהֵי לָנָא שֵׁיזְבָא מִקֳּדָם אַבְשָׁלוֹם אוֹחוּ לְמֵיזַל דִּילְמָא יְוֵי וְיִדְבְּקִנָּנָא וְיִכְמוֹן עֲלָנָא יַת בִּישְׁתָּא וְיִמְחֵי לְקַרְתָּא לְפִתְגָם דָּחָרֶב׃

15 וַאֲמַרוּ עַבְדֵי מַלְכָּא לְמַלְכָּא כְּכֹל דִּייְמַר רִבּוֹנִי מַלְכָּא הָא עַבְדָּךְ׃

16 וּנְפַק מַלְכָּא וְכָל עַמֵּיהּ דְּבֵיתֵיהּ עִמֵּיהּ וּשְׁבַק מַלְכָּא יַת עֲשַׂר נְשִׁין לְחֵינָן לְמֵיטַר בֵּיתָא׃

17 וּנְפַק מַלְכָּא וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ וְקָמוּ בְּאַתַר רָחִיק׃

18 וְכָל עַבְדּוֹהִי עָבְרִין עַל יְדוֹהִי וְכָל כָּלְעָיָא וְכָל גְּתָאֵי שִׁית מְאָה גִּבְרַיָּא דַאֲתוּ עִמֵּיהּ מְגַת עָבְרִין קֳדָם מַלְכָּא׃

19 וַאֲמַר מַלְכָּא לְאִיתַי גִּתָּאָה לְמָה תֵּיזֵל אַף אַתְּ עִמָּנָא תּוּב וְתֵיב עִם מַלְכָּא אֲרֵי נָכְרָאִי אַתְּ וְאַף גְּלִי אַתְּ אֲזֵיל לָךְ לְאַתְרָךְ׃

20 תְּמָלֵי אֲתֵיתָא וְיוֹמָא דֵּין אֵטַלְטְלִינָךְ עִמָּנָא לְמֵיזַל וַאֲנָא אֵזַל לַאֲתַר דְּלֵית אֲנָא יָדַע לְאָן אֲנָא אָזֵל תּוּב וַאֲתֵיב יַת אָחוּךְ עִמָּךְ וְעֵבֵיד עִמְּהוֹן טִיבוּ וּקְשׁוֹט׃

9 * Et dixit ei rex: Vade in pace. & surrexit & abijt Abesalom in Chebron.

10 * Et misit Abesalom exploratores in vniuersas tribus Israel, dicens: Cùm audieritis vos vocem buccinæ, & dicetis: Regnauit Abesalom in Chebron.

11 * Et ierunt cum Abesalom ducenti viri de Hierusalem vocati, & ibant in simplicitate, et non nouerunt aliquod verbum.

12 * Et misit Abesalom & vocauit Achitophel Gelonæum consiliarium Dauid de ciuitate sua Gelo. cùm immolaret ipse victimas, & fuit coniuratio valida. & populus ibat & augebatur cum Abesalom.

13 * Et venit nuncius ad Dauid dicens: Factũ est cor virorum Israel post Abesalom.

14 * Et dixit Dauid omnibus seruis suis qui cum eo in Hierusalem: Surgite & fugiamus, quoniam non est nobis salus à facie Abesalom. festinate recedere ne præueniat & occupet nos; & impellat super nos malitiam, & percutiat ciuitatem in ore gladij.

15 * Et dixerunt serui regis ad eum: In omnibus quæ eligit dominus noster rex, ecce serui tui.

16 * Et egressus est rex & vniuersa domus eius pedites pedibus suis. & reliquit rex decem mulieres de concubinis suis vt custodirent domum suam.

17 * Et egressus est rex & omnis populus eius pedites. & steterunt in domo longinqua.

18 * Et vniuersi serui eius per manũ eius præteribãt. & omnis Cherethi, et omnis Phelethi, & omnes Zethæi sexcenti viri qui venerunt de Geth pedites accedebant ante faciem regis.

19 * Et dixit rex ad Ethi Gethæum: Cur vadis & tu nobiscum? reuertere & habita cum rege, quia peregrinus tu & quòd egressus es de loco tuo.

20 * Si heri veniſti tu, & hodie compellam te vt eas nobiscum? ego autem vadam quo vado. vade & reduc fratres tuos tecum. & Dominus faciet tecum misericordiam & veritatem.

9 * καὶ εἶπεν αὐτῷ βασιλεύς, πορεύου εἰς εἰρωνίαν. καὶ ἀνέστη καὶ ᾤχετο ἀβεσαλὼμ εἰς χεβρών.

10 * καὶ ἀπέστειλεν ἀβεσαλὼμ κατασκόπους εἰς πάσας τὰς φυλὰς Ισραηλ λέγων, ἐν τῷ ἀκουσαι ὑμᾶς φωνὴν σάλπιγγος καὶ ἐρεῖτε, βεβασίλευκεν ἀβεσαλὼμ ἐν χεβρών.

11 * καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ ἀβεσαλὼμ διακόσιοι ἄνδρες ἐξ ἱερουσαλὴμ κεκλημένοι, καὶ ἐπορεύοντο ἁπλότητι, καὶ

12 οὐκ ἤδεισαν οὐδὲν ῥῆμα. * καὶ ἀπέστειλεν ἀβεσαλὼμ, καὶ ἐκάλεσε τὸν ἀχιτόφελ τὸν γελωναῖον τὸν σύμβουλον δαυὶδ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῦ τῆς γελὼ· ἐν τῷ θύειν αὐτὸν τὰς θυσίας, καὶ ἰσχυρὸν τὸ διαβούλιον ἰσχυρόν. καὶ ὁ λαὸς ἐπορεύετο καὶ ἐπληθυνόμενος μετὰ ἀβεσαλώμ.

13 * καὶ παραγίνεται ὁ ἀπαγγέλων πρὸς δαυὶδ λέγων, ἐγνώσθη καρδία ἀνδρῶν ἰσραὴλ ὀπίσω ἀβεσαλώμ.

14 * καὶ εἶπε δαυὶδ πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ τοῖς μετ' αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ, ἀνάστητε καὶ φύγωμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν σωτηρία ἀπὸ προσώπου ἀβεσαλώμ. σπεύσατε ἀπελθεῖν, μὴ φθάσῃ καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς, καὶ ἐπώσηται ἐφ' ἡμᾶς τὴν κακίαν, καὶ παταξῃ τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας.

15 * καὶ εἶπον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτόν, ἐν πᾶσιν οἷς αἱρεῖται κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεύς, ἰδοὺ οἱ παῖ-

16 δές σου. * καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ πεζοὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. καὶ κατέλιπεν ὁ βασιλεὺς δέκα γυναῖκας τῶν παλλακῶν αὐτοῦ φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτοῦ.

17 * καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ πεζοί. καὶ ἔστησαν ἐν οἴκῳ τῷ μακρύνω.

18 * καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ παρὰ χεῖρα αὐτοῦ παρῆγον. καὶ πᾶς ὁ χερεθί, καὶ πᾶς ὁ φελεθί, καὶ πάντες οἱ ζεθαῖοι ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ ἦκοντες ἐκ γὲθ πεζοὶ παρεπορεύοντο κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως.

19 * Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐθὶ τὸν γεθαῖον, ἱνατί πορεύῃ καὶ σὺ μετ' ἡμῶν; ἐπίστρεφε καὶ οἴκει μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλλότριος σὺ καὶ ὅτι μετῴκισας ἐκ τοῦ τόπου σου.

20 * εἰ ἐχθὲς παρεγένου σύ, καὶ σήμερον κινήσω σε τοῦ πορεύεσθαι μετ' ἡμῶν; ἐγὼ δὲ πορεύσομαι ὅ ἂν πορεύωμαι. πορεύου καὶ ἀπόστρεφε τοὺς ἀδελφούς σου μετὰ σοῦ, καὶ κύριος ποιήσει μετὰ σοῦ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et dixit illi rex: Vade in pace. & surrexit & iuit ad Hebron.

10 Et misit Absalom exploratores ad omnes tribus Israel dicendo: Cùm audieritis vos vocem buccinæ, dicatis, Regnauit Absalom in Hhebron. 11 Et cum Absalom ierant ducenti viri ex Ierusalem inuitati, & abierunt in simplicitate sua, & non nouerant omnino quicquam. 12 Et misit Absalom Ahhitophel Gilonæum consiliarium Dauid ex ciuitate sua ex Giloh dum sacrificaret sacrificia, & fuit rebellio valida; & populus ambulabat & multiplicabatur cum Absalom.

13 Et venit qui nunciauit ad Dauid dicendo: Declinauit cor hominum Israel post Absalom.

14 Et dixit Dauid ad omnes seruos suos qui erant secum in Ierusalem: Surgite & fugiamus, quia non erit nobis euasio ab-ante Absalom: festinate abire, ne forte festinet & assequatur nos, & insidietur super nos malum, & percutiat ciuitatem in acie gladij.

15 Et dixerunt serui regis regi: Secundum omnia quæ dicet dominus meus rex, ecce serui tui.

16 Et exiuit rex & omnis homo domus eius cum illo, & reliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum.

17 Et exiuit rex & omnis populus qui cum illo, & steterunt in loco longinquo.

18 Et omnes serui illius transibant ad manum eius, & omnes sagittarij & omnes fundibularij, & omnes Githæi sexcenti viri qui venerunt cum illo ex Gath, transibant ante regem. 19 Et dixit rex ad Ithai Githæum: Ad quid venies etiam tu nobiscum? redi & sede cum rege, quia alienigena tu & etiam migrans; vade tibi ad locum tuum.

20 Heri venisti & hodie tollam te nobiscum vt venias? & ego ibo ad locum quem non cognoui quò ego vado: redi & reduc fratres tuos tecum, & fac cum illis benignitatem & veritatem.

21 * Et respondit Ethai regi dicens: Viuit Dominus,& viuit dñs meus rex ; quoniã in quocunque loco fueris domine mi rex siue in morte siue in vita , ibi erit seruus
22 tuus. * Et ait Dauid Ethai: Veni & transi. & transiuit Ethai Gethæus,& omnes viri qui cum eo erant, & reliqua multitudo.
23 * Omnesque flebant voce magna,&vniuersus populus transibat. Rex verò trãs grediebatur torrentem Cedron,& cũctus populus incedebat contra viam quæ respi
24 cit ad desertum. * Venit autem Sadoch sacerdos & vniuersi Leuitæ cum eo portantes arcam fœderis Dei,& deposuerunt arcam Dei. & ascẽdit Abiathar donec expletus esset omnis populus qui egressus
25 fuerat de ciuitate. * Et dixit rex ad Sadoch:Reporta arcam Dei in vrbem.si in-
F uenero gratiam in oculis Domini , reducet me, & ostendet mihi eam & taberna-
26 culum suum. *Si autem dixerit mihi; Non places, præsto sum, faciat quod bo-
27 num est coram se. * Et dixit rex ad Sadoch sacerdotem : O videns reuertere in ciuitatem in pace,& Achimaas filius tuus & Ionathan filius Abiathar duo filij ve-
28 stri sint vobiscum. * Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat
29 sermo à vobis indicans mihi.*Reportauerunt ergo Sadoch & Abiathar arcam Dei in Ierusalem, & manserunt ibi.
30 * Porrò Dauid ascendebat cliuum oliuarum scandens & flẽs nudis pedibus incedens & operto capite . sed & omnis populus qui erat cum eo, operto capite as-
31 cendebat plorans. * Nunciatum est autem Dauid quòd Achitophel esset in coniuratione cum Absalom. Dixitq; Dauid : Infatua quæso Domine consilium
32 Achitophel. * Cumque ascenderet
G Dauid summitatem montis, in quo adoraturus erat Deum, ecce occurrit ei Chusi Arachites scissa veste , & terra pleno capite.

21 * וַיַּעַן אִתַּי אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר חַי־יְהוָה וְחֵי אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ כִּי אִם בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
אִם־לְמָוֶת אִם־לְחַיִּים כִּי־שָׁם יִהְיֶה עַבְדֶּךָ׃
22 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אִתַּי לֵךְ וַעֲבֹר וַיַּעֲבֹר אִתַּי הַגִּתִּי
וְכָל־אֲנָשָׁיו וְכָל־הַטַּף אֲשֶׁר אִתּוֹ׃
23 * וְכָל־הָאָרֶץ בּוֹכִים קוֹל גָּדוֹל וְכָל־הָעָם עֹבְרִים
וְהַמֶּלֶךְ עֹבֵר בְּנַחַל קִדְרוֹן וְכָל־הָעָם עֹבְרִים עַל־פְּנֵי
24 דֶּרֶךְ אֶת־הַמִּדְבָּר׃ * וְהִנֵּה גַם־צָדוֹק וְכָל־הַלְוִיִּם
אִתּוֹ נֹשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים וַיִּצְקוּ אֶת־
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּעַל אֶבְיָתָר עַד־תֹּם כָּל־הָעָם לַעֲבוֹר
25 מִן־הָעִיר׃ * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצָדוֹק הָשֵׁב אֶת־
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעִיר אִם־אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה
וְהֵשִׁבַנִי וְהֶרְאַנִי אֹתוֹ וְאֶת־נָוֵהוּ׃
26 * וְאִם כֹּה יֹאמַר לֹא חָפַצְתִּי בָּךְ הִנְנִי יַעֲשֶׂה־לִּי
כַּאֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינָיו׃
27 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־צָדוֹק הַכֹּהֵן הֲרֹאֶה אַתָּה
שׁוּבָה הָעִיר בְּשָׁלוֹם וַאֲחִימַעַץ בִּנְךָ וִיהוֹנָתָן בֶּן־
אֶבְיָתָר שְׁנֵי בְנֵיכֶם אִתָּכֶם׃
28 * רְאוּ אָנֹכִי מִתְמַהְמֵהַּ בְּעַרְבוֹת הַמִּדְבָּר עַד־
בּוֹא דָבָר מֵעִמָּכֶם לְהַגִּיד לִי׃
29 * וַיָּשֶׁב צָדוֹק וְאֶבְיָתָר אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃
30 * וְדָוִד עֹלֶה בְמַעֲלֵה הַזֵּיתִים עָלֹה וּבוֹכֶה וְרֹאשׁ
לוֹ חָפוּי וְהוּא הוֹלֵךְ יָחֵף וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ חָפוּ
אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עָלֹה וּבָכֹה׃
31 * וְדָוִד הֻגַּד לֵאמֹר אֲחִיתֹפֶל בַּקְשָׁרִים עִם־אַבְשָׁלוֹם
וַיֹּאמֶר דָּוִד סַכֶּל־נָא אֶת־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל יְהוָה׃
32 * וַיְהִי דָוִד בָּא עַד־הָרֹאשׁ אֲשֶׁר־יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם
לֵאלֹהִים וְהִנֵּה לִקְרָאתוֹ חוּשַׁי הָאַרְכִּי קָרוּעַ כֻּתָּנְתּוֹ
וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ׃

תרגום יונתן

21 וַאֲתִיב אִתַּי יַת מַלְכָּא וַאֲמַר קַיָּם הוּא יְיָ וְחֵי רִיבּוֹנִי מַלְכָּא אֱלָהֵן בְּאַתְרָא דְּיִהֵי תַּמָּן רִבּוֹנִי מַלְכָּא אִם לְמוֹתָא אִם לְחַיֵּי אֲרֵי תַּמָּן יְהֵא
עַבְדָּךְ׃ 22 וַאֲמַר דָּוִד לְאִתַּי אֱזַיִל עֲבַר וַעֲבַר אִתַּי גִּתָּאָה וְכָל גַּבְרוֹהִי וְכָל טַפְלָא דְעִמֵּיהּ׃
23 וְכָל דַּיָּרֵי אַרְעָא בָּכֶן קַל רַב וְכָל עַמָּא עָבְרִין וּמַלְכָּא עָבַר בְּנַחֲלָא דְקִדְרוֹן וְכָל עַמָּא עָבְרִין עַל אַפֵּי אוֹרַח מַדְבְּרָא׃
24 וְהָא אַף צָדוֹק וְכָל לֵיוָאֵי עִמֵּיהּ נָטְלִין יַת אֲרוֹן קְיָמָא דַייָ וְסָלִיק אֶבְיָתָר עַד דְּשֵׁלִים כָּל עַמָּא לְמֶעְבַּר מִן קַרְתָּא׃
25 וַאֲמַר מַלְכָּא לְצָדוֹק אָתֵיב יַת אֲרוֹנָא דַייָ לְקַרְתָּא אִם אֶשְׁכַּח רַחֲמִין קֳדָם יְיָ וְיָתִיבִנַנִי וְיַחְזִנַנִי קֳדָמוֹהִי וְאֶפְלַח קֳדָמוֹהִי בְּבֵית
מַקְדְּשֵׁיהּ׃ 26 וְאִם כְּרֵין יֵימַר לָא רְעָוָא קֳדָמַי כְּדֵין הָא אֲנָא יַעְבֵּיד לִי כְּמָה דְרַעֲוָא קֳדָמוֹהִי׃
27 וַאֲמַר מַלְכָּא לְצָדוֹק כָּהֲנָא חֲזִוְיָאָה אַתְּ תְּתוּב לְקַרְתָּא בְּשְׁלָם וַאֲחִימַעַץ בְּרָךְ וְיהוֹנָתָן בַּר אֶבְיָתָר תְּרֵין בְּנֵיכוֹן עִמְּכוֹן׃
28 חֲזוֹ דַאֲנָא מְהַעְבַּב בְּמֵישְׁרֵי מַדְבְּרָא עַד דְּיִמְטֵי פִּתְגָמָא מִנְּכוֹן לְחַוָּאָה לִי׃ 29 וַאֲתִיב צָדוֹק וְאֶבְיָתָר יַת אֲרוֹנָא דַייָ לִירוּשְׁלֵם
וְיָתִיבוּ תַּמָּן׃ 30 וְדָוִד סְלִיק בְּמַסְקָנָא דְטוּר זֵיתָיָא סָלִיק וּבְכֵי וְרֵישֵׁיהּ לֵיהּ מַכְרָךְ וְהוּא אָזֵיל יָחֵיף וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ כַּרִיכוּ
גְּבַר רֵישֵׁיהּ וְסָלְקִין מְסַק וּבְכָן׃ 31 וְדָוִד אִתְחַוָּא לְמֵימַר אֲחִיתוֹפֶל בְּמַרְדָּיָא עִם אַבְשָׁלוֹם וַאֲמַר דָּוִד קַלְקֵל יָת עֲצַת
מַלְכָּא דַאֲחִיתֹפֶל יְיָ׃ 32 וַהֲוָה דָּוִד אָתָא עַד רֵישׁ טוּרָא דִי סָגִיד תַּמָּן קֳדָם יְיָ וְהָא לְקַדְמוֹתֵיהּ חוּשַׁי אַרְכָּאָה מְבַזַּע
לְבוּשׁוֹהִי וְעַפְרָא רָמֵי בְּרֵישֵׁיהּ׃

21 * Et respondit Ethi regi, & dixit: Viuit Dominus & viuit anima tua domine mi rex, quoniam in loco vbi fuerit dominus meus rex & si in mortem & si in vitam, quoniam ibi erit seruus tuus.

21 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ Ἐθὶ τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ, ὅτι εἰς τὸν τόπον ἐὰν ᾖ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐὰν εἰς θάνατον καὶ ἐὰν εἰς ζωὴν ὅτι ἐκεῖ ἔσομαι ὁ δοῦλός σου.

22 Et dixit Dauid ad Ethi: Vade & transi mecum. & transiuit Ethi Gethæus, & omnes viri qui cum eo & omnes serui eius.

22 * καὶ εἶπεν Δαυὶδ πρὸς Ἐθί, πορεύου καὶ διέλθε μετ' ἐμοῦ. καὶ παρῆλθεν Ἐθὶ ὁ Γεθαῖος, καὶ πάντες ⓐ ἄνδρες ⓐ μετ' αὐτοῦ καὶ πάντες ⓐ παῖδες αὐτοῦ.

23 Et omnis terra voce magna flentes. et omnis populus transgrediebatur in torrente Cedron. & rex transiuit torrentem Cedron. & cunctus populus incedebat ante faciem eius per desertum.

23 * καὶ πᾶσα ἡ γῆ φωνῇ μεγάλῃ κλαίοντες. καὶ πᾶς ὁ λαὸς διεπορεύετο ἐν τῷ χειμάρρῳ Τοῦ κεδρών. καὶ ὁ βασιλεὺς διέβη τὸν χειμάρρουν κεδρών. καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεπορεύετο ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ τὴν ἔρημον.

24 Et ecce Sadoc & vniuersi Leuitæ cum eo portantes arcam fœderis Dei. & deposuerunt arcam Dei. & ascendit Abiathar donec cessauit populus exire ex ciuitate.

24 * καὶ ἰδοὺ Σαδὼκ καὶ πάντες ⓐ λευῖται μετ' αὐτοῦ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης Τοῦ θεοῦ. καὶ ἔστησαν τὴν κιβωτὸν Τοῦ θεοῦ. καὶ ἀνέβη Ἀβιαθὰρ ἕως ἐπαύσατο ὁ λαὸς διελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως.

25 Et dixit rex ad Sadoc: Reduc arcam Dei in vrbem, si inuenero gratiam coram Domino, & reducet me, & ostendet eam et decorē eius.

25 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Σαδὼκ, Ἐπίστρεψον τὴν κιβωτὸν Τοῦ θεοῦ εἰς τὴν πόλιν, ἐὰν εὕρω χάριν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπιστρέψει με, καὶ δείξει αὐτὴν καὶ τὴν εὐπρέπειαν αὐτῆς.

26 * Et si dixerit mihi, Neque volui te, ecce ego, faciat mihi quod placuerit coram se.

26 * καὶ ἐὰν εἴπῃ μοι, Οὐκ ἠθέλησά σε, ἰδοὺ ἐγώ· ποιείτω μοι τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

27 * Et dixit rex Sadoc sacerdoti: Vide tu reuertere in ciuitatem in pace; & ecce Achimaas filius tuus & Jonathan filius Abiathar ambo filij vestri vobiscum.

27 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Σαδὼκ τῷ ἱερεῖ, Βλέπε σὺ ἀνάστρεφε εἰς τὴν πόλιν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἰδοὺ Ἀχιμαὰς ὁ υἱός σου καὶ Ἰωναθὰν υἱὸς Ἀβιαθὰρ ἀμφότεροι υἱοὶ ὑμῶν μεθ' ὑμῶν.

28 Ecce ego expecto vos in campestribus deserti, donec veniat sermo à vobis vt nuncietur mihi.

28 * ἰδοὺ ἐγὼ περισδέχομαι ὑμᾶς ἐν ἀβρωθῇ τῆς ἐρήμου, ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ λόγος παρ' ὑμῶν οὗ ἀπαγγελθῆναί μοι.

29 * Et reduxerunt Sadoc & Abiathar arcam Dei in Hierusalem; & manserunt ibi.

29 * καὶ ἀνέστρεψαν Σαδὼκ καὶ Ἀβιαθὰρ τὴν κιβωτὸν Τοῦ θεοῦ εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ.

30 Et Dauid ascendebat super ascensum oliuarum & flebat, & caput eius opertum, & ipse ibat nudis pedibus, & omnis populus qui cum eo, operuit vnusquisque caput suum. et ascendebant ascendentes & flentes.

30 * καὶ Δαυὶδ ἀνέβαινεν ἐπὶ τὴν ἀνάβασιν τῶν ἐλαιῶν καὶ ἔκλαιεν, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπικεκαλυμμένη, καὶ αὐτὸς παρεπορεύετο ἀνυπόδετος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐπεκάλυψεν ἕκας ⓐ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβαινον ἀναβαίνοντες καὶ κλαίοντες.

31 Et Dauid nunciauerunt dicentes: Et Achitophel in coniuratis cum Abesalom. & dixit Dauid: Domine Deus meus infatua iam consilium Achitophel.

31 * καὶ τῷ Δαυὶδ ἀπήγγειλαν λέγοντες, Καὶ Ἀχιτόφελ ἐν τοῖς συνκρυμμένοις μετὰ Ἀβεσαλώμ. καὶ εἶπε Δαυίδ, κύριέ ὁ θεός μου ματαίωσον δὴ τὴν βουλὴν Ἀχιτόφελ.

32 Et factum est Dauid veniente vsque ad cacumen vbi adorauit ibi Deum, & ecce venit in occursum eius Chusi Archi socius Dauid scissa veste, & terra super caput eius.

32 * καὶ ἐγένετο Δαυὶδ παρελθόμενον ἕως ῥωσ ἐπὶ τὸ ἐνκύπτειν ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ἰδοὺ ἦκεν εἰς ἀπαντησιν αὐτοῦ Χουσὶ ὁ Ἀρχὶ ἑταῖρος Δαυὶδ διερρηχὼς τὸν χιτῶνα, καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et respondit Ithai ad regem, & dixit: Permanet ipse Dominus & viuit dominus meus rex, nisi in loco in quo erit ibi dominus meus siue ad mortem siue ad vitam, quòd ibi erit seruus tuus. 22 Et dixit Dauid ad Ithai, Vade transi: & transiuit Ithai Githæus & omnes viri eius, & omnes paruuli qui erant cum illo. 23 Et omnes habitatores terræ plorabant voce magna, & omnis populus transibant, & rex transibat per torrentem Kedron, & omnis populus transibant super facies viæ deserti.

24 Et ecce etiam Szadok & omnes Leuitæ cum illo ferentes arcam fœderis Domini, statuerunt arcam Domini: & ascendit Abiathar quousque perfecit omnis populus transire ex vrbe. 25 Et dixit rex ad Szadok, Reduc arcam Domini ad vrbem: si inuenero misericordias ante Dominum reducet me, & videre faciet me ante se, & seruiam ante eum in domo sanctuarij eius.

26 Et si sic dixerit, Non est voluntas ante me in te, ecce ego; faciet mihi secundùm quod est voluntas ante eum.

27 Et dixit rex ad Szadok sacerdotem, Vides tu? redeas ad vrbem in pace, & Ahhimaghaſz filius tuus & Iehonathan filius Abiathar duo filij vestri sint vobiscum. 28 Videte quòd ego commoror in planicies deserti vsquequo accedat verbum ex vobis ad indicandum mihi. 29 Et reduxit Szadok & Abiathar arcam Domini in Ierusalem, & sederunt ibi.

30 Et Dauid ascendit in ascensione montis oliuarum ascendens, & plorans, & caput eius opertum, & ipse discalciatus, & omnis populus qui erat cum illo operuerunt quisque caput suum, & ascenderunt ascendendo & plorabant.

31 Et ipsi Dauid indicatum est dicendo: Ahhithophel est in rebellibus cum Absalom. & dixit Dauid: Infatua quæso consilium Ahhitophel Domine. 32 Et peruenit Dauid vsque ad caput montis vbi adorauit ibi ante Dominum, & ecce fit in occursum eius Hhussai Archæus ruptis vestibus suis & puluere iniecto in capite suo.

33 * Et dixit ei Dauid; Si veneris mecum,
34 eris mihi oneri: * Si autem in ciuitatem
reuertaris, & dixeris Absalō, Seruus tuus
sum rex: sicut fui seruus patris tui, sic ero
seruus tuus: dissipabis consilium Achi-
tophel.
35 *Habes autem tecum Sadoch & Abia- Inf. 17. c.
thar sacerdotes; & omne verbum quod-
cunque audieris in domo Regis, indicabis
Sadoch & Abiathar sacerdotibus.
36 * Sunt enim cum eis duo filij eorum,
Achimaas filius Sadoch, & Ionathā filius
Abiathar, & mittetis per eos ad me omne
verbum quod audieritis.
37 * Veniente ergo Chusi amico Dauid in
ciuitatem, Absalom quoque ingressus est
Ierusalem.

CAP. XVI.

1 ACVmque Dauid transisset paululū mon
tis verticem, apparuit Syba puer Me-
phiboseth in occursum eius cum duobus
asinis qui onerati erant ducētis panibus,
& centum alligaturis vuæ passæ, & centū
massis palatharum, & vtre vini.
2 * Et dixit rex Sybæ: Quid sibi volunt
hæc? Respondit́q; Syba; Dñe mi rex, asini
domestici regis vt sedeant, & panes & pa
lathæ ad vescēdum pueris tuis; vinum au-
tem vt bibat si quis defecerit in deserto.
3 * Et ait rex: Vbi est filius domini tui?
Respondit́que Syba regi: Remansit in
Ierusalem, dicens: Hodie restituet mihi
domus Israel regnum patris mei.
4 * Et ait rex Sybæ: Tua sint omnia quæ
fuerunt Mephiboseth. dixit́que Syba:
Oro vt inueniam gratiam apud te domi-
ne mi rex. 3. Re. 2. b
5 * Venit ergo rex Dauid vsque Bahu-
rim: & ecce egrediebatur indè vir de co-
gnatione domus Saul, nomine Semei fi-
lius Gera, procedebat́q; egrediens & ma-
ledicebat:

33 * וַיֹּאמֶר לוֹ דָוִד אִם עָבַרְתָּ אִתִּי וְהָיִתָ עָלַי לְמַשָּׂא׃
34 * וְאִם־הָעִיר תָּשׁוּב וְאָמַרְתָּ לְאַבְשָׁלוֹם עַבְדְּךָ
אֲנִי הַמֶּלֶךְ אֶהְיֶה עֶבֶד אָבִיךָ וַאֲנִי מֵאָז וְעַתָּה וַאֲנִי
עַבְדֶּךָ וְהֵפַרְתָּ־לִי אֶת־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל׃
35 * וַהֲלוֹא עִמְּךָ שָׁם צָדוֹק וְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים וְהָיָה
כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ תַּגִּיד לְצָדוֹק
וְלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים׃
36 * הִנֵּה־שָׁם עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אֲחִימַעַץ
לְצָדוֹק וְיהוֹנָתָן לְאֶבְיָתָר וּשְׁלַחְתֶּם בְּיָדָם אֵלַי
כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ׃
37 * וַיָּבֹא חוּשַׁי רֵעֵה דָוִד הָעִירָה וְאַבְשָׁלוֹם יָבוֹא
יְרוּשָׁלִָם׃

יו

1 * וְדָוִד עָבַר מְעַט מֵהָרֹאשׁ וְהִנֵּה צִיבָא
נַעַר מְפִיבֹשֶׁת לִקְרָאתוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים חֲבֻשִׁים
וַעֲלֵיהֶם מָאתַיִם לֶחֶם וּמֵאָה צִמּוּקִים וּמֵאָה
קַיִץ וְנֵבֶל יָיִן׃
2 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־צִיבָא מָה־אֵלֶּה לָךְ
וַיֹּאמֶר צִיבָא הַחֲמֹרִים לְבֵית־הַמֶּלֶךְ לִרְכֹּב
וְלַחֶלֶם וְהַקַּיִץ לֶאֱכֹל הַנְּעָרִים וְהַיַּיִן לִשְׁתּוֹת
הַיָּעֵף בַּמִּדְבָּר׃
3 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וְאַיֵּה בֶן־אֲדֹנֶיךָ וַיֹּאמֶר צִיבָא
אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִַם כִּי אָמַר הַיּוֹם
יָשִׁיבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת־מַמְלְכוּת אָבִי׃
4 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִבָא הִנֵּה לְךָ כָּל אֲשֶׁר לְמְפִיבֹשֶׁת
וַיֹּאמֶר צִיבָא הִשְׁתַּחֲוֵיתִי אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ׃
5 * וּבָא הַמֶּלֶךְ דָּוִד עַד־בַּחוּרִים וְהִנֵּה מִשָּׁם אִישׁ
יוֹצֵא מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית־שָׁאוּל וּשְׁמוֹ שִׁמְעִי בֶּן־גֵּרָא
יֹצֵא יָצוֹא וּמְקַלֵּל׃

תרגום יונתן

33 וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד אִם עֲבַרְתְּ עִמִּי וּתְהֵי עֲלַי לְמִטוּל׃ 34 וְאִם לְקַרְתָּא תְּתוּב וְתֵימַר לְאַבְשָׁלוֹם עַבְדָּךְ אֲנָא מַלְכָּא אֲתֵי עַבְדָּא
דַּאֲבוּךְ וַאֲנָא סְבִכֵּין וּכְעַן וַאֲנָא עַבְדָּךְ וְתִקַלְקֵל לִי יַת מְלְכָּא דַּאֲחִיתֹפֶל׃
35 וַהֲלָא עִמָּךְ תַּמָּן צָדוֹק וְאֶבְיָתָר כַּהֲנַיָּא וִיהֵי כָּל פִּתְגָמָא דְּתִשְׁמַע מִבֵּית מַלְכָּא תְּחַוֵּי לְצָדוֹק וּלְאֶבְיָתָר כַּהֲנַיָּא׃
36 הָא תַּמָּן עִמְּהוֹן תְּרֵין בְּנֵיהוֹן אֲחִימַעַץ לְצָדוֹק וְיוֹנָתָן לְאֶבְיָתָר וְתִשְׁלְחוּן בִּידֵיהוֹן לְוָתִי כָּל מִדְעָם דְּתִשְׁמְעוּן׃
37 וַאֲתָא חוּשַׁי שׁוֹשְׁבִינָא דְּדָוִד לְקַרְתָּא וְאַבְשָׁלוֹם אֲתָא לִירוּשְׁלֵם׃

יו

1 וְדָוִד עֲבַר זְעִיר מֵרֵישׁ טוּרָא וְהָא צִיבָא עֻלֵּימָא דְּמְפִיבֹשֶׁת לְקַדְמוּתֵיהּ וְחַד חֲמָרִין חֲשִׁיכִין וַעֲלֵיהוֹן מָאתַן גְּרִיצִין דִּלְחֵים וּמְאָה אִתְכְּלִין
דְּעִינְבִין וּמְאָה מָנָן דְּכֵילָתָא וּגְרַב דַּחֲמַר׃ 2 וַאֲמַר מַלְכָּא לְצִיבָא מָה אִילֵּין לָךְ וַאֲמַר צִיבָא חֲמָרַיָּא לְבֵית מַלְכָּא לְמִרְכַּב
וְלַחְמָא וּדְכֵילְתָא לְמֵיכַל עֻלֵּימַיָּא וְחַמְרָא לְמִשְׁתֵּי דְּמִשְׁלְהֵי בְּמַדְבְּרָא׃ 3 וַאֲמַר מַלְכָּא וְאַן בַּר רְבוֹנָךְ וַאֲמַר צִיבָא לְמַלְכָּא הָא יָתֵיב
בִּירוּשְׁלֵם אֲרֵי אֲמַר יוֹמָא דֵּין יְתִיבוּן לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל יַת מַלְכוּתָא דַּאֲבָא׃ 4 וַאֲמַר מַלְכָּא לְצִיבָא הָא לָךְ כֹּל דִּי לִמְפִיבֹשֶׁת וַאֲמַר צִיבָא
מְזַרְעָא אַשְׁבַּח רַחֲמִין בְּעֵינָךְ רְבוֹנִי מַלְכָּא׃ 5 וַאֲתָא דָּוִד מַלְכָּא עַד עַלְמָה וְהָא מִתַּמָּן גַּבְרָא נָפֵק מִזַּרְעִית בֵּית שָׁאוּל וּשְׁמֵיהּ שִׁמְעִי בַּר
גֵּרָא נָפֵק מִיפַּק וּמְלַטֵּט׃

33 * Et dixit ei Dauid: Si transieris mecum, eris super me onus.

34 * Si in ciuitatem reuertaris, & dices Abesalom: Seruus tuus sum rex, sine me viuere. seruus patris tui fui tunc & nuper, et nunc ego seruus tuus. & dissipa mihi consilium Achitophel.

35 * Et ecce ibi tecum Sadoc & Abiathar sacerdotes. & erit omne verbum quod audieris à rege, renunciabis Sadoc & Abiathar sacerdotibus.

36 * Et ecce ibi duo filij eorum cum eis Achimaas filius Sadoc & Jonathan filius Abiathar. et mittetis in manibus eorum ad me omne verbum quod audieritis.

37 * Et ingreditur Chusi amicus Dauid in ciuitatem, & Abesalom nuper ingrediebatur in Hierusalem.

33 * καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυὶδ, ἐὰν διέλθῃς μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐπ' ἐμὲ φορτίον.

34 * ἐὰν εἰς τὴν πόλιν ἀναστρέψῃς, καὶ ἐρεῖς τῷ Ἀβεσαλώμ, παῖς σου εἰμὶ βασιλεῦ, ἔασόν με ζῆσαι. παῖς τοῦ πατρός σου ἤμην τότε καὶ ἀρτίως, καὶ νῦν ἐγὼ δοῦλός σου, καὶ διασκέδασόν μοι τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ.

35 * καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ μετὰ σοῦ Σαδὼκ καὶ Ἀβιαθὰρ οἱ ἱερεῖς. καὶ ἔσται πᾶν ῥῆμα ὃ ἂν ἀκούσῃς ἀπὸ τοῦ βασιλέως, ἀναγγελεῖς τῷ Σαδὼκ καὶ τῷ Ἀβιαθὰρ τοῖς ἱερεῦσι.

36 * καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ δύο υἱοὶ αὐτῶν μετ' αὐτῶν Ἀχιμάας ὁ υἱὸς Σαδὼκ, καὶ Ἰωναθὰν υἱὸς Ἀβιαθάρ. καὶ ἐξαποστελεῖτε ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν πρός με πᾶν ῥῆμα ὃ ἂν ἀκούσητε.

37 * καὶ εἰσπορεύεται χουσὶ ἑταῖρος δαυὶδ εἰς τὴν πόλιν, καὶ Ἀβεσαλὼμ εἰσεπορεύετο εἰς ἱερουσαλήμ.

CAP. XVI.

1 * ET Dauid transiit paululum à cacumine, & ecce Siba puer Mephiboseth veniebat in occursum ei, & par asinorũ qui onerati erant, & super eos ducenti panes, & æphi vuæ passæ, & centum massæ palatharum, & vter vini.

2 * Et dixit rex ad Siba: Quid hæc tibi? & dixit Siba: Asini domui regis vt ascendant, et panes, & palathæ, & vuæ passæ in cibum pueris, et vinum vt bibat qui defecerit in deserto.

3 * Et dixit rex: Vbi est filius domini tui? et dixit Siba ad regẽ: Ecce manet in Hierusalem. Et dicit: Hodie reducent mihi domus Israel regnum patris mei.

4 * Et ait rex ad Siba: Ecce tibi erunt omnia quæ erant Mephiboseth. & dixit Siba: Adoro, inueniam gratiam in oculis tuis domine mi rex.

5 * Et venit rex Dauid vsque ad Baurim. & ecce indè vir egrediebatur de cognatione domus Saul, & nomẽ ei Semei filius Gera procedebat egrediens, & maledicens.

ις'.

1 * Καὶ δαυὶδ διῆλθε μικρὸν ἀπὸ τῆς ῥῶς, καὶ ἰδοὺ σιβὰ τὸ παιδάριον μεφιβόσεθ ἤρχετο εἰς ἀπαάντησιν αὐτῷ, καὶ ζεῦγος ὄνων ἐπισεσαγμένων, καὶ ἐπ' αὐτῶν διακόσιοι ἄρτοι, καὶ οἱ φοι σταφίδων, καὶ ἑκατὸν παλάθαι, καὶ νέβελ οἴνου.

2 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σιβά, τί ταῦτά σοι; καὶ εἶπε σιβά, οἱ ὄνοι τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἐπιβαίνειν, καὶ οἱ ἄρτοι, καὶ αἱ παλάθαι, καὶ σταφίδες εἰς βρῶσιν τοῖς παιδαρίοις, καὶ ὁ οἶνος πίνειν τῷ ἐκλελυμένῳ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

3 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ποῦ ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου σου; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ κάθηται ἐν ἱερουσαλήμ. ἐλέγει, σήμερον ἐπιστρέψουσί μοι οἱ οἶκος ἰσραὴλ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρός μου.

4 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σιβά, ἰδοὺ σοι ἔστω πάντα τὰ τοῦ μεφιβόσεθ. καὶ εἶπε σιβά, προσκυνῶ, εὕρημι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κυρίε μου βασιλεῦ.

5 * καὶ πρόσαγίνεται ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἕως βαουρείμ. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖθεν ἀνὴρ ἐξεπορεύετο ἐκ πατριᾶς οἴκου σαούλ, καὶ ὄνομα αὐτῷ σεμεῖ υἱὸς γηρὰ ἐξεπορεύετο ἐκπορευόμενος, καὶ κακολογῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[33] Et dixit illi Dauid: Si transieris mecum, & eris mihi oneri.

[34] Et si ad vrbem redieris, & dixeris Absalom; Seruus tuus sum rex, fui seruus patris tui ego tunc, sed & nunc ero seruus tuus: infatuabis consilium Ahhitophel.

[35] Nonne tecum ibi erit Szadok & Abiathar sacerdotes? & erunt omne verbum quod audieris ex domo regis, indicabis Szadok & Abiathar sacerdotibus. [36] Et ecce ibi cum eis duo filij eorum, Ahhimaghaz ipsius Szadok & Iehonathan ipsius Abiathar, & mittetis in manu eorum ad me omne quod audieritis.

[37] Et venit Hhussai amicus Dauid in vrbem, & Absalom venit in Ierusalem.

CAP. XVI.

ET Dauid transit paululum à capite montis, & ecce Sziba puer ipsius Mephiboseth fit in occursum eius, & par asinorum stratorum, & super illos ducentæ tortæ panis, & centum palmites vuarum, & centum partes caricarum, & vter vini. [2] Et dixit rex ad Sziba: Quid ista tibi? & dixit Sziba: Asini pro domo regis ad equitandum, & panis & caricæ vt comedant adolescentes, & vinum vt bibat qui lassus fuerit in deserto. [3] Et dixit rex: Et vbi filius domini tui? & dixit Sziba regi: Ecce sedet in Ierusalem: quia dixit: Hodie reddent mihi *homines* domus Israel regnum patris mei. [4] Et dixit rex ad Sziba: Ecce tua sunt omnia quæ habet Mephiboseth. & dixit Sziba adorans, Inueniam misericordias in oculis tuis domine mi rex.

[5] Et venit rex Dauid vsque ad Ghalemeth, & ecce indè vir exibat de prosapia domus Saul, & nomen eius Simghi filius Gera exibat exeundo & maledicebat.

6 ‡ וַיְסַקֵּל בָּאַבָנִים אֶת־דָּוִד וְאֶת־כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ
דָּוִד וְכָל־הָעָם וְכָל־הַגִּבֹּרִים מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ׃

7 ‡ וְכֹה־אָמַר שִׁמְעִי בְקַלְלוֹ צֵא צֵא אִישׁ הַדָּמִים
וְאִישׁ הַבְּלִיָּעַל׃

8 ‡ הֵשִׁיב עָלֶיךָ יְהוָה כָּל־דְּמֵי בֵּית־שָׁאוּל אֲשֶׁר
מָלַכְתָּ תַּחְתָּו וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַמְלוּכָה בְּיַד אַבְשָׁלוֹם
בְּנֶךָ וְהִנְּךָ בְרָעָתְךָ כִּי אִישׁ דָּמִים אָתָּה׃

9 ‡ וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֶל־הַמֶּלֶךְ לָמָּה יְקַלֵּל
הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶעְבְּרָה־
נָּא וְאָסִירָה אֶת־רֹאשׁוֹ׃

10 ‡ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי יְקַלֵּל
וְכִי יְהוָה אָמַר לוֹ קַלֵּל אֶת־דָּוִד וּמִי יֹאמַר מַדּוּעַ
עָשִׂיתָה כֵּן׃

11 ‡ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי וְאֶל־כָּל־
עֲבָדָיו הִנֵּה בְנִי אֲשֶׁר־יָצָא מִמֵּעַי מְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשִׁי
וְאַף כִּי־עַתָּה בֶן־הַיְמִינִי הַנַּחוּ לוֹ וִיקַלֵּל כִּי־אָמַר לוֹ
יְהוָה׃

12 ‡ אוּלַי יִרְאֶה יְהוָה בְּעֵינִי וְהֵשִׁיב יְהוָה לִי
טוֹבָה תַּחַת קִלְלָתִי הַיּוֹם הַזֶּה׃

13 ‡ וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַאֲנָשָׁיו בַּדֶּרֶךְ וְשִׁמְעִי הֹלֵךְ בְּצֶלַע הָהָר
לְעֻמָּתוֹ הָלוֹךְ וְקִלֵּל וְיַסֵּקֵל בָּאַבָנִים לְעֻמָּתוֹ וְעַפֵּר
בֶּעָפָר׃

14 ‡ וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
עֲיֵפִים וַיִּנָּפֶשׁ שָׁם׃

15 ‡ וְאַבְשָׁלוֹם וְכָל־הָעָם
אִישׁ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלִַם וַאֲחִיתֹפֶל אִתּוֹ׃

16 ‡ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא חוּשַׁי הָאַרְכִּי רֵעֵה דָּוִד אֶל־
אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם יְחִי הַמֶּלֶךְ
יְחִי הַמֶּלֶךְ׃

17 ‡ וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־חוּשַׁי זֶה חַסְדְּךָ אֶת־
רֵעֶךָ לָמָּה לֹא הָלַכְתָּ אֶת־רֵעֶךָ׃

18 ‡ וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם לֹא כִּי אֲשֶׁר בָּחַר
יְהוָה וְהָעָם הַזֶּה וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל לוֹ אֶהְיֶה
וְאִתּוֹ אֵשֵׁב׃

6 ‡ Mittebatque lapides contra Dauid & contra vniuerſos ſeruos regis Dauid.omnis autem populus & vniuerſi bellatores à dextro & à ſiniſtro latere regis incede-
7 bant. ‡Ita autem loquebatur Semei cùm malediceret regi : Egredere, egredere vir
8 ſanguinum & vir Belial. ‡Reddidit tibi Dominus vniuerſum ſanguinem domus Saul, quoniam inuaſiſti regnũ pro eo, & dedit Dominus regnum in manu Abſalom filij tui: & ecce premunt te mala tua,
9 quoniam vir ſanguinum es.‡Dixit autem Abiſai filius Saruiæ regi : Quare maledicit canis hic moritur? domino meo regi?
10 vadã & amputabo caput eius. ‡Et ait rex: Quid mihi & vobis eſt filij Saruiæ ? Dimitte eum vt maledicat. Dominus enim præcepit ei vt malediceret Dauid. & quis eſt qui audeat dicere quare ſic fecerit?
11 ‡Et ait rex Abiſai & vniuerſis ſeruis ſuis: Inf.19.d Ecc.13.e
C Ecce filius meus qui egreſſus eſt de vtero meo,quærit animam meam, quanto magis hic filius Iemini? dimittite eum vt ma
12 ledicat iuxta præceptum Domini,‡Si fortè reſpiciatDominus afflictionem meam; & reddat mihi Dominus bonum pro ma
13 ledictiõe hac hodierna.‡Ambulabat itaque Dauid & ſocij eius per viam cum eo: Semei autem per iugum montis ex latere
14 contra illum gradiebatur, maledicens, & mittẽs lapides aduerſum eum,terramque
15 ſpargens.‡Venit itaq; rex Dauid & vniuerſus populus cũ eo laſſus,& refocillati ſunt
16 ibi.‡Abſalom autem & omnis populus e-
D ius ingreſsi ſũt Ieruſalẽ,ſed & Achitophel
17 cum eo.‡Cùm autem veniſſet Chuſi Arachites amicusDauid ad Abſalom,locutus
18 eſt ad eum: Salue rex,ſalue rex.‡Ad quem Abſalom: Hæc eſt,inquit, gratia tua ad amicum tuum? quare non iuiſti cum amico tuo?‡Reſpõditque Chuſi ad Abſalom: Nequaquam , quia illius ero quem elegit Dominus , & omnis hic populus & vniuerſus Iſrael, & cum eo manebo.

תרגום יונתן

6 וּמַרְגִּים בְּאַבָנַיָּא יַת דָּוִד וְיַת כָּל עַבְדֵי מַלְכָּא דָּוִד וְכָל עַמָּא וְכָל גִּבָּרַיָּא מִימִינֵיהּ וּמִשְּׂמָאלֵיהּ׃
7 וּכְדֵין אֲמַר שִׁמְעִי בְּלַטָּטוּתֵיהּ פּוּק פּוּק גְּבַר חַיָּיב קְטוֹל וּגְבַר רָשִׁיעַ׃ 8 אֲתֵיב יְיָ עֲלָךְ כָּל חוֹבֵי בֵּית שָׁאוּל דְּמַלְכְתָּא
תְּחוֹתוֹהִי וְאַצְלַח יְיָ יַת מַלְכוּתָא בִּידָא דְּאַבְשָׁלוֹם בְּרָךְ וְהָא אַתְּ בְּבִישְׁתָּךְ אֲרֵי חַיָּיב קְטוֹל אַתְּ׃
9 וַאֲמַר אֲבִישַׁי בַּר צְרוּיָה לְמַלְכָּא לְמָה יְלַטֵּט כַּלְבָּא מֵיתָא הָדֵין יַת רַבּוֹנִי מַלְכָּא אֶעְבַּר כְּעַן וְאַעְדֵי יַת רֵישֵׁיהּ׃
10 וַאֲמַר מַלְכָּא מַה לִּי וּלְכוֹן בְּנֵי צְרוּיָה כְּדֵין יְלַטֵּיט אֲרֵי יְיָ אֲמַר לֵיהּ לַטֵּיט יַת דָּוִד וּמַן יֵימַר מָה דֵּין עֲבַדְתָּ כֵּן׃
11 וַאֲמַר דָּוִד לַאֲבִישַׁי וּלְכָל עַבְדּוֹהִי הָא בְּרִי דְּאוֹלִידִית בָּעֵי לְמִקְטְלִי וְאַף אֲרֵי כְּעַן בַּר שִׁבְטָ בִּנְיָמִן שִׁבְקוּ מִינֵיהּ וְיַלֵּטּ אֲרֵי אֲמַר לֵיהּ יְיָ׃
12 מָאִים גַּלְיָא קֳדָם יְיָ דְּמַעַת עֵינִי וְיָהֵיב יְיָ לִי טָבְתָּא חֲלַף לְוָטָתֵיהּ יוֹמָא דֵּין׃
13 וַאֲזַל דָּוִד וְגִבְרוֹהִי בְּאָרְחָא וְשִׁמְעִי אָזֵיל בְּסִטַר טוּרָא לְקִבְלֵיהּ אָזֵיל וּמְלַטֵּיט וּמַרְגֵּם בְּאַבָנַיָּא לְקִבְלֵיהּ וּמְשַׁדֵּי עַפְרָא׃
14 וַאֲתָא מַלְכָּא וְכָל עַמָּא דְּעִמֵּיהּ כַּד מְשֻׁלְהָנִין וְנָח תַּמָּן׃ 15 וְאַבְשָׁלוֹם וְכָל עַמָּא אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אֲתוֹ לִירוּשְׁלֵם וַאֲחִיתוֹפֶל עִמֵּיהּ׃
16 וַהֲוָה כַּד אֲתָא חוּשַׁי אַרְכָּאָה שׁוּבֵינָא דְּדָוִד לְוָת אַבְשָׁלוֹם וַאֲמַר חוּשַׁי לְאַבְשָׁלוֹם יְצַלַּח מַלְכָּא יְצַלַּח מַלְכָּא׃
17 וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם לְחוּשַׁי דָּא טִיבוּתָךְ עִם חַבְרָךְ וּלְמָה לָא אֲזַלְתָּ עִם חַבְרָךְ׃ 18 וַאֲמַר חוּשַׁי לְאַבְשָׁלוֹם לָא אֱלָהֵין
דְּאִתְרְעִי יְיָ וְעַמָּא תְּקֵין וְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל דִּי לֵיהּ אֶהֵי וְעִמֵּיהּ אֶתֵּיב׃

*Et mittens lapides contra Dauid et contra vniuersos seruos eius. & omnis populus & omnes bellatores à dextris et à sinistris regis.

6 * καὶ βάλλων λίθοις ἐπὶ τὸν δαυὶδ, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ⁊ πᾶς ὁ λαὸς καὶ πάντες ⓐ δυνατοὶ ὢν δεξιῶν ⁊ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ βασιλέως.

*Et ita dixit Semei cùm malediceret ei: Egredere egredere vir sanguinum & vir iniquus:

7 * καὶ οὕτως εἶπε Σεμεὶ ἐν τῷ καταρᾶσθαι αὐτόν, ἔξελθε, ἔξελθε ἀνὴρ τῶν αἱμάτων ⁊ ἀνὴρ ὁ ἀνομούμενος.

*Reduxit in te Dominus vniuersum sanguinem domus Saul, eo quòd regnasti pro eo. & dedit Dominus regnum in manus Abesalom filij tui. & indicauit tibi malitiam tuam, quoniam vir sanguinum tu es.

8 * ἐπέστρεψεν ἐπὶ σὲ κύριος πάντα τὰ αἵματα ἐξ οἴκου σαὺλ, ἀνθ' ὧν ἐβασίλευσας αὐτ' αὐτοῦ. ⁊ ἔδωκε κύριος τὴν βασιλείαν εἰς χεῖρας Ἀβεσαλὼμ ἐξ υἱοῦ σου. καὶ ἔδειξέ σοι τὴν κακίαν σου ὅτι ἀνὴρ αἱμάτων σὺ εἶ.

*Et dixit Abessa filius Saruiæ ad regem: Quare maledicit canis mortuus iste domino meo regi? vadam iam & auferam caput eius.

9 * ⁊ εἶπεν Ἀβεσσὰ υἱὸς Σαρουΐα πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνατί καταρᾶται ὁ κύων ὁ τεθνηκὼς οὗτος τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα; διελεύσομαι δὴ καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

*Et dixit rex ad Abessa: Quid mihi & vobis filij Saruia? & dimittite eum: ideo maledicit mihi, quia Dominus dixit ei vt malediceret Dauid. & quis dicet ei, Quare feciſti ſic?

10 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἀβεσσά, τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν υἱοὶ Σαρουΐα; καὶ ἄφετε αὐτόν, διότι καταρᾶται μοι, ὅτι κύριος εἶπεν αὐτῷ κακολογεῖν τὸν δαυίδ. καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ὅτι πεποίηκας οὕτως;

*Et dixit Dauid ad Abessa & ad vniuersos seruos suos: Ecce filius meus qui egressus est de vtero meo quærit animam meam: ſi autem & nunc hic filius Ieminæi, dimittite eum & maledicat: quoniam Dominus dixit ei:

11 * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς Ἀβεσσὰ καὶ πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἰδοὺ ὁ υἱός μου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῆς κοιλίας μου ζητεῖ τὴν ψυχήν μου. εἰ δὲ καὶ νῦν ὁ υἱὸς τοῦ ἰεμιναίου, ἄφετε αὐτὸν καὶ καταρᾶσθω, ὅτι κύριος εἶπεν αὐτῷ.

*Si fortè respiciat humilitatem meam, & reddat mihi Dominus bona pro maledictione eius in die ista.

12 * εἴ πως ἴδῃ τὴν ταπείνωσίν μου, καὶ ἀνταποδώσῃ μοι κύριος ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς καταρᾶς αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

*Et ambulabat Dauid & omnes viri eius in via, & Semei ibat per latus montis, adhærens ei ibat & maledicebat, & mittebat lapides aduersus eum, & puluere spargens.

13 * καὶ ἐπορεύετο δαυὶδ καὶ πάντες ⓐ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ Σεμεὶ ἐπορεύετο κατὰ τὸ πλάγιον τοῦ ὄρους, ἐχόμενα αὐτοῦ ἐπορεύετο καὶ καταρᾶτο, καὶ ἔβαλλε λίθους ἐπ' αὐτὸν καὶ τὰ χοῦν πάντων.

*Et venit rex & vniuersus populus qui cum eo deficientes. & refocillati sunt ibi.

14 * καὶ παρεγένετο ὁ βασιλεὺς ⁊ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐκλελυμένοι. καὶ ἀνέψυξαν ἐκεῖ.

*Et Abesalom & omnis populus virorum Israel ingressi sunt in Hierusalem, & Achitophel cum eo.

15 * καὶ Ἀβεσαλὼμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀνδρῶν ἰσραὴλ εἰσῆλθον εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ Ἀχιτόφελ μετ' αὐτοῦ.

*Et factum est cùm venit Chusi Archi amicus Dauid ad Abesalom, & dixit Chusi Abesalom: Viuat rex, viuat rex.

16 * καὶ ἐγένετο ὅτε ἦλθε Χουσὶ ὁ ἀρχὶ ἑταῖρος Δαυὶδ πρὸς Ἀβεσαλὼμ, καὶ εἶπε Χουσὶ τῷ Ἀβεσαλὼμ, ζήτω ὁ βασιλεύς, ζήτω ὁ βασιλεύς.

*Et dixit Abesalom ad Chusi: Hæc misericordia tua cum amico tuo? quare non iuisti cum amico tuo?

17 * ⁊ εἶπεν Ἀβεσαλὼμ τῷ Χουσί, Οὗτο τὸ ἔλεός σου μετὰ τοῦ ἑταίρου σου; ἵνατί οὐκ ἐπορεύθης μετὰ τοῦ ἑταίρου σου;

*Et dixit Chusi ad Abesalom: Nequaquam, sed post quẽ elegit Dominus, & populus hic, & vniuersus vir Israel, ei ero, et cum eo manebo.

18 * καὶ εἶπε Χουσὶ πρὸς τὸν Ἀβεσαλὼμ, οὐχί, ἀλλ' ἢ κατὰ πάντα ἃ ἐξελέξατο κύριος καὶ ὁ λαὸς οὗτος καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ, αὐτῷ ἔσομαι καὶ μετ' αὐτοῦ καθίσομαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et lapidabat in saxis Dauid & omnes seruos regis Dauid; & omnis populus & omnes robusti erant à dextra eius & à siniſtra eius.

7 Et sic dixit Simghi cùm malediceret ei: Exi, exi, vir obnoxius morti, & vir improbe.

8 Reddidit Dominus super te omnia debita domus Saul, eo quòd regnasti pro illo, & direxit Dominus regnum in manu Absalom filij tui, & ecce tu es in malitia tua, quia reus mortis tu es.

9 Et dixit Abisai filius Szaruiah regi: Ad quid maledicet canis mortuus hic domino meo regi? transibo nunc & auferam caput eius. 10 Et dixit rex: Quid mihi & vobis filij Szaruiah? sic maledicat, quia Dominus dixit illi: Maledic Dauid: & quis dicet, Quare feciſti hoc? 11 Et dixit Dauid Abisai & omnibus seruis suis: Ecce filius meus quem genui quærit occidere me, quanto magis nunc filius tribus Beniamin? finite eum vt maledicat, quia dixit illi Dominus.

12 Fortè reuelabitur ante Dominum lachryma oculi mei, & reddet Dominus mihi bonum pro maledictione eius hodie.

13 Et abiit Dauid & viri eius in via, & Simghi ambulabat in latere montis, eregione eius ambulabat & maledicebat, & lapidabat in saxis eregione eius, & effundebat puluerem.

14 Et venit rex & omnis populus qui erat cum eo, cùm lassi *essent*; & quieuit ibi.

15 Et Absalom & omnis populus hominum Israel venerunt in Ieruſalem, & Ahhithophel cum illo.

16 Et fuit vt venit Hhusai Archæus amicus Dauid ad Absalom, & dixit Hhusai ad Absalom: Prosperet rex, prosperet rex.

17 Et dixit Absalom ad Hhusai: Hæc est benignitas tua cum amico tuo? & vt quid non abiisti cum amico tuo?

18 Et dixit Hhusai ad Absalom: Non, sed quem voluit Dominus & populus iste & omnis homo Israel, illius ero, & cum illo sedebo.

19 * וְהַשֵּׁנִית לְמִי אֲנִי אֶעֱבֹד הֲלוֹא לִפְנֵי בְנוֹ כַּאֲשֶׁר
עָבַדְתִּי לִפְנֵי אָבִיךְ כֵּן אֶהְיֶה לְפָנֶיךָ׃

20 * וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־אֲחִיתֹפֶל הָבוּ לָכֶם עֵצָה
מַה־נַּעֲשֶׂה׃

21 * וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל אֶל־אַבְשָׁלוֹם בּוֹא אֶל־פִּלַגְשֵׁי
אָבִיךָ אֲשֶׁר הִנִּיחַ לִשְׁמֹר הַבָּיִת וְשָׁמַע כָּל־יִשְׂרָאֵל
כִּי־נִבְאַשְׁתָּ אֶת־אָבִיךָ וְחָזְקוּ יְדֵי כָּל־אֲשֶׁר אִתָּךְ׃

22 * וַיִּטּוּ לְאַבְשָׁלוֹם הָאֹהֶל עַל־הַגָּג וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם
אֶל־פִּלַגְשֵׁי אָבִיו לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל׃

23 * וַעֲצַת אֲחִיתֹפֶל אֲשֶׁר יָעַץ בַּיָּמִים הָהֵם כַּאֲשֶׁר
יִשְׁאַל־ בִּדְבַר הָאֱלֹהִים כֵּן כָּל־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל גַּם־
לְדָוִד גַּם־לְאַבְשָׁלֹם׃

יז

1 * וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל אֶל־אַבְשָׁלֹם אִבְחֲרָה־
נָּא שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ וְאָקוּמָה וְאֶרְדְּפָה
אַחֲרֵי־דָוִד הַלָּיְלָה׃

2 * וְאָבוֹא עָלָיו וְהוּא יָגֵעַ וּרְפֵה־יָדַיִם וְהַחֲרַדְתִּי
אֹתוֹ וְנָס כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וְהִכֵּיתִי אֶת־
הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ׃

3 * וְאָשִׁיבָה כָל־הָעָם אֵלֶיךָ כְּשׁוּב הַכֹּל הָאִישׁ
אֲשֶׁר־אַתָּה מְבַקֵּשׁ כָּל־הָעָם יִהְיֶה שָׁלוֹם׃

4 * וַיִּישַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי אַבְשָׁלֹם וּבְעֵינֵי כָּל־זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

5 * וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם קְרָא נָא גַּם לְחוּשַׁי הָאַרְכִּי
וְנִשְׁמְעָה מַה־בְּפִיו גַּם־הוּא׃

6 * וַיָּבֹא חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם
אֵלָיו לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה דִּבֶּר אֲחִיתֹפֶל הֲנַעֲשֶׂה
אֶת־דְּבָרוֹ אִם־אַיִן אַתָּה דַּבֵּר׃

7 * וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם לֹא־טוֹבָה הָעֵצָה
אֲשֶׁר־יָעַץ אֲחִיתֹפֶל בַּפַּעַם הַזֹּאת׃

19 * Sed vt & hoc inferam, cui ego seruiturus sum? nonne filio regis? sicut parui patri tuo, ita parebo & tibi. 1. Par. 27. b.

20 * Dixit autem Absalom ad Achitophel: Inite consilium quid agere debeamus.

21 * Et ait Achitophel ad Absalom: Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum, vt cùm audierit omnis Israel quòd fœdaueris patrẽ tuum, roborentur tecum manus eorum.

22 * Tetenderunt ergo Absalom tabernaculum in solario, ingressúsque est ad concubinas patris sui coram vniuerso Israel.

23 * Consilium autem Achitophel quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret Deum. sic erat omne consilium Achitophel, & cùm esset cum Dauid, & cùm esset cum Absalom.

CAP. XVII.

1 DIxit ergo Achitophel ad Absalom: Eligam mihi duodecim millia virorum, & consurgens persequar Dauid hac nocte:

2 * Et irruam super eum, quippe qui lassus est & solutis manibus, percutiam eũ. Cumq; fugerit omnis populus qui cum eo est, percutiam regem desolatum:

3 * Et reducam vniuersum populũ quomodo vnus homo reuerti solet. Vnum enim virum tu quæris, & omnis populus erit in pace.

4 * Placuitque sermo eius Absalom & cunctis maioribus natu Israel.

5 * Ait autem Absalom: Vocate Chusi Arachiten, & audiamus quid etiam ipse dicat.

6 * Cumque venisset Chusi ad Absalom, ait Absalom ad eum: Huiuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus, an non? quod das consilium?

7 * Et dixit Chusi ad Absalom: Non est bonum consilium quod dedit Achitophel hac vice.

תרגום יונתן

19 וְתִנְיָנוּת קֳדָם מַן אֲנָא אֶפְלַח הֲלָא קֳדָם כְּרִיהּ כְּמָה דְּפָלְחִית קֳדָם אֲבוּךְ כֵּן אֶהֱוֵי פָּלַח קֳדָמָךְ׃

20 וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם לַאֲחִיתוֹפֶל הַבוּ לְכוֹן מִלְּכָא מָה נַעְבִּיד׃

21 וַאֲמַר אֲחִיתוֹפֶל לְאַבְשָׁלוֹם עוֹל לְוַת לְחֵינָתָא דַּאֲבוּךְ דִּי שְׁבַק לְמִישַׁר בֵּיתָא וְיִשְׁמַע כָּל יִשְׂרָאֵל אֲרֵי אִיתְגְּרִיתָא מֵאֲבוּךְ וְיִתְקְפָן יְדֵי כָּל דְּעִמָּךְ׃ 22 וּנְגַדוּ לְאַבְשָׁלוֹם קִינוּפִין עַל אִיגְּרָא וְעַל אַבְשָׁלוֹם לְוַת לְחֵינָתָא דַּאֲבוּהִי לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל׃

23 וּמִלְּכָא דַּאֲחִיתוֹפֶל דְּמַלֵּךְ בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן כְּמָה דְּשָׁאֵיל גַּבְרָא בְּפִתְגָמָא דַּייָ כֵּן כָּל מִלְּכָא דַּאֲחִיתוֹפֶל אַף לְדָוִד אַף לְאַבְשָׁלוֹם׃

יז

1 וַאֲמַר אֲחִיתוֹפֶל לְאַבְשָׁלוֹם אֶבְחַר כְּעַן תְּרֵי עֲשַׂר אַלְפִין גַּבְרָא וְאֶקוּם וְאֶרְדּוֹף בָּתַר דָּוִד בְּלֵילְיָא׃

2 וְאֵיתֵךְ עֲלוֹהִי כְּדְהֵי מְשַׁלְהֵי וִידוֹהִי מְרַשְׁלָן וְאָזִיעַ יְהֵוֵה וְיֶעְרוֹק כָּל עַמָּא דְּעִמֵּיהּ וְאֶקְטוֹל יַת מַלְכָּא בִּלְחוֹדוֹהִי׃

3 וְאָתֵיב כָּל עַמָּא לְוָתָךְ יְתוּבוּן כְּהֵן דְּיֵתֵךְ כָּתַר דְּיֵתֵךְ גַּבְרָא דְּאַתְּ בָּעֵי כָּל עַמָּא יְהֵי שְׁלָם׃

4 וּכְשַׁר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי אַבְשָׁלוֹם וּבְעֵינֵי כָּל סָבֵי יִשְׂרָאֵל׃ 5 וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם קְרֵי כְעַן אַף לְחוּשַׁי אַרְכָּאָה וְנִשְׁמַע מָה דַּייְמַר אַף הוּא׃

6 וַאֲתָא חוּשַׁי לְוָת אַבְשָׁלוֹם וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם לֵיהּ לְמֵימַר כְּפִתְגָמָא הָדֵין מַלֵּיל אֲחִיתוֹפֶל הֲנַעְבִּיד יַת פִּתְגָמֵיהּ אִם לָא דְּכָשַׁר בְּעֵינָךְ אֱמַר׃ מַלֵּיל׃ 7 וַאֲמַר חוּשַׁי לְאַבְשָׁלוֹם לָא תַקִּין מִלְּכָא דְּמַלֵּךְ אֲחִיתוֹפֶל בִּזְמָנָא הָדָא׃

19 * Et ſecundò cui ego ſeruiam; nonne coram filio eius? ſicut ſeruiui patri tuo, ſic ero tecum.

20 * Et dixit Abeſalom ad Achitophel: Date nobis conſilium quid agemus.

21 * Et dixit Achitophel Abeſalom: Ingredere ad concubinas patris tui quas dimiſit ad cuſtodiendum domum ſuam, & audiet omnis Iſrael quòd fœdaueris patrem tuum, & roborabuntur manus omnium qui ſunt tecum.

22 * Et fixerunt tabernaculum Abeſalom in ſolario: & ingreſſus eſt Abeſalom ad concubinas patris ſui in oculis vniuerſi Iſrael.

23 * Et conſilium Achitophel quod conſulebat in diebus prioribus, ſicut conſulit quis per Deum, ſic omne conſilium Achitophel, & Dauid & Abeſalom.

CAP. XVII.

1 ET dixit Achitophel ad Abeſalom: Eligam iam mihi duodecim millia virorum, & ſurgens perſequar poſt Dauid nocte,

2 * Et irruam ſuper eum: & ipſe laſſus & ſolutus manibus; & terrebo eum, & fugiet omnis populus qui cum eo, & percutiam regem ſolum.

3 * Et reducam vniuerſum populum ad te, ſicut reuertetur ſponſa ad virum ſuum. verùm animam viri vnius quæres, & omni populo erit pax.

4 * Et placuit ſermo in oculis Abeſalom et in oculis omnium ſeniorum Iſrael.

5 * Et ait Abeſalom: Vocate iam Chuſi Arachi, & audiemus quid in ore eius & ipſius.

6 * Et venit Chuſi ad Abeſalom: et ait Abeſalom ad eum dicens: Secundum verbum hoc locutus eſt Achitophel: ſi faciemus ſecundum verbum eius, ſi autem non, tu loquere.

7 * Et dixit Chuſi ad Abeſalom: Non bonum conſilium quod conſuluit Achitophel nunc iſtud.

19 * καὶ τὸ δεύτερον τίνι ἐγὼ δουλεύω, οὐκ ἐνώπιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ; ὡς ἐδούλευσα τῷ πατρί σου, οὕτως ἔσομαι μετὰ σοῦ.

20 * καὶ εἶπεν Αβεσαλὼμ πρὸς Αχιτόφελ, δότε ἑαυτοῖς βουλὴν τί ποιήσωμεν;

21 * καὶ εἶπεν Αχιτόφελ πρὸς Αβεσαλὼμ, εἴσελθε πρὸς παλλακὰς τοῦ πατρός σου ἃς κατέλειπε φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκούσεται πᾶς Ισραὴλ, ὅτι κατήχθησαν τὸν πατέρα σου, καὶ κραταιωθήσονται αἱ χεῖρες πάντων τῶν μετὰ σοῦ.

22 * καὶ ἔπηξαν σκηνὴν τῷ Αβεσαλὼμ ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ εἰσῆλθεν Αβεσαλὼμ πρὸς τὰς παλλακὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ Ισραήλ.

23 * καὶ ἡ βουλὴ Αχιτόφελ ἣν ἐβουλεύετο ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρώταις, καθὼς ἐρωτᾷ τις διὰ τοῦ θεοῦ, οὕτως πᾶσα ἡ βουλὴ Αχιτόφελ καὶ τῷ Δαυὶδ καὶ τῷ Αβεσαλώμ.

ιζ.

1 * Καὶ εἶπεν Αχιτόφελ πρὸς Αβεσαλώμ, ἐκλέξομαί δὴ ἐμαυτῷ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἀναστὰς καταδιώξω ὀπίσω Δαυὶδ τὴν νύκτα,

2 * καὶ εἰσελεύσομαι ἐπ' αὐτόν. καὶ αὐτὸς κοπιῶν καὶ ἐκλελυμένος τὰς χεῖρας, καὶ ἐκστήσω αὐτόν, καὶ ἐκφεύξεται πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ πατάξω τὸν βασιλέα μονώτατον.

3 * καὶ ἀποστρέψω πάντα τὸν λαὸν πρὸς σέ, καθὼς ἀποστρέφει νύμφη πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς· πλὴν ψυχὴν ἀνδρὸς οὗ σὺ ζητήσεις, καὶ παντὶ τῷ λαῷ ἔσται εἰρήνη.

4 * καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς Αβεσαλὼμ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν πρεσβυτέρων Ισραήλ.

5 * καὶ εἶπεν Αβεσαλώμ, καλέσατε δὴ τὸν Χουσὶ τὸν Ἀραχί, καὶ ἀκουσόμεθα τί ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καὶ γε αὐτός.

6 * καὶ παρεγένετο Χουσὶ πρὸς Αβεσαλώμ. καὶ εἶπεν Αβεσαλὼμ πρὸς αὐτὸν λέγων, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐλάλησεν Αχιτόφελ, εἰ ποιήσωμεν κατὰ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, εἰ δὲ μή, σὺ λάλησον.

7 * καὶ εἶπε Χουσὶ πρὸς Αβεσαλώμ, οὐκ ἀγαθὴ ἡ βουλὴ ἣν βεβούλευται Αχιτόφελ νυνὶ ταύτην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et ſecundò ante quem ego ſeruiam? nonne ante filium eius? ſicut ſeruiui ante patrem tuum, ſic ſeruiam ante te.

20 Et dixit Abſalom ad Ahhitophel: Date vobis conſilium quid faciemus.

21 Et dixit Ahhitophel ad Abſalom: Intra ad concubinas patris tui quas reliquit ad cuſtodiendum domum, & audiet omnis Iſrael quòd alienatus fueris à patre tuo, & roborabuntur manus omnium qui tecum ſunt.

22 Et tetenderunt ipſi Abſalom conopæa ſuper tectum, & ingreſſus eſt Abſalom ad concubinas patris ſui in oculis omnis Iſrael.

23 Et conſilium Ahhithophel quod conſulebat in diebus illis, *erat* quaſi interrogaſſet quis verbum Domini, ſic omne conſilium Ahhithophel etiam Dauidi, etiam Abſalom.

CAP. XVII.

ET dixit Ahhithophel ad Abſalom: Deligam nunc duodecies mille viros, & ſurgam & perſequar poſt Dauid in nocte.

2 Et vadam ſuper illum quando fuerit laſſus, & manus illius remiſſæ, & turbabo illum; & fugiet omnis populus qui *eſt* cum illo, & occidam regem ſolum. 3 Et reducam omnem populum ad te; redibunt omnes illi, poſtquam occiſus fuerit vir quem tu quæris; omnis populus erit pacificus. 4 Et rectum fuit verbum in oculis Abſalom & in oculis omnium ſenum Iſrael.

5 Et dixit Abſalom: Voca nunc etiam Hhuſai Archæum, & audiemus id quod dicet etiam ille.

6 Et venit Hhuſai ad Abſalom: & dixit Abſalom ei dicendo, Secundum verbum hoc locutus eſt Ahhitophel: num faciemus verbum eius, an non? quod rectum fuerit in oculis tuis, tu loquere. 7 Et dixit Hhuſai ad Abſalom: Non rectum eſt conſilium quòd conſuluit Ahhithophel in tempore hoc.

8 וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־
אֲנָשָׁיו כִּי גִבֹּרִים הֵמָּה וּמָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה כְּדֹב
שַׁכּוּל בַּשָּׂדֶה וְאָבִיךָ אִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא יָלִין
אֶת־הָעָם׃

9 הִנֵּה עַתָּה הוּא נֶחְבָּא בְּאַחַת הַפְּחָתִים
אוֹ בְאַחַד הַמְּקֹמוֹת וְהָיָה כִנְפֹּל בָּהֶם בַּתְּחִלָּה
וְשָׁמַע הַשֹּׁמֵעַ וְאָמַר הָיְתָה מַגֵּפָה בָּעָם אֲשֶׁר
אַחֲרֵי אַבְשָׁלֹם׃

10 וְהוּא גַּם־בֶּן־חַיִל אֲשֶׁר לִבּוֹ כְּלֵב הָאַרְיֵה
הֲמֵס יִמָּס כִּי־יֹדֵעַ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי־גִבּוֹר אָבִיךָ וּבְנֵי־
חַיִל אֲשֶׁר אִתּוֹ׃

11 כִּי יָעַצְתִּי הֶאָסֹף יֵאָסֵף עָלֶיךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל מִדָּן
וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כַּחוֹל אֲשֶׁר־עַל־הַיָּם לָרֹב וּפָנֶיךָ
הֹלְכִים בַּקְרָב׃

12 וּבָאנוּ אֵלָיו בְּאַחַת הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר נִמְצָא שָׁם
וְנָחַנוּ עָלָיו כַּאֲשֶׁר יִפֹּל הַטַּל עַל־הָאֲדָמָה וְלֹא־נוֹתַר
בּוֹ וּבְכָל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתּוֹ גַּם־אֶחָד׃

13 וְאִם־אֶל־עִיר יֵאָסֵף וְהֹשִׁיאוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶל־
הָעִיר הַהִיא חֲבָלִים וְסָחַבְנוּ אֹתוֹ עַד־הַנַּחַל עַד
אֲשֶׁר־לֹא־נִמְצָא שָׁם גַּם־צְרוֹר׃

14 וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל טוֹבָה עֲצַת
חוּשַׁי הָאַרְכִּי מֵעֲצַת אֲחִיתֹפֶל וַיהוָה צִוָּה לְהָפֵר
אֶת־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל הַטּוֹבָה לְבַעֲבוּר הָבִיא יְהוָה
אֶל־אַבְשָׁלוֹם אֶת־הָרָעָה׃

15 וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־צָדוֹק וְאֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים
כָּזֹאת וְכָזֹאת יָעַץ אֲחִיתֹפֶל אֶת־אַבְשָׁלוֹם וְאֶת זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת יָעַצְתִּי אָנִי׃

16 וְעַתָּה שִׁלְחוּ מְהֵרָה וְהַגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר אַל־
תָּלֶן הַלַּיְלָה בְּעַרְבוֹת הַמִּדְבָּר וְגַם עָבוֹר תַּעֲבֹר פֶּן
יִבָּלַע לַמֶּלֶךְ וּלְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ׃

8 * Et rursum intulit Chusi: Tu nosti patrem tuum & viros qui cum eo sunt, esse fortissimos, & amaro animo, veluti si vrsa raptis catulis in saltu sæuiat. sed & pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum
9 populo. * Forsitan nunc latitat in foueis aut in vno quo voluerit loco: & cùm ceciderit vnus quilibet in principio, audiet quicunque audierit, & dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalom.
10 * Et fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis, pauore soluetur. Scit enim C omnis populus Israel fortem esse patrem tuum, & robustos omnes qui cũ eo sunt.
11 * Sed hoc mihi videtur rectũ esse consilium: Congregetur ad te vniuersus populus Israel à Dan vsque Bersabee quasi arena maris innumerabilis, & tu eris in medio eorum.
12 * Et irruemus super eum in quocunq; loco inuentus fuerit, & operiemus eum sicut cadere solet ros super terram, & non relinquemus de viris qui cum eo sunt,
13 nec vnum quidem. * Quod si vrbem aliquam fuerit ingressus, circundabit omnis Israel ciuitati illi funes, & trahemus eam in torrentem, vt non reperiatur nec calculus quidem ex ea.
14 * Dixitque Absalom & omnes viri Israel: Melius est consilium Chusi Arachitæ consilio Achitophel. Domini autem Su.15.d.
D nutu dissipatum est consilium Achitophel vtile, vt induceret Dominus super Absalom malum.
15 * Et ait Chusi Sadoch & Abiathar sacerdotibus: Hoc & hoc modo consilium dedit Achitophel Absalom & senioribus Israel, & ego tale & tale dedi consilium.
16 * Nunc ergo mittite citò & nunciate Dauid, dicentes: Ne moreris nocte hac in campestribus deserti, sed absque dilatione transgredere, ne fortè absorbeatur Rex & omnis populus qui cum eo est.

תרגום יונתן

8 וַאֲמַר חוּשַׁי אַתְּ יָדַעְתָּ יַת גַּבְרוֹהִי אֲרֵי גִּבָּרִין אִינּוּן וּמְרִירֵי נַפְשָׁן אִינּוּן כְּדוּב תַּכִּיל בְּחַקְלָא וַאֲבוּךְ גְּבַר עֲבַר קְרָבִין וְלָא יְבִית
עִם עַמָּא׃ 9 הָא כְּעַן הוּא טַמִּיר בְּחַד מִן קְמַצַיָּא אוֹ בְּחַד מִן אַתְרַיָּא וִיהֵי כְּמִיפַּל בְּהוֹן בְּקַדְמֵיתָא וְיִשְׁמַע דְּשָׁמַע וְיֵימַר הֲוָה מַחֲתָא בְּעַמָּא
דְּבָתַר אַבְשָׁלוֹם׃ 10 וְהוּא אַף גְּבַר גִּבָּר וְלִבֵּיהּ כְּלִבָּא דְּאַרְיָא מְמַסֵּי אֲרֵי יְדַע כָּל יִשְׂרָאֵל אֲרֵי גִּיבָּר אֲבוּךְ וְגִבְרִין גִּבָּרִין דְּעִמֵּיהּ׃
11 כְּדֵין מְלֵכִית אִתְכַּנְּשָׁא יִתְכַּנְּשׁוּן עֲלָךְ כָּל יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע כְּחָלָא דְּעַל כֵּיף יַמָּא לְסַגִּי וְאַתְּ תְּהֵי אָזֵל בְּרֵישׁ כּוּלָּנָא׃
12 וּנְהֵךְ עֲלוֹהִי בְּחַד מִן אַתְרַיָּא דְּנִשְׁתְּכַח תַּמָּן וְנִשְׁרֵי עֲלוֹהִי כְּמָה דְּשָׁרֵי טַלָּא עַל אַרְעָא וְלָא נַשְׁאַר בֵּיהּ וּבְכָל גְּבָרַיָּא דְּעִמֵּיהּ אַף חָד׃
13 וְאִם לְקִרְתָּא יִתְכַּנְּשׁוּן כָּל יִשְׂרָאֵל עַל קִרְתָּא הַהִיא וְנֵיקְפוּנָהּ מַשְׁרְיָן וּנְעַקַּר יָתָהּ וְיַת אַבָּנָהָא וְנִרְמִינָהּ לְנַחֲלָא עַד דְּלָא
נַשְׁאַר תַּמָּן אַף אַבְנָא׃
14 וַאֲמַר אַבְשָׁלוֹם וְכָל אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל תַּקִּין מִלְכָּא דְּחוּשַׁי אַרְכָּאָה מִמִּלְכָּא דַּאֲחִיתוֹפֶל וַיְיָ פַּקִּיד לְקַלְקָלָא יַת מִלְכָּא דַּאֲחִיתוֹפֶל תַּקָּנָא
בְּדִיל דַּייְתֵי יְיָ עַל אַבְשָׁלוֹם יַת בִּישְׁתָּא׃
15 וַאֲמַר חוּשַׁי לְצָדוֹק וּלְאֶבְיָתָר כַּהֲנַיָּא כִּדֵין וּכְדֵין מְלַךְ אֲחִיתוֹפֶל יַת אַבְשָׁלוֹם וְיַת סָבֵי יִשְׂרָאֵל וּכְדֵין וּכְדֵין מְלֵכִית אַף אֲנָא׃
16 וּכְעַן שַׁלְּחוּ בִּפְרִיעַ וְחַוּוֹ לְדָוִד לְמֵימַר לָא תְבִית בְּלֵילְיָא בְּמֵישְׁרָא בְּמַדְבְּרָא וְאַף מָעְבַּר תָּעְבַּר דִּילְמָא יְתַהֲנֵי לְמַלְכָּא וּלְכָל עַמָּא
דְּעִמֵּיהּ׃

8 * Et dixit Chuſi: Tu noſti patrem tuum & viros qui cum eo, quòd fortes ſunt nimis et amari animo ſuo; & ſunt veluti vrſa filiis priuata in campo. & pater tuus vir bellator, & non ſedabit populum.

9 * Et ecce ipſe abſconditus eſt in vna vallium vel in vno locorum. & erit cùm caderent ipſi in principio, & audiet audiens et dicet: Facta eſt ruina in populo qui poſt Abeſalom.

10 * Et erit filius pugnator, cuius eſt cor quaſi cor leonis, fractum frangetur; quoniam cognoſcet omnis Iſrael quòd fortis fuit pater tuus, et bellatores omnes qui cum eo.

11 * Sic conſulo ego: Congregatus congregabitur ad te vniuerſus Iſrael à Dan et vſq; ad Berſabee, quaſi arena quæ eſt in mari in multitudinem. & facies tua ibit in medio eorum:

12 * Et irruemus ſuper eum in vno locorum vbi inuenerimus eum ibi, & caſtrametabimur aduerſus eum, ſicut cadit ros ſuper terram, & non relinquemus in eo & in omnibus viris qui cum eo vllum.

13 * Si autem in vrbem conducetur, & adducent omnis Iſrael funes ad ciuitatem illam, & extrahent eam in torrentem, donec non derelinquatur ibi neque lapis.

14 * Et dixit Abeſalom & omnis vir Iſrael: Bonum conſilium Chuſi Arachi magis quàm conſilium Achitophel. & Dominus præcepit vt diſſiparetur conſilium Achitophel bonum, vt induceret Dominus mala ſuper Abeſalom.

15 * Et ait Chuſi ad Sadoc & ad Abiathar ſacerdotes: Sic & ſic conſuluit Achitophel Abeſalom & ſenioribus Iſrael, & ſic & ſic conſului ego.

16 * Et nunc mittite citò & nunciate Dauid dicentes: Ne moreris nocte in occidente deſerti, ſed tranſiens tranſgredere, vt non abſorbeatur rex & omnis populus qui cum eo.

8 * καὶ εἶπεν χουσί, σὺ οἶδας τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἀνδρας σου μετ' αὐτοῦ, ὅτι δυνατοί εἰσι (φόδρα καὶ κατάπικροι τῇ ψυχῇ αὐτῶν, καὶ εἰσὶν ὥσπερ ἄρκος ἠτεκνωμένη ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ὁ πατήρ σου ἀνὴρ πολεμιστής, καὶ οὐ καταπαύσει τὸν λαόν.

9 * καὶ ἰδοὺ αὐτὸς κέκρυπται ἐν ενὶ τῶν αὐλόνων ἢ ἐν ενὶ τῶν τόπων. καὶ ἔσται ἐν τῷ ἐπιπεσεῖν αὐτοὺς ἐν ἀρχῇ, καὶ ἀκούσεται ὁ ἀκούων καὶ ἐρεῖ, γέγονε πτῶσις ἐν τῷ λαῷ τῷ ὀπίσω ἀβεσαλώμ.

10 * καὶ ἔσται ὁ υἱὸς ὁ μαχητής, οὗ ἐστιν ἡ καρδία ὡς καρδία λέοντος, θραυσμὴν θραυσθήσεται, ὅτι γνώσεται πᾶς ἰσραὴλ, ὅτι δεδυνάσθυκεν ὁ πατήρ σου (c) μαχηταὶ πολῖται (d) μετ' αὐτοῦ.

11 * οὕτως συμβουλεύω ἐγώ, συναγόμενοι συναχθήσε) πρὸς σὲ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεέ, ὡς ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος. (c) τὸ πρόσωπόν σου πορεύσε) εἰς μέσον αὐτῶν·

12 * καὶ ἥξομεν ἐπ' αὐτὸν εἰς ενα τῶν τόπων οὗ ἂν εὑρωμεν αὐτὸν ἐκεῖ (c) παρεμβαλοῦμεν ἐπ' αὐτόν, ὡσεὶ πίπτει δρόσος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οὐχὶ ὑπολειψόμεθα ἐν αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ οὐδένα.

13 * ἐὰν δὲ εἰς πόλιν (υναχθῇ, καὶ προσάξουσι πᾶς ἰσραὴλ σχοινία ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, (c) ἐπισπάσ(ον) αὐτὴν εἰς τὸν χειμάρρουν, ἕως μὴ καταλειφθῇ ἐκεῖ μὴ ὲ λίθος.

14 * καὶ εἶπεν ἀβεσαλὼμ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ, ἀγαθὴ ἡ βουλὴ χουσὶ τοῦ ἀρχὶ ὑπὲρ τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ. καὶ κύριος ἐνετείλατο τοῦ διασπεδάσαι τὴν βουλὴν τοῦ ἀχιτόφελ τὴν ἀγαθὴν, ὅπως ἂν ἐπάγῃ κύριος τὰ κακὰ ἐπὶ ἀβεσαλώμ.

15 * καὶ εἶπε χουσὶ πρὸς (αδὼκ καὶ πρὸς ἀβιαθὰρ τοὺς ἱερεῖς, οὕτω (c) οὕτω βεβούλευ) ἀχιτόφελ τῷ ἀβεσαλὼμ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἰσραὴλ, κὴ οὕτω καὶ οὕτω συμβεβούλευκα ἐγώ.

16 * καὶ νῦν ἀποστείλατε ταχὺ καὶ ἀπαγγείλατε τῷ δαυὶδ λέγοντες, μὴ αὐλισθῇς τὴν νύκτα κῆ δυσμὰς τ' ἐρήμου, ἀλλὰ διαβαίνων διάβηθι, ὅπως μὴ καταποθῇ ὁ βασιλεὺς (c) πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et dixit Hhuſai: Tu noſti patrem tuum & viros eius quòd robuſti ſint & amari animis, vt vrſus orbatus in agro. & pater tuus vir belligerator, & non pernoctabit cum populo. 9 Ecce nunc ipſe abſconditus eſt in vna ex ſpeluncis aut in vno ex locis: & erit vbi ceciderint in eis in principio, & audierit qui audiet, dicet, Fuit percuſſio in populo qui erat poſt Abſalom.

10 Et ipſe ſit etiam vir robuſtus, & cor eius vt cor leonis, liquefiens liquefiet: nam nouit omnis Iſrael quòd robuſtus ſit pater tuus, & viri robuſti qui cum illo ſunt. 11 Sic conſulo: Congregando congregentur ad te omnis Iſrael à Dan & vſque ad Beerſabagh tanquam arena quæ eſt ſuper littus maris in multitudine; & tu ambulabis in capite omnium noſtrum.

12 Et ibimus ſuper illum in vno ex locis in quo inuenietur, & decidemus ſuper illum ſicut decidit ros ſuper terram, & non relinquemus ex eo & ex omnibus viris qui cum illo ſunt, etiam vnum.

13 Et ſi ad vrbem ſe collegerit, congregabuntur omnis Iſrael ſuper vrbem illam, & circundabunt eam caſtra, & diruemus eam & lapides eius, & proiiciemus eam in flumen vſquequo non relinquamus ibi etiam lapidem.

14 Et dixit Abſalom & omnes viri Iſrael: Rectum eſt conſilium Hhuſai Archæi præ conſilio Ahhithophel: & Dominus iuſſerat infatuari conſilium Ahhithophel rectum, vt adduceret Dominus ſuper Abſalom malum.

15 Et dixit Hhuſai ad Szadok & ad Abiathar ſacerdotes: Sic & ſic conſuluit Ahhithophel Abſalom & ſenibus Iſrael; & ſic & ſic conſului ego.

16 Et nunc mittite in feſtinatione, & nunciate Dauid dicendo: Ne moreris in nocte in planicie *quæ eſt* in deſerto, ſed etiam tranſeundo tranſibis, ne fortè pereundum ſit regi & omni populo qui cum eo.

17 ויהונתן ואחימעץ עמדים בעין־רגל והלכה
השפחה והגידה להם והם ילכו והגידו למלך
דוד כי לא יוכלו להראות לבוא העירה׃
18 וירא אתם נער ויגד לאבשלם וילכו שניהם
מהרה ויבאו אל־בית־איש בבחרים ולו באר
בחצרו וירדו שם׃
19 ותקח האשה ותפרש את־המסך על־פני הבאר
ותשטח עליו הרפות ולא נודע דבר׃
20 ויבאו עבדי אבשלום אל־האשה הביתה
ויאמרו איה אחימעץ ויהונתן ותאמר להם
האשה עברו מיכל המים ויבקשו ולא מצאו
וישבו ירושלם׃
21 ויהי אחרי לכתם ויעלו מהבאר וילכו ויגדו
למלך דוד ויאמרו אל־דוד קומו ועברו מהרה
את־המים כי־כה יעץ עליכם אחיתפל׃
22 ויקם דוד וכל־העם אשר אתו ויעברו את־
הירדן עד־אור הבקר עד־אחד לא נעדר אשר לא־
עבר את־הירדן׃
23 ואחיתפל ראה כי לא־נעשתה עצתו ויחבש
את־החמור ויקם וילך אל־ביתו אל־עירו ויצו
אל־ביתו ויחנק וימת ויקבר בקבר אביו׃
24 ודוד בא מחנימה ואבשלם עבר את־הירדן
הוא וכל־איש ישראל עמו׃
25 ואת־עמשא שם אבשלם תחת יואב על־הצבא
ועמשא בן־איש ושמו יתרא הישראלי אשר־בא
אל־אביגל בת־נחש אחות צרויה אם יואב׃
26 ויחן ישראל ואבשלם ארץ הגלעד׃
27 ויהי כבוא דוד מחנימה ושבי בן־נחש מרבת
בני־עמון ומכיר בן־עמיאל מלא דבר וברזלי
הגלעדי מרגלים׃

17 *Ionathas autem & Achimaas stabant
iuxta fontem Rogel. Abiit ancilla & nun
ciauit eis, & illi profecti sunt vt referrent
ad regem Dauid nuncium; non enim po-
terant videri aut introire ciuitatem.
18 *Vidit autem eos quidam puer, & in-
dicauit Absalom. Illi verò concito gradu
ingressi sunt domum cuiusdam viri in Ba
E hurim qui habebat puteum in vestibulo
19 suo, & descenderunt in eum. *Tulit au-
tem mulier, & expandit velamen super os
putei quasi siccans ptisanas, & sic latuit
20 res. *Cumque venissent serui Absalom in
domum ad mulierem dixerunt: Vbi est
Achimaas & Ionathas? & respõdit eis mu
lier: Transierunt festinanter gustata pau-
lulum aqua. At hi qui quærebant cùm nõ
repperissent, reuersi sunt in Ierusalem.
21 *Cumque abiissent ascenderunt illi de
puteo, & pergentes nunciauerunt regi
Dauid, & dixerunt: Surgite & transite ci-
tò fluuium, quoniam huiusce modi dedit
consilium contra vos Achitophel.
22 *Surrexit ergo Dauid & omnis popu
lus qui cum eo erat, & transierunt Iorda-
F nem donec diluceseeret, & nec vnus qui-
dem residuus fuit qui non trãsiret fluuiũ.
23 *Porrò Achitophel videns quòd non
fuisset factum consilium suum, strauit asi
num suum; surrexitque & abiit in domũ
suam & in ciuitatẽ suam, & disposita do-
mo sua, suspendio interiit, & sepultus est
24 in sepulchro patris sui. *Dauid autem ve-
nit in castra, & Absalom transiit Iordanẽ,
25 ipse & oẽs viri Israel cũ eo. *Amasam verò
cõstituit Absalom ꝓ Ioab super exercitũ.
G Amasa autem erat filius viri q vocabatur
Iethra de Iezraeli, q ingressus est ad Abi-
gail filiã Naas sororẽ Saruię quę fuit ma-
26 ter Ioab. *Et castrametatus est Israel cũ Ab
27 salõ in terra Galaad. *Cũq; venisset Dauid
in castra Sobi filiꝰ Naas de Rabbath filio-
rũ Ammõ & Machir filiꝰ Amihel de Loda-
bar, & Berzellai Galaadites de Rogelim,

תרגום יונתן

17 ויהונתן ואחימעץ קיימין בעין קצרא ואזלת אמתא ואחוית להון ואינון ייזלין ויחוון למלכא דוד ארי לא יכלין לאתחזאה למיעל
לקרתא׃ 18 וחזא יתהון עלימא וחוי לאבשלום ואזלו תרוויהון בפריע ועלו לביה גברא בעלמת וליה גובא בדרתיה ונחתו תמן׃
19 ונסיבת אתתא ופרסת ית פרסא על פומא דבירא ושטחת עלוהי דקלין ולא אתידע פיתגמא׃ 20 ואתו עבדי אבשלום
לות אתתא לביתא ואמרו אן אחימעץ ויהונתן ואמרת להון אתתא כבר עברו ירדנא ובעו ולא אשכחו ותבו לירושלם׃
21 והוה בתר מיזלהון וסליקו מגובא ואזלו ואחוו למלכא דוד ואמרו לדוד קומו ועברו בפריע ית ירדנא ארי כדין מלך עליכון
אחיתופל׃ 22 וקם דוד וכל עמא דעמיה ועברו ית ירדנא עד ניהר צפרא עד חד לא שגא דלא עבר ית ירדנא׃
23 ואחיתופל חזא ארי לא אתקיים מלכיה וזריז ית חמריה וקם ואזל לביתיה ולקרתיה ופקיד על אנש ביתיה ואתחנק ומית ואתקבר
בקבראדאבוהי׃
24 ודוד אתא למחנים ואבשלום עבר ית ירדנא הוא וכל אנש ישראל עמיה׃
25 וית עמסא מני אבשלום חלף יואב על חילא ועמסא בר גברא ושמיה יתרא ישראלאה דעל לות אביגל בת נחש אחתיה דצרויה
אמיה דיואב׃ 26 ושרא ישראל ואבשלום בארעא דגלעד׃ 27 והוה כד אתא דוד למחנים ושובי בר נחש
מרבת בני עמון ומכיר בר עמיאל מלו דבר וברזלי גלעדאה מרגלים׃

* Et Ionathan & Achimaas ſteterunt in
fonte Rogel, & abijt ancilla, et nunciauit eis.
& ipſi profecti ſunt. & nunciauerunt Regi
Dauid, quoniam non poterant videri & in-
troire in ciuitatem.

* Et vidit eos puer, & indicauit Abeſalō, 18
& receſſerunt feſtinanter, & ingreſſi ſunt in
domum viri in Baurim. & homini puteus in
aula, & deſcendunt illuc.

* Et tulit mulier & expandit velamen ſu- 19
per os putei, & ſiccabat ſuper eum palathas,
& non cognitum fuit verbum.

* Et ingreſſi ſunt ſerui Abeſalom ad mulierē 20
in domum, & dixerunt: Vbi eſt Achimaas et
Ionathan? & dixit ad viros mulier: Tranſie-
runt guſtantes parum aquæ. & quæſierunt et
non inuenerunt eos, & reuertuntur in Hie-
ruſalem.

* Et factum eſt poſtquam abierunt ipſi, aſ- 21
cenderunt de puteo & abierunt: et nunciaue-
runt regi Dauid, et dicūt ei: Surgite et tranſi-
te citò aquas, quoniam hæc conſuluit contra
vos Achitophel.

* Et ſurrexit Dauid & omnis populus qui 22
cum eo, & tranſierunt Jordanem vſque ad
lucem matutinam, vſque ad vnum non latuit
qui non tranſiuit Iordanem.

* Et Achitophel vidit quòd non factum fuit 23
conſilium ſuum, et ſtrauit aſinum ſuum, et ſur-
rexit et abijt in domum ſuam in ciuitatem ſuā.
& præcepit domui ſuæ et ſuffocauit ſe et mor-
tuus eſt, et ſepultus eſt in ſepulchro patris ſui.

* Et Dauid venit in caſtra, & Abeſalom 24
tranſiit Jordanem ipſe et omnis vir Iſrael cū eo.

* Et Ameſſa conſtituit Abeſalom pro Ioab 25
ſuper exercitum. at Ameſſa erat filius viri, et
nomen ei Jether Iſraelitæ, qui venit ad Abigail
filiam Ieſſe ſororem Saruia matris Ioab.

* Et caſtrametatus eſt Abeſalom & omnis 26
vir Iſrael in terra Galaath.

* Et factum eſt quando ingreſſus eſt Dauid 27
in caſtra, et Sobi & filius Naas de Rabath fi-
liorum Ammō, et Machir filius Amiel de Loda-
bar, et Berzelai Galaadites qui de Rogelim,

17 * καὶ ἰωναθαν ϗ ἀχιμαας εἱστήκεισαν ἐπὶ τ πηγῆς τοῦ
ρωγήλ, ϗ ἐπορεύετο ἡ παιδίσκη, ϗ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς. καὶ
αὐτοὶ ἐπορεύοντο ϗ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ δαυίδ, ὅτι οὐκ
ἐδυνάντο ὀφθῆναι ϗ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν.

18 * καὶ εἶδεν αὐτοὺς παιδάριον, ϗ ἀπήγγειλε τῷ ἀβεσ-
λώμ, ϗ ἀπῆλθον ταχέως, ϗ εἰσῆλθον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἐν βα-
θεμέ. ϗ τῷ ἀνθρώπῳ λάκκος ἐν τῇ αὐλῇ, ϗ καταβαίνουσιν
19 ἐκεῖ. * καὶ ἔλαβεν ἡ γυνὴ καὶ διεπέτασεν τὸ ἐπικά-
λυμμα ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ λάκκου καὶ ἔψυχεν ἐπ' αὐ-
τῷ παλάθας, καὶ οὐκ ἐγνώσθη τὸ ῥῆμα.

20 * καὶ εἰσῆλθον οἱ παῖδες ἀβεσαλὼμ πρὸς τὴν γυ-
ναῖκα εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἶπον, ποῦ ἐστὶν ἀχιμαας καὶ ἰωνα-
θάν; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἡ γυνή, παρῆλθον γὰρ
ῥάμφοι μικρὸν τοῦ ὕδατος. καὶ ἐζήτουν καὶ οὐχ εὗρον
καὶ ἀνέστρεφον εἰς ἰερουσαλήμ.

21 * ϗ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀπελθεῖν αὐτούς, αὐτοὶ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ φρέατος
καὶ ἀπῆλθον. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ δαυίδ, καὶ λέ-
γουσιν αὐτῷ, ἀνάστητε καὶ διάβητε τάχος τὰ ὕδατα, ὅτι
τάδε βεβούλευται κατ' ὑμῶν ἀχιτόφελ.

22 * καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ϗ διέ-
βησαν τὸν ἰορδάνην ἕως τοῦ φωτὸς τοῦ πρωΐ, ἕως ἑνὸς οὐκ
ἔλαθεν ὃς οὐ διέβη τὸν ἰορδάνην.

23 * καὶ ἀχιτόφελ εἶδεν, ὅτι οὐ γέγονεν ἡ βουλὴ αὐτοῦ,
καὶ ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ καὶ ἀνέστη ϗ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶ-
κον αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ. καὶ ἐνετείλατο τῷ οἴκῳ αὐ-
τοῦ, καὶ ἀπήγξατο καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ
24 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. * καὶ δαυὶδ παρεγένετο εἰς παρεμ-
βολάς, καὶ ἀβεσαλὼμ διέβη τὸν ἰορδάνην αὐτὸς καὶ πᾶς
ἀνὴρ ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ.

25 * καὶ τὸν ἀμεσσὰ κατέστησεν ἀβεσαλὼμ ἀντὶ ἰωὰβ
ἐπὶ τὴν στρατιάν. ὁ δὲ ἀμεσσὰ υἱὸς ἀνδρός, καὶ ὄνομα
αὐτῷ ἰεθὲρ τοῦ ἰσραηλίτου, ὃς ἦλθεν ἐπὶ τὴν ἀβιγαὶλ
θυγατέρα ἰεσσαὶ ἀδελφὴν σαρουΐα μητρὸς ἰωάβ.

26 * καὶ παρενέβαλεν ἀβεσαλὼμ ϗ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ
εἰς γῆν γαλαάδ.

27 * καὶ ἐγένετο ὅτε εἰσῆλθε δαυὶδ εἰς παρεμβολὰς ϗ
σωφὶ καὶ υἱὸς ναὰς ἐκ ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμὼν, καὶ μαχὶρ υἱὸς
ἀμιὴλ ὁ ἐκ λοδαβὰρ, ϗ βερζελαὶ ὁ γαλααδίτης ὁ ἐκ
ῥωγελίμ,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et Iehonathan & Ahhimaghaſz ſtabant in ſcaturigine fullonis, & iuit ancilla & indicauit illis, & illi iuerunt & indicauerunt regi Dauid, quia non poterant videri ingrediendo vrbem. 18 Et vidit illos adoleſcens, & indicauit Abſalom, & iuerunt ambo illi in feſtinatione, & intrauerunt in domum viri in Ghalemeth, & illi erat puteus in atrio ſuo, & deſcenderunt illuc.

19 Et accepit mulier & expandit operimentum ſuper os putei, & extendit ſuper illum frumenta contuſa, & non cognita eſt res.

20 Et venerunt ſerui Abſalom ad mulierem in domum, & dixerunt: Vbi Ahhimaghaz & Iehonathan? & dixit illis mulier: Iam tranſierunt Iardena. & quæſierunt & non inuenerunt, & redierunt ad Ieruſalem.

21 Et fuit poſtquam abiiſſent illi, & aſcenderunt de puteo, & iuerunt & indicauerunt regi Dauid, & dixerunt ad Dauid: Surgite & tranſite in feſtinatione Iardena, quia ſic conſuluit contra vos Ahhithophel. 22 Et ſurrexit Dauid & omnis populus qui erat cum illo, & tranſierunt Iardena donec illuceſceret aurora: vſque ad vnum non defuit qui non tranſiret Iardena.

23 Et Ahhithophel vidit quòd non firmatum eſſet conſilium ſuum, & ſtrauit aſinum ſuum, & ſurrexit & abiit ad domum ſuam & ad vrbem ſuam, & diſpoſuit ſuper hominem domus ſuæ, & ſtrangulauit ſeſe & mortuus eſt, & ſepultus eſt in ſepulchro patris ſui.

24 Et Dauid venit in Mahhanaim, & Abſalom tranſiuit Iardena, ipſe & omnis homo Iſrael cum eo.

25 Et Ghamazza præfecit Abſalom pro Ioab ſuper exercitum: & Ghamazza filius erat viri & nomen eius Iithra Iiſraelæus qui intrauerat ad Abigal filiam Nahhas ſororem ipſius Szaruiah matrem Ioab. 26 Et conſedit Iſrael & Abſalom in terra Gilghad.

27 Et fuit, quando venit Dauid ad Mahhanaim, & Subi filius Nahhas ex Rabbath filiorum Ghamon & Machir filius Ghamiel de Lodebar, & Barzelai Gilghadæus de Rogelim.

28 * מִשְׁכָּב וְסִפּוֹת וּכְלֵי יוֹצֵר וְחִטִּים וּשְׂעֹרִים
וְקֶמַח וְקָלִי וּפוֹל וַעֲדָשִׁים וְקָלִי :
29 * וּדְבַשׁ וְחֶמְאָה וְצֹאן וּשְׁפוֹת בָּקָר הִגִּישׁוּ לְדָוִד
וְלָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ לֶאֱכֹל כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעֵב וְעָיֵף
וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר :

יח

1 * וַיִּפְקֹד דָּוִד אֶת־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּשֶׂם עֲלֵיהֶם
שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת :
2 * וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־הָעָם הַשְּׁלִישִׁית בְּיַד־יוֹאָב
וְהַשְּׁלִישִׁית בְּיַד אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֲחִי יוֹאָב
וְהַשְּׁלִשִׁית בְּיַד אִתַּי הַגִּתִּי וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם
יָצֹא אֵצֵא גַם־אֲנִי עִמָּכֶם :
3 * וַיֹּאמֶר הָעָם לֹא תֵצֵא כִּי אִם־נוֹס נָנוֹס לֹא־
יָשִׂימוּ אֵלֵינוּ לֵב וְאִם־יָמֻתוּ חֶצְיֵנוּ לֹא־יָשִׂימוּ אֵלֵינוּ
לֵב כִּי־עַתָּה כָּמֹנוּ עֲשָׂרֶת אֲלָפִים וְעַתָּה טוֹב כִּי־
תִהְיֶה־לָּנוּ מֵעִיר לַעְזֹר :
4 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יִיטַב בְּעֵינֵיכֶם
אֶעֱשֶׂה וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ אֶל־יַד הַשָּׁעַר וְכָל־הָעָם
יָצְאוּ לְמֵאוֹת וְלַאֲלָפִים :
5 * וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־יוֹאָב וְאֶת־אֲבִישַׁי וְאֶת־
אִתַּי לֵאמֹר לְאַט־לִי לַנַּעַר לְאַבְשָׁלוֹם וְכָל־הָעָם
שֹׁמְעִו בְּצֵוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־הַשָּׂרִים עַל־דְּבַר
אַבְשָׁלוֹם :
6 * וַיֵּצֵא הָעָם הַשָּׂדֶה לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי
הַמִּלְחָמָה בְּיַעַר אֶפְרָיִם :
7 * וַיִּנָּגְפוּ שָׁם עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וַתְּהִי־
שָׁם הַמַּגֵּפָה גְּדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא עֶשְׂרִים אָלֶף :
8 * וַתְּהִי־שָׁם הַמִּלְחָמָה נָפְצוֹת עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ
וַיִּרֶב הַיַּעַר לֶאֱכֹל בָּעָם מֵאֲשֶׁר אָכְלָה הַחֶרֶב בַּיּוֹם
הַהוּא :

28 * Obtulerunt ei ſtratoria & tapetia, & vaſa fictilia, frumentum, & ordeum, & farinam, & polentam, & fabam, & lentem, & frixum oleo cicer:
29 * Et mel, & butyrum, oues, & pingues vitulos, dederuntque Dauid & populo qui cum eo erat ad veſcendum. Suſpicati enim ſunt populum fame & ſiti fatigari in deſerto.

CAP. XVIII.

1 A IGitur conſiderato Dauid populo ſuo, conſtituit ſuper eos tribunos & centu-
2 riones: * Et dedit populi tertiam partem ſub manu Ioab, & tertiam partem ſub manu Abiſai filij Saruiæ fratris Ioab, & tertiam partem ſub manu Ethai qui erat de Geth. Dixitque rex ad populum: Egrediar & ego vobiſcum.
3 * Et reſpondit populus: Non exibis. ſiue enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit; ſiue media pars ceciderit è nobis, non ſatis curabunt, quia tu vnus ſolus pro decem millibus computaris. melius eſt igitur vt ſis nobis in vrbe præſidio. Inf. 21.4
4 *Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam. egrediebaturque populus per
B turmas ſuas centeni & milleni.
5 * Et præcepit rex Ioab & Abiſai & Ethai dicens: Seruate mihi puerum Abſalom. & omnis populus audiebat præcipientem regem cunctis principibus pro Abſalom.
6 * Itaque egreſſus eſt populus in campum contra Iſrael, & factum eſt prœlium in ſaltu Ephraim.
7 * Et cæſus eſt ibi populus Iſrael ab exercitu Dauid, factaque eſt plaga magna
8 in die illa viginti millium. * Fuit autem ibi prœlium diſperſum ſuper faciē omnis terræ: & multo plures erant quos ſaltus conſumpſerat de populo, quàm hi quos vorauerat gladius in die illa.

תרגום יונתן

28 מַכְבִּין וְקוּלִין וּמָן דַּחֲסָף וְחִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְקֶמְחָא וְקָלְיָא וּפוּלָא וּטְלָפְחִין וְקָלְיָא :
29 וּדְבַשׁ וְשֻׁמָּן וְעָן וְגִבְנִין דַּחֲלָב תּוֹרִין קָרִיבוּ לְדָוִד וּלְעַמָּא דְּעִמֵּיהּ לְמֵיכַל אֲרֵי אֲמָרוּ עַמָּא כָּפִין וּמְשֻׁלְהֵי וְצָחֵי בְּמַדְבְּרָא :

יח

1 וּמְנָא דָּוִד יָת עַמָּא דְּעִמֵּיהּ וּמַנִּי עֲלֵיהוֹן רַבָּנֵי אַלְפֵי וְרַבָּנֵי מְאָוָתָא :
2 וּשְׁלַח דָּוִד יָת עַמָּא תְּלָתָא בְּיַד יוֹאָב וְתֻלְתָּא בְּיַד אֲבִישַׁי בַּר צְרוּיָה אֲחוּהִי דְּיוֹאָב וְתֻלְתָּא בְּיַד אִתַּי גִּיתָאָה וַאֲמַר מַלְכָּא לְעַמָּא מְפַק
אֲפוֹק אַף אֲנָא עִמְּכוֹן : 3 וַאֲמַר עַמָּא לָא תִפּוֹק אֲרֵי אִם מֵעֲרַק נֶעֱרוֹק לָא יְשַׁוּוֹן עֲלָנָא לֵב וְאִם יִתְקְטְלוּן פַּלְגָנָא לָא יְשַׁוּוֹן עֲלָנָא
לֵב אֲרֵי כְעַן אַתְּ יָכִיל לְמִסְעַד כְּוָתָנָא עַשְׂרָה אַלְפִין וּכְעַן טָב אֲרֵי תְּצַלֵּי עֲלָנָא מִקִּרְתָּא לְמִסְעַד :
4 וַאֲמַר לְהוֹן מַלְכָּא דְּחַקִּין בְּעֵינֵיכוֹן אֶעְבֵּיד וְקָם מַלְכָּא עַל כֵּיבַשׁ אוֹרַח חַרְעָא וְכָל עַמָּא נְפָקוּ לְמָאָתָן וּלְאַלְפִין :
5 וּפַקִּיד מַלְכָּא יָת יוֹאָב וְיָת אֲבִישַׁי וְיָת אִתַּי לְמֵימַר אִסְתְּמָרוּ לִי בְּעֻלֵימָא בְּאַבְשָׁלוֹם וְכָל עַמָּא שְׁמַעוּ כַּד פַּקִּיד מַלְכָּא יָת רַבְרְבַיָּא עַל
עִיסַק אַבְשָׁלוֹם : 6 וּנְפַק עַמָּא לְחַקָּלָא לְקַדְמוּת יִשְׂרָאֵל וַהֲוָה קְרָבָא בְּחוּרְשָׁא דְּבֵית אָפְרָיִם :
7 וְאִתְבְּרוּ תַּמָּן עַמָּא דְיִשְׂרָאֵל קֳדָם עַבְדֵי דָוִד וַהֲוָה תַּמָּן מַחְתָּא רַבְּתָא בְּיוֹמָא הַהוּא עֶשְׂרִין אַלְפִין : 8 וַהֲוָת תַּמָּן עַבְדֵי קְרָבָא
מְתְבַּדְּרִין עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא וְאַסְגִּיאַת חֵית חוּרְשָׁא לְקַטָּלָא בְּעַמָּא מִדְּקַטִּילַת חַרְבָּא בְּיוֹמָא הַהוּא :

28 * *Tulerunt cubilia & tapetes, & lebetes,* 28
& vasa fictilia, & frumentum, & ordeum,
& farinam, & fabam, & lentem, & si-
milam;

29 * *Et mel, & butyrum, & oues & la-* 29
ctentes vitulos. & attulerunt Dauid & po-
pulo qui cum eo ad vescendum, quoniam di-
cebant populum famescere & deficere siticn-
tem in deserto.

CAP. XVIII.

1 ET *recensuit Dauid omnem populum qui* 1
cum eo: & constituit super eos tribunos et
centuriones.

2 * *Et misit Dauid populum, tertiam partem* 2
in manu Ioab, & tertiam partem in manu
Abessa fratris Ioab, & filij Saruia, & ter-
tiam partem in manu Ethi Gethæi. & dixit
rex ad populum: Egrediens egrediar & ego
vobiscum.

3 * *Et dixit populus: Non exibis, quoniam si* 3
fugientes fugerimus, non ponetur in nos cor: et
si mortui fuerimus media pars nostrum, non po
nent in nos cor, quia tu sicut nos decem millia.
& nunc bonum est nobis vt sis tu in vrbe in
præsidium nostrum.

4 * *Et dixit eis rex: Quod placuerit coram* 4
vobis faciam. & stetit rex iuxta latus portæ,
& omnis populus egrediebatur in centenis &
in millenis.

5 * *Et præcepit rex Ioab & Abessa & Ethi* 5
dicens: Parcite mihi puero Absalom. & om-
nis populus audiuit præcipientem regem omni-
bus principibus pro Absalom.

6 * *Et egressus est omnis populus in campum* 6
in occursum Israel. & factum est prælium in
saltu Ephraim.

7 * *Et cæsus est ibi populus Israel coram ser-* 7
uis Dauid. & facta est plaga magna in die
illa, & cadunt viginti millia virorum.

8 * *Et fuit prælium dispersum super faciem* 8
totius siluæ. & superabundauit silua vt con-
sumeret de populo magis quàm quos vorauerat
gladius in die illa.

28 * ἐνέγκαν κοίτας καὶ ἀμφιτάπους, καὶ λέβητας, καὶ
σκεύη κεραμέων, καὶ πυρὸς καὶ κριθάς, καὶ ἄλευρα, καὶ κύα-
μον, καὶ φακὸν καὶ ἄλφιτα·

29 * καὶ μέλι, καὶ βούτυρον, καὶ πρόβατα καὶ γαλαθηνὰ
μοσχάρια. καὶ προσήνεγκαν τῷ δαυὶδ καὶ τῷ λαῷ τῷ
μετ' αὐτοῦ ἐσθίειν, ὅτι ἔλεγον τὸν λαὸν πεινᾷ καὶ ἐκλε-
λυθὸς διψήσουσα ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ιη'.

1 * Καὶ ἐπεσκέψατο δαυὶδ πρὸς τὸν λαὸν τὸν μετ'
αὐτοῦ· καὶ κατέστησεν ἐπ' αὐτοῦ χιλιάρχους καὶ ἑκατον-
ταρχους.

2 * καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ τὸν λαόν, τὸ τρίτον ἐν χειρὶ
ἰωάβ, καὶ τὸ τρίτον ἐν χειρὶ ἀβεσσὰ ἀδελφοῦ ἰωάβ, καὶ ὑοῦ
Σαρουία, καὶ τὸ τρίτον ἐν χειρὶ ἐθὶ τοῦ γεθαίου. καὶ εἶπεν
ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν λαόν, ἐκπορευόμενος ἐκπορεύσο-
μαι καὶ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν.

3 * καὶ εἶπεν ὁ λαός, οὐκ ἐξελεύσῃ, ὅτι ἐὰν φυγόντες φύ-
γωμεν, οὐ στήσεται ἐν ἡμῖν καρδία. καὶ ἐὰν ἀποθνήσκωμεν τὸ
ἥμισυ ἡμῶν οὐ θήσουσιν εἰς ἡμᾶς καρδίαν, ὅτι σὺ ὡς ἡμεῖς
δέκα χιλιάδες. καὶ νῦν καλὸν ἔσται ἡμῖν τοῦ εἶναί σε ἐν τῇ
πόλει εἰς βοηθὸν ἡμῶν.

4 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον ὑ-
μῶν ποιήσω. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς παρὰ τὸ κλίτος τῆς
πύλης. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξεπορεύετο ἐν ἑκατοντάσι καὶ
ἐν χιλιάσι.

5 * καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἰωάβ καὶ τῷ ἀβεσσὰ καὶ
τῷ ἐθὶ λέγων, φείσασθέ μοι τοῦ παιδαρίου ἀβεσσαλώμ. καὶ
πᾶς ὁ λαὸς ἤκουσεν ἐντελλομένου τοῦ βασιλέως πᾶσι τοῖς
ἄρχουσιν ὑπὲρ ἀβεσσαλώμ.

6 * καὶ ἐξῆλθε πᾶς ὁ λαὸς εἰς τὸ πεδίον εἰς ἀπάντησιν τοῦ
ἰσραὴλ· καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος ἐν τῷ δρυμῷ ἐφραίμ.

7 * καὶ ἔπταισεν ἐκεῖ ὁ λαὸς ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν παί-
δων δαυίδ· καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
καὶ πίπτουσιν εἴκοσι χιλιάδες ἀνδρῶν.

8 * καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος διεσπαρμένος ἐπὶ πρόσ-
ωπον ὅλου τοῦ δρυμοῦ. καὶ ἐπλεόναζεν ὁ δρυμὸς τοῦ κα-
ταφαγεῖν ἐκ τοῦ λαοῦ ὑπὲρ οὓς κατέφαγεν ἡ ῥομφαία
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Sindones, lagenas, & vasa testæ, & frumenta, & hordea, & farinam, & polentam, & fabam, & lentes, & polentam:
29 Et mel, & butyrum, & pecudes, & caseos lactis vaccarum obtulerunt Dauidi, & populo qui erat cum eo, ad comedendum: quia dixerunt, Populus esuriunt & lassi sunt, & sitiunt in deserto.

CAP. XVIII.

1 ET numerauit Dauid populum qui erat secum, & præfecit super illos magistros millium & magistros centenorum.
2 Et misit Dauid populum, tertiam partem in manu Ioab, & tertiam in manu Abisai filij Szaruiah fratris Ioab, & tertiam in manu Ithai Ghithæi: & dixit rex ad populum: Exeundo exibo etiam ego vobiscum.
3 Et dixit populus: Non exibis. nam si fugiendo fugerimus, non ponent super nos cor: & si occidatur pars nostri, non ponent super nos cor; nam nunc tu potes roborare sicut nos decem millia: & nunc bonum est quòd ores pro nobis ex vrbe ad roborandum.
4 Et dixit illis rex: Quod rectum in oculis vestris faciam: & stetit rex super stratam viæ portæ, & omnis populus exierunt per centena & per millena. 5 Et iussit rex Ioab & Abisai & Iethai dicendo: Estote circumspecti mihi in adolescente Absalom. & omnis populus audierunt quando mandauit rex magnatibus curam Absalom.
6 Et exiuit populus ad agrum in occursum Israel, & fuit prælium in silua domus Ephraim.
7 Et fracti sunt ibi populus Israel ante seruos Dauid, & fuit ibi percussio magna in die illa viginti millium.
8 Et fuit ibi, præliantes dispersi sunt super facies omnis terræ, & multiplicauit fera siluæ occidere in populo præ illis quos occiderat gladius in die illa.

9 וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וְאַבְשָׁלוֹם
רֹכֵב עַל־הַפֶּרֶד וַיָּבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבֶךְ הָאֵלָה
הַגְּדוֹלָה וַיֶּחֱזַק רֹאשׁוֹ בָּאֵלָה וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין
הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר־תַּחְתָּיו עָבָר׃

10 וַיִּרְאֶה אִישׁ אֶחָד וַיַּגֶּד לְיוֹאָב וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי
אֶת־אַבְשָׁלוֹם תָּלוּי בָּאֵלָה׃

11 וַיֹּאמֶר יוֹאָב לָאִישׁ הַמַּגִּיד לוֹ וְהִנֵּה רָאִיתָ
וּמַדּוּעַ לֹא־הִכִּיתוֹ שָׁם אַרְצָה וְעָלַי לָתֵת לְךָ עֲשָׂרָה
כֶסֶף וַחֲגֹרָה אֶחָת׃

12 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־יוֹאָב וְלוּ אָנֹכִי שֹׁקֵל עַל־
כַּפַּי אֶלֶף כֶּסֶף לֹא־אֶשְׁלַח יָדִי אֶל־בֶּן־הַמֶּלֶךְ כִּי
בְאָזְנֵינוּ צִוָּה הַמֶּלֶךְ אֹתְךָ וְאֶת־אֲבִישַׁי וְאֶת־אִתַּי
לֵאמֹר שִׁמְרוּ־מִי בַנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם׃

13 אוֹ־עָשִׂיתִי בְנַפְשׁוֹ שֶׁקֶר וְכָל־דָּבָר לֹא־יִכָּחֵד
מִן־הַמֶּלֶךְ וְאַתָּה תִּתְיַצֵּב מִנֶּגֶד׃

14 וַיֹּאמֶר יוֹאָב לֹא־כֵן אֹחִילָה לְפָנֶיךָ וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה
שִׁבְטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם עוֹדֶנּוּ חַי בְּלֵב
הָאֵלָה׃

15 וַיָּסֹבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב וַיַּכּוּ אֶת־
אַבְשָׁלוֹם וַיְמִתֻהוּ׃

16 וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשּׁוֹפָר וַיָּשָׁב הָעָם מִרְדֹּף אַחֲרֵי
יִשְׂרָאֵל כִּי־חָשַׂךְ יוֹאָב אֶת־הָעָם׃

17 וַיִּקְחוּ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ
בַּיַּעַר אֶל־הַפַּחַת הַגְּדוֹל וַיַּצִּבוּ עָלָיו גַּל־
אֲבָנִים גָּדוֹל מְאֹד וְכָל יִשְׂרָאֵל נָסוּ אִישׁ
לְאָהָלָיו׃

18 וְאַבְשָׁלֹם לָקַח וַיַּצֶּב־לוֹ בְחַיָּיו אֶת־מַצֶּבֶת אֲשֶׁר
בְּעֵמֶק־הַמֶּלֶךְ כִּי אָמַר אֵין־לִי בֵּן בַּעֲבוּר הַזְכִּיר שְׁמִי
וַיִּקְרָא לַמַּצֶּבֶת עַל־שְׁמוֹ וַיִּקָּרֵא לָהּ יַד אַבְשָׁלוֹם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

9 * Accidit autem vt occurreret Absalom seruis Dauid, sedens mulo. cumque ingressus fuisset mulus subter condesam
C quercum & magnam, adhæsit caput eius quercui, & illo suspenso inter cælũ & ter
ram mulus cui insederat pertransiuit.

10 * Vidit autem hoc quispiam, & nunciauit Ioab dicens: Vidi Absalom pen-
11 dere de quercu. * Et ait Ioab viro qui nunciauerat ei: Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, & ego dedissem tibi decem argenti siclos & vnũ baltheũ.

12 * Qui dixit ad Ioab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis. audientibus enim nobis præcepit Sup.ca. rex tibi & Abisai & Ethai dicens, Custodite mihi puerum Absalom.

13 * Sed & si fecissem contra animá meam D audacter, nequaquam hoc regem latere
14 potuisset, & tu stares ex aduerso. * Et ait Ioab, Nõ sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo Ioab tres lanceas in manu sua, & infixit eas in corde Absalom. Cumque adhuc palpitaret hærens in quercu,

15 * Cucurrerunt decem iuuenes armigeri Ioab, & percutientes interfecerunt eum.

16 * Cecinit autem Ioab buccina, & retinuit populum ne persequeretur fugientẽ Israel, volens parcere multitudini.

17 * Et tulerunt Absalom & proiecerunt Iosue.7.f eum in saltu in foueam grandem, & comportauerũt super eum aceruum lapidum magnum nimis. omnis autem Israel fugit in tabernacula sua.

18 * Porrò Absalom erexerat sibi, cùm adhuc viueret, titulum qui est in valle regis. Dixerat enim: Non habeo filium, & hoc erit monimentum nominis mei. vocauitque titulum nomine suo, & appellatur, Manus Absalom, vsque ad hanc diem.

תרגום יונתן

9 וְאִתְעָרַע אַבְשָׁלוֹם קֳדָם עַבְדֵי דָוִד וְאַבְשָׁלוֹם רָכִיב עַל כּוּדַנְתָּא וְעָלַת כּוּדַנְתָּא תְּחוֹת סוֹכָא דְּבָטְמָא רַבָּא וְאִתְאֲחַד רֵישֵׁיהּ בְּבָטְמָא
וְאִתְלִי בֵּין שְׁמַיָּא וּבֵין אַרְעָא וְכוּדַנְתָּא דִּתְחוֹתוֹהִי עָבְרַת׃

10 וַחֲזָא גַּבְרָא חַד וְחַוִי לְיוֹאָב וַאֲמַר הָא חֲזֵיתִי יַת אַבְשָׁלוֹם תְּלִי בְּבָטְמָא׃ 11 וַאֲמַר יוֹאָב לְגַבְרָא דְּמַחֲוֵי לֵיהּ וְהָא
חֲזֵיתָא וּמָרֵין לָא מְחֵיתָהִי תַּמָּן וּרְמִיתָהִי לְאַרְעָא וַעֲלַי לְמִתַּן לָךְ עֲשַׂר סְלְעִין דְּכַסַף וְאִסְפַּנְקִי חָדָא׃ 12 וַאֲמַר גַּבְרָא לְיוֹאָב וְלוּ אֲנָא
תָּקֵל עַל יְדֵי אֶלֶף סְלְעִין דְּכַסַף לָא אוֹשִׁיט יְדִי בְּבַר מַלְכָּא יָתָךְ וְיָת אֲבִישַׁי וְיָת אִתַּי לְמֵימַר אִסְתְּמַרוּ לִי בְּעֻלֵימָא
בְּאַבְשָׁלוֹם׃ 13 אוֹ עַבְרִית פּוּן בְּנַפְשִׁי שִׁקְרָא וְכָל מִרְעָם לָא יְהֵכָּא מִן מַלְכָּא וְאַתְּ תְּהֵעֲמַד מְקַבֵּיל׃

14 וַאֲמַר יוֹאָב לָא מִבְּכִין אֲנָא אֶשָּׁרֵי קֳדָמָךְ וּנְסִיב תְּלָתָא גֵּיסִין בִּידֵיהּ וְקַבֵּיעִנוּן בְּלִבָּא דַּאַבְשָׁלוֹם עַד כְּעַן קַיָּים בְּגוֹ בָּטְמָא׃

15 וְאִסְתְּחָרוּ עֲשָׂרָה עֻלֵּימִין נָטְלֵי זֵינֵיהּ דְּיוֹאָב וּמְחוֹ יַת אַבְשָׁלוֹם וְקַטְלוּהִי׃

16 וּתְקַע יוֹאָב בְּשׁוֹפָרָא וְתָב עַמָּא מִלְּמִרְדַּף בָּתַר יִשְׂרָאֵל אֲרֵי זְעַר יוֹאָב יַת עַמָּא׃

17 וּנְסִיבוּ יַת אַבְשָׁלוֹם וּרְמוֹ יָתֵיהּ בְּחוּרְשָׁא לְגוֹ קוּמְצָא רַבָּא וַאֲקִימוּ עֲלוֹהִי דְּגוֹר אַבְנִין רַב לַחֲדָא וְכָל יִשְׂרָאֵל אַפְכוּ גְּבַר לְקֻרְוֹהִי׃

18 וְאַבְשָׁלוֹם נְסִיב וַאֲקִים לֵיהּ בְּחַיּוֹהִי יַת קָמְתָא דִּי בְּמֵישַׁר מַלְכָּא אֲרֵי אֲמַר לֵית לִי בַּר קַיָּים בְּדִיל לְאַדְכָּרָא שְׁמִי וּקְרָא לְקָמְתָא עַל
שְׁמֵיהּ וּקְרָא לָהּ אַתְרָא דְּאַבְשָׁלוֹם עַד יוֹמָא הָדֵין׃

9 * Et occurrit Abesalom coram seruis Dauid: & Abesalom sedebat in mulo, & ingressus est mulus subter plantam arboris magnam, & implicatum est caput eius in arbore, & suspensus est in arbore inter terram et inter cælũ, & mulus qui erat sub eo, pertransiuit.

10 * Et vidit vir vnus & nunciauit Joab. et dixit: Ecce ego vidi Abesalom suspensum in arbore.

11 * Et dixit Joab viro qui nunciauerat ei: Et ecce vidisti, & quare non percussisti eum ibi super terram? & dedissem tibi ego decem siclos argenti & balteum vnum.

12 * Et dixit vir ad Joab: Et si exhiberes tu in manibus meis mille argenti siclos, non inferrem manus meas in filium regis: quoniam in auribus nostris præcepit rex tibi & Abessa & Ethi dicens: Custodite mihi puerum Abesalom.

13 * Et quomodo faciam in anima mea iniquũ? & omne verbum non abscondetur à rege, & tu stares ex aduerso.

14 * Et dixit Joab: Propter hoc ego aggrediar coram te. et tulit Joab tria iacula in manu sua, & infixit ea in corde Abesalom adhuc eo viuente in corde arboris.

15 * Et circuiuerunt decem pueri de gerentibus arma Joab, & percusserunt Abesalom, & interfecerunt eum.

16 * Et cecinit Ioab in buccina, & reuersus est populus vt non persequeretur post Israel, quoniam pepercit Joab populo.

17 * Et tulit Joab Abesalom, & proiecit eum in foueam magnam in saltu in foueam grandem, & statuerunt super eum aceruum lapidum magnum nimis. & omnis Israel fugerunt vnusquisque in tabernaculum suum.

18 * Et Abesalom adhuc viuens tulit & erexit sibi titulum in valle Regis: quoniam dixit; Non est mihi filius, vt sit memoria nominis mei. & vocauit titulum in nomine suo, & appellauerunt eum Manus Abesalom vsque in diem hunc.

9 * καὶ ζωλώτησεν ἀβεσαλὼμ ἐνώπιον τῶν παίδων δαυίδ, καὶ ἀβεζαλὼμ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ξ ἡμιόνου, ⁊ εἰσῆλθεν ὁ ἡμίονος ὑπὸ φυτὸν δρυὸς μέγα, καὶ ἐνεπλάκη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐν τῇ δρυΐ, ⁊ ἀνεκρεμάσθη ἐν τῇ δρυῒ ἀνὰ μέσον τῆς γῆς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὁ ἡμίονος ὁ ὑποκάτω αὐτοῦ παρῆλθε.

10 * καὶ εἶδεν ἀνὴρ εἷς ⁊ ἀπήγγειλε τῷ ἰωάβ· καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἑώρακα τὸν ἀβεσαλὼμ κρεμάμενον ἐπὶ τῆς δρυός.

11 * καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀπαγγείλαντι αὐτῷ, καὶ ἰδοὺ εἶδες· καὶ διατί οὐκ ἐπάταξας αὐτὸν ἐκεῖ ἐπὶ τῆς γῆς; ⁊ ἔδωκα δύο σοι ἐγὼ δέκα σίκλους ἀργυρίου ⁊ ζωνάριον μίαν.

12 * καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸς ἰωάβ, καὶ ἐὰν ζυγοστῇς σὺ ἐν ταῖς χερσί μου χιλίους ἀργυρίου σίκλους, οὐ μὴ ἐπιβάλω τὰς χεῖράς μου ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως· ὅτι ἐν ταῖς ὠσὶν ἡμῶν ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς σοὶ καὶ τῷ ἀβεσσᾶ καὶ τῷ ἐθὶ λέγων, φυλάξατέ μοι τὸ παιδάριον τὸν ἀβεσαλώμ.

13 * καὶ πῶς ποιήσω ἐν τῇ ψυχῇ μου ἄδικον, ⁊ πᾶς ὁ λόγος οὐ κρυβήσεται ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ στήσῃ ἐξ ἐναντίας.

14 * καὶ εἶπεν ἰωάβ, διὰ τοῦτο ἐγὼ ἄρξομαι ἐνώπιόν σου. ⁊ ἔλαβε ἰωὰβ τρία βέλη ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὰ εἰς τὸν καρδίαν ἀβεσαλὼμ ἔτι αὐτοῦ ζῶντος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ δρυός.

15 * καὶ ἐκύκλωσε δέκα παιδάρια τῶν αἰρόντων τὰ σκεύη ἰωάβ, καὶ ἐπάταξαν τὸν ἀβεσαλώμ, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν.

16 * καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ ἐν σάλπιγγι, καὶ ἐπέστρεψεν ὁ λαὸς τοῦ μὴ καταδιώκειν κατόπισεν τοῦ ἰσραήλ, ὅτι ἐφείδετο ἰωὰβ τοῦ λαοῦ.

17 * καὶ ἔλαβον ἰωὰβ τὸν ἀβεσαλώμ, ⁊ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς χάσμα μέγα ἐν τῷ δρυμῷ εἰς τὸν βόθυνον τὸν μέγαν, ⁊ ἔστησαν ἐπ' αὐτὸν σωρὸν λίθων μέγαν σφόδρα. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἔφυγον ἕκας ⁊ εἰς τὸ σκηνώματα αὐτοῦ.

18 * καὶ ἀβεσαλὼμ ἔτι ζῶν ἔλαβε καὶ ἔστησεν ἑαυτῷ στήλην ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ βασιλέως, ὅτι ἔλεγεν, οὐκ ἔστι μοι υἱός, ἵνα ἀναμιμνήσκῃ τὸ ὄνομά μου. ⁊ ἐκάλεσε τὴν στήλην ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπεκάλεσαν αὐτὴν χεὶρ ἀβεσαλὼμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et incidit Absalom ante seruos Dauid, & Absalom equitabat super mulum, & intrauit mulus subtus ramum quercus magnæ, & apprehensum est caput eius in quercu, & suspensus est inter cælum & inter terram; & mulus qui erat sub illo, transiuit.

10 Et vidit vir vnus, & indicauit Ioab & dixit: Ecce vidi Absalom suspensum in quercu.

11 Et dixit Ioab viro qui indicabat ei: Et ecce vidisti, & vt quid non percussisti illum ibi, & proiecisti eum in terram? & super me *fuisset* dare tibi decem siclos argenti & cingulum vnum.

12 Et dixit vir ad Ioab: Et licet ego appenderem super manu mea mille siclos argenti, non extenderem manum meam in filium regis: nam ante nos iussit rex tibi & Abisai & Ithai dicendo: Estote circunspecti mihi in adolescente Absalom.

13 Aut faciam vtique in anima mea falsitatem? & omne quicquam non occultabitur à rege, & tu stares contrá.

14 Et dixit Ioab: Nonne nunc ego manebo coram te? & accepit tria tela in manu sua, & infixit ea in cor Absalom vsque tunc superstitis in medio quercus.

15 Et circuierunt decem adolescentes ferentes arma Ioab, & percusserunt Absalom & occiderunt illum.

16 Et clanxit Ioab buccina, & rediit populus à persequendo post Israel, quia prohibuit Ioab populum.

17 Et acceperunt Absalom & proiecerunt illum in siluam in medium foueæ magnæ, & erexerunt super illum aceruum lapidum magnum valde: & omnis Israel fugerunt vnusquisque ad vrbem suam.

18 Et Absalom acceperat & erexerat sibi in vita sua statuam quæ *est* in planicie Regis: quia dixerat: Non est mihi filius superstes, vt memorari faciat nomen meum: & vocauit statuam ex nomine suo, & vocauit illam Locum Absalom vsque ad diem hanc.

19 * וַאֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק אָמַר אָרוּצָה נָּא וַאֲבַשְּׂרָה
אֶת־הַמֶּלֶךְ כִּי־שָׁפְטוֹ יְהוָה מִיַּד אֹיְבָיו׃
20 * וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹאָב לֹא אִישׁ בְּשֹׂרָה אַתָּה הַיּוֹם הַזֶּה
וּבִשַּׂרְתָּ בְּיוֹם אַחֵר וְהַיּוֹם הַזֶּה לֹא תְבַשֵּׂר כִּי
עַל־כֵּן בֶּן־הַמֶּלֶךְ מֵת׃
21 * וַיֹּאמֶר יוֹאָב לַכּוּשִׁי לֵךְ הַגֵּד לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר רָאִיתָה
וַיִּשְׁתַּחוּ כוּשִׁי לְיוֹאָב וַיָּרֹץ׃
22 * וַיֹּסֶף עוֹד אֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹאָב
וְיֹהִי מָה אָרָצָה־נָּא גַם־אֲנִי אַחֲרֵי הַכּוּשִׁי וַיֹּאמֶר
יוֹאָב לָמָּה זֶּה אַתָּה רָץ בְּנִי וְלֹא־אֵין בְּשֹׂרָה
מְצֻאָת׃ 23 * וְיֹהִי־מָה אָרוּץ וַיֹּאמֶר לוֹ רוּץ וַיָּרָץ
אֲחִימַעַץ דֶּרֶךְ הַכִּכָּר וַיַּעֲבֹר אֶת־הַכּוּשִׁי׃
24 * וְדָוִד יוֹשֵׁב בֵּין־שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים וַיֵּלֶךְ הַצֹּפֶה אֶל־
גַּג הַשַּׁעַר אֶל־הַחוֹמָה וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־
אִישׁ רָץ לְבַדּוֹ׃
25 * וַיִּקְרָא הַצֹּפֶה וַיַּגֶּד לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אִם־
לְבַדּוֹ בְשׂוֹרָה בְּפִיו וְיֵלֶךְ הָלוֹךְ וְקָרֵב׃
26 * וַיַּרְא הַצֹּפֶה אִישׁ־אַחֵר רָץ וַיִּקְרָא הַצֹּפֶה אֶל־
הַשַּׁעַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה־אִישׁ רָץ לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גַּם־
זֶה מְבַשֵּׂר׃
27 * וַיֹּאמֶר הַצֹּפֶה אֲנִי רֹאֶה אֶת־מְרוּצַת הָרִאשׁוֹן
כְּמְרוּצַת אֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אִישׁ־טוֹב
זֶה וְאֶל־בְּשׂוֹרָה טוֹבָה יָבֹא׃
28 * וַיִּקְרָא אֲחִימַעַץ וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם
וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ לְאַפָּיו אָרְצָה וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר סִגַּר אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־נָשְׂאוּ
אֶת־יָדָם בַּאדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
29 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם לַנָּעַר לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר
אֲחִימַעַץ רָאִיתִי הֲמוֹן הַגָּדוֹל לִשְׁלֹחַ אֶת־עֶבֶד
הַמֶּלֶךְ יוֹאָב וְאֶת־עַבְדֶּךָ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה׃

SAMVEL. II. Tranſlat.B.Hierony. *Dauid.*

19 * Achimaas autem filius Sadoch ait: E Curram & nunciabo regi quia iudicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum eius.

20 * Ad quem Ioab dixit: Non eris nuncius in hac die, ſed nunciabis in alia. hodie nolo te nunciare. filius enim regis eſt mortuus.

21 * Et ait Ioab Chuſi: Vade & nuncia regi quæ vidiſti. adorauit Chuſi Ioab,& cucurrit.

22 * Rurſus autẽ Achimaas filius Sadoch dixit ad Ioab: Quid impedit ſi etiam ego curro poſt Chuſi? Dixitque ei Ioab: Quid vis currere fili mi? Veni huc. non eris boni nuncij baiulus.

23 * Qui reſpondit: Quid enim ſi cucurrero? & ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam cõpendij tranſiuit Chuſi.

24 *Dauid autem ſedebat inter duas portas. ſpeculator verò qui erat in faſtigio F portæ ſuper murum, eleuans oculos vidit
25 hominem currentem ſolum: * Et exclamans indicauit regi. Dixitque rex: Si ſolus eſt, bonus eſt nuncius in ore eius. Properante autem illo & accedente propiús,
26 * Vidit ſpeculator hominem alterum currentem, & vociferans in culmine ait: Apparet mihi alter homo currens ſolus. Dixitque rex: Et iſte bonus eſt nuncius.

27 * Speculator autem, Contemplor, ait, curſum prioris quaſi curſum Achimaas filij Sadoch. & ait rex: Vir bonus eſt,& nũcium portans bonum venit.

28 * Clamans autem Achimaas dixit ad regem: Salue rex. & adorans regem coram eo pronus in terram, ait: Benedictus Dominus Deus tuus qui concluſit homines qui leuauerunt manus ſuas contra dominum meum regem.

29 * Et ait rex: Eſt ne pax puero Abſalom? Dixitque Achimaas: Vidi tumultum magnum cùm mitteret Ioab ſeruus tuus ô rex me ſeruum tuum: neſcio aliud.

תרגום יונתן

19 וַאֲחִימַעַץ בַּר צָדוֹק אֲמַר אֶרְחוּט כְּעַן וַאֲבַסַּר יָת מַלְכָּא אֲרֵי אִתְפְּרַע לֵיהּ יְיָ מִיַּד בַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי׃
20 וַאֲמַר לֵיהּ יוֹאָב לָא גְבַר בָּשַׂר אַתְּ לְיוֹמָא הָדֵין וְתִבַּסַּר בְּיוֹמָא אָחֳרָן וְיוֹמָא הָדֵין לָא תְבַסַּר אֲלָהֵן דְּבַר מַלְכָּא מִית׃
21 וַאֲמַר יוֹאָב לְכוּשִׁי אֱזֵיל חֲוִי לְמַלְכָּא מָה דַחֲזֵיתָא וּסְגִיד כּוּשִׁי לְיוֹאָב וּרְהַט׃
22 וְאוֹסִיף עוֹד אֲחִימַעַץ בַּר צָדוֹק וַאֲמַר לְיוֹאָב וְיֵהֲוֵי מָה אֶרְחוּט כְּעַן אַף אֲנָא בָּתַר כּוּשִׁי וַאֲמַר יוֹאָב לְמָה דְנָן אַתְּ רָהֵיט בְּרִי וְלָךְ לֵית בְּסוֹרְתָא מְתַיְהֲבָא׃ 23 וְיֵהֵי מָה בְּכֵדֵין אֶרְחוּט וּרְהַט אֲחִימַעַץ מֵאוֹרַח מֵישְׁרָא וַאֲקַדֵּים יָת כּוּשִׁי׃
24 וְדָוִד יָתֵיב בֵּין תְּרֵין תַּרְעַיָּא וְהַהִיךְ סַכְוָאָה עַל אִיגַּר תַּרְעָא עַל שׁוּרָא וּזְקַף יָת עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא גַבְרָא רָהֵיט בִּלְחוֹדוֹהִי׃
25 וּקְרָא סַכְוָאָה וְחַוִי לְמַלְכָּא וַאֲמַר מַלְכָּא אִם בִּלְחוֹדוֹהִי הִיא בְּסוֹרְתָא בְּפוּמֵיהּ וַאֲזַל מֵיזַל וְקָרֵב׃
26 וַחֲזָא סַכְוָאָה גַבְרָא אָחְרָנָא רָהֵיט וּקְרָא סַכְוָאָה לְנָטַר תַּרְעָא וַאֲמַר הָא גַבְרָא רָהֵיט בִּלְחוֹדוֹהִי וַאֲמַר מַלְכָּא אַף דֵּין מְבַסַּר׃
27 וַאֲמַר סַכְוָאָה אֲנָא חָזֵי יָת רֵיהֲטָא דְקַדְמָאָה כְּרֵיהֲטָא דַאֲחִימַעַץ בַּר צָדוֹק וַאֲמַר מַלְכָּא גְּבַר טָב דֵּין וְאַף בְּסוֹרְתָא טָבָא מֵיתֵי׃
28 וּקְרָא אֲחִימַעַץ וַאֲמַר לְמַלְכָּא שְׁלָם וּסְגִיד לְמַלְכָּא עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא וַאֲמַר בְּרִיךְ יְיָ אֱלָהָךְ דְּמְסַר יָת גַּבְרַיָּא דַאֲרִימוּ יָת יְדֵיהוֹן בְּרִיבּוֹנִי מַלְכָּא׃ 29 וַאֲמַר מַלְכָּא שְׁלָם לְעֻלֵּימָא לְאַבְשָׁלוֹם וַאֲמַר אֲחִימַעַץ חֲזֵיתִי הֲמוֹנָא סַגִּיאָה בָּתַר דְּשַׁלַּח יָת עַבְדָּא דְמַלְכָּא יוֹאָב וְיָת עַבְדָּךְ וְלָא יְדָעִית מָה׃

19 * Et Achimaas filius Sadoc ait Ioab: Curres iam nunciabo regi, quòd iudicium fecit ei Dominus de manu inimicorum eius.

20 * Et dixit ei Ioab: Non vir nuncij es tu in die hac, et tu nunciabis in die alia, in autem die hac non nunciabis, quoniam filius regis mortuus est.

21 * Et dixit Ioab Chusi: Vade & nuncia regi quæ vidisti. & adorauit Chusi Ioab, & cucurrit.

22 * Et addidit rursus Achimaas filius Sadoc, & dixit Ioab: Et quid erit si cucurrero post Chusi? & dixit Ioab: Quare tu curris fili mi? & tibi non est bonum nuncium in vtilitatem eunti.

23 * Et dixit Achimaas: Et quid erit si cucurrero? & dixit ei Ioab: Curre. & cucurrit Achimaas per viam planiciei, & transiuit Chusi.

24 * Et Dauid sedebat inter ambas portas. & abijt speculator in fastigio portæ super murum, & eleuauit oculos suos & vidit, & ecce vir currens solus coram eo.

25 * Et exclamauit speculator, & nunciauit regi. & dixit rex: Si solus currit, bonum nuncium in ore eius. & ibat ambulans & accedebat.

26 * Et vidit speculator virum alterum currentem: & clamauit speculator super portam & dixit: Ecce vir alter solus currens. & dixit rex: Et hic bonum nuncians est.

27 * Et dixit speculator: Contemplatus sum cursum primi quasi cursum Achimaas filij Sadoc. & dixit rex: Vir bonus iste, & ad nuncium bonum veniet.

28 * Et clamauit Achimaas et dixit regi: Pax. & adorauit eum super faciem super terram, et dixit: Benedictus dominus Deus tuus qui conclusit viros qui leuauerunt manus suas contra dominum meum regem.

29 * Et ait rex: Pax puero Abesalom? & dixit Achimaas: Vidi tumultum magnum lætum cùm mitteret Ioab seruum regis & me seruum tuum, & non noui quæ ibi.

19 * καὶ ἀχιμαὰς υἱὸς Σαδὼκ εἶπε τῷ ἰωάβ, δραμοῦν δὴ εὐαγγελιοῦμαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἔκρινεν αὐτῷ κύριος ἐκ
20 χειρὸς τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωάβ, οὐκ ἀνὴρ εὐαγγελισμοῦ εἶ σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ σὺ εὐαγγελιῇ ἐν ἡμέρᾳ ἄλλῃ, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ οὐκ εὐαγγελιῇ, ὅτι υἱὸς τοῦ βασιλέως τέθνηκε.
21 * καὶ εἶπεν ἰωαὰβ τῷ χουσί, πορεύου καὶ ἀπάγγειλε τῷ βασιλεῖ ἃ ἑώρακας. καὶ προσεκύνησε χουσὶ τῷ ἰωάβ, καὶ ἔδραμεν.
22 * καὶ προσέθετο ἔτι ἀχιμαὰς υἱὸς Σαδὼκ, καὶ εἶπε τῷ ἰωάβ, καὶ τί ἔσται ἐὰν δράμω ὀπίσω τοῦ χουσί; καὶ εἶπεν ἰωάβ, ἱνατί σὺ τρέχεις τέκνον μου; καὶ σοὶ οὐκ ἔσται εὐαγγελία εἰς ὀφέλειαν πορευομένῳ.
23 * καὶ εἶπεν ἀχιμαὰς, καὶ τί ἔσται ἐὰν δράμω; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωάβ, δράμε. καὶ ἔδραμεν ἀχιμαὰς κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ κεχάρ· καὶ παρῆλθε τὸν χουσί.
24 * καὶ δαυὶδ ἐκάθητο ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων τῶν πυλῶν. καὶ ἐπορεύθη ὁ σκοπὸς ἐπὶ τὸ δῶμα τῆς πύλης ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ τρέχων μόνος ἐναντίον αὐτοῦ.
25 * καὶ ἀνεβόησεν ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ μόνος τρέχει, εὐαγγελισμὸς ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο πορευόμενος καὶ ἤγγιζε.
26 * καὶ εἶδεν ὁ σκοπὸς ἄνδρα ἕτερον τρέχοντα, καὶ ἀνεβόησεν ὁ σκοπὸς ἐπὶ τὸν πύλωνα, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἀνὴρ ἕτερος μόνος τρέχων. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καὶ οὗτος εὐαγγελιζόμενός ἐστι.
27 * καὶ εἶπεν ὁ σκοπὸς, ἑώρακα τὸν δρόμον τοῦ πρώτου ὡς δρόμον ἀχιμαὰς υἱοῦ Σαδώκ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀνὴρ ἀγαθὸς οὗτος, καὶ σὺν εὐαγγελίῳ ἀγαθῷ ἐλεύσεται.
28 * καὶ ἐβόησεν ἀχιμαὰς καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ, εἰρήνη. καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός σου ὃς συνέκλεισε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπαιρομένους τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὸν κύριον
29 μου τὸν βασιλέα. * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ ἀβεσαλώμ; καὶ εἶπεν ἀχιμαὰς, εἶδον τὸ πλῆθος μέγα ἐκφοβούμενον ἐν τῷ ἀποστεῖλαι ἰωὰβ τὸν παῖδα τοῦ βασιλέως καί με τὸν δοῦλόν σου, καὶ οὐκ ἔγνων τὰ ὄντα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et Ahhimaghaſz filius Szadok dixit: Curram nunc, & nunciabo regi, quòd liberauit eum Dominus de manu auctorum inimicitiæ ſuæ. 20 Et dixit ei Ioab: Non vir idoneus es ad nunciandum hodie, & nunciabis die alio, at die hoc non nunciabis, eo quòd filius regis mortuus eſt.

21 Et dixit Ioab ad Chuſæum: Vade indica regi id quod vidiſti: & adorauit Chuſæus Ioab, & cucurrit.

22 Et addidit adhuc Ahhimaghaſz filius Szadok, & dixit ad Ioab: Quicquid ſit, curram nunc etiam ego poſt Chuſæum. & dixit Ioab: Ad quid tu curris fili mi, & tibi non eſt nuncium datum?

23 Et quicquid ſit, curram. & dixit illi: Curre. & cucurrit Ahhimaghaſz per viam planam, & prævertit Chuſæum.

24 Et Dauid ſedebat inter duas portas, & ierat ſpeculator ſuper tectum portæ ſuper murum, & eleuauit oculos ſuos & vidit, & ecce vir currebat ſolus. 25 Et clamauit ſpeculator & indicauit regi. & dixit rex: Si ſolus eſt, bonum nuntium in ore eius eſt. & ibat eundo & appropinquabat.

26 Et vidit ſpeculator virum alterum currentem, & clamauit ſpeculator ad cuſtodem portæ, & dixit: Ecce vir accurrit ſolus. & dixit rex: Etiam hic eſt bonus nuncius. 27 Et dixit ſpeculator: Ego video curſum prioris vt curſum Ahhimaghaſz filij Szadok. & dixit rex: Vir bonus iſte, & etiam nuncium bonum afferet.

28 Et clamauit Ahhimaghaz & dixit ad regem: Pax. & adorauit regem ſuper faciem ſuam ſuper terram, & dixit: Benedictus dominus Deus tuus qui tradidit viros qui leuauerunt manus ſuas in dominum meum regem. 29 Et dixit rex: Eſt pax adoleſcenti Abſalom? & dixit Ahhimaghaſz: Vidi tumultum magnum poſtquam miſit ſeruum regis Ioab & ſeruum tuum, ſed non noui quid.

30 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ סֹב הִתְיַצֵּב כֹּה וַיִּסֹּב וַיַּעֲמֹד׃
31 * וְהִנֵּה הַכּוּשִׁי בָּא וַיֹּאמֶר הַכּוּשִׁי יִתְבַּשֵּׂר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־שְׁפָטְךָ יְהוָה הַיּוֹם מִיַּד כָּל־הַקָּמִים עָלֶיךָ׃
32 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־הַכּוּשִׁי הֲשָׁלוֹם לַנַּעַר לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הַכּוּשִׁי יִהְיוּ כַּנַּעַר אֹיְבֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וְכֹל אֲשֶׁר־קָמוּ עָלֶיךָ לָרָעָה׃
33 * וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל עַל־עֲלִיַּת הַשַּׁעַר וַיֵּבְךְּ וְכֹה אָמַר בְּלֶכְתּוֹ בְּנִי אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי אַבְשָׁלוֹם מִי־יִתֵּן מוּתִי אֲנִי תַחְתֶּיךָ אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי׃

יט

1 * וַיֻּגַּד לְיוֹאָב הִנֵּה הַמֶּלֶךְ בֹּכֶה וַיִּתְאַבֵּל עַל־אַבְשָׁלוֹם׃
2 * וַתְּהִי הַתְּשׁוּעָה בַּיּוֹם הַהוּא לְאֵבֶל לְכָל־הָעָם כִּי־שָׁמַע הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר נֶעֱצַב הַמֶּלֶךְ עַל־בְּנוֹ׃
3 * וַיִּתְגַּנֵּב הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לָבוֹא הָעִיר כַּאֲשֶׁר יִתְגַּנֵּב הָעָם הַנִּכְלָמִים בְּנוֹסָם בַּמִּלְחָמָה׃
4 * וְהַמֶּלֶךְ לָאַט אֶת־פָּנָיו וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ קוֹל גָּדוֹל בְּנִי אַבְשָׁלוֹם אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי׃ * וַיָּבֹא יוֹאָב
5 אֶל־הַמֶּלֶךְ הַבָּיְתָה וַיֹּאמֶר הוֹבַשְׁתָּ הַיּוֹם אֶת־פְּנֵי כָל־עֲבָדֶיךָ הַמְמַלְטִים אֶת־נַפְשְׁךָ הַיּוֹם וְאֶת נֶפֶשׁ בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְנֶפֶשׁ נָשֶׁיךָ וְנֶפֶשׁ פִּלַגְשֶׁיךָ׃
6 * לְאַהֲבָה אֶת־שֹׂנְאֶיךָ וְלִשְׂנֹא אֶת־אֹהֲבֶיךָ כִּי הִגַּדְתָּ הַיּוֹם כִּי אֵין לְךָ שָׂרִים וַעֲבָדִים כִּי יָדַעְתִּי הַיּוֹם כִּי לֹא אַבְשָׁלוֹם חַי וְכֻלָּנוּ הַיּוֹם מֵתִים כִּי־אָז יָשָׁר בְּעֵינֶיךָ׃
7 * וְעַתָּה קוּם צֵא וְדַבֵּר עַל־לֵב עֲבָדֶיךָ כִּי בַיהוָה נִשְׁבַּעְתִּי כִּי־אֵינְךָ יוֹצֵא אִם־לָן אִישׁ אִתְּךָ הַלָּיְלָה וְרָעָה לְךָ זֹאת מִכָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־בָּאָה עָלֶיךָ מִנְּעֻרֶיךָ עַד־עָתָּה׃

30 * Ad quem rex, Tranſi, ait, & ſta hic.
31 Cumq; ille tranſiſſet & ſtaret, * Apparuit Chuſi. & veniens, ait: Bonũ apporto nuncium, domine mi rex. iudicauit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui
32 ſurrexerunt contra te. *Dixit autem rex ad Chuſi: Eſt ne pax puero Abſalom? Cui reſpondens Chuſi: Fiãt, inquit, ſicut puer inimici domini mei regis, & vniuerſi qui conſurgunt aduerſus eum in malum.
33 * Contriſtatus itaque rex aſcendit cœnaculum portæ, & fleuit. & ſic loquebatur vadens: Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi. Quis mihi tribuat, vt ego moriar pro te Abſalom fili mi, fili mi Abſalom?

CAP. XIX.

1 NVnciatum eſt autem Ioab, quòd rex
2 fleret & lugeret filium ſuum: *Et verA ſa eſt victoria in luctum in die illa omni populo. Audiuit enim populus in die illa
3 dici, Dolet rex ſuper filio ſuo. *Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatem, quomodo declinare ſolet populus verſus
4 & fugiẽs de prœlio. *Porrò rex operuit caput ſuũ, & clamabat voce magna: Fili mi
5 Abſalom, Abſalom fili mi. *Ingreſſus ergo Ioab ad regem in domũ, dixit: Confudiſti hodie vultus omnium ſeruorum tuorum qui ſaluam fecerunt animam tuam, & animam filiorũ tuorum & filiarum tuarum, & animam vxorum tuarũ, & animam concubinarum tuarũ. *Diligis odientes te, &
6 odio habes diligentes te. Et oſtendiſti hodie quia non curas de ducibus tuis & de ſeruis tuis: & verè cognoui modò, quia ſi Abſalõ viueret, & omnes nos occubuiſſe-
7 mus, tunc placeret tibi. * Nunc igitur ſurge & procede, & alloquens ſatisB fac ſeruis tuis. iuro enim tibi per Dominum, quòd ſi non exieris, ne vnus quidem remanſurus ſit tecũ nocte hac; & peius erit hoc tibi, quàm omnia mala quæ venerunt ſuper te ab adoleſcentia tua vſque in præſens.

Su.11.9.

תרגום יונתן

30 וַאֲמַר מַלְכָּא אִסְתְּהַר בְּדֵין וְאִסְתְּהַר וְקָם׃ 31 וְהָא כוּשִׁי אֲתָא וַאֲמַר כוּשִׁי יְהַבְשַּׂר רִבּוֹנִי מַלְכָּא אֲרֵי אִתְפְּרַע לָךְ יְיָ יוֹמָא דֵין מִיַּד כָּל דְּקָמוּ עָלָךְ׃ 32 וַאֲמַר מַלְכָּא לְכוּשִׁי הֲשָׁלֵם לְעֻלֵּימָא לְאַבְשָׁלוֹם וַאֲמַר כוּשִׁי יְהוֹן כְּעֻלֵּימָא סָנְאֵי רִבּוֹנִי מַלְכָּא וְכָל דְּקָמוּ עָלָךְ לְבִישָׁא׃ 33 וּרְגַז מַלְכָּא וּסְלִיק עַל עֲלִיַּת תַּרְעָא וּבְכָא וְכֵדֵין אֲמַר בְּמֵיזָלֵיהּ בְּרִי אַבְשָׁלוֹם בְּרִי בְרִי אַבְשָׁלוֹם צְבִית דְּמַיְתִית אֲנָא חֲלוּפָךְ וַאֲנָא קָיֵים יוֹמָא דֵין אַבְשָׁלוֹם בְּרִי בְרִי׃

יט

1 וְאִתְחַוַאַת לְיוֹאָב הָא מַלְכָּא בָּכִי וְאִתְאֲבֵל עַל אַבְשָׁלוֹם׃ 2 וַהֲוָת תְּשׁוּעֲתָא בְּיוֹמָא הַהוּא לַאֲבֵלָא לְכָל עַמָּא אֲרֵי שְׁמַע עַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר אִתְכְּנִסִים מַלְכָּא עַל בְּרֵיהּ׃ 3 וּמִתְגַּנְּבִין עַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵיעַל לְקִרְתָּא כְּמָה דְמִתְגַּנְּבִין עַמָּא דְמִתְכַּלְמִין בְּמֶהֱפָכוּתְהוֹן בְּקִרְבָא׃ 4 וּמַלְכָּא כָּרִיךְ יַת אַפּוֹהִי וּצְוַח מַלְכָּא בְּקָל רַב בְּרִי אַבְשָׁלוֹם אַבְשָׁלוֹם בְּרִי בְרִי׃ 5 וְאָתָא יוֹאָב לְוָת מַלְכָּא לְבֵיתָא וַאֲמַר אַבְהֵיתְתָּא יוֹמָא דֵין יַת אַפֵּי כָל עַבְדָּךְ דְּשֵׁזִיבוּ יַת נַפְשָׁךְ יוֹמָא דֵין וְיַת נֶפֶשׁ בְּנָךְ וּבְנָתָךְ וְנֶפֶשׁ נְשָׁךְ וְנֶפֶשׁ לְחֵינָתָךְ׃
6 לְמִרְחַם יַת סָנְאָךְ וּלְמִסְנֵי יַת רָחֲמָךְ אֲרֵי חַוֵּיתָא יוֹמָא דֵין אֲרֵי לֵית לָךְ רַבְרְבִין וְעַבְדִין אֲרֵי יָדַעְנָא יוֹמָא דֵין אֲרֵי אִילּוּ אַבְשָׁלוֹם קָיֵים וְכֻלָּנָא יוֹמָא דֵין מִתְקַטְּלִין אֲרֵי בְּכֵין כְּשַׁר בְּעֵינָךְ׃ 7 וּכְעַן קוּם פּוֹק וּמַלֵּיל עִם לִבָּא דְעַבְדָּךְ אֲרֵי בְמֵימְרָא דַיְיָ קַיֵּימִית אֲרֵי לֵיתָךְ נָפֵיק אִם יְבִית גְּבַר עִמָּךְ בְּלֵילְיָא וּתְהֵא בִישְׁתָּא דְּאַתְּיָת עֲלָךְ מִנְּעוּרָךְ וְעַד כְּעַן׃

30 *Et dixit rex: Transi & sta hic. et transiit & stetit post eum.* 31 *Et ecce Chusi venit, & dixit Chusi regi: Bonum nuncium audiat dominus meus rex, quoniam iudicauit tibi Dominus hodie de manu omniũ qui surrexerunt tibi.*

32 *Et dixit rex ad Chusi: Valet puer Abesalom? & dixit Chusi: Fiant sicut puer inimici domini mei regis, & omnes qui consurrexerũt tibi in mala.* 33 *Et plorauit rex, & ascendit in cœnaculũ portæ & fleuit: & hæc dixit cùm lugeret ipse: Fili mi Abesalom, fili mi, fili mi Abesalom fili. quis dabit mihi mortem pro te Abesalom fili mi fili mi?*

CAP. XIX.

1 *ET nunciauerunt Ioab dicentes: Ecce rex flet & luget pro Abesalom.*

2 *Et facta est salus in die illa in luctum omni populo: quoniam audiuit populus in die illa dicentes, quòd dolet rex pro filio suo.*

3 *Et declinabat populus in die illa ingredi in ciuitatem, sicut declinat populus confusi vt fugiant ipsi in prœlio.*

4 *Et rex operuit faciem suam, & clamabat voce magna dicens, Fili mi Abesalom, Abesalom fili mi, fili mi.*

5 *Et ingressus est Ioab ad regem in domum, & dixit: Confudisti tu hodie vultus omnium seruorum tuorum qui saluam fecerunt animam tuam hodie, & animam filiorum tuorum & filiarum tuarum, & animam vxorum tuarũ, & animam concubinarum tuarum:*

6 *Quia diligis odientes te, & odio habes diligentes te: quia ostendisti hodie quòd non sunt tibi principes neque serui: quia cognoui quòd Abesalom si viueret hodie, & omnes nos mortui essemus, quia tunc placeret coram te.*

7 *Et nunc surge & loquere ad cor seruorum tuorum: quoniam per Dominum iurauerunt, quòd si non tu exieris, neque manebit aliquis tecum nocte hac. & scias hoc tibi ipsi, quoniam peius tibi erit hoc ex omnibus malis quæ venerunt super te ex adolescentia tua vsque nunc.*

30 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, παρελθὲ καὶ καθίσηθι ὧδε: 31 καὶ παρῆλθε καὶ ἔστη ὀπίσω αὐτοῦ. * καὶ ἰδοὺ χουσὶ παρεγένετο, καὶ εἶπεν ὁ χουσὶ τῷ βασιλεῖ, εὐαγγελιζήτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐδίκασέ σε κύριος σήμερον ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἀνθεστηκότων σοι.

32 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν χουσί, ὑγιαίνει τὸ παιδάριον Ἀβεσαλώμ; καὶ εἶπεν ὁ χουσί, γένοιτο ὡς τὸ παιδάριον τῶν ἐχθρῶν τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, καὶ πάντες ὅσοι 33 ἐπανέστησάν σοι εἰς κακά. * καὶ ἐδάκρυσεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῷον τῆς πύλης καὶ ἔκλαυσεν, καὶ τάδε εἶπεν ἐν τῷ κλαίειν αὐτόν, τέκνον ἐμὸν Ἀβεσαλώμ, τέκνον ἐμὸν τέκνον ἐμὸν Ἀβεσαλὼμ τέκνον. τίς δώσει μοι θανάτου ἀντὶ σοῦ Ἀβεσαλὼμ, υἱέ μου υἱέ μου;

ιθ'.

1 * Καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Ἰωὰβ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς κλαίει καὶ πενθεῖ ὀπίσω Ἀβεσαλώμ.

2 * καὶ ἐγένετο ἡ σωτηρία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς πένθος παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντων, ὅτι λυπεῖται ὁ βασιλεὺς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

3 * καὶ διεκλέπτετο ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, καθὼς διακλέπτεται ὁ λαὸς οἱ αἰσχυνόμενοι ἐν τῷ φεύγειν αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ. * ὁ βασιλεὺς παρεκάλυπτε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐβόα φωνῇ μεγάλῃ λέγων, τέκνον ἐμὸν Ἀβεσαλώμ, Ἀβεσαλὼμ τέκνον ἐμόν τέκνον ἐμόν. * καὶ εἰσῆλθεν Ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἶπεν, κατῄσχυνας σὺ σήμερον τὰ πρόσωπα πάντων τῶν παίδων σου τῶν διασωσάντων τὴν ψυχήν σου σήμερον, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν σου, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν 6 παλλακῶν σου· * τοῦ ἀγαπᾶν σὲ τοὺς μισοῦντάς σε καὶ μισεῖν τοὺς ἀγαπῶντάς σε, ὅτι ἀπήγγελκας σήμερον, ὅτι οὐκ εἰσί σοι ἄρχοντες οὐδὲ παῖδες, ὅτι οἶδα ὅτι Ἀβεσαλὼμ εἰ ἔζη σήμερον, καὶ πάντες ἂν ἡμεῖς ἀπεθάνομεν, ὅτι τότε ἤρεσκεν ἐνώπιόν σου. 7 * καὶ νῦν ἀνάστηθι καὶ λάλησον ἐπὶ τὴν καρδίαν τῶν παίδων σου, ὅτι κατὰ τοῦ κυρίου ὀμνύω κάσιν, ὅτι εἰ μὴ σὺ ἐξελεύσῃ, οὐ μὴ μείνῃ τις μετὰ τοῦ τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπίγνωθι τοῦτο σεαυτῷ, ὅτι χεῖρόν σοι ἔσται τοῦτο ἐκ πάντων τῶν κακῶν τῶν ἐπελθόντων ἐπὶ σὲ ἐκ νεότητός σου ἕως τοῦ νῦν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et dixit rex: Diuerte & consiste hic: & diuertit & stetit. 31 Et ecce Chusæus venit: & dixit Chusæus: Nuntietur domino meo regi quia liberauit te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te.

32 Et dixit rex ad Chusæum: Nunquid pax est adolescenti Absalom? & dixit Chusæus: Sint sicut adolescens inimici domini mei regis, & omnes qui surrexerunt contra te in malum. 33 Et conturbatus est rex, & ascendit super cœnaculum portæ, & luxit: & sic dicebat dum ambularet: Fili mi Absalom, fili mi, fili mi Absalom; vellẽ quòd mortuus essem pro te, & tu mansisses hodie, Absalom fili mi, fili mi.

CAP. XIX.

1 ET nunciatum est Ioab: Ecce rex plorat & luget super Absalom. 2 Et fuit salus in die illa in luctum omni populo, quia audiuit populus in die illa dicendo: Contristatus est rex super filium suum. 3 Et furati sunt sese populus in die illo vt intrarent in vrbem, sicut sese furantur populus qui pudefacti sunt in conuersione sua in prœlio.

4 Et rex operuit faciem suam, & clamauit rex voce magna: Fili mi Absalom, Absalom fili mi, fili mi.

5 Et venit Ioab ad regem in domum & dixit: Confudisti hodie facies omnium seruorum tuorum qui liberauerunt animam tuam hodie, & animam filiorum tuorum & filiarum tuarum, & animam vxorum tuarum, & animam concubinarum tuarum:

6 Amando odientes te, & odiendo amantes te, quia ostendisti hodie quòd non sunt tibi magnates & serui: quia noui hodie quòd si Absalom viueret, & omnes nos hodie occisi essemus, quod tunc rectum esset in oculis tuis.

7 Et nunc surge, exi, & loquere cum corde seruorum tuorum; quia per dictum Domini iuro, quòd nisi tu exeas, si pernoctabit vir tecum in nocte: & erit malum hoc tibi præ omni malo quod venit super te à pueritia tua vsque nunc.

8 * וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בַּשָּׁעַר וּלְכָל־הָעָם הִגִּידוּ
לֵאמֹר הִנֵּה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בַּשָּׁעַר וַיָּבֹא כָל־הָעָם
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיִשְׂרָאֵל נָס אִישׁ לְאָהָלָיו׃

9 * וַיְהִי כָל־הָעָם נָדוֹן בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
הַמֶּלֶךְ הִצִּילָנוּ מִכַּף אוֹיְבֵינוּ וְהוּא מְלָטָנוּ מִכַּף
פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה בָּרַח מִן־הָאָרֶץ מֵעַל אַבְשָׁלוֹם׃

10 * וְאַבְשָׁלוֹם אֲשֶׁר מָשַׁחְנוּ עָלֵינוּ מֵת בַּמִּלְחָמָה
וְעַתָּה לָמָּה אַתֶּם מַחֲרִישִׁים לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ׃

11 * וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁלַח אֶל־צָדוֹק וְאֶל־אֶבְיָתָר
הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־זִקְנֵי יְהוּדָה לֵאמֹר לָמָּה
תִהְיוּ אַחֲרֹנִים לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ וּדְבַר
כָּל־יִשְׂרָאֵל בָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ׃

12 * אַחַי אַתֶּם עַצְמִי וּבְשָׂרִי אַתֶּם וְלָמָּה תִהְיוּ
אַחֲרֹנִים לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ׃

13 * וְלַעֲמָשָׂא תֹּמְרוּ הֲלוֹא עַצְמִי וּבְשָׂרִי אַתָּה כֹּה
יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יֹסִיף אִם־לֹא שַׂר־צָבָא
תִּהְיֶה לְפָנַי כָּל־הַיָּמִים תַּחַת יוֹאָב׃

14 * וַיֵּט אֶת־לְבַב כָּל־אִישׁ־יְהוּדָה כְּאִישׁ אֶחָד
וַיִּשְׁלְחוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שׁוּב אַתָּה וְכָל־עֲבָדֶיךָ׃

15 * וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא עַד־הַיַּרְדֵּן וִיהוּדָה בָּא
הַגִּלְגָּלָה לָלֶכֶת לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ לְהַעֲבִיר אֶת־
הַמֶּלֶךְ אֶת־הַיַּרְדֵּן׃

16 * וַיְמַהֵר שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי אֲשֶׁר מִבַּחוּרִים
וַיֵּרֶד עִם־אִישׁ יְהוּדָה לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ דָּוִד׃

17 * וְאֶלֶף אִישׁ עִמּוֹ מִבִּנְיָמִן וְצִיבָא נַעַר בֵּית שָׁאוּל
וַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר בָּנָיו וְעֶשְׂרִים עֲבָדָיו אִתּוֹ וַיַּצְלְחוּ
הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

18 * וְעָבְרָה הָעֲבָרָה לַעֲבִיר אֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְלַעֲשׂוֹת
הַטּוֹב בְּעֵינָו וְשִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא נָפַל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּעָבְרוֹ
בַּיַּרְדֵּן׃

8 * Surrexit ergo rex, & ſedit in porta. Et omni populo nunciatum eſt quòd rex ſederet in porta. Venitque vniuerſa multitudo coram rege, Iſrael autem fugit in tabernacula ſua. 9 * Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Iſrael dicēs: Rex liberauit nos de manu inimicorum noſtrorum, ipſe ſaluauit nos de manu Philiſtinorum, & nunc fugit de terra propter 10 Abſalom. * Abſalom autem quem vnximus ſuper nos, mortuus eſt in bello. vſquequo ſiletis, & non reducitis regem?

11 * Rex verò Dauid miſit ad Sadoch & Abiathar ſacerdotes dicēs: Loquimini ad maiores natu Iuda dicentes: Cur venitis C nouiſſimi ad reducendum regem in domum ſuam? Sermo autem omnis Iſrael peruenerat ad regem in domo eius, quia dixerat rex: Hæc dicetis ad populum.

12 *Fratres mei vos, os meum & caro mea vos. quare nouiſſimi reducitis regem?

13 * Et Amaſę dicite: Nonne os meum es, & caro mea? hæc faciat mihi Deus, & hęc addat, ſi non magiſter militiæ fueris coram me omni tempore pro Ioab.

14 * Et inclinauit cor omnium virorum Iuda quaſi viri vnius. Miſeruntque ad regem, dicentes: Reuertere tu & omnes ſerui tui.

15 * Et reuerſus eſt rex. & venit vſque Iordanem, & omnis Iuda venit vſque in Galgala, vt occurreret regi & traduceret eum Iordanem.

16 * Feſtinauit autem Semei filius Gera, filij Iemini de Bahurim, & deſcēdit cum viris Iuda in occurſum regis Dauid, 3. Reg. 2. b.

17 * Cum mille viris de Beniamin; & Syba puer de domo Saul, & quindecim filij eius, ac viginti ſerui erant cum eo: & irrumpentes Iordanem ante regem,

18 * Tranſierunt vada vt traducerent domum regis, & facerēt iuxta iuſsionē eius: Semei autem filius Gera proſtratus coram rege cùm iam tranſiſſet Iordanem,

---

תרגום יונתן

8 וְקָם מַלְכָּא וְיָתֵיב בְּתַרְעָא וּלְכָל עַמָּא חַוִיאוּ לְמֵימַר הָא מַלְכָּא יָתֵיב בְּתַרְעָא וַאֲתָא כָל עַמָּא לְקֳדָם מַלְכָּא וְיִשְׂרָאֵל אַפֵּךְ גְּבַר לְקָרְוֹהִי׃
9 וַהֲוָה כָּל עַמָּא מִתְוַכְּחִין בְּכָל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מַלְכָּא שֵׁיזְבַנָּא מִיַּד בַּעֲלֵי דְבָבָנָא וְהוּא פְּרָקָנָא מִידָא דְפִלְשָׁתָאֵי וּכְעַן עָרַק מִן אַרְעָא מִלְוַת אַבְשָׁלוֹם׃
10 וְאַבְשָׁלוֹם דְּמִשַּׁחְנָא עֲלָנָא מִית בְּקְרָבָא וּכְעַן לְמָה אַנַחְנָא שָׁתְקִין לַאֲתָבָא יָת מַלְכָּא׃
11 וּמַלְכָּא דָּוִד שְׁלַח לְצָדוֹק וּלְאֶבְיָתָר כַּהֲנַיָּא לְמֵימַר מַלִּילוּ עִם סָבֵי יְהוּדָה לְמֵימַר לְמָה תְהוֹן כְּהָרָאִין לַאֲתָבָא יָת מַלְכָּא לְבֵיתֵיהּ וּפִתְגָם כָּל יִשְׂרָאֵל אֲתָא לְוָת מַלְכָּא לְבֵיתֵיהּ׃ 12 אַחַי אַתּוּן קְרִיבִי וּבְסָרִי אַתּוּן וּלְמָה תְהוֹן כְּהָרָאִין לַאֲתָבָא יָת מַלְכָּא׃
13 וְלַעֲמָשָׂא תֵּימְרוּן הֲלָא קְרִיבִי וּבְשָׂרִי אַתְּ כְּדֵין יַעְבֵּיד לִי יְיָ וּכְדֵין יוֹסִיף אִם לָא רַב חֵילָא תְּהֵא קָדָמַי כָּל יוֹמַיָּא חֲלַף יוֹאָב׃
14 וְאַטְפֵּי לִבָּא דְכָל אֱנָשׁ יְהוּדָה כְּגַבְרָא חַד וּשְׁלַחוּ לְוָת מַלְכָּא הוּב אַתְּ וְכָל עַבְדָּךְ׃
15 וְתָב מַלְכָּא וַאֲתָא עַד יַרְדְּנָא וּבֵית יְהוּדָה אֲתוֹ לְגִלְגָּלָא לְמֵיזַל לְקַדָּמוּת מַלְכָּא לְאַעְבָּרָא יָת מַלְכָּא יָת יַרְדְּנָא׃
16 וְאוֹחִי שִׁמְעִי בַּר גֵּרָא בַּר שִׁבֵט בִּנְיָמִן דִי מֵעַלְמָת וּנְחַת עִם אֱנָשׁ יְהוּדָה לְקַדָּמוּת מַלְכָּא דָּוִד׃
17 וְאֶלֶף גַּבְרָא עִמֵּיהּ מִשִּׁבְטָא דְבֵית בִּנְיָמִן וְצִיבָא עֱלֵימָא דְבֵית שָׁאוּל וְחַמְשַׁת עֲסַר בְּנוֹהִי וְעֶשְׂרִין עַבְדּוֹהִי עִמֵּיהּ וּגְזוּ יַרְדְּנָא קֳדָם מַלְכָּא׃
18 וְאַעְבָּרוּ סְגוּנְתָא לְאַעְבָּרָא יָת בֵּית מַלְכָּא וּלְמֶעְבַּד תַּקִּין בְּעֵינוֹהִי וְשִׁמְעִי בַּר גֵּרָא נְפַל קֳדָם מַלְכָּא בְּמֶעְבְּרֵיהּ בְּיַרְדְּנָא׃

8 * Et surrexit rex & sedit super portam. et nunciatum est omni populo à dicentibus: Ecce rex sedet super portam: & venit omnis populus coram rege. at Israel fugit vnusquisque in tabernaculum suum. 9 * Et erat omnis populus certans in cunctis tribubus Israel dicentes: Rex Dauid liberauit nos de manu omnium inimicorum nostrorum, & ipse saluauit nos de manu Philistinorum: & nunc fugit de terra.

10 * Et Abesalom, quem vnximus super nos, mortuus est in bello. & nunc quare siletis vos vt reuertamini ad regem? & verbum omnis Israel venit ad regem.

11 * At rex Dauid misit ad Sadoc & ad Abiathar sacerdotes, dicens: Loquimini ad maiores natu Iuda, dicentes: Quare venitis nouissimi vt reducatis regem in domum suam? & sermo omnis Israel peruenerat ad regem.

12 * Fratres mei vos estis, os meum & caro mea: & quare venistis in nouissimos ad reducendum regem in domum suam?

13 * Et Amessa dicetis: Nonne os meum & caro mea es tu? & nunc hæc faciat mihi Deus & hæc addat, si non magister militiæ fueris coram me omnibus diebus pro Ioab.

14 * Et inclinauit cor omnis viri Iuda vt viri vnius. & miserunt ad regem dicentes: Reuertere tu & omnes serui tui.

15 * Et reuersus est rex & venit vsque ad Iordanem. & omnes viri Iudæ venerunt vsque in Galgala, vt descenderent in occursum regi, vt traducerent regem Iordanem.

16 * Et festinauit Semei filius Gera filij Ieemeni de Bachurin, & descendit cum viris Iudæ in occursum regi Dauid,

17 * Et mille viri cum eo de Beniamin, & Siba puer domus Saul, & quindecim filij eius, & viginti serui eius cum eo. & direxerunt in Iordanem ante regem.

18 * Et traiectum est vadum vt traducerent domum Regis in oculis eius. & Semei filius Gera cecidit super faciem suam coram rege cùm transiret ipse Iordanem.

8 * καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τ πύλης, καὶ ἀπηγγέλη παντὶ τῷ λαῷ λεγόντων, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς κάθηται ἐπὶ τὴν πύλην, καὶ παρεγένετο πᾶς ὁ λαὸς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ ἰσραὴλ ἔφυγεν ἕκαστος εἰς τὸ σκηνώμα αὐτοῦ. 9 * καὶ ἦν πᾶς ὁ λαὸς διακεκινημένος ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς ἰσραὴλ λέγοντες, ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐξήρπαγεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς παντῶν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ νῦν πέφυγεν 10 ἀπὸ τ γῆς. * καὶ ἀβεσαλὼμ, ὃν ἐχρίσαμεν ἐφ' ἡμᾶς, τέθνηκεν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ νῦν ἵνατί σιωπᾶτε ὑμεῖς ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα; καὶ τὸ ῥῆμα παντὸς ἰσραὴλ 11 ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. * ὁ δὲ βασιλεὺς δαυὶδ ἐξαπέστειλε πρὸς σαδὼκ καὶ πρὸς ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς λέγων, λαλήσατε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα λέγοντες, ἵνατί γίνεσθε ἔσχατοι τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; καὶ ὁ λόγος παντὸς ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα.

12 * ἀδελφοί μου ὑμεῖς ἐστέ, ὀστοῦ μου καὶ σαρξ μου, καὶ ἵνατί γίνεσθε εἰς τοὺς ἐσχάτους τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βα-13 σιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; * καὶ τῷ ἀμεσσαῖ ἐρεῖτε, οὐχὶ ὀστοῦ μου καὶ σαρξ μου εἶ σύ; καὶ νῦν τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ μὴ ἀρχιστράτηγος ἔσῃ ἐνώπιον ἐμοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἀντὶ ἰωάβ.

14 * Καὶ ἔκλινεν τὴν καρδίαν παντὸς ἀνδρὸς ἰούδα ὡς ἀνδρὸς ἑνός. καὶ ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα λέγοντες, ἐπίστρεφε σὺ καὶ πάντες οἱ παῖδές σου.

15 * καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἰούδα παρεγένοντο ἕως εἰς γάλγαλα καταβῆναι εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ, τοῦ διαβιβάσαι τὸν βασιλέα τὸν ἰορδάνην. 16 * καὶ ἔσπευσε σεμεὶ υἱὸς γηρᾶ υἱοῦ ἰεμενὶ ἐκ βαχουείν· καὶ κατέβη μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἰούδα εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ δαυίδ.

17 * καὶ χίλιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ βενιαμίν, καὶ σιβὰ τὸ παιδάριον τοῦ οἴκου σαούλ, καὶ πεντεκαίδεκα υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι δοῦλοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ κατέβησαν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

18 * καὶ διέβη ἡ διάβασις τοῦ διαβιβάσαι τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ σεμεὶ υἱὸς γηρᾶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως διαβαίνοντος αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et surrexit rex & sedit in porta; & omni populo indicarunt dicendo: Ecce rex sedet in porta. & venit omnis populus ante regem, & Israel vertit terga quisque ad vrbem suam. 9 Et fuit omnis populus reprehensus in omnibus tribubus Israel dicendo: Rex liberauit nos de manu auctorum inimicitiarum nostrarum, & ecce redemit nos de manu Pelisthæorum, & nunc fugit ex terra propter Absalom. 10 Et Absalom, quem vnximus super nos, mortuus est in bello: & nunc vt quid silemus in reducendo regem?

11 Et rex Dauid misit ad Szadok & ad Abiathar sacerdotes dicendo: Loquimini cum senioribus Iehudah dicendo: Ad quid eritis postremi ad reducendũ regem ad domum suam? & verbum totius Israel venit ad regem in domum eius.

12 Fratres mei estis, propinqui mei & caro mea estis; & ad quid eritis postremi ad reducendum regem?

13 Et ad Ghamassa dicetis: Nonne propinquus meus & caro mea tu es? sic faciat mihi Dominus & sic addat; si non magister exercitus fueris ante me omnibus diebus pro Ioab.

14 Et inclinatum est cor omnium virorum Iehudah veluti viri vnius. & miserunt ad regem *qui dicerent*: Redi tu & omnes serui tui.

15 Et rediit rex & peruenit vsque Iardena, & viri domus Iehudah venerunt ad Gilgela, vt irent in occursum regis ad traducendum regem Iardena. 16 Et festinauit Simghi filius Gera filij tribus Biniamin qui erat ex Ghalemeth, & descendit cum hominibus Iehudah in occursum regis Dauid. 17 Et mille viri erant cum illo ex tribu domus Biniamin, & Sziba puer domus Saul; & quindecim filij eius, & viginti serui eius cum eo, & transuadarunt Iardena ante regem.

18 Et transire fecerunt scapham ad traducendum domum regis, & ad faciendum quod erat statutum in oculis illius: & Simghi filius Gera procidit ante regem dum transiret Iardena.

19 * וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אַל־יַחְשֹׁב־לִי אֲדֹנִי עָוֹן וְאַל־
תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר הֶעָוָה עַבְדְּךָ בְּיוֹם אֲשֶׁר־יָצָא אֲדֹנִי־
הַמֶּלֶךְ מִירוּשָׁלִָם לָשׂוּם הַמֶּלֶךְ אֶל־לִבּוֹ׃
20 * כִּי יָדַע עַבְדְּךָ כִּי אָנֹכִי חָטָאתִי וְהִנֵּה־בָאתִי הַיּוֹם
רִאשׁוֹן לְכָל־בֵּית יוֹסֵף לָרֶדֶת לִקְרַאת אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ׃
21 * וַיַּעַן אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָהּ וַיֹּאמֶר הֲתַחַת זֹאת לֹא
יוּמַת שִׁמְעִי כִּי קִלֵּל אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה׃
22 * וַיֹּאמֶר דָּוִד מַה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָהּ כִּי־תִהְיוּ־
לִי הַיּוֹם לְשָׂטָן הַיּוֹם יוּמַת אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל כִּי הֲלוֹא
יָדַעְתִּי כִּי הַיּוֹם אֲנִי־מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃
23 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־שִׁמְעִי לֹא תָמוּת וַיִּשָּׁבַע לוֹ
הַמֶּלֶךְ׃
24 * וּמְפִיבֹשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל יָרַד לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ וְלֹא־
עָשָׂה רַגְלָיו וְלֹא־עָשָׂה שְׂפָמוֹ וְאֶת־בְּגָדָיו לֹא כִבֵּס
לְמִן־הַיּוֹם לֶכְתּ הַמֶּלֶךְ עַד־הַיּוֹם אֲשֶׁר־בָּא בְשָׁלוֹם׃
25 * וַיְהִי כִּי־בָא יְרוּשָׁלִַם לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ
הַמֶּלֶךְ לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ עִמִּי מְפִיבֹשֶׁת׃
26 * וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עַבְדִּי רִמָּנִי כִּי־אָמַר עַבְדְּךָ
אֲחַבְּשָׁה־לִּי הַחֲמוֹר וְאֶרְכַּב עָלָיְהּ וְאֵלֵךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ
כִּי פִסֵּחַ עַבְדֶּךָ׃
27 * וַיִּרְגֵּל בְּעַבְדְּךָ אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ
כְּמַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וַעֲשֵׂה הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ׃
28 * כִּי לֹא הָיָה כָל־בֵּית אָבִי כִּי אִם־אַנְשֵׁי־מָוֶת
לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַתָּשֶׁת אֶת־עַבְדְּךָ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ
וּמַה־יֶּשׁ־לִי עוֹד צְדָקָה וְלִזְעֹק עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ׃
29 * וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה תְדַבֵּר עוֹד דְּבָרֶיךָ אָמַרְתִּי
אַתָּה וְצִיבָא תַּחְלְקוּ אֶת־הַשָּׂדֶה׃
30 * וַיֹּאמֶר מְפִיבֹשֶׁת אֶל־הַמֶּלֶךְ גַּם אֶת־הַכֹּל יִקָּח
אַחֲרֵי אֲשֶׁר־בָּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּיתוֹ׃

19 * Dixit ad eum: Ne reputes mihi do-
D mine mi iniquitatem, neque memineris
iniuriarum serui tui in die qua egressus es
domine mi rex de Ierusalem, neq; ponas
20 rex in corde tuo. * Agnosco enim seruus Su.16.b.
tuus peccatum meũ,& idcircò hodie pri-
mus veni de omni domo Ioseph, descen-
diq́ue in occursum domini mei regis.
21 * Respondens verò Abisai filius Saruiæ
dixit: Nunquid pro his verbis non occi-
detur Semei qui male dixit christoDomi-
22 ni? * Et ait Dauid: Quid mihi & vobis Su.16.b.
filij Saruiæ? Cur efficimini mihi hodie in
sathan?Ergo ne hodie interficietur vir in
Israel? an ignoro hodie me factum regem
23 super Israel? * Et ait rex Semei: Non mo-
24 rieris.iurauitq́; ei. * Miphiboseth quoq;
filius Saul descendit in occursum regis il-
lotis pedibus & intonsa barba, vestesq́ue
suas non lauerat à die qua egressus fuerat
rex, vsq; ad diem reuersionis eius in pace.
25 * Cumq́ue occurrisset regi,dixit ei rex:
Quare non venisti mecum Miphiboseth?
26 * Et respondens ait: Domine mi rex ser
uus meus contempsit me. dixiq́ue ei ego
E famulus tuus vt sterneret mihi asinum,&
ascendens abirem cum rege: claudus e-
nim sum seruus tuus.
27 * Insuper & accusauit me seruum tuum Su.17.d.
ad te dominum meum regem. Tu autem Ge.33.b
domine mi rex sicut angelus Dei es, fac Hes.15.d
quod placitum est tibi. Sup.9.d.
28 * Neque enim fuit domus patris mei
nisi morti obnoxia domino meo regi: tu
autem posuisti me seruum tuũ inter con-
uiuas mensæ tuæ. quid ergo habeo iustæ
querelæ, aut quid possum vltra vocifera-
ri ad regem?
29 * Ait ergo ei rex: Quid vltra loqueris?
fixum est quod locutus sum. tu & Syba
30 diuidite possessiones. * Respondit́que
Miphiboseth regi: Etiam cuncta accipiat
postquam reuersus est dominus meus rex
pacificè in domum suam.

תרגום יונתן

19 וְאָמַר לְמַלְכָּא לָא יַחְשַׁב עֲלַי דֵּילִי רְבוֹנִי חוֹבָא וְלָא תְּדַכַּר יַת דְּסָרַח עַבְדָּךְ בְּיוֹמָא דִּי גְלָא רִיבוֹנִי מַלְכָּא מִירוּשְׁלֵם לְשַׁוָּאָה מַלְכָּא עַל
לִבֵּיהּ׃ 20 אֲרֵי יָדַע עַבְדָּךְ אֲרֵי אֲנָא חָבֵית וְהָא אֲתֵיתִי יוֹמָא דֵּין קַדְמָאִי לְכָל בֵּית יוֹסֵף לְמִחַת לְקַדְמוּת רְבוֹנִי מַלְכָּא׃
21 וַאֲחֵיב אֲבִישַׁי בַּר צְרוּיָהּ וַאֲמַר הֲתַחְלַף דֵּין לָא יִתְקְטֵל שִׁמְעִי אֲרֵי לָט יַת מְשִׁיחָא דַיְיָ׃
22 וַאֲמַר דָּוִד מַהּ־לִי וּלְכוֹן בְּנֵי צְרוּיָהּ אֲרֵי תְהוֹן לִי יוֹמָא דֵּין לְשָׂטָן יוֹמָא דֵּין יִתְקְטֵיל גַּבְרָא בְּיִשְׂרָאֵל אֲרֵי הָלָא יַדַּעְנָא אֲרֵי יוֹמָא דֵּין
אֲנָא מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃ 23 וַאֲמַר מַלְכָּא לְשִׁמְעִי לָא תְמוּת וְקַיֵּים לֵיהּ מַלְכָּא׃
24 וּמְפִיבֹשֶׁת בַּר שָׁאוּל נְחַת לְקַדְמוּת מַלְכָּא וְלָא סַפַּר סְפָמֵיהּ וְיָת לְבוּשׁוֹהִי לָא חַוַּר לְמִן יוֹמָא דְגְלָא מַלְכָּא עַד יוֹמָא
דַאֲתָא בְּשַׁלְמָא׃ 25 וַהֲוָה כַּד אֲתָא לִירוּשְׁלֵם לְקַדְמוּת מַלְכָּא וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא לְמָהּ לָא אֲזַלְתָּ עִמִּי מְפִיבֹשֶׁת׃
26 וַאֲמַר רְבוֹנִי מַלְכָּא עַבְדִּי שַׁקַּר בִּי אֲרֵי אֲמַר עַבְדָּךְ אֶחֱשׁוֹק לִי חֲמָרָא וְאֶרְכּוּב עֲלֵהּ וְאֵהָךְ עִם מַלְכָּא אֲרֵי מְחַנַּף עַבְדָּךְ׃
27 וַאֲמַר עַל עַבְדָּךְ מֵלִּין קֻשְׁרִין קֳדָם רְבוֹנִי מַלְכָּא וְרְבוֹנִי מַלְכָּא חַכִּים כְּמַלְאֲכָא דַיְיָ וַעֲבֵד דְּתַקֵּין בְּעֵינָךְ׃
28 אֲרֵי לָא הֲווֹ כָּל בֵּית אֲבָא אֱלָהֵין גַּבְרֵי חַיָּבֵי קְטוֹל לְרִבוֹנִי מַלְכָּא וְשַׁוִּיתָא יַת עַבְדָּךְ בְּאָכְלֵי פִּתּוֹרָךְ וּמַהּ אִית לִי עוֹד זָכוּ לְמִקְבַּל עוֹד
קֳדָם מַלְכָּא׃ 29 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא לְמָהּ תְּמַלֵּיל עוֹד פִּיתְגָמָךְ אֲמַרִית אַתְּ וְצִיבָא תְּפַלְגוּן יַת אַחְסָנְתָּא׃
30 וַאֲמַר מְפִיבֹשֶׁת לְמַלְכָּא אַף יַת כּוּלָּא יְסַב בָּתַר דַּאֲתָא רְבוֹנִי מַלְכָּא בְּשַׁלְמָא לְבֵיתֵיהּ׃

19 * Et dixit ad regem: Ne iam putet dominus meus iniquitatem, & non meminerit quibus iniuria affecit ſeruus tuus in die qua egreſſus eſt dominus meus rex de Hieruſalem, vt ponat rex in corde ſuo:

20 * Quoniam cognoui ego ſeruus tuus quòd peccaui, & ecce veni hodie primus de omni domo Joſeph vt deſcendam ego in occurſum domini mei regis. 21 * Et reſpondit Abeſſa filius Saruia & dixit: Pro hoc non occidetur Semei, quoniam maledixit chriſto Domini? 22 * Et ait Dauid: Quid mihi & vobis fili Saruia, quòd efficimini mihi hodie in inſidiatorem? ſi hodie interficietur quis in Iſrael? non ſcio quòd hodie regno ego ſuper Iſrael?

23 * Et ait rex ad Semei: Non morieris. & iurauit ei rex.

24 * Et Mephiboſeth filius Jonathan filij Saul deſcendit in occurſum regi, & non curauit pedes ſuos, neque fecit barbam ſuam, & veſtes ſuas non lauit à qua die egreſſus eſt rex vſque ad diem qua venit in pace in Hieruſalem.

25 * Et factum eſt quando venit in Hieruſalem in occurſum regi, & dixit ei rex: Quare non iuiſti mecum Mephiboſeth?

26 * Et dixit ad eum Mephiboſeth: Domine mi rex ſeruus meus decepit me, quoniam dixit ſeruus tuus ei: Sterne mihi aſinum, & aſcendam ſuper eum et ibo cum rege, quoniam claudus ſeruus tuus:

27 * Et accuſauit ſeruum tuum ad dominum meum regem. at dominus meus rex vt angelus Dei, fecit bonum in conſpectu Dei:

28 * Quoniam non eſt vniuerſa domus patris mei niſi viri mortis domino meo regi. & conſtituiſti ſeruum tuum inter comedentes in menſa tua. & quæ eſt mihi amplius iuſtificatio, & vt vociferer vltrà ad regem?

29 * Et dixit ei Rex: Quare loqueris amplius verba tua? Dixi, te & Siba diuidere agrum.

30 * Et dixit Mephiboſeth ad regem: Et cuncta accipiat, poſtquam reuerſus eſt dominus meus rex in pace in domum ſuam.

19 * καὶ εἶπε τῷ τῷ βασιλέα, μὴ δὴ λογισάσθω ὁ κύριός μου ἀδικίαν, καὶ μὴ μνησθήτω ὧν ἠδίκησεν ὁ δοῦλός σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐξῆλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἐξ ἱερουσαλήμ, τοῦ θέσθαι τὸν βασιλέα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ·

20 * ὅτι ἔγνων ἐγὼ ὁ δοῦλός σου ὅτι ἡμάρτηκα, καὶ ἰδοὺ παραγέγονα σήμερον πρῶτος παντὸς τοῦ οἴκου ἰωσὴφ τοῦ καταβαίνειν με εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως.

21 * καὶ ἀπεκρίθη ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουίας καὶ εἶπεν, ἀντὶ τούτου οὐθανατωθήσεται σεμεί, ὅτι κατηράσατο τὸν χριστὸν
22 κυρίου; * καὶ εἶπεν δαυίδ, τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν υἱοὶ σαρουίας, ὅτι γίνεσθέ μοι σήμερον εἰς ἐπίβουλον; εἰ σήμερον θανατωθήσεταί τις ἐν ἰσραήλ; οὐκ οἶδα ὅτι σήμερον βασι-
23 λεύω ἐγὼ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ; * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σεμεί, οὐ θανατωθήσῃ. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς.

24 * καὶ μεφιβόσεθ υἱὸς ἰωναθὰν υἱοῦ σαοὺλ κατέβαινεν εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ ἐθεράπευσε τοὺς πόδας αὐτοῦ, οὐδὲ ἐποίησε τὸν μύσακα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐκ ἔπλυνεν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξεπορεύθη ὁ βασιλεὺς ἕως τῆς ἡμέρας ἧς παρεγένετο ἐν εἰρήνῃ εἰς ἱερουσα-
25 λήμ. * καὶ ἐγένετο ὅτε παρεγένετο εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, τί ὅτι οὐκ ἐπορεύθης μετ' ἐμοῦ μεφιβόσεθ;

26 * καὶ εἶπε τῷ τῷ αὐτὸν μεφιβόσεθ, κύριέ μου βασιλεῦ ὁ δοῦλός μου παρελογίσατό με, ὅτι εἶπεν ὁ δοῦλός σου αὐτῷ, ἐπίσαξόν μοι τὸν ὄνον καὶ καβήσομαι ἐπ' αὐτὸν καὶ πορεύσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι χωλὸς ὁ δοῦλός σου·

27 * καὶ κατηγόρηκε τοῦ δούλου σου τῷ τῷ πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα· ὁ δὲ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὡς ἄγγελος θεοῦ ἐποίησεν καλὸν ἐνώπιον θεοῦ·

28 * ὅτι οὐκ ἔστιν ὅλῳ ὁ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, ἀλλ' ἢ ἀνδρες θανάτου τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ. καὶ κατέστησας τὸν δοῦλόν σου ἐν τοῖς ἐσθίουσιν ἐν τῇ τραπέζῃ σου. καὶ τί ἔστι μοι ἔτι δικαίωμα, καὶ τοῦ κεκραγέναι ἔτι πρὸς τὸν βασιλέα;

29 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ἵνατί λαλεῖς ἔτι τοὺς λόγους σου; εἴρηκα, σὲ καὶ σιβᾶ διελέσθω τὸν ἀγρόν.

30 * καὶ εἶπε μεφιβόσεθ τῷ τῷ βασιλέα, καὶ τὰ πάντα λαβέτω μετὰ τὸ ἀποκατασταθῆναι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et dixit ad regem: Ne cogitet ſuper me dominus meus culpam: & ne memineris quòd iniquè egit ſeruus tuus in die quo migrauit dominus meus ex Ieruſalem, vt ponat rex ſuper cor ſuum. 20 Quia nouit ſeruus tuus quòd ego peccaui; & ecce veni die hoc prior omni domo Iozzeph, vt deſcenderem in occurſum domini mei regis. 21 Et reſpondit Abiſai filius Szaruiah, & dixit: Nunquid propter hoc non occidetur Simghi? nam maledixit vncto Domini.

22 Et dixit Dauid: Quid mihi & vobis filij Szaruiah quòd ſitis mihi hodie in ſatan? hodie occidetur vir in Iſrael? nam nunquid non noui quòd hodie ſim rex ſuper Iſrael? 23 Et dixit rex ad Simghi: Non morieris. & iurauit illi rex.

24 Et Mephiboſeth filius Saul deſcendit in occurſum regis: & non lauerat pedes ſuos, & non totonderat labrum ſuum, & veſtimenta ſua non candidauerat à die qua migrauerat rex vſque ad diem qua rediit in pace.

25 Et fuit quando venit ad Ieruſalem in occurſum regis, dixit illi rex: Ad quid non veniſti mecum Mephiboſeth?

26 Et dixit: Domine mi rex, ſeruus meus dolosè egit contra me: nam dixit ſeruus tuus: Sternã mihi aſinam, & equitabo ſuper illam, & ibo cum rege; quia claudus ſeruus tuus. 27 Et dixit contra ſeruum tuum locutiones quæ non rectæ ſunt ante dominum meum regem: & dominus meus rex ſapiens vt angelus Domini: facias quod ſtatutum eſt in oculis tuis.

28 Nam non fuerunt omnes viri domus patris mei niſi viri obnoxij cædis domino meo regi: & poſuiſti ſeruum tuum inter conuiuas menſæ tuæ: & quod eſt mihi amplius meritum vt clamem amplius ante regem?

29 Et dixit illi rex: Ad quid loqueris amplius verbum tuum? dixi: Tu & Sziba diuidetis hæreditatem.

30 Et dixit Mephiboſeth regi: Etiam totam accipiat, poſtquam venit dominus meus rex in pace in domum ſuam.

31 * וּבַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי יָרַד מֵרֹגְלִים וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַמֶּלֶךְ הַיַּרְדֵּן לְשַׁלְּחוֹ אֶת־בַּיַּרְדֵּן׃

32 * וּבַרְזִלַּי זָקֵן מְאֹד בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְהוּא
כִלְכֵּל אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבְתּוֹ בְמַחֲנַיִם כִּי־אִישׁ
גָּדוֹל הוּא מְאֹד׃

33 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־בַּרְזִלַּי אַתָּה עֲבֹר אִתִּי
וְכִלְכַּלְתִּי אוֹתְךָ עִמָּדִי בִּירוּשָׁלִָם׃

34 * וַיֹּאמֶר בַּרְזִלַּי אֶל־הַמֶּלֶךְ כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי כִּי־
אֶעֱלֶה אֶת־הַמֶּלֶךְ יְרוּשָׁלִָם׃

35 * בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם הַאֵדַע בֵּין־
טוֹב לְרָע אִם־יִטְעַם עַבְדְּךָ אֶת־אֲשֶׁר אֹכַל
וְאֶת־אֲשֶׁר אֶשְׁתֶּה אִם־אֶשְׁמַע עוֹד בְּקוֹל שָׁרִים
וְשָׁרוֹת וְלָמָּה יִהְיֶה עַבְדְּךָ עוֹד לְמַשָּׂא אֶל־
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃

36 * כְּמְעַט יַעֲבֹר עַבְדְּךָ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶת־הַמֶּלֶךְ
וְלָמָּה יִגְמְלֵנִי הַמֶּלֶךְ הַגְּמוּלָה הַזֹּאת׃

37 * יָשָׁב־נָא עַבְדְּךָ וְאָמֻת בְּעִירִי עִם קֶבֶר אָבִי וְאִמִּי
וְהִנֵּה עַבְדְּךָ כִמְהָם יַעֲבֹר עִם־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַעֲשֵׂה־
לוֹ אֵת אֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינֶיךָ׃

38 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אִתִּי יַעֲבֹר כִּמְהָם וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה־
לּוֹ אֵת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר־תִּבְחַר עָלַי
אֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃

39 * וַיַּעֲבֹר כָּל־הָעָם אֶת־הַיַּרְדֵּן וְהַמֶּלֶךְ עָבָר וַיִּשַּׁק
הַמֶּלֶךְ לְבַרְזִלַּי וַיְבָרְכֵהוּ וַיָּשָׁב לִמְקֹמוֹ׃

40 * וַיַּעֲבֹר הַמֶּלֶךְ הַגִּלְגָּלָה וְכִמְהָם עָבַר עִמּוֹ וְכָל־עַם
יְהוּדָה וְגַם־עֲבִירוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וְגַם חֲצִי עַם יִשְׂרָאֵל׃

41 * וְהִנֵּה כָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בָּאִים אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ
אֶל־הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ גְּנָבוּךָ אַחֵינוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיַּעֲבִרוּ
אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בֵּיתוֹ אֶת־הַיַּרְדֵּן וְכָל־אַנְשֵׁי דָוִד
עִמּוֹ׃

31 * Berzellai quoque Galaadites descendens de Rogelim traduxit regem Iordanē
F paratus etiā vltra fluuium prosequi eum.

32 * Erat autem Berzellai Galaadites senex valde, id est, octogenarius, & ipse præbuit alimenta regi cùm moraretur in castris. fuit quippe vir diues nimis.

33 * Dixit itaque rex ad Berzellai: Veni mecum, vt requiescas securus in Ierusalē.

34 * Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vitæ meæ, vt ascēdam cum
35 rege in Ierusalem? * Octogenarius sum hodie. Nunquid vigent sensus mei ad discernendum suaue aut amarum: aut delectare potest seruum tuum cibus aut potus, vel audire possum vltrà vocem cantorum atque cantatricum? Quare seruus tuus sit oneri domino meo regi?

36 * Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum. Non indigeo hac vicissitudine:

37 * Sed obsecro vt reuertar seruus tuus & moriar in ciuitate mea, & sepeliar iuxta sepulchrum patris mei & matris meæ. Est autem seruus tuus Chamaan, ipse vadat tecum domine mi rex, & fac ei quicquid bonum tibi videtur.

38 * Dixit itaque ei rex: Mecum transeat
G Chamaan, & ego faciam ei quicquid tibi placuerit, & omne quod petieris à me, impetrabis.

39 * Cumque transisset vniuersus populus & rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai, & benedixit ei: & ille reuersus est
40 in locum suum. * Transiuit ergo rex ad Galgalam, & Chamaan cum eo: omnis autem populus Iuda traduxerat regem, & media tantùm pars affuerat de populo Israel.

41 * Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerūt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, & traduxerunt regem & domum eius Iordanem, omnesque viros Dauid cum eo?

תרגום יונתן

31 וּבַרְזִלַּי גִּלְעָדָאָה נְחַת מֵרוֹגְלִים וַעֲבַר עִם מַלְכָּא לְאַלְוָיוּתֵיהּ יַת יַרְדְּנָא׃

32 וּבַרְזִלַּי סָיב לַחֲדָא בַּר תְּמָנִין שְׁנִין וְהוּא סוֹבַר יַת מַלְכָּא בְּסוֹכְבֵיהּ בְּמַחֲנַיִם אֲרֵי גְּבַר רַב הוּא לַחֲדָא׃

33 וַאֲמַר מַלְכָּא לְבַרְזִלַּי אַתְּ עֲבַר עִמִּי וַאֲסוֹבַר יָתָךְ עִמִּי בִּירוּשְׁלֵם׃

34 וַאֲמַר בַּרְזִלַּי לְמַלְכָּא כַּמָּה יוֹמֵי שְׁנֵי חַיַּי אֲרֵי אֵיסַק עִם מַלְכָּא לִירוּשְׁלֵם׃ 35 בַּר תְּמָנֵן שְׁנִין אֲנָא יוֹמָא דֵין הַאֲדַע בֵּין טָב לְבִישׁ
אִם יִטְעַם עַבְדָּךְ יַת מָה דְּאֵיכוֹל וְיַת מָה דְּאֶשְׁתֵּי וְאִם אֶשְׁמַע עוֹד בְּקַל כִּינָרִין וְחֻשְׁבְּחָן וְלָמָּה יְהֵי עַבְדָּךְ עוֹד לְטַטּוֹל עַל רֵיבוֹנִי מַלְכָּא׃

36 כְּזְעִיר יֶעְבַּר עַבְדָּךְ יַת יַרְדְּנָא עִם מַלְכָּא וּלְמָה יְשַׁלְּמִנַּנִי מַלְכָּא תַּשְׁלוּמְתָא הָדָא׃

37 יְתוּב כְּעַן עַבְדָּךְ וְאָמוּת בְּקִרְתִּי וְאֶתְקְבַר בְּקִבְרָא דַּאֲבָא וְאִמָּא וְהָא עַבְדָּךְ כִּמְהָם יֶעְבַּר עִם רִבּוֹנִי מַלְכָּא וְעֲבִיד לֵיהּ יַת דְּתִתְקַן בְּעֵינָךְ׃

38 וַאֲמַר מַלְכָּא עִמִּי יֶעְבַּר כִּמְהָם וַאֲנָא אֶעְבִּיד לֵיהּ יַת דְּתִתְקַן בְּעֵינָךְ וְכָל דְּתֵרְמֵי עֲלַי אֶעְבֵּיד לָךְ׃

39 וְעָבַר כָּל עַמָּא יַת יַרְדְּנָא וּמַלְכָּא עֲבַר וּנְשַׁק מַלְכָּא לְבַרְזִלַּי וּבָרְכֵיהּ וְתָב לְאַתְרֵיהּ׃

40 וַעֲבַר מַלְכָּא לְגִלְגָּלָא וְכִמְהָן עֲבַר עִמֵּיהּ וְכָל עַמָּא דְבֵית יְהוּדָה אַעְבְּרוּ יַת מַלְכָּא וְאַף פַּלְגוּת עַמָּא דְיִשְׂרָאֵל׃

41 וְהָא כָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אָתָן לְוָת מַלְכָּא וַאֲמָרוּ לְמַלְכָּא מֵרֵין כְּסִיךְ מִינָּנָא אֲחָנָא אֱנָשׁ יְהוּדָה וְאַעְבְּרוּ יַת מַלְכָּא וְיַת אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ יַת יַרְדְּנָא
וְכָל גַּבְרֵי דָוִד עִמֵּיהּ׃

31 * Et Berzelli Galaadites descendit de Rogellim, & transiit cum rege Iordanem vt præmittat eum ex Iordane.

32 * Et Berzelli senex valdè filius annorum octoginta: & ipse educauit regem cùm maneret ipse in castris; quoniam vir magnus erat valde.

33 * Et dixit rex ad Berzelli: Tu transibis mecum, et alam senectutem tuam mecum in Hierusalem.

34 * Et dixit Berzelli ad regem: Quot dies erunt annorum vitæ meæ, vt ascendam cum rege in Hierusalem?

35 * Filius octoginta annorum ego sum hodie. nunquid cognoscam inter bonum & inter malum? si gustabit adhuc seruus tuus quæ comederit vel quæ potauerit? si audiam amplius vocem canentium & cantatricum? & quare fit seruus tuus onus super dominum meum regem?

36 * Quoniam paululum transibit seruus tuus Iordanem cum rege? & quare dominus meus rex reddit mihi hanc vicissitudinem?

37 * Reuertatur iam seruus tuus, & moriatur in ciuitate mea, & sepeliar in sepulchro patris mei & matris meæ. & ecce seruus tuus Chimaan filius meus transibit cum domino meo Rege, & facies ei quod placuerit coram te.

38 * Et dixit rex ad eum: Transeat mecum Achimaan, & ego faciam ei quod placuerit coram te, & quod iusseris mihi faciam tibi.

39 * Et transiit vniuersus populus Iordanem, & rex restitit, & osculatus est rex Berzelli, & benedixit ei, & reuersus est in locum suum.

40 * Et transiuit rex in Galgala, & Achimaan transiuit cum eo: & omnis populus Judæ traduxerant eum, & media pars populi Israel.

41 * Et ecce omnis vir Israel venerunt ad regem, & dixerunt regi: Quare furati sunt te fratres nostri viri Iuda, & traduxerunt regem & domum eius Iordanem, & omnes viros Dauid cum eo?

31 * καὶ Βερζελλὶ ὁ γαλααδίτης κατέβη ἐκ ῥωγελλίν, καὶ διέβη μετὰ τοῦ βασιλέως τὸν ἰορδάνην ἐξαποστεῖλαι αὐτὸν ἐκ τοῦ ἰορδάνου.

32 * καὶ ὁ Βερζελλὶ πρεσβύτης σφόδρα υἱὸς ἐτῶν ὀγδοήκοντα. καὶ αὐτὸς διέθρεψε τὸν βασιλέα ἐν τῷ καθῆσθαι αὐτὸν ἐν παρεμβολαῖς, ὅτι ἀνὴρ μέγας ἦν σφόδρα.

33 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Βερζελλί, σὺ διαβήσῃ μετ' ἐμοῦ, καὶ διαθρέψω τὸ γῆρας σου μετ' ἐμοῦ ἐν ἱερουσαλήμ.

34 * καὶ εἶπε Βερζελλὶ πρὸς τὸν βασιλέα, πόσαι αἱ ἡμέραι ἔτους ζωῆς μου, ἵνα ἀναβῶ μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἱερουσαλήμ;

35 * υἱὸς ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον. μὴ γνώσομαι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ ἀναμέσον κακοῦ; εἰ γεύσεται ἔτι ὁ δοῦλός σου ὅσα αὐ ἐδίψη ἢ ὅσα αὖ πίνῃ; εἰ ἀκούσομαι ἔτι φωνὴν ᾀδόντων καὶ ᾀδουσῶν; καὶ ἱνατί γίνεται ὁ δοῦλός σου φορτίον ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα.

36 * ὅτι ὀλίγον διαβήσεται ὁ δοῦλός σου τὸν ἰορδάνην μετὰ τοῦ βασιλέως; καὶ ἱνατί ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἀνταποδίδωσί μοι τοῦτο ἀνταπόδομα;

37 * ἀποστρεψάτω δὴ ὁ δοῦλός σου, καὶ τελευτησάτω ἐν τῇ πόλει μου, καὶ ταφήσομαι ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου. καὶ ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου χιμααὰν ὁ υἱός μου διελεύσεται μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, καὶ ποιήσεις αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου.

38 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν, διελθέτω μετ' ἐμοῦ ἀχμααὰν, καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου, καὶ ὃ ἂν ἐπιτάξῃς μοι ποιήσω σοι.

39 * καὶ διέβη πᾶς ὁ λαὸς τὸν ἰορδάνην, καὶ ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθε, καὶ κατεφίλησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βερζελλί, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

40 * καὶ διέβη ὁ βασιλεὺς εἰς γάλγαλα, καὶ ἀχμααὰν διέβη μετ' αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα διεβίβασαν αὐτόν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ ἰσραήλ.

41 * καὶ ἰδοὺ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ παρεγένοντο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ, τί ὅτι ἔκλεψάν σε οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ἄνδρες ἰούδα, καὶ διεβίβασαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην, καὶ πάντας τοὺς ἀνδρας δαυὶδ μετ' αὐτοῦ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et Barzelai Gilghadæus descendit ex Roghelim, & transiuit cum rege Iardena vt concomitaretur eum vltra Iordanem.

32 Et Barzelai erat senex valde, filius octoginta annorum: & ille pauerat regem dū sederet in Mahhanaim; quia vir magnus erat valde.

33 Et dixit rex ad Berzelai: Tu transi mecum, & sustentabo te mecum in Ierusalem.

34 Et dixit Barzelai ad regem: Quot sunt dies annorum vitæ meæ, quòd ascendam cum rege in Ierusalem?

35 Filius octoginta annorum sum hodie: num noscam inter bonum & inter malum? an gustabit seruus tuus id quod comedam, & id quod bibam? & num audiam amplius vocem citharum & laudū? & ad quid erit seruus tuus vltrà in onus super dominum meū regem?

36 Parumper transibit seruus tuus Iardena cum rege? & ad quid retribuet mihi rex retributionem istam?

37 Redeat nunc seruus tuus, & moriar in ciuitate mea, & sepeliar in sepulchro patris mei & matris meæ: & ecce seruus tuus Chimham transibit cum domino meo rege: & fac ei quod appositum est in oculis tuis.

38 Et dixit rex: Mecum transibit Chimham, & ego faciam illi quod appositum est in oculis tuis; & omne quod imposueris super me, faciam tibi.

39 Et transiuit omnis populus Iardena, & rex transiuit: & osculatus est rex Barzelai, & benedixit illi, & rediit ad locum suum.

40 Et transiuit rex in Gilgela, & Chimham transiuit cum illo, & omnis populus domus Iehudah traduxerunt regem, & etiam dimidium populi Israel.

41 Et ecce omnes homines Israel venientes ad regem, & dixerunt ad regem: Quare occultauerunt te à nobis fratres nostri homines Iehudah, & traduxerunt regem, & homines domus eius Iardena, & omnes viros Dauid cum eo?

42 * וַיַּעַן כָּל־אִישׁ יְהוּדָה עַל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל כִּי־
קָרוֹב הַמֶּלֶךְ אֵלַי וְלָמָּה זֶּה חָרָה לְךָ עַל־הַדָּבָר
הַזֶּה הֲאָכוֹל אָכַלְנוּ מִן־הַמֶּלֶךְ אִם־נְשֹׂא נָשָׂא
לָנוּ׃

43 * וַיַּעַן אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶת־אִישׁ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר
עֶשֶׂר־יָדוֹת לִי בַּמֶּלֶךְ וְגַם־בְּדָוִד אֲנִי מִמְּךָ
וּמַדּוּעַ אַקַלְתַּנִי וְלֹא־הָיָה דְבָרִי רִאשׁוֹן לִי
לְהָשִׁיב אֶת־מַלְכִּי וַיִּקְשׁ דְּבַר־אִישׁ יְהוּדָה מִדְּבַר
אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃

ב

1 * וְשָׁם נִקְרָא אִישׁ בְּלִיַּעַל וּשְׁמוֹ שֶׁבַע
בֶּן־בִּכְרִי אִישׁ יְמִינִי וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר אֵין־לָנוּ
חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה־לָנוּ בְּבֶן־יִשַׁי אִישׁ לְאֹהָלָיו
יִשְׂרָאֵל׃

2 * וַיַּעַל כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי דָּוִד אַחֲרֵי שֶׁבַע
בֶּן־בִּכְרִי וְאִישׁ יְהוּדָה דָּבְקוּ בְמַלְכָּם מִן־הַיַּרְדֵּן
וְעַד־יְרוּשָׁלִָם׃

3 * וַיָּבֹא דָוִד אֶל־בֵּיתוֹ יְרוּשָׁלִַם וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת
עֲשֶׂר־נָשִׁים פִּלַגְשִׁים אֲשֶׁר הִנִּיחַ לִשְׁמוֹר הַבָּיִת
וַיִּתְּנֵם בֵּית־מְשֻׁמָּרֶת וַיְכַלְכְּלֵם וְאֵלֵיהֶם לֹא־בָא
וַתִּהְיֶינָה צְרֻרֹת עַד־יוֹם מוֹתָן אַלְמְנוּת חַיּוּת׃

4 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־עֲמָשָׂא הַזְעֶק־לִי אֶת־אִישׁ־
יְהוּדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד׃

5 * וַיֵּלֶךְ עֲמָשָׂא לְהַזְעִיק אֶת־יְהוּדָה וַיֹּאחַר
מִן־הַמּוֹעֵד אֲשֶׁר יְעָדוֹ׃

6 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי עַתָּה יֵרַע לָנוּ שֶׁבַע
בֶּן־בִּכְרִי מִן־אַבְשָׁלוֹם אַתָּה קַח אֶת־עַבְדֵי
אֲדֹנֶיךָ וּרְדֹף אַחֲרָיו פֶּן־מָצָא לוֹ עָרִים בְּצֻרוֹת
וְהִצִּיל עֵינֵנוּ׃

42 *Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel: Quia mihi propior est rex: cur irasceris super hac re? Nunquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt?

43 * Et respondit vir Israel ad viros Iuda, & ait: Decem partibus maior ego sum apud regem, magisque ad me pertinet Dauid quàm ad te. Cur fecisti mihi iniuriã, & non mihi nunciatum est priori vt reducerem regem meum? Duriùs autem responderunt viri Iuda viris Israel.

CAP. XX.

1 ACcidit quoq; vt ibi esset vir belial nomine Syba filius Bochri vir Iemineus, & cecinit buccina & ait: Non est nobis pars in Dauid, neque hæreditas in filio Isai. reuertere in tabernacula tua Israel.

2 * Et separatus est omnis Israel à Dauid, secutusque est Syba filium Bochri. Viri autem Iuda adhæserunt regi suo à Iordane vsque Ierusalem.

3 * Cumque venisset rex in domum suã in Ierusalem, tulit decem mulieres concubinas quas dereliquerat ad custodiendam domum, & tradidit eas in custodiam alimenta eis præbens. Et non est ingressus ad eas, sed erant clausæ vsq; in diem mortis suæ in viduitate viuentes.

4 * Dixit autem rex Amasæ: Conuoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, & tu adesto præsens.

5 * Abiit ergo Amasa vt conuocaret Iudam, & moratus est extra placitum quod Bei constituerat rex.

6 * Ait autem Dauid ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Syba filius Bochri, quàm Absalom. Tolle ergo seruos domini tui, & persequere eum, ne fortè inueniat ciuitates munitas, & effugiat nos.

תרגום יונתן

42 וַאֲתִיב כָּל אֱנָשׁ יְהוּדָה עַל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אֲרֵי קָרִיב לִי מַלְכָּא מִדִּילָךְ וּלְמָה דְנַן תְּקֵף לָךְ עַל פִּתְגָמָא הָדֵין הֵמִיכַל אֲכִילְנָא מִן נִכְסֵי
מַלְכָּא אִם מַתְּנָא מַנִּי לָנָא׃ 43 וַאֲתִיב אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל יַת אֱנָשׁ יְהוּדָה וַאֲמַר עַשְׂרָה חוּלָקִין אִית לִי בְּמַלְכָּא וְאַף בְּדָוִד אֲנָא רַעֲיָנָא
מִינָךְ וּמֵרֵין אֲשִׁיטַתַנִי וְלָא הֲוָה פִּתְגָמִי קֳדָמֵיהָא לְיַלְּאָבָא יַת מַלְכִּי וּתְקֵיף פִּתְגָם אֱינַשׁ יְהוּדָה מִפִּתְגָם אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל׃

כ

1 וְתַמָּן אִתְעָרַע גְּבַר רָשִׁיעַ וּשְׁמֵיהּ שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי גַּבְרָא מִשִּׁבְטָא דְבִנְיָמִן וּתְקַע בְּשׁוֹפָרָא וַאֲמַר לֵית לָנָא חוּלַק בְּדָוִד וְלָא אַחְסָנָא לָנָא
בְּבַר יִשַׁי גְּבַר לְקָרְווֹהִי יִשְׂרָאֵל׃ 2 וּסְלִיק כָּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל מִבָּתַר דָּוִד לְמֵיזַל בָּתַר שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי וֶאֱנָשׁ יְהוּדָה לְוָו עִם מַלְכְּהוֹן
מִן יַרְדְּנָא וְעַד יְרוּשְׁלֶם׃ 3 וַאֲתָא דָּוִד לְבַיְתֵיהּ לִירוּשְׁלֶם וּרְבַר מַלְכָּא יַת עֲשַׂר נְשִׁין לְחֵינָן דְשַׁבַּק לְמִטַּר בַּיְתָא וּמַנִּינִין בְּבֵית
מַטָּרָא וּמְסוֹבַר לְהֶן וּלְוַתְהֶן לָא עַל וַהֲוָאָה נְטִירָן וּמִתְקְרְיָין עַד יוֹם מוֹתְהֶן אַרְמְלָן דְּבַעְלְהֶן קָיְים׃
4 וַאֲמַר מַלְכָּא לַעֲמָשָׂא כְּנוֹשׁ קֳדָמַי יַת אֱנָשׁ יְהוּדָה תְּלָתָא יוֹמִין וְאַתְּ הָכָא קוֹם׃
5 וַאֲזַל עֲמָשָׂא לְמִכְנֵשׁ יַת בֵּית יְהוּדָה וְאוֹחַר מִן זִמְנָא דַּאֲמַר לֵיהּ׃
6 וַאֲמַר דָּוִד לַאֲבִישַׁי כְּעַן דְּלְמָא יְבֵאשׁ לָנָא שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי מִן אַבְשָׁלוֹם וְכְעַן דְּבַר יַת עַבְדֵי רִבּוֹנָךְ וּרְדַף בָּתְרוֹהִי דִּילְמָא יַשְׂכַּח לֵיהּ קִרְוִין
בְּרִיכָן וְיַעִיק לָנָא׃

42 * Et responderunt viri Iuda viris Israel, & dixerunt: Quia appropinquat nobis rex. et quare iratus es de sermone hoc? nunquid comedentes comedimus aliquem cibum ex rege, vel munus dedit nobis?

43 * Et responderunt viri Israel ad viros Iuda, & dixerunt: Decem mihi manus in rege, & in Dauid sum supra te. & cur iniuriam feciſti mihi, & non factum eſt verbum meum prius vt reducerem regem meum? & durum viſum eſt verbum virorum Iuda magis quàm verbum virorum Iſrael.

42 * καὶ ἀπεκρίθησαν ἄνδρες ἰούδα τοῖς ἀνδράσιν ἰσραὴλ, καὶ εἶπον, ὅτι ἐγγίζει ἡμῖν ὁ βασιλεύς. καὶ ἵνατί τοῦτο ἐθυμώθης περὶ τοῦ λόγου τούτου; ἢ ἐσθίοντες βεβρώκαμέν τι βρῶμα παρὰ τοῦ βασιλέως, ἢ δόμα δέδωκεν ἡμῖν;

43 * καὶ ἀπεκρίθησαν ⓐ ἄνδρες ισραὴλ πρὸς τοὺς ἄνδρας ἰούδα καὶ εἶπον, δέκα μοι χεῖρες ἐν τῷ βασιλεῖ, καί γε ἐν τῷ δαυὶδ ἐγώ εἰμι ὑπὲρ σέ. καὶ τί ὅτι ὕβρισάς με, καὶ οὐκ ἐγλύθη τὸ ῥῆμά μου πρότερον ἢ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα μου; καὶ ἐσκληρύνθη τὸ ῥῆμα ἀνδρῶν ἰούδα ὑπὲρ τὸ ῥῆμα ἀνδρῶν ισραήλ.

CAP. XX.

1 ET ibi occurrit vir filius peſtilens, & nomen ei Sabee filius Bochori vir Semini, & cecinit buccina, & ait: Non eſt nobis pars in Dauid, neque hæreditas in filio Jeſſe: eamus vnuſquiſque in tabernacula ſua Iſrael.

2 * Et aſcendit omnis vir Iſrael à tergo Dauid poſt Sabee filium Bochori. at viri Iuda adhæſerunt ad regem ſuum à Iordane & vſque ad Hieruſalem.

3 * Et ingreſſus eſt Dauid in domum ſuam in Hieruſalem, & tulit rex decem mulieres concubinas ſuas, quas dereliquerat ad cuſtodiendam domum ſuam, & tradidit eas in domum cuſtodiæ, & aluit eas: & ad eas non eſt ingreſſus, & erant concluſæ vſque ad diem mortis ſuæ viduæ viuentes.

4 * Et dixit rex ad Amaſſa: Conuoca mihi viros Iuda in tribus diebus: tu autem hic ſta.

5 * Et abiit Amaſſa vt nunciaret Iuda, & moratus eſt à tempore quod conſtituerat ei Dauid.

6 * Et ait Dauid ad Abeſſa: Nunc malefaciet nobis Sabee filius Bochori magis quàm Abeſalom. & nunc tolle tecum ſeruos domini tui, & perſequere poſt eum, vt non inueniat ſibi ciuitates munitas, & inumbret oculos noſtros.

א'.

1 * Καὶ ἐκεῖ ἀπῳλὼς ἀνὴρ υἱὸς λοιμός, καὶ ὄνομα αὐτῷ Σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ἀνὴρ ἰεμινί, καὶ ἐσάλπισε σάλπιγγι, καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστιν ἡμῖν μερὶς ἐν δαυὶδ, οὐδὲ κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί· πορευσώμεθα ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ ἰσραήλ.

2 * καὶ ἀνέβη πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπὸ ὄπισω δαυὶδ, ὀπίσω Σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί. ⓐ οἱ δὲ ἄνδρες ἰούδα προσεκολλήθησαν πρὸς τὸν βασιλέα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου καὶ ἕως τῆς ιερουσαλήμ.

3 * καὶ εἰσῆλθε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς ιερουσαλήμ, καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὰς δέκα γυναῖκας τὰς παλλακὰς αὐτοῦ, ἃς κατέλιπε φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτὰς εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ διέτρεφεν αὐτάς, καὶ πρὸς αὐτὰς οὐκ εἰσῆλθε, καὶ ἦσαν συνεχόμεναι ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτῶν χήρευσαι ζῶσαι.

4 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀμασά, βόησόν μοι ἄνδρας ἰούδα, ἐν τρισὶν ἡμέραις, σὺ δὲ ἐνταῦθα στῆθι. 5 * καὶ ἐπορεύθη ἀμασὰ πρὸς καλέσαι τὸν ἰούδα, καὶ ἐχρόνισεν ἀπὸ τοῦ καιροῦ οὗ ἐτάξατο αὐτῷ δαυίδ.

6 * καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσά, νῦν κακοποιήσει ἡμᾶς Σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ὑπὲρ ἀβεσαλώμ. καὶ νῦν λάβε μετὰ σεαυτοῦ τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου σου, καὶ καταδίωκε ὀπίσω αὐτοῦ, ὅπως μὴ εὕρῃ ἑαυτῷ πόλεις ὀχυράς, καὶ σκιάσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

42 Et reſpondit omnis homo Iehudah homini Iſrael, Quia propinquior eſt mihi rex quàm tibi: & ad quid durũ eſt tibi propter verbũ iſtud? nunquid comedendo comedimus ex diuitiis regis? num donum numerauit nobis?

43 Et reſpondit homo Iſrael homini Iehudah & dixit: Decem partes ſunt mihi in rege, & etiam Dauid volumus pluſquã te; & vt quid contempſiſti nos? & non fuit verbum meum prius mihi ad reducendum regem meum? & durius fuit verbum hominis Iehudah verbo hominis Iſrael.

CAP. XX.

ET ibi caſu venit vir improbus, & nomen eius erat Sebagh filius Bichri, vir ex tribu Biniamin; & clanxit buccina, & dixit: Non eſt nobis pars in Dauid, nec hæreditas nobis in filio Iſai: quiſque ad habitacula ſua Iſrael.

1 Et aſcendit omnis homo Iſrael de-poſt Dauid, vt irent poſt Sebagh filium Bichri: & homines Iehudah aſſociauerunt ſe cum rege ſuo à Iardena & vſque ad Ieruſalem.

3 Et venit Dauid in domum ſuam in Ieruſalem, & accepit rex decem mulieres concubinas, quas reliquerat ad cuſtodiendum domũ, & conſtituit illas in domo cuſtodiæ; & aluit eas: & ad eas non intrauit, & fuerunt cuſtoditæ & vocatæ vſque ad diem mortis ſuæ viduæ viri ipſarum ſuperſtitis.

4 Et dixit rex ad Ghamaſſa: Congrega ante me homines Iehuda *intra* tres dies, & tu hic ſta.

5 Et iuit Ghamaſſa vt congregaret domum Iehudah, & moratus eſt vltra tempus quod dixerat illi.

6 Et dixit Dauid ad Abiſai: Nunc ne fortè peius faciat nobis Sebagh filius Bichri quàm Abſalom, quæſo accipe ſeruos domini tui, & perſequere poſt illum, ne fortè inueniat ſibi vrbes munitas, & affligat nos.

7 וַיֵּצְאוּ אַחֲרָיו אַנְשֵׁי יוֹאָב וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וְכָל־
הַגִּבֹּרִים וַיֵּצְאוּ מִירוּשָׁלִַם לִרְדֹּף אַחֲרֵי שֶׁבַע
בֶּן־בִּכְרִי׃

8 הֵם עִם־הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן וַעֲמָשָׂא
בָּא לִפְנֵיהֶם וְיוֹאָב חֲגוּר מַדּוֹ לְבֻשׁוֹ וְעָלָיו חֲגוֹר חֶרֶב
מְצֻמֶּדֶת עַל־מָתְנָיו בְּתַעְרָה וְהוּא יֹצֵא וְתִפֹּל׃

9 וַיֹּאמֶר יוֹאָב לַעֲמָשָׂא הֲשָׁלוֹם אַתָּה אָחִי וַתֹּחֶז
יַד־יְמִין יוֹאָב בִּזְקַן עֲמָשָׂא לִנְשָׁק־לוֹ׃

10 וַעֲמָשָׂא לֹא־נִשְׁמַר בַּחֶרֶב אֲשֶׁר בְּיַד־יוֹאָב
וַיַּכֵּהוּ בָהּ אֶל־הַחֹמֶשׁ וַיִּשְׁפֹּךְ מֵעָיו אַרְצָה וְלֹא־
שָׁנָה לוֹ וַיָּמֹת וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אָחִיו רָדַף אַחֲרֵי
שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃

11 וְאִישׁ עָמַד עָלָיו מִנַּעֲרֵי יוֹאָב וַיֹּאמֶר מִי אֲשֶׁר
חָפֵץ בְּיוֹאָב וּמִי אֲשֶׁר־לְדָוִד אַחֲרֵי יוֹאָב׃

12 וַעֲמָשָׂא מִתְגֹּלֵל בַּדָּם בְּתוֹךְ הַמְּסִלָּה וַיַּרְא
הָאִישׁ כִּי־עָמַד כָּל־הָעָם וַיַּסֵּב אֶת־עֲמָשָׂא מִן־
הַמְּסִלָּה הַשָּׂדֶה וַיַּשְׁלֵךְ עָלָיו בֶּגֶד כַּאֲשֶׁר רָאָה
כָּל־הַבָּא עָלָיו וְעָמַד׃

13 כַּאֲשֶׁר הֹגָה מִן־הַמְּסִלָּה עָבַר כָּל־אִישׁ אַחֲרֵי
יוֹאָב לִרְדֹּף אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃

14 וַיַּעֲבֹר בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָבֵלָה וּבֵית מַעֲכָה
וְכָל־הַבֵּרִים וַיִּקָּהֲלוּ וַיָּבֹאוּ אַף־אַחֲרָיו׃

15 וַיָּבֹאוּ וַיָּצֻרוּ עָלָיו בְּאָבֵלָה בֵּית הַמַּעֲכָה וַיִּשְׁפְּכוּ
סֹלְלָה אֶל־הָעִיר וַתַּעֲמֹד בַּחֵל וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אֶת־
יוֹאָב מַשְׁחִיתִם לְהַפִּיל הַחוֹמָה׃

16 וַתִּקְרָא אִשָּׁה חֲכָמָה מִן־הָעִיר שִׁמְעוּ שִׁמְעוּ
אִמְרוּ־נָא אֶל־יוֹאָב קְרַב עַד־הֵנָּה וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ׃

17 וַיִּקְרַב אֵלֶיהָ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַאַתָּה יוֹאָב וַיֹּאמֶר
אֲנִי וַתֹּאמֶר לוֹ שְׁמַע דִּבְרֵי אֲמָתֶךָ וַיֹּאמֶר שֹׁמֵעַ
אָנֹכִי׃

7 *Egressi sunt ergo cũ eo viri Ioab, Cerethi
quoq; & Phelethi, & omnes robusti exie-
runt de Ierusalem ad pſequendum Syba
8 filium Bochri. *Cumq; illi essent iuxta la-
C pidem grandem qui est in Gabaõ, Amasa
veniens occurrit eis. Porrò Ioab vestitus
erat tunica stricta ad mensurã habitus sui,
& desup accinctus gladio depẽdente vsq;
ad ilia invagina, qui fabricatus leui motu
9 egredi poterat & percutere. *Dixit itaque
Ioab ad Amasam: Salue mi frater. Et te-
nuit manu dextra métũ Amasæ, quasi os-
10 culans eum. *Porrò Amasa nõ obseruauit
gladium quem habebat Ioab. qui percus- 2.Re.3.d
sit eum in latere, & effudit intestina eius
in terrã, & mortuus est: nec secundũ vul-
nus apposuit. Ioab autem & Abisai frater
eius persecuti sunt Siba filium Bochri.
11 *Interea quidam viri cùm stetissent iuxta
cadauer Amasę de sociis Ioab, dixerũt: Ec-
D ce qui esse voluit pro Ioab comes Dauid.
12 *Amasa autem conspersus sanguine iace-
bat in media via. Vidit hoc quidam vir q̃
subsisteret omnis populus ad videndum
eũ, & amouit Amasam de via in agrũ, o-
peruitq; eum vestimento, ne subsisterent
13 transeuntes propter eum. *Amoto ergo il-
lo de via, transibat omnis vir sequens Ioab
14 ad persequendũ Siba filium Bochri. *Por-
rò ille transierat p̃ omnes tribus Israel vs-
E que in Abelan & in Bethmacha, omnesq;
que viri electi congregati fuerant ad eum.
15 *Venerunt itaque & oppugnabant eum
in Abela & in Bethmacha, & circunde-
derunt munitionibus ciuitatem, & obses-
sa est vrbs. omnis autem turba quæ erat
cum Ioab, moliebatur destruere muros.
16 *Et exclamauit mulier sapiens de ciui-
tate. Audite, audite, dicite Ioab: Appro-
pinqua huc, & loquar tecum.
17 *Qui cùm accessisset ad eam, ait illi:
Tu es Ioab? & ille respondit: Ego. ad
quem sic locuta est: Audi sermones an-
cillæ tuæ. qui respondit: Audio.

תרגום יונתן

7 וּנְפַקוּ בָּתְרוֹהִי גַּבְרֵי יוֹאָב וְקַלְעָיָא וְכָל גִּבָּרַיָּא וּנְפַקוּ מִירוּשְׁלֵם לְמִרְדַּף בָּתַר שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי׃

8 אִינוּן עִם אַבְנָא רַבְּתָא דִּבְגִבְעוֹן וַעֲמָשָׂא אֲתָא לָאֲפֵיהוֹן וְיוֹאָב אֲסִיר מְזָרֵז לְבוּשׁוֹהִי וַעֲלוֹהִי אִיסְפַּנְקִי חֶרֶב מְזָרְזָא עַל חַרְצֵיהּ בְּנָדָנָה
וְהוּא אָזֵיל וּפְסַע׃ 9 וַאֲמַר יוֹאָב לַעֲמָשָׂא הַשְׁלֵם אַתְּ אַחִי וְאַחֲזַת יַד יְמִין יוֹאָב בְּדִיקְנָא דַּעֲמָשָׂא לְמִנְשַׁק לֵיהּ׃

10 וַעֲמָשָׂא לָא אִסְתַּמַּר בְּחַרְבָּא דִּי בְיַד יוֹאָב וּמְחָהִי בָּהּ בְּסָטַר יַרְכֵּיהּ וּשְׁפַךְ מֵעוֹהִי לְאַרְעָא וְלָא תְּנָא לֵיהּ וּמִית וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אַחוּהִי
רָדַף בָּתַר שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי׃

11 וּגַבְרָא קָם עִילַּוּהִי מֶעֱלֵימֵי יוֹאָב וַאֲמַר מַן דְּרָעֵי בְּיוֹאָב וּמַן דִּלְדָוִד בָּתַר יוֹאָב׃

12 וַעֲמָשָׂא מְטַרַף בְּדָמָא בְּגוֹ כַּבְשָׁא וַחֲזָא גַּבְרָא אֲרֵי קָם כָּל עַמָּא וְאַסְחַר יָת עַמָּשָׂא מִן כַּבְשָׁא לְחַקְלָא וּרְמָא עֲלוֹהִי לְבוּשָׁא כַּד חֲזָא
כָּל דְּאָתֵי עֲלוֹהִי וְקָאֵים׃ 13 כַּד אַפְכֵיהּ מִן כַּבְשָׁא עֲבַר כָּל גַּבְרָא בָּתַר יוֹאָב לְמִרְדַּף בָּתַר שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי׃

14 וַעֲבַר בְּכָל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְאָבֵל וּבֵית מַעֲכָה וְכָל בֵּירִין וְאִתְכְּנִישׁוּ וַאֲתוֹ אַף אִינוּן בָּתְרוֹהִי׃

15 וַאֲתוֹ וְצָרוּ עֲלוֹהִי בְּאָבֵל בֵּית מַעֲכָה וּשְׁרִיוּ מֵלְיָתָא עַל קַרְתָּא וַאֲקָפָהּ מַשְׁרְיָן וְכָל עַמָּא דְעִם יוֹאָב מְתַעְשְׁתִּין לְחַבָּלָא שׁוּרָא׃

16 וּקְרַת אִתְּתָא חַכִּימְתָּא מִן קַרְתָּא שְׁמַעוּ שְׁמַעוּ אֱמַרוּ כְּעַן לְיוֹאָב קְרַב עַד הָכָא וַאֲמַלֵּל עִמָּךְ׃

17 וּקְרִיב לְוָתָהּ וַאֲמַרַת אִתְּתָא הַאַתְּ יוֹאָב וַאֲמַר אֲנָא וַאֲמַרַת לֵיהּ שְׁמַע פִּתְגָמֵי אַמְתָּךְ וַאֲמַר שָׁמַע אֲנָא׃

7 * Et egressi sunt post eum viri Joab, et Cherethi, & Pheleti, et omnes robusti ex Hierusalem. & persecuti sunt post Sabee filiũ Bochori.

8 * Et illi erant iuxta lapidem grandem qui in Gabaon. & Amassa venit contra faciem eorum. & Ioab cinctus erat tunica, veste sua super se, & super eam accinctus gladio ancipite super ilia sua in vagina sua: & gladius egressus est, & cecidit.

9 * Et dixit Joab Amessa: Si vales tu frater mi? & tenuit Ioab manu dextera mentum Amessa vt oscularetur eum.

10 * Et Amessa non custodiuit se à gladio qui erat in manu Joab. & percussit eum in eo Joab super inguine, & effudit intestina eius super terram, & non secundò percussit eum, et mortuus est. & Ioab & Abessa frater eius persecuti sunt post Sabee filium Bochori.

11 * Et vir stetit iuxta eum de pueris Joab: et dixit: Quis est qui vult Joab, & quis Dauid? post Ioab.

12 * Et Amessa mortuus est, & commixtus in sanguine suo in media via. & vidit vir quòd subsisteret omnis populus: & proiecit Amessa de via in agrum, & proiecit super eum vestimentum; quia vidit quòd omnis qui veniebat subsistebat super eum.

13 * Et factum est quando amouit Amessa de via, transiit omnis populus post Joab vt persequeretur post Sabee filium Bochori.

14 * Et trãsiit in omnes tribus Israel, in Abela et Bethmaaca. & omnes ciuitates congregatæ sunt, & veniunt post eum. 15 * Et venerunt & obsederunt eum in Abel & Bethmaaca. & iecerunt vallum contra ciuitatem, & stetit in valle. & omnis populus qui cum Joab, cogitabant destruere murum.

16 * Et exclamauit mulier sapiens de ciuitate, & dixit: Audite iam audite: dicite iam Joab vt appropinquet huc vsque, & loquar ad eum. 17 * Et accessit Ioab ad eam: & ait mulier: Es tu Joab? & dixit: Ego. & dixit: Audi iam verba ancillæ tuæ. & dixit: Audio ego: dic.

7 * καὶ ἐξῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ ἄνδρες ἰωάβ, καὶ ὁ χερεθὶ καὶ ὁ φελετὶ καὶ πάντες ⓐ δυνατοὶ ἐξ ἰερουσαλήμ. καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω Ζαβεαὶ υἱοῦ βοχορέ.

8 * καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρὰ τὸν λίθον τὸν μέγαν τὸν ἐπὶ Γαβαών. καὶ ἀμεσσὰ παρεγένετο κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ ἰωὰβ περιεζωσμένος μανδύαν, τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐπ' αὐτῷ περιεζωσμένος μάχαιραν ἀμφήκη ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἐν τῷ κολεῷ αὐτῆς. καὶ ἡ μάχαιρα ἐξῆλθε καὶ ἔπεσε.

9 * καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀμεσσά, εἰ ὑγιαίνεις σὺ ἀδελφέ μου; καὶ κατέσχεν ἰωὰβ τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ πώγωνος ἀμεσσὰ τοῦ φιλῆσαι αὐτόν.

10 * καὶ ἀμεσσὰ οὐκ ἐφυλάξατο ἀπὸ τῆς μαχαίρας τῆς ἐν τῇ χειρὶ ἰωάβ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ ἰωὰβ ἐπὶ πλεὺρὰν ψύαν, καὶ ἐξέχεεν τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ οὐκ ἐδεύτέρωσεν αὐτῷ, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἰωὰβ καὶ ἀβεσσὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κατεδίωκον ὀπίσω Ζαβεαὶ υἱοῦ βοχορέ.

11 * καὶ νεανίας ἐπέστη ἐπ' αὐτὸν τῶν παιδαρίων ἰωάβ. καὶ εἶπε, τίς ὁ βουλόμενος ἰωάβ, καὶ τίς τῷ δαυίδ; ὀπίσω τοῦ ἰωάβ.

12 * καὶ ἀμεσσὰ τεθνηκὼς καὶ πεφυρμένος ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ. καὶ εἶδεν αὐτὸν ὅτι εἰστήκει πᾶς ὁ λαός, καὶ ἀπέρριψε τὸν ἀμεσσὰ ἐκ τῆς τείβου εἰς ἀγρόν, καὶ ἀπέρριψεν ἐπ' αὐτὸν ἱμάτιον, ὅτι εἶδεν ὅτι πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἵστατο ἐπ' αὐτόν.

13 * καὶ ἐγένετο ὅτε μετέστησε τὸν ἀμεσσὰ ἀπὸ τῆς τείβου, παρῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω ἰωὰβ καταδιώκειν ὀπίσω σαβεαὶ υἱοῦ βοχορέ.

14 * καὶ διῆλθεν εἰς πάσας τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραὴλ, εἰς ἀβηλὰ καὶ βαιθμααχά. καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις ἐξεκλησιάσθησαν· καὶ συνάγονται ὀπίσω

15 αὐτοῦ. * καὶ παρεγένοντο καὶ περιεκάθησαν αὐτὸν ἐν τῇ ἀβὲλ καὶ βαιθμααχά. καὶ ἔβαλον χάραξ ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ἔστη ἐν τῷ περιτειχίσματι· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰωὰβ ἐνενόουν καταβαλεῖν τὸ τεῖχος.

16 * καὶ ἐβόησε γυνὴ σοφὴ ἐκ τῆς πόλεως καὶ εἶπεν, ἀκούετε δὴ ἀκούετε, εἴπατε δὴ τῷ ἰωὰβ ἐγγίσαι ὡς ὧδε, καὶ

17 λαλήσω πρὸς αὐτόν. * καὶ ἤγγισεν ἰωὰβ πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, εἰ σὺ ἰωάβ; καὶ εἶπεν, ἐγώ. καὶ εἶπεν, ἄκουε δὴ τοὺς λόγους τῆς δούλης σου. καὶ εἶπεν, ἀκούω ἐγώ, λέγε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et exierunt post illum viri Ioab, & iaculatores, & fundibularij & omnes robusti, & exierunt ex Ierusalem ad persequendum post Sebagh filium Bichri. 8 Illi erant apud petram magnam quæ est in Gibghon, & Ghamasa venit ante eos: & Ioab erat accinctus lumbari vestimentorum suorum, & super illud cingulum gladij accincti super lumbos eius in vagina sua, & ipse ambulans impegit. 9 Et dixit Ioab ad Ghamasa: Num saluus es frater mi? & apprehendit manus dextra Ioab barbam Ghamasa vt osculareturillum. 10 Et Ghamasa non obseruabat se à gladio qui erat in manu Ioab; & percussit eum illo in latere femoris illius, & effudit intestina eius in terram: & non iterauit illi, & mortuus est. & Ioab & Abisai frater eius sequutus est post Sebagh filium Bichri. 11 Et vir stetit iuxta illum de adolescentibus Ioab, & dixit: Quis est qui sibi complaceret in Ioab, & quis est qui esset Dauidi post Ioab?

12 Et Ghamasa iacebat in sanguine in medio stratæ: & vidit vir quòd subsisteret omnis populus, & auertit Ghamasa de strata in agrum, & iniecit super illum vestimentum, quando vidit omnem, qui veniebat super illum, subsistentem.

13 Quando auertit illum ex strata, transiuit omnis vir post Ioab ad persequendum post Sebagh filium Bichri.

14 Et transiuit per omnes tribus Israel vsque ad Abel & Beth Maghacah, & omnia *loca* Berin: & congregati sunt & venerunt etiam ipsi post illum. 15 Et venerunt & coarctauerunt illum in Abel & Beth-Maghacah, & aceruarunt aggerem super vrbem, & obsederunt eam castra, & omnis populus qui erat cum Ioab cogitabant destruere murum. 16 Et clamauit mulier sapiens ex vrbe: Audite, audite; dicite quæso ad Ioab: Accede hucusque, & loquar tecum. 17 Et accessit ad illam: & dixit mulier: Num tu Ioab? & dixit: Ego sum. & dixit illi: Audi verba ancillæ tuæ. & dixit: Audio ego.

18 וַתֹּאמֶר לֵאמֹר דָּבֹר יִדָּבְרוּ בָרִאשֹׁנָה לֵאמֹר
שָׁאוֹל יִשְׁאֲלוּ בְאָבֵל וְכֵן הֵתַמּוּ׃

19 אָנֹכִי שְׁלֵמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְהָמִית
עִיר וְאֵם בְּיִשְׂרָאֵל לָמָּה תְבַלַּע נַחֲלַת יְהוָה׃

20 וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמַר חָלִילָה חָלִילָה לִי אִם־אֲבַלַּע
וְאִם־אַשְׁחִית׃

21 לֹא־כֵן הַדָּבָר כִּי אִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם שֶׁבַע בֶּן־
בִּכְרִי שְׁמוֹ נָשָׂא יָדוֹ בַּמֶּלֶךְ בְּדָוִד תְּנוּ־אֹתוֹ לְבַדּוֹ
וְאֵלְכָה מֵעַל הָעִיר וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־יוֹאָב הִנֵּה׃
רֹאשׁוֹ מְשֻׁלָּךְ אֵלֶיךָ בְּעַד הַחוֹמָה׃

22 וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל־כָּל־הָעָם בְּחָכְמָתָהּ וַיִּכְרְתוּ
אֶת־רֹאשׁ שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי וַיַּשְׁלִכוּ אֶל־יוֹאָב וַיִּתְקַע
בַּשֹּׁפָר וַיָּפֻצוּ מֵעַל־הָעִיר אִישׁ לְאָהָלָיו וְיוֹאָב שָׁב
יְרוּשָׁלַ͏ִם אֶל־הַמֶּלֶךְ׃

23 וְיוֹאָב אֶל־כָּל־צְבָא יִשְׂרָאֵל וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
עַל־הַכְּרֵתִי וְעַל־הַפְּלֵתִי׃

24 וַאֲדֹרָם עַל־הַמַּס וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אֲחִילוּד
הַמַּזְכִּיר׃

25 וְשֵׁוָא סֹפֵר וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר כֹּהֲנִים׃

26 וְגַם עִירָא הַיָּאִרִי הָיָה כֹהֵן לְדָוִד׃

18 *Rursumque illa, Sermo, inquit, dicebatur in veteri puerbio: Qui interrogant interrogent in Abela, & sic proficiebant.

19 *Nonne ego sum quæ respondeo veritatem in Israel? & tu quæris subuertere ciuitatem, & euertere matrem in Israel? Quare præcipitas hæreditatem Domini?

20 *Respondensque Ioab ait: Absit, absit hoc à me, non præcipito neque demolior.

21 *Nō se sic habet res. sed homo de monte Ephraim, Syba filius Bochri cognomine, leuauit manum suam contra regē Da-
G uid. tradite illum solum, & recedemus à ciuitate. Et ait mulier ad Ioab: Ecce caput eius mittetur ad te per murum.

22 *Ingressa est ergo ad omnem populū, & locuta est eis sapienter. Qui abscisum Sup.2.g.
caput Sybæ filij Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille cecinit tuba, & recesserunt ab vrbe, vnusquisque in tabernacula sua. Sup.8.d
Ioab autem reuersus est Ierusalem ad regem.

23 *Fuit ergo Ioab super omnem exercitum Israel. Banaias autem filius Ioiadæ
super Cerethæos & Phelethæos:

24 *Aduram verò super tributa. porrò Iosaphat filius Ahilud à commentariis.

25 *Syba autem scriba. Sadoch verò & Abiathar sacerdotes.

26 *Hyram autem Hyraites erat sacerdos Dauid.

כא

CAP. XXI.

1 *וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים
שָׁנָה׀ אַחֲרֵי שָׁנָה׀ וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שָׁאוּל וְאֶל־בֵּית הַדָּמִים
עַל אֲשֶׁר־הֵמִית אֶת־הַגִּבְעֹנִים׃

2 *וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגִּבְעֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְהַגִּבְעֹנִים
לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כִּי אִם־מִיֶּתֶר הָאֱמֹרִי וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל נִשְׁבְּעוּ לָהֶם וַיְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לְהַכֹּתָם
בְּקִנְאָתוֹ לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃

1 FActa est quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Et consuluit Dauid oraculum Domini. Dixitque Dominus: Propter Saul & domum eius sanguinum, quia occidit Gabaonitas.

2 *Vocatis ergo Gabaonitis, rex dixit ad eos. Porrò Gabaonitæ non erant de filiis Israel, sed reliquiæ Ammorræorum. Filij quippe Israel iurauerāt eis, & voluit Saul percutere eos zelo quasi pro filiis Israel & Iuda.

תרגום יונתן

18 וַאֲמָרַת לְמֵימַר אִזְדַּכַּר כְּעַן מַרְ דִּכְתִיב בִּסְפַר אוֹרַיְתָא לְמִשְׁאַל בְּקֻרְמִין לְמֵימַר הֲכֵרִין הֲוֵה לָךְ לְמִשְׁאַל בְּאָבֵל אִם מַשְׁלִימִין׃
19 אֲנַחְנָא מַשְׁלִימִין בְּהֵימָנוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל וְאַתְּ בָּעֵי לְחַבָּלָא קָרֵי דְּהִיא כְּרַךְ רַב וְאִמָּא בְּיִשְׂרָאֵל לְמָה תְּקַלְקֵל אַחֲסָנַת עַמָּא דַיְיָ׃
20 וַאֲתֵיב יוֹאָב וַאֲמַר חַס חַס לִי אִם אֲקַלְקֵל וְאִם אֲחַבֵּל׃ 21 לָא כֵן פִּתְגָמָא אֱרֵי גַּבְרָא מִטּוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי שְׁמֵיהּ
אֱרִים יְדֵיהּ בְּמַלְכָּא בְּדָוִד הַבוּ יְתֵיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי וְאֵיזִיל מֵעַל קַרְתָּא וַאֲמָרַת אִתְתָּא לְיוֹאָב הָא רֵישֵׁיהּ מִתְרְמֵי לָךְ מִן שׁוּרָא׃
22 וַאֲתַת אִתְתָּא לְוַת כָּל עַמָּא בְּחָכְמְתָהָא וּפְסַקוּ יַת רֵישׁ שֶׁבַע בַּר בִּכְרִי וּרְמוֹ לְיוֹאָב וּתְקַע בְּשׁוֹפָרָא וְאִתְבַּדַּרוּ מֵעַל קַרְתָּא גְּבַר לְקָרוֹהִי
וְיוֹאָב תָּב לִירוּשְׁלֵם לְוַת מַלְכָּא׃ 23 וְיוֹאָב מְמַנָּא עַל כָּל חֵילָא דְיִשְׂרָאֵל וּבְנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע מְמַנָּא עַל קֻשְׁתָּיָא וְעַל קֻלְעָיָא׃
24 וַאֲדוֹנִירָם מְמַנָּא עַל סַסְקֵי מִיסִין וְיהוֹשָׁפָט בַּר אֲחִילוּד מְמַנָּא עַל דָּכְרָנַיָּא׃
25 וְשִׁישָׁא סָפְרָא וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר כַּהֲנַיָּא׃ 26 וְאַף עִירָא דְמִתְקוֹעַ הֲוָה רַב לְדָוִד׃

כא

1 וַהֲוָה כַפְנָא בְּיוֹמֵי דָוִד תְּלָת שְׁנִין שַׁתָּא בָּתַר שַׁתָּא וּבְעָא דָוִד רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ עַל שָׁאוּל וְעַל בֵּית חַיְבֵי קְטוֹל עַל דְּקַטֵּל יַת
גִּבְעוֹנָאֵי׃ 2 וּקְרָא מַלְכָּא לְגִבְעוֹנָאֵי וַאֲמַר לְהוֹן וְגִבְעוֹנָאֵי לָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינוּן אֶלָּהֵן מִשְׁאַר אֱמוֹרָאָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל קַיְימוּ
לְהוֹן וּבְעָא שָׁאוּל לְקַטָּלוּתְהוֹן בְּדִקְנֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃

18 * Et dixit: Sermo dictus fuit in primis dicentium: Interrogantes interrogabunt in Abel, & sic deficiebant:

19 * Ego sum pacifica firmamentorum Israel, tu autem quæris occidere ciuitatem & metropolin in Israel. quid absorbes hæreditatem Domini?

20 * Et respondit Joab & ait: Non mihi fiat vt absorbeam. & si demolitus fuero:

21 * Non istud verbum, quoniam vir de monte Ephraim Sabee filius Bochori leuauit manum suam contra regem Dauid. tradite mihi eum solum, & recedam à ciuitate. & dixit mulier ad Joab: Ecce caput eius proïcietur à muro.

22 * Et abiit mulier ad omnem populum, et locuta est ad omnem ciuitatem iuxta suam prudentiam. & auferunt caput Sabee filij Bochori, & proïciunt illud ad Joab. & cecinit Ioab in buccina, & dispersus fuit populus à ciuitate vnusquisque in tabernaculum suum. & Ioab reuersus est in Hierusalem ad regem.

23 * At Ioab fuit super omnem exercitum Israel: & Baneas filius Joiadæ super Cherethi et Phelethi.

24 * Et Adoran super tributa; & Josaphat filius Achilud à commentariis.

25 * Et Susa scriba: & Sadoc & Abiathar sacerdotes. 26 * Et Iras filius Jari erat sacerdos Dauid.

18 * καὶ εἶπε, λόγῳ ἐλαλήθη ἐν πρώτοις λεγόντων, ἐρωτῶντες ἐρωτήσουσιν ἐν ἀβέλ, καὶ οὕτως ἐξέλιπον·

19 * ἐγώ εἰμι εἰρηνικὰ σημείων ἰσραήλ, σὺ δὲ ζητεῖς θανατῶσαι πόλιν καὶ μητρόπολιν ἐν ἰσραήλ. τί καταπίνεις κληρονομίαν κυρίου;

20 * καὶ ἀπεκρίθη ἰωὰβ καὶ εἶπε, μή μοι γένοιτο εἰς καταπόμα. καὶ εἰ διαφθερῶ·

21 * οὐχ οὕτως ὁ λόγος· ὅτι ἀνὴρ ἐξ ὄρους ἐφραὶμ σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ὀνόματι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλέα δαυίδ. δότε μοι αὐτὸν μόνον, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἰωάβ, ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ῥιφήσεται ἀπὸ τοῦ τείχους.

22 * καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ πρὸς πάντα τὸν λαόν, καὶ ἐλάλησε πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν ἐν τῇ φρονήσει. καὶ ἀφαιροῦσι τὴν κεφαλὴν σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί, καὶ ῥίπτουσιν αὐτὴν πρὸς ἰωάβ. καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ ἐν σάλπιγγι, καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς ἀπὸ τῆς πόλεως ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα.

23 * ὁ δὲ ἰωὰβ ἦν ἐπὶ πάσης στρατιᾶς ἰσραήλ. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὲ ἐπὶ τοῦ χερεθὶ καὶ τοῦ φελετί·

24 * καὶ ἀδωραὴν ἐπὶ τῶν φόρων. καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπομιμνήσκων.

25 * καὶ σουσὰ γραμματεύς· καὶ σαδὼκ καὶ ἀβιαθὰρ 26 ἱερεῖς. * καὶ γε ἴρας ὁ ἰαεὶ ἦν ἱερεὺς τῷ δαυίδ.

καὶ.

CAP. XXI.

1 ET facta est fames in diebus Dauid tribus annis, annus adhærens anno. & quærebat Dauid faciem à Domino. & dixit Dominus: Super Saul & super domum eius iniquitas, eo quòd occidit ipse Gabaonitas.

2 * Et vocauit rex Gabaonitas, & dixit ad eos. & Gabaonitæ non erant de filiis Israel, quoniam à reliquiis Amorræorum erat, & filij Israel iurauerant eis. & quæsiuit Saul percutere eos, cùm zelaret ipse filios Israel & Juda.

1 * Καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν ταῖς ἡμέραις δαυὶδ τρία ἔτη, ἐνιαυτὸς ἐχόμενος ἐνιαυτοῦ. καὶ ἐζήτει δαυὶδ τὸ πρόσωπον κυρίου. καὶ εἶπε κύριος, ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἡ ἀδικία, διὰ τὸ θανατῶσαι αὐτὸν τοὺς γαβαωνίτας.

2 * καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς γαβαωνίτας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· καὶ οἱ γαβαωνῖται οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅτι ἀπὸ τῶν καταλοίπων ἀμορραίων ἦσαν, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὤμοσαν αὐτοῖς. καὶ ἐζήτησε σαοὺλ παταξαι αὐτοὺς ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ καὶ ἰούδα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et dixit dicendo: Memento nunc id quod scriptum est in libro Legis, vt interrogarent in vrbe antiquitus dicendo, Itane sic fuit tibi vt quæreres in Abel, num pacifici? 19 Nos pacifici sumus in fidelitate cum Israel, & tu quæris dissipare vrbem quæ est ipsa munitio magna & mater in Israel: vt quid cortumpes hæreditatem populi Domini?

20 Et respondit Ioab & dixit: Absit, absit à me vt corrumpam & dissipem.

21 Non sic res est. nam vir de monte domus Ephraim, Sebagh filius Bichri nomen eius, leuauit manum suam in regem Dauid, date illum solum, & abibo desuper vrbem. & dixit mulier ad Ioab: Ecce caput eius proiicitur tibi de muro.

22 Et venit mulier ad omnem populum in sapientia sua, & absciderunt caput Sebagh filij Bichri, & proiecerunt ad Ioab: & clanxit in buccina, & dispersi sunt desuper vrbem vnusquisque in ciuitatem suam; & Ioab rediit in Ierusalem ad regem.

23 Et Ioab præfectus erat super omnẽ exercitũ Israel, & Benaiah filius Iehoiadagh præfectus super iaculatores & super fundibularios:

24 Et Adoniram præfectus super allatores tributorum, & Iehosaphat filius Ahhilud præfectus super monimenta.

25 Et Sisa scriba: & Szadok & Abiathar sacerdotes. 26 Et etiam Ghira qui erat ex Thecoagh, fuit princeps Dauidi.

CAP. XXI.

ET fuit fames in diebus Dauid tribus annis anno post annum, & exorauit Dauid misericordias ab-ante Dominum. & dixit Dominus: Propter Saul & propter domum reorum mortis, eo quòd occidit Gibghonæos. 2 Et vocauit rex Gibghonæos, & dixit illis: Et Gibghonæi non de filiis Israel erãt, sed ex reliquiis Emoræi; & filij Israel iurauerant illis: & quæsiuit Saul occidere illos dum zelaret pro filiis Israel & Iehudah.

3 ‡ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַגִּבְעֹנִים מַה אֶעֱשֶׂה לָכֶם
וּבַמֶּה אֲכַפֵּר וּבֵרַכְתֶּם אֶת־נַחֲלַת יְהוָה׃

3 ‡ Dixit ergo Dauid ad Gabaonitas: Quid faciam vobis, & quid erit veſtri piaculum

4 ‡ וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגִּבְעֹנִים אֵין־לָנוּ כֶּסֶף וְזָהָב עִם־
שָׁאוּל וְעִם־בֵּיתוֹ וְאֵין־לָנוּ אִישׁ לְהָמִית בְּיִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר מַה־אַתֶּם אֹמְרִים אֶעֱשֶׂה לָכֶם׃

4 vt benedicatis hæreditati Domini? ‡ Dixeruntque ei Gabaonitæ: Non eſt nobis ſuper argento & auro quęſtio, ſed cõtra Saul & contra domum eius: neque volumus vt

B interficiatur homo de Iſrael. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis vt faciam vobis?

5 ‡ וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר כִּלָּנוּ וַאֲשֶׁר
דָּמָה־לָּנוּ נִשְׁמַדְנוּ מֵהִתְיַצֵּב בִּכְלֹ־גְּבֻל יִשְׂרָאֵל׃

5 ‡ Qui dixerunt regi: Virum qui attriuit nos & oppreſsit iniquè, ita delere debemus vt nec vnus quidem reſiduus ſit de ſtirpe eius in cunctis finibus Iſrael.

6 ‡ יִנָּתֵן־לָנוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִבָּנָיו וְהוֹקַעֲנוּם
לַיהוָה בְּגִבְעַת שָׁאוּל בְּחִיר יְהוָה וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתֵּן׃

6 ‡ Dentur nobis ſeptem viri de filiis eius, vt crucifigamus eos Domino in Gabaa Saul quondam electi Domino. Et ait rex: Ego dabo.

7 ‡ וַיַּחְמֹל הַמֶּלֶךְ עַל־מְפִיבֹשֶׁת בֶּן־יְהוֹנָתָן בֶּן־
שָׁאוּל עַל־שְׁבֻעַת יְהוָה אֲשֶׁר בֵּינָתָם בֵּין דָּוִד
וּבֵין יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל׃

7 ‡ Pepercitque rex Miphiboſeth filio Ionathæ filij Saul propter iuſiurandum Domini quod fuit inter Dauid & Ionathan filium Saul.

8 ‡ וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת־שְׁנֵי בְנֵי רִצְפָּה בַת־אַיָּה אֲשֶׁר
יָלְדָה לְשָׁאוּל אֶת־אַרְמֹנִי וְאֶת־מְפִיבֹשֶׁת
וְאֶת־חֲמִשָּׁה בְנֵי מִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה
לְעַדְרִיאֵל בֶּן־בַּרְזִלַּי הַמְּחֹלָתִי׃

8 ‡ Tulit itaque rex duos filios Reſpha filiæ Ahia, quos peperit Saul, Armoni & Miphiboſeth, & quinque filios Michol filię Saul quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi:

9 ‡ וַיִּתְּנֵם בְּיַד הַגִּבְעֹנִים וַיְקִיעֻם בָּהָר לִפְנֵי יְהוָה
וַיִּפְּלוּ שִׁבְעָתָם יַחַד וְהֵמָּה הֻמְתוּ בִימֵי קָצִיר
בָּרִאשֹׁנִים תְּחִלַּת קְצִיר שְׂעֹרִים׃

9 ‡ Et dedit eos in manus Gabaonitarum, qui crucifixerunt eos in monte coram Domino. Et ceciderunt hi ſeptem ſimul occiſi in diebus meſsis primæ incipiente meſsione ordei.

10 ‡ וַתִּקַּח רִצְפָּה בַת־אַיָּה אֶת־הַשַּׂק וַתַּטֵּהוּ לָהּ אֶל־
הַצּוּר מִתְּחִלַּת קָצִיר עַד נָתַךְ־מַיִם עֲלֵיהֶם מִן־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־נָתְנָה עוֹף הַשָּׁמַיִם לָנוּחַ עֲלֵיהֶם
יוֹמָם וְאֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה לָיְלָה׃

10 ‡ Tollens autem Reſpha filia Ahia cilicium, ſubſtrauit ſibi ſupra petram ab initio meſsis, donec ſtillaret aqua ſu-

C per eos de cælo; & non dimiſit aues lacerare eos per diem, neque beſtias per noctem.

11 ‡ וַיֻּגַּד לְדָוִד אֵת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה רִצְפָּה בַת־אַיָּה
פִּלֶגֶשׁ שָׁאוּל׃

11 ‡ Et nunciata ſunt Dauid quæ fecerat Reſpha filia Ahia concubina Saul.

12 ‡ וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיִּקַּח אֶת־עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת
יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵאֵת בַּעֲלֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר גָּנְבוּ אֹתָם
מֵרְחֹב בֵּית־שָׁן אֲשֶׁר תְּלוּם שָׁם הַפְּלִשְׁתִּים בְּיוֹם
הַכּוֹת פְּלִשְׁתִּים אֶת־שָׁאוּל בַּגִּלְבֹּעַ׃

12 ‡ Et abiit Dauid & tulit oſſa Saul & oſſa Ionathæ filij eius à viris Iabes Galaad, qui furati fuerant ea de platea Bethſan, in qua ſuſpenderant eos Philiſtiim, cùm interfeciſſent Saul in Gelboe.

תרגום יונתן

3 וַאֲמַר דָּוִד לְגִבְעוֹנָאֵי מָה אֶעֱבִיד לְכוֹן וּבְמָה אְכַפֵּר וּבָרִיכוּ יָת אֲחָסַנַת עַמָּא דַיְיָ׃ 4 וַאֲמַרוּ לֵיהּ גִּבְעוֹנָאֵי לֵית אֲנַחְנָא בָרִיכִין
לְמִיסַב כְּסַף וּדְהַב מִן שָׁאוּל וּמִן בֵּיתֵיהּ וְאַף לָא אֱנָשׁ לְמִקְטַל בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר מָה אַתּוּן אָמְרִין אֶעֱבִיד לְכוֹן׃ 5 וַאֲמַרוּ לְמַלְכָּא גְּבַרָא
דְּשֵׁיצֵינָא וּדְחַשִּׁיב עֲלָנָא אִישְׁתֵּיצִינָא מִלְּמֶהֱוֵי בְּכָל תְּחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 6 יְתִיהֲבוּן לָנָא שִׁבְעָה גְּבָרִין מִבְּנוֹהִי וְנִצְלְבִנּוּן קֳדָם
יְיָ בְּגִבְעָתָא דְשָׁאוּל בְּחִירָא דַיְיָ וַאֲמַר מַלְכָּא אֲנָא אֶתֵּן׃ 7 וְחָס מַלְכָּא עַל מְפִיבֹשֶׁת בַּר יְהוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל עַל שְׁבוּעֲתָא דַיְיָ דְבֵינֵיהוֹן
בֵּין דָּוִד וּבֵין יְהוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל׃ 8 וּנְסֵיב מַלְכָּא יָת תְּרֵין בְּנֵי רִצְפָּה בַּת אַיָּה דְיַלִידַת לְשָׁאוּל יָת אַרְמֹנִי וְיָת מְפִיבֹשֶׁת וְיָת חֲמֵשֶׁת
בְּנֵי מֵרַב דְּרַבְיָאת מִיכַל בַּת שָׁאוּל דְיַלִידַת לְעַדְרִיאֵל בַּר בַּרְזִלַּי דְמְחוֹלַתִּי׃
9 וּמְסַרִינוּן בְּיַד גִּבְעוֹנָאֵי וְצַלְבִנּוּן בְּטוּרָא קֳדָם יְיָ וּנְפַלוּ שִׁבְעָתְהוֹן כַּחֲדָא וְאִינוּן אִתְקְטָלוּ בְּיוֹמֵי חֲצָדָא בְּקַדְמָאִין בְּשֻׁרְיוּת חֲצַד שְׂעֹרִין׃
10 וּנְסֵיבַת רִצְפָּה בַּת אַיָּה יָת שַׂקָּא וּפַרְסָתְיֵהּ לָהּ עַל טַנָּרָא מִשְׁרְיוּת חֲצָדָא עַד דְּנָחַת עֲלֵיהוֹן מִטְרָא מִן שְׁמַיָּא וְלָא שָׁבְקָה עוֹפָא דְשָׁמַיָּא
לְמִנַח עֲלֵיהוֹן בִּיוֹמָא וְיָת חֵיוַת בָּרָא בְּלֵילְיָא׃
11 וְאִתְחֲוָא לְדָוִד יָת דַּעֲבַדַת רִצְפָּה בַּת אַיָּה לְחֵינָתָא דְשָׁאוּל׃
12 וַאֲזַל דָּוִד וּנְסֵיב יָת גַּרְמֵי שָׁאוּל וְיָת גַּרְמֵי יְהוֹנָתָן בְּרֵיהּ מִלְוַת יָתְבֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד דְּגַנְבוּ יָתְהוֹן מְשׁוּרֵי דְבֵית שַׁן דְּצַלְבוּנּוּן תַּמָּן פְּלִשְׁתָּאֵי
בְּיוֹמָא דְקַטָּלוּ פְּלִשְׁתָּאֵי יָת שָׁאוּל בְּגִלְבּוֹעַ׃

3 ✠ *Et dixit Dauid ad Gabaonitas: Quid faciam vobis, & in quo placabo, & benedicetis hæreditati Domini?*

3 ✠ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς γαβαωνίτας, τί ποιήσω ὑμῖν, καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι, καὶ εὐλογήσετε τὴν κληρονομίαν κυρίου;

4 ✠ *Et dixerunt ei Gabaonitæ: Non est nobis argentum neque aurum cum Saul & cum domo eius, & non est nobis vt interficiamus virum de omni Israel. & dixit: Quid vos vultis, & faciam vobis?*

4 ✠ καὶ εἶπον αὐτῷ ⓖ γαβαωνῖται, οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον μετὰ σαοὺλ καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποκτεῖναι ἄνδρα ἐκ πάντων ἰσραήλ. καὶ εἶπεν, τί ὑμεῖς θέλετε, καὶ ποιήσω ὑμῖν;

5 ✠ *Et dixerunt ad Regem: Vir qui finiuit nos, & qui persecutus est nos, & qui cogitauit dispergere nos, delebimus eum, vt non resideus sit in cunctis finibus Israel.*

5 ✠ καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ ἀνὴρ ὃς συνετέλεσεν ἡμᾶς καὶ ὃς ἐδίωξεν ἡμᾶς καὶ ὃς διελογίσατο ἐξολεθρεῦσαι ἡμᾶς, ἀφανίσωμεν αὐτόν, τοῦ μὴ ἀνταναστῆναι ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσραήλ.

6 ✠ *Et dentur nobis septem viri de filiis eius, & placabimus in eis Dominum in colle Saul electi Domino. Et ait Rex: Ego dabo.*

6 ✠ καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρες ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς τῷ κυρίῳ ἐν τῷ βουνῷ τοῦ σαοὺλ ἐκλεκτοῦ τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἐγὼ δώσω.

7 ✠ *Et pepercit Rex super Mephiboseth filium Ionathan filij Saul propter iusiurandum Domini quod iurauerunt inter eos, inter Dauid & inter Jonatham filium Saul.*

7 ✠ καὶ ἐφείσατο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν μεφιβόσεθ υἱὸν ἰωναθὰν υἱοῦ σαοὺλ διὰ τὸν ὅρκον κυρίου ὃν ὤμοσαν ἀναμέσον αὐτῶν, ἀναμέσον δαυὶδ καὶ ἀναμέσον ἰωναθὰν υἱοῦ σαούλ.

8 ✠ *Et tulit Rex duos filios Respha filiæ Aia quos peperit Saul, Armoni & Mephiboseth, & quinque filios Mechol filiæ Saul, qui geniti sunt Adriel Berzelli Moulathi:*

8 ✠ καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο υἱοὺς ῥεσφὰ θυγατρὸς αἴα οὓς ἔτεκε τῷ σαούλ, τὸν ἀρμωνὶ καὶ μεφιβόσεθ, καὶ τοὺς πέντε υἱοὺς τῆς μεχὸλ θυγατρὸς σαούλ, οὓς τεχθέντας τῷ ἀδριὴλ βερζελλὶ τῷ μουλαθί·

9 ✠ *Et dedit eos in manus Gabaonitarum. & propiciationem fecerunt eos coram Domino in monte. & ceciderunt ibi septem simul. & ipsi occisi sunt in diebus messis in primis, in principio messionis ordeorum.*

9 ✠ καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν γαβαωνιτῶν· καὶ ἐξιλέωσαν αὐτοὺς ἔναντι τοῦ κυρίου ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἔπεσαν ἐκεῖ ⓖ ἑπτὰ καθ' ἓν αὐτό. καὶ αὐτοὶ ἐθανατώθησαν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ ἐν πρώτοις, ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν.

10 ✠ *Et accepit Respha filia Aia saccum, & substrauit eum sibi supra petram ab initio messis ordeorum, donec stillauerunt aquæ Dei de cælo. & non dimisit volatilia cæli sedere super eos die, neque bestias agri nocte.*

10 ✠ καὶ ἔλαβε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἴα τὸν σάκκον καὶ ἔστρωσεν αὐτὸν ἑαυτῇ ἐπὶ τὴν πέτραν ἀπ' ἀρχῆς θερισμοῦ κριθῶν ἕως οὗ ἔσταξεν ὕδατα θεοῦ ἐξ οὐρανοῦ. καὶ οὐκ ἀφῆκε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καθίσαι ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρας, οὐδὲ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ νυκτός.

11 ✠ *Et nunciata sunt Dauid omnia quæ fecit* 12 *Respha filia Aia concubina Saul:*

11 ✠ καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ πάντα ὅσα ἐποίησε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἴα ἡ παλλακὴ σαούλ· ✠ καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωναθὰν υἱοῦ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀνδρῶν ἰαβὴς γαλαάδ, τῶν κλεψάντων αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους βαιθσὰν κρεμασάντων αὐτοὺς ἐκεῖ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐπάταξαν ⓖ ἀλλόφυλοι τὸν σαοὺλ ἐν γελβουέ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et dixit Dauid Gibghonæis: Quid faciam vobis, & in quo expiabo vt benedicatis hæreditati populi Domini?

4 Et dixerunt illi Gibghonæi: Non nos benedicimus accipiendo argentum & aurum à Saul & à domo eius, neque etiam hominem occidendo in Israel. & dixit: Quod vos dixeritis faciam vobis.

5 Et dixerunt regi: Vir est qui excidit nos & qui cogitauit aduersum nos: excisi sumus vt non habitemus in omni termino terræ Israel. 6 Dentur nobis septem viri de filiis eius, & suspendemus illos ante Dominum in Gibghatha Saulis electi Domini. & dixit Rex: Ego dabo.

7 Et pepercit rex super Mephiboseth filio Iehonathan filij Saul, propter iuramentum Domini quod fuit inter ipsos inter Dauid & inter Iehonathan filium Saul. 8 Et accepit rex duos filios Riszpah filiæ Aiah quos pepererat Sauli, Armoni, & Mephiboseth & quinque filios Merab, quos educauerat Michal filia Saul, quos pepererat Ghadrieli filio Barzilai qui erat de Mehholath.

9 Et dedit illos in manu Gibghonæorum, & suspenderunt illos in monte ante Dominum. & ceciderunt septem illi pariter: & illi occisi sunt in diebus messis in primis diebus, in initio messis ordeorum.

10 Et accepit Riszpah filia Aiah saccum & extendit eum sibi super petram ab initio messis, quousque descendit super illos pluuia de cælo: & non siuit auem cæli quiescere super illos in die, & feras agri in nocte.

11 Et indicatum est Dauid quod fecerat Riszpah filia Aiah concubina Saul.

12 Et iuit Dauid & tulit ossa Saul & ossa Iehonathan filij eius, ab habitatoribus Iabes Gilghad qui furati fuerant illos ex muris Beth-San, in quo suspenderant eos Pelisthæi, in die quo interfecerunt Pelisthæi Saul in Gilboagh.

13 * וַיַּעַל מִשָּׁם אֶת־עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת
יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וַיְאַסְפוּ אֶת־עַצְמוֹת הַמּוּקָעִים׃

14 * וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹת־שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן־בְּנוֹ
בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן בְּצֵלַע בְּקֶבֶר קִישׁ אָבִיו וַיַּעֲשׂוּ כֹּל
אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיֵּעָתֶר אֱלֹהִים לָאָרֶץ
אַחֲרֵי־כֵן׃

15 * וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה לַפְּלִשְׁתִּים אֶת־
יִשְׂרָאֵל וַיֵּרֶד דָּוִד וַעֲבָדָיו עִמּוֹ וַיִּלָּחֲמוּ אֶת־
פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַף דָּוִד׃

16 * וְיִשְׁבִּוֹ בְנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרָפָה וּמִשְׁקַל קִינוֹ
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקַל נְחֹשֶׁת וְהוּא חָגוּר חֲדָשָׁה
וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת־דָּוִד׃

17 * וַיַּעְזֹר־לוֹ אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי
וַיְמִתֵהוּ אָז נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי־דָוִד לוֹ לֵאמֹר לֹא־
תֵצֵא עוֹד אִתָּנוּ לַמִּלְחָמָה וְלֹא תְכַבֶּה אֶת־
נֵר יִשְׂרָאֵל׃

18 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַתְּהִי־עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגֹב עִם־
פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה סִבְכַּי הַחֻשָׁתִי אֶת־סַף אֲשֶׁר
בִּילִדֵי הָרָפָה׃

19 * וַתְּהִי־עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגֹב עִם־פְּלִשְׁתִּים
וַיַּךְ אֶלְחָנָן בֶּן־יַעְרֵי אֳרְגִים בֵּית הַלַּחְמִי אֵת גָּלְיַת
הַגִּתִּי וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים׃

20 * וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי אִישׁ מָדוֹן
וְאֶצְבְּעֹת יָדָיו וְאֶצְבְּעוֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים
וְאַרְבַּע מִסְפָּר וְגַם־הוּא יֻלַּד לְהָרָפָה׃

21 * וַיְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן־שִׁמְעָי
אֲחִי דָוִד׃

22 * אֵת־אַרְבַּעַת אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְהָרָפָה בְּגַת
וַיִּפְּלוּ בְּיַד־דָּוִד וּבְיַד עֲבָדָיו׃

13 * Et asportauit indè ossa Saul & ossa Ionathæ filij eius, & colligentes ossa eorum qui affixi fuerant,

14 * Sepelierunt ea cum ossibus Saul & Ionathæ filij eius in terra Beniamin in latere in sepulchro Cis patris eius. Feceruntque omnia quæ præceperat Rex: & repropitiatus est Deus terræ post hæc.

15 * Factum est autem rursum prœlium Philistinorum aduersum Israel, & descendit Dauid & serui eius cum eo; & pugnabant contra Philistiim.

16 * Deficiente autẽ Dauid Iesbi de Nob, qui fuit de genere Arapha, cuius ferrum hastæ trecentas vncias appendebat, & accinctus erat ense nouo, nisus est percutere Dauid: 1. Reg. 17.a.

17 * Præsidioque ei fuit Abisai filius Saruiæ, & percussum Philistæum interfecit. Tunc iurauerunt viri Dauid dicentes: Iá non egredieris nobiscum in bellum, ne extinguas lucernam Israel.

18 * Secundum quoque fuit bellum in Gob contra Philistæos. Tunc percussit Sobochai de Vsathi Saph de stirpe Arapha. 1. Par. 20.c.

19 * Tertium quoque fuit bellum in Gob cõtra Philistæos, in quo percussit à Deodatus filius saltus polymitarius Bethleemites Goliath Gethæum, cuius hastile hastæ erat quasi liciatorium texentium.

20 * Quartum bellum fuit in Geth, in quo vir fuit excelsus qui senos in manibus pedibusque habebat digitos, id est, viginti quatuor; & erat de origine Arapha;

21 * Et blasphemauit Israel. Percussit autem eum Ionathas filius Sammaa fratris Dauid.

22 * Hi quatuor nati sunt de Arapha in Geth, & ceciderunt in manu Dauid & seruorum eius.

תרגום יונתן

13 וְאַסִּיק מִתַּמָּן יַת גַּרְמֵי שָׁאוּל וְיַת גַּרְמֵי יְהוֹנָתָן בְּרֵיהּ וּכְנַשׁוּ יַת גַּרְמֵי צְלִיבַיָּא׃

14 וּקְבָרוּ יַת גַּרְמֵי שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן בְּרֵיהּ בְּאַרַע שִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין בְּצֵלַע בִּקְבָרָא דְּקִישׁ אֲבוּהִי וַעֲבָדוּ כָּל דְּפַקִּיד מַלְכָּא וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתָא דַּיָּרֵי אַרְעָא בָּתַר כֵּן׃

15 וַהֲוָה עוֹד קְרָבָא לְפְלִשְׁתָּאֵי עִם יִשְׂרָאֵל וּנְחַת דָּוִד וְעַבְדּוֹהִי עִמֵּיהּ וְאַגִּיחוּ קְרָבָא בְּפְלִשְׁתָּאֵי וְאִשְׁתְּלֵהִי דָּוִד׃

16 וְיִשְׁבִּי בְּנוֹב דִּי בְּבְנֵי גִּבָּרַיָּא וּמַתְקַל סוֹפְנֵיהּ מְאָה סְלָעִין דְּנְחָשָׁא וְהוּא אֲסִיר אִסְפַּנְקִי חַדְתָּא וַאֲמַר לְמִקְטַל יַת דָּוִד׃

17 וְסָעַד לֵיהּ אֲבִישַׁי בַּר צְרוּיָה וּמְחָא יַת פְּלִשְׁתָּאָה וְקַטְלֵיהּ בְּכֵן קַיְימוּ גַּבְרֵי דָוִד לֵיהּ לְמֵימַר לָא תִפּוֹק עוֹד עִמָּנָא לְקְרָבָא וְלָא תְכַבֵּי יַת מְנָרְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃

18 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וַהֲוָה עוֹד קְרָבָא בְּגוֹב עִם פְּלִשְׁתָּאֵי בְּכֵן קְטַל סִבְּכַי דְּמִן חוּשָׁת יַת סַף דִּבְנֵי גִיבָּרָא׃

19 וַהֲוָה עוֹד קְרָבָא בְּגוֹב עִם פְּלִשְׁתָּאֵי וּקְטַל דָּוִד בַּר יִשַׁי מָחֵי פָּרוּכְתָּא דְּבֵית מַקְדְּשָׁא יַת גַּלְיָת גִּיתָּאָה וַאֲמָא דְמוֹרְנֵיהִיהּ כְּאַכְסַן וְדִגְרָדָאִין׃

20 וַהֲוָה עוֹד קְרָבָא בְּגַת וַהֲוָה גְּבַר דְּמִשְׁתַּן וַאֲצִבְעָתָא יְדוֹהִי וְאֲצִבְעָתָא רַגְלוֹהִי שִׁית וְשִׁית עֲשַׂר וְאַרְבַּע מְנָנָן וְאַף הוּא אִתְיְלִיד לְגִבָּרָא׃

21 וְחַסֵּיד יַת יִשְׂרָאֵל וְקַטְלֵיהּ יְהוֹנָתָן בַּר שִׁמְעָא אֲחוּהִי דְּדָוִד׃

22 יַת אַרְבְּעָה אִלֵּין אִתְיְלִידוּ לְגִיבָּרָא בְּגַת וְאִתְמְסָרוּ בִּידָא דְּדָוִד וּבִידָא דְּעַבְדּוֹהִי׃

13 * Et asportauit Dauid indè ossa Saul & ossa Ionathan filij eius, & congregauit ossa propiciatorum.

14 * Et sepeliuit ossa Saul & Ionathan filij eius, & ossa propiciatorum in terra Beniamin in latere sepulchri Cis patris eius. & fecerunt secundum omnia quæ præceperat rex: & propiciatus est Deus terræ post hæc.

15 * Et factum est rursum bellum Philistiim ad Israel. & descendit Dauid & serui eius cum eo, & pugnauerunt cum Philistiim. Et defecit Dauid.

16 * Et Iesbi de Nob, qui erat de genere gigantum, & pondus hastæ eius trecentorum siclorum æris. & iste accinctus balteo, & cogitabat vt percuteret Dauid.

17 * Et præsidio fuit ei Abesa filius Saruiæ, & percussit Philistæum & interfecit eum. Tunc iurauerunt viri Dauid dicentes: Non egredieris nobiscum rursum in bellum, & non extingues lucernam Israel.

18 * Et factum est post hæc bellum rursum cum Philistæis in Nob. tunc percussit Sobecchi Asothi congregatos de stirpe Gigantum.

19 * Et factum est rursum bellum cum Philistæis in Nob. & percussit Ellanan filius Iare de texentibus Bethleemi, Goliath Gethæum: & hastile hastæ eius erat quasi liciatorium texentium.

20 * Et factum est rursum bellum cum Philistæis in Geth. & fuit vir ex Madon, & digiti manuum eius & digiti pedum eius sex & sex, viginti et quatuor numero: & ipse de genere Titanorum:

21 * Et improperauit Israel. & percussit eum Jonathan filius Samaa fratris Dauid,

22 * Quatuor istos natos de genere Gigantum in Geth. & ceciderunt in manu Dauid & in manu seruorum eius.

13 * καὶ ἀνήνεγκεν δαυὶδ ἐκεῖθεν τὰ ὀστᾶ Σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωναθὰν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συνήγαγε τὰ ὀστᾶ τῶν ἐξιλεασμῶν.

14 * καὶ ἔθαψε τὰ ὀστᾶ Σαοὺλ καὶ ἰωναθὰν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἐξιλεασμῶν ἐν τῇ γῇ βενιαμὶν ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ τάφου κὶς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς. καὶ ἐξιλάσατο ὁ θεὸς τῇ γῇ μετὰ ταῦτα.

15 * καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος τοῖς ἀλλοφύλοις μετὰ ἰσραήλ. καὶ κατέβη δαυὶδ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων· καὶ ἐξελύθη δαυίδ.

16 * Ὁ ἰεσβὶ ἀπὸ νωβ ὃς ἦν ἐκ τῶν ἀπογόνων τῶν γιγάντων, καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ τεσσαρακοσίων σίκλων χαλκοῦ· καὶ οὗτος περιεζωσμένος περιαζώνιον, καὶ διενοεῖτο τοῦ πατάξαι τὸν δαυίδ.

17 * καὶ ἐβοήθησεν αὐτῷ ἀβεσὰ υἱὸς σαρουΐα, καὶ ἐπάταξεν τὸν ἀλλόφυλον καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. τότε ὤμοσαν οἱ ἄνδρες δαυὶδ λέγοντες, οὐκ ἐξελεύσῃ μετ' ἡμῶν ἔτι εἰς πόλεμον, καὶ οὐ μὴ σβέσῃς τὸν λύχνον ἰσραήλ.

18 * καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα πόλεμος ἔτι μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν νωβ. τότε ἐπάταξεν βοσκὶ ὁ ἀσωθὶ τὸν Ἁπισωηγμένον τῶν ἀπογόνων τῶν γιγάντων.

19 * καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν νωβ· καὶ ἐπάταξεν ἐλλαναν υἱὸς ιαρὲ τῶν ὑφαινόντων βεθλεεμί, τὸν γολιαθ τὸν γεθαῖον. καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡς λῶ ὡς δοκὸν ὑφαντῶν.

20 * καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν γέθ, καὶ ἦν ἀνὴρ ἐκ μαδών, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἓξ καὶ ἓξ, εἴκοσι καὶ τέσσαρες ἀριθμῷ· καὶ γε αὐτὸς ἀπόγονος τιτάνων·

21 * καὶ ὠνείδισε τὸν ἰσραήλ· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωναθὰν υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυίδ.

22 * οὗτοι τέσσαρες τούτοις οὗτοι τεχθέντες ἀπόγονοι τῶν γιγάντων ἐν γέθ. καὶ ἔπεσον ἐν χειρὶ δαυὶδ καὶ ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et ascendere fecit indè ossa Saul & ossa Iehonathan filij eius, & congregauerunt ossa suspensorum.

[14] Et sepelierunt ossa Saul & ossa Iehonathan filij eius in terra tribus Biniamin in Szelagh in sepulchro Kis patris eius, & fecerunt omnia quæ præceperat rex. & suscepit Dominus orationem incolarum terræ postea.

[15] Et fuit adhuc bellum Philisthæis cum Israel; & descendit Dauid & serui eius cum eo, & inierunt bellum in Philisthæos, & fatigatus est Dauid. [16] Et Iisbi-Benob qui erat ex filiis robustorum, & pondus hastæ eius erat pondus trecentorum siclorum æris; & ipse accinctus cingulo nouo, dixit quòd occideret Dauid.

[17] Et auxiliatus est illi Abisai filius Szaruiah, & percussit Philisthæum & occidit illum. ideò iurauerunt viri Dauid ei, dicendo: Non exibis amplius nobiscum ad bellum, vt non extinguas regnum Israel.

[18] Et fuit post hæc & fuit adhuc bellum in Gob cum Philisthæis: tunc occidit Sibchai *qui erat* de Hhusath, Zzaph ex filiis robusti. [19] Et fuit adhuc bellum in Gob cum Philisthæis, & occidit Dauid, filius Iisai textoris veli domus sanctuarij, Galiath Githæum; & lignum hastæ eius erat sicut liciatorium textorum.

[20] Et fuit amplius bellum in Gath, & erat vir mensuræ, & digiti manuum eius & digiti pedum eius erant sex & sex, viginti quatuor numero; & ipse etiam genitus ex robusto.

[21] Et exprobrauit Israel: & occidit illum Iehonathan filius Simgha fratris ipsius Dauid.

[22] Quatuor hi nati sunt robusto vni in Gath, & traditi sunt in manus Dauid & in manus seruorum eius.

כב

1 * וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה
הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ
מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל׃
2 * וַיֹּאמַר יְהוָה סַלְעִי וּמְצָדָתִי
3 וּמְפַלְטִי־לִי׃ * אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה־
בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי
וּמָנוֹסִי מֹשִׁיעִי מֵחָמָס תּוֹשִׁיעֵנִי׃
4 * מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי
5 אִוָּשֵׁעַ׃ * כִּי אֲפָפֻנִי מִשְׁבְּרֵי־מָוֶת
6 נַחֲלֵי בְלִיָּעַל יבעתני׃ * חֶבְלֵי
שְׁאוֹל סַבֻּנִי קִדְּמֻנִי מְקֹשֵׁי מָוֶת׃
7 * בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי
אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי
8 וְשַׁוְעָתִי בְּאָזְנָיו׃ וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ
הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגָּזוּ
9 וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־ חָרָה לוֹ׃ * עָלָה
עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים
10 בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ׃ * וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרַד
11 וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו׃ * וַיִּרְכַּב
עַל־כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּרָא עַל־כַּנְפֵי־
12 רוּחַ׃ * וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סֻכּוֹת
חַשְׁרַת־מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים׃
13 * מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ בָּעֲרוּ גַּחֲלֵי־אֵשׁ׃
14 * יַרְעֵם מִן־ שָׁמַיִם יְהוָה
15 וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ׃ * וַיְשַׁלַּח חִצִּים
16 וַיְפִיצֵם בָּרָק וַיָּהֹמֵם׃ * וַיֵּרָאוּ
אֲפִיקֵי יָם יִגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל
בִּגַעֲרַת יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ׃

CAP. XXII.

1 LOcutus est autem Dauid Domino verba carminis huius, in die qua liberauit
A eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul.
2 * Et ait: Dominus petra mea, & robur meum, & saluator meus. Psal. 17.
3 * Deus fortis meus, sperabo in eum: scutum meũ, & cornu salutis meæ, eleuator meus & refugium meum; saluator meus, de iniquitate liberabis me.
4 * Laudabilem inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero.
5 * Quia circundederunt me contritiones mortis, torrentes belial terruerunt me.
6 * Funes inferni circundederunt me, præuenerunt me laquei mortis.
7 * In tribulatione mea inuocabo Dominum, & ad Deum meum clamabo. et exaudiet de templo sancto suo vocẽ meã, & clamor meus veniet ad aures eius.
8 * Cõmota est & contremuit terra; fundamenta montium concussa sunt & conquassata, quoniam iratus est.
9 * Ascendit fumus de naribus eius, & ignis de ore eius vorauit, carbones succen-
B si sunt ab eo.
10 * Et inclinauit cælos & descendit, & caligo sub pedibus eius.
11 * Et ascendit super Cherubin & volauit, & lapsus est super pennas venti.
12 * Posuit tenebras in circuitu suo latibulum, cribrans aquas de nubibus cælorum.
13 * Præ fulgore in conspectu eius, succensi sunt carbones ignis.
14 * Tonabit de cælo Dominus, & excelsus dabit vocem suam.
15 * Misit sagittas, & dissipauit eos; fulgura, & consumpsit eos.
16 * Et apparuerunt effusiones maris, & reuelata sunt fundamenta orbis ab increpatione Domini, ab inspiratione spiritus furoris eius.

תרגום יונתן

כב

1 וְשַׁבַּח דָּוִד יַת פִּתְגָמֵי חֻשְׁבְּחָתָא הָדָא עַל כָּל יוֹמָא דְשֵׁיזִיב יְיָ יַת יִשְׂרָאֵל מִיַּד כָּל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְאַף לָדָוִד מֵחַרְבָּא דְשָׁאוּל׃ 2 וַאֲמַר
יְיָ תְּקִפִּי וּרְוַחֲצָנִי וּמְשֵׁיזִיב יָתִי׃ 3 אֱלָהִי תְּקִפִּי דְּמִן קֳדָמוֹהִי מִתְיְהֵב לִי תְּקוֹף וּפוּרְקָן לְאִתְגַּבְּרָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבַי רוֹחֲצָנִי דְעַל מֵימְרֵיהּ אֲנָא
רָחִיץ בְּעִידָן עָקָא מֵגִין עֲלַי מִבַּעֲלֵי דְבָבַי וַאֲמַר לַאֲרָמָא קָרְנִי בְּפוּרְקָנֵיהּ סַמְכָנִי דַהֲוָה מֵימְרֵיהּ סְמָךְ לִי כַּד הֲוֵיתִי עָרִיק מִן קֳדָם רָדְפַי פָּרְקָנִי
מִבַּעֲלֵי דְבָבַי וְאַף מִיַּד כָּל חֲטוֹפִין שֵׁיזְבָנִי׃ 4 בְּתֻשְׁבְּחָא אֲנָא מְצַלֵּי קֳדָם יְיָ דִּכְכָל עִידָן מִבַּעֲלֵי דְבָבַי פָּרִיק יָתִי׃ 5 אֲרֵי אַקִּיפַתְנִי עָקָא
כְּאִתָּא דַיָּהֲבָא עַל מַחְבְּרָא וְחַיִל לֵית לֵהּ לְמֵילַד סְיָעָה חַיָּבִין בְּעָתָה יָתִי׃ 6 מַשְׁרְיָת רְשִׁיעִין אַקְפוּנִי קֳדָמוֹנִי דְמַזְיְנִין בְּמָנֵי קְטוֹל׃ 7 כַּד
עָקָא לִי אֲנָא מְצַלֵּי קֳדָם יְיָ וְקֳדָם אֱלָהִי אֲנָא מְהַחְנַן וּמְקַבֵּל מֵהֵיכְלֵיהּ צְלוֹתִי וּבָעוּתִי מִן קֳדָמוֹהִי מְתַקַּבְּלָא בְּאָדְנוֹי׃ 8 וְאִיתְרַגִּישַׁת
אַרְעָא וְשַׁכְלוֹלֵי שְׁמַיָּא זָעוּ וְאִתְרְכִינוּ אֲרֵי תְּקֵף רְגָזֵיהּ בְּאֶשָּׁא בָּעֲרָא מִן קֳדָמוֹהִי מְשֵׁיצִי מְזוּפֵיהּ כְּגוּמְרִין דְנוּר דַּלְקָא
מִמֵּימְרֵיהּ׃ 10 וְאַרְכִּין שְׁמַיָּא וְאִתְגְּלִי יְקָרֵיהּ וַעֲנַן אֲמִיטְתֵּהּ כִּיבֵּשׁ קֳדָמוֹהִי׃ 11 וְאִתְגְּלִי בִּגְבוּרְתֵּיהּ עַל כְּרוּבַיָּא וְרַהֵט בִּתְקוֹף עַל כַּנְפֵי רוּחָא׃
12 אֲשַׁוֵּי שְׁכִינְתֵּיהּ בְּעַרְפִּילָא עֲנַן יְקָר סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ מַחֲיַת מַיִן חַקִּיפִין מֵרְכָּפַת עֲנָנִין׃ 13 מִזִּיו יְקָרֵיהּ מַבְהִיקִין שְׁמֵי שְׁמַיָּא מְזוּפֵיהּ
כְּגוּמְרִין דְנוּר דַּלְקָא מִמֵּימְרֵיהּ׃ 14 אַכְלִי מִן שְׁמַיָּא יְיָ וְעִילָאָה אֲרִים מֵימְרֵיהּ׃ 15 וּשְׁלַח מַחֲיָתֵיהּ כְּגִירִין וּבַדְּרִינוּן בָּרְקִין וְשַׁגְּשִׁינוּן׃
16 וְאִיתְחֲזִיאוּ עִמְקֵי יַמָּא וְאִתְגְּלִיאוּ שְׁכְלוֹלֵי תֵּבֵל בְּמִזּוּפֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ מִמֵּימַר תְּקוֹף רְגָזֵיהּ׃

CAP. XXII.

ET locutus est Dauid Domino verba carminis huius in die qua liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul. 1

* Et dixit: Dominus petra mea, & munitio mea, & eruens me mihi 2

* Deus meus, custos meus, confisus ero in eo. 3

* Protector meus & cornu salutis meæ, susceptor meus & refugium salutis meæ; de iniquo saluabis me.

* Laudabilem inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero: 4

* Quoniam circundederunt me contritiones mortis, & torrentes iniquitatis terruerunt me. 5

* Funes inferni circundederunt me, et præuenerunt me laquei mortis. 6

* In tribulatione mea inuocabo Dominum, & ad Deum meum clamabo. et audiuit de templo suo vocem meam, & clamor meus in auribus eius. 7

* Et commota est & turbata est terra, & fundamenta cæli concussa sunt, quoniam iratus est eis Dominus. 8

* Ascendit fumus in ira eius, & ignis ex ore eius vorauit. carbones succensi sunt ab eo; 9

* Et inclinauit cælos & descendit, & caligo sub pedibus eius. 10

* Et ascendit super Cherubim & volauit, & visus est super pennas ventorum; 11

* Et posuit tenebras latibulum suum. in circuitu suo tabernaculum suum tenebræ aquarũ, nubes aeris. 12

* De lumine in conspectu eius succensi sunt carbones ignis. 13

* Et intonuit de cælo Dominus, & excelsus dedit vocem suam: 14

* Et misit sagittas & dissipauit eos. 15

* Et fulgurauit coruscationem & terruit eos, & apparuerũt emissiones maris. & reuelata sunt fundamenta orbis in increpatione Domini à spiratione spiritus furoris eius. 16

κβ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε δαυὶδ τῷ κυρίῳ τοὺ λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἐξείλετο αὐτὸν κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς Σαούλ.

2 * καὶ εἶπεν, κύριος πέτρα μου καὶ ὀχύρωμά μου, ὁ ἐξαιρούμενός με ἐμοί

3 * ὁ θεός μου, φύλαξ μου, πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ. ὑπερασπισής μου, καὶ κέρας σωτηρίας μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγή σωτηρίας μου, ἐξ ἀδίκου σώσεις με.

4 * αἰνετὸν ἐπικαλέσομαι κύριον, καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι.

5 * ὅτι περιέσχον με συντελειμοὶ θανάτου, καὶ χείμαρροι ἀνομίας ἐφόβησάν με.

6 * ὠδῖνες ᾅδου ἐκύκλωσάν με, καὶ προέφθασάν με πέδαι θανάτου.

7 * ἐν θλίψει μου ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου βοήσομαι. καὶ ἤκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτοῦ.

8 * καὶ ἐσείσθη καὶ ἐταράχθη ἡ γῆ καὶ τὰ θεμέλια τοῦ οὐρανοῦ συνεταράχθη, ὅτι ἐθυμώθη αὐτοῖς κύριος.

9 * ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἐκ στόματος αὐτοῦ κατέφαγε. ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἐξ αὐτοῦ.

10 * καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

11 * καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, καὶ ὤφθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων.

12 * καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ. κύκλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ σκότος ὑδάτων, νεφέλαι ἀέρος.

13 * ἐκ φέγγους ἀπαντι αὐτοῦ ἐξεκαύθησαν ἄνθρακες πυρός.

14 * καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ.

15 * καὶ ἀπέστειλε βέλη καὶ διεσκόρπισεν αὐτούς.

16 * καὶ ἤστραψεν ἀστραπὴν, καὶ ἐξέστησεν αὐτούς, καὶ ὤφθησαν ἀφέσεις θαλάσσης. καὶ ἀπεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης ἐν τῇ ἐπιπλήξει τοῦ κυρίου ἀπὸ πνοῆς πνεύματος ὀργῆς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXII.

ET cantauit Dauid verba laudis huius super omnibus diebus quibus liberauerat Dominus Israel de manu omnium auctorum inimicitiarum eorum, & etiam Dauid ex gladio Saul. [2] Et dixit: Dominus firmitudo mea & fiducia mea, & liberans me. [3] Dominus firmitudo mea, quòd ab-ante ipsum data sit mihi firmitas & liberatio ad superandum auctores inimicitiarum mearum; fiducia mea, quòd super verbum eius confido in tempore angustiæ, protegens me ab auctoribus inimicitiarum mearum; & qui dixit, quòd extolleret cornu meum, in liberatione sua fulciuit me. ecce fuit dictum eius sustentaculum mihi quando fugiebam ante persecutores meos; liberauit me de auctoribus inimicitiarum mearum, & etiam de manu omnium raptorum eripuit me. [4] In laude oro ante Dominum, qui in omni tempore de auctoribus inimicitiarum mearum liberauit me. [5] Quia circundedit me angustia tanquam mulierem quæ sedet in sella parturientis, & virtus non illi est ad pariendum: multitudo peccatorum territat me. [6] Castra improborum obsederunt me, anticipauerunt me qui armati erant vasis occisionis. [7] Quando angustia erat mihi, ego orabam ante Dominum, & ante Deum meum ego deprecabar; & accipiebat de templo suo orationem meam; & postulatio mea ab-ante ipsum suscipiebatur in auribus eius. [8] Et cõmota est & tremefacta terra, & fundamenta cęlorũ expauerũt, & deiecta sunt, quia grauis erat indignatio eius. [9] Ascẽdit fumus indignationis eius sicut ignis cõburẽs, ab-ante illũ; cõsumit increpatio eius, sicut carbones ignis, succensa à dicto eius. [10] Et inclinauit cælos, & reuelata est gloria eius, & nubes caliginis scabellum ante eũ. [11] Et reuelatus est in fortitudine sua super Cherubaia, & deduxit in fortitudine super alas vẽti. [12] Posuit maiestatẽ suã in obscuritate nubis gloriam circum se, descendere faciens aquas fortes de multitudine nubiũ. [13] A fulgore gloriæ eius candent cæli cælorum: increpatio eius, sicut carbones ignis, succẽsa est à dicto eius. [14] Tonauit de cælo Dñs, & altissimus extulit dictũ suũ. [15] Et misit plagas suas sicut iacula, & dispersit illos; fulgura, & conturbauit eos. [16] Et visę sunt profunditates maris, & reuelata sunt fundamenta orbis, in increpatione ante Dominum, à dicto valido indignationis eius.

17 * יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי
18 מִמַּיִם רַבִּים: * יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי
עָז מִשֹּׂנְאָי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי:
19 * יְקַדְּמֻנִי בְּיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה
20 מִשְׁעָן לִי: * וַיֹּצִיאֵנִי לַמֶּרְחָב אֹתִי
21 יַחֲלִצֵנִי כִּי־חָפֵץ בִּי: * יִגְמְלֵנִי
יְהוָה כְּצִדְקָתִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי:
22 * כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא
23 רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי: * כִּי כָל־מִשְׁפָּטָו
לְנֶגְדִּי וְחֻקֹּתָיו לֹא־אָסוּר מִמֶּנִּי:
24 * וָאֱהִי תָמִים לוֹ וָאֶשְׁתַּמֵּר
25 מֵעֲוֹנִי: * וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי כְּצִדְקָתִי
26 כְּבָרִי לְנֶגֶד עֵינָיו: * עִם־חָסִיד
תִּתְחַסָּד עִם־גִּבּוֹר תָּמִים תִּתַּמָּם:
27 * עִם־נָבָר תִּתָּבָר וְעִם־עִקֵּשׁ
28 תִּתַּפָּל: * וְאֶת־ עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ
וְעֵינֶיךָ עַל־רָמִים תַּשְׁפִּיל:
29 * כִּי־אַתָּה נִירִי יְהוָה וַיהוָה יַגִּיהַּ
30 חָשְׁכִּי: * כִּי בְכָה אָרוּץ גְּדוּד בֵּאלֹהַי
31 אֲדַלֶּג־שׁוּר: * הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ
אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא
לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ: * כִּי מִי־אֵל
מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר מִבַּלְעֲדֵי
33 אֱלֹהֵינוּ: * הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל וַיַּתֵּר
34 תָּמִים דַּרְכּוֹ: * מְשַׁוֶּה רַגְלַי
כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמֹתַי יַעֲמִידֵנִי:
35 * מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחַת־קֶשֶׁת
36 נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי: * וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן
37 יִשְׁעֶךָ וַעֲנָתְךָ תַּרְבֵּנִי: * תַּרְחִיב
צַעֲדִי תַּחְתֶּנִי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי:

SAMVEL. II. Translat.B.Hierony. *Dauid.*

17 * Misit de excelso & assumpsit me, & traxit me de aquis multis.
18 * Liberauit me ab inimico meo potentissimo, & ab his qui oderant me, quo-
19 niam robustiores me erant. * Præuenit me in die afflictionis meæ, & factus est
C Dominus firmamentum meum.
20 * Et eduxit me in latitudinem, liberauit me, quia complacui ei.
21 * Retribuet mihi Dominus secundùm iustitiam meam, & secũdùm munditiam manuum mearum reddet mihi.
22 * Quia custodiui vias Domini, & non
23 egi impiè à Deo meo. * Omnia enim Psal.17.
iudicia eius in conspectu meo, & præcepta eius non amoui à me.
24 * Et ero perfectus coram eo, & custodiam me ab iniquitate mea.
25 * Et restituet mihi Dominus secũdùm iustitiam meam, & secũdùm munditiam manuum mearum in cõspectu oculorum
26 suorum. * Cum sancto sanctus eris, & cum robusto perfectus.
27 * Et cum electo electus eris, & cũ peruerso peruerteris.
28 * Et populum pauperem saluum facies, oculisque tuis excelsos humiliabis.
29 * Quia tu lucerna mea Domine, & tu Domine illuminabis tenebras meas.
30 * In te enim curram accinctus, in Deo
31 meo transiliam murum. * Deus, immaculata via eius, eloquiũ Domini igne examinatum, scutum est omnium sperãtium
32 in se. * Quis est Deus præter Dominum, & quis fortis præter Deum nostrum?
33 * Deus qui accinxit me fortitudine, &
34 complanauit perfectã viam meam: * Coæquans pedes meos ceruis, & super excelsa
35 mea statuens me. * Docens manus meas ad prœlium, & componens quasi arcum
36 æreum brachia mea. * Dedisti mihi clypeũ salutis tuę, & mansuetudo mea multiplicauit me.
37 * Dilatabis gressus meos subtus me, & non deficient tali mei.

תרגום יונתן

17 שְׁלַח נְבִיאוּתִי מֶלֶךְ תַּקִּיף דְּיַחֵיב בְּתֻקְפָּא רוּמָא דַּבְּרַנִי וְשֵׁיזְבַנִי מֵעַמְמִין סַגִּיאִין: 18 יְשֵׁיזְבִנַּנִי מִשַּׂנְאַי אֲרֵי תַקִּפַנִי מִבַּעֲלֵי דְבָבַי אֲרֵי
אִתְגַּבְּרוּ עֲלַי: 19 קַדְּמוּנִי בְּיוֹם טַלְטוּלִי וַהֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ סְמָךְ לִי: 20 וְאַפֵּיק לִרְוָחָא יָתִי שֵׁיזְבַנִי אֲרֵי אִתְרְעֵי בִּי: 21 יְשַׁלְּמִנַּנִי יְיָ
כְּזָכוּתִי כְּבָרִירוּת יְדַי יְתִיב לִי: 22 אֲרֵי נְטָרִית אָרְחָן דְּתָקְנָן קֳדָם יְיָ וְלָא חַלִּיכִית בִּרְשָׁע קֳדָם אֱלָהִי: 23 אֲרֵי כָּל דִּינוֹהִי גְלָן לְקֳבְלִי לְמֶעְבַּדְהוֹן
וּקְיָמוֹהִי לָא עֲדִית מִינַּהוֹן: 24 וַהֲוֵית שְׁלִים בִּדְחַלְתֵּיהּ וַהֲוֵית נָטַר נַפְשִׁי כָּל יוֹמֵי מֵחוֹבִין: 25 וַאֲתֵיב יְיָ לִי כְּזוּכוּתִי כְּבָרִירוּתִי קֳדָם מֵימְרֵיהּ:
וּקְיָמוֹהִי לָא עֲדִית מִינַּהוֹן: 24 וַהֲוֵית שְׁלִים בִּדְחַלְתֵּיהּ וַהֲוֵית נָטַר נַפְשִׁי כָּל יוֹמֵי מֵחוֹבִין: 25 וַאֲתֵיב יְיָ לִי כְּזוּכוּתִי כְּבָרִירוּתִי קֳדָם מֵימְרֵיהּ:
26 עִם דְּאִשְׁתְּכַח חָסִיד קֳדָמָךְ בְּכִין אַסְגֵּיתָא לְמֶעְבַּד חִסְדָּא עִם זַרְעֵיהּ יִצְחָק דַּהֲוָה שְׁלִים בִּדְחַלְתָּךְ בְּכִין אַשְׁלֵימְתָּא מֵימַר רְעוּתָךְ
עִמֵּיהּ: 27 יַעֲקֹב דְּהַלִּיךְ בְּבִרִירוּתָא קֳדָמָךְ בְּחַרְתָּ בְּנוֹהִי מִכָּל עַמְמַיָּא פָּרְעֹה וּמִצְרָאֵי דְּחַשִּׁיבוּ מַחְשְׁבָן בִּישָׁן עַל עַמָּךְ בַּלְבֵּלְתִּינוּן בְּמַחְשָׁבָתְהוֹן:
28 וְיָת עַם חַשִּׁיךְ אַתְּ עָתִיד לְמִפְרַק וּבְמֵימְרָךְ תַּקִּיפָא דְּמִתַּבְּרִין עֲלֵיהוֹן תַּמְאִיךְ: 29 אֲרֵי אַתְּ הוּא מָרֵי נְהוֹרֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל יְיָ וַיְיָ יַפְקִינַנִי
מֵחֲשׁוֹכָא לְנְהוֹרָא וְיַחְזִינַנִי בְּעָלְמָא דַּעֲתִיד לְמֵיתֵי לְצַדִּיקַיָּא: 30 אֲרֵי בְּמֵימְרָךְ אַסְגֵּי מַשְׁרִין וּבְמֵימַר אֱלָהִי אַכְבֵּשׁ כָּל כַּרְכִין תַּקִּיפִין:
31 אֱלָהָנָא דְכַיְּנָא אָרְחֵיהּ אוֹרַיְתָא דַיְיָ בְּחִירָא הִיא תְּקוֹף לְכָל דְּמִתְרַחֲצִין עֲלוֹהִי: 32 לֵית אֱלָהָא אֱלָּא יְיָ וְלֵית דְּתַקִּיף אֱלָּא אֱלָהָנָא:
33 אֱלָהָא דְּסָעִיד לִי בְּחֵילָא וּמְתַקֵּן שְׁלִים אוֹרְחִי: 34 מְשַׁוֵּי רַגְלַי קַלִּילִין כְּאַיָּלְתָּא וְעַל בֵּית תַּקְפִּי יְקִימִנַּנִי: 35 מַלֵּיף יְדַי לְמֶעְבַּד
קְרָבָא וּמְתַקֵּף כְּקֶשֶׁת נְחָשָׁא דְּרָעַי: 36 וִיהַבְתְּ לִי תְּקוֹף פִּרְקָנָךְ וּפִרְקָתַנִי וּבְמֵימְרָךְ אַסְגֵּיתָנִי: 37 אַסְגֵּיתָא פִּסְיָעָתִי תְּחוֹתִי וְלָא
אִזְדַּעְזָעָה רְכוּבָתִי:

17 * Misit de altitudine & assumpsit me, traxit me de aquis multis:

18 * Liberauit me de robore inimicorum meorum, de odientibus me, quoniam robusti erant magis quàm ego.

19 * Præuenerunt me in die perditionis meæ: & factus est Dominus firmamentum meum:

20 * Et eduxit me in latitudinem: liberauit me, quia voluit me.

21 * Et retribuit mihi Dominus secundum iustitiam meam, et secũdum munditiam manuum mearum reddet mihi: 22 * Quia custodiui vias Domini, & non impiè egi coram Deo meo.

23 * Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & præcepta eius non amouebuntur à me.

24 * Et ero immaculatus ei, & custodiam me ab iniquitate mea.

25 * Et restituet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundùm munditiam manuum mearum in conspectu oculorum suorum.

26 * Cum sancto sanctus eris, & cum innocenti innocens eris: 27 * Et cum electo electus eris, et cum peruerso peruerteris:

28 * Quoniam tu populum mansuetum saluabis, & oculos excelsorum humiliabis.

29 * Quoniam tu illuminabis lucernam meam Domine, & Dominus illuminabit in tenebris meis. 30 * Quia in te curram accinctus, & in Deo meo transiliam murum.

31 * Deus immaculata via eius. eloquium Domini igne examinatum. protector ipse est omnibus confidentibus in eo.

32 * Quia quis Deus præter Dominum? et quis creator præter Deum nostrum?

33 * Deus corroborans me fortitudine, & posuit immaculatam viam meam.

34 * Ponens pedes meos vt cerui, & statuens me super excelsa.

35 * Docens manus meas ad prælium, et frangens arcum æreum super brachia mea.

36 * Et dedisti mihi clypeum salutis meæ, & humilitas tua multiplicauit me.

37 * Et dilatasti gressus meos subtus me, et non defeci in viis meis.

17 * ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, εἵλκυσέ με
18 ἐξ ὑδάτων πολλῶν. * ἐξείλετό με ἐξ ἰσχύος ἐχθρῶν
μου, ἐκ τῶν μισούντων με, ὅτι ἴσχυον ὑπὲρ ἐμέ.
19 * προέφθασάν με ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας μου. καὶ ἐ-
20 γένετο κύριος στήριγμά μου. * καὶ ἐξήγαγέ με
εἰς πλατυσμόν. ἐξέσωσέ με, ὅτι ἠθέλησέ με.
21 * Καὶ ἀνταπέδωκέ μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου,
καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταποδώσει μοι·
22 * ὅτι ἐφυλαξάμην ὁδοὺς κυρίου, καὶ οὐκ ἠσέβησα
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου·
23 * ὅτι πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ ἀπέναντί μου, καὶ τὰ
προστάγματα αὐτοῦ οὐκ ἀποστήσεται ἀπ' ἐμοῦ.
24 * καὶ ἔσομαι ἄμωμος αὐτῷ, καὶ φυλάξω με ἀπὸ τῆς ἀνο-
μίας μου.
25 * καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην
μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀπέναντι
τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.
26 * μετὰ ὁσίου ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ ἀθώου ἀθῶος ἔσῃ·
27 * καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ στρε-
βλωθήσῃ·
28 * ὅτι σὺ τὸν λαὸν τὸν πτωχὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑ-
ψηλῶν ταπεινώσεις.
29 * ὅτι σὺ φωτίεις λύχνον μου κύριε, καὶ ὁ κύριος ἐκλάμ-
ψει ἐν σκότει μου.
30 * ὅτι ἐν σοὶ δεδεμοδμαι μονόζωνος, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου
ὑπερθοδμαι τεῖχος.
31 * ὁ θεὸς ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. τὸ ῥῆμα κυρίου πεπυρω-
μένον. ὑπερασπιστής αὐτός ἐστι πᾶσι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ'
32 αὐτόν. * διότι τίς θεὸς πλὴν τοῦ κυρίου; καὶ τίς κτίστης
πλὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν;
33 * ὁ θεὸς ὁ κραταιῶν με δυνάμιν, καὶ ἔθετο ἄμωμον
34 τὴν ὁδόν μου. * πιθεὶς σοὺ πόδας μου ὡς ἐλάφου,
καὶ ἐπὶ ὑψηλὰ
35 * ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς πόλεμον, καὶ καταξας
τόξον χαλκοῦν ἐπὶ βραχίονάς μου.
36 * καὶ ἔδωκάς μοι ὅπλον τῆς σωτηρίας μου, καὶ ὑπα-
κοή σου ἐπλήθυνέ με.
37 * καὶ ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου,
καὶ οὐκ ἠσθένησα ἐν ταῖς τρίβοις μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Misit prophetas suos rex fortis qui sedet in fortitudine celsitudinis: gubernauit me, & eripuit me de gentibus multis. 18 Eripuit me de inimicis meis, quia præualuerant in me: de auctoribus inimicitiæ meæ, quia fortificati fuerant super me. 19 Anticipauerunt me in die migrationis meæ, at fuit dictum Domini sustentaculum mihi. 20 Et eduxit in latitudinem me; eripuit me, quia complacuit sibi in me. 21 Retribuit mihi Dominus secundum meritum meum, & iuxta puritatem manuum mearum reddidit mihi. 22 Quia custodiui vias quæ rectę sunt ante Dominum; & non ambulaui in improbitate ante Deum meum. 23 Quia omnia iudicia eius reuelata apud me ad faciendum ea, & fœdera eius; non recessi ad eis. 24 Et fui perfectus in timore eius, & custodiui animam meã omnibus diebus meis à peccatis. 25 Et reddidit Dñs mihi secundum meritum meum, iuxta puritatem meam ante dictũ eius. 26 Abraham qui inuentus est pius ante te, ideò multiplicasti facere misericordiam cum semine eius Isaac qui fuit perfectus in timore tuo; idcircò perfecisti dictum voluntatis tuæ cum illo. 27 Iaghacob qui ambulauit in puritate ante te, elegisti filios eius ab omnibus gentibus. Pargho & Miszraæos qui excogitarãt cogitatiões malas super populum tuum, confudisti illos in cogitationibus suis. 28 Et populũ miserũ tu futurus es vt salues, & in dicto tuo forti eos qui inualescunt super illos, humiliabis. 29 Quia tu ipse Dñs lux ipsius Israel Dñe: & Dñs educet me de obscuritate in lucẽ, & videre faciet me in sęculo quod futurũ est vt eueniat iustis. 30 Quia in dicto tuo multiplicabo castra, & in dicto Dei mei subigã oẽs arces validas. 31 Deus noster est cuius rectæ sunt viæ, lex Dñi electa est, ipsa est fortitudo omnibus qui cõfidũt in eo. 32 Non est Deus nisi Dñs, nec qui sit fortis nisi Deus noster. 33 Deus qui auxiliatus est mihi in virtute, & cõstituit perfectã viã meã. 34 Ponens pedes meos veloces instar ceruorũ & super domũ fortitudinis meæ statuit me. 35 Docens manus meas ad gerendum bellum, & fortificans vt arcum æreum brachia mea. 36 Et dedisti mihi fortitudinem liberationis tuæ, & liberasti me; & in dicto tuo multiplicasti me. 37 Auxisti gressus meos subtus me, & non cõmotus est poples meus.

38 * אֶרְדְּפָה־אֹיְבַי וַאַשְׁמִידֵם
39 וְלֹא אָשׁוּב עַד־ כַּלּוֹתָם: * וָאֲכַלֵּם
וָאֶמְחָצֵם וְלֹא יְקוּמוּן וַיִּפְּלוּ
40 תַּחַת רַגְלָי: * וַתְּזַרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה
41 תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּנִי: * וְאֹיְבַי
תַּתָּה־לִּי עֹרֶף מְשַׂנְאַי וָאַצְמִיתֵם:
42 * יִשְׁעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ אֶל־יְהוָה וְלֹא
43 עָנָם: * וְאֶשְׁחָקֵם כַּעֲפַר־אָרֶץ
כְּטִיט־חוּצוֹת אֲדַקֵּם אֲרִקְעֵם:
44 * וַתְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עַמִּי תְּשְׁמְרֵנִי
לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא־יָדַעְתִּי יַעַבְדֻנִי:
45 * בְּנֵי נֵכָר יִתְכַּחֲשׁוּ־ לִי לִשְׁמַע אֹזֶן
46 יִשְׁמְעוּ לִי: * בְּנֵי נֵכָר יִבֹּלוּ וַיַּחְגְּרוּ
47 מִמִּסְגְּרוֹתָם: * חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ
צוּרִי וְיָרֹם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׁעִי:
48 הָאֵל הַנֹּתֵן נְקָמוֹת לִי וּמוֹרִיד
49 עַמִּים תַּחְתָּנִי: * וּמוֹצִיאִי מֵאֹיְבָי
וּמִקָּמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חֲמָסִים
50 תַּצִּילֵנִי: * עַל־כֵּן אוֹדְךָ יְהוָה בַּגּוֹיִם
51 וְלִשְׁמְךָ אֲזַמֵּר: * מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת
מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה־חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ
לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

כג

1 * וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי
וְנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וּנְעִים
זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל:
2 * רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר־בִּי וּמִלָּתוֹ עַל־לְשׁוֹנִי:
3 * אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל
בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים:

38 * Persequar inimicos meos & cõtetam,
D & non conuertar donec consumam eos.
39 * Consumam eos, & confringam vt
non cõsurgant, cadent sub pedibus meis.
40 * Accinxisti me fortitudine ad prœliũ,
incuruasti resistentes mihi subtus me.
41 * Inimicos meos dedisti mihi dorsum,
odientes me & disperdam eos.
42 * Clamabunt, & non erit qui saluet, ad
Dominum, & non exaudiet eos.
43 * Delebo eos vt puluerem terræ, quasi
lutum platearum comminuam eos atque
confringam.
44 * Saluabis me à contradictionibus po-
puli mei. custodies me in caput gentium.
Populus quem ignoro seruiet mihi.
45 * Filij alieni resistent mihi, auditu au-
ris obedient mihi.
46 * Filij alieni defluxerunt, & contrahen
tur in angustiis suis.
47 * Viuit Dominus, & benedictus Deus
meus, & exaltabitur Deus fortis salutis
meæ.
48 * Deus qui das vindictas mihi, & deii-
cis populos sub me.
49 * Qui educis me ab inimicis meis, & à Psal.17.
resistẽtibus mihi eleuas me; à viro iniquo
liberabis me.
50 * Propterea confitebor tibi Domine in Ro.15.b
gentibus, & nomini tuo cantabo.
51 * Magnificans salutes regis sui, & fa-
ciens misericordiam christo suo Dauid &
semini eius in sempiternum.

CAP. XXIII.

1 HÆc autem sunt verba nouissima quæ
A dixit Dauid filius Isai. Dixit vir cui
constitutum est de Christo Dei Iacob, e-
gregius psaltes Israel.
2 * Spiritus Domini locutus est per me,
& sermo eius per linguam meam, dixit:
3 * Deus Israel mihi locutus est fortis Is-
rael, dominator hominum iustus, domi-
nator in timore Dei.

תרגום יונתן

38 רְדַפְיָה שָׂנְאַי וְשֵׁיצֵיתִינוּן וְלָא תָּבְיָת עַד דְּגַמַרְתִּינוּן: 39 וְשֵׁיצֵיתִינוּן וַגְמַרְתִּינוּן וְלָא יְכִילוּ לְמֵקָם קֳדָמַי וּנְפַלוּ קְטִילִין תְּחוֹת פַּרְסַת
רַגְלָי: 40 וּסְעַרְתַּנִי בְּחֵילָא לְמָעְבַּד קְרָבָא תַּבַּרְתָּ עַמְמַיָּא דְקָיְמִין לְאַבָּאשָׁא לִי תְּחוֹתִי: 41 וְסָנְאַי תַּבַּרְתָּ קֳדָמַי מַחְזְרֵי קְדָל בַּעֲלֵי דְבָבַי
וְשֵׁיצֵיתִינוּן: 42 בָּעַן סָעִיד וְלֵית לְהוֹן פְּרִיק מְצַלַּן קֳדָם יְיָ וְלָא מְקַבֵּיל צְלוֹתְהוֹן: 43 וְדוֹשַׁשְׁתִּינוּן כְּעַפְרָא דְאַרְעָא כְּטִין שׁוּקִין בַּעֲטִית
בְּהוֹן רַפְסְתִּינוּן: 44 וּתְשֵׁיזְבִינַנִי מִפַּלְגוּת עַמָּא תְּסַגִּינַנִי רֵישָׁא לְכָל עַמְמַיָּא עַמָּא דְלָא יְדָעִית יִפְלְחוּנַנִי: 45 בְּנֵי עַמְמַיָּא יְתַכְּדְבוּן לִי
לְשִׁמַע אוּדֶן יְשְׁתַּמְּעוּן לִי: 46 בְּנֵי עַמְמַיָּא יִסוּפוּן וְיִזְדְעִזוּן מִבֵּירְנֵיָתְהוֹן: 47 קַיָּים הוּא יְיָ וּבְרִיךְ תַּקִּיפָא דְמִן קֳדָמוֹהִי מְתְיַהֵיב לָנָא תְּקוֹף
וּפוּרְקָן וּמְרָמָא אֱלָהָא תְּקוֹף פְּרָקָנָא: 48 אֱלָהָא דְעָבַד פֻּרְעָנוּתָא לִי וְחַבַּר עַמְמַיָּא דְקָיְמִין לְאַבָּאשָׁא לִי תְּחוֹתִי: 49 וּפְרִיקִי מְסָנְאַי
וְעַל דְּקָיְמִין לְאַבָּאשָׁא לִי תְּגַבְּרִינַנִי מְמַשְׁרְיָה חֲטוֹפִין תְּשֵׁיזְבִינַנִי: 50 עַל כֵּן אוֹדֵי קֳדָמָךְ יְיָ בְּעַמְמַיָּא וְלִשְׁמָךְ אֵימַר תְּשַׁבְּחָן:
51 מַסְגֵּי פוּרְקָן לְמַעְבַּד עִם מַלְכֵּיהּ וְעָבֵד טִיבוּ לְמְשִׁיחֵיהּ לְדָוִד וּלְזַרְעֵיהּ עַד עָלְמָא: כג

1 וְאִילֵּין פִּתְגָמֵי נְבוּאַת דָּוִד דְּאִתְנַבִּי לְסוֹף עָלְמָא וְיוֹמֵי נֶחָמְתָא דַּעֲתִידִין לְמֵיתֵי אֲמַר דָּוִד בַּר יִשַׁי וַאֲמַר גַּבְרָא דְּמְרַבָּא לְמַלְכוּ מְשִׁיחַ
בְּמֵימַר אֱלָהָא דְיַעֲקֹב וְתֻקְּנֵי לְמִנֵּי בְּחֵיךְ בָּסִים חִשְׁבַּחְתֵּיהּ דְיִשְׂרָאֵל: 2 אֲמַר דָּוִד בְּרוּחַ נְבוּאָה דַּיְיָ אֲנָא מְמַלֵּיל אִילֵּין וּפִתְגָמֵי קְדִשְׁיָה
בְּפוּמִי אֲנָא סָדַר: 3 אֲמַר דָּוִד אֲמַר אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל עֲלֵי מַלֵּיל תַּקִּיפָא דְיִשְׂרָאֵל שַׁלִּיט בִּבְנֵי אֱנָשָׁא קְשׁוֹט דַּאִין אֲמַר לְמַנָּאֵי
לִי מַלְכָּא הוּא מְשִׁיחָא דַּעֲתִיד לְיקוֹם וְיִשְׁלוֹט בִּרְחָלָתָא דַּיְיָ:

* *Persequar inimicos meos, et conteram eos:* 38
& non conuertar donec consumam eos.
* *Confringam eos & non consurgant; et ca-* 39
dent sub pedibus meis.
* *Et accinxisti me fortitudine vt expug-* 40
nem, & incuruabis insurgentes contra me.
* *Et inimici mei traditi sunt mihi. ceruices* 41
odientium me conculcaui.
* *Clamauerunt, & non fuit qui saluaret,* 42
Deus dominus, & non audiuit eos.
* *Et delebo eos vt puluerem terræ, quasi lu-* 43
tum quod est de viis comminuam eos.
* *Et libera me de contradictionibus populi,* 44
custodies me in caput gentium. Populus quem
non cognoui seruiuit mihi:
* *In auditu auris obediuit mihi. filij alieni* 45
mentiti sunt mihi.
* *Filij alieni abijcientur, et errabunt ex an-* 46
gustiis suis.
* *Viuit Dominus, & benedictus qui crea-* 47
uit me, & exaltabitur Deus meus saluator
meus.
* *Fortis dominus Deus qui dedit vindictas* 48
mihi, & humiliauit populos subtus me:
* *Et eduxit me ex inimicis, & de insurgen-* 49
tibus contra me exaltabis me, de viris iniquis
liberabis me.
* *Propter hoc confitebor tibi in gentibus* 50
Domine, & nomini tuo cantabo,
* *Magnificans salutes regis sui, & faciens* 51
misericordiam christo suo Dauid, & semini e-
ius vsque in sempiternum.

CAP. XXIII.

ET *hæc verba Dauid nouissima: Fidelis* 1
Dauid filius Jesse: & fidelis vir, quem sus-
citauit Deus christum Dei Iacob, & pulcher
psalmus Israel.
* *Spiritus Domini locutus est in me, & ser-* 2
mo eius in lingua mea.
* *Dixit Deus Israel mihi, locutus est plastes* 3
Israel, dominator in hominibus iustus, domina-
tor timore Dei.

38 * διώξω τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ ἀφανιῶ αὐτούς. καὶ οὐκ
ἀποστρέψω ἕως οὗ συντελέσω αὐτούς.
39 * θλάσω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ δύνωνται, καὶ πεσοῦνται
ὑποκάτω τοὺς πόδας μου.
40 * καὶ περιέζωσάς με δύναμιν εἰς πόλεμον, καὶ κάμ-
ψεις τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμέ.
41 * καὶ τοὺς ἐχθρούς μου παρέδωκάς μοι. αὐχένας μι-
σούντων με κατεπάτησα.
42 * ἀνεβόησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ ζώζων, θεὸς κύριος καὶ οὐκ
ἐπήκουσεν αὐτῶν.
43 * καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὡς χοῦν γῆς, ὡς πηλὸν τῶν ὁ-
δῶν λεπτυνῶ αὐτούς.
44 * καὶ ἐξελοῦμαι με ἐξ ἀντιλογιῶν λαοῦ, φυλάξεις με
εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν. λαὸς οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι·
45 * εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μοι. υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύ-
σαντό μοι.
46 * υἱοὶ ἀλλότριοι ἀπορειφθήσονται, καὶ χωλανοῦσιν
ἐν τοῖς συγκλεισμοῖς αὐτῶν.
47 * ζῇ κύριος, καὶ εὐλογητὸς ὁ πλάσας με, καὶ ὑψω-
θήσεται ὁ θεός μου ὁ σωτήρ μου.
48 * ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὃς ἔδωκεν ἐκδικήσεις μοι, καὶ ἐ-
ταπείνωσεν λαοὺς ὑποκάτω μου·
49 * καὶ ἐξήγαγέ με ἐξ ἐχθρῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐπεγειρο-
μένων ἐπ' ἐμὲ ὑψώσεις με. ἐξ ἀνδρῶν ἀσεβῶν ῥύσῃ με.
50 * διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε. καὶ τῷ
ὀνόματί σου ψαλῶ,
51 * μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, καὶ
ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ τῷ δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι
αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

κγ'.

1 * Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι δαυὶδ οἱ ἔσχατοι· πιστὸς δαυὶδ
υἱὸς ἰεσσαί. καὶ πιστὸς ἀνήρ, οὗ ἀνέστησεν ὁ θεὸς χριστὸν θεοῦ
ἰακώβ, καὶ ὡραῖος ὁ ψαλμὸς τοῦ ἰσραήλ.
2 * πνεῦμα κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοί, καὶ λόγος αὐτοῦ
διὰ γλώσσης μου.
3 * εἶπεν ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐμοὶ ἐλάλησε πλάσης ἰσραήλ,
ἄρχων ἐν ἀνθρώποις δίκαιος, ἄρχων φόβῳ θεοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Persecutus sum osores meos & disperdidi eos, & non redij vsquequo consumpsi eos. 39 Et consumpsi eos & exterminaui eos, nec potuerunt stare ante me. & ceciderunt occisi subtus plantam pedum meorum. 40 Et roborasti me in virtute ad gerendum bellum; fregisti populos, qui insurgebant vt malefacerent mihi, subtus me. 41 Et inimicos meos fregisti ante me; vertentes ceruicem auctores inimicitiæ meæ, & disperdidi illos. 42 Quærentes auxilium, & non fuit eis liberator: orantes ante Dominum, & non fuit accipiens orationem eorũ.
43 Et contriui illos vt puluerem terræ; sicut lutum platearum calcaui eos, & conculcaui illos. 44 Et liberasti me de medio populi, præfecisti me caput omnibus gentibus: populus quem non cognoui seruierunt mihi. 45 Filij populorum mentiti sunt mihi; ad auditum auris obedierunt mihi. 46 Filij gentium defecerunt, & commoti sunt de palatiis suis. 47 Permanet ipse Dominus, & benedictus fortis, eo quòd ab-ante eum datur nobis robur & liberatio; & ex alto Deus noster robur liberationis nostræ. 48 Deus qui facit vltionem mihi, & frangit gentes, quæ stant vt malefaciant mihi, sub me. 49 Qui liberas me ab osoribus meis, & cõtra eos qui stant vt malefaciant mihi, roborabis me, ab exercitu raptorum eripies me. 50 Propterea confitebor ante te Domine in gentibus, & nomini tuo dicam laudes. 51 Qui multiplicat liberationem facere cum rege suo, & facit benignitatem vncto suo Dauid & semini eius vsque in sæculum. CAP. XXIII.
ET hæc verba prophetiæ Dauid quæ vaticinatus est consummationi sæculi, diebus consolationis qui futuri sunt vt veniant: Dixit Dauid filius Isai, & dixit vir qui sublimatus est in regnum, vnctus in dicto Dei Iaghacob, & constitutus vt præficiat in ludo suauitatis laudem Israel. 2 Dixit Dauid in spiritu prophetiæ Domini, Ego loquor hæc, & verba sanctitatis eius in ore meo ego ordino.
3 Dixit Dauid, Dixit Deus Israel super me, locutus est fortis Israel dominator in filiis hominis, verax iudex dixit, quòd constitueret mihi regem, ipse est Messias, qui futurus est vt surgat & dominetur in timore Domini.

4 * וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח־שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עֲבוֹת מִנֹּגַהּ
מִמָּטָר דֶּשֶׁא מֵאָרֶץ׃

5 * כִּי־לֹא־כֵן בֵּיתִי עִם־אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם
שָׂם לִי עֲרוּכָה בַכֹּל וּשְׁמֻרָה כִּי־כָל־יִשְׁעִי
וְכָל־חֵפֶץ כִּי־לֹא יַצְמִיחַ׃

6 * וּבְלִיַּעַל כְּקוֹץ מֻנָּד כֻּלָּהֶם כִּי־לֹא בְיָד יֻקָּחוּ׃

7 * וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֵץ חֲנִית וּבָאֵשׁ
שָׂרֹף יִשָּׂרְפוּ בַּשֶּׁבֶת׃

8 * אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יֹשֵׁב בַּשֶּׁבֶת
תַּחְכְּמֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁי הוּא עֲדִינוֹ הָעֶצְנִי עַל־שְׁמֹנֶה
מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָד׃

9 * וְאַחֲרָו אֶלְעָזָר בֶּן־דֹּדוֹ בֶן־אֲחֹחִי בִּשְׁלֹשָׁה
הַגִּבֹּרִים עִם־דָּוִד בְּחָרְפָם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיֵּאָסְפוּ־שָׁם
לַמִּלְחָמָה וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃

10 * הוּא קָם וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים עַד כִּי־יָגְעָה
יָדוֹ וַתִּדְבַּק יָדוֹ אֶל־הַחֶרֶב וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה
גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָעָם יָשֻׁבוּ אַחֲרָיו אַךְ
לְפַשֵּׁט׃

11 * וְאַחֲרָו שַׁמָּה בֶן־אָגֵא הָרָרִי וַיֵּאָסְפוּ פְלִשְׁתִּים
לַחָיָה וַתְּהִי־שָׁם חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה עֲדָשִׁים
וְהָעָם נָס מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים׃

12 * וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ־הַחֶלְקָה וַיַּצִּילָהּ וַיַּךְ אֶת־
פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה׃

13 * וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשָׁה מֵהַשְּׁלֹשִׁים רֹאשׁ וַיָּבֹאוּ אֶל־
קָצִיר אֶל־דָּוִד אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וְחַיַּת פְּלִשְׁתִּים
חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים׃

14 * וְדָוִד אָז בַּמְּצוּדָה וּמַצַּב פְּלִשְׁתִּים אָז בֵּית
לָחֶם׃

15 * וַיִּתְאַוֶּה דָּוִד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית־
לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר׃

4 * Sicut lux auroræ oriente Sole manè abſque nubibus rutilat, & ſicut pluuiis germinat herba de terra.

5 * Nec tanta eſt domus mea apud Deũ, vt pactum æternum iniret mecum firmũ in omnibus atque munitum. Cũcta enim ſalus mea & omnis voluntas, nec eſt quicquam ex eo quod non germinet.

6 * Præuaricatores autem quaſi ſpinę euellentur vniuerſi quæ non tolluntur ma-
7 nibus. * Et ſi quis tangere voluerit eas, armabitur ferro & ligno lanceato: igneq; ſuccenſæ comburentur vſque ad nihilum.

8 * Hæc nomina fortium Dauid, ſedens in cathedra ſapientiſsimus princeps inter tres. ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu
9 vno. * Poſt hunc Eleazar filius patrui Beius Ahoites inter tres fortes qui erant cum Dauid quando exprobrauerunt Philiſtiim, & congregati ſunt illuc in prœliũ.

10 *Cumq; aſcendiſſent viri Iſrael, ipſe ſtetit & percuſsit Philiſtæos donec deficeret manus eius, & obrigeſceret cum gladio. Fecitque Dominus ſalutem magnam in die illa, & populus qui fugerat, reuerſus eſt ad cæſorum ſpolia detrahenda.

11 * Et poſt hunc Semmaa filius Aggæ de Arari. Et congregati ſunt Philiſtiim in ſta tione. erat quippe ibi ager lente plenus. cumq; fugiſſet populus à facie Philiſtiim,
12 *ſtetit ille in medio agri & tutus eſt eum. percuſsitque Philiſtęos, & fecit Dominus
13 ſalutem magnam: * Necnon & antè deſcenderant tres qui erant principes inter triginta. & venerant tempore meſsis ad Dauid in ſpeluncam Odollam. Caſtra autem Philiſtinorum erant poſita in valle
14 gigantum, * Et Dauid erat in præſidio. C Porrò ſtatio Philiſtinorum tunc erat in
15 Bethleem. * Deſiderauit ergo Dauid aquam de lacu, & ait: O ſi quis mihi daret potũ aquæ de ciſterna quę eſt in Bethleem iuxta portam!

תרגום יונתן

4 טוּבֵיכוֹן צַדִּיקַיָּא עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עוֹבָדִין טָבִין דְּאַחְוֹן עֲתִידִין לְאַנְהָרָא בְּזִיהוֹר יְקָרְכוֹן כִּנְהוֹר צַפְרָא דְּאָזִיל וְתַקֵּן וּכְשִׁימְשָׁא דְּמַזְהַר בְּלָא
עֲנָנִין בְּזִיהוֹר יְקָרֵיהּ הָא כְּבָרָא דְּמִסְבְּרָא דְּשָׁנֵי בֵּיצְרָתָא דְּיִחוֹת מִטְרָא עַל אַרְעָא׃ 5 אֲמַר דָּוִד יַהִיר מִכְּרֵין בֵּיתִי קֳדָם אֵל אֲרֵי קְיָם עָלַם
קַיֶּים לִי לְמֶהֱוֵי מַלְכוּתִי קַיְּמָא כְּמָה דְקַיְּמִין סִדְרֵי בְּרֵאשִׁית וּנְטִירָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי אֲרֵי כָּל צְרִכִי וְכָל בָּעוּתִי קֳדָמוֹהִי מִתְעַבְּדִין בְּכֵן כָּל מַלְכוּ
עוֹר לְקִבְלֵיהּ לָא תִתְקַיֵּים׃ 6 וְרָשִׁיעַיָּא עַבְדֵי חֲטָאָה דָּמָן לְכִבְיִן דִּבְמִפְקְהוֹן דַּכִּיכִין לְמִקְטַף וְכָל בַּר אֱנָשׁ חַיִּים עֲלֵיהוֹן וְשָׁבִיק לְהוֹן אָזְלִין
וְתָקְפִין עַד דְּלֵית אֶפְשַׁר לְמִקְרַב לְהוֹן בְּיָד׃ 7 וְאַף כֵּן כָּל אֱנָשׁ דְּמִשְׁרֵי לְמִקְרַב בְּחוּבִין אָזְלִין וְתָקְפִין עֲלוֹהִי עַד דְּחָפִין לֵיהּ כִּלְבוּשׁ דְּבַרְזֶל
לָא יָכְלִין לֵיהּ בְּאֶעֵי מוּרְנִין וּרְמִחִין כְּכֵין לֵית פֻּרְעָנוּתְהוֹן בְּיַד אֱנָשׁ אֱלָהֵן בְּאִשְׁתָּא עֲתִידִין לְאִתּוֹקָדָא וְיִתּוֹקְדוּן בְּאִיתְגְּלָאָה בֵּית דִּינָא רַבָּא לְמִחַב
עַל כָּרְסֵי דִינָא לְמֶדַן יַת עָלְמָא׃ 8 וְאִילֵּין שְׁמָהָת גִּבָּרַיָּא דְּהָווּ עִם דָּוִד גִּבָּרָא רֵישׁ מַשְׁרְיָתָא יָתִיב עַל כָּרְסֵי דִינָא מְשִׁיחַ בְּמִשַּׁח קֻדְשָׁא בְּחִיר
וּמְפַנֵּךְ שַׁפִּיר בְּרִיוָה וְיָאֵי בְּחֶוְיֵהּ חַכִּים בְּחָכְמְתָא וְסָכְלְתַן בְּעִיצָה גִּיבַּר בְּגִבְרָוָתָא רֵישׁ גִּיבָּרַיָּא הוּא מָתָקַן בְּמָאנֵי זֵינָא וְנָפֵק בְּפוּם קְלָא וְנָצַח
בְּקְרָבָא וּמְחַבֵּיב עַל יְדֵי מוֹרְנִיתֵיהּ תַּמְנֵי מְאָה קְטִילִין בְּזִמְנָא חָדָא׃ 9 וּבְתָרוֹהִי אֶלְעָזָר בַּר אֲחִבּוּחֵי בַּר אֲחוֹחִי בְּתַלָּתָא גִּבָּרַיָּא עִם דָּוִד כַּד
חַסִידוּ פְלִישְׁתָּאֵי אִתְכְּנִישׁוּ תַּמָּן לְאַגָּחָא קְרָבָא וְסָלִיקוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל׃ 10 הוּא קָם וּקְטַל בְּפְלִשְׁתָּאֵי עַד דִּי לְאֵיאַת יְדֵיהּ וְאִדְבִיקַת יְדֵיהּ עִם
חַרְבָּא וַעֲבַד יְיָ פֻּרְקָנָא רַבָּא בְּיוֹמָא הַהוּא וְעַמָּא תָּבוּ בָּתְרוֹהִי בְּרַם לְחַלָּצָא קְטִילַיָּא׃ 11 וּבָתְרוֹהִי שַׁמָּא בַּר אַגָּא דְּמִן הָרָר וְאִתְכְּנִישׁוּ
פְּלִישְׁתָּאֵי לְחַיָּתָא וַהֲוַת תַּמָּן אַחְסָנַת חַקְלָא מְלֵיָא דְּטַלוּפְחִין וְעַמָּא אַפַּךְ מִן קֳדָם פְּלִישְׁתָּאֵי׃ 12 וְאִתְעַתַּד בְּגוֹ אַחְסָנְתָּא וְשֵׁיזְבַהּ וּקְטַל
יַת פְּלִשְׁתָּאֵי וַעֲבַד יְיָ פֻּרְקָנָא רַבָּא׃ 13 וּנְחַתוּ תְּלָתָא גִּבָּרַיָּא מִגִּבָּרֵי רֵישֵׁי מַשְׁרְיָתָא וַאֲתוֹ לַחֲצָרָא לְוַת דָּוִד לְמְעָרַת עֲדֻלָּם וּמַשְׁרִיַת פְּלִשְׁתָּאֵי
שָׁרְיָא בְּמֵישַׁר גִּבְרַיָּא׃ 14 וְדָוִד בְּכֵן בְּחַקְרָא וְאִיסְטַרְטִיג פְּלִישְׁתָּאֵי בְּכֵן בְּבֵית לָחֶם׃ 15 וְחֶמֵידַת נַפְשָׁא דְּדָוִד וַאֲמַר מַן יַשְׁקִינַנִי מַיָּא
מְגוּבָּא דְּבֵית לֶחֶם דִּי בְּתַרְעָא׃

* *Et ſicut lux matutina orietur Sol manè, & non obſcuritatem inducet. à luce & ex pluuia vt herba de terra:*

* *Quoniam non ſic domus mea cum Deo, quòd fœdus æternum pepigit mecum, vt ſaluaret me paratum in omni tempore cuſtoditum, quoniam omnis ſalus mea & omnis voluntas in Domino: quoniam non germinabit*

* *Prævaricator; quaſi ſpina eiecta, vniuerſi hi. & quoniam non manu tollentur.*

* *Et vir qui laborabit in eis, plenus ferro & lignis lanceæ, & in igne combuſtione comburentur in confuſionem eorum.*

* *Hæc nomina potentium Dauid: Iesbaab filius Thecemani, primus trium hic. Adino Aſonæus, iſte euaginabat gladium ſuum contra octingentos interfectos vno impetu.*

* *Et poſt eum Eleazar filius Dudi filij patrui eius inter tres fortes. hic fuit cum Dauid cùm exprobrauit ipſe in Philiſtiim. & Philiſtiim ibi congregati ſunt in prælium.*

* *Et aſcenderunt viri Iſrael ante faciem eorum, & ipſe ſurrexit & percuſſit Philiſtæos, donec defatigaretur manus eius, & adhæſit manus eius ſuper gladium. & fecit Dominus ſalutem magnam in die illa. & populus reuerſus eſt poſt eum ad prædandum.*

* *Et poſt hunc Sameas filius Aga Arari. & congregati ſunt Philiſtiim in Maxillam: et erat ibi pars agri plena lente. & populus fugit de facie Philiſtiim,*

* *Et ſtetit in medio partis, et liberauit eam, & percuſſit Philiſtæos. & fecit Dominus ſalutem magnam.*

* *Et deſcendunt tres de triginta principibus, et ingreſſi fuerant ad Dauid in ſpeluncam Odolam: & agmina Philiſtinorum caſtrametata ſunt in valle Titanorum.*

* *Et Dauid erat tunc in munitione, & ſtatio Philiſtinorum erat tunc in Bethleem.*

* *Et deſiderauit Dauid, & dixit: Quis dabit potum mihi aquæ de ciſterna quæ in Bethleem quæ in porta?*

4 * καὶ ὡς φῶς τὸ πρωϊνὸν ἀνατελεῖ ἥλιος τοπρωΐ καὶ οὐ σκοτάσῃ. ἀπὸ φέγγους ⁊ ἐξ ὑετοῦ ὡς βοτάνη ἐκ γῆς.

5 * ὅτι οὐχ οὕτως ὁ οἶκός μου μετὰ θεοῦ, ὅτι διαθήκην αἰώνιον ἔθετό μοι ζῶσάμενον ἑτοίμην ἐν παντὶ καιρῷ πεφυλαγμένην, ὅτι πᾶσα ζωτηρία μου καὶ πᾶν θέλημα ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐμὴ βλαστήσει

6 * ὁ παράνομος, ὥσπερ ἄκανθα ἐξωσμένη, πάντες αὐτοί. καὶ ὅτι οὐ χερὶ ληφθήσονται.

7 * καὶ ἀνὴρ ὃς κοπάσῃ ἐν αὐτοῖς, πλήρης σιδήρου ⁊ ξύλων δόρατος, ⁊ ἐν πυρὶ καύσει καυθήσονται εἰς αἰσχύνην αὐτῶν.

8 * Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δυνατῶν δαυίδ. ἰεσβαάβ υἱὸς θεκεμανὶ πρῶτος τῶν τριῶν οὗτος. ἀδινὼ ὁ ἀσωναῖος ὅτι ἐπαίτησεν αὐτὸ ἐπὶ ὀκτακοσίοις τραυματίας εἰσάπαξ.

9 * καὶ μετ' αὐτὸν ἐλεάζαρ υἱὸς δουδὶ υἱοῦ πατραδέλφου αὐτοῦ ἐν τοῖς τρισὶ τοῖς δυνατοῖς ὅτε ἦν μετὰ δαυὶδ ἐν τῷ ὀνειδίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐκεῖ συνήχθησαν εἰς πόλεμον.

10 * καὶ διέβησαν ἄνδρες ἰσραὴλ τοῦ τροσώπου αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ἐξανέστη καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους, ἕως οὗ ἐκοπίασεν ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ προσεκολλήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ λαὸς ἐπέστρεψεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν.

11 * ⁊ μετ' αὐτὸν σαμαίας υἱὸς ἀγὰ ὁ ἀρααί. ⁊ ἐπισυνήχθησαν ἀλλόφυλοι ἐπὶ σιαγόνα. ἦν ἐκεῖ μερὶς ἀγροῦ πλήρης φακοῦ. καὶ ὁ λαὸς ἔφυγε ἐκ προσώπου τῶν ἀλλο-

12 φύλων. * καὶ κατέστη ἐν μέσῳ τῆς μεριδος, ⁊ ἐξείλετο αὐτὴν, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην.

13 * καὶ κατέβησαν τρεῖς ἐκ τῶν τριάκοντα ἀρχόντων, καὶ εἰσῆλθον πρὸς δαυὶδ εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολάμ. ⁊ αἱ τάγματα τῶν ἀλλοφύλων παρενέβαλον ἐν τῇ κοιλάδι τῶν πτωμάτων.

14 * καὶ δαυὶδ ἦν τότε ἐν τῇ περιοχῇ, ⁊ τὸ σύστημα τῶν ἀλλοφύλων ἦν τότε ἐν βηθλεέμ.

15 * καὶ ἐπεθύμησε δαυὶδ, ⁊ εἶπε, τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Beati vos iuſti feciſtis vobis facta bona, quia vos futuri eſtis vt luceatis in luce glorię veſtrę ſicut ſplẽdor auroræ qui ambulat & cõſtat, & ſicut Sol qui ſplẽdet abſq; nubib' in ſplẽdore glorię ſuę: ecce ſicut ager qui expectat in annis ſiccitatis vt deſcẽdat pluuia ſup terrã. 5 Dixit Dauid: Plus eſt q̃ hæc dom' mea ante Deũ, quia iuramẽtũ ęternũ iurauit mihi, ꝙ eſſet regnũ meũ firmũ ſicut firmi ſunt ordines Bereſith, & cuſtoditũ in ſęculũ quod veniet, nã oẽs indigẽtię meę & oẽs petitiones meę ãte ipsũ factę ſũt: ideò oẽ regnũ ampli' cõtra ipsũ nõ firmabitur. 6 Et improbi factores peccati erũt ſimiles ſpinis quę in ortu ſuo molles ad eruẽdũ, & oĩs fili' hoĩs parcit ſup eis & ſinit eas: ꝓcedũt & inualeſcũt vſq; quo nõ poſſibile ſit apꝓpinquare ad eas manu. 7 Et ſic oĩs homo qui incipit appropinquare ad peccata, progrediẽtia & ſe roborãtia ſuper ſe, vſq; quo operiãt eũ tãquã veſtis ferrea, nõ pręualẽt illi in lignis haſtarũ & lãcearũ: ideò nõ eſt vltio eorũ in manu hominis, ſed in igne incẽdẽdo incẽdẽtur cũ apparuerit domus iudicij magni, vt ſedeat ſuper ſoliũ iudicij ad iudicãdũ ſęculũ. 8 Et hęc nomina robuſtorũ qui fuerũt cũ Dauid, robuſti capitis exercituũ, ſedẽtis ſuper ſoliũ iudicij, vncti in vnctione ſancta, electi, & iucũdi, pulchri forma & decori aſpectu, ſapiẽtis ſapiẽtia, & intelligẽtis cõſilio, fortis robore capitis robuſtorũ: ipſe præfectus ſuper vaſa armorũ, & exiẽs in ore vocis, & vincẽs in prœlio, & cõtorquẽs manu lãceæ ſuę octingẽtos occiſos vice vna. 9 Et poſt illũ Elghazar filius patrui ei' filij Ahhohh inter tres robuſtos qui erãt cũ Dauid quãdo exprobrauerũt Peliſthæi qui cõgregati erãt ibi ad ineũdũ bellũ, & aſcẽderunt viri Iſrael: 10 Ipſe ſurrexit & occidit in Peliſthęis vſq; quo defatigaretur manus eius, & hæreret manus ei' cũ gladio: & fecit Dñs liberationẽ magnã in die illo; & populus redierunt poſt illũ; verũ ad exuẽdũ occiſos. 11 Et poſt illũ Sama filius Agę qui erat ex Hadar: & cõgregati ſunt Peliſthęi ad Hhaiatha, & fuit ibi hęre ditas agri plena lentium, & populus fugit ab-ante Peliſthęos: 12 Et ſtetit in medio hæreditatis, & liberauit illã & occidit Peliſthæos, & fecit Dñs liberationẽ magnã. 13 Et deſcenderunt tres robuſti de robuſtis capitum exercitus, & venerunt in meſſe ad Dauid in ſpeluncã Ghadulam: & exercitus Peliſthæorum conſederat in planicie robuſtorum: 14 Et Dauid tunc erat in præſidio, & dux Peliſthæorum tũc erat in Bethlehhem. 15 Et deſiderauit anima Dauid & dixit: Quis potabit me aqua de puteo Bethlehhem qui eſt in porta?

16 * וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים
וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם מִבְאֵר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר
וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל־דָּוִד וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם וַיַּסֵּךְ
אֹתָם לַיהוָה׃

17 * וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי יְהוָה מֵעֲשֹׂתִי זֹאת הֲדַם
הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה
לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים׃

18 * וַאֲבִישַׁי אֲחִי יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁלֹשִׁי וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
חָלָל וְלוֹ־שֵׁם בַּשָּׁלֹשָׁה׃

19 * מִן־הַשָּׁלֹשָׁה הֲכִי נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד־
הַשָּׁלֹשָׁה לֹא־בָא׃

20 * וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ חַי רַב־פְּעָלִים
מִקַּבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֶת־שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב וְהוּא
יָרַד וְהִכָּה אֶת־הָאַרְיֵה בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג׃

21 * וְהוּא הִכָּה אֶת־אִישׁ מִצְרִי אִשׁ מַרְאֶה וּבְיַד
הַמִּצְרִי חֲנִית וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֹּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת־הַחֲנִית
מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ׃

22 * אֵלֶּה עָשָׂה בְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ־שֵׁם
בִּשְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים׃

23 * מִן־הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד וְאֶל־הַשָּׁלֹשָׁה לֹא־בָא
וַיְשִׂימֵהוּ דָוִד אֶל־מִשְׁמַעְתּוֹ׃

24 * עֲשָׂהאֵל אֲחִי־יוֹאָב בַּשְּׁלֹשִׁים אֶלְחָנָן בֶּן־דּוֹדוֹ
בֵּית לָחֶם׃

25 * שַׁמָּה הַחֲרֹדִי אֱלִיקָא הַחֲרֹדִי׃

26 * חֶלֶץ הַפַּלְטִי עִירָא בֶן־עֵקֶשׁ הַתְּקֹעִי׃

27 * אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתֹתִי מְבֻנַּי הַחֻשָׁתִי׃

28 * צַלְמוֹן הָאֲחֹחִי מַהֲרַי הַנְּטֹפָתִי׃

29 * חֶלֶב בֶּן־בַּעֲנָה הַנְּטֹפָתִי אִתַּי בֶּן־רִיבַי מִגִּבְעַת
בְּנֵי בִנְיָמִן׃

16 *Irruperunt ergo tres fortes caſtra Philiſtinorum, & hauſerunt aquam de ciſterna Bethleem quę erat iuxta portam, & attulerunt ad Dauid. At ille noluit bibere, ſed libauit eam Domino, dicens:

17 * Propitius ſit mihi Dominus, ne faciã hoc. Num ſanguinem hominum iſtorum qui profecti ſunt, & animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. Hęc fecerunt tres robuſtiſsimi.

18 * Abiſai quoque frater Ioab filius Saruiæ, princeps erat de tribus, ipſe eſt qui leuauit haſtam ſuam contra trecentos, quos
19 interfecit: nominatus in tribus * & inter tres nobilior, eratque eorum princeps, ſed vſque ad tres primos non peruenerat.

20 *Et Banaias filius Ioiadę viri fortiſsimi magnorum operum de Capſeel. ipſe percuſsit duos leones Moab, & ipſe deſcendit & percuſsit leonem in media ciſterna in diebus niuis.

21 * Ipſe quoque interfecit virum Ægyptium, virum dignum ſpectaculo habentem in manu haſtam. itaque cùm deſcendiſſet ad eum in virga, vi extorſit haſtam de manu Ægyptij, & interfecit eum haſta ſua.

22 * Hæc fecit Banaias filius Ioiadæ. & ip-
23 ſe nominatus inter tres robuſtos * qui erant inter triginta nobiliores, veruntamen vſque ad tres non peruenerat. Fecitq; Deum ſibi Dauid auricularium à ſecreto.

24 * Aſahel frater Ioab inter triginta: Eleanan filius patrui eius de Bethleem.

25 * Semma de Arari: Elicha de Arodi.

26 * Heles de Phalti: Hyra filius Acces de Thecua.

27 * Abiezer de Anathot. Mobonnai de Vſati.

28 * Selmon Ahoites: Macharai Netophatites.

29 * Eleph filius Banaa, & ipſe Netophatites: Itai filius Ribai de Gebeeth filiorum Beniamin.

תרגום יונתן

16 וּבְזַעוּ תְּלָתָא גִּבָּרַיָּא בְּמַשְׁרִיתָא פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְלוֹ מַיָּא מִגּוּבָּא דְּבֵית לָחֶם דְּבִתְרָעָא וּנְסִיבוּ וְאַיְתִיאוּ לְוָת דָּוִד וְלָא אֲבָה לְמִשְׁתֵּיהוֹן וַאֲמַר
לָנַסָּכָא יְהוֹן קֳדָם יְיָ׃ 17 וַאֲמַר חַסְלִי מִן קֳדָם יְיָ לְמֶעְבַּד דָּא הֲדֵם גֻּבְרַיָּא דַּאֲזָלוּ בְּנַפְשָׁתְהוֹן וְלָא אֲבָה לְמִשְׁתֵּיהוֹן אִילֵין
עֲבַדוּ תְּלָתָא גִּבָּרַיָּא׃ 18 וַאֲבִישַׁי אֲחוּהִי דְיוֹאָב בַּר צְרוּיָה הוּא רֵישׁ גִּבָּרַיָּא וְהוּא תַּבִּית יַת מְזַרְנִיתֵיהּ עַל תְּלַת מְאָה קְטִילִין וְלֵיהּ
שׁוּם בְּתְלָתָא גִּבָּרַיָּא׃ 19 מִן תְּלָתָא גִּיבָּרַיָּא חַוָּה יַקִּיר וַהֲוָה לְהוֹן לְרַבָּא וּלְתַלְּת גִּבּוֹרָן לָא מְטָא׃
20 וּבְנָיָהוּ בַּר יְהוֹיָדָע בַּר גְּבַר דָּחִיל חֶטְאִין וְלֵיהּ עוֹבָדִין מְקַבְצְאֵל הוּא קְטַל יַת תְּרֵין רַבְרְבֵי מוֹאֲבָאֵי וְהוּא נְחַת וּקְטַל יַת אַרְיָא בְּגוֹ
גוּבָּא בְּיוֹמָא דְּתַלְגָּא׃ 21 וְהוּא קְטַל יַת גַּבְרָא מִצְרָאָה גְּבַר דְּחָזְוָא וּבִידָא דְּמִצְרָאָה מְזַרְנִיתָא וּנְחַת עֲלוֹהִי בְּחוּטְרָא וַאֲנַס
יַת מְזַרְנִיתָא מִידָא דְּמִצְרָאָה וּקְטָלֵיהּ בְּמְזַרְנִיתֵיהּ׃ 22 אֵילֵין עֲבַד בְּנָיָהוּ בַּר יְהוֹיָדָע וְלֵיהּ שׁוּם בְּתְלָתָא גִּבָּרִין׃
23 מִן גִּיבָּרִין יַקִּיר וְלְתַלְּת גִּבּוֹרָן לָא מְטָא וּמַנְיֵיהּ דָּוִד עַל מִשְׁמַעְתֵּיהּ׃
24 עֲשָׂהאֵל אֲחוּהִי דְיוֹאָב בְּגִיבָּרַיָּא אֶלְחָנָן בַּר אַחְבּוּהִי דְּמִבֵּית לָחֶם׃
25 שַׁמָּה דְּמִן חֲרוֹד אֱלִיקָא דְּמִן חֲרוֹד׃ 26 חֶלֶץ דְּמִן פַּרְעָתוֹן עִירָא בַּר עֵקֶשׁ דְּמִן תְּקוֹעַ׃
27 אֲבִיעֶזֶר דְּמִן עַנָּתוֹת מְבֻנַּי דְּמִן חוּשָׁת׃ 28 צַלְמוֹן דְּמִן אֲחוֹחַ מַהֲרַי דְּמִן נְטוֹפָת׃
29 חֶלֶב בַּר בַּעֲנָא דְּמִן נְטוֹפָת אִתַּי בַּר רִיבַי מִגִּבְעָתָא דִּבְנֵי בִנְיָמִן׃

16 * Et irruperunt tres fortes castra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna quæ in Bethleem quæ in porta. & ceperunt & venerunt ad Dauid. Et non voluit Dauid bibere illam. & libauit eam Domino:

16 * καὶ διέρρηξαν ⑦ τρεῖς δυνατοὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ὑδρεύσαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ. καὶ ἔλαβον καὶ παρεγένοντο πρὸς δαυίδ. καὶ οὐκ ἐβούλετο δαυὶδ πεῖν αὐτό. καὶ ἔστησεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ·

17 * Et dixit: Non mihi fiat à Domino, vt faciam hoc: si sanguinem virorum qui profecti sunt in animis suis bibam? & non voluit bibere eam. Hæc fecerunt tres bellatores.

17 * καὶ εἶπεν, μή μοι γένοιτο πρὸς κυρίου ποιῆσαι τοῦτο, εἰ αἷμα ἀνδρῶν τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι; καὶ οὐκ ἐβούλετο πεῖν αὐτό. ταῦτα ἐποίησαν ⑦ τρεῖς μαχηταί.

18 * Et Abessa frater Joab filius Saruia primus trium. iste leuauit hastam suam contra trecentos interfectos. Iste erat nominatus in tribus,

18 * καὶ ἀβεσσὰ ἀδελφὸς ἰωὰβ υἱὸς Σαρουία πρῶτος τῶν τριῶν. οὗτος ἐξήγειρε τὸ δόρυ αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας. οὗτος ἦν ὀνομαστὸς ἐν τοῖς τρισίν·

19 * De tribus glorioſus, & erat eis in principem, & vsque ad tres non peruenerat.

19 * ἐκ τῶν τριῶν ἔνδοξος, καὶ ἦν αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἦρχετο.

20 * Et Baneas filius Joiada filij viri fortis: multa opera erant ei de Cabsael. iste percussit duos filios Ariel Moab. & iste descendit & percussit leonem in medio cisternæ in die niuis.

20 * καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ υἱοῦ ἀνδρὸς δυνατοῦ, πολλὰ ἔργα ἦν αὐτῷ ἀπὸ καβασαήλ. οὗτος ἐπάταξε δύο υἱοὺς ἀριὴλ τοῦ μωάβ. καὶ οὗτος κατέβη καὶ ἐπάταξε τὸν λέοντα ἐν μέσῳ τοῦ λάκκου ἐν ἡμέρᾳ χιόνος.

21 * Et iste percussit virum Ægyptium, virum dignum spectaculo, & in manu Ægyptij hasta. & descendit ad eum in virga, & extorsit hastam de manu Ægyptij, & interfecit eum in hasta eius.

21 * καὶ οὗτος ἐπάταξε τὸν ἄνδρα τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα ὁρατόν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ αἰγυπτίου δόρυ. καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀφεῖλε τὸ δόρυ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αἰγυπτίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ δλόρατι αὐτοῦ.

22 * Hæc fecit Baneas filius Joiade: & huic nomen inter tres robustos,

22 * ταῦτα ἐποίησε βαναίας υἱὸς ἰωιαδά, καὶ τούτῳ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶν δυνατοῖς

23 * Super triginta glorioſus, & ad tres non venit. Et constituit eum Dauid ad auditus suos. Et hæc nomina fortium Dauid regis.

23 * ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἔνδοξος, καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἦρχετο. καὶ κατέστησεν αὐτὸν δαυὶδ πρὸς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δυνατῶν δαυὶδ τοῦ βασιλέως.

24 * Asael frater Ioab inter triginta: Eleanan filius patrui eius de Bethleem.

24 * ἀσαὴλ ἀδελφὸς ἰωὰβ ἐν τοῖς τριάκοντα. ἐλεανὰν υἱὸς πατραδέλφου αὐτοῦ ἐκ βηθλεέμ.

25 * Sameas Arodi: Elica Arodi.

25 * Σαμμὰς ὁ ἀρωδί. ἐλικὰ ὁ ἀρωδί.

26 * Challis Phalti: Hira filius Eccis Thecoites.

26 * χάλλις ὁ φαλτί. ἰρὰ υἱὸς ἐκκὶς ὁ θεκοΐτης.

27 * Abiezer Anathothites: Mebunai Asothites.

27 * ἀβιέζερ ὁ ἀναθωθίτης. μεβοννὰι ὁ ἀσωθίτης·

28 * Selmon Achoites: Macharai Netophathites.

28 * Σελμὼν ἀχοΐτης· μαχαραῖ ὁ νετωφαθίτης.

29 * Helab filius Baana Netophathites: Eththi filius Ribai, qui de colle Beniamin.

29 * ἐλὰβ υἱὸς βαδνὰ ὁ νετωφαθίτης· ἐθθὶ υἱὸς ῥιβαὶ ὁ ἐκ τοῦ βουνοῦ βενιαμίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et irruperunt tres robusti in castra Pelisthæorum, & hauserunt aquas ex puteo Bethlehhem qui erat in porta: & acceperunt & attulerunt ad Dauid. & noluit bibere eas, sed dixit quòd libaret eas ante Dominum.

17 Et dixit: Absit mihi ab-ante Dominum vt faciam hoc: num *bibam* sanguinem robustorum qui ambulauerunt in animabus suis? & noluit bibere eas. Hæc fecerunt tres robusti.

18 Et Abisai frater ipsius Ioab filij Szaruiah, ipse erat caput robustorum, & ille contorsit hastam super trecentos occisos: & illi erat nomen inter tres robustos. 19 Præ tribus robustis fuit honorabilis, & fuit illis in magistrum, & vsque ad tres fortitudines non peruenit. 20 Et Benaiahu filius Iehoiadagh filij viri timentis peccata, cui erant opera, de Kabsael, ipse occidit duos magnates Moabæorum, & ipse descendit & occidit leonem in medio cisternæ in die niuis.

21 Et ille occidit virum Miszræum, virum conspicuum, & in manu Miszræi erat hasta; & descendit contra illum in virga, & extorsit hastam de manu Miszræi, & occidit illum lancea ipsius.

22 Hæc fecit Benaiah filius Iehoiadagh, & illi erat nomen inter tres robustos.

23 Præ robustis honorabilis, sed ad tres fortitudines non peruenit. & præfecit eum Dauid super auditionem suam.

24 Ghasael frater ipsius Ioab inter robustos; Elhhanan filius patrui eius, qui erat ex Bethlehhem.

25 Sama qui erat ex Hharod. Elika qui erat de Hharod. 26 Hheleſz qui ex Pirghathon. Ghira filius Ghikes qui erat ex Thecoagh.

27 Abighezer qui ex Ghanathoth. Mebunai qui ex Hhusath. 28 Szalmon qui ex Ahhoahh. Maharai qui ex Netophath.

29 Hheleb filius Baghanah ex Netophath. Aithai filius Ribai ex Gibghetha filiorum Biniamin.

30 * בְּנָיָהוּ פַּרְעָתֹנִי חִדַּי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ :
31 * אֲבִי־עַלְבוֹן הָעַרְבָתִי עַזְמָוֶת הַבַּרְחֻמִי :
32 * אֶלְיַחְבָא הַשַּׁעַלְבֹנִי בְּנֵי יָשֵׁן יְהוֹנָתָן :
33 * שַׁמָּה הַהֲרֹדִי אֲחִיאָם בֶּן־שָׁרָר הָאֲרָרִי :
34 * אֱלִיפֶלֶט בֶּן־אַחַסְבַּי בֶּן־הַמַּעֲכָתִי אֱלִיעָם בֶּן־
אֲחִיתֹפֶל הַגִּלֹנִי : 35 * חֶצְרַו הַכַּרְמְלִי פַּעֲרַי הָאַרְבִּי :
36 * יִגְאָל בֶּן־נָתָן מִצֹבָה בְּנֵי הַגָּדִי :
37 * צֶלֶק הָעַמּוֹנִי נַחֲרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְלֵי יוֹאָב בֶּן־
38 צְרוּיָה : * עִירָא הַיִּתְרִי גָּרֵב הַיִּתְרִי :
39 * אוּרִיָּה הַחִתִּי כָּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה :

כד

1 * וַיֹּסֶף אַף־יְהוָה לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת־דָּוִד
בָּהֶם לֵאמֹר לֵךְ מְנֵה אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוּדָה :
2 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב שַׂר־הַחַיִל אֲשֶׁר־אִתּוֹ
שׁוֹט־נָא בְכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע
וּפִקְדוּ אֶת־הָעָם וְיָדַעְתִּי אֶת מִסְפַּר הָעָם :
3 * וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ וְיוֹסֵף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־
הָעָם כָּהֵם וְכָהֵם מֵאָה פְעָמִים וְעֵינֵי אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ
רֹאוֹת וַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חֵפֶץ בַּדָּבָר הַזֶּה :
4 * וַיְחֻזַּק דְּבַר־הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב וְעַל שָׂרֵי הַחָיִל
וַיֵּצֵא יוֹאָב וְשָׂרֵי הַחַיִל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת־
הָעָם אֶת־יִשְׂרָאֵל :
5 * וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיַּחֲנוּ בַּעֲרוֹעֵר יְמִין הָעִיר
אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל הַגָּד וְאֶל־יַעְזֵר :
6 * וַיָּבֹאוּ הַגִּלְעָדָה וְאֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּים חָדְשִׁי וַיָּבֹאוּ
דָּנָה יַעַן וְסָבִיב אֶל־צִידוֹן :
7 * וַיָּבֹאוּ מִבְצַר־צֹר וְכָל־עָרֵי הַחִוִּי וְהַכְּנַעֲנִי וַיֵּצְאוּ
אֶל־נֶגֶב יְהוּדָה בְּאֵר שָׁבַע :
8 * וַיִּשְׁטוּ בְכָל־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה תִשְׁעָה חֳדָשִׁים
וְעֶשְׂרִים יוֹם יְרוּשָׁלִָם :

30 * Banai Pharatonites : Heltai de torrente Gaas:
31 * Abialbon Arbathites: Azamaueth de Beromi.
32 * Eliaba de Salboni: Filij Iaſen, Ionathã:
33 * Semma de Orodi . Haian filius Sarar Arothites:
34 * Elipheleth filius Aasbai filij Maachati: Helian filius Achitophel Gelonites:
35 * Eſrai de Carmelo: Pharai de Arbi:
36 * Igaal filius Nathan de Soba : Bonni de Gaddi.
37 * Selech è Dammoni: Naarai Berothites armiger Ioab filij Saruiæ.
38 * Hira Hietrites: Gareb ipſe Hietrites:
39 * Vrias Ethæus. omnes triginta ſeptem.

CAP. XXIIII.

1 ET addidit furor Domini iraſci contra Iſrael, commouitque Dauid in eis, dicentem ad Ioab : Vade, numera Iſrael & Iudam.
2 * Dixitque rex ad Ioab principem exercitus ſui: Perambula omnes tribus Iſrael à Dan vſque ad Berſabee, & numera populum, vt ſciam numerum eius.
3 * Dixitque Ioab regi: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum quantus nunc eſt, iterumq; centuplicet in conſpectu dñi mei regis. ſed quid ſibi dominus meus rex vult in re huiuſcemodi?
4 *Obtinuit autem ſermo regis verba Ioab & principũ exercitus. Egreſſuſq; eſt Ioab & principes militum à facie regis, vt numerarent populum Iſrael. 5 *Cumque pertranſiſſent Iordanem, venerunt in Aroer ad dexteram vrbis quæ eſt in valle Gad, & 6 per Iazer *tranſierunt in Galaad & in terram inferiorem Hodſi, & venerunt in Dã ſilueſtria. Circumeunteſque iuxta Sydoné 7 *tranſierũt prope mœnia Tyri, & omnem terram Euæi & Chananæi, veneruntq; ad 8 Meridiem Iuda in Berſabee : *Et luſtrata vniuerſa terra affuerunt poſt nouem menſes & viginti dies Ieruſalem.

תרגום יונתן

30 בְּנָיָהוּ דְּמִן פִּרְעָתוֹן חִדַּי דְּמִן נַחֲלֵי גָעַשׁ : 31 אֲבִי עַלְבוֹן דְּמֵעֲרַבַת עַזְמָוֶת דְּמִבַּרְחוּם : 32 אֶלְיַחְבָּא דְּמִשַּׁעַלְבוֹן בְּנֵי יָשֵׁן יְהוֹנָתָן :
33 שַׁמָּא דְּמִן הֲרַר אֲחִיאָם בַּר שָׁרָר דְּמִטּוּר גְּבוֹהָה : 34 אֱלִיפֶלֶט בַּר אַחַסְבַּי בַּר מַעֲכָתִי אֱלִיעָם בַּר אֲחִיתוֹפֶל גִּילוֹנָאָה :
35 חֶצְרַו דְּמִכַּרְמְלָא פַּעֲרַי דְּמִן אַרַב : 36 יִגְאָל בַּר נָתָן דְּמִצוֹבָה בְּנֵי דְּמִשְׁבַּט גָּד : 37 צֶלֶק דְּמִבְּנֵי עַמּוֹן נַחֲרַי דְּמִבֵּירוֹה נָטִיל
זֵינֵיהּ דְּיוֹאָב בַּר צְרוּיָה : 38 עִירָא דְּמִן יֶתֶר גָּרֵב דְּמִן יֶתֶר : 39 אוּרִיָּה חֲתָאָה כָּל גִּבָּרַיָּא תְּלָתִין וְשִׁבְעָה :

כד

1 וְאוֹסִיף רָגְזָא דַיְיָ לְמִתְקַף בְּיִשְׂרָאֵל וְגַרִי יָת דָּוִד בְּהוֹן לְמֵימַר אֱזֵיל מְנֵי יָת יִשְׂרָאֵל וְיָת דְּבֵית יְהוּדָה :
2 וַאֲמַר מַלְכָּא לְיוֹאָב רַב חֵילָא דְּעִמֵּיהּ הַלִּיךְ כְּעַן בְּכָל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע וּמְנוֹ יָת עַמָּא וְאֵידַע יָת חִשְׁבַּן עַמָּא :
3 וַאֲמַר יוֹאָב לְמַלְכָּא וְיוֹסֵף יְיָ אֱלָהָךְ עַל עַמָּא כְּאִלֵּין מְאָה זִמְנִין וְעֵינֵי רִבּוֹנִי מַלְכָּא חָזְיָן וְרִבּוֹנִי מַלְכָּא לְמָה אִתְרְעֵי בְּפִתְגָמָא
הָדֵין : 4 וְתַקִּיף פִּתְגָמָא דְּמַלְכָּא עַל יוֹאָב וְעַל רַבָּנֵי חֵילָא וּנְפַק יוֹאָב וְרַבָּנֵי חֵילָא מִן קֳדָם מַלְכָּא לְמִמְנֵי יָת עַמָּא יָת יִשְׂרָאֵל :
5 וַעֲבָרוּ יָת יַרְדְּנָא וּשְׁרוֹ בַּעֲרוֹעֵר דָּרוֹם קַרְתָּא דִּבְגוֹ נַחֲלָא דְּשִׁבְטָא גָּד וְאֶלְיַעְזֵר : 6 וַאֲתוֹ לְגִלְעָד וּלְאַרַע דַּרוֹמָא לְחָדְשִׁי וַאֲתוֹ לְדָן
יַעַן וּסְחַמָּן מִסְתְּחַר לְצִידוֹן : 7 וַעֲלוּ לְמִבְצַר צוֹר וְכָל קִרְוֵי חִוָּאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וּנְפָקוּ לְדָרוֹם יְהוּדָה לְבְאֵר שָׁבַע :
8 וְהַלִּיכוּ בְּכָל אַרְעָא וַאֲתוֹ לְסוֹפֵי תִשְׁעָה יַרְחִין וְעֶשְׂרִין יוֹמִין לִירוּשְׁלֵם :

30 * Baneas Pharathonites: Hedai de Nachaligaias.
31 * Abi-Albon Arabothites: Azmoth Barchmites.
32 * Eliaba Salabonites: Filij Jasen, Jonathã:
33 * Sama Arorites. Achiam filius Sarar Araditis.
34 * Eliphalat filius Achasbai Maachati. Eliã filius Achitophel Gelonitæ.
35 * Asare Carmelius: Phaarai Arbi.
36 * Jgaal filius Nathan de Suba: Bani Gadi.
37 * Selec Amonites: Nacharai Berothæus, qui portabat arma Joab filij Saruiæ.
38 * Jras Iethræus: Gareb Jethræus:
39 * Vrias Ethæus. omnes triginta & septem.

CAP. XXIIII.

1 ET addidit furor Domini irasci contra Jsrael, & commouit Dauid in eis dicens: Vade numera Jsrael & Iudam.
2 * Et dixit rex ad Joab principem exercituũ qui cum eo: Perambula iam in omnes tribus Jsrael & Iuda à Dan & vsque ad Bersabee, et considera populum, & sciam numerum populi.
3 * Et dixit Joab ad regem: Adaugeat dominus Deus tuus super populum, sicut et istos centuplum, & oculi domini mei regis videntes. & dominus meus Rex quare vult verbum hoc?
4 * Et obtinuit sermo regis super Joab & super principes exercitus. & egressus est Joab et principes exercitus à facie regis, vt considerarent populum Jsrael.
5 * Et pertransierunt Jordanem, & castrametati sunt in Aroer à dextris vrbis quæ in medio vallis Gad & Eliezer.
6 * Et venerunt in Galaad & in terram inferiorem Chades, & venerunt vsque in Dan. & circumierunt Sidonem,
7 * Et veniunt in munitionem Tyri, et in omnes ciuitates Euæi & Chananæi, & eunt ad meridiem Juda & Bersabee.
8 * Et lustrarunt vniuersam terram, & veniunt post nouem menses et viginti dies in Hierusalem.

30 * βανέας ὁ φαραθωνίτης· ηδαὶ ἐκ ναχαλιγαίας.
31 * ἀβὶ ἀλβὼν ὁ ἀραβωθίτης· ἀζμωθὶ ὁ βαρχμίτης.
32 * ἐλιαβὰ ὁ σαλαβωνίτης. υἱοὶ ἰασεν, ἰωναθάν·
33 * σαμαὶ ὁ ἀρωείτης. ἀχιὰμ υἱὸς σαραὶ ὁ ἀραδίτης.
34 * ἐλιφαλὰτ υἱὸς ἀχασβαῖ τοῦ μααχατί· ἐλιὰμ υἱὸς ἀχιτόφελ τοῦ γελωνίτου.
35 * ἀσαρὲ ὁ καρμήλι· φααραῒ ὁ ἀρβί.
36 * ἰγαὰλ υἱὸς ναθὰν ἐκ σουβᾶ· βανὶ ὁ γαδί.
37 * σελὴκ ὁ ἀμωνίτης· ναχαραῒ ὁ βηρωθαῖ ὁ αἴρων τὰ σκεύη τοῦ ἰωὰβ υἱοῦ σαρουίας.
38 * ἰρᾶς ὁ ἰεθραῖ· γαρὲβ ὁ ἰεθραῖ.
39 * οὐρίας ὁ ἐθαῖ. αἱ πάντες τριάκοντα καὶ ἑπτά.

κδ'.

1 * Καὶ προσέθετο ὀργὴ κυρίου παροξῦναι ἐν ἰσραήλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν δαυὶδ εἰς αὐτοὺς λέγων, πορεύθητι ἀρίθμησον τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδαν.
2 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἰωὰβ ἄρχοντα τῆς δυνάμεων τῶν μετ' αὐτοῦ, προέλθε δὴ εἰς πάσας τὰς φυλὰς ἰσραὴλ ἕως ἰούδα ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεαί, καὶ ἐπίσκεψαι τὸν λαόν, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ.
3 * καὶ εἶπεν ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, προσθείη κύριος ὁ θεός σου ἐπὶ τὸν λαόν, ὥσπερ καὶ τούτους ἑκατονταπλασίως, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κυρίου μου βασιλέως βλέποντες. καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἱνατί θέλει τὸ ῥῆμα τοῦτο;
4 * καὶ κατεκράτησε τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπὲρ ἰωὰβ καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως. καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως ἐπισκέψασθαι τὸν λαὸν ἰσραήλ.
5 * καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀροὴρ ἐκ δεξιῶν τῆς πόλεως τῆς ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος γὰδ καὶ ἐλιέζερ.
6 * καὶ ἦλθον εἰς γαλαάδ, καὶ εἰς γῆν χετθὶν χάδης, καὶ παρεγένοντο ἕως δάν. καὶ ἐκύκλωσαν τὴν σιδῶνα,
7 * καὶ ἔρχονται εἰς μαβσαρὰ τύρου, καὶ εἰς πάσας τὰς πόλεις τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ χαναναίου, καὶ ἐκπορεύονται ἐπὶ τὸν νότον ἰούδα καὶ βηρσαβεαί.
8 * καὶ διῆλθον πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ διαγίνονται ἐν ἐννέα μησὶν καὶ εἴκοσι ἡμέραις εἰς ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Benaiah qui ex Pirghathon, Hiddai qui ex torrentibus Gaghas: 31 Abighalbon qui ex Gharabath, Ghasmaueth qui ex Barhhum.
32 Eliahhba qui ex Saghalbon: filij Iasen Iehonathan. 33 Sama qui ex Harar: Ahhiam filius Sarar qui ex monte alto.
34 Eliphelet filius Ahhazzbai filius Maghachati, Eligham filius Ahhitophel Gilonæi. 35 Hhesraf qui ex Charmela, Pagharai qui ex Arab. 36 Iighal filius Nathan qui ex Szobah, Bani qui ex tribu Gad. 37 Szelek qui ex filiis Ghamon, Nahharai qui ex Beiroth, ferens arma ipsius Ioab filij Szaruiah. 38 Ghira qui ex Iether, Gareb qui ex Iether. 39 Vriah Hhithæus. omnes robusti erant triginta & septem.

CAP. XXIIII.

ET addidit indignatio Domini irasci in Israel, & incitauit Dauid in eos dicendo: Vade numera Israel, & *viros* domus Iehudah.
2 Et dixit rex ad Ioab magistrum exercitus qui cum eo erat: Ambula nunc per omnes tribus Israel à Dan & vsque Beerzebagh, & numera populum, & cognoscam supputationem populi. 3 Et dixit Ioab ad regem: Addat Dominus Deus tuus super populum sicut sunt & sicut sunt, centum vicibus; & oculi domini mei regis videant: sed dominus meus rex ad quid complacet sibi in re ista?
4 Et inualuit verbum regis super Ioab & super magistros exercitus: & exiit Ioab & magistri exercitus ab-ante regem, vt numerarent populum Israel. 5 Et transierunt Iardena, & castra posuerunt in Gharogher Meridie vrbis quæ est in medio torrentis tribus Gad & ad Iaghzer. 6 Et venerunt in Gilghad, & ad terram australem Hhodsi, & venerunt ad Dan Iaghan, & indè reuertitur ad Szidon. 7 Et intrarunt ad munitionem Szor, & ad omnes vrbes Hhiuæi & Chanaghanæi, & exierunt ad austrum Iehudah ad Beerzebagh. 8 Et perambulauerunt vniuersam terram, & venerunt in fine nouem mensium & viginti dierum in Ierusalem.

9 * וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר מִפְקַד־הָעָם אֶל־הַמֶּלֶךְ
וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ־חַיִל שֹׁלֵף
חָרֶב וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ׃

10 * וַיַּךְ לֵב־דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרֵי־כֵן סָפַר אֶת־הָעָם וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל־יְהוָה חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה
יְהוָה הַעֲבֶר־נָא אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד׃

11 * וַיָּקָם דָּוִד בַּבֹּקֶר וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־
גָּד הַנָּבִיא חוֹזֵה דָּוִד לֵאמֹר׃

12 * הָלוֹךְ וְדַבַּרְתָּ אֶל־דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה שָׁלֹשׁ אָנֹכִי
נוֹטֶל עָלֶיךָ בְּחַר־לְךָ אַחַת־מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃

13 * וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד וַיַּגֶּד־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲתָבוֹא
לְךָ שֶׁבַע־שָׁנִים רָעָב בְּאַרְצֶךָ אִם־שְׁלֹשָׁה
חֳדָשִׁים נָסְךָ לִפְנֵי־צָרֶיךָ וְהוּא רֹדְפֶךָ וְאִם־
הֱיוֹת שְׁלֹשֶׁת יָמִים דֶּבֶר בְּאַרְצֶךָ עַתָּה דַּע
וּרְאֵה מָה־אָשִׁיב שֹׁלְחִי דָּבָר׃

14 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד נִפְלָה־נָּא
בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָו וּבְיַד אָדָם אַל־
אֶפְּלָה׃

15 * וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל מֵהַבֹּקֶר וְעַד־עֵת
מוֹעֵד וַיָּמָת מִן־הָעָם מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים
אֶלֶף אִישׁ׃

16 * וַיִּשְׁלַח יָדוֹ הַמַּלְאָךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם לְשַׁחֲתָהּ וַיִּנָּחֶם
יְהוָה אֶל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית
בָּעָם רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה הָיָה
עִם־גֹּרֶן הָאֲרַוְנָה הַיְבוּסִי׃

17 * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה בְּרָאתְוֹ אֶת־הַמַּלְאָךְ הַמַּכֶּה
בָּעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי וְאָנֹכִי הֶעֱוֵיתִי וְאֵלֶּה
הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי׃

18 * וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה
הָקֵם לַיהוָה מִזְבֵּחַ בְּגֹרֶן אָרַוְנָיָה הַיְבוּסִי׃

9 * Dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi. & inuenta sunt de Israel
Boctingenta millia virorum fortium qui educerent gladium, & de Iuda quingenta
10 millia pugnatorum. * Percussit autem cor Dauid eum postquam numeratus est
populus. & dixit Dauid ad Dominũ: Peccaui valdè in hoc facto: sed precor Domine vt trãsferas iniquitatem serui tui, quia
11 stultè egi nimis. * Surrexit itaque Dauid manè, & sermo Domini factus est ad
Gad prophetam & Videntem Dauid, di-
12 cens: * Vade & loquere ad Dauid: Hęc
dicit Dominus: Trium tibi datur optio,
elige vnum quod volueris ex his vt faciã
13 tibi. * Cumque veniisset Gad ad Dauid,
nunciauit ei dicens: Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua, aut tribus mẽsibus fugies aduersarios tuos, & illi te persequentur: aut certè tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera,
C & vide quem respondeã ei, qui me misit,
14 sermonem. * Dixit autem Dauid ad Gad: Dan.13. c. Phil.1.c 1.Pa.38 b.
Coarctor nimis: sed melius est vt incidam
in manus Domini; multæ enim misericordiæ eius sunt; quàm in manus hominum.
15 * Immisitq; Dñs pestilentiam in Israel, de
mane vsq; ad tempus constitutum; & mortui sunt ex populo à Dã vsq; Bersabee sep-
16 tuaginta millia virorũ. * Cumq; extẽdisset
manũ suam angelus Dñi super Ierusalẽ vt
disperderet eam, misertus est Dñs sup afflictionẽ, & ait angelo ꝑcutienti populũ:
Sufficit nunc, contine manum tuam. erat
autem angelus Domini iuxta aream A-
17 reuna Iebusæi. * Dixit Dauid ad Dominum cùm vidisset angelum cędentem populum: Ego sum qui peccaui, & ego iniquè egi; isti qui oues sunt quid fecerunt?
Vertatur obsecro manus tua contra me,
18 & contra domum patris mei. * Venit autem Gad propheta ad Dauid in die illa, &
dixit ei: Ascende & constitue altare Domino in area Areuna Iebusæi.

תרגום יונתן

9 וְיָהַב יוֹאָב יָת חֻשְׁבַּן מְנְיַן עַמָּא לְמַלְכָּא וַהֲווֹ יִשְׂרָאֵל חַמְנֵי מְאָה אַלְפִין גִּבָּרֵי חֵילָא שָׁלְפֵי סַיְפָא וַאֲנָשׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ מְאָה אַלְפִין גַּבְרָא׃
10 וְחָשׁ דָּוִד בְּלִבֵּיהּ בָּתַר כֵּן דְּמָנָא יָת עַמָּא וַאֲמַר דָּוִד קֳדָם יְיָ חֲבֵית לַחֲדָא וּכְעַן יְיָ אֲעְבַר כְּעַן יָת חוֹבָא דְעַבְדָּךְ אֲרֵי אִסְתַּכְּלִית
לַחֲדָא׃ 11 וְקָם דָּוִד בְּצַפְרָא וּפִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ הֲוָה עִם גָּד נְבִיָּא חוֹזֵאָה דְּדָוִד לְמֵימַר׃
12 אֱזֵל וּתְמַלֵּיל עִם דָּוִד כְּרַנָּן אֲמַר יְיָ חֲדָא מְהֵילַת אֲנָא רָמֵי עֲלָךְ בְּחַר לָךְ חַד מִנְּהוֹן וְאֶעְבֵּיד לָךְ׃
13 וַאֲתָא גָּד לְוָת דָּוִד וְחַוִי לֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ הֲתֵעוֹל לָךְ שְׁבַע שְׁנִין כַּפְנָא בְּאַרְעָךְ וְאִם תְּלָתָא יַרְחִין תְּהֵי עָרוֹק קֳדָם סָנְאָךְ וְהוּא רָדִיף לָךְ
וְאִם מֶהֱוֵי תְּלָתָא יוֹמִין טוּתָנָא בְּאַרְעָךְ כְּעַן דַּע וְחֲזֵי מָה אָתִיב שָׁלְחִי פִּתְגָמָא׃
14 וַאֲמַר דָּוִד לְגָד עָקַת לִי לַחֲדָא נִתְמְסַר כְּעַן בִּידָא מֵימְרָא דַייָ אֲרֵי סַגִּיאִין רַחֲמוֹהִי וּבִידָא דֶאֱנָשָׁא לָא אֶתְמְסַר׃
15 וְיַהַב יְיָ טוּתָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵעִידָן דְּמִתְנַכְּסִין תְּמִידָא וְעַד דְּמִתְסַק וּמִית מִן עַמָּא מְדָן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִין אַלְפִין גַּבְרָא׃
16 וְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ מַלְאָכָא דַייָ לִירוּשְׁלֵם לְחַבָּלוּתָהּ וְתָב יְיָ מִן בִּישְׁתָּא וַאֲמַר לְמַלְאָכָא דְּמְחַבֵּל בְּעַמָּא מִיסַּת כְּעַן אַנַּח יְדָךְ וּמַלְאָכָא דַייָ
הֲוָה שָׁרֵי בְּאִדְרֵי דַּאֲרַוְנָה יְבוּסָאָה׃ 17 וַאֲמַר דָּוִד קֳדָם יְיָ כַּד חָזָא יָת מַלְאָכָא דְּמְקַטֵּל בְּעַמָּא וַאֲמַר הָא אֲנָא חָבֵית וַאֲנָא
סָרְחֵית וְאִילֵּן עַמָּא דְּאִינּוּן כְּעָנָא בְּיַד רָעְיָא מָה עֲבַדוּ תְּהֵא כְּעַן מַחֲתָךְ בִּי וּבְבֵית אֲבָא׃
18 וַאֲתָא גָּד לְוָת דָּוִד בְּיוֹמָא הַהוּא וַאֲמַר לֵיהּ סַק אֲקֵים קֳדָם יְיָ מַדְבְּחָא בְּבֵית אִידְרֵי דַּאֲרַוְנָה יְבוּסָאָה׃

9 ✠ καὶ ἔδωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἦν ἰσραὴλ ὀκτακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνάμεως ἐσπασμένων ῥομφαίαν· καὶ ἄνδρες ἰούδα ἀνδρῶν μαχητῶν πεντακόσιαι χιλιάδες.

10 ✠ καὶ ἐπάταξε καρδία δαυὶδ αὐτὸν μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησε τὸν λαόν. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ θεῷ· ἥμαρτηκα σφόδρα ποιήσας τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ νῦν κύριε περίελε τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐματαιώθην σφόδρα.

11 ✠ καὶ ἀνέστη δαυὶδ τὸ πρωΐ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς γὰδ τὸν προφήτην τὸν ὁρῶντα δαυὶδ λέγον·

12 ✠ πορεύου καὶ λάλησον πρὸς δαυὶδ λέγων· τάδε λέγει κύριος, τρία ἐγὼ αἴρω ἐπί σε, ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ ποιήσω σοι.

13 ✠ καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυίδ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ λέγων, ἔκλεξαι σεαυτῷ γνώσῃ ἢ τρία ἔτη λιμοὺ ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν σε ἐκ προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου, καὶ αὐτοὺ καταδιώκειν σε, ἢ γνώσῃ τρεῖς ἡμέρας θάνατον ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ νῦν γνῶθι καὶ ἴδε τί ἀποκριθῶ τῷ ἀποστείλαντί με.

14 ✠ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς γάδ, στενά μοι σφόδρα ἐστὶν τὰ τρία, πλὴν ἐμπεσοῦμαι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μὴ ἐμπέσω. καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ δαυὶδ τὸν θάνατον.

15 ✠ καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν ἰσραὴλ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ὥρας ἀρίστου. καὶ ἀπέθανον ἐκ τοῦ λαοῦ ἀπὸ δὰν ἕως βηρσαβεὲ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν.

16 ✠ καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ μετεμελήθη κύριος ἐπὶ τῇ κακίᾳ, καὶ εἶπε τῷ ἀγγέλῳ τῷ διαφθείροντι ἐν τῷ λαῷ, ἱκανὸν νῦν, ἄνες τὴν χεῖρά σου. καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἦν ἑστηκὼς παρὰ τὴν ἄλω ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου.

17 ✠ καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς κύριον, ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἄγγελον τὸν τύπτοντα ἐν τῷ λαῷ, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἥμαρτον, καὶ ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἐπονηροποίησα, καὶ οὗτοι τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; γενέσθω ἡ χεὶρ σου ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου.

18 ✠ καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυὶδ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ εἶπε, ἀνάβηθι καὶ στῆσον θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἄλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου.

*9 ✠ Et dedit Joab numerum consideration is populi regi. & erat Israel octingenta millia virorum fortitudinis qui educerent gladium. & viri Iuda virorum pugnatorũ quingẽta millia.

*10 ✠ Et percussit cor Dauid eum post hæc, quia numerauit populum. & dixit Dauid ad Dominum: Peccaui nimis faciens verbum hoc. et nunc Domine aufer iniquitatem serui tui, quoniam stultè egi nimis.

*11 ✠ Et surrexit Dauid manè, & sermo Domini factus est ad Gad prophetam Videntem Dauid, dicens:

*12 ✠ Vade & loquere ad Dauid, dicens: Hæc dicit Dominus: Tria ego porto contra te, elige tibi vnum ex eis, & faciam tibi.

*13 ✠ Et venit Gad ad Dauid, & nunciauit ei dicens: Elige tibi vt fiant vel tres anni famis super terram, vel tribus mensibus fugias tu de facie inimicorum tuorum, & ipsi persequantur te: aut quòd fiat tribus diebus mors in terra. et nunc delibera & vide quid respondeam ei qui misit me.

*14 ✠ Et dixit Dauid ad Gad: Arcta mihi nimis sunt tria: sed incidam in manus Domini, quia multæ miserationes eius nimis, et in manus hominũ non incidam. & elegit sibi Dauid mortẽ.

*15 ✠ Et dedit Dominus mortem in Israel à manè & vsque ad horam prandij. & mortui sunt de populo à Dan & vsque ad Berzabee septuaginta millia virorum.

*16 ✠ Et extendit angelus manum suam super Hierusalem vt disperderet eam: & pœnituit Dominum super malum, & dixit angelo corrumpenti in populo: Sufficit nunc, remitte manum tuam: & angelus Dei erat stans iuxta aream Orna Jebusæi.

*17 ✠ Et dixit Dauid ad Dominum, cùm vidisset ipse angelum cædentem in populo, & dixit: Ecce ego peccaui, & ego pastor malefeci, & isti oues quid fecerunt? fiat manus tua contra me, & contra domum patris mei.

*18 ✠ Et venit Gad ad Dauid in die illa & dixit: Ascende & constitue altare Domino in area Orna Iebusæi.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et dedit Ioab supputationem numeri populi regi, & fuerunt Israel octingenta millia virorum virtutis, educentium gladium; & viri Iehudah, quingenta millia virorum.

10 Et compunctus est Dauid in corde suo posteaquàm numerauit populum: & dixit Dauid ante Dominũ: Peccaui valdè in eo quod feci; & nunc Domine transfer quæso culpam serui tui, quia stultè egi valde.

11 Et surrexit Dauid in aurora, & verbum prophetiæ ab-ante Dominum fuit cum Gad propheta Vidente Dauidis dicendo:

12 Vade & loquêris cum Dauid: Sic dixit Dominus: Vnum de tribus ego proiicio contra te; elige tibi vnum ex illis vt faciam tibi.

13 Et venit Gad ad Dauid, & indicauit illi & dixit ei: Num venient tibi septem anni famis in terra tua, aut si tribus mensibus fugies ante hostem tuum, & ipse persequetur te; aut erit tribus diebus pestis in terra tua? nunc cognosce & vide quod referam mittenti me verbũ.

14 Et dixit Dauid ad Gad: Angustia est mihi valde: tradar obsecro in manu dicti Domini, quia multæ miserationes eius; & in manu hominum non tradar. 15 Et dedit Dominus pestem in Israel à tempore quo mactatur iuge, quousque adoleatur: & mortui sunt de populo à Dan vsque ad Bersebagh septuaginta millia virorum. 16 Et extendit manum suam angelus Domini ad Ierusalem vt deuastaret eam, & rediit Dominus à malo *inferendo*: & dixit angelo qui deuastabat in populo: Satis nunc, quiescere fac manum tuam. & angelus Domini sedebat in areis Araunah Iebusæi. 17 Et dixit Dauid ante Dominum quando vidit angelum qui occidebat in populo, & dixit: Ecce ego peccaui & ego iniquè egi; & isti populus qui sunt sicut pecus in manu pastoris, quid fecerunt? sit quæso percussio tua in me & in domum patris mei. 18 Et venit Gad ad Dauid in die illo, & dixit ei: Ascende, erige ante Dominum aram in loco arearum Araunah Iebuzzæi.

19 * וַיַּעַל דָּוִד כִּדְבַר־גָּד כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃

19 * Et aſcendit Dauid iuxta ſermonem Gad quem præceperat ei Dominus.

20 * וַיַּשְׁקֵף אַרַוְנָה וַיַּרְא אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עֲבָדָיו עֹבְרִים עָלָיו וַיֵּצֵא אַרַוְנָה וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ אַפָּיו אָרְצָה׃

20 * Conſpicienſque Areuna animaduerD tit regem & ſeruos eius tranſire ad ſe,& egreſſus adorauit regem prono vultu in terram.

21 * וַיֹּאמֶר אַרַוְנָה מַדּוּעַ בָּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אֶל־עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד לִקְנוֹת מֵעִמְּךָ אֶת־הַגֹּרֶן לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַיהוָה וְתֵעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם׃

21 * Et ait: Quid cauſæ eſt vt veniat dominus meus rex ad ſeruum ſuum? Cui Dauid ait: Vt emam à te aream,& ædificem altare Domino, & ceſſet interfectio quæ graſſatur in populo.

22 * וַיֹּאמֶר אַרַוְנָה אֶל־דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרָגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים׃

22 * Et ait Areuna ad Dauid: Accipiat & offerat dominus meus rex, ſicut placet ei. habes boues in holocauſtum, & plauſtrũ & iuga boum in vſum lignorum.

23 * הַכֹּל נָתַן אַרַוְנָה הַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אַרַוְנָה אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ יִרְצֶךָּ׃

23 * Omnia dedit Areuna regi. Dixitque Areuna ad regẽ: Dominus Deus tuus ſuſcipiat votum tuum.

24 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אַרַוְנָה לֹא כִּי־קָנֹה אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בִּמְחִיר וְלֹא אַעֲלֶה לַיהוָה אֱלֹהַי עֹלוֹת חִנָּם וַיִּקֶן דָּוִד אֶת־הַגֹּרֶן וְאֶת־הַבָּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים׃

24 * Cui reſpondens rex ait: Nequaquam vt vis,ſed emam precio à te; & non offeram Domino Deo meo holocauſta gratuita. Emit ergo Dauid aream & boues argenti ſiclis quinquaginta.

25 * וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיֵּעָתֶר יְהוָה לָאָרֶץ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל׃

25 * Et ædificauit ibi Dauid altare Domino, & obtulit holocauſta & pacifica. Et propitiatus eſt Dominus terræ,& cohibita eſt plaga ab Iſrael.

תרגום יונתן

19 וסליק דָּוִד כְּפִיתְגָמָא דְּגָד כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ׃

20 וְאִסְתְּכִי אַרַוְנָה וַחֲזָא יָת מַלְכָּא וְיָת עַבְדּוֹהִי עָבְרִין עֲלוֹהִי וּנְפַק אַרַוְנָה וּסְגִיד לְמַלְכָּא עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא׃

21 וַאֲמַר אַרַוְנָה מָא דִין אֲתָא רִבּוֹנִי מַלְכָּא לְוָת עַבְדֵּיהּ וַאֲמַר דָּוִד לְמִזְבַּן מִינָּךְ יָת אִידְרָא לְמִבְנֵי מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ וְתִתְכְּלֵי מוֹתָנָא מֵעַל עַמָּא׃

22 וַאֲמַר אַרַוְנָה לְדָוִד יְסַב וְיסַק רִיבּוֹנִי מַלְכָּא דְּתַקֵּין בְּעֵינוֹהִי חֲזֵי תּוֹרַיָּא לַעֲלָתָא וּמוֹרִיגַיָּא וְסָנֵי תּוֹרַיָּא לְאָעַיָּא׃

23 כּוּלָּא יְהַב אַרַוְנָה מַלְכָּא מֵיהַב מַלְכָּא וַאֲמַר אַרַוְנָה לְמַלְכָּא יְיָ אֱלָהָךְ יְקַבֵּל קָרְבְּנָךְ בְּרַעֲוָא׃

24 וַאֲמַר מַלְכָּא לַאַרַוְנָה לָא אֲרֵי מְזַבֵּן מְזַבּוּן בְּדַמִּין וְלָא אַסִּיק קֳדָם יְיָ אֱלָהִי עֲלָוָן מַגָּן וּזְבַן דָּוִד יָת בֵּית אִדְרֵי וְיָת תּוֹרַיָּא בְּכֶסֶף סְלְעִין חַמְשִׁין׃

25 וּבְנָא תַמָּן דָּוִד מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ וְאַסִּיק עֲלָוָן וְנִכְסַת קֻדְשִׁין וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתָא דַּדְיָירֵי אַרְעָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא מֵעַל עַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃

תם ספר שמואל ב

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב א מ

19 Et aſcendit Dauid iuxta verbum Gad prophetæ, quemadmodum præceperat ei Dñs.

20 Et inclinauit Orna & vidit regem & ſeruos eius tranſeuntes ad ſe, & egreſſus eſt Orna & adorauit regem ſuper faciem ſuam ſuper terram.

21 Et dixit Orna: Cur venit dominus meus rex ad ſeruum ſuum? & dixit ei Dauid: Vt poſſideam à te aream, & ædificem altare Domino; vt ceſſet ruina à populo.

22 Et ait Orna ad Dauid: Accipe, & faciat dominus meus rex Domino quod placitum eſt coram eo. ecce vituli in holocauſtum & rotæ & inſtrumenta boum in ligna.

23 Et omnia dedit Orna Regi. & dixit Orna ad Regem: Dominus Deus tuus benedicat tibi.

24 Et dixit rex ad Orna: Nequaquam, ſed acquirens acquiram à te in precio, & non offeram domino Deo meo holocauſtum gratis. & emit Dauid aream & boues in argento quinquaginta ſiclis.

25 Et ædificauit ibi Dauid altare Domino, & obtulit holocauſta & pacifica. & propicius factus eſt Dominus terræ, & ceſſauit ruina ſuper Iſrael.

19 καὶ ἀνέβη δαυὶδ κατὰ τὸ ῥῆμα γὰδ τοῦ προφήτου, ὃν τρόπον ἐνετείλατο ἀυτῷ κύριος.

20 καὶ διέκυψεν ὀρνὰ καὶ εἶδε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας ἀυτοῦ διαπορευομένους ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐξῆλθεν ὀρνὰ καὶ προσεκύνησεν τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον ἀυτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν.

21 καὶ εἶπεν ὀρνά, τί ὅτι ἦλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν δοῦλον ἀυτοῦ; καὶ εἶπεν ἀυτῷ δαυίδ, κτήσασθαί παρὰ σοῦ τὴν ἄλω, καὶ οἰκοδομῆσαι θυσιαστήριον κυρίῳ, ὅπως παύσηται ἡ πληγὴ ἀπὸ τοῦ λαοῦ.

22 καὶ εἶπεν ὀρνὰ πρὸς δαυίδ, λάβε, καὶ ποιησάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τῷ κυρίῳ τὸ ἀρεσὸν ἐνώπιον ἀυτοῦ. ἰδοὺ οἱ μόσχοι εἰς ὁλοκαύτωσιν, καὶ οἱ τροχοὶ καὶ σκεύη τῶν βοῶν εἰς ξύλα.

23 καὶ τὰ πάντα ἔδωκεν ὀρνὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὀρνὰ πρὸς τὸν βασιλέα, κύριος ὁ θεός σου εὐλογήσαι σε.

24 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ὀρνά, οὐχί, ἀλλ' ἢ κτώμενος κτήσομαι παρὰ σοῦ ἐν ἀλλάγματι, καὶ οὐκ ἀνοίσω κυρίῳ τῷ θεῷ μου ὁλοκαύτωμα δωρεάν, καὶ ἐκτήσατο δαυὶδ τὴν ἄλω καὶ τοὺς βόας ἐν ἀργυρίῳ πεντήκοντα σίκλων.

25 καὶ ᾠκοδόμησε ἐκεῖ δαυὶδ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώσεις καὶ εἰρηνικάς. καὶ ἵλεως ἐγένετο κύριος τῇ γῇ, καὶ ἐπέσχεν ἡ πληγὴ ἀπὸ ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et aſcendit Dauid iuxta verbum Gad ſicut iuſſerat Dominus.

20 Et proſpexit Araunah & vidit regem & ſeruos eius tranſeuntes ad ſe; & exiit Araunah & adorauit regem ſuper faciem ſuam ſuper terram. 21 Et dixit Araunah: Vt quid venit dominus meus rex ad ſeruum ſuum? & dixit Dauid: Vt emam à te aream ad ædificandum altare ante Dominum, vt cohibeatur peſtis à populo.

22 Et dixit Araunah ad Dauid: Accipiat & adoleat dominus meus rex quod ſtatutum eſt in oculis ſuis; ecce boues in holocauſtum, & tribulæ & inſtrumenta boum pro lignis. 23 Omnia dedit Araunah rex quæ petiuit ab eo rex. & dixit Araunah regi: Dominus Deus tuus accipiat oblationem tuam in beneplacito.

24 Et dixit rex ad Araunah: Minimè; etenim emendo emam à te pretio, nec offeram ante Dominum Deum meum holocauſta gratis. & emit Dauid locum arearum, & boues argento, ſiclis quinquaginta.

25 Et conſtruxit ibi Dauid altare ante Dominum, & obtulit holocauſta & oblationem ſanctitatum. & ſuſcepit Dominus orationem incolarum terræ, & cohibita eſt peſtis à populo Iſrael.

FINIS II. SAMVELIS.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

1 הַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְכַסֻּהוּ
בַּבְגָדִים וְלֹא יֵחַם לוֹ׃
2 * וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי
הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְתוּלָה וְעָמְדָה
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי־לוֹ סֹכֶנֶת וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ וְחַם
לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
3 * וַיְבַקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ
אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית וַיְבִאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ׃
4 * וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד־מְאֹד וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכֶנֶת
וַתְּשָׁרְתֵהוּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יְדָעָהּ׃
5 * וַאֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ
וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו׃
6 * וְלֹא־עֲצָבוֹ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ
וְגַם־הוּא טוֹב־תֹּאַר מְאֹד וְאֹתוֹ יָלְדָה אַחֲרֵי
אַבְשָׁלוֹם׃ 7 * וַיְהִי דְבָרָיו עִם יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה
וְעִם אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וַיַּעְזְרוּ אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּהוּ׃
8 * וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְנָתָן הַנָּבִיא
וְשִׁמְעִי וְרֵעִי וְהַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם־
אֲדֹנִיָּהוּ׃
9 * וַיִּזְבַּח אֲדֹנִיָּהוּ צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת
אֲשֶׁר־אֵצֶל עֵין רֹגֵל וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־אֶחָיו בְּנֵי
הַמֶּלֶךְ וּלְכָל־אַנְשֵׁי יְהוּדָה עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ׃
10 * וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ וְאֶת־הַגִּבֹּרִים
וְאֶת־שְׁלֹמֹה אָחִיו לֹא קָרָא׃
11 * וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר
הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ כִּי מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית וַאֲדֹנֵינוּ
דָּוִד לֹא יָדָע׃
12 * וְעַתָּה לְכִי אִיעָצֵךְ נָא עֵצָה וּמַלְטִי אֶת־נַפְשֵׁךְ
וְאֶת־נֶפֶשׁ בִּנֵךְ שְׁלֹמֹה׃

REGVM. I. Translat. B. Hieronymi. *Dauid.*

LIBER I. MELACHIM, id est, REGVM III.

CAPVT I.

A 1 ET rex Dauid senuerat, habebatque ętatis plurimos dies: cumque operiretur vestibus, non calefiebat. Inf. eod.
2 *Dixerunt ergo ei serui sui: Quæramus dñō nostro regi adolescentulam virginem, & stet coram rege, & foueat eum, dormiatque in sinu suo, & calefaciat dñm nostrum regē.
3 *Quæsierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israel, & inuenerunt Abisac Sunamiten, & adduxerunt
4 eam ad regem. *Erat autē puella pulchra nimis; dormiebatque cum rege, & ministrabat ei: rex verò non cognouit eam.
5 *Adonias autem filius Agith eleuabatur, dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currū & equites, & quinquaginta viros qui cur-
6 rerent ante eum. *Nec corripuit eum pater suus aliquando dicens, Quare hoc fecisti? Erat autem & ipse pulcher valdè, se-
7 cundus natu post Absalom. *Et sermo eius cum Ioab filio Saruiæ, & cū Abiathar sacerdote, qui adiuuabant partes Adonię.
8 *Sadoch verò sacerdos, & Banaias filius Ioiadæ, & Nathan propheta, & Semei & Rei, & omne robur exercitus Dauid non
9 erat cum Adonia. *Immolatis ergo Ado-
B nias arietibus & vitulis & vniuersis pinguibus iuxta lapidem Zoeleth, qui erat vicinus fōti Rogel, vocauit vniuersos fratres suos filios regis, & omnes viros Iuda
10 seruos regis. *Nathan autem prophetam, & Banaiam, & robustos quosque, & Salo-
11 monem fratrem suum nō vocauit. *Dixit itaque Nathan ad Bersabee matrem Salomonis: Num audisti quòd regnauerit Adonias filius Agith, & dñs noster Da-
12 uid hoc ignorat? *Nunc ergo veni, accipe consilium à me, & salua animam tuam, filiique tui Salomonis.

תרגום יונתן

א

ומלכא דָּוִד סִיב עַל בְּיוֹמִין וְכַסָּן לֵיהּ בִּלְבוּשִׁין וְלָא שַׁחִין לֵיהּ׃ 2 וַאֲמַרוּ לֵיהּ עַבְרוֹהִי יְבָעוּן לְרִבּוֹנִי מַלְכָּא עֻלֵּימְתָּא בְּתוּלְתָּא
וְתִשַּׁמֵּשׁ קֳדָם מַלְכָּא וּתְהֵי לֵיהּ קְרִיבָא וְתִשְׁכּוֹב לְוָתָךְ וְתַשְׁחִין לְרִבּוֹנִי מַלְכָּא׃ 3 וּבְעוֹ עֻלֵּימְתָּא שַׁפִּירְתָּא בְּכָל תְּחוּם
אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְאַשְׁכַּחוּ יָת אֲבִישַׁג דְּמִן שׁוּנֶם וְאַיְתִיאוּ יָתָהּ לְמַלְכָּא׃ 4 וְעֻלֵּימְתָּא שַׁפִּירְתָּא עַד לַחְדָּא וַהֲוָת לְמַלְכָּא קְרִיבָא וּמְשַׁמְּשָׁא
לֵיהּ וּמַלְכָּא לָא יְדָעָהּ׃ 5 וַאֲדֹנִיָּה בַּר חַגִּית מְתַרְבַּרְבָ לְמֵימַר אֲנָא אֶמְלוֹךְ וְעָבַד לֵיהּ רְתִיכִין וּפָרְשִׁין וְחַמְשִׁין גַּבְרָא רָדְפִין קֳדָמוֹהִי׃
6 וְלָא אַכְלֵמֵיהּ אֲבוּהִי מִיּוֹמוֹהִי לְמֵימַר מָדֵין כְּדֵינָא אַף הוּא שַׁפִּיר בְּרֵינָא לַחְדָּא וַהֲוָה יְלִידַת בָּתַר אַבְשָׁלוֹם׃
7 וַהֲוָה פִּתְגָמוֹהִי בְּעֻצָּה עִם יוֹאָב בַּר צְרוּיָה וְעִם אֶבְיָתָר כָּהֲנָא וְסָעֲדִין בָּתַר אֲדֹנִיָּהוּ׃
8 וְצָדוֹק כָּהֲנָא וּבְנָיָהוּ בַּר יְהוֹיָדָע וְנָתָן נְבִיָּא וְשִׁמְעִי וְרֵעִי וְגִבָּרַיָּא דִי לְדָוִד לָא הֲווֹ בְּעֻצַּת אֲדֹנִיָּהוּ׃
9 וּנְכִיס אֲדֹנִיָּהוּ עָאן וְתוֹרִין וּפַשִׁימִין עִם אֶבֶן סָכוּתָא דְּבִסְטַר עֵין קָצְרָא וְזַמִּין יָת כָּל אַחוֹהִי בְּנֵי מַלְכָּא וְכָל גַּבְרֵי שִׁבְטָא יְהוּדָה עַבְדֵי
מַלְכָּא׃ 10 וְיָת נָתָן נְבִיָּא וּבְנָיָהוּ וְיָת גִּבָּרַיָּא וְיָת שְׁלֹמֹה אֲחוּהִי לָא זַמִּין׃
11 וַאֲמַר נָתָן לְבַת שֶׁבַע אִמֵּיהּ דִּשְׁלֹמֹה לְמֵימַר הֲלָא שְׁמַעַתְּ אֲרֵי מְלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ בַּר חַגִּית וְרִבּוֹנָא דָּוִד לָא יְדָע׃
12 וּכְעַן אֵיתָא וְאֶמְלְכִינָךְ כְּעַן מַלְכָּא וְשֵׁזְבִי יָת נַפְשִׁיךְ וְיָת נְפַשׁ בְּרִיךְ שְׁלֹמֹה׃

REGNORVM III.

CAP. I.

1 ET Rex Dauid ſenex valdè prouectus in diebus; & induebant eum veſtibus, & non calefiebat.

2 * Et dixerunt ſerui eius ei: Quærant domino noſtro regi adoleſcentulam virginem; & aſtabit coram rege, & erit eum fouens, & iacebit in ſinu ſuo, & calefiet dominus noſter rex.

3 * Et quæſierunt adoleſcentulam ſpecioſam in omnibus finibus Iſrael. & inueniunt Abiſag Sunamitin, & adducunt eam regi. & puella pulchra forma nimis:

4 * Et erat regi fouens & miniſtrabat ei. & rex non cognouit eam.

5 * Et Adonias filius Aggith eleuabatur dicens: Ego regnabo. & fecit ſibi currus et equites, & quinquaginta viros præcurſores eius.

6 * Et non corripuit eum pater ſuus aliquando dicens, Quare feciſti ſic? & iſte pulcher aſpectu nimis. & hunc genuit poſt Abeſalom.

7 * Et erant ſermones eius cum Ioab filio Saruiæ, & cum Abiathar ſacerdote, & adiuuabant poſt Adoniam.

8 * Et Sadoch ſacerdos, & Baneas filius Ioiade, & Nathan propheta, & Semei & amici eius exiſtentes fortes Dauid, nõ erant cum Adonia.

9 * Et immolauit Adonias & oues & boues, & agnas iuxta lapidem Zoeleth, qui vicinus erat fonti Rogel. & vocauit vniuerſos fratres ſuos filios regis, & omnes viros Iuda ſeruos regis.

10 * Et Nathan prophetam, & Banean, & robuſtos, & Salomonem fratrem ſuum non vocauit.

11 * Et ait Nathan ad Berſabee matrem Salomonis, dicens: Nonne audiſti quòd regnauit Adonias filius Aggith, & dominus noſter Dauid non ſciuit?

12 * Et nunc veni, conſulam tibi conſilium, vt ſalues animam tuam & animam Salomonis filij tui.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Γ'.

κεφ. α'.

1 ΚΑΙ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ πρεσβύτης σφόδρα προβεβηκὼς ἐν ἡμέραις, καὶ περιέβαλλον αὐτὸν ἱματίοις, καὶ οὐκ ἐθερμαίνετο.

2 * καὶ εἶπον οἱ παῖδες αὐτοῦ αὐτῷ, ζητησάτωσαν τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ νεανίαν παρθένον. καὶ παραστήκετω τοῦ βασιλέως, καὶ ἔσται αὐτὸν θάλπουσα, καὶ κατακείσεται ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ θερμανθήσεται ὁ κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεύς.

3 * καὶ ἐζήτησαν παῖδα καλὴν ἐν παντὶ ὁρίῳ Ισραὴλ. καὶ εὗρον τὴν Αβισὰγ τὴν Σωναμίτιν, καὶ εἰσάγουσιν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ. καὶ παῖς καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα·

4 * καὶ ἦν τῷ βασιλεῖ θάλπουσα καὶ ἐλειτούργει αὐτῷ. καὶ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔγνω αὐτήν.

5 * καὶ Αδωνίας υἱὸς Αγγὶθ ἐπῆρται λέγων, ἐγὼ βασιλεύσω. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας προτρέχοντας αὐτοῦ.

6 * καὶ οὐκ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ πώποτε εἰπών, τί ὅτι πεποίηκας οὕτως; καὶ αὐτὸς καλὸς τῇ ὄψει σφόδρα, καὶ αὐτὸν ἐγέννησε μετὰ τὸν Αβεσαλώμ.

7 * καὶ ἦσαν οἱ λόγοι αὐτοῦ μετὰ Ιωαὰβ υἱοῦ Σαρουίας, καὶ μετὰ Αβιάθαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐβοήθουν ὀπίσω Αδωνίου.

8 * καὶ Σαδὼκ ὁ ἱερεύς, καὶ Βαναίας υἱὸς Ιωιαδά, καὶ Ναθὰν ὁ προφήτης, καὶ Σεμεὶ καὶ Ρηγεὶ καὶ οἱ ἔλαιρεγι αὐτοῦ οἱ ὄντες δυνατοὶ τῷ Δαυὶδ, οὐκ ἦσαν μετὰ Αδωνίου.

9 * καὶ ἔθυσεν Αδωνίας Σ προβατα Σ βόας καὶ ἄρνας παρὰ τὸν λίθον τὸν Ζωελὲθ τὸν ἐχόμενον τ πηγῆς Ρωγήλ. καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς τ βασιλέως, καὶ πάντας τοὺς ἀνδρας Ιούδα τοὺς παῖδας τ βασιλέως.

10 * καὶ Ναθὰν τὸν προφήτην, Σ τὸν Βαναίαν καὶ τοὺς δυνατούς, καὶ τὸν Σολομῶντα ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ

11 ἐκάλεσεν. * καὶ εἶπε Ναθὰν πρὸς Βηρσαβεὲ μητέρα Σολομῶντος λέγων, οὐκ ἤκουσας ὅτι βεβασίλευκεν Αδωνίας υἱὸς Αγγὶθ, Σ ὁ κύριος ἡμῶν Δαυὶδ οὐκ ἔγνως;

12 * καὶ νυῦν δεῦρο, συμβουλεύσω σοι συμβουλίαν, ὅπως σώσῃς τὴν ψυχήν σου, καὶ τὴν ψυχὴν Σολομῶντος τοῦ υἱοῦ σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

B. ARIA MONTANO INTERPRETE.

CAPVT PRIMVM.

ET rex Dauid ſenuit & venit in dies; & operiebant eum veſtibus, & non erat calor ei. 2 Et dixerunt illi ſerui eius: Quærant domino meo regi puellam virginem, & miniſtret ante regem, & ſit illi propinqua, & cubet tecum, & calefaciat dominum meum regem. 3 Et quæſiuerunt adoleſcentulam pulchram in omni termino terræ Iſrael, & inuenerunt Abiſag quæ erat ex Sunem, & adduxerunt illam ad regem. 4 Et adoleſcentula erat pulchra valde, & erat regi propinqua & miniſtrabat ei: & rex non cognouit illam. 5 Et Adonias filius Hhagith magnificabat ſe dicendo: Ego regnabo. & fecit ſibi currus & equites, & quinquaginta viros currentes ante ſe. 6 Et non confudit illum pater ſuus à diebus eius dicendo: Vt quid ita facis? & etiam ipſe erat pulcher aſpectu valdè: & ipſum peperat *Hhagith* poſt Abſalom.

7 Et fuerunt verba eius in conſilio cum Ioab filio Szaruiah, & cum Abiathar ſacerdote, & auxiliati ſunt *euntes* poſt Adoniam.

8 Et Szadok ſacerdos, & Benaiahu filius Iehoiadagh, & Nathan propheta, & Simghi & Reghi, & robuſti qui erant Dauidi, non fuerũt in conſilio Adoniahu. 9 Et mactauit Adoniahu pecudes & boues & pinguia iuxta petram ſpeculæ quæ eſt in latere fontis Fullonis, & inuitauit omnes fratres ſuos filios regis, & omnes viros tribus Iehudah ſeruos regis.

10 At Nathan prophetam, & Benaiahu, & robuſtos, & Selomoh fratrem ſuum non inuitauit.

11 Et dixit Nathan ad Bathſebagh matrẽ Selomoh dicendo: Nonne audiſti quòd reguauit Adoniahu filius Hhagith, & dominus noſter Dauid non nouit? 12 Et nunc veni, & conſulam tibi nunc conſilium; & libera animam tuam & animam filij tui Selomoh.

13 * לְכִי וּבֹאִי אֶל־הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא־
אַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲמָתְךָ לֵאמֹר כִּי שְׁלֹמֹה
בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי וּמָדוּעַ מָלַךְ
14 אֲדֹנִיָּהוּ: * הִנֵּה עוֹדֵךְ מְדַבֶּרֶת שָׁם עִם־הַמֶּלֶךְ
וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרַיִךְ וּמִלֵּאתִי אֶת־דְּבָרָיִךְ:
15 * וַתָּבוֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחַדְרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן
מְאֹד וַאֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית מְשָׁרֶתֶת אֶת־הַמֶּלֶךְ:
16 * וַתִּקֹּד בַּת־שֶׁבַע וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
מַה־לָּךְ:
17 * וַתֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנִי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בַּיהוָה אֱלֹהֶיךָ
לַאֲמָתֶךָ כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב
עַל כִּסְאִי:
18 * וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנִיָּה מָלָךְ וְעַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
לֹא יָדָעְתָּ:
19 * וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֹב וַיִּקְרָא לְכָל־
בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וּלְיוֹאָב שַׂר־הַצָּבָא
וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא:
20 * וְאַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד
לָהֶם מִי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו:
21 * וְהָיָה כְּשִׁכַּב אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אֲנִי
וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים:
22 * וְהִנֵּה עוֹדֶנָּה מְדַבֶּרֶת עִם־הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא בָּא:
23 * וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה נָתָן הַנָּבִיא וַיָּבֹא לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ עַל־אַפָּיו אָרְצָה:
24 * וַיֹּאמֶר נָתָן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַתָּה אָמַרְתָּ אֲדֹנִיָּהוּ
יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי:
25 * כִּי יָרַד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֹב
וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְשָׂרֵי הַצָּבָא וּלְאֶבְיָתָר
הַכֹּהֵן וְהִנָּם אֹכְלִים וְשֹׁתִים לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ
אֲדֹנִיָּהוּ:

13 *Vade & ingredere ad regem Dauid,& dic ei : Nonne tu domine mi rex iurasti mihi ancillæ tuæ,dicens: Quòd Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo? quare ergo regnat Ado-
14 nias? * Et adhuc ibi te loquente cum rege,ego veniam post te,& complebo sermones tuos.
15 * Ingressa est itaq; Bersabee ad regem C in cubiculo.Rex autem senuerat nimis, & Abisac Sunamitis ministrabat ei.
16 * Inclinauit se Bersabee & adorauit regem.ad quam rex,Quid tibi,inquit,vis?
17 * Quæ respondens ait:Domine mi rex, tu iurasti perDominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salomon filius tuus regnabit post me,& ipse sedebit in solio meo:
18 * Et ecce nunc Adonias regnat , te domine mi rex ignorante.
19 * Mactauit boues & pinguia quoq; & arietes plurimos , & vocauit omnes filios regis,Abiathar quoq; sacerdotem,& Ioab principem militiæ,Salomonem autem seruum tuum non vocauit.
20 * Veruntamen domine mi rex, in te oculi respiciunt totius Israel, vt indices eis quis sedere debeat in solio tuo domine mi rex post te.
21 * Eritq; cùm dormierit dominus meus rex cum patribus suis,erimus ego & filius
22 meus peccatores. * Adhuc illa loquente cum rege,Nathan propheta venit.
23 * Et nunciauerunt regi dicentes: Adest Nathan propheta.cumq; introisset in con spectu regis,& adorasset eũ pronus in ter-
24 ram, * dixit Nathan: Domine mi rex,tu dixisti,Adonias regnet post me, & ipse se-
25 deat super thronum meum? Quia descen- D dit hodie & immolauit boues & pinguia, & arietes plurimos , & vocauit vniuersos filios regis & principes, Abiathar quoque sacerdotem, illisque vescentibus & bibentibus coram eo , & dicentibus: Viuat rex Adonias.

תרגום יונתן

13 אֱזִילִי וְתֵעָלִין לְוָת מַלְכָּא דָּוִד וְתֵימְרִין לֵיהּ הֲלָא אַתְּ רִיבּוֹנִי מַלְכָּא קַיֵּימְתְּ לְאַמְתָּךְ לְמֵימַר אֲרֵי שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ יִמְלוֹךְ בָּתְרַי וְהוּא יְתֵיב עַל
כָּרְסֵי מַלְכוּתִי וּמֵרֵין מְלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ: 14 הָא עַד דְּאַתְּ מְמַלְלָא תַּמָּן קֳדָם מַלְכָּא וַאֲנָא אֵעוֹל בָּתְרִיךְ וַאֲקַיֵּים יַת פִּתְגָמָיְכִי: 15 וְעָלַת בַּת שֶׁבַע
לְקֳדָם מַלְכָּא לְאִדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא וּמַלְכָּא סִיב לַחְדָא וַאֲבִישַׁג דְּמִן שׁוּנֵם מְשַׁמְּשָׁא קֳדָם מַלְכָּא: 16 וּכְרַעַת בַּת שֶׁבַע וּסְגִידַת לְמַלְכָּא
וַאֲמַר מַלְכָּא מַה לִּיךְ: 17 וַאֲמָרַת לֵיהּ רִבּוֹנִי אַתְּ קַיֵּימְתְּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ לְאַמְתָּךְ אֲרֵי שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ יִמְלוֹךְ בָּתְרַי וְהוּא יְתֵיב עַל כָּרְסֵי
מַלְכוּתִי: 18 וּכְעַן הָא אֲדֹנִיָּה מְלַךְ וּכְעַן רִיבּוֹנִי מַלְכָּא לָא יְדַעְתָּ: 19 וּנְכִיס תּוֹרִין וּפַטִּימִין וְעָאן לְסַגֵּי וְזַמֵּין לְכָל בְּנֵי מַלְכָּא וּלְאֶבְיָתָר
כָּהֲנָא וּלְיוֹאָב רַב חֵילָא וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדָּךְ לָא זַמִּין: 20 וְאַתְּ רִבּוֹנִי מַלְכָּא עֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל סְבִירִין עָלָךְ לְחַוָּאָה לְהוֹן מַן יְתֵיב עַל כָּרְסֵי
מַלְכוּתָא דְּרִבּוֹנִי מַלְכָּא בָּתְרוֹהִי: 21 וְיְהֵי כַּד יִשְׁכּוֹב רִבּוֹנִי מַלְכָּא עִם אֲבָהָתּוֹהִי וֶהֱוֵינָא אֲנָא וּבְנִי שְׁלֹמֹה מְהֵרְכִין:
22 וְהָא עַד דְּהִיא מְמַלְלָא קֳדָם מַלְכָּא וְנָתָן נְבִיָּא אֲתָא: 23 וְחַוִּיאוּ לְמַלְכָּא לְמֵימַר הָא נָתָן נְבִיָּא אֲתָא וְעָל קֳדָם מַלְכָּא וּסְגִיד
לְמַלְכָּא עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא:
24 וַאֲמַר נָתָן רִבּוֹנִי מַלְכָּא אַתְּ אֲמַרְתְּ אֲדֹנִיָּהוּ יִמְלוֹךְ בָּתְרַי וְהוּא יְתֵיב עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתִי:
25 אֲרֵי נְחַת יוֹמָא דֵּין וּנְכִיס תּוֹרִין וּפַטִּימִין וְעָאן לְסַגֵּי לְכָל בְּנֵי מַלְכָּא וּלְרַבָּנֵי חֵילָא וּלְאֶבְיָתָר כָּהֲנָא וְהָא אִינוּן אָכְלִין וְשָׁתַן
קֳדָמוֹהִי וַאֲמָרוּ יִצְלַח מַלְכָּא אֲדֹנִיָּה:

13 * Age ingredere ad regem Dauid: & dices ad eum: Nonne tu domine mi rex iurasti ancillæ tuæ dicens; Quòd Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo; & quare regnauit Adonias?

14 * Et ecce adhuc te loquente ibi cum rege, et ego ingrediar post te, & cõplebo sermones tuos.

15 * Et ingressa est Bersabee ad regem in cubiculum. & rex senex nimis, & Abisaac Sunamitis ministrans regi.

16 * Et inclinauit se Bersabee & adorauit regem. & dixit ei rex: Quid est tibi?

17 * Et dixit Bersabee: Domine mi rex, tu iurasti in domino Deo tuo ancillæ tuæ dicẽs, Quòd Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo.

18 * Et nunc ecce Adonias regnauit, et tu domine mi rex non sciuisti.

19 * Et immolauit vitulos, & agnas & oues in multitudine, & vocauit omnes filios regis, & Abiathar sacerdotem, & Joab principem militiæ; & Salomonem seruum tuum non vocauit.

20 * Et tu domine mi rex, oculi omnis Israel ad te. nuncia eis quis sedebit in solio domini mei regis post eum.

21 * Et erit cùm dormierit dominus meus rex cum patribus suis, & erimus ego & Salomon filius meus peccatores.

22 * Et ecce ipsa loquente adhuc cum rege, & Nathan propheta ingressus est.

23 * Et nunciauerunt regi, dicentes: Ecce Nathan propheta. & ingressus est Nathan coram rege, & adorauit regem super faciem suam super terram.

24 * Et dixit Nathan: Tu domine mi rex locutus es dicens: Adonias regnabit post me, & ipse sedebit super thronum meum?

25 * Quia descendit hodie & immolauit vitulos, & agnos, & oues in multitudine, & vocauit vniuersos filios regis, & principem militiæ, & Abiathar sacerdotem; & ecce ipsi comedunt & bibunt coram eo; & dixerunt: Viuat rex Adonias.

13 * δεῦρο εἴσελθε πρὸς τὸν βασιλέα δαυὶδ. & ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, οὐχὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ ὤμοσας τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι σολομὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ' ἐμέ, & αὐτὸς καθίσει ἐπὶ θρόνου μου, καὶ τί ὅτι βεβασίλευκεν ἀ-
14 δωνίας; * καὶ ἰδοὺ ἔτι σου λαλοῦσης ἐκεῖ μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐγὼ εἰσελεύσομαι μετὰ σέ, καὶ πληρώσω τοὺς λόγους σου.

15 * καὶ εἰσῆλθε βηρσαβεαὶ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν κοιτῶνα. καὶ ὁ βασιλεὺς πρεσβύτης σφόδρα, καὶ ἀβισαὰκ ἡ συναμίτις λειτουργοῦσα τῷ βασιλεῖ.

16 * καὶ ἔκυψεν βηρσαβεαὶ, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ. & εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, τί ἔστι σοι;

17 * καὶ εἶπε βηρσαβεαὶ, κύριέ μου βασιλεῦ σὺ ὤμοσας ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ σου τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι σολομὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ' ἐμέ, & αὐτὸς καθήσεται ἐπὶ θρόνου μου.

18 * καὶ νῦν ἰδοὺ ἀδωνίας βεβασίλευκεν, καὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ οὐκ ἔγνως.

19 * καὶ ἔθυσε μόσχους καὶ ἄρνας & προβάτα εἰς πλῆθος, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως, καὶ ἀβιαθὰρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰωὰβ τὸν ἀρχιστράτηγον, & σολομῶντα τὸν δοῦλόν σου οὐκ ἐκάλεσεν.

20 * καὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ, οἱ ὀφθαλμοὶ παντὸς ἰσραὴλ πρὸς σέ. ἀπάγγειλαι αὐτοῖς τίς καθήσεται ἐπὶ θρόνου τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως μετ' αὐτόν.

21 * καὶ ἔσαι ἐν τῷ κοιμηθῆναι τὸν κύριόν μου τὸν βασι-
22 λέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, & ἐσόμεθα ἐγὼ καὶ σολομὼν ὁ υἱός μου ἁμαρτωλοί. * & ἰδοὺ αὐτῆς λαλούσης ἔτι μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ναθὰν ὁ προφήτης εἰσῆλθεν.

23 * καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ λέγοντες, ἰδοὺ ναθὰν ὁ προφήτης. & εἰσῆλθε ναθὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ προσεκύνησεν τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
24 γῆν. * καὶ εἶπε ναθάν, σὺ κύριέ μου βασιλεῦ εἶπας λέγων, ἀδωνίας βασιλεύσει μετ' ἐμέ, & αὐτὸς καθήσεται ἐπὶ θρόνου μου;

25 * ὅτι κατέβη σήμερον καὶ ἔθυσε μόσχους καὶ ἄρνας καὶ προβάτα εἰς πλῆθος, & ἐκάλεσε πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως, & τὸν ἀρχιστράτηγον, καὶ ἀβιαθὰρ τὸν ἱερέα· & ἰδοὺ αὐτοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεὺς ἀδωνίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Vade, intresque ad regem Dauid, & dicas ei: Nonne tu domine mi rex iurasti ancillæ tuæ dicendo: Quoniam Selomoh filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium regni mei? & cur regnauit Adoniahu?

14 Ecce adhuc te loquente ibi ante regem, ego intrabo post te, & confirmabo verba tua.

15 Et intrauit Bathsebagh ante regem in penetrale domus cubitus: & rex senuerat valdè, & Abisag, quæ erat ex Sunem, ministrabat ante regem. 16 Et incuruauit se Bathsebagh & adorauit regem. & dixit rex: Quid est tibi?

17 Et dixit illi: Domine mi, tu iurasti in dicto domini Dei tui ancillæ tuę, Quoniam Selomoh filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium regni mei: 18 Et nunc ecce Adoniah regnauit; & nunc domine mi rex non nosti.

19 Et mactauit boues, & pinguia, & pecora in multitudine, & inuitauit omnes filios regis, & Abiathar sacerdotem, & Ioab magistrum exercitus; at Selomoh seruum tuum non inuitauit.

20 Et tu domine mi rex, oculi omnis Israel expectant de te vt indices illis; quis sedebit super solium regni domini mei post ipsum.

21 Et erit cùm dormierit dominus meus rex cum patribus suis, ero ego & filius meus Selomoh extirpati.

22 Et ecce dum adhuc ipsa loqueretur ante regem, Nathan propheta venit. 23 Et nunciauerunt regi dicendo: Ecce Nathan propheta. & venit ante regem, & adorauit regem super faciem suam super terram.

24 Et dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixisti, Adoniahu regnabit post me, & ipse sedebit super solium regni mei?

25 Quia descendit hodie & mactauit boues & pinguia & pecora in multitudine; & inuitauit omnes filios regis, & magistros exercitus, & Abiathar sacerdotem; & ecce illi comedunt & bibunt ante illum. & dixerunt: Prosperet rex Adoniah.

26 * וְלִי אֲנִי־עַבְדֶּךָ וּלְצָדוֹק הַכֹּהֵן וְלִבְנָיָהוּ בֶן־
יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא׃

27 * אִם־מֵאֵת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִהְיְתָה הַדָּבָר הַזֶּה
וְלֹא הוֹדַעְתָּ אֶת־עַבְדֶּיךָ מִי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־
הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו׃

28 * וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קִרְאוּ־לִי לְבַת־שָׁבַע
וַתָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

29 * וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֲשֶׁר פָּדָה
אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה׃

30 * כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְּנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־
כִּסְאִי תַּחְתָּי כִּי כֵן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה׃

31 * וַתִּקֹּד בַּת־שֶׁבַע אַפַּיִם אָרְצָה וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ
וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם׃

32 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד קִרְאוּ־לִי לְצָדוֹק הַכֹּהֵן וְלִנָתָן
הַנָּבִיא וְלִבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיָּבֹאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

33 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת־עַבְדֵי
אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל־הַפִּרְדָּה
אֲשֶׁר־לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ עַל־גִּחוֹן׃

34 * וּמָשַׁח אֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא
לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם
יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃

35 * וַעֲלִיתֶם אַחֲרָיו וּבָא וְיָשַׁב עַל־כִּסְאִי וְהוּא
יִמְלֹךְ תַּחְתָּי וְאֹתוֹ צִוִּיתִי לִהְיוֹת נָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל
וְעַל־יְהוּדָה׃

36 * וַיַּעַן בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אָמֵן
כֵּן יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃

37 * כַּאֲשֶׁר הָיָה יְהוָה עִם־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן יִהְיֶה
עִם־שְׁלֹמֹה וְיַגְדֵּל אֶת־כִּסְאוֹ מִכִּסֵּא אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ דָּוִד׃

26 *Me seruum tuum, & Sadoch sacerdotem, & Banaiam filium Ioiadæ, & famulũ tuum Salomonem non vocauit.

27 * Nunquid à domino meo rege exiuit hoc verbum, & mihi non indicasti seruo tuo quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum?

28 * Et respondit rex Dauid dicens: Vocate ad me Bersabee. quæ cùm fuisset ingressa coram rege, & stetisset ante eum,

29 * Iurauit rex & ait: Viuit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia:

30 * Quia sicut iuraui tibi per Dominum Deum Israel, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium meum pro me, sic faciam hodie.

31 * Summissoque Bersabee in terram vultu, adorauit regem, dicens: Viuat dominus meus rex Dauid in æternum.

32 * Dixit quoque rex Dauid: Vocate mihi Sadoch sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaiam filium Ioiadæ. Qui cùm ingressi fuissent coram rege,

33 * Dixit ad eos: Tollite vobiscum seruos domini vestri, & imponite Salomoné filium meum super mulam meam, & ducite eum in Gion;

34 * Et vngat eum ibi Sadoch sacerdos & Nathan propheta in regem super Israel. Et canetis buccina atque dicetis: Viuat rex Salomon.

35 * Et ascendetis post eum, & veniet & sedebit super solium meum, & ipse regnabit pro me: illiqúe præcipiam vt sit dux super Israel & super Iudam.

36 * Et respondit Banaias filius Ioiadę regi dicens: Amen. Sic loquatur Dominus Deus domini mei regis.

37 * Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic sit cũ Salomone; & sublimius faciat solium eius à solio domini mei regis Dauid.

תרגום יונתן

26 וְלִי דְּאֶנָא עַבְדָּךְ וּלְצָדוֹק כַּהֲנָא וְלִבְנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדָּךְ לָא זַמִּין׃

27 אִם מִן רְבוֹנִי מַלְכָּא הֲוָיָה פִּיתְגָמָא הָדֵין וְלָא הוֹדַעְתָּ יַת עַבְדָּךְ מַן יִתֵּיב עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְּרִבּוֹנִי מַלְכָּא בַּתְרוֹהִי׃

28 וַאֲתֵיב מַלְכָּא דָּוִד וַאֲמַר קְרוֹ לִי לְבַת שָׁבַע וְעָלַת לְקֳדָם מַלְכָּא וְקָמַת קֳדָם מַלְכָּא׃

29 וְקַיֵּים מַלְכָּא וַאֲמַר קַיָּם הוּא יְיָ דְּפָרַק יַת נַפְשִׁי מִכָּל עָקָא׃

30 אֲרֵי כְּמָא דְקַיֵּימִית לָךְ בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל
לְמֵימַר אֲרֵי שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ יִמְלוֹךְ בָּתְרִי וְהוּא יֵתֵיב עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתִי תְּחוֹתִי אֲרֵי כֵן אֶעְבֵּיד יוֹמָא הָדֵין׃

31 וּכְרַעַת בַּת שָׁבַע עַל אַפָּהָא עַל אַרְעָא וּסְגִידַת לְמַלְכָּא וַאֲמָרַת יְתְקַיֵּים רְבוֹנִי מַלְכָּא דָּוִד לְעָלַם׃

32 וַאֲמַר מַלְכָּא דָּוִד קְרוֹ לִי לְצָדוֹק כָּהֲנָא וּלְנָתָן נְבִיָּא וְלִבְנָיָהוּ בַּר יְהוֹיָדָע וַאֲתוֹ לְקֳדָם מַלְכָּא׃

33 וַאֲמַר מַלְכָּא לְהוֹן דִּבְרוּ עִמְּכוֹן יַת עַבְדֵי רְבוֹנְכוֹן וְתַרְכְּבוּן יַת שְׁלֹמֹה בְּרִי עַל כּוּרְסַיָּא דִילִי וְתַחֲתוּן יַתֵּיהּ לְשִׁילוֹחָא׃

34 וְיִמְשַׁח יַתֵּיהּ תַּמָּן צָדוֹק כָּהֲנָא וְנָתָן נְבִיָּא לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וְתִתְקְעוּן בְּשׁוֹפָרָא וְתֵימְרוּן יַצְלַח מַלְכָּא שְׁלֹמֹה׃

35 וְתִסְּקוּן בָּתְרוֹהִי וְיֵיתֵי וְיֵתֵיב עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתִי וְהוּא יְמְלוֹךְ תְּחוֹתִי וְיֵתֵיהּ פַּקִּידַית לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל דָּבִית יְהוּדָה׃

36 וַאֲתֵיב בְּנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע יַת מַלְכָּא וַאֲמַר אָמֵן כֵּן יֵימַר יְיָ אֱלָהָהּ דְּרִבּוֹנִי מַלְכָּא׃

37 כְּמָא דַהֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסָעֲדֵיהּ דְּרִבּוֹנִי מַלְכָּא כֵּן יְהֵא בְּסָעֲדֵיהּ דִשְׁלֹמֹה וְיַרְבֵּי יַת כּוּרְסֵיהּ מִכָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְּרִבּוֹנִי מַלְכָּא דָּוִד׃

* *Et me ſeruum tuum, & Sadoc ſacerdotem, et Baneam filium Ioiada, & Salomonem ſeruum tuum non vocauit.* 26

* *Si per dominum meum regem factum eſt verbum hoc, & quare non indicaſti ſeruo tuo, quis ſeſſurus eſt ſuper thronum domini mei regis poſt eum?* 27

* *Et reſpondit rex Dauid & dixit: Vocate mihi Berſabee. & ingreſſa eſt, & ſtetit coram rege.* 28

* *Et iurauit rex & dixit: Viuit Dominus qui redemit animam meam de omni anguſtia:* 29

* *Quòd ſicut iurauí tibi per dominum Deum Iſrael, dicens: Quòd Salomon filius tuus regnabit poſt me, & ipſe ſedebit ſuper ſolium meum pro me, quoniam ſic faciam in die hac.* 30

* *Et inclinauit Berſabee ſuper vultum ſuper terram, & adorauit regem & dixit: Viuat rex dominus meus Dauid in æternum.* 31

* *Et dixit rex Dauid: Vocate mihi Sadoc ſacerdotem, & Nathan prophetam, & Banean filium Ioiada. & ingreſſi ſunt coram rege.* 32

* *Et dixit eis rex: Accipite vobiſcum ſeruos domini veſtri, & imponite Salomonem filium meum ſuper mulam meam, & deducite eum in Gion:* 33

* *Et vngat eum ibi Sadoch ſacerdos & Nathan propheta in Regem ſuper Iſrael: & canite in buccina. & dicetis: Viuat rex Salomon:* 34

* *Et aſcendetis poſt eum. & ingredietur et ſedebit ſuper ſolium meum, et ipſe regnabit pro me. & ei præcipiam vt ſit in ducem ſuper Iudam & ſuper Iſrael.* 35

* *Et reſpondit Baneas filius Ioiade regi & dixit: Fiat ſic. Confirmet Deus verba domini mei regis, ſic dixit dominus Deus tuus domine mi rex.* 36

* *Et ſicut fuit Dominus cum domino meo rege, ſic ſit & cum Salomone, & magnificet ſoliũ eius magis, quàm ſolium domini mei Regis Dauid.* 37

26 * Καὶ ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου, καὶ σαδὼκ τὸν ἱερέα, καὶ βαναίου υἱὸν ἰωιαδά, καὶ σολομῶντα τὸν δοῦλόν σου οὐ κέκληκε.

27 * εἰ διὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ διατί οὐκ ἐγνώρισας τῷ δούλῳ σου, τίς καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως μετ' αὐτόν;

28 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς δαυὶδ καὶ εἶπεν, καλέσατέ μοι τὴν βηρσαβεαί. καὶ εἰσῆλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

29 * καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, ζῇ κύριος ὃς ἐλυτρώσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ πάσης θλίψεως·

30 * ὅτι καθὼς ὤμοσά σοι κατὰ κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ λέγων, ὅτι σολομὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ' ἐμέ, καὶ αὐτὸς καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου ἀντ' ἐμοῦ, ὅτι οὕτως ποιήσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

31 * καὶ ἔκυψε βηρσαβεαὶ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν, ζήτω ὁ βασιλεὺς ὁ κύριός μου δαυὶδ εἰς τὸν αἰῶνα.

32 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ, καλέσατέ μοι σαδὼκ τὸν ἱερέα, καὶ ναθαὰν τὸν προφήτην, καὶ βαναίαν υἱὸν ἰωιαδά. καὶ εἰσῆλθον ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

33 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, λάβετε μεθ' ἑαυτῶν τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ ἐπιβιβάσατε σολομῶντα τὸν υἱόν μου ἐπὶ τὸ ἡμίονον τὸ ἐμόν, καὶ καταβιβάσατε αὐτὸν εἰς τὸν γιών·

34 * καὶ χρισάτω αὐτὸν ἐκεῖ σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ ναθαὰν ὁ προφήτης εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ· καὶ σαλπίσατε ἐν σάλπιγι. καὶ ἐρεῖτε, ζήτω ὁ βασιλεὺς σολομών·

35 * καὶ ἀναβήσεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ εἰσελεύσεται καὶ καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ αὐτὸς βασιλεύσει ἀντ' ἐμοῦ. καὶ αὐτῷ ἐντελοῦμαι τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ ἰσραήλ.

36 * καὶ ἀπεκρίθη βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπε, γένοιτο οὕτως. πιστώσαι ὁ θεὸς τοὺς λόγους τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς σου κυρίου μου βασιλεῦ.

37 * καὶ καθὼς ἦν ὁ κύριος μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, οὕτως εἴη καὶ μετὰ σολομῶντος, καὶ μεγαλυνάτω τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως δαυίδ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et me qui ſum ſeruus tuus, & Szadok ſacerdotem, & Benaiah filium Iehoiadagh, & Selomoh ſeruum tuum non inuitauit.

[27] Num à domino meo rege facta eſt res iſta, nec ſcire feciſti ſeruum tuũ quis ſedebit ſuper ſolium regni domini mei regis poſt eum?

[28] Et reſpondit rex Dauid & dixit: Vocate mihi Bathſebagh. & intrauit ad regem, & ſtetit ante regem.

[29] Et iurauit rex & dixit: Viuit ipſe Dominus qui liberauit animam meam ab omni anguſtia:

[30] Quòd quemadmodum iurauí tibi in dicto domini Dei Iſrael dicendo: Quòd Selomoh filius tuus regnabit poſt me, & ille ſedebit ſuper ſolium regni mei pro me, quia ſic faciam hodie.

[31] Et incuruauit ſe Bathſebagh ſuper faciem ſuam ſuper terram, & adorauit regem, & dixit: Viuat dñs meus rex Dauid in ſeculum.

[32] Et dixit rex Dauid: Vocate mihi Szadok ſacerdotem, & Nathan prophetam, & Benaiah filium Iehoiadagh. & venerũt ante regem.

[33] Et dixit rex illis: Tollite vobiſcum ſeruos domini veſtri, & equitare facietis Selomoh filium meum ſuper mulam quæ eſt mihi, & deſcendere facietis illum in Silohha:

[34] Et vnget illum ibi Szadok ſacerdos & Nathan propheta, vt ſit rex ſuper Iſrael: & clangetis buccina, & dicetis: Proſperet rex Selomoh.

[35] Et aſcendetis poſt illum, & veniet & ſedebit ſuper ſolium regni mei, & ipſe regnabit pro me: nam illi præcepi vt ſit rex ſuper Iſrael, & ſuper *populum* domus Iehudah.

[36] Et reſpondit Benaiah filius Iehoiadagh regi, & dixit: Amen. ita ſit voluntas ante dominum Deum domini mei regis.

[37] Sicut fuit dictum Domini in auxilio domini mei regis, ita ſit in auxilio ipſius Selomoh, & magnificet ſolium eius pluſquàm ſolium regni domini mei regis Dauid.

38 * וַיֵּרֶד צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֶת־שְׁלֹמֹה עַל־פִּרְדַּת
הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיּוֹלִכוּ אֹתוֹ עַל־גִּיחוֹן׃

39 * וַיִּקַּח צָדוֹק הַכֹּהֵן אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן מִן־הָאֹהֶל
וַיִּמְשַׁח אֶת־שְׁלֹמֹה וַיִּתְקְעוּ בַשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ כָּל־
הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃

40 * וַיַּעֲלוּ כָל־הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מְחַלְלִים בַּחֲלִלִים
וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם׃

41 * וַיִּשְׁמַע אֲדֹנִיָּהוּ וְכָל־הַקְּרֻאִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וְהֵם
כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר
מַדּוּעַ קוֹל הַקִּרְיָה הוֹמָה׃

42 * עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וְהִנֵּה יוֹנָתָן בֶּן־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן בָּא
וַיֹּאמֶר אֲדֹנִיָּהוּ בֹּא כִּי אִישׁ חַיִל אַתָּה וְטוֹב תְּבַשֵּׂר׃

43 * וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לַאדֹנִיָּהוּ אֲבָל אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ
דָּוִד הִמְלִיךְ אֶת־שְׁלֹמֹה׃

44 * וַיִּשְׁלַח אִתּוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶת־נָתָן
הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ
45 אֹתוֹ עַל פִּרְדַּת הַמֶּלֶךְ׃ * וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ צָדוֹק
הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ בְּגִחוֹן וַיַּעֲלוּ מִשָּׁם שְׂמֵחִים
וַתְּהֹם הַקִּרְיָה הִוא הַקּוֹל אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם׃

46 * וְגַם יָשַׁב שְׁלֹמֹה עַל־כִּסֵּא הַמְלוּכָה׃

47 * וְגַם־בָּאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְבָרֵךְ אֶת־אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ
דָּוִד לֵאמֹר יֵיטֵב אֱלֹהֶיךָ אֶת־שֵׁם שְׁלֹמֹה מִשְּׁמֶךָ
וְיַגְדֵּל אֶת־כִּסְאוֹ מִכִּסְאֶךָ וַיִּשְׁתַּחוּ הַמֶּלֶךְ עַל־
48 הַמִּשְׁכָּב׃ * וְגַם־כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ בָּרוּךְ יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן הַיּוֹם יֹשֵׁב עַל־כִּסְאִי וְעֵינַי
49 רֹאוֹת׃ * וַיֶּחֶרְדוּ וַיָּקֻמוּ כָּל־הַקְּרֻאִים אֲשֶׁר
לַאדֹנִיָּהוּ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ׃

50 * וַאדֹנִיָּהוּ יָרֵא מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיַּחֲזֶק
בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃

38 * Descendit ergo Sadoch sacerdos, &
F Nathan propheta,& Banaias filius Ioiadę
& Cerethi &Phelethi,& imposuerunt Sa
lomonem super mulā regis Dauid, & ad-
39 duxerunt eum in Gion. *Sumpsitque Sa-
doch sacerdos cornu olei de tabernaculo,
& vnxit Salomonem. & cecinerunt buc-
cina,& dixit omnis populus: Viuat rex Sa
40 lomon. *Et ascendit vniuersa multitudo
post eum,& populus canentium tibiis, &
lætatium gaudio magno, & insonuit ter-
41 ra à clamore eorum. * Audiuit autem A-
donias & omnes qui inuitati fuerant ab
eo. Iamque conuiuium finitum erat. sed&
Ioab audita voce tubę,ait: Quid sibi vult
41 clamor ciuitatis tumultuantis? *Adhuc il-
lo loquente, Ionathan filius Abiathar sa- Sup.eod.
cerdotis venit. Cui dixit Adonias: Ingre-
dere,quia vir fortis es,& bona nuncians.
43 * Respondítque Ionathan Adoniæ: Ne-
quaquam; dominus enim noster rex Da-
44 uid regem constituit Salomonem: * Mi-
sitque cum eo Sadoch sacerdotem, & Na
than prophetam,& Banaiam filium Ioia-
dę,&Cerethi & Phelethi,& imposuerunt
45 eum super mulam regis. * Vnxeruntque
eum Sadoch sacerdos & Nathan prophe-
ta regem in Gion;& ascenderunt indè læ-
tantes,& insonuit ciuitas. Hæc est vox
46 quam audistis. *Sed & Salomon sedet su-
47 per solium regni: *Et ingressi serui regis be-
G nedixerunt domino nostro regi Dauid di
centes: Amplificet Deus nomen Salomo-
nis super nomen tuum, & magnificet thro-
num eius super thronum tuum. Et adorauit
48 rex in lectulo suo: *Insuper & hęc locutus
est: Benedictus Dominus Deus Israel,qui
dedit hodie sedentem in solio meo viden
49 tibus oculis meis. * Territi sunt ergo &
surrexerunt omnes qui inuitati fuerāt ab
Adonia, & iuit vnusquisq; in viam suam.
50 * Adonias autem timens Salomonem, Inf.c.2.
surrexit & abiit in tabernaculum Domi-
ni: tenuitque cornua altaris.

תרגום יונתן

38 וּנְחַת צָדוֹק כָּהֲנָא וְנָתָן נְבִיָּא וּבְנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע וְקַלְעָיָא וְאַרְכִּיבוּ יַת שְׁלֹמֹה עַל כּוּדְנְתָא דְּמַלְכָּא דָּוִד וְאוֹבִילוּ יָתֵיהּ לְשִׁילוֹחָא׃
39 וּנְסִיב צָדוֹק כָּהֲנָא יַת קַרְנָא דְּמִשְׁחָא מִן מַשְׁכְּנָא וּמְשַׁח יַת שְׁלֹמֹה וּתְקָעוּ בְּשׁוֹפָרָא וַאֲמַרוּ כָּל עַמָּא יְצַלַּח מַלְכָּא שְׁלֹמֹה׃
40 וּסְלִיקוּ כָל עַמָּא בָּתְרוֹהִי וְעַמָּא מְשַׁבְּחִין בְּחִינְגָּנְיָא וְחָדָן חֶדְוָא רַבָּא וְעָרַת אַרְעָא לְקָלְהוֹן׃
41 וּשְׁמַע אֲדֹנִיָּהוּ וְכָל זְמִינָיָא דְּעִמֵּיהּ וְאִינּוּן סַפִּיקוּ לְמֵיכַל וּשְׁמַע יוֹאָב יַת קַל שׁוֹפָרָא וַאֲמַר מָרַיִן קַל קַרְתָּא אֵישְׁתַּגִּישַׁת׃
42 עַד דַּהֲוָה מְמַלֵּיל וְהָא יְהוֹנָתָן בַּר אֶבְיָתָר כָּהֲנָא אָתָא וַאֲמַר אֲדוֹנִיָּה עוֹל אֲרֵי גְּבַר דַּחִיל חָטְאִין אַתְּ וְטָב תְּבַשַּׂר׃
43 וַאֲתֵיב יוֹנָתָן וַאֲמַר לַאֲדוֹנִיָּה בְּקִשְׁטָא רְבוֹנָנָא מַלְכָּא דָּוִד אַמְלִיךְ יַת שְׁלֹמֹה׃
44 וּשְׁלַח עִמֵּיהּ מַלְכָּא יַת צָדוֹק כָּהֲנָא וְיַת נָתָן נְבִיָּא וּבְנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע וְקַלְעָיָא וְאַרְכִּיבוּ יָתֵיהּ עַל כּוּדְנְתָא דְּמַלְכָּא׃
45 וּמְשָׁחוּ יָתֵיהּ צָדוֹק כָּהֲנָא וְנָתָן נְבִיָּא לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא בְּשִׁילוֹחָא וּסְלִיקוּ מִתַּמָּן כַּד חָדָן וְאִישְׁתַּגִּישַׁת קַרְתָּא הוּא קָלָא דִּשְׁמַעְתּוּן׃
46 וְאַף יָתֵיב שְׁלֹמֹה עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא׃ 47 וְאַף עַלּוֹ עַבְדֵי מַלְכָּא לְבָרָכָא יַת רִבּוֹנָנָא מַלְכָּא דָּוִד לְמֵימַר יוֹטֵב יְיָ יַת שׁוּם שְׁלֹמֹה
מִשְּׁמָךְ וְיַרְבֵּי יַת כָּרְסֵי מַלְכוּתֵךְ מִכָּרְסֵי מַלְכוּתָךְ וּסְגִיד מַלְכָּא עַל שִׁוְיוֹהִי׃ 48 וְאַף כְּדֵין אֲמַר מַלְכָּא בְּרִיךְ יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל דְּיָהַב יוֹמָא דֵּין
בַּר יָתִיב עַל כּוּרְסִי מַלְכוּתִי וְעֵינַי חָזְיָן׃ 49 וְתוּהוּ וְקָמוּ כָּל זְמִינָיָא דִּי לַאֲדוֹנִיָּה וַאֲזָלוּ גְּבַר לְאָרְחֵיהּ׃
50 וַאֲדוֹנִיָּהוּ דְּחִיל מִן קֳדָם שְׁלֹמֹה וְקָם וַאֲזַל וְאִתְקֵיף בְּקַרְנָת מַדְבְּחָא׃

38 * Et descendit Sadoch sacerdos, & Nathan propheta, & Baneas filius Joiade, & Cherethi & Pheleti, & imposuerunt Salomonem super mulam regis Dauid: et abierunt post eũ in Gion.

39 * Et sumpsit Sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo, & vnxit Salomonem, & cecinit buccina. & dixit omnis populus: Viuat rex Salomon.

40 * Et ascendit vniuersus populus post eum, & omnis populus saltabant in choris & lætantes gaudio magno, & insonuit terra in voce eorum.

41 * Et audiuit Adonias & omnes inuitati qui cum eo, & ipsi compleuerunt comedentes. & audiuit Joab vocem tubæ, et dixit: Quæ vox ciuitatis tumultuantis?

42 * Adhuc eo loquente, et ecce Jonathan filius Abiathar sacerdotis venit. & dixit Adonias: Ingredere, quia vir fortitudinis tu, & bona nunciabis.

43 * Et respondit Jonathan, & dixit Adoniæ: Et quidem dominus noster rex Dauid regem constituit Salomonem:

44 * Et misit cum eo Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banean filium Joiada, & Cherethi et Pheleti, et imposuerunt eũ super mulam regis.

45 * & vnxit eum Sadoc sacerdos & Nathan propheta in regem in Gion. & ascenderunt indè lætantes, et insonuit ciuitas. hæc est vox soni quã audistis.

46 * Et sedit Salomon super solium regni.

47 * Et venerunt serui regis vt benedicerent domino nostro regi Dauid dicentes: Bonum faciat Dominus nomen filij tui Salomonis super nomen tuum, & magnificet thronum eius super thronum tuum. & adorauit rex in lecto suo.

48 * Et sic dixit rex: Benedictus Dominus Deus Israel, qui dedit de semine meo sedentem in solio meo, & oculi mei vident.

49 * Et territi sunt & surrexerunt omnes inuitati ab Adonia, & abierunt vnusquisque in suam viam.

50 * Et Adonias timuit à facie Salomonis, & surrexit & abijt, & tenuit cornua altaris.

38 * καὶ κατέβη Σαδὼκ ὁ ἱερεὺς, & ναθὰν ὁ προφήτης, & Βαναίας υἱὸς ἰωιαδά, καὶ ὁ χερεθὶ & ὁ φελετί, καὶ ἐπεβίβασαν τὸν Σολομῶντα ἐπὶ τὸ ἡμίονον Ϛ βασιλέως δαυίδ, καὶ ἐπορεύοντο ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸν γιών.

39 * καὶ ἔλαβεν Σαδὼκ ὁ ἱερεὺς τὸ κέρας Ϛ ἐλαίου ἐκ Ϛ σκηνώματος, καὶ ἔχρισε τὸν Σολομῶντα, & ἐσάλπισε σάλπιγι. & εἶπε πᾶς ὁ λαός, ζήτω ὁ βασιλεὺς Σολομών.

40 * καὶ ἀνέβη πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐχόρευον ἐν χορδαῖς καὶ ἀφροσινόμμοι ἀφροσυνῇ μεγάλῃ, καὶ ἤχησεν ἡ γῆ ἐν τῇ φωνῇ αὐτῶν.

41 * καὶ ἤκουσεν Ἀδωνίας καὶ πάντες Ⓘ κλητοὶ Ⓘ μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ συνετέλεσθη ἐσθίοντες. καὶ ἤκουσεν Ἰωὰβ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ εἶπε, τίς ἡ φωνὴ τῆς πόλεως ἠχούσης.

42 * ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, καὶ ἰδοὺ Ἰωναθὰν υἱὸς Ἀβιάθαρ Ϛ ἱερέως ἦλθεν. καὶ εἶπεν Ἀδωνίας, εἴσελθε, ὅτι ἀνὴρ δυνάμεως σύ, καὶ ἀγαθὰ εὐαγγελιεῖς.

43 * καὶ ἀπεκρίθη Ἰωναθὰν & εἶπεν τῷ Ἀδωνίᾳ, & μάλα ὁ κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ βεβασίλευκε τὸν Σολομῶντα.

44 * καὶ ἀπέσταλκε μετ' αὐτοῦ Σαδὼκ τὸν ἱερέα καὶ ναθὰν τὸν προφήτην, καὶ Βαναίαν υἱὸν ἰωιαδὰ, & τὸν χερεθὶ καὶ τὸν φελετί, καὶ ἐπεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἡμίονον Ϛ βασιλέως.

45 * & ἔχρισεν αὐτὸν Σαδὼκ ὁ ἱερεὺς & ναθὰν ὁ προφήτης εἰς βασιλέα ἐν τῷ γιών· καὶ ἀνέβησαν ἐκεῖθεν ἀφροσινόμμοι, καὶ ἤχησεν ἡ πόλις. αὕτη ἐστὶν ἡ φωνὴ Ϛ ἤχου ὃν ἠκούσατε.

46 * καὶ ἐκάθισε Σολομὼν ἐπὶ Ϛ θρόνου τ βασιλείας.

47 * καί γε ἦλθον Ⓘ δοῦλοι Ϛ βασιλέως εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν τὸν βασιλέα δαυὶδ λέγοντες, ἀγαθύναι κύριος τὸ ὄνομα Ϛ υἱοῦ σου Σολομῶντος ὑπὲρ τὸ ὄνομά σου, & μεγαλύναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον σου. καὶ προσεκύνησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ.

48 * καὶ οὕτως εἶπεν ὁ βασιλεύς, εὐλογημένος κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ὃς ἔδωκεν ἐκ Ϛ σπέρματός μου καθήμενον ἐπὶ Ϛ θρόνου μου, & Ⓘ ὀφθαλμοί μου βλέπουσιν.

49 * καὶ ἐξέστησαν & ἐξανέστησαν πάντες οἱ κεκλημένοι ὑπὸ Ϛ Ἀδωνίου, & ἀπῆλθον ἕκας Ⓘ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὁδόν.

50 * & Ἀδωνίας ἐφοβήθη ἀπὸ προσώπου Σολομῶντος, καὶ ἀνέστη & ἀπῆλθεν καὶ ἐκράτησε τῶν κεράτων Ϛ θυσιαστηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

38 Et descendit Szadok sacerdos, & Nathan propheta, & Benaiah filius Iehoiadagh, & sagittarij & fundibularij, & equitare fecerunt Selomoh super mulam regis Dauid, & deduxerunt illum in Silohha. 39 Et accepit Szadok sacerdos cornu vnctionis de tabernaculo, & vnxit Selomonem: & clanxerunt buccina, & dixit omnis populus: Prosperet rex Selomoh.

40 Et ascendit omnis populus post illum, & populus canebat choris, & lætabatur lætitia magna, ita vt tremeret terra ad vocem eorum.

41 Et audiuit Adoniahu & omnes inuitati qui erant cum eo; (illi autem finierant comedere) & audiuit Ioab vocem buccinæ, & dixit: Quæ vox hæc? ciuitas commota est. 42 Adhuc loquebatur, & ecce Iehonathan filius Abiathar sacerdos venit, & dixit Adoniah: Ingredere, quia vir timens peccata tu es, & bonum annunciabis. 43 Et respondit Iehonathan & dixit ad Adoniah: In veritate dominus noster rex Dauid regem constituit Selomoh. 44 Et misit cum illo rex Sadok sacerdotem, & Nathan prophetam, & Benaiah filium Iehoiadagh, & sagittarios & fundibularios, & equitare fecerunt illum super mulam regis.

45 Et vnxerunt illum Szadok sacerdos & Nathan propheta, vt sit rex, in Silohha: & ascenderunt indè lætantes, & commota est ciuitas. illa est vox quam audistis. 46 Et etiam sedet Selomoh super solium regni.

47 Et etiam intrauerunt serui regis ad benedicendum domino nostro regi Dauid dicendo: Benefaciat Dominus nomini Selomoh magis quàm nomini tuo, & magnificet solium eius plus quàm solium regni tui. & adorauit rex super stratum.

48 Et etiam sic dixit rex: Benedictus Dominus Deus Israel qui dedit hodie filium sedentem super solium regni mei, oculis meis videntibus. 49 Et obstupuerunt & surrexerunt omnes inuitati qui aderant Adoniahu, & iuerunt quisque in viam suam.

50 Et Adoniahu timens faciem Selomoh, surrexit & abiit; & apprehendit cornua altaris.

51 * וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה לֵאמֹר הִנֵּה אֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא אֶת־
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה אָחַז בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר
יִשָּׁבַע־לִי כַיּוֹם הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אִם־יָמִית אֶת־
עַבְדּוֹ בֶּחָרֶב:

52 * וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אִם יִהְיֶה לְבֶן־חַיִל לֹא־יִפֹּל
מִשַּׂעֲרָתוֹ אָרְצָה וְאִם־רָעָה תִמָּצֵא־בוֹ וָמֵת:

53 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיּוֹרְדֵהוּ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
וַיָּבֹא וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר־לוֹ שְׁלֹמֹה
לֵךְ לְבֵיתֶךָ:

ב

1 * וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־דָוִד לָמוּת וַיְצַו אֶת־שְׁלֹמֹה
בְּנוֹ לֵאמֹר:

2 * אָנֹכִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ וְחָזַקְתָּ וְהָיִיתָ לְאִישׁ:

3 * וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת
בִּדְרָכָיו לִשְׁמֹר חֻקֹּתָיו מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְעֵדוֹתָיו
כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן תַּשְׂכִּיל אֵת כָּל־אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר תִּפְנֶה שָׁם:

4 * לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי
לֵאמֹר אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי
בֶּאֱמֶת בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת
לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל:

5 * וְגַם אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לִי יוֹאָב בֶּן־
צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי־שָׂרֵי צִבְאוֹת יִשְׂרָאֵל
לְאַבְנֵר בֶּן־נֵר וְלַעֲמָשָׂא בֶן־יֶתֶר וַיַּהַרְגֵם וַיָּשֶׂם דְּמֵי־
מִלְחָמָה בְּשָׁלֹם וַיִּתֵּן דְּמֵי מִלְחָמָה בַּחֲגֹרָתוֹ אֲשֶׁר
בְּמָתְנָיו וּבְנַעֲלוֹ אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו:

6 * וְעָשִׂיתָ כְּחָכְמָתֶךָ וְלֹא־תוֹרֵד שֵׂיבָתוֹ בְשָׁלוֹם שְׁאוֹל:

7 * וְלִבְנֵי בַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי תַּעֲשֶׂה חֶסֶד וְהָיוּ בְּאֹכְלֵי
שֻׁלְחָנֶךָ כִּי־כֵן קָרְבוּ אֵלַי בְּבָרְחִי מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם
אָחִיךָ:

REGVM. I. Translat. B. Hierony. *Dauid.*

51 *Et nunciauerunt Salomoni dicentes: Ecce Adonias timens regem Salomonem tenet cornua altaris, dicés: Iuret mihi rex Salomon hodie, quòd non interficiat seruum suum gladio.

52 * Dixitque Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne vnus quidem capillus eius in terram. sin autem malum inuentum fuerit in eo, morietur.

53 *Misit ergo rex Salomõ & eduxit eum ab altari; & ingressus adorauit regem Salomonem. Dixitque ei Salomon: Vade in domum tuam.

CAP. II.

1 APpropinquauerũt autem dies Dauid vt moreretur, præcepitque Salomoni
A 2 filio suo, dicens: *Ecce ego ingredior viam vniuersæ terræ. Confortare & esto
3 vir fortis: *Et obserua vt custodias mandata domini Dei tui, vt ambules in viis eius, & custodias ceremonias eius, & præcepta eius, & iudicia, & testimonia, sicut scriptum est in Lege Moysi: vt intelligas vniuersa quæ facis, & quocũq; te verteris;
4 *Vt confirmet Dominus sermones suos quos locutus est de me, dicés: Si custodierint filij tui viam suam, & ambulauerint coram me in veritate in omni corde suo, & in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio Israel.
5 *Tu quoque nosti quę fecerit mihi Ioab filius Saruiæ, quæ fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner, & A-
B masæ filio Iether, quos occidit, & effudit sanguinem belli in pace, & posuit cruorẽ belli in balteo suo qui erat circa lumbos eius, & in calciamento suo quod erat in
6 pedibus eius. *Facies ergo iuxta sapientiã tuam, & non deduces caniciem eius pacifícè ad inferos. *Sed & filiis Berzellai Gala-
7 aditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua. occurrerunt enim mihi quando fugiebam à facie Absalom fratris tui.

2. Re. 3. c. & 20. 6

2. Reg. 19. c.

תרגום יונתן

51 וְאִתְחַוִּיד לִשְׁלֹמֹה לְמֵימַר הָא אֲדוֹנִיָּה דָּחֵיל מִן קֳדָם שְׁלֹמֹה וְהָא אֲחַד בְּקַרְנָת מַדְבְּחָא לְמֵימַר יְקַיֶּים לִי כְּיוֹמָא הָדֵין מַלְכָּא שְׁלֹמֹה
דְּלָא יְקַטֵּל יָת עַבְדֵּיהּ בְּחַרְבָּא: 52 וַאֲמַר שְׁלֹמֹה אִם יְהֵא לְגַבַר דַּחֲיִל חֵטָאִין לָא יִפֹּל מִשְׁעָר רֵישֵׁיהּ לְאַרְעָא וְאִם בִּישְׁתָּא תִּשְׁתְּכַח
בֵּיהּ יְתְקְטֵיל: 53 וּשְׁלַח מַלְכָּא שְׁלֹמֹה וְאַתְּתוּהִי מֵעִילָּוֵי מַדְבְּחָא וְסָגִיד לְמַלְכָּא שְׁלֹמֹה וַאֲמַר לֵיהּ שְׁלֹמֹה אֱזִיל לְבֵיתָךְ:

ב

1 וּקְרִיבוּ יוֹמֵי דָוִד לְמֵמָּה וּפַקֵּיד יָת שְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ לְמֵימַר: 2 אֲנָא אָזֵיל בְּאוֹרַח כָּל אַרְעָא וְתִתְקַף וּתְהֵי לְגַבַר דַּחֲיִל חֵטָאִין:
3 וְתִטַּר יָת מַטְּרַת מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ לְמֵהָךְ בְּאָרְחָן דְּתַקְנָן קְדָמוֹהִי לְמִטַּר קְיָימוֹהִי פִּיקוּדוֹהִי וְדִינוֹהִי וְסָהִידְוָתֵיהּ כְּמָה דִּכְתִיב בְּאוֹרַיְתָא
דְּמֹשֶׁה בְּדִיל דְּתַצְלַח יָת כָּל דְּתַעְבִּיד וּלְכָל אֲתַר דְּתִתְפְּנֵי לְתַמָּן: 4 בְּדִיל דִּי יְקַיֵּים יְיָ יָת פִּתְגָמֵהּ דִּי מַלֵּיל עֲלַי לְמֵימַר אִם יִטְּרוּן בְּנָךְ יָת
אָרְחָתְהוֹן לְמֵהָךְ קֳדָמַי בִּקְשׁוֹט בְּכָל לִבְּהוֹן וּבְכָל נַפְשְׁהוֹן לָךְ גְּבַר מֵעַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל: 5 וְאַף אַתְּ יָדַעְתָּ יָת
דַּעֲבַד לִי יוֹאָב בַּר צְרוּיָה דַּעֲבַד לְתַרְתֵּין רַבָּנֵי חֵילְוָתָא דְיִשְׂרָאֵל לַאֲבְנֵר בַּר נֵר וְלַעֲמָשָׂא בַּר יֶתֶר דְּקַטִּילִנּוּן בְּעַרְמִימוּתֵיהּ וּדְמֵי דְמָהוֹן
עֲלוֹהִי כְּדַם חְבִירֵי קְרָבָא וְיָתֵיב לְהוֹן בְּכְמָנַת שְׁלָמָא וַאֲשַׁד דְּמָהוֹן בְּאִסְפְּנָקֵי דִּבְחַרְצֵיהּ וְדַשׂ בְּטַלְרִיתָא דִּי בְרַגְלוֹהִי:
6 וְתַעְבֵּיד כְּחָכְמָתָךְ וְלָא תַחֵית סִיבְתֵּיהּ בְּשַׁלְמָא לִשְׁאוֹל: 7 וְלִבְנֵי בַּרְזִלַּי גִּלְעָדָאָה תַּעְבֵּיד טִיבוּ וִיהוֹן בְּאָכְלֵי פָּתוֹרָךְ אֲרֵי אִינּוּן
סַפִּיקוּ צוֹרְכִי בְּמֵעֳרְקִי מִן קֳדָם אַבְשָׁלוֹם אַחוּךְ:

* *Et nunciatum eſt Salomoni dicens: Ecce* 51
Adonias timuit regem Salomonem: & ecce tenuit cornua altaris, dicēs: Iuret mihi hodie rex Salomon, vt non interficiat ſeruum ſuum in gladio.

* *Et dixit Salomon: Si fuerit in filium vir-* 52
tutis, non cadet à capite eius capillus in terram. ſi autem malum inuentum fuerit in eo, morietur.

* *Et miſit rex Salomon, & deduxerunt eum* 53
ab altari. & ingreſſus eſt, & adorauit regem Salomonem. & dixit ei Salomon: Vade in domum tuam.

CAP. II.

ET *appropinquauerunt dies Dauid vt mo-* 1
reretur ipſe, & præcepit filio ſuo Salomoni, dicens:

* *Ego eo in via vniuerſæ terræ: & confor-* 2
beris, & eris in virum: * *& obſeruabis cu-* 3
ſtodiam domini Dei tui, vt ambules in viis eius, vt cuſtodias mandata eius, & præcepta eius, & iudicia eius, & teſtimonia eius, ſicut ſcriptum eſt in Lege Moyſi, vt intelligas vniuerſa quæ facies, & quocumque aſpexeris ibi:

* *Vt confirmet Dominus ſermones ſuos* 4
quos locutus eſt de me, dicens: Si cuſtodierint filij tui vias ſuas, vt ambulent coram me in veritate, & in toto corde ſuo & in tota anima ſua, dicens: Non auferetur tibi vir de ſolio meo Iſrael.

* *Et nunc tu noſti quæ fecit mihi Ioab filius* 5
Saruia, & quæ fecit duobus principibus exercitus Iſrael, Abener filio Ner, & Ameſſa filio Iether; & occidit eos, & vltus eſt ſanguinem belli in pace, & dedit ſanguinem innocentem in balteo ſuo qui in lumbo eius, & in calciamento ſuo quod in pede eius.

* *Et facies iuxta ſapientiam tuam, & non* 6
deduces in pace caniciem eius ad inferos.

* *Et filiis Berzelli Galaaditæ facies miſeri-* 7
cordiam; & erunt in comedentibus menſam tuam: quoniam ſic occurrerunt mihi quando fugiebam ego à facie fratris tui Abeſalom.

51 * καὶ ἀπηγγέλη τῷ Σολομῶντι λέγων, ἰδοὺ Ἀδωνίας ἐφοβήθη τὸν βασιλέα Σολομῶντα, καὶ ἰδοὺ ἐκράτησε τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου, λέγων, ὀμοσάτω μοι σήμερον ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τοῦ μὴ θανατῶσαι τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ.

52 * καὶ εἶπε Σολομών, ἐὰν γένηται εἰς υἱὸν δυνάμεως, οὐ μὴ πέσῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ θρὶξ ἐπὶ τὴν γῆν. ἐὰν δὲ κακία εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, ἀποθανεῖται.

53 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν καὶ κατήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ εἰσῆλθε καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι. καὶ εἶπεν αὐτῷ Σολομών, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

β΄.

1 * Καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι Δαυὶδ τοῦ ἀποθανεῖν αὐτόν, καὶ ἐνετείλατο τῷ υἱῷ αὐτοῦ Σολομῶντι λέγων·

2 * ἐγὼ πορεύομαι ἐν ὁδῷ πάσης τῆς γῆς, καὶ κραταιωθήσῃ,
3 καὶ ἔσῃ εἰς ἄνδρα· * καὶ φυλάξῃ τὴν φυλακὴν κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ Μουσῆ, ἵνα συνῆτε πάντα ἃ ποιήσεις καὶ πανταχῇ οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃς ἐκεῖ·

4 * ὅπως στήσῃ κύριος τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἃ ἐλάλησε περὶ ἐμοῦ λέγων, ἐὰν φυλάξωνται τὰ τέκνα σου τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιόν μου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ αὐτῶν λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἀπὸ θρόνου Ἰσραήλ.

5 * καὶ νυῦν σὺ οἶδας ἃ ἐποίησέ μοι Ἰωὰβ υἱὸς Σαρουίας, καὶ ἃ ἐποίησε τοῖς δύο ἀρχιστρατήγοις Ἰσραὴλ τῷ Ἀβενὴρ υἱῷ Νήρ, καὶ τῷ Ἀμεσσὰ υἱῷ Ἰεθέρ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς καὶ ἐξεδίκησεν αἷμα πολέμου ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἔδωκεν αἷμα ἀθῷον ἐν τῇ ζώνῃ αὐτοῦ τῇ ἐν τῇ ὀσφύι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ὑποδήμασι αὐτοῦ τοῖς ἐν τοῖς ποσὶ αὐτοῦ.

6 * καὶ ποιήσεις κατὰ τὴν φρόνησίν σου, καὶ οὐ καταξεις ἐν εἰρήνῃ τὴν πολιὰν αὐτοῦ εἰς ᾅδου.

7 * καὶ τοῖς υἱοῖς Βερζελλὶ τοῦ Γαλααδίτου ποιήσεις ἔλεος, καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἐσθίουσι τὴν τράπεζάν σου, ὅτι οὕτως ἦλθόσαν μοι ἐν τῷ φεύγειν με ἀπὸ προσώπου τοῦ ἀδελφοῦ σου Ἀβεσαλώμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et indicatum eſt Selomoh dicendo: Ecce Adoniahu timens faciem Selomoh, & ecce apprehendit cornua altaris, dicendo: Iuret mihi ſicut hodie rex Selomoh, quòd non occidet ſeruum ſuum gladio. [12] Et dixit Selomoh: Si fuerit vir timens peccata, non cadet ex crine capitis eius in terram: at ſi malum inuentum fuerit in eo, occidetur. [13] Et miſit rex Selomoh, & deduxerunt illum ab altari. & venit & adorauit regem Selomoh. & dixit illi Selomoh: Vade in domum tuam.

CAP. II.

ET appropinquauerunt dies Dauid vt moreretur: & præcepit filio ſuo Selomoh dicendo: [2] Ego vado in viam vniuerſæ terræ: roboreris & ſis in virum timentem peccata. [3] Et cuſtodias cuſtodiam dicti Domini Dei tui, vt ambules in viis quæ rectæ ſunt ante eum, vt cuſtodias pacta eius & præcepta eius, & iudicia eius, & teſtimonia eius, ſicut ſcriptum eſt in Lege Moſeh, vt proſpera reddas omnia quæ feceris, & omnem locum ad quem reſpexeris. [4] Et vt firmet Dominus verbum ſuum quod locutus eſt ſuper me, dicendo: Si cuſtodierint filij tui viam ſuam, ambulando ante me in veritate, & in omni corde ſuo, & in omni anima ſua, dicendo, Non abſcindetur tibi vir de ſolio regni Iſrael. [5] Etiam tu noſti quæ fecit mihi Ioab filius Szaruiah, quæ fecit duobus magiſtris exercitus Iſrael, Abner filio Ner, & Ghamaſſa filio Iether, quos occidit in dolo ſuo & ſanguine; qui exiſtimauit ſanguinem illorum ſuper ſe ſicut ſanguinem percuſſorum belli: & reſpondit illis in inſidiis pacem, & effudit ſanguinem illorum in cingulo quod erat in lumbis ſuis, & conculcauit talaribus quæ erant in pedibus ſuis. [6] Et facies ſecundum ſapientiam tuam, & non deſcendere facies ſenectutem illius in pace in ſepulchrum. [7] Et filiis Barzelai Gilghadæi facies benignitatem, & erunt inter conuiuas menſæ tuæ: quia illi ſuffecerunt neceſſitates meas dum fugerem à facie Abſalom fratris tui.

8 * וְהִנֵּה עִמְּךָ שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶן־הַיְמִינִי מִבַּחֻרִים
וְהוּא קִלַּלַנִי קְלָלָה נִמְרֶצֶת בְּיוֹם לֶכְתִּי מַחֲנָיִם
וְהוּא־יָרַד לִקְרָאתִי הַיַּרְדֵּן וָאֶשָּׁבַע לוֹ בַּיהוָה לֵאמֹר
אִם־אֲמִיתְךָ בֶּחָרֶב׃

9 * וְעַתָּה אַל־תְּנַקֵּהוּ כִּי אִישׁ חָכָם אָתָּה וְיָדַעְתָּ
אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לּוֹ וְהוֹרַדְתָּ אֶת־שֵׂיבָתוֹ בְּדָם
שְׁאוֹל׃ 10 * וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד׃

11 * וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים
שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ
שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים׃

12 * וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל־כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו וַתִּכֹּן מַלְכֻתּוֹ
מְאֹד׃ 13 * וַיָּבֹא אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־
שְׁלֹמֹה וַתֹּאמֶר הַשָּׁלוֹם בֹּאֶךָ וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם׃

14 * וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי אֵלַיִךְ וַתֹּאמֶר דַּבֵּר׃

15 * וַיֹּאמֶר אַתְּ יָדַעַתְּ כִּי־לִי הָיְתָה הַמְּלוּכָה וְעָלַי
שָׂמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל פְּנֵיהֶם לִמְלֹךְ וַתִּסֹּב הַמְּלוּכָה
וַתְּהִי לְאָחִי כִּי מֵיְהוָה הָיְתָה לּוֹ׃

16 * וְעַתָּה שְׁאֵלָה אַחַת אָנֹכִי שֹׁאֵל מֵאִתָּךְ אַל־תָּשֵׁבִי
אֶת־פָּנָי וַתֹּאמֶר אֵלָיו דַּבֵּר׃

17 * וַיֹּאמֶר אִמְרִי־נָא לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא־יָשִׁיב
אֶת־פָּנַיִךְ וְיִתֶּן־לִי אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית לְאִשָּׁה׃

18 * וַתֹּאמֶר בַּת־שֶׁבַע טוֹב אָנֹכִי אֲדַבֵּר עָלַיִךְ אֶל־
הַמֶּלֶךְ׃

19 * וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְדַבֶּר־לוֹ
עַל־אֲדֹנִיָּהוּ וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לִקְרָאתָהּ וַיִּשְׁתַּחוּ לָהּ
וַיֵּשֶׁב עַל־כִּסְאוֹ וַיָּשֶׂם כִּסֵּא לְאֵם הַמֶּלֶךְ וַתֵּשֶׁב
לִימִינוֹ׃

20 * וַתֹּאמֶר שְׁאֵלָה אַחַת קְטַנָּה אָנֹכִי שֹׁאֶלֶת מֵאִתָּךְ
אַל־תָּשֵׁב אֶת־פָּנָי וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ שַׁאֲלִי אִמִּי כִּי
לֹא־אָשִׁיב אֶת־פָּנָיִךְ׃

8 * Habes quoque apud te Semei filium Gera filij Iemini de Bahurim qui maledixit mihi maledictione peſsima, quando ibam ad caſtra. ſed quia deſcendit mihi in 2.Reg. 19.c. occurſum cùm trāſirem Iordanem, & iuraui ei per Dominum dicens: Non te interficiam gladio: 9 * Tu noli pati eum eſſe innoxium. Vir autē ſapiens es, vt ſcias quę facies ei: deduceſque canos eius cum sanguine ad inferos. 10 * Dormiuit igitur Dauid cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in ciuitate Dauid. 11 * Dies autem quibus regnauit Dauid ſuper Iſrael, quadraginta ānі ſunt. C In Hebron regnauit ſeptem annis, in Ieruſalem triginta tribus. 12 * Salomon autem ſedit ſuper thronum Dauid patris ſui, & Act.2.c. firmatum eſt regnum eius nimis. 13 * Et ingreſſus eſt Adonias filius Agith ad Berſabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei: Pacificus ne eſt ingreſſus tuus? Qui reſpon- 3.Reg. 16.a. dit: Pacificus. 14 * Addiditque: Sermo mihi eſt ad te. cui ait: Loquere. 15 * Et ille: Tu, inquit, noſti quia meū erat regnum, & me præpoſuerat omnis Iſrael ſibi in regē: ſed tranſlatum eſt regnum, & factum eſt fratris mei. à Domino enim conſtitutum eſt ei. 16 * Nunc ergo petitionem vnam precor à te, ne confundas faciem meam. Quę dixit ad eum: Loquere. 17 * Et ille ait; Precor vt dicas Salomoni regi, neque enim negare tibi quicquam poteſt, vt det mihi Abiſac Sunamitem vxorem. 18 * Et ait Berſabee: Bene, ego loquar pro te regi. 19 * Venit ergo Berſabee ad regem Salomonem, vt loqueretur ei pro Adonia. Et ſurrexit rex in occurſum eius, adorauitque eam, & ſedit ſuper thronum ſuum. poſitusque eſt thronus matri regis, quæ ſedit D ad dextram eius. 20 * Dixitque ei: Petitionem vnam paruulam ego deprecor à te, ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete, mater mea. neque enim fas eſt vt auertam faciem tuam.

תרגום יונתן

8 וְהָא עִמָּךְ שִׁמְעִי בַּר גֵּרָא בַּר שִׁבְטָא דְבִנְיָמִן מְעַלָּמָא וְהוּא לְוָטָנִי לְוָטָן מְרִירָן בְּיוֹמָא דַאֲזָלִית לְמַחֲנַיִם וְהוּא נְחַת לְקַדְמוּתִי לְיַרְדְּנָא
וְקַיֵּימִית לֵיהּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר דְּלָא אֲקַטְלִנָךְ בְּחַרְבָּא׃ 9 וּכְעַן לָא תְזַכְּינֵיהּ אֲרֵי גְּבַר חַכִּים אַתְּ וְתִידַע יָת דְּתַעְבֵּיד לֵיהּ וְתַחֵית יָת
סֵיבָתֵיהּ בְּקָטָלָא לִשְׁאוֹל׃ 10 וּשְׁכִיב דָּוִד עִם אֲבָהָתּוֹהִי וְאִתְקְבַר בְּקִרְתָּא דְדָוִד׃ 11 וְיוֹמַיָּא דְמַלַךְ דָּוִד עַל יִשְׂרָאֵל
אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּחֶבְרוֹן מַלַךְ שְׁבַע שְׁנִין וּבִירוּשְׁלֵם מַלַךְ תְּלָתִין וּתְלָת שְׁנִין׃ 12 וּשְׁלֹמֹה יְתִיב עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְדָוִד אֲבוּהִי
וְאִתְקַיְּנַת מַלְכוּתֵיהּ לַחֲדָא׃ 13 וַאֲתָא אֲדֹנִיָּהוּ בַּר חַגִּית לְוָת בַּת שֶׁבַע אִמֵּיהּ דִּשְׁלֹמֹה וַאֲמָרַת שְׁלָם מֵיתָךְ וַאֲמַר שְׁלָם׃
14 וַאֲמַר פִּתְגָם אִית לִי לְמַלָּלָא עִמָךְ וַאֲמָרַת מַלֵּיל׃
15 וַאֲמַר אַתְּ יְדַעַתְּ אֲרֵי דִילִי הֲוַת מַלְכוּתָא וְעָלַי שַׁוִיאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אַפֵּיהוֹן לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא וְאִסְתַּחֲרַת מַלְכוּתָא וַהֲוָת לַאֲחִי אֲרֵי מִן קֳדָם
יְיָ הֲוַת לֵיהּ׃ 16 וּכְעַן שְׁאֵלָה חֲדָא אֲנָא שָׁאֵיל מִינָךְ לָא תְהֵיבִין יָת אַפַּי וַאֲמָרַת לֵיהּ מַלֵּיל׃
17 וַאֲמַר אֱמָרִי כְעַן לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אֲרֵי לָא יְתִיב יָת אַפָּיךְ וְיִתֶּן לִי יָת אֲבִישַׁג דְּמָן שׁוּנֶם לְאִתּוּ׃
18 וַאֲמָרַת בַּת שֶׁבַע טָב אֲנָא אֲמַלֵּל עֲלָךְ קֳדָם מַלְכָּא׃ 19 וַאֲתַת בַּת שֶׁבַע לְקֳדָם מַלְכָּא שְׁלֹמֹה לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ עַל אֲדֹנִיָּה
וְקָם מַלְכָּא לְקַדְמוּתָהּ וּסְגִיד לָהּ וִיתֵיב עַל כָּרְסְוָתֵיהּ וְשַׁוִי כָּרְסְיָא לְאִמֵּיהּ דְמַלְכָּא וִיתֵיבַת לְיַמִּינֵיהּ׃
20 וַאֲמָרַת שְׁאֵלָה חֲדָא זְעֵירָא אֲנָא שָׁאֲלָה מִינָךְ לָא תְהֵיב יָת אַפַּי וַאֲמַר לָהּ מַלְכָּא שְׁאֵילִי אִמִּי אֲרֵי לָא אָתֵיב יָת אַפָּיךְ׃

8 * Et ecce tecum Semei filius Gera filius Jemeni qui de Baurim, et ipse maledixit mihi maledictione dolorosa in die qua ibam in castra, et ipse descendit in occursum meum in Jordane. et iuraui ei in Domino, dicens, Si interficiam te in gladio:

9 * Et non relinques innoxium eum, quia vir sapiens es tu, & scies quæ facies ei, & deduces caniciem eius in sanguine ad inferos.

10 * Et dormit Dauid cum patribus suis, & sepultus est in ciuitate Dauid.

11 * Et dies quibus regnauit Dauid super Israel, quadraginta anni. in Chebron regnauit septem annis, & in Hierusalem regnauit triginta & tribus annis.

12 * Et Salomon sedit super thronum Dauid patris sui, & paratum fuit regnum eius nimis.

13 * Et ingressus est Adonias filius Agith ad Bersabee matrem Salomonis, et adorauit eam: & dixit ei: Pax ingressus tuus? & dixit: Pax.

14 * Et dixit: Sermo mihi ad te. & ait ei: Loquere.

15 * Et dixit ei: Tu nosti quòd mihi erat regnũ, & in me posuit omnis Israel faciem suam in regem; & translatum est regnum & factum est fratri meo, quoniam à Domino erat ei.

16 * Et nunc petitionem vnam ego peto à te, ne auertas faciem tuam. & dixit ei Bersabee: Loquere.

17 * Et dixit ei: Dic iam ad Salomonem regem, quia non auertet faciem tuam, & dabit mihi Abisaac Sunamitin in vxorem.

18 * Et dixit ei Bersabee: Bene ego loquar pro te regi.

19 * Et ingressa est Bersabee ad Regem Salomonem, vt loqueretur ei pro Adonia. & surrexit Rex in occursum eius, & adorauit eam: & sedit super thronum suum. & positus est thronus matri Regis, & sedit à dextris eius.

20 * Et dixit ei: Petitionem vnam paruam ego peto à te, ne auertas faciem meam. & dixit ei Rex: Pete mater mea, quoniam non auertam te.

8 * καὶ ἰδοὺ μεθ' ὑμῶν Σεμεὶ υἱὸς γηρὰ υἱὸς Ἰεμθυὶ ὁ ἐκ Βαουείμ, καὶ αὐτὸς κατηρᾶτό με καταράν ὀδυνηρὰν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐπορευόμην εἰς παρεμβολάς, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς ἀπαντήσιν μου ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην. καὶ ὤμοσα αὐτῷ ἐν κυρίῳ λέγων, εἰ θανατώσω σε ἐν ῥομφαίᾳ,

9 * καὶ οὐ μὴ ἀθῳώσῃς αὐτόν, ὅτι ἀνὴρ σοφὸς εἶ σύ, καὶ γνώσῃ ἃ ποιήσεις αὐτῷ, καὶ καταάξεις τὸ πολιὰ αὐτοῦ ἐν αἵματι εἰς ᾅδου.

10 * καὶ κοιμᾶται Δαυὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ πόλει Δαυίδ.

11 * Αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐπὶ Ἰσραήλ, τεσσαράκοντα ἔτη. ἐν Χεβρὼν ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευσεν τριάκοντα καὶ τρία ἔτη.

12 * καὶ Σολομὼν ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ σφόδρα.

13 * Καὶ εἰσῆλθεν Ἀδωνίας υἱὸς Ἀγὶθ πρὸς Βηρσαβεὲ τὴν μητέρα Σολομῶντος, καὶ προσεκύνησεν αὐτῇ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰρηνικὴ ἡ εἴσοδός σου; καὶ εἶπεν, εἰρηνική.

14 * Καὶ εἶπεν, λόγος μοι πρὸς σέ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάλησον.

15 * καὶ εἶπεν αὐτῇ, σὺ οἶδας ὅτι ἐμοὶ ἦν ἡ βασιλεία, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἔθετο πᾶς Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἰς βασιλέα, καὶ ἐπεστράφη ἡ βασιλεία, καὶ ἐγένετο τῷ ἀδελφῷ μου, ὅτι παρὰ κυρίου ἦν αὐτῷ.

16 * καὶ νῦν αἴτησιν μίαν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου. καὶ εἶπεν αὐτῇ Βηρσαβεέ, λάλει·

17 * καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἰπὸν δὴ πρὸς Σολομῶντα τὸν βασιλέα, ὅτι οὐκ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δώσει μοι τὴν Ἀβισαὰκ τὴν Σωναμίτιν εἰς γυναῖκα.

18 * καὶ εἶπεν αὐτῷ Βηρσαβεέ, καλῶς ἐγὼ λαλήσω περὶ σοῦ τῷ βασιλεῖ.

19 * καὶ εἰσῆλθε Βηρσαβεὲ πρὸς τὸν βασιλέα Σολομῶντα λαλῆσαι αὐτῷ περὶ Ἀδωνίου. καὶ ἐξανέστη ὁ βασιλεὺς εἰς ἀπάντησιν αὐτῇ καὶ προσεκύνησεν αὐτῇ, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἐτέθη θρόνῳ τῇ μητρὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ.

20 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, αἴτησιν μίαν μικρὰν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν μου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, αἴτησαι μήτηρ ἐμή, ὅτι οὐκ ἀποστρέψω σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et ecce tecum est Simghi filius Gera filius tribus Biniamin ex Ghalemeth, & ille maledixit mihi maledictionibus amaris die quo ibam in Mahhanaim: & ipse descendit in occursum meum ad Iardena, & iuraui illi in dicto Domini dicendo, Quia non occidam te gladio.

9 Et nunc non iustificabis illum; nam vir sapiens es: & cognosces id quod facies illi, & deduces senectutem eius occisione in sepulchrum. 10 Et dormiuit Dauid cum patribus suis, & sepultus est in vrbe Dauid.

11 Et dies quibus regnauit Dauid super Israel, fuerunt quadraginta anni. in Hhebron regnauit septem annis, & in Ierusalem regnauit triginta & tribus annis. 12 Et Selomoh sedit super solium regni Dauid patris sui, & confirmatum est regnum eius valde.

13 Et venit Adoniahu filius Hhagith ad Bathsebagh matrem ipsius Selomoh. & dixit *illa*: Estne pacificus aduentus tuus? & dixit: Pacificus. 14 Et dixit: Verbum est mihi ad loquendum tecum. & dixit: Loquere.

15 Et dixit: Tu nosti quòd meum erat regnum, & super me posuerat omnis Israel faciem suam, vt essem rex: sed conuersum est regnum, & fuit fratri meo, quia à Domino datum est illi. 16 Et nunc petitionem vnam ego peto à te, & non reuerti facias faciem meam. & dixit ei: Loquere. 17 Et dixit: Dic quæso Selomoh regi (quia non reuerti faciet faciem tuam) vt det mihi Abisag, quæ est ex Sunem, in vxorem. 18 Et dixit Bathsebagh; Bene: ego loquar pro te ante regem. 19 Et venit Bathsebagh ante regem Selomoh, vt loqueretur cum illo pro Adoniah. & surrexit rex in occursum eius, & adorauit eam: & sedit super solium suum, & posuit solium matri regis, & sedit ad dexteram illius.

20 Et dixit: Petitionem vnam paruam ego peto à te, ne reuerti facias faciem meam. & dixit ei rex: Pete mater mea, quia non reuerti faciam faciem tuam.

21 ✠ וַתֹּאמֶר יִתַּן אֶת־אֲבִישַׁג הַשֻּׁנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ
אָחִיךָ לְאִשָּׁה׃

22 ✠ וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ וְלָמָּה׃ אַתְּ
שֹׁאֶלֶת אֶת־אֲבִישַׁג הַשֻּׁנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ וְשַׁאֲלִי־לוֹ
אֶת־הַמְלוּכָה׃ כִּי הוּא אָחִי הַגָּדוֹל מִמֶּנִּי וְלוֹ
וְלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וְלִיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה׃

23 ✠ וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיהוָה לֵאמֹר כֹּה יַעֲשֶׂה־
לִּי אֱלֹהִים וְכֹה׃ יוֹסִיף כִּי בְנַפְשׁוֹ דָּבָר אֲדֹנִיָּהוּ
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃

24 ✠ וְעַתָּה חַי־יְהוָה׃ אֲשֶׁר הֵכִינַנִי וַיּוֹשִׁיבַנִי עַל־
כִּסֵּא דָוִד אָבִי וַאֲשֶׁר עָשָׂה־לִי בַיִת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר כִּי
הַיּוֹם יוּמַת׃ אֲדֹנִיָּהוּ׃

25 ✠ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃ בְּיַד בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמֹת׃

26 ✠ וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנָתֹת׃ לְךָ עַל־
שָׂדֶיךָ כִּי אִישׁ מָוֶת אָתָּה וּבַיּוֹם הַזֶּה לֹא אֲמִיתֶךָ כִּי־
נָשָׂאתָ אֶת־׃ אֲרוֹן אֲדֹנָי יְהוִה לִפְנֵי דָּוִד אָבִי וְכִי
הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְעַנָּה אָבִי׃

27 ✠ וַיְגָרֶשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־אֶבְיָתָר מִהְיוֹת כֹּהֵן לַיהוָה
לְמַלֹּא אֶת־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עַל־בֵּית עֵלִי
בְּשִׁילֹה׃ 28 ✠ וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה עַד־יוֹאָב כִּי יוֹאָב נָטָה
אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּה וְאַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לֹא נָטָה וַיָּנָס יוֹאָב
אֶל־אֹהֶל יְהוָה וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃

29 ✠ וַיֻּגַּד לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כִּי נָס יוֹאָב אֶל־אֹהֶל יְהוָה
וְהִנֵּה אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה׃ אֶת־בְּנָיָהוּ בֶן־
יְהוֹיָדָע לֵאמֹר לֵךְ פְּגַע־בּוֹ׃

30 ✠ וַיָּבֹא בְנָיָהוּ אֶל־אֹהֶל יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־
אָמַר הַמֶּלֶךְ צֵא׃ וַיֹּאמֶר׃ לֹא כִּי־פֹה׃ אָמוּת וַיָּשֶׁב
בְּנָיָהוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כֹּה דִבֶּר יוֹאָב וְכֹה־׃
עָנָנִי׃

21 ✠ Quæait: Detur Abiſac Sunamitis Adonię fratri tuo vxor.

22 ✠ Reſponditque rex Salomon & dixit matri ſuæ: Quare poſtulas Abiſac Sunamitem Adoniæ? Poſtula ei & regnum. ipſe eſt enim frater meus maior me, & habet Abiathar ſacerdotem & Ioab filium Sar-
23 uiæ. ✠ Iurauit itaque rex Salomon per Dominum dicens: Hæc faciat mihi Deus & hæc addat, quia contra animam ſuam locutus eſt Adonias verbum hoc.

24 ✠ Et nunc viuit Dominus qui firmauit me, & collocauit me ſuper ſolium Dauid patris mei, & qui fecit mihi domum ſicut locut' eſt, quia hodie occidetur Adonias.

25 ✠ Miſitque rex Salomon per manum Banaiæ filij Ioiade qui interfecit eum & mortuus eſt.

26 ✠ Abiathar quoq; ſacerdoti dixit Rex: Vade in Anathot ad agrum tuũ. et quidẽ E vir mortis es: ſed hodie te non interficiã: quia portaſti arcã domini Dei corã Dauid patre meo, & ſuſtinuiſti laborẽ in omnibus in quibus laborauit pater meus.

27 ✠ Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt nõ eſſet ſacerdos Domini: vt impleretur ſermo Domini quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo.

28 ✠ Venit autem nuncius ad Salomonem, quòd Ioab declinaſſet poſt Adoniam, & poſt Salomonem non declinaſſet. Fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, & ap prehendit cornu altaris. 1.Re.1.f

29 ✠ Nunciatumq́, eſt regi Salomoni quòd fugiſſet Ioab in tabernaculum Domini, & eſſet iuxta altare. Miſitque Salomon Banaiam filium Ioiade dicens: Vade interfice eum. Sup.1.b

30 ✠ Et venit Banaias ad tabernaculum Domini, & dixit ei: Hæc dicit rex, Egredere. qui ait: Non egrediar, ſed hic moriar. Renunciauit Banaias regi ſermonem dicens: Hæc locutus eſt Ioab, & hæc locutus eſt mihi.

תרגום יונתן

22 וַאֲמַרְתְּ תְּיַהֵב יַת אֲבִישַׁג דְּמִן שׁוּנֵם לַאֲדֹנִיָּה אַחוּךְ לְאִיתּוּ׃ 22 וַאֲתֵיב מַלְכָּא שְׁלֹמֹה וַאֲמַר לְאִמֵּיהּ וּלְמָה אַתְּ שָׁאֲלָה יַת אֲבִישַׁג
דְּמִן שׁוּנֵם לַאֲדֹנִיָּה וּשְׁאֲלִי לֵיהּ יַת מַלְכוּתָא אֲרֵי הוּא אַחִי קְשׁוֹט מִינִי הֲלָא בְּעֶצְרָה חֲרָא הֲוֹוּ הוּא וְאֶבְיָתָר כַּהֲנָא וְיוֹאָב בַּר צְרוּיָה׃
23 וְקַיֶּים מַלְכָּא שְׁלֹמֹה בְּמֵימְרָא דַּיְיָ לְמֵימַר כְּדֵין יַעְבֵּיד לִי יְיָ וּכְדֵין יוֹסִיף אֲרֵי בְנַפְשֵׁיהּ מַלֵּיל אֲדֹנִיָּהוּ יַת פִּתְגָמָא הָדֵין׃
24 וּכְעַן קַיָּים הוּא יְיָ דְּאַתְקָנַנִי וְאוֹתְבַנִי עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְּדָוִד אֲבָא וּדְקַיֶּים לִי מַלְכוּ כְּמָה דְמַלֵּיל אֲרֵי יוֹמָא דֵּין יִתְקְטֵיל אֲדֹנִיָּהוּ׃
25 וּשְׁלַח מַלְכָּא שְׁלֹמֹה בִּיד בְּנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע וּשְׁלַט בֵּיהּ וְקַטְלֵיהּ׃
26 וּלְאֶבְיָתָר כָּהֲנָא אֲמַר מַלְכָּא לָעֲנָתוֹת אֲזֵיל לָךְ לְקִרְוָךְ אֲרֵי גְּבַר חַיָּב קְטוֹל אַתְּ וּבְיוֹמָא הָדֵין לָא אֲקַטְלִינָךְ אֲרֵי נְטַלְתָּ יַת אֲרוֹנָא דַיְיָ
אֱלָהָא קֳדָם דָּוִד אֲבָא וַאֲרֵי אִתְעַנֵּיתָא בְּכָל דְּאִתְעַנֵּי אֲבָא׃
27 וְתָרִיךְ שְׁלֹמֹה יַת אֶבְיָתָר מִלְּמֶהֱוֵי כַהֲנָא מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ לְקַיָּמָא יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ דִּי מַלֵּיל עַל בֵּית עֵלִי בְּשִׁילֹה׃
28 וּבְשׁוֹרְתָא מְטָא עַד יוֹאָב אֲרֵי יוֹאָב אִתְפְּנִי בָּתַר אֲדֹנִיָּה וּבָתַר אַבְשָׁלוֹם לָא אִתְפְּנִי וַאֲפַךְ יוֹאָב לְמַשְׁכְּנָא דַיְיָ וְאִתְקִיף בְּקַרְנַת מַדְבְּחָא׃
29 וְאִתְחַוָּה לְמַלְכָּא שְׁלֹמֹה אֲרֵי אַפֵּךְ יוֹאָב לְמַשְׁכְּנָא וְהָא בְּסִטַר מַדְבְּחָא וּשְׁלַח שְׁלֹמֹה יַת בְּנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע לְמֵימַר אֱזֵיל שְׁלוֹט בֵּיהּ׃
30 וַאֲתָא בְנָיָה לְמַשְׁכְּנָא דַיְיָ וַאֲמַר לֵיהּ כְּדֵין אֲמַר מַלְכָּא פּוֹק וַאֲמַר לָא אֲרֵי כָּא אֶתְקְטֵיל וַאֲתֵיב בְּנָיָה יַת מַלְכָּא פִּתְגָמָא לְמֵימַר כְּדֵין
מַלֵּיל יוֹאָב וּכְדֵין אֲתֵיבַנִי׃

‡ Et dixit: Detur Abiſaac Sunamitis Adonia fratri tuo in vxorem.

21 ‡ καὶ εἶπεν, δοθήτω ἡ ἀβισαὰκ ἡ Σωναμίτις τῷ ἀδωνία τῷ ἀδελφῷ σου εἰς γυναῖκα.

‡ Et reſpondit Salomon rex, & dixit matri ſuæ: Et quare tu petis Abiſaac Adoniæ? & poſtula ei regnum, quoniam iſte frater meus magnus magis quàm ego; & ei Abiathar ſacerdos, & ei Ioab filius Saruiæ princeps militiæ amicus.

22 ‡ καὶ ἀπεκρίθη Σολομὼν ὁ βασιλεὺς & εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ ἱνατί σὺ αἰτῇ τὴν ἀβισαὰκ τῷ ἀδωνίᾳ; καὶ αἴτησαι αὐτῷ τὴν βασιλείαν, ὅτι ἐστὶν ὁ ἀδελφός μου ὁ μέγας ὑπὲρ ἐμέ, καὶ αὐτῷ ἀβιάθαρ ὁ ἱερεύς, & αὐτῷ ἰωὰβ υἱὸς Σαρουίας ὁ ἀρχιστράτηγος & ἑταῖρος.

‡ Et iurauit rex Salomon per Dominum, dicens: Hæc faciat mihi Deus & hæc addat, quia contra animam ſuam locutus eſt Adonias verbum hoc.

23 ‡ καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν κατὰ τοῦ κυρίου λέγων, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐλάλησεν ἀδωνίας τὸν λόγον τοῦτον.

‡ Et nunc viuit Dominus qui præparauit me, et poſuit me ſuper ſolium Dauid patris mei, & ipſe fecit mihi domum ſicut locutus eſt mihi Dominus, quia hodie morietur Adonias.

24 ‡ καὶ νῦν ζῇ κύριος ὃς ἡτοίμασέ με καὶ ἔθετό με ἐπὶ τὸν θρόνον δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ αὐτὸς ἐποίησέ μοι οἶκον καθὼς ἐλάλησέ μοι κύριος, ὅτι σήμερον θανατωθήσεται ἀδωνίας.

‡ Et miſit Salomon rex in manu Banaiæ filij Ioiada, & interfecit Adoniam, et mortuus eſt.

25 ‡ καὶ ἐξαπέστειλε Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν χειρὶ Βανέα υἱοῦ ἰωιαδά, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀδωνίαν, & ἀπέθανεν.

‡ Et Abiathar ſacerdoti dixit rex: Reuertere in Anathoth in agrum tuum, quia vir mortis es tu; & in die hac non interficiam te, quia portaſti arcam fœderis Domini coram Dauid patre meo, & quia laboraſti in omnibus quibus laborauit pater meus.

26 ‡ καὶ τῷ ἀβιάθαρ τῷ ἱερεῖ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀπότρεχε εἰς ἀναθὼθ εἰς τὸν ἀγρόν σου, ὅτι ἄνὴρ θανάτου εἶ σύ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ οὐ θανατώσω σε, ὅτι ἦρας τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐνώπιον δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ὅτι συνεκοπώθης ἐν πᾶσιν οἷς συνεκοπώθη ὁ πατήρ μου.

‡ Et eiecit Salomon Abiathar vt non eſſet ſacerdotem Domino, vt impleretur ſermo Domini quem locutus eſt ſuper domum Heli in Sylo.

27 ‡ καὶ ἐξέβαλε Σολομὼν τὸν ἀβιάθαρ τοῦ μὴ εἶναι εἰς ἱερέα τῷ κυρίῳ, & πληρωθῇναι τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν οἶκον ἡλὶ ἐν σηλώ.

‡ Et fama venit vſque ad Ioab filium Saruiæ, quòd Ioab eſſet declinans poſt Adoniam, & poſt Salomonem non declinaſſet. & fugit Ioab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornua altaris.

28 ‡ καὶ ἡ ἀκοὴ ἦλθεν ἕως ἰωὰβ υἱοῦ Σαρουίας, ὅτι ἰωὰβ ἐπλανήθη ὀπίσω ἀδωνίας, καὶ ὀπίσω Σολομὼν οὐκ ἐξέκλινε. καὶ ἔφυγεν ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα τοῦ κυρίου, καὶ κατέσχε τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου.

‡ Et nunciauerũt Salomoni dicentes, Quòd fugit Ioab in tabernaculum Domini, & ecce tenet cornua altaris. & miſit rex Salomon Banean filium Ioiada, dicens: Vade & interfice eum.

29 ‡ καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Σολομῶντι λέγοντες, ὅτι πέφευγεν ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα κυρίου, καὶ ἰδοὺ κατέχει τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τὸν Βανέαν υἱὸν ἰωιαδὰ λέγων, πορεύου καὶ ἄνελε αὐτόν.

‡ Et venit Baneas ad Ioab in tabernaculum Domini, & dixit ad eum: Hæc dicit rex: Egredere. & dixit Ioab: Non egredior, quia hic moriar. Et reuerſus eſt Baneas, & dixit regi dicens: Hæc locutus eſt Ioab & hæc reſpondit mihi.

30 ‡ καὶ ἦλθε Βανέας πρὸς ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα κυρίου, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, ἔξελθε. & εἶπεν ἰωάβ, οὐκ ἐκπορεύομαι, ὅτι ὧδε ἀποθανοῦμαι. & ἀπέστρεψε Βανέας καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ λέγων, τάδε λελάληκεν ἰωὰβ καὶ τάδε ἀποκεκρίταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et dixit: Detur Abiſag, quæ eſt ex Sunem, Adoniah fratri tuo in vxorem.

22 Et reſpondit rex Selomoh & dixit matri ſuæ: Et vt quid petis Abiſag, quæ eſt ex Sunem, Adoniah? pete illi regnum, quia ille eſt frater meus ornatior me: nonne in conſilio vno fuerunt ille, & Abiathar ſacerdos, & Ioab filius Szaruiah?

23 Et iurauit rex Selomoh in dicto Domini, dicendo: Sic faciat mihi Dominus & ſic addat, quòd contra animam ſuam locutus eſt Adoniah verbum iſtud. 24 Et nunc permanet ipſe Dominus qui confirmauit me, & fœdere fecit me ſuper ſolium regni Dauid patris mei, & qui firmauit mihi regnum ſicut locutus fuerat: quòd hodie occidetur Adoniah.

25 Et miſit rex Selomoh per manum Benaiah filij Iehoiadagh, & exercuit poteſtatem in illum, & occidit illum.

26 Et Abiathar ſacerdoti dixit rex: Ad Ghanathoth ito tibi in domos tuas, quia vir obnoxius occiſioni tu es: ſed hodie non occidam te, quia tuliſti arcam domini Dei ante Dauid patrem meum; & quia afflictus fuiſti in omnibus quibus afflictus fuit pater meus.

27 Et repudiauit Selomoh Abiathar ne eſſet ſacerdos miniſtrans ante Dominum, vt confirmaret verbum Domini quod locutus fuerat ſuper domum Gheli in Siloh. 28 Et fama peruenit vſque ad Ioab (quia Ioab declinauerat poſt Adoniah, & poſt Abſalom non declinauerat) & fugit Ioab ad tabernaculum Domini, & apprehendit cornua altaris.

29 Et nunciatum eſt regi Selomoh, quòd fugit Ioab ad tabernaculum Domini, & ecce eſt apud altare. & miſit Selomoh Benaiah filium Iehoiadagh dicendo: Vade, exerce poteſtatem in illum.

30 Et venit Benaiah ad tabernaculum Domini, & dixit illi: Sic dixit rex: Exi. & dixit: Nequaquam; quia hîc occidar. Et retulit Benaiah regi verbum dicendo: Sic locutus eſt Ioab, & ſic reſpondit mihi.

31 * וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּפְגַע־בּוֹ
וְקָבַרְתָּו וְהָסִרֹתָ דְּמֵי חִנָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ יוֹאָב מֵעָלָי
וּמֵעַל בֵּית אָבִי׃

32 * וְהֵשִׁיב יְהוָה אֶת־דָּמוֹ עַל־רֹאשׁוֹ אֲשֶׁר פָּגַע
בִּשְׁנֵי־אֲנָשִׁים צַדִּקִים וְטוֹבִים מִמֶּנּוּ וַיַּהַרְגֵם בַּחֶרֶב
וְאָבִי דָוִד לֹא יָדַע אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָא יִשְׂרָאֵל
וְאֶת־עֲמָשָׂא בֶן־יֶתֶר שַׂר־צְבָא יְהוּדָה׃

33 * וְשָׁבוּ דְמֵיהֶם בְּרֹאשׁ יוֹאָב וּבְרֹאשׁ זַרְעוֹ לְעֹלָם
וּלְדָוִד וּלְזַרְעוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְכִסְאוֹ יִהְיֶה שָׁלוֹם עַד־
עוֹלָם מֵעִם יְהוָה׃

34 * וַיַּעַל בְּנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַע־
בּוֹ וַיְמִתֵהוּ וַיִּקָּבֵר בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר׃

35 * וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע תַּחְתָּיו עַל־
הַצָּבָא וְאֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן נָתַן הַמֶּלֶךְ תַּחַת אֶבְיָתָר׃

36 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵה־לְךָ
בַּיִת בִּירוּשָׁלַם וְיָשַׁבְתָּ שָׁם וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אָנָה
וָאָנָה׃

37 * וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ וְעָבַרְתָּ אֶת־נַחַל קִדְרוֹן
יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת דָּמְךָ יִהְיֶה בְרֹאשֶׁךָ׃

38 * וַיֹּאמֶר שִׁמְעִי לַמֶּלֶךְ טוֹב הַדָּבָר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֵּשֶׁב שִׁמְעִי בִּירוּשָׁלַם
יָמִים רַבִּים׃

39 * וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיִּבְרְחוּ שְׁנֵי־עֲבָדִים
לְשִׁמְעִי אֶל־אָכִישׁ בֶּן־מַעֲכָה מֶלֶךְ גַּת וַיַּגִּידוּ לְשִׁמְעִי
40 לֵאמֹר הִנֵּה עֲבָדֶיךָ בְּגַרְתּ׃ * וַיָּקָם שִׁמְעִי וַיַּחֲבֹשׁ
אֶת־חֲמֹרוֹ וַיֵּלֶךְ גַּתָּה אֶל־אָכִישׁ לְבַקֵּשׁ אֶת־עֲבָדָיו
וַיֵּלֶךְ שִׁמְעִי וַיָּבֵא אֶת־עֲבָדָיו מִגַּרְתּ׃

41 * וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה כִּי הָלַךְ שִׁמְעִי מִירוּשָׁלַם גַּתָּ וַיָּשָׁב׃

42 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלוֹא
הִשְׁבַּעְתִּיךָ בַּיהוָה וָאָעִד בְּךָ לֵאמֹר בְּיוֹם צֵאתְךָ
וְהָלַכְתָּ אָנָה וָאָנָה יָדֹעַ תֵּדַע כִּי־מוֹת תָּמוּת וַתֹּאמֶר
אֵלַי טוֹב הַדָּבָר שָׁמָעְתִּי׃

31 *Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est: & interfice eum & sepeli, & amouebis sanguinem innocentem qui effusus est à Ioab
32 à me & à domo patris mei: *Et reddet Dominus sanguinem eius super caput eius, quia interfecit duos viros iustos melioresque se, & occidit eos gladio patre meo Dauid ignorante, Abner filium Ner principē militiæ Israel, & Amasam filiū Iether principem exercitus Iuda. 2.Re.2.c & 20.c
33 *Et reuertetur sanguis illorum in caput Ioab & in caput seminis eius in sempiternum; Dauid autem & semini eius, & domui & throno illius sit
34 pax vsque in æternum à Domino. *Ascendit itaque Banaias filius Ioiade, & aggressus eum interfecit, sepultusque est in do-
35 mo sua in deserto. * Et constituit rex Banaiam filium Ioiade pro eo super exercitum, & Sadoch sacerdotem posuit pro Abiathar. *Misit quoque rex & vocauit Se-
36 mei. dixitq; ei: Ædifica tibi domum in Ierusalem, & habita ibi. & non egredieris in-
37 dè huc atq; illuc. *Quacunque autem die egressus fueris & transieris torrentem Cedron, scito te interficiēdum. sanguis tuus
38 erit super caput tuum. *Dixitq; Semei regi: Bonus sermo. sicut locutus est domin⁹ meus rex, sic faciet seruus tuus. Habitauit itaque Semei in Ierusalem diebus multis. 1.Re.9.b Inf.18.d
39 *Factum est autem post annos tres vt fugerent serui Semei ad Achis filium Maacha regem Geth. nunciatumque est Se-
40 mei quòd serui eius essent in Geth. * Et G surrexit Semei & strauit asinum suum, iuitque ad Achis in Geth ad requirendum
41 seruos suos, & adduxit eos de Geth. *Nunciatum est autem regi Salomoni quòd isset Semei in Geth de Ierusalē, & redisset.
42 * Et mittens vocauit eum, dixitque illi; Nonne testificatus sum tibi per Dominū, & prædixi tibi, quacunque die egressus fueris huc & illuc, scito te esse moriturum? & respondisti mihi: Bonus sermo quem audiui.

תרגום יונתן

31 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא עֲבֵיד כְּמָא דְמַלֵּיל וְתִשְׁלוֹט בֵּיהּ וְתִקְבְּרִינֵיהּ וּתְפַלֵּי חוֹבַת דָּמָא זַכָּאי דְאֶשַׁד יוֹאָב מִנִּי וּמִן בֵּית אֲבָא׃
32 וְיָתֵיב יְיָ יַת חוֹבַת קְטוֹלֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ דְּשַׁלַּט בִּתְרֵין גְּבָרִין דַּזְכָאִין וְטָבִין מִנֵּיהּ וּקְטָלִינוּן בְּחַרְבָּא וַאֲבָא דָּוִד לָא יְדַע יַת אַבְנֵר בַּר נֵר רַב
חֵילָא דְיִשְׂרָאֵל וְיַת עֲמָשָׂא בַּר יֶתֶר רַב חֵילָא דְבֵית יְהוּדָה׃ 33 וְתָבוּ דְמֵיהוֹן בְּרֵישׁ יוֹאָב וּבְרֵישׁ בְּנוֹהִי לְעָלַם וּלְדָוִד וּלְזַרְעֵיהּ וּלְבֵיתֵיהּ
וּלְכָרְסֵיהּ יְהֵא שְׁלָמָא עַר עָלְמָא מִן קֳדָם יְיָ׃ 34 וּסְלִיק בְּנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע וּשְׁלַט בֵּיהּ וְקַטְלֵיהּ וְאִתְקְבַר בְּבֵיתֵיהּ בְּמַדְבְּרָא׃
35 וּמַנִּי מַלְכָּא יַת בְּנָיָה בַּר יְהוֹיָדָע תְּחוֹתֵיהּ עַל חֵילָא וְיַת צָדוֹק כָּהֲנָא מַנִּי מַלְכָּא חֲלַף אֶבְיָתָר׃ 36 וּשְׁלַח מַלְכָּא וּקְרָא לְשִׁמְעִי
וַאֲמַר לֵיהּ בְּנֵה לָךְ בַּיְתָא בִּירוּשְׁלֶם וְתֵיתֵב תַּמָּן לָךְ וְלָא תִפּוֹק מִתַּמָּן לְכָא וּלְכָא׃ 37 וִיהֵא בְּיוֹמָא מִיפְּקָךְ וְהֶעֱבַר יַת נַחֲלָא דְקִדְרוֹן מִיַּדַּע תִּדַּע
אֲרֵי מִיתָת חוֹבַת קְטוֹלָךְ תֵּהֵא בְּרֵישָׁךְ׃ 38 וַאֲמַר שִׁמְעִי לְמַלְכָּא תַּקִּין פִּתְגָמָא כְּמָא דְמַלֵּיל רִבּוֹנִי מַלְכָּא כֵּן יַעֲבִיד עַבְדָּךְ וְיֵתֵיב שִׁמְעִי
בִּירוּשְׁלֶם יוֹמִין סַגִּיאִין׃ 39 וַהֲוָה מִסּוֹף תְּלַת שְׁנִין וַעֲרָקוּ תְּרֵין עַבְדִּין לְשִׁמְעִי לְוַת אָכִישׁ בַּר מַעֲכָה מַלְכָּא דְגַת וְחַוִּיאוּ לְשִׁמְעִי
לְמֵימַר הָא עַבְדָּךְ בְּגַת׃ 40 וְקָם שִׁמְעִי וְזָרִיז יַת חֲמָרֵיהּ וַאֲזַל לְגַת לְוַת אָכִישׁ לְמִבְעֵי יַת עַבְדּוֹהִי וַאֲזַל שִׁמְעִי וְאַיְתִי יַת עַבְדּוֹהִי מִגַּת׃
41 וְאִתְחַוְיָא לִשְׁלֹמֹה אֲרֵי אֲזַל שִׁמְעִי מִירוּשְׁלֶם לְגַת וְתָב׃
42 וּשְׁלַח מַלְכָּא וּקְרָא לְשִׁמְעִי וַאֲמַר לֵיהּ הֲלָא קַיֵּימִית עֲלָךְ בְּמֵימְרָא דַיְיָ וְאַסְהֲדִית בָּךְ לְמֵימַר בְּיוֹמָא מִפְּקָךְ וְתֵהָךְ לָכָא וּלְכָא מִיַּדַּע תִּיַּדַּע
אֲרֵי מֵיתָא תְּמוּת וַאֲמַרְתְּ לִי תַּקִּין פִּתְגָמָא שְׁמִעִית׃

31 * Et dixit ei rex: Vade, & fac ei ſicut dixit, & interfice eum, & ſepeli eum; et amouebis hodie ſanguinem quem effudit Joab gratis à me & à domo patris mei. 32 * Et reddidit Dominus ſanguinem iniquitatis eius in caput eius, quia obuiauit duobus viris iuſtis & bonis magis quàm ipſe, & occidit eos in gladio. Et pater meus Dauid non nouit Abener filium Ner principem militiæ Iſrael, & Amaſa filium Jether principem exercitus Juda. 33 * Et reuertatur ſanguis illorũ in caput eius & in caput ſeminis eius vſque in ſempiternũ. & Dauid & ſemini eius & domui eius et throno eius fiat pax à Domino vſque in æternum. 34 * Et aſcendit Baneas filius Ioiada & obuiauit ei, & interfecit eum, & ſepeliuit eum in domo ſua.

35 * Et dedit rex Salomon Banean filium Joiada pro eo ſuper exercitum. & Sadoc ſacerdotem dedit rex in ſacerdotem primum pro Abiathar. 36 * Et mittens vocauit rex Salomon Semei, & dixit ei: Ædifica tibi domum in Hieruſalem, & habita ibi, & non egredieris indè nequaquam. 37 * Et erit in die egreſſus tui, & tranſieris torrentem Cedron, cognoſcens ſcies quòd morte morieris, & ſanguis tuus erit ſuper caput tuum. 38 * Et dixit Semei ad regem: Bonus ſermo quem locutus es domine mi rex: ſic faciet ſeruus tuus. & habitauit Semei in Hieruſalem tribus annis. 39 * Et factum eſt poſt tres annos, & fugerunt duo ſerui Semei ad Achis filium Maacha regem Geth. & nunciauerunt Semei dicentes: Ecce ſerui tui in Geth.

40 * Et ſurrexit Semei & ſtrauit aſinum ſuũ, & iuit in Geth ad Achis regem Geth vt quæreret ſeruos ſuos. & egreſſus eſt Semei, & duxit ſeruos ſuos. 41 * Et nunciauerunt Salomoni dicentes, Quòd egreſſus eſt Semei de Hieruſalem in Geth, & reuerſus eſt. 42 * Et miſit rex & vocauit Semei, & dixit ad eum: Nonne adiuraui te per Dominum et teſtificatus ſum tibi dicens: In qua die egreſſus fueris de Hieruſalem, & abieris dextrorſum vel ſiniſtrorſum, cognoſcens ſcies quòd morte morieris? & dixiſti mihi: Bonus ſermo quem audiui.

31 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, πορεύου, καὶ ποίησον αὐτῷ καθὼς εἴρηκε, καὶ ἄνελε αὐτὸν & θάψον αὐτόν, καὶ ἐξαρεῖς σήμερον τὸ αἷμα ὃ ἐξέχεεν ἰωὰβ δωρεὰν ἀπ' ἐμοῦ καὶ 32 ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. * καὶ ἀπέστρεψε κύριος τὸ αἷμα τῆς ἀδικίας αὐτοῦ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς ἀπέκτεινεν αὐτοὺς τοὺς δυσὶν ἀνδράσι τοῖς δικαίοις & ἀγαθοῖς ὑπὲρ αὐτόν, καὶ ἀπέκτανεν αὐτοὺς ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὁ πατήρ μου δαυὶδ οὐκ ἔγνω τὸν ἀβεννὴρ υἱὸν νὴρ ἀρχιστράτηγον ἰσραήλ, καὶ τὸν ἀμασὰ 33 υἱὸν ἰεθὲρ ἀρχιστράτηγον ἰούδα. * & ἀποστραφήτω τὰ αἵματα αὐτῶν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ & εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. & τῷ δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ & τῷ οἴκῳ αὐτοῦ & τῷ θρόνῳ αὐτοῦ γένοιτο εἰρήνη παρὰ κυρίου ἕως αἰῶνος. 34 * & ἀνέβη βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ & ἀπέκτεινεν αὐτῷ, & ἐθανάτωσεν αὐτόν, & ἔθαψεν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. 35 * καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὸν βαναίαν υἱὸν ἰωιαδὰ αὐτ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν στρατιάν. καὶ τὸν σαδὼκ τὸν ἱερέα ἔ- 36 δωκεν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱερέα πρῶτον ἀντὶ ἀβιάθαρ. * καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὸν σεμεΐ. & εἶπεν αὐτῷ, οἰκοδόμησον σεαυτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ & κατοίκει ἐκεῖ, 37 & οὐκ ἐξελεύσῃ ἐκεῖθεν οὐδαμῶς. * καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐξόδου σου & διαβήσῃ τὸν χειμάῤῥουν τὸν κεδρών, γνώσκων γνώσῃ ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ, καὶ τὸ αἷμά σου ἔσαι ἐπὶ τὴν 38 κεφαλήν σου. * καὶ εἶπε σεμεΐ πρὸς τὸν βασιλέα, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας κύριέ μου βασιλεῦ, οὕτως ποιήσει ὁ δοῦλός σου. καὶ κάθισε σεμεΐ ἐν ἱερουσαλὴμ τρία ἔτη.

39 * καὶ ἐγένετο μετὰ τρία ἔτη, καὶ ἀπέδρασαν δύο δοῦλοι σεμεΐ πρὸς ἀχὶς υἱὸν μααχὰ βασιλέα γέθ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ 40 σεμεΐ λέγοντες, ἰδοὺ οἱ δοῦλοί σου ἐν γέθ. * καὶ ἀνέστη σεμεΐ & ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ & ἐπορεύθη εἰς γὲθ πρὸς ἀχὶς βασιλέα γὲθ & ζητῆσαι τοὺς δούλους αὐτοῦ. & ἐξεπορεύθη σεμεΐ, καὶ ἦγαγε τοὺς δούλους αὐτοῦ.

41 * & ἀπήγγειλαν τῷ σολομῶντι λέγοντες, ὅτι ἐξεπορεύθη σεμεΐ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς γέθ, καὶ ἀνέστρεψε.

42 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάλεσεν τὸν σεμεΐ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, οὐχὶ ὥρκισά σε κατὰ τοῦ κυρίου καὶ ἐπεμαρτυράμην σοι λέγων, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐξέλθῃς ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ πορευθῇς δεξιὰ ἢ ἀριστερά, γινώσκων γνώσῃ ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ; καὶ εἶπάς μοι, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἤκουσα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et dixit ei rex, Fac ſicut locutus eſt; & exerceas poteſtatem in illum: & ſepelias illum & auferas culpam ſanguinis innocentis quem fudit Ioab gratis, à me, & à domo patris mei. 32 Et reddet Dominus noxam occiſionis eius in caput eius, eo quòd exercuerit poteſtatem in duos viros qui iuſtiores & meliores ſe erant, & occidit illos gladio, & pater meus Dauid non cognouit Abner filium Ner magiſtrum exercitus Iſrael, & Ghamaſſa filium Iether magiſtrum exercitus domus Iehudah.

33 Et reuertetur ſanguis eorum in caput Ioab, & in caput filiorum eius in ſeculum: & Dauid, & ſemini eius, & domui eius, & ſolio eius erit pax vſque in ſeculum ante Dominum. 34 Et aſcendit Benaiah, filius Iehoiadagh, & exercuit poteſtatem in illum, & occidit illum: & ſepultus eſt in domo ſua in deſerto. 35 Et præfecit rex Benaiah filium Iehoiadagh pro illo ſuper exercitum, & Szadok ſacerdotem præfecit rex pro Abiathar. 36 Et miſit rex & vocauit Simghi, & dixit illi, Ædifica tibi domum in Ieruſalem, & ſedeas ibi, nec exeas inde huc vel illuc. 37 Et erit, die quo exieris & tranſieris torrentem Kedron, ſciendo ſcias quòd moriendo morieris: culpa occiſionis tuæ erit in caput tuum. 38 Et dixit Simghi regi, Rectum eſt verbum ſicut locutus eſt dominus meus rex, ſic faciet ſeruus tuus: & ſedit Simghi in Ieruſalem diebus multis. 39 Et factum eſt in fine trium annorum, vt fugerent duo ſerui Simghi, ad Achis filium Maghachah regem Gath, & indicauerunt *quidam* Simghi dicendo, Ecce ſerui tui *ſunt* in Gath.

40 Et ſurrexit Simghi & ſtrauit aſinum ſuum, & iuit in Gath ad Achis vt quæreret ſeruos ſuos, & iuit Simghi, & reduxit ſeruos ſuos è Gath. 41 Et indicatum eſt Selomoh quòd iuiſſet Simghi ex Ieruſalem ad Gath, & rediiſſet. 42 Et miſit rex, & vocauit Simghi, & dixit illi, Nonne adiuraui te in dicto Domini & obteſtatus ſum in te dicendo, In die quo exieris, & iueris huc aut illuc, ſciẽdo ſcias quòd moriendo morieris? & dixiſti mihi, Rectum eſt verbum: audiui.

43 * וּמַדּוּעַ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת־שְׁבֻעַת יְהוָה וְאֶת־
הַמִּצְוָה אֲשֶׁר־צִוִּיתִי עָלֶיךָ׃
44 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־שִׁמְעִי אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־
הָרָעָה אֲשֶׁר יָדַע לִבֶּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְדָוִד אָבִי
וְהֵשִׁיב יְהוָה אֶת־רָעָתְךָ בְּרֹאשֶׁךָ׃
45 * וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ וְכִסֵּא דָוִד יִהְיֶה נָכוֹן
לִפְנֵי יְהוָה עַד־עוֹלָם׃
46 * וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיֵּצֵא וַיִּפְגַּע־
בּוֹ וַיָּמֹת

ג

וְהַמַּמְלָכָה נָכוֹנָה בְּיַד שְׁלֹמֹה׃
1 * וַיִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וַיִּקַּח אֶת־בַּת־פַּרְעֹה וַיְבִיאֶהָ אֶל־עִיר דָּוִד עַד כַּלֹּתוֹ
לִבְנוֹת אֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־בֵּית יְהוָה וְאֵת חוֹמַת
2 יְרוּשָׁלִַם סָבִיב׃ * רַק הָעָם מְזַבְּחִים בַּבָּמוֹת כִּי לֹא־
נִבְנָה בַיִת לְשֵׁם יְהוָה עַד הַיָּמִים הָהֵם׃
3 * וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת־יְהוָה לָלֶכֶת בְּחֻקּוֹת דָּוִד
אָבִיו רַק בַּבָּמוֹת הוּא מְזַבֵּחַ וּמַקְטִיר׃
4 * וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה לִזְבֹּחַ שָׁם כִּי־הִיא הַבָּמָה
הַגְּדוֹלָה אֶלֶף עֹלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא׃
5 * בְּגִבְעוֹן נִרְאָה יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל מָה אֶתֵּן־לָךְ׃
6 * וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אַתָּה עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי
חֶסֶד גָּדוֹל כַּאֲשֶׁר הָלַךְ לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְצֶדֶק
וּבְיֹשֶׁר לֵבָב עִמָּךְ וַתִּשְׁמָר־לוֹ אֶת־הַחֶסֶד הַגָּדוֹל
הַזֶּה וַתִּתֶּן־לוֹ בֵן יֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ כַּיּוֹם הַזֶּה׃
7 * וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהָי אַתָּה הִמְלַכְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ
תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאָנֹכִי נַעַר קָטֹן לֹא אֵדַע צֵאת וָבֹא׃
8 * וְעַבְדְּךָ בְּתוֹךְ עַמְּךָ אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ עַם־רָב אֲשֶׁר לֹא־
יִמָּנֶה וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב׃

43 * Quare ergo non cuſtodiſti iuſiurandum
Domini & præceptum quod præceperam
44 tibi? * Dixitque rex ad Semei; Tu noſti om- 2.Reg.
ne malum cuius tibi conſcium eſt cor tuū 16.b.
quod feciſti Dauid patri meo. reddidit
Dominus malitiam tuam in caput tuum:
45 * Et rex Salomon benedictus, & thronus
Dauid erit ſtabilis coram Domino vſque
46 in ſempiternum. * Iuſsit itaque rex Banaiæ
filio Ioiade, qui aggreſſus percuſsit eum,
& mortuus eſt.

CAP. III.

1 COnfirmatum eſt igitur regnum in ma- 2.Pa.1.a
A nu Salomonis, & affinitate coniūctus
eſt Pharaoni regi Ægypti. Accepit namq;
filiam eius, & adduxit in ciuitatē Dauid,
donec compleret ædificās domum ſuā, &
domum Domini & murum Ieruſalem per
2 circuitum. * Attamen populus immolabat
in excelſis. non enim ædificatum erat tē-
plum nomini Domini vſque in diem illū.
3 * Dilexit autem Salomon Dominum am-
bulans in præceptis Dauid patris ſui, ex-
cepto quòd in excelſis immolabat & ac-
4 cendebat thymiama. * Abiit itaque Salo-
mon in Gabaon, vt immolaret ibi. illud
quippe erat excelſum maximum. Mille ho
ſtias in holocauſtum obtulit Salomon ſu
5 per altare illud in Gabaon. * Apparuit au-
tem Dominus Salomoni per ſomniū no-
cte dicens: Poſtula quod vis vt dem tibi.
6 * Et ait Salomon: Tu feciſti cum ſeruo tuo
Dauid patre meo miſericordiam magnā,
ſicut ambulauit in conſpectu tuo in veri-
tate & iuſtitia & recto corde tecum. cuſto
diſti ei miſericordiam tuam grādē, & de-
diſti ei filium ſedētem ſuper thronū, ſicut 1.Pa.16.
7 eſt hodie. * Et nunc Dñe Deus tu regnare 2. 2.Pa.1.a
feciſti ſeruū tuum pro Dauid patre meo. Sap.9.
ego autem ſum puer paruulus, & ignorās
8 egreſſum & introitum meum: * Et ſeruus
tuus in medio eſt populi quem elegiſti,
populi infiniti, qui numerari & ſupputa-
ri non poteſt præ multitudine.

תרגום יונתן

43 וּמְרִין לָא נְטַרְתָּ יָת שְׁבוּעְתָא דַיְיָ וְיָת פִּקְדוֹנְיָא דִי פַקֵּידְתָּךְ׃ 44 וַאֲמַר מַלְכָּא לְשִׁמְעִי אַתְּ יְדַעְתְּ יָת כָּל בִּישְׁתָּא דִידַע לִבָּךְ
דַּעֲבַדְתָּ לְדָוִד אֲבָא וְאַהֵיב יְיָ יָת בִּישְׁתָּךְ בְּרֵישָׁךְ׃ 45 וּמַלְכָּא שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ וְכָרְסֵי מַלְכוּתֵהּ דְּדָוִד יְהֵא מְתָקַן קֳדָם יְיָ עַד עָלְמָא׃
46 וּפַקֵּיד מַלְכָּא יָת בְּנָיָהוּ בַּר יְהוֹיָדָע וּנְפַק וּשְׁלַט בֵּיהּ וְקַטְלֵיהּ

ג

וּמַלְכוּתָא אִתְקְנַת בִּידָא דִשְׁלֹמֹה׃
1 וְאִתְחַתַּן שְׁלֹמֹה בְּפַרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּדְבַר יָת בַּת פַּרְעֹה וְאַיְתְיַהּ לְקָרְתָּא דְדָוִד עַד דְשֵׁיצִי לְמִבְנֵי יָת בַּיְתֵהּ וְיָת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ
וְיָת שׇׁוּרָא דִירוּשְׁלֶם סְחוֹר סְחוֹר׃ 2 לְחוֹד עַמָּא מְרַבְּחִין עַל בָּמָתָא אֲרֵי לָא אִתְבְּנִי בַּיְתָא לִשְׁמָא דַיְיָ עַד יוֹמָיָא הָאִינוּן׃
3 וּרְחִים שְׁלֹמֹה יָת פֻּלְחָנָא דַיְיָ לְמֵיזַל בִּגְזֵרַת דָּוִד אֲבוּהִי לְחוֹד עַל בָּמָתָא הוּא מְרַבֵּח וּמַסִּיק בְּסִמְיִן׃
4 וַאֲזַל מַלְכָּא לְגִבְעוֹן לְרַבָּתָא תַּמָּן אֲרֵי הִיא בָּמְתָא רַבְּתָא אֶלֶף עֲלָוָן אַסִּיק שְׁלֹמֹה עַל מַדְבְּחָא הַהוּא׃ 5 בְּגִבְעוֹן אִתְגְּלִי יְיָ לִשְׁלֹמֹה
בְּחֶלְמָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר יְיָ שְׁאַל מָה אֶתֵּן לָךְ׃ 6 וַאֲמַר שְׁלֹמֹה אַתְּ עֲבַדְתָּ עִם עַבְדָּךְ דָּוִד אַבָּא חִסְדָּא רַבָּא כְּמָא דְהַלִּיךְ קֳדָמָךְ בְּקוּשׁוֹט
וּבְזַכוּ וּבְחָרִיצוּת לְבָא קֳדָמָךְ וּנְטַרְתָּ לֵיהּ יָת חִסְדָּא רַבָּא הָדֵין וְיַהַבְתָּ לֵיהּ בַּר יָתֵב עַל כָּרְסְוָתֵי כְּיוֹמָא הָדֵין׃
7 וּכְעַן יְיָ אֱלָהָי אַתְּ אַמְלֵיכְתָּא יָת עַבְדָּךְ תְּחוֹת דָּוִד אַבָּא וַאֲנָא יְנִיק זְעִיר לֵית אֲנָא יָדַע לְמִפַּק וּלְמֵיעַל׃
8 וְעַבְדָּךְ בְּגוֹ עַמָּא דְאַתְרַעְיְתָּא עַם סַגִּי לָא יִתְמְנוֹן וְלָא יִתְחַשְׁבוֹן מִסְּגִי׃

43 ‡ Et nunc propter quid non cuſtodiſti iuſiurandum Domini, & præceptum quod præcepi contra te? 44 ‡ Et dixit rex ad Semei: Tu noſti omne malum tuum quod cognouit cor tuũ quæcunque feciſti Dauid patri meo; & reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum.

45 ‡ Et rex Salomon benedictus, et thronus Dauid erit paratus coram Domino in ſempiternũ.

46 ‡ Et præcepit rex Salomon Banea filio Ioiada: & egreſſus eſt & interfecit eum; & mortuus eſt.

CAP. III.

1 ET regnum confirmatum eſt in manu Salomonis. & affinitate coniunctus eſt Salomõ Pharaoni regi Ægypti. & accepit Salomon filiam Pharaonis vxorem. & adduxit eam in ciuitatem Dauid, donec compleret ipſe ædificare ſuam domum, & domum Domini in primis, et murum Hieruſalem per circuitum. 2 ‡ Et populus erant ſacrificantes in excelſiſſimis. et non ædificata fuit domus nomini Domini vſque ad nunc. 3 ‡ Et dilexit Salomon Dominum, vt ambularet in præceptis Dauid patris ſui: verùm in excelſis immolabat & adolebat.

4 ‡ Et ſurrexit Salomon & abiit in Gabaon vt immolaret ibi, quia excelſiſſimum et magnũ. mille hoſtias obtulit Salomon ſuper altare quod in Gabaon. 5 ‡ Et apparuit Dominus Salomoni in ſomniis nocte. & ait Dominus Salomoni: Pete aliquam petitionem tibi, & dabo tibi. 6 ‡ Et dixit Salomon: Tu feciſti cum ſeruo tuo Dauid patre meo miſericordiam magnã, ſicut ambulauit in conſpectu tuo in veritate et in iuſtitia, & in rectitudine cordis tecum, & cuſtodiſti ei miſericordiam grandem hanc, vt dares ei filium ſedentem ſuper thronum eius, ſicut dies hæc.

7 ‡ Et nunc Domine mi Domine, tu regnare feciſti ſeruum tuum pro Dauid patre meo. & ego ſum puer paruus, & non noui ingreſſum meum & egreſſum meum.

8 ‡ Et ſeruus tuus in medio populi tui, quem elegiſti populum multum, qui non numerabitur à multitudine & non recenſebitur.

43 ‡ καὶ νυῦ διατί οὐκ ἐφύλαξας ὅρκον κυρίου, καὶ τλὴ 44 ἐντολήν ὃν ἐνετειλάμην κῦ σου; ‡ καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Σεμεΐ, σὺ οἶδας πᾶσαν τλὴν κακίαν σου ἣν ἔγνω ἡ καρδία σου ὅσα ἐποίησας δαυὶδ τῷ πατρί μου, καὶ ἀπέδωκε κύριος τλὴν κακίαν σου εἰς τλὴν κεφαλήν σου.

45 ‡ καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν εὐλογημένος, καὶ ὁ θρόνος δαυὶδ ἔσαι ἕτοιμος ἐνώπιον κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα.

46 ‡ καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τῷ Βανέα υἱῷ ἰωιαδά, καὶ ἐξῆλθε Σ ἀπέκτειλεν αὐτόν. καὶ ἀπέθανεν.

γ.

1 ‡ Καὶ ἡ βασιλεία ἐστερεώθη ἐν χειρὶ τοῦ Σολομῶντος. καὶ ἐγαμβρεύσατο Σολομὼν τῷ φαραὼ βασιλεῖ αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε Σολομὼν τλὴ θυγατέρα φαραὼ γυναῖκα. καὶ εἰσήγαγεν αὐτλὴ εἰς τλὴν πόλιν δαυίδ, ἕως Ξ συνετέλεσαι αὐτὸν οἰκοδομῆσαι αὐτὸν τὸν οἶκον, καὶ τὸν οἶκον κυρίου ἐν πρώτοις, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ κύκλῳ.

2 ‡ καὶ ὁ λαὸς ἦσαν θύοντες ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις. καὶ οὐκ ᾠκοδομήθη οἶκος τῷ ὀνόματι κυρίου ἕως Ξ νῦν.

3 ‡ καὶ ἠγάπησε Σολομὼν τὸν κύριον, τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πλὴν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἔθυεν, καὶ ἐθυμία.

4 ‡ καὶ ἀνέστη Σολομὼν Σ ἐπορεύθη εἰς γαβαὼν θῦσαι ἐκεῖ, ὅτι ὑψηλοτάτη καὶ μεγάλη. χιλίαν ὁλοκαύτωσιν ἀνήνεγκεν Σολομὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν γαβαών.

5 ‡ καὶ ὤφθη κυρίῳ τῷ Σολομῶντι ἐν ὕπνῳ τλὴ νύκτα. καὶ εἶπε κυρίῳ τῷ Σολομῶντι, αἴτησαί τι αἴτημα σεαυτῷ, καὶ δώσω σοί.

6 ‡ καὶ εἶπε Σολομών, σὺ ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου δαυὶδ τοῦ πατρός μου ἔλεος μέγα, καθὼς διῆλθεν ἐνώπιόν σου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ Σ ἐν εὐθύτητι καρδίας μετὰ σοῦ, καὶ ἐφύλαξας αὐτῷ τὸ ἔλεος τὸ μέγα τοῦτο, δοῦναι αὐτῷ υἱὸν καθήμενον ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὡς ἡ ἡμέρα 7 αὕτη. ‡ καὶ νυῦ κύριέ μου κύριε, σὺ ἐβασίλευσας τὸν δοῦλόν σου ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐγώ εἰμι παιδάριον μικρόν, καὶ οὐκ οἶδα τλὴ εἴσοδόν μου καὶ τλὴ 8 ἔξοδόν μου. ‡ καὶ ὁ δοῦλός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, οὓν ἐξελέξω λαὸν πολύν, οἳ οὐκ ἀριθμηθήσε) ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ οὐ διηγηθήσε).

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Et vt quid non cuſtodiſti iuramentum Domini, & præceptum quod præcepi tibi? 44 Et dixit rex ad Simghi: Tu noſti omne malum quod nouit cor tuum quod feciſti Dauid patri meo: & reddidit Dominus malum tuum in caput tuum. 45 Et rex Selomoh ſit benedictus, & ſolium regni Dauid ſtabile ante Dominum vſque in ſeculum.

46 Et præcepit rex Benaiah filio Iehoiadagh, & exiit, & exercuit poteſtatem in illum, & occidit illum.

CAP. III.

1 ET regnum confirmatum eſt in manu Selomoh. Et affinitate iunctus eſt Selomoh cum Parghoh rege Miſzraim, & accepit filiam Parghoh & adduxit illam in ciuitatem Dauid, quoad finiſſet ædificare domum ſuam, & domum ſanctuarij Domini, & murum Ieruſalem circum circa. 2 Veruntamen populus ſacrificabat ſuper excelſa; quia non ædificata erat domus nomini Domini vſque ad dies illos. 3 Et amauit Selomoh cultum Domini ambulando in decreto Dauid patris ſui: veruntamen ſuper excelſa ipſe ſacrificabat, & adolebat aromata. 4 Et iuit rex in Gibghon ad ſacrificandum ibi; (quia illud erat excelſum magnum.) mille holocauſta obtulit Selomoh ſuper altare illud. 5 In Gibghon reuelatus eſt Dominus Selomoh in ſomnio noctis. & dixit Dominus: Pete quid dabo tibi. 6 Et dixit Selomoh: Tu feciſti cum ſeruo tuo Dauid patre meo miſericordiam magnam, ſicut ambulauit ante te in veritate & iuſtitia, & in rectitudine cordis ante te; & ſeruaſti illi miſericordiã magnam hanc, & dediſti illi filium ſedentem ſuper ſolium eius ſicut hodie. 7 Et nunc Domine Deus meus, tu regnare feciſti ſeruum tuum pro Dauid patre meo: at ego puer ſum paruus; non ego ſcio egredi & ingredi.

8 Et ſeruus tuus *eſt* in medio populi quem voluiſti, populi multi, *qui* non ſupputabuntur nec numerabuntur præ multitudine.

9 * וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ לְהָבִין
בֵּין־טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ הַכָּבֵד
10 הַזֶּה׃ * וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי אֲדֹנָי כִּי שָׁאַל שְׁלֹמֹה
11 אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלָיו יַעַן אֲשֶׁר
שָׁאַלְתָּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ יָמִים רַבִּים
וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ עֹשֶׁר וְלֹא שָׁאַלְתָּ נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ
וְשָׁאַלְתָּ לְךָ הָבִין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט׃
12 * הִנֵּה עָשִׂיתִי כִּדְבָרֶךָ הִנֵּה׳ נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכָם
וְנָבוֹן אֲשֶׁר כָּמוֹךָ לֹא־הָיָה לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא־
יָקוּם כָּמוֹךָ׃
13 * וְגַם אֲשֶׁר לֹא־שָׁאָלְתָּ נָתַתִּי לָךְ גַּם־עֹשֶׁר גַּם־
כָּבוֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָמוֹךָ אִישׁ בַּמְּלָכִים כָּל־יָמֶיךָ׃
14 * וְאִם׳ תֵּלֵךְ בִּדְרָכַי לִשְׁמֹר חֻקַּי וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר
הָלַךְ דָּוִיד אָבִיךָ וְהַאֲרַכְתִּי אֶת־יָמֶיךָ׃
15 * וַיִּקַץ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיַּעֲמֹד׳
לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וַיַּעַל עֹלוֹת וַיַּעַשׂ שְׁלָמִים׳
וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו׃
16 * אָז תָּבֹאנָה שְׁתַּיִם נָשִׁים׳ זֹנוֹת׳ אֶל־הַמֶּלֶךְ
וַתַּעֲמֹדְנָה׳ לְפָנָיו׃
17 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחַת בִּי אֲדֹנִי אֲנִי וְהָאִשָּׁה׳
הַזֹּאת יֹשְׁבֹת בְּבַיִת אֶחָד וָאֵלֵד עִמָּהּ בַּבָּיִת׃
18 * וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וַתֵּלֶד גַּם־הָאִשָּׁה
הַזֹּאת וַאֲנַחְנוּ יַחְדָּו אֵין־זָר אִתָּנוּ בַּבַּיִת׳ זוּלָתִי
שְׁתֵּינוּ־אֲנַחְנוּ בַּבָּיִת׃
19 * וַיָּמָת בֶּן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָיְלָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עָלָיו׃
20 * וַתָּקָם׳ בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנִי מֵאֶצְלִי
וַאֲמָתְךָ יְשֵׁנָה וַתַּשְׁכִּיבֵהוּ בְחֵיקָהּ וְאֶת־בְּנָהּ הַמֵּת׳
הַשְׁכִּיבָה בְחֵיקִי׃
21 * וָאָקָם בַּבֹּקֶר לְהֵינִיק אֶת־בְּנִי וְהִנֵּה מֵת וָאֶתְבּוֹנֵן
אֵלָיו בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה לֹא־הָיָה בְנִי אֲשֶׁר יָלָדְתִּי׃

9 *Dabis ergo seruo tuo cor docile, vt po-
B pulum tuum iudicare possit, & discernere
inter bonum & malum. Quis enim potest
iudicare populum istum, populum tuum
10 hũc multum? *Placuit ergo sermo coram
Domino, quòd Salomon postulasset hu-
11 iuscemodi rem. *Et dixit Deus Salomoni:
Quia postulasti verbum hoc, & non peti-
sti tibi dies multos, nec diuitias, aut ani-
mas inimicorum tuorũ, sed postulasti ti-
bi sapientiam ad discernẽdum iudicium:
12 *Ecce feci tibi secundùm sermones tuos,
& dedi tibi cor sapiens & intelligens, in
tantum vt nullus ante te similis tui fuerit,
13 nec post te surrecturus sit. * Sed & hæc
quæ non postulasti dedi tibi, diuitias scili-
cet & gloriam, vt nemo fuerit similis tui
14 in regibus cunctis retrò diebus. *Si autem
C ambulaueris in viis meis, & custodieris 2. Par. 1.
præcepta mea & mandata mea, sicut am-
bulauit pater tuus, longos faciã dies tuos.
15 *Igitur euigilauit Salomon, & intellexit
quòd esset somnium. cùm venisset Ierusa-
lem, stetit coram arca fœderis Domini, &
obtulit holocausta, & fecit victimas paci-
ficas, & grande conuiuium vniuersis fa-
16 mulis suis. *Tunc venerũt duæ mulieres
meretrices ad regem, steteruntque coram
17 eo: *Quarum vna ait: Obsecro mi domi-
ne, ego & mulier hæc habitabamus in do-
mo vna, & peperi apud eam in cubiculo.
18 *Tertia autem die postquam ego peperi,
peperit & hæc. & eramus simul, nullusque
alius nobiscum in domo, exceptis nobis
19 duabus. *Mortuus est autẽ filius mulieris
huius nocte: dormiens quippe oppressit eũ.
20 *Et consurgẽs intempestę noctis silentio,
tulit filium meũ de latere meo ancillę tuæ
dormiẽtis, & collocauit in sinu suo, suum
autem filium, qui erat mortuus, posuit in
21 sinu meo. *Cumque surrexissem manè vt
darẽ lac filio meo, apparuit mortuus. quẽ
diligentiùs intuens clara luce, deprehen-
di non esse meum quem genueram.

תרגום יונתן

9 וְתִתֶּן לְעַבְדָּךְ לֵב סָבַר לְמֵדָן יַת עַמָּךְ לְמִסְבַּר בֵּין טָב לְבִישׁ אֲרֵי מַן יְכוֹל לְמֵדָן יַת עַמָּא סַגִּי הָדֵין׃ 10 וּשְׁפַר פִּתְגָמָא קֳדָם יְיָ אֲרֵי
שְׁאַל שְׁלֹמֹה יַת פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ חֲלַף דְּשְׁאֵלְתָּא יַת פִּתְגָמָא הָדֵין וְלָא שְׁאֵלְתָּא לָךְ יוֹמִין סַגִּיאִין וְלָא שְׁאֵלְתָּא לָךְ עָתְרָא
וְלָא שְׁאֵלְתָּא נַפְשׁ בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ וּשְׁאֵלְתָּא לָךְ סָבְרוּתָא לְמִשְׁמַע דִּינָא׃ 12 הָא עֲבֵדִית כְּפִתְגָמָךְ הָא יְהַבִית לָךְ לֵב חַכִּים וְסָכְלְתָנ
דְּכְוָתָךְ לָא הֲוָה קָדָמָךְ וּבָתְרָךְ לָא יְקוּם כְּוָתָךְ׃ 13 וְאַף דְּלָא שְׁאֵלְתָּא יְהַבִית לָךְ אַף עָתְרָא אַף יְקָרָא דְּלָא הֲוָה כְּוָתָךְ גְּבַר בְּמַלְכַיָּא
כָּל יוֹמָךְ׃ 14 וְאִם תְּהָךְ בְּאָרְחָן דְּתִקְנָן קְדָמַי לְמִשַׁר קְיָמַי וּפִקּוּדַי כְּמָה דְהַלִיךְ דָּוִד אֲבוּךְ וְאוֹרִיךְ יַת יוֹמָךְ׃ 15 וְאִתְעַר
שְׁלֹמֹה וְהָא חֶלְמָא וְאָתָא לִירוּשְׁלֶם וְקָם קֳדָם אֲרוֹנָא דִקְיָמָא דַיְיָ וְאַסִיק עֲלָוָן וְנָכֵיס נִכְסַת קֻדְשִׁין וְעָבַד מִשְׁתְיָא לְכָל עַבְדּוֹהִי׃
16 בְּכֵן אֲתָאָה תַּרְתֵּין נְשַׁיָּא פּוּנְדָקָן לְמֵדָן קֳדָם מַלְכָּא וְקָמָאָה קֳדָמוֹהִי׃
17 וַאֲמֶרֶת אִתְּתָא חָדָא בְּבָעוּ רִיבּוֹנִי אֲנָא וְאִתְּתָא הָדָא יָתְבָן בְּבֵיתָא חָדָא וְיָלֵידִית עִמָּהּ בְּבֵיתָא׃
18 וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לְסֵילְדִי וְיָלִידַת אַף אִתְּתָא הָדָא וַאֲנַחְנָא כַּחֲדָא וְלֵית נָכְרִי עִמָּנָא בְּבֵיתָא אֱלָהֵן תְּרֵין אֲנַחְנָא בְּבֵיתָא׃
19 וּמִית בַּר אִתְּתָא הָדָא בְּלֵילְיָא דְשָׁכִיבַת עֲלוֹהִי׃
20 וְקָמַת בְּגוֹ לֵילְיָא וּנְסִיבַת יַת בְּרִי מִלְוָתִי וְאַמְתָךְ יָתְבָא וְאַשְׁכְּבַתֵּיהּ לְוָתָהּ וְיַת בְּרָהּ מֵיתָא אַשְׁכִּיבַת לְוָתִי׃
21 וְקָמֵית בְּצַפְרָא לְאוֹנָקָא יַת בְּרִי וְהָא מִית וְאִסְתַּכְלִית בֵּיהּ בְּצַפְרָא וְהָא לָא הֲוָה בְּרִי דְיָלֵידִית׃

9 * Et dabis ſeruo tuo cor ſapiens vt audiat & iudicet populum tuum in iuſtitia, vt diſcernat inter bonum & malum. quoniam quis poterit iudicare populum tuum grauem hunc?

10 * Et placuit ſermo coram Domino, quòd poſtulauit Salomon verbum hoc.

11 * Et ait Dominus ad eum: Quoniam poſtulaſti verbum hoc à me, & non petiſti tibi dies multos, & non poſtulaſti diuitias, neque petiſti animas inimicorum tuorum, ſed poſtulaſti tibi intellectum ad audiendum iudicia & iuſtificationes:

12 * Ecce feci ſecundùm verbum tuum, & ecce dedi tibi cor ſapiens & peritum, ſicut tibi non fuit ante te, & poſt te non ſurget ſimilis tibi.

13 * Et quæ non petiſti, dedi tibi, & diuitias et gloriam, vt non fuerit vir ſimilis tibi in regibus.

14 * Et ſi ambulaueris in via mea vt cuſtodias mandata mea & præcepta mea, veluti ambulauit Dauid pater tuus, et producam dies tuos.

15 * Et expergefactus eſt Salomon, & ecce inſomnium. & ſurrexit & abijt in Hieruſalem, & ſtetit ante faciem altaris quod ante conſpectum arcæ fœderis Domini, & obtulit holocauſta & fecit pacificas, & fecit conuiuium vniuerſis famulis ſuis.

16 * Tunc apparuerunt duæ mulieres meretrices regi, & ſteterunt coram eo.

17 * Et ait mulier vna: Jn me domine mi. ego & mulier hæc habitabamus in domo vna, & peperi in domo.

18 * Et factum eſt die tertia poſtquàm peperi ego, & peperit & mulier hæc filium: et eramus ſimul. non erat vllus nobiſcum præter ambas nos in domo.

19 * Et mortuus eſt filius mulieris huius nocte, quia incubuit ſuper eum.

20 * Et ſurrexit media nocte, & cepit filium meum ex vlnis meis, & ſerua tua dormiebat, & collocauit eum in ſinu ſuo, & filium mortuum poſuit in ſinu meo.

21 * Et ſurrexi manè ad lactãdum filiũ meum, & ille erat mortuus. & perſpexi eum manè, & ecce non erat filius meus quem genueram.

9 * καὶ δώσεις τῷ δούλῳ σου καρδίαν φρονίμων ⸗ ἀκούειν καὶ διακρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, τοῦ συνιέναι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ· ὅτι τίς δυνήσεται κρίνειν τὸν
10 λαόν σου τὸν βαρὺν τοῦτον; * καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον κυρίου, ὅτι ἠτήσατο Σολομὼν τὸ ῥῆμα τοῦτο.
11 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, ἀνθ' ὧν ἠτήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἠτήσω ξαυτῷ ἡμέρας πολλάς, καὶ οὐκ ἠτήσω πλοῦτον ⸗ ἢ ἠτήσω ψυχὰς τῶν ἐχθρῶν σου, ἀλλ' ἠτήσω ξαυτῷ συνέσιν τοῦ εἰσακούειν κρίματα καὶ δικαιώματα·
12 * ἰδὲ πεποίηκα κατὰ τὸ ῥῆμά σου, καὶ ἰδὲ δέδωκά σοι καρδίαν φρονίμων καὶ σοφήν, ὡς σοὶ οὐ γέγονεν ἔμπροσθέν σου, καὶ μετά σε οὐκ ἀναστήσεται ὅμοιός σοι.
13 * καί γε ἃ οὐκ ἠτήσω, δέδωκά σοι, καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν, ὡς οὐ γέγονεν ὃς ἔσται ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι.
14 * καὶ ἐὰν πορεύθῃς ἐν τῇ ὁδῷ μου καὶ φυλάσσῃ τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου, ὡς ἐπορεύθη Δαυὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ μακρυνῶ τὰς ἡμέρας σου.
15 * καὶ ἐξύπνισθη Σολομών, καὶ ἰδὲ ἐνύπνιον. καὶ ἀνέστη καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστη κατὰ πρόσωπον τοῦ κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου, καὶ ἀνήγαγεν ὁλοκαυτώσεις, καὶ ἐποίησεν εἰρηνικάς, καὶ ἐποίησε πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ.
16 * τότε ὤφθησαν δύο γυναῖκες πόρναι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἔστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ.
17 * καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ μία, ἐν ἐμοὶ κύριέ μου. ἐγὼ καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ᾠκοῦμεν ἐν οἴκῳ ἑνί, καὶ ἔτεκον ἐν τῷ οἴκῳ·
18 * καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ τεκούσης μου, καὶ ἔτεκεν καὶ ἡ γυνὴ αὕτη υἱόν, καὶ ἦμεν κατὰ τὸ αὐτό. οὐκ ἦν οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν παρεξ ἀμφοτέρων ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ.
19 * καὶ ἀπέθανεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς ταύτης τὴν νύκτα, ὡς ἐπεκοιμήθη ἐπ' αὐτόν.
20 * καὶ ἀνέστη μέσον τῆς νυκτός, καὶ ἔλαβε τὸν υἱόν μου ἐκ τῶν ἀγκαλῶν μου, καὶ ἡ δούλη σου ἐκοιμᾶτο, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν τὸν τεθνηκότα ἐκοίμισεν ἐν τῷ κόλπῳ μου.
21 * καὶ ἀνέστην τοπρωὶ θυλάσσειν τὸν υἱόν μου, καὶ ἐκεῖνος νεκρὸς τεθνηκώς. καὶ κατενόησα αὐτὸν τοπρωί, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ὁ υἱός μου ὃν ἔτεκον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Des igitur ſeruo tuo cor intelligens ad iudicandum populum tuum, ad diſcernendum inter bonum & malum: nam quis poterit iudicare populum multum hunc? 10 Et placuit verbum ante Dominum, quòd rogaſſet Selomoh rem iſtam.

11 Et dixit Dominus illi, Pro eo quòd rogaſti rem iſtam, & non rogaſti tibi dies multos, & non rogaſti tibi diuitias, & non rogaſti animam auctorum inimicitiarum tuarum: ſed rogaſti tibi intelligentiam ad audiendum iudicium.

12 Ecce feci iuxta verbum tuũ: ecce dedi tibi cor ſapiens, & conſiderans, ita vt ſicut tu, non fuerit ante te, & poſt te non ſurget ſicut tu.

13 Et etiam quod non petiſti dedi tibi, etiam diuitias, etiam gloriam, ita vt non fuerit ſicut tu vir inter reges omnibus diebus tuis.

14 Et ſi ambulaueris in viis quæ rectæ ſunt ante me, cuſtodiendo decreta mea, & præcepta mea, quemadmodum ambulauit Dauid pater tuus, prolongabo dies tuos. 15 Et excitatus eſt Selomoh, & ecce ſomnium; & venit in Ieruſalem, & ſtetit ante arcam fœderis Domini, & obtulit holocauſta, & mactauit victimam ſanctitatum, & fecit conuiuium omnibus ſeruis ſuis.

16 Tunc venerunt duæ mulieres tabernariæ vt iudicio contenderent ante regem, & ſteterunt ante illum.

17 Et dixit mulier vna, Obſecro domine mi, ego & mulier hæc habitabamus in domo vna, & peperi cum ea in domo.

18 Et fuit die tertia qua peperi, peperit etiam mulier hæc, & nos eramus ſimul, & non erat extraneus nobiſcum in domo, præter nos duas in domo. 19 Et mortuus eſt filius mulieris huius nocte, quia incubuit ſuper eum. 20 Et ſurrexit in medio noctis, & accepit filium meum à me (& ancilla tua dormiebat) & cubare fecit illum apud ſe, & filium ſuum mortuum cubare fecit apud me.

21 Et ſurrexi in aurora vt lactarem filium meum, & ecce *erat* mortuus, & contemplata ſum eum in aurora, & ecce non erat filius meus quem pepereram.

22 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת לֹא כִי בְנִי הַחַי וּבִנֵךְ
הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי בִנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי
וַתְּדַבֵּרְנָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃
23 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֹמֶרֶת זֶה־בְּנִי הַחַי וּבִנֵךְ
הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי בִנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי׃
24 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ קְחוּ־לִי חָרֶב וַיָּבִיאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי
25 הַמֶּלֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי לִשְׁנָיִם
וְתֵנוּ אֶת־הַחֲצִי לְאַחַת וְאֶת־הַחֲצִי לְאֶחָת׃
26 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־בְּנָהּ הַחַי אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי־
נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנָהּ וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי תְּנוּ־לָהּ
אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי וְהָמֵת אַל־תְּמִיתֻהוּ וְזֹאת אֹמֶרֶת
גַּם־לִי גַּם־לָךְ לֹא יִהְיֶה גְּזֹרוּ׃
27 * וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוּ־לָהּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי
וְהָמֵת לֹא תְמִיתֻהוּ הִיא אִמּוֹ׃
28 * וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט
הַמֶּלֶךְ וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חָכְמַת אֱלֹהִים
בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט׃

ד

1 * וַיְהִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
2 * וְאֵלֶּה הַשָּׂרִים אֲשֶׁר־לוֹ עֲזַרְיָהוּ בֶן־צָדוֹק הַכֹּהֵן׃
3 * אֱלִיחֹרֶף וַאֲחִיָּה בְּנֵי שִׁישָׁא סֹפְרִים יְהוֹשָׁפָט
בֶּן־אֲחִילוּד הַמַּזְכִּיר׃
4 * וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע עַל־הַצָּבָא וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר
5 כֹּהֲנִים׃ * וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־נָתָן עַל־הַנִּצָּבִים וְזָבוּד בֶּן־
נָתָן כֹּהֵן רֵעֶה הַמֶּלֶךְ׃
6 * וַאֲחִישָׁר עַל־הַבָּיִת וַאֲדֹנִירָם בֶּן־עַבְדָּא עַל־הַמַּס׃
7 * וְלִשְׁלֹמֹה שְׁנֵים־עָשָׂר נְצָבִים עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
וְכִלְכְּלוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בֵּיתוֹ חֹדֶשׁ בַּשָּׁנָה יִהְיֶה
עַל־אֶחָד לְכַלְכֵּל׃
8 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם בֶּן־חוּר בְּהַר אֶפְרָיִם׃

REGVM. I. Translat. B. Hierony. *Salomon.*

22 * Responditque altera mulier: Non est
ita vt dicis; sed filius tuus mortuus est,
meus autem viuit. Econtrariò illa dice-
bat: Mentiris. filius quippe meus viuit, &
D filius tuus mortuus est. atque in hunc mo
23 dum contendebant coram rege. * Tunc
rex ait: Hæc dicit, Filius meus viuit, & fi-
lius tuus mortuus est. & ista respondit,
Non: sed filius tuus mortuus est, meus au
24 tem viuit. * Dixit ergo rex: Afferte mihi
gladium. cumque attulissent gladium co
25 ram rege: * Diuidite, inquit, infantem
viuum in duas partes, & date dimidiam
partem vni, & dimidiam partem alteri.
26 * Dixit autem mulier cuius filius erat
viuus ad regem: (commota sunt quippe
viscera eius super filio suo) Obsecro, do-
mine, date illi infantem viuum, & nolite
interficere eum. econtrariò illa dicebat:
Nec mihi nec tibi sit, sed diuidatur.
27 * Respondit rex & ait: Date huic infan-
tem viuum, & non occidatur: hæc est e-
28 nim mater eius. * Audiuit itaque omnis
Israel iudicium quod iudicasset rex: & ti-
muerunt regem, videntes sapientiam Dei
esse in eo ad faciendum iudicium.

CAP. IIII.

1 A ERat autem rex Salomon regnans super
omnem Israel.
2 * Et hi principes quos habebat: Aza-
3 rias filius Sadoch sacerdotis: * Helioreph
& Ahia filij Sesa scribę. Iosaphat filius A-
4 hilud à commétariis. * Banaias filius Ioia-
de super exercitum. Sadoch autẽ & Abia-
5 thar sacerdotes: * Azarias filius Nathã, sup
eos q̃ assistebãt regi. Sabud filius Nathã sa
6 cerdos amicus regis: * Et Ahisar p̃posit' do-
mus, & Adoniran filius Abda super tribu-
7 ta. * Habebat autem Salomon duodecim
præfectos super omnem Israel, qui præ-
bebant annonam regi & domui eius. Per
singulos enim menses in anno singuli ne-
8 cessaria ministrabant. * Et hæc nomina
eorum. Benhur in monte Ephraim:

תרגום יונתן

22 וַאֲמַרַת אִתְּתָא אָחֳרָנְתָא לָא כֵן אֱלָהֵין בְּרִי חַיָּא וּבְרִיךְ מֵיתָא וּבְרִי חַיָּא וּמְמַלְלָן קֳדָם מַלְכָּא׃
23 וַאֲמַר מַלְכָּא דֵּין בְּרִי חַיָּא וּבְרִיךְ מַיְתָא וְדָא אָמְרָה לָא כֵן אֱלָהֵין בְּרִיךְ מֵיתָא וּבְרִי חַיָּא׃ 24 וַאֲמַר מַלְכָּא אַיְתוּ לִי
חַרְבָּא וְאַיְתִיאוּ חַרְבָּא לְקֳדָם מַלְכָּא׃ 25 וַאֲמַר מַלְכָּא פְּסוֹקוּ יָת רַבְיָא חַיָּא לְתַרֵין וְהַבוּ פַּלְגֵה לַחֲדָא וּפַלְגֵיה לַחֲדָא׃ 26 וַאֲמָרַת
אִתְּתָא דִּי בְרֵה חַיָּא לְמַלְכָּא אֲרֵי אִתְגּוֹלְלוּ רַחֲמָהָא עַל בְּרַהּ וַאֲמָרַת בְּבָעוּ רְבוֹנִי הַבוּ לַהּ יָת רַבְיָא חַיָּא וּמְקַטָּל לָא תְקַטְּלוּנֵיהּ וְדָא אָמְרָה אַף
דִּילִי אַף דִּי לָךְ לָא יְהֵא פְּסוֹקוּ׃ 27 וַאֲתֵיב מַלְכָּא וַאֲמַר הַבוּ לַהּ יָת רַבְיָא חַיָּא וּמְקַטָּל לָא תְקַטְּלוּנֵיהּ הָא הִיא אִמֵּיהּ׃
28 וּשְׁמַעוּ כָל יִשְׂרָאֵל יָת דִּינָא דְּדָן מַלְכָּא וּדְחִילוּ מִן קֳדָם מַלְכָּא אֲרֵי חָזוֹ אֲרֵי חָכְמָא מִן קֳדָם יְיָ בְּמֵעוֹהִי לְמֶעְבַּד דִּינָא׃

ד

1 וְהָוָה מַלְכָּא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל׃ 2 וְאִילֵּין רַבְרְבַיָּא דִּילֵיהּ עֲזַרְיָהוּ בַר צָדוֹק כַּהֲנָא׃ 3 אֱלִיחוֹרֶף וַאֲחִיָּה בְּנֵי
שִׁישָׁא סָפְרַיָּא יְהוֹשָׁפָט בַּר אֲחִילוּד מְמַנָּא עַל דָּכְרָנַיָּא׃ 4 וּבְנָיָהוּ בַּר יְהוֹיָדָע מְמַנָּא עַל חֵילָא וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר כַּהֲנַיָּא׃ 5 עֲזַרְיָהוּ בַר
נָתָן מְמַנָּא עַל אִסְטַרְטִיגַיָּא וְזָבוּד בַּר נָתָן כַּהֲנָא שׁוּשְׁבִינָא דְמַלְכָּא׃ 6 וַאֲחִישָׁר מְמַנָּא עַל בֵּיתָא וַאֲדֹנִירָם בַּר עַבְדָּא מְמַנָּא עַל מַסְקֵי מִסִּין׃
7 וְלִשְׁלֹמֹה תְּרֵי עֲשַׂר אִסְטַרְטִיגִין מְמַנִּין עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וּמְסוֹבְרִין יָת מַלְכָּא וְיָת אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ יַרְחָא בְּשַׁתָּא מָטֵי לְחַד לְסוֹבָרָא׃
8 וְאִילֵּין שְׁמָהָתְהוֹן בַּר חוּר בְּטוּר דְּבֵית אָפְרָיִם׃

* *Et dixit mulier altera, Nequaquam: ſed* 22
filius meus viuens, & filius tuus mortuus. &
illa dixit: Minimè: filius tuus mortuus, et filius
meus viuens. & locutæ ſunt coram rege.

* *Et dixit eis rex: Tu dicis, Iſte filius meus* 23
qui viuit, & filius huius qui mortuus eſt. &
tu dicis; Nequaquam: ſed filius meus qui viuit,
at filius huius qui mortuus eſt.

* *Et dixit Rex: Tollite mihi gladium. &* 24
attulerunt gladium in conſpectu regis.

* *Et ait Rex: Diuidite puerum viuum in* 25
duo, & date dimidiam partem eius huic, &
dimidiam partem eius huic.

* *Et reſpondit mulier cuius erat filius vi-* 26
uens, & ait ad regem; quoniam turbata ſunt
viſcera eius ſuper filio ſuo, & ait: In me do-
mine, date ei puerum, & morte ne occidatis ip-
ſum. & altera dixit, Neque mihi neque huic
ſit: diuidite eum.

* *Et reſpondit rex & dixit: Date puerum* 27
viuentem mulieri quæ dixit: date eum ei, &
morte ne occidatis ipſum; quoniam ipſa mater
eius. * *Et audiuit vniuerſus Iſrael iudicium* 28
hoc quod iudicauit rex: & timuerunt à facie
regis, quia viderunt quòd ſapientia Dei in eo
ad faciendum iudicia.

CAP. IIII.

ET *erat rex Salomon regnans ſuper Iſrael.* 1

* *Et hi principes qui erant ipſi: Azarias* 2
filius Sadoc ſacerdos.

* *Et Elichoreph & Achia filij Siza ſcribæ.* 3
Joſaphat filius Achilud à commentariis.

* *Et Baneas filius Joiada ſuper exercitum.* 4
& Sadoc & Abiathar ſacerdotes.

* *Et Azarias filius Nathan ſuper aſſiſten-* 5
tes regi, & Zabud filius Nathan amicus Re-
gis.

* *Et Achiſar præpoſitus domus. & Adoni-* 6
ram filius Abda ſuper tributa.

* *Et Salomoni duodecim præfecti ſuper om-* 7
nem Iſrael, ad ſuppeditandum regi & domui
eius. menſis in anno erat vt vnuſquiſque ſub-
miniſtraret. * *Hæc nomina eorum: Benor* 8
in monte Ephraim.

22 * καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ ἑτέρα, οὐχί, ἀλλὰ ὁ υἱός μου ὁ
ζῶν, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς· καὶ αὕτη εἶπεν, οὐχί, ὁ υἱός σου ὁ
τεθνηκώς, καὶ υἱός μου ὁ ζῶν. καὶ ἐλάλησαν ἐνώπιον τοῦ
23 βασιλέως. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, σὺ λέγεις, ὅτι
ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς. καὶ σὺ λέγεις,
οὐχί, ἀλλὰ ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, ὁ δὲ υἱός σου ὁ τεθνηκώς.
24 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, λάβετέ μοι μάχαιραν. καὶ
παρεστάθησαν τῷ βασιλεῖ μάχαιραν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.
25 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, διέλετε τὸ παιδίον τὸ ζῶν εἰς
δύο, καὶ δότε τὸ ἥμισυ αὐτῇ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῇ.
26 * καὶ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ ἧς υἱὸς ὁ ζῶν, καὶ εἶπεν πρὸς
τὸν βασιλέα, ὅτι ἐταράχθη ἡ μήτρα αὐτῆς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐ-
τῆς, καὶ εἶπεν, ἐν ἐμοὶ κύριε, δότε αὐτῇ τὸ παιδίον, καὶ θα-
νάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό. καὶ ἡ ἑτέρα εἶπεν, μήτε ἐμοὶ
μήτε αὐτῇ ἔστω, διέλετε αὐτό.
27 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, δότε τὸ παιδίον
τὸ ζῶν τῇ γυναικὶ τῇ εἰπούσῃ, δότε αὐτὸ αὐτῇ, καὶ θανά-
τῳ μὴ θανατώσητε αὐτό, ὅτι αὕτη ἡ μήτης αὐτοῦ.
28 * καὶ ἤκουσε πᾶς ἰσραὴλ τὸ κρῖμα τοῦτο ὃ ἔκρινεν ὁ
βασιλεύς· καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τοῦ βασι-
λέως, ὅτι εἶδον ὅτι φρόνησις θεοῦ ἐν αὐτῷ τοῦ ποιεῖν δικαι-
ώματα.

δ΄.

1 * Καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς σολομὼν βασιλεύων ἐπὶ ἰσραήλ.
2 * καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες οἱ ἦσαν αὐτῷ. ἀζαρίας υἱὸς σα-
δὼκ ὁ ἱερεύς.
3 * καὶ ἐλιχόρεφ καὶ ἀχία υἱοὶ σιζὰ γραμματεῖς. ἰω-
σαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπομιμνήσκων.
4 * καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ ἐπὶ τῆς δυνάμεως. καὶ σα-
δὼκ καὶ ἀβιάθαρ ἱερεῖς.
5 * καὶ ἀζαρίας υἱὸς ναθὰν ἐπὶ τῶν καθεσταμένων. καὶ
ζαβοὺδ υἱὸς ναθὰν ἐταῖρος τοῦ βασιλέως.
6 * καὶ ἀχιζαρ οἰκονόμος. καὶ ἀδονιραμ υἱὸς ἀβδὰ ἐ-
πὶ τῶν φόρων.
7 * καὶ τῷ σολομῶντι δώδεκα καθεστάμενοι ἐπὶ παντὸς
ἰσραήλ, χορηγεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. μιᾶς ἐν
τῷ ἐνιαυτῷ ἐχρῆτο ἐπὶ τὸν ἕνα χορηγεῖν.
8 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. βενὼρ ἐν ὄρει ἐ-
φραΐμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et dixit mulier altera, Non ita eſt, ſed filius meus eſt viuus, & filius tuus mortuus; at hæc dixit: Non ita eſt, ſed filius tuus mortuus eſt, & filius meus viuus: & locutæ ſunt ante regem. 23 Et dixit rex: Hæc dicit, Hic eſt filius meus qui eſt viuus, & filius tuus eſt qui mortuus eſt: & iſta dicit, Non ita eſt, ſed filius tuus eſt qui mortuus eſt, & filius meus eſt qui viuus eſt. 24 Et dixit rex, Adferte mihi gladium. & attulerunt gladium ante regem. 25 Et dixit rex, Diuidite infantem viuum in duo, & date partem eius vni, & partem eius alteri. 26 Et dixit mulier, cuius filius erat viuus, regi, (quoniam conuoluta ſunt viſcera eius ſuper filio ſuo) & dixit: Obſecro Domine mi; date illi infantem viuũ, & occidendo non occidatis eum. & altera dixit, Nec meus nec tuus ſit, diuidite. 27 Et reſpondit rex & dixit: Date illi infantem viuum, & occidendo non occidatis eum: ipſa eſt mater eius. 28 Et audiuit omnis Iſrael iudicium quod iudicauit rex: & timuerunt regem, quia viderunt quòd ſapientia à Deo eſſet in præcordiis eius ad faciendum iudicium.

CAP. IIII.

ET fuit rex Selomoh, rex ſuper omnẽ Iſrael. 2 Et hi ſunt magnates qui *aderant* illi: Ghazariah filius Szadok ſacerdotis. 3 Elihhoreph & Ahhiah filij Siſa ſcribæ: Iehoſaphat filius Ahhilud præpoſitus ſuper monimenta. 4 Et Benaiah filius Iehoiadagh præpoſitus ſuper exercitũ: & Szadok & Abiathar ſacerdotes. 5 Et Ghazariah filius Nathan, præpoſitus ſuper anteſignanos; & Zabud filius Nathan ſacerdotis amicus regis. 6 Et Ahhiſar præpoſitus ſuper domum, & Adoniram filius Ghabda, præpoſitus ſuper conuectores tributorum. 7 Et erant Selomoh duodecim anteſignani præpoſiti ſuper omnem Iſrael ſuſtentantes regem, & viros domus eius: menſe in anno attinebat ad vnum *ex eis* ſuſtentare.

8 Et hæc ſunt nomina eorum, Filius Hhur in monte domus Ephraim.

9 * בֶּן־דֶּקֶר בְּמָקֵץ וּבְשַׁעַלְבִים וּבֵית שֶׁמֶשׁ וְאֵילוֹן
10 בֵּית־חָנָן׃ * בֶּן־חֶסֶד בָּאַרֻבּוֹת לוֹ שׂכֹה וְכָל־
11 אֶרֶץ חֵפֶר׃ * בֶּן־אֲבִינָדָב כָּל־נָפַת דֹּאר טָפַת
בַּת־שְׁלֹמֹה הָיְתָה לוֹ לְאִשָּׁה׃
12 * בַּעֲנָא בֶן־אֲחִילוּד תַּעֲנַךְ וּמְגִדּוֹ וְכָל־בֵּית שְׁאָן
אֲשֶׁר אֵצֶל צָרְתָנָה מִתַּחַת לְיִזְרְעֶאל מִבֵּית שְׁאָן
עַד אָבֵל מְחוֹלָה עַד מֵעֵבֶר לְיָקְמְעָם׃
13 * בֶּן־גֶּבֶר בְּרָמֹת גִּלְעָד לוֹ חַוֹּת יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה
אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד לוֹ חֶבֶל אַרְגֹּב אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים
עָרִים גְּדֹלוֹת חוֹמָה וּבְרִיחַ נְחֹשֶׁת׃
14 * אֲחִינָדָב בֶּן־עִדֹּא מַחֲנָיְמָה׃
15 * אֲחִימַעַץ בְּנַפְתָּלִי גַּם־הוּא לָקַח אֶת־בָּשְׂמַת
בַּת־שְׁלֹמֹה לְאִשָּׁה׃
16 * בַּעֲנָא בֶן־חוּשַׁי בְּאָשֵׁר וּבְעָלוֹת׃
17 * יְהוֹשָׁפָט בֶּן־פָּרוּחַ בְּיִשָּׂשכָר׃
18 * שִׁמְעִי בֶן־אֵלָא בְּבִנְיָמִן׃
19 * גֶּבֶר בֶּן־אֻרִי בְּאֶרֶץ גִּלְעָד אֶרֶץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּנְצִיב אֶחָד אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃
20 * יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר־עַל־הַיָּם לָרֹב
אֹכְלִים וְשֹׁתִים וְשְׂמֵחִים׃
21 * וּשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמַּמְלָכוֹת מִן־הַנָּהָר
אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם מַגִּשִׁים מִנְחָה
וְעֹבְדִים אֶת־שְׁלֹמֹה כָּל־יְמֵי חַיָּיו׃
22 * וַיְהִי לֶחֶם־שְׁלֹמֹה לְיוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים
כֹּר סֹלֶת וְשִׁשִּׁים כֹּר קָמַח׃
23 * עֲשָׂרָה בָקָר בְּרֻאִים וְעֶשְׂרִים בָּקָר רְעִי וּמֵאָה
צֹאן לְבַד מֵאַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וּבְרְבְּרִים אֲבוּסִים׃
24 * כִּי־הוּא רֹדֶה בְּכָל־עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד־עַזָּה
בְּכָל־מַלְכֵי עֵבֶר הַנָּהָר וְשָׁלוֹם הָיָה לוֹ מִכָּל־עֲבָרָיו
מִסָּבִיב׃

9 * Bendecar in Macces,& in Salebin,& in
B Bethſames,& in Helon,& in Bethanan.
10 * Beneſſed in Araboth . ipſius enim e-
rat Socho, & omnis terra Epher.
11 * Benabinadab eius omnis Nephador,
Taphet filiam Salomonis habebat vxorẽ.
12 * Bana filius Ahilud regebat Thanach,
& Mageddo, & vniuerſam Bethſan , quæ
eſt iuxta Sarthana ſubter Iezrael à Bethſã
vſque Abelmeula è regione Iecmaam.
13 * Ben-gaber in Ramoth Galaad habe-
bat Auothiair filij Manaſſe in Galaad.ip-
ſe erat in omni regione Argob, quæ eſt in
Baſan , ſexaginta ciuitatibus magnis atq;
muratis quæ habebant ſeras æreas.
14 * Abinadab filius Addo prę erat in Ma-
15 naim. * Achimaas in Neptalim, ſed &
ipſe habebat Baſemath filiam Salomonis
in coniugio.
16 * Banaa filiꝰ Huſi in Aſer & in Baloth.
17 * Ioſaphat filius Pharue in Iſachar.
18 * Semei filius Hela in Beniamin:
19 * Gaber filius Suri in terra Galaad , &
in terra Seon regis Ammorræi , & Og re-
C gis Baſan,ſuper oĩa quæ erant in illa terra.
20 * Iuda & Iſrael innumerabiles ſicut a-
rena maris in multitudine,comedentes &
bibentes, atque lætantes.
21 * Salomon autem erat in ditione ſua
habens omnia regna,à flumine terrę Phi-
liſtiim vſque ad terminum Ægypti , offe-
rentium ſibi munera, & ſeruientium ei
22 cunctis diebus vitæ eius. *Erat autem ci-
bus Salomonis per dies ſingulos triginta
cori ſimilæ,& ſexaginta cori farinæ:
23 * Decem boues pingues,& viginti bo-
ues paſcuales , & centum arietes, excepta
venatione ceruorum, caprearũ atque bu-
balorum & auium altilium.
24 * Ipſe enim obtinebat omnem regio-
nem quæ erat trans flumen à Thapſa vſ-
que ad Gazam , & cunctos reges illarum
regionũ ; & habebat pacem ex omni par-
te in circuitu.

תרגום יונתן

9 בַּר דֶּקֶר בְּמָקֵץ וּבְשַׁעַלְבִים וּבֵית שֶׁמֶשׁ וְאֵילוֹן בֵּית חָנָן׃ 10 בַּר חֶסֶד בַּאֲרֻבּוֹת דִּילֵיהּ שׂוֹכֹה וְכָל אַרְעָא דְּחֶפֶר׃
11 בַּר אֲבִינָדָב כָּל פְּלָכֵי דּוֹר טָפַת בַּת שְׁלֹמֹה חַוָּת לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃ 12 בַּעֲנָא בַּר אֲחִילוּד תַּעֲנָךְ וּמְגִדּוֹ וְכָל בֵּית שְׁאָן דְּכִסְטַר צָרְתָן
מִלְּרַע לְיִזְרְעֶאל מִבֵּית שְׁאָן עַד מֵישַׁר מְחוֹלָה עַד מֵעֵבֶר לְיָקְמְעָם׃ 13 בַּר גֶּבֶר בְּרָמוֹת גִּלְעָד דִּילֵיהּ כַּפְרֵנֵי יָאִיר בַּר מְנַשֶּׁה
דִּי בְגִלְעָד דִּילֵיהּ בֵּית פְּלַךְ טַרְכּוֹנָא דְּכַמְתָּנָן שִׁיתִּין קִרְוִין רַבְרְבָן מַקְפָּן שׁוּר רָם וְדִילְהוֹן עַבְּרִין דְּנְחָשָׁא׃
14 אֲחִינָדָב בַּר עִדּוֹא דִּילֵיהּ מַחֲנָיִם׃ 15 אֲחִימַעַץ בְּשִׁבְטָא דְּבֵית נַפְתָּלִי אַף הוּא נְסִיב יָת בָּשְׂמַת בַּת שְׁלֹמֹה לְאִנְתּוּ׃
16 בַּעֲנָא בַּר חוּשַׁי דְּמִשְׁבַּט אָשֵׁר וּבְעָלוֹת׃ 17 יְהוֹשָׁפָט בַּר פָּרוּחַ בְּיִשָּׂשכָר׃ 18 שִׁמְעִי בַּר אֵלָה בְּשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִן׃
19 גֶּבֶר בַּר אוּרִי בְּאַרְעָא גִּלְעָד אַרְעָא דְּסִיחוֹן מַלְכָּא דֶּאֱמוֹרָאָה וְעוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן וְאִיסְטְרָטִיגָּא חַד דְּמִתַּנָּא בְּאַרְעָא׃
20 יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל סַגִּיאִין כְּחַלָּא דְּעַל יַמָּא לְסַגֵּי אָכְלִין וְשָׁתִין וְחָדְיָן׃
21 וּשְׁלֹמֹה הֲוָה שַׁלִּיט בְּכָל מַלְכְוָתָא מִן פְּרָת אַרְעָא פְּלִשְׁתָּאֵי וְעַד תְּחוּם מִצְרַיִם מְקָרְבִין קָרְבָּנָא וּפָלְחִין יָת שְׁלֹמֹה כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי׃
22 וַהֲוָה לַחְמָא דִּשְׁלֹמֹה לְיוֹמָא חַד תְּלָתִין כּוֹרִין סְלָתָא וְשִׁיתִּין כּוֹרִין קְמְחָא׃
23 עֲשָׂרָה תּוֹרִין דְּפִטְמָא וְעֶשְׂרִין תּוֹרִין דְּרַעְיָא וּמְאָה עָנָא בַּר מֵאַיָּלִין וְטַבְיָן וְיַחְמוּרִין וְעוֹפָא פַּטִּימָא׃
24 אֲרֵי הוּא מַפְלַח בְּכָל עֵבֶר פְּרָת מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה וְכָל מַלְכֵי עֵבֶר פְּרָת וּשְׁלָמָא הֲוָה לֵיהּ מִכָּל עִבְרוֹהִי מִסְחוֹר מְחוֹר׃

* *Filius Dacar in Macas, & in Salabin, et* 9
Bethſamis, & Elon vſque in Bananan.
* *Beneſed in Araboth, ipſius Socho & om-* 10
nis terra Opher.
* *Filij Abinadab omnis Nephador. Taphath* 11
filia Salomonis erat ei in vxorem.
* *Baana filius Achilud Thaanach & Ma-* 12
geddo, & omnem domum Saan quæ à Sarthan
ſubter Jzrael à Bethſaan vſque in Abelmola
vſque in Maeber Iegmaam.
* *Filius Gaber in Ramoth Galaaditæ. huius* 13
erant ciuitates Jaer filij Manaſſe in Galaad.
huic funiculus Argob in Baſan ſexaginta ciui-
tates magnæ & muratæ, & vectes ærei.
* *Achinadab filius Addo Maanaim.* 14
* *Achimaas in Nephthali. & hic cepit Ba-* 15
ſemmath filiam Salomonis in vxorem.
* *Baneas filius Chuſi in Aſer & in Baa-* 16
loth.
* *Joſaphat filius Pharue in Jſachar.* 17
* *Semei filius Ela in Beniamin.* 18
* *Gaber filius Uri in terra Galaad terra* 19
Seon regis Amorræorum & Og regis Baſan, et
præpoſitus in terra Juda vnus.
* *Judas & Jſrael multi nimis vt arena in* 20
mari in multitudine comedentes & bibentes et
lætantes.
* *Et Salomon erat princeps in cunctis re-* 21
gnis à flumine terræ Philiſtiim & vſque ad
terminos Ægypti. & erant afferentes ei dona,
& ſeruierunt Salomoni cunctis diebus vitæ
eius.
* *Et hoc prandium Salomoni in die vna,* 22
triginta cori ſimilæ, & ſexaginta cori fa-
rinæ:
* *Decem vituli electi, & viginti boues* 23
paſcuales, & centum pecudes, extra cer-
uos, & capreas, & volucres electas, & a-
greſtes:
* *Quoniam erat princeps in cunctis trans* 24
flumen à Thapſa vſque ad Gaza in vniuerſis
regnis quæ trans flumen. & erat ipſi pax ex
omnibus partibus eius in circuitu.

9 * υἱὸς δάκαρ ἐν μακὰς καὶ ἐν Σαλαβίν, καὶ βεθ Σα-
μὶς Σ ἐλὼν ἕως βναναή.
10 * βενέσεδ ἐν ἀραβώθ, αὐτῷ ὁ χὼ Σ πᾶσα γῆ ὀφέρ.
11 * υἱοῦ ἀβιναδὰβ πᾶσα νεφαδώρ. Ταφὰθ θυγάτηρ Σο-
λομῶντος ἦν αὐτῷ εἰς γυναῖκα.
12 * βαανὰ υἱὸς ἀχιλοὺδ θαανὰχ καὶ μαγεδδώ, Σ πᾶ-
σα οἶκον Σααὺ τὸν ὠδὰ Σαρθὰν ὑποκάτω ἰζρεὴλ ἐν βεθ
σαδὼ ἕως ἀβελμολὰ ἕως μαέβεε ἰεγμαάμ.
13 * υἱὸς γαβὲρ ἐν ραμὼθ τοῦ γαλαααδίτου. τούτου ἦσαν
πόλεις ἰαὴρ υἱοῦ μανασσῆ ἐν γαλαάδ. τούτῳ κοίνισμα
ἀργὼβ ἐν τῇ βασανὶ ἑξήκοντα πόλεις μεγάλας καὶ τει-
χήρεις καὶ μοχλοὶ χαλκοῖ.
14 * ἀχιναδὰβ υἱὸς ἀβδὼ μαθαΐμ.
15 * ἀχιμαὰς ἐν νεφθαλί. Σ ἔδωκε ἔλαβε τὴν βασεμ-
μὰθ θυγατέρα Σολομῶντος εἰς γυναῖκα.
16 * βανέας υἱὸς χουσὶ ἐν ἀσὴρ Σ ἐν βαλώθ.
17 * ἰωσαφὰτ υἱὸς φαρουὲ ἐν ἰσάχαρ.
18 * σεμεΐ υἱὸς ἠλᾶ ἐν τῷ βενιαμίν.
19 * γαβὲρ υἱὸς οὐρὶ ἐν γῇ γαλαὰδ, γῇ σεὼν τοῦ βασι-
λέως τῶν ἀμορραίων καὶ ὤγ βασιλέως βασάν, Σ νασὶβ
ἐν τῇ γῇ ἰούδα εἷς.
20 * ἰούδας καὶ ἰσραὴλ πολλοὶ σφόδρα ὡς ἡ ἄμμος
ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ
χαίροντες.
21 * καὶ σολομὼν ἦν ἄρχων ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις
ἀπὸ ποταμοῦ γῆς ἀλλοφύλων Σ ἕως ὁρίων αἰγύπτου. κ ἦ-
σαν προσφέροντες αὐτῷ δῶρα, Σ ἐδούλευον τῷ σολομῶνι
πάσας τὰς ἡμέρας τ ζωῆς αὐτοῦ.
22 * καὶ τοῦτο ἄριστον τῷ σολομῶντι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ,
τριάκοντα κόροι σεμιδάλεως, καὶ ἑξήκοντα κόροι ἀ-
λεύρου·
23 * δέκα μόσχοι ἐκλεκτοὶ κ εἴκοσι βόες νομάδες, Σ ἑκα-
τὸν πρόβατα, ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων Σ ὀρνίθων ἐκ-
λεκτῶν καὶ νομάδων·
24 * ὅτι ἦν ἄρχων ἐν παντὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ θά-
ψακ ἕως γαζὰ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς πέραν τοῦ
ποταμοῦ. καὶ ἦν αὐτῷ εἰρήνη ἐκ πάντων τῶν μερῶν αὐτοῦ
κυκλόθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Filius Deker in Makaſz & in Salghabin & Beth-ſames & Ailon Beth-Hhanan. [10] Filius Hhezzed in Aruboth, cuius erat Sochoh, & omnis terra Hhepher. [11] Filius Abinadab, cuius erant omnes regiones Dor. Taphath filia Selomoh erat ei in vxorem. [12] Baghana filius Ahhilud, *eius erat* Thaghnach & Megiddo, & omnis Beth-Sean quæ eſt iuxta Szarthan ſubter Iizreghel à Beth-Sean vſque ad planitiem Mehholah, vſque trans Iacmegham. [13] Filius Gebar in Ramoth Gilghad, cuius erant vici Iair filij Menaſſeh qui erat in Gilghad: cuius Bethpelach Tarcona quæ erat in Mathnan, ſexaginta vrbes magnæ circundatæ muro excelſo, quibus erant vectes ærei. [14] Ahhinadab filius Ghido, cuius erat Mahhanaim.
[15] Ahhimaghaſz in tribu domus Nephtali, etiam ipſe accepit Baſmath filiam Selomoh in vxorem.
[16] Baghana filius Hhuſi, *ea* quæ *erant* de tribu Aſſer & Baghaloth. [17] Iehoſaphat filius Paruahh in Iiſachar.
[18] Simghi filius Elah in tribu filiorum Biniamin. [19] Gebar filius Vri in terra Gilghad terra Zzihhon regis Amorrhæorum & Ghog regis Mathnan: & anteſignanus vnus præerat terræ. [20] Iehudah & Iſrael multi erant tanquam arena quæ eſt ſuper mare in multitudine, comedentes & bibentes & gaudentes. [21] Et Selomoh imperabat omnibus regnis à Perath terra Peliſthæorum & vſque ad terminum Miſzraim, afferentibus munus, & ſeruientibus Selomoh omnibus diebus vitæ ſuæ.
[22] Et erat panis Selomoh ſingulis diebus triginta cori ſimilæ, & ſexaginta cori farinæ.
[23] Decem boues ſagenæ, & decem boues paſcuæ, & centum pecudes, præter ceruos, & capreas, & bubalos, & aues ſaginatas.
[24] Quia dominabatur ipſe omni loco trans Perath à Thiphzzahh vſque Ghaza, & omnibus regibus citra Perath: & pax erat illi ab omnibus lateribus eius circum circa.

25 * וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ
וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע כֹּל יְמֵי שְׁלֹמֹה׃
26 * וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבָּעִים אֶלֶף אֲרֻוֹת סוּסִים
לְמֶרְכָּבוֹ וּשְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים׃
27 * וְכִלְכְּלוּ הַנִּצָּבִים הָאֵלֶּה אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְאֵת
כָּל הַקָּרֵב אֶל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אִישׁ חָדְשׁוֹ
לֹא יַעְדְּרוּ דָּבָר׃
28 * וְהַשְּׂעֹרִים וְהַתֶּבֶן לַסּוּסִים וְלָרֶכֶשׁ יָבִאוּ אֶל
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁם אִישׁ כְּמִשְׁפָּטוֹ׃
29 * וַיִּתֵּן אֱלֹהִים חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה וּתְבוּנָה הַרְבֵּה
מְאֹד וְרֹחַב לֵב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם׃
30 * וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם
וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם׃
31 * וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם מֵאֵיתָן הָאֶזְרָחִי וְהֵימָן וְכַלְכֹּל
וְדַרְדַּע בְּנֵי מָחוֹל וַיְהִי שְׁמוֹ בְּכָל הַגּוֹיִם סָבִיב׃
32 * וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה
33 וָאָלֶף׃ * וַיְדַבֵּר עַל הָעֵצִים מִן הָאֶרֶז אֲשֶׁר
בַּלְּבָנוֹן וְעַד הָאֵזוֹב אֲשֶׁר יֹצֵא בַקִּיר וַיְדַבֵּר עַל
הַבְּהֵמָה וְעַל הָעוֹף וְעַל הָרֶמֶשׂ וְעַל הַדָּגִים׃
34 * וַיָּבֹאוּ מִכָּל הָעַמִּים לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמַת שְׁלֹמֹה
מֵאֵת כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת חָכְמָתוֹ׃

ה

1 * וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ צֹר אֶת עֲבָדָיו אֶל שְׁלֹמֹה
כִּי שָׁמַע כִּי אֹתוֹ מָשְׁחוּ לְמֶלֶךְ תַּחַת אָבִיהוּ כִּי אֹהֵב
הָיָה חִירָם לְדָוִד כָּל הַיָּמִים׃
2 * וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל חִירָם לֵאמֹר׃
3 * אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת דָּוִד אָבִי כִּי לֹא יָכֹל לִבְנוֹת בַּיִת
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר סְבָבֻהוּ עַד
תֵּת יְהוָה אֹתָם תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלָיו׃

REGVM. I. Translat. B. Hierony. *Salomon.*

25 * Habitabatque Iuda & Israel absque timore vllo vnusquisque sub vite sua & sub ficu sua à Dan vsque Bersabee cunctis diebus Salomonis. 26 * Et habebat Salomõ quadraginta millia præsepia equorum currilium, & duodecim millia equestrium. 27 * Nutriebantque eos supradicti regis præfecti, sed & necessaria mensæ regis Salomonis cum ingenti cura præbebant in tempore suo. 28 * Ordeum quoque
D & paleas equorum & iumentorum deferebant in locum vbi erat rex iuxta constitutum sibi. 29 * Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quasi arena quæ est in littore maris.
30 * Et præcedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium Orientalium & Ægyptiorum: 31 * Et erat sapientior cunctis hominibus. sapientior Ethã Ezraite, & Heman, & Calchal, & Dorda filiis Maol: & erat nominatus in vniuersis gentibus per circuitum. 32 * Locutus est quoque Salomon tria millia parabolas, & fuerunt carmina eius quinque millia. 33 * Et disputauit super lignis, à cedro quę est in Libano, vsque ad hyssopum quæ egreditur de pariete; & discurrit de iumentis, & volucribus, & reptilibus & piscibus. 34 * Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapiẽtiam Salomonis, & ab vniuersis regibus terræ qui audiebant sapientiam eius.

CAP. V.

1 MIsit quoque Hiram rex Tyri seruos suos ad Salomonem, audiuit enim quòd ipsum vnxissent regem pro patre eius; quia amicus fuerat Hiram Dauid omni tempore. 2 * Misit autem Salomon 1.Par.2.4
3 ad Hiram, dicens: * Tu scis voluntatem Dauid patris mei, & quia non poterat ædificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum eius.

תרגום יונתן

25 וְיָתֵיב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לְרוּחָצָן גְּבַר תְּחוֹת פֵּירֵי גַּפְנוֹהִי וְתְחוֹת פֵּירֵי תְּאֵנוֹהִי מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע כָּל יוֹמֵי שְׁלֹמֹה׃
26 וַהֲווֹ לִשְׁלֹמֹה אַרְבְּעִין אַלְפִין אֻרְוָת סוּסְוָן לְרְתֵיכוּתֵי וְתְרֵי עֲשַׂר אַלְפִין פָּרָשִׁין׃ 27 וּמְסוּבְרִין אִיסְטַרְטִיגַיָּא תָּאיְלִין יַת מַלְכָּא
שְׁלֹמֹה וְיַת כָּל דְּקָרִיב לְפָתְרָא דְּמַלְכָּא שְׁלֹמֹה גְּבַר יַרְחֵיהּ לָא מְעַכְּבִין מִדְּעַם׃ 28 וְשַׂעֲרַיָּא וְחִבְּנָא לְסוּסְוָתָא וּלְרִכְשָׁא מַיְתָן לַאֲתָרָא
דְּיֶהֱא חַמְּן גְּבַר כְּהֵילְכְּתֵיהּ׃ 29 וְיָהַב יְיָ חָכְמְתָא לִשְׁלֹמֹה וְסִכְלְתָנוּתָא סַגְיָא לַחֲדָא וּפַתְיוּת לִבָּא כְּחַלָּא דְּעַל כֵּיף יַמָּא׃
30 וּסְגִיאַת חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי מַדִּינְחָא וּמִכֹּל חָכְמַת טְצָרִים׃ 31 וְחַכִּים מִכָּל אֱנָשָׁא מֵאֵיתָן בַּר זֶרַח וְהֵימָן וְכַלְכֹּל
וְדַרְדַּע בְּנֵי מָחוֹל וַהֲוָה שְׁמֵיהּ סַגִּיא בְּכָל עַמְמַיָּא סְחוֹר סְחוֹר׃ 32 וּמַלֵּיל תְּלָתָא אַלְפִין מַתְלִין וַהֲוָה תִּשְׁבְּחָתֵיהּ אֶלֶף וְחַמֵּשׁ׃
33 וּמַלֵּיל עַל אָעַיָּא מֵאַרְזָא דִּי בְלְבְנֹן וְעַד אֵזוֹבָא דְּנָפֵק בְּכוֹתְלָא וּמַלֵּיל עַל בְּעִירָא וְעַל עוֹפָא וְעַל רָחְשָׁא וְעַל נוּנְיָא׃
34 וַאֲתוֹ מִכָּל עַמְמַיָּא לְמִשְׁמַע יַת חָכְמַת שְׁלֹמֹה מִן כָּל מַלְכֵי אַרְעָא דְשָׁמְעִין יַת חָכְמְתֵיהּ׃

ה

1 וְשִׁלַּח חִירָם מַלְכָּא דְצוֹר יַת עַבְדּוֹהִי לְוָת שְׁלֹמֹה אֲרֵי שְׁמַע אֲרֵי יָתֵיהּ מְשָׁחוּ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא תְּחוֹת אֲבוּהִי אֲרֵי רְחִימָא הֲוָה חִירָם לְדָוִד
כָּל יוֹמָיָא׃ 2 וְשַׁלַּח שְׁלֹמֹה לְוָת חִירָם לְמֵימַר׃ 3 אַתְּ יָדַעְתְּ יַת דָּוִד אֲבָא אֲרֵי לָא יָכִיל לְמִבְנֵי בֵּיתָא לִשְׁמָא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ
מִן קֳדָם עָבְרֵי קְרָבָא דַּאֲקָפוּהִי עַד דְּיִתְּנִנּוּן תְּחוֹת פַּרְסַת רֵיגְלוֹהִי׃

* *Et habitabat Iudas et Israel confisi vnusquisq; in vite sua, & sub ficu sua, à Dan et vsque ad Bersabee omnibus diebus Salomonis.* 25

* *Et erant Salomoni quadraginta millia in currus, & duodecim millia equitum.* 26

* *Et sufficiebant necessaria præfecti isti regi Salomoni secundum omnia mandata super mensa regis, vnusquisque mense suo, non mutabăt verbum.* 27

* *Et ordea & paleas equis & curribus ferebant in locum vbi erat rex, vnusquisque per ordinem suum.* 28

* *Et dedit Dominus prudentiam Salomoni, & sapientiam multam nimis, & latitudinem cordis vt arena quæ iuxta mare.* 29

* *Et multiplicata est sapientia Salomonis magis quàm sapientia omnium antiquorum hominum, & magis quàm omnes sapientes Ægypti.* 30

* *Et sapiens erat super omnes homines, & sapientia antecedebat super Etham Ezraitem, & Eman, & Chalcal, & Dardae filium Machol. & erat nomen eius in vniuersis gentibus in circuitu.* 31

* *Et locutus est tria millia parabolas. & erant carmina eius quinque millia.* 32

* *Et locutus est de lignis à cedro quæ in Libano & vsque ad hyssopum quæ egreditur ex pariete. & locutus est de iumentis, & de volucribus, & de reptilibus, & de piscibus.* 33

* *Et veniebant omnes populi ad audiendam sapientiam Salomonis. & accipiebat dona à regibus terræ, quicunque audiebant sapientiam eius.* 34

CAP. V.

ET *misit Chiram rex Tyri seruos suos ad Salomonem, audiuit enim quòd ipsum vnxissent in regem pro Dauid patre eius: quia diligẽs erat Chiram Dauid omnibus diebus.* 1

* *Et misit Salomon ad Chiram dicens:* 2

* *Tu nosti Dauid patrem meum quia non poterat ædificare domum nomini Domini Dei mei à facie bellorum circumeuntium eum, donec daret eos Dominus sub vestigiis pedum eius.* 3

25 * καὶ κατῴκει ἰούδας καὶ ἰσραὴλ πεποιθότες ἕκαστος εἰς τὴν ἄμπελον αὐτοῦ & ὑπὸ τὴν συκῆν αὐτοῦ ἀπὸ δὰν, καὶ ἕως βηρσαβεὲ πάσας τὰς ἡμέρας ϑολομῶντος.

26 * καὶ ἦσαν τῷ ϑολομῶντι τεσσαράκοντα χιλιάδες εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων.

27 * καὶ ἐχορήγουν ⓐ καθεσάμενοι ἕκαστος τῷ βασιλεῖ ϑολομῶντι καὶ πάντα τὰ διηγελμένα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως, ἕκαστος τὴν μερίδα αὐτοῦ, ὁ παρήλλαξεν λόγον.

28 * καὶ τὰς κριθὰς καὶ τὸ ἄχυρον τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἅρμασιν ἔφερον εἰς τὸν τόπον οὗ ἦν ὁ βασιλεύς, ἕκας & κατὰ τὴν ταῖξιν αὐτοῦ.

29 * καὶ ἔδωκε κύριος φρόνησιν τῷ ϑολομῶντι, καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ χύμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν.

30 * καὶ ἐπληθύνθη ἡ σοφία σολομῶντος ὑπὲρ τὴν φρόνησιν πάντων ἀρχαίων ἀνθρώπων, καὶ ὑπὲρ πάσας φρο-
31 νίμους αἰγύπτου. * καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ αἰθὰμ τὸν ἐζραΐτην, καὶ τὸν αἱμὰν καὶ τὸν χαλκὰλ & τὸν δαρδαὲ υἱὸν μαχόλ. καὶ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἔθνεσι κύκλῳ.

32 * καὶ ἐλάλησε τρεῖς χιλιάδας παραβολάς. καὶ ἦσαν
33 ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. * καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ λιβάνῳ καὶ ἕως τοῦ ὑσσώπου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τοῦ τοίχου. & ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν ἑρπετῶν, καὶ περὶ τῶν ἰχθύων.

34 * καὶ παρεγίνοντο πάντες ⓓ λαοὶ ἀκούειν τὰς σοφίας ϑολομῶντος. καὶ ἐλάμβανε δῶρα παρὰ τῶν βασιλέων τῆς γῆς, ὅσοι ἤκουον τῆς σοφίας αὐτοῦ.

ε'.

1 * Καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου τοὺς παῖδας αὐτοῦ πρὸς ϑολομῶντα, ἤκουσε γὰρ ὅτι αὐτὸν ἔχρισαν εἰς βασιλέα ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ὅτι ἀγαπῶν ἦν
2 χειρὰμ τὸν δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας. * καὶ ἀπέστει-
3 λε ϑολομὼν πρὸς χειρὰμ λέγων· * σὺ οἶδας δαυὶδ τὸν πατέρα μου ὅτι οὐκ ἠδυνάτο οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ϑεοῦ μου ἀπὸ προσώπου τῶν πολέμων τῶν κυκλωσάντων αὐτόν, ἕως τοῦ δοῦναι αὐτοὺς κύριον ὑπὸ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et sedebat Iehudah & Israel in confidentia quisque sub fructu vitis suæ, & sub fructu ficus suæ à Dan & vsque ad Beersebagh omnibus diebus Selomoh. [26] Et fuerunt Selomoh quadraginta millia præsepiorum equorum pro curribus suis, & duodecim millia equitum. [27] Et sustentabant antesignani hi regem Selomoh, & omnem qui accedebat ad mẽsam regis Selomoh, vnusquisque mense suo, non differebant *suppetere* quicquam. [28] Et hordea, & paleam equis & cursoribus equis deferebant ad locum in quo erat quisque iuxta consuetum sibi. [29] Et dedit Dominus sapientiam Selomoh & intelligentiam multam valdè & dilatationem cordis, tanquam arenam quæ est super littus maris.

[30] Et amplior fuit sapientia Selomoh sapientiâ omnium filiorum Orientis, & omni sapientia Misraim.

[31] Et sapientior fuit omni homine, ipso Aithan filio Zerahh, & Hheman, & Chalchol, & Dardagh filiis Mahhol: & fuit nomen eius celebre in omnibus gentibus vndiquaque. [32] Et locutus est tria millia parabolarum, & fuerunt cantica eius mille & quinque. [33] Et locutus est super lignis à cedro quæ est in Libnan, & vsque ad hyssopum quæ prodit de pariete: & locutus est super iumentis, & super auibus, & super reptilibus, & super piscibus. [34] Et veniebant ex omnibus gentibus ad audiendam sapientiam Selomoh, ab omnibus regibus terræ qui audierant sapientiam eius.

CAP. V.

ET misit Hhiram rex Szor seruos suos ad Selomoh, quia audierat quòd vnxerant eum vt esset rex pro patre suo: nam dilexerat Hhiram Dauid omnibus diebus. [1] Et misit Selomoh ad Hhiram dicendo: [2] Tu nosti Dauid patrem meum quòd non potuit ædificare domum nomini Domini Dei sui propter belligeratores qui circuierant illum, vsquequo tradidit illos Dominus sub planta pedum eius.

4 * וְעַתָּה הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהַי לִי מִסָּבִיב אֵין שָׂטָן
וְאֵין פֶּגַע רָע׃

4 * Nunc autem requiē dedit Deus meus mihi per circuitum , & non eſt ſatan neq; occurſus malus:

5 * וְהִנְנִי אֹמֵר לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־דָּוִד אָבִי לֵאמֹר בִּנְךָ אֲשֶׁר אֶתֵּן
תַּחְתֶּיךָ עַל־כִּסְאֶךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי׃

5 * quamobrem cogito ædificare tēplum nomini domini Dei mei, ſicut locutus eſt Dauid patri meo dicens:
B Filius tuus quem dabo pro te ſuper ſolium tuum, ipſe ædificabit domū nomini meo.

6 * וְעַתָּה צַוֵּה וְיִכְרְתוּ־לִי אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן וַעֲבָדַי
יִהְיוּ עִם־עֲבָדֶיךָ וּשְׂכַר עֲבָדֶיךָ אֶתֵּן לְךָ כְּכֹל אֲשֶׁר
תֹּאמַר כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין בָּנוּ אִישׁ יֹדֵעַ לִכְרֹת־
עֵצִים כַּצִּדֹנִים׃ 7 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ חִירָם אֶת־דִּבְרֵי
שְׁלֹמֹה וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה הַיּוֹם אֲשֶׁר
נָתַן לְדָוִד בֵּן חָכָם עַל־הָעָם הָרָב הַזֶּה׃

6 * Præcipe igitur vt pręcidant mihi ſerui tui cedros de Libano, & ſerui mei ſint cum ſeruis tuis : mercedem autem ſeruorum tuorum dabo tibi quamcunque petieris. ſcis enim quomodo non eſt in populo meo vir qui nouerit ligna cędere ſicut Sidonij. 7 * Cùm ergo audiſſet Hiram verba Salomonis, lætatus eſt valdè, & ait: Benedictus Dominus hodie, qui dedit Dauid filium ſapiētiſsimum ſuper populum hunc plurimum.

8 * וַיִּשְׁלַח חִירָם אֶל־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר שָׁמַעְתִּי אֵת
אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלָי אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־כָּל־חֶפְצְךָ בַּעֲצֵי
אֲרָזִים וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים׃ 9 * עֲבָדַי יֹרְדוּ מִן־הַלְּבָנוֹן יָמָּה וַאֲנִי אֲשִׂימֵם
דֹּבְרוֹת בַּיָּם עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח אֵלַי וְנִפַּצְתִּים
שָׁם וְאַתָּה תִּשָּׂא וְאַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת־חֶפְצִי לָתֶת לֶחֶם
בֵּיתִי׃

8 * Et miſit Hiram ad Salomonem dicens: Audiui quęcunq; mandaſti mihi. ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis.
9 * Serui mei deponent ea de Libano ad
C mare, & ego componam ea in ratibus in mari vſque ad locum quem ſignificaueris mihi : & applicabo ea ibi, & tu tolles ea: præbebiſque neceſſaria mihi, vt detur cibus domui meæ.

10 * וַיְהִי חִירוֹם נֹתֵן לִשְׁלֹמֹה עֲצֵי אֲרָזִים וַעֲצֵי
בְרוֹשִׁים כָּל־חֶפְצוֹ׃ 11 * וּשְׁלֹמֹה נָתַן לְחִירָם עֶשְׂרִים אֶלֶף כֹּר חִטִּים
מַכֹּלֶת לְבֵיתוֹ וְעֶשְׂרִים כֹּר שֶׁמֶן כָּתִית כֹּה־יִתֵּן
שְׁלֹמֹה לְחִירָם שָׁנָה בְשָׁנָה׃

10 * Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina & ligna abiegna iuxta omnem vo
11 luntatem eius. * Salomon autem prębebat Hiram viginti millia coros tritici in cibum domui eius, & viginti coros puriſsimi olei. hæc tribuebat Salomon Hirā per ſingulos annos.

12 * וַיהוָה נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ וַיְהִי
שָׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם׃

12 * Dedit quoque Dominus ſapientiam Salomoni, ſicut locutus eſt ei. Et erat pax inter Hiram & Salomo-
D nem, & percuſſerunt ambo fœdus.

13 * וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַס מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמַּס
שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ׃ 14 * וַיְשַׁלָּחֵם לְבָנוֹנָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים בַּחֹדֶשׁ חֲלִיפוֹת
חֹדֶשׁ יִהְיוּ בַלְּבָנוֹן שְׁנַיִם חֳדָשִׁים בְּבֵיתוֹ וַאֲדֹנִירָם
עַל־הַמַּס׃

13 * Elegitque rex Salomon operarios de omni Iſrael, & erat indictio triginta millia virorum. 14 * Mittebatque eos in Libanum decem millia per menſes ſingulos viciſsim, ita vt duobus menſibus eſſent in domibus ſuis. Et Adoniram erat ſuper huiuſcemodi indictionem.

תרגום יונתן

4 וּכְעַן אֲנִיחַ יְיָ אֱלָהִי לִי מִסְחוֹר סְחוֹר לֵית סָטָן וְלֵית פֶּגַע בִּישׁ׃
5 וְהָא אֲנָא אָמֵר לְמִבְנֵי בֵיתָא לִשְׁמָא דַיְיָ אֱלָהִי כְּמָה דְמַלִּיל יְיָ עִם דָּוִד אַבָּא לְמֵימַר בְּרַךְ דְּאֶתֵּן תְּחוֹתָךְ עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָךְ הוּא יִבְנֵי בֵיתָא לִשְׁמִי׃ 6 וּכְעַן פַּקֵּיד וְיִקְצוֹן לִי אַרְזִין מִן לְבָנֹן וְעַבְדַי יְהוֹן עִם עַבְדָךְ וַאֲגַר עַבְדָךְ אֶתֵּן לָךְ כְּכֹל דְּתֵימַר אֲרֵי אַתְּ יָדַעְתְּ אֲרֵי
לֵית בְּנָא גַּבְרָא דְיָדַע לְמִקַּץ אָעִין כְּצִידוֹנָאֵי׃
7 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע חִירָם יַת פִּתְגָמֵי דְשְׁלֹמֹה וַחֲדֵי לַחֲדָא וַאֲמַר בְּרִיךְ יְיָ יוֹמָא דֵין דְיָהַב לְדָוִד בַּר חַכִּים עַל עַמָּא סַגִּיאָה הָדֵין׃
8 וּשְׁלַח חִירָם לְוָת שְׁלֹמֹה לְמֵימַר שְׁמִעֵית יַת דְשַׁלַּחְתָּ לְוָתִי אֲנָא אֶסוֹפִיק יַת כָּל צְרָכָךְ בְּאָעֵי אַרְזִין וּבְאָעֵי בִּירְתָן׃
9 עַבְדַי יַחֲתוּן מִן לְבָנֹן לְיַמָּא וַאֲנָא אֲשַׁוְינוּן תּוֹרְגָסִין בְּיַמָּא עַד אַתְרָא דְתִשְׁלַח לִי וַאֲרַמְינִנּוּן תַּמָּן וְאַתְּ תְּשׁוֹל וְאַתְּ תְּסוֹפִיק יַת צְרָכִי לְמִתַּן מָזוֹן לְאֶנָשׁ בֵּיתִי׃ 10 וַהֲוָה חִירָם יָהֵיב לִשְׁלֹמֹה אָעֵי אַרְזִין וַאָעֵי בִּירְתָן כָּל צְרָכֵיהּ׃
11 וּשְׁלֹמֹה יְהַב לְחִירָם עֶשְׂרִין אַלְפִין כּוֹרִין חִטִּין פְּרַנּוּם לֶאֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וְעֶשְׂרִין כּוֹרִין מִשְׁחָא כְּתִישָׁא כְּדֵין יָהֵיב שְׁלֹמֹה לְחִירָם שַׁתָּא בְּשַׁתָּא׃ 12 וַיְיָ יְהַב חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כְּמָא דְמַלִּיל לֵיהּ וַהֲוָה שְׁלָמָא בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וּגְזַרוּ קְיָם תַּרְוֵיהוֹן׃
13 וּמַנִּי טַלְיָא שְׁלֹמֹה מַסְקֵי מִסִּין מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַהֲוָה מַסְקֵי מִסִּין תְּלָתִין אַלְפִין גַּבְרָא׃
14 וּשְׁלַחִינוּן לְלְבָנֹן עַשְׂרָא אַלְפִין גַּבְרָא בְּיַרְחָא חָוֵי בְּלְבָנֹן וְתַרִין יַרְחִין בְּבֵיתֵיהּ וַאֲדֹנִירָם מְמַנָּא עַל מַסְקֵי מִסִּין׃

* Et nunc requiē dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum, non eſt inſidiator & non eſt occurſus malus. 4

* Et ecce ego dico ædificare domum nomini Domini Dei, ſicut locutus eſt Dominus ad Dauid patrem meum dicens: Filius tuus quem dabo pro te ſuper ſolium tuum, hic ædificabit domum nomini meo. 5

* Et nunc præcipe & præcidant mihi ligna de Libano. ecce ſerui mei cum ſeruis tuis, & mercedem ſeruorum tuorum dabo tibi ſecundū omnia quæ dixeris. quia tu ſcis, quòd non eſt in nobis qui nouerit incidere ligna ſicut Sidonij. 6

* Et factum eſt vt audiuit Chiram verba Salomonis, lætatus eſt valdè. & ait: Benedictus Dominus hodie qui dedit Dauid filium ſapientem ſuper populum multum hunc. 7

* Et miſit Chiram ad Salomonem, dicens: Audiui de omnibus quæ miſiſti ad me, ego faciam voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis. 8

* Serui mei deducent ea de Libano in mare, & ego ponam ea in ratibus vſque ad locum quem nunciaueris ad me, & excutiam ea ibi & tu tolles. & tu facies voluntatem meam vt des panes domui meæ. 9

* Et erat Chiram dans Salomoni cedros & abietes iuxta omnem voluntatem eius. 10

* Et Salomon dedit Chiram viginti millia coros tritici cibum domui eius, & viginti batos olei contuſi. ſecundùm hoc dabat Salomon Chiram ſingulis annis. 11

* Et Dominus dedit Salomoni ſapientiam ſicut locutus eſt ei. & erat pax inter Chiram & inter Salomonem. & pepigerunt fœdus inter ſe. 12

* Et tulit Rex Salomon tributum de omni Iſrael. & erat tributum triginta millia virorum. 13

* Et miſit eos in Libanum, decem millia in menſe, qui viciſſim mutabantur, menſe vno erant in Libano, et duobus menſibus in domibus ſuis. & Adoniram ſuper tributum. 14

4 * καὶ νῦν ἀνέπαυσεν κύριος ὁ θεός μου ἐμοὶ κυκλόθεν, οὐκ ἔστιν ἐπίβουλος & οὐκ ἔστιν ἀπάντημα πονηρόν.

5 * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ λέγω οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ, καθὼς ἐλάλησεν κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου λέγων, ὁ υἱός σου ὃν δώσω ἀντὶ σοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον σου, ὅστος οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου.

6 * καὶ νῦν σύτιλαι καὶ κοψάτωσάν μοι ξύλα ἐκ τοῦ λιβάνου. ἰδοὺ ⓓ δοῦλοί μου μετὰ τῶν δούλων σου, καὶ τὸν μισθὸν τῶν δούλων σου δώσω σοι κατὰ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς, ὅπου οἶδας, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν εἰδὼς κόπτειν ξύλα καθὼς ⓓ σιδώνιοι.

7 * καὶ ἐχάρη χιρὰμ ὡς ἤκουσε χιρὰμ τῶν λόγων σολομῶντος & ἐχάρη χάρᾳ μεγάλῃ· καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς σήμερον ὃς ἔδωκε τῷ δαυὶδ υἱὸν φρόνιμον ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν πολὺν τοῦτον.

8 * καὶ ἀπέστειλε χιρὰμ πρὸς σολομῶντα λέγων, ἀκήκοα πρὸς πάντων ὧν ἀπέστειλας πρός με, ἐγὼ ποιήσω τὸ θέλημά σου εἰς ξύλα κέδρινα καὶ πεύκινα.

9 * ⓓ δοῦλοί μου καταξύουσιν αὐτὰ ἐκ τοῦ λιβάνου εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγὼ θήσομαι αὐτὰ εἰς σχεδίας ἕως τοῦ τόπου οὗ ἂν ἀποστείλῃς πρός με, καὶ ἐκπυλάξω αὐτὰ ἐκεῖ καὶ σὺ ἀρεῖς. καὶ σὺ ποιήσεις τὸ θέλημά μου τοῦ δοῦναι ἄρτους τῷ οἴκῳ μου.

10 * καὶ ιῶ χιρὰμ ἐδίδου σολομῶντι κέδρους καὶ πεύκας κατὰ πᾶν τὸ θέλημα αὐτοῦ.

11 * καὶ σολομὼν ἔδωκε τῷ χιρὰμ εἴκοσι χιλιάδας κόρους πυροῦ μαχὰλ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι βὰθ ἐλαίου κεκοπανισμένου. κατὰ τοῦτο ἐδίδου σολομὼν τῷ χιρὰμ καθ' ἐνιαυτόν.

12 * καὶ κύριος ἔδωκε τῷ σολομῶντι σοφίαν καθὼς ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ιῶ εἰρήνη ἀναμέσον χιρὰμ & ἀναμέσον σολομῶντος. & διέθεντο διαθήκην ἀναμέσον ἑαυτῶν.

13 * καὶ ἀνέβησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν φόρον ἐκ παντὸς ἰσραήλ· & ιῶ ὁ φόρος τριάκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν.

14 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν λίβανον, δέκα χιλιάδες ἐν τῷ μηνὶ ἀλλασσόμενοι, μῆνα ἕνα ἦσαν ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ δύο μῆνας ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν. καὶ ἀδονιρὰμ ἐπὶ τοῦ φόρου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et nunc requiem dedit Dominus Deus meus mihi vndique; non eſt aduerſarius, nec occurſus malus.

5 Et ecce ego dico quòd ædificabo domum nomini Domini Dei mei, ſicut locutus eſt Dominus cum Dauid patre meo, dicēdo: Filius tuus quem dabo pro te ſuper ſolium regni tui, ipſe ædificabit domum nomini meo.

6 Et nunc iube vt ſcindant mihi cedros ex Libnan, & ſerui mei erunt cum ſeruis tuis; & mercedem ſeruorum tuorum dabo tibi iuxta id quod dixeris: nam tu noſti quòd non eſt inter nos vir qui norit ſcindere ligna vt Szidonæi.

7 Et fuit cùm audiſſet Hhiram verba Selomoh, lætatus eſt valdè, & dixit: Benedictus Deus hodie, qui dedit Dauid filium ſapientem ſuper populum multum hunc. 8 Et miſit Hhiram ad Selomoh dicendo: Audiui quòd miſiſti ad me. ego ſufficiam omnem neceſſitatem tuam in lignis cedrorum & lignis abietum. 9 Serui mei deducent *ligna* ex Libnan ad mare, & ego ponam ea per rates in mare vſque ad locum ad quē miſeris mihi, & coniiciam ea ibi, & tu tolles: & tu ſuppeditabis neceſſitatem meam dando cibum viris domus meæ. 10 Et Hhiram præbuit Selomoh ligna cedrorum & ligna abietum, omnem neceſſitatem eius.

11 Et Selomoh dedit Hhiram viginti millia cororum frumenti in ſuſtentationem hominibus domus eius, & viginti coros olei contuſi: ſic dedit Selomoh Hhiram ſingulis annis. 12 Et Dominus dedit ſapientiam Selomoh, ſicut locutus fuerat ei. & fuit pax inter Hhiram & Selomoh; & percuſſerunt fœdus ambo ipſi.

13 Et præpoſuit rex Selomoh conuectores tributorum ex omni Iſrael, & fuerunt conuectores tributorum triginta millia virorum.

14 Et miſit illos ad Libnan decem millia virorum, in menſe viciſſim vno menſe erant in Libnan, & duobus menſibus in domo ſua. & Adoniram erat præpoſitus ſuper conuectores tributorum.

15 * וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף נֹשֵׂא סַבָּל וּשְׁמֹנִים
אֶלֶף חֹצֵב בָּהָר׃
16 * לְבַד מִשָּׂרֵי הַנִּצָּבִים לִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר עַל־
הַמְּלָאכָה שְׁלֹשׁ אֲלָפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָרֹדִים
בָּעָם הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה׃
17 * וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּסִּעוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת
לְיַסֵּד הַבַּיִת אַבְנֵי גָזִית׃
18 * וַיְפַסְּלוּ בֹנֵי שְׁלֹמֹה וּבֹנֵי חִירוֹם וְהַגִּבְלִים וַיָּכִינוּ
הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לִבְנוֹת הַבָּיִת׃

ו

1 * וַיְהִי בִשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה
לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית
בְּחֹדֶשׁ זִו הוּא הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לִמְלֹךְ שְׁלֹמֹה עַל־
יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן הַבַּיִת לַיהוָה׃
2 * וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שִׁשִּׁים־
אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ׃
3 * וְהָאוּלָם עַל־פְּנֵי הֵיכַל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ
עַל־פְּנֵי רֹחַב הַבָּיִת עֶשֶׂר בָּאַמָּה רָחְבּוֹ עַל־פְּנֵי הַבָּיִת׃
4 * וַיַּעַשׂ לַבַּיִת חַלֹּנֵי שְׁקֻפִים אֲטֻמִים׃
5 * וַיִּבֶן עַל־קִיר הַבַּיִת יָצוּעַ סָבִיב אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת
סָבִיב לַהֵיכָל וְלַדְּבִיר וַיַּעַשׂ צְלָעוֹת סָבִיב׃
6 * הַיָּצוּעַ הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּה וְהַתִּיכוֹנָה
שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּה וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּה
כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לְבִלְתִּי אֲחֹז
בְּקִירוֹת הַבָּיִת׃
7 * וְהַבַּיִת בְּהִבָּנְתּוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת
וְהַגַּרְזֶן כָּל־כְּלִי בַרְזֶל לֹא־נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנְתּוֹ׃
8 * פֶּתַח הַצֶּלַע הַתִּיכֹנָה אֶל־כֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית
וּבְלוּלִים יַעֲלוּ עַל־הַתִּיכֹנָה וּמִן־הַתִּיכֹנָה אֶל־
הַשְּׁלִשִׁים׃

15 * Fuerũt itaq; Salomoni ſeptuaginta millia eorum qui onera portabãt,& octogin-
16 ta millia latomorum in mõte: * abſq; prępoſitis qui præerant ſingulis operibus numero trium millium & trecentorum prę-
cipientiũ populo,& his qui faciebãt opus.
17 * Præcepitq; rex vt tollerent lapides grandes,lapides precioſos in fundamentũ tem
18 pli,& quadrarent eos, * quos dolauerunt cęmentarij Salomonis & cęmentarij Hiram.Porrò Giblij præparauerunt ligna,& lapides ad ædificandam domum.

CAP. VI.

1 * FActum eſt ergo quadringenteſimo & 2.Pa.3.1
A octogeſimo anno egreſsionis filiorũ Iſrael de terra Ægypti in anno quarto menſe Zio, ipſe eſt menſis ſecundus regni Salomonis ſuper Iſrael, ædificare cœpit do-
2 mum Domino. * Domus autẽ quam ædificabat rex Salomõ Dño,habebat ſexaginta cubitos in lõgitudine, & viginti cubitos in latitudine,& triginta cubitos in al-
3 titudine. * Et porticus erat ante templum viginti cubitorũ longitudinis, iuxta menſuram latitudinis templi, & habebat decẽ
4 cubitos latitudinis ante faciẽ templi: * Fe-
5 citque in templo feneſtras obliquas, * & ędificauit ſuper parietem templi tabulata per gyrũ in parietibus domusper circuitũ templi & oraculi,& fecit latera in circui-
6 tu. * Tabulatũ quod ſubter erat quinq; cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatũ ſex cubitorũ latitudinis, & tertiũ tabulatũ ſeptem habens cubitos latitudinis. Trabes autem poſuit in domo per circuitũ forinſecus, vt nõ hærerent muris tẽ-
7 pli. * Domus autem cùm ædificaretur de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata eſt: & malleus & ſecuris, & omne ferra-
B mentum non ſunt audita in domo cùm
8 ædificaretur. * Oſtium lateris medij in pariete erat domus dextræ, & per cochleam aſcendebant in medium cœnaculum, & à medio in tertium.

תרגום יונתן

15 וַהֲוָה לִשְׁלֹמֹה שִׁבְעִין אַלְפִין דְּנָטְלִין בְּכִתְפָא וְתַמְנָן אַלְפִין דְּפָסְלִין בְּטוּרָא׃ 16 בַּר מֵרַבָּנֵי אִיסְטַרְטִינַיָּא דִּלְשְׁלֹמֹה דְּמִמַּנָּן עַל
עִיבִידְתָּא תְּלָתָא אַלְפִין וּתְלָת מְאָה דְּמַפְלְחִין בְּעַמָּא דְּעָבְדִין בְּעִבִידְתָּא׃ 17 וּפַקִּיד מַלְכָּא וַעֲקַרוּ אַבְנִין רַבְרְבָן אַבְנִין טָבָן לְשַׁכְלָלָא
בַּיְתָא אַבְנִין פְּסִילָן׃ 18 וּפְסָלוּ אַרְדִיכְלֵי שְׁלֹמֹה וְאַרְדִיכְלֵי חִירָם וְאַרְגְּבְלָאֵי וְאַתְקִינוּ אָעֲיָא וְאַבְנַיָּא לְמִבְנֵי בַּיְתָא׃

ו

1 וַהֲוָה בְּאַרְבַּע מְאָה וְתַמְנָן שְׁנִין לְמִיפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּשַׁתָּא רְבִיעָאָה בְּיַרְחָא זִיו נִיצָנָיָא הוּא יַרְחָא תִּנְיָנָא לְמַלְכוּתֵהּ
שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל וּבְנָא בַּיְתָא קֳדָם יְיָ׃ 2 וּבַיְתָא דִּבְנָא מַלְכָּא שְׁלֹמֹה קֳדָם יְיָ שִׁיתִּין אַמִּין אָרְכֵּיהּ וְעֶשְׂרִין פּוּתְיֵהּ וּתְלָתִין אַמִּין רוּמֵיהּ׃
3 וְאוּלְמָא עַל אַפֵּי הֵיכְלָא דְּבַיְתָא עֶשְׂרִין אַמִּין אָרְכֵּיהּ עַל אַפֵּי פּוּתְיָא דְבַיְתָא עֲשַׂר אַמִּין פּוּתְיֵהּ עַל אַפֵּי בַּיְתָא׃ 4 וַעֲבַד לְבַיְתָא
כַּוִּין פְּתִיחִין מְרָגְיוּ וּסְתִימָן מִלְּבַר וְחָפַן כְּלִינְסָא בַּיִת שְׁרַיָּת אַנְחָה רֵישֵׁי שְׁרַיָּת אַרְזַיָּא׃ 5 וּבְנָא עַל כָּתְלֵי בַּיְתָא זִיזָא סְחוֹר סְחוֹר אַפֵּק עַל כָּתְלֵי
בַּיְתָא סְחוֹר סְחוֹר לְהֵיכְלָא וּלְבִית כַּפּוּרֵי וַעֲבַד מְחִיצָתָא׃ 6 מְחִיצְתָא אַרְעִיתָא חֲמֵשׁ אַמִּין פּוּתְיֵהּ וּמְצִיעָתָא שִׁית אַמִּין
פּוּתְיֵהּ וּתְלִיתָאָה שְׁבַע אַמִּין פּוּתְיֵהּ אֲרֵי נִפְקָתָא עֲבַד לְגָיו לְבָרָא מִן מְחִיצָיָא לְמֶהֱוֵי רֵישֵׁי שְׁרָיָתָא נְיָחִין עַל זִיזָא וְלָא יֶהֱוֵין שְׁרָיָתָא מְעַבְּרָן
בְּכָתְלֵי בַּיְתָא׃ 7 וּבַיְתָא בְּאִתְבְּנָיוּתֵיהּ אַבְנִין שְׁלָמָן מְטַקַּס אִתְבְּנִי וְאַרְזוּבִין וְחוּלִילִין כָּל מָאן דְּבַרְזְלָא לָא אִשְׁתְּמַע בְּבַיְתָא בְּאִתְבְּנָיוּתֵיהּ׃
8 תַּרְעָא דְמְחִיצְתָא אַרְעִיתָא פְּתִיחַ לְעִבַּר בֵּיתָא מִיְמִינָא וּבְמִסְבְּתָא סָלְקִין מִן אַרְעִיתָא לְעִילִיתָא בְּאוֹרַח מְצִיעָתָא׃

15 * Et fuerunt Salomoni septuaginta millia eorum qui portabant onus, & octoginta millia latomorum in monte,

16 * Absque principibus qui præerant super opera Salomonis tria millia & trecenti præfecti populi qui faciebant opera.

17 * Et præcepit rex, & tollunt lapides grandes preciosos in fundamentum domus & lapides dolatos.

18 * Et dolauerant serui Salomonis & serui Chiram & Giblij, & præparauerunt lapides, & ligna ad ædificandum domum.

15 * καὶ ἦσαν τῷ Σολομῶντι ἑβδομήκοντα χιλιάδες αἰρόντων ἄρσιν, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες λατόμων ἐν τῷ ὄρει,

16 * ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων τῶν καθεσταμένων ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Σολομῶντος τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι ἐπισάται ἐκ λαοῦ τῶν ποιούντων τὰ ἔργα.

17 * καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς, καὶ ἄραι λίθους μεγάλους λιμένας εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ οἴκου καὶ λίθους τετμημένους.

18 * καὶ ἐτελέκησαν οἱ δοῦλοι Σολομῶντος καὶ οἱ δοῦλοι χειρὼμ καὶ οἱ γίβλιοι, καὶ ἡτοίμασαν τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον.

CAP. VI.

1 ET factum est in octogesimo & quadringentesimo anno egressionis filiorum Israel de Ægypto, anno quarto in secundo mense regnante rege Salomone super Israel, & ædificauit domum Domino.

2 * Et domus quam ædificauit rex Salomon Domino, sexaginta cubiti longitudo eius, et viginti cubiti latitudo eius, & triginta cubiti altitudo eius.

3 * Et vestibulum ante faciem templi viginti cubiti longitudo eius super latitudinem domus, & decem in cubito latitudo eius ante faciem domus.

4 * Et fecit domui fenestras cancellatas secretas.

5 * Et fecit super parietem domus trabes per gyrum templo & oraculo. & fecit latera in circuitu.

6 * Latus quod subter, quinque cubitorum latitudo eius. & medium sex cubitorum latitudo, & tertium septem cubitorum latitudo eius, quia distantiam dedit domui per circuitum forinsecus domus, vt non hærerent parietibus domus:

7 * Nam domus cùm ædificaretur ipsa, lapidibus integris dolatis ædificata est. & malleus et securis & omne instrumentum ferreum non auditum fuit quum ædificabatur ipsa.

8 * Et ostium lateris inferioris ad humerum domus dextrũ, & cochlearis ascensus in medium, & de medio in culmen tertium.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς αἰγύπτου τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἐν τῷ δευτέρῳ μηνὶ βασιλεύοντος τοῦ βασιλέως Σολομῶντος ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ.

2 * καὶ ὁ οἶκος ὃν ᾠκοδόμησεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τῷ κυρίῳ ἑξήκοντα πήχεις τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι πήχεις τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα πήχεις τὸ ὕψος αὐτοῦ.

3 * καὶ τὸ ἐλαμ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ εἴκοσι πήχεις τὸ μῆκος αὐτοῦ ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ οἴκου, καὶ δέκα ἐν πήχει τὸ πλάτος αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου.

4 * καὶ ἐποίησεν τῷ οἴκῳ θυρίδας ἀπεκλεισμένας κρυπτάς.

5 * καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου μέλαθρα κυκλόθεν τῷ ναῷ καὶ τῷ δαβίρ. καὶ ἐποίησε πλευρὰς κύκλῳ.

6 * ἡ πλευρὰ ἡ ὑποκάτω, πέντε πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς. καὶ τὸ μέσον ἓξ πηχέων τὸ πλάτος, καὶ ἡ τρίτη ἑπτὰ πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς, ὅτι διάστημα ἔδωκεν τῷ οἴκῳ κυκλόθεν ἔξωθεν τοῦ οἴκου, ὅπως μὴ ἐπαμβαίνωσιν τῶν τοίχων τοῦ οἴκου.

7 * ὁ γὰρ οἶκος ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι αὐτόν, λίθοις ὁλοκλήροις ἀκατεργάστοις ᾠκοδομήθη. καὶ σφῦρα καὶ πέλεκυς καὶ πᾶν σκεῦος σιδηροῦν οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι αὐτόν.

8 * καὶ ὁ πυλὼν τῆς πλευρᾶς τῆς ὑποκάτωθεν ἐπὶ τὸ ὠμίαν τοῦ οἴκου τὸ δεξιόν, καὶ ἑλικτὴ διάβασις εἰς τὸ μέσον καὶ ἐκ τοῦ μέσου ἐπὶ τὰ τεσσαρα.

CHALDAIÇAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et fuerunt Selomoh septuaginta millia qui portabant humero, & octoginta millia qui cædebant in monte.

16 Præter magistros antesignanorum Selomoh qui præpositi erant super opus, tria millia & trecenti, qui seruire faciebant populum qui faciebat opus. 17 Et iussit rex vt eruerent lapides magnos, lapides bonos ad fundandum domum, lapides cæsos.

18 Et ceciderunt architecti Selomoh & architecti Hhiram, & cæsores, & composuerunt ligna & lapides ad ædificandum domum.

CAP. VI.

ET fuit quadringentesimo & octogesimo anno, ex quo egressi sunt filij Israel de terra Miszraim, anno quarto mense splédoris florũ (ipse est mensis secundus, quo regnauit Selomoh super Israel) ædificauit domum Domino. 2 Et domus quam ædificauit rex Selomoh Domino, sexaginta cubitorum erat longitudo eius, & viginti latitudo eius, & triginta cubitorum altitudo eius. 3 Et porticus erat ante templum domus, & viginti cubitorum erat longitudo eius ante latitudinem domus, & decem cubitorum latitudo eius ante domum.

4 Et fecit domui feneſtras apertas intrinsecus & clausas forinsecus, & operiebant vectem domus quietis, capita tigni cedrini. 5 Et ędificauit super parietes domus prominentiã in circuitu, gyrauitqúe parietes domus circumcirca templum & domũ propitiationũ: & fecit appendices per circuitum. 6 Appendicis inferioris quinque cubitorum erat latitudo, & medij sex cubitorum latitudo, & tertij septem cubitorũ latitudo. quia proiecturam fecit in medio forinsecus ab appendicibus vt capita tignorum quiescerent super prominentias, & non tigna transirent parietes domus. 7 Et domus dum ædificaretur, lapidibus perfectis ordinationis ædificata est. & mallei & secures, omne instrumentum ferri non auditum est in domo dum ædificaretur. 8 Porta appendicis inferioris aperta erat in latere domus dextro, & per cochleas ascendebant ab inferiori ad superiorem per viam appendicum.

9 * וַיִּבֶן אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ וַיִּסְפֹּן אֶת־הַבַּיִת גְּבִים
וְשִׂדֹרֹת בָּאֲרָזִים׃
10 * וַיִּבֶן אֶת־הַיָּצִיעַ עַל־כָּל־הַבַּיִת חֲמֵשׁ אַמּוֹת
קוֹמָתוֹ וַיֶּאֱחֹז אֶת־הַבַּיִת בַּעֲצֵי אָרָזִים׃
11 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר׃
12 * הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־אַתָּה בֹנֶה אִם־תֵּלֵךְ בְּחֻקֹּתַי
וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשֶׂה וְשָׁמַרְתָּ אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי
לָלֶכֶת בָּהֶם וַהֲקִמֹתִי אֶת־דְּבָרִי אִתָּךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
13 אֶל־דָּוִד אָבִיךָ׃ * וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
14 * וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ׃
15 * וַיִּבֶן אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת מִבֵּיתָה בְּצַלְעוֹת אֲרָזִים
מִקַּרְקַע הַבַּיִת עַד־קִירוֹת הַסִּפֻּן צִפָּה עֵץ מִבַּיִת וַיְצַף
אֶת־קַרְקַע הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת בְּרוֹשִׁים׃
16 * וַיִּבֶן אֶת־עֶשְׂרִים אַמָּה מֵיַרְכְּתֵי הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת
אֲרָזִים מִן־הַקַּרְקַע עַד־הַקִּירוֹת וַיִּבֶן לוֹ מִבַּיִת
לִדְבִר לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃
17 * וְאַרְבָּעִים בָּאַמָּה הָיָה הַבַּיִת הוּא הַהֵיכָל לִפְנִי׃
18 * וְאֶרֶז אֶל־הַבַּיִת פְּנִימָה מְקֻלַּעַת פְּקָעִים וּפִטּוֵרֵי
צִצִּים הַכֹּל אֶרֶז אֵין אֶבֶן נִרְאָה׃
19 * וּדְבִיר בְּתוֹךְ־הַבַּיִת מִפְּנִימָה הֵכִין לְתֵת שָׁם
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה׃
20 * וְלִפְנֵי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְעֶשְׂרִים אַמָּה
רֹחַב וְעֶשְׂרִים אַמָּה קוֹמָתוֹ וַיְצַפֵּהוּ זָהָב סָגוּר וַיְצַף
21 מִזְבֵּחַ אָרֶז׃ * וַיְצַף שְׁלֹמֹה אֶת־הַבַּיִת מִפְּנִימָה זָהָב
סָגוּר וַיַּעֲבֵר בְּרַתֹּקוֹת זָהָב לִפְנֵי הַדְּבִיר וַיְצַפֵּהוּ זָהָב׃
22 * וְאֶת־כָּל־הַבַּיִת צִפָּה זָהָב עַד־תֻּם כָּל־הַבָּיִת וְכָל־
הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־לַדְּבִיר צִפָּה זָהָב׃
23 * וַיַּעַשׂ בַּדְּבִיר שְׁנֵי כְרוּבִים עֲצֵי־שֶׁמֶן עֶשֶׂר אַמּוֹת
קוֹמָתוֹ׃

9 * Et ædificauit domũ & consummauit
eam. Texit quoque domum laquearibus
10 cedrinis: * Et ædificauit tabulatum super
omnem domum quinque cubitis altitu-
dinis,& operuit domum lignis cedrinis.
11 * Et factus est sermo Domini ad Salomo-
12 nem,dicens: *Domus hæc quam ędificas,
si ambulaueris in præceptis meis, & iudi-
cia mea feceris,& custodieris omnia man-
data mea gradiens per ea,firmabo sermo-
nem meum tibi quem locutus sum ad Da
13 uid patrem tuum: *Et habitabo in medio
filiorum Israel,& non derelinquam popu
14 lum meum Israel. *Igitur ædificauit Salo-
15 mon domũ & consummauit eam.*Et ędi-
ficauit parietes domus intrinsecus tabula-
tis cedrinis à pauimento domus vsque ad
summitatem parietum & vsq; ad laquea-
ria, & operuit lignis cedrinis intrinsecus,
& texit pauimentum domus tabulis abie-
16 gnis. *Ædificauitque viginti cubitorũ ad
posteriorem partem templi tabulata ce-
drina à pauimento vsque ad superiora, &
fecit interiorem domum oraculi in san-
17 ctum sanctorum.*Porrò quadraginta cu-
C bitorum erat ipsum templum prę foribus
18 oraculi: *Et cedro oĩs domus intrinsecus
vestiebatur, habẽs tornaturas & iũcturas
suas fabrefactas & cęlaturas eminẽtes.om
nia cedrinis tabulis vestiebantur,nec om-
nino lapis apparere poterat in pariete.
19 *Oraculũ autẽ in medio domus in inte-
riori parte fecerat, vt poneret ibi arcá fœ-
20 deris Dñi.*Porrò oraculũ habebat viginti
cubitos lõgitudinis, & viginti cubitos la-
titudinis, & vigĩti cubitos altitudinis: &
opuit illud atque vestiuit auro purissimo.
21 sed & altare vestiuit cedro. *Domũ quoq;
ante oraculũ opuit auro purissimo: & affi
22 xit laminas clauis aureis.*Nihil erat in tẽ-
plo quod nõ auro tegeretur. sed & totum
23 altare oraculi texit auro. * Et fecit in ora-
culo duos cherubin de lignis oliuarum
decem cubitorum altitudinis.

תרגום יונתן

9 וּבְנָא יַת בֵּיתָא וְשַׁכְלֵלֵיהּ וְטַלֵּיל יַת בֵּיתָא בְּהִנְתּוּכִין וְעִילָא מִנְּחוֹן סִדְרָא דְּרִיכְפַּת רֵישֵׁי שַׁרְיַת אַרְזָיָא׃ 10 וּבְנָא יַת חֵיקָא עַל כָּל
בֵּיתָא חֲמֵשׁ אַמִּין רוּמֵיהּ וְטַלֵּיל יַת בֵּיתָא בַּאֲעֵי אַרְזָיָא׃ 11 וַהֲוָה פִּתְגָמָא מִן קֳדָם יְיָ עִם שְׁלֹמֹה לְמֵימַר׃ 12 בֵּיתָא הָדֵין
דְּאַתְּ בָּנֵי אִם תְּהָךְ בִּקְיָמַי וְאִם יַת דִּינַי תַּעְבֵּיד וְתִטַּר יַת כָּל פִּקּוּדַי לְמֶהָךְ בְּהוֹן וְאָקִים יַת פִּתְגָמִי עִמָּךְ דְּמַלֵּילִית עִם דָּוִד אֲבוּךְ׃
13 וְאֶשְׁרֵי שְׁכִינְתִי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא אֶרְחֵיק יַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ 14 וּבְנָא שְׁלֹמֹה יַת בֵּיתָא וְשַׁכְלֵלֵיהּ׃
15 וּבְנָא יַת כְּתָלֵי בֵּיתָא מִלְגָיו בְּמִחְיֹצַת אַרְזָא מֵאַרְעִית בֵּיתָא וְעַד כְּתָלַיָּא עַד מְטֵי שְׁמֵי שַׁרְיָתָא חָפֵי נִסְרִין דַּאַרְזָא מִלְגָיו וְחָפֵי יַת אוּשֵׁי
בֵּיתָא בְּמִחְיֹצַת בֵּירְנָן׃ 16 וּבְנָא יַת עֶשְׂרִין אַמִּין מִסְפֵּי בֵּיתָא בְּמִחְיֹצַת אַרְזָא מִן אוּשַׁיָּא וְעַד כְּתַלַיָּא וּבְנָא לֵיהּ מִלְגָיו לְבֵית מַלְגֵי בְּפוּרֵי
לְקוּדְשָׁ קֻדְשַׁיָּא׃ 17 וְאַרְבְּעִין אַמִּין הֲוָה בֵּיתָא הוּא הֵיכְלָא לְקִבְלֵיהּ׃ 18 וְנִסְרִין דְּאַרְזָא חָפֵי בֵּיתָא מִלְגָיו וּגְלַף חֵיזוּ בִּיעִין
וְאַשׁוּנִין שׁוֹשַׁנִּין כָּל בֵּיתָא חָפֵי נִסְרִין דְּאַרְזָא לֵית אַבְנָא מִתְחַזְיָא׃ 19 וּבֵית כַּפּוּרֵי בְגוֹ בֵּיתָא מִלְגָיו אַתְקִין לְמֶתַן תַּמָּן יַת אֲרוֹן קְיָמָא דַּייָ׃
20 וּקְדָם בֵּית כַּפּוּרֵי עֶשְׂרִין אַמִּין אָרְכָּא וְעֶשְׂרִין אַמִּין פּוּתְיָא וְעֶשְׂרִין אַמִּין רוּמֵיהּ וְחַפָּהִי דַּהֲבָא טָבָא וְחָפָא מַדְבְּחָא נִסְרִין דַּאַרְזָא׃
21 וְחָפָא שְׁלֹמֹה יַת בֵּיתָא מִלְגָיו דַּהֲבָא טָבָא וְאַעְבַּר בְּשַׁלְשְׁלָן דְּדַהֲבָא קֳדָם בֵּית כַּפּוּרֵי וְחָפָהִי דַּהֲבָא׃
22 וְיָת כָּל בֵּיתָא חָפָא דַּהֲבָא עַד דְּשֵׁלִים כָּל בֵּיתָא וְכָל מַדְבְּחָא דִּי לְבֵית כַּפּוּרֵי חָפָא דַּהֲבָא׃
23 וַעֲבַד בְּבֵית כַּפּוּרֵי תְּרֵין כְּרוּבִין דַּאֲעֵי זֵיתָא עֲשַׂר אַמִּין רוּמֵיהּ׃

9 * καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον καὶ συνετέλεσεν αὐτόν. καὶ ἐκοιλοστάθμει αὐτὸν ἐν κέδρῳ.

10 * καὶ ᾠκοδόμησε τοῦ ἐνδέσμους διʼ ὅλου τοῦ οἴκου πέντε πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ συνέχεν ἐνδέσμοις ἐν ξύλοις κεδρίνοις.

11 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Σολομῶντα λέγων·

12 * ὁ οἶκος οὗτος ὃν σὺ οἰκοδομεῖς, ἐὰν ὁδεύσῃς ἐν τοῖς προστάγμασί μου, καὶ τὰ κρίματά μου ποιῇς, καὶ φυλάσσῃς πάσας τὰς ἐντολάς μου πορευόμενος ἐν αὐταῖς, στήσω τὸν λόγον μου μετὰ σοῦ ὃν ἐλάλησα πρὸς Δαυὶδ τὸν πατέρα σου.

13 * καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ οὐ καταλείψω τὸν λαόν μου Ἰσραήλ.

14 * καὶ ᾠκοδόμησεν Σολομὼν τὸν οἶκον καὶ συνετέλεσεν αὐτόν.

15 * καὶ ᾠκοδόμησε τοῦ τοίχους τοῦ οἴκου ἔσωθεν διὰ ξύλων κεδρίνων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ οἴκου καὶ ἕως τῶν τοίχων καὶ ἕως τῶν δοκῶν. καὶ ἐκοιλοστάθμησε συνεχόμενα ἐν ξύλοις ἔσωθεν. καὶ περιέσχεν τὸ ἔσω τοῦ οἴκου ἐν πτυχίναις πλευραῖς.

16 * καὶ ᾠκοδόμησε τοῦ εἴκοσι πήχεις ἀπʼ ἄκρου τοῦ οἴκου τῶν πλευρῶν τῶν κεδρίνων ἀπὸ ἐδάφους ἕως τῶν δοκῶν. καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἔσωθεν εἰς νηὸν τῶν ἁγίων.

17 * καὶ τεσσαράκοντα πηχέων ἦν αὐτὸς ὁ ναὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβίρ,

18 * καὶ κέδρῳ περιεσκέπασε τὸν οἶκον ἔσωθεν. καὶ ἔγλυψεν κολοκύνθας καὶ διαπετάσματα πέταλα, πάντα κέδρινα, καὶ λίθος οὐκ ἐφαίνετο.

19 * καὶ τὸ δαβὶρ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔσωθεν, δοῦναι ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου.

20 * εἴκοσι πηχέων τὸ μῆκος καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ πλάτος, καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ συγκεκλεισμένῳ.

21 * καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβίρ, καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ.

22 * καὶ ὅλον τὸν οἶκον περιέσχε χρυσίῳ, ἕως συντελείας παντὸς τοῦ οἴκου.

23 * καὶ ἐποίησεν ἐν τῷ δαβὶρ δύο χερουβὶμ ἐκ ξύλων κυπαρισσίνων δέκα πηχέων τὸ μέγεθος ἑκατέρου·

9 * Et ædificauit domum & conſummauit eam. & laquearibus texit eam in cedris.

10 * Et ædificauit tabulata per totam domum quinque cubitorum altitudo eius, & cõfundebat tabulata in lignis cedrinis.

11 * Et factus eſt ſermo Domini ad Salomonem dicens:

12 * Domus hæc quam tu ædificas, ſi ambulaueris in præceptis meis, & iudicia mea feceris, & cuſtodieris omnia mandata mea gradiens in eis, firmabo ſermonem meum tecum quem locutus ſum ad Dauid patrem tuum.

13 * Et habitabo in medio filiorum Iſrael, & non derelinquam populum meum Iſrael.

14 * Et ædificauit Salomon domum & conſummauit eam.

15 * Et ædificauit parietes domus intrinſecus per ligna cedrina à pauimento domus & vſque ad parietes & vſque ad trabes. & laquearibus texit coniunctim in lignis intrinſecus. et texit interiorem partem domus in abiegnis lateribus.

16 * Et ædificauit viginti cubitos à ſummitate domus laterum cedrinorum à pauimento vſque ad trabes. & fecit eam intrinſecus de oraculo in ſanctum ſanctorum.

17 * Et quadraginta cubitorũ erat ipſum templum ante faciem oraculi:

18 * Et cedro operuit domum intrinſecus. & ſculpſit cælaturas & extenſas laminas, omnia cedrina, & lapis non apparebat.

19 * Et oraculum in medio domus in interiori parte, vt daret ibi arcam fœderis Domini.

20 * Viginti cubitorum longitudo, & viginti cubitorum latitudo; & viginti cubitorum altitudo eius. & operuit illud auro incluſo.

21 * Et fecit altare ante faciem oraculi, & operuit illud auro.

22 * Et totam domum operuit auro, vſque ad conſummationem totius domus.

23 * Et fecit in oraculo duo cherubim de lignis cupreſſinis, decem cubitorum magnitudo menſurata:

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et ædificauit domum & conſummauit illam, & operuit domum trabibus cauatis: & ſupra illas erat ordo multiplex capitum lignorum cedrinorum. 10 Et ædificauit cameram vltra totam domum. quinque cubitorum erat altitudo eius, & operuit domum lignis cedrinis. 11 Et fuit verbum prophetiæ à Domino cum Selomoh dicens: 12 Domus hæc quam ædificas, ſi ambulaueris in decretis meis, & ſi iudicia mea feceris, & ſeruaueris omnia præcepta mea, ambulando in illis; ſtabiliam verbum meum tecum, quod locutus ſum cum Dauid patre tuo. 13 Et ponam maieſtatem meam in medio filiorum Iſrael, & non elongabo populum meum Iſrael. 14 Et ædificauit Selomoh domum, & perfecit illam. 15 Et ædificauit parietes domus intrinſecus tabulatis cedrinis, à pauimẽto domus vſque ad parietes, donec attigiſſet cælos lignorum, & obduxit tabulis cedrinis intrinſecus, & obduxit fundamenta domus tabulatis abiegnis. 16 Et ædificauit viginti cubitos ab extremitatibus domus tabulatis cedrinis à fundamentis vſque ad parietes: & ædificauit ſibi intrinſecus in domo oraculum in ſanctum ſanctorum.

17 Et quadraginta cubitorum erat domus, ipſa eſt templum quod erat contra illud *oraculum*. 18 Et tabulæ cedrinæ operiebant domum intrinſecus, & ſculpſit viſionem ouorum & faſciarum & liliorum: omnis domus erat obducta tabulis cedrinis: non lapis viſus eſt. 19 Et domum oraculi in medio domus intrinſecus compoſuit, vt poneret ibi arcam fœderis Domini.

20 Et ante domum oraculi viginti cubitorũ erat longitudo, & viginti cubitorũ latitudo, & viginti cubitorũ altitudo, & obduxit illam auro bono, & obduxit altare tabulis cedrinis. 21 Et operuit Selomoh domum intrinſecus auro bono, & traduxit catenis aureis domum oraculi, & operuit eam auro. 22 Et totam domum texit auro, donec perficeretur tota domus, totumque altare quod erat in oraculo texit auro. 23 Et fecit in domo oraculi duo cherubin è lignis oleæ, decem cubitorum erat altitudo eius.

24 וְחָמֵשׁ אַמּוֹת כָּנֶף הַכְּרוּב הָאֶחָת וְחָמֵשׁ אַמּוֹת
כָּנֶף הַכְּרוּב הַשֵּׁנִית עֶשֶׂר אַמּוֹת מִקְצוֹת כְּנָפָיו וְעַד־
25 קְצוֹת כְּנָפָיו׃ וְעֶשֶׂר בָּאַמָּה הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי מִדָּה
אַחַת וְקֶצֶב אֶחָד לִשְׁנֵי הַכְּרֻבִים׃
26 קוֹמַת הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר בָּאַמָּה וְכֵן הַכְּרוּב
27 הַשֵּׁנִי׃ וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּרוּבִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת
הַפְּנִימִי וַיִּפְרְשׂוּ אֶת־כַּנְפֵי הַכְּרֻבִים וַתִּגַּע כְּנַף־
הָאֶחָד בַּקִּיר וּכְנַף הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי נֹגַעַת בַּקִּיר הַשֵּׁנִי
וְכַנְפֵיהֶם אֶל־תּוֹךְ הַבַּיִת נֹגְעוֹת כָּנָף אֶל־כָּנָף׃
28 וַיְצַף אֶת־הַכְּרוּבִים זָהָב׃
29 וְאֵת כָּל־קִירוֹת הַבַּיִת מִסָּבִיב קַלַּע פִּתּוּחֵי מִקְלָעוֹת
כְּרוּבִים וְתִמֹרֹת וּפְטוּרֵי צִצִּים מִלִּפְנִים וְלַחִיצוֹן׃
30 וְאֶת־קַרְקַע הַבַּיִת צִפָּה זָהָב לִפְנִימָה וְלַחִיצוֹן׃
31 וְאֶת־פֶּתַח הַדְּבִיר עָשָׂה דַּלְתוֹת עֲצֵי־שָׁמֶן
הָאֵיל מְזוּזוֹת חֲמִשִּׁית׃
32 וּשְׁתֵּי דַּלְתוֹת עֲצֵי־שֶׁמֶן וַיְקַלַּע עֲלֵיהֶם מִקְלְעוֹת
כְּרוּבִים וְתִמֹרֹת וּפְטוּרֵי צִצִּים וְצִפָּה זָהָב וַיַּרְד עַל־
הַכְּרֻבִים וְעַל־הַתִּמֹרֹת אֶת־הַזָּהָב׃
33 וְכֵן עָשָׂה לְפֶתַח הַהֵיכָל מְזוּזוֹת עֲצֵי־שָׁמֶן
מֵאֵת רְבִעִית׃
34 וּשְׁתֵּי דַלְתוֹת עֲצֵי בְרוֹשִׁים שְׁנֵי צְלָעִים הַדֶּלֶת
הָאַחַת גְּלִילִים וּשְׁנֵי קַלָּעִים הַדֶּלֶת הַשֵּׁנִית גְּלִילִים׃
35 וְקָלַע כְּרֻבִים וְתִמֹרוֹת וּפְטֵרֵי צִצִּים וְצִפָּה
זָהָב מְיֻשָּׁר עַל־הַמְּחֻקָּה׃
36 וַיִּבֶן אֶת־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית שְׁלֹשָׁה טוּרֵי גָזִית
וְטוּר כְּרֻתוֹת אֲרָזִים׃
37 בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִת יֻסַּד בֵּית יְהוָה בְּיֶרַח זִו׃
38 וּבַשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרֵה בְּיֶרַח בּוּל הוּא הַחֹדֶשׁ
הַשְּׁמִינִי כָּלָה הַבַּיִת לְכָל־דְּבָרָיו וּלְכָל־מִשְׁפָּטוֹ
וַיִּבְנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים׃

24 *Quinque cubitorum ala cherub vna,
& quinque cubitorum ala cherub altera,
id est, decem cubitos habentes à summita-
te alæ vsque ad alæ alterius summitatem.
25 *Decem quoque cubitorum erat cherub
D secundus in mensura pari, & opus vnum
26 erat in duobus cherubim, *id est, altitudi
nem habebat vnus cherub decem cubito-
27 rum, & similiter cherub secundus. *Po-
suitq; cherubin in medio templi interio-
ris. extendebãt autem alas suas cherubin,
& tangebat ala vna parietem, & ala che-
rub secundi tangebat parietem alterum:
alæ autem in media parte templi seinui-
28 cem contingebant. *Texit quoque cheru-
29 bin auro. *Et omnes parietes templi per
circuitum sculpsit variis cælaturis & tor-
no. & fecit in eis cherubin & palmas, &
picturas varias quasi prominentes de pa-
30 riete & egredientes. *Sed & pauimentum
domus texit auro intrinsecus & extrinse-
31 cus. *Etĩ ingressu oraculi fecit duo ostiola
de lignis oliuarum, postesq; angulorum
32 quinque. *Et duo ostia de lignis oliua-
rum. & sculpsit in eis picturam cherubin
& palmarum species, & anaglypha valde
prominentia, & texit ea auro, & operuit
tam cherubin quàm palmas & cætera au-
33 ro. *Fecitq; in introitu templi postes de
34 lignis oliuarum quadrangulatos, *Et duo
ostia de lignis abiegnis altrinsecus, & v-
trumque ostium duplex erat, & scinuicem
35 tenens aperiebatur. *Et sculpsit cherubin
& palmas & cælaturas valdè eminentes,
operuitq; omnia laminis aureis opere
36 quadro ad regulam. *Et ædificauit atrium
interius tribus ordinibus lapidum poli-
torum, & vno ordine lignorum cedri.
37 *Anno quarto fundata est domus Domini
38 in mense Zio: * Et in anno vndecimo
mense Elul, ipse est mensis octauus, per-
fecta est domus in omni opere suo, & in
vniuersis vtensilibus suis. ædificauitq;
eam annis septem.

תרגום יונתן

24 וְחַמֵשׁ אַמִּין כְּנָפָא דְכְרוּבָא חַד וַחֲמֵשׁ אַמִּין כְּנָפָא תִּנְיָנָא עֶשֶׂר אַמִּין מִקְצַת כְּנָפוֹהִי וְעַד קְצַת כְּנָפוֹהִי׃
25 וְעֶשֶׂר אַמִּין כְּרוּבָא תִּנְיָנָא מְשַׁחְתָּא חֲדָא וְעִיבְרָא חַד לְתַרִין כְּרוּבַיָּא׃ 26 רוּמֵיהּ דְכְרוּבָא חַד עֶשֶׂר אַמִּין וְכֵן כְּרוּבָא תִּנְיָנָא׃
27 וְיָהַב יָת כְּרוּבַיָּא בְגוֹ בֵּיתָא גַּוָּאָה וּפְרִסוּ יָת כְּנָפֵי כְּרוּבַיָּא וּמַטְיָא כְּנָפָא דְכְרוּבָא חֲדָא בְּכֻתְלָא וְכָנְפָא דְכְרוּבָא תִּנְיָנָא מַטְיָא בְּכֻתְלָא תִּנְיָנָא
וְכָנְפֵיהוֹן לְגוֹ בֵּיתָא מַטְיָא כְּנַף לְכָנָף׃ 28 וַחֲפָא יָת כְּרוּבַיָּא דַּהֲבָא׃ 29 וְיָת כָּל כּוֹתְלֵי בֵּיתָא סָחִיף צִיּוּרִין וּגְלַף קְלִיעִין כְּרוּבִין
וְצוּרַת דְּקָלִין וְאַטּוּנִין שׁוֹשַׁנִּין מִלְּגָיו וְלִבָּרָא׃ 30 וְיָת אוּשְׁיָי בֵּיתָא חָפָא דַּהֲבָא מִלְגָיו וּלְבָרָא׃ 31 וְלִתְרַע בֵּית כַּפּוֹרֵי עֻבַּד תַּשְׁעִין
דַּאֲעֵי זֵיתָא אִילְהֵי וְסִפּוֹהִי מְסַקְסְקִין׃ 32 וְתַרְתֵּין דַּשְׁעִין דַּאֲעֵי זֵיתָא וּגְלַף עֲלֵיהוֹן קְלִיעִין כְּרוּבִין וְאַטּוּנִין וְשׁוֹשַׁנִּין וְחָפֵי
דַּהֲבָא וְנַסִיךְ עַל כְּרוּבַיָּא וְעַל צוּרַת דִּיקְלַיָּא יָת דַּהֲבָא׃ 33 וְכֵן עֲבַד לְתַרַע הֵיכְלָא סִיפִין דַּאֲעֵי זֵיתָא מִן רְבִיעָתָא׃
34 וְתַרְתֵּי דַּשְׁעִין דַּאֲעֵי בִּירוֹשׁ תְּרֵין צִירִין דַּשָׁא חֲדָא סְגַלְגִּלִין וּתְרֵין צִירִין דַּשָׁא תִּנְיָנָא סְגַלְגִּלִין׃
35 וּגְלַף כְּרוּבִין וְצוּרַת דְּקָלִין וְאַטּוּנִין וְשׁוֹשַׁנִּין וְחָפֵי דַּהֲבָא מְכַבַּשׁ עַל צוּרְתָּא׃
36 וּבְנָא יָת דָּרָתָא גַּוֵּיתָא חַלְתָּא סִדְרִין דְּאֶבֶן טָבָא וְסִידְרָא חַד דְּמַרִישׁ אֲעֵי אַרְזָיָא׃
37 בְּשַׁתָּא רְבִיעָיְתָא שְׁרֵי לְאִישְׁתַּכְלָלָא בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ בְּיֶרַח זִיו נִיצָנָיָא׃ 38 וּבְשַׁתָּא חַדָּא עֲשַׂרְ בְּיֶרַח מֵיסַף אַבִיבָיָא הוּא
יַרְחָא תְּמִינָאָה אִישְׁתַּכְלַל בֵּיתָא לְכָל גְּזֵרָתֵיהּ וּלְכָל דַּחֲזִי לֵיהּ וּבְנָנֵהוּ שְׁבַע שְׁנִין׃

24 ‡ Et quinque cubitorum ala cherub vnius, & quinque cubitorum ala eius secunda.

24 ‡ καὶ πέντε πηχέων τὸ πτερύγιον ἑνὸς χερουβ ἑνός, καὶ πέντε πηχέων τὸ πτερύγιον αὐτοῦ τὸ δευτερον.

25 ‡ Decem in cubito à parte alæ eius & vsque ad partem alæ eius. & secundo cherub in mensura vna consummatio vna cum ambobus.

25 ‡ δέκα ἐν πήχει ἀπὸ μέρους πτερυγίου αὐτοῦ καὶ ἕως μέρους πτερυγίου αὐτοῦ. καὶ τῷ δευτέρῳ χερουβ ἐν μέτρῳ ἑνὶ συντέλεια μία μετ' ἀμφοτέρων.

26 ‡ Et altitudo cherub vnius decem in cubito. sic & secundus cherub.

26 ‡ καὶ τὸ ὕψος τοῦ χερουβ ἑνὸς δέκα ἐν πήχει. οὕτως καὶ τὸ δευτερον χερουβ.

27 ‡ Et posuit ambo cherubim in medio domus interioris. & extendit alas suas, & tangebat ala vna parietem domus, & ala cherub secundi tangebat parietem alterum. & alæ eorum in medio domus se inuicem contingebant ala alæ.

27 ‡ καὶ ἔθηκεν ἀμφότερα τὰ χερουβὶμ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτάτου, καὶ διεπέτασε τὰς πτέρυγας αὐτῶν, καὶ ἥπτετο ἡ πτέρυξ ἡ μία τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου, καὶ ἡ πτέρυξ τοῦ χερουβ τοῦ δευτέρου ἥπτετο τοῦ τοίχου τοῦ ἑτέρου. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἥπτοντο πτέρυξ πτέρυγος.

28 ‡ Et texit Cherubim auro:

28 ‡ καὶ ἐκάλυψε τὰ χερουβὶμ χρυσίῳ.

29 ‡ Et omnes parietes domus per circuitū in cælaturis sculpsit in stylo cherubim, & palmas, et extensas laminas intrinseco & extrinseco.

29 ‡ καὶ πάντας τοὺς τοίχους τοῦ οἴκου κύκλῳ ἐν κολαπτοῖς ἔγλυψεν ἐν γραφίδι χερουβὶμ, καὶ φοίνικας καὶ διαπετάσματα πέταλα τῷ ἐσωτέρῳ καὶ τῷ ἐξωτέρῳ.

30 ‡ Et pauimentum domus texit auro interioris & exterioris.

30 ‡ καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου ἐκάλυψε χρυσίῳ τοῦ ἐσωτάτου καὶ τοῦ ἐξωτάτου.

31 ‡ Et ostio oraculi fecit portas de lignis iuniperinis. & limina quincuplicia,

31 ‡ καὶ τῷ θυρώματι τοῦ δαβὶρ ἐποίησε θύρας ἐκ ξύλων ἐλαιῶν. καὶ φλιὰς πεντάπλας,

32 ‡ Et duas portas de lignis abiegnis. & sculpturæ super eam insculptæ; in eis cherubim & palmæ, & extensæ laminæ. & texit auro, & descendebat super cherubim & super palmas aurum.

32 ‡ καὶ δύο θύρας ἐκ ξύλων πευκίνων. καὶ ἐγκολαπτὰ ἐπ' αὐτὴν ἐγκεκολαμμένα, ἐπ' αὐτῶν χερουβὶμ καὶ φοίνικες, καὶ διαπετάσματα πέταλα. καὶ ἐκάλυψεν χρυσίῳ, καὶ κατέβαινον ἐπὶ τὰ χερουβὶμ καὶ ἐπὶ τοὺς φοίνικας τὸ χρυσίον.

33 ‡ Et sic fecit vestibulo templi. limina de lignis iuniperinis, porticus quadrupliciter;

33 ‡ καὶ οὕτως ἐποίησε τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ· φλιαὶ ἐκ

34 ‡ Et in ambabus ianuis ligna abiegna duæ plicæ ianua vna & cardines earum, & duæ plicæ ianua secunda,

34 ξύλων ἐλαιῶν, τοαὶ τετραπλῶς, ‡ καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς θύραις ξύλα πεύκινα δύο πτυχαὶ ἡ θύρα μία καὶ στροφεῖς αὐτῶν, καὶ δύο πτυχαὶ ἡ θύρα ἡ δευτέρα,

35 ‡ Quæ voluebantur insculptæ cherubim & palmæ, & extensæ laminæ, & tectæ auro deducto super sculpturam.

35 ‡ στρεφόμεναι ἐγκεκολαμμέναι χερουβὶμ καὶ φοίνικες, καὶ διαπετάσματα πέταλα, καὶ περιεχόμενα χρυσίῳ καταγομένῳ ἐπὶ τὴν ἐκτύπωσιν.

36 ‡ Et ædificauit atrium interius, tres ordines per politos, & ordo fabrefactæ cedri in circuitu.

36 ‡ καὶ ᾠκοδόμησε τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν. τρεῖς σίχους διὰ πελεκητῶν, καὶ σίχος κατεργασμένης κέδρου

37 κυκλόθεν. ‡ ἐν τῷ τεταρτῳ ἔτει ἐτεμελιώθη ὁ οἶκος κυρίου ἐν μηνὶ Ζίου.

37 Anno quarto incepta est fundari domus sanctuarij Domini, mense apparitionis florum.

38 ‡ Et in anno vndecimo, in mense Bul, ipse est mensis octauus, perfecit domum secundùm omnes rationes eius, et secundùm omnia iudicia eius. & ædificauit eam in septem annis.

38 ‡ καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ ἐν μηνὶ Βύλ, ὅς ἐστιν μὴν ὄγδοος, συνετέλεσε τὸν οἶκον κατὰ πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ κατὰ πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτὸν ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et quinque cubitorum ala cheruba vnius, & quinq; cubitorum ala cheruba alterius: decem cubiti erant ab extremitate alarū vnius vsque ad extremitatem alarum alterius. 25 Et decem cubitorum erat cheruba secundus, mensura eadem, & incisio eadem erat ambobus cherubaia. 26 Altitudo cherub vnius erat decem cubitorum, & sic cheruba secundi.

27 Et posuit cherubaia intra domum interiorem, & extenderunt alas cherubaia, & pertingebat ala vnius ad parietem, & ala cheruba secundi pertingebat ad parietem alterum, & alæ eorum *quæ erant* intra domum pertingebant seinuicem.

28 Et obduxit cherubaia auro. 29 Et omnes parietes domus ambiuit figuris, & sculpsit cælaturis cherubin, & figura palmarum, & funiculis liliorum ab intus ad extra. 30 Et fundamenta domus obduxit auro ab intus ad extra.

31 Et portæ domus oraculi fecit valuas è lignis oleæ, superliminaribus eius & postibus eius inter se ordinatis.

32 Et duas portas è lignis oleæ: & sculpsit super eas cælaturas cherubin, & figuram palmarum, & funiculos & lilia, & obduxit auro, & operuit cherubaia & figuram palmarum auro. 33 Et sic fecit portæ templi superliminaria è lignis oleæ quadrilatera.

34 Et duæ portæ erant è lignis abiegnis; duo cardines portæ vnius erant rotundi, & duo cardines portæ alterius rotundi.

35 Et sculpsit cherubin, & figuram palmarum, & fasciarum, & liliorum; & obduxit auro extenso figuram.

36 Et ædificauit atrium interius tribus ordinibus lapidis boni, & ordine vno tigni lignorum cedrinorum.

37 Anno quarto incepta est fundari domus sanctuarij Domini, mense apparitionis florum.

38 Et anno vndecimo, mense quo congregantur nouæ fruges, ipse est mensis octauus, consummata est domus cum omnibus partibus suis, & cum omnibus quæ videbantur ad eam *pertinere*. & ædificauit eam septem annis.

ז

1 * וְאֶת־בֵּיתוֹ בָּנָה שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה וַיְכַל אֶת־כָּל־בֵּיתוֹ׃

2 * וַיִּבֶן אֶת־בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן מְאָה אַמָּה אָרְכּוֹ
וַחֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ עַל
אַרְבָּעָה טוּרֵי עַמּוּדֵי אֲרָזִים וּכְרֻתוֹת אֲרָזִים
עַל־הָעַמּוּדִים׃

3 * וְסָפַן בְּאֶרֶז מִמַּעַל עַל־הַצְּלָעוֹת אֲשֶׁר עַל־
הָעַמּוּדִים אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה עָשָׂר הַטּוּר׃

4 * וּשְׁקֻפִים שְׁלֹשָׁה טוּרִים וּמַחֲזֶה אֶל־מַחֲזֶה
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃

5 * וְכָל־הַפְּתָחִים וְהַמְּזוּזֹת רְבָעִים שָׁקֻף וּמוּל
מַחֲזֶה אֶל־מַחֲזֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃

6 * וְאֵת אוּלָם הָעַמּוּדִים עָשָׂה חֲמִשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ
וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה רָחְבּוֹ וְאוּלָם עַל־פְּנֵיהֶם וְעַמֻּדִים
וְעָב עַל־פְּנֵיהֶם׃

7 * וְאוּלָם הַכִּסֵּא אֲשֶׁר יִשְׁפֹּט־שָׁם אֻלָם הַמִּשְׁפָּט
עָשָׂה וְסָפַן בָּאֶרֶז מֵהַקַּרְקַע עַד־הַקֹּרָקַע׃

8 * וּבֵיתוֹ אֲשֶׁר־יֵשֵׁב שָׁם חָצֵר הָאַחֶרֶת מִבֵּית
לָאוּלָם כְּמַעֲשֶׂה הַזֶּה עָשָׂה לְבַת־פַּרְעֹה
אֲשֶׁר לָקַח שְׁלֹמֹה כָּאוּלָם הַזֶּה׃

9 * כָּל־אֵלֶּה אֲבָנִים יְקָרוֹת כְּמִדּוֹת גָּזִית מְגֹרָרוֹת
בַּמְּגֵרָה מִבַּיִת וּמֵחוּץ וּמִמָּסַד עַד־הַטֹּפָחוֹת וּמֵחוּץ
עַד־הֶחָצֵר הַגְּדוֹלָה׃

10 * וּמְיֻסָּד אֲבָנִים יְקָרוֹת אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אַבְנֵי
עֶשֶׂר אַמּוֹת וְאַבְנֵי שְׁמֹנֶה אַמּוֹת׃

11 * וּמִלְמַעְלָה אֲבָנִים יְקָרוֹת כְּמִדּוֹת גָּזִית וָאָרֶז׃

12 * וְחָצֵר הַגְּדוֹלָה סָבִיב שְׁלֹשָׁה טוּרִים גָּזִית וְטוּר
כְּרֻתוֹת אֲרָזִים וְלַחֲצַר בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית וּלְאֻלָם
הַבָּיִת׃ 13 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת־חִירָם מִצֹּר׃

CAP. VII.

1 A DOmum autem suam ædificauit Salo-
mon tredecim annis, & ad perfectum
2 vsque perduxit. *Ædificauit quoq; domũ
saltus Libani centum cubitorum longitu
dinis, & quinquaginta cubitorum latitu-
dinis, & triginta cubitorum altitudinis, &
quatuor deambulatoria inter columnas
cedrinas. Ligna quippe cedrina exciderat
3 in columnas, *Et tabulatis cedrinis vesti-
uit totam camerã quę quadraginta quin-
4 que columnis sustẽtabatur. *Vnus autem
ordo habebat columnas quindecim con-
5 tra se inuicem positas, * & è regione se re-
spicientes æquali spatio inter columnas,
& super columnas quadrangulata ligna
6 in cunctis æqualia. * Et porticum colum-
narum fecit quinquaginta cubitorũ lon-
gitudinis, & triginta cubitorum latitudi-
nis, & alteram porticum in facie maioris
porticus & columnas, & epistylia super co
7 lumnas fecit. *Porticum quoque solij in
qua tribunal est fecit, & texit lignis ce-
drinis à pauimẽto vsque ad summitatem.
8 *Et domuncula in qua sedebatur ad iudi-
candum erat in medio porticu simili o-
pere. Domum quoq; fecit filiæ Pharaonis
quam vxorem duxerat Salomon, tali ope-
9 re quali & hanc porticũ. *Omnia lapidib⁹
p̃ciosis, qui ad normam quandam atque
B mensuram, tam intrinsecus quàm extrin-
secus serrati erant à fundamento vsque ad
summitatem parietum, & extrinsecus vs-
10 que ad atrium maius. * Fundamenta au-
tem de lapidibus preciosis lapidibus ma-
11 gnis decem siue octo cubitorum: *Et de-
super lapides precioſi æqualis mensurę se-
12 cti erant, similiterque de cedro. *Et atrium
maius rotundum trium ordinum de la-
pidibus sectis, & vnius ordinis de dolata
cedro, necnon & in atrio domus Domi-
ni interiori, & in porticu domus.
13 * Misit quoque rex Salomon & tulit
Hyram de Tyro,

תרגום יונתן

ז

1 וְיָת בֵּיתֵיהּ בְּנָא שְׁלֹמֹה תְּלַת עֲשְׂרֵי שְׁנִין וְשַׁכְלֵיל יָת כָּל בֵּיתֵיהּ׃ 2 וּבְנָא יָת בֵּית מְקָרֵת מַלְבָיָא מְאָה אַמִּין אָרְכֵּיהּ וְחַמְשִׁין אַמִּין
פּוּתְיֵהּ וּתְלָתִין אַמִּין רוּמֵיהּ עַל אַרְבְּעָה סִידְרֵי עַמּוּדֵי אַרְזָיָא וּקְרוֹנָתְהוֹן דְּאַרְזָיָא עַל עַמּוּדַיָּא׃ 3 וְחַפֵּי נְסָרִין דַּאַרְזָא מֵעֵילַוֵי מְחִיצַיָּא
דְּעַל עַמּוּדַיָּא אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא חַמֵּשׁ עֲשְׂרֵי סִדְרָא׃ 4 וּכְלִנְסָא תְּלָתָא סִידְרִין וְזוּי לָקֳבֵיל זוּי תְּלָת זִמְנִין׃ 5 וְכָל תְּרַעַיָּא
וְסִפַּיָּא מְרַבְּעִין וְחָפָן כְּלִנְסָא וּמְקֳבֵיל זוּי לָקֳבֵיל זוּי תְּלָת זִמְנִין׃ 6 וְיָת אוּלְמָא דְּעַמּוּדַיָּא עֲבַד חַמְשִׁין אַמִּין אָרְכֵּיהּ וּתְלָתִין אַמִּין
פְּתְיֵהּ וְאֻלְמָא עַל אַפֵּיהוֹן וְעַמּוּדַיָּא וּסְקוֹפְתָא עַל אַפֵּיהוֹן׃ 7 וְאוּלְמָא לְאַתְקָנָא תַּמָּן כָּרְסֵי בֵּית דִּינָא דָּאִין תַּמָּן פְּרוּסְדָא לְבֵית דִּינָא
עֲבֵיד וְחָפֵי נְסָרִין דְּאַרְזָא מֵאוּשַׁיָּא וְעַד אוּשַׁיָּא׃ 8 וּבֵיתֵיהּ דְּיֵתֵיב תַּמָּן דַּרְתָּא אָחֳרָנְתָא מִגַּיו לְאוּלְמָא כְּעוּבָדָא הָדֵין עֲבַד
לְבַת פַּרְעֹה דְּנְסֵיב שְׁלֹמֹה כְּאוּלְמָא הָדֵין׃ 9 כָּל אִילֵּין אַבְנִין טָבָן כְּמִשְׁחַת גָּזִית מְמַסְרָן בְּמִסְרָן מִגַּיו וּמִבָּרָא וּמְשַׁכְלְלִין
בְּפוּשְׁכְיָא וּמִלְּבָרָא עַד דַּרְתָּא רַבְּתָא׃ 10 וּמְשֻׁכְלָל בְּאַבְנִין טָבִין אַבְנִין רַבְרְבָן אַבְנֵי עֲשַׂר אַמִּין וְאַבְנֵי תַּמְנֵי אַמִּין׃
11 וּמִלְּעֵילָא אַבְנִין טָבִין כְּמִשְׁחַת גָּזִית וְחָפֵי נְסָרִין דַּאַרְזָא׃
12 וְדַרְתָּא רַבְּתָא סְחוֹר סְחוֹר תְּלָתָא סִדְרִין דְּאָבֶן טָבָא וְסִדְרָא חַד דְּמֵרִישׁ אָעֵי אַרְזָיָא וּלְדָרַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָי גַּוַיְתָא וּלְאוּלְמָא דְּבֵיתָא׃
13 וּשְׁלַח מַלְכָּא שְׁלֹמֹה וּדְבַר יָת חִירָם מְצוֹר׃

CAP. VII.

ET ædificauit Salomon domum ſuam tredecimo anno, & perfecit totam domum ſuam: 1

* Et ædificauit domum ſaltus Libani, centum cubitorum longitudo eius, & quinquaginta cubitorum latitudo eius, & triginta cubitorum altitudo eius ſuper quatuor ordines columnarum cedrinarum, & humeri cedrini columnis. 2

* Et texit cedro domum deſuper in lateribus columnarum. & numerus columnarum quinque & quadraginta, ordo vnus decem & quinque. 3

* Et trabes tres, & regio contra regionem tripliciter. 4

* Et omnes portæ & regiones quadrangulatæ trabibus conuexæ, à ianua ad ianuam tripliciter. 5

* Et porticus columnarum quinquaginta cubitorum longitudo, & triginta cubitorum in latitudine, coniuncta porticui ante faciem eorum. & columnæ & craſſitudo ante faciem eis, 6

* Et porticum ſolij vbi iudicabit ibi, porticum iudicij. & tabulis texit cedrinis à pauimento vſque ad ſummitatem. 7

* Et domus eius in qua ſedebit ibi, & atriũ vnum circundatum his ſecundùm opus hoc. Et ædificauit domum Salomon filiæ Pharaonis, quam duxit Salomon, iuxta porticum hanc. 8

* Hæc omnia ex lapidibus precioſis ſculpta, ex diſtantia intrinſecus & extrinſecus ex fundamentis, vſque ad extremitates parietum, & extrinſecus ad atrium magnum 9

* Fundatum lapidibus precioſis magnis decem cubitis & octo cubitis: 10

* Et deſuper lapidibus precioſis ſecundùm eandem menſuram politis & cedris: 11

* Atrij magni in circuitu tres ordines politorum, & ordo ſculptæ cedri, & atrio domus Domini interius & porticui domus. 12

* Et miſit rex Salomon, & accepit Chiram de Tyro, 13

ζ.

1 * Καὶ ᾠκοδόμησε Σολομὼν τὸν οἶκον αὐτοῦ τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει, καὶ συνετέλεσεν ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.

2 * καὶ ᾠκοδόμησεν τὸν οἶκον δρυμοῦ τοῦ λιβάνου, ἑκατὸν πηχέων τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πεντήκοντα πηχέων τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ ἐπὶ τεσσάρων στίχων στύλων κεδρίνων, καὶ ὠμίαι κέδριναι τοῖς στύλοις.

3 * καὶ ἐφάτνωσε κέδρῳ τὸν οἶκον ἄνωθεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν στύλων. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στύλων πέντε καὶ τεσσαράκοντα, ὁ στίχος ὁ εἷς δέκα καὶ πέντε.

4 * καὶ μέλαθρα τρία, καὶ χώρα ἐπὶ χώραν τρισσῶς.

5 * καὶ πάντα τὰ θυρώματα καὶ αἱ χῶραι τετράγωνοι μεμελαθρωμέναι, ἀπὸ θύρας ἐπὶ θύραν τρισσῶς.

6 * Καὶ τὸ ἐλὰμ τῶν στύλων πεντήκοντα πηχέων τὸ μῆκος, καὶ τριάκοντα πηχέων ἐν πλάτει, ἐζυγωμένα ἐλὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ στύλοι καὶ πάχος ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.

7 * καὶ τὸ ἐλὰμ τοῦ θρόνου οὗ κρινεῖ ἐκεῖ, ἐλὰμ τοῦ κριτηρίου. καὶ ἐφάτνωσεν κεδρίνοις ἀπὸ ἐδάφους ἕως ὑπερῴου.

8 * καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐν ᾧ καθήσεται ἐκεῖ, αὐλὴ μία ἐξελισσομένη τούτοις κατὰ τὸ ἔργον τοῦτο. καὶ ᾠκοδόμησεν οἶκον Σολομὼν τῇ θυγατρὶ Φαραώ, ὃν ἔλαβεν Σολομών, κατὰ τὸ ἐλὰμ τοῦτο.

9 * Ταῦτα πάντα ἐκ λίθων τιμίων κεκολαμμένα, ἐκ διαστήματος ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἐκ τῶν θεμελίων ἕως τῶν γείσων, καὶ ἔξωθεν ἐς τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην

10 * τὴν τεθεμελιωμένην λίθοις τιμίοις μεγάλοις δέκα πήχεσι καὶ ὀκταπήχεσι,

11 * καὶ ἐπάνωθεν λίθοις τιμίοις κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον πελεκητοῖς καὶ κέδροις.

12 * τῆς αὐλῆς τῆς μεγάλης κύκλῳ τρεῖς στίχοι πελεκητῶν, καὶ στίχος ἐγλελαξευμένης κέδρου, καὶ τῇ αὐλῇ οἴκου κυρίου τὸ ἔσωθεν καὶ τῷ ἐλὰμ τοῦ οἴκου.

13 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Σολομών, καὶ ἔλαβε τὸν χειρὰμ ἐκ Τύρου,

---

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

ET domum ſuam ædificauit Selomoh tredecim annis, & conſummauit omnem domum ſuam. * Et ædificauit domum refrigerij regum: centum cubitorum erat longitudo eius, & quinquaginta cubitorum latitudo eius, & triginta cubitorum altitudo eius, ſuper quatuor ordines columnarum cedrinarum, & coronæ earum cedrinæ erant ſuper columnas. 3 Et obduxit tabulis cedrinis ſupra; tabulata, quæ erant ſuper columnas, quadraginta & quinque, quindecim ordine. 4 Et vectium erant tres ordines, & angulus è regione anguli tribus vicibus. 5 Et omnes portæ & poſtes erant quadrata; & operiebant vectes: & è regione anguli contra angulum tribus vicibus: 6 Et porticum columnarum fecit: quinquaginta cubitorum erat longitudo eius, & triginta cubitorum latitudo eius, & porticus erat ante faciem illarum, & columnæ & limina ante faciem illarum. 7 Et porticum vt præpararetur ibi ſolium domus iudicij in quo iudicaret; veſtibulum domui iudicij fecit, & obduxit tabulis cedrinis à pauimento vſque ad pauimentum. 8 Et domui ſuæ in qua habitabat fecit atrium aliud intra porticum, ſecundum opus iſtud erat. & domum fecit filiæ Parghoh, quam acceperat Selomoh, ſicut porticum hanc. 9 Omnia hæc lapidibus bonis ſecundùm menſuram lapidum dolatorum, ſerratis ferris intrinſecus & extrinſecus, fundatis verò in palmis, & extrinſecus vſque ad atrium magnum.

10 Et fundatum lapidibus bonis, lapidibus magnis, lapidibus decem cubitorum, & lapidibus octo cubitorum.

11 Et deſuper erant lapides boni ſecundùm menſuram lapidum dolatorum, & obduxit tabulis cedrinis.

12 Et atrio maiori per circuitum erant tres ordines lapidis boni, & ordo vnius tigni è lignis cedrinis, & atrio domus ſanctuarij Domini interiori & porticui domus. 13 Et miſit rex Selomoh & tulit Hhiram ex Szor,

14 * בֶּן־אִשָּׁה אַלְמָנָה הוּא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וְאָבִיו
אִישׁ־צֹרִי חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּמָּלֵא אֶת־הַחָכְמָה
וְאֶת־הַתְּבוּנָה וְאֶת־הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלָאכָה
בַּנְּחֹשֶׁת וַיָּבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־
מְלַאכְתּוֹ׃

15 * וַיְצַר אֶת־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים נְחֹשֶׁת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה
אַמָּה קוֹמַת הָעַמּוּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
אַמָּה יָסֹב אֶת־הָעַמּוּד הַשֵּׁנִי׃

16 * וּשְׁתֵּי כֹתָרוֹת עָשָׂה לָתֵת עַל־רָאשֵׁי הָעַמּוּדִים
מֻצָק נְחֹשֶׁת חָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכֹּתֶרֶת הָאֶחָת
וְחָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃

17 * שְׂבָכִים מַעֲשֵׂה שְׂבָכָה גְּדִלִים מַעֲשֵׂה שַׁרְשְׁרוֹת
לַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שִׁבְעָה לַכֹּתֶרֶת
הָאֶחָת וְשִׁבְעָה לַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃

18 * וַיַּעַשׂ אֶת־הָעַמּוּדִים וּשְׁנֵי טוּרִים סָבִיב עַל־
הַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־הַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשׁ הָרִמֹּנִים וְכֵן עָשָׂה לַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃

19 * וְהַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשַׁן
בָּאוּלָם אַרְבַּע אַמּוֹת׃

20 * וְהַכֹּתֶרֶת עַל־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים גַּם־מִמַּעַל לִמְלֹעֶמֶת
הַבֶּטֶן אֲשֶׁר לְעֵבֶר הַשְּׂבָכָה וְהָרִמֹּנִים מָאתַיִם טוּרִים
סָבִיב עַל הַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃

21 * וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּדִים לְאוּלָם הַהֵיכָל וַיָּקֶם אֶת־
הָעַמּוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יָכִין וַיָּקֶם אֶת־
הָעַמּוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בֹּעַז׃

22 * וְעַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשָׁן וַתִּתֻּם
מְלֶאכֶת הָעַמּוּדִים׃

23 * וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ עַד־
שְׂפָתוֹ עָגֹל סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקָוֶה
שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ סָבִיב׃

REGVM. I. Tranſlat.B.Hierony. *Salomon.*

14 * Filium mulieris viduæ de tribu Neptalim patre Tyrio, artificem ærarium, & plenum ſapientia, intelligentia, & doctrina, ad faciendum omne opus ex ære. Qui cùm veniſſet ad regem Salomonem, fecit om-
15 ne opus eius. * Et finxit duas columnas æreas decem & octo cubitorum altitudinis columnam vnam, & linea duodecim cubitorum ambiebat columnam vtramque.
16 * Duo quoque capitella fecit quæ ponen-C rentur ſuper capita columnarum fuſilia ex ære, quinque cubitorum altitudinis capitellum vnum, & quinque cubitorum al-
17 titudinis capitellum alterum: * Et quaſi in modum retis & catenarum ſibi inuicem miro opere contextarum. Vtrumque capitellum columnarum fuſile erat. Septena verſuum retiacula in capitello vno, &
18 ſeptena retiacula in capitello altero. * Et perfecit columnas & duos ordines per circuitum retiaculorum ſingulorum, vt tegerent capitella quæ erant ſuper ſummitatem malogranatorum. eodem modo fe-
19 cit & capitello ſecundo. * Capitella autem quę erant ſuper capita columnarum quaſi opere lilij fabricata erat in porticu qua-
20 tuor cubitorum: * Et rurſum alia capitella in ſummitate columnarum deſuper iuxta menſuram columnæ contra retiacula. malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli ſecundi.
21 * Et ſtatuit duas columnas in porticu templi. Cumque ſtatuiſſet columnam dexteram, vocauit eam nomine Iachin. Similiter erexit columnam ſecundam, & vocauit nomen eius Booz.
22 * Et ſuper capita columnarum opus in modum lilij poſuit: perfectumque eſt o-
23 pus columnarum. * Fecit quoque D mare fuſile, decem cubitorum à labio vſque ad labium rotundum in circuitu. Quinque cubitorum altitudo eius, & reſticula triginta cubitorum cingebant illud per circuitum:

תרגום יונתן

14 בַּר אִתָּתָא אַרְמַלְתָּא הוּא מִשִּׁבְטָא דְּבֵית נַפְתָּלִי וַאֲבוּהִי גְּבַר צוֹרִי אוּמָן נְחָשָׁא וְאִתְמְלִי יַת חָכְמְתָא וְיַת סָכְלְתָנוּתָא וְיַת דַּעְתָּא לְמֶעְבַּד כָּל עִיבִידָא בְּנְחָשָׁא וַאֲתָא לְוַת מַלְכָּא שְׁלֹמֹה וַעֲבַד יַת כָּל עִיבִידָתֵיהּ׃

15 וְצַר יַת תְּרֵין עַמּוּדַיָּא דְנְחָשָׁא תְּמָנְיָא עֲשְׂרֵי אַמִּין רוּמֵיהּ דְּעַמּוּדָא חַד וְחוּט מְשַׁח תְּרֵתָא עֲשְׂרֵי אַמִּין מַקַּף לֵיהּ וְכֵן לְעַמּוּדָא תִּנְיָנָא׃

16 וְתַרְתֵּין קְרוֹנַהָתָן עֲבַד לְמִתַּן עַל רֵישׁ עַמּוּדַיָּא מַתִּיךְ נְחָשָׁא חֲמֵשׁ אַמִּין רוּמֵיהּ דְּקְרוֹנְתָא חֲדָא וַחֲמֵשׁ אַמִּין רוּמֵיהּ דְּקְרוֹנְתָא תִּנְיָנָא׃

17 סְרִיגִין עוֹבַד סְרִיגוּ קְלִיעָן עוֹבַד גְּדִילוּ לְקְרוֹנְתָן דְּעַל רֵישׁ עַמּוּדַיָּא שִׁבְעָה לְקְרוֹנְתָא תִּנְיָנָא׃

18 וַעֲבַד יַת עַמּוּדַיָּא וּתְרֵין סִידְרִין סְחוֹר סְחוֹר עַל סְרִיגְתָא חֲדָא לְכַסָּאָה יַת קְרוֹנַתָן דְּעַל רֵישׁ רִמּוֹנַיָּא וְכֵן עֲבַד לְקְרוֹנְתָא תִּנְיָנָא׃

19 וּקְרוֹנַתָּהוֹן דְּעַל רֵישׁ עַמּוּדַיָּא עוֹבַד שׁוֹשַׁנְתָא לָקִיט בְּאוּלְמָא אַרְבַּע אַמִּין׃

20 וּקְרוֹנַתָן עַל תְּרֵין עַמּוּדַיָּא אַף מִלְעֵילָא מִלְקֳבֵיל דִּבְקָא דִּי לְעֵיבֶר סְרִיגְתָא וְרִמּוֹנַיָּא מָאתַן סִדְרִין עֲבִידִין לָהּ סְחוֹר סְחוֹר עַל קְרוֹנְתָא תִּנְיָנָא׃

21 וַאֲקִים יַת עַמּוּדַיָּא לְאוּלְמָא דְּהֵיכְלָא וַאֲקִים יַת עַמּוּדָא מֵימִינָא וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ יָכִין וַאֲקִים יַת עַמּוּדָא מְשְׂמָאלָא וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ בּוֹעַז׃ 22 וְעַל רֵישׁ עַמּוּדַיָּא עוֹבַד שׁוֹשַׁנְתָא וּשְׁלִימַת עִיבִידַת עַמּוּדַיָּא׃ 23 וַעֲבַד יַת יַמָּא מַתַּךְ עֶשֶׂר אַמִּין מְשִׁפְתֵּיהּ וְעַד שִׁפְתֵּיהּ סְגַלְגַּל סְחוֹר סְחוֹר וַחֲמֵשׁ אַמִּין רוּמֵיהּ וְחוּט מְשַׁח תְּלָתִין אַמִּין מַקַּף לֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר׃

14 * Filium mulieris viduæ, & iste de tribu Nephthalim: & pater eius vir Tyrius artifex æris, & repletus sapientia artis, & prudentia & scientia ad faciendum omne opus in ære. & allatus est ad regem Salomonem, & fecit omne opus.

15 * Et conflauit duas columnas, decem & octo cubiti altitudo columnæ, & perimetrum duodecim cubitorum filum ambiebat eam. & sic columna secunda.

16 * Et duo capitella fecit, vt daret super capita columnarum conflatilia ærea. & quinque cubitorum altitudo capitelli vnius, & quinque cubitorum altitudo secundi:

17 * Et fecit retia ad cooperiendum capitella columnarum, septem capitello vni, & septem capitello secundo opus pensile.

18 * Duo ordines malogranatorum æneorum retibus contexti opus pensile, ordo supra ordinem. & sic fecit capitello secundo.

19 * Et capitella super capita columnarum, opus lilij, iuxta vestibulum quatuor cubitorum.

20 * Et trabs super ambas columnas, & super latera capitellum, & malogranatorum ducenti ordines super capitellum secundum. et statuit columnas vestibuli templi.

21 * Et statuit columnam dexteram, & vocauit nomen eius Jachin. & statuit columnam secundam sinistram, & vocauit nomen eius Boaz.

22 * Et super capita columnarum opus lilij. & perfectum est opus columnarum.

23 * Et fecit mare fusile decem in cubito à labio eius vsque ad labium rotundum per circuitum eius, quinque in cubito altitudo eius. & resticula triginta cubitorum ambiebant illud.

14 * υἱὸν γυναικὸς χήρας, καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς φυλῆς νεφθαλίμ. καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ τύριος τέκτων χαλκοῦ, καὶ πεπληρωμένος τῆς σοφίας τῆς τέχνης καὶ συνέσεως, καὶ ἐπιγνώσεως τοῦ ποιεῖν πᾶν ἔργον ἐν χαλκῷ. καὶ εἰσήχθη πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα, καὶ ἐποίησε πᾶν ἔργον.

15 * καὶ ἐχώνευσε τοὺς δύο στύλους, δέκα καὶ ὀκτὼ πήχεις τὸ ὕψος τοῦ στύλου, καὶ τὸ περίμετρον δύο καὶ δέκα πηχέων σπαρτίον κυκλοῦ αὐτόν. καὶ οὕτως ὁ στύλος ὁ δεύτερος.

16 * καὶ δύο ἐπιθέματα ἐποίησε, δοῦναι ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν στύλων χωνευτὰ χαλκᾶ. πέντε πηχέων τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνός, καὶ πέντε πηχέων τὸ ὕψος τοῦ δευτέρου.

17 * καὶ ἐποίησε δίκτυα ἐπικαλύψαι τὰ ἐπιθέματα τῶν στύλων, ἑπτὰ τῷ ἐπιθέματι τῷ ἑνί, καὶ ἑπτὰ τῷ ἐπιθέματι τῷ δευτέρῳ ἔργον κρεμαστόν.

18 * δύο στίχοι ῥοῶν χαλκῶν δεδικτυωμένοι ἔργον κρεμαστόν, στίχος ἐπὶ στίχον. καὶ οὕτως ἐποίησε ἐπιθέματι τῷ δευτέρῳ.

19 * καὶ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων, ἔργον κεῖνα κρίνου τὸ ἐλάμ τεσσάρων πηχέων.

20 * καὶ μέλαθρον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στύλων, καὶ ἐπάνωθεν τῶν πλευρῶν ἐπίθεμα, καὶ τῶν ῥοῶν διακόσιοι στίχοι ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τοῦ δευτέρου. καὶ ἔστησε τοὺς στύλους τοῦ ἐλὰμ τοῦ ναοῦ.

21 * καὶ ἔστησε τὸν στύλον τὸν δεξιόν, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰαχίν. καὶ ἔστησε τὸν στύλον τὸν δεύτερον τὸν ἀριστερόν, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ βόαζ.

22 * καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων ἔργον κρίνου. καὶ ἐτελειώθη τὸ ἔργον τῶν στύλων.

23 * καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν χωνευτὴν δέκα ἐν πήχει ἀπὸ χείλους αὐτοῦ ἕως χείλους στρογγύλην κύκλῳ αὐτοῦ, πέντε ἐν πήχει τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ σπαρτίον τριάκοντα πήχεις ἐκύκλου αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Filius mulieris viduæ erat ille de tribu domus Neptaali: & pater illius vir Szuræus artifex æris; & repletus erat sapientia & intelligentia & scientia ad faciendum omne opus ex ære. & venit ad regem Selomoh, & fecit omne opus eius.

15 Et formauit duas columnas æreas: octodecim cubitorum erat altitudo columnæ vnius, & filum mensuræ duodecim cubitorum ambibat illam, & sic fecit columnæ secundæ.

16 Et duas coronas fecit vt ponerentur super capita columnarum fusa ex ære: quinque cubitorum erat altitudo coronæ vnius, & quinque cubitorum altitudo coronæ alterius.

17 Reticula opere intricato, cælata opere perplexo, coronis quæ erant super caput columnarum. septem erant coronæ vni, & septem coronæ secundæ.

18 Et fecit columnas & duos ordines in circuitu super reticulum vnum, ad operiendum coronas quæ erant super capita malogranatorum: & sic fecit coronæ secundæ.

19 Et coronæ earum, quæ erant super caput columnarum, erat opus liliacei floris in porticu, quatuor cubitorum.

20 Et coronæ erant super duas columnas, etiam desuper è regione cohærentiæ quæ erat trans reticulum, & malogranata ducentos ordines faciebant sibi in circuitu, super coronam secundam.

21 Et statuit columnas in vestibulo templi, & statuit columnam à dextris, & vocauit nomen eius Iachin; & statuit columnam à sinistris, & vocauit nomen eius Boghazz.

22 Et super caput columnarum erat opus lilij, & perfecta est factura columnarum.

23 Et fecit mare fusile, decem cubitorum à labio eius vsque ad labium eius orbiculare in circuitu, & quinque cubitorum altitudo eius, & filum mensuræ triginta cubitorum ambiebat illud per circuitum.

24 * וּפְקָעִים מִתַּחַת לִשְׂפָתוֹ סָבִיב סֹבְבִים אֹתוֹ
עֶשֶׂר בָּאַמָּה מַקִּפִים אֶת־הַיָּם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים
הַפְּקָעִים יְצֻקִים בְּיִצְקָתוֹ׃

25 * עֹמֵד עַל־שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פֹנִים צָפוֹנָה
וּשְׁלֹשָׁה פֹנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פֹנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה
פֹנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל־
אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה׃

26 * וְעָבְיוֹ טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת־כּוֹס פֶּרַח
שׁוֹשַׁן אַלְפַּיִם בַּת יָכִיל׃

27 * וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּכֹנוֹת עֶשֶׂר נְחֹשֶׁת אַרְבַּע בָּאַמָּה׃
אֹרֶךְ הַמְּכוֹנָה הָאֶחָת וְאַרְבַּע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ
וְשָׁלֹשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתָהּ׃

28 * וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּכוֹנָה מִסְגְּרוֹת לָהֶם וּמִסְגֶּרֶת
בֵּין הַשַּׁלְבִים׃

29 * וְעַל־הַמִּסְגְּרוֹת אֲשֶׁר בֵּין הַשַּׁלְבִים אֲרָיוֹת
בָּקָר וּכְרוּבִים וְעַל־הַשַּׁלְבִים כֵּן מִמָּעַל וּמִתַּחַת
לָאֲרָיוֹת וְלַבָּקָר לְיוֹת מַעֲשֵׂה מוֹרָד׃

30 * וְאַרְבָּעָה אוֹפַנֵּי נְחֹשֶׁת לַמְּכוֹנָה הָאַחַת וְסַרְנֵי
נְחֹשֶׁת וְאַרְבָּעָה פַּעֲמֹתָיו כְּתֵפֹת לָהֶם מִתַּחַת לַכִּיֹּר
הַכְּתֵפֹת יְצֻקוֹת מֵעֵבֶר אִישׁ לְיוֹרָתּ׃

31 * וּפִיהוּ מִבַּיִת לַכֹּתֶרֶת וָמַעְלָה בָּאַמָּה וּפִיהָ עָגֹל
מַעֲשֵׂה־כֵן אַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה וְגַם־עַל־פִּיהָ מִקְלָעוֹת
וּמִסְגְּרוֹתֵיהֶם מְרֻבָּעוֹת לֹא־עֲגֻלוֹת׃

32 * וְאַרְבַּע הָאוֹפַנִּים לְמִתַּחַת לַמִּסְגְּרוֹת
וִירוֹת הָאוֹפַנִּים בַּמְּכוֹנָה וְקוֹמַת הָאוֹפַן הָאֶחָד אַמָּה
וַחֲצִי הָאַמָּה׃

33 * וּמַעֲשֵׂה הָאוֹפַנִּים כְּמַעֲשֵׂה אוֹפַן הַמֶּרְכָּבָה יְדוֹתָם
וְגַבֵּיהֶם וְחִשֻּׁקֵיהֶם וְחִשֻּׁרֵיהֶם הַכֹּל מוּצָק׃

34 * וְאַרְבַּע כְּתֵפוֹת אֶל אַרְבַּע פִּנּוֹת הַמְּכֹנָה הָאֶחָת
מִן־הַמְּכֹנָה כְּתֵפֶיהָ׃

24 * Et ſculptura ſubter labium circuibat illud decē cubitis ambiēs mare: duo ordines ſculpturarū hiſtriatarū erāt fuſiles;

25 * Et ſtabant ſuper duodecim boues. è quibus tres reſpiciebant ad Aquilonem, & tres ad Occidentem, & tres ad Meridiē, & tres ad Orientem, & mare ſuper eos deſuper erat, quorum poſteriora vniuerſa intrinſecus latitabant.

26 * Groſſitudo autem luteris trium vnciarum erat, labiumque eius quaſi labium calicis, & folium repandi lilij. duo millia batos capiebat:

27 * Et fecit decem baſes æneas, quatuor cubitorum longitudinis baſes ſingulas, & quatuor cubitorum latitudinis, & triū cubitorum altitudinis.

28 * Et ipſum opus baſium interraſile erat. & ſculpturæ inter iuncturas,

29 * Et inter coronulas & plectas, leones, & boues, & cherubin, & in iuncturis ſimiliter deſuper. & ſubter leones & boues quaſi lora ex ære dependentia:

30 * Et quatuor rotæ per baſes ſingulas, & axes ærei, & per quatuor partes quaſi humeruli ſubter luterem fuſiles contra ſe inuicem reſpectantes.

31 * Os quoque luteris intrinſecus erat in capitis ſummitate, & quod forinſecus apparebat, vnius cubiti erat totum rotundum, pariterque habebat vnum cubitum & dimidium. In angulis autem columnarum variæ cælaturæ erant, & media intercolumnia quadrata non rotunda.

32 * Quatuor quoque rotæ quæ per quatuor angulos baſis erant, cohærebant ſibi ſubter baſim. vna rota habebat altitudinis cubitum & ſemis.

33 * Tales autem rotæ erant, quales ſolent in curru fieri. & axes earum & radij, & canthi, & modioli, omnia fuſilia.

34 * Nam & humeruli illi quatuor per ſingulos angulos baſis vnius ex ipſa baſi fuſiles & coniuncti erant.

תרגום יונתן

24 וְצוּרַת בֵּיעִין מְרָעַ לְסָפְיֵהּ סְחוֹר סְחוֹר מַקְפִין לֵיהּ עֶשֶׂר אַמִּין מַקְפִין לְיַמָּא סְחוֹר סְחוֹר תְּרֵין סִידְרִין דְּצוּרַת בֵּיעִין מְתָכְּכִין בְּאַתָּכוּתֵיהּ׃
25 קָאִים עַל תְּרֵי עֲשַׂר תּוֹרִין תְּלָתָא אַפֵּיהוֹן לְצִיפוֹנָא וְתְלָתָא אַפֵּיהוֹן לְמַעַרְבָּא וְתְלָתָא אַפֵּיהוֹן לְדָרוֹמָא וְתְלָתָא אַפֵּיהוֹן לְמַדִּינְחָא וְיַמָּא
סָתִיק עֲלֵיהוֹן מִלְעֵילָא וְכָל אֲחוֹרֵיהוֹן לְגָיו׃
26 וְסוּמְכֵיהּ פּוּשְׁכָא וּשְׂפָתֵיהּ כְּעוֹבַד שְׂפַת כּוֹס סְגַלְגַּל לַקִּישׁ בְּשׁוֹשַׁנְתָּא תְּרֵין אַלְפִין בִּיתִין בַּרְשִׁיבָא מַחְסִיל׃
27 וַעֲבַד יַת בְּסִיסַיָּא עַשְׂרַת דְּנְחָשָׁא אַרְבַּע אַמִּין אוֹרְכָא דְּבְסִיסָא חֲדָא וְאַרְבַּע אַמִּין פּוּתְיֵהּ וְתְלָתָא אַמִּין רוּמֵהּ׃
28 וְדֵין עוֹבַד בְּסִיסָא גַּרְנִפִּין לְהֵן וּגַרְנִפִּין בֵּין שְׁלִיבַיָּא׃
29 וְעַל גַּרְנִפַּיָּא דְּבֵין שְׁלִיבַיָּא צַיָּר אַרְיָוָן תּוֹרִין וּכְרוּבִין וְעַל שְׁלִיבַיָּא כַּנְתָּא מִלְעֵילָא וּמְרָעָ לְאַרְיָוָן וּלְתוֹרִין מַרְבַּק עוֹבַד כִּיבּוּשׁ׃
30 וְאַרְבְּעָה גַּלְגְּלֵי נְחָשָׁא לְבִסְיָא חֲדָא וְנִסְרִין דְּנְחָשׁ וְאַרְבַּע זְוָיְתֵיהּ כְּתֵפִין לְהֵן מְרָעָ לְכִיוֹרָא כְּתֵפִין מְתָכְּכִין מְכַבְּשׁ עוֹבַד דִּיבּוּק׃
31 וּפוּמֵיהּ מְגָו לְקְרוֹנַתְהוֹן וּלְעֵילָא בְּאַמְתָּא וּפוּמֵהּ סְגַלְגַּל עוֹבַד כַּנְתָּא אַמְתָּא וּפַלְגוּת אַמְתָּא וְאַף עַל פּוּמֵהּ קְלִיעִין וּגַרְנִפֵּיהוֹן מְרַבַּעִין
וְלָא סְגַלְגְּלִין׃ 32 וְאַרְבְּעָה גַּלְגְּלַיָּא לְמִרְעָ לְגַרְנִפַּיָּא וְאַשְׁדַּת גַּלְגְּלַיָּא בְּבִסְיָא וְרוּמֵהּ דְּגַלְגְּלָא חֲדָא אַמְתָּא וּפַלְגוּת אַמְתָּא׃
33 וְעוֹבַד גִּילְגְּלַיָּא כְּעוֹבַד גִּילְגְּלֵי מֶרְכְּבָתָא יְקָרָא אַשְׁדַּתְהוֹן וְגַבֵּיהוֹן וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן וְחִפּוּיֵיהוֹן כּוּלָּא מַתָּךְ׃
34 וְאַרְבַּע כְּתֵפִין עַל אַרְבַּע זְוָיִן דְּבִסְיָא חֲדָא מִן בְּסִיסָא כְּתָפָהָא׃

24 * Et firmamenta ſub labio eius in circuitu ambiebant illud, decem in cubito ambiebãt mare in circuitu. duo ordines firmamentorum fuſilium in fuſorio eorum.

24 * καὶ ὑποσημείγματα ὑποκάτω τοῦ χείλους αὐτοῦ κυκλόθεν ἐκύκλουν αὐτήν. δέκα ἐν πήχει αἰίσαν τὴν θάλασσαν κυκλόθεν. δύο σίχοι ὑποσημειγμάτων χυτῶν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ αὐτῶν.

25 * Et duodecim boues ſub mare, tres reſpicientes Aquilonem, & tres reſpicientes mare, & tres reſpicientes Auſtrum, & tres reſpicientes Orientem, & mare ſuper eos deſuper, & omnium poſteriora ad intus.

25 * καὶ δώδεκα βόες ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, ⟨δ⟩ τρεῖς ἐπιβλέποντες βορρᾶν, καὶ ⟨δ⟩ τρεῖς ἐπιβλέποντες θάλασσαν, καὶ ⟨δ⟩ τρεῖς ἐπιβλέποντες νότον, καὶ ⟨δ⟩ τρεῖς ἐπιβλέποντες ἀνατολάς, καὶ ἡ θάλασσα ἐπ' αὐτῶν ἐπάνω ἐστίν, καὶ πάντων τὰ ὀπίσθια εἰς τὸ ἔνδον.

26 * Et craſſitudo eius palmi, & labium eius quaſi opus labij calicis pullulans lilium, duorum millium batorum capax erat.

26 * καὶ τὸ πάχος αὐτῆς παλαιστῆς, καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς ὡσεὶ ἔργον χείλους ποτηρίου βλαστῶν κρίνου, δύο χιλιάδας χοᾶς ἐχώρει.

27 * Et fecit decem baſes æreas, quatuor cubitorum longitudo baſis vnius, & quatuor cubitorum latitudo eius, & trium cubitorum altitudo eius.

27 * καὶ ἐποίησε δέκα μεχωνὰθ χαλκᾶς, τεσσάρων πηχέων τὸ μῆκος μεχωνὰ τῆς βάσεως καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτῆς.

28 * Et hoc opus baſis interraſile eius, & interraſile in medio iuncturarum.

28 * καὶ τοῦτο τὸ ἔργον τῆς μεχωνὰ συγκλεισὸν αὐτῆς, καὶ συγκλεισὸν ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων.

29 * Et in interraſilibus in medio iuncturarum leones, & boues, & cherubim. & in iuncturis ſic & deſuper, & ſubter leones & boues regiones opus deſcenſus.

29 * καὶ ἐπὶ τὰ συγκλείσματα ἀναμέσον ἐξεχομένων λέοντες καὶ βόες καὶ χερουβίμ. καὶ ἐπὶ τῶν ἐξεχομένων οὕτω καὶ ἐπάνω, καὶ ὑποκάτωθεν τῶν λεόντων καὶ τῶν βοῶν χῶρα ἔργον καταβάσεως.

30 * Et quatuor rotæ æreæ baſi vni & excedentia ærea & quatuor partes eius, humeruli earum ſubter luteres. & humeruli fuſiles trãs virum appoſitæ.

30 * καὶ τέσσαρες τροχοὶ χαλκοῖ τῇ μεχωνὰ τῇ μιᾷ καὶ τὰ παρέχοντα χαλκᾶ καὶ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, ὠμίαι αὐτῶν ὑποκάτωθεν τῶν λουτήρων· καὶ ὠμίαι κεχυμέναι ἀπὸ πέραν ἀνδρὸς παροικείμεναι.

31 * Et os eius intrinſecus capitelli & ſupra in cubito. & os eius rotundum, opus ſic cubiti & dimidij cubiti. & in ore eius tornaturæ, & interraſilia eorum quadrangulata, non rotunda.

31 * καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ἔσωθεν τῆς κεφαλίδος καὶ ἄνω ἐν πήχει· καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ στρογγυλωμὸν, ποίημα οὕτω πήχεως καὶ ἡμίσεως πήχεως. καὶ ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ διαγλύμματα καὶ διάπηγα αὐτῶν τετράγωνα οὐ στρογγύλα.

32 * Et quatuor rotæ ſubter interraſilia. & manus in rotis in baſe. & altitudo rotæ vnius cubiti & dimidij.

32 * καὶ τέσσαρες ⟨δ⟩ τροχοὶ ὑποκάτωθεν τῶν διαπήγων. καὶ χεῖρες ἐν τοῖς τροχοῖς ἐν τῇ μεχωνά. καὶ τὸ ὕψος τοῦ τροχοῦ τοῦ ἑνὸς πήχεως καὶ ἡμίσους.

33 * Et opus rotarum ſicut opus rotarum currus. & manus earum, & humeri earum, & opera earum omnia fuſilia.

33 * καὶ τὸ ἔργον τῶν τροχῶν ὡς ἔργον τροχῶν ἅρματος. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ ⟨δ⟩ νῶτοι αὐτῶν καὶ αἱ πραγματεῖαι αὐτῶν τὰ πάντα χωνευτά.

34 * Et quatuor humeruli in quatuor angulis baſis vnius, ex baſe humeri eius.

34 * καὶ τέσσαρες ὠμίαι ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς μεχωνὰ τῆς μιᾶς, ἐκ τῆς μεχωνὰ ⟨δ⟩ ὦμοι αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Et figuræ ouorum ſubter labium eius in circuitu ambibant illud. decem cubiti ambibant mare in circuitu: duo ordines figuræ ouorum fuſilium erant in fuſione illius. [25] Stabat ſuper duodecim boues: tres facie ſua ad Septentrionem reſpiciebant, & tres facie ſua ad Occaſum, & tres facie ſua ad Meridiẽ, & tres facie ſua ad Orientem: & mare ſtatutum erat ſuper eos ſupernè, & omnia poſteriora eorum erant intra. [26] Et craſſitudo illius erat palmus, & labium illius ſecundùm opus labij calicis rotundi, & floris in lilio: duo millia batorum humoris continebat.

[27] Et fecit baſes decem æris: quatuor cubitorum erat longitudo baſis vnius, & quatuor cubitorum latitudo eius, & trium cubitorum altitudo eius. [28] Et huc eſt opus baſium: clauſuræ erant illis, & clauſuræ erant inter commiſſuras.

[29] Et ſuper clauſuras quæ erant inter commiſſuras formauit leones, boues, & cherubin: & ſuper commiſſuras erat baſis deſuper, & ſubter leones & boues adiunctum erat opus extenſum. [30] Et quatuor rotæ æris erant baſi cuique, & aſſeres æris, & quatuor angulis eius erant humeri illis: ſubter lutrum humeri fuſiles protracto opere adhæſionis.

[31] Et os eius erat intra coronas earum. & ſupra in cubito; & os eius erat orbiculare opere baſis, cubitus & dimidium cubiti. & etiam ſuper os eius erant cælaturæ, & clauſuræ earum quadratę, & non orbiculares.

[32] Et quatuor rotæ erant ſubter clauſuras, & radij rotarum in baſi. & altitudo rotæ vnius erat cubitus & dimidium cubiti.

[33] Et opus rotarum erat ſicut opus rotarum currus gloriæ: radij earum & coſtę earum, & ſubligacula earum, & ligamina earum, omne erat fuſile. [34] Et quatuor humeri erant ſuper quatuor angulos baſis vnius: ex baſi erant humeri eius.

35 * וּבְרֹאשׁ הַמְּכוֹנָה חֲצִי הָאַמָּה קוֹמָה עָגֹל סָבִיב
וְעַל רֹאשׁ הַמְּכֹנָה יְדֹתֶיהָ וּמִסְגְּרֹתֶיהָ מִמֶּנָּה׃
36 * וַיִּפְתַּח עַל־לֻחֹת יְדֹתֶיהָ וְעַל־מִסְגְּרֹתֶיהָ כְּרוּבִים
אֲרָיוֹת וְתִמֹרֹת כְּמַעֲר־אִישׁ לְאִישׁ סָבִיב׃
37 * כָּזֹאת עָשָׂה אֶת־עֶשֶׂר הַמְּכֹנוֹת מוֹצָק אֶחָד מִדָּה
אַחַת קֶצֶב אֶחָד לְכֻלָּהֶנָּה׃
38 * וַיַּעַשׂ עֲשָׂרָה כִּיֹּרוֹת נְחֹשֶׁת אַרְבָּעִים בַּת יָכִיל
הַכִּיּוֹר הָאֶחָד אַרְבַּע בָּאַמָּה הַכִּיּוֹר הָאֶחָד כִּיּוֹר אֶחָד
עַל־הַמְּכוֹנָה הָאַחַת לְעֶשֶׂר הַמְּכֹנוֹת׃
39 * וַיִּתֵּן אֶת־הַמְּכֹנוֹת חָמֵשׁ עַל־כֶּתֶף הַבַּיִת מִיָּמִין
וְחָמֵשׁ עַל־כֶּתֶף הַבַּיִת מִשְּׂמְאוֹל וְאֶת־הַיָּם נָתַן
מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית קֵדְמָה מִמּוּל נֶגֶב׃
40 * וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת־הַכִּיֹּרוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
הַמִּזְרָקוֹת וַיְכַל חִירָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה׃
אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה׃
41 * עַמֻּדִים שְׁנַיִם וְגֻלֹּת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר־עַל־רֹאשׁ
הָעַמּוּדִים שְׁתָּיִם וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכַסּוֹת אֶת־
שְׁתֵּי גֻּלֹּת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים׃
42 * וְאֶת־הָרִמֹּנִים אַרְבַּע מֵאוֹת לִשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת
שְׁנֵי־טוּרִים רִמֹּנִים לַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי
גֻּלֹּת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעַמּוּדִים׃
43 * וְאֶת־הַמְּכֹנוֹת עָשָׂר וְאֶת־הַכִּיֹּרֹת עֲשָׂרָה עַל־
44 הַמְּכֹנוֹת׃ * וְאֶת־הַיָּם הָאֶחָד וְאֶת־הַבָּקָר שְׁנֵים־
45 עָשָׂר תַּחַת הַיָּם׃ * וְאֶת־הַסִּירֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
הַמִּזְרָקוֹת וְאֵת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה חִירָם
לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת מָמֹרָט׃
46 * בְּכִכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבֵה הָאֲדָמָה בֵּין
סֻכּוֹת וּבֵין צָרְתָן׃
47 * וַיַּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־הַכֵּלִים מֵרֹב מְאֹד מְאֹד לֹא
נֶחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת׃

35 * In ſummitate autem baſis erat quædam rotunditas vnius & dimidij cubiti, ita fabrefacta, vt luter deſuper poſſet imponi, habens cælaturas ſuas variaſq; ſculpturas ex ſemetipſa. 36 * Sculpſit quoque in tabulatis illis quæ erant ex ære, & in angulis cherubin, & leones & palmas quaſi in ſimilitudinem hominis ſtantis, vt nõ cælata, ſed appoſita per circuitum videntur. 37 * In hunc modum fecit decem baſes, fuſura vna & menſura, ſculpturaq; conſimili. 38 * Fecit quoque decem luteres æneos. quadraginta batos capiebat luter vnus, eratque quatuor cubitorum. ſinguloſq; luteres per ſingulas, id eſt, decem baſes poſuit: 39 * Et conſtituit decem baſes, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad ſiniſtram. Mare autem poſuit ad dexteram partem templi cõtra Orientem ad Meridiem.

40 * Fecit ergo Hyram lebetes, & ſcutras, & amulas, & perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini.

41 * Columnas duas, & funiculos capitellorum ſuper capitella columnarum duos, & retiacula duo, vt operirent duos funiculos qui erãt ſuper capita columnarum.

42 * Et malogranata quadringenta in duobus retiaculis, duos verſus malogranatorum in retiaculis ſingulis ad operiendos funiculos capitellorum qui erant ſuper capita columnarum.

43 * Et baſes decem, & luteres decem ſuper baſes: 44 * Et mare vnum, & boues duodecim ſubter mare: 45 * Et lebetes, & ſcutras, & amulas, omnia vaſa quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini de auricalcho erant.

46 * In campeſtri regione Iordanis fudit ea rex in argilloſa terra inter Sochot, & Sarthan: 47 * Et poſuit Salomon omnia vaſa in domo Domini. propter multitudinem autem nimiam non erat pondus æris.

תרגום יונתן

35 וּבְרֵישׁ בְּסִימָא פְּלָגוּת אַמְתָּא רוּמָהּ סְגַלְגַּל סְחוֹר סְחוֹר וְעַל רֵישׁ בְּסִימָא אַשְׁדָּהָתָא וּגְדַנְפָּהָא מִינֵהּ׃
36 וּגְלַף עַל לוּחַיָּא אַשְׁדָּהָתָא וְעַל גַּדַנְפָּהָא כְּרוּבִין אַרְיָוָן וְצוּרַת דִּיקְלִין בֵּישׁ חַד וּמְדַבַּק סְחוֹר סְחוֹר׃
37 כְּדֵךְ עֲבַד יַת עֲשַׂר בְּסִימָא מַתֵּךְ חַד וּמִשְׁחָא חֲדָא וְעִבְרָא חֲדָא לְכוֹלְהוֹן׃ 38 וַעֲבַד עֲשָׂרָה כִּיּוֹרִין דְּנְחָשָׁא אַרְבְּעִין בַּיְתִין
בְּרַשְׁיָא חֲמִשִׁיל כִּיּוֹרָא חַד אַרְבַּע אַמִּין כִּיּוֹרָא חַד עַל בְּסִימָא חֲדָא לַעֲשַׂר בְּסִימָא׃ 39 וְיָהַב יַת בְּסִימָא חֲמֵשׁ עַל עִיבַּר בֵּיתָא
מֵיְמִינָא וַחֲמֵשׁ עַל עִיבַּר בֵּיתָא מִשְּׂמָאלָא וְיַת יַמָּא יְהַב מֵעִבַּר בֵּיתָא יְמִינָא קִידוּמָא מְקַבֵּיל דָּרוֹמָא׃
40 וַעֲבַד חִירוֹם יַת כִּיּוֹרַיָּא וְיַת מִזְרָקַיָּא וְיַת מְזָרְקַיָּא וְשֵׁיצִי חִירָם לְמֶעְבַּד יַת כָּל עִיבִידְתָּא דַּעֲבַד לְמַלְכָּא שְׁלֹמֹה בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃
41 עַמּוּדַיָּא תְּרֵין וַאֲגָנֵי קְרוֹנַתְנָן דְּעַל רֵישׁ עַמּוּדַיָּא תַּרְתֵּין וּסְרִיגָתָא תַּרְתֵּין לְכַסָּאָה יַת תַּרְתֵּין אַגְנֵי קְרוֹנַתְנָן דְּעַל רֵישׁ עַמּוּדַיָּא׃
42 וְיַת רִימוֹנַיָּא אַרְבַּע מְאָה לְתַרְתֵּין סְרִיגָתָא תַּרְתֵּין סִידְרִין דְּרִמּוֹנִין לְסְרִיגְתָא חֲדָא לְכַסָּאָה יַת תַּרְתֵּין אַגְנֵי קְרוֹנַתְנָן דְּעַל אַפֵּי עַמּוּדַיָּא׃
43 וְיַת בְּסִימָא עַשְׂרָה וְיַת כִּיּוֹרַיָּא עַשְׂרָה עַל בְּסִימָא׃ 44 וְיַת יַמָּא חַד וְיַת תּוֹרֵי תְּרֵי עֲשַׂר תְּחוֹת יַמָּא׃
45 וְיַת דּוּדַיָּא וְיַת מַגְרוּפָיְתָא וְיַת מִזְרָקַיָּא וְיַת כָּל מָנַיָּא הָאִילֵּין דְּעוֹבַד מָנֵי מַשְׁכְּנָא דַּעֲבַד מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד חִירָם לְמַלְכָּא שְׁלֹמֹה בְּבֵית מַקְדְּשָׁא
דַיְיָ נְחָשׁ טָב׃ 46 בְּמֵישְׁרֵי יַרְדְּנָא אַתְּכִינוּן מַלְכָּא בְּעוּבֵי גַּרְגּוּשְׁתָּא בֵּין סְכוּת וּבֵין צָרְתָן׃
47 וַאֲצִנַּע שְׁלֹמֹה יַת כָּל מָנַיָּא מִסְּגִי לַחֲדָא לַיְת סוֹף לְמִתְקַל נְחָשָׁא׃

35 * καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεχωνὰθ ἡμισυ ἔ πήχεως μέγεθ & αὐτῆς στρογγύλον κύκλῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔ μεχωνά. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῆς καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς
36 ἀπ' αὐτῆς. * καὶ ἐνοίγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν χειρῶν αὐτῆς. καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς χερουβὶμ καὶ λέοντες καὶ φοίνικες ἐστῶτα, ἕκαστον ἐχόμενον κῆ πρόσωπον
37 αὐτοῦ ἔσωθεν κυκλόθεν. * κῆ ταύτῃ ἐποίησε τὰς δέκα μεχωνὼθ τάξιν μίαν καὶ μέτρον ἓν ἐν πάσαις.

38 * καὶ ἐποίησε δέκα χυτρογαύλους χαλκοῦς τεσσαράκοντα χόες χωρεῖτα τὸν εἷς χυτρόγαυλον μετρεῖ τεσσάρων πηχέων. καὶ χυτρόγαυλος ὁ εἷς ἐπὶ τὴν με-
39 χωνὰ τὴν μίαν ταῖς δέκα μεχωνώθ. * καὶ ἔθετο τὰς δέκα μεχωνὼθ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ ἐξαριστερῶν. καὶ ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου ἐκ δεξιῶν κῆ ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ νότου.

40 * καὶ ἐποίησε χιρὰμ τοὺς λέβητας καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας. καὶ συνετέλεσε χιρὰμ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα ὅσα ἐποίησε τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι ἐν τῷ
41 οἴκῳ κυρίου. * δύο στύλοις καὶ τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων δύο. καὶ δίκτυα δύο τοῦ καλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν στύλων.

42 * καὶ τὰς ῥοὰς ἀμφιλέρους τοῖς δικτύοις τετρακοσίας. δύο στίχοι ῥοῶν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, τοῦ περικαλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τὰ ὄντα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στύλων.

43 * καὶ τὰς δέκα μεχωνώθ, καὶ τοὺς χυτρογαύλους τοὺς δέκα ἐπὶ τῶν μεχωνώθ·

44 * καὶ τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τοὺς δώδεκα βόας τοὺς ὑποκάτω τῆς θαλάσσης·

45 * καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας, καὶ πάντα τὰ σκεύη συνετέλεσεν, ἃ ἐποίησε χιρὰμ τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου χαλκᾶ ἄρδην.

46 * ἐν τῷ περιοίκῳ τοῦ ἰορδανοῦ ἐχώνευσεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς ἀναμέσον Σοχὼθ καὶ ἀναμέσον Σαρθάν.

47 * καὶ ἔδωκε Σολομὼν ὁ βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη, ἐκ πλήθους σφόδρα σφόδρα οὐκ ἦν στάθμος τοῦ χαλκοῦ.

* *Et in ſummitate baſis medietas cubiti magnitudo eius rotunda in circuitu ſuper caput baſis. & manus eius & interraſilia eius ab ea.* 35

* *Et aperiebatur ſuper principia manuum eius. & interraſilia eius cherubim, & leones, & palmæ ſtantia, vnumquodque appoſitum iuxta faciem eius intrinſecus in circuitu.* 36

* *Iuxta hanc fecit decem baſes ordine vno, & menſura vna in omnibus.* 37

* *Et fecit decem luteres æneos, quadraginta batorum capacem vnum luterem menſura quatuor cubitorum. & luter vnus ſuper baſim vnam decem baſibus.* 38

* *Et poſuit decem baſes, quinque ab humero domus quæ à dextris, & quinque ab humero domus quæ à ſiniſtris. & mare ab humero domus à dextris contra Orientem à latere Auſtri.* 39

* *Et fecit Chiram lebetes, & calfactoria, & phialas. & compleuit Chiram facere omnia opera quæcunque fecit regi Salomoni in domo Domini.* 40

* *Duas columnas & vertibilia ſculpturarum exiſtentia ſuper capitella columnarum duo. & retiacula duo vt operirent vtraque vertibilia ſculpturarum exiſtentia ſuper columnas.* 41

* *Et malogranata ambobus retiaculis quadringenta. duo ordines malogranatorum retiaculo vni, ad operiendum vtraque vertibilia exiſtentia ſuper ambobus columnis.* 42

* *Et decem baſes, & luteres decem ſuper baſes:* 43

* *Et mare vnum, & duodecim boues qui ſubter mare:* 44

* *Et lebetes, & calfactoria, & phialas, & omnia vaſa perfecit, quæ fecit Chiram Regi Salomoni in domo Domini ænea valde.* 45

* *In vicinis Iordanis fudit ea rex, in craſſitudine terræ inter Socchoth, & inter Sarthan.* 46

* *Et dedit Salomon rex omnia vaſa, præ multitudine nimis non erat pondus æris.* 47

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Et in capite baſis dimidium cubiti altitudine orbiculata per circuitum, & ſuper caput baſis radij eius erant & peripheriæ eius ex ea.
36 Et ſculpſit ſuper tabulas radiorum eius & ſuper peripherias eius cherubin, leones, & figuram palmarum in gradu vno & iunctura per circuitum. 37 Sic fecit decem baſes; fuſio eadem & menſura eadem, & inciſio eadem erat omnibus illis.
38 Et fecit decem lebetes æris, quadraginta batos humoris continebat lebes vnus; quatuor cubitorum erat lebes quiſque: lebes vnus ſuper baſim vnam decem baſibus. 39 Et dedit lebetes quinque ad latus domus à dextera, & quinque ad latus domus à ſiniſtra, & mare dedit à latere domus dextro ad Orientem è regione Auſtri. 40 Et fecit Hhiram ollas & ſcopas & pelues: & finiuit Hhiram facere omne opus quod fecit regi Selomoh in domo ſanctuarij Domini. 41 Columnas duas, & vaſa rotunda coronarum quæ erant ſuper caput columnarum duarum, & retia duo ad operiendum duo vaſa rotunda coronarum quæ erant ſuper caput columnarum. 42 Et malogranata quadringenta duobus retiaculis: duo ordines malogranatorum erant reti vni ad operiendum duo vaſa rotunda coronarum quæ erant ſuper faciem columnarum.
43 Et baſes decem, & lebetes decem ſuper baſes.
44 Et mare vnum, & boues duodecim ſubter mare.
45 Et ollas, & ſcopas, & pelues: & omnia vaſa hæc ſecundùm opus vaſorum tabernaculi quod fecit Moſes, ſic fecit Hhiram regi Selomoh in domo ſanctuarij Domini ex ære bono.
46 In planiciebus Iardena fudit illa rex in denſitate argillæ inter Zzuchoth & Zzarthan.
47 Et repoſuit Selomoh omnia vaſa præ multitudine copioſiſſima, non erat finis ponderis æris.

48 * וַעֲשׂ שְׁלֹמֹה אֵת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה
אֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם
הַפָּנִים זָהָב׃

49 * וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאל
לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם
זָהָב׃

50 * וְהַסִּפּוֹת וְהַמְזַמְּרוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת
וְהַמַּחְתּוֹת זָהָב סָגוּר וְהַפֹּתוֹת לְדַלְתוֹת הַבַּיִת
הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְדַלְתֵי הַבַּיִת לַהֵיכָל זָהָב׃

51 * וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי דָוִד
אָבִיו אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים נָתַן
בְּאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃

ח

1 * אָז יַקְהֵל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־
רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלִַם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־
יְהוָה מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן׃

2 * וַיִּקָּהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
בְּיֶרַח הָאֵתָנִים בֶּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃

3 * וַיָּבֹאוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־
הָאָרוֹן׃

4 * וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־
כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם׃ 5 * וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל
הַנּוֹעָדִים עָלָיו אִתּוֹ לִפְנֵי הָאָרוֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר
אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב׃

6 * וַיְבִיאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־
מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אֶל־
תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים׃

48 * Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini, altare aureum, & mensam super quam ponerentur panes propositionis aream:

49 * Et candelabra aurea quinque ad dextram, & quinque ad sinistram contra oraculum ex auro puro, & quasi lilij flores & lucernas desuper aureas, & forcipes aureos,

50 * Et hydrias, & fuscinulas, & phialas, & mortariola, & thuribula de auro purissimo. Et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum, & ostiorum domus templi ex auro erant.

51 * Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini, & intulit quę sanctificauerat Dauid pater suus, argentũ & aurum, & vasa, reposuitque in thesauris domus Domini. 2.Par.5.a

CAP. VIII.

1 TVnc congregati sunt omnes maiores natu Israel cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem, vt deferrent arcam fœderis Domini de ciuitate Dauid, id est, de Sion. 2.Par.5.a

2 * Conuenitque ad regem Salomonem vniuersus Israel in mense Bethanim in solenni die, ipse est mensis septimus.

3 * Veneruntque senes de Israel, & tulerunt arcam sacerdotes:

4 * Et portauerunt arcam Domini & tabernaculum fœderis, & omnia vasa sanctuarij quæ erant in tabernaculo, & ferebant ea Sacerdotes & Leuitæ.

5 * Rex autem Salomon & omnis multitudo Israel quæ conuenerat ad eum gradiebatur cum illo ante arcam, & immolabant oues & boues absque æstimatione & numero.

6 * Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum in oraculum templi in sanctum sanctorum subter alas cherubin.

תרגום יונתן

48 וַעֲבַד שְׁלֹמֹה יַת כָּל מָנָא דְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ יַת מַדְבְּחָא דַהֲבָא וְיַת פָּתוֹרָא דַעֲלוֹהִי לַחְמָא אַפָּיָא דַהֲבָא׃

49 וְיַת מְנָרָתָא חֲמֵשׁ מִימִינָא וַחֲמֵשׁ מִשְּׂמָאלָא קֳדָם בֵּית כַּפּוֹרֵי דַהֲבָא טָבָא וּבוּצִינַיָּא וְצִיבְחַיָּא דַהֲבָא׃

50 וְקוּלַיָּא וּמְזַמְּרַיָּא וּמִזְרָקַיָּא וּבָזִיכַיָּא וּמַחְתְּיָתָא דַהֲבָא טָבָא וּמוּגְלַסָּיָא לְדַשֵׁי בֵּית גַּוָּא לְקֹדֶשׁ קֻדְשַׁיָּא לְדַשֵׁי בֵּיתָא לְהֵיכְלָא דַהֲבָא׃

51 וּשְׁלִימַת כָּל עִיבִידְתָּא דַּעֲבַד מַלְכָּא שְׁלֹמֹה בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְאַיְתֵי שְׁלֹמֹה יַת קֻדְשֵׁי דָוִד אֲבוּהִי יַת כַּסְפָּא וְיַת דַּהֲבָא וְיַת מָנַיָּא יְהַב בְּאוֹצְרֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃

ח

1 בְּכֵן כְּנַשׁ שְׁלֹמֹה יַת סָבֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת כָּל רֵישֵׁי שִׁבְטַיָּא רַבְרְבֵי אֲבָהָתָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְוָת מַלְכָּא שְׁלֹמֹה לִירוּשְׁלֵם לְאַסָּקָא יַת אֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ מִקִּרְתָּא דְּדָוִד הִיא צִיּוֹן׃ 2 וְאִתְכְּנִישׁוּ לְוָת מַלְכָּא שְׁלֹמֹה כָּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל בְּיַרְחָא דַּעֲתִיקָיָא קָרֵן לֵיהּ יַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַגָּא וּכְעַן הוּא יַרְחָא שְׁבִיעָאָה׃ 3 וַאֲתוֹ כָּל סָבֵי יִשְׂרָאֵל וּנְטָלוּ כַּהֲנַיָּא יַת אֲרוֹנָא׃ 4 וְאַסִּיקוּ יַת אֲרוֹנָא דַיְיָ וְיַת מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַת כָּל מָנֵי קֻדְשָׁא דִי בְמַשְׁכְּנָא וְאַסִּיקוּ יַתְהוֹן כַּהֲנַיָּא וְלֵיוָאֵי׃ 5 וּמַלְכָּא שְׁלֹמֹה וְכָל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִזְדַּמְנוּ עֲלוֹהִי קָיְמִין עִמֵּיהּ קֳדָם אֲרוֹנָא מְנַכְּסִין עָאן וְתוֹרִין דְּלָא יִתְחַשְׁבוּן וְלָא יִתְמְנוּן מִסְּגִי׃ 6 וְאַעְלוּ כַּהֲנַיָּא יַת אֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ לְאַתְרֵיהּ לְבֵית בְּפוֹרֵי דְמַתְקַן בְּגוֹ בֵּיתָא לְקֹדֶשׁ קֻדְשַׁיָּא לְתָחוֹת כְּנָפֵי כְרוּבַיָּא׃

48 * Et fecit Salomon omnia vasa in domo Domini, altare aureum, & mensam in qua panes propositionis auream:

49 * Et candelabra quinque à dextris, & quinque à sinistris contra faciem oraculi aurea inclusa, & lampadas, & lucernas,

50 * Et hydrias aureas, & vestibula, & claui, & phialæ, & catina, & mortariola aurea, inclusa. & cardines ostium domus interioris sancti sanctorum, & portas domus templi aureas.

51 * Et completum est opus quod fecit Salomon domui Domini. & intulit Salomon sancta Dauid patris sui, argentum & aurum, & vasa dedit in thesauros domus Domini.

48 * καὶ ἐποίησεν ὁ Σολομὼν πάντα τὰ σκεύη ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς ὁ ἄρτος τῆς προθέσεως χρυσῆν.

49 * καὶ τὰς λυχνίας πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ πέντε ἐξ εὐωνύμων κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ χρυσᾶς συγκεκλεισμένας, καὶ τὰ λαμπάδια, καὶ τοὺς λύχνους·

50 * καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας χρυσᾶς, καὶ τὰ πρόθυρα, καὶ οἱ ἧλοι, καὶ αἱ φιάλαι, καὶ τὰ τρυβλία, καὶ αἱ θυΐσκαι χρυσαῖ, συγκλειστά. καὶ θυρώματα τῶν θυρῶν τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτάτου τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, καὶ τὰς θύρας τοῦ οἴκου ναοῦ χρυσᾶς.

51 * καὶ συνεπληρώθη τὸ ἔργον, ὃ ἐποίησε Σολομὼν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ εἰσήνεγκε Σολομὼν τὰ ἅγια δαυὶδ πατρὸς αὐτοῦ, τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη ἔδωκεν εἰς θησαυροὺς οἴκου κυρίου.

CAP. VIII.

1 TVnc congregauit rex Salomon omnes maiores natu Israel, & omnes principes tribuum duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Hierusalem, vt deferrent arcam fœderis Domini de ciuitate Dauid, hæc est Sion;

2 * In mense Athanim in solenni die, ipse est mensis septimus.

3 * Et venerunt omnes seniores Israel:

4 * Et tulerunt sacerdotes arcam, & tabernaculum fœderis, & omnia vasa sancta quæ in tabernaculo fœderis.

5 * Et rex & omnis populus Israel ante arcam immolantes boues, & oues innumerabiles.

6 * Et inferunt Sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, in oraculum domus in sancta sanctorum subter alas cherubim:

η.

1 * Τότε ἐξεκλησίασεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν πρώτους τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραὴλ καὶ πρώτους ἄρχοντας φυλῶν ἡγεμόνας πατριῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα Σολομῶντα ἐν ἱερουσαλήμ, τοῦ ἐνεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐκ πόλεως δαυίδ, αὕτη ἐστὶ σιών,

2 * ἐν μηνὶ αἰθανὶμ ἐν ἑορτῇ, αὐτὸς ἐστὶν μὴν ἕβδομος.

3 * καὶ ἦλθον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ.

4 * καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ σκήνωμα τοῦ μαρτυρίου καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια τὰ ἐν τῷ σκηνώματι τοῦ μαρτυρίου.

5 * καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰσραὴλ ἐμπρόσθεν τῆς κιβωτοῦ θύοντες βόας καὶ πρόβατα ἀναρίθμητα.

6 * καὶ εἰσέφερον οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς εἰς τὸν δαβὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν χερουβίμ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

48 Et fecit Selomoh omnia vasa domus sanctuarij Domini, altare aureum, & mensam super quam erat panis facierum, auream.

49 Et candelabra quinque à dextera, & quinque à sinistra ante domum oraculi ex auro bono, & lilia, & lucernas, & forcipes ex auro.

50 Et hydrias, & psalteria, & pelues, & cochlearia, & thuribula ex auro bono: & cardines portis domus interioris in sanctum sanctorum, & portis domus templi, ex auro.

51 Et perfecta est omnis factura quam fecit rex Selomoh domui sanctuarij Domini, & intulit Selomoh sanctitates Dauid patris sui; argentum & aurum & vasa dedit in thesauris in domo sanctuarij Domini.

CAP. VIII.

TVnc congregauit Selomoh senes Israel, & omnia capita tribuum, magnates patrum filiorum Israel, ad regem Selomoh in Ierusalem, vt transferrent arcam fœderis Domini ex ciuitate Dauid, ipsa est Zzion.

2 Et congregati sunt ad regẽ Selomoh omnes homines Israel, in mense quem veteres vocabant Mensem primum, in festiuitate: & nunc ipse est mensis septimus.

3 Et venerunt omnes senes Israel, & tulerunt sacerdotes arcam.

4 Et transtulerunt arcam Domini, & tabernaculum pacti, & omnia vasa sanctitatis quæ erant in tabernaculo, & transtulerunt ea Sacerdotes & Leuitæ.

5 Et rex Selomoh & omnis congregatio filiorum Israel, qui conuenerant ad eum, stabant cum eo ante arcam mactantes pecudes & boues qui non supputabuntur, nec numerabuntur præ multitudine.

6 Et introduxerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum in domum oraculi quod paratum erat intra domum in sancta sanctorum subter alas cherubaia.

7 כִּי הַכְּרֻבִים פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם אֶל־מְקוֹם הָאָרוֹן
וַיִּסְכּוּ הַכְּרֻבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בַּדָּיו מִלְמָעְלָה׃
8 וַיַּאֲרִכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן־הַקֹּדֶשׁ
עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיִּהְיוּ שָׁם עַד
9 הַיּוֹם הַזֶּה׃ אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים
אֲשֶׁר הִנִּיחַ שָׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
10 וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ וְהֶעָנָן מָלֵא
אֶת־בֵּית יְהוָה׃
11 וְלֹא־יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי הֶעָנָן
כִּי־מָלֵא כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה׃
12 אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּן בָּעֲרָפֶל׃
13 בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֻל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים׃
14 וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל
וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל עֹמֵד׃
15 וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר
בְּפִיו אֶת דָּוִד אָבִי וּבְיָדוֹ מִלֵּא לֵאמֹר׃
16 מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם לֹא־בָחַרְתִּי בְעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
לִבְנוֹת בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וָאֶבְחַר בְּדָוִד לִהְיוֹת
עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
17 וַיְהִי עִם־לְבַב דָּוִד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־
לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת לִשְׁמִי הֱטִיבֹתָ כִּי הָיָה עִם־לְבָבֶךָ׃
19 רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבָּיִת כִּי־אִם־בִּנְךָ הַיֹּצֵא
מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי׃
20 וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר וָאָקֻם תַּחַת דָּוִד
אָבִי וָאֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

7 * Siquidem cherubin expandebant alas
ſuper locum arcę, & protegebant arcam &
8 vectes eius deſuper. * Cumque eminerent
vectes & apparerent ſummitates eorũ fo-
ris ſanctuarium ante oraculum, non appa
B rebant vltrà extrinſecus, qui & fuerũt ibi
9 vſque in præſentem diem. *In arca autem
nõ erat aliud niſi duę tabulę lapideæ quas
poſuetat in ea Moyſes in Oreb quando pe
pigit Dominus fœdus cũ filiis Iſrael cùm
10 egrederẽtur de terra Ægypti. *Factum eſt
autem cùm exiſſent ſacerdotes de ſanctua
rio, nebula impleuit domum Domini:
11 *Et non poterant ſacerdotes ſtare & mini-
ſtrare propter nebulam. impleuerat enim
12 gloria Domini domum Domini. * Tunc 2.Pa.6.a
ait Salomon: Dominus dixit vt habitaret
13 in nebula. *Ædificans ædificaui domum
& habitaculum tuum firmiſsimum ſoliũ
14 tuum in ſempiternum. *Conuertitque rex
faciem ſuam, & benedixit omni eccleſiæ
Iſrael. Omnis enim eccleſia Iſrael ſtabat.
15 * Et ait Salomon: Benedictus dominus
Deus Iſrael qui locutus eſt ore ſuo ad Da-
uid patrẽ meum, & in manibus eius per-
16 fecit dicens: * A die qua eduxi populum
meum Iſrael de Ægypto, non elegi ciuita-
tẽ de vniuerſis tribubus Iſrael, vt ædifica-
retur domus, & eſſet nomen meum ibi:
ſed elegi Dauid vt eſſet ſuper populum
17 meum Iſrael. * Voluitque Dauid pater
meus ædificare domum nomini Domini
18 Dei Iſrael: *Et ait Dominus ad Dauid pa-
trem meum: Quòd cogitaſti in corde tuo
ædificare domũ nomini meo, bene feciſti
19 hoc ipſum mente tractans. *Veruntamen
tu non ædificabis mihi domum, ſed filius
tuus qui egredietur de renibus tuis, ipſe
20 ædificabit domũ nomini meo. * Confir-
mauit Dominus ſermonem ſuum quem
locutus eſt: ſtetiq; pro Dauid patre meo,
& ſedi ſuper thronum Iſrael, ſicut locutus
eſt Dominus: & ædificaui domum nomi-
ni domini Dei Iſrael.

תרגום יונתן

7 אֲרֵי כְּרוּבַיָּא פָּרְסִין גַּדְפֵּיהוֹן עַל אֲתַר אַרוֹנָא וּמַטְלִין כְּרוּבַיָּא עַל אַרוֹנָא וְעַל אֲרֵיחוֹתֵי מִלְעֵילָא׃ 8 וַאֲרִיכִין אֲרֵיחַיָּא וּמִתְחַזְּן
רֵישֵׁי אֲרֵיחַיָּא מִן קֻדְשָׁא עַל אַפֵּי בֵירְתָּא כַּפּוֹרֵי וְלָא מִיתְחַזְּן לְבָרָא וַהֲווֹ תַּמָּן עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 9 בַּאֲרוֹנָא מַחֲתִין תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא דְּאַצְנַע
תַּמָּן מֹשֶׁה בְּחוֹרֵב דַּעֲלֵיהוֹן כְּתִיבִין עַשְׂרָה פִּתְגָמֵי קְיָמָא דְּגָזַר יְיָ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵיפְקְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם׃ 10 וַהֲוָה בְּמֵיפַק
כַּהֲנַיָּא מִן קֻדְשָׁא וַעֲנָן אֲמְטִיתָא אֵיתְמְלִי יַת בֵּירְתָּא מִן קֳדָם עֲנָנָא אֲרֵי אִתְמְלִי יְקָרָא 11 וְלָא יְכִלִין כַּהֲנַיָּא לְמֶקָם לְשַׁמָּשָׁא מִן קֳדָם עֲנָנָא אֲרֵי אִתְמְלִי יְקָרָא
דַּיְיָ יַת בֵּירְתָּא מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ׃ 12 בְּכֵן אֲמַר שְׁלֹמֹה יְיָ אִתְרְעִי לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ בִּירוּשְׁלֵם׃ 13 מְבָנָא בְּנֵיתִי בֵּית מַקְדְּשָׁא
קֳדָמָךְ אֲתַר מַתְקַן לְבֵית שְׁכִינְתָּךְ עָלְמִין׃ 14 וְאַסְחַר מַלְכָּא יַת אַפּוֹהִי וּבָרִיךְ יַת כָּל קְהָלָא דְּיִשְׂרָאֵל וְכָל קְהָלָא דְּיִשְׂרָאֵל קָאִים׃
15 וַאֲמַר בְּרִיךְ יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל דִּי גְזַר בְּמֵימְרֵיהּ עִם דָּוִד אֲבָא וּבְרְעוּתֵיהּ קַיֵּים לְמֵימָר׃ 16 לְמִן יוֹמָא דְּאַפֵּקִית יַת עַמִּי יַת
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לָא אִתְרְעִיתִי בְּקִרְוָא מִכָּל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל לְמִבְנֵי בֵּיתָא לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתִּי תַּמָּן וְאִתְרְעִיתִי בְּדָוִד לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל׃ 17 וַהֲוָה כְּלִבָּא דְּדָוִד אֲבָא לְמִבְנֵי בֵּיתָא לִשְׁמָא דַּיְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל׃ 18 וַאֲמַר יְיָ לְדָוִד אֲבָא חֲלַף דַּהֲוָה עִם לִבָּךְ
לְמִבְנֵי בֵּיתָא לִשְׁמִי אַתֵּקֵינְתָּא אֲרֵי הֲוָה עִם לִבָּךְ׃ 19 לְחוֹד אַתְּ לָא תִבְנֵי בֵּיתָא אֱלָהֵן בַּר דְּהוֹלִיד הוּא יִבְנֵה בֵּיתָא לִשְׁמִי׃
20 וְקַיֵּים יְיָ יַת פִּתְגָמֵיהּ דְּמַלֵּיל וְקָמִית תְּחוֹת דָּוִד אָבָא וְיַתֵּיבִית עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ וּבְנֵיתִי בֵּיתָא לִשְׁמָא דַּיְיָ
אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל׃

7 ‡ Quia cherubim expansa alis super locum arcæ. & protegebant cherubim super arcam, & super sancta eius desuper:

8 ‡ Et eminebant sanctificata, & apparebant summitates sanctificatorum de sanctis super faciem oraculi. & non apparebant extrinsecus, & fuerunt ibi vsque in diem hanc.

9 ‡ Et non erant in arca nisi duæ tabulæ lapideæ, tabulæ fœderis, quas posuerat ibi Moyses in Choreb, quas pepigit Dominus cùm filius Israel cùm egrederentur ipsi de terra Ægypti.

10 ‡ Et factum est vt egressi sunt sacerdotes de sanctuario, et nebula impleuit domum Domini.

11 ‡ Et non poterant sacerdotes stare ad ministrandum à facie nebulæ, quia impleuit gloria Domini domum Domini.

12 ‡ Tunc dixit Salomon: Dominus dixit, vt habitaret in caligine.

13 ‡ Et ego ædificaui domum nomini tuo sanctum tibi & paratum, & solio tuo vt habites tu in eo in sempiternum.

14 ‡ Et conuertit rex faciem suam, & benedixit omni Israel. et omnis ecclesia Israel stabat.

15 ‡ Et ait: Benedictus dominus Deus Israel, qui locutus est in ore suo de Dauid patre meo, et in manibus eius perfecit dicens:

16 ‡ A qua die eduxi populum meum Israel de Ægypto, non elegi in ciuitate in vno sceptro Israel, vt ædificarem domum vt esset nomen meum ibi, sed elegi in Dauid vt esset dux super populum meum Israel.

17 ‡ Et fuit in corde Dauid patris mei ædificare domum nomini Domini Dei Israel.

18 ‡ Et ait Dominus ad Dauid patrem meum: Quia fuit in corde tuo ædificare domum nomini meo, benefecisti, quia fuit in corde tuo.

19 ‡ Veruntamen non tu ædificabis domum, sed filius tuus qui egressus est ex lateribus tuis, iste ædificabit domum nomini meo.

20 ‡ Et suscitauit Dominus sermonem suum quem locutus est, et steti pro Dauid patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus. & ædificaui domum nomini Domini Dei Israel.

7 ‡ ὅτι τὰ χερουβὶμ διαπετάσματα ταῖς πτέρυξιν ἐπὶ τόπον τῆς κιβωτοῦ. καὶ ἐπεκάλυπτον τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν καὶ ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῆς ἐπάνωθεν·

8 ‡ καὶ ὑπερεῖχον τὰ ἡγιασμένα καὶ ἐβλέπον τὰ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἡγιασμένων ἐκ τῶν ἁγίων ἐπὶ προσώπου τοῦ δαβίρ. καὶ οὐκ ὠπτάνοντο ἔξω, καὶ ἦσαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

9 ‡ καὶ οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβωτῷ πλὴν αἱ δύο πλάκες λίθιναι πλάκες τοῦ διαθήκης, ἃς ἔθηκεν ἐκεῖ μωυσῆς ἐν χωρήβ, ἃς διέθετο κύριος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

10 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον οἱ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ ἡ

11 νεφέλη ἀνέπλησε τὸν οἶκον κυρίου. ‡ καὶ οὐκ ἠδυνάντο οἱ ἱερεῖς στῆναι λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον κυρίου.

12 ‡ τότε εἶπε σολομών, κύριος εἶπεν, τοῦ κατασκηνῶσαι

13 ἐν γνόφῳ. ‡ καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματί σου ἅγιόν σοι καὶ ἕτοιμον, καὶ τὴν καθέδραν σου τοῦ κατασκηνῶ-

14 σαί σε ἐν αὐτῷ εἰς τοῦ αἰῶνας. ‡ καὶ ἀπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν πόλαν ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσραὴλ εἰστήκει.

15 ‡ καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὃς ἐλάλησεν ἐν στόματι αὐτοῦ πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου, καὶ ἐν

16 ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσεν λέγων· ‡ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, οὐκ ἐξελεξάμην ἐν πόλει ἐν ἑνὶ σκήπτρῳ ἰσραήλ, τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ, ἀλλ' ἐξελεξάμην ἐν δαυὶδ τοῦ εἶναι ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ.

17 ‡ καὶ ἐγένετο ἐπὶ τῇ καρδίᾳ δαυὶδ τοῦ πατρός μου οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.

18 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου, ὅτι ἐγένετο ἐπὶ τῇ καρδίᾳ σου οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, ἠγάθωσας, ὅτι ἐγένετο ἐπὶ τῇ καρδίᾳ σου.

19 ‡ πλὴν οὐ σὺ οἰκοδομήσεις τὸν οἶκον, ἀλλ' ἢ ὁ υἱός σου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῶν πλευρῶν σου, οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου.

20 ‡ καὶ ἀνέστησε κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλάλησε, καὶ ἀνέστην αὐτὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραήλ, καθὼς ἐλάλησε κύριος. καὶ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Nam cherubin extendebant pennas suas super locum arcæ, & obumbrabant cherubaia super arcam & vectes eius desuper.

8 Et prolongabant vectes; & visa sunt capita vectiũ à sancto super faciem domus oraculi, & non visa sunt extrinsecus, & fuerunt ibi vsque ad diem hanc.

9 In arca depositæ sunt duæ tabulæ lapidum quas reposuerat illic Mosch in Hhoreb, super quas erant scripta decem verba fœderis quod pepigit Dominus cum filiis Israel, quando exierunt de terra Misraim.

10 Et fuit cùm exirent sacerdotes de sancto, nubes caliginis impleuit domum sanctuarij Domini.

11 Et non potuerunt sacerdotes stare ad ministrandum propter nubem, quia impleuerat gloria Domini domum sanctuarij Domini.

12 Tunc dixit Selomoh: Dominus voluit ponere maiestatem suam in Ieruſalem.

13 Ædificando ædificaui domum sanctuarij ante te locum paratum in domum maiestatis tuæ in secula.

14 Et circuntulit rex faciem suam & benedixit omni ecclesiæ Israel: & omnis ecclesia Israel stabat.

15 Et dixit: Benedictus Dominus Deus Israel, qui pepigit fœdus in dicto suo cum Dauid patre meo, & in voluntate sua firmauit, dicendo:

16 A die qua eduxi populum meum Israel ex Misraim, non mihi complacui in vrbe vlla ex omnibus tribubus Israel ad ædificandum domum in qua ponerem maiestatem meam; sed complacui mihi in Dauid vt esset rex super populum meum Israel.

17 Et fuit in corde Dauid patris mei ædificare domum nomini Domini Dei Israel.

18 Et dixit Dominus Dauid patri meo: Propterea quòd fuit cum corde tuo ædificare domum nomini meo, rectè feciſti quòd fuerit in corde tuo.

19 Veruntamen tu non ædificabis domum, sed filius quem gignes, ipse ædificabit domum nomini meo.

20 Et stabiliuit Dominus verbum suum quod locutus est, & surrexi pro Dauid patre meo, & sedi super solium regni Israel sicut locutus est Dominus; & ædificaui domum nomini domini Dei Israel.

21 * וְאָשִׂם שָׁם מָקוֹם לָאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית
יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

22 * וַיַּעֲמֹד שְׁלֹמֹה לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל
יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיִם׃

23 * וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין־כָּמוֹךָ אֱלֹהִים
בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת שֹׁמֵר הַבְּרִית
וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם׃

24 * אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ
לוֹ וַתְּדַבֵּר בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃

25 * וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ דָּוִד
אָבִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ
מִלְּפָנַי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ
אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי׃

26 * וְעַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאָמֵן נָא דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי׃

27 * כִּי הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ הִנֵּה
הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ אַף כִּי־הַבַּיִת
הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃

28 * וּפָנִיתָ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנָּתוֹ יְהוָה
אֱלֹהָי לִשְׁמַע אֶל־הָרִנָּה וְאֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ
מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם׃

29 * לִהְיוֹת עֵינְךָ פְתֻחֹת אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה לַיְלָה וָיוֹם
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ יִהְיֶה שְׁמִי שָׁם לִשְׁמֹעַ אֶל־
הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

30 * וְשָׁמַעְתָּ אֶל־תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה תִּשְׁמַע אֶל־מְקוֹם
שִׁבְתְּךָ אֶל־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ וְסָלָחְתָּ׃

31 * אֵת אֲשֶׁר יֶחֱטָא־אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־בוֹ אָלָה
לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃

REGVM. I. Translat.B.Hierony. *Salomon.*

21 * Et constitui ibi locum arcę in qua fœ
dus Domini est quod percussit cum patri-
bus nostris quando egressi sunt de terra
22 Ægypti. * Stetit autem Salomon ante alta-
C re Domini in conspectu ecclesiæ Israel, &
23 expandit manus suas in cælū, * & ait: Do-
mine Deus Israel, non est similis tui Deus
in cælo desuper & super terram deorsum:
qui custodis pactum & misericordiam ser
uis tuis qui ambulant corā te in toto cor-
24 de suo: * Qui custodisti seruo tuo Dauid
patri meo quæ locutus es ei. Ore locutus
es, & manibus perfecisti, vt hæc dies pro-
25 bat. * Nunc igitur domine Deus Israel con
serua famulo tuo Dauid patri meo quę lo
cutus es ei, dicēs: Non auferetur de te vir
coram me qui sedeat super thronū Israel,
ita tamen si custodierint filij tui viā suam
vt ambulent coram me sicut tu ambulasti
26 in conspectu meo. * Et nunc domine Deus
Israel firmentur verba tua quæ locutus es
27 seruo tuo Dauid patri meo. * Ergo ne pu-
tandum est quòd verè Deus habitet super
terram? Si enim cælum & cæli cælorum te
capere non possunt, quāto magis domus
hæc quam ædificaui?

28 * Sed respice ad orationem serui tui, &
ad preces eius domine Deus meus. Audi
hymnum & orationem quam seruus tuus
29 orat coram te hodie: * Vt sint oculi
tui aperti super domum hāc nocte ac die,
super domum de qua dixisti, Erit nomen
meum ibi, vt exaudias orationem quam
orat in loco isto ad te seruus tuus:

30 * Vt exaudias deprecationem serui tui
& populi tui Israel quodcunque orauer-
it in loco isto, & exaudies in loco habi-
taculi tui in cælo, & cùm exaudieris, pro-
pitius eris.

31 * Si peccauerit homo in proximum
suum, & habuerit aliquod iuramentum
D quo teneatur astrictus, & venerit pro-
pter iuramentum coram altari tuo in do-
mum tuam,

תרגום יונתן

21 וְשַׁוְיִתִי תַּמָּן אַתַר מָתְקַן לַאֲרוֹנָא דְּבֵיהּ מַחֲתִין תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא דְּיָיְ דְּגַזַר עִם אֲבָהָתָנָא בְּאַפָּקוּתֵיהּ יָתְהוֹן
מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃ 22 וְקָם שְׁלֹמֹה קֳדָם מַדְבְּחָא דַּיְיָ לְקֳבֵיל כָּל קְהָלָא דְּיִשְׂרָאֵל וּפְרַס יְדוֹהִי בְּצְלוֹ לְצֵית שְׁמַיָּא׃
23 וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל לֵית בַּר מִנָּךְ אַתְּ הוּא אֱלָהָא דִּשְׁכִינְתָּךְ בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָּא וְשַׁלִּיט עַל אַרְעָא מִלְּרַע נָטַר קְיָמָא וְחִסְדָּא לְעַבְדָּךְ
דְּפָלְחִין קֳדָמָךְ בְּכָל לִבְּהוֹן׃ 24 דִּי נְטַרְתָּ לְעַבְדָּךְ דָּוִד אֲבָא יַת דְּמַלֵּילְתָּ לֵיהּ וּגְזַרְתָּ בְּמֵימְרָךְ וּבְרַעוּתָךְ קַיֵּימְתָּ כְּיוֹמָא הָדֵין׃
25 וּכְעַן יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל טַר לְעַבְדָּךְ דָּוִד אֲבָא יַת דְּמַלֵּילְתָּ לֵיהּ לְמֵימַר לָא יִפְסוֹק לָךְ גְּבַר מִן קֳדָמַי יָתֵיב עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל
לְחוֹד אִם יִטְּרוּן בְּנָךְ יַת אוֹרְחָתְהוֹן לְהַלָּכָא קֳדָמַי כְּמָה דְהַלֵּיכְתְּ קֳדָמָי׃ 26 וּכְעַן אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל יִתְקַיְּמוּן כְּעַן פִּתְגָמָךְ דְּמַלֵּילְתָּ
לְעַבְדָּךְ דָּוִד אֲבָא׃ 27 אֲרֵי מִן קֳבֵל וּמִן דְּמֵי דְּבָקְשָׁטָא אִתְרְעֵי יְיָ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ בְּגוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא דְּדָיְרִין עַל אַרְעָא הָא שְׁמַיָּא
וּשְׁמֵי שְׁמַיָּא לָא יַכְלִין לְסוֹבָרָא יַת יְקָרָךְ אַף אֱלָהֵין בֵּיתָא הָדֵין דִּבְנֵיתִי׃ 28 וְתִתְפְּנִי לְצְלוֹתָא דְּעַבְדָּךְ וּלְבָעוּתֵיהּ יְיָ אֱלָהִים לְקַבָּלָא
צְלוֹתָא וּבְעוּתָא דְּעַבְדָּךְ מְצַלֵּי קֳדָמָךְ יוֹמָא דִּין׃ 29 לְמֶהֱוֵי רַעְיָא קֳדָמָךְ לְאַגָּנָא עַל בֵּיתָא הָדֵין לֵילְיָא וְיוֹמָא לְאַתְרָא דַּאֲמַרְתָּ יְהֵא שְׁמִי תַּמָּן
לְקַבָּלָא צְלוֹתָא דְּיַצֵּלֵי עַבְדָּךְ לְאַפֵּי אַתְרָא הָדֵין׃ 30 וְתְקַבֵּל בָּעוּת עַבְדָּךְ וְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל דְּיִצְלוּן לְאַפֵּי אַתְרָא הָדֵין וְאַתְּ תְּקַבֵּל מֵאַתַר
בֵּית שְׁכִינְתָּךְ מִן שְׁמַיָּא וְתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וְתִשְׁבוֹק לְחוֹבֵיהוֹן׃ 31 יַת דְּיֵיחוֹב גְּבַר לְחַבְרֵיהּ דְּרָשֵׁי בֵיהּ מוֹמֵי לְאוֹמָיוּתֵיהּ וְיֵיתֵי
וְיוֹמֵי קֳדָם מַדְבְּחָךְ בְּבֵיתָא הָדֵין׃

* *Et constitui ibi locum arcæ, in qua est ibi fœdus Dei, quod pepigit Dominus cum patribus nostris, cùm educeret ipse eos de terra Ægypti.* 21

21 * καὶ ἐθέμην ἐκεῖ τόπον τῇ κιβωτῷ ἐν ᾗ ἐστιν ἐκεῖ ἡ διαθήκη θεοῦ ἣν διέθετο κύριος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν αὐτὸν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

* *Et stetit Salomon ante faciem altaris Domini in conspectu omnis ecclesiæ Israel. & expandit manus suas in cælum:* 22

22 * καὶ ἔστη Σολομὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου ἐναντίον πάσης ἐκκλησίας Ισραηλ. καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν·

* *Et dixit, Domine Deus Israel, non est sicut tu Deus in cælo desuper, & super terram deorsum, vt custodias pactum et misericordiam seruo tuo qui ambulauit coram te in toto corde suo:* 23

23 * καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ Ισραηλ, οὐκ ἔστιν ὡς σὺ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, φυλάσσειν διαθήκην καὶ ἔλεος τῷ δούλῳ σου τῷ πεπορευμένῳ ἐναντίον σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ·

* *Quæ custodisti seruo tuo Dauid patri meo. quæ locutus es in ore tuo, & in manibus tuis implesti vt dies hæc.* 24

24 * ἃ ἐφύλαξας τῷ δούλῳ σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ ἐλάλησας ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ἐπλήρωσας ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.

* *Et nunc Domine Deus Israel, conserua Dauid seruo tuo patri meo quæ locutus es ei dicens: Non auferetur tibi vir de facie mea sedens super thronum Israel, tantum si custodierint filij tui vias suas, vt ambulent coram me, sicut ambulasti tu coram me.* 25

25 * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς Ισραηλ, φύλαξον δαυὶδ τῷ δούλῳ σου τῷ πατρί μου ἃ ἐλάλησας αὐτῷ λέγων· οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἐκ προσώπου μου καθήμενος ἐπὶ θρόνου Ισραηλ, πλὴν ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐναντίον μου καθὼς ἐπορεύθης σὺ ἐναντίον μου·

* *Et nunc domine Deus Israel, firmetur iam verbum tuum Dauid patri meo:* 26

26 * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς Ισραηλ, πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου δαυὶδ τῷ πατρί μου·

* *Quia si verè habitauerit Deus cum hominibus super terram? si cælum & cæli cælorum non sufficient tibi, quomodo domus ista quam ædificaui nomini tuo?* 27

27 * ὅτι εἰ ἀληθῶς κατοικήσει ὁ θεὸς μετὰ ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς; εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν οὐκ ἀρκέσουσί σοι, πῶς ὁ οἶκος οὗτος ὃν ᾠκοδόμηκα τῷ ὀνόματί σου;

* *Et respicias & ad orationem meam ad deprecationem meam Domine Deus Israel, vt audias orationem & preces, quas seruus tuus orat coram te ad te hodie:* 28

28 * καὶ ἐπιβλέψῃ καὶ ἐπὶ τὴν προσευχήν μου, ἐπὶ τὴν δέησίν μου, κύριε ὁ θεὸς Ισραηλ, ἀκούειν τῆς δεήσεως καὶ τῆς προσευχῆς, ἣν ὁ δοῦλός σου προσεύχεται ἐναντίον σου προσὸ σὲ σήμερον·

* *Vt sint oculi tui aperti in domum hanc die & nocte in locum istum, quem dixisti: Erit nomen meum, vt exaudias orationem, quam orat seruus tuus in loco isto.* 29

29 * τοῦ εἶναι ὀφθαλμούς σου ἀνεῳγμένους εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὃν εἶπας, ἔσται τὸ ὄνομά μου, τοῦ εἰσακούειν τῆς προσευχῆς ἣν προσεύχεται ὁ δοῦλός σου εἰς τὸν τόπον τοῦτον·

* *Et audias deprecationem serui tui, & populi tui Israel quæcunque orauerint in loco isto. & tu exaudies in loco habitaculi tui in cælo, & facies & propitius eris,* 30

30 * καὶ εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου Ισραηλ ὅσα ἂν προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικήσεώς σου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ποιήσεις καὶ ἵλεως ἔσῃ·

* *Quæcunque peccauerit homo proximo suo. & si acceperit super eum execrationem vt execretur ipse. & venerit & declarauerit coram facie altaris tui in domo hac:* 31

31 * ὅσα ἂν ἁμάρτῃ ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐὰν λάβῃ ἐπ' αὐτὸν ἀρὰν τοῦ ἀρᾶσθαι αὐτόν, καὶ ἔλθῃ καὶ ἐξαγορεύσῃ κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου σου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et posui ibi locum paratum arcæ in qua depositæ sunt duæ tabulæ petrarum, super quas scripta sunt *verba* fœderis Domini, quod pepigit cum patribus nostris cùm eduxit illos de terra Miszraim. [22] Et stetit Selomoh ante altare Domini è regione omnis ecclesiæ Israel, & extendit manus suas in oratione ad summitatem cælorum: [23] Et dixit: Domine Deus Israel, non est præter te; tu ipse es Deus cuius diuinitas est in cælis desuper, & imperas super terram deorsum, custodiens pactum & misericordiam seruis tuis, qui seruiunt tibi in omni corde suo. [24] Qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo quod locutus es ei, & pepigisti fœdus in dicto tuo, & in voluntate tua firmasti secundùm diem hanc. [25] Et nunc domine Deus Israel, serua seruo tuo Dauid patri meo id quod locutus es ei, dicendo: Non deficiet tibi vir à facie mea sedens super solium regni Israel, dum modo seruauerint filij tui vias suas vt ambulent ante me, sicut ambulasti ante me. [26] Et nunc Deus Israel, firmentur, quæso, verba tua quæ locutus es seruo tuo Dauid patri meo. [27] Nam quis opinabitur, & quis existimabit quod in veritate volet Dominus ponere maiestatem suam inter filios hominis qui habitant super terram? ecce si cæli & cæli cælorum non possunt sustinere gloriam tuam, nedum etiam domus hæc quam ædificaui. [28] At tu respicias ad orationem serui tui, & ad deprecationem eius Domine Deus, suscipiendo orationem & deprecationem quam seruus tuus orat ante te hodie. [29] Vt sit voluntas ante te protegere domum hanc nocte & die in loco de quo dixisti: Erit nomen meum ibi; vt suscipias orationem quam orauerit seruus tuus contra faciem loci huius. [30] Et suscipias deprecationem serui tui & populi tui Israel, quam orauerint contra faciem loci huius, & tu suscipias è loco domus maiestatis tuæ de cælis, & suscipias orationem eorum, & remittas peccata eorum. [31] Cùm debuerit vir socio suo qui exegerit ab illo iuramentum vt iurare cogat illum; & venerit & iurauerit ante altare tuum in domo hac:

32 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ אֶת־
עֲבָדֶיךָ לְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע לָתֵת דַּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק
צַדִּיק לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ׃

33 * בְּהִנָּגֵף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב אֲשֶׁר יֶחֶטְאוּ־
לָךְ וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְנוּ
אֵלֶיךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃

34 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְהֵשֵׁבְתָּם אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ
לַאֲבוֹתָם׃

35 * בְּהֵעָצֵר שָׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ
וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ
וּמֵחַטָּאתָם יָשׁוּבוּן כִּי תְעַנֵּם׃

36 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ
וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶת־הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
יֵלְכוּ־בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְעַמְּךָ
לְנַחֲלָה׃

37 * רָעָב כִּי־יִהְיֶה בָּאָרֶץ דֶּבֶר כִּי־יִהְיֶה שִׁדָּפוֹן יֵרָקוֹן
אַרְבֶּה חָסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יָצַר־לוֹ אֹיְבוֹ בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו
כָּל־נֶגַע כָּל־מַחֲלָה׃

38 * כָּל־תְּפִלָּה כָּל־תְּחִנָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל־הָאָדָם
לְכֹל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן אִישׁ נֶגַע לְבָבוֹ
וּפָרַשׂ כַּפָּיו אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃

39 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ וְסָלַחְתָּ
וְעָשִׂיתָ וְנָתַתָּ לָאִישׁ כְּכָל־דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע אֶת־
לְבָבוֹ כִּי־אַתָּה יָדַעְתָּ לְבַדְּךָ אֶת־לֵבָב כָּל־בְּנֵי
הָאָדָם׃

40 * לְמַעַן יִרְאוּךָ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים עַל־
פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ׃

41 * וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא
וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

32 * Tu exaudies in cælo, & facies & iudicabis seruos tuos, cõdemnans impium, & reddens viam suam super caput eius; iustificansque iustum, & retribuens ei secundùm iustitiam suam.

33 * Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos, quia peccaturus est tibi, & agentes pœnitentiam, & confitentes nomini tuo, venerint & orauerint & deprecati te
34 fuerint in domo hac; * Exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Israel, & reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum.

35 * Si clausum fuerit cælum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco isto pœnitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis suis conuersi fuerint propter
36 afflictionem suam, * Exaudi eos in cælo, & dimitte peccata seruorum tuorum, & populi tui Israel, & ostende eis viam bonam per quam ambulent: & da pluuiam super terram quam dedisti populo tuo in possessionem.

37 * Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aër, aut ærugo aut locusta, vel rubigo; & afflixerit eum inimicus eius portas obsidens, omnis plaga, vniuersa infirmitas:

38 * Cuncta deuotatio & imprecatio quæ acciderit omni homini de populo tuo Israel, si quis cognouerit plagam cordis sui, & expanderit manus suas in domo hac:

39 * Tu exaudies in cælo in loco habitationis tuę, & repropitiaberis, & facies vt des vnicuique secundùm omnes vias suas, sicut videris cor eius: quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum:

40 * Vt timeant te cunctis diebus, quibus viuunt super faciem terræ, quam dedisti
41 patribus nostris. * Insuper & alienigena qui non est de populo tuo Israel, cùm venerit de terra longinqua propter nomen tuum:

תרגום יונתן

32 וְאַתְּ תְּקַבֵּל מִן שְׁמַיָּא וְתַעְבֵּיד וּתְדִין יָת עַבְדָּךְ לְחַיָּבָא חַיָּיבָא לְמִתַּן אַרְחֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וּלְזַכָּאָה זַכָּאָה לְמִתַּן לֵיהּ כִּזְכוּתֵיהּ׃

33 כַּד יִתְמְחוֹן עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן דְּיִחוֹבוּן קֳדָמָךְ וְיִתוּבוּן לְפָלְחָנָךְ וְיוֹדוּן לִשְׁמָךְ וְיִצְלוּן וְיִבְעוּן מִן קֳדָמָךְ בְּבֵיתָא הָדֵין׃

34 וְאַתְּ תְּקַבֵּיל מִן שְׁמַיָּא וְתִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵי עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וְתָתֵיבִינוּן לְאַרְעָא דְקַיֵּמְתָּ לַאֲבָהָתְהוֹן׃

35 כַּד יְהֵכְלוֹן שְׁמַיָּא וְלָא יְהֵא מְטָרָא אֲרֵי יְחוֹבוּן קֳדָמָךְ וְיִצְלוֹן לַאֲפֵי אַתְרָא הָדֵין וְיוֹדוּן לִשְׁמָךְ וּמֵחוֹבֵיהוֹן יְהוֹבוּן אֲרֵי תְּקַבֵּיל צְלוֹתְהוֹן׃

36 וְאַתְּ תְּקַבֵּל מִן שְׁמַיָּא וְתִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵי עַבְדָּךְ וְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל אֲרֵי תַּלְפִינוּן יָת אוֹרְחָא דְּתַקְנָא דְיַהֲכִינוּן בַּהּ וְתִתֵּן מְטָרָא עַל אַרְעָךְ
דִּיהַבְתָּ לְעַמָּךְ לַאֲחָסָנָא׃ 37 כַּפְנָא אֲרֵי יְהֵא בְּאַרְעָא מוּתָנָא אֲרֵי יְהֵא שַׁדְפוֹנָא יַרְקוֹנָא גוּבָא שַׁמּוּטָא אֲרֵי יְהֵא אֲרֵי יְעִיקוּן לְהוֹן
בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן בְּאַרַע קִרְוֵיהוֹן כָּל מַכְתַּשׁ וְכָל מַרַע׃

38 כָּל צְלוֹתָא וְכָל בָּעוּתָא דִּתְהֵא לְכָל אֱנָשָׁא לְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל דְּיִדְּעוּן גְּבַר מַכְתַּשׁ לִבֵּיהּ וְיִפְרוֹשׁ יְדוֹהִי בֵּיתָא הָדֵין׃

39 וְאַתְּ תְּקַבֵּיל מִן שְׁמַיָּא מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתָּךְ וְתִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיהוֹן וְתַעְבֵּיד בָּעוּתְהוֹן וְתִתֵּן לְגַבַּר כְּכָל אָרְחָתֵיהּ דְּגָלֵי קֳדָמָךְ לְבֵיהּ אֲרֵי אַתְּ
הוּא לֵית בַּר מִינָךְ דְּחוֹד גְּלֵן לִבְנֵי אֱנָשָׁא דְּכָל בְּנֵי אֱנָשָׁא׃

40 בְּדִיל דְּיִדְחֲלוּן מִן קֳדָמָךְ כָּל יוֹמַיָּא דְאִינוּן קַיְימִין עַל אַפֵּי אַרְעָא דְיַהַבְתָּ לַאֲבָהָתָנָא׃

41 וְאַף מִן בַּר עַמְּמִין דְּלָא מֵעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל הוּא וְייֵתֵי מֵאַרַע רְחִיקָא בְּדִיל שְׁמָךְ׃

32 * Et exaudies de cælo, & facies & iudicabis populum tuum Iſrael: vt condemnes impium, vt des viam ſuam in caput eius, & vt iuſtifices iuſtum, vt des ei ſecundùm iuſtitiam ſuam.

33 * Cùm corruerit populus tuus Iſrael coram inimicis ſuis, quia peccaturi ſunt tibi, & conuertentur & confitebuntur nomini tuo, & orabunt & deprecabuntur in domo hac:

34 * Et tu exaudies de cælo, & propitius eris peccatis populi tui Iſrael, & reduces eos in terram quam dediſti patribus eorum.

35 * Cùm clauſum fuerit cælum, & non fuerit pluuia, quia peccabunt tibi, & orabunt in loco iſto, & confitebuntur nomini tuo, & ab iniquitatibus ſuis conuertentur, quando humiliaueris eos:

36 * Et exaudies de cælo, & propitius eris peccatis ſerui tui & populi tui Iſrael: quia oſtendes eis viam bonam vt ambulent in ea: et dabis pluuiam ſuper terrã tuam, quam dediſti populo tuo in hæreditate.

37 * Fames ſi fuerit, & mors ſi fuerit, quando erit incendium, bruchus, rubigo ſi fuerit, et ſi afflixerit eum inimicus eius in vna ciuitatum eorum, omnem occurſum, omnem laborem,

38 * Omnis oratio, omnis deprecatio ſi fuerit omni homini vt cognoſcant vnuſquiſque contactum cordis, & expanderit manus in domum hanc:

39 * Et tu exaudies de cælo de parato habitaculo tuo, & propitius eris, & facies & dabis viro ſecundùm omnes vias ſuas, ſicut cognoueris cor eius, quia tu ſolus noſti cor omnium filiorum hominum:

40 * Vt timeant te omnibus diebus, quibus ipſi viuunt ſuper terram quam dediſti patribus noſtris.

41 * Et alienigenæ qui non eſt de populo tuo Iſrael hic, & veniet de terra longinqua propter nomen tuum.

32 * καὶ εἰσακούσῃ ἐν τῷ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσεις καὶ κρινεῖς τὸν λαόν σου ἰσραήλ· τοῦ δικάσαι δίκαιον, δοῦναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δικαῶσαι δίκαιον δοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.

33 * ἐν τῷ πταῖσαι τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐνώπιον ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ ἀποστρέψουσι καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ προσεύξονται καὶ δεηθήσονται ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ,

34 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας τοῖς πατράσιν αὐτῶν·

35 * ἐν τῷ συσχεθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γένεσθαι ὑετόν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προσεύξονται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ἀποστρέψουσιν, ὅταν ταπεινώσῃς αὐτούς·

36 * καὶ εἰσακούσῃ ἐν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, ὅτι δηλώσεις αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, καὶ δώσεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου ἐν κληρονομίᾳ.

37 * λιμὸς ἐὰν γένηται, καὶ θάνατος ἐὰν γένηται, ὅτε ἔσται ἐμπυρισμός, βρυσίβη ἐὰν γένηται, καὶ ἐὰν θλίψῃ αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἐν μιᾷ τῶν πόλεων αὐτῶν, πᾶν σπῶμα, πᾶσα πόνον,

38 * πᾶσα προσευχή, πᾶσα δέησις ἐὰν γένηται παντὶ ἀνθρώπῳ ὡς ἂν γνῶσιν ἕκαστος τὸ ἆφλον καρδίας, καὶ διαπετάσῃ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οἶκον τοῦτον·

39 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐν τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ἵλεως ἔσῃ, καὶ ποιήσεις καὶ δώσεις αὐθεὶς κατὰ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καθὼς ἂν γνῷς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι σὺ μονώτατος οἶδας τὴν καρδίαν πάντων τῶν υἱῶν ἀνθρώπων·

40 * ὅπως ἂν φοβῶνταί σε πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν.

41 * καὶ τῷ ἀλλοτρίῳ ὃς οὐκ ἔστιν ἐν τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἥξει ἐκ γῆς μακρόθεν διὰ τὸ ὄνομά σου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Et tu ſuſcipias de cælis, & facias & iudices ſeruos tuos, condemnando impium, vt des viam eius in caput eius; & iuſtificando iuſtum, vt des ei ſecundùm iuſtitiam eius. 33 Quando percuſſi fuerint populus tuus Iſrael ante auctores inimicitiarum ſuarum quòd peccauerint ante te, & redierint ad cultum tuũ, & confeſſi fuerint nomini tuo, & orauerint & deprecati fuerint ante te in domo hac: 34 Et tu ſuſcipias de cælis, & remittas peccata populi tui Iſrael, & reducas eos in terram quam iuraſti patribus eorum. 35 Quando clauſi fuerint cæli, & non fuerit pluuia, quòd peccauerint ante te, & orauerint contra faciem loci huius, & confeſſi fuerint nomini tuo, & à peccatis ſuis reuerſi fuerint, vt ſuſcipias orationem eorum. 36 Et tu ſuſcipias de cælis, & remittas debita ſeruorum tuorum & populi tui Iſrael: nam docebis eos viam quæ bona erit, per quam ambulent; & dabis pluuiam ſuper terram tuam quam dediſti populo tuo in hæreditatem. 37 Fames cùm fuerit in terra, peſtis cùm fuerit, aeris corruptio, rubigo, locuſta, bruchus cùm fuerit; cùm obſederint illos auctores inimicitiarum ſuarum in terra vrbium ſuarum, omnis plaga, omnis infirmitas: 38 Omnem orationem & omnem deprecationem quæ fuerit omni homini & omni populo tuo Iſrael, cùm nouerint quiſq; plagam cordis ſui, & extenderint manus ſuas in oratione contra faciem domus huius; 39 Et tu ſuſcipias de cælo è loco domus maieſtatis tuæ, & remittas peccata eorum, & facias deprecationes eorum, & des vnicuique ſecundùm omnem viam ſuam cuius reuelatum fuerit ante te cor (quia tu ipſe es, non eſt præter te, ante te tantùm reuelata ſunt corda omnium filiorum hominum.) 40 Vt timeant te omnibus diebus quibus manſerint ſuper faciem terræ, quam dediſti patribus noſtris. 41 Et etiam ex filiis gentium qui non ſunt de populo tuo Iſrael, & venerint de terra longinqua propter nomen tuum.

42 כִּי יִשְׁמְעוּן אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה
וּזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה וּבָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃
43 אַתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל
אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּן כָּל־עַמֵּי
הָאָרֶץ אֶת־שִׁמְךָ לְיִרְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת
כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃
44 כִּי־יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבוֹ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־יְהוָה דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ
בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃
45 וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־תְּחִנָּתָם
וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃
46 כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יֶחֱטָא
וְאָנַפְתָּ בָּם וְנָתַתָּם לִפְנֵי אוֹיֵב וְשָׁבוּם שֹׁבֵיהֶם
אֶל־אֶרֶץ הָאוֹיֵב רְחוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה׃
47 וְהֵשִׁיבוּ אֶל־לְבָבָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבוּ־שָׁם וְשָׁבוּ
וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שֹׁבֵיהֶם לֵאמֹר חָטָאנוּ
וְהֶעֱוִינוּ רָשָׁעְנוּ׃
48 וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ
אֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר־שָׁבוּ אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ
אַרְצָם אֲשֶׁר־נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ
וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃
49 וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־
תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃
50 וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לָךְ וּלְכָל־פִּשְׁעֵיהֶם
אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ־בָךְ וְנָתַתָּם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שֹׁבֵיהֶם
וְרִחֲמוּם׃ 51 כִּי־עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ
מִמִּצְרַיִם מִתּוֹךְ כּוּר הַבַּרְזֶל׃
52 לִהְיוֹת עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת אֶל־תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־
תְּחִנַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹעַ אֲלֵיהֶם בְּכֹל קָרְאָם
אֵלֶיךָ׃

42 * Audietur enim nomen tuum magnũ
& manus tua fortis,& brachium tuum ex-
tentum vbicunque. Cùm venerit ergo &
43 orauerit in hoc loco; *Tu exaudies in cæ-
lo in firmamento habitaculi tui, & facies
omnia pro quibus inuocauerit te alieni-
gena,vt discant vniuersi populi terrarum
nomen tuum timere sicut populus tuus
Israel, & probent quia nomen tuum in-
uocatum est super domum hanc quam ę-
44 dificaui. *Si egressus fuerit populus tuus
ad bellum contra inimicos suos per viam
quocunque miseris eos,orabunt te contra
viam ciuitatis quam elegisti, & contra do
45 mum quam ędificaui nomini tuo: *Et ex-
audies in cælo orationes eorum,& preces
46 eorum,& facies iudicium eorum. *Quòd 2.Par.6.
si peccauerint tibi, nõ est enim homo qui 6.
non peccet,& iratus tradideris eos inimi-
cis suis, & captiui ducti fuerint in terram
47 inimicorum longè vel propè, *Et egerint
pœnitentiam in corde suo in loco capti-
uitatis,& conuersi deprecati te fuerint in
captiuitate sua,dicentes: Peccauimus,ini-
48 què egimus,impiè gessimus: * Et reuersi
fuerint ad te in vniuerso corde suo & tota
anima sua in terra inimicorum suorum
ad quam captiui ducti fuerint, & orauer-
int te contra viam terræ suæ quam dedi-
sti patribus eorum,& ciuitatis quam ele-
gisti, & tẽpli quod ædificaui nomini tuo:
49 *Exaudies in cælo in firmamento solij tui
orationes eorum & preces eorũ, & facies
50 iudicium eorum: *Et propitiaberis popu-
lo tuo q peccauit tibi,& omnibus iniqui-
tatibus eorum quibus pręuaricati sunt in
te, & dabis misericordiam coram eis qui
eos captiuos habuerint, vt misereãtur eis.
51 *Populus enim tuus est, & hæreditas tua,
F quos eduxisti de terra Ægypti de medio
52 fornacis ferreæ: * Vt sint oculi tui aperti
ad deprecationem serui tui & populi tui
Israel,& exaudies eos in vniuersis pro qui-
bus inuocauerint te.

תרגום יונתן

42 אֲרֵי יִשְׁמְעִין יַת שְׁמָךְ רַבָּא וְיַת יְדָךְ תַּקִּיפָא וּדְרָעָךְ מְרַמְמָא וְייֵתֵי וְיִצְלֵי לְאַפֵּי בֵּיתָא הָדֵין׃
43 וְאַתְּ תְּקַבֵּיל מִן שְׁמַיָּא מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתָךְ וְתַעְבֵּיד כְּכֹל דְּיִצְלֵי קֳדָמָךְ בַּר עַמְּמִין בְּדִיל דְּיִדְּעִין כָּל עַמְמֵי אַרְעָא יַת שְׁמָךְ לְמִדְחַל קֳדָמָךְ כְּעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וּלְמִידַע אֲרֵי שְׁמָךְ אִתְקְרִי
עַל בֵּיתָא הָדֵין דִּי בְנֵיתִי׃ 44 אֲרֵי יִפּוֹק עַמָּךְ לַאֲגָחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן בְּאוֹרְחָא דְתִשְׁלְחִינוּן וְיִצְלוֹן קֳדָמָךְ יְיָ לְאַפֵּי אוֹרַח קַרְתָּא
דְאִתְרְעֵיתָ בַהּ וּבֵיתָא דִּי בְנֵיתִי לְשָׁמָךְ׃ 45 וְתְקַבֵּיל מִן שְׁמַיָּא יַת צְלוֹתְהוֹן וְיַת בָּעוּתְהוֹן וְתִתְפְּרַע עֲלָבְנֵיהוֹן׃
46 אֲרֵי יְחוֹבוּן קֳדָמָךְ אֲרֵי לֵית אֱנָשׁ דְּלָא חָטֵא וְייִחוֹל רוּגְזָךְ בְּהוֹן וְתִמְסְרִינוּן קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְיִשְׁתְּבוֹן שְׁבֵיהוֹן לְאַרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן
רְחִיקָא אוֹ קְרִיבָא׃ 47 וְיִתִיבוּן לִלְבְּהוֹן בְּאַרְעָא דְאִשְׁתְּבִיאוּ לְתַמָּן וְיִתוּבוּן וְיִבְעוּן מִן קֳדָמָךְ בְּאַרַע שְׁבֵיהוֹן לְמֵימַר חַבְנָא
וְאִטְפְּשְׁנָא סְרַחְנָא׃ 48 וְיִתוּבוּן לְפֻלְחָנָךְ בְּכָל לִבְּהוֹן וּבְכָל נַפְשְׁהוֹן בְּאַרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן דְשִׁבוּ יַתְהוֹן וְיִצְלוֹן קֳדָמָךְ לְאַפֵּי אוֹרַח
אַרְעְהוֹן דְיַהַבְתְּ לַאֲבָהָתְהוֹן קַרְתָּא דְאִיתְרְעֵיתָ וּבֵיתָא דִבְנֵיתִי לְשָׁמָךְ׃
49 וּתְקַבֵּיל מִן שְׁמַיָּא מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתָךְ יַת צְלוֹתְהוֹן וְיַת בָּעוּתְהוֹן וְתִתְפְּרַע עֲלָבְנֵיהוֹן׃
50 וְתִשְׁבּוֹק לְעַמָּךְ דְּחָבוּ קֳדָמָךְ וּלְכָל מְרָדְוֵיהוֹן דִּי מָרְדוּ בְמֵימְרָךְ וְתִתְּנִינוּן לְרַחֲמִין קֳדָם שְׁבֵיהוֹן וְיִרְחֲמוּן עֲלֵיהוֹן׃
51 אֲרֵי עַמָּךְ וַאֲחֻסְנָתָךְ אִינוּן דְאַפֵּיקְתָּ מִמִּצְרַיִם מִגּוֹ כּוּרָא דְבַרְזְלָא׃ 52 לְמֶהֱוֵי רַעְיָנָא קֳדָמָךְ לְקַבָּלָא בָּעוּת עַבְדָּךְ וּבָעוּת
עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלָא צְלוֹתְהוֹן בְּכָל עִידָן דְּאִינוּן מְצַלִּין קֳדָמָךְ׃

41 * Quoniam audient nomen tuum magnum, & manum tuam fortem, & brachium tuum excelſum, & veniet & orabit in loco hoc.

43 * Et tu audies de cælo de parato habitaculo tuo, & facies ſecundùm omnia in quibus inuocauerit te alienigena, vt cognoſcant vniuerſi populi terræ nomen tuum, & timeant te, ſicut populus tuus Iſrael; & cognoſcatur quòd nomen tuum inuocatum eſt ſuper domum hanc, quam ædificaui. 44 * Si autem egreſſus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos ſuos in via qua miſeris eos, & orauerint in nomine Domini viam ciuitatis quam elegiſti in ea, & domus quam ædificaui nomini tuo:

45 * Et audies de cælo orationem eorum et preces eorum, & facies iuſtitiam eorum:

46 * Quia peccabunt tibi, quia non eſt homo qui non peccet: & ſi induxeris contra eos & tradideris eos coram inimicis, & captiuos duxerint captiuantes eos in terram longè vel propè:

47 * & cõuerterint corda ſua in terra vbi tranſmigrati ſunt ibi, & reuerſi fuerint ad te, & deprecati fuerint te in terra tranſmigrationis ſuæ dicentes: Peccauimus, iniquè egimus, impiè geſſimus:

48 * Et reuerſi fuerint ad te in toto corde ſuo & in tota anima ſua in terra inimicorum ſuorum quò traduxiſti eos, & orauerint ad te viam terræ ſuæ quã dediſti patribus ſuis, & ciuitatis quam elegiſti, & domus quam ædificaui nomini tuo:

49 * Et audies de cælo de parato habitaculo tuo orationem eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum:

50 * Et propitius eris iniquitatibus eorum quibus peccauerunt tibi, & ſecundùm omnes iniquitates eorum quibus prævaricati ſunt. et dabis eos in miſerationes coram eis qui captiuos habuerint eos, & miſerebuntur eorum:

51 * Quia populus tuus & hæreditas tua ſunt, quos eduxiſti de terra Ægypti de medio fornacis ferreæ.

52 * Et ſint oculi tui & aures tuæ apertæ ad deprecationem ſerui tui & ad deprecationem populi tui Iſrael, vt exaudias eos in omnibus quibus inuocauerint te.

41 * διότι ἀκήκοντα τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν καὶ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν, καὶ ἥξει καὶ προσεύξεται εἰς τὸν τόπον τοῦτον·

43 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου καταικητηρίου σου, τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἀθετήματα αὐτῶν ἃ ἂν ἠθέτησάν σου. καὶ δώσεις αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμοὺς ἐνώπιον τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς, καὶ οἰκτειρήσουσιν αὐτούς·

51 * ὅτι λαός σου καὶ κληρονομία σου εἰσίν, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐκ μέσου χωνευτηρίου σιδηροῦ.

52 * καὶ ἔστωσαν οἱ ὀφθαλμοί σου καὶ τὰ ὦτά σου ἠνεῳγμένα εἰς τὴν δέησιν τοῦ δούλου σου καὶ εἰς τὴν δέησιν τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, εἰσακούειν αὐτῶν ἐν πᾶσιν οἷς ἂν προκαλέσωνταί σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Quòd audierint nomen tuum magnum, & manum tuam validam, & brachium tuum excelſum; & venerint & orauerint contra faciem domus huius: 43 Et tu ſuſcipias de cælo de loco domus maieſtatis tuæ, & facias iuxta omnia quæ orauerit ante te filius gentium, vt ſciant omnes gentes terræ nomen tuum, vt timeant te ſicut populus tuus Iſrael; & vt ſciant quòd nomen tuum inuocatum ſit ſuper domum hanc quam ædificaui. 44 Cùm exierit populus tuus vt ineat bellum contra auctores inimicitiarum ſuarum per viam qua miſeris eos, & orauerint ante Dominum contra faciem viæ vrbis in qua tibi complacuiſti, & domus quam ædificaui nomini tuo. 45 Et ſuſcipias de cælis orationem eorum & deprecationem eorum, & vlciſcaris iniurias eorum. 46 Cùm peccauerint ante te, quia non eſt homo qui non peccet, & ſtillauerit indignatio tua in illos, & tradideris eos ante auctores inimicitiarum ſuarum, & captiuati fuerint captiuitate ſua in terram auctorum inimicitiarum ſuarum longinquam aut propinquam. 47 Et redierint ad corda ſua in terra in qua captiuati fuerint, & redierint, & precati fuerint ante te in terra captiuitatis ſuæ, dicendo: Peccauimus, inſaniuimus, iniquè egimus. 48 Et redierint ad cultum tuum in omni corde ſuo, & in omni anima ſua in terra auctorum inimicitiarum ſuarum qui captiuauerint eos, & orauerint ante te contra faciem viæ terræ ſuæ quam dediſti patribus eorum, vrbis in qua tibi complacuiſti, & domus quam ædificaui nomini tuo.

49 Et exaudias de cælis è loco domus maieſtatis tuæ orationem eorum & deprecationem eorum, & vlciſcaris iniurias eorum.

50 Et ignoſcas populo tuo qui peccauerunt ante te, & omnibus rebellionibus eorum quibus rebellauerunt in dictum tuum, & des eos in miſericordias ante captiuatores eorum, & miſereantur eorum. 51 Quia populus tuus & hæreditas tua illi ſunt, quos eduxiſti ex Miſzraim de medio fornacis ferri. 52 Vt ſit voluntas ante te ad ſuſcipiendam deprecationem ſerui tui & deprecationem populi tui Iſrael, ſuſcipiendo orationem eorum omni tempore quo deprecati fuerint ante te.

53 * כִּי־אַתָּה הִבְדַּלְתָּם לְךָ לְנַחֲלָה מִכֹּל עַמֵּי הָאָרֶץ
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְיַד מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־
אֲבֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם אֲדֹנָי יְהוִה׃

54 * וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֵת
כָּל־הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה
מִכְּרֹעַ עַל־בִּרְכָּיו וְכַפָּיו פְּרֻשׂוֹת הַשָּׁמָיִם׃

55 * וַיַּעֲמֹד וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל קוֹל גָּדוֹל
56 לֵאמֹר׃ * בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל
דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

57 * יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ
אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ׃

58 * לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ׃

59 * וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה
קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃

60 * לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים
אֵין עוֹד׃

61 * וְהְיֶה לְבַבְכֶם שָׁלֵם עִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת
בְּחֻקָּיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו כַּיּוֹם הַזֶּה׃

62 * וְהַמֶּלֶךְ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זֹבְחִים זֶבַח לִפְנֵי יְהוָה׃

63 * וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַיהוָה
בָּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף
וַיַּחְנְכוּ אֶת־בֵּית יְהוָה הַמֶּלֶךְ וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

64 * בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת־תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר
לִפְנֵי בֵּית־יְהוָה כִּי־עָשָׂה שָׁם אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־
הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת
אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־
הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃

53 * Tu enim ſeparaſti eos tibi in hæreditatẽ de vniuerſis populis terrę, ſicut locutus es per Moyſen ſeruum tuum quando eduxiſti patres noſtros de Ægypto Dñe Deus.

54 *Factum eſt autem cùm compleſſet Salomon orans Dominum omnem orationem & deprecationẽ hanc, ſurrexit de conſpectu altaris Domini. Vtrumq; enim genu in terram fixerat, & manus expanderat ad
55 cælum. *Stetit ergo & benedixit omni ec-
56 cleſiæ Iſrael voce magna dicens: *Benedictus Dominus qui dedit requiem populo ſuo Iſrael, iuxta omnia quæ locutus eſt. nõ cecidit ne vnus quidem ſermo ex omnibus bonis quæ locutus eſt per Moyſen ſer
57 uum ſuum. *Sit dñs Deus noſter nobiſcũ, ſicut fuit cũ patribus noſtris, nõ derelin-
58 quens nos neq; proiiciens: * Sed inclinet corda noſtra ad ſe, vt ambulemus in vniuerſis viis eius, & cuſtodiamus mandata eius, & ceremonias & iudicia quæcunque
59 mãdauit patribus noſtris: *Et ſint ſermones mei iſti quibus deprecatus ſum coram Dño, appropinquantes Dño Deo noſtro die ac nocte, vt faciat iudicium ſeruo ſuo
60 & populo ſuo Iſrael per ſingulos dies: *Vt ſciant omnes populi terræ, quia Dñs ipſe
61 eſt Deus, & nõ eſt vltra abſq; eo. *Sit quoque cor noſtrum perfectũ cum Dño Deo noſtro, vt ambulemus in decretis eius, & cuſtodiamus mandata eius ſicut & hodie.
62 *Igitur rex & omnis Iſrael cum eo immo-
63 labant victimas corã Dño. *Mactauitque Salomõ hoſtias pacificas quas immolauit Dño, boũ viginti duo millia, & ouiũ centum viginti millia. Et dedicauerunt templum Domini rex & filij Iſrael.

64 * In die illa ſanctificauit rex medium atrij quod erat ante domum Domini. Fecit quippe holocauſtum ibi & ſacrificium & adipem pacificorum, quoniam altare æreum quod erat coram Dño minus erat, & capere non poterat holocauſtum & ſacrificium & adipem pacificorum.

תרגום יונתן

53 אֲרֵי אַתְּ אַפְרֵשְׁתִּנּוּן לָךְ לְאַחֲסָנָא מִכָּל עַמְמֵי אַרְעָא כְּמָא דְמַלֵּילְתָּ בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדָּךְ בְּאַפָּקוּתָךְ יָת אֲבָהָתָנָא מִמִּצְרַיִם יְיָ אֱלָהִים׃

54 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי שְׁלֹמֹה לְצַלָּאָה קֳדָם יְיָ יָת כָּל צְלוֹתָא וּבָעוּתָא הָדָא קָם מִן קֳדָם מַדְבְּחָא דַייָ מִתַּתָּוָה כְּרִיעַ עַל בִּרְכּוֹהִי וִידוֹהִי פְּרִישָׁן
בְּצִלּוּ לְצֵית שְׁמַיָּא׃ 55 וְקָם וּבָרִיךְ יָת כָּל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל קָל רַב לְמֵימַר׃ 56 בְּרִיךְ יְיָ דְיָהֵב נְיָחָא לְעַמֵּיהּ יִשְׂרָאֵל כְּכָל דְמַלִּיל לָא
בְּטִיל פִּתְגָמָא חַד מִכָּל פִּתְגָמוֹהִי תַּקִּנְיָא דְמַלֵּיל בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדֵיהּ׃ 57 יְהֵא מֵימְרָא דַייָ אֱלָהָנָא בְּסַעֲדָנָא כְּמָא דַהֲוָה בְּסַעֲדָא דַאֲבָהָתָנָא
לָא יִשְׁבְּקִנָּנָא וְלָא יְרַחֲקִנָּנָא׃ 58 לְאַפְנָאָה לִבָּנָא לְמֵהָךְ בְּכָל אוֹרְחָן דְתַקִּנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִיטַר פִּקּוּדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי וּדְינוֹהִי
דְפַקֵּיד יָת אֲבָהָתָנָא׃ 59 וְיִהוֹן פִּתְגָמַי אִלֵּין דִבְעֵיתִי מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא יוֹמָם וְלֵילֵי לְמֶעְבַּד דִּין עַבְדֵיהּ וְעַוּלְבַּן
עַמֵּיהּ יִשְׂרָאֵל פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ׃ 60 בְּדִיל דְיִדְעוּן כָּל עַמְמֵי אַרְעָא אֲרֵי יְיָ הוּא אֱלָהִים לֵית עוֹד׃
61 וִיהֵא לִבְכוֹן שְׁלִים בְּדַחְלְתָּא דַייָ אֱלָהָנָא לְמֵהָךְ בְּקְיָמוֹהִי וּלְמִיטַר פִּקּוּדוֹהִי כְּיוֹמָא הָדֵין׃
62 וּמַלְכָּא וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ מְנַכְּסִין נִכְסַת קֻרְשִׁין קֳדָם יְיָ׃ 63 וּנְכִיס שְׁלֹמֹה יָת נִכְסַת קֻרְשַׁיָּא דְנָכִיס קֳדָם יְיָ תּוֹרֵי תַּרְתִּין
רִיבּוֹא וְתֵרִין אַלְפִין וְעָנָא מְאָה וְתַרְתָּא רִיבּוֹא וַחֲנִיכוּ יָת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַייָ מַלְכָּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
64 בְּיוֹמָא הַהוּא קַדִּישׁ מַלְכָּא יָת גּוֹ רַבְרְבָתָא דִי קֳדָם בֵּית מַקְדְּשָׁא דַייָ אֲרֵי עֲבַד תַּמָּן יָת עֲלָתָא וְיָת מִנְחָתָא וְיָת תַּרְבֵּי נִכְסַת קֻרְשַׁיָּא אֲרֵי
מַדְבְּחָא דְנְחָשָׁא דִי קֳדָם יְיָ דָחִיק מִלְסוֹבָרָא יָת עֲלָתָא וְיָת מִנְחָתָא וְיָת תַּרְבֵּי נִכְסַת קֻרְשַׁיָּא׃

53 ‡ Quia tu separasti eos tibi in hæreditatem de vniuersis populis terræ, sicut locutus es in manu serui tui Moysi, quando educeres tu patres nostros de terra Ægypti, Domine Domine.

54 ‡ Et factum est vt compleuit Salomon orans ad Dominum totam orationem & deprecationem hanc, surrexit à facie altaris Domini inclinatus super genua sua, et manus suæ expansæ in cælum: 55 ‡ Et stetit, & benedixit omni ecclesiæ Israel voce magna, dicens:

56 ‡ Benedictus Dominus qui dedit hodie requiem populo suo Israel, iuxta omnia quæ locutus est. non dissonuit verbum vnum in omnibus verbis suis bonis, quæ locutus est in manu Moysi serui sui.

57 ‡ Sit dominus Deus noster nobiscum, sicut fuit cum patribus nostris: non derelinquat nos neque auertat nos: 58 ‡ Sed inclinet corda nostra ad se, vt ambulemus in omnibus viis eius, & custodiamus omnia mandata eius, & præcepta eius, & iustificationes eius, quæ mandauit patribus nostris.

59 ‡ Et sint sermones isti quibus deprecatus sum coram domino Deo nostro hodie, appropinquantes ad dominum Deum nostrum die & nocte, vt faciat iustificationem seruo tuo & iustificationem populi tui Israel verbū diei in die eius:

60 ‡ Vt sciant omnes populi terræ, quia tu Dominus Deus, & non est vltra. 61 ‡ Et sint corda nostra perfecta ad dominum Deum nostrum, vt sanctè ambulemus in præceptis eius, & custodiamus mandata eius sicut dies hæc. 62 ‡ Et rex et omnes filij Israel immolauerunt victimam coram Domino Deo. 63 ‡ Et sacrificauit rex Salomon victimam pacificorum, quam immolauerunt Domino, boum duo & viginti millia, & ouiū centum & viginti millia. Et dedicauit domū Domini rex & omnes filij Israel. 64 ‡ In die illa sanctificauit rex medium atrij quod erat ante faciem domus Domini. quia fecit ibi holocaustū & sacrificia & adipes pacificorum: quia altare æreum quod erat coram Domino paruum erat, vt non posset capere holocaustum, & munus, & sacrificia pacificorum.

53 ‡ ὅτι σὺ διέστειλας αὐτοὺς σεαυτῷ εἰς κληρονομίαν ἐκ πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς, καθὼς ἐλάλησας ἐν χειρὶ Μωυσῆ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς
54 Αἰγύπτου κύριε κύριε. ‡ Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε Σολομὼν προσευχόμενος πρὸς κύριον ὅλην τὴν προσευχὴν καὶ τὴν δέησιν ταύτην, ἀνέστη ἀπὸ προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου κεκλικὼς ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ διε-
55 πεπετασμέναι εἰς τὸν οὐρανόν· ‡ καὶ ἔστη, καὶ εὐλόγησε πᾶ-
56 σαν τὴν ἐκκλησίαν Ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ‡ εὐλογητὸς κύριος ὃς ἔδωκε σήμερον ἀνάπαυσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ Ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐλάλησεν· οὐδὲ ἐφώνησε λόγος εἷς ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς ἐλάλησεν ἐν χει-
57 ρὶ Μωυσῆ δούλου αὐτοῦ. ‡ γένοιτο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν μετ' ἡμῶν καθὼς ἦν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν· μὴ ἐγκαταλίποι ἡ-
58 μᾶς μηδὲ ἀπορρίψῃ ἡμᾶς, ‡ ἀλλ' ἐπικλίναι τὰς καρδίας ἡμῶν πρὸς αὐτόν, τοῦ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἃ ἐνετείλατο τοῖς πα-
59 τράσιν ἡμῶν· ‡ καὶ ἔστωσαν οἱ λόγοι οὗτοι οὓς δεδέημαι ἐνώ-
πιον κυρίου θεοῦ ἡμῶν σήμερον, ἐγγίζοντες πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός, τοῦ ποιεῖν τὸ δικαίωμα τοῦ δούλου αὐτοῦ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ Ἰσραὴλ ῥῆμα ἡμέρας ἐν
60 ἡμέρᾳ αὐτοῦ, ‡ ὅπως γνῶσι πάντες οἱ λαοὶ τῆς γῆς, ὅτι σὺ
61 κύριος ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. ‡ καὶ ἔστω δὴ αἱ καρδίαι ἡμῶν τέλειαι πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, τοῦ ὁσίως πορεύε-
σθαι ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ φυλάσσειν τὰς ἐντο-
62 λὰς αὐτοῦ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ‡ καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἔθυον θυσίαν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ.
63 ‡ καὶ ἔθυσεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τὴν θυσίαν τῶν εἰρηνικῶν, ἣν ἔθυσαν τῷ κυρίῳ, βοῶν δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ προβάτων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας. καὶ ἐνεκαίνισε τὸν οἶκον κυρίου ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ
64 Ἰσραήλ. ‡ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου κυρίου. ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ὁλοκάρπωσιν καὶ τὰς θυσίας, καὶ τὰ στέατα τῶν εἰρηνικῶν, διότι τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐνώπιον κυρίου μικρὸν ἦν τοῦ μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν ὁλοκάρπωσιν καὶ τὸ δῶρον καὶ τὰς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

53 Nam tu separasti illos tibi in hæreditatem ex omnibus gentibus terræ, sicut locutus fueras per manum Moseh serui tui, cùm educeres patres nostros ex Misraim Domine Deus. 54 Et fuit cùm finisset Selomoh orare ante Dominum omnem orationem & deprecationem hanc, surrexit à conspectu altaris Domini, ex quo fuerat curuatus super genua sua; & manus suæ extensæ in oratione ad summitatem cæli. 55 Et stetit & benedixit omni ecclesiæ Israel voce magna dicendo: 56 Benedictus Dominus, qui dedit quietem populo suo Israel, iuxta omnia quæ locutus est. non vacauit verbum vnum ex omnibus verbis eius rectis, quæ locutus est per manum Moseh serui sui. 57 Sit dictum domini Dei nostri in auxilium nostrum, sicut fuit in auxilium patrum nostrorum; non deserat nos neque elonget nos: 58 Vt conuertat cor nostrum ad timorem eius, vt ambulemus in omnibus viis quæ rectæ fuerint ante illum, & seruemus præcepta eius, & decreta eius, & iudicia eius quæ præcepit patribus nostris. 59 Et sint verba mea hæc, quibus deprecatus sum ante Dominum, susceptа à Domino Deo nostro die ac nocte, vt faciat iudicium serui sui, & iniuriam populi sui Israel *vindicet* per singulos dies: 60 Vt cognoscant omnes gentes terræ, quòd Dominus ipse est Deus, nec vltra ipsum alius. 61 Et sit cor vestrum perfectum in timore domini Dei nostri, ambulando in decretis eius, & seruando præcepta eius secundùm diem hanc. 62 Et rex & omnis Israel cum illo mactabant victimam sanctitatum ante Dominum. 63 Et mactauit Selomoh victimam sanctitatum quam mactauit ante Dominum, boum viginti & duo millia, & pecudum centum & viginti millia, & initiauerunt domum sanctuarij Domini rex & omnes filij Israel. 64 In die illo sanctificauit rex medium atrij quod erat ante domum sanctuarij Domini, quia fecit ibi holocaustum, & munera, & pinguedines oblationis sanctitatum, quia altare æris quod erat ante Dominum, angustius erat, quàm vt sustineret holocausta, & munus, & pinguedines oblationis sanctitatum.

65 * וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעֵת הַהִוא אֶת־הֶחָג וְכָל־יִשְׂרָאֵל
עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמָת עַד־נַחַל מִצְרַיִם
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים
אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם׃

65 * Fecit ergo Salomon in tempore illo festiuitatem celebrem, & omnis Israel cũ eo, multitudo magna ab introitu Emath vsque ad riuum Ægypti coram Domino Deo nostro septem diebus & septem diebus, id est, quatuordecim diebus: 2.Par.7.

66 * בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ
וַיֵּלְכוּ לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל־הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃

66 * Et in die octauo dimisit populos, qui benedicentes regi, profecti sunt in tabernacula sua lætantes & alacri corde super omnibus bonis quæ fecerat Dominus Dauid seruo suo, & Israel populo suo.

ט

CAP. IX.

1 * וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית
יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה
אֲשֶׁר חָפֵץ לַעֲשׂוֹת׃

1 FActum est autem cùm perfeciſſet Salomon ædificium domus Domini, & ędificium regis, & omne quod optauerat & voluerat facere,

2 * וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה שֵׁנִית כַּאֲשֶׁר
נִרְאָה אֵלָיו בְּגִבְעוֹן׃

2 * Apparuit ei Dominus secundò, sicut apparuerat ei in Gabaon. Sup.3.c. 2.Par.7.

3 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתְךָ וְאֶת־
תְּחִנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּה לְפָנָי הִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַבַּיִת
הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִתָּה לָשׂוּם שְׁמִי־שָׁם עַד־עוֹלָם וְהָיוּ
עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל־הַיָּמִים׃

3 * Dixitque Dominus ad eum: Exaudiui orationem tuam & deprecationem tuã quam deprecatus es coram me: sanctificaui domum hanc quam ædificasti, vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum; & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.

4 * וְאַתָּה אִם־תֵּלֵךְ לְפָנַי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִד אָבִיךָ
בְּתֹם־לֵבָב וּבְיֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ חֻקַּי
וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמֹר׃

4 * Tu quoq; si ambulaueris coram me, sicut ambulauit pater tuus in simplicitate cordis & in æquitate, & feceris omnia quæ præcepi tibi, & iudicia mea seruaueris & legitima mea,

5 * וַהֲקִמֹתִי אֶת־כִּסֵּא מַמְלַכְתְּךָ עַל־יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל־דָּוִד אָבִיךָ לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ
אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל׃

5 * Ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum Dauid patri tuo, dicens: Non auferetur vir de genere tuo de solio Israel.

6 * אִם־שׁוֹב תָּשֻׁבוּן אַתֶּם וּבְנֵיכֶם מֵאַחֲרַי וְלֹא
תִשְׁמְרוּ מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם וְהָלַכְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃

6 * Si autem auersione auersi fueritis vos & filij vestri non sequentes me, nec custodientes mandata mea & ceremonias quas proposui vobis, sed abieritis & colueritis deos alienos, & adoraueritis eos,

7 * וְהִכְרַתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נָתַתִּי לָהֶם וְאֶת־הַבַּיִת אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתִּי לִשְׁמִי
אֲשַׁלַּח מֵעַל פָּנָי וְהָיָה יִשְׂרָאֵל לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה
בְּכָל־הָעַמִּים׃

7 * Auferam Israel de superficie terræ quam dedi eis, & templum, quod sanctificaui nomini meo, proiiciam à conspectu meo: eritque Israel in prouerbium & in fabulam cunctis populis:

תרגום יונתן

65 וְעָבַד שְׁלֹמֹה בְּעִידָנָא הַהִיא יַת חַגָּא וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ קְהָל רַב מִמַּעֲלָנָא דַחֲמָת עַד נַחֲלָא דְמִצְרַיִם קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא שִׁבְעָא יוֹמִין
חֲנוּכַּת בַּיְתָא וְשִׁבְעָא יוֹמִין חַגָּא אַרְבְּעָה עָשָׂר יוֹמִין׃ 66 בְּיוֹמָא תְמִינָאָה שַׁלַּח יַת עַמָּא וּבָרִיכוּ יַת מַלְכָּא וַאֲזָלוּ לְקָרְוֵיהוֹן כַּד חֶדוּ
וְשַׁפִּיר לִבְּהוֹן עַל כָּל טָבְתָא דַעֲבַד יְיָ לְדָוִד עַבְדֵּיהּ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמֵּיהּ׃

ט

1 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי שְׁלֹמֹה לְמִבְנֵי יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא וְיַת בֵּית מַלְכָּא וְיַת כָּל רְעוּת שְׁלֹמֹה דְאִתְרְעֵי לְמֶעְבַּד׃
2 וְאִתְגְּלִי יְיָ לִשְׁלֹמֹה תִּנְיָנוּת כְּמָא דְאִתְגְּלִי לֵיהּ בְּגִבְעוֹן׃ 3 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ שְׁמִיעַ קֳדָמַי יַת צְלוֹתָךְ וּבָעוּתָךְ דִּבְעֵיתָא מִן קֳדָמַי
אַקְדֵּישִׁית יַת בֵּיתָא הָדֵין דִּ בְנֵיתָא לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתִּי תַּמָּן עַד עָלְמָא וְתֶהֱא שְׁכִנְתִּי שָׁרְיָא בֵּיהּ וְאַף רְעוּתִי מִתְעַבְּרָא תַּמָּן כָּל יוֹמַיָּא׃
4 וְאַתְּ אִם תְּהָךְ קֳדָמַי כְּמָה דְהָלִיךְ דָּוִד אֲבוּךְ בְּקוּשְׁטוּת לִבָּא וּבְתִרְיצוּתָא לְמֶעְבַּד כְּכֹל דְפַקֵּדְתָּךְ קְיָמַי וְדִינַי תִּיסַר׃
5 וְאָקֵים יַת כָּרְסֵי מַלְכוּתָךְ עַל יִשְׂרָאֵל לְעָלַם כְּמָא דְמַלֵּילִית עִם דָּוִד אֲבוּךְ לְמֵימַר לָא יִפְסוֹק לָךְ גְּבַר מֵעַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל׃
6 אִם מֵיתָב תְּתוּבוּן אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן מִבָּתַר פֻּלְחָנִי וּקְיָימַי דְיַהֲבִית קֳדָמֵיכוֹן וְתֵהָכוּן וְתִפְלְחוּן לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וְתִסְגְּדוּן
לְהוֹן׃ 7 וְאֶשֵׁיצִי יַת יִשְׂרָאֵל מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא דְיַהֲבִית לְהוֹן וְיַת בֵּיתָא דְאַקְדֵּישִׁית לִשְׁמִי אֲרַחֵיק מֶקֳבֵיל מֵימְרִי וִיהֵא יִשְׂרָאֵל לְמַתְלָא
וּלְשׁוּעִי בְּכָל עַמְמַיָּא׃

65 * *Et fecit Salomon festiuitatem in die illa. & omnis Israel cum eo ecclesia magna ab introitu Emath vsque ad riuum Ægypti coram Domino Deo nostro septẽ diebus et septem diebus, quatuor & decem diebus.*

66 * *Et in die octauo dimisit populum, & benedixerunt regi. & abierunt vnusquisque in tabernaculum suum lætantes, & bono corde super bonis quæ fecit Dominus Dauid seruo suo & Israel populo suo.*

65 * καὶ ἐποίησε Σολομὼν ἑορτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκκλησία μεγάλη ἀπὸ τῆς εἰσόδου ἡμαὰθ ἕως ποταμοῦ αἰγύπτου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ ἡμέρας, τέσσαρες & δέκα ἡμέρας.

66 * καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξαπέστειλε τὸν λαόν, & εὐλόγησαν τὸν βασιλέα. & ἀπῆλθον ἕκας & εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ χαίροντες, καὶ ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κύριος τῷ δαυὶδ δούλῳ αὐτοῦ καὶ τῷ Ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ.

CAP. IX.

1 *ET factum est vt perfecit Salomon ædificare domum Domini & domum regis, & omne opus Salomonis, quæcunque voluit facere:*

2 * *Et apparuit Dominus Salomoni secundò, sicut apparuit ei in Gabaon.*

3 * *Et dixit ad eum Dominus: Audiui orationem tuam & deprecationem tuam, qua deprecatus es coram me, sanctificaui domum hanc quam ædificasti, vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum. & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.*

4 * *Et tu si ambulaueris coram me sicut ambulauit Dauid pater tuus in sanctitate cordis & in rectitudine, vt facias secundum omnia quæ præcepi ei, & præcepta mea & mandata mea seruaueris:*

5 * *Et tollam thronum regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum patri tuo Dauid dicens: Non auferetur tibi vir dux in Israel.*

6 * *Si autem auersione auersi fueritis vos & filij vestri à me, & præcepta mea quæ dedi coram vobis non custodieritis, & abieritis & seruieritis deis alienis & adoraueritis eos,*

7 * *Et auferam Israel à terra quam dedi eis, & domum hãc quam sanctificaui nomini meo, proijciam à conspectu meo. & erit Israel in perditionem, & in fabulam in cunctis populis.*

θ'.

1 * Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε Σολομὼν οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου & τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πᾶσαν τὴν πρᾶγματείαν Σολομῶντος, ὅσα ἠθέλησεν ποιῆσαι·

2 * καὶ ὤφθη κύριος τῷ Σολομῶντι δευτέρᾳ καθὼς ὤφθη αὐτῷ ἐν Γαβαών.

3 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ τῆς δεήσεώς σου, ἧς ἐδεήθης ἐνώπιόν μου, ἡγίασα τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ᾠκοδόμησας, τοῦ θεῖναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου καὶ ἡ καρδία μου ἐκεῖ πάσας τὰς ἡμέρας.

4 * καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιόν μου καθὼς ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν ὁσιότητι καρδίας καὶ ἐν εὐθύτητι, τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς·

5 * καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρί σου δαυὶδ λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν ἰσραήλ.

6 * ἐὰν δὲ ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τὰ προστάγματά μου ἃ ἔδωκα ἐνώπιον ὑμῶν μὴ φυλάξητε, καὶ πορευθῆτε καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς·

7 * καὶ ἐξαρῶ τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου ἀπορρίψω ἐκ προσώπου μου. καὶ ἔσται ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμὸν & εἰς λάλημα εἰς πάντας τοὺς λαούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

65 Et fecit Selomoh tempore illo festiuitatem, & omnis Israel cum eo, ecclesia multa ab introitu Hhamath vsque ad fluuium Misraim ante Dominum Deum nostrum, septem diebus initiationis domus, & septem diebus festiuitatis, *id est*, quatuordecim diebus.

66 Die octauo misit populum: & benedixerunt regi, & iuerunt in habitacula sua cùm lætati fuissent, & iucundatum esset cor eorum propter omne bonum quod fecerat Dominus Dauid seruo suo, & Israel populo suo.

CAP. IX.

ET fuit cùm finisset Selomoh ędificare domum sanctuarij Domini, & domum regis, & omnẽ voluntatem Selomoh quam voluit facere.

2 Et reuelatus est Dominus Selomoh secundò, sicut reuelatus fuerat illi in Gibghon.

3 Et dixit Dominus illi: Audita est à me oratio tua & deprecatio tua quam deprecatus es ante me: sanctificaui domum hanc quam ædificasti, ad ponendum maiestatem meam ibi vsque in seculum: & erit maiestas mea manens in ea, & etiam beneplacitum meum fiet ibi omnibus diebus.

4 Et tu si ambulaueris ante me, sicut ambulauit Dauid pater tuus in veritate cordis & rectitudine, faciendo iuxta omnia quæ præcepi tibi, decreta mea & iudicia mea seruaueris:

5 Statuam solium regni tui super Israel in seculum, sicut locutus sum cum Dauid patre tuo dicendo: Non abscindetur tibi vir à solio regni Israel.

6 Si auertendo auersi fueritis vos & filij vestri ne *eatis* post cultum meum, nec seruaueritis præcepta mea & decreta mea quæ dedi ante vos, sed iueritis & colueritis errores gentium, & adoraueritis eos:

7 Tunc consumam Israel de superficie terræ quam dedi illis, & domum quam ædificaui nomini meo elongabo ex aduerso dicti mei, & erit Israel in parabolam & in fabulam omnibus gentibus.

8 * וְהַבַּיִת הַזֶּה יִהְיֶה עֶלְיוֹן כָּל־עֹבֵר עָלָיו יִשֹּׁם
וְשָׁרַק וְאָמְרוּ עַל־מָה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת
וְלַבַּיִת הַזֶּה׃
9 * וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר
הוֹצִיא אֶת־אֲבֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיַּחֲזִקוּ בֵּאלֹהִים
אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָהֶם וַיַּעַבְדוּם עַל־כֵּן הֵבִיא יְהוָה
עֲלֵיהֶם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת׃
10 * וַיְהִי מִקְצֵה עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר־בָּנָה שְׁלֹמֹה
אֶת־שְׁנֵי הַבָּתִּים אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ׃
11 * חִירָם מֶלֶךְ־צֹר נָשָׂא אֶת־שְׁלֹמֹה בַּעֲצֵי אֲרָזִים
וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבַזָּהָב לְכָל־חֶפְצוֹ אָז יִתֵּן הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה לְחִירָם עֶשְׂרִים עִיר בְּאֶרֶץ הַגָּלִיל׃
12 * וַיֵּצֵא חִירָם מִצֹּר לִרְאוֹת אֶת־הֶעָרִים אֲשֶׁר נָתַן־
לוֹ שְׁלֹמֹה וְלֹא יָשְׁרוּ בְעֵינָיו׃
13 * וַיֹּאמֶר מָה הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִי אָחִי
וַיִּקְרָא לָהֶם אֶרֶץ כָּבוּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
14 * וַיִּשְׁלַח חִירָם לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר זָהָב׃
15 * וְזֶה דְּבַר־הַמַּס אֲשֶׁר־הֶעֱלָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
לִבְנוֹת אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־הַמִּלּוֹא וְאֵת
חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־חָצוֹר וְאֶת־מְגִדּוֹ וְאֶת־גָּזֶר׃
16 * פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עָלָה וַיִּלְכֹּד אֶת־גָּזֶר וישרפה
בָּאֵשׁ וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּעִיר הָרָג וַיִּתְּנָהּ שִׁלֻּחִים
לִבְתּוֹ אֵשֶׁת שְׁלֹמֹה׃
17 * וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־גָּזֶר וְאֶת־בֵּית חֹרֹן תַּחְתּוֹן׃
18 * וְאֶת־בַּעֲלַת וְאֶת־תָּמֹר בַּמִּדְבָּר בָּאָרֶץ׃
19 * וְאֵת כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לִשְׁלֹמֹה וְאֵת עָרֵי
הָרֶכֶב וְאֵת עָרֵי הַפָּרָשִׁים וְאֵת חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר
חָשַׁק לִבְנוֹת בִּירוּשָׁלַם וּבַלְּבָנוֹן וּבְכֹל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ׃
20 * כָּל־הָעָם הַנּוֹתָר מִן־הָאֱמֹרִי הַחִתִּי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה׃

8 *Et domus hæc erit in exemplum. omnis
qui tranſierit per eam, ſtupebit, & ſibila-
bit, & dicet: Quare fecit Dominus ſic ter-
9 ræ huic & domui huic? *Et reſpondebũt: Deu.29.c
Ier.22.c
Quia dereliquerunt dominũ Deum ſuũ,
qui eduxit patres eorum de terra Ægypti,
& ſecuti ſunt deos alienos, & coluerunt
eos, & adorauerunt eos; idcirco induxit
Dominus ſuper eos omne malum hoc. 2.Par.8.a
10 *Expletis autem annis viginti, poſtquàm
ædificauerat Salomon duas domos, id eſt,
11 domum Domini, & domum regis: *Hirã
rege Tyri præbente Salomoni ligna ce-
drina, & abiegna, & aurum, iuxta omne
quod opus habuerat; tunc dedit Salomon
Hiram viginti oppida in terra Galileæ.
12 * Et egreſſus eſt Hiram de Tyro, vt vi-
C deret oppida quæ dederat ei Salomon, &
13 non placuerunt ei: *Et ait: Hæccine ſunt
ciuitates quas dediſti mihi frater? Et ap-
pellauit eas terram Chabul vſque in diem
14 hanc. *Miſit ergo Hiram ad regem Sa-
lomonem centum viginti talenta auri.
15 * Hæc eſt ſumma expenſarum quã ob-
tulit Salomon rex ad ædificandam domũ
Domini & domum ſuam, & Mello, & mu
rum Ieruſalem, & Heſer, & Mageddo, &
16 Gazer. *Pharao rex Ægypti aſcendit &
cepit Gazer, ſuccenditq; eam igni, & Cha-
nanæum qui habitabat in ciuitate inter-
fecit, & dedit eam in dotem filię ſuæ vxo-
17 ri Salomonis. *Ædificauit ergo Salomon
18 Gazer & Bethoron inferiorem, *Et Baa-
lath, & Palmiram in terra ſolitudinis:
19 *Et omnes vicos qui ad ſe pertinebant,
& erant abſque muro, muniuit: & ciui-
tates curruum, & ciuitates equitum, &
quodcunque ei placuit, vt ædificaret in
Ieruſalem, & in Libano, & in omni terra
poteſtatis ſuæ.
20 *Vniuerſum populum qui remanſerat
D de Ammorræis, & de Ethæis, & de Phere-
zæis, & Euæis, & Iebuſæis, qui non ſunt
de filiis Iſrael;

תרגום יונתן

8 וּבֵיתָא הָדֵין דַּהֲוָה עֵילָאי יְהֵא חָרִיב כָּל דְּיֶעְבַּר עֲלוֹהִי יִכְלֵי וְיָנִיד וְיֵימְרוּן עַל מָה עֲבַד יְיָ כְּדֵין לְאַרְעָא הָדָא וּלְבֵיתָא הָדֵין׃
9 וְיֵימְרוּן עַל דְּשָׁבְקוּ יַת פֻּלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהֲהוֹן דְּאַפֵּיק יַת אֲבָהָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְאִתְקִיפוּ בְּטָעֲוָת עַמְמַיָּא וּסְגִידוּ לְהוֹן וּפָלְחוּנּוּן עַל כֵּן אַיְתִי יְיָ עֲלֵיהוֹן יַת כָּל בִּישְׁתָּא הָדָא׃
10 וַהֲוָה מִסּוֹף עֶשְׂרִין שְׁנִין דִּי בְנָא שְׁלֹמֹה יַת תְּרֵין בָּתַּיָּא יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְיַת בֵּית מַלְכָּא׃
11 חִירָם מַלְכָּא דְצוֹר סוּבַר יַת שְׁלֹמֹה בְּאֵעֵי אַרְזִין וּבְאֵעֵי בִּירָן וּבְדַהֲבָא לְכָל צְרֵכֵיהּ וּבְכֵן יְהַב מַלְכָּא שְׁלֹמֹה לְחִירָם עֶשְׂרִין קִרְוִין בְּאַרְעָא גְלִילָאי׃ 12 וּנְפַק חִירָם מִצּוֹר לְמִסְעַר יַת קִרְוַיָּא דִיהַב לֵיהּ שְׁלֹמֹה וְלָא כָּשְׁרִין בְּעֵינוֹהִי׃ 13 וַאֲמַר מָה קִרְוַיָּא הָאִלֵּין דִּי יְהַבְתָּ לִי אַחִי וּקְרָא לְהֵן אַרְעָא כָּבוּל עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 14 וְשַׁדַּר חִירָם לְמַלְכָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין כִּכְּרֵי דַהֲבָא׃ 15 וְדֵין פִּתְגָם מַסְקֵי מִיסִּין דְּמַנִּי מַלְכָּא שְׁלֹמֹה לְמִבְנֵי יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְיַת בֵּיתֵיהּ וְיַת מִילֵּיתָא וְיַת שׁוּרַיָּא דִירוּשְׁלֶם וְיַת חָצוֹר וְיַת מְגִדּוֹ וְיַת גָּזֶר׃ 16 פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם סְלִיק וּכְבַשׁ יַת גָּזֶר וְאוֹקְדַהּ בְּנוּרָא וְיַת כְּנַעֲנָאָה דְיָתֵב בְּקִרְתָּא קְטַל וְיָהְבָהּ מַתָּנָה לִבְרְתֵיהּ אִתַּת שְׁלֹמֹה׃ 17 וּבְנָא שְׁלֹמֹה יַת גָּזֶר וְיַת בֵּית חוֹרוֹן אַרְעָאה׃ 18 וְיַת בַּעֲלַת וְיַת תַּדְמוֹר בְּמַדְבְּרָא בְּאַרְעָא׃ 19 וְיַת כָּל קִרְוֵי בֵּית אוֹצָרַיָּא דִי הֲוָאָה לִשְׁלֹמֹה וְיַת קִרְוֵי רְתִיכַיָּא וְיַת קִרְוֵי פָּרָשַׁיָּא וְיַת רְעוּת שְׁלֹמֹה דְּאִתְרְעִי לְמִבְנֵי בִירוּשְׁלֶם וּבְלִבְנָן וּבְכָל אַרַע שָׁלְטָנֵיהּ׃ 20 כָּל עַמָּא דְּאִשְׁתְּאַרוּ מִן אֱמוֹרָאֵי חִתָּאֵי פְּרִיזָאֵי חִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי דְּלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינוּן׃

8 * καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὑψηλὸς ἔσται εἰς παράδειγμα. πᾶς διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ, συριεῖ καὶ συριεῖ. καὶ ἐροῦσιν, ἕνεκεν τίνος ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ; 9 * καὶ ἐροῦσιν, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, τὸν ἐξαγαγόντα τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξ οἴκου δουλείας ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἀλλοτρίων καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε 10 κύριος ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην. * καὶ ἐγένετο μετ' εἴκοσι ἔτη ἐν οἷς ᾠκοδόμησε Σολομὼν τοὺς δύο οἴκους, 11 τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· * χειρὰμ βασιλεὺς Τύρου ἀντελαμβάνετο Σολομῶντος ἐν ξύλοις κέδρινοις καὶ ἐν ξύλοις πυκίνοις, καὶ ἐν χρυσίῳ, καὶ ἐν παντὶ θελήματι αὐτοῦ. τότε ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τῷ Χιράμ 12 εἴκοσι πόλεις ἐν γῇ Γαλιλαίᾳ. * καὶ ἐξῆλθε Χιεράμ ἐκ Τύρου καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν Γαλιλαίαν τοῦ ἰδεῖν τὰς πόλεις ἃς ἔδωκεν αὐτῷ Σολομών, καὶ οὐκ ἤρεσθη αὐτῷ. 13 * καὶ εἶπε Χιεράμ, τί εἰσιν αἱ πόλεις αὗται ἃς ἔδωκάς μοι ὦ ἀδελφέ; καὶ ἐκάλεσεν αὐτὰς ὅριον ἕως τῆς ἡμέρας ταύ- 14 της. * καὶ ἀπέστειλε Χιεράμ τῷ Σολομῶντι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι 15 τάλαντα χρυσίου. * καὶ αὕτη ἡ πραγματεία τῆς προσνομῆς ἧς ἐνέγκεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τεῖχος Ἱερουσαλήμ, καὶ Ασὼρ καὶ Μαγεδδὼ καὶ Γαζέρ. * Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἀνέβη, καὶ προσκατελάβετο Γαζέρ, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ τὸν Χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ἀπέκτεινεν. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Φαραὼ ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ γυναικὶ Σολομῶντος. 17 * καὶ Σολομὼν ᾠκοδόμησε τὴν Γαζέρ, καὶ τὴν Βαιθωρὼν 18 τὴν κατωτέραν, * καὶ τὴν Βαλαάθ, καὶ τὴν θαμὼρ ἐν τῇ 19 ἐρήμῳ * καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς, αἳ ἦσαν τῷ Σολομῶντι, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἁρμάτων, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἱππέων, καὶ τὴν πρασματείαν Σολομῶντος ἣν ἐπραγματεύσατο οἰκοδομῆσαι ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῆς δυναστείας αὐ- 20 τοῦ. * πᾶν τὸ ὑπολελειμμένον λαὸν ἀπὸ τοῦ Χετταίου καὶ τοῦ Ἀμορραίου, καὶ τοῦ Φερεζαίου, καὶ τοῦ Χαναναίου, καὶ τοῦ Ἰεβουσαίου, καὶ τοῦ Γεργεσαίου τῶν μὴ ὄντων ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Et domus hæc quæ fuit excelsa, erit diruta: omnis qui transierit per eam, sibilabit & nutabit: & dicent, Quamobrem fecit Dominus sic terræ huic & domui huic? [9] Et dicent: Eo quòd dereliquerunt cultum domini Dei sui, qui eduxit patres eorum de terra Misraim, & apprehenderunt Errores gentium, & adorauerunt illos & coluerunt illos, idcircò induxit Dominus super eos omne malum hoc. [10] Et fuit à fine viginti annorum quibus ædificauit Selomoh duas domos, domum sanctuarij Domini & domum regis.

[11] (Hhiram rex Szor sustentarat Selomoh in lignis cedrinis & lignis abiegnis, & auro in omni necessitate illius:) tunc dedit rex Selomoh ipsi Hhiram viginti vrbes in terra Gelila. [12] Et exiuit Hhiram de Szor, vt visitaret vrbes quas dederat ei Selomoh: & non rectæ fuerunt in oculis eius: [13] Et dixit: Quænam sunt vrbes hæ quas dedisti mihi frater mi? & vocauit illas terram Chabul vsque ad diem hanc. [14] Et misit Hhiram regi centum & viginti talenta auri.

[15] Et hæc est ratio tollentium tributa quos præposuit rex Selomoh ad ædificandum domum sanctuarij Domini, & domum suam, & aggerem & muros Ierusalem, Hhaszor, & Megido & Gazer. [16] Pargho rex Misraim ascendit & subegit Gazer, & incendit eam igni; & Kenaghanæum, qui habitabat in vrbe, occidit. & dedit illam dono filiæ suæ vxori Selomoh.

[17] Et ædificauit Selomoh Gezer, & Beth-Hhoron inferiorem:

[18] Et Baghalath, & Thadmor in deserto in terra: [19] Et omnes vrbes domus repositoriorum quæ erant Selomoh, & vrbes curruum, & vrbes equitum, & voluntatem Selomoh quam voluit ædificare in Ierusalem, & in Libnan, & in omni terra imperij sui. [20] Omnem populum qui relictus fuerat ex Emorrhæis, Hhithæis, Perizæis, Hhiuæis, & Iebuzæis, qui non erant de filiis Israel:

---

* Et domus hæc alta erit in exemplum. omnis qui transierit per eam, obstupebit & sibilabit. et dicent, Causa cuius fecit Dominus sic terræ huic & domui huic? * Et dicent: Eò quòd dereliquerunt dominum Deum suum, qui eduxit patres eorũ de domo seruitutis de Ægypto, & adhæserunt diis alienis, et adorauerunt eos, et seruierunt eis, propter hoc induxit Dominus super eos omne malum hoc. * Et factum est post viginti annos in quibus ædificauit Salomõ duas domos, domum Domini & domum regis,

* Chiram rex Tyri auxilio fuit Salomoni in lignis cedrinis, & in lignis abiegnis, & in auro, & in omni voluntate eius. tunc dedit rex Salomon Chiram viginti ciuitates in terra Galilæa. * Et egressus est Chiram de Tyro, & abijt in Galilæam vt videret ciuitates quas dedit ei Salomon: & non placuerunt ei.

* Et ait Chiram: Quid sunt ciuitates istæ quas dedisti mihi ô frater? & vocauit eas terminum vsque in diem hanc. * Et misit Chiram Salomoni centum & viginti talenta auri.

* Et hæc summa distributionis quam obtulit rex Salomon ad ædificandum domum Domini, & domum regis, & murum Hierusalem, & arcem vt sepiret sepem ciuitatis Dauid & Assor, & Mageddo, & Gazer.

* Pharao rex Ægypti ascendit, et cepit Gazer, & succendit eam in igne, & Chananæum qui habitabat in ciuitate interfecit. & dedit eam Pharao emissiones filiæ suæ vxori Salomonis. * Et Salomon ædificauit Gazer, & Bethoron inferiorem.

* Et Baalath, & Thamor in deserto: * Et omnes ciuitates munitas, quæ erant Salomoni, & omnes ciuitates curruum, & omnes ciuitates equitum, & conatum Salomonis quem negociatus est vt ædificaret in Hierusalem & in Libano, & in omni terra potestatis suæ.

* Vniuersum derelictum populum à Chettæo & Amorræo, & Pherezæo, & Chananæo, & Euæo, & Iebusæo, & Gergesæo, qui non erant de filiis Israel:

21 * בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נוֹתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־
יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַחֲרִימָם וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמַס־
עֹבֵד עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

22 * וּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־נָתַן שְׁלֹמֹה עֶבֶד כִּי־הֵם
אַנְשֵׁי־מִלְחָמָה וַעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְשָׁלִשָׁיו וְשָׂרֵי
רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו׃

23 * אֵלֶּה שָׂרֵי הַנִּצָּבִים אֲשֶׁר עַל־הַמְּלָאכָה לִשְׁלֹמֹה
חֲמִשִּׁים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת הָרֹדִים בָּעָם הָעֹשִׂים
בַּמְּלָאכָה׃ 24 * אַךְ בַּת־פַּרְעֹה עָלְתָה מֵעִיר דָּוִד
אֶל־בֵּיתָהּ אֲשֶׁר בָּנָה־לָהּ אָז בָּנָה אֶת־הַמִּלּוֹא׃

25 * וְהָעֲלָה שְׁלֹמֹה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה עֹלוֹת
וּשְׁלָמִים עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בָּנָה לַיהוָה וְהַקְטִיר
אִתּוֹ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וְשִׁלֵּם אֶת־הַבָּיִת׃

26 * וַאֲנִי עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶצְיוֹן־גֶּבֶר אֲשֶׁר
אֵת־אֵילוֹת עַל־שְׂפַת יַם־סוּף בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃

27 * וַיִּשְׁלַח חִירָם בָּאֳנִי אֶת־עֲבָדָיו אַנְשֵׁי אֳנִיּוֹת
יֹדְעֵי הַיָּם עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה׃

28 * וַיָּבִאוּ אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם זָהָב אַרְבַּע־מֵאוֹת
וְעֶשְׂרִים כִּכָּר וַיָּבִאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃

יוד

1 * וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעָה אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה
לְשֵׁם יְהוָה וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת׃

2 * וַתָּבֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד גְּמַלִּים
נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב־מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה
וַתָּבֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר אֵלָיו אֵת כָּל־אֲשֶׁר
הָיָה עִם־לִבָּהּ׃

3 * וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ לֹא־הָיָה
דָבָר נֶעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ׃

4 * וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֶת כָּל־חָכְמַת שְׁלֹמֹה
וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה׃

21 * Horum filios qui remanserant in terra, quos scilicet non potuerant filij Israel exterminare, fecit Salomon tributarios
22 vsque in diem hanc. * De filiis autem Israel non constituit Salomō seruire quēquam, sed erant viri bellatores, & ministri eius, & principes, & duces, & prefecti curru-
23 um & equorum. * Erant autem principes super omnia opera Salomonis præpositi quingenti quinquaginta, qui habebant subiectum populum, & statutis operibus imperabant.

24 * Filia autem Pharaonis ascendit de ciuitate Dauid in domum suam quā ædificauerat ei Salomon. tūc ędificauit Mello.

25 * Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta & pacificas victimas super altare quod ædificauerat Domino, & adolebat thymiama coram Domino. Perfectumq; est templum.

26 * Classem quoque fecit rex Salomon in Asion-gaber, quę est iuxta Haylam in littore maris rubri in terra Idumææ.

27 * Misitque Hiram in classe illa seruos suos viros nauticos & gnaros maris cum
28 seruis Salomonis. * Qui cùm venissent in Ophir, sumptum indè aurum quadringentorum viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.

CAP. X.

1 SEd & regina Saba audita fama Salomo-
A nis, in nomine Domini venit tentare 2. Par. 9. a Matt. 12. d. Luc. 11. d
eum in ęnigmatibus.

2 * Et ingressa Ierusalem multo cum comitatu & diuitiis, camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas, venit ad regem Salomonē, & locuta est ei vniuersa quæ habebat in
3 corde suo. * Et docuit eam Salomon omnia verba quæ proposuit. Non fuit sermo qui regem posset latere, & non respondere-
4 ret ei. * Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædificauerat,

תרגום יונתן

21 בְּנֵיהוֹן דְּאִשְׁתְּאַרוּ בַּהֲרֵיהוֹן בְּאַרְעָא דְּלָא יְכִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְגַמָּרוּתְהוֹן וּמַנִּינוּן שְׁלֹמֹה לְמַסְקֵי מִיסִין פָּלְחִין עַד יוֹמָא הָדֵין׃
22 וּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יְהַב שְׁלֹמֹה לְמֶהֱוֵי פָּלְחִין אֱרֵי אִינוּן גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא וְעַבְּדוֹהִי וְרַבְרְבָנוֹהִי וְגַבְּרוֹהִי וְרַבָּנֵי רְתִיכוֹהִי וּפָרָשׁוֹהִי׃
23 אִילֵין רַבָּנֵי אִיסְטַרְטִיגַיָּא דִּי מְמַנָּן עַל עֲבִידְתָּא דִּשְׁלֹמֹה חֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין דִּי מַפְלְחִין בְּעַמָּא דְּעָבְדִין בְּעִבִידְתָּא׃
24 בְּרַת פַּרְעֹה סְלִיקַת מִקִּרְתָּא דְּדָוִד לְבֵיתָא דִּבְנָא לַהּ בְּכֵן בְּנָא יַת מִילֵּיתָא׃
25 וְאַסִּיק שְׁלֹמֹה חֲלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא עֲלַיָּן וְנִכְסַת קוּדְשִׁין עַל מַדְבְּחָא דִּבְנָא קֳדָם יְיָ וּמַקְטַר עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בֻּסְמִין דִּי קֳדָם יְיָ וְשַׁכְלֵל יַת בֵּיתָא׃ 26 וְסָפִינָא עֲבַד מַלְכָּא שְׁלֹמֹה בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר דְּעִם אֵילוֹת עַל כֵּיף יַמָּא דְסוּף בְּאַרְעָא דֶּאֱדוֹם׃
27 וְשַׁדַּר חִירָם בִּסְפִינָתָא יַת עַבְדּוֹהִי גַּבְרִין סַפָּנִין וְאוּמָנִין לְרַבָּרָא יַמָּא עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה׃
28 וַאֲתוֹ לְאוֹפִיר וּנְסִיבוּ מִתַּמָּן דַּהֲבָא אַרְבַּע מְאָה וְעֶשְׂרִין כִּכְּרִין וְאַיְתִיאוּ לְוָת מַלְכָּא שְׁלֹמֹה׃

1 וּמַלְכַּת שְׁבָא שְׁמַעַת יַת שֵׁמַע שְׁלֹמֹה לְשֻׁמָא דַייָ וַאֲתַת לְנַסְיוּתֵיהּ בְּמַתְלִין׃ 2 וַאֲתַת לִירוּשְׁלֶם בְּמַשְׁרְיָן סַגִּיאָן לַחֲדָא גְּמַלִּין טְעִינִין בֻּסְמִנִין וְדַהֲבָא סַגִּי לַחֲדָא וְאַבְנִין טָבָן וַאֲתַת לְוָת שְׁלֹמֹה וּמַלֵּילַת עִמֵּיהּ יַת כָּל דַּהֲוָה עִם לִבָּהּ׃ 3 וְחַוִי לַהּ שְׁלֹמֹה יַת כָּל פִּתְגָמָא וְלָא
הֲוָה מִלְּעֵם דְּאִתְכַּסֵּי מִן מַלְכָּא דְּלָא חַוִי לַהּ׃ 4 וַחֲזָת מַלְכַּת שְׁבָא יַת כָּל חָכְמַת שְׁלֹמֹה וּבֵיתָא דִּבְנָא׃

21 *Filios eorum qui remanserant post eos in terra, quos non potuerant filij Israel exterminare eos, & adduxit eos Salomon in tributum vsque in diem hanc.*

21 † τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ὑπολελειμμένα μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ, οὓς οὐκ ἠδυήθησαν ⓐ οἱ υἱοὶ Ισραηλ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς Σολομὼν εἰς φόρον ἕως τῆς
22 ἡμέρας ταύτης. † καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ισραηλ οὐκ ἔδωκε Σολομὼν εἰς δουλείαν, ὅτι αὐτοί ἦσαν ⓐ ἄνδρες ⓐ πολεμισταί, καὶ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἄρχοντες, καὶ τριστοὶ αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ, καὶ ἱππεῖς αὐτοῦ.

22 *Et de filijs Israel non dedit Salomon in seruitutem, quia ipsi erant viri bellatores, & serui eius, & principes, & ternarij eius, & principes curruum eius, & equites eius.*

23 † ἦσαν οἱ ἄρχοντες ⓐ ἐπισάμενοι ἐπὶ τῶν ἔργων Σολομὼντος πεντακόσιοι πεντήκοντα, κυριεύοντες ἐν τῷ λαῷ τῷ ποιοῦντι τὸ ἔργον.

23 *Erant autem principes præfecti super opera Salomonis quingenti quinquaginta, dominantes in populo qui faciebat opus.*

24 † ἡ θυγάτηρ δὲ Φαραὼ ἀνέβη ἀπὸ τῆς πόλεως Δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ὃν ᾠκοδόμησεν αὐτῇ· τότε ᾠκοδόμησε μηλλώ.

24 *Filia autem Pharaonis ascendit à ciuitate Dauid in domum suam, quam ædificauerat ei; tunc ædificauit Mello.*

25 † καὶ προσήνεγκεν Σολομὼν τελεσῶς κατ' ἐνιαυτὸν ὁλοκαυτώματα καὶ εἰρηνικὰς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ᾠκοδόμησε τῷ κυρίῳ· καὶ ἐθυμίασεν ἐπ' αὐτὸ τὸ ὂν ἐνώπιον κυ-
26 ρίου, καὶ συνετέλεσε τὸν οἶκον. † Ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν ναῦν ἐν Ασιὼν γαβὲρ τὴν οὖσαν ἐχόμενα αἰλὰθ ἐπὶ τῷ χείλους θαλάσσης τῆς ἐρυθρᾶς ἐν γῇ Εδώμ.

25 *Et offerebat Salomon tribus vicibus per annum holocausta et pacifica super altare quod ædificauerat Domino, & adoleuit super illud quod erat coram Domino, & perfecit domum.*

26 *Et fecit rex Salomon nauem in Asion Gaber quæ est iuxta Elath in littore maris vltimi in terra Edon.*

27 † καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ ἐν τῇ νηῒ τῶν παίδων αὐτοῦ ἄνδρας ναυλικούς, λαὸν εἰδότας ἐλαύνειν θάλασσαν μετὰ τῶν παίδων Σολομῶντος.

27 *Et misit Chiram in naue seruorum suorum viros nauticos, populum gnaros impellere mare cum seruis Salomonis.*

28 † καὶ ἦλθον εἰς Σωφειρά, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν τετρακόσια καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσίου, καὶ ἤνεγκαν τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι.

28 *Et venerunt in Sophira, & sumpserunt inde quadringenta & viginti talenta auri, & detulerunt regi Salomoni.*

CAP. X.

ι'.

1 † Καὶ βασίλισσα Σαβὰ ἤκουσε τὸ ὄνομα Σολομῶντος καὶ τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ ἦλθε τοῦ πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασι.

1 ET *regina Saba audiuit nomen Salomonis, & nomen Domini; & venit vt tentaret eum in ænigmatibus.*

2 † καὶ ἦλθεν εἰς Ιερουσαλὴμ ἐν δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα· καὶ κάμηλοι αἴροντες ἀρώματα καὶ χρυσίον πολὺ σφόδρα, καὶ λίθον τίμιον πολύ· καὶ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα Σολομῶντα· καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

2 *Et venit in Hierusalem in potentia grauissimis; & cameli portantes aromata, & aurum multum nimis, & lapidem precioſum multum; & venit ad regem Salomonem, & locuta est ei vniuersa quæ erant in corde suo.*

3 † καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ Σολομὼν πάντας τοὺς λόγους αὐτῆς, οὐκ ἦν λόγος παρεωραμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὃν οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῇ.

3 *Et nunciauit ei Salomon omnia verba eius; non fuit sermo neglectus à rege quem non nunciauit ei.*

4 † καὶ εἶδε βασίλισσα Σαβὰ πᾶσαν τὴν φρόνησιν Σολομῶντος, καὶ τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησε·

4 *Et vidit regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædificauerat.*

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Filios eorum qui relicti fuerant post illos in terra, quos non potuerant filij Israel consumere, constituit Selomoh in allatores tributorum seruientes vsque ad diem hanc. [22] Et ex filijs Israel non dedit Selomoh vt essent serui, quia erant illi viri belligeratores, & serui eius, & magistratus eius, & viri eius, & magistri curruum eius & equitum eius. [23] Hi sunt magistri antesignanorum, qui erant præpositi super opus Selomoh, quingenti & quinquaginta qui seruire faciebant populum qui faciebant opus.

[24] Verùm filia Patghoh ascendit de ciuitate Dauidis in domum quam ædificauerat ei: tunc ædificauit aggerem.

[25] Et offerebat Selomoh tribus temporibus in anno holocausta, & victimam sanctitatum super altare quod ædificauerat ante Dominum; & adolebat super illud suffitum aromatum, quæ erant ante Dominum, & perfecit domum.

[26] Et nauem fecit rex Selomoh in Ghesion Gaber super litus maris Zzuph in terra Edom. [27] Et misit Hhiram in naui seruos suos viros nautas & peritos regendi maris cum seruis Selomoh. [28] Et venerunt in Ophir, & acceperunt inde aurum, quadringenta & viginti talenta; & adduxerunt ad regem Selomoh.

CAP. X.

ET regina Seba audiuit famam Selomoh in nomine Domini, & venit vt tentaret eum in parabolis.

[2] Et venit in Ierusalem cum turmis multis valdè, & cameli onusti aromatibus, & auro multo valdè, & lapidibus bonis; & venit ad Selomoh, & locuta est cum eo omne quod fuit cum corde suo. [3] Et indicauit illi Selomoh omnia verba eius, & non fuit quicquam quod celatum fuerit à rege, quod non indicaret illi.

[4] Et vidit regina Seba omnem sapientiam Selomoh, & domum quam ædificauerat.

5 ומַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ ומוֹשַׁב עֲבָדָיו ומַעֲמַד מְשָׁרְתָיו
ומַלְבּוּשֵׁיהֶם ומַשְׁקָיו ועֲלָתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית
יְהוָה ולֹא־הָיְתָה בָהּ עוֹד רוּחַ׃

6 ותֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הָיְתָה הַדָּבָר אֲשֶׁר
שָׁמַעְתִּי בְאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ ועַל־חָכְמָתֶךָ׃

7 ולֹא־הֶאֱמַנְתִּי לַדְּבָרִים עַד אֲשֶׁר־בָּאתִי
ותִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא־הֻגַּד־לִי הַחֲצִי הוֹסַפְתָּ
חָכְמָה וָטוֹב אֶל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתִּי׃

8 אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ אַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעֹמְדִים
לְפָנֶיךָ תָּמִיד הַשֹּׁמְעִים אֶת־חָכְמָתֶךָ׃

9 יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ
עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל
לְעֹלָם וַיְשִׂימְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃

10 ותִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר זָהָב
ובְשָׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד ואֶבֶן יְקָרָה לֹא בָא
כַבֹּשֶׂם הַהוּא עוֹד לָרֹב אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־
שְׁבָא לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃

11 וְגַם אֳנִי חִירָם אֲשֶׁר־נָשָׂא זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיא
מֵאוֹפִיר עֲצֵי אַלְמֻגִּים הַרְבֵּה מְאֹד ואֶבֶן יְקָרָה׃

12 ויַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְמֻגִּים מִסְעָד
לְבֵית־יְהוָה ולְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת ונְבָלִים
לַשָּׁרִים לֹא־בָא כֵּן עֲצֵי אַלְמֻגִּים ולֹא נִרְאָה
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

13 והַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא אֶת־כָּל־
חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאָלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר נָתַן־לָהּ כְּיַד
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה ותֵּפֶן ותֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא ועֲבָדֶיהָ׃

14 ויְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה
אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ כִּכַּר זָהָב׃

15 לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים ומִסְחַר הָרֹכְלִים וְכָל־
מַלְכֵי הָעֶרֶב ופַחוֹת הָאָרֶץ׃

5 *Et cibos menſę eius & habitacula ſeruorum & ordines miniſtrãtium, veſtéſq; eorũ, & pincernas & holocauſta quę offerebat in domo Dñi, non habebat vltrà ſpi
6 ritum. *Dixítq; ad regẽ: Verus eſt ſermo quẽ audiui in terra mea ſuper ſermonibus
7 tuis & ſuper ſapientia tua. *Et non credebam narrantibus mihi, donec ipſa veni & vidi oculis meis, & probaui quòd
media pars mihi nunciata non fuerit. Ma-
B ior eſt ſapientia & opera tua quàm rumor
8 quem audiui. *Beati viri tui & beati ſerui tui hi qui ſtant coram te ſemper, & audiũt ſapientiam tuam.
9 *Sit Dominus Deus tuus benedictus cui complacuiſti, & poſuit te ſuper thronum Iſrael, eò quòd dilexerit Dominus Iſrael in ſempiternum, & conſtituit te regem vt faceres iudicium & iuſticiam.
10 *Dedit ergo regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas precioſas. Non ſunt allata vltrà aromata tam multa quàm ea quæ dedit regi-
11 na Saba regi Salomoni. *Sed & claſſis Hiram qui portabat aurum de Ophir, attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis, & gemmas precioſas.
12 *Fecítq; rex de lignis thyinis fulcra domus Domini, & domus regiæ; & citharas lyráſq; cantoribus. Non ſunt allata huiuſcemodi ligna thyina, neque viſa vſque in præſentem diem.
13 *Rex autem Salomon dedit reginæ Sa
C ba omnia quæ voluit, & petiuit ab eo, exceptis his quæ vltro obtulerat ei munere regio. Quæ reuerſa eſt, & abijt in terram ſuam cum ſeruis ſuis.
14 *Erat autem pondus auri quod offerebatur Salomoni per annos ſingulos, ſexcentorum ſexaginta ſex talentorum auri:
15 *Excepto eo quod offerebant viri qui ſuper vectigalia erant, & negociatores, vniuerſíque ſcruta vendentes, & omnes reges Arabiæ ducéſque terræ.

תרגום יונתן

5 ומֵיכַל פָּתוֹרֵיהּ ואַסְתָּרוּת עַבְרוֹתֵי ומֶקֶם מְשׁוּמְשָׁנֵיהּ ולְבוּשֵׁיהוֹן ושַׁקְיוּתֵיהּ ועֲלָתֵיהּ דְּמַסֵּיק בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ ולָא אִשְׁתְּאַרַת בָּהּ
עוֹד רוּחַ׃ 6 ואֲמָרַת לְמַלְכָּא קְשׁוֹטָא הֲוָה פִּתְגָמָא דְּשָׁמְעַית בְּאַרְעִי עַל פִּתְגָמָךְ ועַל חָכְמָתָךְ׃ 7 ולָא הֵימְנֵית לְפִתְגָמַיָּא
עַד דַּאֲתֵיתִי וְחָזָאַת עֵינַי וְהָא לָא אִתְחַוַּאַת מֵהּ דַּחֲזֵיתִי אוֹסֵפְתָּא חָכְמְתָא וְטָבְתָא עַל שְׁמוּעָתָא דְּשָׁמְעֵית׃
8 טוּבֵי גַבְרָךְ וְטוּבֵי עַבְדָּךְ אִילֵּין דְּקָיְמִין קֳדָמָךְ תְּדִירָא דְּשָׁמְעִין יַת חָכְמְתָךְ׃ 9 יְהֵא יְיָ אֱלָהָךְ בְּרִיךְ דְּאִתְרְעִי בָּךְ לְמִתְּנָךְ
עַל כָּרְסִי מַלְכוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמָה יְיָ יַת יִשְׂרָאֵל לְעָלַם ומַנִּיךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא לְמֶעְבַּד דִּין דְּקִשׁוֹט וּזְכוּ׃
10 ויְהַבַת לְמַלְכָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין כִּכְּרֵי דַּהֲבָא ובְסְמִין סַגִּי לַחֲדָא ואַבְנִין טָבָן לָא אֲתֵי כְּבֻסְמַנְיָא הָאִינוּן עוֹד לְסָגֵי דִּי יַהֲבַת מַלְכַּת שְׁבָא
לְמַלְכָּא שְׁלֹמֹה׃ 11 ואַף סְפִינְתָּא דְּחִירָם דְּמַיְתְיָא דַּהֲבָא מֵאוֹפִיר אַיְתְיָאת מֵאוֹפִיר אָעֵי אַלְמוּגַיָּא סַגִּי לַחֲדָא ואַבְנִין טָבָן׃
12 ועָבַד מַלְכָּא יַת אָעֵי אַלְמוּגַיָּא סְעַד לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ ולְבֵית מַלְכָּא וְכִנָּרָיָא ונְבָלַיָּא לְבָנֵי לֵוָי לָא אֲתוֹ כֵּן אָעֵי אַלְמוּגַיָּא ולָא
אִתְחֲזִיאוּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 13 ומַלְכָּא שְׁלֹמֹה יְהַב לְמַלְכַּת שְׁבָא יַת כָּל רְעוּתָהּ דְּשַׁאֲלַת בַּר מִרְמַנִי לָהּ בְּעוּתַר יְדָא דְּמַלְכָּא שְׁלֹמֹה
וְאִתְפְּנָיַאת וְאָזְלַת לְאַרְעָהּ הִיא ועַבְדָהָא׃
14 והֲוָה מִתְקַל דַּהֲבָא דַּאֲתָא לִשְׁלֹמֹה בְּשַׁתָּא חֲדָא שִׁית מְאָה ושְׁיתִּין ושִׁית כִּכְּרֵי דַּהֲבָא׃
15 בַּר מֵאֲנַר אוּטָנַיָּא וּסְחוֹרַת תַּגָּרַיָּא וְכָל מַלְכֵי סוּפְכְיוּתָא ושְׁלִטוֹנֵי אַרְעָא׃

5 Et cibos Salomonis, & cathedram seruorum eius, & assistentiam ministrorum eius, & vestem eorum, & pincernas eius, & holocaustum eius quod offerebat in domo Domini, & extra se facta est. 6 Et dixit ad regem Salomonem, Verus sermo quem audiui in terra mea de sermone tuo, & de sapientia tua.

7 Et non credidi eis qui dixerunt mihi, donec veni, & viderunt oculi mei, & ecce non est secundùm medietatem sicut annũciauerunt mihi; addidisti sapientiam & bona super omnem famam quam audiui in terra mea.

8 Beatæ mulieres tuæ, & beati serui tui isti, qui stant coram te semper, qui audiunt sapientiam tuam. 9 Sit Dominus Deus benedictus, qui voluit in te dare te super thronum Israel, eo quòd dilexerit Dominus Israel, vt firmaret eum in sempiternum, & constituit te in regem super eos, vt facias iudicium in iustitia, & in iudicijs eius.

10 Et dedit Salomoni centum & viginti talẽta auri, & aromata multa nimis, & lapidem preciosum multum: non fuerunt allata secundũ aromata illa vltra in multitudinẽ quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

11 Et nauis Chiram portans aurum de Sophir attulit ligna multa nimis dolata, & lapidem preciosum multum.

12 Et fecit rex ligna dolata fulcra domus Domini & domus regis; & citharas, & lyras cantoribus: non sunt allata huiuscemodi ligna dolata, neque visa sunt vsquam vltra vsque in diem hunc. 13 Et rex Salomon dedit reginæ Saba omnia quæcunque voluit, quæcunque petijt, absque omnibus quæ dedit ei per manum regis Salomonis; & reuersus est & abijt in terram suam ipsa & serui sui.

14 Et erat pondus auri quod offerebatur Salomoni in anno vno, sexcenta sexaginta & sex talenta auri:

15 Absque tributis subditorum & mercatorum qui negociabantur, & omnium regum, qui erant in vlteriori parte, & Satraparum terræ.

5 καὶ τὰ βρώματα Σολομωντ, καὶ τὴν καθέδραν παίδων αὐτοῦ, καὶ τὴν ὡδήγησιν τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν, καὶ οἱ οἰνοχόοι αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁλοκαύτωσιν αὐτοῦ ἣν ἀνέφερεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐξ ἑαυτῆς ἐξέστη.

6 καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα Σολομῶντα, ἀληθινὸς ὁ λόγος οὗ ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ τοῦ λόγου σου καὶ περὶ τῆς φρονήσεώς σου.

7 καὶ οὐκ ἐπίστευσα τοῖς εἰρηκόσι μοι, ἕως οὗ παρεγενόμην καὶ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί μου, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστι τὸ ἥμισυ καθὼς ἀπήγγειλάν μοι, προσέθηκας σοφίαν καὶ ἀγαθὰ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἀκοὴν ἣν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου.

8 μακάριαι αἱ γυναῖκές σου, καὶ μακάριοι οἱ παῖδές σου οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐνώπιόν σου διαπαντός, οἱ ἀκούοντες τὴν φρόνησίν σου.

9 γένοιτο κύριος ὁ θεός σου εὐλογημένος, ὃς ἠθέλησεν ἐν σοὶ δοῦναί σε ἐπὶ θρόνου ἰσραὴλ διὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον τὸν ἰσραὴλ τοῦ στῆσαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔθετό σε εἰς βασιλέα ἐπ' αὐτούς, τοῦ ποιεῖν κρίμα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν κρίμασιν αὐτοῦ.

10 καὶ ἔδωκε τῷ Σολομῶντι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσοῦ καὶ ἀρώματα πολλὰ σφόδρα· καὶ λίθον τίμιον πολύ· οὐκ ἐληλύθη κατὰ τὰ ἀρώματα ἐκεῖνα ἔτι εἰς πλῆθος ἃ ἔδωκε βασίλισσα σαβὰ τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι.

11 καὶ ἡ ναῦς χειρὰμ ἡ αἴρουσα τὸ χρυσίον ἐκ σωφὶρ ἤνεγκε ξύλα πολλὰ σφόδρα πελεκητά, καὶ λίθον τίμιον πολύ.

12 καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὰ ξύλα τὰ πελεκητὰ ὑποστηρίγματα τοῦ οἴκου κυρίου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως· καὶ ναύλας καὶ κινύρας τοῖς ᾠδοῖς· οὐκ ἐληλύθει κατὰ τὰ ξύλα πελεκητά, οὐδὲ ὤφθη που ἔτι ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

13 καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν ἔδωκε τῇ βασιλίσσῃ σαβὰ πάντα ὅσα ἠθέλησεν, ὅσα ἠτήσατο, ἐκτὸς πάντων ὧν ἔδωκεν αὐτῇ διὰ χειρὸς τοῦ βασιλέως Σολομῶντος· καὶ ἀπεστράφη καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς αὐτὴ καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς.

14 καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ χρυσίου τοῦ ἐληλυθότος Σολομῶντι ἐν ἐνιαυτῷ ἑνὶ ἑξακόσια ἑξήκοντα καὶ ἓξ τάλαντα χρυσίου·

15 χωρὶς τῶν φόρων τῶν ὑποτεταγμένων καὶ τῶν ἐμπόρων τῶν ἐμπορευομένων καὶ πάντων τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῷ πέραν, καὶ τῶν σατραπῶν τῆς γῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et cibum mensæ eius, & discubitum seruorum eius, & stationem ministrorum eius, & vestimenta eorum, & potum eius, & holocausta eius quæ offerebat in domo sanctuarij Domini, & non remansit in ea vltrà spiritus. 6 Et dixit regi, Verum fuit verbum quod audiui in terra mea super verbis tuis & super sapientia tua. 7 Et non credidi verbis, vsque quo veni, & viderunt oculi mei, & ecce non indicatum est mihi dimidium eius quod vidi; addidisti sapientiam & bonitatem super famam quam audiui. 8 Beati viri tui, & beati serui tui isti, qui stant ante te semper, qui audiunt sapientiam tuam. 9 Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui complacuit sibi in te, ita vt posuerit te super solium regni Israel, eò quòd amauerit Dominus Israel in seculum, & præposuit te vt esses rex causa faciendi iudicium veritatis & iustitiæ. 10 Et dedit regi centum & viginti talenta auri, & aromata multa valdè, & lapides bonos, non venerunt sicut aromata illa amplius in multitudine, quæ dedit regina Seba regi Selomoh.

11 Et etiam nauis Hhiram quæ adferebat aurum ex Ophir, aduexit ex Ophir ligna coraliorum multa valdè, & lapides bonos.

12 Et fecit rex è lignis coraliorum appodiamen domui sanctuarij Domini, & domui regis; & citharas, & nabla filijs Leui: non venerunt talia ligna coraliorum, nec visa sunt ad diem hanc.

13 Et rex Selomoh dedit reginæ Seba omne placitum eius quod petiuit; præter id quod numerauit ei secundùm opulentiam manus regis Selomoh; & vertit se, & iuit in terram suam ipsa, & serui eius. 14 Et erat pondus auri, quod veniebat ipsi Selomoh singulis annis; sexcentorum & sexaginta sex talentorum auri. 15 Præter mercedem artificum, & negotiationem mercatorum, & omnium regum Zzumeheuatha & principum terræ.

16 * וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם צִנָּה זָהָב שָׁחוּט
שֵׁשׁ־מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַצִּנָּה הָאֶחָת׃
17 * וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב שָׁחוּט שְׁלֹשׁ
מָנִים זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֵן הָאֶחָת וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ
בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן׃ 18 * וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא־שֵׁן
גְּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב מוּפָז׃
19 * שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְרֹאשׁ עָגֹל לַכִּסֵּא מֵאַחֲרָיו
וְיָדֹת מִזֶּה וּמִזֶּה אֶל־מְקוֹם הַשָּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת
עֹמְדִים אֵצֶל הַיָּדוֹת׃ 20 * וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת
עֹמְדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה לֹא־
נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכוֹת׃
21 * וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי
בֵית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוֹר אֵין כֶּסֶף לֹא נֶחְשָׁב
בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה׃ 22 * כִּי אֳנִי תַרְשִׁישׁ
לַמֶּלֶךְ בַּיָּם עִם אֳנִי חִירָם אַחַת לִשְׁלֹשׁ שָׁנִים
תָּבוֹא אֳנִי תַרְשִׁישׁ נֹשְׂאֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים
וְקֹפִים וְתֻכִּיִּים׃ 23 * וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל
מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר וּלְחָכְמָה׃
24 * וְכָל־הָאָרֶץ מְבַקְּשִׁים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה לִשְׁמֹעַ
25 אֶת־חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים בִּלְבּוֹ׃ * וְהֵמָּה
מְבִיאִים אִישׁ־מִנְחָתוֹ כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת
וְנֶשֶׁק וּבְשָׂמִים סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה
26 בְּשָׁנָה׃ * וַיֶּאֱסֹף שְׁלֹמֹה רֶכֶב וּפָרָשִׁים
וַיְהִי־לוֹ אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב וּשְׁנֵים־עָשָׂר
אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנִּחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ
27 בִּירוּשָׁלִָם׃ * וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף
בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים וְאֶת הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים
28 אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב׃ * וּמוֹצָא הַסּוּסִים אֲשֶׁר
לִשְׁלֹמֹה מִמִּצְרַיִם וּמִקְוֶה סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ יִקְחוּ
מִקְוֶה בְּמִחִיר׃

16 *Fecit quoq; rex Salomon ducẽta scuta de auro purissimo: sexcentos auri siclos
17 dedit in laminas scuti vnius. *Et trecentas peltas ex auro probato. Trecentęque minæ auri vnam peltam vestiebant. Posuítque eas rex in domo saltus Libani.
18 *Fecit etiam rex Salomon thronũ de ebore grandem, & vestiuit eum auro fulvo nimis. *Qui habebat sex gradus. Et
19 summitas throni rotũda erat in parte posteriori, & duæ manus hinc atq; inde tenentes sedile, & duo leones stabant iuxta
20 manus singulas. *Et duodecim leunculi D stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in vniuersis re-
21 gnis. *Sed & omnia vasa de quibus potabat rex Salomon, erant aurea, & vniuersa supellex domus saltus Libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius precij putabatur in diebus Salomonis.
22 *Quia classis regis per mare cũ classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis, deferens inde aurum & argentum, & dentes elephantorum, & simias, & pauos.
23 *Magnificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terrę diuitijs & sapien-
24 tia. *Et vniuersa terra desiderabat vultum Salomonis vt audiret sapiẽtiam eius, quã
25 dederat Deus in corde eius. *Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea & aurea, vestes & arma bellica, aromata quoq; & equos, & mulos per annos singulos.
26 *Congregauítque Salomon currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum, & disposuit eos per ciuitates munitas & cũ rege in Ierusalem.
27 *Fecítque vt tanta esset abundantia argenti in Ierusalem, quanta & lapidum: & cedrorum præbuit multitudinem quasi sycomoros quæ nascuntur in cãpestribus.
28 *Et educebantur equi Salomoni de Ægypto & de Choa. Negociatores enim regis emebãt de Choa, & statuto p̃cio p̃ducebãt.

תרגום יונתן

16 וַעֲבַד מַלְכָּא שְׁלֹמֹה מָאתַן תְּרִיסִין דְּדַהֲבָא טָבָא שִׁית מְאָה דַּהֲבָא סַפִּיק עַל חֲדָא תְּרֵיסָא חֲדָא׃ 17 וּתְלַת מְאָה מָגִנִּין דַּהֲבָא טָבָא
וְחָלֵא מָנֵן דַּהֲבָא סַפִּיק עַל מָגִנָּא חֲדָא וּמַגִּינוּן מַלְכָּא בֵּית מְקֵירַת מַלְכָּנְיָא׃ 18 וַעֲבַד מַלְכָּא כּוּרְסְיָא דְשִׁינָא רַבָּא וַחֲפָהִי דַּהֲבָא טָבָא׃
19 שִׁיתָּא דַרְגִין לְכוּרְסְיָא וְרֵישׁ מְגַלְגַּל לְכוּרְסְיָא מֵאֲחוֹרוֹהִי וַאֲשַׁדְרָתָא מִבָּא וּמִבָּא עַל אֲתַר מוּתָבָא וּתְרֵין אַרְיָוִן קָיְמִין בְּסַטַר אֲשַׁדְרָתָא׃
20 וּתְרֵי עֲשַׂר אַרְיָוִן קָיְמִין תַּמָּן עַל שִׁיתָּא דַרְגִין מִבָּא וּמִבָּא לָא אִתְעֲבַד כֵּן לְכָל מַלְכְוָתָא׃
21 וְכָל מָנֵי מִשְׁתְּיָא דְמַלְכָּא שְׁלֹמֹה דַּהֲבָא וְכָל מָנֵי בֵּית מְקֵירַת מַלְכְיָא דַּהֲבָא טָבָא לֵית כַּסְפָּא לָא אִתְחֲשִׁיב בְּיוֹמֵי שְׁלֹמֹה מִדְעָם׃
22 אֲרֵי סְפִינַת אַפְרִיקָא לְמַלְכָּא בְּיַמָּא עִם סְפִינָתָא דְחִירָם חֲדָא לְתַלַת שְׁנִין אָתְיָא סְפִינַת אַפְרִיקָא טְעִינָא דְּהַב וּכְסַף שֵׁן דְּפִיל וְקוֹפִין
וְטַוָּסִין׃ 23 וּרְבָא מַלְכָּא שְׁלֹמֹה מִכֹּל מַלְכֵי אַרְעָא לְעוּתָר וּלְחָכְמָה׃
24 וְכָל דָּיְרֵי אַרְעָא בָּעַן לְמֶחֱזֵי יַת סְבַר אַפֵּי שְׁלֹמֹה לְמִשְׁמַע יַת חָכְמְתֵיהּ דְיַהֲב יְיָ בְּלִבֵּיהּ׃
25 וְאִינּוּן מַיְתָן גְּבַר קֳרְבָּנֵיהּ וּמָנֵי כַּסְפָּא וּמָנֵי זָנָא וּבְסָמָנִין סוּסָוָן וְכוּרְנָן גַּזְרַת שְׁנָא בְּשְׁנָא׃
26 וּכְנַשׁ שְׁלֹמֹה רְתִיכִין וּפָרָשִׁין וַהֲוּוֹ לֵיהּ אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה רְתִיכִין וּתְרֵי עֲשַׂר אַלְפִין פָּרָשִׁין וְאַשְׁרִינוּן בְּקִרְוֵי רְתִיכְיָא בַּר מַרְתָּהוֹן עִם
מַלְכָּא בִּירוּשְׁלֶם׃ 27 וְיַהֵב מַלְכָּא יַת כַּסְפָּא בִּירוּשְׁלֶם כְּאַבְנָיָא וְיַת אַרְזַיָּא יְהַב כְּשִׁקְמַיָּא דְבִשְׁפֵלְתָּא לְסַגִּי׃
28 וּמַתָּפְקִין סוּסָוָתָא דִּשְׁלֹמֹה מִמִּצְרַיִם וּמִקְוֶה חַגָּרֵי מַלְכָּא זָבְנִין מִקְוֶה בְּרַמִּין׃

16 * Et fecit rex Salomon ducentas lanceas aureas ductiles; sexcenti aurei inerant super lanceam vnam.

16 * καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν διακόσια δόρατα χρυσᾶ ἐλατά· ἑξακόσιοι χρυσοῖ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸ δόρυ τὸ ἕν.

17 * Et fecit trecenta scuta aurea ductilia, tres minæ auri inerant super scutum vnum; & dedit ea in domum saltus Libani.

17 * καὶ ἐποίησε τριακοσίους θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατούς, τρεῖς μναῖ χρυσίου ἐπῆσαν ἐπὶ τὸν θυρεὸν τὸν ἕνα· καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς οἶκον δρυμοῦ τοῦ λιβάνου.

18 * Et fecit rex thronum eburneum grandem, & deaurauit eum auro probato.

18 * καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς θρόνον ἐλεφαντίνον μέγαν, καὶ περιεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ.

19 * Sex gradus throno: & eminentia vitulorum à posterioribus eius throno, & manus hinc & hinc super locum sedis; & duo leones stantes iuxta manus.

19 * ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ θρόνῳ· καὶ τορεύματα μόσχων ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ τῷ θρόνῳ, καὶ χεῖρες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστηκότες παρὰ τὰς χεῖρας·

20 * Et duodecim leones stantes super sex gradus hinc & hinc: non factum est sic in vniuerso regno.

20 * καὶ δώδεκα λέοντες ἑστῶτες ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν· οὐκ ἐγένετο οὕτως ἐν πάσῃ βασιλείᾳ.

21 * Et omnia vasa quæ à Salomone facta fuerunt aurea, & lauacra aurea, & vniuersa vasa domus saltus Libani auro inclusa, & nõ erat argentum, quia non erat argentum reputatum precio in diebus Salomonis.

21 * καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος γεγονότα χρυσᾶ, καὶ λουτῆρες χρυσοῖ, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ λιβάνου χρυσίῳ συγκεκλεισμένα· καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον, ὅτι οὐκ ἦν τὸ ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις Σολομῶντος.

22 * Quia nauis Tharsis regi Salomoni per mare cum seruis Chiram per tres annos veniebat regi Salomoni nauis de Tharsis auri & argenti, & lapidum torno elaboratorum & dolatorum.

22 * ὅτι ναῦς θαρσεὶς τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι ἐπὶ τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν παίδων χειρὰμ διὰ τριῶν ἐτῶν ἤρχετο τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι ναῦς ἐκ θαρσεὶς χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ λίθων τορευτῶν καὶ πελεκητῶν.

23 * Et magnificatus est Salomon super omnes reges terræ diuitijs & sapientia.

23 * καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς πλούτῳ καὶ φρονήσει.

24 * Et omnes reges terræ quærebant vultum Salomonis, vt audirent prudentiam eius, quam dederat Dominus in corde eius.

24 * καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρόσωπον Σολομῶντος τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φρονήσεως αὐτοῦ, ἧς ἔδωκε κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

25 * Et ipsi deferebant vnusquisque munera sua, vasa argentea, & vasa aurea, & vestem, & aromata, & stacten, & equos, & mulos singulis annis.

25 * καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος τὰ δῶρα αὐτοῦ, σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ σκεύη χρυσᾶ, καὶ ἱματισμόν, καὶ ἀρώματα, καὶ σακτὴν, καὶ ἵππους, καὶ ἡμιόνους τὸ κατ' ἐνιαυτὸν εἰς ἐνιαυτόν.

26 * Et congregauit Salomon currus & equites, & erant ei mille & quadringenti currus, & duodecim millia equitum, & posuit eos in ciuitatibus curruum, & cum rege in Hierusalem:

26 * καὶ συνήγαγε Σολομὼν ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἦσαν αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων· καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσαλήμ·

27 * Et dedit rex Salomon argentum in Hierusalem vt lapides, & cedros dedit quasi sycomoros quæ in campestribus in multitudine.

27 * καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέδρους ἔδωκεν ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος.

28 * Et egressus equorum Salomonis de Ægypto & de Ecue, negociatores regis accipiebant de Ecue in permutatione.

28 * καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων Σολομῶντος ἐξ αἰγύπτου καὶ ἐξ ἐκουέ, καὶ ἔμποροι τοῦ βασιλέως ἐλάμβανον ἐξ ἐκουὲ ἐν ἀλλάγματι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et fecit rex Selomoh ducenta scuta auri boni, sexcentos aureos ascendere faciens super scutum vnumquodque.

17 Et trecentos clypeos auri boni, tres minas auri ascẽdere fecit super clypeum quodque, & posuit eos rex in domo refrigerij regũ.

18 Et fecit rex solium eburneum magnum, & obduxit illud auro bono.

19 Sex gradus erant solio, & caput rotundum erat solio à posteriori eius, & sustentacula hinc & inde super locum sessionis, & duo leones stabant in latere sustentaculi.

20 Et duodecim leones stabant ibi super sex gradus hinc & inde; non factum fuit tale in cunctis regnis.

21 Et omnia vasa potus regis Selomoh erant ex auro, & omnia vasa domus refrigerij regum ex auro bono, non erat argentum; non æstimabatur in diebus Selomoh quicquam.

22 Nam nauis Aphrica erat regi in mari, cum naui Hhiram: semel in tribus annis veniebat nauis Aphrica, onusta auro & argento, dente elephantis, & simijs, & pauonibus.

23 Et magnificatus est rex Selomoh præ omnibus regibus terræ, in diuitijs, & in sapientia.

24 Et omnes habitatores terræ quærebant videre aspectum faciei Selomoh, vt audirent sapientiam eius, quam dederat Dominus in corde eius.

25 Et illi afferebant quisque munus suum, & vasa argenti, & vasa auri, & vestes, & vasa armorum, & aromata, equos & mulos; statutum singulis annis.

26 Et congregauit Selomoh currus & equites, & fuerunt illi mille & quadringenti currus, & duodecim millia equitum, & collocauit illos in vrbibus curruum, præter eos qui erant cum rege in Ierusalem.

27 Et dedit rex argentum in Ierusalem tanquam lapides, & cedros dedit tanquam sycomoros quæ sunt in planitie in multitudine.

28 Et educebantur equi Selomoh ex Misraim, & collectio mercatorum regis emebant collectionem precio.

29 וַתַּעֲלֶה וַתֵּצֵא מֶרְכָּבָה מִמִּצְרַיִם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה וְכֵן לְכָל־מַלְכֵי הַחִתִּים וּלְמַלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם יֹצְאוּ׃

יא

1 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אָהַב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת רַבּוֹת וְאֶת־בַּת־פַּרְעֹה מוֹאֲבִיֹּת עַמֳנִיּוֹת אֲדֹמִיֹּת צִדְנִיֹּת חִתִּיֹּת׃ 2 מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־תָבֹאוּ בָהֶם וְהֵם לֹא־יָבֹאוּ בָכֶם אָכֵן יַטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם בָּהֶם דָּבַק שְׁלֹמֹה לְאַהֲבָה׃ 3 וַיְהִי לוֹ נָשִׁים שָׂרוֹת שְׁבַע מֵאוֹת וּפִילַגְשִׁים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיַּטּוּ נָשָׁיו אֶת־לִבּוֹ׃ 4 וַיְהִי לְעֵת זִקְנַת שְׁלֹמֹה נָשָׁיו הִטּוּ אֶת־לִבּוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא־הָיָה לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־יְהוָה אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִיד אָבִיו׃ 5 וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה אַחֲרֵי עַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי צִדְנִים וְאַחֲרֵי מִלְכֹּם שִׁקֻּץ עַמֹּנִים׃ 6 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וְלֹא מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה כְּדָוִד אָבִיו׃ 7 אָז יִבְנֶה שְׁלֹמֹה בָּמָה לִכְמוֹשׁ שִׁקֻּץ מוֹאָב בָּהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלִָם וְלִמֹּלֶךְ שִׁקֻּץ בְּנֵי עַמּוֹן׃ 8 וְכֵן עָשָׂה לְכָל־נָשָׁיו הַנָּכְרִיּוֹת מַקְטִירוֹת וּמְזַבְּחוֹת לֵאלֹהֵיהֶן׃ 9 וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בִּשְׁלֹמֹה כִּי־נָטָה לְבָבוֹ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּרְאָה אֵלָיו פַּעֲמָיִם׃ 10 וְצִוָּה אֵלָיו עַל־הַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי־לֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא שָׁמַר אֵת אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה׃ 11 וַיֹּאמֶר יְהוָה לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה־זֹּאת עִמָּךְ וְלֹא שָׁמַרְתָּ בְּרִיתִי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי עָלֶיךָ קָרֹעַ אֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מֵעָלֶיךָ וְנָתַתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ׃

29 *Egrediebatur autẽ quadriga ex Ægypto ſexcentis ſiclis argenti, & equus centum quinquaginta: atque in hunc modum cuncti reges Æthæorum, & Syriæ equos venundabant.

CAP. XI.

1 A *Rex autem Salomon adamauit mulieres alienigenas multas. Filiam quoq; Pharaonis & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sydonias, & Cethæas, 2. Paral. 9. a Matth. 12. d Luc. 11. d

2 *De gentibus ſuper quibus dixit Dñs filijs Iſrael, Non ingrediemini ad eas, neq; de illis ingredientur ad veſtras. Certiſſimè enim auertent corda veſtra, vt ſequamini deos earum. His itaq; copulatus eſt Exo. 3. b

3 Salomon ardentiſſimo amore. *Fuerúntq; ei vxores quaſi reginæ ſeptingentę, & concubinæ trecentæ. Et auerterunt mulieres cor Cant. 6. a

4 *eius. *Cúmq, iam eſſet ſenex, deprauatũ eſt cor eius p mulieres, vt ſequeretur deos alienos, nec erat cor eius perfectum cum Dño Deo ſuo, ſicut cor Dauid patris eius.

5 *Sed colebat Salomõ Aſtherten deam Inf. cod.

6 Sydoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum. *Fecítque Salomon quod non

B placuerat coram Domino, & non adimpleuit vt ſequeretur Dominum, ſicut Da-

7 uid pater eius. *Tunc ædificauit Salomon phanũ Chamos idolo Moab in monte qui eſt contra Ieruſalem, & Moloch

8 idolo filiorum Ammon. *Atq; in hunc modum fecit vniuerſis vxoribus ſuis alienigenis, quæ adolebant thura & immola-

9 bant dijs ſuis. *Igitur iratus eſt Dominus Salomoni quòd auerſa eſſet mens eius à Domino Deo Iſrael, qui apparuerat ei ſe-

10 cundò. *Et præceperat de verbo hoc, ne ſequeretur deos alienos, & non cuſtodiuit quæ mandauit ei Dominus.

11 *Dixit itaque Dominus Salomoni, Quia habuiſti hoc apud te, & non cuſtodiſti pactum meum, & præcepta mea quæ mandaui tibi, dirumpens ſcindam regnum tuum, & dabo illud ſeruo tuo.

תרגום יונתן

29 וְסַלְקָא וְנָפְקָא רְתִיכָא מִמִּצְרַיִם בְּשִׁית מְאָה בְּכָפָא וְסוּסְוָתָא בְּמְאָה וְחַמְשִׁין וְכֵן לְכָל מַלְכֵי חִיתָאֵי וּמַלְכֵי אֲרָם בִּרְעוּתְהוֹן נָפְקִין׃

יא

1 וּמַלְכָּא שְׁלֹמֹה רְחֵים נְשִׁין בְּנָת עַמְמִין סַגִּיאִין וְיָת בַּת פַּרְעֹה מוֹאֲבָאן עַמּוֹנָאן אֱדוֹמָאן צִידוֹנָאן חִיתָאן׃

2 מִן עַמְמַיָּא דַּאֲמַר יְיָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֵּעָרְבוּן בְּהוֹן וְאִינוּן לָא יֵעָרְבוּן בְּכוֹן דִּלְא יַטְעָנַיָת לִבְכוֹן בָּתַר טָעֲוָתְהוֹן בְּהֵן אִתְרַעֵי שְׁלֹמֹה לְמִרְחַם׃ 3 וַהֲוָאָה לֵיהּ נְשִׁין מַלְכָּן שְׁבַע מְאָה וּלְחִינָן חֲלַת מְאָה וַאֲטָעְיָאָה נְשׁוֹהִי יָת לִבֵּיהּ׃

4 וַהֲוָה לְעִדָּן דְּסֵיב שְׁלֹמֹה נְשׁוֹהִי אַטְעְיָאָה יָת לִיבֵּיהּ בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא וְלָא הֲוָה לִבֵּיהּ שְׁלִים בְּרַחֲלְתָא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ כְּלִבָּא דְּדָוִד אֲבוּהִי׃

5 וַאֲזַל שְׁלֹמֹה בָּתַר עַשְׁתֹּרֶת טָעֲוַת צִידוֹנָאֵי וּבָתַר מַלְכֹּם שִׁקּוּץ עַמּוֹנָאֵי׃ 6 וַעֲבַד שְׁלֹמֹה דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וְלָא אַשְׁלִים בָּתַר דְּחַלְתָא דַיְיָ כְּדָוִד אֲבוּהִי׃ 7 בְּכֵין בְּנָא שְׁלֹמֹה בְּמָתָא לְכְמוֹשׁ שִׁקּוּץ מוֹאָבָאי בְּטוּרָא דְּעַל אַפֵּי יְרוּשְׁלֵם וּלְמוֹלֶךְ שִׁקּוּץ בְּנֵי עַמּוֹן׃

8 וְכֵן עֲבַד לְכָל נְשׁוֹהִי בְּנָת עַמְמַיָּא מַסְקָן בּוּסְמִין וּמְרַבְּחָן לְטָעֲוָתְהֵן׃

9 וּתְקֵיף רְגָזָא דַיְיָ בִּשְׁלֹמֹה אֲרֵי אִתְפְּנִי לִבֵּיהּ מִדְּחַלְתָא דַיְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְגְּלִי לֵיהּ תַּרְתֵּין זִמְנִין׃

10 וּפְקִיד עֲלוֹהִי עַל פִּתְגָמָא הָדֵין בְּדִיל דְּלָא לְמֵהַךְ בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא וְלָא נְטַר יָת דְּפִקְדִּיד יְיָ׃

11 וַאֲמַר יְיָ לִשְׁלֹמֹה חֲלַף דַּהֲוָה דָּא עִמָּךְ וְלָא נְטַרְתָּ פִּקּוּדַי וּקְיָמַי דְּפַקֶּדְתִּית עֲלָךְ אַעְדֵּי יָת מַלְכוּתָךְ מִינָּךְ וְאֶתְּנִינַהּ לְעַבְדָּךְ׃

‡ Et ascendebat egressus de Ægypto currus pro sexcentis argenti, & equus pro centum & quinquaginta argenti: & sic cunctis regibus Chettim, & regibus Syriæ per manum eorum egrediebantur.

29 ‡ καὶ ἀνέβαινεν ἡ ἔξοδος ἐξ αἰγύπτου ἅρμα ἀνὰ ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππος ἀνὰ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἀργυρίου· καὶ οὕτως πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι χετταίων καὶ τοῖς βασιλεῦσι συρίας διὰ χειρὸς αὐτῶν ἐξεπορεύοντο.

CAP. XI.

ET rex Salomon erat amator mulierum, & duxit mulieres alienigenas, & filiam Pharaonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, & Idumæas, & Sidonias, & Chettæas,

1 ‡ Καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἠγάπησε γυναῖκας ἀλλοτρίας, καὶ τὴν θυγατέρα φαραώ, καὶ μωαβίτιδας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, καὶ σιδωνίας, καὶ χετταίας,

‡ De gentibus quas negauit Dominus filijs Israel, dicens: Non ingrediemini ad eos, & ipsi non ingredientur ad vos, ne inclinent corda vestra post idola eorum, ad eos copulatus est Salomon vt amaret.

2 ‡ ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων· οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ὑμᾶς, ἵνα μὴ ἐκκλίνωσι τὰς καρδίας ὑμῶν ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν, εἰς αὐτοὺς ἐκολλήθη σολομὼν τοῦ ἀγαπῆσαι.

‡ Et fuerunt ei vxores imperantes septingentæ, & concubinæ trecentæ, & auerterunt mulieres eius cor eius.

3 ‡ καὶ ἦσαν αὐτῷ γυναῖκες ἄρχουσαι ἑπτακόσιαι, καὶ παλλακαὶ τριακόσιαι· καὶ ἔκλινον αἱ γυναῖκες αὐτοῦ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

‡ Et factum est in tempore senectutis Salomonis, mulieres eius auerterunt cor eius post deos alienos, & non erat cor eius perfectum cũ Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris sui.

4 ‡ καὶ ἐγένετο ἐν καιρῷ γήρους σολομῶντος αἱ γυναῖκες αὐτοῦ ἐξέκλιναν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

‡ Et abijt Salomon post Astarten deam Sidoniorum, & post Melchom abominationem Ammon.

5 ‡ καὶ ἐπορεύθη σολομὼν ὀπίσω τ' ἀσταρτὴ θεοῦ σιδωνίων, καὶ ὀπίσω μελχὼμ βδέλυγμα τῶν ἀμμών.

‡ Et fecit Salomon malum coram Domino, & non est secutus Dominum vt Dauid pater eius.

6 ‡ καὶ ἐποίησε σολομὼν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω κυρίου ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

‡ Tunc ædificauit Salomon excelsum Chamos idolo Moab in monte qui contra faciem Hierusalem, & Melchom idolo filiorum Ammon.

7 ‡ τότε ᾠκοδόμησε σολομὼν ὑψηλὸν τῷ χαμὼς εἰδώλῳ μωαβ ἐν τῷ ὄρει τῷ κατὰ πρόσωπον ἱερουσαλήμ, καὶ τῷ μελχὼμ εἰδώλῳ υἱῶν ἀμμών.

‡ Et sic fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis, adolebant thura, & immolabant idolis suis.

8 ‡ καὶ οὕτως ἐποίησε πάσαις ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ ταῖς ἀλλοτρίαις, ἐθυμίων καὶ ἔθυον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν.

‡ Et iratus est Dominus contra Salomonem, quòd auersum esset cor eius à Domino Deo Israel qui apparuerat ei bis.

9 ‡ καὶ ὠργίσθη κύριος ἐπὶ σολομῶντι, ὅτι ἐξέκλινεν ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ δίς.

‡ Et præceperat ei de verbo hoc, omnino ne sequeretur deos alienos, & non custodiuit quæ mandauit ei Dominus.

10 ‡ καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ περὶ τοῦ λόγου τούτου, τοῦ μὴ πορευθῆναι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων· καὶ οὐκ ἐφύλαξεν ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος.

‡ Et dixit Dominus ad Salomonem, Quia facta sunt hæc tecum, & non custodisti præcepta mea, & mandata mea quæ mandaui tibi, dirumpẽs scindam regnum tuum de manu tua, & dabo illud seruo tuo.

11 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς σολομῶντα, ἀνθ' ὧν ἐγένετο ταῦτα μετὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ προστάγματά μου ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαρρήσσων διαρρήξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρός σου, καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[29] Et ascendebat & exibat currus ex Misraim pro sexcentis argenteis, & equitatus pro centum quinquaginta: & sic omnibus regibus Hhithæorum, & regibus Aram in voluntate eorum exibant.

CAP. XI.

ET rex Selomoh amauit mulieres filias gentiũ multarũ, & filiã Pharghoh, Moabæas, Ghamonæas, Edomæas, Szidonæas, & Hhithæas. [2] Ex gentibus quas dixerat Dominus filijs Israel, Non immiscebimini cum illis, & illę non miscebuntur vobiscum, vt non errare faciant corda vestra post errores suos; in illis complacuit sibi Selomoh vt amaret. [3] Et fuerunt ei vxores reginæ septingentæ, & concubinæ trecentæ; & errare fecerunt vxores eius cor eius. [4] Et fuit in tempore quo senuit Selomoh, vxores eius errare fecerunt cor eius post errores gentium, nec fuit cor eius perfectum in timore Domini Dei sui, sicut cor Dauid patris sui. [5] Sed ambulauit Selomoh post Ghastoreth errorem Szidonæorum, & post Milchom abominationem Ghamonæorum. [6] Et fecit Selomoh quod malum erat ante Dominum, & non perfecit *ambulare* post timorem Domini sicut Dauid pater eius. [7] Tunc ædificauit Selomoh excelsum Chamos abominationi Moabæorum in monte, qui est super faciem Ierusalem, & Molech abominationi filiorum Ghamon. [8] Et sic fecit omnibus vxoribus suis, filiabus gentium adolentibus aromata, & sacrificantibus erroribus suis.

[9] Et inualuit indignatio Domini in Selomoh quòd auersum esset cor eius à timore Domini Dei Israel, qui reuelatus fuerat ei duabus vicibus. [10] Et iusserat ei super re hac, vt non ambularet post errores gentium; & non custodiuit quod iusserat Dominus.

[11] Et dixit Dominus Selomoh, Propterea quòd fuit hoc tecum, & non seruasti præcepta mea, & decreta mea quæ iussi tibi, removendo remouebo regnum tuum à te, & dabo illud seruo tuo.

12 * אַךְ בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָּה לְמַעַן דָּוִד אָבִיךָ מִיַּד
13 בִּנְךָ אֶקְרָעֶנָּה׃ * רַק אֶת־כָּל־הַמַּמְלָכָה
לֹא אֶקְרַע שֵׁבֶט אֶחָד אֶתֵּן לִבְנֶךָ לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי
וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַ͏ִם אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי׃
14 * וַיָּקֶם יְהוָה שָׂטָן לִשְׁלֹמֹה אֶת הֲדַד הָאֲדֹמִי
מִזֶּרַע הַמֶּלֶךְ הוּא בֶּאֱדוֹם׃
15 * וַיְהִי בִּהְיוֹת דָּוִד אֶת־אֱדוֹם בַּעֲלוֹת יוֹאָב שַׂר
הַצָּבָא לְקַבֵּר אֶת־הַחֲלָלִים וַיַּךְ כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם׃
16 * כִּי־שֵׁשָׁה חֳדָשִׁים יָשַׁב־שָׁם יוֹאָב וְכָל־
יִשְׂרָאֵל עַד־הִכְרִית כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם׃
17 * וַיִּבְרַח אֲדַד הוּא וַאֲנָשִׁים אֲדֹמִיִּם מֵעַבְדֵי
אָבִיו אִתּוֹ לָבוֹא מִצְרָיִם וַהֲדַד נַעַר קָטָן׃
18 * וַיָּקֻמוּ מִמִּדְיָן וַיָּבֹאוּ פָארָן וַיִּקְחוּ אֲנָשִׁים עִמָּם
מִפָּארָן וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם
וַיִּתֶּן־לוֹ בַּיִת וְלֶחֶם אָמַר לוֹ וְאֶרֶץ נָתַן לוֹ׃
19 * וַיִּמְצָא הֲדַד חֵן בְּעֵינֵי פַרְעֹה מְאֹד וַיִּתֶּן־לוֹ
אִשָּׁה אֶת־אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס הַגְּבִירָה׃
20 * וַתֵּלֶד לוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס אֶת גְּנֻבַת בְּנוֹ
וַתִּגְמְלֵהוּ תַּחְפְּנֵס בְּתוֹךְ בֵּית פַּרְעֹה וַיְהִי גְנֻבַת
בֵּית פַּרְעֹה בְּתוֹךְ בְּנֵי פַרְעֹה׃
21 * וַהֲדַד שָׁמַע בְּמִצְרַיִם כִּי־שָׁכַב דָּוִד עִם־
אֲבֹתָיו וְכִי־מֵת יוֹאָב שַׂר־הַצָּבָא וַיֹּאמֶר הֲדַד אֶל־
פַּרְעֹה שַׁלְּחֵנִי וְאֵלֵךְ אֶל־אַרְצִי׃
22 * וַיֹּאמֶר לוֹ פַּרְעֹה כִּי מָה־אַתָּה חָסֵר עִמָּדִי
וְהִנְּךָ מְבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אֶל־אַרְצֶךָ וַיֹּאמֶר לֹא כִּי שַׁלֵּחַ
23 תְּשַׁלְּחֵנִי׃ * וַיָּקֶם אֱלֹהִים לוֹ שָׂטָן אֶת־רְזוֹן
בֶּן־אֶלְיָדָע אֲשֶׁר בָּרַח מֵאֵת הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־צוֹבָה
24 אֲדֹנָיו׃ * וַיִּקְבֹּץ עָלָיו אֲנָשִׁים וַיְהִי שַׂר־גְּדוּד
בַּהֲרֹג דָּוִד אֹתָם וַיֵּלְכוּ דַּמֶּשֶׂק וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּמְלְכוּ
בְּדַמֶּשֶׂק׃

REGVM I. Translat. B. Hierony. *Salomon.*

12 *Veruntamen in diebus tuis nō faciam propter Dauid patrem tuum. de manu fi-
13 lij tui scindam illud. *Nec totū regnum
C auferam, sed tribum vnam dabo filio tuo propter Dauid seruū meum, & Ierusalem
14 quam elegi. *Suscitauit autem Dñs aduersarium Salomoni Adad Idumæum de
15 semine regio, qui erat in Edom. *Cùm enim esset Dauid in Idumæa, & ascēdisset Ioab princeps militiæ ad sepeliendum eos qui fuerant interfecti, & occidisset omne
16 masculinum in Idumæa. *Sex enim mensibus ibi moratus est Ioab & omnis Israel donec interimeret omne masculinum in
17 Idumæa. *Fugit Adad ipse & viri Idumęi de seruis patris eius cum eo, vt ingrederetur Ægyptū. erat aūt Adad puer paruu-
18 lus. *Cúmq; surrexissent de Madian, venerunt in Pharan. Tulerúntq; secū viros de Pharan, & introierunt Ægyptū ad Pharaoné regem Ægypti. Qui dedit ei domū,
19 & cibos constituit, & terrā delegauit. *Et inuenit Adad gratiam coram Pharaone
D valdè, intātum vt daret ei vxoré sororem vxoris suæ germanam Thaphnes reginæ.
20 *Genuítq; ei soror Thaphnes Genebath filiū, & nutriuit eū Thaphnes in domo Pharaonis. Erátq; Genebath habitans apud
21 Pharaoné cum filijs eius. *Cúmq; audisset Adad in Ægypto dormisse Dauid cū patribus suis, & mortuū esse Ioab principem militiæ, dixit Pharaoni: Dimitte me vt vadam in terram meam. Ge. 30.d
22 *Dixítq; ei Pharao, Qua enim re apud me indiges vt quæras ire ad terram tuam? At ille respondit, Nulla. Sed obsecro te
23 vt dimittas me. *Suscitauit quoque ei Deus aduersarium Razon filium Eliadam qui fugerat Adadezer regem Saba domi-
24 num suum. *Et congregauit contra eum viros, & factus est princeps latronum cùm interficeret eos Dauid; abie-
E rúntque Damascum & habitauerunt ibi, & constituerunt eum regem in Damasco.

תרגום יונתן

22 בְּרַם בְּיוֹמָךְ לָא אֶעְבְּדִינַּהּ בְּדִיל דָּוִד אֲבוּךְ מִיַּד בְּרָךְ אֲעַרִינַּהּ׃ 23 לְחוֹד יָת כָּל מַלְכוּתָא לָא אֲעַרִי שִׁבְטָא חַד אֶתֵּן לִבְרָךְ
בְּדִיל דָּוִד עַבְדִּי וּבְדִיל יְרוּשְׁלֶם דְּאִתְרְעִיתִי׃ 24 וַאֲקִים יְיָ סָטָן לִשְׁלֹמֹה יָת הֲדַד אֱדוֹמָאָה מִזַּרְעָא דְּמַלְכוּתָא הוּא בֶּאֱדוֹם׃
25 וַהֲוָה כַּד קָטַל דָּוִד בֶּאֱדוֹם כַּד סְלִיק יוֹאָב רַב חֵילָא לְחַלָּצָא קְטִילַיָּא וּקְטַל כָּל דְּכוּרָא בֶּאֱדוֹם׃ 26 אֲרֵי שִׁיתָּא יַרְחִין יְתֵב תַּמָּן
יוֹאָב וְכָל יִשְׂרָאֵל עַד דְּשֵׁיצִיו כָּל דְּכוּרָא בֶּאֱדוֹם׃ 27 וַעֲרַק הֲדַד הוּא וְגַבְרִין אֲדוֹמָאִין מֶעַבְדֵי אֲבוּהִי עִמֵּיהּ לְמֵיעַל לְמִצְרַיִם וַהֲדַד
יְנִיק זְעִיר׃ 28 וְקָמוּ מִמִּדְיָן וַאֲתוֹ לְפָארָן וּדְבָרוּ גְּבָרִין עִמְּהוֹן מִפָּארָן וַאֲתוֹ לְמִצְרַיִם לְוָת פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְיָהֵב לֵיהּ
בֵּיתָא וּמְזוֹן אֲמַר לְמִפְקָא לֵיהּ וְאַרְעָא יְהַב לֵיהּ׃ 29 וְאַשְׁכַּח הֲדַד רַחֲמִין בְּעֵינֵי פַרְעֹה לַחֲדָא וְיָהֵב לֵיהּ אִתְּתָא יָת
אָחֳתָא דְתַחְפְּנֵס מַלְכְּתָא׃ 30 וְיָלְדַת לֵיהּ אֲחָתָא דְתַחְפְּנֵס יָת גְּנוּבַת בְּרֵיהּ וְחַסַּלְתֵּיהּ תַּחְפְּנֵס בְּגוֹ בְנֵי
פַּרְעֹה וַהֲוָה גְּנוּבַת רַבִּי בֵּירַ פַּרְעֹה בְּגוֹ בְּנֵי פַּרְעֹה׃ 31 וַהֲדַד שְׁמַע בְּמִצְרַיִם אֲרֵי שְׁכַב דָּוִד עִם אֲבָהָתּוֹהִי וַאֲרֵי מִית
יוֹאָב רַב חֵילָא וַאֲמַר הֲדַד לְפַרְעֹה שַׁלְּחֵנִי וְאֵיהָךְ לְאַרְעִי׃
32 וַאֲמַר לֵיהּ פַּרְעֹה אֲרֵי מָה אַתְּ חָסַר עִמִּי דְּאַתְּ בָּעֵי לְמֵיזַל לְאַרְעָךְ וַאֲמַר לָא אֲרֵי שַׁלָּחָא תְּשַׁלְּחִנַּנִי׃
33 וַאֲקִים יְיָ לֵיהּ שָׂטָן יָת רְזוֹן בַּר אֶלְיָדָע דַּעֲרַק מִן קֳדָם הֲדַד עֶזֶר מַלְכָּא דְצוֹבָה רִבּוֹנֵיהּ׃
34 וּכְנַשׁ עֲלוֹהִי גְּבָרִין וַהֲוָה רַב מַשְׁרְיָתָא כַּד קְטַל דָּוִד יָתְהוֹן וַאֲזַלוּ לְדַמָּשֶׂק וְיָתִיבוּ בָהּ וּמְלַכוּ בְּדַמָּשֶׂק׃

12 *Veruntamen in diebus tuis non faciam hæc propter Dauid patrem tuum, de manu filij tui capiam illud.*

13 *Sed totum regnum non capiam, sceptrum vnũ dabo filio tuo propter Dauid seruum meũ, & propter Hierusalem ciuitatem, quam elegi.*

14 *Et suscitauit Dominus aduersarium Salomoni Adar Idumæum de semine regni in Idumæa.*

15 *Et factum est cùm dissiperet Dauid Edom, cùm iret Joab princeps militiæ ad sepeliendum interfectos, & occiderunt omne masculinum in Idumæa.*

16 *Quia sex mensibus moratus est ibi Joab et omnis Israel, donec interemit omne masculinum de Idumæa.*

17 *Et fugit Adar ipse & viri Idumæi serui seruorum patris eius cum eo, & ingressus est in Ægyptum, & Adar puer paruus.*

18 *Et surgunt de Madiam, & veniunt in Pharan, & capiunt viros secum, & veniunt ad Pharaonem regem Ægypti, & ingressus est Adar ad Pharaonem, & dedit ei Pharao domũ, & panes constituit ei, & terram dedit ei.*

19 *Et inuenit Adar gratiam coram Pharaone valdè, & dedit ei vxorem sororem vxoris suæ, germanam Thechephenes maiorem.*

20 *Et peperit ei soror Thechephenes Adar Ganibath filium suũ, & nutriuit eum Thechephenes in medio domus Pharaonis, & erat Ganibath in domo Pharaonis in medio filiorum Pharaonis.*

21 *Et Adar audiuit in Ægypto quòd dormiuit Dauid cum patribus suis, & quòd mortuus est Joab princeps militiæ, & dixit Adar ad Pharaonem, Dimitte me & reuertar in terram meam.*

22 *Et dixit Pharao Adar, Quare tu indiges mecum, quia ecce tu quæris ire ad terram tuam? & dixit ei Adar, Minimè, quia dimittens mittes me.*

23 *Et suscitauit Deus aduersarium ei Rezon filium Eliada, qui fugerat ab Adarezer rege Soeba domino suo.*

24 *Et congregati sunt contra eum viri, & erat princeps agminum, & cepit Damascum, & habitauit in ea, & regnauit in Damasco.*

12 πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου ἐγὼ ποιήσω ταῦτα διὰ δαυὶδ τὸν πατέρα σου, ἐκ χειρὸς υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν.

13 πλὴν ὅλην τὴν βασιλείαν οὐ λήψομαι, σκῆπτρον ἓν δώσω τῷ υἱῷ σου διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, καὶ διὰ ἰερουσαλὴμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην.

14 καὶ ἤγειρε κύριος σατὰν τῷ Ελιαμμίτῃ τὸν ἀδὰρ τὸν ἰδουμαῖον ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ.

15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξολοθρεῦσαι δαυὶδ τὸν ἐδὼμ ἐν τῷ πορευθῆναι ἰωὰβ τὸν ἄρχοντα τῆς στρατιᾶς θάπτειν τοὺς τετραυματίας, καὶ ἔκοψαν πᾶν ἀρσενικὸν ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ.

16 ὅτι ἐξάμηνον ἐνεκάθητο ἐκεῖ ἰωὰβ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἕως οὗ ἐξωλόθρευσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐκ τῆς ἰδουμαίας.

17 καὶ ἀπέδρα ἀδὰρ αὐτὸς καὶ ἄνδρες ἰδουμαῖοι δοῦλοι τῶν παίδων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον· καὶ ἀδὰρ παιδάριον μικρόν.

18 καὶ ἀνίστανται ἐκ μαδιὰμ, καὶ ἔρχονται εἰς φαρὰν, καὶ λαμβάνουσιν ἄνδρας μετ' ἑαυτῶν, καὶ ἔρχονται πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου· καὶ εἰσῆλθεν ἀδὰρ πρὸς φαραώ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ φαραὼ οἶκον, καὶ ἄρτους διέταξεν αὐτῷ, καὶ γῆν ἔδωκεν αὐτῷ.

19 καὶ εὗρεν ἀδὰρ χάριν ἐναντίον φαραὼ σφόδρα, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, τὴν ἀδελφὴν θεχεφενῆς τὴν μείζω.

20 καὶ ἔτεκεν αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ θεχεφενῆς τῷ ἀδὰρ τὸν γανιβαθ υἱὸν αὐτῆς· καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὸν θεχεφενῆς ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου φαραώ· καὶ ἦν γανιβαθ ἐν τῷ οἴκῳ φαραὼ ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν φαραώ.

21 καὶ ἀδὰρ ἤκουσεν ἐν αἰγύπτῳ ὅτι κεκοίμηται δαυὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ἰωὰβ ὁ ἄρχων τῆς στρατιᾶς, καὶ εἶπεν ἀδὰρ πρὸς φαραώ, ἐξαπόστειλόν με καὶ ἀναστρέψω εἰς τὴν γῆν μου.

22 καὶ εἶπε φαραὼ τῷ ἀδὰρ, τίνι σὺ ἐλαττονῇ μετ' ἐμοῦ, ὅτι ἰδοὺ σὺ ζητεῖς ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀδὰρ, μηδαμῶς, ὅτι ἐξαποστέλλων ἐξαποστελεῖς με.

23 καὶ ἤγειρεν θεὸς σατὰν αὐτῷ τὸν ρεζὼν υἱὸν ἐλιαδά, ὃς ἔφυγε ἀπὸ ἀδαρεζὲρ βασιλέως σωβὰ κυρίου αὐτοῦ.

24 καὶ συνήθροισαν ἐπ' αὐτὸν ἄνδρες, καὶ ἦν ἄρχων συστρεμμάτων, καὶ προκατελάβετο τὴν δαμασκόν, καὶ ἐκάθισεν ἐν αὐτῇ καὶ ἐβασίλευσεν ἐν δαμασκῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Verùm in diebus tuis non faciam hoc, propter Dauid patrem tuum: de manu filij tui remouebo illud. [13] Attamen omne regnum non remouebo; tribum vnam dabo filio tuo propter Dauid seruum meum, & propter Ierusalem quam volui. [14] Et suscitauit Dominus aduersarium Selomoh Hadad Edomæum de semine regio; ipse erat in Edom. [15] Et fuit cùm esset Dauid in Edom; & cùm ascendisset Ioab princeps exercitus ad expoliandum mortuos, & interfecit omnem masculum in Edom. [16] Nam sex menses sederat ibi Ioab, & omnis Israel, vsque quo deleuissent omnem masculum in Edom. [17] Et fugerat Hadad ipse, & viri Edomæi de seruis patris sui cum eo, vt intrarent in Misraim; & Hadad erat puer paruus. [18] Et surrexerunt de Midian, & venerunt in Pharan, & acceperunt viros secum de Pharan, & venerunt in Misraim ad Pharghoh regem Misraim, & dedit ei domũ, & victum: dixit vt suppeterent illi, & terram dedit illi. [19] Et inuenit Hadad gratiam in oculis Pharghoh valdè, & dedit illi vxorem sororem vxoris suæ, sororem Thahhpenezz reginæ: [20] Et peperit illi soror Thahhpenezz, Genubath filium eius, & ablactauit illum Thahhpenezz in medio filiorum Pharghoh, & fuit Genubath adolescens domus Pharghoh in medio filiorum Pharghoh.

[21] Et Hadad audiuit in Misraim, quòd dormisset Dauid cum patribus suis, & quòd mortuus esset Ioab magister exercitus: & dixit Hadad ad Pharghoh, Dimitte me vt abeam in terram meam. [22] Et dixit illi Pharghoh, Nam quo indiges tu mecum, vt quæras ire in terram tuam? & dixit: Non, quia dimittendo dimittes me. [23] Et suscitauit Dominus illi aduersarium Rezon filium Eliadagh, qui fugerat ab-ante Hadargheser regem Szoba dominum suum. [24] Et congregauit ad se viros, & fuit magister castrorum quando occidit Dauid illos; & iuerunt in Damesech, & sederunt in ea, & regnarunt in Damesech.

25 * וַיְהִי שָׂטָן לְיִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵי שְׁלֹמֹה וְאֵת־הָרָעָה
אֲשֶׁר הַדַּד וַיָּקָץ בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ עַל־אֲרָם׃
26 * וְיָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֶפְרָתִי מִן־הַצְּרֵדָה וְשֵׁם
אִמּוֹ צְרוּעָה אִשָּׁה אַלְמָנָה עֶבֶד לִשְׁלֹמֹה וַיָּרֶם
יָד בַּמֶּלֶךְ׃ 27 * וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־הֵרִים יָד בַּמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בָּנָה אֶת־הַמִּלּוֹא סָגַר אֶת־פֶּרֶץ עִיר דָּוִד
אָבִיו׃ 28 * וְהָאִישׁ יָרָבְעָם גִּבּוֹר חָיִל וַיַּרְא
שְׁלֹמֹה אֶת־הַנַּעַר כִּי־עֹשֶׂה מְלָאכָה הוּא וַיַּפְקֵד
אֹתוֹ לְכָל־סֵבֶל בֵּית יוֹסֵף׃
29 * וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וְיָרָבְעָם יָצָא מִירוּשָׁלִָם
וַיִּמְצָא אֹתוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁלֹנִי הַנָּבִיא בַּדֶּרֶךְ וְהוּא
מִתְכַּסֶּה בְּשַׂלְמָה חֲדָשָׁה וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה׃
30 * וַיִּתְפֹּשׂ אֲחִיָּה בַּשַּׂלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו
וַיִּקְרָעֶהָ שְׁנֵים עָשָׂר קְרָעִים׃
31 * וַיֹּאמֶר לְיָרָבְעָם קַח־לְךָ עֲשָׂרָה קְרָעִים כִּי כֹה
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי קֹרֵעַ אֶת־
הַמַּמְלָכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנָתַתִּי לְךָ אֵת עֲשָׂרָה
הַשְּׁבָטִים׃
32 * וְהַשֵּׁבֶט הָאֶחָד יִהְיֶה־לּוֹ לְמַעַן עַבְדִּי דָּוִד
וּלְמַעַן יְרוּשָׁלִַם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי בָהּ מִכֹּל
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
33 * יַעַן אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְעַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי
צִדְנִין לִכְמוֹשׁ אֱלֹהֵי מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם אֱלֹהֵי בְּנֵי־
עַמּוֹן וְלֹא־הָלְכוּ בִדְרָכַי לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי
וְחֻקֹּתַי וּמִשְׁפָּטַי כְּדָוִיד אָבִיו׃
34 * וְלֹא־אֶקַּח אֶת־כָּל־הַמַּמְלָכָה מִיָּדוֹ כִּי
נָשִׂיא אֲשִׁתֶּנּוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי אֲשֶׁר
בָּחַרְתִּי אֹתוֹ אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתָי׃
35 * וְלָקַחְתִּי הַמְּלוּכָה מִיַּד בְּנוֹ וּנְתַתִּיהָ לְךָ אֶת
עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים׃

REGVM I. Translat. B. Hieronymi. *Salomon.*

25 *Eratq; aduersarius Israel cunctis diebus Salomonis. Et hoc est malum Adad & odium contra Israel, regnauitq; in Syria.
26 *Hieroboam quoque filius Nabath Ephrateus de Sareda, seruus Salomonis, cuius mater erat nomine Serua, mulier vidua, leuauit manum contra regem.
27 *Et hæc est causa rebellionis aduersus eum, quia Salomon ædificauit Mello, & coęquauit voraginem ciuitatis Dauid patris sui.
28 *Erat autem Hieroboam vir fortis & potens. Vidénsq; Salomon adolescentem bonæ indolis & industrium, constituerat eum præfectum super tributa vniuersæ domus Ioseph.
29 *Factum est igitur in tempore illo vt Hieroboam egrederetur de Ierusalem, & F inueniret eum Ahias Silonites propheta in via opertus pallio nouo. erant autem duo tantùm in agro.
30 *Apprehendénsque Ahias pallium suũ nouum quo coopertus erat, scidit in duo-
31 decim partes. *Et ait ad Hieroboam, Tolle tibi decem scissuras. Hæc enim dicit Dominus Deus Israel, Ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi
32 decem tribus. *Porrò vna tribus remanebit ei propter seruum meum Dauid, & Ierusalem ciuitatem quam elegi ex omnibus tribubus Israel:
33 *Eò quòd dereliquerit me, & adorauerit Asthertem deam Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Moloch deum filiorum Ammon, & non ambulauerit in vijs meis, vt faceret iustitiam coram me, & præcepta mea, & iudicia sicut Dauid pater eius. Sup.cod.
34 *Nec auferam omne regnum de manu eius, sed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ suæ propter Dauid seruũ meum quem elegi, qui custodiuit mandata mea & præcepta mea.
35 *Auferam autem regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem tribus.

תרגום יונתן

25 וַהֲוָה סָטָן לְיִשְׂרָאֵל כָּל יוֹמֵי שְׁלֹמֹה וַאי בִּישְׁתָּא דַּעֲבַד הֲדַד וּמָרִיד בְּיִשְׂרָאֵל וּמְלַךְ עַל אֲרָם׃
26 וְיָרָבְעָם בַּר נְבַט אֶפְרָתִי מִן צְרֵדָה וְשׁוּם אִמֵּיהּ צְרוּעָה אִיתְּתָא אַרְמַלְתָּא עַבְדָּא לִשְׁלֹמֹה וַאֲרִים יָדָא בְּמַלְכָּא׃
27 וְדֵין פִּתְגָמָא דַּאֲרִים יָדָא בְּמַלְכָּא שְׁלֹמֹה יַת בְּנָא יַת מַלְיָתָא אַסַּחַר יַת תַּרְעָתָא קַרְתָּא דְּדָוִד אֲבוֹהִי׃
28 וְגַבְרָא יָרָבְעָם גִּבַּר חֵילָא וַחֲזָא שְׁלֹמֹה יַת עָלֵימָא אֲרֵי עָבֵד עֵיבִידְתָּא הוּא וּמַנִּי יָתֵיהּ לְכָל מַסְקֵי מִסִּין דְּבֵית יוֹסֵף׃
29 וַהֲוָה בְּעִדָּנָא הַהִיא וְיָרָבְעָם נְפַק מִירוּשְׁלֶם וְאַשְׁכַּח יָתֵיהּ אֲחִיָּה שִׁלוֹנָאָה נְבִיאָה בְּאוֹרְחָא וְהוּא מְחַבֵּי בְּכִסּוּתָא חַדְתָּא וְתַרְוֵיהוֹן בְּלָחוֹדֵיהוֹן בְּחַקְלָא׃
30 וְאַחַד אֲחִיָּה בְּכִסּוּתָא חַדְתָּא דִּי עֲלוֹהִי וְסַדְּקַהּ לְתַרְעֵי עֲשַׂר סִדְקִין׃
31 וַאֲמַר לְיָרָבְעָם סַב לָךְ עֲשַׂר סִדְקִין אֲרֵי כְדֵין אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַעְדֵּי יַת מַלְכוּתָא מִידָא דִּשְׁלֹמֹה וְאֶתֵּן לָךְ יַת עֲשָׂרָה שִׁבְטִין׃
32 וְשִׁבְטָא חַד יְהֵא לֵיהּ בְּדִיל עַבְדִּי דָּוִד וּבְדִיל יְרוּשְׁלֶם קַרְתָּא דְּאִתְרְעֵיתִי בָּהּ מִכָּל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃
33 חֲלַף דְּשָׁבְקוּ פֻּלְחָנִי וּסְגִידוּ לְעַשְׁתּוֹרֶת טַעֲוַת צִידוֹנָאֵי וּלְכְמוֹשׁ טַעֲוַת מוֹאָבָאֵי וּלְמִלְכוֹם טַעֲוַת בְּנֵי עַמּוֹן וְלָא הֲלִיכוּ בְאָרְחָן דְּתַקֶּנֶן קֳדָמַי לְמֶעְבַּד דְּכְשַׁר קֳדָמַי וּקְיָימַי וְדִינַי כְּדָוִד אֲבוֹהִי׃
34 וְלָא אֶסַּב יַת כָּל מַלְכוּתָא מִינֵיהּ אֲרֵי מַלְכָּא אֲשַׁוְּיֵנֵיהּ כָּל יוֹמֵי חַיָּוֹהִי בְּדִיל דָּוִד עַבְדִּי דְּאִתְרְעֵיתִי בֵּיהּ דְּנָטַר פִּיקוּדַי וּקְיָימַי׃
35 וְאֶסַּב מַלְכוּתָא מִיַּד בְּרֵיהּ וְאֶתְּנִנַּהּ לָךְ יַת עֲשַׂר שִׁבְטִין׃

* Et erat aduersarius Israel cunctis diebus Salomonis: hoc malum quod fecit Adar, & graue fuit contra Israel, & regnauit in terra Edom.

25 * καὶ ἦν σατὰν τῷ Ισραηλ πάσας τὰς ἡμέρας σολομῶντος· αὕτη ἡ κακία ἣν ἐποίησεν ἀδαρ· καὶ ἐβαρύνθη ἐπὶ Ισραήλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν γῇ ἐδώμ.

* Et Hieroboam filius Nabat Ephrataeus de Sarira filius mulieris viduae, seruus Salomonis.

26 * καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ ὁ ἐφραθὶ ἐκ τῆς σαριρᾶ υἱὸς γυναικὸς χήρας δοῦλος ἐν σολομῶντος.

* Et hanc rem fecit, quòd eleuauit manum contra regem Salomonem; & rex Salomon ædificauit arcem, & concluſit ſepem ciuitatis Dauid patris ſui.

27 * καὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐποίησεν, ὡς ἐπῆρε τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸν βασιλέα σολομῶντα· καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν, καὶ συνέκλεισε τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

* Et homo Hieroboam fortis robore; & vidit Salomon adoleſcentem quòd vir operum eſt, & conſtituit eum ſuper tributa domus Joſeph.

28 * καὶ ὁ ἄνθρωπος ἱεροβοὰμ ἰσχυρὸς δυνάμει· καὶ εἶδε σολομὼν τὸ παιδάριον ὅτι ἀνὴρ ἔργων ἐστὶ καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἄρσεις οἴκου ἰωσήφ.

* Et factum eſt in tempore illo, & Hieroboam egreſſus eſt de Hieruſalem, & inuenit eum Achia Sylonites propheta in via, & ſeparauit eum à via; & Achia indutus veſte noua, & ambo ſoli in agro.

29 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἱεροβοὰμ ἐξῆλθεν ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἀχία ὁ συλωνίτης ὁ προφήτης ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ· καὶ ἀχία περιβεβλημένος ἱμάτιον καινόν, καὶ ἀμφότεροι μόνοι ἐν τῷ πεδίῳ.

* Et apprehẽdit Achia pallium ſuum nouum quod erat ſuper ſe, & ſcidit illud duodecim ſciſſuras.

30 * καὶ ἐπελάβετο ἀχία τοῦ ἱματίου αὐτοῦ τοῦ καινοῦ τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ διέρρηξεν αὐτὸ δώδεκα ῥήγματα.

* Et ait Hieroboam, Tolle tibi decem ſciſſuras: quia hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Ecce ego ſcindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem ſceptra.

31 * καὶ εἶπε τῷ ἱεροβοάμ, λάβε σεαυτῷ δέκα ῥήγματα, ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς σολομῶντος, καὶ δώσω σοὶ δέκα σκῆπτρα.

* Et duo ſceptra erunt ei, propter ſeruum meum Dauid, & propter Hieruſalem ciuitatem, quam elegi in ea de omnibus tribubus Iſrael.

32 * καὶ δύο σκῆπτρα ἔσαι αὐτῷ, διὰ τὸν δοῦλόν μου δαυὶδ, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην ἐν αὐτῇ ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ἰσραήλ·

* Eò quòd dereliquit me & ſeruiuit Aſtartæ abominationi Sidoniorum, & Chamos idolo Moab, & Melchom deſpectioni filiorum Ammon; & non ambulauit in vijs meis, vt faceret rectum coram me, & præcepta mea, & iuſtificationes meas, ſicut fecit Dauid pater eius.

33 * ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπέ με καὶ ἐδούλευσε τῇ ἀσταρτῇ βδελύγματι σιδωνίων, καὶ τῷ χαμὼς εἰδώλῳ μωάβ, καὶ τῷ μελχὸμ προσκυνήματι υἱῶν ἀμμών, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ταῖς ὁδοῖς μου ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιόν μου, καὶ τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου, καθὼς ἐποίησε δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

* Et non auferam totum regnum de manu eius, quòd defendens defendam eum cunctis diebus vitæ ſuæ propter Dauid ſeruum meum, quem elegi eum, qui cuſtodiuit mandata mea, & iuſtificationes meas.

34 * καὶ οὐ λήψομαι ὅλην τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀντιτασόμενος ἀντιτάξομαι αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ὃν ἐξελεξάμην αὐτόν, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ δικαιώματά μου·

* Et auferam regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem ſceptra.

35 * καὶ λήψομαι τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ δώσω σοὶ τὰ δέκα σκῆπτρα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et fuit aduerſarius Iſraeli omnibus diebus Selomoh: & cum malo quod fecit Hadad, rebellauit in Iſrael, & regnauit ſuper Aram. [26] Et Ierobgham filius Nebat Ephrataei de Szerada, & nomen matris eius Szerughah mulier vidua, ſeruus Selomoh extulit manum in regem. [27] Et hæc eſt cauſa propter quam extulit manum in regem. Selomoh ædificauit aggerem, & occluſit rupturam vrbis Dauid patris ſui.

[28] Et vir Ierobgham erat robuſtus fortitudine: & vidit Selomoh adoleſcentem, quòd factor operis eſſet, & præpoſuit illum omnibus allatoribus tributorum domus Iozzeph. [29] Et fuit in tempore iſto & Ierobgham exiuit de Ieruſalem, & inuenit illum Ahhia Silonæus propheta in via, & ipſe erat opertus operimento nouo, & ambo ipſi erant ſoli in agro.

[30] Et apprehendit Ahhia operimentum nouum quod erat ſuper ſe, & ſcidit illud in duodecim ſciſſiones.

[31] Et dixit ad Ierobgham, Accipe tibi decem ſciſſiones: nam ſic dixit Dominus Deus Iſrael; Ecce ego transfero regnum de manu Selomoh, & dabo tibi decem tribus. [32] Et tribus vna erit illi propter ſeruum meum Dauid, & propter Ieruſalem vrbem in qua complacui mihi præ omnibus tribubus Iſrael. [33] Eò quòd reliquerunt cultum meum & adorauerunt Ghaſtoreth errorem Szidonæorum & Chamos errorem Moabæorum, & Milchom errorem filiorum Ghamon, & non ambulauerunt in vijs quæ rectæ ſunt ante me, faciendo quod rectum eſt ante me, & decreta mea, & iudicia mea, ſicut Dauid pater eius.

[34] At non accipiam omne regnum ab eo; quia regem ponam eum omnibus diebus vitæ ſuæ propter Dauid ſeruum meum in quo mihi complacui, qui ſeruauit præcepta mea & decreta mea. [35] Sed accipiam regnum de manu filij eius, & dabo illud tibi, decem *ſcilicet* tribus.

36 * וְלִבְנוֹ אֶתֵּן שֵׁבֶט־אֶחָד לְמַעַן הֱיוֹת־נֵיר
לְדָוִיד־עַבְדִּי כָּל־הַיָּמִים׀ לְפָנַי בִּירוּשָׁלַ͏ִם הָעִיר
אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לִי לָשׂוּם שְׁמִי שָׁם׃

37 * וְאֹתְךָ אֶקַּח וּמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ
וְהָיִיתָ מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃

38 * וְהָיָה אִם־תִּשְׁמַע אֵת־כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ
וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכַי וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר בְּעֵינַי לִשְׁמֹר חֻקֹּתַי
וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד עַבְדִּי וְהָיִיתִי עִמָּךְ וּבָנִיתִי
לְךָ בֵּית־נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בָּנִיתִי לְדָוִד וְנָתַתִּי לְךָ אֶת־
יִשְׂרָאֵל׃ 39 * וַאֲעַנֶּה אֶת־זֶרַע דָּוִד לְמַעַן זֹאת
אַךְ לֹא כָּל־הַיָּמִים׃

40 * וַיְבַקֵּשׁ שְׁלֹמֹה לְהָמִית אֶת־יָרָבְעָם וַיָּקָם
יָרָבְעָם וַיִּבְרַח מִצְרַיְמָה אֶל־שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם
וַיְהִי בְמִצְרַיִם עַד־מוֹת שְׁלֹמֹה׃

41 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְחָכְמָתוֹ
הֲלוֹא־הֵם כְּתֻבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה׃

42 * וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלַ͏ִם עַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה׃

43 * וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד
אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

יב

1 * וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶם כִּי שְׁכֶם בָּא
כָּל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ 2 * וַיְהִי בִּשְׁמֹעַ
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וְהוּא עוֹדֶנּוּ בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח
מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב יָרָבְעָם בְּמִצְרָיִם׃

3 * וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ־לוֹ וַיָּבֹאוּ יָרָבְעָם וְכָל־קְהַל
יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחַבְעָם לֵאמֹר׃

4 * אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה עַתָּה הָקֵל
מֵעֲבֹדַת אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן
עָלֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃

36 *Filio autem eius dabo tribum vnã, vt remaneat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus corã me in Ierusalem ciuitate quam elegi, vt esset nomen meum ibi.

37 *Te autem assumam & regnabis super omnia quæ desiderat anima tua, eríque G rex super Israel.

38 *Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi, & ambulaueris in vijs meis, & feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea & præcepta mea, sicut fecit Dauid seruus meus, ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædificaui Dauid domum, & tradã
39 tibi Israel. *Et affligam semen Dauid super hoc, veruntamen non cunctis die-
40 bus. *Voluit ergo Salomon interficere Hieroboam, qui surrexit & aufugit in Ægyptum ad Sesac regem Ægypti, & fuit 1. Paral. 9.6 in Ægypto vsque ad mortem Salomonis.

41 *Reliquum autem verborum Salomonis, & omnia quæ fecit, & sapientia eius, ecce vniuersa scripta sunt in libro verbo-
42 rum Salomonis. *Dies autem quos regnauit Salomon in Ierusalem super omnẽ
43 Israel, quadraginta anni sunt. *Dormiuítque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in ciuitate Dauid patris sui, regnauítque Roboam filius eius pro eo.

CAP. XII.

1 VEnit autem Roboam in Sychem. illuc enim congregatus erat omnis po-
A pulus Israel ad constituendũ eum regem.

2 *At verò Hieroboam filius Nabath, cùm adhuc esset in Ægypto profugus à facie Salomonis regis, audita morte eius 2. Paral. 10.2 3 reuersus est de Ægypto. *Miserúntq; & vocauerunt eum. Venit ergo Hieroboam & omnis multitudo Israel, & locu-
4 ti sunt ad Roboam, dicentes: *Pater tuus durissimũ iugum imposuit nobis, tu itaq; nunc imminue paululùm de imperio patris tui durissimo, & de iugo grauissimo quod imposuit nobis, & seruiemus tibi.

תרגום יונתן

36 וְלִבְרִיה אֶתֵּן שִׁבְטָא חַד בְּדִיל לְקַיָּמָא מַלְכוּ לְדָוִד עַבְדִּי כָּל יוֹמַיָּא קֳדָמַי בִּירוּשְׁלֶם קַרְתָּא דְּאִתְרְעֵיתִי בָּהּ לְאַשְׁרָאָת שְׁכִינְתִּי תַּמָּן׃
37 וְיָתָךְ אֶקְרֵב וְתִמְלוֹךְ בְּכֹל דְּרָעֲוָא נַפְשָׁךְ וְתֶהֱוֵא מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃ 38 וְיְהֵי אִם תְּקַבֵּיל יָת כָּל דַּאֲפַקְּדִינָךְ וְתֵהָךְ בְּאָרְחָתַי
דְּתַקְנָן קֳדָמַי וְתַעְבֵּיד דְּכַשַׁר קֳדָמַי לְמִשְׁמַר קְיָמַי וּפְקוּדַי כְּמָה דַּעֲבַד דָּוִד עַבְדִּי וְיְהֵי מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ וַאֲקַיֵּים לָךְ מַלְכוּ קַיָּמָא כְּמָה דְקַיֵּימִית
לְדָוִד וְאֶתֵּן לָךְ יָת יִשְׂרָאֵל׃ 39 וַאֲעַנֵּי יָת זַרְעָא דְּדָוִד בְּדִיל דָּא בְּרַם לָא כָּל יוֹמַיָּא׃ 40 וּבְעָא שְׁלֹמֹה לְמִקְטַל יָת יָרָבְעָם וְקָם
יָרָבְעָם וְעָרַק לְמִצְרַיִם לְוָת שִׁישַׁק מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וַהֲוָה בְּמִצְרַיִם עַד דְּמִית שְׁלֹמֹה׃ 41 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי שְׁלֹמֹה וְכָל דִּי עֲבַד
וְחָכְמְתֵיהּ הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי שְׁלֹמֹה׃ 42 וְיוֹמַיָּא דְמַלַּךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשְׁלֶם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל אַרְבְּעִין שְׁנִין׃
43 וּשְׁכִיב שְׁלֹמֹה עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר בְּקִרְתָּא דְּדָוִד אֲבוּהִי וּמְלַךְ רְחַבְעָם בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

יב

1 וַאֲזַל רְחַבְעָם לִשְׁכֶם אֲרֵי לִשְׁכֶם אֲתוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַמְלָכָא יָתֵיהּ׃
2 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע יָרָבְעָם בַּר נְבָט וְהוּא עַד כְּעַן בְּמִצְרַיִם דַּעֲרַק מִן קֳדָם מַלְכָּא שְׁלֹמֹה וִיתֵיב יָרָבְעָם בְּמִצְרָיִם׃
3 וּשְׁלַחוּ וּקְרוֹ לֵיהּ וַאֲתָא יָרָבְעָם בְּכָל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל וּמַלִּילוּ עִם רְחַבְעָם לְמֵימַר׃
4 אֲבוּךְ אַקְשִׁי יָת נִירָנָא וְאַתְּ כְּעַן אֲקֵיל מִפְּלְחָנָא דַּאֲבוּךְ דַּקְשִׁיָא וּמִגֵּירֵיהּ דְּיַהַב עֲלָנָא וְנִפְלְחִינָךְ׃

* *At filio eius dabo duo sceptra, vt sit posi-* 36
tio seruo meo Dauid cunctis diebus coram me in Hierusalem ciuitate, quam elegi mihi vt ponerem nomen meum ibi.

* *Et te assumam & regnabis in quibus de-* 37
siderat anima tua, & tu eris rex super Israel.

* *Et erit si custodieris omnia quæ præcepero* 38
tibi, & ambulaueris in vijs meis, & feceris rectum coram me vt custodias omnia mandata mea, & præcepta mea, sicut fecit Dauid seruus meus, & ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædificaui Dauid, & tradam tibi Israel.

* *Et affligam semen Dauid propter hæc, ve-* 39
runtamen non cunctis diebus.

* *Et quæsiuit Salomon vt interficeret Hie-* 40
roboam, & surrexit & aufugit in Ægyptum ad Susac regem Ægypti, & fuit in Ægypto donec mortuus est Salomon.

* *Et reliqua verborum Salomonis & om-* 41
nia quæ fecit & omnis sapientia eius, nónne hæc scripta sunt in libro verborum dierum Salomonis?

* *Et dies quos regnauit Salomon in Hieru-* 42
salem, quadraginta anni super omnem Israel.

* *Et dormiuit Salomon cum patribus suis,* 43
& sepelierunt eum in ciuitate Dauid patris sui, & regnauit Roboam filius eius pro eo.

CAP. XII.

ET *abijt rex Roboam in Sicema, quia in Si-* 1
cema veniebant omnis Israel ad cõstituendum regem eum.

* *Et factum est vt audiuit Hieroboam fi-* 2
lius Nabat, & eo adhuc existente in Ægypto, vt fugit à facie regis Salomonis, & manebat in Ægypto.

* *Et miserunt & vocauerunt eum, & ve-* 3
nit Hieroboam & omnis populus Israel; & locutus est populus ad regem Roboam, dicentes:

* *Pater tuus durum imposuit iugum no-* 4
strum, & tu nunc eleua de seruitute patris tui dura, & de iugo eius graui, quod dedit super nos, & seruiemus tibi.

36 * τῷ δὲ υἱῷ αὐτοῦ δώσω τὰ δύο σκῆπτρα, ὅπως ᾖ θέσις τῷ δούλῳ μου δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας ἐνώπιόν μου ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει, ἣν ἐξελεξάμην ἐμαυτῷ τοῦ θεῖναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ.

37 * καὶ σὲ λήψομαι καὶ βασιλεύσεις ἐν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ σὺ ἔσῃ βασιλεὺς ἐπὶ ἰσραήλ.

38 * καὶ ἔσται ἐὰν φυλάξῃς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι, καὶ πορεύσῃ ἐν ταῖς ὁδοῖς μου, καὶ ποιήσῃς τὸ εὐθὲς ἐνώπιόν μου τοῦ φυλάξαι πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰς ἐντολάς μου, καθὼς ἐποίησε δαυὶδ ὁ δοῦλός μου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ οἰκοδομήσω σοι οἶκον πιστόν, καθὼς ᾠκοδόμησα τῷ δαυίδ, καὶ δώσω σοι τὸν ἰσραήλ.

39 * καὶ κακουχήσω τὸ σπέρμα δαυὶδ διὰ ταῦτα, πλὴν οὐ πάσας τὰς ἡμέρας.

40 * καὶ ἐζήτησε σολομὼν τοῦ θανατῶσαι τὴν ἱεροβοάμ, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπέδρα εἰς αἴγυπτον πρὸς σουσὰκ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἦν ἐν αἰγύπτῳ ἕως ἀπέθανε σολομών.

41 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων σολομῶντος καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν καὶ πᾶσα ἡ φρόνησις αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων ἡμερῶν σολομῶντος;

42 * καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσε σολομὼν ἐν ἱερουσαλήμ, τεσσαράκοντα ἔτη ἐπὶ πάντα ἰσραήλ.

43 * καὶ ἐκοιμήθη σολομὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ῥοβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

ιβ'.

1 * Καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ εἰς σίκιμα, ὅτι εἰς σίκιμα ἦρχοντο πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν.

2 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβάτ, καὶ αὐτὸς ἔτι ὄντος ἐν αἰγύπτῳ, ὡς ἔφυγε κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως σολομῶντος, καὶ κατῴκει ἐν αἰγύπτῳ.

3 * καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἦλθεν ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰσραήλ· καὶ ἐλάλησεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα ῥοβοὰμ, λέγοντες·

4 * ὁ πατήρ σου ἐσκλήρυνε τὸν ζυγὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ πατρός σου τῆς σκληρᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέως, ὃν ἔδωκεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ δουλεύσομέν σοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[36] Et filio eius dabo tribum vnam, vt firmetur regnum Dauid seruo meo omnibus diebus ante me in Ierusalem vrbe, in qua mihi complacui, vt ponerem maiestatem meam ibi. [37] Et te applicabo, & regnabis in omni quod voluerit anima tua, & eris rex super Israel. [38] Et erit si susceperis omnia quæ iussero tibi, & ambulaueris in omnibus vijs quæ rectæ fuerint ante me, & feceris quod rectum est ante me, seruando decreta mea, & præcepta mea, sicut fecit Dauid seruus meus; erit verbum meum in auxilio tuo, & firmabo tibi regnum firmum sicut firmaui Dauid, & dabo tibi Israel. [39] Et humiliabo semen Dauid propter hoc, verùm non omnibus diebus. [40] Et quæsiuit Selomoh occidere Ierobgham, & surrexit Ierobgham, & fugit in Misraim ad Sisak regem Misraim, & fuit in Misraim vsquequò mortuus est Selomoh. [41] Et reliquum verborum Selomoh, & omnia quæ fecit, & sapientia eius, nónne illa scripta sunt in libro verborum Selomoh? [42] Et dies quibus regnauit Selomoh in Ierusalem super omnem Israel, fuerunt quadraginta anni. [43] Et dormiuit Selomoh cum patribus suis, & sepultus est in vrbe Dauid patris sui, & regnauit Rehhabgham filius eius pro eo.

CAP. XII.

ET fuit Rehhabgham in Sechem, quia in Sechem venerant omnis Israel vt regem constituerent illum. [2] Et fuit cùm audisset Ierobgham filius Nebat, & ipse hucusque erat in Misraim, quò fugerat ab ante regem Selomoh, & sederat Ierobgham in Misraim. [3] Et miserunt & vocauerunt illum: & venit Ierobgham cum omni ecclesia Israel, & locuti sunt cum Rehhabgham, dicendo, [4] Pater tuus indurauit iugum nostrum, & tu nunc alleuia de seruitio patris tui duro, & de iugo illius forti quod dedit super nos, & seruiemus tibi.

5 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְכוּ־עַד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְשׁוּבוּ
6 אֵלָי וַיֵּלְכוּ הָעָם׃ * וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־
הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ עֹמְדִים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו
בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים לְהָשִׁיב אֶת־
7 הָעָם־הַזֶּה דָּבָר׃ * וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם־
הַיּוֹם תִּהְיֶה־עֶבֶד לָעָם הַזֶּה וַעֲבַדְתָּם וַעֲנִיתָם
וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים
8 כָּל־הַיָּמִים׃ * וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר
יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ אֲשֶׁר
הָעֹמְדִים לְפָנָיו׃
9 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מָה אַתֶּם נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל מִן־
הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן אָבִיךָ עָלֵינוּ׃
10 * וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר
כֹּה־תֹאמַר לָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ
הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֵל מֵעָלֵינוּ כֹּה־תְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם קָטָנִי עָבָה מִמָּתְנֵי אָבִי׃
11 * וְעַתָּה־אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי
אוֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי
12 אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים׃ * וַיָּבוֹא יָרָבְעָם וְכָל־
הָעָם אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי׃
13 * וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת־הָעָם קָשָׁה וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת
14 הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ׃ * וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כַּעֲצַת
הַיְלָדִים לֵאמֹר אָבִי הִכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶם וַאֲנִי אוֹסִיף
עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אֲיַסֵּר
15 אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים׃ * וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־
הָעָם כִּי־הָיְתָה סִבָּה מֵעִם יְהוָה לְמַעַן הָקִים אֶת־
דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד אֲחִיָּה הַשִּׁלֹנִי אֶל־
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט׃

5 * Qui ait eis, Ite vsq; ad tertium diem,
B & reuertimini ad me. Cúmq; abiſſet po-
6 pulus; * Inijt conſilium rex Roboam cũ
ſenioribus qui aſſiſtebant coram Salomo-
ne patre eius cùm adhuc viueret, & ait
eis: Quod datis conſilium vt reſpondeam
7 populo? * Qui dixerunt ei, Si hodie obe-
dieris populo huic, & ſeruieris, & petitio-
ni eorum ceſſeris, locutúſque fueris ad
eos verba lenia, erunt tibi ſerui cunctis
diebus.
8 * Qui dereliquit conſilium ſenũ quod
dederant ei; & adhibuit adoleſcentes qui
nutriti fuerant cum eo, & aſſiſtebant illi.
9 * Dixítq; ad eos, Quod mihi datis con
ſilium vt reſpondeam populo huic: qui
dixerunt mihi, Leuius fac iugum quod
impoſuit pater tuus ſuper nos?
10 *Et dixerunt ei iuuenes qui nutriti fue
C rant cum eo: Sic loquere populo huic,
qui locuti ſunt ad te, dicentes: Pater tuus
aggrauauit iugum noſtrũ, tu releua nos.
ſic loquêris ad eos, Minimus digitus 2. Paral.
meus groſſior eſt dorſo patris mei. 10.d
11 * Et nunc pater meus poſuit ſuper vos
iugum graue, ego autem addam ſuper iu
gum veſtrum. Pater meus cecîdit vos fla-
gellis, ego autẽ cędam vos ſcorpionibus.
12 * Venit ergo Hieroboam & omnis po
pulus ad Roboam die tertia, ſicut locutus
fuerat rex, dicens: Reuertimini ad me die
13 tertia. * Reſpondítq; rex populo dura,
D derelicto conſilio ſeniorum quod ei de-
derant.
14 * Et locutus eſt eis ſecundùm conſi-
lium iuuenum, dicens: Pater meus aggra-
uauit iugum veſtrum, ego autem addam
iugo veſtro. Pater meus cecîdit vos fla-
gellis, ego autẽ cædam vos ſcorpionibus.
15 * Et non acquieuit rex populo, quoniã
auerſatus fuerat eum Dominus, vt ſuſci-
taret verbum ſuum, quod locutus fuerat
in manu Ahiæ Sylonitæ ad Hieroboam
filium Nabath.

תרגום יונתן

5 וַאֲמַר לְהוֹן אֲזִילוּ עוֹד תְּלָתָא יוֹמִין וְתוּבוּ לְוָתִי וַאֲזָלוּ עַמָּא׃ 6 וְאִתְמְלַךְ מַלְכָּא רְחַבְעָם בְּסָבַיָּא דַּהֲווֹ מְשַׁמְּשִׁין קֳדָם שְׁלֹמֹה
אֲבוּהִי בַּד חֲוָה קָיֵים לְמֵימַר אֶכְדִּין אַתּוּן מִתְמַלְכִין לַאֲתָבָא יַת עַמָּא הָדֵין פִּתְגָמָא׃ 7 וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ לְמֵימַר אִם יוֹמָא דֵין תְּהֵעֲבֵד
לְעַמָּא הָדֵין וְתִפְלְחִנּוּן וְתַעֲנִינּוּן מִילִּין טָבָן וּתְמַלֵּיל עִמְּהוֹן פִּתְגָמִין תַּקָּנִין וִיהוֹן לָךְ עַבְדִין כָּל יוֹמַיָּא׃ 8 וּשְׁבַק יַת מַלְכָּא
דְּסַבַּיָּא דִּי מַלְכוּהִי וְאִתְמְלַךְ בְּיִנְקַיָּא דְּרַבְיָאוּ עִמֵּיהּ דְּמְשַׁמְּשִׁין קֳדָמוֹהִי׃ 9 וַאֲמַר לְהוֹן מָה אַתּוּן מִתְמַלְכִין וְנָתִיב פִּתְגָמָא יַת עַמָּא
הָדֵין דְּמַלִּילוּ עִמִּי לְמֵימַר אֲקֵיל מִן נִירָא דְּיָהַב אֲבוּךְ עֲלָנָא׃ 10 וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ יְנִקַיָּא דְּרַבְיָאוּ עִמֵּיהּ לְמֵימַר כִּדְנַן תֵּימַר לְעַמָּא הָדֵין
דְּמַלִּילוּ עִמָּךְ לְמֵימַר אֲבוּךְ אַקֵּיל מִן נִירָנָא וְאַתְּ אֲקֵיל מִינָּנָא כִּדְנַן תְּמַלֵּל עִמְּהוֹן חַלָּשׁוּתִי תַּקִּיפָא מֵעַלֵּימוּתְהִיה דַּאֲבָא׃
11 וּכְעַן אֲבָא רְמָא עֲלֵיכוֹן נִיר תַּקִּיף וַאֲנָא אוֹסִיף עַל נִירְכוֹן אֲבָא רְדָא יַתְכוֹן בְּשַׁרְבִּיטִין וַאֲנָא אֲרְדֵי יַתְכוֹן בְּמַרְגְּנִין׃
12 וַאֲתָא יָרָבְעָם וְכָל עַמָּא לְוָת רְחַבְעָם בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה כְּמָא דְמַלִּיל מַלְכָּא לְמֵימַר תּוּבוּ לְוָתִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה׃
13 וַאֲתֵיב מַלְכָּא יַת עַמָּא פִּתְגָמִין קָשִׁין וּשְׁבַק יַת מִלְכָּא דְּסָבַיָּא דִּי מְלָכוּהִי׃
14 וּמַלִּיל עִמְּהוֹן בְּמִלְכָּא דִּינְקַיָּא לְמֵימַר אֲבָא אַתְקֵיף יַת נִירְכוֹן וַאֲנָא אוֹסִיף עַל נִירְכוֹן אֲבָא רְדָא יַתְכוֹן בְּשַׁרְבִּיטִין וַאֲנָא אֲרְדֵי
יַתְכוֹן בְּמַרְגְּנִין׃ 15 וְלָא קַבֵּיל מַלְכָּא מִן עַמָּא אֲרֵי הֲוָת פְּלוּגְתָּא מִן קֳדָם יְיָ בְּדִיל לְקַיָּמָא יְיָ יַת פִּתְגָמֵיהּ דְּמַלֵּיל יְיָ בְּיַד
אֲחִיָּה שָׁיְלוֹנָאָה עַל יָרָבְעָם בַּר נְבָט׃

5 ‡ καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτούς, ἀπέλθετε ἕως ἡμερῶν τριῶν, καὶ ἀναστρέψατε πρός με· καὶ ἀπῆλθον.

6 ‡ καὶ ἀπήγγειλεν ὁ βασιλεὺς ροβοὰμ τοῖς πρεσβυτέροις, οἳ ἦσαν παρεστηκότες ἐνώπιον Σολομῶντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, λέγων· πῶς ὑμεῖς βουλεύεσθε ἵνα ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ λόγον;

7 ‡ καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτὸν, λέγοντες· εἰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἔσῃ δοῦλος τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ δουλεύσεις αὐτοῖς, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτοὺς λόγους ἀγαθούς, καὶ ἔσονταί σοι
8 δοῦλοι πάσας τὰς ἡμέρας. ‡ καὶ ἐγκατέλιπε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων ἣν συνεβουλεύσαντο αὐτῷ, καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν ἐκτεθραμμένων μετ' αὐτοῦ τῶν παρεστηκότων πρὸ προσώπου αὐτοῦ.

9 ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμεῖς συμβουλεύετε; καὶ τί ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ τοῖς λαλήσασι πρός με λέγοντες, κούφισον ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς.

10 ‡ καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτὸν τὰ παιδάρια τὰ ἐκτεθραμμένα μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον, τάδε λαλήσεις τῷ λαῷ τούτῳ, τοῖς λαλήσασι πρὸς σὲ καὶ εἰρηκόσιν, ὁ πατήρ σου ἐβάρυνε τὸν ζυγὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀφ' ἡμῶν· τάδε ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἡ μικρότης μου παχυτέρα ἐστὶ τοῦ ὀσφύος
11 τοῦ πατρός μου. ‡ καὶ νῦν ὁ πατήρ μου ἐπέσαξε ὑμᾶς ἐν ζυγῷ βαρεῖ, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν ζυγὸν ὑμῶν· ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς μάστιξι, καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις.

12 ‡ καὶ παρεγένετο ιεροβοὰμ καὶ πᾶς ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα ροβοὰμ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καθότι ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς, λέγων· ἀναστρέψατε πρός με τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ.

13 ‡ καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν λαὸν σκληρά· καὶ ἐγκατέλιπε ροβοὰμ τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων ἣν
14 συνεβουλεύσαντο αὐτῷ. ‡ καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν βουλὴν τῶν παιδαρίων, λέγων· ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν ζυγὸν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν ζυγὸν ὑμῶν· ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, καὶ ἐγὼ παιδεύσω
15 ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. ‡ καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι παρὰ κυρίου ἦν ἡ μεταστροφή, ὅπως στήσῃ κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἀχία τοῦ προφήτου τοῦ σιλωνίτου ἐπὶ ιεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ.

‡ Et ait rex ad eos, Abite vsq; ad dies tres, & reuertimini ad me; & abierunt. 5

‡ Et nunciauit rex Roboam senioribus, qui erant assistentes coram Salomone patre eius, adhuc viuente eo, dicens: Quomodo vos consulitis vt respondeam populo huic verbum? 6

‡ Et locuti sunt ad eum, dicentes: Si in die hac fueris seruus populo huic, & seruieris eis, & locutus fueris ad eos verba bona, & erunt tibi serui cunctis diebus. 7

‡ Et dereliquit consilium seniorum quod consuluerant ei, & iniit consilium cum pueris qui nutriti fuerant cum eo, qui assistebant ante faciem eius. 8

‡ Et dixit eis, Quid vos consulitis? & quid respondebo populo huic qui locuti sunt ad me, & qui dixerunt, Releua à iugo quod dedit pater tuus super nos. 9

‡ Et locuti sunt ad eum iuuenes, qui nutriti fuerant cum eo, & dixerunt: Hæc loquêris populo huic, qui locuti sunt ad te, & qui dixerunt, Pater tuus aggrauauit iugum nostrum, & tu nunc releua à nobis: hæc dices ad eos, Paruitas mea grossior est dorso patris mei. 10

‡ Et nunc pater meus strauit vos in iugo graui, & ego addam super iugum vestrum: pater meus cecidit vos flagellis, & ego cædam vos in scorpionibus. 11

‡ Et venit Hieroboam & omnis Israel ad regem Roboam die tertia, sicut locutus est rex, dicens: Reuertimini ad me die tertia. 12

‡ Et respondit rex ad populum dura, & dereliquit Roboam consilium seniorum quod consuluerunt ei. 13

‡ Et locutus est ad eos secundùm consilium puerorum, dicens: Pater meus aggrauauit iugum vestrum, & ego addam super iugum vestrum; pater meus cecidit vos in flagellis, & ego cædam vos in scorpionibus. 14

‡ Et non audiuit rex populum, quia à Domino erat auersio, vt firmaret Dominus verbum suum, quod locutus est in manu Achia prophetæ Sylonitæ super Hieroboam filium Nabat. 15

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et dixit illis, Ite adhuc tribus diebus, & redite ad me: & abierunt populus. 6 Et petiuit consilium rex Rehhabgham à senibus qui ministrauerant ante Selomoh patrem suum, cùm adhuc esset superstes, dicendo: Quonam modò vos consulitis, vt respondeam populo huic verbum? 7 Et locuti sunt cum eo dicendo, Si hodie conniueris populo huic, & seruieris eis, & responderis eis locutiones bonas, & locutus fueris cum eis verba recta; erunt tibi serui omnibus diebus. 8 Et reliquit consilium senum quod consuluerant ei: & petiuit consilium à iuuenibus, qui creuerant cum eo, qui ministrabant ante eum. 9 Et dixit eis, Quid vos consulitis, vt respondeamus verbum populo huic, qui locuti sunt mecum, dicendo: Alleuia de iugo quod dedit pater tuus super nos.

10 Et locuti sunt cum eo iuuenes qui creuerant cum eo, dicendo: Sic loquêris populo huic qui locuti sunt tecum, dicendo: Pater tuus indurauit iugum nostrum, & tu alleuia à nobis, sic loqueris cum illis, Debilitas mea fortior est robore patris mei.

11 Et nunc pater meus iniecit super vos iugũ forte, & ego addam super iugum vestrum: pater meus dominatus est in vos flagellis, at ego dominabor in vos scorpionibus. 12 Et venit Ierobgham & omnis populus ad Rehhabgham die tertio, sicut locutus fuerat rex, dicendo: Redite ad me die tertio. 13 Et respondit rex populò verba dura, & reliquit consilium senum, quod consuluerant ei. 14 Et locutus est cum eis iuxta consilium iuuenum, dicendo: Pater meus indurauit iugum vestrum, at ego addam super iugum vestrum: pater meus dominatus est in vos flagellis, & ego dominabor in vos scorpionibus. 15 Et non suscepit rex populum, quia fuit contradictio ab-ante Dominum, vt firmaret Dominus verbum suum, quod locutus fuerat Dominus per manum Alihiah Silonæi super Ierobgham filium Nebat.

16 * וַיַּרְא כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵהֶם
וַיָּשִׁבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר מַה־לָּנוּ
חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא־נַחֲלָה בְּבֶן־יִשַׁי לְאָהָלֶיךָ יִשְׂרָאֵל
עַתָּה רְאֵה בֵיתְךָ דָּוִד וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְאָהָלָיו׃

17 * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם׃

18 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־אֲדֹרָם אֲשֶׁר
עַל־הַמַּס וַיִּרְגְּמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל בּוֹ אֶבֶן וַיָּמֹת
וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בַּמֶּרְכָּבָה
לָנוּס יְרוּשָׁלִָם׃

19 * וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִד עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

20 * וַיְהִי כְּשָׁמְעַ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׁב יָרָבְעָם
וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ אֹתוֹ אֶל־הָעֵדָה וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ
עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה אַחֲרֵי בֵית־דָּוִד זוּלָתִי
שֵׁבֶט־יְהוּדָה לְבַדּוֹ׃

21 * וַיָּבֹא רְחַבְעָם יְרוּשָׁלִַם וַיַּקְהֵל אֶת־כָּל־בֵּית
יְהוּדָה וְאֶת־שֵׁבֶט בִּנְיָמִן מְאָה וּשְׁמֹנִים אֶלֶף בָּחוּר
עֹשֵׂה מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִם־בֵּית יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב
אֶת־הַמְּלוּכָה לִרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה׃

22 * וַיְהִי דְבַר הָאֱלֹהִים אֶל־שְׁמַעְיָה אִישׁ־הָאֱלֹהִים
23 לֵאמֹר׃ * אֱמֹר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ
יְהוּדָה וְאֶל־כָּל־בֵּית יְהוּדָה וּבִנְיָמִין וְיֶתֶר הָעָם
24 לֵאמֹר׃ * כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תַעֲלוּ וְלֹא־
תִלָּחֲמוּן עִם־אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ כִּי מֵאִתִּי נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דְּבַר
יְהוָה וַיָּשׁוּבוּ לָלֶכֶת כִּדְבַר יְהוָה׃

25 * וַיִּבֶן יָרָבְעָם אֶת־שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם וַיֵּשֶׁב בָּהּ
וַיֵּצֵא מִשָּׁם וַיִּבֶן אֶת־פְּנוּאֵל׃

26 * וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם בִּלְבָבוֹ עַתָּה תָּשׁוּב הַמַּמְלָכָה
לְבֵית דָּוִד׃

16 * Videns itaque populus quòd noluisset eos audire rex, respõdit ei, dicens: Quę nobis pars in Dauid, vel quæ hæreditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israel, nunc vide domum tuam Dauid. Et abijt Israel in tabernacula sua. 2. Paral. 10.d

17 * Super filios autem Israel quicunque habitabant in ciuitatibus Iuda, regnauit
18 Roboam. * Misit ergo rex Roboam Aduram qui erat super tributa, & lapidauit eũ
E omnis Israel, & mortuus est. Porrò rex Roboam festinus ascẽdit currum, & fugit in Ierusalem.

19 *Recessitq; Israel à domo Dauid vsque in præsentem diem.

20 * Factum est autem cùm audisset omnis Israel quòd reuersus esset Hieroboam, miserunt & vocauerunt eum cõgregato cœtu, & constituerunt eum regem super omnem Israel, nec secutus est quispiam domum Dauid præter tribum Iuda solam. 2. Paral. 11.f

21 * Venit autem Roboam Ierusalem, & congregauit vniuersam domum Iuda, & tribum Beniamin centum octoginta millia electorum virorum & bellatorum, vt
F pugnarent contra domum Israel, & reducerent regnum Roboam filio Salomonis.

22 * Factus est autem sermo Dei ad Semeiam virum Dei, dicens:

23 * Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad omnem domum Iuda & Beniamin, & reliquos de populo, dicens:

24 * Hæc dicit Dominus, Non ascendetis, neq; bellabitis contra fratres vestros, filios Israel. Reuertatur vir in domum suam. A me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini, & reuersi sunt de itinere, sicut eis præceperat Domi-
25 nus. *Ædificauit autem Hieroboam Sychem in monte Ephraim, & habitauit ibi.
26 Et egressus inde ædificauit Phanuel. *Dixitq; Hieroboam in corde suo, Nunc reuertetur regnum ad domum Dauid.

תרגום יונתן

16 וַחֲזוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל אֲרֵי לָא קַבֵּיל מַלְכָּא מִנְּהוֹן וַאֲתֵיבוּ עַמָּא יָת מַלְכָּא פִּתְגָמָא לְמֵימַר מָה לָנָא חוּלַק בְּדָוִד וְלָא אַחֲסָנָא בְּבַר יִשַׁי גְּבַר
לְקָרְוָךְ יִשְׂרָאֵל כְּעַן מְלוֹךְ עַל אֱנַשׁ בֵּיתָךְ דָּוִד וַאֲזַל יִשְׂרָאֵל לְקָרְוֹהִי׃ 17 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּיָתְבִין בְּקִרְוַיָּא דִּבְיַת יְהוּדָה וּמְלַךְ עֲלֵיהוֹן רְחַבְעָם׃
18 וּשְׁלַח מַלְכָּא רְחַבְעָם יָת אֲדוֹרָם דְּמִמַּנָּא עַל מַסְקֵי מִסִּין וּרְגַמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יָתֵיהּ בְּאַבְנָא וּמִית וּמַלְכָּא רְחַבְעָם אִתְקַף לְמִסַּק
בִּרְתֵּיכָא לְמִיפַּךְ יְרוּשְׁלֵם׃ 19 וּמְרָדוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִד עַר יוֹמָא הָדֵין׃ 20 וַהֲוָה כַּד שְׁמָעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֲרֵי הָב יָרָבְעָם וּשְׁלַחוּ
וּקְרוֹ יָתֵיהּ לְכִנִּישְׁתָּא וְאַמְלִיכוּ יָתֵיהּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לָא הֲוָה בָּתַר דָּוִד אֱלָהֵן שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה בִּלְחוֹדוֹהִי׃ 21 וַאֲתָא
רְחַבְעָם לִירוּשְׁלֵם וְכַנַּשׁ יָת כָּל דְּבֵית יְהוּדָה וְיָת שִׁבְטָא דִּבְנֵי בִנְיָמִין מְאָה וְתַמְנָן אַלְפִין גְּבַר גַּבָּר עָבְדֵי קְרָבָא לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְאָתָבָא יָת מַלְכוּתָא לְרְחַבְעָם בַּר שְׁלֹמֹה׃ 22 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם שְׁמַעְיָה נְבִיָּא קֳדָם יְיָ לְמֵימַר׃
23 אֱמַר לְרְחַבְעָם בַּר שְׁלֹמֹה מַלְכָּא שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה וּלְכָל בְּנֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִין וּשְׁאַר עַמָּא לְמֵימַר׃
24 כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ לָא תִסְּקוּן וְלָא תְגִיחוּן קְרָב עִם אֲחֵיכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוּבוּ גְּבַר לְבֵיתֵיהּ אֲרֵי מִן קֳדָם מֵימְרִי הֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין וְקַבִּילוּ
יָת פִּתְגָמַיָּא דַייָ וְהָבוּ לְמֵיזַל כְּפִתְגָמָא דַייָ׃
25 וּבְנָא יָרָבְעָם יָת שְׁכֶם בְּטוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וְיָתֵיב בַּהּ וּנְפַק מִתַּמָּן וּבְנָא יָת פְּנוּאֵל׃
26 וַאֲמַר יָרָבְעָם בְּלִבֵּיהּ כְּעַן דִּלְמָא תְּתוּב מַלְכוּתָא לְבֵית דָּוִד׃

16 *Et vidit omnis Iſrael, quòd non audiuit eos rex; & reſpondit populus regi, dicens: Quæ nobis pars in Dauid? & non eſt nobis hæreditas in filio Jeſſe: currat vnuſquiſque in tabernaculum tuum Iſrael: nunc paſce domum tuam Dauid. & abijt Iſrael in tabernacula ſua.*

16 * καὶ εἶδε πᾶς ἰσραὴλ, ὅτι οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βασιλεύς· καὶ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς τῷ βασιλεῖ, λέγων· τίς ἡμῖν μερὶς ἐν δαυίδ; καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί· ἀποτρεχέτω ἕκας ⊙ εἰς τὰ σκηνώματά ⊙υ ἰσραὴλ· νῦν βόσκε τὸν οἶκόν ⊙υ δαυίδ· ⊂ ἀπῆλθεν ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶ.

17 *Et filij Iſrael habitantes in ciuitatibus Juda, conſtituerunt regem ſuper ſe Roboam.*

17 * καὶ ⊙ υἱοὶ ἰσραὴλ ⊙ καθικοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν ῥοβοάμ.

18 *Et miſit rex Roboam Adoram qui ſuper tributum, & lapidauerunt eum in lapidibus omnis Iſrael, & mortuus eſt: & rex Roboam prævenit aſcendere ſuper currum vt fugeret in Hieruſalem.*

18 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τὸν ἀδωνιρὰμ τὸν ἐπὶ τοῦ φόρου, ⊂ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις πᾶς ἰσραὴλ καὶ ἀπέθανε· ⊂ ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ ἔφθασεν ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ἅρμα τοῦ φυγεῖν εἰς ἱερουσαλήμ.

19 *Et inobediens fuit Iſrael in domum Dauid vſque in diem hunc.*

19 * καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ ἕως τ ἡμέρας ταύτης.

20 *Et factum eſt vt audiuit omnis Iſrael, quòd reuerſus eſſet Hieroboam de Ægypto, & miſerunt & vocauerunt eum in congregationem, & conſtituerunt regem eum ſuper Iſrael, & non erat poſt domum Dauid præter ſceptrũ Juda & Beniamin ſoli.*

20 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε πᾶς ἰσραὴλ ὅτι ἀνέκαμψεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύπτου, ⊂ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἰσραήλ· καὶ οὐκ ἦν ὀπίσω οἴκου δαυὶδ πάρεξ σκήπτρου ἰούδα καὶ βενιαμὶν μόνοι.

21 *Et Roboam ingreſſus eſt in Hieruſalem, & congregauit vniuerſam congregationem Juda, & ſceptrum Beniamin, centum & viginti millia iuuenum facientium bellum, vt pugnarent contra domum Iſrael, vt reducerent regnum Roboam filio Salomonis.*

21 * καὶ ῥοβοὰμ εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ, ⊂ ἐξεκλησίασε πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἰούδα, ⊂ σκῆπτρον βενιαμίν, ἑκατὸν ⊂ εἴκοσι χιλιάδας νεανιῶν ποιούντων πόλεμον, τοῦ πολεμεῖν πρὸς οἶκον ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν ῥοβοὰμ τῷ υἱῷ ⊂λομῶντ⊙.

22 *Et factus eſt ſermo Domini ad Samean hominem Dei, dicens:*

22 * καὶ ἐγένετο λόγ⊙ κυρίου πρὸς σαμέαν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ, λέγων·

23 *Dic Roboam filio Salomonis regi Juda, & ad omnem domum Juda & Beniamin, & reliquo populi, dicens:*

23 * εἰπὲ τῷ ῥοβοὰμ τῷ υἱῷ ⊂λομῶντ⊙ βασιλεῖ ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα οἶκον ἰούδα ⊂ βενιαμίν, ⊂ τῷ καταλοίπῳ τοῦ λαοῦ, λέγων·

24 *Hæc dicit Dominus, Non aſcendetis neque bellabitis cum fratribus veſtris filijs Iſrael: reuertatur vnuſquiſque in domum ſuam, quia à me factum eſt verbum hoc: & audierunt ſermonem Domini, & ceſſauerunt vt irent ſecundùm verbum Domini.*

24 * τάδε λέγει κύρι⊙, οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ πολεμήσετε μετὰ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀναστρεφέτω ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι ἐξ ἐμοῦ γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο· καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, ⊂ κατέπαυσαν τοῦ πορευθῆναι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου.

25 *Et ædificauit Hieroboam Sicema quæ in monte Ephraim, & habitauit in ea; & egreſſus eſt inde & ædificauit Phanuel.*

25 * καὶ ᾠκοδόμησεν ἱεροβοὰμ τὴν σίκημα τὴν ἐν ὄρει ἐφραΐμ, ⊂ κατῴκησεν ἐν αὐτῇ, ⊂ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ᾠκοδόμησε τὴν φανουήλ.

26 *Et dixit Hieroboam in corde ſuo, Ecce nunc reuertetur regnum ad domum Dauid.*

26 * καὶ εἶπεν ἱεροβοὰμ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἰδὲ νῦν ἐπιστρέψει ἡ βασιλεία εἰς οἶκον δαυίδ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Et viderunt omnis Iſrael quòd non ſuſcepiſſet eos rex; & reſponderunt populus regi verbum, dicendo: Quæ eſt nobis pars in Dauid? neque hæreditas in filio Iſai, quiſque in tabernaculum ſuum Iſrael; nunc regna ſuper viros domus tuæ Dauid. & iuit Iſrael ad tabernacula ſua. [17] Et *ſuper* filios Iſrael qui habitabant in vrbibus domus Iehudah, regnauit Rehhabgham.

[18] Et miſit rex Rehhabgham Adoram, qui præpoſitus erat ſuper allatores tributorum, & lapidauerunt omnis Iſrael illum lapide, & mortuus eſt: & rex Rehhabgham roborauit ſe vt aſcenderet currum, vt conuerteret ſe in Ieruſalem.

[19] Et rebellauerunt Iſrael in domum Dauid vſque ad diem hanc. [20] Et fuit cùm audiſſent omnis Iſrael quòd redijſſet Ierabgham, miſerunt & vocauerunt illum ad congregationem, & regem conſtituerunt eum ſuper omnẽ Iſrael: non fuit poſt Dauid, niſi tribus domus Iehudah ſola. [21] Et venit Rehhabgham in Ieruſalem, & congregauit omnes *viros* domus Iehudah, & tribum filiorum Biniamin, centum & octoginta millia virorum robuſtorum belligerantium, vt inirent bellum cum filiis Iſrael, ad reducendum regnum ad Rehhabgham filium Selomoh. [22] Et fuit verbum prophetiæ ab-ante Dominum cum Semaghiah prophera ante Dominum, dicendo: [23] Dic ad Rehhabgham filium Selomoh regem tribus domus Iehudah, & ad omnes filios Iehuda & Biniamin, & reliquum populum, dicendo: [24] Sic dixit Dominus, Non aſcendatis, neque ineatis bellum cum fratribus veſtris filijs Iſrael; redite quiſque in domum ſuam; quia ab-ante dictũ meum factũ eſt verbum iſtud: & ſuſceperunt verba Domini, & redierunt vt abirent iuxta verbum Domini. [25] Et ædificauit Ierabghām Sechem in monte domus Ephraim, & ſedit in ea, & exijt inde & ædificauit Phenuel.

[26] Et dixit Ierabgham in corde ſuo, Nunc fortè redibit regnum ad domum Dauid.

27 * אִם־יַעֲלֶה הָעָם הַזֶּה לַעֲשׂוֹת זְבָחִים בְּבֵית־
יְהוָה בִּירוּשָׁלִַם וְשָׁב לֵב הָעָם הַזֶּה אֶל־אֲדֹנֵיהֶם
אֶל־רְחַבְעָם מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהָרְגֻנִי וְשָׁבוּ אֶל־
רְחַבְעָם מֶלֶךְ־יְהוּדָה׃

28 * וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֶגְלֵי זָהָב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
רַב־לָכֶם מֵעֲלוֹת יְרוּשָׁלִַם הִנֵּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

29 * וַיָּשֶׂם אֶת־הָאֶחָד בְּבֵית־אֵל וְאֶת־הָאֶחָד נָתַן
בְּדָן׃ 30 * וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְחַטָּאת וַיֵּלְכוּ הָעָם
לִפְנֵי הָאֶחָד עַד־דָּן׃

31 * וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית בָּמוֹת וַיַּעַשׂ כֹּהֲנִים מִקְצוֹת
הָעָם אֲשֶׁר לֹא־הָיוּ מִבְּנֵי לֵוִי׃

32 * וַיַּעַשׂ יָרָבְעָם חַג בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בַּחֲמִשָּׁה־
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ כֶּחָג אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיַּעַל עַל־
הַמִּזְבֵּחַ כֵּן עָשָׂה בְּבֵית־אֵל לִזְבֹּחַ לָעֲגָלִים אֲשֶׁר־
עָשָׂה וְהֶעֱמִיד בְּבֵית אֵל אֶת־כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת אֲשֶׁר
עָשָׂה׃ 33 * וַיַּעַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־עָשָׂה בְּבֵית־
אֵל בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בַּחֹדֶשׁ
אֲשֶׁר־בָּדָא מִלִּבּוֹ וַיַּעַשׂ חַג לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל עַל־
הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר׃

יג

2 * וְהִנֵּה אִישׁ אֱלֹהִים בָּא מִיהוּדָה בִּדְבַר יְהוָה
אֶל־בֵּית אֵל וְיָרָבְעָם עֹמֵד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר׃

2 * וַיִּקְרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ בִּדְבַר יְהוָה וַיֹּאמֶר מִזְבֵּחַ
מִזְבֵּחַ כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה־בֵן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד
יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ וְזָבַח עָלֶיךָ אֶת־כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת
הַמַּקְטִירִים עָלֶיךָ וַעֲצָמוֹת אָדָם יִשְׂרְפוּ עָלֶיךָ׃

3 * וְנָתַן בַּיּוֹם הַהוּא מוֹפֵת לֵאמֹר זֶה הַמּוֹפֵת
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה הִנֵּה הַמִּזְבֵּחַ נִקְרָע וְנִשְׁפַּךְ הַדֶּשֶׁן
אֲשֶׁר־עָלָיו׃

27 *Si ascenderit populus iste vt faciat sacrificia in domo Domini in Ierusalem, & conuertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficiéntque me & reuertentur ad eum.

28 * Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis, Nolite vltrà G ascendere in Ierusalem. Ecce dij tui Israel qui te eduxerunt de terra Ægypti. Exo. 32. 2. Paral. 11.a

29 * Posuítque vnum in Bethel, & alterum in Dan.

30 *Et factum est verbum hoc in peccatũ. ibat enim populus ad adorandũ vitulum 31 vsque in Dan. * Et fecit phana in excelsis, & sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filijs Leui.

32 * Constituítq; diem solemnem in mense octauo quintadecima die mensis in similitudinem solemnitatis quæ celebratur in Iuda. Et ascendens altare similiter fecit in Bethel vt immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat. Constituítque in Bethel sacerdotes excelsorum quæ fecerat.

33 * Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel quintadecima die mensis octaui quem finxerat de corde suo. Et fecit solemnitatem filijs Israel, & ascendit super altare vt adoleret incensum.

CAP. XIII.

1 ET ecce vir Dei venit de Iuda in ser- 4. Reg. 23. d
A mone Domini in Bethel, Hieroboam stante super altare, & thus iaciente.

2 * Et exclamauit contra altare in sermone Domini, & ait: Altare altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius nascetur domui Dauid, Iosias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendet.

3 * Dedítque in illa die signum, dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus, Ecce altare scindetur, & effundetur cinis qui in eo est.

תרגום יונתן

27 אִם יִסַּק עַמָּא הָדֵין לְמֶעְבַּד נִכְסַת קֻרְשַׁיָּא בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַּייָי בִּירוּשְׁלֵם וְיִתְפְּנֵי לִבָּא דְעַמָּא הָדֵין בְּתַר רַבּוֹנְהוֹן בֵּית רְחַבְעָם מַלְכָּא
שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וְיִקְטְלִנַנִי וְיָהוֹבוּן לְרַחֲבְעָם מַלְכָּא שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה׃ 28 וְאִתְמְלַךְ מַלְכָּא וַעֲבַד תַּרְתֵּין עֶגְלֵי דַּהֲבָא וַאֲמַר
לְהוֹן סַגִּיאָה לְכוֹן אֲרָחָא מִלְמִסַּק לִירוּשְׁלֵם הָא אִינוּן דַּחֲלָתָךְ יִשְׂרָאֵל דְּאַסְּקוּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 29 וְשַׁוִּי יַת חַד בְּבֵית אֵל וְיַת חַד יְהַב
בְּדָן׃ 30 וַהֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין לְחוֹבָה וַאֲזַלוּ עַמָּא קֻדָּם חַד עַד דָּן׃ 31 וַעֲבַד יַת בֵּית בָּמָן וַעֲבַד כּוֹמְרַיָּא קְצַת מִן עַמָּא דְלָא הֲווֹ
מִבְּנֵי לֵוִי׃ 32 וַעֲבַד וַרְבְעָם חַגָּא בְּיַרְחָא תְמִינָאָה בְּחַמְשָׂה עַשְׂרָה יוֹמָא לְיַרְחָא כְּחַגָּא דְשַׁבַּט יְהוּדָה וְאַסֵּיק עַל אֱגוֹרָא כֵּן עַבַד בְּבֵיתְאֵל
לְדַבְּחָא לְעֶגְלַיָּא דַּעֲבַד וְאַקֵּים בְּבֵיתְאֵל לְוָת כּוֹמְרֵי בָּמָתָא דַּעֲבַד׃ 33 וְאַסֵּיק עַל אֱגוֹרָא דַּעֲבַד בְּבֵית אֵל בְּחַמְשָׂא עַשְׂרָה יוֹמָא בְּיַרְחָא
תְּמִינָאָה בְּיַרְחָא דַּעֲרָא כְּרַעוּתֵיהּ וַעֲבַד חַגָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַלִּיק עַל אֱגוֹרָא לְאַקְטָרָא׃

יג

1 וְהָא נְבִיָּא דַּייָי אֲתָא מִשִּׁבְטָא יְהוּדָה כְּפִתְגָמָא דַּייָי לְבֵית אֵל וְיָרָבְעָם קָאֵים עַל אֱגוֹרָא לַאֲקְטָרָא׃ 2 וְאִתְנַבִּי וְקָרָא עַל אֱגוֹרָא
בְּפִתְגָמָא דַּייָי וַאֲמַר מַדְבְּחָא מַדְבְּחָא כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ הָא בְרָא מִתְיְלִיד לְבֵית דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמֵיהּ וְיִנְכֵּס עֲלָךְ יַת כּוֹמְרֵי בָּמָתָא דְּאַסְּקוּ בְּסִמִּין עֲלָךְ
וְגַרְמֵי אֱנָשָׁא יוֹקְדוּן עֲלָךְ׃ 3 וְיִתֵּן בְּיוֹמָא הַהוּא אָתָא לְמֵימַר דָּא אָתָא דִּי מַלֵּיל יְיָ דְּתִידְעוּן דְּשַׁלְחַנִי יְיָ הָא מַדְבְּחָא
מִתְבַּזַּע וּמִשְׁתַּפֵּיךְ קִטְמָא דַּעֲלוֹהִי׃

* *Si ascenderit populus iste vt offerat sacrificia in domum Domini Hierusalem, & conuertetur cor populi ad dominum suum, ad Roboam regem Iuda, & interficient me.* 27

* *Et deliberauit rex & abijt, & fecit duas vitulas aureas, & dixit Hieroboam ad populum, Sufficiat vobis ascendere in Hierusalem: ecce dei tui Israel, qui eduxerunt te de terra Ægypti.* 28

* *Et posuit vnam in Bethel, & vnam dedit in Dan.* 29

* *Et factum est verbum hoc in peccatum: & ibat populus ante faciem vnius vsque in Dan.* 30

* *Et fecit Hieroboam domos in excelsis, & fecit Sacerdotes partem quandam de populo qui non erant de filiis Leui.* 31

* *Et fecit Hieroboam diem solemnem mense octauo in quintadecima die mensis iuxta solemnitatem quæ in Iuda, & ascendit super altare quod fecit in Bethel vt immolaret vitulis quas fecit: & constituit in Bethel sacerdotes excelsorum quæ fecerat.* 32

* *Et ascẽdit super altare quod fecit in quintadecima die in mense octauo in solemnitate, quam finxerat de corde suo: & fecit solemnitatem filijs Israel, & ascendit super altare vt sacrificaret.* 33

27 * ἐὰν ἀναβῇ ὁ λαὸς οὗτος ἀναφέρειν τὰς θυσίας εἰς οἶκον κυρίου ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπιστραφήσεται ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν πρὸς ροβοὰμ βασιλέα ἰούδα, καὶ ἀποκτενοῦσί με.

28 * καὶ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἐποίησε δύο δαμάλεις χρυσᾶς· καὶ εἶπεν ιεροβοὰμ πρὸς τὸν λαόν, ἱκανούτω ὑμῖν ἀναβαίνειν εἰς ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ οἱ θεοί σου ἰσραὴλ οἱ ἀναγαγόντες σε ἐκ γῆς αἰγύπτου.

29 * καὶ ἔθετο τὸν μίαν ἐν βαιθὴλ, καὶ τὸν μίαν ἔδωκεν ἐν δάν.

30 * καὶ ἐγένετο ὁ λόγος οὗτος εἰς ἁμαρτίαν· καὶ ἐπορεύετο ὁ λαὸς πρὸ προσώπου τοῦ μιᾶς ἕως δάν.

31 * καὶ ἐποίησεν ιεροβοὰμ οἴκους ἐφ' ὑψηλῶν, καὶ ἐποίησεν ἱερέας μέρος τι ἐκ τοῦ λαοῦ οἳ οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν λευΐ.

32 * καὶ ἐποίησεν ιεροβοὰμ ἑορτὴν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τὴν ἐν τῷ ἰούδα· καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησεν ἐν βαιθὴλ τοῦ θύειν ταῖς δαμάλεσιν αἷς ἐποίησεν· καὶ παρέστησεν ἐν βαιθὴλ τοὺς ἱερέας τῶν ὑψηλῶν ὧν ἐποίησεν.

33 * καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησεν ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ ἐν τῇ ἑορτῇ ἣ ἐπλάσατο ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἑορτὴν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θύσαι.

CAP. XIII.

ET ecce homo Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, & Hieroboam stetit super altare vt sacrificaret. 1

* *Et inuocauit super altare Dei in sermone Domini, & ait: Altare altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius nascitur domui Dauid, Iosias nomen ei, & immolabit super te sacerdotes excelsorum & sacrificantes super te, & ossa hominum incendet super te.* 2

* *Et dedit in die illa portentum, dicens: Hoc verbum quod locutus est Dominus; ecce altare scinditur, & effundetur pinguedo existens super illud.* 3

ιγ'.

1 * Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος θεοῦ παρεγένετο ἐξ ἰούδα ἐν λόγῳ κυρίου εἰς βαιθὴλ, καὶ ιεροβοὰμ ἐστήκει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἐπιθύσαι.

2 * καὶ ἐπεκάλεσεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ ἐν λόγῳ κυρίου, καὶ εἶπεν, θυσιαστήριον θυσιαστήριον, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ δαυὶδ ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερέας τῶν ὑψηλῶν καὶ τοὺς ἐπιθύοντας ἐπὶ σέ, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων καυθήσεται ἐπὶ σέ.

3 * καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τέρας, λέγων· τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν κύριος· ἰδοὺ τὸ θυσιαστήριον ῥήγνυται, καὶ ἐκχυθήσεται ἡ πιότης ἡ ὄσα ἐπ' αὐτῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Si ascenderit populus hic ad faciendum oblationem sanctitatum in domo sanctuarij Domini in Ierusalem, diuertetur cor populi huius post dominum suum post Rehhabgham regem tribus domus Iehudah, & occident me & redibunt ad Rehhabgham regem tribus domus Iehudah. [28] Et petiuit consilium rex, & fecit duos vitulos auri, & dixit illis: Sufficiat vobis via, ne ascendatis in Ierusalem: ecce hi sunt Timores tui Israel, qui eduxerunt te de terra Misraim. [29] Et posuit vnum in Bethel & alterum dedit in Dan. [30] Et fuit res ista in peccatum: & iuerunt populus ante vnum vsque Dan. [31] Et fecit domum excelsorum, & fecit sacerdotes, partem ex populo qui non erant de filijs Leui. [32] Et fecit Ierabgham solemnitatem mense octauo, quintadecima die mensis, secundùm solemnitatem tribus Iehudah, & obtulit super aram: sic fecit in Bethel sacrificando vitulis quos fecerat, & statuit in Bethel sacerdotes excelsorum quæ fecerat. [33] Et obtulit super aram, quam fecerat in Bethel, quintadecima die, mense octauo, mense quem conceperat iuxta placitum suum, & fecit solemnitatem filijs Israel & ascendit ad aram vt suffiret.

CAP. XIII.

ET ecce propheta Domini venit de tribu Iehudah in verbo Domini in Bethel: & Ierabgham stabat iuxta aram vt suffiret.

[2] Et prophetauit & clamauit contra aram in verbo Domini, & dixit: Altare altare, sic dixit Dominus, Ecce filius nascetur domui Dauid, Ioſiah erit nomẽ eius, & iugulabit super te sacerdotes excelsorũ qui obtulerunt aromata super te, & ossa hominũ comburent super te. [3] Et dedit in die illo signum, dicendo: Hoc est signum quod locutus est Dominus, quo cognoscetis quòd miserit me Dominus, Ecce altare finditur & spargitur cinis qui est super illud.

4 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר אִישׁ־הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר קָרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית־אֵל וַיִּשְׁלַח יָרָבְעָם
אֶת־יָדוֹ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר תִּפְשֻׂהוּ וַתִּיבַשׁ יָדוֹ
אֲשֶׁר־שָׁלַח עָלָיו וְלֹא יָכֹל לַהֲשִׁיבָהּ אֵלָיו׃
5 * וְהַמִּזְבֵּחַ נִקְרַע וַיִּשָּׁפֵךְ הַדֶּשֶׁן מִן־הַמִּזְבֵּחַ כַּמּוֹפֵת
אֲשֶׁר נָתַן אִישׁ הָאֱלֹהִים בִּדְבַר יְהוָה׃
6 * וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים חַל־נָא
אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדִי וְתָשֹׁב יָדִי אֵלָי
וַיְחַל אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַתָּשָׁב יַד־
הַמֶּלֶךְ אֵלָיו וַתְּהִי כְּבָרִאשֹׁנָה׃
7 * וַיְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים בֹּאָה־אִתִּי
הַבַּיְתָה וְסָעֳדָה וְאֶתְּנָה לְךָ מַתָּנָה׃
8 * וַיֹּאמֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ אִם־תִּתֶּן־
לִי אֶת־חֲצִי בֵיתֶךָ לֹא אָבֹא עִמָּךְ וְלֹא־אֹכַל לֶחֶם
וְלֹא אֶשְׁתֶּה־מַיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃
9 * כִּי־כֵן צִוָּה אֹתִי בִּדְבַר יְהוָה לֵאמֹר לֹא־תֹאכַל
לֶחֶם וְלֹא תִשְׁתֶּה־מַיִם וְלֹא תָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
10 הָלַכְתָּ׃ * וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אַחֵר וְלֹא־שָׁב בַּדֶּרֶךְ
11 אֲשֶׁר בָּא בָהּ אֶל־בֵּית־אֵל׃ * וְנָבִיא אֶחָד
זָקֵן יֹשֵׁב בְּבֵית־אֵל וַיָּבוֹא בְנוֹ וַיְסַפֶּר־לוֹ אֶת־כָּל־
הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִישׁ־הָאֱלֹהִים הַיּוֹם בְּבֵית־
אֵל אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְסַפְּרוּם
12 לַאֲבִיהֶם׃ * וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֲבִיהֶם אֵי־זֶה
הַדֶּרֶךְ הָלָךְ וַיִּרְאוּ בָנָיו אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ אִישׁ
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא מִיהוּדָה׃
13 * וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו חִבְשׁוּ־לִי הַחֲמוֹר וַיַּחְבְּשׁוּ־
14 לוֹ הַחֲמוֹר וַיִּרְכַּב עָלָיו׃ * וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אִישׁ
הָאֱלֹהִים וַיִּמְצָאֵהוּ יֹשֵׁב תַּחַת הָאֵלָה וַיֹּאמֶר
אֵלָיו הַאַתָּה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּאתָ מִיהוּדָה
וַיֹּאמֶר אָנִי׃

4 * Cúmque audiſſet rex ſermonem ho- Inf. cod.
minis Dei quem inclamauerat contra al-
tare in Bethel, extendit manum ſuam de
B altari, dicens: Apprehendite eum. Et exa-
ruit manus eius quam extenderat contra
eum, nec valuit retrahere eam ad ſe.
5 * Altare quoq; ſciſſum eſt, & effuſus eſt
cinis de altari, iuxta ſignum quod prædi-
xerat vir Dei in ſermone Domini.
6 * Et ait rex ad virum Dei, Deprecare
faciem Dñi Dei tui, & ora pro me, vt reſti
tuatur manus mea mihi. Orauit vir Dei
faciem Domini, & reuerſa eſt manus regis
ad eum, & facta eſt ſicut prius fuerat.
7 * Locutus eſt autem rex ad virum Dei,
Veni mecum domum vt prandeas, & da-
bo tibi munera.
8 * Reſpondítque vir Dei ad regem, Si
dederis mihi mediam partem domus tuę,
non veniam tecum, nec comedam panem
C neque bibam aquam in loco iſto.
9 * Sic enim mandatum eſt mihi in ſer- Inf. cod.
mone Domini præcipientis: Non come-
des panem neque bibes aquam, nec reuer-
têris per viam quà veniſti.
10 * Abijt ergo per aliam viam, & non eſt
reuerſus per iter quò venerat in Bethel.
11 * Prophetes autem quidam ſenex ha-
bitabat in Bethel, ad quem venerunt filij
ſui, & narrauerunt ei omnia opera quæ fe
cerat vir Dei illa die in Bethel. Et verba
quę locutus fuerat ad regem, narrauerunt
patri ſuo.
12 * Et dixit eis pater eorum: Per quam
viam abijt? Oſtenderunt ei filij ſui viam
per quam abierat vir Dei qui venerat de
Iuda.
13 * Et ait filijs ſuis, Sternite mihi aſinum.
Qui cùm ſtrauiſſent, aſcendit,
14 * Et abijt poſt virum Dei, & inuenit
eum ſedentem ſubtus Terębinthum. Et
D ait illi: Tu ne es vir Dei qui veniſti de Iu
da? Reſpondit ille, Ego ſum.

תרגום יונתן

4 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע מַלְכָּא יָת פִּתְגָמָא דְנָבְיָא דַיְיָ דְאִתְנַבִּי עַל אֱגוֹרָא בְּבֵית אֵל וְאוֹשִׁיט יָרְבְעָם יָת יְדֵיהּ מֵעִילַּוֵי מַדְבְּחָא לְמֵימַר אַחֲדוּהִי
וְיִבֶּשַׁת יְדֵיהּ דְאוֹשִׁיט עֲלוֹהִי וְלָא יָכִיל לַאֲתָבוּתָהּ לֵהּ׃ 5 וּמַדְבְּחָא אִתְבַּזַע וְאִשְׁתְּפִיךְ קִטְמָא מִן מַדְבְּחָא כְּאָתָא דַיְיָ
בְּפִתְגָמָא דַיְיָ׃ 6 וַאֲתֵיב מַלְכָּא וַאֲמַר לִנְבְיָא דַיְיָ צַלִּי כְעַן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וּבְעֵי מִן קֳדָמוֹהִי וְתֵיתוּב יְדִי לִי וְצַלִּי נְבְיָא דַיְיָ קֳדָם יְיָ
וְתֵיבַת יְדָא דְמַלְכָּא לֵיהּ וַהֲוָת כְּקַדְמֵיתָא׃ 7 וּמַלֵּיל מַלְכָּא עִם נְבְיָא דַיְיָ עוֹל עִמִּי לְבֵיתָא וּסְעוֹד וְאֶתֵּן לָךְ מַתְנָה׃
8 וַאֲמַר נְבְיָא דַיְיָ לְמַלְכָּא אִם תִּתֶּן לִי יָת פַּלְגוּת בֵּיתָךְ לָא אֵיעוֹל עִמָּךְ וְלָא אֵיכוּל לַחְמָא וְלָא אֶשְׁתֵּי מַיָּא בְּאַתְרָא הָדֵין׃
9 אֲרֵי כֵן פְּקִיד יָתִי בְּפִתְגָמָא דַיְיָ לְמֵימַר לָא תֵיכוּל לַחְמָא וְלָא תִשְׁתֵּי מַיָּא וְלָא תְהוּב בְּאוֹרְחָא דַאֲזַלְתָּ׃
10 וַאֲזַל בְּאוֹרַח אָחֳרִי וְלָא הָךְ בְּאוֹרְחָא דַהֲוָה לְבֵית אֵל׃ 11 וּנְבְיָא שְׁקָרָא חַד סָבָא וּשְׁמֵיהּ מִיכָהּ יָתִיב בְּבֵית אֵל
וַאֲתָא בְּרֵיהּ וְאִשְׁתָּעִי לֵיהּ יָת כָּל עוֹבָדָא דַעֲבַד נְבְיָא דַיְיָ יוֹמָא דֵין בְּבֵית אֵל יָת פִּתְגָמַיָּא דְמַלֵּיל עִם מַלְכָּא וְאִשְׁתְּעִיאוּנִין לַאֲבוּהוֹן׃
12 וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן אֲבוּהוֹן בְּאֵיזָא אָרְחָא אֲזַל וְאַחֲזִיאוּ בְנוֹהִי יָת אָרְחָא דַאֲזַל נְבְיָא דַיְיָ דַאֲתָא מִשִּׁבְטָא יְהוּדָה׃
13 וַאֲמַר לִבְנוֹהִי זָרְזוּ לִי חֲמָרָא וְזָרִיזוּ לֵיהּ חֲמָרָא וּרְכִיב עֲלוֹהִי׃
14 וַאֲזַל בָּתַר נְבְיָא דַיְיָ וְאַשְׁכְּחֵיהּ יָתִיב תְּחוֹת בְּטְמָא וַאֲמַר לֵיהּ הַאֲתְּ נְבְיָא דַיְיָ דַאֲתֵיתָא מִשִּׁבְטָא יְהוּדָה
וַאֲמַר אֲנָא׃

4 * Et factum est vt audiuit rex Hieroboam
fermones hominis Dei, qui inuocauit super
altare quod in Bethel, & extendit manum
suam de altari, dicens: Apprehendite eum;
& exaruit manus eius, quam extendit
contra eum, & non valuit retrahere eam
ad se.

5 * Et altare scissum est, & effusa est pingue-
do de altari iuxta portentum quod dedit homo
Dei in sermone Domini.

6 * Et respondit rex & dixit homini Dei;
Deprecare iam faciem Domini Dei tui, & re-
uertatur manus mea ad me; & orauit homo
Dei faciem Domini, & reuersa est manus re-
gis ad eum, & facta est sicut prius.

7 * Et locutus est rex ad hominem Dei; In-
gredere mecum in domum meam, & prande,
& dabo tibi munus.

8 * Et dixit homo Dei ad regem; Si dederis
mihi mediam partem domus tuæ, non ingrediar
tecum, neque comedam panem; neque bibam
aquam in loco hoc.

9 * Quia sic præcepit mihi in sermone Domi-
nus, dicens: Non comedas panem neque bibas
aquam, neque reuertaris in via in qua iuisti
in ea.

10 * Et abiit in via alia, & non reuersus est
in via qua venerat in ea in Bethel.

11 * Et prophetes vnus senex habitabat in Be-
thel, & veniunt filij sui & narrant ei omnia
opera quæ fecit homo Dei in die illa in Bethel;
& verba quæ locutus fuerat regi.

12 * Et locutus est ad eos pater eorum, dicens:
Per quam viam abiit? & ostendunt ei filij sui
viam per quam abierat homo Dei qui vene-
rat de Juda.

13 * Et ait filijs suis, Sternite mihi asinum.
& strauerunt ei asinum, & ascendit super
eum.

14 * Et abiit post hominem Dei, & inuenit
eum sedentem sub quercu; & ait ei: Tu es ho-
mo Dei qui egressus es de Juda? & ait,
Ego.

4 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἱεροβοὰμ τὸν
λόγον τ῀ ἀνθρώπου τ῀ θεοῦ τοῦ ἐπικαλεσαμένου ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθὴλ, καὶ ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, λέγων· συλλάβετε αὐτόν, καὶ ἐξη-
ράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ἣν ἐξέτεινεν ἐπ' αὐτόν· καὶ οὐκ ἠδυνή-
θη ἐπιστρέψαι αὐτὴν πρὸς ἑαυτόν.

5 * καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐρράγη, καὶ ἐξεχύθη ἡ πιότης
ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ τὸ τέρας ὃ ἔδωκεν ὁ ἄνθρωπος
τοῦ θεοῦ ἐν λόγῳ κυρίου.

6 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τ῀ θεοῦ,
δεήθητι δὴ τοῦ προσώπου κυρίου τ῀ θεοῦ σου, καὶ ἐπιστρε-
ψάτω ἡ χείρ μου πρός με· καὶ ἐδεήθη ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ
τ῀ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ χεὶρ τ῀ βασιλέως
πρὸς αὐτόν, καὶ ἐγένετο καθὼς τὸ πρότερον.

7 * καὶ ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ
θεοῦ, εἴσελθε μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀρίστησον, καὶ
δώσω σοι δόμα.

8 * καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν βασιλέα,
ἐὰν δῷς μοι τὸ ἥμισυ τοῦ οἴκου σου, οὐκ εἰσελεύσομαι
μετ' σοῦ, οὐδὲ μὴ φάγω ἄρτον οὐδὲ μὴ πίω ὕδωρ ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ.

9 * ὅτι οὕτως ἐνετείλατό μοι ἐν λόγῳ κυρίου, λέγων·
οὐ μὴ φάγῃς ἄρτον οὐδὲ μὴ πίῃς ὕδωρ οὐδὲ μὴ ἐπι-
στρέψῃς ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ.

10 * καὶ ἀπῆλθεν ἐν ὁδῷ ἄλλῃ. καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἐν τῇ
ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐν αὐτῇ εἰς βαιθήλ.

11 * καὶ προφήτης εἷς πρεσβύτης κατῴκει ἐν βαιθήλ·
καὶ ἔρχον) ④ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ διηγοῦν) αὐτῷ πάντα τὰ ἔργα
ἃ ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν βαι
θήλ, καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησε τῷ βασιλεῖ.

12 * καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ὁ πατὴρ αὐτῶν, λέγων· ποίᾳ
ὁδῷ ἀπελήλυθεν; καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ ④ υἱοὶ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν
ᾗ ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὁ ἐλθὼν ἐξ ἰούδα.

13 * καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἐπισάξατέ μοι τὸν ὄνον. καὶ
ἐπέσαξαν αὐτῷ τὸν ὄνον. καὶ ἐπέβη ἐπ' αὐτόν.

14 * καὶ ἐπορεύθη κατόπισεν τ῀ ἀνθρώπου τ῀ θεοῦ. καὶ ἦρεν
αὐτὸν καθήμενον ὑπὸ τὴν δρῦν. καὶ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ ἄν-
θρωπος τοῦ θεοῦ ὁ ἐξελήλυθως ἐξ ἰούδα; καὶ εἶπεν, ἐγώ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et fuit cùm audisset rex verbum prophetæ Domini, quod prophetauerat contra aram in Bethel; extendit Ierabgham manum suam de altari, dicendo: Apprehendite illum, & exaruit manus eius quam extenderat in eum, & non potuit reducere illam sibi.

5 Et altare fissum est, & sparsus est cinis ex altari iuxta signum quod dederat propheta Domini in verbo Domini.

6 Et respondit rex & dixit Prophetæ Domini, Ora quæso ante Dominum Deum tuum, & precare illum, vt redeat manus mea ad me. & orauit propheta Domini ante Dominum, & redijt manus regis ad eum, & fuit sicut prius.

7 Et locutus est rex cum propheta Domini, Intra mecum in domum, & refocilla te, & dabo tibi donum.

8 Et dixit propheta Domini ad regem, Si dares mihi dimidium domus tuæ, non intrarem tecum, & non comederem panem, nec biberem aquam in loco hoc. 9 Nam sic præcepit mihi in verbo Domini, dicendo: Non comedes panem & non bibes aquam, & non redibis per viam qua iuisti. 10 Et abijt per viam aliam, & non redijt in via per quam inerat in Bethel.

11 Et propheta mendax vnus senex, & nomen eius erat Michal, habitabat in Bethel, & venit filius eius, & narrauit illi omne opus quod egerat propheta Domini die illo in Bethel, verba quæ locutus fuerat cum rege, & narrauerunt ea patri suo.

12 Et locutus est cum eis pater eorum, Quanam via abijt? & ostenderunt filij eius viam quà abierat propheta Domini, qui venerat de tribu Iehudah. 13 Et dixit filijs suis, Expedite mihi asinum. & expedierunt illi asinum, & equitauit super eum.

14 Et iuit post prophetam Domini, & inuenit eum sedentem sub quercu, & dixit ei: Num tu es propheta Domini, qui venisti de tribu Iehuda? & dixit, Ego sum.

15 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֵךְ אִתִּי הַבַּיְתָה וְאֵכֹל לָחֶם׃
16 * וַיֹּאמֶר לֹא אוּכַל לָשׁוּב אִתֶּךָ וְלָבוֹא אִתָּךְ וְלֹא־
אֹכַל לֶחֶם וְלֹא־אֶשְׁתֶּה־אִתְּךָ מַיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃
17 * כִּי־דָבָר אֵלַי בִּדְבַר יְהוָה לֹא־תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא־
תִשְׁתֶּה שָׁם מַיִם לֹא־תָשׁוּב לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־
18 הָלַכְתָּ בָּהּ׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ גַּם־אֲנִי נָבִיא כָּמוֹךָ
וּמַלְאָךְ דִּבֶּר אֵלַי בִּדְבַר יְהוָה לֵאמֹר הֲשִׁבֵהוּ אִתְּךָ
אֶל־בֵּיתֶךָ וְיֹאכַל לֶחֶם וְיֵשְׁתְּ מָיִם כִּחֲשׁ לוֹ׃
19 וַיָּשָׁב אִתּוֹ וַיֹּאכַל לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁתְּ מָיִם׃
20 * וַיְהִי הֵם יֹשְׁבִים אֶל־הַשֻּׁלְחָן ס וַיְהִי דְּבַר
יְהוָה אֶל־הַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיבוֹ׃
21 * וַיִּקְרָא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא מִיהוּדָה
לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן כִּי מָרִיתָ פִּי יְהוָה וְלֹא
שָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
22 * וַתָּשָׁב וַתֹּאכַל לֶחֶם וַתֵּשְׁתְּ מַיִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר
דִּבֶּר אֵלֶיךָ אַל־תֹּאכַל לֶחֶם וְאַל־תֵּשְׁתְּ מָיִם לֹא־
תָבוֹא נִבְלָתְךָ אֶל־קֶבֶר אֲבֹתֶיךָ׃
23 * וַיְהִי אַחֲרֵי אָכְלוֹ לֶחֶם וְאַחֲרֵי שְׁתוֹתוֹ וַיַּחֲבֹשׁ־
לוֹ הַחֲמוֹר לַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיבוֹ׃
24 * וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָאֵהוּ אַרְיֵה בַּדֶּרֶךְ וַיְמִיתֵהוּ וַתְּהִי
נִבְלָתוֹ מְשֻׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ וְהַחֲמוֹר עָמַד אֵצְלוֹ
וְהָאַרְיֵה עָמַד אֵצֶל הַנְּבֵלָה׃ 25 * וְהִנֵּה אֲנָשִׁים
עֹבְרִים וַיִּרְאוּ אֶת־הַנְּבֵלָה מְשֻׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ וְאֶת־
הָאַרְיֵה עֹמֵד אֵצֶל הַנְּבֵלָה וַיָּבֹאוּ וַיְדַבְּרוּ בָּעִיר אֲשֶׁר
הַנָּבִיא הַזָּקֵן יֹשֵׁב בָּהּ׃
26 * וַיִּשְׁמַע הַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיבוֹ מִן־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר
אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא אֲשֶׁר מָרָה אֶת־פִּי יְהוָה וַיִּתְּנֵהוּ
יְהוָה לָאַרְיֵה וַיִּשְׁבְּרֵהוּ וַיְמִתֵהוּ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר
27 דִּבֶּר־לוֹ׃ * וַיְדַבֵּר אֶל־בָּנָיו לֵאמֹר חִבְּשוּ־לִי אֶת־
הַחֲמוֹר וַיַּחֲבֹשׁוּ׃

15 * Dixítq; ad eum, Veni mecum domũ
16 vt comedas panem. * Qui ait, Non poſ-
ſum reuerti neq; venire tecum, nec come-
dam panem neque bibam aquam in loco
17 iſto. * Quia locutus eſt Dñs ad me in ſer
mone Domini, dicens: Non comedas pa-
nem, & non bibas aquam ibi, nec reuer-
18 têris per viam qua ieris. * Qui ait illi, Et
ego propheta ſum ſimilis tui. Et angelus
locutus eſt mihi in ſermone Domini, di-
cens: Reduc eum tecum in domũ tuam,
vt comedat panem & bibat aquam. Fe-
19 fellit eum, * Et reduxit ſecum. Comedit
ergo panem in domo eius & bibit aquã.
20 * Cúmque ſederent ad menſam, factus
eſt ſermo Domini ad prophetam qui re-
21 duxerat eum. * Et exclamauit ad virum
E Dei qui venerat de Iuda, dicens: Hæc di-
cit Dominus, Quia non obediens fuiſti
ori Domini, & nõ cuſtodiſti mandatum
quod præcepit tibi Dominus Deus tuus;
22 * Et reuerſus es & comediſti panem &
bibiſti aquam in loco in quo præcepit ti-
bi, ne comederes panem neque biberes
aquam: non inferetur cadauer tuum in
ſepulchrum patrum tuorum.
23 * Cúmque comediſſet & bibiſſet, ſtra-
uit aſinum ſuum propheta quem reduxe-
24 rat. * Qui cùm abiſſet, inuenit eũ leo in
F via, & occidit, & erat cadauer eius proie-
ctum in itinere. Aſinus autem ſtabat iu-
xta illum, & leo ſtabat iuxta cadauer.
25 * Et ecce viri tranſeuntes viderunt ca-
dauer proiectum in via, & leonem ſtan-
tẽ iuxta cadauer. Et venerunt & diuulga-
uerunt in ciuitatem, in qua prophetes ille
ſenex habitabat.
26 * Quod cùm audiſſet propheta ille qui
reduxerat eum de via, ait: Vir Dei eſt qui
inobediens fuit ori Dñi, & tradidit eum
Dñs leoni, & confregit eum, & occidit iu-
xta verbum Domini quod locutus eſt ei.
17 * Dixítque ad filios ſuos, Sternite mihi
aſinum. Qui cùm ſtrauiſſent,

תרגום יונתן

15 וַאֲמַר לֵיהּ אֱתָא עִמִּי לְבֵיתָא וֶאֱכוֹל לַחְמָא׃
16 וַאֲמַר לָא אֵיכוֹל לְמֵיתַב עִמָּךְ וְלָא אֵיכוֹל לַחְמָא וְלָא אֶשְׁתֵּי עִמָּךְ מַיָּא בְּאַתְרָא הָדֵין׃
17 אֲרֵי גְּזִירָא עֲלַי בְּפִתְגָמָא דַּייָ לָא תֵיכוֹל לַחְמָא וְלָא תִשְׁתֵּי מַיָּא לָאוֹלָחֲךָ תָּמָּה׃
18 וַאֲמַר לֵיהּ אַף אֲנָא נְבִיָא כְּוָתָךְ וּמַלְאָכָא מַלֵּיל עִמִּי בְּפִתְגָמָא דַּייָ לְמֵימַר אֲהֵיבֵהּ עִמָּךְ לְבֵיתָךְ וְיֵיכוֹל לַחְמָא וְיִשְׁתֵּי מַיָּא כַּדִּיב לֵיהּ׃
19 וְתָב עִמֵּיהּ וַאֲכַל לַחְמָא בְּבֵיתֵיהּ וּשְׁתִי מַיָּא׃ 20 וַהֲוָה עַד דְּאִינּוּן מְסָחֲרִין עַל פָּתּוֹרָא וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם נְבִיָא דַּאֲתִיבֵיהּ׃
21 וְאִתְנַבִּי עַל נְבִיָא דַּייָ דַּאֲתָא מִשְׁבֶּט יְהוּדָה לְמֵימַר כְּדֵין אֲמַר יְיָ חֲלַף דְּסָרֵיבְתָּא עַל מֵימְרָא דַּייָ וְלָא נְטַרְתָּא יָת פִּתְגָמָא דְּפַקֵּדְךָ
יְיָ אֱלָהָךְ׃ 22 וְתָבְתָּא וַאֲכַלְתָּ לַחְמָא וְאִשְׁתֵּיתָא מַיָּא בְּאַתְרָא דְּמַלֵּיל עִמָּךְ לְמֵימַר לָא תֵיכוֹל לַחְמָא וְלָא תִשְׁתֵּי מַיָּא לָא תֵיתֵכְנֵישׁ נְבִלָתָךְ
לְקִבְרָא דַּאֲבָהָתָךְ׃ 23 וַהֲוָה בָּתַר דַּאֲכַלוֹ לַחְמָא וּבָתַר דְּאִשְׁתִּיאוּ וְזַרִז לֵיהּ חַמָרָא לְנְבִיָא דַּאֲתִיבֵיהּ׃ 24 וַאֲזַל וְאַשְׁכְּחֵיהּ אַרְיָא
בְּאָרְחָא וְקַטְלֵיהּ וַהֲוָה נְבִלְתֵּיהּ רְמִיָא בְּאָרְחָא קָאִים לְקִבְלֵהּ וְאַרְיָא קָאִים כְּסְטַר נְבִילְתָּא׃ 25 וְהָא גַּבְרַיָא עָבְרִין וַחֲזוֹ יָת
נְבִלְתָּא רְמִיָא בְּאָרְחָא וְיָת אַרְיָא קָאִים כְּסְטַר נְבִלְתָּא וַאֲתוֹ וּמַלִּילוּ בְּקִרְתָּא דְּנְבִיָא שְׁקַרָא סָבָא יָתִיב בָּהּ׃ 26 וּשְׁמַע נְבִיָא דַּאֲתִיבֵיהּ
מִן אָרְחָא וַאֲמַר נְבִיָא דַּייָ הוּא דְּסָרֵיב עַל מֵימְרָא דַּייָ וּמְסָרֵיהּ יְיָ לְאַרְיָא וְתַבְּרֵיהּ וְקַטְלֵיהּ כְּפִתְגָמָא דַּייָ דְּמַלֵּיל לֵיהּ׃
27 וּמַלֵּיל עִם בְּנוֹהִי לְמֵימַר זָרִיזוּ לִי יָת חַמְרָא וְזָרִיזוּ׃

15 * Et dixit ei, Veni mecum, et comede panẽ.
16 * Et dixit, Non potero reuerti tecum, neq; comedam panem, neque bibam aquam in loco iſto.
17 * Quia ſic præcepit mihi in ſermone Dominus, dicens: Non comedas panem ibi, & non bibas aquam, & non reuertaris in via in qua ieris in ea.
18 * Et dixit ad eum, Et ego propheta ſum ſicut & tu, & angelus locutus eſt ad me in ſermone Domini, dicens: Reduc eum tecum in domum tuam, & comedat panem & bibat aquam: & mentitus eſt ei.
19 * Et reduxit eum & comedit panem & bibit aquam in domo eius.
20 * Et factũ eſt cùm ipſi ſederent ad menſam, factus eſt ſermo Domini ad prophetam qui reduxerat eum.
21 * Et dixit ad hominẽ Dei qui venerat de Juda, dicens: Hæc dicit Dominus, Quia exacerbaſti verbũ Domini, & non cuſtodiſti mandatum quod præcepit tibi Dominus Deus tuus.
22 * Et reuerſus es & comediſti panem, et bibiſti aquam in loco iſto, in quo locutus ſum ad te, dicens: Non comedas panem & nõ bibas aquam, non ingrediatur corpus tuum in ſepulchrum patrum tuorum.
23 * Et factum eſt, poſtquam comedit ipſe panem & bibit aquam, & ſtrauit ipſi aſinum prophetæ: & reuerſus eſt;
24 * Et abijt. & inuenit eum leo in via, & occidit eum, & erat corpus eius proiectum in itinere, & aſinus aſtabat iuxta illum, & leo ſtabat iuxta cadauer.
25 * Et ecce viri tranſeuntes & viderunt morticinium proiectum in via, & leo ſtetit iuxta morticinium; & veniunt viri & loquuntur in ciuitate, vbi propheta ſenex habitabat in ea.
26 * Et audiuit qui reduxerat eum de via, & ait: Homo Dei iſte, qui exacerbauit verbum Domini, & tradidit eum Dominus leoni, & confregit eum, & occidit eum iuxta verbum Domini quod locutus eſt ei.
27 * Et locutus eſt ad filios ſuos, dicens: Sternite mihi aſinum. & ſtrauerunt.

15 * καὶ εἶπεν αὐτῷ δεῦρο μετ' ἐμοῦ καὶ φάγε ἄρτον.
16 * καὶ εἶπεν, οὐ μὴ δυνώμαι τοῦ ἐπιστρέψαι μετὰ σοῦ, οὔτε φάγω ἄρτον οὔτε μὴ πίω ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.
17 * ὅτι οὕτως ἐντέταλταί μοι ἐν λόγῳ κυρίου, λέγων· μὴ φάγῃς ἄρτον ἐκεῖ καὶ μὴ πίῃς ὕδωρ, καὶ μὴ ἐπιστρέψῃς ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ.
18 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, καὶ ἐγὼ προφήτης εἰμὶ ὡς καὶ σύ, καὶ ἄγγελος ἐλάλησε πρός με ἐν λόγῳ κυρίου, λέγων· ἐπίστρεψον αὐτὸν μετὰ σεαυτοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ φαγέτω ἄρτον καὶ πιέτω ὕδωρ· καὶ ἐψεύσατο αὐτῷ.
19 * καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν καὶ ἔφαγεν ἄρτον καὶ ἔπιεν ὕδωρ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
20 * καὶ ἐγένετο αὐτῶν καθημένων ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς τὸν προφήτην τὸν ἐπιστρέψαντα αὐτόν·
21 * καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ τὸν ἥκοντα ἐξ ἰούδα, λέγων· τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν παρεπίκρανας τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου·
22 * καὶ ἐπέστρεψας καὶ ἔφαγες ἄρτον καὶ ἔπιες ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ἐλάλησα πρὸς σὲ, λέγων· μὴ φάγῃς ἄρτον καὶ μὴ πίῃς ὕδωρ, οὐ μὴ εἰσέλθῃ τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων σου.
23 * καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτὸν ἄρτον καὶ πιεῖν ὕδωρ, καὶ ἐπέσαξεν αὐτῷ τὸν ὄνον τῷ προφήτῃ, καὶ ἐπέστρεψε.
24 * καὶ ἀπῆλθεν· καὶ εὗρεν αὐτὸν ὁ λέων ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν· καὶ ἦν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος εἱστήκει παρ' αὐτῷ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει παρὰ τὸ σῶμα.
25 * καὶ ἰδοὺ ἄνδρες παραπορευόμενοι καὶ εἶδον τὸ θνησιμαῖον ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει ἐχόμενα τοῦ θνησιμαίου· καὶ ἔρχονται καὶ ἄνδρες καὶ λαλοῦσιν ἐν τῇ πόλει, ἔνθα ὁ προφήτης ὁ πρεσβύτης κατῴκει ἐν αὐτῇ.
26 * καὶ ἤκουσεν ὁ ἐπιστρέψας αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ εἶπεν, ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ οὗτος, ὃς παρεπίκρανεν τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν κύριος τῷ λέοντι, καὶ συνέτριψεν αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν αὐτῷ.
27 * καὶ ἐλάλησεν πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, λέγων· ἐπισάξατέ μοι τὸν ὄνον. καὶ ἐπέσαξαν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et dixit ei, Veni mecum in domum; & comede panem. 16 Et dixit, Non poſſum redire tecum & intrare tecum, & non comedam panem, & non bibam tecum aquam in loco hoc. 17 Nam decretum eſt ſuper me in verbo Domini, Non comedes panem, & non bibes ibi aquam, & non redibis vt vadas per viam qua iuiſti. 18 Et dixit ei, Etiam ego ſum ptopheta ſicut tu, & angelus locutus eſt mecum in verbo Domini, dicendo: Reduc illum tecum in domum tuam: & comedat panem & bibat aquam. mentitus eſt ei. 19 Et redijt cum illo, & comedit panem in domo eius, & bibit aquam. 20 Et fuit adhuc illis in circuitu menſæ ſedentibus, factum eſt verbum prophetiæ à Domino cum propheta qui reduxerat illum. 21 Et vaticinatus eſt contrà prophetam Domini, qui venerat de tribu Iehudah, dicendo: Sic dixit Dominus, Propterea quòd rebellaſti in dictum Domini, nec ſeruaſti præceptum quod præceperat tibi Dominus Deus tuus. 22 Sed redijſti & comediſti panem, & bibiſti aquam in loco de quo locutus fuerat tecum, dicendo; Non comedes panem & non bibes aquam: non colligetur cadauer tuum in ſepulchrum patrum tuorum. 23 Et fuit poſtquam comederunt panem, & poſtquam biberunt, ſtrauit illi aſinum prophetæ quem reduxerat. 24 Et abijt & inuenit eum leo in via, & occidit illum: & erat cadauer eius proiectum in via, & aſinus ſtabat iuxta illud, & leo ſtabat in latere cadaueris. 25 Et ecce viri tranſeuntes viderunt cadauer proiectum in via, & leonem ſtantem in latere cadaueris; & venerunt & locuti ſunt in ciuitate in qua propheta mendax ſenex habitabat.
26 Et audiuit propheta qui reduxerat illum de via, & dixit, Propheta Domini ipſe eſt qui rebellauit in dictum Domini, & tradidit eum Dominus leoni, & fregit eum & occidit eum iuxta verbum Domini quod locutus fuerat ei.
27 Et locutus eſt cum filijs ſuis, dicendo, Sternite mihi aſinum. & ſtrauerunt.

28 וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָא אֶת־נִבְלָתוֹ מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ
וְהַחֲמוֹר וְהָאַרְיֵה עֹמְדִים אֵצֶל הַנְּבֵלָה לֹא־אָכַל
הָאַרְיֵה אֶת־הַנְּבֵלָה וְלֹא שָׁבַר אֶת־הַחֲמוֹר׃
29 וַיִּשָּׂא הַנָּבִיא אֶת־נִבְלַת אִישׁ־הָאֱלֹהִים
וַיִּנִּחֵהוּ אֶל־הַחֲמוֹר וַיְשִׁיבֵהוּ וַיָּבֹא אֶל־עִיר הַנָּבִיא
הַזָּקֵן לִסְפֹּד וְלִקְבְּרוֹ׃ 30 וַיָּנַח אֶת־נִבְלָתוֹ
בְּקִבְרוֹ וַיִּסְפְּדוּ עָלָיו הוֹי אָחִי׃
31 וַיְהִי אַחֲרֵי קָבְרוֹ אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו לֵאמֹר
בְּמוֹתִי וּקְבַרְתֶּם אֹתִי בַּקֶּבֶר אֲשֶׁר־אִישׁ הָאֱלֹהִים
קָבוּר בּוֹ אֵצֶל עַצְמֹתָיו הַנִּיחוּ אֶת־עַצְמֹתָי׃
32 כִּי הָיֹה יִהְיֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר קָרָא בִּדְבַר יְהוָה
עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל וְעַל כָּל־בָּתֵּי הַבָּמוֹת
אֲשֶׁר בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן׃
33 אַחַר הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־שָׁב יָרָבְעָם מִדַּרְכּוֹ
הָרָעָה וַיָּשָׁב וַיַּעַשׂ מִקְצוֹת הָעָם כֹּהֲנֵי בָמוֹת
הֶחָפֵץ יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ וְיִהְיֶה כֹּהֲנֵי בָמוֹת׃
34 וַיְהִי בְּדָבָר הַזֶּה לְחַטַּאת בֵּית יָרָבְעָם וְלְהַכְחִיד
וּלְהַשְׁמִיד מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃

יד

1 בָּעֵת הַהִיא חָלָה אֲבִיָּה בֶן־יָרָבְעָם׃
2 וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם לְאִשְׁתּוֹ קוּמִי נָא וְהִשְׁתַּנִּית
וְלֹא יֵדְעוּ כִּי־אַתְּי אֵשֶׁת יָרָבְעָם וְהָלַכְתְּ שִׁלֹה
הִנֵּה־שָׁם אֲחִיָּה הַנָּבִיא הוּא־דִבֶּר עָלַי לִמְלֹךְ
עַל־הָעָם הַזֶּה׃
3 וְלָקַחַתְּ בְּיָדֵךְ עֲשָׂרָה לֶחֶם וּנְקַדִּים וּבַקְבֻּק
דְּבַשׁ וּבָאת אֵלָיו הוּא יַגִּיד לָךְ מַה־יִּהְיֶה לַנָּעַר׃
4 וַתַּעַשׂ כֵּן אֵשֶׁת יָרָבְעָם וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ שִׁלֹה
וַתָּבֹא בֵּית אֲחִיָּה וַאֲחִיָּהוּ לֹא־יָכֹל לִרְאוֹת כִּי־קָמוּ
עֵינָיו מִשִּׁיבוֹ׃

REGVM I. Translat. B. Hierony. *Hieroboam.*

28 * Et ille abijſſet, inuenit cadauer eius proiectum in via, & aſinum & leonẽ ſtantes iuxta cadauer. Non comedit leo de cadauere, nec læſit aſinum.
29 * Tulit ergo prophetes cadauer viri Dei, & poſuit illud ſuper aſinum, & reuerſus intulit in ciuitatem prophetæ ſenis vt plangeret eum.
30 * Et poſuit cadauer eius in ſepulchro ſuo, & planxerũt eum, Heu heu mi frater.
31 * Cùmque planxiſſent eum, dixit ad filios ſuos, Cùm mortuus fuero, ſepelite me in ſepulchro in quo vir Dei ſepultus eſt, iuxta oſſa eius ponite oſſa mea.
32 * Profectò enim veniet ſermo quem prædixit in ſermone Domini cõtra altare quod eſt in Bethel, & contra omnia phana excelſorũ quę ſunt in vrbibus Samarię.
33 * Poſt verba hæc non eſt reuerſus Hieroboam de via ſua peſſima, ſed econtrario fecit de nouiſsimis populis ſacerdotes excelſorum; quicunque volebat implebat manũ ſuam, & fiebat ſacerdos excelſorũ. Sup. 12.
34 * Et propter hanc cauſam peccauit domus Hieroboam, & euerſa eſt, & deleta de ſuperficie terræ.

CAP. XIIII.

1 IN tempore illo ægrotauit Abia filius Hieroboam.
2 * Dixítq; Hieroboam vxori ſuæ, Surge & cõmuta habitum ne cognoſcaris quòd ſis vxor Hieroboam, & vade in Silo, vbi eſt Ahias propheta qui locutus eſt mihi quòd regnaturus eſſem ſuper populum hunc. 3. Reg. 11.c.
3 * Tolle quoque in manu tua decem panes & cruſtulam, & vas mellis, & vade ad illum. Ipſe enim indicabit tibi quid euenturum ſit puero huic.
4 * Fecit vt dixerat vxor Hieroboam, & conſurgens abijt in Sylo, & venit in domum Ahiæ. At ille non poterat videre, quia caligauerant oculi eius præ ſenectute.

תרגום יונתן

28 וַאֲזַל וְאַשְׁכַּח יָת נִבְלְתֵּיהּ רְמְיָא בְּאָרְחָא וַחֲמָרָא וַאֲרְיָא קָיְמִין בְּסִטַּר נִבֵּילְתָּא לָא אֲכַל אַרְיָא יָת נִבֵּילְתָּא וְלָא תַבַּר יָת חֲמָרָא׃
29 וּנְטַל נְבִיָּא שְׁקָרָא יָת נִבֵּילְתָּא דְּנְבִיָּא דַיָּיו וְאַתְיְהִיהּ עַל חֲמָרָא וַאֲתְיְהִיהּ לְקַרְתָּא דְּנַבִּי שְׁקָרָא סָבָא לְמִסְפַּד וּלְמִקְבְּרֵיהּ׃
30 וְאַחֵיהּ יָת נִבֵּילְתֵּיהּ בְּקִבְרֵיהּ וּסְפַדוּ עָלּוֹהִי וֵוי עַל אַחִי׃
31 וַהֲוָה בָּתַר דְּקָבַר וַהֲוָה וַאֲמַר לִבְנוֹהִי לְמֵימַר כַּד אֲמוּת
וְתִקְבְּרוּן יָתִי בְּקִבְרָא דִּנְבִיָּא דַיָּיו קְבִיר בֵּיהּ בְּסִטַּר גַּרְמוֹהִי אַחֵיהוּ יָת גַּרְמַי׃
32 אֲרֵי אִתְקַיָּמָא יִתְקַיֵּים פִּתְגָמָא דְּאִתְנַבֵּי בְּפִתְגָמָא
דַיָּיו עַל אֱגוֹרָא דִּי בְבֵיתְאֵל וְעַל כָּל בָּתֵּי בָּמָתָא דִּי בְקִרְוֵי שֹׁמְרוֹן׃
33 בָּתַר פִּתְגָמָא הָדֵין לָא תָב יָרָבְעָם מֵאָרְחֵיהּ בִּישְׁתָּא וְתָב
וַעֲבַד קָצָת מִן עַמָּא כּוּמְרֵי בָמָתָא דִּרְעֵי מְקָרֵיב יָת קָרְבָּנֵיהּ וְיהוֹן כּוּמְרִין לְבָמָתָא׃ 34 וַהֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין לְחוֹבֵי בֵּית יָרָבְעָם
וּלְגַמְרָא וּלְשֵׁיצָאָה מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃

יד

1 בְּעִידָנָא הַהִיא מְרַע אֲבִיָּה בַּר יָרָבְעָם׃
2 וַאֲמַר יָרָבְעָם לְאִתְּתֵיהּ קוּמִי כְעַן וְתִשְׁתַּנְּיִן וְלָא יְדְעוּן דְּאַתְּ אִתַּת יָרָבְעָם וְתֵהָכִין
לְשִׁילוֹ וְהָא תַמָּן אֲחִיָּה נְבִיָּא הוּא מַלִּיל עֲלַי לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל עַמָּא הָדֵין׃
3 וְתִסְבִּין בִּידִיךְ עֲשָׂרָה טוּלְמִין רְלֶחֶם וְכִסְנִין וּלוּעַ דְּרִבַּשׁ וְתֵהָכִין לְוָתֵיהּ וְהוּא יְחַוֵּי לִיךְ מָה יְהֵא לְרַבְיָא׃
4 וְעַבְדַת כֵּן אִתַּת יָרָבְעָם וְקָמַת וַאֲזַלַת לְשִׁילוֹ וַאֲתַת לְבֵית אֲחִיָּה וַאֲחִיָּה לָא יָכִיל לְמֶחֱזֵי אֲרֵי קָמָא עֵינוֹהִי מִסֵּיבָתֵיהּ׃

28 * Et abijt & inuenit corpus eius proiectum in via, & asinus & leo steterunt iuxta corpus, & non comedit leo corpus vel asinum, & non confregit asinum.

28 * καὶ ἐπορεύθη καὶ εὗρε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος καὶ ὁ λέων εἱστήκεισαν παρὰ τὸ σῶμα· καὶ οὐκ ἔφαγε ὁ λέων τὸ σῶμα ἢ τὸν ὄνον, καὶ οὐ συνέτριψε τὸν ὄνον.

29 * Et tulit propheta senex corpus hominis Dei, & imposuit illud super asinum, & reduxit illud in ciuitatem prophetæ senis, vt plangerent & sepelirent eum.

29 * καὶ ἦρεν ὁ προφήτης ὁ πρεσβύτης τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τὸν ὄνον, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὴν πόλιν τοῦ προφήτου τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ κόψασθαι καὶ θάψαι αὐτόν.

30 * Et posuit corpus eius in sepulchro suo, & planxit eum, Heu frater.

30 * καὶ ἔθηκεν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκόψαντο αὐτόν, οἰμὰι ἀδελφέ.

31 * Et factum est postquam planxerunt eum; & ait filijs suis, dicens: Si mortuus fuero, sepelite me in sepulchro isto, in quo homo Dei sepultus est in eo; iuxta ossa eius ponite me, vt saluentur ossa mea cum ossibus eius.

31 * καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ κόψασθαι αὐτόν, καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων· ἐὰν ἀποθάνω, θάψατέ με ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ τέθαπται ἐν αὐτῷ, παρὰ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ θέτε με, ἵνα σωθῇ τὰ ὀστᾶ μου μετὰ τῶν αὐτοῦ.

32 * Quia factum erit verbum quod locutus est in sermone Domini super altare quod in Bethel, & contra domos excelsorum quæ sunt in Samaria.

32 * ὅτι γενόμενον ἔσται τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ἐν λόγῳ κυρίου ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Βαιθήλ, καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους τῶν ὑψηλῶν τῶν ἐν Σαμαρείᾳ.

33 * Et post verbum hoc non reuersus est Hieroboam de malicia sua, & reuersus est & fecit de parte populi sacerdotes excelsorum. qui volebat, implebat manum suam, & fiebat sacerdos excelsorum.

33 * καὶ μετὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο οὐκ ἐπέστρεψεν Ιεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἱερέας τῶν ὑψηλῶν· ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο ἱερεὺς τῶν ὑψηλῶν.

34 * Et factum est verbum hoc in peccatum domui Hieroboam, & in destructionem, & in perditionem à facie terræ.

34 * καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ιεροβοάμ, καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

CAP. XIIII.

ιδ'.

1 * IN tempore illo ægrotauit Abia filius Hieroboam.

1 * Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠρρώστησεν Ἀβιὰ υἱὸς Ιεροβοάμ.

2 * Et vxori suæ dixit Hieroboam, Surge, & mutaberis; non cognoscent quòd tu vxor Hieroboam, & vades in Selo. Ecce illic Achia propheta, ipse locutus est ad me, quòd regnabo super populum hunc.

2 * καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ εἶπεν Ιεροβοάμ, διάσῃθι, καὶ ἀλλοιωθήσῃ, καὶ γνώσονται ὅτι σὺ γυνὴ Ιεροβοάμ, καὶ πορευθήσῃ εἰς σηλώ· ἰδοὺ ἐκεῖ Ἀχιὰ ὁ προφήτης, αὐτὸς ἐλάλησεν ἐπ' ἐμὲ τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον.

3 * Et tolle in manu tua decem panes, & collyria, & vas mellis, & ibis ad illum: ipse nunciabit tibi quid erit puero.

3 * καὶ λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου δέκα ἄρτους, καὶ κολλύρια, καὶ σάμινον μέλιτος, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς αὐτόν· αὐτὸς ἀναγγελεῖ σοι τί ἔσται τῷ παιδίῳ.

4 * Et fecit sic vxor Hieroboam, & surrexit & abijt in Selo, & intrauit in domum Achia, & homo senex ad videndum, & caligabant oculi eius præ senectute eius.

4 * καὶ ἐποίησεν οὕτω ἡ γυνὴ Ιεροβοάμ, καὶ διέστη καὶ ἐπορεύθη εἰς σηλώ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ἀχιά· καὶ ὁ ἀνὴρ θεωρῶν πρεσβύτερος τοῦ ἰδεῖν, καὶ ἠμβλυώπουν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ γήρους αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[28] Et iuit & inuenit cadauer eius proiectum in via, & asinum & leonem stantes propè cadauer, non comedit leo cadauer, & non fregit asinum. [29] Et tulit propheta mendax cadauer prophetæ Domini, & collocauit illud super asinum, & reduxit illud, & venit in ciuitatem prophetæ mendacis senis, ad plangendum & sepeliendum illud. [30] Et deduxit cadauer eius in sepulchrum suum, & lamentati sunt super illo; Heu super fratre meo. [31] Et fuit postquam sepelierunt illum, dixit filijs suis, dicendo: Cùm mortuus fuero, & sepelietis me in sepulchro in quo propheta Domini est sepultus: iuxta ossa eius ponite ossa mea.

[32] Nam firmando firmabitur verbum, quod vaticinatus est in verbo Domini contra aram, quæ est in Bethel, & contra omnes domos excelsorum quæ sunt in vrbibus Somron. [33] Post verba ista non redijt Ierobgham ex via sua mala, sed rediit & fecit partem è populo sacerdotes excelsorum. qui volebant, offerebant munus suum, & erant sacerdotes excelsorum.

[34] Et fuit res ista in reatum domus Ierabgham, & vt exterminaretur & perderetur è superficie terræ.

CAP. XIIII.

IN tempore illo malè habuit Abiah filius Ierabgham. [2] Et dixit Ierabgham vxori suæ, Surge nunc & muta te, vt non cognoscant quòd tu sis vxor Ierabgham: & ibis in Silo, & ecce ibi est Ahhiah propheta, ipse locutus est de me quòd futurus essem rex super populum hunc. [3] Et accipies in manu tua decem tortas panis, & placentas, & gutturnium mellis; & ibis ad eum, & ille indicabit tibi quid erit puero. [4] Et fecit sic vxor Ierabgham, & surrexit & iuit in Siloh, & venit in domum Ahhiah; & Ahhiah non poterat videre, & steterant oculi eius præ senectute eius.

5 * וַיהוָה אָמַר אֶל־אֲחִיָּהוּ הִנֵּה אֵשֶׁת־יָרָבְעָם
בָּאָה לִדְרֹשׁ דָּבָר מֵעִמָּךְ אֶל־בְּנָהּ כִּי־חֹלֶה הוּא
כָּזֶה וְכָזֶה תְּדַבֵּר אֵלֶיהָ וְיִהְיֶה כְּבֹאָהּ וְהֵיא מִתְנַכֵּרָה׃
6 * וַיְהִי כְּשָׁמְעַ אֲחִיָּהוּ אֶת־קוֹל רַגְלֶיהָ בָּאָה בַּפֶּתַח
וַיֹּאמֶר בֹּאִי אֵשֶׁת יָרָבְעָם לָמָּה זֶּה אַתְּ מִתְנַכֵּרָה
7 וַאֲנֹכִי שָׁלוּחַ אֵלַיִךְ קָשֶׁה׃ * לְכִי אִמְרִי לְיָרָבְעָם
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעַן אֲשֶׁר הֲרִמֹתִיךָ
מִתּוֹךְ הָעָם וָאֶתְּנְךָ נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
8 * וָאֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מִבֵּית דָּוִד וָאֶתְּנָהּ לָךְ
וְלֹא הָיִיתָ כְּעַבְדִּי דָוִד אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וַאֲשֶׁר
הָלַךְ אַחֲרַי בְּכָל־לְבָבוֹ לַעֲשׂוֹת רַק הַיָּשָׁר בְּעֵינָי׃
9 * וַתָּרַע לַעֲשׂוֹת מִכֹּל אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ וַתֵּלֶךְ
וַתַּעֲשֶׂה־לְּךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמַסֵּכוֹת לְהַכְעִיסֵנִי
וְאֹתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גַוֶּךָ׃
10 * לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל־בֵּית יָרָבְעָם וְהַכְרַתִּי
לְיָרָבְעָם מַשְׁתִּין בְּקִיר עָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל
וּבִעַרְתִּי אַחֲרֵי בֵּית־יָרָבְעָם כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגֶּלֶל עַד־
11 תֻּמּוֹ׃ * הַמֵּת לְיָרָבְעָם בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים
וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃
12 * וְאַתְּ קוּמִי לֵכִי לְבֵיתֵךְ בְּבֹאָה רַגְלַיִךְ הָעִירָה
13 וּמֵת הַיָּלֶד׃ * וְסָפְדוּ־לוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ
אֹתוֹ כִּי־זֶה לְבַדּוֹ יָבֹא לְיָרָבְעָם אֶל־קֶבֶר יַעַן
נִמְצָא־בוֹ דָּבָר טוֹב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית
14 יָרָבְעָם׃ * וְהֵקִים יְהוָה לוֹ מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יַכְרִית אֶת־בֵּית יָרָבְעָם זֶה הַיּוֹם וּמָה
15 גַּם־עָתָה׃ * וְהִבָּה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
יָנוּד הַקָּנֶה בַּמָּיִם וְנָתַשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה
הַטֹּבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לַאֲבוֹתֵיהֶם וְזֵרֵם מֵעֵבֶר
לַנָּהָר יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־אֲשֵׁרֵיהֶם מַכְעִיסִים
אֶת־יְהוָה׃

5 *Dixit aũt Dñs ad Ahiam, Ecce vxor
Hieroboã ingreditur vt conſulat te ſuper
B filio ſuo qui ægrotat. Hæc & hæc loquêris ei. Cùm ergo illa intraret & diſſimu-
6 laret ſe eſſe quæ erat: *Audiuit Ahias ſonitũ pedum eius introeuntis per oſtiũ, &
ait: Ingredere vxor Hieroboam, quare aliam te eſſe ſimulas? Ego aũt miſſus ſum
7 ad te durus nuncius. *Vade & dic Hieroboam: Hæc dicit Dñs Deus Iſrael, Quia
exaltaui te de medio populi, & dedi te du-
8 cem ſuper populũ meum Iſrael. *Et ſcidi
regnũ domus Dauid & dedi illud tibi, &
nõ fuiſti ſicut ſeruus meus Dauid, qui cuſtodiuit mãdata mea, & ſecutus eſt me in
toto corde ſuo, faciens quod placitũ eſſet
9 in conſpectu meo. *Sed operatus es malè
ſuper omnes qui fuerunt ante te, & feciſti
tibi deos alienos & conflatiles, vt me ad
iracundiam prouocares, me aũt proieciſti
10 poſt corpus tuum. *Idcircò ecce ego in-
ducam mala ſuper domũ Hieroboam, &
percutiã de Hieroboam mingentẽ ad pa-
C rietem clauſum & nouiſſimũ in Iſrael, &
mundabo reliquias domus Hieroboam, Inf. 16.b Inf. 21.f
ſicut mundari ſolet fimus vſq; ad purum.
11 *Qui mortui fuerint de Hieroboã in ci
uitate, comedent eos canes: qui aũt mortui fuerint in agro, vorabũt eos aues cæli,
12 quia Dñs locutus eſt. *Tu igitur ſurge &
vade in domũ tuã, & in ipſo introitu pe-
13 dum tuorũ in vrbem, morietur puer. *Et
planget eum omnis Iſrael & ſepeliet. iſte
D enim ſolus inferetur de Hieroboã in ſepulchrum quia inuentus eſt ſuper eo ſermo bonus à Dño Deo Iſrael in domo Hie
14 roboã. *Conſtituet aũt ſibi Dñs regem ſu
per Iſrael qui percutiet domũ Hieroboã
15 in hac die & in hoc tempore. *Et percutiet Dñs Deus Iſrael, ſicut moueri ſolet arundo in aqua. & euellet Iſrael de terra bona hac, quam dedit patribus eorũ, & ventilabit eos trans flumen, quia fecerũt ſibi lucos vt irritarent Dominum.

תרגום יונתן

5 וַיְיָ אֲמַר לַאֲחִיָּה וְהָא אִתַּת יָרָבְעָם אָתְיָא לְמִתְבַּע פִּתְגָמָא מִינָךְ עַל בְּרָהּ אֲרֵי מְמָרַע הוּא כְּדֵין וְכְדֵין תְּמַלֵּיל עִמָּהּ וְיְהֵי בְּמֵיעֲלָהּ וְהֵיא
מְשַׁחֲנָיָא: 6 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אֲחִיָּה יָת קַל רִיגְלָהָא עָלָה בְּתַרְעָא וַאֲמַר עוֹלִי אִתַּת יָרָבְעָם לְמָה דְנָן אַתְּ מְשַׁחֲנָיָא וַאֲנָא שְׁלִיחַ לְאִתְנַבָּאָה
עֲלָיִךְ פִּתְגָמִין קָשִׁין: 7 אֱיזִילִי אֱמָרִי לְיָרָבְעָם כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל חֲלַף דְאַפְרִישְׁתָךְ מִגּוֹ עַמָא וּמַנִיתָךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל
עַמִי יִשְׂרָאֵל: 8 וְאַעְדֵיתִי יָת מַלְכוּתָא מִבֵּית דָוִד וְיַהֲבְתָא לָךְ וְלָא הֲוֵיתָא כְּעַבְדִי דָוִד דְיִנְטַר פִּיקוּדַי וּדְהַלִיךְ בָּתַר פּוּלְחָנִי בְּכָל לִבֵּיהּ לְמֶעְבַּד
לְחוּד דְכָשַׁר קֳדָמַי: 9 וְאַבֵאִישְׁתָא לְמֶעְבַּד מִכֹּל דַהֲווֹ קַדָמָךְ וַאֲזַלְתְּ וְעַבַדְתְּ לָךְ טַעֲוָת עַמְמַיָא וּמַתֵּכָא לְאַרְגָזָא קֳדָמַי וּפוּלְחָנִי אַרְחֵיקְתָּ
מִקֳבֵיל עֵינָךְ: 10 בְּכֵן הָא אֲנָא מַיְתֵי בִּישְׁתָא עַל בֵּית יָרָבְעָם וְאֶשֵׁיצֵי לְיָרָבְעָם יָדַע מַרַע אֲחִיד וּשְׁבִיק בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲפַלֵי בָּתַר יָרָבְעָם כְּמָה
דְמְנַדְדִין בְּגֵלֵילָא עַד דְמִסְיְפִין: 11 דֵימוּת לְיָרָבְעָם בְּקִרְתָא יֵאכְלוּן כַּלְבַיָא וּדֵימוּת בְּחַקְלָא יֵאכְלוּן עוֹפָא דִשְׁמַיָא אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַיְיָ גְזַר כֵּן:
12 וְאַתְּ קוּמִי אֱזִילִי לְבֵיתִיךְ בְּמֵיעַל רִגְלַיִךְ לְקִרְתָא וַיְמוּת רַבְיָא: 13 וְיִסְפְּדוּן עֲלוֹהִי כָל יִשְׂרָאֵל וְיִקְבְּרוּן וְיֶהֱוֵי אֲרֵי דִין בִּלְחוֹדוֹהִי
יִתְכְּנֵישׁ לְיָרָבְעָם לְקִבְרָא חֲלַף דְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ פִּתְגָם קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בְּבֵית יָרָבְעָם: 14 וְיָקִים יְיָ קָדָמוֹהִי
מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל דְיִשֵׁצֵי יָת בֵּית יָרָבְעָם מַן דְקַיָם יוֹמָא דֵין וְאַף דְאִתְיְלִיד מִכֵּדֵין וּלְהַלָא:
15 וְיִמְחֵי יְיָ יָת יִשְׂרָאֵל כְּמָה דְנָאִיד קָנְיָא בְּמַיָא וְיֶעְקַר יָת יִשְׂרָאֵל מֵעַל אַרְעָא שַׁבְתָא הָדָא דְיָהַב לַאֲבָהָתְהוֹן וְיִגְלִינוּן מֵעִבָר פְּרָת
חֲלַף דַעֲבַדוּ יָת אֲשֵׁירֵיהוֹן מַרְגְזִין קֳדָם יְיָ:

5 * Et dixit Dominus ad Achia, Ecce vxor Hieroboam ingreditur, vt quærat verbum à te ſuper filio ſuo, quoniam ægrotus eſt; ſecundùm hoc & ſecundùm hoc loqueris ad eam. & factum eſt cùm intraret illa, & diſſimulabat.

6 * Et factum eſt cùm audiuit Achia ſonitum pedum eius ingrediente ea in oſtium, & ait: Ingredere vxor Hieroboam, quare tu diſſimulas? & ego ſum nuncius ad te durus.

7 * Abiens dic Hieroboam, Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Quia exaltaui te à medio populi, & dedi te ducem ſuper populum Iſrael:

8 * Et rupi regnum à domo Dauid, & dedi illud tibi, & non fuiſti ſicut ſeruus meus Dauid, qui cuſtodiuit mandata mea, & qui ambulauit poſt me in omni corde ſuo, ad faciendum rectum in oculis meis:

9 * Et malè operatus es vt faceres vltra omnes quicunque fuerant in conſpectu meo; & ambulaſti & feciſti tibi deos alienos, & conflatilia ad irritãdum me, & me proieciſti poſt te:

10 * Idcircò ecce ego induco malum in domum Hieroboam, & perimam Hieroboam mingentem ad parietem, & detentum, & relictum in Iſrael: & colligam Hieroboam vt colligitur fimus vſque dum conſumetur ipſe.

11 * Mortuum ex Hieroboam in ciuitate comedent canes, & mortuum in agro comedent volucres cæli, quia Dominus locutus eſt.

12 * Et tu ſurge vade in domum tuam: & cùm intrabunt pedes tui ciuitatem, morietur puer.

13 * Et plangent eum omnis Iſrael, & ſepelient eum, quia iſte ſolus inducetur Hieroboam ad ſepulchrum, quoniam inuentum eſt in eo verbum bonum de Domino Deo Iſrael in domo Hieroboam.

14 * Et ſuſcitabit Dominus ſibi regem ſuper Iſrael, qui percutiet domum Hieroboam hac die, & adhuc & nunc.

15 * Et percutiet Dominus Iſrael, ſicut mouetur arundo in aqua; & euellet Iſrael à ſummo terræ bonæ huius, quam dedit patribus eorum; & ventilabit eos à trans flumine, quia fecerunt lucos ſuos irritantes Dominum.

5 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀχιά, ἰδοὺ γυνὴ ἱεροβοὰμ εἰσέρχεται ἐκζητῆσαι ῥῆμα παρὰ σοῦ περὶ υἱοῦ αὐτῆς, ὅτι ἀρρωστός ἐστι, καὶ τοῦτο καὶ τοῦτο λαλήσεις πρὸς αὐτήν· καὶ ἐγένετο ἐν τῇ εἰσερχέσθαι αὐτὴν καὶ ἀπεξενοῦτο.

6 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχιὰ τὴν φωνὴν ποδῶν αὐτῆς εἰσερχομένης αὐτῆς ἐν τῷ αὐλίσματι· καὶ εἶπεν, εἴσελθε γυνὴ ἱεροβοάμ, ἱνατί τοῦτο σὺ ἀποξενοῦσαι; κἀγὼ εἰμὶ ἀπόλογος πρὸς σὲ σκληρός.

7 * πορεύθεῖσα εἶπον τῷ ἱεροβοάμ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀνθ' ὅσων ὕψωσά σε ἀπὸ μέσου τοῦ λαοῦ, καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν ἰσραήλ·

8 * καὶ ἔρρηξα τὴν βασιλείαν ἀπὸ οἴκου δαυίδ, καὶ ἔδωκα αὐτὴν σοί, καὶ οὐκ ἐγένου ὡς ὁ δοῦλός μου δαυίδ, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ὃς ἐπορεύθη ὀπίσω μου ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου.

9 * καὶ ἐπονηρεύσω τοῦ ποιῆσαι παρὰ πάντας ὅσοι ἐγένοντο εἰς πρόσωπόν μου· καὶ ἐπορεύθης καὶ ἐποίησας σεαυτῷ θεοὺς ἑτέρους καὶ χωνευτὰ τοῦ παροργίσαι με, καὶ ἐμὲ ἔρριψας ὀπίσω σου.

10 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω κακίαν πρὸς οἶκον ἱεροβοάμ, καὶ ἐξολεθρεύσω ἱεροβοὰμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον καὶ ἐπεχόμενον καὶ καταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ· καὶ ἐπιλέξω ἱεροβοὰμ καθὼς ἐπιλέγεται ἡ κόπρος ἕως τελεσθῆναι αὐτόν.

11 * τὸν τεθνηκότα τοῦ ἱεροβοὰμ ἐν τῇ πόλει καταφάγονται οἱ κύνες· καὶ τὸν τεθνηκότα ἐν τῷ ἀγρῷ καταφάγεται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι κύριος ἐλάλησε.

12 * καὶ σὺ ἀνάστα πορεύθητι εἰς οἶκόν σου, καὶ ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι τοὺς πόδας σου τὴν πόλιν, ἀποθανεῖται τὸ παιδάριον.

13 * καὶ κόψονται αὐτὸν πᾶς ἰσραήλ, καὶ θάψουσιν αὐτόν, ὅτι οὗτος μόνος εἰσελεύσεται τῷ ἱεροβοὰμ πρὸς τάφον, ὅτι εὑρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἐν οἴκῳ ἱεροβοάμ.

14 * καὶ ἀναστήσει κύριος ἑαυτῷ βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, ὃς πλήξει τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἔτι καὶ γε νῦν.

15 * καὶ πλήξει κύριος τὸν ἰσραήλ, καθὰ κινεῖται ὁ κάλαμος ἐν τῷ ὕδατι· καὶ ἐκριζώσει τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς ἔδωκε τοῖς πατράσιν αὐτῶν· καὶ λικμήσει αὐτοὺς ἀπὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ· ἀνθ' ὅσων ἐποίησαν τὰ ἄλση αὐτῶν παροργίζοντες τὸν κύριον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et Dominus dixit ad Ahhiahu, Ecce vxor Ierabgham venit vt quærat verbum ex te ſuper filio ſuo, quia malè habet: ſic & ſic loquêris cum ea. & fuit cùm ingrederetur ipſa, erat mutata. 6 Et fuit cùm audiſſet Ahhiah ſtrepitum pedum illius introeuntis portam, dixit, Intra vxor Ierabgham: vt quid mutata es? Et ego miſſus ſum ad vaticinandum contra te verba dura. 7 Abi dic Ierabgham, Sic dixit Dominus Deus Iſrael: Propterea quòd ſeparaui te de medio populi, & præpoſui te vt eſſes rex ſuper populum meum Iſrael.

8 Et tranſtuli regnum de domo Dauid, & dedi illud tibi, ſed non fuiſti ſicut ſeruus meus Dauid, qui cuſtodiuit præcepta mea, & qui ambulauit poſt cultum meum in toto corde ſuo, faciendo tantummodo quod rectum eſt ante me. 9 Sed malè feciſti faciendo præ omnibus qui fuerunt ante te, & iuiſti & feciſti tibi Errorem gentium, & conflatile, vt irritares me; & cultum meum elongaſti è regione oculorum tuorum. 10 Idcircò ecce ego adduco malum ſuper domum Ierabgham, & exterminabo de Ierabgham cognoſcentem cognitionem, clauſum, & derelictum in Iſrael: & auferam poſt Ierabgham, ſicut qui remouent ſtercus quouſque finiant.

11 Eum qui mortuus fuerit de Ierabgham in vrbe, comedent canes, & eum qui mortuus fuerit in agro, comedent aues cœli, quia dicto Domini decretum ſic eſt. 12 Et tu ſurge & abi in domum tuam; cùm intrauerint pedes tui vrbem, morietur puer. 13 Et lamentabuntur ſuper illũ omnis Iſrael, & ſepelient eum; quia hic ſolus congregabitur de Ierabgham in ſepulchrum, propterea quòd inuenta ſit in eo res quæ recta eſt ante Dominum Deum Iſrael in domo Ierabgham. 14 Et ſuſcitabit Dominus ante ſe regem ſuper Iſrael, qui exterminabit domum Ierabgham, eum qui viuit hodie, & etiam qui gignetur ex nunc & vltra.

15 Et percutiet Dominus Iſrael, ſicut agitatur canna in aquis; & euellet Iſrael de terra bona hac quam dedit patribus eorum, & tranſmigrare faciet vltra Perath; propterea quòd fecerunt lucos ſuos, irritantes Dominum.

16 * וְיִתֵּן אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּגִלַּל חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר
חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
17 * וַתָּקָם אֵשֶׁת יָרָבְעָם וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא תִּרְצָתָה
הֶיא בָּאָה בְּסַף־הַבָּיִת וְהַנַּעַר מֵת׃
18 * וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֲחִיָּהוּ הַנָּבִיא׃
19 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יָרָבְעָם אֲשֶׁר נִלְחָם וַאֲשֶׁר מָלָךְ
הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
20 * וְהַיָּמִים אֲשֶׁר־מָלַךְ יָרָבְעָם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם
שָׁנָה וַיִּשְׁכַּב עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
21 * וּרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מָלַךְ בִּיהוּדָה בֶּן־
אֶרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמָלְכוֹ וְשֶׁבַע
עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־בָּחַר
יְהוָה לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית׃
22 * וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ
מִכֹּל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם בְּחַטֹּאתָם אֲשֶׁר חָטָאוּ׃
23 * וַיִּבְנוּ גַם־הֵמָּה לָהֶם בָּמוֹת וּמַצֵּבוֹת וַאֲשֵׁרִים
עַל כָּל־גִּבְעָה גְבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃
24 * וְגַם־קָדֵשׁ הָיָה בָּאָרֶץ עָשׂוּ כְּכֹל הַתּוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
25 * וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה
שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלִָם׃
26 * וַיִּקַּח אֶת־אֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־אוֹצְרוֹת בֵּית
הַמֶּלֶךְ וְאֶת־הַכֹּל לָקָח וַיִּקַּח אֶת־כָּל־מָגִנֵּי הַזָּהָב
אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה׃ 27 * וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
תַּחְתָּם מָגִנֵּי נְחֹשֶׁת וְהִפְקִיד עַל־יַד שָׂרֵי הָרָצִים
הַשֹּׁמְרִים פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ 28 * וְהָיָה מְדֵי־בֹא
הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה יְשָׂאוּם הָרָצִים וְהֵשִׁיבוּם אֶל־
תָּא הָרָצִים׃

16 * Et tradet Dñs Deus Israel propter peccata Hieroboam qui peccauit & peccare
17 fecit Israel. * Surrexit itaque vxor Hieroboam, & abijt, & venit in Thersa. Cúmq;
illa ingrederetur limen domus, puer mor
18 tuus est; * Et sepelierunt eum, & planxit
eum omnis Israel iuxta sermonem Domini qué locutus est in manu serui sui Ahiæ
19 prophetæ. * Reliqua autem verborũ Hie
roboam quomodo pugnauerit, & quomodo regnauerit, ecce scripta sunt in libro
20 verborũ dierũ regũ Israel. * Dies aũt quibus regnauit Hieroboã, viginti duo anni
F sunt. Et dormiuit Hieroboam cũ patribus suis, regnauítque Nadab filius eius p 1. Paral. 21.6
21 eo. * Porrò Roboam filius Salomonis regnauit in Iuda. Quadraginta & vnius anni erat Roboam, cùm regnare cœpisset, &
decé & septem annis regnauit in Ierusalé
ciuitate quam elegit Dñs vt poneret nomen suũ ibi ex omnibus tribubus Israel.
Nomen autem matris eius Naama Ama-
22 nites. * Et fecit Iudas malum coram Domino & irritauerunt eum super omnibus
quæ fecerant patres eorum in peccatis
23 suis quæ peccauerunt. * Ædificauerunt
enim & ipsi sibi aras & statuas, & lucos super omnem collem excelsum, & subter o-
24 mnem arborem frondosam. * Sed & effœminati fuerunt in terra, fecerúntq; omnes
abominationes gentium quas attriuit Do
25 minus ante faciem filiorum Israel. * In
quinto aũt anno regni Roboam, ascendit
26 Sesac rex Ægypti in Ierusalem. * Et tulit
G thesauros domus Dñi, & thesauros regios & vniuersa diripuit, scuta quoque aurea q̃
27 fecerat Salomõ. * Pro quibus fecit rex Roboã scuta ærea, & tradidit ea in manu ducum scutariorum & eorũ qui excubabant
28 ante ostium domus regis. * Cúmq; ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui præeundi habebant officiũ, &
postea reportabant ad armamentarium
scutariorum.

תרגום יונתן

16 וְיִמְסַר יְיָ יָת יִשְׂרָאֵל בְּדֵיל חוֹבֵי יָרָבְעָם דְּחָב וְדַחֲייֵב יָת יִשְׂרָאֵל׃ 17 וְקָמַת אִתַּת יָרָבְעָם וְאָזְלַת וַאֲתַת לְתִרְצָה הִיא עַלַת בְּסִיפָּא
דְּבַיְתָא וְרָבְיָא מִית׃ 18 וּקְבָרוּ יָתֵיהּ וּסְפָדוּ עֲלוֹהִי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּפִתְגָמָא דְיְיָ דְמַלֵּיל בְּיַד עַבְדֵיהּ אֲחִיָּה נְבִיָּא׃ 19 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יָרָבְעָם
דְּאַגִּיחַ קְרָבָא וְדְמַלַּךְ הָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 20 וְיוֹמָיָא דְמַלַּךְ יָרָבְעָם עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין
וּשְׁכִיב עִם אֲבָהָתוֹהִי וּמְלַךְ נָדָב בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 21 וְרַחַבְעָם בַּר שְׁלֹמֹה מְלַךְ עַל דְּבֵית יְהוּדָה בַּר אַרְבְּעִין וְחַד שְׁנִין רַחַבְעָם כַּד
מְלַךְ וּשְׁבַע עֶשְׂרֵי שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם קַרְתָּא דְאִתְרְעִי יְיָ לְאַשְׁרָאָה יָת שְׁכִינְתֵּיהּ מִכָּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל וְשׁוּם אִמֵּיהּ נַעֲמָה מִבְּנֵי עַמּוֹן׃
22 וַעֲבַדוּ דְּבֵית יְהוּדָה דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וְאַרְגִּיזוּ קֳדָמוֹהִי מִכָּל דַּעֲבַדוּ אֲבָהָתְהוֹן בְּחוֹבֵיהוֹן דְּחָבוּ׃
23 וּבְנוֹ אַף אִינוּן לְהוֹן בָּמָן וְקָמָן וַאֲשֵׁרִין עַל כָּל רָמָא מְנַטְלָא וּתְחוֹת כָּל אִילָן עָבוֹף׃ 24 וַאַף נַפְקַת בָּרָא הֲוָה בְּאַרְעָא עֲבַדוּ
כְּכָל תּוֹעֲבַת עַמְמַיָּא דְּהָרִיךְ יְיָ מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
25 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא חֲמִשֵׁתָא לְמַלְכָּא רַחַבְעָם סְלִיק שִׁישַׁק מַלְכָּא דְמִצְרַיִם עַל יְרוּשְׁלֵם׃
26 וּנְסִיב יָת כָּל מָאנֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְיָת אוֹצְרֵי בֵּית מַלְכָּא וְנָסִיב וּנְסִיב יָת כָּל מָגִנֵּי דַהֲבָא דַעֲבַד שְׁלֹמֹה׃
27 וַעֲבַד מַלְכָּא רַחַבְעָם חִלּוּפֵיהוֹן מָגִנֵּי נְחָשָׁא וּמַנִּי עַל יַד רַבָּנֵי רָהֲטַיָּא דְנָטְרִין תְּרַע בֵּית מַלְכָּא׃
28 וַהֲוֵי בְּזִמְנָא דְעָלִיל מַלְכָּא לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ נְסָבִין לְהוֹן רָהֲטַיָּא וּמְתִיבִין לְהוֹן לְדוּבָא רָהֲטַיָּא׃

16 * καὶ δώσει κύριος τὸν Ισραὴλ χάριν ἁμαρτιῶν Ιεροβοάμ, ὃς ἥμαρτε καὶ ὃς ἐξήμαρτεν Ισραήλ.

17 * καὶ ἀνέστη ἡ γυνὴ Ιεροβοάμ καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν Θερσά· καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθεν ἐν τῷ προθύρῳ τοῦ οἴκου, καὶ τὸ παιδάριον ἀπέθανε.

18 * καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐκόψατο αὐτὸν πᾶς Ισραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ Αχιὰ τοῦ προφήτου.

19 * καὶ περισσὸν ῥῆμα τοῦ Ιεροβοάμ ὅσα ἐπολέμησε καὶ ὅσα ἐβασίλευσεν, ἰδοὺ αὐτὰ γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου ῥημάτων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ισραήλ.

20 * καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσεν Ιεροβοὰμ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε ναδαβ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

21 * καὶ Ροβοὰμ υἱὸς Σολομὼν ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ιούδα, υἱὸς τεσσαράκοντα καὶ ἑνὸς ἐτῶν Ροβοάμ, ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν· καὶ ἑπτακαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ιερουσαλὴμ τῇ πόλει ἐν ᾗ ἐξελέξατο κύριος θεῖναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐκ πασῶν φυλῶν τοῦ Ισραήλ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ναάμα ἡ Αμανίτις.

22 * καὶ ἐποίησεν Ιούδας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου· καὶ παρεζήλωσεν αὐτὸν ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν αἷς ἥμαρτον.

23 * καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς ὑψηλὰ καὶ στήλας καὶ ἄλση ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου
24 συσκίου. * καὶ σωδεσμος ἐγένετο ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐποίησεν κατὰ πάντων τῶν βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ισραήλ.

25 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πέμπτῳ βασιλεύοντος ροβοάμ, ἀνέβη Σουσακὶ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ Ιερουσαλήμ·

26 * καὶ ἔλαβε πάντας θησαυροὺς οἴκου κυρίου καὶ θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα ἔλαβε, καὶ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε Σολομών.

27 * καὶ ἐποίησε ροβοὰμ ὁ βασιλεὺς ὅπλα χαλκᾶ ἀντ' αὐτῶν· καὶ ἐπέθετο ἐπ' αὐτῶν οἱ ἡγούμενοι τῶν σωματοφυλάκων οἱ φυλάσσοντες τὸν πυλῶνα οἴκου τοῦ βασιλέως.

28 * καὶ ἐγένετο ὡς δὲ εἰσεπορεύετο ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου, ἦρον αὐτὰ οἱ σωματοφύλακες καὶ ἀπεφέροντο αὐτὰ εἰς τὸ θεὲ τῶν σωματοφυλάκων.

16 *Et tradet Dominus Iſrael gratia peccatorum Hieroboam, qui peccauit & qui peccare fecit Iſrael.*

17 *Et ſurrexit vxor Hieroboam & abijt in Therſa, & factũ eſt cùm ingrederetur in veſtibulum domus, & puer mortuus eſt.*

18 *Et ſepelierunt eum, & planxerunt eum omnis Iſrael ſecundùm verbum Domini, quod locutus eſt in manu ſerui ſui Achia prophetæ.*

19 *Et reliquum verbum Hieroboam quãtum bellauit, & quantum regnauit, ecce ea ſcripta in libro verborum dierum regum Iſrael.*

20 *Et dies quibus regnauit Hieroboam viginti & duo anni, & dormiuit cum patribus ſuis, & regnauit Nadab filius eius pro eo.*

21 *Et Roboam filius Salomonis regnauit in Iuda: filius quadraginta & vnius annorum Roboam cùm regnaret ipſe, & ſeptendecim annis regnauit in Hieruſalem ciuitate in qua elegit Dominus vt poneret nomen ſuum ibi ex omnibus tribubus Iſrael; & nomen matris eius Naama Amanitis.*

22 *Et fecit Iudas malum coram Domino; & æmulatus eſt eum in omnibus quæ fecerũt patres ſui, & in peccatis ſuis quæ peccauerunt.*

23 *Et ædificauerunt ſibi excelſa, & ſtatuas, & lucos ſuper omnem collem excelſum, & ſubter omne lignum frondoſum.*

24 *Et coniuratio facta eſt in terra, & fecit ab omnibus abominationibus gentium, quas abſtulit Dominus à facie filiorum Iſrael.*

25 *Et factum eſt in anno quinto, regnante Roboam, aſcendit Suſac rex Ægypti in Hieruſalem.*

26 *Et tulit omnes theſauros domus Domini, & theſauros domus regis, & vniuerſa cepit, & ſcuta aurea quæ fecit Salomon.*

27 *Et fecit Roboam rex ſcutaærea pro eis, & præpoſiti erant ſuper ea duces præcurſorum, cuſtodientes portam domus regis.*

28 *Et factum eſt vt ingreſſus eſt rex in domum Domini, portabant ea præcurſores & firmabant ea in thalamum præcurſorum.*

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et tradet Dominus Iſrael ob reatus Ierabgham, qui peccauit & peccare fecit Iſrael. 17 Et ſurrexit vxor Ierabgham, & abijt, & venit in Thirſzah: ipſa intrante limen domus, puer mortuus eſt. 18 Et ſepelierunt illum & lamentati ſunt ſuper illum omnis Iſrael, iuxta verbum Domini quod locutus fuerat per manum ſerui ſui Ahhiah prophetæ. 19 Et reliquum verborum Ierabgham quomodo iniuerit bellum, & quomodo regnauerit, ecce illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael.

20 Et dies quibus regnauit Ierabgham, fuerunt viginti & duo anni; & dormiuit cum patribus ſuis, & regnauit Nadab filius eius pro eo.

21 Et Rehhabgham filius Selomoh regnauit ſuper viros domus Iehudah: filius quadraginta & vnius annorũ erat Rehhabgham quando regnauit, & ſeptendecim annis regnauit in Ieruſalem, ciuitate in qua complacuit ſibi Dominus ponere maieſtatem ſuam ibi præ omnibus tribubus Iſrael, & nomen matris eius Naghamah, de filijs Ghamon. 22 Et fecerunt *populi* domus Iehudah, quod malum erat ante Dominum, & irritauerunt eum magis, quàm omnia quæ fecerant maiores eorum, peccatis ſuis quæ peccauerũt. 23 Et ædificauerunt etiam ipſi ſibi excelſa, & ſtatuas & lucos ſuper omnem collem eleuatum, & ſub omni arbore frondoſa. 24 Et etiam ſcortum fuit in terra: fecerunt ſecundùm omnem abominationem gentium quas elecit Dominus ante filios Iſrael.

25 Et fuit anno quinto regis Rehhabgham, aſcendit Siſak rex Miſzraim contra Ieruſalem.

26 Et cepit omnia vaſa domus ſanctuarij Domini & theſauros domus regis, & omnia cepit, & cepit omnia ſcuta auri quæ fecerat Selomoh. 27 Et fecit rex Rehhabgham pro eis ſcuta æris, & depoſuit in manu magiſtrorum curſorum, qui cuſtodiebant portam domus regis. 28 Et fuit tempore quo veniebat rex in domum ſanctuarij Domini, accipiebant ea curſores, & referebant illa in conclaue curſorum.

29 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי רְחַבְעָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵמָּה
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
30 * וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין־רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם
31 כָּל־הַיָּמִים׃ * וַיִּשְׁכַּב רְחַבְעָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית
וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

טו

1 * וּבִשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ יָרָבְעָם
בֶּן־נְבָט מָלַךְ אֲבִיָּם עַל־יְהוּדָה׃
2 * שָׁלֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה
3 בַּת־אֲבִישָׁלוֹם׃ * וַיֵּלֶךְ בְּכָל־חַטֹּאוֹת אָבִיו
אֲשֶׁר־עָשָׂה לְפָנָיו וְלֹא־הָיָה לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־
4 יְהוָה אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִד אָבִיו׃ * כִּי לְמַעַן דָּוִד
נָתַן יְהוָה אֱלֹהָיו לוֹ נִיר בִּירוּשָׁלִַם לְהָקִים אֶת־
בְּנוֹ אַחֲרָיו וּלְהַעֲמִיד אֶת־יְרוּשָׁלִָם׃
5 * אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אֶת־הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וְלֹא־
סָר מִכֹּל אֲשֶׁר צִוָּהוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו רַק בִּדְבַר אוּרִיָּה
6 הַחִתִּי׃ * וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין־רְחַבְעָם וּבֵין
יָרָבְעָם כָּל־יְמֵי חַיָּיו׃
7 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲבִיָּם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־
הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה
וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אֲבִיָּם וּבֵין יָרָבְעָם׃
8 * וַיִּשְׁכַּב אֲבִיָּם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר
9 דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אָסָא בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ * וּבִשְׁנַת עֶשְׂרִים
לְיָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ אָסָא עַל־יְהוּדָה׃
10 * וְאַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם
אִמּוֹ מַעֲכָה בַּת־אֲבִישָׁלוֹם׃
11 * וַיַּעַשׂ אָסָא הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּדָוִד אָבִיו׃
12 * וַיְבַעֵר הַקְּדֵשִׁים מִן־הָאָרֶץ וַיְסַר אֶת־כָּל־
הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָיו׃

29 * Reliqua aũt ſermonum Roboam & omnia quæ fecit, ecce ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iuda.
30 * Fuítq; bellum inter Roboam & Hie-
31 roboam cunctis diebus. * Dormiuítque Roboam cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum eis in ciuitate Dauid. Nomen autem matris eius Naama Amanitis. Et re-
* gnauit Abia filius eius pro eo.

CAP. XV.

1 IGitur in octauo decimo anno regni 2. Paral. 13.a
A Hieroboam filij Nabath, regnauit Abia
2 ſuper Iudam. * Tribus annis regnauit in
Ieruſalem. Nomen matris eius Maacha fi
3 lia Abeſſalon. * Ambulauítque in omnibus peccatis patris ſui quæ fecerat ante eum, nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo ſuo ſicut cor Dauid patris eius.
4 * Sed propter Dauid dedit ei Dñs Deus ſuus lucernam in Ieruſalem, vt ſuſcitaret filiũ eius poſt eum, & ſtatueret Ieruſalem;
5 *Eò quòd feciſſet Dauid rectum in oculis Dñi, & nõ declinaſſet ab omnibus, quę præceperat ei cunctis diebus vitæ ſuæ, ex-
6 cepto ſermone Vriæ Ethæi. * Attamen
B bellum fuit inter Roboam & Hieroboam
7 omni tempore vitæ eius. * Reliqua autẽ 2. Paral. 14.a
ſermonũ Abiæ & omnia quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in libro verborũ dierum regum Iuda? Fuítque prælium inter Abiam & inter Hieroboam.
8. * Et dormiuit Abia cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in ciuitate Dauid; re-
9 gnauítque Aſa filius eius pro eo. *In anno ergo viceſimo Hieroboam regis Iſrael, regnauit Aſa rex Iuda.
10 *Et quadraginta & vno anno regnauit in Ieruſalem. Nomen matris eius Maacha filia Abeſſalon.
11 * Et fecit Aſa rectum ante conſpectum Domini, ſicut Dauid pater eius.
12 *Et abſtulit effœminatos de terra, purgauítque vniuerſas ſordes idolorum quæ fecerant patres eius.

תרגום יונתן

29 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי רְחַבְעָם וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה׃
30 וּקְרָבָא הֲוָת בֵּין רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל יוֹמַיָּא׃ 31 וּשְׁכִיב רְחַבְעָם עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר עִם אֲבָהָתוֹהִי בְּקִרְתָּא
דְּדָוִיד וְשׁוּם אִמֵּיהּ נַעֲמָה דְּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמְלַךְ אֲבִיָּם בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

טו

1 וּבְשַׁתָּא תְּמַנְיָא עֶשְׂרֵי לְמַלְכָּא יָרָבְעָם בַּר נְבָט
מְלַךְ אֲבִיָּם עַל דְּבֵית יְהוּדָה׃ 2 תְּלַת שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ מַעֲכָה בַּת אֲבִישָׁלוֹם׃ 3 וַאֲזַל בְּכָל
חוֹבֵי אֲבוּהִי דַּעֲבַד קֳדָמוֹהִי וְלָא הֲוָה לִבֵּיהּ שְׁלִים בְּדַחֲלָתָא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ כִּלְבָּא דְּדָוִד אֲבוּהִי׃ 4 אֲרֵי בְּדִיל דָּוִד קָיֵם יְיָ אֱלָהֵיהּ לֵיהּ
לְמֵיהַב לֵיהּ בִּירוּשְׁלֵם לְאַקָּמָא יָת בְּרֵיהּ בָּתְרוֹהִי וּלְקַיָּמָא יָת יְרוּשְׁלֵם׃ 5 דַּעֲבַד דָּוִד יָתְהוֹן דְּכָשֵׁר קֳדָם יְיָ וְלָא סְטָא מִכֹּל דְּפַקֵּדְיֵהּ כָּל יוֹמֵי
חַיּוֹהִי לְחוֹד בְּפִתְגָמָא אוּרְיָה חִיתָּאָה׃ 6 וּקְרָבָא הֲוָה בֵּין רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי׃ 7 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי אֲבִיָּם וְכָל דַּעֲבַד
הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה וּקְרָבָא הֲוָה בֵּין אֲבִיָּם וּבֵין יָרָבְעָם׃ 8 וּשְׁכִיב אֲבִיָּם עִם אֲבָהָתוֹהִי
וְקַבְּרוּ יָתֵיהּ בְּקִרְתָּא דְּדָוִד וּמְלַךְ אָסָא בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 9 וּבְשַׁתַּת עֶשְׂרִין לְיָרְבְעָם מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מְלַךְ אָסָא עַל שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה׃
10 וְאַרְבְּעִין וְחָדָא שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ מַעֲכָה בַּת אֲבִישָׁלוֹם׃ 11 וַעֲבַד אָסָא דְּכָשֵׁר קֳדָם יְיָ כְּדָוִד אֲבוּהִי׃
12 וּפַלֵּי נַפְקַת בָּרָא מִן אַרְעָא וְאַעְדִּי יָת כָּל טָעוָתָא דַּעֲבַדוּ אֲבָהָתוֹהִי׃

29 * Et reliqua ſermonum Roboam & omnia quæ fecit, nonne hæc ſcripta in libro ſermonum dierum regum Juda?

30 * Et bellum fuit inter Roboam & Hieroboam cunctis diebus.

31 * Et dormiuit Roboam cum patribus ſuis; & ſepelitur cum patribus ſuis in ciuitate Dauid; & nomen matris eius Naama Ammanitis, & regnauit Abia filius eius pro eo.

CAP. XV.

1 IN octauo decimo anno regnante Hieroboam filio Nabat, regnat Abia filius Roboam ſuper Judam.

2 * Et tribus annis regnauit in Hieruſalem, & nomen matris ſuæ Maacha filia Abeſalom.

3 * Et ambulauit in omnibus peccatis patris ſui quæ fecerat ante eum, & non erat cor eius perfectum cum Domino Deo ſuo, ſicut cor Dauid patris ſui.

4 * Quia propter Dauid dedit ei Dominus Deus ſuus reliquias in Hieruſalē, vt ſtatueret filios eius poſt eum, & ſtatueret Hieruſalem:

5 * Vt fecit Dauid rectum coram Domino, & non declinauit ab omnibus quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ ſuæ, præterquam in ſermone Vriæ Chettæi.

6 * Et bellū fuit inter Roboam & inter Hieroboam omnibus diebus vitæ eius.

7 * Et reliqua ſermonum Abia & omnia quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Juda? & prælium fuit inter Abia & inter Hieroboam.

8 * Et dormiuit Abia cum patribus ſuis, & ſepelitur in ciuitate Dauid; & regnauit Aſa filius eius pro eo.

9 * In anno viceſimo Hieroboam regis Iſrael regnat Aſa ſuper Judam.

10 * Et quadraginta & vno anno regnauit in Hieruſalem, & nomen matris eius Maacha filia Abeſalom.

11 * Et fecit Aſa rectum coram Domino, ſicut Dauid pater eius.

12 * Et abſtulit iniciatos à terra, et abſtulit vniuerſas abominationes quæ fecerunt patres eius.

29 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ροβοὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

30 * καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ροβοὰμ καὶ ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας.

31 * καὶ ἐκοιμήθη ροβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ· καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ νααμὰ ἡ ἀμμανίτις· καὶ ἐβασίλευσεν ἀβιὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

ιέ.

1 * Ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύοντος ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, βασιλεύει ἀβιὰ υἱὸς ροβοὰμ ἐπὶ ἰούδαν.

2 * καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ μαάχα θυγάτηρ ἀβεσαλώμ.

3 * καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσαις ἁμαρτίαις ἃς ἐποίησεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

4 * ὅτι διὰ δαυὶδ ἔδωκεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ καταλείμμα ἐν ἱερουσαλήμ, ἵνα στήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτόν, καὶ στήσῃ τὴν ἱερουσαλήμ·

5 * ὡς ἐποίησε δαυὶδ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, καὶ οὐκ ἐξέκλινεν ἀπὸ παντῶν ὧν ἐνετείλατο αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐν ῥήματι οὐρίου τοῦ χετταίου.

6 * καὶ πόλεμος ἦν μεταξὺ ροβοὰμ καὶ μεταξὺ ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

7 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀβιὰ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀβιὰ καὶ ἀναμέσον ἱεροβοάμ.

8 * καὶ ἐκοιμήθη ἀβιὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ· καὶ ἐβασίλευσεν ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

9 * ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ εἰκοστῷ τοῦ ἱεροβοὰμ βασιλέως τοῦ ἰσραὴλ βασιλεύει ἀσὰ ἐπὶ ἰούδαν.

10 * καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ μααχὰ θυγάτηρ ἀβεσαλώμ.

11 * καὶ ἐποίησεν ἀσὰ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

12 * καὶ ἀφεῖλε τοὺς τελεσμοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐξῆρε πάντα τὰ ἐδελύγματα ἃ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Et reliquum verborum Rehhabgham & omnia quæ fecit, nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah? 30 Et bellum fuit inter Rehhabgham & inter Ierabgham omnibus diebus. 31 Et dormiuit Rehhabgham cum patribus ſuis; & ſepultus eſt cum patribus ſuis in vrbe Dauid, & nomen matris eius Naghamah, quæ erat de filijs Ghamon, & regnauit Abiam filius eius pro eo.

CAP. XV.

ANno autem decimo octauo regis Ierabgham filij Nebath regnauit Abiam ſuper *populum* domus Iehudah. 2 Tribus annis regnauit in Ieruſalem, & nomen matris eius Maghachah filia Abiſalom. 3 Et ambulauit in omnibus peccatis patris ſui, quæ fecerat ante eum, & non fuit cor eius perfectum in timore Domini Dei ſui, ſicut cor Dauid patris ſui. 4 Nam propter Dauid firmauit Dominus Deus illi regnum in Ieruſalem, ſuſcitando filium eius poſt eum, & firmando Ieruſalem. 5 Quòd feciſſet Dauid quod rectum erat ante Dominum, neque declinaſſet ab omnibus quæ præceperat ei omnibus diebus vitæ ſuæ, præterquam in re Vriah Hhithæi. 6 Et bellum fuit inter Rehhabgham & Ierabgham omnibus diebus vitæ illius.

7 Et reliquum verborum Abiam & omnia quæ fecit, nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah? & bellum fuit inter Abiam & inter Ierabgham. 8 Et dormiuit Abiam cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in vrbe Dauid, & regnauit Azza filius eius pro eo. 9 Et anno viceſimo Ierabgham regis Iſrael, regnauit Azza ſuper tribum domus Iehudah.

10 Et quadraginta & vno annis regnauit in Ieruſalem, & nomen matris eius Maghachah filia Abiſalom.

11 Et fecit Azza quod rectum erat ante Dominum ſicut Dauid pater eius. 12 Et extirpauit ſcorta de terra, & amouit omnem errorem quem fecerant patres eius.

13 * וְגַם אֶת־מַעֲכָה אִמּוֹ הֵסִירָהּ מִגְּבִירָה אֲשֶׁר־
עָשְׂתָה מִפְלֶצֶת לָאֲשֵׁרָה וַיִּכְרֹת אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ
וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן׃

14 * וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ רַק לְבַב־אָסָא הָיָה שָׁלֵם
15 עִם־יְהוָה כָּל־יָמָיו׃ * וַיָּבֵא אֶת־קָדְשֵׁי אָבִיו
וְקָדְשָׁיו בֵּית יְהוָה כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלִים׃

16 * וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־
17 יִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵיהֶם׃ * וַיַּעַל בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת יֹצֵא וָבָא
18 לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ * וַיִּקַּח אָסָא אֶת־כָּל־
הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַנּוֹתָרִים בְּאוֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־
אוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּנֵם בְּיַד עֲבָדָיו וַיִּשְׁלָחֵם
הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶל־בֶּן־הֲדַד בֶּן־טַבְרִמֹּן בֶּן־חֶזְיוֹן
מֶלֶךְ אֲרָם הַיֹּשֵׁב בְּדַמֶּשֶׂק לֵאמֹר׃

19 * בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶיךָ בֵּין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ הִנֵּה
שָׁלַחְתִּי לְךָ שֹׁחַד כֶּסֶף וְזָהָב לֵךְ הָפֵר אֶת־בְּרִיתְךָ
אֶת־בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיַעֲלֶה מֵעָלָי׃

20 * וַיִּשְׁמַע בֶּן־הֲדַד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא וַיִּשְׁלַח אֶת־
שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ עַל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ אֶת־
עִיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֶת־אָבֵל בֵּית־מַעֲכָה וְאֵת כָּל־
כִּנְרוֹת עַל כָּל־אֶרֶץ נַפְתָּלִי׃

21 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בַּעְשָׁא וַיֶּחְדַּל מִבְנוֹת אֶת־הָרָמָה
22 וַיֵּשֶׁב בְּתִרְצָה׃ * וְהַמֶּלֶךְ אָסָא הִשְׁמִיעַ אֶת־
כָּל־יְהוּדָה אֵין נָקִי וַיִּשְׂאוּ אֶת־אַבְנֵי הָרָמָה
וְאֶת־עֵצֶיהָ אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא וַיִּבֶן בָּם הַמֶּלֶךְ אָסָא
אֶת־גֶּבַע בִּנְיָמִן וְאֶת־הַמִּצְפָּה׃

23 * וְיֶתֶר כָּל־דִּבְרֵי אָסָא וְכָל־גְּבוּרָתוֹ וְכֹל־אֲשֶׁר
עָשָׂה וְהֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנָה הֲלֹא־הֵמָּה כְּתוּבִים עַל־
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה רַק לְעֵת זִקְנָתוֹ
חָלָה אֶת־רַגְלָיו׃

13 *Insuper & Maacham matrẽ ſuam amouit ne eſſet princeps in ſacris Priapi & in
C luco eius quẽ conſecrauerat. Subuertítq; ſpecũ eius & cõfregit ſimulachrũ turpiſſi-
14 mũ, & cõbuſſit in torrẽte Cedron. *Excelſa aũt non abſtulit. Verumtamen cor Aſa
perfectũ erat cum Dño Deo ſuo cunctis
15 diebus ſuis. *Et intulit ea quæ ſanctificauerat pater ſuus, & vouerat in domũ Dñi
16 argentũ & aurum, & vaſa. *Bellum autem erat inter Aſa & Baaſa regem Iſrael cũctis
17 diebus eorum. *Aſcẽdit quoq; Baaſa rex
D Iſrael in Iudam, & ędificauit Rama vt non
poſſet quiſpiã egredi vel ingredi de parte
18 Aſa regis Iudæ. *Tollens itaq; Aſa omne argentum & aurum, quod remanſerat in theſauris domus Dñi, & in theſauris domus regiæ, dedit illud in manus ſeruorũ ſuorũ, & miſit ad Benadab filiũ Tabremmon filij Ezion regem Syriæ qui habita-
19 bat in Damaſco, dicens: *Fœdus eſt inter me & te, & inter patrem meum, & patrem tuum; ideò miſi tibi munera, argentum & aurum, & peto vt venias & irritum facias fœdus, quod habes cũ Baaſa rege Iſrael, & recedat à me.

20 *Acquieſcens Benadab regi Aſa, miſit principes exercitus ſui in ciuitates Iſrael,
E & percuſſerunt Ahion, & Dan, & Abel domũ Maacha, & vniuerſam Cenneroth,
21 omnem ſcilicet terram Neptalim. *Quod cùm audiſſet Baaſa, intermiſit ædificare
22 Rama, & reuerſus eſt in Therſa. *Rex autem Aſa nũcium miſit in omnem Iudam, dicens: Nemo ſit excuſatus. Et tulerunt lapides de Rama & ligna eius quibus ędificauerat Baaſa, & extruxit de eis rex Aſa Gabaa Beniamin & Maſpha.

23 *Reliqua autem omnium ſermonum Aſa & vniuerſæ fortitudines eius & cuncta quæ fecit, & ciuitates quas extruxit, nónne hæc ſcripta ſunt in libro verborũ dierum regum Iuda? Veruntamen in tem 2. Paral. 16.d
pore ſenectutis ſuæ doluit pedes.

תרגום יונתן

13 וְאַף יַת מַעֲכַת אִמֵּיהּ אַעְדֵּי מִמַּלְכוּתְהּ דְּעַבְדַת טָעוּתָא וְקַץ אָסָא יַת טָעוּתָא וְאוֹקִיד בְּנַחֲלָא דְקִדְרוֹן׃ 14 וּבָמָתָא
לָא עֲתַרָא לְחוֹד לִבָּא דְאָסָא הֲוָה שְׁלִים בִּדְחִלְתָּא דַיְיָ כָּל יוֹמוֹהִי׃ 15 וְאַיְתֵי יַת קֻדְשֵׁי אֲבוּהִי וְקֻדְשֵׁי דִּבְיתֵהּ מַקְדְּשָׁא דַיְיָ כַּסְפָּא וּדְהַב
וּמָנָיָא׃ 16 וּקְרָבָא הֲוָה בֵּין אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל כָּל יוֹמֵיהוֹן׃ 17 וּסְלִיק בַּעְשָׁא מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל עַל דִּבְיתְ יְהוּדָה וּבְנָא יַת
רָמָתָא בְּדִיל דְּלָא לְמִשְׁבַּק נָפֵיק וְעָיל לְאָסָא מַלְכָּא דְיְהוּדָה׃ 18 וּנְסִיב אָסָא יַת כָּל כַּסְפָּא וְדַהֲבָא דְאִשְׁתְּאַרוּ בְּאוֹצָרֵי בֵּית
מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּבְאוֹצָרֵי בֵּית מַלְכָּא וּמַנְיִנוּן בִּידָא דְעַבְדּוֹהִי וְשַׁדְּרִינוּן מַלְכָּא אָסָא לְוַת בַּר הֲדַד בַּן טַבְרִימוֹן בַּר חֶזְיוֹן מַלְכָּא דַאֲרָם דְיָתֵיב
בְּדַמָּשֶׂק לְמֵימַר׃ 19 קְיָם בֵּינָא וּבֵינָךְ וּבֵין אֲבָא וּבֵין אֲבוּךְ הָא שַׁדְּרִית לָךְ שׁוֹחְדָא כַּסְפָּא וּדְהַבָּא אֱזֵיל אַשְׁכַּח יַת קְיָמָךְ עִם בַּעְשָׁא
מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וְיִסְתַּלֵק מִנָּי׃ 20 וְקַבֵּיל בַּר הֲדַד מִן מַלְכָּא אָסָא וְשַׁדַּר יַת רַבָּנֵי חֵילְוָתָא דִּילֵיהּ עַל קִרְוֵי יִשְׂרָאֵל וּמְחָא יַת עִיּוֹן
וְיַת דָּן וְיַת אָבֵל בֵּית מַעֲכָה וְיַת כָּל גִּינוֹסַר עַד כָּל אַרַע שִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי׃ 21 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע בַּעְשָׁא וְאִתְמְנַע מִלְמִבְנֵי יַת
רָמְתָא וְיָתֵיב בְּתִרְצָה׃ 22 וּמַלְכָּא אָסָא כְּנֵשׁ יַת כָּל דִּבְיתְ יְהוּדָה לֵית דְּנָקֵי וּנְטַלוּ יַת אַבְנֵי רָמְתָא וְיַת אֲעָתָהּ דִּבְנָא
בַּעְשָׁא וּבְנָא בְּהוֹן מַלְכָּא אָסָא יַת גִּבְעָתָא דְבִנְיָמִין וְיַת מִצְפָּיָא׃
23 וּשְׁאַר כָּל פִּתְגָמֵי אָסָא וְכָל גְּבוּרְתֵּיהּ וְכָל דַּעֲבַד וְקִרְוַיָּא דִּבְנָא הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמָיָא לְמַלְכֵי יְהוּדָה
לְחוֹד לְעִיתָן סֵיבוּתֵיהּ מָרַע בְּרַגְלוֹהִי׃

13 * Et Muacha matrem ſuam amouit vt non eſſet princeps, ſicut fecit ſynodum luco eius, & abſcidit Aſa omnia luſtra eius, & combuſſit in igne in torrente Cedron.

13 * καὶ τὴν μααχὰ τὴν μητέρα αὐτοῦ μετέστησεν τοῦ μὴ εἶναι ἡγουμένην, καθότι ἐποίησεν σιώδον τῷ ἄλσει αὐτῆς· καὶ ἐξέκοψεν ἀσὰ πάσας τὰς καταδύσεις αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν ἐν πυρὶ ἐν τῷ χειμάρρῳ κεδρών.

14 * At excelſa non abſtulit; veruntamen cor Aſa erat perfectum cum Domino cunctis diebus ſuis.

14 * τὰ δὲ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν· πλὴν ἡ καρδία ἀσὰ ἦν τελεία μετὰ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ.

15 * Et intulit Aſa in domum Domini columnas patris ſui, & columnas argenteas & aureas, & intulit in domum Domini argentum & aurum, & vaſa.

15 * καὶ εἰσήνεγκεν ἀσὰ εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοὺς κίονας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τοὺς κίονας τοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς, καὶ εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἀργύριον, καὶ χρυσίον, καὶ σκεύη.

16 * Et bellum erat inter Aſa & inter Baaſa regem Iſrael cunctis diebus.

16 * καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον

17 Βαασὰ βασιλέως ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας. * καὶ

17 * Et aſcendit Baaſa rex Iſrael in Iudam, & ædificauit Rama, vt non eſſet egrediens & ingrediens Aſa regi Iuda.

ἀνέβη βαασὰ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ῥαμά, τοῦ μὴ εἶναι ἐκπορευόμενον ἢ εἰσπορευόμενον

18 τῷ ἀσὰ βασιλεῖ ἰούδα. * καὶ ἔλαβεν ἀσὰ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον τὸ ὑπολειφθὲν ἐν τοῖς θησαυροῖς οἴκου κυρίου, καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς χεῖρας τῶν παίδων αὐτοῦ· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἀσὰ πρὸς υἱὸν ἀδὲρ υἱοῦ ταβρεμὼν υἱοῦ ἀζιὼν βασιλέως συρίας τοῦ κατοικοῦντος ἐν δαμασκῷ, λέγων·

18 * Et cepit Aſa argentum & aurum inuentum in theſauris domus Domini & in theſauris domus regis, et dedit illud in manus ſeruorũ ſuorũ, & miſit eos rex Aſa ad filium Ader filij Tabremon filij Azion regis Syriæ qui habitabat in Damaſco, dicens:

19 * Fœdus ſit inter me & inter te, & inter patrem meum, & inter patrem tuum; ecce miſi tibi munera argenti & auri, veni irritum facias fœdus tuum quod ad Baaſa regem Iſrael, & aſcendet à me.

19 * διαθήκη ἔστω ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός μου καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός σου, ἰδοὺ ἀπέσταλκά σοι δῶρα ἀργυρίου καὶ χρυσίου, δεῦρο διασκέδασον τὴν διαθήκην σου τὴν πρὸς βαασὰ βασιλέα ἰσραήλ, καὶ ἀναβήσεται ἀπ' ἐμοῦ.

20 * Et audiuit filius Ader regem Aſa, & miſit principes exercitus ſui in ciuitates Iſrael, & percuſſit Ain, & Dan, & Abel domus Maacha, & vniuerſam Chenereth vſque ad omnem terram Nephthalim.

20 * καὶ ἤκουσεν υἱὸς ἀδὲρ τοῦ βασιλέως ἀσά, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ ἰσραήλ· καὶ ἐπάταξε τὴν αἰών, καὶ τὴν δάν, καὶ τὴν ἀβὲλ οἴκου μααχά, καὶ πᾶσαν τὴν χενερὲθ ἕως πάσης τῆς γῆς νεφθαλίμ.

21 * Et factum eſt vt audiuit Baaſa, & intermiſit ædificare Rama, & reuerſus eſt in Therſa.

21 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε βαασά, καὶ διέλιπεν τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν ῥαμά, καὶ ἀνέστρεψεν εἰς θερσά.

22 * Et rex Aſa nunciauit omni Iuda vt nullus excuſatus; & tollunt lapides Rama & ligna eius quæ ædificauit Baaſa, & ædificauit in eis Aſa rex collem Beniamin & ſpeculam.

22 * καὶ ὁ βασιλεὺς ἀσὰ παρήγγειλεν παντὶ ἰούδᾳ ἐν ἀκαθαρσίᾳ· καὶ αἴρουσι τοὺς λίθους τῆς ῥαμὰ καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς ἃ ᾠκοδόμησεν βαασά, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς ἀσὰ ὁ βασιλεὺς τὸν βουνὸν βενιαμὶν καὶ τὸ σκοπιόν.

23 * Et reliqua ſermonum Aſa & vniuerſa fortitudo eius & cuncta quæ fecit, & ciuitates quas exſtruxit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iuda? verumtamen in tempore ſenectutis ſuæ, doluit pedes ſuos.

23 * καὶ τὰ λοιπὰ πάντων λόγων ἀσὰ καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ καὶ πάντα ἃ ἐποίησε, καὶ αἱ πόλεις ἃς ᾠκοδόμησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; πλὴν ἐν καιρῷ τοῦ γήρους αὐτοῦ, ἐπόνεσε τοὺς πόδας αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et etiam Maghachah matrem ſuam amouit de regno quæ fecerat Errorem in luco; & excidit Azza Errorem, & incendit in torrente Kidron. [14] Sed excelſa non ſublata ſunt; tantummodo cor Azza erat perfectum in timore Domini omnibus diebus eius.

[15] Et attulit ſancta patris ſui, & ſancta domus ſanctuarij Domini; argentum & aurum, & vaſa. [16] Et bellum fuit inter Azza & Baghſa regem Iſrael omnibus diebus eorum. [17] Et aſcendit Baghſa rex Iſrael contra *populum* domus Iehudah, & ædificauit Ramatha, vt non permitteret exeuntem & intrantem ad Azza regem tribus domus Iehudah. [18] Et accepit Azza omne argentum & aurum quæ relicta erant in theſauris domus ſanctuarij Domini & in theſauris domus regis, & numerauit ea in manu ſeruorum ſuorum, & miſit illa rex Azza ad Bar-hadad filium Tabrimon filij Hhezion regem Aram qui habitabat in Dammeſek, dicendo:

[19] Fœdus ſit inter me & te, & inter patrem meum & patrẽ tuum; ecce mitto tibi munus, argentum & aurum: vade immuta fœdus tuum cum Baghſa rege Iſrael vt aſcendat à me. [20] Et obtemperauit Barhadad regi Azza, & miſit magiſtros exercituum qui erant illi aduerſus vrbes Iſrael, & percuſſit Ghijon & Dan, & Abel Beth-maghacha, & omnem Ginozzar vſq; ad omnem terram tribus Neptali.

[21] Et fuit cùm audiſſet Baghſa, prohibitus eſt ædificare Ramatha, & ſedit in Thirſza. [22] Et rex Azza congregauit omnes viros domus Iehudah; non erat qui eſſet immunis; & tulerunt lapides Ramatha, & ligna eius quæ ædificauerat Baghſa, & ædificauit ex eis rex Azza Gibghatha filiorum Biniamin, & Miſzpeia. [23] Et reliquum omnium verborum Azza, & omnis fortitudo eius, & omnia quæ fecit, & vrbes quas ædificauit, nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah? verùm tempore ſenectutis ſuæ malè habuit in pedibus ſuis.

24 * וַיִּשְׁכַּב אָסָא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו
בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
25 * וְנָדָב בֶּן־יָרָבְעָם מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת
שְׁתַּיִם לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
26 שְׁנָתָיִם׃ * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
אָבִיו וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
27 * וַיִּקְשֹׁר עָלָיו בַּעְשָׁא בֶן־אֲחִיָּה לְבֵית יִשָּׂשכָר
וַיַּכֵּהוּ בַּעְשָׁא בִּגְבְּתוֹן אֲשֶׁר לַפְּלִשְׁתִּים וְנָדָב וְכָל־
יִשְׂרָאֵל צָרִים עַל־גִּבְּתוֹן׃
28 * וַיְמִתֵהוּ בַּעְשָׁא בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְאָסָא מֶלֶךְ
29 יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו׃ * וַיְהִי כְמָלְכוֹ
הִכָּה אֶת־כָּל־בֵּית יָרָבְעָם לֹא־הִשְׁאִיר כָּל־נְשָׁמָה
לְיָרָבְעָם עַד־הִשְׁמִדוֹ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־
30 עַבְדּוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁלֹנִי׃ * עַל־חַטֹּאות יָרָבְעָם
אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכַעֲסוֹ
אֲשֶׁר הִכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
31 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי נָדָב וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
32 * וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־
33 יִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵיהֶם׃ * בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְאָסָא
מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ בַּעְשָׁא בֶן־אֲחִיָּה עַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁנָה׃
34 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם
וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

טז

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי
2 עַל־בַּעְשָׁא לֵאמֹר׃ * יַעַן אֲשֶׁר הֲרִימֹתִיךָ מִן־
הֶעָפָר וָאֶתֶּנְךָ נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַתֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
יָרָבְעָם וַתַּחֲטֵא אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיסֵנִי
בְּחַטֹּאתָם׃

24 * Et dormiuit cũ patribus ſuis, & ſepultus eſt cũ eis in ciuitate Dauid patris ſui. Regnauítque Ioſaphat filius eius pro eo.
25 * Nadab verò filius Hieroboam regnauit ſuper Iſrael anno ſecundo Aſa regis Iuda, regnauítq; ſuper Iſrael duobus annis.
26 * Et fecit quod malũ eſt in conſpectu Dñi, & ambulauit in vijs patris ſui, & in peccatis eius quibus peccare fecit Iſrael.
27 * Inſidiatus eſt autẽ ei Baaſa filius Ahię de domo Iſachar, & percuſsit eũ in Gebbethõ quæ eſt vrbs Philiſtinorum. Siquidem Nadab & omnis Iſrael obſidebant Gebbethon.
28 * Interfecit ergo illum Baaſa in anno tertio Aſa regis Iuda. & regnauit pro eo.
29 * Cúmque regnaſſet, percuſsit omnem domum Hieroboam. Non dimiſit nec vnam quidẽ animã de ſemine eius, donec deleret eum iuxta verbum Dñi, quod locutus fuerat in manu ſerui ſui Ahiæ Silonitis:
30 * Propter peccata Hieroboam quæ peccauerat, & quibus peccare fecerat Iſrael, & propter delictum quo irritauerat Dominum Deum Iſrael.
31 * Reliqua autem ſermonum Nadab, & omnia quæ operatus eſt, nónne hæc ſcripta ſunt in libro verborũ dierum regum Iſrael?
32 * Fuítque bellum inter Aſa & Baaſa regem Iſrael cunctis diebus eorum.
33 * Anno tertio Aſa regis Iuda, regnauit Baaſa filius Ahiæ ſuper omnem Iſrael in Therſa viginti quatuor annis.
34 * Et fecit malum coram Domino, ambulauítque in vijs Hieroboam, & in peccatis eius quibus peccare fecit Iſrael.

CAP. XVI.

1 A * FActus eſt autem ſermo Domini ad Iehu filium Anani contra Baaſa, dicens:
2 * Pro eo quòd exaltaui te de puluere, & poſui te ducem ſuper populum meum Iſrael, tu autem ambulaſti in via Hieroboam, & peccare feciſti populum meum Iſrael, vt me irritares in peccatis eorum:

תרגום יונתן

24 וּשְׁכַב אָסָא עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר עִם אֲבָהָתוֹהִי בְּקִרְתָּא דְּדָוִד אֲבוּהִי וּמְלַךְ יְהוֹשָׁפָט בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃
25 וְנָדָב בַּר יָרָבְעָם מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תַּרְתֵּין לְאָסָא מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה וּמְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל תַּרְתֵּין שְׁנִין׃
26 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וַאֲזַל בְּאוֹרַח אֲבוּהִי וּבְחוֹבוֹהִי דְּאַחֵיב יַת יִשְׂרָאֵל׃ 27 וּמְרַד עֲלוֹהִי בַּעְשָׁא בַּר אֲחִיָּה מִשִּׁבְטָא דְּבֵית יִשָּׂשכָר
וְקַטְלֵיהּ בַּעְשָׁא בִּשְׁנַת תְּלָת לְאָסָא מַלְכָּא דִּיהוּדָה וּמְחָהִי בַּעְשָׁא בְּגִבְּתוֹן דִּלְפְלִשְׁתָּאֵי וְנָדָב וְכָל יִשְׂרָאֵל צָיְירִין עַל גִּבְּתוֹן׃
וּמַלְכָּא תְּחוֹתוֹהִי׃ 29 וַהֲוָה בְּמַלְכֵיהּ קְטַל יַת כָּל בֵּית יָרָבְעָם לָא אִשְׁתְּאַר כָּל נְשָׁמָה דְּיָרָבְעָם עַד דְּשֵׁיצֵיהּ כְּפִתְגָּמָא דַּייָ דְּמַלִּיל בִּידָא
דְּעַבְדֵיהּ אֲחִיָּה שִׁילוֹנָאָה׃ 30 עַל חוֹבֵי יָרָבְעָם דְּחַב וּדְאַחֵיב יַת יִשְׂרָאֵל בְּאַרְגָּזוּתֵיהּ דְּאַרְגִּיז קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל׃ 31 וּשְׁאַר פִּתְגֵמֵי נָדָב
וְכָל דַּעֲבַד הָלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגֵמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵיָא דְּיִשְׂרָאֵל׃ 32 וּקְרָבָא הֲוָה בֵּין אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל כָּל יוֹמֵיהוֹן׃
33 בִּשְׁנַת תְּלָת לְאָסָא מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ בַּעְשָׁא בַּר אֲחִיָּה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע שְׁנִין׃
34 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וַאֲזַל בְּאוֹרַח יָרָבְעָם וּבְחוֹבוֹהִי דְּאַחֵיב יַת יִשְׂרָאֵל׃

טז

1 וַהֲוָה פִּתְגָמָא נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יֵהוּא בַּר חֲנָנִי עַל בַּעְשָׁא לְמֵימַר׃ 2 חֲלַף דְּאַפְרֵישְׁתָּךְ מִן עַפְרָא וּמַנְיְתָךְ מַלְכָּא עַל
עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַאֲזַלְתָּ בְּאוֹרַח יָרָבְעָם וְחַיֵּיבְתָּ יַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל לְאַרְגָּזָא קֳדָמַי בְּחוֹבֵיהוֹן׃

24 * Et dormiuit Asa cum patribus suis, & sepelitur cum patribus suis in ciuitate Dauid patris sui; & regnauit Iosaphat filius eius pro eo. 25 * Et Nabad filius Hieroboam regnat super Israel in anno secundo Asa regis Iuda, & regnauit Nabad super Israel duobus annis. 26 * Et fecit malum coram Domino, & ambulauit in via patris sui, & in peccatis eius in quibus peccare fecerunt Israel. 27 * Et insidiatus est contra eum Baasa filius Achia cõtra domum Issachar, & percussit eum in Gabathon quæ est Philistinorum; & Nabad & omnis Israel obsidebat in Gabathon. 28 * Et interfecit eum Baasa in anno tertio Asa regis Iuda, & regnauit pro eo. 29 * Et factum est vt regnauit, percussit totam domum Hieroboam, & non reliquit omnem animã in Hieroboam, donec deleret eum iuxtà verbum Domini quod locutus est in manu serui sui Achia Sylonitæ. 30 * De peccatis Hieroboam, vt peccare fecit Israel in irritatione sua in qua irritauerat Dominum Deum Israel. 31 * Et reliqua sermonum Nabad & omnia quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? 32 * Et bellum fuit inter Asa & inter Baasa regem Israel cunctis diebus eorum. 33 * In anno tertio Asa regis Iuda, regnat Baasa filius Ahiæ super Israel in Thersa viginti & quatuor annis. 34 * Et fecit Baasa malum coram Domino, & ambulauit in via Hieroboam filij Nabat & in peccatis eius in quibus peccare fecit Israel.

24 * Καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. 25 * καὶ ναβὰδ υἱὸς ἱεροβοὰμ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα· καὶ ἐβασίλευσεν ναβὰδ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ δύο ἔτη. 26 * Καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἐν αἷς ἐξήμαρτεν τὸν ἰσραήλ. 27 * καὶ ἐπελέκησεν ἐπ' αὐτὸν βαασὰ υἱὸς ἀχία ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσσάχαρ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν γαβαθὼν τῆ τῶν ἀλλοφύλων· καὶ ναβὰδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ πεπολέμηκεν ἐπὶ γαβαθών. 28 * καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν βαασὰ ἐν ἔτει τείτῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα· καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. 29 * καὶ ἐγένετο ὡς ἐβασίλευσεν, ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον ἱεροβοάμ, καὶ οὐκ ὑπελίπετο πᾶσαν πνοὴν ἐν τῷ ἱεροβοάμ, ἕως τοῦ ἐξολεθρεῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἀχία τοῦ σιλωνίτου 30 * περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοάμ, ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ ἐν τῷ παροργισμῷ αὐτοῦ ἐν ᾧ παρώργισε κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. 31 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ναβὰδ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; 32 * καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον βαασὰ βασιλέως ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. 33 * ἐν τῷ ἔτει τῷ τείτῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα βασιλεύει βαασὰ υἱὸς ἀχία ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν θερσὰ εἴκοσι καὶ τέσσαρας ἔτη. 34 * καὶ ἐποίησε βαασὰ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἐν αἷς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ.

CAP. XVI.

1 ET factus est sermo Domini ad Jeu filium Anani ad Baasa, dicens: 2 * Pro eo quòd exaltaui te de terrâ, & dedi te ducem super populum meum Israel, & ambulasti in via Hieroboam, & peccare fecisti populum meum Israel, vt irritaret me in vanitatibus eorum.

ις'.

1 * Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἰοὺ υἱὸν ἀνανὶ πρὸς βαασὰ, λέγων· 2 * ἀνθ' ὧν ὕψωσά σε ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ ἱεροβοάμ, καὶ ἐξήμαρτες τὸν λαόν μου ἰσραήλ, τοῦ παροργίσαι με ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Et dormiuit Azza cum patribus suis, & sepultus est cum patribus suis in ciuitate Dauid patris sui, & regnauit Iehosaphat filius eius pro eo. [25] Et Nadab filius Ierabgham regnauit super Israel anno secundo Azza regis tribus domus Iehudah, & regnauit super Israel duobus annis. [26] Et fecit quod malum erat ante Dominum, & ambulauit in via patris sui, & in peccatis eius quibus peccare fecit Israel. [27] Et rebellauit in eum Baghsa filius Ahhia de tribu domus Issachar, & percussit eum Baghsa in Gibthon, quæ erat Pelistæis; & Nadab & omnis Israel obsidebant Gibthon. [28] Et occidit illum Baghsa anno tertio Azza regis tribus domus Iehudah, & regnauit pro eo. [29] Et fuit cùm regnaret, occidit omnem domum Ierabgham; non relicta fuit vlla anima Ierabghamo quousque consumpsit eam, secundùm verbum Domini, quod locutus fuerat per manum serui sui Ahhia Silonæi: [30] Propter peccata Ierabgham quæ peccauit, & quibus peccare fecit Israel in irritatione sua, qua irritauit Dominum Deum Israel. [31] Et reliquum verborum Nadab & omnia quæ fecit, nonne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? [32] Et bellum fuit inter Azza & Baghsa regem Israel omnibus diebus eorum. [33] Anno tertio Azza regis tribus domus Iehudah, regnauit Baghsa filius Ahhiah super omnem Israel in Thirsza viginti & quatuor annis. [34] Et fecit quod malum erat ante Dominum, & iuit in via Ierabgham & in peccatis illius quibus peccare fecit Israel.

CAP. XVI.

[1] ET fuit verbum prophetiæ ab-ante Dominum cum Iehu filio Hhanani in Baghsa, dicendo: [2] Propterea quòd separaui te de puluere, & præposui te regem super populum meum Israel, sed ambulasti in via Ierabgham, & peccare fecisti populum meum Israel, irritando me peccatis eorum.

3 * הִנְנִי מַבְעִיר אַחֲרֵי בַעְשָׁא וְאַחֲרֵי בֵיתוֹ וְנָתַתִּי
אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט׃
4 * הַמֵּת לְבַעְשָׁא בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת לוֹ
5 בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם׃ * וְיֶתֶר דִּבְרֵי
בַעְשָׁא וַאֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים
עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
6 * וַיִּשְׁכַּב בַּעְשָׁא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֶר בְּתִרְצָה וַיִּמְלֹךְ
7 אֵלָה בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ * וְגַם בְּיַד־יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי
הַנָּבִיא דְּבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־בַּעְשָׁא וְאֶל־בֵּיתוֹ
וְעַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־עָשָׂה בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ
בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לִהְיוֹת כְּבֵית יָרָבְעָם וְעַל אֲשֶׁר־הִכָּה
8 אֹתוֹ׃ * בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ
יְהוּדָה מָלַךְ אֵלָה בֶן־בַּעְשָׁא עַל־יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה
9 שְׁנָתָיִם׃ * וַיִּקְשֹׁר עָלָיו עַבְדּוֹ זִמְרִי שַׂר מַחֲצִית
הָרָכֶב וְהוּא בְּתִרְצָה שֹׁתֶה שִׁכּוֹר בֵּית אַרְצָא אֲשֶׁר
עַל־הַבַּיִת בְּתִרְצָה׃
10 * וַיָּבֹא זִמְרִי וַיַּכֵּהוּ וַיְמִיתֵהוּ בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים
וָשֶׁבַע לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו׃
11 * וַיְהִי בְמָלְכוֹ בְּשִׁבְתּוֹ עַל־כִּסְאוֹ הִכָּה אֶת־כָּל־
בֵּית בַּעְשָׁא לֹא־הִשְׁאִיר לוֹ מַשְׁתִּין בְּקִיר וְגֹאֲלָיו
12 וְרֵעֵהוּ׃ * וַיַּשְׁמֵד זִמְרִי אֵת כָּל־בֵּית בַּעְשָׁא כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־בַּעְשָׁא בְּיַד יֵהוּא הַנָּבִיא׃
13 * אֶל כָּל־חַטֹּאות בַּעְשָׁא וְחַטֹּאות אֵלָה בְּנוֹ
אֲשֶׁר חָטְאוּ וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיאוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם׃
14 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֵלָה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 * בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה
מָלַךְ זִמְרִי שִׁבְעַת יָמִים בְּתִרְצָה וְהָעָם חֹנִים עַל־
גִּבְּתוֹן אֲשֶׁר לַפְּלִשְׁתִּים׃

3 * Ecce ego demetam posteriora Baasa &
posteriora domus eius, & faciam domum
tuã sicut domũ Hieroboam filij Nabath.
4 * Qui mortuus fuerit de Baasa in ciui- Supr. 14. c. & inf. 21. f
tate, comedent eũ canes, & qui mortuus
fuerit ex eo in regione, comedent eũ volu
5 cres cæli. * Reliqua aũt sermonũ Baasa, &
quæcunq; fecit & prœlia eius, nónne hæc
B scripta sunt in libro verborũ dierũ regũ
6 Israel? * Dormiuit ergo Baasa cũ patribus
suis, sepultúsque est in Thersa, & regnauit
7 Hela filius eius pro eo. * Cùm aũt in ma-
nu Iehu filij Anani prophetæ verbũ Dñi
factum esset cõtra Baasa, & contra domũ
eius, & contra omne malum quod fecerat
coram Dño, ad irritãdum eũ in operibus
manuũ suarum vt fieret sicut domus Hie-
roboam, ob hãc causam occidit eum, hoc
8 est, Iehu filiũ Anani prophetã. * Anno vi-
C cesimo sexto Asa regis Iuda regnauit Hela
filius Baasa super Israel in Thersa duobus
9 annis. * Et rebellauit cõtra eũ seruus suus
Zambri dux medię partis equitũ. Erat aũt
Hela in Thersa bibens, & temulentus in
10 domo Arsa prępfecti Thersa. * Irruens ergo
Zambri, percussit & occidit eũ anno vice-
simo septimo Asa regis Iuda, & regnauit
11 pro eo. * Cúmq; regnasset & sedisset super
solium eius, percussit omnẽ domũ Baasa, 4. Reg. 9. g
& non dereliquit ex ea mingentem ad pa
12 rietẽ, & propinquos & amicos eius: * De-
leuítq; Zambri omnem domum Baasa iu
xta verbum Dñi, quod locutus fuerat ad
13 Baasa in manu Iehu prophetæ; * Propter
vniuersa peccata Baasa, & peccata Hela fi
D lij eius, qui peccauerunt, & peccare fece-
rũt Israel, ꝓuocantes Dñm Deũ Israel in
14 vanitatibus suis. * Reliqua aũt sermonum
Hela & omnia quæ fecit, nónne hæc scri-
pta sunt in libro verborũ dierum regũ Is-
15 rael? * Anno vicesimo septimo Asa re-
gis Iuda regnauit Zambri septem diebus
in Thersa. Porrò exercitus obsidebat Geb-
bethon vrbem Philistinorum.

תרגום יונתן

3 הָא אֲנָא מְפַלֵּי בָּתַר בַּעְשָׁא וּבָתַר בֵּיתֵיהּ וְאֶתֵּן יַת בֵּיתָךְ כְּבֵית יָרָבְעָם בַּר נְבָט׃ 4 דֵּימוּת לְבַעְשָׁא בְּקִרְתָּא יֵאכְלוּן כַּלְבַיָּא וּדְיָמוּת
לֵיהּ בְּחַקְלָא יֵאכְלוּן עוֹפָא דִּשְׁמַיָּא׃ 5 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי בַּעְשָׁא וּגְבוּרְתֵּיהּ הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃
6 וּשְׁכִיב בַּעְשָׁא עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר בְּתִרְצָה וּמַלַךְ אֵלָה בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 7 וְאַף עִם יֵהוּא בַּר חֲנָנִי נְבִיָּא פִּתְגָם נְבוּאָה
מִן קֳדָם יְיָ הֲוָה עַל בַּעְשָׁא וְעַל בֵּיתֵיהּ וְעַל כָּל בִּישְׁתָּא דַּעֲבַד קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי בְּעוֹבָדֵי יְדוֹהִי לְמֶהֱוֵי כְּבֵית יָרָבְעָם וְעַל דְּקַטַל יָתֵיהּ׃
8 בִּשְׁנַת עֶשְׂרִין וְשִׁית שְׁנִין לְאָסָא מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ אֵלָה בַּר בַּעְשָׁא עַל יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה תַּרְתֵּין שְׁנִין׃
9 וּמְרַד עֲלוֹהִי עַבְדֵּיהּ זִמְרִי חַד מִתְּרִין רַבָּנֵי רְתִיכָא וְהוּא בְּתִרְצָה שָׁתֵי וְרַוֵי בֵּית אַרְצָא דִּי עַל בֵּיתָא בְּתִרְצָה׃
10 וַאֲתָא זִמְרִי וּמְחָהִי וְקַטְלֵיהּ בִּשְׁנַת עֶשְׂרִין וּשְׁבַע לְאָסָא מַלְכָּא דִּבְיתַ יְהוּדָה וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי׃
11 וַהֲוָה בְּמִמְלְכֵהּ כְּמִתְּבֵיהּ עַל כָּרְסוֹהִי קְטַל יַת כָּל בֵּית בַּעְשָׁא לָא אַשְׁאַר לֵיהּ יָדַע מַדָּע וְקָרִיבוֹהִי וְחַבְרוֹהִי׃
12 וְשֵׁיצִי זִמְרִי יַת כָּל בֵּית בַּעְשָׁא כִּפְתְגָמָא דַּייָ דְּמַלֵּיל עַל בַּעְשָׁא בְּיַד יֵהוּא נְבִיָּא׃
13 עַל כָּל חוֹבֵי בַּעְשָׁא וְחוֹבֵי אֵלָה בְּרֵיהּ דְּחָבוּ וְדִי חַיִּיבוּ יַת יִשְׂרָאֵל לְאַרְגָּזָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בְּטַעֲוָתְהוֹן׃
14 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי אֵלָה וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 בִּשְׁנַת עֶשְׂרִין וּשְׁבַע שְׁנִין לְאָסָא מַלְכָּא דִּבְיתַ יְהוּדָה מְלַךְ זִמְרִי שְׁבַע יוֹמִין בְּתִרְצָה וְעַמָּא שָׁרֵן עַל גִּבְּתוֹן דִּלְפְלִשְׁתָּאֵי׃

3 *Ecce ego ſuſcitabo poſt Baaſa et poſt domũ eius mala, & dabo domũ eius vt domum Hieroboam filij Nabat.* 4 *Qui mortuus fuerit de Baaſa in ciuitate, vorabunt eum canes; & qui mortuus fuerit ex eo in agro, vorabunt eum volucres cæli.* 5 *Et reliqua ſermonum Baaſa, & omnia quæ fecit, & prælia eius, nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael?*

6 *Et dormiuit Baaſa cum patribus ſuis, & ſepelitur in Therſa, & regnauit Ela filius eius pro eo.*

7 *Et locutus eſt Dominus in manu Jeu filij Anani contra Baaſa & contra domum eius, & contra omne malum eius quod fecerat coram Domino ad irritandum eum in operibus manuum ſuarum, vt eſſet ipſe ſicut domus Hieroboam, & eò quòd percuſſit eum.*

8 *In ſexto & vicesimo anno Aſa regis Juda; Ela filius Baaſa regnauit ſuper Iſrael in Therſa duobus annis.*

9 *Et conuerſus eſt contra eum ſeruus ſuus Zambri, dux mediæ partis curruum: & ipſe erat in Therſa bibens & temulentus in domo Orſa præfecti domus qui in Therſa.*

10 *Et ingreſſus eſt Zambri & percuſſit eum, & occidit eum in anno ſeptimo & viceſimo, & regnauit pro eo.*

11 *Et factum eſt cùm regnaſſet ipſe, cùm ſedidiſſet ipſe ſuper ſolium eius, percuſſit totam domum Baaſa, & non dereliquit ei mingentem ad parietem, & propinquos & amicos eius.*

12 *Et deleuit Zambri totam domum Baaſa, iuxta verbum Domini quod locutus eſt Dominus contra domũ Baaſa in manu Jeu filij Ananiæ prophetæ;* 13 *De omnibus peccatis Baaſa & Ela filij eius, quomodo peccare fecit Iſrael ad prouocandum Dominum Deum Iſrael in vanitatibus ſuis.* 14 *Et reliqua ſermonum Ela, & omnia quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael?* 15 *In viceſimo & ſeptimo anno Aſa regis Juda, regnauit Zambri in Therſa ſeptem diebus; & caſtra Iſrael ſuper Gabathon quæ eſt Philiſtinorum.*

3 ἰδὲ ἐγὼ ἐξεγερῶ ὀπίσω Βαασὰ καὶ ὀπίσω τοῦ οἴκου
αὐτοῦ καὶ, καὶ δώσω τὸν οἶκον αὐτοῦ ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ
4 υἱοῦ ναβάτ. τὸν τεθνηκότα τοῦ Βαασὰ ἐν τῇ πόλει, κα-
ταφάγονται αὐτὸν οἱ κύνες· καὶ τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ
πεδίῳ, καταφάγονται αὐτὸν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.
5 καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Βαασά, καὶ πάντα ὅσα ἐποίη-
σεν, καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, οὐχ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ
βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;
6 καὶ ἐκοιμήθη Βαασὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ
ἐτάφη ἐν Θερσᾶ, καὶ ἐβασίλευσεν ἠλὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ'
αὐτοῦ.
7 καὶ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ ἰοὺ υἱοῦ ὑανὶ ἐπὶ
Βαασὰ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν κακίαν
αὐτοῦ ἣν ἐποίησεν ἐνώπιον κυρίου παροργίσαι αὐτὸν ἐν
τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τοῦ εἶναι αὐτὸν ὡς ὁ οἶκος
ἱεροβοάμ, καὶ ὅτι κατέκοψεν αὐτόν.
8 ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει Ασὰ βασιλέως ἰούδα, ἠλὰ
υἱὸς Βαασὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν Θερσᾶ δύο ἔτη.
9 καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ Ζαμβεί, ὁ ἄρ-
χων τοῦ ἡμίσους τῶν ἁρμάτων· καὶ αὐτὸς ἦν ἐν Θερσᾶ πίνων
καὶ μεθύων ἐν τῷ οἴκῳ ὡρσᾶ τοῦ οἰκονόμου τοῦ ἐν Θερσᾶ.
10 καὶ εἰσῆλθε Ζαμβεὶ καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, καὶ ἐθανάτω-
σεν αὐτὸν ἐν ἔτει ἑβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ'
11 αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν ἐν τῷ καθί-
σαι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον
Βαασά, καὶ οὐ κατέλιπεν αὐτῷ οὐροῦντα πρὸς τὸν τοῖχον
καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἑταίρους αὐτοῦ.
12 καὶ ἐξωλόθρευσεν Ζαμβρὶ ὅλον τὸν οἶκον Βαασά,
κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον Βαα-
σὰ ἐν χειρὶ ἰοὺ υἱοῦ ὑανίου τοῦ προφήτου,
13 περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν Βαασὰ καὶ ἠλὰ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ, ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ τοῦ παροργίσαι κύριον τὸν
θεὸν ἰσραὴλ ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν.
14 καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἠλὰ καὶ πάντα ὅσα ἐποίη-
σεν, οὐχ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν
ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;
15 ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει Ασὰ βασιλέως ἰούδα
ἐβασίλευσε ζαμβεὶ ἐν Θερσᾶ ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ ἡ πα-
ρεμβολὴ ἰσραὴλ ἐπὶ γαβαθὼν τὴν τῶν ἀλλοφύλων.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Ecce ego extirpo poſt Baghſa & poſt domum eius, & dabo domum tuam ſicut domum Ierabgham filij Nebat. 4 Eum qui mortuus fuerit ex Baghſa in ciuitate, comedent canes, & eum qui mortuus fuerit in agro, comedent aues cæli. 5 Et reliquum verborum Baghſa, & quæ fecit, & fortitudo eius, nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael? 6 Et dormiuit Baghſa cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Thirſzah, & regnauit Elah filius eius pro eo. 7 Et etiam cum Iehu filio Hhanani propheta verbum prophetiæ ab-ante Dominum fuerat contra Baghſa, & contra domum eius, & contra omne malum quod fecit ante Dominum, irritando eum operibus manuum ſuarum, vt eſſet ſicut domus Ierabgham, & propterea quòd occidiſſet eum. 8 Anno viceſimo ſexto annorum Azza regis tribus domus Iehudah, regnauit Elah filius Baghſa ſuper Iſrael in Thirſza duobus annis.

9 Et coniurauit contra eum ſeruus eius Zimri vnus è duobus magiſtris curruum, & ipſe erat in Thirſza bibens & ebrius in domo Arſza qui erat ſuper domum in Thirſza. 10 Et venit Zimri & percuſſit eum, & occidit eum anno viceſimo ſeptimo Azza regis tribus domus Iehudah, & regnauit pro eo. 11 Et fuit regnando ipſo, cùm primùm ſederet ſuper ſolium ſuum, occidit omnem domum Baghſa: non reliquit ei cognoſcentem cognitionem, & propinquos eius, & ſocios eius. 12 Et conſumpſit Zimri omnem domum Baghſa, ſecundùm verbum Domini, quod locutus fuerat ſuper Baghſa per manum Iehu prophetæ. 13 Propter omnia peccata Baghſa, & peccata Elah filij eius, qui peccauerunt & peccare fecerunt Iſrael, irritando Dominum Deum Iſrael erroribus ſuis. 14 Et reliquum verborum Elah, & omnia quæ fecit, nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael? 15 Anno viceſimo & ſeptimo annorum Azza regis tribus domus Iehuda regnauit Zimri ſeptem diebus in Thirſza, & populus caſtrametabatur contra Gibthon quæ erat Peliſtæis.

16 * וַיִּשְׁמַע הָעָם הַחֹנִים לֵאמֹר קָשַׁר זִמְרִי וְגַם
הִכָּה אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּמְלִכוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־עָמְרִי
שַׂר־צָבָא עַל־יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא בַּמַּחֲנֶה׃
17 * וַיַּעַל עָמְרִי וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִגִּבְּתוֹן וַיָּצֻרוּ
18 עַל־תִּרְצָה׃ * וַיְהִי כִּרְאוֹת זִמְרִי כִּי־נִלְכְּדָה הָעִיר
וַיָּבֹא אֶל־אַרְמוֹן בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׂרֹף עָלָיו אֶת־בֵּית־
19 הַמֶּלֶךְ בָּאֵשׁ וַיָּמֹת׃ * עַל־חַטֹּאתָיו אֲשֶׁר חָטָא
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם
וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לְהַחֲטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
20 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי זִמְרִי וְקִשְׁרוֹ אֲשֶׁר קָשָׁר הֲלֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
21 * אָז יֵחָלֵק הָעָם יִשְׂרָאֵל לַחֲצִי חֲצִי הָעָם הָיָה
אַחֲרֵי תִּבְנִי בֶן־גִּינַת לְהַמְלִיכוֹ וְהַחֲצִי אַחֲרֵי עָמְרִי׃
22 * וַיֶּחֱזַק הָעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי עָמְרִי אֶת־הָעָם אֲשֶׁר
אַחֲרֵי תִּבְנִי בֶן־גִּינַת וַיָּמָת תִּבְנִי וַיִּמְלֹךְ עָמְרִי׃
23 * בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ
יְהוּדָה מָלַךְ עָמְרִי עַל־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה בְּתִרְצָה מָלַךְ שֵׁשׁ־שָׁנִים׃
24 * וַיִּקֶן אֶת־הָהָר שֹׁמְרוֹן מֵאֵת שֶׁמֶר בְּכִכְּרַיִם
כֶּסֶף וַיִּבֶן אֶת־הָהָר וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה
עַל שֵׁם־שֶׁמֶר אֲדֹנֵי הָהָר שֹׁמְרוֹן׃
25 * וַיַּעַשׂ עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיָּרַע מִכֹּל אֲשֶׁר
26 לְפָנָיו׃ * וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט
וּבְחַטָּאתָיו אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם׃
27 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי עָמְרִי אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
28 * וַיִּשְׁכַּב עָמְרִי עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּשֹׁמְרוֹן
וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

16 * Cúmq; audisset rebellasse Zambri & occidisse regem, fecit sibi regẽ omnis Israel Amri qui erat princeps militiæ super
17 Israel in die illa in castris. * Ascendit ergo Amri & omnis Israel cum eo de Gebbe-
18 thon & obsidebant Thersa. * Videns autẽ Zambri quòd expugnanda esset ciuitas, ingressus est palatium & succendit secum domum regiam, & mortuus est,
19 * In peccatis suis, quæ peccauerat faciẽs E malum coram Domino, & ambulans in via Hieroboam & in peccato eius, quo fe
20 cit peccare Israel. * Reliqua autem sermonum Zambri & insidiarum eius & tyrannidis, nónne hæc scripta sunt in libro
21 verborum dierum regum Israel? * Tunc diuisus est populus Israel in duas partes. Media pars populi sequebatur Thebni filium Gineth vt constitueret eum regem,
22 & media pars Amri. * Præualuit aũt populus, qui erat cum Amri, populo qui sequebatur Thebni filium Gineth, mortuúsque est Thebni, & regnauit Amri.
23 * Anno tricesimo primo Asa regis Iuda, regnauit Amri super Israel duodecim annis. In Thersa regnauit sex annis.
24 * Emítque montem Samariæ à Somer duobus talentis argenti, & ædificauit eum, & vocauit nomen ciuitatis, quam F extruxerat nomine Somer domini montis, Samariam.
25 * Fecit autem Amri malum in conspectu Domini, & operatus est nequiter super omnes qui fuerunt ante eum.
26 * Ambulauítq; in omni via Hieroboam filij Nabath, & in peccatis eius quibus peccare fecerat Israel, vt irritaret Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.
27 * Reliqua aũt sermonum Amri & prælia eius quæ gessit, nónne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel?
28 * Dormiuítq; Amri cum patribus suis, & sepultus est in Samaria, regnauítque Achab filius eius pro eo.

תרגום יונתן

16 וּשְׁמַע עַמָּא דְּשָׁרַן לְמֵימַר מָרַד זִמְרִי וְאַף קְטַל יַת מַלְכָּא וְאַמְלִיכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עַל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא הַהוּא בְּמַשְׁרְיָתָא׃
17 וּסְלֵיק עָמְרִי וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ מִגִּבְּתוֹן וְצָרוּ עַל תִּרְצָה׃ 18 וַהֲוָה כַּד חֲזָא זִמְרִי אֲרֵי אִתְכְּבִישַׁת קַרְתָּא וְעַל לְאִידְרוֹן בֵּיתָ מַלְכָּא
וְאוֹקִיד עֲלוֹהִי יַת בֵּיתָ מַלְכָּא בְּנוּרָא וּמִית׃ 19 עַל חוֹבוֹהִי דְּחָב לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְמֵיזַל בְּאוֹרַח יָרָבְעָם בַּר נְבָט וּבְחוֹבוֹהִי דִּי עָבַד
לְחַיָּבָא יַת יִשְׂרָאֵל׃ 20 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי זִמְרִי וּמְרָדֵיהּ דִּמְרַד הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
21 בְּכֵן אִתְפְּלַג עַמָּא יִשְׂרָאֵל לְתַרְתֵּין פַּלְגוּתָן פַּלְגוּת עַמָּא הֲוָת בָּתַר תִּבְנִי בַּר גִּינַת לַאַמְלָכוּתֵיהּ וּפַלְגוּת בָּתַר עָמְרִי׃
22 וְתָקֵיף עַמָּא דְּבָתַר עָמְרִי מִן עַמָּא דְּבָתַר תִּבְנִי בַּר גִּינַת וּמִית תִּבְנִי וּמְלַךְ עָמְרִי׃
23 בְּשְׁנַת תְּלָתִין וְחָדָא שְׁנִין לְאָסָא מַלְכָּא דִּיהוּדָה מְלַךְ עָמְרִי עַל יִשְׂרָאֵל תְּרֵתֵי עֲשְׂרֵי שְׁנִין בְּתִרְצָה מְלַךְ שִׁית שְׁנִין׃
24 וּזְבַן יַת כְּרַכָּא שׁוֹמְרוֹן מִן שֶׁמֶר בְּתַרְתֵּין כִּכְּרִין דְּכֶסַף וּבְנָא יַת כְּרַכָּא וּקְרָא יַת שְׁמָהּ דְּקַרְתָּא דִּבְנָא עַל שׁוּם שֶׁמֶר מָרֵיהּ דְּשׁוֹמְרוֹן׃
25 וַעֲבַד עָמְרִי דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וְאַבְאֵישׁ מִכָּל דְּקַדְמוֹהִי׃
26 וַאֲזַל בְּכָל אוֹרַח יָרָבְעָם בַּר נְבָט וּבְחוֹבוֹהִי דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל לְאַרְגָּזָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּטָעוּתְהוֹן׃
27 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי עָמְרִי דַּעֲבַד וּגְבָרוּתֵיהּ דַּעֲבַד הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
28 וּשְׁכִיב עָמְרִי עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר בְּשׁוֹמְרוֹן וּמְלַךְ אַחְאָב בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

16 Et audiuit populus in castris, dicentes: Rebellauit Zambri, & percussit regem Ela; & regem constituit populus Ambri principem militiæ super Israel in die illa in castris.

16 * Ϛ ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ παρεμβολῇ, λεγόντων· σύνεστρεπται Ζαμβεί, Ϛ πέπαικε τὸν βασιλέα ἠλά· Ϛ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τὸν Ἀμβεὶ τὸν ἡγεμόνα τ̃ στρατιᾶς Ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ.

17 Et ascendit Ambri de Gabathon, & omnis Israel cum eo, & obsedit in Thersa.

17 * καὶ ἀνέβη Ἀμβεὶ ἐκ Γαβαθών, καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτ̃· Ϛ περιεκάθισεν ἐν Θερσᾶ.

18 Et factum est vt vidit Zambri quòd expugnata est ciuitas sua, & ingreditur in domũ regis, & succendit super se domum regis in igne, & mortuus est;

18 * Ϛ ἐγνω Ϛ ὡς εἶδε Ζαμβεὶ ὅτι προκαλείληπ̃ ἡ πόλις αὐτ̃, Ϛ εἰσπορεύεται εἰς τὸν οἶκον βασιλέως, Ϛ ἐνεπύρισεν ἐφ' ἑαυτὸν τὸν οἶκον τ̃ βασιλέως ἐν πυρί, καὶ ἀπέθανεν

19 Propter peccata sua quæ peccauit, faciendo quod malum erat ante Dominum, ambulando in via Hieroboam filij Nabat, & in peccatis eius quæ fecerat peccare faciendo Israel.

19 * ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτ̃ ὧν ἐποίησε Ϛ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τ̃ πορευθῆναι ἐν ὁδῷ Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβάτ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτ̃ αἷς ἐποίησεν ὡς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ.

20 Et reliqua sermonum Zambri, & coniurationes eius quas coniurauit; nonne hæc scripta sunt in libro verborũ dierum regũ Israel?

20 * Ϛ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ζαμβρὶ Ϛ αἱ ζωάψεις αὐτ̃ ἃς ζωῆψεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται Ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ἰσραήλ;

21 Tunc diuisus est populus Israel; media pars eius fit post Thabni filium Gineth vt constitueret regem eum, & media pars populi fit post Ambri vt regem constitueret eum:

21 * τότε μερίζε᾽ ὁ λαὸς Ἰσραήλ, ἥμισυ αὐτ̃ γίνε᾽ ὀπίσω Θαβνὶ υἱοῦ Γινὴθ Ϛ βασιλεῦσαι αὐτόν, Ϛ τὸ ἥμισυ τ̃ λαοῦ γίνε᾽ ὀπίσω Ἀμβρὶ Ϛ βασιλεῦσαι αὐτόν.

22 Et populus existens post Ambri, prævaluit populo qui post Thabni filium Gineth, & mortuus est Thabni, & regnauit Ambri.

22 * καὶ ὁ λαὸς ὁ ὢν ὀπίσω Ἀμβρί, ὑπερεκράτησε τὸν λαὸν τὸν ὀπίσω Θαβνὶ υἱοῦ Γινήθ· καὶ ἀπέθανε Θαβνί· καὶ ἐβασίλευσεν Ἀμβρί.

23 In trigesimo & primo anno Asa regis Iuda, regnat Ambri super Israel duodecim annis, & in Thersa regnat sex annis.

23 * ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ πρώτῳ ἔτει τ̃ Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα βασιλεύει Ἀμβρὶ Ἐπὶ Ἰσραὴλ δώδεκα ἔτη, καὶ ἐν τῇ Θερσᾶ βασιλεύει ἓξ ἔτη.

24 Et possedit Ambri montẽ Somoron à Semmer domino montis duobus talentis argenti; & ædificauit montem, & vocauit nomen montis quem ædificauit in nomine Semmer domini montis Somoron.

24 * καὶ ἐκτήσατο Ἀμβρὶ τὸ ὄρος τὸ Σωμορὼν Ϛ Σεμμὴρ Ϛ κυρίῳ Ϛ ὄρους δύο Ταλάντων ἀργυρίου· Ϛ ᾠκοδόμησε τὸ ὄρος, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα Ϛ ὄρους Ϛ ᾠκοδόμησεν Ἐπὶ τῷ ὀνόματι Σεμμὴρ Ϛ κυρίου Ϛ ὄρους Σωμορών.

25 Et fecit Ambri malum in conspectu Domini, & operatus est nequiter super omnes qui fuerunt ante eum.

25 * καὶ ἐποίησεν Ἀμβρὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, Ϛ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας ὅσοι γεγόνεισαν ἔμπροσθεν αὐτ̃.

26 Et ambulauit in omni via Hieroboam filij Nabat, & in peccatis eius quibus peccare fecerat Israel, vt irritaret Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.

26 * καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ Ϛ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτ̃ αἷς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ, Ϛ παρωργίσαι τὸν κύριον τὸν θεὸν Ἰσραὴλ ἐν τοῖς ματαίοις αὐτ̃.

27 Et reliqua sermonũ Ambri & omnia quæ fecit, & prælia eius; nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel?

27 * Ϛ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἀμβρὶ Ϛ πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτ̃, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ἰσραήλ;

28 Et dormiuit Ambri cum patribus suis, & sepelitur in Samaria, & regnauit Achaab filius eius pro eo.

28 * καὶ ἐκοιμήθη Ἀμβρὶ μετὰ τῶν πατέρων αὐτ̃, καὶ ἐτάφη ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ ἐβασίλευσεν Ἀχαὰβ υἱὸς αὐτ̃ ἀντ' αὐτ̃.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et audiuit populus qui castrametabantur, dicendo: Coniurauit Zimri & etiam occidit regem; & regem constituerunt omnis Israel Ghamri magistrum exercitus super Israel die illa in castris. 17 Et ascendit Ghamri & omnis Israel cum eo ex Gibthon, & obsederunt Thirsza. 18 Et fuit cùm videret Zimri subactam ciuitatem, intrauit in conclaue domus regis, & incendit super se domum regis igni, & mortuus est; 19 Propter peccata sua quæ peccauit, faciendo quod malum erat ante Dominum, ambulando in via Ierabgham filij Nebat, & in peccatis eius quæ fecerat, peccare faciendo Israel. 20 Et reliquum verborum Zimri & coniuratio eius quâ coniurauit; nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel?

21 Tunc diuisus est populus Israel in duas partes: dimidium populi erat post Thibni filium Ginath, vt regem constitueret eum; & dimidium post Ghamri. 22 Et prævaluit populus, qui erat post Ghamri, populo qui erat post Thibni filium Ginath; & mortuus est Thibni, & regnauit Ghamri. 23 Anno tricesimo primo annorum Azza regis tribus domus Iehudah, regnauit Ghamri super Israel duodecim annis; in Thirsza regnauit sex annis. 24 Et emit arcem Somron à Semer duobus talentis argenti, & ædificauit arcem, & vocauit nomen ipsius vrbis quam ædificauit, de nomine Semer domini ipsius montis Somron.

25 Et fecit Ghamri quod malum erat ante Dominum, & peius fecit omnibus qui fuerant ante se.

26 Et ambulauit in omni via Ierabgham filij Nebat, & in peccatis illius quibus peccare fecit Israel, irritando Dominum Deum Israel erroribus suis. 27 Et reliquum verborum Ghamri quæ fecit, & fortitudo eius quam fecit, nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? 28 Et dormiuit Ghamri cum patribus suis, & sepultus est in Somron, & regnauit Ahhab filius eius pro eo.

29 * וְאַחְאָב בֶּן־עָמְרִי מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת
שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנָה שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
אַחְאָב בֶּן־עָמְרִי עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן עֶשְׂרִים
30 וּשְׁתַּיִם שָׁנָה: * וַיַּעַשׂ אַחְאָב בֶּן־עָמְרִי הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו:
31 * וַיְהִי הֲנָקֵל לֶכְתּוֹ בְּחַטֹּאוֹת יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט
וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־אִיזֶבֶל בַּת־אֶתְבַּעַל מֶלֶךְ צִדֹנִים
וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֶת־הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ:
32 * וַיָּקֶם מִזְבֵּחַ לַבַּעַל בֵּית הַבַּעַל אֲשֶׁר בָּנָה
33 בְשֹׁמְרוֹן: * וַיַּעַשׂ אַחְאָב אֶת־הָאֲשֵׁרָה וַיּוֹסֶף
אַחְאָב לַעֲשׂוֹת לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִכֹּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו:
34 * בְּיָמָיו בָּנָה חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת־יְרִיחוֹ
בַּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ יְסָדָהּ וּבִשְׁגִיב צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ
כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן:

יז

1 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתֹּשָׁבֵי
גִלְעָד אֶל־אַחְאָב חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל
וּמָטָר כִּי אִם־לְפִי דְבָרִי:
2 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר:
3 * לֵךְ מִזֶּה וּפָנִיתָ לְךָ קֵדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל
כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן:
4 * וְהָיָה מִן־הַנַּחַל תִּשְׁתֶּה וְאֶת־הָעֹרְבִים צִוִּיתִי
5 לְכַלְכְּלְךָ שָׁם: * וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ כִּדְבַר יְהוָה וַיֵּלֶךְ
וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן:
6 * וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר
7 וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב וּמִן־הַנַּחַל יִשְׁתֶּה: * וַיְהִי
מִקֵּץ יָמִים וַיִּיבַשׁ הַנָּחַל כִּי לֹא־הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ:
8 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר:

29 * Achab verò filius Amri regnauit ſuper Iſrael anno triceſimo octauo Aſa regis Iuda. Et regnauit Achab filius Amri
30 ſuper Iſrael in Samaria viginti & duobus annis. * Et fecit Achab filius Amri ma-
31 lũ in conſpectu Domini ſuper omnes qui fuerunt ante eum. * Nec ſuffecit ei vt ambularet in peccatis Hieroboam filij Nabath; inſuper duxit vxorem Iezabel filiam Methabaal regis Sidoniorum. Et abijt & 3. Reg. 16. d
ſeruiuit Baal, & adorauit eum.
32 * Et poſuit aram Baal in templo Baal, quod ædificauerat in Samaria.
33 * Et plantauit lucum. Et addidit Achab in opere ſuo irritans Dominum Deum Iſrael ſuper omnes reges Iſrael, qui fuerunt ante eum.
34 * In diebus eius ædificauit Ahiel de Bethel Hiericho. In Abiram primitiuo ſuo fundauit eam, & in Segub nouiſſimo ſuo poſuit portas eius iuxta verbum Domini quod locutus fuerat in manu Ioſue filij Nun.

CAP. XVII.

1 ET dixit Helias Thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab, Viuit Dñs Inf. 18. 4. Reg. 3. b Iacob. 5. b
A Deus Iſrael in cuius conſpectu ſto, ſi erit annis his ros & pluuia, niſi iuxta oris mei
2 verba. * Et factum eſt verbum Domini ad
3 eum, dicens: * Recede hinc & vade cõtra Orientem, & abſcondere in torrente Carith, qui eſt contra Iordanem.
4 * Et ibi de torrente bibes. coruíſque
5 præcepi vt paſcant te ibi. * Abijt ergo & fecit iuxta verbum Domini. Cúmque abiſſet, ſedit in torréte Carith qui eſt contra Iordanem.
6 * Corui quoque deferebant ei panem & carnes manè, ſimiliter panem & carnes veſperi, & bibebat de torrente.
7 * Poſt dies autem aliquantos ſiccatus eſt torrens, non enim pluerat ſuper ter-
8 ram. * Factus eſt ergo ſermo Domini ad eum, dicens:

תרגום יונתן

29 וְאַחְאָב בַּר עָמְרִי מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תְּלָתִין וְתִשְׁעָה שְׁנִין לְאָסָא מַלְכוּת שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וּמְלַךְ אַחְאָב בַּר עָמְרִי עַל יִשְׂרָאֵל
בְּשׁוֹמְרוֹן עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין: 30 וַעֲבַד אַחְאָב בַּר עָמְרִי דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ מִכֹּל דְּקַדְּמוֹהִי: 31 וַהֲוָה שִׁיט בְּעֵינוֹהִי לְמֵיזַל בְּחוֹבֵי
יָרָבְעָם בַּר נְבָט וּנְסֵיב אִתְּתָא יָת אִיזֶבֶל בַּת אֶתְבַּעַל מַלְכָּא דְצִידוֹנָאֵי וַאֲזַל וּפָלַח יָת בַּעֲלָא וּסְגִיד לֵיהּ: 32 וַאֲקִים אֲגוֹרָא לְבַעֲלָא בֵּית
בַּעֲלָא דִּבְנָא בְּשׁוֹמְרוֹן: 33 וַעֲבַד אַחְאָב יָת אֲשֵׁירְתָּא וְאוֹסִיף אַחְאָב לְמֶעְבַּד לְאַרְגָּזָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל מִכָּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
דַּהֲווֹ קַדְמוֹהִי: 34 בְּיוֹמוֹהִי בְּנָא חִיאֵל בֵּית מוֹסֵי יָת יְרִיחוֹ קִטַּל אֲבִירָם בְּכֹרֵיהּ בַּר שָׁרֵי לְשַׁכְלְלוּתָהּ וּשְׁגוּב זְעֵיר בְּנוֹהִי
כְּבַר אֲקִים דְּשָׁהָא כְּפִתְגָמָא דַיְיָ דְמַלֵּיל בְּיַד יְהוֹשָׁעַ בַּר נוּן:

יז

1 וַאֲמַר אֵלִיָּהוּ דְמִתּוֹשָׁבֵי מְהוֹדָבֵי גִּלְעָד לְאַחְאָב קַיָּם הוּא יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל דְּמַשְׁמֵשְׁנָא קֳדָמוֹהִי אִם יְהֵא שְׁנַיָּא הָאִילֵּין טַלָּא וּמְטַרָא
אֱלָהֵּן בַּר אֵימָר: 2 וַהֲוָה פִּתְגָמָא דַיְיָ עִמֵּיהּ לְמֵימָר: 3 אֲזֵיל מִכָּא וְתִתְפְּנֵי לָךְ לְקִדּוּמָא וְתִסְטַמַּר בְּנַחֲלָא דִכְרִית דְּעַל אַפֵּי
יַרְדְּנָא: 4 וְיְהֵי מִנַּחֲלָא תִּשְׁתֵּי וְיָת עוֹרְבַיָּא פַּקֵּידְיָת לְסוֹבָרוּתָךְ תַּמָּן: 5 וַאֲזַל וַעֲבַד כְּפִתְגָמָא דַיְיָ וַאֲזַל וִיתֵב בְּנַחֲלָא דִכְרִית דְּעַל אַפֵּי
יַרְדְּנָא: 6 וְעוֹרְבַיָּא מַיְתְנָן לֵיהּ לַחְמָא וּבִשְׂרָא בְּצַפְרָא וְלַחְמָא וּבִשְׂרָא בְּרַמְשָׁא וּמִנַּחֲלָא שָׁתֵי: 7 וַהֲוָה מִסּוֹף יוֹמִין וְיָבִישׁ נַחֲלָא אֲרֵי לָא
הֲוָה מְטַרָא בְּאַרְעָא: 8 וַהֲוָה פִּתְגָמָא דַיְיָ עִמֵּיהּ לְמֵימָר:

At Achiab filius Ambri regnauit ſuper Iſrael in anno triceſimo & octauo Aſa regis Iuda; regnat autem Achaab filius Ambri, ſuper Iſrael in Samaria viginti & duobus annis.

Et fecit Achaab malum coram Domino, & nequiter operatus eſt ſuper omnes qui fuerunt ante eum.

Et non erat ei ſufficiens vt ambularet in peccatis Hieroboam filij Nabat; & duxit vxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum: & abijt Achaab & ſeruiuit Baal, & adorauit eum.

Et ſtatuit aram Baal in domo Baal quam ædificauerat in Samaria.

Et fecit Achaab lucum; & addidit Achaab vt faceret irritationes vt irritaret Dominum Deum Iſrael ſuper omnes reges Iſrael qui fuerunt ante eum.

In diebus eius ædificauit Chiel Bethelites Hiericho, in Abiron primogenito ſuo fundauit eam, & in Segub nouiſſimo ſuo poſuit portas ei iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Ioſue filij Nun.

CAP. XVII.

ET dixit Helias Thesbites, qui de habitatoribus Galaad ad Achaab, Viuit Dominus Deus Iſrael, cui aſtiti coram eo, ſi erit annis hiros & pluuia, niſi per verbum oris mei.

Et factum eſt verbum Domini ad Heliam:

Vade hinc contra Orientem, & abſcondere in torrente Cherith, qui eſt contra faciem Iordanis.

Et erit, de torrente bibes aquam, & coruis præcipiam vt paſcant te ibi.

Et abijt & fecit Helias iuxta verbum Domini, & ſedit in torrente Cherith, qui contra faciem Iordanis.

Et corui deferebant ei panes & carnem manè, & panes & carnem veſperi, & de torrente bibebat aquam.

Et factum eſt poſt dies & ſiccatus eſt torrens, quia non facta eſt pluuia ſuper terram.

Et factus eſt ſermo Domini ad Heliam, dicens:

29 ὁ δὲ ἀχαὰβ υἱὸς ἀμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ τῆς ἀσὰ βασιλέως ἰούδα· βασιλεύει δὲ ἀχαὰβ υἱὸς ἀμβρὶ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ
30 εἴκοσι καὶ δύο ἔτη. καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ.
31 καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ἱκανὸν τοῦ πορευθῆναι ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ιεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ· καὶ ἔλαβε γυναῖκα ἰεζάβελ τὴν θυγατέρα ἐθβαὰλ βασιλέως σιδωνίων· καὶ ἐπορεύθη ἀχαὰβ καὶ ἐδούλευσε τῷ βάαλ καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.
32 καὶ ἔστησε θυσιαστήριον τῷ βάαλ ἐν οἴκῳ τοῦ βάαλ οὗ ᾠκοδόμησεν ἐν σαμαρείᾳ.
33 καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ τὸ ἄλσος· καὶ ἐπλεόνασεν ἀχαὰβ τοῦ ποιῆσαι παροργισμοὺς τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον θεὸν τοῦ ἰσραὴλ ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλέας ἰσραὴλ τοὺς γενομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ.
34 ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ᾠκοδόμησε χιὴλ ὁ βεθελίτης τὴν ιεριχώ, ἐν τῷ ἀβιρὼν τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἐθεμελίωσεν αὐτήν· καὶ ἐν τῷ σεγὼβ τῷ νεωτέρῳ αὐτοῦ ἔστησε θύρας αὐτῆς κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἰησοῦ υἱοῦ ναυή.

ιζ.

1 Καὶ εἶπεν ηλίας ὁ θεσβίτης ὁ ἐκ θεσβεὼν τῆς γαλαὰδ πρὸς ἀχαάβ, ζῇ κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος καὶ ὑετός, ὅτι ἐὰν μὴ διὰ λόγου στόματός μου.
2 καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ηλίαν·
3 πορεύου ἐντεῦθεν κατὰ ἀνατολάς, καὶ κρύβηθι ἐν τῷ χειμάρρῳ χεριθ τῷ ἐπὶ προσώπου τοῦ ιορδάνου.
4 καὶ ἔσται ἐκ τοῦ χειμάρρου πίεσαι ὕδωρ, καὶ τοῖς κόραξιν ἐντελοῦμαι τοῦ διατρέφειν σε ἐκεῖ.
5 καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐποίησεν ηλίας κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἐκάθισεν ἐν τῷ χειμάρρῳ χεριθ τοῦ ἐπὶ προσώπου τοῦ ιορδάνου.
6 καὶ οἱ κόρακες ἔφερον αὐτῷ ἄρτους καὶ κρέας τὸ πρωΐ, καὶ ἄρτους καὶ κρέας τὸ δείλης, καὶ ἐκ τοῦ χειμάρρου ἔπινεν ὕδωρ.
7 καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας καὶ ἐξηράνθη ὁ χειμάρρους, ὅτι οὐκ ἐγένετο ὑετὸς ἐπὶ τὴν γῆν.
8 καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ηλίαν, λέγον·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[29] Et Ahhab filius Ghamri regnauit ſuper Iſrael anno trigeſimo octauo annorum Azza regis tribus domus Iehudah, regnauit Ahhab filius Ghamri ſuper Iſrael in Somron viginti & duobus annis. [30] Et fecit Ahhab filius Ghamri peius ante Dominum omnibus, qui fuerunt ante ſe. [31] Et fuit leue in oculis eius ambulare in peccatis Ierabgham filij Nebat, & accepit etiam vxorem Izebel filiam Ethbaghal regis Szidonæorum, & iuit & coluit Baghala, & adorauit illud. [32] Et ſtatuit aram ipſi Baghala, in domo Baghala quam ædificauerat in Somron. [33] Et fecit Ahhab lucum, & addidit Ahhab facere, vt irritaret Dominum Deum Iſrael præ omnibus regibus Iſrael qui fuerant ante ſe. [34] In diebus eius ædificauit Hhiel de Beth-momè Iericho; occidit Abiram primogenitum ſuum, quando cœpit fundare eam, & Zzigub paruum filium ſuum quando erexit portas eius, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat per manum Iehoſuagh filij Nun.

CAP. XVII.

ET dixit Eliah qui erat ex Thoſab, de habitatoribus Gilghad, ad Ahhab, Permanet ipſe Dominus Deus Iſrael, ante quem miniſtro, ſi erit annis his ros & pluuia, niſi cùm dixero. [2] Et fuit verbum prophetiæ à Domino cum eo, dicendo:
[3] Abi hinc, & verte te ad Orientem, & abſcondaris in torrente Cherith, qui eſt ante Iardena.
[4] Et erit, de torrente bibes, & coruis præcepi vt alant te ibi. [5] Et abijt, & fecit iuxta verbum Domini: & abijt & ſedit in torrente Cherith, qui erat ante Iardena. [6] Et corui afferebant illi panem & carnem manè, & panem & carnem veſperi; at de torrente bibebat. [7] Et fuit in fine dierum & aruit torrens, quia non fuerat pluuia in terra.
[8] Et fuit verbum prophetiæ à Domino cum illo, dicendo:

9 * קוּם לֵךְ צָרְפַתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ שָּׁם
הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ׃
10 * וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה וַיָּבֹא אֶל־פֶּתַח הָעִיר
וְהִנֵּה־שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה מְקֹשֶׁשֶׁת עֵצִים וַיִּקְרָא
אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר קְחִי־נָא לִי מְעַט־מַיִם בִּכְלִי וְאֶשְׁתֶּה׃
11 * וַתֵּלֶךְ לָקַחַת וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר לְקְחִי־נָא
לִי פַּת־לֶחֶם בְּיָדֵךְ׃
12 * וַתֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם־יֶשׁ־לִי מָעוֹג כִּי
אִם־מְלֹא כַף־קֶמַח בַּכַּד וּמְעַט־שֶׁמֶן בַּצַּפַּחַת
וְהִנְנִי מְקֹשֶׁשֶׁת שְׁנַיִם עֵצִים וּבָאתִי וְעָשִׂיתִיהוּ לִי
וְלִבְנִי וַאֲכַלְנֵהוּ וָמָתְנוּ׃
13 * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵלִיָּהוּ אַל־תִּירְאִי בֹּאִי עֲשִׂי
כִדְבָרֵךְ אַךְ עֲשִׂי־לִי מִשָּׁם עֻגָה קְטַנָּה בָּרִאשֹׁנָה
וְהוֹצִאת לִי וְלָךְ וְלִבְנֵךְ תַּעֲשִׂי בָּאַחֲרֹנָה׃
14 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּד הַקֶּמַח
לֹא תִכְלֶה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תֶחְסָר עַד יוֹם תֵּת־
יְהוָה גֶּשֶׁם עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וַתֵּלֶךְ וַתַּעַשׂ
כִּדְבַר אֵלִיָּהוּ וַתֹּאכַל הוּא־וְהִיא וּבֵיתָהּ יָמִים׃
16 * כַּד הַקֶּמַח לֹא כָלָתָה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסֵר
כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֵלִיָּהוּ׃
17 * וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶּן־הָאִשָּׁה
בַּעֲלַת הַבַּיִת וַיְהִי חָלְיוֹ חָזָק מְאֹד עַד אֲשֶׁר לֹא־
18 נוֹתְרָה־בּוֹ נְשָׁמָה׃ * וַתֹּאמֶר אֶל־אֵלִיָּהוּ מַה־לִּי
וָלָךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּאתָ אֵלַי לְהַזְכִּיר אֶת־עֲוֹנִי
19 וְלְהָמִית אֶת־בְּנִי׃ * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ תְּנִי־לִי אֶת־
בִּנֵךְ וַיִּקָּחֵהוּ מֵחֵיקָהּ וַיַּעֲלֵהוּ אֶל־הָעֲלִיָּה אֲשֶׁר־
הוּא יֹשֵׁב שָׁם וַיַּשְׁכִּבֵהוּ עַל־מִטָּתוֹ׃
20 * וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהַי הֲגַם עַל־
הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר־אֲנִי מִתְגּוֹרֵר עִמָּהּ הָרֵעוֹתָ לְהָמִית
אֶת־בְּנָהּ׃

9 * Surge & vade in Sareptam Sidoniorũ, & manebis ibi. Præcepi enim ibi mulieri Luc.4.d
10 viduæ vt paſcat te. * Surrexit & abijt in Sareptam Sidoniorũ. Cúmq; veniſſet ad portam ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna & vocauit eã, dixítq; ei, Da mihi paululum aquæ in vaſe vt bibam.
11 * Cúmq; illa pergeret vt afferret, clamabat poſt tergũ eius, dicẽs: Affer mihi obſe Iudi.4.c Eccl.48.a
12 cro & buccellã panis in manu tua. *Quæ reſpondit, Viuit Dñs Deus tuus, quia nõ habeo panem, niſi quantum pugillus capere poteſt farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho. En colligo duo ligna vt ingrediar & faciam illud mihi & filio meo
13 vt comedamus & moriamur. *Ad quam Helias ait: Noli timere, ſed vade & fac ſicut dixiſti. Veruntamẽ mihi primùm fac de ipſa farinula ſubcinericium panẽ paruulum, & affer ad me, tibi autẽ & filio tuo
14 facies poſtea. * Hæc autẽ dicit Dñs Deus Iſrael: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur vſque in diẽ in qua Dñs daturus eſt pluuiã ſuper faciem ter-
15 ræ. *Quæ abijt & fecit iuxta verbum Heliæ. Et comedit ipſe & illa, & domus eius.
16 * Et ex illa die hydria farinæ nõ defecit, & lecythus olei non eſt imminutus iuxta verbum Dñi quod locutus fuerat in ma-
17 nu Heliæ. * Factũ eſt autẽ poſt verba hęc ægrotauit filius mulieris matrisfamilias, & erat languor fortiſſimus, ita vt non re-
18 maneret in eo anhelitus. * Dixit ergo ad Heliam, Quid mihi & tibi vir Dei: ingreſſus es ad me vt rememorarẽtur iniquitates meæ, & interficeres filiũ meum?
19 * Et ait ad eam Helias, Da mihi filium tuum. Tulítque eum de ſinu eius, & portauit in cœnaculum vbi ipſe manebat, & poſuit ſuper lectulum ſuum.
20 * Et clamauit ad Dominum, & dixit, Domine Deus meus, etiam ne viduam apud quam ego vtcumq; ſuſtentor, afflixiſti vt interficeres filium eius?

תרגום יונתן

9 קום אֱזֵיל לְצָרְפַת דִּי לְצִידוֹן וְתֵיתֵב תַּמָּן הָא פַּקֵּידִית תַּמָּן אִתְּתָא אַרְמַלְתָּא לְסוֹבְרוּתָךְ׃
10 וְקָם וַאֲזַל לְצָרְפַת וַאֲתָא בִּתְרַע קַרְתָּא וְהָא תַמָּן אִתְּתָא אַרְמַלְתָּא מְגַבְּבָא עֲעִין וְקָרָא לָהּ וַאֲמַר סַבִּי בְּעַן לִי זְעִיר מַיָּא בְּמָנָא וְאֶשְׁתֵּי׃
11 וְאַזְלַת לְמֵסַב וְקָרָא לָהּ וַאֲמַר סַבִּי בְּעַן לִי פִּתָּא וְלַחֲמָא בִּידִיךְ׃
12 וַאֲמַרַת קַיָּם הוּא יְיָ אֱלָהָךְ אִם אִית לִי מְרַעַם אֱלָהִין מְלֵי פִּיסַת וְדָא קֻמְחָא בְּמָנָא וּזְעִיר מִשְׁחָא בְּצִלוּחִיתָא וְהָא אֲנָא מְגַבְּבָא תְּרֵין עֲעִין וְאֵיתֵךְ וְאֶעְבְּדִינֵיהּ לִי וְלִבְרִי וְנֵיכְלִינֵיהּ וְנָמוּת׃
13 וַאֲמַר לָהּ אֵלִיָּהוּ לָא תְּחַלִּין עוֹלִי עֲבִידִי כְּפִתְגָמַיְכִי בְּרַם עֲבִידִי לִי מִתַּמָּן חַרָּרָא זְעִירָא בְּקַדְמֵיתָא וְתַפִּיקִין לִי וְלִיךְ וְלִבְרִיךְ תַּעְבְּדִין בְּבָתְרֵיתָא׃
14 אֲרֵי כְרֵנָן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל מָנָא דְקֻמְחָא לָא יִגְמַר וּצְלוּחִיתָא דְמִשְׁחָא לָא תֶחְסַר עַד יוֹם דִּיתֵּן יְיָ מְטַרָא עַל אַפֵּי אַרְעָא׃
15 וַאֲזַלַת וַעֲבַדַת כְּפִתְגָמָא דְאֵלִיָּהוּ וַאֲכַלַת הִיא וְהוּא וְאֶנַשׁ בֵּיתָהּ יוֹמִין׃
16 מָנָא דְקֻמְחָא לָא גְמַר וּצְלוּחִיתָא דְמִשְׁחָא לָא חֲסֵרַת כְּפִתְגָמָא דַייָ דְמַלִּיל בִּיד אֵלִיָּהוּ׃
17 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין מֵרַע בַּר אִתְּתָא מָרַת בֵּיתָא וַהֲוָה פַּרְעֵיהּ תַּקִּיף לַחֲדָא עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַרַת בֵּיהּ נִשְׁמְתָא׃
18 וַאֲמַרָה לְאֵלִיָּהוּ מָה לִי וְלָךְ נְבִיָּא דַייָ אַתֵּיתָא לְוָתִי לְאַדְכָּרָא יַת חוֹבִי וּלְמִקְטַל יַת בְּרִי׃
19 וַאֲמַר לַהּ הַבִי לִי יַת בְּרִיךְ וְנַסְבֵיהּ מֵחֵינָהּ וְאַסְקֵיהּ לְעִילְיְתָא דְהוּא יָתִיב תַּמָּן וְאַשְׁכְּבֵיהּ עַל עַרְסֵיהּ׃
20 וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ אֱלָהִים בְּרַם עַל אַרְמַלְתָּא דַאֲנָא דָר עִמָּהּ לָא יְחַבֵּשׁ לָהּ וְלָא יְמוּת בְּרָהּ׃

9 * Surge & vade in Sareptam Sidonis, & habitabis ibi: ecce præcepi ibi mulieri viduæ, vt paſcat te.

9 * ἀνάςηθι & πορεύου εἰς σαρέπτα τ̃ σιδ̃ωνος & κατοικήσεις ἐκεῖ, ἰδοὺ ἐντέταλμαι ἐκεῖ γυναικὶ χήρᾳ τοῦ διατρέφειν σε.

10 * Et ſurrexit Helias, & abiit in Sareptam Sidonis in portam ciuitatis; & ecce mulier ibi vidua colligebat ligna. & clamauit poſt eam Helias, & dixit ei, Accipe iam mihi paululum aquæ in vaſe, et bibam.

10 * καὶ ἀνέςη ἠλίας & ἐπορεύθη εἰς σαρέπτα τ̃ σιδ̃ωνος & εἰς τὴν πυλῶνα τ̃ πόλεως, & ἰδοὺ γυνὴ ἐκεῖ χήρα συνέλεγε ξύλα· & ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς ἠλίας, & εἶπεν αὐτῇ, λάβε δή μοι ὀλίγον ὕδωρ εἰς ἄγγος & πίομαι.

11 * Et perrexit vt acciperet, & clamauit poſt ipſam Helias, & dixit ei, Accipies iam mihi & buccellam panis in manu tua, & comedam.

11 * καὶ ἐπορεύθη λαβεῖν, & ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς ἠλίας & εἶπεν αὐτῇ, λήψῃ δή μοι & ψωμὸν ἄρτου ἐν τῇ χειρί σου & φάγομαι.

12 * Et dixit mulier, Viuit Dominus Deus tuus, ſi eſt mihi ſubcinericius, niſi quantum pugillus farinæ in hydria, & parum olei in lecytho; & ecce ego colligo duo ligna, & ingrediar & faciam illud mihi & filijs meis, & comedemus & moriemur.

12 * & εἶπεν ἡ γυνή, ζῇ κύριος ὁ θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ ὅσον δραξὶ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καμψάκῃ, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ συλλέγω δύο ξυλάρια, & εἰσελεύσομαι καὶ ποιήσω αὐτὸ ἐμαυτῇ & τοῖς τέκνοις μου, & φαγόμεθα, & ἀποθανούμεθα.

13 * Et dixit ei Helias, Confide, ingredere & fac ſecundum verbum tuum, ſed fac mihi inde ſubcinericium paruum in primis inde, & afferes mihi; tibi autẽ facies et filiis tuis in vltimo.

13 * καὶ εἶπεν αὐτῇ ἠλίας, θάρσει, εἴσελθε & ποίησον κατὰ τὸ ῥῆμά σου· ἀλλὰ ποίησόν μοι ἐκεῖθεν ἐγκρυφίαν μικρὸν ἐν πρώτοις ἐκεῖθεν, & ἐξοίσεις μοι, ἑαυτῇ δὲ ποιήσεις & τοῖς τέκνοις σου ἐπ' ἐσχάτῳ.

14 * Quia hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Hydria farinæ non deficiet, & lecythus olei nõ minuetur vſque in diem qua dabit Dominus pluuiam ſuper terram.

14 * ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείψει, & ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει ἕως ἡμέρας τοῦ δοῦναι τὸν κύριον ὑετὸν ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς.

15 * Et abijt mulier, & fecit iuxta verbũ Heliæ, & dedit ei & comedit ipſe & ipſa & filij eius.

15 * καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ κατὰ τὸ ἐποίησεν κ̃ς τὸ ῥῆμα ἠλίου, & ἔδωκεν αὐτῷ, κατὰ ἤσθιεν αὐτὸς & αὐτὴ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς.

16 * Et hydria farinæ nõ defecit, et lecythus olei non imminutus eſt, iuxta verbum Domini, quod locutus eſt in manu Heliæ.

16 * καὶ ἡ ὑδρία & ἀλεύρου οὐκ ἐξέλιπε, & ὁ καμψάκης & ἐλαίου οὐκ ἠλαττονήθη κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἠλίου.

17 * Et factum eſt poſt hæc, & ægrotauit filius mulieris dominæ domus, & erat languor eius fortis valde, donec nõ relictus eſt in eo anhelitus vitæ.

17 * & ἐγένετο μετὰ ταῦτα & ἠρρώστησεν ὁ υἱὸς τ̃ γυναικὸς τ̃ κυρίας & οἴκου, καὶ ἦν ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ κραταιὰ σφόδρα· ἕως & οὐκ ὑπελείφθη ἐν αὐτῷ πνοὴ ζωῆς.

18 * Et dixit mulier ad Heliã, Quid mihi et tibi homo Dei? ingreſſus es ad me vt rememorares iniquitates meas, & interficeres filiũ meũ?

18 * καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἠλίαν, τί ἐμοὶ & σοὶ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, εἰσῆλθες πρός με τοῦ ἀναμνῆσαι τὰς ἀδικίας μου καὶ θανατῶσαι τὸν υἱόν μου;

19 * Et ait Helias ad mulierem, Da mihi filium tuum: & accepit eum de ſinu eius, & portauit eum in cœnaculum, in quo ipſe ſedebat ibi, & collocauit eum ſuper lectum ſuum.

19 * καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὴν γυναῖκα, δός μοι τὸν υἱόν σου, & ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς, & ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπερῷον ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκάθητο ἐκεῖ, & ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ.

20 * Et exclamauit Helias ad Dominũ, & dixit, Domine Deus meus, etiam ne viduam cum qua ego habito cum ea, tu afflixiſti vt interfieres filium eius?

20 * καὶ ἀνεβόησεν ἠλίας πρὸς κύριον, & εἶπεν, κύριε ὁ θεός μου καί γε τὴν χήραν μεθ' ἧς ἐγὼ οἰκῶ μετ' αὐτῆς, σὺ ἐκάκωσας τοῦ θανατῶσαι τὸν υἱὸν αὐτῆς;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Surge, vade ad Szarphath in Szidon, & ſedeas ibi: ecce præcepi ibi mulieri viduæ vt alat te. 10 Et ſurrexit & iuit in Szarphath, & venit ad portam vrbis, & ecce ibi mulier vidua colligebat ligna, & vocauit illam & dixit, Accipe, quæſo, mihi paululum aquæ in vaſe, & bibam. 11 Et iuit vt acciperet, & vocauit illam: & dixit, Accipe obſecro mihi fruſtum panis in manu tua. 12 Et dixit, Permanet ipſe Dominus Deus tuus, ſi eſt mihi quicquam, niſi plenum volæ manus, farinæ in vaſe, & paululum olei in lecytho: & ecce ego colligo duo ligna, vt eam, & faciam illud mihi & filio meo, & comedamus illud, & moriamur.

13 Et dixit illi Eliahu, Ne timeas, ingredere, fac iuxta verbum tuum; verùm fac mihi inde placentam pertuſam paruam priùs, & proferas ad me: & tibi & filio tuo facies poſterius. 14 Nam ſic dixit Dominus Deus Iſrael, Vas farinæ non abſumetur, & lecythus olei non deficiet vſque in diem quo dabit Dominus pluuiam ſuper faciem terræ.

15 Et iuit & fecit iuxta verbum Eliah, & comedit illa & ipſe & viri domus illius aliquot dies.

16 Vas farinæ non abſumptum eſt, & lecythus olei non defecit, iuxta verbum Domini quod locutus fuerat per manum Eliah.

17 Et fuit poſt res iſtas, malè habuit filius mulieris dominæ domus, & erat morbus illius vehemens valdè, ita vt non remaneret in illo ſpiritus. 18 Et dixit ad Eliah, Quid mihi & tibi propheta Domini: veniſti ad me vt rememorates peccatum meum, & occideres filium meum? 19 Et dixit illi, Da mihi filium tuum: & accepit eum de ſinu illius, & aſcendit cum illo in cœnaculum ſuperius in quo habitabat, & poſuit illum ſuper lectum ſuum.

20 Et orauit Dominum, & dixit, Domine Deus, verùm viduæ, cum qua ego habito, ne malè ſit, neque moriatur filius eius.

21 * וַיִּתְמַדַּד עַל־הַיֶּלֶד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּקְרָא אֶל־
יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהָי תָּשָׁב־נָא נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד
הַזֶּה עַל־קִרְבּוֹ׃
22 * וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל אֵלִיָּהוּ וַתָּשָׁב נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד
עַל־קִרְבּוֹ וַיִּחְיֶ׃
23 * וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וַיֹּרִדֵהוּ מִן־הָעֲלִיָּה
הַבַּיְתָה וַיִּתְּנֵהוּ לְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ רְאִי חַי בְּנֵךְ׃
24 * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־אֵלִיָּהוּ עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי כִּי
אִישׁ אֱלֹהִים אַתָּה וּדְבַר־יְהוָה בְּפִיךְ אֱמֶת׃

יח

1 * וַיְהִי יָמִים רַבִּים וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־
אֵלִיָּהוּ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר לֵךְ הֵרָאֶה אֶל־
אַחְאָב וְאֶתְּנָה מָטָר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָ׃
2 * וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ לְהֵרָאוֹת אֶל־אַחְאָב וְהָרָעָב חָזָק
3 בְּשֹׁמְרוֹן׃ * וַיִּקְרָא אַחְאָב אֶל־עֹבַדְיָהוּ אֲשֶׁר
עַל־הַבָּיִת וְעֹבַדְיָהוּ הָיָה יָרֵא אֶת־יְהוָה מְאֹד׃
4 * וַיְהִי בְּהַכְרִית אִיזֶבֶל אֶת נְבִיאֵי יְהוָה וַיִּקַּח
עֹבַדְיָהוּ מֵאָה נְבִיאִים וַיַּחְבִּיאֵם חֲמִשִּׁים אִישׁ
בַּמְּעָרָה וְכִלְכְּלָם לֶחֶם וָמָיִ׃
5 * וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֶל־עֹבַדְיָהוּ לֵךְ בָּאָרֶץ אֶל־כָּל־
מַעְיְנֵי הַמַּיִם וְאֶל כָּל־הַנְּחָלִים אוּלַי נִמְצָא חָצִיר
וּנְחַיֵּה סוּס וָפֶרֶד וְלֹא נַכְרִית מִן־בְּהֵמָ׃
6 * וַיַּחְלְקוּ לָהֶם אֶת־הָאָרֶץ לַעֲבָר בָּהּ אַחְאָב
הָלַךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבַדּוֹ וְעֹבַדְיָהוּ הָלַךְ בְּדֶרֶךְ־
7 אֶחָד לְבַדּוֹ׃ * וַיְהִי עֹבַדְיָהוּ בַּדָּרֶךְ וְהִנֵּה
אֵלִיָּהוּ לִקְרָאתוֹ וַיַּכִּרֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו וַיֹּאמֶר
הֲאַתָּה זֶה אֲדֹנִי אֵלִיָּהוּ׃
8 * וַיֹּאמֶר לוֹ אָנִי לֵךְ אֱמֹר לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ׃
9 * וַיֹּאמֶר מֶה חָטָאתִי כִּי־אַתָּה נֹתֵן אֶת־עַבְדְּךָ
בְּיַד אַחְאָב לַהֲמִיתֵנִי׃

REGVM I. Tranſlat. B. Hierony. *Helias.*

21 *Et expandit ſe atque menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, & clamauit ad Dominum & ait, Domine Deus meus reuertatur, obſecro, anima pueri huius in viſcera eius.
22 *Et exaudiuit Dominus vocem Heliæ; & reuerſa eſt anima pueri intra eum & re-
23 uixit. *Tulítque Helias puerum & depoſuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri ſuæ, & ait illi: En
24 viuit filius tuus. *Dixítque mulier ad Heliam, Nunc in iſto cognoui, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum eſt.

CAP. XVIII.

1 POſt dies multos factum eſt verbũ Do-
A mini ad Heliam in anno tertio, dicens, Vade & oſtẽde te Achab, vt dem pluuiam
2 ſuper faciem terræ. *Iuit ergo Helias vt oſtenderet ſe Achab. Erat autem fames
3 vehemẽs in Samaria. *Vocauítq, Achab Abdiam diſpenſatorem domus ſuæ. Abdias autẽ timebat Dominum Deum val-
4 dè. *Nam cùm interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas & abſcondit eos quinquagenos & quinquagenos in ſpeluncis, & pauit eos
5 pane & aqua. *Dixit ergo Achab ad Abdiam, Vade in terram ad vniuerſos fontes aquarum, & in cunctas valles, ſi fortè poſſimus inuenire herbã & ſaluare equos & mulos, & non penitus iumenta inte-
6 reant. *Diuiſerúntque ſibi regiones vt circuirent eas. Achab ibat per viam vnam, & Abdias per viam alteram ſeorſum.
7 *Cúmque eſſet Abdias in via, Helias occurrit ei. Qui cùm cognouiſſet eum, cecidit ſuper faciem ſuam, & ait: Num tu es domine mi Helias?
8 *Cui ille reſpondit, Ego. Et dixit, Vade & dic domino tuo, Adeſt Helias.
9 *Et ille, Quid peccaui, inquit, quoniam trades me ſeruum tuum in manu Achab, vt interficiat me?

תרגום יונתן

21 וְאִתְמְקַק עַל רַבְיָא חֲלָת זִמְנִין וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ אֱלָהִים תְּהוֹב כְּעַן נַפְשָׁא דְרַבְיָא הָדֵין לְמָעוֹהִי׃ 22 וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתָא
דְאֵלִיָּהוּ וַהֲבַת נַפְשֵׁהּ דְרַבְיָא לְמָעוֹהִי וַחְיָא׃ 23 וּנְסֵיב אֵלִיָּהוּ יַת רַבְיָא וְאַחֵתֵיהּ מִן עִילֵיתָא לְבֵיתָא וְיַהֲבֵיהּ לְאִמֵּיהּ וַאֲמַר אֵלִיָּהוּ
חֲזִי דְחַיָּא בְּרִיךְ׃ 24 וַאֲמָרַת אִתְּתָא לְאֵלִיָּהוּ כְּעַן דֵּין יְדַעְנָא אֲרֵי נְבִיָּא דְיָיָ אַתְּ וּפִתְגָמָא דְיָיָ בְּפוּמָךְ אֱמִינוּן קְשׁוֹט׃

יח

1 וַהֲוָה לְזִמְן סַגִּיאִין וּפִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ הֲוָה עִם אֵלִיָּהוּ בְּשַׁתָּא תְּלִיתָאָה לְמֵימַר אֲזֵיל אִתְחֲזֵי לְאַחְאָב וְאֶתֵּן מְטָרָא עַל
אַרְעָא׃ 2 וַאֲזַל אֵלִיָּהוּ לְאִתְחֲזָאָה לְאַחְאָב וְכַפְנָא תַּקִּיף בְּשׁוֹמְרוֹן׃ 3 וּקְרָא אַחְאָב לְעוֹבַדְיָהוּ דִי מְמָנָא עַל בֵּיתָא וְעוֹבַדְיָה הֲוָה דָחֵיל מִן
קֳדָם יְיָ לַחְדָּא׃ 4 וַהֲוָה כַּד קְטַלַת יְזָבֶל יָת נְבִיֵּיא דְיָיָ וּדְבַר עוֹבַדְיָה מְאָה נְבִיִּין וַאַטְמְרִינוּן חַמְשִׁין גַּבְרָא בְּמְעָרְתָּא וְסוֹבְרִינוּן
בְּלַחְמָא וּבְמַיָּא׃ 5 וַאֲמַר אַחְאָב לְעוֹבַדְיָה הָלִיךְ בְּאַרְעָא עַל כָּל מַבּוּעֵי מַיָּא וְעַל כָּל נַחֲלַיָּא מָאִים נַשְׁכַּח עִסְבָּא וּנְקַיֵּים סוּסַוָּוֹת
וְכֵירָנָן וְלָא נִפְסוֹק מִן בְּעִירָא׃ 6 וּפְלִיגוּ לְהוֹן יָת אַרְעָא לְמֶעְבַּר בַּהּ אַחְאָב הָלִיךְ בְּאָרְחָא חָדָא בְּלַחְדּוֹהִי וְעוֹבַדְיָה הָלִיךְ בְּאָרְחָא
חָדָא בְּלַחְדּוֹהִי׃ 7 וַהֲוָה עוֹבַדְיָה אֲזֵיל בְּאָרְחָא וְהָא אֵלִיָּהוּ לְקַדְמוֹהִי וְאִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ וּנְפַל עַל אַפּוֹהִי וַאֲמַר הַאִתְּ דֵין רִבּוֹנִי אֵלִיָּהוּ׃
8 וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא אֲזֵיל אֱמַר לְרִבּוֹנָךְ הָא אֵלִיָּהוּ׃
9 וַאֲמַר מָה חֲבֵית אֲרֵי אַתְּ מְסַר יָת עַבְדָּךְ בִּידָא דְאַחְאָב לְמִקְטְלִי׃

‡ Et inflauit puero ter, & inuocauit Dominum, & dixit, Domine Deus meus, reuertatur iam anima pueri huius in eum. 21

‡ Et factum est sic, & reuersa est anima pueri in eum, & exclamauit puer. 22

‡ Et tulit eum de cœnaculo in domum, & dedit eum matri suæ. & ait Helias, Vide, viuit filius tuus. 23

‡ Et dixit mulier ad Heliam, Ecce cognoui, quoniam homo Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum. 24

CAP. XVIII.

ET factum est post dies multos, & verbum Domini factum est ad Heliam in anno tertio, dicens: Vade & ostende te Achaab, & dabo pluuiam super faciem terræ. 1

‡ Et iuit Helias vt appareret Achaab, & erat fames vehemens in Samaria. 2

‡ Et vocauit Achaab Abdiam dispensatorem domus: & Abdias erat timens Dominum valdè. 3

‡ Et factum est cùm percuteret Jezabel prophetas Domini, & tulit Abdias centum prophetas, & abscondit eos per quinquagenos in duabus speluncis, et aluit eos in pane & aqua. 4

‡ Et dixit Achaab ad Abdian, Age et transeamus in terra ad fontes aquarum, & in cunctos torrentes, si fortè inueniamus herbam, & sustentabimus equos & mulos, & non interibunt à nobis iumenta. 5

‡ Et diuiserunt sibi viam vt irent in ea: Achaab iuit in via vna, & Abdias iuit in via altera solus: 6

‡ Et erat Abdias in via solus: & ecce Helias in occursum ei, & festinauit Abdias & cecidit super faciem suam, & ait, Si tu es domine mi Helia? 7

‡ Et dixit Helias ad Abdian, Ego sum, vade dic domino tuo, Ecce Helias. 8

‡ Et dixit Abdias, Quid peccaui, quòd tu tradis seruum tuum in manus Achaab vt interficiat me? 9

21 ‡ καὶ ἐνεφύσησε τῷ παιδαρίῳ τρίς, καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον, καὶ εἶπε, κύριε ὦ θεός μου, ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτό.

22 ‡ καὶ ἐγένετο ὕτως, καὶ ἐπεστράφη ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου εἰς αὐτό. καὶ ἀνεβόησε τὸ παιδάριον.

23 ‡ καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὑπερώου εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ μητρὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν ἠλίας, βλέπε ζῇ ὁ υἱός σου.

24 ‡ καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἠλίαν, ἰδοὺ ἔγνωκα, ὅτι ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ εἶ σύ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν.

ιη'.

1 ‡ Καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας πολλὰς, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς ἠλίαν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ, λέγων· πορεύου καὶ ὄφθητι τῷ ἀχαάβ, καὶ δώσω ὑετὸν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.

2 ‡ καὶ ἐπορεύθη ἠλίας τοῦ ὀφθῆναι τῷ ἀχαάβ, καὶ ἰσχὺς λιμὸς κραταιὸς ἐν τῇ σαμαρείᾳ.

3 ‡ καὶ ἐκάλεσεν ἀχαάβ τὸν ἀβδίου τὸν οἰκονόμον· καὶ ἀβδίου ἦν φοβούμενος τὸν κύριον σφόδρα.

4 ‡ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τύπτειν ἰεζάβελ τοὺς προφήτας κυρίου, καὶ ἔλαβεν ἀβδίου ἑκατὸν προφήτας καὶ κατέκρυψεν αὐτοὺς ἀνὰ πεντήκοντα ἐν δύο σπηλαίοις, καὶ διέτρεφεν αὐτοὺς ἐν ἄρτῳ καὶ ὕδατι.

5 ‡ καὶ εἶπεν ἀχαάβ πρὸς ἀβδίου, δεῦρο καὶ διέλθωμεν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς χειμάρρους, εἴπως εὑρώμεν βοτάνην, καὶ περιποιησόμεθα ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ οὐκ ἐξολοθρευθήσ(ε)ται ἀφ' ἡμῶν κτήνη.

6 ‡ καὶ διεμέρισαν ἑαυτοῖς τὴν ὁδὸν τοῦ πορεύθηναι ἐν αὐτῇ· ἀχαὰβ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ μιᾷ· καὶ ἀβδίου ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἄλλῃ μόνος.

7 ‡ καὶ ἰδοὺ ἀβδίου ἐν τῇ ὁδῷ μόνος· καὶ ἰδοὺ ἠλίας εἰς συναντήσιν αὐτῷ· καὶ ἐπέγνωσεν ἀβδίου καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, εἰ σὺ εἶ κύριέ μου ἠλία;

8 ‡ καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς ἀβδίου, ἐγώ εἰμι, πορεύου λέγε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ ἠλίας.

9 ‡ καὶ εἶπεν ἀβδίου, τί ἥμαρτηκα; ὅτι σὺ δίδως τὸν δοῦλόν σου εἰς χεῖρας ἀχαὰβ τοῦ θανατῶσαί με;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et coarctauit se super puerum tribus vicibus, & orauit Dominum, & dixit, Domine Deus, redeat, quæso, anima pueri huius in viscera eius. [22] Et suscepit Dominus orationem Eliah, & redijt anima pueri in viscera eius, & vixit. [23] Et accepit Eliah puerum, & descendere fecit illum è superiori cœnaculo in domum, & dedit illum matri suæ: & dixit Eliah, Vide quòd viuit filius tuus.

[24] Et dixit mulier ad Eliah, Nunc iam cognoui, quòd propheta Domini tu es, & verba Domini in ore tuo sunt veritas.

CAP. XVIII.

ET fuit in tempore dierum multorum verbum prophetiæ à Domino, & fuit cum Eliah anno tertio, dicendo: Vade ostende te ipsi Ahhab, & dabo pluuiam super terram. [2] Et iuit Eliah vt ostenderet se ipsi Ahhab, & fames valida erat in Somron.

[3] Et vocauit Ahhab Ghobadiah qui præpositus erat super domum, & Ghobadiah timebat Dominum valdè.

[4] Et fuit cùm occideret Izebel prophetas Domini, accepit Ghobadiah centum prophetas, & abscondit eos quinquaginta viros in spelunca, & aluit illos pane & aqua. [5] Et dixit Ahhab ad Ghobadiah, Ambula per terram ad omnes scaturigines aquarum, & ad omnes fluuios: forsan inueniemus herbam, & viuificabimus equos & mulos; & non deficiemur iumentis.

[6] Et diuiserunt sibi terram per quam transirent: Ahhab ambulauit per viam vnam seorsum, & Ghobadiah ambulauit per viam alteram seorsum. [7] Et Ghobadiah pergebat in via, & ecce Eliah sit in in occursum eius, & agnouit illum & cecidit super faciem suam, & dixit, Num tu es dominus meus Eliah? [8] Et dixit ei, Ego sum: vade dic domino tuo, Ecce Eliah. [9] Et dixit, Quid peccaui, quòd tu tradis seruum tuum in manu Ahhab, vt occidat me?

10 * חַי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם־יֶשׁ־גּוֹי וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר
לֹא־שָׁלַח אֲדֹנִי שָׁם לְבַקְשֶׁךָ וְאָמְרוּ אַיִן וְהִשְׁבִּיעַ
אֶת־הַמַּמְלָכָה וְאֶת־הַגּוֹי כִּי לֹא יִמְצָאֶךָּ׃
11 * וְעַתָּה אַתָּה אֹמֵר לֵךְ אֱמֹר לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה
12 אֵלִיָּהוּ׃ * וְהָיָה אֲנִי אֵלֵךְ מֵאִתָּךְ וְרוּחַ יְהוָה
יִשָּׂאֲךָ עַל־אֲשֶׁר לֹא־אֵדָע וּבָאתִי לְהַגִּיד לְאַחְאָב
וְלֹא יִמְצָאֲךָ וַהֲרָגֵנִי וְעַבְדְּךָ יָרֵא אֶת־יְהוָה מִנְּעֻרָי׃
13 * הֲלֹא־הֻגַּד לַאדֹנִי אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בַּהֲרֹג
אִיזֶבֶל אֵת נְבִיאֵי יְהוָה וָאַחְבִּא מִנְּבִיאֵי יְהוָה מֵאָה
אִישׁ חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים אִישׁ בַּמְּעָרָה וָאֲכַלְכְּלֵם
14 לֶחֶם וָמָיִם׃ * וְעַתָּה אַתָּה אֹמֵר לֵךְ אֱמֹר
לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ וַהֲרָגֵנִי׃
15 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ חַי יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי
לְפָנָיו כִּי הַיּוֹם אֵרָאֶה אֵלָיו׃
16 * וַיֵּלֶךְ עֹבַדְיָהוּ לִקְרַאת אַחְאָב וַיַּגֶּד־לוֹ וַיֵּלֶךְ
אַחְאָב לִקְרַאת אֵלִיָּהוּ׃
17 * וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחְאָב אֶת־אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אַחְאָב
אֵלָיו הַאַתָּה זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל׃
18 * וַיֹּאמֶר לֹא עָכַרְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־
אַתָּה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וַתֵּלֶךְ
19 אַחֲרֵי הַבְּעָלִים׃ * וְעַתָּה שְׁלַח קְבֹץ אֵלַי
אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וְאֶת־נְבִיאֵי
הַבַּעַל אַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה
אַרְבַּע מֵאוֹת אֹכְלֵי שֻׁלְחַן אִיזֶבֶל׃
20 * וַיִּשְׁלַח אַחְאָב בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְקַבֵּץ אֶת־
הַנְּבִיאִים אֶל־הַר הַכַּרְמֶל׃
21 * וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ אֶל־כָּל־הָעָם וַיֹּאמֶר עַד־מָתַי
אַתֶּם פֹּסְחִים עַל־שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים אִם־יְהוָה
הָאֱלֹהִים לְכוּ אַחֲרָיו וְאִם־הַבַּעַל לְכוּ אַחֲרָיו וְלֹא־
עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר׃

10 * Viuit Dominus Deus tuus, quia non
est gens aut regnum, in quo non miserit
dominus meus te requirens. Et respon-
dentibus cunctis, Non est hic, adiurauit
regna singula & gentes, eò quòd minimè
11 reperireris. * Et nunc dicis mihi, Vade
& dic domino tuo, Adest Helias.
12 * Cúmque recessero à te, spiritus Do-
mini asportabit te in locum, quem ego
ignoro, & ingressus nunciabo Achab, &
nō inueniens te interficiet me. Seruus aũt
13 tuus timet Dñm ab infantia sua. * Nun-
quid non indicatũ est tibi domino meo
quid fecerim, cùm interficeret Iezabel
C prophetas Domini, quòd abscõderim de
prophetis Dñi centum viros quinquage-
nos & quinquagenos in spelũcis, & paue-
14 rim eos pane & aqua? * Et nunc tu di-
cis, Vade & dic domino tuo, Adest He-
15 lias, vt interficiat me. * Et dixit Helias, Su. 17.c 4.Re.4.b
Viuit Dominus exercituum, ante cuius
vultum sto, quia hodie apparebo ei.
16 * Abijt ergo Abdias in occursum Achab,
& indicauit ei: venítque Achab in occur-
sum Heliæ.
17 * Et cùm vidisset eum, ait: Tu ne es
ille qui conturbas Israel?
18 * Et ille ait, Non ego turbaui Israel,
sed tu & domus patris tui qui dereliqui-
stis mandata Domini, & secuti estis Baa-
19 lim. * Verumtamen nunc mitte & con-
grega ad me vniuersum Israel, in monte
Carmeli, & prophetas Baal quadringen-
tos quinquaginta, prophetasq; lucorum
D quadringentos, qui comedunt de mensa
Iezabel.
20 * Misit Achab ad omnes filios Israel, &
congregauit prophetas in mõte Carmeli.
21 * Accedens autem Helias ad omnem
populum Israel, ait: Vsque quo claudica-
tis in duas partes? Si Dominus est Deus,
sequimini eum: Si autem Baal, sequimi-
ni illum. Et non respondit ei populus
verbum.

תרגום יונתן

10 קַיָּם הוּא יְיָ אֱלָהָךְ אִם אִיתַי עַם וּמַלְכוּ דְּלָא שְׁלַח רִבּוֹנִי תַּמָּן לְמִבְעָךְ וַאֲמָרוּ לָא הֲוָה כָּא וְאוֹמִי יַת מַלְכוּתָא וְיַת עַמָּא אֲרֵי לָא
מַשְׁכַּח לָךְ׃ 11 וּכְעַן אַתְּ אָמַר אֱזֵיל אֲמַר לְרִבּוֹנָךְ הָא אֵלִיָּהוּ׃ 12 וִיהֵי עַד דַּאֲנָא אָזֵיל מִלְוָתָךְ וְרוּחַ מִן קֳדָם יְיָ יְטַלִּנָךְ לַאֲתַר
דְּלָא אִדַּע וְאֵיתֵךְ לְחַוָּאָה לְאַחְאָב וְלָא יַשְׁכְּחִנָּךְ וְיִקְטְלִנַּנִי וְעַבְדָּךְ דָּחֵיל מִן קֳדָם יְיָ מִזְּעוּרָי׃ 13 הֲלָא אִתְחַוָּה לְרִבּוֹנִי יַת דַּעֲבָרִית
כַּד קְטָלַת אִיזֶבֶל יַת נְבִיֵּיא דְּיָיָ וְאַטְמָרִית מִנְּבִיֵּיא דְּיָיָ מְאָה גַּבְרָא חַמְשִׁין חַמְשִׁין גַּבְרָא בְּמְעָרְתָּא וְסוֹבַרְתִּינוּן בְּלַחְמָא וּבְמַיָּא׃
14 וּכְעַן אַתְּ אָמַר אֱזֵיל אֲמַר לְרִבּוֹנָךְ הָא אֵלִיָּהוּ וְיִקְטְלִנַּנִי׃ 15 וַאֲמַר אֵלִיָּהוּ קַיָּם הוּא יְיָ צְבָאוֹת דְּמְשַׁמְּשְׁנָא קֳדָמוֹהִי אֲרֵי
יוֹמָא דֵּין אֶתְחֲזֵי לֵיהּ׃ 16 וַאֲזַל עוֹבַדְיָה לְקַדָּמוּת אַחְאָב וְחַוִי לֵיהּ וַאֲזַל אַחְאָב לְקַדָּמוּת אֵלִיָּהוּ׃
17 וַהֲוָה כַּד חֲזָא אַחְאָב יַת אֵלִיָּהוּ וַאֲמַר אַחְאָב לֵיהּ הַאַתְּ דֵּין עָכְרִיהּ דְּיִשְׂרָאֵל׃
18 וַאֲמַר לָא עָכַרִית יַת יִשְׂרָאֵל אֱלָהֵין אַתְּ וּבֵית אֲבוּךְ בִּדְשִׁבְקְתּוּן יַת פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ וַאֲזַלְתּוּן בָּתַר בַּעֲלַיָּא׃ 19 וּכְעַן
שְׁלַח כְּנוֹם לְוָתִי יַת כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוּר כַּרְמֶלָא וְיַת נְבִיֵּי בַּעֲלָא אַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין וּנְבִיֵּי אֲשֵׁירְתָא אַרְבַּע מְאָה אָכְלֵי פִּתּוֹרָא דְּאִיזֶבֶל׃
20 וּשְׁלַח אַחְאָב בְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּכְנַשׁ יַת נְבִיֵּי שְׁקָרָא לְטוּר כַּרְמֶלָא׃
21 וּקְרִיב אֵלִיָּהוּ לְוָת כָּל עַמָּא וַאֲמַר עַד אֵימָתַי אַתּוּן פְּלִיגִין לְתַרְתֵּין פְּלוּגִין הֲלָא יְיָ אֱלָהִים פְּלַחוּ קֳדָמוֹהִי בִּלְחוֹדוֹהִי וְלָמָּה אַתּוּן טָעָן
בָּתַר בַּעֲלַיָּא דְּלֵית בֵּיהּ צְרוּךְ וְלָא אֲתִיבוּ עַמָּא יְהֵיב פִּתְגָם׃

* *Viuit Dominus Deus tuus, si est gens aut* 10
regnum quò non misit me dominus meus ad-
quærendum te, & dixerunt, Non est: & adiu-
rauit regnum & regiones eius, & non inue-
nit te. * *Et nunc tu dicis, Vade & nuncia* 11
domino tuo, Ecce Helias.

* *Et erit si ego recessero à te, & spiritus Do-* 12
mini asportabit te in terram quam non noui,
& recedam vt nunciem Achaab, & non in-
ueniet te, & interficiet me, & seruus tuus ti-
mens Dominum ab infantia sua.

* *Nunquid non nunciatum est tibi, quæ fe-* 13
ci domine mi cùm interficeret Iezabel prophe-
tas Domini, & accepi de prophetis Domini
centum viros, & abscondi eos per quinqua-
genos in speluncis, & alui eos in panibus &
aquis?

* *Et nunc tu dicis, Vade & die domino tuo,* 14
Ecce Helias, & interficiet me.

* *Et dixit Helias, Viuit Dominus exerci-* 15
tuum cui adfui in conspectu eius, quia hodie
apparebo ei.

* *Et abijt Abdias in occursum Achaab, &* 16
nunciauit ei; & cucurrit Achaab & abijt in
occursum Heliæ.

* *Et factum est vt vidit Achaab Heliam,* 17
& ait Achaab ad Heliam, Si tu es ipse peruer-
tens Israel?

* *Et dixit Helias, Non peruerto ego Israel,* 18
sed tu & domus patris tui, cùm dereliquistis
vos Dominum Deum vestrum, & abijstis
post Baalim.

* *Et nunc mitte & congrega ad me vniuer-* 19
sum Israel in monte Carmeli, & prophetas
Baal quadringentos quinquaginta, & prophe-
tas lucorum quadringentos qui comedunt men
sam Iezabel.

* *Et misit Achaab ad omnem Israel, &* 20
congregauit omnes prophetas in monte Carmeli.

* *Et accessit Helias ad omnem populum, &* 21
ait ad eos, Vsquequo vos claudicabitis in am-
bobus poplitibus vestris? si est Dominus Deus,
ite post eum: si autem Baal est, ite post eum. &
non respondit populus verbum.

10 * ζῇ κύριος ὁ θεός σου, εἰ ἔστιν ἔθνος ἢ βασιλεία οὗ
οὐκ ἀπέσταλκέν με ὁ κύριός μου ζητεῖν σε· καὶ εἶπον, οὐκ
ἔστιν· καὶ ὥρκισεν τὴν βασιλείαν καὶ τὰς χώρας αὐτῆς,
καὶ οὐχ εὕρισκέ σε.

11 * καὶ νῦν σὺ λέγεις, πορεύου καὶ ἀπάγγειλε τῷ κυρίῳ
σου, ἰδοὺ ἠλίας.

12 * καὶ ἔσται ἐάν ἐγὼ ἀπέλθω ἀπὸ σοῦ, καὶ πνεῦμα κυ-
ρίου ἀρεῖ σε εἰς γῆν ἣν οὐκ οἶδα, καὶ εἰσελεύσομαι τοῦ
ἀπαγγεῖλαι τῷ ἀχαάβ, καὶ οὐχ εὕρῃ σε, καὶ ἀποκτενεῖ με,
καὶ ὁ δοῦλός σου φοβούμενος τὸν κύριον ἐκ νεότητος
αὐτοῦ.

13 * ἢ οὐκ ἀπηγγέλη σοι, ἃ πεποίηκα κυρίῳ μου ἐν τῷ
ἀποκτείνειν ἰεζάβελ τοὺς προφήτας κυρίου, καὶ ἔλαβον
ἐκ τῶν προφητῶν κυρίου ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ ἔκρυψα αὐ-
τοὺς ἀνὰ πεντήκοντα ἐν σπηλαίοις, καὶ διέθρεψα
αὐτοὺς ἐν ἄρτοις καὶ ὕδασιν;

14 * καὶ νῦν σὺ λέγεις, πορεύου καὶ λέγε τῷ κυρίῳ σου, ἰδοὺ
ἠλίας, καὶ ἀποκτενεῖ με.

15 * καὶ εἶπεν ἠλίας, ζῇ κύριος τῶν δυνάμεων ᾧ παρέ-
στηκα ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι σήμερον ὀφθήσομαι αὐτῷ.

16 * καὶ ἐπορεύθη ἀβδίου εἰς συνάντησιν τῷ ἀχαάβ, καὶ
ἀπήγγειλεν αὐτῷ· καὶ ἔδραμεν ἀχαάβ καὶ ἐπορεύθη εἰς
συνάντησιν ἠλίου.

17 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ἀχαάβ τὸν ἠλίαν, καὶ εἶπεν ἀχαάβ
πρὸς ἠλίαν, εἰ σὺ εἶ αὐτὸς ὁ διασκεδάζων τὸν ἰσραήλ;

18 * καὶ εἶπεν ἠλίας, οὐ διασκεδάζω ἐγὼ τὸν ἰσραήλ, ἀλλ' ἢ
σὺ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου, ἐν τῷ καταλιπεῖν ὑμᾶς κύριον
τὸν θεὸν ὑμῶν καὶ πορευθῆναι ὀπίσω τῶν βααλείμ.

19 * καὶ νῦν ἀπόστειλον καὶ συνάθροισον πρός με πάντα
ἰσραὴλ εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον· καὶ τοὺς προφήτας τοῦ
βαὰλ τετρακοσίους πεντήκοντα, καὶ τοὺς προφήτας τῶν
ἀλσῶν τετρακοσίους ἐσθίοντας τράπεζαν ἰεζάβελ.

20 * καὶ ἀπέστειλεν ἀχαάβ εἰς πάντα τὸν ἰσραήλ, καὶ συ-
νήγαγε πάντας τοὺς προφήτας εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον.

21 * καὶ προσῆλθεν ἠλίας πρὸς πάντα τὸν λαόν, καὶ
εἶπε πρὸς αὐτούς, ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφο-
τέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; εἰ ἔστι κύριος ὁ θεός, πορεύεσθε
ὀπίσω αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ βαὰλ ἐστί, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ
οὐκ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς λόγον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Permanet ipse Dominus Deus tuus, si est populus aut regnum, quòd non miserit dominus meus, vt ibi quæreret te? & dixerunt, Non fuit hic. & adiurauit regnum & populum, quod non reperisset te. [11] Et nunc tu dicis, Vade, dic domino tuo, Ecce Eliah. [12] Et erit interim dum abeo à te, spiritus à Domino tollet te in locum quem non cognoscam, & ibo vt indicem ipsi Ahhab, & non inueniet te; tunc occidet me: & ego seruus tuus timeo Dominum à pueritia mea.

[13] Nónne indicatum est domino meo quod feci cùm occideret Izebel prophetas Domini, vt absconderim ex prophetis Domini centum viros, quinquaginta & quinquaginta viros in spelunca; & aluerim illos pane & aqua? [14] Et nunc tu dicis, Vade, dic domino tuo: Ecce Eliah, & occidet me. [15] Et dixit Eliahu, Permanet ipse Dominus Szebaoth ante quem ministro, quòd hodiè ostendar illi. [16] Et abijt Ghobadiah in occursum Ahhab, & nunciauit ei: & venit Ahhab in occursum Eliahu. [17] Et fuit cùm vidisset Ahhab Eliah, dixit Ahhab illi, Num tu ipse es conturbator ipsius Israel? [18] Et dixit, Non conturbaui Israel, sed tu & domus patris tui, in eo quòd deseruistis præcepta Domini, & ambulastis post Baghalaia. [19] Et nunc mitte, congrega ad me omnem Israel in montem Charmela, & prophetas Baghala, quadringentos & quinquaginta, & prophetas lucorum quadringentos comedentes in mensa Izebel.

[20] Et misit Ahhab ad omnes filios Israel, & congregauit prophetas mendaces in monte Charmela.

[21] Et accessit Eliah ad omnem populum, & dixit, Vsquequo diuisi estis in duas partes? nónne Dominus est Deus? seruite igitur ei soli: & quare erratis post Baghalaia in quo non est vtilitas? & non respondit populus illi verbum.

22 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ אֶל־הָעָם אֲנִי נוֹתַרְתִּי נָבִיא
לַיהוָה לְבַדִּי וּנְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
23 אִישׁ׃ * וְיִתְּנוּ־לָנוּ שְׁנַיִם פָּרִים וְיִבְחֲרוּ לָהֶם
הַפָּר הָאֶחָד וִינַתְּחֻהוּ וְיָשִׂימוּ עַל־הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא
יָשִׂימוּ וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־הַפָּר הָאֶחָד וְנָתַתִּי עַל־
הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אָשִׂים׃
24 * וּקְרָאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וַאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם־
יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־יַעֲנֶה בָאֵשׁ הוּא
הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר׃
25 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לִנְבִיאֵי הַבַּעַל בַּחֲרוּ לָכֶם הַפָּר
הָאֶחָד וַעֲשׂוּ רִאשֹׁנָה כִּי אַתֶּם הָרַבִּים וְקִרְאוּ בְּשֵׁם
אֱלֹהֵיכֶם וְאֵשׁ לֹא תָשִׂימוּ׃
26 * וַיִּקְחוּ אֶת־הַפָּר אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם וַיֶּעֱשׂוּ וַיִּקְרְאוּ
בְשֵׁם־הַבַּעַל מֵהַבֹּקֶר וְעַד־הַצָּהֳרַיִם לֵאמֹר הַבַּעַל
עֲנֵנוּ וְאֵין קוֹל וְאֵין עֹנֶה וַיְפַסְּחוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
אֲשֶׁר עָשׂוּ׃
27 * וַיְהִי בַּצָּהֳרַיִם וַיְהִתֵּל בָּהֶם אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר
קִרְאוּ בְקוֹל־גָּדוֹל כִּי־אֱלֹהִים הוּא כִּי־שִׂיחַ וְכִי־
שִׂיג לוֹ וְכִי־דֶרֶךְ לוֹ אוּלַי יָשֵׁן הוּא וְיִקָּץ׃
28 * וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגֹּדְדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בַּחֲרָבוֹת
וּבָרְמָחִים עַד־שָׁפְךְ־דָּם עֲלֵיהֶם׃
29 * וַיְהִי כַּעֲבֹר הַצָּהֳרַיִם וַיִּתְנַבְּאוּ עַד לַעֲלוֹת
הַמִּנְחָה וְאֵין־קוֹל וְאֵין־עֹנֶה וְאֵין קָשֶׁב׃
30 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לְכָל־הָעָם גְּשׁוּ אֵלַי וַיִּגְּשׁוּ כָל־
הָעָם אֵלָיו וַיִּרְפָּא אֶת־מִזְבַּח יְהוָה הֶהָרוּס׃
31 * וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים כְּמִסְפַּר
שִׁבְטֵי בְנֵי־יַעֲקֹב אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו
לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ׃
32 * וַיִּבֶן אֶת־הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְהוָה וַיַּעַשׂ
תְּעָלָה כְּבֵית סָאתַיִם זֶרַע סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ׃

REGVM I. Translat. B. Hierony. *Helias*.

22 * Et ait rursus Helias ad populũ, Ego remãsi propheta Dñi solus, prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta.
23 * Dentur nobis duo boues, & illi eligant sibi bouẽ vnum, & in frusta cædentes ponant super ligna, ignem aũt non supponant. Et ego faciã bouem alterũ, & imponam super ligna, ignem autem non supponam.
24 * Inuocate nomina deorum vestrorum, & ego inuocabo nomen Dñi, & Deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens omnis populus ait, Optima propositio quam locutus est He
25 lias. * Dixit ergo Helias prophetis Baal, Eligite vobis bouem vnum, & facite primi, quia vos plures estis, & inuocate nomina deorum vestrorum, ignémque non
26 supponatis. * Qui cùm tulissent bouem quem dederat eis, fecerunt & inuocabant nomen Baal de manè vsq; ad meridiem, dicentes: Baal exaudi nos, & nõ erat vox, nec qui responderet. Transiliebántq; al-
27 tare quod fecerant. * Cúmq; esset iam meridies, illudebat illis Helias, dicens: Clamate voce maiore, Deus enim est & forsitan loquitur, aut in diuersorio est, aut in itinere, aut certè dormit vt excitetur.
28 * Clamabant ergo voce magna, & incidebant se iuxta ritum suum cultris & lanceolis, donec perfunderentur sanguine.
29 * Postquàm autem transijt meridies & illis prophetantibus, venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, nec aliquis respondebat nec attendebat orantes.
30 * Dixit Helias omni populo, Venite ad me. & accedente ad se populo, curauit altare Domini quod destructum fuerat.
31 * Et tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum Iacob, ad quem factus est sermo Domini,
F dicens: Israel erit nomen tuum.
32 * Et ædificauit de lapidibus altare in nomine Dñi. Fecítque aquæ ductũ quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris.

2.Re.9.b Sup.2.f

תרגום יונתן

22 וַאֲמַר אֵלִיָּה לְעַמָּא הָא אֲנָא אִשְׁתָּאֲרִית נְבִיָּא קֳדָם יְיָ בִּלְחוֹדִי וּנְבִיֵּי בַּעְלָא אַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין גַּבְרָא׃ 23 וְיִתְיַהֲבוּן לָנָא תְּרִין
תּוֹרִין וְיִבְחַרוּן לְהוֹן תּוֹרָא חַד וְיַהֲרְמוּנֵיהּ וְישַׁוְּיוּן אַל אָעַיָּא וְאֶשְׁתָּא לָא יְשַׁוְּיוּן וַאֲנָא אֶעְבֵּיד יַת תּוֹרָא חַד וְאֶתֵּן עַל אָעַיָּא וְאֶשְׁתָּא לָא אֶשַׁוֵּי׃
24 וְתִקְרוֹן בְּשׁוּם טַעֲוָתְכוֹן וְלָא תְּתַעֲנוּן מִן קֳדָם בְּרַם אֲנָא אֶצְלֵי בְּשׁוּמָא דַיְיָ וְיִשְׁלַח מֵימְרֵיהּ וְיַחֵת אֶשְׁתָּא אֲרֵי וְיָ׳
הוּא אֱלָהִים וַאֲחַיִב כָּל עַמָּא וַאֲמָרוּ תַּקִּין פִּתְגָמָא׃ 25 וַאֲמַר אֵלִיָּה לִנְבִיֵּי בַּעְלָא בְּחַרוּ לְכוֹן תּוֹרָא חָדָא וַעֲבִידוּ קָרְמֵיתָא אֲרֵי
אַתּוּן סַגִּיאִין וּקְרוֹ בְּשׁוּם טַעֲוָתְכוֹן וְאֶשְׁתָּא לָא תְּשַׁוְּיוּן׃ 26 וּנְסִיבוּ יַת תּוֹרָא דְיַהֲב לְהוֹן וַעֲבַדוּ וּקְרוֹ בְשׁוּם בַּעְלָא מִצַּפְרָא וְעַד עִידָּן
טִיהֲרָא לְמֵימַר בַּעְלָא עֲנֵינָא וְלֵית קָל וְלֵית עָנֵי וְשַׁסְיָן עַל אֲגוּרָא דַעֲבַד׃ 27 וַהֲוָה בְּעִידָּן טִיהֲרָא וְחַיֵּךְ בְּהוֹן אֵלִיָּה וַאֲמַר קְרוֹ בְּקָל
רַם אֲרֵי אֲתוּן אָמְרִין דְּחַלָּא הוּא דְיַלְמָא שׁוּעֲיָלֵיהּ אוֹ אִישְׁתְּדָפָא אִישְׁתְּדִיף לֵיהּ אוֹ אוֹרַח חַיָּת לֵיהּ אוֹ דְיַלְמָא דְמוּךְ הוּא וְיִתְעַר׃
28 וּקְרוֹ בְּקָל רַב וְאִתְחַמַּמוּ בְּנִימוּסֵיהוֹן בְּסַוְּפִין וּבְרוּמְחִין עַד דְּאִשְׁתְּפִיךְ דְּמָא עֲלֵיהוֹן׃
29 וַהֲוָה כְּמָעְבַּר טִיהֲרָא וְאִשְׁתַּמְּשׁוּ עַד לְמִסַּק מִנְחָתָא וְלֵית קָל וְלֵית דְּמַצְיָת וְלֵית דְּמַצְיָת׃
30 וַאֲמַר אֵלִיָּה לְכָל עַמָּא אִתְקָרִיבוּ לְוָתִי וּקְרִיבוּ כָּל עַמָּא לְוָתֵיהּ וּבְנָא יַת מַדְבְּחָא דַיְיָ דַהֲוָה מְפַגַּר׃
31 וּנְסַב אֵלִיָּהוּ הַרְתָּא עֲשַׂרְ אַבְנַיָּא כְּמִנְיַן שִׁבְטֵי בְנֵי יַעֲקֹב דַּהֲוָה פִּתְגָמָא דַיְיָ עְמֵיהּ לְמֵימַר יִשְׂרָאֵל יְהֵא שְׁמָךְ׃
32 וּבְנָא יַת אַבְנַיָּא מַדְבְּחָא בִּשְׁמָא דַיְיָ וַעֲבַד מְזִיקְתָא כְּבֵית תָּאתַן זַרְעָא סְחוֹר לְמַדְבְּחָא׃

22 ‡ Et ait Helias ad populum, Ego remansi propheta Domini solus & prophetæ Baal quadringenti & quinquaginta viri.

22 ‡ καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, ἐγὼ ὑπολέλειμμαι προφήτης κυρίου μονώτατος ☩ ④ προφῆται ℔ βαὰλ τετρακόσιοι ☩ πεντήκοντα ἄνδρες.

23 ‡ Dent igitur vobis duos boues, & eligant sibi vnum, & in frusta cædant, & imponant super ligna, & ignem non apponant, & ego faciam bouem alium, & ignem non apponam.

23 ‡ δότωσαν οὖν ὑμῖν δύο βόας, ☩ ἐκλεξάτωσαν ἑαυτοῖς τὸν ἕνα, καὶ μελισάτωσαν, ☩ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τῶν ξύλων, καὶ πῦρ μὴ ἐπιθέτωσαν· καὶ ἐγὼ ποιήσω τὸν βοῦν τὸν ἄλλον, ☩ πῦρ ὐ μὴ ἐπιθῶ.

24 ‡ Et clamate in nomine deorum vestrorũ, & ego inuocabo in nomine Domini Dei mei; & erit Deus qui exaudierit in igne, iste est Deus: & respondit omnis populus, & ait: Bonus sermo, quem locutus es.

24 ‡ ☩ βοᾶτε ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ ἐπικαλέσομαι ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ μου· καὶ ἔσαι ὁ θεὸς ὃς ἂν ἐπακούσῃ ἐν πυρί, οὗτός ἐστι θεός· ☩ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς ☩ εἶπεν, ἀγαθὸς ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησας.

25 ‡ Et dixit Helias prophetis Baal, Eligite vobis bouem vnum, & facite primi, quia vos multi, & inuocate in nomine deorum vestrorum, & ignem non supponatis.

25 ‡ καὶ εἶπεν ἠλίας τοῖς προφήταις τοῦ βάαλ, ἐκλέξασθε ἑαυτοῖς τὸν βοῦν τὸν ἕνα, ☩ ποιήσατε πρῶτοι, ὅτι ὑμεῖς πολλοί, ☩ ἐπικαλεῖσθε ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν ὑμῶν, καὶ πῦρ μὴ ἐπιθῆτε.

26 ‡ Et acceperunt bouem & fecerunt, & inuocabant in nomine Baal de manè vsque ad meridiem: & dixerunt, Audi nos Baal audi nos; & non erat vox, & non erat auditus; & transiliebant in altare quod fecerunt.

26 ‡ καὶ ἔλαβον τὸν βοῦν ☩ ἐποίησαν, καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν ὀνόματι ℔ βάαλ ἐκ πρωΐας ἕως μεσημβρίας, ☩ εἶπον, ἐπάκουσον ἡμῶν ὦ βάαλ ἐπάκουσον ἡμῶν· καὶ οὐκ ἦν φωνή, ☩ οὐκ ἦν ἀκρόασις· ☩ διέτρεχον ἐπὶ ℔ θυσιαστηρίου ℔ ἐποίησαν.

27 ‡ Et facta est meridies, & subsannauit eos Helias Thesbites: & dixit, Inuocate in voce magna, ne fortè exercitium aliquod est ei, & simul ne fortè dat responsum ipse, vel ne fortè dormit & excitabitur.

27 ‡ ☩ ἐγένετο μεσημβρία, ☩ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς ἠλίας ὁ θεσβίτης, ☩ εἶπεν, ἐπικαλεῖσθε ἐν φωνῇ μεγάλῃ, μή ποτε ἀδολεσχία τίς ἐστιν αὐτῷ, ☩ ἅμα μή ποτε χρηματίζει αὐτὸς ἢ μή ποτε καθεύδει ☩ ἐξαναστήσῃ.

28 ‡ Et inuocabant in voce magna & incidebant se iuxta ritum suum in cultris & in lanceis vsque ad effusionem sanguinis super eos, et prophetauerunt vsque quo transijt meridies.

28 ‡ καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν φωνῇ μεγάλῃ ☩ κατετέμνοντο κ℔ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐν μαχαίραις ☩ ἐν σειρομάσαις ἕως ἐκχύσεως αἵματος ἐπ' αὐτούς, ☩ προεφήτευον ἕως ℔ παρῆλθε τὸ μεσημβρινόν.

29 ‡ Et factum est vt tempus meridiei vt ascenderet sacrificium, & non erat vox, & non erat auscultatio.

29 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ὁ καιρὸς τ℔ μεσημβρίας ℔ ἀναβεῖναι τὴν θυσίαν, ☩ οὐκ ἦν φωνὴ ☩ οὐκ ἦν ἀκρόασις.

30 ‡ Et dixit Helias ad populum, Accedite ad me: & accessit omnis populus ad eum, & curauit altare destructum.

30 ‡ ☩ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, προσαγάγετε πρός με, ☩ προσήγαγε πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτόν, ☩ ἰάσατο τὸ θυσιαστήριον τὸ κατεσκαμμένον.

31 ‡ Et accepit Helias duodecim lapides iuxta numerum tribuum Israel, sicut locutus est Dominus ad eum, dicens: Israel erit nomen tuum.

31 ‡ καὶ ἔλαβεν ἠλίας δώδεκα λίθους κ℔ ἀριθμὸν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ, ὡς ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτὸν, λέγων, ἰσραὴλ ἔσαι τὸ ὄνομά σου.

32 ‡ Et ædificauit lapides in nomine Domini, & curauit altare Domini dirutum: & fecit aquæ ductum qui capiebat duas metretas seminis in circuitu altaris.

32 ‡ καὶ ᾠκοδόμησε σὺν λίθοις ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ἰάσατο τὸ θυσιαστήριον κυρίου τὸ κατεσκαμμένον· καὶ ἐποίησε θαλὰ χωροῦν δύο μετρητὰς σπέρματος κυκλόθεν τοῦ θυσιαστηρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Et dixit Eliah populo, Ecce ego relictus sum propheta Domini solus, & prophetæ Baghla sunt quadringenti & quinquaginta viri. [23] Dentur ergo nobis duo boues, & eligant sibi bouem vnũ, & dissecent illum, & ponant super ligna, ignem autẽ non submittãt, & ego parabo bouem vnum, & ponam super ligna, & ignem non supponam. [24] Tunc inuocabitis nomen Erroris vestri, & non respondebitur vobis ab eo in quo non est vtilitas; verùm ego orabo in nomine Domini, & mittet dictum suum, & descendere faciet ignem, quia Dominus ipse est Deus. & respondit omnis populus, & dixerunt, Rectum est verbum. [25] Et dixit Eliah ad prophetas Baghla, eligite vobis bouem vnum, & parate prius, quia estis plures, & inuocate nomen Erroris vestri, & ignem non ponatis. [26] Et acceperunt bouem quem dedit illis, & parauerunt, & inuocauerunt nomen Baghla, ab aurora vsque ad tempus meridiei, dicendo: Baghla exaudi nos: & non erat vox, nec qui responderet: & insaniebant super aram quam fecerat. [27] Et fuit in tempore meridiei deridebat eos Eliah, & dicebat, Clamate voce alta, quia vos dicitis quòd Deus est: fortasse confabulatio est illi, vel communicando communicat apud se, vel via fuit illi; vel fortè sopitus est, & excitabitur. [28] Et clamauerunt voce magna; & incidebant se iuxta ritum suum gladijs & lanceis, vsquequo effunderetur sanguis super eos. [29] Et fuit cùm transiret meridies, & insanirent vsquequo offerri solet munus: non erat vox neque qui responderet, atque attenderet. [30] Et dixit Eliah ad omnem populum, Accedite ad me: & accesserunt omnis populus ad eum: & ædificauit altare Domini quod fuerat dirutum.

[31] Et accepit Eliah duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum Iaghacob, cum quo fuerat verbum Domini, dicendo: Israel erit nomen tuum. [32] Et ædificauit ex lapidibus altare in nomine Domini, & fecit fossam secundum locum duorum satorum seminis in circuitu altaris.

33 * וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיְנַתַּח אֶת־הַפָּר וַיָּשֶׂם
עַל־הָעֵצִים׃
34 * וַיֹּאמֶר מִלְאוּ אַרְבָּעָה כַדִּים מַיִם וְיִצְקוּ עַל־
הָעֹלָה וְעַל־הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוּ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר שַׁלֵּשׁוּ
35 וַיְשַׁלֵּשׁוּ׃ * וַיֵּלְכוּ הַמַּיִם סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ וְגַם
אֶת־הַתְּעָלָה מִלֵּא־מָיִם׃
36 * וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא
וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם
יִוָּדַע כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲנִי עַבְדֶּךָ
וּבִדְבָרְךָ עָשִׂיתִי אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
37 * עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי וְיֵדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי־אַתָּה יְהוָה
הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הַסַּבְתָּ אֶת־לִבָּם אֲחֹרַנִּית׃
38 * וַתִּפֹּל אֵשׁ־יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־
הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת־הֶעָפָר וְאֶת־הַמַּיִם
אֲשֶׁר־בַּתְּעָלָה לִחֵכָה׃
39 * וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה
הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃
40 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לָהֶם תִּפְשׂוּ אֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל
אִישׁ אַל־יִמָּלֵט מֵהֶם וַיִּתְפְּשׂוּם וַיֹּרֶד אֵלִיָּהוּ אֶל־
נַחַל קִישׁוֹן וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם׃
41 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לְאַחְאָב עֲלֵה אֱכֹל וּשְׁתֵה כִּי־
קוֹל הֲמוֹן הַגָּשֶׁם׃
42 * וַיַּעַל אַחְאָב לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְאֵלִיָּהוּ
עָלָה אֶל־רֹאשׁ הַכַּרְמֶל וַיִּגְהַר אַרְצָה וַיָּשֶׂם פָּנָיו
43 בֵּין בִּרְכָּיו׃ * וַיֹּאמֶר אֶל־נַעֲרוֹ עֲלֵה־נָא הַבֵּט
דֶּרֶךְ־יָם וַיַּעַל וַיַּבֶּט וַיֹּאמֶר אֵין מְאוּמָה וַיֹּאמֶר
שֶׁב שֶׁבַע פְּעָמִים׃
44 * וַיְהִי בַשְּׁבִעִית וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָב קְטַנָּה כְּכַף־
אִישׁ עֹלָה מָיִם וַיֹּאמֶר עֲלֵה אֱמֹר אֶל־אַחְאָב אֱסֹר
וֶרֶד וְלֹא יַעַצָרְכָה הַגָּשֶׁם׃

33 *Et cõposuit ligna, diuisitq; per mem-
34 bra bouem, & posuit super ligna. *Et ait,
Implete quatuor hydrias aqua, & fundite
super holocaustũ & super ligna. Rursúm-
que dixit, Etiam secundò hoc facite. Qui
cùm feciſſent secundò, ait, Etiam tertiò id
ipsum facite. Fecerúntque tertiò.
35 *Et currebant aquæ circũ altare, & fossa
36 aquæ ductus repleta est. *Cúmque iam
tempus esset vt offerretur holocaustum,
accedens Helias propheta, ait, Dñe Deus
Abraam, & Isaac, & Israel, ostende hodie
quia tu es Deus Israel, & ego seruus tuus,
& iuxta præceptum tuum feci omnia ver-
37 ba hæc. *Exaudi me Dñe, exaudi me, vt
discat populus iste, quia tu es Dñs Deus,
38 & tu conuertisti cor eorum iterum. *Ce-
cidit autem ignis Domini & vorauit ho-
G locaustum, & ligna, & lapides, puluerem
quoque & aquam quæ erat in aquęductu
39 lambens. *Quod cùm vidisset omnis
populus, cecidit in faciem suam, & ait,
Dominus ipse est Deus, Dominus ipse
est Deus.
40 *Dixítque Helias ad eos, Apprehen-
dite prophetas Baal, & ne vnus quidem
effugiat ex eis. Quos cùm apprehẽdissent,
duxit eos Helias ad torrentem Cyson, & Sup. 17 a Iaco. 5. d
interfecit eos ibi.
41 *Et ait Elias ad Achab, Ascende, come-
de & bibe, quia sonus multæ pluuiæ est.
42 *Ascendit Achab vt comederet & bi-
beret. Helias autem ascendit in verticem
Carmeli, & pronus in terram posuit fa-
ciem suam inter genua sua:
43 *Et dixit ad puerum suum, Ascende &
prospice contra mare. Qui cùm ascendis-
set & contẽplatus esset, ait, Non est quic-
quam. Et rursum ait illi, Reuertere se-
44 ptem vicibus. *In septima autem vice,
ecce nubecula parua, quasi vestigium ho-
minis ascendebat de mari. Qui ait, Ascen
de, & dic Achab: Iunge currum tuum &
descende, ne occupet te pluuia.

תרגום יונתן

33 וסדר ית אעיא והדים ית תורא ושוי על אעיא׃ 34 ואמר מלו ארבעה בדין מיא וארקו על עלתא ועל אעיא ואמר תנו ותנו
ואמר תליתו ותליתו׃ 35 ואזלו מיא סחור סחור למדבחא ואף ית מזיקתא מלא מיא׃ 36 והוה במיסק מנחתא וקריב אליהו נבייא
ואמר ייי אלהיה דאברהם יצחק וישראל יומא דין יתידע אדי את ייי דשכינתך שריא בישראל ואנא עבדך ובפתגמך עבדית ית כל פתגמיא
האילין׃ 37 קבל צלותי ייי קבל צלותי ויידעון עמא הדין במעבדך לאהדנון ניסא אדי את ייי אלהים ואת ברחמותך יתהדון משתאיל
לאהדנון במימרך לאתבותהדון לדחלתך ואינון יהבו ית לבהדון פליג׃ 38 ונפלת אשתא מן קדם ייי ואכלת ית עלתא וית אעיא וית אבנייא
וית עפרא וית מיא דבמזיקתא לחיכת׃ 39 וחזא כל עמא ונפלו על אפיהדון ואמרו ייי הוא אלהים ייי הוא אלהים׃
40 ואמר אליהו לאהדנון אחדו ית נבייא בעלא ואנש לא ישתיזיב מנהדון ואתחדנון ואחתינון אליהו לנחלא דקדרון ונכסינון תמן׃
41 ואמר אליהו לאחאב סק אכול ושתי ארי קל אתרגושת מטרא׃
42 וסליק אחאב למיכל ולמשתי ואליהו סליק לריש כרמלא וגחין לארעא ושוי אפוהי בין ברכוהי׃
43 ואמר לעלימיה סק כען סכי לאורח מערבא וסליק וסכא ואמר ליית מדעם ואמר חוב שבע זמנין׃
44 והוה בזמנא שביעיתא ואמר הא ענגא זעירא מפיסת יד גבר סליקא ממערבא ואמר סק אמר לאחאב אזדרז
וחות ולא יעכבינך מטרא׃

* *Et posuit ligna super altare quod fecit, & diuisit in membra holocaustum, & posuit super ligna, & construxit super altare.*

33 * καὶ ἐπέθηκε τὰς ξύλακας, ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησεν· καὶ ἐμέλισε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰς ξύλακας, καὶ ἐσοίβασεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

* *Et dixit Helias, Accipite mihi quatuor hydrias aquæ, & fundite super holocaustum & super ligna. & dixit, Secundò facite. & secundò fecerunt; & dixit, Tertiò facite. & tertiò fecerunt.*

34 * καὶ εἶπεν ἠλίας, λάβετέ μοι τέσσαρας ὑδρίας ὕδατος, καὶ ἐπιχέατε ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ ἐπὶ τὰς ξύλακας· καὶ εἶπε, δευτερώσατε· καὶ ἐδευτέρωσαν· καὶ εἶπεν, τεσσεύσατε· καὶ ἐτέλεσευσαν.

* *Et ibat aqua in circuitu altaris, & aquæductum impleuit aqua.*

35 * καὶ ἐπορεύετο τὸ ὕδωρ κυκλόθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὴν θαλαλὰ ἔπλησεν ὕδατος.

* *Et cùm esset tempus vt offerretur sacrificium, & accessit Helias propheta, & dixit, Domine Deus Abraam & Isaac, & Israel, hodie cognoscat omnis populus iste, quia tu solus Dominus Deus Israel, & ego seruus tuus, & propter te feci hæc omnia.*

36 * καὶ ὡς ἦν καιρὸς τοῦ προσφέρεσθαι τὴν θυσίαν, καὶ παρεγένετο ἠλίας ὁ προφήτης, καὶ εἶπεν· κύριε ὁ θεὸς ἀβρααὰμ καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰσραὴλ σήμερον γνώτω πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι σὺ μόνος κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ δοῦλος σός, καὶ διὰ σὲ πεποίηκα ταῦτα πάντα.

* *Exaudi me Domine exaudi me, & cognoscat populus iste, quia tu Dominus Deus, & tu conuertisti cor populi post te.*

37 * ἐπάκουσόν μου κύριε ἐπάκουσόν μου, καὶ γνώτω ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς, καὶ σὺ ἐπέστρεψας τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ ὀπίσω σου.

* *Et cecidit ignis à Domino de cælo, & deuorauit holocaustum, & ligna, & aquam quæ erat super ipsum, & aquam quæ erat in aquæductu, & lapides & puluerem linxit ignis.*

38 * καὶ ἔπεσε πῦρ παρὰ κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ τὰς ξύλακας καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ θαλαλὰ καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν χοῦν ἐξέλιξε τὸ πῦρ.

* *Et vidit omnis populus & cecidit super faciem suam: & dixerunt, Verè Dominus est Deus, Dominus ipse est Deus.*

39 * καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν· καὶ εἶπον, ἀληθῶς κύριός ἐστιν ὁ θεὸς, κύριος αὐτός ἐστι θεός.

* *Et dixit Helias ad populum, Apprehendite prophetas Baal, nullus saluetur ex eis. & apprehenderunt eos, & duxit eos Helias in torrentem Ciſon, & interfecit eos ibi.*

40 * καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, συλλάβετε τοὺς προφήτας τοῦ βάαλ, μηδεὶς σωθήτω ἐξ αὐτῶν· καὶ συνέλαβον αὐτούς, καὶ κατήγαγεν αὐτοὺς ἠλίας εἰς τὸν χειμάρρουν κισών, καὶ ἔσφαξεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

* *Et ait Helias Achaab, Surge & comede, & bibe, quia vox soni pluuiæ.*

41 * καὶ εἶπεν ἠλίας τῷ ἀχαάβ, ἀνάβηθι καὶ φάγε καὶ πίε, ὅτι φωνὴ ἔρχεται ὑετοῦ.

* *Et surrexit Achaab vt comederet & biberet; & Helias ascendit in Carmelum, & inclinauit se super terram, & posuit faciem suam inter genua sua.*

42 * καὶ ἀνέβη ἀχαὰβ τοῦ φαγεῖν, καὶ πιεῖν· καὶ ἠλίας ἀνέβη εἰς τὸν καρμηλον καὶ ἔκυψεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔθηκεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναμέσον τῶν γονάτων αὐτοῦ.

* *Et dixit puero suo, Ascende & prospice viam maris: & ascendit & contemplatus est puer, & ait, Non est quicquam. & ait Helias, Reuertere & aspice septem vicibus.*

43 * καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ἀνάβηθι καὶ ἔπίβλεψον ὁδὸν θαλάσσης· καὶ ἀνέβη καὶ ἀπέβλεψε τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστιν οὐδέν· καὶ εἶπεν ἠλίας, ἐπίστρεψον καὶ ἔπίβλεψον ἑπτάκις.

* *Et factum est in septima, & ecce nubes parua quasi vestigium viri, adducens aquam de mari: & dixit, Ascende & dic Achaab, Junge currum tuum & descende, ne occupet te pluuia.*

44 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ νεφέλη μικρὰ ὡς ἴχνος ἀνδρός, ἀναγουσα ὕδωρ ἀπὸ θαλάσσης· καὶ εἶπεν, ἀνάβηθι καὶ εἶπον τῷ ἀχαάβ, ζεῦξον τὸ ἅρμα σου καὶ κατάβηθι, μὴ καταλάβῃ σε ὑετός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et ordinauit ligna & discerpsit bouem, & posuit super ligna. 34 Et dixit, Implete quatuor hydrias aqua, & effundite super holocaustum & super ligna. & dixit, Iterate. & iterauerunt. & dixit, Tertiò facite. & tertiò fecerunt.

35 Et iuerunt aquæ per circuitum altaris, & etiam fossam impleuit aquis. 36 Et fuit cùm offerri solebat munus, accessit Eliah propheta, & dixit, Domine Deus Abraham, Iisʒhhak, & Israel, hodie cognoscatur, quòd tua diuina maiestas manet in Israel, & quòd ego sum seruus tuus, & quòd in verbo tuo feci omnes res istas.

37 Suscipe orationem meam Domine, suscipe orationem meam, & cognoscat populus hic, cùm feceris illis signum, quòd tu es Dominus Deus, & cùm diligas illos, petis eos dicto tuo conuertere ad timorem tuum, licet ipsi dederint cor suum diuisum.

38 Et cecidit ignis à Domino, & consumpsit holocaustum; & ligna, & lapides, & puluerem, & aquas quæ erant in fossa, linxit.

39 Et vidit omnis populus & procidit in facies suas, & dixerunt, Dominus ipse est Deus; Dominus ipse est Deus.

40 Et dixit Eliah illis, Apprehendite prophetas Baghla, & homo non euadat ex eis. & apprehenderunt illos, & deduxit illos Eliah ad torrentem Kedron, & iugulauit illos ibi. 41 Et dixit Eliah ad Ahhab, Ascende comede & bibe, nam vox est fragoris pluuiæ. 42 Et ascendit Ahhab ad comedendum & ad bibendum: & Eliah ascendit in verticem Charmela, & incuruauit se in terra, & posuit faciem suam inter genua sua.

43 Et dixit puero suo, Ascende nunc, & prospice ad viam occidentis: & ascendit & prospexit: & dixit, Non video quicquam. & dixit, Redi septem vicibus. 44 Et fuit vice septima, & dixit, Ecce nubes parua sicut vola manus hominis ascendit de Occidente. & dixit, Ascende; dic ad Achab, expedito te & descende, ne impediat te pluuia.

45 * וַיְהִי עַד־כֹּה וְעַד־כֹּה וְהַשָּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ
עָבִים וְרוּחַ וַיְהִי גֶּשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחְאָב וַיֵּלֶךְ
46 יִזְרְעֶאלָה׃ * וְיַד יְהוָה הָיְתָה אֶל־אֵלִיָּהוּ
וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד־בֹּאֲךָ
יִזְרְעֶאלָה׃

יט

1 * וַיַּגֶּד אַחְאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
אֵלִיָּהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים
2 בֶּחָרֶב׃ * וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל־אֵלִיָּהוּ
לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן כִּי־כָעֵת
מָחָר אָשִׂים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנֶפֶשׁ אַחַד מֵהֶם׃
3 * וַיַּרְא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּנַּח אֶת־נַעֲרוֹ שָׁם׃
4 * וְהוּא־הָלַךְ בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב תַּחַת
רָתָם אֶחָת וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר רַב עַתָּה
יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי לֹא־טוֹב אָנֹכִי מֵאֲבֹתָי׃
5 * וַיִּשְׁכַּב וַיִּישַׁן תַּחַת רָתָם אֶחָד וְהִנֵּה־זֶה מַלְאָךְ
נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֱכוֹל׃
6 * וַיַּבֵּט וְהִנֵּה מְרַאֲשֹׁתָיו עֻגַת רְצָפִים וְצַפַּחַת
מַיִם וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּשָׁב וַיִּשְׁכָּב׃
7 * וַיָּשָׁב מַלְאַךְ יְהוָה ׀ שֵׁנִית וַיִּגַּע־בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם
אֱכֹל כִּי רַב מִמְּךָ הַדָּרֶךְ׃
8 * וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵב׃
9 * וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְּעָרָה וַיָּלֶן שָׁם וְהִנֵּה דְבַר־
יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ פֹה אֵלִיָּהוּ׃
10 * וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה ׀ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־
עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ
וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ
אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ׃

45 *Cúmq; ſe verteret huc atq; illuc, ecce cæli cõtenebrati ſunt, & nubes & ventus, & facta eſt pluuia grandis. Aſcẽdens itaq;
46 Achab abijt in Iezrahel. * Et manus Domini facta eſt ſuper Heliam, accinctíſque lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Iezrahel. CAP. XIX.

1 NVnciauit autẽ Achab Iezabel omnia quę fecerat Helias & quomodo occi-
A diſſet vniuerſos prophetas Baal gladio. 4.Re.4.5
2 *Miſitq; Iezabel nuncium ad Heliam, dicens: Hæc mihi faciant dij & hæc addant, niſi hac hora eras poſuero animam
3 tuam, ſicut animã vnius ex illis. *Timuit ergo Helias, & ſurgens abijt quocunque eum ferebat voluntas, venítque in Berſabee Iuda, & dimiſit ibi puerum ſuum.
4 *Et perrexit in deſertum viam vnius diei. Cúmq; veniſſet & ſederet ſubter vnã iuniperum, petiuit animæ ſuæ vt moreretur, & ait, Sufficit mihi Dñe, tolle animã Ion.4.3
meam. Neq; enim melior ſum quàm pa-
5 tres mei. *Proiecítq; ſe, & obdormiuit in
B vmbra iuniperi. Et ecce angelus Domini tetigit eum, & dixit illi, Surge, comede.
6 *Reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis & vas aquæ. *Comedit
7 ergo & bibit, & rurſum obdormiuit. Reuerſúſque eſt angelus Domini ſecundò, & tetigit eum: dixítque illi, Surge, come-
8 de, grandis enim tibi reſtat via. *Qui Inf. cod.
cùm ſurrexiſſet, comedit & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, vſque ad montem Dei Oreb.
9 *Cúmque veniſſet illuc, manſit in ſpelunca. Et ecce ſermo Dñi ad eum, dixítq;
10 illi, Quid hic agis Helia? *At ille reſpondit, Zelo zelatus ſum pro Dño Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum Domini filij Iſrael. Altaria tua deſtruxerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus ſum ego ſolus, & quærunt animam meam vt auferant eam.

תרגום יונתן

45 וַהֲוָה עַד דְּמָזְרֶז וְנָחֵית וּשְׁמַיָּא אִתְחַפְיָאוּ עֲנָנִין וְרוּחָא וַהֲוָה מְטַר סַגִּיא וּרְכִיב אַחְאָב וַאֲזַל לְיִזְרְעֶאל׃
46 וְרוּחַ גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת עִם אֵלִיָּהוּ וְזָרִיז חַרְצֵיהּ וּרְהַט קֳדָם אַחְאָב עַד דַּאֲתָא לְיִזְרְעֶאל׃

יט

1 וְחַוִּי אַחְאָב לְאִיזֶבֶל יָת כָּל דַּעֲבַד אֵלִיָּהוּ וְיָת כָּל דְּקַטַל יָת כָּל נְבִיֵּי שִׁקְרָא בְּחַרְבָּא׃ 2 וּשְׁלַחַת אִיזֶבֶל אִזְגַּדָא לְוָת אֵלִיָּהוּ לְמֵימַר
כְּדֵין יַעְבְּדוּן דַּחְלָתָא וּכְדֵין יוֹסְפוּן אֱלָהֵין כְּעִידַנָא הָדֵין מְחַר אֲשַׁוֵּי יָת נַפְשָׁךְ כְּנַפְשָׁא דְחַד מִנְּהוֹן׃ 3 וַחֲנָא וְקָם וַאֲזַל לְשֵׁיזְבָא נַפְשֵׁיהּ וַאֲתָא
לִבְאֵר שָׁבַע דִּלְשִׁבְטָא יְהוּדָה וּשְׁבַק יָת עָלֵימֵיהּ תַּמָּן׃ 4 וְהוּא הֲלִיךְ בְּמַדְבְּרָא מַהֲלַךְ יוֹמָא וַאֲתָא וְיָתֵיב תְּחוֹת רְתָמָא חָד וּשְׁאִיל יָת נַפְשֵׁיהּ
לְמֵמָת וַאֲמַר סַגִּי לִי אַרְכָּא עַד אִימָתַי אֲנָא מְטָרַף בְּרֵין וְכַעַן יְיָ סַב נַפְשִׁי אֲרֵי לָא טָב אֲנָא מֵאֲבָהָתַי׃ 5 וּשְׁכִיב וּדְמוֹךְ תְּחוֹת רְתָמָא חָד
וְהָא דֵין מַלְאָכָא קְרִיב בֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ קוּם אֱכוֹל׃ 6 וְאִסְתְּכִי וְהָא אִסְדּוֹהִי חַרְרָא מְעַפְּפָא וּצְלוֹחִיתָא דְמַיָּא וַאֲכַל וּשְׁתִי וְתָב וּשְׁכִיב׃
7 וְתָב מַלְאָכָא דַיְיָ תִּנְיָנוּת וּקְרִיב בֵּיהּ וַאֲמַר קוּם אֱכוֹל אֲרֵי סַגִּי מִינָךְ אוֹרְחָא׃
8 וְקָם וַאֲכַל וּשְׁתִי וַאֲזַל בְּחֵילָא דַּאֲכִילְתָּא הַהִיא אַרְבְּעִין יְמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְיָן עַד דַּאֲתָא לְטוּרָא דְאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַיְיָ לְחוֹרֵב׃
9 וְעַל לְהַמָּן לְמְעָרְתָּא וּבָת תַּמָּן וְהָא פִּתְגָמָא דַיְיָ עְמֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ מָה לָךְ כָּא אֵלִיָּהוּ׃ 10 וַאֲמַר קַנָּאָה קַנֵּיתִי קֳדָם יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת
אֲרֵי שְׁבַקוּ קְיָמָךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מַדְבְּחָךְ פַּנְּרוּ וְיָת נְבִיָּךְ קְטָלוּ בְּחַרְבָּא וְאִשְׁתְּאֲרִית אֲנָא בִּלְחוֹדִי וּבְעוֹ יָת נַפְשִׁי לְמִקְטְלֵיהּ׃

45 * Et factum eſt vſq; hic & hic, & cælum contenebratum eſt in nubibus & vento, & facta eſt pluuia grandis, & equitauit Achaab, & abijt in Jezrael. 46 * Et manus Domini facta eſt ſuper Heliam: & aſtrinxit lumbum ſuum, & currebat ante Achaab vſque ad Jezrael.

CAP. XIX.

1 ET nunciauit Achaab Jezabel omnia quæ fecerat Helias, & quomodo occidit prophetas in gladio.

2 * Et miſit Jezabel ad Heliam: & dixit, Hæc faciant mihi dei & hæc addant, quòd hac hora cras ponam animam tuam, ſicut animam vnius ex illis.

3 * Et timuit Helias, & ſurrexit, & abijt; iuxta animam ſuam, & venit in Berſabee, quæ eſt Juda; & dimiſit puerum ſuum ibi.

4 * Et ipſe perrexit in deſerto viam diei, & venit, et ſedit ſubter iuniperũ, et petiuit animæ ſuæ vt moreretur: & ait, Sufficiat nũc Domine, tolle iam animam meam à me, quia non melior ſum ego ſuper patres meos.

5 * Et dormiuit & obdormiuit ſub planta ibi, & ecce quidam angelus tetigit eum, & dixit illi, Surge & comede.

6 * Et reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis ſiligineus & lecythus aquæ.

7 * Et ſurrexit Helias, & comedit & bibit, & reuerſus dormiuit. & reuerſus eſt angelus Domini ſecundò, & tetigit eum: & dixit ei, Surge & comede, quia multa à te via.

8 * Et ſurrexit & comedit, & bibit; & abijt in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus vſq; ad montẽ Choreb. 9 * Et ingreſſus eſt illuc in ſpeluncam & manſit ibi, & ecce verbum Domini ad eum: & dixit, Quid tibi hîc Helia?

10 * Et dixit Helias, Zelans zelatus ſum Dño omnipotenti, quia dereliquerunt te filij Iſrael; altaria tua deſtruxerunt, & prophetas tuos occiderunt in gladio; & derelictus ſum ego ſolus, & quærunt animam meam vt auferant eam.

45 * καὶ ἐγένετο ἕως ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ὁ οὐρανὸς συνεσκότασεν ἐν νεφέλαις καὶ πνεύματι, καὶ ἐγένετο ὑετὸς μέγας· καὶ ἵππος ἀναβὰς Αχααβ καὶ ἐπορεύετο εἰς ἰεζραέλ. 46 * καὶ χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπὶ τὸν ἠλίαν, καὶ συνέσφιγξε τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔτρεχεν ἔμπροσθεν Αχααβ ἕως ἰεζραέλ.

ιθ'.

1 * Καὶ ἀπήγγειλεν Αχααβ τῇ ἰεζαβὲλ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἠλίας, καὶ ὡς ἀπέκτεινε τοὺς προφήτας ἐν ῥομφαίᾳ.

2 * καὶ ἀπέστειλεν ἰεζάβελ πρὸς ἠλίαν καὶ εἶπεν, τάδε ποιήσαισάν μοι οἱ θεοὶ καὶ τάδε προσθείησαν ὅτι ταύτῃ τὴν ὥραν αὔριον θήσομαι τὴν ψυχήν σου, καθὼς ψυχὴν ἑνὸς ἐξ αὐτῶν.

3 * καὶ ἐφοβήθη ἠλίας καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται εἰς βηρσαβεὲ ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα· καὶ ἀφῆκε τὸ παιδάριον αὐτοῦ ἐκεῖ.

4 * καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν ἡμέρας· καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ὑπὸ κάτω ῥαθάμ, καὶ ᾐτήσατο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀποθανεῖν· καὶ εἶπεν, ἱκανούσθω νῦν κύριε, λάβε δὴ τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἀγαθώτερον εἰμὶ ἐγὼ ὑπὲρ τοὺς πατέρας μου. 5 * καὶ ἐκοιμήθη καὶ ὕπνωσεν ὑπὸ φυτὸν ἐκεῖ· καὶ ἰδοὺ τις ἄγγελος ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάστηθι καὶ φάγε.

6 * καὶ ἐπέβλεψε, καὶ ἰδοὺ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐγκρυφίας ὀλυρίτης καὶ καμψάκης ὕδατος.

7 * καὶ ἀνέστη ἠλίας καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, καὶ ἀπιστρέψας ἐκοιμήθη· καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος κυρίου ἐκδευτέρου, καὶ ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάστηθι καὶ φάγε, ὅτι πολλὴ ἀπὸ σοῦ ἡ ὁδός.

8 * καὶ ἀνέστη, καὶ ἔφαγε, καὶ ἔπιεν· καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆς βρώσεως ἐκείνης τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως ὄρους χωρήβ.

9 * καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον καὶ κατέλυσεν ἐκεῖ· καὶ ἰδοὺ ῥῆμα κυρίου πρὸς αὐτόν· καὶ εἶπε, τί σοι ὧδε ἠλία; 10 * καὶ εἶπεν ἠλίας, ζήλῳ ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ ισραήλ· τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολείφθην ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

45 Et fuit dum ſe expediret, & deſcẽderet, cæli operti ſunt nubibus & vento, & fuit pluuia magna, & aſcẽdit currũ Ahhab, & abijt in Iezreghel. 46 Et ſpiritus fortitudinis à Dño fuit cum Eliah, & accinxit lumbos ſuos, & cucurrit ante Ahhab vſq; quo venit in Iezreghel.

CAP. XIX.

1 ET indicauit Achab Iizebeli omnia quæ fecerat Eliah, & penitus quòd occidiſſet omnes prophetas mendaces gladio.

2 Et miſit Iizebel nuncium ad Eliah, dicendo: Sic faciant dij, & ſic addant, niſi tempore hoc cras poſuero animam tuam, ſicut animam vnius ex illis. 3 Et vidit, & ſurrexit, abijtque vt eriperet animam ſuam, & venit in Beerſebagh, quæ eſt tribus Iehudah; & reliquit puerum ſuum ibi. 4 Et ipſe ambulauit per deſertum itinere diei: & venit, & ſedit ſub geniſta vna, & petiuit animæ ſuæ mori: & dixit, Sufficit mihi terminus: vſquequo conturbabor in hoc? quæſo ergo Domine accipe animam meam, quia non melior ſum patribus meis. 5 Et cubuit, & dormiuit ſub geniſta vna; & ecce tunc angelus acceſſit ad illum, & dixit illi, Surge comede. 6 Et circunſpexit, & ecce ad ceruical eius placenta perforata prunis cocta, & lecythus aquæ: & comedit & bibit, & conuerſus recubuit. 7 Et redijt angelus Domini ſecundò, & acceſſit ad eum & dixit, Surge, comede: nam longior à te eſt via. 8 Et ſurrexit, & comedit, & bibit, ambulauitque in virtute cibi illius quadraginta dies, & quadraginta noctes vſque quo venit in montem ſuper quem reuelata fuerat gloria Domini in Hhoreb. 9 Et ingreſſus eſt illuc in ſpeluncam, & pernoctauit ibi: & ecce verbum Domini *factum eſt* cum illo, & dixit illi, Quid tibi hic Eliah?

10 Et dixit, Zelo zelaui ante Dominum Deum Szebaoth, quia deſeruerunt fœdus tuum filij Iſrael; altare tuum diruerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio, & relictus ſum ego ſolus, & quærunt animam meam vt occidant me.

11 * וַיֹּאמֶר צֵא וְעָמַדְתָּ בָהָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה יְהוָה
עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר
סְלָעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא־בָרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ
רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ יְהוָה:
12 * וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחַר הָאֵשׁ
13 קוֹל דְּמָמָה דַקָּה: * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֵלִיָּהוּ וַיָּלֶט
פָּנָיו בְּאַדַּרְתּוֹ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֵלָיו
קוֹל וַיֹּאמֶר מַה־לְּךָ פֹה אֵלִיָּהוּ:
14 * וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־
עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־
נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־
15 נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב
לְדַרְכְּךָ מִדְבַּרָה דַּמֶּשֶׂק וּבָאתָ וּמָשַׁחְתָּ אֶת־חֲזָאֵל
16 לְמֶלֶךְ עַל־אֲרָם: * וְאֶת יֵהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
וְאֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט מֵאָבֵל מְחוֹלָה תִּמְשַׁח
לִנְבִיא תַּחְתֶּיךָ:
17 * וְהָיָה הַנִּמְלָט מֵחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּא וְהַנִּמְלָט
18 מֵחֶרֶב יֵהוּא יָמִית אֱלִישָׁע: * וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל
שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל
וְכָל־הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשַׁק לוֹ:
19 * וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט וְהוּא
חֹרֵשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר צְמָדִים לְפָנָיו וְהוּא בִּשְׁנֵים
הֶעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֵלָיהוּ אֵלָיו וַיַּשְׁלֵךְ אַדַּרְתּוֹ אֵלָיו:
20 * וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבָּקָר וַיָּרָץ אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר
אֶשְּׁקָה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ
21 לֵךְ שׁוּב כִּי מָה־עָשִׂיתִי לָךְ: * וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו
וַיִּקַּח אֶת־צֶמֶד הַבָּקָר וַיִּזְבָּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר
בִּשְׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכֵלוּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי
אֵלִיָּהוּ וַיְשָׁרְתֵהוּ:

11 *Et ait ei, Egredere & sta in monte coram Dño. Et ecce Dñs transijt & spiritus grãdis, & fortis subuertens mõtes & cõterens petras ante Dñm. Nõ in spiritu Dñs,
C & post spiritum cõmotio. Non in cõmo-
12 tione Dñs. *Et post cómotionẽ ignis. nõ in igne Dñs. Et post ignẽ sibilus auræ te-
13 nuis. *Quod cùm audisset Helias, operuit vultũ suũ pallio, & egressus, stetit in ostio spelũcæ, & ecce vox ad eum, dicens: Quid
14 hîc agis Helia? *Et ille respondit, Zelo ze latus sum pro Dño Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuũ filij Israel. Al- Ro. 11.a Ecc. 48.b
taria tua destruxerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus, & quærunt animã meam vt auferãt
15 eam. *Et ait Dñs ad eum, Vade & reuertere in viam tuã per desertũ in Damascũ. Cúmq; perueneris illuc, vnges Azahel re-
16 gem super Syriam. *Et Iehu filium Namsi vnges regem super Israel. Helisẽum au- Ro. 11.a
D tem filium Saphat qui est de Abelmeula,
17 vnges prophetam pro te. *Et erit quicunque fugerit gladium Asahel, occidet eum Iehu, & quicunq; fugerit gladium Iehu,
18 interficiet eum Helisẽus. *Et derelinquã mihi in Israel septem millia virorũ, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omne os quod non adorauerit eum
19 osculans manum. *Profectus ergo inde Helias, repperit Helisẽum filium Saphat, arantem in duodecim iugis boum, & ipse in duodecim iugis boum arantibus vnus erat. Cúmq; veniisset Helias ad
20 eum, misit palliũ suum super eum. *Qui statim relictis bobus cucurrit post Heliã, & ait, Osculer, oro te, patrẽ meum & matrem meam, & sic sequar te. Dixítque ei,
21 Vade & reuertere. Quod enim meũ erat, feci tibi. *Reuersus autem ab eo, tulit par boum & mactauit illud, & in aratro boũ coxit carnes, & dedit populo, & comederunt. Consurgénsque abijt, & secutus est Heliam, & ministrabat ei.

תרגום יונתן

11 וַאֲמַר פּוֹק וְתֵקוֹם בְּטוּרָא קֳדָם יְיָ וְהָא יְקָרָא דַיְיָ מִתְגְּלֵי וּקְדָמוֹהִי מַלְאֲכֵי רוּחָא מְפָרְקִין טוּרַיָּא וּמְתַבְּרִין כֵּיפַיָּא קֳדָם יְיָ לָא
בְּמַשְׁרְיַת מַלְאֲכֵי רוּחָא שְׁכִינְתָּא דַיְיָ וּבָתַר מַשְׁרְיַת מַלְאֲכֵי רוּחָא וְלָא בְּמַשְׁרְיַת מַלְאֲכֵי זִיעָא שְׁכִינְתָּא דַיְיָ: 12 וּבָתַר
מַשְׁרְיַת מַלְאֲכֵי זִיעָא מַשְׁרְיַת מַלְאֲכֵי אֶשְׁתָּא לָא בְּמַשְׁרְיַת מַלְאֲכֵי אֶשְׁתָּא שְׁכִינְתָּא דַיְיָ וּבָתַר מַשְׁרְיַת מַלְאֲכֵי אֶשְׁתָּא קַל דְּמִשְׁבְּחִין בַּחֲשָׁאוּ:
13 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אֵלִיָּהוּ וּכְרַךְ אַפּוֹתֵי בְּשׁוּשְׁיְפֵיהּ וּנְפַק וְקָם בִּתְרַע מְעָרְתָא וְהָא עִמֵּיהּ קָלָא וַאֲמַר מָה לָךְ כָּא אֵלִיָּהוּ: 14 וַאֲמַר
קַנָּאָה קַנֵּיתִי קֳדָם יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת אֲרֵי שְׁבָקוּ קְיָמָךְ בְּיִת יִשְׂרָאֵל יָת מַדְבְּחָתָךְ פַּגָּרוּ וְיָת נְבִיָּיךְ קְטָלוּ בְּחַרְבָּא וְאִשְׁתְּאֲרֵית אֲנָא בִּלְחוֹדִי וּבְעוֹ יָת
נַפְשִׁי לְמִקְטְלֵיהּ: 15 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ אֲזֵיל הוּב לְאוֹרְחָךְ לְמַדְבְּרָא דְּדַמֶּשֶׂק וְתֵיתֵי וְתִמְשַׁח יָת חֲזָאֵל לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל אֲרָם: 16 וְיָת יֵהוּא
בַּר נִמְשִׁי תִּמְשַׁח לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וְיָת אֱלִישָׁע בַּר שָׁפָט מִמֵּישַׁר מְחוֹלָה תִּמְשַׁח לְמֶהֱוֵי נְבִיָּא תְּחוֹתָךְ: 17 וִיהֵא דְּיִשְׁתֵּיזֵב מֵחַרְבָּא
דְּחָזָאֵל יְקַטֵּל יֵהוּא וּדְיִשְׁתֵּיזֵב מֵחַרְבָּא דְּיֵהוּא יְקַטֵּל אֱלִישָׁע: 18 וְאַשְׁאַר בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעָה אַלְפִין כָּל רְכוּבַיָּא דְּלָא כְרָעוּ לְבַעְלָא וְכָל
פּוּמָא דְּלָא נְשַׁק לֵיהּ: 19 וַאֲזַל מִתַּמָּן וְאַשְׁכַּח יָת אֱלִישָׁע בַּר שָׁפָט וְהוּא רָדֵי תְּרֵי עַשְׂרֵי פַּרְנִין דְּחוֹרָיָא צְמִידִין קֳדָמוֹהִי וְהוּא
בְּחַד בְּתְרֵי עַשַׂר וַעֲבַר אֵלִיָּהוּ לְוָתֵיהּ וּרְמָא שׁוּשְׁיְפֵיהּ עֲלוֹהִי: 20 וּשְׁבַק יָת הוֹרָיָא וּרְהַט בָּתַר אֵלִיָּהוּ וַאֲמַר אֶשּׁוֹק כְּעַן לְאַבָּא
וּלְאִמָּא וְאֵיתֵיךְ בָּתְרָךְ וַאֲמַר לֵיהּ אֲזֵיל הוּב אֲרֵי מָה עֲבַדִית לָךְ: 21 וְתָב מִבָּתְרוֹהִי וּנְסֵיב יָת פַּרְנָן הוֹרָיָא וְהַדְּמֵיהּ וּבְמָאנֵי הוֹרָיָא בַּשֵׁיל
לְהוֹן בִּשְׂרָא וְיָהַב לְעַמָּא וְאֲכָלוּ וְקָם וַאֲזַל בָּתַר אֵלִיָּהוּ וְשַׁמְּשֵׁיהּ:

*11 Et ait, Egredieris & ſtabis coram Domino in monte, & ecce Dominus tranſibit & ſpiritus grandis fortis diſſoluens montes & conterens petras coram Domino, non in ſpiritu Dominus: & poſt ſpiritum commotio, non in commotione Dominus.

*12 Et poſt commotionem ignis, non in igne Dominus; & poſt ignem vox auræ tenuis, & ibi Dominus.

*13 Et factum eſt vt audiuit Helias, operuit vultum ſuum in pallio ſuo, & egreſſus eſt & ſtetit iuxta ſpeluncam: & ecce ad eum vox, & dixit, Quid tibi hîc Helia?

*14 Et dixit Helias, Zelans zelatus ſum Domino Deo omnipotenti, quia dereliquerunt pactum tuum filij Iſrael, altaria tua deſtruxerunt, & prophetas tuos occiderunt in gladio, & derelictus ſum ego ſolus, & quærunt animam meam vt auferant eam.

*15 Et ait Dominus ad eum, Vade & reuertere in viam tuam, & venies in viam deſerti Damaſci, et vnges Azael in regẽ ſuper Syriam.

*16 Et Jeu filium Nameſſi vnges in regem ſuper Iſrael, & Eliſeum filium Saphat de Abelmeula vnges in prophetam pro te.

*17 Et erit qui ſaluatus fuerit de gladio Azael, occidet Jeu: & qui ſaluatus fuerit de gladio Jeu, interficiet Heliſeus.

*18 Et derelinquam de Iſrael ſeptem millia virorum, omnia genua quæ nõ incuruauerunt genu Baal, & omne os quod non adorauit eum.

*19 Et profectus eſt Helias inde & reperit ibi Heliſeum filium Saphat, & ipſe erat arans in bobus, duodecim iuga boum erant coram eo, & ipſe in duodecim. & abijt ad Heliſeum Helias, & proiecit ſuper eum pallium ſuum.

*20 Et reliquit Heliſeus boues, et cucurrit poſt Heliam, & ait: Deoſculabor patrem meum et matrem meam, & ſequar te poſt te: & dixit ei, Vade reuertere, quid feci tibi?

*21 Et reuerſus eſt à tergo eius, et tulit iuga boum, et mactauit, et coxit ea in inſtrumentis boum, et dedit populo et comederunt: et ſurrexit et abijt poſt Heliam, et miniſtrabat ei.

*11 καὶ εἶπεν, ἔξελθὸν καὶ ςῆσον ἐνώπιον κυρίου ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἰδοὺ κύριος παρελεύσεται καὶ πνεῦμα μέγα κραταιὸν διαλῦον ὄρη καὶ συντρίβον πέτρας ἐνώπιον κυρίου, οὐκ ἐν τῷ πνεύματι τῷ κυρίῳ· καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συσεισμός, οὐκ ἐν τῷ συσεισμῷ κύριος.

*12 καὶ μετὰ τὸν συσεισμὸν πῦρ, οὐκ ἐν τῷ πυρὶ κύριος· καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κἀκεῖ κύριος. *13 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἠλίας, ἐπεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῇ μηλωτῇ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἔςη παρὰ τὸ στόμιον· καὶ ἰδοὺ πρὸς αὐτὸν φωνὴ καὶ εἶπε, τί σοι ὧδε Ἠλία;

*14 καὶ εἶπεν ἠλίας, ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ θεῷ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην σου οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ σοὺ προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολελείφθην ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν.

*15 καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, πορεύου καὶ ἀνάστρεφε εἰς τὴν ὁδόν σου, καὶ ἥξεις εἰς ὁδὸν ἐρήμου δαμασκοῦ· καὶ χρίσεις τὸν ἀζαὴλ εἰς βασιλέα ἐπὶ συρίαν.

*16 καὶ τὸν ἰοὺ υἱὸν ναμεσσεὶ χρίσεις εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ τὸν ἐλισσαὶ υἱὸν σαφὰτ ἐξ ἀβελμεέλα χρίσεις εἰς προφήτην ἀντί σου.

*17 καὶ ἔσται τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἀζαήλ, θανατώσει ἰού· καὶ τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἰού, θανατώσει ἐλισσαί. *18 καὶ καταλείψω ἐξ ἰσραὴλ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν, πάντα τὰ γόνατα ἃ οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ βααλ, καὶ πᾶν στόμα ὃ οὐ προσεκύνησεν αὐτῷ.

*19 καὶ ἀπῆλθεν ἠλίας ἐκεῖθεν καὶ εὑρίσκει ἐκεῖ τὸν ἐλισσαὶ υἱὸν σαφάτ, καὶ αὐτὸς ἀρότριον ἐν ἔστι· δώδεκα ζεύγη βοῶν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς δώδεκα· καὶ ἀπῆλθεν ἐπὶ τὸν ἐλισσαὶ ἠλίας, καὶ ἔῤῥιψεν ἐπ' αὐτὸν τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ.

*20 καὶ κατέλιπεν ἐλισσαὶ τοὺς βόας, καὶ ἔδραμεν ὀπίσω ἠλίου, καὶ εἶπε, καταφιλήσω τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου, καὶ ἀκολουθήσω σοι ὀπίσω σου· καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου ἀνάστρεφε, τί πεποίηκά σοι;

*21 καὶ ἀνέστρεψεν ἀπὸ ὄπισθεν αὐτοῦ· καὶ ἔλαβε τὰ ζεύγη τῶν βοῶν, καὶ ἔθυσε καὶ ἥψησεν αὐτὰ ἐν τοῖς σκεύεσι τῶν βοῶν, καὶ ἔδωκεν τῷ λαῷ, καὶ ἔφαγον· καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω ἠλίου, καὶ ἐλειτούργει αὐτῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et ait, Exi, & ſta in monte ante Dominum: & ecce gloria Domini reuelatur, & ante eum exercitus erat angelorum venti diſrumpentium montes, & confringentium petras ante Dominum, non erat in exercitu angelorum venti maieſtas Domini, & poſt exercitum angelorum venti, erat exercitus angelorum commotionis; non erat in exercitu angelorum commotionis maieſtas Domini.

12 Et poſt exercitum angelorum commotionis, exercitus angelorum ignis, non erat in exercitu angelorum ignis maieſtas Domini, & poſt exercitum angelorum ignis vox canentium in ſilentio. 13 Et fuit cùm audiſſet Eliah, operuit faciem ſuam pallio ſuo, & exijt, & ſtetit in porta ſpeluncæ, & ecce *facta eſt* cum illo vox, & dixit, Quid tibi hîc Eliah? 14 Et dixit, Zelo zelaui ante Dominum Deum Szebaoth, quia deſeruerunt fœdus tuum domus Iſrael; altare tuum diruerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio; & relictus ſum ego ſolus, & quærunt animam meam vt occidant me. 15 Et dixit Dominus illi, Vade, redi in viam tuam in deſertum Dammeſeq: & ibis, & vnges Hhazael vt ſit rex ſuper Aram. 16 Et Iehu filium Nimſi vnges, vt ſit rex ſuper Iſrael; & Eliſagh filium Sephat de planicie Mehholah vnges vt ſit propheta pro te. 17 Et erit qui euaſerit à gladio Hhazael, occidet eum Iehu; & qui euaſerit à gladio Iehu, occidet eum Eliſagh. 18 Et reſeruabo in Iſrael ſeptem millia, omnia genua quæ non curuauerunt ſe ipſi Baghla, & omne os quod non oſculatum eſt illum. 19 Et abijt inde & inuenit Eliſagh filium Sephat, & ipſe præerat duodecim iugis boum ligatis ante ſe, & ipſe erat in vno de duodecim: & tranſiuit Eliah ad eum, & proiecit pallium ſuum ſuper illum. 20 Et dereliquit boues, & cucurrit poſt Eliah, & dixit, Oſculer quæſo patrem meum & matrem meam, & ibo poſt te: & dixit ei, Vade, redi; nam quid feci tibi? 21 Et redijt ab illo, & accepit iugum boum, & diſſecuit illud, & in vaſis boum coxit illis carnem, & dedit populo vt comederent; & ſurrexit & iuit poſt Eliah, & miniſtrauit illi.

כ

1 * וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם קִבֵּץ אֶת־כָּל־חֵילוֹ
וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ אִתּוֹ וְסוּס וָרָכֶב וַיַּעַל וַיָּצַר
עַל־שֹׁמְרוֹן וַיִּלָּחֶם בָּהּ׃
2 * וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
3 הָעִירָה׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר בֶּן־הֲדַד כַּסְפְּךָ
וְזָהָבְךָ לִי־הוּא וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ הַטּוֹבִים לִי־הֵם׃
4 * וַיַּעַן מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ לְךָ אֲנִי וְכָל־אֲשֶׁר־לִי׃
5 * וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ כֹּה־אָמַר בֶּן־הֲדַד
לֵאמֹר כִּי־שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כַּסְפְּךָ וְזָהָבְךָ
6 וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ לִי תִתֵּן׃ * כִּי׳ אִם־כָּעֵת מָחָר
אֶשְׁלַח אֶת־עֲבָדַי אֵלֶיךָ וְחִפְּשׂוּ אֶת־בֵּיתְךָ וְאֶת
בָּתֵּי עֲבָדֶיךָ וְהָיָה כָּל־מַחְמַד עֵינֶיךָ יָשִׂימוּ בְיָדָם
7 וְלָקָחוּ׃ * וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לְכָל־זִקְנֵי
הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר דְּעוּ־נָא וּרְאוּ כִּי רָעָה זֶה מְבַקֵּשׁ כִּי־
שָׁלַח אֵלַי לְנָשַׁי וּלְבָנַי וּלְכַסְפִּי וּלְזָהָבִי וְלֹא מָנַעְתִּי
8 מִמֶּנּוּ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל־הַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם
אַל־תִּשְׁמַע וְלוֹא תֹאבֶה׃
9 * וַיֹּאמֶר לְמַלְאֲכֵי בֶן־הֲדַד אִמְרוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ
כֹּל אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֶל־עַבְדְּךָ בָּרִאשֹׁנָה אֶעֱשֶׂה
וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים
וַיְשִׁבֻהוּ דָּבָר׃
10 * וַיִּשְׁלַח אֵלָיו בֶּן־הֲדַד וַיֹּאמֶר כֹּה־יַעֲשׂוּן לִי
אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּ אִם־יִשְׁפֹּק עֲפַר שֹׁמְרוֹן
11 לְשׁוּעָלִים לְכָל־הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָי׃ * וַיַּעַן מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר דַּבְּרוּ אַל־יִתְהַלֵּל חֹגֵר כְּמַפְתֵּחַ׃
12 * וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְהוּא שֹׁתֶה הוּא
וְהַמְּלָכִים בַּסֻּכּוֹת וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו שִׂימוּ וַיָּשִׂימוּ
עַל־הָעִיר׃

REGVM I. Translat. B. Hierony. *Achab.*

CAP. XX.

1 A POrrò Benadab rex Syriæ congregauit omnem exercitum ſuũ, & triginta duos reges ſecum & equos, & currus, & aſcendens pugnabat contra Samariam, & obſedit eam.
2 * Mitténſque nuncios ad Achab regem Iſrael in ciuitatem;
3 * Ait, Hæc dicit Benadab, Argentum tuum & aurum tuum meum eſt, & vxores tuæ, & filij tui optimi mei ſunt.
4 * Reſpondítque rex Iſrael, Iuxta verbum tuum Domine mi rex, tuus ſum ego
5 & omnia mea. * Reuertentéſque nuncij dixerunt, Hæc dicit Benadab qui miſit nos ad te; Argentum tuum & aurũ tuum, & vxores tuas, & filios tuos dabis mihi.
6 * Cras igitur hac eadem hora mittam ſeruos meos ad te, & ſcrutabũtur domum tuam, & domum ſeruorum tuorum, & omne quod eis placuerit, ponent in mani-
7 bus ſuis & auferent. * Vocauit aũt rex Iſrael omnes ſeniores terræ, & ait, Animaduertite & videte, quoniã inſidietur nobis. Miſit enim ad me pro vxoribus meis, & filijs, & pro argento & auro, & non abnui.
8 * Dixerúntque omnes maiores natu & vniuerſus populus ad eum: Non audias neque acquieſcas illi.
9 * Reſpondítque nuncijs Benadab, Dicite dño meo regi; Omnia propter quæ miſiſti ad me ſeruũ tuum in initio faciã, hanc autem rem facere non poſſum. Reuerſíque nuncij retulerunt ei.
10 * Qui remiſit, & ait: Hæc faciant mihi dij & hæc addant, ſi ſuffecerit puluis Samariæ pugillis omnis populi qui ſequi-
11 tur me. * Et reſpondens rex Iſrael, ait: Dicite ei, Ne glorietur accinctus æquè vt diſcinctus.
12 * Factum eſt autem cùm audiſſet Benadab verbũ iſtud, bibebat ipſe, & reges in vmbraculis, & ait ſeruis ſuis, Circundate ciuitatem: & circundederunt eam.

תרגום יונתן

כ

1 וּבַר הֲדַד מַלְכָּא דַּאֲרָם כְּנַשׁ יַת כָּל מַשְׁרְיָתֵיהּ וְתַלָתִין וְתֵרִין מַלְפִין עִמֵּיהּ וְסוּסָנָן וּרְתִיכִין וּסְלִיק וְצַר עַל שֹׁמְרוֹן וַאֲגִיחַ קְרָבָא בָּהּ׃
2 וּשְׁלַח אֲזַגְּדִין לְוָת אַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְקִרְתָּא׃ 3 וַאֲמַר לֵיהּ כְּדְנַן אֲמַר בַּר הֲדַד כַּסְפָּךְ וְדַהֲבָךְ דִילִי הוּא וְנָשָׁךְ
וּבְנָךְ שַׁפִּירַיָּא דִילִי אִינוּן׃ 4 וַאֲתֵיב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר כְּפִתְגָמָךְ רִבּוֹנִי מַלְכָּא דִי לָךְ נַפְשִׁי וְכָל דִילִי׃
5 וְתָבוּ אִיזְגַּדַּיָּא וַאֲמָרוּ כְּדְנַן אֲמַר בַּר הֲדַד לְמֵימַר כַּסְפָּךְ וְדַהֲבָךְ וְנָשָׁךְ וּבְנָךְ לִי תִתֵּן׃
6 אֱלָהֵין כְּעִדָּנָא הָדֵין מָחָר אֶשְׁלַח יַת עַבְדַי לְוָתָךְ וְיַת בָּתֵּי עַבְדָךְ וְיהֵא כָּל רְגַג דְעֵינָךְ יָשׁוּן בִידֵיהוֹן וְיִסְבוּן׃
7 וּקְרָא מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְכָל סָבֵי אַרְעָא וַאֲמַר דְעוּ כְעַן וַחֲזוֹ אֲרֵי בִישְׁתָּא דֵין בָּעֵי אֲרֵי שְׁלַח לִי לְנָשַׁי וְלִבְנַי וּלְכַסְפִּי וּלְדַהֲבִי וְלָא מְנַעִית
מִינֵיהּ׃ 8 וַאֲמָרוּ לֵיהּ כָּל סָבַיָּא וְכָל עַמָּא לָא תְשְׁמַע וְלָא תֵיבֵי׃ 9 וַאֲמַר לְאִזְגַּדֵי בַּר הֲדַד אֱמָרוּ לְרִיבּוֹנִי מַלְכָּא כָּל דִשְׁלַחְתָּא
לְעַבְדָךְ בְּקַדְמֵיתָא אֶעְבִיד וּפִתְגָמָא חָדֵין לָא אֵיכוּל לְמֶעְבַּד וַאֲזָלוּ אִזְגַּדַּיָּא וַאֲתֵיבוּהִי פִּתְגָמָא׃
10 וּשְׁלַח לֵיהּ בַּר הֲדַד וַאֲמַר כְּדֵין יַעְבְּדוּן לִי דַּהֲלָתָא וּכְדֵין יוֹסְפוּן אִם יִסְתְּפֵק עַפְרָא דְשׁוֹמְרוֹן לְמִיסַּב בִּשְׁעָלֵי פַּרְסָא דְרִגְלֵי עַמָּא דְעַמִּי׃
11 וַאֲתֵיב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר אֱמָרוּ לֵיהּ לָא יִשְׁתַּבַּח דְמִזְדָרֵז וְנָחִית בְּקִרְבָּא כְּגַבַּר דְנָצַח וְסָלִיק מִינֵיהּ׃
12 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע יַת פִּתְגָמָא הָדֵין וְהוּא שָׁתֵי הוּא וּמַלְכַיָּא בְּמַטַלַיָּא וַאֲמַר לְעַבְדוֹהִי אִיזְדָרִיזוּ וְאִזְדָרִיזוּ עַל קִרְתָּא׃

CAP. XX.

ET congregauit filius Ader rex Syriæ omnem exercitum ſuum, & triginta & duo reges ſecum, & equi & currus; & aſcenderunt, & obſederunt contra Samariam, & expugnauerunt eam. 1

Et miſit nuncios ad Achab regem Iſrael in ciuitatem. 2

Et dixit ad eum, Hæc dicit filius Ader, Argentum tuum, & aurum tuum meum eſt; & vxores tuæ, & filij tui pulcherrimi mei ſunt. 3

Et reſpondit rex Iſrael, & dixit, Sicut locutus es domine mi rex, tuus ſum ego, & omnia mea. 4

Et reuerſi ſunt nuncij, & dixerunt, Hæc dicit filius Ader, Ego miſi ad te, dicens: Argentum tuum, & aurum tuum, & vxores tuas, & filios tuos dabis mihi. 5

Quia hac hora cras mittam ſeruos meos ad te, & ſcrutabuntur domus tuas, & domus ſeruorum tuorum, & erunt omnia deſideria oculorum ſuorum, ſuper quæ iniecerint manus ſuas, accipient. 6

Et vocauit rex Iſrael omnes ſeniores terræ, & dixit eis, Cognoſcite iam & videte, quoniam malum iſte quærit, quoniam miſit ad me pro vxoribus meis, & pro filiis meis: & argentum meum, & aurum meum non prohibui ab eo. 7

Et dixerunt ei maiores natu & vniuerſus populus, Non audias & non velis. 8

Et dixit nuncijs filij Ader, Dicite domino veſtro, Iuxta omnia quæ miſiſti ad ſeruũ tuum, in initio faciam; at verbum hoc non potero facere: & abierunt viri & retulerunt ei verbũ. 9

Et miſit ad eum filius Ader, dicens: Hæc faciant mihi dij, & hæc addant, ſi ſuffecerit puluis Samariæ pugillis omni populo peditibus meis. 10

Et reſpondit rex Iſrael & ait, Sufficiat vobis, non glorietur gibboſus vt rectus. 11

Et factum eſt quando reſpondit ei verbum iſtud, bibens erat ipſe, & omnes reges qui cum eo, in tabernaculis, & ait ſeruis ſuis, Ædificate vallum: & poſuerunt vallum ſuper ciuitatem. 12

κ'.

1 Καὶ συνήθροισεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα καὶ δύο βασιλεῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα, καὶ ἀνέβησαν καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ σαμαρείαν, καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν.

2 καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραὴλ εἰς τὴν πόλιν.

3 καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει υἱὸς ἄδερ, τὸ ἀργύριόν σου, καὶ τὸ χρυσίον σου ἐμόν ἐστι, καὶ αἱ γυναῖκές σου, καὶ τὰ τέκνα σου τὰ κάλλιστα ἐμά ἐστιν.

4 καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν, καθὼς ἐλάλησας κύριέ μου βασιλεῦ, σός εἰμι ἐγώ, καὶ πάντα τὰ ἐμά.

5 καὶ ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι καὶ εἶπον, τάδε λέγει υἱὸς ἄδερ, ἐγὼ ἀπέστειλα πρὸς σὲ, λέγων· τὸ ἀργύριόν σου, καὶ τὸ χρυσίον σου καὶ τὰς γυναῖκάς σου καὶ τὰ τέκνα σου

6 δώσεις μοι. ὅτι ταύτῃ τῇ ὥρᾳ αὔριον ἐξαποστελῶ τοὺς παῖδάς μου πρὸς σέ, καὶ ἐξερευνήσουσι τοὺς οἴκους σου, καὶ τοὺς οἴκους τῶν παίδων σου, καὶ ἔσται πάντα ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ἐφ' ἃ ἂν ἐπιβάλωσι τὰς χεῖρας αὐτῶν, λήψονται.

7 καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς γῆς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, γνῶτε δὴ καὶ ἴδετε, ὅτι κακίαν οὗτος ζητεῖ, ὅτι ἀπέστειλε πρός με περὶ τῶν γυναικῶν μου καὶ περὶ τῶν τέκνων μου· καὶ τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου οὐκ ἐκώλυσα ἀπ' αὐτοῦ.

8 καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι καὶ πᾶς ὁ λαός, μὴ ἀκούσῃς καὶ μὴ θελήσῃς.

9 καὶ εἶπεν τοῖς ἀγγέλοις υἱοῦ ἄδερ, εἴπατε τῷ κυρίῳ ὑμῶν τῷ πάντα ὅσα ἀπέστειλας πρὸς τὸν δοῦλόν σου, ἐν πρώτοις ποιήσω· τὸ δὲ ῥῆμα τοῦτο οὐ δυνήσομαι ποιῆσαι· καὶ ἀπῆλθον οἱ ἄνδρες καὶ ἀπέστρεψαν αὐτῷ λόγον.

10 καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ, λέγων· τάδε ποιήσαιέν μοι οἱ θεοὶ καὶ τάδε προσθείησαν, εἰ ἐκποιήσῃ ὁ χοῦς σαμαρείας ταῖς δράξι παντὶ τῷ λαῷ τοῖς πεζοῖς μου.

11 καὶ ἀπεκρίθη βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ εἶπεν, εἰκὰ νάτω ὑμῖν, μὴ καυχάσθω ὁ κιρτὸς ὡς ὁ ὀρθιος.

12 καὶ ἐγένετο ὅτε ἀπεκρίθη αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον, πίνων ἦν αὐτὸς καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν σκηναῖς, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, οἰκοδομήσατε χάρακα· καὶ ἔθεντο χάρακα ἐπὶ τὴν πόλιν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XX.

ET Bar-hadad rex Aram congregauit omnem exercitum ſuum, triginta duos reges ſecum, & equos & currus; & aſcendit, & obſedit Somron, & bellum iniuit in eam. 1 Et miſit nuncios ad Ahhab regem Iſrael in vrbem.

2 Et dixit illi, Sic dixit Bar-hadad, Argentum tuum & aurum tuum meum eſt, & vxores tuæ, & filij tui pulchri mei ſunt.

3 Et reſpondit rex Iſrael, & dixit, Iuxta verbum tuum domine mi rex, tua eſt anima mea, & omne quod mihi eſt.

4 Et redierunt nuncij, & dixerunt, Sic dixit Ben-hadad, dicendo: Quia miſi ad te, dicendo: Argentum tuum, & aurum tuum, & vxores tuas, & filios tuos mihi dabis. 5 Sed tempore hoc, cras mittam ſeruos meos ad te, & ſcrutabuntur domum tuam, & domos ſeruorum tuorum, & erit, omnem concupiſcentiam oculorum tuorum ponent in manu ſua, & accipient.

7 Et vocauit rex Iſrael omnes ſenes terræ, & dixit, Cognoſcite, quæſo, & videte quòd malum iſte quærit; nam miſit ad me pro vxoribus meis, & pro filijs meis, & pro argento meo, & pro auro meo: & non denegaui ei.

8 Et dixerunt ei omnes ſenes, & omnis populus, Non pareas neque velis. 9 Et dixit nuncijs Bar-hadad, Dicite domino meo regi, omnia quæ miſiſti ad ſeruum tuum initio faciam, ſed rem iſtam non potero facere. & abierunt nuncij, & reſponderunt illi verbum. 10 Et miſit illi Bar-hadad, & dixit, Sic faciant mihi Timores mei, & ſic addant, ſi ſuffecerit puluis Somron, vt feratur ſoleis plantarum pedum populi qui mecum erit. 11 Et reſpondit rex Iſrael, & dixit, Dicite illi, Ne laudet ſe expeditus, & deſcendens in prœlium, ſicut vir qui vincit, & aſcendit ex eo. 12 Et fuit cùm audiſſet verbum hoc, & ille bibebat, ipſe & reges in tentorijs: & dixit ſeruis ſuis, Expedimini: & expedierunt ſe aduerſus vrbem.

13 * וְהִנֵּה נָבִיא אֶחָד נִגַּשׁ אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה הֲרָאִיתָ אֶת כָּל־הֶהָמוֹן
הַגָּדוֹל הַזֶּה הִנְנִי נֹתְנוֹ בְיָדְךָ הַיּוֹם וְיָדַעְתָּ כִּי־אֲנִי
14 יְהוָה: * וַיֹּאמֶר אַחְאָב בְּמִי וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה
בִּנְעָרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וַיֹּאמֶר מִי־יֶאְסֹר הַמִּלְחָמָה
15 וַיֹּאמֶר אָתָּה: * וַיִּפְקֹד אֶת־נַעֲרֵי שָׂרֵי
הַמְּדִינוֹת וַיִּהְיוּ מָאתַיִם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים וְאַחֲרֵיהֶם
פָּקַד אֶת־כָּל־הָעָם כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים:
16 * וַיֵּצְאוּ בַצָּהֳרָיִם וּבֶן־הֲדַד שֹׁתֶה שִׁכּוֹר בְּסֻכּוֹת
הוּא וְהַמְּלָכִים שְׁלֹשִׁים־וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ עֹזֵר אֹתוֹ:
17 * וַיֵּצְאוּ נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת בָּרִאשֹׁנָה וַיִּשְׁלַח
בֶּן־הֲדַד וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר אֲנָשִׁים יָצְאוּ מִשֹּׁמְרוֹן:
18 * וַיֹּאמֶר אִם־לְשָׁלוֹם יָצָאוּ תִּפְשׂוּם חַיִּים וְאִם
לְמִלְחָמָה יָצָאוּ חַיִּים תִּפְשׂוּם:
19 * וְאֵלֶּה יָצְאוּ מִן־הָעִיר נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת
20 וְהַחַיִל אֲשֶׁר אַחֲרֵיהֶם: * וַיַּכּוּ אִישׁ אִישׁוֹ וַיָּנֻסוּ
אֲרָם וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל וַיִּמָּלֵט בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם
21 עַל־סוּס וּפָרָשִׁים: * וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ
אֶת־הַסּוּס וְאֶת־הָרָכֶב וְהִכָּה בַאֲרָם מַכָּה גְדוֹלָה:
22 * וַיִּגַּשׁ הַנָּבִיא אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ
הִתְחַזַּק וְדַע וּרְאֵה אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה כִּי לִתְשׁוּבַת
הַשָּׁנָה מֶלֶךְ אֲרָם עֹלֶה עָלֶיךָ:
23 * וַעֲבְדֵי מֶלֶךְ־אֲרָם אָמְרוּ אֱלָיו אֱלֹהֵי הָרִים
אֱלֹהֵיהֶם עַל־כֵּן חָזְקוּ מִמֶּנּוּ וְאוּלָם נִלָּחֵם אִתָּם
24 בַּמִּישׁוֹר אִם־לֹא נֶחֱזַק מֵהֶם: * וְאֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה עֲשֵׂה הָסֵר הַמְּלָכִים אִישׁ מִמְּקֹמוֹ וְשִׂים פַּחוֹת
25 תַּחְתֵּיהֶם: * וְאַתָּה תִמְנֶה־לְּךָ חַיִל כַּחַיִל
הַנֹּפֵל מֵאוֹתָךְ וְסוּס כַּסּוּס וְרֶכֶב כָּרֶכֶב וְנִלָּחֲמָה
אוֹתָם בַּמִּישׁוֹר אִם־לֹא נֶחֱזַק מֵהֶם וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם
וַיַּעַשׂ כֵּן:

13 * Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Iſrael, ait ei, Hæc dicit Dñs, C Certè vidiſti omnẽ multitudinẽ hanc nimiam? Ecce ego tradam eam in manum tuam hodie, vt ſcias quia ego ſum Dominus. 14 * Et ait Achab, Per quem? Dixítque ei, Hæc dicit Dominus, Per pediſſequos principum prouinciarum. Et ait, Quis incipiet prœliari? Et ille dixit, Tu.
15 * Recenſuit ergo pueros principũ prouinciarum, & repperit numerũ ducentorum triginta duorũ. Et recenſuit poſt eos populũ omnes filios Iſrael ſeptem millia.
16 * Et egreſſi ſunt meridie. Benadab aũt bibebat temulentus in vmbraculo ſuo, & reges triginta duo cũ eo qui ad auxilium 17 eius venerát. * Egreſſi ſunt aũt pueri principum prouinciarũ in prima fronte. Miſit itaq; Benadab, qui nunciauerũt ei, dicen 18 tes: Viri egreſſi ſunt de Samaria. * At ille ait, Siue pro pace veniũt, apprehédite eos viuos, ſiue vt prœlientur, viuos eos capite.
19 * Egreſſi ſunt ergo pueri principũ prouinciarũ, ac reliquus exercitus ſequeba- D 20 tur. * Et percuſsit vnuſquiſq; virum qui cõtra ſe veniebat, fugerúntq; Syri & perſecutus eſt eos Iſrael. Fugit quoq; Benadab rex Syriæ in equo cũ equitibus ſuis.
21 * Nec non egreſſus rex Iſrael percuſsit equos & currus, & percuſsit Syriam plaga 22 magna nimis. * Accedens autẽ prophe-ta ad regem Iſrael, dixit ei, Vade & confortare, & ſcito, & vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syriæ aſcendet contra te.
23 * Serui verò regis Syriæ dixerunt ei, Dij montiũ ſunt dij eorum, ideo ſuperauerũt nos. Sed melius eſt vt pugnemus contra Inf. eod. eos in campeſtribus, & obtinebimus eos.
24 * Tu ergo verbum hoc fac. Amoue reges ſingulos ab exercitu tuo, & pone prin 25 cipes pro eis. * Et inſtaura numerum militum, qui ceciderunt de tuis, & equos ſecundùm equos priſtinos, & currus ſecundùm currus quos ante habuiſti, & pugnabimus contra eos in campeſtribus, & videbis & obtinebimus eos. Credidit cõſilio eorũ, & fecit ita.

תרגום יונתן

13 וְהָא נְבִיָּא חַד קָרֵיב לְוָת אַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר כְּרַנָּן אֲמַר יְיָ הַחֲזַיְתָא יָת כָּל הָמוֹנָא סַגִּיאָה הָדֵין הָא אֲנָא מְסַר לֵיהּ בִּידָךְ
יוֹמָא דֵין וְתִידַע אֲרֵי אֲנָא יְיָ: 14 וַאֲמַר אַחְאָב בְּמַן וַאֲמַר כְּרַנָּן אֲמַר יְיָ בְּעוּלֵימֵי רַבְרְבֵי מְדִינָתָא וַאֲמַר מַן יְסַקֵּים קְרָבָא וַאֲמַר אַתְּ: 15 וּמְנָא
יָת עוּלֵימֵי רַבְרְבֵי מְדִינָתָא וַהֲווֹ מָאתַן תְּלָתִין וּתְרֵין וּבָתְרֵיהוֹן מְנָא יָת עַמָּא כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבְעָה אַלְפִין: 16 וּנְפָקוּ בְּטִיהֲרָא וּבֶן הֲדַד
שָׁתֵי רָוֵי בְּמְטַלְיָא הוּא וּמַלְכַיָּא תְּלָתִין וּתְרֵין מַלְכִין מְסַעְדִין יָתֵיהּ: 17 וּנְפָקוּ עוּלֵימֵי רַבְרְבֵי מְדִינָתָא בְּקַדְמֵיתָא וּשְׁלַח בַּר הֲדַד וְחַוְיוּ
לֵיהּ לְמֵימַר גֻּבְרִין נְפָקוּ מִשּׁוֹמְרוֹן: 18 וַאֲמַר אִם לִשְׁלָמָא נְפָקוּ אֲחוֹדוּנוּן כַּד חַיִּין וְאִם לְקְרָבָא נְפָקוּ כַּד חַיִּין אֲחוֹדוּנוּן: 19 וְאִילֵּין
נְפָקוּ מִן קִרְתָא עוּלֵימֵי רַבְרְבֵי מְדִינָתָא וְחֵילָא דְבָתְרֵיהוֹן: 20 וּקְטָלוּ גֶּבֶר גַּבְרוֹהִי וַאֲפָכוּ אֲנָשׁ אֲרָם וּרְדָפוּנוּן יִשְׂרָאֵל וְאִשְׁתֵּיזַב בַּר הֲדַד
מַלְכָּא דַאֲרָם עַל סוּסְוָא וְעִמֵּיהּ חֵרִין זוֹג פָּרָשִׁין: 21 וּנְפַק מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וּמְחָא יָת סוּסָוָתָא וְגַמַּר יָת רְתִיכַיָּא וּמְחָא בַּאֲנָשׁ אֲרָם מָחָא
סַגִּיאָה: 22 וּקְרֵיב נְבִיָּא לְוָת מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לֵיהּ אֱזֵיל אִיתְקַף וְדַע וַחֲזֵי יָת דְתַעְבֵּיד אֲרֵי לְזִמַּן סוֹפָא דְשַׁתָּא מַלְכָּא דַאֲרָם סָלִיק עֲלָךְ:
23 וְעַבְדֵי מַלְכָּא דַאֲרָם אֲמַרוּ לֵיהּ אֱלָהָא דְשֵׁלִיט עַל טוּרַיָּא אֱלָהֵיהוֹן עַל כֵּן תְּקָפוּ מִנָּנָא וּבְרֵם נִגְיַח עִמְּהוֹן בְּמֵישְׁרָא אִם לָא נִתְקַף
מִנְּהוֹן: 25 וְיָת פִּתְגָמָא הָדֵין עֲבֵיד אַעְדֵי מַלְכַיָּא גֻּבַר מֵאֲתְרֵיהּ וְמַנִּי שְׁלִטוֹנַיָּא חִילוֹפֵיהוֹן: 24 וְאַתְּ תְּמַנֵּי לָךְ מַשְׁרְיָן כְּמַשְׁרְיָן דְאִיתְקְטָלָא
מִינָךְ וְסוּסָוָן כְּסוּסָוָן וּרְתִיכִין כִּרְתִיכִין וְנַגִּיחַ עִמְּהוֹן בְּמֵישְׁרָא אִם לָא נִתְקַף מִנְּהוֹן וְקַבִּיל לְמֵימְרֵיהוֹן וַעֲבַד כֵּן:

* Et ecce propheta vnus accessit Achaab regi Israel, & dixit, Hæc dicit Dominus, Si vidisti omnem turbã magnam hanc? ecce ego trado eam hodie in manus tuas, & scies, quòd ego Dominus. * Et ait Achaab, In quo? & dixit, Hæc dicit Dominus, In pedissequis principum prouinciarum. & ait Achaab, Quis coniunget prælium? & dixit, Tu.

* Et recensuit Achaab pueros principũ prouinciarum, & fuerunt ducẽti triginta & duo, & post hæc recensuit populum omnem filium virtutis septem millia. * Et egressus est meridie, & filius Ader bibens & temulentus in umbraculis ipse & reges, triginta & duo reges auxiliarij cum eo. * Et egressi sunt pueri principum prouinciarum in primis, & misit filius Ader, & nunciauerunt ei, dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. * Et ait rex, Si in pace ipsi egrediuntur, apprehendite eos viuos; & si in prælium egressi sunt, apprehendite eos viuos.

* Et egressi sunt de ciuitate pueri principum prouinciarum, & exercitus post eos. * Et percussit vnusquisq; eum qui iuxta se, et fugerunt Syri: & persecutus est eos Israel, & saluatur filius Ader rex Syrias in equis equitum. * Et egressus est rex Israel, & cepit equos & currus, & percussit plaga magna in Syria.

* Et accessit propheta ad regem Israel, dicens: Confortare, & scito & vide quid facies? quia reuertente anno, filius Ader rex Syriæ ascendit contra te.

* Et serui regis Syriæ dixerunt ad eum, Deus montium Deus Israel, & non Deus vallium, propter hoc præualuerunt super nos: si autem pugnauerimus cum eis in plano, profectò obtinebimus super eos.

* Et fac iuxta verbum hoc: amoue reges vnumquemque in locum suum, & pone pro eis principes.

* Et instaura tu secũdùm exercitum qui cecidit de te, & equum secundùm equum, & currus secundùm currus, & pugnabimus contra eos in plano, & obtinebimus super eos: & audiuit vocem eorum, & fecit ita.

13 * καὶ ἰδοὺ προφήτης εἷς προσῆλθε τῷ ἀχαὰβ βασιλεῖ ἰσραήλ, καὶ εἶπε, τάδε λέγει κύριος, εἰ ἑώρακας πᾶσαν τὴν ὄχλον τὴν μεγάλην ταύτην; ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτὴν σήμερον εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγώ κύριος.

14 * καὶ εἶπεν ἀχαάβ, ἐν τίνι; καὶ εἶπε, τάδε λέγει κύριος, ἐν τοῖς παιδαρίοις τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν· καὶ εἶπεν ἀχαάβ, τίς συνάψει τὸν πόλεμον; καὶ εἶπεν, σύ.

15 * καὶ ἐπεσκέψατο ἀχαὰβ τοὺς παῖδας τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν, καὶ ἐγένοντο διακόσιοι τεσσαράκοντα καὶ δύο· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν πᾶντα υἱοὺς δωὰδ μεως ἑπτὰ

16 χιλιάδας. * καὶ ἐξῆλθεν μεσημβρίας· καὶ υἱὸς ἄδερ πίνων, καὶ μεθύων ἐν σκηνῇ αὐτὸς καὶ οἱ βασιλεῖς, τεσσαράκοντα καὶ δύο βασιλεῖς οἱ συμβοηθοὶ μετ' αὐτοῦ.

17 * καὶ ἐξῆλθον τὰ παιδάρια τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν ἐν πρώτοις· καὶ ἀπέστειλεν υἱὸς ἄδερ, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ,

18 λέγοντες· ἄνδρες ἐξῆλθον ἐκ σαμαρείας. * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ εἰς εἰρήνην αὐτοὶ ἐκπορεύονται, συλλάβετε αὐτοὺς ζῶντας· καὶ εἰ εἰς πόλεμον ἐξῆλθον, συλλάβετε αὐτοὺς ζῶν-

19 τας. * καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως τὰ παιδάρια τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν καὶ ἡ δυνάμις ὀπίσω αὐτῶν.

20 * καὶ ἐπάταξεν ἕκας ὃν τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον οἱ σύριοι· καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἰσραήλ, καὶ σώζεται υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἐφ' ἵππων ἱππέων.

21 * καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ἔλαβε τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἐπάταξεν πληγὴν μεγάλην ἐν συρίᾳ.

22 * καὶ προσῆλθεν ὁ προφήτης πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ, λέγων· κραταιοῦ καὶ γνῶθι καὶ ἴδε τί ποιήσεις, ὅτι ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἀναβαίνει ἐπὶ

23 σέ. * καὶ οἱ παῖδες βασιλέως συρίας εἶπον πρὸς αὐτόν, θεὸς ὀρέων ὁ θεὸς ἰσραὴλ καὶ οὐ θεὸς κοιλάδων, διὰ τοῦτο ἐκραταίωσαν ὑπὲρ ἡμᾶς· ἐὰν δὲ πολεμήσωμεν αὐ-

24 τοὺς κατ' ὀθθὺ ἢ μὴν κρατήσομεν ὑπὲρ αὐτούς. * καὶ ποίησον τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀπόστησον σὺ βασιλεῖς ἕκαστον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ θὲς ἀντ' αὐτῶν σατράπας.

25 * καὶ ἄλλαξον σὺ σοὶ τὴν δυνάμιν τὴν πεσοῦσαν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἵππον σοὶ τὸν ἵππον, καὶ ἅρματα σοὶ τὰ ἅρματα, καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτοὺς κατ' ὀθθύ, καὶ κρατήσομεν ὑπὲρ αὐτούς· καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἐποίησεν ἕτως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et ecce propheta vnus accessit ad Ahhab regem Israel, & dixit, Sic dixit Dominus, Num vidisti omnem multitudinem magnam hanc? ecce ego trado illam in manu tua hodie, vt cognoscas quòd ego sum Dominus. [14] Et dixit Ahhab, Per quem? & dixit, Sic dixit Dominus, Per adolescentes magnatum prouinciarum. & dixit, Quis ordinabit prœlium? & dixit, Tu.

[15] Et numerauit adolescentes magnatum prouinciarum, & fuerunt ducenti triginta duo, & post illos numerauit populũ omnium filiorum Israel, septem millia. [16] Et exierunt in meridie, & Ben-hadad bibebat ebrius in tentorijs ipse & reges, *quippe* triginta duo reges auxiliabantur ei. [17] Et exierunt adolescentes magnatum regionum initio, & misit Bar-hadad, & indicauerunt illi, dicendo: Viri exierunt de Somron. [18] Et dixit, Si ad pacem exierunt, apprehendite eos viuos; siue in bellum exierunt, viuos etiam apprehendite. [19] Et hi exierunt ex vrbe adolescentes magnatum regionum, & exercitus qui erat post illos.

[20] Et occiderunt quisque virum suum: & fugerunt homines Aram, & persequuti sunt illos Israel, & euasit Barhadad rex Aram super equum, & cum illo duo paria equitum. [21] Et exiuit rex Israel, & percussit equos & consumpsit currus, & percussit homines Aram percussione magna. [22] Et accesserat propheta ad regem Israel, & dixerat illi, Vade & confortare, & cognosce, videque quid facias; nam in tempore finis anni rex Aram ascendet contra te. [23] Et serui regis Aram dixerunt illi, Deus qui imperat montibus, Deus illorum est, propterea præualuerunt nobis: verùm congrediamur cum eis in planicie, num præualebimus eis. [24] Et rem istam facito: aufer reges quemque de loco suo, & pone imperatores pro eis.

[25] Et tu numerabis tibi exercitus, sicut exercitus qui occisi sunt de te, & equos sicut equos, & currus sicut currus; & congrediemur cum illis in planicie, *tunc videbis*, num præualebimus eis: & excepit dicta eorum, & fecit sic.

26 * וַיְהִי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה וַיִּפְקֹד בֶּן־הֲדַד אֶת־
אֲרָם וַיַּעַל אֲפֵקָה לַמִּלְחָמָה עִם־יִשְׂרָאֵל׃
27 * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָתְפָּקְדוּ וְכָלְכְּלוּ וַיֵּלְכוּ לִקְרָאתָם
וַיַּחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל נֶגְדָּם כִּשְׁנֵי חֲשִׂפֵי עִזִּים וַאֲרָם
מִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ׃
28 * וַיִּגַּשׁ אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה יַעַן אֲשֶׁר אָמְרוּ אֲרָם
אֱלֹהֵי הָרִים יְהוָה וְלֹא־אֱלֹהֵי עֲמָקִים הוּא וְנָתַתִּי
אֶת־כָּל־הֶהָמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה בְּיָדֶךָ וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי
יְהוָה׃
29 * וַיַּחֲנוּ אֵלֶּה נֹכַח אֵלֶּה שִׁבְעַת יָמִים
וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַתִּקְרַב הַמִּלְחָמָה וַיַּכּוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶת־אֲרָם מֵאָה־אֶלֶף רַגְלִי בְּיוֹם אֶחָד׃
30 * וַיָּנֻסוּ הַנּוֹתָרִים אֲפֵקָה אֶל־הָעִיר וַתִּפֹּל
הַחוֹמָה עַל־עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף אִישׁ הַנּוֹתָרִים
וּבֶן־הֲדַד נָס וַיָּבֹא אֶל־הָעִיר חֶדֶר בְּחָדֶר׃
31 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עֲבָדָיו הִנֵּה־נָא שָׁמַעְנוּ כִּי־
מַלְכֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־מַלְכֵי חֶסֶד הֵם נָשִׂימָה־
נָּא שַׂקִּים בְּמָתְנֵינוּ וַחֲבָלִים בְּרֹאשֵׁנוּ וְנֵצְאָ אֶל־
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אוּלַי יְחַיֶּה אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
32 * וַיַּחְגְּרוּ שַׂקִּים בְּמָתְנֵיהֶם וַחֲבָלִים
בְּרָאשֵׁיהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ עַבְדְּךָ
בֶן־הֲדַד אָמַר תְּחִי־נָא נַפְשִׁי וַיֹּאמֶר הַעוֹדֶנּוּ חַי
אָחִי הוּא׃
33 * וְהָאֲנָשִׁים יְנַחֲשׁוּ וַיְמַהֲרוּ וַיַּחְלְטוּ הֵמֵמֶּנּוּ
וַיֹּאמְרוּ אָחִיךָ בֶן־הֲדַד וַיֹּאמֶר בֹּאוּ קָחֻהוּ וַיֵּצֵא
אֵלָיו בֶּן־הֲדַד וַיַּעֲלֵהוּ עַל־הַמֶּרְכָּבָה׃
34 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֶעָרִים אֲשֶׁר־לָקַח־אָבִי מֵאֵת
אָבִיךָ אָשִׁיב וְחֻצוֹת תָּשִׂים לְךָ בְּדַמֶּשֶׂק כַּאֲשֶׁר־שָׂם
אָבִי בְשֹׁמְרוֹן וַאֲנִי בִּבְרִית אֲשַׁלְּחֲךָ וַיִּכְרֹת־לוֹ בְּרִית
וַיְשַׁלְּחֵהוּ׃

26 *Igitur postquam annus trāsierat, recensuit Benadab Syros, & ascēdit in Aphec, vt
27 pugnarent cōtra Israel. *Porrò filij Israel recensiti sunt, & acceptis cibarijs profecti ex aduerso, castráq; metati sunt cōtra eos, quasi duo parui greges caprarum; Syri autem repleuerunt terram.
28 *Et accedens vnus vir Dei, dixit ad regem Israel, Hæc dicit Dominus, Quia dixerunt Syri, Deus montium est Domi- Sup. 20.
E nus, & non est Deus vallium, dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, & scietis quia ego sum Dominus.
29 *Dirigebántq; septem diebus ex aduerso hi atq; illi acies, septima autē die commissum est bellum. Percusserúntq; filij Israel de Syris centum millia peditum in
30 die vna. *Fugerunt autem qui remanserūt in Aphec in ciuitatē, & cecidit murus super viginti septem millia hominū qui remanserant. Porrò Benadab fugiens ingressus est ciuitatem in cubiculum quod
31 erat intra cubiculum. *Dixerúntque ei serui sui: Ecce audiuimus quòd reges domus Israel clementes sint. Ponamus itaq; saccos in lumbis nostris & funiculos in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel, forsitan saluabit animas nostras.
32 *Accinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funiculos in capitibus suis, ve-
F nerúntque ad regem Israel, & dixerunt ei, Seruus tuus Benadab dicit: Viuat, oro te, anima mea. Et ille ait, Si adhuc viuit, fra-
33 ter meus est. *Quod acceperunt viri pro omine, & festinantes rapuerunt verbum ex ore eius, atque dixerunt, Frater tuus Benadab viuit. Et dixit eis, Ite & adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eū Benadab, & leuauit eum in currum suum.
34 *Qui dixit ei, Ciuitates quas tulit pater meus à patre tuo reddam, & plateas fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus in Samaria, & ego fœderatus recedam à te. Pepigit ergo fœdus, & dimisit eum.

תרגום יונתן

26 וַהֲוָה לְזִמַּן סוֹפָא דְשַׁתָּא וּמְנָא בַּר הֲדַד יָת אֲרָם וּסְלִיק לְאַפֵּק לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם יִשְׂרָאֵל׃ 27 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִיתְמְנִיאוּ וְאִיזְדַּמְנוּ
וַאֲזָלוּ לְקִדְמוּתְהוֹן וּשְׁרוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקִבְלֵיהוֹן כִּתְרֵין גְּזֵרֵי עִזִּין וְאֲנָשׁ אֲרָם מְלִיאוּ יָת אַרְעָא׃ 28 וּקְרֵיב נְבִיָּא דַיְיָ וַאֲמַר לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל
וַאֲמַר כְּדֵין אֲמַר יְיָ חֲלַף דַּאֲמַרוּ אֱינָשׁ אֲרָם אֱלָהָא דְשַׁלִּיט עַל טוּרַיָּא יְיָ וְלָא אֱלָהָא דְשַׁלִּיט עַל מֵישְׁרַיָּא הוּא וְאֶמְסַר יָת כָּל הָמוֹנָא רַבָּא הָדֵין
בִּידָךְ וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃ 29 וּשְׁרוֹ אִילֵּין לְקֵבֵיל אִילֵּין שְׁבִיעָאָה וּקְרִיבוּ עִבְרֵי קְרָבָא וּמְחוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יָת אֱנָשׁ אֲרָם מְאָה אַלְפִין גְּבַר רִיגְלֵי בְּיוֹמָא חַד׃ 30 וְאִתְכְּנִישׁוּ דְאִשְׁתְּאַרוּ וּבַר הֲדַד אַפֵּק לְקִרְתָּא וּנְפַל שׁוּרָא עַל עֶשְׂרִין וְשִׁבְעָה
אַלְפִין גַּבְרָא דְאִשְׁתְּאַרוּ וּבַר הֲדַד אַפֵּק וְיָעַל לְקִרְתָּא חֻוָּן בְּגוֹ חֻוָּן׃ 31 וַאֲמַרוּ לֵיהּ עַבְרוֹהִי הָא כְעַן שְׁמַעְנָא אֲרֵי מַלְכֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל מַלְכִין גְּבָרָא דְאִשְׁתְּאַרוּ וּבַר הֲדַד אֲפֵּק יְעַל לְקִרְתָּא חֻוָּן בְּגוֹ חֻוָּן׃
נְשַׁוֵּי כְעַן סַקִּין בְּחַרְצָנָא וְאַשְׁוִין בְּרִישָׁנָא וְנִיפּוֹק לְוָת מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מָאִים יְקַיֵּים יָת נַפְשָׁךְ׃ 32 וַאֲסָרוּ שַׂקִּין בְּחַרְצֵיהוֹן וְאַשְׁוִין בְּרִישֵׁיהוֹן וַאֲתוֹ לְוָת מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ עַבְדָּךְ בַּר הֲדַד אֲמַר תְּהֵקְיֵים כְּעַן נַפְשִׁי וַאֲמַר הַעַד כְּעַן
קַיָּים אָחִי הוּא׃ 33 וְגַבְרַיָּא נְחִישׁוּ וְאוֹחְיוּ וְחַטְפוּהָא מִינֵיהּ וַאֲמָרוּ אַחוּךְ בַּר הֲדַד וַאֲמַר עוֹלוּ דַּבְּרוּהִי וּנְפַק לְוָתֵיהּ בַּר הֲדַד וְאַסְקֵיהּ לְרִתְכָּא׃
34 וַאֲמַר לֵיהּ קְרִיוִין דְּנָסֵיב אֲבָא מִן אֲבוּךְ אֲתֵיב וּשְׁוָקִין תְּמָנֵי לָךְ בְּדַמֶּשֶׂק כְּמָה דְמַנִּי אֲבָא בְּשׁוֹמְרוֹן וַאֲנָא בְּקָיְמָא אֲשַׁלְּחִינָךְ
וּגְזַר לֵיהּ קְיָם וְשַׁלְּחֵיהּ׃

26 * Et factum est transeunte anno; & recensuit filius Ader Syriam, & ascendit in Apheca ad pugnam contra Israel.

27 * Et filij Israel recensiti sunt, & venerunt in occursum eorum, & castrametatus est Israel ex aduerso eorum, quasi duo greges caprarum, & Syria repleuit terram.

28 * Et accessit homo Dei, & dixit regi Israel, Hæc dicit Dominus, Eò quòd dixit Syria, quòd Deus montium Dominus Deus Israel, & non Deus vallium ipse, & dabo exercitum magnum hunc in manus tuas, & scies quòd ego Dominus.

29 * Et castrametantur isti coram his septem diebus. & factum est die septima, & appropinquauit bellum, & percussit Israel Syriam centum millia peditum vna die.

30 * Et fugerunt reliqui in Apheca, in ciuitatem, & cecidit murus super viginti & septem millia virorũ qui remanserant; & filius Ader fugit, & ingressus est in domum cubiculi in promptuarium.

31 * Et dixerunt serui eius ad eum, Ecce iam audiuimus, quòd reges domus Israel reges misericordiæ sunt, ponamus igitur saccos super lumbos nostros, & funiculos in capitibus nostris, & eamus ad regem Israel, si fortè viuificabit animas nostras.

32 * Et accinxerunt lumbos suos saccis, & ligauerunt funiculis capita sua: & dixerunt regi Israel, Seruus tuus filius Ader dicit, Viuat iam anima mea: & dixit, Si adhuc viuit, frater meus est.

33 * Et viri pro omine acceperunt & festinauerunt, & rapuerunt verbum eius de ore eius, & dixerunt, Frater tuus filius Ader: & dixit, Ingredimini & capite eum: & egressus est ad eum filius Ader, & imponunt eum super currum ad eum.

34 * Et dixit ad eum, Ciuitates quas tulit pater meus à patre tuo, reddam tibi, & exitus pones in Damasco tibi, sicut posuit pater meus in Samaria; & ego in fœdere mittam te: & pepigit ei fœdus, & dimisit eum.

26 * καὶ ἐγένετο ἐπιστρέφοντος ἐνιαυτοῦ, καὶ ἐπεσκέψατο υἱὸς ἄδερ τὴν συρίαν, καὶ ἀνέβη εἰς ἀφεκὰ εἰς πόλεμον ἐπὶ ισραήλ.

27 * καὶ οἱ υἱοὶ ισραὴλ ἐπεσκέπησαν, καὶ παρεγένοντο εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν· καὶ παρενέβαλεν ισραὴλ ἐξ ἐναντίας αὐτῶν, ὡσεὶ δύο ποίμνια αἰγῶν· καὶ συρία ἔπλησε τὴν γῆν.

28 * καὶ προσῆλθεν ἄνθρωπος θεοῦ, καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ ισραήλ, τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν εἶπεν συρία, ὅτι θεὸς ὀρέων κύριος ὁ θεὸς ισραήλ, καὶ ὁ θεὸς κοιλάδων αὐτός· καὶ δώσω τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην εἰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος.

29 * καὶ παρεμβάλλουσιν ἕτοι ἀπέναντι τούτων ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ προσῆγεν ὁ πόλεμος· καὶ ἐπάταξεν ισραὴλ τὴν συρίαν ἑκατὸν χιλιάδας πεζῶν μιᾷ ἡμέρᾳ.

30 * καὶ ἔφυγον οἱ καταλοιποὶ εἰς ἀφεκά, εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἔπεσε τὸ τεῖχος ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν τῶν καταλοίπων· καὶ υἱὸς ἄδερ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κοιτῶνος εἰς τὸ ταμιεῖον.

31 * καὶ εἶπον οἱ παῖδες αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ δὴ ἠκούσαμεν, ὅτι βασιλεῖς οἴκου ισραὴλ βασιλεῖς ἐλέους εἰσίν· ἐπιθώμεθα οὖν σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφῦς ἡμῶν, καὶ σχοινία ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, καὶ πορευθῶμεν πρὸς τὸν βασιλέα ισραήλ, εἴπως ζωογονήσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

32 * καὶ περιεζώσαντο τὰς ὀσφύας αὐτῶν σάκκους καὶ ἔδησαν σχοινίοις τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ ισραήλ, ὁ δοῦλός σου υἱὸς ἄδερ λέγει, ζησάτω δὴ ἡ ψυχή μου· καὶ εἶπεν, εἰ ἔτι ζῇ, ἀδελφός μου ἐστίν.

33 * καὶ οἱ ἄνδρες οἰωνίσαντο καὶ ἔσπευσαν, καὶ ἀνείλαντο τὸν λόγον αὐτὸ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ εἶπον, ἀδελφός σου υἱὸς ἄδερ. καὶ εἶπεν, εἰσέλθετε καὶ λάβετε αὐτόν· καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ, καὶ ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα πρὸς αὐτόν.

34 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, τὰς πόλεις ἃς ἔλαβεν ὁ πατήρ μου παρὰ τοῦ πατρός σου ἀποδώσω σοι· καὶ ἐξόδους θήσεις ἐν δαμασκῷ σεαυτῷ, καθὼς ἔθετο ὁ πατήρ μου ἐν σαμαρείᾳ· καὶ ἐγὼ ἐν διαθήκῃ ἐξαποστελῶ σε· καὶ διέθετο αὐτῷ διαθήκην, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτόν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et fuit in tempore finis anni numerauit Bar-hadad Aram, & ascendit in Aphec, vt iniret bellum cum Israel. [27] Et filij Israel numerati sunt atque parati, & iuerunt in occursum illorum, & posuerunt castra filij Israel è regione illorum, tanquam duo greges caprarum; sed homines Aram impleuerant terram. [28] Et accesserat propheta Domini, & dixerat regi Israel; dixerat enim, Sic dixit Dominus, Eò quòd dixerunt homines Aram, Deus qui imperat montibus, Dominus est; & non Deus qui imperat planiciebus, est Dominus: tradam omnem multitudinem magnam hanc in manum tuam, vt sciatis quòd ego sum Dominus. [29] Et manserunt hi è regione horum septem diebus: & fuit die septima, appropinquauerunt belligeratores, & percusserunt filij Israel homines Aram, *nempe* centum millia virorum peditum die vna. [30] Et verterunt terga hi qui relicti fuerant versus Aphec, in vrbem, & cecidit murus super viginti & septem millia virorum qui relicti fuerant: & Bar-hadad terga vertens, introiuit in ciuitatem in thalamos intra thalamos *alios*.

[31] Et dixerunt illi serui eius, Ecce nunc audiuimus quòd reges domus Israel, quòd reges sunt viri misericordiæ; ligemus quæso saccis lumbos nostros, & funibus capita nostra, & exeamus ad regem Israel: forsitan superstitem seruabit animam tuam.

[32] Et ligauerunt saccis lumbos suos, & funibus capita sua, & venerunt ad regem Israel, & dixerunt, Seruus tuus Bar-hadad dixit, Superstes sit quæso anima mea. Et dixit, Nunquid adhuc superstes est? frater meus est.

[33] Et viri augurati sunt, & festinarunt, & arripuerunt illud ab ipso, & dixerunt, Frater tuus est Bar-hadad: & dixit, Intrate, accipite illum. & exijt ad eum Bar-hadad, & fecit ascendere illum in currum.

[34] Et dixit illi, Vrbes quas cepit pater meus à patre tuo, reddam, & plateas numerabis tibi in Dammeseq, sicut numerauit pater meus in Somron, & ego cum fœdere dimittam te. & pepigit illi fœdus, & misit illum.

35 * וְאִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים אָמַר אֶל־רֵעֵהוּ
בִּדְבַר יְהוָה הַכֵּינִי נָא וַיְמָאֵן הָאִישׁ לְהַכֹּתוֹ׃
36 * וַיֹּאמֶר לוֹ יַעַן אֲשֶׁר לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה
הִנֵּךְ הוֹלֵךְ מֵאִתִּי וְהִכְּךָ הָאַרְיֵה וַיֵּלֶךְ מֵאֶצְלוֹ
וַיִּמְצָאֵהוּ הָאַרְיֵה וַיַּכֵּהוּ׃
37 * וַיִּמְצָא אִישׁ אַחֵר וַיֹּאמֶר הַכֵּינִי נָא וַיַּכֵּהוּ
הָאִישׁ הַכֵּה וּפָצֹעַ׃
38 * וַיֵּלֶךְ הַנָּבִיא וַיַּעֲמֹד לַמֶּלֶךְ אֶל־הַדָּרֶךְ וַיִּתְחַפֵּשׂ
בָּאֵפֶר עַל־עֵינָיו׃
39 * וַיְהִי הַמֶּלֶךְ עֹבֵר וְהוּא צָעַק אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
עַבְדְּךָ יָצָא בְּקֶרֶב־הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה־אִישׁ סָר
וַיָּבֵא אֵלַי אִישׁ וַיֹּאמֶר שְׁמֹר אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה אִם־
הִפָּקֵד יִפָּקֵד וְהָיְתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ אוֹ כִכַּר־
כֶּסֶף תִּשְׁקֹול׃
40 * וַיְהִי עַבְדְּךָ עֹשֶׂה הֵנָּה וָהֵנָּה וְהוּא אֵינֶנּוּ
וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כֵּן מִשְׁפָּטְךָ אַתָּה חָרָצְתָּ׃
41 * וַיְמַהֵר וַיָּסַר אֶת־הָאֵפֶר מֵעַל עֵינָיו וַיַּכֵּר אֹתוֹ
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי מֵהַנְּבִיאִים הוּא׃
42 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן שִׁלַּחְתָּ אֶת־
אִישׁ־חֶרְמִי מִיָּד וְהָיְתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ וְעַמְּךָ
תַּחַת עַמּוֹ׃ 43 * וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל עַל־בֵּיתוֹ סַר
וְזָעֵף וַיָּבֹא שֹׁמְרוֹנָה׃

כא

1 * וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כֶּרֶם
הָיָה לְנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֶאל אֶצֶל הֵיכַל
אַחְאָב מֶלֶךְ שֹׁמְרוֹן׃
2 * וַיְדַבֵּר אַחְאָב אֶל־נָבוֹת לֵאמֹר תְּנָה־לִּי אֶת־
כַּרְמְךָ וְיִהְיֶה־לִי לְגַן־יָרָק כִּי הוּא קָרוֹב אֵצֶל בֵּיתִי
וְאֶתְּנָה לְךָ תַּחְתָּיו כֶּרֶם טוֹב מִמֶּנּוּ אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ
אֶתֵּן־לְךָ כֶּסֶף מְחִיר זֶה׃

35 * Tunc vir quidam de filijs prophetarum, dixit ad socium suũ in sermone Domini; Percute me. At ille noluit percute-
36 re. * Cui ait, Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes à me & percutiet te leo. Cúmque paululum recessisset ab eo, inuenit eum leo atque percussit.
37 * Sed & alterum inueniens virum, dixit ad eum, Percute me. qui percussit
38 eum, & vulnerauit. * Abijt ergo pro-
G pheta, & occurrit regi in via, & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos.
39 * Cúmq; rex transisset, clamauit ad regem, & ait, Seruus tuus egressus est ad prœliandum cominus. cúmque fugisset vir vnus, adduxit eum quidam ad me, & ait: Custodi virum istum: qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti appendes.
40 * Dum autem ego turbatus huc illúcq; me verterem, subitò non comparuit. & ait rex Israel ad eum: Hoc est iudicium tuum quod ipse decreuisti.
41 * At ille statim absterserit puluerem de facie sua, & cognouit eũ rex Israel, quòd esset de prophetis.
42 * Qui ait ad eum: Hęc dicit Dominus, Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius.
43 * Reuersus est igitur rex Israel in domũ suam audire contemnens, & furibundus venit in Samariam.

CAP. XXI.

1 POst verba aũt hæc, vinea erat Naboth Iezraelitæ, qui erat in Iezrahel iuxta palatium Achab regis Samariæ.
2 * Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens: Da mihi vineam tuam, vt faciam mihi hortum olerum, quia vicina est & prope domum meam. Dabóque tibi pro ea vineam meliorem; aut si commodius tibi putas, argenti precium quantum digna est.

תרגום יונתן

35 וְגַבְרָא חַד מִתַּלְמִידֵי נְבִיָּא אֲמַר לְחַבְרֵיהּ בְּפִתְגָמָא דַיְיָ מְחֵינִי כְעַן וְלָא אָבָה גַּבְרָא לְמִמְחֵיהּ׃ 36 וַאֲמַר לֵיהּ חֲלַף דְּלָא קַבִּילְתָּא
לְמֵימְרָא דַיְיָ הָא אַתְּ אָזֵיל מִלְוָתִי וְיִקְטְלִינָךְ אַרְיָא וַאֲזַל מִלְוָתֵיהּ וְאַשְׁכְּחֵיהּ אַרְיָא וְקַטְלֵיהּ׃ 37 וְאַשְׁכַּח גַּבְרָא אָחֳרָנָא וַאֲמַר מְחֵנִי
כְּעַן וּמְחֵיהּ גַּבְרָא מְחָהִי וּפְרָעֵיהּ׃ 38 וַאֲזַל נְבִיָּא וְקָם לְמַלְכָּא עַל אָרְחָא וּכְרַךְ בְּמַעְפָּרָא עַל עֵינוֹהִי׃ 39 וַהֲוָה מַלְכָּא עָבֵר וְהוּא
צָוַח קֳדָם מַלְכָּא וַאֲמַר עַבְדָּךְ נָפַק בְּגוֹ קְרָבָא וְהָא גַּבְרָא זָר וְאַיְתִי לִי גַּבְרָא וַאֲמַר טַר יָת גַּבְרָא הָדֵין אִם מְשַׁגָּא יְשַׁגֵּא וִיהֵי נַפְשָׁךְ חֲלַף נַפְשֵׁיהּ
אוֹ כִכְּרָא דְכַסְפָּא תְּתְקוֹל׃ 40 וַהֲוָה עִם עַבְדָּךְ מְחַפְּנִי לְכָא וּלְכָא וְהָא לֵיהּ מַלְכָּא וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל אַנְתְּ דַּנְתָּא דִינָךְ וּפְסַקְתְּ׃
41 וְאוֹחִי וַאֲעִדִי יָת מַעְפָּרָא מֵעַלֵּי עֵינוֹהִי וְאִשְׁתְּמוֹדַע יֵהֵי מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל אֲרֵי מִתַּלְמִידֵי נְבִיָּא הוּא׃
42 וַאֲמַר לֵיהּ כְּדֵין אֲמַר יְיָ חֲיַיב קְטוֹל מִיָּד וִיהֵי נַפְשָׁךְ חֲלַף נַפְשֵׁיהּ וְעַמָּךְ חֲלַף עַמֵּיהּ׃
43 וַאֲזַל מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְבֵיתֵיהּ נְסִיס וְדַיֵּי וַאֲתָא לְשֹׁמְרוֹן׃

כא

1 וַהֲוָה בַּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין כַּרְמָא הֲוָה לְנָבוֹת יִזְרְעֵאלָא דִּי בְיִזְרְעֵאל בְּסָטַר הֵיכְלָא דְאַחְאָב מַלְכָּא דְשֹׁמְרוֹן׃
2 וּמַלֵּיל אַחְאָב עִם נָבוֹת לְמֵימַר הַב לִי יָת כַּרְמָךְ וִיהֵי לִי לְגִנַּת יַרְקָא אֲרֵי הוּא קְרִיב בְּסָטַר בֵּיתִי וְאֶתֵּן לָךְ תְּחִילּוֹפֵהּ כַּרְמָא דְטַב מִינֵּיהּ
אִם תֵּקִין בְּעֵינָךְ אֶתֵּן לָךְ בְּכַסְפָּא דְמֵי מָה דְשָׁוֵי׃

35 *Et homo vnus de filijs prophetarum, dixit ad proximum ſuum, In ſermone Domini percute iam me: & non voluit homo percutere eum.*

35 * καὶ ἀνὴρ εἷς ἐκ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν εἶπεν πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐν λόγῳ κυρίου πάταξόν δή με, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἀνὴρ πατάξαι αὐτόν.

36 *Et ait ad eum, Eò quòd non audiſti vocem Domini, ecce tu recedis à me, & percutiet te leo.*

36 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἀνὴ ὧν οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἀποτρέχεις ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πατάξει σε ὁ λέων.

37 *Et receſſit ab eo, & inuenit eum leo & percuſſit eum, & inuenit hominem alium, & dicit ei, Percute iam me: & percuſſit eum homo, & percutiens contriuit.*

37 * καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εὗρεν αὐτὸν ὁ λέων καὶ ἐπάταξεν αὐτόν· καὶ εὑρίσκει ἄνθρωπον ἄλλον, καὶ λέγει αὐτῷ, πάταξόν δή με· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, καὶ παταξας συνέτριψε.

38 *Et abijt propheta, & aſtitit regi Iſrael ſuper via, & ligauit in vitta oculos ſuos.*

38 * καὶ ἐπορεύθη ὁ προφήτης καὶ ἐπέσχε τῷ βασιλεῖ Ισραὴλ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατεδήσατο ἐν τελαμῶνι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

39 *Et factum eſt cùm rex tranſiret, & ipſe clamabat ad regem, & ait, Seruus tuus egreſſus eſt ad exercitum vt prœliaret; & ecce vir vnus adduxit ad me virum, & dixit mihi, Cuſtodi mihi hunc: & erit ſi ſaliens ſaltabit, erit anima tua pro anima eius, vel talentum argenti appendes.*

39 * καὶ ἐγένετο ὡς ὁ βασιλεὺς παρεπορεύετο, καὶ αὐτὸς ἐβόα πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ εἶπεν, ὁ δοῦλός σου ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν σταλιὰν ἐξ πολεμεῖν, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἷς ἤγαγε πρός με ἄνδρα, καὶ εἶπε μοι, φύλαξόν μοι τοῦτον, καὶ ἔσται ἐὰν ἐκπηδῶν ἐκπηδήσῃ, ἔσται ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ τάλαντον ἀργυρίου σήσεις.

40 *Et factum eſt vt ſeruus tuus circunſpexit huc & illuc, & ecce iſte non erat. & ait ad eum rex Iſrael, Ecce iudex tu, apud me necaſti.*

40 * καὶ ἐγένετο ὡς ὁ δοῦλός σου περιεβλέπετο ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ἰδοὺ οὗτος οὐκ ἦν· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, ἰδοὺ δικαστὴς σύ, παρ' ἐμοὶ ἐφόνευσας.

41 *Et feſtinauit & abſtulit vittam de oculis ſuis; & cognouit eum rex Iſrael, quòd de prophetis iſte.*

41 * καὶ ἔσπευσε καὶ ἀφεῖλε τὸν τελαμῶνα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· καὶ ἐπέγνω αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ὅτι ἐκ τῶν προφητῶν οὗτος.

42 *Et ait ad eum, Hæc dicit Dominus, Quia dimiſiſti tu virum pernicioſum de manu tua, ecce anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius.*

42 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, διότι ἐξαπέστειλας σὺ ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ τῆς χειρός σου, ἰδοὺ ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

43 *Et abijt rex Iſrael confuſus & flens, & venit in Samariam.*

43 * καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ συγκεχυμένος καὶ κλαίων, καὶ ἦρχεν εἰς σαμαρείαν.

CAP. XXI.

κα'.

1 *ET factum eſt poſt verba hæc, & vinea vna erat Nabuth Iezraelitæ iuxta domum Achaab regis Samariæ.*

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀμπελὼν ἦν τῷ ναβουθ τῷ ἰζραηλίτῃ ἐγγὺς τοῦ οἴκου ἀχαὰβ βασιλέως σαμαρείας.

2 *Et locutus eſt Achaab ad Nabuth, dicens: Da mihi vineam tuam, & erit mihi in hortum olerum, quia vicina hæc domui meæ, & dabo tibi pro ea vineã aliam, bonam magis quàm ea: ſi autem placet coram te, dabo tibi argentum pretium pro vinea tua hac.*

2 * καὶ ἐλάλησεν ἀχαὰβ πρὸς ναβουθ, λέγων· δός μοι τὴν ἀμπελωνά σου, καὶ ἔσται μοι εἰς κῆπον λαχάνων, ὅτι ἐγγίζων ἔστος τοῦ οἴκου μου, καὶ δώσω σοι ἀντ' αὐτοῦ ἀμπελῶνα ἄλλον ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτόν· εἰ δὲ ἀρέσκῃ ἐνώπιόν σου, δώσω σοι ἀργύριον ἄλλαγμα ἀντὶ τοῦ ἀμπελῶνός σου τούτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Et vir vnus de diſcipulis prophetarum dixit ſocio ſuo In verbo Domini: percute me, quæſo; & noluit vir percutere eum.

36 Et dixit illi, Eò quòd non ſuſcepiſti dictum Domini, ecce cùm tu abieris à me, occidet te leo: & abijt ab illo, & inuenit eum leo, & occidit eum. 37 Et inuenit virum alterum, & dixit, Percute me obſecro: & percuſſit eum vir, percuſſit eum & vulnerauit eum. 38 Et abijt propheta & aſtitit regi in via, & operuit panno oculos ſuos.

39 Et fuit rege tranſeunte; ille clamauit ad regem, & dixit, Seruus tuus exiuit in medium belli, & ecce vir declinauit, & adduxit mihi virum, & dixit, Cuſtodi virum hunc, ſi aberrando aberrauerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti pendes.

40 Et fuit cùm ſeruus tuus reſpiceret huc & illuc, & ecce non fuit: & dixit ei rex Iſrael, Tu iudicaſti iudicium tuum, & ſententiam dediſti. 41 Et feſtinauit & amouit pannum ab oculis ſuis, & agnouit illum rex Iſrael, quòd de diſcipulis prophetarum eſſet. 42 Et dixit ei, Sic dixit Dominus, Eò quòd liberaſti virum obnoxium occiſioni de manu; erit anima tua pro anima illius, & populus tuus pro populo ipſius. 43 Et abijt rex Iſrael in domum ſuam turbatus, & dolens, & venit in Somron.

CAP. XXI.

ET fuit poſt verba iſta, vinea erat Naboth Iizreghelæo, quæ erat in Iizreghel, in latere palatij Ahhab regis Somron.

2 Et locutus eſt Ahhab cum Naboth, dicendo: Da mihi vineam tuam, & erit mihi in hortum oleris, quia ipſa eſt propinqua in latere domus meæ, & dabo tibi pro ea vineam quæ melior erit illa. ſi rectum fuerit in oculis tuis, dabo tibi argentum pro pretio quod æquum fuerit.

3 * וַיֹּאמֶר נָבוֹת אֶל־אַחְאָב חָלִילָה לִּי מֵיהוָה
4 מִתִּתִּי אֶת־נַחֲלַת אֲבֹתַי לָךְ׃ * וַיָּבֹא אַחְאָב אֶל־
בֵּיתוֹ סַר וְזָעֵף עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלָיו נָבוֹת
הַיִּזְרְעֵאלִי וַיֹּאמֶר לֹא־אֶתֵּן לְךָ אֶת־נַחֲלַת אֲבוֹתָי
וַיִּשְׁכַּב עַל־מִטָּתוֹ וַיַּסֵּב אֶת־פָּנָיו וְלֹא־אָכַל לָחֶם׃
5 * וַתָּבֹא אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ וַתְּדַבֶּר אֵלָיו מַה־זֶּה
6 רוּחֲךָ סָרָה וְאֵינְךָ אֹכֵל לָחֶם׃ * וַיְדַבֶּר אֵלֶיהָ
כִּי־אֶדַבֵּר אֶל־נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וָאֹמַר לוֹ תְּנָה־לִּי
אֶת־כַּרְמְךָ בְּכֶסֶף אוֹ אִם־חָפֵץ אַתָּה אֶתְּנָה־לְךָ
כֶּרֶם תַּחְתָּיו וַיֹּאמֶר לֹא־אֶתֵּן לְךָ אֶת־כַּרְמִי׃
7 * וַתֹּאמֶר אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ אַתָּה עַתָּה תַּעֲשֶׂה
מְלוּכָה עַל־יִשְׂרָאֵל קוּם אֱכָל־לֶחֶם וְיִטַב לִבֶּךָ אֲנִי
אֶתֵּן לְךָ אֶת־כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי׃
8 * וַתִּכְתֹּב סְפָרִים בְּשֵׁם אַחְאָב וַתַּחְתֹּם בְּחֹתָמוֹ
וַתִּשְׁלַח הַסְּפָרִים אֶל־הַזְּקֵנִים וְאֶל־הַחֹרִים אֲשֶׁר
בְּעִירוֹ הַיֹּשְׁבִים אֶת־נָבוֹת׃
9 * וַתִּכְתֹּב בַּסְּפָרִים לֵאמֹר קִרְאוּ־צוֹם וְהוֹשִׁיבוּ
אֶת־נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם׃
10 * וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ
וְיָעִדֻהוּ לֵאמֹר בֵּרַכְתָּ אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ וְהוֹצִיאֻהוּ
וְסִקְלֻהוּ וְיָמֹת׃
11 * וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ הַזְּקֵנִים וְהַחֹרִים אֲשֶׁר
הַיֹּשְׁבִים בְּעִירוֹ כַּאֲשֶׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם אִיזֶבֶל
כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בַּסְּפָרִים אֲשֶׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם׃
12 * קָרְאוּ צוֹם וְהוֹשִׁיבוּ אֶת־נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם׃
13 * וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל וַיֵּשְׁבוּ נֶגְדּוֹ
וַיְעִדֻהוּ אַנְשֵׁי הַבְּלִיַּעַל אֶת־נָבוֹת נֶגֶד הָעָם לֵאמֹר
בֵּרַךְ נָבוֹת אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ וַיֹּצִיאֻהוּ מִחוּץ לָעִיר
14 וַיִּסְקְלֻהוּ בָאֲבָנִים וַיָּמֹת׃ * וַיִּשְׁלְחוּ אֶל־אִיזֶבֶל
לֵאמֹר סֻקַּל נָבוֹת וַיָּמֹת׃

3 * Cui respondit Naboth: Propitius sit
mihi Dñs ne dem hęreditatẽ patrũ meo-
4 rum tibi. * Venit ergo Achab in domum
suã indignãs & frẽdens super verbo quod
locutus fuerat ad eũ Naboth Iezraelites,
B dicens: Nõ dabo tibi hæreditatẽ patrum
meorum. Et proijciens se in lectulũ suum
auertit faciẽ suã ad parietẽ, & nõ comedit
5 panẽ. *Ingressa est aũt ad eũ Iezabel vxor
sua, dixítq; ei, Quid est hoc, vnde anima
tua cõtristata est, & quare non comedis pa
6 nem? *Qui respõdit ei, Locutus sum Na-
both Iezraelitæ: & dixi ei, Da mihi vineã
tuam, accepta pecunia; aut si tibi placet,
dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille
7 ait, Non dabo tibi vineam meam. *Dixit
ergo ad eũ Iezabel vxor eius, Grandis au-
ctoritatis es, & benè regis regnum Israel.
Surge & comede panem, & æquo animo
esto; ego dabo tibi vineã Naboth Iezrae-
8 litæ. *Scripsit itaque literas ex nomine A-
chab, & signauit eas annulo eius, & misit
C ad maiores natu, & optimates qui erãt in
ciuitate eius, & habitabant cum Naboth.
9 *Literarũ autẽ hæc erat sententia; Prædi
cate ieiuniũ, & sedere facite Naboth inter
10 primos populi. *Et submittite duos viros
filios Belial cõtra eũ, & falsum testimoniũ
dicant, Benedixit Naboth Deũ & regẽ; &
educite eũ & lapidate, sicq; moriatur. *Fe-
11 cerũt ergo ciues eius maiores natu & opti-
mates, qui habitabant cũ eo in vrbe, sicut
præceperat eis Iezabel, & sicut scriptum
12 erat in literis quas miserat ad eos. *Prædi-
cauerunt ieiunium, & sedere fecerũt Na-
13 both inter primos populi. *Et adductis
duobus viris filijs diaboli fecerunt eos se-
dere cõtra eum. At illi, scilicet vt viri dia-
bolici, dixerunt cõtra eum testimonium
coram multitudine; Benedixit Naboth
Deum & regem. Quamobrem eduxerũt
eum extra ciuitatẽ & lapidibus interfece-
14 runt. *Miserũntq; ad Iezabel, dicentes:
Lapidatus est Naboth, & mortuus est.

תרגום יונתן

3 וַאֲמַר נָבוֹת לְאַחְאָב חַס לִי מִן קֳדָם יְיָ מִלְמִתַּן יָת אַחְסָנַת אֲבָהָתַי לָךְ׃ 4 וַאֲתָא אַחְאָב לְבֵיתֵיהּ נְסִיס וּרְוִי עַל פִּתְגָמָא דְמַלִּיל עִמֵּיהּ
נָבוֹת יִזְרְעֵאלָה וַאֲמַר לָא אֶתֶּן לָךְ יָת אַחְסָנַת אֲבָהָתַי וְשָׁכִיב עַל עַרְסֵיהּ וְאַסְחַר יָת אַפּוֹהִי וְלָא אֲכַל לַחְמָא׃ 5 וַאֲתָת לְוָתֵיהּ אִיזֶבֶל
אִיתְתֵיהּ וּמַלֵּילַת עִמֵּיהּ מָה דֵין רוּחָךְ סְטָיָא וְלֵית אַתְּ אָכֵיל לַחְמָא׃ 6 וּמַלֵּיל עִמָּהּ אֲרֵי מַלֵּילִית עִם נָבוֹת יִזְרְעֵאלָאָה וַאֲמָרִית לַהּ הַב
לִי יָת כַּרְמָךְ בְּכַסְפָּא אוֹ אִם רָעֵי אַתְּ אֶתֵּן לָךְ כַּרְמָא חֵילוֹפוֹהִי וַאֲמַר לָא אֶתֵּן לָךְ יָת כַּרְמִי׃ 7 וַאֲמָרַת לֵיהּ אִיזֶבֶל אִתְּתֵיהּ אַתְּ כְעַן
מַצְלַח בְּמַלְכוּתָךְ עַל יִשְׂרָאֵל קוּם אֱכוֹל לַחְמָא וְיִשְׁפַּר לִבָּךְ אֲנָא אֶתֵּן לָךְ יָת כַּרְמָא דְנָבוֹת יִזְרְעֵאלָאָה׃ 8 וְכָתְבַת אִגַּרְתָּא בְּשׁוּמָא דְאַחְאָב
וְחַתְמַת בְּעִיזְקָתֵיהּ וְשַׁדְרַת אִגַּרִין לְסָבַיָּא וּלְתוּרְבָּנַיָּא דִבְקִרְתֵּיהּ דְיָתְבִין עִם נָבוֹת׃
9 וְכָתְבַת בְּאִיגַּרְתָּא לְמֵימַר גְּזַרוּ צוֹמָא וְאוֹתִיבוּ יָת נָבוֹת בְּרֵישׁ עַמָּא׃
10 וְאוֹתִיבוּ תְּרֵין גַּבְרִין בְּנֵי רִישְׁעָא לְקִבְלֵיהּ וְיִסְהְדוּנֵיהּ לְמֵימַר גַּדִּיפְתָּא קֳדָם יְיָ וּמַלְכָּא לַטְּתָא וְאַפְּקוּהִי וְרַגְמוּהִי וְיִתְקְטֵל׃
11 וַעֲבַדוּ אֱנָשֵׁי קִרְתֵּיהּ סָבַיָּא וְתוּרְבָּנַיָּא דְיָתְבִין בְּקִרְתֵּיהּ כְּמָה דִשְׁלַחַת לְוָתֵהּוֹן אִיזֶבֶל כְּמָה דִכְתִיב בְּאִגַּרְתָּא דִשְׁלַחַת לְוָתֵהוֹן׃
12 גְּזַרוּ צוֹמָא וְאוֹתִיבוּ יָת נָבוֹת בְּרֵישׁ עַמָּא׃
13 וַאֲתוֹ תְּרֵין גַּבְרִין בְּנֵי רִישְׁעָא וְיָתִיבוּ לְקִבְלֵיהּ וְאַסְהִידוּ גַּבְרֵי בְּנֵי רִישְׁעָא יָת נָבוֹת קֳדָם עַמָּא לְמֵימַר גַּדִּיף נָבוֹת קֳדָם יְיָ וּמַלְכָּא לַטְּ
וְאַפְּקוּהִי מִבָּרָא לְקִרְתָּא וּרְגָמוּהִי בְּאַבְנַיָּא וּמִית׃ 14 וּשְׁלַחוּ לְוָת אִיזֶבֶל לְמֵימַר אִתְרְגִם נָבוֹת וּמִית׃

‡ *Et dixit Nabuth ad Achab, Non mihi* 3
fiat à Domino, vt dem hæreditatem patrum meorum tibi.

‡ *Et venit Achaab ad domum ſuam, confu-* 4
ſus & contriſtatus ſuper verbo quod locutus eſt ad eum Nabuth Izraelites, & dixit, Non dabo tibi hæreditatem patrum meorum tibi. et fuit ſpiritus Achaab turbatus, & dormiuit ſuper lectum ſuum, & operuit faciem ſuam, & non comedit panem.

‡ *Et egreſſa eſt ad eum Iezabel vxor ſua,* 5
& dixit ad eum, Quid ſpiritus tuus turbatus eſt, & non es tu comedens panem?

‡ *Et dixit ad eam, Quoniam locutus ſum ad* 6
Nabuth Izraelitem, dicens: Da mihi vineam tuam argento; ſi autem non vis, dabo tibi vineam pro ea.

‡ *Et dixit, Non dabo tibi hæreditatem pa-* 7
trum meorum: & dixit ad eum Iezabel vxor eius, Tu nũc ſic facis regnum ſuper Iſrael? Surge & comede panem & ad te redi, & ego dabo tibi vineam Nabuth Izraelitæ.

‡ *Et ſcripſit Iezabel literas in nomine* 8
Achaab, & ſignauit ſigillo eius: & miſit literas ad maiores natu, & ad liberos habitantes cum Nabuth. ‡ *Et ſcriptum erat in literis,* 9
dicens: Ieiunate ieiunium, & ſedere facite Nabuth in principio populi. ‡ *Et ſedere facite duos* 10
viros filios iniquorum ex aduerſo eius, & teſtificentur contra eum, dicentes: Benedixiſti Deo & regi; & educite eum extra, & lapidate eum, & moriatur. ‡ *Et fecerunt viri ciui-* 11
tatis maiores natu, & liberi habitantes in vrbe eius, ſicut miſit ad eos Iezabel, & ſicut ſcriptum erat in literis. ‡ *Et præceperunt ieiu-* 12
nium, & ſedere fecerunt Nabuth in principio populi. ‡ *Et venerunt duo viri filij iniquo-* 13
rum, & ſedere fecerunt ex aduerſo eius, & teſtificati ſunt contra eum viri rebellionis Nabuth coram populo, dicentes: Benedixiſti Deo & regi; & eduxerunt eum extra ciuitatẽ, & lapidauerũt eum in lapidibus, & mortuus eſt.

‡ *Et miſerunt ad Iezabel, dicentes: Lapi-* 14
datus eſt Nabuth & mortuus eſt.

3 ‡ καὶ εἶπεν ναβὺθ πρὸς ἀχαάβ, μὴ μοι γένοιτο παρὰ κυρίου δοῦναι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου σοί.

4 ‡ καὶ ἦλθεν ἀχαάβ πρὸς οἶκον αὐτοῦ, συγκεχυμένος καὶ ἐκλελυμένος ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν ναβὺθ ὁ ἰζραηλίτης, καὶ εἶπεν, οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου σοί· καὶ ἐγένετο τὸ πνεῦμα ἀχαάβ τεταραγμένον, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ συνεκάλυψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔφαγεν ἄρτον.

5 ‡ καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν ιεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τί τὸ πνεῦμά σου τεταραγμένον, καὶ οὐκ εἶ σὺ
6 ἐσθίων ἄρτον; ‡ καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν, ὅτι λελάληκα πρὸς ναβὺθ τὸν ἰζραηλίτην, λέγων· δός μοι τὸν ἀμπελῶνά σου ἀργυρίου· εἰ δὲ μὴ θέλει, δώσω σοι ἀμπελῶνα ἀντ' αὐτοῦ.

7 ‡ καὶ εἶπεν, οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ιεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, σὺ νῦν οὕτω ποιεῖς βασιλείαν ἐπὶ ἰσραήλ; ἀνάστηθι καὶ φάγε ἄρτον καὶ σεαυτοῦ χαροῦ, καὶ ἐγὼ δώσω σοι τὸν ἀμπελῶνα ναβὺθ τοῦ ἰζραηλίτου.

8 ‡ καὶ ἔγραψεν ιεζάβελ βιβλίον ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἀχαάβ, καὶ ἐσφράγισεν τῇ σφραγίδι αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε τὸ βιβλίον πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πρὸς τοὺς ἐλευθέρους τοὺς κατοικοῦντας μετὰ ναβύθ.

9 ‡ καὶ ἐγέγραπτο ἐν τῷ βιβλίῳ, λέγων· νηστεύσατε νηστείαν, καὶ καθίσατε τὸν ναβὺθ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ.

10 ‡ καὶ καθίσατε δύο ἄνδρας υἱοὺς παρανόμων ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ καταμαρτυρησάτωσαν αὐτοῦ, λέγοντες· εὐλόγηκας θεὸν καὶ βασιλέα· καὶ ἐξαγάγετε αὐτὸν ἔξω, καὶ λιθοβολίσατε αὐτὸν καὶ ἀποθνήτω.

11 ‡ καὶ ἐποίησαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἐλεύθεροι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ, καθὼς ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ιεζάβελ καὶ καθὼς γέγραπται ἐν τῷ βι-
12 βλίῳ. ‡ καὶ ἐνετείλαντο νηστείαν καὶ ἐκάθισαν τὸν ναβὺθ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ. ‡ καὶ ἦλθον δύο ἄνδρες υἱοὶ παρανόμων, καὶ ἐκάθισαν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ κατεμαρτύρησαν αὐτοῦ ἄνδρες ἀποστασίας ναβὺθ καὶ ἐναντίον τοῦ λαοῦ λέγοντες, εὐλόγηκας θεὸν καὶ βασιλέα· καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις καὶ ἀπέ-
14 θανεν. ‡ καὶ ἀπέστειλαν πρὸς ιεζάβελ, λέγοντες· λελιθοβόληται ναβὺθ καὶ τέθνηκεν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et dixit Naboth ad Ahhab, Abſit mihi à Domino vt dem hæreditatem patrum meorum tibi. [4] Et venit Ahhab in domum ſuam turbatus, & dolens propter verbum quod locutus fuerat ſecum Naboth Iizreghelæus, qui dixerat, Non dabo tibi hæreditatem patrum meorum: & cubuit ſuper lectum ſuum, & auertit faciem ſuam, & non comedit panem.

[5] Et venit ad illum Izebel vxor eius, & locuta eſt cum eo; Quare ſpiritus tuus auerſus eſt, & non comedis panem?

[6] Et locutus eſt cum illa, Quia locutus ſum cum Naboth Iezreghelæo, & dixi illi, Da mihi vineam tuam pro argento; aut ſi tu vis, dabo tibi vineam pro ea: & dixit, Non dabo tibi vineam meam. [7] Et dixit ei Izebel vxor eius, Tu nunc proſperabis in regno tuo ſuper Iſrael: ſurge comede panem, & iucundetur cor tuum; ego dabo tibi vineam Naboth Iizreghelæi.

[8] Et ſcripſit epiſtolam in nomine Ahhab & ſigillauit *illam* annulo eius, & miſit epiſtolam ad ſenes, & ad magiſtratus qui erant in ciuitate illius ſedentes cum Naboth. [9] Et ſcripſit in epiſtola, dicendo, Decernite ieiunium & ſedere facite Naboth in capite populi. [10] Et collocate duos viros filios improbitatis contra eum, & teſtentur *aduerſus* illum, dicendo: Blaſphemaſti Deum, & regi maledixiſti: & educite illum, & lapidate eum, & occidatur. [11] Et fecerunt homines ciuitatis illius ſenes & magiſtratus, qui ſedebant in ciuitate illius, vt id quod miſerat ad eos Izebel, ſicut ſcriptum erat in epiſtola quam miſerat ad eos. [12] Decreuerunt ieiunium, & ſedere fecerunt Naboth in capite populi.

[13] Et venerunt duo viri filij improbitatis, & ſederunt contra illum, & teſtati ſunt viri filij improbitatis *aduerſum* Naboth, ante populum, dicendo, Blaſphemauit Naboth Dominum, & regi maledixit: & eduxerunt illum extra ciuitatem, & lapidauerunt eum lapidibus, & mortuus eſt. [14] Et miſerunt ad Izebel, dicendo: Lapidatus eſt Naboth, & mortuus eſt.

15 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אִיזֶבֶל כִּי־סָקַל נָבוֹת וַיָּמָת
וַתֹּאמֶר אִיזֶבֶל אֶל־אַחְאָב קוּם רֵשׁ אֶת־כֶּרֶם
נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר מֵאֵן לָתֶת־לְךָ בְּכֶסֶף כִּי
אֵין נָבוֹת חַי כִּי־מֵת׃

16 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַחְאָב כִּי מֵת נָבוֹת וַיָּקָם אַחְאָב
לָרֶדֶת אֶל־כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי לְרִשְׁתּוֹ׃

17 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר׃

18 * קוּם רֵד לִקְרַאת אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן הִנֵּה בְכֶרֶם נָבוֹת אֲשֶׁר־יָרַד
שָׁם לְרִשְׁתּוֹ׃

19 * וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הֲרָצַחְתָּ
וְגַם־יָרַשְׁתָּ וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה
בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לָקְקוּ הַכְּלָבִים אֶת־דַּם נָבוֹת יָלְקוּ
הַכְּלָבִים אֶת־דָּמְךָ גַּם־אָתָּה׃

20 * וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֶל־אֵלִיָּהוּ הַמְצָאתַנִי אוֹיְבִי
וַיֹּאמֶר מָצָאתִי יַעַן הִתְמַכֶּרְךָ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה׃ 21 * הִנְנִי מֵבִיא עָלֶיךָ רָעָה וּבִעַרְתִּי
אַחֲרֶיךָ וְהִכְרַתִּי לְאַחְאָב מַשְׁתִּין בְּקִיר וְעָצוּר
וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל׃

22 * וְנָתַתִּי אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וּכְבֵית
בַּעְשָׁא בֶן־אֲחִיָּה אֶל־הַכַּעַס אֲשֶׁר הִכְעַסְתָּ וַתַּחֲטִא
אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 23 * וְגַם־לְאִיזֶבֶל דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר
הַכְּלָבִים יֹאכְלוּ אֶת־אִיזֶבֶל בְּחֵל יִזְרְעֶאל׃

24 * הַמֵּת לְאַחְאָב בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת
בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם׃

25 * רַק לֹא־הָיָה כְּאַחְאָב אֲשֶׁר הִתְמַכֵּר לַעֲשׂוֹת
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר־הֵסִתָּה אֹתוֹ אִיזֶבֶל
אִשְׁתּוֹ׃ 26 * וַיִּתְעַב מְאֹד לָלֶכֶת אַחֲרֵי הַגִּלּוּלִים
בְּכֹל אֲשֶׁר עָשׂוּ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

15 *Factum eſt autem cùm audiſſet Iezabel lapidatum Naboth & mortuũ, locuta
D eſt ad Achab, Surge poſside vineã Naboth
Iezrahelitæ, qui noluit tibi acquieſcere, &
dare eam accepta pecunia; nõ enim viuit
16 Naboth, ſed mortuus eſt. *Quod cùm au-
diſſet Achab, mortuũ videlicet Naboth,
ſurrexit; & deſcendebat in vineam Na-
both Iezrahelitæ vt poſſideret eam.

17 *Factus eſt igitur ſermo Domini ad
E Heliam Thesbytem, dicens:

18 *Surge & deſcẽde in occurſum Achab
regis Iſrael, qui eſt in Samaria. Ecce ad vi-
neam Naboth deſcẽdit vt poſſideat eam.

19 *Et loquêris ad eum, dicens: Hęc dicit
Dominus, Occidiſti inſuper & poſſediſti?
Et poſt hæc addes: Hæc dicit Dñs, In loco
hoc in quo linxerunt canes ſanguinẽ Na-
both, lambent quoque ſanguinem tuum.

20 *Et ait Achab ad Heliam, Num inue-
niſti me inimicum tibi? Qui dixit: Inue-
F ni, eò quòd venundatus ſis vt faceres ma-
lum in conſpectu Domini.

21 *Ecce ego inducam ſuper te malum,
& demetam poſteriora tua, & interficiam
de Achab mingentẽ ad parietem, & clau-
ſum & vltimum in Iſrael.

22 *Et dabo domum tuam ſicut domum
Hieroboam filij Nabath, & ſicut domum
Baaſa filij Ahia, quia egiſti vt me ad ira-
cundiam prouocares, & peccare feciſti
Iſrael.

23 *Sed & de Iezabel locutus eſt Domi-
G nus, dicens: Canes comedent Iezabel in
24 agro Iezrahel. *Si mortuus fuerit Achab 4.Re.9.b Sup.14.c Infr.22.f
in ciuitate, comedẽt eum canes: ſi autem
mortuus fuerit in agro, comedent eum vo
25 lucres cæli. *Igitur non fuit alter talis
ſicut Achab qui venundatus eſt vt face-
ret malum in conſpectu Domini. Conci-
tauit enim eum Iezabel vxor ſua.

26 *Et abominabilis factus eſt intantũ vt
ſequeretur idola quæ fecerant Amorræi
quos conſumpſit Dñs à facie filiorũ Iſrael.

תרגום יונתן

15 וַהֲוָה כַּד שְׁמַעַת אִיזֶבֶל אֲרֵי אִתְרְגַם נָבוֹת וּמִית וַאֲמָרַת אִיזֶבֶל לְאַחְאָב קוּם אַחְסִין יָת כַּרְמָא דְנָבוֹת יִזְרְעֶאלָאָה וְלָא אֲבָה לְמִתַּן לָךְ
בְּכַסְפָּא אֲרֵי לֵית נָבוֹת קַיָּים אֱלָהֵן מִית׃ 16 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אַחְאָב אֲרֵי מִית נָבוֹת וְקָם אַחְאָב לְמִחַת לְכַרְמָא דְנָבוֹת יִזְרְעֶאלָאָה לְמֵירְתָהּ׃
17 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם אֵלִיָּהוּ דְמִן תּוֹשָׁב לְמֵימַר׃ 18 קוּם חוֹת לְקֳדָמוֹת אַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל דִי בְשֹׁמְרוֹן הָא
בְּכַרְמָא דְנָבוֹת דְנָחֵת תַּמָּן לְמֵירְתָהּ׃ 19 וּתְמַלֵּיל עִמֵּיהּ לְמֵימַר כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ הַקְטַלְתָּ וְאַף אַחְסַנְתָּא וּתְמַלֵּיל עִמֵּיהּ לְמֵימַר כְּדֵנָן אֲמַר
יְיָ בְּאַתְרָא דִלְחִיכוּ כַלְבַיָּא יָת דְמָא דְנָבוֹת יְלַחֲכוּן כַּלְבַיָּא יָת דְמָךְ אַף דִילָךְ׃
20 וַאֲמַר אַחְאָב לְאֵלִיָּהוּ הַאַשְׁכַּחְתָּ לִי בְּעֵיל דְבָבִי וַאֲמַר אַשְׁכְּחֵית חֲלַף דְזַבֵּינְתְּ לְמֶעְבַּד דְבִישׁ קֳדָם יְיָ׃
21 הָא אֲנָא מַיְתֵי עֲלָךְ בִּישְׁתָּא וַאֲפַלֵּי בָּתְרָךְ וְאַשֵּׁיצִי לְאַחְאָב יַרַע מַרַע וַאֲחִיד וּשְׁבִיק בְּיִשְׂרָאֵל׃
22 וְאֶתֵּן יָת בֵּיתָךְ כְּבֵית יָרָבְעָם בַּר נְבָט וּכְבֵית בַּעְשָׁא בַּר אֲחִיָּה עַל אַרְגָּזוּתָא דְאַרְגִּיזְתָּא וְחַיֵּיבְתָּ יָת יִשְׂרָאֵל׃
23 וְאַף עַל אִיזֶבֶל גְּזַר יְיָ לְמֵימַר כַּלְבַיָּא יֵיכְלוּן יָת אִיזֶבֶל בְּאַחְסָנַת יִזְרְעֶאל׃
24 דִימוּת לְאַחְאָב בְּקִרְתָּא יֵיכְלוּן כַּלְבַיָּא וּדִימוּת בְּחַקְלָא יֵיכְלוּן עוֹפָא דִשְׁמַיָּא׃
25 לְחוֹדָלָא הֲוָה כְּאַחְאָב דְזַבֵּין לְמֶעְבַּד דְבִישׁ קֳדָם יְיָ דְאַטְעָיַת יָתֵיהּ אִיזֶבֶל אִתְּתֵיהּ׃
26 וְאַרְחֵישׁ לַחֲרָא לְמֵהַךְ בָּתַר טָעֲוָתָא כְּכֹל דַעֲבַדוּ אֱמוֹרָאֵי דְתָרִיךְ יְיָ מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

* *Et factum est vt audiuit Iezabel, dicen-* 15
tes, Lapidatus est Nabuth & mortuus est; di-
xit Iezabel ad Achaab, Surge & posside vi-
neam Nabuth Izraelitæ, quia non dedit tibi ar-
gento; quia non est Nabuth viuens, sed mor-
tuus est.

* *Et factum est vt audiuit Achaab, quòd* 16
mortuus esset Nabuth, surrexit Achaab &
descendit in vineam Nabuth Iezraelitæ vt pos-
sideret eam.

* *Et dixit Dominus ad Heliam Thesbytem,* 17
dicens:

* *Surge & descende in occursum Achaab* 18
regis Israel qui est in Samaria; ecce ipse in vi-
nea Nabuth, quia descēdit ibi vt possideat eam.

* *Et dices ad eum, Hæc dicit Dominus, Oc-* 19
cidisti & possedisti? propter hoc hæc dicit Do-
minus, In loco quo linxerunt canes sanguinem
Nabuth, ibi lambent canes sanguinem tuum:
& abijt Helias ad Achaab.

* *Et dixit Achaab ad Heliam, Si inuenisti* 20
me inimice mi? & dixit Helias, Inueni, quia
venundatus es frustra, vt faceres malum in
conspectu Domini, vt irritares eum.

* *Hæc dicit Dominus, Ecce ego induco super* 21
te mala; & accendā post te & destruā Achaab
mingentem ad parietem, & clausum & reli-
ctum in Israel.

* *Et dabo domum tuam sicut domum Hiero* 22
boam filij Nabat, & sicut domum Baasa filij
Achia pro irritationibus, quibus irritasti &
peccare fecisti Israel. * *Et Iezabel locutus est* 23
Dominus, dicens: Canes comedent eam in an-
temurali Israel.

* *Mortuum Achaab in ciuitate, comedent* 24
canes; & mortuum eius in agro, comedent vo-
lucres cæli.

* *Veruntamen non fuit sicut Achaab, qui* 25
venūdatus est vt faceret malū cōram Domino,
quemadmodum mutauit Iezabel vxor sua.

* *Et abominabilis factus est valdè, vt am-* 26
bularet post abominationes secundùm omnia
quæ fecit Amorræus, quem destruxit Dominus
à facie filiorum Israel.

15 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἰεζάβελ τῶν λεγόντων, λε-
λιθοβόλη ναβὲθ καὶ τέθνηκεν, εἶπεν ἰεζάβελ πρὸς
τὸν ἀχαάβ, ἀνάστα κληρονόμει τὸν ἀμπελῶνα ναβὲθ
τοῦ ἰζραηλίτου, ὅτι οὐκ ἔδωκέ σοι ἀργυρίου, ὅτι οὐκ ἔστι
ναβὲθ ζῶν, ἀλλὰ τέθνηκεν.

16 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχαάβ ὅτι τέθνηκε ναβὲθ,
ἀνέστη ἀχαάβ καὶ κατέβη εἰς τὸν ἀμπελῶνα ναβὲθ τοῦ
ἰζραηλίτου τοῦ κληρονομῆσαι αὐτόν.

17 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἠλίαν τὸν θεσβύτην, λέγων·

18 * ἀνάστηθι κατάβηθι εἰς ἀπάντησιν ἀχαάβ βασι-
λέως ἰσραὴλ τοῦ ἐν σαμαρείᾳ· ἰδοὺ αὐτὸς ἐν τῷ ἀμπελῶνι
ναβὲθ, ὅτι καταβέβηκεν ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτόν.

19 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἐφόνευ-
σας καὶ ἐκληρονόμησας; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος,
ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα ναβὲθ, ἐκεῖ
λείξουσιν οἱ κύνες τὸ αἷμά σου· καὶ ἐπορεύθη ἠλίας πρὸς
ἀχαάβ.

20 * καὶ εἶπεν ἀχαάβ πρὸς ἠλίαν, εἰ εὕρηκάς με ὁ ἐχθρός
μου; καὶ εἶπεν ἠλίας, εὕρηκα, διότι πέπρασαι μάτην,
τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, τοῦ παροργίσαι
αὐτόν.

21 * τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ κακὰ
καὶ ἐκκαύσω ὀπίσω σου καὶ ἐξολοθρεύσω τὸν ἀχαὰβ
οὐροῦντα πρὸς τοῖχον καὶ συνεχόμενον καὶ ἐγκαταλε-
λειμμένον ἐν ἰσραήλ.

22 * καὶ δώσω τὸν οἶκόν σου ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ
ναβὰτ, καὶ ὡς τὸν οἶκον βαασὰ υἱοῦ ἀχιὰ περὶ τῶν πα-
ροργισμάτων ὧν παρώργισας καὶ ἐξήμαρτες τὸν ἰσραήλ.

23 * καὶ τῇ ἰεζάβελ ἐλάλησε κύριος, λέγων· οἱ κύνες
φάγονται αὐτὴν ἐν τῷ προτειχίσματι τοῦ ἰσραήλ.

24 * τὸν τεθνηκότα τοῦ ἀχαὰβ ἐν τῇ πόλει, καταφάγονται
οἱ κύνες· καὶ τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, καταφά-
γονται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.

25 * πλὴν οὐκ ἦν ὡς ἀχαὰβ ὃς ἐπράθη ποιῆσαι τὸ
πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ὡς μετέστησεν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ
αὐτοῦ.

26 * καὶ ἐβδελύχθη σφόδρα τοῦ πορευθῆναι ὀπίσω τῶν
βδελυγμάτων κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος,
ὃν ἐξωλόθρευσε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Et fuit cùm audisset Izebel quòd lapidatus esset Naboth, & mortuus esset, dixit Izebel ad Ahhab, Surge posside vineam Naboth Iizreghelæi quam noluit dare tibi pro argento; quia non est Naboth superstes sed mortuus. [16] Et fuit cùm audisset Ahhab quòd mortuus esset Naboth, surrexit Ahhab vt descenderet in vineam Naboth Iizreghelæi ad possidendum eam.

[17] Et fuit verbum prophetiæ à facie Domini cum Eliah qui *erat* ex Thosab, dicendo: [18] Surge descende in occursum Ahhab regis Israel, qui est in Somron: ecce *est* in vinea Naboth ad quam descendit vt possideat eam.

[19] Et loquêris cum eo, dicendo: Sic dixit Dominus, Nónne occidisti & etiam hæreditasti? & loquêris cum eo, dicendo: Sic dixit Dominus, In loco in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lingent canes sanguinem tuum etiam tuum.

[20] Et dixit Ahhab ad Eliah, Num inuenisti me auctor inimicitiæ meæ? & dixit, Inueni, quia excogitasti facere quod malum est ante Dominum. [21] Ecce ego adduco super te malum, & extirpabo post te & consumam de Ahhab cognoscentem cognitionem, & clausum & derelictum in Israel. [22] Et dabo domum tuam sicut domum Iarabgham filij Nebath, & sicut domum Baghsa filij Ahhia, propter irritationem qua irritasti & peccare fecisti Israel.

[23] Et etiam contra Izebel decreuit Dominus, dicendo: Canes comedent Izebel in hæreditate Iizreghel.

[24] *Eum* qui mortuus fuerit Ahhabo in vrbe, comedent canes; & *eum* qui mortuus fuerit in agro, comedent aues cæli.

[25] Veruntamen non fuit sicut Ahhab, qui excogitauit facere quod malum est ante Dominum, quēm errare fecit Izebel vxor eius. [26] Et improbè egit valdè eundo post errores, iuxta omnia quæ fecerant Emorræi, quos expulit Dominus à facie filiorum Israel.

27 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַחְאָב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיָּשֶׂם־שַׂק עַל־בְּשָׂרוֹ וַיָּצוֹם וַיִּשְׁכַּב
בַּשָּׂק וַיַּהֲלֹךְ אָט׃

28 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר׃

29 * הֲרָאִיתָ כִּי־נִכְנַע אַחְאָב מִלְּפָנָי יַעַן כִּי־נִכְנַע
מִפָּנַי לֹא־אָבִי הָרָעָה בְּיָמָיו בִּימֵי בְנוֹ אָבִיא
הָרָעָה עַל־בֵּיתוֹ׃

כב

1 * וַיֵּשְׁבוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵין מִלְחָמָה בֵּין אֲרָם
2 וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ * וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית וַיֵּרֶד
יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃

3 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־עֲבָדָיו הֲיִדַעְתֶּם
כִּי־לָנוּ רָמַת גִּלְעָד וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים מִקַּחַת אֹתָהּ
מִיַּד מֶלֶךְ אֲרָם׃

4 * וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲתֵלֵךְ אִתִּי לַמִּלְחָמָה
רָמֹתָה גִּלְעָד וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ׃

5 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל דְּרָשׁ־נָא
כַיּוֹם אֶת־דְּבַר יְהוָה׃

6 * וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַנְּבִיאִים כְּאַרְבַּע
מֵאוֹת אִישׁ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הַאֵלֵךְ עַל־רָמֹת גִּלְעָד
לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה וְיִתֵּן אֲדֹנָי בְּיַד
7 הַמֶּלֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה
עוֹד וְנִדְרְשָׁה מֵאוֹתוֹ׃

8 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט עוֹד אִישׁ־
אֶחָד לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה מֵאֹתוֹ וַאֲנִי שְׂנֵאתִיו כִּי לֹא־
יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב כִּי אִם־רָע מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָה וַיֹּאמֶר
יְהוֹשָׁפָט אַל־יֹאמַר הַמֶּלֶךְ כֵּן׃

9 * וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר
מַהֲרָה מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָה׃

27 * Itaque cùm audiſſet Achab ſermones iſtos, ſcidit veſtimenta ſua, & operuit cilicio carnem ſuam, ieiunauítque & dormiuit in ſacco, & ambulauit demiſſo capite.
28 * Et factus eſt ſermo Domini ad Heliam Thesbitem, dicens:
29 * Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus eſt mei cauſa: non inducam malum in diebus eius, ſed in diebus filij ſui inferam malum domui eius.

CAP. XXII.

1 TRanſierunt igitur tres anni abſq; bello inter Syriam & Iſrael.
2 * In anno autem tertio deſcendit Ioſaphat rex Iuda ad regem Iſrael.
3 * Dixítque rex Iſrael ad ſeruos ſuos, Ignoratis quòd noſtra ſit Ramoth Galaad, & negligimus tollere eam de manu
4 regis Syriæ? * Et ait ad Ioſaphat, Venies 1. Paral. 18. c
ne mecum ad prœliandũ in Ramoth Galaad? Dixítque Ioſaphat ad regem Iſrael, Sicut ego ſum, ita & tu. Populus meus & populus tuus vnum ſunt, & equites mei equites tui.
5 * Dixítque Ioſaphat ad regem Iſrael, Quære, oro te, hodie ſermonem Domini. 4. Reg. 3. a
6 * Congregauit ergo rex Iſrael prophetas quadringentos circiter viros, & ait ad eos, Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum, an quieſcere? Qui reſpõderunt, Aſcende, & dabit eam Dominus in manu
7 regis. * Dixit autem Ioſaphat, Non eſt hic propheta Domini quiſpiam vt interrogemus per eum?
8 * Et ait rex Iſrael ad Ioſaphat, Remanſit vir vnus per quem poſſumus interrogare Dominum, ſed ego odi eum, quia nõ prophetat mihi bonum ſed malum, Micheas filius Iemla. Cui Ioſaphat ait, Ne loquaris ita rex.
9 * Vocauit ergo rex Iſrael eunuchum quendam, & dixit ei, Feſtina adducere Michæam filium Iemla.

תרגום יונתן

27 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אַחְאָב יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין וּבְזַע לְבוּשׁוֹהִי וַאֲסַר שַׂקָּא עַל בִּשְׂרֵיהּ וְצָם וּשְׁכִיב בְּשַׂקָּא וְהַלִיךְ יָחִיף׃ 28 וַהֲוָה
פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם אֵלִיָּהוּ דְמִן הוֹשֶׁב לְמֵימַר׃ 29 הַחֲזֵיתָא אֲרֵי אִתְכְּנַע אַחְאָב מִן קֳדָמַי חֲלַף דְאִתְכְּנַע מִן קֳדָמַי
לָא אַיְתֵי בִּישְׁתָּא בְּיוֹמוֹהִי בְּיוֹמֵי בְרֵיהּ אַיְתֵי בִּישְׁתָּא עַל בֵּיתֵיהּ׃

כב

1 וְיַתִּיבוּ תְּלָת שְׁנִין לֵית קְרָבָא בֵּין אֲרָם וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תְּלִיתָאָה וּנְחַת יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה לְוָת מַלְכָּא
דְיִשְׂרָאֵל׃ 3 וַאֲמַר מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְעַבְדּוֹהִי הֲיָדְעִיתוּן אֲרֵי דִילָנָא רָמוֹת גִּלְעָד וַאֲנַחְנָא שָׁתְקִין מִלְמִיסַב יָתָהּ מִיַּד מַלְכָּא דַאֲרָם׃
4 וַאֲמַר לִיהוֹשָׁפָט הֲתֵיזֵיל עִמִּי לְאַגָּחָא קְרָבָא לְרָמוֹת גִּלְעָד וַאֲמַר יְהוֹשָׁפָט לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל אֲנָא כְוָתָךְ עַמִּי כְּעַמָּךְ וְסוּסְוָתַי כְּסוּסְוָתָךְ׃
5 וַאֲמַר יְהוֹשָׁפָט לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל תְּבַע כְּעַן בְּיוֹמָא הָדֵין יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ׃ 6 וּכְנַשׁ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל יַת נְבִיֵּי שְׁקָרָא כְּאַרְבַּע מְאָה
גַּבְרָא וַאֲמַר לְהוֹן הַאֵיזֵיל לְרָמוֹת גִּלְעָד לְאַגָּחָא קְרָבָא אִם אִתְמְנַע וַאֲמָרוּ סַק וְיִמְסַר יְיָ בִּידָא דְמַלְכָּא׃ 7 וַאֲמַר יְהוֹשָׁפָט הֲלֵית הָכָא נְבִיָּא
קֳדָם יְיָ עוֹד וְנִתְבַּע מִינֵיהּ׃ 8 וַאֲמַר מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לִיהוֹשָׁפָט עוֹד גַּבְרָא חַד לְמִתְבַּע יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ מִנֵּיהּ וַאֲנָא סָנֵיהּ אֲרֵי לָא
יְהַנֵּבֵי עֲלַי טָב אֱלָהֵין בִּישׁ הוּא מִיכָה בַר יִמְלָה וַאֲמַר יְהוֹשָׁפָט לָא יֵימַר מַלְכָּא כֵּן׃ 9 וּקְרָא מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְגַנָּאָה חָדָא וַאֲמַר
אֲבַע מִיכָיְהוּ בַּר יִמְלָה׃

27 *Et factum est vt audiuit Achaab sermones istos, scidit vestem suam, & operuit se cilicio, & ieiunauit & dormiuit in sacco, & ambulabat demisso capite.*

28 *Et factus est sermo Dñi ad Heliam Thesbytem, & dixit,*

29 *Vidisti vt compunctus est Achaab à facie mea? eò quòd compunctus est à facie mea, non inducam malum in diebus eius; sed in diebus filij sui inducam malum super domum eius.*

CAP. XXII.

1 ET sedit tribus annis, & non erat bellum inter Syriam & inter Israel.

2 *Et factum est in anno tertio, & descendit Iosaphat rex Iuda ad Achaab regem Israel.*

3 *Et dixit rex Israel ad seruos suos, Si scitis quòd nostra sit Ramoth Galaad, & nos tacemus vt non capiamus eam de manu regis Syriæ?*

4 *Et dixit rex Israel ad Iosaphat, Ascendes mecum in Ramoth Galaad in bellum? & dixit Iosaphat, Sicut tu, ita & ego: & sicut populus tuus, sic & populus meus; & sicut equi tui, equi mei.*

5 *Et dixit Iosaphat rex Iuda ad Achaab regem Israel, Consulamus iam hodie Dominum.*

6 *Et congregauit rex Israel omnes prophetas quasi quadringentos viros: & ait eis, Si eam in Ramoth Galaad ad bellum, vel cessem? & dixerunt, Ascende, quia tradens dabit Dominus in manus regis.*

7 *Et dixit Iosaphat ad regem Israel, Non est hîc propheta Domini, & interrogabimus Dominum per eum?*

8 *Et dixit rex Israel ad Iosaphat, Adhuc vnus est vir vt consulamus Dominum per eum, & ego odi eum, quia non loquitur de me bona, sed mala; Michæas filius Iamla: & dixit Iosaphat, Ne dicat rex sic.*

9 *Et vocauit rex Israel eunuchum vnum, & dixit, velociter Michæam filium Iamla.*

27 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχαὰβ τὰ ῥήματα ταῦτα, διέρρηξε τὸν χιτῶνα αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ ἐνηστεύσατο καὶ ἐκοιμήθη ἐν σάκκῳ, καὶ ἐπορεύετο κεκυφώς.

28 καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἠλίαν τὸν θεσβύτην, καὶ εἶπεν·

29 ἑώρακας ὡς κατενύχθη ἀχαὰβ ἀπὸ προσώπου μου; διὰ τοῦτο ὅτι κατενύχθη ἀπὸ προσώπου μου, οὐκ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ· ἀλλ' ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ.

κβ'.

1 Καὶ ἐκάθισαν τρία ἔτη, καὶ οὐκ ἦν πόλεμος ἀνὰ μέσον συρίας καὶ ἀνὰ μέσον ἰσραήλ.

2 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ καὶ κατέβη ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα πρὸς ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ.

3 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, εἰ οἴδατε ὅτι ἡμῶν ἐστὶ ραμὼθ γαλαάδ, καὶ ἡμεῖς σιωπῶμεν τοῦ μὴ λαβεῖν αὐτὴν ἐκ χειρὸς βασιλέως συρίας;

4 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἀναβήσῃ μετ' ἐμοῦ εἰς ραμὼθ γαλαάδ εἰς πόλεμον; καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, καθὼς σύ, ὕτως καὶ ἐγώ. καὶ καθὼς ὁ λαός σου, ὕτως καὶ ὁ λαός μου, καὶ καθὼς Ⓐ ἵπποι σου Ⓐ ἵπποι μου.

5 καὶ εἶπεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα πρὸς ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ, ἐπερωτήσωμεν δὴ σήμερον τὸν κύριον.

6 καὶ συνήθροισεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ προφήτας οὓς προφήτας ὡς τετρακοσίους ἄνδρας· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ πορεύθω εἰς ραμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπαν, ἀνάβαινε, ὅτι διδοὺς δώσει κύριος εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως.

7 καὶ εἶπεν ἰωσαφὰτ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ, οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ κυρίου, καὶ ἐπερωτήσωμεν τὸν κύριον δι' αὐτοῦ;

8 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἔτι εἷς ἐστὶν ἀνὴρ εἰς τὸ ἐπερωτῆσαι τὸν κύριον δι' αὐτοῦ· καὶ ἐγὼ μεμίσηκα αὐτόν, ὅτι οὐ λαλεῖ περὶ ἐμοῦ ἀγαθά, ἀλλ' ἢ κακά, μιχαίας υἱὸς ἰαμλά· καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, μὴ λεγέτω ὁ βασιλεὺς οὕτω.

9 καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εὐνοῦχον ἕνα, καὶ εἶπε, τάχος μιχαίαν υἱὸν ἰαμλά.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et fuit cùm audisset Ahhab verba hæc, scidit vestimenta sua, & ligauit saccum super carnem suam, & ieiunauit, & iacuit in sacco, & ambulauit discalceatus. [28] Et fuit verbum prophetiæ à Domino cum Eliah qui *erat* ex Thosab, dicendo: [29] Num vidisti quòd humiliatus est Ahhab ante me? propterea quòd humiliauerit se ante me, non adducam malum in diebus eius: in diebus filij eius adducam malum super domum eius.

CAP. XXII.

ET sederunt tribus annis; non fuit bellum inter Aram & Israel. [2] Et fuit anno tertio, & descendit Iehosaphat rex tribus domus Iehudah, ad regem Israel. [3] Et dixit rex Israel seruis suis, Num cognouistis quòd nostra sit Ramoth Gilghad, & nos quiescimus à recipiendo eam de manu regis Aram? [4] Et dixit ad Iehosaphat, Num venies mecum ad ineundum bellum in Ramoth Gilghad? & dixit Iehosaphat regi Israel, Ego sicut tu, populus meus sicut populus tuus; equi mei sicut equi tui. [5] Et dixit Iehosaphat regi Israel, Interroga quæso hodie verbum Domini. [6] Et congregauit rex Israel prophetas mendaces, quasi quadringentos viros; & dixit illis, Num ibo in Ramoth Gilghad ad ineundum bellum, an abstinebo? & dixerunt, Ascende & tradet *eam* Dominus in manum regis.

[7] Et dixit Iehosaphat, An non hîc est propheta Domini adhuc vt quæramus ex eo? [8] Et dixit rex Israel ad Iehosaphat, Adhuc est vir vnus de quo quæramus verbum Domini, sed ego odi eum; quia non vaticinabitur super me bonum, sed malum; ille est Micha filius Iimlah. & dixit Iehosaphat, Ne dicat rex sic.

[9] Et vocauit rex Israel eunuchum vnum, & dixit, Accelerare fac Michaiahu filium Iimlah.

10 * ומלך ישראל ויהושפט מלך־יהודה ישבים
איש על־כסאו מלבשים בגדים בגרן פתח שער
שמרון וכל־הנביאים מתנבאים לפניהם :
11 * ויעש לו צדקיה בן־כנענה קרני ברזל
ויאמר כה־אמר יהוה באלה תנגח את־ארם עד־
12 בלותם : * וכל־הנבאים נבאים כן לאמר עלה
רמת גלעד והצלח ונתן יהוה ביד המלך :
13 * והמלאך אשר־הלך לקרא מיכיהו דבר
אליו לאמר הנה־נא דברי הנביאים פה־אחד
טוב אל־המלך יהי־נא דבריך כדבר אחד מהם
ודברת טוב :
14 * ויאמר מיכיהו חי־יהוה כי את־אשר יאמר
יהוה אלי אתו אדבר :
15 * ויבוא אל־המלך ויאמר המלך אליו מיכיהו
הנלך אל־רמת גלעד למלחמה אם־נחדל ויאמר
אליו עלה והצלח ונתן יהוה ביד המלך :
16 * ויאמר אליו המלך עד־כמה פעמים אני
משביעך אשר לא־תדבר אלי רק־אמת בשם יהוה:
17 * ויאמר ראיתי את־כל־ישראל נפצים אל־
ההרים כצאן אשר אין־להם רעה ויאמר יהוה
לא־אדנים לאלה ישובו איש־לביתו בשלום :
18 * ויאמר מלך־ישראל אל־יהושפט הלוא
אמרתי אליך לוא־יתנבא עלי טוב כי אם־רע :
19 * ויאמר לכן שמע דבר־יהוה ראיתי את־יהוה
ישב על־כסאו וכל־צבא השמים עמד עליו
מימינו ומשמאלו :
20 * ויאמר יהוה מי יפתה את־אחאב ויעל ויפל
ברמת גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר בכה :
21 * ויצא הרוח ויעמד לפני יהוה ויאמר אני
אפתנו ויאמר יהוה אליו במה :

10 *Rex autē Israel,& Ioſaphat rex Iuda ſedebāt vnuſquiſq; in ſolio ſuo, veſtiti cultu regio in area iuxta oſtium portę Samariæ,& vniuerſi prophetæ prophetabāt in
11 conſpectu eorū. *Fecit quoq; ſibi Sedechias filius Chanaan cornua ferrea, & ait, Hæc dicit Dñs, His ventilabis Syriam,
12 donec deleas eam. *Omnéſque prophetæ ſimiliter prophetabant, dicentes:
C Aſcende in Ramoth Galaad, & vade proſperè, & tradet Dñs in manus regis.
13 *Nuncius verò qui ierat vt vocaret Michæā,locutus eſt ad eum,dicens: Ecce ſermones prophetarum ore vno regi bona prædicant, ſit ergo ſermo tuus ſimilis eo-
14 rum, & loquere bona. *Cui Michæas ait, 2. Parā. 18.d
Viuit Dominus, quia quodcunq, dixerit
15 mihi Dominus,hoc loquar. *Venit itaque ad regem, & ait illi rex, Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad prœliandum an ceſſare? Cui ille reſpondit, Aſcende & vade proſperè,& tradet Dominus in
16 manu regis. *Dixit autem rex ad eum, Iterum atque iterum adiuro te vt non loquaris mihi, niſi quod verum eſt in no-
17 mine Domini. *Et ille ait, Vidi cunctum Iſrael diſperſum in montibus, quaſi oues non habentes paſtorem. Et ait Dominus, Non habēt iſti dominū; reuertatur vnuſquiſque in domum ſuam in pace.
18 *Dixit ergo rex ad Ioſaphat, Nunquid non dixi tibi, quia non prophetat mihi bonum, ſed ſemper malum?
19 *Ille verò addens ait, Propter hoc audi ſermonē Domini; Vidi dominum ſedentem ſuper ſolium ſuum,& omnem exercitum cæli aſsiſtentem ei à dextris & à
20 ſiniſtris. *Et ait Dominus, Quis decipiet Achab regem Iſrael vt aſcendat & cadat
D in Ramoth Galaad? Et dixit vnus verba huiuſcemodi,& alius aliter.
21 *Egreſſus eſt autem ſpiritus, & ſtetit coram Domino, & ait,Ego decipiam illū. Cui locutus eſt Dominus: In quo?

תרגום יונתן

10 ומלכא דישראל ויהושפט מלכא דשבטא דביה יהודה יתבין גבר על כרסוהי לבושין לבושין ויתבין באידרא בפתרא שמרון
וכל נביא שקרא מתנבן קדמיהון: 11 ועבד ליה צדקיה בר כנענה קרנין דברזל ואמר כדנן אמר יי באילין תקטיל ית ארם עד
דיתשיצינון: 12 וכל נביא שקרא מתנבן כן למימר סק לרמת גלעד ואצלח ויתסר יי ביד דמלכא: 13 ואיזגדא דאזל למקרי למיכיהו
מליל עמיה למימר הא כען פתגמי נביא שקרא מכלל חד שוי תקן קדם מלכא יהי כען פתגמך כפתגמא דחד מנהון ותמליל פתגמין תקנין:
14 ואמר מיכיהו קיים הוא יי ארי ית דיימר לי יי יתיה אמליל:
15 ואתא לות מלכא ואמר מלכא ליה מיכה הנזיל לרמת גלעד לאנחא קרבא אם נתמנע ואמר ליה סק ואצלח ויתסר יי ביד דמלכא:
16 ואמר ליה מלכא עד כמה זימנין אנא מקיים עלך דלא תמליל עלי לחוד קשוט בשמא דיי:
17 ואמר חזיתי ית כל ישראל מבדרין על טורייא כענא דליה להון רעי ואמר יי ליית ריבונין לאילין יתובון גבר לביתיה בשלם:
18 ואמר מלכא דישראל ליהושפט הלא אמרית לך דלא יתנבי עלי טב אלהין בישׁ:
19 ואמר בכין קבל פתגמא דיי חזיתי ית יקרא דיי שרי על כרסוהי וכל חיילי שמיא קיימין קדמוהי מימיניה ומסמאליה:
20 ואמר יי מן יטעי ית אחאב ויסק ויפול ברמת גלעד ואמר דין בכדין ודין אמר בכדין:
21 ונפק רוחא וקם קדם יי ואמר אנא אטעיניה ואמר ליה יי במה את יכיל:

10 * Et Josaphat rex Juda, & Achaab rex Israel sedebat vnusquisque in solio suo armati in area portæ Samariæ, & vniuersi prophetæ prophetabant in conspectu eorum.

11 * Et fecit sibi Sedechias filius Chanaan cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus, In his ventilabis Syriam donec deleatur.

12 * Et omnes prophetæ prophetabant sic, dicentes: Ascende in Ramoth Galaad, & prosperum iter dabit tibi Dominus, & dabit in manus tuas regem Syriæ.

13 * Et nũcius qui ierat vt vocaret Michæam, locutus est ei, dicens: Ecce iam omnes prophetæ loquuntur ore vno bona de rege, fias iam & tu in sermonibus secundùm sermones vnius horum, & loquere bona.

14 * Et dixit Michæas, Viuit Dominus, quia quodcunque dixerit Dominus ad me, hæc loquar.

15 * Et venit ad regem, & ait illi rex: Michæa si ascendam in Ramoth Galaad ad prælium, vel cessabo? & dixit ei, Ascende, & prosperum iter dabit tibi Dominus in manu regis.

16 * Et dixit ei rex, Quoties ego adiuro te, vt loquaris ad me veritatem in nomine Domini?

17 * Et ait Michæas sic, Vidi omnem Israel dispersum in montibus quasi oues, quibus non erat pastor: & dixit Dominus, Nonne dominus his? reuertatur vnusquisque in domum in pace.

18 * Et dixit rex Israel ad Josaphat regem Iudæ, Nonne dixi tibi; quòd non prophetat iste mihi bona sed mala?

19 * Et dixit Michæas, Propter hoc audi sermonem Domini: Vidi Dominum Deum Israel sedentem super solium suum, & omnis exercitus cæli assistebat circa eum à dextris eius, & à sinistris eius.

20 * Et ait Dominus, Quis decipiet Achaab regem Israel, & ascendet in Ramoth Galaad, & cadet ibi? & dixit iste sic, & iste sic.

21 * Et egressus est spiritus & stetit coram Domino, & dixit, Ego decipiam illum: & dixit ad eum Dominus, In quo?

10 * καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα ⸂καὶ ἀχαὰβ βασιλεὺς⸃ ἰσραὴλ ⸂ἐκάθηντο ἕκας⸃ ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ἔνοπλοι ἐν ἄλῳ πύλης σαμαρείας· καὶ πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον ἐνώπιον αὐτῶν.

11 * καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σεδεκίας υἱὸς χανααμ κέρατα σιδηρᾶ, καὶ εἶπε, τάδε λέγει κύριος, ἐν τούτοις κερματιεῖς τὴν συρίαν ἕως συντελεσθῇ.

12 * καὶ πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον ὅτως λέγοντες, ἀνάβαινε εἰς ραμὼθ γαλαάδ, καὶ εὐοδώσει σε κύριος, καὶ δώσει εἰς χεῖρας σου τὸν βασιλέα συρίας.

13 * καὶ ὁ ἄγγελος ὁ πορευθεὶς καλέσαι τὸν μιχαίαν ἐλάλησεν αὐτῷ, λέγων· ἰδοὺ δὴ πάντες οἱ προφῆται λαλοῦσι στόματι ἑνὶ καλὰ περὶ τοῦ βασιλέως, γένου δὴ καὶ σὺ ἐν λόγοις κατὰ τοὺς λόγους ἑνὸς τούτων, καὶ λάλησον καλά.

14 * καὶ εἶπε μιχαίας, ζῇ κύριος ὅτι ὃ ἐὰν εἴπῃ κύριος πρός με, ταῦτα λαλήσω.

15 * καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, μιχαία εἰ ἀναβῶ εἰς ραμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβαινε, καὶ εὐοδώσει σε κύριος ἐν χειρὶ τοῦ βασιλέως.

16 * καὶ εἶπεν αὐτῷ βασιλεύς, ποσάκις ἐγὼ ὁρκίζω σε, ὅπως λαλήσῃς πρός με ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι κυρίου;

17 * καὶ εἶπε μιχαίας ὅτως, ἑώρακα πάντα τὸν ἰσραὴλ διεσπαρμένον ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν· καὶ εἶπε κύριος, ⸂μὴ κύριος⸃ τούτοις; ἀποστραφήτω ἕκας ⸂καὶ⸃ εἰς τὸν οἶκον ἐν εἰρήνῃ.

18 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι ὁ προφητεύει οὗτος ἐμοὶ καλὰ ἀλλ' ἢ κακά;

19 * καὶ εἶπεν μιχαίας, διὰ τοῦτο ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, εἶδον κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ εἱστήκει περὶ αὐτὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ⸂καὶ⸃ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ.

20 * καὶ εἶπε κύριος, τίς ἀπατήσει τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ, ⸂καὶ ἀναβήσεται⸃ εἰς ραμὼθ γαλαάδ, ⸂καὶ πεσεῖται ἐκεῖ⸃; ⸂καὶ εἶπεν ὅτος ὅτως, καὶ ὅτος ὅτως⸃.

21 * καὶ ἐξῆλθε πνεῦμα καὶ ἔστη ἐνώπιον κυρίου· καὶ εἶπεν, ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος, ἐν τίνι;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et rex Israel & Iehosaphat rex tribus domus Iehudah, sedebant quisque super solium suum vestiti vestibus, & sedentes in area in introitu portæ Somron, & omnes prophetæ mendaces vaticinabantur ante illos. 11 Et fecerat sibi Szidkiah filius Chenaghana cornua ferri, & dixit, Sic dixit Dominus, His occides homines Aram quousque consumas eos.

12 Et omnes prophetæ mendaces vaticinabantur sic, dicendo: Ascende in Ramoth Gilghad, & prosperare, & dabit *eam* Dominus in manum regis. 13 Et nuncius qui ierat ad vocandum Micha, locutus est cum illo, dicendo: Ecce nunc verba prophetarum mendacium locutione vna ponunt rectum ante regem; sit quæso verbum tuum, sicut verbum vnius ex illis, & loquaris verba recta. 14 Et dixit Micha, Permanet ipse Dominus, quòd quicquid dixerit mihi Dominus, idipsum loquar.

15 Et venit ad regem, & dixit rex illi, Micha, num ibimus in Ramoth Gilghad ad ineundum bellum, an abstinebimus? & dixit illi, Ascende & prosperare; & tradet *eam* Dominus in manum regis. 16 Et dixit illi rex, Vsque ad quot vices ego adiuro te ne loquaris de me, *nisi* tantùm verum in nomine Domini? 17 Et dixit, Vidi omnem Israel dispersum super montes, sicut oues quibus non est pastor: & dixit Dominus, Non sunt magistri his; redeant singuli in domum suam in pace.

18 Et dixit rex Israel ad Iehosaphat, Nónne dixeram tibi, quòd non vaticinaretur super me bonum, sed malum?

19 Et dixit, Propterea accipe verbum Domini; vidi gloriam Domini sedentis super solium suum, & omnes virtutes cælorum stantes ante illum, à dextera eius, & à sinistra eius. 20 Et dixit Dominus, Quis seducet Ahhab, vt ascendat & cadat in Ramoth Gilghad? & dixit hic hoc modo: & iste dixit sic. 21 Et exijt spiritus & stetit ante Dominum, & dixit, Ego decipiam illum. & dixit, In quo prævalebis?

22 * וַיֹּאמֶר אֵצֵא וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל־נְבִיאָיו
וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם תּוּכָל צֵא וַעֲשֵׂה־כֵן׃
23 * וְעַתָּה הִנֵּה נָתַן יְהוָה רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל־
נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַיהוָה דִּבֶּר עָלֶיךָ רָעָה׃
24 * וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה וַיַּכֶּה אֶת־מִיכָיְהוּ
עַל־הַלֶּחִי וַיֹּאמֶר אֵי־זֶה עָבַר רוּחַ־יְהוָה מֵאִתִּי
לְדַבֵּר אוֹתָךְ׃ 25 * וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ הִנְךָ רֹאֶה בַּיּוֹם
הַהוּא אֲשֶׁר תָּבֹא חֶדֶר בְּחֶדֶר לְהֵחָבֵא׃
26 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל קְחוּ אֶת־מִיכָיְהוּ וַהֲשִׁיבֻהוּ
אֶל־אָמֹן שַׂר־הָעִיר וְאֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־הַמֶּלֶךְ׃
27 * וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׂימוּ אֶת־זֶה
בֵּית הַכֶּלֶא וְהַאֲכִלֻהוּ לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ עַד
בֹּאִי בְשָׁלוֹם׃
28 * וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ אִם־שׁוֹב תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־
דִבֶּר יְהוָה בִּי וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם׃
29 * וַיַּעַל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה
רָמֹת גִּלְעָד׃ 30 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט
הִתְחַפֵּשׂ וּבֹא בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בְּגָדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּבוֹא בַּמִּלְחָמָה׃
31 * וּמֶלֶךְ אֲרָם צִוָּה אֶת־שָׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר־לוֹ
שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם לֵאמֹר לֹא תִלָּחֲמוּ אֶת־קָטֹן וְאֶת־
גָּדוֹל כִּי אִם־אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ׃
32 * וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת־יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמְרוּ
אַךְ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הוּא וַיָּסֻרוּ עָלָיו לְהִלָּחֶם
וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט׃
33 * וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב כִּי לֹא־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
הוּא וַיָּשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו׃ 34 * וְאִישׁ מָשַׁךְ בַּקֶּשֶׁת
לְתֻמּוֹ וַיַּכֶּה אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין
הַשִּׁרְיָן וַיֹּאמֶר לָרַכָּבוֹ הֲפֹךְ יָדְךָ וְהוֹצִיאֵנִי מִן־
הַמַּחֲנֶה כִּי הָחֳלֵיתִי׃

22 * Et ille ait, Egrediar, & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit Dominus, Decipies & prævalebis, 23 egredere & fac ita. * Nunc igitur ecce dedit Dominus ſpiritum mendacij in ore omniũ prophetarum tuorũ qui hîc ſunt, & Dominus locutus eſt cõtra te malum.
24 * Acceſſit aũt Sedechias filius Chanaã, & percuſſit Michæam in maxillam, & dixit, Me ne ergo dimiſit ſpiritus Dñi, & locu- 25 tus eſt tibi? * Et ait Michæas, Viſurus es in die illa quando ingredieris in cubiculum 26 intra cubiculum vt abſcondaris. * Et ait rex Iſrael, Tollite Michęã & maneat apud E Ammon principem ciuitatis, & apud Ioas 27 filium Amalech. * Et dicite eis, Hæc dicit rex, Mittite virum iſtum in carcerem, & ſuſtentate eum pane tribulationis, & aqua anguſtię, donec reuertar in pace.
28 * Dixitque Michæas, Si reuerſus fueris in pace, non eſt locutus in me Dominus. Et ait, Audite populi omnes.
29 * Aſcendit itaque rex Iſrael, & Ioſaphat rex Iuda in Ramoth Galaad.
30 * Dixit itaq; rex Iſrael ad Ioſaphat, Sume arma & ingredere prœlium, & induere veſtibus tuis. Porrò rex Iſrael mutauit habitum ſuum, & ingreſſus eſt bellum.
31 * Rex autem Syriæ præceperat principibus curruũ triginta duobus, dicens: Nõ pugnabitis contra minorem & maiorem quempiam niſi cõtra regem Iſrael ſolum.
32 * Cùm ergo vidiſſent principes curruũ Ioſaphat, ſuſpicati ſunt quòd ipſe eſſet rex Iſrael, & impetu facto pugnabant contra eum. Et exclamauit Ioſaphat.
33 * Intellexerúntque principes curruum quòd non eſſet rex Iſrael, & ceſſauerunt 34 ab eo. * Vir autem quidam tetendit arcum in incertum ſagittam dirigens, & caſu percuſſit regem Iſrael inter pulmonem & ſtomachum. At ille dixit aurigæ ſuo, Verte manum tuam, & eijce me de exercitu, quia grauiter vulneratus ſum.

תרגום יונתן

22 וַאֲמַר אֶפּוֹק וְאֶהֱא רוּחַ שִׁקְרָא דִּילֵהּ וַאֲמַר תַּשְׁעֵי וְאַף תֵּיכוֹל פּוֹק וַעֲבֵיד לֵךְ רְעוּתָךְ׃ 23 וּכְעַן הָא יְהַב יְיָ
רוּחַ דְּשִׁקְרָא בְּפוּם כָּל נְבִיָּיךְ אִילֵּין וַיְיָ גְּזַר לַאֲיָתָאָה עֲלָךְ בִּישָׁא׃ 23 וּקְרִיב צִדְקִיָּהוּ בַּר כְּנַעֲנָה וּמְחָא יַת מִיכָיְהוּ עַל לֵיסְתֵּיהּ וַאֲמַר אֵידָא
שָׁעָה אִסְתַּלַּק רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ מִנִּי לְמַלָּלָא עִמָּךְ׃ 25 וַאֲמַר מִיכָיְהוּ הָא אַתְּ חָזֵי בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַתְּ עָלַיִל חָוָן בְּגוֹ חָוָן לְאִשְׁתַּמָּרָא׃
26 וַאֲמַר מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל דְּבַר יַת מִיכָיְהוּ וְאַתֵּיבֵהִי לְוַת אָמוֹן רַב קַרְתָּא וּלְוַת יוֹאָשׁ בַּר מַלְכָּא׃ 27 וְתֵימַר כְּדְנַן אֲמַר מַלְכָּא שַׁוּוּ יַת
דֵּין בְּבֵית אֲסִירֵי וְאוֹכְלוּהִי לַחְמָא בִּדְחוֹק וּמַיָּא בִּדְחוֹק עַד מֵיתֵא בְּשְׁלָמָא׃ 28 וַאֲמַר מִיכָיְהוּ אִם מֵיתָב תְּהוּב בְּשְׁלָם לָא רַעֲוָא מִן קֳדָם
יְיָ בְּי וַאֲמַר שְׁמַעוּ עַמְמַיָּא כּוּלְּהוֹן׃ 22 וּסְלִיק מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וְיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה לָרְמַת גִּלְעָד׃ 30 וַאֲמַר מַלְכָּא
דְיִשְׂרָאֵל לִיהוֹשָׁפָט אֲנָא אֶשְׁתַּנֵּי וְאֵיעוֹל בְּקְרָבָא וְאַתְּ לְבוֹשׁ לְבוּשָׁךְ וְאִשְׁתַּנִּי מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וְעַל לְקְרָבָא׃ 31 וּמַלְכָּא דַאֲרָם פַּקִּיד
יַת רַבָּנֵי רְתֵיכָא דִילֵיהּ תְּלָתִין וּתְרֵין לְמֵימַר לָא תְגִיחוּן קְרַב עִם זְעֵירָא וְעִם רַבָּא אֱלָהֵן עִם מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹהִי׃
32 וַהֲוָה כַּד חֲזוֹ רַבָּנֵי רְתֵיכָא יַת יְהוֹשָׁפָט וְאִינוּן אֲמָרוּ בְּרַם מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל הוּא וְזָרוֹ עֲלוֹהִי לְאַגָּחָא קְרָבָא וְצַוַח יְהוֹשָׁפָט׃
33 וַהֲוָה כַּד חֲזוֹ רַבָּנֵי רְתֵיכַיָּא אֲרֵי לָא מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל הוּא וְתָבוּ מֵאֲחוֹרוֹהִי׃
34 וְגַבְרָא נְגַד בְּקַשְׁתָּא לְקִבְלֵיהּ וּמְחָא יַת מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל בֵּין דְּיִבְקֵי שִׁרְיָנָא וַאֲמַר לְמַרְכַּבְנֵיהּ אִתְחַזַּר לַאֲחוֹרָךְ וְאַפְּקָנִי מִן מַשְׁרִיתָא
אֲרֵי אִתְמְרַעְתָּ׃

* *Et ait, Egrediar & ero ſpiritus mendax* 22
in ore omnium prophetarũ eius: & dixit, De-
cipies, & prævalebis: egredere & fac ita.

* *Et nunc ecce dedit Dominus ſpiritum mẽ-* 23
dacem in ore omnium prophetarum tuorũ iſto-
rum, & Dominus locutus eſt contra te mala.

* *Et acceſſit Sedechias filius Chanaan, &* 24
percuſſit Michæam in maxillã: & dixit, Qua-
lis ſpiritus Domini receſſit à me vt loqueretur
in te?

* *Et ait Michæas, Ecce tu videbis in die il-* 25
la, quando ingredieris in cubiculum de cubi-
culo vt abſcondaris.

* *Et dixit rex Iſrael, Apprehendite Mi-* 26
chæam, & reducite eum ad Amon principem
ciuitatis, & ad Ioas filium regis.

* *Et dic, Sic dicit Rex, Ponite ipſum in cuſto-* 27
dia, & comedat panem tribulationis & aquã
anguſtiæ, donec reuertar ego in pace.

* *Et dixit Michæas, Si reuertens reuerſus* 28
fueris in pace, non locutus eſt Dominus in me.
& ait, Audiat omnis populus.

* *Et aſcendit rex Iſrael & Ioſaphat rex Iu-* 29
da cum eo in Ramath Galaad.

* *Et dixit rex Iſrael ad Ioſaphat regem Iu-* 30
da, Cooperiam me & ingrediar in bellũ, & tu
induere veſtibus meis: & cooperuit ſe rex
Iſrael, & ingreſſus eſt in bellum.

* *Et rex Syriæ præcepit principibus curruũ* 31
eius triginta & duobus dicens, Nõ committa-
tis pugnam contra paruum vel magnum, niſi
contra regem Iſrael ſolum.

* *Et factum eſt vt viderunt principes cur-* 32
ruum Ioſaphat regem Iuda, et ipſi dixerũt, Ap-
paret rex Iſrael iſte; & circundauerunt eum ad
pugnandum: & exclamauit Ioſaphat.

* *Et factum vt viderunt principes curruũ* 33
quòd non eſt rex Iſrael iſte, & reuerſi ſunt ab
eo.

* *Et tetendit vnus arcum ſuum ſimpliciter,* 34
& percuſſit regem Iſrael inter pulmonẽ & in-
ter pectus: & dixit rex aurigæ ſuo, Verte ma-
num tuam & educ me de prælio, quia vulne-
ratus ſum.

22 * καὶ εἶπεν, ἐξελεύσομαι καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς
ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ἀπατήσεις, καί γε δυνήσῃ, ἔξελθε καὶ ποίησον οὕτως.

23 * καὶ νῦν ἰδοὺ δέδωκε κύριος πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν σου τούτων, καὶ κύριος ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά.

24 * καὶ προσῆλθε σεδεκίας υἱὸς χαναάν, καὶ ἐπάταξε τὸν μιχαίαν ἐπὶ τὴν σιαγόνα· καὶ εἶπεν, ποῖον πνεῦμα κυρίου ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τοῦ λαλῆσαι ἐν σοί;

25 * καὶ εἶπε μιχαίας, ἰδοὺ σὺ ὄψει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν εἰσελεύσῃ εἰς ταμιεῖον ἐκ ταμιείου τοῦ κρυβῆναι.

26 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, λάβετε τὸν μιχαίαν, καὶ ἀποστρέψατε αὐτὸν πρὸς ἀμὼν τὸν ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ πρὸς ἰωὰς υἱὸν τοῦ βασιλέως.

27 * καὶ εἴπον, οὕτως λέγει ὁ βασιλεύς, θέσθε αὐτὸν ἐν φυλακῇ, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον θλίψεως καὶ ὕδωρ θλίψεως ἕως τοῦ ἀποστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ.

28 * καὶ εἶπε μιχαίας, ἐὰν ἀποστρέφων ἀποστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐ λελάληκε κύριος ἐν ἐμοί· καὶ εἶπεν, ἀκουσάτω πᾶς ὁ λαός.

29 * καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα μετ' αὐτοῦ εἰς ραμὰθ γαλαάδ.

30 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, συγκαλύψομαι καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὰ ἱμάτιόν μου· καὶ συνεκαλύψατο ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον.

31 * καὶ ὁ βασιλεὺς συρίας ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσιν τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ τριάκοντα καὶ δύο, λέγων· μὴ συνάψητε πόλεμον πρὸς μικρὸν ἢ μέγαν, ἀλλ' ἢ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ μονώτατον.

32 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων τὸν ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, καὶ αὐτοὶ εἶπον, φαίνεται βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν τοῦ πολεμῆσαι· καὶ ἀνέκραξεν ἰωσαφάτ.

33 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων ὅτι οὐκ ἔστι βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἀπέστρεψαν ἀπ' αὐτοῦ.

34 * καὶ ἐνέτεινεν εἷς τὸ τόξον αὐτοῦ ἀφελῶς, καὶ ἐπάταξε τὸν βασιλέα ἰσραὴλ ἀνὰ μέσον τοῦ πνεύμονος καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ θώρακος· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἡνιόχῳ αὐτοῦ, ἀπόστρεψον τὴν χεῖρά σου καὶ ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι τετραυμάτισμαι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Et dixit, Exibo & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum mendacij qui ſunt illi: & dixit, Seduces, et etiam prævalebis: exi & fac tibi voluntatem tuam. [23] Et nunc ecce dedit Dominus ſpiritum mendacij in ore omnium prophetarum tuorum horum, & Dominus decreuit afferre ſuper te malum. [24] Et acceſſit Szidkiah filius Chenaghana, & percuſſit Michaiahu ſuper maxillam eius, & dixit, Quanam hora aſcendit ſpiritus prophetiæ Domini à me vt loqueretur tecum? [25] Et dixit Michaiahu, Ecce tu videbis die illo quo intrabis thalamum in medio thalamorum vt abſcondas te. [26] Et dixit rex Iſrael, Cape Michaiahu, & reduc eum ad Amon magiſtrum ciuitatis, & ad Ioas filium regis. [27] Et dices, Sic dixit rex, Ponite hunc in domo vnctorum, & cibate eum pane in affliction & aqua in oppreſſione, quoad veniam in pace. [28] Et dixit Michaiahu, Si redeundo redieris in pace, non eſt bene placitum à Domino in me: & dixit, Audite populi omnes.

[29] Et aſcendit rex Iſrael & Ioſaphat rex tribus domus Iehudah in Ramoth Gilghad. [30] Et dixit rex Iſrael ad Iehoſaphat, Ego mutabo me & intrabo in prœlium, & tu veſti veſtes tuas: & mutauit ſeſe rex Iſrael & intrauit in prœlium.

[31] Et rex Aram præcepit magiſtris curruum qui erant ſibi, triginta & duobus, dicendo, Ne ineatis prœlium cum paruo nec magno, niſi cum rege Iſrael ſolo. [32] Et fuit quando viderunt magiſtri curtuum Iehoſaphat, ipſi dixerunt, Verè rex Iſrael ipſe eſt, & declinauerũt contra illum, vt inirent prœlium: & clamauit Iehoſaphat. [33] Et fuit cùm vidiſſent magiſtri curruum, quòd non eſſet rex Iſrael, auerſi ſunt ab eo. [34] Et quidam contraxit arcum è regione ſui, & percuſſit regem Iſrael inter iuncturas loricæ: & dixit ad aurigam ſuum, Verte retro te & educ me de caſtris, nam malè affectus ſum.

35 * וַתַּעֲלֶה הַמִּלְחָמָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהַמֶּלֶךְ הָיָה
מָעֳמָד בַּמֶּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם וַיָּמָת בָּעֶרֶב וַיָּצֹק דַּם־
הַמַּכָּה אֶל־חֵיק הָרָכֶב׃
36 * וַיַּעֲבֹר הָרִנָּה בַּמַּחֲנֶה כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ לֵאמֹר
אִישׁ אֶל־עִירוֹ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ׃
37 * וַיָּמָת הַמֶּלֶךְ וַיָּבוֹא שֹׁמְרוֹן וַיִּקְבְּרוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ
38 בְּשֹׁמְרוֹן׃ * וַיִּשְׁטֹף אֶת־הָרֶכֶב עַל בְּרֵכַת
שֹׁמְרוֹן וַיָּלֵקוּ הַכְּלָבִים אֶת־דָּמוֹ וְהַזֹּנוֹת רָחֲצוּ
כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֵּר׃
39 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אַחְאָב וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וּבֵית הַשֵּׁן
אֲשֶׁר בָּנָה וְכָל־הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנָה הֲלוֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
40 * וַיִּשְׁכַּב אַחְאָב עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ
41 בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ * וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אָסָא מָלַךְ עַל־
יְהוּדָה בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְאַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
42 * יְהוֹשָׁפָט בֶּן־שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה בְּמָלְכוֹ
וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ
עֲזוּבָה בַּת־שִׁלְחִי׃
43 * וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ אָסָא אָבִיו לֹא־סָר מִמֶּנּוּ
44 לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ * אַךְ הַבָּמוֹת לֹא־
סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃
45 * וַיְשָׁלֵם יְהוֹשָׁפָט עִם־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
46 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה
וַאֲשֶׁר נִלְחָם הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
47 * וְיֶתֶר הַקָּדֵשׁ אֲשֶׁר נִשְׁאַר בִּימֵי אָסָא אָבִיו בִּעֵר
מִן־הָאָרֶץ׃
48 * וּמֶלֶךְ אֵין בֶּאֱדוֹם נִצָּב מֶלֶךְ׃
49 * יְהוֹשָׁפָט עָשָׂה אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ לָלֶכֶת אוֹפִירָה
לָזָהָב וְלֹא הָלָךְ כִּי־נִשְׁבְּרָה אֳנִיּוֹת בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר׃

35 *Commiſſum eſt ergo prœliũ in die illa. Et rex ſtabat in curru ſuo cõtra Syrios. Et mortuus eſt veſperè. Fluebat autẽ ſan-
36 guis plagæ in ſinum currus. *Et prẽco in-
F ſonuit in vniuerſo exercitu antequàm Sol occumberet, dicens: Vnuſquiſq; reuerta-
37 tur in ciuitatẽ & in terrã ſuam. *Mortuus eſt autẽ rex & perlatus eſt in Samariã. ſe-
38 pelierũntq; regem in Samaria. *Et lauerunt currum eius in piſcina Samariæ, & linxerunt canes ſanguinẽ eius, & habenas lauerunt iuxta verbum Dñi quod locutus
39 fuerat. *Reliqua aũt ſermonum Achab & Sup.21.g
vniuerſa quæ fecit, & domus eburnea quã ædificauit, cunctarúmq; vrbium quas extruxit; nónne hæc ſcripta ſunt in libro
40 ſermonũ dierum regum Iſrael? *Dormiuit ergo Achab cum patribus ſuis, & regnauit Ochozias filius eius pro eo.
41 *Ioſaphat verò filius Aſa regnare cœperat ſuper Iudam anno quarto Achab
42 regis Iſrael. *Triginta quinque annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & viginti quinque annis regnauit in Ieruſalem. No
43 men matris eius Azuba filia Salai. *Et ambulauit in omni via Aſa patris ſui, & non declinauit ex ea. Fecítq; quod rectũ eſt in conſpectu Dñi, verumtamen excel-
44 ſa non abſtulit. *Adhuc enim populus ſacrificabat & adolebat incenſum in
45 excelſis. *Pacémque habuit Ioſaphat cum rege Iſrael.
46 *Reliqua autem verborum Ioſaphat, & opera eius quæ geſſit & prœlia, nónne
G hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iuda?
47 *Sed & reliquias effœminatorum qui remanſerant in diebus Aſa patris eius, ab-
48 ſtulit de terra. *Nec erat tunc rex conſtitutus in Edom.
49 *Rex verò Ioſaphat fecerat claſſes in mari, quæ nauigarent in Ophir propter aurum; & ire non potuerunt, quia confractæ ſunt in Aſion-gaber.

תרגום יונתן

35 וּסְלִיקוּ עָבְדֵי קְרָבָא בְּיוֹמָא הַהוּא וּמַלְכָּא הֲוָה מַתְקַף וְקָאִים בִּרְתִיכָא לְקֳבֵיל אֲנַשׁ אֲרָם וּמִית בְּרַמְשָׁא וְאִתְרַק דְּמָא דְּמַחוֹתָא
לְגוֹ רְתִיכָא׃ 36 וַאֲעִבְרוּ כָּרוֹז בְּמַשְׁרְיָתָא כְּמֵיעַל שִׁמְשָׁא לְמֵימַר גְּבַר לְקִרְוֵיהּ וּגְבַר לְאַרְעֵיהּ׃ 37 וּמִית מַלְכָּא וַאֲתָא לְשֹׁמְרוֹן
וְקָבְרוּ יָת מַלְכָּא בְּשֹׁמְרוֹן׃ 38 וּשְׁטַף יָת רְתִיכָא עַל בֵּרֵיכְתָא דְשֹׁמְרוֹן וְלִחְכוּ כַּלְבַיָּא יָת דְּמֵיהּ וְמָנֵי זוֹנָא שְׁטַפוּ כְּפִתְגָמָא דַיְיָ דְּמַלִּיל׃
39 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי אַחְאָב וְכָל דַּעֲבַד וּבֵית שִׁינָא דְּפִיל דְּבְנָא וְכָל קִרְוַיָּא דִּבְנָא הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סִפַּר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
40 וּשְׁכִיב אַחְאָב עִם אֲבָהָתֹהִי וּמְלַךְ אֲחַזְיָהוּ בְּרֵיהּ תְּחוֹתֹהִי׃
41 וִיהוֹשָׁפָט בַּר אָסָא מְלַךְ עַל דְּבֵית יְהוּדָה בְּשְׁנַת אַרְבַּע לְאַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל׃ 42 יְהוֹשָׁפָט בַּר תְּלָתִין וְחַמֵשׁ שְׁנִין כַּד מְלַךְ
וְעֶשְׂרִין וְחַמֵשׁ שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ עֲזוּבָה בַּת שִׁלְחִי׃ 43 וַאֲזַל בְּכָל אוֹרַח אָסָא אֲבוּהִי לָא סְטָא מִינֵיהּ לְמֶעְבַּד
דְּתַקֵּן קֳדָם יְיָ׃ 44 לְחוֹד בָּמָתָא לָא עֲתָרָא עוֹד כְּעַן עַמָּא מְרַבְּחִין וּמַסְּקִין בְּסִמְיָן עַל בָּמָתָא׃ 45 וְאַשְׁלִים יְהוֹשָׁפָט עִם מַלְכָּא
דְיִשְׂרָאֵל׃ 46 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יְהוֹשָׁפָט וְגִבְרָוָתֵיהּ דַּעֲבַד וּדְאַגִיחַ הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סִפַּר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי דְּבֵית יְהוּדָה׃
47 וּשְׁאַר נַפָּקַת בָּרָא דְּאִישְׁתְּאַר בְּיוֹמֵי אָסָא אֲבוּהִי פְּלֵי מִן אַרְעָא׃
48 וּמַלְכָּא לֵית בֶּאֱדוֹם מְמַנָּא אֱלָהֵין אִיסְטַרְטִיגָּא מַלְכָּא׃
49 יְהוֹשָׁפָט עֲבַד מְפִינָת אַפְּרִיקָה לְמֵיזַל לְאוֹפִיר לְאַיְתָאָה דַּהֲבָא וְלָא אֲזַל אֲרֵי אִיתְבַּרָא סְפִינָתָא בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר׃

35 ‡ Et retrouersum est prælium in die illa, & rex erat stans in curru ex aduerso Syriæ à manè vsque ad vesperam, & egrediebatur sanguis plagæ stragis in sinum currus, & mortuus est rex vesperi.

36 ‡ Et stetit exercitus præco in castris occidente Sole, & dixit, Vnusquisque in suam ciuitatem, & vnusquisque in suam hæreditatem.

37 ‡ Quia mortuus est rex; & venerunt in Samariam, & sepelierunt regem Achaab in Samaria.

38 ‡ Et lauerunt sanguinem à curru in fonte Samariæ, & linxerunt canes sanguinem, & meretrices lotæ sunt in sanguine eius iuxta verbum Domini, quod locutus fuit.

39 ‡ Et reliqua sermonum Achaab, & vniuersa quæ fecit, & domum eburneam quam ædificauit, & cunctas vrbes quas fecit, nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?

40 ‡ Et dormiuit Achaab cum patribus suis, & regnauit Ochozias filius eius pro eo.

41 ‡ Et Iosaphat filius Asa regnauit in Juda, in anno quarto Achaab regis Israel.

42 ‡ Et Iosaphat erat quadraginta & quinque annorũ cùm regnaret ipse; & viginti & quinque annos regnauit in Hierusalem, & nomen matri eius Azuba filia Salai.

43 ‡ Et ambulauit in omni via Asa patris eius, non declinauit ab ea, vt faceret rectum in oculis Domini:

44 ‡ Verumtamen de excelsis non abstulit. adhuc populus sacrificabat, & adolebant in excelsis.

45 ‡ Et pacem habuit Iosaphat cum rege Israel.

46 ‡ Et reliqua verborum Iosaphat & prælia eius quæ fecit, nonne hæc scripta in libro verborum dierum regum Juda?

47 ‡ Et reliquos iniciatorũ, qui remanserant in diebus Asa patris eius, abstulit de terra.

48 ‡ Et rex non erat constitutus in Idumæa.

49 ‡ Et Iosaphat fecit naues maris vt irent in Ophir propter aurum; & non ibant, quia confractæ sunt naues in Gesion Gaber.

35 ‡ καὶ ἐτροπώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἰωὶ ἐστήκως ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξ ἐναντίας συρίας ἀπὸ πρωὶ ἕως ἑσπέρας· καὶ ἐξεπορεύετο τὸ αἷμα ἐκ τῆς πληγῆς τετρωμένου εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἅρματος, καὶ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς ἑσπέρας.

36 ‡ καὶ ἔστη ὁ στρατοκήρυξ ἐν τῇ παρεμβολῇ διεύθυνσις ἥλιου, καὶ εἶπεν, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, καὶ ἕκαστος
37 εἰς τὴν ἑαυτοῦ κληρονομίαν. ‡ ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς· καὶ ἦλθον εἰς σαμαρείαν, καὶ ἔθαψαν τὸν βασιλέα
38 ἀχαὰβ εἰς σαμαρείαν. ‡ καὶ ἀπενίψαντο τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ ἅρματος ἐπὶ τὴν κρήνην σαμαρείας· καὶ ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα, καὶ αἱ πόρναι ἐλούσαντο ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν.

39 ‡ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀχαὰβ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ οἶκον ἐλεφάντινον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ πάσας τὰς πόλεις ἃς ἐποίησε, οὐχ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;

40 ‡ καὶ ἐκοιμήθη ἀχαὰβ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

41 ‡ καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀσὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδα ἐν ἔτει τῷ τετάρτῳ τοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραήλ.

42 ‡ καὶ ἰωσαφὰτ υἱῶν τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀζουβὰ θυγάτηρ σαλαΐ.

43 ‡ καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· οὐκ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῆς, τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλ-
44 μοῖς κυρίου· ‡ πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν. ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς.

45 ‡ καὶ εἰρήνευσεν ἰωσαφὰτ μετὰ βασιλέως ἰσραήλ.

46 ‡ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωσαφὰτ καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βίβλῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

47 ‡ καὶ τὸν λοιπὸν τῶν τετελεσμένων τῶν καταλελειμμένων ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ
48 τῆς γῆς. ‡ καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐστηκὼς ἐν ἰδουμαίᾳ.

49 ‡ καὶ ἰωσαφὰτ ἐποίησε νῆας θαρσεὶς τοῦ πορεύεσθαι εἰς ὀφὶρ ἕνεκεν τοῦ χρυσίου· καὶ οὐκ ἐπορεύοντο, ὅτι συνετρίβησαν αἱ νῆες ἐν γασιὼν γάβερ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Et ascenderunt belligeratores die illa, & rex roborabat se, & stabat in curru è regione virorum Aram, & mortuus est vesperi, & effundebatur sanguis percussionis intra currum. 36 Et transire fecerunt præconem per castra occumbente Sole, dicendo: Vnusquisque ad vrbem suam, & vnusquisque in terram suam. 37 Et mortuus est rex, & venit in Somron: & sepelierunt regem in Somron.

38 Et lauit *quispiam* currum iuxta piscinam Somron, & linxerunt canes sanguinem eius; & vasa armorum lauerunt, iuxta verbum Domini quod locutus fuerat. 39 Et reliquum verborum Ahhab & omnia quæ fecit, & domus eburnea quam ædificauit, nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel?

40 Et cubuit Ahhab cum patribus suis, & regnauit Ahhaziah filius eius pro eo. 41 Et Iehosaphat filius Azza regnauit super *populum* domus Iehudah anno quarto Ahhab regis Israel. 42 Iehosaphat erat filius triginta quinque annorum quando regnauit; & viginti & quinque annis regnauit in Ierusalem, & nomen matris eius erat Ghazubah filia Silhhi.

43 Et ambulauit in omni via Azza patris sui; non declinauit ab ea faciendo quod rectum erat ante Dominum.

44 Verumtamen excelsa non recesserunt: adhuc vsque populus sacrificabat & adolebat aromata super excelsa.

45 Et pacem fecit Iehosaphat cum rege Israel. 46 Et reliquum verborum Iehosaphat, & fortitudines eius quas fecit, et quomodo inijt prælium, nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah?

47 Et reliquum scortorum quod relictum fuerat in diebus Azza patris sui, extirpauit de terra.

48 Et rex non erat in Edom præpositus nisi antesignanus regis. 49 Iehosaphat fecit naues Aphrikah, eundi causa in Ophir, vt deferret aurum: & non iuit; quia fractæ sunt naues in Gheszion Gabet.

50 * אָז אָמַר אֲחַזְיָהוּ בֶן־אַחְאָב אֶל־יְהוֹשָׁפָט יֵלְכוּ
עֲבָדַי עִם־עֲבָדֶיךָ בָּאֳנִיּוֹת וְלֹא אָבָה יְהוֹשָׁפָט׃

51 * וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו
בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

52 * אֲחַזְיָהוּ בֶן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן
בִּשְׁנַת שְׁבַע עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל שְׁנָתָיִם׃

53 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אָבִיו
וּבְדֶרֶךְ אִמּוֹ וּבְדֶרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא
אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

54 * וַיַּעֲבֹד אֶת־הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחוּ־לוֹ וַיַּכְעֵס אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה אָבִיו׃

50 * Tunc ait Ochozias filius Achab ad Ioſaphat: Vadant ſerui mei cum ſeruis tuis in nauibus. Et noluit Ioſaphat.

51 * Dormiuítq; Ioſaphat cũ patribus ſuis, & ſepultus eſt cum eis in ciuitate Dauid patris ſui, regnauítque Ioram filius eius pro eo.

52 * Ochozias autem filius Achab regnare cœperat ſuper Iſrael in Samaria, anno ſeptimo decimo Ioſaphat regis Iuda, regnauítque ſuper Iſrael duobus annis.

53 * Et fecit malum in conſpectu Domini, & ambulauit in via patris ſui & matris ſuæ, & in via Hieroboam filij Nabath qui peccare fecit Iſrael.

54 * Seruiuit quoq; Baal, & adorauit eum, & irritauit Dominum Deum Iſrael, iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

תרגום יונתן

50 בְּכֵן אֲמַר אֲחַזְיָהוּ בַּר אַחְאָב לִיהוֹשָׁפָט יֵיזְלוּן עַבְדַי עִם עַבְדָךְ בִּסְפִינָתָא וְלָא אֲבָה יְהוֹשָׁפָט׃ 51 וּשְׁכִיב יְהוֹשָׁפָט עִם
אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר עִם אֲבָהָתוֹהִי בְּקִרְתָּא דְּדָוִד אֲבוּהִי וּמְלַךְ יְהוֹרָם בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 52 אֲחַזְיָהוּ בַּר אַחְאָב מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן
בִּשְׁנַת שְׁבַע עֶשְׂרֵי לִיהוֹשָׁפָט מַלְכָּא דִּיהוּדָה וּמְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל תַּרְתֵּין שְׁנִין׃
53 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וַאֲזַל בְּאוֹרַח אֲבוּהִי וּבְאוֹרַח אִמֵּיהּ וּבְאוֹרַח יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּאַחֵיב יַת יִשְׂרָאֵל׃
54 וּפְלַח יַת בַּעְלָא וּסְגִיד לֵיהּ וְאַרְגִּיז קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל כְּכֹל דַּעֲבַד אֲבוּהִי׃

תם ספר מלכים א

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

נ א מ

Tunc ait Ochozias filius Achaab ad Josaphat, Vadant serui mei cum seruis tuis: & non voluit Josaphat.

Et dormiuit Josaphat cum patribus suis, & sepultus est apud patres suos in ciuitate Dauid patris sui; & regnauit Joram filius eius pro eo.

Et Ochozias filius Achaab regnauit super Israel in Samaria, in anno septimo decimo Josaphat regis Juda Ochozias filius Achaab regnauit super Israel in Samaria duobus annis.

Et fecit malum in conspectu Domini, & ambulauit in via Achaab patris tui, & in via Jezabel matris eius, & in peccatis domus Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel.

Et seruiuit Baalim & adorauit eos, & irritauit Dominum Deum Israel iuxta omnia quæ fecit pater eius.

50 τότε εἶπεν ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ πρὸς ἰωσαφάτ, πορευέσθωσαν οἱ δοῦλοί μου μετὰ τῶν δούλων σου· καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἰωσαφάτ.

51 καὶ ἐκοιμήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

52 καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ· ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ δύο ἔτη.

53 καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἀχαὰβ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν ὁδῷ ἰεζάβελ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις οἴκου ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ.

54 καὶ ἐδούλευσε τῇς βααλὶμ καὶ προσεκύνησεν αὐτῇς· καὶ παρώργισε κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

50 Tunc dixit Ahhaziahu filius Ahhab ad Iehosaphat, Eant serui mei cum seruis tuis in naui: & noluit Iehosaphat.

51 Et iacuit Iehosaphat cum patribus suis, & sepultus est cum patribus suis in vrbe Dauid patris sui, & regnauit Iehoram filius eius pro eo. 52 Ahhaziahu filius Ahhab regnauit super Israel in Somron anno decimo septimo Iehosaphat regis tribus domus Iehudah, & regnauit super Israel duobus annis. 53 Et fecit quod malum erat ante Dominum, & ambulauit in via patris sui, & in via matris suæ, & in via Iarabgham filij Nebat qui peccare fecit Israel. 54 Et coluit Baghala, & adorauit illum, & irritauit Dominum Deum Israel iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

FINIS I. REGVM.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

מלכים ב

א

1 וַיִּפְשַׁע מוֹאָב בְּיִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מוֹת
2 אַחְאָב׃ * וַיִּפֹּל אֲחַזְיָה בְעַד
הַשְּׁבָכָה בַּעֲלִיָּתוֹ אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן
וַיֵּחַל וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם לְכוּ דִרְשׁוּ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן אִם־
אֶחְיֶה מֵחֳלִי זֶה׃
3 * וּמַלְאַךְ יְהוָה דִּבֶּר אֶל־אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי קוּם
עֲלֵה לִקְרַאת מַלְאֲכֵי מֶלֶךְ־שֹׁמְרוֹן וְדַבֵּר אֲלֵהֶם
הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל אַתֶּם הֹלְכִים לִדְרֹשׁ
בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן׃
4 * וְלָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ
שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי מוֹת תָּמוּת וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּה׃
5 * וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מַדּוּעַ
זֶה שַׁבְתֶּם׃
6 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ עָלָה לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר
אֵלֵינוּ לְכוּ שׁוּבוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלָחַךְ אֶתְכֶם
וְדִבַּרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים
בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּה שֹׁלֵחַ לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי
עֶקְרוֹן לָכֵן הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה
כִּי־מוֹת תָּמוּת׃
7 * וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם מֶה מִשְׁפַּט הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלָה
לִקְרַאתְכֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵיכֶם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
8 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ בַּעַל שֵׂעָר וְאֵזוֹר עוֹר אָזוֹר
בְּמָתְנָיו וַיֹּאמֶר אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי הוּא׃
9 * וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שַׂר חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַל אֵלָיו
וְהִנֵּה יֹשֵׁב עַל־רֹאשׁ הָהָר וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ
הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ דִּבֶּר רֵדָה׃

REGVM II. Translat. B. Hieron. *Ochozias.*

LIBER SECVNDVS MELACHIM, ID EST, QVARTVS REGVM.

CAP. I.

1 RÆuaricatus est aũt Moab in Israel postquam mortuus est Achab. 2 * Cecidítq; Ochozias per cancellos cœnaculi sui quod habebat in Samaria, & ægrotauit. Misitq; nuncios, dicẽs ad eos, Ite consulite Beelzebub deum Accaron, vtrum viuere queam de infirmitate mea hac.

3 * Angelus autem Domini locutus est ad Heliam Thesbytem, dicens: Surge, ascende in occursum nunciorum regis Samariæ, & dices ad eos, Numquid non est Deus in Israel, vt eatis ad consulendum
4 Beelzebub Deum Accaron? * Quam ob rem hæc dicit Dominus, De lectulo super quem ascendisti non descendes, sed mor-
5 te morieris. Et abijt Helias. * Reuersíque sunt nuncij ad Ochoziam. qui dixit eis,
6 Quare reuersi estis? * At illi respondérũt ei, Vir occurrit nobis, & dixit ad nos, Ite, reuertimini ad regem qui misit vos, & dicetis ei, Hæc dicit Dominus: Num-
B quid quia non erat Deus in Israel, mittis vt consulatur Beelzebub deus Accaron? Idcircò de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris.

7 * Qui dixit eis, Cuius figuræ & habitus est vir ille qui occurrit vobis, & locutus est verba hæc?

8 * At illi dixerunt, Vir pilosus & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait, Helias Thesbytes est.

9 * Misitqúe ad eum quinquagenarium principem & quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum, sedentíque in vertice montis, ait: Homo Dei, rex præcepit vt descendas.

תרגום יונתן

א

1 וּמֹרְדָן מוֹאָבָאי בְּיִשְׂרָאֵל בָּתַר דְּמִית אַחְאָב׃ 2 וּנְפַל אֲחַזְיָה מִן סְרִיגְתָּא בְּעִילְּיְתֵיהּ דִּי בְשׁוֹמְרוֹן וְאִתְמָרַע וּשְׁלַח אְזַגְּדִין
וַאֲמַר לְהוֹן אֱזִילוּ חְבַעוּ בְּבַעַל זְבוּב טַעֲוַת עֶקְרוֹן אִם אִיחֵי מִמַּרְעִידִין׃ 3 וּמַלְאָכָא דַיְיָ מַלִּיל עִם אֵלִיָּהוּ
דְּמִחוֹשֶׁב קוּם סַק לְקַדְמוּת אְזַגְּדֵי מַלְכָּא דְשׁוֹמְרוֹן וְאִתְנַבֵּי לְהוֹן הֲלָא אֱלָהּ קַיָּם דְּשָׁכִינְתֵּיהּ שָׁרְיָא בְּיִשְׂרָאֵל אַתּוּן אָזְלִין לְמִתְבַּע בְּבַעַל זְבוּב
טַעֲוַת עֶקְרוֹן׃ 4 וּבְכֵן כִּדְנָן אֲמַר יְיָ עַרְסָא דְסְלֵיקְתָּא לְתַמָּן לָא תֵחוּת מִינָהּ אֲרֵי מָמֹת תְּמוּת וַאֲזַל אֵלִיָּהוּ׃
5 וְתָבוּ אְזַגְּדַיָּא לְוָתֵיהּ וַאֲמַר לְהוֹן מָה דֵּין תַּבְתּוּן׃
6 וַאֲמַרוּ לֵיהּ גְּבַר סְלֵיק לְקַדְמוּתָנָא וַאֲמַר לָנָא אֱזִילוּ תּוּבוּ לְוָת מַלְכָּא דְשְׁלַח יַתְכוֹן וּתְמַלְלוּן עִמֵּיהּ כִּדְנָן אֲמַר יְיָ הֲלָא אֱלָהּ קַיָּם
דְּשָׁכִינְתֵּיהּ שָׁרְיָא בְּיִשְׂרָאֵל אַתְּ שָׁלַח לְמִתְבַּע בְּבַעַל זְבוּב טַעֲוַת עֶקְרוֹן לְתַמָּן לָא תֵחוּת מִינָהּ אֲרֵי מָמֹת תְּמוּת׃
7 וּמַלִּיל עִמְּהוֹן מָה גִּימוֹסָא דְגַבְרָא דְסְלֵיק לְקַדְמוּתְכוֹן וּמַלִּיל עִמְּכוֹן יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין׃
8 וַאֲמַרוּ לֵיהּ גְּבַר בְּעַיל סַעֲרִין וְזַרְזָא דְמִשְׁכָּא אֲסִיר בְּחַרְצֵיהּ וַאֲמַר אֵלָיָה דְמִן תּוֹשָׁב הוּא׃
9 וּשְׁלַח לְוָתֵיהּ רַב חַמְשִׁין וְחַמְשִׁין דְּעִמֵּיהּ וּסְלֵיק לְוָתֵיהּ וְהוּא יָתֵיב עַל רֵישׁ טוּרָא וּמַלִּיל עִמֵּיהּ נְבִיָּא דַיְיָ מַלְכָּא מַלִּיל חוּת׃

REGNORVM IIII.

CAP. I.

ET *præuaricatus est Moab in* 1
Israel postquam mortuus est Achaab.

‡ *Et cecidit Ochozias per* 2
cancellos qui in cœnaculo suo quod in Samaria; & ægrotauit: & misit nuncios, & dixit ad eos, Abite & consulite per Baal muscam deum Accaron, si viuam de ægritudine mea hac: & abierunt ad consulendum.

‡ *Et angelus Dei locutus est ad Heliam Thesbytem, dicens: Surgens occurre nuncijs Ochoziæ regis Samariæ, et loquere ad eos, Si eò quòd non est Deus in Israel, vos itis ad consulendum per Baal muscam Deum Accaron?* 3

‡ *Quamobrem hæc dicit Dominus, Lectus super quem ascendisti super eum, non descendes ab eo; quia in eo morte morieris: & abijt Helias, & dixit ad eos.* 4

‡ *Et reuersi sunt nuncij ad eum. & dixit ad eos, Cur reuersi estis?* 5

‡ *Et dixerunt ad eum, Vir ascendit in occursum nostrum, & dixit ad nos, Ite, reuertimini ad regem qui misit vos, & dicite ei, Hæc dicit Dominus, Si eò quòd non est Deus in Israel, vadis tu ad interrogandum in Baal muscam deum Accaron? idcircò lectus super quem ascendisti super eum, non descendes ab eo, quia morte morieris.* 6

‡ *Et dixit eis rex, Quod iudicium viri qui ascendit in occursum vobis, & qui locutus est ad vos verba hæc?* 7

‡ *Et dixerunt, Vir pilosus & zona pellicea accinctus lumbum suum: & dixit, Helias Thesbytes hic.* 8

‡ *Et mittit ad eum quinquagenarium principem & quinquaginta eius, & abierunt ad eum; ipse autem sedebat in vertice montis. & locutus est ad eum quinquagenarius princeps & dixit, Homo Dei, hæc dicit rex, Descende.* 9

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Δ'.

κεφαλ. α'.

ΚΑὶ ἠθέτησε μωὰβ ἐν ἰσραὴλ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀχαάβ.

1 ‡ καὶ ἔπεσεν ὀχοζίας διὰ τοῦ δικτυωτοῦ τοῦ ἐν τῷ ὑπερῴῳ αὐτοῦ τῷ ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἠρρώστησε, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, πορεύθητε καὶ ἐπερωτήσατε διὰ τοῦ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας μου ταύτης· καὶ ἐπορεύθησαν ἐπερωτῆσαι.

3 ‡ καὶ ἄγγελος θεοῦ ἐλάλησε πρὸς ἠλίαν τὸν θεσβύτην, λέγων· ἀνάστὰς ἀπάντησον τοῖς ἀγγέλοις ὀχοζίου βασιλέως σαμαρείας, καὶ λάλησον πρὸς αὐτούς, εἰ διὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν ἰσραὴλ, ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπερωτῆσαι διὰ τοῦ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών;

4 ‡ διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἡ κλίνη ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐπ' αὐτῆς, οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι ἐν αὐτῇ θανάτῳ ἀποθανῇ· καὶ ἐπορεύθη ἠλίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.

5 ‡ καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτόν· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, τί ὅτι ἐπεστρέψατε;

6 ‡ καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἀνὴρ ἀνέβη εἰς συναντησιν ἡμῖν, καὶ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, δεῦτε ἀποστράφητε πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς, καὶ εἴπατε αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος, εἰ διὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν ἰσραὴλ, πορεύῃ σὺ ἐκζητῆσαι ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών, διὰ τοῦτο ἡ κλίνη ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐπ' αὐτῆς, οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ.

7 ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τίς ἡ κρίσις τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀναβάντος εἰς συναντησιν ὑμῖν, καὶ λαλήσαντος πρὸς ὑμᾶς τοὺς λόγους τούτους;

8 ‡ καὶ εἶπον, ἀνὴρ δασὺς καὶ ζώνη δερματίνη περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, ἠλίας ὁ θεσβύτης οὗτος.

9 ‡ καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πεντηκόνταρχον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς αὐτόν· αὐτὸς δὲ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους· καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν ὁ πεντηκόνταρχος, καὶ εἶπεν, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, κατάβηθι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO,

B. ARIA MONTANO INTERPR.

CAPVT PRIMVM.

ET rebellauerunt Moabæi in Israel, postquam mortuus est Ahhab. [2] Et decidit Ahhaziah è cancellis in cœnaculum suum quod erat in Somron, & ægrotauit; misitque nuncios & dixit eis, Ite, interrogate Baghal-zebub Errorem Gheqron si viuam de ægritudine mea hac. [3] Et angelus Domini locutus est cum Eliah qui erat ex Thosab, Surge ascende in occursum nunciorum regis Somron, & vaticinare illis: Nónne Deus viuit cuius maiestas manet in Israel; vt eatis interrogare Baghal-zebub idôlum Gheqron? [4] Et idcirco sic dixit Dominus, De lecto, in quem ascendisti, non descendes, quia moriendo morieris. & abijt Eliah. [5] Et redierunt nuncij ad illum. & dixit eis, Quare redijstis? [6] Et dixerunt ei, Vir ascendit in occursum nostrum, & dixit nobis, Ite, redite ad regem qui misit vos, & loquimini cum illo, Sic dixit Dominus, Nónne Deus viuit cuius maiestas manet in Israel, vt miseris interrogare Baghal-zebub Errorem Gheqron? idcircò de lecto in quem ascendisti nõ descendes, quia moriendo morieris. [7] Et locutus est cum illis, Quæ est dispositio viri qui ascendit in occursum vestrum, & locutus est vobiscum verba hæc? [8] Et dixerunt ei, Vir præditus capillis, & cinctorio pelliceo alligatus lumbos suos. Et dixit, Eliah qui est ex Thosab, ipse est. [9] Et misit ad eum magistrum quinquagenarium, & quinquaginta, qui erant cum illo; & ascendit ad illum: & ipse sedebat super caput montis, & locutus est cum illo propheta Domini, Rex locutus est, Descende.

10 * וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ וַיְדַבֵּר אֶל־שַׂר הַחֲמִשִּׁים וְאִם־
אִישׁ אֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל
אֹתְךָ וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל
אֹתוֹ וְאֶת־חֲמִשָּׁיו׃

11 * וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שַׂר־חֲמִשִּׁים אַחֵר
וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַן וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים כֹּה־
אָמַר הַמֶּלֶךְ מְהֵרָה רְדָה׃

12 * וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אִם־אִישׁ הָאֱלֹהִים
אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֹתְךָ וְאֶת־
חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד אֵשׁ־אֱלֹהִים מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל
אֹתוֹ וְאֶת־חֲמִשָּׁיו׃

13 * וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח שַׂר־חֲמִשִּׁים שְׁלִשִׁים וַחֲמִשָּׁיו
וַיַּעַל וַיָּבֹא שַׂר־הַחֲמִשִּׁים הַשְּׁלִישִׁי וַיִּכְרַע עַל־
בִּרְכָּיו לִנֶגֶד אֵלִיָּהוּ וַיִּתְחַנֶּן אֵלָיו וַיְדַבֵּר אֵלָיו
אִישׁ הָאֱלֹהִים תִּיקַר־נָא נַפְשִׁי וְנֶפֶשׁ עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה
חֲמִשִּׁים בְּעֵינֶיךָ׃

14 * הִנֵּה יָרְדָה אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֶת־שְׁנֵי
שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים הָרִאשֹׁנִים וְאֶת־חֲמִשֵּׁיהֶם וְעַתָּה
תִּיקַר נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ׃

15 * וַיְדַבֵּר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ רֵד אוֹתוֹ אַל־
תִּירָא מִפָּנָיו וַיָּקָם וַיֵּרֶד אוֹתוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ׃

16 * וַיְדַבֵּר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה יַעַן אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ
מַלְאָכִים לִדְרשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן הֲמִבְלִי
אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל לִדְרשׁ בִּדְבָרוֹ לָכֵן הַמִּטָּה
אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת תָּמוּת׃

17 * וַיָּמָת כִּדְבַר־יְהוָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלִיָּהוּ וַיִּמְלֹךְ
יְהוֹרָם תַּחְתָּיו בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לִיהוֹרָם בֶּן־יְהוֹשָׁפָט
מֶלֶךְ יְהוּדָה כִּי לֹא־הָיָה לוֹ בֵן׃

18 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲחַזְיָהוּ אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵמָּה
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

10 *Reſpondénſq; Helias, dixit quinquagenario, Si homo Dei ſum, deſcēdat ignis de cælo, & deuoret te & quinquaginta
C tuos. Deſcendit ergo ignis de cælo, & deuorauit eum & quinquaginta qui erant cum eo.

11 *Rurſúmque miſit ad eum principem quinquagenarium alterum, & quinquaginta cum eo. Qui locutus eſt illi: Homo Dei; hæc dicit rex, Feſtina, deſcende.

12 *Reſpōdens Helias, ait: Si homo Dei ego ſum, deſcendat ignis de cęlo & deuoret te & quinquaginta tuos. Deſcendit ergo ignis de cælo, & deuorauit illum & quinquaginta eius.

13 *Iterum miſit principem quinquagenarium tertium, & quinquaginta qui erant cum eo. Qui cùm veniſſet, curuauit genua contra Heliam, & precatus eſt eū: & ait, Homo Dei noli deſpicere animam meam, & animas ſeruorum tuorum qui mecum ſunt.

14 *Ecce deſcendit ignis de cęlo, & deuorauit duos principes quinquagenarios primos & quinquagenos qui cū eis erāt. Sed nunc, obſecro, vt miſererearis animæ
15 meæ. *Locutus eſt autem angelus Domini ad Heliam, dicens: Deſcende cum
D eo. ne timeas. Surrexit igitur & deſcendit cum eo ad regem.

16 *Et locutus eſt ei, Hęc dicit Dominus, Quia miſiſti nūcios ad conſulendū Beelzebub Deum Accaron, quaſi non eſſet Deus in Iſrael à quo poſſes interrogare ſermonem, ideo de lectulo ſuper quem aſcendiſti non deſcendes, ſed morte mo-
17 rieris. *Mortuus eſt autem iuxta ſermonem Domini quem locutus eſt Helias, & regnauit Ioram frater eius pro eo, anno ſecundo Ioram filij Ioſaphat regis Iudæ. non enim habebat filium.

18 *Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ operatus eſt, nónne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iſrael?

תרגום יונתן

10 וַאֲתִיב אֵלִיָּה וּמַלֵּיל עִם רַב חַמְשִׁין וְאִם נְבִיָּא דַיְיָ אֲנָא תֵּחוּת אֶשְׁתָּא מִן שְׁמַיָּא וְתֵיכוֹל יָתָךְ וְיָת חַמְשִׁין דְּעַמָּךְ וְנָחַתַּ אֶשְׁתָּא מִן קֳדָם
יְיָ מִן שְׁמַיָּא וַאֲכָלַת יָתֵיהּ וְיָת חַמְשִׁין דְּעִמֵּיהּ׃ 11 וְתָב וּשְׁלַח לְוָתֵיהּ רַב חַמְשִׁין אָחֳרָנָא וְחַמְשִׁין דְּעִמֵּיהּ וַאֲתֵב וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ נְבִיָּא דַיְיָ
כְּרַנָּן אֲמַר מַלְכָּא אוּחִי חוּת׃ 12 וַאֲתִיב אֵלִיָּהוּ וַאֲמַר לֵיהּ אִם נְבִיָּא דַיְיָ אֲנָא תֵּחוּת אֶשְׁתָּא מִן שְׁמַיָּא וְתֵיכוֹל יָתָךְ וְיָת חַמְשִׁין דְּעַמָּךְ
וְנָחַתַּ אֶשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ מִן שְׁמַיָּא וַאֲכָלַת יָתֵיהּ וְיָת חַמְשִׁין דְּעִמֵּיהּ׃ 13 וְתָב וּשְׁלַח רַב חַמְשִׁין תְּלִיתָאָה וְחַמְשִׁין דְּעִמֵּיהּ וְסָלִיק וַאֲתָא
רַב חַמְשִׁין תְּלִיתָאָה וְכָרַע עַל בִּרְכּוֹהִי לְקֳבֵיל אֵלִיָּה וּבְעָא מִנֵּיהּ וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ נְבִיָּא דַיְיָ תֵּיקַר כְּעַן נַפְשִׁי וְנֶפֶשׁ דְּעַבְדָּךְ אִילֵּין חַמְשִׁין בְּעֵינָךְ׃
14 הָא נָחַתַּ אֶשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכָלַת יָת תְּרֵין רַבָּנֵי חַמְשִׁין קַדְמָאֵי וְיָת חַמְשִׁיהוֹן וּכְעַן תֵּיקַר נַפְשִׁי בְּעֵינָךְ׃
15 וּמַלֵּיל מַלְאָכָא דַיְיָ עִם אֵלִיָּהוּ חוּת עִמֵּיהּ לָא תִדְחַל מִן קֳדָמוֹהִי וְקָם וּנְחַת עִמֵּיהּ לְוָת מַלְכָּא׃
16 וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ חֲלַף דִּשְׁלַחְתָּ אִיזְגַדִּין לְמִשְׁאַל בְּבַעַל זְבוּב טַעֲוַת עֶקְרוֹן הֲלָא אֱלָהּ קַיָּם דְּשָׁכִינְתֵּיהּ שָׁרְיָא בְּיִשְׂרָאֵל
לְמִשְׁאַל בְּפִתְגָמֵיהּ בְּכֵן עַרְסָא דְסַלֵּיקְתָּא לְתַמָּן לָא תֵחוּת מִנֵּיהּ אֱרֵי מָסָת תְּמוּת׃
17 וּמִית כְּפִתְגָמָא דַיְיָ דְּמַלֵּיל לְאֵלִיָּהוּ וּמַלְכָּ יְהוֹרָם תְּחוֹתוֹהִי בִּשְׁנַת תְּרֵין לִיהוֹרָם בַּר יְהוֹשָׁפָט מַלְכָּ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה אֲרֵי לָא
הֲוָה לֵיהּ בַּר׃
18 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי אַחַזְיָה דַּעֲבַד הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סְפַר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

Et respondit Helias & dixit ad quinquagenarium principem, Si homo Dei sum ego, descendet ignis de cælo & deuorabit te & quinquaginta tuos. & descendit ignis de cælo & deuorauit eum & quinquaginta eius.

10 καὶ ἀπεκρίθη ἠλίας & εἶπε πρὸς τὸν πεντηκόνταρχον, εἰ ἄνθρωπος θεοῦ εἰμὶ ἐγώ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ & καταφάγεταί σε & τοὺς πεντήκοντά σου· & κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, & κατέφαγεν αὐτὸν & τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ.

Et adijciens rex misit ad eum principem quinquagenarium alterum & quinquaginta eius; & ascēdit quinquagenarius princeps, & locutus est ad eum, et dixit: Homo Dei, hæc dicit rex, Cito descende.

11 καὶ προσθεὶς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πεντηκόνταρχον ἕτερον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ· & ἀνέβη ὁ πεντηκόνταρχος καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν, ἄνθρωπε θεοῦ τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, ταχέως κατάβηθι.

Et respondit Helias & dixit ad eum, Si homo Dei sum ego, descendet ignis de cælo & deuorabit te & quinquaginta tuos. & descendit ignis de cælo & deuorauit illum & quinquaginta eius.

12 καὶ ἀπεκρίθη ἠλίας & εἶπε πρὸς αὐτόν, εἰ ἄνθρωπος θεοῦ εἰμὶ ἐγώ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ & καταφάγεταί σε & τοὺς πεντήκοντά σου· & κατέβη πῦρ ἐκ θεοῦ & κατέφαγεν αὐτὸν & τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ.

Et addens rex rursum misit quinquagenarium principem tertium & quinquaginta eius; & venit quinquagenarius princeps tertius, & curuauit in genua sua contra Heliam, & precatus est eum, & locutus est ad eum, dicens: Homo Dei, honoretur iam anima mea, et animæ seruorum tuorum quinquaginta in oculis tuis.

13 καὶ προσθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔτι ἀπέστειλε πεντηκόνταρχον τρίτον & τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ· καὶ ἦλθεν ὁ πεντηκόνταρχος ὁ τρίτος, & ἔκαμψεν ὀπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ ἀπέναντι θεοῦ ἠλίου, & ἐδεήθη αὐτοῦ, & ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν, λέγων· ἄνθρωπε θεοῦ, ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχή μου καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν δούλων σου τῶν πεντήκοντα ἐν ὀφθαλμοῖς σου.

Ecce enim descendit ignis de cælo & deuorauit duos quinquagenarios principes primos & vniuscuiusque quinquaginta, & nunc honoretur iam anima seruorum tuorum in oculis tuis.

14 ἰδοὺ γὰρ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε τοὺς δύο πεντηκοντάρχους τοὺς πρώτους, & ἑκάστου τοὺς πεντήκοντα, καὶ νῦν ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχὴ τῶν δούλων σου ἐν ὀφθαλμοῖς σου.

Et locutus est angelus Domini ad Heliam, dicens: Descende cum eo, ne timeas à facie eorum: & surgens descendit Helias, & abijt cum eis ad regem.

15 καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς ἠλίαν, λέγων· καταβήθι μετ' αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· & ἀναστὰς κατέβη ἠλίας, & ἐπορεύθη μετ' αὐτῶν πρὸς τὸν βασιλέα.

Et locutus est ad eum, Hæc dicit Dominus, Eò quòd misisti nuncios ad consulēdum in Baal muscam Deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel vt interrogares sermonem eius; ideo lectus super quem ascendisti super eum, non descendes ab eo, quia morte morieris.

16 καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν ἀπέστειλας ἀγγέλους ἐπερωτῆσαι ἐν τῷ Βααλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρὼν ὡσεὶ μὴ ἦν θεὸς ἐν Ισραὴλ τοῦ ἐπερωτῆσαι τὸν λόγον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἡ κλίνη ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐπ' αὐτῆς οὐ καταβήσῃ ἀπ' αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ.

Et mortuus est iuxta sermonem Domini, quem locutus est Helias; & regnauit Ioram frater Ochoziæ pro eo, quia non erat ei filius in anno secundo Joram filij Josaphat regis Judæ.

17 & ἀπέθανεν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἠλίας· καὶ ἐβασίλευσεν Ιωραμ ὁ ἀδελφὸς Οχοζίου ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ υἱὸς ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ Ιωραμ υἱοῦ Ιωσαφὰτ βασιλέως Ιούδα.

Et reliqua verborum Ochoziæ & omnia quæ fecit; nonne scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?

18 καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Οχοζίου & πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ισραήλ;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et respondit Eliah, & locutus est cum magistro quinquagenorum, Et si propheta Domini sum, descendat ignis de cælo, & deuoret te & quinquaginta qui sunt tecum; & descendit ignis à Domino de cælo, & deuorauit illum & quinquaginta qui erant cum illo.

[11] Et rursum misit ad illum magistrum quinquagenorum alterum, & quinquaginta qui erant cum eo; & respondit & locutus est cum illo, Propheta Domini, sic dixit rex, Festina, descende. [12] Et respondit Eliah & dixit ei, Si propheta Domini sum, descendat ignis de cælo & deuoret te & quinquaginta qui tecum sunt. tunc descendit ignis à Domino de cælo, & deuorauit illum & quinquaginta qui erant cum eo. [13] Et rursum misit magistrum quinquagenorum tertium & quinquaginta qui erant cum eo, & ascendit & venit magister quinquagenorum tertius, & incurauit se super genua sua coram Eliah, & precatus est eum & locutus est cum illo, Propheta Domini, pretiosa sit quæso anima mea, & anima seruorum tuorum horum quinquaginta in oculis tuis.

[14] Ecce descendit ignis à Domino & deuorauit duos magistros quinquagenorum priores & quinquaginta qui erant cum illis, & nunc preciosa sit anima mea in oculis tuis. [15] Et locutus est angelus Domini cum Eliah, Descende cum eo, ne timeas eum. & surrexit & descendit cum illo ad regem. [16] Et locutus est cum eo, Sic dixit Dominus, Eò quòd misisti nuncios vt interrogares Baghal Zebub idôlum Gheqron, nónne Deus viuit, cuius maiestas manet in Israel, vt interrogares verbum eius? idcircò de lecto, in quem ascendisti, non descendes; quia moriendo morieris. [17] Et mortuus est iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat ad Eliahu; & regnauit Iehoram pro eo, anno secundo Iehoram filij Iehosaphat regis tribus domus Iehudah, quia non erat illi filius. [18] Et reliquum verborum Ahhaziah quæ fecit, nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel?

ב

1 * וַיְהִי בְּהַעֲלוֹת יְהוָה אֶת־אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה
הַשָּׁמַיִם וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע מִן־הַגִּלְגָּל׃

2 * וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ אֶל־אֱלִישָׁע שֵׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה
שְׁלָחַנִי עַד־בֵּית־אֵל וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי־יְהוָה וְחֵי־
נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָ וַיֵּרְדוּ בֵּית־אֵל׃

3 * וַיֵּצְאוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בֵּית־אֵל אֶל־אֱלִישָׁע
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ אֶת־אֲדֹנֶיךָ
מֵעַל רֹאשֶׁךָ וַיֹּאמֶר גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי הַחֲשׁוּ׃

4 * וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ אֱלִישָׁע שֵׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה
שְׁלָחַנִי יְרִיחוֹ וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־
אֶעֱזָבֶךָ וַיָּבֹאוּ יְרִיחוֹ׃

5 * וַיִּגְּשׁוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בִּירִיחוֹ אֶל־אֱלִישָׁע
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ אֶת־אֲדֹנֶיךָ
מֵעַל רֹאשֶׁךָ וַיֹּאמֶר גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי הַחֲשׁוּ׃

6 * וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ שֵׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה שְׁלָחַנִי
הַיַּרְדֵּנָה וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָ
וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם׃

7 * וַחֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים הָלְכוּ וַיַּעַמְדוּ
מִנֶּגֶד מֵרָחוֹק וּשְׁנֵיהֶם עָמְדוּ עַל־הַיַּרְדֵּן׃

8 * וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ אֶת־אַדַּרְתּוֹ וַיִּגְלֹם וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם
וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וְהֵנָּה וַיַּעַבְרוּ שְׁנֵיהֶם בֶּחָרָבָה׃

9 * וַיְהִי כְּעָבְרָם וְאֵלִיָּהוּ אָמַר אֶל־אֱלִישָׁע שְׁאַל
מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ בְּטֶרֶם אֶלָּקַח מֵעִמָּךְ וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע
וִיהִי־נָא פִּי־שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי׃

10 * וַיֹּאמֶר הִקְשִׁיתָ לִשְׁאוֹל אִם־תִּרְאֶה אֹתִי לֻקָּח
מֵאִתְּךָ יְהִי־לְךָ כֵּן וְאִם־אַיִן לֹא־יִהְיֶה׃

11 * וַיְהִי הֵמָּה הֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה רֶכֶב־
אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ וַיַּפְרִדוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ
בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם׃

CAP. II.

1 FActum est autē cùm leuare vellet Dñs
A Heliam per turbinē in cælum, ibāt He
2 lias & Heliſæus de Galgalis. * Dixítque
Helias ad Heliſæum, Sede hîc, quia Dñs
miſit me vſq; in Bethel. Cui ait Heliſæus,
Viuit Dñs, & viuit anima tua, quia non
derelinquam te. Cúmque deſcendiſſet Be-
3 thel: * Egreſsi ſunt filij prophetarū qui
erant in Bethel ad Heliſæum, & dixerunt
ei, Nunquid noſti, quia hodie Dominus
tollet dominum tuum à te? Qui reſpon-
4 dit, Et ego noui, ſilete. *Dixit autem He
lias ad Heliſeum, Sede hîc quia Dñs miſit
me in Hiericho. Et ille ait, Viuit Dñs &
viuit anima tua, quia non derelinquā te.
5 * Cúmque veniſſent Hiericho, acceſſe-
runt filij prophetarum qui erant in Hie-
richo ad Heliſæum, & dixerunt ei: Nun-
quid noſti, quia Dominus hodie tollet
dominum tuum à te? Et ait, Et ego noui,
6 ſilete. * Dixit autē ei Helias, Sede hîc,
quia Dñs miſit me vſque ad Iordanem.
Qui ait, Viuit Dominus, & viuit anima
tua, quia non derelinquam te. Ierunt igi-
tur ambo pariter.
7 *Et quinquaginta viri de filijs prophe-
B tarum ſecuti ſunt eos. Qui & ſteterunt
è contra longè. Illi autem ambo ſtabant
8 ſuper Iordanem. *Tulítque Helias pal-
lium ſuum, & inuoluit illud, & percuſsit
aquas, quæ diuiſæ ſunt in vtramque par-
9 tem, & tranſierūt ambo per ſiccū. *Cúmq;
tranſiſſent, Helias dixit ad Heliſæum: Po-
ſtula quod vis, vt faciam tibi, antequam
tollar à te. Dixítq; Heliſæus, Obſecro vt
10 fiat in me duplex ſpiritus tuus. * Qui re-
ſpondit, Rem difficilem poſtulaſti. Atta-
men ſi videris me quando tollar à te, erit
quod petiſti. ſi autē non videris, non erit.
11 * Cúmque pergerent & incedentes ſer- Ecc.38.b
mocinarentur, ecce currus igneus & equi
ignei diuiſerunt vtrunque. Et aſcendit
Helias per turbinem in cælum.

תרגום יונתן

ב

1 וַהֲוָה בְּאַסָּקוּת יְיָ יָת אֵלִיָּהוּ בְּעֲלְעוּלָא לְצֵית שְׁמַיָּא וַאֲזַל אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע מִן גִּלְגָּלָא׃ 2 וַאֲמַר אֵלִיָּהוּ לֶאֱלִישָׁע תֵּיב כְּעַן הָכָא אֲרֵי
יְיָ שְׁלָחַנִי עַד בֵּיתְאֵל וַאֲמַר אֱלִישָׁע קַיָּם הוּא יְיָ וְחֵי נַפְשָׁךְ אִם אֶשְׁבְּקִינָךְ וּנְחָתוּ לְבֵיתְאֵל׃ 3 וּנְפָקוּ תַּלְמִידֵי נְבִיָּיא דִּי בְּבֵיתְאֵל
לְוָת אֱלִישָׁע וַאֲמָרוּ לֵיהּ הֲיָדַעְתָּא אֲרֵי יוֹמָא דֵּין יְיָ מְרִיבוֹנָךְ מִנָּךְ וַאֲמַר אַף אֲנָא יַדַּעְנָא שְׁתוֹקוּ׃ 4 וַאֲמַר לֵיהּ אֵלִיָּהוּ אֱלִישָׁע
תֵּיב כְּעַן הָכָא אֲרֵי יְיָ שְׁלָחַנִי לִירִיחוֹ וַאֲמַר קַיָּם הוּא יְיָ וְחֵי נַפְשָׁךְ אִם אֶשְׁבְּקִינָךְ וַאֲתוֹ לִירִיחוֹ׃ 5 וּקְרִיבוּ תַּלְמִידֵי נְבִיָּיא דִּבְירִיחוֹ
לְוָת אֱלִישָׁע וַאֲמָרוּ לֵיהּ הֲיָדַעְתָּא אֲרֵי יוֹמָא דֵּין יְיָ מְרִיבוֹנָךְ מִנָּךְ וַאֲמַר אַף אֲנָא יַדַּעְנָא שְׁתוֹקוּ׃ 6 וַאֲמַר לֵיהּ אֵלִיָּהוּ תֵּיב כְּעַן
הָכָא אֲרֵי יְיָ שְׁלָחַנִי לְיַרְדְּנָא וַאֲמַר קַיָּם הוּא יְיָ וְחֵי נַפְשָׁךְ אִם אֶשְׁבְּקִינָךְ וַאֲזָלוּ תַּרְוֵיהוֹן׃ 7 וְחַמְשִׁין גַּבְרָא מִתַּלְמִידֵי נְבִיָּיא אֲזָלוּ וְקָמוּ
מֻקְבָּל מֻרְחִיק וְתַרְוֵיהוֹן קָמוּ עַל יַרְדְּנָא׃ 8 וּנְסִיב אֵלִיָּהוּ יָת שׁוּשְׁפֵּיהּ וְאַחֲזַר וּמְחָה יָת מַיָּא וְאִתְפְּלִיגוּ לְכָא וּלְכָא וַעֲבָרוּ תַּרְוֵיהוֹן בִּיבֵשְׁתָּא׃
9 וַהֲוָה כְּמֶעְבַּרְהוֹן וַאֲלִיָּהוּ אֲמַר לֶאֱלִישָׁע שְׁאַל מָה אֶעְבִּיד לָךְ עַד לָא אֶיְדְּבַר מִלְוָתָךְ וַאֲמַר אֱלִישָׁע וְיֵהֵי בְּעַן עַל תַּד תְּרִין בְּרוּחַ נְבוּאָתָךְ עִמִּי׃
10 וַאֲמַר אַקְשֵׁיתָא לְמִשְׁאַל אִם חֲזֵי יְהֵי דַּאֲנָא מִידַּבַּר מִלְוָתָךְ יְהֵא לָךְ כֵּן וְאִם לָא לָא יְהֵי׃
11 וַהֲוָה עַד דְּאִינּוּן אָזְלִין מֵיזַל וּמְמַלְלִין וְהָא רְתִיכִין דְּאֶשְׁתָּא וְסוּסְוָן דְּאֶשְׁתָּא וְאַפְרִישׁוּ בֵּין תַּרְוֵיהוֹן וּסְלִיק אֵלִיָּה בְּעַלְעוּלָא
לְצֵית שְׁמַיָּא׃

CAP. II.

ET *factum est cùm leuaret Dominus Heliam in commotione quasi in cælum, & iuit Helias & Elisæus de Galgalis.*

Et ait Helias ad Elisæum, Sede iam hîc, quia Dominus misit me vsque in Bethel: & ait Elisæus, Viuit Dominus & viuit anima tua, si derelinquam te: & veniunt in Bethel.

Et egressi sunt filij prophetarum qui in Bethel ad Elisæum, & dixerunt ei, Si iam nosti quòd hodie tollit Dominus dominum tuum super caput tuum? & dixit, Et ego noui, silete.

Et dixit Helias Elisæo, Sede iam hîc, quia Dominus misit me in Hiericho: & ait Elisæus, Viuit Dominus & viuit anima tua, si derelinquam te. & venerunt in Hiericho.

Et appropinquauerunt filij prophetarum qui in Hiericho ad Elisæum, & dixerunt ei, Si iam nosti quòd hodie tollit Dominus dominum tuum super caput tuum? & dixit, Ego noui, silete.

Et dixit ei Helias, Sede iam hîc, quia Dominus misit me vsque ad Jordanem: & ait Elisæus, Viuit Dominus & viuit anima tua, si derelinquam te: & ierunt ambo.

Et quinquaginta viri de filijs prophetarum venerunt, & steterunt è contra longè; ambo autem steterunt super Jordanem.

Et tulit Helias pallium suum & inuoluit illud, & percussit in eo aquas, & diuisa est aqua hinc & hinc. & transierunt ambo per siccum.

Et factū est vt transiuit, dixit Helias Elisæo, Postula quid faciam tibi antequam tollar ego à te. & dixit Elisæus, Fiat iam spiritus qui est in te dupliciter in me.

Et dixit Helias, Rem duram dixisti in petendo: attamen si videris me recedentem à te, erit tibi sic; si autem non videris, non fiet.

Et factum est ipsis pergentibus & loquentibus, & ecce currus ignis & equi ignis, & diuiserunt inter ambos: & assumptus est Helias in commotione vsque ad cælum.

β'.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀναγαγεῖν κύριον τὸν ἠλίαν ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπορεύθη ἠλίας καὶ ἐλισσαιὲ
2 ἐκ γαλγάλων. καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς ἐλισσαί, κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύριός με ἀπέσταλκέ με ἕως βαιθήλ· καὶ εἶπεν ἐλισσαί, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε· καὶ ἔρχονται εἰς βαιθήλ.
3 καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν βαιθὴλ πρὸς ἐλισσαί, καὶ εἶπον αὐτῷ· εἰ δὴ ἔγνως ὅτι σήμερον λαμβάνει κύριος τὸν κύριόν σου ἐπάνωθεν τῆς κεφαλῆς σου, καὶ εἶπε, καί γε ἐγὼ ἔγνων, σιωπᾶτε.
4 καὶ εἶπεν ἠλίας τῷ ἐλισσαί· κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύριός με ἀπέσταλκέ με εἰς ἱεριχώ· καὶ εἶπεν ἐλισσαί, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε· καὶ ἦλθον εἰς ἱεριχώ.
5 καὶ ἤγγισαν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν ἱεριχὼ πρὸς ἐλισσαί, καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰ δὴ ἔγνως ὅτι σήμερον λαμβάνει κύριος τὸν κύριόν σου ἐπάνωθεν τῆς κεφαλῆς σου; καὶ εἶπεν, ἐγὼ ἔγνων, σιωπᾶτε.
6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ἠλίας, κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύριός με ἀπέσταλκέ με ἕως τοῦ ἰορδάνου· καὶ εἶπεν ἐλισσαί, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε· καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι.
7 καὶ πεντήκοντα ἄνδρες ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν ἦλθον, καὶ ἔστησαν ἐξεναντίας μακρόθεν· ἀμφότεροι δὲ ἔστησαν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου.
8 καὶ ἔλαβεν ἠλίας τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ καὶ εἴλησεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῇ τὰ ὕδατα, καὶ διηρέθη τὸ ὕδωρ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ διέβησαν ἀμφότεροι διὰ ξηρᾶς.
9 καὶ ἐγένετο ὡς διῆλθεν, εἶπεν ἠλίας πρὸς ἐλισσαί, αἴτησαι τί ποιήσω σοι πρὶν ἢ ἀναληφθῆναί με ἀπὸ σοῦ· καὶ εἶπεν ἐλισσαί, γενηθήτω δὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ σοι διπλοῦς ἐπ' ἐμέ.
10 καὶ εἶπεν ἠλίας, ἐσκλήρευσας αἰτήσασθαι, πλὴν ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβανόμενον ἀπὸ σοῦ, ἔσται σοι οὕτως· ἐὰν
11 δὲ μὴ ἴδῃς, οὐ μὴ γένηται. καὶ ἐγένετο αὐτῶν πορευομένων καὶ λαλούντων, καὶ ἰδοὺ ἅρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρός, καὶ διεχώρισαν ἀναμέσον ἀμφοτέρων· καὶ ἀνελήφθη ἠλίας ἐν συσσεισμῷ εἰς τὸν οὐρανόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. II.

ET fuit cùm ascendere faceret Dominus Eliahu per turbinem ad summitatem cælorum, iuit Eliah & Elisagh de Gilghela.
2 Et dixit Eliah ad Elisagh, Sede quæso hîc, quia Dominus misit me vsque in Bethel: & dixit Elisagh, Permanet ipse Dominus, & viuit anima tua, si reliquero te: & descenderunt in Bethel. 3 Et exierunt discipuli prophetarum, qui erant in Bethel, ad Elisagh, & dixerunt ei, Num cognouisti quòd hodie Dominus accipit dominum tuum à te? & dixit, Etiam, ego cognoui, tacete.
4 Et dixit illi Eliah, Elisagh sede, quæso, hîc; quia Dominus misit me in Ierihho. Et dixit, Permanet ipse Dominus, & viuit anima tua si reliquero te. Et venerunt in Ierihho. 5 Et accesserunt discipuli prophetarum, qui erant in Ierihho, ad Elisagh, & dixerunt ei, Num cognouisti quòd hodie Dominus accipit dominum tuum à te? & dixit, Etiam ego cognoui, tacete.
6 Et dixit ei Eliah, Sede quæso hîc, quia Dominus misit me ad Iardena: Et dixit, Permanet ipse Dominus, & viuit anima tua, si reliquero te. & ambulauerunt illi ambo. 7 Et quinquaginta viri de discipulis prophetarum iuerunt & steterunt è regione à longe: & ambo ipsi steterunt iuxta Iardena. 8 Et accepit Eliah pallium suum & conuoluit, & percussit aquas, & diuisæ sunt huc & illuc: & transierunt ambo ipsi per siccitatem. 9 Et fuit cùm transissent ipsi, Eliah dixit ad Elisagh, Pete quid faciam tibi, donec non capior à te: & dixit Elisagh, Sit quæso super vnum duorum in spiritu prophetiæ tuæ mecum. 10 Et dixit, Dura petiuisti: si videris me dum ego capiar à te, erit tibi sic: at si non, non erit.
11 Et fuit adhuc illis ambulantibus ambulando & loquentibus, & ecce currus ignei, & equi ignei separauerunt inter vtrumque, & ascendit Eliah per turbinem ad summitatem cælorum.

12 * וֶאֱלִישָׁע רֹאֶה וְהוּא מְצַעֵק אָבִי אָבִי רֶכֶב
יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו
וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים׃

13 * וַיָּרֶם אֶת־אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר נָפְלָה מֵעָלָיו
וַיָּשָׁב וַיַּעֲמֹד עַל־שְׂפַת הַיַּרְדֵּן׃

14 * וַיִּקַּח אֶת־אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר־נָפְלָה מֵעָלָיו
וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֹּאמַר אַיֵּה יְהוָה אֱלֹהֵי אֵלִיָּהוּ אַף־
הוּא׃ וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וְהֵנָּה וַיַּעֲבֹר
אֱלִישָׁע׃ 15 * וַיִּרְאֻהוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בִּירִיחוֹ
מִנֶּגֶד וַיֹּאמְרוּ נָחָה רוּחַ אֵלִיָּהוּ עַל־אֱלִישָׁע וַיָּבֹאוּ
לִקְרָאתוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אָרְצָה׃

16 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה־נָא יֵשׁ אֶת־עֲבָדֶיךָ חֲמִשִּׁים
אַנְשִׁים בְּנֵי־חַיִל יֵלְכוּ־נָא וִיבַקְשׁוּ אֶת־אֲדֹנֶיךָ פֶּן־
נְשָׂאוֹ רוּחַ יְהוָה וַיַּשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הֶהָרִים אוֹ בְּאַחַת
הַגַּיְאוֹת׃ וַיֹּאמֶר לֹא תִשְׁלָחוּ׃

17 * וַיִּפְצְרוּ־בוֹ עַד־בֹּשׁ וַיֹּאמֶר שִׁלָּחוּ וַיִּשְׁלְחוּ
חֲמִשִּׁים אִישׁ וַיְבַקְשׁוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים וְלֹא מְצָאֻהוּ׃

18 * וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו וְהוּא יֹשֵׁב בִּירִיחוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
הֲלוֹא־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם אַל־תֵּלֵכוּ׃

19 * וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶל־אֱלִישָׁע הִנֵּה־נָא
מוֹשַׁב הָעִיר טּוֹב כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי רֹאֶה וְהַמַּיִם רָעִים
וְהָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת׃ 20 * וַיֹּאמֶר קְחוּ־לִי צְלֹחִית
חֲדָשָׁה וְשִׂימוּ שָׁם מֶלַח וַיִּקְחוּ אֵלָיו׃

21 * וַיֵּצֵא אֶל־מוֹצָא הַמַּיִם וַיַּשְׁלֵךְ־שָׁם מֶלַח וַיֹּאמֶר
כֹּה־אָמַר יְהוָה רִפֵּאתִי לַמַּיִם הָאֵלֶּה לֹא־יִהְיֶה־
מִשָּׁם עוֹד מָוֶת וּמְשַׁכֶּלֶת׃ 22 * וַיֵּרָפוּ הַמַּיִם עַד
הַיּוֹם הַזֶּה כִּדְבַר אֱלִישָׁע אֲשֶׁר דִּבֵּר׃

23 * וַיַּעַל מִשָּׁם בֵּית־אֵל וְהוּא עֹלֶה בַּדֶּרֶךְ וּנְעָרִים
קְטַנִּים יָצְאוּ מִן־הָעִיר וַיִּתְקַלְּסוּ־בוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ
עֲלֵה קָרֵחַ עֲלֵה קָרֵחַ׃

12 * Heliſęus autem videbat & clamabat: Pater mi, pater mi, currus Iſrael & auriga eius. Et non vidit eum amplius. Appre- Inf. 13.c
C hendítque veſtimenta ſua, & ſcidit illa in
13 duas partes. *Et leuauit pallium Heliæ
quod ceciderat ei. Reuerſúſque ſtetit ſu-
14 per ripam Iordanis. *Et pallio Heliæ
quod ceciderat ei, percuſſit aquas. Et di-
xit: Vbi eſt Deus Heliæ etiam nunc? Per-
cuſſitqúe aquas & diuiſæ ſunt huc atque
15 illuc, & trāſiit Heliſęus. *Vidétes aūt filij
prophetarū qui erāt in Iericho de-contra
dixerunt: Requieuit ſpiritus Heliæ ſuper
Heliſæum. Et venientes in occurſum eius
adorauerunt eum proni in terram:
16 *Dixerúntq; illi; Ecce cum ſeruis tuis
ſunt quinquaginta viri fortes, qui poſ-
ſunt ire & quærere dominum tuū, ne for-
tè tulerit eum ſpiritus Domini & proiece-
rit eum in vnum montium aut in vnam
vallium. Qui ait; Nolite mittere.
17 * Coegerúntq; eum donec acquieſce-
ret & diceret: Mittite. Et miſerunt quin-
quaginta viros. Qui cùm quæſiſſent tri-
bus diebus, non inuenerunt.
18 *Et reuerſi ſunt ad eum. At ille habi-
tabat in Hiericho, & dixit eis: Nunquid
non dixi vobis, Nolite mittere?
19 * Dixerunt quoque viri ciuitatis ad
Heliſæum: Ecce habitatio ciuitatis huius
optima eſt ſicut tuipſe domine proſpi-
cis. ſed aquę peſſimæ ſunt & terra ſterilis.
20 *At ille ait: Afferte mihi vas nouum
& mittite in illud ſal. Quod cū attuliſſent;
21 * Egreſſus ad fontem aquarum miſit in
illum ſal, & ait: Hæc dicit Dominus: Sa-
naui aquas has, & nō erit vltrà in eis mors
22 neque ſterilitas. * Sanatæ ſunt ergo a-
quæ vſque in diem hanc iuxta verbū He-
liſæi quod locutus eſt. * Aſcendit autem
23 inde Heliſæus in Bethel. Cumq; aſcēderet
per viam, pueri parui egreſſi ſunt de ciui-
tate, & illudebant ei dicentes, Aſcende
calue, aſcende calue.

תרגום יונתן

12 וֶאֱלִישָׁע חָזֵי וְהוּא מְצַוַּח רַבִּי רַבִּי טָב לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּעָלוֹתֵיהּ מֶרְתִּיכִין וּמְפָרְשִׁין וְלָא חֲזָהִי עוֹד וַאֲתְקֵף בִּלְבוּשׁוֹהִי וּפְרַקִינוּן לְתַרִין
סְדָקִין׃ 13 וַאֲרִים יָת שׁוּשִׁיפָא דְאֵלִיָּהוּ דִּנְפָלַת מִינֵיהּ וְתָב וְקָם עַל כֵּיף יַרְדְּנָא׃ 14 וּנְסֵיב יָת שׁוּשִׁיפָא דְאֵלִיָּהוּ דִּנְפָלַת מִינֵיהּ
וּמְחָא יָת מַיָּא וַאֲמַר קַבֵּיל בָּעוּתִי יְיָ אֱלָהֵיהּ דְאֵלִיָּהוּ אַף הוּא וּמְחָא יָת מַיָּא וְאִתְפְּלִיגוּ לְכָא וּלְכָא וַעֲבַר אֱלִישָׁע׃ 15 וַחֲזוֹהִי תַּלְמִידֵי
נְבִיֵּא דְבִירִיחוֹ מִקְּבֵיל וַאֲמַרוּ נְחַת רוּחֵיהּ דְאֵלִיָּהוּ עַל אֱלִישָׁע וַאֲתוֹ לְקַדָּמוּתֵיהּ וְסָגִידוּ לֵיהּ עַל אַרְעָא׃ 16 וַאֲמַרוּ לֵיהּ הָא כְּעַן אִית עִם
עַבְדָּךְ חַמְשִׁין גֻּבְרִין בְּנֵי חַיָּלָא וְיֵזְלוּן כְּעַן וְיִבְעוֹן יָת רִבּוֹנָךְ דִּלְמָא נְטָלֵיהּ רוּחָא מִן קֳדָם יְיָ וּרְמָהִי בְּחַד מִן טוּרַיָּא אוֹ בְּחַד מִן חֵילַיָּא וַאֲמַר לָא
תְּשַׁלְּחוּן׃ 17 וַאֲתְקִיפוּ בֵּיהּ עַד סַגִּי וַאֲמַר שַׁלַּחוּ וְשַׁלַּחוּ חַמְשִׁין גַּבְרָא וּבְעוֹ תְּלָתָא יוֹמִין וְלָא אַשְׁכְּחוּהִי׃ 18 וְתָבוּ לְוָתֵיהּ וְהוּא
יָתֵיב בִּירִיחוֹ וַאֲמַר לְהוֹן וְלָא אֲמָרִית לְכוֹן לָא תֵיזְלוּן׃
19 וַאֲמַרוּ אֱנָשֵׁי קִרְתָּא לֶאֱלִישָׁע הָא כְּעַן מוֹתַב קִרְתָּא שַׁפִּיר כְּמָה דְרִיבּוֹנִי חָזֵי וּמַיָּא בִּישִׁין וְאַרְעָא מַתְכְּלָא׃
20 וַאֲמַר אַיְתוֹ לִי צְלוֹחִיתָא חַדְתָּא וְשׂוּמוּ תַּמָּן מִלְחָא וַאֲיְתִיאוּ לֵיהּ׃
21 וּנְפַק לְמַפְּקָנָא דְמַיָּא וּרְמָא תַּמָּן מִלְחָא וַאֲמַר כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ אַסֵּיתִי לְמַיָּא הָאִילֵּין וְלָא יְהֵא מִתַּמָּן עוֹד מָוֶת וּתְכָלוּ׃
22 וְאִיתַּסְיאוּ מַיָּא עַד יוֹמָא הָדֵין כְּפִתְגָמָא דֶאֱלִישָׁע דְמַלִּיל׃
23 וְסָלִיק מִתַּמָּן לְבֵיתְאֵל וְהוּא סָלִיק בְּאָרְחָא וְיַנְקִין זְעֻרְקִין נְפָקוּ מִן קַרְתָּא וְאִתְלַעֲבוּ בֵּיהּ וַאֲמַרוּ לֵיהּ סַק קַרְחָא סַק קַרְחָא׃

* *Et Eliſæus videbat, & ipſe clamabat:* 12
Pater pater, currus Iſrael & eques eius. &
non vidit eum amplius. Et apprehendit Eli-
ſæus veſtimentum ſuum, et ſcidit illud in duas
partes.

* *Et leuauit pallium Heliæ Eliſæus quod ce-* 13
ciderat ſuper eum. & reuerſus eſt Eliſæus, &
ſtetit ſuper ripam Iordanis:

* *Et tulit pallium Heliæ quod ceciderat ſu-* 14
per eum, & percuſſit aquas, & non ſunt diui-
ſæ. & dixit Eliſæus; Vbi eſt Deus Heliæ etiam
ipſe? & percuſſit aquas, & diuiſæ ſunt huc &
huc: & tranſiit per ſiccum.

* *Et viderũt filij prophetarum qui in Hie-* 15
richo econtra reuertentem eum. & dixerunt:
Requieuit ſpiritus Heliæ ſuper Eliſæum. et ab-
ierunt in occurſum ei, & adorauerunt eum ſu-
per terram.

* *Et dixerunt ad eum: Ecce iam ſunt cum ſer-* 16
uis tuis quinquaginta viri filij roboris: euntes
iam quærant dominum tuum, ne fortè tulerit
eum ſpiritus Domini, & proiecit eum in vnum
montium vel in vnum collium. & ait Eliſæus:
Non mittetis.

* *Et coegerunt eum donec erubeſceret. et di-* 17
xit: Mittite. & miſerunt quinquaginta viros,
et quæſierunt tribus diebus, & non inuenerũt.

* *Et reuerſi ſunt ad eum. et Eliſæus ſedebat* 18
in Hiericho. & dixit eis: Nonne dixi vobis, Nõ
eatis? * *Et dixerunt viri ciuitatis ad Eli-* 19
ſæum: Ecce iam habitatio ciuitatis huius bona,
ſicut tu domine perſpicis; & aquæ malæ, et ter-
ra ſterilis. * *Et ait Eliſæus: Tollite mihi* 20
hydriam nouam, & mittite ibi ſalem. & tule-
runt ei. * *Et egreſſus eſt ad tranſitum a-* 21
quarum, & miſit ibi ſalem. & ait: Hæc dicit
Dominus; Sanaui aquas has: non erit amplius
indè moriens neque ſterilis.

* *Et ſanatæ ſunt aquæ vſque ad diem hanc* 22
iuxta verbum quod locutus eſt Eliſæus.

* *Et aſcendit Eliſæus indè in Bethel: et ipſo* 23
aſcendente in via, egreſſi ſunt pueri parui de ci-
uitate, & illudebant ei, & dicebant ei: Aſcen-
de calue, aſcende calue.

12 * καὶ ἐλισαιὲ ἑώρα & αὐτὸς ἐβόα, πάτερ πάτερ, ἅρμα
ἰσραὴλ καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ. & οὐκ εἶδε αὐτὸν ἔτι. & ἐνεφάτη-
σεν ἐλισαιὲ τὰ ἱματία αὐτοῦ & διέρρηξεν αὐτὰ εἰς δύο.

13 * καὶ εἶλε τὸ τελὼ μηλωτελὼ ἠλιου ὁ ἐλισαιὲ τελὼ πεσὸ-
σαν ἐπʼ αὐτῷ ἐπεστράφη αὐτός. καὶ ἐπέστρεψεν ἐλισαιὲ καὶ ἔστη ἐπὶ
τοῦ χείλους τοῦ ἰορδάνου.

14 * καὶ ἔλαβε τελὼ μηλωτελὼ ἠλίου, ὃ ἔπεσεν ἐπʼ αὐτῷ
θεν αὐτός, & ἐπάταξε τὰ ὕδατα, καὶ οὐ διηρέθη. & εἶπεν ἐλι-
σαιέ, ποῦ ἐστὶν θεὸς ἠλίου ἀφώ; καὶ ἐπάταξε τὰ ὕδατα, καὶ
διηρέθη ὧδα & ὧδα. καὶ ἦλθε διὰ ξηρᾶς.

15 * καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν ιεριχὼ ἐξε-
ναντίας αὐασρέφονται αὐτόν. καὶ εἶπον, ἐπαναπέπαυται τὸ
πνεῦμα ἠλίου ἐπὶ ἐλισαιέ. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς συναντὴ-
σιν αὐτῷ, & προσκυνήσαν αὐτῷ ἐπὶ τελὼ γελῶ.

16 * καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ δή εἰσι μετὰ τῶν παιδῶν σου
πεντήκοντα ἀνδρες υἱοὶ δυνάμεως, πορευθέντες δὴ ζη-
τησάτωσαν τὸν κύριόν σου, μή ποτε ἦρεν αὐτὸν πνεῦμα κυ
ρίου, & ἔρριψεν αὐτὸν ἐφʼ ἓν τῶν ὀρέων ἢ ἐπὶ ἕνα τῶν βου-
νῶν. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, οὐκ ἀποστελεῖτε.

17 * καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν ἕως ἠχρίωσε. καὶ εἶπεν, ἀπο-
στείλατε. καὶ ἀπέστειλαν πεντήκοντα ἀνδρας, καὶ ἐζήτη-
σαν τρισὶν ἡμέραις, & οὐχ εὗρον.

18 * καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς αὐτόν. & ἐλισαιὲ ἐκάθητο ἐν
ιεριχώ, & εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ εἶπον ὑμῖν μὴ πορεύεσθε;

19 * καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες τῆ πόλεως πρὸς ἐλισαιέ, ἰδὲ δὴ
ἡ κατοίκησις τῆς πόλεως ταύτης ἀγαθὴ, καθὼς σὺ κύριε ὁ-
ρᾷς, & τὰ ὕδατα πονηρά, καὶ ἡ γῆ ἀτεκνουμένη.

20 * καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, λάβετέ μοι ὑδρίσκην καινὴν, καὶ
ἐμβάλετε ἐκεῖ ἅλας. & ἔλαβον αὐτῷ.

21 * καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τελὼ διέξοδον τῶν ὑδάτων, καὶ ἔρ-
ριψεν ἐκεῖ τὰ ἅλας. καὶ εἶπεν, τάδε λέγει κύριος, ἴα-
μαι τὰ ὕδατα ταῦτα. οὐκ ἔσαι ἔτι ἐκεῖθεν ἀποθνήσκων οὐδὲ
ἀτεκνουμένη.

22 * καὶ ἰάθη τὰ ὕδατα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, κατὰ τὸ ῥῆ
μα ὃ ἐλάλησεν ἐλισαέ.

23 * καὶ ἀνέβη ἐλισαιὲ ἐκεῖθεν εἰς βαιθὴλ, & αὐτοῦ ἀνα-
βαίνοντος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξῆλθε παιδάρια μικρὰ ἐκ τῆς πό-
λεως, καὶ κατέπαιζον αὐτοῦ, & ἔλεγον αὐτῷ, ἀνάβαινε φα-
λακρέ, ἀνάβαινε φαλακρέ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et Eliſagh videbat, idemque clamabat: Magiſter mi, magiſter mi, qui melior erat ipſi Iſrael oratione ſua, curribus & equitibus. & non vidit illum amplius: & apprehendit veſtimenta ſua, & ſcidit illa in duas ſciſſuras.

[13] Et ſuſtulit pallium Eliah quod deciderat ab illo, & rediit & ſtetit iuxta ripam Iardena.

[14] Et accepit pallium Eliah quod deciderat ab illo, & percuſſit aquas, & dixit: Suſcipe petitionem meam Domine Deus Eliah etiam ipſe: & percuſſit aquas, & diuiſæ ſunt huc & illuc, & tranſiit Eliſagh.

[15] Et viderunt eum diſcipuli prophetarum qui erant in Ierihho è regione, & dixerunt: Deſcendit ſpiritus Eliah ſuper Eliſagh. & venerunt in occurſum eius, & incuruati ſunt ei ſuper terram. [16] Et dixerunt ei: Ecce nunc ſunt cum ſeruis tuis quinquaginta viri filij virtutis; eant quæſo & quærant dominum tuum; fortaſſe tulit illum ſpiritus à Domino, & proiecit illum in vnum ex montibus, aut in vnam ex vallibus. & dixit: Ne mittatis. [17] Et inualuerunt in eum vſque multum. & dixit: Mittite. & miſerunt quinquaginta viros, & quæſierunt tribus diebus, & non inuenerunt illum. [18] Et redierunt ad eum, & ipſe habitabat in Ierihho. & dixit illis: Nonne dixi vobis, ne eatis? [19] Et dixerunt homines ciuitatis ad Eliſagh: Ecce nunc habitatio vrbis pulcherrima, ſicut dominus meus videt; ſed aquæ ſunt malæ & terra orbatrix. [20] Et dixit: Adferte mihi phialam nouam, & ponite in ea ſal. & attulerunt ei. [21] Et exiit ad exitum aquarum, & coniecit ibi ſal, & dixit: Sic dixit Dominus: Sanaui aquas iſtas, & non erit indè amplius mors & orbitas. [22] Et ſanatæ ſunt aquæ vſque in diem hanc, iuxta verbum Eliſagh quod locutus eſt. [23] Et aſcendit indè in Bethel: & ipſo aſcendente per viam pueri paruuli exierunt ex vrbe, & irriſerunt eum, & dixerunt ei: Aſcende calue, aſcende calue.

24 * וַיָּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם וַיְקַלְלֵם בְּשֵׁם יְהוָה וַתֵּצֶאנָה
שְׁתַּיִם דֻּבִּים מִן־הַיַּעַר וַתְּבַקַּעְנָה מֵהֶם אַרְבָּעִים
וּשְׁנֵי יְלָדִים׃

25 * וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וּמִשָּׁם שָׁב שֹׁמְרוֹן׃

ג

1 * וִיהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן
בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃

2 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא כְּאָבִיו וּכְאִמּוֹ
וַיָּסַר אֶת־מַצֵּבַת הַבַּעַל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו׃

3 * רַק בְּחַטֹּאות יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל דָּבֵק לֹא־סָר מִמֶּנָּה׃

4 * וּמֵישַׁע מֶלֶךְ־מוֹאָב הָיָה נֹקֵד וְהֵשִׁיב לְמֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל מֵאָה־אֶלֶף כָּרִים וּמֵאָה אֶלֶף אֵילִים צָמֶר׃

5 * וַיְהִי כְּמוֹת אַחְאָב וַיִּפְשַׁע־מֶלֶךְ מוֹאָב בְּמֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל׃

6 * וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם בַּיּוֹם הַהוּא מִשֹּׁמְרוֹן
וַיִּפְקֹד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃

7 * וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל־מוֹאָב לַמִּלְחָמָה
וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה כָּמֹנִי כָּמוֹךָ כְּעַמִּי כְּעַמֶּךָ כְּסוּסַי
כְּסוּסֶיךָ׃

8 * וַיֹּאמֶר אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ נַעֲלֶה וַיֹּאמֶר דֶּרֶךְ מִדְבַּר
אֱדוֹם׃

9 * וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ יְהוּדָה וּמֶלֶךְ אֱדוֹם
וַיָּסֹבּוּ דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־הָיָה מַיִם לַמַּחֲנֶה
וְלַבְּהֵמָה אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם׃

10 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲהָהּ כִּי־קָרָא יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד־מוֹאָב׃

REGVM. II. Translat.B.Hierony. *Joram.*

24 * Qui cùm respexisset,vidit eos,& maledixit eis in nomine Domini. Egressíque sunt duo vrsi de saltu , & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros.

25 *Abiit autem indè in montem Carmeli, & indè reuersus est in Samariam.

CAP. III.

1 IOram verò filius Achab regnauit super
A Israel in Samaria , anno decimo octauo Iosaphat regis Iudæ. Regnauitque duodecim annis.

2 * Et fecit malum coram Domino , sed non sicut pater suus & mater. tulit enim statuas Baal quas fecerat pater eius:

3 * Veruntamen in peccatis Hieroboam filij Nabat,qui peccare fecit Israel, adhæsit, nec recessit ab eis.

4 * Porrò Mesa rex Moab nutriebat pecora multa, & soluebat regi Israel centum millia agnorum, & cétum millia arietum cum velleribus suis.

5 *Cumque mortuus fuisset Achab,preuaricatus est fœdus quod habebat cum rege Israel.

6 * Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria , & recensuit vniuersum Israel.

7 * Misitque ad Iosaphat regem Iuda dicens : Rex Moab recessit à me . veni mecum contra eum ad prœlium. Qui respon 2.Reg. 22.b.
dit: Ascendam. qui meus est,tuus est: populus meus populus tuus , & equi mei e-
B qui tui.

8 * Dixitque : Per quam viam ascendemus ? At ille respondit : Per desertum Idumeæ.

9 * Perrexerunt igitur rex Israel & rex Iuda, & rex Edom , & circuierunt per viam septem dierum,nec erat aqua exercitui & iumentis quæ sequebantur eos.

10 *Dixitque rex Israel : Heu, heu , heu, congregauit nos Dominus tres reges, vt traderet in manu Moab.

תרגום יונתן

24 וְאִתְפְּנִי לַאֲחוֹרוֹהִי וַחֲזָנִין וְלַטִּינוּן בִּשְׁמָא דַיְיָ וּנְפַקָא תַּרְתֵּין דּוּבִין מִן חוּרְשָׁא וּבְזָעָא מִנְּהוֹן אַרְבְּעִין וְתֵרִין יַנְקִין׃

25 וַאֲזַל מִתַּמָּן לְטוּר כַּרְמֶלָא וּמִתַּמָּן תָּב לְשֹׁמְרוֹן׃

ג

1 וְיוֹרָם בַּר אַחְאָב מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן בִּשְׁנַת תְּמַנְיָא עֶשְׂרֵי יְהוֹשָׁפָט מַלְכָּא דִּיהוּדָה וּמְלַךְ תַּרְתָּא עֲשַׂר שְׁנִין׃

2 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְחוֹד לָא כַּאֲבוּהִי וְכְאִמֵּיהּ וְאַעְדִּי יַת קָסַת בַּעְלָא דַּעֲבַד אֲבוּהִי׃

3 לְחוֹד בְּחוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל אִתְרָעִי לָא סְטָא מִינַּהוֹן׃

4 וּמֵישַׁע מַלְכָּא דְּמוֹאָב הֲוָה מָרֵי גֵּיתָא וּמְהֵיב תְּקָרְבְּתָא לְמַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל שְׁנָא בְּשְׁנָא מְאָה אַלְפִין תּוֹרִין דְּפִטְמָא וּמְאָה אַלְפִין דִּיכְרִין
דְּרַעְיָא׃ 5 וַהֲוָה כַּד מִית אַחְאָב וּמְרַד מַלְכָּא דְּמוֹאָב בְּמַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃ 6 וּנְפַק מַלְכָּא יְהוֹרָם בְּיוֹמָא הַהוּא מִשֹּׁמְרוֹן וּמְנָא יַת
כָּל יִשְׂרָאֵל׃ 7 וַאֲזַל וּשְׁלַח לְוָת יְהוֹשָׁפָט מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה לְמֵימַר מַלְכָּא דְּמוֹאָב מְרַד בִּי הֲתֵיזֵיל עִמִּי לְוָת מוֹאָב לְקְרָבָא וַאֲמַר
אֵיסַק אֲנָא כְּוָתָךְ עַמִּי כְּעַמָּךְ סוּסְוָתַי כְּסוּסְוָתָךְ׃ 8 וַאֲמַר בְּאֵידָא אֲרָחָא נְסַק וַאֲמַר אוֹרַח מַדְבְּרָא דְּאֱדוֹם׃
9 וַאֲזַל מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל וּמַלְכָּא דִּיהוּדָה וּמַלְכָּא דֶּאֱדוֹם וְאִסְחָרוּ מַהֲלַךְ שִׁבְעָה יוֹמִין וְלָא הֲוָה מַיָּא לְמַשְׁרְיָתָא וְלִבְעִירָא דְּעִמְּהוֹן׃
10 וַאֲמַר מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל וַוי אֲרֵי זִמִּין יְיָ לְתַלָּתָא מַלְכַיָּא הָאִילֵּין לְמִמְסַר יַתְהוֹן בְּיַד מוֹאָב׃

24 * Et respexit post se, & vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini. & egressi sunt duo vrsi de saltu, et lacerauerunt ex eis quadraginta & duos pueros.

25 * Et transiit indè in montem Carmeli, et indè reuersus est in Samariam.

CAP. III.

1 ET Joram filius Achaab regnauit in Israel in Samaria in octauo decimo anno Josaphat regis Juda. & regnauit duodecim annis:

2 * Et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus & mater sua. & amouit statuas Baal, quas fecit pater eius:

3 * Veruntamen in peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel, adhæsit, et non recessit ab eis.

4 * Et Mesa rex Moab erat habens pecora: & erat afferens tributum, et reddens regi Israel centum millia agnorum, et centum millia arietum in velleribus.

5 * Et factum est postquam mortuus est Achaab, prævaricatus est Moab in Rege Israel.

6 * Et egressus est Joram rex Israel de Samaria in die illa, & recensuit Israel.

7 * Et abijt & misit ad Josaphat regem Iuda, dicens: Rex Moab prævaricatus est in me, si ibis mecum contra Moab in prælium? & dixit; Ibo: similis tibi, similis mihi; & vt populus tuus, populus meus; & vt equi tui, equi mei.

8 * Et dixit: Qua via ascendemus? & dixit: Via deserti Edom.

9 * Et abijt rex Israel, & rex Iuda, & rex Edom, & ibant circundantes viam septem dierum, & non erat aqua castris & iumentis quæ erant in pedibus eorum.

10 * Et dixit rex Israel: Heu, quia vocauit Dominus tres reges istos, vt traderet eos in manu Moab.

24 * καὶ ἐξένυζεν ὀπίζω αὐτᾶ, καὶ εἶδεν αὐτά, καὶ κατηρείζατο αὐτὰ ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐξῆλθον δύο ἄρκτοι ἐκ τοῦ δρυμοῦ, καὶ διέρρηξαν ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο παιδάρια.

25 * καὶ διῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον, καὶ ἐκεῖθεν ἐπέστρεψεν εἰς Σαμαρείαν.

γ'.

1 * Καὶ ἰωραὰμ υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐβασίλευσεν δώδεκα ἔτη·

2 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. καὶ μετέστησε τὰς στήλας τοῦ βαάλ, ἃς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ·

3 * πλὴν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, ἐκολλήθη, καὶ οὐκ ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν.

4 * καὶ μεσὰ βασιλεὺς μωὰβ ἦν νωκήδ, καὶ ἦν φέρων φόρον, καὶ ἀποστρέφων τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἑκατὸν χιλιάδας ἀρνῶν, καὶ ἑκατὸν χιλιάδας κριῶν ἀποπόκων.

5 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀποθανεῖν ἀχαάβ, ἠθέτησεν μωὰβ ἐν βασιλεῖ ἰσραήλ.

6 * καὶ ἐξῆλθεν ἰωραὰμ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐκ Σαμαρείας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐπεσκέψατο τὸν ἰσραήλ.

7 * καὶ ἐπορεύθη καὶ ἀπέστειλεν πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα λέγων, βασιλεὺς μωὰβ ἠθέτησεν ἐν ἐμοί, εἰ πορεύσῃ μετ' ἐμοῦ ἐπὶ μωὰβ εἰς πόλεμον; καὶ εἶπεν, πορεύσομαι· ὅμοιός σοι, ὅμοιος ἐμοί, καὶ ὡς ὁ λαός σου ὁ λαός μου, καὶ ὡς οἱ ἵπποι σου οἱ ἵπποι μου.

8 * καὶ εἶπεν, ποίᾳ ὁδῷ ἀναβησόμεθα; καὶ εἶπεν, ὁδὸν ἐρήμου ἐδώμ.

9 * καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ὁ βασιλεὺς ἰούδα καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδώμ, καὶ ἐπορεύοντο κυκλοῦντες ὁδὸν ἑπτὰ ἡμερῶν, καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ παρεμβολῇ καὶ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν.

10 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, ὦ, ὅτι κέκληκεν κύριος τοὺς τρεῖς βασιλεῖς τούτους παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς χεῖρας μωάβ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et respexit post se & vidit illos, & maledixit illis in nomine Domini. & exierunt duo vrsi è silua, & ruperunt ex illis quadraginta & duos pueros.

25 Et abiit indè in montem Charmela, & indè rediit in Somron.

CAP. III.

1 ET Iehoram filius Ahhab regnauit super Israel in Somron, anno octauo decimo Iehosaphat regis tribus domus Iehudah: & regnauit duodecim annis. 2 Et fecit quod malum erat ante Dominum: veruntamen non sicut pater eius & sicut mater eius; & abstulit statuam Baghal quam fecerat pater eius. 3 Attamen in peccatis Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecit Israel, complacuit sibi, nec declinauit ab illis. 4 Et Meisagh rex Moab erat dominus pecorum, & reddebat munus regi Israel singulis annis, centum millia boum saginæ, & centum millia agnorum pascuæ. 5 Et fuit cùm mortuus esset Ahhab, rebellauit rex Moab in regem Israel. 6 Et exiit rex Iehoram die illa de Somron, & numerauit omnem Israel. 7 Et iuit & misit ad Iehosaphat regem tribus domus Iehudah, dicendo: Rex Moab rebellauit in me; non venies mecum contra Moab in bellum? & dixit: Ascendam ego sicut tu, populus meus sicut populus tuus, equi mei sicut equi tui.

8 Et dixit: Per quam viam ascendemus? & dixit: Per viam deserti Edom.

9 Et iuit rex Israel & rex Iehudah & rex Edom, & circuierunt iter septem dierum, & non fuerunt aquæ exercitui & iumentis quæ erant cum illis. 10 Et dixit rex Israel: Heu quia vocauit Dominus tres reges istos, vt traderet eos in manum regis Moab.

11 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הֲאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה וְנִדְרְשָׁה
אֶת־יְהוָה מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט אֲשֶׁר־יָצַק מַיִם עַל־יְדֵי
אֵלִיָּהוּ׃

12 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט יֶשׁ אוֹתוֹ דְּבַר־יְהוָה וַיֵּרְדוּ אֵלָיו
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט וּמֶלֶךְ אֱדוֹם׃

13 וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מַה־לִּי וָלָךְ
לֵךְ אֶל־נְבִיאֵי אָבִיךָ וְאֶל־נְבִיאֵי אִמֶּךָ וַיֹּאמֶר לוֹ
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַל כִּי־קָרָא יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד מוֹאָב׃

14 וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי
לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְנֵי־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא
אִם־אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם־אֶרְאֶךָּ׃

15 וְעַתָּה קְחוּ־לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי
עָלָיו יַד יְהוָה׃

16 וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה עֲשׂוּ הַנַּחַל הַזֶּה
גֵּבִים גֵּבִים׃

17 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לֹא־תִרְאוּ רוּחַ וְלֹא־תִרְאוּ
גֶּשֶׁם וְהַנַּחַל הַהוּא יִמָּלֵא מַיִם וּשְׁתִיתֶם אַתֶּם
וּמִקְנֵיכֶם וּבְהֶמְתְּכֶם׃

18 וְנָקֵל זֹאת בְּעֵינֵי יְהוָה וְנָתַן אֶת־מוֹאָב
בְּיֶדְכֶם׃

19 וְהִכִּיתֶם כָּל־עִיר מִבְצָר וְכָל־עִיר מִבְחוֹר וְכָל־
עֵץ טוֹב תַּפִּילוּ וְכָל־מַעְיְנֵי־מַיִם תִּסְתֹּמוּ וְכָל חֲלָקָה
הַטּוֹבָה תַּכְאִבוּ בָּאֲבָנִים׃

20 וַיְהִי בַבֹּקֶר כַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְהִנֵּה־מַיִם בָּאִים
מִדֶּרֶךְ אֱדוֹם וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֶת־הַמָּיִם׃

21 וְכָל־מוֹאָב שָׁמְעוּ כִּי־עָלוּ הַמְּלָכִים לְהִלָּחֶם בָּם
וַיִּצָּעֲקוּ מִכֹּל חֹגֵר חֲגוֹרָה וָמַעְלָה וַיַּעַמְדוּ עַל־
הַגְּבוּל׃

11 * Et ait Ioſaphat: Eſtne hîc propheta Domini, vt deprecemur Dominum per eum? Et reſpondit vnus de ſeruis regis Iſrael: Eſt hic Heliſæus filius Saphat, qui fundebat aquam ſuper manus Heliæ.

12 * Et ait Ioſaphat: Eſt apud eum ſermo Domini. Deſcenditque ad eum rex Iſrael, & Ioſaphat rex Iuda, & rex Edom.

13 * Dixit autē Heliſæus ad regem Iſrael: Quid mihi & tibi eſt? Vade ad prophetas patris tui & matris tuæ. Et ait illi rex Iſrael: Quare congregauit Dominus tres reges hos, vt traderet eos in manus Moab?

14 * Dixitq; ad eum Heliſæus: Viuit Dominus exercituum in cuius conſpectu ſto, quòd ſi non vultum Ioſaphat regis Iudæ erubeſcerem, non attendiſſem quidem te, C nec reſpexiſſem. 2.Re.17, a.&18.c

15 * Nunc autem adducite mihi pſaltem. Cumque caneret pſaltes, facta eſt ſuper eum manus Domini.

16 * Et ait: Hæc dicit Dominus; Facite alueum torrentis huius foſſas & foſſas.

17 * Hæc enim dicit Dominus: Non videbitis ventum neque pluuiam, & alueus iſte replebitur aquis, & bibetis vos & familiæ veſtræ, & iumenta veſtra.

18 * Parumque eſt hoc in conſpectu Domini, inſuper tradet etiam Moab in manus veſtras.

19 * Et percutietis omnem ciuitatem munitam, & omnem vrbem electam, & vniuerſum lignum fructiferum ſuccidetis, cunctoſque fontes aquarum obturabitis, & omnem agrum egregium operietis lapidibus.

20 * Factum eſt igitur manè, quando ſacrificium offerri ſolet, & ecce aquæ veniebant per viam Edom. & repleta eſt terra aquis.

21 * Vniuerſi autem Moabitæ audientes quòd deſcendiſſent tres reges, vt pugnarent aduerſum eos, conuocauerunt omnes qui accincti erant balteo deſuper, & ſteterunt in terminis.

תרגום יונתן

11 וְאָמַר יְהוֹשָׁפָט הֲלֵית כָּא נְבִיָּא דַיְיָ וְנִשְׁאַל יָת פִּתְגָמָיְא דַיְיָ מִינֵיהּ וַאֲתֵיב חַד מֵעַבְדֵי מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר הָכָא אֱלִישָׁע בַּר שָׁפָט
דְשַׁמּוּשׁ יָת אֵלָיָהוּ׃ 12 וַאֲמַר יְהוֹשָׁפָט אִיתּ עִמֵּיהּ פִּתְגָמָא דַיְיָ וּנְחַתוּ לְוָתֵיהּ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וְיהוֹשָׁפָט וּמַלְכָּא דֶאֱדוֹם׃
13 וַאֲמַר אֱלִישָׁע לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מַה לִי וָלָךְ אֱזֵיל לְוָת נְבִיֵּיָא דַאֲבוּךְ וּלְוָת נְבִיֵּי אִמָּךְ וַאֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּטָעוּ לָא הַדְּבַר חוֹבֵי
דְשַׁעְתָּא הַהִיא בְּעִי עֲלָנָא רַחֲמִין אֲרֵי זַמִּין יְיָ לְהַלָּתָא מַלְכַיָּא הָאִילֵּין לְמִמְסַר יְהוֹן בִּידָא דְמוֹאָב׃
14 וַאֲמַר אֱלִישָׁע קַיָּם הוּא יְיָ צְבָאוֹת דְּמִשְׁמְשָׁנָא קֳדָמוֹהִי אֲרֵי אִילּוֹלְפוֹן לַאֲפֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ שִׁיבְטָא דְבֵית יְהוּדָה אֲנָא נָסֵיב אִם
אֶסְתַּכֵּל בָּךְ וְאִם אֶחְזִינָךְ׃ 15 וּכְעַן אַיְתוֹ לִי גַּבְרָא דְיַדַּע לְנַגָּנָא בְּכִנָּרָא וַהֲוֵי כַּד מְנַגֵּן דְּשַׁרְיָא עֲלוֹהִי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ׃
16 וַאֲמַר כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ אִיתְעֲבִיד נַחֲלָא הָדֵין פְּצִידִין פְּצִידִין׃
17 אֲרֵי כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ לָא תֶחְזוּן רוּחָא וְלָא תֶחְזוּן מְטָרָא וְנַחֲלָא דָּהוּא יְהֵמְלֵי מַיָּא וְתִשְׁתּוּן אַתּוּן וְגֵיתֵיכוֹן וּבְעִירְכוֹן׃
18 וְקַלִּילָא דָּא קֳדָם יְיָ וְיִמְסַר יָת מוֹאָבָאי בִּידְכוֹן׃
19 וְתִמְחוֹן כָּל כְּרַךְ תַּקִּיף וְכָל קִרְיָא כְּרִיכָא וְכָל אִילָן דְּיָאֵי תְּעַקְּרוּן וְכָל מַבּוּעֵי מַיָּא תְּסְתְּמוּן וְכָל אַחְסַנְתָּא שַׁפִּירְתָּא תְּטוּמוּן בְּאַבְנַיָּא׃
20 וַהֲוָה בְּצַפְרָא כְּמִסַּק מִנְחָתָא וְהָא מַיָּא אָתְיָן מֵאוּרַח אֱדוֹם וְאִתְמְלִיאַת אַרְעָא יָת מַיָּא׃
21 וְכָל מוֹאָבָאי שְׁמַעוּ אֲרֵי סְלִיקוּ מַלְכַיָּא לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּהוֹן וְאִתְכַּנִּישׁוּ מִכָּל אֲסִירֵי סַיָּפָא וּלְעֵילָּא וְקָמוּ עַל תְּחוּמָא׃

* *Et ait Iosaphat ad eum: Si est hic prophe-* 11
ta Domini, et consulemus Dominum per eum?
& respondit vnus de seruis regis Israel, &
ait: Est hîc Elisæus filius Saphat, qui fundebat
aquam super manus Heliæ.

* *Et ait Iosaphat: Est in eo sermo Domini?* 12
& descendit ad eum rex Israel, & Iosaphat
rex Iuda, & rex Edom.

* *Et dixit Elisæus ad regem Israel: Quid* 13
mihi & tibi? vade ad prophetas patris tui &
ad prophetas matris tuæ. & ait ei rex Israel:
Nunquid vocauit Dominus tres reges istos, vt
traderet eos in manus Moab?

* *Et dixit Elisæus: Viuit Dominus exerci-* 14
tuum cui adsui coram eo, quòd si non vultum
Iosaphat regis Iuda ego accipiam, si aspexissem
ad te vel vidissem te.

* *Et nunc accipite mihi psaltem. et factum* 15
est vt caneret psaltes, & facta est super eum
manus Domini.

* *Et ait: Hæc dicit Dominus: Facite torren* 16
tem hunc fossas fossas:

* *Quia hæc dicit Dominus: Non videbitis* 17
ventum, neque videbitis pluuiam: & torrẽs
iste replebitur aqua; & bibetis vos & castra
vestra, & possessiones vestræ, & iumenta
vestra.

* *Et leue hoc in conspectu Domini: &* 18
dabit Dominus Moab in manus vestras.

* *Et percutietis omnem ciuitatem munitam,* 19
& omnem vrbem electam; & vniuersum
lignum bonum succidetis, & omnes fontes a-
quæ obturabitis, & omnem partem bonam in-
utilem reddetis in lapidibus.

* *Et factum est in matutino quum ascende-* 20
bat sacrificium: & ecce aquæ veniebant de via
Edom, & repleta est terra aquis.

* *Et vniuersa Moab audiuit quòd ascende-* 21
runt reges vt pugnarent contra eos: & clama-
uerunt de omni accincto balteum & desuper:
& steterunt in termino.

11 * Καὶ εἶπεν Ιωσαφὰτ πρὸς αὐτόν, εἰ ἔστιν ἐνταῦθα προφήτης τοῦ κυρίου, καὶ ἐπερωτήσομεν τὸν κύριον δι' αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθη εἷς τῶν παίδων τοῦ βασιλέως Ισραήλ. καὶ εἶπεν, ἔστιν ἐνταῦθα ἐλισαὶ υἱὸς σαφάτ, ὃς ἐπέχεεν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἠλίου.

12 * καὶ εἶπεν Ιωσαφάτ, ἔστιν ἐν αὐτῷ ῥῆμα κυρίου; καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν βασιλεὺς Ισραὴλ καὶ Ιωσαφὰτ βασιλεὺς Ιούδα καὶ ὁ βασιλεὺς Εδώμ.

13 * καὶ εἶπεν ἐλισαὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ισραήλ, τί ἐμοὶ καὶ σοί; δεῦρο πρὸς τοὺς προφήτας τοῦ πατρός σου καὶ πρὸς τοὺς προφήτας τῆς μητρός σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Ισραήλ, μὴ ὅτι κέκληκε κύριος τοὺς τρεῖς βασιλεῖς τούτους τοῦ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς χεῖρας μωάβ;

14 * καὶ εἶπεν ἐλισαί, ζῇ κύριος τῶν δυνάμεων ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον τοῦ Ιωσαφὰτ βασιλέως Ιούδα ἐγὼ λαμβάνω, εἰ εἰσέβλεψα πρὸς σὲ ἢ εἶδόν σε.

15 * καὶ νῦν λάβετέ μοι ψάλλοντα. καὶ ἐγένετο ὡς ἔψαλλεν ὁ ψάλλων, καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν χεὶρ κυρίου.

16 * καὶ εἶπεν, τάδε λέγει κύριος, ποιήσατε τὸν χειμάρρουν τοῦτον βοθύνους βοθύνους·

17 * ὅτι τάδε λέγει κύριος, οὐκ ὄψεσθε πνεῦμα, οὔτε μὴ ἴδητε ὑετόν. καὶ ὁ χειμάρρους οὗτος πλησθήσεται ὕδατος, καὶ πίεσθε ὑμεῖς καὶ αἱ παρεμβολαὶ ὑμῶν, καὶ αἱ κτήσεις ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν.

18 * καὶ κοῦφον τοῦτο ἐνώπιον κυρίου, καὶ δώσει κύριος τὴν μωὰβ εἰς χεῖρας ὑμῶν.

19 * καὶ πατάξετε πᾶσαν πόλιν ὀχυρὰν καὶ πᾶσαν πόλιν ἐκλεκτήν, καὶ πᾶν ξύλον ἀγαθὸν καταβαλεῖτε, καὶ πάσας πηγὰς ὕδατος ἐμφράξετε, καὶ πᾶσαν μερίδα ἀγαθὴν ἀχρειώσετε ἐν λίθοις.

20 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ πρωΐᾳ ἀναβαινούσης τῆς θυσίας, καὶ ἰδοὺ ὕδατα ἤρχετο ἐξ ὁδοῦ Εδώμ, καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ τῶν ὑδάτων.

21 * καὶ πᾶσα μωὰβ ἤκουσεν ὅτι ἀνέβησαν οἱ βασιλεῖς πολεμῆσαι αὐτούς, καὶ ἐβόησαν ἐκ παντὸς περιζωννυμένου περιζώνην καὶ ἐπάνω, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοῦ ὁρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et dixit Iehosaphat: An non hic est propheta Domini, vt interrogemus verba Domini per eum? & respondit vnus è seruis regis Israel, & dixit: Hic est Elisagh filius Sephat, qui ministrabat Eliah.

[12] Et dixit Iehosaphat: Est cum illo verbum Domini. & descenderunt ad eum rex Israel, & Iehosaphat, & rex Edom.

[13] Et dixit Elisagh regi Israel: Quid mihi & tibi? vade ad prophetas patris tui, & ad prophetas matris tuæ. & dixit ei rex Israel: Obsecro, ne memineris peccata temporis huius: roga pro nobis misericordiam, quia vocauit Dominus tres reges istos, vt traderet eos in manum Moab. [14] Et dixit Elisagh: Permanet ipse Dominus Tzebaoth ante quem ministro, quòd nisi faciem Iehosaphat regis tribus domus Iehudah ego susciperem, si contemplarer te & viderem te.

[15] Et nunc adducite mihi virum qui norit psallere cithara. & fuit psallente illo qui psallebat, mansit super illum spiritus prophetiæ à Domino. [16] Et ait: Sic dixit Dominus, Fiant in valle hac fossæ & fossæ. [17] Quia sic dixit Dominus: Non videbitis ventum, nec videbitis pluuiam, & vallis hæc implebitur aquis: & bibetis vos & greges vestri & iumenta vestra.

[18] Et leue hoc est ante Dominum, & tradet Moabæos in manum vestram.

[19] Et percutietis omnem arcem fortem, & omnem vrbem munitam, & omnem arborem pulchrã euelletis, & omnes scaturigines aquarum obturabitis, & omnem possessionem elegantem operietis lapidibus.

[20] Et fuit in aurora cùm offertur oblatio, ecce aquæ veniebant de via Edom, & impleta est terra aquis.

[21] Et omnes Moabæi audierunt quòd ascendissent reges ad ineundum bellum in eos; & congregauerunt se ex omnibus accingentibus se gladio & suprà, & steterunt in termino:

22 * וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל־הַמָּיִם וַיַּרְא
מוֹאָב מִנֶּגֶד אֶת־הַמַּיִם אֲדֻמִּים כַּדָּם׃
23 * וַיֹּאמְרוּ דָּם זֶה הַחֶרֶב נֶחֱרְבוּ הַמְּלָכִים וַיַּכּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ וְעַתָּה לַשָּׁלָל מוֹאָב׃
24 * וַיָּבֹאוּ אֶל־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיָּקֻמוּ יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּ אֶת־
מוֹאָב וַיָּנֻסוּ מִפָּנֵיהֶם וַיָּבֹאוּ בָהּ וְהַכּוֹת אֶת־מוֹאָב׃
25 * וְהֶעָרִים יַהֲרֹסוּ וּבְכָל־חֶלְקַת טוֹבָה יַשְׁלִיכוּ אִישׁ־
אַבְנוֹ וּמִלְאוּהָ וְכָל־מַעְיַן־מַיִם יִסְתֹּמוּ וְכָל־עֵץ־טוֹב
יַפִּילוּ עַד־הִשְׁאִיר אַבְנֶיהָ בַּקִּיר חָרֶשֶׁת וַיָּסַבּוּ
הַקַּלָּעִים וַיַּכֻּהָ׃
26 * וַיַּרְא מֶלֶךְ מוֹאָב כִּי־חָזַק מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה וַיִּקַּח
אִתּוֹ שְׁבַע־מֵאוֹת אִישׁ שֹׁלֵף חֶרֶב לְהַבְקִיעַ אֶל־
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְלֹא יָכְלוּ׃
27 * וַיִּקַּח אֶת־בְּנוֹ הַבְּכוֹר אֲשֶׁר־יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו
וַיַּעֲלֵהוּ עֹלָה עַל־הַחוֹמָה וַיְהִי קֶצֶף־גָּדוֹל עַל־
יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ מֵעָלָיו וַיָּשֻׁבוּ לָאָרֶץ׃

ד

1 * וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי־הַנְּבִיאִים צָעֲקָה
אֶל־אֱלִישָׁע לֵאמֹר עַבְדְּךָ אִישִׁי מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ
כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא אֶת־יְהוָה וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת
אֶת־שְׁנֵי יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים׃
2 * וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מַה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ הַגִּידִי לִי
מַה־יֶּשׁ־לָכִי בַּבָּיִת וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹל בַּבַּיִת
כִּי אִם־אָסוּךְ שָׁמֶן׃
3 * וַיֹּאמֶר לְכִי שַׁאֲלִי־לָךְ כֵּלִים מִן־הַחוּץ מֵאֵת
כָּל־שְׁכֵנָיִךְ כֵּלִים רֵקִים אַל־תַּמְעִיטִי׃
4 * וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ וּבְעַד־בָּנַיִךְ וְיָצַקְתְּ
עַל כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא תַּסִּיעִי׃
5 * וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ וַתִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בַּעֲדָהּ וּבְעַד בָּנֶיהָ
הֵם מַגִּשִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מֹיֶצֶקֶת׃

22 *Primoq; manè ſurgentes,& orto iam ſole ex aduerſo aquarũ viderunt Moabitę ecõ-
23 tra aquas rubras quaſi ſanguinem: *Dixe-
D runtque: Sanguis gladij eſt.pugnauerunt reges contra ſe,& cæſi ſunt mutuò. nunc
24 perge ad prædam,Moab.*Perrexeruntque in caſtra Iſrael.Porrò conſurgens Iſrael pcuſsit Moab,at illi fugeruntcoram eis. ve
nerunt igitur qui vicerat, & percuſſerunt
25 Moab,*Et ciuitates deſtruxerunt,&omnẽ agrum optimum, mittentes ſinguli lapides,repleuerũt, & vniuerſos fontes aquarum obturauerunt,& omnia ligna fructifera ſuccideruntita vt muri tantũ fictiles remanerent.& circũdata eſt ciuitas à fundibulariis, & magna ex parte percuſſa.
26 *Quod cùm vidiſſet rex Moab pualuiſſe ſcilicet hoſtes, tulit ſecum ſeptingẽtos viros educentes gladios, vt irrumperent ad
27 regem Edõ,& non potuerunt.*Arripienſque filium ſuum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocauſtũ ſuper murum, & facta eſt indignatio magna in Iſrael.Statimque receſſerunt ab eo, & reuerſi ſunt in terram ſuam.

CAP. IIII.

1 A MVlier autem quędam de vxoribus pphetarum clamabat ad Heliſæũ, dicens: Seruus tuusvir meus mortuus eſt,& tu noſti quia ſeruus tuus fuit timẽs Dñm. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios
2 meos ad ſeruiendũ ſibi. *Cui dixit Heli- Inf. cod.
ſęus: Quid vis vt faciã tibi? dicmihi.quid habes in domo tua? At illa reſpondit: Nõ habeo ancilla tua quicquã in domo mea,
3 niſi parum olei quo vngar. *Cui ait: Vade pete mutuò ab omnibus vicinis tuis vaſa
4 vacua non pauca: *Et ingredere & claude oſtium tuum, cùm intrinſecus fueris tu & filij tui, & mitte indè in omnia vaſa hæc,
5 & cùm plena fuerint,tolles. *Iuit itaque mulier & clauſit oſtium ſuper ſe & ſuper
B filios ſuos. illi offerebant vaſa, & illa infundebat.

תרגום יונתן

22 וְאַקְדִּימוּ בְּצַפְרָא וְשִׁמְשָׁא נְחַת עַל מַיָּא וַחֲזוֹ מוֹאָבָאֵי מִקֳּבֵל יַת מַיָּא סוּמָקִין כִּדְמָא׃
23 וַאֲמָרוּ דָמָא דֵּין אִתְגָּרָאָה אִתְגָּרִיאוּ מַלְכַיָּא וּקְטָלוּ גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ וּכְעַן פּוּקוּ לְבִיזְתָא מוֹאָבָאי׃
24 וַאֲתוּ לְמַשְׁרִיתָא דְיִשְׂרָאֵל וְקָמוּ יִשְׂרָאֵל וּמְחוֹ יַת מוֹאָבָאֵי וְאַפְכוּ מִן קֳדָמֵיהוֹן וּמָחוֹ בְהוֹן וּקְטָלוּ יַת מוֹאָבָאי׃ 25 וְקִרְוַיָּא פָּגְרוּ
וְכָל אַחֲסָנָא שַׁפִּירְתָּא רְמוֹ גְּבַר יַת אַבְנֵיהּ וּמַלְאוּהָ וְכָל מַבּוּעֵי מַיָּא סְתָמוּ וְכָל אִילָן דְיָאֵי עֲקָרוּ עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַרַת אַבְנָא בְּקִרְתָּא דְּלָא פְגָרוּהָא
וְאִסְתְּחָרוּ קַלָּעַיָּא וּמְחוּהָא׃ 26 וַחֲזָא מַלְכָּא דְמוֹאָב אֲרֵי תַקִּיפוּ מִינֵּיהּ עָבְדֵי קְרָבָא וּדְבַר עַמֵּיהּ שְׁבַע מְאָה גַּבְרָא שָׁלְפֵי סַיְפָא לַאֲפָנָאָה
לְוַת מַלְכָּא דֶאֱדוֹם וְלָא יְכִילוּ׃ 27 וּנְסִיב יַת בְּרֵיהּ בּוּכְרָא דַעֲתִיד דְּיִמְלוֹךְ תְּחוֹתוֹהִי וְאַסְּקֵיהּ עֲלָתָא עַל שׁוּרָא וַהֲוָה רְגַז רַב עַל יִשְׂרָאֵל
וְאִיסְתַּלָּקוּ מִינֵּיהּ וְתָבוּ לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃

ד

1 וְאִתְּתָא חָדָא מִנְּשֵׁי תַלְמִידֵי נְבִיֵּיא מְצַוְחָא קֳדָם אֱלִישָׁע לְמֵימַר עַבְדָּךְ בַּעֲלִי מִית וְאַתְּ יְדַעְתְּ אֲרֵי עַבְדָּךְ הֲוָה דָחִיל מִן קֳדָם יְיָ
וּכְעַן רַשְׁיָא אֲתָא לְמִדְבַּר יַת תְּרֵין בְּנַי לֵיהּ לְעַבְדִין׃ 2 וַאֲמַר לַהּ אֱלִישָׁע מָה אֶעְבֵּיד לֵיךְ חַוִּי לִי מָה אִית לֵיךְ בְּבֵיתָא וַאֲמָרַת לֵית לְאַמְתָךְ
כָּל מִדְעָם בְּבֵיתָא אֶלָּהֵן מָנָא דְמִשְׁחָא׃ 3 וַאֲמַר אֱזִילִי שְׁאֵילִי לֵיךְ מָנִין מִן בָּרָא מִן כָּל שְׁבֶנְיְכִי מָנִין רֵיקָנִין לָא תְזָעֲרִין׃
4 וְתֵיכֵין וְתָגֵיפִין דַּשָׁא בְּאַפֵּיךְ וּבְאַפֵּי בְּרָךְ וְהֵרִיקִין עַל כָּל מָנַיָּא הָאֵלֵין וּמָנָא דְאִתְמְלִי תְּסַלְּקִין׃
5 וַאֲזָלַת מִלְּוָתֵיהּ וְאַגְּפַת דַּשָׁא בְּאַפָּהּ וּבְאַפֵּי בְּנָהָא אִינוּן מְקָרְבִין לָהּ מָנַיָּא וְהִיא מְרִיקָא מִשְׁתָּא׃

** Et surrexerũt manè, & sol ortus est aduersus aquas. & vidit Moab aquas econtrà rubras quasi sanguinem.* 22

** Et dixit: Sanguis iste gladij. pugnauerunt reges, & percussit vnusquisque proximum eius: et nunc ad spolia Moab.* 23

** Et veniunt in castra Israel. & surgit Israel & percutit Moab. & fugit Moab à facie eorum, & ingressi sunt ingredientes et percutientes Moab.* 24

** Et ciuitates destruxerunt, et omnem partem bonam proiecit vir lapidem suum, & repleuit eam, & vniuersum fontem aquæ obturauerunt, & omne lignum bonum succiderũt, donec remaneret lapis in muro opere ædificationis. & circundederunt fundibularij, & percusserunt eam.* 25

** Et vidit rex Moab quòd prævaluit super eum bellum, & tulit secum septingentos viros educentes gladium, vt irrumperent ad regem Edom, & non potuerunt.* 26

** Et tulit filium suum primogenitum, quem regem constituit pro eo, & obtulit eum holocaustum super murum, et facta est pœnitentia magna in Israel. & recesserunt ab eo, et reuersi sunt in terram suam.* 27

CAP. IIII.

ET mulier vna de filiis prophetarum clamabat ad Elisæum, dicens: Seruus tuus vir meus mortuus est, & tu nosti quòd seruus tuus erat timens Dominum. & creditor venit vt tollat duos filios meos in seruos sibi. 1

** Et dixit ei Elisæus: Quid faciam tibi? nuncia mihi. quid tibi est in domo tua? ipsa autem dixit: Non est ancillæ tuæ quicquam, nisi vas olei in domo quo vngar.* 2

** Et ait ad eam: Vade pete tibi vasa forinsecus ab omnibus vicinis tuis vasa vacua, & non pauca tollas:* 3

** Et ingredieris & claudes ostium super te & super filios tuos, & effundes in vasa hæc, & quod plenum fuerit tolles.* 4

** Et recessit ab eo mulier, & fecit sic. & clausit ostium super seipsam & super filios suos, & illi adducebant ei, & ipsa infundebat oleum.* 5

22 *Ἐ ὤρθρισαν τὸ πρωΐ, Ἐ ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἐπὶ τὰ ὕδατα. Ἐ εἶδε μωὰβ τὰ ὕδατα ἐξεναντίας πυρρὰ ὡσεὶ αἷμα.

23 * καὶ εἶπεν αἷμα τοῦτο ῥομφαίας. ἐμαχέσαντο ⑦ βασιλεῖς, καὶ ἐπάταξεν ἕκας ⑦ τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐπὶ τὰ σκῦλα μωάβ.

24 * καὶ ὡς ἐγίνοντο εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραήλ. καὶ ὠΐσατο ἰσραὴλ καὶ ἔτυπτεν τὸν μωάβ. καὶ ἔφυγε μωὰβ ἐν προσώπου αὐτῶν καὶ εἰσῆλθον εἰσπορευόμενοι ⅋ τύπτοντες τὸν μωάβ.

25 * καὶ τὰς πόλεις καθεῖλον, ⅋ πᾶσαν μερίδα ἀγαθὴν ἔρριψεν ἀνὴρ τὸν λίθον αὐτοῦ καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν, καὶ πᾶσαν πηγὴν ὕδατος ἐνέφραξαν, Ἐ πᾶν ξύλον ἀγαθὸν κατέβαλον, ἕως τοῦ καταλιπεῖν λίθον ἐν τείχῳ τετιτνικῆς. καὶ περιεκύκλωσαν ⑦ σφενδονῖται, Ἐ ἐπάταξαν

26 αὐτήν. * Ἐ εἶδεν ὁ βασιλεὺς μωὰβ ὅτι κεκρατήκει) ὑπὲρ αὐτὸν ὁ πόλεμος, καὶ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτακοσίους ἀνδρας ἀσωμάτους ῥομφαίαν, διακόψαι πρὸς βα-

27 σιλέα ἐδώμ, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. * καὶ ἔλαβεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρωτότοκον ὃν ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τὸ τεῖχος, καὶ ἐγένετο μετάμελος μέγας ἐν ἰσραήλ. Ἐ ἀπῆραν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν.

δ'.

1 * Καὶ γυνὴ μία ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν ἐβόα πρὸς ἐλισαὶ λέγουσα, ὁ δοῦλός σου ὁ ἀνήρ μου τέθνηκεν, Ἐ σὺ οἶδας, ὅτι ὁ δοῦλός σου ἦν φοβούμενος τὸν κύριον. Ἐ ὁ δανιστὴς ἦλθε λαβεῖν σοῦ δύο υἱούς μου εἰς δούλους ἑαυτῷ.

2 * Ἐ εἶπεν αὐτῇ ἐλισαέ, τί ποιήσω σοι; ἀπάγγειλόν μοι, τί σοί ἐστιν ἐν τῷ οἴκῳ σου; ἡ δὲ εἶπεν, οὐκ ἔστι τῇ δούλῃ σου ὑπόθεσις, ἀλλ' ἢ ἀγγεῖον ἐλαίου ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ἀλείψομαι.

3 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν, δεῦρο αἴτησαι σεαυτῇ ἀγγεῖα ἔξωθεν παρὰ πάντων τῶν γειτόνων σου σκεύη κενά, καὶ μὴ ὀλιγώσῃς.

4 * καὶ εἰσελεύσῃ καὶ ἀποκλείσεις τὴν θύραν ἐπὶ σεαυτὴν Ἐ ἐπὶ τὰ τέκνα σου, καὶ ἐνχεῖς εἰς τὰ ἀγγεῖα

5 ταῦτα, καὶ τὸ πληρωθὲν ἀρεῖς. * καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ γυνὴ ⅋ ἐποίησεν οὕτως. Ἐ ἀπέκλεισε τὴν θύραν ἐφ' ἑαυτὴν ⅋ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ προσῆγον αὐτῇ, ⅋ αὐτὴ ἐνέχεεν τὸ ἔλαιον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et præuenerunt auroram, & sol descendit super aquas: & viderunt Moabæi è regione aquas rubras tanquam sanguinem.

23 Et dixerunt: Sanguis est: contendendo contenderunt reges, & occiderunt quisque socium suum: & nunc exite ad prædam Moabęi.

24 Et venerunt ad castra Israel, & surrexerunt *viri* Israel & percusserunt Moabæos: & verterunt terga à facie eorum, & percusserunt eos & occiderunt Moabæos: 25 Et vrbes destruxerunt, & in omnem hæreditatem elegantem proiecerunt quisque lapidem suum & impleuerunt illam, & omnes scaturigines aquarum obturauerunt, & omnes arbores pulchras eruerunt, quousque non relictus est lapis in vrbe quem non destruxerint. & circuierunt fundibularij & percusserunt eam. 26 Et vidit rex Moab quòd prævalerent in se belligerantes, & accepit secum septingentos viros educentes gladium, vt conuerteret se ad regem Edom, & non potuerunt.

27 Et accepit filium suum primogenitum, qui futurus erat vt regnaret pro eo, & obtulit eum holocaustum super murum: & fuit indignatio magna super Israel, & ascenderunt ab eo, & redierunt in terram Israel.

CAP. IIII.

ET mulier vna de vxoribus discipulorum prophetarum clamauit ad Elisagh dicendo: Seruus tuus Gobadiah maritus meus mortuus est, & tu nosti quòd seruus tuus timebat Dominum: & nunc creditor venit vt accipiat duos filios meos sibi in seruos. 2 Et dixit illi Elisagh: Quid faciam tibi? indica mihi. quid est tibi in domo? Et dixit: Non est ancillæ tuæ prorsus quicquam in domo, nisi vas olei.

3 Et dixit, Vade pete tibi vasa deforis ab omnibus vicinis tuis vasa vacua, ne pauca petas. 4 Et eas & claudas ianuam super faciem tuam & faciem filiorum tuorum, & fundas in vasa hæc, & vas quod impletum fuerit amoueas. 5 Et abiit ab eo, & clausit portam super faciem suam & super faciem filiorum suorum. ipsi adferebant ei vasa, & ipsa infundebat oleum.

6 * וַיְהִי כִּמְלֹאת הַכֵּלִים וַתֹּאמֶר אֶל־בְּנָהּ הַגִּישָׁה
אֵלַי עוֹד כֶּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כֶּלִי וַיַּעֲמֹד
הַשָּׁמֶן׃

7 * וַתָּבֹא וַתַּגֶּד לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לְכִי מִכְרִי אֶת־
הַשֶּׁמֶן וְשַׁלְּמִי אֶת־נִשְׁיֵכִי וְאַתְּ־בָּנַיִךְ תִּחְיִי בַּנּוֹתָר׃

8 * וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע אֶל־שׁוּנֵם וְשָׁם אִשָּׁה
גְּדוֹלָה וַתַּחֲזֶק־בּוֹ לֶאֱכָל־לָחֶם וַיְהִי מִדֵּי עָבְרוֹ יָסַר
שָׁמָּה לֶאֱכָל־לָחֶם׃

9 * וַתֹּאמֶר אֶל־אִישָׁהּ הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ
אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד׃

10 * נַעֲשֶׂה־נָּא עֲלִיַּת־קִיר קָטָנָּה וְנָשִׂים לוֹ שָׁם
מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה וְהָיָה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ יָסוּר
שָׁמָּה׃ 11 * וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה וַיָּסַר אֶל־
הָעֲלִיָּה וַיִּשְׁכַּב שָׁמָּה׃

12 * וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ קְרָא לַשּׁוּנַמִּית הַזֹּאת
וַיִּקְרָא־לָהּ וַתַּעֲמֹד לְפָנָיו׃

13 * וַיֹּאמֶר לוֹ אֱמָר־נָא אֵלֶיהָ הִנֵּה חָרַדְתְּ אֵלֵינוּ
אֶת־כָּל־הַחֲרָדָה הַזֹּאת מֶה לַעֲשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ לְדַבֵּר־
לָךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל־שַׂר הַצָּבָא וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי
אָנֹכִי יֹשֶׁבֶת׃

14 * וַיֹּאמֶר וּמֶה לַעֲשׂוֹת לָהּ וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי אָבָל בֵּן
אֵין־לָהּ וְאִישָׁהּ זָקֵן׃

15 * וַיֹּאמֶר קְרָא־לָהּ וַיִּקְרָא־לָהּ וַתַּעֲמֹד בַּפָּתַח׃

16 * וַיֹּאמֶר לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אַתְּ חֹבֶקֶת בֵּן
וַתֹּאמֶר אַל־אֲדֹנִי אִישׁ הָאֱלֹהִים אַל־תְּכַזֵּב
בְּשִׁפְחָתֶךָ׃

17 * וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע׃

18 * וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל־אָבִיו אֶל־
הַקֹּצְרִים׃

6 * Cumque plena fuiſſent vaſa, dixit ad filium ſuum: Affer mihi adhuc vas. Et ille reſpondit: Non habeo. Stetitque oleum.

7 * Venit autem illa & indicauit homini Dei. Et ille: Vade, inquit, vende oleum, & redde creditori tuo; tu autem & filij tui
8 viuite de reliquo. * Facta eſt autem quædam dies, & tranſibat Heliſeus per Sunam ciuitatem. erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum vt comederet panem. Cumque frequenter indè tranſiret, diuertebat ad eam vt comederet panem.

9 * Quæ dixit ad virum ſuum: Animaduerto quòd vir Dei ſanctus eſt iſte, qui tranſit per nos frequenter:
10 * Faciamus ergo ei cœnaculum paruũ, & ponamus ei in eo lectulum, & menſam & ſellam, & candelabrum; vt cùm venerit ad nos, maneat ibi.
11 * Facta eſt ergo dies quędam, & veniẽs diuertit in cœnaculum, & requieuit ibi.
12 * Dixitq; ad Giezi puerum ſuum: Voca Sunamiten iſtam: qui cùm vocaſſet eã,
13 & illa ſtetiſſet coram eo, * Dixit ad puerum ſuum: Loquere ad eam: Ecce ſedulè C in omnibus miniſtraſti nobis, quid vis vt faciam tibi? nunquid habes negocium, & vis vt loquar regi ſiue principi militiæ? Quæ reſpondit: In medio populi mei ha-
14 bito. * Et ait: Quid ergo vult vt faciam ei? Dixitque Giezi: Ne queras. Filium enim non habet, & vir eius ſenex eſt.
15 * Præcepit itaque vt vocaret eam. Quæ cùm vocata fuiſſet, & ſtetiſſet ante oſtiũ:
16 * Dixit ad eam; In tempore iſto in hac Gen.18. eadem hora, ſi vita comes fuerit, habebis in vtero filium. At illa: Noli quæſo domine mi vir Dei, noli mentiri ancillę tuæ.
17 * Et concepit mulier & peperit filium in tempore, & in hora eadem qua dixerat D Heliſæus.
18 * Creuit autem puer: & cùm eſſet quędam dies & egreſſus iſſet ad patrem ſuum ad meſſores,

---

תרגום יונתן

6 וַהֲוָה כְּמִשְׁלַם מָנַיָּא וַאֲמָרַת לִבְרַהּ קָרֵיב לִי עוֹד מָנַיָּא וַאֲמַר בְּרַהּ לַיִת לִי עוֹד מָנַיָּא וּפְסַק מִשְׁחָא׃

7 וַאֲתָת וְחַוְיָאת לְגַבְרָא דַיְיָ וַאֲמַר אֱזִילִי זַבְּנִי יַת מִשְׁחָא וְשַׁלְּמִי לְמָרֵי חוֹבְתִיךְ וְאַתְּ וּבְנַיְיכִי תִּתְפַּרְנְסִין בְּמָה דְאִשְׁתְּאַר׃ 8 וַהֲוָה יוֹמָא
חָדָא וְאַעְבַּר אֱלִישָׁע לְשׁוּנֵם וְהַמָּן אִתְּתָא רַבְּתָא חֲטִיפַת בֵּיהּ לְמִיכַל לַחְמָא וַהֲוָה בְּזִמְנָן מָעְבְּרוֹתֵי מְתָפְנֵי לְהַמָּן לְמֵיכַל לַחְמָא׃

9 וַאֲמָרַת לְבַעְלַהּ הָא כְּעַן יָדַעְנָא אֲרֵי נְבִיָּא דַיְיָ קַדִּישָׁא הוּא מְתָפְנֵי לְוָתָנָא תְּדִירָא׃

10 נַעְבֵּיד כְּעַן עֲלִיַּת כָּתְלָא זְעִירָא וּנְתֵקֵן לֵיהּ תַּמָּן אֲתַר עַרְסָא וּפָתוֹרָא וְכַרְסְיָא וּמְנָרְתָּא וִיהֵי בְּמֵיתוֹתֵי לְוָתָנָא יְתְפְנֵי לְתַמָּן׃

11 וַהֲוָה יוֹמָא וְעַל לְתַמָּן וְעָר לְעִילְּיָתָא וּשְׁכִיב תַּמָּן׃ 12 וַאֲמַר לְגֵחֲזִי עֻלֵּימֵיהּ קְרִי לְשׁוּנַמְתָּא הָדָא וּקְרָא לַהּ וְקָמַת קֳדָמוֹהִי׃

13 וַאֲמַר לֵיהּ אֱמַר כְּעַן לַהּ הָא עֲסַקְתָּא לָנָא יַת כָּל עִסְקָתָא הָדָא מָה לְמֶעְבַּד לִיךְ הֲפִתְגָם אִית לִיךְ לְמַלָּלָא עִם מַלְכָּא אוֹ עִם רַב חֵילָא
וַאֲמָרַת בְּגוֹ עַמִּי אֲנָא מְסוֹבְרָא׃ 14 וַאֲמַר וּמָה לְמֶעְבַּד לַהּ וַאֲמַר גֵּחֲזִי בְּקִשְׁטָא בַּר לַיִת לַהּ וּבַעְלַהּ סָיב׃

15 וַאֲמַר קְרִי לַהּ וּקְרָא לַהּ וְקָמַת בְּתָרְעָא׃

16 וַאֲמַר לְזִמְנָא הָדֵין כְּעִידָּן דַּאֲחוֹן קַיְימִין תְּהֵי מְחַבְּקָא בְּרָא וַאֲמָרַת בְּבָעוּ רִיבּוֹנִי נְבִיָּא דַיְיָ לָא יְתַכְּדֵיב פִּתְגָמָךְ לְאַמְתָּךְ׃

17 וְעַדַּיְאַת אִתְּתָא וְיָלְדַת בַּר לְזִמְנָא הָדֵין כְּעִידָּן דַּהֲוָת קַיְימָא דְּמַלֵּיל עִמַּהּ אֱלִישָׁע׃

18 וּרְבָא רַבְיָא וַהֲוָה יוֹמָא וּנְפַק לְוָת אֲבוּהִי לְוָת חָצָדַיָּא׃

6 ✠ Et factum est vt repleta fuerunt omnia vasa, & dixit ad filios suos: Appropinquate mihi vas. & dixerunt ei: Non est adhuc vas. & stetit oleum.

7 ✠ Et venit & nunciat homini Dei. ipse autem dixit ei: Vade & redde oleum, & solue mutuum, & tu & filij tui viuetis in reliquo.

8 ✠ Et facta est dies, & transiit Elisæus in Sonam: & ibi mulier magna, & tenuit eum vt comederet panem. & factum est à frequentia transitus ipsius, inclinauit eum vt comederet panem.

9 ✠ Et dixit mulier ad virum suum: Ecce iam scio quòd homo Dei iste sanctus transit per nos frequenter:

10 ✠ Faciamus iam ei cœnaculum paruum, & ponamus ei ibi lectum, & mensam, & sellam, & candelabrum: & erit cùm ipse venerit ad nos, et inclinabit ibi.

11 ✠ Et facta est dies, & venit Elisæus illuc, et diuertit in cœnaculum, & dormiuit ibi.

12 ✠ Et dixit Elisæus ad Giezi puerum suum: Voca Sunamiten istam. & vocauit eam, et stetit coram eo.

13 ✠ Et dixit puero: Dic ad eam: Ecce præparasti nobis omnem præparationem istam, quid faciemus tibi? si est tibi verbum vt loquar ad regem vel ad principem militiæ? ipsa autem dixit: In medio populi mei ego habito.

14 ✠ Et ait Elisæus ad Giezi: Quid opus vt faciam ei? & dixit Giezi: Et profectò non est ei filius, et vir eius senex.

15 ✠ Et dixit Elisæus: Voca eam. & vocauit eam, & veniens stetit iuxta ostium.

16 ✠ Et dixit Elisæus ad eam: In tempore isto, vt hora hæc, viuens tu concepisti filium. illa autem dixit: Non domine homo Dei, non mentiaris ancillæ tuæ.

17 ✠ Et concepit mulier & peperit filium in tempore hoc vt hora viuens, vt locutus est ad eam Elisæus. 18 ✠ Et creuit puer, & fuit dies messionis, & egressus est puer ad patrem suum ad messores.

6 ✠ καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήρωσε πάντα τὰ ἀγγεῖα, καὶ εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἐγγίσατέ μοι σκεῦος· καὶ εἶπον αὐτῇ, οὐκ ἔστιν ἔτι ἀγγεῖον, καὶ ἔστη τὸ ἔλαιον.

7 ✠ καὶ διαγίνεται, καὶ διαγγέλλει τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, πορεύου καὶ ἀπόδου τὸ ἔλαιον, καὶ ἀπότισον τὸ ὀφειλόμενον, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου ζήσεσθε ἐν τῷ καταλοίπῳ.

8 ✠ καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ διῆλθεν ἐλισσαιὲ εἰς Σωνάμ, καὶ ἐκεῖ γυνὴ μεγάλη, καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον. καὶ ἐγένετο ἀφ' ἱκανοῦ τοῦ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν, ἐξέκλινεν αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον.

9 ✠ καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἰδοὺ δὴ οἶδα ὅτι ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἅγιος διαπορεύεται ἐφ' ἡμᾶς διαπαντός.

10 ✠ ποιήσωμεν δὴ ἀνωρεῶν μικρὸν, καὶ θῶμεν αὐτῷ ἐκεῖ κλίνην, καὶ τράπεζαν, καὶ δίφρον, καὶ λυχνίαν, καὶ ἔσται ἐν τῷ αὐτὸν ἔρχεσθαι πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐκκλινεῖ ἐκεῖ.

11 ✠ καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ ἦλθεν ἐλισσαιὲ ἐκεῖ, καὶ ἐξέκλινεν εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ.

12 ✠ καὶ εἶπεν ἐλισσαιὲ πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, κάλεσον τὴν Σωναμίτιν ταύτην. καὶ ἐκάλεσεν αὐτήν, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ.

13 ✠ καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ, εἰπὲ πρὸς αὐτήν, ἰδοὺ ἐξέταξας ἡμῖν πᾶσαν τὴν ἕκταξιν ταύτην, τί ποιήσωμέν σοι; εἰ ἔστι σοι λόγος λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα ἢ πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως; ἡ δὲ εἶπεν, ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου ἐγὼ κατοικῶ.

14 ✠ καὶ εἶπεν ἐλισσαιὲ πρὸς γιεζί, τί δεῖ ποιῆσαι αὐτῇ; καὶ εἶπε γιεζί, καὶ μάλα οὐκ ἔστιν αὐτῇ υἱός, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς πρεσβύτης.

15 ✠ καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ, κάλεσον αὐτήν. καὶ ἐκάλεσεν αὐτήν, καὶ ἐλθοῦσα ἔστη ἐπὶ τὴν θύραν.

16 ✠ καὶ εἶπεν ἐλισσαιὲ πρὸς αὐτήν, εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ὡς ἡ ὥρα αὕτη, ζῶσα σὺ περιλήμψῃ υἱόν. ἡ δὲ εἶπε, μὴ κύριε ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, μὴ διαψεύσῃ τὴν δούλην σου.

17 ✠ καὶ συνέλαβεν ἡ γυνὴ καὶ ἔτεκεν υἱὸν εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ὡς ἡ ὥρα ζῶσα, ὡς ἐλάλησε πρὸς αὐτὴν ἐλισσαιέ.

18 ✠ καὶ ἠδρύνθη τὸ παιδάριον, καὶ ἐγένετο ἡμέρα θερισμοῦ, καὶ ἐξῆλθε τὸ παιδάριον πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πρὸς τοὺς θερίζοντας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et fuit cùm absoluta essent vasa, dixit filio suo: Adfer mihi adhuc vas. & dixit filius eius: Non sunt amplius vasa, & defecit oleum.

7 Et venit & indicauit prophetæ Domini. & dixit: Vade, vende oleum, & exsolue domino debiti tui: & tu & filij tui alamini de eo quod relinquetur. 8 Et fuit die quadam, transiit Elisagh in Sunem, & ibi erat mulier timens peccata, & apprehendit eum vt comederet panem. & erat tempore quo transibat, diuertebat illuc vt comederet panem.

9 Et dixit marito suo: Ecce nunc cognoui quòd propheta Domini sanctus est iste diuertens ad nos semper.

10 Faciamus quæso cœnaculum muri paruum, & componamus illi ibi locum cubilis, & mensam, & sedem & candelabrum: & erit cùm venerit ad nos, diuertet illuc. 11 Et fuit die quadam, intrauit eò, & declinauit ad cœnaculum, & cubuit ibi.

12 Et dixit ad Gehhazi puerum suum: Voca Sunamithen hanc. & vocauit illam, & stetit ante eum.

13 Et dixit illi; Dic nunc ei: Ecce negociata es nobis omne negocium hoc; quid vis vt faciam tibi? num verbum est tibi vt proloquar cum rege aut cum magistro exercitus? & dixit: In medio negociorum populi mei ego sustentor.

14 Et ait: Et quid est vt faciam illi? & dixit Gehhazi: In veritate filius non est ei, & maritus eius senex est.

15 Et dixit: Voca illam. & vocauit illam, & stetit in porta.

16 Et dixit: In tempore hoc secundum tempus quo superstites eritis, amplexaberis filium. & dixit: Obsecro domine mi propheta Domini, ne mendax sit verbum tuum ancillæ tuæ. 17 Et concepit mulier & peperit filium in tempore hoc secundùm tempus quo fuit viuens, quod locutus fuerat cum illa Elisagh.

18 Et creuit puer, & fuit die quadam, exiuit ad patrem suum ad messores.

19 וַיֹּאמֶר אֶל־אָבִיו רֹאשִׁי רֹאשִׁי וַיֹּאמֶר אֶל־הַנַּעַר שָׂאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ׃

20 וַיִּשָּׂאֵהוּ וַיְבִיאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ וַיֵּשֶׁב עַל־בִּרְכֶּיהָ עַד־הַצָּהֳרַיִם וַיָּמֹת׃

21 וַתַּעַל וַתַּשְׁכִּבֵהוּ עַל־מִטַּת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתִּסְגֹּר בַּעֲדוֹ וַתֵּצֵא׃

22 וַתִּקְרָא אֶל־אִישָׁהּ וַתֹּאמֶר שִׁלְחָה נָא לִי אֶחָד מִן־הַנְּעָרִים וְאַחַת הָאֲתֹנֹת וְאָרוּצָה עַד־אִישׁ הָאֱלֹהִים וְאָשׁוּבָה׃

23 וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ אַתְּ הֹלֶכֶת אֵלָיו הַיּוֹם לֹא־חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם׃

24 וַתַּחֲבֹשׁ הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר אֶל־נַעֲרָהּ נְהַג וָלֵךְ אַל־תַּעְצַר־לִי לִרְכֹּב כִּי אִם־אָמַרְתִּי לָךְ׃

25 וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וַיְהִי כִּרְאוֹת אִישׁ־הָאֱלֹהִים אוֹתָהּ מִנֶּגֶד וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ הִנֵּה הַשּׁוּנַמִּית הַלָּז׃

26 עַתָּה רוּץ־נָא לִקְרָאתָהּ וְאֱמֹר־לָהּ הֲשָׁלוֹם לָךְ הֲשָׁלוֹם לְאִישֵׁךְ הֲשָׁלוֹם לַיָּלֶד וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם׃

27 וַתָּבֹא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הָהָר וַתַּחֲזֵק בְּרַגְלָיו וַיִּגַּשׁ גֵּיחֲזִי לְהַדְּפָהּ וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הַרְפֵּה־לָהּ כִּי־נַפְשָׁהּ מָרָה־לָהּ וַיהוָה הֶעְלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי׃

28 וַתֹּאמֶר הֲשָׁאַלְתִּי בֵן מֵאֵת אֲדֹנִי הֲלוֹא אָמַרְתִּי לֹא תַשְׁלֶה אֹתִי׃

29 וַיֹּאמֶר לְגֵיחֲזִי חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ וָלֵךְ כִּי־תִמְצָא־אִישׁ לֹא־תְבָרְכֶנּוּ וְכִי־יְבָרֶכְךָ אִישׁ לֹא־תַעֲנֶנּוּ וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל־פְּנֵי הַנָּעַר׃

30 וַתֹּאמֶר אֵם הַנַּעַר חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ׃

19 * Ait patri suo: Caput meum doleo, caput meum doleo. At ille dixit puero: Tolle, & duc eum ad matrem suam.

20 * Qui cùm tulisset & duxisset eum ad matrem suam, posuit eum illa super genua sua vsq; ad Meridiem, & mortuus est.

21 * Ascendit autem & collocauit eum super lectulum hominis Dei, & clausit ostium. Et egressa

22 * vocauit virum suum; & ait: Mitte mecum, obsecro, vnum de pueris, & asinam, vt excurram vsque ad hominem Dei, & reuertar.

23 * Qui ait illi: Quam ob causam vadis ad eum? Hodie non sunt Calendæ neque sabbatum. quæ respondit: Vadam.

24 * Strauitque asinam, & præcepit puero: Mina & propera, ne mihi moram facias in eundo, & hoc age quod præcipio tibi.

25 * Profecta est igitur, & venit ad virum Inf.8.f. Dei in monte Carmeli. Cumque vidisset eam vir Dei de contrà, ait ad Giezi puerum suum, Ecce Sunamitis illa:

26 * Vade ergo in occursum eius, & dic ei: Recténe agitur circa te, & circa virum tuũ & circa filium tuum? quæ respondit: Rec-

27 tè. * Cumque venisset ad virum Dei E in montem, apprehendit pedes eius, & accessit Giezi vt amoueret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illam. anima enim eius in amaritudine est; & Dominus cælauit à me, & non indicauit mihi.

28 * Quæ dixit illi: Nunquid petiui filium à Domino meo? nunquid non dixi tibi, Ne illudas me?

29 * Et ille ait ad Giezi: Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meũ in manu tua; Inf.9.a. & vade. si occurrerit tibi homo, non salutes eum: & si salutauerit te quispiam, non respondeas illi. Et pones baculum meum super faciem pueri.

30 * Porrò mater pueri ait: Viuit Dominus & viuit anima tua, non dimittam te. Surrexit ergo & secutus est eam.

תרגום יונתן

19 וַאֲמַר לַאֲבוּהִי רֵישִׁי רֵישִׁי וַאֲמַר לְעֻלֵּימָא סַבְּרֵהִי אוֹבִילְהִי לְאִמֵּיהּ׃

20 וְנָסְבֵיהּ וְאוֹבְלֵיהּ לְאִמֵּיהּ וִיתֵיב עַל בִּרְכָהָא עַד עִידָן טְהָרָא וּמִית׃

21 וּסְלִיקַת וְאַשְׁכְּבַתֵּיהּ עַל עַרְסָא דְּנְבִיָּא וְאַגְּפַת בְּאַפּוֹהִי וְנְפְקַת׃

22 וּקְרָאת לְבַעְלַהּ וַאֲמָרַת שַׁדַּר כְּעַן לִי חַד מִן עֻלֵּימַיָּא וַחֲרָא מִן אֲתָנַיָּא וְאִתְמְטֵי עַד נְבִיָּא דַיְיָי וְאֵיתוֹב׃

23 וַאֲמַר מָה דֵין אַתְּ אָזְלַת לְוָתֵיהּ יוֹמָא דֵין לָא יַרְחָ וְלָא שַׁבְּתָא וַאֲמָרַת שְׁלָם׃

24 וְחַיְּיזַת אַתְנָא וַאֲמָרַת לְעֻלֵּימָהָא דַּבַּר וְאֵזֵיל לָא תְּרַחוֹק עֲלַי לְמִרְכַּב אֱלָהֵן כְּדֵ אֵימַר לָךְ׃

25 וְאָזְלַת וַאֲתַת לְוָת נְבִיָּא דַיְיָי לְטוּרָ כַּרְמֶלָא וַהֲוָה כַּד חֲזָא נְבִיָּא דַיְיָי יָתַהּ מְקַבֵּיל וַאֲמַר לְגֵחֲזִי עוּלֵימֵיהּ הָא שׁוּנַמִּיתָא דֵיכִי׃

26 כְּעַן רְהוֹט כְּעַן לְקַדְמוּתַהּ וֵאֱמַר לַהּ הַשְׁלָם לִיךְ הַשְׁלָם לְבַעְלִיךְ הַשְׁלָם לְרַבְיָא וַאֲמָרַת שְׁלָם׃

27 וַאֲתַת לְוָת נְבִיָּא דַיְיָי לְטוּרָא וְאַתְקֵיפַת בְּרַגְלוֹהִי וּקְרִיב גֵּחֲזִי לְמִדְחֵהּ וַאֲמַר נְבִיָּא דַיְיָי שְׁבוֹק מִינַהּ אֲרֵי נַפְשַׁהּ מְרִירָה לַהּ וּמִן קֳדָם יְיָ אִתְכַּסֵּי מִנִּי וְלָא אוֹדַעֵנִי לִי׃ 28 וַאֲמָרַת הַשְׁאֵילִית בְּרָא מִן רִבּוֹנִי הֲלָא אֲמָרִית לָךְ אִם מִתְיַהֵיב לִי בַּר קַיָּם וְאִם לָא לָא תְנַסֵּם יָתִי׃

29 וַאֲמַר לְגֵחֲזִי זָרִיז חַרָצָךְ וְסַב חוּטְרִי בִּידָךְ וְאֵזֵיל אֲרֵי תַּשְׁכַּח גְּבַר לָא תְּשָׁאֲלִנֵּיהּ בִּשְׁלָמֵיהּ וַאֲרֵי יְשָׁאֲלִנָּךְ גַּבְרָא לָא תְּתֵיבִינֵיהּ וּתְשַׁוֵּי חוּטְרִי עַל אַפֵּי רַבְיָא׃ 30 וַאֲמָרַת אִמָּא דְּרַבְיָא קַיָּם הוּא יְיָ וְחֵי נַפְשָׁךְ אִם אֶשְׁבְּקִינָךְ וְקָם וַאֲזַל בָּתְרָהָא׃

19 * Et ait ad patrem ſuum: Caput meum, caput meum. & dixit puero: Duc eum ad matrem ſuam.

19 * καὶ εἶπε τῷ πατέρᾳ αὐτδ, τλὼ κεφαλλώ μου, τλὼ κεφαλλώ μου. καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ, ἄγαγε αὐτὸν τῷς τλὼ μητέρᾳ αὐτδ.

20 * Et tulit eum & adduxit eum ad matrem eius: & collocauit eum mater ſua ſuper genua ſua vſque ad meridiem, & mortuus eſt.

20 * καὶ ἦρεν αὐτὸν καὶ εἰσλωέγκεν αὐτὸν τῷς τλὼ μητέρα αὐτδ, καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ἡ μήτης αὐτδ ἐπὶ τὰ γόναλα αὐτδ ἕως τδ μεσημβρινδ, καὶ ἀπέθανεν.

21 * Et tulit eum & collocauit eum ſuper lectum hominis Dei, & clauſit oſtium ſuper ſe, & egreſſa eſt:

21 * Ⓒ ἀνλώἐξεν αὐτὸν Ⓒ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τλὼ κλίνλω τδ ἀνθρώπου τδ θεοδ. καὶ ἀπέκλεισε τλὼ θύραν ἐπ' αὐτλὼ καὶ ἐξῆλθεν.

22 * Et vocauit virum ſuum, & dixit: Mitte iam mecum vnum puerorum, & vnam aſinarum, & curram vſque ad hominem Dei, & reuertar.

22 * καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἄνδρα αὐτδ, καὶ εἶπεν, ἀπόστειλον δή μοι ἓν τῶν παιδαρίων, Ⓒ μίαν τῶν ὄνων, Ⓒ δραμοῦμαι ἕως ἐπ' ἀνθρώπε τδ θεοδ, Ⓒ ἐπιστρέψω.

23 * Et dixit: Quare tu hodie vadis ad eum, & non Calendæ & non Sabbatum? ipſa autem dixit, Pax.

23 * καὶ εἶπεν, τί ὅτι σὺ σήμερον πορεύῃ πρὸς αὐτόν, καὶ οὐ νουμηνία καὶ οὐ Ⓒ Σάββατον; ἡ δὲ εἶπεν, εἰρλνή.

24 * Et ſtrauit aſinam, & dixit puero ſuo: Age & vade, & non moram facias mihi vt adeam ego, donec dicam tibi.

24 * καὶ ἐπέσαξε τλὼ ὄνον Ⓒ εἶπε τῷ παιδαρίῳ αὐτδ, ἄγε καὶ πορεύε, καὶ μὴ ἐπίσχῃς μοι τδ ἐπιβλῶαί με ἕως τδ εἰπεῖν σοι.

25 * Et ibis et venies ad hominem Dei in montem Carmeli. & exiit & profecta eſt vſque ad hominem Dei in montem. et factum eſt vt vidit eam homo Dei de contrà, & ait Giezi puero ſuo: Ecce Sunamitis illa.

25 * καὶ πορεύσῃ καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τδ θεοδ εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον. Ⓒ ἐξῆλθε καὶ ἐπορεύθη ἕως ἐπ' ἀνθρώπε τδ θεοδ εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν αὐτλὼ ὁ ἄνθρωπ Ⓞ ἐπ' θεοδ ἐξεναντίας, Ⓒ εἶπεν γιεζὶ τῷ παιδαρίῳ αὐτδ, ἰδοὺ ἡ Σωναμίτις ἐκείνη.

26 * Nunc curre in occurſum eius, & dices ei: Pax tibi? pax viro tuo? pax filio tuo? & cucurrit in occurſum eius, & dixit: Pax tibi? pax viro tuo? pax filio tuo? ipſa autem dixit: Pax.

26 * νῦν δράμε εἰς συνάντησιν αὐτδ, καὶ ἐρεῖς αὐτῇ, εἰρλνὴ Σοι; εἰρλνὴ τῷ ἀνδρί Σου; εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ Σου; Ⓒ ἔδραμεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς, καὶ εἶπεν, εἰρλνή Σοι; εἰρλνὴ τῷ ἀνδρί Σου; εἰρλνὴ τῷ παιδαρίῳ Σου; ἡ δὲ εἶπεν, εἰρλνή.

27 * Et direxit ad hominem Dei in montem. et apprehendit pedes eius. & acceſſit Giezi vt amoueret eam: & dixit ad eum homo Dei: Dimitte eam, quia amara anima eius, & Dominus cælauit à me, et non nunciauit mihi.

27 * καὶ κατέδραμε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τδ θεοδ εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐπελάβετο τῶν ποδῶν αὐτδ. καὶ προσῆλθε γιεζὶ ἀπῶσαδ αὐτλώ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄνθρωπ Ⓞ τδ θεοδ, ἄφες αὐτλώ, ὅτι κατώδυνΘ ἡ ψυχὴ αὐτῆς, καὶ κύρι Ⓞ ἀπέκρυψεν ἀπ' ἐμοδ καὶ οὐκ ἀνήγγειλέ μοι.

28 * Et dixit mulier: Nunquid petiui filium à domino meo? non dixi, non ſeduces mecum?

28 * καὶ εἶπεν ἡ γυνή, μὴ ἠτησάμλω υἱὸν παρὰ τδ κυρίου μου; οὐκ εἶπον, μὴ πλανήσεις μετ' ἐμοδ;

29 * Et dixit Eliſæus Giezi: Accinge lumbum tuum, & tolle baculum meum in manu tua et vade: & ſi inueneris aliquem, non benedicas ei: et ſi benedixerit tibi quiſpiam, non reſpondeas ei. & pones baculum meum ſuper faciem pueri.

29 * καὶ εἶπεν ἐλισεαὶ τῷ γιεζί, ζῶσαι τλὼ ὀσφύϊ Σου, Ⓒ λάβε τλὼ βακτηρίαν μὲ ἐν τῇ χειρί Σου, καὶ πορεύε, καὶ ἐὰν ὕρῃς πινά, μὴ ἐλογήσῃς αὐτόν, Ⓒ ἐὰν ἐλογήσῃ σε τίς, μὴ ἀποκριθῇς αὐτῷ, καὶ ἐπιθήσεις τλὼ βακτηρίδι μου ἐπὶ τὸ πρόσωπον τδ παιδαρίου.

30 * Et dixit mater pueri: Viuit Dominus & viuit anima tua, ſi relinquam te. & ſurrexit Eliſæus, et abiit poſt eam.

30 * καὶ εἶπεν ἡ μήτης τδ παιδαρίου, ζῇ κύρι Ⓞ καὶ ζῇ ἡ ψυχή Σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἀνέστη ἐλισεαί, καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et dixit patri ſuo: Caput meum, caput meum. & dixit puero *cuidam*: Accipe illum, & defer eum ad matrem ſuam.

20 Et accepit illum & detulit eum ad matrem ſuam, & ſedit ſuper genua eius vſque ad tempus meridiei, & mortuus eſt.

21 Et aſcendit & collocauit eum ſuper lectum prophetæ Domini, & clauſit oſtium contra faciem eius, & exiuit.

22 Et vocauit maritum ſuum, & dixit: Mitte, obſecro, mihi vnum de adoleſcentibus & vnam de aſinabus, vt perueniam vſque ad prophetam Domini, & redibo.

23 Et dixit: Quare vadis ad eum hodie? non eſt neomenia nec ſabbathum. & dixit: Pax.

24 Et ſtrauit aſinam, & dixit puero ſuo: Duc & ambula, ne moleſtes me vt equitem, niſi cùm dixero tibi.

25 Et iuit & venit ad prophetam Domini in montem Charmela. & fuit cùm vidiſſet propheta Domini illam è regione, dixit ad Ghehazi puerum ſuum: Ecce Sunamithen iſtam.

26 Nunc quæſo curre nunc in occurſum eius, & dic illi: Num pax eſt tibi? num pax marito tuo? num pax infanti? & dixit: Pax.

27 Et venit ad prophetam Domini in montem, & apprehendit pedes eius: & acceſſit Gehhazi vt repelleret illam: & dixit propheta Domini: Ceſſa ab ea, quia anima eius amara eſt ei: & à Domino cælatum eſt mihi, nec indicauit mihi.

28 Et dixit: Nonne petiui filium à domino meo? nonne dixi tibi, Si datur mihi filius, viuat; ſin minus, ne turbes me?

29 Et dixit ad Ghehhazi: Accinge lumbos tuos, & accipe baculum meum in manu tua & vade: quod ſi inueneris virum, ne roges illi pacem. quod ſi petierit tibi pacem quiſpiam, ne reſpondeas illi: & pones baculum meum ſuper faciem pueri.

30 Et dixit mater pueri: Permanet ipſe Dominus, & viuit anima tua, ſi dimiſero te. & ſurrexit & iuit poſt illam.

31 * וְגֵחֲזִי עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּשְׁעֶנֶת עַל־
פְּנֵי הַנַּעַר וְאֵין קוֹל וְאֵין קָשֶׁב וַיָּשָׁב לִקְרָאתוֹ וַיַּגֶּד־
לוֹ לֵאמֹר לֹא־הֵקִיץ הַנָּעַר׃

32 * וַיָּבֹא אֱלִישָׁע הַבָּיְתָה וְהִנֵּה הַנַּעַר מֵת מֻשְׁכָּב
עַל־מִטָּתוֹ׃

33 * וַיָּבֹא וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־
יְהוָה׃ 34 * וַיַּעַל וַיִּשְׁכַּב עַל־הַיֶּלֶד וַיָּשֶׂם פִּיו עַל־
פִּיו וְעֵינָיו עַל־עֵינָיו וְכַפָּיו עַל־כַּפָּיו וַיִּגְהַר עָלָיו וַיָּחֶם
בְּשַׂר הַיֶּלֶד׃

35 * וַיָּשָׁב וַיֵּלֶךְ בַּבַּיִת אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה וַיַּעַל
וַיִּגְהַר עָלָיו וַיְזוֹרֵר הַנַּעַר עַד־שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּפְקַח
הַנַּעַר אֶת־עֵינָיו׃

36 * וַיִּקְרָא אֶל־גֵּיחֲזִי וַיֹּאמֶר קְרָא אֶל־הַשֻּׁנַמִּית
הַזֹּאת וַיִּקְרָאֶהָ וַתָּבֹא אֵלָיו וַיֹּאמֶר שְׂאִי בִנֵךְ׃

37 * וַתָּבֹא וַתִּפֹּל עַל־רַגְלָיו וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתִּשָּׂא
אֶת־בְּנָהּ וַתֵּצֵא׃

38 * וֶאֱלִישָׁע שָׁב הַגִּלְגָּלָה וְהָרָעָב בָּאָרֶץ וּבְנֵי
הַנְּבִיאִים יֹשְׁבִים לְפָנָיו וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ שְׁפֹת הַסִּיר
הַגְּדוֹלָה וּבַשֵּׁל נָזִיד לִבְנֵי הַנְּבִיאִים׃

39 * וַיֵּצֵא אֶחָד אֶל־הַשָּׂדֶה לְלַקֵּט אֹרֹת וַיִּמְצָא גֶּפֶן
שָׂדֶה וַיְלַקֵּט מִמֶּנּוּ פַּקְעֻת שָׂדֶה מְלֹא בִגְדוֹ וַיָּבֹא
וַיְפַלַּח אֶל־סִיר הַנָּזִיד כִּי־לֹא יָדָעוּ׃

40 * וַיִּצְקוּ לָאֲנָשִׁים לֶאֱכוֹל וַיְהִי בְּאָכְלָם מֵהַנָּזִיד
וְהֵמָּה צָעָקוּ וַיֹּאמְרוּ מָוֶת בַּסִּיר אִישׁ הָאֱלֹהִים וְלֹא
יָכְלוּ לֶאֱכֹל׃

41 * וַיֹּאמֶר וְקִחוּ־קֶמַח וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַסִּיר וַיֹּאמֶר צַק
לָעָם וְיֹאכֵלוּ וְלֹא הָיָה דָבָר רָע בַּסִּיר׃

42 * וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים
לֶחֶם בִּכּוּרִים עֶשְׂרִים־לֶחֶם שְׂעֹרִים וְכַרְמֶל בְּצִקְלֹנוֹ
וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ׃

31 *Giezi autẽ præceſſerat ante eos,& poſuerat baculum ſuper faciem pueri,& nõ erat vox neq; ſenſus.Reuerſuſque eſt in occurſum eius,& nunciauit ei,dicens:Non ſurrexit puer. 32 *Ingreſſus eſt ergo Heliſæus domum & ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. 33 *Ingreſſuſq; clauſit oſtium ſup ſe & ſuper puerum, & orauit ad Dominũ. 3.Reg. 18.d. Act.19.c
34 *Et aſcendit & incubuit ſuper puerũ, poſuitq;os ſuum ſuper os eius,& oculos ſuos ſuper oculos eius, & manus ſuas ſuper manus eius,& incuruauit ſe ſup eum,&cale-
35 facta eſt caro pueri. *At ille reuerſus deãbulabat in domo ſemel huc atq; illuc, & aſcendit & incubuit ſup eum.& oſcitauit
36 puer ſepties,aperuitq; oculos. *Et ille vocauit Giezi, & dixit ei: Voca Sunamitem hanc. quę vocata ingreſſa eſt ad eum.Qui
37 ait:Tolle filiũ tuum.*Venit illa & corruit ad pedes eius, & adorauit ſuper terrã. tu-
38 litq; filium ſuũ & egreſſa eſt:*Et Heliſęus reuerſus eſt in Galgalam . Erat autẽ fames in terra,& filij prophetarũ habitabant coram eo:dixitque vni de pueris ſuis: Pone ollam grandem , & coque pulmentum fi-
39 liis prophetarum. *Et egreſſus eſt vnus in agrum vt colligeret herbas agreſtes: inuenitque quaſi vitem ſilueſtrem, & collegit ex ea colocynthidas agri, & impleuit pallium ſuum , & reuerſus conſcidit in ollam pulmenti. neſciebat enim quid eſſet.
40 * Infuderunt ergo ſociis , vt comederent. Cumque guſtaſſent de coctione,exclamauerunt , dicentes : Mors in olla vir
41 Dei. & non potuerunt comedere. *At ille, Afferte,inquit,farinam. Cumq; tuliſſent, miſit in ollam,& ait: Infunde turbę vt comedant.& non fuit amplius quicquam a-
42 maritudinis in olla . * Vir autem quidam venit de Bal-ſaliſa,deferens viro Dei panes primitiarum , & viginti panes ordeaceos , & frumentum nouum in pera ſua . At ille dixit: Da populo , vt comedat .

תרגום יונתן

31 וְגֵחֲזִי עָבַר קֳדָמֵיהוֹן וְשַׁוִּי יַת חוּטְרָא עַל אַפֵּי רַבְיָא וְלֵית קַל וְלֵית דְּמַצְיָת וְתָב לְקָדָמוֹתֵיהּ וְחַוִּי לֵיהּ לְמֵימַר לָא אִתְעַר רַבְיָא׃

32 וַאֲתָא אֱלִישָׁע לְבֵיתָא וְהָא רַבְיָא מִית רְמִי עַל עָרְסֵיהּ׃

33 וְעַל וְאַגַּף דָּשָׁא בְּאַפֵּי תַּרְוֵיהוֹן וְצַלִּי קֳדָם יְיָ׃

34 וּסְלִיק וּשְׁכִיב עַל רַבְיָא וְשַׁוִּי פּוּמֵיהּ עַל פּוּמֵיהּ וְעֵינוֹהִי עַל עֵינוֹהִי וִידוֹהִי עַל יְדוֹהִי וַאֲלֵהִית עֲלוֹהִי וְחֵם בִּשְׂרָא דְרַבְיָא׃

35 וְתָב וְהַלִיךְ בְּבֵיתָא זִימְנָא חֲדָא לְכָא וְזִימְנָא חֲדָא לְכָא וּסְלִיק וְאַלֵהִית עֲלוֹהִי וְאִתְמַקְמַק רַבְיָא עַד שְׁבַע זְמָנִין וּפְתַח רַבְיָא יַת עֵינוֹהִי׃

36 וּקְרָא לְגֵחֲזִי וַאֲמַר קְרִי לְשׁוּנַמִּיתָא הָדָא וּקְרָא לַהּ וַאֲתַת לְוָתֵיהּ וַאֲמַר סַבִּי בְּרִיךְ׃

37 וַאֲתַת וְנָפְלַת קֳדָם רִיגְלוֹהִי וּסְגִידַת עַל אַרְעָא וּנְסִיבַת יַת בְּרַהּ וְנָפְקַת׃

38 וֶאֱלִישָׁע תָּב לְגִלְגָּלָא וְכַפְנָא בְּאַרְעָא וְתַלְמִידֵי נְבִיֵּיא דַיָתְבִין קֳדָמוֹהִי חָפֵי דוּדָא רַבָּא וּבַשִּׁיל תַּבְשִׁילָא לְתַלְמִידֵי נְבִיֵּיא׃

39 וּנְפַק חַד לְחַקְלָא לְלַקָטָא יַרְקִנִין וְאַשְׁכַּח גַּפְנָא בְּחַקְלָא וּלְקַט מִינֵיהּ פְּקָעֵי חַקְלָא מְלֵי לְבוּשֵׁיהּ וַאֲתָא וּפָרַם וּרְמָא לְדוּדָא דְתַבְשִׁילָא אֲרֵי לָא יְדַעוּ׃

40 וְאַרִיקוּ לְגֻבְרַיָא לְמֵיכַל וַהֲוָה בְּמֵיכְלְהוֹן מִתַּבְשִׁילָא וְאִינוּן צָוְחוּ וַאֲמַרוּ מוֹתָא בְּרוּדָא נְבִיָא דַיְיָ וְלָא יְכִילוּ לְמֵיכַל׃

41 וַאֲמַר אַיְתוּ קִיסְחָא וּרְמוֹ לְרוּדָא וַאֲמַר אָרִיק לְעַמָא וְיֵיכְלוּן וְלָא הֲוָה מִדַּעַם בִּישׁ בְּרוּדָא׃

42 וְגַבְרָא אֲתָא מֵאַרַע דְּרוֹמָא וְאַיְתִי לְנְבִיָא דַיְיָ לֶחֶם בִּכּוּרִין וְעֶשְׂרִין טְוָלְמִין דִּלְחֶם שְׂעֹרִין וּפֵירוּכָן בִּלְבוּשֵׁיהּ וַאֲמַר הַב לְעַמָא וְיֵיכְלוּן׃

31 ✱ Et Giezi tranſiit ante eos, & poſuit bacu-
lum ſuper faciem pueri, & non erat vox et nō
erat auditus. & reuerſus eſt Giezi in occurſum
Eliſæo, & dixit ei, et nunciauit ei dicens, quòd
non ſurrexit puer. 32 ✱ Et ingreſſus eſt Eliſæus ad
domum, et ecce puer mortuus iacens ſuper lectū
ſuum: 33 ✱ Et ingreſſus eſt Eliſæus, & clauſit o-
ſtium ſuper ambos eos. & orauit ad Dominum.
34 ✱ Et aſcendit & incubuit ſuper puerum, & po-
ſuit faciem ſuam ſuper faciem eius, & oculos
ſuos ſuper oculos eius, & os ſuum ſuper os eius,
& manus ſuas ſuper manus eius: & incuruа-
uit ſe ſuper eum, & inflauit ſuper eum, et cale-
factæ ſunt carnes pueri. 35 ✱ Et reuerſus eſt Eli-
ſæus, & tranſiit in domo hinc & hinc: et aſcen
dit & cooperuit ſuper puerum, et inſpirauit ſu
per eum, & confortatus eſt puer ſepties, & mo
tus eſt puer & aperuit oculos ſuos. 36 ✱ Et vocauit
Eliſæus Giezi, & dixit: Voca mihi Sunamitin
hanc. & vocauit eam, & ingreſſa eſt ad eum.
& dixit Eliſæus ei: Tolle filium tuum. 37 ✱ Et in-
greſſa mulier corruit ad pedes eius ſuper genua
ſua, & adorauit eum ſuper terram, & tulit fi-
lium ſuum & egreſſa eſt. 38 ✱ Et Eliſæus reuerſus
eſt in Galgala. & erat fames ſuper terram, &
filij prophetarum habitabant coram eo. & dixit
Eliſæus puero ſuo: Pone lebetem magnum, &
coque pulmentum filiis prophetarum: 39 ✱ Et egreſ
ſus eſt in agrum vt colligeret olera. & inuenit
vitem ſilueſtrem, & collegit ex ea colocynthi-
dam agreſtem plenum pallium ſuum. & ingreſ-
ſus eſt & iniecit in lebetem coctionis, quia non
ſciebat. 40 ✱ Et effudit viris vt comederent:
& factum eſt cùm comederent ipſi de coctione,
et ipſi clamauerunt et dixerunt: Mors in lebe-
te homo Dei. & non potuerunt comedere.
41 ✱ Et dixit Eliſæus: Accipite farinam, et
inijcite in lebetem. et iniecerunt. Et dixit Eli-
ſæus ad Giezi: Jnfunde populo et comedant. et
non fuit verbum malum amplius in lebete.
42 ✱ Et venit vir de Baal Saliſa, et attulit
homini Dei panes primitiarum viginti panes
ordeaceos, & palathas in pera ſua. Et dixit
Eliſæus: Date populo et comedant.

31 ✱ καὶ γιεζὶ διῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκε τὴν βακ
τηρίαν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδαρίου, καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ φωνὴ καὶ οὐκ
ἦν ἀκρόασις. καὶ ὑπέστρεψεν ὁ γιεζὶ εἰς ἀπάντησιν τῷ ἐλι-
σαιέ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ λέγων, ὅτι οὐκ ἐξε-
32 γήγερται τὸ παιδάριον. ✱ καὶ εἰσῆλθεν ἐλισαιὲ εἰς τὸν οἶκον, καὶ
ἰδοὺ τὸ παιδάριον τεθνηκὸς κεκοιμισμένον ἐπὶ τῆς κλίνης
33 αὐτοῦ; ✱ καὶ εἰσῆλθεν ἐλισαιὲ καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν
34 δύο αὐτῶν. καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον. ✱ καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοι-
μήθη ἐπὶ τὸ παιδάριον, καὶ ἐπέθηκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ
χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ συνέκαμψεν ἐπ'
αὐτόν, καὶ ἐνεφύσησεν ἐπ' αὐτόν, καὶ διεθερμάνθησαν αἱ σάρκες
35 τοῦ παιδαρίου. ✱ καὶ ἐπέστρεψεν ἐλισαιέ, καὶ διῆλθεν ἐν τῇ οἰκίᾳ
ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ἀνέβη καὶ συνεκάλυψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ
ἐνέπτυσεν ἐπ' αὐτό, καὶ ἠνοίξατο τὸ παιδάριον ἑπτάκις, καὶ
διεκινήθη τὸ παιδάριον καὶ διέωιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.
36 ✱ καὶ ἐκάλεσεν ἐλισαιὲ τὸν γιεζί, καὶ εἶπεν, κάλεσόν μοι τὴν
Σωναμίτιν ταύτην. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐ
37 τόν. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ αὐτῇ, λάβε τὸν υἱόν σου. ✱ καὶ εἰσελθοῦσα
ἡ γυνὴ ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ,
καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἦρε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ
38 ἐξῆλθεν. ✱ καὶ ἐλισαιὲ ἐπέστρεψεν εἰς γάλγαλα. καὶ ἦν λιμὸς
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν ἐκάθηντο ἐνώπιον αὐ-
τοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ἐπίσησον τὸν λέβητα
39 τὸν μέγαν, καὶ ἕψε ἕψημα τοῖς υἱοῖς τῶν προφητῶν. ✱ καὶ ἐξῆλ
θεν εἰς τὸν ἀγρὸν συλλέξαι λάχανα. καὶ εὗρεν ἄμπελον ἀγρίαν
καὶ συνέλεξεν ἀπ' αὐτῆς τολύπην ἀγρίαν πλῆρες τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λέβητα τοῦ ἑψήματος,
40 ὅτι οὐκ ἤδει. ✱ καὶ ἐνέχεεν τοῖς ἀνδράσιν φαγεῖν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
ἐσθίειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἑψήματος, καὶ αὐτοὶ ἀνέβοησαν καὶ εἶ-
πον, θάνατος ἐν τῷ λέβητι ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ. καὶ οὐκ ἠδύ-
41 νατο φαγεῖν. ✱ καὶ εἶπεν ἐλισαιέ· λάβετε ἄλευρον καὶ ἐμ
βάλετε εἰς τὸν λέβητα. καὶ ἐνέβαλεν· καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ
τοῖς γιεζί, ἔγχει τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν. καὶ οὐκ ἐγένε
42 ῥῆμα πονηρὸν ἐπὶ ἐν τῷ λέβητι. ✱ καὶ ἦλθεν ἀνὴρ ἐκ βαάλ
σαλισά, καὶ ἤνεγκεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ἄρτους πρω-
τογενημάτων εἴκοσι καὶ δύο, καὶ παλάθας ἐν τῇ πήρᾳ
αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, δότε τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et Gehhazi tranſierat ante eos, poſueratque baculum ſuper faciem infantis, & non erat vox, nec qui attenderet: & rediit in occurſum eius, & renunciauit illi, dicendo: Non excitatus eſt infans. 32 Et ingreſſus eſt Eliſagh in domum, & ecce infans mortuus iacebat in lecto eius. 33 Et intrauit, & clauſit portam contra faciem vtriuſque, & orauit Dominum. 34 Et aſcendit & cubuit ſuper puerum, & poſuit os ſuum ſuper os eius, & oculos ſuos ſuper oculos eius, & manus ſuas ſuper manus eius, & defatigauit ſe ſuper illum, & incaluit caro infantis. 35 Et rediit & ambulauit per domum vice vna huc, & vice altera illuc: & aſcendit & defatigauit ſe ſuper illum, & oſcitauit infans vſque ad ſeptem vices, & aperuit infans oculos ſuos.

36 Et vocauit Gehhazi, & dixit: Voca Sunamithen iſtam. & vocauit eam, & venit ad illum. & dixit: Accipe filium tuum.

37 Et venit & procidit ante pedes illius, & incuruauit ſe ſuper terram, & accepit filium ſuum & exiuit.

38 Et Eliſagh rediit in Gilgela, & fames erat in terra, & diſcipuli prophetarum habitabant coram eo. Et dixit puero ſuo: Pone ollam magnam, & coque pulmentum diſcipulis prophetarum. 39 Et exiuit vnus in agrum vt legeret olera, & inuenit vitem agreſtem, & legit ex illa cucurbitas agreſtes plenum veſtimentum ſuum; & venit & ſcidit, & iecit in ollam pulmenti, quia non nouerant.

40 Et effuderunt viris vt comederent. & fuit cùm comederent de pulmento, illi clamauerunt & dixerunt: Mors eſt in olla propheta Domini: nec poterant comedere. 41 Et dixit: Afferte farinam, & coniicite in ollam. & dixit: Effunde populo, vt comedant: & non fuit quicquam mali in olla.

42 Et vir quidam venit de terra Auſtrali, & attulit prophetæ Domini panem primitiarum, & viginti placentas panis ordeacei, & manipulos in veſtimento ſuo. & dixit: Da populo vt comedant.

43 * וַיֹּאמֶר מְשָׁרְתוֹ מָה אֶתֵּן זֶה לִפְנֵי מֵאָה אִישׁ
וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אָכוֹל
וְהוֹתֵר׃

44 * וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִרוּ כִּדְבַר יְהוָה׃

ה

1 * וְנַעֲמָן שַׂר־צְבָא מֶלֶךְ־אֲרָם הָיָה אִישׁ גָּדוֹל
לִפְנֵי אֲדֹנָיו וְנִשֵּׂא פָנִים כִּי־בוֹ נָתַן־יְהוָה תְּשׁוּעָה
לַאֲרָם וְהָאִישׁ הָיָה גִּבּוֹר חַיִל מְצֹרָע׃

2 * וַאֲרָם יָצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁבּוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲרָה
קְטַנָּה וַתְּהִי לִפְנֵי אֵשֶׁת נַעֲמָן׃

3 * וַתֹּאמֶר אֶל־גְּבִרְתָּהּ אַחֲלֵי אֲדֹנִי לִפְנֵי הַנָּבִיא
אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן אָז יֶאֱסֹף אֹתוֹ מִצָּרַעְתּוֹ׃

4 * וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לַאדֹנָיו לֵאמֹר כָּזֹאת וְכָזֹאת דִּבְּרָה
הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל׃

5 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־אֲרָם לֵךְ בֹּא וְאֶשְׁלְחָה סֵפֶר אֶל־
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ עֲשֶׂר כִּכְּרֵי־כֶסֶף
וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים זָהָב וְעֶשֶׂר חֲלִיפוֹת בְּגָדִים׃

6 * וַיָּבֵא הַסֵּפֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְעַתָּה
כְּבוֹא הַסֵּפֶר הַזֶּה אֵלֶיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ אֶת־
נַעֲמָן עַבְדִּי וַאֲסַפְתּוֹ מִצָּרַעְתּוֹ׃

7 * וַיְהִי כִּקְרֹא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־הַסֵּפֶר וַיִּקְרַע בְּגָדָיו
וַיֹּאמֶר הֱאֱלֹהִים אָנִי לְהָמִית וּלְהַחֲיוֹת כִּי־זֶה שֹׁלֵחַ
אֵלַי לֶאֱסֹף אִישׁ מִצָּרַעְתּוֹ כִּי אַךְ־דְּעוּ־נָא וּרְאוּ כִּי־
מִתְאַנֶּה הוּא לִי׃

8 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֱלִישָׁע אִישׁ־הָאֱלֹהִים כִּי־קָרַע
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר
לָמָּה קָרַעְתָּ בְגָדֶיךָ יָבֹא־נָא אֵלַי וְיֵדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא
בְּיִשְׂרָאֵל׃

9 * וַיָּבֹא נַעֲמָן בְּסוּסוֹ וּבְרִכְבּוֹ וַיַּעֲמֹד פֶּתַח־הַבַּיִת
לֶאֱלִישָׁע׃

43 * Respondítque ei minister eius, Quãtum est hoc vt apponam coram centum viris? Rursum ille, Da, ait, populo vt comedat. Hæc enim dicit Dominus; Comedent, & supererit. 44 * Posuit itaque coram eis. qui comederunt, & superfuit iuxta verbum Domini.

CAP. V.

1 NAaman princeps militię regis Syrię erat vir magnus apud dominum suum & honoratus: per illum enim dedit Dominus salutem Syriæ. Erat autem vir for-
A 2 tis & diues, sed leprosus. * Porrò de Syria egressi fuerant latrunculi, & captiuam duxerant de terra Israel puellam paruulam,
3 quę erat in obsequio vxoris Naamã: * Quę ait ad dominam suam: Vtinam ĩsset dominus meus ad prophetam qui est in Samaria; profectò curasset eum à lepra quã
4 habet. * Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum, & nunciauit ei, dicens:
B Sic & sic locuta est puella de terra Israel.
5 * Dixitque ei rex Syriæ: Vade, & mittam literas ad regem Israel. qui cùm profectus esset, & tulisset secum decem talenta argenti, & sex millia aureos, & decem mu-
6 tatoria vestimentorum, * detulit literas ad regem Israel in hęc verba: Cùm acceperis epistolam hanc, scito quòd miserim ad te Naaman seruum meum, vt cures eum à le-
7 pra sua. * Cumque legisset rex Israel literas, scidit vestimenta sua, & ait: Nunquid Deus ego sum, vt occidere possim & viuificare: quia iste misit ad me vt curem hominem à lepra sua? animaduertite & videte, quòd occasiones quærat aduer-
8 sum me. * Quod cùm audisset Heli-
C sæus vir Dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum, dicens: Quare scidisti vestimenta tua? veniat ad me, & sciat esse prophetam in Israel.
9 * Venit ergo Naaman cum equis & curribus, & stetit ad ostium domus Helisæi.

תרגום יונתן

43 וַאֲמַר מְשׁוּמְשָׁנֵיהּ מָה אֶתֵּן דֵּין קֳדָם מְאָה גַּבְרָא וַאֲמַר הַב לְעַמָּא וְיֵיכְלוּן אֲרֵי כְּדְנַן אֲמַר יְיָ יֵיכְלוּן וְיוֹתְרוּן׃
44 וְיָהַב קֳדָמֵיהוֹן וַאֲכָלוּ וְאוֹתִירוּ כְּפִתְגָמָא דַיְיָ׃

ה

1 וְנַעֲמָן רַב חֵילָא דְמַלְכָּא דַּאֲרָם הֲוָה גְּבַר רַב קֳדָם רִבּוֹנֵיהּ וּנְסִיב אַפֵּין אֲרֵי עַל יְדֵיהּ עֲבַד יְיָ נִצְחָנָא לַאֲנַשׁ אֲרָם וְגִבָּרָא הֲוָה גִּבַּר
חֵילָא וַהֲוָה לְקֵי בְּסַגִּירוּתָא׃ 2 וְאֲנַשׁ אֲרָם נְפָקוּ בְּמַשְׁרְיָן וּשְׁבוּ מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל עֻלֵּמְתָא זְעִירְתָא וַהֲוָת מְשַׁמְּשָׁא קֳדָם אִנַּת נַעֲמָן׃
3 וַאֲמָרַת לְמַרְתָּהּ טוּבֵי רִבּוֹנִי אִם יְזֵיל לְקֳדָם נְבִיָּא דִּי בְּשֹׁמְרוֹן כְּבַן יַסֵּי יַתֵּיהּ מְסַגִּירוּתֵיהּ׃ 4 וַאֲתָא וְחַוִּי לְרִבּוֹנֵיהּ לְמֵימַר כְּדֵין וּכְדֵין
מַלִּילַת עֻלֵּמְתָא דִּי מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 5 וַאֲמַר מַלְכָּא דַּאֲרָם אֱתָא אֱזֵיל וַאֲשַׁדַּר אִגַּרְתָּא לְוַת מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲזַל וּנְסִיב בִּידֵיהּ עֲשַׂר כִּכְּרִין
דְּכַסַף וְשִׁיתָּא אַלְפִין דִּינָרִין דְּדָהַב וַעֲשָׂרָא אִיצְטְלָנִן דִּלְבוּשָׁא׃ 6 וְאַיְתִי אִגַּרְתָּא לְוַת מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר וְכַן כְּתִיב בָּהּ וּכְעַן כְּמֵיתֵי
אִגַּרְתָּא הָדָא לְוָתָךְ הָא שַׁדַּרִית לָךְ יַת נַעֲמָן עַבְדִּי וְתַסִּינֵיהּ מְסַגִּירוּתֵיהּ׃ 7 וַהֲוָה כַּד קְרָא מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל יַת אִגַּרְתָּא וּבְזַע יַת לְבוּשׁוֹהִי וַאֲמַר
הֲצָרוּךְ אִיתַי מֵקְטַל וּלְאַחָיָאָה אֲרֵי דֵין שְׁלַח לִי לְאַסָּאָה גְּבַר מִסַּגִּירוּתֵיהּ אֲרֵי בְּרַם דְּעוּ כְעַן וְחֲזוֹ אֲרֵי חֶסְקָפָא דֵין בָּעֵי לְאִתְגָּרָאָה
בִּי׃ 8 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אֱלִישָׁע נְבִיָּא דַיְיָ אֲרֵי בְּזַע מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל יַת לְבוּשׁוֹהִי וּשְׁלַח לְוָת מַלְכָּא לְמֵימַר לְמָה בְּזַעְתָּא לְבוּשָׁךְ יֵיתֵי כְּעַן לְוָתִי
וְיִדַּע דְּאִית נְבִיָּא בְּיִשְׂרָאֵל׃ 9 וַאֲתָא נַעֲמָן בְּסוּסוֹהִי וּבְרִתֵּיכוּתֵיהּ וְקָם בִּתְרַע בֵּיתָא לֶאֱלִישָׁע׃

43 * Et dixit minister eius; Quid dem coram centum viris hoc? & dixit Elisæus: Da populo & comedant: quia hæc dicit Dominus; Comedent & relinquent.

44 * Et comederunt & dereliquerunt iuxta verbum Domini.

43 * καὶ εἶπεν ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ, τί δῶ ἐνώπιον ἑκατὸν ἀνδρῶν ταῦτα; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, δὸς τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν· ὅτι τάδε λέγει κύριος, φάγονται καὶ καταλείψουσιν.

44 * καὶ ἔφαγον καὶ κατέλιπον κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου.

CAP. V.

1 ET Neeman princeps militiæ regis Syriæ erat homo magnus coram domino suo, & admirabilis facie; quia per illum dedit Dominus salutem Syriæ. & vir erat potens fortitudine leprosus.

2 * Et egressi fuerant de Syria accincti, et captiuam duxerant de terra Israel puellam paruã, & erat coram vxore Neeman.

3 * Et ait dominæ suæ: Vtinam appareret dominus meus coram propheta in Samaria, & deprecaretur faciem eius, & auferet ab eo lepram eius.

4 * Et ingressus est & nunciauit domino suo, & dixit: Sic & sic locuta est puella quæ est de terra Israel.

5 * Et dixit rex Syriæ; Age vade & mittam literas ad regem Israel. & profectus est et tulit in manu sua decem talenta argenti, & sex millia aureos, & decem mutatorias stolas.

6 * Et detulit literas regi Israel, dicens: Et nunc vt allata fuerit epistola hæc ad te, ecce misi tibi seruum meum Neeman, & curabis eum à lepra sua.

7 * Et factum est vt legit rex Israel literas, scidit vestimenta sua, et dixit: Nunquid Deus ego vt occidam & viuificem? quia iste mittit ad me vt curem virum à lepra sua? verumtamen cognoscite & videte quòd occasionem capit iste aduersum me.

8 * Et factum est vt audiuit Elisæus homo Dei quòd scidit rex vestimenta sua, & misit ad regem Israel, dicens: Quare scidisti vestimenta tua? veniat iam ad me Neeman, & sciet quòd est Propheta in Israel.

9 * Et venit Neeman cum curribus suis & equis suis, & stetit in ostio domus Elisæi.

ε'.

1 * Καὶ νεεμὰν ὁ ἀρχιστράτηγος βασιλέως συρίας ἦν ἄνθρωπος μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ τεθαυμασμένος προσώπῳ, ὅτι δι' αὐτοῦ ἔδωκε κύριος σωτηρίαν τῇ συρίᾳ. καὶ ὁ ἀνὴρ ἦν δυνατὸς ἰσχύι λεπρός.

2 * καὶ ἐξῆλθον ἐν συρίᾳ μονόζωνοι, καὶ ἠχμαλώτευσαν ἐκ γῆς ἰσραὴλ νεανίδα μικράν, καὶ ἦν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς νεεμάν.

3 * καὶ εἶπε τῇ κυρίᾳ αὐτῆς, ὄφελον ὀφθείη ὁ κύριός μου ἐνώπιον τοῦ προφήτου ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ δεηθείη τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀποσπάσει ἀπ' αὐτοῦ τὴν λέπραν αὐτοῦ.

4 * καὶ εἰσῆλθε καὶ ἀνήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτῆς, καὶ εἶπεν, οὕτω καὶ οὕτως ἐλάλησεν ἡ νεανὶς ἡ ἐκ γῆς ἰσραήλ.

5 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς συρίας, δεῦρο ἄπελθε καὶ ἀποστελῶ βιβλίον πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δέκα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ἑξακισχιλίους χρυσοῦς καὶ δέκα ἀλλαξομφίας στολάς·

6 * καὶ ἤνεγκεν τὸ βιβλίον τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ λέγων, καὶ νῦν ὡς ἂν κομισθῇ τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς σέ, ἰδοὺ ἀπέσταλκά σοι τὸν δοῦλόν μου τὸν νεεμάν, καὶ ἀποσπάσεις αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας αὐτοῦ.

7 * καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέγνω ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τὸ βιβλίον, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ εἶπεν, μὴ θεὸς ἐγὼ θανατῶσαι καὶ ζωογονῆσαι, ὅτι οὗτος ἀποστέλλει πρός με ἀποσπάσαι ἄνδρα ἀπὸ τῆς λέπρας αὐτοῦ; πλὴν γνῶτε καὶ ἴδετε, ὅτι προφασίζεται οὗτος πρός με.

8 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἐλισαιὲ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ὅτι διέρρηξεν ὁ βασιλεὺς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ λέγων, ἵνατί διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου; παραγενέσθω δὴ πρός με νεεμὰν καὶ γνώσεται, ὅτι ἔστι προφήτης ἐν ἰσραήλ.

9 * καὶ παρεγένετο νεεμὰν σὺν τοῖς ἅρμασιν αὐτοῦ καὶ ἵπποις αὐτοῦ, καὶ ἔστη ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ οἴκου ἐλισαιέ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Et dixit minister eius; Quid dabo hoc ante centum viros? & dixit; Da populo vt comedant: quia sic dixit Dominus: Comedent & relinquent. 44 Et dedit ante illos; & comederunt & reliquerunt iuxta verbum Domini.

CAP. V.

1 ET Naghaman magister exercitus regis Aram erat vir magnus ante dominum suum, & facie acceptus; quia per manum eius fecerat Dominus victoriam hominibus Aram: & vir erat robustus virtute, sed erat percussus lepra. 2 Et homines Aram exierant in turmis, & captiuam duxerant de terra Israel puellam paruam, quæ ministrabat vxori Naghaman. 3 Et dixit dominæ suę: Beatus dominus meus, si iuerit ad prophetam qui est in Somron: tunc sanabit eum à lepra eius. 4 Et venit & nunciauit domino suo dicendo: Sic & sic locuta est puella quæ est ex terra Israel. 5 Et dixit rex Aram: Veni vade, & mittam epistolam ad regem Israel. & abiit, & accepit in manu sua decem talenta argenti, & sex millia denariorum auri, & decem mutatorias vestes.

6 Et attulit epistolam ad regem Israel, dicendo; & sic scriptum erat in ea: Et nunc cùm venerit epistola hæc ad te, ecce misi tibi Naghaman seruum meum, vt sanes eum à lepra sua. 7 Et fuit cùm legisset rex Israel epistolam, scidit vestimenta sua, & dixit: An commoditas est in me à Domino ad occidendum & viuificandum, quòd miserit iste ad me, vt sanem virum à lepra eius? enimuero cognoscite, obsecro, & videte, quòd occasionem hanc quærat, vt contendat contra me.

8 Et fuit cùm audisset Elisagh propheta Domini quòd scidisset rex Israel vestimenta sua, misit ad regem, dicendo: Vt quid scidisti vestimenta tua? veniat nunc ad me, & cognoscat quòd sit propheta in Israel.

9 Et venit Naghaman in equis suis & in curribus suis, & stetit in porta domus Elisagh.

10 וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֱלִישָׁע מַלְאָךְ לֵאמֹר הָלוֹךְ וְרָחַצְתָּ
שֶׁבַע־פְּעָמִים בַּיַּרְדֵּן וְיָשֹׁב בְּשָׂרְךָ לָךְ וּטְהָר׃
11 וַיִּקְצֹף נַעֲמָן וַיֵּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָמַרְתִּי אֵלַי יֵצֵא
יָצוֹא וְעָמַד וְקָרָא בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהָיו וְהֵנִיף יָדוֹ אֶל־
הַמָּקוֹם וְאָסַף הַמְצֹרָע׃
12 הֲלֹא טוֹב אֲבָנָה וּפַרְפַּר נַהֲרוֹת דַּמֶּשֶׂק מִכֹּל מֵימֵי
יִשְׂרָאֵל הֲלֹא אֶרְחַץ בָּהֶם וְטָהֵרְתִּי וַיִּפֶן וַיֵּלֶךְ בְּחֵמָה׃
13 וַיִּגְּשׁוּ עֲבָדָיו וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אָבִי דָּבָר נָדוֹל
הַנָּבִיא דִּבֶּר אֵלֶיךָ הֲלוֹא תַעֲשֶׂה וְאַף כִּי־אָמַר אֵלֶיךָ
רְחַץ וּטְהָר׃
14 וַיֵּרֶד וַיִּטְבֹּל בַּיַּרְדֵּן שֶׁבַע פְּעָמִים כִּדְבַר אִישׁ
הָאֱלֹהִים וַיָּשָׁב בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נַעַר קָטֹן וַיִּטְהָר׃
15 וַיָּשָׁב אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל־מַחֲנֵהוּ וַיָּבֹא
וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין אֱלֹהִים
בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי אִם־בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח־נָא בְּרָכָה
מֵאֵת עַבְדֶּךָ׃
16 וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־אֶקָּח
וַיִּפְצַר־בּוֹ לָקַחַת וַיְמָאֵן׃
17 וַיֹּאמֶר נַעֲמָן וְלֹא יִתַּן־נָא לְעַבְדְּךָ מַשָּׂא צֶמֶד־
פְּרָדִים אֲדָמָה כִּי לוֹא־יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עֹלָה וָזֶבַח
לֵאלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אִם־לַיהוָה׃
18 לַדָּבָר הַזֶּה יִסְלַח יְהוָה לְעַבְדֶּךָ בְּבוֹא אֲדֹנִי
בֵּית־רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא נִשָּׁעֵן עַל־יָדִי
וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי בֵּית רִמֹּן בְּהִשְׁתַּחֲוֹתִי בֵּית רִמֹּן
יִסְלַח־נָא יְהוָה לְעַבְדְּךָ בַּדָּבָר הַזֶּה׃
19 וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ כִּבְרֹת אָרֶץ׃
20 וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי נַעַר אֱלִישָׁע אִישׁ־הָאֱלֹהִים הִנֵּה
חָשַׂךְ אֲדֹנִי אֶת־נַעֲמָן הָאֲרַמִּי הַזֶּה מִקַּחַת מִיָּדוֹ אֵת
אֲשֶׁר־הֵבִיא חַי־יְהוָה כִּי־אִם־רַצְתִּי אַחֲרָיו וְלָקַחְתִּי
מֵאִתּוֹ מְאוּמָה׃

10 *Misitque ad eum Heliſæus nuncium, dicens: Vade & lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua, atq; mundaberis. 11 *Iratus Naaman recedebat, dicens: Putabam quòd egrederetur ad me, & ſtãs inuocaret nomen Domini Dei ſui, & tangeret manu ſua locũ lepræ, & curaret me. 12 *Nunquid non meliores ſunt Abana & Pharphar fluuij Damaſci omnibus aquis Iſrael, vt lauer in eis, & munder? Cùm ergo 13 vertiſſet ſe & abiret indignans, *acceſſerũt ad eum ſerui ſui, & locuti ſunt ei: Pater, & ſi rem grandem dixiſſet tibi propheta, certè facere debueras: quãto magis quia nũc 14 dixit tibi, Lauare, & mundaberis? *Deſcendit & lauit ſepties in Iordane, iuxta ſermonem viri Dei: & reſtituta eſt caro eius ſicut caro pueri paruuli, & mundatus eſt. 15 *Reuerſuſque ad virum Dei cum vniuerſo comitatu ſuo, venit & ſtetit coram eo, Luc. 4.c & ait: Verè ſcio quòd non ſit alius Deus in vniuerſa terra, niſi tantùm in Iſrael. Obſecro itaq; vt accipias benedictionẽ à ſeruo 16 tuo. *At ille reſpõdit: Viuit Dominus ante quem ſto, quia non accipiam. Cumque 17 vim faceret, penitus nõ acquieuit. *Dixitque Naaman: Vt vis. Sed obſecro, concede mihi ſeruo tuo vt tollam onus duorum burdonum de terra. Non enim faciet vltrà ſeruus tuus holocauſtum aut victimã 18 diis alienis, niſi Domino. *Hoc autem ſolum eſt de quo depreceris Dominum pro ſeruo tuo, quando ingredietur dñs meus templũ Remon vt adoret, & illo innitẽte ſuper manũ meã, ſi adorauero in tẽplo Remon adorãte eo in eodem loco, vt ignoſcat mihi Dominus ſeruo tuo pro hac re. 19 *Qui dixit ei: Vade in pace. abiit ergo ab eo electo tempore. 20 *Dixitque Giezi puer viri Dei: Pepercit dominus meus Naaman Syro iſti, vt non acciperet ab eo quæ attulit. viuit Dominus quia curram poſt eum, & accipiam ab eo aliquid. 2.Pa.18.c

תרגום יונתן

10 וּשְׁלַח לְוָתֵיהּ אֱלִישָׁע אִיזְגַּדָּא לְמֵימַר אֱזֵיל וּשְׁבַל שְׁבַע זִימְנִין בְּיַרְדְּנָא וְיִתּוּב בְּשָׂרָךְ לָךְ וְאִיתְסֵי׃
11 וּרְגַז נַעֲמָן וַאֲזַל וַאֲמַר הָא תְּוֵיתִי אֲמַר דִּלְוָתִי יִפּוֹק וְיִקּוֹם וְיִצְלֵי בִּשְׁמָא דַּייָ אֱלָהֵיהּ וִירִים יְדֵיהּ עַל אַתַר בֵּירָא מַחֲתָא וְתִיתְסֵי
סְגִירוּתָא׃ 12 הֲלָא טָבִין אֲמָנָה וּפַרְפַּר נַהֲרֵי דַּמֶּשֶׂק מִכָּל מֵי אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל הֲלָא אֶשְׁתְּבוֹל בְּהוֹן וְאִתְסֵי וַאֲזַל בְּרֻגְזָא׃
13 וְקָרִיבוּ עַבְדּוֹהִי וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ וַאֲמַרוּ מָרִי אִילּוּ פִּתְגָמָא רַבָּא נְבִיָּא מַלֵּיל עִמָּךְ הֲלָא תַעְבֵּיד אֱלָהִין דַּאֲמַר לָךְ טְבוֹל וְאִתְסֵי׃
14 וּנְחַת וּטְבַל בְּיַרְדְּנָא שְׁבַע זִימְנִין כְּפִתְגָמָא דִּנְבִיָּא דַייָ וְתָב בְּשָׂרֵיהּ כִּבְשַׂר יַנִּיק זְעִיר וְאִתְסֵי׃
15 וְתָב לְוָת נְבִיָּא דַייָ הוּא וְכָל מַשְׁרְיָתֵיהּ וַאֲתָא וְקָם קֳדָמוֹהִי וַאֲמַר הָא כְעַן יְדַעִית אֲרֵי לֵית אֱלָהּ קַיָּם בְּכָל אַרְעָא אֱלָהִין בְּיִשְׂרָאֵל
וּכְעַן קַבֵּיל כְּעַן תִּקְרוּבְתָּא מִן עַבְדָּךְ׃ 16 וַאֲמַר קַיָּם הוּא יְיָ דִּי מְשַׁמְּשְׁנָא קֳדָמוֹהִי אִם אֶקַבֵּיל וְאִתְקְיֵף בֵּיהּ לְקַבָּלָא וְלָא אֲבָה׃
17 וַאֲמַר נַעֲמָן וְלָא יְהִיבְתְּ כְּעַן לְעַבְדָּךְ טְעִין זוֹג כַּתְרֵנִין מֵעֲפַר אַרְמְתָא אֲרֵי לָא יַעְבֵּיד עוֹד עַבְדָּךְ עֲלָה וּדְבַח לְטָעֻוָת עַמְמַיָּא אֱלָהִן לְשָׁמָא
דַייָ׃ 18 לְפִתְגָמָא הָדֵין יְשָׁבוֹק יְיָ לְעַבְדָּךְ בְּמֵיעַל רִבּוֹנִי לְבֵית רִמּוֹן לְמִסְגַּד תַּמָּן וְהוּא סָמִיךְ עַל יְדִי וְאֶסְגּוֹד בְּבֵית רִמּוֹן בְּמִסְגְּדִי בְּבֵית
רִמּוֹן יְשָׁבוֹק יְיָ לְעַבְדָּךְ בְּפִתְגָמָא הָדֵין׃ 19 וַאֲמַר לֵיהּ אֱזֵיל לְשַׁלֵם וַאֲזַל מִלְוָתֵיהּ כְּרוּב אַרְעָא׃
20 וַאֲמַר גֵּיחֲזִי תַּלְמִידָא דֶאֱלִישָׁע נְבִיָּא דַייָ הָא מְנַע רִבּוֹנִי יָת נַעֲמָן אֲרַמָּאָה הָדֵין מִלְקַבָּלָא מִיְּדֵיהּ יָת דַּאֲיְתִי קַיָּם הוּא יְיָ אֱלָהָן אֲרָהוּט
בָּתְרוֹהִי וְאֶיסַּב מִיְּדֵיהּ מִדְעַם׃

* Et misit Elisæus ad eum nuncium, dicens: 10
Vadens lauare in Iordane septies; & redibit
caro tua in te, & mundaberis.

* Et iratus est Neeman, & recessit et dixit: 11
Ecce dicebam, egredietur ad me, & stabit &
inuocabit in nomine Domini Dei sui, & impo-
net manum suam super lepram, et curabit eam.

* Nonne bonus Amana & Pharphar fluuij 12
Damasci super Iordanem et super omnes aquas
Israel? nonne abiens lauabor in eis, & munda-
bor? & reuersus est et abijt in indignatione.

* Et accesserunt serui sui, & dixerunt ad 13
eum: Pater, si grandem locutus esset sermonem
ad te propheta, nonne faceres secundùm quod
dixisset ad te? lauare et mundare.

* Et descendit Neeman, & lauit se in Ior- 14
dane septies, iuxta sermonem hominis Dei: &
redijt caro eius sicut caro pueri parui, et mun-
datus est. * Et reuersus est Neeman ad ho- 15
minem Dei ipse & castra sua, & venit et ste-
tit coram eo, et ait: Ecce iam cognoui, quòd non
est Deus in vniuersa terra, nisi in Israel. et nunc
accipe benedictionem de manu serui tui.

* Et dixit Elisæus: Viuit Dominus cui af- 16
fui coram eo, si accipiam. & coegit eum vt ac-
ciperet, et non voluit.

* Et dixit Neeman: Et nisi detur seruo tuo 17
onus iugi mularum terræ, quia non faciet vltrà
seruus tuus holocaustum aut victimam diis a-
lienis, nisi Domino soli:

* Et de verbo hoc propitiabitur mihi Do- 18
minus seruo tuo quando ingredietur dominus
meus in domum Reman vt adoret ibi, quia ip-
se requiescet in manu mea. & adorabo in do-
mo Reman quando adorauerit ipse in domum
Reman, & propitiabitur mihi Dominus seruo
tuo pro verbo hoc.

* Et dixit Elisæus ad Neeman; Vade in pa- 19
ce: et abijt ab eo in spatio terræ.

* Et dixit Giezi puer Elisæi hominis Dei: 20
Ecce pepercit dominus meus Neeman Syro, vt
non acciperet de manu eius quæ attulit. viuit
Dominus, quòd nisi curram post eum, & acci-
piam aliquid ab eo.

10 * καὶ ἀπέστειλεν ἐλισεαὶ πρὸς αὐτὸν ἄγγελον λέγων,
πορευθεὶς λοῦσαι ἐν τῷ ἰορδάνῃ ἑβδομον. καὶ ἐπιστρέψει
ἡ σαρξ σου ἐπι σοι, καὶ καθαρισθήσῃ.

11 * καὶ ἐθυμώθη νεεμαν καὶ ἀπῆλθεν καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
ἔλεγον, ἐξελεύσεται πρὸς με καὶ στήσεται, καὶ ἐπικα-
λέσεται ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὴν
χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ λεπρὸν καὶ ἀποστραξει αὐτό.

12 * οὐκ ἀγαθὸς ἀμανὰ καὶ φαρφαρ ποταμοὶ δαμασ-
κοῦ ὑπὲρ τὸν ἰορδάνην καὶ ὑπὲρ πάντα τὰ ὕδατα ἰσρα-
ήλ; οὐχὶ πορευθεὶς λοῦσομαι ἐν αὐτοῖς καὶ καθαρισθήσο-
μαι; καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἀπῆλθεν ἐν θυμῷ.

13 * καὶ προσῆλθον οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν,
πάτερ εἰ μέγαν λελάληκε λόγον πρὸς σὲ ὁ προφήτης, οὐκ
ἂν ἐποίησας καθότι εἶπε πρὸς σέ; λοῦσαι καὶ καθαρίσθητι.

14 * καὶ κατέβη νεεμαν, καὶ ἐβαπτίσατο ἐν τῷ ἰορδάνῃ ἑπ-
τάκις, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ
σαρξ αὐτοῦ ὡς σαρξ παιδαρίου μικροῦ, καὶ ἐκαθαρίσθη.

15 * καὶ ἐπέστρεψε νεεμαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ
αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐ-
τοῦ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ δὴ ἔγνωκα, ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς ἐν πάσῃ τῇ
γῇ, ὅτι ἀλλ' ἢ ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ νῦν λάβε εὐλογίαν ἐκ
16 χειρὸς τοῦ δούλου σου. * καὶ εἶπεν ἐλισεαί, ζῇ κύριος
ᾧ παρέστηκα ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι. καὶ παρεβιάσατο
αὐτὸν λαβεῖν, καὶ οὐκ ἠθέλησε.

17 * καὶ εἶπε νεεμαν, καὶ εἰ μὴ δοθήτω τῷ δούλῳ σου γό-
μος ζεύγους ἡμιόνων γῆς, ὅτι οὐ ποιήσει ἔτι ὁ δοῦλός σου ὁλο-
καύτωμα ἢ θυσίαν θεοῖς ἑτέροις, ἀλλ' ἢ τῷ κυρίῳ μόνῳ·

18 * καὶ περὶ τοῦ λόγου τούτου ἱλάσεταί μοι κύριος τῷ
δούλῳ σου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν κύριόν μου εἰς οἶκον ῥεμαν
προσκυνῆσαι ἐκεῖ, ὅτι αὐτὸς ἐπαναπαύσεται ἐπὶ τ χει-
ρός μου. καὶ προσκυνήσω ἐν οἴκῳ ῥεμαν ἐν τῷ προσκυ-
νεῖν αὐτὸν εἰς οἶκον ῥεμαν, καὶ ἱλάσεταί μοι κύριος τῷ
δούλῳ σου ὑπὲρ τοῦ λόγου τούτου.

19 * καὶ εἶπεν ἐλισεαὶ πρὸς νεεμαν, πορεύου ἐν εἰρήνῃ,
καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν χαβεραθὰ τῆς γῆς.

20 * καὶ εἶπε γιεζι τὸ παιδάριον ἐλισεαὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ
θεοῦ, ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κύριός μου τοῦ νεεμαν τοῦ σύρου τοῦ μὴ λα
βεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἃ ἐνεγκεῖν. ζῇ κύριος, ὅτι εἰ μὴ δρα-
μοῦμαι ὀπίσω αὐτοῦ καὶ λήψομαι τι παρ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et misit ad illum Elisagh nuncium dicendo: Vade & intinge te septem vicibus in Iardena, & redibit caro tua tibi, & sanabitur.

11 Et indignatus est Naghaman, & abiit, dixitq; Ecce dicebam quòd ad me exiret exeundo, & staret & oraret in nomine Domini Dei sui; & leuaret manum suam super locũ plagæ meæ, & sanaretur lepra. 12 Nonne meliores sunt Amanah & Parpar fluuij Dammeseq omnibus aquis terræ Israel? nunquid si intinxero me in illis, sanabor? & conuersus abiit cum indignatione. 13 Et accesserunt serui eius, & locuti sunt cum illo & dixerunt: Domine mi, si fortè rem magnam propheta locutus fuisset tecum, nonne fecisses? quanto magis quod dixit tibi: Intinge te, & sanaberis? 14 Et descendit & intinxit se in Iardena septem vicibus, iuxta verbum prophetæ Domini; & rediit caro eius sicut caro pueruli parui, & sanatus est. 15 Et rediit ad prophetam Domini ipse & omnis exercitus eius, & venit & stetit ante illum & dixit: Ecce nunc cognoui quòd non est Deus manens in omni terra, nisi in Israel: & nunc susci pe quæso oblationem à seruo tuo. 16 Et dixit: Permanet ipse Dominus ante quem ministro, si accepero. & vrgebat eum vt caperet; sed noluit. 17 Et dixit Naghaman: Et nonne dabitur quæso seruo tuo onus paris mulorum de puluere terræ? quia non faciet vltra seruus tuus holocaustum & sacrificium Erroribus gentium, sed nomini Domini.

18 In re hac ignoscat Dominus seruo tuo, cùm intrabit dominus meus in domum Rimon vt adoret ibi, & ipse innixus fuerit super manum meam; & incuruauero me in domo Rimon, incuruante me in domo Rimon ignoscat Dominus seruo tuo in re ista.

19 Et dixit illi: Vade in pace: & abiit ab eo milliare terræ.

20 Et dixit Gehhazi discipulus Elisagh prophetæ Domini: Ecce abstinuit dominus meus à Naghaman Aramæo isto accipere quæ attulerat; permanet ipse Dominus, nisi cucurrero post illum, vt accipiam ab illo aliquid.

21 וַיִּרְדֹּף גֵּיחֲזִי אַחֲרֵי נַעֲמָן וַיַּרְא נַעֲמָן רָץ אַחֲרָיו וַיִּפֹּל מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם׃

22 וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם אֲדֹנִי שְׁלָחַנִי לֵאמֹר הִנֵּה עַתָּה זֶה בָּאוּ אֵלַי שְׁנֵי־נְעָרִים מֵהַר אֶפְרַיִם מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים תְּנָה־נָּא לָהֶם כִּכַּר־כֶּסֶף וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים׃

23 וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוֹאֶל קַח כִּכָּרָיִם וַיִּפְרָץ־בּוֹ וַיִּצֹר כִּכָּרַיִם כֶּסֶף בִּשְׁנֵי חֲרִטִים וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים וַיִּתֵּן אֶל־שְׁנֵי נְעָרָיו וַיִּשְׂאוּ לְפָנָיו׃

24 וַיָּבֹא אֶל־הָעֹפֶל וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּפְקֹד בַּבָּיִת וַיְשַׁלַּח אֶת־הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ׃

25 וְהוּא־בָא וַיַּעֲמֹד אֶל־אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע מֵאַיִן גֵּחֲזִי וַיֹּאמֶר לֹא־הָלַךְ עַבְדְּךָ אָנָה וָאָנָה׃

26 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא־לִבִּי הָלַךְ כַּאֲשֶׁר הָפַךְ־אִישׁ מֵעַל מֶרְכַּבְתּוֹ לִקְרָאתֶךָ הֵעֵת לָקַחַת אֶת־הַכֶּסֶף וְלָקַחַת בְּגָדִים וְזֵיתִים וּכְרָמִים וְצֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת׃

27 וְצָרַעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק־בְּךָ וּבְזַרְעֲךָ לְעוֹלָם וַיֵּצֵא מִלְּפָנָיו מְצֹרָע כַּשָּׁלֶג׃

ו

1 וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֶל־אֱלִישָׁע הִנֵּה־נָא הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים שָׁם לְפָנֶיךָ צַר מִמֶּנּוּ׃

2 נֵלְכָה־נָּא עַד־הַיַּרְדֵּן וְנִקְחָה מִשָּׁם אִישׁ קוֹרָה אֶחָת וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שָׁם מָקוֹם לָשֶׁבֶת שָׁם וַיֹּאמֶר לֵכוּ׃

3 וַיֹּאמֶר הָאֶחָד הוֹאֶל נָא וְלֵךְ אֶת־עֲבָדֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲנִי אֵלֵךְ׃

4 וַיֵּלֶךְ אִתָּם וַיָּבֹאוּ הַיַּרְדֵּנָה וַיִּגְזְרוּ הָעֵצִים׃

5 וַיְהִי הָאֶחָד מַפִּיל הַקּוֹרָה וְאֶת־הַבַּרְזֶל נָפַל אֶל־הַמָּיִם וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר אֲהָהּ אֲדֹנִי וְהוּא שָׁאוּל׃

21 * Et secutus est Giezi post tergum Naaman. quem cùm vidisset ille currentem ad se, desiliit de curru in occursum eius, & ait;
22 Rectè ne sunt omnia? * Et ille ait: Rectè. dominus meus misit me ad te, dicens: Modò venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim, ex filiis prophetarum. da Sup.4.
eis talentum argenti, & vestes mutatorias
23 duplices. * Dixitque Naaman: Melius est
G vt accipias duo talenta. & coegit eũ, ligauitque duo talenta argenti in duobus saccis, & duplicia vestimẽta, & imposuit duobus pueris suis, qui & portauerũt corã eo.
24 * Cumque venisset iam vesperi, tulit de manu eorum, & reposuit in domo. di-
25 misitque viros & abierunt: * Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. & dixit Helisæus: Vnde venis Giezi? Qui respondit: Non iuit seruus tuus quoquam.
26 * At ille ait: Nonne cor meum in præsenti erat, quando reuersus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum & accepisti vestes, vt emas oliueta, & vineas, & oues & boues,
27 & seruos & ancillas: * Sed & lepra Naaman adhærebit tibi & semini tuo vsque in sempiternum. & egressus est quasi nix ab eo leprosus.

CAP. VI.

1 A * DIxerunt autem filij Prophetarum ad Helisæum: Ecce locus in quo habita-
2 mus coram te, angustus est nobis. * Eamus vsque ad Iordanem, & tollant singuli de silua materias singulas, vt ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit:
3 Ite. * Et ait vnus ex illis; Veni ergo & tu cum seruis tuis. Respondit: Ego veniam.
4 * Et abiit cum eis. Cumque venissent ad Iordanem, cædebant ligna.
5 * Accidit autem vt cùm vnus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam. exclamauitque ille & ait: Heu, heu, heu, domine mi, & hoc ipsum mutuò acceperam.

תרגום יונתן

22 וּרְדַף גֵּיחֲזִי בַּתַר נַעֲמָן וַחֲזָא נַעֲמָן גַּבְרָא רָהִיט בָּתְרוֹהִי וְאִתְרְכִין מִן רְתִיכָא לְקַדְמוֹתֵיהּ וַאֲמַר הַשְׁלָם׃ 22 וַאֲמַר שְׁלָם רִבּוֹנִי שַׁלְחַנִי לְמֵימַר הָא כְּעַן דֵּין אֲתוֹ לְוָתִי תְּרִין עֻלַּימִין מִטּוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם מִתַּלְמִידֵי נְבִיֵּיא הַב כְּעַן לְהוֹן כִּכְּרָא דְכַסְפָּא וּתְרִין אִיצְטְלָנִין דִּלְבוּשָׁא׃
23 וַאֲמַר נַעֲמָן שְׁרִי סַב תַּרְתֵּין כִּכְּרִין וַאֲתְקִיף בֵּיהּ וְצַר תַּרְתֵּין כִּכְּרִין דְּכַסְפָּ בְּתְרֵין פִּילְדְסִין וּתְרֵין אִיצְטְלָנִין דִּלְבוּשָׁא וְיָהַב לְתְרֵין עֻלַּימוֹהִי וּנְסִיבוּ קֳדָמוֹהִי׃ 24 וְעַל לַאֲתַר כַּסֵּי וּנְסִיב מִיָּדְהוֹן וּפַקִּיד בְּבֵיתָא וּשְׁלַח יָת גַּבְרַיָּא וַאֲזָלוּ׃ 25 וְהוּא אֲתָא וְקָם קֳדָם רִבּוֹנֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ אֱלִישָׁע מְנַן אַתְּ אֲתֵי גֵּחֲזִי וַאֲמַר לָא אֲזַל עַבְדָּךְ לְכָא וּלְכָא׃
26 וַאֲמַר לֵיהּ בְּרוּחַ נְבוּאָה אִתְחַזְיָא לִי כַּד אִתְהַפַּךְ גַּבְרָא מֵעַל רְתִיכֵיהּ לְקַדְמוּתָךְ הַשָּׁעָה הֲיָא לָךְ דְּנְסֵיבְתָּא יָת כַּסְפָּא וּנְסֵיבְתָּא בְּלִבָּךְ לְמִקְנֵי זֵיתִין וּכְרָמִין וְעָאן וְתוֹרִין וְעַבְדִּין וְאַמְהָן׃
27 וּסְגִירוּת נַעֲמָן תִּדְבַּק בָּךְ וּבְבָנָךְ לְעָלַם וּנְפַק מִן קֳדָמוֹהִי חִיוַר כְּתַלְגָּא׃

ו

1 וַאֲמַרוּ תַּלְמִידֵי נְבִיֵּיא לֶאֱלִישָׁע הָא כְּעַן אַתְרָא דַּאֲנַחְנָא יָתְבִין תַּמָּן קֳדָמָךְ עָק לָנָא׃
2 נֵיזֵיל כְּעַן עַד יַרְדְּנָא וְנִיסַּב מִתַּמָּן גְּבַר שְׁרִי חַד וְנַעְבֵּיד לָנָא תַּמָּן אַתְרָא לְמִהַב תַּמָּן וַאֲמַר אֱזִילוּ׃
3 וַאֲמַר חַד שְׁרִי כְּעַן וְאֱזֵיל עִם עַבְדָּךְ וַאֲמַר אֲנָא אֵיזֵיל׃ 4 וַאֲזַל עִמְּהוֹן וַאִתּוֹ לְיַרְדְּנָא וְקָצוּ אָעַיָּא׃
5 וְהָוָה חַד מָחֵי בְּשָׁרְיָתָא וְאִשְׁתְּלִיף בַּרְזְלָא נָפַל לְמַיָּא וְעָוַח וַאֲמַר בָּבָעוּ רִיבוֹנִי מְשָׁאַל שְׁאִילְתַּיהּ׃

21 * Et secutus est Giezi post Neeman. & vidit eum Neeman currentem post se, & desilijt de curru suo in occursum eius, et dixit: Pax.

22 * Et dixit Giezi: Pax. dominus meus misit me dicens: Ecce nunc venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim de filis Prophetarum: da iam eis talentum argenti, & duas mutatorias vestes.

23 * Et dixit Neeman: Benignè accipe duo talenta argenti. & coegit eum, & dedit ei duo talenta argenti in duobus saccis, & duo mutatoria vestimenta, & imposuit super duos pueros suos, & portauerunt ante eum,

24 * Et veniunt in obscurum, & tulit de manu puerorum, & apposuit in domo; & misit pueros & abierunt.

25 * Et ipse ingressus est & astitit domino suo. & dixit ad eum Elisæus: Vnde Giezi? & dixit Giezi: Non iuit seruus tuus huc et illuc.

26 * Et dixit ei Elisæus: Nonne cor meum iuit tecum, quando exilijt Neeman de curru suo in occursum tibi? & nunc accepisti argentum & vestes, & accipies in eo hortos, & olueta, & vineas, & greges ouium & armenta boum, et seruos & ancillas.

27 * Et lepra Neeman adhærebit in te et in semine tuo vsque in sempiternum. & egressus est Giezi de facie eius leprosus quasi nix.

CAP. VI.

1 ET dixerunt filij prophetarum ad Elisæum: Ecce iam locus in quo nos habitamus coram te, angustus à nobis:

2 * Eamus iam vsque ad Iordanem, & tollamus indè vir trabem vnam, & faciamus nobis tegmen vt habitemus ibi. Et dixit Elisæus: Ite.

3 * Et dixit vnus mansuetè: Veni cum seruis tuis. & dixit Elisæus: Ego ibo vobiscum.

4 * Et abijt cum eis, et veniunt ad Iordanem, & cædunt ligna.

5 * Et factum est cùm vnus succideret trabem, & cecidit ex manubrio ferrum in aquam; & clamauit vir & dixit: Heu iam domine, et ipsum mutuo acceptum.

21 * καὶ κατεδίωξε γιεζὶ ὀπίσω νεεμαν· καὶ εἶδεν αὐτὸν νεεμαν τρέχοντα ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, εἰρηνή.

22 * καὶ εἶπε γιεζί, εἰρηνή· ὁ κύριός μου ἀπέσταλκέ με λέγων, ἰδοὺ νῦν παραγεγόνασι πρός με δύο παιδάρια ἐξ ὄρεως ἐφραὶμ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν, δός δὴ αὐτοῖς τάλαντον ἀργυρίου, καὶ δύο ἀλλαξομφρας στολάς.

23 * καὶ εἶπε νεεμαν, ἐπιεικῶς λάβε δύο τάλαντα ἀργυρίου. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλακίοις, καὶ δύο ἀλλαξομφρας στολάς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ δύο παιδάρια αὐτοῦ, καὶ ἦραν ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

24 * καὶ ἔρχονται εἰς τὸ σκοτεινόν, καὶ ἔλαβεν ἐκ χειρὸς τῶν παιδαρίων καὶ παρέθετο ἐν οἴκῳ, καὶ ἐξαπέστειλε τὰ παιδάρια καὶ ἀπῆλθον.

25 * καὶ αὐτὸς εἰσῆλθε καὶ παρέστη τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐλισεαί, πόθεν γιεζί; καὶ εἶπεν γιεζί, οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα.

26 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισεαί, οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ, ὅτε κατεπήδησεν νεεμαν ἀπὸ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ εἰς συναντήσιν σοι; καὶ νῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους, καὶ ἐλαιῶνας, καὶ ἀμπελῶνας, καὶ ποίμνια καὶ βουκόλια, καὶ δούλους καὶ δούλας.

27 * καὶ ἡ λέπρα νεεμαν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος. καὶ ἐξῆλθε γιεζὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ λεπρὸς ὡσεὶ χιών.

ϛ'.

1 * Καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν πρὸς ἐλισεαί, ἰδοὺ δὴ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν ἐνώπιόν σου στενὸς ἀφ' ἡμῶν.

2 * πορευθῶμεν δὴ ἕως τοῦ ἰορδάνου, καὶ λάβωμεν ἐκεῖθεν ἀνὴρ δοκὸν μίαν, καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς στέγην οἰκεῖν ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἐλισεαί, πορεύεσθε.

3 * καὶ εἶπεν εἷς προφητῶν, δεύρο μετὰ τῶν δούλων σου. καὶ εἶπεν ἐλισεαί, ἐγὼ πορεύσομαι μετὰ ὑμῶν.

4 * καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτῶν, καὶ ἔρχονται ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ τέμνουσι ξύλα.

5 * καὶ ἐγένετο ἑνὸς καταβάλλοντος τὴν δοκὸν καὶ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ σιδήρου εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐβόησεν ὁ ἀνὴρ καὶ εἶπεν, ὦ δέσποτα, καὶ αὐτὸ κεχρησμένον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et secutus est Gehhazi post Naghaman, & vidit Naghaman virum currentem post se, & deiecit se de curru in occursum eius, & dixit: Num pax est? 22 Et dixit: Pax. dominus meus misit me dicendo: Ecce tempore hoc venerunt ad me duo adolescentes de monte domus Ephraim è discipulis prophetarum; da quæso illis talentum argenti, & duas mutatorias vestes.

23 Et dixit Naghaman: Age, sume duo talenta: & coegit eum, & ligauit duo talenta argenti in duobus marsupiis, & duas mutatorias vestes, & dedit duobus adolescentibus suis, & tollebant ante eum.

24 Et intrauit in locum cælatum, & accepit de manibus eorum, & deposuit in domo; & dimisit viros, & profecti sunt.

25 Et ipse venit & stetit ante dominum suum: & dixit illi Elisagh: Vnde tu venis Gehhazi? & dixit, Non iuit seruus tuus huc aut illuc.

26 Et dixit illi: In spiritu prophetico indicatum est mihi, quando conuertit se vir de curru suo in occursum tuum: an hora *fuit* tibi vt acciperes argentum, & caperes vestes; & cogitares in corde tuo emere olueta, & vineas, & pecudes, & boues, & seruos & ancillas?

27 Lepra ergo Naghaman adhærebit tibi & filiis tuis in seculum. & exiit à facie eius albus sicut nix.

CAP. VI.

1 ET dixerunt discipuli prophetarum ad Elisagh: Ecce quæso locus in quo nos sedemus ante te, angustus est nobis:

2 Eamus quæso vsque ad Iardena, & accipiamus indè quisque tignum vnum, & faciamus nobis ibi locum in quo habitemus. & dixit: Ite. 3 Et dixit vnus: Acquiesce obsecro & veni cum seruis tuis. & dixit: Ego ibo. 4 Et iuit cum illis: & venerunt ad Iardena, & sciderunt ligna. 5 Et fuit quodam percutiente tignum, exiliens ferrum, decidit in aquam: & clamauit & dixit: Obsecro domine mi, postulando commodato acceperam.

6 * וַיֹּאמֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אָנָה נָפָל וַיַּרְאֵהוּ
אֶת־הַמָּקוֹם וַיִּקְצָב־עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ שָׁמָּה וַיָּצֶף
הַבַּרְזֶל׃

7 * וַיֹּאמֶר הָרֶם לָךְ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֵהוּ׃

8 * וּמֶלֶךְ אֲרָם הָיָה נִלְחָם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּוָּעַץ אֶל־
עֲבָדָיו לֵאמֹר אֶל־מְקוֹם פְּלֹנִי אַלְמֹנִי תַּחֲנֹתִי׃

9 * וַיִּשְׁלַח אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
הִשָּׁמֶר מֵעֲבֹר הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־שָׁם אֲרָם נֹחֲתִים׃

10 * וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־
לוֹ אִישׁ־הָאֱלֹהִים וְהִזְהִירֵהוּ וְנִשְׁמַר־שָׁם לֹא־
אַחַת וְלֹא שְׁתָּיִם׃

11 * וַיִּסָּעֵר לֵב מֶלֶךְ־אֲרָם עַל־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא
אֶל־עֲבָדָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הֲלוֹא תַּגִּידוּ לִי מִי
מִשֶּׁלָּנוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃

12 * וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵעֲבָדָיו לֹוא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־אֱלִישָׁע
הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּיִשְׂרָאֵל יַגִּיד לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר בַּחֲדַר מִשְׁכָּבֶךָ׃

13 * וַיֹּאמֶר לְכוּ וּרְאוּ אֵיכֹה הוּא וְאֶשְׁלַח וְאֶקָּחֵהוּ
וַיַּגֶּד־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה בְדֹתָן׃

14 * וַיִּשְׁלַח שָׁמָּה סוּסִים וְרֶכֶב וְחֵיל כָּבֵד וַיָּבֹאוּ
לַיְלָה וַיַּקִּפוּ עַל־הָעִיר׃

15 * וַיַּשְׁכֵּם מְשָׁרֵת אִישׁ הָאֱלֹהִים לָקוּם וַיֵּצֵא
וְהִנֵּה־חַיִל סוֹבֵב אֶת־הָעִיר וְסוּס וָרָכֶב וַיֹּאמֶר
נַעֲרוֹ אֵלָיו אָהָהּ אֲדֹנִי אֵיכָה נַעֲשֶׂה׃

16 * וַיֹּאמֶר אַל־תִּירָא כִּי־רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר
אוֹתָם׃

17 * וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע וַיֹּאמַר יְהוָה פְּקַח־נָא אֶת־
עֵינָיו וְיִרְאֶה וַיִּפְקַח יְהוָה אֶת־עֵינֵי הַנַּעַר וַיִּרְאֶה
וְהִנֵּה הָהָר מָלֵא סוּסִים וְרֶכֶב אֵשׁ סְבִיבֹת
אֱלִישָׁע׃

6 * Dixit autem homo Dei; Vbi cecidit?
B At ille monstrauit ei locum: præcidit ergo lignum, & misit illuc. natauitque ferrum.

7 * Et ait, Tolle. qui extendit manum, & tulit illud.

8 * Rex autem Syrię pugnabat contra Israel, consiliumq; iniit cum seruis suis, dicens: In loco illo & illo ponamus insidias.

9 * Misit itaque vir Dei ad regem Israel, dicens: Caue ne transeas in locum illum, quia ibi Syri in insidiis sunt.

10 * Misit itaque rex Israel ad locum quem dixerat ei vir Dei, & pręoccupauit eum, &
C obseruauit se ibi non semel neque bis.

11 * Conturbatumque est cor regis Syriæ pro hac re: & conuocatis seruis suis, ait: Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel? 1.Reg. 22.b.

12 * Dixitque vnus seruorum eius: Nequaquam domine mi rex: sed Helisæus propheta qui est in Israel, indicat regi Israel omnia verba quęcunque locutus fueris in conclaui tuo.

13 * Dixitque eis: Ite & videte vbi sit, vt mittam & capiam eum. Annunciauerunt ei dicentes: Ecce in Dothaim.

14 * Misit ergo illuc equos & currus, & robur exercitus. Qui cùm venissent nocte, circundederunt ciuitatem.

15 * Consurgens autem diluculò minister viri Dei egressus est, viditque exercitum in circuitu ciuitatis, & equos & currus. nunciauitque ei, dicens: Heu, heu, heu,
D domine mi, quid faciemus?

16 * At ille respondit; Noli timere: plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis.

17 * Cumque orasset Helisæus, ait: Domine, aperi oculos pueri huius, vt videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit, & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum in circuitu Helisæi. 2.Par. 32.d.

תרגום יונתן

6 וַאֲמַר נְבִיָּא דַיְיָי אַן נְפַל וְאַחְזֵיהּ יַת אַתְרָא וְקַץ אֲעָא וּרְמָא לְהַמָּן וְקָפָא בַּרְזְלָא׃

7 וַאֲמַר טוֹל לָךְ וְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ וְנַסְבֵּיהּ׃

8 וּמַלְכָּא דַאֲרָם הֲוָה מְגִיחַ קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וְאִתְמְלַךְ בְּעַבְדּוֹהִי לְמֵימַר לַאֲתַר כַּסִּי וּטְמִיר בֵּיתּ מִישַׁרְנָא׃

9 וּשְׁלַח נְבִיָּא דַיְיָי לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אִסְתַּמַּר מִלְּמֶעְבַּר אַתְרָא הָדֵין אֲרֵי תַּמָּן אֵינַשׁ אֲרָם כָּמְנִין׃

10 וּשְׁלַח מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְאַתְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ נְבִיָּא דַיְיָי וְאַזְהֲרֵיהּ וְאִסְתַּמַּר תַּמָּן לָא חָדָא זִמְנָא וְלָא תַּרְתֵּין זִמְנִין׃

11 וְאִסְתְּעַר לִבָּא דְמַלְכָּא דַאֲרָם עַל פִּתְגָמָא הָדֵין וּקְרָא לְעַבְדּוֹהִי וַאֲמַר לְהוֹן הֲלָא תְחַוּוּן לִי מַן מִדִּילָנָא גְּלִי רַזֵי לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל׃

12 וַאֲמַר חַד מֵעַבְדּוֹהִי לָא רִבּוֹנִי מַלְכָּא אֲרֵי אֱלִישָׁע נְבִיָּא דִי בְיִשְׂרָאֵל יְחַוִי לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל יַת פִּתְגָמַיָּא דִי תְמַלֵּיל בְּאִדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָךְ׃

13 וַאֲמַר אֱזִילוּ חֲזוֹ הֵיכָא הוּא וְאֶשְׁלַח וְאֶדְבְּרִינֵיהּ וְאִתְחַוִּי לֵיהּ לְמֵימַר הָא בְּדוֹתָן׃

14 וּשְׁלַח תַּמָּן סוּסָוָן וּרְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין סַגִּיאָן וַאֲתוֹ בְּלֵילְיָא וְאַקִּיפוּ עַל קִרְתָּא׃

15 וְאַקְדִּים מְשׁוּמְשָׁנֵיהּ דִּנְבִיָּא דַיְיָי לְמֵקָם וּנְפַק וְהָא מַשְׁרְיָן אַקִּיפָא יַת קִרְתָּא וְסוּסָוָן וּרְתִיכִין וַאֲמַר עֲלֵימֵיהּ לֵיהּ בְּבָעוּ רִבּוֹנִי אֵיכְדִין נַעְבֵּיד׃

16 וַאֲמַר לָא תִדְחַל אֲרֵי סַגִּיאִין דְּעִמָּנָא מִדְּעִמְּהוֹן׃

17 וְצַלִּי אֱלִישָׁע וַאֲמַר יְיָי גְּלֵי כְעַן יַת עֵינוֹהִי וְיֶחֱזֵי וּגְלָא יְיָ יַת עֵינֵי רַבְיָא וַחֲזָא וְהָא טוּרָא מְלֵי סוּסָוָן וּרְתִיכִין דְּאֶשָׁתָּא סַחֲרָנוּת אֱלִישָׁע׃

6 * Et dixit homo Dei: Vbi cecidit? & indicauit ei locum. & fregit Eliſæus lignum, & miſit illuc, & ſupernatauit ferrum.

7 * Et dixit Eliſæus: Attolle & accipe tibi. & extendit manum ſuam & accepit illud.

8 * Et rex Syriæ erat pugnans Iſrael, & conſuluit ſeruis ſuis dicens: In loco illo illo faciemus inſidias.

9 * Et miſit homo Dei ad regem Iſrael, dicens: Attende vt non tranſeas locum illum; quia ibi Syri inſidiantur.

10 * Et miſit rex Iſrael in locum quem dixit ei homo Dei, & obſeruauit inde non ſemel neque bis.

11 * Et obſtupuit cor regis Syriæ de verbo hoc. & vocauit ſeruos ſuos & dixit ad eos: Non nunciatis mihi quis tradit me regi Iſrael?

12 * Et dixit vnus de ſeruis eius: Nequaquam domine mi rex: ſed Eliſæus propheta qui in Iſrael, indicat regi Iſrael omnia quæcunque locutus fueris in conclaui cubilis tui.

13 * Et dixit rex: Ite & videte vbi eſt iſte, & mittens capiam eum. & annunciauerunt ei dicentes: Ecce in Dothaim.

14 * Et miſit equos & currus & exercitum grauem, & venerunt nocte et circundederunt ciuitatem.

15 * Et conſurrexit miniſter hominis Dei vt ſurgeret manè, & egreſſus eſt. & ecce exercitus circuiens ciuitatem, & equi & currus. & dixit puer eius ad eum: O domine, quid faciemus?

16 * Et dixit Eliſæus: Non timeas, quia plures qui ſunt nobiſcum ſuper eos qui ſunt cum eis.

17 * Et orauit Eliſæus & dixit: Domine, aperi oculos eius & videat. & aperuit Dominus oculos pueri, & vidit. & ecce mons totus plenus equorum, & currus ignis in circuitu Eliſæi:

6 * καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ποῦ ἔπεσεν; καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν τόπον. καὶ ἀπέκλασεν ἐλισαὲ ξύλον καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ, καὶ ἐπεπόλασε τὸ σίδηρον.

7 * καὶ εἶπεν ἐλισαέ, μετεώρισον καὶ λάβε σεαυτῷ. καὶ ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν αὐτό.

8 * καὶ βασιλεὺς συρίας ἦν πολεμῶν τὸν ἰσραὴλ, καὶ συνεβουλεύσατο τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων, εἰς τὸν τόπον φελωνὶ ἐλμωνὶ ποιήσομεν ἔνεδρον.

9 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ λέγων, πρόσεχε τοῦ μὴ διελθεῖν τὸν τόπον τοῦτον, ὅτι ἐκεῖ σύροι ἐνεδρεύουσιν.

10 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐφυλάξατο ἐκεῖθεν οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δίς.

11 * καὶ ἐξέστη ἡ καρδία τοῦ βασιλέως συρίας περὶ τοῦ λόγου τούτου. καὶ ἐκάλεσεν τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, οὐκ ἀπαγγέλλετέ μοι, τίς παραδίδωσί με τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ;

12 * καὶ εἶπεν εἷς ἐκ τῶν παίδων αὐτοῦ, οὐχὶ κύριέ μου βασιλεῦ, ἀλλ' ἢ ἐλισαὲ ὁ προφήτης ὁ ἐν ἰσραήλ, ἀπαγγέλλει τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃς ἐν τῷ ταμιείῳ τοῦ κοιτῶνός σου.

13 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, πορεύθητε καὶ ἴδετε ποῦ ἐστιν ἵνα, καὶ ἀποστείλας λήψομαι αὐτόν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες, ἰδοὺ ἐν δωθαείμ.

14 * καὶ ἀπέστειλεν ἵππους καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν βαρεῖαν, καὶ ἦλθον νυκτὸς καὶ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν.

15 * καὶ ὤρθρισεν ὁ λειτουργὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἀναστῆναι τὸ πρωῒ καὶ ἐξῆλθεν. καὶ ἰδοὺ δύναμις κυκλοῦσα τὴν πόλιν καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα. καὶ εἶπεν τὸ παιδάριον αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ὦ κύριε, τί ποιήσομεν;

16 * καὶ εἶπεν ἐλισαέ, μὴ φοβοῦ, ὅτι πλείους μεθ' ἡμῶν ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτῶν.

17 * καὶ προσηύξατο ἐλισαὲ καὶ εἶπεν, κύριε ἄνοιξον δὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἰδέτω. καὶ διήνοιξε κύριος δὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παιδαρίου καὶ εἶδεν. καὶ ἰδοὺ τὸ ὄρος ὅλον πλῆρες ἵππων καὶ ἅρμα πυρὸς περικύκλῳ ἐλισαέ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et dixit propheta Domini: Quò decidit? & oſtendit ei locum. & abſcidit lignum & proiecit illuc, & enatauit ferrum.

7 Et dixit: Tolle tibi. & extendit manum ſuam & accepit illud.

8 Et rex Aram iniit bellum in Iſrael, & conſilium iniit cum ſeruis ſuis dicendo: Loco cælato & abſcondito erit ſtatio caſtrorum noſtrorum.

9 Et miſit propheta Domini ad regem Iſrael, dicendo: Caue ne tranſeas locum illum, quia ibi homines Aram ſunt abſconditi.

10 Et miſit rex Iſrael ad locum quem dixerat illi propheta Domini, atque monuerat illum: & cauit ſibi illinc non vna vice nec duabus.

11 Et turbatum eſt cor regis Aram propter rem iſtam, & vocauit ſeruos ſuos, & dixit illis: Nonne annunciabitis mihi quis ex nobis reuelat arcana mea regi Iſrael?

12 Et dixit vnus è ſeruis eius: Minimè, domine mi rex: ſed Eliſagh propheta qui eſt in Iſrael, indicat regi Iſrael verba quæ loqueris in penetrali domus cubiculi tui.

13 Et dixit: Ite videte vbinam ſit, vt mittam & tollam eum. & indicatum eſt ei, dicendo: Ecce eſt in Dothan.

14 Et miſit illuc equos & currus, & turmas magnas: & venerunt nocte & circundederunt vrbem.

15 Et maturauit miniſtet prophetæ Domini exſurgere, & exiit, & ecce exercitus circundabant vrbem, & equi & currus. & dixit miniſter eius illi: Obſecro, domine mi, quomodo faciemus?

16 Et dixit: Ne timeas, nam plures ſunt qui nobiſcum ſunt, quàm qui cum illis.

17 Et orauit Eliſagh & dixit: Domine, aperi, quæſo, oculos eius vt videat. & aperuit Dominus oculos pueri, & vidit, & ecce mons plenus equis & curribus & igni circum Eliſagh.

18 וַיֵּרְדוּ אֵלָיו וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר
הַךְ־נָא אֶת־הַגּוֹי הַזֶּה בַּסַּנְוֵרִים וַיַּכֵּם בַּסַּנְוֵרִים
כִּדְבַר אֱלִישָׁע׃

19 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלִישָׁע לֹא־זֶה הַדֶּרֶךְ וְלֹא־זֹאת
הָעִיר לְכוּ אַחֲרַי וְאוֹלִיכֲכֶם אֶתְכֶם אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר
תְּבַקְשׁוּן וַיֹּלֶךְ אוֹתָם שֹׁמְרוֹנָה׃

20 וַיְהִי כְּבֹאָם שֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע יְהוָה פְּקַח
אֶת־עֵינֵי־אֵלֶּה וְיִרְאוּ וַיִּפְקַח יְהוָה אֶת־עֵינֵיהֶם
וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה בְּתוֹךְ שֹׁמְרוֹן׃

21 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־אֱלִישָׁע כִּרְאֹתוֹ אוֹתָם
הַאַכֶּה אַכֶּה אָבִי׃

22 וַיֹּאמֶר לֹא תַכֶּה הַאֲשֶׁר שָׁבִיתָ בְחַרְבְּךָ וּבְקַשְׁתֶּךָ
אַתָּה מַכֶּה שִׂים לֶחֶם וָמַיִם לִפְנֵיהֶם וְיֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ
וְיֵלְכוּ אֶל־אֲדֹנֵיהֶם׃

23 וַיְכָרֶה לָהֶם כֶּרֶה גְּדוֹלָה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיְשַׁלְּחֵם
וַיֵּלְכוּ אֶל־אֲדֹנֵיהֶם וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד גְּדוּדֵי אֲרָם
לָבוֹא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל׃

24 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּקְבֹּץ בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם אֶת־
כָּל־מַחֲנֵהוּ וַיַּעַל וַיָּצַר עַל־שֹׁמְרוֹן׃

25 וַיְהִי רָעָב גָּדוֹל בְּשֹׁמְרוֹן וְהִנֵּה צָרִים עָלֶיהָ עַד
הָיוֹת רֹאשׁ־חֲמוֹר בְּשְׁמֹנִים כֶּסֶף וְרֹבַע הַקַּב חֲרִיוֹנִים
בַּחֲמִשָּׁה כָסֶף׃

26 וַיְהִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עֹבֵר עַל־הַחֹמָה וְאִשָּׁה
צָעֲקָה אֵלָיו לֵאמֹר הוֹשִׁיעָה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃

27 וַיֹּאמֶר אַל־יוֹשִׁעֵךְ יְהוָה מֵאַיִן אוֹשִׁיעֵךְ הַמִן־
הַגֹּרֶן אוֹ מִן־הַיָּקֶב׃

28 וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
הַזֹּאת אָמְרָה אֵלַי תְּנִי אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ הַיּוֹם
וְאֶת־בְּנִי נֹאכַל מָחָר׃

18 * Hostes verò descenderunt ad eum. Porrò Helisæus orauit ad Dominum, dicens: Percute, obsecro, gentem hanc cæcitate. Percusitque eos Dominus ne vide- Ge.19.a.
19 rent iuxta verbum Helisæi. * Dixit autem ad eos Helisæus: Non est hęc via, neque ista est ciuitas. Sequimini me, & ostendam vobis virum quem quæritis. duxit er-
20 go eos in Samariam. * Cumque ingressi E fuissent in Samariam, dixit Helisęus: Domine aperi oculos istorum vt videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samariæ.

21 * Dixitque rex Israel ad Helisæum cùm vidisset eos; Nunquid percutiam eos, pa-
22 ter mi? * Et ille ait: Non percuties. neque enim cepisti eos gladio & arcu tuo vt percutias. Sed pone panem & aquam coram eis, vt comedant & bibant, & vadant ad dominum suum.

23 * Appositaque est eis ciborum magna pręparatio. & comederunt & biberunt, & dimisit eos, abieruntque ad dominum suum. Et vltrà non venerunt latrones Syriæ in terram Israel.

24 * Factum est autem post hæc congregauit Benadab rex Syriæ vniuersum exercitum suum, & ascendit & obsidebat Sa- F mariam.

25 * Factaque est fames magna in Samaria; & tandiu obsessa est, donec venundaretur caput asini octoginta argenteis, & quarta pars cabi stercoris columbarum
26 quinque argenteis. * Cumque rex Israel 2.Reg. 14.a
transiret per murum, mulier quædam exclamauit ad eum, dicens: Salua me domi-
27 ne mi rex. * Qui ait: Non, te saluet Dominus. Vnde te possum saluare, de area vel de torculari?

28 * Dixitque ad eam rex: Quid tibi vis? Quæ respondit: Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum, vt comedamus eum hodie: & filium meum comedemus Deu.28.f Thre.4.b
cras.

תרגום יונתן

18 וּנְחָתוּ לְוָתֵיהּ וְצַלִּי אֱלִישָׁע קֳדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ מְחֵי כְעַן יָת עַמָּא הָדֵין בְּשַׁבְרִירָא וּמְחָנוּן בְּשַׁבְרִירָא כְּפִתְגָמָא דֶאֱלִישָׁע׃

19 וַאֲמַר לְהוֹן אֱלִישָׁע לָא דָא אוֹרְחָא וְלָא דָא קִרְתָּא אֱתוֹ בָּתְרַי וְאוֹבִיל יַתְכוֹן לְגַבְרָא דַאֲתוּן בָּעַן וְאוֹבִיל יַתְהוֹן לְשֹׁמְרוֹן׃

20 וַהֲוָה כְּמֵיעַלְהוֹן לְשֹׁמְרוֹן וַאֲמַר אֱלִישָׁע יְיָ גְּלֵי יָת עֵינֵי אִילֵּין וְיֶחֱזוּן וּגְלָא יְיָ יָת עֵינֵיהוֹן וַחֲזוֹ וְהָא בְּשֹׁמְרוֹן׃

21 וַאֲמַר מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לֶאֱלִישָׁע כַּד חָזָא יָתְהוֹן הַאֲקְטוֹל אֶקְטוֹל רַבִּי׃

22 וַאֲמַר לָא תִקְטוֹל הָא דְשָׁבֵיתָ בְּחַרְבָּךְ וּבְקַשְׁתָּךְ אַתְּ קָטִיל שַׁוִּי לַחְמָא וּמַיָּא קֳדָמֵיהוֹן וְיֵיכְלוּן וְיִשְׁתּוּן וְיֵזְלוּן לְרִבּוֹנֵיהוֹן׃

23 וְאַתְקֵין לְהוֹן שֵׁירוּתָא רַבְּתָא וַאֲכָלוּ וְאִשְׁתְּיוּ וּשְׁלַחִינוּן וַאֲזָלוּ לְוָת רִבּוֹנֵהוֹן וְלָא אוֹסִיפוּ עוֹד מַשְׁרִיתָא אֲרָם לְמֵיעַל בְּתְחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃

24 וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וּכְנַשׁ בַּר הֲדַד מַלְכָּא דַאֲרָם יָת כָּל מַשְׁרִיתֵיהּ וּסְלִיק וְצַר עַל שֹׁמְרוֹן׃

25 וַהֲוָה כְּפָנָא רַבְּתָא בְּשֹׁמְרוֹן וְהָא צָיְרִין עֲלָהּ עַד דַּהֲוָה רֵישָׁא דְחַמְרָא מִיזְדַּבַּן בְּתַמָנֵן כְּסַף וּרְבִיעַת קַבָּא דְזֶבֶל סַפְקַת יוֹנָיָא בַּחֲמֵשׁ סְלָעִין דְּכָסֶף׃

26 וַהֲוָה מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל עָבַר עַל שׁוּרָא וְאִתְּתָא קָבְלָא קָדָמוֹהִי לְמֵימַר פְּרוֹק רִבּוֹנִי מַלְכָּא׃

27 וַאֲמַר לָא יְפָרְקִינָךְ יְיָ מִנַּן אֶפְרְקִינָךְ הֲמִן אִידְרָא אוֹ מִן מַעֲצַרְתָּא׃

28 וַאֲמַר לָהּ מַלְכָּא מָה לִיךְ וַאֲמָרַת אִתְּתָא הָדָא אֲמָרַת לִי הַבִי יָת בְּרִיךְ וְנֵיכְלִינֵיהּ יוֹמָא דֵין וְיָת בְּרִי נֵיכוּל מְחָר׃

18 ✠ καὶ κατέβησαν πρὸς αὐτόν. Ε προσηύξατο ἐλισεαὶ πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, πάταξον δὴ τὸ ἔθνος τοῦτο ἀορασίᾳ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κύριος ἀορασίᾳ κατὰ τὸ ῥῆμα ἐλισεαί.

19 ✠ καὶ εἶπεν ἐλισεαὶ πρὸς αὐτούς, οὐχὶ αὕτη ἡ ὁδὸς, καὶ οὐχ αὕτη ἡ πόλις· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ἐπάξω ὑμᾶς πρὸς τὸν ἄνδρα ὃν ζητεῖτε, καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς εἰς σαμάρειαν.

20 ✠ καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθον εἰς σαμάρειαν, καὶ εἶπεν ἐλισεαί, κύριε διάνοιξον δὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς τούτων, καὶ ἰδέτωσαν. καὶ διήνοιξε κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐν μέσῳ σαμαρείας.

21 ✠ καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἐλισεαὶ ὡς εἶδεν αὐτούς, εἰ πατάξας πατάξω πάτερ;

22 ✠ καὶ εἶπεν ἐλισεαί, οὐ πατάξεις, οὓς ἠχμαλώτευσας ἐν ῥομφαίᾳ σου καὶ τόξῳ σου, σὺ παλάξεις. Θὰ φάγεσθε αὐτοῖς ἄρτους Ε ὕδωρ, καὶ φαγέτωσαν καὶ πιέτωσαν, καὶ ἀπελθέτωσαν πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν.

23 ✠ καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς Θὰ φάγεσιν μεγάλην, Ε ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἀπέστειλεν αὐτούς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. Ε οὐ προσέθεντο ἔτι μονόζωνοι συρίας ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰσραήλ.

24 ✠ καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα Ε συνήθροισεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας πᾶσας τὰς παρεμβολὰς αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη, Ε περιεκάθισαν ἐπὶ σαμάρειαν.

25 ✠ καὶ ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἰδοὺ περιεκάθητο ἐπ' αὐτὴν ἕως τοῦ γένεσθαι κεφαλὴν ὄνου ὀγδοήκοντα σίκλων ἀργυρίου, καὶ τέταρτον τοῦ καβου κόπρου περιστερῶν πέντε σίκλων ἀργυρίου.

26 ✠ καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ διαπορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ γυνὴ ἐβόησε πρὸς αὐτὸν λέγουσα, σῶσόν με κύριε βασιλεῦ.

27 ✠ Ε εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, μὴ σώσαι σε κύριος, πόθεν σὲ σώσω, ἀπὸ τῆς ἅλω ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ;

28 ✠ καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, τί ἔστι σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνή, ἡ γυνὴ αὕτη εἶπέ μοι, δὸς τὸν υἱόν σου, καὶ καταφάγωμεν αὐτὸν σήμερον, καὶ τὸν υἱόν μου φαγόμεθα αὔριον.

18 ✠ Et deſcenderunt ad eum. & orauit Eliſæus ad Dominum, et dixit: Percute iam gentem hanc cæcitate. & percuſſit eos Dominus cæcitate, iuxta verbum Eliſæi.

19 ✠ Et dixit Eliſæus ad eos: Non hæc via, et non iſta ciuitas: venite poſt me, et ducam vos ad virum quem quæritis. & duxit eos in Samariam.

20 ✠ Et factum eſt vt ingreſſi ſunt in Samariam, & dixit Eliſæus: Domine aperi oculos iſtorum, & videant. & aperuit Dominus oculos eorum, & viderunt. & ecce ipſi in medio Samariæ.

21 ✠ Et dixit rex Iſrael ad Eliſæum, vt vidit eos: Si percutiens percutiam, pater?

22 ✠ Et dixit Eliſæus: Non percuties: quos captiuos cepiſti in gladio tuo et arcu tuo, tu percuties. appone eis panes & aquam, & comedant & bibant, & vadant ad dominum ſuum.

23 ✠ Et appoſuit eis præparationem magnam, & comederunt & biberunt: & miſit eos, & abierunt ad dominum ſuum. & non addiderunt vltrà accincti Syriæ venire in terram Iſrael.

24 ✠ Et factum eſt poſt hæc & congregauit filius Ader rex Syriæ vniuerſa caſtra ſua, & aſcendit & obſederunt contra Samariam.

25 ✠ Et facta eſt fames magna in Samaria. & ecce obſidebat contra eam, donec fieret caput aſini octoginta ſiclis argenti, et quarta pars cabi ſtercoris columbarum quinque ſiclis argenti.

26 ✠ Et erat rex Iſrael tranſiens per murum. & mulier clamauit ad eum, dicens: Salua me domine rex.

27 ✠ Et dixit ei Rex: Non ſaluet te Dominus: vnde te ſaluabo, de area vel de torcular?

28 ✠ Et dixit ei Rex: Quid eſt tibi? & dixit ei mulier: Mulier hæc dixit mihi, Da filium tuum, & comedamus eum hodie, & filium meum comedemus cras.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et deſcenderunt ad eum: & orauit Eliſagh ad Dominum, & dixit: Domine, percute obſecro populum hunc cæcitatibus. & percuſſit illos cæcitatibus iuxta verbum Eliſagh.

19 Et dixit illis Eliſagh: Non hæc eſt via, nec eſt hæc vrbs: venite poſt me, & deducam vos ad virum quem quæritis. & deduxit illos in Somron. 20 Et fuit cùm ingreſſi eſſent in Somron, dixit Eliſagh: Domine, aperi quæſo oculos iſtorum, vt videant. & aperuit Dominus oculos eorum, & viderunt: & ecce erant in Somron.

21 Et dixit rex Iſrael ad Eliſagh cùm vidiſſet illos: Num occidendo occidam, magiſter mi?

22 Et dixit: Non occidas: ecce quos captiuos duxiſti, gladio tuo & arcu tuo occides. pone panem & aquam ante eos, vt comedant & bibant, abeantque ad dominum ſuum.

23 Et apparauit illis conuiuium magnum, & comederunt & biberunt, & dimiſit illos: & abierunt ad dominum ſuum, & non addiderunt amplius exercitus Aram intrare terminum terræ Iſrael.

24 Et fuit poſt hæc, congregauit Bar-Hadad rex Aram omnem exercitum ſuum, & aſcendit & obſedit Somron.

25 Et fuit fames magna in Somron, & ecce obſederunt eam, quouſque fuit caput aſini venditum octoginta argenteis, & quarta pars cabi fimi ſtercoris columbarum quinque ſiclis argenti. 26 Et fuit rege Iſrael tranſeunte ſuper murum, mulier clamauit ad eum, dicendo: Salua domine mi rex. 27 Et dixit: Ni ſaluet te Dominus: vnde ſaluabo te, num ex area an ex torculari? 28 Et dixit illi rex: Quid eſt tibi? & dixit: Mulier hæc dixit mihi; Da filium tuum vt comedamus eum hodie, & filium meum comedemus cras.

29 * וַנְּבַשֵּׁל אֶת־בְּנִי וַנֹּאכְלֵהוּ וָאֹמַר אֵלֶיהָ בַּיּוֹם
הָאַחֵר תְּנִי אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֵנוּ וַתַּחְבֵּא אֶת־בְּנָהּ׃
30 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי הָאִשָּׁה וַיִּקְרַע אֶת־
בְּגָדָיו וְהוּא עֹבֵר עַל־הַחוֹמָה וַיִּרְאוּ הָעָם וְהִנֵּה הַשַּׂק
עַל־בְּשָׂרוֹ מִבָּיִת׃
31 * וַיֹּאמֶר כֹּה־יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף אִם־
יַעֲמֹד רֹאשׁ אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט עָלָיו הַיּוֹם׃
32 * וֶאֱלִישָׁע יֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְהַזְּקֵנִים יֹשְׁבִים אִתּוֹ
וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִלְפָנָיו בְּטֶרֶם יָבֹא הַמַּלְאָךְ אֵלָיו
וְהוּא אָמַר אֶל־הַזְּקֵנִים הֲרְאִיתֶם כִּי־שָׁלַח בֶּן־
הַמְרַצֵּחַ הַזֶּה לְהָסִיר אֶת־רֹאשִׁי רְאוּ בְּבֹא הַמַּלְאָךְ
סִגְרוּ הַדֶּלֶת וְלַחַצְתֶּם אֹתוֹ בַּדֶּלֶת הֲלוֹא קוֹל רַגְלֵי
אֲדֹנָיו אַחֲרָיו׃
33 * עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ יֹרֵד אֵלָיו וַיֹּאמֶר
הִנֵּה־זֹאת הָרָעָה מֵאֵת יְהוָה מָה־אוֹחִיל
לַיהוָה עוֹד׃

ז

1 * וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כֹּה אָמַר
יְהוָה כָּעֵת מָחָר סְאָה־סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם
שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן׃
2 * וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ נִשָּׁעָן עַל־יָדוֹ אֶת־
אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אֲרֻבּוֹת
בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה
בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכֵל׃
3 * וְאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצֹרָעִים פֶּתַח הַשָּׁעַר וַיֹּאמְרוּ
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים פֹּה עַד־מָתְנוּ׃
4 * אִם־אָמַרְנוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר וָמַתְנוּ
שָׁם וְאִם־יָשַׁבְנוּ פֹּה וָמָתְנוּ וְעַתָּה לְכוּ וְנִפְלָה
אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם אִם־יְחַיֵּנוּ נִחְיֶה וְאִם־יְמִיתֻנוּ
וָמָתְנוּ׃

REGVM. II. Tranſlat.B.Hierony. *Foram.*

29 * Coximus ergo filium meum, & comedimus: dixiq́ue ei altera die, Da filium
tuum vt comedamus eum. quæ abſcon-
30 dit filium ſuum. * Quod cùm audiſſet rex,
ſcidit veſtimenta ſua, & tranſibat per mu-
rum. Viditq́ue omnis populus cilicium,
quo veſtitus erat ad carnem intrinſecus.
31 * Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, & 3.Reg.
hæc addat, ſi ſteterit caput Heliſæi filij Sa 19.a.
32 phat ſuper ipſum hodie. * Heliſæus au-
tem ſedebat in domo ſua, & ſenes ſedebãt
cum eo. Præmiſit itaque virum, & ante-
quàm veniret nuncius, ille dixit ad ſenes:
Nunquid ſcitis quòd miſerit filius homi-
cidæ huc vt præcidatur caput meum? Vi-
dete ergo cùm venerit nuncius, claudite
oſtium, & non ſinatis eum introire. Ecce
enim ſonitus pedum domini eius poſt eũ
33 eſt. * Adhuc illo loquente eis, apparuit
nuncius qui veniebat ad eum. & ait: Ec-
ce tantum malum à Domino eſt. quid am
plius expectabo à Domino?

CAP. VII.

1 DIxit autem Heliſæus: Audite verbum
A Domini: Hęc dicit Dominus: In tem-
pore hoc cras modius ſimilæ vno ſtatere Inf. cod.
erit, & duo modij hordei ſtatere vno in
2 porta Samariæ. * Reſpondens vnus
de ducibus, ſuper cuius manum rex incũ-
bebat, homini Dei ait: Si Dominus fece-
rit etiam cataractas in cælo, nunquid po-
terit eſſe quod loqueris? Qui ait: Videbis
oculis tuis, & indè non comedes.
3 * Quatuor ergo viri erant leproſi iux-
ta introitum portæ, qui dixerunt ad in-
uicem: Quid hic eſſe volumus donec mo-
riamur?
4 * Siue ingredi voluerimus ciuitatem,
fame moriemur; ſiue manſerimus hic, mo
riendum nobis eſt. Venite ergo & trans-
fugiamus ad caſtra Syriæ. ſi pepercerint
nobis, viuemus; ſi autem occidere volue-
rint, nihilominus moriemur.

תרגום יונתן

29 וּבְשִׁילְנָא יַת בְּרִי וַאֲכַלְנוּהִי וַאֲמָרִית לַהּ בְּיוֹמָא אָחֳרָנָא הַבִּי יַת בְּרִיךְ וְנֵיכְלִינֵיהּ וַאֲטְמָרַת יַת בְּרָהּ׃
30 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע מַלְכָּא יַת פִּתְגָמֵי אִתְּתָא וּבְזַע יַת לְבוּשׁוֹהִי וְהוּא עָבַר עַל שׁוּרָא וַהֲוָא עַמָּא וְחָמָא סַקָּא אֲסִיר עַל בִּישְׂרֵיהּ מִלְגָּיו׃
31 וַאֲמַר בְּרֵין יַעֲבֵיד לִי יְיָ וּכְרֵין יוֹסִיף אִם יִתְקַיֵּים רֵישָׁא דֶּאֱלִישָׁע בַּר שָׁפָט עֲלוֹהִי יוֹמָא דֵין׃
32 וֶאֱלִישָׁע יָתֵיב בְּבֵיתֵיהּ וְסָבַיָּא יָתְבִין עִמֵּיהּ וּשְׁלַח גַּבְרָא מִן קֳדָמוֹהִי עַד לָא יֵיתֵי אִיזְגַּדָּא לְוָתֵיהּ וְהוּא אֲמַר לְסָבַיָּא הַחֲזִיתוּן אֲרֵי שְׁלַח בַּר
קְטוֹלָא הָדֵין לְאַעְדָּאָה יַת רֵישִׁי חֲזוֹ כְּמֵיתֵי אִיזְגַּדָּא אֲחוֹרוֹ דְּשָׁא וּתְדַחֲקִנּוּן יְתֵיהּ בִּדְשָׁא הָלָא קַל רִיגְלֵי רִבּוֹנֵיהּ בָּתְרוֹהִי׃
33 עַד דְּהוּא מְמַלֵּיל עִמְּהוֹן וְהָא אִזְגַּדָּא נָחִית לְוָתֵיהּ וַאֲמַר הָא דָּא בִּישְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ מָה אֲצַלֵּי קֳדָם יְיָ עוֹד׃

ז

1 וַאֲמַר אֱלִישָׁע קַבִּילוּ פִּתְגָמָא דַּייָ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ כְּעִדָּנָא הָדֵין מְחַר סְאָה סוּלְתָא בְּסֶלַע וְסָאתַן סַעֲרִין בְּסֶלַע בְּתָרְעָא דְּשׁוֹמְרוֹן׃
2 וַאֲתֵיב גַּבְרָא דְּמַלְכָּא סָמִיךְ עַל יְדוֹהִי יַת גְּבִיָּא דַּייָ וַאֲמַר אִילּוּ יְיָ פָּתַח כַּוִּין וּמַחְית טוּבָא מִן שְׁמַיָּא הֲיֵהֵי כְּפִתְגָמָא הָדֵין וַאֲמַר הָא אַתְּ
חָזֵי בְּעֵינָךְ וּמִתַּמָּן לָא תֵיכוֹל׃ 3 וְאַרְבְּעָה גֻּבְרִין הֲווֹ סְגִירִין יָתְבִין בְּמַעֲלָנָא דְּתָרְעָא וַאֲמָרוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ מָה אֲנַחְנָא יָתְבִין הָכָא עַד
דְּנָמוּת׃ 4 אִם נֵימַר נֵעוֹל לְקִרְתָּא וְכַפְנָא בְּקִרְתָּא וְנָמוּת תַּמָּן וְאִם נֵיתֵב הָכָא וְנָמוּת וּכְעַן אֵיתוֹ וְנִשְׁתְּמַע לְמַשְׁרִיַּת אֲרָם אִם
יְחַיְּינָא וְנֵיחֵי וְאִם יְקַטְּלוּנָא וְנִתְקַטֵּיל׃

Et coximus filium meum & comedimus eum, & dixi ei in die alia, Da filium tuum & comedamus eum, & abscondidit filium suum.

29 καὶ ἠψήσαμεν τὸν υἱόν μου καὶ ἐφάγομεν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἄλλῃ, δὸς τὸν υἱόν σου καὶ καταφάγωμεν αὐτόν, καὶ ἔκρυψεν τὸν υἱὸν αὐτῆς.

Et factum est vt audiuit rex verba mulieris, & scidit vestimenta sua, & ipse transibat per murum, & vidit populus, & ecce saccus in carne eius intrinsecus.

30 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τῆς γυναικός, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ αὐτὸς διεπορεύετο ἐπὶ τοῦ τείχους· καὶ εἶδεν ὁ λαὸς καὶ ἰδοὺ σάκκος ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσωθεν.

Et ait, Hæc faciat mihi Deus & hæc addat, si stabit caput Elisæi filij Saphat super ipsum hodie.

31 καὶ εἶπεν, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ στήσεται κεφαλὴ ἐλισαὶ υἱοῦ σαφὰτ ἐπ' αὐτῷ σήμερον.

Et Elisæus sedebat in domo sua, & seniores sedebant cum eo, & misit rex virum de facie sua ad eum; & antequam veniret nuncius ad eum: & Elisæus dixit ad seniores, Vidistis quòd misit filius homicidæ iste vt auferat caput meum? videte vt venerit nuncius, claudite ostium, & illidite eum in ostio; nonne vox pedum domini eius post eum?

32 καὶ ἐλισαὶ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐκάθηντο μετ' αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄνδρα ἐκ προσώπου αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὸν ἄγγελον πρὸς αὐτόν, καὶ ἐλισαὶ εἶπε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἑωράκατε ὅτι ἀπέστειλεν ὁ υἱὸς τοῦ φονεύτου τοῦτο ἀφελεῖν τὴν κεφαλήν μου; ἴδετε ὡς ἐὰν ἔλθῃ ὁ ἄγγελος ἀποκλείσατε τὴν θύραν, καὶ ἐνθλίψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ· οὐχὶ ἰδοὺ φωνὴ τῶν ποδῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ κατόπισθεν αὐτοῦ;

Adhuc ipso loquente cum eis, & ecce angelus descendit ad eum, & ait: Ecce hoc malum à Domino, quid deprecabor Dominum amplius?

33 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος μετ' αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος κατέβη πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ αὕτη ἡ κακία παρὰ τοῦ κυρίου, τί ὑπομενῶ τοῦ κυρίου ἔτι;

CAP. VII.

ζ'.

ET dixit Elisæus, Audi verbum Domini, hæc dixit Dominus, Vt hora hæc, cras mensura similæ sicli, & duæ mensuræ ordei siclo in porta Samariæ.

1 Καὶ εἶπεν ἐλισαί, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, τάδε εἶπε κύριος· ὡς ἡ ὥρα αὕτη, αὔριον μέτρον σεμιδάλεως σίκλου, καὶ δύο μέτρα κριθῶν σίκλου ἐν τῇ πύλῃ σαμαρείας.

Et respondit Tristata, super quem requiescebat rex super manum eius, homini Dei, & ait, Et si Dominus fecerit cataractas in cælo, si erit verbum hoc? & ait ei Elisæus, Ecce tu videbis in oculis tuis, & inde non comedes.

2 καὶ ἀπεκρίθη ὁ τρισάτης ἐφ' οὗ ἐπανεπαύετο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, καὶ ἐὰν κύριος ποιήσῃ καταρράκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰ ἔσται τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισαί, ἰδοὺ σὺ ὄψει ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖθεν οὐ μὴ φάγῃς.

Et quatuor leprosi viri erant iuxta ostium ciuitatis, & dixit vnusquisque ad proximum suum, Quid nos sedemus donec moriamur?

3 καὶ τέσσαρες λεπροὶ ἄνδρες ἦσαν παρὰ τὴν θύραν τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί ἡμεῖς καθήμεθα ἕως αὐτοθανάτωμεν;

Si dixerimus, Ingrediamur in ciuitatem, & fames in ciuitate, & moriemur ibi; & si mansserimus hîc, moriemur; & nunc venite, & incidamus in castra Syriæ, si vitam dederint nobis, & viuemus; & si occiderint nos, moriemur.

4 ἐὰν εἴπωμεν, εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀποθανούμεθα ἐκεῖ· καὶ ἐὰν καθήσωμεν ὧδε, ἀποθανούμεθα· καὶ νῦν δεῦτε καὶ ἐμπέσωμεν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας, ἐὰν ζωογονήσωσιν ἡμᾶς, καὶ ζησόμεθα· καὶ ἐὰν θανατώσωσιν ἡμᾶς, ἀποθανούμεθα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Et coximus filium meum, & comedimus eum, & dixi illi die altero, Da filium tuum vt comedamus eum: & abscondit filium suum. 30 Et fuit cùm audisset rex verba mulieris, scidit vestimenta sua; & ipsum transeuntem super murum, vidit populus, & ecce saccus alligatus erat super carnem eius interius. 31 Et dixit, Sic faciat mihi Dominus, & sic addat si remanserit caput Elisagh filij Saphat super eum hodie. 32 Et Elisagh sedebat in domo sua, & senes sedebant cum illo; & misit *quendam* virum à facie sua: nondum venerat nuncius ad eum, & ipse dixit ad senes, Num vidistis quòd miserit filius occisoris huc, vt auferat caput meum? videte cùm venerit nuncius, claudite portam & opprimatis eum in porta; nónne sonitus pedum domini eius post eum est? 33 Adhuc cùm ipse loqueretur cum illis, ecce nuncius descendebat ad eum, & dixit, Ecce hoc malum est à Domino; quid orabo ad Dominum amplius?

CAP. VII.

ET dixit Elisagh, Excipite verbum Domini, sic dixit Dominus, Circa tempus hoc cras satum similæ sicli, & duo sata ordei siclo in porta Somron *ementur*. 2 Et respondit *vir* fortis, super cuius manum rex innitebatur, prophetæ Domini, & dixit, Siquidem Dominus aperiat cataractas, & demittat bona de cœlis; nunquid erit secundum verbum istud? & dixit, Ecce tu videbis oculis tuis, at ex eis non comedes. 3 Et quatuor viri erant leprosi, sedentes in introitu portæ, & dixerunt quisque socio suo, Quare sedemus hîc quousque moriamur? 4 Si dixerimus, Intremus vrbem, fames est in vrbe, & moriemur ibi: & si commorati fuerimus hîc, moriemur quoque: & nunc venite & confugiemus in castra Aram, si viuere nos permiserint, & viuemus; aut si occiderint nos, & occidemur.

5 * וַיָּקֻמוּ בַנֶּשֶׁף לָבוֹא אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם וַיָּבֹאוּ עַד־
קְצֵה מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה־אֵין־שָׁם אִישׁ׃
6 * וַאדֹנָי הִשְׁמִיעַ אֶת־מַחֲנֵה אֲרָם קוֹל רֶכֶב
וְקוֹל סוּס קוֹל חַיִל גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו
הִנֵּה שָׂכַר־עָלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־מַלְכֵי הַחִתִּים
וְאֶת־מַלְכֵי מִצְרַיִם לָבוֹא עָלֵינוּ׃
7 * וַיָּקוּמוּ וַיָּנוּסוּ בַנֶּשֶׁף וַיַּעַזְבוּ אֶת־אָהֳלֵיהֶם
וְאֶת־סוּסֵיהֶם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר
הוּא וַיָּנֻסוּ אֶל־נַפְשָׁם׃
8 * וַיָּבֹאוּ הַמְצֹרָעִים הָאֵלֶּה עַד־קְצֵה הַמַּחֲנֶה
וַיָּבֹאוּ אֶל־אֹהֶל אֶחָד וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם
כֶּסֶף וְזָהָב וּבְגָדִים וַיֵּלְכוּ וַיִּטְמְנוּ וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־
אֹהֶל אַחֵר וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם וַיֵּלְכוּ וַיִּטְמְנוּ׃
9 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לֹא־כֵן אֲנַחְנוּ עֹשִׂים
הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם־בְּשֹׂרָה הוּא וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים וְחִכִּינוּ
עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וּמְצָאנוּ עָוֹן וְעַתָּה לְכוּ וְנָבֹאָה
10 וְנַגִּידָה בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ * וַיָּבֹאוּ וַיִּקְרְאוּ אֶל־שֹׁעֵר
הָעִיר וַיַּגִּידוּ לָהֶם לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם
וְהִנֵּה אֵין־שָׁם אִישׁ וְקוֹל אָדָם כִּי אִם־הַסּוּס אָסוּר
וְהַחֲמוֹר אָסוּר וְאָהֳלִים כַּאֲשֶׁר הֵמָּה׃
11 * וַיִּקְרָא הַשֹּׁעֲרִים וַיַּגִּידוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ פְּנִימָה׃
12 * וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו אַגִּידָה־
נָּא לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־עָשׂוּ לָנוּ אֲרָם יָדְעוּ כִּי־רְעֵבִים
אֲנַחְנוּ וַיֵּצְאוּ מִן־הַמַּחֲנֶה לְהֵחָבֵא בַּהָשָּׂדֶה
לֵאמֹר כִּי־יֵצְאוּ מִן־הָעִיר וְנִתְפְּשֵׂם חַיִּים וְאֶל־
הָעִיר נָבֹא׃ 13 * וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדָיו וַיֹּאמֶר
וְיִקְחוּ־נָא חֲמִשָּׁה מִן־הַסּוּסִים הַנִּשְׁאָרִים
אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ־בָהּ הִנָּם כְּכָל־הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
נִשְׁאֲרוּ־בָהּ הִנָּם כְּכָל־הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־תַּמּוּ
וְנִשְׁלְחָה וְנִרְאֶה׃

REGVM II. Translat. B. Hierony. *Foram.*

5 * Surrexerunt ergo vesperi vt venirent
B ad castra Syriæ. Cúmq; venissent ad principium castrorũ Syriæ, nullum ibidẽ rep-
6 pererunt. * Siquidem Dominus sonitum audiri fecerat in castris Syriæ curruum & equorũ, & exercitus plurimi, dixerúntq; adinuicem: Ecce mercede conduxit aduersum nos rex Israel reges Gethæorum & Ægyptiorum & venerunt super nos.
7 * Surrexerunt ergo & fugerũt in tenebris,& dereliquerũt tentoria sua,& equos & asinos in castris,fugerúntq; animas tan-
8 tùm suas saluare cupientes. * Igitur cùm venissent leprosi illi ad principiũ castrorum, ingressi sunt vnum tabernaculũ, & comederunt & biberunt. Tulerúntq; inde argentum & aurum, & vestes, & abierunt & absconderunt. Et rursum reuersi sunt ad aliud tabernaculum, & inde simi-
9 liter auferẽtes abscõderunt. * Dixerúntq; adinuicem, Nõ rectè facimus. Hæc enim dies boni nuncij est. Si tacuerimus & noluerimus nunciare vsq; manè, sceleris arguemur. Venite, eamus & nunciemus in aula regis.
10 * Cúmque venissent ad portam ciuitatis, narrauerunt eis dicentes: Iuimus
C ad castra Syrię,& nullum ibidem repperimus hominem, nisi equos & asinos alli-
11 gatos,& fixa tentoria. * Ierunt ergo portarij, & nunciauerunt in palatio regis in-
12 trinsecus. * Qui surrexit nocte, & ait ad seruos suos, Dico vobis quid fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus, & idcircò egressi sunt de castris, & latitant in agris, dicentes: Cùm egressi fuerint de ciuitate, capiemus eos viuos, & tunc ciuitatem ingredi poterimus.
13 * Respõdit autem vnus seruorum eius, Tollamus quinque equos qui remanserunt in vrbe, quia ipsi tãtùm sunt in vniuersa multitudine Israel; alij enim consumpti sunt, & mittentes explorare poterimus.

תרגום יונתן

5 וְקָמוּ בְקַבְלָא לְמֵיעַל לְמַשְׁרִית אֲרָם וַאֲתוֹ עַד סְיָפֵי מַשְׁרִית אֲרָם וְהָא לֵית תַּמָּן אֱנָשׁ׃ 6 וּמִן קֳדָם יְיָ אִשְׁתְּמַע לְמַשְׁרִית אֲרָם
קַל רְתִיכִין וְקַל סוּסָוָן קַל מַשְׁרִיָן סַגִּיאָן וַאֲמַרוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ הָא אֱגַר עֲלָנָא מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל יַת מַלְכֵי חִתָּאֵי וַיַת מַלְכֵי מִצְרָיִם לְמֵיתֵי עֲלָנָא׃
7 וְקָמוּ וַעֲרָקוּ בְקַבְלָא וּשְׁבָקוּ יַת מַשְׁכְּנֵיהוֹן וַיַת סוּסָוָתְהוֹן וַיַת חֲמָרֵיהוֹן בְּמַשְׁרִיתָא כְּמָא דְהֵיא וַעֲרָקוּ לְשֵׁיזָבָא נַפְשֵׁיהוֹן׃
8 וַאֲתוֹ מְגִירַיָּא הָאִילֵּין עַד סְיָפֵי מַשְׁרִיתָא וְעָלוּ לְמַשְׁכְּנָא דְחָד וַאֲכָלוּ וּשְׁתִיאוּ וּנְסִיבוּ מִתַּמָּן כַּסְפָּא וְדַהֲבָא וּלְבוּשִׁין וַאֲזָלוּ וְטַמָּרוּ וְתָבוּ
וְעָלוּ לְמַשְׁכְּנָא אָחֳרָנָא וּנְסִיבוּ מִתַּמָּן וַאֲזָלוּ וְאַטְמָרוּ׃ 9 וַאֲמַרוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ לָא כְּשַׁר מָה דַּאֲנַחְנָא עָבְדִין יוֹמָא דֵין יוֹמָא דְבִסּוֹרָא הוּא
וְאִילּוּ אֲנַחְנָא שָׁתְקִין וּמוֹרְכִין עַד גֵּיהוֹר צַפְרָא וְיִרְעֵינָנָא חוֹבָנָא וּכְעַן אֱתוֹ וְנִתְמְטֵי וּנְחַוֵּי לְבֵית מַלְכָּא׃ 10 וַאֲתוֹ וּקְרוֹ לְנָטְרֵי תְּרַע
קַרְתָּא וְחַוִּיאוּ לְהוֹן לְמֵימַר אֲתֵינָא לְמַשְׁרִית אֲרָם וְהָא לֵית תַּמָּן גְּבַר וְקַל אֱנָשׁ אֱלָהֵין סוּסָוָן אֲסִירִין וַחֲמָרִין אֲסִירִין וּמַשְׁכְּנִין כְּמָא דְאִינּוּן׃
11 וּקְרוֹ נָטְרֵי תַּרְעָיָא וְחַוִּיאוּ בֵּית מַלְכָּא לְגָיו׃
12 וְקָם מַלְכָּא בְּלֵילְיָא וַאֲמַר לְעַבְדּוֹהִי אֲחַוִּי כְעַן לְכוֹן יַת דַּעֲבַדוּ לָנָא אֱנָשׁ אֲרָם יְדָעוּ אֲרֵי כְּפֵנִין אֲנַחְנָא וּנְפָקוּ מִן מַשְׁרִיתָא לְאִטְמָרָא
בְּחַקְלָא לְמֵימַר אֲרֵי יִפְּקוּן מִן קַרְתָּא וְנֵיחוֹדִנּוּן בַּד חַיִּין וְלִקְרָתָא נֵיעוֹל׃
13 וַאֲתֵיב חַד מֵעַבְדּוֹהִי וַאֲמַר וְיִדְּבְרוּן כְּעַן חֲמִשָּׁא מִן סוּסָוָתָא מִן שַׁאֲרָא דְאִשְׁתְּאַרוּ בָהּ הָא אִינּוּן כְּכָל הֲמוֹנָא דְיִשְׂרָאֵל דְאִשְׁתְּאַרוּ בָהּ
אִם יְיבְדּוּן הָא אִינּוּן כְּכָל הֲמוֹנָא דְיִשְׂרָאֵל דְּסָפוּ וְנִשְׁלַח וְנֶחְזֵי׃

Et ſurrexerunt in tenebris vt ingrederentur in caſtra Syriæ, & ingreſſi ſunt vſq; ad partem caſtrorum Syriæ, & ecce non erat vir ibi.

Et Dominus audibilia fecit caſtra Syriæ voce curruum & voce equorum, & ſonitu exercitus magni: & dixit vir ad proximum ſuũ, Ecce mercede conduxit aduerſum nos rex Iſrael reges Chettæorum, & reges Ægypti vt venirent ſuper nos.

Et ſurrexerunt & fugerunt in tenebris & dereliquerunt tabernacula ſua, & equos ſuos, & aſinos ſuos, ſicut erant in caſtris, & fugerunt ſecundùm animas ſuas.

Et venerunt leproſi iſti vſque ad partem caſtrorum, & ingreſſi ſunt vſque ad tabernaculum vnum, & comederunt & biberunt, & tulerunt indè argentum & aurum, & veſtes, & abierunt & abſconderunt; & reuerſi leproſi iſti ingreſſi ſunt in tabernaculum aliud, et ceperunt inde & abierunt, & abſconderunt.

Et dixerunt leproſi vnuſquiſque ad proximum ſuum, Quid ſic nos facimus hodie? & dies hæc dies boni nuncij eſt, & nos tacemus & manemus vſque ad lucem matutinam, & inueniemus iniquitatem; nunc igitur eamus et nunciemus in domum regis.

Et ingreſſi ſunt & clamauerũt ad portam ciuitatis, & nũciauerunt eis, dicentes: Ingreſſi ſumus in caſtra Syriæ, & ecce non erat ibi vir neque vox hominis, niſi equus ligatus, & aſinus ligatus, & tentoria eorum vt ſunt.

Et vocauerunt portarios, & nunciant in domo regis intrinſecus.

Et ſurrexit rex nocte, & dixit ſeruis ſuis, Nunciabo vobis quæ fecerunt nobis Syri: ſciuerunt quòd fame laboramus nos, & egreſſi ſunt de caſtris vt latitarent in agro, dicentes: Egredientur de ciuitate, et capiemus eos viuos, & ingrediemur in ciuitatem.

Et reſpondit vnus ſeruorum eius, dicens: Capiant iam de equis relictis hic quinque qui remanſerunt in omni Iſrael de relictis, ecce ſunt omnis multitudo Iſrael quæ reliqua eſt, et mittemus & videbimus.

5 ‡ καὶ ἀνέστησαν ἐν τῷ σκότει εἰσελθεῖν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας· καὶ εἰσῆλθον ἕως μέρους τ παρεμβολῆς συ-
6 ρίας, & ἰδοὺ οὐκ ἦν ἐκεῖ. ‡ κ κύριος ἀκουσὴν ἐποίησε τῇ παρεμβολὴν συρίας φωνῇ ἁρμάτων & φωνῇ ἵππων & φωνῇ δυνάμεως μεγάλης· & εἶπεν ἄνηρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτ, ἰδοὺ μεμίσθωῦ ἐφ' ἡμᾶς βασιλεὺς ἰσραὴλ τοὺς βασιλεῖς τῶν χετταίων & τοὺς βασιλεῖς αἰ-
7 γύπτ τ ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς. ‡ κ ἀνέστησαν καὶ ἀπέδραμαν ἐν τῷ σκότει καὶ ἐγκατέλιπον τὰς σκηνὰς αὐτῶν, & τοὺς ἵππους αὐτῶν, & τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὡς ἦσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ, & ἔφυγον κ τὰς ψυχὰς αὐτῶν.
8 ‡ καὶ ἦλθον ⓐ λεπροὶ ἕτοι ἕως μέρους τῆς παρεμβολῆς, καὶ εἰσῆλθον ἕως σκήνωμα ἕν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἦραν ἐκεῖθεν ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ἱματισμόν, & ἀπῆλθον & κατέκρυψαν· & ἐπιστρέψαντες οἱ λεπροὶ ἕτοι εἰσῆλθον εἰς σκηνὴν ἄλλην, & ἔλαβον ἐκεῖθεν & ἀπῆλθον, καὶ κατέκρυψαν.
9 ‡ & εἶπον οἱ λεπροὶ ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτ, τί ὅτως ἡμεῖς ποιοῦμεν σήμερον; καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη ἡμέρα εὐαγγελισμοῦ ἐστι, & ἡμεῖς σιωπῶμεν & μένομεν ἕως φωτὸς ἐπὶ πρωΐ, & εὑρήσομεν ἀδικίαν· νῦν οὖν πορευθῶμεν &
10 ἀναγγείλωμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· ‡ & εἰσῆλθον & ἐβόησαν εἰς τὴν πύλην τ πόλεως, & ἀνήγγειλαν αὐτοῖς λέγοντες, εἰσήλθομεν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας, κ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἐκεῖ ἄνηρ οὐδὲ φωνὴ ἀνθρώπ, ἀλλ' ἢ ἵπποι δεδεμένοι & ὄνοι δεδεμένοι, καὶ σκηναὶ αὐτῶν ὡς εἰσίν.
11 ‡ καὶ ἐκάλεσαν τοὺς θυρωρούς, καὶ ἀνήγγελλουσιν εἰς τὸν οἶκον τ βασιλέως ἔσω.
12 ‡ καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς νυκτὸς, καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτ, ἀπαγγελῶ ὑμῖν ἃ πεποιήκασιν ἡμῖν ⓐ συρία· ἔγνωσαν ὅτι πεινῶμεν ἡμεῖς, & ἐξῆλθον ἐκ τ παρεμβολῆς κρυβῆναι ἐν ἀγρῷ, λέγοντες· ἐξελεύσον) ἐκ τ πόλεως, καὶ συλλημψόμεθα αὐτοὺς ζῶντας καὶ εἰσελευσόμεθα εἰς τὴν πόλιν.
13 ‡ & ἀπεκρίθη εἷς τῶν παίδων αὐτ, λέγων· λαβέτωσαν δὴ τῶν ἵππων τῶν ὑπολελειμμένων ἐνταῦθα πέντε τῶν καταλειφθέντων ἐν παντὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἐκλειπόντων, ἰδοὺ εἰσὶν πᾶν τὸ πλῆθος ἰσραὴλ τὸ ἐλλίπον, καὶ ἀποστελοῦμεν & ὀψόμεθα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Et ſurrexerunt in tenebris vt intrarent caſtra Aram: & venerunt vſque ad extrema caſtrorum Aram, & ecce non erat ibi aliquis.

[6] Et à Domino audita eſt in caſtris Aram vox curruum, & vox equorum, vox caſtrorum multorum; & dixerunt quiſque ad ſocium ſuum, Ecce conduxit contra nos rex Iſrael reges Hhithæorum, & reges Miſzraim vt veniant contra nos. [7] Et ſurrexerunt & fugerunt in tenebris, & deſeruerunt tabernacula ſua, & equos ſuos, & aſinos ſuos, caſtris ſicut fuerant *exiſtentibus*; & fugerunt vt ſeruarent animas ſuas. [8] Et venerunt leproſi illi vſque ad extrema caſtrorum, & introierunt in tabernaculum cuiuſdam; & comederunt & biberunt; & acceperunt inde argentum & aurum, & veſtes, & abierunt & abſconderunt, & redierunt, & ingreſſi ſunt in tentorium aliud, & acceperunt inde, & abierunt & abſconderunt. [9] Et dixerunt vnuſquiſque ad ſocium ſuum, Non rectum eſt id quod nos facimus: dies hæc, dies boni nuncij eſt; & ſiquidem nos tacuerimus & diſtulerimus quouſque luceat aurora, occurret nobis culpa. & nunc venite, & pertingamus, & indicemus domui regis. [10] Et venerunt & clamauerunt ad cuſtodes portæ vrbis, & nunciauerunt eis, dicendo: Venimus ad caſtra Aram, & ecce non erat ibi aliquis, nec vox hominis, ſed equi ligati, & aſini ligati, & tentoria ſicuti fuerant. [11] Et clamauerunt cuſtodes portæ, & renunciauerunt domui regis interius. [12] Et ſurrexit rex nocte, & dixit ſeruis ſuis, Indicabo nunc vobis quid fecerunt nobis homines Aram: cognouerunt quòd famelici ſumus, & exierunt ex caſtris vt abſconderent ſe in agro, dicendo: Quoniam exibunt ex vrbe, & comprehendemus illos viuos, & in vrbem intrabimus.

[13] Et reſpondit vnus de ſeruis ſuis, & dixit, Accipiant, quæſo, quinque ex equis relictis, qui relicti ſunt in ea; ecce illi ſunt ſicut omnis multitudo Iſrael qui relicti ſunt in ea: ſi perierint, ecce illi ſunt ſicut omnis multitudo Iſrael qui finierunt, & mittamus & videamus.

14 וַיִּקְחוּ שְׁנֵי רֶכֶב סוּסִים וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי
מַחֲנֵה־אֲרָם לֵאמֹר לְכוּ וּרְאוּ׃
15 וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם עַד־הַיַּרְדֵּן וְהִנֵּה כָל־הַדֶּרֶךְ
מְלֵאָה בְגָדִים וְכֵלִים אֲשֶׁר־הִשְׁלִיכוּ אֲרָם בְּהֶחָפְזָם
וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ׃
16 וַיֵּצֵא הָעָם וַיָּבֹזּוּ אֶת־מַחֲנֵה אֲרָם וַיְהִי
סְאָה־סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל כִּדְבַר
יְהוָה׃ 17 וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת־הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר־
נִשָּׁעַן עַל־יָדוֹ עַל־הַשַּׁעַר וַיִּרְמְסֵהוּ הָעָם בַּשַּׁעַר
וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּרֶדֶת
הַמֶּלֶךְ אֵלָיו׃
18 וַיְהִי כְּדַבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר
סָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל וְסָאָה־סֹלֶת בְּשֶׁקֶל יִהְיֶה
כָּעֵת מָחָר בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן׃
19 וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֶת־אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר
וְהִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אֲרֻבוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה כַּדָּבָר
הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה בְעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכֵל׃
20 וַיְהִי־לוֹ כֵּן וַיִּרְמְסוּ אֹתוֹ הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמֹת׃

ח

1 וֶאֱלִישָׁע דִּבֶּר אֶל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־
הֶחֱיָה אֶת־בְּנָהּ לֵאמֹר קוּמִי וְלְכִי אַתְּ וּבֵיתֵךְ וְגוּרִי
בַּאֲשֶׁר תָּגוּרִי כִּי־קָרָא יְהוָה לָרָעָב וְגַם־בָּא אֶל־
הָאָרֶץ שֶׁבַע שָׁנִים׃
2 וַתָּקָם הָאִשָּׁה וַתַּעַשׂ כִּדְבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים
וַתֵּלֶךְ הִיא וּבֵיתָהּ וַתָּגָר בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים שֶׁבַע שָׁנִים׃
3 וַיְהִי מִקְצֵה שֶׁבַע שָׁנִים וַתָּשָׁב הָאִשָּׁה מֵאֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים וַתֵּצֵא לְצְעֹק אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־בֵּיתָהּ וְאֶל־
שָׂדֶהָ׃ 4 וְהַמֶּלֶךְ מְדַבֵּר אֶל־גֵּחֲזִי נַעַר אִישׁ־
הָאֱלֹהִים לֵאמֹר סַפְּרָה־נָּא לִי אֵת כָּל־הַגְּדֹלוֹת
אֲשֶׁר־עָשָׂה אֱלִישָׁע׃

REGVM II. Translat. B. Hieronymi. *Foram.*

14 *Adduxerũt ergo duos equos, misitq́; rex in castra Syrorũ, dicens: Ite & videte.
15 *Qui abierunt post eos vsq; ad Iordanem. Ecce aũt omnis via plena erat vestibus & vasis, quæ proiecerant Syri cùm turbarentur. Reuersiq́; nuncij indicauerunt
16 regi. *Et egressus populus diripuit castra Syriæ, factúsq; est modius similæ statere Sup. eod.
vno, & duo modij ordei statere vno iuxta
17 verbũ Dñi. *Porrò rex ducem illum in cuius manu incubuerat constituit ad portam, quem conculcauit turba in introitu portæ, & mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir Dei, quando descenderat rex
18 ad eum. *Factúmque est secundum sermonem viri Dei, quem dixerat regi, quãdo ait, Duo modij ordei statere vno erũt, & modius similæ statere vno hoc eodem tempore cras in porta Samariæ.
19 *Quando respondérat dux ille viro Dei, & dixerat, Etiam si Dominus fecerit cataractas in cælo, nunquid poterit fieri quod loqueris? & dixit ei, Videbis oculis
20 tuis, & inde non comedes. *Euenit ergo ei sicut prædictum erat, & conculcauit eum populus in porta, & mortuus est.

CAP. VIII.

1 AHelisæus autem locutus est ad mulierem cuius viuere fecerat filium, dicens: Surge, vade tu & domus tua, & peregrinare vbicunque reppereris. Vocabit enim Dominus famem, & veniet super terram septem annis. Supr. 4.f
2 *Quæ surrexit & fecit iuxta verbum hominis Dei; & vadens cum domo sua, peregrinata est in terra Philistijm diebus multis.
3 *Cúmque finiti essent anni septem, reuersa est mulier de terra Philistijm. Et egressa est vt interpellaret regem pro domo sua & pro agris suis.
4 *Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Helisæus.

תרגום יונתן

14 וּרְהַרוּ חֲרִין רְכֵבִי סוּסַנָּן וּשְׁלַח מַלְכָּא בָּתַר מַשְׁרִית אֲרָם לְמֵימַר אֱזִילוּ וְחֲזוֹ׃
15 וַאֲזַלוּ בָּתְרֵיהוֹן עַד יַרְדְּנָא וְהָא כָּל אָרְחָא מָלְיָא לְבוּשִׁין וּמָנִין דִּי רְמוֹ אֱנָשׁ אֲרָם בְּאִיהְבָּעוּתְהוֹן לְמֶעְרַק וְתָבוּ אֵיזְגַּדָּיָא וְחַוְיוּ לְמַלְכָּא׃
16 וּנְפַק עַמָּא וּבַזוּ יַת מַשְׁרִית אֲרָם וַהֲוָה סְאָה סֻלְתָּא בְּסֶלַע וְסָאתַן סַעֲרִין בְּסֶלַע כְּפִתְגָמָא דַיְיָ׃
17 וּמַלְכָּא מַנִּי יַת גַּבְרָא דְּסָמִיךְ עַל יְדֵיהּ עַל תַּרְעָא וְדָשׁוּהִי עַמָּא בְּתַרְעָא וּמִית כְּמָה דְמַלֵּיל גַּבְרָא דְּנָחַת מַלְכָּא לְוָתֵיהּ׃
18 וַהֲוָה כַּד מַלֵּיל גַּבְרָא דַיְיָ עִם מַלְכָּא לְמֵימַר סָאתַן סַעֲרִין בְּסֶלַע וּסְאָה סוּלְתָּא בְּסֶלַע יְהֵי כְּעִידַן דָּיִן בְּתַרְעָא דְּשֹׁמְרוֹן׃
19 וַאֲתִיב גַּבְרָא יַת גַּבְרָא דַיְיָ וַאֲמַר הָא אַתְּ חָזֵי בְּעֵינָךְ וּמִתַּמָּן לָא תֵיכוֹל׃
20 וַהֲוָה לֵיהּ כֵּן וְדָשׁוּ יָתֵיהּ עַמָּא בְּתַרְעָא וּמִית׃

ח

1 וֶאֱלִישָׁע מַלֵּיל עִם אִיתְּתָא דַאֲחֵי יַת בְּרֵהּ לְמֵימַר קוּמִי וֶאֱזְלִי אַתְּ וֶאֱנַשׁ בֵּיתֵךְ וְדוּרִי בַּאֲתָר דְּכַשָּׁר לְמֵדַר אֲרֵי זִמִּין יְיָ כַּפְנָא אַף עָהִיד לְמֵיתֵי עַל אַרְעָא שְׁבַע שְׁנִין׃
2 וְקָמַת אִיתְּתָא וְעַבְדַת כְּפִתְגָמָא דְנָבְיָא דַיְיָ וַאֲזָלַת הִיא וֶאֱנַשׁ בֵּיתָהּ וְאִהְדְּתַת בְּאַרְעָא פְּלִשְׁתָּאֵי שְׁבַע שְׁנִין׃
3 וַהֲוָה כְּסוֹף שְׁבַע שְׁנִין וְתָבַת אִיתְּתָא מֵאַרְעָא פְּלִשְׁתָּאֵי וְנִפְקַת לְמִקְבַּל קֳדָם מַלְכָּא עַל בֵּיתָהּ וְעַל חַקְלָהּ׃
4 וּמַלְכָּא מְמַלֵּיל עִם גֵּחֲזִי תַּלְמִידָא דִנְבְיָא דַיְיָ לְמֵימַר אִשְׁתְּעִי כְעַן לִי יַת כָּל רַבְרְבָתָא דַּעֲבַד אֱלִישָׁע׃

14 * Et ceperunt duos aſcenſores equorum, & miſit rex Iſrael poſt Syriam, dicens: Ite & videte.

15 * Et abierunt poſt eos vſque ad Iordanem. & ecce omnis via plena veſtibus & vaſis quæ proiecerant Syri cùm ſtuperent ipſi, & reuerſi ſunt nuncij & indicauerunt regi.

16 * Et egreſſus eſt populus & diripuerunt caſtra Syriæ; & facta eſt menſura ſimilæ ſiclo, & duæ menſuræ ordei ſiclo iuxta verbum Domini.

17 * Et rex cõſtituit ſuper portam Triſtatam, ſuper quem requieſcebat ſuper manum eius, & conculcauit eum populus ſuper portam & mortuus eſt, ſicut locutus eſt homo Dei, qui locutus eſt quum deſcenderet nuncius ad eum.

18 * Et factum eſt ſicut locutus eſt Eliſæus ad regem, dicens: Menſura ſimilæ ſiclo, & duæ menſuræ ordei ſiclo erunt cras vt dies hæc in porta Samariæ.

19 * Et reſpondit Triſtata homini Dei, & dixit: Et ſi Dominus fecerit cataractas in cælo, ſi erit verbum hoc? & dixit homo Dei, Ecce videbis oculis tuis, & indè non comedes.

20 * Et factum eſt ſic, & conculcauit eum populus in porta & mortuus eſt.

CAP. VIII.

1 ET Eliſæus locutus eſt ad mulierem cuius viuere fecit filium eius, dicens: Surge & vade tu & domus tua, & peregrinare vbi peregrinaberis, quia Dominus vocauit famem ſuper terram, & aderit ſuper terram ſeptem annis.

2 * Et fecit mulier iuxta verbũ hominis Dei, & abijt ipſa & domus ſua, & peregrinata eſt in terra Philiſtijm ſeptem annis.

3 * Et factum eſt poſt finem ſeptem annorum, & reuerſa eſt mulier de terra Philiſtijm, & egreſſa eſt vt clamaret ad regem de domo ſua & de agris ſuis.

4 * Et rex loquebatur ad Giezi puerum Eliſæi hominis Dei, dicens: Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliſæus.

14 * καὶ ἔλαβον δύο ἀναβάτας ἵππων, καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ὀπίσω τῆς συρίας, λέγων· πορεύθητε καὶ ἴδετε.

15 * καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτῶν ἕως τοῦ ἰορδάνου· καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης ἱματισμοῦ καὶ σκευῶν ὧν ἔρριψαν οἱ σύροι ἐν τῷ θαμβεῖσθαι αὐτούς· καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ.

16 * καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαός, καὶ διήρπασαν τὴν παρεμβολὴν συρίας· καὶ ἐγένετο μέτρον σεμιδάλεως σίκλου, καὶ δύο μέτρα κριθῆς σίκλου κατὰ τὸν λόγον κυρίου.

17 * καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησεν ἐπὶ τὴν πύλης τὸν τελευτῶν, ἐφ' ὃν ἐπανεπαύετο ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ κατεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐπὶ τὴν πύλης, καὶ ἀπέθανεν καθὼς ἐλάλησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ὃς ἐλάλησεν ἐν τῷ καταβῆναι τὸν ἄγγελον πρὸς αὐτόν.

18 * καὶ ἐγένετο καθὰ ἐλάλησεν ἐλισαὲ πρὸς τὸν βασιλέα, λέγων· μέτρον σεμιδάλεως σίκλου καὶ δύο μέτρα κριθῆς σίκλου ἔσαι αὔριον ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἐν τῇ πύλῃ σαμαρείας.

19 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ τελευτὴς τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν, καὶ ἐὰν κύριος ποιήσῃ καταρράκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰ ἔσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ἰδοὺ ὄψει τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἐκεῖθεν οὐ φάγῃ.

20 * καὶ ἐγένετο οὕτως, καὶ συνεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐν τῇ πύλῃ καὶ ἀπέθανεν.

η'.

1 * Καὶ ἐλισαὲ ἐλάλησε πρὸς τὴν γυναῖκα ἧς ἐζωοποίησεν τὸν υἱὸν αὐτῆς, λέγων· διάσηθι καὶ πορεύου σὺ καὶ ὁ οἶκός σου καὶ παροίκει ἐὰν παροικήσῃς, ὅτι κύριος κέκληκε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ παρέσαι ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτὰ ἔτη.

2 * καὶ ἐποίησεν ἡ γυνὴ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπορεύθη αὐτὴ καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, καὶ παρῴκει ἐν γῇ ἀλλοφύλων ἑπτὰ ἔτη.

3 * καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ τέλος τῶν ἑπτὰ ἐτῶν καὶ ἐπέστρεψεν ἡ γυνὴ ἐκ γῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἐξῆλθε βοῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα περὶ τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ περὶ τῶν ἀγρῶν αὐτῆς.

4 * καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλάλει πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον ἐλισαὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, λέγων· διήγησαί μοι πάντα τὰ μεγαλεῖα ἃ ἐποίησεν ἐλισαέ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et acceperunt duos currus equorum, & miſit rex poſt caſtra Aram, dicendo, Ite & videte. 15 Et iuerunt poſt illos vſque ad Iardena, & ecce omnis via plena veſtibus & vaſis quæ proiecerant homines Aram, dum feſtinarent fugere; & redierunt nuncij & indicauerunt regi. 16 Et exijt populus & diripuerunt caſtra Aram, & fuit ſatum ſimilæ pro ſiclo, & duo ſata ordei pro ſiclo, iuxta verbum Domini. 17 Et rex præpoſuit virum ſuper cuius manum innitebatur ſuper portam, & conculcauit illum populus in porta, & mortuus eſt ſicut locutus fuerat propheta Domini qui locutus fuerat, cùm deſcendiſſet rex ad eum.

18 Et fuerat cùm loqueretur propheta Domini cum rege, dicendo: Duo ſata ordei pro ſiclo & ſatum ſimilæ pro ſiclo erit ſecundum tempus hoc cras in porta Somron. 19 Et reſponderat vir prophetæ Domini, & dixerat, Siquidem Dominus aperiat cataractas, & demittat bona de cælo, nunquid erit res iſta? & dixerat, Ecce tu videbis oculis tuis, ſed de eis non comedes.

20 Et fuit illi ſic; & conculcauerunt eum populus in porta, & mortuus eſt.

CAP. VIII.

1 ET Eliſagh loquutus eſt cum muliere, cuius filium viuificarat, dicendo: Surge, & abi tu, & homines domus tuæ, & habita in loco qui rectus fuerit vt habitetur; quia vocauit Dominus famem etiam futuram vt veniat ſuper terram ſeptem annis.

2 Et ſurrexit mulier & fecit iuxta verbum prophetæ Domini, & abijt ipſa & homines domus eius, & habitauit in terra Peliſtæorum ſeptem annis. 3 Et fuit in fine ſeptem annorum, redijt mulier de terra Peliſtæorum, & exijt vt clamaret ante regem pro domo ſua & pro agro ſuo. 4 Et rex loquebatur cum Gehhazi diſcipulo prophetæ Domini, dicendo: Narra quæſo mihi omnia magnalia quæ fecit Eliſagh.

5 * וַיְהִי הוּא־מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ אֶת־אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֶת־
הַמֵּת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֶת־בְּנָהּ צֹעֶקֶת
אֶל־הַמֶּלֶךְ עַל־בֵּיתָהּ וְעַל־שָׂדָהּ וַיֹּאמֶר גֵּחֲזִי אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ זֹאת הָאִשָּׁה וְזֶה־בְּנָהּ אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֱלִישָׁע:
6 * וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ לָאִשָּׁה וַתְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּתֶּן־לָהּ הַמֶּלֶךְ
סָרִיס אֶחָד לֵאמֹר הָשֵׁיב אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֶת
כָּל־תְּבוּאֹת הַשָּׂדֶה מִיּוֹם עָזְבָהּ אֶת־הָאָרֶץ וְעַד־
7 עָתָּה: * וַיָּבֹא אֱלִישָׁע דַּמֶּשֶׂק וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־
אֲרָם חֹלֶה וַיֻּגַּד־לוֹ לֵאמֹר בָּא אִישׁ הָאֱלֹהִים
8 עַד־הֵנָּה: * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־חֲזָהאֵל קַח בְּיָדְךָ
מִנְחָה וְלֵךְ לִקְרַאת אִישׁ הָאֱלֹהִים וְדָרַשְׁתָּ אֶת־
יְהוָה מֵאוֹתוֹ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מַחֲלִי זֶה:
9 * וַיֵּלֶךְ חֲזָאֵל לִקְרָאתוֹ וַיִּקַּח מִנְחָה בְּיָדוֹ וְכָל־
טוּב דַּמֶּשֶׂק מַשָּׂא אַרְבָּעִים גָּמָל וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד
לְפָנָיו וַיֹּאמֶר בִּנְךָ בֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם שְׁלָחַנִי
אֵלֶיךָ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מַחֲלִי זֶה:
10 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע לֵךְ אֱמָר־לוֹ חָיֹה תִחְיֶה
11 וְהִרְאַנִי יְהוָה כִּי־מוֹת יָמוּת: * וַיַּעֲמֵד אֶת־פָּנָיו
וַיָּשֶׂם עַד־בּוֹשׁ וַיֵּבְךְּ אִישׁ הָאֱלֹהִים:
12 * וַיֹּאמֶר חֲזָאֵל מַדּוּעַ אֲדֹנִי בֹכֶה וַיֹּאמֶר כִּי יָדַעְתִּי
אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל רָעָה מִבְצְרֵיהֶם
תְּשַׁלַּח בָּאֵשׁ וּבַחֻרֵיהֶם בַּחֶרֶב תַּהֲרֹג וְעֹלְלֵיהֶם
תְּרַטֵּשׁ וְהָרֹתֵיהֶם תְּבַקֵּעַ:
13 * וַיֹּאמֶר חֲזָהאֵל כִּי מָה עַבְדְּךָ הַכֶּלֶב כִּי יַעֲשֶׂה
הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע הֶרְאַנִי יְהוָה
14 אֹתְךָ מֶלֶךְ עַל־אֲרָם: * וַיֵּלֶךְ מֵאֵת אֱלִישָׁע וַיָּבֹא
אֶל־אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה־אָמַר לְךָ אֱלִישָׁע וַיֹּאמֶר
15 אָמַר לִי חָיֹה תִחְיֶה: * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיִּקַּח
הַמַּכְבֵּרָ וַיִּטְבֹּל בַּמַּיִם וַיִּפְרֹשׂ עַל־פָּנָיו וַיָּמֹת וַיִּמְלֹךְ
חֲזָהאֵל תַּחְתָּיו:

5 * Cúmque ille narraret regi quomodo mortuũ ſuſcitaſſet, apparuit mulier, cuius viuificauerat filiũ, clamans ad regem pro domo ſua, & pro agris ſuis. Dixítq; Giezi, Dñe mi rex; hæc eſt mulier, & hic eſt filius
6 eius quẽ ſuſcitauit Heliſæus. * Et interrogauit rex mulierem. Quę narrauit ei vera eſſe. Dedítq; ei rex eunuchũ vnum, dicẽs: Reſtitue ei omnia quæ ſua ſunt, & vniuerſos redditus agrorũ à die qua reliquit ter-
7 ram vſq; ad præſens. * Venit quoq; Heliſęus Damaſcũ & Benadab rex Syrię ægrotabat. Nunciauerúntq; ei, dicentes: Venit
8 vir Dei huc. * Et ait rex ad Azahel: Tolle 3.Reg. 14.a
tecum munera & vade in occurſum viri
C Dei, & conſule Dñm per eum, dicens: Si euadere potero de infirmitate mea hac?
9 * Iuit igitur Azahel in occurſum eius habẽs ſecum munera & omnia bona Damaſci onera quadraginta camelorum. Cúmq; ſtetiſſet corã eo, ait: Filius tu⁹ Benadab rex Syriæ miſit me ad te, dicẽs: Si ſanari potero de infirmitate mea hac? * Dixítq; Heli-
10 ſęus, Vade dic ei, Sanaberis. Porrò oſtẽdit
11 mihi Dñs quia morte morietur. * Stetítq; cũ eo, & cõturbatus eſt vſq; ad ſuffuſionẽ
12 vultus. Fleuítq; vir Dei. * Cui Azahel ait, Quare dominus meus flet? At ille dixit, Quia ſcio quæ facturus ſis filijs Iſrael ma-
D la. Ciuitates eorum munitas igne ſuccendes, & iuuenes eorum interficies gladio, & paruulos eorum elides, & prægnantes
13 diuides. * Dixítq; Azahel, Quid enim ſum ſeruus tuus canis, vt faciã rem iſtam magnam? Et ait Heliſæus, Oſtendit mihi Dominus te regem Syriæ fore.
14 * Qui cùm receſſiſſet ab Heliſæo, venit ad dominum ſuum. Qui ait ei, Quid tibi dixit Heliſæus? At ille reſpondit, Dixit mihi, Recipies ſanitatem.
15 * Cúmque veniſſet dies altera, tulit ſtragulum & infudit aquam, & expandit ſu- 2.Pa.22
per faciem eius. Quo mortuo regnauit Azahel pro eo.

תרגום יונתן

5 וַהֲוָה הוּא מְשַׁתֵּעֵי לְמַלְכָּא יַת דְּאַחֵי יַת מֵיתָא וְהָא אִתְּתָא דְּאַחֵי יַת בְּרָהּ קָקְרִים מַלְכָּא עַל בֵּיתָהּ וְעַל חַקְלָהּ וַאֲמַר גֵּחֲזִי רְבוֹנִי
מַלְכָּא דֵּא אִיתְּתָא וְדֵין בְּרָהּ דְּאַחֵי יְיָ אֱלִישָׁע: 6 וּשְׁאִיל מַלְכָּא לְאִתְּתָא וְאִשְׁתְּעִיאַת לֵיהּ וּמַנִּי לַהּ מַלְכָּא גּוֹאָה חַד לְמֵימַר אֲתַיְבַ יַת כָּל דְּלַהּ
וְיַת כָּל עֲלַלַת חַקְלָא מִיּוֹמָא דְּשִׁבְקַת יַת אַרְעָא וְעַד כְּעַן: 7 וַאֲתָא אֱלִישָׁע לְדַמֶּשֶׂק וּבַר הֲדַד מַלְכָּא דַּאֲרָם מְמָרַע וְאִתְחַוֵּיָה לֵיהּ
לְמֵימַר אִתְמְטָא נְבִיָּא דַיְיָ עַד הָכָא: 8 וַאֲמַר מַלְכָּא לַחֲזָאֵל סַב בִּידָךְ תְּקוֹרְבְתָּא וְאֵזֵיל לְקַדְמוּת נְבִיָּא דַיְיָ וְתִתְבַּע יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ מִינֵּהּ
לְמֵימַר הַאֵיחֵי מִמַּרְעִי דֵין: 9 וַאֲזַל חֲזָאֵל לְקַדְמוּתֵיהּ וּנְסִיב תְּקוֹרְבְתָּא בִּידֵיהּ וְכָל טוּב דַּמֶּשֶׂק טְעוּן אַרְבְּעִין גְּמַלִּין וַאֲתָא וְקָם
קֳדָמוֹהִי וַאֲמַר בְּרָךְ בַּר הֲדַד מַלְכָּא דַּאֲרָם שַׁלְחַנִי לְוָתָךְ לְמֵימַר הַאֵיחֵי מִמַּרְעִי דֵין:
10 וַאֲמַר לֵיהּ אֱלִישָׁע אֲזֵל אֱמַר לֵיהּ מֵיחֵי תֵּיחֵי וְאַחְזִנַנִי יְיָ אֲרֵי מֵמָת יְמוּת:
11 וְאַסְחַר יַת אַפּוֹהִי וְאוֹרִיךְ עַד סְגִי וּבְכָה נְבִיָּא דַיְיָ: 12 וַאֲמַר חֲזָאֵל מָרַן רְבוֹנִי בָּכֵי וַאֲמַר אֲרֵי יַדְעָנָא יַת דְּתַעְבִּיד לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בִּישָׁא כְּרַכֵּיהוֹן תּוֹקִיד בְּנוּרָא וְעָלֵימֵיהוֹן בְּחַרְבָּא תְּקָטוֹל יְנִקֵיהוֹן תְּטָרֵף וּמְעַדְיָתֵיהוֹן תְּבַזַּע:
13 וַאֲמַר חֲזָהאֵל אֲרֵי מָה עַבְדָּךְ כַּלְבָּא אֲרֵי יַעֲבִיד פִּתְגָמָא רַבָּא הָדֵין וַאֲמַר אֱלִישָׁע אַחְזִנַנִי יְיָ דְּתֵיכוּ מַלְכָּא עַל אֲרָם:
14 וַאֲזַל מֵלְוַת אֱלִישָׁע וַאֲתָא לְוָת רְבוֹנֵיהּ וַאֲמַר מָה אֲמַר לָךְ אֱלִישָׁע וַאֲמַר אֲמַר לִי מֵיחֵי תֵּיחֵי:
15 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וּנְסִיב גּוּנְבָא וּטְבַל בְּמַיָּא וּפְרַס עַל אַפּוֹהִי וּמִית וּמְלַךְ חֲזָהאֵל תְּחוֹתוֹהִי:

5 * Et factum est cùm ipse narraret regi, vt viuificauit filium mortuum; & ecce mulier, cuius viuificauit filium eius, clamans ad regem de domo sua & de agris suis. & dixit Giezi, Domine rex, hæc mulier & iste filius eius quem viuificauit Elisæus. 6 * Et interrogauit eam rex, & narrauit mulier ei; & dedit ei rex eunuchum vnum, dicens: Restitue ei omnia quæ sunt eius, & omnia germina agrorum eius à die qua reliquit terram vsque nunc.

7 * Et venit Elisæus in Damascum; & filius Ader rex Syriæ erat ægrotans: & nunciauerunt ei, dicentes: Venit huc homo Dei.

8 * Et dixit rex Azael, Tolle in manu tua munera, & vade in occursum hominis Dei, & consule Dominum per eum, et dic, Si viuam de ægritudine mea hac?

9 * Et abijt Azael in occursum Elisæo, & tulit in manu sua de omnibus bonis Damasci onera quadraginta camelorum; & venit & stetit coram Elisæo: & dixit, Filius tuus filius Ader rex Syriæ misit me ad te, dicens: Si viuam de ægritudine mea hac?

10 * Et dixit ad eum Elisæus, Vade & dic ei, Vita viues, & ipse morte morietur, sicut ostendit mihi Dominus. 11 * Et stetit Azael ante faciem eius, & apposuit coram eo munera donec confusus esset, & fleuit homo Dei.

12 * Et dixit Azael, Quare dominus meus flet? & dixit, Quia scio quæcunque facturus es filiis Israel mala: tu ciuitates eorum munitas succendes in igne, & electos eorum interficies in gladio, & paruulos eorum allides, & prægnantes eorum diuides. 13 * Et dixit Azael, Quis est seruus tuus canis mortuus, quòd faciat verbum magnum hoc? & dixit ei Elisæus, Ostendit mihi Dominus te regnantem super Syriam.

14 * Et recessit Azael ab Elisæo homine Dei, & venit ad dominum suum: & dixit ei dominus suus, Quid dixit tibi Elisæus? & ait, Dixit mihi, quòd vita viues. 15 * Et factum est altera die, & tulit stragulum & tinxit ipsum aqua, & iniecit super faciem eius, & mortuus est, & regnauit Azael pro eo.

5 * καὶ ἐγένετο αὐτοῦ διηγουμένου τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐζωοποίησεν υἱὸν τὸν τεθνηκότα, καὶ ἰδοὺ ἡ γυνή, ἧς ἐζωοποίησε τὸν υἱὸν αὐτῆς, βοῶσα πρὸς τὸν βασιλέα περὶ τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ περὶ τῶν ἀγρῶν αὐτῆς· καὶ εἶπεν γιεζί, κύριε βασιλεῦ, αὕτη ἡ γυνὴ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς ὃν ἐζωοποίησεν ἐλισαέ.

6 * καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὴν ὁ βασιλεύς· καὶ διηγήσατο ἡ γυνὴ αὐτῷ· καὶ ἔδωκεν αὐτῇ ὁ βασιλεὺς εὐνοῦχον ἕνα, λέγων· ἀπόστρεψον αὐτῇ πάντα τὰ ἑαυτῆς, καὶ πάντα τὰ γενήματα τῶν ἀγρῶν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς κατέλιπε τὴν 7 γῆν ἕως τοῦ νῦν. * καὶ ἦλθεν ἐλισαὲ εἰς δαμασκόν· καὶ ὁ υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἐν ἀρρωστίᾳ· καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες· ἥκει ἐνταῦθα ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ.

8 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀζαὴλ, λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου δῶρα καὶ πορεύου εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιζήτησον τὸν κύριον δι' αὐτοῦ, καὶ εἰπὸν, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς 9 ἀρρωστίας μου ταύτης; * καὶ ἐπορεύθη ἀζαὴλ εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐλισαέ, καὶ ἔλαβεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐκ πάντων τῶν ἀγαθῶν δαμασκοῦ ἄρσιν τεσσαράκοντα καμήλων· καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον ἐλισαέ· καὶ εἶπεν, ὁ υἱός σου υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἀπέσταλκέ με πρὸς σὲ, λέγων, εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης; 10 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐλισαέ, πορεύου καὶ εἰπὲ αὐτῷ, ζωῇ ζήσῃ, καὶ αὐτὸς θανάτῳ ἀποθανεῖται, καθὼς ἔδειξέ μοι κύριος. 11 * καὶ ἔστη ἀζαὴλ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ παρέθηκεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ δῶρα ἕως ἠχρειώθη· καὶ ἔκλαυσεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ.

12 * καὶ εἶπεν ἀζαήλ, τί ὅτι ὁ κύριος μου κλαίει; καὶ εἶπεν, ὅτι οἶδα ὅσα ποιήσεις τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κακά· τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς ἐσχεριωμένας ἐμπρήσεις ἐν πυρί, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῶν ἀποκτενεῖς ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν ἐδαφιεῖς, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας αὐτῶν διαρρήξεις.

13 * καὶ εἶπεν ἀζαήλ, τίς ἐστὶν ὁ δοῦλός σου ὁ κύων ὁ τεθνηκώς, ὅτι ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισαέ, ἔδειξέ μοι κύριος σὲ βασιλεύοντα ἐπὶ συρίαν.

14 * καὶ ἀπῆλθεν ἀζαὴλ ἀπὸ ἐλισαὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, τί εἶπέν σοι ἐλισαέ; καὶ εἶπεν, εἶπέν μοι, ὅτι ζωῇ ζήσῃ.

15 * καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ ἔλαβε τὸ στρῶμα καὶ ἔβαψεν αὐτὸ ὕδατι, καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀζαὴλ ἀντ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et fuit illo narrante regi, quomodo viuificasset mortuum, ecce mulier cuius viuificarat filium, clamabat ad regem pro domo sua, & pro agro suo: & dixit Gehhazi, Domine mi rex, ecce mulier, & hic est filius eius quem viuificauit Elisagh.

6 Et interrogauit rex mulierem, & narrauit ei, & delegauit illi rex eunuchum vnum, dicendo: Restitue illi omnia quæ erant ei, & omnem prouentum agri à die quo reliquit terram ad vsque nunc. 7 Et venit Elisagh in Dammeseq, & Bar-hadad rex Aram ægrotabat, & indicatum est ei, dicendo: Perductus est propheta Domini hucusque. 8 Et dixit rex ad Hhazahel, Accipe in manu tua munus, & vade in occursum prophetæ Domini, & quæres verbum Domini ab eo, dicendo: Num viuam ex morbo meo hoc? 9 Et iuit Hhazahel in occursum eius, & accepit munus in manu sua, & omne bonum Dammeseq, onus quadraginta camelorum: & venit & stetit ante illum, & dixit, Filius tuus Bar-hadad rex Aram misit me ad te, dicendo: Num viuam ex morbo meo hoc? 10 Et dixit ei Elisagh, Vade, dic ei, Viuendo viues: tamen ostendit mihi Dominus quòd moriendo morietur. 11 Et vertit faciem suam, & moratus est vsque multum, & fleuit propheta Domini.

12 Et dixit Hhazahel, Quamobrem dominus meus flet? & dixit, Quia cognoui quòd facies filijs Israel malum; arces eorum combures igni, & adolescentes eorum gladio occides, infantes illorum illides, & prægnantes eorum dissecabis.

13 Et dixit Hhazahel, Nam quid est seruus tuus canis, vt faciat rem magnam istam? & dixit Elisagh, Ostendit mihi Dominus te regem super Aram. 14 Et abijt ab Elisagh, & venit ad dominum suum, & dixit, Quid dixit tibi Elisagh? & ait, Dixit mihi, Viuendo viues. 15 Et fuit die postero, accepit operimentum villosum, & intinxit in aquam, & extendit super faciem eius & mortuus est: regnauitque Hhazahel pro eo.

16 * וּבִשְׁנַת חָמֵשׁ לְיוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹרָם בֶּן־יְהוֹשָׁפָט
17 מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ * בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה
הָיָה בְמָלְכוֹ וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
18 * וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית
אַחְאָב כִּי בַת־אַחְאָב הָיְתָה־לּוֹ לְאִשָּׁה וַיַּעַשׂ
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃
19 * וְלֹא־אָבָה יְהוָה לְהַשְׁחִית אֶת־יְהוּדָה לְמַעַן
דָּוִד עַבְדּוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ לָתֵת לוֹ נִיר וּלְבָנָיו כָּל־
20 הַיָּמִים׃ * בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־
יְהוּדָה וַיַּמְלִכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ׃
21 * וַיַּעֲבֹר יוֹרָם צָעִירָה וְכָל־הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי־הוּא
קָם לָיְלָה וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם הַסֹּבֵיב אֵלָיו וְאֶת
שָׂרֵי הָרֶכֶב וַיָּנָס הָעָם לְאָהָלָיו׃
22 * וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה
אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא׃
23 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹרָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
24 * וַיִּשְׁכַּב יוֹרָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו
בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃
25 * בִּשְׁנַת שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיוֹרָם בֶּן־אַחְאָב
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ אֲחַזְיָהוּ בֶּן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה׃
26 * בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ בְּמָלְכוֹ
וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ
בַּת־עָמְרִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
27 * וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ בֵּית אַחְאָב וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
כְּבֵית אַחְאָב כִּי חֲתַן בֵּית־אַחְאָב הוּא׃
28 * וַיֵּלֶךְ אֶת־יוֹרָם בֶּן־אַחְאָב לַמִּלְחָמָה עִם־
חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיַּכּוּ אֲרַמִּים
אֶת־יוֹרָם׃

16 * Anno quinto Ioram filij Achab regis
E Israel, regnauit Ioram filius Iosaphat rex 2.Pa.21
Iuda.
17 * Triginta duorum annorum erat cùm
regnare cœpisset, & octo annis regnauit
18 in Hierusalem. * Ambulauítque in viis
regum Israel, sicut ambulauerat domus
Achab. Filia enim Achab erat vxor eius.
Et fecit quod malum est in conspectu Do
19 mini. * Noluit autem Dominus dispер- 2.Re.7.b
dere Iudam propter Dauid seruum suum
sicut promiserat ei, vt daret illi lucernam,
20 & filijs eius cunctis diebus. * In diebus
eius recessit Edom ne esset sub Iuda, &
constituit sibi regem.
21 * Venítque Ioram Seyra & omnis exer
F citus cum eo. Et surrexit nocte, percussit-
que Idumæos qui eum circumdederant,
& principes curruum. Populus autem fu-
git in tabernacula sua.
22 * Recessit ergo Edom ne esset sub Iuda
vsq; ad diem hanc. Tunc recessit & Lob-
na in tempore illo.
23 * Reliqua autem sermonum Ioram &
vniuersa quę fecit, nónne hæc scripta sunt
in libro verborum dierum regum Iuda?
24 * Et dormiuit Ioram cum patribus suis,
sepultúsq; est cum eis in ciuitate Dauid,
& regnauit Ochozias filius eius pro eo.
25 * Anno duodecimo Ioram filij Achab
G regis Israel regnauit Ochozias filius Io-
ram regis Iudæ.
26 * Viginti duorum annorum erat Ocho
zias cùm regnare cœpisset, & vno anno
regnauit in Ierusalem. Nomé matris eius
Athalia filia Amri regis Israel.
27 * Et ambulauit in vijs domus Achab,
& fecit quod malũ est coram Domino, si-
cut domus Achab. gener enim domus
Achab fuit.
28 * Abijt quoq; cum Ioram filio Achab
ad prœliandum contra Azahel regem Sy
riæ in Ramoth Galaad, & vulnerauerunt
Syri Ioram.

תרגום יונתן

16 וּבִשְׁנַת חֲמֵשׁ לְיוֹרָם בַּר אַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מַלְכָּא דְיְהוּדָה מְלַךְ יְהוֹרָם בַּר יְהוֹשָׁפָט מַלְכָּא שְׁבִטָא דְבֵית יְהוּדָה׃
17 בַּר תְּלָתִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין כַּד מְלַךְ וְתַמְנֵי שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֶם׃ 18 וַאֲזַל בְּאוֹרַח מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָה דַעֲבַדוּ בֵּית אַחְאָב אֲרֵי
בַּר אַחְאָב הֲוָת לֵיהּ לְאִתּוּ וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ׃ 19 וְלָא הֲוָת רַעֲוָא קֳדָם יְיָ לְחַבָּלָא יַת בֵּית יְהוּדָה בְּרִיל דָּוִד עַבְדֵּיהּ כְּמָה דַאֲמַר
לֵיהּ לְקַיָּמָא לֵיהּ מַלְכוּ וּלְבָנוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא׃ 20 בְּיוֹמוֹהִי מְרָדוּ אֱדוֹמָאֵי מִתְּחוֹת יַד עַמָּא יְהוּדָה וְאַמְלִיכוּ עֲלֵיהוֹן מַלְכָּא׃
21 וַעֲבַר יוֹרָם לְצָעִיר וְכָל רְתִיכַיָּא עִמֵּיהּ וַהֲוָה הוּא קָם בְּלֵילְיָא וּמְחָא יַת אֱנָשׁ אֱדוֹם דְּמַקְפִין לֵיהּ וְיַת רַתְּבָנֵי רְתִיכַיָּא וְאַפֵּיךְ עַמָּא לְקִרְוָתְהוֹן׃
22 וּמְרָדוּ אֱדוֹמָאֵי מִתְּחוֹת יַד עַמָּא יְהוּדָה עַד יוֹמָא הָדֵין בְּכֵן מְרָדוּ לִבְנָא בְּעִדָּנָא הַהִיא׃
23 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יוֹרָם וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי דְבֵית יְהוּדָה׃
24 וּשְׁכִיב יוֹרָם עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר עִם אֲבָהָתוֹהִי בְּקִרְתָּא דְדָוִד אֲבוּהִי וּמְלַךְ אֲחַזְיָהוּ בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃
25 בְּשַׁתָּא תְּרֵתָא עֲשַׂר שְׁנִין לְיוֹרָם בַּר אַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מְלַךְ אֲחַזְיָהוּ בַּר יוֹרָם מַלְכָּא דִבְיֵת יְהוּדָה׃
26 בַּר עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין אֲחַזְיָה כַּד מְלַךְ וְשַׁתָּא חֲדָא מְלַךְ בִּירוּשְׁלֶם וְשׁוּם אִמֵּיהּ עֲתַלְיָה בַּת עָמְרִי מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל׃
27 וַאֲזַל בְּאוֹרַח בֵּית אַחְאָב וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּבֵית אַחְאָב אֲרֵי חֲתָנָא דְבֵית אַחְאָב הוּא׃
28 וַאֲזַל עִם יוֹרָם בַּר אַחְאָב לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם חֲזָאֵל מַלְכָּא דַאֲרָם בְּרָמוֹת גִּלְעָד וּמְחוֹ אֱנָשׁ אֲרָם יַת יוֹרָם׃

16 * In anno quinto Joram filij Achaab regis Iſrael, regnauit Joram filius Joſaphat rex Juda.

17 * Filius triginta & duorũ annorũ erat Joram cùm regnaret ipſe, & octo annis regnauit in Hieruſalem.

18 * Et ambulauit in via regum Iſrael ſicut fecit domus Achaab, quia filia Achaab erat ei in vxorem, & fecit malum coram Domino.

19 * Et non voluit Dominus corrumpere Judam propter Dauid ſeruum ſuum, ſicut dixit ei vt daret ei lucernam & filiis eius omnibus diebus.

20 * In diebus eius prævaricatus eſt Edom ſub manu Juda; & regnare fecit ſuper ſe regem.

21 * Et aſcendit Joram in Sior ipſe & omnes currus eius: & factum eſt vt ſurrexit nocte, & percuſſit Edom qui circundederat contra eum, & principes curruum; & fugit populus in tabernacula ſua.

22 * Et prævaricatus eſt Edom ſub manu Iuda vſque ad diem hanc: tunc prævaricatus eſt Lobna in tempore illo.

23 * Et reliqua ſermonum Joram & omnia quæcunque fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Juda?

24 * Et dormiuit Joram cum patribus ſuis & ſepelitur cum patribus ſuis in ciuitate Dauid: & regnauit Ochozias filius eius pro eo.

25 * In anno duodecimo Joram filij Achaab regis Iſrael, regnauit Ochozias filius Joram regis Juda.

26 * Filius viginti & duorum annorum erat Ochozias filius Joram, cùm regnaret ipſe, & regnauit anno in Hieruſalem, & nomen matris eius Gotholia filia Amri regis Iſrael.

27 * Et abijt in via domus Achaab, & fecit malum coram Domino, ſicut domus Achaab, quia gener domus Achaab eſt.

28 * Et abijt Ochozias cum Joram filio Achaab in prælium contra Azael regem Syriæ in Ramath Galaad; & percuſſerunt Syri Joram.

16 * ἐν ἔτει πέμπτῳ τοῦ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα.

17 * υἱὸς τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἰωῶ ἰωρὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.

18 * καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραὴλ καθὼς ἐποίησεν οἶκος ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἰωῶ αὐτῷ εἰς γυναῖκα· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου.

19 * καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος διαφθεῖραι τὸν ἰούδαν διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καθὰ εἶπεν αὐτῷ δοῦναι αὐτῷ λύχνον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας.

20 * ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα· καὶ ἐβασίλευσεν ἐφ' ἑαυτὸν βασιλέα.

21 * καὶ διῆλθεν ἰωρὰμ εἰς σιὼρ αὐτὸς καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο ὡς διῆλθε νυκτὸς, καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ κυκλοῦντα ἐπ' αὐτόν, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων· καὶ ἔφυγε ὁ λαὸς εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ.

22 * καὶ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· τότε ἠθέτησε λοβνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

23 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωρὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

24 * καὶ ἐκοιμήθη ἰωρὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

25 * ἐν ἔτει δωδεκάτῳ τοῦ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλέως ἰούδα.

26 * υἱὸς εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἰωῶ ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν· καὶ ἐβασίλευσεν ἐνιαυτὸν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ γοθολία θυγάτηρ ὁμρὶ βασιλέως ἰσραήλ.

27 * καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καθὼς οἶκος ἀχαάβ, ὅτι γαμβρὸς οἴκου ἀχαὰβ ἐστίν.

28 * καὶ ἐπορεύθη ὀχοζίας μετὰ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἀζαὴλ βασιλέα συρίας εἰς ραμὰθ γαλαάδ· καὶ ἐπάταξαν οἱ σύροι τὸν ἰωράμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Anno autem quinto Ioram filij Ahhab regis Iſrael, & Iehoſaphat regis tribus domus Iehuda; regnauit Ioram filius Iehoſaphat regis tribus domus Iehudah. 17 Filius triginta & duorum annorum erat cùm regnaret, & octo annis regnauit in Ieruſalem.

18 Et ambulauit in via regum Iſrael, ſicut fecerant viri domus Ahhab, quia filia Ahhab fuit illi in vxorem, & fecit quod malum erat ante Dominum. 19 Sed non fuit voluntas Domino diſperdere domum Iehudah propter Dauid ſeruum ſuum, ſicut dixerat ei, quòd firmaret illi regnum, & filijs eius omnibus diebus. 20 In diebus eius defecerunt Edomæi ab imperio virorum Iehudah, & regnare fecerunt ſuper ſe regem. 21 Et tranſiuit Ioram in Szeghir & omnes currus cum illo: & fuit, vt ille ſurrexit nocte, percuſſit viros Edom, qui circundabant illum, & magiſtros curruum, & vertit terga populus ad habitacula ſua.

22 Et defecerunt Edomæi à manu virorum Iehudah vſque ad diem hanc: tunc rebellarunt habitatores Libna eo tempore.

23 Et reliquum verborum Ioram, & omnia quæ fecit, nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah?

24 Et dormiuit Ioram cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum patribus ſuis in ciuitate Dauid patris ſui; & regnauit Ahhaziahu filius eius pro eo. 25 Anno duodecimo annorum Ioram filij Ahhab regis Iſrael regnauit Ahhaziahu filius Ioram regis tribus domus Iehudah. 26 Filius viginti & duorum annorum Ahhaziah cùm regnauit, & anno vno regnauit in Ieruſalem: & nomen matris eius erat Gathaliah filia Ghamri regis Iſrael.

27 Et ambulauit in via domus Ahhab, & fecit quod malum erat ante Dominum, ſicut domus Ahhab: quia genet domus Ahhab erat. 28 Et iuit cum Ioram filio Ahhab vt inirent prœlium cum Hhazael rege Aram in Ramoth Gilghad, & percuſſerunt homines Aram, Ioram.

29 * וַיָּשָׁב יוֹרָם הַמֶּלֶךְ לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל מִן־
הַמַּכִּים אֲשֶׁר יַכֻּהוּ אֲרַמִּים בָּרָמָה בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת־
חֲזָהאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַאֲחַזְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ
יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת אֶת־יוֹרָם בֶּן־אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל
כִּי־חֹלֶה הוּא׃

ט

1 * וֶאֱלִישָׁע הַנָּבִיא קָרָא לְאַחַד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים
וַיֹּאמֶר לוֹ חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח פַּךְ הַשֶּׁמֶן הַזֶּה בְּיָדֶךָ
2 וְלֵךְ רָמֹת גִּלְעָד׃ * וּבָאתָ שָּׁמָּה וּרְאֵה־שָׁם יֵהוּא
בֶּן־יְהוֹשָׁפָט בֶּן־נִמְשִׁי וּבָאתָ וְהַקֵּמֹתוֹ מִתּוֹךְ אֶחָיו
וְהֵבֵאתָ אֹתוֹ חֶדֶר בְּחָדֶר׃
3 * וְלָקַחְתָּ פַּךְ־הַשֶּׁמֶן וְיָצַקְתָּ עַל־רֹאשׁוֹ וְאָמַרְתָּ
כֹּה־אָמַר יְהוָה מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־יִשְׂרָאֵל
וּפָתַחְתָּ הַדֶּלֶת וְנַסְתָּה וְלֹא תְחַכֶּה׃
4 * וַיֵּלֶךְ הַנַּעַר הַנַּעַר הַנָּבִיא רָמֹת גִּלְעָד׃
5 * וַיָּבֹא וְהִנֵּה שָׂרֵי הַחַיִל יֹשְׁבִים וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי
אֵלֶיךָ הַשָּׂר וַיֹּאמֶר יֵהוּא אֶל־מִי מִכֻּלָּנוּ וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ
6 הַשָּׂר׃ * וַיָּקָם וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַיִּצֹק הַשֶּׁמֶן
אֶל־רֹאשׁוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־עַם יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל׃
7 * וְהִכִּיתָה אֶת־בֵּית אַחְאָב אֲדֹנֶיךָ וְנִקַּמְתִּי דְמֵי
עַבְדַי הַנְּבִיאִים וְדִמֵי כָּל־עַבְדֵי יְהוָה מִיַּד אִיזֶבֶל׃
8 * וְאָבַד כָּל־בֵּית אַחְאָב וְהִכְרַתִּי לְאַחְאָב מַשְׁתִּין
9 בְּקִיר וְעָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל׃ * וְנָתַתִּי אֶת־
בֵּית אַחְאָב כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וּכְבֵית בַּעְשָׁא
10 בֶּן־אֲחִיָּה׃ * וְאֶת־אִיזֶבֶל יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים
בְּחֶלְקַת יִזְרְעֶאל וְאֵין קֹבֵר וַיִּפְתַּח הַדֶּלֶת וַיָּנָס׃
11 * וְיֵהוּא יָצָא אֶל־עַבְדֵי אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲשָׁלוֹם
מַדּוּעַ בָּא־הַמְשֻׁגָּע הַזֶּה אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם
יְדַעְתֶּם אֶת־הָאִישׁ וְאֶת־שִׂיחוֹ׃

29 * Qui reuerſus eſt vt curaretur in Iezrahel, quia vulnerauerũt eũ Syri in Ramoth prœliantẽ contra Azahel regẽ Syriæ. Porrò Ochozias filius Ioram rex Iuda deſcendit inuiſere Ioram filium Achab, in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

CAP. IX.

1 A * Heliſæus aũt prophetes vocauit vnum de filijs prophetarũ: & ait illi, Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulã olei hãc in manu tua, & vade in Ramoth Galaad. Sup. 14.c
2 * Cúmq; veneris illuc, videbis Iehu filiũ Ioſaphat filij Namſi. Et ingreſſus ſuſcitabis eum de medio fratrum ſuorum, & in-
3 troduces in interius cubiculũ. * Tenénſq; lenticulam olei, fundes ſuper caput eius, & dices, Hæc dicit Dñs, Vnxi te regem ſuper Iſrael. Aperiéſque oſtium & fugies, &
4 non ibi ſubſiſtes. * Abijt ergo adoleſcens
5 puer prophetæ in Ramoth Galaad. * Et ingreſſus eſt illuc. Ecce autẽ principes exercitus ſedebãt. Et ait, Verbum mihi à te ô princeps. Dixítq; Iehu, Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit, Ad te ô prin-
6 ceps. * Et ſurrexit, & ingreſſus eſt cubiculum. At ille fudit oleum ſuper caput eius.
B & ait, Hæc dicit Dñs Deus Iſrael: Vnxi te regem ſuper populum Domini Iſrael.
7 * Et percuties domum Achab domini tui. Et vlciſcar ſanguinẽ ſeruorum meorũ prophetarum, & ſanguinem omnium ſeruorum Domini de manu Iezabel:
8 * Perdámque omnem domum Achab. Et interficiã de domo Achab mingentem ad parietem, & clauſum & nouiſſimũ in
9 Iſrael. * Et dabo domum Achab ſicut do- 3. Reg. 21. F. & Inf. cod.
mum Hieroboã filij Nabath, & ſicut do-
10 mum Baaſa filij Achia. * Iezabel quoque
C comedent canes in agro Iezrahel, nec erit qui ſepeliat eam. Aperuítq; oſtium & fu-
11 git. * Iehu aũt egreſſus eſt ad ſeruos dñi ſui, qui dixerunt ei, Recténe ſunt omnia? Quid venit inſanus iſte ad te? Qui ait eis, Noſtis hominem, & quid locutus ſit.

תרגום יונתן

29 וְתָב יוֹרָם מַלְכָּא לְאִתְסָאָה בְּיִזְרְעֶאל מִן מַחְתָּא דְּמְחוֹהִי אֱנָשׁ אֲרָם בְּרָמְתָא כַּד אַגִּיחַ קְרָבָא עִם חֲזָהאֵל מַלְכָּא דַּאֲרָם וַאֲחַזְיָהוּ בַּר יְהוֹרָם מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה נְחַת לְמִסְעַר יַת יוֹרָם בַּר אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל אֲרֵי מְמָרַע הוּא׃

ט

1 וֶאֱלִישָׁע נְבִיָּא קְרָא לְחַד מִתַּלְמִידֵי נְבִיֵּא וַאֲמַר לֵיהּ זָרִיז חַרְצָךְ וְסַב מָנָא דְּמִשְׁחָא הָדֵין בִּידָךְ וְאֵזֵיל לְרָמוֹת גִּלְעָד׃ 2 וְתֵיתֵי לְהַמָּן
וְחֲזֵי הָמָן יֵהוּא בַּר יְהוֹשָׁפָט בַּר נִמְשִׁי וְתֵיתֵי וְתִקְימִינֵיהּ מִגּוֹ אֲחוֹהִי וְתָעֵיל יָתֵיהּ חֲנָוָן בְּגוֹ חֲנָוָן׃ 3 וְתִיסַּב מָנָא דְּמִשְׁחָא וְתִרְיק עַל רֵישֵׁיהּ
וְתֵימַר כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ מְשַׁחְתָּךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וְתִפְתַּח דָּשָׁא וְתֶעֱרוֹק וְלָא תִסְכֵּי׃ 4 וַאֲזַל עֻלֵּימָא תַּלְמִידָא דִּנְבִיֵּא דַּייָ לְרָמוֹת
גִּלְעָד׃ 5 וַאֲתָא וְהָא רַבָּנֵי חֵילָא יָתְבִין וַאֲמַר פִּתְגָם אִית לִי לְמַלָּלָא עִמָּךְ רַבָּא וַאֲמַר יֵהוּא עִם מַן מִכּוּלָּנָא וַאֲמַר עִמָּךְ רַבָּא׃ 6 וְקָם
וְעַל לְבֵיתָא וַאֲרִיק מִשְׁחָא עַל רֵישֵׁיהּ וַאֲמַר לֵיהּ כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל מְשַׁחְתָּךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל עַמָּא דַייָ עַל יִשְׂרָאֵל׃ 7 וְתִמְחֵי
יָת בֵּית אַחְאָב רֵיבוֹנָךְ וְאִתְפָּרַע פֻּרְעָנוּת דָּם עַבְדַי נְבִיֵּא וּדְמֵי כָל עַבְדַיָא דַייָ מִידָא דְּאִיזֶבֶל׃ 8 וַאֲבַד כָּל בֵּית אַחְאָב וְאֶשֵׁיצִי לְאַחְאָב
יָדַע מַדָּע וַאֲחִיד וּשְׁבִיק בְּיִשְׂרָאֵל׃ 9 וְאֶתֵּן יָת בֵּית אַחְאָב כְּבֵית יָרָבְעָם בַּר נְבָט וּכְבֵית בַּעְשָׁא בַּר אֲחִיָּה׃ 10 וְיָת אִיזֶבֶל יֵיכְלוּן
כַּלְבַיָּא בְּאַחְסָנַת יִזְרְעֶאל וְלֵית דְּקָבַר וּפְתַח דָּשָׁא וְעָרַק׃ 11 וְיֵהוּא נְפַק לְוָת עַבְדֵי רִבּוֹנֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ הַשְׁלָם מָה דֵּין אֲתָא שׁוֹטְיָא הָדֵין
לְוָתָךְ וַאֲמַר לְהוֹן אַתּוּן יַדְּעִתּוּן יָת גַּבְרָא וְיָת שׁוֹעְיֵיתֵיהּ׃

29 *Et reuersus est rex Joram vt curaretur in Jezrael de plagis quibus percusserunt eum Syri in Ramath Galaad, cùm præliaretur ipse cũ Azael rege Syriæ: & Ochozias filius Joram rex Juda descendit vt videret Joram filiũ Achaab in Jezrael, quia ægrotabat ipse.*

29 καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἰωρὰμ ϗ ἰατρευθῆναι ἐν ἰεζραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν ⓐ συρροι ἐν ραμαθ γαλαάδ, ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μϗ ἀζαὴλ βασιλέως συρίας· καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλεὺς ἰούδα κατέβη τοῦ ἰδεῖν τὸν ἰωρὰμ υἱὸν ἀχαὰβ ἐν ἰεζραήλ, ὅτι ἠρρώστει αὐτός.

CAP. IX. Θ'.

1 *ET Elisæus propheta vocauit vnum filiorum prophetarum, & dixit ei, Accinge lumbum tuum, & tolle lenticulã olei quod in manu tua, & vade in Ramath Galaad.* 2 *Et ingredieris & videbis ibi Jeu filium Josaphat filij Namessi, & ingredieris & suscitabis eum de medio fratrum suorum, & introduces eum in cubiculum de cubiculo.*

3 *Et accipies lenticulam olei, & fundes super caput eius: & dices, Hæc dicit Dominus, Vnxi te in regẽ super Israel; et aperies ostium, & fugies & non subsistes.*

4 *Et abijt puer propheta in Ramath Galaad:*

5 *Et ingressus est, & ecce principes exercitus sedebant: & dixit, Verbũ mihi ad te princeps. & dixit Jeu, Ad quem ex omnibus nobis? & dixit, Ad te princeps.*

6 *Et surrexit & ingressus est in domum, et effudit oleum super caput eius: & ait ei, Hæc dicit Dominus Deus Israel, Vnxi te in regem super populum Domini super Israel.*

7 *Et destrues domum Achaab Domini tui de facie mea, & vlciscens sanguinem seruorum meorum prophetarum, & sanguinem omnium seruorum Domini de manu Jezabel,*

8 *Et de manu omnis domus Achaab: & destrues Achaab mingentem ad parietem, & clausum & derelictum in Israel.* 9 *Et dabo domum Achaab sicut domum Hieroboam filij Nabat, & sicut domum Basa filij Achia.*

10 *Et Jezabel comedent canes in parte agri Jezrael, & non erit qui sepeliat. & aperuit ostium, & fugit.*

11 *Et Jeu egressus est ad seruos domini sui, & dixerũt ei, Pax? et dixit eis, Pax. quid ingressus est insanus iste ad te? & ait ad eos, Vos nostis virum & garrulitatem suam.*

1 Καὶ ἐλισαιὲ ὁ προφήτης ἐκάλεσεν ἕνα τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν, ϗ εἶπεν αὐτῷ, ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου, ϗ λάβε τὸν φακὸν τ ἐλαίου τ ἐν τῇ χειρί σου, ϗ πορεύθητι εἰς ραμαθ γαλαάδ. 2 καὶ εἰσελεύσῃ καὶ ὄψει ἐκεῖ ἰοὺ υἱὸν ἰωσαφὰτ υἱοῦ ναμεσσί, ϗ εἰσελεύσῃ ϗ ἀναστήσεις αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ϗ εἰσάξεις αὐτὸν εἰς τὸ ταμιεῖον ἐκ ταμιείου. 3 καὶ λήψῃ τὸν φακὸν τ ἐλαίου, ϗ ἐπιχεεῖς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· ϗ ἐρεῖς, τάδε λέγει κύριος, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ισραήλ· καὶ ἀνοίξεις τὴν θύραν ϗ φεύξῃ ϗ οὐ μὴ μείνῃς. 4 καὶ ἐπορεύθη τὸ παιδάριον ὁ προφήτης εἰς ραμὰθ γαλαάδ.

5 καὶ εἰσῆλθε· ϗ ἰδοὺ ⓐ ἄρχοντες τ δυνάμεως ἐκάθηντο· ϗ εἶπεν, λόγος μοι πρὸς σὲ ὁ ἄρχων· ϗ εἶπεν Ἰού, πρὸς τίνα ἐκ πάντων ἡμῶν; ϗ εἶπεν, πρὸς σὲ ὁ ἄρχων.

6 καὶ ἀνέστη ϗ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐπέχεεν τὸ ἔλαιον ἐπὶ τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ· ϗ εἶπεν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ισραήλ, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν λαὸν κυρίου ἐπὶ τὸν ισραήλ.

7 καὶ ἐξολοθρεύσεις τὸν οἶκον ἀχαὰβ τ κυρίου σου ἐκ προσώπου μου, ϗ ἐκδικήσεις τὰ αἵματα τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν, ϗ τὰ αἵματα πάντων τῶν δούλων κυρίου 8 ἐκ χειρὸς ιεζάβελ, καὶ ἐκ χειρὸς ὅλου τοῦ οἴκου ἀχαάβ, ϗ ἐξολοθρεύσεις τῷ ἀχαὰβ ἀφοῦντα πρὸς τοῖχον, ϗ συνεχόμενον ϗ ἐγκαταλελειμμένον ἐν ισραήλ. 9 καὶ δώσω τὸν οἶκον ἀχαὰβ ὡς τὸν οἶκον ιεροβοὰμ υἱοῦ 10 ναβάτ, ϗ ὡς τὸν οἶκον βασᾶ υἱοῦ αχία. ϗ τὴν ιεζάβελ καταφάγονται ⓐ κύνες ἐν μερίδι τ ἀγροῦ ιεζραήλ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ θάπτων· ϗ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἔφυγε.

11 καὶ ιοὺ ἐξῆλθε πρὸς τοὺς παῖδας τ κυρίου αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰρήνη; ϗ εἶπεν αὐτοῖς, εἰρήνη· τί ὅτι εἰσῆλθεν ὁ μαινόμενος οὗτος πρὸς σέ; ϗ εἶπε πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς οἴδατε τὴν φύσιν ϗ τὴν ἀδολεσχίαν αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Et redijt Ioram rex vt curaret se in Iizreghel à plagis quibus percusserant illum homines Aram in Ramatha cùm prœlium committeret cum Hhazael rege Aram: & Ahhaziahu filius Ioram rex tribus domus Iehuda, descendit vt visitaret Ioram filium Ahhab, in Iizreghel, quia ægrotabat ipse.

CAP. IX.

ET Elisagh propheta vocauit vnũ è discipulis prophetarũ, & dixit ei, Accinge lumbos tuos, & accipe vas olei huius in manu tua, & ito in Ramoth Gilgad. 2 Et ibis illuc, & vide ibi Iehu filium Iehosaphat filij Nimsi: ibis *inquam* & surgere facies eum de medio fratrum suorum, & introduces illum *in* thalamum intra *alium* thalamũ. 3 Et accipies vas olei & effundes super caput illius, & dices, Sic dixit Dominus, Vnxi te vt sis rex super Israel, & aperies portam & fugies, nec respicies. 4 Et abiit adolescens discipulus prophetarum Domini in Ramoth Gilgad. 5 Et venit; & ecce magistri exercitus sedebant: & dixit, Verbum est mihi ad loquendum tecum princeps: & dixit Iehu, Cum quo nostrum omnium? & dixit, Tecum ô princeps. 6 Et surrexit & intrauit in domum, & effudit oleum super caput eius; & dixit illi, Sic dixit Dominus Deus Israel, Vnxi te vt sis rex super populum Domini, super Israel. 7 Et percuties domum Ahhab domini tui, & vlciscar vltionem sanguinis seruorum meorum prophetarum, & sanguinum omnium seruorum Domini de manu Iizebel.

8 Et peribit omnis domus Ahhab, & delebo de Ahhab cognoscentem cognitionem, & clausum & derelictum in Israel. 9 Et dabo domum Ahhab sicut domum Iarabgham filij Nebat, & sicut domum Baghassa filij Abhiah. 10 Et Iizebel comedent canes in hæreditate Iizreghel, & non erit qui sepeliat. tunc aperuit portam & fugit. 11 Et Iehu exiit ad seruos domini sui, & dixit ei, Num est pax? ad quid venit stultus hic ad te? & dixit eis, Vos nouistis virum, & narrationem eius.

12 * וַיֹּאמְרוּ שֶׁקֶר הַגֶּד־נָא לָנוּ וַיֹּאמֶר כָּזֹאת וְכָזֹאת אָמַר אֵלַי לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־יִשְׂרָאֵל׃

13 * וַיְמַהֲרוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ בִּגְדוֹ וַיָּשִׂימוּ תַּחְתָּיו אֶל־גֶּרֶם הַמַּעֲלוֹת וַיִּתְקְעוּ בַשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ מָלַךְ יֵהוּא׃

14 * וַיִּתְקַשֶּׁר יֵהוּא בֶּן־יְהוֹשָׁפָט בֶּן־נִמְשִׁי אֶל־יוֹרָם וְיוֹרָם הָיָה שֹׁמֵר בְּרָמֹת גִּלְעָד הוּא וְכָל־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם׃

15 * וַיָּשָׁב יְהוֹרָם הַמֶּלֶךְ לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל מִן־הַמַּכִּים אֲשֶׁר יַכֻּהוּ אֲרַמִּים בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת־חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיֹּאמֶר יֵהוּא אִם־יֵשׁ נַפְשְׁכֶם אַל־יֵצֵא פָלִיט מִן־הָעִיר לָלֶכֶת לְבַשֵּׂר בְּיִזְרְעֶאל׃

16 * וַיִּרְכַּב יֵהוּא וַיֵּלֶךְ יִזְרְעֶאלָה כִּי יוֹרָם שֹׁכֵב שָׁמָּה וַאֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת אֶת־יוֹרָם׃

17 * וְהַצֹּפֶה עֹמֵד עַל־הַמִּגְדָּל בְּיִזְרְעֶאל וַיַּרְא אֶת־שִׁפְעַת יֵהוּא בְּבֹאוֹ וַיֹּאמֶר שִׁפְעַת אֲנָשִׁים רֹאֶה וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם קַח רַכָּב וּשְׁלַח לִקְרָאתָם וְיֹאמַר הֲשָׁלוֹם׃

18 * וַיֵּלֶךְ רֹכֵב הַסּוּס לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הֲשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר יֵהוּא מַה־לְּךָ וּלְשָׁלוֹם סֹב אֲחֹרַי וַיַּגֶּד הַצֹּפֶה לֵאמֹר בָּא־הַמַּלְאָךְ עַד־הֵם וְלֹא־שָׁב׃

19 * וַיִּשְׁלַח רֹכֵב סוּס שֵׁנִי וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם וַיֹּאמֶר יֵהוּא מַה־לְּךָ וּלְשָׁלוֹם סֹב אַחֲרַי׃

20 * וַיַּגֶּד הַצֹּפֶה לֵאמֹר בָּא עַד־אֲלֵיהֶם וְלֹא־שָׁב וְהַמְּנָהֵג כְּמִנְהַג יֵהוּא בֶּן־נִמְשִׁי כִּי בְשִׁגָּעוֹן יִנְהָג׃

21 * וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם אֱסֹר וַיֶּאְסֹר רִכְבּוֹ וַיֵּצֵא יְהוֹרָם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַאֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה אִישׁ בְּרִכְבּוֹ וַיֵּצְאוּ לִקְרַאת יֵהוּא וַיִּמְצָאֻהוּ בְּחֶלְקַת נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי׃

12 * At illi respõderũt, Falsum est, sed magis narra nobis. Qui ait eis, Hæc & hæc locutus est mihi. Et ait, Hęc dicit Dñs, Vnxi te
13 regẽ super Israel. * Festinauerũt itaque, & vnusquisq; tollens palliũ suũ posuerunt sub pedibus eius in similitudinẽ tribunalis, & cecinerũt tuba atq; dixerũt, Regna-
14 uit Iehu. * Coniurauit ergo Iehu filius Iosaphat filij Namsi cõtra Ioram. Porrò Ioram obsederat Ramoth Galaad, ipse & o-
15 mnis Israel contra Azahel regẽ Syriæ. * Et reuersus fuerat vt curaretur in Iezrahel propter vulnera, quia percusserant eũ Syri prœliantem contra Azahel regem Syriæ. Dixítq; Iehu, Si placet vobis, nemo egrediatur profugus de ciuitate, ne vadat &
16 nunciet in Iezrahel. * Et ascendit & profe
D ctus est in Iezrahel. Iorã enim ægrotabat ibi, & Ochozias rex Iuda descenderat ad
17 visitãdum Ioram. * Igitur speculator qui stabat super turrim Iezrahel, vidit globum Iehu venientis. Et ait, Video ego glo Sup. co.
bum. Dixítque Ioram, Tolle currum, & mitte in occursum eorum, & dicat va-
18 dens, Recté ne sunt omnia? * Abijt ergo qui ascenderat currum in occursum eius: & ait, Hæc dicit rex: Pacata sunt omnia? Dixítque Iehu, Quid tibi & paci? transi, & sequere me. Nunciauit quoque speculator, dicens: Venit nuncius ad eos,
19 & non reuertitur. * Misit etiam currum equorũ secundum. Venítq; ad eos, & ait: Hæc dicit rex, Nunquid pax est? Et ait Iehu, Quid tibi & paci? transi & sequere
20 me. * Nunciauit autem speculator, dicens: Venit vsque ad eos, & non reuertitur. est autem incessus quasi incessus Iehu filij Namsi. præceps enim graditur.
11 * Et ait Ioram, Iungite currum. Iunxerúntque currum eius. Et egressus est Ioram rex Israel, & Ochozias rex Iuda, singuli in curribus suis. Egressiqúe sunt in occursum Iehu, & inuenerũt eum in agro Naboth Iezraelitæ.

תרגום יונתן

12 וַאֲמַרוּ שְׁקָרָא אַתְּ אֲמַר חַוִי כְּעַן לָנָא וַאֲמַר כְּדֵין וּכְדֵין אֲמַר לִי לְמֵימַר כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ מְשַׁחְתָּךְ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל׃

13 וְאוֹחְיוּ תְּסִיבוּ גְּבַר לְבוּשֵׁיהּ וְשַׁוִיאוּ תְּחוֹתוֹהִי עַל דַּרְגָּ שָׁעְיָא וְתָקְעוּ בְּשׁוֹפָרָא וַאֲמַרוּ מְלַךְ יֵהוּא׃

14 וּמְרִיד יַהוּא בַּר יְהוֹשָׁפָט בַּר נִמְשִׁי עַל יוֹרָם וְיוֹרָם הֲוָה נָטֵיר בְּרָמוֹת גִּלְעָד הוּא וְכָל יִשְׂרָאֵל מִקֳּדָם חֲזָאֵל מַלְכָּא דַּאֲרָם׃

15 וְתָב יְהוֹרָם מַלְכָּא לְאִיתָסָאָה בְּיִזְרְעֶאל מִן מַחֲתָא דְּמָחֲתִי אֱנָשׁ אֲרָם כַּד אַגִּיחַ קְרָבָא עִם חֲזָאֵל מַלְכָּא דַּאֲרָם וַאֲמַר יֵהוּא אִם רַעֲוָא נַפְשְׁכוֹן לָא יִפּוֹק מְשֵׁיזְבָא מִן קִרְתָּא לְמֵיזַל לְחַוָּאָה בְּיִזְרְעֶאל׃ 16 וּרְכִיב יֵהוּא וַאֲתָא לְיִזְרְעֶאל אֲרֵי יוֹרָם שְׁכִיב תַּמָּן וַאֲחַזְיָה מַלְכָּא דִּיהוּדָה נְחַת לְמִסְעַר יַת יוֹרָם׃

17 וְסַכְוָאָה קָאִים עַל מִגְדְּלָא בְּיִזְרְעֶאל וַחֲזָא יַת מַשְׁרִיתָא דַּיהוּא בְּמֵיתוֹהִי וַאֲמַר מַשְׁרִיתָא אֲנָא חָזֵי וַאֲמַר יְהוֹרָם דְּבַר רְכָבָא וּשְׁלַח לְקַדְמוּתְהוֹן וְיֵימַר הַשְׁלָם׃ 18 וַאֲזַל רַכִּיב סוּסְיָא לְקַדְמוּתֵיהּ וַאֲמַר כְּדֵנָן אֲמַר מַלְכָּא הַשְׁלָם וַאֲמַר יֵהוּא מָה לָךְ וְלִשְׁלָם אִסְתְּחַר לַאֲחוֹרַי וְחַוִי סַכְוָאָה לְמֵימַר אֲתָא אִיזְגַּדָא עַד לְוַתְהוֹן וְלָא תָב׃ 19 וּשְׁלַח רַכִּיב סוּסְיָא תִּנְיָנָא וַאֲתָא לְוַתְהוֹן וַאֲמַר כְּדֵנָן אֲמַר מַלְכָּא הַשְׁלָם וַאֲמַר יֵהוּא מָה לָךְ וְלִשְׁלָם אִסְתְּחַר לַאֲחוֹרַי׃ 20 וְחַוִי סַכְוָאָה לְמֵימַר אֲתָא עַד לְוַתְהוֹן וְלָא תָב וְדַבָּרָא כְּרַבְרָא דְיֵהוּא בַּר נִמְשִׁי אֲרֵי בְּנִיחַ מְדַבַּר׃ 21 וַאֲמַר יְהוֹרָם אִיזְדְּרֵז וְטַקִּיס רְתִיכְיֵהּ וּנְפַק יְהוֹרָם מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל וַאֲחַזְיָהוּ מַלְכָּא דִּיהוּדָה גְּבַר בְּרְתִיכְיֵהּ וּנְפָקוּ לְקַדְמוּת יֵהוּא וְאַשְׁכְּחוּתֵהּ בְּאַחְסָנַת נָבוֹת יִזְרְעֶאלָה׃

12 ✠ καὶ εἶπον, ἄδικον, ἀλλὰ ἀνάγγειλον ἡμῖν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτω καὶ ὅτως ἐλάλησε πρός με, λέγων· τάδε λέγει κύριος, κέχρικά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ.

13 ✠ καὶ ἀνέσπευσαν ἕκαστος ἔλαβον ἀνὴρ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ & ἔθηκαν ὑποκάτωθεν ἰὲ ἐπὶ γαρὲμ τῶν ἀναβαθμῶν· & ἐσάλπισαν ἐν κερατίνῃ, & εἶπον· ἐβασίλευσεν ἰέ.

14 ✠ καὶ συνεστράφη ἰὲ υἱὸς ἰωσαφὰτ υἱοῦ ναμεσὶ ἐπὶ ἰωράμ· & ἰωράμ ἐφύλασσεν ἐν ραμὰθ γαλαὰδ αὐτὸς & πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου ἀζαὴλ βασιλέως συρίας.

15 ✠ καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἰωράμ ἰατρευθῆναι ἐν ἰεζραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν ⓐ σύροι ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μετὰ ἀζαὴλ βασιλέως συρίας· & εἶπεν ἰέ, εἰ ἔχετε ὑμεῖς τὴν ψυχὴν ὑμῶν μετ' ἐμοῦ, μὴ ἐξερχέσθω διασωζόμενος & ἐκ τῆς πόλεως τοῦ πορευθῆναι καὶ ἀπαγγεῖλαι ἐν ἰεζραήλ.

16 ✠ καὶ ἐπέβη ἰὲ καὶ ἐπορεύθη εἰς ἰεζραήλ, διότι ἰωράμ ἐθεραπεύετο ἐν ἰεζραήλ· καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα κατέβη ἰδεῖν τὸν ἰωράμ.

17 ✠ καὶ ὁ σκοπὸς εἱστήκει ἐπὶ πύργου ἐν ἰεζραὴλ & εἶδε τὸν κονιορτὸν τοῦ ὄχλου ἰὲ ἐν τῷ προσαγίνεσθαι αὐτόν· καὶ εἶπεν, ὄχλον ἐγὼ ὁρῶ· καὶ εἶπεν ἰωράμ, λάβετε ἐπιβάτην ἵππου, καὶ ἀποστείλατε εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, καὶ εἰπάτω, εἰ εἰρήνη.

18 ✠ καὶ ἐπορεύθη ὁ ἐπιβάτης τοῦ ἵππου εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, εἰ εἰρήνη· καὶ εἶπεν ἰέ, τί σοι καὶ εἰρήνη; ἐπίστρεφε εἰς τὰ ὀπίσω μου· καὶ ἀπήγγειλεν ὁ σκοπὸς, λέγων· ἦλθεν ὁ ἄγγελ& ἕως αὐτῶν καὶ οὐκ ἐπέστρεψε.

19 ✠ & ἀπέστειλεν ἐπιβάτην ἵππου δεύτερον ἢ ἦλθεν ἕως αὐτῶν· & εἶπεν, τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, εἰ εἰρήνη· ἢ εἶπεν ἰέ, τί σοι καὶ εἰρήνη; ἐπίστρεφε εἰς τὰ ὀπίσω μου.

20 ✠ καὶ ἀπήγγειλεν ὁ σκοπὸς, λέγων· ἦλθεν καὶ οὐκ ἔως αὐτῶν καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν· καὶ ἡ ἀγωγὴ ὡς ἀγωγὴ ἰὲ υἱοῦ ναμεσί, διότι ἐν παραλλαγῇ ἦγε.

21 ✠ καὶ εἶπεν ἰωράμ, ζεύξατε ἅρματα· & ἔζευξαν· & ἐξῆλθεν ἰωράμ βασιλεὺς ἰσραὴλ, & ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα, ἀνὴρ ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ εἰς ἀπάντησιν ἰὲ· & εὗρεν αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι ναβὲθ τοῦ ἰεζραηλίτου.

12 Et dixerunt, Iniustum, sed nuncia nobis: & ait eis, Sic & sic locutus est ad me, dicens: Hæc dicit Dominus, Vnxi te in regem super populum meum Israel.

13 Et audientes festinauerunt & acceperunt vir vestem suam, & posuerunt sub Ieu super ascensum graduum, & cecinerunt in cornu; & dixerunt, Regnauit Ieu.

14 Et conuersus est Ieu filius Iosaphat filij Na messi contra Ioram; & Joram custodiebat in Ramath Galaad ipse & omnis Israel à facie Azael regis Syriæ.

15 Et reuersus fuit rex Joram vt curaretur in Iezrael à vulneribus quibus percussérant eum Syri, quum præliabatur ipse cum Azael rege Syriæ: & dixit Ieu, Si habetis vos animam vestram mecum, non egrediatur saluus de ciuitate vt vadat & nunciet in Iezrael.

16 Et ascendit Ieu & profectus est in Iezrael, quia Joram curabatur in Iezrael, & Ochozias rex Juda descendit ad videndũ Jorã.

17 Et speculator stabat super turrim in Iezrael et vidit puluerem turbæ Ieu quum veniebat ipse, & dixit: Turbam ego video: & dixit Joram, Accipite ascensorem equi, & mittite in occursum eorum, & dicat, Si pax.

18 Et abijt ascensor equi in occursum eius, & dixit: Hæc dicit rex, Si pax: & dixit Ieu, Quid tibi et paci? reuertere in posteriora mea. & nunciauit speculator, dicens: Venit nuncius vsque ad eos & non reuersus est.

19 Et misit ascensorem equi secundum, & venit vsque ad eos, & ait, Hæc dicit rex, Si pax? & dixit Ieu, Quid tibi & paci? reuertere in posteriora mea.

20 Et nunciauit speculator, dicens: Venit & iste vsque ad eos, & non reuersus est: & incessus quasi incessus Ieu filij Namessi, quia incedebat.

21 Et ait Joram, Jungite currus. & iunxerunt; & egressus est Joram rex Israel, & Ochozias rex Juda, vir in curru suo in occursum Ieu, & inuenerunt eum in parte Nabuth Iezraelitæ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et dixerunt, Falsum tu dicis; indica nunc nobis. & dixit, Sic & sic dixit mihi, dicendo: Sic dixit Dominus, Vnxi te vt sis rex super Israel. [13] Et festinauerunt, & acceperunt quisque vestimentum suum, & posuerunt subter eum in gradu horarum, & clanxerunt buccina, & dixerunt, Regnat Iehu. [14] Et rebellauit Iehu filius Iosaphat, filij Nimsi, in Ioram: & Ioram custodierat Ramoth Gilghad, ipse & omnis Israel à facie Hhazahel regis Aram. [15] Et redierat Iehoram rex vt curaretur in Iizreghel à plagis quibus percussérant eum homines Aram, cùm iniret bellum cum Hhazael rege Aram: & dixit Iehu, Si voluntas est animæ vestræ, non exibit euadens ex vrbe qui exeat vt indicet in Iizreghel.

[16] Et equitauit Iehu & venit in Iizreghel, quia Ioram cubabat ibi, & Ahhaziah rex tribus domus Iehudah descenderat ad visitandum Ioram. [17] Et speculator stabat super turrem in Iizreghel, & vidit turmam Iehu cùm veniret ille: & dixit, Turmam ego video: & dixit Ioram, Accipe currum, & mitte in occursum eorum, & dicat, Num pax est?

[18] Et iuit eques in occursum eius, & dixit: Sic dixit rex, Num est pax? & dixit Iehu, Quid tibi & paci? reuertere post me: & indicauit speculator, dicendo: Venit nuntius vsque ad eos, sed non redit.

[19] Et misit equitem secundum & venit ad illos, & dixit, Sic dixit rex, Num est pax? & dixit Iehu, Quid tibi & paci? reuertere post me. [20] Et indicauit speculator, dicendo, Venit ad illos, sed non redit: & ducatus est sicut ducatus Iehu filij Nimsi, quia in quiete ducit. [21] Et dixit Ioram, Expedi. & parauit currum eius, & exiuit Ioram rex Israel, & Ahhaziahu rex tribus domus Iehudah, quisque in curru suo, & exierunt in occursum Iehu, & inuenerunt illum in hæreditate Naboth Iizreghelæi.

22 * וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוֹרָם אֶת־יֵהוּא וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם
יֵהוּא וַיֹּאמֶר מָה הַשָּׁלוֹם עַד־זְנוּנֵי אִיזֶבֶל אִמֶּךָ
23 וּכְשָׁפֶיהָ הָרַבִּים׃ * וַיַּהֲפֹךְ יְהוֹרָם יָדָיו וַיָּנָס
וַיֹּאמֶר אֶל־אֲחַזְיָהוּ מִרְמָה אֲחַזְיָהוּ׃
24 * וְיֵהוּא מִלֵּא יָדוֹ בַּקֶּשֶׁת וַיַּךְ אֶת־יְהוֹרָם בֵּין
זְרֹעָיו וַיֵּצֵא הַחֵצִי מִלִּבּוֹ וַיִּכְרַע בְּרִכְבּוֹ׃
25 * וַיֹּאמֶר אֶל־בִּדְקַר שָׁלִשׁוֹ שָׂא הַשְׁלִכֵהוּ
בְּחֶלְקַת שְׂדֵה־נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי כִּי זָכֹר אֲנִי וְאַתָּה
אֵת רֹכְבִים צְמָדִים אַחֲרֵי אַחְאָב אָבִיו וַיהוָה נָשָׂא
עָלָיו אֶת־הַמַּשָּׂא הַזֶּה׃
26 * אִם־לֹא אֶת־דְּמֵי נָבוֹת וְאֶת־דְּמֵי בָנָיו רָאִיתִי
אֶמֶשׁ נְאֻם־יְהוָה וְשִׁלַּמְתִּי לְךָ בַּחֶלְקָה הַזֹּאת נְאֻם־
יְהוָה וְעַתָּה שָׂא הַשְׁלִכֵהוּ בַּחֶלְקָה כִּדְבַר יְהוָה׃
27 * וַאֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה רָאָה וַיָּנָס דֶּרֶךְ בֵּית הַגָּן
וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו יֵהוּא וַיֹּאמֶר גַּם־אֹתוֹ הַכֵּהוּ אֶל־
הַמֶּרְכָּבָה בְּמַעֲלֵה־גוּר אֲשֶׁר אֵת־יִבְלְעָם וַיָּנָס
מְגִדּוֹ וַיָּמָת שָׁם׃
28 * וַיַּרְכִּבוּ אֹתוֹ עֲבָדָיו יְרוּשָׁלַ‍ִם וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ
בְּקִבְרָתוֹ עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד׃
29 * וּבִשְׁנַת אַחַת־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיוֹרָם בֶּן־אַחְאָב
30 מָלַךְ אֲחַזְיָה עַל־יְהוּדָה׃ * וַיָּבוֹא יֵהוּא יִזְרְעֶאלָה
וְאִיזֶבֶל שָׁמְעָה וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ וַתֵּיטֶב אֶת־
רֹאשָׁהּ וַתַּשְׁקֵף בְּעַד הַחַלּוֹן׃
31 * וְיֵהוּא בָּא בַשָּׁעַר וַתֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם זִמְרִי הֹרֵג
32 אֲדֹנָיו׃ * וַיִּשָּׂא פָנָיו אֶל־הַחַלּוֹן וַיֹּאמֶר מִי אִתִּי
מִי וַיַּשְׁקִפוּ אֵלָיו שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה סָרִיסִים׃
33 * וַיֹּאמֶר שִׁמְטוּהָ וַיִּשְׁמְטוּהָ וַיִּזֶּה מִדָּמָהּ אֶל־הַקִּיר
34 וְאֶל־הַסּוּסִים וַיִּרְמְסֶנָּה׃ * וַיָּבֹא וַיֹּאכַל וַיֶּשְׁתְּ
וַיֹּאמֶר פִּקְדוּ־נָא אֶת־הָאֲרוּרָה הַזֹּאת וְקִבְרוּהָ כִּי
בַת־מֶלֶךְ הִיא׃

12 * Cúmq; vidisset Ioram Iehu, dixit, Pax
est Iehu? At ille respondit, Quæ pax? Ad-
huc fornicationes Iezabel matris tuæ, &
23 veneficia eius multa vigent. * Conuertit
aũt Ioram manum suam, & fugiens ait ad
24 Ochoziam, Insidię Ochozia. * Porrò Iehu
tetẽdit arcũ manu, & percussit Ioram in-
ter scapulas, & egressa est sagitta per cor
25 eius, statímque corruit in curru suo. * Di-
xítq; Iehu ad Badacher ducẽ: Tolle proij-
ce eum in agro Naboth Iezrahelitæ. Me- 3. Reg. 21. f.
F mini enim quando ego & tu sedentes in
curru sequebamur Achab patrem huius,
quòd Dñs onus hoc leuauerit super eum,
26 dicens: * Si non pro sanguine Naboth &
pro sanguine filiorũ eius quem vidi heri,
ait Dominus, reddam tibi in agro isto, di-
cit Dñs. Nunc ergo tolle & proijce eum in
27 agro iuxta verbum Dñi. * Ochozias autẽ
rex Iuda vidẽs hoc, fugit per viam domus
horti, persecutúsque est eum Iehu: & ait,
Etiã hunc percutite in curru suo. Et per-
cusserunt eũ in ascẽsu Gaber qui est iuxta
Ieblaam. Qui fugit in Mageddo, & mor-
28 tuus est ibi. * Et imposuerunt eũ serui eius
super currũ suũ, & tulerunt in Ierusalem,
sepelierúntque in sepulchro cum patribus
29 suis in ciuitate Dauid. * Anno vndecimo
Iorã filij Achab regis Israel, regnauit O-
30 chozias super Iudã. * Venítq; Iehu in Iez-
rahel. Porrò Iezabel, introitu eius audito,
depinxit oculos suos stibio, & ornauit ca-
31 put suũ, & respexit per fenestram * Ingre- 3. Reg. 16. c.
G dientem Iehu per portã, & ait: Nunquid
pax potest esse Zamri qui interfecit dñm
32 suum? * Leuauítq; Iehu faciem suã ad fe-
nestrã; & ait, Quę est ista? Et inclinauerũt
33 se ad eũ duo vel tres eunuchi. * At ille di-
xit eis, Præcipitate eam deorsum. Et præci
pitauerunt eã, asperssúsq; est sanguine pa-
ries, & equorũ vngulæ cõculcauerunt eã.
34 * Cúmq; introgressus esset vt comederet,
biberétque, ait, Ite & videte maledictã il-
lam, & sepelite eam, quia filia regis est.

תרגום יונתן

22 וַהֲוָה כַּד חֲזָא יְהוֹרָם יָת יֵהוּא וַאֲמַר הַשְׁלָם יֵהוּא וַאֲמַר מָה הַשְׁלָם עַד טַעֲוָת אִיזֶבֶל אִמָּךְ וְחַרְשָׁהָא סַגִּיאִין׃
23 וְאִתְחֲזַר יוֹרָם לַאֲחוֹרוֹהִי וְאַפֵּךְ וַאֲמַר לַאֲחַזְיָה נִיכְלָא אֲחַזְיָה׃ 24 וְיֵהוּא מַלֵּא יְדֵיהּ בְּקֶשְׁתָּא וּמְחָא יָת יוֹרָם בֵּין דְּרָעוֹהִי וּנְפַק
גֵּירָא מִלְּבֵיהּ וּכְרַע בְּרִתֵּיכְיהּ׃ 25 וַאֲמַר לְבִדְקַר גְּבָרֵיהּ סַב רְמַהִי בְּאַחְסָנַת חֲקַל נָבוֹת יִזְרְעֵאלָה אֲרֵי דַכִּיר אֲנָא וְאַתְּ כַּד הֲוֵינָא רְכִיבִין
זוּגָא חַד אָזְלִין בָּתַר אַחְאָב אֲבוּהִי וּמִן קֳדָם יְיָ אִתְנְטַל עֲלוֹהִי מְטַל נְבוּאָתָא הָדֵין׃ 26 אִם לָא יָת דְּמֵי נָבוֹת וְיָת דְּמֵי בְנוֹהִי גְּלֵן
קֳדָמוֹהִי בְּקָרִיב אֲמַר יְיָ וַאֲשַׁלֵּם לָךְ בְּאַחְסָנְתָּא הָדָא אֲמַר יְיָ וּכְעַן סַב רְמַהִי בְּאַחְסָנְתָּא כְּפִתְגָמָא דַייָ׃ 27 וַאֲחַזְיָה מַלְכָּא דְּבֵית
יְהוּדָה חֲזָא וְאַפֵּךְ בְּאוֹרַח בֵּית גִּינְּתָא וּרְדַף בָּתְרוֹהִי יֵהוּא וַאֲמַר אַף יָתֵיהּ מְחוֹהִי בִּרְתֵּיכָא בְּמַסְקָנָא דְּגוּר דְּעִם יִבְלְעָם וַאֲפֵּךְ לְמִגְדּוֹ וּמִית תַּמָּן׃
28 וְאַחֲיהוּ יְהֵיבוּ עַבְדּוֹהִי בִּירוּשְׁלֵם וּקְבָרוּ יָתֵיהּ בְּקִבּוּרְתֵּיהּ עִם אֲבָהָתוֹהִי בְּקִרְתָּא דְּדָוִד׃
29 וּבְשַׁנַת חֲדָא עֲשַׂר שְׁנִין לְיוֹרָם בַּר אַחְאָב מַלְכָא דְיִשְׂרָאֵל מְלַךְ אֲחַזְיָה עַל דְּבֵית יְהוּדָה׃
30 וַאֲתָא יֵהוּא לְיִזְרְעֶאל וְאִיזֶבֶל שְׁמַעַת וְכַחֲלַת בְּצִדְרָא עֵינָהָא וְתַקֵּינַת יָת רֵישָׁהּ וְאִסְתְּכִיאַת מִן חֲרַכָּא׃
31 וְיֵהוּא עַל בְּתַרְעָא וַאֲמָרַת הַשְׁלָם קָטִיל יָת רִבּוֹנֵיהּ׃ 32 וְזָקַף אַפּוֹהִי לַחֲרַכָּא וַאֲמַר מַן הָכָא מַן וְאִסְתְּכִיאוּ לְוָתֵיהּ תְּרֵין
תְּלָתָא גוּבָאִין׃ 33 וַאֲמַר סַגְּרוּהָא וְסַגְּרוּהָא וּנְדָא מִדְּמָהּ עַל כָּתְלָא וְעַל סוּסְוָתָא וְדָשׁוּהָא׃
34 וְעָל וַאֲכַל וּשְׁתִי וַאֲמַר טָעֲרוּ כְּעַן יָת אָרוּרְתָּא הָדָא וּקְבָרוּהָא אֲרֵי בַּת מַלְכָא הִיא׃

* Et factum est vt vidit Joram Jeu: & dixit, Si pax Jeu? & dixit Jeu, Quid tibi & pa-22
ci? fornicationes Jezabel matris tuæ & veneficia eius multa.

* Et conuertit Joram manus suas vt fugeret: & dixit ad Ochoziam, Dolus Ochozia.23

* Et Jeu impleuit manus suas in arcu, & percussit Joram inter brachia eius, & egressa est sagitta per cor eius, & incuruauit se super genua sua. * Et dixit Jeu ad Badecar Tristatam suum, Tolle & proïce eum in parte agri Nabuth Jzraelitæ, quia memini ego, quando ego & tu ascendentes super currum post Achab patrem eius, & Dominus cepit super eum assumptionem hanc, dicens: * Si quidem sanguines Nabuth & sanguines filiorum eius vidi heri, ait Dominus, & reddam tibi in parte hac, ait Dominus: & nunc tollite & proïcite eum in parte iuxta verbum Domini.

* Et Ochozias rex Juda vidit et fugit viam domus horti; & persecutus est Jeu post eum: & ait, Etiam ipsum percutite eum in curru existentem in ascensu Gur, quæ est Jeblaam, & fugit Ochozias in Mageddo, & mortuus est ibi. * Et attulerunt eũ serui eius in Hierusalem, & sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate Dauid.

* Et in anno vndecimo Joram regis Jsrael regnauit Ochozias super Judan.

* Et venit Jeu in Jezrael: & audiuit Jezabel, & stibio depinxit oculos suos, & ornauit caput suum, & inclinauit se per fenestram.

* Et Ieu ingressus est in ciuitatem: & ipsa dixit, Si pax Zambri qui interfecit dominum suum? * Et leuauit Jeu oculos suos ad fenestram, & vidit eam: & dixit, Quis es tu? descende ad me; & inclinauerunt se ad eum duo eunuchi eius.

* Et dixit Jeu, Præcipitate eam. & proiecerunt eam, & aspersus est sanguis eius ad parietem & ad equos, & conculcauerunt eam.

* Et ingressus est Jeu & comedit & bibit: & ait, Animaduertite iam maledictam hanc, & sepelite eam, quia filia regis est.

22 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν ἰωραὰμ τὸν ἰού· καὶ εἶπεν, εἰ εἰρηνη ἰού; καὶ εἶπεν ἰού, τί σοι καὶ εἰρήνη; αἱ πορνεῖαι ἰεζάβελ τῆς μητρός σου καὶ τὰ φάρμακα αὐτῆς τὰ πολλά.

23 * καὶ ἐπέστρεψεν ἰωραὰμ τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ φυγεῖν·
24 καὶ εἶπεν πρὸς ὀχοζίαν, δόλος ὀχοζία. * καὶ ἰοὺ ἐπλήρωσεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν τῷ τόξῳ, καὶ ἐπάταξεν τὸν ἰωραὰμ ἀνὰ μέσον τῶν βραχιόνων αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε τὸ βέλος διὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ.

25 * καὶ εἶπεν ἰοὺ πρὸς βαδεκὰρ τὸν τριστάτην αὐτοῦ, ἆρον καὶ ῥῖψον αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ ναβὲθ τοῦ ἰζραηλίτου, διότι μέμνημαι ἐγώ, ὅτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ζεύγους ὀπίσω ἀχαὰβ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ κύριος ἔλαβεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λῆμμα τοῦτο, λέγων·

26 * εἰ μὴ τὰ αἵματα ναβὲθ καὶ τὰ αἵματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἶδον ἐχθὲς, φησὶ κύριος, καὶ ἀνταποδώσω σοι ἐν τῇ μερίδι ταύτῃ, λέγει κύριος· καὶ νῦν ἄρατε καὶ ῥίψατε αὐτὸν ἐν τῇ μερίδι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου.

27 * καὶ ὀχοζίας βασιλεὺς ἰούδα εἶδεν καὶ ἔφυγεν ὁδὸν βαιθαγών· καὶ κατεδίωξεν ἰοὺ ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, καί γε αὐτὸν πατάξατε αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἅρματι ὄντα ἐν τῇ ἀναβάσει γούρ, ἥ ἐστιν τοῦ ἰεβλααμ· καὶ ἔφυγεν ὀχοζίας
28 εἰς μαγεδδώ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. * καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ εἰς ἰερουσαλήμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν
29 πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. * καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ ἰωραὰμ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας ἐπὶ ἰούδαν.

30 * καὶ ἦλθεν ἰοὺ εἰς ἰεζραήλ· καὶ ἤκουσεν ἰεζάβελ, καὶ ἐστιβάσατο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἐκόσμησεν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ διέκυψεν διὰ τῆς θυρίδος.

31 * καὶ ἰοὺ εἰσεπορεύετο ἐν τῇ πόλει· καὶ αὐτὴ εἶπεν, εἰ εἰρηνη ζαμβεὶ ὁ φονεὺς τοῦ κυρίου αὐτοῦ;

32 * καὶ ἐπῆρεν ἰοὺ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὴν θυρίδα, καὶ εἶδεν αὐτήν· καὶ εἶπεν, τίς εἶ σύ, κατάβηθι πρός με· καὶ ἐξέκυψαν πρὸς αὐτὸν δύο εὐνοῦχοι αὐτῆς.

33 * καὶ εἶπεν ἰού, καταπατήσατε αὐτὴν, καὶ ἔρριψαν αὐτὴν, καὶ ἐραντίσθη τὸ αἷμα αὐτῆς πρὸς τὸν τοῖχον καὶ πρὸς τοὺς ἵππους, καὶ συνεπάτησαν αὐτήν.

34 * καὶ εἰσῆλθεν ἰοὺ καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, καὶ εἶπεν, ἐπισκέψασθε δὴ τὴν κεκατηραμένην ταύτην, καὶ θάψατε αὐτήν, ὅτι θυγάτηρ βασιλέως ἐστίν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Et fuit cùm vidisset Ioram Iehu, dixit, Num est pax Iehu? & dixit, Quæ pax? adhuc fornicationes Iizebel matris tuæ, & maleficia eius multa. [23] Et reuersus est Ioram retro se, & *terga* vertit, & dixit ad Ahhaziah, Dolus Ahhaziah. [24] Et Iehu impleuit manum suam arcu, & percussit Ioram inter brachia eius, & exijt sagitta ex corde eius, & curuatus est in curru suo.

[25] Et dixit ad Bedkar fortem suum, Accipe, proijce illum in hæreditatem agri Naboth Iizreghelæi; nam memini, ego & tu, cùm equitaremus in iugo vno ambulantes post Ahhab patrem eius, à Domino latum esse super eum onus prophetiæ huius.

[26] Nisi sanguis Naboth, & sanguis filiorum eius reueletur ante me in proximo, dixit Dominus, & rependam tibi in hæreditate hac, dixit Dominus. Et nunc accipe, proijce illum in hæreditatem iuxta verbum Domini. [27] Et Ahhaziah rex tribus domus Iehudah, vidit & vertit *terga* per viam domus horti, & persequutus est post eum Iehu: & dixit, Etiam eum percutite in curru in ascensu Gur, quæ est iuxta Iiblagham; & vertit *terga* in Megiddo, & mortuus est ibi.

[28] Et detulerunt illum serui eius in Ieruſalem, & sepelierunt eum in sepulchro suo cum patribus suis in ciuitate Dauid.

[29] Et anno vndecimo annorum Ioram filij Ahhab regis Israel regnauit Ahhaziah super *populum* domus Iehudah.

[30] Et venit Iehu in Iizreghel, & Iizebel audiuit, & fucauit stibio oculos suos, & composuit caput suum & prospexit de fenestra.

[31] Et Iehu intrauit portam. & dixit *illa*, Num est pax Zimri, occisor domini sui? [32] Et sustulit faciem suam ad fenestram, & dixit, Quis est hîc? quis? & prospexerunt ad eum duo *aut* tres eunuchi. [33] Et dixit, Deijcite eam. & deiecerunt illam, & aspersum est ex sanguine eius super parietem & super equos, & conculcauerunt eam. [34] Et ingressus comedit & bibit: & dixit, Visitate nunc maledictam istam; & sepelite eam, quia filia regis illa est.

35 * וַיֵּלְכוּ לְקָבְרָהּ וְלֹא־מָצְאוּ בָהּ כִּי אִם־הַגֻּלְגֹּלֶת
וְהָרַגְלַיִם וְכַפּוֹת הַיָּדָיִם׃
36 * וַיָּשֻׁבוּ וַיַּגִּידוּ לוֹ וַיֹּאמֶר דְּבַר־יְהוָה הוּא אֲשֶׁר
דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר בְּחֶלְקַת
יִזְרְעֶאל יאכְלוּ הַכְּלָבִים אֶת־בְּשַׂר אִיזָבֶל׃
37 * וְהָיְתָה נִבְלַת אִיזֶבֶל כְּדֹמֶן עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
בְּחֶלְקַת יִזְרְעֶאל אֲשֶׁר לֹא־יאמְרוּ זֹאת אִיזָבֶל׃

יוד

1 * וּלְאַחְאָב שִׁבְעִים בָּנִים בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּכְתֹּב יֵהוּא
סְפָרִים וַיִּשְׁלַח שֹׁמְרוֹן אֶל־שָׂרֵי יִזְרְעֶאל הַזְּקֵנִים
2 וְאֶל־הָאֹמְנִים אַחְאָב לֵאמֹר׃ * וְעַתָּה כְּבֹא
הַסֵּפֶר הַזֶּה אֲלֵיכֶם וְאִתְּכֶם בְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם וְאִתְּכֶם
הָרֶכֶב וְהַסּוּסִים וְעִיר מִבְצָר וְהַנָּשֶׁק׃
3 * וּרְאִיתֶם הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר מִבְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם וְשִׂמְתֶּם
4 עַל־כִּסֵּא אָבִיו וְהִלָּחֲמוּ עַל־בֵּית אֲדֹנֵיכֶם׃ * וַיִּרְאוּ
מְאֹד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה שְׁנֵי הַמְּלָכִים לֹא עָמְדוּ
5 לְפָנָיו וְאֵיךְ נַעֲמֹד אֲנָחְנוּ׃ * וַיִּשְׁלַח אֲשֶׁר־
עַל־הַבַּיִת וַאֲשֶׁר עַל־הָעִיר וְהַזְּקֵנִים וְהָאֹמְנִים
אֶל־יֵהוּא לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר
אֵלֵינוּ נַעֲשֶׂה לֹא־נַמְלִךְ אִישׁ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה׃
6 * וַיִּכְתֹּב אֲלֵיהֶם סֵפֶר שֵׁנִית לֵאמֹר אִם־לִי אַתֶּם
וְלִקְלִי אַתֶּם שֹׁמְעִים קְחוּ אֶת־רָאשֵׁי אַנְשֵׁי בְנֵי־
אֲדֹנֵיכֶם וּבְאוּ אֵלַי בָּעֵת מָחָר יִזְרְעֶאלָה וּבְנֵי הַמֶּלֶךְ
שִׁבְעִים אִישׁ אֶת־גְּדֹלֵי הָעִיר מְגַדְּלִים אוֹתָם׃
7 * וַיְהִי כְּבֹא הַסֵּפֶר אֲלֵיהֶם וַיִּקְחוּ אֶת־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁחֲטוּ שִׁבְעִים אִישׁ וַיָּשִׂימוּ אֶת־רָאשֵׁיהֶם
בַּדּוּדִים וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו יִזְרְעֶאלָה׃
8 * וַיָּבֹא הַמַּלְאָךְ וַיַּגֶּד־לוֹ לֵאמֹר הֵבִיאוּ רָאשֵׁי בְנֵי־
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר שִׂימוּ אוֹתָם שְׁנֵי צִבְרִים פֶּתַח הַשַּׁעַר
עַד־הַבֹּקֶר׃

REGVM II. Translat. B. Hierony. *Iehu.*

35 * Cúmq; issent vt sepelirent eam, non inuenerunt nisi caluariam & pedes, & 3. Reg. 21. f. Sup. cod.
36 summas manus. * Reuersíque nunciauerunt ei. Et ait Iehu, Sermo Domini est quem locutus est per seruum suũ Heliam Thesbytem, dicens: In agro Iezrahel co-
37 medent canes carnes Iezabel. * Et erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terrę in agro Iezrahel, ita vt prætereuntes dicant, Hæccine est illa Iezabel?

CAP. X.

1 ERant autem Achab septuaginta filij in Iud.10.g
A Samaria. Scripsit ergo Iehu literas, & misit in Samariam ad optimates ciuitatis, & ad maiores natu, & ad nutricios Achab,
2 dicens: * Statim vt acceperitis literas has qui habetis filios dñi vestri, & currus & equos, & ciuitates firmas, & arma:
3 * Eligite melioré & eum qui vobis placuerit de filijs domini vestri, & eũ ponite super soliũ patris sui, & pugnate pro do-
4 mo domini vestri. * Timuerunt illi vehementer, & dixerunt, Ecce duo reges non potuerũt stare coram eo, & quomodo nos
5 valebimus resistere? * Miserunt ergo prępositi domus, & præfecti ciuitatis, & maiores natu, & nutricij ad Iehu, dicẽtes: Seruĩ
B tui sumus, quæcunque iusseris, faciemus, nec constituemus nobis regem. quæcun-
6 que tibi placent fac. * Rescripsit autem eis literas secundò, dicens: Si mei estis & obeditis mihi; tollite capita filiorum domini vestri, & venite ad me hac eadem hora cras in Iezrahel. Porrò filij regis septuaginta viri apud optimates ciuitatis nu-
7 triebantur. * Cúmque venissent literæ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt septuaginta viros, & posuerunt capita eorum in cophinis, & miserunt ad eum
8 in Iezrahel. * Venit autem nuncius ad eum, & indicauit ei, dicens: Attulerũt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos aceruos iuxta introitum portæ vsque manè.

תרגום יונתן

35 וַאֲזָלוּ לְמִקְבְּרֵהּ וְלָא אַשְׁכַּחוּ בָהּ אֱלָהֵין גֻּלְגַּלְתָּא וְרִגְלַיָּא וּפִישַׁת יְדַיָּא׃ 36 וְתָבוּ וְחַוִּיאוּ לֵיהּ וַאֲמַר פִּתְגָמָא דַּיְיָי הוּא דְּמַלֵּיל בְּיַד עַבְדֵּיהּ אֵלִיָּה דְּמִתּוּשָׁבֵי לְמֵימַר בְּאַחְסָנַת יִזְרְעֶאל יֵיכְלוּן כַּלְבַיָּא יַת בִּסְרָא דְאִיזֶבֶל׃ 37 וִיהֵי נְבִילְתָּא דְאִיזֶבֶל כְּזִבֶל מְבַדַּר עַל אַפֵּי חַקְלָא בְּאַחְסָנַת יִזְרְעֶאל דְּלָא יֵימְרוּן דָּא אִיזֶבֶל׃

יוד

1 וּלְאַחְאָב שִׁבְעִין בְּנִין בְּשֹׁמְרוֹן וּכְתַב יֵהוּא אִיגְּרִין וְשַׁדַּר לְשֹׁמְרוֹן לְרַבְרְבֵי יִזְרְעֶאל לָסָבַיָּא וּלְתוּרְבָּנַיָּא דְּאַחְאָב לְמֵימַר׃ 2 וּכְעַן
כְּמֵיתֵי אִגַּרְתָּא הָדָא לְוָתְכוֹן וְעִמְּכוֹן רְתִיכִין וְסוּסָוָן וְקִרְוִין קְרִיכָן וּמָנֵי זָיְנָא׃ 3 וְתֶחְזוֹן דְּתַקִּין וּדְכֶשַׁר מִבְּנֵי רְבוֹנְכוֹן
וּתְשַׁוּוּן עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתָא דַּאֲבוּהִי וְתַגִּיחוּן קְרַב עַל בֵּית רְבוֹנְכוֹן׃ 4 וּדְחִילוּ לַחֲדָא לַחֲדָא וַאֲמָרוּ הָא תְרִין מַלְכִין לָא יְכִילוּ לְמֵיקָם
קֳדָמוֹהִי וְאֵיכְדֵין נְקוּם אֲנַחְנָא׃ 5 וּשְׁלַח דְּמִמְּנָא עַל בֵּיתָא וְדִי מְמָנָא עַל קִרְתָּא וְסָבַיָּא וְתוּרְבָּנַיָּא לְוָת יֵהוּא לְמֵימַר עַבְדָךְ אֲנַחְנָא וְכֹל
דְּתֵימַר לָנָא נַעְבֵּיד לָא נַמְלֵךְ גְּבַר דְּתַקִּין בְּעֵינָךְ עֲבֵיד׃ 6 וּכְתַב לְהוֹן אִגַּרְתָּא תִּנְיָנוּת לְמֵימַר אִם דִּילִי אַתּוּן וּמָנֵי אַתּוּן מְקַבְּלִין סַבּוּ
יַת רֵישֵׁי גַּבְרֵי בְּנֵי רְבוֹנְכוֹן וְתֵיתוֹן לְוָתִי כְּעִידַנָּא חָרִין מְחַר לְיִזְרְעֶאל וּבְנֵי מַלְכָּא שִׁבְעִין גַּבְרָא יַת רַבְרְבֵי קִרְתָּא מְרַבָּן יְתָהוֹן׃ 7 וַהֲוָה
כְּמֵיתֵי אִגַּרְתָּא לְוָתְהוֹן וּדְבַרוּ יַת בְּנֵי מַלְכָּא וּנְכַסוּ שִׁבְעִין גַּבְרָא וְשַׁוִּיאוּ יַת רֵישֵׁיהוֹן בְּסַלָּיָא וְשַׁדַּרוּנוּן לְוָתֵיהּ לְיִזְרְעֶאל׃ 8 וַאֲתָא אִיזְדַּגָּא
וְחַוִּי לֵיהּ לְמֵימַר אֲיתִיאוּ רֵישֵׁי בְּנֵי מַלְכָּא וַאֲמַר שַׁוּוּ יָתְהוֹן תְּרֵין דְּגוּרִין בְּמַעֲלָנָא דְּתַרְעָא עַד צַפְרָא׃

35 ‡ καὶ ἐπορεύθησαν θάψαι αὐτήν, καὶ οὐχ εὗρον ἐν αὐτῇ
ἀλλ' ἢ τὸ κρανίον καὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ ἴχνη τῶν χειρῶν.
36 ‡ καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ· καὶ εἶπεν ἰού, ῥῆμα
κυρίου ἐστὶ τοῦτο ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ ἠλίου
τοῦ Θεσβίτου, λέγων· ἐν τῇ μερίδι ἰεζραὴλ καταφάγου-
37 σιν οἱ κύνες τὰς σάρκας ἰεζάβελ. ‡ καὶ ἔσται τὸ πτῶμα ἰεζάβελ
ὡς κόπρια ἐπὶ προσώπου τοῦ ἀγροῦ ἐν
τῇ μερίδι ἰεζραήλ, ὥστε μὴ εἰπεῖν, αὕτη ἰεζάβελ.

ι'.

1 ‡ Καὶ τῷ ἀχαὰβ ἑβδομήκοντα υἱοὶ ἐν σαμαρείᾳ· καὶ
ἔγραψεν ἰοὺ βιβλίον, καὶ ἀπέστειλεν εἰς σαμάρειαν πρὸς
τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως καὶ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ
πρὸς τοὺς τιθηνοὺς τῶν υἱῶν ἀχαάβ, λέγων·
2 ‡ καὶ νῦν ὡς ἂν ἔλθῃ τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, καὶ
μεθ' ὑμῶν οἱ υἱοὶ τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ μεθ' ὑμῶν τὰ ἅρμα-
τα καὶ οἱ ἵπποι καὶ πόλεις ὀχυραὶ καὶ ὅπλα.
3 ‡ καὶ ὄψεσθε τὸν ἀγαθὸν, καὶ δίκαιον ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ κυρίου
ὑμῶν, καὶ καθήσατε αὐτὸν ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς αὐ-
4 τοῦ, καὶ πολεμεῖτε ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου ὑμῶν. ‡ καὶ ἐφο-
βήθησαν σφόδρα, καὶ εἶπον· ἰδοὺ οἱ δύο βασιλεῖς οὐκ ἔστη-
σαν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πῶς ἡμεῖς στησόμεθα;
5 ‡ καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἐπὶ τοῦ οἴκου καὶ οἱ ἐπὶ τῆς πόλεως, καὶ οἱ
πρεσβύτεροι καὶ οἱ τιθηνοὶ πρὸς ἰού, λέγοντες· ἡμεῖς δοῦ-
λοί σου, καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσομεν, καὶ οὐ βασι
λεύσομεν οὐδένα, τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου ποιήσομεν.
6 ‡ καὶ ἔγραψεν πρὸς αὐτοὺς ἰοὺ βιβλίον δεύτερον, λέ-
γων· εἰ ἐμοὶ ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούετε, λά-
βετε κεφαλὰς ἀνδρῶν υἱῶν τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ ἐνέγκατε
πρός με ὡς ἡ ὥρα αὔριον εἰς ἰεζραήλ· καὶ οἱ υἱοὶ
τοῦ βασιλέως ἦσαν ἑβδομήκοντα ἄνδρες, οἳ οἱ μεγάλοι τῆς
πόλεως ἐξέτρεφον αὐτούς.
7 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθε πρὸς αὐτοὺς τὸ βιβλίον, καὶ ἔλα-
βον τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως καὶ ἔσφαξαν αὐτοὺς ἑβδομήκον-
τα ἄνδρας, καὶ ἔθηκαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν εἰς καρτάλ-
λους, καὶ ἀπέστειλαν αὐτῷ εἰς ἰεζραήλ.
8 ‡ καὶ ἦλθεν ἄγγελος καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ, λέγων·
ἤνεγκαν τὰς κεφαλὰς τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως· καὶ εἶπεν
ἰού, θέτε αὐτὰς δύο βουνοὺς παρὰ τὴν πύλην τῆς πό-
λεως ἕως πρωΐ.

35 ‡ Et abierunt vt sepelirent eam, & non
inuenerunt in ea nisi caluariam & pedes, &
extrema manuum. 36 ‡ Et reuersi sunt & nun-
ciauerunt ei: & ait Jeu, Verbum Domini est
hoc quod locutus est in manu serui sui Heliæ
Thesbytæ, dicens: In parte Jezrael comedent
canes carnes Jezabel.
37 ‡ Et erit morticinium Jezabel vt stercus su-
per faciem agri in parte Jezrael, vt non dicant,
Hæc Jezabel.

CAP. X.

1 ET Achaab septuaginta filij in Samaria, &
scripsit Jeu literas, & misit in Samariam
ad principes ciuitatis, & ad maiores natu, &
ad nutricios filiorum Achaab, dicens:
2 ‡ Et nunc vt venerint literæ istæ ad vos,
& vobiscum filij domini vestri, & vobis-
cum currus & equi & ciuitates munitæ
& arma.
3 ‡ Et videbitis bonum & rectum in filijs
domini vestri, & constituite eum super solium
patris sui, & pugnate pro domo domini vestri.
4 ‡ Et timuerunt nimis & dixerũt, Ecce duo
reges non steterunt contra faciem eius, et quo-
modo nos stabimus?
5 ‡ Et miserunt qui super domum & qui su-
per ciuitatem & maiores natu & nutricij ad
Jeu dicẽtes, Nos serui tui, & omnia quæcunq;
dixeris nobis, faciemus, et non regem constitue-
mus vllum: bonum in oculis tuis faciemus.
6 ‡ Et scripsit ad eos Jeu literas secũdò, dicẽs,
Si mei estis vos, & vocem meam auditis, tolli-
te capita virorum filiorum domini vestri, et af-
ferte ad me vt hora hæc cras in Jezrael: & fi-
lij regis erant septuaginta viri, quos adulti ciui-
tatis nutriebant eos.
7 ‡ Et factum est vt venit ad eos epistola, &
ceperũt filios regis et occiderũt eos septuaginta
viros, & posuerunt capita eorum in cartallis,
& miserunt ei in Jezrael.
8 ‡ Et venit nuncius & nunciauit ei dicens,
Tulerunt capita filiorum regis. & dixit Jeu,
Ponite ea duos aceruos iuxta portam ciuitatis
vsque mane.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Et iuerunt vt sepelirent illam, & non repererunt in illa nisi caluariam & pedes, & extremitates manuum.
36 Et redierunt & indicauerunt illi, & dixit, Verbum Domini est, quod locutus est in eo seruus eius Eliah, qui erat ex Thosab, dicendo: In hæreditate Iizreghel comedent canes carnem Iizebel. 37 Et erit cadauer Iizebel sicut stercus dispersum super faciem agri in hæreditate Iizreghel, ita vt non dicant, Hæc est Iizebel.

CAP. X.

ET Ahhab erant septuaginta filij in Somron: & scripsit Iehu epistolas, & misit in Somron ad magnates Iizreghel, ad senes, & ad nutricios Ahhab, dicendo: 2 Et nunc cũm venerit epistola hæc ad vos; & vobiscum sunt filij domini vestri, & vobiscum curtus & equi, & vrbes munitæ, & vasa armorum. 3 Et videatis quis aptior, & quis gratior sit de filijs domini vestri, & ponatis *eum* super solium regni patris eius: & inite bellum pro domo domini vestri. 4 Et timuerunt vehementissimè, & dixerunt, Ecce duo reges non potuerunt stare ante eum, & quomodo stabimus nos? 5 Et misit qui præpositus erat super domum, & qui præpositus erat super ciuitatẽ, & senes & nutricij ad Iehu, dicendo: Serui tui sumus, & omnia quæ dixeris nobis faciemus: non regem statuemus quemquam; quod rectum est in oculis tuis, fac. 6 Et scripsit illis epistolam secundò, dicendo: Si mei vos estis, & mihi obeditis, accipite capita virorum filiorũ domini vestri, & afferte ad me iuxta tempus hoc cras in Iizreghel; & filij regis erant septuaginta viri cum magistris ciuitatis nutrientibus eos. 7 Et fuit vt venit epistola ad illos, acceperunt filios regis, & iugulauerunt septuaginta viros, & posuerunt capita eorum in caniſtris: & miserunt illa ad illum in Iizreghel. 8 Et venit nuncius & indicauit ei, dicendo, Attulerunt capita filiorum regis. & dixit, Ponite illos in duos aceruos in introitu portæ vsque ad auroram.

ט * וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־הָעָם
צַדִּקִים אַתֶּם הִנֵּה אֲנִי קָשַׁרְתִּי עַל־אֲדֹנִי וָאַהַרְגֵהוּ
וּמִי הִכָּה אֶת־כָּל־אֵלֶּה׃

י * דְּעוּ אִפוֹא כִּי לֹא יִפֹּל מִדְּבַר יְהוָה אַרְצָה אֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה עַל־בֵּית אַחְאָב וַיהוָה עָשָׂה אֵת אֲשֶׁר
דִּבֶּר בְּיַד עַבְדּוֹ אֵלִיָּהוּ׃

יא * וַיַּךְ יֵהוּא אֵת כָּל־הַנִּשְׁאָרִים לְבֵית־אַחְאָב
בְּיִזְרְעֶאל וְכָל־גְּדֹלָיו וּמְיֻדָּעָיו וְכֹהֲנָיו עַד־בִּלְתִּי
יב הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד׃ * וַיָּקָם וַיָּבֹא וַיֵּלֶךְ שֹׁמְרוֹן
הוּא בֵּית־עֵקֶד הָרֹעִים בַּדָּרֶךְ׃

יג * וַיֵּהוּא מָצָא אֶת־אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וַיֹּאמֶר מִי אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ אֲנַחְנוּ וַנֵּרֶד
לִשְׁלוֹם בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ וּבְנֵי הַגְּבִירָה׃

יד * וַיֹּאמֶר תְּפָשֻׂום חַיִּים וַיִּתְפְּשׂוּם חַיִּים וַיִּשְׁחָטוּם
אֶל־בּוֹר בֵּית־עֵקֶד אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אִישׁ וְלֹא־
טו הִשְׁאִיר אִישׁ מֵהֶם׃ * וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא
אֶת־יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב לִקְרָאתוֹ וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו הֲיֵשׁ אֶת־לְבָבְךָ יָשָׁר כַּאֲשֶׁר לְבָבִי עִם־
לְבָבֶךָ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָדָב יֵשׁ וְיֵשׁ תְּנָה אֶת־יָדֶךָ וַיִּתֵּן
יָדוֹ וַיַּעֲלֵהוּ אֵלָיו אֶל־הַמֶּרְכָּבָה׃

טז * וַיֹּאמֶר לְכָה אִתִּי וּרְאֵה בְּקִנְאָתִי לַיהוָה וַיַּרְכִּבוּ
יז אֹתוֹ בִּרְכְבּוֹ׃ * וַיָּבֹא שֹׁמְרוֹן וַיַּךְ אֶת־כָּל־
הַנִּשְׁאָרִים לְאַחְאָב בְּשֹׁמְרוֹן עַד־הִשְׁמִדּוֹ כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־אֵלִיָּהוּ׃

יח * וַיְקַבֵּץ יֵהוּא אֶת־כָּל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
אַחְאָב עָבַד אֶת־הַבַּעַל מְעָט יֵהוּא יַעַבְדֶנּוּ הַרְבֵּה׃

יט * וְעַתָּה כָּל־נְבִיאֵי הַבַּעַל כָּל־עֲבָדָיו וְכָל־כֹּהֲנָיו
קִרְאוּ אֵלַי אִישׁ אַל־יִפָּקֵד כִּי זֶבַח גָּדוֹל לִי לַבַּעַל כֹּל
אֲשֶׁר־יִפָּקֵד לֹא יִחְיֶה וְיֵהוּא עָשָׂה בְעָקְבָּה לְמַעַן
הַאֲבִיד אֶת־עֹבְדֵי הַבָּעַל׃

9 * Cúmque diluxiſſet, egreſſus eſt, & ſtans dixit ad omnẽ populum, Iuſti eſtis. Si ego coniuraui cõtra dñm meũ & interfeci eũ,
10 quis percuſſit omnes hos? * Videte ergo nunc, quoniã non cecidit de ſermonibus
C Dñi in terram quos locutus eſt Dñs ſuper domũ Achab, & Dñs fecit quod locutus
11 eſt in manu ſerui ſui Heliæ. * Percuſsit igitur Iehu oẽs qui reliqui erãt de domo Achab in Iezrael, & vniuerſos optimates eius & notos, & ſacerdotes, donec non re-
12 manerẽt ex eo reliquiæ. * Et ſurrexit & venit in Samariã. Cúmq; veniſſet ad camerã
13 paſtorũ in via, * Inuenit fratres Ochoziæ regis Iuda: dixítque ad eos, Quinam eſtis vos? Qui reſponderunt, Fratres Ochoziæ regis ſumus, & deſcendimus ad ſalutan-
14 dos filios regis & filios reginæ. * Qui ait, Cõprehendite eos viuos. Quos cùm comprehendiſſent viuos, iugulauerunt eos in ciſterna iuxta camerã, quadraginta duos viros, & non reliquit ex eis quenquam.
15 * Cúmq; abiiſſet inde, inuenit Ionadab filium Rechab in occurſum ſibi. & bene-
D dixit ei. Et ait Iehu ad eum, Nunquid eſt cor tuum rectum cum corde meo, ſicut cor meũ cum corde tuo? Et ait Ionadab, Eſt. Si eſt, inquit, da mihi manum tuam. Qui dedit ei manum ſuam. At ille leuauit
16 eum ad ſe in currũ. * Dixítq; ad eum, Veni mecũ & vide zelum meũ pro Dño. Et im-
17 poſitum in curru ſuo, * duxit in Samariã. Et percuſsit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria vſque ad vnum, iuxta verbũ Dñi quod locutus eſt per Heliam.
18 * Congregauit ergo Iehu omnẽ populum, & dixit ad eos, Achab coluit Baal pa- 3.Reg. 16.g
19 rum, ego aũt colam eũ ampliùs. * Nunc igitur omnes prophetas Baal, & vniuerſos ſeruos eius, & cũctos ſacerdotes ipſius vocate ad me. nullus ſit qui nõ veniat. ſacrificiũ enim grãde eſt mihi Baal. Quicunq; defuerit, non viuet. Porrò Iehu faciebat hoc inſidiosè, vt diſpderet cultores Baal.

תרגום יונתן

9 וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּנְפַק וְקָם וַאֲמַר לְכָל עַמָּא זַכָּאין אַתּוּן הָא אֲנָא מְרֵדִית עַל רִבּוֹנִי וּקְטַלְתֵּיהּ מַן קְטַל יַת כָּל אִילֵּין׃
10 דְּעוּ כְעַן אֲרֵי לָא בְּטֵיל מִפִּתְגָּמָא דַיְיָ עַל בֵּית אַחְאָב וַיְיָ קַיֵּים יַת דְּמַלֵּיל בְּיַד עַבְדֵּיהּ אֵלִיָּהוּ׃
11 וּמְחָא יֵהוּא יַת כָּל דְּאִשְׁתְּאַרוּ לְבֵית אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל וְכָל רַבְרְבוֹהִי וְקָרִיבוֹהִי וְחַבְרוֹהִי עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַר לֵיהּ מְשֵׁיזִיב׃
12 וְקָם וַאֲזַל לְשֹׁמְרוֹן הוּא בֵּית כְּנִישַׁת רָעְיָא בְּאָרְחָא׃
13 וְיֵהוּא אַשְׁכַּח יַת אֲחֵי אֲחַזְיָה מַלְכָּא דִּבְיהוּדָה וַאֲמַר מַן אַתּוּן וַאֲמַרוּ אֲחֵי אֲחַזְיָה אֲנַחְנָא וּנְחֵתְנָא לְמִסְעַר שְׁלָם בְּנֵי מַלְכָּא
וּבְנֵי מַלְכְּתָא׃ 14 וַאֲמַר אֱחוֹדוּנוּן כַּר חַיִּין וּאֲחַדוּנוּן כַּר חַיִּין וּכְכַסוּנוּן לְגוּב בֵּי כְנִישָׁא אַרְבְּעִין וּתְרֵין גַּבְרָא וְלָא אִשְׁתְּאַר אֱנָשׁ מִנְּהוֹן׃
15 וַאֲזַל מִתַּמָּן וְאַשְׁכַּח יַת יְהוֹנָדָב בַּר רֵכָב לְקַדְמוּתֵיהּ וּשְׁאִיל בִּשְׁלֵמֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ הַאִית לְבָךְ כָּשַׁר כְּמָא דְלִבִּי עִם לִבָּךְ וַאֲמַר יְהוֹנָדָב אִית
וְאִית הַב יַת יְדָךְ וְיָהַב יְדֵיהּ וְאַסְקֵיהּ לְוָתֵיהּ לְרְתֵּיכָא׃ 16 וַאֲמַר אֱתָא עִמִּי וַחֲזֵי בְּקִנָּאתִי דַּאֲנָא מְקַנֵּי קֳדָם יְיָ וְאַתְּיתוּ יָתֵיהּ בִּרְתֵּיכְיהּ׃
17 וַאֲתָא לְשֹׁמְרוֹן וּמְחָא יַת כָּל דְּאִשְׁתְּאַרוּ לְאַחְאָב בְּשֹׁמְרוֹן עַד דְּשֵׁיצְיֵהּ כְּפִתְגָּמָא דַיְיָ דְּמַלֵּיל עִם אֵלִיָּהוּ׃
18 וְכַנֵּשׁ יֵהוּא יַת כָּל עַמָּא וַאֲמַר לְהוֹן אַחְאָב פָּלַח יַת בַּעְלָא זְעֵיר וְיֵהוּא יִפְלְחִנֵּיהּ סַגִּיא׃
19 וּכְעַן כָּל נְבִיֵּי בַּעְלָא וְכָל פָּלְחוֹהִי וְכָל כּוּמָרוֹהִי זַמִּינוּ לִי אֱנַשׁ לָא יִשְׁגֵּא אֲרֵי דַבָּח רַב לִי לְבַעְלָא וְכָל דְּיִשְׁגֵּא לָא יִתְקַיֵּים וְיֵהוּא עֲבַד
בְּחֻכְמָה בְּדִיל לְאַבָּדָא יַת פָּלְחֵי בַּעְלָא׃

* *Et factum est manè, & egressus stetit in* 9
porta ciuitatis: & dixit ad omnem populum, Justi vos. ecce ego conuersus sum contra meum dominum, & interfeci eum; & istos omnes quis percussit?

* *Videte quia non cadet de sermonibus Do-* 10
mini super terram, quos locutus est contra domum Achaab, & fecit Dominus quæcunque locutus est in manu serui sui Heliæ.

* *Et percussit Jeu omnes qui reliqui fuerant* 11
in domo Achaab in Jezrael, & omnes adultos eius, & omnes notos eius, & sacerdotes eius, donec non remanerent ex eo reliquiæ.

* *Et surrexit & abijt Jeu in Samariam, &* 12
ipse erat in via Bethacad pastorum.

* *Et inuenit fratres Ochoziæ regis Juda, &* 13
dixit, Quinã vos? & dixerunt, Fratres Ochoziæ nos, & descendimus in pacem filiorum regis & filiorum reginæ. * *Et dixit Ieu, Com-* 14
prehendite eos viuos. & comprehenderunt eos & iugulauerunt eos in Bethacad quadraginta & duos viros, & non reliquit ex eis quenquã.

* *Et abijt inde Jeu, & inuenit Jonadab fi-* 15
lium Rechab in via in occursum eius, & benedixit ei: & dixit ad eum Jeu, Si est rectum cor tuum cũ corde meo, sicut est meũ cor cum corde tuo? & dixit Jonadab, Est: & dixit ei Jeu, Si est, da manum tuam. & dedit manum suam. & imposuit eum ad se super currum.

* *Et dixit ad eum, Veni mecum, & vide* 16
cùm zelauerim ego Domino. et imposuit eum in curru suo. * *Et ingressus est in Samariam, &* 17
percussit omnes qui reliqui fuerant Achaab in Samaria, donec deleret ipse, iuxta verbũ Domini, quod locutus est ad Heliam.

* *Et congregauit Jeu omnem populum, &* 18
dixit ad eos, Achaab seruiuit Baal parum, & ego seruiam ei multùm.

* *Et nunc vocate ad me omnes prophetas* 19
Baal & sacerdotes ipsius, & omnes seruos eius, vir non relinquatur ex eis; quia sacrificium grande ego facio Baal: omnis qui defuerit, non viuet: & Jeu fecit in dolo, vt disperderet omnes seruos Baal.

9 * καὶ ἐγένετο πρωὶ καὶ ἐξελθὼν καὶ ἔστη ἐν τῇ πύλῃ τ πόλεως, καὶ εἶπε πρὸς πάντα τὸν λαόν, δίκαιοι ὑμεῖς· ἰδὲ ἐγὼ συνεστράφην ἐπὶ τὸν ἐμαυτοῦ κύριον, καὶ ἀπέκτεινα αὐτόν, καὶ τούτους πάντας τίς ἐπάταξεν;

10 * ἴδετε ὅτι οὐ πεσεῖται ἀπὸ τῶν λόγων κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν, ὧν ἐλάλησεν κ̄ς ἐφ οἶκον ἀχαάβ· καὶ ἐποίησεν κύριος ὅσα ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἐ δούλου αὐτοῦ ἠλίου.

11 * καὶ ἐπάταξεν ἰὲ πάντας οὓς καταλειφθέντας ἐν τῷ οἴκῳ ἀχαάβ ἐν ἰεζραέλ, καὶ πάντας οὓς ἀδρεὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας οὓς γνωστὰς αὐτοῦ, καὶ οὓς ἱερεῖς αὐτοῦ, ἕως ἐ μὴ καταλειφθῶσιν αὐτοῦ κατάλειμμα.

12 * καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη ἰὲ εἰς σαμάρειαν· καὶ αὐτὸς ἦν
13 ἐν τῇ ὁδῷ βαιθακὰδ τῶν ποιμένων. * καὶ εὗρε οὓς ἀδελφοὺς ὀχοζίου ἐ βασιλέως ἰούδα· καὶ εἶπεν, τίνες ὑμεῖς; καὶ εἶπον, ἀδελφοὶ ὀχοζίου ἡμεῖς, καὶ κατέβημεν εἰς εἰρηνεύειν τῶν υἱῶν ἐ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν τ δυναστευόντων.

14 * καὶ εἶπεν ἰέ, συλλάβετε αὐτοὺς ζῶντας· καὶ συνέλαβον αὐτούς, καὶ ἔσφαξαν αὐτοὺς ἐν βαιθακὰδ τεσσαράκοντα καὶ δύο ἄνδρας, καὶ ὁ κατέλιπεν ἐξ αὐτῶν οὐδένα.

15 * καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν ἰέ, καὶ εὗρε τὸν ἰωναδὰβ υἱὸν ῥηχὰβ ἐν τῇ ὁδῷ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἰέ, εἰ ἔστιν εὐθεῖα ἡ καρδία σου μετ τ καρδίας μου, καθὼς ἔστιν ἡ ἐμὴ καρδία μετὰ τῆς καρδίας σου; καὶ εἶπεν ἰωναδάβ, ἔστιν· καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰέ, εἰ ἔστι, δός τὴν χεῖρά σου· καὶ ἔδωκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ· καὶ ἀνεβίβασεν αὐ-
16 τὸν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα. * καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, δεῦρο μετ' ἐμοῦ, καὶ ἴδε ἐν τῷ ζηλῶσαί με τῷ κυρίῳ· καὶ ἐπεκάθισεν αὐτὸν ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ.

17 * καὶ εἰσῆλθεν εἰς σαμάρειαν, καὶ ἐπάταξεν πάντας οὓς ὑπολελειμμένους ἐ ἀχαὰβ ἐν σαμαρείᾳ, ἕως ἐ ἀφανίσαι αὐτὸν κ̄ς τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν πρὸς ἠλίαν.

18 * καὶ συνήθροισεν ἰὲ πάντα τὸν λαόν· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀχαὰβ ἐδούλευσεν τῷ βάαλ ὀλίγα, καὶ ἐγὼ δου-
19 λεύσω αὐτῷ πολλά. * καὶ νῦν καλέσατε πρός με πάντας οὓς προφήτας τοῦ βάαλ καὶ οὓς ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας οὓς δούλους αὐτοῦ· ἀνὴρ μὴ ὑπολειφθήτω ἐξ αὐτῶν, ὅτι θυσίαν μεγάλην ἐγὼ ποιῶ τῷ βάαλ· πᾶς ὃς ἂν ὑπολειφθῇ, ἀζήσεται· καὶ ἰὲ ἐποίησεν ἐν πλεονασμῷ, ἵνα ἀπολέσῃ πάντας οὓς δούλους τοῦ βάαλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et fuit in aurora, exijt & stetit, dixítque omni populo, Innoxij estis: ecce ego rebellaui in dominum meum & occidi eum, quis occidit omnes hos? [10] Cognoscite nunc quòd non otiosum fuit de verbo Domini, vnum, quod locutus est Dominus contra domum Ahhab; & Dominus firmauit id quod locutus fuerat per manum serui sui Eliah. [11] Et percussit Iehu omnes qui relicti fuerant domui Ahhab in Iizreghel, & omnes magnates eius, & propinquos eius, & socios eius, quoad non relictus est illi qui euaderet. [12] Et surrexit & venit, iuítque in Somron ipse *iuxta* domum congregationis pastorum in via.

[13] Et Iehu inuenit fratres Ahhaziah regis tribus domus Iehudah: & dixit, Quinam estis? & dixerunt, Fratres Ahhaziah sumus, & descendimus ad visitandum in pace filios regis & filios reginæ. [14] Et dixit, Comprehendite illos viuos. & comprehenderunt illos viuos, & iugulauerunt illos ad cisternam domus congregationis quadraginta & duos viros; & non relictus est vllus ex eis.

[15] Et abijt inde & inuenit Iehonadab filium Recab in occursum suum, & optauit ei pacem: & dixit illi, Num est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? & dixit Iehonadab, Est. Si est; da manum tuam. & dedit manum suam. & ascendere fecit illum ad se in currum. [16] Et dixit, Veni mecum, & vide zelum meum quem ego zelo ante Dominum. & imposuerunt illum in currum eius. [17] Et venit in Somron, & percussit omnes qui relicti fuerant de Ahhab in Somron quoad exterminauit illum iuxta verbum Domini quod locutus fuerat cum Eliah. [18] Et congregauit Iehu omnem populum: & dixit illis, Ahhab coluit Baghla parùm, at Iehu colet eum multùm. [19] Et nunc omnes prophetas Baghla, & omnes famulos eius, & omnes sacerdotes eius vocate mihi; nemo deficiat, quia sacrificium est magnum mihi ad Baghla: & omnis qui defeciet, non superstes erit. & Iehu fecit callidè, vt perderet cultores Baghla.

20 * וַיֹּאמֶר יֵהוּא קַדְּשׁוּ עֲצָרָה לַבַּעַל וַיִּקְרָאוּ׃
21 * וַיִּשְׁלַח יֵהוּא בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ כָּל־עַבְדֵי
הַבַּעַל וְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־בָא וַיָּבֹאוּ בֵּית
הַבַּעַל וַיִּמָּלֵא בֵית־הַבַּעַל פֶּה לָפֶה׃
22 * וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל־הַמֶּלְתָּחָה הוֹצֵא לְבוּשׁ לְכָל
עַבְדֵי הַבָּעַל וַיֹּצֵא לָהֶם הַמַּלְבּוּשׁ׃
23 * וַיָּבֹא יֵהוּא וְיהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב בֵּית הַבָּעַל וַיֹּאמֶר
לְעַבְדֵי הַבַּעַל חַפְּשׁוּ וּרְאוּ פֶּן־יֶשׁ־פֹּה עִמָּכֶם מֵעַבְדֵי
יְהוָה כִּי אִם־עַבְדֵי הַבַּעַל לְבַדָּם׃
24 * וַיָּבֹאוּ לַעֲשׂוֹת זְבָחִים וְעֹלוֹת וַיֵּהוּא שָׂם־לוֹ
בַּחוּץ שְׁמֹנִים אִישׁ וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִמָּלֵט מִן־
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל־יְדֵיכֶם נַפְשׁוֹ תַּחַת
נַפְשׁוֹ׃ 25 * וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לַעֲשׂוֹת הָעֹלָה וַיֹּאמֶר
יֵהוּא לָרָצִים וְלַשָּׁלִשִׁים בֹּאוּ הַכּוּם אִישׁ אַל־יֵצֵא
וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב וַיַּשְׁלִכוּ הָרָצִים וְהַשָּׁלִשִׁים וַיֵּלְכוּ
עַד־עִיר בֵּית־הַבָּעַל׃
26 * וַיֹּצִאוּ אֶת־מַצְּבוֹת בֵּית־הַבַּעַל וַיִּשְׂרְפוּהָ׃
27 * וַיְתֹצוּ אֵת מַצְּבַת הַבָּעַל וַיִּתְצוּ אֶת־בֵּית הַבַּעַל
וַיְשִׂימֻהוּ לְמְחָרָאוֹת עַד־הַיּוֹם׃
28 * וַיַּשְׁמֵד יֵהוּא אֶת־הַבַּעַל מִיִּשְׂרָאֵל׃
29 * רַק חַטֹּאֵי יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל לֹא־סָר יֵהוּא מֵאַחֲרֵיהֶם עָגְלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר
בֵּית־אֵל וַאֲשֶׁר בְּדָן׃ 30 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יֵהוּא
יַעַן אֲשֶׁר־הֵטִיבֹתָ לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי כְּכֹל אֲשֶׁר
בִּלְבָבִי עָשִׂיתָ לְבֵית אַחְאָב בְּנֵי רִבְעִים יֵשְׁבוּ לְךָ
עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל׃ 31 * וַיֵּהוּא לֹא שָׁמַר לָלֶכֶת
בְּתוֹרַת־יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־לְבָבוֹ לֹא סָר
מֵעַל חַטֹּאוֹת יָרָבְעָם אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
32 * בַּיָּמִים הָהֵם הֵחֵל יְהוָה לְקַצּוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּם
חֲזָאֵל בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל׃

20 * Et dixit, Sanctificate diem solennem
21 Baal. Vocauítque; * & misit in vniuersos
terminos Israel, & venerunt cuncti serui
Baal. Non fuit residuus ne vnus quidem
qui nō veniret. Et ingressi sunt templum
E Baal. Et repleta est domus Baal à summo
22 vsque ad summū. * Dixítq; his qui præ-
rant super vestes, Proferte vestiméta vni-
uersis seruis Baal; & protulerunt eis ve-
23 stes. * Ingressúsque Iehu & Ionadab filius
Rechab templū Baal, ait cultoribus Baal,
Perquirite & videte, ne quis fortè vobiscū
sit de seruis Dñi, sed vt sint serui Baal soli.
24 * Ingressi sunt igitur vt facerent victi-
mas & holocausta, Iehu autē præparauē-
rat sibi foris octoginta viros, & dixerat
eis, Quicunq; fugerit de hominibus his,
F quos ego adduxero in manus vestras, ani
25 ma eius erit pro anima illius. * Factum est
aūt cùm cōpletū esset holocaustū, præce-
pit Iehu militibus & ducibus suis: Ingre-
dimini & percutite eos: nullus euadat.
Percussérúntq; eos in ore gladij, & proie-
cerūt milites & duces. Et ierunt in ciuitatē
26 templi Baal. * Et protulerunt statuam de
27 phano Baal, & cōbusserunt: * Et commi-
nuerunt eam, destruxerunt quoque ædem
Baal, & fecerunt pro ea latrinas vsq; in diē
28 hanc. * Deleuit itaque Iehu Baal de Israel.
29 * Veruntamen à peccatis Hieroboam
filij Nebath qui peccare fecit Israel, non
recessit, nec dereliquit vitulos aureos qui
30 erāt in Bethel & in Dan. * Dixit aūt Dñs
ad Iehu, Quia studiosè egisti quod rectū
erat & placebat in oculis meis, & omnia
quæ erant in corde meo, fecisti contra do-
mum Achab; filij tui vsq; ad quartam ge-
nerationem sedebunt super thronum Is-
31 rael. * Porrò Iehu non custodiuit vt ambu
laret in lege Dñi Dei Israel in toto corde
suo, nō enim recessit à peccatis Hieroboā
32 qui peccare fecerat Israel. * In diebus illis
G cœpit Dñs tędere super Israel. Percussítq;
eos Azahel in vniuersis finibus Israel.

תרגום יונתן

20 וַאֲמַר יֵהוּא זַמִּינוּ כְּנִישָׁא לְבַעְלָא וְזַמִּינוּ׃ 21 וּשְׁלַח יֵהוּא בְּכָל יִשְׂרָאֵל וַאֲתוֹ כָּל פָּלְחֵי בַּעְלָא לָא אִשְׁתְּאַר אֱינַשׁ דְּלָא אֲתָא
וְעָלוּ לְבֵית בַּעְלָא וְאִתְמְלִי בֵּית בַּעְלָא סְפָא לְסְפָא׃ 22 וַאֲמַר לְדִי מְמַנָּא עַל קְמִשְׁרְיָא אַפֵּיק לְבוּשׁ לְכָל פָּלְחֵי בַּעְלָא וַאֲפֵיק לְהוֹן לְבוּשַׁיָּא׃
23 וַאֲתָא יֵהוּא וְיהוֹנָדָב בַּר רֵכָב בֵּירַ בַּעְלָא וַאֲמַר לְפָלְחֵי בַּעְלָא בְּלִישׁוּ וַחֲזוּ דִּלְמָא אִית הָכָא עִמְּכוֹן מֵעַבְדַיָּא דַיְיָ אֱלָהֵן פָּלְחֵי בַּעְלָא
בִּלְחוֹדֵיהוֹן׃ 24 וְעָלוּ לְמֶעְבַּד נִכְסַת קוּדְשִׁין וְיֵהוּא מַנִּי לֵיהּ בְּבָרָא חֲמָנִין גֻּבְרָא וַאֲמַר גַּבְרָא דְּיִשְׁתֵּזִיב מִן גַּבְרַיָּא דַּאֲנָא מַעֵיל עַל
יְדֵיכוֹן נַפְשֵׁיהּ חֵלֶף נַפְשֵׁיהּ׃ 25 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי לְמֶעְבַּד עֲלָתָא וַאֲמַר יֵהוּא לְרָהֲטַיָּא וּלְגֻבְרַיָּא עוֹלוּ מְחוֹנוּן אֱינַשׁ לָא יְפוֹק וּמְחוֹנוּן
לְפִתְגָם דְּחָרֶב וּרְמוֹ רָהֲטַיָּא וְגֻבְרַיָּא קְטִילִין וַאֲזַלוּ עַד קִרְיַת בֵּית בַּעְלָא׃ 26 וְאַפִּיקוּ יַת קָמַת בֵּית בַּעְלָא וְאוֹקִידוּהָא׃ 27 וּתְרַעוּ
יַת קָמַת בַּעְלָא וּתְרַעוּ יַת בֵּירַ בַּעְלָא וְשַׁוִּיוּהָא לְבֵית מַפְקַת אֱנָשָׁא עַד יוֹמָא דֵין׃ 28 וְשֵׁיצִי יֵהוּא יַת בַּעְלָא מִיִּשְׂרָאֵל׃ 29 לְחוֹד
חוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל לָא סְטָא יֵהוּא מִבַּתְרֵיהוֹן אִשְׁתְּעִבַד לְעֶגְלֵי דַּהֲבָא דִּבְבֵיתְאֵל וְדִי בְּדָן׃
30 וַאֲמַר יְיָ לְיֵהוּא חֲלַף דַּאֲתֶקַנְתָּא לְמֶעְבַּד דְּכְשַׁר קֳדָמַי כְּכֹל דִּבְרִעוּתִי עֲבַדְתָּא לְבֵירַ אַחְאָב בְּנִין רְבִיעָאִין יְהֵבוּן לָךְ עַל כּוּרְסֵי
מַלְכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 31 וְיֵהוּא לָא נְטַר לְמֵהָךְ בְּאוֹרָיְתָא דַיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בְּכָל לִבֵּהּ לָא סְטָא מִכָּל חוֹבֵי
יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל׃
32 בְּיוֹמָיָא הָאִינוּן שָׁרִי רוּגְזָא דַיְיָ לְמִתְקַף בְּיִשְׂרָאֵל וּמְחַנוּן חֲזָאֵל בְּכָל תְּחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃

Et dixit Jeu, Sanctificate cultum Baal: et prædicauit. 20 ✠ καὶ εἶπεν Ἰού, ἁγιάσατε θεραπείαν Βάαλ· καὶ ἐκή-
ρυξε.

Et misit Jeu in omnẽ Jſrael, & venerunt cuncti ſerui Baal, non defuit vir qui non venit; & ingreſſus eſt in domum Baal, & repleta eſt domus os ſupra os. 21 ✠ καὶ ἀπέστειλεν Ἰὲ ἐν παντὶ Ἰσραήλ, καὶ ἦλθον
πάντες ⓐ δοῦλοι Βάαλ, οὐκ ἀπελείφθη ἀνὴρ, ὃς οὐ
παρεγένετο· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Βάαλ, καὶ ἐπλήσθη
ὁ οἶκος στόμα ἐπὶ στόμα.

Et dixit Jeu ei qui ſuper domum, Profer veſtimenta omnibus ſeruis Baal: & protulit eis præpoſitus veſtium. 22 ✠ καὶ εἶπεν Ἰὲ τῷ ἐπὶ τοῦ
οἴκου, Ἐξένεγκε ἐνδύματα πᾶσι τοῖς δούλοις Βάαλ· καὶ
ἐξήνεγκεν αὐτοῖς ὁ σολιστής.

Et ingreſſus eſt Jeu, & Jonadad filius Rechab in domum Baal: & ait Jeu ſeruis Baal, Perquirite & videte ſi eſt vobiſcum de ſeruis Domini: & dixerunt, Nõ ſunt, ſed ſerui Baal ſoli. 23 ✠ καὶ εἰσῆλθεν Ἰὲ καὶ Ἰωναδὰβ υἱὸς ῥηχὰβ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βάαλ· καὶ εἶπεν Ἰὲ τοῖς
δούλοις τοῦ Βάαλ, ἐρευνήσατε καὶ ἴδετε εἰ ἔστι μεθ' ὑμῶν
τῶν δούλων κυρίου· καὶ εἶπον, οὐκ εἰσίν, ἀλλ' ἢ ⓐ δοῦλοι
τοῦ Βάαλ μονώταται.

Et ingreſſi ſunt vt facerent victimas & holocauſta. & præparauit Jeu ſibi foris octoginta viros: & dixit, Vir qui ſaluatus fuerit de viris quos ego adduxero in manus veſtras, anima eius pro anima illius. 24 ✠ καὶ εἰσῆλθον τοῦ ποιῆσαι
τὰς θυσίας καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ ἔστησεν Ἰὲ ἑαυτῷ
ἔξω ὀγδοήκοντα ἄνδρας· καὶ εἶπεν, ἀνὴρ ὃς ἂν διασωθῇ
ἐκ τῶν ἀνδρῶν ὧν ἐγὼ εἰσάγω ἐπὶ χεῖρας ὑμῶν, ἡ ψυχὴ
αὐτοῦ ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Et factum eſt vt compleuerunt facientes holocauſtum; & dixit Jeu præcurſoribus & Triſtatis, Ingredientes percutite eos, vir non exeat de eis: & percuſſerunt eos præcurſores, & Triſtatæ in ore gladij, & proiecerũt & ierunt vſque ad templum Baal. 25 ✠ καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσαν ποιοῦντες τὴν ὁλοκαύ-
τωσιν, καὶ εἶπεν Ἰοὺ τοῖς παρατρέχουσιν καὶ τοῖς τριστάταις,
εἰσελθόντες πατάξατε αὐτούς, ἀνὴρ μὴ ἐξελθέτω ἐξ
αὐτῶν· καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ⓐ παρατρέχοντες καὶ ⓐ
τριστάται ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ ἔῤῥιψαν καὶ ἐπορεύ-
θησαν ἕως τοῦ ναοῦ τοῦ Βάαλ.

Et protulerunt ſtatuam Baal, & combuſſerunt eam. 26 ✠ καὶ ἐξήνεγκαν τὴν στήλην τοῦ Βάαλ καὶ ἐνέπρησαν
αὐτήν.

Et deſtruxerunt ſtatuas Baal, & deſtruxerunt domum eius: & domum Baal poſuit in latrinam vſque in diem hanc. 27 ✠ καὶ κατέσπασαν τὰς στήλας τοῦ Βάαλ· καὶ
καθεῖλον τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸν οἶκον τοῦ Βάαλ ἔθετο εἰς
κοπρῶνα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Et deleuit Jeu Baal de Jſrael. 28 ✠ καὶ ἠφάνισεν Ἰὲ τὸν Βάαλ ἐξ Ἰσραήλ.

Verumtamen à peccatis Hieroboam filij Nabat qui peccare fecit Jſrael, non receſſit Jeu à tergo eorum, ibat poſt vitulos peccati aureos qui erant in Bethel & in Dan. 29 ✠ πλὴν ἀπὸ ἁμαρτιῶν Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ ὃς ἐξή-
μαρτε τὸν Ἰσραήλ, οὐκ ἀπέστη Ἰὲ ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν,
ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν δαμάλεων τῆς ἁμαρτίας τῶν χρυ-
σῶν τῶν ἐν Βαιθὴλ καὶ ἐν Δάν.

Et dixit Dominus ad Ieu, Quia benefeciſti vt faceres rectum in oculis meis, & feciſti iuxta omnia quæ in corde meo, domui Achaab; filij quarti ſedebunt tibi ſuper thronum Jſrael. 30 ✠ καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ἰέ, ἀνθ' ὧν ἠγάθωσας τοῦ
ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἐποίησας κατὰ πάν-
τα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου, τῷ οἴκῳ Ἀχαάβ, υἱοὶ τέταρτοι
καθίσονταί σοι ἐπὶ θρόνου Ἰσραήλ.

Et non cuſtodiuit Jeu vt ambularet in lege Domini Dei Jſrael in toto corde ſuo; non receſſit à peccatis Hieroboam filij Nabat qui peccare fecit Jſrael. 31 ✠ καὶ οὐκ ἐφύλαξεν Ἰὲ πορεύεσθαι ἐν νόμῳ κυρίου θεοῦ
Ἰσραὴλ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐκ ἀπέστη ἀπὸ τῶν ἁμαρ-
τιῶν Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ.

In diebus illis cœpit Dominus tædere cõtra Jſrael: & percuſſit eos Azael in omni fine Jſrael; 32 ✠ ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἦρξατο κύριος συσκόπειν ἐν τῷ Ἰσ-
ραήλ· καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς Ἀζαὴλ ἐν παντὶ ὁρίῳ Ἰσραήλ,

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et dixit Iehu, Conuocate congregationem ipſi Baghla: & conuocauerunt. [21] Et miſit Iehu in omnem Iſrael, & venerunt omnes famuli Baghla; non relictus eſt homo qui non venerit: & introierunt in ædem Baghla, & repleta eſt ædes Baghla ex angulo in angulum. [22] Et dixit ei qui præpoſitus erat ſuper thecas, Profer veſtes omnibus famulis Baghla: & protulit illis veſtes.

[23] Et venit Iehu & Iehonadab filius Recab in ædem Baghla, & dixit famulis Baghla, Scrutamini & videte, ne fortè ſit hîc vobiſcum de ſeruis Domini, niſi famuli Baghla ſoli. [24] Et intrauerunt vt facerent ſacrificium ſanctitatum, & holocauſta: & Iehu conſtituerat ſibi foris octoginta viros, & dixerat, Vir qui liberabitur de viris quos ſubducam manibus veſtris; anima eius *erit* pro anima illius. [25] Et fuit cùm finiſſet facere holocauſtum, dixit Iehu curſoribus & fortibus, Intrate, percutite illos, homo non exeat: & percuſſerunt illos acie gladij, & proiecerunt curſores & robuſti occiſos, & ambulauerunt vſque ad vrbem ædis Baghla.

[26] Et produxerunt ſtatuam ædis Baghla, & combuſſerunt illam. [27] Et deſtruxerunt ſtatuam Baghla, & diruerunt ædem Baghla, & poſuerunt illam pro latrinis hominum vſque ad diem hanc. [28] Et deleuit Iehu Baghla ex Iſrael.

[29] Verumtamen à peccatis Iarabgham filii Nebat, qui peccare fecit Iſrael, non declinauit Iehu; *ſed* ſeruiuit vitulis auri, qui erant in Bethel & in Dan. [30] Et dixit Dominus ad Iehu, Eò quòd direxiſti facere quod rectum erat ante me, iuxta omnia quæ *erant* in voluntate mea feciſti domui Ahhab, filij quarti ſedebunt ibi ſuper ſolium regni Iſrael.

[31] Et Iehu non cuſtodiuit vt ambularet in lege Domini Dei Iſrael in toto corde ſuo: non declinauit ab omnibus peccatis Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecit Iſrael. [32] In diebus illis cœpit indignatio Domini inualeſcere in Iſrael: & percuſſit illos Hhazael in omni termino terræ Iſrael.

33 * מִן־הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ אֵת כָּל־אֶרֶץ
הַגִּלְעָד הַגָּדִי וְהָרְאוּבֵנִי וְהַמְנַשִּׁי מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־
נַחַל אַרְנוֹן וְהַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן׃

34 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יֵהוּא וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְכָל־גְּבוּרָתוֹ
הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
35 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּשְׁכַּב יֵהוּא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ
בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ יְהוֹאָחָז בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

36 * וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ יֵהוּא עַל־יִשְׂרָאֵל
עֶשְׂרִים־וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה בְּשֹׁמְרוֹן׃

יא

1 * וַעֲתַלְיָהוּ אֵם אֲחַזְיָהוּ רָאֲתָה כִּי מֵת בְּנָהּ
וַתָּקָם וַתְּאַבֵּד אֵת כָּל־זֶרַע הַמַּמְלָכָה׃

2 * וַתִּקַּח יְהוֹשֶׁבַע בַּת־הַמֶּלֶךְ יוֹרָם אֲחוֹת
אֲחַזְיָהוּ אֶת־יוֹאָשׁ בֶּן־אֲחַזְיָה וַתִּגְנֹב אֹתוֹ מִתּוֹךְ
בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ הַמֻּמָתִים אֹתוֹ וְאֶת־מֵנִקְתּוֹ בַּחֲדַר
הַמִּטּוֹת וַיַּסְתִּרוּ אֹתוֹ מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הוּמָת׃

3 * וַיְהִי אִתָּהּ בֵּית יְהוָה מִתְחַבֵּא שֵׁשׁ שָׁנִים
4 וַעֲתַלְיָה מֹלֶכֶת עַל־הָאָרֶץ׃ * וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית
שָׁלַח יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת לַכָּרִי
וְלָרָצִים וַיְבִא אֹתָם אֵלָיו בֵּית יְהוָה וַיִּכְרֹת לָהֶם
בְּרִית וַיַּשְׁבַּע אֹתָם בְּבֵית יְהוָה וַיַּרְא אֹתָם אֶת־בֶּן־
5 הַמֶּלֶךְ׃ * וַיְצַו לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן
הַשְּׁלִישִׁית מִבָּם בָּאֵי הַשַּׁבָּת וְשֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בֵּית
6 הַמֶּלֶךְ׃ * וְהַשְּׁלִשִׁית בְּשַׁעַר סוּר וְהַשְּׁלִישִׁית
בְּשַׁעַר אַחַר הָרָצִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת
7 מַסָּח׃ * וּשְׁתֵּי הַיַּדוֹת בָּכֶם כֹּל יֹצְאֵי הַשַּׁבָּת
וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת בֵּית־יְהוָה אֶל־הַמֶּלֶךְ׃

8 * וְהַקַּפְתֶּם עַל־הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכֵלָיו
בְּיָדוֹ וְהַבָּא אֶל־הַשְּׂדֵרוֹת יוּמָת וִהְיוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ
בְּצֵאתוֹ וּבְבֹאוֹ׃

33 * A Iordane contra orientalẽ plagam, omnem terram Galaad & Gad,& Ruben, & Manasse ab Aroer quæ est super torrentem Arnon & Galaad, & Basan.

34 * Reliqua autem verborũ Iehu & vniuersa quæ fecit & fortitudo eius, nónne hæc scripta sunt in libro verborũ dierum regum Israel?

35 * Et dormiuit Iehu cum patribus suis, sepelierúntque eum in Samaria,& regnauit Ioachaz filius eius pro eo.

36 * Dies autem,quos regnauit Iehu super Israel,viginti & octoanni sunt in Samaria.

CAP. XI.

1 A Athalia verò mater Ochoziæ, videns 2. Paral. 22.d
A mortuũ filiũ suum, surrexit & interfecit omne semẽ regiũ. * Tollens aũt Iosaba filia regis Ioram soror Ochoziæ Ioas filiũ Ochoziæ, furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur, & nutricem eius de triclinio, & abscondit eum à facie Athaliæ, vt non interficeretur. 2. Paral. 14.c

3 *Erátque cum ea sex annis clàm in domo Domini. Porrò Athalia regnauit super terram. 4 * Anno autem septimo misit Ioiada; & assumens centuriones & milites introduxit ad se in templum Domini, pepigítq; cum eis fœdus. Et adiurans eos in domo Domini; ostendit eis filium 5 regis. * Et præcepit illis, dicens: Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vestrum introeat sabbato & obseruet excubias domus regis.

6 * Tertia autem pars sit ad portam Seyr, & tertia pars sit ad portam quæ est post habitaculum scutariorum, & custodietis excubias domus Messa.

7 * Duę verò partes è vobis omnes egre-
B dientes sabbato, custodiant excubias domus Domini circa regem.

8 * Et vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi, interficiatur. Eritísque cum rege introeunte & egrediente.

תרגום יונתן

33 מִן יַרְדְּנָא מַדְרַח שִׁמְשָׁא יַת כָּל אַרַע גִּלְעָד אַרַע שִׁבְטָא דְּגָד וּשְׁבָטָא דִּרְאוּבֵן וּשְׁבָטָא מְנַשֶּׁה מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחֲלָא דְּאַרְנוֹן וַאֲרַע גִּלְעָד
וּמַתְנָן׃ 34 וּשְׁאַר פִּיתְגָמֵי יְהוּא וְכָל דַּעֲבַד וְכָל גְּבוּרְתֵּיהּ הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃ 35 וּשְׁכִיב יְהוּא
עִם אֲבָהָתוֹהִי וּקְבָרוּ יָתֵיהּ בְּשֹׁמְרוֹן וּמְלַךְ יְהוֹאָחָז בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 36 וְיוֹמַיָּא דְּמַלַךְ יְהוּא עַל יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִין וְתַמְנֵי שְׁנִין בְּשֹׁמְרוֹן׃

יא

1 וַעֲתַלְיָה אִמֵּיהּ דַּאֲחַזְיָה חֲזָת אֲרֵי מִית בְּרָהּ וְקָמַת וְאַבֵּידַת יַת כָּל זַרְעָא דְּמַלְכוּתָא׃ 2 וּנְסִיבַת יְהוֹשֶׁבַע בַּת מַלְכָּא יוֹרָם אֲחָתֵיהּ
דַּאֲחַזְיָה יַת יוֹאָשׁ בַּר אֲחַזְיָה וּגְנֵבַת יָתֵיהּ וְיַת מֵנִיקְתֵּיהּ בְּאֵידְרוֹן בֵּית עַרְסָתָא וְאַטְמַרוּ יָתֵיהּ מִקֳּדָם
עֲתַלְיָה וְלָא אִתְקְטַל׃ 3 וַהֲוָה עִמֵּהּ בְּבֵית מַקְדְּשָׁא רַייָי מִיטְמַר שִׁית שְׁנִין וַעֲתַלְיָה מַלְכַת עַל אַרְעָא׃ 4 וּבְשַׁתָּא שְׁבִיעָאָה שְׁלַח
יְהוֹיָדָע וּדְבַר יַת רַבָּנֵי מְאָתָא לְגַבְרֵיָא וּלְרָהֲטַיָּא וְאַעֵיל יַתְהוֹן לְוָתֵיהּ לְבֵית מַקְדְּשָׁא רַייָי וְגָזַר לְהוֹן קְיָם וְאוֹמֵי יַתְהוֹן בְּבֵית מַקְדְּשָׁא רַייָי וְאַחְזֵי
יַתְהוֹן יַת בַּר מַלְכָּא׃ 5 וּפַקֵּידִינוּן לְמֵימַר דֵּין פִּתְגָמָא דְּתַעְבְּדוּן חַלָּתָא מִנְכוֹן עָלֵי שַׁבְּתָא וְנָטְרֵי מַטְרַת בֵּירַת מַלְכָּא׃
6 וְחַלְתָּא בְּתַרַע גַּבְרֵיָא וְחַלְתָּא בְּתַרְעָא דְּרָהֲטַיָּא וְתִטְרוּן יַת מַטְרַת בֵּיתָא מִשְׁתַּדְּלִי׃
7 וְתַרְתֵּין חוּלְקִין בְּכוֹן כָּל נָפְקֵי שַׁבְּתָא וְיִטְרוּן יַת מַטְרַת בֵּירַ מַקְדְּשָׁא דַייָי עַל מַלְכָּא׃
8 וְתַקְפוּן דְּעַל מַלְכָּא סְחוֹר סְחוֹר גְּבַר וְזֵינֵהּ בִּידֵיהּ וּדְיֵיעוֹל לְגֵיו טַר מַדְרָעָא יִתְקְטֵיל וַהֲווֹ עִם מַלְכָּא בְּמִפְּקֵיהּ וּבְמֵיעַלֵיהּ׃

33 * A Iordane contra orientem Solis omnem terram Galaad & Gad, & Ruben, & Manasse, ab Aroer quæ est super labium torrentis Arnon & Galaad & Basan.

34 * Et reliqua verborum Jeu & vniuersa quæcunque fecit, & omnis fortitudo eius, & coniurationes quas coniurauit; nonne hæc scripta sunt in libro verborũ dierum regum Israel?

35 * Et dormiuit Jeu cum patribus suis, & sepelitur in Samaria, & regnauit Joachas filius eius pro eo.

36 * Et dies, quibus regnauit Jeu super Israel, viginti & octo anni in Samaria.

CAP. XI.

1 ET Gotholia mater Ochoziæ vidit quòd mortuus esset filius suus, & surrexit & disperdidit omne semen regni.

2 * Et accepit Josabee filia regis Joram, soror autẽ Ochoziæ, Joaz filium Ochoziæ fratris sui, & furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur; eum & nutricem eius, & abscondit eum in triclinio lectorum à facie Gotholiæ, & non interfectus est. 3 * Et erat cum ea in domo Domini absconditus sex annis, & Gotholia regnauit super terram.

4 * Et in anno septimo misit Joiada sacerdos, & assumpsit cẽturiones militum & cursorum, & introduxit eos ad se in domum Domini: & pepigit cum eis fœdus, & adiurauit eos coram Domino, & ostendit eis filium regis.

5 * Et præcepit eis, dicens: Iste sermo quem feciſtis: tertia pars ex vobis ingredientes sabbato, obseruent custodiam domus regis.

6 * Et tertia pars in porta viarum, & tertia pars in porta post cursores; & custodietis custodiam domus Messiae.

7 * Et duæ manus in vobis, omnis qui egredietur sabbato, custodient custodiam domus Domini circa regem.

8 * Et vallate circa regem in circuitu vir, & arma eius in manu eius: & qui ingredietur in atrium templi, morietur; & sitis cum rege quando ingredietur ipse & quando egredietur.

33 * Ἀπὸ Ἰορδάνου κατ' ἀνατολὰς ἡλίου πᾶσαν τὴν γῆν
γαλαὰδ καὶ τὸν γάδ, καὶ Ῥουβίν, καὶ Μανασσῆ, ἀπὸ
Ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου Ἀρνὼν καὶ τὴν γα-
34 λαὰδ καὶ τὴν Βασάν. * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰὼ
καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν & πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ καὶ
αἱ συνάψεις ἃς συνῆψεν, οὐχ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται
ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ἰσραήλ;
35 * καὶ ἐκοιμήθη Ἰὼ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτουσιν ἐν
Σαμαρείᾳ, & ἐβασίλευσεν Ἰωαχὰς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
36 * καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσεν Ἰὼ ἐπὶ Ἰσραὴλ εἴκοσι
καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐν Σαμαρείᾳ.

ια'.

1 * Καὶ Γοθολία ἡ μήτηρ Ὀχοζίου εἶδεν ὅτι ἀπέθανεν
ὁ υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπώλεσεν πᾶν τὸ σπέρμα τῆς
βασιλείας.
2 * καὶ ἔλαβεν Ἰωσαβεὰ ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Ἰω-
ράμ, ἀδελφὴ Ὀχοζίου τὸν Ἰωὰς υἱὸν Ὀχοζίου τοῦ ἀδελ-
φοῦ αὐτῆς, & ἔκλεψεν αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν τοῦ βασι-
λέως τῶν θανατουμένων, αὐτὸν & τὴν τροφὸν αὐτοῦ· καὶ
ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῷ ταμιείῳ τῶν κλινῶν ἐκ προσώπου
Γοθολίας, καὶ οὐκ ἐθανατώθη.
3 * καὶ Ἰὼ μετ' αὐτῆς ἐν οἴκῳ κυρίου κεκρυμμένος & ἓξ
ἔτη. & Γοθολία ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς.
4 * καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἀπέστειλεν Ἰωϊαδὲ ὁ ἱερεύς,
καὶ ἔλαβεν τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν χορρὶ & τῶν ῥασήμ,
καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἶκον κυρίου, & διε-
θέτο αὐτοῖς διαθήκην, & ὥρκισεν αὐτοὺς ἐνώπιον κυρίου, & τὸ
ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως.
5 * καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων· τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐποιή-
σατε· τὸ τρίτον ὑμῶν οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ σάββατον,
φυλασσέτωσαν τὴν φυλακὴν οἴκου τοῦ βασιλέως.
6 * & τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῶν ὁδῶν, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ
πύλῃ ὀπίσω τῶν παρατρεχόντων, & φυλάξετε τὴν φυ-
7 λακὴν οἴκου μεσαί. * & δύο χεῖρες ἐν ὑμῖν, πᾶς ὁ ἐκ-
πορευόμενος τὸ σάββατον φυλάξουσι τὴν φυλακὴν οἴκου
8 κυρίου ἐπὶ τὸν βασιλέα. * & κυκλώσατε περὶ τὸν βασιλέα
κύκλῳ αὐτοῦ, & τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, & ὁ εἰσερ-
χόμενος εἰς τὰ σαθηρὼθ ἀποθανεῖται· καὶ γίνεσθε μετὰ τοῦ
βασιλέως ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν & ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 A Iardena ad ortum Solis omnem terram Gilghad, terram tribus Gad, & tribus Reuben, & tribus Menasseh, à Gharogher quæ est super ripam fluuij Arnon, & terram Gilghad & Mathnan. 34 Et reliquum verborum Iehu, & omnia quæ fecit, & omnis fortitudo eius; nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? 35 Et cubuit Iehu cum patribus suis, & sepelierunt illum in Somron, & regnauit Iehoahhaz filius eius pro eo. 36 Et dies, quibus regnauit Iehu super Israel, fuerunt viginti octo anni in Somron.

CAP. XI.

ET Gathaliah mater Ahhaziah vidit quòd mortuus esset filius suus: & surrexit, & perdidit omne semen regni. 2 Et accepit Iehosebagh filia regis Iehoram soror ipsius Ahhaziah, Ioas filium Ahhaziah, & furata est illum de medio filiorum regis, qui occidebantur, & abscondit illum & nutricem illius in conclaui cubiculi, & absconderunt illum à facie Gathaliah, & non occisus est. 3 Et fuit cum illa in domo sanctuarij Domini absconditus sex annis; & Gathaliah regnabat super terram. 4 Et anno septimo misit Iehoiadah & accepit centuriones, tum barones, tum & cursores, & introduxit eos ad se in sanctuarium Domini, & pepigit cum illis fœdus, & adiurauit eos in domo sanctuarij Domini, & ostendit illis filium regis. 5 Et præcepit illis, dicendo: Hæc est res quam facietis, Tertia pars vestrûm *erit* eorum qui intrabunt sabathum, & qui custodient custodiam domus regis. 6 Et tertia pars *erit* in porta baronum, & tertia in porta, post quam est porta cursorum; & custodietis custodiam domus sollicitè. 7 Et duæ partes de vobis, *erunt* omnes exeuntes sabathum; & custodietis custodiam domus sanctuarij Domini circa regem. 8 Et circundabitis *ea* quæ *sunt* circa regem in circuitu, quisque arma sua in manu sua *tenens*: & qui intrauerit intra ordines, occidatur: & estote cum rege, cùm exierit ipse, & cùm intrauerit.

9 * וַיַּעֲשׂוּ שָׂרֵי הַמֵּאוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוֹיָדָע
הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשַּׁבָּת עִם יֹצְאֵי
הַשַּׁבָּת וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃
10 * וַיִּתֵּן הַכֹּהֵן לְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת אֶת־הַחֲנִית וְאֶת־
הַשְּׁלָטִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִד אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה׃
11 * וַיַּעַמְדוּ הָרָצִים אִישׁ וְכֵלָיו בְּיָדוֹ מִכֶּתֶף הַבַּיִת
הַיְמָנִית עַד־כֶּתֶף הַבַּיִת הַשְּׂמָאלִית לַמִּזְבֵּחַ וְלַבַּיִת
12 עַל־הַמֶּלֶךְ סָבִיב׃ * וַיּוֹצֵא אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן
עָלָיו אֶת־הַנֵּזֶר וְאֶת־הָעֵדוּת וַיַּמְלִכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשָׁחֻהוּ
וַיַּכּוּ־כָף וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ׃
13 * וַתִּשְׁמַע עֲתַלְיָה אֶת־קוֹל הָרָצִין הָעָם וַתָּבֹא
14 אֶל־הָעָם בֵּית יְהוָה׃ * וַתַּרְא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עֹמֵד
עַל־הָעַמּוּד כַּמִּשְׁפָּט וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת אֶל־
הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַם הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתֹקֵעַ בַּחֲצֹצְרוֹת
וַתִּקְרַע עֲתַלְיָה אֶת־בְּגָדֶיהָ וַתִּקְרָא קֶשֶׁר קָשֶׁר׃
15 * וַיְצַו יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת פְּקִדֵי
הַחָיִל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הוֹצִיאוּ אֹתָהּ אֶל־מִבֵּית
לַשְּׂדֵרוֹת וְהַבָּא אַחֲרֶיהָ הָמֵת בֶּחָרֶב כִּי אָמַר הַכֹּהֵן
16 אַל־תּוּמַת בֵּית יְהוָה׃ * וַיָּשִׂמוּ לָהּ יָדַיִם
וַתָּבוֹא דֶּרֶךְ־מְבוֹא הַסּוּסִים בֵּית הַמֶּלֶךְ וַתּוּמַת שָׁם׃
17 * וַיִּכְרֹת יְהוֹיָדָע אֶת־הַבְּרִית בֵּין יְהוָה וּבֵין
הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם לִהְיוֹת לְעָם לַיהוָה וּבֵין הַמֶּלֶךְ
18 וּבֵין הָעָם׃ * וַיָּבֹאוּ כָל־עַם הָאָרֶץ בֵּית־הַבַּעַל
וַיִּתְּצֻהוּ אֶת־מִזְבְּחֹתָו וְאֶת־צְלָמָיו שִׁבְּרוּ הֵיטֵב
וְאֶת־מַתָּן כֹּהֵן הַבַּעַל הָרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת וַיָּשֶׂם
הַכֹּהֵן פְּקֻדֹּת עַל־בֵּית יְהוָה׃
19 * וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְאֶת־הַכָּרִי וְאֶת־הָרָצִים
וְאֶת כָּל־עַם הָאָרֶץ וַיֹּרִידוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוָה
וַיָּבֹאוּ דֶּרֶךְ־שַׁעַר הָרָצִים בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב עַל־
כִּסֵּא הַמְּלָכִים׃

9 * Et fecerunt centuriones iuxta omnia quæ præceperat eis Ioiada ſacerdos. Et aſſumentes ſinguli viros ſuos qui ingrediebantur ſabbatum cum his qui egrediebantur è ſabbato, venerunt ad Ioiadam
10 ſacerdotem. * Qui dedit eis haſtas & arma regis Dauid, quæ erant in domo Do-
11 mini. * Et ſteterunt ſinguli habentes arma in manu ſua à parte templi dextera vſque ad partem ſiniſtram altaris & ædis, circum regem.
12 * Produxítq; filium regis, & poſuit ſuper eum diadema & teſtimonium. Fece-C rúntque eum regem & vnxerunt, & plaudentes manu dixerunt, Viuat rex.
13 * Audiuit autem Athalia vocem popu li currentis, & ingreſſa ad turbas in templum Domini,
14 * Vidit regem ſtantem ſuper tribunal iuxta morem, & cantores & tubas prope eum, omnémque populum terræ lætantem & canentẽ tubis, & ſcidit veſtimenta ſua, clamauítq; Coniuratio, coniuratio.
15 * Præcepit autem Ioiada cẽturionibus, qui erant ſuper exercitum, & ait eis: Educite eam extra ſepta templi, & quicunque eam ſecutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim ſacerdos, Non occidatur in tem-
16 plo Domini. * Impoſuerúntq; ei manus & impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palatium, & interfecta eſt
17 ibi. * Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dñm & regem & inter populum, vt eſſet populus Dñi, & inter regem & populum.
18 * Ingreſſúſque eſt omnis populus terræ templum Baal, & deſtruxerunt aras eius; & imagines contriuerunt validè: Mathan quoq; ſacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et poſuit ſacerdos cuſtodias
19 in domo Dñi. * Tulítque centuriones & Cerethi & Pheleti legiones & omnem po pulũ terrę, deduxeruntq; regem de domo Dñi. Et venerũt per viã portæ ſcutariorũ in palatiũ, & ſedit ſuper thronũ regum.

תרגום יונתן

9 וַעֲבַדוּ רַבָּנֵי מְאָתָא כְּכָל דְּפַקִּיד יְהוֹיָדָע כַּהֲנָא וּדְבַרוּ גְּבַר יַת גַּבְרוֹהִי עֲלֵי שַׁבְּתָא עִם נָפְקֵי שַׁבְּתָא וַאֲתוֹ לְוָת יְהוֹיָדָע כַּהֲנָא׃
10 וְיָהַב כַּהֲנָא לְרַבָּנֵי מְאָתָא יַת מָרְנְיָתָא וְיַת שְׁלְטַיָּא דִּי לְמַלְכָּא דָּוִד דִּי בְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ 11 וְקָמוּ רַהֲטַיָּא גְּבַר וְזֵינֵיהּ בִּידֵיהּ
מֵעִבַּר בֵּיתָא מֵימִינָא עַד עִיבַּר בֵּיתָא מְסְמָאלָא לְמַדְבְּחָא וּלְבֵית בַּפּוֹרֵי עַל מַלְכָּא סְחוֹר סְחוֹר׃ 12 וְאַפֵּיק יַת בַּר מַלְכָּא וְיָהַב עֲלוֹהִי יַת
כְּלִילָא וְיַת סַהֲדוּתָא וְאַמְלִיכוּ יָתֵיהּ וּמְשָׁחוּהִי וְשַׁפְחוּ יַד וַאֲמָרוּ יַצְלַח מַלְכָּא׃ 13 וּשְׁמַעַת עֲתַלְיָה יַת קַל דְּרַנְגִּין עַמָּא וְעַלַת לְוָת עַמָּא
לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ 14 וַחֲזַת וְהָא מַלְכָּא קָאֵים עַל אַסְטְוָנָא כְּהִילְכְתָא וְרַבְרְבַיָּא עַמְּיָה וְחַצּוֹצְרָתָא קָדָם מַלְכָּא וְכָל עַמָּא דְאַרְעָא
חָדָן וְתָקְעִין בַּחֲצוֹצְרָתָא וּבְזַעַת עֲתַלְיָה יַת לְבוּשָׁהָא וּקְרַת מֵירָדָא מֵירָדָא׃ 15 וּפַקִּיד יְהוֹיָדָע כַּהֲנָא יַת רַבְנֵי מְאָתָא דְמַנָּן עַל
חֵילָא וַאֲמַר לְהוֹן אַפִּיקוּ יָתָהּ לְגֵיוֹ מִן סִידְרַיָּא וּדְיֵיעוֹל בָּתְרָהָא יִתְקְטֵיל בְּחַרְבָּא אֲרֵי אֲמַר כַּהֲנָא לָא תִתְקְטֵל בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃
16 וְשַׁוִיאוּ לָהּ אֲתַר וְעַלַת בְּאוֹרַח סוּסְוָתָא לְבֵית מַלְכָּא וְאִתְקְטֵלַת תַּמָּן׃ 17 וּגְזַר יְהוֹיָדָע יַת קְיָמָא בֵּין מֵימְרָא דַיְיָ
וּבֵין מַלְכָּא וּבֵין עַמָּא לְמֶהֱוֵי לְעַם מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ וּבֵין מַלְכָּא וּבֵין עַמָּא׃ 18 וְעָלוּ כָל עַמָּא דְאַרְעָא לְבֵית בַּעְלָא וְסַתְּרוּהִי יַת
אֲגוֹרוֹהִי וְיַת צַלְמוֹהִי תְּבָרוּ יָאוּת וְיַת מַתָּן כּוּמָרָא דְּבַעְלָא קְטָלוּ קֳדָם אֲגוֹרָא וּמַנִּי כַּהֲנָא מִטְרָן עַל בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃
19 וּדְבַר יַת רַבְנֵי מְאָתָא וְיַת גַּבְרַיָּא וְיַת רַהֲטַיָּא וְיַת כָּל עַמָּא דְאַרְעָא וְאַחֵיתוּ יַת מַלְכָּא מִבֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְעָלוּ בְּאוֹרַח רַהֲטַיָּא
בֵּית מַלְכָּא וְיַתֵּיב עַל כָּרְסֵי מַלְכַיָּא׃

‡ Et fecerunt centuriones iuxta omnia quæ- 9
cunque præceperat eis Ioiade ſacerdos; & ce-
perunt vnuſquiſque viros ſuos qui ingredie-
bantur ſabbato cũ his qui egrediebantur ſab-
bato; & ingreſſi ſunt ad Ioiade ſacerdotem.

‡ Et dedit eis ſacerdos centurionibus pha- 10
retras & haſtas Dauid regis, quæ erant in do-
mo Domini. *‡ Et ſteterunt curſores vnuſ-* 11
quiſque, & arma ſua in manu ſua ab humero
domus dextero vſque ad humerum domus ſi-
niſtrum altaris, et domus circa regem in circui-
tu. *‡ Et eduxit filium regis, & dedit ſuper* 12
eum ſanctificationẽ & teſtimonium, & vnxit
eum, & regem conſtituit eum, & plauſerunt
populus manibus ſuis, & dixerunt, Viuat rex.

‡ Et audiuit Gotholia vocem curſorum & 13
populi, & venit ad populum in domũ Domini.

‡ Et vidit, & ecce rex ſtabat ſuper tribu- 14
nal iuxta morem, & cantores & tubæ circa
regem, & omnis populus terræ lætans & ca-
nens in tubis; & ſcidit veſtimentum ſuum Go
tholia, & clamauit, Coniuratio coniuratio.

‡ Et præcepit Ioiade ſacerdos centurionibus 15
& ſpeculatoribus exercitus: & dixit ad eos,
Educite eam extra ſepta: & qui ingreſſus fue-
rit poſt eam, morietur gladio, quia dixerat ſa-
cerdos, Non occidatur in domo Domini.

‡ Et iniecerunt ei manus, & induxerunt 16
eam via introitus equorum domus regis, &
interfecerunt eam ibi.

‡ Et pepigit Ioiade ſacerdos fœdus inter Do- 17
minum & inter regem, & inter populum vt
eſſet in populum Domino.

‡ Et ingreſſus eſt omnis populus terræ in do- 18
mum Baal, & præcipitauerunt eum & alta-
ria eius, & imagines eius contriuerunt accura-
tè; & Matthan ſacerdotem Baal occiderunt
ante faciem altarium: & conſtituit ſacerdos
cuſtodes in domo Domini.

‡ Et tulit centuriones militum & curſorũ, 19
& omnẽ populum terræ, & deduxerunt regem
de domo Domini, & adduxerunt eum via por-
tæ curſorum domus regis, & collocauerunt eum
ſuper thronum regum.

9 ‡ καὶ ἐποίησαν ⸗ ἑκατόνταρχοι κ̄ῦ πάντα ὅσα ἐνε-
τείλατο αὐτοῖς ἰωιαδὲ ὁ ἱερεύς· καὶ ἔλαβον ἕκαστος τοὺς
ἀνδρας αὐτοῦ τοὺς εἰσπορευομένους τὸ σάββατον μ̄τ̄ τῶν
ἐκπορευομένων τὸ σάββατον· καὶ εἰσῆλθον πρὸς ἰωιαδὲ
10 τὸν ἱερέα. ‡ καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρ-
χοις τὰς φαρέτρας ⸗ τὰ ὅπλα δαυὶδ τ̄ βασιλέως, ἃ
11 ἦν ἐν οἴκῳ κυρίου. ‡ καὶ ἔστησαν ⸗ ἀνδρες ἔχοντες ἕκα-
στος, ⸗ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ τ̄ ὠμίας τοῦ
οἴκου τ̄ δεξιᾶς ἕως τ̄ ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς ἀριστερᾶς τοῦ
θυσιαστηρίου ⸗ τοῦ οἴκου περὶ τὸν βασιλέα κύκλῳ.
12 ‡ καὶ ἐξήγαγε τὸν υἱὸν τ̄ βασιλέως, ⸗ ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν
τὸ ἁγίασμα ⸗ τὸ μαρτύριον, ⸗ ἔχρισεν αὐτὸν καὶ ἐβασί-
λευσεν αὐτόν· ⸗ ἐκρότησαν ὁ λαὸς ταῖς χερσὶν αὐτῶν, ⸗
13 εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεύς. ‡ καὶ ἤκουσε γοθολία τὴν φω-
νὴν τῶν ᾀδόντων ⸗ τ̄ λαοῦ, ⸗ ἦλθε πρὸς τὸν λαὸν
14 εἰς οἶκον κυρίου. ‡ καὶ εἶδεν· ⸗ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἑστὼς ἐπὶ
τοῦ στήλου κ̄ῦ τὸ κεῖμα· ⸗ ⸗ ᾠδοὶ καὶ αἱ σάλπιγγες περὶ
τὸν βασιλέα, ⸗ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς χαίρων καὶ σαλπί-
ζων ἐν σάλπιγξιν· καὶ διέρρηξεν τὸν ἱματισμὸν αὐτῆς γο
θολία, καὶ ἐβόησεν, σϋνδεσμ⸗ σϋνδεσμος.
15 ‡ καὶ ἐνετείλατο ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις ⸗
τοῖς ἐπισκόποις δυνάμεως, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἐξα-
γάγετε αὐτὴν ἔξωθεν τῶν σαφηρώθ, ⸗ ὁ εἰσπορευόμενος
ὀπίσω αὐτῆς ἀποθανεῖται ῥομφαίᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεύς,
16 μὴ ἀποθνήσκω ἐν οἴκῳ κυρίου. ‡ ⸗ ἐπέβαλον αὐτῇ χεῖρας,
⸗ εἰσήγαγον αὐτὴν ὁδὸν εἰσόδου τῶν ἵππων οἴκου τ̄ βασι-
17 λέως, ⸗ ἐθανάτωσαν αὐτὴν ἐκεῖ. ‡ ⸗ διέθετο ἰωιαδὲ ὁ ἱε-
ρεὺς διαθήκην δυνάμεων κυρίου, καὶ δυνάμεων τοῦ βασι-
λέως, καὶ δυνάμεων τοῦ λαοῦ τοῦ εἶναι εἰς λαὸν τῷ κυρίῳ.
18 ‡ ⸗ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τ̄ γῆς εἰς τὸν οἶκον τοῦ βάαλ,
⸗ κατέσπασαν αὐτὸν ⸗ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, ⸗ τὰς εἰ-
κόνας αὐτοῦ συνέτριψαν σφοδρα· καὶ τὸν ματθὰν τὸν
ἱερέα τ̄ βάαλ ἀπέκτειναν πρὸ προσώπου τῶν θυσιαστη-
ρίων· ⸗ κατέστησεν ὁ ἱερεὺς ἐπισκόπους ἐν οἴκῳ κυρίου.
19 ‡ καὶ ἔλαβεν τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν χορρὶ ⸗ τῶν ρα-
σείμ, ⸗ πάντα τὸν λαὸν τ̄ γῆς, καὶ κατήγαγον τὸν βασι-
λέα ἐξ οἴκου κυρίου, ⸗ εἰσήγαγον αὐτὸν ὁδὸν τ̄ πύλης τῶν
παρατρεχόντων οἴκου τοῦ βασιλέως· ⸗ ἐκάθισαν αὐτὸν
ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν βασιλέων.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et fecerunt magiſtri centenorum iuxta omnia quæ præceperat Iehoiadagh ſacerdos, & acceperunt quiſque viros ſuos, introeuntes in ſabatho cum exeuntibus à ſabatho, & venerunt ad Iehoiadagh ſacerdotem. [10] Et dedit ſacerdos magiſtris centenorum haſtas & ſcuta quæ *fuerant* regis Dauid, quæ *erant* in domo ſanctuarij Domini. [11] Et ſteterunt curſores, quiſque arma ſua in manu ſua *tenens*, à latere domus dextro vſque ad latus domus ſiniſtrum ad altare, & ad domũ propiciatorij iuxta regem per circuitum. [12] Et eduxit filium regis, & dedit ſuper illum coronam & teſtimonium, & regem creauerunt illum, & vnxerunt eum, & complоſerunt manu, & dixerunt, Proſperet rex. [13] Et audiuit Ghathaliah vocem ouantium populi; & intrauit ad populum in domum ſanctuarij Domini.

[14] Et vidit, & ecce rex ſtabat iuxta columnam ſecundùm conſuetudinem, & magnates *erant* cum illo, & tubæ ante regem: & omnis populus terræ lætabantur, & clangebant tubis; & ſcidit Ghathaliah veſtimenta ſua, & clamauit, Coniuratio, coniuratio. [15] Et præcepit Iehoiadagh ſacerdos magiſtris centenorũ, qui præpoſiti erant ſuper exercitum; & dixit eis, Educite illam per medium extra ordines, & qui iuerit poſt eam, occidatur gladio, quia dixerat ſacerdos, Ne occidatur in domo ſanctuarij Domini. [16] Et poſuerunt illi locum, & ingreſſa eſt per viam aſcenſus equorum in domum regis, & occiſa eſt ibi. [17] Et percuſſit Iehoiadagh fœdus inter verbum Domini, & inter regem & populum, vt eſſet in populum miniſtrantem Domino, & inter regem & populum.

[18] Et intrauerunt omnis populus terræ in ædem Baghla, & deſtruxerunt eam, & aras eius, & ſimulachra eius fregerunt pulchrè, & Mathan ſacerdotem Baghla occiderunt ante aram: & præfecit ſacerdos cuſtodes ſuper domum ſanctuarij Domini.

[19] Et accepit magiſtros centenorum, & barones, & curſores, & omnem populum terræ, & deduxerunt regem de domo ſanctuarij Domini, & intrauerunt per viam curſorum in domum regis, & ſedit ſuper ſolium regum.

20 * וַיִּשְׁמַח כָּל־עַם־הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקָטָה וְאֶת־
עֲתַלְיָהוּ הֵמִיתוּ בַחֶרֶב בֵּית־הַמֶּלֶךְ׃
21 * בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יְהוֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ׃

יב

1 * בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְיֵהוּא מָלַךְ יְהוֹאָשׁ וְאַרְבָּעִים
שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה מִבְּאֵר שָׁבַע׃
2 * וַיַּעַשׂ יְהוֹאָשׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל־יָמָיו אֲשֶׁר
הוֹרָהוּ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃
3 * רַק הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים
4 וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃ * וַיֹּאמֶר יְהוֹאָשׁ אֶל־הַכֹּהֲנִים
כֹּל כֶּסֶף הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יוּבָא בֵּית־יְהוָה כֶּסֶף
עוֹבֵר אִישׁ כֶּסֶף נַפְשׁוֹת עֶרְכּוֹ כָּל־כֶּסֶף אֲשֶׁר יַעֲלֶה
עַל לֵב־אִישׁ לְהָבִיא בֵּית יְהוָה׃
5 * יִקְחוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים אִישׁ מֵאֵת מַכָּרוֹ וְהֵם
יְחַזְּקוּ אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת לְכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא שָׁם בֶּדֶק׃
6 * וַיְהִי בִשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה לַמֶּלֶךְ
יְהוֹאָשׁ לֹא־חִזְּקוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־בֶּדֶק הַבָּיִת׃
7 * וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לִיהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וְלַכֹּהֲנִים
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מַדּוּעַ אֵינְכֶם מְחַזְּקִים אֶת־בֶּדֶק
הַבַּיִת וְעַתָּה אַל־תִּקְחוּ־כֶסֶף מֵאֵת מַכָּרֵיכֶם
כִּי־לְבֶדֶק הַבַּיִת תִּתְּנֵהוּ׃
8 * וַיֵּאֹתוּ הַכֹּהֲנִים לְבִלְתִּי קַחַת־כֶּסֶף מֵאֵת הָעָם
וְלִבְלְתִּי חַזֵּק אֶת־בֶּדֶק הַבָּיִת׃
9 * וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בְּדַלְתּוֹ
וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ בִּימִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְהוָה
וְנָתְנוּ־שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף
הַמּוּבָא בֵּית־יְהוָה׃
10 * וַיְהִי כִּרְאוֹתָם כִּי־רַב הַכֶּסֶף בָּאָרוֹן וַיַּעַל
סֹפֵר הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּצְרוּ וַיִּמְנוּ אֶת־הַכֶּסֶף
הַנִּמְצָא בֵּית־יְהוָה׃

10 * Lætatúsq; est omnis populus terrę, & ciuitas conquieuit; Athalia autem occisa
21 est gladio in domo regis. * Septémq; annorum erat Ioas cùm regnare cœpisset.

CAP. XII.

1 ANno septimo Iehu regnauit Ioas. 2. Paral. 24.a
A Quadraginta annis regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Sebia de Bersa-
2 bee. * Fecítq; Ioas rectũ coram Dño cunctis diebus quibus docuit eum Ioiada sa-
3 cerdos. * Veruntamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat, &
4 adolebat in excelsis incensum. * Dixítque Ioas ad sacerdotes, Omnem pecuniã sanctorum quæ illata fuerit in templum Dñi à prætereuntibus quæ offertur pro precio animæ, & quam sponte & arbitrio cordis
5 sui inferunt in templum Dñi: * Accipiant illam sacerdotes iuxta ordinẽ suum, & instaurent sartatecta domus, si quid necessa-
6 rium viderint instauratione. * Igitur vsq; ad vicesimum tertium annum regis Ioas non instaurauerunt sacerdotes sartatecta templi.
7 * Vocauítq; rex Ioas Ioiadam pontificem & sacerdotes, dicens eis: Quare sartatecta non instauratis templi? Nolite er-
B go amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam.
8 * Prohibitíque sunt sacerdotes vltrà accipere pecuniam à populo, & instaurare sartatecta domus.
9 * Et tulit Ioiada pontifex gazophylacium vnum, aperuítque foramẽ desuper, & posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebántq; in eo sacerdotes qui custodiebant ostia omnem pecuniam quæ deferebatur
10 ad templum Domini. * Cúmq; viderent nimiam pecuniam esse in gazophylacio, ascendebat scriba regis & pontifex, effundebántq; & numerabant pecuniam quæ inueniebatur in domo Domini.

תרגום יונתן

20 וְחַדִּי כָּל עַמָּא דְאַרְעָא וְקַרְתָּא שְׁדוֹכַת וְיַת עֲתַלְיָה קְטָלוּ בְּחַרְבָּא בֵּית מַלְכָּא׃ 21 בַּר שְׁבַע שְׁנִין יְהוֹאָשׁ כַּד מְלַךְ׃

יב

1 בְּשְׁנַת שְׁבַע לְיֵהוּא מָלַךְ יְהוֹאָשׁ וְאַרְבְּעִין שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֶם וְשׁוּם אִמֵּיהּ צִבְיָה מִבְּאֵר שָׁבַע׃ 2 וַעֲבַד יְהוֹאָשׁ דְּכָשַׁר קֳדָם
יְיָ כָּל יוֹמוֹהִי דְאַלְפֵיהּ יְהוֹיָדָע כָּהֲנָא׃ 3 לְחוֹד בָּמָתָא לָא עְתָרָא עַד כְּעַן עַמָּא מְרַבְּחִין וּמַסְּקִין בּוּסְמִין עַל בָּמָתָא׃ 4 וַאֲמַר יְהוֹאָשׁ
לְכָהֲנַיָּא כָּל כְּסַף קֻדְשַׁיָּא דְמִתְעַל לְבֵית מַקְרְשָׁא דַיְיָ כְּסַף תְּקָלַיָּא דְעָבַר עַל מְנָיַן גַּבְרָא כְּסַף פּוּרְקַן נַפְשָׁתָא דְמִתַּז גְּבַר פּוּרְקַן נַפְשֵׁיהּ אַף כָּל
כְּסַף דְּמִתְנַדַּב גְּבַר בְּלִבֵּיהּ לְאַיְתָאָה לְבֵית מַקְרְשָׁא דַיְיָ׃ 5 יְקַבְּלוּן לְהוֹן כָּהֲנַיָּא גְּבַר מִן סַפְרֵיהּ וְאִינוּן יְתַקְפוּן יַת בִּירְקָא דְבֵיתָא לְכָל
אֲתַר דִּי יִשְׁכַּח תַּמָּן בִּירְקָא׃ 6 וַהֲוָה בְּשְׁנַת עֶשְׂרִין וְתַלָּת שְׁנִין לְמַלְכָּא יוֹאָשׁ לָא תַקִּיפוּ כָּהֲנַיָּא יַת בִּירְקָא דְבֵיתָא׃ 7 וּקְרָא מַלְכָּא
יְהוֹאָשׁ לִיהוֹיָדָע כָּהֲנָא וּלְכָהֲנַיָּא וַאֲמַר לְהוֹן מָה דֵין לְיָהְכוֹן מְתַקְפִין יַת בִּירְקָא דְבֵיתָא וּכְעַן לָא תִסְבוּן כַּסְפָּא מִן מַכְּרֵיכוֹן אֱלָהֵן לְבִירְקָא
דְבֵיתָא תְּחַנְּוִנֵיהּ׃ 8 וְאִשְׁתַּפְּסוּ כָּהֲנַיָּא בְּדִיל דְּלָא לְמִסַּב כַּסְפָּא מִן עַמָּא וּבְדִיל דְּלָא לְתַקָּפָא יַת בִּירְקָא דְבֵיתָא׃ 9 וּנְסִיב יְהוֹיָדָע
כָּהֲנָא אֲרוֹנָא חַד וּנְקַב חֲרָכָא בְּרֵישֵׁיהּ וְיַהֲב יָתֵיהּ בְּסִטַר מַדְבְּחָא בִּימִינָא בְּמֵיעַל גְּבַרָא לְבֵית מַקְרְשָׁא דַיְיָ וְיָהֲבוּן תַּמָּן כָּהֲנַיָּא נָטְרֵי הֵיכְלָא יַת
כָּל כַּסְפָּא דְמִתְעַל לְבֵית מַקְרְשָׁא דַיְיָ׃ 10 וַהֲוָה כַּד חָזוֹ אֲרֵי סְגֵי כַּסְפָּא בַּאֲרוֹנָא וּסְלִיק סַפְרָא דְמַלְכָּא וְכָהֲנָא רַבָּא וְצָרוּ וּמְנוֹ יַת
כַּסְפָּא דְאִשְׁתְּכַח בֵּית מַקְרְשָׁא דַיְיָ׃

Et lætatus eſt omnis populus terræ, & ciuitas quieuit: & Gotholiam percuſſit in gladio in domo regum. *Filius ſeptem annorum Joas cùm regnaret ipſe.*

CAP. XII.

IN anno ſeptimo Jeu regnat Joas, & quadraginta annis regnauit in Hieruſalem, & nomen matris eius Sabia de Berſabee.

Et fecit Joas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus illuminabat eum Joiade ſacerdos.

Verumtamen de excelſis non abſtulit: adhuc populus immolabant & adolebant incenſum in excelſis.

Et dixit Joas ſacerdotibus, Omne argentum ſanctorum quod illatum eſt in domo Domini, argentum precium viri, argentum precium animarum, omne argentum quod aſcenderit in cor hominis vt inferat in domum Domini, *Accipiant ſibi ſacerdotes vir à venditione eorum, & ipſi inſtaurabunt ſarta tecta domus Domini in omnibus vbi inuenta fuerit ibi inſtauratio.* *Et factum eſt in viceſimo & tertio anno regis Joas non inſtauraverunt ſacerdotes ſarta tecta domus.*

Et vocauit rex Joas Joiade ſacerdotem, & ſacerdotes: & dixit ad eos, Quare non inſtauratis ſarta tecta domus? & nunc non accipiatis argentum à venditionibus veſtris; quia ad inſtaurationem domus dabitis illud.

Et conuenerunt ſacerdotes vt non acciperent argentum à populo, & vt non inſtaurarent ſarta tecta domus.

Et tulit Ioiade ſacerdos arcam vnam, & fecit in ea foramen vnum & poſuit eam iuxta altare in dextera ingredientium virorum in domum Domini; & dabant ibi ſacerdotes qui cuſtodiebant veſtibulum omne argentum quod deferebatur ad domum Domini.

Et factum eſt vt viderunt quòd multum argentum quod in arca, aſcendit ſcriba regis & ſacerdos magnus, & colligauerunt & numerauerunt argentum quod inuentum fuit in domo Domini.

20 καὶ ἐχάρη πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἡ πόλις ἡσύχασεν· καὶ τὴν γοθολίαν ἐπάταξεν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν οἴκῳ τῶν βασιλέων.

21 υἱὸς ἑπτὰ ἐτῶν ἰωὰς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν.

ιβ'.

1 Ἐν ἔτει ἑβδόμῳ Ἰὼ βασιλεύει ἰωὰς, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ σαβία ἐκ βηερσαβεαί.

2 καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας αἷς ἐφώτιζεν αὐτὸν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεύς.

3 πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἀπέστησεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζον καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς μετεώροις.

4 καὶ εἶπεν ἰωὰς τοῖς ἱερεῦσιν, πᾶν τὸ ἀργύριον τῶν ἁγίων τὸ εἰσοδιαζόμενον ἐν οἴκῳ κυρίου ἀργύριον συντιμήσεως ἀνδρός, ἀργύριον συντιμήσεως ψυχῶν, πᾶν ἀργύριον ὃ ἂν ἀναβῇ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου τοῦ εἰσενεγκεῖν εἰς οἶκον κυρίου,

5 λαβέτωσαν ἑαυτοῖς ⟨οἱ⟩ ἱερεῖς ἀνὴρ ἀπὸ τῆς πράσεως αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ κραταιώσουσι τὰ βεδὲκ τοῦ οἴκου κυρίου εἰς

6 πᾶν ἅ ἂν εὑρεθῇ ἐκεῖ βεδέκ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ τετάρτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως ἰωὰς οὐκ ἐκραταίωσαν ⟨οἱ⟩ ἱερεῖς τὰ βεδὲκ τοῦ οἴκου.

7 καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰωὰς τὸν ἰωιαδὲ τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, τί ὅτι οὐ κραταιοῦτε τὰ βεδὲκ τοῦ οἴκου; καὶ νῦν μὴ λάβητε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν πράσεων ὑμῶν, ὅτι εἰς τὰ βεδὲκ τοῦ οἴκου δώσετε αὐτό.

8 καὶ συνεφώνησαν ⟨οἱ⟩ ἱερεῖς τοῦ μὴ λαβεῖν ἀργύριον παρὰ τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ μὴ ἐνισχύσαι τὰ βεδὲκ τοῦ οἴκου.

9 καὶ ἔλαβεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς κιβωτὸν μίαν, καὶ ἐποίησεν ἐν αὐτῇ ὀπὴν μίαν καὶ ἔθηκεν αὐτὴν παρὰ τὸ θυσιαστήριον ἐν δεξιᾷ εἰσπορευομένων ἀνδρῶν εἰς οἶκον κυρίου· καὶ ἐδίδουν ἐκεῖ ⟨οἱ⟩ ἱερεῖς οἱ φυλάσσοντες τὰ παράθυρα πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εἰσφερόμενον εἰς τὸν οἶκον κυρίου.

10 καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον ὅτι πολὺ τὸ ἀργύριον τὸ ἐν τῇ κιβωτῷ, ἀνέβη ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ ἔσφιγξαν καὶ ἠρίθμησαν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et lætatus eſt omnis populus terræ, & vrbs quieuit, & Ghathaliah occiderunt gladio in domo regis.
[21] Filius ſeptem annorum erat Iehoas quando regnauit.

CAP. XII.

ANno ſeptimo Iehu regnauit Iehoas: & quadraginta annis regnauit in Ieruſalem, & nomen matris eius Szibiah de Beerſabagh.
[2] Et fecit Iehoas quod rectum erat ante Dominum omnibus diebus ſuis, quibus docuit illum Iehoiadagh ſacerdos. [3] Tantummodo excelſa non receſſerant, hactenus populo ſacrificante, & adolente aromata ſuper excelſa. [4] Et dixit Ioas ſacerdotibus, Omne argentum ſanctorum quod inducitur in domum ſanctuarij Domini, argentum offenſionum quod tranſit ſuper computum viri, argentum redemptionis animarum, quod eſt donum viri *pro* redemptione animæ ſuæ, etiam omne argentum quod ſponte propoſuerit vir in corde ſuo afferre in domum ſanctuarij Domini, [5] Accipiant ſibi ſacerdotes quiſque à noto ſuo, & ipſi fortificabunt ſciſſuram domus in omni loco, in quo inuenta fuerit ruptura. [6] Et fuit anno viceſimo tertio annorum regis Ioas, non fortificauerant ſacerdotes ſciſſuram domus. [7] Et vocauit rex Ioas Iehoiadah ſacerdotem, & ſacerdotes, & dixit illis, Vt quid non fortificatis rimas domus? & nunc non accipiatis argentum à notis veſtris, ſed ad rupturas domus dabitis illud. [8] Et contentati ſunt ſacerdotes, vt non acciperent argentum à populo, & ne fortificarent ruinam domus. [9] Et accepit Iehoiadah ſacerdos arcam vnam, & perforauit foramen in porta eius, & dedit illam in latere altaris in dextera, quum ingreditur quis in domum ſanctuarij Domini: & dederunt ibi ſacerdotes cuſtodes templi omne argentum quod introducebatur in domum ſanctuarij Domini. [10] Et fuit quando videbant quòd multum argentum *erat* in arca, aſcendebat ſcriba regis & ſacerdos magnus, & colligebant & numerabant argentum quod inueniebatur in domo ſanctuarij Domini.

11 * וְנָתְנוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַמְתֻכָּן עַל־יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה
הַפְּקֻדִים בֵּית יְהוָה וְיוֹצִיאֻהוּ לְחָרְשֵׁי הָעֵץ וְלַבֹּנִים
12 הָעֹשִׂים בֵּית יְהוָה׃ * וְלַגֹּדְרִים וּלְחֹצְבֵי הָאֶבֶן
וְלִקְנוֹת עֵצִים וְאַבְנֵי מַחְצֵב לְחַזֵּק אֶת־בֶּדֶק בֵּית־
יְהוָה וּלְכֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא עַל־הַבַּיִת לְחָזְקוֹ׃
13 * אַךְ לֹא יֵעָשֶׂה בֵּית יְהוָה סִפוֹת כֶּסֶף מְזַמְּרוֹת
מִזְרָקוֹת חֲצֹצְרוֹת כָּל־כְּלִי זָהָב וּכְלִי־כֶסֶף מִן־הַכֶּסֶף
14 הַמּוּבָא בֵּית־יְהוָה׃ * כִּי־לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה
15 יִתְּנֵהוּ וְחִזְּקוּ־בוֹ אֶת־בֵּית יְהוָה׃ * וְלֹא יֵחָשְׁבוּ
אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף עַל־יָדָם לָתֵת
לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בֶאֱמֻנָה הֵם עֹשִׂים׃
16 * כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית יְהוָה
17 לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ׃ * אָז יַעֲלֶה חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם
וְיִלָּחֶם עַל־גַּת וַיִּלְכְּדָהּ וַיָּשֶׂם חֲזָאֵל פָּנָיו לַעֲלוֹת
18 עַל־יְרוּשָׁלִָם׃ * וַיִּקַּח יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
אֶת כָּל־הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר־הִקְדִּישׁוּ יְהוֹשָׁפָט וְיהוֹרָם
וַאֲחַזְיָהוּ אֲבֹתָיו מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֶת־קָדָשָׁיו וְאֵת כָּל־
הַזָּהָב הַנִּמְצָא בְּאֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וּבֵית הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁלַח לַחֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיַּעַל מֵעַל יְרוּשָׁלִָם׃
19 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹאָשׁ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
20 * וַיָּקֻמוּ עֲבָדָיו וַיִּקְשְׁרוּ־קֶשֶׁר וַיַּכּוּ אֶת־יוֹאָשׁ בֵּית
מִלֹּא הַיֹּרֵד סִלָּא׃
21 * וְיוֹזָכָר בֶּן־שִׁמְעָת וִיהוֹזָבָד בֶּן־שֹׁמֵר עֲבָדָיו
הִכֻּהוּ וַיָּמָת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד
וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

יג

1 * בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה לְיוֹאָשׁ בֶּן־
אֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹאָחָז בֶּן־יֵהוּא עַל־
יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃

REGVM II. Translat. B. Hierony. *foas.*

11 *Et dabant eam iuxta numerum atque
mensurã in manu eorũ, qui præerant cę-
C mentarijs domus Dñi. qui impendebant
eã in fabris lignorum, & in cęmẽtarijs his
12 qui operabantur in domo Dñi: *Et sarta-
tecta faciebãt,& in his qui cędebant saxa:
& vt emerent ligna & lapides qui excinde
bantur, ita vt impleretur instauratio do-
mus Dñi in vniuersis quæ indigebant ex-
13 pensa ad muniendã domũ. *Veruntamen
non fiebant ex eadẽ pecunia hydriæ tem-
pli Dñi, & fuscinulæ,& thuribula, & tubę
& omne vas aureum & argenteũ, de pecu
14 nia quæ inferebatur in tẽplum Dñi. *His
enim qui faciebãt opus dabatur, vt instau
15 raretur tẽplum Dñi. *Et non fiebat ratio
his hominibus qui accipiebant pecuniam
vt distribuerent eã artificibus, sed in fide
16 tractabant eã. *Pecuniã verò ꝓ delicto,&
pecuniam pro peccatis non inferebant in
17 templũ Dñi, quia sacerdotũ erat. *Tunc
D ascẽdit Azahel rex Syriæ,& pugnabat con
tra Geth, cepítq; eam & direxit faciẽ suã
18 vt ascẽderet in Ierusalem. *Quamobrem
tulit Ioas rex Iuda omnia sanctificata quę
cõsecrauerat Iosaphat & Ioram, & Ocho-
zias patres eius reges Iuda, & quę ipse ob-
tulerat, & vniuersum aurũ quod inueniri
potuit in thesauris tẽpli Dñi,& in palatio
regis, misitq; Azahel regi Syriæ,& recessit
19 ab Ierusalẽ. *Reliqua aũt sermonũ Ioas &
vniuersa quę fecit, nónne hęc scripta sunt
20 in libro verborũ dierũ regũ Iuda? *Surre
xerunt aũt serui eius & cõiurauerũt inter
se, percusserúntq; Ioas in domo Mello in
21 descensu Sela. *Iosachar namq; filius Se-
math, & Iosabath filius Somer serui eius
ꝓcusserũt eũ, & mortuus est. Et sepelierũt
eũ cũ patribus suis in ciuitate Dauid, re-
gnauítq; Amasias filiꝰ eius ꝓ eo. CA.XIII.

1 ANno vicesimo tertio Ioas filij Ocho-
A ziæ regis Iudæ, regnauit Ioachaz fi-
lius Iehu super Israel in Samaria decem
& septem annis.

תרגום יונתן

12 וְיִתְּנוּן יַת כַּסְפָּא דְמִשְׁקַם עַל יְדֵי עַבְדֵי עִיבּוּדְתָּא דִי מְמַנַּן עַל בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּמַפְקִין לֵיהּ לְנַגָּרֵי אָעַיָּא וּלְאַרְדִיכְלַיָּא דְעָבְדִין בֵּית
מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ 13 וּלְאַרְגְּבְלַיָּא וּלְפָסְלֵי אַבְנַיָּא וּלְמִזְבַּן פְּסִילַן לְתַקָּפָא יַת בֶּדֶק מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּלְכָל דְּיִפּוֹק עַל בֵּיתָא לְתַקָּפוּתֵיהּ׃
14 בְּרַם לָא מִתְעֲבִיד בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ קוּלִין דְּכַסַף מְזַמְּרַיָּא מִזְרְקַיָּא חֲצוֹצְרָתָא כָּל מָן דְּדָהַב וּמָן דַּכְסָף מִן כַּסְפָּא דְמִתְעַל לְבֵית מַקְדְּשָׁא
דַיְיָ׃ 15 אֲרֵי לְעַבְדֵי עִיבּוּדְתָּא יְהַבִין לֵיהּ וּמְתַקְּפִין בֵּיהּ יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ וְלָא מְחַשְׁבִין עִם גַּבְרַיָּא דְיָהֲבִין יַת כַּסְפָּא עַל
יְדֵיהוֹן לְמִתַּן לְעַבְדֵי עִיבּוּדְתָּא אֲרֵי בְּהֵימָנוּתָא אִינּוּן עָבְדִין׃ 16 כְּסַף אַשְׁמָא וּכְסַף חַטָּאתָא לָא מְעַל לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ לְכַהֲנַיָּא יְהֵבִין לֵיהּ׃
17 בְּכֵן סְלִיק חֲזָאֵל מַלְכָּא דַאֲרָם וְאַגִּיחַ קְרָבָא עַל גַּת וְכִבְּשָׁהּ וְשַׁוִּי חֲזָאֵל אַפּוֹהִי לְמֵיעַל לִירוּשְׁלֵם׃ 18 וּנְסִיב יְהוֹאָשׁ מַלְכָּ שִׁבְטָא דְבֵית
יְהוּדָה יַת כָּל קֻדְשַׁיָּא וְאַפְקִדִישׁוּ יְהוֹשָׁפָט וְיוֹרָם וַאֲחַזְיָהוּ אֲבָהָתּוֹהִי מַלְכֵי יְהוּדָה וְיַת קֻדְשׁוֹהִי וְיַת כָּל דַּהֲבָא דְאִשְׁתְּכַח בְּאוֹצָרֵי בֵּית
מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּבְגִינְזֵי בֵּית מַלְכָּא וְשַׁדַּר לַחֲזָאֵל מַלְכָּא דַאֲרָם וְאִסְתַּלַק מֵעַל יְרוּשְׁלֵם׃ 19 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יוֹאָשׁ וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינּוּן
כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 20 וְקָמוּ עַבְדּוֹהִי וְמָרְדוּ מֵירַד וּמְחוֹ יַת יוֹאָשׁ בֵּית מִילּוֹא דְנָחִית לְסִילָא׃
21 וְיוֹזָכָר בַּר שִׁמְעָת וִיהוֹזָבָד בַּר שׁוֹמֵר עַבְדּוֹהִי מְחוֹהִי וּקְטָלוּהִי וּקְבָרוּ יַתֵּיהּ עִם אֲבָהָתּוֹהִי בְּקִרְתָּא דְדָוִד וּמַלַּךְ אֲמַצְיָה בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

יג

1 בִּשְׁנַת עֶשְׂרִין וּתְלַת שְׁנִין לְיוֹאָשׁ בַּר אֲחַזְיָה מַלְכָּ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה מְלַךְ יְהוֹאָחָז בַּר יֵהוּא עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן שְׁבַע עֶשְׂרֵי שְׁנִין׃

And they gaue the money to them that did the worke, and repaired the house of the Lord.

11 ✱ καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρας τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν ἐπισκόπων οἴκου κυρίου· καὶ ἐξωδίασαν αὐτὸ τοῖς τέκτοσι τῶν ξύλων καὶ τοῖς οἰκοδόμοις τοῖς ποιοῦσιν ἔργον
12 ἐν οἴκῳ κυρίου. ✱ καὶ τοῖς τειχισταῖς καὶ τοῖς οἰκοδόμοις τῶν λίθων καὶ τοῖς ξύσταις τῶν λίθων, καὶ κτήσασθαι λίθους λελατομημένους καὶ ξύλα καὶ κραταιῶσαι τὸ κεδὲκ τοῦ οἴκου κυρίου, εἰς πάντα ὅσα ἐξωδιάσθη ἐπὶ τὸν οἶκον καὶ κρα-
13 ταιῶσαι αὐτόν· ✱ πλὴν οὐ ποιηθήσονται οἴκῳ κυρίου θύραι ἀργυραῖ, ἧλοι, φιάλαι, σάλπιγες, πᾶν σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἐκ τοῦ ἀργυρίου τοῦ εἰσενεχθέντος εἰς οἶκον κυρίου.
14 ✱ ὅτι τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα ἔδωκαν αὐτό, καὶ ἐκραταίωσαν ἐν αὐτῷ τὸν οἶκον κυρίου.
15 ✱ καὶ οὐκ ἐξελογίζοντο τοὺς ἀνδρας οἷς ἐδίδοτο τὸ ἀργύριον ἐπὶ χεῖρας αὐτῶν δοῦναι τοῖς ποιοῦσι τὸ ἔργον,
16 ὅτι ἐν πίστει αὐτοὶ ἐποίουν. ✱ ἀργύριον δὲ περὶ πλημμελίας καὶ ἀργύριον περὶ ἁμαρτίας οὐκ εἰσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον κυρίου, ὅτι τοῖς ἱερεῦσιν ἐγίνετο.
17 ✱ τότε ἀνέβη ἀζαὴλ βασιλεὺς συρίας, καὶ ἐπολέμησεν ἐπὶ γέθ, καὶ προσκατελάβετο αὐτήν· καὶ ἔθετο ἀζαὴλ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναβῆναι ἐπὶ ἱερουσαλήμ.
18 ✱ καὶ ἔλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα πάντα τὰ ἅγια ἃ ἡγίασεν ἰωσαφὰτ καὶ ἰωρὰμ, καὶ ὀχοζίας οἱ πατέρες αὐτοῦ βασιλεῖς ἰούδα, καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλε τῷ ἀζαὴλ βασιλεῖ συρίας, καὶ ἀνέβη ἀπὸ ἱερουσαλήμ.
19 ✱ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν
20 ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; ✱ καὶ ἀνέστησαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν συνωμοσίαν καὶ ἐπάταξαν τὸν ἰωὰς ἐν οἴκῳ μαλλὼ τῷ ἐν τῇ καταβάσει σελλά.
21 ✱ καὶ ἰωζάχαρ υἱὸς σεμααὰθ καὶ ἰωζαβὰθ υἱὸς σεμμὴρ οἱ δοῦλοι ἰωὰς ἐπάταξαν αὐτὸν καὶ ἀπέθανεν· καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀμασίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

And he tooke not account of the men into whose hand they deliuered the money to giue to the workemen, for they dealt faithfully.

And the money for trespasse, and the money for sinne was not brought into the house of the Lord, for it was the Priests.

Then went vp Hazael King of Syria, and fought against Gath, and tooke it: and Hazael set his face to go vp to Ierusalem.

And Ioash King of Iudah tooke all the hallowed things that Iehoshaphat, and Iehoram, and Ahaziah his fathers Kings of Iudah had dedicated, and his owne hallowed things, and all the gold that was found in the treasures of the house of the Lord, and in the Kings house, and sent it to Hazael King of Syria: and he went away from Ierusalem.

Now the rest of the acts of Ioash, and all that he did, are they not written in the booke of the Chronicles of the Kings of Iudah?

And his seruants arose, and made a conspiracy, and slew Ioash in the house of Millo, which goeth down to Silla.

For Iozachar the sonne of Shimeath, and Iehozabad the sonne of Shomer his seruants smote him, and he died: and they buried him with his fathers in the City of Dauid: and Amaziah his sonne reigned in his stead.

CAP. XIII.

1 ✱ Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ τοῦ ἰωὰς υἱοῦ ὀχοζίου βασιλέως ἰούδα ἐβασίλευσεν ἰωάχαζ υἱὸς ἰὼ ἐπ' ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἑπταικαίδεκα ἔτη.

IN the three and twentieth yeere of Ioash the sonne of Ochozias King of Iudah, Iehoahaz the sonne of Iehu began to reigne ouer Israel in Samaria, and reigned seuenteene yeeres.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et dabant argentum quod æstimatum erat in manus facientium opus qui præpositi erant in domo sanctuarij Domini, & impendebant illud in fabros lignarios & architectos, qui faciebant domum sanctuarij Domini. [12] Et in lapicidas & cæsores lapidum, & ad emenda ligna, & lapides dolatos, vt fortificarent ruinam sanctuarij Domini, & omnia quæ insumebantur domui fortificandæ. [13] Verùm non fiebant in domo sanctuarij Domini calices argenti, psalteria, pelues, tubæ, omne vas auri, & vas argenti ex argento quod inducebatur in domum sanctuarij Domini. [14] Quia factoribus operis dabant illud & fortificabant ex eo domum sanctuarij Domini. [15] Et non ponebant rationem cum viris, per quorum manus dabant argentũ, vt darent factoribus operis, quia in fide illi faciebant. [16] Argentum delicti & argentũ peccati non inducebatur in domum sanctuarij Domini, sacerdotibus dabant illud. [17] Tunc ascendit Hhazael rex Aram, & iniuit bellum contra Gath & subegit eam; & posuit Hhazael faciem suam vt ascenderet contra Ierusalem. [18] Et accepit Iehoas rex tribus domus Iehudah omnes sanctitates, quas sanctificauerant Iehosaphat, & Iehoram, & Ahhaziah patres eius reges domus Iehudah, & sanctitates suas, & omne aurum quod inuẽtum est in thesauris domus sanctuarij Domini, & in gazis domus regis, & misit *ea* ad Hhazael regem Aram, & ascendit à Ierusalem. [19] Et reliquum verborum Ioas & omnia quæ fecit; nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah? [20] Et surrexerunt serui eius, & coniurauerunt coniurationem, & percusserunt Ioas in domo Millo quæ descendit in Szilla. [21] Et Iozachar filius Simghah & Iehozabad filius Somer serui eius percusserunt illum, & occiderunt eum, & sepelierunt eum cum patribus eius in ciuitate Dauid, & regnauit Amaziah filius eius pro eo.

CAP. XIII.

ANno vicesimo tertio annorũ Ioaz filij Ahhaziah regis tribus domus Iehudah regnauit Iehoahhaz filius Iehu super Israel in Somron septendecim annis.

2 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ אַחַר חַטֹּאת
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר־הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא־
סָר־מִמֶּנָּה׃

3 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד חֲזָאֵל
מֶלֶךְ־אֲרָם וּבְיַד בֶּן־הֲדַד בֶּן־חֲזָאֵל כָּל־הַיָּמִים׃

4 * וַיְחַל יְהוֹאָחָז אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע אֵלָיו
יְהוָה כִּי רָאָה אֶת־לַחַץ יִשְׂרָאֵל כִּי־לָחַץ אֹתָם
5 מֶלֶךְ אֲרָם׃ * וַיִּתֵּן יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל
מוֹשִׁיעַ וַיֵּצְאוּ מִתַּחַת יַד־אֲרָם וַיֵּשְׁבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
בְּאָהֳלֵיהֶם כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃

6 * אַךְ לֹא־סָרוּ מֵחַטֹּאת בֵּית־יָרָבְעָם אֲשֶׁר
הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל בָּהּ הָלָךְ וְגַם הָאֲשֵׁרָה עָמְדָה
7 בְּשֹׁמְרוֹן׃ * כִּי לֹא הִשְׁאִיר לִיהוֹאָחָז עָם כִּי
אִם־חֲמִשִּׁים פָּרָשִׁים וַעֲשָׂרָה רֶכֶב וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים
רַגְלִי כִּי אִבְּדָם מֶלֶךְ אֲרָם וַיְשִׂמֵם כֶּעָפָר לָדִשׁ׃

8 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹאָחָז וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ
הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
9 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּשְׁכַּב יְהוֹאָחָז עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֵהוּ
בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ יוֹאָשׁ בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

10 * בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְיוֹאָשׁ מֶלֶךְ
יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז עַל־יִשְׂרָאֵל
בְּשֹׁמְרוֹן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃

11 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר מִכָּל־
חַטֹּאות יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר־הֶחֱטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל בָּהּ הָלָךְ׃

12 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹאָשׁ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ
אֲשֶׁר נִלְחַם עִם אֲמַצְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה הֲלֹא־הֵם
כְּתֻבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

13 * וַיִּשְׁכַּב יוֹאָשׁ עִם־אֲבֹתָיו וְיָרָבְעָם יָשַׁב עַל־כִּסְאוֹ
וַיִּקָּבֵר יוֹאָשׁ בְּשֹׁמְרוֹן עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

REGVM II. Translat. B. Hieronymi. *Joachaz.*

2 * Et fecit malum coram Domino. secutúsq; est peccata Hieroboam filij Nabat qui peccare fecit Israel, & non declinauit
3 ab eis. * Iratúsq; est furor Dñi cõtra Israel, & tradidit eos in manu Azahel regis Syriæ, & in manu Benadab filij Azahel cunctis diebus. * Deprecatus est aũt Ioachaz
4 faciem Dñi, & audiuit eum Dñs. Vidit enim angustiam Israel, quia attriuerat eos
5 rex Syriæ. * Et dedit Dñs saluatorem Israeli, & liberatus est de manu regis Syriæ,
B habitauerúntq; filij Israel in tabernaculis suis, sicut heri & nudiustertius.
6 * Veruntamen nõ recesserunt à peccatis domus Hieroboam, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulauerunt. Siquidem & lucus permansit in Samaria.
7 * Et non sunt derelicti Ioachaz de populo nisi quinquaginta equites, & decem currus & decem millia peditum. Interfecerat enim eos rex Syrię & redegerat quasi puluerem in tritura areæ.
8 * Reliqua autem sermonũ Ioachaz & vniuersa quæ fecit & fortitudo eius, nónne hæc scripta sunt in libro sermonũ dierũ regum Israel?
9 * Dormiuítq; Ioachaz cũ patribus suis, & sepelierunt eum in Samaria, regnauítque Ioas filius eius pro eo.
10 * Anno tricesimo septimo Ioas regis Iudæ regnauit Ioas filius Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis.
11 * Et fecit quod malum est in conspectu Domini. Non declinauit ab omnibus
C peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulauit.
12 * Reliqua autem sermonum Ioas & vniuersa quæ fecit, & fortitudo eius quomodo pugnauerit cõtra Amasiam regem Iudæ, nónne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?
13 * Et dormiuit Ioas cum patribus suis, Hieroboam autẽ sedit super solium eius. Porrò Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel.

תרגום יונתן

2 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וַאֲזַל בָּתַר חוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל לָא סְטָא מִנַּהוֹן׃
3 וּתְקֵיף רְגָזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּמַסְרִינוּן בִּידָא חֲזָאֵל מַלְכָּא דַאֲרָם וּבִידָא בַּר הֲדַד בַּר חֲזָאֵל כָּל יוֹמַיָּא׃
4 וְצַלֵּי יְהוֹאָחָז קֳדָם יְיָ וְקַבֵּיל צְלוֹתֵיהּ יְיָ אֲרֵי גְלִי קֳדָמוֹהִי דְּחָק יְהוֹנָן מַלְכָּא דַאֲרָם׃
5 וְיָהַב יְיָ לְיִשְׂרָאֵל פָּרִיק וּנְפַקוּ מִתְּחוֹת יַד אֶנֶשׁ אֲרָם וְיִתְיְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִרְוֵי הוֹן כְּמֵאֶתְמָלִי וּמְרַקְמוֹהִי׃
6 בְּרַם לָא סְטוֹ מֵחוֹבֵי בֵּית יָרָבְעָם דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל בְּהוֹן אָזַלוּ וְאַף אֲשֵׁירְתָּא קָמַת בְּשֹׁמְרוֹן׃
7 אֲרֵי לָא אַשְׁאַר לִיהוֹאָחָז עַם אֶלָּהֵן חַמְשִׁין פָּרָשִׁין וַעֲשַׂר רְתִיכִין וְעֲשָׂרָה אַלְפִין גֻּבַר רִיגְלֵי אֲרֵי אֲבִידִינוּן מַלְכָּא דַאֲרָם וְשַׁוִּינוּן כְּעַפְרָא לָדָישׁ׃
8 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יְהוֹאָחָז וְכָל דַּעֲבַד וּגְבוּרְתֵּיהּ הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי דְיִשְׂרָאֵל׃
9 וּשְׁכִיב יְהוֹאָחָז עִם אֲבָהָתֵיהּ וְקַבְרוּהִי בְּשֹׁמְרוֹן וּמְלַךְ יוֹאָשׁ בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃
10 בִּשְׁנַת תְּלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין לְיוֹאָשׁ מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ יְהוֹאָשׁ בַּר יְהוֹאָחָז עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן שֵׁית עֲשַׂרֵי שְׁנִין׃
11 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לָא סְטָא מִכֹּל חוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל בְּהוֹן אָזַל׃
12 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יוֹאָשׁ וְכָל דַּעֲבַד וּגְבוּרְתֵּיהּ דַּאֲגִיחַ עִם אֲמַצְיָה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא
לְמַלְכֵי דְיִשְׂרָאֵל׃ 13 וּשְׁכִיב יוֹאָשׁ עִם אֲבָהָתֵיהּ וְיָרָבְעָם יְתִיב עַל כָּרְסְוֵיהּ וְאִתְקְבַר יוֹאָשׁ בְּשֹׁמְרוֹן עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

2 * Et fecit malum coram Domino, & iuit post peccata Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel, non recessit ab eis.

2 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, οὐκ ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν.

3 * Et iratus est furore Dominus cõtra Israel, & tradidit eos in manus Azael regis Syriæ, & in manus filij Ader filij Azael cunctis diebus.

3 * καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἀζαὴλ βασιλέως συρίας, καὶ εἰς χεῖρας υἱοῦ ἀδερ υἱοῦ ἀζαὴλ πάσας τὰς ἡμέρας.

4 * Et Joachaz deprecatus est faciem Domini, & exaudiuit eum Dominus, quia vidit angustiam Israel, quia attriuerat eos rex Syriæ.

4 * καὶ ἰωάχαζ ἐδεήθη ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος, ὅτι εἶδε τὴν θλῖψιν ἐν ἰσραήλ, ὅτι ἔθλιψεν αὐτοὺς βασιλεὺς συρίας.

5 * Et dedit Dominus salutem Israel, & eduxit eos de sub manibus Syriæ, & sederunt filij Israel in tabernaculis suis sicut heri & nudius tertius.

5 * καὶ ἔδωκε κύριος σωτηρίαν τῷ ἰσραήλ, καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ὑποκάτωθεν τῶν χειρῶν συρίας, καὶ ᾠκίσθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν καθὼς ἐχθὲς καὶ τρίτης.

6 * Veruntamen non recesserunt à peccatis domus Hieroboam, qui peccare fecit Israel, in ipsis ambulauerunt: & lucus permansit in Samaria.

6 * πλὴν οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν οἴκου ἱεροβοάμ, ὃς ἐξήμαρτεν τὸν ἰσραήλ, ἐν αὐταῖς ἐπορεύθησαν· καίγε τὸ ἄλσος ἐστάθη ἐν σαμαρείᾳ.

7 * Quoniam non relictus est Joachaz populus nisi quinquaginta equites & decem currus, & decem millia peditum, quia destruxit eos rex Syriæ, & posuit eos vt puluerem in conculcationem.

7 * ὅτι οὐχ ὑπελείφθη τῷ ἰωάχαζ λαὸς ἀλλ' ἢ πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ δέκα ἅρματα καὶ δέκα χιλιάδες πεζῶν, ὅτι ἀπώλεσεν αὐτοὺς βασιλεὺς συρίας, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὡς χοῦν εἰς καταπάτησιν.

8 * Et reliqua sermonum Joachaz & vniuersa quæ fecit, & potentiæ eius; nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?

8 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάχαζ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;

9 * Et dormiuit Joachaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in Samaria, & regnauit Joas filius eius pro eo.

9 * καὶ ἐκοιμήθη ἰωάχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

10 * Anno triceſimo & ſeptimo Joas regis Juda, regnauit Joas filius Joachaz ſuper Iſrael in Samaria ſexto & decimo anno.

10 * ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ τοῦ ἰωὰς βασιλέως ἰούδα ἐβασίλευσεν ἰωὰς υἱὸς ἰωάχαζ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἐξ καὶ δέκα ἔτει.

11 * Et fecit Joas malum coram Domino; non receſſit ab omnibus peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael, in eis ambulauit.

11 * καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου· οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, ἐν αὐταῖς ἐπορεύθη.

12 * Et reliqua ſermonum Joas & vniuerſa quæ fecit, & prælia eius quæ fecit cum Amaſſia rege Juda; nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iſrael?

12 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ ἃς ἐποίησε μετὰ ἀμασσίου βασιλέως ἰούδα, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;

13 * Et dormiuit Joas cum patribus ſuis; & Hieroboam ſedit ſuper ſolium eius: & ſepultus eſt Joas in Samaria cum regibus Iſrael.

13 * καὶ ἐκοιμήθη ἰωὰς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ· καὶ ἱεροβοὰμ ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ· καὶ ἐτάφη ἰωὰς ἐν σαμαρείᾳ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et fecit quod malum erat ante Dominum, & iuit poſt peccata Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecit Iſrael: non declinauit ab eis. [3] Et inualuit indignatio Domini in Iſrael, & tradidit illos in manu Hhazael regis Aram, & in manu Bar-hadad filij Hhazael omnibus diebus. [4] Et orauit Iehoahhaz Dominum, & ſuſcepit orationem eius Dominus; quia apparebat ante ipſum afflictio Iſrael, quia afflixerat illos rex Aram. [5] Et dedit Dominus Iſraeli ſaluatorem, & exierunt de manu hominum Aram, & ſederunt filij Iſrael in habitaculis ſuis, ſicut heri & nudius tertius.

[6] Verùm non declinauerunt à peccatis domus Iarabgham, qui peccare fecit Iſrael; in illis ambulauerunt. & etiam lucus ſtabat in Somron. [7] Namque non reliquerat ipſi Iehoahhaz de populo, niſi quinquaginta equites & decem currus, & decem millia virorum peditum, quia perdiderat eos rex Aram, & poſuerat eos ſicut puluerem ad conculcandum.

[8] Et reliquum verborum Iehoahhaz, & omnia quæ fecit, & fortitudo eius, nonne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael? [9] Et cubuit Iehoahhaz cum patribus ſuis, & ſepelierunt illum in Somron: & regnauit Ioas filius eius pro eo.

[10] Anno triceſimo ſeptimo annorum Ioas regis tribus domus Iehudah regnauit Ioas filius Iehoahhaz ſuper Iſrael in Somron ſedecim annis. [11] Et fecit quod malum erat ante Dominum: non declinauit ab omnibus peccatis Iarabgham filij Nebat qui peccare fecit Iſrael, in illis ambulauit. [12] Et reliquum verborum Ioas & omnia quæ fecit, & fortitudo eius qua congreſſus eſt cum Amaſziah rege tribus domus Iehudah; nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael?

[13] Et cubuit Ioas cum patribus ſuis, & Iarabgham ſedit ſuper ſolium eius, & ſepultus eſt Ioas in Somron cum regibus Iſrael.

14 * וֶאֱלִישָׁע חָלָה אֶת־חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ וַיֵּרֶד
אֵלָיו יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֵּבְךְּ עַל־פָּנָיו וַיֹּאמַר
אָבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו׃

15 * וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלִישָׁע קַח־קֶשֶׁת וְחִצִּים וַיִּקַּח
אֵלָיו קֶשֶׁת וְחִצִּים׃

16 * וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַרְכֵּב יָדְךָ עַל־הַקָּשֶׁת
וַיַּרְכֵּב יָדוֹ וַיָּשֶׁת אֱלִישָׁע יָדָיו עַל־יְדֵי הַמֶּלֶךְ׃

17 * וַיֹּאמֶר פְּתַח הַחַלּוֹן קֵדְמָה וַיִּפְתָּח וַיֹּאמֶר
אֱלִישָׁע יְרֵה וַיּוֹר וַיֹּאמֶר חֵץ־תְּשׁוּעָה לַיהוָה וְחֵץ־
תְּשׁוּעָה בַּאֲרָם וְהִכִּיתָ אֶת־אֲרָם בַּאֲפֵק עַד־כַּלֹּתָ׃

18 * וַיֹּאמֶר קַח הַחִצִּים וַיִּקָּח וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
הַךְ אַרְצָה וַיַּךְ שָׁלֹשׁ־פְּעָמִים וַיַּעֲמֹד׃

19 * וַיִּקְצֹף עָלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת חָמֵשׁ
אוֹ־שֵׁשׁ פְּעָמִים אָז הִכִּיתָ אֶת־אֲרָם עַד־כַּלֹּתָה וְעַתָּה
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים תַּכֶּה אֶת־אֲרָם׃

20 * וַיָּמָת אֱלִישָׁע וַיִּקְבְּרֵהוּ וּגְדוּדֵי מוֹאָב יָבְאוּ
בָאָרֶץ בָּא שָׁנָה׃

21 * וַיְהִי הֵם מְקַבְּרִים אִישׁ וְהִנֵּה רָאוּ אֶת־הַגְּדוּד
וַיַּשְׁלִיכוּ אֶת־הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיֵּלֶךְ וַיִּגַּע
הָאִישׁ בְּעַצְמוֹת אֱלִישָׁע וַיִּחִי וַיָּקָם עַל־רַגְלָיו׃

22 * וַחֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם לָחַץ אֶת־יִשְׂרָאֵל כֹּל
23 יְמֵי יְהוֹאָחָז׃ * וַיָּחֶן יְהוָה אֹתָם וַיְרַחֲמֵם וַיִּפֶן
אֲלֵיהֶם לְמַעַן בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
וְלֹא אָבָה הַשְׁחִיתָם וְלֹא־הִשְׁלִיכָם מֵעַל־פָּנָיו
24 עַד־עָתָּה׃ * וַיָּמָת חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם וַיִּמְלֹךְ
בֶּן־הֲדַד בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

25 * וַיָּשָׁב יְהוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז וַיִּקַּח אֶת־הֶעָרִים
מִיַּד בֶּן־הֲדַד בֶּן־חֲזָאֵל אֲשֶׁר לָקַח מִיַּד יְהוֹאָחָז
אָבִיו בַּמִּלְחָמָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הִכָּהוּ יוֹאָשׁ וַיָּשֶׁב
אֶת־עָרֵי יִשְׂרָאֵל׃

14 * Heliſæus autem ægrotabat infirmitate qua & mortuus eſt. Deſcendítque ad eum Ioas rex Iſrael & flebat coram eo, dicebátque, Pater mi, pater mi, currus Iſrael & auriga eius. Supr. 2.b
15 * Et ait illi Heliſæus, Affer arcum & ſagittas. Cúmque attuliſſet ad eum arcum & ſagittas:
16 * Dixit ad regem Iſrael, Pone manum tuam ſuper arcum. Et cùm poſuiſſet ille manum ſuam, ſuppoſuit Heliſæus manus
17 ſuas manibus regis. * Et ait, Aperi feneſtram orientalem. Cúmq; aperuiſſet, dixit D Heliſæus, Iace ſagittam. & iecit: & ait Heliſæus, Sagitta ſalutis Domini, & ſagitta ſalutis contra Syriam, percutiéſq; Syriam
18 in Aphec donec conſumas eam. * Et ait, Tolle ſagittas. Qui cùm tuliſſet, rurſum dixit ei, Percute iaculo terrá. Et cùm per-
19 cuſsiſſet tribus vicibus & ſtetiſſet: * Iratus eſt vir Dei contra eum, & ait, Si percuſsiſſes quinquies aut ſexies ſiue ſepties, percuſsiſſes Syriam vſq; ad conſummationé. Nũc autem tribus vicibus percuties eam.
20 * Mortuus eſt ergo Heliſæus & ſepelierunt eum. Latrunculi aũt de Moab venerunt in terrá in ipſo anno. Ecc. 48.b
21 * Quidam aũt ſepelientes hominé viderunt latrunculos, & proiecerunt cadauer in ſepulchro Heliſæi. Quod cùm tetigiſſet oſſa Heliſæi, reuixit homo & ſtetit ſuper pedes ſuos.
22 * Igitur Azahel rex Syriæ afflixit Iſrael
23 cunctis diebus Ioachaz. * Et miſertus eſt Dñs eorum & reuerſus eſt ad eos propter pactum ſuum quod habebat cũ Abraam, & Iſaac, & Iacob, & noluit diſperdere eos, neque proijcere penitus vſque in præſens tempus.
24 * Mortuus eſt autem Azahel rex Syrię, & regnauit Benadab filius eius pro eo.
25 * Porrò Ioas filius Ioachaz tulit vrbes de manu Benadab filij Azahel quas tulerat de manu Ioachaz patris ſui iure prœlij. Tribus vicibus percuſsit eum Ioas, & reddidit ciuitates Iſrael.

תרגום יונתן

14 וֶאֱלִישָׁע מְרַע לַהּ מַרְעֵיהּ דִימוּתֵיהּ בֵּיהּ וּנְחַת לְוָתֵיהּ יוֹאָשׁ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וּבְכָא עַל אַפּוֹהִי וַאֲמַר רַבִּי רַבִּי דְּטָב לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּצָלוֹתֵיהּ
מֵרְתִיכִין וּמְפָרְשִׁין׃ 15 וַאֲמַר לֵיהּ אֱלִישָׁע סַב קַשְׁתָּא וְגִירְיָא וּנְסֵיב לְוָתֵיהּ קַשְׁתָּא וְגִירְיָא׃ 16 וַאֲמַר לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל אַחֵית יָת יְדָךְ
עַל קַשְׁתָּא וְאַחֵית יְדֵיהּ וְשַׁוִּי אֱלִישָׁע יְדוֹהִי עַל יְדֵי מַלְכָּא׃ 17 וַאֲמַר פְּתַח כַּוִּין לְמַדִּינְחָא וּפְתַח וַאֲמַר אֱלִישָׁע שְׁדֵי וּשְׁדָא וַאֲמַר הָדֵין גֵּירָא
יְתָעֲבִיד פּוּרְקָנָא מֵקֳדָם יְיָ וְהָדֵין גֵּירָא יְתָעֲבִיד לָנָא נִצְחָנָא בְּאֵינַשׁ אֲרָם וְתִמְחֵי יָת אֱנָשׁ אֲרָם בַּאֲפֵק עַד דְּתֵשֵׁיצִינּוּן׃ 18 וַאֲמַר סַב
גִּירְיָא וּנְסֵיב וַאֲמַר לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מְחֵי לְאַרְעָא וּמְחָא תְּלָת זִמְנִין וּפְסָק׃ 19 וּרְגִיז עֲלוֹהִי נְבִיָּא דַיְיָ וַאֲמַר הֲוָה חָזֵי לָךְ לְמִמְחֵי
חֲמֵשׁ אוֹ שִׁית זִמְנִין בְּכֵדְפוֹן מְחֵיתָא יָת אֱנָשׁ אֲרָם עַד שֵׁיצָיוּתָא וּכְעַן תְּלָת זִמְנִין תִּמְחֵי יָת אֱנָשׁ אֲרָם׃ 20 וּמִית אֱלִישָׁע וּקְבָרוּהִי
וּמַשְׁרָיָת מוֹאָבֵי עַלָּה בְּאַרְעָא בְּמֵיעַל שַׁתָּא׃ 21 וַהֲוָה עַד דְּאִינּוּן קָבְרִין גַּבְרָא וַהֲא חָזוֹ יָת מַשְׁרְיָתָא וּרְמוֹ יָת גַּבְרָא בְּקִבְרָא דֶּאֱלִישָׁע וַאֲזַל
וְקָרִיב גַּבְרָא בְּגַרְמֵי אֱלִישָׁע וַחֲיָא וְקָם עַל רַגְלוֹהִי׃ 22 וַחֲזָאֵל מַלְכָּא דַּאֲרָם דְּחַק יָת יִשְׂרָאֵל כָּל יוֹמֵי יְהוֹאָחָז׃
23 וְחָס יְיָ עֲלֵיהוֹן וּרְחֵם עֲלֵיהוֹן וְאִתְפְּנִי בְּמֵימְרֵיהּ לְאוֹטָבָא לְהוֹן בִּדְיל קְיֵימֵיהּ דְעִם אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְלָא אֲבָה לְחַבָּלוּתְהוֹן
וְלָא אַגְלִינּוּן מֵאַרְעָא בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ עַד כְּעַן׃ 24 וּמִית חֲזָאֵל מַלְכָּא דַּאֲרָם וּמְלַךְ בַּר הֲדַד בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃
25 וְתָב יְהוֹאָשׁ בַּר יְהוֹאָחָז וּנְסֵיב יָת קִרְוֵיָא מִיַּד בַּר הֲדַד בַּר חֲזָאֵל דִּי נְסֵיב מִיַּד יְהוֹאָחָז אֲבוּהִי בְּקְרָבָא תְּלָת זִמְנִין מְחֵיהּ יוֹאָשׁ וַאֲתֵיב
יָת קִרְוֵי יִשְׂרָאֵל׃

14 * Et Eliſæus ægrotauit infirmitate ſua per quam mortuus eſt. & deſcendit Joas rex Iſrael ad eum, & fleuit ſuper faciem eius, & dixit: Pater pater, currus Iſrael & eques eius.

15 * Et ait ei Eliſæus, Cape arcum & ſagittas: & tulit ad eum arcum & ſagittas.

16 * Et dixit Eliſæus regi Iſrael, Pone manum tuam ſuper arcum. & poſuit manum ſuam. & impoſuit Eliſæus manus ſuas ſuper manus regis.

17 * Et ait, Aperi feneſtram contra orientem. & aperuit. & dixit Eliſæus, Face ſagittam. & ſagittauit: & ait, Sagitta ſalutis Domino, & ſagitta ſalutis contra Syriam, & percuties Syriam in Aphec vſque ad conſummationem.

18 * Et ait Eliſæus Joas, Tolle ſagittas. & cepit. & dixit regi, Percute in terram. & percuſſit ter, & ſtetit.

19 * Et triſtatus eſt ſuper eo homo Dei: & ait, Si percuſſiſſes quinquies vel ſexies, tunc percuſſiſſes Syriam vſque ad conſummationē; & nunc ter percuties Syriam.

20 * Et Eliſæus mortuus eſt, & ſepeliunt eum: & accincti Moab venerunt in terram veniente anno.

21 * Et factum eſt cùm ipſi ſepelirent hominem vnum, & ecce viderunt accinctum, & proiecerunt virum in ſepulchro Eliſæi, & iuit, & tetigit oſſa Eliſæi, & vixit, & ſtetit ſuper pedes ſuos.

22 * Et Azael rex Syriæ afflixit Iſrael cunctis diebus Joachaz.

23 * Et miſertus eſt Dominus eorum & miſeratus eſt eos, & reſpexit ad eos propter pactum ſuum quod cum Abraam, & Iſaac, & Jacob; & non voluit Dominus diſperdere eos, & non proiecit eos à facie ſua vſque nunc.

24 * Et mortuus eſt Azael rex Syriæ, & regnauit filius Ader filius eius pro eo.

25 * Et reuerſus eſt Joas filius Joachaz, & cepit ciuitates de manu filij Ader filij Azael, quas cepit de manu Joachaz patris ſui in prælio, & percuſſit eum ter Joas, & reddidit ciuitates Iſrael.

14 * καὶ ἐλισεαὶ ἠρρώστησεν τὴν ἀῤῥωστείαν αὐτοῦ ἣν ἀπέθανεν· καὶ κατέβη ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς αὐτὸν καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ προσώπου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, πάτερ πάτερ, ἅρμα ἰσραὴλ καὶ ἱππεῖς αὐτοῦ.

15 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισεαί, λάβε τόξον καὶ βολίδας· καὶ ἔλαβεν πρὸς αὐτὸν τόξον καὶ βέλη.

16 * καὶ εἶπεν ἐλισεαὶ τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ, ἐπιβίβασον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ τόξον· καὶ ἐπεβίβασεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐλισεαὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως.

17 * καὶ εἶπεν, ἄνοιξον τὴν θυρίδα κατὰ θάλασσαν· καὶ ἤνοιξεν· καὶ εἶπεν ἐλισεαί, τόξευσον· καὶ ἐτόξευσεν· καὶ εἶπεν, βέλος σωτηρίας τῷ κυρίῳ καὶ βέλος σωτηρίας ἐν συρίᾳ· καὶ πατάξεις τὴν συρίαν ἐν ἀφὲκ ἕως συντελείας.

18 * καὶ εἶπεν ἐλισεαὶ τῷ ἰωάς, λάβε βέλη· καὶ ἔλαβεν· καὶ εἶπεν τῷ βασιλεῖ, πάταξον εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐπάταξεν τρίς, καὶ ἔστη.

19 * καὶ ἐλυπήθη ἐπ' αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ· καὶ εἶπεν, εἰ ἐπάταξας πεντάκις ἢ ἑξάκις, τότε ἂν ἐπάταξας τὴν συρίαν ἕως συντελείας, καὶ νῦν τρὶς πατάξεις τὴν συρίαν.

20 * καὶ ἐλισεαὶ ἀπέθανεν, καὶ ἐθάπτουσιν αὐτόν· καὶ μονόζωνοι μοὰβ ἦλθον ἐν τῇ γῇ ἐλθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ.

21 * καὶ ἐγένετο αὐτῶν θαπτόντων ἄνθρωπον ἕνα, καὶ ἰδοὺ εἶδον τὸν μονόζωνον, καὶ ἔῤῥιψαν τὸν ἄνδρα ἐν τῷ τάφῳ ἐλισεαὶ καὶ ἐπορεύθη· καὶ ἥψατο τῶν ὀστῶν ἐλισεαί, καὶ ἔζησε, καὶ ἔστη ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

22 * καὶ ἀζαὴλ βασιλεὺς συρίας ἐξέθλιψε τὸν ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας ἰωάχαζ.

23 * καὶ ἠλέησε κύριος αὐτοὺς καὶ ᾠκτείρησεν αὐτούς· καὶ ἐπέβλεψεν πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν διαθήκην αὐτοῦ τὴν μετὰ ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ· καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος διαφθεῖραι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀπέῤῥιψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἕως νῦν.

24 * καὶ ἀπέθανε ἀζαὴλ βασιλεὺς συρίας· καὶ ἐβασίλευσεν υἱὸς ἄδερ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

25 * καὶ ἐπέστρεψεν ἰωὰς υἱὸς ἰωάχαζ καὶ ἔλαβεν τὰς πόλεις ἐκ χειρὸς υἱοῦ ἄδερ υἱοῦ ἀζαήλ, ἃς ἔλαβεν ἐκ χειρὸς ἰωάχαζ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν τρὶς ἰωάς, καὶ ἀπέστρεψε τὰς πόλεις ἰσραήλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et Eliſagh ægrotauit morbo ſuo quo mortuus eſt, & deſcendit ad illum Ioas rex Iſrael, & fleuit ſuper faciem eius: & dixit, Magiſter mi magiſter mi: melior *erat* ipſi Iſrael in oratione ſua curribus & equitibus. 15 Et dixit illi Eliſagh, Accipe arcum & iacula. & accepit arcum & iacula. 16 Et dixit regi Iſrael, Appone manum tuam ſuper arcum. & appoſuit manum ſuam; & poſuit Eliſagh manus ſuas ſuper manus regis. 17 Et dixit, Aperi feneſtras ad orientem. & aperuit. & dixit Eliſagh, Iaculare. & iaculatus eſt. & dixit, Hoc iaculum fiet liberatio ante Dominum, & hoc iaculum fiet nobis victoria contra homines Aram, & percuties homines Aram in Apheq, quouſque conſumas eos. 18 Et dixit, Accipe iacula. & accepit. & dixit regi Iſrael, Percute in terram. & percuſſit tribus vicibus, & deſtitit. 19 Et indignatus eſt in illum propheta Domini: & dixit, Oportuiſſet te percutere quinque aut ſex vicibus, tunc ſtatim percuſſiſſes homines Aram quouſque exterminaſſes eos; ſed nunc tribus vicibus percuties Aram. 20 Et mortuus eſt Eliſagh, & ſepelierunt illum; & exercitus Moabæorum intrarunt in terram in introitu anni. 21 Et fuit interim dum illi ſepelirent virum, & ecce viderunt exercitum, & proiecerunt virum in ſepulchrum Eliſagh, & deſcendit, & acceſſit vir ad oſſa Eliſagh, & vixit & ſtetit ſuper pedes ſuos. 22 Et Hhazael rex Aram afflixit Iſrael omnibus diebus Iehoahhaz. 23 Et pepercit Dominus eis, & miſertus eſt illorum, & reſpexit in dicto ſuo vt benefaceret illis propter fœdus ſuum cum Abraham, Iiſzhhaq, & Iaghakob, & noluit diſperdere eos, & non migrare fecit eos de terra domus maieſtatis ſuæ vſque nunc. 24 Et mortuus eſt Hhazael rex Aram, & regnauit Bar-hadad filius eius pro eo.

25 Et redijt Iehoas filius Iehoahhaz, & accepit vrbes de manu Bar-hadad filij Hhazael, quas acceperat de manu Iehoahhaz patris ſui in bello, tribus vicibus percuſſit illum Ioas, & reſtituit vrbes Iſrael.

יד

1 * בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְיוֹאָשׁ בֶּן־יוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
מָלַךְ אֲמַצְיָהוּ בֶן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

2 * בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ
וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ
יְהוֹעַדִּין מִן־יְרוּשָׁלִָם׃

3 * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא כְּדָוִד אָבִיו
כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה יוֹאָשׁ אָבִיו עָשָׂה׃

4 * רַק הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים
וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃

5 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה
בְּיָדוֹ וַיַּךְ אֶת־עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ אָבִיו׃

6 * וְאֶת־בְּנֵי הַמַּכִּים לֹא הֵמִית כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר
תּוֹרַת־מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא־יוּמְתוּ
אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ עַל־אָבוֹת כִּי
אִם־אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יָמוּתוּ׃

7 * הוּא־הִכָּה אֶת־אֱדוֹם בְּנֵי־הַמֶּלַח עֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים וְתָפַשׂ אֶת־הַסֶּלַע בַּמִּלְחָמָה וַיִּקְרָא אֶת־
שְׁמָהּ יָקְתְאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

8 * אָז שָׁלַח אֲמַצְיָהוּ
מַלְאָכִים אֶל־יְהוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֵהוּא מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לְכָה נִתְרָאֶה פָּנִים׃

9 * וַיִּשְׁלַח יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־אֲמַצְיָהוּ
מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר הַחוֹחַ אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן שָׁלַח אֶל־
הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לֵאמֹר תְּנָה אֶת־בִּתְּךָ לִבְנִי
לְאִשָּׁה וַתַּעֲבֹר חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וַתִּרְמֹס
אֶת־הַחוֹחַ׃

10 * הַכֵּה הִכִּיתָ אֶת־אֱדוֹם וְנִשָּׂאֲךָ
לִבֶּךָ הִכָּבֵד וְשֵׁב בְּבֵיתֶךָ וְלָמָּה תִתְגָּרֶה בְּרָעָה
וְנָפַלְתָּה אַתָּה וִיהוּדָה עִמָּךְ׃

11 * וְלֹא־שָׁמַע אֲמַצְיָהוּ וַיַּעַל יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְרָאוּ פָּנִים הוּא וַאֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּבֵית
שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לִיהוּדָה׃

CAP. XIIII.

1 IN anno secundo Ioas filij Ioachaz regis Israel regnauit Amasias filius Ioas
A regis Iuda.

2 * Viginti quinque annorum erat cùm regnare cœpisset. Viginti autẽ & nouem annis regnauit in Ierusalem. Nomen ma-
3 tris eius Ioaden de Ierusalem. * Et fecit rectum coram Domino, veruntamen non vt Dauid pater eius. Iuxta omnia quæ fe-
4 cit Ioas pater suus, fecit: * Nisi tantùm hoc quòd excelsa nõ abstulit. Adhuc enim populus adolebat & immolabat incen-
5 sum in excelsis. * Cúmq; obtinuisset regnum, percussit seruos suos qui interfecerant regem patrem suum.

6 * Filios autem eorum qui occiderant non occidit, iuxta quod scriptum est in libro legis Moysi, sicut præcepit Dominus, dicens: Non morientur patres pro filijs, neque filij pro patribus, sed vnusquisque
7 in peccato suo morietur. * Ipse percussit Edom in valle Salinarũ decem millia; & apprehendit petram in prœlio: vocauitq; nomen eius Iezechel vsq; in præsentem diem.

8 * Tunc misit Amasias nuncios ad Ioas filium Ioachaz, filij Iehu regis Israel, dicens: Veni & videamus nos.

9 * Remisitque Ioas rex Israel ad Amasiam regem Iuda, dicens: Carduus Libani misit ad cedrum qui est in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo vxorem. Transierúntque bestiæ saltus quæ sunt in Libano, & conculcauerunt carduum.

10 * Percutiens inualuisti super Edom, & subleuauit te cor tuum. Contentus esto gloria, & sede in domo tua. Quare prouocas malum, vt cadas tu & Iudas tecum?

11 * Et non acquieuit Amasias. Ascendítque Ioas rex Israel, & viderunt se ipse & Amasias rex Iuda in Bethsames oppido Iudæ.

Deu. 24. c
2. Par. 25. a

2. Paral. 25. c

תרגום יונתן

יד

1 בִּשְׁנַת תַּרְתֵּין לְיוֹאָשׁ בַּר יְהוֹאָחָז מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מְלַךְ אֲמַצְיָה בַּר יוֹאָשׁ מַלְכָּא שִׁיבְטָא דְבֵית יְהוּדָה׃ 2 בַּר עֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין
הֲוָה כַּד מְלַךְ וְעֶשְׂרִין וְתֵשַׁע שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ יְהוֹעַדָּן מִן יְרוּשְׁלֵם׃ 3 וַעֲבַד דְכְשַׁר קֳדָם יְיָ לְחוֹד לָא כְּדָוִד אֲבוּהִי
כְּכֹל דַּעֲבַד יוֹאָשׁ אֲבוּהִי עֲבַד׃ 4 לְחוֹד בָּמָתָא לָא עֲטָרָא עַד כְּעַן עַמָּא מְרַבְּחִין וּמַסְּקִין בּוּסְמִין עַל בָּמָתָא׃ 5 וַהֲוָה כַּד תְּקִיפַת
מַלְכוּתָא בִּידֵיהּ וּקְטַל יָת עַבְדּוֹהִי דְּי קְטָלוּ יָת מַלְכָּא אֲבוּהִי׃ 6 וְיָת בְּנֵי קָטוֹלַיָּא לָא קְטַל כְּמָה דִכְתִיב בְּסִפְרָא אוֹרַיְתָא דְמֹשֶׁה דְפַקֵּיד יְיָ
לְמֵימַר לָא יְמִתוּן אֲבָהָן עַל פּוּם בְּנִין וּבְנִין לָא יְמִתוּן עַל פּוּם אֲבָהָן אֱנָשׁ בְּחוֹבֵיהּ יְמוּתוּן׃ 7 הוּא מְחָא יָת אֱנָשׁ אֱדוֹם בְּגֵי מֶלַח עֲשָׂרָה
אַלְפִין וּכְבַשׁ יָת כְּרַכָּא בְּקְרָבָא וּקְרָא יָת שְׁמֵהּ יָקְתְאֵל עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 8 בְּכֵן שְׁלַח אֲמַצְיָה אִיזְגַדִּין לְוָת יְהוֹאָשׁ בַּר יְהוֹאָחָז בַּר יֵהוּא
מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אֶתָא נְקַבֵּיל אַפִּין בְּקְרָבָא׃ 9 וּשְׁלַח יְהוֹאָשׁ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְוָת אֲמַצְיָה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה לְמֵימַר
חוֹחָא דִי בְלְבָנֹן שְׁלַח לְאַרְזָא דִי בְלִבְנֹן לְמֵימַר הַב יָת בְּרַתָּךְ לְבְרִי לְאִיתּוּ וַעֲבָרָה חֵיוַת בָּרָא דִי בְלִבְנֹן וְדָשַׁת יָת חוֹחָא׃
10 מְמָחֵא מְחֵיתָא יָת אֱנָשׁ אֱדוֹם וְרָאִים עֲלָךְ לְבָּךְ אִתְיַקַּר וְתֵיב בְּבֵיתָךְ וּלְמָה אַתְּ מִתְגָּרֵי בְּבִישְׁתָּא וְתִפּוֹל אַתְּ וִדְבֵית יְהוּדָה עִמָּךְ׃
11 וְלָא קַבֵּיל אֲמַצְיָהוּ וְסָלִיק יְהוֹאָשׁ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וְאִתְקַבִּילוּ אַפֵּיהוֹן בְּקְרָבָא הוּא וַאֲמַצְיָה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ דִּי
לְשִׁבַט יְהוּדָה׃

CAP. XIIII.

IN anno ſecundo Joas filij Joachaz regis Iſ- 1
rael regnauit Ameſſias filius Joas regis Juda.

Filius exiſtens viginti & quinque anno- 2
rum Ameſſias cùm regnaret ipſe, & viginti & nouem annis regnauit in Hieruſalem, & nomen matris ſuæ Joaden de Hieruſalem.

Et fecit rectum coram Domino, verum- 3
tamen non vt Dauid pater eius: iuxta omnia quæcunque fecit pater ſuus Joas, fecit:

Verùm excelſa non abſtulit, adhuc popu- 4
lus immolabat & adolebant incenſum in excelſis.

Et factum eſt vt roboratum eſt regnum in 5
manu Ameſſiæ, percuſſit ſeruos ſuos qui percuſſerunt patrem ſuum.

At filios eorum qui percuſſerunt non occi- 6
dit, ſicut ſcriptum eſt in libro legis Moyſi; ſicut præcepit Dominus, dicens: Non morientur patres pro filijs, neque filij morientur pro patribus, ſed vnuſquiſque in peccato ſuo morietur.

Ipſe Ameſſias percuſſit Edom in valle Sa- 7
lis decem millia, & apprehẽdit petram in prælio, & vocauit nomen eius Jectheel vſque in diem hanc.

Tunc miſit Ameſſias nuncios ad Joas fi- 8
lium Joachaz, filij Jeu regis Iſrael, dicens: Veni & videamur ad inuicem.

Et miſit Joas rex Iſrael ad Ameſſiam 9
regem Juda, dicens: Carduus qui in Libano, miſit ad Cedrum quæ in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo in vxorem; & tranſierunt beſtiæ agri quæ in Libano, & conculcauerunt carduum.

Percutiens percuſſiſti Idumæam, & leua- 10
uit te cor tuum: gloriare ſedens in domo tua; & quare contendis in malo, & cades tu & Judas tecum?

Et non audiuit Ameſſias; & aſcendit Joas 11
rex Iſrael, & viſi ſunt ad inuicem ipſe & Ameſſias rex Juda in Bethſamis Judææ.

ιδ'.

1 Ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἰωὰς υἱοῦ ἰωάχαζ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἀμεσσίας υἱὸς ἰωὰς βασιλέως
2 ἰούδα. ὑὸς ὢν εἴκοσι ἓπτε ἐτῶν ἀμεσσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν· καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἰωαδὶν ἐξ ἱερουσαλήμ.

3 καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰωὰς ἐποίησεν.

4 πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἀφῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς.

5 καὶ ἐχρίσθη ὡς ἐκραταιώθη ἡ βασιλεία ἐν τῇ χειρὶ ἀμεσσίου, ἐπάταξεν τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς πατάξαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ.

6 τοὺς δὲ υἱοὺς τῶν παταξάντων οὐκ ἐθανάτωσεν, καθὼς γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ νόμου μωυσῆ, ὡς ἐνετείλατο κύριος, λέγων· οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες περὶ τέκνων, οὐδὲ υἱοὶ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἢ ἕκαστος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται.

7 αὐτὸς ἀμεσσίας ἐπάταξεν τὸν ἐδὼμ ἐν γαιμελα δέκα χιλιάδας, καὶ συνέλαβε τὴν πέτραν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἰεκθοὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

8 τότε ἀπέστειλεν ἀμεσσίας ἀγγέλους πρὸς ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ υἱοῦ ἰὼ βασιλέως ἰσραὴλ, λέγων, δεῦρο καὶ ὀφθῶμεν ἐν προσώποις.

9 καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἀμεσσίαν βασιλέα ἰούδα, λέγων· ὁ ἀκχὰχ ὁ ἐν τῷ λιβάνῳ ἀπέστειλε πρὸς τὴν κέδρον τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ, λέγων· δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖκα· καὶ διῆλθε τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ συνεπάτησεν τὸν ἀκχάχ.

10 πατάξας ἐπάταξας τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἐπῆρέν σε ἡ καρδία σου, ἐνδοξάσθητι καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ σου· καὶ ἱνατί ἐρίζεις ἐν κακίᾳ, καὶ πεσῇ σὺ καὶ ἰούδας μετὰ σοῦ;

11 καὶ οὐκ ἤκουσεν ἀμεσσίας· καὶ ἀνέβη ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ὤφθησαν ἐν προσώποις αὐτὸς καὶ ἀμεσσίας βασιλεὺς ἰούδα ἐν βαιθσαμὶς τῆς ἰουδαίας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIIII.

ANno ſecundo Ioas filij Iehoahhaz regis Iſrael regnauit Amaſziah filius Ioas regis tribus domus Iehudah. Filius viginti & quinque annorum erat quando regnauit, & viginti & nouem annos regnauit in Ieruſalem: & nomen matris eius erat Iehoghadan de Ieruſalem. Et fecit quod rectum erat ante Dominum: verumtamen non ſicut Dauid pater eius. iuxta omnia quæ fecerat Ioas pater eius, fecit. Verumtamen excelſa non receſſerant. adhuc vſque populus ſacrificabat & adolebat aromata ſuper excelſa. Et fuit firmato regno in manu eius, occidit ſeruos ſuos qui occiderant regem patrem eius.

Sed filios occiſorum non occidit, ſicut ſcriptum eſt in libro legis Moſeh, quo præcepit Dominus, dicendo: Non morientur patres pro filijs, & filij non morientur pro patribus: quiſque in peccato ſuo morietur.

Ipſe percuſſit homines Edom in valle Salis decẽ mille, & ſubegit arcem bello, & vocauit nomen eius Iaqthel vſq; ad diem hanc.

Tunc miſit Amaſziah nuncios ad Ioas filium Iehoahhaz filij Iehu regis Iſrael, dicendo: Veni excipiamus *adinuicem* facies in bello.

Et miſit Ioas rex Iſrael ad Amaſziah regem tribus domus Iehudah, dicendo: Carduus qui eſt in Libnan, miſit ad Cedrum quæ eſt in Libnan, dicendo: Da filiam tuam filio meo in vxorem: & tranſiuit fera agri quæ eſt in Libnan, & conculcauit carduum.

Percutiendo percuſſiſti homines Edom, & elatum eſt ſuper te cor tuum; gloriare & ſede in domo tua. quare immiſcebis te in malum, vt cadas tu & *populus* domus Iehudah tecum?

Et nõ parùit Amaſziah; & aſcendit Ioas rex Iſrael: & oppoſuerunt *inuicem* facies ſuas in bello ipſe & Amaſziah rex tribus domus Iehudah in Beth-ſemes quæ eſt tribus Iehudah.

12 וַיִּנָּגֵף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אִישׁ לְאָהָלָו׃

12 * Percussúsque est Iuda coram Israel, & fugerunt vnusquisq; in tabernacula sua.

13 וְאֶת אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בֶּן יְהוֹאָשׁ בֶּן אֲחַזְיָהוּ תָּפַשׂ יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֶׁמֶשׁ וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיִּפְרֹץ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם עַד שַׁעַר הַפִּנָּה אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה׃

13 * Amasiam verò regem Iuda filium Ioas, filij Ochoziæ, cepit Ioas rex Israel D in Bethsames, & adduxit eum in Ierusalem. Et interrupit murum Ierusalem à porta Ephraim vsque ad portam anguli, quadringentis cubitis.

14 וְלָקַח אֶת כָּל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֵת כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בְּבֵית יְהוָה וּבְאוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת וַיָּשָׁב שֹׁמְרוֹנָה׃

14 * Tulítque omne aurum & argentum, & vniuersa vasa quæ inuenta sunt in domo Domini, & in thesauris regis, & obsides, & reuersus est in Samariam.

15 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹאָשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ וַאֲשֶׁר נִלְחַם עִם אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

15 * Reliqua autem verborum Ioas, quæ fecit, & fortitudo eius qua pugnauit contra Amasiam regem Iuda, nónne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?

16 וַיִּשְׁכַּב יְהוֹאָשׁ עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּשֹׁמְרוֹן עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ יָרָבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

16 * Dormiuítque Ioas cum patribus suis & sepultus est in Samaria cum regibus Israel, & regnauit Hieroboã filius eius pro eo.

17 וַיְחִי אֲמַצְיָהוּ בֶן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹאָשׁ בֶּן יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃

17 * Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel, viginti quinque annis.

18 וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲמַצְיָהוּ הֲלֹא הֵם כְּתֻבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

18 * Reliqua autem sermonum Amasiæ, nónne hæc scripta sunt in libro sermonũ dierum regum Iuda?

19 וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיָּנָס לָכִישָׁה וַיְשַׁלְּחוּ אַחֲרָיו לָכִישָׁה וַיְמִיתֻהוּ שָׁם׃

19 * Factáq; est contra eum coniuratio in Ierusalem, at ille fugit in Lachis. E Miserúntque post eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi.

20 וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ עַל הַסּוּסִים וַיִּקָּבֵר בִּירוּשָׁלַ͏ִם עִם אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד׃

20 * Et asportauerunt in equis, sepultúsq; est in Ierusalem cum patribus suis in ciuitate Dauid.

21 וַיִּקְחוּ כָל עַם יְהוּדָה אֶת עֲזַרְיָה וְהוּא בֶן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיַּמְלִכוּ אֹתוֹ תַּחַת אָבִיו אֲמַצְיָהוּ׃

21 * Tulit autem vniuersus populus Iudæ Azariam annos natum sedecim, & constituerunt eum regem pro patre eius Amasia. 2. Paral. 26.1

22 הוּא בָּנָה אֶת אֵילַת וַיְשִׁבָהָ לִיהוּדָה אַחֲרֵי שְׁכַב הַמֶּלֶךְ עִם אֲבֹתָיו׃

22 * Ipse ædificauit Ahylam & restituit eam Iudæ, postquam dormiuit rex cum patribus suis.

23 בִּשְׁנַת חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַאֲמַצְיָהוּ בֶן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה׃

23 * Anno quintodecimo Amasiæ filij Ioas regis Iuda, regnauit Hieroboam filius F Ioas regis Israel in Samaria quadraginta & vno anno.

תרגום יונתן

12 וְאִתְבְּרוּ אֱינָשׁ יְהוּדָה קֳדָם יִשְׂרָאֵל וְאִפְּכוּ גְּבַר לְקִירְוָתְהִי׃ 13 וְיָת אֲמַצְיָה מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה בַּר יְהוֹאָשׁ בַּר אֲחַזְיָה אֲחַד יוֹאָשׁ מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֶׁמֶשׁ וַאֲתָא לִירוּשְׁלֵם וּפְרַשׁ בְּשׁוּרָא דִּירוּשְׁלֵם מִתְרַע שְׁבַט אֶפְרַיִם עַד תְּרַע זְוִיתָא אַרְבַּע מְאָה אַמִּין׃
14 וּנְסֵיב יַת כָּל דַּהֲבָא וְכַסְפָּא וְיָת כָּל מָנְיָא דְּאִשְׁתְּכַחוּ בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּייָ וּבְגִנְזֵי בֵּית מַלְכָּא וְיָת בְּנֵי רַבְרְבַיָּא וְתָב לְשֹׁמְרוֹן׃
15 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי יְהוֹאָשׁ דַּעֲבַד וּגְבוּרְתֵּיהּ וּדְאַגִּיחַ עִם אֲמַצְיָה מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 16 וּשְׁכִיב יוֹאָשׁ עִם אֲבָהָתּוֹהִי וְאִתְקְבַר בְּשֹׁמְרוֹן עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמְלַךְ יָרָבְעָם בְּרֵיהּ תְּחוֹתּוֹהִי׃
17 וְחַיָּא אֲמַצְיָה בַּר יוֹאָשׁ מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה בָּתַר דְּמִית יוֹאָשׁ בַּר יְהוֹאָחָז מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֲשְׂרֵי שְׁנִין׃
18 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי אֲמַצְיָה הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה׃
19 וּמְרַדוּ עֲלוֹהִי מֵירָדָא בִּירוּשְׁלֵם וְאַפֵּךְ לְלָכִישׁ וְשַׁלְחוּ בָּתְרוֹהִי לְלָכִישׁ וְקַטְלוּהִי תַּמָּן׃
20 וּנְטָלוּ יָתֵיהּ עַל סוּסָוָתָא וְאִתְקְבַר בִּירוּשְׁלֵם עִם אֲבָהָתּוֹהִי בְּקִרְתָּא דְּדָוִד׃
21 וּדְבַרוּ כָּל עַמָּא דְּאַרְעָא יָת עֲזַרְיָה וְהוּא בַּר שִׁית עֲשְׂרֵה שְׁנִין וְאַמְלִיכוּ יָתֵיהּ תְּחוֹת אֲבוּהִי אֲמַצְיָהוּ׃
22 הוּא בְּנָה יָת אֵילַת וַאֲתִיבָהּ לְבֵית יְהוּדָה בָּתַר דְּשָׁכִיב מַלְכָּא עִם אֲבָהָתּוֹהִי׃
23 בִּשְׁנַת חֲמֵשׁ עֲשְׂרֵה שְׁנִין לַאֲמַצְיָה בַּר יוֹאָשׁ מַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ יָרָבְעָם בַּר יוֹאָשׁ מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן אַרְבְּעִין וְחַד שְׁנִין׃

* *Et corruit populus Juda coram Iſrael, & fugerunt vir in tabernaculum ſuum.* 12

* *Et Ameſſiam filium Joas regem Iuda cepit Joas rex Iſrael in Bethſamis, et duxit eum in Hieruſalem. & deſtruxit muros Hieruſalem à porta Ephraim vſque ad portam anguli quadringentis cubitis.* 13

* *Et tulit aurum & argentum, & vniuerſa vaſa quæ inuenta ſunt in domo Domini, & in theſauris domus regis, & filios commixtorum: & reuerſus eſt in Samariam.* 14

* *Et reliqua verborum Ioas quæ fecit in fortitudine ſua, quæ pugnauit cum Ameſſia rege Iuda, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iſrael?* 15

* *Et dormiuit Joas cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Samaria cum Regibus Iſrael. & ſedit Hieroboam filius eius ſuper thronum eius.* 16

* *Et vixit Ameſſias filius Ioas rex Juda, poſtquàm mortuus eſt Joas filius Ioachaz rex Iſrael, quindecim annis.* 17

* *Et reliqua ſermonum Ameſſiæ & omnia quæcunque fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Juda?* 18

* *Et conuerſus eſt exercitus contra Ameſſiam in Hieruſalem, & fugit in Lachis: & miſerunt poſt eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi:* 19

* *Et aſportauerunt eum in equis, & ſepultus eſt in Hieruſalem cum patribus ſuis in ciuitate Dauid.* 20

* *Et tulit vniuerſus populus Juda Azariam filium eius, & ipſe erat filius ſedecim annorum, & regem conſtituerunt eum pro patre eius Ameſſia.* 21

* *Ipſe ædificauit Eloth, & reſtituit eam Juda, poſtquàm dormiuit Rex cum patribus ſuis.* 22

* *In anno quintodecimo Ameſſias filij Ioas regis Iuda, regnauit Hieroboam filius Joas regis Iſrael in Samaria ſuper Iſrael quadraginta & vno anno.* 23

12 * καὶ ἔπεσεν ὁ λαὸς ἰούδα ἐνώπιον ἰσραήλ, καὶ ἔφυγον ἀνὴρ εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ.

13 * καὶ τὸν ἀμεσσίαν υἱὸν ἰωὰς βασιλέα ἰούδα συνέλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν βαιθσαμίς, καὶ ἦγαγεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ· καὶ καθεῖλεν τοῦ τείχους ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς πύλης ἐφραὶμ ἕως τῆς πύλης τῆς γωνίας τετρακοσίους πήχεις.

14 * καὶ ἔλαβεν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ εὑρεθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν συμμίξεων, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν.

15 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωὰς ὅσα ἐποίησεν ἐν δυναστείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησε μετὰ ἀμεσσίου βασιλέως ἰούδα, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;

16 * καὶ ἐκοιμήθη ἰωὰς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν σαμαρείᾳ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραήλ· καὶ ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ.

17 * καὶ ἔζησεν ἀμεσσίας υἱὸς ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ βασιλέα ἰσραὴλ πεντεκαίδεκα ἔτη.

18 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμεσσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

19 * καὶ συνεσκέφη σύστρεμμα ἐπὶ ἀμεσσίαν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔφυγεν εἰς λαχίς, καὶ ἀπέστειλαν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς λαχίς, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ·

20 * καὶ ἦραν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἐτάφη ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ.

21 * καὶ ἔλαβεν πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα τὸν ἀζαρίαν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἰὼ υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμεσσίου.

22 * αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐλὼθ καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδα μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

23 * ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ ἀμεσσίας υἱοῦ ἰωὰς βασιλέως ἰούδα, ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ἰωὰς βασιλέως ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσραὴλ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἔτος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Et fracti ſunt homines Iehudah ante Iſrael, & verterunt terga ſinguli ad tabernacula ſua.

[23] Et Amaſziah regem tribus domus Iehudah filium Iehoas filij Ahhaziah, apprehendit Ioas rex Iſrael in Beth-Sames, & venit in Ieruſalem, & diſrupit de muro Ieruſalem à porta tribus Ephraim, vſque ad portam anguli, quadringentos cubitos.

[24] Et accepit omne aurum & argentum, & omnia vaſa quæ inuenta ſunt in domo ſanctuarij Domini, & in theſauris domus regis, & filios magnatum; & rediit in Somron.

[25] Et reliquum verborum Ioas quæ fecit, & fortitudo eius, & quomodo congreſſus eſt cum Amaſziah rege tribus domus Iehudah, nonne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum Iſrael?

[26] Et cubuit Ioas cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Somron cum regibus Iſrael. & regnauit Iarabgham filius eius pro eo.

[27] Et vixit Amaſziah filius Ioas rex tribus domus Iehudah, poſtquàm mortuus eſt Ioas filius Iehohhaz regis Iſrael, quindecim annis.

[28] Et reliquum verborum Amaſziah, nonne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum domus Iehudah?

[29] Et coniurauerunt in eum coniurationem in Ieruſalem, & vertit terga ad Lachis, & miſerunt ad eum in Lachis, & occiderunt illum ibi.

[30] Et portauerunt illum ſuper equos, & ſepultus eſt in Ieruſalem cum patribus ſuis in vrbe Dauid.

[31] Et acceperunt omnis populus terræ Ghazariah, & ipſe filius erat ſexdecim annorum, & regem crearunt illum pro patre ſuo Amaſziah.

[32] Ipſe ædificauit Eilath, & reſtituit illam domui Iehudah, poſtquàm cubuit rex cum patribus ſuis.

[33] Anno decimo quinto annorum Amaſziah filij Ioas regis tribus domus Iehudah regnauit Iarabgham filius Ioas regis Iſrael in Somron quadraginta & vno annis.

24 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר מִכָּל־חַטֹּאוֹת
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

25 * הוּא הֵשִׁיב אֶת־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל מִלְּבוֹא חֲמָת
עַד יָם הָעֲרָבָה כִּדְבַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
דִּבֶּר בְּיַד עַבְדּוֹ יוֹנָה בֶן־אֲמִתַּי הַנָּבִיא אֲשֶׁר מִגַּת
הַחֵפֶר׃

26 * כִּי־רָאָה יְהוָה אֶת־עֳנִי יִשְׂרָאֵל מָרָה מְאֹד וְאֶפֶס
עָצוּר וְאֶפֶס עָזוּב וְאֵין עֹזֵר לְיִשְׂרָאֵל׃

27 * וְלֹא־דִבֶּר יְהוָה לִמְחוֹת אֶת־שֵׁם יִשְׂרָאֵל מִתַּחַת
הַשָּׁמָיִם וַיּוֹשִׁיעֵם בְּיַד יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ׃

28 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יָרָבְעָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ
אֲשֶׁר־נִלְחַם וַאֲשֶׁר הֵשִׁיב אֶת־דַּמֶּשֶׂק וְאֶת־חֲמָת
לִיהוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר
דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

29 * וַיִּשְׁכַּב יָרָבְעָם עִם־אֲבֹתָיו עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּמְלֹךְ זְכַרְיָה בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

טו

1 * בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע שָׁנָה לְיָרָבְעָם מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל מָלַךְ עֲזַרְיָה בֶן־אֲמַצְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

2 * בֶּן־שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה בְּמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים
וּשְׁתַּיִם שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְכָלְיָהוּ
מִירוּשָׁלִָם׃

3 * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
אֲמַצְיָהוּ אָבִיו׃

4 * רַק הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים
בַּבָּמוֹת׃

5 * וַיִּנְגַּע יְהוָה אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיְהִי מְצֹרָע עַד־יוֹם מוֹתוֹ
וַיֵּשֶׁב בְּבֵית הַחָפְשִׁית וְיוֹתָם בֶּן־הַמֶּלֶךְ עַל־הַבַּיִת
שֹׁפֵט אֶת־עַם הָאָרֶץ׃

24 * Et fecit quod malum eſt coram Domino. Non receſsit ab omnibus peccatis Hieroboam filij Nabath, qui peccare fecit Iſrael.

25 * Ipſe reſtituit terminos Iſrael ab introitu Emath vſque ad mare ſolitudinis, iuxta ſermonem Domini Dei Iſrael, quem locutus eſt per ſeruum ſuum Ionam filiũ G Amathi prophetam, qui erat de Geth quæ eſt in Opher.

26 * Vidit enim Dominus afflictionem Iſrael amaram nimis, & quòd conſumpti eſſent vſque ad clauſos carceris & extremos, & non eſſet qui auxiliaretur Iſrael.

27 * Nec locutus eſt Dominus, vt deleret nomen Iſrael de ſub cęlo, ſed ſaluauit eos in manu Hieroboam filij Ioas.

28 * Reliqua autem ſermonum Hieroboã & vniuerſa quę fecit, & fortitudo eius qua prœliatus eſt, & quomodo reſtituit Damaſcum & Emath Iudæ in Iſrael, nonne hęc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iſrael?

29 * Dormiuitque Hieroboam cum patribus ſuis regibus Iſrael, & regnauit Zacharias filius eius pro eo.

CAP. XV.

1 ANno viceſimo ſeptimo Hieroboam A regis Iſrael regnauit Azarias filius Amaſiæ regis Iuda.

2 * Sedecim annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus annis regnauit in Ieruſalem. nomen matris eius Iecelia de Ieruſalem.

3 * Fecitque quod erat placitum coram Dño, iuxta omnia quæ fecit Amaſias pa-
4 ter eius. * Veruntamen excelſa non eſt demolitus. adhuc populus ſacrificabat & adolebat incenſum in excelſis.

5 * Percuſsit autem Dominus regem, & fuit leproſus vſque in diem mortis ſuæ, & habitabat in domo libera ſeorſum. Ioathã verò filius regis gubernabat palatium, & iudicabat populum terrę.

תרגום יונתן

24 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לָא סְטָא מִכָּל חוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל׃

25 הוּא אֲתֵיב יַת תְּחוּם יִשְׂרָאֵל מִסַּעֲלָנָא דַּחֲמָת עַד יַמָּא דְּמִישְׁרָא כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל עִם עַבְדֵּיהּ יוֹנָה בַּר אֲמִתַּי נְבִיָּא דְּמִגַּת חֵפֶר׃

26 אֲרֵי גְלִי קֳדָם יְיָ שַׁעְבּוּדָא דְּיִשְׂרָאֵל תַּקִּיף לַחֲדָא וְאֵינוּן מְטַלְטְלִין וְלֵית דְּסָעִיד לְיִשְׂרָאֵל׃

27 וְלָא יְהֵא רַעֲוָא קֳדָם יְיָ לְמִמְחֵי יַת שְׁמָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא וּפָרְקִינוּן עַל יַד יָרָבְעָם בַּר יוֹאָשׁ׃

28 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי יָרָבְעָם וְכָל דַּעֲבַד וּגְבוּרְתֵּיהּ דְּאַגִּיחַ וְדַאֲתִיב יַת דַּמֶּשֶׂק וְיַת חֲמָת לְרִבִּית יְהוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

29 וּשְׁכִיב יָרָבְעָם עִם אֲבָהָתּוֹהִי עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמְלַךְ זְכַרְיָה בְּרֵיהּ תְּחוֹתּוֹהִי׃

טו

1 בְּשְׁנַת עֶשְׂרִין וּשְׁבַע שְׁנִין לְיָרָבְעָם מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל מְלַךְ עֲזַרְיָה בַּר אֲמַצְיָה מֶלֶךְ שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה׃

2 בַּר שִׁית עֶשְׂרֵה שְׁנִין הֲוָה כַּד מְלַךְ וְחַמְשִׁין וְתַרִין שְׁנִין מָלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ יְכָלְיָה מִן יְרוּשְׁלֵם׃

3 וַעֲבַד דְּכָשַׁר קֳדָם יְיָ כְּכֹל דַּעֲבַד אֲמַצְיָה אֲבוּהִי׃

4 לְחוֹד בָּמָתָא לָא עֲתַרָא עַד בְּעַן עַמָּא מְרַבְּחִין וּמַסְּקִין בּוּסְמִין עַל בָּמָתָא׃

5 וְאַיְתִי יְיָ מַכְתָּשׁ עַל מַלְכָּא וַהֲוָה סָגִיר עַד יוֹם מוֹתָיהּ וְיַתֵּיב בַּר מִן יְרוּשְׁלֵם וְיוֹתָם בַּר מַלְכָּא מְמַנָּא עַל בֵּיתָא דְּאִין יַת עַמָּא דְּאַרְעָא׃

* *Et fecit malum coram Domino, non receſſit à peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael.* 24

* *Ipſe reſtituit terminum Iſrael à via Emath vſque ad mare quod ad veſperum, iuxta ſermonem domini Dei Iſrael, quem locutus eſt in manu ſerui ſui Iona filij Amathi prophetæ, qui erat de Gethepher.* 25

* *Quia vidit Dominus humilitatem Iſrael amaram nimis, quia attenuatus erat, & paucos, & clauſos, & derelictos, & non erat qui auxiliaretur Iſrael.* 26

* *Et non locutus eſt Dominus vt deleret nomen Iſrael de ſub cælo. & ſaluauit eos Dominus in manu Hieroboam filij Joas.* 27

* *Et reliqua ſermonum Hieroboam, & vniuerſa quæ fecit, & fortitudines eius, et quæcunque prœliatus eſt, & quæcunque reſtituit, Damaſcum & Emath Judæ in Iſrael, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iſrael?* 28

* *Et dormiuit Hieroboam cum patribus ſuis cum regibus Iſrael. & regnauit Zacharias filius eius pro eo.* 29

CAP. XV.

IN anno vicesimo & ſeptimo Hieroboam regis Iſrael regnauit Azarias filius Ameſſiæ regis Juda: 1

* *Filius ſedecim annorum Azarias cùm regnaret ipſe, & quinquaginta & duobus annis regnauit in Hieruſalem. & nomen matris eius Jechelia de Hieruſalem.* 2

* *Et fecit rectum coram Domino iuxta omnia quæcunque fecit Ameſſias pater eius:* 3

* *Veruntamen de excelſis non eſt demolitus: adhuc populus ſacrificabat & adolebant incenſum in excelſis.* 4

* *Et percuſſit Dominus regem, & iniecit ei lepram vſque ad diem mortis eius, & ſedebat in domo libera. et Ioathan filius regis ſuper domum iudicans populum terræ.* 5

24 * καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ.

25 * αὐτὸς ἀπεκατέστησεν τὸ ὅριον ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αἰμὰθ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἀραβᾶ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἰωνὰ τοῦ υἱοῦ ἀμαθὶ τοῦ προφήτου, τοῦ ἀπὸ γαιθεφέρ.

26 * ὅτι εἶδε κύριος τὴν ταπείνωσιν τοῦ ἰσραὴλ πικρὰν σφόδρα, διότι ἐλέπτυνθη, καὶ ὀλιγοστοὺς καὶ συνεχομένους, καὶ ἐγκαταλελειμμένους, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν τῷ ἰσραήλ.

27 * καὶ οὐκ ἐλάλησε κύριος τοῦ διαφθεῖραι τὸ ὄνομα τοῦ ἰσραὴλ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωάς.

28 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἱεροβοὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἐπολέμησεν, καὶ ὅσα ἐπέστρεψεν τὴν δαμασκὸν καὶ τὴν αἰμαὰθ τῷ ἰούδα ἐν ἰσραήλ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;

29 * καὶ ἐκοιμήθη ἱεροβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ ἐβασίλευσεν ζαχαρίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

ιε'.

1 * Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ τοῦ ἱεροβοὰμ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἀζαρίας υἱὸς ἀμεσσίου βασιλέως ἰούδα.

2 * υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ἀζαρίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ: καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἰεχελία ἐξ ἱερουσαλήμ.

3 * καὶ ἐποίησε τὸ δὶθὲς ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμεσσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ·

4 * πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἀφῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἔθυεν καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς.

5 * καὶ ἥψατο ὁ κύριος τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπέβαλεν αὐτῷ λέπραν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, καὶ ἐκάθητο ἐν οἴκῳ ἀφῳσωθ. καὶ ἰωαθὰν ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ οἴκου κρίνων τὸν λαὸν τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et fecit quod malum erat ante Dominum, non declinauit ab omnibus peccatis Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecerat Iſrael.

25 Ipſe reſtituit terminum Iſrael ab introitu Hhamath vſque ad mare planitiei, ſicut locutus fuerat Dominus Deus Iſrael cum ſeruo ſuo Ionah filio Amithai propheta qui erat de Gath-Hhepher.

26 Quia reuelata fuerat ante Dominum ſeruitus Iſrael dura valdè, & erant diſperſi & deſerti, neque erat qui auxiliaretur Iſrael.

27 Et non fuit voluntas Domino delere nomen Iſrael ne *eſſet* ſub cælis, & liberauit illos per manum Iarabgham filij Ioas.

28 Et reliquum verborum Iarabgham, & omnia quæ fecit, & fortitudo eius qua congreſſus fuerit, & reſtituerit Dammeſeq & Hhamath, viris domus Iehudah in Iſrael; nonne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum Iſrael?

29 Et cubuit Iarabgham cum patribus ſuis cum regibus Iſrael. & regnauit Zechariah filius eius pro eo.

CAP. XV.

ANno viceſimo ſeptimo annorum Iarabgham regis Iſrael regnauit Ghazariah filius Amaſziah rex tribus domus Iehudah.

2 Filius ſedecim annorum erat quando regnauit, & quinquaginta & duobus annis regnauit in Ieruſalem. & nomen matris eius Iechaliah de Ieruſalem.

3 Et fecit quod rectum erat ante Dominum, iuxta omnia quæ fecit Amaſziah pater eius.

4 Veruntamen excelſa non receſſerunt: adhuc vſque populus ſacrificabat & adolebat aromata ſuper excelſa.

5 Et adduxit Dominus plagam ſuper regem, & fuit leproſus vſque ad diem mortis ſuæ: & ſedit extra Ieruſalem. & Iotham filius regis prepoſitus erat ſuper domum, iudicans populum terræ.

6 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי עֲזַרְיָהוּ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
7 * וַיִּשְׁכַּב עֲזַרְיָהוּ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־
אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
8 * בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה לַעֲזַרְיָהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה מָלַךְ זְכַרְיָהוּ בֶן־יָרָבְעָם עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן
שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים׃
9 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָיו לֹא
סָר מֵחַטֹּאוֹת יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל׃
10 * וַיִּקְשֹׁר עָלָיו שַׁלֻּם בֶּן־יָבֵשׁ וַיַּכֵּהוּ קֶבֶל־עָם
וַיְמִיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו׃
11 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי זְכַרְיָה הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
12 * הִוא דְבַר־יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־יֵהוּא
לֵאמֹר בָּנַיִךְ רְבִיעִים יֵשְׁבוּ לְךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל
וַיְהִי־כֵן׃
13 * שַׁלֻּם בֶּן־יָבֵשׁ מָלַךְ בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְתִשַּׁע שָׁנָה
לְעֻזִּיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ יָרֵחַ־יָמִים בְּשֹׁמְרוֹן׃
14 * וַיַּעַל מְנַחֵם בֶּן־גָּדִי מִתִּרְצָה וַיָּבֹא שֹׁמְרוֹן
וַיַּךְ אֶת־שַׁלֻּם בֶּן־יָבֵשׁ בְּשֹׁמְרוֹן וַיְמִיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו׃
15 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי שַׁלֻּם וְקִשְׁרוֹ אֲשֶׁר קָשָׁר הִנָּם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
16 * אָז יַכֶּה מְנַחֵם אֶת־תִּפְסַח וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ
וְאֶת־גְּבוּלֶיהָ מִתִּרְצָה כִּי לֹא פָתַח וַיַּךְ אֹתָהּ כָּל־
הָהָרוֹתֶיהָ בָּקָע׃
17 * בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וָתֵשַׁע שָׁנָה לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה
מָלַךְ מְנַחֵם בֶּן־גָּדִי עַל־יִשְׂרָאֵל עֶשֶׂר שָׁנִים
בְּשֹׁמְרוֹן׃

6 * Reliqua autem ſermonum Azariæ, & vniuerſa quæ fecit, nonne hęc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iuda?
7 * Et dormiuit Azarias cum patribus ſuis, ſepelieruntque eum cum maioribus ſuis in ciuitate Dauid: & regnauit Ioatham filius eius pro eo.
8 * Anno triceſimo octauo Azariæ regis Iudæ, regnauit Zacharias filius Hieroboã ſuper Iſrael in Samaria ſex menſibus:
9 * Et fecit quod malum eſt coram Domino, ſicut fecerant patres eius. Non receſsit à peccatis Hieroboam filij Nabath, qui peccare fecit Iſrael.
10 * Coniurauit autem contra eum Sellũ C filius Iabes, percuſsitq; eum palam & interfecit, regnauitque pro eo.
11 * Reliqua autem verborum Zachariæ nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonũ dierum regum Iſrael?
12 * Iſte eſt ſermo Domini quem locutus eſt ad Iehu, dicens: Filij tui vſque ad quartam generationem ſedebunt de te ſuper thronum Iſrael. factumque eſt ita.
13 * Sellum filius Iabes regnauit triceſimo nono anno Azariæ regis Iudæ. regnauit autem vno menſe in Samaria.
14 * Et aſcendit Manahem filius Gaddi de Therſa, venitque Samariam, & percuſsit Sellum filium Iabes in Samaria, & interfecit eum, regnauitque pro eo.
15 * Reliqua autem verborum Sellum, & coniuratio eius per quam tetendit inſi- D dias, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iſrael?
16 * Tunc percuſsit Manahem Tapſam, & omnes qui erant in ea, & terminos eius de Therſa. noluerant enim aperire ei. & interfecit omnes prægnantes eius, & ſcidit eas.
17 * Anno triceſimo nono Azariæ Regis Iuda, regnauit Manahem filius Gaddi ſuper Iſrael decem annis in Samaria:

תרגום יונתן

6 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי עֲזַרְיָה וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה׃
7 וּשְׁכִיב עֲזַרְיָה עִם אֲבָהָתוֹהִי וּקְבָרוּ יָתֵיהּ עִם אֲבָהָתוֹהִי בְּקִרְתָּא דְּבֵית דָּוִד וּמַלַךְ יוֹתָם בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃
8 בְּשְׁנַת תְּלָתִין וּתְמָנֵי שְׁנִין לַעֲזַרְיָה מַלְכָּא שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ זְכַרְיָה בַּר יָרָבְעָם עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן שִׁתָּא יַרְחִין׃
9 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּמָה דַעֲבַדוּ אֲבָהָתוֹהִי לָא סְטָא מֵחוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבַט דְּחַיֵּיב יָת יִשְׂרָאֵל׃
10 וּמְרַד עֲלוֹהִי שַׁלּוּם בַּר יָבֵשׁ וּמְחָהִי לַקֳבֵיל עַם וְקַטְלֵיהּ וּמַלַךְ תְּחוֹתוֹהִי׃
11 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי זְכַרְיָה הָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃
12 הוּא פִּתְגָמָא דַיְיָ דִּי מַלֵּיל עִם יֵהוּא לְמֵימַר בְּנִין רְבִיעִין יְהֵבוּן לָךְ עַל כּוּרְסִי מַלְכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל וַהֲוָה כֵּן׃
13 שַׁלּוּם בַּר יָבֵשׁ מְלַךְ בִּשְׁנַת תְּלָתִין וּתְשַׁע שְׁנִין לַעֲזַרְיָה מַלְכָּא שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה וּמַלַךְ יַרַח יוֹמִין בְּשֹׁמְרוֹן׃
14 וּסְלִיק מְנַחֵם בַּר גָּדִי מִתִּרְצָה וַאֲתָא לְשֹׁמְרוֹן וּמְחָא יָת שַׁלּוּם בַּר יָבֵשׁ בְּשֹׁמְרוֹן וְקַטְלֵיהּ וּמַלַךְ תְּחוֹתוֹהִי׃
15 וּשְׁאָר פִּתְגָמֵי שַׁלּוּם וּמִרְדֵיהּ דְּמָרַד הָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
16 בְּכֵן מְחָא מְנַחֵם יָת תִּפְסַח וְיָת תְּחוֹמָהָא מִתִּרְצָה אֲרֵי לָא פְּתָחַת חַרְעָא לְאַשְׁלָמָא וּמְחָהּ וְיָת כָּל מַעְדְּיָתָהָא בְּזַע׃
17 בִּשְׁנַת תְּלָתִין וּתְשַׁע שְׁנִין לַעֲזַרְיָה מַלְכָּא שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ מְנַחֵם בַּר גָּדִי עַל יִשְׂרָאֵל עֲשַׂר שְׁנִין בְּשֹׁמְרוֹן׃

6 * Et reliqua ſermonum Azariæ, & vniuerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Juda?

7 * Et dormiuit Azarias cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum cum patribus ſuis in ciuitate Dauid, & regnauit Joatham filius eius pro eo.

8 * Anno triceſimo & octauo Azariæ regis Juda regnauit Zacharias filius Hieroboam in Samariâ ſuper Iſrael ſex menſibus.

9 * Et fecit malum coram Domino, iuxta omnia quæcunque fecerunt patres eius. non receſſit à peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael.

10 * Et conuerſus eſt contra eum Salum filius Jabes, & percuſſit eum in Ceblaam, & regnauit pro eo.

11 * Et reliqua verborum Zachariæ, ecce hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iſrael.

12 * Iſte ſermo Domini quem locutus eſt ad Jeu dicens: Filij quarti ſedebunt tibi ſuper thronum Iſrael. & factum eſt ita.

13 * Et Salum filius Iabes regnauit in anno triceſimo & nono Azariæ regis Juda, & regnauit menſe dierum in Samaria.

14 * Et aſcendit Manaem filius Gadi de Therſa, & ingreſſus eſt in Samariam, & percuſſit Salum filium Jabes in Samaria, & interfecit eum, & regnauit pro eo.

15 * Et reliqua verborum Salum, & coniuratio eius quam coniurauit, ecce hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iſrael.

16 * Tunc percuſſit Manaem Thephſa, & omnia quæ in ea, & terminos eius de Therſa, quia non aperuit ei, & prægnantes ſcidit.

17 * In anno triceſimo et nono Azariæ regis Iuda regnauit Manaem filius Gadi ſuper Iſrael in Samaria decem annis.

6 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀζαρίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

7 * καὶ ἐκοιμήθη ἀζαρίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαθὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

8 * ἔτει τεσσαρακοστῷ καὶ ὀγδόῳ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα, ἐβασίλευσεν ζαχαρίας υἱὸς ιεροβοὰμ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσραὴλ ἓξ μῆνας.

9 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. οὐκ ἀπέστη ἀπὸ ἁμαρτιῶν ιεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ.

10 * καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν σαλοὺμ υἱὸς ἰαβὴς, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν κεβλαὰμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ.

11 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ζαχαρίου, ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ.

12 * οὗτος ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησεν πρὸς ἰοὺ λέγων, υἱοὶ τέταρτοι καθίσονταί σοι ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο οὕτως.

13 * καὶ σαλοὺμ υἱὸς ἰαβὴς ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τοῦ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσεν μῆνα ἡμερῶν ἐν σαμαρείᾳ.

14 * καὶ ἀνέβη μαναὴμ υἱὸς γαδὶ ἐκ θερσὰ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς σαμάρειαν, καὶ ἐπάταξε τὸν σαλοὺμ υἱὸν ἰαβὴς ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτ' αὐτοῦ.

15 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων σαλοὺμ καὶ ἡ συσταφὴ αὐτοῦ ἰδοὺ σεσωσμένα, ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ.

16 * τότε ἐπάταξε μαναὴμ τὴν θερσὰ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς ἀπὸ θερσά, ὅτι οὐκ ἤνοιξεν αὐτῷ, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας διέρρηξεν.

17 * ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τοῦ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα ἐβασίλευσεν μαναὴμ υἱὸς γαδὶ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ δέκα ἔτη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et reliquum verborum Ghazariah, & omnia quæ fecit, nonne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah?

7 Et cubuit Ghazariah cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum cum patribus eius in ciuitate domus Dauid. & regnauit Iotham filius eius pro eo.

8 Anno triceſimo & octauo annorum Ghazariahu regis tribus domus Iehudah regnauit Zachariah filius Iarabgham ſuper Iſrael in Somron ſex menſibus.

9 Et fecit quod malum erat ante Dominum, ſicut fecerant patres eius: non declinauit à peccatis Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecit Iſraeli.

10 Et coniurauit in illum Sallum filius Iabes. & percuſſit illum coram populo, & occidit illum, & regnauit pro eo.

11 Et reliquum verborum Zachariah, ecce illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael.

12 Hoc eſt verbum Domini quod locutus fuerat cum Iehu, dicendo: Filij quarti ſedebunt tibi ſuper ſolium regni Iſrael. & fuit ſic.

13 Sallum filius Iabes regnauit anno triceſimo & nono annorum Ghazariah regis tribus domus Iehudah, & regnauit menſem dierum in Somron.

14 Et aſcendit Menahhem filius Gadi de Thirſzah, & venit in Somron, & percuſſit Sallum filium Iabes in Somron, & occidit illum, & regnauit pro eo.

15 Et reliquum verborum Sallum, & coniuratio eius quam coniurauit, ecce illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael.

16 Tunc percuſſit Menahhem Thiphzah & omnes qui erant in ea, & omnes terminos eius à Thirſzah, quia non aperuerat portam ad pacem ineundam, & percuſſit illam, & omnes prægnantes eius difidit.

17 Anno triceſimo nono annorum Ghazariah regis tribus domus Iehudah regnauit Menahhem filius Gadi ſuper Iſrael decem annis in Somron.

18 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא־סָר מֵעַל חַטֹּאוֹת
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל כָּל־
יָמָיו׃

18 * Fecitque quod erat malum coram Domino. non receſsit à peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael cunctis diebus eius.

19 * בָּא פּוּל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל־הָאָרֶץ וַיִּתֵּן מְנַחֵם
לְפוּל אֶלֶף כִּכַּר־כֶּסֶף לִהְיוֹת יָדָיו אִתּוֹ לְהַחֲזִיק
הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ׃

19 *Veniebat Phul rex Aſſyriorum in terram, & dabat Manahem Phul mille talenta argenti, vt eſſet ei in auxilium, & firmaret regnum eius.

20 * וַיֹּצֵא מְנַחֵם אֶת־הַכֶּסֶף עַל־יִשְׂרָאֵל עַל
כָּל־גִּבּוֹרֵי הַחַיִל לָתֵת לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר חֲמִשִּׁים
שְׁקָלִים כֶּסֶף לְאִישׁ אֶחָד וַיָּשָׁב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא־
עָמַד שָׁם בָּאָרֶץ׃

20 * Indixitque Manahem argentum ſuper Iſrael cunctis potẽtibus & diuitibus, vt daret regi Aſſyriorum quinquaginta ſiclos argenti per ſingulos. Reuerſuſque eſt rex Aſſyriorum, & non eſt moratus in terra.

21 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַחֵם וְכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־
הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל׃

21 *Reliqua autem ſermonum Manahem & vniuerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iſrael?

22 * וַיִּשְׁכַּב מְנַחֵם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ פְּקַחְיָה בְּנוֹ
תַּחְתָּיו׃

22 * Et dormiuit Manahem cum patribus ſuis: regnauitque Phaceia filius eius pro eo.

23 * בִּשְׁנַת חֲמִשִּׁים שָׁנָה לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ
פְּקַחְיָה בֶּן־מְנַחֵם עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן שְׁנָתָיִם׃

23 * Anno quinquageſimo Azariæ regis Iudæ regnauit Phaceia filius Manahem ſuper Iſrael in Samaria biennio:

24 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר מֵחַטֹּאוֹת יָרָבְעָם
בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

24 * Et fecit quod erat malum coram Domino: non receſsit à peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael.

25 * וַיִּקְשֹׁר עָלָיו פֶּקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ שָׁלִישׁוֹ וַיַּכֵּהוּ
בְשֹׁמְרוֹן בְּאַרְמוֹן בֵּית־הַמֶּלֶךְ אֶת־אַרְגֹּב וְאֶת־
הָאַרְיֵה וְעִמּוֹ חֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי הַגִּלְעָדִים וַיְמִתֵהוּ
וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו׃

25 * Coniurauit autem aduerſus eum Phacee filius Romeliæ dux eius, & percuſsit eum in Samaria in turre domus regiæ iuxta Argob & iuxta Ariph, & cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum, & interfecit eum, regnauitque pro eo.

26 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי פְקַחְיָה וְכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה הִנָּם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

26 * Reliqua autem ſermonum Phaceæ, & vniuerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iſrael?

27 * בִּשְׁנַת חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ
יְהוּדָה מָלַךְ פֶּקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן
עֶשְׂרִים שָׁנָה׃

27 *Anno quinquageſimo ſecundo Azariæ regis Iudæ, regnauit Phacee filius Romeliæ ſuper Iſrael in Samaria viginti annis:

28 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר מִן־חַטֹּאוֹת
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

28 * Et fecit quod erat malum coram Domino. non receſsit à peccatis Hieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael.

תרגום יונתן

18 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לָא סְטָא מִכָּל חוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל כָּל יוֹמוֹהִי׃

19 אֲתָא פּוּל מַלְכָּא דְּאַתּוּר עַל אַרְעָא וְיָהַב מְנַחֵם לְפוּל אֶלֶף כִּכְּרִין דְּכַסַף לְאַשְׁלְמָא יְדוֹהִי עִמֵּיהּ לְתַקָּפָא מַלְכוּתָא בִּידֵיהּ׃

20 וּרְמָא מְנַחֵם יַת כַּסְפָּא עַל יִשְׂרָאֵל עַל כָּל גִּבָּרֵי חֵילָא לְמִתַּן לְמַלְכָּא דְּאַתּוּר חַמְשִׁין סְלְעִין דְּכַסַף לְגַבְרָא חַד וַהֲוָה מַלְכָּא דְּאַתּוּר וְלָא אֲנִיזִיק תַּמָּן בְּאַרְעָא׃

21 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי מְנַחֵם וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

22 וּשְׁכִיב מְנַחֵם עִם אֲבָהָתוֹהִי וּמְלַךְ פְּקַחְיָה בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

23 בְּשָׁנַת חַמְשִׁין שְׁנִין לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ פְּקַחְיָה בַּר מְנַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן תַּרְתֵּין שְׁנִין׃

24 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לָא סְטָא מֵחוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל׃

25 וּמְרַד עֲלוֹהִי פֶּקַח בַּר רְמַלְיָהוּ גְּבָרֵיהּ וּמְחָהִי בְּשֹׁמְרוֹן בֵּירַת מַלְכָּא יַת אַרְגּוֹב וְיַת אַרְיֵה וְעִמֵּיהּ חַמְשִׁין גַּבְרָא מִבְּנֵי גִּלְעָד וְקַטְלֵיהּ וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי׃ 26 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי פְּקַחְיָה וְכָל דַּעֲבַד הָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

27 בִּשְׁנַת חַמְשִׁין וְתַרְתֵּין שְׁנִין לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה מְלַךְ פֶּקַח בַּר רְמַלְיָה עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן עֶשְׂרִין שְׁנִין׃

28 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לָא סְטָא מִן חוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב יַת יִשְׂרָאֵל׃

18 ✠ Et fecit malum in oculis Domini. non re-
ceſſit à peccatis Hieroboam filij Nabat, qui pec-
care fecit Iſrael. In diebus Manaem

19 ✠ aſcendit Phul rex Aſſyriorum ſuper ter-
ram. & dedit Manaem Phul mille talenta ar-
genti, vt eſſet manus eius cum eo, vt firmaret
regnum eius in manu eius.

20 ✠ Et Manaem eduxit argentum ſuper Iſ-
rael ſuper omnem potentem fortitudine, vt da-
ret regi Aſſyriorum, quinquaginta ſiclos viro
vni. & reuerſus eſt rex Aſſyriorum, & non
ſtetit amplius in terra.

21 ✠ Et reliqua ſermonum Manaem, & vni-
uerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro
ſermonum dierum Regum Iſrael?

22 ✠ Et dormiuit Manaem cum patribus ſuis,
& regnauit Phaceia filius eius pro eo.

23 ✠ In anno quinquageſimo Azariæ regis Iu-
da regnauit Phaceia filius Manaem ſuper Iſrael
in Samaria duobus annis.

24 ✠ Et fecit malum coram Domino: non re-
ceſſit ab omnibus peccatis Hieroboam filij Na-
bat, qui peccare fecit Iſrael.

25 ✠ Et conuerſus eſt contra eum Phaceia filius
Romeliæ Triſtata eius, & percuſſit eum in Sa-
maria in domo regis cum Argob & cum Arie,
& cum eo quinquaginta viri de filiis Galaa-
ditarum, & interfecit eum, & regnauit
pro eo.

26 ✠ Et reliqua ſermonum Phaceia, & vni-
uerſa quæ fecit, ecce hæc ſcripta ſunt in libro
ſermonum dierum Regum Iſrael.

27 ✠ In anno quinquageſimo & ſecundo Aza-
riæ regis Iuda regnauit Phacee filius Romeliæ
ſuper Iſrael in Samaria annis viginti.

28 ✠ Et fecit malum coram Domino, non receſ-
ſit ab omnibus peccatis Hieroboam filij Nabat,
qui peccare fecit Iſrael.

18 ✠ καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. οὐκ
ἀπέστη ἀπὸ ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε
τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ μαναήμ

19 ✠ ἀνέβη φοὺλ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ
ἔδωκε μαναὴμ τῷ φοὺλ χίλια τάλαντα ἀργυρίου, ἵνα εἶ-
ναι χεῖρα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, τοῦ κραταιῶσαι τὴν βασιλείαν
αὐτοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

20 ✠ καὶ μαναὴμ ἐξεύγκε τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ
ἐπὶ πάντα δυνατὸν ἰσχύι δοῦναι τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων
πεντήκοντα σίκλους τῷ ἀνδρὶ τῷ ἑνί. καὶ ἀπέστρεψεν ὁ βα
σιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ οὐκ ἔστη ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ.

21 ✠ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μαναὴμ καὶ πάντα ὅσα ἐ-
ποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων
ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ;

22 ✠ καὶ ἐκοιμήθη μαναὴμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ
ἐβασίλευσε φακεία υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

23 ✠ ἐν ἔτει πεντηκοστῷ τοῦ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα ἐβα-
σίλευσεν φακεία υἱὸς μαναὴμ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμα-
ρείᾳ δύο ἔτη.

24 ✠ καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, οὐκ ἀπέστη
ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξή-
μαρτε τὸν ἰσραήλ.

25 ✠ καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν φακεαὶ υἱὸς ρωμελίου ὁ
τεισάτης αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν σαμαρείᾳ ἐν οἴ-
κῳ τοῦ βασιλέως μετὰ τοῦ ἀργὸβ καὶ μετὰ τοῦ ἀριέ, καὶ
μετ' αὐτοῦ πεντήκοντα ἄνδρες ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν γαλαα-
διτῶν, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτ' αὐτοῦ.

26 ✠ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων φακεία καὶ πάντα ὅσα ἐ-
ποίησεν, ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμε-
ρῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ.

27 ✠ ἐν ἔτει πεντηκοστῷ καὶ δευτέρῳ τοῦ ἀζαρίου βασιλέως
ἰούδα ἐβασίλευσεν φακεαὶ υἱὸς ρωμελίου ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν
σαμαρείᾳ ἔτη εἴκοσι.

28 ✠ καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου· οὐκ ἀπέστη
ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξή-
μαρτε τὸν ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et fecit quod malum erat ante Dominum: non declinauit ab omnibus peccatis Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecit Iſrael omnibus diebus ſuis. 19 Venit Pul rex Athur contra terram, & dedit Menahhem Pulo mille talenta argenti ad pacificandas manus ipſius ſecum, vt firmaret regnum in manu ſua.

20 Et impoſuit Menahhem argentum Iſraeli & omnibus potentibus ſubſtantia ad dandum regi Athur, quinquaginta ſiclos argenti viro cuique, & rediit rex Athur, & non nocuit ibi in terra.

21 Et reliquum verborum Menahhem, & omnia quæ fecit, nonne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum Iſrael?

22 Et cubuit Menahhem cum patribus ſuis, & regnauit Pekahhiah filius eius pro eo.

23 Anno quinquageſimo annorum Ghazariah regis tribus domus Iehudah regnauit Pekahhiah filius Menahhem ſuper Iſrael in Somron duobus annis.

24 Et fecit quod malum erat ante Dominum: non declinauit à peccatis Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecit Iſrael.

25 Et coniurauit contra eum Pekahh filius Remaliahu baro eius, & percuſſit illum in Somron in conclaui domus regis cum Argob & Arieh, & cum eo quinquaginta viri de filiis Gilghad, & occidit illum, & regnauit pro eo.

26 Et reliquum verborum Pekahhiah, & omnia quæ fecit, ecce illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum Iſrael.

27 Anno quinquageſimo & ſecundo annorum Ghazariah regis tribus domus Iehudah, regnauit Pekahh filius Remaliah ſuper Iſrael in Somron viginti annis. 28 Et fecit quod malum erat ante Dominum: non declinauit à peccatis Iarabgham filij Nebat, qui peccare fecit Iſrael.

29 * בִּימֵי פֶּקַח מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בָּא תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ
אַשּׁוּר וַיִּקַּח אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־אָבֵל בֵּית־מַעֲכָה וְאֶת־
יָנוֹחַ וְאֶת־קֶדֶשׁ וְאֶת־חָצוֹר וְאֶת־הַגִּלְעָד וְאֶת־
הַגָּלִיל כֹּל אֶרֶץ נַפְתָּלִי וַיַּגְלֵם אַשּׁוּרָה׃

30 * וַיִּקְשֹׁר־קֶשֶׁר הוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה עַל־פֶּקַח בֶּן־
רְמַלְיָהוּ וַיַּכֵּהוּ וַיְמִיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בְּשָׁנַת
עֶשְׂרִים לְיוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ׃

31 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי פֶּקַח וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הִנָּם כְּתוּבִים
עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

32 * בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
מָלַךְ יוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

33 * בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְרוּשָׁא בַּת־צָדוֹק׃

34 * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה עֻזִּיָּהוּ
אָבִיו עָשָׂה׃

35 * רַק הַבָּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים
בַּבָּמוֹת הוּא בָּנָה אֶת־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה הָעֶלְיוֹן׃

36 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹתָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

37 * בַּיָּמִים הָהֵם הֵחֵל יְהוָה לְהַשְׁלִיחַ בִּיהוּדָה רְצִין
מֶלֶךְ אֲרָם וְאֶת פֶּקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ׃

38 * וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר
דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ אָחָז בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

יז

1 * בִּשְׁנַת שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ
מָלַךְ אָחָז בֶּן־יוֹתָם מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

2 * בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה אָחָז בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְלֹא עָשָׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו
כְּדָוִד אָבִיו׃

29 * In diebus Phaceæ regis Israel venit Theglatphalasar rex Assur, & cepit Ahilon, & Abel domum Maacha, & Ianoe, & Cedes, & Asor, & Galaad, & Galilęam, & vniuersam terram Neptalim, & transtulit eos in
30 Assyrios. * Coniurauit autem & tetendit insidias Osee filius Hela contra Phacee filium Romeliæ, & percussit eum & interfecit; regnauitque pro eo vicesimo
31 anno Ioatham filij Ozię. * Reliqua autem sermonum Phaceę, & vniuersa quę fe G cit, nonne hęc scripta sunt in libro sermonum dierum Regum Israel?

32 * Anno secundo Phaceę filij Romeliæ regis Israel, regnauit Ioathan filius Oziæ 2. Par. 27. a.
33 regis Iuda. * Viginti quinque annorum erat cùm regnare cœpisset, & sedecim annis regnauit in Ierusalem. nomen matris
34 eius Hierusa filia Sadoch. * Fecitque quod erat placitum coram Domino. iuxta omnia quę fecit Ozias pater suus ope-
35 ratus est: * Veruntamen excelsa non abstulit. adhuc populus immolabat & adolebat incensum in excelsis. Ipse ædificauit portã domus Domini sublimissimã.

36 * Reliqua autem sermonum Ioatham, & vniuersa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum Regum
37 Iuda? * In diebus illis cœpit Dominus mittere in Iudam Rasin regem Syriæ, & Phacee filium Romelię.

38 * Et dormiuit Ioatham cum patribus suis, sepultusque est cum eis in ciuitate Dauid patris sui, & regnauit Achaz filius eius.

CAP. XVI.

1 ANno decimo septimo Phaceę filij Ro- 2. Par. 28. a.
A meliæ, regnauit Achaz filius Ioatham regis Iuda.

2 * Viginti annorum erat Achaz cùm regnare cœpisset, & sedecim annis regnauit in Ierusalem. Non fecit quod erat placitum in conspectu domini Dei sui, sicut Dauid pater eius:

תרגום יונתן

29 בְּיוֹמֵי פֶּקַח מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל אֲתָא תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מַלְכָּא דְאַתּוּר וּשְׁבָא יַת עִיּוֹן וְיַת אָבֵל בֵּית מַעֲכָה וְיַת יָנוֹחַ וְיַת קֶדֶשׁ וְיַת חָצוֹר וְיַת
גִּלְעָד וְיַת גָּלִיל כָּל אַרְעָא שִׁבְטָא נַפְתָּלִי וְאַגְלִינוּן לְאַתּוּר׃ 30 וּמְרַד מֵירְעָא הוֹשֵׁעַ בַּר אֵלָה עַל פֶּקַח בַּר רְמַלְיָה וּמְחָהִי וְקַטְלֵיהּ וּמְלַךְ
תְּחוֹתּוֹהִי בְּשְׁנַת עֶשְׂרִין לְיוֹתָם בַּר עֻזִּיָּה׃ 31 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי פֶּקַח וְכָל דַּעֲבַד הָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סְפַר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
32 בְּשְׁנַת תַּרְתֵּין לְפֶקַח בַּר רְמַלְיָהוּ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מְלַךְ יוֹתָם בַּר עֻזִּיָּה מַלְכָּא דִיהוּדָה׃ 33 בַּר עֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין הֲוָה
בַּר מְלָךְ וְשִׁית עֶשְׂרֵה שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּהּ יְרוּשָׁה בַּת צָדוֹק׃ 34 וַעֲבַד דְּכָשֵׁר קֳדָם יְיָ בְּכֹל דַּעֲבַד עֻזִּיָּה אֲבוּהִי עֲבַד׃
35 לְחוֹד בָּמָתָא לָא עֲטָרָא עַד כְּעַן עַמָּא מְרַבְּחִין וּמַסְּקִין בְּסִמִין עַל בָּמָתָא הוּא בְּנָה יַת תְּרַע בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ עִלָּאָה׃
36 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יוֹתָם וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סְפַר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵי דְיִהוּדָה׃
37 בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן שָׁרֵי יְיָ לְגָרָאָה בִּדְבֵית יְהוּדָה רְצִין מַלְכָּא דַאֲרָם וְיַת פֶּקַח בַּר רְמַלְיָהוּ׃
38 וּשְׁכִיב יוֹתָם עִם אֲבָהָתּוֹהִי וְאִתְקְבַר עִם אֲבָהָתּוֹהִי בְּקִרְתָּא דְדָוִד אֲבוּהִי וּמְלַךְ אָחָז בְּרֵיהּ תְּחוֹתּוֹהִי׃

יז

1 בְּשְׁנַת שְׁבַע עֶשְׂרֵי שְׁנִין לְפֶקַח בַּר רְמַלְיָהוּ מְלַךְ אָחָז בַּר יוֹתָם מַלְכָּא דִיהוּדָה׃
2 בַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין אָחָז כַּד מְלַךְ וְשִׁית עֶשְׂרֵי שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְלָא עֲבַד דְּכָשֵׁר קֳדָם יְיָ אֱלָהֵיהּ כְּדָוִד אֲבוּהִי׃

29 * In diebus Phaceæ regis Iſrael aſcendit Theglath-Phalaſar rex Aſſyriorum, & cepit Nain, & Abel, & Bethmaacha, & Ionoch, & Cenez, & Aſor, & Galaad, & Galilæam vniuerſam terram Nephthalim, & tranſtulit eos in Aſſyrios.

29 * ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ φακεαὶ βασιλέως ἰσραὴλ ἀνέβη θεγλαὰθ φαλαζαὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἔλαβε τὴν ναὶν καὶ τὴν ἄβελ, καὶ τὴν βαιθμααχά, καὶ τὴν ἰωνώχ, καὶ τὴν κενέζ, καὶ τὴν ἀσώρ, καὶ τὴν γαλαάδ, καὶ τὴν γαλιλαίαν πᾶσαν γῆν νεφθαλείμ, καὶ ἀπῴκισεν αὐτοὺς εἰς ἀσσυρίους.

30 Et conuertit exercitum Oſee filius Ela cõtra Phacee filium Romeliæ, & percuſſit eum, & interfecit eum; & regnauit pro eo in anno viceſimo Iotham filij Oziæ.

30 * καὶ συνέστρεψε σύστρεμμα ὠσηὲ υἱὸς ηλὰ ἐπὶ φακεαὶ υἱὸν ῥομελίου, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτ' ἀντ' αὐτοῦ ἐν ἔτει εἰκοστῷ ἰωθὰμ υἱοῦ ὀζίου.

31 Et reliqua ſermonum Phaceæ, & vniuerſa quæ fecit, ecce hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iſrael.

31 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων φακεαὶ, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ.

32 In anno ſecundo Phaceæ filij Romeliæ regis Iſrael regnauit Iotham filius Oziæ regis Iuda.

32 * ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ φακεαὶ υἱοῦ ῥομελίου βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἰωθὰμ υἱὸς ὀζίου βασιλέως ἰούδα.

33 Filius viginti & quinque annorum erat cùm regnaret ipſe, & ſedecim annis regnauit in Hieruſalem. & nomen matris eius Hieruſa filia Saduc.

33 * υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἐκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἱερουσὰ θυγάτης ζαδούκ.

34 Et fecit rectum coram Domino, iuxta omnia quæ fecit Ozias pater ſuus:

34 * καὶ ἐποίησε τὸ δὶθὲς ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὀζίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ·

35 Veruntamen excelſa non abſtulit, adhuc populus immolabat & adolebant incenſum in excelſis. ipſe ædificauit portam domus Domini ſublimem.

35 * πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἀφῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἔθυεν καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν πύλην οἴκου κυρίου τὴν ὑψηλήν.

36 Et reliqua ſermonum Iotham, & vniuerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iuda?

36 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωθὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

37 In diebus illis incæpit Dominus mittere in Iuda Raſſon regem Syriæ, & Phacee filium Romeliæ.

37 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἦρξατο κύριος ἀποστέλλειν ἐν ἰούδᾳ τὸν ραασὼν βασιλέα συρίας, καὶ τὸν φακεαὶ υἱὸν ῥομελίου.

38 Et dormiuit Iotham cum patribus ſuis, et ſepultus eſt in ciuitate Dauid cũ patribus ſuis: & regnauit Achaz filius eius pro eo.

38 * καὶ ἐκοιμήθη ἰωθὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

CAP. XVI.

ις'.

1 IN anno decimoſeptimo Phaceæ filij Romeliæ, regnauit Achaz filius Iotham regis Iuda:

1 * Ἐν ἔτει ἑπταικαιδεκάτῳ τοῦ φακεαὶ υἱοῦ ῥομελίου ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς ἰωθὰμ βασιλέως ἰούδα·

2 Filius viginti annorum erat Achaz cùm regnaret ipſe: & ſedecim annis regnauit in Hieruſalem. & non fecit rectum in oculis Domini Dei, ſicut Dauid pater eius.

2 * υἱὸς εἴκοσιν ἐτῶν ἦν ἄχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ ἐκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οὐκ ἐποίησεν τὸ δὶθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου θεοῦ, καθὼς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 In diebus Pekahh regis Iſrael venit Thiglath Pilezzer rex Athur, & captiuauit Ghion, & Abel-Beth-Maghachah, & Ianoahh, & Kedes, & Hhaſzor, & Gilghad, & Galil, omnem terram tribus Naphthali, & migrare fecit eos in Athur.

30 Et coniurauit coniurationem Hoſeagh filius Elah contra Pekahh filium Remaliah, & percuſſit eum & occidit eum, & regnauit pro eo anno viceſimo Iotham filij Ghuziahu.

31 Et reliquum verborum Pekahh, & omnia quæ fecit, ecce illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael.

32 Anno ſecundo Pekahh filij Remaliahu regis Iſrael, regnauit Iotham filius Ghuziah regis tribus domus Iehudah.

33 Filius viginti & quinque annorum erat quando regnauit, & ſedecim annis regnauit in Ieruſalem. & nomen matris eius Ieruſa filia Szadoq.

34 Et fecit quod rectum erat ante Dominum: iuxta omnia quæ fecerat Ghuziah pater eius, fecit.

35 Veruntamen excelſa non receſſerant: adhuc vſque populus ſacrificabat & adolebat aromata ſuper excelſa. ipſe ædificauit portam domus ſanctuarij Domini ſuperiorem.

36 Et reliquum verborum Iotham, & omnia quæ fecit, nonne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum domus Iehudah?

37 In diebus ipſis cœpit Dominus immittere in populum domus Iehudah Reſzin regem Aram, & Pekahh filium Remaliahu.

38 Et cubuit Iotham cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum patribus ſuis in ciuitate Dauid patris ſui: & regnauit Ahhaz filius eius pro eo.

CAP. XVI.

ANno ſeptimodecimo annorum Pekahh filij Remaliahu regnauit Ahhaz filius Iotham regis tribus domus Iehudah.

2 Filius viginti annorum erat Ahhaz cùm regnauit, & ſedecim annos regnauit in Ieruſalem: & non fecit quod rectum erat ante Dominum Deum ſuum, ſicut Dauid pater ſuus.

3 וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם אֶת־בְּנוֹ הֶעֱבִיר
בָּאֵשׁ כְּתוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אוֹתָם מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

4 וַיִּזְבַּח וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־
עֵץ רַעֲנָן׃

5 אָז יַעֲלֶה רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם וּפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַ͏ִם לַמִּלְחָמָה וַיָּצֻרוּ עַל־אָחָז
וְלֹא יָכְלוּ לְהִלָּחֶם׃

6 בָּעֵת הַהִיא הֵשִׁיב רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם אֶת־אֵילַת
לַאֲרָם וַיְנַשֵּׁל אֶת־הַיְהוּדִים מֵאֵלוֹת וַאֲרֹמִים
בָּאוּ אֵילַת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

7 וַיִּשְׁלַח אָחָז מַלְאָכִים אֶל־תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ־
אַשּׁוּר לֵאמֹר עַבְדְּךָ וּבִנְךָ אֲנִי עֲלֵה וְהוֹשִׁעֵנִי מִכַּף
מֶלֶךְ־אֲרָם וּמִכַּף מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַקָּמִים עָלָי׃

8 וַיִּקַּח אָחָז אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב הַנִּמְצָא
בֵּית יְהוָה וּבְאֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח לְמֶלֶךְ־
אַשּׁוּר שֹׁחַד׃

9 וַיִּשְׁמַע אֵלָיו מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּעַל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶל־
דַּמֶּשֶׂק וַיִּתְפְּשָׂהּ וַיִּגְלֶהָ קִירָה וְאֶת־רְצִין הֵמִית׃

10 וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ אָחָז לִקְרַאת תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ־
אַשּׁוּר דַּמֶּשֶׂק וַיַּרְא אֶת־הַמִּזְבַּח אֲשֶׁר בְּדַמֶּשֶׂק
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶל־אוּרִיָּה הַכֹּהֵן אֶת־דְּמוּת
הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־תַּבְנִיתוֹ לְכָל־מַעֲשֵׂהוּ׃

11 וַיִּבֶן אוּרִיָּה הַכֹּהֵן אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁלַח
הַמֶּלֶךְ אָחָז מִדַּמֶּשֶׂק כֵּן עָשָׂה אוּרִיָּה הַכֹּהֵן עַד־בּוֹא
הַמֶּלֶךְ־אָחָז מִדַּמֶּשֶׂק׃

12 וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ מִדַּמֶּשֶׂק וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
וַיִּקְרַב הַמֶּלֶךְ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעַל עָלָיו׃

13 וַיְקַטֵּר אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־מִנְחָתוֹ וַיִּסֵּךְ אֶת־נִסְכּוֹ
וַיִּזְרֹק אֶת־דַּם־הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר־לוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃

3 *Sed ambulauit in via regum Israel.insuper & filium suum consecrauit, transferens per ignem secundùm idola gentium quæ dissipauit Dominus corã filiis Israel:

4 *Immolabat quoque victimas,& adolebat incensum in excelsis & in collibus, & sub omni ligno frondoso.

5 *Tunc ascendit Rasin rex Syriæ,& Phacee filius Romeliæ rex Israel ad prœliandum in Ierusalem. Cumque obsiderent Achaz, non valuerunt superare eum. Esa.7.a.

6 *In tempore illo restituit Rasin rex Syriæ Haylã Syriæ, & eiecit Iudæos de Hayla. & Idumæi venerunt in Haylam,& habitauerunt ibi vsque in diem hanc.

7 *Misit autem Achaz nuncios ad Theglatphalasar regem Assyriorũ,dicens:Ser-
B uus tuus & filius tuus ego sum.ascende & saluum me fac de manu regis Syriæ, & de manu regis Israel qui consurrexerunt ad-
8 uersum me. *Et cùm collegisset argentum & aurũ quod inueniri potuit in domo Domini,& in thesauris regis,misit regi Assyriorum munera:

9 *Qui & acquieuit voluntati eius. Ascendit autem rex Assyriorum in Damascum, & vastauit eam, & transtulit habitatores eius Cyrenen, Rasin autem in-
10 terfecit. *Perrexitque rex Achaz in occursum Theglatphalasar regi Assyriorum in Damascum.Cumque vidisset altare Damasci, misit rex Achaz ad Vriam sacerdotem exemplar eius, & similitudinem iuxta omne opus eius.

11 *Extruxitque Vrias sacerdos altare.iuxta omnia quæ præceperat rex Achaz de Damasco, ita fecit sacerdos Vrias, donec veniret rex Achaz de Damasco.

12 *Cumque veniisset rex de Damasco,vi-
C dit altare, & veneratus est illud. Ascen-
13 ditque, *Et immolauit holocausta & sacrificium suum, & libauit libamina, & fudit sanguinem pacificorum quæ obtulerat super altare.

תרגום יונתן

3 וַאֲזַל בְּאוֹרַח מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְאַף יַת בְּרֵיהּ אַעְבַּר בְּנוּרָא כְּתוֹעֲבַת עַמְמַיָּא דְּתָרִיךְ יְיָ יְהוֹן מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

4 וּדְבַח וְאַסִּיק בְּסִמְיָן עַל בָּמָתָא וְעַל רָמָתָא וּתְחוֹת כָּל אִילָן עַבּוּף׃

5 בְּכֵין סְלִיק רְצִין מַלְכָּא דַּאֲרָם וּפֶקַח בַּר רְמַלְיָה מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל לִירוּשְׁלֶם לְאַגָּחָא קְרָבָא וְצָרוּ עַל אָחָז וְלָא יְכִילוּ לְאַגָּחָא׃

6 בְּעִידָנָא הַהִיא אֲתִיב רְצִין מַלְכָּא דַּאֲרָם יַת אֵילַת לַאֲרָם וְתָרִיךְ יַת יְהוּדָאֵי מֵאֵילַת וַאֲדוֹמָאֵי אָתוֹ לְאֵילַת וִיתִיבוּ תַּמָּן עַד יוֹמָא הָדֵין׃

7 וּשְׁלַח אָחָז אִיזְגַּדִּין לְוַת תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מַלְכָּא דְּאַתּוּר לְמֵימַר עַבְדָּךְ וּבְרָךְ אֲנָא סַק וּפְרוֹקְנִי מִיַּד מַלְכָּא דַּאֲרָם וּמִיַּד מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל דְּקָמוּ עֲלָי׃ 8 וּנְסִיב אָחָז יַת כַּסְפָּא וְיָת דַּהֲבָא דְּאִשְׁתְּכַח בֵּית מַקְדְּשָׁא דַייָ וּבְאוֹצְרֵי בֵּית מַלְכָּא וְשַׁדַּר לְמַלְכָּא דְּאַתּוּר שׁוּחָדָא׃

9 וְקַבִּיל מִינֵּיהּ מַלְכָּא דְּאַתּוּר וּסְלִיק מַלְכָּא דְּאַתּוּר עַל דַּמֶּשֶׂק וְאַחְדַּהּ וְאַגְלִי עַמָּא דְּבַהּ לְקִיר וְיָת רְצִין קְטַל׃

10 וַאֲזַל מַלְכָּא אָחָז לְקַדְמוּת תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מַלְכָּא דְּאַתּוּר לְדַמֶּשֶׂק וַחֲזָא יַת מַדְבְּחָא דִּי בְדַמֶּשֶׂק וְשַׁדַּר מַלְכָּא אָחָז לְוַת אוּרִיָּה כָּהֲנָא יַת דְּמוּת מַדְבְּחָא וְיָת טִיקוּסֵיהּ לְכָל עוֹבָדוֹהִי׃

11 וּבְנָא אוּרִיָּה כָּהֲנָא יַת מַדְבְּחָא כְּכָל דְּשַׁלַּח מַלְכָּא אָחָז מִדַּמֶּשֶׂק כֵּן עֲבַד אוּרִיָּה כָּהֲנָא עַד דַּאֲתָא מַלְכָּא אָחָז מִדַּמֶּשֶׂק׃

12 וַאֲתָא מַלְכָּא מִדַּמֶּשֶׂק וַחֲזָא מַלְכָּא יַת מַדְבְּחָא וּקְרִיב מַלְכָּא עַל מַדְבְּחָא וַאסִיק עֲלוֹהִי׃

13 וְאַסִּיק יַת עֲלָתֵיהּ וְיָת מִנְחָתֵיהּ וְנַסִּיךְ יַת נִסְכֵּיהּ וּזְרַק יַת נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּי לֵיהּ עַל מַדְבְּחָא׃

3 * Et ambulauit in via regum Iſrael, inſuper & filium ſuum tranſtulit in igne, ſecundùm abominationes gentium, quas abſtulit Dominus à facie filiorum Iſrael:

4 * Et immolabat & adolebat incenſum in excelſis, & in collibus, & ſub omni ligno frondoſo.

5 * Tunc aſcendit Raaſon Rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex Iſrael contra Hieruſalem in prælium, & obſidebant Achaz, & non valuerunt pugnare.

6 * In tempore illo reſtituit Raaſon rex Syriæ Ailath Syriæ, & eiecit Iudæos de Ailath, & venerunt Idumæi in Ailath, & habitauerunt ibi vſque ad diem hanc.

7 * Et miſit Achaz nuncios ad Thaglath-Phalaſar regem Aſſyriorum, dicens: Seruus tuus & filius tuus ego: aſcende & libera me de manu regis Syriæ, & de manu regis Iſrael: quia conſurrexerunt aduerſus me.

8 * Et cepit Achaz argentum & aurum quod inuentum fuit in theſauris domus Domini, & domus regis, & miſit regi Aſſyriorum munera.

9 * Et audiuit eum rex Aſſyriorum, & aſcendit rex Aſſyriorum in Damaſcum, & cepit eam, & tranſtulit urbem, & Raſſon interfecit.

10 * Et perrexit rex Achaz in occurſum Thaglath-Phalaſar regi Aſſyriorum in Damaſcum. & vidit altare quod in Damaſco. & miſit rex Achaz ad Uriam ſacerdotem ſimilitudinem altaris & rhythmum eius ſecundùm omne opus eius:

11 * Et extruxit altare Urias. iuxta omnia quæcunque miſit ei rex Achaz de Damaſco, ita fecit Urias ſacerdos, donec veniret Rex de Damaſco.

12 * Et venit rex de Damaſco, & vidit altare. & acceſſit ad altare rex, & aſcendit ſuper illud:

13 * Et obtulit holocauſtum & ſacrificium ſuum, & libamen ſuum libauit ei, & effudit ſuper illud ſanguinem pacificorum ſuorum ſuper altare.

3 * καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραήλ, καὶ γε τὸν υἱὸν αὐτοῦ διῆγεν ἐν πυρὶ κατὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

4 * καὶ ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμία ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους.

5 * τότε ἀνέβη ραασὼν βασιλεὺς συρίας, καὶ φακεὰ υἱὸς ρωμελίου βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ εἰς πόλεμον, καὶ ἐπολιόρκουν τὸν ἄχαζ, καὶ οὐκ ἠδυήσαντο πολεμεῖν.

6 * ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστρεψε ραασὼν βασιλεὺς συρίας τὴν αἴλαθ τῇ συρίᾳ, καὶ ἐξέβαλε τοὺς ἰουδαίους ἐξ αἴλαθ, καὶ ἦλθον οἱ ἰδουμαῖοι εἰς αἴλαθ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

7 * καὶ ἀπέστειλεν ἄχαζ ἀγγέλους πρὸς θαγλαὰθ φαλασαρ βασιλέα ἀσσυρίων λέγων, δοῦλός σου καὶ υἱός σου ἐγώ, ἀνάβηθι καὶ ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς βασιλέως συρίας, καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἰσραήλ, ὅτι ἐπανέστησάν μοι.

8 * καὶ ἔλαβεν ἄχαζ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλεν τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων δῶρα.

9 * καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἀνέβη βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ δαμασκόν, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτῆς, καὶ ἀπῴκισεν τὴν πόλιν, καὶ τὸν ραασὼν ἐθανάτωσεν.

10 * καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς ἄχαζ εἰς συνάντησιν τῷ θαγλαὰθ φαλασαρ βασιλεῖ ἀσσυρίων εἰς δαμασκόν. καὶ εἶδε τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν δαμασκῷ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ πρὸς οὐρίαν τὸν ἱερέα τὴν ὁμοίωσιν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τὸν ῥυθμὸν αὐτοῦ ἐκ πάσης ποίησιν αὐτοῦ.

11 * καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον οὐρίας κατὰ πάντα ὅσα ἀπέστειλεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἄχαζ ἐκ δαμασκοῦ, οὕτως ἐποίησεν οὐρίας ὁ ἱερεὺς ἕως τοῦ ἐλθεῖν τὸν βασιλέα ἐκ δαμασκοῦ.

12 * καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς ἐκ δαμασκοῦ, καὶ εἶδε τὸ θυσιαστήριον. καὶ προσῆλθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτό·

13 * καὶ ἀνέφερε τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ἔσπεισεν αὐτῷ, καὶ προσέχεεν ἐπ' αὐτῷ τὸ αἷμα τῶν εἰρηνικῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Sed ambulauit in via regum Iſrael. & etiam filium ſuum tranſire fecit per ignem, ſecundùm abominationes gentium quas expulerat Dominus à facie filiorum Iſrael. 4 Et ſacrificauit & adoleuit aromata ſuper excelſa, & ſuper colles, & ſub omni arbore frondoſa. 5 Tunc aſcendit Raſzin rex Aram, & Pekahh filius Remaliah rex Iſrael in Ieruſalem ad ineundum bellum, & obſederunt Ahhaz, nec potuerunt expugnare. 6 In tempore illo reſtituit Reſzin rex Aram Eilath ipſi Aram, & expulit Iehudæos ex Eilath; & Edumæi venerunt in Eilath, & ſederunt ibi vſque ad diem hanc.

7 Et miſit Ahhaz nuncios ad Theglath Pelezzer regem Athur dicendo: Seruus tuus, & filius tuus ego ſum; aſcende & libera me de manu regis Aram, & de manu regis Iſrael, qui ſurrexerunt contra me.

8 Et accepit Ahhaz argentum & aurum quod inuentum eſt in domo ſanctuarij Domini & in theſauris domus Regis, & miſit regi Athur munus. 9 Et paruit ei rex Athur, & aſcendit rex Athur contra Dammeſeq, & cepit eam, & migrare fecit populum, qui erat in ea, in Kir, & Reſzin occidit. 10 Et iuit rex Ahhaz in occurſum Theglath Pelezzer regis Arhur in Dummeſeq, & vidit altare quod erat in Dammeſeq. & miſit rex Ahhaz ad Vriah ſacerdotem ſimilitudinem altaris & exemplar eius in omni factura eius.

11 Et ædificauit Vriah ſacerdos altare, iuxta omnia quæ miſerat rex Ahhaz ex Dammeſeq; ſic fecit Vriah ſacerdos, quouſque venit rex Ahhaz de Dammeſeq.

12 Et venit rex ex Dammeſeq, & vidit rex altare, & acceſſit rex ad altare, & obtulit ſuper illud:

13 Et obtulit holocauſtum ſuum, & munus ſuum, & libauit libationem ſuam; & ſparſit victimam ſanctitatum quæ erat illi, ſuper altare.

14 * וְאֶת־הַמִּזְבַּח הַנְּחשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וַיַּקְרֵב
מֵאֵת פְּנֵי הַבַּיִת מִבֵּין הַמִּזְבֵּחַ וּמִבֵּין בֵּית יְהוָה וַיִּתֵּן
אֹתוֹ עַל־יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפוֹנָה׃

15 * וַיְצַוֶּה הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶת־אוּרִיָּה הַכֹּהֵן לֵאמֹר
עַל הַמִּזְבֵּחַ הַגָּדוֹל הַקְטֵר אֶת־עֹלַת הַבֹּקֶר וְאֶת־
מִנְחַת הָעֶרֶב וְאֶת־עֹלַת הַמֶּלֶךְ וְאֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת
עֹלַת כָּל־עַם הָאָרֶץ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם וְכָל־דַּם
עֹלָה וְכָל־דַּם זֶבַח עָלָיו תִּזְרֹק וּמִזְבַּח הַנְּחשֶׁת
16 יִהְיֶה־לִּי לְבַקֵּר׃ * וַיַּעַשׂ אוּרִיָּה הַכֹּהֵן כְּכֹל
17 אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּלֶךְ אָחָז׃ * וַיְקַצֵּץ הַמֶּלֶךְ אָחָז
אֶת־הַמִּסְגְּרוֹת הַמְכֹנוֹת וַיָּסַר מֵעֲלֵיהֶם וְאֶת־
הַכִּיֹּר וְאֶת־הַיָּם הוֹרִד מֵעַל הַבָּקָר הַנְּחשֶׁת
אֲשֶׁר תַּחְתָּיו וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל מַרְצֶפֶת אֲבָנִים׃

18 * וְאֶת־מִיסַךְ הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר־בָּנוּ בַבַּיִת וְאֶת־מְבוֹא
הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה הֵסֵב בֵּית יְהוָה מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃

19 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אָחָז אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים
עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

20 * וַיִּשְׁכַּב אָחָז עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר
דָּוִד וַיִּמְלֹךְ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

יז

1 * בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לְאָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ
הוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה בְּשֹׁמְרוֹן עַל־יִשְׂרָאֵל תֵּשַׁע שָׁנִים׃

2 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו׃

3 * עָלָיו עָלָה שַׁלְמַנאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיְהִי־לוֹ
הוֹשֵׁעַ עֶבֶד וַיָּשֶׁב לוֹ מִנְחָה׃

4 * וַיִּמְצָא מֶלֶךְ־אַשּׁוּר בְּהוֹשֵׁעַ קֶשֶׁר אֲשֶׁר שָׁלַח
מַלְאָכִים אֶל־סוֹא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְלֹא־הֶעֱלָה
מִנְחָה לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר כְּשָׁנָה בְשָׁנָה וַיַּעְצְרֵהוּ מֶלֶךְ
אַשּׁוּר וַיַּאַסְרֵהוּ בֵּית כֶּלֶא׃

14 * Porrò altare æreum quod erat coram Domino, transtulit de facie templi, & de loco altaris, & de loco templi Domini, posuitque illud ex latere altaris ad Aquilo-
15 nem. * Præcepit quoque rex Achaz Uriæ sacerdoti, dicens: Super altare maius offer holocaustum matutinum, & sacrificium vespertinum, & holocaustum regis & sacrificia eius, & holocaustum vniuersi populi terræ, & sacrificia eorum, & libamina eorum, & omnem sanguinem holocausti, & vniuersum sanguinem victimæ super il
D lud effundes. Altare verò æreum erit para-
16 tum ad voluntatem meam. * Fecit igitur Vrias sacerdos iuxta omnia quæ præcepe-
17 rat rex Achaz. * Tulit autem rex Achaz cælatas bases & luterem quierat desuper, & mare deposuit de bobus æreis qui sustentabant illud, & posuit super pauimentum
18 stratum lapide. * Musach quoque Sabbati quod ædificauerat in templo, & ingressum regis exterius conuertit in templum Do-
19 mini propter regem Assyriorum. * Reliqua autem verborum Achaz & omnia quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro sermo-
20 num dierum regum Iudæ? * Dormiuitque Achaz cum patribus suis, & sepultus est cum eis in ciuitate Dauid, & regnauit Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XVII.

1 ANno duodecimo Achaz regis Iuda A regnauit Osee filius Hela in Samaria super Israel nouem annis:

2 * Fecitque malum coram Domino, sed non sicut reges Israel qui ante eũ fuerunt.

3 * Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum, & factus est ei Osee seruus, reddebatque illi tributa.

4 * Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee quòd rebellare nitens misisset nuncios ad Sua regem Ægypti, ne præstaret tributa regi Assyriorum, sicut singulis annis solitus erat, obsedit eum, & vinctũ misit in carcerem:

תרגום יונתן

14 וְיָת מַדְבְּחָא דִנְחָשָׁא דִקְדָם יְיָ וְקָרִיב מִן קֳדָם בֵּיתָא מִבֵּין מַדְבְּחָא וּמִבֵּין בֵּית מַקְדְּשָׁא וְיַהַב יָתֵיהּ עַל שִׁידָא דְמַדְבְּחָא צָפוֹנָא׃
15 וּפַקִּיד מַלְכָּא אָחָז יָת אוּרִיָּה כָּהֲנָא לְמֵימַר עַל מַדְבְּחָא רַבָּא אַסֵּיק יָת עֲלַת צַפְרָא וְיָת מִנְחַת רַמְשָׁא וְיָת עֲלַת מַלְכָּא וְיָת מִנְחָתֵיהּ וְיָת
עֲלַת כָּל עַמָּא דְאַרְעָא וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן וְכָל דַּם עֲלָה וְכָל דַּם נִיכְסַת קוּדְשִׁין עֲלוֹהִי תִּזְרוֹק וּמַדְבְּחָא דִנְחָשָׁא יְהֵי לִי לְבַקָּרָא׃
16 וַעֲבַד אוּרִיָּה כָּהֲנָא כְּכֹל דְּפַקִּיד מַלְכָּא אָחָז׃ 17 וְקַצִּיץ מַלְכָּא אָחָז יָת גַּרְנְפֵי בָּסֵיסַיָּא וַאֲעַדִּי מִנְּהוֹן יָת כִּיּוֹרָא וְיָת יַמָּא אַחֵית מֵעַל
תּוֹרַיָּא דִנְחָשָׁא דִתְחוֹתוֹהִי וְיַהַב יָתֵיהּ עַל רְצַפַת אַבְנַיָּא׃ 18 וְיָת טִיקוּם שַׁבְּתָא דִּי בְנוֹ בְּבֵיתָא וְיָת מַעֲלָנָא דְמַלְכָּא בָּרָא אַסְחַר לְבֵית
מַקְדְּשָׁא דַיְיָ מִן קֳדָם מַלְכָּא דְאַתּוּר׃ 19 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי אָחָז וְדַעֲבַד הָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סְפַר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה׃
20 וּשְׁכִיב אָחָז עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר עִם אֲבָהָתוֹהִי בְּקִרְתָּא דְדָוִד וּמְלַךְ חִזְקִיָּהוּ בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

יז

1 בְּשְׁנַת תַּרְתָּא עֲשְׂרֵי לְאָחָז מַלְכָּא דִיהוּדָה מְלַךְ הוֹשַׁעְיָא בַּר אֵלָה בְּשֹׁמְרוֹן עַל יִשְׂרָאֵל תְּשַׁע שְׁנִין׃
2 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְחוֹד לָא כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל דַּהֲווֹ קַדְמוֹהִי׃ 3 עֲלוֹתֵי סְלִיק שַׁלְמַנְאֶסֶר מַלְכָּא דַאֲתּוּר וַהֲוָה לֵיהּ הוֹשַׁע
עַבְדָּא וְאָתִיב לֵיהּ תִּקְרְבְתָּא׃ 4 וְאַשְׁכַּח מַלְכָּא דַאֲתּוּר בְּהוֹשַׁע מֵימְרָא דִישְׁלַח אִיזְגַדִּין לְוָת סוֹא מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְלָא אַסִּיק תִּקְרוּבְתָּא
לְמַלְכָּא דַאֲתּוּר שַׁתָּא בְשַׁתָּא וְאַחֲדֵיהּ מַלְכָּא דַאֲתּוּר וְאַסְרֵיהּ בְּבֵית אֲסִירֵי׃

14 * At æreum altare quod erat coram Domino traduxit illud de facie domus de medio altaris, & de medio domus Domini, & dedit illud ad femur altaris ad Aquilonem.

15 * Et præcepit rex Achaz Uriæ ſacerdoti, dicens: Aſcende ſuper altare magnum, & ſuper illud offer holocauſtum matutinum, & ſacrificium veſpertinum, & holocauſta regis & ſacrificia eius, & holocauſtum uniuerſi populi, & ſacrificia eorum, & libamina eorum, & omnem ſanguinem holocauſti, & uniuerſum ſanguinem victimæ in illud effundes. & altare æreum erit mihi in manè.

16 * Et fecit Urias ſacerdos iuxta omnia quæcunque præcepit ei Achaz rex.

17 * Et concidit Achaz rex cælaturas baſium, & depoſuit. & tranſtulit ab eis luterem & mare, & deduxit de uitulis æreis qui erant ſub eo, & poſuit illud ſuper baſin lapideam.

18 * Et fundamentum cathedræ ſabbatorum ædificauit in domo Domini, & ingreſſum regis exteriorem conuertit in domo Domini à facie regis Aſſyriorum.

19 * Et reliqua uerborum Achaz quæcunque fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iudæ?

20 * Et dormiuit Achaz cum patribus ſuis, et ſepultus eſt cum patribus ſuis in ciuitate Dauid: & regnauit Ezecias filius eius pro eo.

14 * τὸ δὲ χαλκοῦν θυσιαστήριον ὃ ἦν ἐναντίον κυρίου προσήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ προσώπου τοῦ οἴκου ἐκ μέσου τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐκ μέσου τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ ἐπὶ μηρὸν τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ βορρᾶν.

15 * καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς ἄχαζ τῷ οὐρίᾳ τῷ ἱερεῖ λέγων, ἀνάβηθι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ μέγα, καὶ ἐπ' αὐτὸ προσφέρε τὸ ὁλοκάυτωσιν τὸ πρωϊνὸν καὶ τὸ θυσίαν τὸ ἑσπερινόν, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις τοῦ βασιλέως καὶ τὰς θυσίας αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁλοκάυτωσιν παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν, καὶ τὰς σπονδὰς αὐτῶν, καὶ πᾶν αἷμα ὁλοκαυτώσεως, καὶ πᾶν αἷμα θυσίας ἐν αὐτῷ προσχεεῖς. καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ἔσται μοι εἰς τὸ πρωΐ.

16 * καὶ ἐποίησεν οὐρίας ὁ ἱερεὺς κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ἄχαζ ὁ βασιλεύς.

17 * καὶ συνέκοψεν ἄχαζ ὁ βασιλεὺς τὰ συγκλείσματα τῶν μεχωνὼθ καὶ μετῆρε. καὶ μετῆρεν ἀπ' αὐτῶν τὸν λουτῆρα καὶ τὸν θάλασσαν, καὶ κατεβίβαζεν ἀπὸ τῶν μόσχων τῶν χαλκῶν τῶν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐπὶ βάσιν λιθίνην.

18 * καὶ τὸ θεμέλιον τῆς καθέδρας τῶν σαββάτων ᾠκοδόμησεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ βασιλέως τὴν ἐξωτέραν ἐπέστρεψεν ἐν οἴκῳ κυρίου ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων.

19 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἄχαζ ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

20 * καὶ ἐκοιμήθη ἄχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

CAP. XVII.

1 IN anno duodecimo Achaz regis Juda regnauit Oſee filius Ela in Samaria ſuper Iſrael nouem annis.

2 * Et fecit malum coram Domino, verùm non ſicut reges Iſrael qui fuerunt ante eum.

3 * Contra eum aſcendit Salmanaſar rex Aſſyriorum, & factus eſt ei Oſee ſeruus, & reddebat ei munera.

4 * Et inuenit rex Aſſyriorum in Oſee inſidias, quia miſit nuncios ad Sua regem Ægypti, & non attulit munera regi Aſſyriorum ſingulis annis: & obſedit eum rex Aſſyriorum, & ligauit eum in domo cuſtodiæ.

ιζ.

1 * Ἐν ἔτει δωδεκάτῳ ἄχαζ βασιλέως ἰούδα ἐβασίλευσεν ὡσηὲ υἱὸς ηλὰ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ισραὴλ ἐννέα ἔτη.

2 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς οἱ βασιλεῖς ισραὴλ οἱ ἦσαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

3 * ἐπ' αὐτὸν ἀνέβη σαλμαναζὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἐγένετο αὐτῷ ὡσηὲ δοῦλος, καὶ ἔφερεν αὐτῷ δῶρα.

4 * καὶ εὗρεν ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐν ὡσηὲ ἐπιβουλήν, διότι ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς σηὲ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἤνεγκεν δῶρα τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν οἴκῳ φυλακῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Altare, inquam, æneum quod erat ante Dominum, applicuit à facie domus inter altare & inter domum ſanctuarij Domini, & dedit illud ad latus altaris Septentrionem verſus. 15 Et præcepit rex Ahhaz Vriah ſacerdoti, dicendo: Super altare magnum incende holocauſtum auroræ & munus veſperæ, & holocauſtum regis & munus eius, & holocauſtum omnis populi terræ, & munera eorum, & libationes eorum, & omnem ſanguinem holocauſti, & omnem ſanguinem victimæ ſanctitatum ſuper illud ſparges, & altare æneũ erit mihi ad requirendum. 16 Et fecit Vriah ſacerdos iuxta omnia quæ præceperat rex Ahhaz.

17 Et confregit rex Ahhaz peripherias baſium, & amouit ab eis pelues, & mare depoſuit de bobus æneis, qui erant ſub illo, & dedit illud ſuper pauimentum lapidum. 18 Et exemplar Sabtha, quod conſtruxerant in domo, & introitum regis exterius auertit in domum ſanctuarij Domini propter regem Athur. 19 Et reliquum verborum Ahhaz & quæ fecit, ecce illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah. 20 Et cubuit Ahhaz cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum patribus ſuis in ciuitate Dauid: & regnauit Iehhekiahu filius eius pro eo.

CAP. XVII.

ANno duodecimo Ahhaz regis tribus domus Iehudah, regnauit Hoſeagh filius Elah in Somron ſuper Iſrael nouem annis:

2 Et fecit quod malum erat ante Dominum: tantummodo non ſicut reges Iſrael qui fuerunt ante illum.

3 Contra eum aſcendit Salmanezzer rex Athur, & fuit illi Hoſeagh ſeruus, & reddidit illi munus.

4 Et inuenit rex Athur in Hoſeagh coniurationem, quòd miſerat nuncios ad Zzo regem Miſzraim, & non afferret munus regi Athur annuatim: & clauſit illum rex Athur, & vinxit illum in domo vinctorum.

5 * וַיַּעַל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר בְּכָל־הָאָרֶץ וַיַּעַל שֹׁמְרוֹן וַיָּצַר
עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ שָׁנִים׃
6 * בִּשְׁנַת הַתְּשִׁעִית לְהוֹשֵׁעַ לָכַד מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־
שֹׁמְרוֹן וַיֶּגֶל אֶת־יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה וַיֹּשֶׁב אוֹתָם
בַּחֲלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי׃
7 * וַיְהִי כִּי־חָטְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם
הַמַּעֲלֶה אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִתַּחַת יַד פַּרְעֹה מֶלֶךְ־
מִצְרַיִם וַיִּירְאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃
8 * וַיֵּלְכוּ בְּחֻקּוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ׃
9 * וַיְחַפְּאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא־כֵן עַל־
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּבְנוּ לָהֶם בָּמוֹת בְּכָל־עָרֵיהֶם
מִמִּגְדַּל נוֹצְרִים עַד־עִיר מִבְצָר׃
10 * וַיַּצִּבוּ לָהֶם מַצֵּבוֹת וַאֲשֵׁרִים עַל כָּל־גִּבְעָה
גְּבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃
11 * וַיְקַטְּרוּ־שָׁם בְּכָל־בָּמוֹת כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־הָגְלָה
יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ דְּבָרִים רָעִים לְהַכְעִיס
אֶת־יְהוָה׃
12 * וַיַּעַבְדוּ הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם לֹא
תַעֲשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃
13 * וַיָּעֵד יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל־נְבִיאוֹ
כָּל־חוֹזֶה לֵאמֹר שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּשְׁמְרוּ מִצְוֹתַי
חֻקּוֹתַי כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם
וַאֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד עֲבָדַי הַנְּבִיאִים׃
14 * וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם כְּעֹרֶף אֲבוֹתָם אֲשֶׁר
לֹא הֶאֱמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃
15 * וַיִּמְאֲסוּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־
אֲבוֹתָם וְאֶת־עֵדוֹתָיו אֲשֶׁר הֵעִיד בָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי
הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָם אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אוֹתָם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת כָּהֶם׃

5 * Peruagatusque est omnem terram, & ascendens Samariam obsedit eam tribus
6 annis. * Anno autem nono Osee cepit rex Assyriorum Samariam, & transtulit Israel in Assyrios, posuitque eos in Haylam & in Abor iuxta fluuium Gozan in ciui-
7 tatibus Medorum. * Factum est enim
B cùm peccassent filij Israel Dño Deo suo qui eduxerat eos de terra Ægypti de manu Pharaonis regis Ægypti, coluerũt deos
8 alienos, * & ambulauerunt iuxta ritum gentium, quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel, & regum Israel,
9 quia similiter fecerant. * Et irritauerunt filij Israel verbis nõ rectis Dominum Deũ suum, & ædificauerunt sibi excelsa in cunctis vrbibus suis, à turre custodum vsque
10 ad ciuitatem munitam. * Feceruntque sibi statuas & lucos in omni colle sublimi, & subter omne lignum nemorosum:
11 * Et adolebant ibi incensum super aras in morem gentium, quas transtulerat Dominus à facie eorum. Feceruntque verba
12 pessima irritantes Dominum: * Et coluerunt immunditias, de quibus præcepit eis Dominus, ne facerent verbum hoc. Ier. 25.b
13 * Et testificatus est Dominus in Israel & in Iuda per manum omnium Prophetarum & Videntium, dicens: Reuertimini à viis vestris pessimis, & custodite præcep-
C tamea & ceremonias, iuxta omnem legem quam præcepi patribus vestris, & sicut misi ad vos in manu seruorum meorum Pro-
14 phetarum. * Qui non audierunt, sed indurauerunt ceruicem suam iuxta cerui cem patrum suorum, qui noluerunt obe-
15 dire domino Deo suo: * Et abiecerunt legitima eius, & pactum quod pepigit cũ patribus eorum, & testificationes quibus contestatus est eos, secutique sunt vanitates, & vanè egerunt, & secuti sunt gentes quæ erãt per circuitum eorum, super quibus præceperat Dominus eis, vt non facerent sicut & illæ faciebant.

תרגום יונתן

5 וּסְלִיק מַלְכָּא דְאַתּוּר בְּכָל אַרְעָא וּסְלִיק לְשֹׁמְרוֹן וְצַר עָלָהּ תְּלַת שְׁנִין׃ 6 בְּשַׁתָּא תְּשִׁיעָאָה לְהוֹשֵׁעַ כְּבַשׁ מַלְכָּא דְאַתּוּר יָת
שֹׁמְרוֹן וַאֲגְלֵי יָת יִשְׂרָאֵל לְאַתּוּר וְאוֹתִיב יַהֲתוֹן בַּחֲלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְקִירְוֵי מָדָי׃
7 וַהֲוָה כַּד חָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ אֱלָהֲהוֹן דְּאַסְּיק יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִתְּחוֹת יַד פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּדְחִילוּ טָעֲוָת עַמְמַיָּא׃
8 וַאֲזָלוּ בִּגְזֵירַת עַמְמַיָּא דְהָרִיךְ יְיָ מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל דַּעֲבָדוּ׃
9 וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִילִּין דְּלָא כְשַׁרָן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲהוֹן וּבְנוּ לְהוֹן בָּמָן בְּכָל קִרְוֵיהוֹן מִמִּגְדַּל תַּקִּיף עַד קִירְוִין בְּרִיכָן׃
10 וַאֲקִימוּ לְהוֹן קָמָן וַאֲשֵׁירִין עַל כָּל רָמָא מְנַטְלָא וּתְחוֹת כָּל אִילָן עַבְיוֹף׃
11 וְאַסְּיקוּ בּוּסְמִין תַּמָּן בְּכָל בָּמָתָא כְּעַמְמַיָּא דְאַגְלֵי יְיָ מִן קֳדָמֵיהוֹן וַעֲבָדוּ פִּתְגָמִין בִּישִׁין לְאַרְגָּזָא קֳדָם יְיָ׃
12 וּפָלְחוּ לְטָעֲוָתָא דַּאֲמַר יְיָ לְהוֹן לָא תַּעְבְּדוּן יָת פִּתְגָמָא הָדֵין׃
13 וְאַסְהִיד יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל סָפֵר וְכָל סַלִּיף לְמֵימַר תּוּבוּ מֵאוֹרָחָתְכוֹן בִּישְׁתָּא וְטַרוּ פִּיקוּדַי וּקְיָמַי כְּכָל אוֹרַיְתָא דְּפַקֵּידִית
יָת אֲבָהָתְכוֹן וּדְשַׁלְחֵית לְוָתְכוֹן בְּיַד עַבְדַי נְבִיֵּיא׃ 14 וְלָא קַבִּילוּ וְאַקְשִׁיאוּ יָת קְדָלְהוֹן כְּקָדְלָא דַּאֲבָהָתְהוֹן דְּלָא הֵימִינוּ
בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲהוֹן׃ 15 וְקָצוּ בְּקְיָמוֹהִי וּבִגְזֵרְתֵּיהּ דְּגַזַר עִם אֲבָהָתְהוֹן וּבְסָהֲדְוָתֵיהּ דְּאַסְהִיד בְּהוֹן וּטְעוּ
בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא וַהֲווּ לְלָמָא וּבָתַר עַמְמַיָּא דִּי בְסַחֲרָנֵיהוֹן דִּי פַקִּיד יְיָ יְהוֹן בְּדִיל דְּלָא לְמֶעְבַּד כְּוָתְהוֹן׃

5 ‡ Et rex Assyriorum ascendit super omnem terram, & ascendit in Samariam, & obsedit eam tribus annis.

6 ‡ In autem nono anno Osee cepit Samariam rex Assyriorum, & transtulit Israel in Assyrios, & habitare fecit eos in Elaa & in Habor fluuiis Gozan in terminis Medorum.

7 ‡ Et factum est cùm peccassent filij Israel Domino Deo suo, qui eduxerat eos de Ægypto de sub manu Pharaonis regis Ægypti, & timuerunt deos alienos:

8 ‡ Et ambulauerunt in ritibus gentium, quas abstulit Dominus à facie filiorum Israel, & reges Israel quæcunque fecerunt:

9 ‡ Et induti sunt filij Israel verbis iniquis cõtra Dominum Deum suum. et ædificauerunt sibi excelsa in cunctis vrbibus suis à turre custodum vsque ad ciuitatem munitam.

10 ‡ Et constituerunt sibi filij Israel statuas & lucos in omni colle sublimi, & subter omne lignum nemorosum:

11 ‡ Et adolebant incensum ibi in omnibus excelsis, sicut gentes quas transtulit Dominus de facie eorum, & fecerunt participes, & sculpserunt vt irritarent Dominum.

12 ‡ Et coluerunt idola, quæ dixit Dominus eis: Non facietis verbum hoc.

13 ‡ Et testificatus est Israel & Judæ Dominus in manibus omnium prophetarum eius, omnibus videntibus, dicens: Reuertimini à viis vestris malis, & custodite præcepta mea, & iustificationes meas, & omnem legem meam, quam præcepi patribus vestris, quæcunque misi ad eos in manu seruorum meorum Prophetarum:

14 ‡ Et non audierunt, & indurauerunt tergum suum super tergum patrum suorum, qui non crediderunt Domino Deo suo:

15 ‡ Et abiecerunt fœdus eius, & iustificationes quas pepigit cum patribus eorum, & testificationes eius quibus contestatus est eos; & abierunt post vanitates & vanè egerunt, et post gẽtes quæ per circuitum eorum, de quibus præceperat Dominus eis, vt non facerent iuxta ea.

5 ‡ καὶ ἀνέβη βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἀνέβη εἰς Σαμάρειαν, καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὴν τρία ἔτη.

6 ‡ ἐν τῷ ἐνάτῳ ἔτει ὡσηὲ συνέλαβε τὴν Σαμάρειαν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἀπῴκισεν τὸν Ἰσραὴλ εἰς Ἀσσυρίους, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν Ἐλαὰ καὶ ἐν Ἀβὼρ ποταμοῖς Γοσὰν ἐν ὄρεσι Μήδων.

7 ‡ καὶ ἐγένετο ὅτε ἥμαρτον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν τῷ ἀναγαγόντι αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου ὑποκάτωθεν χειρὸς Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ ἐφοβήθησαν θεοὺς ἑτέρους·

8 ‡ καὶ ἐπορεύθησαν τοῖς δικαιώμασιν τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ οἱ βασιλεῖς Ἰσραὴλ ὅσα ἐποίησαν.

9 ‡ καὶ ἠμφιέσαντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ λόγους ἀδίκους κατὰ κυρίου θεοῦ αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς ὑψηλὰ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἀπὸ πύργου φυλασσόντων ἕως πόλεως ὀχυρᾶς.

10 ‡ καὶ ἐστήλωσαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ στήλας καὶ ἄλση ἐν παντὶ βουνῷ ὑψηλῷ, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου
11 ἀλσώδους· ‡ καὶ ἐθυμίων ἐκεῖ ἐν πᾶσι ταῖς ὑψηλοῖς, καθὼς τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκισε κύριος ἐκ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν κοινωνούς, καὶ ἐχάραξαν τοῦ παροργίσαι τὸν κύ-
12 ριον. ‡ καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς εἰδώλοις, οἷς εἶπεν κύριος αὐτοῖς, οὐ ποιήσετε τὸ ῥῆμα τοῦτο.

13 ‡ καὶ διεμαρτύρατο τῷ Ἰσραὴλ καὶ τῷ Ἰούδα ὁ κύριος ἐν χερσὶ πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, παντὸς ὁρῶντος λέγων, ἐπιστρέφητε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ φυλάξατε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάντα τὸν νόμον μου, ὃν ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ὅσα ἀπέστειλα πρὸς αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν δούλων μου
14 τῶν προφητῶν. ‡ καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν νῶτον αὐτῶν ὡς τὸν νῶτον τῶν πατέρων αὐτῶν, οἳ οὐκ ἐπίστευσαν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν·

15 ‡ καὶ ἀπώσαντο τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ὅσα διεμαρτύρατο αὐτοῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώθησαν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, ὧν ἐνετείλατο κύριος αὐτοῖς τοῦ μὴ ποιῆσαι κατὰ ταῦτα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et ascendit rex Athur in omnem terram, & ascendit in Somron, & obsedit illam tribus annis.

6 Anno nono Hoseagh subegit rex Athur Somron, & migrare fecit Israel in Athur, & collocauit illos in Hhalahh & in Hhabor fluuio Gozan & vrbibus Madai. 7 Et fuit quando peccauerunt filij Israel ante Dominum Deum suum, qui eduxerat illos de terra Misraim, ne essent sub manu Pargho regis Misraim, & venerati sunt idola gentium.

8 Et ambulauerunt in decretis gentium, quas expulerat Dominus à facie filiorum Israel, & regum Israel quæ faciebant.

9 Et dixerunt filij Israel locutiones quæ non rectæ erant ante Dominum Deum suum, & ædificauerunt sibi excelsa in omnibus vrbibus suis, à turri forti vsque ad vrbes munitas. 10 Et statuerunt sibi statuas, & lucos super omnem collem elatum, & sub omni arbore frondosa. 11 Et adoleuerunt aromata ibi in omnibus excelsis, sicut gentes quas migrare fecerat Dominus à facie eorum, & fecerunt res malas ad irritandum Dominum. 12 Et seruierunt idolis de quibus Dominus dixerat illis: Non faciatis rem istam. 13 Et obtestatus est Dominus in Israel & in Iehudah per manum omnis scribæ & omnis doctoris, dicendo: Redite à viis vestris malis, & seruate præcepta mea & decreta mea, iuxta omnem legem quam præcepi patribus vestris, & quam misi ad vos per manum seruorum meorum Prophetarum.

14 Et non audierunt, sed indurauerunt ceruicem suam iuxta cernices patrum suorum, & non crediderunt in dictum domini Dei sui.

15 Et spreuerunt decreta illius, & pacta eius quæ pepigerat cum patribus eorum, & obtestationes eius quibus obtestatus fuerat in eos, & errauerunt post errores gentium, & fuerunt in nihilum, & *iuerunt* post gentes quæ erant in circuitu eorum, de quibus præceperat Dominus eis, ne facerent sicut illæ.

16 וַיַּעַזְבוּ אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ
לָהֶם מַסֵּכָה שְׁנֵים עֶגְלִים וַיַּעַשׂ אֲשֵׁירָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ
לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבָּעַל׃
17 וַיַּעֲבִירוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ
וַיִּקְסְמוּ קְסָמִים וַיְנַחֲשׁוּ וַיִּתְמַכְּרוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃
18 וַיִּתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל וַיְסִרֵם מֵעַל פָּנָיו
לֹא נִשְׁאַר רַק שֵׁבֶט יְהוּדָה לְבַדּוֹ׃
19 גַּם־יְהוּדָה לֹא שָׁמַר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
וַיֵּלְכוּ בְּחֻקּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ׃
20 וַיִּמְאַס יְהוָה בְּכָל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל וַיְעַנֵּם וַיִּתְּנֵם
בְּיַד שׁוֹסִים עַד אֲשֶׁר הִשְׁלִיכָם מִפָּנָיו׃
21 כִּי־קָרַע יִשְׂרָאֵל מֵעַל בֵּית דָּוִד וַיַּמְלִיכוּ אֶת־
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וַיַּדַּח יָרָבְעָם אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי
יְהוָה וְהֶחֱטִיאָם חַטָּאָה גְדוֹלָה׃
22 וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל־חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר
עָשָׂה לֹא־סָרוּ מִמֶּנָּה׃
23 עַד אֲשֶׁר־הֵסִיר יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל פָּנָיו
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד כָּל־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים וַיִּגֶל יִשְׂרָאֵל
מֵעַל אַדְמָתוֹ אַשּׁוּרָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
24 וַיָּבֵא מֶלֶךְ־אַשּׁוּר מִבָּבֶל וּמִכּוּתָה וּמֵעַוָּא
וּמֵחֲמָת וּסְפַרְוַיִם וַיֹּשֶׁב בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן תַּחַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן וַיֵּשְׁבוּ בְעָרֶיהָ׃
25 וַיְהִי בִּתְחִלַּת שִׁבְתָּם שָׁם לֹא יָרְאוּ אֶת־יְהוָה
וַיְשַׁלַּח יְהוָה בָּהֶם אֶת־הָאֲרָיוֹת וַיְהִיוּ הֹרְגִים בָּהֶם׃
26 וַיֹּאמְרוּ לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר לֵאמֹר הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִגְלִיתָ
וַתּוֹשֶׁב בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן לֹא יָדְעוּ אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי
הָאָרֶץ וַיְשַׁלַּח־בָּם אֶת־הָאֲרָיוֹת וְהִנָּם
מְמִיתִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר אֵינָם יֹדְעִים אֶת־מִשְׁפַּט
אֱלֹהֵי הָאָרֶץ׃

16 * Et dereliquerũt omnia præcepta Domini Dei ſui. feceruntque ſibi conflatiles duos vitulos,& lucos, & adorauerunt vniuerſam militiam cæli. ſeruierũtq; Baal,
17 *& conſecrauerunt filios ſuos &filias ſuas per ignem. & diuinationi inſeruiebant & auguriis, & tradiderunt ſe vt facerent malum coram Domino,vt irritarent eum.
18 * Iratuſque eſt Dominus vehementer Iſraeli, & abſtulit eos à conſpectu ſuo, & non remanſit niſi tribus Iuda tãtummo-
19 do. *Sed nec ipſe Iuda cuſtodiuit mandata Domini Dei ſui, veruntamen ambulauit in erroribus Iſrael quos operatus fue-
20 rat. * Proiecitque Dominus omne ſemen
D Iſrael, & afflixit eos,& tradidit eos in manu diripientium,donec proiiceret eos à fa-
21 cie ſua. *Ex eo iam tempore quo ſciſſus eſt Iſrael à domo Dauid,& conſtituerunt ſibi regem Hieroboam filium Nabat. ſeparauit enim Hieroboam Iſrael à Domino, & peccare eos fecit peccatum magnum.
22 *Et ambulauerunt filij Iſrael in vniuerſis peccatis Hieroboam quæ fecerat,& nõ
23 receſſerunt ab eis, * vſquequo Dominus auferret Iſrael à facie ſua,ſicut locutus fuerat in manu omnium ſeruorum ſuorum Prophetarum. Tranſlatuſque eſt Iſrael de terra ſua in Aſſyrios vſque in diem hanc.
24 * Adduxit autem rex Aſſyriorum viros de Babylone,& de Curtha,& de Ahiat, & de Emath,& de Sepharuaim,& collocauit eos in ciuitatibus Samarię pro filiis Iſrael. qui poſſederunt Samariam , & habitauerunt in vrbibus eius.
25 * Cumque ibi habitare cœpiſſent, non timebant Dominum : & immiſit eis Dominus leones, qui interficiebant eos.
26 * Nunciatumque eſt regi Aſſyriorum
E & dictum:Gentes quas tranſtuliſti,& habitare feciſti in ciuitatibus Samarię,ignorant legitima Dei terræ; & immiſit in eos Dominus leones, & ecce interficiunt eos, eo quòd ignorent ritum Dei terræ.

תרגום יונתן

16 וּשְׁבַקוּ יַת כָּל פִּקּוּדַיָּא דַייָ אֱלָהֲהוֹן וַעֲבַדוּ לְהוֹן מַתְכָּא תַּרִין עֶגְלִין וַעֲבַדוּ אֲשֵׁירְתָּא וּסְגִידוּ לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא וּפְלַחוּ יַת בַּעֲלָא׃
17 וְאַעְבָּרוּ יַת בְּנֵיהוֹן וְיַת בְּנָתְהוֹן בְּנוּרָא וְקָסְמִין וְנַחֲשׁוּ וְחָשִׁיבוּ לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי׃
18 וְתָקֵף רְגַז מִן קֳדָם יְיָ לַחֲדָא בְּיִשְׂרָאֵל וְאַגְלִינוּן מֵאַרְעָא בְּיַת שְׁכִינְתֵּיהּ וְלָא אִשְׁתְּאַר לְחוֹד שִׁבְטָא דִיהוּדָה בִּלְחוֹדוֹהִי׃
19 וְאַף דְּבֵית יְהוּדָה לָא נְטַרוּ יַת פִּקּוּדַיָּא דַייָ אֱלָהֲהוֹן וְאַזְלוּ בִּגְזֵירַת יִשְׂרָאֵל דַּעֲבַדוּ׃
20 וְקָץ יְיָ בְּכָל זַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְעַנִּינוּן וּמְסָרִינוּן בִּיַד בְּזוֹזִין עַד דְּאַגְלִינוּן מֵאַרְעָא בְּיַת שְׁכִינְתֵּיהּ׃
21 אֲרֵי אִתְפְּלִיגוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל דְּבֵית יְהוּדָה וְאַמְלִיכוּ יַת יָרָבְעָם בַּר נְבָט וַאֲטָעֵי יָרָבְעָם יַת יִשְׂרָאֵל מִבָּתַר פֻּלְחָנָא דַייָ וְחַיַּבִינוּן חוֹבָא
רַבָּה׃ 22 וַאֲזָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל חוֹבֵי יָרָבְעָם דַּעֲבַד לָא סְטוֹ מִנַּהוֹן׃
23 עַד דְּאַגְלֵי יְיָ יַת יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא בְּיַת שְׁכִינְתֵּיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל בְּיַד כָּל עַבְדּוֹהִי נְבִיֵּיא וּגְלוֹ יִשְׂרָאֵל מֵעַל אַרְעָהוֹן לְאַתּוּר עַד יוֹמָא הָדֵין׃
24 וְאַיְיתִי מַלְכָּא דְאַתּוּר מִבָּבֶל וּכְוּת וּמֵעָוָא וּמֵחֲמָת וּסְפַרְוַיִם וְאוֹתִיב בְּקִרְוֵי שֹׁמְרוֹן חֲלַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִירִיתוּ יַת שֹׁמְרוֹן וְיָתִיבוּ בְּקִרְוָתָא׃
25 וַהֲוָה בְּשֵׁרְיוּת לְמִתְבְּהוֹן חַמָּן לָא הֲווֹ דָחְלִין מִן קֳדָם יְיָ וְגָרֵי יְיָ בְּהוֹן יַת אַרְיָוָתָא וַהֲווֹ קָטְלִין בְּהוֹן׃
26 וַאֲמַרוּ לְמַלְכָּא דְאַתּוּר לְמֵימַר עַמְמַיָּא דְאַגְלֵיתָא וְאוֹתֵיבְתָּא בְּקִרְוֵי שֹׁמְרוֹן לָא הֲווֹ יָדְעִין יַת דִּין אֱלָהָא דְאַרְעָא וְגָרֵי בְּהוֹן יַת אַרְיָוָתָא
וְהָא אִינוּן מְקַטְלִין יַתְהוֹן כְּדֵילֵית אִינוּן יָדְעִין יַת דִּין אֱלָהָא דְאַרְעָא׃

Et dereliquerunt præcepta Domini Dei ſui, & fecerunt ſibi conflatilia duas iuuencas, & fecerunt lucum, & adorauerunt vniuerſam militiam cæli. & ſeruierunt Baal:

Et perduxerunt filios ſuos & filias ſuas in igne. & diuinabant diuinationes, & augurabantur auguriis. & venditi ſunt vt facerent malum coram Domino, vt irritarent eum.

Et iratus eſt Dominus vehementer in Iſrael, & abſtulit eos à facie ſua, non remanſit niſi tribus Iuda ſola.

Etiam Iuda non cuſtodiuit mandata Domini Dei ſui, & ambulauerunt in iuſtificationibus Iſrael quas fecerunt:

Et proiecit Dominus omne ſemen Iſrael. & iratus eſt Dominus ſuper eis, & commouit eos, & tradidit eos Dominus in manu diripientium eos, donec proijceret eos à facie ſua.

Veruntamen quia ſciſſus eſt Iſrael à domo Dauid, & regem conſtituerunt ſuper ſe Hieroboam filium Nabat, & proiecit Hieroboam Iſrael à poſt Dominum, & peccare fecit eos peccatum magnum:

Et ambulauerunt filij Iſrael in omnibus peccatis Hieroboam quæ fecerat: non receſſerũt ab eis, *vſquequo amouit Dominus Iſrael à facie ſua, ſicut locutus eſt Dominus in manu omnium ſeruorum ſuorum Prophetarum. et tranſlatus eſt Iſrael de terra ſua in Aſſyrios vſque in diem hanc.* *Et adduxit rex Aſſyriorum de Babylone, & de Chotha, & de Auan, & de Emath, & de Sempharuaim, & collocauit eos in ciuitatibus Samariæ pro filiis Iſrael. & poſſederunt Samariam & ciuitates eius, et habitauerunt in eis.*

Et factum eſt poſtquàm habitauerunt gentes iſtæ ibi in principio, non timuerunt Dominum. & miſit Dominus in eos leones, et interficiebant in eis. *Et locuti ſunt ad regem Aſſyriorum dicentes: Gentes quas tranſtuliſti & habitare feciſti in ciuitatibus Samariæ, non cognouerunt iudicium Dei terræ. & miſit in eos leones, et ecce ſunt interficientes eos, quia non ſciunt iudicium Dei terræ.*

16 καὶ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς χωνευτὰ δύο δαμάλεις, καὶ ἐποίησαν ἄλσος, καὶ προσεκύνησαν πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ.
17 καὶ ἐλάτρευσαν τῷ Βάαλ· καὶ διήγαγον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρί. καὶ ἐμαντεύοντο μαντείας καὶ οἰωνίζοντο οἰωνισμοῖς. καὶ ἐπράθησαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου ἐξαρογίσαι αὐτόν.
18 καὶ ἐθυμώθη κύριος σφόδρα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ ἀπέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, οὐκ ὑπελείφθη πλὴν φυλὴ Ἰούδα μονωτάτη.
19 καί γε Ἰούδας οὐκ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθησαν ἐν τοῖς δικαιώμασιν Ἰσραὴλ
20 οἷς ἐποίησαν· καὶ ἀπώσατο κύριος ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰσραήλ. καὶ ἐθυμώθη κύριος ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐν χειρὶ τῶν διαρπαζόντων αὐτούς, ἕως οὗ ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.
21 πλὴν ὅτι ἐρράγη ὁ Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ οἴκου Δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν Ιεροβοὰμ υἱὸν Ναβάτ, καὶ ἀπώσατο ὁ Ιεροβοὰμ τὸν Ἰσραὴλ ἀπ' ὄπισθεν τοῦ κυρίου, καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην.
22 καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν πάσαις ἁμαρτίαις Ιεροβοὰμ αἷς ἐποίησεν, οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῶν,
23 ἕως οὗ μετέστησε κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ὡς ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ πάντων τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. καὶ ἀπῳκίσθη Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
24 καὶ ἤγαγε βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐκ Βαβυλῶνος καὶ ἐκ Χουθά, καὶ ἀπὸ Ἀουά, καὶ ἀπὸ Αἰμάθ, καὶ ἀπὸ Σεμφαραΐμ, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν Σαμαρείας ἀντὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν Σαμάρειαν καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς.
25 καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ κατοικισθῆναι τὰ ἔθνη ταῦτα ἐκεῖ ἐν ἀρχῇ, οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν κύριον. καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς αὐτοὺς λέοντας, καὶ ἐθανάτουν ἐν αὐτοῖς.
26 καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων λέγοντες, Τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκισας καὶ κατῴκισας ἐν ταῖς πόλεσι Σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρῖμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς. καὶ ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς λέοντας, καὶ ἰδοὺ εἰσὶ θανατοῦντες αὐτούς, καθότι οὐκ οἴδασι τὸ κρῖμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et dereliquerunt omnia præcepta Domini Dei ſui, & fecerunt ſibi conflatile, duos vitulos; & fecerunt lucum, & adorauerunt omnem exercitum cælorum, & coluerunt Baghla: 17 Et tranſire fecerunt filios ſuos & filias ſuas per ignem, & hariolati ſunt hariolationes, & augurati ſunt, & excogitauerunt facere quod malum erat ante Dominum, vt irritarent illum. 18 Et fuit indignatio à Domino valdè in Iſrael, & migrare fecit eos de terra domus maieſtatis ſuæ, nec relicta eſt niſi tribus Iehudah ſola.

19 Et etiam homines domus Iehudah non cuſtodierunt præcepta Domini Dei ſui, ſed ambulauerunt in decretis Iſrael quæ fecerant.

20 Et abominatus eſt Dominus omne ſemen Iſrael, & afflixit eos, & tradidit illos in manum diripientium, quouſque migrare fecit illos de terra domus maieſtatis ſuæ. 21 Quia litigauerunt *viri* domus Iſrael aduerſum *populum* domus Iehudah, & regem crearunt Iarabgham filium Nebat, & errare fecit Iarabgham Iſrael, ne *iret* poſt cultum Domini, & peccare fecit illos peccatum magnum.

22 Et ambulauerunt filij Iſrael in omnibus peccatis Iarabgham quæ fecerat, non declinauerunt ab eis:

23 Quouſque migrare fecit Dominus Iſrael de terra domus maieſtatis ſuæ, ſicut locutus fuerat per manum omnium ſeruorum ſuorum Prophetarum. & migrarunt Iſrael de terra ſua in Athur vſque ad diem hanc.

24 Et adduxit rex Athur *homines* ex Babel, & ex Choth, & ex Ghanah, & ex Hhamath, & ex Szepharuaim, & collocauit in vrbibus Somron pro filiis Iſrael, & hæreditauerunt Somron, & ſederunt in vrbibus eius. 25 Et fuit cùm inciperent habitare illi ibi, non timuerunt Dominum; & incitauit Dominus in eos leones, & occidebant de illis. 26 Et dixerunt regi Athur dicendo: Gentes quas migrare feciſti & collocaſti in vrbibus Somron, non cognouerunt iudicium Dei terræ: & incitauit in illos leones, & ecce illi occidunt eos, eo quòd illi non cognoſcunt iudicium Dei terræ.

27 * וַיְצַו מֶלֶךְ־אַשּׁוּר לֵאמֹר הֹלִיכוּ שָׁמָּה אֶחָד
מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הִגְלִיתֶם מִשָּׁם וְיֵלְכוּ וְיֵשְׁבוּ שָׁם
וְיֹרֵם אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ׃

28 * וַיָּבֹא אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הָגְלוּ מִשֹּׁמְרוֹן וַיֵּשֶׁב
בְּבֵית־אֵל וַיְהִי מוֹרֶה אֹתָם אֵיךְ יִרְאוּ אֶת־יְהוָה׃

29 * וַיִּהְיוּ עֹשִׂים גּוֹי גּוֹי אֱלֹהָיו וַיַּנִּיחוּ בְּבֵית הַבָּמוֹת
אֲשֶׁר עָשׂוּ הַשֹּׁמְרֹנִים גּוֹי גּוֹי בְּעָרֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם
יֹשְׁבִים שָׁם׃

30 * וְאַנְשֵׁי בָבֶל עָשׂוּ אֶת־סֻכּוֹת בְּנוֹת וְאַנְשֵׁי כוּת
עָשׂוּ אֶת־נֵרְגַל וְאַנְשֵׁי חֲמָת עָשׂוּ אֶת־אַשִׁימָא׃

31 * וְהָעַוִּים עָשׂוּ נִבְחַז וְאֶת־תַּרְתָּק וְהַסְפַרְוִים
שֹׂרְפִים אֶת־בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ לְאַדְרַמֶּלֶךְ וַעֲנַמֶּלֶךְ אֱלֹהֵי
סְפַרְוָיִם׃

32 * וַיִּהְיוּ יְרֵאִים אֶת־יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מִקְצוֹתָם
כֹּהֲנֵי בָמוֹת וַיִּהְיוּ עֹשִׂים לָהֶם בְּבֵית הַבָּמוֹת׃

33 * אֶת־יְהוָה הָיוּ יְרֵאִים וְאֶת־אֱלֹהֵיהֶם הָיוּ עֹבְדִים
כְּמִשְׁפַּט הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הָגְלוּ אֹתָם מִשָּׁם׃

34 * עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֵם עֹשִׂים כַּמִּשְׁפָּטִים הָרִאשֹׁנִים
אֵינָם יְרֵאִים אֶת־יְהוָה וְאֵינָם עֹשִׂים כְּחֻקָּתָם
וּכְמִשְׁפָּטָם וְכַתּוֹרָה וְכַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר־שָׂם שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל׃

35 * וַיִּכְרֹת יְהוָה אִתָּם בְּרִית וַיְצַוֵּם לֵאמֹר לֹא
תִירְאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא תִשְׁתַּחֲוּ לָהֶם וְלֹא
תַעַבְדוּם וְלֹא תִזְבְּחוּ לָהֶם׃

36 * כִּי אִם־אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה אֹתוֹ תִירָאוּ וְלוֹ
תִשְׁתַּחֲוּוּ וְלוֹ תִזְבָּחוּ׃

37 * וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה
אֲשֶׁר כָּתַב לָכֶם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת כָּל־הַיָּמִים וְלֹא
תִירְאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃

27 * Præcepit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite illuc vnum de Sacerdotibus quos indè captiuos adduxistis, vt vadat & habitet cũ eis, & doceat eos legitima Dei
28 terræ. *Igitur cùm venisset vnus de sacerdotibus his qui captiui ducti fuerant de Samaria, habitauit in Bethel, & docebat eos quomodo colerent Dominum.

29 * Et vnaquæq; gens fabricata est deum suum. posueruntque eos in phanis excelsis quæ fecerant Samaritæ gens & gens in vrbibus suis in quibus habitabant.

30 *Viri enim Babylonij fecerũt Sochot-
F Benoth, viri autẽ Cutheni fecerunt Nergel, & viri de Emath fecerunt Asima.

31 * Porrò Euæi fecerunt Nebaan & Tachan. hi autem qui erant de Sapharuaim, comburebãt filios suos igni, Adramelech & Anamelech diis Sepharuaim:

32 *Et nihilominus colebant Dominum. Fecerunt autem sibi de nouissimis Sacerdotes excelsorum, & ponebãt eos in phanis sublimibus.

33 *Et cùm Dominum colerent, diis quoque suis seruiebant, iuxta consuetudinem gentiũ de quibus trãslati fuerant Samariã.

34 * Vsque in præsentem diem morem sequuntur antiquum: non timent Dominum, neque custodiunt ceremonias eius, atque iudicia, & legem & mandatũ quod præceperat Dominus filiis Iacob, quem
G cognominauit Israel:

35 * Et percusserat cum eis pactum, & mãdauerat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, & non adoretis eos neque colatis eos, & non immoletis eis.

26 * Sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de terra Ægypti in fortitudine magna & in brachio extento, ipsum timete, & illum adorate, & ipsi immolate.

37 * Ceremonias quoq; & iudicia & legẽ & mandatum quod scripsit vobis, custodite, vt faciatis cunctis diebus, & non timeatis deos alienos:

תרגום יונתן

27 וּפַקִּיד מַלְכָּא דְּאַשּׁוּר לְמֵימַר אוֹבִילוּ לְתַמָּן חַד מִן כָּהֲנַיָּא דְּאַגְלֵיתִינוּן מִתַּמָּן וְיֵיזְלוּן וְיִתְּבוּן תַּמָּן וְיַלְפִּנוּן יַת דִּינָא אֱלָהָא דְּאַרְעָא׃

28 וַאֲתָא חַד מִכָּהֲנַיָּא דְּאִתְגְּלִיאוּ מִשֹּׁמְרוֹן וִיתֵיב בְּבֵיתְאֵל וַהֲוָה מַלֵּיף יַתְהוֹן אֵכְדֵין יִדְחֲלוּן מִן קֳדָם יְיָ׃

29 וַהֲווֹ עָבְדִין עַמָּא עַמָּא טַעֲוָתֵיהּ וְאַחֵיתוּ בְּבֵית בָּמָתָא דַּעֲבַדוּ שֹׁמְרוֹנָאֵי עַמָּא עַמָּא בְּקִרְוֵיהוֹן דְּאִינּוּן יָתְבִין תַּמָּן׃

30 וֶאֱנָשֵׁי בָּבֶל עֲבַדוּ יַת סָכּוּת בְּנוֹת וֶאֱנָשֵׁי כוּת עֲבַדוּ יַת נֶרְגַּל וֶאֱנָשֵׁי חֲמָת עֲבַדוּ יַת אַשִׁימָה׃

31 וְעִוָּאֵי עֲבַדוּ נִבְחָז וְיַת תַּרְתָּק וֶאֱנָשֵׁי סְפַרְוַיִם מוֹקְדִין יַת בְּנֵיהוֹן בְּנוּרָא לְאַדְרַמֶּלֶךְ וַעֲנַמֶּלֶךְ טַעֲוָת סְפַרְוַיִם׃

32 וַהֲווֹ דָּחֲלִין מִן קֳדָם יְיָ וַעֲבַדוּ לְהוֹן מִקְצָתְהוֹן כּוּמְרֵי בָּמָתָא וַהֲווֹ עָבְדִין לְהוֹן בְּבֵית בָּמָתָא׃

33 מִן קֳדָם יְיָ הֲווֹ דָחֲלִין וְיַת טַעֲוָתְהוֹן הֲווֹ פָּלְחִין כִּנְימוֹסֵי עַמְמַיָּא דַּאֲגְלִיאוּ יָתְהוֹן מִתַּמָּן׃

34 עַד יוֹמָא הָדֵין אִינּוּן עָבְדִין כִּנְימוֹסֵי קַדְמָאֵי לֵיתֵיהוֹן דָּחֲלִין מִן קֳדָם יְיָ וְלֵיתְנוּן עָבְדִין כִּגְזֵירָתְהוֹן וְכַרְחֲזֵי לְהוֹן וּכְאוֹרָיְתָא וּכְתַפְקִידְתָּא דְּפַקִּיד יְיָ יַת בְּנֵי יַעֲקֹב דְּשַׁוִּי שְׁמֵיהּ יִשְׂרָאֵל׃

35 וּגְזַר יְיָ עִמְּהוֹן קְיָם וּפַקְּדִינוּן לְמֵימַר לָא תְּדְחֲלִין מִשְּׁעוֹת עַמְמַיָּא לָא תִסְגְּדוּן לְהוֹן וְלָא תִפְלְחוּנוּן וְלָא תְּדַבְּחוּן לְהוֹן׃

36 אֱלָהֵן קֳדָם יְיָ דְּאַסֵּיק יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּחֵיל רַב וּבִדְרַע מְרָמֵם יָתֵיהּ תְּדְחֲלִין וְקֳדָמוֹהִי תִּסְגְּדוּן וְעַל מַדְבְּחֵיהּ תְּדַבְּחוּן׃

37 וְיַת קְיָמַיָּא וְיַת דִּינַיָּא וְאוֹרָיְתָא וְתַפְקִידְתָּא דְּכָתַב לְכוֹן תִּיטְרוּן לְמֶעְבַּד כָּל יוֹמַיָּא וְלָא תְּדְחֲלוּן טַעֲוָת עַמְמַיָּא׃

* *Et præcepit rex Assyriorum, dicens: Du-* 27
cite illuc vnum sacerdotum quos transtuli de Samaria, & vadat & habitet ibi, & declarabit eis iudicium Dei terræ.

* *Et duxerunt vnum sacerdotum quos* 28
transtulerunt de Samaria; & sedit in Bethel. & erat sacerdos illuminans eos quomodo timerent Dominum.

* *Et erant facientes gens gens deos suos. et* 29
posuerũt eos in domibus excelsorum, quæ fecerunt Samaritæ gens gens in vrbibus suis in quibus habitabant in eis.

* *Et viri Babylonis fecerunt Socchoth Ba-* 30
noth, & viri Chuth fecerunt Nerigel, & viri Emath fecerunt Asima.

* *Et Euæi fecerunt Nibchaz & Tharthac;* 31
& Seppharuim comburebant in igne filios suos Adramelech Deo Seppharuim:

* *Et erant timentes Dominum. & fece-* 32
runt ex se Sacerdotes excelsorum de parte, & fecerunt sibi in domibus excelsorum.

* *Dominum ipsi timebant, & deos suos co-* 33
lebant, iuxta iudicium gentium, vnde transtulit eos indè.

* *Vsque in diem hanc sic faciebant iuxta* 34
iudicium eorum quod ab initio. non erant timentes Dominum, & non fecerunt iuxta iustificationes, & iudicia, & præcepta, & secundùm legem quam præceperat Dominus filiis Jacob, cui imposuit nomen Jsrael:

* *Et pepigit Dominus cum eis fœdus; et man-* 35
dauit eis, dicens: Non timebitis deos alienos, & non adorabitis eos, & non coletis eos, & non immolabitis eis:

* *Nisi Domino qui eduxit vos de terra Æ-* 36
gypti in fortitudine magna et in brachio excelso, eum timebitis, & eum adorabitis, & ei immolabitis:

* *Et iustificationes eius, & iudicia, &* 37
mandata, & legem quam scripsit vobis custodietis, vt faciatis omnibus diebus: & non timebitis deos alienos.

27 * καὶ ἐνετείλατο βασιλεὺς ἀσσυρίων λέγων, ἀπαγάγετε ἐκεῖ ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισα ἐκ Σαμαρείας, καὶ πορευθήτω καὶ κατοικήτω ἐκεῖ, καὶ φωτιεῖ αὐτοῖς τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς.

28 * καὶ ἦγαγον ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισαν ἀπὸ σαμαρείας, καὶ ἐκάθισεν ἐν βαιθήλ. καὶ ἦν ὁ ἱερεὺς φωτίζων αὐτοῖς πῶς φοβηθῶσι τὸν κύριον.

29 * καὶ ἦσαν ποιοῦντες ἔθνος ἔθνος θεοὺς αὐτῶν. καὶ ἔθηκαν αὐτοὺς ἐν οἴκοις τῶν ὑψηλῶν, ὧν ἐποίησαν οἱ Σαμαρεῖται ἔθνος ἔθνος ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἐν αἷς κατῴκουν ἐν αὐταῖς.

30 * καὶ οἱ ἄνδρες βαβυλῶνος ἐποίησαν τὴν σοκχὼθ βενὼθ, καὶ ἄνδρες χουθ ἐποίησαν τὸν νηρεγέλ, καὶ ἄνδρες αἰμαθ ἐποίησαν τὴν ἀσιμά.

31 * καὶ οἱ εὐαῖοι ἐποίησαν τὴν νιβχὰζ καὶ τὴν θαρθάκ, καὶ οἱ σεπφαρυὶμ κατέκαιον ἐν πυρὶ τὰ τέκνα αὐτῶν τῷ ἀδραμέλεχ θεῷ σεπφαρυίμ.

32 * καὶ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον. καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν ἀπὸ μέρους, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ὑψηλῶν.

33 * τὸν κύριον αὐτοὶ ἐφοβοῦντο, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐλάτρευον κατὰ τὸ κρῖμα τῶν ἐθνῶν, ὅθεν ἀπῴκισεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν.

34 * ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης οὕτως ἐποίουν κατὰ τὸ κρῖμα αὐτῶν τὸ ἀπ' ἀρχῆς. οὐκ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ οὐκ ἐποίησαν κατὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ κατὰ τὸν νόμον οὗ ἐνετείλατο κύριος τοῖς υἱοῖς ἰακώβ, ᾧ ἐπέθηκεν ὄνομα ἰσραήλ.

35 * καὶ διέθετο κύριος μετ' αὐτῶν διαθήκην. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, καὶ οὐ προσκυνήσετε αὐτοῖς, καὶ οὐ λατρεύσετε αὐτοῖς, καὶ οὐ θύσετε αὐτοῖς.

26 * ὅτι ἀλλ' ἢ κυρίῳ τῷ ἀναγαγόντι ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, αὐτὸν φοβηθήσεσθε, καὶ αὐτῷ προσκυνήσετε, καὶ αὐτῷ θύσετε.

37 * καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα, καὶ τὰς ἐντολὰς, καὶ τὸν νόμον οὗ ἔγραψεν ὑμῖν φυλάξεσθε ποιεῖν πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et præcepit rex Athur, dicendo: Deducite illuc quendam de sacerdotibus quos migrare feci indè, & eant & sedeant ibi, & doceant illos iudicium Dei terræ. 28 Et venit vnus de sacerdotibus quos transtulerant ex Somron, & sedit in Beth-el, & docuit illos quomodo timerent à facie Domini. 29 Et fecerunt gentes singulæ idola sua, & reposuerunt in domo excelsorum quam fecerant Somronæi, gentes singulæ in vrbibus suis, in quibus ipsæ sedebant.

30 Et homines Babel fecerunt Szuchoth-Benoth, & homines Chuth fecerunt Nergal, & homines Hhamath fecerunt Asimah.

31 Et Ghiuæi fecerunt Nibhhaz & Tharthaq: & homines Szepharuaim comburebant filios suos igni, ipsi Adramelech, & Ghanamelech idolis Szepharuaim. 32 Et timuerunt à facie Domini, & fecerunt sibi ex parte eorum sacerdotes excelsorum, & sacrificauerunt illis in æde excelsorum. 33 A facie Domini timebant, & tamen idolis suis seruiebant, iuxta ritus gentium, vnde migrare fecerant eos. 34 Vsque ad diem hanc ipsi faciunt iuxta ritus antiquos, neque ipsi timent à facie Domini, neque faciunt iuxta statuta eorum: & cùm videbatur illis nec iuxta legem, nec iuxta præcepta quæ præcepit Dominus filiis Iaghakob cui imposuit nomen Israel.

35 Et pepigerat Dominus cum illis fœdus, & præceperat eis, dicendo: Non timebitis idola gentium, non adorabitis ea, & non coletis ea, neque sacrificabitis eis. 36 Sed Dominum qui eduxit vos de terra Ægypti in virtute magna & in brachio excelso, ipsum timebitis, & ante eum adorabitis, & super altare eius sacrificabitis.

37 Et statuta, & iudicia, & legem, & præceptum quæ scripsit vobis, custodietis, faciendo omnibus diebus: non timebitis idola populorum.

38 * וְהַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַתִּי אִתְּכֶם לֹא תִשְׁכָּחוּ וְלֹא
תִירְאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃

38 * Et pactum quod percusit vobiscum nolite obliuiſci, nec colatis deos alienos.

39 * כִּי אִם־אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תִּירָאוּ וְהוּא יַצִּיל
אֶתְכֶם מִיַּד כָּל־אֹיְבֵיכֶם׃

39 * Sed Dominum Deum veſtrum time-te, & ipſe eruet vos de manu omnium inimicorum veſtrorum.

40 * וְלֹא שָׁמְעוּ כִּי אִם־כְּמִשְׁפָּטָם הָרִאשׁוֹן הֵם
עֹשִׂים׃

40 * Illi verò non audierunt, ſed iuxta cõ-ſuetudinem ſuam priſtinam perpetra-bant.

41 * וַיִּהְיוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְרֵאִים אֶת־יְהוָה
וְאֶת־פְּסִילֵיהֶם הָיוּ עֹבְדִים גַּם־בְּנֵיהֶם וּבְנֵי
בְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם הֵם עֹשִׂים עַד הַיּוֹם
הַזֶּה׃

41 * Fuerunt igitur gentes iſtæ timentes quidem Dominum, ſed nihilominus & i-dolis ſuis ſeruientes. nam filij eorum & nepotes, ſicut fecerunt patres ſui, ita fa-ciunt vſque in præſentem diem.

יח

CAP. XVIII.

1 * וַיְהִי בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל מָלַךְ חִזְקִיָּה בֶן־אָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

1 ANno tertio Oſee filij Hela regis Iſrael, regnauit Ezechias filius Achaz regis Iuda. 2.Par.29.c.

2 * בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים
וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ אֲבִי
בַת־זְכַרְיָהוּ׃

2 * Viginti quinque annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & viginti nouem annis regnauit in Ieruſalem. nomen matris e-ius Abiſa filia Zachariæ.

3 * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
דָּוִד אָבִיו׃

3 * Fecitque quod erat bonum coràm Do-mino, iuxta omnia quæ fecerat Dauid pa ter eius.

4 * הוּא הֵסִיר אֶת־הַבָּמוֹת וְשִׁבַּר אֶת־הַמַּצֵּבֹת
וְכָרַת אֶת־הָאֲשֵׁרָה וְכִתַּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־
עָשָׂה מֹשֶׁה כִּי עַד־הַיָּמִים הָהֵמָּה הָיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
מְקַטְּרִים לוֹ וַיִּקְרָא־לוֹ נְחֻשְׁתָּן׃

4 * Ipſe diſsipauit excelſa, & contriuit ſtatuas, & ſuccidit lucos, confregitq; ſer-pentem æneum quem fecerat Moyſes. Si-quidem vſque ad illud tempus filij Iſrael adolebant ei incenſum. Vocauitque no-B men eius Noheſtan.

5 * בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּטָח וְאַחֲרָיו לֹא־הָיָה
כְמֹהוּ בְּכֹל מַלְכֵי יְהוּדָה וַאֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו׃

5 * Et in Domino Deo Iſrael ſperauit. Ita-que poſt eum non fuit ſimilis ei de cun-ctis regibus Iuda, ſed neque in his qui an-te eum fuerunt.

6 * וַיִּדְבַּק בַּיהוָה לֹא־סָר מֵאַחֲרָיו וַיִּשְׁמֹר מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

6 * Et adhæſit Domino, & non receſsit à veſtigiis eius, fecitque mandata eius quæ præceperat Dominus Moyſi.

7 * וְהָיָה יְהוָה עִמּוֹ בְּכֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא יַשְׂכִּיל וַיִּמְרֹד
בְּמֶלֶךְ־אַשּׁוּר וְלֹא עֲבָדוֹ׃

7 * Vnde & erat Dominus cum eo, & in cunctis ad quæ procedebat, ſapienter ſe a-gebat. Rebellauit quoque contra regẽ Aſ-ſyriorum, & non ſeruiuit ei.

8 * הוּא הִכָּה אֶת־פְּלִשְׁתִּים עַד־עַזָּה וְאֶת־
גְּבוּלֶיהָ מִמִּגְדַּל נוֹצְרִים עַד־עִיר מִבְצָר׃

8 * Ipſe percuſsit Philiſtęos vſque ad Ga zam, & omnes terminos eorum, à turre cuſtodum, vſque ad ciuitatem munitam.

תרגום יונתן

38 וְקְיָמָא דְּגְזֵרִית עִמְּכוֹן לָא תְהֵנְשׁוּן וְלָא תְדְחֲלוּן שַׁעֲוָרָא עַמְמַיָּא׃
39 אֱלָהֵיכוֹן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן תְּרַחֲלוּן וְהוּא יְשֵׁיזֵיב יַתְכוֹן מִיַּד כָּל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן׃ 40 וְלָא קַבִּילוּ אֱלָהֵין בְּנִימוּסֵיהוֹן קַדְמָאֵי אִינוּן
עָבְדִין׃ 41 וַהֲווֹ עַמְמַיָּא הָאִילֵּין דָּחֲלִין סְן קָדָם יְיָ וְיַת צְלָמֵנֵיהוֹן הֲווֹ פָּלְחִין וְאַף בְּנֵיהוֹן וּבְנֵי בְנֵיהוֹן כְּמָה דַּעֲבָדוּ אֲבָהָתְהוֹן אִינוּן
עָבְדִין עַד יוֹמָא הָדֵין׃

יח

1 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תְלִיתָאָה לְהוֹשֵׁעַ בַּר אֵלָה מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל מְלַךְ חִזְקִיָּה בַּר אָחָז מַלְכָּא שְׁיבְטָא דְבֵית יְהוּדָה׃
2 בַּר עֶשְׂרִין וְחַמֵּשׁ שְׁנִין הֲוָה כַּד מְלַךְ וְעֶשְׂרִין וְתֵשַׁע שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֶם וְשׁוּם אִמֵּיהּ אֲבִי בַּת זְכַרְיָה׃
3 וַעֲבַד דְכָשֵׁר קֳדָם יְיָ כְּכֹל דַּעֲבַד דָּוִד אֲבוּהִי׃ 4 הוּא אַעְדֵּי יַת בָּמָתָא וְתַבַּר יַת קָמָתָא וְקַנֵּץ יַת אֲשֵׁירְתָּא וּפְסַק יַת חֱיוְיָא דִנְחָשָׁא
דַּעֲבַד מֹשֶׁה אֲרֵי עַד יוֹמַיָּא הָאִינוּן הֲווֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַסְקִין בּוּסְמִין לֵיהּ וַהֲווֹ קָרֵן לֵיהּ נְחוּשְׁתָּן׃
5 בְּמֵימְרָא דַייָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אִתְרְחִיץ וּבְתְרוֹהִי לָא הֲוָה כְוָתֵיהּ בְּכָל מַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה וְדַהֲווֹ קֳדָמוֹהִי׃
6 וְאִדְבַּק בִּדְחִלְתָּא דַייָ לָא סְטָא מִבָּתַר פֻּלְחָנֵיהּ וּנְטַר פִּקּוּדוֹהִי דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃
7 וַהֲוָה מֵימְרָא דַייָ בְּסַעֲדֵיהּ בְּכָל אֲתַר דְּנַפֵּק מַצְלַח וּמְרַד בְּמַלְכָּא דְאַתּוּר וְלָא פְלַחֵיהּ׃
8 הוּא קְטַל יַת פְּלִשְׁתָּאֵי עַד עַזָּה וְיַת תְּחוּמָהָא מִמִּגְדַּל תְּקוֹף עַד קִרְוִין כְּרִיכָן׃

38 * Et pactum quod pepigit vobiscum non obliuiscemini, & non timebitis deos alienos:

39 * Nisi Dominum Deum vestrum eum timebitis, & ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum.

40 * Et non audierunt, nisi in iustificationibus suis primis ipsi perpetrabant.

41 * Et fuerunt gentes istæ timentes Dominum, & sculptilibus suis seruiebant. etiam filij eorum & filij filiorum eorum, sicut fecerunt patres eorum, ipsi faciunt vsque in diem hanc.

38 * καὶ τὴν διαθήκην ἣν ἔστεται μεθ' ὑμῶν οὐκ ἐπιλήσεσθε, καὶ οὐ φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους·

39 * ὅτι ἀλλ' ἢ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν αὐτὸν φοβηθήσεσθε, καὶ αὐτὸς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν·

40 * καὶ οὐκ ἤκουσαν ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῶν τοῖς πρώτοις αὐτοὶ ἐποίουν.

41 * καὶ ἦσαν τὰ ἔθνη ταῦτα φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἐδούλευον. καί γε ὁ υἱὸς αὐτῶν καὶ ὁ υἱὸς τῶν υἱῶν αὐτῶν καθὼς ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτῶν αὐτοὶ ποιοῦσιν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

CAP. XVIII.

1 ET factum est in anno tertio Osee filij Hela regis Israel, regnauit Ezechias filius Achaz regis Iuda.

2 * Filius viginti et quinq; annorum erat cùm regnaret ipse: & viginti & nouem annis regnauit in Hierusalem. & nomen matris eius Abi filia Zachariæ.

3 * Et fecit rectum Ezechias coram Domino, iuxta omnia quæcunque fecit Dauid pater eius.

4 * Ipse abstulit excelsa, & contriuit statuas, & lucos succidit. & concidit Ezechias serpentem æneum, quem fecit Moyses: quia vsque ad dies illos fuerunt filij Israel adolentes incensum ei: & vocauerunt eum, Æneum.

5 * In Domino Deo Israel sperauit. non fuit post eum similis ipsi in regibus Iuda, & in his qui fuerunt ante eum.

6 * Et adhæsit Domino, non recessit à tergo eius, & custodiuit mandata eius quæ præceperat Dominus Moysi.

7 * Et erat Dominus cum eo: in omnibus quæ fecit intellexit. Et rebellauit contra regem Assyriorum, & non seruiuit ei.

8 * Ipse percussit Philistæos vsque ad Gazam & vsque ad terminum eius à turre custodum & vsque ad ciuitatem munitam.

ιή.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν ἔτει τρίτῳ τῷ ὠσηὲ υἱοῦ ἠλὰ βασιλέως ἰσραήλ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς ἄχαζ βασιλέως ἰούδα·

2 * υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουζαλήμ· καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀβὶ θυγάτηρ ζαχαρίου.

3 * καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐζεκίας ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ·

4 * αὐτὸς ἐξῆρε τὰ ὑψηλά, καὶ συνέτριψε τὰς στήλας καὶ τὰ ἄλση ἐξέκοψε. καὶ συνέκοψεν ἐζεκίας τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, ὃν ἐποίησε μωυσῆς, ὅτι ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἦσαν υἱοὶ ἰσραὴλ θυμιῶντες αὐτῷ, καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν νεεσθώ.

5 * ἐν κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἤλπισεν. οὐκ ἐγένετο μετ' αὐτὸν ὅμοιος αὐτῷ ἐν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς γενομένοις ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

6 * καὶ ἐκολλήθη τῷ κυρίῳ, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ὅσας ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ·

7 * καὶ ἦν κύριος μετ' αὐτοῦ, ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίησε συνῆκεν. καὶ ἠθέτησεν ἐν τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ οὐκ ἐδούλευσεν αὐτῷ.

8 * αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους ἕως γάζης καὶ ἕως ὁρίου αὐτῆς ἀπὸ πύργου φυλασσόντων καὶ ἕως πόλεως ὀχυρᾶς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Et pactum quod pepigi vobiscum non obliuiscemini, nec timebitis Errores gentium.

39 Sed Dominum Deum vestrum timebitis, & ipse liberabit vos de manu omnium auctorum inimicitiarum vestrarum.

40 Et non obsequuti sunt, sed iuxta ritus suos antiquos illi faciebant.

41 Et gentes istæ timuerunt à facie Domini, & tamen simulacris suis seruierunt, & etiam filij eorum & filij filiorum eorum, sicut fecerant patres eorum, sic illi faciunt vsque ad diem hanc.

CAP. XVIII.

ET fuit anno tertio Hoseagh filij Elah regis Israel, regnauit Hhizkiah filius Ahhaz regis tribus domus Iehudah.

2 Filius viginti & quinque annorum erat quando regnauit: & viginti & nouem annis regnauit in Ierusalem. & nomen matris eius Abi filia Zechariah.

3 Et fecit quod rectum erat ante Dominum, secundùm omnia quæ fecit Dauid pater eius:

4 Ipse abstulit excelsa, & fregit statuas, & succidit lucos; & rupit serpentem æreum quem fecerat Moseh: quia vsque ad dies illos filij Israel adolebant aromata ei. & vocabant illum, Nehhustan.

5 In dicto Domini Dei Israel confisus est: & post eum non fuit sicut ille in omnibus regibus domus Iehudah, & in eis qui fuerunt ante eum.

6 Et adhæsit timori Domini; non declinauit à cultu eius, sed custodiuit præcepta eius quæ præceperat Dominus Mosi.

7 Et fuit dictum Domini in auxilium eius: in omni loco quo exibat, prosperabat. & rebellauit in regem Athur, & non seruiuit illi.

8 Ipse occidit Pelisthæos vsque ad Ghaza & terminos eius, à turri valida vsque ad vrbes munitas.

5 * וַיְהִי בַשָּׁנָה הָרְבִיעִית לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ הִיא הַשָּׁנָה
הַשְּׁבִיעִית לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עָלָה
שַׁלְמַנְאֶסֶר מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל־שֹׁמְרוֹן וַיָּצַר עָלֶיהָ׃
10 * וַיִּלְכְּדָהּ מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים בִּשְׁנַת־שֵׁשׁ לְחִזְקִיָּהוּ
הִיא שְׁנַת־תֵּשַׁע לְהוֹשֵׁעַ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִלְכְּדָה
11 שֹׁמְרוֹן׃ * וַיֶּגֶל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה
וַיַּנְחֵם בַּחֲלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי׃
12 * עַל׀ אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
וַיַּעַבְרוּ אֶת־בְּרִיתוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא עָשׂוּ׃
13 * וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ עָלָה
סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת
וַיִּתְפְּשֵׂם׃
14 * וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
לָכִישָׁה לֵאמֹר חָטָאתִי שׁוּב מֵעָלָי אֵת אֲשֶׁר־תִּתֵּן
עָלַי אֶשָּׂא וַיָּשֶׁת מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל־חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כִּכַּר־כֶּסֶף וּשְׁלֹשִׁים כִּכַּר זָהָב׃
15 * וַיִּתֵּן חִזְקִיָּה אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הִנָּמְצָא בֵּית־יְהוָה
וּבְאוֹצְרוֹת בֵּית־הַמֶּלֶךְ׃
16 * בָּעֵת הַהִיא קִצַּץ חִזְקִיָּה אֶת־דַּלְתוֹת הֵיכַל יְהוָה
וְאֶת־הָאֲמָנוֹת אֲשֶׁר צִפָּה חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּתְּנֵם
לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
17 * וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־תַּרְתָּן וְאֶת־רַב־סָרִיס
וְאֶת־רַב־שָׁקֵה מִן־לָכִישׁ אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּחֵיל
כָּבֵד יְרוּשָׁלִַם וַיַּעֲלוּ וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלִַם וַיַּעֲלוּ וַיָּבֹאוּ
וַיַּעַמְדוּ בְּתְעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה אֲשֶׁר בִּמְסִלַּת
שְׂדֵה כוֹבֵס׃
18 * וַיִּקְרְאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם אֶלְיָקִים בֶּן־
חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת וְשֶׁבְנָה הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־
אָסָף הַמַּזְכִּיר׃

9 * Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat annus septimus Osee filij Hela regis Israel, C ascendit Salmanasar rex Assyriorum Samariam, & oppugnauit eam,
10 * Et cepit. nam post annos tres anno sexto Ezechiæ, id est, nono anno Osee regis Israel, capta est Samaria:
11 * Et transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocauitque eos in Hayla, & in Abor fluuiis Gozan in ciuitatibus Medorum:
12 * Quia non audierunt vocem Domini Dei sui, sed prætergressi sunt pactum eius. omnia quæ præceperat Moyses seruus Domini, non audierunt, neque fecerunt.
13 * Anno quartodecimo regis Ezechiæ ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda munitas, & cepit eas. 2. Par. 32. a. Esa. 36. a
14 * Tunc misit Ezechias rex Iuda nuncios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens: Peccaui. Recede à me, & omne quod imposueris mihi, feram. Indixit itaque rex D Assyriorum Ezechiæ regi Iudæ trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri.
15 * Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo Domini, & in thesauris regis.
16 * In tempore illo confregit Ezechias valuas templi Domini, & laminas auri quas ipse affixerat, & dedit eas regi Assyriorum.
17 * Misit autem rex Assyriorum Tarthan & Rapsaris, & Rapsacen de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida Ierusalem. qui cùm ascendissent, venerunt Ierusalem, & steterunt iuxta aquæ-ductum piscinæ superioris, quę est in via Agri fullonis:
18 * Vocaueruntque regem. egressus est autem ad eos Eliachim filius Helchię præpositus domus, & Sobna scriba, & Ioahe filius Asaph à commentariis:

תרגום יונתן

9 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא רְבִיעֵיתָא לְמַלְכָּא חִזְקִיָּה הִיא שַׁתָּא שְׁבִיעֵיתָא לְהוֹשֵׁעַ בַּר אֵלָה מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל סְלִיק שַׁלְמַנְאֶסֶר מַלְכָּא דְאַתּוּר עַל שֹׁמְרוֹן
וְצַר עֲלָהּ׃ 10 וּכְבָשׁוּהָ מִסּוֹף תְּלָת שְׁנִין בְּשַׁתָּא שִׁית לְחִזְקִיָּה הִיא שַׁתָּא תְּשַׁע לְהוֹשֵׁעַ מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל אִתְכְּבִישַׁת שֹׁמְרוֹן׃
11 וַאֲגְלִי מַלְכָּא דְאַתּוּר יַת יִשְׂרָאֵל לְאַתּוּר וְאַשְׁרִינוּן בַּחֲלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְקִרְוֵי מָדָי׃
12 עַל דְּלָא קַבִּילוּ לְמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲהוֹן וַעֲבָרוּ יַת קְיָמֵיהּ יַת כָּל דְּפַקִּיד מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ וְלָא קַבִּילוּ לְמֵימְרֵיהּ וְלָא עֲבַדוּ רְעוּתֵיהּ׃
13 וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנִין לְמַלְכָּא חִזְקִיָּה סְלִיק סַנְחֵרִיב מַלְכָּא דְאַתּוּר עַל כָּל קִרְוַיָּא דְיְהוּדָה כְּרִיכְתָּא וְאַחֲדִינוּן׃
14 וּשְׁלַח חִזְקִיָּה מַלְכָּא שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה לְוָת מַלְכָּא דְאַתּוּר לְלָכִישׁ לְמֵימַר חַבֵּירְתְּ אִסְתַּלַּק מִנִּי יַת דְּתַרְמֵי עֲלַי אֶקַבֵּל וּרְמָא מַלְכָּא
דְאַתּוּר עַל חִזְקִיָּה מַלְכָּא שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה תְּלָת מְאָה כִּכְּרִין דְּכַסַף וּתְלָתִין כִּכְּרִין דְּדָהָב׃
15 וְיַהַב חִזְקִיָּה יַת כָּל כַּסְפָּא דְאִשְׁתְּכַח בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּבְגִנְזֵי בֵּית מַלְכָּא׃
16 בְּעִידָנָא הַהִיא קַלִּיף חִזְקִיָּה יַת דַּשֵׁי הֵיכְלָא דַיְיָ וְיַת סְקוֹפָתָא דַחֲפֵי חִזְקִיָּה מַלְכָּא שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וְיַהֲבִינוּן לְמַלְכָּא דְאַתּוּר׃
17 וּשְׁלַח מַלְכָּא דְאַתּוּר יַת תַּרְתָּן וְיַת רַב סָרִיס וְיַת רַב שָׁקֵה מִן לָכִישׁ לְוָת מַלְכָּא חִזְקִיָּה בְּמַשְׁרְיָן סַגִּיאָן לִירוּשְׁלֵם וּסְלִיקוּ וַאֲתוֹ
לִירוּשְׁלֵם וּסְלִיקוּ וַאֲתוֹ וְקָמוּ בְּמִזֵּיקַת בְּרֵיכְתָּא עִילֵיתָא דִי בְּבֵיבַשׁ חַקַל מַשְׁטַח קַצְרַיָּא׃
18 וּקְרוֹ לְמַלְכָּא וּנְפַק לְוָתְהוֹן אֶלְיָקִים בַּר חִלְקִיָּה דְּמִמָּנָא עַל בֵּיתָא וְשֶׁבְנָה סַפְרָא וְיוֹאָח בַּר אָסָף דְּמַסְנָא עַל דַּכְרָנַיָּא׃

9 * Et factum est in anno quarto regnante Ezechia, ipse annus septimus Osee filio Hela regi Israel, ascendit Salmanasar rex Assyriorum contra Samariam, & obsidebat eam,

9 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ βασιλεύοντος ἐζεκίου, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ἕβδομος τῷ ὡσηὲ υἱῷ ηλὰ βασιλεῖ ισραήλ, ἀνέβη Σαλμαναζὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν,

10 * Et cepit eam in fine trium annorũ. in anno sexto Ezechiæ, ipse annus nonus Osee regi Israel, capta est Samaria.

10 * καὶ κατελάβετο αὐτὴν εἰς τέλος τριῶν ἐτῶν. ἐν ἔτει ἕκτῳ τοῦ ἐζεκίου, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ἔνατος τῷ ὡσηὲ βασιλεῖ ισραήλ, συνελήφθη Σαμάρεια.

11 * Et transtulit rex Assyriorum Samariam in Assyrios, & collocauit eos in Elaa, et in Habor fluuiis Gozan, & in terminis Medorum:

11 * καὶ ἀπῴκισε βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν Σαμάρειαν εἰς ἀσσυρίους, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν ἐλαὰ καὶ ἐν ἀβὼρ ποταμοῖς γοζὰν καὶ ἐν ὄρεσι μήδων·

12 * Eo quòd non audierunt vocem Domini Dei sui, & prætergressi sunt pactum eius, omnia quæcunque præcepit Moyses seruus Domini, & non audierunt & non fecerunt.

12 * ἀνθ' ὧν οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ παρέβησαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ δοῦλος κυρίου, καὶ οὐκ ἤκουσαν οὔτε ἐποίησαν.

13 * Et in quartodecimo anno regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyriorum in ciuitates Iuda munitas, & cepit eas.

13 * καὶ ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλέως ἐζεκίου ἀνέβη Σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα τὰς ὀχυρὰς, καὶ συνέλαβεν αὐτάς.

14 * Et misit Ezechias rex Iuda nuncios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens: Peccaui. recede à me: & quæcunque imposueris super me, feram. Et iniecit rex Assyriorum super Ezechiam regem Iuda trecenta talenta argenti & triginta talenta auri.

14 * καὶ ἀπέστειλεν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα ἀγγέλους πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων εἰς λάχις λέγων, ἥμαρτηκα· ἀπόστρεψόν μου ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ὅσα ἂν ἐπιθῇς ἐπ' ἐμὲ βαστάσω. καὶ ἐπέβαλε βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, τριακόσια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ τριάκοντα τάλαντα χρυσίου.

15 * Et dedit Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo Domini, & in thesauris domus regis.

15 * καὶ ἔδωκεν ἐζεκίας πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως.

16 * In tempore illo confregit Ezechias rex Iuda valuas templi Domini & quæ firmata erant quæ deaurauit Ezechias rex Iuda, & dedit ea regi Assyriorum.

16 * ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κατέκοψεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς ἰούδα τὰς θύρας τοῦ ναοῦ κυρίου, καὶ τὰ ἐσπεσμένα ἃ ἐχρύσωσεν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων.

17 * Et misit rex Assyriorum Thartan, & Rapsaris, & Rapsacem de Lachis ad regem Ezechiam in exercitu graui in Hierusalem, & ascenderunt & venerunt in Hierusalem, & steterunt in aquæ-ductu superioris piscinæ, quæ est in via Agri fullonis.

17 * καὶ ἐπέστειλε βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν θαρθὰν καὶ τὸν ραψαρὶς καὶ τὸν ραψάκην ἐκ λάχις πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν ἐν δυνάμει βαρείᾳ εἰς ιερουσαλήμ, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἦλθον εἰς ιερουσαλήμ, καὶ ἔστησαν ἐν τῷ ὑδραγωγῷ τῆς κώω κολυμβήθρας, ἥ ἐστιν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ γναφέως.

18 * Et clamauerunt ad Ezechiam. & egressus est ad eos Eliacim filius Chelciæ præpositus domus, & Sobnas scriba, & Joach filius Asaph à commentariis.

18 * καὶ ἐβόησαν πρὸς ἐζεκίαν, καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτοὺς ἐλιακὶμ υἱὸς χελκίου ὁ οἰκονόμος, καὶ Σωβνὰς ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ υἱὸς ἀσὰφ ὁ ὑπομιμνήσκων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et fuit anno quarto regis Hhizkiah (ipse est annus septimus Hhoseagh filij Elah regis Israel) ascendit Salmanesser rex Athur contra Somron, & obsedit eam. [10] Et subegerunt illam in fine trium annorum: anno sexto Hhizkiah (ipse est annus nonus Hhoseagh regis Israel) subacta est Somron. [11] Et migrare fecit rex Athur Israel in Athur, & collocauit illos in Hhalahh & in Hhabor fluuio Gozan & vrbibus Madai. [12] Eo quòd non audierunt dicto Domini Dei sui, sed transgressi sunt pactum eius, omnia quæ præceperat Moseh famulus Domini, & non audierunt dicto eius, nec fecerunt voluntatem eius.

[13] Et quartodecimo anno regis Hhizkiah ascendit Szanherib rex Athur contra omnes vrbes domus Iehudah munitas, & cepit eas.

[14] Et misit Hhizkiah rex tribus domus Iehudah ad regem Athur in Lachis, dicendo: Peccaui. ascende à me: quod imposueris mihi, suscipiam. & imposuit rex Athur Hhizkiah regi tribus domus Iehudah trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri.

[15] Et dedit Hhizkiah omne argentum quod inuentum est in domo sanctuarij Domini & in thesauris domus regis.

[16] In tempore illo abrasit Hhizkiah portas templi Domini, & limina eius quæ obduxerat Hhizkiah rex tribus domus Iehudah, & dedit illa regi Athur.

[17] Et misit rex Athur Thartan & Rab-zzarizz, & Rabsakeh ex Lachis ad regem Hhizkiah cum copiis multis in Ieruſalē: & ascenderūt & venerunt in Ieruſalē: ascenderunt, inquā, & venerunt & steterunt in aquę ductu piscinæ superioris, quæ est in via agri extensionis fullonum.

[18] Et vocauerunt regem. & exiuit ad eos Eliakim filius Hhilkiah, qui præpositus erat super domum, & Sebna scriba, & Ioahh filius Azzaph qui præpositus erat super monimenta.

19 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רַבְשָׁקֵה אִמְרוּ־נָא אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ׃

19 * Dixitque ad eos Rapsaces: Loquimini Ezechiæ: Hæc dicit rex magnus rex Assyriorum; Quæ est ista fiducia qua niteris?

20 * אָמַרְתָּ אַךְ דְּבַר שִׂפְתַיִם עֵצָה וּגְבוּרָה לַמִּלְחָמָה עַתָּה עַל־מִי בָטַחְתָּ כִּי מָרַדְתָּ בִּי׃

20 * Forsitan inisti consilium, vt præpares te ad prœlium. in quo confidis, vt audeas E rebellare?

21 * עַתָּה הִנֵּה בָטַחְתָּ לְךָ עַל־מִשְׁעֶנֶת הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסָּמֵךְ אִישׁ עָלָיו וּבָא בְכַפּוֹ וּנְקָבָהּ כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְכָל־הַבֹּטְחִים עָלָיו׃

21 * An speras in baculo arundineo atque confracto Ægypto? super quem si incubuerit homo, comminutus ingredietur manum eius, & perforabit eã. sic est Pharao rex Ægypti omnibus qui confidunt in se.

22 * וְכִי־תֹאמְרוּן אֵלַי אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָטָחְנוּ הֲלוֹא־הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר חִזְקִיָּהוּ אֶת־בָּמֹתָיו וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲווּ בִּירוּשָׁלִָם׃

22 * Quòd si dixeritis mihi: In Domino Deo nostro habemus fiduciam, nonne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria, & præcepit Iudæ & Ierusalem; Ante altare hoc adorabitis in Ierusalem?

23 * וְעַתָּה הִתְעָרַב נָא אֶת־אֲדֹנִי אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶתְּנָה לְךָ אַלְפַּיִם סוּסִים אִם־תּוּכַל לָתֶת לְךָ רֹכְבִים עֲלֵיהֶם׃

23 * Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assyriorum, & dabo vobis duo millia equorum; & videte an habere valeatis ascensores eorum.

24 * וְאֵיךְ תָּשִׁיב אֵת פְּנֵי פַּחַת אֶחָד מֵעַבְדֵי אֲדֹנִי הַקְּטַנִּים וַתִּבְטַח לְךָ עַל־מִצְרַיִם לָרֶכֶב וְלַפָּרָשִׁים׃

24 * Et quomodo potestis resistere ante vnum satrapam de seruis domini mei minimis? an fiduciã habes in Ægypto propter currus & equites?

25 * עַתָּה הֲמִבַּלְעֲדֵי יְהוָה עָלִיתִי עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַשְׁחִתוֹ יְהוָה אָמַר אֵלַי עֲלֵה עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהַשְׁחֵת אֹתָהּ׃

25 * Nunquid sine Domini voluntate ascendi ad locum istum, vt demolirer eum? F Dominus dixit mihi: Ascende ad terram hanc, & demolire eam.

26 * וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ וְשֶׁבְנָה וְיוֹאָח אֶל־רַבְשָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־עֲבָדֶיךָ אֲרָמִית כִּי שֹׁמְעִים אֲנָחְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּר עִמָּנוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה׃

26 * Dixerunt autem Heliachim filius Helchiæ, & Sobna scriba, & Ioahe Rapsaci: Precamur vt loquaris nobis seruis tuis Syriacè, siquidem intelligimus hanc linguam; & non loquaris nobis Iudaicè, audiente populo qui est super murum.

27 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַבְשָׁקֵה הַעַל אֲדֹנֶיךָ וְאֵלֶיךָ שְׁלָחַנִי אֲדֹנִי לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל־הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה לֶאֱכֹל אֶת־חָרְיָם וְלִשְׁתּוֹת אֶת־שֵׁינֵיהֶם עִמָּכֶם׃

27 * Respondítque eis Rapsaces, dicens: Nunquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus vt loquerer sermones hos, & non potiùs ad viros qui sedent super murum, vt comedant stercora sua, & bibant vrinam suam vobiscum?

תרגום יונתן

19 וַאֲמַר לְהוֹן רַב שָׁקֵה אֱמַרוּ כְעַן לְחִזְקִיָּה כְּדֵין אֲמַר מַלְכָּא רַבְּתָא מַלְכָּא דְאַתּוּר מָה רוּחֲצָנָא הָדֵין דְּאִתְרְחִיצְתָּא׃

20 אֲמַרְתָּ כְּרֵם בְּמֵמַל סִיפּוֹן בְּמֵילַךְ וּגְבוּרְתָּא אֲעֲבִיד קְרָבָא כְּעַן עַל מַן אִתְרְחִיצְתָּ אֲרֵי מְרַדְתָּ בִּי׃

21 כְּעַן הָא אִתְרְחִיצְתָּא לָךְ עַל סְמָךְ קַנְיָא רְעִיעָא הָדֵין עַל מִצְרַיִם דְּאִם יִסְתְּמִיךְ גַּבְרָא עֲלוֹהִי וְיֵעוֹל בִּידֵיהּ וְיִבְזְעִינַהּ כֵּן פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְכָל דְּאִתְרְחִיץ עֲלוֹהִי׃

22 וַאֲרֵי תֵּימְרוּן לִי עַל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָנָא אִתְרְחִיצְנָא הֲלָא הוּא דַּאֲעַדִי חִזְקִיָּה יָת בָּמָתוֹהִי וְיָת מַדְבְּחוֹתֵהּ וַאֲמַר לְאֵנָשׁ יְהוּדָה וְלִירוּשְׁלֵם קֳדָם מַדְבְּחָא הָדֵין תִּסְגְּדוּן בִּירוּשְׁלֵם׃

23 וּכְעַן אִתְעָרַב כְּעַן עִם רִבּוֹנִי מַלְכָּא דְאַתּוּר וְאֶתֵּן לָךְ תְּרֵין אַלְפִּין סוּסָוָן אִם תִּיכוֹל לְמַנָּאָה לָךְ רַכְּבִין עֲלֵיהוֹן׃

24 וְאֵיכְדֵין אַתְּ מְהַמֵּי לַאֲתָבָא יַת אַפֵּי חַד מִשְׁלְטוֹנֵי עַבְדֵי רִבּוֹנִי זְעֵירַיָּא וְאִתְרְחִיצְתָּא לָךְ עַל מִצְרַיִם לְרַתִּיכִין וּלְפָרָשִׁין׃

25 כְּעַן הֲבַר מִמֵּימְרָא דַיְיָ סְלֵיקְתְּ לְאַתְרָא הָדֵין לְחַבָּלוּתֵהּ יְיָ אֲמַר לִי סַק עַל אַתְרָא הָדֵין וְחַבְּלֵיהּ׃

26 וַאֲמַר אֶלְיָקִים בַּר חִלְקִיָּה וְשֶׁבְנָה וְיוֹאָח לְרַב שָׁקֵה מַלֵּיל כְּעַן עִם עַבְדָךְ אֲרֵי שָׁמְעִין אֲנַחְנָא וְלָא תְּמַלֵּיל עִמָּנָא יְהוּדִית קֳדָם עַמָּא דְעַל שׁוּרָא׃

27 וַאֲמַר לְהוֹן רַב שָׁקֵה הַעַל רִבּוֹנָךְ וְעֲלָךְ שַׁלְחַנִי רִבּוֹנִי לְמַלָּלָא יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵין הֲלָא עַל גַּבְרַיָּא דְיָתְבִין עַל שׁוּרָא לְמֵיכַל יַת סְפִקְתְּהוֹן וּלְמִשְׁתֵּי יַת מֵימֵי רִיגְלֵיהוֹן בְּצַיְרָא עִמְּכוֹן׃

* *Et dixit ad eos Rapſaces: Dicite iam ad* 19
Ezechiam: Hæc dicit rex magnus rex Aſſyriorum: Quæ fiducia hæc qua confidis?

* *Veruntamen verbis labiorum & conſi-* 20
lio acies ſit in bellum. & nunc in quo confidis, quòd prævaricatus es in me?

* *Ecce confidis tibi ipſi in baculo arundineo* 21
fracto hoc in Ægypto? quòd ſi firmatus fuerit vir ſuper eum, ingredietur in manum eius, & perforabit eam. ſic eſt Pharao rex Ægypti omnibus qui confidunt in eo.

* *Et ſi dixeris ad me: In Domino Deo no-* 22
ſtro habemus fiduciam, nonne ipſe Ezechias abſtulit excelſa eius, & altaria eius, & dixit Iuda & Hieruſalem, Coram altari iſto adorate in Hieruſalem.

* *Et nunc commiſceas domino meo regi Aſ-* 23
ſyriorum, & dabo tibi duo millia equorum, ſi poteris dare tibi aſcenſores ſuper eos.

* *Et quomodo auertis faciem Toparchæ vni-* 24
us ſeruorum domini mei minimorum? & ſperaſti tibi in Ægypto propter currus & equites.

* *Et nunc non ſine Domino aſcendimus in* 25
locum hunc, vt demolirer eum? Dominus dixit ad me: Aſcende ad terram hanc, & demolire eam.

* *Et dixit Eliacim filius Chelciæ, & Sobnas* 26
& Joach ad Rapſacem: Loquere ad ſeruos tuos Syriacè: audimus enim nos: & ne loquaris ad nos Judaicè in auribus populi qui ſuper murum.

* *Et dixit ad eos Rapſaces: Nunquid ad* 27
dominum tuum vel ad te miſit me dominus meus vt loquerer ſermones hos? nonne ad viros qui ſedent ſuper murum, vt comedant ſtercus ſuum, & bibant vrinam ſuam vobiſcum ſimul?

19 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ραψάκης, εἴπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν, τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας βασιλεὺς ἀσσυρίων, τίς ἡ πεποίθησις αὕτη ᾗ πέποιθας;

20 * πλὴν λόγοις χειλέων καὶ βουλῇ πολέμου διάταξις γίνεται εἰς πόλεμον. καὶ νῦν ἐπὶ τίνι πέποιθας, ὅτι ἠθέτησας ἐν ἐμοί;

21 * ἰδοὺ πέποιθας σεαυτῷ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλαμίνην τὴν τεθλασμένην ταύτην ἐπ' αἴγυπτον; ὡς ἐὰν ἐπισχεθῇ ἀνὴρ ἐπ' αὐτήν, εἰσελεύσεται εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ τρήσει αὐτήν. ἕτως ἐστὶ φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου πᾶσι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ' αὐτῷ.

22 * καὶ ἐὰν εἴπῃς πρός με, ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν πεποίθαμεν, οὐχὶ αὐτὸς ἐζεκίας ἀπέστησε τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδᾳ καὶ τῇ ἱερουσαλὴμ, ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε ἐν ἱερουσαλήμ;

23 * καὶ νῦν μίχθητι τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ δώσω σοι δισχιλίους ἵππους, εἰ δυνήσῃ δοῦναι σεαυτῷ ἐπιβάτας ἐπ' αὐτούς.

24 * καὶ πῶς ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπον ἑνὸς τῶν δούλων τοῦ κυρίου μου τῶν ἐλαχίστων; καὶ ἤλπισας σεαυτῷ ἐπ' αἴγυπτον ἐπὶ ἅρμασι καὶ ἱππέας.

25 * καὶ νῦν μὴ ἄνευ τοῦ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον τοῦ διαφθεῖραι αὐτόν; κύριος εἶπεν πρός με, ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην, καὶ διάφθειρον αὐτήν.

26 * καὶ εἶπεν ἐλιακὶμ ὁ τοῦ χελκίου, καὶ σοβνᾶς, καὶ ἰωὰχ πρὸς ραψάκην, λάλησον πρὸς τοὺς παῖδάς σου συρισί, ἀκούομεν γὰρ ἡμεῖς, καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς ἰουδαϊστὶ ἐν τοῖς ὠσὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ τείχους.

27 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ραψάκης, μὴ πρὸς τὸν κύριόν σου ἢ πρὸς σὲ ἀπέσταλκέ με κύριός μου λαλῆσαι τοὺς λόγους τούτους; οὐχὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς καθημένους ἐπὶ τοῦ τείχους, ἵνα φάγωσι τὸν κόπρον αὐτῶν, καὶ πίωσι τὸν οὖρον αὐτῶν μεθ' ὑμῶν ἅμα;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et dixit illis Rabſakeh: Dicite nunc Hhizkiah: Sic dixit rex magnus rex Athur: Quæ eſt fiducia hæc qua confidis?

20 Dixiſti, Verùm in loquela labiorum in conſilio & fortitudine faciam bellum. nunc in quo confiſus es, quòd rebellaſti in me?

21 Nunc ecce confiſus es ſuper ſuſtentaculo arundinis conquaſſatæ huius ſuper Ægypto, cui ſi innitatur quiſpiam, intrabit in manum eius, & transfiget eam. ſic eſt Pargho rex Miſzraim omnibus qui confidunt in eo.

22 Quod ſi dixeritis mihi: In dicto Domini Dei noſtri confidimus, nonne ipſe eſt cuius abſtulit Hhizkiah excelſa & altaria? & dixit hominibus Iehudah atque habitatoribus Ieruſalem: Ante altare hoc adorabitis in Ieruſalem.

23 Et nunc fideiube nunc domino meo rege Athur, & dabo tibi duo millia equorum, ſi poteris numerare tibi equitantes ſuper eos.

24 Et quomodo cogitas conuertere faciem vnius è principibus ſeruis domini mei paruulis, vt confidas in Ægypto propter currus & equites? 25 Nunc autem num præter dictum Domini aſcendi in locum hunc ad perdendum eum? Dominus dixit mihi: Aſcende contra locum hunc, & diſſipa eum.

26 Et dixit Eliakim filius Hhilkiah & Sebna & Ioahh ad Rabſakeh: Loquere quæſo cum ſeruis tuis Syriacè, ſiquidem intelligimus: & ne loquaris nobiſcum Iudaicè coram populo qui eſt ſuper murum.

27 Et dixit illis Rabſakeh: Nunquid ad dominum tuum & ad te miſit me dominus meus vt loquerer verba hæc? nonne ad viros qui ſedent ſuper murum, vt comedant egeſtionem ſuam, & bibant aquas pedum ſuorum in obſidione vobiſcum?

28 * וַיַּעֲמֹד רַבְשָׁקֵה וַיִּקְרָא בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית
וַיְדַבֵּר וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ דְבַר־הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר:
29 * כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־יַשִּׁיא לָכֶם חִזְקִיָּהוּ כִּי־לֹא
30 יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ: * וְאַל־יַבְטַח אֶתְכֶם
חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילֵנוּ יְהוָה וְלֹא
21 תִּנָּתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: * אַל־
תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי כֹה אָמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עֲשׂוּ
אִתִּי בְרָכָה וְצֵאוּ אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ
32 תְּאֵנָתוֹ וּשְׁתוּ אִישׁ מֵי־בֹרוֹ: * עַד־בֹּאִי וְלָקַחְתִּי
אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ כְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ
לֶחֶם וּכְרָמִים אֶרֶץ זֵית יִצְהָר וּדְבַשׁ וִחְיוּ וְלֹא תָמֻתוּ
וְאַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי־יַסִּית אֶתְכֶם לֵאמֹר
33 יְהוָה יַצִּילֵנוּ: * הַהַצֵּל הִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ
34 אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: * אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת
וְאַרְפָּד אַיֵּה אֱלֹהֵי סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה כִּי־הִצִּילוּ אֶת־
35 שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי: * מִי בְכָל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־
הִצִּילוּ אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה אֶת־יְרוּשָׁלַם
36 מִיָּדִי: * וְהֶחֱרִישׁוּ הָעָם וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר כִּי־
מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הָיְתָה לֵאמֹר לֹא תַעֲנֻהוּ:
37 * וַיָּבֹא אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּה אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת
וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ
קְרוּעֵי בְגָדִים וַיַּגִּדוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה:

יט

1 * וַיְהִי כְּשָׁמְעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו
2 וַיִּתְכַּס בַּשָּׂק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה: * וַיִּשְׁלַח אֶת־
אֶלְיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסּוֹפֵר וְאֶת זִקְנֵי
הַכֹּהֲנִים מִתְכַּסִּים בַּשָּׂקִים אֶל־יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא בֶּן־
3 אָמוֹץ: * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חִזְקִיָּהוּ יוֹם־צָרָה
וְתוֹכֵחָה וְנַאֲצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי־בָאוּ בָנִים עַד־מַשְׁבֵּר
וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה:

28 * Stetit itaque Rapſaces, & exclamauit
voce magna Iudaicè, & ait: Audite verba
29 regis magni regis Aſſyriorum. *Hæc dicit
rex: Non vos ſeducat Ezechias. non enim 2.Par. 32.d.
30 poterit eruere vos de manu mea: *Neque
fiduciam vobis tribuat ſuper Dominum,
dicens: Eruens liberabit nos Dominus: &
nō tradetur ciuitas hæc in manu regis Aſ-
31 ſyriorum. *Nolite audire Ezechiam. Hæc
enim dicit rex Aſſyriorum: Facite mecum
G quod vobis eſt vtile, & egredimini ad me.
& comedet vnuſquiſque de vinea ſua, &
de ficu ſua, & bibetis aquas de ciſternis ve
32 ſtris, *donec veniam & transferam vos in
terram quæ ſimilis eſt terræ veſtræ, in ter-
ram fructiferam & fertilem vini, terram
panis & vinearum, terram oliuarum & o-
lei ac mellis; & viuetis, & non moriemini.
Nolite audire Ezechiam qui vos decipit,
33 dicens: Dñs liberabit nos. * Nunquid
liberauerunt dij gentium terram ſuam de
34 manu regis Aſſyriorum? * Vbi eſt Deus E-
math & Arphat? vbi eſt deus Sepharuaim
Ana & Aua? nunquid liberauerunt Sama
35 riam de manu mea? * Quinam illi ſunt in
vniuerſis diis terrarum, qui eruerũt regio-
nem ſuam de manu mea, vt poſsit eruere
36 Dñs Ieruſalē de manu mea? *Tacuit itaq;
populus, & nō rndit ei quicq̃. ſiquidē p̃ce
37 ptũ regis accep̃at, vt nō rnderēt ei. *Venit-
q̃ue Eliachī filius Helchię p̃poſitus dom?,
& Sobna ſcriba, & Ioahe filius Aſaph à cō
mentariis ad Ezechiam ſciſsis veſtibus, &
nũciauerũt ei verba Rapſacis. CAP. XIX.

1 QVęcùm audiſſet Ezechias rex, ſcidit ve Eſa.37.a
A ſtimenta ſua, & optus eſt ſacco. Ingreſ
2 ſuſq; eſt domum Dñi. *Et miſit Eliachim
p̃poſitum domus, & Sobnam ſcribam, &
ſenes de ſacerdotib? optos ſaccis ad Eſaiā
3 prophetam filium Amos. *Qui dixerunt:
Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis &
increpationis & blaſphemiæ dies iſte. Ve-
nerunt filij vſque ad partum, & vires non
habet parturiens.

תרגום יונתן

28 וְקָם רַב שָׁקֶה וְאַכְלִי בְקַל רַב יְהוּדִית וּמַלֵּיל וַאֲמַר שְׁמַעוּ יַת פִּתְגָמָא דְמַלְכָּא רַבְּתָנָא מַלְכָּא דְאַתּוּר׃ 29 כְּדֵין אֲמַר מַלְכָּא לָא יַטְעֵי
יַתְכוֹן חִזְקִיָּה אֲרֵי לָא יְכִיל לְשֵׁיזָבָא יַתְכוֹן מִן יְדִי׃ 30 וְלָא יַרְחִיץ יַתְכוֹן חִזְקִיָּה עַל מֵימְרָא דַּייָי לְמֵימַר שֵׁיזָבָא יְשֵׁיזְבִינָנָא ייָ לָא תִתְמְסַר
קִרְתָּא הָדָא בִּיד מַלְכָּא דְאַתּוּר׃ 31 לָא תְקַבְּלוּן מִן חִזְקִיָּה אֲרֵי כְּדֵין אֲמַר מַלְכָּא דְאַתּוּר עִבְדוּ עִמִּי שְׁלָמָא וּפוּקוּ לְוָתִי וְאֵכְלוּ גְּבַר יַת פֵּירֵי
גַּפְנוֹתֵי וּגְבַר פֵּירֵי תֵינוֹהִי וּשְׁתוּ גְּבַר מֵי גוּבְיָה׃ 32 עַד מֵיתֵי וְאֶדְבַּר יַתְכוֹן לְאַרַע טָבָא בְּאַרְעֲכוֹן אַרַע עִבּוּר וַחֲמַר אַרַע חַקְלִין וְכַרְמִין
אַרַע דְּזֵיתָהָא עָבְדִין מִשְׁחָא וְהֵיא עָבְדָא דְּבַשׁ וְחָיוּ וְלָא תְמוּתוּן וְלָא תְקַבְּלוּן מִן חִזְקִיָּה אֲרֵי יַטְעֵי יַתְכוֹן לְמֵימַר ייָ יְשֵׁיזְבִינָנָא׃ 33 הֲשֵׁיזְבָא
שֵׁיזְבָא טַעֲוָת עַמְמַיָּא גְּבַר יַת אַרְעֵיהּ מִיַּד מַלְכָּא דְאַתּוּר׃ 34 אַן דַּחֲלָא דְחֲמָת וְאַרְפָּד וְאַן דַּחֲלָא דִסְפַרְוַיִם הֲלָא טַלְטִילוּנוּן וְאַגְלִינוּן מַלְכָּא
דְאַתּוּר עַטָעוֹת עַמְמַיָּא גְּבַר יַת אַרְעֵיהּ מִיַּד מַלְכָּא דְאַתּוּר׃ 35 מַן בְּכָל דַּחֲלַת מְדִינָתָא דְשֵׁיזְבָא יַת אַרְעָהוֹן מִן יְדִי אֲרֵי יְשֵׁיזֵיב ייָ יַת יְרוּשְׁלֵם מִן יְדִי׃ 36 וּשְׁתִיקוּ
עַמָּא וְלָא אֲתִיבוּ יְהֵיהּ פִּתְגָמָא אֲרֵי חֲפִקֵירַת מַלְכָּא הֵיא לְמֵימַר לָא תְתִיבוּנֵיהּ׃ 37 וַאֲתָא אֶלְיָקִים בַּר חִלְקִיָּהוּ דְמַמְנָא עַל בֵּיתָא וְשֶׁבְנָא
סַפְרָא וְיוֹאָח בַּר אָסָף דְּמַמְנָא עַל דַּכְרָנַיָּא לְוָת חִזְקִיָּהוּ כַּרְמְבֵזְעִין לְבוּשֵׁיהוֹן וְחַוְיוּ לֵיהּ יַת פִּתְגָמֵי רַבְשָׁקֵה׃

יט 1 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע מַלְכָּא חִזְקִיָּה וּבְזַע יַת לְבוּשׁוֹהִי וְאִתְכַּסִּי סַקָּא וְעַל לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַּייָ׃
2 וּשְׁלַח יַת אֶלְיָקִים דִּי מְמַנָּא עַל בֵּיתָא וְשֶׁבְנָא סָפְרָא וְיַת סָבֵי כַּהֲנַיָּא כַּד מְכַסָּן שַׁקִּין לְוָת יְשַׁעְיָה נְבִיָּא בַּר אָמוֹץ׃ 3 וַאֲמָרוּ לֵיהּ כְּדֵין
אֲמַר חִזְקִיָּהוּ יוֹם עָקָא וְחִיסּוּדִין וְנִיאוּצָא יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי אֲקִיפְתָּנָא עָקָא כְּאִתְּתָא דְיָתְבָא עַל מַתְבְּרָא וְחֵילָא לֵית לָהּ לְמֵילַד׃

28 * Et ſtetit Rapſaces, & clamauit voce magna Judaicè, & locutus eſt & dixit: Audite verba hæc regis magni regis Aſſyriorum:

29 * Hæc dicit rex, Ne vos tollat Ezecias, quia non poterit eruere vos de manu mea.

30 * Et non fiduciam tribuat vobis Ezecias ſuper Dominum, dicens: Eruens liberabit vos Dominus, & non tradetur ciuitas hæc in manus regis Aſſyriorum.

31 * Non audiatis Ezeciam, quia hæc dicit rex Aſſyriorum: Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedet vnuſquiſque vineam ſuam, & vnuſquiſque ficum ſuam, et bibet vnuſquiſque aquam ciſternæ ſuæ,

32 * Donec veniam, & capiam vos in terram ſicut in terram veſtram, terram frumenti, & vini, & panis, & vinearum, terram olei & mellis; & viuetis & non moriemini. & non audiatis Ezechiã, quia decipit vos, dicens: Dominus liberabit vos.

33 * Nunquid eruentes liberauerunt dei gentiũ vnuſquiſque terram ſuam de manu regis Aſſyriorum? 34 * Vbi ſunt dei Emath & Arphad? et vbi ſunt dei Seppharuin Hana & Aua? nunquid liberauerunt Samariam de manu mea?

35 * Quis in vniuerſis diis terrarũ qui eruerit terram ſuam de manu mea, quia eruet Dominus Hieruſalem de manu mea? 36 * Et tacuerunt, & non reſponderunt ei verbum: quia præceptum regis hoc dicentis: Non reſpondebitis ei.

37 * Et ingreſſus eſt Eliacim filius Chelciæ præpoſitus domus, & Sobna ſcriba, et Joach filius Aſaph à commentariis ad Ezechiam ſciſſis veſtibus, & nunciauerunt ei verba Rapſacis.

CAP. XIX.

1 ET factum eſt vt audiuit rex Ezecias, ſcidit veſtimenta ſua, & indutus eſt ſacco, & ingreſſus eſt in domum Domini: 2 * Et miſit Eliachim præpoſitum domus, et Sobnan ſcribam, et ſeniores ſacerdotum opertos ſaccis ad Eſaiam filium Amos prophetã. 3 * Et dixerunt ad eũ: Hæc dicit Ezecias: Dies tribulationis et increpationis & irritationis dies iſte, quia venerũt filij vſq; ad dolores partus, et nõ eſt robur parienti.

28 * καὶ ἔστη ῥαψάκης καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊ-
ϛί, καὶ ἐλάλησε καὶ εἶπεν, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους τοῦ βα-
σιλέως τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀσσυρίων·

29 * τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, μὴ ὑμᾶς ἐπαιρέτω ἐζεκίας,
ὅτι οὐ μὴ δυνήσῃ ἐξελέσθαι ὑμᾶς ἐκ χειρός μου.

30 * καὶ μὴ ἐπελπιζέτω ὑμᾶς ἐζεκίας ἐπὶ κύριον λέγων,
ἐξαιρούμενος ἐξελεῖται ὑμᾶς ὁ κύριος, καὶ οὐ μὴ παραδο-
θῇ ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασιλέως ἀσσυρίων.

31 * μὴ ἀκούετε ἐζεκίου, ὅτι τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσσυ-
ρίων, ποιήσατε μετ' ἐμοῦ εὐλογίαν, καὶ ἐξέλθετε πρός
με, καὶ φαγέσθω ἕκαστος τὴν ἄμπελον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος
τὴν συκῆν αὐτοῦ, καὶ πίέσθω ἕκαστος τὸ ὕδωρ ἐκ λάκκου αὐτοῦ,

32 * ἕως οὗ ἔλθω, καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γῆν ὡς εἰς τὴν γῆν
ὑμῶν, γῆν σίτου καὶ οἴνου, καὶ ἄρτου, καὶ ἀμπελώνων, γῆν
ἐλαίου καὶ μέλιτος· καὶ ζήσεσθε καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε. καὶ
μὴ ἀκούετε ἐζεκίου, ὅτι ἀπατᾷ ὑμᾶς λέγων, κύριος ἐξε-
33 λεῖται ὑμᾶς. * μὴ ῥυόμενοι ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐ-
θνῶν ἕκαστος τὴν γῆν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων;
34 * ποῦ εἰσὶν οἱ θεοὶ αἰμαὰθ καὶ ἀρφάδ; καὶ πῦ εἰσὶν οἱ
θεοὶ σεπφαρουαὶν ἀνὰ ἕνα καὶ ἀουά; μὴ ἐξεῖλοντο τὴν σαμά-
35 ρειαν ἐκ χειρός μου; * τίς ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν γαιῶν
ὃς ἐξεῖλετο τὴν γῆν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου, ὅτι ἐξελεῖται
κύριος τὴν ἰερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου;

36 * καὶ ἐσιώπησαν καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ λόγον, ὅτι
ἐντολὴ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς λέγοντος, οὐκ ἀποκριθήσεσθε
37 αὐτῷ. * καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ οἰκονό-
μος, καὶ σοβνὰς ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ
ὑπομιμνήσκων πρὸς ἐζεκίαν διερρηχότες τὰ ἱμάτια, καὶ
ἀπήγειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους ῥαψάκου.

ιθ'.

1 * Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, διέρρηξε
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ εἰσῆλθεν
2 εἰς τὸν οἶκον κυρίου· * καὶ ἀπέστειλεν ἐλιακὶμ τὸν οἰ-
κονόμον, καὶ σοβνὰ τὸν γραμματέα, καὶ τοὺς πρεσβυ-
τέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς ἡσαΐαν
3 υἱὸν ἀμὼς τὸν προφήτην· * καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν,
τάδε λέγει ἐζεκίας, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἐλεγμοῦ, καὶ πα-
ροργισμοῦ ἡ ἡμέρα αὕτη, ὅτι ἦλθον οἱ υἱοὶ ἕως ὠδίνων, καὶ
οὐκ ἔστιν ἰσχὺς τῇ τικτούσῃ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et ſtetit Rabſakeh, & clamauit voce magna Iudaicè, & locutus eſt ac dixit: Audite verba regis magni noſtri regis Athur: [29] Sic dixit rex: Ne decipiat vos Hhizkiah, quia non poterit eripere vos de manu mea. [30] Et ne confidere faciat vos Hhizkiah in dicto Domini dicendo: Liberando liberabit nos Dominus, non tradetur vrbs hæc in manum regis Athur. [31] Ne obtemperetis Hhizkiah: nam ſic dixit rex Athur: Facite mecum pacem, & exite ad me, & comedite vnuſquiſque fructus vineæ ſuæ, & quiſque fructus ficus ſuæ, & bibite vnuſquiſque aquam ciſternæ ſuæ: [32] Quouſque veniam & tollam vos in terram bonam, vt terram veſtram, terram frumenti & vini, terram agrorum & vinearum, terram in qua oliuæ faciunt oleum, & ipſa facit mel; & viuite & non moriamini. neque acquieſcatis Hhizkiah, quia ſeducet vos dicendo: Dominus liberabit nos. [33] Num liberando liberauerunt Errores gentium vnuſquiſque terram ſuam de manu regis Athur? [34] Vbi eſt deus Hhamath & Arphad? & vbi deus Zzeparuaim? nonne tulit eos & migrare fecit illos rex Athur? nimirum liberauerunt Somron de manu mea. [35] Quis eſt in omnibus diis prouinciarum qui liberauerit terrã ſuam de manu mea, quòd liberet Dominus Ieruſalem de manu mea? [36] Et tacuerunt populus, & non reſponderunt illi verbum, quia mandatum regis erat, dicendo: Ne reſpondeatis ei. [37] Et venit Eliakim filius Hhilkiah, qui præpoſitus erat ſuper domum, & Sebna ſcriba, & Ioahh filius Azzaph, qui præpoſitus erat ſuper monimenta, ad Hhizkiah, cùm diſcidiſſent veſtimẽta ſua, & indicauerunt illi verba Rabſakeh. CAP. XIX.

ET fuit cùm audiſſet rex Hhizkiah, ſcidit veſtimenta ſua, & operuit ſe ſacco, & ingreſſus eſt in domum ſanctuarij Domini.
[2] Et miſit Eliakim, qui præpoſitus erat ſuper domum, & Sebna ſcribam, & ſeniores ſacerdotum, opertos ſaccis, ad Ieſaghiahu prophetam filium Amoſz. [3] Et dixerunt illi: Sic dixit Hhizkiah: Dies anguſtiæ, & opprobriorum, & blaſphemiæ eſt dies hæc; quia circuiuit nos anguſtia, ſicut mulierem quæ ſedet ſuper ſellam parturientis, & virtus non eſt illi pariendi.

4 * אוּלַי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת כָּל־דִּבְרֵי רַב־
שָׁקֵה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֲדֹנָיו לְחָרֵף אֱלֹהַיִם
חַי וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְנָשָׂאתָ תְפִלָּה בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה׃
5 * וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ׃
6 * וַיֹּאמֶר לָהֶם יְשַׁעְיָהוּ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־אֲדֹנֵיכֶם
כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֹתִי׃
7 * הִנְנִי נֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוּעָה וְשָׁב לְאַרְצוֹ
8 וְהִפַּלְתִּיו בַּחֶרֶב בְּאַרְצוֹ׃ * וַיָּשָׁב רַבְשָׁקֵה וַיִּמְצָא
אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר נִלְחָם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע כִּי נָסַע
9 מִלָּכִישׁ׃ * וַיִּשְׁמַע אֶל־תִּרְהָקָה מֶלֶךְ־כּוּשׁ לֵאמֹר
הִנֵּה יָצָא לְהִלָּחֶם אִתָּךְ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
10 חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר׃ * כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה לֵאמֹר אַל־יַשִּׁאֲךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בֹטֵחַ
בּוֹ לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
11 * הִנֵּה אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר
לְכָל־הָאֲרָצוֹת לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה תִנָּצֵל׃
12 * הַהִצִּילוּ אֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שִׁחֲתוּ אֲבוֹתָי
אֶת־גּוֹזָן וְאֶת־חָרָן וְרֶצֶף וּבְנֵי־עֵדֶן אֲשֶׁר בְּתֶלַאשָּׁר׃
13 * אַיּוֹ מֶלֶךְ־חֲמָת וּמֶלֶךְ אַרְפָּד וּמֶלֶךְ לָעִיר סְפַרְוַיִם
14 הֵנַע וְעִוָּה׃ * וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַסְּפָרִים מִיַּד
הַמַּלְאָכִים וַיִּקְרָאֵם וַיַּעַל בֵּית יְהוָה וַיִּפְרְשֵׂהוּ
15 חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ * וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה
וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים אַתָּה־
הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ אַתָּה
עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃
16 * הַטֵּה יְהוָה אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח יְהוָה עֵינֶיךָ
וּרְאֵה וּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי סַנְחֵרִיב אֲשֶׁר שָׁלַח לְחָרֵף
אֱלֹהִים חָי׃

REGVM. II. Translat.B.Hierony. *Ezechias.*

4 *Si fortè audiat Dñs Deus tuus vniuersa
verba Rapsacis, quem misit rex Assyriorũ
dñs suus, vt exprobraret Deum viuentem
B & argueret verbis quæ audiuit Dñs Deus
tuus, & fac orationẽ pro reliquiis quæ re-
5 pertæ sunt. *Venerunt ergo serui regis E-
6 zechiæ ad Esaiam. *Dixitq; eis Esaias: Hæc
dicetis dño vestro: Hæc dicit Dñs: Noli
timere à facie sermonum quos audisti, q-
bus blasphemauerunt pueri regis Assyrio-
7 rum me. *Ecce ego immittam ei spiritum,
& audiet nuncium, & reuertetur in terram
suam, & deiiciam eum gladio in terra sua.
8 *Reuersus est ergo Rapsaces, & inuenit re-
gem Assyriorum expugnantem Lobnã. au
9 dierat enim ꝙ recessisset de Lachis. *Cum-
que audisset de Tharaca rege Æthiopiæ,
dicens: Ecce egressus est vt pugnet aduer-
sum te, & iret cõtra eum, misit nuncios ad
10 Ezechiam, dicens: *Hæc dicite Ezechię re-
gi Iuda: Non te seducat Deus tuus in quo
C habes fiduciam, neq; dicas: Non tradetur
11 Ierusalem in manus regis Assyriorum. *Tu
enim ipse audisti quę fecerunt reges Assy-
riorum vniuersis terris, quomodo vastaue
runt eas, tu ergo solus poteris liberari?
12 *Nunquid liberauerunt dij gentium sin-
gulos quos vastauerunt patres mei, Gozã
videlicet & Aran, & Reseph, & filios Eden
13 qui erant in Thelassar? *Vbi est rex E-
math, & rex Arphat, & rex ciuitatis Se-
pharuaim Ana & Aua?
14 * Itaque cùm accepisset Ezechias lite-
ras de manu nunciorum, & legisset eas,
ascendit in domum Domini, & expandit
15 eas coram Domino: * Et orauit in con-
spectu eius, dicens: Domine Deus Israel,
qui sedes super cherubin, tu es Deus so-
lus regum omnium terræ: tu fecisti cæ-
16 lum & terram. * Inclina aurem tuam
& audi: aperi Domine oculos tuos & vi-
de, & audi omnia verba Sennacherib,
quæ misit vt exprobraret Deum viuen-
tem.

תרגום יונתן

4 מָאִים שְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ יַת פִּתְגָמֵי רַב שָׁקֵה דְּאַחוּר רִבּוֹנֵיהּ לְחַסָּרָא עָמָא דַיְיָ קַיֶּימָא וַיְעַבֵּיד פָּרָעֲנוּתָא עַל פִּתְגָמַיָּא
דִּי שְׁמִיעַן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְתִתְחַנַּן בְּצָלוֹ עַל שְׁאָרָא הַדֵּין דְּאִשְׁתְּאַר׃ 5 וַאֲתוֹ עַבְדֵי מַלְכָּא חִזְקִיָּהוּ לְוָת יְשַׁעְיָהוּ׃
6 וַאֲמַר לְהוֹן יְשַׁעְיָה כִּדְנַן תֵּימְרוּן לְרִבּוֹנְכוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ לָא תִדְחֲלוּן מִן קֳדָם פִּתְגָמַיָּא דִּשְׁמַעְתָּ דְּחַסִּידוּ עֻלֵּימֵי מַלְכָּא דַּאֲחוּר קֳדָמָי׃
7 הָא אֲנָא יָהֵיב בֵּיהּ רוּחָא וְיִשְׁמַע בְּסוֹרָא וְיִתוּב לְאַרְעֵיהּ וְאַפְלִינֵיהּ בְּחַרְבָּא בְּאַרְעֵיהּ׃
8 וְתָב רַב שָׁקֵה וְאַשְׁכַּח יַת מַלְכָּא דְּאַחוּר מְגִיחַ קְרָבָא עַל לִבְנָה אֲרֵי שְׁמַע אֲרֵי נְטַל מִלָּכִישׁ׃ 9 וּשְׁמַע עַל תִּרְהָקָה מַלְכָּא דְכוּשׁ
לְמֵימַר הָא נְפַק לְאַגָּחָא קְרָבָא עִמָּךְ וְתָב וּשְׁלַח אִיזְגַדִּין לְוָת חִזְקִיָּה לְמֵימַר׃ 10 כְּדֵין תֵּימְרוּן לְחִזְקִיָּה מֶלֶךְ שִׁיבְטָא דְבֵית יְהוּדָה
לְמֵימַר לָא נְפֵק לְאַגָּחָא קְרָבָא עִמָּךְ וְתָב וּשְׁלֵם אִיזְגַדִּין לְוָת חִזְקִיָּה לְמֵימַר׃ 11 הָא אַתְּ שְׁמַעְתָּא יַת דַּעֲבַדוּ מַלְכֵי אַתּוּר
לְכָל מְדִינָתָא לְגַמָּרוּתְהוֹן וְאַתְּ מְרַמֵּי לְאִשְׁתֵּיזָבָא׃ 12 הֲשֵׁיזְבָא יַתְהוֹן דַּחֲלַת עַמְמַיָּא דְּחַבִּילוּ אֲבָהָתַי יַת גּוֹזָן וְיַת חָרָן וְרֶצֶף וּבְנֵי עֵדֶן
דְּבְתַלַּשַּׂר׃ 13 אַן מַלְכָּא דַּחֲמָת וּמַלְכָּא דְאַרְפָּד וּמַלְכָּא דִקְרְתָא סְפַרְוַיִם הֲלָא טַלְטִילוּנוּן וְאַגַּל יְאוּנוּן׃ 14 וּנְסִיב חִזְקִיָּה יַת אִיגַּרְתָּא
מִיַּד אִיזְגַדָּיָא וּקְרָנוּן וְסָלִיק לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּפַרְסִינוּן חִזְקִיָּה קֳדָם יְיָ׃ 15 וְצַלִּי חִזְקִיָּהוּ קֳדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל דְּשָׁכִינְתֵּיהּ
שָׁרְיָא כְּרוּבַיָּא אַתְּ הוּא יְיָ דְּלֵית כַּר מִינָךְ לְכָל מַלְכְוָת אַרְעָא אַתְּ עֲבַדְתְּ יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא׃ 16 גְּלֵי קָדָמָךְ יְיָ וְדִין וּשְׁמַע יְיָ קָדָמָךְ
וְאִתְפְּרַע וְעֵבֵיד פָּרָעֲנוּתָא עַל כָּל פִּתְגָמֵי סַנְחֵרִיב דְּשַׁלְחֵיהּ לְחַסָּרָא עַמָּא דַיְיָ קַיֶּימָא׃

* *Si fortè audiet Dominus Deus tuus* 4
uniuersa verba Rapsacis, quem misit eum rex Assyriorum dominus suus, vt exprobraret Deum viuentem, & argueret in verbis quæ audiuit Dominus Deus tuus, & accipies orationem pro reliquiis quæ repertæ sunt.

* *Et venerũt serui regis Ezechiæ ad Esaiam.* 5

* *Et dixit eis Esaias; Sic dicetis ad dominum* 6
vestrum: Hæc dicit Dominus: Ne timeas à sermonibus quos audisti, quibus blasphemauerũt in me pueri regis Assyriorum.

* *Ecce ego do spiritum in eo, et audiet nun-* 7
cium, & reuertetur in terram suam, & deijciam eum in gladio in terra sua.

* *Et reuersus est Rapsaces, & inuenit re-* 8
gem Assyriorum pugnantem contra Lobna, quia audierat quòd recessit de Lachis.

* *Et audiuit rex Assyriorum de Tharaca re-* 9
ge Æthiopum, dicentium: Ecce egressus est vt pugnet contra te. Et reuersus est & misit nuncios ad Ezechiam, dicens:

* *Hæc dicetis ad Ezechiam regem Iuda: Nõ* 10
te seducat Deus tuus in quo tu fiduciam habes in eo, dicens: Non tradetur Hierusalem in manus regis Assyriorum.

* *Ecce tu audisti omnia quæcunque fecerunt* 11
reges Assyriorum vniuersis terris, quomodo vastauerunt eas: & quomodo tu liberaberis?

* *Nunquid liberauerunt dij gentium quos* 12
vastauerunt patres mei Gozan & Charran, et Raseph, & filios Aden qui in Thalassar?

* *Vbi est rex Emath, & rex Arphad, &* 13
rex ciuitatis Sepharuim Hana & Aua?

* *Et accepit Ezechias literas à nunciis, et le-* 14
git eas; & ascendit in domum Domini, & expandit eas Ezechias in conspectu Domini:

* *Et orauit Ezechias ad Dominum, dicens:* 15
Domine Deus Israel qui sedes super cherubim, tu es Deus solus in omnibus regnis terræ, tu fecisti cælum & terram:

* *Inclina Domine aurem tuam & audi; aperi* 16
Domine oculos tuos & vide, & audi verba Sennacherib, quæ misit vt exprobraret Deum viuentem.

4 * εἴ πως εἰσακούσεται κύριος ὁ θεός σου πάντας τοὺς λόγους ῥαψάκου, ὃν ἀπέστειλεν αὐτὸν βασιλεὺς ἀσσυρίων ὁ κύριος ἀπωνειδίζειν θεὸν ζῶντα καὶ ἐλέγχειν ἐν λόγοις οὓς ἤκουσεν κύριος ὁ θεός σου, καὶ λήψῃ προσευχὴν ὑπὲρ τοῦ λείμματος τοῦ εὑρισκομένου.

5 * καὶ ἦλθον οἱ παῖδες βασιλέως ἐζεκίου πρὸς ἡσαΐαν.

6 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡσαΐας, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν, τάδε λέγει κύριος, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν λόγων ὧν ἤκουσας, ὧν ἐβλασφήμησαν εἰς ἐμὲ τὰ παιδάρια τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων·

7 * ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι πνεῦμα ἐν αὐτῷ, καὶ ἀκούσας ἀγγελίαν, καὶ ἀποστραφήσεται εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ καταβαλῶ αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ.

8 * καὶ ἀπέστρεψε ῥαψάκης καὶ εὗρε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πολεμοῦντα ἐπὶ λοβνά, ὅτι ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν

9 ἀπὸ λάχις. * καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τῶν ἀσσυρίων περὶ θαρακὰ βασιλέως τῶν αἰθιόπων λεγόντων, ἰδοὺ ἐξελήλυθε τοῦ πολεμῆσαί σε. καὶ ἀπέστρεψεν καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν λέγων·

10 * τάδε ἐρεῖτε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, μὴ σε ἀπατάτω ὁ θεός σου ἐφ' ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτῷ λέγων, οὐ μὴ παραδοθῇ ἱερουσαλὴμ εἰς χεῖρας βασιλέως ἀσσυρίων.

11 * ἰδοὺ σὺ ἤκουσας πάντα ὅσα ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσσυρίων πάσαις ταῖς γαῖς, ὡς ἐξωλόθρευσαν αὐτάς, καὶ πῶς σὺ ῥυσθήσῃ;

12 * μὴ ἐξεῖλαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν οὓς διέφθειραν οἱ πατέρες μου τόν τε γοζὰν καὶ τὸν χαρρὰν καὶ ῥασὲφ, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀδὲν τοὺς ἐν θαλασσάρ.

13 * ποῦ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς ἀιμὰθ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀρφὰδ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως σεπφαρουΐμ, ἀνὰ καὶ ἀουά;

14 * καὶ ἔλαβεν ἐζεκίας τὸ βιβλίον ἀπὸ τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀνέγνω αὐτό· καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὸ ἐζεκίας ἐνώπιον κυρίου·

15 * καὶ προσηύξατο ὁ ἐζεκίας πρὸς κύριον λέγων, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβίμ, σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, σὺ ἐποίησας

16 τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· * κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου, καὶ ἐπάκουσον, ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε, καὶ ἄκουσον τῶν λόγων σενναχηρίβ, ὃς ἀπέστειλεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Vtinã audita sint à Domino Deo verba Rabsakeh, quẽ misit rex Athur dominus eius, vt exprobraret populo Dei permanẽtis, vt faciat vltionem super verbis quæ audita sunt à Domino Deo tuo: & deprecare oratione pro reliquo hoc quod relictum est. 5 Venerũt ergo serui regis Hhizkiah ad Iesaghiahu. 6 Et dixit illis Iesaghiah: Sic dicetis domino vestro: Sic dixit Dominus: Ne timeatis propter verba quæ audisti, quibus exprobrauerunt iuuenes Athur mihi. 7 Ecce ego pono in illo spiritũ, & audiet nunciũ, & redibit in terram suam; & prosternam eum gladio in terra sua. 8 Et rediit Rabsakeh, & inuenit regem Athur ineuntem bellum contra Libna, quia audiuerat quòd profectus esset de Lachis. 9 Et audiuit de Thirhacah rege Chus, dicendo: Ecce exiuit ad ineundum bellum tecum: & rediit, & misit nuncios ad Hhizkiah, dicendo: 10 Sic dicetis ad Hhizkiah regem tribus domus Iehudah, dicendo: Ne decipiat te Deus tuus in quo confidis, dicendo: Non tradetur Ieruſalem in manu regis Athur.

11 Ecce tu audisti quæ fecerunt reges Athur omnibus prouinciis deuastando eas, & tu existimas liberari?

12 Num liberauerunt eos dij gentium quas perdiderunt patres mei Gozan, & Hharan, & Reszeph, & filios Gheden qui erant in Thalassar? 13 Vbi est rex Hhamath, & rex Arphad, & rex qui erat in vrbe Zzepharuaim, nonne sustulerunt illos & migrare fecerunt eos?

14 Et accepit Hhizkiah epistolas de manu nunciorum, & legit eas: & ascendit in domum sanctuarij Domini, & expandit eas Hhizkiah ante Dominum. 15 Et orauit Hhizkiah ad Dominum, & dixit: Domine Deus Israel, cuius maiestas manet in Cherubaia, tu es Dominus, præter quem non est alius, omnium regnorum terræ; tu fecisti cælum & terram.

16 Appareat ante te, Domine, iudiciũ; & audiatur Domine ante te, & vlciscere, & fac vltionem super omnibus verbis Zzanhherib, qui misit vt exprobraret populo Dei permanentis.

17 * אָמְנָם יְהוָה הֶחֱרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־הַגּוֹיִם
18 וְאֶת־אַרְצָם׃ * וְנָתְנוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם בָּאֵשׁ כִּי
לֹא אֱלֹהִים הֵמָּה כִּי אִם־מַעֲשֵׂה יְדֵי־אָדָם עֵץ וָאָבֶן
19 וַיְאַבְּדוּם׃ * וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ נָא
מִיָּדוֹ וְיֵדְעוּ כָל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ כִּי אַתָּה יְהוָה
20 אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ * וַיִּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־
חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל־סַנְחֵרִב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר שָׁמָעְתִּי׃
21 * זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בָּזָה לְךָ לָעֲגָה
לְךָ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ הֵנִיעָה בַּת־
22 יְרוּשָׁלִָם׃ * אֶת־מִי חָרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ וְעַל־מִי
הֵרַמְתָּ קוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינֶיךָ עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
23 * בְּיַד מַלְאָכֶיךָ חֵרַפְתָּ אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר בְּרֹב רִכְבִּי
אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת קוֹמַת
אֲרָזָיו מִבְחוֹר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹאָה מְלוֹן קִצּוֹ יַעַר
24 כַּרְמְלוֹ׃ * אֲנִי קַרְתִּי וָשָׁתִיתִי מַיִם זָרִים וְאַחֲרֵב
25 בְּכַף פְּעָמַי כָּל יְאוֹרֵי מָצוֹר׃
* הֲלֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק אֹתָהּ עָשִׂיתִי לְמִימֵי
קֶדֶם וַיְצַרְתִּיהָ עַתָּה הֲבִיאֹתִיהָ וּתְהִי לְהַשּׁוֹת גַּלִּים
26 נְצִים עָרִים בְּצָרוֹת׃ * וְיֹשְׁבֵיהֶן קְצַר־יָד חַתּוּ
וַיֵּבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה וִירַק דֶּשֶׁא חָצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵפָה
27 לִפְנֵי קָמָה׃ וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבֹאֲךָ יָדָעְתִּי וְאֶת־
28 הִתְרַגִּזְךָ אֵלָי׃ * יַעַן הִתְרַגִּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה
בְּאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי בְאַפֶּךָ וּמֶתְגִּי בְשִׂפְתֶיךָ
וַהֲשִׁבֹתִיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ בָּהּ׃
29 * וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה
הַשֵּׁנִית סָחִישׁ וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ וְנִטְעוּ
כְרָמִים וְאִכְלוּ פִרְיָם׃
30 * וְיָסְפָה פְלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ
לְמַטָּה וְעָשָׂה פְרִי לְמָעְלָה׃

17 * Verè Dñe diſsipauerunt reges Aſſyriorũ
D gẽtes & terras omniũ:* & miſerũt deos eo-
18 rum in igné. * nõ enim erãt dij, ſed opa ma
nuũ hoĩum ex ligno & lapide, & ꝑdiderũt
19 eos. * Nunc igitur Dñe Deus noſter ſaluos
nos fac de manu eorum, vt ſciãt oĩa regna
20 terræ, quia tu es Dñs Deus ſolus. * Miſit au
tẽ Eſaias fili' Amos ad Ezechiã dicẽs: Hęc
dicit dñs Deus Iſrael: Quæ deprecatus es
me ſuꝑ Sẽnacherib rege Aſſyriorũ, audiui.
21 * Iſte eſt ſermo quẽ locutus eſt Dñs de eo:
Spreuit te & ſubſãnauit te virgo filia Siõ,
poſt tergum tuum caput mouit filia Ieru-
22 ſalẽ. * Cui exꝓbraſti? & quẽ blaſphemaſti?
contra quẽ exaltaſti vocẽ tuã? & eleuaſti in
excelſum oculos tuos contra ſanctũ Iſrael?
23 * Per manũ ſeruorũ tuorũ exꝓbraſti Dño,
E & dixiſti: In multitudine curruũ meorum
aſcẽdi excelſa mõtiũ in ſummitate Libani,
& ſuccidi ſublimes cedros eius & electas
abietes illius. & ingreſſus ſum vſq; ad ter-
24 minos eius, & ſaltũ carmeli eius * ego ſuc-
cidi. & bibi aquas alienas, & ſiccaui veſti-
25 giis pedũ meorũ oẽs aquas clauſas. * Nun-
qd nõ audiſti quod ab initio fecerim? ex
diebus antiquis plaſmaui illud, & nũc ad-
duxi. eruntq; in ruinã colliũ cõpugnãtium
26 ciuitates munitę: * Et q ſedẽt in eis humi-
les manu. Cõtremuerunt & cõfuſi ſunt, fa
cti ſunt velut fœnũ agri, & virẽs herba te-
ctorũ quę arefacta eſt ãteq; veniret ad ma
27 turitatẽ. * Habitaculũ tuũ & egreſſum tuũ
& introitũ tuũ & viã tuã ego ꝑſciui, & fu-
28 rorẽ tuũ cõtra me. * Inſaniſti in me, & ſuꝑ-
bia tua aſcẽdit in aures meas. Ponã itaque
circulum in naribus tuis, & camum in la-
biis tuis, & reducã te in viã ꝑ quã veniſti.
29 * Tibi autẽ Ezechia hoc erit ſignum: Com
ede hoc anno quę repꝑeris, in ſecũdo autẽ
anno quę ſpõtè naſcuntur. porrò in ter-
tio ãno ſeminate & metite, plãtate vineas
30 & comedite fructus earũ. * Et quodcũque
reliquum fuerit de domo Iuda, mittet ra-
dicem deorſum, & faciet fructum ſurſum.

תרגום יונתן

17 בְּקֹשְׁטָא יְיָ אַחֲרִיבוּ מַלְכַיָּא דְאַתּוּר יַת עַמְמַיָּא וְיַת אַרְעָהוֹן׃ 18 וּמְסָקְדִין יַת טַעֲוָתְהוֹן בְּנוּרָא אֲרֵי לָא טַעֲוָן דְאִינּוּן בְּהוֹן צְרִיךְ אִינּוּן
אֱלָהִין עוֹבָדֵי יְדֵי אֱנָשָׁא אָעָא וַאֲבָנָא וַאֲבָרוּנִין׃ 19 וּכְעַן יְיָ אֱלָהָנָא פְּרוֹקְנָא כְעַן מִידֵיהּ וְיִדְּעִין כָּל מַלְכְוָת אַרְעָא אֲרֵי אַתְּ יְיָ אֱלָהִים
לַיִת בַּר מִנָּךְ׃ 20 וּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בַּר אָמוֹץ לְחִזְקִיָּהוּ לְמֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל דְּבָעֵיתָא מִן קֳדָמַי עַל סַנְחֵרִיב מַלְכָּא דַאתּוּר שְׁמִיעַ
קֳדָמָי׃ 21 דֵּין פִּתְגָמָא דִי גְזַר יְיָ עֲלוֹהִי מְבַסְרָא עֲלָךְ סָעִיקָא עָלָךְ מַלְכוּת בְּנִישְׁתָּא דְצִיּוֹן אֲחָרָיִךְ רֵישֵׁיהוֹן מְנִידִין עֲמָא דִיבִירוּשְׁלֵם׃ 22 יַת מַן
חַסֵּידְתָּא וְעַל מַן אִיתְרַבְרַבְתָּא וּקְדָם מַן אֲרֵימְתָּא קָלָךְ וּזְקַפְתָּא לְרוּמָא עֵינָךְ וַאֲמַרְתְּ מִילִּין דְּלָא כְשָׁרָן קֳדָם קַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל׃ 23 בְּיַד
אִיזְגַּדָּךְ חַסֵּידְתָּא עַמָּא דַיְיָ וַאֲמַרְתְּ בְּסִגְיָאוּת רְתִיכַי אֲנָא סְלֵקִית בְּתִקּוֹף כְּרֵיהוֹן אַף אֶחוֹד בֵּית מַקְדְּשֵׁיהוֹן וְאֶקְטוֹל שִׁפַּר גְּבָרֵיהוֹן מִבְחַר
שְׁלְטוֹנֵיהוֹן וְאֶכְבּוֹשׁ קֵרֵית חֲקָפֵיהוֹן וְאֵשֵׁיצֵי סְגִי מַשְׁרְיָתְהוֹן׃ 24 אֲנָא הֲוֵיתִי חָפֵיר גּוּבִין וְשָׁתֵי מַיִן נָכְרָאִין וְטַפְחִית בְּפַרְסַת רַגְלֵי עַמָּא דְעַמִּי
כָּל מֵי נַהֲרִין עַמִּיקִין׃ 25 הֲלָא שְׁמַעְתָּ מֵלָקַדְמִין מָה דְעַבְדִית לְפָרְעָהּ מִלְּכָא דְמִצְרַיִם עַל דְּשַׁלִּיט בֵּהוֹן וְאַף עֲלָךְ אִתְנַבְּיֵאוּ נְבִיֵּי יִשְׂרָאֵל וְלָא
חַבְתָּ וְדָא חֲזֵיָא קֳדָמַי מִיּוֹמֵי קֶדֶם לְמֶעְבַּד לָךְ אַף אֲתֵקִינְתָּא כְּעַן אַיְתֵיתָהּ וְדָא הֲוָה לָךְ לְתַקָּלָא עַל דַּהֲוָאת קָרְמָךְ כְּאִתְרַגּוּשְׁתְּ גַּלִּין דְּשִׁחוּ קְרִוִין
בְּרִיכָן׃ 26 וְיַתְבֵיהֶן אִתְקְצַר חֵילֵיהוֹן אִיתְבְּרוּ וּבְהִיתוּ הֲווֹ כַּעֲשַׂב חַקְלָיָא וּכְיָרוֹק דְּתְאָה כַּעֲשַׂב אֲגָרָיָא דְּסָלֵק עַד לָא מְטָא לְמֶהֱוֵי שׁוּבְלִין׃
27 וּמְחָבָךְ בְּעֲצָה וּמִיפְקָךְ לַאֲגָחָא קְרָבָא וּמֵיתָךְ לַאֲרָעָא דְיִשְׂרָאֵל גְּלֵי קָדָמַי וַיָת דְּאַרְגֵּיזְתָּא קֳדָמַי גְּלֵי׃ 28 חֲלַף דְּאַרְגֵּזְתָּא עַל מֵימְרִי
וְאִיתְרַגּוּשְׁתָּךְ סְלֵקַת לְקָדָמַי וַאֲשַׁוִּי שֵׁירִין בְּלִיסְתָּךְ וְזֻמָּם בְּסַפְוָתָךְ וַאֲתֵיבִינָךְ בְּאוֹרְחָא דַאֲתֵיתָא בָהּ׃ 29 וְדֵין לָךְ אָתָא אֱכוֹל בְּשַׁתָּא הָדָא כַּתִּין
וּבְשַׁתָּא תִנְיָתָא כַּהְכִּתִין וּבְשַׁתָּא תְלִיתָאָה זִרְעוּ וְחַצְדוּ וְצוּבוּ כַּרְמִין וֶאֱכוֹלוּ אִיבֵּיהוֹן׃ 30 וְיוֹסְפוּן מְשֵׁיזְבָנָא דְבֵית יְהוּדָה דְּאִישְׁתְּאַרוּ כְּאִילָן
דִּי מְשַׁלַּח שָׁרְשׁוֹהִי לְרַע וּמֵרִים נוֹפֵיהּ לְעֵילָא׃

*Verè enim Domine deſolauerunt reges Aſſyriorum gentes, & omnem terram eorum:
*Et dederunt deos eorum in ignem, non enim erant Dei, ſed opera manuum hominum ligna & lapides, & perdiderunt eos.
*Et nunc Domine Deus noſter libera nos de manu eius, & ſciant omnia regna terræ, quòd tu es Dominus Deus ſolus.
*Et miſit Eſaias filius Amos ad Ezechiam dicens: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Audiui quæ deprecatus es ad me de Sennacherib rege Aſſyriorum. *Iſte ſermo quem locutus eſt Dominus ad eum: Spreuit te & ſubſannauit te virgo filia Sion, caput in te mouit filia Ieruſalem: *Cui exprobraſti & blaſphemaſti? & contra quem exaltaſti vocem tuam, & eleuaſti in excelſum oculos tuos? contra ſanctum Iſrael? *In manu nunciorum tuorum exprobraſti Domino, & dixiſti: In multitudine curruum meorum ego aſcendi in celſitudinem montium partis Libani, & ſuccidi magnitudinem cedri eius electas cupreſſos eius: et veni in partem ſiluæ Carmeli. *Ego cuſtodiui, & bibi aquas alienas, & ſiccaui ipſas, veſtigio pedum meorum fluuios munitionis.
*Nonne audiſti quòd de longe ego feci eam? ex diebus initij plaſmaui eam, & nunc adduxi eam. & factum eſt in elationes tranſmigrationum pugnantium ciuitates munitas. *Et habitãtes in eis infirmati ſunt manu, cõtremuerunt et confuſi ſunt, facti ſunt velut fœnum agri & virens herba, veluti herba tectorum, et conculcatio coram ſtante. *Et cathedram tuã, et egreſſum tuum, et introitum tuum, et furorem tuum contra me noui, *Eo quòd iratus es tu in me: et ſtrepitus tuus aſcendit in aures meas: & injiciã hamum meum in naribus tuis, & frenum in labiis tuis, et reducam te in via qua veniſti in ea. *Et hoc tibi ſignum: Comedes anno hoc congregata, et in anno ſecũdo quæ ſponte naſcuntur: et anno tertio ſeminabitis et metetis, et plãtabitis vineas, et comedetis fructum earum. *Et addet quod ſaluatum eſt de domo Iuda quod reliquum fuerit radicẽ deorſum, et faciet fructũ ſurſum.

17 *ἐπ' ἀληθείας γὰρ κύριε ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσσυρίων
18 τὰ ἔθνη καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν· *καὶ ἔδωκαν τοὺς
θεοὺς αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ, οὐ γὰρ ἦσαν θεοί, ἀλλ' ἢ ἔργα χειρῶν
ἀνθρώπων ξύλα καὶ λίθοι, καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς.
19 *καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐ-
τοῦ, καὶ γνώτωσαν πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ
20 κύριος ὁ θεὸς μόνος. *καὶ ἀπέστειλεν Ησαΐας υἱὸς ἀ-
μὼς πρὸς ἐζεκίαν λέγων, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ισ-
ραήλ, ἤκουσα ἃ προσηύξω πρός με περὶ Σενναχηρὶβ
21 βασιλέως ἀσσυρίων· *οὗτος ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε κύριος
πρὸς αὐτόν, ἐφαύλισέ σε καὶ ἐμυκτήρισέ σε παρθένος θυ-
γάτηρ σιών, κεφαλὴν ἔκλινε θυγάτηρ ἰερουσαλήμ.
22 *τίνα ὠνείδισας καὶ ἐβλασφήμησας; καὶ ἐπὶ τίνα ὕ-
ψωσας τὴν φωνήν σου, καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλ-
23 μούς σου εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Ισραήλ; *ἐν χειρὶ ἀγγέλων
σου ὠνείδισας τὸν κύριον, καὶ εἶπας ἐν τῷ πλήθει τῶν ἁρμά-
των μου ἐγὼ ἀνέβην εἰς ὕψος ὀρέων μέρη τοῦ Λιβάνου,
καὶ ἔκοψα τὸ μέγεθος τῆς κέδρου αὐτοῦ ἐκλεκτὰ κυπαρίσ-
σων αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς μέρος δρυμοῦ τοῦ καρμήλου.
24 *ἐγὼ ἐφύλαξα καὶ ἔπιον ὕδατα ἀλλότρια, καὶ ἐξήρανα αὐτά, τῷ ἴχνει τῶν ποδῶν μου ποταμοὺς στενοχῆς.
25 *οὐκ ἤκουσας ὅτι μακρόθεν ἐγὼ ἐποίησα αὐτήν, ἐξ
ἡμερῶν ἀρχῆς ἔπλασα αὐτήν, καὶ νῦν ἤγαγον αὐτήν. καὶ
ἐγένετο εἰς ἐπαύρεσις ἀποικεσιῶν μαχίμων πόλεις ὀχυράς.
26 *καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐταῖς ἠσθένησαν τῇ χειρί, ἐ-
πλήγησαν καὶ κατῃσχύνθησαν, ἐγένοντο ὡς χόρτος ἀγροῦ, καὶ
χλωρὰ βοτάνη, ὡς χλόη δωμάτων καὶ πάτημα ἀπέ-
27 ναντι ἐστηκότος. *καὶ τὴν καθέδραν σου καὶ τὴν ἔξο-
δόν σου, καὶ τὴν εἴσοδόν σου, καὶ τὸν θυμόν σου τὸν ἐπ' ἐμὲ ἔ-
28 γνων· *διὰ τὸ ὀργισθῆναί σε ἐπ' ἐμέ, καὶ τὸ στρῶός σου
ἀνέβη ἐν τοῖς ὠσί μου, καὶ ἐμβαλῶ τὸ ἄγκιστρόν μου εἰς σὸν
μυκτῆρά σου, καὶ χαλινὸν ἐν τοῖς χείλεσί σου, καὶ ἀπο-
29 στρέψω σε ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθες ἐν αὐτῇ· *καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, φαγῇ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον τὰ σωπηγμένα, καὶ ἐν τῷ
ἔτει τῷ δευτέρῳ τὰ αὐτόματα, καὶ τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ σπερεῖ-
τε καὶ ἀμήσετε καὶ φυτεύσετε ἀμπελῶνας, καὶ φάγεσθε τὸν
καρπὸν αὐτῶν.
30 *καὶ προσθήσει τὸ διασεσωσμένον οἴκου ἰούδα τὸ ὑπο-
λελειμμένον ῥίζαν κάτω καὶ ποιήσει καρπὸν ἄνω·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 In veritate, Dñe, deſtruxerunt reges Athur gentes & terram earum. 18 Et incenderunt ſimulachra earum igne, quia nõ erant dij in quibus eſſet vſus, ſed opera manuum hominum, lignum & lapis, & perdiderunt eos. 19 Et nunc Dñe Deus noſter, libera nos quæſo de manu illius, vt cognoſcant omnia regna terræ quòd tu es Dñs Deus, nec præter te alius. 20 Et miſit Iiſaghiahu filius Amoſz ad Hhizkiahu dicẽdo: Sic dixit Dñs Deus Iſrael: Quod deprecatus es ad me ſuper Zzanhherib rege Athur, auditum eſt à me. 21 Hoc eſt verbum quod decreuit Dñs in illum: deſpexit te, moleſtè egit aduerſum te, regnum congregationis Szion, poſt te capita ſua mouerũt populi qui ſunt in Ieruſalem. 22 Cui exprobraſti? & ſuper quem magnificaſti te? & ad quem extuliſti vocem tuam? & eleuaſti in altum oculos tuos, & dixiſti loquelas quę non erãt rectæ ante ſanctũ Iſrael? 23 Per manũ nunciorũ tuorũ exprobraſti populo Dñi, & dixiſti: In multitudine curruũ meorũ ego aſcẽdi in fortitudinẽ arciũ eorũ: etiã capiã domũ ſanctuarij eorũ, & occidã pulchritudinẽ robuſtorũ illorũ, electionẽ principũ ipſorũ, & ſubiiciã vrbẽ fortitudinis eorũ, & perdã multitudinem exercituũ ipſorũ. 24 Ego fodi ciſternas, & bibi aquas alienas, & calcaui plãta pedũ populi qui mecũ erat omnes aquas fluminũ ꝓfũdorũ. 25 Nõne audiſti ab antiquis quid fecerim Parghoh regi Miſzraim, eo ꝙ poteſtatẽ exercuiſſet in eos? & etiã ſuper te vaticinati ſunt ꝓphetę Iſrael, & nõ cõuerſus es, & hoc ꝓſpectũ eſt à me à diebus antiquis fieri tibi: etiam paraui, nũc euenire feci illud. & hoc fuit tibi in offendiculũ, eo ꝙ fuerit ante te ſicut tumultus fluctuũ qui deſtruxerũt vrbes munitas. 26 Et habitatorũ earũ abbreuiata eſt virtus, fracti ſunt & cõfuſi ſunt, fuerũt ſicut herba agrorũ, & ſicut olus virẽs, ſicut herba tectorum quæ aſcẽdit, eo vſq; nõ ꝓueniat vt ſint ei ſpicæ. 27 Et ſeſſio tua in cõſilio, & exitus tuus ad ineundum bellum, & aduẽtus tuus in terram Iſrael manifeſta ſunt ante me, & id quo irritaſti me manifeſtum. 28 Eo ꝙ irritaſti dictum meum, & tumultus tuus aſcendit ante me, ponam hamos in maxilla tua, & capiſtrum in labiis tuis, & redire faciam te per viam qua veniſti. 29 Et hoc tibi ſignum: Comede anno hoc ſponte naſcentia, & anno ſecũdo ſpõte cadentia, & anno tertio ſeminate & metite, & plantate vineas, & comedite prouentus earum. 30 Et creſcent liberati domus Iehudah qui relicti ſunt ſicut arbor quæ emittit radices ſuas deorſum, & tollit ramos ſuos ſurſum.

31 כִּי מִירוּשָׁלַ֙͏ִם תֵּצֵ֣א שְׁאֵרִ֔ית וּפְלֵיטָ֖ה מֵהַ֣ר צִיּ֑וֹן
32 קִנְאַ֥ת יְהוָ֖ה צְבָא֥וֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּֽאת׃ לָכֵ֗ן כֹּֽה־אָמַ֤ר
יְהוָה֙ אֶל־מֶ֣לֶךְ אַשּׁ֔וּר לֹ֥א יָבוֹא֙ אֶל־הָעִ֣יר הַזֹּ֔את
וְלֹא־יוֹרֶ֥ה שָׁ֖ם חֵ֑ץ וְלֹא־יְקַדְּמֶ֣נָּה מָגֵ֔ן וְלֹא־יִשְׁפֹּ֥ךְ
33 עָלֶ֖יהָ סֹלְלָֽה׃ בְּדֶ֣רֶךְ אֲשֶׁר־יָבָ֣א בָּ֔הּ יָשׁ֖וּב וְאֶל־
34 הָעִ֣יר הַזֹּ֔את לֹ֥א יָבֹ֖א נְאֻם־יְהוָֽה׃ וְגַנּוֹתִ֤י אֶל־
הָעִיר֙ הַזֹּ֣את לְהוֹשִׁיעָ֔הּ לְמַעֲנִ֖י וּלְמַ֣עַן דָּוִ֔ד עַבְדִּֽי׃
35 וַיְהִי֙ בַּלַּ֣יְלָה הַה֔וּא וַיֵּצֵ֣א מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה וַיַּךְ
בְּמַחֲנֵ֖ה אַשּׁ֑וּר מֵאָ֥ה שְׁמוֹנִ֛ים וַחֲמִשָּׁ֥ה אֲלָ֖ף וַיַּשְׁכִּ֣ימוּ
בַבֹּ֑קֶר וְהִנֵּ֥ה כֻלָּ֛ם פִּגְרֵ֥י מֵתִֽים׃
36 וַיִּסַּ֣ע וַיֵּ֔לֶךְ וַיָּ֖שָׁב סַנְחֵרִ֣יב מֶֽלֶךְ־אַשּׁ֑וּר וַיֵּ֖שֶׁב
37 בְּנִינְוֵֽה׃ וַיְהִי֙ הוּא֙ מִשְׁתַּחֲוֶ֣ה בֵּית־נִסְרֹ֣ךְ אֱלֹהָ֔יו
וְאַדְרַמֶּ֧לֶךְ וְשַׂרְאֶ֛צֶר הִכֻּ֥הוּ בַחֶ֖רֶב וְהֵ֣מָּה נִמְלְט֑וּ
אֶ֣רֶץ אֲרָרָ֔ט וַיִּמְלֹ֥ךְ אֵסַר־חַדֹּ֖ן בְּנ֥וֹ תַּחְתָּֽיו׃

כ

1 בַּיָּמִ֣ים הָהֵ֔ם חָלָ֥ה חִזְקִיָּ֖הוּ לָמ֑וּת וַיָּבֹ֣א אֵלָ֗יו
יְשַׁעְיָ֤הוּ בֶן־אָמוֹץ֙ הַנָּבִ֔יא וַיֹּ֥אמֶר אֵלָ֖יו כֹּֽה־אָמַ֣ר
יְהוָ֑ה צַ֥ו לְבֵיתֶ֖ךָ כִּי־מֵ֥ת אַתָּ֛ה וְלֹ֥א תִחְיֶֽה׃
2 וַיַּסֵּ֥ב אֶת־פָּנָ֖יו אֶל־הַקִּ֑יר וַיִּתְפַּלֵּ֖ל אֶל־יְהוָֽה׃
3 לֵאמֹ֔ר אָנָּ֣ה יְהוָ֔ה זְכָר־נָ֗א אֵ֣ת אֲשֶׁר֩ הִתְהַלַּ֨כְתִּי
לְפָנֶ֜יךָ בֶּאֱמֶ֣ת וּבְלֵבָ֣ב שָׁלֵ֗ם וְהַטּ֛וֹב בְּעֵינֶ֥יךָ עָשִׂ֖יתִי
וַיֵּ֥בְךְּ חִזְקִיָּ֖הוּ בְּכִ֥י גָדֽוֹל׃
4 וַיְהִ֣י יְשַׁעְיָ֔הוּ לֹ֥א יָצָ֖א
הָעִ֣יר הַתִּיכֹנָ֑ה וּדְבַר־יְהוָ֥ה הָיָ֖ה אֵלָ֥יו לֵאמֹֽר׃
5 שׁ֣וּב וְאָמַרְתָּ֞ אֶל־חִזְקִיָּ֣הוּ נְגִ֣יד עַמִּ֗י כֹּֽה־אָמַ֤ר
יְהוָה֙ אֱלֹהֵ֣י דָוִ֣ד אָבִ֔יךָ שָׁמַ֥עְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶ֖ךָ רָאִ֣יתִי
אֶת־דִּמְעָתֶ֑ךָ הִנְנִ֥י רֹפֵ֛א לָ֖ךְ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁלִישִׁ֑י תַּעֲלֶ֖ה
בֵּ֥ית יְהוָֽה׃
6 וְהֹסַפְתִּ֥י עַל־יָמֶ֖יךָ חֲמֵ֣שׁ עֶשְׂרֵ֣ה שָׁנָ֑ה וּמִכַּ֤ף
מֶ֙לֶךְ־אַשּׁ֣וּר אַצִּ֔ילְךָ וְאֶת־הָעִ֥יר הַזֹּ֖את וְגַנּוֹתִ֣י עַל־
הָעִ֥יר הַזֹּ֖את לְמַעֲנִ֥י וּלְמַ֖עַן דָּוִ֥ד עַבְדִּֽי׃

REGVM. II. Translat. B. Hierony. *Ezechias.*

31 *De Ierusalé quippe egredientur reliquię
& quod saluetur de monte Syō. zelus Dñi
32 exercituum faciet hoc. *Quamobrem hęc
G dicit Dñs de rege Assyriorum: Non ingre
dietur vrbem hanc, nec mittet in eam sa-
gittam, nec occupabit eā clypeus, nec cir-
33 cundabit eam munitio. *Per viam qua ve
nit reuertetur, & ciuitatem hanc nō ingre
34 dietur, dicit Dominus. *Protegamq; vrbē Ecc. 48. d
hanc & saluabo eam propter me & prop-
35 ter Dauid seruum meum. *Factum est igi-
tur in nocte illa venit angelus Domini, &
percussit in castris Assyriorum cētū octo-
ginta quinque millia. Cumq; diluculò sur
rexisset, vidit omnia corpora mortuorum.
36 *Et recedēs abiit & reuersus est Senacherib
37 rex Assyriorū & māsit in Niniue. *Cumq;
adoraret in tēplo Nesrach deū suū, Adra-
melech & Sarasar filij eius percusserūt eū
gladio, fugeruntq; in terrā Armeniorum,
& regnauit Asaraddon filius eius pro eo.

CAP. XX.

1 IN diebus illis egrotauit Ezechias vsq; ad 2. Par. 32. f. Esa. 38. a
A mortem, & venit ad eum Esaias filius A-
mos prophetes, dixitq; ei: Hæc dicit Dñs
Deus: Præcipe domui tuæ. morieris enim
2 tu, & non viues. *Qui cōuertit faciem suā
3 ad parietem, & orauit Dñm dicens: *Obse-
cro Domine, memento quæso quomodo
ambulauerim corā te in veritate & in cor-
de perfecto, & quod placitum est coram
te fecerim. Fleuit itaq; Ezechias fletu ma-
4 gno. *Et antequam egrederetur Esaias me-
diam partem atrij, factus est sermo Dñi ad
5 eum dicens: *Reuertere & dic Ezechię du-
ci populi mei. Hæc dicit Dñs Deus Dauid
patris tui: Audiui orationem tuam, & vi-
di lachrymam tuam, & ecce sanaui te. die
6 tertio ascendes templum Domini: *& ad-
B dam diebus tuis quindecim annos. Sed &
de manu Regis Assyriorum liberabo te,
& ciuitatem hanc; & protegam vrbem
istam propter me, & propter Dauid ser-
uum meum.

תרגום יונתן

31 אֲרֵי מִירוּשְׁלֵם יִפְקוּן שְׁאַר צַדִּיקַיָּא וְשֵׂיזְבַת מְקָיְמֵי אוֹרַיְתָא מִטּוּרָא דְצִיּוֹן בְּמֵימְרָא דַייָ צְבָאוֹת תִּתְעֲבִיד דָּא׃
32 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ לְמַלְכָּא דְאַתּוּר לָא יֵעוֹל לְקִרְתָּא הָדָא וְלָא יְקַדְּמִינַהּ בִּתְרֵיסִין וְלָא יַצְבַּר עֲלָהּ מַלְיָתָא׃
33 בְּאוֹרְחָא דַאֲתָא בָּהּ יְתוּב וּלְקִרְתָּא הָדָא לָא יֵעוֹל אֲמַר יְיָ׃ 34 וְאָגֵן עַל קִרְתָּא הָדָא לְמִפְרְקַהּ בְּדִילִי וּבְדִיל דָּוִד עַבְדִּי׃
35 וַהֲוָה בְּלֵילְיָא הַהוּא וּנְפַק מַלְאֲכָא דַייָ וּקְטַל בְּמַשְׁרְיָתָא אַתּוּרָאָה מְאָה וּתְמָנֵן וְחַמְשָׁה אַלְפִין וְאַקְדִימוּ בְצַפְרָא וְהָא כּוּלְחוֹן פְּגָרִין
מֵיתִין׃ 36 וּנְטַל וַאֲזַל וְתָב סַנְחֵרִיב מַלְכָּא דַאֲתּוּר וְיָתֵיב בְּנִינְוֵה׃ 37 וַהֲוָה הוּא סָגִיד בֵּית נִסְרוֹךְ טַעֲוָתֵיהּ וַאֲדַרְמֶלֶךְ
וְשַׂרְאֶצֶר בְּנוֹהִי קַטְלוּהִי בְּחַרְבָּא וְאִינוּן אִשְׁתֵּיזְבוּ לְאַרַע קַרְדּוּ וּמְלַךְ אֶסַרְחַדּוֹן בְּרֵיהּ תְּחוֹתּוֹהִי׃

כ

1 בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן מְרַע חִזְקִיָּהוּ לְמֵמָת וַאֲתָא לְוָתֵיהּ יְשַׁעְיָה בַּר אָמוֹץ נְבִיָּא וַאֲמַר לֵיהּ כְּדְנַן אֲמַר יְיָ פַּקֵּיד לְאֵינַשׁ בֵּיתָךְ אֲרֵי מָאִית אַתְּ
וְלָא תֵּיחֵי מְמַרְעָךְ׃ 2 וְאַסְחַר חִזְקִיָּה יַת אַפּוֹהִי לְכוֹתֶל בֵּית מַקְדְּשָׁא וְצַלִּי קֳדָם יְיָ לְמֵימַר׃
3 קַבֵּיל בָּעוּתִי יְיָ אִידְכַּר כְּעַן יַת דְּפָלְחִית קֳדָמָךְ בְּקוּשְׁט וּבְלֵבָב שְׁלִים וּדְתַקֵּין קֳדָמָךְ עֲבֵדִית וּבְכָה חִזְקִיָּה בְּכִי סַגִּיאָה׃
4 וַהֲוָה יְשַׁעְיָהוּ לָא נְפַק לְרַתְתָּא מְצִיעָתָא וּפִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ הֲוָה עְמֵיהּ לְמֵימָר׃ 5 תּוּב וְתֵימַר לְחִזְקִיָּה מַלְכָּא דְעַמֵּי כְּדְנַן
אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְּדָוִד אֲבוּךְ שְׁמִיעַ קֳדָמַי צְלוֹתָךְ גְּלֵי קֳדָמַי דְּמְעָתָךְ הָא אֲנָא מַסֵּי לָךְ בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה תִּיסַּק לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ׃
6 וְאוֹסִיף עַל יוֹמָךְ חֲמֵשׁ עֲשְׂרֵי שְׁנִין וּמִיַּד מַלְכָּא דְאַתּוּר אֲשֵׁזְבִינָךְ וְיָת קִרְתָּא הָדָא וְאָגֵן עַל קִרְתָּא הָדָא בְּדִילִי וּבְדִיל דָּוִד עַבְדִּי׃

31 * Quia ex Hierusalem egredientur reliquiæ, & qui saluetur de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet hæc. 32 * Quamobrem hæc dicit Dominus ad regem Assyriorum: Non ingredietur in vrbem hanc, & non iaculabitur illuc sagittam, & non occupabit eam clypeus, neque circundabit contra eam agger.

33 * Et per viam qua venit in ea reuertetur, & in ciuitatẽ hanc non ingredietur, dicit Dñs.

34 * Et protegam pro ciuitate hac, vt saluem eam propter me et propter Dauid seruum meũ.

35 * Et factum est nocte, & egressus est angelus Domini, & percussit de castris Assyriorum centum octoginta & quinque millia. & surrexerunt manè, & ecce omnes corpora mortua.

36 * Et recessit & reuersus est, & abijt Sennacherib rex Assyriorum, & habitauit in Nineue.

37 * Et factum est cùm ipse adoraret in domo Nesrach dei sui, Adramelech & Sarasar filij sui percusserunt eum in gladio: & ipsi saluati sunt in terram Arara. & regnauit Asordan filius eius pro eo.

CAP. XX.

1 IN diebus illis ægrotauit Ezechias vsque ad mortem, & ingressus est ad eum Esaias filius Amos prophetes, & dixit ad eum: Hæc dicit Dominus: Præcipe de domo tua, quia morieris tu & non viues.

2 * Et conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad Dominũ dicens:

3 * O iam Domine, memento quomodo ambulaui coram te in veritate & in corde perfecto, & bonum in oculis tuis feci. Et fleuit Ezechias in fletu magno.

4 * Et erat Esaias in aula media, & sermo Domini factus est ad eum, dicens:

5 * Reuertere, & dices ad Ezechiam ducẽ populi mei: Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymas tuas: ecce ego sanabo te die tertia, & ascendes in domum Domini:

6 * Et addam super dies tuos quindecim annos. & de manu regis Assyriorum liberabo te & ciuitatem hanc. & protegam pro ciuitate hac propter me et propter Dauid seruum meum.

31 * ὅτι ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσε) κατάλειμμα, καὶ σωσαζόμενος ἐξ ὄρους σιών, ὁ ζῆλος κυρίου τῶν δυνάμεων ποιήσει ταῦτα. 32 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος πρὸς βασιλέα ἀσσυρίων, οὐκ εἰσελεύσε) εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ οὐ τοξεύσει ἐκεῖ βέλος καὶ οὐ προφθάσει αὐτὴν θυρεός, οὐδὲ μὴ προχέῃ ἐπ' αὐτὴν πρόχωμα. 33 * καὶ τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐν αὐτῇ ἀποστραφήσε), καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐκ εἰσελεύσε), φησὶ κύριος. 34 * καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σῶσαι αὐτὴν δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου. 35 * καὶ ἐγένετο νυκτὸς καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἐπάταξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε χιλιάδας. καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ πάντες σώματα νεκρά. 36 * καὶ ἀπῆρε καὶ ἀπέστρεψεν, καὶ ἐπορεύθη Σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ κατῴκησεν ἐν νινευή. 37 * καὶ ἐγένετο αὐτὸν προσκυνοῦντος ἐν τῷ οἴκῳ νεσραχ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ἀδραμέλεχ καὶ σαρασὰρ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ αὐτοὶ διεσώθησαν εἰς γῆν ἀραράτ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀρδαδὰν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

κ'.

1 * Εἰ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἠρρώστησεν ἐζεκίας ἕως θανάτου. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἡσαίας υἱὸς ἀμὼς ὁ προφήτης, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἐντεῖλαι περὶ τοῦ οἴκου σου, ὅτι ἀποθνήσκεις σὺ καὶ οὐ ζήσῃ. 2 * καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ 3 προσηύξατο πρὸς κύριον λέγων, * ὦ δὴ κύριε, μνήσθητι ὡς διεπάτησα ἐνώπιόν σου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἐποίησα. καὶ ἔκλαυσεν ἐζεκίας ἐν κλαυθμῷ μεγάλῳ. 4 * καὶ ἡσαίας ἐν τῇ αὐλῇ τῇ μέσῃ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, 5 λέγων, * Ἐπίστρεψον, καὶ ἐρεῖς πρὸς ἐζεκίαν τὸν ἡγούμενον τοῦ λαοῦ μου, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου, καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰάσομαί σε τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀναβήσῃ εἰς 6 οἶκον κυρίου. * καὶ προσθήσω ἐπὶ τὰς ἡμέρας σου δεκαπέντε ἔτη. καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων ῥύσομαί σε καὶ τὴν πόλιν ταύτην. καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Quia de Ierusalem exibunt reliquiæ iustorum, & saluatio stabilientium legem ex monte Szion in dicto Domini Szebaoth fiet hoc. 32 Ideò sic dixit Dominus de rege Athur: Non intrabit in vrbem hanc, nec coniciet in eam iaculum, neque præoccupabit eam clypeis, neque aceruabit iuxta eam aggerem. 33 Per viam qua venit redibit, & ad vrbem hanc non intrabit, dixit Dominus.

34 Et protegam vrbem hanc, vt liberem eam propter me & propter Dauid seruum meum. 35 Et fuit nocte illa, exiit angelus Domini, & occidit in exercitu Athuræo centum & octoginta quinque millia. & anticipauerunt auroram, & ecce omnes illi cadauera mortuorum. 36 Et profectus est & abiit, & rediit Zzanhherib rex Athur, & sedit in Ninueh. 37 Et fuit cùm adoraret in æde Niszzroch idoli sui, Adramelech & Sareszer filij eius occiderunt illum gladio. & ipsi euaserunt in terram Kardu. & regnauit Azzarhhadon filius eius pro eo.

CAP. XX.

IN diebus illis ægrotauit Hhizkiah vsque ad mortem: & venit ad eum Ieseghiah filius Amosz propheta, & dixit illi: Sic dixit Dominus: Præcipe hominibus domus tuæ, quia morieris tu, & non viues ex morbo tuo. 2 Et vertit Hhizkiah faciem suam ad parietem domus sanctuarij, & orauit ante Dominum dicendo: 3 Suscipe deprecationem meam Domine, memento quæso quòd seruierim tibi in veritate & corde perfecto, & quod rectum est ante te fecerim. & fleuit Hhizkiah fletu magno. 4 Et factũ est, Ieseghiah nondũ exierat in atrium medium, & verbum prophetiæ à Domino fuit cum eo, dicendo: 5 Redi, & dicito Hhizkiah regi populi mei: Sic dixit Dominus Deus Dauid patris tui: Audita est à me oratio tua, apparuerunt ante me lachrymæ tuæ: ecce ego sano te, die tertio ascendes in domum sanctuarij Domini. 6 Et addam super dies tuos quindecim annos: & de manu regis Athur liberabo te & vrbem hanc, & protegam vrbem istam propter me, & propter Dauid seruum meum.

7 ✱ וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ קְחוּ דְבֶלֶת תְּאֵנִים וַיִּקְחוּ
8 וַיָּשִׂימוּ עַל־הַשְּׁחִין וַיֶּחִי׃ ✱ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־
יְשַׁעְיָהוּ מָה אוֹת כִּי־יִרְפָּא יְהוָה לִי וְעָלִיתִי בַּיּוֹם
9 הַשְּׁלִשִׁי בֵּית יְהוָה׃ ✱ וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ זֶה־לְּךָ
הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה כִּי יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבֶּר הֲלֵךְ הַצֵּל עֶשֶׂר מַעֲלוֹת אִם־יָשׁוּב עֶשֶׂר מַעֲלוֹת׃
10 ✱ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ נָקֵל לַצֵּל לִנְטוֹת עֶשֶׂר מַעֲלוֹת
לֹא כִי יָשׁוּב הַצֵּל אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת׃
11 ✱ וַיִּקְרָא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־יְהוָה וַיָּשֶׁב אֶת־
הַצֵּל בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז אֲחֹרַנִּית
12 עֶשֶׂר מַעֲלוֹת׃ ✱ בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח בְּרֹאדַךְ בַּלְאֲדָן
בֶּן־בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ־בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי
שָׁמַע כִּי חָלָה חִזְקִיָּהוּ׃
13 ✱ וַיִּשְׁמַע עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיַּרְאֵם אֶת־כָּל־בֵּית
נְכֹתֹה אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַבְּשָׂמִים וְאֶת
שֶׁמֶן הַטּוֹב וְאֵת בֵּית כֵּלָיו וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא
בְּאוֹצְרֹתָיו לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ
14 בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ׃ ✱ וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא
אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה־אָמְרוּ
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאַיִן יָבֹאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ
מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה־בָּאוּ מִבָּבֶל׃
15 ✱ וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתֶךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֵת כָּל־
אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאִיתִם
16 בְּאוֹצְרֹתָי׃ ✱ וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ שְׁמַע
דְּבַר־יְהוָה׃
17 ✱ הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשָּׂא כָל־אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ
וַאֲשֶׁר אָצְרוּ אֲבֹתֶיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶלָה לֹא־
יִוָּתֵר דָּבָר אָמַר יְהוָה׃
18 ✱ וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִקָּחוּ וְהָיוּ
סָרִיסִים בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל׃

7 ✱Dixitq; Esaias: Afferte massam ficorum.
quam cùm attulissent,& posuissent super
8 vlcus eius,curatus est. ✱Dixerat autem E-
zechias ad Esaiam: Quod erit signũ quia
Dñs me sanabit,& quia ascẽsurus sum die
9 tertia templum Domini? ✱Cui ait Esaias:
Hoc erit signum à Dño quòd facturus sit
Dñs sermonem quem locutus est: Vis vt
ascendat vmbra decem lineis,aut vt reuer Ecc.48.b
10 tatur totidem gradibus? ✱Et ait Ezechias:
Facile est vmbrã crescere decem lineis.nec
hoc volo vt fiat,sed vt reuertatur retrorsũ
11 decem gradibus. ✱Inuocauit itaque Esaias
Ç propheta Dominum, & reduxit vmbram
per lineas quibus iam descenderat in ho- Esa.39.a
rologio Achaz retrorsum decẽ gradibus.
12 ✱In tempore illo misit Merodach Baladã
filius Baladã rex Babyloniorum literas &
munera ad Ezechiã: audierat enim quòd
13 ægrotasset Ezechias. ✱Lætatus est autẽ in
aduentu eorũ Ezechias,&ostendit eis do-
mum aromatum, & aurum & argentum,
& pigmenta varia,vnguenta quoq; & do-
mum vasorũ suorũ, & omnia quæ habere
poterat in thesauris suis.non fuit verbum
quod non monstrasset eis Ezechias in do-
14 mo sua,& in omni potestate sua. ✱Venit
autẽ Esaias propheta ad regem Ezechiã,
dixitque ei: Quid dixerũt viri isti,aut vn-
de venerũt ad te? Cui ait Ezechias,De ter-
ra longinqua venerunt ad me de Babylo-
15 ne. ✱At ille respondit: Quid viderũt in do-
mo tua? Ait Ezechias: Omnia quæcunque
sunt in domo mea viderunt.nihil estenim
quod non monstrauerim eis in thesauris
16 meis. ✱Dixit itaq; Esaias Ezechię: Audi ser
D monem Dñi. ✱Ecce dies venient, & aufe-
17 rẽtur omnia quę sunt in domo tua,& quę
condiderunt patres tui vsq; in diem hanc
in Babylonem. Non remanebit quicquã,
18 ait Dominus. ✱Sed & de filiis tuis qui e-
gredientur ex te quos generabis tollen-
tur, & erunt Eunuchi in palatio regis Ba-
bylonis.

תרגום יונתן

7 וַאֲמַר יְשַׁעְיָהוּ סַבוּ דְּבֶלֶת תְּאֵינִין וּנְסִיבוּ וְשַׁוִּיאוּ עַל שִׁיחָנָא וְאִתְסִי׃ 8 וַאֲמַר חִזְקִיָּהוּ לִישַׁעְיָהוּ מָה אָתָּ אָרֵי יַסִּי יְיָ לִי וְאֵיסַק בְּיוֹמָא
תְּלִיתָאָה לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ 9 וַאֲמַר יְשַׁעְיָה דֵּין לָךְ אָתָא מִן קֳדָם יְיָ יַת פִּתְגָמָא הַדֵּין דְּמַלֵּיל הֵיאָךְ טוֹלָא עֲשַׂר שָׁעָן
וְאִם יְתוּב עֲשַׂר שָׁעָן׃ 10 וַאֲמַר חִזְקִיָּה קַלִּילָא דְּא דִּיהָךְ טוֹלָא עֲשַׂר שָׁעָן בְּרַם נֵיסָא יְתוּב טוֹלָא לַאֲחוֹרוֹהִי עֲשַׂר שָׁעָן׃ 11 וְצַלִּי
יְשַׁעְיָה נְבִיָּא קֳדָם יְיָ וַאֲתֵיב יַת טוֹלָא בְּצוּרַת אֶבֶן שַׁעֲתָא דְּנָחַת בְּמַסְקָנָא דְּאָחָז שִׁמְשָׁא לַאֲחוֹרוֹהִי עֲשַׂר שָׁעָן׃ 12 בְּעִידָנָא הַהִיא שְׁלַח
בְּרֹאדָךְ בַּלְאֲדָן בַּר בַּלְאֲדָן מַלְכָּא דְבָבֶל אִיגְּרָן וְקִרְבָּנִין לְוַת חִזְקִיָּה אֲרֵי שְׁמַע אֲרֵי מְרַע חִזְקִיָּה׃ 13 וְקַבֵּיל מִנְּהוֹן חִזְקִיָּה וְאַחְזִינוּן יַת כָּל
גְּנָזוֹהִי יַת כַּסְפָּא וְיַת דַּהֲבָא וְיַת בָּסְמָנַיָּא וְיַת מִשְׁחָא טָבָא וְיַת כָּל בֵּית מָנוֹהִי וְיַת כָּל דְּאִשְׁתְּכַח בְּגִנְזוֹהִי וְלָא הֲוָה מִדְּעָם דְּלָא אַחְזִינוּן חִזְקִיָּה
בְּבֵיתֵיהּ וּבְכָל שָׁלְטָנֵיהּ׃
14 וַאֲתָא יְשַׁעְיָה נְבִיָּא לְוַת מַלְכָּא חִזְקִיָּה וַאֲמַר לֵיהּ מָה אֲמָרוּ גֻּבְרַיָּא הָאִינוּן וּמִנָּן אֲתוֹ עָלָךְ וַאֲמַר חִזְקִיָּה מֵאַרַע רְחִיקָא אֲתוֹ מִבָּבֶל׃
15 וַאֲמַר מָה חֲזוֹ בְּבֵיתָךְ וַאֲמַר חִזְקִיָּה יַת כָּל דִּי בְּבֵיתִי חָזוֹ וְלָא הֲוָה מִדְּעָם דְּלָא אַחְזֵיתִינוּן בְּגִנְזַי׃
16 וַאֲמַר יְשַׁעְיָהוּ לְחִזְקִיָּה קַבֵּיל פִּתְגָמָא דַיְיָ׃
17 הָא יוֹמַיָּא אָתָן וְיִתְטַיל כָּל דִּי בְּבֵיתָךְ וְדִי גְנָזוּ אֲבָהָתָךְ עַד יוֹמָא הָדֵין וְיֵיהֵיב לְבָבֶל לָא יִשְׁתְּאַר מִדְּעָם אֲמַר יְיָ׃
18 וּמִבְּנָךְ דְּיִפְקוּן מִינָּךְ דְּתוֹלִיד יְדַבַּר וִיהוֹן רַבְרְבִין בְּהֵיכְלָא דְמַלְכָּא דְבָבֶל׃

7 *Et dixit Esaias: Afferant massam ficorum, & imponant super vlcus, & sanaberis.*

8 *Et dixit Ezechias ad Esaiam: Quod signũ quòd sanabit me Dominus, et ascendam in domum Domini die tertia?*

9 *Et dixit Esaias: Hoc tibi signum à Domino, quòd faciet Dominus sermonem quem locutus est: Ibit vmbra decem gradibus, aut reuertetur decem gradibus.*

10 *Et dixit Ezechias: Facile vmbram inclinare decem gradibus: non sic, sed reuertatur vmbra decem gradibus in ea quæ retrorsum.*

11 *Et clamauit Esaias propheta ad Dominum: & reuersa est vmbra in gradibus Achaz quibus descendit decem gradibus in ea quæ retrorsum.*

12 *In tẽpore illo misit Barodach filius Baladan rex Babylonis literas & munera ad Ezechiã, audiuerat enim quòd ægrotauit Ezechias.*

13 *Et lætatus est in eis Ezechias: & ostendit eis omnem domum aromatum, & argentum et aurum, & aromata, & oleum bonum, & domum vasorum suorum, & omnia quæcunque inuenta sunt in thesauris: et non reliquit quidpiam quod non ostendit eis Ezechias in domo sua & in omni thesauro suo.*

14 *Et ingressus est Esaias propheta ad Ezechiam regem, & dixit ei: Quid locuti sunt ad te viri isti, & vndè venerunt ad te? & dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me de Babylone.*

15 *Et dixit Esaias: Quid viderunt in domo tua? & dixit Ezechias: Omnia quæcunque in domo mea viderunt: nõ fuit in domo mea quod non monstraui eis, & in thesauris meis.*

16 *Et dixit Esaias ad Ezechiam: Audi sermonem Domini:*

17 *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & auferentur omnia quæ sunt in domo tua, & quæcunque condiderunt patres tui vsque in diem hanc in Babylonem. non remanebit verbum, dixit Dominus.*

18 *Et à filiis tuis qui egressi sunt de te quos generasti capient, & erunt eunuchi in domo regis Babylonis.*

7 καὶ εἶπεν Ησαΐας, λαβέτωσαν παλάθην συκῶν, καὶ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τὸ ἕλκος, καὶ ὑγιάσῃ.

8 καὶ εἶπεν ἐζεκίας πρὸς Ησαΐαν, τί τὸ σημεῖον ὅτι ἰάσεταί με κύριος, καὶ ἀναβήσομαι εἰς οἶκον κυρίου τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ;

9 καὶ εἶπεν Ησαΐας, Ξτ σοι τὸ σημεῖον παρὰ κυρίου, ὅτι ποιήσει κύριος τὸν λόγον ὃν ἐλάλησε. πορεύσεται ἡ σκιὰ δέκα ἀναβαθμούς, ἢ ἀναστρέψει δέκα ἀναβαθμούς.

10 καὶ εἶπεν ἐζεκίας, κοῦφον τοῦ σκιὰν κλίναι δέκα ἀναβαθμούς, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀποστραφήτω ἡ σκιὰ δέκα ἀναβαθμοὺς εἰς τὰ ὀπίσω.

11 καὶ ἐβόησεν Ησαΐας ὁ προφήτης πρὸς κύριον, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ σκιὰ ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς Αχαζ οἷς κατέβη ἐν δέκα ἀναβαθμοὺς εἰς τὰ ὀπίσω.

12 ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλε Βαρωδὰχ υἱὸς Βαλαδὰν βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐπιστολὰς καὶ δῶρα πρὸς ἐζεκίαν, ἤκουσε γὰρ ὅτι ἠρρώστησεν ἐζεκίας.

13 καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς ἐζεκίας, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς πᾶσαν τὴν οἰκον τοῦ νεχωθά, καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὰ ἀρώματα, καὶ τὸ ἔλαιον τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὴν οἰκον πάντων σκευῶν αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα εὑρέθη ἐν τοῖς θησαυροῖς, καὶ οὐ παρέλειπεν οὐδὲν ὃ οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς ἐζεκίας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν παντὶ θησαυρῷ αὐτοῦ.

14 καὶ εἰσῆλθεν Ησαΐας ὁ προφήτης πρὸς ἐζεκίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί ἐλάλησαν πρὸς σὲ οἱ ἄνδρες οὗτοι, καὶ πόθεν ἦκον πρὸς σέ; καὶ εἶπεν ἐζεκίας, ἐκ γῆς πόρρωθεν ἦκον πρός με ἐκ Βαβυλῶνος.

15 καὶ εἶπεν Ησαΐας, τί εἶδον ἐν τῷ οἴκῳ σου; καὶ εἶπεν ἐζεκίας, πάντα ὅσα ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον, οὐκ ἰῶ ἐν τῷ οἴκῳ μου ὃ οὐκ ἔδειξα αὐτοῖς, καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς μου.

16 καὶ εἶπεν Ησαΐας πρὸς ἐζεκίαν, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου·

17 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ κύριος, καὶ ἀρθήσεται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ ὅσα ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς Βαβυλῶνα. οὐχ ὑπολειφθήσεται ῥῆμα, εἶπε κύριος.

18 καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν σου τῶν ἐξελευθέρων ἐν σοὶ ὧν ἐγέννησας λήψονται, καὶ ἔσονται εὐνοῦχοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et dixit Iesaghiahu: Accipite massam ficuum. & acceperunt & posuerunt super vlcus, & sanatum est.

8 Et dixerat Hhizkiah ad Iesaghiah: Quod signum erit quòd sanabit Dominus me, & ascendam die tertio in domum sanctuarij Dñi?

9 Et dixit Iesaghiah: Hoc tibi erit signum à Domino quòd faciet Dominus verbum hoc quod locutus est, an procedet vmbra decem horis, an recedet decem horis?

10 Et dixit Hhizkiah: Facile est hoc quòd procedat vmbra decem horis: sed hoc sit signum, redeat vmbra retrorsum decem horis.

11 Et orauit Iesaghiah propheta Dominum, & reduxit vmbram per figuram lapidis horarum quibus descenderat in ascensu Ahhaz Sol retrorsum decem horis.

12 Tempestate illa misit Berodach Baladan filius Baladan rex Babel epistolas & munera ad Hhizkiah, quia audierat quòd ægrotasset Hhizkiah.

13 Et excepit eos Hhizkiah, & ostendit illis omnes thesauros suos, argentum & aurum, & aromata, & vnguentum bonum, & omnem domum vasorum suorum, & omne quod inuentum est in thesauris suis. non fuit quicquam quod non ostenderit illis Hhizkiah in domo sua, & in omni imperio suo.

14 Et venit Iesaghiah propheta ad regem Hhizkiah, & dixit ei: Quid dixerunt viri hi, & vndè venerunt ad te? & dixit Hhizkiah: De terra longinqua venerunt de Babel.

15 Et dixit, Quid viderunt in domo tua? & dixit Hhizkiah: Omnia quæ sunt in domo mea viderunt, nec fuit quicquam quod non ostenderim illis in thesauris meis.

16 Et dixit Iesaghiah ad Hhizkiah: Audi verbum Domini:

17 Ecce dies veniunt, & tolletur omne quod est in domo tua, & quod thesaurizarunt patres tui vsque ad diem hanc; & deferetur ad Babel: non relinquetur quicquam, dixit Dominus.

18 Et de filiis tuis qui exibunt de te quos gignes, accipient: & erunt magnates in palatio regis Babel.

19 * וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ טוֹב דְּבַר־יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַיֹּאמֶר הֲלוֹא אִם־שָׁלוֹם וֶאֱמֶת יִהְיֶה־
20 בְּיָמָי׃ * וְיֶתֶר דִּבְרֵי חִזְקִיָּהוּ וְכָל־גְּבוּרָתוֹ וַאֲשֶׁר
עָשָׂה אֶת־הַבְּרֵכָה וְאֶת־הַתְּעָלָה וַיָּבֵא אֶת־הַמַּיִם
הָעִירָה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
21 לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ * וַיִּשְׁכַּב חִזְקִיָּהוּ עִם־אֲבֹתָיו
וַיִּמְלֹךְ מְנַשֶּׁה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

כא

1 * בֶּן־שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים
וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ חֶפְצִי־בָהּ׃
2 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
3 הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיָּשָׁב וַיִּבֶן אֶת־
הַבָּמוֹת אֲשֶׁר אִבַּד חִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיָּקֶם מִזְבְּחוֹת
לַבַּעַל וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אַחְאָב מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעַבְדֵם׃
4 * וּבָנָה מִזְבְּחוֹת בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה
5 בִּירוּשָׁלִַם אָשִׂים אֶת־שְׁמִי׃ * וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־
צְבָא הַשָּׁמַיִם בִּשְׁתֵּי חַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה׃
6 * וְהֶעֱבִיר אֶת־בְּנוֹ בָּאֵשׁ וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ וְעָשָׂה אוֹב
וְיִדְּעֹנִים הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיס׃
7 * וַיָּשֶׂם אֶת־פֶּסֶל הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר עָשָׂה בַּבַּיִת אֲשֶׁר
אָמַר יְהוָה אֶל־דָּוִד וְאֶל־שְׁלֹמֹה בְנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה
וּבִירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים
אֶת־שְׁמִי לְעוֹלָם׃
8 * וְלֹא אֹסִיף לְהָנִיד רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מִן־הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתָם רַק אִם־יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוִּיתִים וּלְכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה אֹתָם עַבְדִּי
9 מֹשֶׁה׃ * וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּתְּעֵם מְנַשֶּׁה לַעֲשׂוֹת אֶת־
הָרַע מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

19 *Dixit Ezechias ad Esaiam: Bonus sermo
Domini quem locutus es. sit tantum pax
20 & veritas in diebus meis. *Reliqua autem
sermonum Ezechiæ, & omnis fortitudo
eius, & quomodo fecerit piscinã & aquæ-
ductum, & introduxerit aquas in ciuita-
tem, nonne hæc scripta sunt in libro ser-
21 monum dierum Regum Iuda? * Dormi-
uitque Ezechias cum patribus suis, & reg-
nauit Manasses filius eius pro eo.

CAP. XXI.

1 DVodecim annorum eratManasses cùm 2.Par.
A regnare cœpisset, & quinquagin- 33.b.
taquinque annis regnauit in Ierusalem. no-
2 men matris eius Aphsiba. *Fecitque ma-
lum in conspectu Domini, iuxta idola gẽ-
tium quas deleuit Dominus à facie filio-
3 rum Israel. *Conuersusque est & ædifica-
uit excelsa quæ dissipauerat Ezechias pa-
ter eius, & erexit aras Baal, & fecit lucos,
sicut fecerat Achab rex Israel, & adorauit
omnem militiam cæli, & coluit eam.
4 *Extruxitque aras in domo Domini, de
qua dixit Dominus: In Ierusalem ponam
5 nomen meum. *Et extruxit altaria vniuer-
sæ militiæ cæli, in duobus atriis tẽpli Do-
6 mini. * Et traduxit filiũ suum per ignẽ &
ariolatus est & obseruauit auguria, & fe-
cit pythones, & aruspices multiplicauit,
vt faceret malum coram Domino, & irri-
7 taret eum. * Posuitque idolum luci quem
fecerat in templo Domini, super quo locu
tus est Dominus ad Dauid & ad Salomo-
B nem filium eius: In templo hoc & in Ieru
salem, quem elegi de cunctis tribubus Is-
rael, ponam nomen meum in sempiternũ.
8 *Et vltra non faciam commoueri pedem
Israel de terra quam dedi patribus eorũ,
si custodierint opere omnia quæ præcepi
eis, & vniuersam legem quam mandauit
9 eis seruus meus Moyses. *Illi verò non au-
dierunt, sed seducti sunt à Manasse, vt fa-
cerent malum super gentes, quas con tri-
uit Dominus à facie filiorum Israel.

תרגום יונתן

19 וַאֲמַר חִזְקִיָּה לִישַׁעְיָה תַּקִּין פִּתְגָמָא דַיְיָ דְּמַלֵּילְתָּא וַאֲמַר הֲלָא שְׁלָם וְקוּשׁט יְהֵי בְּיוֹמָי׃ 20 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי חִזְקִיָּה וְכָל גְּבוּרְתֵּיהּ
וְדַעֲבַד יַת בְּרֵיכְתָּא וְיַת מְזִיקְתָּא וַאֲיְתִי יַת מַיָּא לְקִרְתָּא הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה׃ 21 וּשְׁכִיב חִזְקִיָּה
עִם אֲבָהָתֹהִי וּמְלַךְ מְנַשֶּׁה בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

כא

1 בַּר תְּרֵתָא עֲשְׂרֵה שְׁנִין מְנַשֶּׁה כַּד מְלַךְ וְחַמְשִׁין וְחַמֵשׁ שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ חֶפְצִי בָהּ׃
2 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּתוֹעֲבָת עַמְמַיָּא דְּתָרִיךְ יְיָ מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
3 וְתָב וּבְנָא יַת בָּמָתָא דְּאַבִּיד חִזְקִיָּה אֲבוּהִי וַאֲקִים אֲגוּרִין לְבַעְלָא וַעֲבַד אֲשֵׁירְתָּא כְּמָא דַּעֲבַד אַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וּסְגִיד לְכָל חֵילֵי
שְׁמַיָּא וּפְלַח יַתְהוֹן׃ 4 וּבְנָא אֲגוּרִין בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ דַּאֲמַר יְיָ בִּירוּשְׁלֵם אַשְׁרֵי יַת שְׁכִינְתִּי׃
5 וּבְנָא אֲגוּרִין לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא בְּתַרְתֵּין דָּרָת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃
6 וְאַעְבַּר יַת בְּרֵיהּ בְּנוּרָא וַעֲנַן וּנְחַשׁ וְעָבַד בִּידִין וְזִכּוּרוֹ אַסְגִּי לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי׃ 7 וְשַׁוִּי יַת צָלֵם אֲשֵׁירְתָּא
דַּעֲבַד בְּבֵיתָא דַּאֲמַר יְיָ לְדָוִד וְלִשְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ בְּבֵיתָא הָדֵין וּבִירוּשְׁלֵם דְּאִתְרְעֵיתִי מִכָּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל אַשְׁרֵי יַת שְׁכִינְתִּי לְעָלַם׃
8 וְלָא אוֹסִיף לְטַלְטָלָא יַת יִשְׂרָאֵל מִן אַרְעָא דַיְהַבִית לַאֲבָהָתְהוֹן לְחוֹד אִם יִטְרוֹן לְמֶעְבַּד כְּכָל דְּפַקֵּידְתִּינוּן וּלְכָל אוֹרָיְתָא דְּפַקֵּיד יָתְהוֹן
עַבְדִּי מֹשֶׁה׃ 9 וְלָא קַבִּילוּ וְאַטְעִינוּן מְנַשֶּׁה לְמֶעְבַּד יַת דְּבִישׁ מִן עַמְמַיָּא דְשֵׁיצִי יְיָ מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

19 * Et dixit Ezechias ad Eſaiam, Bonus ſermo quem locutus eſt Dominus: fiat pax & iuſtitia in diebus meis.

20 * Et reliqua ſermonum Ezechiæ & omnia quæcunque fecit & omnis fortitudo eius, & fontem, & aquæ ductum, quæ fecit, & introduxit aquam in ciuitatẽ, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iuda?

21 * Et dormiuit Ezechias cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in ciuitate Dauid, & regnauit Manaſſes filius eius pro eo.

CAP. XXI.

1 FFlius annorum duodecim Manaſſes cùm regnaret ipſe, & quinquaginta & quinque annis regnauit in Hieruſalem, & nomen matris eius Epſiba. 2 * Et fecit malum coram Domino, & abijt iuxta abominationes gentium, quas abſtulit Dominus à facie filiorum Iſrael.

3 * Et conuerſus eſt Manaſſes & ædificauit excelſa, quæ diſſipauit Ezechias pater eius, & erexit altare Baal; & fecit lucos ſicut fecit Achaab rex Iſrael, & adorauit omnem militiam cæli, & ſeruiuit eis.

4 * Et ædificauit altare in domo Domini, in quo dixit, In Hieruſalem ponam nomen meum.

5 * Et ædificauit altaria vniuerſæ militiæ cæli in duobus atrijs domus Domini.

6 * Et traduxit filios ſuos in igne, & ariolatus eſt & auguratus eſt, & fecit ventriloquos, & coniectores multiplicauit vt faceret malum coram Domino vt irritaret eum.

7 * Et poſuit ſculptile luci in domo Domini, in qua dixit Dominus ad Dauid & ad Salomonem filium eius, In domo hac elegit Dominus in Hieruſalem de omnibus tribubus Iſrael vt ponam nomen meum ibi in ſeculum.

8 * Et non addam commouere pedem Iſrael de terra quam dedi patribus ſuis, verùm ſi cuſtodierint vt faciant iuxta omnia quæ præcepi eis, iuxta omnem legem quam mandauit eis ſeruus meus Moyſes. 9 * Et non audierunt. & Manaſſes ſeduxit eos vt facerent malum coram Domino ſuper gentes, quas abſtulit Dominus à facie filiorum Iſrael.

19 * καὶ εἶπεν ἐζεκίας πρὸς ἡσαΐαν, ἀγαθὸς ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε κύριος, γενέσθω εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη ἐν ταῖς ἡ-
20 μέραις μου. * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἐζεκίου καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ, καὶ τὴν κρήνην καὶ τὸν ὑδραγωγὸν ἃ ἐποίησε, καὶ εἰσήνεγκε τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμε-
21 ρῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; * καὶ ἐκοιμήθη ἐζεκίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσε μανασσὴς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

κα'.

1 * Υἱὸς ἐτῶν δώδεκα μανασσὴς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὸς αὐτοῦ ἐψιβα.

2 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ
3 προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ ἐπέστρεψε μανασσὴς καὶ ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλά, ἃ κατέσκαψεν ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῷ βάαλ, καὶ ἐποίησεν ἄλση καθὼς ἐποίησεν ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐ-
4 τοῖς. * καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν ᾧ
5 εἶπεν, ἐν ἱερουσαλήμ θήσω τὸ ὄνομά μου. * καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δύο
6 αὐλαῖς οἴκου κυρίου. * καὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ καὶ ἐνηδονίζετο καὶ οἰωνίζετο· καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους καὶ γνώστας ἐπλήθυνε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώ-
7 πιον κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτόν. * καὶ ἔθηκε τὸ γλυπτὸν τοῦ ἄλσους ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ᾧ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ καὶ πρὸς σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ θήσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς αἰῶνα.
8 * καὶ οὐ προσθήσω σαλεῦσαι τὸν πόδα ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, πλὴν ἐὰν φυλάξωνται τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, κατὰ πάντα τὸν νόμον ὃν ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ παῖς
9 μου μωυσῆς.
* καὶ οὐκ ἤκουσαν· καὶ μανασσὴς ἐπλάνησεν αὐτοὺς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου ὡς ἐθνη, ἃ ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et dixit Hhizkiah ad Ieſaghiah, Rectum eſt verbum Domini quod locutus es. & dixit, Nónne pax & veritas erit in diebus meis?
20 Et reliquum verborum Hhizkiah & omnis fortitudo eius, & quomodo fecerit piſcinam & aquæductum & induxerit aquas in vrbem; nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah?
21 Et cubuit Hhizkiah cum patribus ſuis, & regnauit Menaſſeh filius eius pro eo.

CAP. XXI.

1 FIlius duodecim annorum erat Menaſſeh quando regnauit: & quinquaginta quinque annis regnauit in Ieruſalem, & nomen matris eius Hhephſzibah. 2 Et fecit quod malum erat ante Dominum iuxta abominationes gentium, quas expulerat Dominus à facie filiorum Iſrael. 3 Et conuerſus reædificauit excelſa, quæ diſſiparat Hhizkiah pater eius: & ſtatuit aras Baghala, & fecit lucum ſicut fecerat Ahhab rex Iſrael, & adorauit omnes virtutes cælorum, & coluit eas. 4 Et ædificauit aras in domo ſanctuarij Domini de quo dixerat Dominus, In Ieruſalem collocabo maieſtatem meam. 5 Et ædificauit aras omnibus virtutibus cælorum in duobus atrijs domus ſanctuarij Domini. 6 Et tranſire fecit filium ſuum per ignem, & ariolatus eſt atque auguratus, & fecit pythones & diuinatores: multiplicauit facere quod malum erat ante Dominum vt irritaret eum. 7 Et poſuit ſimulacrum luci quem fecerat in domo, de qua dixerat Dominus Dauid & Selomoh filio eius, In domo hac, & in Ieruſalem, in qua mihi complacui præ omnibus tribubus Iſrael, ponam maieſtatẽ meam in ſeculum. 8 Nec addam tranſferre Iſraelem de terra quã dedi patribus eorum: tantummodo ſi cuſtodierint facere iuxta omnia quæ præcepi eis, & ſecundùm omnem legem quam præcepit eis ſeruus meus Moſeh.
9 Et non attenderunt, ſed errare fecit illos Menaſſeh, ita vt facerent peius quàm gentes, quas perdiderat Dñs à facie filiorũ Iſrael.

10 וַיְדַבֵּר יְהוָה בְּיַד־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים לֵאמֹר׃
11 יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ־יְהוּדָה הַתֹּעֵבוֹת
הָאֵלֶּה הֵרַע מִכֹּל אֲשֶׁר־עָשׂוּ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר לְפָנָיו
וַיַּחֲטִיא גַּם־אֶת־יְהוּדָה בְּגִלּוּלָיו׃
12 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא
רָעָה עַל־יְרוּשָׁלַם וִיהוּדָה אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעָיו תְּצַלֶּלְנָה
13 שְׁתֵּי אָזְנָיו׃ וְנָטִיתִי עַל־יְרוּשָׁלַם אֶת קָו
שֹׁמְרוֹן וְאֶת־מִשְׁקֹלֶת בֵּית אַחְאָב וּמָחִיתִי אֶת־
יְרוּשָׁלַם כַּאֲשֶׁר־יִמְחֶה אֶת־הַצַּלַּחַת מָחֹה וְהָפַךְ
14 עַל־פָּנֶיהָ׃ וְנָטַשְׁתִּי אֶת שְׁאֵרִית נַחֲלָתִי
וּנְתַתִּים בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וְהָיוּ לְבַז וְלִמְשִׁסָּה לְכָל־
15 אֹיְבֵיהֶם׃ יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינַי
וַיִּהְיוּ מַכְעִסִים אֹתִי מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתָם
16 מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וְגַם דָּם נָקִי
שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר־מִלֵּא אֶת־
יְרוּשָׁלַם פֶּה לָפֶה לְבַד מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־
17 יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי
מְנַשֶּׁה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא
הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
18 יְהוּדָה׃ וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
בְּגַן־בֵּיתוֹ בְּגַן־עֻזָּא וַיִּמְלֹךְ אָמוֹן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
19 בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמוֹן בְּמָלְכוֹ
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם וְשֵׁם אִמּוֹ מְשֻׁלֶּמֶת
20 בַּת־חָרוּץ מִן־יָטְבָה׃ וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו׃
21 וַיֵּלֶךְ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ אָבִיו וַיַּעֲבֹד
אֶת־הַגִּלּוּלִים אֲשֶׁר־עָבַד אָבִיו וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם׃
22 וַיַּעֲזֹב אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו וְלֹא הָלַךְ בְּדֶרֶךְ
23 יְהוָה׃ וַיִּקְשְׁרוּ עַבְדֵי־אָמוֹן עָלָיו וַיָּמִיתוּ אֶת־
הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ׃

10 *Locutúsq; est Dñs in manu seruorum
11 suorũ prophetarum, dicens: *Quia fecit
Manasses rex Iuda abominationes istas
pessimas, super omnia quæ fecerunt Am-
morræi ante eũ, & peccare fecit etiã Iudã
12 in immunditijs suis. *Propterea hęc dicit
C Dñs Deus Israel, Ecce ego inducam mala
super Ierusalẽ & Iudam, vt quicunq; au-
13 dierit tinniant ambæ aures eius. *Et exten
dam super Ierusalem funiculum Samariæ
& pondus domus Achab, & delebo Ieru-
salem, sicut deleri solent tabulæ. Delens
vertam & ducam crebriùs stylum super fa
14 ciem eius. *Dimittam verò reliquias hæ-
reditatis meæ, & tradam eas in manus ini-
micorum eius; erúntq; in vastitatem & in
15 rapinã cunctis aduersarijs suis. *Eò quòd
fecerint malum coram me, & perseueraue
rint irritantes me ex die qua egressi sunt
patres eorũ ex Ægypto vsq; ad hãc diem.
16 *Insuper & sanguinem innoxium fudit
Manasses multum nimis, donec impleretur Ierusalẽ vsq; ad os, absq; peccatis suis,
quibus peccare fecit Iudam vt faceret ma
17 lum coram Dño. *Reliqua aũt sermonũ
Manasse & vniuersa quæ fecit, & peccatũ
eius quod peccauit, nónne hæc scripta
sunt in libro sermonũ dierum regũ Iuda?
18 *Dormiúitq; Manasses cũ patribus suis,
D & sepultus est in horto domus suæ, in hor
to Oza, & regnauit Amon filius eius pro
19 eo. *Viginti duorũ annorum erat Amon
cùm regnare cœpisset, duobus quoq; an-
nis regnauit in Ierusalem. Nomen matris
eius Messallemeth filia Arus de Ietheba.
20 *Fecítque malum in conspectu Dñi, si-
21 cut fecerat Manasses pater eius. *Et am-
bulauit in omni via per quã ambulauerat
pater eius, seruiuítq; immunditijs quibus
seruiebat pater eius, & adorauit eas.
22 *Et dereliquit Dominum Deum patrũ
suorum, & non ambulauit in via Domini.
23 *Tetenderúntq; ei insidias serui sui &
interfecerunt regem in domo sua.

תרגום יונתן

10 וּמַלִּיל יְיָ בְּיַד עַבְדּוֹהִי נְבִיֵּיא לְמֵימַר׃ 11 חֲלַף דַּעֲבַד מְנַשֶּׁה מַלְכָּא דִּיהוּדָה חוֹעֲבָתָא הָאִילֵּין אַבְאִישׁ מִכֹּל דַּעֲבַדוּ אֱמוֹרָאֵי
דְּקַדְמוֹהִי וְחַייֵב אַף יַת דְּיִהוּדָה בְּפִלְחַן טָעֲוָתֵיהּ׃ 12 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַייְתֵי בִּישְׁתָּא עַל יְרוּשְׁלֵם וִיהוּדָה
דִּי כָל דִּישְׁמְעִינַּהּ יְצַלֶּן תַּרְתֵּין אֲדְנוֹהִי׃ 13 וְאֵיגוֹד עַל יְרוּשְׁלֵם יַת חוּט חֶרְבַּן שׁוֹמְרוֹן וְיַת מִתְקוֹלַת בֵּית אַחְאָב וְאֶמְחֵי יַת יְרוּשְׁלֵם כְּמָא
דְּמְתַמְחָיָא צְלוֹחִיתָא מְתַמָּחָיָא וּמְהַפְכָא עַל אַפָּהָא׃ 14 וַאֲרַשׁ יַת שְׁאָרָא דְאַחֲסַנְתִּי וְאֶמְסְרִינוּן בְּיַד בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וִיהוֹן לְמִבַּז
וְלִתְבַר לְכָל סָנְאֵיהוֹן׃ 15 חֲלַף דַּעֲבַדוּ דְבִישׁ קֳדָמַי וַהֲווֹ מַרְגְּזִין קֳדָמַי מִן יוֹמָא דִנְפָקוּ אֲבָהָתְהוֹן מִמִּצְרַיִם וְעַד יוֹמָא הָדֵין׃
16 וְאַף דָּם זַכַּאי דְאַשַּׁר מְנַשֶּׁה סַגִּי לַחְדָא עַד דְמָלָא יַת יְרוּשְׁלֵם סִיפָּא בְּסִיפָּא בַּר מֵחוֹבוֹהִי דְחַייֵב יַת דְּיִהוּדָה לְמֶעְבַּד דְבִישׁ קֳדָם יְיָ׃
17 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי מְנַשֶּׁה וְכָל דַּעֲבַד וְחוֹבוֹהִי דְחָב הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה׃
18 וּשְׁכִיב מְנַשֶּׁה עִם אֲבָהָתוֹהִי וְאִתְקְבַר בְּגַן בֵּיתֵיהּ בְּגַן עֻזָּא וּמְלַךְ אָמוֹן בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃
19 בַּר עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין אָמוֹן כַּד מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ מְשׁוּלֶּמֶת בַּת חָרוּץ מִן יָטְבָה׃
20 וַעֲבַד דְבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּמָה דַּעֲבַד מְנַשֶּׁה אֲבוֹהִי׃ 21 וַאֲזַל בְּכָל אוֹרַח דַּאֲזַל אֲבוֹהִי וּפָלַח יַת טָעֲוָתָא דְפָלַח אֲבוֹהִי וּסְגִיד לְהוֹן׃
22 וּשְׁבַק יַת פֻּלְחָנָא דַייְ אֱלָהָא דַאֲבָהָתוֹהִי וְלָא הַלִיךְ בְּאָרְחָן דְּתָקְנָן קֳדָם יְיָ׃
23 וּמְרַדוּ עַבְדֵי אָמוֹן עֲלוֹהִי וּקְטָלוּ יַת מַלְכָּא בְּבֵיתֵיהּ׃

Et locutus eſt Dominus in manu ſeruorum 10
ſuorum prophetarum, dicens: *Quia fecit* 11
Manaſſes rex Juda abominationes has malas,
iuxta omnia quæcunque fecit Amorræus qui
ante eum, inſuper & Judam peccare fecit in
idolis ſuis. *Nonne ſic hæc dicit Dominus* 12
Deus Iſrael? ecce ego induco mala ſuper Hieru-
ſalem & ſuper Judam, vt omnis qui audiat
ea, tinniant ambæ aures eius.

Et extendam ſuper Hieruſalem menſuram 13
Samariæ & pondus domus Achab, & delebo
Hieruſalem ſicut deletur pyxis, et vertitur ſu-
per faciem ſuam.

Et delebo reliquias hæreditatis meæ, & 14
tradam eos in manus inimicorum ſuorum, &
erunt in rapinam, & in direptionem cunctis
inimicis ſuis.

Eò quòd fecerunt malum in oculis meis, 15
& fuerunt irritantes me ex die qua eduxi pa-
tres eorum ex Ægypto & vſq; ad diem hanc.

Inſuper ſanguinem innoxium fudit Ma- 16
naſſes multum nimis, donec impleuit Hieruſa-
lem os ſupra os abſque peccatis ſuis, quibus pec-
care fecit Judam, vt faceret malum in oculis
Domini. *Et reliqua ſermonum Manaſſe &* 17
vniuerſa quæcunque fecit, & peccata eius quæ
peccauit; nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſer-
monum dierum regum Juda?

Et dormiuit Manaſſes cum patribus ſuis, 18
& ſepultus eſt in horto domus ſuæ in horto
Oza, & regnauit Amon filius eius pro eo.

Filius viginti & duorum annorum Amon 19
cùm regnaret ipſe, & duobus annis regnauit
in Hieruſalem; & nomen matri eius Meſollam
filia Arus ex Jteba.

Et fecit malum coram Domino, ſicut fecit 20
Manaſſes pater eius.

Et ambulauit in omni via qua ambulauit 21
pater eius, & ſeruiuit idolis quibus ſeruiuit
pater eius, & adorauit ea.

Et dereliquit Dominum Deum patrum 22
ſuorum, & non ambulauit in via Domini.

Et conuerſi ſunt ſerui Amon contra eum, 23
& interfecerunt regem in domo ſua.

10 καὶ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ τῶν παίδων αὐτοῦ τῶν
11 προφητῶν, λέγων· διὰ τοῦτο ὅσα ἐποίησε μανασσῆς
βασιλεὺς Ἰούδα τὰ βδελύγματα ταῦτα τὰ πονηρά, ὑπὲρ
πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος, ὁ ἔμπροσθεν αὐτοῦ,
καί γε ἐν τῇ Ἰούδᾳ ἐξήμαρτεν ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτοῦ.
12 οὐχ οὕτω τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ; ἰδοὺ ἐγὼ
ἐπάγω κακὰ ἐπὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ Ἰούδαν, ὥστε πάντας
ἀκούοντας αὐτὰ ἠχῆσαι ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ.
13 καὶ ἐκτενῶ ἐπὶ Ἰερουσαλὴμ τὸ μέτρον Σαμαρείας καὶ
τὸν σταθμὸν οἴκου Ἀχαάβ, καὶ ἐξαλείψω τὴν Ἰερουσαλὴμ
καθὼς ἐξαλείφεται τὸ πυξίον καὶ καταστρέφεται ἐπὶ πρό-
14 σωπον αὐτοῦ. καὶ ἀπαλείψω τὸ ὑπόλειμμα τῆς κλη-
ρονομίας μου, καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν
ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔσονται εἰς διαρπαγὴν καὶ εἰς πρόνομὴν
15 πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν. διὰ τοῦτο ὅσα ἐποίησαν τὸ πο-
νηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἦσαν παροργίζοντές με
ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγον τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξ Αἰ-
γύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
16 καί γε αἷμα ἀθῷον ἐξέχεεν μανασσῆς πολὺ σφό-
δρα ἕως οὗ ἔπλησε τὴν Ἰερουσαλὴμ στόμα ἐπὶ στόμα ἐκ-
τὸς τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ὧν ἐξήμαρτε τὴν Ἰούδαν τοῦ ποιῆσαι
τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου.
17 καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μανασσῆ καὶ πάντα ὅσα
ἐποίησε καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ ἃς ἥμαρτεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα
γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ἰού-
18 δα; καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,
καὶ ἐτάφη ἐν κήπῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐν κήπῳ Ὀζᾶ. καὶ ἐβασί-
λευσεν ἀμὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
19 υἱὸς εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἀμὼν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν·
καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἰερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῇ μη-
τρὶ αὐτοῦ μεσολλὰμ θυγάτηρ ἁρὼς ἐξ Ἰτεβά.
20 καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καθὼς ἐποίη-
21 σε μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ
ᾗ ἐπορεύθη ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐδούλευσε τοῖς εἰδώλοις οἷς
ἐδούλευσεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτοῖς.
22 καὶ ἐγκατέλιπε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ,
καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ κυρίου.
23 καὶ συνωμόσαντο οἱ παῖδες ἀμὼν ἐπ' αὐτόν, καὶ
ἐθανάτωσαν τὸν βασιλέα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et locutus eſt Dominus per manum ſeruorum ſuorum prophetarum, dicendo: [11] Propterea quòd fecit Menaſſeh rex tribus domus Iehudah abominationes has, fecit peius omnibus quæ fecerunt Emorræi, qui *fuerunt* ante ipſum: & peccare fecit etiam homines domus Iehudah in cultu idolorum ſuorum. [12] Ideo ſic dixit Dominus Deus Iſrael, Ecce ego adducam malum ſuper Ieruſalem & Iehudah *adeò*, vt omnis qui audierit illud, tinniant ambæ aures eius. [13] Et extendam ſuper Ieruſalem filum deſolationis Somron, & pondus domus Ahhab; & abſtergam Ieruſalem ſicut abſtergitur lecythus, abſtergitur & vertitur ſuper faciem ſuam.

[14] Et derelinquam reſiduum hæreditatis meæ, & tradam illos in manum auctorũ inimicitiarum ſuarum, & erunt in direptionem & confractionem omnibus odientibus ſe. [15] Eò quòd fecerunt quod malum erat ante me, & irritauerunt me à die qua exierunt patres eorum ex Miſzraim vſque ad diem hanc. [16] Etiam ſanguis innocens quem effudit Menaſſeh, *fuit* multus valdè adeò vt impleret Ieruſalem ab extremo ad extremum, præter peccata eius quibus peccare fecit *populum* domus Iehudah, faciendo quod malum erat ante Dominum. [17] Et reliquum verborum Menaſſeh & omnia quæ fecit, & peccata eius quæ peccauit; nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah? [18] Et iacuit Menaſſeh cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in horto domus ſuæ in horto Ghuza, & regnauit Amon filius eius pro eo. [19] Filius viginti & duorum annorum erat Amon quando regnauit, & duobus annis regnauit in Ieruſalem, & nomen matris eius Meſulemet filia Hharuſz de Iatbah. [20] Et fecit quod malum erat ante Dominum, ſicut fecerat Menaſſeh pater eius. [21] Et ambulauit in omni via qua ambulauerat pater eius, & coluit idola quæ coluerat pater eius, & adorauit ea. [22] Et deſeruit cultum Domini Dei patrum ſuorum, nec ambulauit in vijs quæ rectæ erant ante Dominum.

[23] Et coniurauerunt ſerui Amon in eum, & occiderunt regem in domo ſua.

24 * וַיָּךְ עַם־הָאָרֶץ אֵת כָּל־הַקֹּשְׁרִים עַל־הַמֶּלֶךְ
אָמוֹן וַיַּמְלִיכוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת־יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃
25 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אָמוֹן אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
26 * וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּקִבְרָתוֹ בְּגַן־עֻזָּא וַיִּמְלֹךְ יֹאשִׁיָּהוּ
בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

כב

1 * בֶּן־שְׁמֹנֶה שָׁנָה יֹאשִׁיָּהוּ בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשִׁים
וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ יְדִידָה בַּת־
2 עֲדָיָה מִבָּצְקַת׃ * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ דָּוִד אָבִיו וְלֹא־סָר יָמִין וּשְׂמֹאול׃
3 * וַיְהִי בִּשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ שָׁלַח
הַמֶּלֶךְ אֶת־שָׁפָן בֶּן־אֲצַלְיָהוּ בֶּן־מְשֻׁלָּם הַסֹּפֵר בֵּית
4 יְהוָה לֵאמֹר׃ * עֲלֵה אֶל־חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
וְיִתֻּם אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר אָסְפוּ
5 שֹׁמְרֵי הַסַּף מֵאֵת הָעָם׃ * וְיִתְּנֻהוּ עַל־יַד עֹשֵׂי
הַמְּלָאכָה הַמְפֻקָּדִים בְּבֵית יְהוָה וְיִתְּנוּ אֹתוֹ לְעֹשֵׂי
הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה לְחַזֵּק אֶת־בֶּדֶק הַבָּיִת׃
6 * לֶחָרָשִׁים וְלַבֹּנִים וְלַגֹּדְרִים וְלִקְנוֹת עֵצִים
וְאַבְנֵי מַחְצֵב לְחַזֵּק אֶת־הַבָּיִת׃
7 * אֶךְ לֹא־יֵחָשֵׁב אִתָּם הַכֶּסֶף הַנִּתָּן עַל־יָדָם
8 כִּי בֶאֱמוּנָה הֵם עֹשִׂים׃ * וַיֹּאמֶר חִלְקִיָּהוּ
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶל־שָׁפָן הַסֹּפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מָצָאתִי
בְּבֵית יְהוָה וַיִּתֵּן חִלְקִיָּהוּ אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־שָׁפָן
9 וַיִּקְרָאֵהוּ׃ * וַיָּבֹא שָׁפָן הַסֹּפֵר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב
אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר וַיֹּאמֶר הַתֵּיכוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־הַכֶּסֶף
הַנִּמְצָא בַּבַּיִת וַיִּתְּנֻהוּ עַל־יַד עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה
10 הַמְפֻקָּדִים בֵּית יְהוָה׃ * וַיַּגֶּד שָׁפָן הַסֹּפֵר לַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר סֵפֶר נָתַן לִי חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרָאֵהוּ שָׁפָן
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

24 *Percusit autem populus terrę omnes
qui coniurauerant cõtra regem Ammon,
& constituerunt sibi regem Iosiam filium
25 eius pro eo. *Reliqua aũt sermonum Am
mon quæ fecit, nónne hęc scripta sunt in
libro sermonum dierum regum Iuda?
26 *Sepelierúntque eum in sepulchro suo
in horto Oza, & regnauit Iosias filius eius
pro eo.

CAP. XXII.

1 OCto annorum erat Iosias cùm regna- 2. Paral. 34.a
A re cœpisset, & triginta vno anno re-
gnauit in Ierusalem. Nomen matris eius
2 Idida filia Phadaia de Besechat. *Fecítq;
quod placitum erat coram Dño, & am-
bulauit per omnes vias Dauid patris sui.
Nõ declinauit ad dexterã siue ad sinistrã.
3 *Anno autẽ octauo decimo regis Iosiæ
misit rex Saphan filium Aslia filij Mesul-
lam scribam templi Domini, dicens ei:
4 *Vade ad Helchiam sacerdotẽ magnũ,
vt confletur pecunia quæ illata est in tem
plum Dñi, quã collegerunt ianitores tem
5 pli à populo. *Detúrque fabris per præ-
positos domus Domini. Qui & distri-
buant eam his qui operantur in templo
Dñi, ad instauranda sartatecta templi.
6 *Tignarijs videlicet & cęmentarijs, &
his qui interrupta cõponunt, & vt eman-
tur ligna & lapides de lapidicinis ad in-
7 staurãdum templum Dñi. *Veruntamen
non supputetur eis argentum quod acci-
piunt, sed in potestate habeant, & in fide.
8 *Dixit aũt Helchias pontifex ad Saphan
scribam, Librum legis repperi in domo
Domini. Dedítq; Helchias volumen Sa-
9 phan scribæ, qui & legit illud. *Venit
quoq; Saphan scriba ad regem, & renun-
ciauit ei quod præceperat; & ait, Confla-
uerũt serui tui pecuniam, quæ reperta est
in domo Dñi, & dederunt vt distribuere-
tur fabris ac præfectis operũ templi Dñi.
10 *Narrauit quoq; Saphan scriba regi, di-
cens: Librũ dedit mihi Helchias sacerdos:
quem cùm legisset Saphan coram rege,

תרגום יונתן

24 וּקְטַל עַמָּא דְאַרְעָא יַת כָּל דְּמַרְדוּ עַל מַלְכָּא אָמוֹן וְאַמְלִיכוּ עַמָּא דְאַרְעָא יַת יֹאשִׁיָּהוּ בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 25 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי אָמוֹן
וְעוֹבָד דָּוָד הֲלָא אִינוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכֵיָּא דְּבֵית יְהוּדָה׃ 26 וּקְבָרוּ יָתֵיהּ בְּקִבוּרְתֵּיהּ בְּגִינַת עֻזָּא וּמְלַךְ יֹאשִׁיָּהוּ בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃

כב

1 בַּר תְּמָנֵי שְׁנִין יֹאשִׁיָּהוּ כַּד מְלַךְ וּתְלָתִין וְחַדָּא שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֶם וְשׁוּם אִמֵּיהּ יְדִידָה בַּת עֲדָיָה מִבָּצְקַת׃ 2 וַעֲבַד דְּכָשֵׁר קֳדָם יְיָ וְאָזַל
בְּכָל אוֹרַח דָּוִד אֲבוּהִי וְלָא סְטָא לְיַמִּינָא וְלִסְמָלָא׃ 3 וַהֲוָה בִּתְמָנֵי עֲשַׂר שְׁנִין לְמַלְכָּא יֹאשִׁיָּהוּ שְׁלַח מַלְכָּא יַת שָׁפָן בַּר אֲצַלְיָה בַּר
מְשׁוּלָם סַפְרָא בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּייָי לְמֵימַר׃ 4 סַק לְוַת חִלְקִיָּה כַּהֲנָא רַבָּא וְיִטְקֵים יַת כַּסְפָּא דְאִתְעַל בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּייָי דְּכַנְּשׁוּ אֲמַרְכְּלַיָּא
טַן עַמָּא׃ 5 וְיִתְנוּנִיהּ עַל יַד עָבְדֵי עִיבּוּדְתָּא דְמַמָּנָן בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַּייָי וְיִתְּנוּן יְהֵי לְעָבְדֵי עִיבּוּדְתָּא דְבְבֵית מַקְדְּשָׁא דַּייָי לְתַקָּפָא יַת
בִּירְקָא דְבֵיתָא׃ 6 לְנַגָּרַיָּא וּלְאַרְדִיכְלַיָּא וּלְמִזְבַּן אֲעִין וְאַבְנִין פְּסִילַן לְתַקָּפָא יַת בֵּיתָא׃ 7 בְּרַם לָא מִתְחַשַּׁב עִמְּהוֹן
כַּסְפָּא דְמִתְיְהַב עַל יְדֵיהוֹן אֲרֵי בְּהֵימְנוּתָא אִינוּן עָבְדִין׃ 8 וַאֲמַר חִלְקִיָּה כַּהֲנָא רַבָּא לְשָׁפָן סַפְרָא סְפָרָא דְאוֹרַיְתָא אַשְׁכְּחִית בְּבֵית
מַקְדְּשָׁא דַּייָי וְיָהַב חִלְקִיָּה יַת סִיפְרָא לְשָׁפָן וּקְרָחִי׃ 9 וַאֲתָא שָׁפָן סַפְרָא לְוַת מַלְכָּא וַאֲתֵיב יַת מִלְּכָּא פִּתְגָמָא וַאֲמַר טְקִיסוּ עַבְדָךְ יַת
כַּסְפָּא דְאִשְׁתְּכַח בְּבֵיתָא וְיָהַבוּהִי עַל יַד עָבְדֵי עִיבּוּדְתָּא דְמַמָּנָן בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַּייָי׃ 10 וְחַוִי שָׁפָן סַפְרָא לְמַלְכָּא לְמֵימַר סִיפְרָא יְהַב
לִי חִלְקִיָּה כָּהֲנָא וּקְרָחִי שָׁפָן קֳדָם מַלְכָּא׃

24 * Et percussit populus terræ eos qui insidiati sunt regi Amon, & regem constituit populus terræ Iosiam filium eius pro eo.

25 * Et reliqua sermonum Amon quæcunque fecit, nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? 26 * Et sepelierunt Amon in sepulchro suo in horto Oza. & regnauit Iosias filius eius pro eo.

CAP. XXII.

1 FFlius octo annorũ Iosias cùm regnaret ipse, & triginta & vno anno regnauit in Hierusalem, & nomen matri eius Ieddida filia Adeia de Basucoth.

2 * Et fecit Iosias rectum coram Domino, & ambulauit in omni via Dauid patris sui, non receßit ad dexteram vel ad sinistram.

3 * Et factum est in decimo octauo anno Iosiæ regis Iuda misit rex Saphan filium Esseliæ filij Mesollam scribam domus Domini, dicens:

4 * Ascende ad Chelciam sacerdotem magnum, & conflate argentum quod illatum est in domo Domini quod collegerunt custodientes limen à populo.

5 * Et detur in manu facientium opera qui præpositi sunt in domo Domini. & dederunt illud iuxta verbum regis facientibus opera in domo Domini vt instaurent sartatecta domus,

6 * Fabris lignarijs & ædificatoribus, & muratoribus vt emant ligna & lapides excisos, vt restaurent sartatecta domus.

7 * Veruntamen non supputabatur eis argentũ quod dabatur eis, quia in fide ipsi faciebant.

8 * Et dixit Chelcias sacerdos magnus ad Saphan scribam, Librum legis repperi in domo Domini: & dedit Chelcias Saphan volumen, & legit illud.

9 * Et adduxit Saphã regi Iosias, & reddidit ei verbum, & dixit, Conflauerunt serui tui argentum quod inuẽtum fuit in domo Domini, & dederunt illud in manibus facientium opera præfectorum in domo Domini. 10 * Et nunciauit Saphan scriba regi Iosia, dicens: Librum dedit mihi Chelcias sacerdos, & legit eum Saphan coram rege.

24 * καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τ γῆς τοὺς ἐπιβεβουλευκότας τῷ βασιλεῖ ἀμών, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τ γῆς τὸν Ιωσίαν υἱὸν αὐτ ἀντ' αὐτ. 25 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμὼν ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ἰούδα;

26 * Κ ἔθαψαν τὸν ἀμὼν ἐν τῷ τάφῳ αὐτ ἐν τῷ κήπῳ ὀζά· Κ ἐβασίλευσεν Ιωσίας ὁ υἱὸς αὐτ ἀντ' αὐτ.

κβ'.

1 * Υἱὸς ὀκτὼ ἐτῶν Ιωσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τριάκοντα Κ εἷς ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν Ιερουσαλήμ, Κ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτ Ιεδιδὰ θυγάτηρ Ἐδαΐα ἐκ Βασυκώθ.

2 * Κ ἐποίησεν Ιωσίας τὸ δὶς ἐνώπιον κυρίου, Κ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ Δαυὶδ τ πατρὸς αὐτ, οὐκ ἀπέκλινε δεξιὰ ἢ ἀριστερά.

3 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει Ιωσίου βασιλέως Ἰούδα ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν Σαφὰν υἱὸν Ἐσελίου υἱοῦ Μεσολλὰμ τὸν γραμματέα οἴκου κυρίου, λέγων·

4 * Ἀνάβηθι πρὸς Χελκίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, Κ χωνεύσατε τὸ ἀργύριον τὸ εἰσενεχθὲν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὃ συνήγαγον ④ φυλάσσοντες τὸν σαθμὸν παρὰ τ λαοῦ.

5 * καὶ δοθήτω ἐπὶ χεῖρας τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν καθεσταμένων ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου· Κ ἔδωκαν αὐτὸ κ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ κυρίου τοῦ καθαιρεῖσθαι τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου,

6 * τοῖς τέκτοσι καὶ τοῖς οἰκοδόμοις καὶ τοῖς τειχισταῖς τοῦ κτήσασθαι ξύλα καὶ λίθους λατομητὰς, τοῦ κραταιῶσαι τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου.

7 * πλὴν οὐκ ἐξελογίζοντο αὐτοὺς τὸ ἀργύριον τὸ διδόμενον αὐτοῖς, ὅτι ἐν πίστει αὐτοὶ ἐποίουν. 8 * καὶ εἶπε Χελκίας ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας πρὸς Σαφὰν τὸν γραμματέα, βιβλίον τοῦ νόμου εὕρηκα ἐν οἴκῳ κυρίου· καὶ ἔδωκε Χελκίας τῷ Σαφὰν τὸ βιβλίον, κ ἀνέγνω αὐτό.

9 * κ εἰσήνεγκε Σαφὰν τῷ βασιλεῖ Ιωσίας· Κ ἐπέστρεψεν αὐτῷ ῥῆμα Κ εἶπεν, ἐχώνευσαν ④ δοῦλοί σου τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, Κ ἔδωκαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρας τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν κατεσταμένων ἐν οἴκῳ κυρίου. 10 * Κ ἀπήγγειλε Σαφὰν ὁ γραμματεὺς τῷ βασιλεῖ Ιωσία, λέγων· βιβλίον ἔδωκέ μοι Χελκίας ὁ ἱερεύς, Κ ἀνέγνω αὐτὸ Σαφὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et occidit populus terræ omnes qui coniurauerant aduersum regem Amon, & regem constituit populus terræ Iosiah filium eius pro eo. 25 Et reliquum verborum Amon & ea quæ fecit; nónne illa scripta sunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah? 26 Et sepelierunt illum in sepulchro suo in horto Ghuza, & regnauit Iosiahu filius eius pro eo.

CAP. XXII.

FIlius octo annorum erat Iosias quando regnauit: & triginta & vno annis regnauit in Ieruſalem. & nomen matris eius Iedidah, filia Ghadiah ex Baſzkath. 2 Et fecit quod rectum erat ante Dominum, & ambulauit in omni via Dauid patris ſui: nec declinauit ad dexteram aut ad ſiniſtram. 3 Et fuit octauodecimo anno regis Ioſiahu, miſit rex Saphan filium Aſzaliah filij Meſulam ſcribam in domum ſanctuarij Domini, dicendo: 4 Aſcende ad Hhilkiah ſacerdotem magnum, vt conflet argentum quod inductum eſt in domum ſanctuarij Domini, quod congregauerunt præfecti theſaurorum ex populo. 5 Et dent illud in manu facientium opus qui præfecti ſunt in domo ſanctuarij Domini: dent, inquam, illud facientibus opus quod eſt in domo ſanctuarij Domini, ad reficiendum ruinas domus. 6 Fabris & architectis, & lapicidis, & ad emendum ligna & lapides dolatos ad reficiendam domum. 7 Verùm non computatum eſt cum eis argentum, quod datum fuit in manibus eorum, quia in fide illi faciebant. 8 Et dixit Hhilkiah ſacerdos magnus ad Szaphan ſcribam: Librum legis inueni in domo ſanctuarij Domini: & dedit Hhilkiah librum ipſi Szaphan, & legit illum. 9 Et venit Szaphan ſcriba ad regem, & retulit regi verbum: & dixit, Conflarunt ſerui tui argentum, quod inuentum eſt in domo, & dederunt illud in manu facientium opus qui præpoſiti ſunt in domo ſanctuarij Domini. 10 Et nunciauit Szaphan ſcriba regi, dicendo: Librum dedit mihi Hhilkiah ſacerdos: & legit illum Szaphan ante regem.

11 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי סֵפֶר הַתּוֹרָה
וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו׃
12 * וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־חִלְקִיָּה הַכֹּהֵן וְאֶת־אֲחִיקָם
בֶּן־שָׁפָן וְאֶת־עַכְבּוֹר בֶּן־מִיכָיְהוּ וְאֶת־ שָׁפָן הַסֹּפֵר
וְאֶת עֲשָׂיָה עֶבֶד־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר׃
13 * לְכוּ דִרְשׁוּ אֶת־יְהוָה בַּעֲדִי וּבְעַד הָעָם
וּבְעַד כָּל־יְהוּדָה עַל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר הַנִּמְצָא הַזֶּה
כִּי־גְדוֹלָה חֲמַת יְהוָה אֲשֶׁר־הִיא נִצְתָּה בָּנוּ עַל
אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֲבֹתֵינוּ עַל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר הַזֶּה
לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב עָלֵינוּ׃
14 * וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַאֲחִיקָם וְעַכְבּוֹר וְשָׁפָן
וַעֲשָׂיָה אֶל־חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת שַׁלֻּם בֶּן־תִּקְוָה
בֶּן־חַרְחַס שֹׁמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִַם
בַּמִּשְׁנֶה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ׃ 15 * וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִמְרוּ לָאִישׁ אֲשֶׁר־
16 שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלָי׃ * כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא
רָעָה אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־יֹשְׁבָיו אֵת כָּל־דִּבְרֵי
17 הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ * תַּחַת אֲשֶׁר
עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִסֵנִי
בְּכֹל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְנִצְתָּה חֲמָתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה
18 וְלֹא תִכְבֶּה׃ * וְאֶל־מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשֹּׁלֵחַ אֶתְכֶם
לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה
19 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמָעְתָּ׃ * יַעַן
רַךְ־לְבָבְךָ וַתִּכָּנַע מִפְּנֵי יְהוָה בְּשָׁמְעֲךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־יֹשְׁבָיו לִהְיוֹת לְשַׁמָּה
וְלִקְלָלָה וַתִּקְרַע אֶת־בְּגָדֶיךָ וַתִּבְכֶּה לְפָנָי וְגַם
20 אֲנִכִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃ * לָכֵן הִנְנִי
אֹסִפְךָ עַל־אֲבֹתֶיךָ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־קִבְרֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם
וְלֹא־תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ בְּכֹל הָרָעָה אֲשֶׁר־אֲנִי מֵבִיא
עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

11 * Et audisset rex verba libri legis Do-
12 mini, scidit vestimenta sua: * Et præcepit
Helchiæ sacerdoti, & Ahicham filio Sa-
phan, & Achobor filio Micha, & Saphan
scribæ, & Asaiæ seruo regis, dicens:
13 * Ite & consulite Dominum super me
& super populo, & super omni Iuda, de
verbis voluminis istius quod inuentum
est. Magna enim ira Dñi succensa est con-
tra nos, quia non audierunt patres nostri
verba libri huius, vt facerent omne quod
scriptum est nobis.
14 * Ierunt itaque Helchias sacerdos, &
Ahicham, & Achobor, & Saphan, & Asia
ad Oldan propheten vxorem Sellum filij
Thecue, filij Aras custodis vestium, quæ
habitabat in Ierusalem in Secunda; locu-
tíque sunt ad eam.
15 * Et illa respondit, Hęc dicit Dominus
Deus Israel, Dicite viro qui misit vos ad
16 me. * Hæc dicit Dominus, Ecce ego
adducam mala super locum istum, & su-
D per habitatores eius, omnia verba legis
quæ legit rex Iuda.
17 * Quia dereliquerunt me, & sacrifi-
cauerunt dijs alienis irritantes me in cun
ctis operibus manuum suarum: & succen
detur indignatio mea in loco hoc, & non
extinguetur.
18 * Regi autem Iuda qui misit vos vt con
suleretis Dominum, sic dicetis, Hæc dicit
Dominus Deus Israel: Pro eo quòd audi-
sti verba voluminis,
19 * Et perterritum est cor tuum, & humi
liatus es coram Domino auditis sermoni-
bus contra locum istum & habitatores
eius, quòd videlicet fierent in stuporem,
& in maledictum; & scidisti vestimenta
tua, & fleuisti coram me, & ego audiui, ait
20 Dominus: * Idcirco colligam te ad pa-
tres tuos, & colligêris ad sepulchrum
tuum in pace, vt non videant oculi tui
omnia mala quæ introducturus sum su-
per locum istum.

תרגום יונתן

11 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע מַלְכָּא יַת פִּתְגָמֵי סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא וּבְזַע יַת לְבוּשׁוֹהִי׃ 12 וּפַקִּיד מַלְכָּא יַת חִלְקִיָּה כַּהֲנָא וְיַת אֲחִיקָם בַּר שָׁפָן וְיַת
עַכְבּוֹר בַּר מִיכָיָה וְיַת שָׁפָן סַפְרָא וְיַת עֲשָׂיָה עַבְדָּא דְמַלְכָּא לְמֵימַר׃ 13 אֱזִילוּ תְּבַעוּ מִן קֳדָם יְיָ עֲלַי וְעַל עַמָּא וְעַל דְּאִשְׁתְּאַר בְּיִשְׂרָאֵל
וּבִיהוּדָה עַל פִּתְגָמֵי סִיפְרָא דְאִשְׁתְּכַח הָדֵין אֲרֵי סַגִּיאָה חֵימְתָא דַייָי דְהִיא דְלֵיקָת בָּנָא עַל דְּלָא קַבִּילוּ אֲבָהָתָנָא עַל פִּתְגָמֵי סִיפְרָא הָדֵין
לְמֶעְבַּד כְּכָל דִּכְתִיב עָלָנָא׃ 14 וַאֲזַל חִלְקִיָּה כַּהֲנָא וַאֲחִיקָם וְעַכְבּוֹר וְשָׁפָן וַעֲשָׂיָה לְוָת חוּלְדָּה נְבִיאְתָא אִתַּת שַׁלּוּם בַּר תִּקְוָה בַּר חַרְחָס
נָטַר לְבוּשַׁיָּא וְהִיא יָתְבָא בִּירוּשְׁלֵם בְּבֵית אִלְפָּנָא וּמַלִּילוּ עִמָּהּ׃
15 וַאֲמָרַת לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אֱמַרוּ לְגַבְרָא דִשְׁלַח יָתְכוֹן לְוָתִי׃
16 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא מַיְיתֵי בִּישְׁתָּא עַל אַתְרָא הָדֵין וְעַל יָתְבוֹהִי יַת כָּל פִּתְגָמֵי סִיפְרָא דִקְרָא מַלְכָּא שִׁבְטָא דִיהוּדָה׃
17 חֲלַף דִּשְׁבָקוּ פָּלְחָנִי וַאַסִּיקוּ בּוּסְמִין לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא כְּדִיל לְאַרְגָּזָא קֳדָמַי בְּכָל עוֹבְדֵי יְדֵיהוֹן וְיִתְדְלַק רְגְזִי בְּאַתְרָא הָדֵין וְלָא יִטְפֵי׃
18 וּלְמַלְכָּא שִׁיבְטָא דִיהוּדָה דִשְׁלַח יָתְכוֹן לְמִתְבַּע אִלְפַּן מִן קֳדָם יְיָ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל פִּתְגָמַיָּא דִי שְׁמַעְתָּא׃
19 חֲלַף דִּוַּע לִבָּךְ וְאִתְכְּנַעְתָּא מִן קֳדָם יְיָ בְּמִשְׁמְעָךְ דְּגִזְרַת עַל אַתְרָא הָדֵין וְעַל יָתְבוֹהִי לְמֶהֱוֵי לְצָדוּ וְלִלְוָטָא וּבְזַעְתָּא יַת לְבוּשָׁךְ וּבְכֵיתָא
קֳדָמַי וְאַף קָדָמַי שְׁמִיעַ אֲמַר יְיָ׃ 20 בְּכֵן הָא אֲנָא כָּנֵישׁ לָךְ לְוָת אֲבָהָתָךְ וְתִתְכְּנֵישׁ לְקִבְרָךְ בְּשָׁלֵם וְלָא יֶחֱזְיָן עֵינָיךְ בְּכָל בִּישְׁתָּא דַאֲנָא
מַיְיתֵי עַל אַתְרָא הָדֵין׃

11 * Et factum est vt audiuit rex verba libri legis, scidit vestimenta sua.

11 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τοῦ νόμου, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

12 * Et præcepit rex Chelcia sacerdoti, et Achicam filio Saphan, & Achobor filio Michæi, & Saphan scribæ, & Esaia seruo regis, dicens:

12 * καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ, καὶ τῷ ἀχικὰμ υἱῷ σαφὰν, καὶ ἀχοβὼρ υἱῷ μιχαίου, καὶ τῷ σαφὰν τῷ γραμματεῖ καὶ τῷ ἀσαΐᾳ τῷ δούλῳ τοῦ βασιλέως, λέγων·

13 * Ite consulite Dominum de me & de omni populo meo, & de omni Juda de verbis libri huius qui inuentus est; quia magna ira Domini quæ succensa est in nos, quia non audierunt patres nostri verba libri huius, vt facerent iuxta omnia quæ scripta sunt in eo.

13 * δεῦτε ἐκζητήσατε τὸν κύριον περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ παντὸς τοῦ λαοῦ μου, καὶ περὶ παντὸς ἰούδα ὑπὲρ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ εὑρεθέντος, ὅτι μεγάλη ἡ ὀργὴ κυρίου ἡ ἐκκεκαυμένη ἐν ἡμῖν, διότι οὐκ ἤκουσαν οἱ πατέρες ἡμῶν τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν αὐτῷ.

14 * Et iuit Chelcias sacerdos & Achicam, & Saphan, & Achobor, & Esaias ad Eldam propheten vxorem Sellem filij Thecue, filij Aras custodis vestium; & ipsa habitabat in Hierusalem in Secunda: & locuti sunt ad eam.

14 * καὶ ἐπορεύθη χελκίας ὁ ἱερεύς, καὶ ἀχικὰμ, καὶ σαφὰν, καὶ ἀχοβὼρ, καὶ ἀσαΐας πρὸς ἐλδὰν τὴν προφήτιν γυναῖκα σελλὴμ υἱοῦ θεκουὲ υἱοῦ ἀρὰς τοῦ ἱματιοφύλακος· καὶ αὐτὴ κατῴκει ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ μασενᾷ· καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτήν.

15 * Et dixit ad eos, Hæc dicit Dominus Deus Israel, Dicite viro qui misit vos ad me.

15 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, εἴπατε τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς πρός με.

16 * Hæc dicit Dominus, Ecce ego mala adduco super locum hunc, & super habitantes in eo omnia verba libri quem legit rex Juda.

16 * τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ κακὰ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ σοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῷ πάντας τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου οὗ ἀνέγνω ὁ βασιλεὺς ἰούδα.

17 * Eò quòd dereliquerunt me & sacrificauerunt diis alienis, vt irritarent me in omnibus operibus manuum suarum, & succendetur indignatio mea in loco isto, & non extinguetur.

17 * ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐθυμίασαν θεοῖς ἑτέροις, ἵνα παροργίσωσί με ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἐκκαυθήσεται ὁ θυμός μου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ οὐκ σβεσθήσεται.

18 * Et ad autem regem Juda qui misit vos vt consuleretis Dominum, sic dicetis ad eum, Hæc dicit Dominus Deus Israel, Eò quòd audisti verba mea;

18 * πρὸς δὲ τὸν βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς τοῦ ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀνθ' ὧν ἤκουσας τοὺς λόγους μου,

19 * Et perterritum est cor tuum, & versus es à facie mea vt audisti quæcunque locutus sum contra locum istum, & contra habitantes in eo, vt fiat in interitum & in maledictionem; & scidisti vestimenta tua, & fleuisti coram me, etiam ego audiui, dicit Dominus.

19 * καὶ ἐπαλαώθη ἡ καρδία σου καὶ ἐνετράπης ἀπὸ προσώπου μου ὡς ἤκουσας ὅσα ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῷ τοῦ γενέσθαι εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς κατάραν, καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου, καί γε ἐγὼ ἤκουσα, φησὶ κύριος.

20 * Nonne sic ecce ego addo te ad patres tuos, & colligêris ad sepulchrum tuum in pace, & non videbunt oculi tui omnia mala quæ ego induco super locum istum, & super habitantes eum?

20 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου καὶ συναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψονται οἱ ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et fuit cùm audisset rex verba libri legis, scidit vestimenta sua. [12] Et præcepit rex Hhilkiah sacerdoti, & Ahhikam filio Saphan, & Ghachbor filio Michaiah, & Saphan scribæ, & Ghassaiah seruo regis, dicendo:

[13] Ambulate, quærite à Domino super me, & super populo, & super eo quod relictum est in Israel & Iehudah, propter verba libri qui inuentus est, huius, quoniam magna est ira Domini, ea quæ incensa est in nos, eò quòd non attenderunt patres nostri verbis libri huius, vt facerent secundùm omne quod scriptum est nobis.

[14] Et abijt Hhilkiah sacerdos, & Ahhikam, & Ghachbor, & Saphan, & Ghassaiah ad Hhuldah prophetissam, vxorem Salum filij Thikuah filij Hharhhazz custodis vestimentorum: & ipsa sedebat in Ierusalem in domo doctrinæ: & locuti sunt cum illa.

[15] Et dixit illis, Sic dixit Dominus Deus Israel, Dicite viro qui misit vos ad me. [16] Sic dixit Dominus, Ecce ego induco malum super locum hunc, & super habitatores eius, nimirum omnia verba libri quem legit rex tribus domus Iehudah.

[17] Eò quòd dereliquerunt cultum meum & adoleuerunt aromata idolis gentium, vt irritarent me in omnibus operibus manuum suarum; ardebit indignatio mea in locum istum, nec extinguetur.

[18] Et regi tribus domus Iehudah qui misit vos ad quærendum oraculum à Domino, sic dicetis ei, Sic dixit Dominus Deus Israel, verba quæ audisti. [19] Quia timuit cor tuum & humiliatus es à facie Domini, cùm audisses quæ decreui super locum hunc, & super habitatores eius futuros in vastationem & maledictionem, & scidisti vestimenta tua, & plorasti ante me, & etiam ante me auditum est, dixit Dominus: [20] Propterea ecce ego congregabo te ad patres tuos, & congregaberis in sepulchrum tuum in pace: & non videbunt oculi tui omne malum quod ego inducam super locum hunc.

כג

1 וַיַּשִּׁיבוּ אֹתוֹ מֶלֶךְ דָּבָר׃ * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
2 וַיַּאַסְפוּ אֵלָיו כָּל־זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ * וַיַּעַל
הַמֶּלֶךְ בֵּית־יְהוָה וְכָל־אִישׁ יְהוּדָה וְכֹל־יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלִַם אִתּוֹ וְהַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם
לְמִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּקְרָא בְאָזְנֵיהֶם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
3 סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בְּבֵית יְהוָה׃ * וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ
עַל־הָעַמּוּד וַיִּכְרֹת אֶת־הַבְּרִית׀ לִפְנֵי יְהוָה לָלֶכֶת
אַחֲרֵי יְהוָה׀ וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְאֶת־עֵדוֹתָיו וְאֶת־
חֻקֹּתָיו בְּכָל־לֵב וּבְכָל־נֶפֶשׁ לְהָקִים אֶת־דִּבְרֵי
הַבְּרִית הַזֹּאת הַכְּתֻבִים עַל־הַסֵּפֶר הַזֶּה וַיַּעֲמֹד כָּל־
4 הָעָם בַּבְּרִית׃ * וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל וְאֶת־כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁנֶה וְאֶת־שֹׁמְרֵי הַסַּף לְהוֹצִיא
מֵהֵיכַל יְהוָה׀ אֶת־כָּל־הַכֵּלִים הָעֲשׂוּיִם לַבַּעַל
וְלָאֲשֵׁרָה׀ וּלְכֹל צְבָא הַשָּׁמָיִם וַיִּשְׂרְפֵם מִחוּץ
לִירוּשָׁלִַם בְּשַׁדְמוֹת קִדְרוֹן וְנָשָׂא אֶת־עֲפָרָם
5 בֵּית־אֵל׃ * וְהִשְׁבִּית אֶת־הַכְּמָרִים אֲשֶׁר נָתְנוּ
מַלְכֵי יְהוּדָה׀ וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת בְּעָרֵי יְהוּדָה׀ וּמִסְבִּיבוֹת
יְרוּשָׁלִָם וְאֶת־הַמְקַטְּרִים לַבַּעַל לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ
6 וְלַמַּזָּלוֹת וּלְכֹל צְבָא הַשָּׁמָיִם׃ * וַיּוֹצֵא אֶת־
הָאֲשֵׁרָה מִבֵּית יְהוָה׀ מִחוּץ לִירוּשָׁלִַם אֶל־נַחַל
קִדְרוֹן וַיִּשְׂרֹף אֹתָהּ׀ בְּנַחַל קִדְרוֹן וַיִּדֹּק לְעָפָר
וַיִּשְׁלֵךְ אֶת־עֲפָרָהּ עַל־קֶבֶר בְּנֵי הָעָם׃
7 * וַיִּתֹּץ אֶת־בָּתֵּי הַקְּדֵשִׁים אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה׀
אֲשֶׁר הַנָּשִׁים אֹרְגוֹת שָׁם בָּתִּים לָאֲשֵׁרָה׀׃
8 * וַיָּבֵא אֶת־כָּל־הַכֹּהֲנִים מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיְטַמֵּא
אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר קִטְּרוּ־שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים מִגֶּבַע
עַד־בְּאֵר שָׁבַע וַיִּתֹּץ אֶת־בָּמוֹת הַשְּׁעָרִים אֲשֶׁר־
פֶּתַח שַׁעַר יְהוֹשֻׁעַ שַׂר־הָעִיר אֲשֶׁר־עַל־שְׂמֹאול
אִישׁ בְּשַׁעַר הָעִיר׃

REGVM II. Translat. B. Hieronymi. *Josiæ.*

CAP. XXIII.

ET renunciauerunt regi quod dixerat:
1 * Qui misit & congregati sunt ad eũ 2. Par. 34.
2 omnes senes Iuda & Ierusalem. * Ascen-
A dítq; rex templum Dñi & omnes viri Iu-
da vniuersi qui habitabant in Ierusalem
cum eo, sacerdotes & prophetæ, & omnis
populus à paruo vsq; ad magnũ, legítque
cunctis audientibus omnia verba libri fœ
deris qui inuentus est in domo Domini.
3 * Stetítque rex super gradum, & fœdus
percussit coram Dño vt ambularent post
Dñm, & custodirent præcepta eius, & te-
stimonia, & ceremonias in omni corde, &
in tota anima; & suscitarent verba fœde-
ris huius quæ scripta erant in libro illo.
4 acquieuítque populus pacto. * Et præ-
cepit rex Helchiæ pontifici & sacerdoti-
bus secũdi ordinis & ianitoribus, vt proi-
icerent de templo Domini omnia vasa,
quæ facta fuerant Baal, & in luco & vni-
uersæ militiæ cæli, & combusit ea foris
Ierusalem in conualle Cedron, & tulit
puluerem eorum in Bethel.
5 * Et deleuit aruspices quos posuerant
reges Iuda ad sacrificãdum in excelsis per
ciuitates Iuda, & in circuitu Ierusalem, &
eos qui adolebant incensum Baal, & Soli
& Lunæ, & duodecim signis, & omni mi-
litiæ cæli.
6 * Et efferri fecit lucum de domo Dñi
foras Ierusalem in conuallem Cedron, &
combusit eum ibi, & redegit in puluе-
rem, & proiecit super sepulchra vulgi.
7 * Destruxit quoq; ædiculas effœmina-
torum quæ erant in domo Domini, pro
quibus mulieres texebant quasi domun-
culas luci. 8 * Congregauítque omnes sa-
cerdotes de ciuitatibus Iuda, & contami-
nauit excelsa vbi sacrificabant sacerdotes
de Gabaa vsq; Bersabee. Et destruxit aras
portarum in introitu ostij Iosuæ princi-
pis ciuitatis quod erat ad sinistram portæ
ciuitatis.

תרגום יונתן

כג

1 וַאֲתִיבוּ יַת מַלְכָּא פִּיתְגָמָא׃ וְשִׁלַּח מַלְכָּא וּכְנַשׁוּ לְוָתֵיהּ יַת כָּל סָבֵי יְהוּדָה וִירוּשְׁלֵם׃ 2 וְסַלֵּיק מַלְכָּא לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְכָל אֱנָשׁ
יְהוּדָה וְכָל יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם עִמֵּיהּ וְכַהֲנַיָּא וּנְבִיאַיָּא וְכָל עַמָּא לְמִזְעֵירָא וְעַד רַבָּא וְסַדַּר קֳדָמֵיהוֹן יַת כָּל פִּתְגְּמֵי סִפְרָא דְּקְיֵימָא דְּאִשְׁתְּכַח בְּבֵית
מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ 3 וְקָם מַלְכָּא עַל אַסְטְוָנָא וּגְזַר יַת קְיָמָא קֳדָם יְיָ לְמֵהָךְ בָּתַר פֻּלְחָנָא דַיְיָ וּלְמִטַּר פִּקּוּדוֹהִי וְיָת סָהֲדָוָתֵיהּ וְיָת קְיָמוֹהִי
בְּכָל לִבָּא וּבְכָל נַפְשָׁא לְקַיָּמָא יַת פִּתְגְּמֵי קְיָמָא הָדֵין דִּכְתִיבִין עַל סִפְרָא הָדֵין וְקַבִּילוּ כָּל עַמָּא עֲלֵיהוֹן קְיָמָא׃ 4 וּפַקִּיד מַלְכָּא יַת חִלְקִיָּהוּ
כָּהֲנָא רַבָּא וְיַת סָגַן כַּהֲנַיָּא וְיַת אֲמַרְכְּלַיָּא לְאַפָּקָא מֵהֵיכְלָא דַיְיָ יַת כָּל מָנְיָא דַּעֲבִידִין לְבַעְלָא וְלַאֲשֵׁירְתָּא וּלְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא וְאוֹקִדִינוּן סְבָרָא
לִירוּשְׁלֵם בְּנַחְלָא דְקִדְרוֹן וְאוֹבִיל יַת עֲפָרְהוֹן לְבֵיתְאֵל׃ 5 וּבְטִיל יַת כְּמָרַיָּא דְיַהֲבוּ מַלְכֵי יְהוּדָה וְאַסְּקוּ בְּמָתְרָנֵי בְּקִרְוֵי יְהוּדָה וּבְאַתְרֵי סְחוֹר לִירוּשְׁלֵם וְיָת דְּאַסְּקוּ בּוּסְמִין לְבַעְלָא לְשִׁמְשָׁא וּלְסַהֲרָא וּלְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא׃ 6 וְאַפֵּיק יָת
אֲשֵׁירְתָּא מִבֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ מִבָּרָא לִירוּשְׁלֵם לְנַחְלָא דְקִדְרוֹן וְאוֹקִיד יָתָהּ בְּנַחְלָא דְקִדְרוֹן וְאַדֵּקָהּ לְעַפְרָא וּרְמָא יַת עַפְרָהּ לְקִבְרֵי בְּנֵי גַלְוָתָא׃
7 וְהָרַע יַת בָּתֵּי דְאַקְדִּישׁ טַעֲוָתָא דִּי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ דִּי נְשַׁיָּא מָחְיָן תַּמָּן מְכוֹלִין לַאֲשֵׁירְתָּא׃
8 וְאַיְתֵי יַת כָּל כּוּמְרַיָּא מִקִּרְוֵי יְהוּדָה וְסָאִיב יַת בָּמָתָא דְאַסְּקוּ בּוּסְמִין תַּמָּן כְּמַרַיָּא מִגֶּבַע עַד בְּאֵרָא דְשָׁבַע וְתָרַע יַת בָּמַת תַּרְעַיָּא
דִּי קֻדָּם תָּרַע יְהוֹשַׁע רַב קַרְתָּא דְעַל שְׂמָאל גַּבְרָא בְּמַעֲלֵנֵי תָּרַע קַרְתָּא׃

CAP. XXIII.

ET renunciauerunt regi verbum. *Et misit* 1
Iosias rex & congregauit ad eum omnes
seniores Iuda & Ierusalem.

Et ascendit rex in domum Domini, & om 2
nis vir Iuda, & omnes habitantes Hieru-
salem cum eo, & sacerdotes, & prophetæ, &
omnis populus à paruo vsque ad magnum; &
legit in auribus eorum omnia verba libri fœde-
ris qui inuentus est in domo Domini.

Et stetit rex super columnam, & pepigit 3
fœdus coram Domino vt ambularent post Do-
minum, & vt custodirent mandata eius, &
testimonia eius, & præcepta eius in toto corde,
& in tota anima, vt suscitarent verba fœde-
ris huius quæ scripta sunt in libro isto: & ste-
tit omnis populus in fœdere.

Et præcepit rex Chelcia sacerdoti magno, 4
& sacerdotibus secundi ordinis, & custodien-
tibus limen: vt educerent de templo Domini o-
mnia vasa, quæ fecerunt Baal, & luco, &
vniuersæ militiæ cæli; & cõbussit ea foris Hie-
rusalem in Sademoth Cedron, & tulit pulue-
rem eorum in Bethel.

Et combussit sacerdotes quos constituerunt 5
reges Iuda vt adolerent incensum in excelsis,
& in ciuitatibus Iuda, & in circuitu Hieru-
salem, & adolentes incensum Baal, & Soli &
Lunæ, & planetis, & omni militiæ cæli.

Et extulit lucum de domo Domini foras 6
Hierusalem in torrentem Cedron, & combussit
ea in torrente Cedron, & comminuit in pulue-
rem, & proiecit pulueren in sepulchra filio-
rum populi.

Et destruxit domum initiatorum quæ in 7
domo Domini, in quo mulieres texebant ibi sto-
las luco.

Et eduxit omnes sacerdotes de ciuitatibus 8
Iuda, & contaminauit excelsa vbi adolebant
incensum, ibi sacerdotes de Gabaa, & vsque ad
Bersabee; & destruxit domum excelsorum
quæ iuxta ostium portæ Iosiæ principis ciuita-
tis, quæ erat à sinistris viri ingredientis por-
tam ciuitatis.

κγ'.

1 Καὶ ἐπέστρεψαν τῷ βασιλεῖ ῥῆμα· καὶ ἀπέστειλεν ἰωσίας ὁ βασιλεὺς καὶ συνήγαγεν πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα καὶ ἰερουσαλήμ.

2 καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰούδα καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἰερουσαλὴμ μετ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ προφῆται καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· καὶ ἀνέγνω ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν πάντας τοὺς λόγους τῆς βιβλίου τῆς διαθήκης τῆς εὑρεθέντος ἐν οἴκῳ κυρίου.

3 καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν στύλον καὶ διέθετο τὴν διαθήκην ἐνώπιον κυρίου τοῦ πορευθῆναι ὀπίσω κυρίου, καὶ τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ, τοῦ στῆσαι τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης τοὺς γεγραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἔστη πᾶς ὁ λαὸς ἐν
4 τῇ διαθήκῃ. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ, καὶ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς δευτερεύουσι, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὸν σταθμόν, τοῦ ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ ναοῦ κυρίου πάντα τὰ σκεύη, ἃ ἐποίησαν τῷ βάαλ, καὶ τῷ ἄλσει, καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἔξω ἰερουσαλὴμ ἐν σαδημὼθ κεδρών, καὶ ἔλαβε τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς βαιθήλ.

5 καὶ κατέκαυσε τοὺς ἱερεῖς οὓς κατέστησαν οἱ βασιλεῖς ἰούδα τοῦ θυμιᾶν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ κυκλόθεν ἰερουσαλήμ, καὶ τοὺς θυμιῶντας τῷ βάαλ καὶ τῷ ἡλίῳ, καὶ τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς μαζαλώθ, καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ.

6 καὶ ἐξήνεγκε τὸ ἄλσος ἐξ οἴκου κυρίου ἔξω τῆς ἰερουσαλὴμ εἰς τὸν χειμάρρουν κεδρών, καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἐν τῷ χειμάρρῳ κεδρὼν καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν, καὶ ἔρριψεν τὸν χοῦν εἰς τοὺς τάφους τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ.

7 καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον τῶν καδησεὶν τὸν ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες ὕφαινον ἐκεῖ στολὰς τῷ ἄλσει.

8 καὶ ἐξήγαγε πάντας τοὺς ἱερεῖς ἐκ πόλεων ἰούδα, καὶ ἐμίανε τὰ ὑψηλὰ ὃ ἐθυμίων ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς ἀπὸ γαβαὰ καὶ ἕως βηρσαβεαί· καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον τῶν ὑψηλῶν τῶν πυλῶν τῇ θύρᾳ τῆς πύλης ἰωσὴε ἄρχοντος τῆς πόλεως, τῶν ὄντα ἐξ ἀριστερῶν ἀνδρὸς εἰσπορευομένου τὰς πύλας τῆς πόλεως.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXIII.

ET responderunt regi verbum. [1] Et misit rex: & congregauerunt ad eum omnes seniores Iehudah & Ierusalem. [2] Et ascendit rex in domum sanctuarij Domini, & omnes homines Iehudah, & omnes habitatores Ierusalem cum eo, & sacerdotes & prophetæ, & omnis populus à paruo vsque ad magnum: & exposuit illis omnia verba libri fœderis, qui inuentus fuerat in domo sanctuarij Domini. [3] Et stetit rex super gradum, & inijt fœdus ante Dominum, vt ambularent post cultum Domini, & vt custodirent præcepta eius, & testimonia eius, & decreta eius in omni corde, & in omni anima, ad stabiliendum verba fœderis huius, quæ scripta sunt in libro hoc: & susceperunt omnis populus super se fœdus. [4] Et præcepit rex Hhilkiahu sacerdoti magno, & vicario sacerdotum, & præfectis thesaurorum, vt proferrent de templo Domini omnia vasa quæ facta fuerant ipsi Bagla, & luco, & omnibus virtutibus cælorum: & incendi fecit ea extra Ierusalem in torrente Kidron, & detulit puluerem eorum in Bethel. [5] Et abstulit sacrificulos quos dederant reges domus Iehudah vt adolerent aromata super excelsa in vrbibus domus Iehudah, & in circuitibus Ierusalem, & etiam eos qui suffiebant aromata Baghla, Soli, & Lunæ, & sideribus, & omnibus virtutibus cælorum. [6] Et eiecit lucum de domo sanctuarij Domini extra Ierusalem in torrentem Kidron, & combussit eum in torrentem Kidron, & comminuit eum in puluerem, & proiecit puluerem eius in sepulchra filiorum Galia. [7] Et diruit domunculas quas consecrauerat idolis, quæ erant in domo sanctuarij Domini, in qua mulieres texebant mensuras luco. [8] Et venire fecit omnes sacrificulos de vrbibus domus Iehudah, & prophanauit excelsa vbi adolebãt aromata sacrificuli à Ghebagh, vsque ad Bera-sebagh; & diruit excelsa ianitorum quæ erant ante portam Iehosuagh magistri ciuitatis, quæ erant ad sinistram viri in introitibus portæ vrbis.

9 * אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל־מִזְבַּח יְהוָה
בִּירוּשָׁלִַם כִּי אִם־אָכְלוּ מַצּוֹת בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃
10 * וְטִמֵּא אֶת־הַתֹּפֶת אֲשֶׁר בְּגֵי בְנֵי־הִנֹּם לְבִלְתִּי
לְהַעֲבִיר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ וְאֶת־בִּתּוֹ בָּאֵשׁ לַמֹּלֶךְ׃
11 * וַיִּשְׁבֹּת אֶת־הַסּוּסִים אֲשֶׁר נָתְנוּ מַלְכֵי יְהוּדָה
לַשֶּׁמֶשׁ מִבֹּא בֵית־יְהוָה אֶל־לִשְׁכַּת נְתַן־מֶלֶךְ
הַסָּרִיס אֲשֶׁר בַּפַּרְוָרִים וְאֶת־מַרְכְּבוֹת הַשֶּׁמֶשׁ
שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ 12 * וְאֶת־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר עַל־הַגַּג
עֲלִיַּת אָחָז אֲשֶׁר־עָשׂוּ מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֶת־הַמִּזְבְּחוֹת
אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה בִּשְׁתֵּי חַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה
נָתַץ הַמֶּלֶךְ וַיָּרָץ מִשָּׁם וְהַשְׁלֵךְ אֶת־עֲפָרָם אֶל־
נַחַל קִדְרוֹן׃ 13 * וְאֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר־ עַל־פְּנֵי
יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר מִימִין לְהַר־הַמַּשְׁחִית אֲשֶׁר בָּנָה
שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לְעַשְׁתֹּרֶת שִׁקֻּץ צִידֹנִים
וְלִכְמוֹשׁ שִׁקֻּץ מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם תּוֹעֲבַת בְּנֵי־עַמּוֹן
טִמֵּא הַמֶּלֶךְ׃ 14 * וְשִׁבַּר אֶת־הַמַּצֵּבוֹת וַיְכָרֹת אֶת־
הָאֲשֵׁרִים וַיְמַלֵּא אֶת־מְקוֹמָם עַצְמוֹת אָדָם׃
15 * וְגַם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל הַבָּמָה אֲשֶׁר
עָשָׂה יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל
גַּם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא וְאֶת־הַבָּמָה נָתָץ וַיִּשְׂרֹף
אֶת־הַבָּמָה הֵדֵק לְעָפָר וְשָׂרַף אֲשֵׁרָה׃
16 * וַיִּפֶן יֹאשִׁיָּהוּ וַיַּרְא אֶת־הַקְּבָרִים אֲשֶׁר־
שָׁם בָּהָר וַיִּשְׁלַח וַיִּקַּח אֶת־הָעֲצָמוֹת מִן־הַקְּבָרִים
וַיִּשְׂרֹף עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיְטַמְּאֵהוּ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר
קָרָא אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר קָרָא אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה׃
17 * וַיֹּאמֶר מַה הַצִּיּוּן הַלָּז אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו אַנְשֵׁי הָעִיר הַקֶּבֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא
מִיהוּדָה וַיִּקְרָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
עַל הַמִּזְבַּח בֵּית־אֵל׃

9 *Veruntamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare Domini in Ierusalem: sed tantùm comedebant azyma in medio fratrum suorum.
10 *Contaminauit quoq; Tophet quod est in conualle filij Ennom, vt nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem Moloch.
11 *Abstulit quoq; equos quos dederant reges Iudæ Soli in introitu templi Domini, iuxta exedram Natammelech eunuchi qui erat in Pharurim, currus autem Solis combussit igni. 12 *Altaria quoque quæ erant super tecta cœnaculi Achaz quæ fecerant reges Iuda, & altaria, quæ fecerat Manasses in duobus atrijs templi Domini, destruxit rex, & cucurrit inde & dispersit cinerem eorum in torrentem Cedron.
13 *Excelsa quoque quæ erant in Ierusalem ad dexteram partem montis offensionis, quæ ædificauerat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offensioni Moab, & Melchom abominationi filiorum Ammon polluit rex.
14 *Et contriuit statuas & succîdit lucos, repleuítque loca eorum ossibus mortuorum. 15 *Insuper & altare quod erat in Bethel, & excelsum quod fecerat Hieroboam filius Nabat qui peccare fecit Israel, & altare illud excelsum destruxit atque combussit, & comminuit in puluerem, succendítque etiam lucum.
16 *Et conuersus Iosias vidit ibi sepulchra quæ erant in monte, misitque & tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare, & polluit illud iuxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei, qui prædixerat verba hæc. 3. Reg. 13.2
17 *Et ait, Quis est titulus ille quem video? Respondérúntque ei ciues vrbis illius: Sepulchrum est hominis Dei qui venit de Iuda, & prædixit verba hæc quæ fecisti super altare Bethel.

תרגום יונתן

9 בְּרַם לָא סָלְקִין כּוּמָרֵי בָּמָתָא לְרַבָּחָא עַל מַדְבְּחָא דַּייָ בִּירוּשְׁלֶם אֱלָהֵן אֲכָלוּ פַּשִׁיר בְּנוֹ אֲחֵיהוֹן׃ 10 וְסָאֵיב יַת חוּפַּת דִּי בְחִילַת
בַּר הִינּוֹם בְּדִיל דְּלָא לְאַעְבָּרָא גְּבַר יַת בְּרֵיהּ וְיַת בְּרְתֵּיהּ כְּנוּרָא לְמוֹלֶךְ׃ 11 וּבַטֵּל יַת סוּסְוָתָא דְיָהֲבוּ מַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה לְשִׁימְשָׁא
בְּמֵעֲלֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּייָ לְלִשְׁכַּת נְתַן־מֶלֶךְ גּוֹאָה דִּבְפַרְוָרַיָּא וְיַת רְתִיכֵי שִׁמְשָׁא אוֹקִיד בְּנוּרָא׃ 12 וְיַת אָגוֹרָיָא דְּעַל אֵיגַר עִילִּית
אָחָז דַּעֲבָדוּ מַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה וְיַת אָגוֹרָיָא דַּעֲבַד מְנַשֶּׁה בְּתַרְתֵּין דָּרַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּייָ תְּרַע מַלְכָּא וְאַרְחֵיק מִתַּמָּן וּרְמָא יַת עַפְרְהוֹן לְנַחֲלָא
דְּקִדְרוֹן׃ 13 וְיַת בָּמָתָא דְּעַל אַפֵּי יְרוּשְׁלֶם דְּמִדְרוֹם לְטוּר וַיְתַיָּא דִּבְנָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל לְעַשְׁתּוֹרֶת שִׁקּוּץ צִידוֹנָאֵי וְלִכְמוֹשׁ
שִׁקּוּץ מוֹאָבָאֵי וּלְמִלְכּוֹם רִחוּק בְּנֵי עַמּוֹן סָאִיב מַלְכָּא׃ 14 וְתַבַּר יַת קָמָתָא וְקַצֵּץ יַת אֲשֵׁירָתָא וּמְלָא יַת אַתְרֵיהוֹן גַּרְמֵי אֱנָשָׁא׃
15 וְאַף יַת אָגוֹרָא דִּי בְּבֵיתְאֵל בָּמָתָא דַּעֲבַד יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּאַחְטִי יַת יִשְׂרָאֵל אַף יַת אָגוֹרָא הַהוּא וְיַת בָּמָתָא חָרַע וְאוֹקִיד יַת
בָּמָתָא וְאַדְקַהּ לְעַפְרָא וְאוֹקִיד יַת אֲשֵׁירְתָּא׃
16 וְאִתְפְּנִי יֹאשִׁיָּהוּ וַחֲזָא יַת קִבְרַיָּא דְּתַמָּן בְּטוּרָא וּשְׁלַח וְסֵיב יַת גַּרְמַיָּא מִן קִבְרַיָּא וְאוֹקִיד עַל אָגוֹרָא וְסָאֲבִיהּ כְּפִתְגָמָא דַּייָ
דְּאִתְנַבִּי נְבִיָּא דַּייָ דְּאִתְנַבִּי יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין׃
17 וַאֲמַר מָה צִיּוּנָא הָדֵין דַּאֲנָא חָזֵי וַאֲמָרוּ לֵיהּ אֱנָשֵׁי קַרְתָּא קִבְרָא דְּנִבְיָיא דַּייָ דַּאֲתָא מִשִּׁבְטָא יְהוּדָה וְאִתְנַבִּי יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין
דַּעֲבַדְתָּא עַל אָגוֹרָא בְּבֵיתְאֵל׃

9 * Veruntamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare Domini in Hierusalem, nisi comedissent azyma in medio fratrum suorum.

10 * Et contaminauit Topheth quod in conualle filij Ennom, vt non traduceret vir filium suum & filiam suam in ignem Moloch.

11 * Et combussit equos quos dedicauerunt reges Juda Soli in introitu domus Domini, iuxta gazophylacium Nathan eunuchi regis qui in Pharurim: & currum Solis combussit in igne.

12 * Et altaria quæ erant super tecta cœnaculorum Achaz, quæ fecerunt reges Juda: & altaria quæ fecit Manasses in duobus atrijs domus Domini, demolitus est ea rex, & destruxit ea inde, & contriuit puluerem eorum in torrente Cedron.

13 * Et domum quæ in facie Hierusalem quæ à dextris montis offensionis quam ædificauit Salomon rex Israel Astartæ abominationi Sidoniorum, & Chamos offensioni Moab, & Moloch abominationi filiorum Ammon, polluit rex.

14 * Et contriuit statuas, & succidit lucos & impleuit loca eorum ossibus hominum.

15 * Insuper altare quod in Bethel, excelsum quod fecit Hieroboam filius Nabat qui peccare fecit Israel, et illud altare excelsum destruxit, & contriuit lapides eius, & comminuit in puluerem & succendit lucum.

16 * Et conuersus est Josias, & vidit sepulchra quæ erant ibi in monte, & misit, & accepit ossa de sepulchris, & combussit super altare, & polluit altare iuxta verbũ Domini, quod locutus est homo Dei cùm staret Hieroboam super altare in festo; & reuersus Josias leuauit oculos suos super sepulchrum hominis Dei qui locutus est verba hæc.

17 * Et dixit, Quis scopulus ille quem ego video? & dixerunt ei viri ciuitatis, Hoc sepulchrum hominis Dei, qui venit de Juda, & qui locutus est omnia verba hæc quæ fecisti nunc super altare quod in Bethel.

9 * πλὴν οὐκ ἀνέβησαν οἱ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον κυρίου ἐν ἱερουσαλήμ, εἰ μὴ ἔφαγον ἄζυμα ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

10 * καὶ ἐμίανε τὸφεθ τὸ ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ μὴ διάγειν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ τῷ μολώχ.

11 * καὶ κατέκαυσε τοὺς ἵππους οὓς ἀνέθηκαν βασιλεῖς ἰούδα τῷ ἡλίῳ ἐν τῇ εἰσόδῳ οἴκου κυρίου πρὸς τὸ γαζοφυλάκιον ναθὰν μὺνέχου τοῦ βασιλέως τὸ ἐν φαρουρείμ· καὶ τὸ ἅρμα τοῦ ἡλίου κατέκαυσεν ἐν πυρί·

12 * τὰ θυσιαστήρια τὰ ἐπὶ τῶν δωμάτων τῶν ὑπερῴων ἄχαζ, ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἰούδα, καὶ τὰ θυσιαστήρια ἃ ἐποίησε μανασσῆς ἐν ταῖς δύο αὐλαῖς οἴκου κυρίου καθεῖλεν αὐτὰ ὁ βασιλεύς, καὶ καθεῖλεν αὐτὰ ἐκεῖθεν, καὶ συνέτριψεν τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς τὸν χειμαῤῥοῦν κεδρών.

13 * καὶ τὸν οἶκον τὸν ἐπὶ προσώπου ἱερουσαλὴμ τὸν ἐκ δεξιῶν τοῦ ὄρους μαχὶθ οὗ ᾠκοδόμησε σολομὼν βασιλεὺς ἰσραὴλ τῇ ἀσταρτῃ βδελύγματι σιδωνίων καὶ τῷ χαμὼς προσχθίσματι μωὰβ καὶ τῷ μολὼχ βδελύγματι υἱῶν ἀμμών, ἐμίανεν ὁ βασιλεύς.

14 * καὶ συνέτριψε τὰς στήλας, καὶ ἐξέκοψε τὰ ἄλση καὶ ἔπλησε τοὺς τόπους αὐτῶν ὀστέων ἀνθρώπων.

15 * καί γε τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθὴλ τὸ ὑψηλὸν ὃ ἐποίησεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, καίγε ἐκεῖνο τὸ θυσιαστήριον τὸ ὑψηλὸν καθεῖλε καὶ συνέτριψε τοὺς λίθους αὐτοῦ, καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν καὶ κατέκαυσε τὸ ἄλσος.

16 * καὶ ἀπέστρεψεν ἰωσίας καὶ εἶδεν τοὺς τάφους τοὺς ὄντας ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἀπέστειλε, καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ ἐκ τῶν τάφων, καὶ κατέκαυσεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ ἐμίανε τὸ θυσιαστήριον κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐστάναι ἱεροβοὰμ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ ἐπιστρέψας ἰωσίας ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ καλέσαντος τοὺς
17 λόγους τούτους. * καὶ εἶπε, τίς ὁ σκόπελος ἐκεῖνος οὗ ἐγὼ ὁρῶ; καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, ὅτι ὁ τάφος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐληλυθότος ἐκ τοῦ ἰούδα καὶ ἐλάλησε τοὺς λόγους τούτους οὓς ἐποίησας νῦν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Verùm non ascendebant sacrificuli excelsorum vt sacrificarent super altare Domini in Ierusalem, sed comedebant azymum in medio fratrum suorum. [10] Et prophanauit Thopheth quod erat in valle filij Hinom, ne transire faceret quisquam filium suum, & filiam suam per ignem ipsi Molech. [11] Et abstulit equos quos dederant reges domus Iehudah Soli in introitu domus sanctuarij Domini ad cubiculum Nathan-Melech eunuchi quod erat in suburbanis: & currus Solis combussit igni.

[12] Et aras quæ erant iuxta tectum excelsum Ahhaz quas fecerant reges domus Iehudah, & aras quas fecerat Menasseh in duobus atrijs domus sanctuarij Domini, diruit rex & procul inde fecit. & proiecit puluerem earum in torrentem Kidron.

[13] Et excelsa quæ erant coram Ierusalem, ab Austro montis oliuarum, quæ ædificauerat Selomoh rex Israel Ghastoreth abominationi Tsidonæorum, & Chamos abominationi Moabæorum, & Milchom immunditiæ filiorum Ghamon, prophanauit rex.

[14] Et fregit statuas & succîdit lucos, & impleuit loca eorum ossibus hominum. [15] Et etiam aram quæ erat in Bethel, excelsum quod fecerat Iarabgham filius Nebat qui peccare fecit Israel, etiam aram illam & excelsum euertit, & incendit excelsum, & comminuit illud in puluerem, & incendit lucum.

[16] Et respexit Iosiahu, & vidit sepulchra quæ ibi erant in monte; & misit & accepit ossa de sepulchris, & incendit super aram, & prophanauit eam iuxta verbum Domini, quod prophetauerat propheta Domini qui prophetarat res istas.

[17] Et dixit, Quid titulus hic quem ego video? & dixerunt ei homines ciuitatis, Sepulchrum prophetæ Domini est, qui venerat de tribu Iehudah, & prophetauerat res istas quas fecisti contra aram in Bethel.

18 * וַיֹּאמֶר הַנִּיחוּ לוֹ אִישׁ אַל־יָנַע עַצְמֹתָיו וַיְמַלְּטוּ
עַצְמֹתָיו אֶת עַצְמוֹת הַנָּבִיא אֲשֶׁר־בָּא מִשֹּׁמְרוֹן׃
19 * וְגַם אֵת־כָּל־בָּתֵּי הַבָּמוֹת אֲשֶׁר בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן
אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס הֵסִיר יֹאשִׁיָּהוּ
וַיַּעַשׂ לָהֶם כְּכָל־הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר עָשָׂה בְּבֵית־אֵל׃
20 * וַיִּזְבַּח אֶת־כָּל־כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת אֲשֶׁר־שָׁם עַל־
הַמִּזְבְּחוֹת וַיִּשְׂרֹף אֶת־עַצְמוֹת אָדָם עֲלֵיהֶם וַיָּשָׁב
יְרוּשָׁלִָם׃ 21 * וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם
לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּכָּתוּב עַל סֵפֶר
הַבְּרִית הַזֶּה׃ 22 * כִּי לֹא נַעֲשָׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה
מִימֵי הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר שָׁפְטוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְכֹל
יְמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 23 * כִּי אִם־
בִּשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח
הַזֶּה לַיהוָה בִּירוּשָׁלִָם׃ 24 * וְגַם אֶת־הָאֹבוֹת
וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַגִּלֻּלִים
וְאֵת כָּל־הַשִּׁקֻּצִים אֲשֶׁר נִרְאוּ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה
וּבִירוּשָׁלִַם בִּעֵר יֹאשִׁיָּהוּ לְמַעַן הָקִים אֶת־דִּבְרֵי
תוֹרָה הַכְּתֻבִים עַל־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר מָצָא חִלְקִיָּהוּ
הַכֹּהֵן בֵּית יְהוָה׃ 25 * וְכָמֹהוּ לֹא־הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ
אֲשֶׁר־שָׁב אֶל־יְהוָה בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ
וּבְכָל־מְאֹדוֹ בְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא־קָם
כָּמֹהוּ׃ 26 * אַךְ לֹא־שָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ
הַגָּדוֹל אֲשֶׁר־חָרָה אַפּוֹ בִּיהוּדָה עַל כָּל־הַכְּעָסִים
אֲשֶׁר הִכְעִיסוֹ מְנַשֶּׁה׃ 27 * וַיֹּאמֶר יְהוָה גַּם
אֶת־יְהוּדָה אָסִיר מֵעַל פָּנַי כַּאֲשֶׁר הֵסַרְתִּי אֶת־
יִשְׂרָאֵל וּמָאַסְתִּי אֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר־בָּחַרְתִּי
אֶת־יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־הַבַּיִת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי יִהְיֶה שְׁמִי
שָׁם׃ 28 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יֹאשִׁיָּהוּ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה
הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יְהוּדָה׃

18 * Et ait, Dimittite eum. nemo cõmoueat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophetæ qui venerat
19 de Samaria. * Insuper & omnia phana excelsorũ, quę erant in ciuitatibus Samariæ quæ fecerant reges Israel ad irritandũ Dominum, abstulit Iosias, & fecit eis secundùm omnia quæ fecerat in Bethel.
20 * Et occidit vniuersos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi super altaria, & combussit ossa humana super ea. Reuersúsque
21 est Ierusalem. * Et præcepit omni popu-
E lo, dicens: Facite phase Domino Deo ve-
stro, secundùm quod scriptum est in libro 2. Paral. 35.a
22 fœderis huius. * Nec enim factum est phase tale à diebus iudicum qui iudicauerunt Israel, & omnium dierum regum
23 Israel & regum Iuda: * Sicut in octauodecimo anno regis Iosiæ factum est phase istud Domino in Ierusalem.
24 * Sed & pythones & ariolos, & figuras idolorum, & immundicias, & abominationes, quæ fuerunt in terra Iuda & Ierusalem, abstulit Iosias, vt statueret verba legis quæ scripta sunt in libro quem inuenit Helchias sacerdos in templo Domi-
25 ni. * Similis illi non fuit ante eum rex, qui reuerteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & vniuersa virtute sua iuxta omnem legem Moysi, neque post eum surrexit similis illi.
26 * Verumtamen non est auersus Domi-
nus ab ira furoris sui magni quo iratus est
F furor eius cõtra Iudam propter irritationes quibus prouocauerat eum Manasses.
27 * Dixítque ita Dominus, Etiam Iudam auferam à facie mea sicut abstuli Israel, & proijciam ciuitatem hanc quam elegi Ierusalem, & domum de qua dixi, Erit nomen meum ibi.
28 * Reliqua autem sermonum Iosiæ, & vniuersa quæ fecit; nónne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

תרגום יונתן

18 וַאֲמַר שְׁבוֹקוּ מִנֵּיהּ אֱנָשׁ לָא יַנִּיד גַּרְמוֹהִי וְשֵׁיזִבוּ גַּרְמוֹהִי יַת גַּרְמֵי נְבִי שְׁקָרָא דַּאֲתָא מִשֹּׁמְרוֹן׃
19 וְאַף יַת כָּל בָּתֵּי בָמָתָא דִּבְקִרְוֵי שֹׁמְרוֹן דַּעֲבַדוּ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְגָּזָא פַּלֵּי יאשִׁיָּהוּ וַעֲבַד לְהוֹן כְּכָל עוֹבָדַיָּא דַּעֲבַד בְּבֵיתְאֵל׃
20 וּנְכֵיס יַת כָּל כְּמָרֵי בָמָתָא דִּתַמָּן עַל אֲגוֹרַיָּא וְאוֹקִיד יַת גַּרְמֵי אֱנָשָׁא עֲלֵיהוֹן וְתָב לִירוּשְׁלֵם׃
21 וּפַקִּיד מַלְכָּא יַת כָּל עַמָּא לְמֵימַר עֲבִידוּ פִּסְחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן כְּמָה דִכְתִיב עַל סִפְרָא דִקְיָמָא הָדֵין׃
22 אֲרֵי לָא אִתְעֲבִיד כְּפִסְחָא הָדֵין מִיוֹמֵי נְגוֹרַיָּא דְּדָנוּ יַת יִשְׂרָאֵל וְכָל יוֹמֵי מַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל וּמַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה׃
23 אֶלָּהֵן בִּתְמָנֵי עֲשַׂרְ שְׁנִין לְמַלְכָּא יאשִׁיָּהוּ אִתְעֲבַד פִּסְחָא הָדֵין קֳדָם יְיָ בִּירוּשְׁלֵם׃ 24 וְאַף יַת בִּידִין וְיַת זִכּוּרוּ וְיַת צִלְמָנַיָּא וְיַת
טַעֲוָתָא וְיַת כָּל שִׁקּוּצַיָּא דְאִתְחֲזוֹן בְּאַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה וּבִירוּשְׁלֵם פַּלֵּי יאשִׁיָּהוּ בְּדִיל לְקַיָּמָא יַת פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא דִכְתִיבִין עַל סִפְרָא דְאַשְׁכַּח
חִלְקִיָּה כַּהֲנָא בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ 25 וּכְוָתֵיהּ לָא הֲוָה קָדָמְוֹהִי מַלְכָּא דְּתָב לְפֻלְחָנָא דַיְיָ בְּכָל לִבֵּיהּ וּבְכָל נַפְשֵׁיהּ וּבְכָל נִכְסוּתֵי
כְּכָל אוֹרַיְתָא דְמֹשֶׁה וּבָתְרוֹהִי לָא קָם כְּוָתֵיהּ׃ 26 בְּרַם לָא תָב יְיָ מִתְקוֹף רוּגְזֵיהּ רַבָּא דְתֵקֵיף רְגָזֵיהּ בִּיהוּדָה עַל כָּל אַרְגָּזוֹתָא
דְאַרְגִּיז קָדָמוֹהִי מְנַשֶּׁה׃ 27 וַאֲמַר יְיָ אַף יַת דְּבֵית יְהוּדָה אַגְלֵי מֵאַרְעָא בֵּית שְׁכִנְתִּי כְּמָה דְאַגְלֵיתִי יַת יִשְׂרָאֵל וְאֶרְחִיק יַת קִרְתָּא הָדָא
דְאִתְרְעֵיתִי יַת יְרוּשְׁלֵם וְיַת בֵּיתָא דַאֲמָרִית יְהֵי שְׁמִי תַּמָּן׃ 28 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יאשִׁיָּהוּ וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סִפְרָא דְפִתְגָמֵי
יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה׃

18 * Et dixit Iosias, Dimittite eũ, nemo commoueat ossa eius, & saluata sunt ossa eius cum ossibus prophetæ qui venit de Samaria.

19 * Etiam omnes domos excelsorum quæ in ciuitatibus Samariæ, quas fecerunt reges Israel vt irritarent Dominum, destruxit Iosias, & fecit eis secundùm omnia opera quæ fecit in Bethel.

20 * Et occidit vniuersos sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria: & combussit ossa hominum super ea, & reuersus est Iosias in Hierusalem.

21 * Et præcepit rex omni populo, dicens: Facite pascha Domino Deo vestro, sicut scriptum est in libro fœderis huius.

22 * Quia non factum est secundùm Pascha hoc à diebus iudicum, qui iudicauerunt Israel, & in omnibus diebus regum Israel & regum Iuda.

23 * Nisi in octauo decimo anno regis Iosiæ factum est Pascha hoc Domino in Hierusalem.

24 * Etiam ventriloquos & aruspices, & Theraphin, & idola, & omnes abominationes quæ fuerunt in terra Iuda, & in Hierusalem abstulit rex Iosias, vt statueret verba legis quæ scripta sunt in libro, quæ inuenit Chelcias sacerdos in domo Domini.

25 * Similis ipsi non fuit rex ante eum, qui reuersus est ad Dominum in toto corde suo, & in tota anima sua, & in vniuersa virtute sua iuxta omnem legem Moysi: & post eum non surrexit similis illi.

26 * Veruntamen non auersus est Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est in furore suo in Iuda, propter omnes irritationes, quibus irritauit eum Manasses.

27 * Et dixit Dominus, Etiam & Iudam auferam à facie mea, sicut abstuli Israel, & proijciam ciuitatem hanc quam elegi Hierusalem, & domum in qua dixi, Erit nomen meum ibi.

28 * Et reliqua sermonũ Iosiæ, & omnia quæcunque fecit, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

18 * καὶ εἶπεν ἰωσίας, ἐάσατε αὐτόν, μηδεὶς κινησάτω τὰ ὀσᾶ αὐτοῦ· καὶ διεσώθη τὰ ὀσᾶ αὐτοῦ μετὰ τῶν ὀστέων τοῦ προφήτου τοῦ ἥκοντος ἐκ σαμαρείας.

19 * καί γε πάντας οἴκους τῶν ὑψηλῶν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι σαμαρείας οὓς ἐποίησαν βασιλεῖς ἰσραὴλ τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον, καθεῖλεν ἰωσίας, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς κατὰ πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν ἐν βαιθήλ.

20 * καὶ ἔθυσε πάντας τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τοὺς ὄντας ἐκεῖ ἐπὶ τῶν θυσιαστηρίων· καὶ κατέκαυσεν ὀστᾶ ἀνθρώπων ἐπ' αὐτά· καὶ ἀπέστρεψεν ἰωσίας εἰς ἱερουσαλήμ.

21 * καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς παντὶ τῷ λαῷ, λέγων· ποιήσατε τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς διαθήκης ταύτης.

22 * ὅτι οὐκ ἐγένετο τὸ πάσχα τοῦτο ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῶν κριτῶν οἳ ἔκριναν τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις βασιλέων ἰσραὴλ καὶ βασιλέων ἰούδα.

23 * ὅτι ἀλλ' ἢ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως ἰωσίου ἐγένετο τὸ πάσχα τοῦτο τῷ κυρίῳ ἐν ἱερουσαλήμ.

24 * καί γε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας καὶ θεραφείν, καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ πάντα τὰ βδελύγματα τὰ γεγονότα ἐν τῇ γῇ ἰούδα, καὶ ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ ἐξῆρεν ὁ βασιλεὺς ἰωσίας, ἵνα στήσῃ τοὺς λόγους τοῦ νόμου τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ τοῦ βιβλίου, οὓς εὗρε χελκίας ὁ ἱερεὺς ἐν οἴκῳ κυρίου.

25 * ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγένετο βασιλεὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ὃς ἐπέστρεψεν πρὸς κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ κατὰ πάντα τὸν νόμον μωυσῆ· καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ἀνέστη ὅμοιος αὐτοῦ.

26 * πλὴν οὐκ ἀπεστράφη κύριος ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου, ὃ ἐθυμώθη ἐν ὀργῇ αὐτοῦ ἐν τῷ ἰούδα ἐπὶ πάντας τοὺς παροργισμούς, οὓς παρώργισεν αὐτὸν μανασσῆς.

27 * καὶ εἶπεν κύριος, καί γε τὸν ἰούδαν ἀποστήσω ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέστησα τὸν ἰσραὴλ καὶ ἀπώσομαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν οἶκον εἰς ὃν εἶπον, ἔσται τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ.

28 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et dixit, Sinite illum; homo non moueat ossa eius. & liberauerunt ossa eius cum ossibus prophetæ mendacij, qui venerat de Somron. 19 Et etiam omnes domos excelsorum quæ erant in vrbibus Somron, quas fecerant reges Israel ad irritandum Dominum extirpauit Iosiahu, & fecit illis iuxta omnia opera quæ fecerat in Bethel. 20 Et iugulauit sacrificulos excelsorum qui erant ibi super aras, & combussit ossa hominum super eas, & redijt in Ierusalem. 21 Et præcepit rex omni populo, dicendo: Facite PIZZHHA ante Dominum Deum vestrum, sicut scriptum est in libro fœderis huius.

22 Quia non factum est PIZZHHA tale à diebus ducum qui iudicauerunt Israel, & omnibus diebus regum Israel, & regum domus Iehudah. 23 Sed octauo decimo anno regis Iosiah factum est PIZZHHA hoc ante Dominum in Ierusalem.

24 Etiam Pythones & diuinatores, & simulachra, & idola, & cunctas abominationes quæ videbantur in terra domus Iehudah, & in Ierusalem deleuit Iosiahu, vt firmaret verba legis quæ scripta erant in libro quem inuenerat Hhilkiah sacerdos in domo sanctuarij Dñi.

25 Et sicut ille non fuit ante eum rex qui rediret ad cultum Domini in toto corde suo, & tota anima sua, & omnibus facultatibus suis, iuxta omnem legem Moseh; & post illum non surrexit sicut ille.

26 Verùm non est reuersus Dominus à furore indignationis suæ magnæ, quo inualuerat indignatio eius contra Iehudah propter omnem irritationem qua irritauerat eum Menasseh. 27 Et dixerat Dominus, Etiam homines domus Iehudah migrare faciam de terra domus maiestatis meæ, sicut migrare feci Israel, & reprobabo ciuitatem hanc, in qua mihi complacueram, Ierusalem, & domum de qua dixeram, Erit nomen meum ibi. 28 Et reliquum verborum Iosiah, & omnia quæ fecit; nónne ea scripta sunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah?

25 * בְּיָמָיו עָלָה פַרְעֹה נְכֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־מֶלֶךְ
אַשּׁוּר עַל־נְהַר פְּרָת וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ לִקְרָאתוֹ
וַיְמִיתֵהוּ בְמְגִדּוֹ כְּרְאֹתוֹ אֹתוֹ׃

30 * וַיִּרְכְּבֻהוּ עֲבָדָיו מֵת מְמְגִדּוֹ וַיְבִיאֻהוּ יְרוּשָׁלַ͏ִם
וַיְקַבְּרֻהוּ בְּקִבְרָתוֹ וַיִּקַּח עַם־הָאָרֶץ אֶת־יְהוֹאָחָז
בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ תַּחַת אָבִיו׃

31 * בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה יְהוֹאָחָז בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה
חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמוּטַל בַּת־
יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃ 32 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
33 כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשׂוּ אֲבֹתָיו׃ * וַיַּאַסְרֵהוּ פַרְעֹה
נְכֹה בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת בְּמָלְכוֹ בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיִּתֵּן
עֹנֶשׁ עַל־הָאָרֶץ מֵאָה כִכַּר־כֶּסֶף וְכִכַּר זָהָב׃

34 * וַיַּמְלֶךְ פַּרְעֹה נְכֹה אֶת־אֶלְיָקִ͏ים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ
תַּחַת יֹאשִׁיָּהוּ אָבִיו וַיַּסֵּב אֶת־שְׁמוֹ יְהוֹיָקִים וְאֶת־
יְהוֹאָחָז לָקַח וַיָּבֹא מִצְרַיִם וַיָּמָת שָׁם׃

35 * וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב נָתַן יְהוֹיָקִ͏ים לְפַרְעֹ֑ה אֲךְ
הֶעֱרִיךְ אֶת־הָאָרֶץ לָתֵת אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי פַרְעֹה
אִישׁ כְּעֶרְכּוֹ נָגַשׂ אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב אֶת־עַם
36 הָאָרֶץ לָתֵת לְפַרְעֹה נְכֹה׃ * בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ
שָׁנָה יְהוֹיָקִ͏ים בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ
בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְשֵׁם אִמּוֹ זְבוּדָה בַּת־פְּדָיָה מִן־רוּמָה׃
37 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשׂוּ
אֲבֹתָיו׃

כד

1 * בְּיָמָיו עָלָה נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְהִי־לוֹ
יְהוֹיָקִים עֶבֶד שָׁלֹשׁ שָׁנִ͏ים וַיָּשָׁב וַיִּמְרָד־בּוֹ׃

2 * וַיְשַׁלַּח יְהוָה בּוֹ אֶת־גְּדוּדֵי כַשְׂדִּים וְאֶת־
גְּדוּדֵי אֲרָם וְאֶת־גְּדוּדֵי מוֹאָב וְאֶת גְּדוּדֵי בְנֵי־עַמּוֹן
וַיְשַׁלְּחֵם בִּיהוּדָה לְהַאֲבִידוֹ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִ͏ים׃

29 * In diebus eius ascendit Pharao Ne- 2. Paral. 35.c
chao rex Ægypti contra regẽ Assyriorũ ad
flumẽ Euphraten. Et abijt Iosias rex Iuda
in occursum eius, & occisus est in Maged-
30 do cùm vidisset eum. *Et portauerũt eum
serui sui mortuũ de Mageddo, & pertule-
rũt in Hierusalẽ, & sepelierũt eũ in sepul-
chro suo. Tulítq; populus terræ Ioachaz 2. Par.
filiũ Iosiæ, & vnxerunt eũ, & constituerũt 36.a
31 eum regẽ pro patre suo. *Viginti triũ an-
norũ erat Ioachaz cùm regnare cœpisset,
& tribus mensibus regnauit in Hierusalẽ.
Nomen matris eius Amithal filia Ieremię
32 de Lobna. *Et fecit malũ coram Dño, iu-
33 xta omnia quæ fecerant patres eius. *Vin-
Gxítque eum Pharao Nechao in Reblatha,
quę est in terra Emath, ne regnaret in Hie
rusalẽ. Et imposuit mulctá terrę centũ ta-
34 lentis argenti, & talento auri. * Regémq;
cõstituit Pharao Nechao Eliachim filium
Iosiæ pro Iosia patre eius, vertítq; nomen
eius Ioachim; porrò Ioachaz tulit & du-
35 xit in Ægyptum. * Argentum aũt & aurũ
dedit Ioachim Pharaoni cùm indixisset
terræ per singulos vt cõferretur iuxta præ
ceptum Pharaonis. Et vnũquemq; iuxta
vires suas exegit tam argentũ quàm aurũ
de populo terræ vt daret Pharaoni Ne-
36 chao. *Viginti quinq; annorum erat Ioa-
chim cùm regnare cœpisset, & vndecim
annis regnauit in Ierusalẽ. Nomen matris
37 eius Zebida filia Phadaia de Ruma. * Et
fecit malũ coram Dño iuxta omnia quæ
fecerant patres eius. CAP. XXIIII.

1 IN diebus eius ascendit Nabuchodono
A sor rex Babylonis, & factus est ei Ioa-
chim seruus tribus annis, & rursum rebel
2 lauit contra eum. *Immisitq; ei Dñs la-
trunculos Chaldæorum, & latrunculos
Syriæ, & latrunculos Moab, & latrunculos filiorum Ammon, & immisit eos in Iu
dam vt disperderent eum iuxta verbum
Domini quod locutus fuerat per seruos
suos prophetas.

תרגום יונתן

29 בְּיוֹמוֹהִי סְלִיק פַּרְעֹה חֲגִירָא מַלְכָּא דְּמִצְרַ͏ִים עַל מַלְכָּא דְּאַתּוּר עַל נְהַר פְּרָת וַאֲזַל מַלְכָּא יֹאשִׁיָּהוּ לְקַדְמוּתֵיהּ וְקַטְלֵיהּ בְּמָגּוּ כַּד חֲזָא
יָתֵיהּ׃ 30 וְאַיְתוּהִי עַבְדּוֹהִי כַּד מִיתָ מִמְגִּידּוֹ וְאַיְתוּהִי לִירוּשְׁלֶ͏ם וְקַבְּרוּהִי בִּקְבוּרְתֵּיהּ וּדְבַר עַמָּא דְּאַרְעָא יָת יְהוֹאָחָז בַּר יֹאשִׁיָּהוּ וּמְשָׁחוּ
יָתֵיהּ וְאַמְלִיכוּ יָתֵיהּ תְּחוֹת אֲבוּהִי׃ 31 בַּר עֶשְׂרִין וּתְלָת שְׁנִין יְהוֹאָחָז כַּד מְלַךְ וּתְלָתָא יַרְחִין מָלַךְ בִּירוּשְׁלֶ͏ם וְשׁוּם אִמֵּיהּ חֲמוּטַל בַּת יִרְמְיָהוּ
מִלִּבְנָה׃ 32 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּכֹל דַּעֲבַדוּ אֲבָהָתוֹהִי׃ 33 וְאַסְרֵיהּ פַּרְעֹה חֲגִירָא בְּרִבְלָה בְּאַרְעָא דַּחֲמָת מִלְּמִמְלַךְ בִּירוּשְׁלֶ͏ם וּרְמָא
מָגְבִּיתָא עַל עַמָּא דְּאַרְעָא מְאָה כִּכְּרֵי כַסְפָּא וְכִכַּר דַּהֲבָא׃ 34 וְאַמְלִיךְ פַּרְעֹה חֲגִירָא יָת אֶלְיָקִ͏ים בַּר יֹאשִׁיָּהוּ תְּחוֹת אֲבוּהִי וְשַׁוִּי
יָת שְׁמֵיהּ יְהוֹיָקִ͏ים וְיָת יְהוֹאָחָז דְּבַר וַאֲתָא לְמִצְרַ͏ִים וּמִית תַּמָּן׃ 35 וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא יְהַב יְהוֹיָקִ͏ים לְפַרְעֹה בְּרַם רְמָא מְגִבְיתָא עַל עַמָּא
דְּאַרְעָא לְמִתַּן יָת כַּסְפָּא עַל מֵימְרָא דְּפַרְעֹה גְּבַר כַּד חֵזֵי טַקִּים יָת כַּסְפָּא וְיָת דַּהֲבָא מִן עַמָּא דְּאַרְעָא לְמִתַּן לְפַרְעֹה חֲגִירָא׃
36 בַּר עֶשְׂרִין וְחַמֵּשׁ שְׁנִין יְהוֹיָקִ͏ים כַּד מְלַךְ וְחַדָּא עֲשַׂרְ שְׁנִין מָלַךְ בִּירוּשְׁלֶ͏ם וְשׁוּם אִמֵּיהּ זְבוּדָה בַּת פְּדָיָה מִן רוּמָה׃
37 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּכֹל דַּעֲבַדוּ אֲבָהָתוֹהִי׃

כד

1 בְּיוֹמוֹהִי סְלִיק נְבוּכַד נָאצַר מַלְכָּא דְּבָבֶל וַהֲוָה לֵיהּ יְהוֹיָקִים עַבְדָּא תְּלָת שְׁנִין וְתָב וּמְרַד בֵּיהּ׃ 2 וְגָרֵי יְיָ בֵּיהּ יָת מַשְׁרְיָתַ כַּסְדָּאֵי וְיָת
מַשְׁרְיָתַ אֲרָם וְיָת מַשְׁרְיָתַ מוֹאָבָאֵי וְיָת מַשְׁרְיָתַ בְּנֵי עַמּוֹן וְגָרְיוּן בְּדֵבְיהּ יְהוּדָה לְאוֹבָדֵיהוֹן כְּפִתְגָמַיָּא דַּיְיָ דְּמַלִּיל בְּיַד עַבְדּוֹהִי נְבִיָּיא׃

29 *In diebus eius ascendit Pharao Nechao rex Ægypti in regem Assyriorum ad flumen Euphratem; & abijt Iosias rex in occursum ei, & occidit eum Pharao in Mageddo, cùm vidit ipse eum.* 30 *Et traduxerunt serui sui mortuũ in Mageddo, & duxerunt eum in Hierusalem, & sepelierunt eum in sepulchro suo in ciuitate Dauid: & tulit populus terræ Ioachaz filium Iosiæ, & vnxerunt eum, & constituerunt regem eũ pro patre suo.* 31 *Filius viginti & trium annorum erat Ioachaz cùm regnaret ipse, & tribus mẽsibus regnauit in Hierusalem, & nomen matri eius Amital filia Hieremiæ de Lobna.* 32 *Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quæcunque fecerunt patres eius.* 33 *Et abstulit eum Pharao Nechao in Reblaa in terra Emath vt non regnaret ipse in Hierusalem, & imposuit tributum super terram centum talenta argenti & decem talenta auri.* 34 *Et regem constituit Pharao Nechao super eos Eliachin filium Iosiæ pro Iosia patre eius, & imposuit ei nomen Ioachim: at Ioachaz tulit & duxit eum in Ægyptũ, & mortuus est ibi.* 35 *Et argentũ & aurum dedit Ioachim Pharaoni, sed tributum indixit terræ vt daret argentum in os Pharaonis, vir iuxta vires suas, dederunt argentum & aurum cum populo terræ vt daret illud Pharaoni Nechao.* 36 *Filius viginti & quinque annorum erat Ioachim cùm regnaret ipse, & vndecim annis regnauit in Hierusalem: & nomen matris eius Zabuda filia Phadaia de Ruma.* 37 *Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quæcunque fecerunt patres eius.*

CAP. XXIIII.

1 *IN diebus eius ascẽdit Nabuchodonosor rex Babylonis, & factus est ei Ioachim seruus tribus annis, & reuersus est & præuaricatus est in eo.* 2 *Et misit in Ioachim Dominus accinctos Chaldæorum, & accinctos Syriæ, & accinctos Moabitarum, & accinctos filiorum Amon: & misit eos in Iudam vt disperderent eum iuxta verbum Domini, quod locutus est in manu seruorum suorum prophetarum.*

29 ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη φαραὼ νεχαὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων ἐπὶ τὸν ποταμὸν εὐφράτην· καὶ ἐπορεύθη ἰωσίας ὁ βασιλεὺς εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν φαραὼ ἐν μαγεδδώ, ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν αὐτόν. 30 καὶ ἀνεβίβασαν οἱ παῖδες αὐτοῦ νεκρὸν ἐν μαγεδδώ· καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ· καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωάχαζ υἱὸν ἰωσίου, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

31 υἱὸς εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβενά.

32 καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. 33 καὶ μετέστησεν αὐτὸν φαραὼ νεχαὼ ἐν ρεβλαὰ ἐν γῇ αἰμαὰθ τοῦ μὴ βασιλεύειν αὐτὸν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ἐπέβαλε φόρον ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ δέκα τάλαντα χρυσίου.

34 καὶ ἐβασίλευσε φαραὼ νεχαὼ ἐπ' αὐτοὺς τὸν ἐλιακὶν υἱὸν ἰωσίου ἀντὶ ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα ἰωακίμ· τὸν δὲ ἰωάχαζ ἔλαβε, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. 35 καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἔδωκεν ἰωακὶμ τῷ φαραώ, πλὴν ἐφορολόγησε τὴν γῆν τοῦ δοῦναι τὸ ἀργύριον ἐπὶ στόματος φαραώ, ἀνὴρ κατὰ δυνάμιν αὐτοῦ ἔδωκαν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μετὰ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς δοῦναι αὐτὸ τῷ φαραὼ νεχαώ.

36 υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ζαβουδὰ θυγάτηρ φαδαΐα ἐκ ῥουμά.

37 καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ.

κδ'.

1 Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐγένετο αὐτῷ ἰωακὶμ δοῦλος τρία 2 ἔτη, καὶ ἐπέστρεψεν καὶ ἠθέτησεν ἐν αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλεν ἐπὶ τὸν ἰωακὶμ κύριος μονοζώνους τῶν χαλδαίων καὶ μονοζώνους συρίας, καὶ μονοζώνους μωαβιτῶν, καὶ μονοζώνους υἱῶν ἀμμών· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸν ἰούδαν τοῦ ἀπολύειν αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 In diebus illius ascendit Parghoh claudus rex Misraim contra regem Athur ad fluuium Perath, & iuit rex Iosiah in occursum illius, & occidit eum in Megido quum vidisset eum. 30 Et deposuerunt eum serui sui mortuum ex Megido, & attulerunt illum in Ierusalem, & sepelierunt eum in sepulchro suo, & accepit populus terræ Iehoahhaz filium Iosiahu, & vnxerunt eum, & regem constituerunt eum pro patre suo. 31 Filius viginti & trium annorum erat Iehoahhaz quando regnauit, & tribus mensibus regnauit in Ierusalem; & nomen matris eius Hhamutal filia Iermiahu de Libnah. 32 Et fecit quod malum erat ante Dominum, iuxta omnia quæ fecerant patres eius. 33 Et vinxit illum Parghoh claudus in Riblah in terra Hhamath ne regnaret super Ierusalem, & imposuit mulctam super populum terræ centum talenta argenti, & talentum auri. 34 Et regem constituit Parghoh claudus Eliakim filium Iosiah pro Iosiah patre eius, & posuit nomen eius Iehoiakim & ipsum Iehoahhaz accepit, & venit in Misraim, & mortuus est ibi. 35 Et argentum & aurum dedit Iehoiakim ipsi Parghoh: verùm imposuit tributum super populum terræ, vt daret argentum iuxta dictum Parghoh, vnicuique prout visum est, ordinauit argentum & aurum ex populo terræ vt daret Parghoh claudo. 36 Filius viginti & quinque annorum erat Iehoiakim quando regnauit, & vndecim annis regnauit in Ierusalem, & nomen matris eius Zebudah filia Pedaiah ex Rumah. 37 Et fecit quod malum erat ante Dominum iuxta omnia quæ fecerant patres eius.

CAP. XXIIII.

IN diebus eius ascendit Nebuchadnesar rex Babel, & fuit illi Iehoiakim seruus tribus annis, sed redijt & rebellauit in eum. 2 Et immisit Dñs in eum exercitus Chazzdæorũ & exercitus Aram, & exercitus Moabæorũ, & exercitus filiorũ Ghamon; misit eos, inquam, in homines domus Iehudah, vt perderent eos, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat per manum seruorum suorum prophetarum.

3 * אַךְ עַל־פִּי יְהוָה הָיְתָה בִיהוּדָה לְהָסִיר מֵעַל
פָּנָיו בְּחַטֹּאת מְנַשֶּׁה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה׃
4 * וְגַם דַּם־הַנָּקִי אֲשֶׁר שָׁפָךְ וַיְמַלֵּא אֶת־יְרוּשָׁלַם
דָּם נָקִי וְלֹא־אָבְתָה יְהוָה לִסְלֹחַ׃
5 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹיָקִים וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
6 * וַיִּשְׁכַּב יְהוֹיָקִים עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ
7 תַּחְתָּיו׃ * וְלֹא־הֹסִיף עוֹד מֶלֶךְ מִצְרַיִם לָצֵאת
מֵאַרְצוֹ כִּי־לָקַח מֶלֶךְ בָּבֶל מִנַּחַל מִצְרַיִם עַד־נְהַר
פְּרָת כֹּל אֲשֶׁר הָיָתָה לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם׃
8 * בֶּן־שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ
וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ נְחֻשְׁתָּא
9 בַּת־אֶלְנָתָן מִירוּשָׁלִָם׃ * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה אָבִיו׃
10 * בָּעֵת הַהִיא עָלָה עַבְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל
יְרוּשָׁלִַם וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר׃
11 * וַיָּבֹא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַל־הָעִיר וַעֲבָדָיו
12 צָרִים עָלֶיהָ׃ * וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה
עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְאִמּוֹ וַעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו
וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת שְׁמֹנָה לְמָלְכוֹ׃
13 * וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת־כָּל־אוֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה
וְאוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְקַצֵּץ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַזָּהָב
אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּהֵיכַל יְהוָה
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
14 * וְהִגְלָה אֶת־כָּל־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־כָּל־הַשָּׂרִים
וְאֶת־כָּל־גִּבּוֹרֵי הַחַיִל עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים גּוֹלָה וְכָל־
הֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר לֹא נִשְׁאַר זוּלַת דַּלַּת עַם־הָאָרֶץ׃
15 * וַיֹּגֶל אֶת־יְהוֹיָכִין בָּבֶלָה וְאֶת־אֵם הַמֶּלֶךְ וְאֶת־
נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת־סָרִיסָיו וְאֶת־אֵילֵי הָאָרֶץ הוֹלִיךְ
גּוֹלָה מִירוּשָׁלִַם בָּבֶלָה׃

REGVM II. Translat. B. Hierony. *Joachin.*

3 * Factum est aũt hoc per verbum Dñi cõtra Iudam vt auferret eum corã se propter peccata Manasse vniuersa quæ fecit.
4 * Et propter sanguiné innoxium quem effudit, & impleuit Ierusalem cruore innocentium, & ob hanc rem noluit Dominus propitiari. 5 * Reliqua autem sermonum Ioacim & vniuersa quæ fecit, nónB ne hæc scripta sunt in libro sermonum
6 dierum regum Iuda? * Et dormiuit Ioacim cum patribus suis, & regnauit Ioa-
7 chin filius eius pro eo. * Et vltrà non addidit rex Ægypti vt egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Ægypti vsq; ad fluuiũ Euphraten omnia
8 quæ fuerant regis Ægypti. * Decẽ & octo annorũ erat Ioachin cùm regnare cœpisset, & tribus mẽsibus regnauit in Ierusalẽ. Nomen matris eius Noestha filia Helnathã de Ierusalẽ. 9 * Et fecit malũ corã Dño,
10 iuxta omnia quæ fecerat pater eius. * In tempore illo ascenderunt serui Nabucho donosor regis Babylonis in Ierusalẽ, & cir Dan. 1.a
11 cundata est vrbs munitionibus. * VenítC que Nabuchodonosor rex Babylonis ad ciuitatem cum seruis suis, vt oppugnaret
12 eam. * Egressúsq; est Ioachin rex Iuda ad Esth. 2.a regem Babylonis ipse & mater eius, & serui eius, & principes eius, & eunuchi eius, & súscepit eum rex Babylonis anno octa-
13 uo regni sui. * Et protulit inde omnes thesauros domus Domini, & thesauros domus regiæ, & concidit vniuersa vasa aurea quæ fecerat Salomon rex Israel in tem
14 plo Domini iuxta verbum Domini. * Et transtulit omnem Ierusalem & vniuersos principes, & omnes fortes exercitus decẽ millia in captiuitatem, & omnem artificem & incluſorem; nihílque relictum est
15 exceptis pauperibus populi terræ. * TranD stulit quoq; Ioachin in Babylonem & matrem regis, & vxores regis, & eunuchos regis, & iudices terræ duxit in captiuitatem de Ierusalem in Babylonem.

תרגום יונתן

3 בְּרַם עַל דְּאַרְגִיזוּ קֳדָם יְיָ הֲוָת דָּא בִּיהוּדָה לְאַגָלְיוּתְהוֹן מֵאַרְעָא בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ בְּחוֹבֵי מְנַשֶּׁה כְּכֹל דַּעֲבַד׃ 4 וְאַף דָּם זַכַּאי דַּאֲשַׁד
וּמְלָא יַת יְרוּשְׁלֵם דָּם זַכַּאִין וְלָא הֲוָת רַעֲוָא קֳדָם יְיָ לְמִשְׁבַּק׃ 5 וּשְׁאַר פִּתְגָמֵי יְהוֹיָקִים וְכָל דַּעֲבַד הֲלָא אִינּוּן כְּתִיבִין עַל סִפַּר פִּתְגָמֵי
יוֹמַיָא לְמַלְכֵי דְּבֵית יְהוּדָה׃ 6 וּשְׁכִיב יְהוֹיָקִים עִם אֲבָהָתוֹהִי וּמְלַךְ יְהוֹיָכִין בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 7 וְלָא אוֹסִיף עוֹד מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם
לְמִיפַּק מֵאַרְעֵיהּ אֲרֵי נְסֵיב מַלְכָּא דְּבָבֶל מִנַּחֲלָא דְּמִצְרַיִם עַל־נַהֲר פְּרָת כָּל דַּהֲוָה לְמַלְכָּא דְּמִצְרַיִם׃ 8 בַּר תְּמָנֵי עֲשַׂרֵי שְׁנִין יְהוֹיָכִין כַּד
מְלַךְ וּתְלָתָא יַרְחִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֵם וְשׁוּם אִמֵּיהּ נְחֻשְׁתָּא בַּת אֶלְנָתָן מִירוּשְׁלֵם׃ 9 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּכֹל דַּעֲבַד אֲבוּהִי׃
10 בְּעִדָּנָא הַהִיא סְלִיקוּ עַבְדֵי נְבוּכַד נֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל לִירוּשְׁלֵם וְעַלַת קַרְתָּא בְּצִיְרָא׃
11 וַאֲתָא נְבוּכַד נֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל עַל קַרְתָּא וְעַבְדּוֹהִי צָיְרִין עֲלַהּ׃
12 וּנְפַק יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה עַל מַלְכָּא דְּבָבֶל הוּא וְאִמֵּיהּ וְעַבְדּוֹהִי וְרַבְרְבוֹהִי וּגְבָרוֹהִי וּדְבַר יָתֵיהּ מַלְכָּא דְּבָבֶל בְּשַׁתָּא תְּמָנֵי
לְמַמְלְכֵיהּ׃ 13 וְאַפֵּיק מִתַּמָּן יַת כָּל אוֹצָרֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּייָ וְאוֹצָרֵי בֵּית מַלְכָּא וְקַצֵּיץ יַת כָּל מָנֵי דְּדַהֲבָא דַּעֲבַד שְׁלֹמֹה מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל
בְּהֵיכְלָא דַּייָ כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ׃ 14 וַאֲגְלִי יַת כָּל יְרוּשְׁלֵם וְיַת כָּל רַבְרְבַיָא וְיַת כָּל גִּבָּרֵי חֵילָא עַשְׂרָא אַלְפִין בְּגָלוּתָא וְכָל אוּמָנַיָא וְתֶרַעַיָא
וְלָא אִשְׁתְּאַר אֶלָּהֵן חֲשִׁיכֵי עַמְמָא דְּאַרְעָא׃ 15 וַאֲגְלִי יַת יְהוֹיָכִין לְבָבֶל וְיַת אִמָּא דְּמַלְכָּא וְיַת נְשֵׁי דְּמַלְכָּא וְיַת רַבְרְבוֹהִי וְיַת רַבְרְבֵי אַרְעָא
אוֹבִיל בְּגָלוּתָא מִירוּשְׁלֵם לְבָבֶל׃

Veruntamen furor Domini erat contra Iudam vt auferret eum à facie ſua propter omnia peccata Manaſſe ſecundùm omnia quæcunque fecit.

3 ‡ πλὴν θυμὸς κυρίου ἐγένετο ἐπὶ τὸν ἰούδαν τοῦ ἀποσῆναι αὐτὸν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας μανασσῆ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν.

Et in ſanguine innoxio quem effudit, et impleuit Hieruſalem cruore innocenti, & non voluit Dominus propitiari.

4 ‡ καὶ ἐν τῷ αἵματι τῷ ἀθῴῳ ᾧ ἐξέχεεν, καὶ ἐνέπλησε τὴν ἱερουσαλὴμ αἵματος ἀθῴου, καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος τοῦ ἱλασθῆναι.

Et reliqua ſermonum Ioachim & omnia quæcunque fecit; nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum Iuda?

5 ‡ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωακὶμ, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;

Et dormiuit cum patribus ſuis, & regnauit Ioachin filius eius pro eo.

6 ‡ καὶ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ· καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαχὶν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Et non addidit vltra rex Ægypti vt egrederetur de terra ſua, quia cepit rex Babylonis à torrente Ægypti vſque ad fluuium Euphraten, omnia quæcunque erant regis Ægypti.

7 ‡ καὶ οὐ προσέθετο ἔτι βασιλεὺς αἰγύπτου τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, διότι ἔλαβε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἀπὸ χειμάρρου αἰγύπτου ἕως ποταμοῦ εὐφράτου πάντα ὅσα ἦν βασιλέως αἰγύπτου.

Decem & octo annorum erat Ioachin cùm regnaret ipſe, & tribus menſibus regnauit in Hieruſalem, & nomen matri eius Neeſthan filia Elnathan de Hieruſalem.

8 ‡ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ἦν ἰωαχὶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν· καὶ τεμήνου ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ νεεσθὼ θυγάτηρ ἐλναθὼ ἐξ ἱερουσαλήμ.

Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quæcunque fecit pater ſuus.

9 ‡ καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

In tempore illo aſcendit Nabuchodonoſor rex Babylonis in Hieruſalem, & venit ciuitas in obſidione.

10 ‡ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ· καὶ ἦλθεν ἡ πόλις ἐν περιοχῇ.

Et venit Nabuchodonoſor rex Babylonis in ciuitatem, & ſerui eius obſidebant eam.

11 ‡ καὶ ἦλθεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς τὴν πόλιν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπολιόρκουν αὐτήν.

Et egreſſus eſt Ioachin rex Iuda ad regem Babylonis, ipſe & mater eius, & ſerui eius, et principes eius, & eunuchi eius; & ſuſcepit eos rex Babylonis in octauo anno regni ſui.

12 ‡ καὶ ἐξῆλθεν ἰωαχὶν βασιλεὺς ἰούδα πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος, αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ καὶ οἱ εὐνοῦχοι αὐτοῦ· καὶ ἔλαβεν αὐτὸς βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Et extulit inde omnes theſauros qui in domo Domini, & theſauros domus regis, & concidit vniuerſa vaſa aurea quæ fecit Salomon rex Iſrael in templo Domini iuxta verbum Domini.

13 ‡ καὶ ἐξήνεγκεν ἐκεῖθεν πάντας θησαυροὺς οἴκου κυρίου, καὶ θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως· καὶ συνέκοψε πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε σολομὼν βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ναῷ κυρίου κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου.

Et tranſtulit Hieruſalem & omnes principes & omnes fortes robore decem millia in captiuitatem, & omnem artificem & incluſorem; non relicti ſunt præter pauperes populi terræ.

14 ‡ καὶ ἀπῴκισε τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ πάντας τοὺς δυνατοὺς ἰσχύι δέκα χιλιάδας αἰχμαλωσίας, καὶ πάντα τέκτονα καὶ τὸν συγκλείοντα, οὐκ ὑπελείφθησαν πλὴν τῶν πενομένων τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.

Et tranſtulit Ioachin in Babylonem, & matrem regis, & vxores eius, & eunuchos eius, & robuſtos terræ duxit in tranſmigratione ex Hieruſalem in Babylonem.

15 ‡ καὶ μετῴκισε τὸν ἰωαχὶμ εἰς βαβυλῶνα καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ· καὶ τοὺς εὐνούχους αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς ἀπήγαγεν ἐν ἀπῳκισμῷ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Certè quòd irritaſſent Dominum, fuit hoc in Iehudah, vt migrare faceret eos de terra domus maieſtatis ſuæ, propter peccata Menaſſeh iuxta omnia quæ fecerat. [4] Et etiam propter ſanguinem innocentem quem effuderat, & impleuerat Ieruſalem ſanguine innocentium, & non fuit voluntas Domini parcere. [5] Et reliquum verborum Iehoiakim, & omnia quæ fecit; nónne illa ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum domus Iehudah? [6] Et cubuit Iehoiakim cum patribus ſuis, & regnauit Iehoiachin filius eius pro eo.

[7] Et non addidit amplius rex Miſzraim exire de terra ſua, quia ceperat rex Babel à fluuio Miſzraim vſque ad fluuium Perath, omnia quæ fuerant regis Miſzraim. [8] Filius octodecim annorum erat Iehoiachin quando regnauit, & tribus menſibus regnauit in Ieruſalem, & nomen matris eius Nehhuſta filia Elnathan dè Ieruſalem.

[9] Et fecit quod malum erat ante Dominum, iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

[10] In tempore illo aſcenderunt ſerui Nebuchadneſzar regis Babel contra Ieruſalem, & venit ciuitas in obſeſſionem.

[11] Et venit Nebuchadneſzar rex Babel contra vrbem, & ſerui eius obſidebant eam. [12] Et exiuit Iehoiachin rex tribus domus Iehudah ad regem Babel, ipſe & mater eius, & ſerui eius, & magnates eius, & barones eius: & cepit illum rex Babel anno octauo regni eius. [13] Et abſtulit inde omnes theſauros domus ſanctuarij Domini, & theſauros domus regis; & confregit omnia vaſa auri, quæ fecerat Selomoh rex Iſrael in templo Domini, ſicut fuerat locutus Dominus.

[14] Et migrare fecit omnem Ieruſalem, & omnes magnates, & omnes robuſtos robore decem millia in migrationem, & omnes artifices & ianitores; & non relicti ſunt niſi pauperes populi terræ. [15] Et migrare fecit Iehoiachin in Babel & matrem ipſius regis, & vxores regis, & principes eius, & magnates terræ adduxit in captiuitatem à Ieruſalem in Babel.

16 * וְאֵת כָּל־אַנְשֵׁי הַחַיִל שִׁבְעַת אֲלָפִים וְהֶחָרָשׁ
וְהַמַּסְגֵּר אֶלֶף הַכֹּל גִּבּוֹרִים עֹשֵׂי מִלְחָמָה וַיְבִיאֵם
מֶלֶךְ־בָּבֶל גּוֹלָה בָּבֶלָה׃
17 * וַיַּמְלֵךְ מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־מַתַּנְיָה דֹּדוֹ תַּחְתָּיו וַיִּסֶּב
18 אֶת־שְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ׃ * בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת
שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמִיטַל בַּת־יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃
19 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
20 יְהוֹיָקִים׃ * כִּי עַל־אַף יְהוָה הָיְתָה בִירוּשָׁלִַם
וּבִיהוּדָה עַד־הִשְׁלִכוֹ אֹתָם מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ
בְּמֶלֶךְ בָּבֶל׃

כה

1 * וַיְהִי בִּשְׁנַת הַתְּשִׁיעִית לְמָלְכּוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי
בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל הוּא
וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלִַם וַיִּחַן עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ
2 דָּיֵק סָבִיב׃ * וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד־עַשְׁתֵּי
3 עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ׃ * בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ
וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בָּעִיר וְלֹא־הָיָה לֶחֶם לְעַם הָאָרֶץ׃
4 * וַתִּבָּקַע הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַלַּיְלָה
דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין הַחֹמֹתַיִם אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ
וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר סָבִיב וַיֵּלֶךְ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה׃
5 * וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂגוּ אֹתוֹ
6 בְּעַרְבוֹת יְרֵחוֹ וְכָל־חֵילוֹ נָפְצוּ מֵעָלָיו׃ * וַיִּתְפְּשׂוּ
אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה
7 וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ מִשְׁפָּט׃ * וְאֶת־בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ שָׁחֲטוּ
לְעֵינָיו וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם
8 וַיְבִאֵהוּ בָבֶל׃ * וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ
הִיא שְׁנַת תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבֻכַדְנֶאצַּר
מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים עֶבֶד מֶלֶךְ־
בָּבֶל יְרוּשָׁלִָם׃

16 * Et omnes viros robustos septem millia, & artifices & inclusores mille, omnes viros fortes & bellatores, duxítque eos rex
17 Babylonis captiuos in Babylonẽ. * Et constituit Mathathiã patruũ eius pro eo, im-
18 posuítq; nomen ei Sedechiã. * Vicesimũ & primum annũ ætatis habebat Sedechias cùm regnare cœpisset, & vndecim annis regnauit in Ierusalem. Nomẽ matris eius erat Amithal filia Hieremiæ de Lobna. 2. Paral. 36.b Ier. 52.a
19 * Et fecit malũ coram Dño iuxta omnia
20 quæ fecerat Ioacim. * Irascebatur enim Dñs contra Ierusalẽ & contra Iudam, donec proijceret eos à facie sua. Recessítque Sedechias à rege Babylonis. CAP. XXV.

1 A * FActum est autẽ anno nono regni eius mẽse decimo, decima die mensis venit Nabuchodonosor rex Babylonis ipse & omnis exercitus eius in Ierusalem, & circundederunt eã, & extruxerunt in circui-
2 tu eius munitiones. * Et clausa est ciuitas atque vallata vsque ad vndecimũ annum regis Sedechiæ, * Nona die mẽsis.
3 Præualuítque fames in ciuitate, nec erat
4 panis populo terræ. * Et interrupta est ciuitas, & omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam portę quæ est inter duplicẽ murum ad hortum regis. Porrò Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatẽ. Fugit itaque Sedechias per viá quæ ducit ad cam-
5 pestria solitudinis. * Et persecutus est exercitus Chaldæorũ regem, cõprehendítq;
B eum in planicie Hiericho, & omnes bellatores qui erant cum eo, dispersi sunt, &
6 reliquerunt eum. * Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in Rebblatha, qui locutus est cum eo iudi-
7 cium: * Filios autẽ Sedechiæ occidit coram eo, & oculos eius effodit, vinxítq; eũ
8 catenis & adduxit in Babylonem. * Mense quinto septima die mensis, ipse est annus nonusdecimus regis Babylonis, venit Nabuzardã princeps exercitus, seruus regis Babylonis, in Ierusalem.

תרגום יונתן

16 וְיָת כָּל גִּבָּרֵי חֵילָא שִׁבְעָה אַלְפִין וְאוּמָנַיָּא וְהַרָעַיָּא אַלְפָא כּוּלְהוֹן גִּבָּרִין גִּבָּרֵי עָבְדֵי קְרָבָא וְאַיְתִינוּן מַלְכָּא דְּבָבֶל בְּגָלוּתָא לְבָבֶל׃
17 וְאַמְלִיךְ מַלְכָּא דְּבָבֶל יָת מַתַּנְיָה אַחְבּוּהִי תְּחוֹתוֹהִי וְשַׁוִּי יָת שְׁמֵיהּ צִדְקִיָּהוּ׃ 18 בַּר עֶשְׂרִין וְחַדָא שְׁנִין צִדְקִיָּהוּ כַּד מְלַךְ וְחַדָא עֶשְׂרֵי
שְׁנִין מָלַךְ בִּירוּשְׁלֶם וּשְׁמֵיהּ אֲמִיטַל בַּת יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃ 19 וַעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּכֹל דַּעֲבַד יְהוֹיָקִים׃ 20 אֲרֵי עַל דְּאַרְגִּיז
קֳדָם יְיָ הֲוָת דָּא בִּירוּשְׁלֶם וּבִיהוּדָה עַד דְּאַגְלִי יְהוֹנָן מֵאַרַע בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ וּמְרַד צִדְקִיָּהוּ בְּמַלְכָּא דְּבָבֶל׃

כה

1 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תְּשִׁיעֵיתָא לְמַלְכֵיהּ בִּירְחָא עֲשִׂירָאָה בְּעַשְׂרָא לִירְחָא אֲתָא נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל הוּא וְכָל מַשְׁרְיָתֵיהּ עַל יְרוּשְׁלֶם
וּשְׁרָא עָלַהּ וּבְנָא עָלַהּ כַּרְקוֹם סְחוֹר סְחוֹר׃ 2 וְעֵילַת קַרְתָּא בְּצִיעֲרָא עַד חְדָא עֲשְׂרֵי שְׁנִין לְמַלְכָּא צִדְקִיָּהוּ׃ 3 בְּתִשְׁעָה לְיַרְחָא וְתַקִּיף
בַּפְנָא בְקַרְתָּא וְלָא הֲוָה מֵיכַל לַעֲמָא דְאַרְעָא׃ 4 וְאִתְרַעַת קַרְתָּא וְכָל גִּבָּרֵי קְרָבָא בְּלֵילְיָא בְּאוֹרַח תְּרַע בֵּין שׁוּרַיָּא עַל גִּינְתָּא
דְּמַלְכָּא וְכַסְדָּאֵי שָׁרָן עַל קַרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר וַאֲזָלוּ בְּאוֹרַח מֵישְׁרָא׃ 5 וּרְדָפָא מַשְׁרְיַת כַּסְדָּאֵי בָּתַר מַלְכָּא וְאַדְבִּיקוּ יָתֵיהּ בְּמֵישְׁרֵי
יְרֵיחוֹ וְכָל מַשְׁרְיָתֵיהּ אִיתְבַּדָּרָא מִנֵּיהּ׃ 6 וַאֲחַדוּ יָת מַלְכָּא וְאַסִּיקוּ יָתֵיהּ לְוָת מַלְכָּא דְּבָבֶל לְרִבְלָתָא וּמַלִּיל עִמֵּיהּ פִּיתְגָמֵי דִינִין׃
7 וְיָת בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ נְכַסוּ לְעֵינוֹהִי וְיָת עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוַּר וְאַסְרֵיהּ בְּשַׁלְשְׁלָא וְאוֹבֶלְיֵהּ לְבָבֶל׃ 8 וּבִירְחָא חַמִּשְׁאָה בְּשִׁבְעָא
לְיַרְחָא הִיא שְׁנַת חְשַׁע עֶשְׂרֵי שְׁנִין לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל אֲתָא נְבוּזַר אֲדָן רַב קְטוֹלַיָּא עַבְדָא דְמַלְכָּא דְּבָבֶל לִירוּשְׁלֶם׃

16 * Et omnes viros robuſtos ſeptem millia, & artificem, & incluſorem, mille omnes fortes viros robore facientes bellum, duxit eos rex Babylonis tranſmigrationem in Babylonem.

17 * Et regem conſtituit rex Babylonis Matthaniam fratrem patris ſui pro eo, & impoſuit ei nomen Sedechiam. 18 * Filius viginti & vnius annorum erat Sedechias cùm regnaret ipſe, & vndecim annis regnauit in Hieruſalem; & nomen matri eius Amital, filia Hieremiæ de Lobenna. 19 * Et fecit malum coram Dño, iuxta omnia quæ fecit Joacim; 20 * Quia in ira Domini erat in Hieruſalem & in Juda, donec proiecit eos à facie ſua. & præuaricatus eſt Sedechias in rege Babylonis.

16 * καὶ πάντας ἄνδρας δυνατοὺς ἑπτὰ χιλιάδας · & τὸν τέκτονα & τὸν συγκλείσιν · χιλίους πάντας δυνατοὺς ἀνδρας ἰσχύι ποιοῦντας πόλεμον ἀπήγαγεν αὐτοὺς βασι-
17 λεὺς βαβυλῶνος μετοικεσίαν εἰς βαβυλῶνα. * καὶ ἐβασίλευσε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν ματθανίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ αὐτοῦ · & ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα σεδεκίαν.
18 * υἱὸς εἴκοσι & ἑνὸς ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν · & ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λο-
19 βεννά. * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰωακίμ.
20 * ὅτι διὰ τὸν θυμὸν κυρίου ἦν ἐν ἱερουσαλὴμ & ἐν τῷ ἰούδα, ἕως ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ · καὶ ἠθέτησε σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος.

κε'.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας σεδεκίου ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ ἑνδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἦλθε ναβυχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, & πᾶσα ἡ δυνάμις αὐτοῦ διὰ ἱερουσαλήμ · & παρενέβαλεν ἐπ' αὐτὴν & περιωκο-
2 δόμησεν ἐπ' αὐτὴν τεῖχος κύκλῳ. * καὶ ἦλθεν ἡ πόλις εἰς περιοχὴν ἕως τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους σεδεκίου τοῦ βασιλέως
3 * ἐννάτη τοῦ μηνός · & ἐνίσχυσεν ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, & οὐκ ἦν ἄρτος τῷ λαῷ τῆς γῆς.
4 * καὶ ἐρράγη ἡ πόλις & πάντες ④ ἄνδρες ④ πολεμισταὶ ἐξῆλθον νυκτὸς ὁδὸν πύλης τῆς ἀναμέσον τῶν τειχῶν, ἥ ἐστι τοῦ κήπου τοῦ βασιλέως · καὶ ④ χαλδαῖοι ἐκύκλουν τὴν πόλιν, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν διὰ δυσμάς.
5 * καὶ κατεδίωξε δυνάμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ βασιλέως, & καθέλαβον αὐτὸν καὶ δυσμὰς ἰερειχώ, & πᾶσα ἡ δυνάμις αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπὸ ἐπάνωθεν αὐτοῦ.
6 * καὶ συνέλαβον τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά · & ἐλάλησε
7 μετ' αὐτοῦ κρίσιν. * & ἔσφαξε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ · καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσε καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα.
8 * & ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ ἑβδόμη τοῦ μηνός, τοῦτ' ἐνιαυτὸς ἐννεακαιδέκατος τοῦ βασιλείας ναβυχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος, ἦλθε ναβουζαρδαν ὁ ἀρχιμάγειρος ὁ ἑστηκὼς ἐνώπιον βασιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ.

CAP. XXV.

ET *factum eſt in nono anno regni Sedechiæ, in menſe decimo, undecima menſis, venit Nabuchodonoſor rex Babylonis, & omnis exercitus eius ſuper Hieruſalem, & caſtrametatus eſt in ea, & extruxit ſuper eam murum in circuitu.*

* *Et venit ciuitas in munitionem uſque ad undecimum annum Sedechiæ regis,* * *Nona menſis. & prævaluit fames in ciuitate, & nõ erat panis populo terræ:* * *& interrupta eſt ciuitas, & omnes viri bellatores exierunt nocte via portæ quæ inter muros, quæ eſt horti regis. & Chaldæi obſidebant ciuitatem, & abierunt viam quæ ad Occaſum.* * *Et perſecutus eſt exercitus Chaldæorum poſt regem, & comprehenderunt eum contra occaſum Hiericho, & omnis exercitus eius diſperſi ſunt deſuper eo.*

* *Et comprehenderunt regem, & duxerũt eum ad regem Babylonis in Deblatha, & locutus eſt cum eo iudicium.*

* *Et occidit filios eius coram eo, & oculos Sedechiæ excæcauit, & vinxit eum in pedicis, & duxit eum in Babylonem.*

* *Et in menſe quinto ſeptima menſis, iſte annus nonus decimus regni Nabuchodonoſor regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps coquorum qui ſtabat coram rege Babylonis in Hieruſalem.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et omnes robuſtos exercitus ſeptem millia, & artifices, & ianitores, mille; omnes iſtos viros robuſtos facientes bellum, adduxit, inquam, eos rex Babel in captiuitatem in Babel. 17 Et regem conſtituit rex Babel Mathaniah patruum illius pro illo, & poſuit nomen eius Szidkiahu. 18 Filius viginti & vnius annorum erat Szidkiah quando regnauit, & vndecim annis regnauit in Ieruſalem: & nomen matris eius Hhamutal filia Iirmiah ex Libnah. 19 Et fecit quod malum erat ante Dominum, iuxta omnia quæ fecerat Iehoiakim. 20 Nam propterea quòd prouocauerant ad indignationem Dominum, fuit hoc in Ieruſalem, & Iehudah, quouſque migrare fecit eos de terra domus maieſtatis ſuæ: & rebellauit Szidkiah in regem Babel.

CAP. XXV.

ET fuit anno nono regni eius menſe decimo, decima menſis venit Nebuchadneſzar rex Babel, ipſe & omnes exercitus eius contra Ieruſalem, & caſtrametatus eſt aduerſus eam, & ædificauit contra eam vallũ in circuitu. 2 Et venit vrbs in obſidionem vſque ad vndecimũ annũ regis Szidkiahu. 3 Nona menſis inualuit fames in ciuitate, nec fuit victus populo terræ. 4 Et diruta eſt ciuitas, & omnes viri bellatores fugerunt nocte per viam portæ, inter muros iuxta hortum regis: & Chazzdæi caſtrametabantur contra vrbem vndique, & abierunt per viam planitiei. 5 Et ſecuti ſunt exercitus Chazzdæorum poſt regem, & apprehenderunt eum in planitiebus Ierihho: & omnis exercitus eius diſperſus eſt ab eo. 6 Comprehenderunt itaque regem, & adduxerunt illum ad regem Babel in Riblath: & locutus eſt cum illo verba iudiciorum. 7 Et filios Szidkiahu iugulauerunt in oculis eius, & oculos Szidkiahu excæcauit, & vinxit eum catenis æreis, & deduxit eum ad Babel. 8 Et menſe quinto, ſeptima menſis, ipſe eſt annus nonuſdecimus annorum Nebuchadneſzar regis Babel, venit Nebuzaradan magiſter homicidarum, ſeruus regis Babel in Ieruſalem.

9 וַיִּשְׂרֹף אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת
כָּל־בָּתֵּי יְרוּשָׁלִַם וְאֵת־כָּל־בֵּית גָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ׃
10 וְאֵת־חוֹמֹת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב נָתְצוּ כָּל־חֵיל
כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר רַב טַבָּחִים׃
11 וְאֶת־יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים
אֲשֶׁר נָפְלוּ עַל־הַמֶּלֶךְ בָּבֶל וְאֶת יֶתֶר הֶהָמוֹן הָגְלָה
12 נְבוּזַר־אַדָן רַב־טַבָּחִים׃ וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ הִשְׁאִיר
רַב־טַבָּחִים לְכֹרְמִים וּלְיֹגְבִים׃
13 וְאֶת־עַמּוּדֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר בֵּית־יְהוָה וְאֶת־
הַמְּכֹנוֹת וְאֶת־יָם הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־בְּבֵית יְהוָה שִׁבְּרוּ
כַשְׂדִּים וַיִּשְׂאוּ אֶת־נְחָשְׁתָּם בָּבֶלָה׃
14 וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמְזַמְּרוֹת
וְאֶת־הַכַּפּוֹת וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ
15 בָּם לָקָחוּ׃ וְאֶת־הַמַּחְתּוֹת וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת אֲשֶׁר
זָהָב זָהָב וַאֲשֶׁר־כֶּסֶף כֶּסֶף לָקַח רַב־טַבָּחִים׃
16 הָעַמּוּדִים שְׁנֵים הַיָּם הָאֶחָד וְהַמְּכֹנוֹת אֲשֶׁר־
עָשָׂה שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה לֹא־הָיָה מִשְׁקָל
17 לִנְחֹשֶׁת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה׃ שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה
אַמָּה קוֹמַת הָעַמּוּד הָאֶחָד וְכוֹתֶרֶת עָלָיו נְחֹשֶׁת
וְקוֹמַת הַכּוֹתֶרֶת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת וּשְׂבָכָה וְרִמֹּנִים עַל־
הַכּוֹתֶרֶת סָבִיב הַכֹּל נְחֹשֶׁת וְכָאֵלֶּה לָעַמּוּד הַשֵּׁנִי
18 עַל־הַשְּׂבָכָה׃ וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים אֶת־שְׂרָיָה
כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְאֶת־צְפַנְיָהוּ כֹהֵן מִשְׁנֶה וְאֵת־שְׁלֹשֶׁת
19 שֹׁמְרֵי הַסַּף׃ וּמִן־הָעִיר לָקַח סָרִיס אֶחָד אֲשֶׁר־
הוּא־פָקִיד עַל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַחֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים
מְרֹאֵי פְנֵי־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־נִמְצְאוּ בָעִיר וְאֵת הַסֹּפֵר
שַׂר הַצָּבָא הַמַּצְבֵּא אֶת־עַם הָאָרֶץ וְשִׁשִּׁים אִישׁ
מֵעַם הָאָרֶץ הַנִּמְצְאִים בָּעִיר׃
20 וַיִּקַּח אֹתָם נְבוּזַר־אַדָן רַב־טַבָּחִים וַיֹּלֶךְ אֹתָם
עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה׃

9 *Et succendit domum Dñi, & domum regis, & domos Ierusalem, omnémq; domum combussit igni. 10 *Et muros Ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Chaldæorum qui erat cum principe militum. 11 *Reliquam autem populi partem quæ remanserat in ciuitate, & profugas qui transfugerant ad regem Babylonis, & reliquum vulgus transtulit Nabuzardan princeps militiæ. 12 *Et de pauperibus terræ reliquit vinitores & agricolas.

13 *Columnas autem æreas quæ erant in templo Domini, & bases & mare æreum D quod erat in domo Domini, cófregerunt Chaldæi, & transtulerunt æs omne in Babylonem. 14 *Ollas quoq; æreas & trullas, & tridentes, & scyphos, & mortariola, & omnia vasa ærea, in quibus ministrabant, 15 tulerunt. *Nec nō & thuribula & phialas; quæ aurea, aurea; & quæ argentea, argentea, tulit princeps militiæ, 16 *Id est, Columnas duas, mare vnum, & bases quas fecerat rex Salomon in templo Domini. Non erat pondus æris omnium vasorum. 17 *Decem & octo cubitos altitudinis habebat columna vna, & capitellum æreum super se altitudinis trium cu- E bitorum, & retiaculum & malogranata super capitellum columnæ, omnia ærea. Similem & columna secunda habebat ornatum.

18 *Tulit quoque princeps militiæ Saraiam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres ianitores. 19 *Et de ciuitate eunuchum vnum qui erat præfectus super bellatores viros, & quinque viros de his qui steterant coram rege, quos repperit in ciuitate, & Sopher principem exercitus qui probabat tyrones de populo terræ, & sexaginta viros è vulgo qui inuēti fuerant in ciuitate. 20 *Quos tollens Nabuzardan princeps militum duxit ad regem Babylonis in Reblata.

תרגום יונתן

9 וְאוֹקִיד יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְיַת בֵּית מַלְכָּא וְיַת כָּל בָּתֵּי יְרוּשְׁלֵם וְיַת כָּל בָּתֵּי רַבְרְבַיָּא אוֹקִיד בְּנוּרָא׃
10 וְיַת שׁוּרֵי יְרוּשְׁלֵם סְחוֹר סְחוֹר תְּרָעָא כָּל מַשְׁרְיָת כַּסְדָּאֵי דְעִם רַב קְטוֹלַיָּא׃ 11 וְיַת שְׁאַר עַמָּא דְאִישְׁתְּאַרוּ בְּקִרְתָּא וְיַת שְׁמִיעִין
דְּאִישְׁתַּמָּעוּ עַל מַלְכָּא דְבָבֶל וְיַת שְׁאַר הֲמוֹנָא אַגְלֵי נְבוּזַר אַדָן רַב קְטוֹלַיָּא׃ 12 וּמֶחֱשִׁיכֵי עַמָּא דְאַרְעָא אַשְׁאַר רַב קְטוֹלַיָּא לְמֶהֱוֵי
מַפְלְחִין בְּחַקְלִין וּבַכַרְמִין׃ 13 וְיַת עַמּוּדֵי נְחָשָׁא דִי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְיַת בְּסִיסָיָא וְיַת יַמָּא דְנְחָשָׁא דִי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ תְּרַעוּ כַסְדָּאֵי
וְאוֹבִילוּ יַת נְחָשֵׁיהוֹן לְבָבֶל׃ 14 וְיַת דּוּדָיָא וְיַת מַגְרוּפְיָתָא וְיַת מְזַמְּרָיָא וְיַת כָּל מָאנֵי דְנְחָשָׁא דְהָווּ מְשַׁמְּשִׁין בְּהוֹן נְסִיבוּ׃
15 וְיַת מַחְתְּיָתָא וְיַת מְזַרְקְיָא דְדַהֲבָא וּדְכַסְפָּא כַּסְפָּא נְסִיב רַב קְטוֹלַיָּא׃ 16 עַמּוּדַיָּא תְּרֵין יַמָּא חַד וּבְסִיסָיָא דַעֲבַד שְׁלֹמֹה לְבֵית
מַקְדְּשָׁא דַיְיָ לָא הֲוָה מַתְקָל לִנְחָשְׁהוֹן דְּכָל מָנְיָא הָאִילֵּין׃ 17 וְתַמְנֵי עֲשַׂר אַמִּין רוּמְיֵהּ דַעֲמוּדָא חַד וּקְרוֹנָהוֹן עֲלוֹהִי דְנְחָשָׁא וּרְוֹמָא
דְקְרוֹנָהוֹן חְלַת אַמִּין וּסְרִיגְתָּא וְרִמּוֹנַיָּא עַל קְרוֹנָהוֹן סְחוֹר סְחוֹר כּוּלָּא נְחָשָׁא וּכְאִילֵּין לְעַמּוּדָא תִּנְיָנָא עַל סְרִיגְתָּא׃
18 וּדַבַּר רַב קְטוֹלַיָּא יַת שְׂרָיָה כַּהֲנָא רַבָּא וְיַת צְפַנְיָה סְגַן כַּהֲנַיָּא וְיַת תְּלָתָא אֲסַרְבַּלַיָּא׃
19 וּמִן קִרְתָּא דַבַּר גּוּבָאָה חַד דַּהֲוָה מְמַנָּא עַל גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא וְחַמְשָׁא גַּבְרִין דְּחָזַן אַפֵּי מַלְכָּא דְאִשְׁתְּכַחוּ בְּקִרְתָּא וְיַת סַפְרָא דַב חֵילָא
דְּמַנֵּישׁ יַת עַמָּא דְאַרְעָא וְשִׁתִּין גַּבְרָא מֵעַמָּא דְאַרְעָא דְאִשְׁתְּכַחוּ בְּקִרְתָּא׃
20 וּדַבַּר יְתְהוֹן נְבוּזַר אַדָן רַב קְטוֹלַיָּא וְאוֹבִיל יַתְהוֹן לְוָת מַלְכָּא דְבָבֶל לְרִבְלָת׃

9 *Et succendit domum Domini, & domum regis & omnes domos Hierusalem, & omnem domum magnam combussit in igne.*

10 *Et murum Hierusalem destruxit exercitus Chaldæorum in circuitu.*

11 *Et reliquam partem populi in ciuitate & transfugas regi Babylonis, & reliquum populi transtulit Nabuzardan princeps coquorum.*

12 *Et de pauperibus populi terræ reliquit princeps coquorum in vinitores & agricolas.*

13 *Et columnas æreas quæ in domo Domini & bases, & mare æreum quod in domo Domini, conciderunt Chaldæi, & ceperunt æs eorum, & transtulerunt in Babylonem.*

14 *Et lebetes, & fuscinulas, & phialas, & mortariola, & omnia vasa ærea in quibus ministrabant in eis, tulerunt.*

15 *Et thuribula, & phialas aureas & argenteas tulit princeps coquorum.*

16 *Et columnas duas, & mare vnum, & bases, quas fecit Salomon in domo Domini, non erat pondus æris omnium vasorum.*

17 *Decem & octo cubitorum altitudo columnæ vnius: & capitella ærea columnarum, trium cubitorum altitudo capitelli vnius, & retiaculum, & malogranata quæ super capitella in circuitu omnia ærea; & secundum hæc columnæ secundæ super retiaculum.*

18 *Et tulit princeps coquorum Sarea sacerdotem primum, & Saphaniam sacerdotem secundum, & tres custodientes limen.*

19 *Et de ciuitate tulit eunuchum vnum constitutũ super viros bellatores: & quinque viros de videntibus faciem regis qui reperti sunt in ciuitate, & scribam principis exercitus ordinantem populum terræ, & sexaginta viros de populo terræ, qui inuenti sunt in ciuitate.*

20 *Et cepit eos Nabuzardan princeps coquorum, & duxit eos ad regem Babylonis in Deblatha.*

9 καὶ ἐνέπρησαν τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ πόλεις τοῦ· οἴκους ἱερουσαλήμ, καὶ πόλα οἶκον μέγαν ἐνέπρησεν ἐν πυρί.

10 καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ καθεῖλεν ἡ δυνάμις τῶν χαλδαίων κυκλόθεν.

11 καὶ τὸ καταλειφθὲν λαοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τοῦ πεφυγαδευκότας τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος· καὶ τὸ κατάλοιπον λαοῦ μετῴκισεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος.

12 καὶ τῶν πενήτων λαοῦ τῆς γῆς κατέλιπε ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς ἀμπελουργοὺς καὶ γεωργούς.

13 καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ τὰς βάσεις, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου, συνέκοψαν οἱ χαλδαῖοι, καὶ ἔλαβον τὸν χαλκὸν αὐτῶν, καὶ ἀπήνεγκαν εἰς βαβυλῶνα.

14 καὶ τοὺς λέβητας, καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ πόλα τὰ σκεύη τὰ χαλκᾶ ἐν οἷς ἐλειτούργουν ἐν αὐτοῖς, ἔλαβον·

15 καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς φιάλας τὰς χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος.

16 καὶ τοὺς στύλους δύο, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν μίαν καὶ τὰς βάσεις, ἃς ἐποίησεν σολομὼν ἐν οἴκῳ κυρίου, οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ πάντων τῶν σκευῶν.

17 ὀκτωκαίδεκα πήχεων τὸ ὕψος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός· καὶ τὰ ἐπιθέματα χαλκᾶ τῶν στύλων, τριῶν πήχεων τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνός, καὶ δίκτυον καὶ ῥοαὶ αἱ ἐπὶ τὰ ἐπιθέματα κύκλῳ πάντα χαλκᾶ· καὶ κατὰ ταῦτα τῷ στύλῳ τῷ δευτέρῳ ἐπὶ τοῦ δικτύου.

18 καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν σαρέα τὸν ἱερέα τὸν πρῶτον καὶ τὸν σαφανίαν τὸν ἱερέα τὸν δεύτερον καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάσσοντας τὸν σταθμόν.

19 καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν εὐνοῦχον ἕνα τὸν καθεσταμένον ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς πολεμιστάς· καὶ πέντε ἄνδρας τῶν ὁρώντων τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τοῦ ἄρχοντος τῆς δυνάμεως τὸν ἐπισκέπτοντα τὸν λαὸν τῆς γῆς· καὶ ἑξήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ πόλει. 20 καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et incendit domum sanctuarij Donini, & domum regis, & omnes domos Ierusalem, & omnes domos magnatum incendit igni. [10] Et muros Ierusalem vndique diruit omnis exercitus Chazzdæorum qui erat cum magistro homicidarum. [11] Et reliquum populi qui relicti fuerant in vrbe, & transfugas qui sese dediderant regi Babel, & reliquum turbæ migrare fecit Nebuzaradan magister homicidarum. [12] Et de pauperibus populi terræ reliquit magister homicidarum, vt colerent agros & vineas. [13] Et columnas æreas in domo sanctuarij Domini, & bases, & mare æreum, quod erat in domo sanctuarij Domini ruperunt Chazzdæi, & detulerunt æs eorum in Babel. [14] Et ollas, & scopas, & psalteria, & cochlearia, & omnia vasa ærea in quibus ministrabant sacerdotes, abstuleruntt. [15] Et thuribula, & pelues, quæ ex auro aurea, & quæ ex argento argentea; tulit magister homicidarum. [16] Columnas duas, mare vnum, & bases quas fecerat Selomoh domui sanctuarij Domini, non erat pondus æri ipsorum omnium vasorum illorum.

[17] Octodecim cubitorum erat altitudo columnæ vnius, & corona eius super eam ærea; & altitudo coronarum singularum, erat trium cubitorum, & retiaculum, & malogranata super coronas per circuitum, omnia ærea erant: & similia his erant columnæ alteri super retiaculum. [18] Et cepit magister homicidarum Saraiah sacerdotem magnum, & Szephania vicarium sacerdotum, & tres custodes thesauri. [19] Et ex ciuitate accepit eunuchum vnum qui erat præpositus super viros bellatores, & quinque viros qui videbant faciem regis, qui inuenti sunt in ciuitate, & scribam magistrum exercitus; qui congregabat populum terræ; & sexaginta viros de populo terræ, qui inuenti fuere in ciuitate.

[20] Et accepit illos Nebuzaradan magister homicidarum, & adduxit illos ad regem Babel in Riblath.

21 * וַיַּךְ אֹתָם מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְמִיתֵם בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ
חֲמָת וַיְגֶל יְהוּדָה מֵעַל אַדְמָתוֹ׃

21 * Percussítque eos rex Babylonis & interfecit eos in Reblata, in terra Emath. Et translatus est Iuda de terra sua.

22 * וְהָעָם הַנִּשְׁאָר בְּאֶרֶץ יְהוּדָה אֲשֶׁר הִשְׁאִיר
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּפְקֵד עֲלֵיהֶם אֶת־גְּדַלְיָהוּ
בֶּן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן׃

22 * Populo autem qui relictus erat in terra
F Iuda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, præfecit Godoliam filium Aicham filij Saphan.

23 * וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים הֵמָּה וַאֲנָשִׁים כִּי־
הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־גְּדַלְיָהוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ
הַמִּצְפָּה וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ
וּשְׂרָיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת הַנְטֹפָתִי וְיַאֲזַנְיָהוּ בֶּן־הַמַּעֲכָתִי
הֵמָּה וַאֲנָשֵׁיהֶם׃

23 * Quod cùm audissent omnes duces militum ipsi & viri qui erant cum eis, videlicet quòd constituisset rex Babylonis Godoliam, venerunt ad Godoliam in Maspha Hismael filius Nathanię, & Iohannã filius Caree, & Saraia filius Thanameth Nethophatites, & Iezonias filius Maachati, ipsi & socij eorum.

24 * וַיִּשָּׁבַע לָהֶם גְּדַלְיָהוּ וְלַאֲנָשֵׁיהֶם וַיֹּאמֶר לָהֶם
אַל־תִּירְאוּ מֵעַבְדֵי הַכַּשְׂדִּים שְׁבוּ בָאָרֶץ וְעִבְדוּ
אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וְיִטַב לָכֶם׃

24 * Iurauítq; Godolias ipsis & sociis eorum dicens: Nolite timere seruire Chal- Ier. 40. b.
G dęis. manete in terra & seruite regi Babylonis, & bene erit vobis.

25 * וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה
בֶּן־אֱלִישָׁמָע מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אִתּוֹ
וַיַּכּוּ אֶת־גְּדַלְיָהוּ וַיָּמָת וְאֶת־הַיְּהוּדִים וְאֶת־
הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ בַּמִּצְפָּה׃

25 * Factum est autem in mense septimo, venit Hismael filius Nathaniæ filij Elisama de semine regio & decem viri cum eo, percusserúntque Godoliam, qui & mortuus est, sed & Iudæos & Chaldæos qui erant cum eo in Maspha.

26 * וַיָּקֻמוּ כָל־הָעָם מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וְשָׂרֵי הַחֲיָלִים
וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם כִּי יָרְאוּ מִפְּנֵי כַשְׂדִּים׃

26 * Consurgénsq; omnis populus à paruo vsque ad magnum, & principes militum venerunt in Ægyptũ timentes Chaldæos.

27 * וַיְהִי בִשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִין
מֶלֶךְ־יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה
לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת מָלְכוֹ
אֶת־רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִבֵּית כֶּלֶא׃

27 * Factũ est verò in anno tricesimo septimo transmigrationis Ioachin regis Iudæ, mense duodecimo vicesima & septima die mẽsis subleuauit Euilmerodach rex Babylonis anno quo regnare cœperat, caput Ioachim regis Iuda de carcere.

28 * וַיְדַבֵּר אִתּוֹ טֹבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־כִּסְאוֹ מֵעַל כִּסֵּא
הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּבָבֶל׃

28 * Et locutus est ei benignè. Et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone.

29 * וְשִׁנֶּא אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ וְאָכַל לֶחֶם תָּמִיד לְפָנָיו
כָּל־יְמֵי חַיָּיו׃

29 * Et mutauit vestes eius quas habuerat in carcere, & comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vitæ suæ.

30 * וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד נִתְּנָה־לוֹ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ
דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו׃

30 * Annonam quoque constituit ei sine intermissione, quę & dabatur ei à rege per singulos dies omnibus diebus vitæ suæ.

תרגום יונתן

21 וּמְחָא יַתְהוֹן מַלְכָּא דְבָבֶל וְקַטְלִינוּן בְּרִבְלָה בְּאַרְעָא דַחֲמָת וּגְלוֹ דְבֵית יְהוּדָה מֵעַל אַרְעָהוֹן׃ 22 וְעַמָּא דְאִשְׁתְּאַר בְּאַרְעָא דְבֵית
יְהוּדָה דְאַשְׁאַר נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל וּמַנִּי עֲלֵיהוֹן יַת גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם בַּר שָׁפָן׃ 23 וּשְׁמַעוּ כָל רַבָּנֵי חֵילַיָּתָא אִינּוּן וְגַבְרַיָּא אֲרֵי
מַנִּי מַלְכָּא דְבָבֶל יַת גְּדַלְיָה וְאָתוֹ לְוָת גְּדַלְיָה לְמִצְפְּיָא וְיִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה וְיוֹחָנָן בֶּן קָרֵחַ וּשְׂרָיָה בַּר תַּנְחוּמֶת דְמִנְטוֹפָא וְיַאֲזַנְיָה בַּר מַעֲכָתִי
אִינּוּן וְגַבְרֵיהוֹן׃ 24 וְקַיֵּים לְהוֹן גְּדַלְיָה וְלְגַבְרֵיהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן לָא תְּדְחֲלוּן מֵעַבְדֵי כַסְדָּאֵי תִּיבוּ בְּאַרְעָא וּפְלַחוּ יַת מַלְכָּא דְבָבֶל וְיוּטַב
לְכוֹן׃ 25 וַהֲוָה בְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה אֲתָא בַּר נְתַנְיָה בַּר אֱלִישָׁמָע מִזַּרְעָא דְמַלְכוּתָא וַעֲשָׂרָה גַּבְרִין עִמֵּיהּ וּמְחוֹ יַת גְּדַלְיָה וּמִית וְיַת
יְהוּדָאֵי וְיַת כַּסְדָּאֵי דַּהֲווֹ עִמֵּיהּ בְּמִצְפְּיָא׃ 26 וְקָמוּ כָל עַמָּא מִזְּעִירָא וְעַד רַבָּא וְרַבָּנֵי חֵילַיָּתָא וַאֲתוֹ לְמִצְרַיִם אֲרֵי דְחִילוּ מִן קֳדָם כַּסְדָּאֵי׃
27 וַהֲוָה בְּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין לְגָלוּת יְהוֹיָכִין מַלְכָּא דִּשְׁבִיטָא דְבֵית יְהוּדָה בְּתְרֵי עֲשַׂר יַרְחִין בְּעֶשְׂרִין וְשִׁבְעָה לְיַרְחָא רַבִּי אֱוִיל מְרֹאדָךְ מַלְכָּא
דְבָבֶל בְּשְׁנַת מַלְכֵיהּ יַת רֵישׁ יְהוֹיָכִין מַלְכָּא דִּשְׁבָטָא דְבֵית יְהוּדָה וְאַפֵּיק יָתֵיהּ מִבֵּית אֲסִירֵי׃ 28 וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ פִּתְגָמִין טָבִין וְיָהַב יַת כָּרְסְוָתֵיהּ
עֵיל מִן כּוּרְסֵי מַלְכַיָּא דִי עִמֵּיהּ בְּבָבֶל׃ 29 וְשַׁנִּי יַת לְבוּשֵׁי אֵסִירֵיהּ וַאֲכַל לַחְמָא קֳדָמוֹהִי תְּדִירָא כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי׃ 30 וְשִׁירוּתֵיהּ
שִׁירוּת תְּדִירָא מִתְיַהֲבָא לֵיהּ מִן קֳדָם מַלְכָּא פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי׃

תם ספר מלכים ב

21 * Et percussit eos rex Babylonis & interfecit eos in Deblatha in terra Emath, & translatus est Judas de terra sua.

21 * καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ ἐθανάτωσεν αὐτοὺς ἐν δεβλαθὰ ἐν γῇ αἱμάθ· καὶ ἀπῳκίσθη ἰούδας ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ.

22 * Et super populum qui relictus fuit in terra Juda, quem dimisit Nabuchodonosor rex Babylonis, constituit super eum Godoliam filium Achicam filij Saphan.

22 * καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν γῇ ἰούδα ὃν κατέλειπε ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, κατέστησεν ἐπ' αὐτὸν τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφάν.

23 * Et audierunt omnes principes exercitus ipsi & viri eius, quòd constituit rex Babylonis Godoliam, & venerunt ad Godoliam in Massepha, & Ismael filius Nathaniæ, & Joanan filius Carie, & Sareas filius Thanemmath Netophatites, & Jezonias filius Machathitæ ipsi & viri eorum.

23 * καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν, ὅτι κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν, καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφά, καὶ ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου καὶ ἰωανὰν υἱὸς καρέα, καὶ σαρέας υἱὸς θανεμμαὲθ ὁ νετοφατίτης, καὶ ἰεζονίας υἱὸς ὁ μαχαθίτου αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν.

24 * Et iurauit eis Godolias & viris eorum, & dixit eis, Ne timeatis à Chaldæis, manete in terra, & seruite regi Babylonis, & bene erit vobis.

24 * καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν χαλδαίων, κατῆσατε ἐν τῇ γῇ, καὶ δουλεύσατε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, καὶ καλῶς ἔσται ὑμῖν.

25 * Et factum est in mense septimo venit Ismael filius Nathaniæ, filij Lisaman de semine regni, & decem viri cum eo, & percussit Godoliam & interfecit eum, & Judæos & Chaldæos qui erant cum eo in Massepha.

25 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου υἱοῦ λισαμὰ ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ δέκα ἄνδρες μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν τὸν γοδολίαν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν καὶ τοὺς ἰουδαίους καὶ τοὺς χαλδαίους τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ ἐν μασσηφά.

26 * Et surrexit omnis populus à paruo usque ad magnum, & principes exercitus, & ingressi sunt in Ægyptum, quia timuerunt à facie Chaldæorum.

26 * καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων.

27 * Et factum est in tricesimo & septimo anno transmigrationis Joachin regis Juda in duodecimo mense, septima et vicesima mensis subleuauit Ebil-Merodach rex Babylonis, in anno regni sui, caput Joachin regis Juda, & eduxit eum de domo custodiæ.

27 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς ἀποικεσίας ἰωαχὶν βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ὕψωσεν ἐβὶλ μαροδὰχ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον ἰωαχὶν βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἴκου φυλακῆς.

28 * Et locutus est cum eo bona, & posuit thronum eius super thronos regum qui cum eo in Babylone.

28 * καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ἀγαθά, καὶ ἔθηκε τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι.

29 * Et mutauit vestes carceris eius, & comedebat panem semper coram eo omnibus diebus vitæ suæ.

29 * καὶ ἤλλαξε τὰ ἱμάτια τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιεν ἄρτον διαπαντὸς ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

30 * Et conuiuium eius, semper conuiuiũ dabatur ei de domo regis rationẽ diei in diebus eius omnibus diebus vitæ suæ.

30 * καὶ ἡ ἐσταθεῖα αὐτοῦ διαπαντὸς ἐσταθεῖα ἐδόθη αὐτῷ ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέραις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et percussit illos rex Babel, & occidit illos in Riblah in terra Hhamath, migrauit igitur *populus* domus Iehudah de terra sua.

[22] Et populo qui relictus fuerat in terra domus Iehudah, quem reliquerat Nebuchadnesar rex Babel, præfecit eis Gedaliah filium Ahhikam filij Saphan. [23] Et audierunt omnes magistri exercituum ipsi & viri, quòd præfecisset rex Babel Gedaliah, & venerunt ad Gedaliah in Mispeia, & Iismaghel filius Nethaniah, & Iohhanan filius Kareahh, & Seraiah filius Thanhhumeth, qui erat ex Netopha, & Iaazaniah filius Maghachah, ipsi & viri eorum.

[24] Et iurauit illis Gedaliah & viris eorum, & dixit illis, Ne metuatis à seruis Chazzdæorum: sedete in terra, & seruite regi Babel, & bene erit vobis. [25] Et fuit mense septimo, venit Iismaghel filius Nethaniah filij Elisamagh ex semine regni, & decem viri cum eo, & percusserunt Gedaliah, & mortuus est, & Iehudæos & Chazzdæos, qui erant cum illo in Mispeia.

[26] Et surrexerunt omnis populus à paruo vsque ad magnum, & magistri exercituum, & venerunt in Mizraim, quia timuerunt à Chazzdæis. [27] Et fuit tricesimo & septimo anno transmigrationis Iehoiachim regis tribus domus Iehudah, duodecimo mense, vicesima & septima mensis magnificauit Euil-Merodach rex Babel anno regni sui caput Iehoiachin regis tribus domus Iehudah, & eduxit illum de domo vinctorum. [28] Et locutus est cum eo verba recta, & posuit sedem eius super sedes regum qui secum erant in Babel. [29] Et mutauit vestimenta carceris illius, & comedit panem iugiter coram illo omnibus diebus vitæ suæ. [30] Et victus eius, victus perpetuus dabatur ei à rege portio per singulos dies omnibus diebus vitæ suæ.

FINIS II. REGVM.

נקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המאלכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

ב א ם

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

EVSEBIVS HIERONYMVS DOMMONI ET ROGATIANO SVIS IN CHRISTO IESV SALVTEM.

QVomodo Græcorum hiſtorias magis intelligunt qui Athenas viderint; & tertium Virgilij librum, à Troade per Leucaten & Acroceraunia ad Siciliam, et inde ad oſtia Tyberis nauigauerint: ita ſanctam Scripturam lucidiùs intuebitur qui Iudæam oculis contemplatus eſt, & antiquarum vrbium memorias, locorumque vel eadem vocabula vel mutata cognouerit. Vnde & nobis curæ fuit, cum eruditiſsimis Hebræorum hunc laborem ſubire, vt circuiremus prouinciam, quam vniuerſæ Chriſti Eccleſiæ ſonant. Fateor enim, mi Dommon, & Rogatiane chariſsimi, nunquam me diuinis voluminibus propriis viribus credidiſſe, nec habuiſſe opinionem meam, ſed ea etiam, de quibus ſcire me arbitrabar, interrogare me ſolitum. quanto magis de his ſuper quibus anceps eram? Denique cùm à me nuper literis flagitaſſetis, vt vobis Paralipomenon Latino ſermone transferrẽ, de Tyberiade Legis quondam auctorem, qui apud Hebræos admirationi habebatur, aſſumpſi & contuli cum eo à vertice, vt aiunt, vſque ad extremum vnguem; & ſic confirmatus auſus ſum facere quod iubebatis. Liberè enim vobis loquor. Ita enim in Græcis & Latinis codicibus, hic nominum liber vitioſus eſt, vt non tam Hebræa quàm Barbara quædam, & Sarmatica nomina coniecta, arbitrandũ ſit. Nec hoc Septuaginta interpretibus; qui Spiritu ſancto pleni, ea quæ vera fuerũt, tranſtulerant: ſed ſcriptorum culpæ aſcribendum, dum de emendatis inemendata ſcriptitant; & ſæpè tria nomina, ſubtractis è medio ſyllabis, in vnum vocabulum cogunt; vel è regione vnum nomen propter latitudinem ſuam, in duo vel tria vocabula diuidunt. Sed & ipſæ appellationes, non homines, vt plerique æſtimant, ſed vrbes & regiones & ſaltus & prouincias ſonant; & obliquè ſub interpretatione, & figura eorum, quædam narrantur hiſtoriæ: de quibus in Regnorum Libro dicitur: Nónne ecce hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum Regum Iuda? Quæ vtique in noſtris codicibus non habentur. Hoc primum ſciendum, quòd apud Hebræos Liber Paralipomenon vnus ſit, & apud illos vocatus DIBRE-HAIAMIM, *id eſt, Verba dierum: qui propter magnitudinem apud nos diuiſus eſt. Deinde etiam illud attendendum, quòd frequenter nomina, non vocabula hominum, ſed rerum, vt dixi, ſignificantias ſonant. Ad extremum, quòd omnis eruditio ſcripturarum in hoc continetur, & hiſtoriæ, quæ vel prætermiſſæ ſunt in ſuis locis, vel perſtrictæ leuiter, hîc per quædam verborum compendia explicentur. Orationum itaque veſtrarum adiutus auxilio, miſi librum beneuolis placiturum; tamen inuidis diſpliciturum eſſe non ambigo. Optima enim quæque, vt ait Plinius, malunt contemnere plerique quàm diſcere. Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere; interroget Hebræos, ſuam conſcientiam recolat, videat ordinem textumque ſermonis: & tunc noſtro labori ſi potuerit, detrahat. Vbicunque ergo aſteriſcos, id eſt, ſtellas, radiare in hoc volumine videritis: ibi ſciatis de Hebræo additum, quod in Latinis codicibus non habetur. Vbi verò obelus, tranſuerſa ſcilicet virga, præpoſita eſt; illic ſignatur quid Septuaginta interpretes addiderint, vel ob decoris gratiam, vel ob Spiritus ſancti auctoritatem, licet in Hebræis voluminibus non legatur.*

B. HIERONYMI IN LIBRVM DIBRE-HAIAMIM, QVI EST PARALIPOMENON, QVOD NOS DICERE POSSVMVS, VERBA DIERVM,

PRÆFATIO.

PANTVS ac talis eſt liber iſte, vt abſque illo, ſi quis ſcientiam Scripturarum ſibi voluerit arrogare, ſemetipſum irrideat. Per ſingula quippe nomina iunctura sq; verborum & prætermiſſæ in libris Regum tanguntur hiſtoriæ, & innumerabiles explicantur Euangelij quæſtiones. Sed ſi Septuaginta interpretum, pura, & vt ab eis in Græcũ verſa eſt, editio permaneret; ſuperfluè me, mi Chromati, epiſcoporum ſanctiſſime, atq; doctiſſime, impelleres, vt Hebræa tibi volumina Latino ſermone trãsferrem. Quod enim ſemel aures hominum occupauerat, & naſcentis eccleſiæ roborauerat fidem, iuſtum erat etiam noſtro ſilẽtio comprobari. Nunc verò cùm pro varietate regionum diuerſa ferantur exemplaria, & germana illa antiquaq; tranſlatio corrupta ſit, atq; violata: noſtri arbitrij putas, aut è pluribus iudicare quid verum ſit, aut nouum opus in veteri opere cudere, illudentibusq; Iudæis, cornicum (vt dicitur) oculos configere. Alexandria & Ægyptus in Septuaginta ſuis Heſychium laudat auctorem. Conſtantinopolis vſque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat. Mediæ inter has prouinciæ Palæſtinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Euſebius & Pamphilus vulgauerunt; totusq; Orbis hac inter ſe trifaria varietate compugnat. Et certè Origenes non ſolùm exempla compoſuit quatuor editionum, è regione ſingula verba deſcribens; vt vnus diſſentiens, ſtatim cęteris inter ſe conſentientibus arguatur: ſed, quod maioris audaciæ eſt, in editione Septuaginta Theodotionis editionem miſcuit; aſteriſcis deſignans quæ minùs fuerant, & virgulis quæ ex ſuperfluo videbantur appoſita. Si igitur aliis licuit non tenere quod ſemel ſuſceperant, & poſt ſeptuaginta cellulas, quæ vulgò ſine auctore iactantur, ſingulas cellulas aperuere, hocque in Eccleſijs legitur quod Septuaginta neſcierunt; cur me non ſuſcipiant Latini mei, qui inuiolata editione veteri, ita nouam condidi, vt laborẽ meum Hebræis, &, quod his maius eſt, Apoſtolis auctoribus, comprobem? Scripſi nuper librũ De optimo genere interpretandi, oſtendens illa de Euangelio, Ex Ægypto vocaui filium meum: &, Quoniam Nazaræus vocabitur: &, Videbũt in quem compunxerunt: & illud Apoſtoli, Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe: cæteraq; his ſimilia in Hebræorum libris inueniri. Certè Apoſtoli & Euangeliſtæ, Septuaginta interpretes nouerant. Et vnde eis hæc quæ in Septuaginta interpretibus non habentur? Chriſtus Dominus noſter, vtriusque teſtamenti conditor, in Euangelio ſecundũ Ioannem, Qui credit, inquit, in me, ſicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Vtique ſcriptum eſt, quod Saluator ſcriptum eſſe teſtatur. Vbi ſcriptum eſt? Septuaginta non habent: Apocrypha neſcit Eccleſia. Ad Hebræos igitur reuertẽdum eſt; vnde & Dominus loquitur, & diſcipuli exempla præſumunt. Hęc pace veterum loquar; & obtrectatoribus meis tantùm reſpõdeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes & legentes in angulis, id eſt, accuſatores & defenſores; cùm in aliis probent quod in me reprobant: quaſi virtus & vitium nõ in rebus ſit, ſed cum auctore mutetur. Cæterùm memini editionem Septuaginta tranſlatorum, olim de Græco emendatam, tribuiſſe me noſtris, nec inimicum debere æſtimari eorum, quos in conuentu fratrum ſemper ediſſero. Et quòd nunc DIBRE-HAIAMIM, id eſt, Verba dierum, interpretatus ſum; idcirco feci, vt inextricabiles moras & ſyluam nominum, quæ ſcriptorum confuſa ſunt vitio; ſenſuumq; barbariem, apertius & per verſuum cola digererẽ, mihimetipſi & meis iuxta Hiſmenium canẽs, ſi aures ſurdæ ſunt cęterorum.

א

1 אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ׃ * קֵינָן מַהֲלַלְאֵל
2 יָרֶד׃ * חֲנוֹךְ מְתוּשֶׁלַח לֶמֶךְ׃
3 * נֹחַ שֵׁם חָם וָיֶפֶת׃ * בְּנֵי
4 יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתוּבָל
5 וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס׃ * וּבְנֵי גֹמֶר אַשְׁכְּנַז וְדִיפַת
6 וְתוֹגַרְמָה׃ * וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישָׁה
7 כִּתִּים וְרוֹדָנִים׃ * בְּנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם
8 פּוּט וּכְנָעַן׃ * וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּא
9 וְרַעְמָא וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שְׁבָא וּדְדָן׃
10 * וְכוּשׁ יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבֹּר
11 בָּאָרֶץ׃ * וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לוּדִיִּם וְאֶת־
12 עֲנָמִים וְאֶת־לְהָבִים וְאֶת־נַפְתֻּחִים׃
* וְאֶת־פַּתְרֻסִים וְאֶת־כַּסְלֻחִים אֲשֶׁר
יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתֹרִים׃
13 * וּכְנַעַן יָלַד אֶת־צִידוֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֵת׃
14 * וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי׃
15 * וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הָעַרְקִי וְאֶת־הַסִּינִי׃
16 * וְאֶת־הָאַרְוָדִי וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־הַחֲמָתִי׃
17 * בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד
18 וַאֲרָם וְעוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמָשֶׁךְ׃ * וְאַרְפַּכְשַׁד
יָלַד אֶת־שֶׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר׃
19 * וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי
בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו יָקְטָן׃
20 * וְיָקְטָן יָלַד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שֶׁלֶף וְאֶת־
21 חֲצַרְמָוֶת וְאֶת־יָרַח׃ * וְאֶת־הֲדוֹרָם וְאֶת־אוּזָל
22 וְאֶת־דִּקְלָה׃ * וְאֶת־עֵיבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל
23 וְאֶת־שְׁבָא׃ * וְאֶת־אוֹפִיר וְאֶת־חֲוִילָה
24 וְאֶת־יוֹבָב כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יָקְטָן׃ * שֵׁם׃
25 אַרְפַּכְשַׁד שָׁלַח׃ * עֵבֶר פֶּלֶג רְעוּ׃ שְׂרוּג נָחוֹר
26 תָּרַח׃ * אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם׃ * בְּנֵי
27 אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל׃ * אֵלֶּה תּוֹלְדֹתָם
28 בְּכוֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיוֹת וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃
29 * מִשְׁמָע וְדוּמָה מַשָּׂא חֲדַד וְתֵימָא׃
30 * יְטוּר נָפִישׁ וְקֶדְמָה אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל׃
31 * וּבְנֵי קְטוּרָה פִּילֶגֶשׁ אַבְרָהָם יָלְדָה אֶת־
זִמְרָן וְיָקְשָׁן וּמְדָן וּמִדְיָן וְיִשְׁבָּק וְשׁוּחַ וּבְנֵי יָקְשָׁן
שְׁבָא וּדְדָן׃
32

I. PARALIPOM. Tranſlat. B. Hierony. *Adam.*

INCIPIT PRIMVS LIBER DIBRE-HAIAMIM, ID EST PARALIPOMENON.

CAP. I.

1 ADAM, Seth, Enos.
2 *Cainan, Malaleel, Iareth. Gen. 5.a
3 *Enoch, Mathuſalem, La- Ge. 10.c
4 mech. *Noe, Sem, Cham, &
5 Iaphet. *Filij Iaphet, Gomer, Magod,
A Madai, & Iauan, Thubal, Moſoch, Thiras.
6 *Porrò filij Gomer, Aſcenen, & Riphat, & Togorma.
7 *Filij autem Iauan, Eliſa, & Tharſis, Ce
8 thim, & Dodanim. *Filij Cham, Chus, &
9 Meſraim, Phut, & Chanaan. *Filij autem Chus, Saba, & Euila, Sabatha, & Regma, & Sabatacha. Porrò filij Regma, Saba, &
10 Dadan. *Chus autem genuit Nemroth. Iſte cœpit eſſe potens in terra.
11 *Meſraim verò genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, & Nepthuim.
12 *Phetruſim quoque & Chaſluim, de quibus egreſſi ſunt Philiſtiim & Capthu-
13 rim. *Chanaan verò genuit Sidonem primogenitum ſuum, Ethæum quoque;
14 *Et Iebuſæum, & Amorræum, & Ger-
15 geſæum; *Euæúmque & Arachæum, &
16 Aſinæum, *Aradium quoque & Sama-
17 ræum & Emathæum. *Filij Sem, Elam
B et Aſſur, & Arphaxat, Lud, & Aran, Hus, Ge. 10.6
18 & Hul, & Gether, & Mes. *Arphaxat autẽ genuit Sale, qui & ipſe genuit Heber.
19 *Porrò Heber nati ſunt duo filij, nomẽ vni Phalech, quia in diebus eius diuiſa eſt terra, & nomen fratris eius Iectan.
20 *Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Aſormoth, & Iare.
21 *Aduram quoque & Vzal, & Decla.
22 *Ebal etiam & Abimael, & Saba.
23 *Necnon & Ophir, & Euila, & Iobab. Omnes iſti filij Iectan.
24 *Sem, Arphaxat, Sale.
25 *Heber, Phalech, Ragau. *Seruch,
26 Nachor, Thare: *Abram, iſte eſt Abraã.
27 *Filij autem Abraam, Iſaac, & Hiſ-
28 mael.
29 *Et hæ generationes eorum. primogenitus Hiſmahelis, Nabaioth, & Cedar, & Abdehel, Mabſam.
30 *Et Maſma & Duma, Maſſa, Addad, & Ge. 25.b
31 Thema. *Iachur, Naphis,
C Cedma. Hi ſunt filij Hiſmaelis.
32 *Filij autem Cethuræ concubinæ Abraam quos genuit, Zamram, Iacſan, Ma Ge. 16.a
dan, Madian, Iesboc, & Sue. Porrò filij Iecſan, Saba, & Dadan.

LIBER PRIMVS
DIBRE HAIAMIM, ID EST, PARALIPOMENON.

CAP. I.

ADAM, Seth, Enos. 1
* Cainan, Maleleel, Jared. 2
* Enoch, Mathusala, Lamech, 3
* Noe, Sem, Cham, Japheth. 4
* Filij Japheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Jauan, & Thubal, & Mosoch, & Thiras. 5
* Et filij Gomer, Aschanaz, & Riphat, & Thogarma. 6
* Et filij Iauan, Elisa, & Tharsis, & Chettim, & Dodanim. 7
* Filij Cham, Chus, & Mesraim, Phut, & Chanaan. 8
* Et filij Chus, Saba, & Euela, & Sebatha, & Regma, & Sebacatha; & filij Regma, Seba, & Dadan. 9
* Et Chus genuit Nemrod: iste cœpit esse gigas in terra. 10
* Et Mesraim genuit Ludijm, & Enomim, & Labim, & Nephthochim. 11
* Et Phetrusim, et Chasloim, vnde egressi sunt illinc Philistijm, & Caphthorim. 12
* Et Chanaan genuit Sidona primogenitum suum, & Eth. 13
* Et Jebusæum, & Amorræum, & Gergesæum. 14
* Et Euæum, & Araci, & Asenni. 15
* Et Aruadi, & Samaræon, & Amathi. 16
* Et filij Sem, Elam, et Asur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, & Hus, & Vl, & Gether, & Mosoch. 17
* Et Arphaxad genuit Cainan, & Cainan genuit Sala, & Sala genuit Heber. 18
* Et Heber nati sunt duo filij, nomen vni Phaleg, quia in diebus eius diuisa est terra, & nomen fratri eius Jectan. 19
* Et Jectan genuit Elmodad, & Saleph, & Asermoth, & Jare. 20
* Et Adoram, & Vzad, & Decla. 21
* Et Ebel, & Abimeil, & Saba. 22
* Et Ophir, & Euelat, et Jobab: omnes isti filij Jectan. 23
* Sem, Arphaxad, Cainan, Sala, 24
* Heber, Phaleg, Ragau. 25
* Serug, Nachor, Thara, Abram, iste Abraã. 26
* Filij Abraam, Isaac, & Ismael. 27
* Hæ generationes eorum, primogenitus Ismael, Nabaioth, & Cedar, & Abdeel, & Mausan; 28
* Et Masema, et Duma, & Massa, et Adad, & Thama. 29
* Et Jetur, & Naphis, & Cedma: hi sunt filij Ismael. 30
* Filij Cetturas concubinæ Abraam, & peperit Zemran, & Jezan, & Madan, & Madian, & Jesboc, & Sue, & filij Jezan, Saba, & Dadan. 31

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ
Α'.

1 Δὰμ, σὴθ, ἐνώς· * καϊνὰν, μαλελεὴλ,
2 ἰάρεδ· * ἐνὼχ, μαθουσάλα, λάμεχ.
3 * νῶε, σήμ, χάμ, ἰάφεθ.
4 * υἱοὶ ἰάφεθ, γομὲρ, καὶ μαγὼγ, καὶ
5 μαδαΐ, καὶ ἰαυδὰν, καὶ θουβὰλ, καὶ μοσὸχ,
6 καὶ θιρᾶς. * καὶ υἱοὶ γωμὲρ, ἀσχανὰζ, καὶ ῥιφὰθ, καὶ
7 θογαρμά· * καὶ υἱοὶ ἰαυδὰν, ἐλισὰ, καὶ θαρσεὶς, καὶ χετ-
8 τὶμ, καὶ δωδανείμ. * υἱοὶ χάμ, χοὺς, καὶ μεσραΐμ, φοὺτ, καὶ
χαναάν.
9 * καὶ υἱοὶ χοὺς, σαβὰ, καὶ ἀυηλὰ, καὶ σεβαθὰ, καὶ ῥεγ-
μὰ, καὶ σεβακαθά· καὶ υἱοὶ ῥεγμά, σεβὰ, καὶ δαδάν.
10 * καὶ χοὺς ἐγέννησε τὸν νεμρώδ· οὗτος ἤρξατο τοῦ εἶναι
γίγας ἐν τῇ γῇ.
11 * καὶ μεσραὶμ ἐγέννησε τοὺς λουδιείμ, καὶ τοὺς ἀνομιείμ,
καὶ τοὺς λαβίμ, καὶ τοὺς νεφθωχίμ.
12 * καὶ τοὺς φετρουσίμ, καὶ τοὺς χασλωίμ, ὅθεν ἐξῆλθον
ἐκεῖθεν φυλιστιείμ, καὶ τοὺς καφθωρείμ.
13 * καὶ χαναὰν ἐγέννησε τὸν σιδῶνα τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ,
καὶ τὸν ἐὲθ.
14 * καὶ τὸν ἰεβουσί, καὶ τὸν ἀμορρί, καὶ τὸν γεργεσί.
15 * καὶ τὸν ἀρουκί, καὶ τὸν ἀρκί, καὶ τὸν ἀσεννί.
16 * καὶ τὸν ἀρουαδί, καὶ τὸν σαμαραῖον, καὶ τὸν ἀμαθεί.
17 * καὶ υἱοὶ σήμ, αἰλὰμ, καὶ ἀσὼρ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λουδ, καὶ
ἀραμ, καὶ ὖς, καὶ ὖλ, καὶ γεθὲρ, καὶ μοσόχ.
18 * καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν, καὶ καϊνὰν ἐγέννησε
τὸν σαλά, καὶ σαλὰ ἐγέννησε τὸν ἔβερ.
19 * καὶ τῷ ἔβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοὶ, ὄνομα τῷ ἑνὶ φα-
λέγ, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐμερίσθη ἡ γῆ, καὶ ὄνομα τῷ
ἀδελφῷ αὐτοῦ ἰεκτάν.
20 * καὶ ἰεκτὰν ἐγέννησε τὸν ἐλμωδὰδ, καὶ τὸν σαλὲφ, καὶ
τὸν ἀσερμώθ, καὶ τὸν ἰάρε.
21 * καὶ τὸν ἀδωραμ, καὶ τὸν ὐζάλ, καὶ τὸν δεκλά.
22 * καὶ τὸν ἠβὴλ, καὶ τὸν ἀβιμαὴλ, καὶ τὸν σαβᾶ.
23 * καὶ τὸν ὠφεὶρ, καὶ τὸν ἀυηλὰτ, καὶ τὸν ἰωβάβ· πάντες
οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν.
24 * σὴμ, ἀρφαξὰδ, καϊνὰν, σαλά.
25 * ἔβερ, φαλὲγ, ῥαγαύ.
26 * σεροὺγ, ναχὼρ, θάρρα, ἀβραὰμ αὐτὸς ἀβραάμ.
27 * υἱοὶ ἀβραάμ, ἰσαὰκ, καὶ ἰσμαήλ.
28 * αὗται αἱ γενέσεις αὐτῶν· πρωτότοκος ἰσμαήλ, να-
βαϊὼθ, καὶ κηδάρ, καὶ ἀβδηὴλ, καὶ μαυσάν.
29 * καὶ μασεμὰ, καὶ δεμὰ, καὶ μασσά, καὶ ἀδὰδ, καὶ
θαμά.
30 * καὶ ἰετοὺρ, καὶ ναφεὶς, καὶ κεδμά· οὗτοί εἰσιν υἱοὶ ἰσ-
μαήλ.
31 * υἱοὶ κετθούρας τῆς παλακῆς ἀβραάμ, καὶ ἔτεκε τὸν
ζεμράν, καὶ τὸν ἰεζάν, καὶ μαδάν, καὶ μαδιάν, καὶ ἰεσβὸκ, καὶ
σουέ· καὶ υἱοὶ ἰεζάν, σαβὰ, καὶ δαδάν.

53 * ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה
34 כל־אלה בני קטורה : * ויולד אברהם
את־יצחק בני יצחק עשו וישראל :
35 * בני עשו אליפז רעואל ויעוש ויעלם וקרח :
36 * בני אליפז תימן ואומר צפי ובעתם קנז
37 ותמנע ועמלק : * בני רעואל נחת זרח שמה
38 ומזה : * ובני שעיר לוטן ושובל וצבעון וענה
39 ודישן ואצר ודישן : * ובני לוטן חורי והומם
40 ואחות לוטן תמנע : * בני שובל עלין
ומנחת ועיבל שפי ואונם ובני צבעון איה וענה :
41 * בני ענה דישון ובני דישון חמרן ואשבן
42 ויתרן וכרן : * בני־אצר בלהן וזעון יעקן
43 בני דישן עוץ וארן : * ואלה המלכים
אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך־מלך לבני
ישראל בלע בן־בעור ושם עירו דנהבה :
44 * וימת בלע וימלך תחתיו יובב בן־זרח
45 מבצרה : * וימת יובב וימלך תחתיו חושם
46 מארץ התימני : * וימת חושם וימלך
תחתיו הדד בן־בדד המכה את־מדין
בשדה מואב ושם עירו עוית :
47 * וימת הדד וימלך תחתיו שמלה ממשרקה :
48 * וימת שמלה וימלך תחתיו שאול
49 מרחבות הנהר : * וימת שאול וימלך
50 תחתיו בעל חנן בן־עכבור : * וימת בעל
חנן וימלך תחתיו הדד ושם עירו פעי ושם
אשתו מהיטבאל בת־מטרד בת־מי זהב :
51 * וימת הדד ויהיו אלופי אדום אלוף תמנע
אלוף עליה אלוף יתת :
52 * אלוף אהליבמה אלוף אלה אלוף פינן :
53 * אלוף קנז אלוף תימן אלוף מבצר : * אלוף
54 מגדיאל אלוף עירם אלה אלופי אדום :

ב

1 * אלה בני ישראל ראובן
שמעון לוי ויהודה יששכר וזבלון :
2 * דן יוסף ובנימן נפתלי גד ואשר :
3 * בני יהודה ער ואונן ושלה שלושה
נולד לו מבת־שוע הכנענית ויהי ער בכור
יהודה רע בעיני יהוה וימיתהו :

33 * Filij autem Madian, Epha & Epher,
& Enoch, & Abida, & Eldaa. omnes hi fi-
34 lij Cethuræ. * Genuit autem Abraam,
Iſaac, cuius fuerunt filij Eſau & Iſrael.
35 * Filij Eſau, Eliphaz, Rahuel, Iehus, Ie-
36 lom, Chore. * Filij Eliphaz, Theman,
Omar, Cepphi, Gotham, Cenaz, Tham-
37 na, Amalech. * Filij Rahuel, Naath, Za-
38 ra, Samma, Meſa. * Filij Seir, Lothan, So
bal, Sebeon, Ana, Diſon, Eſer, Diſan.
39 * Filij Lothan, Horri, Ahohiman. So-
ror autem Lothan fuit Thamna.
40 * Filij Sobal, Aliã, & Manaath, & Ebal,
Sephi & Onan. Filij Sebeõ, Ahaia, & Ana.
41 * Filij Ana, Diſon. Filij Diſon, Hama-
ran & Eſeban, & Iethran & Charran.
42 * Filij Eſer, Baalan, & Zauan, & Iachan;
filij Diſan, Hus & Aran.
43 * Iſti ſunt reges qui imperauerunt in
terra Edom, antequã eſſet rex ſuper filios
D Iſrael. Bale filius Beor, & nomen ciuitatis
eius Denaba.
44 * Mortuus eſt autem Bale, & regnauit
pro eo Iobab filius Zare de Boſra.
45 * Cúmque & Iobab fuiſſet mortuus, re-
gnauit pro eo Huſan de terra Themano-
46 rum. * Obijt quoq; & Huſan, & regna-
uit pro eo Adad filius Badad qui percuſſit
Madian in terra Moab, & nomen ciuita-
tis eius Auith.
47 * Cúmque & Adad fuiſſet mortuus, re-
gnauit pro eo Semla de Maſreca.
48 * Sed & Semla mortuus eſt, & regnauit
pro eo Saul de Rooboth quæ iuxta am-
nem ſita eſt.
49 * Mortuo quoque Saul regnauit pro eo
Balaanan filius Achobor.
50 * Sed & hic mortuus eſt, & regnauit pro
eo Adad, cuius vrbis nomen fuit Phau, &
appellata eſt vxor eius Mehethabel filia
Matred, filiæ Mezaab.
51 * Adad autem mortuo, duces pro regi-
bus in Edom eſſe cœperũt. Dux Thamna,
52 dux Alua, dux Iether, * Dux Oolibama,
53 dux Hela, dux Phinon. * Dux Chenez,
54 dux Theman, dux Mapſar. * Dux Mag-
dihel, dux Hyram: hi duces Edom.

CAP. II.

1 A FIlij autem Iſrael, Ruben, Symeon, Le- Ge. 29.g 38.a Matt.1.a
ui, Iuda, Iſachar, & Zabulon.
2 * Dan & Ioſeph, Beniamin, Nephtha-
lim, Gad & Aſer.
3 * Filij Iuda, Her, Onan, & Sela. Hi tres
nati ſunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit
autem Her primogenitus Iuda malus co-
ram Domino, & occidit eum.

* *Et filij Madian, Gepha, & Gopher, &* 33
Enoch, & Abida, & Eldaa: omnes isti filij
Cetturæ. * *Et genuit Habraam, Isaac: filij* 34
Isaac, Esau & Israel.
* *Filij Esau, Eliphaz, & Raguel, Jesus, &* 35
Jeglam, & Core.
* *Filij Eliphaz, Theman, et Omar, Sepphue,* 36
& Goothom, Cenez, & Thamna, & Amalec.
* *Et filij Raguel, Nacheth, & Samma, &* 37
Zare, & Maze.
* *Et filij Seir, Lotan, & Subal, & Sebe-* 38
gon, & Ana, & Deson, & Asar, & Disan.
* *Et filij Lotan, Chorri, & Imam: & soror* 39
Lotan, Thamna.
* *Filij Subal, Aluan, & Manaath, et Vbal,* 40
& Sapphi, & Onam: & filij Sebegon, Aia, &
Ana.
* *Et filij Ana, Deson: & filij Deson, Ama-* 41
dan & Eseban, & Jethran, & Charran.
* *Et filij Asar, Balaan, & Zaan, & Jacan:* 42
& filij Deson, Hos, & Aran.
* *Et isti reges qui regnauerũt in terra Edõ,* 43
antequam regnasset rex super filios Israel: Baal
filius Beor, & nomen ciuitati eius Dennaba.
* *Et mortuus est Balac, & regnauit pro eo* 44
Jobab filius Zara de Bosserras.
* *Et mortuus est Jobab, & regnauit pro eo* 45
Asom, de terra Themanon.
* *Et obijt Asom, & regnauit pro eo Adad fi-* 46
lius Badad, qui percussit Madiã in agro Moab,
& nomen ciuitati eius Euith.
* *Et mortuus est Adad, & regnauit pro eo* 47
Samla de Masreca.
* *Et mortuus est Samla, & regnauit pro eo* 48
Saul de Rooboth flumine.
* *Et mortuus est Saul, & regnauit pro eo* 49
Ballennon filius Achobor.
* *Et mortuus est Ballennon, & regnauit pro* 50
eo Adad, & nomen ciuitati eius Phau, & no-
men vxori eius Metabeel, filia Matreth, filia
Mezaab. * *Et mortuus est Adad, & fue-* 51
runt duces Edom, dux Thamna; dux Alua, dux
Iether,
* *Dux Elibama, dux Hela, dux Phinon.* 52
* *Dux Cenez, dux Theman, dux Mapsar.* 53
* *Dux Mamgeel, dux Eram: hi duces Edõ.* 54

CAP. II.

HI *filij Israel, Ruben, Symeon, Leui, Juda,* 1
Issachar, Zabulon.
* *Dan, Joseph, Beniamin, Nephthalim, Gad,* 2
& Aser.
* *Filij Juda, Er, & Aunan, & Selo: tres* 3
hi nati sunt ei de filia Sue de Chananitide, &
fuit Er primogenitus Iuda malus coram Domi-
no, & occidit eum.

33 * καὶ υἱοὶ μαδιάμ, γεφὰ, καὶ γόφερ, καὶ ἐνὼχ, καὶ ἀβιδὰ, καὶ
ἐλδαά· πάντες οὗτοι υἱοὶ κετθούρας.
34 * καὶ ἐγέννησεν ἀβραὰμ τὸν ἰσαάκ· υἱοὶ ἰσαάκ, ἡσαῦ,
35 καὶ ἰσραήλ. * υἱοὶ ἡσαῦ, ἐλιφάζ, καὶ ῥαγουὴλ, ἰοὺς, καὶ
ἰεγλάμ, καὶ κορέ.
36 * υἱοὶ ἐλιφάζ, θαιμάν, καὶ ὠμὰρ, σεπφοὺ, καὶ γοοθόμ,
κενέζ, καὶ θαμνὰ, καὶ ἀμαλήκ.
37 * καὶ υἱοὶ ῥαγουήλ, ναχέθ, καὶ σαμμὰ, καὶ ζαρὲ, καὶ μαζέ.
38 * καὶ υἱοὶ σηείρ, λωτάν, καὶ σουβάλ, καὶ σεβεγών, καὶ ἀνὰ,
καὶ δησὼν, καὶ ἀσὰρ, καὶ δισάν.
39 * καὶ υἱοὶ λωτάν, χωρρεῖ, καὶ ἰμάμ, καὶ ἀδελφὴ λωτάν,
40 θαμνά. * υἱοὶ σουβάλ, ἀλουάν, καὶ μανααθ, καὶ ἐβάλ, καὶ
σαπφεὶ, καὶ ὠνάμ· καὶ υἱοὶ σεβεγών, αἴα, καὶ ἀνά.
41 * καὶ υἱοὶ ἀνά, δησών, καὶ υἱοὶ δησών, ἀμαδάν, καὶ ἐσεβάν,
42 καὶ ἰεθράν, καὶ χαρράν. * καὶ υἱοὶ ἀσὰρ, βαλαάν, καὶ ζαάν,
καὶ ἰακάν· καὶ υἱοὶ δεσών, ὡς καὶ ἀράν.
43 * καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες ἐν γῇ ἐ-
δών, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ·
βαλὰ υἱὸς βεώρ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ δενναβά.
44 * καὶ ἀπέθανε βαλάκ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἰω-
βὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας.
45 * καὶ ἀπέθανεν ἰωβάβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀσόμ,
ἐκ τῆς γῆς τοῦ θαιμανών.
46 * καὶ ἀπέθανεν ἀσόμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀ-
δὰδ υἱὸς βαδάδ, ὁ πατάξας τὴν μαδιὰμ ἐν τῷ ἀγρῷ
μωάβ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ ἐυίθ.
47 * καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σαμ-
λὰ ἐκ μασρεκά.
48 * καὶ ἀπέθανε σαμλά, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ
σαοὺλ ἐκ ῥοωβὼθ τοῦ ποταμοῦ.
49 * καὶ ἀπέθανε σαούλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλ-
λεννὼν υἱὸς ἀχοβώρ.
50 * καὶ ἀπέθανεν βαλλεννών, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ
ἀδάδ· καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ φαύ, καὶ ὄνομα τῇ γυ-
ναικὶ αὐτοῦ μεταβεὴλ θυγάτηρ ματρεὴθ θυγάτηρ με-
ζαάβ.
51 * καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ, καὶ ἐγένοντο ἡγεμόνες ἐδώμ, ἡγε-
μὼν θαμνά, ἡγεμὼν ἀλιβά, ἡγεμὼν ἰέθερ,
52 * ἡγεμὼν ἐλιβαμά, ἡγεμὼν ἠλά, ἡγεμὼν φινών.
53 * ἡγεμὼν κενέζ, ἡγεμὼν θαιμάν, ἡγεμὼν μαψάρ.
54 * ἡγεμὼν μαγεήλ, ἡγεμὼν ἐρέμ· οὗτοι ἡγεμόνες
ἐδώμ.

β'.

1 * Οὗτοι υἱοὶ ἰσραήλ, ῥουβήν, συμεών, λευὶ, ἰούδα, ἰσσά-
2 χαρ, ζαβουλών. * δάν, ἰωσὴφ, βενιαμὶν, νεφθαλεὶμ,
3 γαὰδ, καὶ ἀσήρ. * υἱοὶ ἰούδα, ἦρ, καὶ ὀνὰν, καὶ σηλώ· τρεῖς
οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐκ τῆς θυγατρὸς σουὲ ἐκ τῆς χαναν-
ίτιδος· καὶ ἐγένετο ἦρ ὁ πρωτότοκος ἰούδα πονηρὸς ἐνώπιον
κυρίου, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν.

4 * וְתָמָר כַּלָּתוֹ יָלְדָה לוֹ אֶת־פֶּרֶץ וְאֶת־זָרַח כָּל־
5 בְּנֵי יְהוּדָה חֲמִשָּׁה: * בְּנֵי פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל:
6 * וּבְנֵי זֶרַח זִמְרִי וְאֵיתָן וְהֵימָן וְכַלְכֹּל וְדָרַע כֻּלָּם
7 חֲמִשָּׁה: * וּבְנֵי כַרְמִי עָכָר עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
8 מָעַל בַּחֵרֶם: * וּבְנֵי אֵיתָן עֲזַרְיָה:
9 * וּבְנֵי חֶצְרוֹן אֲשֶׁר נוֹלַד־לוֹ אֶת־יְרַחְמְאֵל
10 וְאֶת־רָם וְאֶת־כְּלוּבָי: * וְרָם הוֹלִיד אֶת־
עַמִּינָדָב וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת־נַחְשׁוֹן נְשִׂיא
11 בְּנֵי יְהוּדָה: * וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת־שַׂלְמָא
12 וְשַׂלְמָא הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז: * וּבֹעַז הוֹלִיד
אֶת־עוֹבֵד וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי:
13 * וְאִישַׁי הוֹלִיד אֶת־בְּכֹרוֹ אֶת־אֱלִיאָב
14 וַאֲבִינָדָב הַשֵּׁנִי וְשִׁמְעָא הַשְּׁלִישִׁי: * נְתַנְאֵל
15 הָרְבִיעִי רַדַּי הַחֲמִישִׁי: * אָצֶם הַשִּׁשִּׁי דָּוִיד
16 הַשְּׁבִיעִי: * וַאֲחִיתֵיהֶם צְרוּיָה וַאֲבִיגָיִל וּבְנֵי
צְרוּיָה אַבְשַׁי וְיוֹאָב וַעֲשָׂהאֵל שְׁלֹשָׁה:
17 * וַאֲבִיגַיִל יָלְדָה אֶת־עֲמָשָׂא וַאֲבִי עֲמָשָׂא
18 יֶתֶר הַיִּשְׁמְעֵאלִי: * וְכָלֵב בֶּן־חֶצְרוֹן הוֹלִיד
אֶת־עֲזוּבָה אִשָּׁה וְאֶת־יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בָּנֶיהָ
19 יֵשֶׁר וְשׁוֹבָב וְאַרְדּוֹן: * וַתָּמָת עֲזוּבָה וַיִּקַּח־
20 לוֹ כָלֵב אֶת־אֶפְרָת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־חוּר: * וְחוּר
הוֹלִיד אֶת־אוּרִי וְאוּרִי הוֹלִיד אֶת־בְּצַלְאֵל:
21 * וְאַחַר בָּא חֶצְרוֹן אֶל־בַּת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד
וְהוּא לְקָחָהּ וְהוּא בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וַתֵּלֶד לוֹ
22 אֶת־שְׁגוּב: * וּשְׁגוּב הוֹלִיד אֶת־יָאִיר וַיִּהְיוּ־
לוֹ עֶשְׂרִים וְשָׁלוֹשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד:
23 * וַיִּקַּח גְּשׁוּר־וַאֲרָם אֶת־חַוֹּת יָאִיר מֵאִתָּם
אֶת־קְנָת וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ שִׁשִּׁים עִיר כָּל־אֵלֶּה
24 בְּנֵי מָכִיר אֲבִי־גִלְעָד: * וְאַחַר מוֹת־חֶצְרוֹן
בְּכָלֵב אֶפְרָתָה וְאֵשֶׁת חֶצְרוֹן אֲבִיָּה וַתֵּלֶד לוֹ
25 אֶת־אַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ: * וַיִּהְיוּ בְנֵי־יְרַחְמְאֵל
בְּכוֹר חֶצְרוֹן הַבְּכוֹר רָם וּבוּנָה וָאֹרֶן וָאֹצֶם
26 אֲחִיָּה: * וַתְּהִי אִשָּׁה אַחֶרֶת לִירַחְמְאֵל
27 וּשְׁמָהּ עָטָרָה הִיא אֵם אוֹנָם: * וַיִּהְיוּ בְנֵי־
רָם בְּכוֹר יְרַחְמְאֵל מַעַץ וְיָמִין וָעֵקֶר:
28 * וַיִּהְיוּ בְנֵי־אוֹנָם שַׁמַּי וְיָדָע וּבְנֵי שַׁמַּי נָדָב
29 וַאֲבִישׁוּר: * וְשֵׁם אֵשֶׁת אֲבִישׁוּר אֲבִיהַיִל
וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אַחְבָּן וְאֶת־מוֹלִיד:

4 * Thamar autem nurus eius peperit ei Phares & Zara. Omnes ergo filij Iuda
5 quinque. * Filij autem Phares, Esron & Rut. 4.4 Iudi. 7.e
6 Camul. * Filij quoq; Zare, Zári & Ethã, & Eman, Chalchal quoq; & Daran, simul
7 quinque. * Filij Charmi, Achar, qui turbauit Israel, & peccauit in furto anathematis.
8 * Filij Ethan, Azarias.
9 * Filij autem Esron qui nati sunt ei, Ie-
10 ramehel & Ram, & Calubi. * Porrò Ram
B genuit Aminadab, Aminadab autem ge- Mat. 1.b
nuit Naason, principem filiorum Iuda.
11 * Naason quoq; genuit Salma, de quo
12 ortus est Booz. * Booz verò genuit 1. Reg. 16. b.
Obed, qui & ipse genuit Isai.
13 * Isai autem genuit primogenitum Heliab, secundum Aminadab, tertium Symmaha,
14 * Quartũ Nathanahel, quintũ Raddai.
15 * Sextum Ason, septimum Dauid.
16 * Quorum sorores fuerunt Saruia, & Abigail. Filij Saruiæ, Abisai, Ioab, & Asa-
17 hel tres. * Abigail autem genuit Ammasa, cuius pater fuit Iether Ismaelites.
18 * Caleph verò filius Esron, accepit vxorem nomine Azuba, de qua genuit Hieri-
C oth, fuerúntque filij eius Iaser & Sobab, & Ardon.
19 * Cúmque mortua fuisset Azuba, accepit vxorem Caleph Ephrata, quæ peperit
20 ei Vr. * Porrò Vr genuit Vri, & Vri genuit Beseleel.
21 * Post hæc ingressus est Esron ad filiam Machir patris Galaad, & accepit eam cùm esset annorum sexaginta. quæ peperit ei Segub.
22 * Sed & Segub genuit Iair, & possedit viginti tres ciuitates in terra Galaad.
23 * Cepítq; Gessur & Aram oppida Iair, & Canath, & viculos eius, sexaginta ciuitatum. Omnes isti filij Machir patris Ga-
24 laad. * Cùm autẽ mortuus esset Esrom, ingressus est Caleph ad Ephrata. Habuit
D quoque Esron vxorem Abia, quæ peperit ei Assur patrem Thecue.
25 * Nati sunt autem filij Ieramehel primogeniti Esron, Ram primogenitus eius, & Buna, & Aran, & Asom, & Achia.
26 * Duxit quoque vxorem alteram Ieramehel nomine Atthara, quæ fuit mater
27 Onam. * Sed & filij Ram primogeniti Ieramehel fuerunt Moos, Ioamim, & A-
28 char. * Onã autẽ habuit filios Semei & Iadan; filij autem Semei, Nadab & Abisur.
29 * Nomen verò vxoris Abisur, Abihail, quæ peperit Ahobbam & Molid.

* Et Thamar nurus eius peperit ei Phares, & Zara: omnes hi filij Iuda quinque.
* Filij Phares, Esron, & Chamul.
* Et filij Zara, Bambri & Hethan, & Heman, & Calchal, & Darade: omnes hi quinque.
* Et filij Charmi, Achar qui turbauit Israel, qui peccauit in anathemate.
* Et filij Ethan, Azarias.
* Et filij Esron qui nati sunt ei, Hieremael, & Aram, & Chalobi.
* Et Aram genuit Aminadab, et Aminadab genuit Naasson principem domus Iuda.
* Et Naasson genuit Salmon, & Salmon genuit Booz.
* Et Booz genuit Obed, & Obed genuit Jesse.
* Et Jesse genuit primogenitum suum Eliab, & Abinadab secundus, & Samaa tertius.
* Et Nathanael quartus, & Redai quintus.
* Et Asam sextus, & Dauid septimus.
* Et sorores eorum, Saruia & Abigail; & filij Saruia, Abessai & Joab, & Assael, tres hi.
* Et Abigail peperit Amessa, et pater Amessa, Jether Ismaelites.
* Et Chaleb filius Esron accepit Azuba vxorem & Hierioth: & hi filij eius, Iasar & Subab, & Ardon.
* Et mortua est Azuba, & accepit sibi Chaleb, Ephrath, & peperit ei Or.
* Et Or genuit Vri, & Uri genuit Beseleel.
* Et post hoc ingressus est Esron ad filiam Machir patris Galaad: iste accepit eam, & ipse filius sexaginta annorum, & peperit ei Segub.
* Et Segub genuit Jair, & fuerunt ei viginti & tres ciuitates in terra Galaad.
* Et accepit Gesur, et Aram, & Auoth-Jair ab eis Canath, & filias eius sexaginta ciuitates, omnes isti filij Machir patris Galaad.
* Et postquã mortuus esset Esron, ingressus est Chaleb ad Ephrata, & vxor Esrom, Abia; & peperit ei Asoor, patrem Thecoe.
* Et fuerunt filij Hieramael primogeniti: Esron primogenitus Ram, & Buna, & Aran, & Asom, & Achian.
* Et fuit vxor altera Hieramael, & nomen ei Atara: hæc mater Anam.
* Et fuerunt filij Ram primogeniti Hieramael, Maas & Jamin, & Icar.
* Et fuerunt filij Janam, Semei, & Jada; & filij Semei, Nadab & Abisur.
* Et nomen vxori, Abisur, Abiel, & peperit ei Haban & Molid.

4 * καὶ Θάμαρ ἡ νύμφη αὐτοῦ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φαρὲς, καὶ
τὸν ζαρά· πάντες ἕξ οἱ υἱοὶ ἰούδα πέντε.
5 * υἱοὶ φαρές, ἑσρών, καὶ χαμούλ. * καὶ υἱοὶ ζαρά,
6 βαμβεὶ, καὶ ἠθάν, καὶ αἱμάν, καὶ καλχάλ, καὶ δαραδέ,
7 πάντες ἕξ οἱ πέντε. * καὶ υἱοὶ χαρμί, ἄχαρ ὁ ταράξας
τὸν ἰσραήλ, ὃς ἥσωθ ἔτησεν ἐν τῷ ἀναθέματι.
8 * καὶ υἱοὶ αἰθάν, ἀζαρείας. * καὶ υἱοὶ ἑσρὼν οἳ ἐγεν-
9 νήθησαν αὐτῷ, ὁ ἰερεμαὴλ, καὶ ὁ ἀραμ, καὶ ὁ χαλωβί.
10 * καὶ ἀραὰμ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ, καὶ ἀμιναδὰβ ἐ-
γέννησε τὸν ναασσὼν ἄρχοντα οἴκου ἰούδα.
11 * καὶ ναασσὼν ἐγέννησε τὸν σαλμών, καὶ σαλμὼν ἐγέν-
νησε τὸν βοόζ.
12 * καὶ βοόζ ἐγέννησε τὸν ὼβήδ, καὶ ὼβὴδ ἐγέννησε τὸν
13 ἰεσσαί, * καὶ ἰεσσαὶ ἐγέννησε τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ ἐλιάβ· καὶ
ἀβιναδάβ, ὁ δεύτερος· καὶ σαμαά, ὁ τρίτος.
14 * καὶ ναθαναήλ, ὁ τέταρτος· καὶ ρεδαΐ, ὁ πέμπτος.
15 * καὶ ἀσάμ, ὁ ἕκτος· καὶ δαυὶδ ἕβδομος.
16 * καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῶν, σαρουία, καὶ ἀβιγαΐλ, καὶ υἱοὶ
σαρουία, ἀβεσσαΐ, καὶ ἰωάβ, καὶ ἀσαήλ, τρεῖς ἕξ οἱ.
17 * καὶ ἀβιγαΐλ ἔτεκε τὸν ἀμεσσά· καὶ πατὴρ ἀμεσσὰ
ἰεθὲρ ὁ ἰσμαηλίτης.
18 * καὶ χάλεβ υἱὸς ἑσρὼν ἔλαβε τὴν ἀζουβὰ γυναῖκα
καὶ τὴν ἰερειώθ· καὶ ἕξ οἱ υἱοὶ αὐτῆς, ἰασάρ, καὶ σουβάβ, καὶ
ἀρδών.
19 * καὶ ἀπέθανεν ἀζουβά, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ χάλεβ τὴν
ἐφραθά, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ὦρ.
20 * καὶ ὦρ ἐγέννησε τὸν ὑρεῖ, καὶ ὑρεῖ ἐγέννησε τὸν βεσε-
λεήλ.
21 * καὶ μετὰ ταῦτο εἰσῆλθεν ὁ ἑσρὼν πρὸς τὴν θυγατέρα
μαχεὶρ πατρὸς γαλαάδ, αὐτὸς ἔλαβε αὐτήν, καὶ αὐτὸς
υἱὸς ἑξήκοντα ἐτῶν, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν σεγούβ.
22 * καὶ σεγοὺβ ἐγέννησε τὸν ἰαείρ, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἴκο-
σι, καὶ τρεῖς πόλεις ἐν τῇ γῇ γαλαάδ.
23 * καὶ ἔλαβε γεσὺρ, καὶ ἀράμ, καὶ τὴν αὐὼθ ἰαεὶρ πρὸ
αὐτῶν τὴν κανάθ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς ἑξήκοντα πό-
λεις· πάντες ἕξ οἱ υἱοὶ μαχεὶρ πατρὸς γαλαάδ.
24 * καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἑσρών, εἰσῆλθε χαλὲβ πρὸς
ἐφραθά, καὶ γυνὴ ἑσρὼμ ἀβία, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀσώρ,
πατέρα θεκωέ.
25 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ἰεραμαὴλ πρωτότοκου· ἑσρὼν ὁ πρω-
τότοκος ῥαμ, καὶ βουνὰ, καὶ ὰραὴλ, καὶ ἀσώμ, καὶ ἀχιάν.
26 * καὶ ἐγένετο γυνὴ ἑτέρα τῷ ἰεραμαήλ, καὶ ὄνομα
αὐτῇ ἀταρά, αὕτη μήτηρ θνάμ.
27 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ῥὰμ πρωτότοκου ἰεραμαήλ, μαὰς,
καὶ ἰαμὶν, καὶ ἰκάρ.
28 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ἰανάμ, σεμεεὶ, καὶ ἰαδά· καὶ υἱοὶ τοῦ σε-
μεεὶ, ναδὰβ, καὶ ἀβισούρ.
29 * καὶ ὄνομα τῇ γυναικί, ἀβισοὺρ, ἀβιήλ, καὶ ἔτεκεν
αὐτῷ τὸν ἀβδών, καὶ τὸν μωλίδ.

30 * וּבְנֵי נָדָב סֶלֶד וְאַפָּיִם וַיָּמָת סֶלֶד לֹא
31 בָנִים׃ * וּבְנֵי אַפַּיִם יִשְׁעִי וּבְנֵי יִשְׁעִי שֵׁשָׁן
32 וּבְנֵי שֵׁשָׁן אַחְלָי׃ * וּבְנֵי יָדַע אֲחִי שַׁמַּי יֶתֶר
33 וְיוֹנָתָן וַיָּמָת יֶתֶר לֹא בָנִים׃ * וּבְנֵי יוֹנָתָן
פֶּלֶת וְזִזָא אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי יְרַחְמְאֵל׃
34 * וְלֹא־הָיָה לְשֵׁשָׁן בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת
וְלְשֵׁשָׁן עֶבֶד מִצְרִי וּשְׁמוֹ יַרְחָע׃
35 * וַיִּתֵּן שֵׁשָׁן אֶת־בִּתּוֹ לְיַרְחָע עַבְדּוֹ לְאִשָּׁה
36 וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־עַתָּי׃ * וְעַתָּי הוֹלִיד אֶת־
37 נָתָן וְנָתָן הוֹלִיד אֶת־זָבָד׃ * וְזָבָד הוֹלִיד
אֶת־אֶפְלָל וְאֶפְלָל הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד׃
38 * וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יֵהוּא וְיֵהוּא הוֹלִיד אֶת־
39 עֲזַרְיָה׃ * וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־חֶלֶץ וְחֶלֶץ
40 הוֹלִיד אֶת־אֶלְעָשָׂה׃ * וְאֶלְעָשָׂה הוֹלִיד
41 אֶת־סִסְמַי וְסִסְמַי הוֹלִיד אֶת־שַׁלּוּם׃ * וְשַׁלּוּם
הוֹלִיד אֶת־יְקַמְיָה וְיָקַמְיָה הוֹלִיד אֶת־אֶלִישָׁמָע׃
42 * וּבְנֵי כָלֵב אֲחִי יְרַחְמְאֵל מֵישָׁע בְּכֹרוֹ הוּא
43 אֲבִי־זִיף וּבְנֵי מָרֵשָׁה אֲבִי חֶבְרוֹן׃ * וּבְנֵי
44 חֶבְרוֹן קֹרַח וְתַפֻּחַ וְרֶקֶם וָשָׁמַע׃ * וְשֶׁמַע הוֹלִיד
אֶת־רַחַם אֲבִי יָרְקְעָם וְרֶקֶם הוֹלִיד אֶת־שַׁמָּי׃
45 * וּבֶן־שַׁמַּי מָעוֹן וּמָעוֹן אֲבִי בֵית־צוּר׃
46 * וְעֵיפָה פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב יָלְדָה אֶת־חָרָן וְאֶת־
47 מוֹצָא וְאֶת־גָּזֵז וְחָרָן הוֹלִיד אֶת־גָּזֵז׃ * וּבְנֵי
יָהְדַי רֶגֶם וְיוֹתָם וְגֵישָׁן וָפֶלֶט וְעֵיפָה וָשָׁעַף׃
48 * פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב מַעֲכָה יָלְדָה שֶׁבֶר וְאֶת־תִּרְחָנָה׃
49 * וַתֵּלֶד שַׁעַף אֲבִי מַדְמַנָּה אֶת־שְׁוָא אֲבִי
מַכְבֵּנָה וַאֲבִי גִבְעָא וּבַת־כָּלֵב עַכְסָה׃
50 * אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי כָלֵב בֶּן־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה
51 שׁוֹבָל אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים׃ * שַׁלְמָא אֲבִי
52 בֵית־לָחֶם חָרֵף אֲבִי בֵית־גָּדֵר׃ * וַיִּהְיוּ
בָנִים לְשׁוֹבָל אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים הָרֹאֶה חֲצִי
53 הַמְּנֻחוֹת׃ * וּמִשְׁפְּחוֹת קִרְיַת יְעָרִים הַיִּתְרִי
וְהַפּוּתִי וְהַשֻּׁמָתִי וְהַמִּשְׂרָעִי מֵאֵלֶּה יָצְאוּ הַצָּרְעָתִי
54 וְהָאֶשְׁתָּאֻלִי׃ * בְּנֵי שַׁלְמָא בֵּית לָחֶם
וּנְטוֹפָתִי עַטְרוֹת בֵּית יוֹאָב וַחֲצִי הַמְּנֻחָתִי הַצָּרְעִי׃
55 * וּמִשְׁפְּחוֹת סוֹפְרִים יֹשְׁבֵי יַעְבֵּץ תִּרְעָתִים
שִׁמְעָתִים שׁוּכָתִים הֵמָּה הַקֵּינִים הַבָּאִים
מֵחֲמַת אֲבִי בֵית־רֵכָב׃

30 * Filij autem Nadab fuerunt Saled, &
Apphaim. Mortuus est autē Saled absque
31 liberis. * Filius verò Apphaim, Iesi, qui
Iesi genuit Sesan. Porrò Sesan genuit O-
32 holai. * Filij autem Iadai fratris Semei,
Iether & Ionathan. Sed & Iether mortuus
33 est absque liberis. * Porrò Ionathan ge-
nuit Phalech & Ziza. Isti fuerunt filij Ie-
34 ramehel. * Sesan autē non habuit filios,
sed filias; & seruum Ægyptium nomine
35 Ieraa. * Dedítq; ei filiam suam vxorem,
quæ peperit ei Ethei.
36 * Ethei autem genuit Nathan, & Na-
37 than genuit Zabad. * Zabad quoque
F genuit Ophal, & Ophal genuit Obed.
38 * Obed genuit Iehu, Iehu genuit Aza-
39 riam. * Azarias genuit Helles, & Hel-
40 les genuit Helesa. * Helesa genuit Zi-
zomoi, Zizomoi genuit Sellum.
41 * Sellum genuit Ithamiam, Ithamia
autem genuit Elisama.
42 * Filij autem Caleph fratris Ieramehel,
Mesa primogenitus eius, ipse est pater
Ziph filij Maresa patris Hebron.
43 * Porrò filij Hebron, Chore, & Taphua,
& Recem, & Samma.
44 * Samma autem genuit Raam, patrem
Hierchaan, & Recem genuit Semei.
45 * Filius Semei, Maon, & Maon pater
Bethsur.
46 * Epha autem concubina Caleph, pe-
perit Aran & Musa, & Gezez. Porrò Aran
genuit Gezez.
47 * Filij Iahaddai, Regom, & Ioathan, &
Gesan, Phalech, & Epha, & Saaph.
48 * Concubina Caleph Maacha peperit
Saber & Tharana.
49 * Genuit autem Saaph pater Madme-
G na, Sue patrem Machbena, & patrem Ga- Ioſ. 15. d
baa, filia verò Caleph fuit Achsa. Iudi. 1. c
50 * Hi erāt filij Caleph, filij Vr, primoge
niti Ephrata, Sobal pater Cariathiarim.
51 * Salma pater Bethleem, Ariph pater
Bethgader.
52 * Fuerunt autem filij Sobal patris Ca-
riathiarim qui videbat dimidium requie-
53 tionum. * Et de cognatione Cariathia-
rim, Iethrei, & Aputhei, & Semathei, &
Maserei. Ex his egressi sunt Saraitæ, & Est-
54 haloitę. * Filij Salma, Bethleem, & Ne-
tophati, coronæ domus Ioab, & dimidiū
55 requietionis Sarai. * Cognationes quo-
que scribarum habitantium in Iabes, ca-
nentes atque resonantes, & in tabernacu-
lis commorantes. Hi sunt Cinei qui vene-
runt de calore patris domus Rechab.

* Et filij Nadab, Saled, et Ophim, & mortuus est Saled absque liberis. 30

* Et filij Ophim, Jessui. & filij Jessui, Sisan: & filij Sisan, Olai. 31

* Et filii Jada fratris Semei, Jether & Jonathan; & mortuus est Jether absque liberis. 32

* Et filii Jonathan, Phalat & Ziza: isti fuerunt filii Hieramael. 33

* Et non fuerunt Sisan filii, sed filiæ. At Sisa seruus Ægyptius, & nomen ei Hieree: 34

* Et dedit Sisan filiam suam Hiereæ seruo suo in vxorem, & peperit ei Ethi. 35

* Et Ethi genuit Nathan, et Nathan genuit Zabad. 36

* Et Zabad genuit Ephael, & Ephael genuit Obed. 37

* Et Obed genuit Jeu, et Jeu genuit Azariã. 38

* Et Azarias genuit Hallas, & Hallas genuit Eleasa. 39

* Et Eleasa genuit Sasami, & Sasami genuit Sallum. 40

* Et Sallum genuit Jacemian, & Jacemias genuit Elisama. 41

* Et filii Chaleph fratris Jeremael, Musa primogenitus eius, ipse pater Zeph, & filii Marisa patris Chebron. 42

* Et filij Chebron, Core, Taphua, & Rocem, & Sama. 43

* Sama verò genuit Rhaam patrem Hierecam: & Rocem genuit Samai. 44

* Et filius Samai, Maon, & Maon pater Bethsur. 45

* Et Gepha concubina Chaleb peperit Horon, & Muse, & Gasez: & Horon genuit Gazas. 46

* Et filij Jadi, Rigma, et Jotham, & Gison, & Phale, & Gepha, & Saaph. 47

* Et concubina Chaleb, Maacha genuit Sabab & Tharana. 48

* Et genuit Saaph patrem Medmena, & Sui patrem Machbana, & patrem Gabbaa, & filia Caleb, Oxa. 49

* Hi erant filij Chaleb, filii Or primogeniti Ephrata, Sobal pater Cariathiarim. 50

* Samaa pater Bethleem, Areph pater Bethgeddor. 51

* Et fuerunt filii Soba patri Cariathiarim, qui videt & dimidium & requietionum. 52

* Et cognationes & Cariatharis Ethri, & Aphphuthi, & Samathi, & Maserei: ex his egressi sunt Saraathi, & Esthaoli. 53

* Et filii Salma, Bethleem, & Netophati, Ataroth, & Bethioab, & Manathi, & Sarai. 54

* Et populi Sopherim habitantium Jabis, Tharathin, Samathin, Suchathim: hi Cenæi qui venerunt ex Hemath patris domus Rechab. 55

30 * καὶ υἱοὶ ναδάβ, σαλεὰδ, & ὠφείμ· & ἀπέθανε σαλεὰδ ἄτεκνος.

31 * καὶ υἱοὶ ὠφείμ, ιεσσουεῖ· & υἱοὶ ιεσσουεί, σισάν· & υἱοὶ σισάν, ὀλαΐ·

32 * & υἱοὶ ιαδαὰ ἀδελφοῦ σεμεΐ, ιέθερ & ιωναθάν, & ἀπέθανεν ιέθερ ἄτεκνος.

33 * καὶ υἱοὶ ιωναθάν, φαλὰτ & ζηζᾶ. ἕτοι ἐγένοντο υἱοὶ ιεραμαήλ.

34 * καὶ οὐκ ἦσαν τῷ σισὰν υἱοί, ἀλλ' ἢ θυγατέρες· τῷ δὲ σισὰ δοῦλος αἰγύπτιος, & ὄνομα αὐτῷ ιερεέ·

35 * καὶ ἔδωκε σισὰν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ ιερεὲ δούλῳ αὐτοῦ εἰς γυναῖκα, & ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἐθί.

36 * καὶ ἐθὶ ἐγέννησε τὸν νάθαν, & νάθαν ἐγέννησε τὸν ζαβάδ.

37 * καὶ ζαβὰδ ἐγέννησε τὸν ἐφαέλ, & ἐφαὲλ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ.

38 * & ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ιηοὺ, & ιηοῦ ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν.

39 * καὶ ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν ἀλλάς, & ἀλλὰς ἐγέννησε τὸν ἐλεασά.

40 * καὶ ἐλεασὰ ἐγέννησε τὸν σασαμεί, & σασαμεὶ ἐγέννησε τὸν σαλλούμ.

41 * καὶ σαλλοὺμ ἐγέννησε τὸν ιακεμίαν, & ιακεμίας ἐγέννησε τὸν ἐλισαμά.

42 * & υἱοὶ χαλὲφ ἀδελφοῦ ιερεμαήλ, μουσὰ ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, αὐτὸς πατὴρ ζήφ· & υἱοὶ μαρισὰ πατρὸς χεβρών.

43 * καὶ υἱοὶ χεβρών, κορέ, θαφουὰ, & ρωκὴμ, & σαμά.

44 * σαμὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ραὰμ πατέρα ιερεκαμ, καὶ ρωκὴμ ἐγέννησε τὸν σαμαΐ.

45 * καὶ υἱὸς σαμαΐ, μαών, καὶ μαὼν πατὴρ βηθσούρ.

46 * καὶ ἡ γεφὰ παλλακὴ χάλεβ ἔτεκε τὸν ὠρών, & τὸν μουσῆ, & τὸν γαζήζ· καὶ ὠρὼν ἐγέννησε τὸν γαζάς.

47 * καὶ υἱοὶ ιαδαΐ, ρεγμὰ & ιωθὰμ, καὶ γεισών, & φαλὲ, & γεφὰ, & σαάφ.

48 * καὶ ἡ παλλακὴ χαλὲβ μααχὰ ἐγέννησε τὸν σαβὰβ, & τὸν θαρανά.

49 * καὶ ἐγέννησε τὸν σαὰφ πατέρα μεδμανά, & τὸν σουὶ πατέρα μαχβανά, & πατέρα γαββαά, & θυγάτηρ χαλὲβ ἡ ὀξά. 50 * ἕτοι ἦσαν υἱοὶ χαλὲβ υἱοὶ ὤρ πρωτοτόκου ἐφραθά, σωβὰλ πατὴρ καριαθιαρείμ.

51 * σαμαὰ πατὴρ βηθλεέμ, ἀρὴφ πατὴρ βηθγεδδώρ.

52 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ τῷ σωβὰ πατρὶ καριαθιαρείμ, ῥαά, & αἰσοῦ, & ἀμανήθ.

53 * καὶ ὑμασφαὰ, καὶ καριαθαρεὶς ὁ ἐθρὶ, & ἀφφουθὶ, & ὁ σαμαθὶ, & ὁ μασερεΐ, ἐκ τούτων ἐξῆλθον ὁ σαραθὶ, & ὁ ἐσθαολί.

54 * καὶ υἱοὶ σαλμά, βηθλεέμ, & νετωφαθεὶ, ἀταρὼθ, & βηθιωὰβ, & ὁ μαναθὶ, & ὁ σαρεαΐ.

55 * καὶ δῆμοι σωφηρεὶμ τῶν καθιζόντων ιαβὶς, θαργαθεὶν, σαμαθεὶν, συχαθεὶμ· ἕτοι οἱ κιναῖοι οἱ ἐλθόντες ἐξ αἰμὰθ πατρὸς οἴκου ῥηχάβ.

CAP. III.

1 DAuid verò hos habuit filios, qui ei nati sunt in Hebron. Primogenitum
A Amnon, ex Achinoe Iezrahelitide; secundum Daniel, de Abigail Carmelitide.
2 *Tertium Absalon, filium Maacha, filię Tholomei regis Iessur: quartum Adonian filium Agith. *Quintum Saphatiam ex Abithal, sextum Ietraham de
4 Egla vxore sua. *Sex ergo nati sunt ei in
B Hebron, vbi regnauit septem annis & sex mensibus. Triginta autem & tribus annis
5 regnauit in Ierusalem. *Porrò in Ierusalem nati sunt ei filij Simmaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon quatuor de Bersabee filia Amihel.
6 *Iebaar quoque &
7 Helisua & Eliphaleth: *Et Noge, & Na
8 pheg, & Iaphie. *Necnon Elisama, & Eliade, & Eliphaleg nouem.
9 *Omnes hi filij Dauid absq; filiis concubinarum, habuerúntq; sororẽ Thamar.
10 *Filius autẽ Salomonis Roboam, cuius
C Abia filius genuit Asa. De hoc quoq; na-
11 tus est Iosaphat pater Ioram. *Qui Ioram genuit Oziam, ex quo ortus est Ioas. Mat. 1.b
12 *Et huius Amasias filius genuit Azariã. Porrò Azariæ filius Ioathã procreauit
13 *Achaz patrem Ezechiæ de quo natus est Manasses, sed & Manasses genuit
14 *Ammon patrem Iosiæ.
15 *Filij autem Iosiæ fuerunt primogenitus Iohannan, secundus Ioachim, tertius
16 Sedechias, quartus Sellũ. *De Ioachim natus est Ieconias & Sedechias.
17 *Filij Ieconiæ fuerunt Asir, Salathiel,
18 *Melchiram, Phadaia, Senneser, & Iece
19 mia, Sama & Nadabia. *De Phadaia or-
D ti sunt Zorobabel & Semei: Zorobabel genuit Mosollam, Ananiam, & Salomith
20 sororem eorum, *Asabam quoque & Ohol, & Barachian, & Asadian, Iosabeseth
21 quinque. *Filius autem Ananiæ, Phaltias pater Hieseiæ, cuius filius Raphaia. Huius quoque filius Arnan, de quo natus est Obdia, cuius filius fuit Sechenias.
22 *Filius Secheniæ, Semeia, cuius filij Attus, & Egiaal, & Baria, & Naaria, & Sa-
23 phat, & Sesa sex numero. *Filius Naariæ, Elioenai, & Ezechias, & Ezricam tres.
24 *Filij Elioenai, Oduia, & Heliasub, & Pheleia, & Accub, & Iohannã, & Dalaia, & Anan septem.

CAP. IIII.

1 FIlij Iuda, Phares, Esrom, & Charmi, &
2 Vr, & Subal. *Rahia verò filius Subal Gen. 36.
A genuit Gaad, de quo nati sunt Ahumai, & Laad. Hæ generationes Sarathi.

ג

1 * וְאֵלֶּה הָיוּ בְנֵי דָוִיד אֲשֶׁר נוֹלַד־
לוֹ בְּחֶבְרוֹן הַבְּכוֹר אַמְנֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֶאלִית
2 שֵׁנִי דָּנִיֵּאל לַאֲבִיגַיִל הַכַּרְמְלִית׃ * הַשְּׁלִשִׁי
לְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר
3 הָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית׃ * הַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה
לַאֲבִיטָל הַשִּׁשִׁי יִתְרְעָם לְעִגְלָה אִשְׁתּוֹ׃
4 * שִׁשָּׁה נוֹלַד־לוֹ בְּחֶבְרוֹן וַיִּמְלֹךְ־שָׁם שֶׁבַע
שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּשְׁלֹשִׁים וְשָׁלוֹשׁ שָׁנָה
5 מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם׃ * וְאֵלֶּה נוֹלְדוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלִָם
שִׁמְעָא וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה אַרְבָּעָה לְבַת־שׁוּעַ
6 בַּת־עַמִּיאֵל׃ * וְיִבְחָר וֶאֱלִישָׁמָע וֶאֱלִיפָלֶט׃
7 * וְנֹגַהּ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃ * וֶאֱלִישָׁמָע וֶאֱלְיָדָע
8 וֶאֱלִיפֶלֶט תִּשְׁעָה׃ * כֹּל בְּנֵי דָוִיד מִלְּבַד בְּנֵי־
10 פִילַגְשִׁים וְתָמָר אֲחוֹתָם׃ * וּבֶן־שְׁלֹמֹה
רְחַבְעָם אֲבִיָּה בְנוֹ אָסָא בְנוֹ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ׃
11 * יוֹרָם בְּנוֹ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ יוֹאָשׁ בְּנוֹ׃ * אֲמַצְיָהוּ
12 13 בְּנוֹ עֲזַרְיָה בְנוֹ יוֹתָם בְּנוֹ׃ * אָחָז בְּנוֹ חִזְקִיָּהוּ
14 בְּנוֹ מְנַשֶּׁה בְנוֹ׃ * אָמוֹן בְּנוֹ יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ׃
15 * וּבְנֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים
16 הַשְּׁלִישִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם׃ * וּבְנֵי יְהוֹיָקִים
17 יְכָנְיָה בְנוֹ צִדְקִיָּה בְנוֹ׃ * וּבְנֵי יְכָנְיָה אֲסִר
18 שְׁאַלְתִּיאֵל בְּנוֹ׃ * וּמַלְכִּירָם וּפְדָיָה וְשֶׁנְאַצַּר
19 יְקַמְיָה הוֹשָׁמַע וּנְדַבְיָה׃ * וּבְנֵי פְדָיָה זְרֻבָּבֶל
וְשִׁמְעִי וּבֶן־זְרֻבָּבֶל מְשֻׁלָּם וַחֲנַנְיָה וּשְׁלֹמִית
20 אֲחוֹתָם׃ * וְחַשֻּׁבָה וָאֹהֵל וּבֶרֶכְיָה וַחֲסַדְיָה
21 יוּשַׁב חֶסֶד חָמֵשׁ׃ * וּבֶן־חֲנַנְיָה פְּלַטְיָה וִישַׁעְיָה
בְּנֵי רְפָיָה בְּנֵי אַרְנָן בְּנֵי עֹבַדְיָה בְּנֵי שְׁכַנְיָה׃
22 * וּבְנֵי שְׁכַנְיָה שְׁמַעְיָה וּבְנֵי שְׁמַעְיָה חַטּוּשׁ וְיִגְאָל
23 וּבָרִיחַ וְנְעַרְיָה וְשָׁפָט שִׁשָּׁה׃ * וּבֶן־נְעַרְיָה
24 אֶלְיוֹעֵינַי וְחִזְקִיָּה וְעַזְרִיקָם שְׁלֹשָׁה׃ * וּבְנֵי
אֶלְיוֹעֵינַי הוֹדַוְיָהוּ וְאֶלְיָשִׁיב וּפְלָיָה וְעַקּוּב וְיוֹחָנָן
וְדְלָיָה וַעֲנָנִי שִׁבְעָה׃

ד

1 * בְּנֵי יְהוּדָה פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְכַרְמִי וְחוּר
2 וְשׁוֹבָל׃ * וְרָאָיָה בֶן־שׁוֹבָל הוֹלִיד אֶת־
יַחַת וְיַחַת הוֹלִיד אֶת־אֲחוּמַי וְאֶת־לַהַד אֵלֶּה
מִשְׁפְּחוֹת הַצָּרְעָתִי׃

CAP. III.

ET hi fuerunt filij Dauid, qui nati ſunt ei in Chebrō, primogenitus Amnon ex Achinaan Iſraelitide: & ſecundus Daniel de Abigael Carmelitide.

* Et tertius Abeſſalom filius Maacha, filiæ Tholomi regis Geſſur: quartus Adonias filius Aggith.

* Quintus Saphatias ex Abital, ſextus Iethraam de Egla vxore Dauid.

* Sex nati ſunt ei in Chebron, & regnauit Dauid in Chebron ſeptem annis & menſes ſex, & triginta & tribus annis regnauit in Hieruſalem.

* Et iſti nati ſunt ei in Hieruſalem Samaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Berſabee filia Amiel.

* Et Iebaar, & Eliſama, & Eliphaleth.

* Et Noge, & Nepheg, & Japhie.

* Et Eliſama, & Eliada, & Eliphalad.

* Nouem omnes hi filij Dauid, abſque filijs concubinarum, & Thaman ſoror eorum.

* Et filij Salomon, Roboam filius eius, Abia filius eius, Aſa filius eius, Joſaphat filius eius.

* Joram filius eius, Ochozias filius eius, Joas filius eius. * Amaſias filius eius, Ozias filius eius, Jotham filius eius.

* Achaz filius eius, Ezechias filius eius, Manaſſes filius eius.

* Amon filius eius, Joſias filius eius.

* Et filij Joſiæ primogenitus Joanan: ſecundus Joachim: tertius Sedecias: quartus Sellū.

* Et filij Joachim fuerunt Jechonias filius eius, Sedecias filius eius.

* Et filij Jechoniæ, Aſeir, Salathiel filius eius.

* Et Melchiram, & Phadaia, & Sanaſar, & Jecemia, & Hoſama, & Nadabia.

* Et filij Phadaia, Zorobabel, & Semei; & filij Zorobabel, Moſollam, & Ananias, & Solomith ſoror eorum. * Et Aſaba, & Ool, & Barachia, & Aſadia, & Joſabeſed quinque.

* Et filij Ananiæ, Phalatias, & Jeſee filius eius, Raphaia filius eius, Arnon filius eius, Obdias filius eius, Sechenias filius eius.

* Et filij Secheniæ, Samaia: & filij Samaia, Atus, & Gegaal, & Beria, & Nearia, & Saphat, ſex filij. * Et filij Neariæ, Elionai, & Ezechias, & Aziſcam tres. * Et filij Elionai, Odia, & Eliaſib, & Phalia, & Acun, & Jonan, & Dalea, & Ananias ſeptem.

CAP. IIII.

FIlij Juda, Phares, Eſrom, Charmi, Or, Sobal.

* Et Reia filius Sobal genuit Jaoth, & Jaoth genuit Achimai, & Laad: Hæ generationes Sarathi.

γ΄.

1 * Καὶ ἕτοι ἦσαν υἱοὶ δαυὶδ, οἱ ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐν χεβρών· ὁ πρωτότοκ& ἀμνὼν τ̃ ἀχιναάμ τ̃ ἰσραηλίτιδος· ὁ δεύτερος δανιὴλ τ̃ ἀβιγάηλ τ̃ καρμηλίτιδ&·

2 * καὶ ὁ τρίτ& ἀβεσαλὼμ υἱὸς μααχὰ, θυγατρὸς θολομὶ βασιλέως γεσσύρ· ὁ τέταρτος ἀδωνίας υἱὸς ἀγγίθ.

3 * ὁ πέμπτ& σαφατίας τ̃ ἀβιτάλ, ὁ ἕκτ& ἰεθραὰμ τ̃ ἐγλὰ γυναικὸς δαυίδ.

4 * ἓξ ἐγεννήθησαν αὐτῷ ἐν χεβρών, & ἐβασίλευσεν δαυὶδ ἐν χεβρὼν ἑπτὰ ἔτη & μῆνας ἕξ· καὶ τριάκοντα καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.

5 * καὶ ἕτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐν ἱερουσαλὴμ σαμαὰ, & σοβὰβ, & ναθὰν, καὶ σαλομών· τέσσαρες τ̃ βηρσαβεαὶ θυγατρὸς ἀμιήλ.

6 * & ἰεβαὰρ, & ἐλισαμὰ, & ἐλιφαλέθ.

7 * καὶ νογὲ, & νεφὲγ, & ἰαφιέ. * & ἐλιδαμά, & ἐλιαδὰ, & ἐλιφαλάδ.

9 * ἐννέα πάντες ἕτοι υἱοὶ δαυίδ, ἐκτὸς τῶν υἱῶν τῶν παλλακῶν, & θάμαρ ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν.

10 * καὶ υἱοὶ σολομὼν ροβοὰμ, υἱὸς αὐτ̃, ἀβία υἱὸς αὐτ̃, ἀσὰ υἱὸς αὐτ̃, ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτ̃.

11 * ἰωρὰμ υἱὸς αὐτ̃, ὀχοζίας υἱὸς αὐτ̃, ἰωὰς υἱὸς αὐτ̃.

12 * ἀμασίας υἱὸς αὐτ̃, ὀζίας υἱὸς αὐτ̃, ἰωθὰμ υἱὸς αὐτ̃.

13 * ἄχαζ υἱὸς αὐτ̃, ἐζεκίας υἱὸς αὐτ̃, μανασσῆς υἱὸς αὐτ̃.

14 * ἀμὼν υἱὸς αὐτ̃, ἰωσίας υἱὸς αὐτ̃.

15 * καὶ υἱοὶ ἰωσίου πρωτότοκ& ἰωανὰν, ὁ δεύτερ& ἰωακεὶμ, ὁ τρίτ& σεδεκίας, ὁ τέταρτος σελλούμ.

16 * & υἱοὶ ἰωακεὶμ ἐγένοντο ἰεχονίας υἱὸς αὐτ̃, σεδεκίας υἱὸς αὐτ̃.

17 * καὶ υἱοὶ ἰεχονίου, ἀσείρ, σαλαθιὴλ υἱὸς αὐτ̃.

18 * καὶ μελχιραὰμ, & φαδαΐα, & σανάσαρ, & ἰεκεμία, & ὡσαμὰ, καὶ ναδαβία.

19 * καὶ υἱοὶ φαδαΐα, ζοροβαβὲλ, & σεμεΐ· & υἱοὶ ζοροβαβέλ, μοσολλὰμ, & ἀνανίας, & σαλωμὶθ ἀδελφὴ αὐτῶν.

20 * καὶ ἀσαβὰ, & οὸλ, & βαραχία, & ἀσαδία, καὶ ἰωσαβεσὲδ πέντε.

21 * καὶ υἱοὶ ἀνανίου, φαλατίας, & ἰεσαὶ υἱὸς αὐτ̃, ῥαφαΐα υἱὸς αὐτ̃, ἀρνὼν υἱὸς αὐτ̃, ὀβδίας υἱὸς αὐτ̃, σεχενίας υἱὸς αὐτ̃.

22 * καὶ υἱοὶ σεχενίου σαμαΐα· & υἱοὶ σαμαΐα, ἀτὺς, καὶ γεγαὰλ, & βεραία, & ναδαία, & σαφὰτ ἓξ υἱοί.

23 * καὶ υἱοὶ ναδαίου, ἐλιωναΐ, & ἐζεκίας, & ἀζικαὰμ τρεῖς.

24 * καὶ υἱοὶ ἐλιωναΐ, ὠδία, καὶ ἐλιασείβ, & φαλία, & ἀκοὺβ, & ἰωνὰν, & δαλεὰ, καὶ ἀνανίας ἑπτά.

δ΄.

1 * Υἱοὶ ἰούδα, φαρὲς, ἐσρὼμ, χαρμὶ, ὢρ, & σοβάλ.

2 * καὶ ῥαΐὰ υἱὸς σοβὰλ ἐγέννησε τὸν ἰαὼθ, καὶ ἰαὼθ ἐγέννησε τὸν ἀχμαΐ, & τὸν λααδ· ἕτοι δῆμοι τοῦ σαρααθί.

3 * Ista quoque stirps Etham, Iezrael & Iesema, & Iedebos. Nomen quoque soro-
4 ris eorum Asalephum. *Phuniel autem pater Iedor, & Ezer pater Osa. Isti sunt filij Vr primogeniti Ephrata patris Bethleem.
5 * Assur verò patris Thecuæ erant duæ vxores, Alaa & Naara.
6 * Peperit autem ei Naara, Oozam & B Epher & Theman & Aastari. Isti sunt filij
7 Naara. *Porrò filij Aala, Sereth, Isaar, &
8 Ethnam. *Chus autem genuit Anob & Soboba, & cognationem Aharel filij Arũ.
9 * Fuit autem Iabes inclytus præ fratribus suis, & mater eius vocauit nomen illius Iabes, dicens: Quia peperi eum in do-
10 lore. *Inuocauit ergo Iabes Deũ Israel, dicens: Si benedicens benedixeris mihi, & dilataueris terminos meos, & fuerit manus tua mecum, & feceris me à malitia nõ opprimi. Et præstitit Deus quæ precatus
11 est. *Caleph autẽ pater Sua genuit Machir, qui fuit pater Esthon.
12 * Porrò Esthon genuit Bethrapha & Phesse, & Tehinna patrem vrbis Naas: hi
13 sunt viri Recha. * Filij autem Cenez, Othoniel & Saraia. Porrò filij Othoniel,
14 Athat & Maonathi. *Maonathi genuit Ophra; Saraias autem genuit Ioab patrẽ Vallis-artificum. ibi quippe artifices erãt.
15 * Filij verò Caleph, filij Iephone, Hir, C & Hela, & Nahem, filij quoq; Hela, Ce-
16 nez. * Filij quoque Ialel, Elziph, & Zypha, Thiria, & Asrahel.
17 *Et filij Ezra, Iether, & Mereth, & Epher & Iahalon. genuítque Mariam & Sammai, & Iesba patrem Esthamo.
18 * Vxor quoque eius Iudaia peperit Iareth patrem Iedor, & Heber patrem Socho, & Ichutiel patrem Zanoa. Hi autem filij Bethiæ, filiæ Pharaonis quam accepit
19 Mered. *Et filij vxoris Odaię sororis Na D ham patris Ceila, Charmi, & Esthamo qui
20 fuit de Maachati. *Filij quoq; Symon, Amnon & Rimma. Filius Anan, Ethilon; & filij Iesi, Zoeth, & Benzoeth.
21 *Filij Sela, filij Iudæ, Her pater Lecha, & Laada pater Maresa, & cognationes domus operantium byssum in domo iuramenti.
22 *Et Qui-stare-fecit-Solẽ, viríque Mendacij & Securus & Incendens qui principes fuerunt in Moab, & quæ reuersæ sunt in Lehem. Hæc autem verba vetera.
23 * Hi sunt figuli habitãtes in plantationibus & in sepibus apud regem in operibus eius, commoratíque sunt ibi.

3 * וְאֵלֶּה אֲבִי עֵיטָם יִזְרְעֶאל וְיִשְׁמָא וְיִדְבָּשׁ
4 וְשֵׁם אֲחוֹתָם הַצְּלֶלְפּוֹנִי: * וּפְנוּאֵל אֲבִי גְדוֹר
וְעֶזֶר אֲבִי חוּשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה
5 אֲבִי בֵית לָחֶם: * וְלַאֲשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ הָיוּ
6 שְׁתֵּי נָשִׁים חֶלְאָה וְנַעֲרָה: * וַתֵּלֶד לוֹ נַעֲרָה
אֶת־אֲחֻזָּם וְאֶת־חֵפֶר וְאֶת־תֵּימְנִי וְאֶת־
7 הָאַחַשְׁתָּרִי אֵלֶּה בְּנֵי נַעֲרָה: * וּבְנֵי חֶלְאָה
8 צֶרֶת יִצְחַר וְאֶתְנָן: * וְקוֹץ הוֹלִיד אֶת־עָנוּב
וְאֶת־הַצֹּבֵבָה וּמִשְׁפְּחֹת אֲחַרְחֵל בֶּן־הָרֻם:
9 * וַיְהִי יַעְבֵּץ נִכְבָּד מֵאֶחָיו וְאִמּוֹ קָרְאָה שְׁמוֹ
10 יַעְבֵּץ לֵאמֹר כִּי יְלַדְתִּי בְעֹצֶב: * וַיִּקְרָא
יַעְבֵּץ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בָּרֵךְ תְּבָרְכֵנִי
וְהִרְבִּיתָ אֶת־גְּבוּלִי וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי וְעָשִׂיתָ
מֵרָעָה לְבִלְתִּי עָצְבִּי וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֵת־אֲשֶׁר
11 שָׁאָל: * וּכְלוּב אֲחִי־שׁוּחָה הוֹלִיד אֶת־
12 מְחִיר הוּא אֲבִי אֶשְׁתּוֹן: * וְאֶשְׁתּוֹן הוֹלִיד
אֶת־בֵּית רָפָא וְאֶת־פָּסֵחַ וְאֶת־תְּחִנָּה אֲבִי
13 עִיר־נָחָשׁ אֵלֶּה אַנְשֵׁי רֵכָה: * וּבְנֵי קְנַז
עָתְנִיאֵל וּשְׂרָיָה וּבְנֵי עָתְנִיאֵל חֲתָת:
14 * וּמְעוֹנֹתַי הוֹלִיד אֶת־עָפְרָה וּשְׂרָיָה הוֹלִיד
אֶת־יוֹאָב אֲבִי גֵּיא חֲרָשִׁים כִּי חָרָשִׁים הָיוּ:
15 * וּבְנֵי כָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה עִירוּ אֵלָה וְנַעַם וּבְנֵי
16 אֵלָה וְקֵנַז: * וּבְנֵי יְהַלְלְאֵל זִיף וְזִיפָה תִּירְיָא
17 וַאֲשַׂרְאֵל: * וּבְנֵי עֶזְרָה יֶתֶר וּמֶרֶד וָעֵפֶר וְיָלוֹן
וַתֵּהַר אֶת־מִרְיָם וְאֶת־שַׁמַּי וְאֶת־יִשְׁבַּח אֲבִי
18 אֶשְׁתְּמֹעַ: * וְאִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה יָלְדָה אֶת־
יֶרֶד אֲבִי גְדוֹר וְאֶת־חֶבֶר אֲבִי שׂוֹכוֹ וְאֶת־יְקוּתִיאֵל
אֲבִי זָנוֹחַ וְאֵלֶּה בְּנֵי בִתְיָה בַּת־פַּרְעֹה אֲשֶׁר
19 לָקַח מָרֶד: * וּבְנֵי אֵשֶׁת הוֹדִיָּה אֲחוֹת נַחַם
20 אֲבִי קְעִילָה הַגַּרְמִי וְאֶשְׁתְּמֹעַ הַמַּעֲכָתִי: * וּבְנֵי
שִׁמוֹן אַמְנוֹן וְרִנָּה בֶּן־חָנָן וְתִלוֹן וּבְנֵי יִשְׁעִי זוֹחֵת
21 וּבֶן־זוֹחֵת: * בְּנֵי שֵׁלָה בֶן־יְהוּדָה עֵר אֲבִי
לֵכָה וְלַעְדָה אֲבִי מָרֵשָׁה וּמִשְׁפְּחֹת בֵּית־
22 עֲבֹדַת הַבּוּץ לְבֵית אַשְׁבֵּעַ: * וְיוֹקִים וְאַנְשֵׁי
כֹזֵבָא וְיוֹאָשׁ וְשָׂרָף אֲשֶׁר־בָּעֲלוּ לְמוֹאָב וְיָשֻׁבִי
23 לָחֶם וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים: * הֵמָּה הַיּוֹצְרִים
וְיֹשְׁבֵי נְטָעִים וּגְדֵרָה עִם־הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ
יָשְׁבוּ שָׁם:

3 * καὶ ὅτοι πατέρες ἰταὶμ, ἰεζρὲλ, ἰησαμὰ, ἰεδεβάς, καὶ ὄνομα τ̃ ἀδελφῆς αὐτ̃ν ἀσελαφωνί.

3 * Et isti patres Etham, Iezrel, Jesama, Jedebas, & nomen sororis eorum Aselaphoni.

4 * καὶ φανουὴλ πατὴρ γεδδὼρ, & ἔζερ πατὴρ ὡσά· οὗτοι υἱοὶ ὢρ πρωτοτόκου ἐφραθὰ πατρὸς βεθλεέμ.

4 * Et Phanuel pater Geddor, & Ezer pater Usa. Isti filij Or primogeniti Ephratha patris Bethleem.

5 * καὶ τῷ ἀσὼρ πατρὶ θεκωὲ ἦσαν γυναῖκες δύο, ἔλαα καὶ νοερά.

5 * Et Asoor patri Thecoe erant uxores duæ, Elaa & Noera.

6 * καὶ ἔτεκεν αὐτῷ νοερὰ τὸν ὀζὰμ, καὶ τὸν ἀφὲρ, & τὸν θεμανεῖ, & τὸν ἀεσθαρεί· πάντες οὗτοι υἱοὶ νοερά.

6 * Et peperit ei Noera, Ozam, & Apher, et Themani, & Aesthari: omnes isti filij Noera.

7 * καὶ υἱοὶ ἐλεά, σαρὲθ, & σωχὰρ, & ἐθνάν.

7 * Et filij Elea, Sareth, & Soar, & Ethnan.

8 * καὶ κὼς ἐγέννησε τὸν ἀνὼβ, καὶ τὸν σαβηβά· αὗται αἱ πατριαὶ ἀδελφοῦ ῥηχὰλ υἱοῦ ἀεζμ.

8 * Et Cos genuit Anob & Sabeba: hæ generationes fratris Rechal filij Harim.

9 * καὶ ἐγένετο ἰαβὶς ἔνδοξος ὑπὲρ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτ̃ν· καὶ ἐκάλεσεν ἡ μήτηρ αὐτ̃ν τὸ ὄνομα αὐτ̃ν ἰαβὶς, λέγουσα· ὅτι ἔτεκον ἐν διαπόνῳ.

9 * Et fuit Iabes inclytus supra fratres suos, & uocauit mater eius nomen illius Jabes, dicens: Quia peperi in dolore.

10 * καὶ ἐπεκαλέσατο ἰαβὶς τὸν θεὸν ἰσραὴλ, λέγων, ἐὰν εὐλογῶν εὐλογήσῃς με, & πληθυνῇς τὰ ὅριά μου, καὶ ἡ χείρ σου ᾖ μετ' ἐμοῦ, & ποιήσῃς γνῶσιν τοῦ μὴ ταπεινῶσαί με, & ἐπήγαγεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἠτήσατο.

10 * Et inuocauit Jabes Deum Israel, dicens: Si benedicens benedixeris mihi, & dilataueris terminos meos, & manus tua fuerit mecum, & feceris cognitionem ut non opprimat me: & adduxit Deus omnia quæcunque precatus est.

11 * καὶ χαλὲβ ὁ ἀδελφὸς σουὰ ἐγέννησε τὸν μαχὶρ, ὅς πατὴρ ἐσαθών.

11 * Et Chaleb frater Sua genuit Machir, iste pater Essathon.

12 * καὶ ἐσαθὼν ἐγέννησε τὸν βηθραφὰ, & τὸν φασσὲ, καὶ τὸν θεννὰ πατέρα ἠρναάς· οὗτοι ἄνδρες ῥηχά.

12 * Et Essathon genuit Bethrapha & Phasse, & Theenna patrem Ernaas: isti viri Recha.

13 * καὶ υἱοὶ κενέζ, γοθονιὴλ, & σαραΐα· καὶ υἱοὶ γοθονιήλ, ἀθέθ,

13 * Et filij Cenez, Gothoniel & Saraia: & filij Gothoniel, Atheth,

14 * καὶ μαωναθεί· καὶ μαωναθεὶ ἐγέννησε τὸν ἐφρά· & σαρὰ ἐγέννησε τὸν ἰωὰβ πατέρα γηχαρασίμ, ὅτι τέκτονες ἦσαν.

14 * Et Maonathi; & Maonathi genuit Ephra, & Sarai genuit Joab patrem vallis artificum, quoniam fabri lignarij erant.

15 * καὶ υἱοὶ χαλὲβ υἱοῦ ἰεφοννῆ, ἰεγοὺ, ἠλὰ, & νοέμ· καὶ υἱοὶ ἠλᾶ, κενέζ.

15 * Et filij Caleb filij Jephonne, Jru, Ela, & Noem: & filij Ela, Cenez.

16 * καὶ υἱοὶ ἀλελεήλ, ζὶφ & ζιφὰ, & θερὰ, & ἀσαρήλ.

16 * Et filij Aleleel, Ziph, & Zipha, & Thiria, & Aserel.

17 * καὶ υἱοὶ ἰεσραά, ἰεθὲρ, & μαρεὰδ, & ἐφὲρ, & ἰαλών· καὶ ἰεθὲρ ἐγέννησε τὴν μαρειάμ, & σαμαΐ, & ἰεσβὰ πατέρα ἐσθεμώ.

17 * Et filij Jesraa, Jether et Marad, et Epher, & Jalon: & Jether genuit Mariam, & Samai, & Jesba patrem Esthemo.

18 * καὶ ἡ γυνὴ αὐτ̃ ἰουδεία ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἰάρεδ πατέρα γεδδὼρ, & τὸν ἄβερ πατέρα σωχώ, & τὸν ἰεχουθιὴλ πατέρα ζανοέ· & οὗτοι υἱοὶ φαθθουΐα θυγατρὸς φαραώ, ἣν ἔλαβε μαρώδ.

18 * Et uxor eius Judia peperit ei Jared patrem Geddor, & Aber patrẽ Socho, & Iechutiel patrem Zanoe: & isti filij Phathuia filiæ Pharaonis, quam accepit Marod.

19 * καὶ υἱοὶ γυναικὸς ὠδίας ἀδελφοῦ ναὲμ πατρὸς κειλά, ὁ γαρμὶ, & ἐσθαμὰ, & ὁ μακαθί.

19 * Et filij uxoris Odia fratris Naum patris Ceila, Garmi, & Esthama, & Machathi.

20 * καὶ υἱοὶ συμών, ἀμνών, & ῥενὰ υἱὸς ἄνναν, & θιλών· & υἱοὶ ἰεσί, ζωχὰθ υἱοὶ ζωχάθ.

20 * Et filij Symon, Amnon, & Rena filius Annan & Thilon, & filij Jesi: Zochath, filij Zochath.

21 * υἱοὶ σηλώ· υἱοῦ ἰουδὰ ἦρ πατὴρ λαιχά· καὶ λααδὰ πατὴρ μαρησά. & δῆμοι οἴκου ὠβὴθ ἀβοὺς τῷ οἴκῳ ἀσεβά.

21 * Filij Selo, filij Juda, Her pater Lecha: & Laada pater Maresa: & cognationes domus operantis linum domui Aseba.

22 * καὶ ἰωακεὶμ ἄνδρες χοζηβὰ, καὶ ἰωὰς, & σαράφ· ⓓ ἐξουσιάσαντες ἐν τῷ λαῷ μωάβ· & ἀπέστρεψαν εἰς λεέμ. ⓓ οἳ λόγοι παλαιοί εἰσιν.

22 * Et Joachim uiri Chozeba, & Joas, & Saraph, qui dominati sunt in populo Moab, & reuersi sunt in Leem: at uerba uetera sunt.

23 * οὗτοι ⓓ κεραμεῖς ⓓ καθήμενοι ἐν νετ̃αεὶμ, καὶ γαδειρὰ μετὰ τ̃ βασιλέως ἐν τοῖς ἔργοις αὐτ̃ ἐνίσχυσαν & ᾤκησαν ἐκεῖ.

23 * Hi figuli habitantes in plantationibus & sepibus cum rege in operibus eius confortati sunt & habitauerunt ibi.

24 * בְּנֵי שִׁמְעוֹן נְמוּאֵל וְיָמִין יָרִיב זֶרַח שָׁאוּל׃
25 * שַׁלֻּם בְּנוֹ מִבְשָׂם בְּנוֹ מִשְׁמָע בְּנוֹ׃
26 * וּבְנֵי מִשְׁמָע חַמּוּאֵל בְּנוֹ זַכּוּר בְּנוֹ שִׁמְעִי בְּנוֹ׃
27 * וְלִשְׁמְעִי בָּנִים שִׁשָּׁה עָשָׂר וּבָנוֹת שֵׁשׁ וְלְאֶחָיו
אֵין בָּנִים רַבִּים וְכֹל מִשְׁפַּחְתָּם לֹא הִרְבּוּ עַד־
28 בְּנֵי יְהוּדָה׃ * וַיֵּשְׁבוּ בִּבְאֵר־שֶׁבַע וּמוֹלָדָה
29 וַחֲצַר שׁוּעָל׃ * וּבִבִלְהָה וּבְעָצֶם וּבְתוֹלָד׃
30 וּבְבְתוּאֵל וּבְחָרְמָה וּבְצִקְלָג׃ * וּבְבֵית
31 מַרְכָּבוֹת וּבַחֲצַר סוּסִים וּבְבֵית בִּרְאִי וּבְשַׁעֲרַיִם
32 אֵלֶּה עָרֵיהֶם עַד־מְלֹךְ דָּוִיד׃ * וְחַצֵּרֵיהֶם
עֵיטָם וְעַיִן רִמּוֹן וְתֹכֶן וְעָשָׁן עָרִים חָמֵשׁ׃
33 * וְכָל־חַצֵּרֵיהֶם אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הֶעָרִים הָאֵלֶּה
עַד־בָּעַל וְאֶת מוֹשְׁבֹתָם וְהִתְיַחְשָׁם לָהֶם׃
34 * וּמְשׁוֹבָב וְיַמְלֵךְ וְיוֹשָׁה בֶּן־אֲמַצְיָה׃ * וְיוֹאֵל
35 וְיֵהוּא בֶּן־יוֹשִׁבְיָה בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עֲשִׂיאֵל׃
36 * וְאֶלְיוֹעֵינַי וְיַעֲקֹבָה וִישׁוֹחָיָה וַעֲשָׂיָה וַעֲדִיאֵל
37 וְיִשִׁמְאֵל וּבְנָיָה׃ * וְזִיזָא בֶּן־שִׁפְעִי בֶּן־אַלּוֹן
בֶּן־יְדָיָה בֶּן־שִׁמְרִי בֶּן־שְׁמַעְיָה׃
38 * אֵלֶּה הַבָּאִים בְּשֵׁמוֹת נְשִׂיאִים בְּמִשְׁפְּחוֹתָם
38 וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ לָרֹב׃ * וַיֵּלְכוּ לִמְבוֹא
גְדוֹר עַד לְמִזְרַח הַגַּיְא לְבַקֵּשׁ מִרְעֶה לְצֹאנָם׃
40 * וַיִּמְצְאוּ מִרְעֶה שָׁמֵן וָטוֹב וְהָאָרֶץ רַחַבַּת
יָדַיִם וְשֹׁקֶטֶת וְשַׁלְוָה כִּי מִן־חָם הַיֹּשְׁבִים
41 שָׁם לְפָנִים׃ * וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה הַכְּתוּבִים
בְּשֵׁמוֹת בִּימֵי יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיַּכּוּ אֶת־
אָהֳלֵיהֶם וְאֶת־הַמְעוֹנִים אֲשֶׁר נִמְצְאוּ שָׁמָּה
וַיַּחֲרִימֵם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּיהֶם כִּי־
42 מִרְעֶה לְצֹאנָם שָׁם׃ * וּמֵהֶם ׀ מִן־בְּנֵי
שִׁמְעוֹן הָלְכוּ לְהַר שֵׂעִיר אֲנָשִׁים חֲמֵשׁ מֵאוֹת
וּפְלַטְיָה וְנַעֲרְיָה וְרְפָיָה וְעֻזִּיאֵל בְּנֵי יִשְׁעִי
43 בְּרֹאשָׁם׃ * וַיַּכּוּ אֶת־שְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה לַעֲמָלֵק
וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

ה

1 * וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר־יִשְׂרָאֵל כִּי־הוּא הַבְּכוֹר
וּבְחַלְלוֹ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְכֹרָתוֹ לִבְנֵי יוֹסֵף בֶּן־
2 יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְהִתְיַחֵשׂ לַבְּכֹרָה׃ * כִּי יְהוּדָה גָּבַר
בְּאֶחָיו וּלְנָגִיד מִמֶּנּוּ וְהַבְּכֹרָה לְיוֹסֵף׃

24 * Filii Symeon, Namuel, & Iamin, Iar-
25 bi, Zara, Saul. * Sellum filius eius, Mab-
26 ſan filius eius, Maſma filius eius. * Filii
Maſma, Amuhel filius eius, Zachur filius
27 eius, Semmei filius eius. * Filii Semmei
ſedecim & filiæ ſex. Fratres autem eius nō
habuerūt filios multos, & vniuerſa cogna
tio non potuit adæquare ſummam filio-
28 rum Iuda. * Habitauerunt autē in Ber-
29 ſabee, & Molada, & Haſarſual. * Et in
30 Ballaa, & in Aſom, & in Tholad, * Et in
Bathuel, & in Horma, & in Sicelech.
31 * Et in Bethmarchaboth, & in Aſarſa-
ſuſim, & in Betherai, & in Sarim. hæ ci-
uitates eorum vſque ad regem Dauid.
32 * Villæ quoque eorum Ethan & Aen-
Remmon & Thocen, & Aſan, ciuitates
33 quinq;. * Et vniuerſi viculi eorum per
circuitum ciuitatum iſtarum vſq; ad Baal.
Hæc eſt habitatio eorū, & ſedium diſtri-
34 butio. * Moſobab quoque & Iemleth,
35 & Ioſa filius Amaſiæ. * Et Iohel, Iehu fi-
36 lius Ioſabiæ, filii Saraiæ, filii Aſihel. * Et
Elioenai, & Iacoba, & Iſuaia, & Aſaia, &
37 Adihel, & Iſimihel, & Banaia. * Ziza
quoq; filius Sephei, filii Allon, filii Idaia,
38 filii Semri, filii Samaia. * Iſti ſunt nominati
principes in cognationib' ſuis, & in domo
affinitatum ſuarū multiplicati ſunt vehe-
39 mēter. * Et pfecti ſunt vt ingrederētur in
Gador, vſq; ad Orientē vallis, & vt quęre-
40 rent paſcua gregibus ſuis. * Inuenerúntq;
paſcuas vberes & valde bonas, & terrā la-
tiſſimam & quietā, & fertilē, in qua antè
41 habitauerant de ſtirpe Cham. * Hi ergo
venerunt, quos ſupra deſcripſimus nomi-
natim, in diebus Ezechiæ regis Iuda, &
percuſſerunt tabernacula eorū, & habita-
tores qui inuenti fuerant ibi, & deleuerūt
eos vſq; ad pręſentē diem, habitauerúntq;
pro eis, quoniam vberrimas paſcuas ibidē
42 repererunt. * De filiis quoque Symeon
abierunt in montē Seyr viri quingēti, ha-
bentes principes Phaltiā, & Naariā, & Ra-
43 phiam, & Ozihel filius Ieſi. * Et percuſ-
ſerunt reliquias quæ euadere potuerant
Amalechitarū, & habitauerunt ibi pro eis
vſq; ad diem hanc. CAP. V.

1 FIlii quoq; Rubē primogeniti Iſrael, ip-
A ſe quippe fuit primogenitus eius: ſed
cùm violaſſet torum patris ſui, data ſunt
primogenita eius filiis Ioſeph filii Iſrael, &
2 nō eſt ille reputatus in primogenitū. * Por
rò Iudas qui erat fortiſſimus inter fratres
ſuos, de ſtirpe eius principes germinati
ſunt; primogenita aūt reputata ſūt Ioſeph.

* *Filij Symeon, Namuel & Jamin, Jarib,* 24
Zara, Saul. *Selem filius eius, Mabsam fi-* 25
lius eius, Masma filius eius.

* *Et filii Masma, Amuel filius eius, Zachur* 26
filius eius, Semei filius eius.

* *Et Semei filii sedecim, & filiæ sex; & fra-* 27
tribus eius non fuerunt filij multi: & vniuer-
sæ cognationes eorum non multiplicatæ sunt si-
cut filiorum Juda. * *Et habitauerunt in Ber-* 28
sabee, & Molada, & Asersual.

* *Et in Balaa, & in Asom, & in Tholath,* 29
& in Bathuel, & in Arama, & in Secelag.

* *Et in Bethmarchaboth, & in Esersusim,* 30
& in Bethbari, & in Sarim: hæ ciuitates eo-
rum vsque ad regem Dauid.

* *Et suburbia earum, Etam & Ain, &* 31
Remmon, Ethecen, et Asan ciuitates quinque.

* *Et vniuersi viculi earum in circuitu ci-* 32
uitatum istarum vsque ad Balaad: hæc habita-
tio eorum, & genealogia eorum ipsis.

* *Et Mosobab, & Amalec, & Josia filius* 33
Amassiu. * *Et Joel, & Eu filii Josabia, filii* 34
Sarea, filii Asiel.

* *Et Elionai, & Jeceba, & Jesuia, et Asaia,* 35
& Adiel, & Jsmael, & Baneas.

* *Et Ziza filius Sophi, filius Selon, filius Jed-* 36
dia, filius Samariæ, filius Samaia.

* *Isti qui venerunt in nominibus principum* 37
in cognationibus suis, & domibus affinitatum
suarum, & fusi sunt in multitudinem.

* *Et profecti sunt vt ingrederentur in Ge-* 38
rara vsque ad Orientem vallis, vt quærerent
pascua gregibus suis. * *Et inuenerunt pascua* 39
pinguia & bona, & terra latissima ante eos, et
in pace, & quieta, & fertilis; quoniam ex filiis
Cham qui habitabant illic antea.

* *Et venerunt isti qui descripti sunt in no-* 40
minibus in diebus Ezechiæ regis Juda: & per-
cusserunt tabernacula eorũ, et Minæos qui in-
uenti fuerant ibi, & deleuerunt eos vsque ad
diem hanc, & habitauerunt pro eis, quoniam
pascua gregibus eorum ibi.

* *Et ex ipsis filiis Symeon abierunt in mon-* 41
tem Seir viri quingenti, et Phaltias, & Naa-
rias, & Rapheas, & Oziel filii Esue principes
eorum. *Et percusserunt reliquias quæ salua-* 42
tæ fuerant Amalec, & habitauerunt ibi vsque
ad diem hanc.

CAP. V.

ET filii Ruben primogeniti Jsrael, quoniam 1
ipse primogenitus: cùm autem violasset to-
rum patris sui, data sunt primogenita eius filiis
Joseph, filii Jsrael: & non est reputatus in pri-
mogenita Ruben. * Quia Judas potens forti- 2
tudine in fratribus suis, & in ducem ex ipso,
& primogenita Joseph.

24 * υἱοὶ συμεών, ναμουὴλ, Ϛ ιαμείν, ιαρὲβ, ζαοὲ, σαὺλ·
25 * σελὴμ υἱὸς αὐτοῦ, μαϐσὰμ υἱὸς αὐτοῦ, μασμὰ υἱὸς
26 αὐτοῦ. * καὶ υἱοὶ μασμά, ἀμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ, ζαχὲρ
υἱὸς αὐτοῦ, σεμεΐ υἱὸς αὐτοῦ.
27 * καὶ τῷ σεμεΐ υἱοὶ ἑξκαίδεκα, Ϛ θυγατέρες ἕξ· Ϛ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ οὐκ ἦσαν υἱοὶ πολλοί· Ϛ πᾶσαι ἡ
δῆμοι αὐτῶν οὐκ ἐπλήθυναν ὡς υἱοὶ ἰούδα.
28 * καὶ κατῴκησαν ἐν βηρσαϐεαὶ, Ϛ μολαδὰ, Ϛ ἀσερ-
29 σουάλ. * καὶ ἐν βαλαὰ, Ϛ ἐν ἀσὸμ, Ϛ ἐν θολάθ, Ϛ ἐν
βαθουὴλ, Ϛ ἐν ἀράμα, Ϛ ἐν σεκελάγ.
30 * καὶ ἐν βεθμαρχαϐώθ, Ϛ ἐν ἐσερσουσὶμ, Ϛ ἐν βεθ-
καρεὶ, Ϛ ἐν σαρείμ· αὗται αἱ πόλεις αὐτῶν ἕως τοῦ βα-
σιλέως δαυίδ.
31 * καὶ ἐπαύλεις αὐτῶν, ἐταὶμ, Ϛ αἶν, Ϛ ῥεμμὼν, ἐθε-
κὲν, Ϛ ἀσὰν πόλεις πέντε.
32 * καὶ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν ἐν κύκλῳ τῶν πόλεων
τούτων ἕως βαλαάδ· αὕτη ἡ καθιξία αὐτῶν, Ϛ ἡ γενεα-
λογία αὐτῶν αὐτοῖς.
33 * καὶ μωσωϐὰϐ, Ϛ ἀμαλὴκ, Ϛ ἰωσία υἱὸς ἀμαασίου.
34 * καὶ ἰωὴλ, Ϛ ἰοὺ υἱοὶ ἰωσαβία· υἱοῦ σαρέα, υἱοῦ ἀσιήλ.
35 * Ϛ ἐλιωναΐ, Ϛ ἰεκεβὰ, Ϛ ἰεσουία, Ϛ ἀσαΐα, Ϛ ἀδιὴλ, Ϛ
ἰσμαὴλ, Ϛ βανέας.
36 * καὶ ζιζὰ υἱὸς σωφεὶ, υἱὸς σηλὼν, υἱὸς ἰεδδία, υἱὸς σα-
μαρεῖ, υἱὸς σαμαΐα.
37 * οὗτοι οἱ ἐληλυθότες ἐν ὀνόμασιν ἀρχόντων ἐν τοῖς δή-
μοις αὐτῶν, Ϛ οἴκοις πατριῶν αὐτῶν· Ϛ ἐχύθησαν εἰς
πλῆθος.
38 * Ϛ ἐπορεύθησαν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γέραρα ἕως κατ' ἀνα-
τολὰς τοῦ φάραγγος, τοῦ ζητῆσαι νομὴν τοῖς ποιμνίοις αὐτῶν.
39 * Ϛ εὗρον νομὴν πίονα Ϛ ἀγαθὴν, Ϛ ἡ γῆ εὐρύχωρος
ἐνώπιον αὐτῶν, Ϛ ἐν εἰρήνῃ, Ϛ ἡσυχάζουσα, Ϛ εὐθυοδοῦσα,
ὅτι ἐκ τῶν υἱῶν χαμ τῶν κατοικούντων ἐκεῖ ἔμπροσθεν.
40 * καὶ παρεγένοντο οὗτοι οἱ γεγραμμένοι ἐν ὀνόμασιν
ἐν ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα· Ϛ ἐπάταξαν τὰς σκη-
νὰς αὐτῶν, Ϛ τοὺς μιναίους τοὺς εὑρεθέντας ἐκεῖ, Ϛ ἐξεθε-
μάτισαν αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· Ϛ κατῳκίσθησαν
ἀντ' αὐτῶν, ὅτι νομὴ τοῖς ποιμνίοις αὐτῶν ἐκεῖ.
41 * καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν υἱῶν συμεὼν ἐπορεύθησαν εἰς τὸ
ὄρος σηεὶρ ἄνδρες πεντακόσιοι, Ϛ φαλτίας, Ϛ νααρείας,
Ϛ ῥαφέας, καὶ ὀζιὴλ υἱοὶ ἐβοὺς ἄρχοντες αὐτῶν.
42 * καὶ ἐπάταξαν τὸ κατάλειμμα τὸ διασωθὲν τοῦ ἀμα-
λήκ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

ε'.

1 * Καὶ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτότοκος ἰσραήλ, ὅτι αὐτὸς ὁ πρω-
τότοκος, ἐν ᾧ τὸ βεβηλῶσαι τὴν στρωμνὴν τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ, ἐδόθη τὰ πρωτότοκια αὐτοῦ υἱοῖς ἰωσὴφ υἱοῦ ἰσραήλ·
καὶ οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτότοκια ῥουβήν.
2 * ὅτι ἰούδας δυνατὸς ἰσχύι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ
εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ, Ϛ τὰ πρωτότοκια τῷ ἰωσήφ.

3 * בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרוֹן
4 וְכַרְמִי׃ * בְּנֵי יוֹאֵל שְׁמַעְיָה בְּנוֹ גוֹג בְּנוֹ שִׁמְעִי
5 בְּנוֹ׃ * מִיכָה בְּנוֹ רָאָיָה בְּנוֹ בַּעַל בְּנוֹ׃
6 * בְּאֵרָה בְּנוֹ אֲשֶׁר הִגְלָה תִּלְגַּת פִּלְנְאֶסֶר
7 מֶלֶךְ אַשּׁוּר הוּא נָשִׂיא לָרְאוּבֵנִי׃ * וְאַחָיו
לְמִשְׁפְּחֹתָיו בְּהִתְיַחֵשׂ לְתֹלְדוֹתָם הָרֹאשׁ יְעִיאֵל
8 וּזְכַרְיָהוּ׃ * וּבֶלַע בֶּן־עָזָז בֶּן־שֶׁמַע בֶּן־יוֹאֵל הוּא
יוֹשֵׁב בַּעֲרֹעֵר וְעַד־נְבוֹ וּבַעַל מְעוֹן׃
9 * וּלְמִזְרָח יָשַׁב עַד־לְבוֹא מִדְבָּרָה לְמִן־
הַנָּהָר פְּרָת כִּי מִקְנֵיהֶם רָבוּ בְּאֶרֶץ גִּלְעָד׃
10 * וּבִימֵי שָׁאוּל עָשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַהַגְרִאִים
וַיִּפְּלוּ בְיָדָם וַיֵּשְׁבוּ בְּאָהֳלֵיהֶם עַל־כָּל־פְּנֵי מִזְרָח
11 לְגִלְעָד׃ * וּבְנֵי־גָד לְנֶגְדָּם יָשְׁבוּ בְּאֶרֶץ
12 הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה׃ * יוֹאֵל הָרֹאשׁ וְשָׁפָם
הַמִּשְׁנֶה וְיַעְנַי וְשָׁפָט בַּבָּשָׁן׃
13 * וַאֲחֵיהֶם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם מִיכָאֵל וּמְשֻׁלָּם
וְשֶׁבַע וְיוֹרַי וְיַעְכָּן וְזִיעַ וָעֵבֶר שִׁבְעָה׃
14 * אֵלֶּה׀ בְּנֵי אֲבִיחַיִל בֶּן־חוּרִי בֶּן־יָרוֹחַ בֶּן־
גִּלְעָד בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־יְשִׁישַׁי בֶּן־יַחְדּוֹ בֶּן־בּוּז׃
15 * אֲחִי בֶן־עַבְדִּיאֵל בֶּן־גּוּנִי רֹאשׁ לְבֵית אֲבוֹתָם׃
16 * וַיֵּשְׁבוּ בַּגִּלְעָד בַּבָּשָׁן וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־מִגְרְשֵׁי
17 שָׁרוֹן עַל־תּוֹצְאוֹתָם׃ * כֻּלָּם הָתְיַחְשׂוּ
בִּימֵי יוֹתָם מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם מֶלֶךְ־
18 יִשְׂרָאֵל׃ * בְּנֵי־רְאוּבֵן וְגָדִי וַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה
מִן־בְּנֵי־חַיִל אֲנָשִׁים נֹשְׂאֵי מָגֵן וְחֶרֶב וְדֹרְכֵי
קֶשֶׁת וּלְמוּדֵי מִלְחָמָה אַרְבָּעִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף
19 וְשֶׁבַע־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים יֹצְאֵי צָבָא׃ * וַיַּעֲשׂוּ
מִלְחָמָה עִם־הַהַגְרִיאִים וְיטוּר וְנָפִישׁ וְנוֹדָב׃
20 * וַיֵּעָזְרוּ עֲלֵיהֶם וַיִּנָּתְנוּ בְיָדָם הַהַגְרִיאִים וְכָל
שֶׁעִמָּהֶם כִּי לֵאלֹהִים זָעֲקוּ בַּמִּלְחָמָה וַיֵּעָתֵר
לָהֶם כִּי־בָטְחוּ בוֹ׃ * וַיִּשְׁבּוּ מִקְנֵיהֶם גְּמַלֵּיהֶם
חֲמִשִּׁים אֶלֶף וְצֹאן מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים אָלֶף
וַחֲמוֹרִים אַלְפַּיִם וְנֶפֶשׁ אָדָם מֵאָה אָלֶף׃
22 * כִּי־חֲלָלִים רַבִּים נָפְלוּ כִּי מֵהָאֱלֹהִים
הַמִּלְחָמָה וַיֵּשְׁבוּ תַחְתֵּיהֶם עַד־הַגָּלָה׃
23 * וּבְנֵי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה יָשְׁבוּ בָאָרֶץ מִבָּשָׁן עַד־בַּעַל
חֶרְמוֹן וּשְׂנִיר וְהַר־חָרְמוֹן הֵמָּה רָבּוּ׃

3 * Filij ergo Ruben primogeniti Israel,
4 Enoch & Phallu, Esrō & Charmi. * Filij
Iohel, Samaia filius eius: Gog filius eius,
5 Semmei filius eius. * Micha filius eius,
6 Rechia filius eius, Baal filius eius. * Beera filius eius, quem captiuum duxit Theglatphalasar rex Assyriorum: & fuit prin-
7 ceps in tribu Ruben. * Fratres autē eius & vniuersa cognatio eius quando numerabātur per familias suas, habuerūt princi-
8 pes Iehihel & Zachariam. * Porrò Bala filius Azaz, filii Sāna, filii Iohel ipse habitauit in Aroer vsq; ad Nebo & Beelmeon.
9 *Contra Orientalē quoq; plagam habitauit vsq; ad introitum eremi, & fluuium
B Euphratem. multū quippe iumentorum numerum possidebant in terra Galaad.
10 *In diebus autē Saul pręliati sunt contra Agarenos & interfecerunt illos: habitauerūntq; pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga quę respicit ad Orientē Ga-
11 laad. * Filii verò Gad è regione eorum habitauerunt in terra Basan vsq; Selcha.
12 *Iohel in capite, & Saphā secundus, Ia-
13 nai autem & Saphat in Basan. * Fratres
C verò eorū secundum domos cognationū suarū, Michael & Mosollā, & Sebe, & Iori,
14 & Iachan, & Zie, & Heber septem. * Hi filii Abihail, filii Vri, filii Iara, filii Galaad,
filii Michael, filii Iesesi, filii Geddo, filii
15 Buz. *Fratres quoque filii Abdihel, filii Guni principes domus in familiis suis.
16 *Et habitauerūt in Galaad & in Basan, & in viculis eius & in cunctis suburbanis
17 Saron vsq; ad terminos. *Omnes hi numerati sunt in diebus Ioathan regis Iuda, & in diebus Hieroboam regis Israel.
18 *Filii Ruben & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, viri bellatores scuta portantes & gladios, & tendentes arcum, eruditíq; ad
prælia quadraginta quatuor milia & septingenti sexaginta, procedentes ad pu-
19 gnā, * Dimicauerunt contra Agarenos. Ithuræi verò & Naphis & Nodab,
20 * præbuerunt eis auxilium. Traditíque sunt in manus eorum Agareni & vniuersi qui fuerant cum eis, quia Deum inuocauerunt cùm prælіarētur, & exaudiuit eos,
21 eò quòd credidissent in eum. *Ceperúntque omnia quæ possederant, camelorum quinquaginta milia, & ouium ducenta quinquaginta milia, asinos duo milia, & animas hominum centum milia.
22 * Vulnerati autem multi corruerunt. fuit enim bellum Dei. Habitauerúntque
pro eis vsq; ad transmigrationem. 23 *Filii quoque dimidiæ tribus Manasse possederunt terram à finibus Basan vsque Baal Hermon & Sanir, & montem Hermon. ingens quippe numerus erat.

3 * Et filij Ruben primogeniti Iſrael: Enoch & Phallu, Aſron, & Charmi.

4 * Filij Joel, Semei filius eius, Gog filius eius, Samee filius eius.

5 * Micha filius eius, Raia filius eius, Baal filius eius.

6 * Bara filius eius, quem ſeduxit Theglaphalaſar rex Aſſyriorum ipſe princeps Ruben.

7 * Et fratres eius in populis eorũ per familias ſuas in genealogia eorum, princeps Joel, & Zacharias.

8 * Et Baala filius Azaz, filius Semei, filius Joel, ipſe habitans in Aroer, & vſq; ad Nabo, & Beelmeon.

9 * Et contra Orientem habitauit vſq; ad introitum eremi à flumine Euphrate, quoniam iumenta eorũ multiplicata ſunt in terra Galaad.

10 * Et in diebus Saul fecerunt bellum cum Agarenis: & ceciderunt in manu ſua, & habitauerunt in tabernaculis eorum in omni facie Orientis Galaad.

11 * Et filij Gad habitauerũt è regione eorum in terra Baſan vſque Selcha.

12 * Et Joel princeps, & Saphan ſecundus, & Joani ſcriba, & Saphan in Baſan.

13 * Et fratres eorum ſecundum domos cognationum ſuarũ Michael & Moſolam, & Sabee & Jori, & Joachan, et Zia, & Heber ſeptem.

14 * Hi filij Abiel, filij Uri, filij Jarue, filij Galaad, filii Michael, filii Suſi, filii Jeddo filii Buz.

15 * Filii Abdiel, filii Guni princeps ſecundum domum familiæ ſuæ.

16 * Et habitauerunt in terra Galaad, & in terra Baſan, & in viculis eius et in omnibus ſuburbanis Saron vſque ad terminos eorum.

17 * Omnes numerati ſunt in diebus Joathã regis Juda, & in diebus Hieroboam regis Iſrael.

18 * Filii Ruben & Gad, & dimidium tribus Manaſſe à filiis fortitudinis, omnes viri tollentes ſcutum & enſem & tendentes arcũ & eruditi ad prælia, quadraginta & quatuor milia & ſeptingenti & ſexaginta, procedentes ad pugnam.

19 * Et fecerunt bellum cum Agarenis, & Jturæis, & Naphiſſæis, & Nedabæis.

20 * Et clamauerũt contra eos, & traditi ſunt in manus eorum Agareni, & vniuerſi qui cum eis, quoniam Deum inuocauerunt in bello, & exaudiuit eos, quoniam crediderunt in eum.

21 * Et ceperunt in captiuitatẽ poſſeſſiones eorum, camelorũ quinquaginta milia, & ouium ducenta & quinquaginta milia, & aſinorum duo milia, & animas hominum centum milia.

22 * Vulnerati enim multi corruerunt, quoniã à Deo bellum; & habitauerunt pro eis vſque ad tranſmigrationem.

23 * Et dimidiæ tribus Manaſſe habitauerunt in terra à Baſan vſque Baal Hermon & Sanir, & montem Hermon hi multiplicati ſunt.

3 * υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου Ἰσραήλ, Ἐνὼχ καὶ Φαλλύ,
4 Ἀσρὼν καὶ Χαρμί. * υἱοὶ Ἰωήλ, σεμεὶ υἱὸς αὐτοῦ, γὼγ υἱὸς
αὐτοῦ, σαμεὲ υἱὸς αὐτοῦ·
5 * μιχὰ υἱὸς αὐτοῦ, ῥαΐα υἱὸς αὐτοῦ, Βαὰλ υἱὸς αὐτοῦ·
6 * Βαρὰ υἱὸς αὐτοῦ, ὃν ἀπῴκισε Θεγλαφαλασὰρ βα-
σιλεὺς Ἀσσυρίων αὐτὸς ἄρχων τοῦ ῥουβήν.
7 * καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς δήμοις αὐτῶν κατὰ γε-
νέσεις αὐτῶν ἐν τῇ γενεαλογίᾳ αὐτῶν· ὁ ἄρχων Ἰωήλ, καὶ
8 Ζαχαρίας· * καὶ Βαλαὰ υἱὸς Ἀζάζ, υἱὸς σεμεΐ, υἱὸς
Ἰωήλ, αὐτὸς κατοικῶν ἐν Ἀροὴρ, καὶ ἕως Ναβώ· καὶ Βεελμεών·
9 * καὶ κατὰ ἀνατολὰς κατῴκησεν ἕως τῆς εἰσόδου τῆς ἐρήμου
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου, ὅτι τὰ κτήνη αὐτῶν ἐπληθυ-
νθησαν ἐν τῇ γῇ Γαλαάδ.
10 * καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Σαοὺλ ἐποίησαν πόλεμον μετὰ
τῶν Ἀγαρηνῶν· καὶ ἔπεσον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν, καὶ κατῴκη-
σαν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν ἐπὶ πρωτοτόκου πρόσωπον ἀνα-
11 τολῶν τῆς Γαλαάδ. * καὶ υἱοὶ Γὰδ κατῴκησαν ἐξέ-
ναντίας αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς τῆς Βασὰν ἕως Σελχά.
12 * καὶ Ἰωὴλ ὁ ἄρχων, καὶ Σαφὰν ὁ δεύτερος, καὶ Ἰωανὶ ὁ
13 γραμματεύς, καὶ Σαφὰν ἐν τῇ Βασάν. * καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν Μιχαὴλ, καὶ Μόσο-
λαμ, καὶ Σαβεαὶ, καὶ Ἰωρεὶ, καὶ Ἰωάχαν, καὶ Ζίαν, καὶ Ἔβερ ἑπτά.
14 * Ἕτοι υἱοὶ Ἀβιὴλ, υἱοῦ Οὐρὶ, υἱοῦ Ἰαρουὲ, υἱοῦ Γαλαάδ,
υἱοῦ Μιχαὴλ, υἱοῦ Ὠσὶ, υἱοῦ Ἰεδδὼ, υἱοῦ Βουζ·
15 * υἱοῦ Ἀβδιὴλ, υἱοῦ Γουνὶ ἄρχων κατ' οἶκον πατριᾶς
16 αὐτῶν. * καὶ κατῴκησαν ἐν τῇ γῇ Γαλαάδ, καὶ ἐν τῇ
γῇ Βασὰν, καὶ ἐν ταῖς κώμαις αὐτῆς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀφω-
ερισμένοις Σαρὼν ἐπὶ τῶν διεξόδων αὐτῶν.
17 * πάντες ἐγενεαλογήθησαν ἐν ἡμέραις Ἰωαθὰμ βασι-
λέως Ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοὰμ βασιλέως Ἰσραήλ.
18 * υἱοὶ ῥουβὴν, καὶ Γὰδ, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς Μανασσῆ ἀπὸ
υἱῶν δυνάμεων, πάντες ἄνδρες αἴροντες ἀσπίδα καὶ μά-
χαιραν, καὶ ἐντείνοντες τόξον, καὶ δεδιδαγμένοι πόλεμον
τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρες χιλιάδες, καὶ ἑπτακόσιοι, καὶ ἑξή-
κοντα ἐν πορευόμενοι εἰς παράταξιν.
19 * καὶ ἐποίησαν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ Ἰτου-
20 ραίων, καὶ Ναφισαίων, καὶ Νοδαβαίων. * καὶ ἐβόησαν ἐπ'
αὐτούς, καὶ παρεδόθησαν ἐν χειρὶ αὐτῶν οἱ Ἀγαρηνοὶ, καὶ
πάντες οἱ μετ' αὐτῶν, ὅτι τῷ θεῷ ἐβόησαν ἐν τῷ πολέ-
μῳ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῶν, ὅτι ἐπεποίθησαν ἐπ' αὐτῷ.
21 * καὶ ἠχμαλώτευσαν τὰς κτήσεις αὐτῶν, καμήλων
πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ προβάτων διακοσίας καὶ πεν-
τήκοντα χιλιάδας, καὶ ὄνους δισχιλίους, καὶ ψυχὰς ἀν-
θρώπων ἑκατὸν χιλιάδας.
22 * τραυματίαι γὰρ πολλοὶ ἔπεσον, ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ὁ
πόλεμος, καὶ κατῴκησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἀποικίας.
23 * καὶ οἱ ἡμίσεις τῆς φυλῆς Μανασσῆ ᾤκησαν ἐν τῇ γῇ
ἀπὸ Βασὰν ἕως Βαὰλ ἑρμὼν, καὶ Σανεὶρ, καὶ ὄρος Ἑρμὼν
αὐτοὶ ἐπληθύνθησαν.

24 * וְאֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית־אֲבוֹתָם וְעֵפֶר וְיִשְׁעִי
וְאֶלִיאֵל וַעֲזְרִיאֵל וְיִרְמְיָה וְהוֹדַוְיָה וְיַחְדִּיאֵל
אֲנָשִׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת רָאשִׁים
25 לְבֵית אֲבוֹתָם : * וַיִּמְעֲלוּ בֵּאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם
וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵי עַמֵּי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִשְׁמִיד
26 אֱלֹהִים מִפְּנֵיהֶם : * וַיָּעַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
רוּחַ פּוּל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וְאֶת־רוּחַ תִּלְגַּת
פִּלְנֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּגְלֵם לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי
שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְבִיאֵם לַחְלַח וְחָבוֹר וְהָרָא וְנָהַר
גּוֹזָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה :

ו

1 * בְּנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי :
2 * וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם יִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל :
3 * וּבְנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וּמִרְיָם וּבְנֵי
אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר :
4 * אֶלְעָזָר הוֹלִיד אֶת־פִּינְחָס פִּינְחָס הוֹלִיד אֶת־
5 אֲבִישׁוּעַ : * וַאֲבִישׁוּעַ הוֹלִיד אֶת־בֻּקִּי וּבֻקִּי
6 הוֹלִיד אֶת־עֻזִּי : * וְעֻזִּי הוֹלִיד אֶת־זְרַחְיָה
7 וּזְרַחְיָה הוֹלִיד אֶת־מְרָיוֹת : * מְרָיוֹת הוֹלִיד
אֶת־אֲמַרְיָה וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוּב :
8 * וַאֲחִיטוּב הוֹלִיד אֶת־צָדוֹק וְצָדוֹק הוֹלִיד אֶת־
9 אֲחִימַעַץ : * וַאֲחִימַעַץ הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה וַעֲזַרְיָה
10 הוֹלִיד אֶת־יוֹחָנָן : * וְיוֹחָנָן הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה
הוּא אֲשֶׁר כִּהֵן בַּבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנָה שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִָם :
11 * וַיּוֹלֶד עֲזַרְיָה אֶת־אֲמַרְיָה וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד
12 אֶת־אֲחִיטוּב : * וַאֲחִיטוּב הוֹלִיד אֶת־צָדוֹק
13 וְצָדוֹק הוֹלִיד אֶת־שַׁלּוּם : * וְשַׁלּוּם הוֹלִיד
אֶת־חִלְקִיָּה וְחִלְקִיָּה הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה :
14 * וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־שְׂרָיָה וּשְׂרָיָה הוֹלִיד
15 אֶת־יְהוֹצָדָק : * וְיְהוֹצָדָק הָלַךְ בְּהַגְלוֹת יְהוָה
אֶת־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בְּיַד נְבֻכַדְנֶאצַּר :
16 * בְּנֵי לֵוִי גֵּרְשֹׁם קְהָת וּמְרָרִי :
17 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹם לִבְנִי וְשִׁמְעִי :
18 * וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל :
19 * בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי וְאֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת
הַלֵּוִי לַאֲבֹתֵיהֶם :
20 * לְגֵרְשׁוֹם לִבְנִי בְנוֹ יַחַת בְּנוֹ זִמָּה בְּנוֹ
21 * יוֹאָח בְּנוֹ עִדּוֹ בְּנוֹ זֶרַח בְּנוֹ יְאָתְרַי בְּנוֹ :

24 *Et hi fuerant principes domus cognationis eorum, Epher, Ieſi, & Helihel, Ezrihel & Ieremia, & Odoia, & Iedihel viri fortiſſimi & potentes & nominati duces in fa
25 milijs ſuis. *Reliquerunt autem Deum patrum ſuorũ, & fornicati ſunt poſt Deos populorum terræ quos abſtulit Deus co-
26 ram eis. *Et ſuſcitauit Deus Iſrael ſpiritum Phul regis Aſſyriorum, & ſpiritum Theglatphalaſar regis Aſſur, & tranſtulit Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manaſſe, & adduxit eos in Ale, & in Abor, & Ara, & fluuium Gozan vſque ad diem hanc.

CAP. VI.

1 FIlij Leui, Gerſon, Caath, & Merari.
A *Filij Caath, Amram, Iſaar, Hebrõ,
2 & Ozihel. *Filij Amram, Aaron, Moy-
3 ſes & Maria. Filij Aaron, Nadab & Abiu,
4 Eleazar & Ithamar. *Eleazar genuit Phinees, & Phinees genuit Abiſue.
5 *Abiſue verò genuit Bocci, & Bocci genuit Ozi.
6 *Ozi genuit Zaraiam, & Zaraias genuit Meraioth.
7 *Porrò Meraioth genuit Amariam, & Amarias genuit Achitob.
8 *Achitob genuit Sadoch; & Sadoch genuit Achimaas.
9 *Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Iohannan.
10 *Iohannan genuit Azariam. ipſe eſt
B qui ſacerdotio functus eſt in domo quam ædificauit Salomon in Ieruſalem.
11 *Genuit autem Azarias Amariam, & Amarias genuit Achitob.
12 *Achitob genuit Sadoch, & Sadoch ge-
13 nuit Sellum. *Sellum genuit Helchiã, & Helchias genuit Azariam.
14 *Azarias genuit Zaraiam, & Zaraias genuit Ioſedech.
15 *Porrò Ioſedech egreſſus eſt quando tranſtulit Dominus Iudam & Ieruſalem per manus Nabuchodonoſor.
16 *Filij ergo Leui, Gerſon, Caath, & Me-
17 rari. *Et hęc nomina filiorum Gerſon, Lobni & Semei.
18 *Filij Caath, Amram & Iſaar, & Hebron & Ozihel.
19 *Filij Merari, Mooli & Muſi. Hæ autem generationes Leui ſecundum familias eorum.
20 *Gerſon Lobni filius eius, Iaath filius eius, Zamma filius eius.
21 *Ioaa filius eius, Addo filius eius, Sara filius eius, Iethrai filius eius.

Ge. 46.b
Exo. 13.b

* *Et isti principes domus cognationum eo-* 24
rum, Apher & Jessi, & Ediel, & Eziel, &
Hieremias, & Hoduia, et Jediel, viri potentes
fortitudine, viri nominati principes in domo fa-
miliarum suarum.

* *Et prævaricati sunt in Deum patrum suo-* 25
rum, & fornicati sunt post Deos populorum
terræ, quos abstulit Deus à facie eorum.

* *Et suscitauit Deus Israel spiritum Phul* 26
regis Assyriorum, & spiritum Theglatphalasar
regis Assyriorum: & transtulit Ruben, &
Gaddi, & dimidiam tribum Manasse, & ad-
duxit eos in Ala, & Abor, & Arra, & fluuiũ
Gozam vsque ad diem hanc.

CAP. VI.

Filij Leui, Gerson, & Caath, & Merari. 1

* *Et filij Caath, Ambram et Issaar, Che-* 2
bron & Oziel.

* *Et filij Ambram, Aaron & Moyses, &* 3
Mariam: & filij Aaron, Nadab, & Abiud,
Eleazar, & Ithamar.

* *Et Eleazar genuit Phinees, & Phinees* 4
genuit Abisu.

* *Et Abisu genuit Boci, & Boci genuit Ozi.* 5

* *Et Ozi genuit Zarea, & Zarea genuit* 6
Marioth. * *Et Marioth genuit Amaria, &* 7
Amaria genuit Achitob.

* *Et Achitob genuit Sadduc, & Sadduc ge-* 8
nuit Achimaas.

* *Et Achimaas genuit Azariam, Azarias ge-* 9
nuit Jonan.

* *Et Jonas genuit Azariam, iste est Azarias* 10
qui sacerdotio functus est in domo quam ædifi-
cauit Salomon in Hierusalem.

* *Et genuit Azarias Amariam, et Amarias* 11
genuit Achitob.

* *Et Achitob genuit Sadduc, & Sadduc ge-* 12
nuit Sellum.

* *Et Sellum genuit Chelciam, & Chelcias* 13
genuit Azariam.

* *Et Azarias genuit Saream, & Sareas ge-* 14
nuit Josedec.

* *Et Josedec egressus est quando transtulit* 15
Dominus Judam & Hierusalem in manu Na-
buchodonosor ad Babylonem.

* *Filij Leui, Gerson, Caath, & Merari.* 16

* *Et hæc nomina filiorum Gerson, Lobenni* 17
& Semei.

* *Et filii Caath, Amram & Issaar, Chebron* 18
& Oziel. * *Et filii Merari, Mooli & Mu-* 19
si. Hæ generationes Leui secundum familias eo-
rum. * *Gerson, Lobenni filius eius, Jaath fi-* 20
lius eius, Zemma filius eius.

* *Ioaa filius eius, Addo filius eius, Zara fi-* 21
lius eius, Hiethri filius eius.

24 * καὶ ἕτοι οἱ ἄρχοντες οἴκου πατριῶν αὐτῶν, ἄφερ καὶ
ἰεσεῖ, καὶ ἐδιὴλ, καὶ ἐζριὴλ, καὶ ἱερεμίας, καὶ ὠδουΐα, καὶ
ἰεδιήλ, δυνάστοι ἰσχύϊ δυνάστοι ὀνομαστοὶ ἄρχοντες
κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν.

25 * καὶ ἠθέτησαν ἐν τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ἐπορ-
νεύθησαν ὀπίσω τῶν θεῶν τῶν λαῶν τῆς γῆς, ὃς ἐξῆρεν ὁ
θεὸς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.

26 * καὶ ἐξήγειρεν ὁ θεὸς ισραὴλ τὸ πνεῦμα φὺλ βασι-
λέως ἀσσυρίων, καὶ τὸ πνεῦμα θεγλαθφαλασὰρ βασι-
λέως ἀσσυρίων· καὶ ἀπῴκισε τὸν ρουβὴν, καὶ τὸν γαδδὶ, καὶ τὸ
ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ. καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς ἀλὰ, καὶ
ἀβὼρ, καὶ ἀρρὰ, καὶ ποταμὸν γοζὰν ἕως τῆς ἡμέρας
ταύτης.

ϛ'.

1 * Υἱοὶ λευΐ, γερσὼν, καὰθ, καὶ μεραρί.

2 * καὶ υἱοὶ καὰθ, ἀμβρὰμ, καὶ ισσααρ, χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ.

3 * καὶ υἱοὶ ἀμβρὰμ, ἀαρὼν, καὶ μωυσῆς, καὶ μαριάμ· καὶ
υἱοὶ ἀαρὼν, ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ.

4 * καὶ ἐλεάζαρ ἐγέννησε τὸν φινεές, καὶ φινεὲς ἐγέννησε τὸν
ἀβισού.

5 * καὶ ἀβισοὺ ἐγέννησε τὸν βοκί, καὶ βοκὶ ἐγέννησε τὸν ὀζί.

6 * καὶ ὀζὶ ἐγέννησε τὸν ζαρέα, καὶ ζαρέα ἐγέννησε τὸν μα-
7 ριώθ. * καὶ μαριὼθ ἐγέννησε τὸν ἀμαρία, καὶ ἀμαρία
8 ἐγέννησε τὸν ἀχιτώβ. * καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννησε τὸν σαδ-
δὰκ, καὶ σαδδὰκ ἐγέννησε τὸν ἀχιμαάς.

9 * καὶ ἀχιμαὰς ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, ἀζαρίας ἐγέννη-
σε τὸν ἰωνδᾶ.

10 * καὶ ἰωνὰς ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, αὐτός ἐστιν ἀζαρίας ὁ
ἱερατεύσας ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ᾠκοδόμησε σολομὼν ἐν ἱερου-
11 σαλήμ. * καὶ ἐγέννησεν ἀζαρίας τὸν ἀμαρίαν, καὶ ἀμα-
ρίας ἐγέννησε τὸν ἀχιτώβ.

12 * καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννησε τὸν σαδδὰκ, καὶ σαδδὰκ ἐγέννησε
τὸν σελλούμ.

13 * καὶ σελλοὺμ ἐγέννησε τὸν χελκίαν, καὶ χελκίας ἐγέν-
νησε τὸν ἀζαρίαν·

14 * καὶ ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν σαρέαν, καὶ σαρέας ἐγέννησε
τὸν ἰωσεδέκ.

15 * καὶ ἰωσεδὲκ ἐπορεύθη ἐν τῷ ἀποικίζειν κύριον τὸν Ἰού-
δα καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ ναβεχοδονόσορ εἰς βα-
16 βυλῶνα. * υἱοὶ λευΐ, γερσὼν, καὰθ, καὶ μεραρί.

17 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν γερσών, λοβεννὶ, καὶ
σεμεΐ.

18 * καὶ υἱοὶ καὰθ, ἀμεράμ, καὶ ισσάαρ, χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ.

19 * καὶ υἱοὶ μεραρεί, μοολλὶ, καὶ μουσί. αὗται αἱ συγ-
γένειαι τοῦ λευὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν.

20 * τῷ γερσὼν, λοβεννὶ υἱὸς αὐτοῦ, ἰαὰθ υἱὸς αὐτοῦ, ζεμμὰ
υἱὸς αὐτοῦ.

21 * ἰωαὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀδδὼ υἱὸς αὐτοῦ, ζαρὲ υἱὸς αὐτοῦ, ἰεθρὶ
υἱὸς αὐτοῦ.

22 * בְּנֵי קְהָת עַמִּינָדָב בְּנוֹ קֹרַח בְּנוֹ אַסִּיר בְּנוֹ׃
23 * אֶלְקָנָה בְּנוֹ וְאֶבְיָסָף בְּנוֹ וְאַסִּיר בְּנוֹ׃
24 * תַּחַת בְּנוֹ אוּרִיאֵל בְּנוֹ עֻזִּיָּה בְּנוֹ וְשָׁאוּל בְּנוֹ׃
25 * וּבְנֵי אֶלְקָנָה עֲמָשַׂי וַאֲחִימוֹת׃
26 * אֶלְקָנָה בְּנוֹ אֶלְקָנָה צוֹפַי בְּנוֹ וְנַחַת בְּנוֹ׃
27 * אֶלִיאָב בְּנוֹ יְרֹחָם בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְּנוֹ׃
28 * וּבְנֵי שְׁמוּאֵל הַבְּכֹר וְשֵׁנִי וַאֲבִיָּה׃
29 * בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי לִבְנִי בְנוֹ שִׁמְעִי בְּנוֹ עֻזָּה בְּנוֹ׃
30 * שִׁמְעָא בְּנוֹ חַגִּיָּה בְּנוֹ עַשָׁיָה בְּנוֹ׃
31 * וְאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּוִיד עַל־יְדֵי־שִׁיר בֵּית
32 יְהוָה מִמְּנוּחַ הָאָרוֹן׃ * וַיִּהְיוּ מְשָׁרְתִים לִפְנֵי
מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד בַּשִּׁיר עַד־בְּנוֹת שְׁלֹמֹה אֶת־
בֵּית יְהוָה בִּירוּשָׁלִָם וַיַּעַמְדוּ כְמִשְׁפָּטָם עַל־
33 עֲבוֹדָתָם׃ * וְאֵלֶּה הָעֹמְדִים וּבְנֵיהֶם מִבְּנֵי
הַקָּהָתִי הֵימָן הַמְשׁוֹרֵר בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־שְׁמוּאֵל׃
34 * בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־אֱלִיאֵל בֶּן־תּוֹחַ׃
35 * בֶּן־צוּף בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־מַחַת בֶּן־עֲמָשַׂי׃
36 * בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־צְפַנְיָה׃
37 * בֶּן־תַּחַת בֶּן־אַסִּיר בֶּן־אֶבְיָסָף בֶּן־קֹרַח׃
38 * בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל׃
39 * וְאָחִיו אָסָף הָעֹמֵד עַל־יְמִינוֹ אָסָף בֶּן־
בְּרֶכְיָהוּ בֶּן־שִׁמְעָא׃
40 * בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־בַּעֲשֵׂיָה בֶּן־מַלְכִּיָּה׃
41 * בֶּן־אֶתְנִי בֶּן־זֶרַח בֶּן־עֲדָיָה׃
42 * בֶּן־אֵיתָן בֶּן־זִמָּה בֶּן־שִׁמְעִי׃
43 * בֶּן־יַחַת בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־לֵוִי׃ * וּבְנֵי מְרָרִי
44 אֲחֵיהֶם עַל־הַשְּׂמְאוֹל אֵיתָן בֶּן־קִישִׁי בֶּן־עַבְדִּי בֶּן־
45 מַלּוּךְ׃ * בֶּן־חֲשַׁבְיָה בֶּן־אֲמַצְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה׃
46 * בֶּן־אַמְצִי בֶּן־בָּנִי בֶּן־שָׁמֶר׃ * בֶּן־מַחְלִי
47 48 בֶּן־מוּשִׁי בֶּן־מְרָרִי בֶּן־לֵוִי׃ * וַאֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם
נְתוּנִים לְכָל־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן בֵּית הָאֱלֹהִים׃
49 * וְאַהֲרֹן וּבָנָיו מַקְטִירִים עַל־מִזְבַּח הָעֹלָה
וְעַל־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת לְכֹל מְלֶאכֶת קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
וּלְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד
50 הָאֱלֹהִים׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן אֶלְעָזָר בְּנוֹ
פִּינְחָס בְּנוֹ אֲבִישׁוּעַ בְּנוֹ׃
51 * בֻּקִּי בְּנוֹ עֻזִּי בְּנוֹ זְרַחְיָה בְּנוֹ׃
52 * מְרָיוֹת בְּנוֹ אֲמַרְיָה בְּנוֹ אֲחִיטוּב בְּנוֹ׃

22 *Filii Caath, Aminadab filius eius, Cho
23 re filius eius, Asir filius eius. *Helchana
filius eius, Abiasaph filius eius, Asir filius
24 eius. *Caath filius eius, Vriel filius eius,
Ozias filius eius, Saul filius eius.
25 *Filii Helchana, Amasai & Achimoth,
26 & Helchana. *Filii Helchana, Sophai fi-
27 lius eius, Naath filius eius. *Heliab filius
C eius, Hieroan filius eius, Helchana filius
28 eius. *Filii Samuel primogenitus Vas-
29 seni & Abia. *Filij autem Merari, Moo-
li, Lobni filius eius, Semmei filius eius,
30 Oza filius eius. *Samaa filius eius, Ag-
gia filius eius, Asia filius eius.
31 *Isti sunt quos constituit Dauid super
cantores domus Domini, ex quo colloca-
32 ta est arca. *Et ministrabant coram ta-
bernaculo testimonij canētes donec ædi-
ficaret Salomon domum Domini in Ieru
salem. Stabant autem iuxta ordinem suū
33 in ministerio. *Hi verò sunt qui assi-
stebant cum filiis suis de filiis Caath, He-
mam cantor filius Iohel, filij Samuel,
34 *Filij Helcana, filij Ieroam, filij Heli-
35 hel, filij Thou. *Filij Suph, filij Helcha-
D na, filij Maath, filij Amasai.
36 *Filij Helchana, filij Iohel, filij Azariæ,
37 filij Sophoniæ. *Filij Thaath, filij Asir,
38 filij Abisaph, filij Chore. *Filij Isaar, fi-
lij Caath, filij Leui, filij Israel.
39 *Et frater eius Asaph, qui stabat à de-
xtris eius; Asaph filius Barachiæ, filij Sa-
40 maa, *Filij Michael, filij Basaiæ, filij
41 Melchiæ. *Filij Athanai, filij Zara, filij
42 Adaia. *Filij Ethan, filij Zamma, filij
Semei,
43 *Filij Iet, filij Gerson, filij Leui.
44 *Filii autem Merari fratres eorum ad
sinistram Ethan, filii Chusi, filii Abdi, filii
Maloch;
45 *Filii Asabię, filii Amasię, filii Helchię.
46 *Filii Amasai, filii Bonni, filii Somer;
47 *Filii Mooli, filii Musi, filii Merari, filii
48 Leui. *Fratres quoque eorū Leuitę qui
ordinati sunt in cunctum ministerium ta
bernaculi domus Dei. *Aaron verò & fi-
49 lii eius adolebant incensum super altare
holocausti, & super altare thymiamatis in
omne opus sancti sanctorū, & vt precaren
tur pro Israel iuxta omnia quæ præcepe-
50 rat Moyses seruus Dei. *Hi sunt autem
filii Aarō: Eleazar filius eius, Phinees filius
51 eius, Abisue filius eius; *Bocci filius eius,
52 Ozi filius eius, Zaraia filius eius. *Me-
raioth filius eius, Amaria filius eius, Achi
tob filius eius.

* Filij Caath, Iſaar filius eius, Aminadab filius eius, Core filius eius, Aſer filius eius. 22

* Elcana filius eius, Abiaſaph filius eius, Aſer filius eius. 23

* Thaath filius eius, Uriel filius eius, Hozias filius eius, Saul filius eius. 24

* Et filij Elcana, Amaſa & Achimoth Elcana. * Elcana filius eius, Sophi filius eius, 25 26
Naath filius eius. * Eliab filius eius, Hieroam 27
filius eius, Elcana filius eius, Samuel filius eius.

* Et filij Samuel, primogenitus eius Joel, & 28
ſecundus Abia.

* Filij Merari, Mooli, Lobenni filius eius, 29
Semei filius eius, Ozias filius eius.

* Samaa filius eius, Agia filius eius, Aſaia 30
filius eius.

* Et hi quos conſtituit Dauid in manus can 31
tantium domus Domini, ex quo quieuit arca.

* Et erant miniſtrantes coram tegumento 32
tabernaculi teſtimonij in cantu, donec ædificaret Salomon domum Domini in Hieruſalem, & ſtabãt iuxta ordinem ſuum in miniſterijs ſuis.

* Et iſti qui aſſiſtebant & filij eorum, à filius 33
Caath, Heman cantor filius Joal filij Samuel,

* Filij Elcana, filij Hieram, filij Eliel, filij 34
Thou.

* Filij Suph, filij Elcana, filij Maath, filij 35
Amaſai. * Filij Elcana, filij Joel, filij Azaria, 36
filij Saphania, * Filij Thaath, filij Aſer, filij 37
Abiaſaph, filij Core.

* Filij Iſſaar, filij Caath, filij Leui, filij Iſ- 38
rael. * Et frater eius Aſaph, qui ſtabat à de- 39
xtris eius: Aſaph filius Barachia, filij Samaa,

* Filij Michael, filii Baſia, filii Melchia. 40

* Filij Ethani, filii Zare, filii Adia, 41

* Filij Ethan, filii Zemma, filii Semei, 42

* Filij Jaath, filii Gerſon, filii Leui. 43

* Et filii Merari fratres eorũ ad ſiniſtram, 44
Ethan filius Cuſi, filii Abdi, filii Maloch.

* Filij Aſabia, filii Amaſia, filii Chelcia, 45

* Filii Amaſi, filii Bani, filii Semmer, 46

* Filij Moolli, filii Muſe, filii Merari, filii 47
Leui. * Et fratres eorum dati Leuitæ in cun- 48
ctum miniſterium tabernaculi domus Dei.

* Et Aaron & filii eius adolentes incenſum 49
ſuper altare holocauſtorum, & ſuper altare thymiamatis in omnia opera ſancti ſanctorum, & vt placarentur pro Iſrael iuxta omnia quæ præceperat Moyſes ſeruus Dei.

* Et hi filij Aaron, Eleazar filius eius, Phi- 50
nees filius eius, Abiaſu filius eius.

* Bocci filius eius, Ozi filius eius, Zarea fi- 51
lius eius.

* Marioth filius eius, Amaria filius eius, A- 52
chitob filius eius.

* Saduc filius eius, Achimaas filius eius. 53

22 * υἱοὶ καάθ, ἰσααρ υἱὸς αὐτοῦ, ἀμιναδὰβ υἱὸς αὐτοῦ, κορὲ
23 υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὴρ υἱὸς αὐτοῦ. * ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀβιασὰφ
24 υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὲρ υἱὸς αὐτοῦ. * θαὰθ υἱὸς αὐτοῦ, ὑριὴλ υἱὸς
αὐτοῦ, ὀζίας υἱὸς αὐτοῦ, σαοὺλ υἱὸς αὐτοῦ.
25 * καὶ υἱοὶ ἐλκανά, ἀμασὰ, & ἀχιμὼθ ἐλκανά.
26 * ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ, Σωφὶ υἱὸς αὐτοῦ, ναὰθ υἱὸς αὐτοῦ.
27 * ἐλιὰβ υἱὸς αὐτοῦ, ἱερὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ,
28 σαμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ. * καὶ υἱοὶ σαμουὴλ, ὁ πρωτότοκος &
αὐτοῦ ἰωήλ, & ὁ δεύτερος ἀβιά.
29 * υἱοὶ μεραρὶ, μοολί, λοβεννὶ υἱὸς αὐτοῦ, σεμεὶ υἱὸς αὐτοῦ, ὀζίας υἱὸς αὐτοῦ.
30 * σαμαὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀγία υἱὸς αὐτοῦ, ἀσαία υἱὸς αὐτοῦ.
31 * καὶ ἕτοι οὓς κατέστησεν δαυὶδ ἐπὶ χεῖρας ᾀδόντων οἴκου κυρίου, ἐξ οὗ κατέπαυσεν ἡ κιβωτός.
32 * καὶ ἦσαν λειτουργοῦντες ἀπέναντι τ σκέπης τ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν ᾠδῇ, ἕως τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν Σολομὼντα τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ἔστησαν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἐπὶ τὰς λειτουργίας αὐτῶν.
33 * καὶ οὗτοι ④ ἑστῶτες & ④ υἱοὶ αὐτῶν, ἀπὸ τῶν υἱῶν καάθ, αἱμὼθ ὁ ψαλμῳδὸς υἱὸς ἰωὴλ υἱοῦ σαμουὴλ,
34 * υἱοῦ ἐλκανά, υἱοῦ ἱερὰμ, υἱοῦ ἐλιὴλ, υἱοῦ θοοὺ.
35 * υἱοῦ σὼφ, υἱοῦ ἐλκανά, υἱοῦ μααὰθ, υἱοῦ ἀμασαΐ.
36 * υἱοῦ ἐλκανὰ, υἱοῦ ἰωὴλ, υἱοῦ ὀζαρία, υἱοῦ σαφανία.
37 * υἱοῦ θαὰθ, υἱοῦ ἀσὲρ, υἱοῦ ἀβιασὰφ, υἱοῦ κορέ.
38 * υἱοῦ ἰσααὰρ, υἱοῦ καὰθ, υἱοῦ λευὶ, υἱοῦ ἰσραήλ.
39 * καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀσὰφ, ὁ ἑστὼς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· ἀσὰφ, υἱὸς βαραχία, υἱοῦ σαμαά.
40 * υἱοῦ μιχαὴλ, υἱοῦ βασία, υἱοῦ μελχία.
41 * υἱοῦ ἠθανὶ, υἱοῦ ζαρεῖ, υἱοῦ ἀδία.
42 * υἱοῦ ἐθθὼ, υἱοῦ ζεμμὰ, υἱοῦ σεμεΐ.
43 * υἱοῦ ἰαὰθ, υἱοῦ γερσὼν, υἱοῦ λευί.
44 * καὶ υἱοὶ μεραρὶ ④ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά, αἰθὰν υἱὸς κουσεὶ, υἱοῦ ἀβδὶ, υἱοῦ μαλὼχ,
45 * υἱοῦ ἀσαβία, υἱοῦ ἀμασία, υἱοῦ χελκία,
46 * υἱοῦ ἀμασεὶ, υἱοῦ βανὶ, υἱοῦ σεμμήρ,
47 * υἱοῦ μοολλὶ, υἱοῦ μουσῆ, υἱοῦ μεραρὶ, υἱοῦ λευί.
48 * καὶ ④ ἀδελφοὶ αὐτῶν δεδομένοι οἱ λευῖται εἰς πᾶσαν δουλείαν τ σκηνῆς οἴκου τοῦ θεοῦ.
49 * καὶ ἀαρὼν, & υἱοὶ αὐτοῦ θυμιῶντες ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων, & ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος & εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, & τὸ ἐξιλάσκεσθαι περὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ.
50 * καὶ ἕτοι οἱ υἱοὶ ἀαρών, ἐλεάζαρ υἱὸς αὐτοῦ, φινεὲς υἱὸς αὐτοῦ, ἀβιαοὺ υἱὸς αὐτοῦ.
51 * βοκκὶ υἱὸς αὐτοῦ, ὀζὶ υἱὸς αὐτοῦ, ζαρέα υἱὸς αὐτοῦ.
52 * μαελὼθ υἱὸς αὐτοῦ, ἀμαρία υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιτὼβ υἱὸς αὐτοῦ.
53 * σαδὲκ υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιμαὰς υἱὸς αὐτοῦ.

53 * צָדוֹק בְּנוֹ אֲחִימַעַץ בְּנוֹ׃ * וְאֵלֶּה
54 מוֹשְׁבוֹתָם לְטִירוֹתָם בִּגְבוּלָם לִבְנֵי אַהֲרֹן
לְמִשְׁפַּחַת הַקְהָתִי כִּי לָהֶם הָיְתָה הַגּוֹרָל׃
55 * וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וְאֶת
56 מִגְרָשֶׁיהָ סְבִיבֹתֶיהָ׃ * וְאֶת שְׂדֵה הָעִיר
וְאֶת חַצֵרֶיהָ נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן יְפֻנֶּה׃
57 * וְלִבְנֵי אַהֲרֹן נָתְנוּ אֶת עָרֵי יְהוּדָה הַמִּקְלָט
אֶת חֶבְרוֹן וְאֶת לִבְנָה וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת יַתִּיר
58 וְאֶת אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ׃ * וְאֶת חִילֶן
וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ אֶת דְּבִיר וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ׃
59 * וְאֶת עָשָׁן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת בֵּית שֶׁמֶשׁ
60 וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ׃ * וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן אֶת גֶּבַע
וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת עַלֶּמֶת וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת עֲנָתוֹת וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ כָּל עָרֵיהֶם שְׁלֹשׁ
61 עֶשְׂרֵה עִיר בְּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם׃ * וְלִבְנֵי קְהָת
הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפַּחַת הַמַּטֶּה מִמַּחֲצִית מַטֵּה
62 חֲצִי מְנַשֶּׁה בְּגוֹרָל עָרִים עֶשֶׂר׃ * וְלִבְנֵי
גֵרְשׁוֹם לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר וּמִמַּטֵּה
אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה בַּבָּשָׁן
63 עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃ * לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחוֹתָם
מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה גָּד וּמִמַּטֵּה זְבֻלוּן בְּגוֹרָל
64 עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה׃ * וַיִּתְּנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
לַלְוִיִּם אֶת הֶעָרִים וְאֶת מִגְרְשֵׁיהֶם׃
65 * וַיִּתְּנוּ בְגוֹרָל מִמַּטֵּה בְנֵי יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה
בְּנֵי שִׁמְעוֹן וּמִמַּטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן אֵת הֶעָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר יִקְרְאוּ אֹתָם בְּשֵׁמוֹת׃
66 * וּמִמִּשְׁפַּחוֹת בְּנֵי קְהָת וַיְהִי עָרֵי גְבוּלָם
67 מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם׃ * וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת עָרֵי
הַמִּקְלָט אֶת שְׁכֶם וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ בְּהַר אֶפְרַיִם
68 וְאֶת גֶּזֶר וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ׃ * וְאֶת יָקְמְעָם
וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת בֵּית חוֹרוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ׃
69 * וְאֶת אַיָּלוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת גַּת רִמּוֹן
70 וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ׃ * וּמֵחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה
אֶת עָנֵר וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת בִּלְעָם וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ לְמִשְׁפַּחַת לִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים׃
71 * לִבְנֵי גֵרְשׁוֹם מִמִּשְׁפַּחַת חֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה
אֶת גּוֹלָן בַּבָּשָׁן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת עַשְׁתָּרוֹת
וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ׃

53 *Sadoch filius eius, Achimaas filius eius.
54 * Et hæc habitacula eorum per vicos atque confinia filiorum ſcilicet Aaron, iuxta cognationes Caathitarũ. ipſis enim
55 ſorte contigerant. * Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda, & ſuburbana eius
56 per circuitum. * Agros autem ciuitatis & villas Caleph filio Iephone.
57 * Porrò filiis Aaron dederunt ciuitates ad confugiendum, Hebron, & Lobna &
E ſuburbana eius; Iether quoque & Eſtemo cum ſuburbanis ſuis.
58 * Sed & Helon & Dabir cum ſuburbanis ſuis.
59 * Aſan quoque & Bethſemes & ſuburbana earum.
60 * De tribu autem Beniamin, Gabee, & ſuburbana eius, & Almath cum ſuburbanis ſuis, Anathoth quoq; cum ſuburbanis ſuis. omnes ciuitates tredecim cum ſuburbanis ſuis, per cognationes ſuas.
61 * Filiis autem Caath reſiduis de cognatione ſua dederunt ex dimidia tribu Manaſſe in poſſeſſionem vrbes decem.
62 * Porrò filiis Gerſon per cognationes ſuas de tribu Iſachar, & de tribu Aſer, & de tribu Neptalim, & de tribu Manaſſe, in Baſan vrbes tredecim.
63 * Filiis autem Merari per cognationes ſuas de tribu Ruben, & de tribu Gad, & de tribu Zabulon, dederunt ſorte ciuitates duodecim.
64 * Dederunt quoque filij Iſrael Leuitis ciuitates & ſuburbana earum.
65 * Dederúntque per ſortem ex tribu filiorum Iuda, & ex tribu filiorũ Symeon,
F & ex tribu filiorum Beniamin, vrbes has quas vocauerunt nominibus ſuis.
66 * Et his qui erant ex cognatione filiorum Caath. Fuerúntque ciuitates in terminis eorum de tribu Ephraim.
67 * Dederunt ergo eis vrbes ad cõfugiendum, Sychem cũ ſuburbanis ſuis in mõte Ephraim, & Gazer cum ſuburbanis ſuis.
68 * Iecmaam quoque cum ſuburbanis ſuis, & Bethoron ſimiliter;
69 * Nec non & Helon cum ſuburbanis ſuis, & Gethremon in eundem modum.
70 * Porrò ex dimidia tribu Manaſſe, Aner & ſuburbana eius: Baalam & ſuburbana eius. his videlicet qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant.
71 * Filiis autem Gerſon de cognatione dimidiæ tribus Manaſſe, Gaulon in Baſan & ſuburbana eius, & Aſtaroth cum ſuburbanis ſuis.

54 *Et hæc habitacula eorum in ſuburbanis eorum & in terminis eorum, filijs Aaron cognationi Caathitarum, quoniam eis fuerunt ſortes.

55 *Et dederunt eis Chebron in terra Juda, & ſuburbana eius per circuitum eius.

56 *At agros ciuitatis & ſuburbana eius dederunt Chaleb filio Jephone.

57 *Et filijs Aaron dederunt ciuitates fugitiuorum: Chebron & Lobna, & ſuburbana eius, & Jether, & Stemo & ſuburbana eius.

58 *Et Chelon & ſuburbana eius, & Dabir & ſuburbana eius.

59 *Et Aſan & ſuburbana eius, & Bethſames & ſuburbana eius.

60 *Et à tribu Beniamin, Gabee & ſuburbana eius, & Alamoth & ſuburbana eius, & Enathoth & ſuburbana eius: omnes ciuitates eorum tredecim ciuitates in cognationibus ſuis.

61 *Et filijs Caath reſiduis de cognatione tribus ex dimidia tribu Manaſſe in poſſeſſionem ciuitates decem.

62 *Et filijs Gerſon per cognationes ſuas, de tribu Iſſachar, & de tribu Aſer, & de tribu Nephthalim, & de tribu Manaſſe in Baſan ciuitates tredecim.

63 *Filijs Merari per cognationes ſuas de tribu Ruben, & de tribu Gad, et de tribu Zabulon in ſorte ciuitates duodecim.

64 *Et dederunt filij Iſrael Leuitis ciuitates & ſuburbana earum.

65 *Et dederunt eas in ſorte de tribu filiorum Juda, & de tribu filiorum Symeon, & de tribu filiorum Beniamin, ciuitates has quas vocant eas in nominibus.

66 *Et his qui de populis filiorum Caath fuerunt ciuitates terminorum ſuorum de tribu Ephraim.

67 *Et dederunt eis ciuitates confugij, Sichem & ſuburbana eius in monte Ephraim, & Gazer & ſuburbana eius.

68 *Et Jecman & ſuburbana eius, & Bethoron & ſuburbana eius.

69 *Et Elon & ſuburbana eius, & Gethremmon & ſuburbana eius.

70 *Et ex dimidia tribu Manaſſe Aner et ſuburbana eius, et Jeblam & ſuburbana eius, cognationi filiorum Caath reliquis.

71 *Filijs Gerſon de cognatione dimidiæ tribus Manaſſe, Gaulon in Baſan & ſuburbana eius, & Aſtaroth, & ſuburbana eius.

54 *ἡ αὗται αἱ καθίσεις αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν κατ᾽ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, τοῖς υἱοῖς ααρὼν τῇ συγγενείᾳ τῶ καάθ, ὅτι αὐτοῖς ἐγένοντο οἱ κλῆροι.

55 *καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν χεβρὼν ἐν γῇ ἰούδα, καὶ τὰ περίπολια αὐτῆς κύκλῳ αὐτῆς·

56 *τὸν δὲ ἀγρὸν τῆ πόλεως κατ᾽ τὰς ἐπαύλεις αὐτῆς ἔδωκαν τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφονή.

57 *καὶ τοῖς υἱοῖς ααρὼν ἔδωκαν τὰς πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων, τὴν χεβρὼν, κατ᾽ τὴν λοβνὰ, καὶ τὰ περίπολια αὐτῆς, καὶ ιαθὴρ, κατ᾽ ςημὼ, καὶ τὰ περίπολια αὐτῆς.

58 *καὶ τὴν χελὼν κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς, κατ᾽ τὴν δαβεὶρ κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς.

59 *καὶ τὴν ἀσὰν κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς, κατ᾽ τὴν βεθσαμὴς κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς.

60 *καὶ ἀπὸ τῆ φυλῆς βενιαμίν, τὴν γαβεὰι κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀλαμὼθ καὶ τὰ περίπολια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐναθὼθ κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς, πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῶν δέκα καὶ τρεῖς πόλεις ἐν ταῖς συγγενείαις αὐτῶν.

61 *καὶ τοῖς υἱοῖς καάθ τοῖς καταλελειμμένοις ἀπὸ τῆς συγγενείας τῆ φυλῆς ἀπὸ ἥμίσους τῆ φυλῆς μανασσῆ ἐν κλήρῳ πόλεις δέκα·

62 *καὶ τοῖς υἱοῖς γερσὼν κατ᾽ συγγενείας αὐτῶν, ἀπὸ φυλῆς ισσάχαρ κατ᾽ ἀπὸ φυλῆς ἀσὴρ, καὶ ἀπὸ φυλῆς νεφθαλεὶμ, κατ᾽ ἀπὸ φυλῆς μανασσῆ ἐν τῇ βασὰν πόλις δέκα καὶ τρεῖς.

63 *τοῖς υἱοῖς μεραρεὶ κατ᾽ συγγενείας αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς ρουβὴν, καὶ ἀπὸ φυλῆς γὰδ, καὶ ἀπὸ φυλῆς ζαβουλὼν ἐν κλήρῳ πόλις δέκα καὶ δύο.

64 *καὶ ἔδωκαν υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις τὰς πόλεις καὶ τὰ περίπολια αὐτῶν.

65 *καὶ ἔδωκαν αὐτὰς ἐν κλήρῳ ἀπὸ φυλῆς υἱῶν ἰούδα, καὶ ἀπὸ φυλῆς υἱῶν συμεὼν, κατ᾽ ἀπὸ φυλῆς υἱῶν βενιαμίν, τὰς πόλεις ταύτας ἃς καλοῦσιν αὐτὰς ἐν ὀνόμασιν.

66 *καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν δήμων υἱῶν καάθ ἐγένοντο πόλεως ὁρίων αὐτῶν ἀπὸ φυλῆς ἐφραίμ.

67 *καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὰς πόλεις τῆ φυγαδευτηρίου, τὴν σιχὲμ κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς ἐν ὄρει ἐφραίμ, καὶ τὴν γαζὲρ κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς.

68 *καὶ τὴν ἰεκμαὶ καὶ τὰ περίπολια αὐτῆς, καὶ τὴν βεθωρὼν κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς.

69 *καὶ τὴν ἐλὼν κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς, καὶ τὴν γεθρεμμὼν κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς·

70 *καὶ ἀπὸ τῆ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὴν σὼὴρ κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς, κατ᾽ τὴν ἰεβλαὰμ κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτ᾽, τῇ συγγενείᾳ τῶν υἱῶν καάθ τοῖς καταλελειμμένοις.

71 *τοῖς υἱοῖς γερσὼν ἀπὸ συγγενείας τῆ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ, τὴν γαυλὼν ἐν βασὰν κατ᾽ τὰ περίπολια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀσαρὼθ καὶ τὰ περίπολια αὐτῆς.

72 * וּמִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר אֶת־קֶדֶשׁ וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ

73 אֶת־דָּבְרַת וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ : * וְאֶת־רָאמוֹת
וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־עָנֵם וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ :

74 * וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מִשְׁאָל וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ

75 וְאֶת־עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ : * וְאֶת־חוּקֹק
וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־רְחֹב וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ :

76 * וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת־
מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־חַמּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־

77 קִרְיָתַיִם וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ : * לִבְנֵי מְרָרִי
הַנּוֹתָרִים מִמַּטֵּה זְבֻלוּן אֶת־רִמּוֹנוֹ וְאֶת־
מִגְרָשֶׁיהָ אֶת־תָּבוֹר וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ :

78 * וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ לְמִזְרַח הַיַּרְדֵּן מִמַּטֵּה רְאוּבֵן
אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־יַהְצָה

79 וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ : * וְאֶת־קְדֵמוֹת וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ

80 וְאֶת־מֵיפַעַת וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ : * וּמִמַּטֵּה גָּד
אֶת־רָאמוֹת בַּגִּלְעָד וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־מַחֲנַיִם

81 וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ : * וְאֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת־יַעְזֵיר וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ :

ז

1 * וּלְבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפוּאָה יָשׁוּב

2 וְשִׁמְרוֹן אַרְבָּעָה : * וּבְנֵי תוֹלָע עֻזִּי וּרְפָיָהוּ
וְיִרִיאֵל וְיַחְמַי וְיִבְשָׁם וּשְׁמוּאֵל רָאשִׁים לְבֵית־
אֲבוֹתָם לְתוֹלָע גִּבּוֹרֵי חַיִל לְתֹלְדוֹתָם מִסְפָּרָם

3 בִּימֵי דָוִיד עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת :

4 * וּבְנֵי עֻזִּי יִזְרַחְיָה וּבְנֵי יִזְרַחְיָה מִיכָאֵל וְעֹבַדְיָה
וְיוֹאֵל יִשִּׁיָּה חֲמִשָּׁה רָאשִׁים כֻּלָּם : * וַעֲלֵיהֶם

5 לְתֹלְדוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם לִגְדוּדֵי צְבָא מִלְחָמָה
שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף כִּי־הִרְבּוּ נָשִׁים וּבָנִים :

6 * וַאֲחֵיהֶם לְכֹל מִשְׁפְּחוֹת יִשָּׂשכָר גִּבּוֹרֵי
חַיִל שְׁמוֹנִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף הִתְיַחְשָׁם לַכֹּל :

7 בִּנְיָמִן בָּלַע וָבֶכֶר וִידִיעֲאֵל שְׁלשָׁה :

8 * וּבְנֵי בָלַע אֶצְבּוֹן וָעֻזִּי וְעֻזִּיאֵל וִירִימוֹת
וְעִירִי חֲמִשָּׁה רָאשֵׁי בֵית אָבוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל
וְהִתְיַחְשָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים

9 וְאַרְבָּעָה : * וּבְנֵי בֶכֶר זְמִירָה וְיוֹעָשׁ וֶאֱלִיעֶזֶר
וְאֶלְיוֹעֵינַי וְעָמְרִי וִירִימוֹת וַאֲבִיָּה וַעֲנָתוֹת וְעַלֶּמֶת
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי בֶכֶר :

72 * De tribu Iſachar, Cedes cum ſuburbanis ſuis, & Dabereth cum ſuburbanis ſuis.

73 * Ramoth quoque & ſuburbana eius, & Anem cum ſuburbanis ſuis.

74 * De tribu verò Aſer, Maſal, cum ſubur G banis ſuis, & Abdon ſimiliter.

75 * Aſach quoq; & ſuburbana eius, Roob cum ſuburbanis ſuis.

76 * Porrò de tribu Neptalim, Cedes in Galilæa & ſuburbana eius, Amon cum ſuburbanis ſuis, & Cariathaim & ſuburbana eius.

77 * Filiis autem Merari reſiduis de tribu Zabulon, Remmono & ſuburbana eius, & Thabor cum ſuburbanis ſuis.

78 * Trans Iordanem quoque ex aduerſo Hiericho, contra Orientem Iordanis, de tribu Ruben, Boſor in ſolitudine cum ſuburbanis ſuis, & Iaſſa cum ſuburbanis

79 ſuis. * Cademot quoque & ſuburbana eius, & Miphaat cum ſuburbanis ſuis.

80 * Nec non de tribu Gad, Ramoth in Galaad & ſuburbana eius, & Manaim cũ ſuburbanis ſuis.

81 * Sed & Eſebon cum ſuburbanis ſuis, & Iezer cum ſuburbanis ſuis.

CAP. VII.

1 PORrò filij Iſachar, Thola & Phua, Iaſub A & Samron quatuor.

2 * Filij Thola, Ozi & Raphaia, & Hierihel, & Iemai, & Iepſen, & Samuel principes per domus cognationum ſuarum. De ſtirpe Thola viri fortiſſimi numerati ſunt in diebus Dauid, viginti duo milia ſexcenti.

3 * Filij Ozi, Iſrahia de quo nati ſunt Michael & Obadia, & Iohel, & Ieſia quinque omnes principes:

4 * Cum eis per familias & populos ſuos accincti ad prælium viri fortiſſimi, triginta ſex milia. multas enim habuerunt vxores & filios.

5 * Fratres quoque eorum per omnem B cognationem Iſachar robuſtiſſimi ad pugnandũ octoginta ſeptem milia numera

6 ti ſunt. * Filij Beniamin, Bale, Bochor, &

7 Iadihel tres. * Filij Bale, Esbon & Ozi, & Ozihel, & Hierimoth, & Vrai, quinque principes familiarum, & ad pugnandum robuſtiſſimi. Numerus autẽ eorum viginti duo milia & triginta quatuor.

8 * Porrò filij Bochor, Zammira, & Ioas, & Eliezer, & Elioenai, & Amri, & Hierimoth, & Abia, & Anathut, & Almathan. Omnes hi filij Bochor.

* *Et de tribu Iſſachar Cedes & ſuburbana* 72
eius, & Deberoth & ſuburbana eius.

* *Et Ramoth & ſuburbana eius, & Enam* 73
& ſuburbana eius.

* *Et de tribu Aſer Maſal & ſuburbana* 74
eius, & Abdon & ſuburbana eius.

* *Et Huccoc & ſuburbana eius, & Roob* 75
& ſuburbana eius.

* *Et de tribu Nephthalim Cedes in Galilæa* 76
& ſuburbana eius, & Chamon & ſuburbana eius, & Cariathaim & ſuburbana eius.

* *Et filiis Merari reſiduis de tribu Zabu-* 77
lon Remmon & ſuburbana eius, & Thabor & ſuburbana eius.

* *Et trans Jordanem Hiericho contra Orien-* 78
tem Jordanis de tribu Ruben, Boſor in ſolitudine & ſuburbana eius, & Jeſſa & ſuburbana eius.

* *Et Cademoth & ſuburbana eius, & Mi-* 79
phaath & ſuburbana eius.

* *Et de tribu Gad, Ramath in Galaad &* 80
ſuburbana eius, & Manain & ſuburbana eius.

* *Et Eſſebon & ſuburbana eius, & Jazir* 81
& ſuburbana eius.

CAP. VII.

ET filiis Iſſachar, Thola, & Phua, Jaſub, & 1
Sombran quatuor.

* *Et filij Tholam, Ozi & Raphea, &* 2
Jaruel, & Jami, & Jabſan, & Samuel, principes per domum cognationum ſuarum; Thala potentes fortitudine per familias eorum, numerus eorum in diebus Dauid viginti & duo milia & ſexcenti.

* *Et filij Ozi, Hiezeria; & filij Hiezeria,* 3
Michael, & Abdia, & Joel, & Joſia, quinque principes omnes hi.

* *Et qui ſuper eos per familias ſuas per do-* 4
mum cognationum ſuarum accincti fortes ad pugnandum in bello triginta & ſex milia: quoniam multas habuerunt uxores & filios.

* *Et fratres eorum in omnes cognationes Iſ-* 5
ſachar potentes fortitudine, octoginta & ſeptem milia genealogia eorum omnium.

* *Filij autem Beniamin, Balae, & Bochor,* 6
& Idieel tres.

* *Et filij Balae, Aſſebon, & Ozi, & Oziel,* 7
& Hieremuth, & Uri, quinque principes domorum familiarum ſuarum fortes potentia, & genealogia eorum uiginti duo milia & triginta & quatuor.

* *Et filij Bochor, Zamaria & Joas, & Elie-* 8
zer, & Elione, & Amari, & Jermoth, & Abia, & Anathoth, & Alamoth, omnes hi filij Bochor.

72 * καὶ ἀπὸ φυλῆς ἰσσάχαρ τὴν κεδὲς & τὰ περιπόλια αὐτῆς, & τὴν δεβηρὼθ & τὰ περιπόλια αὐτῆς.

73 * & τὴν ῥαμωθ & τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐναὶμ & τὰ περιπόλια αὐτῆς.

74 * καὶ ἀπὸ φυλῆς ἀσὴρ τὴν μασὰλ & τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀβδὼν & τὰ περιπόλια αὐτῆς.

75 * καὶ τὴν ἑκκὼκ & τὰ περιπόλια αὐτῆς, & τὴν ῥοὼβ & τὰ περιπόλια αὐτῆς.

76 * καὶ ἀπὸ φυλῆς νεφθαλεὶμ τὴν κάδης ἐν τῇ γαλιλαίᾳ & τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν χαμὼν & τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν καριαθαὶμ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς.

77 * καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρεὶ τοῖς καταλελειμμένοις ἀπὸ φυλῆς ζαβουλὼν τὴν ῥεμμὼν & τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν θαβὼρ & τὰ ἀφορίσματα αὐτῆς.

78 * καὶ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἱεριχὼ κατὰ δυσμὰς τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ φυλῆς τοῦ ρουβὴν, τὴν βοσὼρ ἐν τῇ ἐρήμῳ & τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεσσὰ & τὰ περιπόλια αὐτῆς.

79 * καὶ τὴν καδημὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν μιφαὰθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς.

80 * καὶ ἀπὸ φυλῆς γὰδ τὴν ῥαμὰθ ἐν γαλαὰδ & τὰ περιπόλια αὐτῆς, & τὴν μαναὶν & τὰ περιπόλια αὐτ.

81 * καὶ τὴν ἐσεβὼν & τὰ περιπόλια αὐτῆς, & τὴν ιαζὴρ & τὰ περιπόλια αὐτῆς.

ζ.

1 * Καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσσάχαρ θαλὰ, & φουὰ, ιαοὺβ, καὶ ομβρὼ τέσσαρες.

2 * καὶ υἱοὶ θωλὰμ, ὀζὶ, & ῥαφέα, & ιαεριὴλ, & ιαμὶ, & ιαβσὰμ, & σαμουὴλ, ἄρχοντες κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν· τῇ θαλὰ δυνατοὶ ἰσχύϊ κατὰ γενεὰς αὐτῶν, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐν ἡμέραις δαυὶδ εἴκοσι & δύο χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι.

3 * καὶ υἱοὶ ὀζὶ, ιεζρεία· καὶ υἱοὶ ιεζρεία, μιχαὴλ, & ἀβδία, & ἰωὴλ, & ἰωσία, πέντε ἄρχοντες πάντες αὐτοί.

4 * καὶ & ἐπ' αὐτοὺς κατὰ γενεὰς αὐτῶν κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν μονόζωνοι ἰσχυροὶ παρατάξασθαι εἰς πόλεμον τριάκοντα & ἓξ χιλιάδες, ὅτι ἐπλήθυναν γυναῖκας & υἱούς. 5 * καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν εἰς πάσας συγγενείας ἰσσάχαρ δυνατοὶ δυνάμει, ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτὰ χιλιάδες ἡ γραφὴ γενεαλογίας αὐτῶν πάντων.

6 * υἱοὶ βενιαμίν, βαλαὲ & βοχὼρ, & ἰδιαὴλ τρεῖς.

7 * καὶ υἱοὶ βαλαέ, ἀσεβὼν & ὀζὶ, & ὀζιὴλ, & ἱερεμοὺθ, & ὠρὶ, πέντε ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν ἰσχυροὶ δυνάμει, & ἡ γραφὴ γενεαλογίας αὐτῶν εἰκοσιδύο χιλιάδες καὶ τριάκοντα & τέσσαρες.

8 * καὶ υἱοὶ βοχὼρ, ζαμαρία & ἰωὰς, & ἐλιέζερ, & ἐλιωνὲ, & ὠμαρὶ, & ἱερμώθ, & ἀβιὰ, & ἀναθὼθ, & ἀλαμὼθ, πάντες οὗτοι υἱοὶ βοχώρ.

9 * וְהִתְיַחְשָׁם לְתֹלְדוֹתָם רָאשֵׁי בֵית אֲבוֹתָם
גִּבּוֹרֵי חַיִל עֶשְׂרִים אֶלֶף וּמָאתָיִם :
10 * וּבְנֵי יְדִיעֲאֵל בִּלְהָן וּבְנֵי בִלְהָן יְעוּשׁ וּבִנְיָמִן
וְאֵהוּד וּכְנַעֲנָה וְזֵיתָן וְתַרְשִׁישׁ וַאֲחִישָׁחַר :
11 * כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יְדִיעֲאֵל לְרָאשֵׁי הָאָבוֹת גִּבּוֹרֵי
חַיִל שִׁבְעָה־עָשָׂר אֶלֶף וּמָאתַיִם יֹצְאֵי
12 צָבָא לַמִּלְחָמָה : * וְשֻׁפִּם וְחֻפִּם בְּנֵי עִיר
13 חֻשִׁם בְּנֵי אַחֵר : * בְּנֵי נַפְתָּלִי יַחְצִיאֵל וְגוּנִי
14 וְיֵצֶר וְשַׁלּוּם בְּנֵי בִלְהָה : * בְּנֵי מְנַשֶּׁה
אַשְׂרִיאֵל אֲשֶׁר יָלָדָה פִּילַגְשׁוֹ הָאֲרַמִּיָּה יָלְדָה
15 אֶת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד : * וּמָכִיר לָקַח אִשָּׁה
לְחֻפִּים וְלְשֻׁפִּים וְשֵׁם אֲחֹתוֹ מַעֲכָה וְשֵׁם
הַשֵּׁנִי צְלָפְחָד וַתְּהִי־נָה לִצְלָפְחָד בָּנוֹת :
16 * וַתֵּלֶד מַעֲכָה אֵשֶׁת־מָכִיר בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ
פֶּרֶשׁ וְשֵׁם אָחִיו שֶׁרֶשׁ וּבָנָיו אוּלָם וְרָקֶם :
17 * וּבְנֵי אוּלָם בְּדָן אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד בֶּן־מָכִיר
18 בֶּן־מְנַשֶּׁה : * וַאֲחֹתוֹ הַמֹּלֶכֶת יָלְדָה אֶת־
אִישְׁהוֹד וְאֶת־אֲבִיעֶזֶר וְאֶת־מַחְלָה :
19 * וַיִּהְיוּ בְּנֵי שְׁמִידָע אַחְיָן וְשֶׁכֶם וְלִקְחִי
20 וַאֲנִיעָם : * וּבְנֵי אֶפְרַיִם שׁוּתֶלַח וּבֶרֶד בְּנוֹ
21 וְתַחַת בְּנוֹ וְאֶלְעָדָה בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ : * וְזָבָד
בְּנוֹ וְשׁוּתֶלַח בְּנוֹ וְעֶזֶר וְאֶלְעָד וַהֲרָגוּם אַנְשֵׁי־
גַת הַנּוֹלָדִים בָּאָרֶץ כִּי יָרְדוּ לָקַחַת אֶת־
22 מִקְנֵיהֶם : * וַיִּתְאַבֵּל אֶפְרַיִם אֲבִיהֶם
23 יָמִים רַבִּים וַיָּבֹאוּ אֶחָיו לְנַחֲמוֹ : * וַיָּבֹא
אֶל־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
בְּרִיעָה כִּי בְרָעָה הָיְתָה בְּבֵיתוֹ :
24 * וּבִתּוֹ שְׁאֵרָה וַתִּבֶן אֶת־בֵּית חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן
25 וְאֶת־הָעֶלְיוֹן וְאֶת־אֻזֶּן שְׁאֵרָה : * וְרֶפַח בְּנוֹ
26 וְרֶשֶׁף וְתֶלַח בְּנוֹ וְתַחַן בְּנוֹ : * לַעְדָּן בְּנוֹ עַמִּיהוּד
27 בְּנוֹ אֱלִישָׁמָע בְּנוֹ : * נוּן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ :
28 * וַאֲחֻזָּתָם וּמוֹשְׁבוֹתָם בֵּית אֵל וּבְנֹתֶיהָ
וְלִמְזְרַח נַעֲרָן וְלַמַּעֲרָב גֶּזֶר וּבְנֹתֶיהָ וְשֶׁכֶם
29 וּבְנֹתֶיהָ עַד־עַזָּה וּבְנֹתֶיהָ : * וְעַל־יְדֵי בְנֵי־
מְנַשֶּׁה בֵּית־שְׁאָן וּבְנֹתֶיהָ תַּעְנַךְ וּבְנֹתֶיהָ
מְגִדּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ דּוֹר וּבְנוֹתֶיהָ בְּאֵלֶּה יָשְׁבוּ בְּנֵי
30 יוֹסֵף בֶּן־יִשְׂרָאֵל : * בְּנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה
וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחוֹתָם :

9 * Numerati sunt autẽ per familias suas
C principes cognationũ suarum ad bella for
10 tissimi viginti milia & ducenti. * Porrò
filij Iadihel, Balan; filii autẽ Balan, Iehus,
& Beniamin, & Ahoth, & Chanana, & Io-
11 than, & Tharsis, & Haisaar. *Omnes hi
filii Iadiel principes cognationũ suarũ vi-
ri fortissimi decem & septẽ milia & ducen
12 ti ad prœlium procedentes. * Sepham
quoque & Haphan filii Hir & Asim filii
13 Aher. *Filii autem Neptalim, Iasihel &
Guni, & Aser, & Sellum filii Bala.
14 * Porrò filius Manasse, Esrihel, concu-
bináque eius Syra peperit Machir patrem
15 Galaad. * Machir aũt accepit vxorem fi-
liis suis Happhim & Sephan, & habuit so
D rorem nomine Maacha. Nomẽ aũt secun-
di Salphaath. Natæq; sunt Salphaath fi-
16 liæ. *Et peperit Maacha vxor Machir fi-
lium, vocauítq; nomẽ eius Phares. Porrò
nomẽ fratris eius Sares, & filii eius Vlam
17 & Rehen. *Filius autem Vlam, Bedan.
Hi sunt filii Galaad, filii Machir, filii Ma-
18 nasse. *Soror autem eius regina peperit
Virum decorum & Abiezer, & Moola.
19 *Erant autem filii Semida, Ahin, & Se-
20 chem, & Leci, & Aniam. * Filii autem
Ephraim, Suthala, Bareth filius eius, Tha-
ath filius eius, Elada filius eius, Thaath fi-
21 lius eius. *Et huius filius Zadab, & huius
filius Suthala, & huius filius Eser & Elad.
E Occiderunt autem eos viri Geth indige-
næ quia descenderant vt inuaderent pos-
22 sessiones eorum. *Luxit igitur Ephraim
pater eorum multis diebus, & venerunt
fratres eius vt consolarentur eum.
23 *Ingressúsq; est ad vxorẽ suã, quę con-
cepit & peperit filiũ & vocauit nomẽ eius
Beria, eò q̃ in malis domus eius ortus es-
24 set. *Filia aũt eius fuit Sara quę ædificauit
Bethoron inferiorẽ & superiorẽ & Ozen-
25 zara. *Porrò filiꝰ eius Rapha & Reseph, &
F Thale, de quo natus est Thalã, qui genuit
26 Laadã. * Huius quoq; filius Amiud qui
27 genuit Elisama. * De quo ortus est Nun,
28 qui habuit filiũ Iosue. *Possessio aũt eorũ
& habitatio Bethel cũ filiabus suis, & con
tra orientẽ Noram, ad occidentalẽ plagã
Gazer & filiæ eius, Sychẽ quoq; cum filia-
bus suis vsq; ad Asa cum filiabus eius.
29 * Iuxta filios quoq; Manasse, Bethsan,
& filias eius, Thannan & filias eius, Ma-
geddo & filias eius, Dor & filias eius. In
his habitauerunt filij Ioseph, filij Israel.
30 * Filij Aser, Iemna, & Iesua, & Isui, &
Baria, & Sara, soror eorum.

* *Et genealogia eorũ per familias ſuas principes domorum cognationum ſuarum potentes fortitudine, viginti milia & ducenti.*
* *Et filii Jediel, Balaan; & filii Balaan, Jeſus & Beniamin, & Aoth, & Chanaa, & Zethan, & Tharſis, & Aſſair.*
* *Omnes hi filii Jediel principes cognationũ potentes fortitudine, decem & ſeptem milia & ducenti procedentes fortitudine ad bellum.*
* *Et Sapham & Hepham, & filii Hir, & Aſim filii Acher.*
* *Et filii Nephthali: Jaſſiel, Guni, & Jeſſer, & Sellem filii Balaa.*
* *Filii Manaſſe, Eſriel, quem peperit concubina eius Syra Machir patrem Galaad.*
* *Et Machir accepit vxorem Hophem & Saphim, & nomen ſorori eorum Maacha, & nomen ſecundo Salphaad: natæ ſunt verò Salphaad filiæ.*
* *Et peperit Maacha vxor Machir filium, & vocauit nomen eius Phares, et nomen fratri eius Saros, & filii eius, Elam & Racam.*
* *Et filii Elam, Badan. hi filii Galaad, filii Macher, filii Manaſſe.* * *Et ſoror eius Melchath peperit Ieſſud & Abiezer, & Maala.*
* *Et erant filii Samida, Heim & Sychem, et Lochei, & Eniam.*
* *Et filii Ephraim, Suthalaa & Barad filius eius, & Thaath filius eius, et Elada filius eius, & Thaath filius eius.*
* *Et Zabab filius eius, et Suthala filius eius, & Ezer, & Elaad: et occiderũt eos viri Gethnati in terra, quia deſcenderant vt caperent pecora eorum.* * *Et luxit Ephraim pater eorum diebus multis, & venerunt fratres eorum vt conſolarentur eum.*
* *Et ingreſſus eſt ad vxorem ſuam, et concepit & peperit filiũ, & vocauit nomen eius Barie, quoniam in malis factus eſt in domo eius.*
* *Et filia eius Sara, & ædificauit Bethoron ſuperiorem & inferiorem, & Ezenſaara.*
* *Et Rapha filius eius, et Raſeph filius eius, & Thala filius eius, & Thaan filius eius.*
* *Et Ladan filius eius, Amiud filius eius, Eliſama filius eius.*
* *Num filius eius, Joſee filius eius.*
* *Et poſſeſſio eorum & habitatio Bethel & viculi eius, & contra orientem Noaran, & ad occidentem Gazer & viculi eius, & Sychem & viculi eius, & Adia & viculi eius.*
* *Et habitata filiis Manaſſe, Bethſan & filiæ eius, Thaana & filiæ eius, Mageddo & viculi eius, Dor & viculi eius: in his habitauerunt filii Ioſeph, filii Iſrael.*
* *Filii Aſer, Jamna & Jaſua, & Jeſſue, & Baria, & Saraa ſoror eorum.*

9 * καὶ ἡ γενεαλογία αὐτῶν κατ' ἐνθέσεις αὐτῶν ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν δυνατοὶ ἰσχύι, εἴκοσι χιλιάδες καὶ
10 διακόσιοι. * καὶ υἱοὶ ἰεδιήλ, βαλααν· καὶ υἱοὶ βαλαάν, ἰησοὺς καὶ βενιαμὶν, καὶ ααὼθ, καὶ χαναὰ, καὶ ζηθαὼ, καὶ θαρσεὶς,
11 καὶ ἀσαεὶρ· * πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεδιὴλ ἄρχοντες τῶν πατριῶν δυνατοὶ ἰσχύι, δεκαεπτὰ χιλιάδες καὶ διακόσιοι ἐκπορευόμενοι δυνάμει εἰς πόλεμον.
12 * καὶ σαφάμ, καὶ ἡφάμ, καὶ υἱοὶ ἴρ καὶ ὡσὶμ υἱοὶ ἀχέρ.
13 * καὶ υἱοὶ νεφθαλεί, ἰεστιὴλ γενὶ καὶ ἰεσέρ, καὶ σελλὴμ υἱοὶ βαλαά.
14 * υἱοὶ μανασσῆ, ἐσριήλ, οὓς ἔτεκεν ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἡ σύρα τὸν μαχὶρ πατέρα γαλαάδ.
15 * καὶ μαχὶρ ἔλαβεν γυναῖκα τῷ ὀφὲμ, καὶ τῷ σαφίμ· καὶ ὄνομα τῇ ἀδελφῇ αὐτῶν μααχά, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ σαλφαάδ· ἐγεννήθησαν δὲ τῷ σαλφαὰδ θυγατέρες.
16 * καὶ ἔτεκεν μααχὰ ἡ γυνὴ μαχὶρ υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ φάρες, καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ σάρος· καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, ὠλὴμ καὶ ῥακάμ.
17 * καὶ υἱοὶ ὠλάμ, βαδάν· οὗτοι υἱοὶ γαλαὰδ, υἱοῦ μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ.
18 * καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μελχὰθ ἔτεκεν τὸν ἰεσσύδ, καὶ τὸν ἀβιεζὲρ, καὶ τὸν μααλά.
19 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ σαμεῖδα, ναὶμ καὶ συχὲμ, καὶ λοχεῖ, καὶ
20 ἀνιάμ. * καὶ υἱοὶ ἐφραΐμ, σουθαλαὰ, καὶ βαραὰδ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θααθὶ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐλαδὰ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θααθὶ υἱὸς αὐτοῦ.
21 * καὶ ζαβὰδ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ σουθάλα υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἔζερ καὶ ἐλαάδ· καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες γὲθ οἱ τεχθέντες ἐν τῇ γῇ, ὅτι κατέβησαν λαβεῖν τὰ κτήνη αὐτῶν.
22 * καὶ ἐπένθησεν ἐφραὶμ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἡμέρας πολλάς, καὶ ἦλθον οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν παρακαλέσαι αὐτόν.
23 * καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ βαριέ, ὅτι ἐν κακοῖς ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
24 * καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ σαρά· καὶ ᾠκοδόμησεν τὴν βεθωρὼν τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω, καὶ τὴν ἐζενσααρά.
25 * καὶ ῥαφὰ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ῥασὴφ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θαλὰ υἱὸς
26 αὐτοῦ, καὶ θαὰν υἱὸς αὐτοῦ. * καὶ λαδὰν υἱὸς αὐτοῦ, ἀμιοὺδ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλισαμὰ υἱὸς αὐτοῦ.
27 * νὼμ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσὴ υἱὸς αὐτοῦ. * καὶ κατάσχεσις
28 αὐτῶν καὶ κατοικία βαιθὴλ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς· καὶ εἰς ἀνατολὰς νοαράν, καὶ εἰς δυσμὰς γαζὲρ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ συχὲμ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ ἀδία καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς.
29 * καὶ ἐχόμενα υἱῶν μανασσῆ, βαιθσὰν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. θαανὰ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς, μαγεδδὼ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, δωρ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς· ἐν ταύταις κατῴκησαν οἱ υἱοὶ ἰωσήφ, υἱοῦ ἰσραήλ.
30 * υἱοὶ ἀσήρ, ἰαμνὰ καὶ ἰασυὰ, καὶ ἰεσυὲ, καὶ βαρία, καὶ σαρὰ ἀδελφὴ αὐτῶν.

31 * וּבְנֵי בְרִיעָה֙ הֶ֔בֶר וּמַלְכִּיאֵ֖ל הוּא־אֲבִי
3 ברזות׃ * וְחֶ֣בֶר הוֹלִ֔יד אֶת־יַפְלֵ֖ט וְאֶת־שׁוֹמֵֽר
3 וְאֶת־חוֹתָ֥ם וְאֶת־שׁוּעָ֖א אֲחוֹתָֽם׃ * וּבְנֵי
יַפְלֵ֖ט פָּסַ֣ךְ וּבִמְהָ֑ל וְעַשְׁוֹרַ֖ת אֵלֶּ֥ה בְנֵי יַפְלֵֽט׃
34 * וּבְנֵי שֶׁ֖מֶר אֲחִ֣י וְרוֹהֲגָ֑ה יְחֻבַּ֥ה וַאֲרָֽם׃
35 * וּבְנֵ֥י הֵלֶ֖ם אֲחִ֣יו צוֹפַ֑ח וְיִמְנָ֥ע וְשֶׁ֖לֶשׁ וְעָמָֽל׃
36 * בְּנֵ֣י צוֹפַ֔ח סוּחַ֙ וְחַרְנֶ֔פֶר וְשׁוּעָ֖ל וּבֵרִ֣י וְיִמְרָֽה׃
37 * בֶּ֖צֶר וְהוֹד֣ וְשַׁמָּ֑א וְשִׁלְשָׁ֥ה וְיִתְרָ֖ן וּבְאֵרָֽא׃
38 * וּבְנֵ֣י יֶ֔תֶר יְפֻנֶּ֥ה וּפִסְפָּ֖ה וְאָרָֽא׃
39 * וּבְנֵ֣י עֵלָ֔א אֶ֖רַח וְחַנִיאֵ֥ל וְרִצְיָֽא׃
40 * כָּל־אֵ֔לֶּה בְּנֵי־אָשֵׁ֖ר רָאשֵׁ֣י בֵית־הָאָב֑וֹת
בְּרוּרִ֣ים גִּבּוֹרֵי֩ חַ֨יִל֙ רָאשֵׁ֣י הַנְּשִׂיאִ֔ים וְהִתְיַחֵ֖שָׂם
בַּצָּבָ֑א בַּמִּלְחָמָ֣ה מִסְפָּרָ֔ם אֲנָשִׁ֖ים עֶשְׂרִ֥ים
וְשִׁשָּׁ֖ה אָֽלֶף׃

ח

1 * וּבִנְיָמִ֗ן הוֹלִ֛יד אֶת־בֶּ֥לַע בְּכֹר֖וֹ אַשְׁבֵּ֑ל
2 הַשֵּׁנִ֣י וְאַחְרָ֔ח הַשְּׁלִישִׁ֖י׃ * נוֹחָ֣ה הָרְבִיעִ֑י וְרָפָ֖א
3 הַחֲמִישִֽׁי׃ * וַיִּהְי֥וּ בְנֵ֖י לְבֶ֣לַע אַדֵּ֑ר וְגֵרָ֖א
4 וַאֲבִיהֽוּד׃ * וַאֲבִישׁ֥וּעַ וְנַעֲמָ֖ן וְאָחֹֽחַ׃ * וְגֵרָא
5
6 וּשְׁפוּפָ֖ן וְחוּרָֽם׃ * וְאֵ֗לֶּה בְּנֵי֙ אֵה֣וּד אֵ֔לֶּה הֵ֖ם
רָאשֵׁ֣י אָב֑וֹת לְיוֹשְׁבֵ֣י גֶּ֔בַע וַיַּגְל֖וּם אֶל־מָנַֽחַת׃
7 * וְנַעֲמָ֥ן וַאֲחִיָּ֖ה וְגֵרָ֑א הוּא֙ הֶגְלָ֔ם וְהוֹלִ֖יד אֶת־
8 עֻזָּ֥א וְאֶת־אֲחִיהֽוּד׃ * וְשַׁחֲרַ֗יִם הוֹלִ֛יד בִּשְׂדֵ֥ה
מוֹאָ֖ב מִן־שִׁלְחָ֣ו אֹתָ֑ם חוּשִׁ֥ים וְאֶת־בַּעֲרָ֖א נָשָֽׁיו׃
9 * וַיּ֤וֹלֶד מִן־חֹדֶשׁ֙ אִשְׁתּ֣וֹ אֶת־יוֹבָ֔ב וְאֶת־צִבְיָ֖א
10 וְאֶת־מֵישָׁ֣א וְאֶת־מַלְכָּֽם׃ * וְאֶת־יְעוּץ֙ וְאֶת־
שָׁכְיָ֔ה וְאֶת־מִרְמָ֖ה אֵ֣לֶּה בָנָ֑יו רָאשֵׁ֥י אָב֖וֹת׃
11 * וּמֵחֻשִׁ֗ים הוֹלִ֛יד אֶת־אֲבִיט֥וּב וְאֶת־אֶלְפָּֽעַל׃
12 * וּבְנֵ֣י אֶלְפַּ֔עַל עֵ֖בֶר וּמִשְׁעָ֑ם וְשֶׁ֕מֶד הֽוּא־בָנָ֥ה
13 אֶת־אֹנ֖וֹ וְאֶת־לֹ֥ד וּבְנֹתֶֽיהָ׃ * וּבְרִיעָ֕ה
וְשֶׁ֖מַע הֵ֣מָּה רָאשֵׁ֣י הָאָב֔וֹת לְיוֹשְׁבֵ֥י אַיָּל֖וֹן הֵ֣מָּה
14 הִבְרִ֥יחוּ אֶת־יוֹשְׁבֵ֖י גַּֽת׃ * וַאֲחְיוֹ֙ שָׁשָׁ֣ק וִירֵמֽוֹת׃
15 * וּזְבַדְיָ֥ה וַעֲרָ֖ד וְעָדֵֽר׃ * וּמִיכָאֵ֥ל וְיִשְׁפָּ֖ה וְיוֹחָ֑א
16
17 בְּנֵ֥י בְרִיעָֽה׃ * וּזְבַדְיָ֖ה וּמְשֻׁלָּ֑ם וְחִזְקִ֥י וְחֶבֶֽר׃
18 * וְיִשְׁמְרַ֥י וְיִזְלִיאָ֖ה וְיוֹבָ֑ב בְּנֵ֥י אֶלְפָּֽעַל׃
19 * וְיָקִ֥ים וְזִכְרִ֖י וְזַבְדִּֽי׃ * וְאֶלְיֵעֵ֥ינַי וְצִלְּתַ֖י
20
21 וְאֶלִיאֵֽל׃ * וַעֲדָיָ֥ה וּבְרָאיָ֖ה וְשִׁמְרָ֥ת בְּנֵי שִׁמְעִֽי׃

31 *Filij autem Baria, Heber, & Melchiel,
ipse est pater Barzaith.
32 *Heber autem genuit Iephlat & Somer, & Otham, & Suaa sororem eorum.
33 *Filij Iephlat, Phosech, & Chamaal, &
G Asoph: hi filij Iephlat.
43 *Porrò filij Somer, Ahi, & Roaga, &
Aba, & Aran.
35 *Filij autem Helem fratris eius, Supha
& Iemna, & Selles, & Amal.
36 *Filij Supha, Sue, Aruaphed, & Sual,
& Beri, & Iamra.
37 *Bosor & Od, & Samna, & Salusa, &
Iethram, & Bera.
38 *Filij Gether, Iephone, & Phaspha, &
39 Ara. *Filij autem Olla, Aree & Anihel,
40 & Resia. *Omnes hi filii Aser principes cognationum electi atque fortissimi
duces ducum. Numerus autem eorũ ætatis quæ apta esset ad bellum, viginti sex
milia.

CAP. VIII.

1 BEniamin autẽ genuit Bale primoge-
A nitum suum, Asbal secũdum: Ahara
2 tertium. *Noaha quartum, & Rapha
3 quintũ. *Fuerúntq; filij Bale Addoar,
& Gera & Abiud.
4 *Abisue quoque & Neman, & Ahoe:
5 *Sed & Gera, & Sephupham, & Vram.
6 *Hi sunt filij Ahod principes cognationum habitãtium in Gabaa, qui translati sunt in Manaath.
7 *Noman autem & Achia, & Gera, ipse
transtulit eos, & genuit Ozam & Abiud.
8 *Porrò Sarrahim genuit in regione
Moab postquã dimisit Vsim & Bara vxores suas.
9 *Genuit autem de Edes vxore sua Iobab & Sebia, & Mosa, & Molchõ.
10 *Iebus quoq; & Sethia, et Marmach.
Hi sunt filii eius principes in familiis suis.
11 *Mehusim verò genuit Achitob & El-
12 phaal. *Porrò filij Elphaal, Heber, &
B Misaam, et Samad, hic ædificauit Ono et
13 Lod, et filias eius. *Bara autem et Sama
principes cognationum habitantium in
Ahialon. Hi fugauerũt habitatores Geth.
14 *Et Haio et Sesac, et Hierimoth.
15 *Et Zabadia et Arod, et Heder.
16 *Michael quoque et Iespha, et Ioaa fi-
lii Baria.
17 *Et Zabadia et Mosollam, et Ezeci, et
18 Heber. *Et Esamari, et Iesiia, et Iobab,
19 filij Elphaal. *Et Iacim, & Zechri, et
20 Zaddi. *Et Elioenai, et Selethai, et
21 Heliel. *Et Adaia et Baraia, et Samarat, filii Semei.

* *Et filij Baria Chober & Melchiel, ipſe pa-* 31
ter Barzeth.
* *Et Chober genuit Japhlet, & Somer, &* 32
Hotham, & Sua ſororem eorum.
* *Et filij Japhlet, Phaſech, & Baamath, &* 33
Aſuath: hi filij Japhlet.
* *Et filij Somer Achi, & Raaga, & Jaba,* 34
& Aram.
* *Et filij Helem fratris eius, Supha & Ja-* 35
mna, & Seles, & Amal.
* *Filij Supha, Sue & Arnaphi, & Sual,* 36
& Beri, & Jembra.
* *Baſar & Jeud, & Semma, & Selſa, &* 37
Jethran, & Beera.
* *Et filij Jether, Jephonne, & Phaſpha, &* 38
Arai. * *Et filij Olla, Aree, & Aniel, & Raſia.* 39
* *Omnes hi filij Aſer principes domus cogna-* 40
tionum, electi fortes potentia, duces principum
qui numerati ſunt in ſtatione ad bellum, nume-
rus eorum viri viginti et ſex milia.

CAP. VIII.

ET *Beniamin genuit Bale primogenitũ ſuũ,* 1
& Asbel ſecundus, et Aara tertius.
* *Et Nua quartus, et Rapha quintus.* 2
* *Et fuerunt filij Bale, Adar, & Gera, &* 3
Abiud. * *Et Abiſue, & Naaman, & Aod: et* 4
hi filij Aod, * *Gera & Seppham, & Auram.* 5
* *Hi ſunt principes cognationum habitantiũ* 6
Gabaa, & tranſtulerunt ipſos in Manuath.
* *Et Naaman et Achia, et Gera, ipſe tran-* 7
ſtulit eos, et genuit Aza et Achiud.
* *Et Seorim genuit in campo Moab, poſt-* 8
quam dimiſerunt ipſi eum, et Oſim, et Baara,
uxores eius.
* *Et genuit de Chodes uxore ſua Jobab et* 9
Sabia, et Miſa, et Melchom.
* *Et Joas, et Sechia, et Marmia, iſti filij eius* 10
principes cognationum.
* *Et Meoſim genuit Abitob, et Eliphaal.* 11
* *Et filij Eliphaal, Aber et Meſoam, et Sa-* 12
med: ipſe ædificauit Ono et Lod, et uicos eius.
* *Et Baria et Samaa, hi principes cognatio-* 13
num habitantium Ailon: hi perſecuti ſunt ha-
bitantes Geth.
* *Et fratres eorum Siſach et Hierimoth.* 14
* *Et Zabadia et Arad, et Adar.* 15
* *Et Michael, et Hieſpha, et Hiocha filij Ba-* 16
ria.
* *Et Zabadia, et Meſollam, et Ezeci, et* 17
Aber.
* *Et Jaſſemari, et Hiczelia, et Jobab filij* 18
Aliphal.
* *Et Iacim, et Zechri, et Zebdi.* 19
* *Et Elione, et Selathi, et Eliel.* 20
* *Et Adaia, et Baria, et Samarath, filij Se-* 21
mei.

31 * καὶ υἱοὶ Βαρία χοβὲρ & μελχιήλ, αὐτὸς πατὴρ Βαρ-
32 ζέθ. * καὶ χοβὲρ ἐγέννησε τὸν ἰαφλὲτ & τὸν σωμὴρ,
καὶ τὸν ὁθάμ, καὶ τὴν σουὰ ἀδελφὴν αὐτῶν.
33 * & υἱοὶ ἰαφλέτ, φασέχ, & βααμαὶθ, & ἀσουάθ, οὗ-
τοι υἱοὶ ἰαφλέτ.
34 * καὶ υἱοὶ σωμὴρ ἀχί, & ῥααγὰ, & ἰαβὰ, & ἀράμ.
35 * καὶ υἱοὶ ἐλὲμ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· σουφὰ & ἰαμνὰ, & σε-
λὲς, & ἀμαάλ.
36 * υἱοὶ σουφά, σουὲ, & ἀρναφεὶ, & σουάλ, & βηρεὶ, καὶ
ἰεμβρά.
37 * βασάρ, & ἰηοὺδ, & σεμμὰ, & σελσὰ, & ἰεθρὼ, καὶ
βηεράμ.
38 * καὶ υἱοὶ ἰεθὲρ, ἰεφοννῆ, & φασφὰ, & ἀραΐ.
39 * καὶ υἱοὶ ὀλλὰ, ἀρεὲ, & δὼὴλ, & ῥασία.
40 * πάντες οὗτοι υἱοὶ ἀσὴρ ἄρχοντες οἴκου τῶν πατριῶν,
ἐκλεκτοὶ ἰσχυρῇ δυνάμει ἀρχηγοὶ τῶν ἀρχόντων τῶν
γραμματογραφηθέντων ἐν τῇ στάσει ἐν τῷ πολέμῳ, ὁ ἀριθμὸς
αὐτῶν δώδεκα εἴκοσι & ἑξακισχίλιοι.

η.

1 * Καὶ βενιαμὶν ἐγέννησε τὸν βαλὲ πρωτότοκον αὐτοῦ,
& ἀσβὴλ ὁ δεύτερος, & ἀχραὰ ὁ τρίτος,
2 * καὶ νουὰ ὁ τέταρτος, & ῥαφὰ ὁ πέμπτος.
3 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ τῷ βαλέ, ἄδαρ, & γηρὰ, & ἀβιούδ.
4 * καὶ ἀβισουὲ, καὶ νααμὰν, & ἀὼδ, & ἕτοι υἱοὶ ἀὼδ.
5 * γηρὰ & σεπφάμ, & ἀχραμ.
6 * ἕτοι εἰσὶν ἄρχοντες πατριῶν τῶν κατοικούντων γα-
βαά· & ἀπῴκισαν αὐτοὺς εἰς μανααθ,
7 * καὶ νααμαὰν, καὶ ἀχιὰ, & γηρὰ, αὐτὸς ἀπῴκισεν αὐ-
τοὺς, & ἐγέννησε τὸν ὀζὰ, & τὸν ἀχιούδ.
8 * καὶ σεωρεὶμ ἐγέννησεν ἐν πεδίῳ μωάβ, μετὰ τὸ ἐξα-
ποστεῖλαι αὐτοὺς αὐτόν· & ὡσεὶμ, καὶ βααρὰ γυναῖκες
9 αὐτοῦ· * καὶ ἐγέννησεν ἀπὸ τῆς χόδες γυναικὸς αὐτοῦ τὸν
ἰωβὰβ, & τὸν σαβία, & τὸν μισά, & τὸν μελχάμ·
10 * καὶ τὸν ἰωὰς, & τὸν σεχία, & τὸν μαρμία, οὗτοι υἱοὶ
αὐτοῦ ἄρχοντες τῶν πατριῶν.
11 * καὶ μεωσεὶμ ἐγέννησεν τὸν ἀβιτὼβ, & τὸν ἐλειφαάλ.
12 * καὶ υἱοὶ ἐλειφαάλ, ἄβερ, & μεβὰμ, & σάμηδ· αὐτὸς
ᾠκοδόμησεν τὴν ὠνὼ, & τὴν λώδ, & τὰς κώμας αὐτῆς.
13 * καὶ βαεία, & σαμαά, αὐτοὶ ἄρχοντες πατριῶν
τῶν κατοικούντων αἰλών· οὗτοι ἐξεδίωξαν οὗτοι κατοικοῦν-
τας γέθ.
14 * καὶ ⓐ ἀδελφοὶ αὐτῶν σισὰχ, & ἱερεμὼθ.
15 * καὶ ζαβαδία, & ἀραὰδ, & ἄδαρ.
16 * καὶ μιχαὴλ, & ἰεσφὰ, & ἰωχὰ υἱοὶ βαρεία.
17 * καὶ ζαβαδία, & μεβολλὰμ, & ἐζεκὶ, & ἄβερ.
18 * καὶ ἰασημαεὶ, & ἰεζελία, & ἰωβὰβ υἱοὶ ἀλιφάλ.
19 * καὶ ἰακεὶμ, καὶ ζεχεὶ, & ζεβδί.
20 * καὶ ἠλιωνὲ, & σελαθὶ, καὶ ἐλιὴλ.
21 * καὶ ἀδαΐα, & βαεραΐα, καὶ σαμαραὶθ, υἱοὶ σεμεΐ.

21 * וְיִשְׁפָּן וְעֶבֶר וְאֱלִיאֵל׃
22 * Et Ieſphan, et Heber, et Heliel.

23 * וַעַבְדּוֹן וְזִכְרִי וְחָנָן׃ * וַחֲנַנְיָה וְעִילָם
23 * Et Abdon, et Zechri, & Hanan.

24 וְעַנְתֹתִיָּה׃ * וְיִפְדְּיָה וּפְנוּאֵל בְּנֵי שָׁשָׁק׃
24 * Et Anania, et Ailam, et Anathothia.
25 * Et Iephdaia, et Phanuel, filii Seſac.

26 * וְשַׁמְשְׁרַי וּשְׁחַרְיָה וַעֲתַלְיָה׃ * וְיַעֲרֶשְׁיָה
26 * Et Samſari, et Soorja, et Otholia.

27 וְאֶלִיָּה וְזִכְרִי בְּנֵי יְרֹחָם׃ * אֵלֶּה רָאשֵׁי אָבוֹת
28 * Et Ierſia, Helia, & Zechri, filii Ieroam.
* Hi patriarchæ et cognationum principes qui habitauerunt in Ieruſalem.

לְתוֹלְדוֹתָם רָאשִׁים אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִָם׃
C

29 * וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ אֲבִי גִבְעוֹן וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה׃
29 * In Gabaon autem habitauerunt Abigabaon, & nomen vxoris eius Maacha. Inf. 9. g

30 * וּבְנוֹ הַבְּכוֹר עַבְדּוֹן וְצוּר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב׃
30 * Filiúsque eius primogenitus Abdon & Sur, & Cis, & Baal, & Nadab.

31 * וּגְדוֹר וְאַחְיוֹ וְזֶכֶר׃ * וּמִקְלוֹת הוֹלִיד אֶת־
31 * Gedur quoque & Ahio, & Zacher, et Macelloth.

32 שִׁמְאָה וְאַף הֵמָּה נֶגֶד אֲחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִָם
32 * Et Macelloth genuit Samaa. habitauerúntque ex aduerſo fratrum ſuorum in Ieruſalem cum fratribus ſuis. 1. Reg. 9. a

עִם־אֲחֵיהֶם׃ * וְנֵר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד
33 * Ner autem genuit Cis, & Cis genuit
D Saul. Porrò Saul genuit Ionathan & Melchiſue, & Abinadab, & Esbaal.

אֶת־שָׁאוּל וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מַלְכִּי־
34 שׁוּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֶשְׁבָּעַל׃ * וּבֶן־יְהוֹנָתָן
34 * Filius autem Ionathan Miribaal, & Miribaal genuit Micha.

מְרִיב בָּעַל וּמְרִיב בַּעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה׃
35 * וּבְנֵי מִיכָה פִּיתוֹן וָמֶלֶךְ וְתַאְרֵעַ וְאָחָז׃
35 * Filij Micha, Phiton & Melech, & Thara, Ahaz.

36 * וְאָחָז הוֹלִיד אֶת־יְהוֹעַדָּה וְיְהוֹעַדָּה הוֹלִיד
36 * Et Ahaz genuit Ioada, & Ioada genuit Almoth, & Aſmoth, & Zamri. Porrò
37 Zamri genuit Moſa. * Et Moſa genuit Baana, cuius filius fuit Rapha, de quo ortus eſt Elaſa qui genuit Aſel.

אֶת־עַלְמֶת וְאֶת־עַזְמָוֶת וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד
37 אֶת־מוֹצָא׃ * וּמוֹצָא הוֹלִיד אֶת־בִּנְעָא רָפָה
38 בְנוֹ אֶלְעָשָׂה בְנוֹ אָצֵל בְּנוֹ׃ * וְלָאָצֵל שִׁשָּׁה
38 * Porrò Aſel ſex filii fuerunt his nominibus, Ezricam, Bochru, Hiſmael, Saria, Obdia, Anan. omnes hi filii Aſel.

בָנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עַזְרִיקָם בְּכֹרוֹ וְיִשְׁמָעֵאל
39 וּשְׁעַרְיָה וְעֹבַדְיָה וְחָנָן כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי אָצֵל׃
39 * Filij autem Eſech fratris eius, Vlam primogenitus, & Hus ſecundus, & Eli-
40 phaleth tertius: * Fuerúntque filii Vlam viri robuſtiſsimi, & magno robore tendentes arcum, et multos habentes filios ac nepotes vſq; ad centum quinquaginta. Omnes hi filii Beniamin.

40 * וּבְנֵי עֵשֶׂק אָחִיו אוּלָם בְּכוֹרוֹ יְעוּשׁ הַשֵּׁנִי
40 וְאֱלִיפֶלֶט הַשְּׁלִישִׁי׃ * וַיִּהְיוּ בְנֵי־אוּלָם אַנְשֵׁי
גִבּוֹרֵי־חַיִל דֹּרְכֵי קֶשֶׁת וּמַרְבִּים בָּנִים וּבְנֵי בָנִים
מֵאָה וַחֲמִשִּׁים כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי בִנְיָמִן׃

ט

1 * וְכָל־יִשְׂרָאֵל הִתְיַחְשׂוּ וְהִנָּם כְּתוּבִים עַל־
A VNiuerſus ergo Iſrael dinumeratus eſt, et ſumma eorũ ſcripta eſt in libro
2 סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה הָגְלוּ לְבָבֶל בְּמַעֲלָם׃
Regum Iſrael et Iuda, tranſlatíque ſunt in Babylonem propter delictũ ſuum. * Qui
2 * וְהַיֹּשְׁבִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר בַּאֲחֻזָּתָם בְּעָרֵיהֶם
aũt habitauerunt primi in poſſeſsionibus et in vrbibus ſuis Iſrael, et Sacerdotes et
3 יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהַנְתִינִים׃
Leuitę, et Nathiunei, * Commorati ſunt
3 * וּבִירוּשָׁלִַם יָשְׁבוּ מִן־בְּנֵי יְהוּדָה וּמִן־בְּנֵי
in Ieruſalem de filiis Iuda, et de filiis Beniamin. De filiis quoque Ephraim et Ma-
4 בִנְיָמִן וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה׃ * עוּתַי בֶּן־
naſſe: * Othei filius Amiud, filii Emri,
4 עַמִּיהוּד בֶּן־עַמְרִי בֶּן־אִמְרִי בֶן־בָּנִי מִבְּנֵי פֶּרֶץ בֶּן־
filii Omrai, filii Bonni. De filiis Phares fi-
5 יְהוּדָה׃ * וּמִן־הַשִּׁילֹנִי עַשָׂיָה הַבְּכוֹר וּבָנָיו׃
lii Iuda. * Et de Siloni, Aſaia primoge-
6 * וּמִן־בְּנֵי־זֶרַח יְעוּאֵל וַאֲחֵיהֶם שֵׁשׁ־מֵאוֹת
nitus et filii eius. * De filiis aũt Zara, Iehuel
7 וְתִשְׁעִים׃ * וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן סַלּוּא בֶּן־מְשֻׁלָּם
et fratres eorũ ſexcenti nonaginta. * Por-
B rò de filiis Beniamin, Salo filius Moſollá filij Oduia, filij Aſana.
בֶּן־הוֹדַוְיָה בֶּן־הַסְּנֻאָה׃

* Et Jesphan, Ader, & Eliel. 22
* Et Abdon, & Zechri, & Anan. 23
* Et Anania, & Elam, & Anathothia. 24
* Et Jephadia, & Phanuel filii Sisach. 25
* Et Sampsari, & Saraia, & Othalia. 26
* Et Hiersia, & Elia, & Zechri filii Hieream. 27
* Hi principes cognationum per generationes eorum principes ipsi habitauerunt in Hierusalem. 28
* Et in Gabaon habitauit pater Gabaon, & nomen uxori eius Macha. 29
* Et filius eius primogenitus Abdon et Sur, & Cis, & Bael, & Nadab. 30
* Et Geddor, & fratres eius, & Zechri. 31
* Et Maceddoth qui genuit Samaa, & hi ex aduerso fratrum suorum habitauerunt in Hierusalem cum fratribus suis. 32
* Et Ner genuit Cis, & Cis genuit Saul, & Saul genuit Jonathan & Melchisue, & Abinadab, & Jsbaal. 33
* Et filii Jonathan Meribaal, & Meribaal genuit Micha. 34
* Et filii Micha, Phithon & Melech, & Tharaa, & Achaz. 35
* Et Achaz genuit Ioda, & Joda genuit Alemeth & Asmoth, & Zambri, & Zambri genuit Mosa. 36
* Et Mosa genuit Baana: Rapha filius eius, Eleasa filius eius, Asel filius eius. 37
* Et Asel sex filii; & hæc nomina eorum, Ezericam primogenitus eius, et Jsmael, & Saria, & Abdia, & Annan, hi filii Asel. 38
* Et filii Asec fratris eius: Ulam primogenitus eius, & Jeus secundus, & Eliphalet tertius. 39
* Et fuerunt filii Ulam, viri potentes fortitudine, tendentes arcum & multiplicantes filios, & filios filiorum centum & quinquaginta, omnes hi filii Beniamin. 40

CAP. IX.

ET uniuersus Jsrael dinumerati sunt, & ecce sunt scripti in libro Regum Jsrael & Juda, & translati sunt in Babylonem propter delictum suum, quod iniustè fecerunt. 1
* Et qui habitabant prius in possessionibus suis in ciuitatibus suis Jsrael: & Sacerdotes et Leuitæ, & Nathinei. 2
* Et in Hierusalem habitauerunt de filiis Juda, & de filiis Beniamin, & de filiis Ephraim & Manasse. 3
* Uthi filius Samiud filius Ambri, filii Embri, filii Beniamin: de filiis Phares, filii Juda. 4
* Et de Seloni, Asaia primogenitus eius, & filii eius. 5
* Et de filiis Zera, Jeel, & fratres eius sexcenti & nonaginta. 6
* Et de filiis Beniamin, Salo filius Mosollam, filii Oduia, filii Sanaa. 7

22 * καὶ ἰεσφδὼ, καὶ ἄδερ, καὶ ἐλιὴλ.
23 * καὶ ἀβδὼν, καὶ ζεχρὶ, καὶ ὠνώ.
24 * καὶ ἀνανία, καὶ ἠλὰμ, καὶ ἀναθωθά.
25 * καὶ ἰεφαδία, καὶ φανουὴλ υἱοὶ σισάχ.
26 * καὶ σαμψαρὶ, καὶ σαραΐα, καὶ ὀθολία.
27 * καὶ ἱερσία, καὶ ἠλία, καὶ ζεχρὶ υἱοὶ ἱερεάμ.
28 * ἕτοι ἄρχοντες πατριῶν κατ' γενέσεις αὐτῶν κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλήμ.
29 * καὶ ἐν γαβαὼν κατῴκησεν πατὴρ γαβαών, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μαχά.
30 * καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρωτότοκος ἀβδών, καὶ σὺρ, καὶ κὶς, καὶ βαὲλ, καὶ ναδάβ.
31 * καὶ γεδδὼρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ζεχρί.
32 * καὶ μακεδδὼθ ὁ γεννήσας τὸν σαμαά· καὶ αὐτοὶ κατέναντι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.
33 * καὶ νὴρ ἐγέννησε τὸν κίς, καὶ κὶς ἐγέννησε τὸν σαούλ, καὶ σαοὺλ ἐγέννησε τὸν ἰωναθὰν καὶ τὸν μελχισουὲ, καὶ τὸν ἀβιναδάβ, καὶ τὸν ἰσβααλ.
34 * καὶ υἱοὶ ἰωναθὰν μεριβααλ, καὶ μεριβααλ ἐγέννησε
35 τὸν μιχά. * καὶ υἱοὶ μιχά, φιθὼν καὶ μέλεχ, καὶ θαρεαὰ, καὶ ἀχάζ.
36 * καὶ ἀχὰζ ἐγέννησε τὸν ἰωδά, καὶ ἰωδὰ ἐγέννησε τὸν ἀλεμὲθ, καὶ τὸν ἀσμωθ, καὶ τὸν ζαμβεί, καὶ ζαμβεὶ ἐγέν-
37 νησε τὸν μωσά. * καὶ μωσὰ ἐγέννησε τὸν βαανά· ραφὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλεασᾶ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὴλ υἱὸς αὐτοῦ.
38 * καὶ τῷ ἀσὴλ ἓξ υἱοί, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἐζεριχὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰσμαὴλ, καὶ σαρία, καὶ ἀβδία, καὶ ὠνὼ· ἕτοι υἱοὶ ἀσὴλ.
39 * καὶ υἱοὶ ἀσὲκ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οὐλὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰοὺς ὁ δεύτερος, καὶ ἐλιφαλὲτ ὁ τρίτος.
40 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ οὐλάμ, ἄνδρες δυνατοὶ ἰσχύϊ τείνοντες τόξον καὶ πληθύοντες υἱοὺς, καὶ υἱοὺς υἱῶν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πάντες ἕτοι υἱοὶ βενιαμίν.

θ'.

1 * Καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐγενεαλογήθησαν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα· καὶ ἀπῳκίσθησαν εἰς βαβυλῶνα διὰ τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῶν, ἣν ἠδίκησαν.
2 * καὶ οἱ κατοικοῦντες πρότεροι ἐν ταῖς κατασχέσεσιν αὐτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἰσραὴλ, καὶ ἱερεῖς, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ναθίνεοι. 3 * καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ κατῴκησαν ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμὶν, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν
4 ἐφραὶμ, καὶ μανασσῆ. * ὑθὶ υἱὸς σαμιοὺδ υἱὸς ἀμβρὶ, υἱοῦ
5 ἐμβρὶ, υἱοῦ βενιαμίν· ἀπὸ τῶν υἱῶν φάρες, υἱοῦ ἰούδα. * καὶ ἀπὸ σηλωνεί, ἀσαΐα ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.
6 * καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ζαρὲ, ἰεὴλ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἑξα-
7 κόσιοι καὶ ἐννενήκοντα. * καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμὶν, σαλὼ υἱὸς μοσολλὰμ, υἱοῦ ὠδούϊα, υἱοῦ σαναά.

8 * וְיִבְנְיָה בֶן־יִרֹחָם וְאֵלָה בֶן־עֻזִּי בֶן־מִכְרִי
וּמְשֻׁלָּם בֶּן־שְׁפַטְיָה בֶן־רְעוּאֵל בֶּן־יִבְנִיָּה׃
9 * וְאֲחֵיהֶם לְתֹלְדוֹתָם תְּשַׁע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
וְשִׁשָּׁה כָּל־אֵלֶּה אֲנָשִׁים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבֵית
10 אֲבֹתֵיהֶם׃ * וּמִן־הַכֹּהֲנִים יְדַעְיָה וְיהוֹיָרִיב
11 וְיָכִין׃ * וַעֲזַרְיָה בֶן־חִלְקִיָּה בֶּן מְשֻׁלָּם בֶּן־
צָדוֹק בֶּן־מְרָיוֹת בֶּן־אֲחִיטוּב נְגִד בֵּית הָאֱלֹהִים׃
12 * וַעֲדָיָה בֶן־יְרֹחָם בֶּן־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה
וּמַעֲשַׂי בֶּן־עֲדִיאֵל בֶּן־יַחְזֵרָה בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־
13 מְשִׁלֵּמִית בֶּן־אִמֵּר׃ * וַאֲחֵיהֶם רָאשִׁים
לְבֵית אֲבוֹתָם אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים גִּבּוֹרֵי
חַיִל מְלֹאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית־הָאֱלֹהִים׃
14 * וּמִן־הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה בֶן־חַשּׁוּב בֶּן־עַזְרִיקָם
בֶּן־חֲשַׁבְיָה מִן־בְּנֵי מְרָרִי׃
15 * וּבַקְבַּקַּר חֶרֶשׁ וְגָלָל וּמַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָא
16 בֶּן־זִכְרִי בֶּן־אָסָף׃ * וְעֹבַדְיָה בֶּן־שְׁמַעְיָה
בֶּן־גָּלָל בֶּן־יְדוּתוּן וּבֶרֶכְיָה בֶּן־אָסָא בֶּן־
אֶלְקָנָה הַיּוֹשֵׁב בְּחַצְרֵי נְטוֹפָתִי׃
17 * וְהַשֹּׁעֲרִים שַׁלּוּם וְעַקּוּב וְטַלְמוֹן וַאֲחִימָן
18 וַאֲחֵיהֶם שַׁלּוּם הָרֹאשׁ׃ * וְעַד־הֵנָּה בְּשַׁעַר
הַמֶּלֶךְ מִזְרָחָה הֵמָּה הַשֹּׁעֲרִים לְמַחֲנוֹת בְּנֵי
19 לֵוִי׃ * וְשַׁלּוּם בֶּן־קֹרֵא בֶּן־אֶבְיָסָף בֶּן־קֹרַח
וְאֶחָיו לְבֵית־אָבִיו הַקָּרְחִים עַל מְלֶאכֶת
הָעֲבֹדָה שֹׁמְרֵי הַסִּפִּים לָאֹהֶל וַאֲבֹתֵיהֶם עַל־
20 מַחֲנֵה יְהוָה שֹׁמְרֵי הַמָּבוֹא׃ * וּפִינְחָס בֶּן־
אֶלְעָזָר נָגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם לְפָנִים יְהוָה עִמּוֹ׃
21 * זְכַרְיָה בֶּן מְשֶׁלֶמְיָה שֹׁעֵר פֶּתַח לְאֹהֶל מוֹעֵד׃
22 * כֻּלָּם הַבְּרוּרִים לְשֹׁעֲרִים בַּסִּפִּים מָאתַיִם
וּשְׁנֵים עָשָׂר הֵמָּה בְּחַצֵּרֵיהֶם הִתְיַחְשָׂם הֵמָּה
יְסַד דָּוִיד וּשְׁמוּאֵל הָרֹאֶה בֶּאֱמוּנָתָם׃
23 * וְהֵם וּבְנֵיהֶם עַל־הַשְּׁעָרִים לְבֵית־יְהוָה
לְבֵית הָאֹהֶל לְמִשְׁמָרוֹת׃
24 * לְאַרְבַּע רוּחוֹת יִהְיוּ הַשֹּׁעֲרִים מִזְרָח יָמָּה
25 צָפוֹנָה וְנֶגְבָּה׃ * וַאֲחֵיהֶם בְּחַצֵּרֵיהֶם
לָבוֹא לְשִׁבְעַת הַיָּמִים מֵעֵת אֶל־עֵת עִם־אֵלֶּה׃
26 * כִּי בֶאֱמוּנָה הֵמָּה אַרְבָּעַת גִּבֹּרֵי הַשֹּׁעֲרִים
הֵם הַלְוִיִּם וְהֵיוּ עַל־הַלְּשָׁכוֹת וְעַל־הָאוֹצָרוֹת
בֵּית הָאֱלֹהִים׃

8 *Et Iobama filius Ieroam, & Helam filius Ozi, filij Mochori, & Mosollam, filius Saphaciæ, filij Rahuel, filij Iebaniæ.
9 *Et fratres eorũ per familias suas nongenti quinquaginta sex. Omnes hi principes cognationum per domos patrũ suorum. *De sacerdotibus autem Iedaia,
10 Ioiarib & Iachim. *Azarias quoque filius Helchiæ, filij Mosollam, filij Sadoch,
C filij Meraioth, filij Achitob pontifex do-
12 mus Dei. *Porrò Adaias filius Ieroam, filij Phasor, filij Melchia & Maasia, filius Adihel, filij Iezra, filij Mosollam, filij Mo
13 sollamoth, filij Emmer. *Fratres quoq; eorũ principes per familias suas mille septingenti sexaginta fortissimi robore ad faciendum opus ministerij in domo Dei.
14 *De Leuitis autem Semeia filius Assub & filij Ezricã, filij Asebia de filiis Merari.
15 *Bachacar quoq, carpentarius & Galal, & Mathania filius Micha, filij Zechri, filij Asaph.
16 *Et Obdia filius Semeiæ, filij Galal, filij Idithun, & Barachia, filius Aza, filij Elcana qui habitauit in atriis Nethopha-
17 ti. *Ianitores autem Sellum & Achub,
D & Thelmon, & Ahiman, & frater eorum Sellum princeps.
18 *Vsque ad illud tempus in porta regis ad orientem obseruabant per vices suas de filiis Leui.
19 *Sellum verò filius Chore, filij Abiasaph, filij Chore cum fratribus suis & domo patris sui. Hi sunt Choritæ super opera ministerij custodes vestibulorum tabernaculi & familiæ eorum per vices castrorũ Domini custodientes introitum.
20 *Phinees autem filius Eleazar erat dux eorum coram Domino.
21 *Porrò Zacharias filius Mosollamia, ianitor portæ tabernaculi testimonij.
22 *Omnes hi electi in ostiarios per portas ducenti duodecim, & descripti in vil-
E lis propriis, quos constituerunt Dauid & Samuel, videns in fide sua
23 *Tam ipsos quàm filios eorũ in ostiis domus Domini & in tabernaculo vicibus suis.
24 *Per quatuor ventos erant ostiarij, id est, ad Orientem & ad Occidentem, & ad
25 Aquilonẽ & ad Austrum. *Fratres aũt eorũ in viculis morabantur, & veniebant in sabbatis suis de tẽpore vsq; ad tempus.
26 *His quatuor Leuitis creditus erat omnis numerus ianitorũ, & erãt super exedras & thesauros domus Domini.

8 * καὶ ἰεβναὰ υἱὸς ἱερραάμ, ⁊ ἕτοι υἱοὶ ὀζί, υἱοῦ μαχειρὶ, καὶ μοσολλὰμ υἱοῦ σαφατία, υἱοῦ ραγουὴλ, υἱοῦ ἰεχονίου.

9 * καὶ ⁊ ἀδελφοὶ αὐτῶν κτ᾽ γενέσεις αὐτῶν ἐννακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἓξ· πάντες ἕτοι πατριάρχαι κατ᾽ οἶκον πατριῶν αὐτῶν.

10 * καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων ἰωδαὲ καὶ ἰωρεὶβ, καὶ ἰωαχείμ.

11 * καὶ ἀζαρίας υἱὸς ἑλκίου υἱοῦ μοσολλὰμ, υἱοῦ σαδδούκ, υἱοῦ μεραϊὼθ, υἱοῦ ἀχιτώβ, ἡγούμενοι οἴκου ⁊ θεοῦ.

12 * καὶ ἀδαΐα υἱὸς ἱερραάμ, υἱοῦ φασεὲρ, υἱοῦ μελχίου, ⁊ μαασεῖ, υἱὸς ἀδιὴλ, υἱοῦ ἐζερὰ, υἱοῦ μοσολλὰμ, υἱοῦ μασελιμὼθ, υἱοῦ ἐμμὴρ.

13 * καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἡγούμενοι κατ᾽ οἶκον πατριῶν αὐτῶν, χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑξήκοντα, δυνατοὶ ἰσχύϊ ἐν ἔργῳ δουλείας οἴκου τοῦ θεοῦ.

14 * ⁊ ἐκ τῶν λευϊτῶν, σαμέας υἱὸς ἀσοὺβ, υἱοῦ ἐζεκιὰμ, υἱοῦ ἀσαβία· ἐκ τῶν υἱῶν μεραεί.

15 * καὶ βακβακὰρ, καὶ ἀρὴς, καὶ γαλάλ· καὶ ματθανίας υἱὸς μιχᾶ, υἱοῦ ζεχρὶ, υἱοῦ ἀσάφ.

16 * καὶ ἀβδία υἱὸς σαμαΐα, υἱοῦ γαλάλ, υἱοῦ ἰδουθοὺν· καὶ βαραχίας υἱὸς ἀσὰ, υἱὸς ἐλκανὰ ὁ κατοικῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ νετοφατί.

17 * καὶ οἱ πυλωροὶ σελλοὺμ καὶ ἀκκοὺβ, καὶ τελμὼν, ⁊ ἀχιμάν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν σελλοὺμ ὁ ἄρχων.

18 * καὶ ἕως ὧδε ἐν τῇ πύλῃ ⁊ βασιλέως κτ᾽ ἀνατολάς. αὐτοὶ οἱ πυλωροὶ εἰς τὰς παρεμβολὰς υἱῶν λευί.

19 * καὶ σελλοὺμ υἱὸς κορὲ, υἱοῦ ἀβιάσαχ, υἱοῦ κορέ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κατ᾽ οἶκον πατριῶν αὐτῶν· οἱ κορεινοὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς δουλείας φυλάσσοντες τὰ φειθυρα τῆς σκηνῆς, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν κυρίου φυλάσσοντες τὴν εἴσοδον.

20 * καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεαζὰρ ἡγούμενος ἦν ἐπ᾽ αὐτῶν ἔμπροσθεν κυρίου.

21 * καὶ μετὰ ταῦτα ζαχαρίας υἱὸς μεσολλαμία πυλωρὸς τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

22 * πάντες ἕτοι ἐκλελεγμένοι εἰς πυλωροὺς ἐν ταῖς σαθμοῖς, διακόσιοι δεκαδύο ἕτοι ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν, ἡ γῆρεια αὐτῶν, καὶ ὁ καταλογισμὸς αὐτῶν· τούτους ἠρίθμησε, καὶ ἔστησε δαυὶδ καὶ σαμουὴλ ὁ ὁρῶν ἐν τῇ πίστει αὐτῶν.

23 * αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν πυλῶν οἴκου κυρίου ⁊ τῷ οἴκῳ τῆς σκηνῆς τοῦ φυλάσσειν εἰς ἐφημερίας,

24 * εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους, καὶ ἦσαν πυλωροὶ κατ᾽ ἀνατολάς, καὶ τῇ θάλασσαν, καὶ νότον, καὶ βορρᾶν.

25 * καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν, ἔρχεσθαι εἰς τὰ ἑβδόμα τῶν καιρῶν, τοῦ εἰς πορεύεσθαι κτ᾽ ἐπὶ ἡμέρας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετὰ τούτων.

26 * ὅτι ἐν πίστει εἰσὶν οἱ τέσσαρες δυνατοὶ τῶν πυλωρῶν αὐτοὶ οἱ λευῖται· καὶ ἦσαν ἐπὶ τῶν παστοφορίων, καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου τοῦ θεοῦ.

8 * Et Jebnaa filius Hieroam, & hi filij Ozi, filij Machiri, & Mosollam, filij Saphatia, filij Raguel, filij Jechoniæ.

9 * Et fratres eorum per generationes eorum nongenti & quinquaginta sex: omnes hi principes per domum cognationum suarum.

10 * Et de sacerdotibus Jodae & Jorib, & Joachim.

11 * Et Azarias filius Elciæ, filij Mosollam, filij Sadduc, filij Meraioth, filij Achitob, duces domus Dei.

12 * Et Adaia filius Hieroam, filij Phaseur, filij Melchiæ, & Maasi filius Adiel, filii Ezera, filij Mosollam, filij Maselimoth, filij Emmer.

13 * Et fratres eorum duces per domum familiarum suarum, mille & septingenti & sexaginta: fortes robore in opere ministerij domus Dei.

14 * Et de Leuitis, Sameas filius Asub, filij Ezricam filij Asabia: de filiis Merari.

15 * Et Bacbacar, & Ares, & Galal: et Matthanias filius Micha, filij Zechri, filij Asaph.

16 * Et Abdia filius Samaia, filij Galal, filij Jduthun: & Barachias filius Asa, filij Elcana qui habitabat in atriis Netophati.

17 * Et ianitores Sellum et Accub, & Telmon, & Achiman, & fratres eorum Sellum princeps.

18 * Et vsque huc in porta regis ad orientem: hi ianitores in castra filiorum Leui.

19 * Et Sellum filius Core, filij Abiasach, filij Core, & fratres eius per domum cognationum suarũ: Corini super opera ministerii custodientes vestibula tabernaculi, & patres eorũ super castra Domini custodientes introitum.

20 * Et Phinees filius Eleazar dux erat in ipsis coram Domino.

21 * Et post hæc Zacharias filius Mesollamia ianitor portæ tabernaculi testimonij.

22 * Omnes hi electi in ostiarios, in liminibus, ducenti duodecim isti in suburbanis eorum, familia eorum & numeratio eorum: hos numerauit & constituit Dauid & Samuel, videns in fide ipsorum.

23 * Hi & filii eorum in ostiis domus Domini & domui tabernaculi ad custodiendum per vices,

24 * In quatuor ventos, & erant ostiarii ad Orientem, & ad mare, & Austrum & Aquilonem.

25 * Et fratres eorum in viculis suis, vt venirent in hebdomadas temporum, vt venirent ad septem dies de tempore ad tempus cum his.

26 * Quoniam in fide sunt quatuor potentes ianitorum ipsi Leuitæ: & erant super pastophoria, & super thesauros domus Dei.

27 * וְסָבִיבוֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים יָלִינוּ כִּי־
עֲלֵיהֶם מִשְׁמֶרֶת וְהֵם עַל־מַפְתֵּחַ וְלַבֹּקֶר
28 לַבֹּקֶר׃ * וּמֵהֶם עַל־כְּלֵי הָעֲבֹדָה כִּי בְמִסְפָּר
29 יְבִיאוּם וּבְמִסְפָּר יוֹצִיאוּם׃ * וּמֵהֶם מְמֻנִּים
עַל־הַכֵּלִים וְעַל כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְעַל־הַסֹּלֶת
וְהַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן וְהַלְּבוֹנָה וְהַבְּשָׂמִים׃
30 * וּמִן־בְּנֵי הַכֹּהֲנִים רֹקְחֵי הַמִּרְקַחַת לַבְּשָׂמִים׃
31 * וּמַתִּתְיָה מִן־הַלְוִיִּם הוּא הַבְּכוֹר לְשַׁלֻּם
הַקָּרְחִי בֶּאֱמוּנָה עַל מַעֲשֵׂה הַחֲבִתִּים׃
32 * וּמִן־בְּנֵי הַקְּהָתִי מִן־אֲחֵיהֶם עַל־לֶחֶם
הַמַּעֲרֶכֶת לְהָכִין שַׁבָּת שַׁבָּת׃
33 * וְאֵלֶּה הַמְשֹׁרְרִים רָאשֵׁי אָבוֹת לַלְוִיִּם
בַּלְשָׁכֹת פְּטוּרִים כִּי־יוֹמָם וָלַיְלָה עֲלֵיהֶם
34 בַּמְּלָאכָה׃ * אֵלֶּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לַלְוִיִּם
לְתֹלְדוֹתָם רָאשִׁים אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִירוּשָׁלִָם׃
35 * וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ אֲבִי־גִבְעוֹן יְעוּאֵל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
36 מַעֲכָה׃ * וּבְנוֹ הַבְּכוֹר עַבְדּוֹן וְצוּר וְקִישׁ וּבַעַל
37 וְנֵר וְנָדָב׃ * וּגְדוֹר וְאַחְיוֹ וּזְכַרְיָה וּמִקְלוֹת׃
38 * וּמִקְלוֹת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְאָם וְאַף־הֵם נֶגֶד
אֲחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִירוּשָׁלִַם עִם־אֲחֵיהֶם׃
39 * וְנֵר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־שָׁאוּל
וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מַלְכִּי־שׁוּעַ
40 וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֶשְׁבָּעַל׃ * וּבֶן־יְהוֹנָתָן
מְרִיב בַּעַל וּמְרִי־בַעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה׃
41 * וּבְנֵי מִיכָה פִּיתוֹן וָמֶלֶךְ וְתַחְרֵעַ׃
42 * וְאָחָז הוֹלִיד אֶת־יַעְרָה וְיַעְרָה הוֹלִיד
אֶת־עָלֶמֶת וְאֶת־עַזְמָוֶת וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד
43 אֶת־מוֹצָא׃ * וּמוֹצָא הוֹלִיד אֶת־בִּנְעָא וּרְפָיָה
44 בְנוֹ אֶלְעָשָׂה בְנוֹ אָצֵל בְּנוֹ׃ * וְלָאָצֵל שִׁשָּׁה
בָנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עַזְרִיקָם בְּכֹרוֹ וְיִשְׁמָעֵאל
וְשְׁעַרְיָה וְעֹבַדְיָה וְחָנָן אֵלֶּה בְּנֵי אָצֵל׃

יוד

1 * וּפְלִשְׁתִּים נִלְחֲמוּ בְיִשְׂרָאֵל וַיָּנָס אִישׁ־
יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר גִּלְבֹּעַ׃
2 * וַיַּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים אַחֲרֵי שָׁאוּל וְאַחֲרֵי בָנָיו
וַיַּכּוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־יוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־
מַלְכִּי־שׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל׃

27 * Per gyrum quoque templi Domini morabantur in custodijs suis, vt cùm tempus fuisset, ipsi manè aperirent fores.
28 * De eorum grege erant & super vasa ministerij, ad numerum enim & inferebantur vasa & efferebantur.
29 * De ipsis & qui credita habebãt vtensilia sanctuarij præerant similæ, & vino, & oleo, & thuri, & aromatibus.
30 * Filij autem sacerdotum vnguenta ex
31 aromatibus conficiebant. * Et Mathatias Leuites primogenitus Sellum Choritæ, præfectus erat eorum quæ in sartagine frigebantur.
32 * Porrò de filijs Caath fratribus eorum super panes erant propositionis, vt semper nouos per singula sabbata præpararet.
33 * Hi sunt principes cantorum per familias Leuitarum qui in exedris morabantur, ita vt die ac nocte iugiter suo ministerio deseruirent.
34 * Capita Leuitarum per familias suas principes manserunt in Ierusalem.
35 * In Gabaon autem commorati sunt 8 sup. c.
pater Gabaon Iahiæ, & nomẽ vxoris eius
36 Maacha. * Filius primogenitus eius Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Ner, & Na-
37 dab. * Gedor quoque & Achio, & Zacharias & Macelloth.
38 * Porrò Macelloth genuit Semmaan. Isti habitauerunt è regione fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis.
39 * Ner autem genuit Cis, & Cis genuit Saul. Et Saul genuit Ionathan & Melchisue, & Abinadab, & Esbaal.
40 * Filius autem Ionathan Miribaal, & Miribaal genuit Micha.
41 * Porrò filij Micha, Phiton & Melech,
42 & Thara, & Ahaz. * Ahaz autem genuit Iara, & Iara genuit Alamath, & Azmoth, & Zamri, Zamri autem genuit Mosa.
43 * Mosa verò genuit Baana, cuius filius
44 Raphaia genuit Elasa, de quo ortus est Asel. *Porrò Asel sex filios habuit his nominibus, Ezricam, Bochru, Hismael, Saria, Obdia, Anan, hi filij Asel.

CAP. X.

1 A PHilistiim autem pugnabant contra Israel, fugerúntque filij Israel Palæstinos, & ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. 1. Reg. 31. b
2 * Cúmque appropinquassent Philistæi persequentes Saul & filios eius, percusserunt Ionathan & Aminadab & Melchisue filios Saul.

* *Et per gyrum domus Dei morabuntur, quoniam super ipsos custodia eorum & ipsi super claues manè manè vt aperirent fores templi.*

* *Et ex his super vasa ministerij, quoniam in numero inferent, & in numero efferent ea.*

* *Et de ipsis constituti super vasa, & super omnia vasa sancta, & super similam, et vinum & oleum, & thus, & aromata.*

* *Et à filiis sacerdotum erant vnguentarij vnguenti in aromatibus.*

* *Et Matthathias ex Leuitis hic primogenitus Sellum Coritæ in fide super opera sacrificij sartaginis eorum quæ frigebantur sartagine.*

* *Et Baneas Caathetes de fratribus eorum in panibus propositionis, vt præpararent sabbatum secundum sabbatum.*

* *Et hi cantores principes familiarum Leuitarum, in Pastophorio ordinati in vices, quoniam die & nocte in ipsis in operibus.*

* *Hi principes cognationum Leuitarum: per familias suas principes hi habitauerunt in Hierusalem.*

* *Et in Gabaon habitauit pater Gabaon Jeiel, & nomen vxori eius Maacha.*

* *Et filius eius primogenitus Abdon & Sur, & Cis, & Bael, & Ner, & Nadab.*

* *Et Geddor, & fratres eius, & Zechri.*

* *Et Maceloth qui genuit Samaan, & isti in medio fratrum suorum habitauerunt in Hierusalem cum fratribus suis.*

* *Et Ner genuit Cis, & Cis genuit Saul, & Saul genuit Jonathan & Melchisue, & Abinadab, & Jsbaal.*

* *Et filius Jonathan Meribaal, & Meribaal genuit Micha.*

* *Et filij Macha, Phithon & Melchiel, & Tharaa, & Azaz.*

* *Et Azaz genuit Joda, & Joda genuit Alemeth & Asmoth, & Zabri, & Zabri genuit Mosa;*

* *Et Mosa genuit Banaa: Rapha filius eius, Eleasa filius eius, Asel filius eius.*

* *Et Asel sex filij, & hæc nomina eorum, Ezricam primogenitus eius, & Jsmael, & Saaria, & Abdia, & Anan, hi filij Asel.*

CAP. X.

ET *Philistiim pugnauerunt contra Jsrael,* 1
& fugit vir Jsrael à facie Philistiim, & ceciderunt vulnerati in monte Gelbue.

* *Et persecuti sunt Philistæi post Saul &* 2
post filios eius, & percusserunt Philistiim Jonathan, & Abinadab, & Melchisue filios Saul.

27 * καὶ περικύκλῳ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐλιοῦνται, ὅτι ἐπ' αὐτὸς ἡ φυλακὴ αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν κλειδῶν τοπρωὶ πρωὶ ἀνοίγειν τὰς θύρας τοῦ ἱεροῦ.

28 * καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας, ὅτι ἐν ἀριθμῷ εἰσίουσι, καὶ ἐν ἀριθμῷ ἐξοίουσιν αὐτά.

29 * καὶ ἐξ αὐτῶν καθεσάμενοι ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ ἐπὶ τὸ σεμιδάλεως, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ τὸ λιβανον, καὶ τῶν ἀρωμάτων.

30 * καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων ἦσαν μυρεψοὶ τοῦ μύρου ἐν τοῖς ἀρώμασι.

31 * καὶ ματθαθίας ἐκ τῶν λευϊτῶν ὅτος ὁ πρωτότοκος τῷ σελλὴμ τῷ κορινῷ ἐν τῇ πίστει ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς θυσίας τοῦ τηγάνου τῶν τηγανισῶν.

32 * καὶ βαναίας ὁ καααθήτης ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως, τοῦ ἑτοιμάσαι σάββατον κατὰ σάββατον.

33 * καὶ οἵτοι ψαλτῳδοὶ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λευιτῶν, ἐν τῷ πασοφορίῳ διατεταγμένοι εἰς ἐφημερίας, ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπ' αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις.

34 * οἵτοι ἄρχοντες πατριῶν τῶν λευϊτῶν· κατ' ἐνιαυσιὰς αὐτῶν ἄρχοντες οἵτοι κατῴκησαν εἰς ἱερουσαλήμ.

35 * καὶ ἐν γαβαὼν κατῴκησεν πατὴρ γαβαὼν ἰειήλ, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μααχά.

36 * καὶ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρωτότοκος αὐδὼν καὶ σὺρ, καὶ κὶς, καὶ βαὴλ, καὶ νὴρ, καὶ ναδάβ.

37 * καὶ γεδδὼρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ζεχρί.

38 * καὶ μαχελὼθ ὁ γεννήσας τὸν σαμαάν· καὶ οἵτοι ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κατῴκησαν ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

39 * καὶ νὴρ ἐγέννησε τὸν κίς, καὶ κὶς ἐγέννησε τὸν σαοὺλ, καὶ σαοὺλ ἐγέννησε τὸν ἰωναθὰν, καὶ τὸν μελχισουὲ, καὶ τὸν ἀβιναδάβ, καὶ τὸν ἰσβααλ.

40 * καὶ υἱὸς ἰωναθὰν μεριβαάλ, καὶ μεριβαὰλ ἐγέννησε τὸν μιχά.

41 * καὶ υἱοὶ μαχά, φιθὼν, καὶ μελχιὴλ, καὶ θαρεὰ, καὶ ἀζάζ.

42 * καὶ ἀζὰζ ἐγέννησε τὸν ἰωδά, καὶ ἰωδὰ ἐγέννησε τὸν ἀλεμὲθ καὶ τὸν ἀσμωθ, καὶ τὸν ζαβεί, καὶ ζαβεὶ ἐγέννησε τὸν

43 μωσά· * καὶ μωσὰ ἐγέννησε τὸν βαναά· ῥαφὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλεασὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὴλ υἱὸς αὐτοῦ.

44 * καὶ τῷ ἀσὴλ ἓξ υἱοί, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἐζεικὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰσμαὴλ, καὶ σαααία, καὶ ἀβδία, καὶ ἰωάν, οἵτοι υἱοὶ ἀσήλ.

ί.

1 * Καὶ ἀλλόφυλοι ἐπολέμησαν πρὸς τὸν ἰσραήλ, καὶ ἔφυγε ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου ἀλλοφύλων, καὶ ἔπεσον τραυματίαι ἐν ὄρει γελβουέ.

2 * καὶ καταδιῶξαν οἱ ἀλλόφυλοι ὀπίσω σαοὺλ καὶ ὀπίσω τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν ἰωναθὰν, καὶ τὸν ἀβιναδάβ, καὶ τὸν μελχισουὲ, υἱὸς τοῦ σαούλ.

3 * וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה עַל־שָׁאוּל וַיִּמְצָאֻהוּ
4 הַמֹּרִים בַּקֶּשֶׁת וַיָּחֶל מִן־הַיֹּרִים׃ * וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל אֶל־נֹשֵׂא כֵלָיו שְׁלֹף חַרְבְּךָ וְדָקְרֵנִי בָהּ פֶּן־
יָבֹאוּ הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה
נֹשֵׂא כֵלָיו כִּי יָרֵא מְאֹד וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב
5 וַיִּפֹּל עָלֶיהָ׃ * וַיַּרְא נֹשֵׂא־כֵלָיו כִּי־מֵת שָׁאוּל
6 וַיִּפֹּל גַּם־הוּא עַל־הַחֶרֶב וַיָּמֹת׃ * וַיָּמָת שָׁאוּל
7 וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְכָל־בֵּיתוֹ יַחְדָּו מֵתוּ׃ * וַיִּרְאוּ
כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּעֵמֶק כִּי נָסוּ וְכִי־מֵתוּ
שָׁאוּל וּבָנָיו וַיַּעַזְבוּ עָרֵיהֶם וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים
8 וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם׃ * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים
לְפַשֵּׁט אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־
9 בָּנָיו נֹפְלִים בְּהַר גִּלְבֹּעַ׃ * וַיְפַשִּׁטֻהוּ וַיִּשְׂאוּ
אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־כֵּלָיו וַיְשַׁלְּחוּ בְאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים
סָבִיב לְבַשֵּׂר אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם׃
10 * וַיָּשִׂימוּ אֶת־כֵּלָיו בֵּית אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת־
גֻּלְגַּלְתּוֹ תָּקָעוּ בֵּית דָּגוֹן׃
11 * וַיִּשְׁמְעוּ כָל יָבֵשׁ גִּלְעָד אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ
12 פְּלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל׃ * וַיָּקוּמוּ כָל־אִישׁ חַיִל
וַיִּשְׂאוּ אֶת־גּוּפַת שָׁאוּל וְאֵת גּוּפֹת בָּנָיו וַיְבִיאוּם
יָבֵישָׁה וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹתֵיהֶם תַּחַת הָאֵלָה
בְּיָבֵשׁ וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים׃
13 * וַיָּמָת שָׁאוּל בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר־מָעַל בַּיהוָה
עַל־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־שָׁמָר וְגַם־לְשָׁאוֹל
14 בָּאוֹב לִדְרוֹשׁ׃ * וְלֹא־דָרַשׁ בַּיהוָה וַיְמִיתֵהוּ
וַיַּסֵּב אֶת־הַמְלוּכָה לְדָוִיד בֶּן־יִשָׁי׃

יא

1 * וַיִּקָּבְצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִיד
חֶבְרוֹנָה לֵאמֹר הִנֵּה עַצְמְךָ וּבְשָׂרְךָ אֲנָחְנוּ׃
2 * גַּם־תְּמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם גַּם בְּהְיוֹת
שָׁאוּל מֶלֶךְ אַתָּה הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־
יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
3 * וַיָּבֹאוּ כָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה
וַיִּכְרֹת לָהֶם דָּוִיד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה
וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר
יְהוָה בְּיַד־שְׁמוּאֵל׃

3 * Et aggrauatum est prœlium contra
B Saul, inuenerúntq; eum sagittarij & vul-
4 nerauerunt iaculis. * Et dixit Saul ad ar- Iud. 9. g. 1. Reg. 31. b
migerum suum: Euagina gladium tuũ &
interfice me, ne fortè veniant incircunci-
si isti & illudant mihi. Noluit autem ar-
miger eius hoc facere timore perterritus.
Arripuit ergo Saul ensem & irruit in eũ.
5 * Quod cùm vidisset armiger eius vi-
delicet mortuum esse Saul, irruit etiam
ipse in gladium suum, & mortuus est.
6 * Interijt ergo Saul & tres filij eius, &
omnis domus illius pariter concidit.
7 * Quod cùm vidissent viri Israel qui
habitabant in campestribus fugerunt, &
Saul & filiis eius mortuis dereliquerunt
C vrbes suas, & huc illucq́; dispersi sunt, ve-
nerúntq; Philistiim & habitauerũt in eis.
8 * Die igitur altero detrahentes Phili-
stiim spolia cæsorũ, inuenerunt Saul & fi-
lios eius iacentes in monte Gelboe.
9 * Cumq́; spoliassent eũ & amputassent
caput armísq; nudassent, miserũt in terrá
suam vt circunferretur & ostenderetur
idolorum templis & populis.
10 * Arma autem eius consecrauerunt in
fano Dei sui, & corpus affixerunt in tem-
11 plo Dagon. * Hoc cùm audissent viri
D Iabes Galaad, omnia scilicet quæ Phili-
12 stiim fecerant super Saul: * Consurre-
xerunt singuli virorum fortium, & tule-
runt cadauera Saul & filiorum eius, attu-
lerúntq; ea in Iabes, & sepelierũt ossa eo-
rum subter quercum quæ erat in Iabes, &
13 ieiunauerũt septem diebus. * Mortuus
est ergo Saul propter iniquitates suas; eo
quòd præuaricatus sit mandatũ Domini
quod præceperat, & non custodierit illud,
sed insuper etiã pythonissam consuluerit:
14 * Nec sperauerit in Dño, propter quod
interfecit eum, & transtulit regnum eius
ad Dauid filium Isai.

CAP. XI.

1 COngregatus est igitur omnis Israel ad
A Dauid in Hebron, dicens: Os tuum
2 sumus & caro tua. * Heri quoque & 2. Re. 5. a
nudiustertius cùm adhuc regnaret Saul,
tu eras qui educebas & introducebas
Israel. Tibi enim dixit Dominus Deus
tuus: Tu pasces populũ meũ Israel, et tu
3 eris princeps super eũ. * Venerunt ergo
omnes maiores natu Israel ad Regem in
Hebron: et iniit Dauid cum eis fœdus
coram Domino. Vnxerúntq; eum regem
super Israel iuxta sermonem Domini qué
locutus est in manu Samuel.

Et aggrauatum est bellum contra Saul, & inuenerunt eum sagittarii in arcubus, & vulneratus est de arcubus.

Et dixit Saul tollenti arma sua, Euagina gladium tuũ, & interfice me in eo, ne forte veniant incircuncisi hi, & illudant mihi, & non voluit tollens arma eius, quoniam timebat valde; & accepit Saul gladium & irruit in eum.

Et vidit tollens arma eius, quòd mortuus esset Saul, & irruit & ipse in gladiũ suum, & mortuus est.

Et obiit Saul & tres filii eius, & tota domus illius pariter mortui sunt.

Et viderunt omnis vir qui in valle, quòd fugit Israel, & quòd mortuus est Saul & filii eius, & reliquerunt vrbes suas & fugerunt, & venerunt Philistiim & habitauerũt in eis.

Et factum est in crastino venerunt Philistiim vt spoliarent cæsos, & inuenerunt Saul & filios eius iacentes in monte Gelbue.

Et denudauerunt eum, & tulerunt caput eius & arma eius, & miserunt Philistiim in terram Philistiim in circuitu, vt denunciarẽt in domibus idolorum suorum & populo suo.

Et posuerunt arma eius in domo Dei sui, & caput eius affixerunt in domo Dagon.

Et audierunt omnes habitatores Jabes Galaad omnia quæ fecerunt Philistiim Saul & filiis eius & Israel.

Et consurrexerunt de Galaad omnis vir fortis, & venerunt & tulerunt cadauer Saul & cadauera filiorũ eius, et detulerunt ea in Jabes, & sepelierunt ossa eorum sub quercu in Jabes, & ieiunauerunt septem dies.

Et mortuus est Saul in iniquitatibus suis quas iniquè fecit in Domino secundum sermonem Domini, quoniam non custodiuit eum, & quoniam interrogauit in ventriloqua vt consuleret.

Et non consuluit in Domino, & interfecit eum, & transtulit regnum eius Dauid filio Jesse.

CAP. XI.

Et congregati sunt omnis vir Israel ad Dauid in Chebron, dicentes, Ecce os tuum & caro tua nos.

Etiam heri etiam nudiustertius existente Saul rege, tu eras qui introducebas & educebas Israel, & dixit tibi Dominus Deus tuus, Tu pasces populum meum Israel, & tu eris in principem super populum meum Israel.

Et venerunt omnes seniores Israel ad regem in Chebron, & disposuit eis rex Dauid fœdus in Chebron coram Domino, & vnxerunt Dauid in regem super Israel secundum verbum Domini per manum Samuel.

3 καὶ ἐβαρυώθη ὁ πόλεμος ἐπὶ σαοὺλ, καὶ εὗρεν αὐτὸν οἱ τοξεύοντες ἐν τόξοις, καὶ ἐτραυματίσθη ἀπὸ τῶν τόξων.

4 καὶ εἶπεν σαοὺλ τῷ αἴροντι τὰ σκεύη αὐτοῦ, σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ ἐκκέντησόν με ἐν αὐτῇ, μή ποτε ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι, καὶ ἐμπαίξωσί μοι· καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβεῖτο σφόδρα· καὶ ἔλαβε σαοὺλ τὴν ῥομφαίαν καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτήν.

5 καὶ εἶδεν ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἀπέθανε σαοὺλ, καὶ ἐπέπεσεν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, καὶ ἀπέ-
6 θανεν. καὶ ἀπέθανεν σαοὺλ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅλος ὁ οἶκος αὐτοῦ ὁμοθυμαδὸν ἀπέθανον.

7 καὶ εἶδον πᾶς ἀνὴρ οἱ ἐν τῇ κοιλάδι, ὅτι ἔφυγον ἰσραήλ, καὶ ὅτι ἀπέθανε σαοὺλ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ κατέλειπον τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ ἔφυγον· καὶ ἦλθον οἱ ἀλλόφυλοι καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς.

8 καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ἦλθον οἱ ἀλλόφυλοι τοῦ σκυλεῦσαι τοὺς τραυματίας, καὶ εὗρεν τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πεπτωκότας ἐν τῷ ὄρει τῷ γελβουέ.

9 καὶ ἐξέδυσαν αὐτόν, καὶ ἦραν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἐξαπέστειλαν οἱ ἀλλόφυλοι εἰς γῆν ἀλλοφύλων κύκλῳ τοῦ εὐαγγελίσασθαι ἐν τοῖς οἴκοις τῶν εἰδώλων αὐτῶν καὶ τῷ λαῷ αὐτῶν.

10 καὶ ἔθηκαν τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔπηξαν ἐν τῷ οἴκῳ δαγών.

11 καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἰαβὴς τὰ γαλαὰδ πάντα ἃ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τῷ ἰσραήλ.

12 καὶ ἀνέστησαν ἐκ γαλαὰδ πᾶς ἀνὴρ δυνατός, καὶ ἦλθον καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα σαοὺλ καὶ τὰ σώματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν αὐτὰ εἰς ἰαβής, καὶ ἔθαψαν τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ὑπὸ τὴν δρυῦν ἐν ἰαβής, καὶ ἐνήστευσαν ἑπτὰ ἡμέρας.

13 καὶ ἀπέθανε σαοὺλ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτοῦ αἷς ἠνόμησεν ἐν κυρίῳ κατὰ τὸν λόγον κυρίου, διότι οὐκ ἐφύλαξεν αὐτόν, καὶ ὅτι ἐπηρώτησε ἐν τῇ ἐγγαστριμύθῳ τοῦ ἐκζητῆσαι.

14 καὶ οὐκ ἐξεζήτησεν ἐν κυρίῳ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἐπέστρεψε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τῷ δαυὶδ υἱῷ ἰεσσαί.

ια'.

1 Καὶ συνηθροίσθησαν πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς δαυὶδ ἐν χεβρὼν λέγοντες, ἰδοὺ ὀστοῦν σου καὶ σὰρξ σου ἡμεῖς.

2 καὶ γε ἐχθὲς καὶ γε τρίτης ὄντος σαοὺλ βασιλέως, σὺ ἦσθα ὁ εἰσάγων καὶ ἐξάγων τὸν ἰσραήλ· καὶ εἶπέν σοι κύριος ὁ θεός σου, σὺ ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ.

3 καὶ ἦλθον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς χεβρών, καὶ διέθετο αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χεβρὼν ἐναντίον κυρίου· καὶ ἐχρίσαντο τὸν δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ κατὰ τὸν λόγον κυρίου διὰ χειρὸς σαμουήλ.

4 וַיֵּלֶךְ דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַ͏ִם הִיא
יְבוּס וְשָׁם הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃
5 וַיֹּאמְרוּ יוֹשְׁבֵי יְבוּס לְדָוִיד לֹא תָבוֹא הֵנָּה
וַיִּלְכֹּד דָּוִיד אֶת־מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִיד׃
6 וַיֹּאמֶר דָּוִיד כָּל־מַכֶּה יְבוּסִי בָּרִאשׁוֹנָה
יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְלָשָׂר וַיַּעַל בָּרִאשׁוֹנָה יוֹאָב בֶּן־
7 צְרוּיָה וַיְהִי לְרֹאשׁ׃ וַיֵּשֶׁב דָּוִיד בַּמְּצָד עַל־
8 כֵּן קָרְאוּ־לוֹ עִיר דָּוִיד׃ וַיִּבֶן הָעִיר מִסָּבִיב מִן־
הַמִּלּוֹא וְעַד־הַסָּבִיב וְיוֹאָב יְחַיֶּה אֶת־שְׁאָר הָעִיר׃
9 וַיֵּלֶךְ דָּוִיד הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַיהוָה צְבָאוֹת
10 עִמּוֹ׃ וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד
הֵמָּה הִתְחַזְּקוּ עִמּוֹ בְמַלְכוּתוֹ עִם־כָּל־יִשְׂרָאֵל
לְהַמְלִיכוֹ כִּדְבַר יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל׃
11 וְאֵלֶּה מִסְפַּר הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד יָשָׁבְעָם
בֶּן־חַכְמוֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁים הוּא־עוֹרֵר אֶת־
חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָת׃
12 וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר בֶּן־דּוֹדוֹ הָאֲחוֹחִי הוּא
13 בַּשְּׁלֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃ הוּא־הָיָה עִם־דָּוִיד
בַּפַּס דַּמִּים וְהַפְּלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ־שָׁם לַמִּלְחָמָה
וַתְּהִי חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה שְׂעֹרִים וְהָעָם נָס
14 מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים׃ וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתוֹךְ הַחֶלְקָה
וַיַּצִּילוּהָ וַיַּכּוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיּוֹשַׁע יְהוָה תְּשׁוּעָה
15 גְּדוֹלָה׃ וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשָׁה מִן־הַשְּׁלֹשִׁים
רֹאשׁ עַל־הַצּוּר אֶל־דָּוִיד אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וּמַחֲנֵה
פְלִשְׁתִּים חֹנֶה בְּעֵמֶק רְפָאִים׃
16 וְדָוִיד אָז בַּמְּצוּדָה וּנְצִיב פְּלִשְׁתִּים אָז
17 בְּבֵית לָחֶם׃ וַיִּתְאַו דָּוִד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי
מַיִם מִבּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר׃
18 וַיִּבְקְעוּ הַשְּׁלֹשָׁה בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ
מַיִם מִבּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וַיִּשְׂאוּ
וַיָּבִאוּ אֶל־דָּוִיד וְלֹא־אָבָה דָּוִיד לִשְׁתּוֹתָם
19 וַיְנַסְּכֵהוּ אֹתָם לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר חָלִילָה
לִי מֵאֱלֹהַי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הָאֹלְכִים
אֶשְׁתֶּה בְנַפְשׁוֹתָם כִּי בְנַפְשׁוֹתָם הֱבִיאוּם וְלֹא
אָבָה לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים׃
20 וְאַבְשַׁי אֲחִי־יוֹאָב הוּא הָיָה רֹאשׁ הַשְּׁלֹשָׁה
וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל
וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלֹשָׁה׃

4 * Abijt quq; Dauid & omnis Iſrael in
Ieruſalé; hæc eſt Iebus, vbi erant Iebuſæi
5 habitatores terræ. * Dixerúntq; qui ha-
B bitabant in Iebus ad Dauid, Non ingre-
dieris huc. Porrò Dauid cepit arcẽ Sion,
6 quæ eſt ciuitas Dauid. * Dixítque, Omnis
qui percuſſerit Iebuſæum in primis, erit
princeps & dux. Aſcendit igitur primus
Ioab filius Saruiæ, & factus eſt princeps.
7 * Habitauit aũt Dauid in arce, & idcir-
8 cò appellata eſt ciuitas Dauid. * Ædifi-
cauítq; vrbem in circuitu à Mello vſq; ad
gyrum. Ioab autẽ reliqua vrbis extruxit.
9 * Proficiebátque Dauid vadens & cre-
10 ſcens, & Dñs exercituũ erat cum eo. * Hi
principes virorũ fortium Dauid qui ad-
iuuerunt eum vt rex fieret ſuper omnem
Iſrael iuxta verbum Dñi quod locutus eſt
11 ad Iſrael. * Et iſte numerus robuſtorum
Dauid. Iesbaam filius Ahamoni princeps
C inter triginta. Iſte leuauit haſtam ſuã ſu-
12 per trecentos vulneratos vna vice. * Et
poſt eum Eleazar filius patrui eius Ahoi-
13 tes qui erat inter tres potẽtes. * Iſte fuit
cũ Dauid in Aphec Domim, quãdo Phi-
liſtiim congregati ſunt ad locum illum in
prœlium. Et erat ager regionis illius ple-
nus ordeo: fugerátq; populus à facie Phi
liſtinorum.
14 * Hi ſteterunt in medio agri & defen-
derũt eũ. Cúmq; percuſſiſſent Philiſtæos,
dedit Dominus ſalutem magnã populo
15 ſuo. * Deſcenderunt autẽ tres de trigin-
ta principibus ad petram in qua erat Da-
D uid ad ſpeluncam Odollam, quando Phi-
liſtiim fuerant caſtrametati in valle Ra-
16 phaim. * Porrò Dauid erat in præſidio,
& ſtatio Philiſtinorum in Bethleem.
17 * Deſiderauit igitur Dauid aquam, &
dixit, O ſi quis daret mihi aquam de ci-
ſterna Bethleem quæ eſt in porta.
18 * Tres ergo iſti per media caſtra Phili-
ſtinorum perrexerunt, & hauſerũt aquam
de ciſterna Bethleem, quæ erat in porta,
& attulerunt ad Dauid vt biberet: Qui
noluit, ſed magis libauit illam Domino,
19 * Dicens: Abſit vt in conſpectu Dei
mei hoc faciam, & ſanguinem iſtorum vi-
E rorũ bibam, quia in periculo animarum
ſuarum attulerunt mihi aquam. Et ob
hanc cauſam noluit bibere. Hęc fecerunt
tres robuſtiſſimi.
20 * Abiſai quoque frater Ioab ipſe erat
princeps trium, & ipſe leuauit haſtã ſuam
contra trecentos vulneratos, & ipſe erat
inter tres nominatiſſimus.

** Et iuit rex Dauid & omnis Iſrael in Hie-*
4 *ruſalem, hæc Iebus, & illic Iebuſæi habitatores*
terræ.

** Et dixerunt habitatores Iebus Dauid,*
5 *Non ingredieris huc: & cæpit Dauid arcem*
Sion, hæc ciuitas Dauid.

** Et dixit Dauid, Omnis qui percuſſerit Je-*
6 *buſæum in primis, erit in principem & in du-*
cem: & aſcendit in eam Ioab filius Saruia in
primis, & factus eſt in principem.

** Et habitauit Dauid in arce, propter hoc*
7 *appellauit eam ciuitatem Dauid.*

** Et ædificauit Dauid ciuitatem in circuitu,*
8 *ab arce & uſque ad gyrum, & Ioab fouit re-*
liquum urbis.

** Et ibat Dauid procedens & creſcens, &*
9 *Dominus omnipotens cum eo.*

** Et hi principes potentium, qui fuerũt Da-*
10 *uid, adiuuantes cum eo in regno eius cum omni*
Iſrael vt regnare facerent eum ſecundum ver-
bum Domini ſuper Iſrael.

** Et iſte numerus potentium Dauid, Jes-*
11 *baan filius Acemoni primus ex triginta, iſte*
euaginauit gladium ſuum in trecentos vulne-
ratos ſemel.

** Et poſt eum Eleazar filius Dodai patrui*
12 *eius, hic fuit in tribus potentibus.*

** Hic fuit cũ Dauid in Phaſdamim, & Phi-*
13 *liſtiim congregati ſunt illic ad bellum, & erat*
pars agri plena ordeo, & populus fugit à facie
*Philiſtinorum, * & ſtetit in medio partis, &*
14 *ſaluauit eam, & percuſſit Philiſtæos, & fecit*
Dominus ſalutem magnam.

** Et deſcenderunt tres de tribus principi-*
15 *bus ad petrã ad Dauid, ad ſpeluncã Odolaam,*
& caſtra Philiſtinorum caſtrametata ſunt in
valle gigantum.

** Et Dauid tunc in præſidio, & ſtatio Phi-*
16 *liſtinorum tunc in Bethleem.*

** Et deſiderauit Dauid et dixit, Quis pota-*
17 *bit me aqua de ciſterna Bethleem quæ in porta?*

** Et ruperunt tres caſtra Philiſtinorum, &*
18 *aquati ſunt aquam de ciſterna Bethleem, quæ*
erat in porta, & ceperunt & venerunt ad
Dauid: & non voluit Dauid vt biberet eam,
& libauit eam Domino,

** Et dixit: Propitius mihi Deus vt facerẽ*
19 *verbũ hoc, ſi ſanguinem virorũ iſtorum bibam*
in animabus ſuis? quoniã in animabus ſuis at-
tulerunt eam, & non voluit bibere eam, hæc
fecerunt tres potentes.

** Et Abeſſai frater Ioab, hic erat princeps*
20 *trium, hic euaginauit gladium ſuum contra tre*
centos vulneratos in tempore vno, hic erat
nominatus in tribus.

4 * καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς δαυὶδ & πᾶς ἰσραὴλ εἰς
ἰερουσαλήμ, αὕτη ἰεβοὺς, & ἐκεῖ ④ ἰεβουσαῖοι ④ κατοι-
5 κοῦντες τῲ γῆν. * & εἶπον ④ κατοικοῦντες ἰεβοὺς τῷ
δαυὶδ, οὐκ εἰσελεύσῃ ὧδε· ἡ προσκατελάβετο δαυὶδ τὴν
περιοχὴν σιὼν, αὕτη ἡ πόλις δαυίδ.

6 * καὶ εἶπεν δαυίδ, πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖον ἐν πρώτοις;
ἔσαι εἰς ἄρχοντα & εἰς στρατηγόν· & ἀνέβη ἐπ' αὐτὴν ἰω-
αὰβ υἱὸς σαρουία ἐν πρώτοις, & ἐγένετο εἰς ἄρχοντα.

7 * καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ· διὰ τοῦτο ἐκά-
λεσεν αὐτὴν πόλιν δαυίδ.

8 * καὶ ὠκοδόμησε δαυὶδ τὴν πόλιν κυκλόθεν, ἀπὸ τ
ἄκρας & ἕως τ κύκλω, & ἰωαὰβ περιεποιήσατο τὸ λοιπὸν
9 τ πόλεως. * καὶ ἐπορεύετο δαυὶδ πορευόμενος & με-
γαλυνόμενος, & κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτ.

10 * & οὗτοι ④ ἄρχοντες τῶν δυνατῶν, οἱ ἦσαν τῷ δαυίδ,
④ ἀντεχόμενοι μετ' αὐτ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτ μ τῶν
πάντων ἰσραὴλ τ βασιλεῦσαι αὐτὸν κ τὸν λόγον κυρίου ἐπὶ
11 ἰσραήλ. * καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνατῶν δαυίδ,
ἰεσβαὰμ υἱὸς ἀκεμονὶ πρῶτος τῶν τριάκοντα, οὗτος ἐπά-
σατο τὴν ῥομφαίαν αὐτ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας
εἰσάπαξ.

12 * καὶ μετ' αὐτὸν ἐλεάζαρ υἱὸς δωδαὶ πατραδέλφου
αὐτ, οὗτος ἦν ἐν τοῖς τρισὶ δυνατοῖς.

13 * οὗτος ἦν μ δαυὶδ ἐν φασδαμίμ· & οἱ ἀλλόφυλοι
συνήχθησαν ἐκεῖ εἰς πόλεμον, & ἦν μερὶς τ ἀγροῦ πλή-
ρης κριθῶν & ὁ λαὸς ἔφυγε ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλλο-
φύλων.

14 * καὶ ἔστη ἐν μέσῳ τῆς μερίδ, καὶ ἔσωσεν αὐτήν,
& ἐπάταξεν τοὺς ἀλλοφύλους, & ἐποίησε κύριος σωτη-
ρίαν μεγάλην.

15 * καὶ κατέβησαν τρεῖς ἐκ τῶν τριάκοντα ἀρχόντων εἰς τὴν πέ-
τραν πρὸς δαυίδ, εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολλαάμ· & ἡ παρεμ-
βολὴ τῶν ἀλλοφύλων παρεμβεβλήκει ἐν τῇ κοιλάδι τῶν
γιγάντων.

16 * καὶ δαυὶδ τότε ἐν τῇ περιοχῇ, & τὸ σύστημα τῶν ἀλ-
λοφύλων τότε ἐν βηθλεέμ.

17 * καὶ ἐπεθύμησε δαυὶδ καὶ εἶπεν, τίς ποτίσει με ὕδωρ
ἐκ τ λάκκου βηθλεὲμ τ ἐν τῇ πύλῃ;

18 * & διέρρηξαν οἱ τρεῖς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύ-
λων, & ὑδρεύσαντο τὸ ὕδωρ ἐκ τ λάκκου βηθλεέμ, ὃς ἦν ἐν
τῇ πύλῃ, καὶ ἔλαβον & ἦλθον πρὸς δαυίδ· & οὐκ ἠθέλησε
δαυὶδ τ πιεῖν αὐτό· & ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ.

19 * & εἶπεν, ἱλεώς μοι ὁ θεὸς τ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, εἰ
αἷμα τῶν ἀνδρῶν τούτων πίομαι ἐν ψυχαῖς αὐτῶν; ὅτι ἐν
ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἤνεγκαν αὐτό, & οὐκ ἐβούλετο πιεῖν
αὐτό· ταῦτα ἐποίησαν οἱ τρεῖς δυνατοί.

20 * & ἀβεσσαὶ ὁ ἀδελφὸς ἰωάβ, οὗτος ἦν ἄρχων τῶν τριῶν,
οὗτος ἐπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτ ἐπὶ τριακοσίους
τραυματίας ἐν καιρῷ ἑνί· οὗτος ἦν ὀνομαστὸς ἐν τοῖς τρισίν.

21 * מִן־הַשְּׁלוֹשָׁה בַּשְּׁנִיִם נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם
22 לְשַׂר וְעַד־הַשְּׁלִשָּׁה לֹא בָא׃ * בְּנָיָהוּ בֶן־
יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַיִל רַב־פְּעָלִים מִן־קַבְצְאֵל
הוּא הִכָּה אֶת־שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד
וְהִכָּה אֶת־הָאֲרִי בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג׃
23 * וְהוּא הִכָּה אֶת־הָאִישׁ הַמִּצְרִי אִישׁ מַדָּה׀
חָמֵשׁ בָּאַמָּה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית כִּמְנוֹר אֹרְגִים
וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֵּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד
24 הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ׃ * אֵלֶּה עָשָׂה
בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ שֵׁם בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃
25 * מִן־הַשְּׁלוֹשִׁים הִנֵּה נִכְבָּד הוּא וְאֶל־
הַשְּׁלוֹשָׁה לֹא־בָא וַיְשִׂימֵהוּ דָוִיד עַל־מִשְׁמַעְתּוֹ׃
26 * וְגִבּוֹרֵי הַחֲיָלִים עֲשָׂהאֵל אֲחִי יוֹאָב
אֶלְחָנָן בֶּן־דֹּדוֹ מִבֵּית לָחֶם׃
27 * שַׁמּוֹת הַחֲרוֹרִי חֶלֶץ הַפְּלוֹנִי׃
28 * עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי אֲבִיעֶזֶר הָעַנְתוֹתִי׃
29 * סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי עִילַי הָאֲחוֹחִי׃
30 * מַהְרַי הַנְּטוֹפָתִי חֶלֶד בֶּן־בַּעֲנָה הַנְּטוֹפָתִי׃
31 * אִיתַי בֶּן־רִיבַי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן בְּנָיָה
הַפִּרְעָתוֹנִי׃ 32 * חוּרַי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ אֲבִיאֵל הָעַרְבָתִי׃
33 * עַזְמָוֶת הַבַּחֲרוּמִי אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי׃
34 * בְּנֵי־הָשֵׁם הַגִּזֹנִי יוֹנָתָן בֶּן־שָׁגֵא הַהֲרָרִי׃
35 * אֲחִיאָם בֶּן־שָׂכָר הַהֲרָרִי אֱלִיפָל בֶּן־אוּר׃
36 * חֵפֶר הַמְּכֵרָתִי אֲחִיָּה הַפְּלֹנִי׃
37 * חֶצְרוֹ הַכַּרְמְלִי נַעֲרַי בֶּן־אֶזְבַּי׃
38 * יוֹאֵל אֲחִי נָתָן מִבְחָר בֶּן־הַגְּרִי׃
39 * צֶלֶק הָעַמּוֹנִי נַחֲרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְלֵי יוֹאָב
40 בֶּן־צְרוּיָה׃ * עִירָא הַיִּתְרִי גָּרֵב הַיִּתְרִי׃
41 * אוּרִיָּה הַחִתִּי זָבָד בֶּן־אַחְלָי׃
42 * עֲדִינָא בֶן־שִׁיזָא הָרְאוּבֵנִי רֹאשׁ לָרְאוּבֵנִי
וְעָלָיו שְׁלֹשִׁים׃
43 * חָנָן בֶּן־מַעֲכָה וְיוֹשָׁפָט הַמִּתְנִי׃
44 * עֻזִּיָּא הָעַשְׁתְּרָתִי שָׁמָע וִיעוּאֵל בְּנֵי חוֹתָם
45 הָעַרֹעֵרִי׃ * יְדִיעֲאֵל בֶּן־שִׁמְרִי וְיוֹחָא
אָחִיו הַתִּיצִי׃
46 * אֱלִיאֵל הַמַּחֲוִים וִירִיבַי וְיוֹשַׁוְיָה בְּנֵי
אֶלְנָעָם וְיִתְמָה הַמּוֹאָבִי׃
47 * אֱלִיאֵל וְעוֹבֵד וְיַעֲשִׂיאֵל הַמְּצֹבָיָה׃

21 * Inter tres ſecundus inclytus & princeps eorum. Veruntamen vſque ad tres
22 primos non peruenerat. * Banaia filius Ioiadæ viri robuſtiſſimi qui multa opera perpetrarat de Capſeel, ipſe percuſſit duos Ariel Moab. Et ipſe deſcendit & interfecit leonem in media ciſterna tempore ni-
23 uis. * Et ipſe percuſsit virum Ægyptium, cuius ſtatura erat quinque cubitorum, &
F habebat lanceã vt liciatorium texentiũ. Deſcendit igitur ad eum cum virga, & rapuit haſtam quam tenebat manu, & in-
24 terfecit eum haſta ſua. * Hæc fecit Banaia filius Ioiadæ, qui erat inter tres ro-
25 buſtos nominatiſsimus; * Inter triginta primus. Veruntamen ad tres vſque non peruenerat. Poſuit autem eum Dauid ad auriculam ſuam.
26 * Porrò fortiſsimi viri in exercitu Aſael frater Ioab, & Eleanan filius patrui eius
27 de Bethleem. * Sammoth Arodites, Helles Polonites,
28 * Hiras filius Acces Thecuites, Abiezer Anathotites.
29 * Sobochai Vſatites, Ilai Ahotites.
30 * Marai Netophatites, Helles filius Baana Netophatites.
31 * Ethai filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamin, Banaia Pharatonites.
32 * Hurai de torrente Gaas, Abiel Arabathites.
33 * Aſmoth, Bauranites, Eliaba, Salabonites.
34 * Filij Aſſem Gezonites, Ionathan filius Saiæ Aratithes.
35 * Ahiam filius Sachar Aratithes, Eliphal filius Vr.
36 * Epher Meheratites, Ahia Phellonites.
37 * Ezro Carmelites, Naarai filius Azbi.
38 * Iohel frater Nathan, Mibaar filius
G Agarai.
39 * Selech Ammonites, Naarai Berothites armiger Ioab filij Saruiæ.
40 * Hiras Iethræus, Iareb Iethræus.
41 * Vrias Ethæus, Zabab filius Ooli.
42 * Adyna filius Sechar Rubenites, princeps Rubenitarum, & cum eo triginta.
43 * Hanan filius Macha, & Ioſaphat Mathanites.
44 * Ozias Aſtarothithes, Semma & Iahihel filij Hotham Arorites.
45 * Iedihel filius Zamri, & Ioha frater eius Thoſaites.
46 * Helihel Mahumites, & Ieribai & Ioſoia filij Elnaem, & Iethma Moabites.
47 * Elihel & Obed, & Iaſiel de Maſobia.

* *De tribus ſuper duos glorioſus, & factus eſt eis in principem, & vſque ad tres non peruenerat.*

21 * ἀπὸ τῶν τριῶν ὑπὲρ τοὺς δύο ἔνδοξος, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἤρχετο.

* *Et Baneas filius Ioiade, filius viri potentis, multa opera eius de Cabſeel, ipſe percuſſit duos Ariel Moab, & hic deſcendit & percuſſit leonem in ciſterna in die niuis.*

22 * καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὲ, υἱὸς ἀνδρὸς δυνατοῦ, πολλὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπὸ καβσεήλ, αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς δύο ἀριὴλ μωάβ, καὶ ἔτος κατέβη καὶ ἐπάταξε τὸν λέοντα ἐν τῷ λάκκῳ ἐν ἡμέρᾳ χιόνος.

* *Et hic percuſſit virum Ægyptium virum grandem quinque cubitorũ, & in manu Ægyptij, lancea tanquam liciatorium texentium, & deſcendit ad eum Baneas in virga, & rapuit haſtam de manu Ægyptij, & interfecit eum in haſta ſua.*

23 * καὶ οὗτος ἐπάταξεν τὸν ἄνδρα τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα διμήκη πενταπήχη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ αἰγυπτίου δόρυ ὡς ἱστίον ὑφαινόντων, καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν βαναίας ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἁφείλετο τὸ δόρυ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αἰγυπτίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ δόρατι αὐτοῦ.

* *Hæc fecit Baneas filius Ioiade, & huic nomen in tribus potentibus,*

24 * ταῦτα ἐποίησε βαναίας υἱὸς ἰωιαδέ, καὶ τούτῳ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶ δυνατοῖς,

* *Super triginta glorioſus, & ad tres non peruenerat, & conſtituit eum Dauid in familia ſua.*

25 * ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἔνδοξος, καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἤρχετο· καὶ κατέστησεν αὐτὸν δαυὶδ ἐπὶ τοῦ πατριᾶς αὐτοῦ.

* *Et potentes exercituum, Aſael frater Ioab; Eleana filius Dodi de Bethleem.*

26 * καὶ οἱ δυνατοὶ τῶν δυνάμεων, ἀσαὴλ ἀδελφὸς ἰωάβ, ἐλεανὰ υἱὸς δωδὶ ἀπὸ βηθλεέμ.

* *Sammoth Arori, Chelles Phelloni.*

27 * σαμμὼθ ὁ ἀρωρεί, χελλῆς ὁ φελλωνεί.

* *Iras filius Eccis Thecoites, Abiezer Anathothites.*

28 * εἰρὰς υἱὸς ἰκκὶς ὁ θεκωΐτης, ἀβιέζερ ὁ ἀναθωθίτης.

* *Sobocchai Huſathi, Hela Achachi,*

29 * βοχαὶ ὁ ὑσαθεί, ἡλὰ ὁ ἀχαχί.

* *Marri Netophathi, Alad filius Bana Netophathi.*

30 * μαρρὶ ὁ νετωφαθί, ἀλαὰδ υἱὸς βαναὰ ὁ νετωφαθί.

* *Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamin, Banaia Pharathoni.*

31 * ἰθαὶ υἱὸς ῥιβαὶ ἀπὸ γαβαὰθ υἱῶν βενιαμὶν βαναΐα ὁ φαραθωνί.

* *Uri de Nachali, Gaas Abiel Arabathi.*

32 * ὑρὶ ἀπὸ ναχαλί, γαὰς ἀβιὴλ ὁ ἀραβαθί,

* *Aſmoth Bacharumi, Eliba Salaboni.*

33 * ἀσμὼθ βαχαρυμί, ἐλιβὰ ὁ σαλαβωνί.

* *Filij Aſom Guni, Jonathan filius Sagæ Arori.*

34 * υἱοὶ ἀσὸμ τοῦ γουνί, ἰωνάθαν υἱὸς σαγαὶ ὁ ἀρωρεί.

* *Achiam filius Zachar Arari, Eliphal filius Vr,*

35 * ἀχιὰμ υἱὸς ζαχὰρ ὁ ἀραρί, ἐλιφὰλ υἱὸς ὄρ.

* *Aphar Mechorathi, Achia Phelloni,*

36 * ἀφαρὶ ὁ μεχωραθί, ἀχία ὁ φελλωνί.

* *Eſri Chermeli, Narai filius Asbai,*

37 * ἑσρὶ ὁ χερμελί, ναραὶ ὁ υἱὸς ἀσβαΐ,

* *Ioel frater Nathan, Maabar filius Ageri.*

38 * ἰωὴλ ἀδελφὸς νάθαν, μααβὰρ υἱὸς ἀγγρί,

* *Sellec Ammani, Noarai Berothi tollens arma Joab filij Saruia.*

39 * σελλὴκ ὁ ἀμμανί, νοαραὶ ὁ βηρωθὶ αἴρων σκῦλα ἰωὰβ υἱοῦ σαρουΐα.

* *Ira Jethri, Gareb Jethri,*

40 * ἰρὰ ὁ ἰεθρί, γαρὲβ ὁ ἰεθρί,

* *Urias Chetthi, Zabad filius Halai,*

41 * ὑρίας ὁ χετθί, ζαβὰδ υἱὸς ἀλαΐ,

* *Adina filius Siza Rubeni, princeps Ruben, & in eo triginta.*

42 * ἀδεινὰ υἱὸς σιζὰ ὁ ῥουβηνί, ἄρχων τῷ ῥουβήν, καὶ ἐπ' αὐτῷ τριάκοντα.

* *Anan filius Maacha, & Joſaphat Matthani.*

43 * ἀνὰν υἱὸς μααχά, καὶ ἰωσαφὰτ ὁ ματθανί,

* *Hozias Eſtharothi, Samma & Jeiel filij Chotham Arari.*

44 * ὀζίας ὁ ἐσθαρωθί, σάμμα καὶ ἰεϊὴλ, υἱοὶ χωθὰμ τοῦ ἀραρί.

* *Jediel filius Samari, & Iocha frater eius Thoſi.*

45 * ἰεδιὴλ υἱὸς σαμαρί, καὶ ἰωχὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ θωσί.

* *Eliel Maouim, & Jaribai & Ioſoia filij Elnaam, & Jetham Moabites:*

46 * ἐλιὴλ ὁ μαωουίμ, καὶ ἰαριβαΐ, καὶ ἰωσωΐα, οἱ υἱοὶ ἐλναάμ, καὶ ἰεθὰμ ὁ μωαβίτης.

* *Eliel & Obed, & Eſſiel Maſabia.*

47 * ἐλιὴλ καὶ ὠβήδ, καὶ ἐσιὴλ ὁ μασαβία.

יב

1 * וְאֵלֶּה הַבָּאִים אֶל־דָּוִיד לְצִיקְלַג עוֹד
עָצוּר מִפְּנֵי שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְהֵמָּה בַּגִּבּוֹרִים עֹזְרֵי
2 הַמִּלְחָמָה׃ * נֹשְׁקֵי קֶשֶׁת מַיְמִינִים
וּמַשְׂמְאִלִים בָּאֲבָנִים וּבַחִצִּים בַּקֶּשֶׁת מֵאֲחֵי
3 שָׁאוּל מִבִּנְיָמִן׃ * הָרֹאשׁ אֲחִיעֶזֶר וְיוֹאָשׁ
בְּנֵי הַשְּׁמָעָה הַגִּבְעָתִי וְיוּאֵל וָפֶלֶט בְּנֵי עַזְמָוֶת
4 וּבְרָכָה וְיֵהוּא הָעַנְתֹתִי׃ * וְיִשְׁמַעְיָה הַגִּבְעוֹנִי
גִּבּוֹר בַּשְּׁלֹשִׁים וְעַל־הַשְּׁלֹשִׁים וְיִרְמְיָה וְיַחֲזִיאֵל
5 וְיוֹחָנָן וְיוֹזָבָד הַגְּדֵרָתִי׃ * אֶלְעוּזַי וִירִימוֹת
וּבְעַלְיָה וּשְׁמַרְיָהוּ וּשְׁפַטְיָהוּ הַחֲרִיפִי׃
6 * אֶלְקָנָה וְיִשִּׁיָּהוּ וַעֲזַרְאֵל וְיוֹעֶזֶר וְיָשָׁבְעָם
7 הַקָּרְחִים׃ * וְיוֹאֵלָה וּזְבַדְיָה בְּנֵי יְרֹחָם מִן־
8 הַגְּדוֹר׃ * וּמִן־הַגָּדִי נִבְדְּלוּ אֶל־דָּוִיד
לַמְצָד מִדְבָּרָה גִּבֹּרֵי הַחַיִל אַנְשֵׁי צָבָא לַמִּלְחָמָה
עֹרְכֵי צִנָּה וּמָגֵן וּפְנֵי אֲרִיֵה פְּנֵיהֶם וּכְצְבָאִים
עַל־הֶהָרִים לְמַהֵר׃
9 * עֵזֶר הָרֹאשׁ עֹבַדְיָה הַשֵּׁנִי אֱלִיאָב הַשְּׁלִישִׁי׃
10 * מִשְׁמַנָּה הָרְבִיעִי יִרְמְיָה הַחֲמִשִּׁי׃
11 * עַתַּי הַשִּׁשִּׁי אֱלִיאֵל הַשְּׁבִעִי׃
12 * יוֹחָנָן הַשְּׁמִינִי אֶלְזָבָד הַתְּשִׁיעִי׃
13 * יִרְמְיָהוּ הָעֲשִׂירִי מַכְבַּנַּי עַשְׂתִּי עָשָׂר׃
14 * אֵלֶּה מִבְּנֵי־גָד רָאשֵׁי הַצָּבָא אֶחָד לְמֵאָה
15 הַקָּטָן וְהַגָּדוֹל לְאָלֶף׃ * אֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר
עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְהוּא מְמַלֵּא
עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו וַיַּבְרִיחוּ אֶת־כָּל־הָעֲמָקִים
16 לַמִּזְרָח וְלַמַּעֲרָב׃ * וַיָּבֹאוּ מִן־בְּנֵי בִנְיָמִן וִיהוּדָה
17 עַד־לַמְצָד לְדָוִיד׃ * וַיֵּצֵא דָוִיד לִפְנֵיהֶם וַיַּעַן
וַיֹּאמֶר לָהֶם אִם־לְשָׁלוֹם בָּאתֶם אֵלַי לְעָזְרֵנִי
יְהִי־לִי עֲלֵיכֶם לֵבָב לְיִחוּד וְאִם־לְרַמּוֹתַנִי
לְצָרַי בְּלֹא חָמָס בְּכַפַּי יֵרֶא אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְיוֹכַח׃
18 * וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשְּׁלֹשִׁים
לְךָ דָוִיד וְעִמְּךָ בֶן־יִשַׁי שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם
לְעֹזְרֶךָ כִּי עֹזְרֶךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם
19 בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד׃ * וּמִמְּנַשֶּׁה נָפְלוּ עַל־דָּוִיד
בְּבֹאוֹ עִם־פְּלִשְׁתִּים עַל־שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְלֹא
עֲזָרָם כִּי בְעֵצָה שִׁלְּחוּהוּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר
בְּרֹאשֵׁינוּ יִפֹּל אֶל־אֲדֹנָיו שָׁאוּל׃

I. PARALIPOM. Translat. B. Hieron. *Dauid.*

CAP. XII.

1 HI quoque venerunt ad Dauid in Si-
A celech cùm adhuc fugeret Saul filiũ
Cis, qui erant fortissimi & egregij pugna-
2 tores, * Tendentes arcum & vtraq; ma-
nu fundis saxa iacientes & dirigentes sa-
gittas. De fratribus Saul ex tribu Benia-
3 min: * Princeps Abiezer, & Ioas filij Sa-
maa Gabaathites, & Iazihel, & Phalleth
filij Asmoth, & Baracha, & Iehu Anatothi
4 tes. * Samaias quoque Gabaonites for-
tissimus inter triginta, & super triginta,
Hieremias & Ieziehel, & Iohannan, & Ie-
5 sabad Gaderothites. * Eluzai & Hieri-
B mut, & Baalia, & Samaia, & Saphatia Ara-
6 phites. * Helcana & Iesia, & Azarhel, &
7 Ioezer, & Iesbaan de Careim. * Ioela quo-
que & Zabadia filij Ieroam de Gedor.
8 * Sed & de Gaddi transfugerũt ad Da-
uid cùm lateret in deserto, viri robustissi-
mi & pugnatores optimi tenentes clypeũ
& hastam. Facies eorum quasi facies leo-
nis, & veloces quasi capreæ in montibus.
9 * Ezer princeps, Obdias secũdus, Eliab
10 tertius. * Masmana quartus, Hieremias
11 quintus. * Ethi sextus, Heliel septimus.
12 * Iohannan octauus, Helzebad nonus.
13 * Hieremias decimus, Bachanai vnde-
14 cimus. * Hi de filiis Gad principes exer-
citus. Nouissimus centũ militibus præe-
rat, & maximus mille.
15 * Isti sunt qui transierunt Iordanẽ men-
se primo, quando inundare consueuit su-
per ripas suas, & omnes fugauerunt qui
morabantur in vallibus ad Orientalẽ pla-
gam & Occidentalem.
16 * Venerunt autem & de Beniamin &
de Iuda ad præsidium in quo morabatur
17 Dauid. * Egressũsq; est Dauid obuiam
eis, & ait, Si pacificè venistis ad me, vt au-
C xiliemini mihi, cor meum iungatur vo-
bis. Si autẽ insidiamini mihi pro aduersa-
riis meis cùm ego iniquitatẽ in manibus
nõ habeam, videat Deus patrum nostro-
18 rum & iudicet. * Spiritus verò Domini
induit Amasai principem inter triginta,
& ait, Tui sumus ô Dauid & tecum filij
Isai. Pax pax tibi, & pax adiutoribus tuis.
Te enim adiuuat Deus tuus. Suscepit ergo
eos Dauid & constituit principes turmæ.
19 * Porrò de Manasse transfugerunt ad
Dauid quando veniebat cum Philistiim
D aduersus Saul vt pugnaret, & nõ dimica-
uit cũ eis, quia inito cõsilio remiserunt eũ
principes Philistinorũ dicentes, Periculo 2. Reg. 29. b.
capitis nostri reuertetur ad Dñm suũ Saul.

CAP. XII.

ET hi qui venerunt ad Dauid in Secelag, adhuc compresso Dauid à facie Saul filij Cis, isti in potentibus auxiliantes in bello:

* Extendentes arcum dextris vtentes & sinistris, & funditores in lapidibus & in iaculis, & arcu. de fratribus Saul ex Beniamin:

* Princeps Achiezer, & Joas filij Asma Gabaanitæ, & Eziel, & Phalet filij Asmoth, & Barachia, & Jeu Anathothi.

* Et Sameas Gabaonites robustus inter triginta & super triginta. Hieremias & Jeziel, & Jonan, & Jozabad Gaderothites,

* Eliozi, & Jarimuth Baalia, & Samarias & Saphatias Charaphi,

* Elcana & Jesia, & Azarel, & Joezer, & Jesbaam Coritæ. * Et Joela, & Zabadia, filij Jeroam, filij Geddor.

* Et de Gad separati sunt ad Dauid in deserto robusti fortitudine viri potentiæ in bellum ordinati clypeo & hasta; & facies leonum facies eorum, & veloces vt capreæ in montibus velocitate.

* Ezer princeps, Abdia secundus, Eliab tertius, * Masmana quartus, Hieremias quintus, * Eththi sextus, Eliel septimus,

* Joanan octauus, Elsabad nonus,

* Hieremias decimus, Machabani vndecimus.

* Isti de filiis Gad principes exercitus vnus centum paruus, & magnus ad mille.

* Isti fuerunt qui transierunt Jordanem in mense primo, & ipse erat plenus super omnes ripas suas, & secuti sunt omnes habitãtes valles ad Orientem & ad Occidentem.

* Et venerunt à filiis Beniamin & Juda ad auxilium Dauid.

* Et egressus est Dauid in occursum eis, & respondit & dixit eis, Si in pace venistis ad me ad auxiliandum mihi, sit mihi cor super vos in vnitatem; & si vt tradatis me aduersariis meis non in veritate manus, videat Deus patrum nostrorum & arguat.

* Et spiritus induit Amasai principem triginta, & dixit, Vade Dauid filij Jessai tu & populus tuus in pace, pax tibi & pax adiutoribus tuis, quoniam adiuuauit te Deus tuus, & suscepit eos Dauid, & constituit eos principes turmarum.

* Et de Manasse transfugerunt ad Dauid veniente eo cum Philistiim venientibus contra Saul ad bellum, & non auxiliatus est eis Dauid, quoniam in consilio fuerunt principes Philistinorum dicentes: In capitibus nostris reuertetur ad Dominum suum Saul, & dimiserunt eum.

I. PARALIP.

ιβ'.

1 * Καὶ ἕτοι οἱ ἐλθόντες πρὸς δαυὶδ εἰς σεκελάγ, ἔτι συνεχομένου δαυὶδ ἀπὸ προσώπου σαοὺλ υἱοῦ κίς· αὐτοὶ ἐν τοῖς δυνατοῖς βοηθοῦντες ἐν τῷ πολέμῳ·

2 * ἐντείνοντες τόξον δεξιάζοντες καὶ ἀριστερεύοντες, καὶ σφενδονῖται ἐν λίθοις, καὶ ἐν βέλεσι, καὶ τόξῳ· ἐκ τῶν ἀδελφῶν σαοὺλ ἐκ τῆς βενιαμίν.

3 * ἄρχων ἀχιέζερ, καὶ ἰωὰς υἱοὶ ἀσμά, τοῦ γαβαὰθί, καὶ ἐζιὴλ, καὶ φαλὲτ υἱοὶ ἀσμώθ, καὶ βαραχία, καὶ ἰηοὺ ὁ ἀναθωθί.

4 * καὶ σαμέας ὁ γαβαωνίτης δυνατὸς ἐν τοῖς τριάκοντα καὶ ἐπὶ τῶν τριάκοντα· ἱερεμίας καὶ ἰεζιὴλ, καὶ ἰωνοὺ, καὶ ἰωζαβὰδ ὁ γαδηρωθί.

5 * ἐλιοζὶ καὶ ἰαριμοὺθ βααλιά, καὶ σαμαρείας, καὶ σα-
6 φατίας ὁ χαραφί. * ἐλκανὰ καὶ ἰεσία, καὶ ἀζαρὴλ, καὶ ἰοεζὲρ, καὶ ἰεσβαὰμ οἱ κορῖται.

7 * καὶ ἰωηλὰ, καὶ ζαβαδία υἱοὶ ἱερὼμ, υἱοὶ τοῦ γεδδώρ.

8 * καὶ ἀπὸ τοῦ γὰδ διεχωρίσθησαν πρὸς δαυὶδ ἐπὶ τὴν ἐρήμου δυνατοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες δυνάμεως εἰς πόλεμον παρατασσόμενοι θυρεοῦ καὶ δόρατι, καὶ πρόσωπα λεόντων τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ κοῦφοι ὡς δορκάδες ἐπὶ τῶν ὀρέων
9 ταχεῖ. * ἔζερ ὁ ἄρχων, ἀβδία ὁ δεύτερος, ἐλιὰβ ὁ
10 τρίτος. * μασμανὰ ὁ τέταρτος, ἱερεμίας ὁ πέμπτος·
11 * ἐθθὶ ὁ ἕκτος, ἐλιὴλ ὁ ἕβδομος.
12 * ἰωανοὺ ὁ ὄγδοος, ἐλσαβὰδ ὁ ἔνατος,
13 * ἱερεμίας ὁ δέκατος, μαχαβανὶ ὁ ἑνδέκατος.
14 * ἕτοι ἐκ τῶν υἱῶν γὰδ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς εἷς τοῖς ἑκατὸν μικρὸς, καὶ μέγας πρὸς χιλίους.
15 * ἕτοι ἦσαν οἱ διαβάντες τὸν ἰορδάνην ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, καὶ αὐτὸς ἦν πεπληρωκὼς ἐπὶ πᾶσαν τὴν κρημνίδα αὐτοῦ, καὶ ἐξεδίωξαν πάντας τοὺς κατοικοῦντας αὐλῶνας εἰς ἀνατολὰς καὶ εἰς δυσμάς.
16 * καὶ ἦλθον ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμὶν καὶ ἰούδα εἰς βοήθειαν τῷ δαυίδ.
17 * καὶ ἐξῆλθε δαυὶδ εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ εἰς εἰρήνην ἥκατε πρός με βοηθῆσαί μοι, ἔστω μοι καρδία ἐφ' ὑμᾶς εἰς ἕνωσιν· καὶ εἰ τοῦ παραδοῦναί με τοῖς ἐχθροῖς μου ὅτι οὐκ ἐν ἀληθείᾳ χειρός, ἴδοι ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ ἐλέγξαι.
18 * καὶ πνεῦμα ἐνέδυσε τὸν ἀμασαὶ ἄρχοντα τῶν τριάκοντα, καὶ εἶπε, σοὶ δαυὶδ υἱὸς ἰεσσαί· σὺ καὶ ὁ λαός σου ἐν εἰρήνῃ, εἰρήνη σοι καὶ εἰρήνη τοῖς βοηθοῖς σου, ὅτι ἐβοήθησέ σοι ὁ θεός σου· καὶ προσεδέξατο αὐτὸς δαυίδ, καὶ κατέ-
19 στησεν αὐτὸς ἄρχοντας τῶν δυνάμεων. * καὶ ἀπὸ μανασσῆ προσεχώρησαν πρὸς δαυὶδ ἐρχομένου αὐτοῦ μετὰ ἀλλοφύλων τῶν ἐλθόντων ἐπὶ σαοὺλ εἰς πόλεμον· καὶ οὐκ ἐβοήθησεν αὐτοῖς δαυίδ, ὅτι ἐν βουλῇ ἐγένοντο οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων λέγοντες, ἐν ταῖς κεφαλαῖς ἡμῶν ἐπιστρέψει πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ σαοὺλ, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτόν.

20 * בִּלְבָרְתּוֹ אֶל־צִיקְלַג נָפְלוּ עָלָיו מִמְּנַשֶּׁה
עַדְנַח וְיוֹזָבָד וִידִיעֵאֵל וּמִיכָאֵל וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיהוּא
וְצִלְּתַי רָאשֵׁי הָאֲלָפִים אֲשֶׁר לִמְנַשֶּׁה׃
21 * וְהֵמָּה עָזְרוּ עִם־דָּוִיד עַל־הַגְּדוּד כִּי־גִבּוֹרֵי
22 חַיִל כֻּלָּם וַיִּהְיוּ שָׂרִים בַּצָּבָא׃ * כִּי לְעֵת־
יוֹם בְּיוֹם יָבְאוּ עַל־דָּוִיד לְעָזְרוֹ עַד־לְמַחֲנֶה
23 גָּדוֹל כְּמַחֲנֵה אֱלֹהִים׃ * וְאֵלֶּה מִסְפְּרֵי רָאשֵׁי
הַחֲלוּץ לַצָּבָא בָּאוּ עַל־דָּוִיד חֶבְרוֹנָה לְהָסֵב
מַלְכוּת שָׁאוּל אֵלָיו כְּפִי יְהוָה׃
24 * בְּנֵי יְהוּדָה נֹשְׂאֵי צִנָּה וָרֹמַח שִׁשָּׁה
אֲלָפִים וּשְׁמֹנָה מֵאוֹת חֲלוּצֵי צָבָא׃
25 * מִן־בְּנֵי שִׁמְעוֹן גִּבּוֹרֵי חַיִל לַצָּבָא שִׁבְעָה
26 אֲלָפִים וּמֵאָה׃ * מִן־בְּנֵי הַלֵּוִי אַרְבַּעַת
27 אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ * וִיהוֹיָדָע הַנָּגִיד לְאַהֲרֹן
וְעִמּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעֵ מֵאוֹת׃
28 * וְצָדוֹק נַעַר גִּבּוֹר חָיִל וּבֵית־אָבִיו שָׂרִים
29 עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃ * וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן אֲחֵי שָׁאוּל
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעַד־הֵנָּה מַרְבִּיתָם שֹׁמְרִים
30 מִשְׁמֶרֶת בֵּית שָׁאוּל׃ * וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם
עֶשְׂרִים אֶלֶף וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי
31 שֵׁמוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם׃ * וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה
שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת לָבוֹא
32 לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד׃ * וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי
בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם
מָאתַיִם וְכָל־אֲחֵיהֶם עַל־פִּיהֶם׃
33 * מִזְּבוּלֻן יוֹצְאֵי צָבָא עֹרְכֵי מִלְחָמָה בְּכָל־
כְּלֵי מִלְחָמָה חֲמִשִּׁים אֶלֶף וְלַעֲדֹר בְּלֹא־לֵב
34 וָלֵב׃ * וּמִנַּפְתָּלִי שָׂרִים אָלֶף וְעִמָּהֶם בְּצִנָּה
35 וָחֲנִית שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה אָלֶף׃
* וּמִן־הַדָּנִי עֹרְכֵי מִלְחָמָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה
36 אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ * וּמֵאָשֵׁר יוֹצְאֵי צָבָא
37 לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה אַרְבָּעִים אָלֶף׃ * וּמֵעֵבֶר
לַיַּרְדֵּן מִן־הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי וַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה
בְּכָל כְּלֵי צָבָא מִלְחָמָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃
38 * כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי מִלְחָמָה עֹרְכֵי מַעֲרָכָה
בְּלֵבָב שָׁלֵם בָּאוּ חֶבְרוֹנָה לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד עַל־
כָּל־יִשְׂרָאֵל וְגַם כָּל־שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֵב אֶחָד
לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד׃

20 * Quando igitur reuersus est in Sicelech, transfugerunt ad eũ de Manasse Ednas, Iosabad, & Iedihel, & Michael, & Ednas, & Iozabath, Heliu, & Salathi, princi-
21 pes milliũ in Manasse. * Hi præbuerunt auxiliũ Dauid aduersus latrunculos. Omnes enim erant viri fortissimi, & facti sunt
22 principes in exercitu. * Sed & per singulos dies veniebant ad Dauid ad auxiliandũ ei, vsq; dum fieret grandis nume-
23 rus quasi exercitus Dei. * Iste quoq; est numerus principũ exercitus qui venerũt
E ad Dauid cùm esset in Hebrõ, vt transferrent regnũ Saul ad eum iuxta verbũ Dñi.
24 * Filij Iuda portantes clypeũ & hastam sex millia octingẽti expediti ad prœlium.
25 * De filiis Symeon virorum fortissimorum ad pugnandũ septem millia cẽtum.
26 * De filiis Leui, quatuor milia sexcenti.
27 * Ioiada quoq; princeps de stirpe Aaron & cum eo tria millia septingenti.
28 * Sadoch etiam puer egregiæ indolis & domus patris eius principes viginti duo.
29 * De filiis aũt Beniamin fratribus Saul tria millia. Magna enim pars eorũ adhuc sequebatur domum Saul.
30 * Porrò de filiis Ephraim viginti millia octingenti, fortissimi robore viri nomi-
31 nati in cognationibus suis. * Et ex dimidia tribu Manasse decem & octo millia singuli per nomina sua, venerunt vt con-
32 stituerent regem Dauid. * De filiis quoque Isachar viri eruditi qui nouerant sin-
F gula tempora ad præcipiendum quid facere deberet Israel principes ducẽti. Omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur.
33 * Porrò de Zabulon qui egrediebantur ad prœlium, & stabant in acie instructi armis bellicis, quinquaginta millia venerunt in auxilium non in corde duplici.
34 * Et de Neptalim principes mille & cũ eis instructi clypeo & hasta, triginta & se-
35 ptem millia. * De Dan etiam præparati ad prœlium viginti octo millia sexcenti.
36 * Et de Aser egredientes ad pugnam & in acie prouocantes, quadraginta millia.
37 * Trans Iordanem autem de filiis Ruben & de Gad, & dimidia parte tribus Manasse, instructi armis bellicis, centum vi-
38 ginti millia. * Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde perfecto, venerunt in Hebron, vt constituerent regem Dauid super vniuersum Israel. Sed & omnes reliqui ex Israel vno corde erant vt rex fieret Dauid.

20 * Et cùm veniret Dauid in Secelag, transfugerunt ad eum de Manasse, Edna & Jozabad, & Jadiel, & Michael, & Jozabad, & Heliu, & Salathi principes millium quæ Manasse.

20 * καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὸν δαυὶδ εἰς σεκελάγ, προσεχώρησαν αὐτῷ ἀπὸ μανασσῆ, ἐδνὰ & ἰωζαβὰδ, καὶ ἰαδιὴλ, καὶ μιχαὴλ, καὶ ἰωζαβὰδ, & ἐλιοὺδ, & σαλαθὶ ⸗ ἄρχοντες τῶν χιλιάδων τοῦ μανασσῆ.

21 * Et hi auxiliati sunt Dauid contra latrunculos, quoniam robusti fortitudine omnes hi, & facti sunt principes exercitui in virtute.

21 * καὶ αὐτοὶ συνεμάχησαν τῷ δαυὶδ ἐπὶ τοὺς γεδώρ, ὅτι δυνατοὶ ἰσχύϊ πάντες αὐτοί· καὶ ἐγένοντο ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς ἐν δυνάμει.

22 * Quoniam per tempus diei in diem veniebant ad Dauid vt auxiliarentur ei sicut in castra magna, sicut castra Dei.

22 * ὅτι κατ' καιρὸν ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἤρχοντο πρὸς δαυὶδ τοῦ βοηθῆσαι αὐτῷ ὡς εἰς παρεμβολὴν μεγάλην, ὡς παρεμβολὴν θεοῦ.

23 * Et hæc nomina principum exercitus qui venerunt ad Dauid in Chebron, vt transferrent regnũ Saul ad eum iuxta verbũ Domini.

23 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων τ στρατιᾶς τῶν ἐλθόντων πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρών, τοῦ ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν σαὺλ πρὸς αὐτὸν κατ' τὸν λόγον κυρίου.

24 * Et hic numerus, filij Juda portantes clypeum & hastam, sex millia & octingenti armati robore.

24 * καὶ ἔστ ⸗ ὁ ἀριθμός, υἱοὶ ἰούδα αἴροντες θυρεὸν καὶ δόρυ ἑξακισχίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι καθωπλισμένοι δυνάμει.

25 * De filiis Symeon robusti fortitudine ad pugnam septem millia & centum.

25 * τῶν υἱῶν συμεὼν δυνατοὶ ἰσχύϊ εἰς παράταξιν ἑπτακισχίλιοι & ἑκατόν.

26 * Et de filiis Leui, quatuor millia & sexcenti.

26 * καὶ τῶν υἱῶν λευί, τετρακισχίλιοι & ἑξακόσιοι.

27 * Et Joada dux Aaron, & cum eo tria millia & septingenti.

27 * καὶ ἰωαδὰ ὁ ἡγούμεν ⸗ τῷ ἀαρὼν, καὶ μετ' αὐτοῦ τεισχίλιοι κατ ἑπτακόσιοι.

28 * Et Sadduc iuuenis potens fortitudine, & domus patris eius, viginti & duo principes.

28 * καὶ σαδδὲκ νέ ⸗ δυνατὸς ἰσχύϊ, & ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἴκοσι & δύο ἄρχοντες.

29 * Et de filiis Beniamin fratribus Saul, tria millia, & vsque nunc plurimi eorum custodiebant custodiam domus Saulis.

29 * καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμὶν τῶν ἀδελφῶν σαὺλ, τρισχίλιοι κατ ἕως τοῦ νῦν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐφύλασσον τὴν φυλακὴν οἴκου σαὺλ.

30 * Et de filiis Ephraim, viginti millia & octingenti potentes fortitudine viri nominati per domos cognationum suarum.

30 * καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραίμ, εἴκοσι χιλιάδες & ὀκτακόσιοι δυνατοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες ὀνομαστοὶ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν.

31 * Et ex dimidia tribu Manasse', decem & octo millia, nominati in nomine vt venirent ad constituendum regem Dauid.

31 * καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ, ὀκτωκαίδεκα χιλιάδες, οἱ ὀνομασθέντες ἐν ὀνόματι τοῦ παραγενέσθαι τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυίδ.

32 * Et de filiis Jssachar, qui cognoscunt prudentiam in tempora, cognoscentes quid faciet Jsrael in principatus eorum ducenti, & omnes fratres eorum cum eis.

32 * καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσσάχαρ, γινώσκοντες συνέσιν εἰς σὺν καιρὸς, γινώσκοντες τί ποιήσῃ ἰσραὴλ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν διακόσιοι, & πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν μετ' αὐτῶν.

33 * Et de Zabulon qui egrediebantur ad prælium belli in omnibus armis bellicis quinquaginta millia ad auxiliandum Dauid, neque cum corde & corde.

33 * & ἀπὸ ζαβουλὼν ἐκπορευόμενοι εἰς παράταξιν πολέμου ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς πεντήκοντα χιλιάδες βοηθῆσαι τῷ δαυὶδ, οὐδὲ μετ' καρδίας & καρδίας.

34 * Et de Nephthali, principes mille, & cum eis in clypeis & hastis triginta & septem millia.

34 * καὶ ἀπὸ νεφθαλεί, ἄρχοντες χίλιοι, & μετ' αὐτῶν ἐν θυρεοῖς & δόρασιν τριάκοντα & ἑπτὰ χιλιάδες.

35 * Et de Dan, præparati ad prælium viginti & octo millia & sexcenti.

35 * καὶ ἀπὸ δ δάν, παρατασσόμενοι εἰς πόλεμον εἴκοσι & ὀκτὼ χιλιάδες & ἑξακόσιοι.

36 * Et de Aser, egredientes ad auxiliandum ad pugnam, quadraginta millia.

36 * καὶ ἀπὸ ἀσήρ, ἐκπορευόμενοι βοηθῆσαι εἰς πόλεμον τεσσαράκοντα χιλιάδες.

37 * Et de trans Jordanem de Ruben & Gad, & de dimidia tribu Manasse, in omnibus armis bellicis in fortitudine centum viginti millia.

37 * καὶ ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ῥουβὴν & γάδ, & ἀπὸ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ, ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς ἐν δυνάμει ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες.

38 * Omnes isti viri bellatores, ordinati in acie, in anima pacifica venerunt in Chebron vt constituerent regem Dauid super vniuersum Jsrael, & reliquus Jsrael, anima vna vt constituerent regem Dauid.

38 * πάντες ὅτοι ἄνδρες πολεμισταί, παρατασσόμενοι ἐν παρατάξει, ἐν ψυχῇ εἰρηνικῇ ἦλθον εἰς χεβρών, βασιλεῦσαι τὸν δαυὶδ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, & ὁ κατάλοιπος ἰσραὴλ, ψυχὴ μία βασιλεῦσαι τὸν δαυίδ.

39 * וַיִּהְיוּ־שָׁם עִם־דָּוִיד יָמִים שְׁלוֹשָׁה אֹכְלִים
40 וְשׁוֹתִים כִּי־הֵכִינוּ לָהֶם אֲחֵיהֶם׃ * וְגַם
הַקְּרוֹבִים־אֲלֵיהֶם עַד־יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן וְנַפְתָּלִי
מְבִיאִים לֶחֶם בַּחֲמוֹרִים וּבַגְּמַלִּים וּבַפְּרָדִים׃
וּבַבָּקָר מַאֲכָל־קֶמַח דְּבֵלִים וְצִמֻּקִים וְיַיִן וְשֶׁמֶן
וּבָקָר וְצֹאן לָרֹב כִּי שִׂמְחָה בְּיִשְׂרָאֵל׃

יג

1 * וַיִּוָּעַץ דָּוִיד עִם־שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת
2 לְכָל־נָגִיד׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל
אִם־עֲלֵיכֶם טוֹב וּמִן־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִפְרְצָה
נִשְׁלְחָה עַל־אַחֵינוּ הַנִּשְׁאָרִים בְּכָל אַרְצוֹת
יִשְׂרָאֵל וְעִמָּהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם בְּעָרֵי מִגְרְשֵׁיהֶם
3 וְיִקָּבְצוּ אֵלֵינוּ׃ * וְנָסֵבָּה אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵינוּ
אֵלֵינוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ בִּימֵי שָׁאוּל׃
4 * וַיֹּאמְרוּ כָל־הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי־יָשָׁר
5 הַדָּבָר בְּעֵינֵי כָל־הָעָם׃ * וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־
כָּל־יִשְׂרָאֵל מִן־שִׁיחוֹר מִצְרַיִם וְעַד־לְבוֹא חֲמָת
לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִקִּרְיַת יְעָרִים׃
6 * וַיַּעַל דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל בַּעֲלָתָה אֶל־
קִרְיַת יְעָרִים אֲשֶׁר לִיהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם
אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים יְהוָה יוֹשֵׁב הַכְּרֻבִים
7 אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם׃ * וַיַּרְכִּבוּ אֶת־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים עַל־עֲגָלָה חֲדָשָׁה מִבֵּית אֲבִינָדָב
וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ נַהֲגִים בָּעֲגָלָה׃
8 * וְדָוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים
בְּכָל־עֹז וּבְשִׁירִים וּבְכִנֹּרוֹת וּבִנְבָלִים וּבְתֻפִּים
9 וּבִמְצִלְתַּיִם וּבַחֲצֹצְרוֹת׃ * וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן
כִּידֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא אֶת־יָדוֹ לֶאֱחֹז אֶת־הָאָרוֹן
כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר׃
10 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעֻזָּא וַיַּכֵּהוּ עַל אֲשֶׁר־
שָׁלַח יָדוֹ עַל־הָאָרוֹן וַיָּמָת שָׁם לִפְנֵי אֱלֹהִים׃
11 * וַיִּחַר לְדָוִיד כִּי־פָרֹץ יְהוָה פֶּרֶץ בְּעֻזָּא וַיִּקְרָא
לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּא עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
12 * וַיִּירָא דָוִיד אֶת־הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא
לֵאמֹר אֵיךְ אָבִיא אֵלַי אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים׃
13 * וְלֹא־הֵסִיר דָּוִיד אֶת־הָאָרוֹן אֵלָיו אֶל־עִיר
דָּוִיד וַיַּטֵּהוּ אֶל־בֵּית עֹבֵד אֱדֹם הַגִּתִּי׃

39 * Fuerúntque ibi apud Dauid tribus diebus comedentes & bibentes. præparauerant enim eis fratres sui.

40 * Sed & qui iuxta eos erant vsque Isachar & Zabulon, & Neptalim, afferebant panes in asinis & camelis, & mulis, & bobus ad vescẽdum, farinam, palathas, vuã passam, vinum, oleum, boues, arietes, ad omnem copiam. Gaudium quippe erat in Israel.

CAP. XIII.

1 INijt autem consilium Dauid cum tribunis & cẽturionibus & vniuersis prin
A cipibus.

2 *Et ait ad omnem cœtum Israel: Si placet vobis, & à Domino Deo nostro egredietur sermo quem loquor, mittamus ad fratres nostros reliquos in vniuersas regiones Israel, & ad sacerdotes & Leuitas qui habitant in suburbanis vrbiũ, vt con-
3 gregentur ad nos. * Et reducamus arcá Dei nostri ad nos. Nõ enim requisiuimus
4 eam in diebus Saul. * Et respondit vni-
B uersa multitudo vt ita fieret. placuerat enim sermo omni populo.

5 * Congregauit ergo Dauid cunctum Israel à Sior Ægypti vsque dum ingrediaris Emath, vt adduceret arcam Dei de Ca
6 riatharim. * Et ascendit Dauid & omnis vir Israel ad collem Cariatharim, qui est in Iuda, vt afferret inde arcam Domini Dei sedentis super cherubim vbi inuocatum est nomen eius.

7 * Imposuerúntq; arcam Dei super plau
C strum nouum de domo Aminadab. Oza autem & frater eius minabant plaustrum. 2. Reg. 6.a

8 *Porrò Dauid & vniuersus Israel ludebant coram Deo omni virtute in canticis & in citharis, & psalteriis, & tympanis, & cymbalis, & tubis.

9 *Cùm autẽ peruenissent ad aream Chidon, tetendit Oza manum suam vt sustentaret arcam, bos quippe lasciuiens paululum inclinauerat eam.

10 * Iratus est itaque Dñs contra Ozam, & percussit eum, eò quòd tetigisset arcam, & mortuus est ibi coram Deo.

11 * Contristatúsq; est Dauid, eò quòd di-
D uisisset Dñs Ozam, vocauítq; locum illũ Diuisio Ozæ vsq; in præsentem diem.

12 * Et timuit Deum tũc temporis, dicés: Quomodo possum ad me introducere ar-
13 cam Dei? * Et ob hanc causam non adduxit eam ad se, hoc est in ciuitatem Dauid, sed auertit in domum Obededom Gethæi.

39 * Et fuerunt ibi cum Dauid diebus tribus comedentes & bibentes, quoniam præparauerant eis fratres eorum.

40 * Et confines eis vsque ad Jſſachar & Zabulon & Nephthalim, afferebant eis in aſinis, & in camelis, & in mulis, & in bobus cibaria, farinam, palathas, vuam paſſam, vinum et oleum, boues & oues in copiam, quoniam gaudium erat in Jſrael.

CAP. XIII.

1 ET iniit conſilium Dauid cum principibus & tribunis, & centurionibus, & cũ vniuerſis ducibus.

2 * Et ait Dauid omni cœtui Jſrael, Si in vobis bonum, & à Domino Deo noſtro proſperè veniet, mittamus ad fratres noſtros reliquos in vniuerſa terra Jſrael, & cum eis ſacerdotes & Leuitæ in ciuitatibus poſſeſſionum eorum, & congregentur ad nos.

3 * Et reducamus arcam Dei noſtri ad nos, quoniam non quæſiuimus eam à diebus Saul.

4 * Et dixit vniuerſa multitudo vt facerent ita, quoniam rectus ſermo in oculis totius populi.

5 * Et congregauit Dauid cunctum Jſrael à terminis Ægypti & vſque ad introitũ Emath, vt adduceret arcam Dei de ciuitate Jarim.

6 * Et aſcendit Dauid & omnis vir Jſrael in Cariathiarim, quæ eſt Juda, vt adducerent illinc arcam Dei Domini ſedentis ſuper cherubim, vbi inuocatum eſt nomen eius ibi.

7 * Et impoſuerunt arcam Dei ſuper plauſtrum nouum, de domo Abinadab: & Oza & fratres eius ducebant plauſtrum.

8 * Et Dauid & omnis Jſrael ludentes coram Deo, in omni virtute & in canticis, & in citharis, & in pſalterijs, & in tympanis, & in cymbalis, & in tubis.

9 * Et venerunt vſque ad aream Chedon, & tetendit Oza manum ſuam vt ſuſtentaret arcam, quoniam inclinauit eam vitulus.

10 * Et iratus eſt ira Dominus contra Oza, & percuſſit eum ibi, quoniam tetendit manũ ſuam in arcam, & mortuus eſt ibi coram Deo.

11 * Et contriſtatus eſt Dauid, quoniam diuiſit Dominus inciſionem in Oza, propter hoc vocauit nomen loci illius Jnciſionem Oza vſque ad diem hanc.

12 * Et timuit Dauid Deum in die illa dicens, Quomodo introducam ad meipſum arcam Dei?

13 * Et non adduxit Dauid arcam Dei ad ſe in ciuitatem Dauid, & auertit eam in domum Obed Edom Geththæi.

39 * καὶ ἦσαν ἐκεῖ μετὰ δαυὶδ ἡμέρας τρεῖς ἐσθίοντες, καὶ πίνοντες, ὅτι ἡτοίμασαν αὐτοῖς ⓐ ἀδελφοὶ αὐτῶν.

40 * καὶ ⓐ ὁμορεῖται αὐτοῖς ἕως ἰσσάχαρ, καὶ ζαβουλὼν, καὶ νεφθαλείμ, ἔφερον αὐτοῖς ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἐπὶ τῶν καμήλων, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμιόνων, καὶ ἐπὶ τῶν μόσχων βρώματα, ἄλευρον, παλάθας, σαφίδας, οἶνον, καὶ ἔλαιον, μόσχους καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, ὅτι εὐφροσύνη ἦν τῷ ἰσραήλ.

ιγ'.

1 * Καὶ ἐβουλεύσατο δαυὶδ μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ ἑκατοντάρχων, καὶ μετὰ παντὸς ἡγουμένου.

2 * καὶ εἶπεν δαυὶδ πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἰσραήλ, εἰ ἐφ' ὑμῖν ἀγαθόν, καὶ παρὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν εὐοδωθῇ, ἀποστείλωμεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς ὑπολελειμμένους ἐν πάσῃ γῇ ἰσραήλ, καὶ μετ' αὐτῶν ⓐ ἱερεῖς καὶ ⓐ λευῖται ἐν πόλεσι καταφυγέσεων αὐτῶν, καὶ συναχθήτωσαν πρὸς ἡμᾶς.

3 * καὶ ἐπιστρέψωμεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἐζητήσαμεν αὐτὴν ἀφ' ἡμερῶν σαοὺλ.

4 * καὶ εἶπε πᾶσα ἡ ἐκκλησία τοῦ ποιῆσαι οὕτως, ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ.

5 * καὶ ἐξεκκλησίασε δαυὶδ τὸν πάντα ἰσραὴλ ἀπὸ ὁρίων αἰγύπτου καὶ ἕως εἰσόδου ἐμαάθ, τοῦ ἐνεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐκ πόλεως ἰαρείμ.

6 * καὶ ἀνέβη δαυὶδ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς καριαθιαρείμ, ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα, τοῦ ἀγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν θεοῦ κυρίου τοῦ καθημένου ἐπὶ χερουβίμ, οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

7 * καὶ ἐπέθηκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἅμαξαν καινὴν, ἐξ οἴκου ἀβιναδάβ· καὶ ὀζᾶ καὶ ⓐ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἦγον τὴν ἅμαξαν.

8 * καὶ δαυὶδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ παίζοντες ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ ἐν ᾠδαῖς, καὶ ἐν κινύραις, καὶ ἐν νάβλαις, καὶ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν σάλπιγξιν.

9 * καὶ ἦλθον ἕως τῆς ἄλω χαιδών· καὶ ἐξέτεινεν ὀζᾶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῦ κατασχεῖν τὴν κιβωτὸν, ὅτι ἐξέκλινεν αὐτὴν ὁ μόσχος.

10 * καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κυρίου ἐπὶ ὀζᾶ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ, διὰ τὸ ἐκτεῖναι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἀπέναντι τοῦ θεοῦ.

11 * καὶ ἠθύμησε δαυὶδ, ὅτι διέκοψε κύριος διακοπὴν ἐν ὀζᾶ, διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου διακοπὴν ὀζᾶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

12 * καὶ ἐφοβήθη δαυὶδ τὸν θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, πῶς εἰσάξω πρὸς ἐμαυτὸν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ;

13 * καὶ οὐκ ἀπέστρεψε δαυὶδ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν δαυὶδ, καὶ ἐξέκλινεν αὐτὴν εἰς οἶκον ὠβὴδ ἐδὼμ τοῦ γεθθαίου.

14 * וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עִם־בֵּית עֹבֵד־
אֱדֹם בְּבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־
בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ׃

יד

1 * וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים
אֶל־דָּוִיד וַעֲצֵי אֲרָזִים וְחָרָשֵׁי קִיר וְחָרָשֵׁי עֵצִים
2 לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת׃ * וַיֵּדַע דָּוִיד כִּי־הֱכִינוֹ יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשָּׂא לְמַעְלָה מַלְכוּתוֹ
3 בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּקַּח דָּוִיד עוֹד נָשִׁים
בִּירוּשָׁלִַם וַיּוֹלֶד דָּוִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת׃
4 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיְלוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ־לוֹ
בִּירוּשָׁלִַם שַׁמּוּעַ וְשׁוֹבָב נָתָן וּשְׁלֹמֹה׃
5 * וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וֶאֱלִפָּלֶט׃
6 * וְנֹגַה וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃
7 * וֶאֱלִישָׁמָע וּבְעֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט׃
8 * וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־נִמְשַׁח דָּוִיד לְמֶלֶךְ
עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ
אֶת־דָּוִיד וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיֵּצֵא לִפְנֵיהֶם׃
9 * וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים׃
10 * וַיִּשְׁאַל דָּוִיד בֵּאלֹהִים לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה
עַל־פְּלִשְׁתִּים וְנָתַתָּם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֵה
11 וְנָתַתִּים בְּיָדֶךָ׃ * וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם
שָׁם דָּוִיד וַיֹּאמֶר דָּוִיד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבַי
בְּיָדִי כְּפֶרֶץ מָיִם עַל־כֵּן קָרְאוּ שֵׁם־הַמָּקוֹם
12 הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים׃ * וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת־
אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִיד וַיִּשָּׂרְפוּ בָאֵשׁ׃
13 * וַיֹּסִפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְשְׁטוּ בָּעֵמֶק׃
14 * וַיִּשְׁאַל עוֹד דָּוִיד בֵּאלֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ
הָאֱלֹהִים לֹא תַעֲלֶה אַחֲרֵיהֶם הָסֵב מֵעֲלֵיהֶם
וּבָאתָ לָהֶם מִמּוּל הַבְּכָאִים׃
15 * וְיִהְיֶה כְּשָׁמְעֲךָ אֶת־קוֹל הַצְּעָדָה בְּרָאשֵׁי
הַבְּכָאִים אָז תֵּצֵא בַּמִּלְחָמָה כִּי־יָצָא הָאֱלֹהִים
לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים׃
16 * וַיַּעַשׂ דָּוִיד כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ הָאֱלֹהִים וַיַּכּוּ
אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים מִגִּבְעוֹן וְעַד־גָּזֶרָה׃
17 * וַיֵּצֵא שֵׁם דָּוִיד בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וַיהוָה נָתַן
אֶת־פַּחְדּוֹ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃

14 * Manſit ergo arca Dei in domo Obed-
edom tribus menſibus, & benedixit Do-
minus domui eius, & omnibus quæ ha-
bebat.

CAP. XIIII.

1 A * Miſit quoq; Hyram rex Tyri nuncios 2. Reg. 5. A
ad Dauid, & ligna cedrina & artifi-
ces parietum lignorúmque vt ædificarent
ei domum.

2 * Cognouítque Dauid eò quòd confir
maſſet eum Dominus in regem ſuper Iſ-
rael, & ſubleuatum eſt regnum ſuum ſu-
per populum eius Iſrael.

3 * Accepit quoq; Dauid alias vxores in
Hieruſalem, genuítque filios & filias.

4 * Et hæc nomina eorum qui nati ſunt
in Hieruſalem: Samma & Sobab, Nathan
B & Salomon.

5 * Iebar, Eliſu, & Eliphalech.

6 * Noga quoque & Napheg, & Iaphie.

7 * Eliſama & Baliada, & Eliphaleth.

8 * Audientes autem Philiſtiim eò quòd
vnctus eſſet Dauid in regẽ ſuper vniuer-
ſum Iſrael, aſcenderunt omnes vt quære-
rent eũ. Quod cùm audiſſet Dauid, egreſ-
ſus eſt obuiam eis.

9 * Porrò Philiſtiim veniétes diffuſi ſunt
in valle Raphaim.

10 * Conſuluítque Dauid Deum dicens:
Si aſcendam ad Philiſtæos, & ſi trades eos
C in manu mea? Et dixit ei Dominus, Aſcẽ-
de & tradam eos in manu tua.

11 * Cúmque illi aſcendiſſent in Baalpha-
raſim percuſſit eos ibi Dauid, & dixit, Di-
uiſit Deus inimicos meos per manum
meam, ſicut diuiduntur aquæ; & idcircò
vocatum eſt nomen illius loci Baalpha-
raſim.

12 * Dereliquerúntq; ibi deos ſuos, quos
Dauid iuſſit exuri.

13 * Alia etiam vice Philiſtiim irruerunt,
& diffuſi ſunt in valle.

14 * Conſuluítque rurſum Dauid Deum,
& dixit ei Deus, Non aſcendas poſt eos,
D recede ab eis, & venies contra illos ex ad-
uerſo pirorum.

15 * Cúmque audieris ſonitum gradien-
tis in cacumine pirorum, tunc egredieris
ad bellum. Egreſſus eſt enim Deus ante
te vt percutiat caſtra Philiſtiim.

16 * Fecit ergo Dauid ſicut præceperat ei
Deus, & percuſſit caſtra Philiſtinorum de
Gabaon vſque Gazera.

17 * Diuulgatúmque eſt nomen Dauid
in vniuerſis regionibus, & Dominus de-
dit pauorem eius ſuper omnes gentes.

14 * Et manſit arca Dei in domo Obed Edom in domo ſua menſibus tribus, & benedixit Dominus domui Obed Edom & omnibus ſuis.

14 * καὶ ἐκάθησεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐν οἴκῳ ὀβὴδ ἐδὼμ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μῆνας τρεῖς· καὶ ηὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ.

CAP. XIIII.

ιδ'.

1 ET misit Chiram rex Tyri nuncios ad Dauid & ligna cedrina, & artifices parietum, & artifices lignorum, vt ædificarent ei domum.

1 * Καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ καὶ ξύλα κέδρινα, καὶ τέκτονας τοίχων, καὶ τέκτονας ξύλων, τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον.

2 * Et cognouit Dauid, quòd confirmauit eum Dominus in regem ſuper Iſrael, & quòd auctum eſt in altitudinem regnum ſuum propter populum ſuum Iſrael.

2 * καὶ ἔγνω δαυίδ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτὸν κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ισραήλ, καὶ ὅτι ὑψώθη εἰς ὕψος ἡ βασιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν ισραήλ.

3 * Et accepit Dauid adhuc vxores in Hieruſalem, & nati ſunt ei filij & filiæ.

3 * καὶ ἔλαβεν δαυὶδ ἔτι γυναῖκας ἐν ιερουσαλήμ, καὶ ἐτέχθησαν αὐτῷ υἱοὶ καὶ θυγατέρες.

4 * Et hæc nomina eorum qui nati ſunt ei in Hieruſalem, Samaa & Sobab, Nathan & Salomon,

4 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν τεχθέντων αὐτῷ ἐν ιερουσαλήμ, σαμαὰ, καὶ σωβὰβ, ναθὰν καὶ σαλομών,

5 * Et Iebear, & Eliſue, & Eliphalet,

5 * καὶ ιεβαάρ, καὶ ἐλιζουὲ, καὶ ἐλιφαλέτ,

6 * Et Nage, & Naphec, & Iaphia,

6 * καὶ ναγὲ, καὶ ναφὲκ, καὶ ιαφία,

7 * Et Eliſama, & Baaliada, & Eliphalat.

7 * καὶ ἐλισαμὰ, καὶ βααλιαδὰ, καὶ ἐλιφαλάτ.

8 * Et audierunt Philiſtiim quòd vnctus fuit Dauid in regem ſuper vniuerſum Iſrael, & aſcenderunt omnes Philiſtiim vt quærerent Dauid: & audiuit Dauid & egreſſus eſt in occurſum eis.

8 * καὶ ἤκουσθη ⟨ὁ⟩ ἀλλόφυλοι ὅτι ἐχρίσθη δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα ισραήλ, καὶ ἀνέβησαν πάντες ⟨οἱ⟩ ἀλλόφυλοι ζητῆσαι τὸν δαυίδ· καὶ ἤκουσε δαυὶδ καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν.

9 * Et Philiſtiim venerunt, & diffuſi ſunt in valle Gigantum.

9 * καὶ ⟨οἱ⟩ ἀλλόφυλοι ἦλθον, καὶ ἐξεχύθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων.

10 * Et conſuluit Dauid per Deum dicens: Si aſcendam contra Philiſtæos, & ſi trades eos in manus meas? & dixit ei Dominus, Aſcende & dabo eos in manus tuas.

10 * καὶ ἠρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ θεοῦ λέγων, εἰ ἀναβῶ ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου; καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, ἀνάβηθι καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου.

11 * Et aſcendit in Baal Pharaſin, & percuſſit eos Dauid ibi, & dixit Dauid: Diuiſit Dominus inimicos meos in manu mea, ſicut diuiſionem aquæ, idcirco vocauit nomen loci illius Diuiſio Baal Pharaſin.

11 * καὶ ἀνέβη εἰς βαὰλ φαρασίν, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς δαυὶδ ἐκεῖ· καὶ εἶπεν δαυίδ, διέκοψε κύριος τοὺς ἐχθρούς μου ἐν χειρί μου, ὡς διακοπὴν ὕδατος· διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου διακοπὴ βάαλ φαρασίν.

12 * Et reliquerunt ibi Philiſtiim deos ſuos, et dixit Dauid, & combuſti ſunt in igne.

12 * καὶ ἐγκατέλειπον ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς θεοὺς αὐτῶν· καὶ εἶπε δαυὶδ, καὶ ἐνεπρήσθησαν ἐν πυρί.

13 * Et addiderunt iterum Philiſtiim, & diffuſi ſunt in valle Gigantum.

13 * καὶ προσέθεντο ἔτι οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐξεχύθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων.

14 * Et interrogauit iterum Dauid in Deo: & dixit ei Deus, Non ibis poſt eos, reuertere ab eis, & venies contra eos prope piros.

14 * καὶ ἠρώτησεν ἔτι δαυὶδ ἐν θεῷ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός, οὐ πορεύσῃ ὀπίσω αὐτῶν, ἀπόστρεφου ἀπ' αὐτῶν· καὶ ἥξεις αὐτοῖς πλησίον τῶν ἀπίων.

15 * Et erit cùm audieris vocem terræmotus à cacumine pirorum, tunc egredieris in bellum, quoniam egreſſus eſt Deus ante te, vt percutiat caſtra Philiſtiim.

15 * καὶ ἔσαι ἐν τῷ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τοῦ σεισμοῦ ἀπ' ἄκρου τῶν ἀπίων, τότε ἐξελεύσῃ εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι ἐξῆλθεν ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου, τοῦ πατάξαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων.

16 * Et fecit Dauid ſicut præceperat ei Deus, & percuſſit caſtra Philiſtiim à Gabaon vſque Gazera.

16 * καὶ ἐποίησε δαυὶδ καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός· καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἀπὸ γαβαὼν ἕως γαζηρᾶ.

17 * Et egreſſum eſt nomen Dauid in omnibus terris, & Dominus dedit pauorem eius ſuper omnes gentes.

17 * καὶ ἐξῆλθε τὸ ὄνομα δαυὶδ ἐν πάσαις ταῖς γαίαις, καὶ κύριος ἔδωκεν τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη.

טו

1 * וַיַּעַשׂ־לוֹ בָתִּים בְּעִיר דָּוִיד וַיָּכֶן מָקוֹם
לַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּט־לוֹ אֹהֶל׃
2 * אָז אָמַר דָּוִיד לֹא לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים כִּי אִם־הַלְוִיִּם כִּי בָם בָּחַר יְהוָה
לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וּלְשָׁרְתוֹ עַד־עוֹלָם׃
3 * וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלִַם
לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר־
4 הֵכִין לוֹ׃ * וַיַּאֲסֹף דָּוִיד אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וְאֶת־
5 הַלְוִיִּם׃ * לִבְנֵי קְהָת אֲוּרִיאֵל הַשַּׂר וְאֶחָיו
6 מֵאָה וְעֶשְׂרִים׃ * לִבְנֵי מְרָרִי עֲשָׂיָה הַשַּׂר
7 וְאֶחָיו מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים׃ * לִבְנֵי גֵרְשֹׁם
8 יוֹאֵל הַשַּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים׃ * לִבְנֵי
אֱלִיצָפָן שְׁמַעְיָה הַשַּׂר וְאֶחָיו מָאתַיִם׃
9 * לִבְנֵי חֶבְרוֹן אֱלִיאֵל הַשַּׂר וְאֶחָיו שְׁמוֹנִים׃
10 * לִבְנֵי עֻזִּיאֵל עַמִּינָדָב הַשַּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וּשְׁנֵים
11 עָשָׂר׃ * וַיִּקְרָא דָוִיד לְצָדוֹק וְלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים
וְלַלְוִיִּם לְאוּרִיאֵל עֲשָׂיָה וְיוֹאֵל שְׁמַעְיָה וֶאֱלִיאֵל
12 וְעַמִּינָדָב׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶם אַתֶּם רָאשֵׁי הָאָבוֹת
לַלְוִיִּם הִתְקַדְּשׁוּ אַתֶּם וַאֲחֵיכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת־
אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַכִּינוֹתִי לוֹ׃
13 * כִּי לְמַבָּרִאשׁוֹנָה לֹא אַתֶּם פָּרַץ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ כַּמִּשְׁפָּט׃
14 * וַיִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְהַעֲלוֹת אֶת־
15 אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־הַלְוִיִּם אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה כִּדְבַר יְהוָה בְּכָתֵפָם בַּמּטוֹת
16 עֲלֵיהֶם׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְשָׂרֵי הַלְוִיִּם לְהַעֲמִיד
אֶת־אֲחֵיהֶם הַמְשֹׁרְרִים בִּכְלֵי־שִׁיר נְבָלִים
וְכִנֹּרוֹת וּמְצִלְתַּיִם מַשְׁמִיעִים לְהָרִים־בְּקוֹל
לְשִׂמְחָה׃
17 * וַיַּעֲמִידוּ הַלְוִיִּם אֶת הֵימָן בֶּן־יוֹאֵל וּמִן־
אֲחָיו אָסָף בֶּן־בְּרַכְיָהוּ וּמִן־בְּנֵי מְרָרִי אֲחֵיהֶם
אֵיתָן בֶּן־קוּשָׁיָהוּ׃
18 * וְעִמָּהֶם אֲחֵיהֶם מִשְׁנִים זְכַרְיָהוּ בֶּן וְיַעֲזִיאֵל
וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וְעַנִּי אֱלִיאָב וּבְנָיָהוּ וּמַעֲשֵׂיָהוּ
וּמַתִּתְיָהוּ וֶאֱלִיפְלֵהוּ וּמִקְנֵיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם וִיעִיאֵל
הַשּׁוֹעֲרִים׃

CAP. XV.

1 FEcit quoq; sibi domos in ciuitate Da-
A uid, & ædificauit locum arcæ Dei, te-
tendítque ei tabernaculum.
2 * Tunc dixit Dauid, Illicitum est vt à
quocunq; portetur arca Dei, nisi à Leuitis
quos elegit Dominus ad portandũ eam,
& ad ministrandum sibi víq; in æternum.
3 * Congregauítque vniuersum Israel in
Ierusalem, vt afferretur arca Domini in lo
cum suum quem præparauerat ei.
4 * Néc non & filios Aaron, & Leuitas.
5 * De filiis Caath, Vriel princeps fuit, &
fratres eius centum viginti.
6 * De filiis Merari, Asaia princeps & fra-
tres eius ducenti viginti.
7 * De filiis Gerson, Iohel princeps & fra
tres eius centum triginta.
8 * De filiis Elisaphan, Semeias princeps
& fratres eius ducenti.
9 * De filiis Hebron, Elihel princeps &
fratres eius octoginta.
10 * De filiis Ozihel, Aminadab princeps
& fratres eius centum duodecim.
11 * Vocauítque Dauid Sadoch, & Abia-
thar sacerdotes & Leuitas, Vriel, Asaiam,
Iohel, Semeiam, Elihel, & Aminadab.
12 * Et dixit ad eos, Vos qui estis princi-
pes familiarum Leuiticarum sanctifica-
B mini cum fratribus vestris, & afferte ar-
cam Domini Dei Israel ad locum qui ei
præparatus est.
13 * Ne vt à principio quia nõ eratis præ-
sentes, percussit nos Dominus; sic & nunc
fiat, illicitum quid nobis agentibus.
14 * Sanctificati sunt ergo sacerdotes &
Leuitæ vt portarent arcam Domini Dei
Israel.
15 * Et tulerunt filij Leui arcam Dei, sicut
præceperat Moyses iuxta verbum Domini
humeris suis in vectibus.
16 * Dixítque Dauid principibus Leuita-
rum vt constituerent de fratribus suis can
tores in organis musicorum, nablis vide-
licet & lyris, & cymbalis, vt resonaret in
excelsis sonitus lætitiæ.
17 * Constituerúntq; Leuitas Hemam fi-
lium Iohel, & de fratribus eius, Asaph fi-
liũ Barachiæ, de filiis verò Merari fratri-
bus eorum, Ethan filium Casaiæ;
18 * Et cum eis fratres eorum. In secundo
ordine Zachariam & Ben, & Iazihel, &
Semiramoth, & Iehihel, & Ani, Eliab &
C Banaiam, & Maasiam, & Mathathiam, &
Eliphalu, & Maceniam, & Obed Edom,
& Iehihel ianitores.

CAP. XV.

ET fecit sibi domos in ciuitate Dauid, & præparauit locum arcæ Dei, & fixit ei tabernaculum. 1

* Tunc dixit Dauid, Non est portare arcam Dei, nisi Leuitas, quoniam eos elegit Dominus vt portarent arcam Domini, & ministrarent ei vsque in æternum. 2

* Et congregauit Dauid omnem Israel in Hierusalem, vt afferrent arcam Domini ad locum quem præparauit ei. 3

* Et congregauit Dauid filios Aaron & Leuitas. 4

* De filiis Caath, Uriel princeps & fratres eius, centum & viginti. 5

* De filiis Merari, Asaia princeps & fratres eius, ducenti viginti. 6

* De filiis Gerson, Joel princeps & fratres eius, ducenti triginta. 7

* De filiis Elisaphan, Samea princeps & fratres eius, ducenti. 8

* De filiis Chebron, Eliel princeps & fratres eius, octoginta. 9

* De filiis Oziel, Aminadab princeps & fratres eius, centum & duodecim. 10

* Et vocauit Dauid Sadoc & Abiathar sacerdotes, & Leuitas Uriel & Asaia, & Joel, & Samea, & Eliel, & Aminadab. 11

* Et dixit eis, Vos principes familiarum Leuitarum, sanctificamini vos & fratres vestri, & afferte arcam Domini Dei Israel, vbi præparaui ei. 12

* Quoniam non in principio vos eratis præparati, percussit Dominus Deus noster in nobis, quoniam non quæsiuimus eum in iudicio. 13

* Et sanctificati sunt sacerdotes & Leuitæ vt portarent arcam Domini Dei Israel. 14

* Et tulerunt filij Leuitarum arcam Dei, sicut præceperat Moyses in verbo Domini secũdum scripturam in vectibus in humeris suis. 15

* Et dixit Dauid principibus Leuitarum, 16
Constituite fratres vestros cantores in organis musicorum, in naulis & in lyris, & cymbalis, vt audire faciant vt exaltarent in voce in lætitiam.

* Et steterunt Leuitæ, Heman filius Joel, & 17
de fratribus eius Asaph filius Barachia, & de filiis Merari fratris eius Ethan filius Cisæi.

* Et cum eis fratres eorum, qui in secundo 18
ordine, Zacharias filius Jeiel, & Semiramoth, & Jaiel, & Ani, & Eliab, & Banea, & Maasia, & Mattathias, & Eliphal, & Maccania, & Obed Eddom, & Jeel ianitores.

ιε'.

1 * Καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ οἴκους ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἡτοίμασε τόπον τῇ κιβωτῷ τ̃ θεοῦ, & ἔπηξεν αὐτῇ σκηνήν.

2 * τότε εἶπεν δαυίδ, οὐκ ἔστιν αἴρειν τὴν κιβωτὸν τ̃ θεοῦ, ἀλλ' ἢ οἱ λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐξελέξατο ὁ κύριος αἴρειν τὴν κιβωτὸν τ̃ κυρίου, & λειτουργεῖν αὐτῷ ἕως αἰῶνος.

3 * καὶ συνήγαγε δαυὶδ τὸν πάντα ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, τ̃ ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν κυρίου εἰς τὸν τόπον ὃν ἡτοίμασεν αὐτῇ.

4 * & συνήγαγε δαυὶδ τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν & τοὺς λευίτας.

5 * τῶν υἱῶν καάθ, ἐριὴλ ὁ ἄρχων & οἱ ἀδελφοὶ αὐτ̃, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι.

6 * τῶν υἱῶν μεραρεί, ἀσαΐα ὁ ἄρχων & οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, διακόσιοι εἴκοσι.

7 * τῶν υἱῶν γερσὼν, ἰωὴλ ὁ ἄρχων κ οἱ ἀδελφοὶ αὐτ̃, διακόσιοι τριάκοντα.

8 * τῶν υἱῶν ἐλισαφὼ, σαμέα ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτ̃, διακόσιοι.

9 * τῶν υἱῶν χεβρὼν, ἐλιὴλ ὁ ἄρχων & οἱ ἀδελφοὶ αὐτ̃, ὀγδοήκοντα.

10 * τῶν υἱῶν ὀζιήλ, ἀμιναδὰβ ὁ ἄρχων & οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν & δεκαδύο.

11 * καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ τὸν σαδὼκ καὶ τὸν ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας τὸν ὑριὴλ, καὶ ἀσαΐα, & ἰωὴλ, καὶ σαμέα, καὶ ἐλιὴλ, καὶ ἀμιναδάβ.

12 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λευιτῶν, ἁγνίσθητε ὑμεῖς & οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, καὶ ἀνοίσατε τὴν κιβωτὸν κυρίου τ̃ θεοῦ ἰσραὴλ, ὃ ἡτοίμασα αὐτῇ.

13 * ὅτι οὐκ ἐν τῷ πρώτεροι ὑμᾶς εἶναι ἑτοίμους, διέκοψε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐζητήσαμεν αὐτὸν ἐν κρίματι.

14 * καὶ ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς & οἱ λευῖται ἐνεγκεῖν τὴν κιβωτὸν κυρίου θεοῦ ἰσραήλ.

15 * καὶ ἦραν οἱ υἱοὶ τῶν λευιτῶν τὴν κιβωτὸν τ̃ θεοῦ, ὡς ἐνετείλατο μωυσῆς ἐν λόγῳ κυρίου κ τὴν γραφὴν ἐν διαφορδοῖν ἐν ὤμοις αὐτῶν.

16 * καὶ εἶπε δαυὶδ τοῖς ἄρχουσι τῶν λευιτῶν, στῆσαι τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς ψαλτῳδοὺς ἐν ὀργάνοις ᾠδῆς, ἐν ναύλαις, & ἐν κινύραις, καὶ κυμβάλοις, ἀκουστίζοντας τοῦ ὑψῶσαι ἐν φωνῇ εἰς εὐφροσύνην.

17 * καὶ ἔστησαν οἱ λευῖται, αἱμὼθ υἱὸς ἰωήλ, καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτ̃ ἀσὰφ υἱὸς βαραχία, & ἀπὸ τῶν υἱῶν μεραρὶ ἀδελφοῦ αὐτ̃ αἰθὰν υἱὸς κισαΐου.

18 * καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν· οἱ δευτερεύοντες, ζαχαρίας υἱὸς ἰειὴλ & σεμιραμὼθ, & ἰαιὴλ, & ὠΐ, καὶ ἐλιὰβ, & βαναΐα, & μαασία, & ματταθίας, & ἐλιφαὴλ, & μακνανία, & ὠβὴδ ἐδδὼμ, καὶ ἰεὴλ οἱ πυλωροί.

19 * וְהַמְשֹׁרְרִים הֵימָן אָסָף וְאֵיתָן בִּמְצִלְתַּיִם
20 נְחֻשָּׁת לְהַשְׁמִיעַ׃ * וּזְכַרְיָה וַעֲזִיאֵל
וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וְעַנִּי וֶאֱלִיאָב וּמַעֲשֵׂיָהוּ
21 וּבְנָיָהוּ בִּנְבָלִים עַל־עֲלָמוֹת׃ * וּמַתִּתְיָהוּ
וֶאֱלִיפְלֵהוּ וּמִקְנֵיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם וִיעִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ
22 בְּכִנֹּרוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית לְנַצֵּחַ׃ * וּכְנַנְיָהוּ שַׂר־
הַלְוִיִּם בְּמַשָּׂא יָסֹר בַּמַּשָּׂא כִּי מֵבִין הוּא׃
23 * וּבֶרֶכְיָה וְאֶלְקָנָה שֹׁעֲרִים לָאָרוֹן׃
24 * וּשְׁבַנְיָהוּ וְיוֹשָׁפָט וּנְתַנְאֵל וַעֲמָשַׂי וְזַכַרְיָהוּ
וּבְנָיָהוּ וֶאֱלִיעֶזֶר הַכֹּהֲנִים מַחְצְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת
לִפְנֵי אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְעֹבֵד אֱדֹם וִיחִיָּה שֹׁעֲרִים
25 לָאָרוֹן׃ * וַיְהִי דָּוִיד וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים
הַהֹלְכִים לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מִן־
26 בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם בְּשִׂמְחָה׃ * וַיְהִי בְּעֶזֹר
הָאֱלֹהִים אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
וַיִּזְבְּחוּ שִׁבְעָה־פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים׃
27 * וְדָוִיד מְכֻרְבָּל בְּמְעִיל בּוּץ וְכָל־הַלְוִיִּם
הַנֹּשְׂאִים אֶת־הָאָרוֹן וְהַמְשֹׁרְרִים וּכְנַנְיָה הַשַּׂר
הַמַּשָּׂא הַמְשֹׁרְרִים וְעַל־דָּוִיד אֵפוֹד בָּד׃
28 * וְכָל־יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־
יְהוָה בִּתְרוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר וּבַחֲצֹצְרוֹת וּבִמְצִלְתַּיִם
29 מַשְׁמִיעִים בִּנְבָלִים וּכְנֹרוֹת׃ * וַיְהִי אֲרוֹן
בְּרִית יְהוָה בָּא עַד־עִיר דָּוִיד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל
נִשְׁקְפָה בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִיד
מְרַקֵּד וּמְשַׂחֵק וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ׃

יו

1 * וַיָּבִיאוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּצִּיגוּ
אֹתוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִיד וַיַּקְרִיבוּ
2 עֹלוֹת וּשְׁלָמִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים׃ * וַיְכַל דָּוִיד
מֵהַעֲלוֹת הָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם
3 יְהוָה׃ * וַיְחַלֵּק לְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאִישׁ
וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ כִּכַּר לֶחֶם וְאֶשְׁפָּר וַאֲשִׁישָׁה׃
4 * וַיִּתֵּן לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה מִן־הַלְוִיִּם מְשָׁרְתִים
וּלְהַזְכִּיר וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
5 * אָסָף הָרֹאשׁ וּמִשְׁנֵהוּ זְכַרְיָה יְעִיאֵל וּשְׁמִירָמוֹת
וִיחִיאֵל וּמַתִּתְיָה וֶאֱלִיאָב וּבְנָיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם
וִיעִיאֵל בִּכְלֵי נְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת וְאָסָף בִּמְצִלְתַּיִם
מַשְׁמִיעַ׃

19 * Porrò cantores Heman, Aſaph, & Ethan in cymbalis æneis concrepantes.
20 * Zacharias autem & Ozihel,& Semiramoth, & Iahihel,& Ani,Eliab , & Maaſias, & Banaias in nablis arcana cantabãt.
21 * Porrò Mathathias,& Eliphalu,& Macenias,& Obed Edom,& Iehihel,& Oza-
22 ziu in citharis pro octaua canebant epinicion. *Chonenias aũt princeps Leuitarũ prophetiæ præerat, & ad præcinendã melodiam . erat quippe valde ſapiens.
23 *Et Barachias & Helcana ianitores ar-
24 cæ. * Porrò Sebenias & Ioſaphat, & Nathanael , & Amaſai, & Zacharias , & Banaias,& Eliezer ſacerdotes clangebãt tubis coram arca Dei , & Obed-Edom , & Ahias erant ianitores arcæ.
25 * Igitur Dauid & omnes maiores natu Iſrael & tribuni, ierunt ad portandam arcam fœderis Dñi de domo Ebed-Edom
26 cum lætitia. * Cúmque adiuuiſſet Deus Leuitas qui portabãt arcam fœderis Domini , immolabantur ſeptem tauri & ſe-
27 ptem arietes. * Porrò Dauid erat indu- 2.Reg. 6.c.
tus ſtola byſſina , & vniuerſi Leuitæ qui
D portabant arcam fœderis cantorésque, & Chonenias princeps prophetiæ inter cantores: Dauid autẽ indutus erat ephod li-
28 neo. * Vniuerſúſque Iſrael deducebant arcã fœderis Dñi in iubilo & ſonitu buccinæ, & tubis,& cymbalis, & nablis,& ci-
29 tharis concrepantes. *Cúmque peruenisſet arca fœderis Domini vſque ad ciuitatẽ Dauid, Michol filia Saul proſpiciens per feneſtram,vidit Regem Dauid ſaltantem atque ludentem ; & deſpexit eum in corde ſuo.

CAP. XVI.

1 ATtulerunt igitur arcam Dei , & cõſtituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei Dauid, & obtulerunt holocauſta & pacifica coram Deo.
2 *Cúmque compleſſet Dauid offerens holocauſta & pacifica, benedixit populo
3 in nomine Dñi. * Et diuiſit vniuerſis per ſingulos à viro vſq; ad mulierẽ tortam panis & partem aſſę carnis bubalę, & frixam
4 oleo ſimilã. *Conſtituítq; corã arca Dñi de Leuitis qui miniſtrarẽt & recordarẽtur operũ eius & glorificarent atq; laudarent
5 Dominum Deum Iſrael: * Aſaph principem & ſecundum eius Zachariam. Porrò Iahihel,& Semiramoth, Iehihel, & Mathathiam, & Eliab, & Banaiam, & Obed-Edõ, Ieihel ſuper organa pſalterij & lyras, Aſaph autem vt in cymbalis perſonaret.

* *Et cantores, Heman, Aſaph, Hetham in cymbalis æneis vt audire faciant.*

* *Et Zacharias & Oziel, & Semiramoth, & Jeiel, & Ani, et Eliab, et Maaſias, & Baneas in naulis pro arcanis.*

* *Et Mattathias, & Eliphalu, & Maccanias, & Obed-Eddom, et Jeiel, & Ozias in lyris pro octaua victoriæ.*

* *Et Chonenias princeps Leuitarũ in eleuatione princeps cantorum, quoniam ſapiens erat.*

* *Et Barachias, & Helcana ianitores arcæ.*

* *Et Sabanea & Joſaphat, & Nathanael, & Amaſai, et Zacharias, & Banaias, et Eliezer ſacerdotes clangentes in tubis coram arca Dei, et Obed-Eddõ, & Hiechia ianitores arcæ.*

* *Et erat Dauid & ſeniores Iſrael & tribuni euntes ad portandum arcam fœderis Domini de domo Obed-Eddom in lætitia.*

* *Et factum eſt cùm confortaret Deus Leuitas portantes arcam fœderis Domini, & immolauerunt ſeptem vitulos & ſeptem arietes.*

* *Et Dauid accinctus in ſtola byſſina & omnes Leuitæ & omnes qui portabant arcam fœderis Domini, & cantores, & Chonenias princeps cantorum canentium, & ſuper Dauid ephud byſſinum.*

* *Et omnis Iſrael deducentes arcam fœderis Domini in ſigno & in voce tubæ & in tubis, & in cymbalis reſonantes in naulis & in citharis.*

* *Et factum eſt & venit arca fœderis Domini vſque ad ciuitatem Dauid, & Mechol filia Saulis proſpexit per feneſtram, & vidit regem Dauid ſaltantem & ludentem, & deſpexit eum in anima ſua.*

19 * καὶ ⓐ ὠδοί, αἱμὰν, ἀσὰφ, αἰθὰμ ἐν κυμβάλοις χαλκοῖς τοῦ ἀκουτίσαι.

20 * καὶ ζαχαρίας καὶ ὀζιὴλ, & σεμιραμὼθ, & ἰεὶηλ, & ὠνὶ, & ἐλιὰβ, & μαασίας, & βαναίας ἐν ναύλαις περὶ τῶν κρυφίων.

21 * καὶ ματθαθίας, & ἐλιφαλὲ, & μακκανίας, & ὠβὴδ ἐδδὼμ, & ἰεὶηλ, καὶ ὀζίας ἐν κινύραις περὶ τ ὀγδόης τοῦ ἐνισχύσαι.

22 * καὶ χονενίας ἄρχων τῶν λευϊτῶν ἐν τῇ ἄρσει ἄρχων τῶν ὠδῶν, ὅτι σωετὸς ἦν.

23 * καὶ βαραχίας, & ἑλκανὰ πυλωρὸι τ κιβωτοῦ.

24 * καὶ σαβδωέα, & ἰωσαφὰτ, & ναθαναὴλ, & ἀμασαΐ, καὶ ζαχαρίας, & βαναΐας, & ἐλιέζερ ⓐ ἱερεῖς σαλπίζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν ἔμπροσθεν τ κιβωτοῦ τ θεοῦ, & ὠβὴδ ἐδδὼμ, & ἰεχία πυλωρὸι τ κιβωτοῦ.

25 * καὶ ἦν δαυὶδ & ⓐ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ, & ⓐ χιλίαρχοι ⓐ πορευόμενοι τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐξ οἴκου ὠβὴδ ἐδδὼμ ἐν εὐφροσύνῃ.

26 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καλέσαι τὸν θεὸν τοὺς λευίτας αἴροντας τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, καὶ ἔθυσαν ἑπτὰ μόσχους & ἑπτὰ κριούς.

27 * & δαυὶδ περιεζωσμένος ἐν στολῇ βυσσίνῃ, & πάντες οἱ λευῖται, καὶ πάντες οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου & οἱ ψαλτῳδοὶ, & χονενίας ὁ ἄρχων τῶν ᾠδῶν τῶν ἀδόντων, & ἐπὶ δαυὶδ ἐφὼδ βύσσινον.

28 * καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀνάγοντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἐν σημασίᾳ, & ἐν φωνῇ σωφὰρ, καὶ ἐν σάλπιγξιν, & ἐν κυμβάλοις ἀναφωνοῦντες ἐν ναύλοις, & ἐν κινύραις.

29 * καὶ ἐγένετο & ἦλθεν ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου ἕως πόλεως δαυὶδ, καὶ μελχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ παρέκυψε διὰ τ θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα δαυὶδ ὀρχούμενον & παίζοντα, & ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς.

CAP. XVI.

ET attulerunt arcam Dei & conſtituerunt eam in medio tabernaculi, quod fixerat ei Dauid, & obtulerunt holocauſta & pacifica coram Deo.

* *Et compleuit Dauid offerens holocauſta & pacifica, & benedixit populo in nomine Domini.*

* *Et diuiſit Dauid omni viro Iſrael à viro & vſque ad mulierem, viro tortam panis, & laganum ſartaginis & collyridam.*

* *Et ordinauit Dauid iuxta faciem arcæ fœderis Domini de Leuitis qui miniſtrarent & reſonarent, vt confiterentur & laudarent Dominum Deum Iſrael.*

* *Aſaph dux, ſecundus eius Zacharias, & Hieiel, & Semiramoth, & Jael, & Matthathias, & Eliab, & Baneas, & Obed-Eddom, & Jiel in organis, in naulis & lyris, & Aſaph in cymbalis perſonans.*

ιε'.

1 * Καὶ εἰσήνεγκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, & ἀπῆρεισαν αὐτὴν ἐν μέσῳ τ σκηνῆς, ἧς ἔπηξεν αὐτῇ δαυίδ, καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα & εἰρηνικὰς ἐναντίον τοῦ θεοῦ.

2 * καὶ συνετέλεσε δαυὶδ ἀναφέρων τὰ ὁλοκαυτώματα & τὰς εἰρηνικὰς, & εὐλόγησε τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι κυρίου.

3 * καὶ διεμέρισε δαυὶδ παντὶ ἀνδρὶ ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικὸς, τῷ ἀνδρὶ χέχαρ ἄρτου, καὶ λάγανον τηγάνου καὶ κολλυρίτιον.

4 * καὶ ἔταξε δαυὶδ κατὰ πρόσωπον τ κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου ἐκ τῶν λευιτῶν λειτουργοῦντας & ἀναφωνοῦντας, τοῦ ἐξομολογεῖσθαι & αἰνεῖν κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ.

5 * ἀσὰφ ὁ ἡγούμενος, ὁ δεύτερος αὐτοῦ ζαχαρίας, καὶ ἰεὶηλ, & σεμιραμὼθ, καὶ ἰαὴλ, καὶ ματθαθίας, καὶ ἐλιὰβ, καὶ βανέας, καὶ ὠβὴδ ἐδδὼμ, καὶ ἰεὶηλ ἐν ὀργάνοις, ἐν ναύλοις, καὶ κινύραις, καὶ ἀσὰφ ἐν κυμβάλοις αἰναφωνῶν.

6 * וּבְנָיָהוּ וְיַחֲזִיאֵל הַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת תָּמִיד
7 לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית־הָאֱלֹהִים׃ * בַּיּוֹם הַהוּא
אָז נָתַן דָּוִיד בָּרֹאשׁ לְהוֹדוֹת לַיהוָה בְּיַד־אָסָף
8 וְאֶחָיו׃ * הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ
9 בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו׃ * שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ
10 בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו׃ * הִתְהַלְלוּ בְשֵׁם קָדְשׁוֹ
11 יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה׃ * דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ
12 בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד׃ * זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר
עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ׃
13 * זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו׃
14 * הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו׃
15 * זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר׃
16 * אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק׃
17 * וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
18 עוֹלָם׃ * לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל
19 נַחֲלַתְכֶם׃ * בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט
20 וְגָרִים בָּהּ׃ * וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי
21 וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר׃ * לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ
לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים׃
22 * אַל־תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ׃
23 * שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל
24 יוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃ * סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ
25 בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו׃ * כִּי גָדוֹל יְהוָה
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
26 * כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהוָה
27 שָׁמַיִם עָשָׂה׃ * הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְחֶדְוָה
28 בִּמְקֹמוֹ׃ * הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ
29 לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃ * הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ
שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־
30 קֹדֶשׁ׃ * חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן
31 תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ * יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ
וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ׃
32 * יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־
33 אֲשֶׁר־בּוֹ׃ * אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה
34 כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ׃ * הוֹדוּ לַיהוָה כִּי
35 טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ * וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם
קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃

6 *Banaiam verò & Azihel ſacerdotes, canere tuba iugiter coram arca fœderis Dei.
7 *In illo die fecit Dauid principē ad con-
B fitendum Domino Aſaph & fratres eius.
8 *Confitemini Dño & inuocate nomē eius, notas facite in populis adinuentio-
9 nes eius. *Cantate ei & pſallite ei, & nar-
10 rate omnia mirabilia eius. *Laudate no men ſanctum eius, lætetur cor quærentiū
11 Dominum. *Quærite Dñm & virtutem eius, quærite faciem eius ſemper.
12 *Recordamini mirabiliū eius quæ fecit, ſignorū illius & iudiciorum oris eius.
13 *Semen Iſrael ſerui eius, filij Iacob ele-
14 cti eius. *Ipſe Dominus Deus noſter, in
15 vniuerſa terra iudicia eius. *Recordami-ni in ſempiternum pacti eius, ſermonis quem præcepit in mille generationes.
16 *Quē pepigit cū Abraam & iuramenti
17 illius cum Iſaac. *Et conſtituit illud Iacob in præceptū, & Iſrael in pactum ſem-
18 piternum: *Dicens, Tibi dabo terrā Chanaan, funiculum hæreditatis veſtræ.
19 *Cùm eſſent pauci numero parui &
20 coloni eius: *Et tranſierunt de gente in gentē, & de regno ad populum alterum.
21 *Non dimiſit quemquam calumniari
22 eos, ſed increpauit pro eis reges. *Nolite Pſal.104.
C tāgere chriſtos meos, & in prophetis meis
23 nolite malignari. *Cantate Dño omnis Pſal.95.
terra, annunciate de die in diem ſalutare
24 eius. *Narrate in gentibus gloriā eius, &
25 in cunctis populis mirabilia eius. *Quia magnus Dñs & laudabilis nimis, & horri-
26 bilis ſuper omnes Deos. *Omnes enim Pſal.95.
dij populorū idola, Dñs autem cęlos fecit.
27 *Confeſſio & magnificentia coram eo, fortitudo & gaudium in loco eius.
28 *Afferte Domino familię populorum, afferte Domino gloriam & imperium.
29 *Date Domino gloriā nomini eius. Le-uate ſacrificiū & venite in conſpectu eius, & adorate Dominum in decore ſancto.
30 *Cōmoueatur à facie eius omnis terra, ipſe enim fundauit orbem immobilem.
31 *Lætentur cæli & exultet terra, & di-
D cant in nationibus, Dominus regnauit.
32 *Tonet mare & plenitudo eius, exul-
33 tent agri, & omnia quæ in eis ſunt. *Tūc Pſal.95.
laudabunt ligna ſaltus corā Dño, quia ve-
34 nit iudicare terram. *Confitemini Dño quoniā bonus, quoniā in æternū miſeri-
35 cordia eius. *Et dicite, Salua nos Deus ſaluator noſter, & congrega nos & erue de gentibus, vt confiteamur nomini ſancto tuo, & exultemus in carminibus tuis.

* *Et Baneas & Hieziel ſacerdotes in tubis* 6
iugiter coram arca fœderis Dei * *In die illo.* 7
tunc ordinauit Dauid in principio ad laudandũ
Dominum in manu Aſaph & fratrum eius.

* *Confitemini Domino & inuocate eum in* 8
nomine eius, notas facite in populis adinuentio-
nes eius. * *Cantate ei & pſallite ei, narrate in* 9
vniuerſis mirabilia eius, quæ fecit Dominus.

* *Laudate in nomine ſancto eius: lætabitur* 10
cor quærens bonam voluntatem eius.

* *Quærite Dominum et confortamini, quæ-* 11
rite faciem eius ſemper.

* *Recordamini mirabilium eius, quæ fecit,* 12
portentorum eius & iudiciorum oris eius.

* *Semen Iſrael ſerui eius, filij Iacob electi* 13
eius. * *Ipſe Dominus Deus noſter, in vniuer-* 14
ſa terra iudicia eius.

* *Recordamini in ſempiternum pacti eius,* 15
ſermonis eius quem præcepit in mille generatio-
nes. * *Quem pepigit cum Abraam, & iura-* 16
menti illius cum Iſaac.

* *Et conſtituit illud Iacob in præceptum, &* 17
Iſrael in pactum ſempiternum,

* *Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funi-* 18
culum hæreditatis veſtræ.

* *Cùm eſſent ipſi pauci numero, ſicut parui* 19
& coloni in ea. * *Et tranſierunt de gente in* 20
gentem, & de regno ad populum alterum.

* *Non dimiſit virũ vt vim inferret eis; &* 21
increpauit pro eis reges. * *Ne tangatis chri-* 22
ſtos meos, et in prophetis meis ne malignemini.

* *Cantate Domino omnis terra, annunciate* 23
de die in diem ſalutare eius. * *Narrate in gen-* 24
tibus gloriam eius, in cunctis populis mirabilia
eius. * *Quoniam magnus Dominus & lau-* 25
dabilis nimis, horribilis eſt ſuper omnes deos.

* *Quoniam omnes dei gentium idola, et Do-* 26
minus cælos fecit. * *Laus & magnificentia* 27
coram eo, fortitudo et gloria in loco ſancto eius.

* *Date Domino familiæ gentium, date Do-* 28
mino gloriam & fortitudinem. * *Date Do-* 29
mino gloriam nomini eius, leuate ſacrificia &
venite coram eo, & adorate Dominum in ha-
bitaculo ſancto eius. * *Timeat à facie eius o-* 30
mnis terra, & enim fundauit orbem, qui non
commouebitur. * *Lætetur cælum & exultet* 31
terra, & dicãt in gentibus, Dominus regnauit.

* *Tonet mare plenitudini eius, exultet ager* 32
& omnia quæ in eo. * *Tunc lætabuntur li-* 33
gna ſaltus à facie Domini, quoniam venit iudi-
care terram. * *Confitemini Domino quoniam* 34
bonum, quoniam in æternum miſericordia eius.

* *Et dicite, Salua nos Deus ſaluationum no* 35
ſtrarũ, & congrega nos, et erue nos de gentibus
vt laudemus nomen tuum ſanctum, vt exul-
temus in laudibus tuis.

6 * καὶ βαναίας, καὶ ἰεζιὴλ οἱ ἱερεῖς ἐν ταῖς σάλπιγξιν διαπαντὸς ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης τοῦ θεοῦ

7 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. τότε ἔταξε δαυὶδ ἐν ἀρχῇ τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον ἐν χειρὶ ἀσὰφ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

8 * ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε αὐτὸν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ, γνωρίσατε ἐν τοῖς λαοῖς τὰ ἐπιτηδεύματα

9 αὐτοῦ. * ἄσατε αὐτῷ καὶ ψάλατε αὐτῷ, διηγήσασθε ἐν πᾶσι τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε κύριος.

10 * αἰνεῖτε ἐν ὀνόματι ἁγίῳ αὐτοῦ· εὐφρανθήτω καρ-

11 δία ζητοῦσα τὸν κύριον αὐτοῦ. * ζητήσατε τὸν κύριον καὶ ἰσχύσατε, ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός.

12 * μνημονεύετε τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε, τὰ τέ-

13 ρατα αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. * σπέρμα

14 ἰσραὴλ δοῦλοι αὐτοῦ, υἱοὶ ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. * αὐτὸς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ.

15 * μνημονεύετε εἰς αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, λόγου αὐτοῦ οὗ

16 ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς. * οὗ διέθετο τῷ ἀβρα-

17 ὰμ, καὶ τὸν ὅρκον αὐτοῦ τῷ ἰσαάκ. * καὶ ἔστησεν αὐτὸν τῷ ἰακὼβ εἰς πρόσταγμα, καὶ τῷ ἰσραὴλ εἰς διαθήκην αἰώνιον.

18 * λέγων, σοὶ δώσω τὴν γῆν χαναὰν σχοίνισμα κληρο-

19 νομίας ὑμῶν. * ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ὀλιγοστοὺς ἀριθμῷ, ὡς

20 μικροὺς καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ. * καὶ ἐπορεύθησαν ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ ἀπὸ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον.

21 * οὐκ ἀφῆκεν ἄνδρα τοῦ δυναστεῦσαι αὐτούς· καὶ ἤλεγξε

22 περὶ αὐτῶν βασιλεῖς. * μὴ ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν

23 τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. * ἄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, εὐαγγελίζεσθε ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸ σωτή-

24 ριον αὐτοῦ. * ἐξηγεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ.

25 * ὅτι μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα· φοβερός ἐστιν

26 ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. * ὅτι πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν εἴδωλα, καὶ ὁ κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν.

27 * αἶνος καὶ μεγαλοπρέπεια ἐνώπιον αὐτοῦ, ἰσχὺς καὶ

28 καύχημα ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. * δότε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, δότε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ ἰσχύν.

29 * δότε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ· ἄρατε θυσίας καὶ εἰσπορεύεσθε ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ

30 κυρίῳ ἐν καταυγασμῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. * φοβηθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ γὰρ κατώρθωσε τὸν οἰκου-

31 μένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. * εὐφρανθήτω ὁ οὐρανὸς καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, καὶ εἰπάτωσαν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὁ κύριος

32 ἐβασίλευσεν. * βομβησάτω θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἀγαλλιάσθω ὁ ἀγρὸς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ.

33 * τότε εὐφρανθήσεται τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἥκει κρῖναι τὴν γῆν. * ἐξομολογεῖσθε

34 τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

35 * καὶ εἴπατε, σῶσον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, καὶ ἄθροισον ἡμᾶς, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν τοῦ αἰνεῖν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς αἰνέσεσί σου.

36 * בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־
הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַיהוָה׃
37 * וַיַּעֲזֹב־שָׁם לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
לְאָסָף וּלְאֶחָיו לְשָׁרֵת לִפְנֵי הָאָרוֹן תָּמִיד לִדְבַר־
38 יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ * וְעֹבֵד אֱדֹם וַאֲחִיהֶם שִׁשִּׁים
וּשְׁמוֹנָה וְעֹבֵד אֱדֹם בֶּן־יְדִיתוּן וְחֹסָה לְשֹׁעָרִים׃
39 * וְאֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים לִפְנֵי
מִשְׁכַּן יְהוָה בַּבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃
40 * לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה עַל־מִזְבַּח הָעֹלָה
תָּמִיד לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב וּלְכָל־הַכָּתוּב בְּתוֹרַת
41 יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה עַל־יִשְׂרָאֵל׃ * וְעִמָּהֶם
הֵימָן וִידוּתוּן וּשְׁאָר הַבְּרוּרִים אֲשֶׁר נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת
לְהוֹדוֹת לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
41 * וְעִמָּהֶם הֵימָן וִידוּתוּן חֲצֹצְרוֹת וּמְצִלְתַּיִם
לַמַּשְׁמִיעִים וּכְלֵי שִׁיר־הָאֱלֹהִים וּבְנֵי יְדוּתוּן
43 לַשָּׁעַר׃ * וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ וַיִּפֹּב
דָּוִיד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ׃

יז

1 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁב דָּוִיד בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִיד
אֶל־נָתָן הַנָּבִיא הִנֵּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית
הָאֲרָזִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה תַּחַת יְרִיעוֹת׃
2 * וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִיד כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ עֲשֵׂה
3 כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ׃ * וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי
4 דְּבַר אֱלֹהִים אֶל־נָתָן לֵאמֹר׃ * לֵךְ וְאָמַרְתָּ
אֶל־דָּוִיד עַבְדִּי כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא אַתָּה תִּבְנֶה־
5 לִּי הַבַּיִת לָשָׁבֶת׃ * כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְבַיִת
מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם
הַזֶּה וָאֶהְיֶה מִאֹהֶל אֶל־אֹהֶל וּמִמִּשְׁכָּן׃
6 * בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל־יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר
דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שִׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי
לִרְעוֹת אֶת־עַמִּי לֵאמֹר לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי
7 בֵּית אֲרָזִים׃ * וְעַתָּה כֹּה־תֹאמַר לְעַבְדִּי
לְדָוִיד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן־
הַנָּוֶה מִן־אַחֲרֵי הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל עַמִּי
8 יִשְׂרָאֵל׃ * וָאֶהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ
וָאַכְרִית אֶת־כָּל־אוֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ
שֵׁם כְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃

36 * Benedictus Dominus Deus Israel ab æterno vsque in æternum, & dicat omnis populus amen, & hymnum Domino.

37 * Dereliquit itaque ibi coram arca fœderis Domini Asaph & fratres eius, vt ministrarent in cõspectu arcę iugiter per singulos dies & vices suas.

38 * Porrò Obed-Edom & fratres eius sexaginta octo, & Obed-Edom filium Ydithun & Oza constituit ianitores.

39 * Sadoch aũt sacerdotem & fratres eius sacerdotes coram tabernaculo Domini in excelso quod erat in Gabaon:

40 * Vt offerrent holocausta Dño super altare holocaustomatis iugiter manè & vesperè iuxta omnia quæ scripta sunt in lege Domini quam præcepit Israel.

41 * Et post eum Heman, & Ydithun, & reliquos electos vnumquemq; vocabulo suo ad confitendũ Domino, quoniam in
42 æternum misericordia eius. * Heman quoq; & Ydithun canentes tuba, & quatientes cymbala & omnia musicorum organa ad canendũ Deo: filios autem Ydithun fecit esse portarios.

43 * Reuersúsq; est omnis populus in domum suam & Dauid vt benediceret etiam domui suæ.

CAP. XVII.

1 CVm autem habitaret Dauid in domo 2. Reg. 7.a
A sua, dixit ad Nathan prophetam, Ecce ego habito in domo cedrina, arca aũt fœ-
2 deris Domini sub pellibus est. * Et ait Nathan ad Dauid, Omnia quæ in corde tuo sunt, fac; Deus enim tecum est.

3 * Igitur nocte illa factus est sermo Dei
4 ad Nathan, dicens: * Vade & loquere Inf. 20.d
Dauid seruo meo. Hæc dicit Dñs, Non ædificabis tu mihi domũ ad habitãdum.

5 * Neq; enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi Israel de terra Ægypti vsq; ad diem hanc, sed fui semper mutans
6 loca tabernaculi, & in tẽtorio * Manens cũ omni Israel. Nunquid locutus sum saltem vni iudicum Israel quibus præceperam vt pascerent populũ meum, & dixi; Quare non ædificasti mihi domum cedrinam?

7 * Nunc itaque sic loqueris ad seruum meum Dauid. Hæc dicit Dominus exer-
B cituum: Ego tuli te cùm in pascuis sequereris gregẽ vt esses dux populi mei Israel.

8 * Et fui tecum quocunque perrexisti, & interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecíque tibi nomen quasi vnius magnorum qui celebrabantur in terra.

* *Benedictus Dominus Deus Israel ab æterno & vsque in æternum; & dicet omnis populus, Amen: & laudauerunt Dominum.* 36

* *Et dereliquit ibi coram arca fœderis Domini Asaph & fratres eius, vt ministrarent coram arca iugiter in sermonem quod diei in diem eius.* 37

* *Et Obed Eddom & fratres eius sexaginta & octo: & Obed Eddom filius Idithum & Osa in ianitores.* 38

* *Et Saddoc sacerdotem & fratres eius sacerdotes coram tabernaculo Domini in excelso quod in Gabaon:* 39

* *Vt offerrent holocausta Domino super altare holocaustorum iugiter manè & vesperè, et iuxta omnia quæ scripta sunt in lege Domini, quæ præcepit ad filios Israel.* 40

* *Et cum eis Heman, & Idithum, et reliqui electi in nomine ad laudãdum Dominum, quoniam in æternum misericordia eius.* 41

* *Et cum eis Heman & Idithum tubis, & cymbalis, vt resonarent & organis musicorum Dei, & filij Idithum vt essent ianitores.* 42

* *Et iuit omnis populus vnusquisque in domum suam: & reuersus est Dauid vt benediceret domui suæ.* 43

CAP. XVII.

ET *factum est vt habitauit Dauid in domo* 1
sua, et dixit Dauid ad Nathan prophetam, Ecce ego habito in domo cedrina, & arca fœderis Domini sub pellibus.

* *Et dixit Nathan ad Dauid, Omnia quæ in* 2
anima tua fac, quoniam Deus tecum.

* *Et factum est in nocte illa, et factus est ser-* 3
mo Dei ad Nathan dicens:

* *Vade et loquere ad Dauid seruum meum,* 4
sic dixit Dominus, Non tu ædificabis mihi domum vt habitem ego in ea.

* *Quoniam non habitaui in domo à die qua* 5
eduxi Israel vsque ad diem hanc, & fui in tabernaculo in tentorio & in diuersorio

* *In omnibus quæ transiui in omni Israel, si* 6
loquens locutus sum ad vnam tribum Israel, quibus præceperam vt pascerent populũ meum, dicens: Propter quid non ædificastis mihi domum cedrinam?

* *Et nunc sic loqueris seruo meo Dauid, Hæc* 7
dicit Dominus exercituum, ego accepi te ex ouili à tergo gregum vt esses in ducem in populo meo Israel.

* *Et fui tecum in omnibus quæ perrexisti,* 8
& perdidi omnes inimicos tuos à facie tua, & feci tibi nomen secundum nomen magnorum qui in terra.

36 * εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαός, ἀμήν· καὶ ἤνεσαν τῷ κυρίῳ.

37 * καὶ κατέλιπεν ἐκεῖ ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου τὸν ἀσὰφ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τοῦ λειτουργεῖν ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ διαπαντὸς εἰς λόγον τοῦ ἡμέρας εἰς ἡμέραν αὐτοῦ.

38 * καὶ ὠβηδ ἐδδὼμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτώ· καὶ ὠβηδ ἐδδὼμ υἱὸς ἰδιθοὺμ, καὶ ὁσὰ εἰς πυλωρούς.

39 * καὶ τὸν σαδδὼκ τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς ἱερεῖς ἐνώπιον τῆς σκηνῆς τοῦ κυρίου ἐν τῇ βαμὼθ τῇ ἐν γαβαών,

40 * τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων διαπαντὸς τὸ πρωὶ καὶ τὸ δεπερινὸν, καὶ κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν νόμῳ κυρίου, ὅσα ἐνετείλατο ἐφ' ὑμῖν ἰσραήλ.

41 * καὶ μετ' αὐτῶν αἰμὰν καὶ ἰδιθοὺμ, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐκλεκτοὶ ἐπ' ὀνόματος τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

42 * καὶ μετ' αὐτῶν αἰμὰν καὶ ἰδιθοὺμ σάλπιγξι, καὶ κυμβάλοις τοῦ διαφωνεῖν καὶ ὀργάνοις τῶν ᾠδῶν τοῦ θεοῦ, καὶ υἱοὶ ἰδιθοὺμ εἰς τὸ πυλωρεῖν.

43 * καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε δαυὶδ τοῦ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ.

ιζ.

1 * Καὶ ἐγένετο ὡς κατῴκησε δαυὶδ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς νάθαν τὸν προφήτην, ἰδοὺ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου ὑποκάτω τῶν δέρρεων.

2 * καὶ εἶπεν νάθαν πρὸς δαυίδ, πάντα ὅσα ἐν τῇ ψυχῇ σου ποίει, ὅτι ὁ θεὸς μετὰ σοῦ.

3 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο λόγος θεοῦ πρὸς τὸν νάθαν λέγων·

4 * πορεύου καὶ εἰπὸν πρὸς δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ὅτως εἶπεν κύριος, σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον τοῦ κατοικῆσαί με

5 ἐν αὐτῷ. * ὅτι οὐ κατῴκησα ἐν οἴκῳ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἀνήγαγον τὸν ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἤμουν ἐν σκηνῇ εἰς σκέπην καὶ ἐν καταλύματι,

6 * ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ ἰσραήλ, εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν ἰσραήλ, οἷς ἐνετειλάμην τοῦ ποιμαίνειν τὸν λαόν μου λέγων, διατί οὐκ ᾠκοδομήσατέ μοι οἶκον κέδρινον;

7 * καὶ νῦν ὅτως ἐρεῖς τῷ δούλῳ μου δαυίδ, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἐγὼ ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μάνδρας ὀπίσω τῶν προβάτων τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ.

8 * καὶ ἤμουν μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύθης, καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα κατὰ τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

9 * וְשַׂמְתִּי מָקוֹם לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וּנְטַעְתִּיהוּ
וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יוֹסִיפוּ בְנֵי־עַוְלָה
לְבַלֹּתוֹ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשׁוֹנָה׃
10 * וּלְמִימֵים אֲשֶׁר צִוִּיתִי שֹׁפְטִים עַל־עַמִּי
יִשְׂרָאֵל וְהִכְנַעְתִּי אֶת־כָּל־אוֹיְבֶיךָ וַאֲנִד לָךְ
11 וּבַיִת יִבְנֶה־לְךָ יְהוָה׃ * וְהָיָה כִּי־
מָלְאוּ יָמֶיךָ לָלֶכֶת עִם־אֲבֹתֶיךָ וַהֲקִימוֹתִי אֶת־
זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה מִבָּנֶיךָ וַהֲכִינוֹתִי אֶת־
12 מַלְכוּתוֹ׃ * הוּא יִבְנֶה־לִּי בָּיִת וְכֹנַנְתִּי
13 אֶת־כִּסְאוֹ עַד־עוֹלָם׃ * אֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ
לְאָב וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן וְחַסְדִּי לֹא־אָסִיר מֵעִמּוֹ
כַּאֲשֶׁר הֲסִירוֹתִי מֵאֲשֶׁר הָיָה לְפָנֶיךָ׃
14 * וְהַעֲמַדְתִּיהוּ בְּבֵיתִי וּבְמַלְכוּתִי עַד־הָעוֹלָם
15 וְכִסְאוֹ יִהְיֶה נָכוֹן עַד־עוֹלָם׃ * כְּכֹל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וּכְכֹל הֶחָזוֹן הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן אֶל־
16 דָּוִיד׃ * וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִיד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה
וַיֹּאמֶר מִי־אֲנִי יְהוָה אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי
17 הֲבִיאֹתַנִי עַד־הֵלֹם׃ * וַתִּקְטַן זֹאת בְּעֵינֶיךָ
אֱלֹהִים וַתְּדַבֵּר עַל־בֵּית־עַבְדְּךָ לְמֵרָחוֹק
וּרְאִיתַנִי כְּתוֹר הָאָדָם הַמַּעֲלָה יְהוָה אֱלֹהִים׃
18 * מַה־יּוֹסִיף עוֹד דָּוִיד אֵלֶיךָ לְכָבֵד אֶת־
עַבְדֶּךָ וְאַתָּה אֶת־עַבְדְּךָ יָדָעְתָּ׃
19 * יְהוָה בַּעֲבוּר עַבְדְּךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֵת כָּל־
הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ אֶת־כָּל־הַגְּדֻלּוֹת׃
20 * יְהוָה אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ בְּכֹל
21 אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ בְאָזְנֵינוּ׃ * וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלַךְ הָאֱלֹהִים לִפְדּוֹת
לוֹ עָם לָשׂוּם לְךָ שֵׁם גְּדֻלּוֹת וְנוֹרָאוֹת לְגָרֵשׁ
מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם׃
22 * וַתִּתֵּן אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְךָ לְעָם עַד־
עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה הָיִיתָ לָהֶם לֵאלֹהִים׃
23 * וְעַתָּה יְהוָה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ
וְעַל־בֵּיתוֹ יֵאָמֵן עַד־עוֹלָם וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃
24 * וְיֵאָמֵן וְיִגְדַּל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם לֵאמֹר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל וּבֵית־
25 דָּוִיד עַבְדְּךָ נָכוֹן לְפָנֶיךָ׃ * כִּי אַתָּה אֱלֹהַי
גָּלִיתָ אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת עַל־כֵּן מָצָא
עַבְדְּךָ לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ׃

9 * Et dedi locũ populo meo Iſrael. Plan
tabitur & habitabit in eo, & vltrà non
commouebitur, nec filij iniquitatis atte-
10 rent eos ſicut à principio. * Ex diebus
quibus dedi iudices populo meo Iſrael, &
humiliaui vniuerſos inimicos tuos. An-
nuncio ergo tibi quòd ædificaturus ſit ti-
11 bi Dñs domum. *Cúmq; impleueris dies
C tuos vt vadas ad patres tuos, ſuſcitabo ſe-
men tuum poſt te quod erit de filiis tuis,
12 & ſtabiliam regnum eius. * Ipſe ædifi-
cabit mihi domum, & firmabo ſolium
eius vſque in æternum.
13 * Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi
in filium: Et miſericordiam meã non au- Inf. 28.b Heb. 1.b
feram ab eo, ſicut abſtuli ab eo qui ante te
14 fuit. * Et ſtatuam eum in domo mea &
in regno meo vſque in ſempiternum, &
thronus eius erit firmiſsimus in perpe-
15 tuum. * Iuxta omnia verba hæc & iuxta
vniuerſam viſionem iſtam, ſic locutus eſt
16 Nathan ad Dauid. *Cúmq; veniſſet rex
Dauid & ſediſſet coram Dño, dixit: Quis
ego ſum Domine Deus, & quæ domus
17 mea vt præſtares mihi talia? * Sed &
hoc parum viſum eſt in conſpectu tuo.
Ideóq; locutus es ſuper domum ſerui tui
etiam in futurum, & feciſti me ſpectabi-
lẽ ſuper omnes homines. Domine Deus,
18 * Quid vltra addere poteſt Dauid cùm
ita glorificaueris ſeruum tuum & cogno-
19 ueris eum? * Domine propter famulum
tuum iuxta cor tuum feciſti omnem ma-
gnificentiam hanc, & nota eſſe voluiſti
20 vniuerſa magnalia. * Domine non eſt
D ſimilis tui, & non eſt alius Deus abſque te
ex omnibus quos audiuimus auribus no-
21 ſtris. * Quis enim eſt alius vt populus
tuus Iſrael gens vna in terra, ad quam per-
rexit Deus, vt liberaret & faceret populũ
ſibi, & magnitudine ſua atque terroribus
eijceret nationes à facie eius quẽ de Ægy-
22 pto liberarat? * Et poſuiſti populum
tuum Iſrael tibi in populũ vſque in æter-
num, & tu Domine factus es Deus eius.
23 * Nunc igitur Domine ſermo, quem lo
cutus es famulo tuo & ſuper domũ eius,
confirmetur in perpetuum, & fac ſicut
24 locutus es. * Permaneátque & magni-
ficetur nomen tuum vſque in ſempiter-
num, & dicatur Dñs exercituum Deus Iſ-
rael & domus Dauid ſerui eius perma-
25 nens coram eo. * Tu enim Dñe Deus
meus reuelaſti auriculam ſerui tui vt ædi-
ficares ei domum, idcirco inuenit ſeruus
tuus fiduciam vt oret coram te.

9 * Et ponam locũ populo meo Iſrael, & plantabo eum, & habitabit apud ſeipſum, & non perturbabitur amplius, & non apponet filius iniuſtitiæ vt humiliet eum, ſicut à principio,

10 * Et à diebus, quibus ordinaui iudices ſuper populum meum Iſrael, & humiliaui omnes inimicos tuos, & augebo te & ædificabo tibi domum, dixit Dominus.

11 * Et erit quãdo impleantur dies tuæ vt vadas cum patribus tuis, et ſuſcitabo ſemen tuum poſt te quod erit ex ventre tuo, & præparabo regnum eius.

12 * Ipſe ædificabit mihi domum, & firmabo thronum eius vſque in æternum.

13 * Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in filium: & miſericordiam meam non auferam ab eo, ſicut abſtuli ab his qui ante te.

14 * Et ſtatuam eum in domo mea & in regno eius vſque in ſempiternum, et thronus eius erit firmatus vſque in ſæculum,

15 * Iuxta omnes ſermones hos, & iuxta vniuerſam viſionem iſtam: ſic locutus eſt Nathan ad Dauid.

16 * Et venit rex Dauid, & ſedit coram Domino, & dixit, Quis ſum ego Domine Deus? & quæ domus mea, quòd dilexiſti me vſque in ſæculum?

17 * Et parua ſunt hæc coram te Deus, & locutus es hæc ſuper domum ſerui tui à longè, & inſpexiſti me ſicut viſio hominis, & exaltaſti me Domine Deus.

18 * Quid apponet vltra Dauid ad te vt glorificet te ſeruus tuus? & tu ſeruum tuum cognouiſti.

19 * Domine, propter ſeruum tuum & iuxta cor tuum feciſti omnem magnificentiam hanc, vt nota faceres omnia magna.

20 * Domine non eſt ſimilis tibi, et non eſt Deus præter te iuxta omnia quæ audiuimus in auribus noſtris.

21 * Et non eſt ſicut populus tuus Iſrael gens vna in terra, ſicut perrexit Deus vt liberaret ſibi populum, vt poneret ſibi nomen magnum & illuſtre, vt eijceret à facie populi tui, quem liberaſti ex Ægypto, gentes.

22 * Et dediſti populum tuum Iſrael tibi ipſi populum vſque in æternum, & tu Domine factus es eis in Deum.

23 * Et nunc Domine ſermo tuus, quem locutus es ad ſeruum tuum & ſuper domum eius, confirmetur vſq; in æternum, & fac ſicut locutus es.

24 * Confirmetur & magnificetur nomen tuum vſq; in ſempiternũ dicentibus, Dominus omnipotẽs Deus Iſrael, Deus Iſrael, & domus Dauid ſerui tui præparata coram te.

25 * Quoniam tu Domine Deus meus reuelaſti aurem ſerui tui, vt ædificares ei domũ, propter hoc inuenit ſeruus tuus vt oraret iuxta faciem tuam.

9 * καὶ θήσω τόπον τῷ λαῷ μου ἰσραήλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτόν, καὶ κατασκηνώσει καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐ ταραχθήσεται ἔτι, καὶ οὐ προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι αὐτόν, καθὼς ἀπ' ἀρχῆς·

10 * καὶ ἀφ' ἡμερῶν, ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ; καὶ ἐταπείνωσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ αὐξήσω σε καὶ οἰκοδομήσω σοι οἶκον, εἶπεν κύριος·

11 * καὶ ἔσται ὅταν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου τοῦ πορεύεσθαι μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ ὃ ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

12 * αὐτὸς οἰκοδομήσει μοι οἶκον, καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

13 * ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν· καὶ τὸ ἔλεός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἀπέστησα ἀπὸ τῶν ἔμπροσθέν σου.

14 * καὶ στήσω αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἕως αἰῶνος· καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται ἀνορθωμένος ἕως αἰῶνος,

15 * κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην· οὕτως ἐλάλησε νάθαν πρὸς δαυίδ.

16 * καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ, καὶ ἐκάθισεν ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπεν, τίς εἰμὶ ἐγὼ κύριε ὁ θεός; καὶ τίς ὁ οἶκός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως αἰῶνος;

17 * καὶ ἐσμικρύνθη ταῦτα ἐνώπιόν σου ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας ταῦτα ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ παιδός σου ἀπὸ μακρόθεν, καὶ ἐπίδες με ὡσεὶ ὅρασις ἀνθρώπου, καὶ ὕψωσάς με κύριε ὁ θεός;

18 * τί προσθήσει ἔτι δαυὶδ πρὸς σὲ τοῦ δοξάσαί σε τὸν δοῦλόν σου; καὶ σὺ τὸν δοῦλόν σου οἶδας.

19 * κύριε, διὰ τὸν δοῦλόν σου καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου ἐποίησας τὴν πᾶσαν μεγαλωσύνην ταύτην, τοῦ γνωρίσαι πάντα τὰ μεγάλα.

20 * κύριε οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν σοῦ κύριε πάντα ὅσα ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν.

21 * καὶ οὐκ ἔστιν ὡς ὁ λαός σου ἰσραὴλ ἔθνος ἓν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἐπορεύθη θεὸς λυτρώσασθαι ἑαυτῷ λαόν, τοῦ θεῖναι ἑαυτῷ ὄνομα μέγα, καὶ ἐπιφανὲς ἐκβαλεῖν ἀπὸ προσώπου τοῦ λαοῦ σου, οὓς ἐλυτρώσω ἐξ αἰγύπτου ἔθνη.

22 * καὶ ἔδωκας τὸν λαόν σου ἰσραὴλ σεαυτῷ λαὸν ἕως αἰῶνος, καὶ σὺ κύριε ἐγένου αὐτοῖς εἰς θεόν.

23 * καὶ νῦν κύριε ὁ λόγος σου ὃν ἐλάλησας πρὸς τὸν παῖδά σου καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, πιστωθήτω ἕως αἰῶνος, καὶ ποίησον καθὼς ἐλάλησας.

24 * πιστωθήτω καὶ μεγαλυνθήτω τὸ ὄνομά σου ἕως αἰῶνος λεγόντων, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἐπὶ ἰσραήλ, θεὸς τῷ ἰσραήλ· καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ ἐπὶ παιδός σου ἡτοιμασμένος ἐνώπιόν σου.

25 * ὅτι σὺ κύριε ὁ θεός μου ἀπεκάλυψας τὸ οὖς ἐπὶ δούλου σου, ἐπὶ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον, διὰ τοῦτο εὗρεν ὁ δοῦλός σου ἐπὶ προσεύξασθαι κύριε πρόσωπόν σου.

26 * וְעַתָּה יְהוָה אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים וַתְּדַבֵּר
27 עַל־עַבְדְּךָ הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃ * וְעַתָּה הוֹאַלְתָּ
לְבָרֵךְ אֶת־בֵּית עַבְדְּךָ לִהְיוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ
כִּי־אַתָּה יְהוָה בֵּרַכְתָּ וּמְבֹרָךְ לְעוֹלָם׃

יח

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּךְ דָּוִיד אֶת־פְּלִשְׁתִּים
וַיַּכְנִיעֵם וַיִּקַּח אֶת־גַּת וּבְנֹתֶיהָ מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃
2 * וַיַּךְ אֶת־מוֹאָב וַיִּהְיוּ מוֹאָב עֲבָדִים לְדָוִיד
3 נֹשְׂאֵי מִנְחָה׃ * וַיַּךְ דָּוִיד אֶת־הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־
צוֹבָה חֲמָתָה בְּלֶכְתּוֹ לְהַצִּיב יָדוֹ בִּנְהַר פְּרָת׃
4 * וַיִּלְכֹּד דָּוִיד מִמֶּנּוּ אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁבְעַת אֲלָפִים
פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וַיְעַקֵּר דָּוִיד
אֶת־כָּל־הָרֶכֶב וַיּוֹתֶר מִמֶּנּוּ מֵאָה רָכֶב׃
5 * וַיָּבֹא אֲרַם דַּרְמֶשֶׂק לַעְזוֹר לַהֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ
צוֹבָה וַיַּךְ דָּוִיד בַּאֲרָם עֶשְׂרִים־וּשְׁנַיִם אֶלֶף
6 אִישׁ׃ * וַיָּשֶׂם דָּוִיד בַּאֲרַם דַּרְמֶשֶׂק וַיְהִי אֲרָם
לְדָוִיד עֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה וַיּוֹשַׁע יְהוָה לְדָוִיד
7 בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃ * וַיִּקַּח דָּוִיד אֶת שִׁלְטֵי
הַזָּהָב אֲשֶׁר הָיוּ עַל־עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר וַיְבִיאֵם
8 יְרוּשָׁלִָם׃ * וּמִטִּבְחַת וּמִכּוֹן עָרֵי הֲדַדְעֶזֶר
לָקַח דָּוִיד נְחֹשֶׁת רַבָּה מְאֹד בָּהּ עָשָׂה שְׁלֹמֹה
אֶת־יָם הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־הָעַמּוּדִים וְאֶת כְּלֵי
9 הַנְּחֹשֶׁת׃ * וַיִּשְׁמַע תֹּעוּ מֶלֶךְ חֲמָת כִּי
הִכָּה דָּוִיד אֶת־כָּל־חֵיל הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־צוֹבָה׃
10 * וַיִּשְׁלַח אֶת־הֲדוֹרָם בְּנוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ
דָּוִיד לִשְׁאָל־לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ עַל אֲשֶׁר
נִלְחַם בַּהֲדַדְעֶזֶר וַיַּכֵּהוּ כִּי־אִישׁ מִלְחֲמוֹת תָּעוּ
הָיָה הֲדַדְעֶזֶר וְכֹל כְּלֵי זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת׃
11 * גַּם־אֹתָם הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לַיהוָה עִם־
הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר נָשָׂא מִכָּל־הַגּוֹיִם מֵאֱדוֹם
וּמִמּוֹאָב וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמֵעֲמָלֵק׃
12 * וַאֲבִשַׁי בֶּן־צְרוּיָה הִכָּה אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא
13 הַמֶּלַח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אָלֶף׃ * וַיָּשֶׂם בֶּאֱדוֹם
נְצִיבִים וַיִּהְיוּ כָּל־אֱדוֹם עֲבָדִים לְדָוִיד וַיּוֹשַׁע
יְהוָה אֶת־דָּוִיד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃
14 * וַיִּמְלֹךְ דָּוִיד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי עֹשֶׂה
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל־עַמּוֹ׃

26 * Nunc ergo Domine tu es Deus & locutus es ad ſeruum tuum tãta beneficia:
27 * Et cœpiſti benedicere domui ſerui tui vt ſit ſemper coram te. Te enim Domine benedicẽte benedicta erit in perpetuum.

CAP. XVIII.

1 FActum eſt autẽ poſt hæc vt percuteret 2. Reg. 8. a.
A Dauid Philiſtiim, & humiliaret eos, & tolleret Geth & filias eius de manu Philiſtiim: 2 * Percuterétq; Moab, & fierent Moabitę ſerui Dauid, offerentes ei mune-
3 ra. * Eo tempore percuſſit Dauid etiam Adadezer regem Soba regionis Emath, quando perrexit vt dilataret imperium ſuum vſque ad flumen Euphraten.
4 * Cepit ergo Dauid mille quadrigas eius, & ſeptem millia equitum ac viginti
B millia virorum peditum. Subneruauítq; omnes equos curruum, exceptis centum quadrigis quas reſeruauit ſibi.
5 * Superuenit autẽ & Syrus Damaſcenus vt auxilium præberet Adadezer regi Soba. Sed & huius percuſſit Dauid viginti duo millia virorum.
6 * Et poſuit milites in Damaſco, vt Syria quoque ſeruiret ſibi & offerret munera. Adiuuítque eum Dominus in cunctis ad quæ perrexerat.
7 * Tulit quoque Dauid pharetras aureas, quas habuerunt ſerui Adadezer, &
8 attulit eas in Hieruſalem. * Nec non de Thebath & Chun, vrbibus Adadazer ęris plurimum, de quo fecit Salomon mare æneum & columnas & vaſa ænea.
9 * Quod cùm audiſſet Thou rex Emath,
C percuſsiſſe videlicet Dauid omnem exercitum Adadezer regis Soba:
10 * Miſit Aduram filium ſuum ad regem Dauid, vt poſtularet ab eo pacem, & congratularetur ei, eò quòd percuſsiſſet & expugnaſſet Adadezer. Aduerſarius quippe erat Thou Adadezer.
11 * Sed & omnia vaſa aurea & argentea, & ænea conſecrauit Dauid rex Dño cum argento & auro quod tulerat ex vniuerſis gẽtibus tam de Idumæa, & Moab & filiis Ammon quàm de Philiſtiim & Amalech.
12 * Abiſai verò filius Saruiæ percuſsit Edom in valle Salinarum decem & octo millia.
13 * Et conſtituit in Edom præſidium, vt
D ſeruiret Idumæa Dauid. Saluauítq; Dominus Dauid in cunctis ad quæ perrexe-
14 rat. * Regnauit ergo Dauid ſuper vniuerſum Iſrael, & faciebat iudicium atque iuſtitiam cuncto populo ſuo.

* *Et nunc Domine tu es ipse Deus, & locutus es super seruum tuum bona hæc.* 26
* *Et nũc cœpisti benedicere domui serui tui, vt esset in perpetuum coram te, quoniam tu Domine benedixisti, & benedicta est in sempiternum.* 27

26 * καὶ νῦν κύριε σὺ εἶ αὐτὸς ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τὰ ἀγαθὰ ταῦτα.
27 * καὶ νῦν ἤρξω τοῦ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον τοῦ δούλου σου τοῦ εἶναι εἰς αἰῶνα ἐναντίον σου, ὅτι σὺ κύριε εὐλόγησας, καὶ εὐλόγηται εἰς τὸν αἰῶνα.

CAP. XVIII.

ιη'.

ET factum est post hæc, & percussit Dauid Philistiim & humiliauit eos, et cepit Geth & vicos eius de manu Philistiim. 1
* *Et percussit Moab, & factus est Moab seruus Dauid, offerentes munera.* 2
* *Et percussit Dauid Adadezer regem Suba in Emath, quando ibat ipse vt statueret manum suam in flumine Euphrate.* 3
* *Et cepit ab eo Dauid mille currus & septem millia equorum, & viginti millia virorum peditum, & dissoluit Dauid omnes currus, & reliquit ex his centum currus.* 4
* *Et venit Syrus ex Damasco ad auxiliandum Adadezer regi Suba, & percussit Dauid in Syro viginti & duo millia virorum.* 5
* *Et posuit Dauid custodiam in Syria quæ est iuxta Damascum, & fuerunt Dauid in seruos offerentes munera, et saluauit Dominus Dauid in omnibus quibus perrexerat.* 6
* *Et cepit Dauid torques aureos qui fuerunt super seruos Adadezer, & attulit eos in Hierusalem.* 7
* *Et de Tabath, & de electis ciuitatibus quæ Adadezer, cepit Dauid æs plurimum valde: ex eo fecit Salomon mare æneum, & columnas & vasa ænea.* 8
* *Et audiuit Thou rex Emath, quòd percussit Dauid omnem exercitum Adadezer regis Soba.* 9
* *Et misit Adoram filium suum ad Dauid, vt interrogaret eum quæ ad pacem, et vt benediceret ei pro eo quòd expugnasset Adadezer & percussisset eum, quoniam vir bellator erat Thou Adadezer.* 10
* *Et omnia vasa aurea, & argentea, & ænea, & hæc consecrauit rex Dauid Domino cum argento & auro, quod cepit de omnibus gentibus, & de Idumæa, & Moab, & de filiis Ammon, & de Philistiim, & de Amalec.* 11
* *Et Abesai filius Saruiæ percussit Idumæã in valle salis decem & octo millia.* 12
* *Et posuit in Idumæa custodiam, et fuerunt omnes Idumæi serui Dauid, & saluauit Dominus Dauid in omnibus ad quæ perrexerat.* 13
* *Et regnauit Dauid super omnem Israel, & fuit faciens iudicium & iustitiam omni populo suo.* 14

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάταξεν δαυὶδ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐταπείνωσεν αὐτούς, καὶ ἔλαβε τὴν γὲθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων.
2 * καὶ ἐπάταξε τὸν μωάβ, καὶ ἐγένηθη μωὰβ δοῦλος τῷ δαυίδ, φέροντες δῶρα.
3 * καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τὸν ἀδαδεζὲρ βασιλέα σουβὰ ἐν αἰμάθ, ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν τοῦ στῆσαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ποταμῷ εὐφράτη.
4 * καὶ προσκατελάβετο ἀπ' αὐτοῦ δαυὶδ χίλια ἅρματα καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἵππων, καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν· καὶ παρέλυσε δαυὶδ πάντα ἅρματα, καὶ ὑπελίπετο ἐξ αὐτῶν ἑκατὸν ἅρματα.
5 * καὶ ἦλθεν σύρος ἐκ δαμασκοῦ βοηθῆσαι τῷ ἀδαδεζὲρ βασιλεῖ σουβά, καὶ ἐπάταξε δαυὶδ ἐν τῷ σύρῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας ἀνδρῶν.
6 * καὶ ἔθετο δαυὶδ φρουρὰν ἐν συρίᾳ τῇ κατὰ δαμασκόν, καὶ ἦσαν τῷ δαυὶδ εἰς δούλους φέροντες δῶρα· καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο.
7 * καὶ ἔλαβε δαυὶδ τοὺς κλοιοὺς τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν ἐπὶ τοὺς παῖδας ἀδαδεζέρ. καὶ ἤνεγκεν αὐτοὺς εἰς ἱερουσαλήμ.
8 * καὶ ἐκ τῆς ταβαὶθ, καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων τῶν ἀδαδεζέρ, ἔλαβε δαυὶδ χαλκὸν πολὺν σφόδρα. ἐξ αὐτοῦ ἐποίησε σολομὼν τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς στύλους καὶ τὰ σκεύη τὰ χαλκᾶ.
9 * καὶ ἤκουσε θωοὺ βασιλεὺς ἐμαὰθ, ὅτι ἐπάταξε δαυὶδ τὴν πᾶσαν δύναμιν ἀδαδεζὲρ βασιλέως σουβά.
10 * καὶ ἀπέστειλεν τὸν ἀδωραὰμ υἱὸν αὐτοῦ πρὸς δαυὶδ, τοῦ ἐρωτῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ τοῦ εὐλογῆσαι αὐτὸν ἀνθ' ὧν ἐπολέμησε τὸν ἀδαδεζὲρ καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, ὅτι ἀνὴρ πολεμιστὴς ἦν τῷ θωοὺ ὁ ἀδαδεζέρ.
11 * καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ, καὶ ἀργυρᾶ, καὶ χαλκᾶ, καὶ ταῦτα ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ κυρίῳ μετὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὗ ἔλαβεν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐξ ἰδουμαίας, καὶ μωάβ, καὶ ἐξ υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐξ ἀμαλήκ.
12 * καὶ ἀβεσαὶ υἱὸς σαρουίας ἐπάταξε τὴν ἰδουμαίαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν ἁλῶν ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας.
13 * καὶ ἔθετο ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ φρουράν· καὶ ἦσαν πάντες οἱ ἰδουμαῖοι παῖδες τῷ δαυίδ· καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο.
14 * καὶ ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, καὶ ἦν ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ.

15 * וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה עַל־הַצָּבָא וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־
16 אֲחִילוּד מַזְכִּיר׃ * וְצָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב
וַאֲבִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר כֹּהֲנִים וְשַׁוְשָׁא סֹפֵר׃
17 * וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע עַל־הַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וּבְנֵי־
דָוִיד הָרִאשֹׁנִים לְיַד הַמֶּלֶךְ׃

יט

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיָּמָת נָחָשׁ
2 מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ * וַיֹּאמֶר
דָּוִיד אֶעֱשֶׂה־חֶסֶד עִם־חָנוֹן בֶּן־נָחָשׁ כִּי־
עָשָׂה אָבִיו עִמִּי חֶסֶד וַיִּשְׁלַח דָּוִיד מַלְאָכִים לְנַחֲמוֹ
עַל־אָבִיו וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָוִיד אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן
3 אֶל־חָנוֹן לְנַחֲמוֹ׃ * וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי־עַמּוֹן
לְחָנוֹן הֲמְכַבֵּד דָּוִיד אֶת־אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ כִּי־
שָׁלַח לְךָ מְנַחֲמִים הֲלֹא בַּעֲבוּר לַחְקֹר וְלַהֲפֹךְ
וּלְרַגֵּל הָאָרֶץ בָּאוּ עֲבָדָיו אֵלֶיךָ׃
4 * וַיִּקַּח חָנוֹן אֶת־עַבְדֵי דָוִיד וַיְגַלַּח֗ם וַיִּכְרֹת
אֶת־מַדְוֵיהֶם בַּחֵצִי עַד־הַמִּפְשָׁעָה וַיְשַׁלְּחֵם׃
5 * וַיֵּלְכוּ וַיַּגִּידוּ לְדָוִיד עַל־הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַח
לִקְרָאתָם כִּי־הָיוּ הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ שְׁבוּ בִירֵחוֹ עַד אֲשֶׁר־יְצֻמַּח זְקָנְכֶם
6 וְשַׁבְתֶּם׃ * וַיִּרְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן כִּי הִתְבָּאֲשׁוּ עִם־
דָּוִיד וַיִּשְׁלַח חָנוֹן וּבְנֵי עַמּוֹן אֶלֶף כִּכַּר־כֶּסֶף לִשְׂכֹּר
לָהֶם מִן־אֲרַם נַהֲרַיִם וּמִן־אֲרַם מַעֲכָה
7 וּמִצוֹבָה רֶכֶב וּפָרָשִׁים׃ * וַיִּשְׂכְּרוּ לָהֶם
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף רֶכֶב וְאֶת־מֶלֶךְ מַעֲכָה
וְאֶת־עַמּוֹ וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מֵידְבָא וּבְנֵי עַמּוֹן
נֶאֶסְפוּ מֵעָרֵיהֶם וַיָּבֹאוּ לַמִּלְחָמָה׃
8 * וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיְשַׁלַּח אֶת־יוֹאָב וְאֶת כָּל־צְבָא
9 הַגִּבּוֹרִים׃ * וַיֵּצְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה
פֶּתַח הָעִיר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה׃
10 * וַיַּרְא יוֹאָב כִּי־הָיְתָה פְנֵי־הַמִּלְחָמָה
אֵלָיו פָּנִים וְאָחוֹר וַיִּבְחַר מִכֹּל־בָּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל
וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת אֲרָם׃
11 * וְאֶת יֶתֶר הָעָם נָתַן בְּיַד אַבְשַׁי אָחִיו וַיַּעַרְכוּ
12 לִקְרַאת בְּנֵי עַמּוֹן׃ * וַיֹּאמֶר אִם־תֶּחֱזַק
מִמֶּנִּי אֲרָם וְהָיִיתָ לִי לִתְשׁוּעָה וְאִם־בְּנֵי עַמּוֹן
יֶחֱזְקוּ מִמְּךָ וְהוֹשַׁעְתִּיךָ׃

15 * Porrò Ioab filius Saruiæ erat super
exercitū & Iosaphat filius Ahilud à com-
16 mentarijs. * Sadoch autē filius Achitob,
& Abimelech filius Abiathar sacerdotes
17 & Susa scriba. * Banaias quoq; filius Io-
iadæ super legiones Cerethi & Phelethi.
Porrò filij Dauid primi ad manum regis.

CAP. XIX.

1 A Accidit autem vt moreretur Naas rex
filiorum Ammon, & regnaret filius
2 eius pro eo. * Dixítque Dauid, Faciam 2. Reg.
misericordiam cum Anon filio Naas. Præ- 10. 2.
stitit enim mihi pater eius gratiam. Misit-
que Dauid nuncios ad consolandū eum
super mortem patris sui. Qui cùm perue-
nissent in terram filiorū Ammon vt con-
3 solarentur Anon: *Dixerunt principes
filiorum Ammon ad Anon: Tu forsitan
putas quòd Dauid honoris causa in patrē
tuum miserit qui consolarentur te? nec
animaduertis quòd vt explorent & inue-
stigent & scrutentur terram tuam vene-
rint ad te serui eius.
4 * Igitur Anon pueros Dauid decalua-
B uit & rasit, & præscidit tunicas eorum à
natibus vsque ad pedes, & dimisit eos.
5 * Qui cùm abissent & hoc mandassent
Dauid, misit in occursum eorū. Grandem
enim contumeliam sustinuerant; & præce-
pit vt manerēt in Hiericho, donec cresce-
ret barba eorum, & tunc reuerterentur.
6 * Videntes autem filij Amon quòd in-
iuriam fecissent Dauid tam Anon quàm
reliquus populus, miserunt mille talenta
argenti vt conducerent sibi de Mesopo-
tamia, & de Syria Maacha, & de Soba cur-
rus & equites.
7 * Conduxerúntque triginta duo millia
curruum & regem Maacha cum populo
eius. Qui cùm veniissent, castrametati sunt
C è regione Medaba. Filij quoque Ammon
congregati de vrbibus suis, venerunt ad
8 bellum. * Quod cùm audisset Dauid,
misit Ioab & omnem exercitum virorum
9 fortium. * Egressiq; filij Amon, direxe-
runt aciem iuxta portam ciuitatis. Reges
autem qui ad auxilium eius venerant, se-
10 paratim in agro steterūt. * Igitur Ioab in-
telligens bellū ex aduerso & post tergum
contra se fieri, elegit viros fortissimos de
vniuerso Israel, & perrexit contra Syrum.
11 *Reliquā aūt partē populi dedit sub ma-
nu Abisai fratris sui, & perrexerūt cōtra fi-
12 lios Ammō. *Dixítq;: Si vicerit me Syrus,
auxilio eris mihi; si autem superauerint te
filij Ammon, ero tibi in præsidium.

* Et Joab filius Saruia ſuper exercitum, & 15
Joſaphat filius Achilud à commentariis.
* Et Sadduc filius Achitob, & Achimelech 16
filius Abiathar ſacerdotes, & Suſa ſcriba.
* Et Baneas filius Joiadæ ſuper Cerethi & 17
Phelethi; & filij Dauid primi ſucceſſores regis.

CAP. XIX.

ET factum eſt poſt hæc, & mortuus eſt Naas 1
rex filiorum Ammon, & regnauit Anan filius eius pro eo.
* Et dixit Dauid, Faciam miſericordiam cũ 2
Anan filio Naas, ſicut fecit pater eius mecum miſericordiam, & miſit Dauid nuncios ad Anan ad conſolandum eum de patre eius: & venerunt ſerui Dauid in terram filiorum Ammon ad Anan vt conſolarentur eum.
* Et dixerunt principes filiorum Ammon 3
ad Anan, Num honorãs Dauid patrem tuum in oculis tuis miſit tibi qui conſolarentur? nónne, vt ſcrutentur ciuitatem, & vt explorent terram venerunt ſerui eius ad te?
* Et accepit Anan ſeruos Dauid, & raſit 4
eos, & abſtulit de palliis eorum dimidium vſq; ad tunicam, & dimiſit eos.
* Et venerunt, & nunciauerunt Dauid de 5
viris, & miſit in occurſum eorum Dauid, quoniam erant viri inhonorati valde, & dixit Rex, Sedete in Hiericho donec renaſcantur barbæ veſtræ & reuertimini.
* Et viderunt filij Ammon quòd confuſus 6
eſſet populus Dauid, & miſerunt filij Ammon & Anan rex eorum mille talenta argenti, vt conducerent ſibi de Syria Meſopotamia, & de Syria Maacha, & de Suba currus & equites.
* Et conduxerunt ſibi duo & triginta mil- 7
lia curruum, & regem Maacha & populum eius, & venerunt & caſtrametati ſunt ante Medaba: & filij Ammon congregati ſunt de vrbibus ſuis, & venerunt ad bellandum.
* Et audiuit Dauid, & miſit Joab & om- 8
nem exercitum fortium.
* Et egreſſi ſunt filij Ammon, & direxerunt 9
aciem in bellum iuxta portam ciuitatis, & reges qui venerunt, caſtrametati ſunt per ſeipſos in campo.
* Et vidit Joab quòd facti ſunt ex aduerſo 10
eorum ad bellandum contra eum à fronte & à tergo, & elegit de vniuerſa iuuentute Iſrael, et direxit aciem contra Syrum.
* Et reliquam partem populi dedit in manu 11
Abeſai fratris ſui, & aciem direxit ex aduerſo filiorum Ammon.
* Et dixit Joab, Si præualuerit Syria ſuper 12
me, & eris mihi in ſaluationem; & ſi filij Ammon præualuerint ſuper te, & ſaluabo te.

15 * καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρουία ἐπὶ τ στρατιᾶς, & ἰωσαφὰτ
υἱὸς ἀχιλὼδ ὑπομνηματογράφ.
16 * καὶ σαδδὰκ υἱὸς ἀχιτὼβ, καὶ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ
17 ἱερεῖς, & Σουσα γραμματεύς, * & βανέας υἱὸς ἰωιαδὲ
ἐπὶ τοῦ κερεθὶ καὶ φελεθί· καὶ ⓘ υἱοὶ δαυὶδ ⓘ πρῶτοι
διάδοχοι τοῦ βασιλέως.

ιθ'.

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα & ἀπέθανεν ναὰς βασιλεὺς
υἱῶν ἀμμών, & ἐβασίλευσεν ἀνὰν υἱὸς αὐτὶ ἀντ' αὐτοῦ.
2 * καὶ εἶπεν δαυίδ, ποιήσω ἔλεος μετὰ ἀνὰν υἱοῦ ναάς,
ὡς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' ἐμοῦ ἔλεος· καὶ ἀπέστει-
λε δαυὶδ ἀγγέλους τοῦ τὸν ἀνὰν παρακαλέσαι αὐτὸν
περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἦλθον ⓘ παῖδες δαυὶδ εἰς γῆν
υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀνὰν τοῦ παρακαλέσαι αὐτόν.
3 * καὶ εἶπον ⓘ ἄρχοντες υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀνάν, μὴ
δοξάζων δαυὶδ τὸν πατέρα σου ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἀπέ-
στειλέν σοι παρακαλοῦντας; οὐχί, ὅπως ἐξερευνήσωσι τὴν
πόλιν, καὶ τοῦ κατασκοπῆσαι τὴν γῆν ἦλθον ⓘ παῖδες
αὐτοῦ πρὸς σέ;
4 * καὶ ἔλαβεν ἀνὰν τοὺς παῖδας δαυὶδ καὶ ἐξύρησεν
αὐτούς, καὶ ἀφεῖλε τῶν μανδύων αὐτῶν τὸ ἥμισυ ἕως τῆς
ὀσφύος, & ἀπέστειλεν αὐτούς.
5 * καὶ ἦλθον καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ περὶ τῶν ἀν-
δρῶν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν δαυὶδ, ὅτι ἦσαν
ⓘ ἄνδρες ἠτιμωμένοι σφόδρα· & εἶπεν ὁ βασιλεύς, κα-
θίσατε ἐν ἱεριχὼ ἕως τοῦ ἀναπεῖλαι ὑμᾶς τοὺς πώγωνας ὑμῶν
καὶ ἐπιστρέψατε.
6 * καὶ εἶδον υἱοὶ ἀμμὼν ὅτι κατῃσχύνθη ὁ λαὸς δαυὶδ,
καὶ ἀπέστειλαν υἱοὶ ἀμμὼν & ἀνὰν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν χί-
λια τάλαντα ἀργυρίου τοῦ μισθώσασθαι ἑαυτοῖς ἐκ συ-
ρίας μεσοποταμίας, καὶ ἐκ συρίας μααχά, καὶ ἀπὸ σου-
βὰ ἅρματα καὶ ἱππεῖς.
7 * καὶ ἐμισθώσαντο ἑαυτοῖς δύο καὶ τριάκοντα χιλιά-
δας ἁρμάτων, καὶ τὸν βασιλέα μααχὰ καὶ τὸν λαὸν αὐ-
τοῦ· καὶ ἦλθον καὶ παρενέβαλον ἔμπροσθεν μηδαβά· & υἱοὶ ἀμμὼν συνήχθησαν ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν, & ἦλ-
8 θον εἰς τὸ πολεμῆσαι. * καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ ἀπέστει-
λε τὸν ἰωὰβ καὶ πᾶσαν τὴν στρατιὰν τῶν δυνατῶν.
9 * καὶ ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμμὼν καὶ παρετάξαντο εἰς πόλε-
μον πρὸς τὸν πυλῶνα τ πόλεως· & ⓘ βασιλεῖς ⓘ ἐλ-
10 θόντες παρενέβαλον καθ' ἑαυτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ. * καὶ
εἶδεν ἰωὰβ ὅτι γεγόνασιν ἀντιπρόσωποι αὐτῶν & πολε-
μεῖν πρὸς αὐτὸν κατὰ πρόσωπον & ὀπίσω, & ἐξελέ-
ξατο ἐκ παντὸς νεανίου ἰσραήλ, καὶ παρετάξατο ἐναντίον
11 τοῦ σύρου. * καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἔδωκεν ἐν χει-
ρὶ ἀβεσαὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, & παρετάξατο ἐξεναντίας
12 υἱῶν ἀμμών. * καὶ εἶπεν ἰωάβ, ἐὰν κραταιωθῇ συρία
ὑπὲρ ἐμέ, & ἔσῃ μοι εἰς σωτηρίαν, & ἐὰν υἱοὶ ἀμμὼν κρα-
ταιωθῶσιν ὑπὲρ σέ, καὶ σώσω σε.

13 * חֲזַק וְנִתְחַזַּק־ בְּעַד־ עַמֵּנוּ וּבְעַד עָרֵי
אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה׃
14 * וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר־ עִמּוֹ לִפְנֵי אֲרָם
לַמִּלְחָמָה וַיָּנוּסוּ מִפָּנָיו׃
15 * וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ כִּי־ נָס אֲרָם וַיָּנוּסוּ גַּם־
הֵם מִפְּנֵי אַבְשַׁי אֲחִיו וַיָּבֹאוּ הָעִירָה וַיָּבֹא
16 יוֹאָב יְרוּשָׁלִָם׃ * וַיַּרְא אֲרָם כִּי נִגְּפוּ לִפְנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים וַיּוֹצִיאוּ אֶת־ אֲרָם
אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְשׁוֹפַךְ שַׂר־ צְבָא הֲדַדְעֶזֶר
17 לִפְנֵיהֶם׃ * וַיֻּגַּד לְדָוִיד וַיֶּאֱסֹף אֶת־ כָּל־
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא אֲלֵהֶם וַיַּעֲרֹךְ אֲלֵהֶם
וַיַּעֲרֹךְ דָּוִיד לִקְרַאת אֲרָם מִלְחָמָה וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ׃
18 * וַיָּנָס אֲרָם מִלִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹג דָּוִיד
מֵאֲרָם שִׁבְעַת אֲלָפִים רֶכֶב וְאַרְבָּעִים אֶלֶף
אִישׁ רַגְלִי וְאֶת שׁוֹפַךְ שַׂר־ הַצָּבָא הֵמִית׃
19 * וַיִּרְאוּ עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר כִּי נִגְּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיְשָׁלִימוּ עִם־ דָּוִיד וַיַּעַבְדֻהוּ וְלֹא־ אָבָה אֲרָם
לְהוֹשִׁיעַ אֶת־ בְּנֵי־ עַמּוֹן עוֹד׃

כ

1 * וַיְהִי לְעֵת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה
לְעֵת צֵאת הַמְּלָכִים וַיְנַהֵג יוֹאָב אֶת־ חֵיל
הַצָּבָא וַיְשַׁחֵת אֶת־ אֶרֶץ בְּנֵי־ עַמּוֹן וַיָּבֹא וַיָּצַר
אֶת־ רַבָּה וְדָוִיד יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם וְיוֹאָב אֶת־
רַבָּה וַיֶּהֶרְסֶהָ׃
2 * וַיִּקַּח דָּוִיד אֶת־ עֲטֶרֶת־ מַלְכָּם מֵעַל
רֹאשׁוֹ וַיִּמְצָאֶהָ מִשְׁקַל כִּכַּר־ זָהָב וּבָהּ אֶבֶן
יְקָרָה וַתְּהִי עַל־ רֹאשׁ דָּוִיד וּשְׁלַל הָעִיר הוֹצִיא
3 הַרְבֵּה מְאֹד׃ * וְאֶת־ הָעָם אֲשֶׁר־ בָּהּ
הוֹצִיא וַיָּשֶׂר בַּמְּגֵרָה וּבַחֲרִיצֵי הַבַּרְזֶל וּבַמַּגְרוֹת
וְכֵן יַעֲשֶׂה דָּוִיד לְכָל עָרֵי בְנֵי־ עַמּוֹן וַיָּשָׁב דָּוִיד
וְכָל־ הָעָם יְרוּשָׁלִָם׃
4 * וַיְהִי אַחֲרֵי־ כֵן וַתַּעֲמֹד מִלְחָמָה בְּגֶזֶר עִם־
פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה סִבְכַּי הַחֻשָׁתִי אֶת־ סִפַּי מִיִּלִידֵי
הָרָפָא וַיִּכָּנְעוּ׃
5 * וַתְּהִי־ עוֹד מִלְחָמָה אֶת־ פְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ
אֶלְחָנָן בֶּן־ יָעִרְ אֹרְגִים אֶת־ לַחְמִי אֲחִי גָלְיָת הַגִּתִּי
וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים׃

13 * Confortare & agamus viriliter pro populo noſtro & pro vrbibus Dei noſtri. Dominus autẽ quod in conſpectu ſuo bonum eſt faciat.

14 * Perrexit ergo Ioab & populus qui cũ eo erat contra Syrum ad prœlium, & fugauit eos.

15 * Porrò filij Ammon videntes quòd fugiſſet Syrus, ipſi quoque fugerunt Abiſai fratrem eius, & ingreſsi ſunt ciuitatem, reuerſúsque eſt etiam Ioab in Hieruſalem.

16 * Videns autem Syrus quòd cecidiſſet coram Iſrael, miſit nuncios & adduxit Syrum qui erat trans fluuium, Sophat autẽ princeps militiæ Adadezer erat dux eorum.

17 * Quod cùm annunciatum eſſet Dauid, cõgregauit vniuerſum Iſrael & trãſiD uit Iordanem, irruítque in eos, & direxit ex aduerſo aciẽ, illis contra pugnantibus.

18 * Fugit autem Syrus Iſrael, & interfecit Dauid de Syris, ſeptem millia curruum & quadraginta millia peditum & Sophat exercitus principem.

19 * Videntes autem ſerui Adadezer ſe ab Iſrael eſſe ſuperatos, transfugerunt ad Dauid, & ſeruierunt ei. Noluítq; vltra Syria auxilium præbere filiis Ammon.

CAP. XX.

1 FActum eſt autem poſt anni circulum
A eo tempore quo ſolent reges ad bella procedere, congregauit Ioab exercitum & robur militiæ, & vaſtauit terram filiorum Ammon. perrexítque & obſedit Rabba. Porrò Dauid manebat in Ieruſalem quando Ioab percuſsit Rabba, & deſtruxit eã.

2 * Tulit autem Dauid coronam Mel-
chom de capite eius, & inuenit in ea auri
B pondo talentum, & precioſiſsimas gemmas, fecítque ſibi inde diadema.

3 * Manubias quoq; vrbis plurimas tulit, populum autem qui erat in ea eduxit, & fecit ſuper eos tribulas, & trahas, & ferrata carpenta tranſire, ita vt diſſecarentur & contererentur. Sic fecit Dauid cunctis vrbibus filiorum Ammon, & reuerſus eſt cum omni populo ſuo in Hieruſalem.

4 * Poſt hæc initum eſt bellum in Gazer aduerſum Philiſtæos, in quo percuſsit So
C bochai Vſathites Saphai de genere Raphaim, & humiliauit eos.

5 * Aliud quoque bellum geſtum eſt aduerſus Philiſtęos, in quo percuſsit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fratrem Goliath Getthæi, cuius haſtæ lignum erat quaſi liciatorium texentium.

13 ‡ Viriliter age, & fortiter agamus pro populo noſtro & pro urbibus Dei noſtri, & Dominus quod bonum in oculis ſuis faciet.

14 ‡ Et direxit aciem Joab & populus qui cum eo contra Syriam ad bellum, & fugerunt à facie eius Syri.

15 ‡ Et filij Ammon viderunt quòd fugerunt Syri, & fugerunt & ipſi à facie Abeſai fratris Joab, & ingreſſi ſunt in ciuitatem, & venit Joab in Hieruſalem.

16 ‡ Et vidit Syrus quòd victus eſſet coram Iſrael, & miſit nuncios, & eduxit Syrum qui erat trans fluuium, & Sophach princeps exercitus Adadezer ante eos.

17 ‡ Et annuntiatum eſt Dauid, & congregauit vniuerſum Iſrael, & tranſiuit Iordanem, & venit in eos, & direxit aciem Dauid contra Syrum in bellum, & bellauit cum eo.

18 ‡ Et fugit Syrus à facie Iſrael, & interfecit Dauid à Syro ſeptem millia curruum, & quadraginta millia virorum peditum, & Sophach principem exercitus interfecit.

19 ‡ Et viderunt ſerui Adadezer quòd percuſſi ſunt à facie Iſrael, & inierunt cum Dauid pacem, & ſeruierunt ei, & non voluit Syrus auxiliari filius Ammon vltra.

13 ‡ ἀνδρίζου, καὶ ἐνισχύσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν, καὶ περὶ τῶν πόλεων τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ κύριος τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ποιήσει.

14 ‡ καὶ παρετάξατο ἰωὰβ, καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἐξεναντίας συρίας εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ὁ σύρος.

15 ‡ καὶ υἱοὶ ἀμμὼν εἶδον ὅτι ἔφυγον ὁ σύρος, καὶ ἔφυγον καὶ αὐτοὶ ἀπὸ προσώπου ἀβεσαὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἰωάβ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἦλθεν ἰωὰβ εἰς ἱερουσαλήμ.

16 ‡ καὶ εἶδεν ὁ σύρος ὅτι ἐτροπώσατο αὐτὸν ἰσραήλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους, καὶ ἐξήγαγε τὸν σύρον τὸν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ· καὶ σωφὰχ ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως ἀδαδεζὲρ ἔμπροσθεν αὐτῶν.

17 ‡ καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυίδ, καὶ συνήγαγε τὸν πάντα ἰσραήλ, καὶ διέβη τὸν ἰορδάνην, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτούς· καὶ παρετάσσετο δαυὶδ ἐξεναντίας τοῦ σύρου εἰς πόλεμον· καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ.

18 ‡ καὶ ἔφυγε ὁ σύρος ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ· καὶ ἀπέκτεινε δαυὶδ ἀπὸ τοῦ σύρου ἑπτὰ χιλιάδας ἁρμάτων, καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν, καὶ τὸν σωφὰχ ἀρχιστράτηγον τῆς δυνάμεως ἀπέκτεινεν.

19 ‡ καὶ εἶδον οἱ παῖδες ἀδαδεζὲρ ὅτι ἐτροπώθησαν ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ, καὶ διέθεντο μετὰ δαυὶδ εἰρήνην, καὶ ἐδούλευον αὐτῷ· καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ σύρος τοῦ βοηθῆσαι τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν ἔτι.

CAP. XX.

1 ET factum eſt in ſequenti anno in exitu regum, & congregauit Joab omnem exercitum militiæ, & vaſtauit regionem filiorum Ammon, & venit Joab & obſedit Rabba, & Dauid ſedebat in Hieruſalem, & percuſſit Joab Rabba & deſtruxit eam.

2 ‡ Et tulit Dauid coronam regis eorum à capite eius, & inuentum eſt pondus eius talentum auri, & in ea lapis precioſus, & erat in capite Dauid.

3 ‡ Et ſpolia vrbis tulit multa valde, & populum, qui in ea eduxit, & ſecuit in ſerris & in aſcijs ferreis, & in tribulis: & ſic fecit Dauid omnibus vrbibus filiorum Ammon, & reuerſus eſt Dauid & omnis populus qui cum eo in Hieruſalem.

4 ‡ Et factum eſt poſt hæc, & factum eſt adhuc bellum in Gazer cum Philiſtiim: tunc percuſſit Sobachi Vſſathites Sapphi de filiis Gigantum, & humiliauit eum.

5 ‡ Et factū eſt adhuc bellum cum Philiſtiim, & percuſſit Eleanan filius Jair Lathmi fratrem Goliath Gethtħæi, & lignum haſtæ eius quaſi liciatorium texentium.

κ'.

1 ‡ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπιόντι ἔτει ἐν τῇ ἐξόδῳ τῶν βασιλέων, καὶ ἀπήγαγεν ἰωὰβ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς στρατιᾶς, καὶ ἔφθειρε τὴν χώραν υἱῶν ἀμμών, καὶ ἦλθεν ἰωὰβ, καὶ παρενεκάθισε τὴν ῥαββά· καὶ δαυὶδ ἐκάθητο ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ἐπάταξεν ἰωὰβ τὴν ῥαββὰ καὶ καθεῖλεν αὐτήν.

2 ‡ καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὸν στέφανον τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ εὑρέθη ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τάλαντον χρυσίου· καὶ ἐν αὐτῷ λίθος τίμιος, καὶ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαυίδ.

3 ‡ καὶ τὰ σκῦλα τῆς πόλεως ἐξήνεγκε πολλὰ σφόδρα, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἐξήγαγε, καὶ ἔπρισεν ἐν πρίσοις καὶ ἐν σκεπάρνοις τοῖς σιδηροῖς, καὶ ἐν τοῖς τριβόλοις· καὶ οὕτως ἐποίησε δαυὶδ πᾶσι ταῖς πόλεσιν υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐπέστρεψε δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ.

4 ‡ καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν γαζὲρ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων· τότε ἐπάταξε σοβαχὶ ὁ ἐσαθὶ τὸν σαφὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν γιγάντων, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτόν.

5 ‡ καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐπάταξεν ἐλεανὰν υἱὸς ἰαεὶρ τὸν λαχμὶ ἀδελφὸν γολιὰθ τοῦ γεθθαίου, καὶ ξύλον δόρατος αὐτοῦ ὡς ὑφαινόντων.

6 * וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגֶת וַיְהִי־אִישׁ
מָדוֹן וַאֲצְבְּעֹתָיו שֵׁשׁ־וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע
וְגַם־הוּא נוֹלַד לְהָרָפָא׃

6 * Sed & aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus senos habens digitos, id est simul viginti quatuor, qui & ipse de Raphaim fuerat stirpe generatus.

7 * וַיְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן־שִׁמְעָא
8 אֲחִי דָוִיד׃ * אֵלֶּה נוֹלְדוּ לְהָרָפָא בְּגַת וַיִּפְּלוּ
בְּיַד־דָּוִיד וּבְיַד־עֲבָדָיו׃

7 * Hic blasphemauit Israel & percussit eum Ionathan filius Samaa fratris Dauid.
8 * Hi sunt filij Raphaim in Geth qui ceciderunt in manu Dauid, & seruorũ eius.

כא

1 * וַיַּעֲמֹד שָׂטָן עַל־יִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת
אֶת־דָּוִיד לִמְנוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
2 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־יוֹאָב וְאֶל־שָׂרֵי הָעָם לְכוּ
סִפְרוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר שֶׁבַע וְעַד־דָּן וְהָבִיאוּ
3 אֵלַי וְאֵדְעָה אֶת־מִסְפָּרָם׃ * וַיֹּאמֶר
יוֹאָב יוֹסֵף יְהוָה עַל־עַמּוֹ בָּהֶם מֵאָה פְּעָמִים
הֲלֹא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֻּלָּם לַאדֹנִי לַעֲבָדִים לָמָּה
יְבַקֵּשׁ זֹאת אֲדֹנִי לָמָּה יִהְיֶה לְאַשְׁמָה לְיִשְׂרָאֵל׃
4 * וּדְבַר־הַמֶּלֶךְ חָזַק עַל־יוֹאָב וַיֵּצֵא יוֹאָב
וַיִּתְהַלֵּךְ בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִָם׃
5 * וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר מִפְקַד־הָעָם
אֶל־דָּוִיד וַיְהִי כָל־יִשְׂרָאֵל אֶלֶף אֲלָפִים וּמֵאָה
אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב וִיהוּדָה אַרְבַּע מֵאוֹת
וְשִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב׃
6 * וְלֵוִי וּבִנְיָמִן לֹא פָקַד בְּתוֹכָם כִּי־נִרְתָּעַב
7 דְּבַר־הַמֶּלֶךְ אֶת־יוֹאָב׃ * וַיֵּרַע בְּעֵינֵי
הָאֱלֹהִים עַל־הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
8 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־הָאֱלֹהִים חָטָאתִי מְאֹד
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְעַתָּה הַעֲבֶר־נָא
אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד׃
9 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־גָּד חוֹזֵה דָוִיד לֵאמֹר׃
10 * לֵךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל־דָּוִיד לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
שָׁלוֹשׁ אֲנִי נֹטֶה עָלֶיךָ בְּחַר־לְךָ אַחַת מֵהֶנָּה
11 וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ * וַיָּבֹא גָד אֶל־דָּוִיד וַיֹּאמֶר לוֹ
12 כֹּה־אָמַר יְהוָה קַבֵּל־לָךְ׃ * אִם־שָׁלוֹשׁ
שָׁנִים רָעָב וְאִם־שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְפֶּה מִפְּנֵי
צָרֶיךָ וְחֶרֶב אוֹיְבֶיךָ לְמַשֶּׂגֶת וְאִם־שְׁלֹשֶׁת
יָמִים חֶרֶב יְהוָה וְדֶבֶר בָּאָרֶץ וּמַלְאַךְ יְהוָה מַשְׁחִית
בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה רְאֵה מָה־אָשִׁיב אֶת־
שֹׁלְחִי דָּבָר׃

CAP. XXI.

1 COnsurrexit autem Sathan contra Is- 2. Reg. 24. c
A rael, & incitauit Dauid vt numeraret Israel.
2 * Dixítque Dauid ad Ioab & ad principes populi: Ite & numerate Israel à Bersabee vsque Dan, & afferte mihi numerum vt sciam.
3 * Respondítque Ioab: Augeat dominus populũ suum centuplum quàm sunt. Nónne domine mi rex, omnes serui tui sunt? Quare hoc quærit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israeli?
4 * Sed sermo regis magis prævaluit. Egressúsq; est Ioab, & circuiuit vniuersum Israel, & reuersus est in Hierusalem.
5 * Dedítque Dauid numerum eorum quos circuierat, & inuentus est omnis numerus Israel mille millia & centum millia virorum educentium gladium. De Iuda autem quadringenta septuaginta millia bellatorum.
6 * Nam Leui & Beniamin non numerauit, eo quòd inuitus exequeretur regis imperium.
7 * Displicuit autem Deo quod iussum erat, & percussit Israel.
8 * Dixítque Dauid ad Deum: Peccaui nimis, vt hoc facerem. Obsecro, aufer iniquitatem serui tui, quia insipienter egi.
9 * Et locutus est Dominus ad Gad Videntem Dauid, dicens:
10 * Vade & loquere ad Dauid & dic ei: Hæc dicit Dominus, Trium tibi optioB nem do, vnum quod volueris elige vt faciam tibi.
11 * Cúmque venisset Gad ad Dauid, dixit ei: Hæc dicit Dominus, Elige quod volueris.
12 * Aut tribus annis pestilentiam famis, aut tribus mẽsibus te fugere hostes tuos, & gladium eorum non posse euadere, aut tribus diebus gladium Domini in mortem versari in terra, & angelum Domini interficere in vniuersis finibus Israel. Nũc igitur vide quid respondeam ei qui misit me.

6 * καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν γὲθ, καὶ ἦν ἀνὴρ ὑπερμεγέθης, καὶ οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ ἓξ καὶ ἓξ εἴκοσι, καὶ τέσσαρες, καὶ οὗτος ἦν ἀπόγονος τῶν γιγάντων.

7 * καὶ ὠνείδισε τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωναθὰν υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυίδ. 8 * οὗτοι ἐγενήθησαν τῷ ραφὰ ἐν γὲθ, πάντες ἦσαν τέσσαρες γίγαντες, καὶ ἔπεσον ἐν χειρὶ δαυὶδ, καὶ ἐν χειρὶ τῶν παίδων αὐτοῦ.

καὶ.

1 * Καὶ ἀνέστη σατὰν ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐπέπεισε τὸν δαυὶδ τοῦ ἀριθμῆσαι τὸν ἰσραήλ.

2 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, πορεύθητε καὶ ἀριθμήσατε τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ βηρσαβεὲ ἕως δάν, καὶ ἐνέγκατε πρός με, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

3 * καὶ εἶπεν ἰωάβ, προσθείη κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡς εἰσὶν ἑκατονταπλασίως, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως βλέπουσιν, ἀχὶ κύριέ μου βασιλεῦ, πάντες τῷ κυρίῳ μου εἰς δούλους; καὶ ἱνατί θέλει τοῦτο ὁ κύριός μου, ὅπως μὴ γένηται εἰς πλημμέλειαν τῷ ἰσραήλ;

4 * καὶ ἴσχυσε τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἰωάβ, καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ καὶ ἦλθεν ἐν παντὶ ἰσραὴλ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ.

5 * καὶ ἔδωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τῷ δαυίδ· καὶ ἦν πᾶς ἰσραὴλ, χίλιαι χιλιάδες καὶ ἑκατὸν χιλιάδες ἀνδρῶν ἀσωμάτων ῥομφαίαν· καὶ ἰούδας τετρακόσιαι ὀγδοήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν ἀσωμάτων ῥομφαίαν.

6 * καὶ τὸν λευὶ καὶ βενιαμὶν οὐκ ἠρίθμησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅτι κατήχθυνεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς ἰωάβ.

7 * καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ περὶ τοῦ λόγου τούτου, καὶ ἐπάταξε τὸν ἰσραήλ.

8 * καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς τὸν θεόν, ἡμάρτηκα σφόδρα, ὅτι ἐποίησα τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ νῦν περίελε τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἠφρόνησα σφόδρα.

9 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς γὰδ τὸν ὁρῶντα τῷ δαυὶδ λέγων·

10 * βάδιζε καὶ λάλησον πρὸς δαυὶδ λέγων, ὅτως λέγει κύριος, τρία ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ σέ, ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ποιήσω σοι.

11 * καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυὶδ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτω λέγει κύριος.

12 * ἔκλεξαι σεαυτῷ τρία ἔτη λιμοῦ, ἢ τρεῖς μῆνας φυγεῖν σε ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν σου καὶ μάχαιραν ἐχθρῶν σου καταδιώκειν σε, ἢ τρεῖς ἡμέρας ῥομφαίαν κυρίου καὶ θάνατον ἐν τῇ γῇ, καὶ ἄγγελος κυρίου ἐξολοθρεύων ἐν πάσῃ κληρονομίᾳ ἰσραήλ· καὶ νῦν ἴδε τί ἀποκριθῶ τῷ ἐξαποστείλαντί με ῥῆμα.

* *Et factum est adhuc bellum in Geth, & fuit vir pergrādis, et digiti eius sex & sex viginti & quatuor, & hic fuit oriundus de Gigantibus.*

* *Et improperauit Israel, & percussit eum Jonathan filius Samaa fratris Dauid:* * *hi nati sunt Rapha in Geth, omnes fuerunt quatuor Gigantes, & ceciderunt in manu Dauid, & in manu seruorum eius.*

CAP. XXI.

ET insurrexit Satan contra Israel, & persuasit Dauid vt numeraret Israel.

* *Et dixit rex Dauid ad Joab & ad duces exercitus, Ite & numerate Israel à Bersabee vsque ad Dan, & afferte ad me, & cognoscam numerum eorum.*

* *Et dixit Joab, Apponat Dominus ad populum suum, vt sunt centuplum, & oculi domini mei regis assicientes; nónne domine mi rex omnes domino meo in seruos? & quare vult hoc dominus meus, vt non fiat in delictum Israel?*

* *Et prævaluit verbum regis in Joab, & egressus est Joab & venit in omnem Israel, & reuersus est in Hierusalem.*

* *Et dedit Joab numerum census populi Dauid, & fuit omnis Israel, mille millia, & centū millia virorum educentium gladium; & Judas quadringenta octuaginta millia virorum educentium gladium.*

* *Et Leui, & Beniamin non numerauit in medio eorum, quoniam turpis visus est sermo regis ad Joab.*

* *Et malum apparuit coram Deo de sermone hoc, & percussit Israel.*

* *Et dixit Dauid ad Deum, Peccaui valde, quoniam feci rem hanc, & nunc aufer iniquitatem serui tui, quoniam insipienter egi valde.*

* *Et locutus est Dominus ad Gad Videntem Dauid, dicens:*

* *Vade & loquere ad Dauid, dicens: Sic dicit Dominus, Tria ego tollam contra te, elige tibi ipsi vnum ex his & faciam tibi.*

* *Et venit Gad ad Dauid, & dixit ei, Sic dicit Dominus:*

* *Elige tibi tres annos famis, vel tres menses fugere te à facie inimicorum tuorum, & gladium inimicorum tuorum persequi te, aut tribus diebus gladium Domini & mortem in terra, & angelus Domini perdens in omni hæreditate Israel: Et nunc vide quid respondeam ei qui misit me verbum.*

13 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד אֶפְלָה־
נָּא בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָיו מְאֹד וּבְיַד־
14 אָדָם אַל־אֶפֹּל׃ * וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל
וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ׃
15 * וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹהִים מַלְאָךְ לִירוּשָׁלַ͏ִם לְהַשְׁחִיתָהּ
וּכְהַשְׁחִית רָאָה יְהוָה וַיִּנָּחֶם עַל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר
לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית רַב עַתָּה הָרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ
יְהוָה עֹמֵד עִם־גֹּרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי׃
16 * וַיִּשָּׂא דָוִיד אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־מַלְאַךְ
יְהוָה עֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה
בְיָדוֹ נְטוּיָה עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיִּפְּלוּ דָוִיד וְהַזְּקֵנִים
מְכֻסִּים בְּשַׂקִּים עַל־פְּנֵיהֶם׃
17 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־הָאֱלֹהִים הֲלֹא אֲנִי
אָמַרְתִּי לִמְנוֹת בָּעָם וַאֲנִי־הוּא אֲשֶׁר־
חָטָאתִי וְהָרַע הֲרֵעוֹתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ
יְהוָה אֱלֹהַי תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי וּבְעַמְּךָ
לְא לְמַגֵּפָה׃
18 * וּמַלְאַךְ יְהוָה אָמַר אֶל־גָּד לֵאמֹר לְדָוִיד כִּי
יַעֲלֶה דָוִיד לְהָקִים מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן
19 הַיְבוּסִי׃ * וַיַּעַל דָּוִיד בִּדְבַר־גָּד אֲשֶׁר דִּבֶּר
20 בְּשֵׁם יְהוָה׃ * וַיָּשָׁב אָרְנָן וַיַּרְא אֶת־הַמַּלְאָךְ
וְאַרְבַּעַת בָּנָיו עִמּוֹ מִתְחַבְּאִים וְאָרְנָן דָּשׁ חִטִּים׃
21 * וַיָּבֹא דָוִיד עַד־אָרְנָן וַיַּבֵּט אָרְנָן וַיַּרְא
אֶת־דָּוִיד וַיֵּצֵא מִן־הַגֹּרֶן וַיִּשְׁתַּחוּ לְדָוִיד אַפַּיִם
22 אָרְצָה׃ * וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־אָרְנָן תְּנָה־לִי
מְקוֹם הַגֹּרֶן וְאִבְנֶה־בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּכֶסֶף
מָלֵא תִּתְּנֶהָ לִי וְתֵעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם׃
23 * וַיֹּאמֶר אָרְנָן אֶל־דָּוִיד קַח־לְךָ וְיַעַשׂ
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה נָתַתִּי הַבָּקָר
לָעֹלוֹת וְהַמּוֹרִגִים לָעֵצִים וְהַחִטִּים לַמִּנְחָה
הַכֹּל נָתָתִּי׃
24 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לְאָרְנָן לֹא כִי־קָנֹה
אֶקְנֶה בְכֶסֶף מָלֵא כִּי לֹא־אֶשָּׂא אֲשֶׁר־לְךָ
25 לַיהוָה וְהַעֲלוֹת עוֹלָה חִנָּם׃ * וַיִּתֵּן דָּוִיד
לְאָרְנָן בַּמָּקוֹם שִׁקְלֵי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת׃
26 * וַיִּבֶן שָׁם דָּוִיד מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיַּעַל עֹלוֹת
וּשְׁלָמִים וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵהוּ בָאֵשׁ מִן־
הַשָּׁמַיִם עַל מִזְבַּח הָעֹלָה׃

13 * Et dixit Dauid ad Gad: Ex omni parte me angustiæ premũt. Sed melius mihi est vt incidam in manus Dñi, quia multæ sunt miserationes eius, quàm in manus hominũ. 14 * Misit ergo Dñs pestilẽtiam in Israel, & ceciderũt de Israel septuaginta millia virorũ. 2. Reg. 24. Cr.
15 * Misit quoq; angelũ in Hierusalé vt percuteret eã. Cúmq; percuteretur, vidit Dñs & misertus est super magnitudiné mali, & imperauit angelo qui percutiebat, Sufficit iam, cessẽt manus tua. Porrò angelus Domini stabat iuxta aream Hornan Iebusæi.
C
16 * Leuánsque Dauid oculos suos vidit angelum Domini stantem inter cęlum & terram, & euaginatũ gladiũ in manu eius & versum contra Hierusalé, & ceciderunt tam ipse quàm maiores natu vestiti cilicijs proni in terram. 17 * Dixítq; Dauid ad Deũ, Nónne ego sum qui iussi, vt numeraretur populus? Ego qui peccaui, ego qui malũ feci. Iste grex quid cõmeruit? Dñe Deus meus, vertatur, obsecro, manus tua in me & in domũ patris mei; populus autem tuus non percutiatur.
18 * Angelus autẽ Domini præcepit Gad, vt diceret Dauid, vt ascẽderet extruerétq; altare Domino Deo in area Hornan Iebusæi. 19 * Ascendit ergo Dauid iuxta sermonẽ Gad quem locutus ei fuerat ex nomine Domini. 20 * Porrò Hornan cùm suspexisset, & vidisset angelũ, quatuórq; filij eius cum eo absc̃oderunt se. nam eo tempore terebat in area triticum.
21 * Igitur cùm veniret Dauid ad Hornã, cõspexit eum Hornan, & processit ei obuiam de area, & adorauit eum pronus in terram. 22 * Dixítq; ei Dauid, Da mihi locum areę tuę, vt ædificem in ea altare Domino, ita vt quantum valet argenti accipias, & cessẽt plaga à populo.
23 * Dixit autẽ Hornan ad Dauid: Tolle, & faciat Dominus meus rex quodcunque
D ei placet. Sed & boues do in holocaustũ, & tribulas in ligna, & triticum in sacrificium omnia libens præbebo.
24 * Dixítque ei rex Dauid, Nequaquam ita fiet; sed argentum dabo quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo, & sic offerre Domino holocausta gratuita.
25 * Dedit ergo Dauid Hornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos.
26 * Et ædificauit ibi altare Domino, obtulítque holocausta & pacifica, & inuocauit Dominum, & exaudiuit eum in igne de cælo super altare holocausti.

13 * Et dixit Dauid ad Gad, Angusta mihi valde, incidam iam in manus Domini, quoniam multæ miserationes eius valde, & in manus hominum non incidam.

14 * Et dedit Dominus mortem in Israel, & ceciderunt de Israel septuaginta millia virorum.

15 * Et misit Deus angelum in Hierusalem vt perderet eam; et postquam corrupit, vidit Dominus, & pœnituit in malo, & dixit angelo qui corrumpebat, sufficiat tibi, remitte manum tuam, & angelus Domini stans in area Ornan Iebusæi.

16 * Et sustulit Dauid oculos suos, & vidit angelum Domini stantem inter terram & inter cœlum, & gladius eius euaginatus in manu eius extensus contra Hierusalem, & cecidit Dauid & Seniores vestiti saccis in faciem suam.

17 * Et dixit Dauid ad Deum, Nónne ego dixi, vt numeraret in populo, & ego sum qui peccaui, & malum faciens malefeci: et hæ oues quid fecerunt? Domine Deus fiat manus tua in me, & in domum patris mei, & non in populum tuum in perditionem.

18 * Et angelus Domini dixit Gad, vt diceret ad Dauid, vt ascẽderet vt statueret altare Domino in area Ornan Iebusæi.

19 * Et ascendit Dauid secundum sermonem Gad, quem locutus est in nomine Domini.

20 * Et conuersus est Ornan & vidit regem, & quatuor filij eius absconditi cum eo, & Ornan erat triturans triticum.

21 * Et venit Dauid ad Ornan, & conspexit Ornan, & vidit Dauid, & egressus est Ornan de area, & adorauit Dauid in faciem in terram.

22 * Et dixit Dauid ad Ornan, Da mihi locum areæ, & ædificabo in ea altare Domino, in argento digno da mihi ipsum, & cessabit plaga à populo.

23 * Et dixit Ornan ad Dauid, Accipe tibi ipsi, & faciat Dominus meus rex bonum coram eo: ecce dedi boues in holocaustum & currus in ligna & triticum in sacrificia, omnia dedi.

24 * Et dixit rex Dauid Ornan, Minimè, sed emens emam argento digno, quoniam non accipiam tua Domino, vt offeram holocaustum gratuitum Domino.

25 * Et dedit Dauid Ornan pro loco eius siclos auri ponderis sexcentos.

26 * Et ædificauit illic altare Domino Dauid; & obtulit holocausta salutis, & clamauit Dauid ad Dominum, & exaudiuit eum Dominus in igne de cælo super altare holocausti.

13 * καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς γάδ, στενά μοι σφόδρα; ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας κυρίου, ὅτι πολλοὶ ⓐ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων οὐμὴ ἐμπέσω.

14 * καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔπεσον ἐξ ἰσραὴλ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν.

15 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς ἄγγελον εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτήν· καὶ ὡς διέφθειρεν, εἶδεν κύριος, καὶ μετεμελήθη ἐπὶ τῇ κακίᾳ· καὶ εἶπεν τῷ ἀγγέλῳ τῷ διαφθείραντι, ἱκανόω σοι, δὸς τὴν χεῖρά σου, καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐν τῇ ἅλῳ ὀρνὰν τοῦ ἰεβουσαίου.

16 * καὶ ἐπῆρε δαυὶδ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶδεν τὸν ἄγγελον κυρίου ἑστῶτα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ῥομφαία αὐτοῦ ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐκτεταμένη ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπεσεν δαυὶδ, καὶ ⓐ πρεσβύτεροι περιβεβλημένοι σάκκους ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.

17 * καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς τὸν θεόν, οὐκ ἐγὼ εἶπον τοῦ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν, καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἁμαρτών, καὶ κακοποιῶν ἐκακοποίησα, καὶ ταῦτα τὰ πρόβατα τί ἐποίησε; κύριε ὁ θεός γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, καὶ μὴ ἐν τῷ λαῷ σου εἰς ἀπώλειαν.

18 * καὶ ἄγγελος κυρίου εἶπεν τῷ γάδ, τοῦ εἰπεῖν πρὸς δαυίδ, ἵνα ἀναβῇ τοῦ στῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ ἐν ἅλῳ ὀρνὰν τοῦ ἰεβουσαίου.

19 * καὶ ἀνέβη δαυὶδ κατὰ τὸν λόγον γάδ, ὃν ἐλάλησεν ἐν ὀνόματι κυρίου.

20 * καὶ ἐπέστρεψεν ὀρνὰν καὶ εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ τέσσαρες υἱοὶ αὐτοῦ κρυβόμενοι μετ' αὐτοῦ, καὶ ὀρνὰν λικμᾷ ἅλωνα πυρός.

21 * καὶ ἦλθε δαυὶδ πρὸς ὀρνάν, καὶ ἐπέβλεψεν ὀρνὰν καὶ εἶδεν τὸν δαυίδ, καὶ ἐξῆλθεν ὀρνὰν ἐκ τοῦ ἅλω, καὶ προσεκύνησε τῷ δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.

22 * καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς ὀρνάν, δός μοι τὸν τόπον τοῦ ἅλω, καὶ οἰκοδομήσω ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον κυρίῳ, ἐν ἀργυρίῳ ἀξίῳ δός μοι αὐτόν, καὶ παυ(ε)ῖ ἡ πληγὴ ἐκ τοῦ λαοῦ.

23 * καὶ εἶπεν ὀρνὰν πρὸς δαυίδ, λάβε σεαυτῷ, καὶ ποιησάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. ἰδοὺ δέδωκα σοὶ βόας εἰς ὁλοκάρπωσιν καὶ τὰς ἁμάξας εἰς ξύλα καὶ τὸν πυρὸν εἰς θυσίας, τὰ πάντα δέδωκα.

24 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ ὀρνάν, οὐχὶ ἀλλ' ἢ ἀγορεάζων ἀγορεάσω σοι ἀργυρίου ἀξίου, ὅτι οὐμὴ λάβω τὰ σὰ τῷ κυρίῳ, τοῦ ἐνεγκεῖν ὁλοκαύτωσιν δωρεὰν τῷ κυρίῳ.

25 * καὶ ἔδωκεν δαυὶδ τῷ ὀρνὰν περὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ σίκλους χρυσίου ὁλκῆς ἑξακοσίους.

26 * καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ ὁ δαυὶδ, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώματα σωτηρίου καὶ ἐβόησε δαυὶδ πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος ἐν πυρὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ὁλοκαυτώσεως.

27 * וַיֹּאמֶר יְהוָה לַמַּלְאָךְ וַיָּשֶׁב חַרְבּוֹ אֶל־נִדְנָהּ׃
28 * בָּעֵת הַהִיא בִּרְאוֹת דָּוִיד כִּי־עָנָהוּ יְהוָה
בְּגֹרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי וַיִּזְבַּח שָׁם׃
29 * וּמִשְׁכַּן יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר
וּמִזְבַּח הָעֹלָה בָּעֵת הַהִיא בַּבָּמָה בְּגִבְעוֹן׃
30 * וְלֹא־יָכֹל דָּוִיד לָלֶכֶת לְפָנָיו לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים
כִּי נִבְעַת מִפְּנֵי חֶרֶב מַלְאַךְ יְהוָה׃

כב

1 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד זֶה הוּא בֵּית יְהוָה
הָאֱלֹהִים וְזֶה מִזְבַּח לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל׃
2 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכַנֵּס אֶת־הַגֵּרִים אֲשֶׁר
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲמֵד חֹצְבִים לַחְצֹב אַבְנֵי גָזִית
3 לִבְנוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים׃ * וּבַרְזֶל לָרֹב
לַמִּסְמְרִים לְדַלְתוֹת הַשְּׁעָרִים וְלַמְחַבְּרוֹת הֵכִין
דָּוִיד וּנְחֹשֶׁת לָרֹב אֵין מִשְׁקָל׃
4 * וַעֲצֵי אֲרָזִים לְאֵין מִסְפָּר כִּי־הֵבִיאוּ הַצִּידֹנִים
וְהַצֹּרִים עֲצֵי אֲרָזִים לָרֹב לְדָוִיד׃
5 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד שְׁלֹמֹה בְנִי נַעַר וָרָךְ וְהַבַּיִת
לִבְנוֹת לַיהוָה לְהַגְדִּיל לְמַעְלָה לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת
לְכָל־הָאֲרָצוֹת אֶכִינָה נָּא לוֹ וַיָּכֶן דָּוִיד לָרֹב לִפְנֵי
6 מוֹתוֹ׃ * וַיִּקְרָא לִשְׁלֹמֹה בְנוֹ וַיְצַוֵּהוּ לִבְנוֹת
בַּיִת לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
7 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה בְּנִי אֲנִי הָיָה עִם־
לְבָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי׃
8 * וַיְהִי עָלַי דְּבַר־יְהוָה לֵאמֹר דָּם לָרֹב שָׁפַכְתָּ
וּמִלְחָמוֹת גְּדֹלוֹת עָשִׂיתָ לֹא־תִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי
כִּי דָמִים רַבִּים שָׁפַכְתָּ אַרְצָה לְפָנָי׃
9 * הִנֵּה־בֵן נוֹלַד לָךְ הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה
וְהַנִיחוֹתִי לוֹ מִכָּל־אוֹיְבָיו מִסָּבִיב כִּי שְׁלֹמֹה
יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וְשֶׁקֶט אֶתֵּן עַל־יִשְׂרָאֵל
10 בְּיָמָיו׃ * הוּא־יִבְנֶה בַּיִת לִשְׁמִי וְהוּא
יִהְיֶה־לִּי לְבֵן וַאֲנִי־לוֹ לְאָב וַהֲכִינוֹתִי אֶת־כִּסֵּא
11 מַלְכוּתוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם׃ * עַתָּה בְנִי
יְהִי יְהוָה עִמָּךְ וְהִצְלַחְתָּ וּבָנִיתָ בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
12 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֶיךָ׃ * אַךְ יִתֶּן־לְךָ יְהוָה שֵׂכֶל
וּבִינָה וְיִצֶוְךָ עַל־יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁמֹר אֶת־תּוֹרַת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

27 * Præcepítq; Dominus angelo,& conuertit gladium ſuum in vaginam.
28 * Protinus ergo Dauid vidēs quòd exaudiſſet eum Dominus in area Hornā Iebuſæi,immolauit ibi victimas.
29 *Tabernaculum autem Domini quod fecerat Moyſes in deſerto & altare holocauſtorum ea tempeſtate erat in excelſo
30 Gabaon. *Et non præualuit Dauid ire ad altare, vt ibi obſecraret Deum. Nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

CAP. XXII.

1 A DIxítq; Dauid,Hæc eſt domus Domini & hoc altare in holocauſtū Iſrael.
2 * Et præcepit vt congregarētur omnes proſelyti de terra Iſrael, & cōſtituit ex eis latomos ad cædēdos lapides & poliendos
3 vt ædificaretur domus Dei. * Ferrum quoq; plurimum ad clauos ianuarū & ad cōmiſſuras atq; iuncturas pręparauit Dauid,& ęris pondus innumerabile.
4 *Ligna quoq; cedrina nō poterāt æſtimari quæ Sidonij & Tyrij deportauerunt
5 ad Dauid. * Et dixit Dauid, Salomon filius meus puer paruulus eſt & delicatus. Domus autem quam ędificare volo Dño,
B talis eſſe debet, vt in cunctis regionibus nominetur. Prępārabo ergo ei neceſſaria. Et ob hanc cauſam ante mortē ſuā omnes
6 præparauit impenſas. * Vocauítq; Salomon filium ſuum, & præcepit ei vt ædificaret domum Domino Deo Iſrael.
7 * Dixítque Dauid ad Salomonem, Fili mi, volūtatis meæ fuit vt ædificarem domum nomini Domini Dei mei. 2. Reg. 7.a Su. 17.a Inf. 28.a Inf. 26.c 2. Par. 7. 3. Reg. 7
8 * Sed factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: Multum ſanguinē effudiſti, & plurima bella bellaſti; non poteris ædificare domū nomini meo,tanto effuſo ſanguine
9 coram me. *Filius qui naſcetur tibi,erit vir quietiſſimus. Faciā enim eum requieſcere ab omnibus inimicis ſuis per circui-
C tum,& ob hanc cauſam Pacificus vocabitur, & pacem & otium dabo in Iſrael cunctis diebus eius.
10 *Ipſe ædificabit domum nomini meo, & ipſe erit mihi in filium,& ego ero illi in patrem,firmabóque ſolium regni eius ſuper Iſrael in æternum.
11 * Nunc ergo fili mi, ſit Dominus tecū & proſperare,& ædifica domum Domino Deo tuo ſicut locutus eſt de te.
12 * Détque tibi Dominus prudentiam & ſenſum, vt regere poſſis Iſrael & cuſtodire legem Domini Dei tui.

* Et dixit Dominus ad Angelum, & impo- 27
suit gladium suum in vaginam eius.

* In tempore illo cum vidit Dauid quòd ex- 28
audiuit eum Dominus in area Ornan Iebusæi, & immolauit ibi.

* Et tabernaculum Domini quod fecit Moy- 29
ses in eremo, & altare holocaustorum in tempore illo in excelso in Gabaon.

* Et non potuit Dauid ire ante eum ad quæ- 30
rendum Deum, quoniam perterritus erat à facie gladij angeli Domini.

CAP. XXII.

ET dixit Dauid, Hæc est domus Domini Dei, 1
& hoc altare in holocaustum Israel.

* Et dixit Dauid, vt congregarent omnes 2
proselytos in terra Israel, & constituit eos latomos ad cædendum lapides politos, ad ædificandum domum Domino.

* Et ferrum multum ad clauos portarum et 3
ianuarum, & ad commissuras, & ad coniunctiuras præparauit Dauid, & æs in multitudinem non erat pondus.

* Et ligna cedrina non erat numerus, quo- 4
niam deportauerunt Sidonij, & Tyrij Dauid ligna cedrina.

* Et dixit Dauid, Salomon filius meus pue- 5
rulus tener, & domus vt ædificet Domino, vt magnificet supra ad nomen & ad gloriam omnibus terris præparabo ei; & præparauit Dauid in multitudinem ante mortem suam.

* Et vocauit Dauid Salomonem filiũ suum, 6
& præcepit ei vt ædificaret domum Domino Deo Israel.

* Et dixit Dauid, Salomon fili, mihi fuit in 7
anima mea vt ædificarem domum nomini Domini Dei mei.

* Et factus est ad me sermo Domini dicens: 8
Sanguinem in multitudinem effudisti, & bella magna fecisti, nõ ædificabis domum nomini meo, quoniam sanguinem multum effudisti in terra coram me.

* Ecce filius nascitur tibi, hic erit vir re- 9
quiei, & requiem dabo ei ab omnibus inimicis suis per circuitum, quoniam Salomon nomen eius, & pacem & otium dabo in Israel in diebus illius.

* Ipse ædificabit domum nomini meo, & 10
ipse erit mihi in filium, & ego ero ei in patrem, & parabo solium regni eius in Israel vsque in sæculum.

* Et nunc fili mi, sit Dominus tecum; & di- 11
riges & ædificabis domum Domino Deo tuo, sicut locutus est de te. * Veruntamen det ti- 12
bi Dominus sapientiam & intellectũ, & confortet te in Israel, vt custodias tu & facias legem Domini Dei tui.

27 * καὶ εἶπεν κύριος τῷ ἀγγέλῳ, καὶ κατέθηκε τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ εἰς τὸν κολεὸν αὐτῆς.

28 * ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῷ ἰδεῖν τὸν δαυὶδ ὅτι ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος ἐν τῇ ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου, καὶ ἐθυσίασεν ἐκεῖ.

29 * καὶ ἡ σκηνὴ κυρίου ἣν ἐποίησε μωυσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν βαμὰ ἐν γαβαών.

30 * καὶ οὐκ ἐδυνήθη δαυὶδ τοῦ πορευθῆναι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ζητῆσαι τὸν θεόν, ὅτι κατέπτηξεν ἀπὸ προσώπου τῆς ῥομφαίας τοῦ ἀγγέλου κυρίου.

κβ'.

1 * Καὶ εἶπεν δαυίδ, οὗτός ἐστιν ὁ οἶκος κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτο τὸ θυσιαστήριον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ ἰσραήλ.

2 * καὶ εἶπεν δαυὶδ τοῦ συναγαγεῖν πρώτους τοὺς προσηλύτους ἐν γῇ ἰσραήλ· καὶ κατέστησεν αὐτοὺς λατόμους λαβεῖν λίθους ξεστοὺς τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ κυρίῳ.

3 * καὶ σίδηρον πολὺ εἰς τοὺς ἧλους τῶν θυρωμάτων καὶ τῶν πυλῶν, καὶ εἰς τὰς συμβολὰς καὶ εἰς τοὺς σφῆνας ἡτοίμασε δαυίδ, καὶ χαλκὸν εἰς πλῆθος οὐκ ἦν σταθμός.

4 * καὶ ξύλα κέδρινα οὐκ ἦν ἀριθμός· ὅτι ἤνεγκαν οἱ σιδώνιοι, καὶ οἱ τύριοι τῷ δαυὶδ ξύλα κέδρινα.

5 * καὶ εἶπεν δαυὶδ, Σολομὼν ὁ υἱός μου παιδάριον ἁπαλόν, καὶ ὁ οἶκος τοῦ οἰκοδομῆσαι τῷ κυρίῳ τοῦ μεγαλυνθῆναι δόξῃ εἰς ὄνομα καὶ εἰς δόξαν πάσαις ταῖς γαίαις ἑτοιμάσω αὐτό· καὶ ἡτοίμασε δαυὶδ εἰς πλῆθος ἔμπροσθεν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

6 * καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ Σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ.

7 * καὶ εἶπεν δαυίδ, Σολομὼν τέκνον ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχῇ μου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ μου.

8 * καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ λόγος κυρίου λέγων, αἷμα εἰς πλῆθος ἐξέχεας, καὶ πολέμους μεγάλους ἐποίησας, οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου, ὅτι αἷμα πολὺ ἐξέχεας ἐπὶ τῆς γῆς ἐναντίον μου.

9 * ἰδοὺ υἱὸς τίκτεταί σοι, οὗτος ἔσται ἀνὴρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν, ὅτι Σολομὼν ὄνομα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν δώσω ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ.

10 * οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ οὗτος ἔσται μοι εἰς υἱόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα· καὶ ἑτοιμάσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος.

11 * καὶ νῦν υἱέ μου εἴη κύριος μετὰ σοῦ, καὶ κατευθυνεῖς καὶ οἰκοδομήσεις οἶκον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὡς ἐλάλησε περὶ σοῦ.

12 * πλὴν δώη σοι κύριος σοφίαν καὶ σύνεσιν, καὶ κατισχύσαι σε ἐπὶ ἰσραήλ, τοῦ φυλάσσεσθαί σε καὶ ποιεῖν τὸν νόμον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

13 * אָז תַּצְלִיחַ אִם־תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־
הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה עַל־יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תִּירָא וְאַל־
14 תֵּחָת: * וְהִנֵּה בְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית־יְהוָה
זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה־אֶלֶף וְכֶסֶף אֶלֶף אֲלָפִים
כִּכָּרִים וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל כִּי לָרֹב
הָיָה וְעֵצִים וַאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי וַעֲלֵיהֶם תּוֹסִיף:
15 * וְעִמְּךָ לָרֹב עֹשֵׂי מְלָאכָה חֹצְבִים וְחָרָשֵׁי
אֶבֶן וָעֵץ וְכָל־חָכָם בְּכָל־מְלָאכָה:
16 * לַזָּהָב לַכֶּסֶף וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִסְפָּר קוּם
וַעֲשֵׂה וִיהִי יְהוָה עִמָּךְ:
17 * וַיְצַו דָּוִיד לְכָל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לַעְזֹר לִשְׁלֹמֹה
18 בְּנוֹ: * הֲלֹא יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עִמָּכֶם וְהֵנִיחַ
לָכֶם מִסָּבִיב כִּי נָתַן בְּיָדִי אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה
19 הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְלִפְנֵי עַמּוֹ: * עַתָּה תְּנוּ
לְבַבְכֶם וְנַפְשְׁכֶם לִדְרוֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְקוּמוּ וּבְנוּ אֶת־מִקְדַּשׁ יְהוָה הָאֱלֹהִים לְהָבִיא
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּכְלֵי קֹדֶשׁ הָאֱלֹהִים
לַבַּיִת הַנִּבְנֶה לְשֵׁם יְהוָה:

כג

1 * וְדָוִיד זָקֵן וְשָׂבַע יָמִים וַיַּמְלֵךְ אֶת־
2 שְׁלֹמֹה בְּנוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל: * וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־
שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם:
3 * וַיִּסָּפְרוּ הַלְוִיִּם מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמָעְלָה
וַיְהִי מִסְפָּרָם לְגֻלְגְּלֹתָם לִגְבָרִים שְׁלֹשִׁים
4 וּשְׁמֹנָה אָלֶף: * מֵאֵלֶּה לְנַצֵּחַ עַל־מְלֶאכֶת
בֵּית־יְהוָה עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף וְשֹׁטְרִים
5 וְשֹׁפְטִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים: * וְאַרְבָּעַת אֲלָפִים
שֹׁעֲרִים וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים מְהַלְלִים לַיהוָה
בַּכֵּלִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְהַלֵּל:
6 * וַיְחַלְּקֵם דָּוִיד מַחְלְקוֹת לִבְנֵי לֵוִי לְגֵרְשׁוֹן
7 קְהָת וּמְרָרִי: * לַגֵּרְשֻׁנִּי לַעְדָּן וְשִׁמְעִי:
8 * בְּנֵי לַעְדָּן הָרֹאשׁ יְחִיאֵל וְזֵתָם וְיוֹאֵל שְׁלֹשָׁה:
9 * בְּנֵי שִׁמְעִי שְׁלֹמוֹת וְחָזִיאֵל וְהָרָן שְׁלֹשָׁה
אֵלֶּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְלַעְדָּן:
10 * וּבְנֵי שִׁמְעִי יַחַת זִינָא וְיעוּשׁ וּבְרִיעָה אֵלֶּה
בְּנֵי־שִׁמְעִי אַרְבָּעָה:

13 * Tunc enim proficere poteris, si custodieris mandata & iudicia quæ præcepit Dominus Moysi vt doceret Israel. Confortare & viriliter age, ne timeas neque paueas.

14 * Ecce ego in paupertaticula mea præparaui impensas domus Domini, auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum, æris verò & ferri non est pondus: vincitur enim numerus magnitudine. Ligna & lapides præparaui ad vniuersa impendia.

15 * Habes quoq; plurimos artifices latomos & cæmentarios artificésq; lignorum & omniũ artium, ad faciendum opus pru-
16 dentissimos * In auro & argento, in ære, ferro, cuius non est numerus. Surge igitur & fac; & erit Dominus tecum.

17 * Præcepit quoq; Dauid cunctis principibus Israel, vt adiuuarent Salomonem
18 filium suum. * Cernitis, inquiens, quòd Dominus Deus vester vobiscũ sit, & de-
D derit vobis requiem per circuitum, & tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, & subiecta sit terra coram Domi-
19 no & coram populo eius. * Præbete igitur corda vestra & animas vestras, vt quę-ratis Dominũ Deum vestrũ, & consurgite & ædificate sanctuarium Domino Deo, vt introducatur arca fœderis, & vasa Deo cõsecrata in domum quæ ædificatur nomini Domini.

CAP. XXIII.

1 IGitur Dauid senex & plenus dierũ re-
A gem constituit Salomonẽ filium suum super Israel.

2 * Et congregauit omnes principes Israel, & sacerdotes atque Leuitas.

3 * Numeratíq; sunt Leuitæ à viginti annis & supra, & inuenti sunt virorum tri-
4 ginta octo millia. * Ex his electi sunt & distributi in ministerium domus Domini viginti quatuor millia, præpositorum aũt
5 & iudicum sex millia. * Porrò quatuor millia ianitores, & totidem psaltes canentes Domino in organis quæ fecerat ad ca-
6 nendum. * Et distribuit eos Dauid per vices filiorum Leui, Gerson videlicet & Caath & Merari.

7 * Filij Gerson, Leedan & Semei.

8 * Filij Leedan principes, Iehihel & Zet-
9 than, & Iohel tres. * Filij Semei, Salomith, & Ozihel, & Aran tres. Isti principes familiarum Leedan.

10 * Porrò filij Semei, Leth, & Ziza, & Iaus, & Baria. Isti filij Semei quatuor.

* *Tunc proſper eris, ſi cuſtodieris vt facias* 13
mandata & iudicia, quæ præcepit Dominus
Moyſi in Iſrael: viriliter age & confortare;
ne timeas, neque paueas.

* *Et ecce ego ſecundum paupertatem meam* 14
præparaui ad domum Domini auri talenta cen
tum millia, & argenti talenta mille millia, &
æs & ferrum cuius non eſt pondus, quoniam in
multitudinem eſt, & ligna & lapides præpa-
raui, & appone in his.

* *Et tecum in multitudinem facientes opera* 15
artifices latomi lapidum, & artifices lignorum
& omnis ſapiens in omni opere,

* *In auro & argento, in ære & ferro qui-* 16
bus non eſt numerus; ſurge & fac & Domi-
nus tecum.

* *Et præcepit Dauid omnibus principibus* 17
Iſrael, vt adiuuarent Salomonem filium ſuum.

* *Et dixit, Nónne Dominus vobiſcum? & fe-* 18
cit requieſcere vos per circuitū, quoniam de-
dit in manu mea habitantes terram, & ſubie-
cta eſt terra coram Domino & coram popu-
lo eius.

* *Nunc igitur date corda veſtra & ani-* 19
mas veſtras, vt quæratis Dominum Deum ve-
ſtrum, & ſurgite & ædificate ſanctuarium
Domino Deo veſtro, vt introducatis arcam fœ-
deris Domini, & vaſa ſancta Dei in domum
ædificatam nomini Domini.

CAP. XXIII.

ET *Dauid ſenior & plenus dierum, & re-* 1
gnare fecit Salomonem filium ſuum pro ſe
in Iſrael.

* *Et congregauit omnes principes Iſrael &* 2
ſacerdotes & Leuitas.

* *Et numerati ſunt Leuitæ à triginta annis* 3
& ſupra; & fuit numerus eorum per capita
eorum in viros triginta & octo millia.

* *Ex his præfecti operum in operibus domus* 4
Domini viginti & quatuor millia, & ſcribæ
& iudices ſex millia.

* *Et ianitores quatuor millia, & laudantes* 5
Dominum in organis, quæ fecerat ad laudan-
dum Dominum quatuor millia.

* *Et diſtribuit eos Dauid per dies filijs Le-* 6
ui, Gerſon, & Caath, Merari,

* *Gerſon, Laadam, & Semei.* 7

* *Filij Leadam princeps Ieiel, & Zethan,* 8
& Joel tres.

* *Filij Semei, Salomith, & Oziel, & Aran* 9
tres. Iſti principes familiarum Laadan.

* *Et filij Semei, Jeeth & Ziza, & Joas, &* 10
Beria. Iſti filij Semei quatuor.

13 * τότε δυωδοθήσῃ, ἐὰν φυλάξῃς & ποιεῖν τὰ προσάγματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῆ ἐπὶ τὸν Ισραήλ· ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, μὴ φοβοῦ μηδὲ δειλία.

14 * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ τὴν πτωχίαν μου ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον κυρίου χρυσίου ταλάντων ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ ἀργυρίου ταλάντων χιλίας χιλιάδας, καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου ἐξ οὗ οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ὅτι εἰς πλῆθός ἐστιν· καὶ ξύλα καὶ λίθους ἡτοίμασα, καὶ προσθες ἐπ' αὐτοῖς.

15 * καὶ μετὰ σοῦ εἰς πλῆθος ποιούντων ἔργα τεχνῖται λατόμοι λίθων, καὶ τέκτονες ξύλων καὶ πᾶς σοφὸς ἐν παντὶ ἔργῳ,

16 * ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, ἐν χαλκῷ & σιδήρῳ οἷς οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἀνάστηθι & ποίει, καὶ κύριος μετὰ σοῦ.

17 * καὶ ἐνετείλατο δαυὶδ πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν Ισραήλ, ἀντιλάβεσθαι τῷ Σολομῶντι υἱῷ αὐτοῦ.

18 * καὶ εἶπεν, οὐχὶ κύριος μεθ' ὑμῶν; καὶ ἀνέπαυσεν ὑμᾶς κυκλόθεν, ὅτι παρέδωκεν ἐν χειρί μου τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ ὑπετάγη ἡ γῆ ἐναντίον κυρίου & ἐναντίον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

19 * νῦν οὖν δότε τὰς καρδίας ὑμῶν & τὰς ψυχὰς ὑμῶν τοῦ ἐκζητῆσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. καὶ ἀνάστητε & οἰκοδομήσατε τὰ ἁγίασμα κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, τοῦ εἰσενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εἰς τὸν οἶκον τὸν οἰκοδομούμενον τῷ ὀνόματι κυρίου.

κγ΄.

1 * Καὶ δαυὶδ πρεσβύτερος & πλήρης ἡμερῶν, & ἐβασίλευσε Σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' ἑαυτοῦ ἐπὶ Ισραήλ.

2 * καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄρχοντας Ισραὴλ καὶ τοὺς ἱερεῖς & τοὺς λευίτας.

3 * καὶ ἠριθμήθησαν οἱ λευῖται ἀπὸ τριακονταετοῦς & ἐπάνω· καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν εἰς ἄνδρας τριάκοντα & ὀκτὼ χιλιάδας.

4 * ἀπὸ τούτων ἐργοδιώκται ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ οἴκου κυρίου εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες, & γραμματεῖς & κριταὶ ἑξ χιλιάδες.

5 * καὶ πυλωροὶ τέσσαρες χιλιάδες· & αἰνοῦντες τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς ὀργάνοις, οἷς ἐποίησε τοῦ αἰνεῖν τῷ κυρίῳ τέσσαρες χιλιάδες.

6 * καὶ διεῖλεν αὐτοὺς δαυὶδ ἐφ' ἡμέρας τοῖς υἱοῖς λευί, τῷ γερσών, & τῷ καάθ τῷ μεραρί,

7 * τῷ γερσών, λαασδάμ, καὶ σεμεεῖ.

8 * υἱοὶ λεασδὰμ ὁ ἄρχων ἰεϊήλ, & ζηθὰμ, & ἰωὴλ τρεῖς.

9 * υἱοὶ σεμεεῖ, σαλωμὶθ, καὶ ὀζιὴλ, καὶ ἀράμ τρεῖς· οὗτοι ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῷ λασδάμ.

10 * καὶ υἱοὶ σεμεεῖ, ἰεὲθ καὶ ζιζὰ, & ἰωὰς, & βερία, οὗτοι υἱοὶ σεμεεῖ τέσσαρες.

11 * וַיְהִי־יַחַת הָרֹאשׁ וְזִיזָה הַשֵּׁנִי וְיעוּשׁ
וּבְרִיעָה לֹא־הִרְבּוּ בָנִים וַיִּהְיוּ לְבֵית אָב לְפִקֻּדָה
12 אֶחָת׃ * בְּנֵי קְהָת עַמְרָם יִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל
13 אַרְבָּעָה׃ * בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל
אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא־וּבָנָיו עַד־
עוֹלָם לְהַקְטִיר לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁמוֹ
14 עַד־עוֹלָם׃ * וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּנָיו
יִקָּרְאוּ עַל־שֵׁבֶט הַלֵּוִי׃
15 * בְּנֵי מֹשֶׁה גֵּרְשׁוֹם וֶאֱלִיעֶזֶר׃
16 * בְּנֵי גֵרְשׁוֹם שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ׃
17 * וַיִּהְיוּ בְנֵי־אֱלִיעֶזֶר רְחַבְיָה הָרֹאשׁ וְלֹא־
הָיָה לֶאֱלִיעֶזֶר בָּנִים אֲחֵרִים וּבְנֵי רְחַבְיָה רָבּוּ
18 לְמַעְלָה׃ * בְּנֵי יִצְהָר שְׁלֹמִית הָרֹאשׁ׃
19 * בְּנֵי חֶבְרוֹן יְרִיָּהוּ הָרֹאשׁ אֲמַרְיָה הַשֵּׁנִי
יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי וְיָקְמְעָם הָרְבִיעִי׃
20 * בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה הָרֹאשׁ וְיִשִּׁיָה הַשֵּׁנִי׃
21 * בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי מַחְלִי אֶלְעָזָר
22 וְקִישׁ׃ * וַיָּמָת אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיוּ לוֹ בָנִים כִּי
אִם־בָּנוֹת וַיִּשָּׂאוּם בְּנֵי־קִישׁ אֲחֵיהֶם׃
23 * בְּנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירֵמוֹת שְׁלוֹשָׁה׃
24 * אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם רָאשֵׁי
הָאָבוֹת לִפְקוּדֵיהֶם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם
עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָה מִבֶּן עֶשְׂרִים
25 שָׁנָה וָמָעְלָה׃ * כִּי אָמַר דָּוִיד הֵנִיחַ יְהוָה
אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לְעַמּוֹ וַיִּשְׁכֹּן בִּירוּשָׁלִַם עַד־
26 לְעוֹלָם׃ * וְגַם לַלְוִיִּם אֵין־לָשֵׂאת אֶת־
הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו לַעֲבֹדָתוֹ׃
27 * כִּי בְדִבְרֵי דָוִיד הָאַחֲרוֹנִים הֵמָּה מִסְפַּר
בְּנֵי־לֵוִי מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלְמָעְלָה׃
28 * כִּי מַעֲמָדָם לְיַד בְּנֵי־אַהֲרֹן לַעֲבֹדַת בֵּית
יְהוָה עַל־הַחֲצֵרוֹת וְעַל־הַלְּשָׁכוֹת וְעַל־טָהֳרַת
לְכָל־קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂה עֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים׃
29 * וְלֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת וְלַסֹּלֶת לְמִנְחָה וְלִרְקִיקֵי
הַמַּצּוֹת וְלַמַּחֲבַת וְלַמְּרֻבֶּכֶת וּלְכָל־מִשּׂוֹרָה וּמִדָּה׃
30 * וְלַעֲמֹד בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר לְהַדּוֹת וּלְהַלֵּל לַיהוָה
31 וְכֵן לָעָרֶב׃ * וּלְכֹל הַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה
לַשַּׁבָּתוֹת לֶחֳדָשִׁים וְלַמּוֹעֲדִים בְּמִסְפָּר כְּמִשְׁפָּט
עֲלֵיהֶם תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה׃

11 * Erat aũt Ieeth prior, Ziza secundus. Porrò Iaus & Baria non habuerunt plurimos filios, & idcirco in vna familia vnáq; domo computati sunt.

12 * Filij Caath, Amram, & Isaar, Hebron, & Oziel quatuor. * Filij Amram, Aaron & Moyses. Separatúsque est Aaron vt ministraret in sancta sanctorum ipse & filij eius in sempiternũ, & adoleret incensum Dño secundũ ritũ suũ, ac benediceret nomini eius in perpetuũ. * Moysi quoq; hominis Dei filij annumerati sunt in tribu Leui. * Filij Moysi, Gerson & Eliezer. * Filij Gerson, Subuhel primus. * Fuerunt autẽ filij Eliezer, Roobia primus, & non erant Eliezer filij alij. Porrò filij Roobia multiplicati sunt nimis. * Filij Isaar, Salimoth primus. * Filij Hebron Ieriau primus, Amarias secũdus, Iazihel tertius, Iecmaan quartus. * Filij Ozihel, Micha primus, Iesia secundus. * Filij Merari, Mooli & Musi. Filij Mooli, Eleazar & Cis. * Mortuus est autem Eleazar, & non habuit filios sed filias, acceperúntque eas filij Cis fratres earum. * Filij Musi, Mooli & Eder, & Hierimuth tres. * Hi filij Leui in cognationibus & familiis suis, principes per vices & numerũ capitum singulorum, qui faciebant opera ministerij domus Dñi à viginti annis & supra. * Dixit enim Dauid, Requiem dedit Dominus Deus Israel populo suo, & habitationẽ Hierusalem vsque in æternum. * Nec erit officij Leuitarum, vt vltra portent tabernaculum & omnia vasa eius ad ministrandum. * Iuxta præcepta quoq; Dauid nouissima supputabitur numerus filiorum Leui à viginti annis & supra. * Et erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis & in exedris, & in loco purificationis & in sanctuario & in vniuersis operibus ministerij templi Dei. * Sacerdotes autem super panes propositionis & ad similæ sacrificium, & ad lagana, & azyma, & sartaginem, & ad torrẽdum, & super omne pondus atq; mensuram. * Leuitæ verò vt stent mane ad confitendum & canendum Domino, similitérque ad vesperam, * Tam in oblatione holocaustorũ Dñi quàm in sabbatis & calendis, & solemnitatibus reliquis iuxta numerũ & cerimonias vniuscuiusq; rei iugiter coram Dño.

B

C

D

Exo. 6.c Sup. 6.d

Exod. 20

Et erat Jeeth princeps, & Ziza secundus, & Joas, & Beria non multiplicauerunt filios, & facti sunt in domo familiæ in computatione vna.

11 * καὶ ἦν ἰεὲθ ὁ ἄρχων, & ζιζὰ ὁ δεύτερος· & ἰωὰς, καὶ βερία οὐκ ἐπληθυναν υἱές, & ἐγρύπησαν εἰς οἶκον πατριᾶς εἰς ἐπίσκεψιν μίαν.

Filij Caath, Amram, & Jſaar, & Chebron, & Oziel quatuor.

12 * υἱοὶ καάθ, ἀμεδεμ, & ἰσααρ, & χεβρων, καὶ ὀζιὴλ τέσσαρες.

Filij Amram, Aaron & Moyſes, & ſeparatus eſt Aaron vt ſanctificaretur ſanctum ſanctorum ipſe & filij eius vſque in ſempiternum, vt adolerent incenſum coram Domino, vt miniſtrarent ei & orarent in nomine eius vſque in perpetuum.

13 * υἱοὶ ἀμεδεμ, ἀαρὼν & μωυσῆς· & διεσάλη ἀαρὼν ἁγιασθῆναι ἅγιον ἁγίων αὐτὸς & υἱοὶ αὐτοῦ ἕως αἰῶνος, ἔ θυμιᾶν ἐναντίον κυρίου, ἔ λειτουργεῖν αὐτῷ & ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

Et Moyſes homo Dei, & filij eius vocati ſunt in tribu Leui.

14 * καὶ μωυσῆς ἀνθρωπος θεοῦ, & ⟨4⟩ υἱοὶ αὐτοῦ ἐκλήθησαν ἐπὶ φυλῆς λευΐ.

15 * υἱοὶ μωυσῆ, γηρσὰμ & ἐλιέζερ.

Filij Moyſi, Gerſam & Eliezer.

16 * υἱοὶ ζηρσάμ, ⟨3⟩ βυβιὴλ ὁ ἄρχων.

Filij Zerſam, Subiel princeps.

17 * & ἦσαν υἱοὶ τῷ ἐλιέζερ, ῥαβία ὁ ἄρχων· & οὐκ ἦσαν τῷ ἐλιέζερ υἱοὶ ἕτεροι, & ⟨4⟩ υἱοὶ ῥαβία ἠυξήθησαν εἰς ὕψος.

Et fuerunt filij Eliezer, Rabia princeps, & non erant Eliezer filij alij, & filij Rabia multiplicati ſunt in altitudine.

18 * υἱοὶ ἰσσάαρ, σαλωμὴθ ὁ ἄρχων.

Filij Iſſaar, Salometh princeps.

19 * υἱοὶ χεβρων, ἱερία ὁ ἄρχων, ἀμαρία ὁ δεύτερος, ἰαζιὴλ ὁ τρίτος, ἰακαμίας ὁ τέταρτος.

Filij Chebron, Jeria princeps, Amaria ſecundus, Jaziel tertius, Jacamias quartus.

20 * υἱοὶ ὀζιήλ, μιχᾶς ὁ ἄρχων, & ἰωσείας ὁ δεύτερος.

Filij Oziel, Michas princeps, & Joſias ſecundus.

21 * υἱοὶ μεραρεί, μοολλὶ & μουσεί· υἱοὶ μοολλί, ἐλεάζαρ & κίς.

Filij Merari, Moolli & Muſi: filij Mooli, Eleazar & Cis.

22 * καὶ ἀπέθανεν ἐλεάζαρ, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοὶ, ἀλλ' ἢ θυγατέρες· & ἔλαβον αὐτὰς υἱοὶ κὶς ἀδελφοὶ αὐτῶν.

Et mortuus eſt Eleazar, & non erant ei filij, ſed filiæ; & acceperunt eas filij Cis fratres eorum.

23 * υἱοὶ μουσεί, μοολλὶ & ἐδὲρ, & ἱερειμὼθ τρεῖς.

Filij Muſi, Moolli & Eder, & Hierimoth tres.

24 * οὗτοι υἱοὶ λευὶ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἄρχοντες τῶν πατριῶν αὐτῶν κ᾽ τοῦ ἐπίσκεψιν αὐτῶν κ᾽ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, & κ᾽ κεφαλὴν αὐτῶν ποιοῦντες τὰ ἔργα τ᾽ λειτουργίας οἴκου κυρίου, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω.

Hi filij Leui per domos familiarum ſuarum, principes familiarum ſuarum per viſitationem eorum per numerum nominum eorũ, & per capita eorum facientes opera miniſterij domus Domini, à viginti annis & ſupra.

25 * ὅτι εἶπεν δαυὶδ, κατέπαυσε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως αἰῶνος.

Quoniam dixit Dauid, Requiem dedit Dominus Deus Iſrael populo ſuo, & habitauit in Hieruſalem vſque in æternum.

26 * καί γε τοῖς λευίταις οὐκ ἔστιν αἴρειν τὴν σκηνὴν & πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

Et Leuitis non eſt tollere tabernaculum & omnia vaſa eius ad miniſterium eius.

27 * ὅτι ἐν τοῖς λόγοις δαυὶδ τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν λευὶ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς & ἐπάνω.

Quoniam in ſermonibus Dauid nouiſſimis eſt numerus filiorum Leui à viginti annis & ſupra.

28 * ὅτι ἔστησεν αὐτὸς ἐπὶ χεῖρα τῶν υἱῶν ἀαρὼν, ἔ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου ἐπὶ τὰς αὐλὰς & ἐπὶ τὰ παστοφόρια, κ᾽ ἐπὶ τὸν καθαρισμὸν πάντων τῶν ἁγίων, & ἐπὶ τὰ ἔργα τ᾽ λειτουργίας οἴκου τοῦ θεοῦ.

Quoniam constituit eos in manu filiorum Aaron, ad miniſtrandum in domo Domini in aulis & in paſtophoriis, & in purificatione omnium ſanctorum, & in operibus miniſterij domus Dei.

29 * καὶ εἰς τοὺς ἄρτους τ᾽ προθέσεως, κ᾽ εἰς τὴν σεμίδαλιν τ᾽ θυσίας, & εἰς τὰ λάγανα τὰ ἄζυμα, καὶ εἰς τὰ τηγανιστά, & εἰς τὰ πεφυρμένα, & εἰς πᾶν μέτρον.

Et in panibus propoſitionis, & in ſimila ſacrificij, & in laganis azymis, & in ſartagine coctis, & in fermentatis, & in omni pondere & menſura.

30 * & τοῦ στῆναι πρωὶ τοῦ ἐξομολογεῖσθαι & αἰνεῖν τῷ κυρίῳ, ὕτως τεσπέρας

Et vt ſtent mane ad confitendum & laudandum Dominũ, ſimiliter veſperi

31 * ἐπὶ πάντων τῶν προσφερομένων ὁλοκαυτωμάτων τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς σαββάτοις & ἐν ταῖς νεμηνίαις κ᾽ ἐν ταῖς ἑορταῖς κ᾽ ἀριθμὸν αὐτῶν, & κ᾽ τὴν κρίσιν ἐπ' αὐτοῖς διαπαντὸς ἐνώπιον κυρίου.

In omnibus oblationibus holocauſtorũ Domino in ſabbathis & in neomenijs & in ſolemnitatibus per numerum earum, & iuxta iudicium in ipſis ſemper coram Domino.

3 * וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אָהֳל־מוֹעֵד וְאֵת
מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי אַהֲרֹן אֲחֵיהֶם
לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָה׃

כד

1 * וְלִבְנֵי אַהֲרֹן מַחְלְקוֹתָם בְּנֵי אַהֲרֹן
2 נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ * וַיָּמָת נָדָב
וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי אֲבִיהֶם וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם
3 וַיְכַהֲנוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ * וַיְחַלְּקֵם דָּוִיד וְצָדוֹק
מִן־בְּנֵי אֶלְעָזָר וַאֲחִימֶלֶךְ מִן־בְּנֵי אִיתָמָר לְפִקְדָּתָם
4 בַּעֲבֹדָתָם׃ * וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי־אֶלְעָזָר רַבִּים
לְרָאשֵׁי הַגְּבָרִים מִן־בְּנֵי אִיתָמָר וַיְחַלְּקוּם
לִבְנֵי אֶלְעָזָר רָאשִׁים לְבֵית־אָבוֹת שִׁשָּׁה עָשָׂר
וְלִבְנֵי אִיתָמָר לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁמֹנָה׃
5 * וַיְחַלְּקוּם בְּנוֹרָלוֹת אֵלֶּה עִם־אֵלֶּה כִּי־הָיוּ
שָׂרֵי־קֹדֶשׁ וְשָׂרֵי הָאֱלֹהִים מִבְּנֵי אֶלְעָזָר וּבִבְנֵי
6 אִיתָמָר׃ * וַיִּכְתְּבֵם שְׁמַעְיָה בֶן־נְתַנְאֵל
הַסּוֹפֵר מִן־הַלֵּוִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וְצָדוֹק
הַכֹּהֵן וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת
לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם בֵּית־אָב אֶחָד אֶחָז לְאֶלְעָזָר
7 וְאֶחָז אֶחָז לְאִיתָמָר׃ * וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל
הָרִאשׁוֹן לִיהוֹיָרִיב לִידַעְיָה הַשֵּׁנִי׃
8 * לְחָרִם הַשְּׁלִישִׁי לִשְׂעוֹרִים הָרְבִעִי׃
9 * לְמַלְכִּיָּה הַחֲמִישִׁי לְמִיָּמִן הַשִּׁשִּׁי׃
10 * לְהַקּוֹץ הַשְּׁבִעִי לַאֲבִיָּה הַשְּׁמִינִי׃
11 * לְיֵשׁוּעַ הַתְּשִׁעִי לְשְׁכַנְיָהוּ הָעֲשִׂרִי׃
12 * לְאֶלְיָשִׁיב עַשְׂתֵּי עָשָׂר לְיָקִים שְׁנֵים עָשָׂר׃
13 * לְחֻפָּה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְיֶשְׁבְּאָב אַרְבָּעָה עָשָׂר׃
14 * לְבִלְגָּה חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְאִמֵּר שִׁשָּׁה עָשָׂר׃
15 * לְחֵזִיר שִׁבְעָה עָשָׂר לַהֲפִצֵּץ שְׁמֹנָה עָשָׂר׃
16 * לְפְתַחְיָה תִּשְׁעָה עָשָׂר לִיחֶזְקֵאל הָעֶשְׂרִים׃
17 * לְיָכִין אֶחָד וְעֶשְׂרִים לְגָמוּל שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים׃
18 * לְדְלָיָהוּ שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים לְמַעַזְיָהוּ אַרְבָּעָה
19 וְעֶשְׂרִים׃ * אֵלֶּה פְקֻדָּתָם לַעֲבֹדָתָם
לָבוֹא לְבֵית־יְהוָה כְּמִשְׁפָּטָם בְּיַד אַהֲרֹן אֲבִיהֶם
כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
20 * וְלִבְנֵי לֵוִי הַנּוֹתָרִים לִבְנֵי עַמְרָם שׁוּבָאֵל
לִבְנֵי שׁוּבָאֵל יְחִדְיָהוּ׃

32 *Et custodiant obseruationes tabernaculi fœderis, & ritum sanctuarij, & obseruationem filiorum Aaron fratrũ suorum, vt ministrent in domo Domini.

CAP. XXIIII.

1 A PORRÒ filiis Aaron hæ partitiones erant: filij Aaron, Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

2 *Mortui sunt autem Nadab & Abiu, ante patrem suum absq; liberis, sacerdotióque functus est Eleazar & Ithamar.

3 *Et diuisit eos Dauid & Sadoch de filiis Eleazari, & Achimelech de filiis Ithamar secundum vices suas & ministerium.

4 *Inuentíq; sunt multo plures filij Eleazar in principibus viris quàm filij Ithamar, diuisit autem eis, hoc est filiis Eleazar principes per familias sedecim, & filiis Ithamar per familias & domos suas octo.

5 *Porrò diuisit vtrasque inter se & familias sortibus. Erant enim principes sanctuarij & principes domus Dei, tam de filiis Eleazar quàm de filiis Ithamar.

6 *Descripsitque eos Semeias filius Nathanel scriba Leuites coram rege & principibus, & Sadoch sacerdote, & Achime-
B lech filio Abiathar, principibus quoq; familiarum sacerdotaliũ & Leuitarũ vnam domum quæ cæteris præerat Eleazar, & alteram domum quæ sub se habebat cæteros, Ithamar.

7 *Exiuit autem sors prima Ioiarib, secunda Iedeiæ.

8 *Tertia Harim, quarta Seorim.

9 *Quinta Melchia, sexta Maiman.

10 *Septima Acchos, octaua Abia.

11 *Nona Iesu, decima Sechenia.

12 *Vndecima Eliasib, duodecima Iacim.

13 *Tredecima Hoppha, decima quarta
14 Isbaab. *Decima quinta Belgæ, decima sexta Emmer.

15 *Decima septima Ezir, decima octaua
C Aphses:

16 *Decima nona Apheceia, vicesima Ezechiel.

17 *Vicesima prima Iacim, vicesima secunda Gamul.

18 *Vicesima tertia Dilaiau, vicesima quarta Maziau.

19 *Hæ vices eorum secundum ministeria sua, vt ingrediantur domum Domini, & iuxta ritum suum sub manu Aaron patris eorũ sicut præceperat Dominus Deus
20 Israel. *Porrò filiorum Leui qui reliqui fuerãt de filiis Amram, erat Subahel, & de filiis Subahel, Iedeia.

Et custodient obseruationes tabernaculi fœderis, & obseruationem sanctuarij, & obseruationes filiorum Aaron fratrum eorum, vt ministrarent in domo Domini.

32 καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακὰς τ̃ σκηνῆς ℈ μαρτυρίου, καὶ τὴν φυλακὴν ℈ ἁγίου, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἀαρὼν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ℈ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου.

CAP. XXIIII.

ET filiorum Aaron partitiones, filij Aaron, Nadab & Abiu, Eleazar & Ithamar.

Et mortuus est Nadab & Abiu coram patre suo, & filij non fuerunt eis, & sacerdotio functus est Eleazar & Ithamar filij Aaron.

Et diuisit eos Dauid & Sadduc de filiis Eleazar, & Achimelec de filiis Ithamar secundum computationem eorum secundum ministerium eorum.

Et inuenti sunt filij Eleazar plures in principes potentium, quàm filij Ithamar, & diuisit eos filiis Eleazar in principes in domos familiarum sedecim, & filiis Ithamar per domos familiarum eorum octo.

Et diuisit eos in sortibus hos ad hos, quoniam erant principes sanctorum, & principes Dei in filiis Eleazar, & in filiis Ithamar.

Et descripsit eos Sameas filius Nathanael scriba de Leui, coram rege & principibus, & Sadduc sacerdote, & Achimelec filio Abiathar, & principibus familiarum sacerdotum & Leuitarum, domus familiæ vna, vna Eleazar, & domus familiæ vna, vna Ithamar.

Et exiuit sors prima Joarib, Idcia secunda.

Charim tertia, Seorim quarta.

Melchia quinta, Miamim sexta.

Accos septima, Abia octaua.

Jasu nona, Sechenia decima.

Eliasub vndecima, Jacim duodecima.

Ophpha tredecima, Jsbaab quartadecima.

Belga quintadecima, Emmer sextadecima.

Chezir septimadecima, Aphessi octauadecima.

Phathia nonadecima, Hiezeciel vicesima.

Jachim prima & vicesima, Gamul secunda & vicesima.

Dalaia tertia & vicesima, Moozia quarta & vicesima.

Hæc computatio eorum secundum ministerium eorum, vt ingrediantur in domum Domini iuxta ritum suum, per manum Aaron patris eorum, sicut præceperat Dominus Deus Jsrael.

Et filiis Leui qui reliqui fuerant, filiis Amram Subael; filiis Subael, Jadaia Rabia.

κδ'.

1 Καὶ τῶν υἱῶν ἀαρὼν διαιρέσεις, υἱοὶ ἀαρών, ναδὰβ καὶ ἀβιὰ, ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ.

2 καὶ ἀπέθανε ναδὰβ καὶ ἀβιὰ ἐναντίον ℈ πατρὸς αὐτῶν, καὶ υἱοὶ οὐκ ἦσαν αὐτοῖς· καὶ ἱεράτευσεν ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ υἱοὶ ἀαρών.

3 καὶ διεῖλεν αὐτοὺς δαυὶδ καὶ σαδδὲκ ἐκ τῶν υἱῶν ἐλεάζαρ, καὶ ἀχιμέλεκ ἐκ τῶν υἱῶν ἰθάμαρ κ̃ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν κ̃ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν.

4 καὶ εὑρέθησαν υἱοὶ ἐλεάζαρ πλείους εἰς ἄρχοντας τῶν δυνατῶν, ὥστε εἶναι υἱοὺς ἰθάμαρ· καὶ διεῖλεν αὐτοὺς τοῖς υἱοῖς ἐλεάζαρ εἰς ἄρχοντας εἰς οἴκους πατριῶν ἑκκαίδεκα· καὶ τοῖς υἱοῖς ἰθάμαρ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν ὀκτώ.

5 καὶ διεῖλεν αὐτοὺς ἐν κλήρῳ τούτους πρὸς τούτους, ὅτι ἦσαν ἄρχοντες τῶν ἁγίων, καὶ ⓐ ἄρχοντες τῷ θεῷ ἐν τοῖς υἱοῖς ἐλεάζαρ, καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰθάμαρ.

6 ℭ ἔγραψεν αὐτοὺς σαμέας υἱὸς ναθαναὴλ ὁ γραμματεὺς ἐκ ℈ λευΐ, κατεναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ σαδδὲκ ℈ ἱερέως, καὶ ἀχιμέλεκ υἱοῦ ἀβιαθὰρ, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν· οἶκος ⓐ πατριὰς εἷς, εἷς τῷ ἐλεάζαρ· καὶ οἶκος ⓐ πατριὰς εἷς, εἷς τῷ ἰθάμαρ.

7 καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πρῶτος τῷ ἰωαρεὶβ, τῷ ἰδεία ὁ δεύτερος.

8 τῷ χαρὶμ ὁ τρίτ ⓐ, τῷ σεωρεὶμ ὁ τέταρτος.

9 τῷ μελχία ὁ πέμπτ ⓐ, τῷ μιαμεὶμ ὁ ἕκτος.

10 τῷ ἀκκὼς ὁ ἕβδομ ⓐ, τῷ ἀβία ὁ ὄγδο ⓐ.

11 τῷ ἰαοὺ ὁ ἔνατ ⓐ, τῷ σεχενία ὁ δέκατος·

12 τῷ ἐλιασὺβ ὁ ἑνδέκατος, τῷ ἰακεὶμ ὁ δωδέκατ ⓐ.

13 τῷ ὀφφὰ ὁ τρισκαιδέκατ ⓐ, τῷ ἰσβαὰβ ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος.

14 τῷ βελγὰ ὁ πεντεκαιδέκατος, τῷ ἐμμὴρ ὁ ἑκκαιδέκατος.

15 τῷ χηζεὶρ ὁ ἑπτακαιδέκατος, τῷ ἀφεσσεῖ ὁ ὀκτωκαιδέκατ ⓐ.

16 τῷ φαθία ὁ ἐννεακαιδέκατος, τῷ ἰεζεκιὴλ ὁ εἰκοστός.

17 τῷ ἰαχεὶμ ὁ πρῶτ ⓐ καὶ εἰκοστός, τῷ γαμοὺλ ὁ δεύτερος καὶ εἰκοστός.

18 τῷ δαλαία ὁ τρίτ ⓐ ℭ εἰκοστός, τῷ μοοζία ὁ τέταρτος καὶ εἰκοστός.

19 αὕτη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κ̃ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, ℈ εἰσπορεύεσθαι εἰς οἶκον κυρίου κ̃ τὴν κρίσιν αὐτῶν, διὰ χειρὸς ἀαρὼν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καθὼς ἐνετείλατο κύριος ⓐ ὁ θεὸς ἰσραήλ.

20 καὶ τοῖς υἱοῖς λευῒ τοῖς καταλοίποις, τοῖς υἱοῖς ἀμραὰμ σουβαὴλ· τοῖς υἱοῖς σουβαὴλ, ἰαδαία τῷ ῥαβία.

21 * לְרְחַבְיָהוּ לִבְנֵי רְחַבְיָהוּ הָרֹאשׁ יְשִׁיָּה׃
22 * לַיִּצְהָרִי שְׁלֹמוֹת לִבְנֵי שְׁלֹמוֹת יָחַת׃
23 * וּבְנֵי יְרִיָּהוּ אֲמַרְיָהוּ הַשֵּׁנִי יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי
יְקַמְעָם הָרְבִיעִי׃
24 * בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה׃ לִבְנֵי מִיכָה שָׁמִיר׃
25 * אֲחִי מִיכָה יִשִּׁיָּה לִבְנֵי יִשִּׁיָּה זִכְרִיָּהוּ׃
26 * בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי יַעֲזִיָּהוּ בְּנוֹ׃
27 * בְּנֵי מְרָרִי לְיַעֲזִיָּהוּ בְּנוֹ וְשֹׁהַם וְזַכּוּר וְעִבְרִי׃
28 * לְמַחְלִי אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיָה לוֹ בָּנִים׃
29 * לְקִישׁ בְּנֵי־קִישׁ יְרַחְמְאֵל׃
30 * וּבְנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירִימוֹת אֵלֶּה בְּנֵי
31 הַלְוִיִּם לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם׃ * וַיַּפִּילוּ גַם־הֵם
גּוֹרָלוֹת לְעֻמַּת׳ אֲחֵיהֶם בְּנֵי־אַהֲרֹן לִפְנֵי דָוִיד
הַמֶּלֶךְ וְצָדוֹק וַאֲחִימֶלֶךְ וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים
וְלַלְוִיִּם אָבוֹת הָרֹאשׁ לְעֻמַּת אָחִיו הַקָּטָן׃

כה

1 * וַיִּבְדֵּל דָּוִיד וְשָׂרֵי הַצָּבָא לַעֲבֹדָה
לִבְנֵי אָסָף וְהֵימָן וִידוּתוּן הַנִּבְּיִאִים בְּכִנֹּרוֹת
בִּנְבָלִים וּבִמְצִלְתָּיִם וַיְהִי מִסְפָּרָם אַנְשֵׁי מְלָאכָה
2 לַעֲבֹדָתָם׃ * לִבְנֵי אָסָף זַכּוּר וְיוֹסֵף וּנְתַנְיָה
וַאֲשַׂרְאֵלָה בְּנֵי אָסָף עַל־יַד־אָסָף הַנִּבָּא עַל־
יְדֵי הַמֶּלֶךְ׃
3 * לִידוּתוּן בְּנֵי יְדוּתוּן גְּדַלְיָהוּ וּצְרִי וִישַׁעְיָהוּ
חֲשַׁבְיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ שִׁשָּׁה עַל יְדֵי אֲבִיהֶם יְדוּתוּן
בְּכִנּוֹר הַנִּבָּא עַל־הוֹדוֹת וְהַלֵּל לַיהוָה׃
4 * לְהֵימָן בְּנֵי־הֵימָן בֻּקִּיָּהוּ מַתַּנְיָהוּ עֻזִּיאֵל
שְׁבוּאֵל וִירִימוֹת חֲנַנְיָה חֲנָנִי אֱלִיאָתָה גִּדַּלְתִּי
וְרֹמַמְתִּי עֶזֶר יָשְׁבְּקָשָׁה מַלּוֹתִי הוֹתִיר מַחֲזִיאוֹת׃
5 * כָּל־אֵלֶּה בָּנִים לְהֵימָן חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ בְּדִבְרֵי
הָאֱלֹהִים לְהָרִים קָרֶן וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים לְהֵימָן בָּנִים
אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבָנוֹת שָׁלוֹשׁ׃
6 * כָּל־אֵלֶּה עַל־יְדֵי אֲבִיהֶם בַּשִּׁיר בֵּית יְהוָה
בִּמְצִלְתַּיִם נְבָלִים וְכִנֹּרוֹת לַעֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים
עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ אָסָף וִידוּתוּן וְהֵימָן׃
7 * וַיְהִי מִסְפָּרָם עִם־אֲחֵיהֶם מְלֻמְּדֵי־
שִׁיר לַיהוָה כָּל־הַמֵּבִין מָאתַיִם שְׁמוֹנִים
וּשְׁמֹנָה׃

21 * De filiis quoq; Roobiæ, princeps Ie-
D ſias.
22 * Iſaaris verò filius Salemoth, filiúsque
Salemoth Ianadiath.
23 * Filiúſque eius Ieriau primus, Amarias
ſecundus, Iazihel tertius, Iechmoã quar-
24 tus. * Filius Ozihel, Micha; filius Mi-
cha, Samir.
25 * Frater Micha Ieſia, filiúſque Ieſiæ Za-
26 charias. * Filij Merari, Mooli & Muſi,
filius Oziau Bennon.
27 * Filius quoq; Merari, Oziau, & Soem,
& Sachur, & Hebri.
28 * Porrò Moolli filius Eleazar, qui non
habebat liberos.
29 * Filius verò Cis Hieramihel. * Filij
30 Muſi, Mooli, Eder & Hierimoth: iſti filij
Leui ſecundum domos familiarũ ſuarum.
31 * Miſerúntq; & ipſi ſortes cõtra fratres
ſuos filios Aaron coram Dauid rege, &
Sadoch & Ahimelech, & principibus fa-
miliarum ſacerdotalium & Leuiticarum,
tam maiores quàm minores, omnes ſors
æqualiter diuidebat.

CAP. XXV.

1 A IGitur Dauid & magiſtratus exercitus
ſegregauerũt in miniſteriũ filios Aſaph
& Heman, & Idithum, qui prophetarent
in citharis, & pſalteriis, & cymbalis ſecun
dum numerum ſuum dedicato ſibi offi-
2 cio ſeruientes. * De filiis Aſaph, Zahur,
& Ioſeph, & Nathania, & Azarela filij
Aſaph ſub manu Aſaph prophetantis iu-
xta regem.
3 * Porrò Idithum, filij Idithum Godo-
lias, Sori, Ieſeias & Aſabias, & Mathathias,
ſex ſub manu patris ſui Idithum, qui in
cithara prophetabat ſuper confitentes &
4 laudantes Dominum. * Heman quoq;
filij Heman, Bociau, Mathamu, Oziel,
Subuhel, & Hierimoth, Ananias, Anani,
Eliatha, Geldelthi, & Rometiezer, & Ies-
baccaſa, Mellothi, Othir, Mozioth.
5 * Omnes iſti filij Heman Videntis re-
gis in ſermonibus Dei vt exaltaret cornu.
B Dedítque Deus Heman filios quatuor-
decim & filias tres.
6 * Vniuerſi ſub manu patris ſui ad can-
tandum in templo Domini diſtributi
erant in cymbalis, & pſalteriis, & citharis
in miniſteria domus Dei iuxta regem,
Aſaph videlicet & Idithum & Heman.
7 * Fuit autem numerus eorum cum fra-
tribus ſuis qui erudiebant canticum Do-
mini cuncti doctores ducenti octoginta-
octo.

* *Filiis Rabia, princeps Josia.* 21
* *Filiis Jssaar, Salomith; filiis Salomith, Jaath.* 22
* *Filiis Jeddiu Amaria secundus, Jaziel tertius, Jacamias quartus.* 23
* *Filiis Oziel, Micha; filiis Micha, Semmer.* 24
* *Frater Micha Jsias, filiis Jsiæ, Zacharias.* 25
* *Filiis Merari, Mooli & Musi, Iosias filius eius.* 26
* *Filij Merari Josias filius eius, Soam & Sacchur, & Abari.* 27
* *Mooli, Eleazar, & non erant Eleazar filij.* 28
* *Cis, filij Cis Hieremael.* 29
* *Filij Musi, Mooli & Eder, & Hierimoth: isti filij Leuitarum secundum domos familiarum suarum.* 30
* *Et miserunt & ipsi sortes sicut fratres eorum, filij Aaron coram Dauid rege, & Sadduc, & Achimelech, & principes familiarum sacerdotum et Leuitarum astantes, familia primi in conspectu fratris eius iunioris.* 31

21 * τῖς ὑοῖς ῥαβία, ὁ ἄρχων ἰοσία.
22 * τῖς ὑοῖς ἰασάαρ, σαλομίθ, τῖς ὑοῖς σαλομίθ, ἰάαθ.
23 * τῖς ὑοῖς ἰεδδίυ ὁ ἀμαρία ὁ δεύτερος, ἰαζιὴλ ὁ τέτος, ἰαχαμίας ὁ τέταρτος.
24 * τῖς ὑοῖς ὀζιήλ, μιχά· τῖς ὑοῖς μιχά, σεμμήρ.
25 * ὁ ἀδελφὸς μιχὰ ἰσίας· τῖς ὑοῖς ἰσίυ, ζαχαρίας.
26 * τῖς ὑοῖς μεραρί, μοολὶ καὶ μυσί, ἰοζίας ὑὸς αὐτυ.
27 * ὑοὶ μεραρί, ἰοζίας ὑὸς αὐτυ, Σὰμ Σ σακχὲρ, καὶ ἀβαρί.
28 * τῷ μοολί, ἐλεάζαρ· Σ οὐκ ἦσαν τῷ ἐλεάζαρ ὑοί.
29 * τῷ κίς, ὑοὶ κὶς ἱερμαὴλ. * ὑοὶ μυσί, μοολὶ Σ ἔδερ Σ ἱερειμώθ· ἕτοι ὑοὶ τῶν λευιτῶν κατ' οἴκυς τῶν πατριῶν αὐτῶν.
31 * καὶ ἔβαλον καὶ αὐτοὶ κλήρυς καθὼς ⓓ ἀδελφοὶ αὐτῶν· ὑοὶ ἀαρὼν ἐναντίον Ϝ δαυὶδ Ϝ βασιλέως, καὶ σαδδὰκ, Σ ἀχιμέλεχ, καὶ ⓓ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν ἱερέων Σ τῶν λευιτῶν παρεςῶτες· πατριὰ Ϝ πρώτυ κατέναντι Τυ ἀδελφυ αὐτυ Ϝ νεωτέρυ.

CAP. XXV.

κέ.

ET *constituit Dauid rex & principes exercitus super opera filios Asaph, & Heman, & Jdithum, qui prophetabant in citharis, & in nablis, & in cymbalis, & fuit numerus eorum per capita virorum operantium in seruitute eorum.* 1
* *Filij Asaph, Sacchur & Joseph, & Nathanias, & Asirela, filij Asaph, adhærentes Asaph prophetæ adhærentes regi.* 2
* *Jdithum, filij Jdithum, Godolias & Suri, & Isaia, & Asabia, & Maththathias sex adhærentes patri suo, Jdithum in citharis qui prophetabat confessionem & laudem Domino.* 3
* *Heman, filij Heman, Bocchias & Maththanias, & Oziel, & Subael, & Jerimoth & Ananias, & Anani, & Elitha, & Goddolathi, & Rommathi, Ezer & Jesbocasa, & Mallithi, & Othir, & Mazioth.* 4
* *Omnes isti filij Heman Videntis regi in sermonibus Dei vt exaltaret cornu; & dedit Deus Heman filios quatuordecim, & filias tres.* 5
* *Vniuersi hi cum patre suo, canentes in domo Domini, in cymbalis, & in nablis, & in citharis in ministerium domus Dei iuxta regem, & Asaph, & Jdithum, & Heman.* 6
* *Et fuit numerus eorum cum fratribus suis, qui eruditi erant ad cantandum Domino, omnis intelligens ducenti octogintaocto.* 7

1 * Καὶ ἔσησε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες Τ δυνάμεως εἰς τὰ ἔργα Τυ ὑὸς ἀσάφ, Σ αἰμὰν, Σ ἰδιθὰμ, Τυ ἀποφθεγομένυς ἐν κινύραις, Σ ἐν νάβλοις, Σ ἐν κυμβάλοις· καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κ' κεφαλὴν ἀνδρῶν τῶν ἐργαζομένων ἐν τῇ δυλείᾳ αὐτῶν.
2 * ὑοὶ ἀσάφ, σακχὲρ, Σ ἰωσὴφ, Σ ναθανίας, Σ ἀσιρηλά· ὑοὶ ἀσάφ, ἐχόμενοι ἀσὰφ Τυ προφήτυ ἐχόμενοι Τυ βασιλέως.
3 * τῷ ἰδιθὰμ, ὑοὶ ἰδιθὰμ, γοδολίας Σ Σουρὶ, Σ ἰσαΐα, Σ ἀσαβία, Σ ματθαθίας ἓξ ἐχόμενοι Τυ πατρὸς αὐτυ, ἰδιθὰμ ἐν κινύραις Τυ προφητεύοντος ἐξομολογήσιν Σ αἴνεσιν τῷ κυρίῳ.
4 * τῷ αἰμὰν, ὑοὶ αἰμὰν, βοκχίας, καὶ ματθανίας, καὶ ὀζιὴλ, Σ Σουβαὴλ, Σ ἱερμὼθ, Σ ἀνανίας, Σ ἀνανὶ, Σ ἠλιαθὰ, Σ γοδδολαθὶ, Σ ῥωμμάθ, ἐζὲρ κ' ἰεσβοκασά, καὶ μαλλιθὶ, Σ ὠθεὶρ, Σ μαζιώθ.
5 * πάντες ἕτοι ὑοὶ Ϝ αἰμὰν Ϝ ὁρῶντος Τῷ βασιλεῖ ἐν λόγοις θεοῦ Τυ ὑψῶσαι κέρας, καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ αἰμὰν ὑὸς τεσαρεσκαίδεκα, Σ θυγατέρας τρεῖς.
6 * πάντες ἕτοι μ' Τυ πατρὸς αὐτῶν, ὑμνωδοῦντες ἐν οἴκῳ κυρίυ, ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις, Σ ἐν κινύραις εἰς τὴν δυλείαν οἴκυ Τυ θεοῦ ἐχόμενα Τυ βασιλέως, Σ ἀσὰφ, Σ ἰδιθὰμ, Σ αἰμάν.
7 * καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μ' τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, δεδιδαγμένοι ᾄδειν κυρίῳ, πᾶς συνιὼν διακόσιοι ὀγδοηκονταοκτώ.

8 * וַיַּפִּילוּ גוֹרָלוֹת מִשְׁמֶרֶת לְעֻמַּת בְּקָטֹן
9 כַּגָּדוֹל מֵבִין עִם־תַּלְמִיד: * וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל
הָרִאשׁוֹן לְאָסָף לְיוֹסֵף גְּדַלְיָהוּ הַשֵּׁנִי הוּא־וְאֶחָיו
וּבָנָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
10 * הַשְּׁלִשִׁי זַכּוּר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
11 * הָרְבִיעִי לְיִצְרִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
12 * הַחֲמִישִׁי נְתַנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
13 * הַשִּׁשִּׁי בְּקִיָּהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
14 * הַשְּׁבִעִי יִשְׂרְאֵלָה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
15 * הַשְּׁמִינִי יְשַׁעְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
16 * הַתְּשִׁיעִי מַתַּנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
17 * הָעֲשִׂירִי שִׁמְעִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
18 * עַשְׁתֵּי־עָשָׂר עֲזַרְאֵל בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
19 * הַשְּׁנֵים עָשָׂר לַחֲשַׁבְיָה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
20 עָשָׂר: * לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוּבָאֵל בָּנָיו וְאֶחָיו
21 שְׁנֵים עָשָׂר: * לְאַרְבָּעָה עָשָׂר מַתִּתְיָהוּ בָּנָיו
22 וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: * לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לִירֵמוֹת
23 בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: * לְשִׁשָּׁה עָשָׂר
24 לַחֲנַנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: * לְשִׁבְעָה
עָשָׂר לְיִשְׁבְּקָשָׁה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
25 * לִשְׁמוֹנָה עָשָׂר לַחֲנָנִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
26 עָשָׂר: * לְתִשְׁעָה עָשָׂר לְמַלּוֹתִי בָּנָיו וְאֶחָיו
27 שְׁנֵים עָשָׂר: * לְעֶשְׂרִים לְאֶלְיָתָה בָּנָיו וְאֶחָיו
28 שְׁנֵים עָשָׂר: * לְאֶחָד וְעֶשְׂרִים לְהוֹתִיר בָּנָיו
29 וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: * לִשְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים לְגִדַּלְתִּי
30 בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: * לִשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים
לְמַחֲזִיאוֹת בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
31 * לְאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים לְרוֹמַמְתִּי עֶזֶר בָּנָיו וְאֶחָיו
שְׁנֵים עָשָׂר:

כו

1 * לְמַחְלְקוֹת לְשֹׁעֲרִים לַקָּרְחִים
מְשֶׁלֶמְיָהוּ בֶּן־קֹרֵא מִן־בְּנֵי אָסָף:
2 * וּלְמְשֶׁלֶמְיָהוּ בָּנִים זְכַרְיָהוּ הַבְּכוֹר יְדִיעֲאֵל
הַשֵּׁנִי זְבַדְיָהוּ הַשְּׁלִישִׁי יַתְנִיאֵל הָרְבִיעִי:
3 * עֵילָם הַחֲמִישִׁי יְהוֹחָנָן הַשִּׁשִּׁי אֶלְיְהוֹעֵינַי
4 הַשְּׁבִיעִי: * וּלְעֹבֵד אֱדֹם בָּנִים שְׁמַעְיָה
הַבְּכוֹר יְהוֹזָבָד הַשֵּׁנִי יוֹאָח הַשְּׁלִישִׁי וְשָׂכָר הָרְבִיעִי
וּנְתַנְאֵל הַחֲמִישִׁי:

8 * Miserúntque sortes per vices suas ex
æquo tam maior quàm minor, doctus pa-
9 riter & indoctus. * Egressáque est sors
prima Ioseph, qui erat de Asaph: secunda
Godoliæ, ipsi & filiis eius & fratribus eius
10 duodecim. * Tertia Zachur, filiis & fra-
11 tribus eius duodecim. * Quarta Isari,
C filiis & fratribus eius duodecim.
12 * Quinta Nathaniæ, filiis & fratribus
eius duodecim.
13 * Sexta Bocciau, filiis & fratribus eius
duodecim.
14 * Septima Isreela, filiis & fratribus eius
duodecim.
15 * Octaua Esaiæ, filiis & fratribus eius
16 duodecim. * Nona Mathaniæ, filiis &
fratribus eius duodecim.
17 * Decima Semeię, filiis & fratribus eius
18 duodecim. * Vndecima Azarel, filiis &
fratribus eius duodecim.
19 * Duodecima Asabiæ, filiis & fratribus
20 eius duodecim. * Tertiadecima Subu-
hel, filiis & fratribus eius duodecim.
21 * Quartadecima Mathathiæ, filiis & fra
22 tribus eius duodecim. * Quintadecima
D Hierimoth, filiis & fratribus eius duode-
23 cim. * Sextadecima Ananię, filiis & fra-
tribus eius duodecim.
24 * Septimadecima Iesboccase, filiis &
fratribus eius duodecim.
25 * Octauadecima Anani, filiis & fratri-
bus eius duodecim.
26 * Nonadecima Mellothi, filiis & fratri-
bus eius duodecim.
27 * Vicesima Eliatha, filiis & fratribus
eius duodecim.
28 * Vicesimaprima Othir, filiis & fratri-
29 bus eius duodecim. * Vicesimasecunda
Goddolathi, filiis & fratribus eius duode
30 cim. * Vicesimatertia Aziud, filiis & fra-
tribus eius duodecim.
31 * Vicesimaquarta Romethiezer, filiis &
fratribus eius duodecim.

CAP. XXVI.

1 A Diuisiones autem ianitorum de Cho-
ritis Mesellemia filius Chore de filiis
Asaph.
2 * Filij Mesellemiæ Zacharias primoge-
nitus, Iadihel secũdus, Zabadias tertius,
Iathanael quartus.
3 * Ahilam quintus, Iohannan sextus,
Elioenai septimus.
4 * Filij autem Obed-Edom, Semeias
primogenitus, Iozabad secundus, Iohaa
tertius, Sachar quartus, Nathanael quin-
tus.

Et miserunt & ipsi sortes per vices contra 8
vices secundum paruum & secundū magnum, intelligens cum discipulo.

Et egressa est sors prima Asaph, Godoliæ, 9
Joseph secunda, ipse & fratres eius & filij eius duodecim. Tertia Zacchur, ipse & fratres 10
eius & filij eius duodecim.

Quarta Jesri, filij eius & fratres eius 11
duodecim. Quinta Nathanias, filij eius & 12
fratres eius duodecim.

Sexta Bocchias, filij eius & fratres eius 13
duodecim.

Septima Jasarela, filij eius & fratres eius 14
duodecim. Octaua Jsaia, filij eius et fratres 15
eius duodecim. Nona Matthanias, filij eius 16
& fratres eius duodecim. Decima Semei, 17
filii eius & fratres eius duodecim.

Undecima Asriel, filii eius & fratres eius 18
duodecim.

Duodecima Asabia, filii eius & fratres 19
eius duodecim.

Tertiadecima Subiel, filii eius & fratres 20
eius duodecim.

Quartadecima Matthias, filii eius & fra- 21
tres eius duodecim.

Quintadecima Hierimuth, filii eius & 22
fratres eius duodecim.

Sextadecima Ananias, filii eius & fra- 23
tres eius duodecim.

Septimadecima Jesbocasa, filii eius & fra 24
tres eius duodecim.

Octauadecima Anani, filii eius & fratres 25
eius duodecim.

Nonadecima Mallethi, filii eius & fra- 26
tres eius duodecim.

Vicesima Heliatha, filii eius & fratres 27
eius duodecim.

Vicesimaprima Othir, filii eius & fratres 28
eius duodecim.

Vicesimasecunda Godolathi, filii eius & 29
fratres eius duodecim.

Vicesimatertia Mazioth, filii eius & fra- 30
tres eius duodecim.

Vicesimaquarta Ramathiezer, filii eius & 31
fratres eius duodecim.

CAP. XXVI.

IN diuisiones ianuarū Choritis, Meselemias 1
filius Core de filiis Asaph.

Et Meselemia filii Zacharias primogeni- 2
tus, Jadiel secundus, Zabadias tertius, Jathanael quartus.

Elam quintus, Jonathan sextus, Elionai 3
septimus.

Et Obed Eddom filii Sameas primogenitus, 4
Jozabad secundus, Joa tertius, Sachar quartus, Nathanael quintus.

8 καὶ ἐπέβαλον ⸫ αὐτοὶ κλῆρος ἐφημερίων κατέναντι ἐφημερίων κ᾽ τὸν μικρὸν ⸫ κ᾽ τὸν μέγαν, σὺν ὧν μ᾽ μανθάνουσι ⊕.

9 καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πρῶτος τῷ ἀσάφ, γοδολίᾳ τῷ ἰωσὴφ ὁ δεύτερος, αὐτὸς καὶ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ υἱοὶ
10 αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τρίτος ζακχὲρ, αὐτὸς ⸫ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

11 ὁ τέταρτος ἰεσρεί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

12 ὁ πέμπτος ναθανίας, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
13 δώδεκα. ὁ ἕκτος βοχχίας, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ ⓓ ἀδελφοὶ
14 αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἕβδομος ἰασαρελά, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

15 ὁ ὄγδοος ἰσαΐα, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώ-
16 δεκα. ὁ ἔνατος ματθανίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

17 ὁ δέκατος σεμαιεί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ⓓ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
18 δώδεκα. ὁ ἑνδέκατος ἀσαρήλ, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ ⓓ ἀδελ-
19 φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ δωδέκατος ἀσαβία, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

20 ὁ τρισκαιδέκατος ὑβιήλ, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ οἱ ἀδελφοὶ
21 αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος ματθίας, υἱοὶ αὐτοῦ ⸫ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

22 ὁ πεντεκαιδέκατος ἰερεμώθ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελ-
23 φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἑκκαιδέκατος ὁσσανίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

24 ὁ ἑπτακαιδέκατος ἰεσβοκασά, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελ-
25 φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ὀκτωκαιδέκατος ὡανί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

26 ὁ ἐννεακαιδέκατος μαλληθί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελ-
27 φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ εἰκοστὸς ἠλιαθά, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

28 ὁ εἰκοστὸς πρῶτος ὠθείρ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐ-
29 τοῦ δώδεκα. ὁ εἰκοστὸς δεύτερος γοδολαθί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

30 ὁ εἰκοστὸς τρίτος μαζιώθ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

31 ὁ εἰκοστὸς τέταρτος ραμαθιέζερ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

κϛ.

1 Εἰς διαιρέσεις πυλῶν τῆς κορηΐς, μεσελεμίας υἱὸς κορὲ ἐκ τῶν υἱῶν ἀσάφ.

2 καὶ τῷ μεσελεμίᾳ υἱοὶ ζαχαρίας ὁ πρωτότοκος, ἰαδιὴλ ὁ δεύτερος, ζαβαδίας ὁ τρίτος, ἰαθαναὴλ ὁ τέταρτος.

3 αἰλὰμ ὁ πέμπτος, ἰωνάθαν ὁ ἕκτος, ἐλιωναὶ ὁ ἕβδομος.

4 καὶ τῷ ὠβὴδ ἐδδὼμ υἱοὶ σαμέας ὁ πρωτότοκος, ἰωζαβὰδ ὁ δεύτερος, ἰωὰ ὁ τρίτος, σάχαρ ὁ τέταρτος, ναθαναὴλ ὁ πέμπτος.

5 * Amihel sextus, Isachar septimus, Phol lathi octauus, quia benedixit illi Deus.
6 * Semeiæ autem filio eius nati sunt filij præfecti familiarũ suarum, erãt enim filij
7 fortissimi. * Filij ergo Semeia, Othin & Raphael, & Obed, Elzabath & fratres eius viri fortissimi, Heliu quoq; & Samathias.
8 * Omnes hi de filiis Obed-Edom, B ipsi & filij & fratres eorũ fortissimi ad ministrandũ sexaginta duo de Obed-Edom.
9 * Porrò Mesellamiæ filij & fratres eorũ
10 robustissimi decem & octo. * De Hosa aũt, id est, de filijs Merari Semri princeps. Nõ enim habuerat primogenitum, & idcirco posuerat eũ pater eius in principem.
11 * Helchias secundus, Tabelias tertius, Zacharias quartus: Omnes hi filij & fra-
12 tres Oza tredecim. * Hi diuisi sunt in ianitores, vt semper principes custodiarum, sicut & fratres eorum ministrarent in do-
13 mo Domini. * Missæ sunt ergo sortes ex æquo, & paruis & magnis per familias suas in vnamquamque portarum.
14 * Cecidit ergo sors Orientalis Selemiæ. Porrò Zachariæ filio eius viro prudentissimo & erudito sortitò obtigit plaga Se-
15 ptentrionalis: * Obed-Edom verò & filiis eius ad Austrum in qua parte domus erat seniorum concilium.
16 * Sephphima & Hosa ad Occidentem iuxta portam quę ducit ad viam ascensionis, custodia contra custodiam.
17 * Ad Orientem verò Leuitæ sex, & ad Aquilonẽ quatuor per diem, atq; ad Meridiem similiter in die quatuor, vbi erat concilium bini & bini.
18 * In cellulis quoq; ianitorum ad Occidentẽ, quatuor in via, biníq; per cellulas.
19 * Hæ sunt diuisiones ianitorum filio-C rum Chore & Merari.
20 * Porrò Achias erat super thesauros domus Dei & vasa sanctorum.
21 * Filij quoq; Ledan, filij Gersonni. De Ledan principes familiarum, Ledan &
22 Gersonni, Ieiheli. * Filij Ieiheli, Zatham & Iohel frater eius super thesauros do-
23 mus Domini: * Amramitis & Ysaaritis &
24 Hebronitis & Ozihelitis. * Subahel autẽ filius Gersan filij Moysi prępositus thesau
25 ris. * Frater quoq; eius Eliezer, cuius filius Raabia, & huius filius Esaias, & huius filiꝰ Ioram, huius quoq; filius Zechri, & huius
26 filius Selemith. * Ipse Selemith & fratres eius super thesauros sanctorum quæ sanctificauit Dauid rex & principes familiarũ & tribuni & cẽturiones & duces exercitꝰ.

5 * עַמִּיאֵל הַשִּׁשִּׁי יִשָּׂשכָר הַשְּׁבִיעִי פְּעֻלְּתָי
הַשְּׁמִינִי כִּי בֵרַכוֹ אֱלֹהִים׃
6 * וְלִשְׁמַעְיָה בְּנוֹ נוֹלַד בָּנִים הַמְמְשָׁלִים לְבֵית
7 אֲבִיהֶם כִּי גִבּוֹרֵי חַיִל הֵמָּה׃ * בְּנֵי שְׁמַעְיָה
עָתְנִי וּרְפָאֵל וְעוֹבֵד וֶאֱלְזָבָד אֶחָיו בְּנֵי־חַיִל אֱלִיהוּ
8 וְסַמַכְיָהוּ׃ * כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי עֹבֵד אֱדֹם
הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וַאֲחֵיהֶם אִישׁ־חַיִל בַּכֹּחַ לַעֲבֹדָה
שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם לְעֹבֵד אֱדֹם׃
9 * וְלִמְשֶׁלְמְיָהוּ בָּנִים וְאַחִים בְּנֵי־חַיִל שְׁמוֹנָה
10 עָשָׂר׃ * וְלְחֹסָה מִן־בְּנֵי־מְרָרִי בָּנִים שִׁמְרִי
הָרֹאשׁ כִּי לֹא־הָיָה בְכוֹר וַיְשִׂימֵהוּ אָבִיהוּ לְרֹאשׁ׃
11 * חִלְקִיָּהוּ הַשֵּׁנִי טְבַלְיָהוּ הַשְּׁלִישִׁי זְכַרְיָהוּ
הָרְבִיעִי כָּל־בָּנִים וְאַחִים לְחֹסָה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר׃
12 * לְאֵלֶּה מַחְלְקוֹת הַשֹּׁעֲרִים לָרָאשֵׁי הַגְּבָרִים
מִשְׁמָרוֹת לְעֻמַּת אֲחֵיהֶם לְשָׁרֵת בְּבֵית יְהוָה׃
13 * וַיַּפִּילוּ גוֹרָלוֹת כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל לְבֵית אֲבוֹתָם
14 לְשַׁעַר וָשָׁעַר׃ * וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל מִזְרָחָה לְשֶׁלֶמְיָהוּ
וְזַכַרְיָהוּ בְנוֹ יוֹעֵץ בְּשֵׂכֶל הִפִּילוּ גוֹרָלוֹת וַיֵּצֵא
15 גוֹרָלוֹ צָפוֹנָה׃ * לְעֹבֵד אֱדֹם נֶגְבָּה וְלִבָנָיו
16 בֵּית הָאֲסֻפִּים׃ * לְשֻׁפִּים וְלְחֹסָה לַמַּעֲרָב
עִם שַׁעַר שַׁלֶּכֶת בְּמִסְלָה הָעוֹלָה מִשְׁמֶרֶת לְעֻמַּת
17 מִשְׁמָר׃ * לַמִּזְרָח הַלְוִיִם שִׁשָּׁה לַצָּפוֹנָה לַיּוֹם
אַרְבָּעָה לַנֶּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבָּעָה וְלָאֲסֻפִּים שְׁנַיִם
18 שְׁנַיִם׃ * לַפַּרְבָּר לַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה
19 שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר׃ * אֵלֶּה מַחְלְקוֹת הַשֹּׁעֲרִים
לִבְנֵי הַקָּרְחִי וְלִבְנֵי מְרָרִי׃
20 * וְהַלְוִיִם אֲחִיָּה עַל־אוֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים
וְלְאֹצְרוֹת הַקֳּדָשִׁים׃
21 * בְּנֵי לַעְדָּן בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְלַעְדָּן רָאשֵׁי הָאָבוֹת
22 לְלַעְדָּן הַגֵּרְשֻׁנִּי יְחִיאֵלִי׃ * בְּנֵי יְחִיאֵלִי זֵתָם
23 וְיוֹאֵל אָחִיו עַל־אֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃ * לַעַמְרָמִי
24 לִיצְהָרִי לַחֶבְרוֹנִי לָעֻזִּיאֵלִי׃ * וְשֶׁבוּאֵל בֶּן־גֵּרְשׁוֹם
בֶּן־מֹשֶׁה נָגִיד עַל־הָאֹצָרוֹת׃
25 * וְאֶחָיו לֶאֱלִיעֶזֶר רְחַבְיָהוּ בְנוֹ וִישַׁעְיָהוּ בְנוֹ
וְיוֹרָם בְּנוֹ וְזִכְרִי בְנוֹ וּשְׁלֹמוֹת בְּנוֹ׃
26 * הוּא שְׁלֹמוֹת וְאֶחָיו עַל כָּל־אֹצְרוֹת הַקֳּדָשִׁים
אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ דָּוִיד הַמֶּלֶךְ וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְשָׂרֵי
הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי הַצָּבָא׃

* *Amiel sextus, Issachar septimus, Phellathi octauus, quoniam benedixit ei Deus.*
* *Et Samea filio eius nati sunt filij præpositi in domo patris eorum, quoniam potentes erant fortitudine.* * *Filii Samea, Othni et Raphael, & Obed, & Ezabad, & fratres eius filij fortitudinis Eliu & Samachia.*
* *Omnes hi filij Obed-Eddom, isti & filij eorum & fratres eorum fortes potentia, facientes in fortitudine in operatione, sexaginta duo Obed-Eddom.*
* *Et Meselemia filij & fratres robusti octo & decem.* * *Et Hosa filio Merari filij custodientes principatum, quoniam non erat primogenitus, & posuit eum pater eius in principem.*
* *Chelcias secundus, Tabelia tertius, Zacharias quartus: omnes hi Hosa filij & fratres eorum tredecim.*
* *His diuisiones ianuarum principibus exercituum per vices è regione fratrum eorum, ad ministrandum in domo Domini.*
* *Et miserunt sortes secundum paruum & secundum magnum per domos familiarum eorum, in ianuam & ianuam.*
* *Et cecidit sors eorum qui ad Orientem Selemia, & Zacharia filio eius, consultus in prudentia misit sortes, et exiuit eius sors ad Aquilonem.*
* *Obed-Eddom ad Austrum & filiis eius è regione domus Asaphim in secundis vestibulis.*
* *Osa ad Occidentem cum porta pastophorij in semita ascensionis custodia contra custodiam.*
* *Ad Orientē Leuitæ sex per diem ad Aquilonem, quatuor per diem ad Meridiem, & Asaphim duo duo per successiones.*
* *Et ad Occidentem quatuor, & in semitam duo duo per successionem.*
* *Hæ diuisiones ianitorum filiis Core, & filiis Merari.*
* *Et Leuitæ fratres eorum super thesauros domus Domini & super thesauros sanctorum.*
* *Filij Laadan filij Gerson Laadan principes cognationum Laadan, Gerson, Jeiel.*
* *Filij Jeiel, Zethan & Joel fratres eius, super thesauros domus Domini.*
* *Amran & Issaar, & Chebron, & Oziel.*
* *Sobiel filius Gersam, filius Moyse dux super thesauros.*
* *Et fratri eius Eliezer Rabia filius eius, & Josee filius eius, & Joram filius eius, & Zechri filius eius.*
* *Et Salamith filius eius, ipse Salamith & fratres eius super omnes thesauros sanctorum, quos sanctificauit Dauid rex, & principes familiarum tribuni & centuriones, & principes exercitus.*

5 * ἀμιὴλ ὁ ἕκτ☉, ἰσσάχαρ ὁ ἕβδομ☉, φελλαθὶ ὁ ὄγδο☉, ὅτι εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός.
6 * καὶ τῷ σαμέα υἱῷ αὐτοῦ ἐτέχθησαν υἱοὶ καθεσάμψοι ἐν τῷ οἴκῳ τῶν πατρὸς αὐτῶν, ὅτι δυνατοὶ ἦσαν ἰσχύϊ.
7 * υἱοὶ σαμέα, ὀθνὶ καὶ ῥαφαὴλ, καὶ ὠβὴδ, καὶ ἐζαβάδ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως ἐλιοὺδ, καὶ σαμαχία.
8 * πάντες οὗτοι υἱοὶ ὠβὴδ ἐδδώμ· αὐτοὶ καὶ ⓐ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ⓐ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἰσχυροὶ δυνάμει, ποιοῦντες ἐν ἰσχύϊ ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἑξηκονταδύο τῷ ὠβὴδ ἐδδώμ.
9 * καὶ τῷ μεσελεμίᾳ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ δυνατοὶ ὀκτωκαίδεκα.
10 * καὶ τῷ ὁσὰ τῷ υἱῷ μεραρὶ υἱοὶ φυλάσσοντες τὴν ἀρχήν, ὅτι οὐκ ἦν πρωτότοκ☉, καὶ ἔθετο αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα.
11 * χελκίας ὁ δεύτερ☉, ταβελία ὁ τρίτ☉, ζαχαρίας ὁ τέταρτος· πάντες οὗτοι τῷ ὁσὰ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν δεκατρεῖς.
12 * Τούτοις αἱ διαιρέσεις τῶν πυλῶν τοῖς ἄρχουσι τῶν δυνάμεων ἐφημερίαις κατέναντι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου.
13 * καὶ ἔβαλον κλῆρος κτ τὸν μικρὸν ☪ κτ τὸν μέγαν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, εἰς πύλην καὶ πύλην.
14 * καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος τῶν πρὸς ἀνατολὰς τῷ σελεμίᾳ ☪ ζαχαρίᾳ υἱῷ αὐτοῦ, βουλευτὴς ἐν συνέσει ἔβαλεν κλῆρος, ☪ ἐξῆλθεν αὐτοῦ ὁ κλῆρος κτ βορρᾶ.
15 * τῷ ὠβὴδ ἐδδὼμ κτ νότου καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καλέναντι οἴκου ἀσαφὶμ εἰς δευτέραν τοῖς προθύροις.
16 * τῷ ὡσὰ πρὸς δυσμαῖς μτ τ πύλης πασοφορίου ἐν τῇ τρίβῳ τ ἀναβάσεως φυλακὴ κατέναντι φυλακῆς.
17 * πρὸς ἀνατολὰς ⓐ λευῖται ἓξ τὴν ἡμέραν πρὸς βορρᾶ, τέσσαρες τὴν ἡμέραν πρὸς νότον· καὶ τοῖς ἀσαφὶμ δύο δύο εἰς διαδεχομένους.
18 * καὶ πρὸς δυσμαῖς τέσσαρες· καὶ εἰς τὴν τρίβον δύο
19 δύο διαδεχόμενοι. * αὗται αἱ διαιρέσεις τῶν πυλωρῶν τοῖς υἱοῖς κορέ, καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρί.
20 * καὶ ⓐ λευῖται ⓐ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου κυρίου καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῶν ἁγίων.
21 * υἱοὶ λααδὼ υἱοὶ γηρσὼν τῷ λααδὼ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λααδώ, τῷ γηρσὼν ἰεϊήλ.
22 * υἱοὶ ἰεϊήλ, ζηθαὶ καὶ ἰωὴλ ⓐ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἐπὶ θη-
23 σαυρῶν οἴκου κυρίου. * τῷ ἀμρὼ ☪ ἰσσααρ, ☪ χεβρών, καὶ
24 ὀζιήλ. * σωβιὴλ ὁ τ γηρσὰμ ὁ τ μωυσῆ ἡγούμεν☉ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν.
25 * καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐλιέζερ ῥααβία υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἰωσηὲ υἱὸς αὐτοῦ, ☪ ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ☪ ζεχρὶ υἱὸς αὐτοῦ.
26 * ☪ σαλαμὶθ υἱὸς αὐτοῦ, αὐτὸς σαλαμὶθ ☪ ⓐ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν θησαυρῶν τῶν ἁγίων, ὃς ἡγίασεν δαυὶδ ὁ βασιλεύς, ☪ ⓐ ἄρχοντες τῶν πατριῶν χιλίαρχοι ☪ ἑκατόνταρχοι, ☪ ⓐ ἄρχοντες τ δυνάμεως.

27 * מִן־הַמִּלְחָמוֹת וּמִן־הַשָּׁלָל הִקְדִּישׁוּ לְחַזֵּק
28 לְבֵית יְהוָה׃ * וְכֹל הַהֻקְדָּישׁ שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה
וְשָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה
כָּל הַמַּקְדִּישׁ עַל יַד־שְׁלֹמִית וְאֶחָיו׃
29 * לְיִצְהָרִי כְּנַנְיָהוּ וּבָנָיו לַמְּלָאכָה הַחִיצוֹנָה
עַל־יִשְׂרָאֵל לְשֹׁטְרִים וְלִשְׁפְּטִים׃
30 * לַחֶבְרוֹנִי חֲשַׁבְיָהוּ וְאֶחָיו בְּנֵי־חַיִל אֶלֶף
וְשִׁבַּע־מֵאוֹת עַל פְּקֻדַּת יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן
מַעֲרָבָה לְכָל מְלֶאכֶת יְהוָה וְלַעֲבֹדַת הַמֶּלֶךְ׃
31 * לַחֶבְרוֹנִי יְרִיָּה הָרֹאשׁ לַחֶבְרוֹנִי לְתֹלְדֹתָיו
לְאָבוֹת בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְמַלְכוּת דָּוִיד נִדְרָשׁוּ
32 וַיִּמָּצֵא בָהֶם גִּבּוֹרֵי חַיִל בְּיַעְזֵיר גִּלְעָד׃ * וְאֶחָיו
בְּנֵי־חַיִל אַלְפַּיִם וְשִׁבַּע מֵאוֹת רָאשֵׁי הָאָבוֹת
וַיַּפְקִידֵם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל־הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי וְחֲצִי
שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי לְכָל־דְּבַר הָאֱלֹהִים וּדְבַר הַמֶּלֶךְ׃

כז

1 * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְפָּרָם רָאשֵׁי
הָאָבוֹת וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְשֹׁטְרֵיהֶם
הַמְשָׁרְתִים אֶת־הַמֶּלֶךְ לְכָל דְּבַר הַמַּחְלְקוֹת
הַבָּאִים וְהַיֹּצֵאת חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ לְכָל חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה
הַמַּחְלָקֶת הָאַחַת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
2 * עַל הַמַּחְלָקֶת הָרִאשׁוֹנָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
יָשָׁבְעָם בֶּן־זַבְדִּיאֵל וְעַל מַחְלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים
3 וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ * מִן־בְּנֵי־פֶרֶץ הָרֹאשׁ לְכָל־
שָׂרֵי הַצָּבָא לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן׃
4 * וְעַל מַחְלֶקֶת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי דוֹדַי הָאֲחוֹחִי
וּמַחְלְקָתּוֹ וּמִקְלוֹת הַנָּגִיד וְעַל מַחְלְקָתּוֹ עֶשְׂרִים
5 וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ * שַׂר הַצָּבָא הַשְּׁלִישִׁי לַחֹדֶשׁ
הַשְּׁלִישִׁי בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן רֹאשׁ וְעַל
מַחְלְקָתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
6 * הוּא בְנָיָהוּ גִּבּוֹר הַשְּׁלֹשִׁים וְעַל־הַשְּׁלֹשִׁים
וּמַחְלְקָתּוֹ עַמִּיזָבָד בְּנוֹ׃
7 * הָרְבִיעִי לַחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי עֲשָׂהאֵל אֲחִי יוֹאָב
וּזְבַדְיָה בְנוֹ אַחֲרָיו וְעַל מַחְלְקָתּוֹ עֶשְׂרִים
8 וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ * הַחֲמִישִׁי לַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי
הַשַּׂר שַׁמְהוּת הַיִּזְרָחִי וְעַל מַחְלְקָתּוֹ עֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃

27 *De bellis & manubijs prę liorum quę consecrauerant ad instaurationem & supellectilem templi Domini.

28 *Hæc autem vniuersa sanctificauit Samuel Videns, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab filius Saruiæ, omnésque sanctificauerant ea per manum Salemith & fratrum eius.

29 *Isaaritis verò prę erat Chonenias & filij eius ad opera forinsecus super Israel ad docendum & iudicandum eos.

30 *Porrò de Hebronitis Asabias & fratres eius viri fortissimi mille septingenti præerant Israel, trans Iordanē contra Occidentem in cunctis operibus Domini & in ministerium regis.

31 *Hebronitarum autem princeps fuit Ieria secundum familias & cognationes eorum. Quadragesimo anno regni Dauid recensiti sunt & inuenti sunt viri fortissimi Iazer Galaad.

32 *Fratrésque eius robustioris ætatis duo millia septingenti principes familiarum. Præposuit autē eos Dauid rex Rubenitis & Gaditis, & dimidiæ tribui Manasse, in omne ministerium Dei & regis.

CAP. XXVII.

1 FIlij autem Israel secundum numerum
A suum principes familiarum tribuni & centuriones & præfecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas ingrediētes & egredientes per singulos menses in anno viginti quatuor millibus singuli præerant.

2 *Primæ turmæ in primo mense Iesboam præerat filius Zabdihel & sub eo viginti quatuor millia.

3 *De filiis Phares, princeps cunctorum principum exercitus mense primo.

4 *Secundi mēsis habebat turmam Dudia Ohites: & post se alter nomine Macelloth qui regebat partem exercitus viginti quatuor millium.

5 *Dux quoque turmæ tertiæ in mense tertio erat Banaias filius Ioiadæ sacerdotis, & in diuisione sua viginti quatuor millia.

6 *Ipse est Banaias fortissimus inter triginta & super triginta. Præerat autē turmæ ipsius Amizadab filius eius.

7 *Quartus mense quarto Asael frater
B Ioab & Zabedias filius eius post eum, & in turma eius viginti quatuor millia.

8 *Quintus mense quinto princeps Samaoth Iezerites, & in turma eius viginti quatuor millia.

* *Quæ ceperunt ex bellis & ex ſpoliis, & ſanctificauit ab ipſis vt non deſiceret ædificatio domus Domini.*

* *Et in omnibus ſanctis Dei quæ ſanctificauit Samuel Vidēs, & Saul filius Cis, & Abenner filius Ner, & Joab filius Saruia, & omnis ſanctificans per manum Salomith & fratrum eorum.*

* *Jſſari & Chononia, & filij eius ad opus miniſterij forinſecus ſuper Iſrael vt ſcriberent & iudicarent.*

* *Chebroni, Aſabias & fratres eius filij fortitudinis, mille & ſeptingenti, qui ſuper conſiderationem Iſrael, trans Jordanem ad Occidentem in omne miniſterium Domini & opus regis.*

* *Chebroni Jorias princeps Chebroni ſecundum generationes eorum & ſecundum familias eorum in anno quadrageſimo regni Dauid recenſiti ſunt, & inuentus eſt vir fortis in ipſis in Jazer Galaaditidos.*

* *Et fratres eius filij potentiæ duo millia & ſeptingenti principes familiarum, & conſtituit eos Dauid rex in Ruben & Gad, & dimidiæ tribui Manaſſe in omnem ſermonem Dei & ſermonem regis.*

CAP. XXVII.

ET filij Iſrael ſecundum numerum ſuum principes familiarum tribuni & centuriones, & ſcribæ miniſtrantes regi & in omnem ſermonem regis ſecundum diuiſiones in omnem ſermonem ingredientis & egredientis menſe ex menſe, in omnes menſes anni diuiſio vna viginti & quatuor millia.

* *Et in diuiſione prima menſis primi, Jesboam filius Zabdiel, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

* *De filiis Phares princeps omnium principum exercitus menſis primi.*

* *Et in diuiſione mēſis ſecundi Dodai Achochi, & diuiſio eius, & Macelloth dux, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

* *Princeps exercitus tertius menſe tertio Baneas filius Joiade ſacerdos princeps, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

* *Jpſe Baneas fortior triginta & ſuper triginta, & in diuiſione eius Amizabal filius eius.*

* *Quartus in menſe quarto Aſſael frater Ioab & Zabdeas filius eius, & fratres eius poſt eum, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

* *Quintus in menſe quinto princeps Samaoth filius Jezra, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

27 * ἀ ἔλαβον ἐκ πολέμων καὶ ἐκ λαφύρων· καὶ ἡγίασεν ἀπ' αὐτῶν τοῦ μὴ καθυσερῆσαι τὸν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου κυρίου. 28 * καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ὅσα ἡγίασεν σαμουὴλ ὁ ὁρών, καὶ σαοὺλ ὁ τοῦ κίς, καὶ ἀβεννὴρ ὁ τοῦ νήρ, καὶ ἰωὰβ ὁ τοῦ σαρουία, καὶ πᾶς ὁ ἁγιάζων διὰ χειρὸς σαλωμὶθ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

29 * ἰασαὰρι καὶ χονονία, καὶ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐργασίας τὸ ἔξω ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ τοῦ γραμματεύειν καὶ διακρίνειν.

30 * τῷ χεβρωνὶ ἀσαβίας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως, χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι, οἱ ἐπὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἰσραὴλ, πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ δυσμαῖς εἰς πᾶσαν λειτουργίαν κυρίου καὶ ἐργασίαν τοῦ βασιλέως.

31 * τοῦ χεβρωνὶ ἰωρίας ὁ ἄρχων τῶν χεβρωνὶ κατὰ γενέσεις αὐτῶν καὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν ἐν τῷ ἔτει τῷ τεσσαρακοστῷ τῆς βασιλείας δαυὶδ ἐπεσκέπησαν, καὶ εὑρέθη δυὴρ δυνατὸς ἐν αὐτοῖς ἐν ἰαζὴρ τῆς γαλααδίτιδος.

32 * καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως δισχίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι ἄρχοντες πατριῶν· καὶ κατέστησεν αὐτοὺς δαυὶδ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ῥουβὴν καὶ γὰδ, καὶ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ εἰς πάντα λόγον τοῦ θεοῦ καὶ λόγον τοῦ βασιλέως.

κζ.

1 * Καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν ἄρχοντες τῶν πατριῶν χιλίαρχοι καὶ ἑκατοντάρχοι, καὶ γραμματεῖς οἱ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ καὶ εἰς πάντα λόγον τοῦ βασιλέως κατὰ διαιρέσεις εἰς πάντα λόγον τοῦ εἰσπορευομένου καὶ ἐκπορευομένου μῆνα ἐκ μηνός, εἰς πάντας τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ διαίρεσις μία εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

2 * καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἰεσβοὰμ ὁ τοῦ ζαβδιήλ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

3 * ἀπὸ τῶν υἱῶν φάρες ἀρχὼν πάντων τῶν ἀρχόντων τῆς δυνάμεως τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου.

4 * καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου δωδαὶ ὁ ἀχωχεί, καὶ ἡ διαίρεσις αὐτοῦ, καὶ μακελλωθ ὁ ἡγούμενος, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

5 * ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως ὁ τρίτος τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ βαναίας ὁ τοῦ ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς ὁ ἄρχων, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

6 * αὐτὸς βαναίας δυνατώτερος τῶν τριάκοντα καὶ ἐπὶ τῶν τριάκοντα, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ ἀμιζαβὰλ 7 υἱὸς αὐτοῦ. * ὁ τέταρτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἀσαὴλ ὁ ἀδελφὸς ἰωὰβ, καὶ ζαβδαίας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

8 * ὁ πέμπτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ ὁ ἄρχων σαμαὼθ ὁ ἰεζραή, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

9 ‡ הַשִּׁשִּׁי לַחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ
הַתְּקוֹעִי וְעַל מַחֲלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃

9 ‡Sextus menſe ſexto Hyra filius Acces Thecuites, & in turma eius viginti quatuor millia.

10 ‡ הַשְּׁבִיעִי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי חֶלֶץ הַפְּלוֹנִי מִן־
בְּנֵי אֶפְרַיִם וְעַל מַחֲלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה
אָלֶף׃ 11 ‡ הַשְּׁמִינִי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי סִבְּכַי
הַחֻשָׁתִי לַזַּרְחִי וְעַל־מַחֲלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה
אָלֶף׃ 12 ‡ הַתְּשִׁיעִי לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי אֲבִיעֶזֶר
הָעַנְּתוֹתִי לַבְּנִימִנִּי וְעַל מַחֲלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃

10 ‡Septimus menſe ſeptimo Helles Phallonites de filiis Ephraim, & in turma eius viginti quatuor millia.

11 ‡Octauus mẽſe octauo Sobochai Vſathites de ſtirpe Zarai, & in turma eius viginti quatuor millia.

12 ‡Nonus menſe nono Abiezer Anathotites de filiis Iemini, & in turma eius viginti quatuor millia.

13 ‡ הָעֲשִׂירִי לַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי מַהְרַי הַנְּטוֹפָתִי
לַזַּרְחִי וְעַל מַחֲלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
14 ‡ עַשְׁתֵּי־עָשָׂר לַעֲשָׂתֵי עָשָׂר הַחֹדֶשׁ בְּנָיָהוּ
הַפִּרְעָתוֹנִי מִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם וְעַל מַחֲלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃

13 ‡Decimus menſe decimo Marai & ipſe Nethophatites de ſtirpe Zarai, & in turma eius viginti quatuor millia.

14 ‡Vndecimus mẽſe vndecimo Banaias Pharathonites de filiis Ephraim, & in turma eius viginti quatuor millia.

15 ‡ הַשְּׁנֵים עָשָׂר לִשְׁנֵים עָשָׂר הַחֹדֶשׁ חֶלְדַּי
הַנְּטוֹפָתִי לְעָתְנִיאֵל וְעַל מַחֲלָקְתּוֹ עֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃

15 ‡Duodecimus menſe duodecimo Addai Nethophatites de ſtirpe Gothoniel, & in turma eius viginti quatuor millia.

16 ‡ וְעַל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לָרְאוּבֵנִי נָגִיד אֱלִיעֶזֶר
בֶּן־זִכְרִי לַשִּׁמְעוֹנִי שְׁפַטְיָהוּ בֶן־מַעֲכָה׃
17 ‡ לְלֵוִי חֲשַׁבְיָה בֶן־קְמוּאֵל לְאַהֲרֹן צָדוֹק׃
18 ‡ לִיהוּדָה אֱלִיהוּ מֵאֲחֵי דָוִיד לְיִשָּׂשכָר עָמְרִי
בֶן־מִיכָאֵל׃ 19 ‡ לִזְבוּלֻן יִשְׁמַעְיָהוּ בֶן־עֹבַדְיָהוּ
לְנַפְתָּלִי יְרִימוֹת בֶּן־עַזְרִיאֵל׃

16 ‡Porrò tribubus præerant in Iſrael, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri: Symeonitis, dux Saphacias filius Maacha.

17 ‡Leuitis Aſabias filius Chamuel, Aaronitis, Sadoch.

18 ‡Iuda, Heliu frater Dauid; Yſachar, Amri filius Michael.

19 ‡Zabulonitis Ieſmaias filius Abdiæ, Neptalitibus Hierimoth filius Oziel.

20 ‡ לִבְנֵי אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־עַזַּזְיָהוּ לַחֲצִי שֵׁבֶט
21 מְנַשֶּׁה יוֹאֵל בֶּן־פְּדָיָהוּ׃ ‡ לַחֲצִי הַמְּנַשֶּׁה
גִּלְעָדָה יִדּוֹ בֶן־זְכַרְיָהוּ לְבִנְיָמִן יַעֲשִׂיאֵל בֶּן־
22 אַבְנֵר׃ ‡ לְדָן עֲזַרְאֵל בֶּן־יְרֹחָם אֵלֶּה שָׂרֵי
23 שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ ‡ וְלֹא־נָשָׂא דָוִיד מִסְפָּרָם
לְמִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלָמָּטָּה כִּי אָמַר יְהוָה לְהַרְבּוֹת
אֶת־יִשְׂרָאֵל כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם׃
24 ‡ יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה הֵחֵל לִמְנוֹת וְלֹא כִלָּה וַיְהִי
בָזֹאת קֶצֶף עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָלָה הַמִּסְפָּר
בְּמִסְפַּר דִּבְרֵי הַיָּמִים לַמֶּלֶךְ דָּוִיד׃
25 ‡ וְעַל אֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ עַזְמָוֶת
בֶּן־עֲדִיאֵל וְעַל־הָאֹצָרוֹת בַּשָּׂדֶה בֶּעָרִים
וּבַכְּפָרִים וּבַמִּגְדָּלוֹת יְהוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיָּהוּ׃
26 ‡ וְעַל עֹשֵׂי מְלֶאכֶת הַשָּׂדֶה לַעֲבֹדַת הָאֲדָמָה
עֶזְרִי בֶן־כְּלוּב׃

20 ‡Et dimidiæ tribui Manaſſe in Galaad Iaddo filius Zachariæ; Beniamin autem Iaſihel filius Abner.

21 ‡Dan verò Ezrihel filius Ieroam. Hi principes filiorum Iſrael.

22 ‡Noluit autem Dauid numerare eos à viginti annis inferius, quia dixerat Dominus vt multiplicaret Iſrael quaſi ſtellas cæli.

23 ‡Ioab filius Saruię cœperat numerare, nec compleuit, quia ſuper hoc ira Dei irruerat in Iſrael, & idcirco numerus eorum qui fuerant recenſiti, non eſt relatus in faſtos regis Dauid.

24 ‡Super theſauros autem regis fuit Aſmoth filius Adihel. His autem theſauris qui erant in vrbibus, & in vicis, & in turribus præſidebat Ionathan filius Oziæ.

25 ‡Operi autem ruſtico & agricolis qui exercebant terram, præerat Ezri filius Chelub:

*Sextus in menſe ſexto, Ira filius Eccesthe 9
coites, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

*Septimus in menſe ſeptimo, Chelles Phal- 10
loni de filius Ephraim, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

*Octauus in menſe octauo, Sabachai Uſſa- 11
thi Zaraithæ, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

*Nonus in menſe nono, Abiezer qui ex Ana- 12
thoth de tribu Beniamin, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

*Decimus in menſe decimo, Maari Neto- 13
phathi Zarai, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

*Undecimus in menſe vndecimo, Banaias 14
qui ex Pharathon de filiis Ephraim, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

*Duodecimus in menſe duodecimo, Holdai 15
Nephati Gothoniel, & in diuiſione eius viginti & quatuor millia.*

*Et in tribubus Iſrael, Ruben dux Eliezer 16
filius Zechri: Symeon, Saphatias filius Maacha.*

*Leui Aſabia filius Camuel, Aaron Sad- 17
duc.*

*Juda Elia fratrum Dauid: Iſſachar Am- 18
bri filius Michael.*

*Zabulon Samaias filius Audiu, Nephtha- 19
lim Hierimuth filius Eziel.*

*Ephraim Oſee filius Oziu, dimidiæ tribus 20
Manaſſe Joel filius Phadaiæ.*

*Dimidiæ Manaſſæ qui in terra Galaad, Jad- 21
dai filius Zachariæ; filiorum Beniamin Jaſſiel filius Abenner.*

*Dan, Aſriel filius Hieroam, hi patriarchæ 22
tribuum Iſrael.*

*Et non accepit Dauid numerum ipſorum 23
à viginti annis & infra, quoniam dixerat Dominus vt multiplicaret Iſrael quaſi ſtellas cæli.*

*Et Joab filius Saruia incepit numerare in 24
populo, & non compleuit, & facta eſt in hoc ira in Iſrael, & non relatus eſt numerus in libro ſermonum dierum regis Dauid.*

*Et ſuper theſauros regis, Aſmoth filius 25
Odiel, & ſuper theſauros qui in agro et in vrbibus, & vicis, & in villis, & in turribus, Jonathan filius Oziæ.*

*Et ſuper agricolas qui exercebãt terram, 26
Ezrai filius Chalub.*

9 * ὁ ἕκτ@ ἐν τῷ μιῳ· τῷ ἕκτῳ, ἰερὰ ὑὸς ζηνὴς ὁ θεκοΐτης, ⁊ ἐπὶ τ διαιρέσεως αὐτ εἴκοσι ⁊ τέσαρες χιλιάδες.

10 * ὁ ἑβδομ@ ἐν τῷ μιῳ τῷ ἑβδόμῳ, χελλὴς ὁ φαλλωνὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, ⁊ ἐπὶ τ διαιρέσεως αὐτ εἴκοσι καὶ τέσαρες χιλιάδες.

11 * ὁ ὄγδο@ ἐν τῷ μιῳ τῷ ὀγδόῳ, σαβαχαὶ ὁ ὑσαθὶ τῷ ζαραΐθη, καὶ ἐπὶ τ διαιρέσεως αὐτ εἴκοσι καὶ τέσαρες χιλιάδες.

12 * ὁ ἔνατος ἐν τῷ μιῳ τῷ ἐνάτῳ, ἀβιέζερ ὁ ἐξ ἀναθὼθ ἐκ τ βενιαμίν, καὶ ἐπὶ τ διαιρέσεως αὐτ εἴκοσι ⁊ τέσαρες χιλιάδες.

13 * ὁ δέκατος ἐν τῷ μιῳ τῷ δεκάτῳ, μααρὶ ὁ νετοφαθὶ τῷ ζαραΐ, καὶ ἐπὶ τ διαιρέσεως αὐτ εἴκοσι καὶ τέσαρες χιλιάδες.

14 * ὁ ἑνδέκατ@ ἐν τῷ μιῳ τῷ ἑνδεκάτῳ, βαναΐας ὁ ἐκ φαραθὼν ἐκ τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, καὶ ἐπὶ τ διαιρέσεως αὐτ εἴκοσι καὶ τέσαρες χιλιάδες.

15 * ὁ δωδέκατ@ ἐν τῷ μιῳ τῷ δωδεκάτῳ, ὀλδαΐ ὁ νετοφαθὶ τῷ γοθονιήλ, καὶ ἐπὶ τ διαιρέσεως αὐτ εἴκοσι καὶ τέσαρες χιλιάδες.

16 * καὶ ἐπὶ τῶν φυλῶν ἰσραήλ, τῷ ῥουβὶ ἡγούμεν@ ἐλιέζερ υἱὸς ζεχεί· τῷ συμεὼν σαφατίας ὁ τ μααχά.

17 * τῷ λευῒ ἀσαβία υἱὸς καμυήλ. τῷ ἀαρὼν σαδδέκ.

18 * τῷ ἰούδα ἐλίαβ τῶν ἀδελφῶν δαυίδ· τῷ ἰσσάχαρ ἀμβρὶ ὁ τ μιχαήλ.

19 * τῷ ζαβουλὼν σαμαΐας ὁ τ ἀυδίου· τῷ νεφθαλεὶμ ἰερεμὼθ ὁ τ ἐζιήλ.

20 * τῷ ἐφραΐμ ὡσηὲ ὁ τ ὀζίου· τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ ἰωὴλ υἱὸς φαδαΐου.

21 * τῷ ἡμίσει τ μανασσῆ τῶν ἐν γῇ γαλαὰδ ἰαδδαΐ ὁ τ ζαχαρίου· τῶν υἱῶν βενιαμὶν ἰασιὴλ ὁ τ ἀβεννήρ.

22 * τῷ δφὼ ἀζιὴλ ὁ τ ἱερεμούθ, οὗτοι ⁊ πατριάρχαι τῶν φυλῶν ἰσραήλ.

23 * καὶ οὐκ ἔλαβε δαυὶδ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ κάτω, ὅτι εἶπε κύρι@ πληθυνάι τὸν ἰσραὴλ ὡς ⁊ τ ἀστέρας τ οὐρανοῦ.

24 * καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρουία ἤρξατ ἀριθμεῖν ἐν τῷ λαῷ, καὶ ὐ συνετέλεσεν· ⁊ ἐγένετ ἐν τούτῳ ὀργὴ ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ὐ κατεχωρίσθη ὁ ἀριθμὸς ἐν βιβλίῳ λόγων ἡμερῶν τ βασιλέως δαυίδ.

25 * καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τ βασιλέως, ἀσμωθ ὁ τ ὠδιήλ, καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῶν ἐν ἀγρῷ καὶ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς κώμαις καὶ ἐν τοῖς ἐποικίοις καὶ ἐν τοῖς πύργοις, ἰωναθὰν ὁ τ ὀζίου.

26 * καὶ ἐπὶ τῶν γεωργούντων τῶν ἐργαζομένων τὴν γῆν, ἐζρὶ ὁ τ χαλούβ.

27 * וְעַל־הַכְּרָמִים שִׁמְעִי הָרָמָתִי וְעַל
שְׁבַכְרָמִים לְאֹצְרוֹת הַיָּיִן זַבְדִּי הַשִּׁפְמִי׃
28 * וְעַל־הַזֵּיתִים וְהַשִּׁקְמִים אֲשֶׁר בַּשְּׁפֵלָה בַּעַל
חָנָן הַגְּדֵרִי וְעַל־אֹצְרוֹת הַשָּׁמֶן יוֹאָשׁ׃
29 * וְעַל־הַבָּקָר הָרֹעִים בַּשָּׁרון שִׁטְרַי הַשָּׁרוֹנִי
וְעַל־הַבָּקָר בָּעֲמָקִים שָׁפָט בֶּן־עַדְלָי׃
30 * וְעַל־הַגְּמַלִּים אוֹבִיל הַיִּשְׁמְעֵלִי וְעַל־הָאֲתֹנוֹת
יֶחְדְּיָהוּ הַמֵּרֹנֹתִי׃ 31 * וְעַל־הַצֹּאן יָזִיז הַהַגְרִי
כָּל־אֵלֶּה שָׂרֵי הָרְכוּשׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִיד׃
32 * וְיהוֹנָתָן דּוֹד־דָּוִיד יוֹעֵץ אִישׁ־מֵבִין וְסוֹפֵר
הוּא וִיחִיאֵל בֶּן־חַכְמוֹנִי עִם־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃
33 * וַאֲחִיתֹפֶל יוֹעֵץ לַמֶּלֶךְ וְחוּשַׁי הָאַרְכִי רֵעַ
הַמֶּלֶךְ׃ 34 * וְאַחֲרֵי אֲחִיתֹפֶל יְהוֹיָדָע בֶּן־בְּנָיָהוּ
וְאֶבְיָתָר וְשַׂר־צָבָא לַמֶּלֶךְ יוֹאָב׃

כח

1 * וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל
שָׂרֵי הַשְּׁבָטִים וְשָׂרֵי הַמַּחְלְקוֹת הַמְשָׁרְתִים
אֶת־הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי
כָּל־רְכוּשׁ־וּמִקְנֵה לַמֶּלֶךְ וּלְבָנָיו עִם־הַסָּרִיסִים
וְהַגִּבּוֹרִים וְלְכָל־גִּבּוֹר חַיִל אֶל־יְרוּשָׁלִָם׃
2 * וַיָּקָם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל־רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּנִי
אַחַי וְעַמִּי אֲנִי עִם־לְבָבִי לִבְנוֹת בֵּית מְנוּחָה
לַאֲרון בְּרִית־יְהוָה וְלַהֲדם רַגְלֵי אֱלֹהֵינוּ
וַהֲכִינוֹתִי לִבְנוֹת׃
3 * וְהָאֱלֹהִים אָמַר לִי לֹא־תִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי
כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אַתָּה וְדָמִים שָׁפָכְתָּ׃
4 * וַיִּבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בִּי מִכֹּל בֵּית־
אָבִי לִהְיוֹת לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם כִּי בִיהוּדָה
בָּחַר לְנָגִיד וּבְבֵית יְהוּדָה בֵּית אָבִי וּבִבְנֵי אָבִי
בִּי רָצָה לְהַמְלִיךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
5 * וּמִכָּל־בָּנַי כִּי רַבִּים בָּנִים נָתַן לִי יְהוָה
וַיִּבְחַר בִּשְׁלֹמֹה בְנִי לָשֶׁבֶת עַל־כִּסֵּא מַלְכוּת
יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 6 * וַיֹּאמֶר לִי שְׁלֹמֹה בְנֶךָ
הוּא־יִבְנֶה בֵיתִי וְחַצֵרותָי כִּי־בָחַרְתִּי בּוֹ לִי לְבֵן
וְאָנִי אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב׃ 7 * וַהֲכִינוֹתִי אֶת־
מַלְכוּתוֹ עַד־לְעוֹלָם אִם־יֶחֱזַק לַעֲשׂות מִצְוֹתַי
וּמִשְׁפָּטַי כַּיּוֹם הַזֶּה׃

27 * Vinearúmq; cultoribus Semeias Romathites, cellis autem vinarijs Zabdias
28 Aphonites. * Nam ſuper oliueta & ficeta quæ erant in campeſtribus Balanan Gederites, ſuper apothecas autem olei Ioas.
29 * Porrò armentis quæ paſcebantur in Sarona præpoſitus fuit Setrai Saronites, ſuper boues in vallibus Saphat filius Adli.
30 * Super camelos verò Vbil Hiſmaelites, & ſuper aſinos Iadias Meronathites.
31 * Super oues quoque Iazim Agarenus. Omnes hi principes ſubſtantiæ regis Da-
32 uid. * Ionathan autem patruus Dauid conſiliarius vir prudens & literatus, ipſe & Iadihel filius Achamoni erant cum filiis regis.
33 * Achitophel etiam conſiliarius regis & Chuſi Arachites amicus regis.
34 * Poſt Achitophel fuit Ioiada filius Banaiæ & Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Ioab.

CAP. XXVIII.

1 A Conuocauit igitur Dauid omnes principes Iſrael, duces tribuum, & præpoſitos turmarum qui miniſtrabant regi, tribunos quoq; & cęturiones & qui præerant ſubſtantiæ & poſſeſſionibus regis, filióſque ſuos cum eunuchis & potentes, & robuſtiſsimos quoſque in exercitu Hieruſalem.
2 * Cúmque ſurrexiſſet rex & ſtetiſſet, ait: Audite me fratres mei & populus meus. Cogitaui vt ædificarem domũ in qua requieſceret arca fœderis Domini & ſcabellum pedum Domini Dei noſtri, & ad ędi- Su. 22.b
ficandum omnia præparaui.
3 * Deus autem dixit mihi, Non ædificabis domum nomini meo, eo quòd ſis vir 3. Reg. 6
bellator & ſanguinem fuderis.
4 * Sed & elegit Dñs Deus Iſrael me de vniuerſa domo patris mei, vt eſſem rex ſuper Iſrael in ſempiternũ. De Iuda enim elegit principes. Porrò de domo Iuda domum patris mei, & de filiis patris mei, placuit ei vt me eligeret regem ſuper cunctum Iſrael.
5 * Sed & de filiis meis, filios enim mihi multos dedit Dominus, elegit Salomonem filium meum, vt ſederet in throno regni Domini ſuper Iſrael.
6 * Dixítque mihi, Salomon filius tuus Su. 27.b
ædificabit domum meã & atria mea. Ipſum enim elegi mihi in filium, & ego ero
7 ei in patrem. * Et firmabo regnum eius vſque in æternum, ſi perſeueraverit facere pręcepta mea & iudicia ſicut & hodie.

* *Et super vineta, Semei Ramathæus; & super thesauros qui in cellis vini, Zabdi filius Saphami.*

* *Et super olineta & super sycomoros in cam-* 28
pestri, Balaanan Geddorites; & super thesauros olei, Joas.

* *Et super boues qui pascebantur qui in Sa-* 29
ron, Satrai Saronites: & super boues qui in vallibus, Saphat filius Adlai.

* *Et super camelos, Obil Ismaelites; & su-* 30
per asinos, Jadias qui de Merathon.

* *Et super oues Jaziz Agarenus: omnes hi* 31
principes substantiæ regis Dauid.

* *Et Jonathan patruus Dauid, consiliarius* 32
homo prudens & litteratus ipse, & Joel filius Achamani cum filijs regis:

* *Et Achitophel consiliarius regis, & Chusi* 33
primus amicus regis.

* *Et post Achitophel adhærens Joiade filius* 34
Banaiæ, & Abiathar, & princeps exercitus regis Dauid Joab.

CAP. XXVIII.

ET conuocauit Dauid omnes principes Israel 1
principes tribuum, & principes diuisionum quæ per vices qui ministrabant regi, & principes miliariorum & centuriarum, & principes thesaurorum, et qui erant super substantiã eius & omnes possessiones regis & filiorũ suorum cum eunuchis, & potentes & pugnatores exercitus conuocauit in Hierusalem.

* *Et stetit Dauid rex in medio concionis, &* 2
dixit, Audite me fratres mei & populus meus: mihi fuit in corde vt ædificarem domum requiei arcæ fœderis Domini, & stationem scabello pedum Dei nostri, & præparaui quæ in ædificationem apta.

* *Et dixit Deus, Non ædificabis mihi tu do-* 3
mum vt nominem ego nomen meum in ea, quoniam homo bellator es tu, & sanguinem fudisti.

* *Et elegit Dominus Deus Israel in me* 4
de vniuersa domo patris mei vt essem rex in Israel in sempiternum: & in Juda elegit ducem, & de domo Juda domum patris mei, & in filijs patris mei in me voluit, vt fierem ego rex super cunctum Israel.

* *Et de omnibus filiis meis, quoniam multos* 5
dedit mihi filios Deus, elegit in Salomone filio meo, vt sederet in throno regni Domini super Israel. * *Et dixit mihi Deus, Salomon filius* 6
tuus ædificabit domum meam & atria mea, quoniam elegi in ipso vt esset mihi in filium, & ego ero ei in patrem.

* *Et præparabo regnum eius vsque in æter-* 7
num, si perseuerauerit facere & custodire præcepta mea, & iudicia mea sicut dies hæc.

27 * καὶ ἐπὶ τῶν ἀμπελώνων, σεμεεὶ ὁ ῥαμαθαῖος· & ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῶν ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ οἴνου, ζαβδὶ ὁ τοῦ σαφαμί.

28 * καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαιώνων & ἐπὶ τῶν συκαμίνων ἐν τῇ πεδινῇ, βαλαανὰν ὁ γεδδωρίτης· & ἐπὶ τῶν θησαυρῶν
29 τοῦ ἐλαίου, ἰωάς. * καὶ ἐπὶ τῶν βοῶν τῶν νομάδων τῶν ἐν τῷ σαρών, σατραὶ ὁ σαρωνίτης· & ἐπὶ τῶν βοῶν τῶν ἐν τοῖς αὐλῶσι, σαφὰτ υἱὸς ἀδλαΐ.

30 * καὶ ἐπὶ τῶν καμήλων, ὠβὶλ ὁ ἰσμαηλίτης· καὶ ἐπὶ τῶν ὄνων, ἰαδίας ὁ ἐκ μεραθών.

31 * & ἐπὶ τῶν προβάτων, ἰαζὶζ ὁ ἀγαρί· πάντες οὗτοι ἄρχοντες τῶν ὑπαρχόντων τοῦ βασιλέως δαυίδ.

32 * καὶ ἰωνάθαν ὁ πατράδελφος δαυὶδ, σύμβουλος ἄνθρωπος σοφὸς καὶ γραμματεὺς αὐτός· & ἰωὴλ ὁ τοῦ ἀχαμανὶ μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως.

33 * καὶ ἀχιτόφελ σύμβουλος τοῦ βασιλέως, & χουσὶ ὁ ἀρχιταίρος τοῦ βασιλέως.

34 * καὶ μετὰ ἀχιτόφελ ἐχόμενος ἰωαδὲ ὁ τοῦ βαναίου καὶ ἀβιάθαρ, & ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλέως δαυὶδ ἰωάβ.

κη.

1 * Καὶ ἐξεκλησίασε δαυὶδ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰσραὴλ ἄρχοντας τῶν φυλῶν, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν διαιρέσεων τῶν ἐφημερευόντων τοὺς λειτουργοῦντας τῷ βασιλεῖ, & τοὺς ἄρχοντας τῶν χιλιάδων & τῶν ἑκατοντάδων, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν θησαυρῶν, & τοὺς ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, & πάσης κτήσεως τοῦ βασιλέως, & τῶν υἱῶν αὐτοῦ σὺν τοῖς εὐνούχοις, & τοὺς δυνάστας, & τοὺς μαχητὰς πᾶσαν δύναμιν ἐξεκλησίασεν ἐν ἱερουσαλήμ.

2 * καὶ ἔστη δαυὶδ ὁ βασιλεὺς ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας καὶ εἶπεν, ἀκούσατέ μου ἀδελφοί μου & λαός μου, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν οἰκοδομῆσαι οἶκον ἀναπαύσεως τῇ κιβωτῷ διαθήκης κυρίου, καὶ πᾶσιν τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, & ἡτοίμασα τὰ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐπιτήδια.

3 * καὶ εἶπεν ὁ θεός, οὐκ οἰκοδομήσεις μοι σὺ οἶκον τοῦ ἐπονομάσαι με τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, ὅτι ἀνὴρ πολεμιστὴς εἶ σύ, & αἵματα ἐξέχεας.

4 * καὶ ἐξελέξατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐν ἐμοὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου εἶναι βασιλέα ἐν ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, & ἐν ἰούδα ἐξελέξατο ἡγούμενον, & ἐξ οἴκου ἰούδα τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· & ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ πατρός μου ἐν ἐμοὶ ἠθέλησεν τοῦ γενέσθαι με βασιλέα ἐπὶ παντὶ τῷ ἰσραὴλ.
5 * & ἀπὸ πάντων τῶν υἱῶν μου, ὅτι πολλοὺς ἔδωκέ μοι υἱοὺς ὁ θεός, ἐξελέξατο ἐν σολομῶντι τῷ υἱῷ μου, καθίσαι
6 ἐπὶ θρόνου βασιλείας κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. * καὶ εἶπέ μοι ὁ θεός, σολομὼν ὁ υἱός σου οἰκοδομήσει τὸν οἶκόν μου, & τὰς αὐλάς μου, ὅτι ἐξελεξάμην ἐν αὐτῷ εἶναί μοι εἰς
7 υἱόν, κἀγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα. * & ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἕως αἰῶνος, ἐὰν ἰσχύσῃ ποιεῖν καὶ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου, & τὰ κρίματά μου ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.

8 * וְעַתָּה לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל קְהַל־יְהוָה
וּבְאָזְנֵי אֱלֹהֵינוּ שִׁמְרוּ וְדִרְשׁוּ כָּל־מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם לְמַעַן תִּירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה
וְהִנְחַלְתֶּם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם עַד־עוֹלָם׃

9 * וְאַתָּה שְׁלֹמֹה־בְנִי דַּע אֶת־אֱלֹהֵי אָבִיךָ
וְעָבְדֵהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה כִּי כָל־
לְבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יְהוָה וְכָל־יֵצֶר מַחְשָׁבוֹת מֵבִין
אִם־תִּדְרְשֶׁנּוּ יִמָּצֵא לָךְ וְאִם־תַּעַזְבֶנּוּ יַזְנִיחֲךָ
10 לָעַד׃ * רְאֵה עַתָּה כִּי־יְהוָה בָּחַר בְּךָ
לִבְנוֹת־בַּיִת לַמִּקְדָּשׁ חֲזַק וַעֲשֵׂה׃

11 * וַיִּתֵּן דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה בְּנוֹ אֶת־תַּבְנִית
הָאוּלָם וְאֶת־בָּתָּיו וְגַנְזַכָּיו וַעֲלִיֹּתָיו וַחֲדָרָיו
הַפְּנִימִים וּבֵית הַכַּפֹּרֶת׃

12 * וְתַבְנִית כָּל אֲשֶׁר הָיָה בָרוּחַ עִמּוֹ לְחַצְרוֹת
בֵּית־יְהוָה וּלְכָל־הַלְּשָׁכוֹת סָבִיב לְאֹצְרוֹת בֵּית
הָאֱלֹהִים וְלְאֹצְרוֹת הַקֳּדָשִׁים׃

13 * וְלַמַּחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וּלְכָל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדַת בֵּית־יְהוָה וּלְכָל־כְּלֵי עֲבֹדַת בֵּית־יְהוָה׃

14 * לַזָּהָב בַּמִּשְׁקָל לַזָּהָב לְכָל־כְּלֵי עֲבוֹדָה
וַעֲבוֹדָה לְכֹל כְּלֵי כֶסֶף בְּמִשְׁקָל לְכָל־כְּלֵי
15 עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה׃ * וּמִשְׁקָל לִמְנֹרוֹת הַזָּהָב
וְנֵרֹתֵיהֶם זָהָב בְּמִשְׁקַל מְנוֹרָה וּמְנוֹרָה וְנֵרֹתֶיהָ
וְלִמְנֹרוֹת הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקָל לִמְנוֹרָה וְנֵרֹתֶיהָ
בַּעֲבוֹדַת מְנוֹרָה וּמְנוֹרָה׃

16 * וְאֶת־הַזָּהָב מִשְׁקָל לְשֻׁלְחַנוֹת הַמַּעֲרֶכֶת
לְשֻׁלְחָן וְשֻׁלְחָן וְכֶסֶף לְשֻׁלְחַנוֹת הַכָּסֶף׃

17 * וְהַמִּזְלָגוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַקְּשָׂוֹת זָהָב טָהוֹר
וְלִכְפוֹרֵי זָהָב בְּמִשְׁקָל לְכָפֹר וּכְפוֹר וְלִכְפוֹרֵי
הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקָל לְכָפֹר וּכְפוֹר׃

18 * וְלִמְזְבַּח הַקְּטֹרֶת זָהָב מְזֻקָּק בַּמִּשְׁקָל
וְלְתַבְנִית הַמֶּרְכָּבָה הַכְּרוּבִים זָהָב לְפֹרְשִׂים
וְסֹכְכִים עַל־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה׃

19 * הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד יְהוָה עָלַי הִשְׂכִּיל כֹּל
מַלְאֲכוֹת הַתַּבְנִית׃

20 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה בְּנוֹ חֲזַק וֶאֱמַץ וַעֲשֵׂה
אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת כִּי יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהַי
עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָ עַד־לְכָלוֹת כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה׃

8 * Nunc ergo coram vniuerso cœtu Israel audiéte Deo nostro custodite & perquirite cuncta mandata Domini Dei vestri, vt possideatis terram bonam, & relinquatis eam filiis vestris post vos vsque in sempiternum.

9 * Tu autem Salomon fili mi scito Deũ patris tui, & serui ei corde perfecto & animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes intelligit. Si quæsieris eum, inuenies; si autem dereliqueris eum, proij-
10 ciet te in æternum. * Nunc ergo quia
C elegit te Dominus vt ædificares domum sanctuarij, confortare & perfice.

11 * Dedit autẽ Dauid Salomoni filio suo descriptionem porticus & templi & cellariorum & cœnaculi, & cubiculorum in adytis & domus propitiationis.

12 * Nécnon & omnium quæ cogitauerat atriorum & exedrarum per circuitum in thesauros domus Dei & in thesauros sanctorum;

13 * Diuisionúmque sacerdotalium & Leuiticarum in omnia opera domus Dñi, & in vniuersa vasa ministerij templi Dñi.

14 * Aurum in pondere per singula vasa ministerij, argẽti quoque pondus pro vasorum & operum diuersitate.

15 * Sed & in cãdelabra aurea & ad lucernas aurum pro mensura vniuscuiusque candelabri & lucernarum, similiter & in candelabra argẽtea, & in lucernas eorum
D pro diuersitate mensuræ pondus argenti tradidit.

16 * Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diuersitate mensarum, similiter & argentum in alias mensas argen
17 teas. * Ad fuscinulas quoque & phialas, & thuribula ex auro purissimo, & leunculos aureos, pro qualitate mensuræ pondus distribuit in leunculũ & leunculum. Similiter & in leones argenteos diuersum argenti pondus separauit.

18 * Altari autem in quo adolebatur incẽsum aurum purissimum dedit, & vt ex ipso fieret similitudo quadrigæ Cherubim extendentium alas & velantium arcam fœderis Dñi. * Omnia, inquit, venerũt scripta manu Dñi ad me vt intelligerem vniuersa opera exemplaris. * Dixit
20 quoq; Dauid Salomoni filio suo: Viriliter age & cõfortare, & fac; ne timeas & ne pa ueas. Dñs enim Deus meus tecum erit, & non dimittet te, nec derelinquet, donec pficias omne opus ministerij domus Dñi.

8 * Et nunc in oculis omnis Israel omnis cœtus Domini, & in auribus Dei nostri, custodite & quærite cuncta mandata Domini Dei nostri, vt possideatis terram bonam, & in hæreditate relinquatis ipsam filiis vestris post vos vsque in sempiternum.

9 * Et nunc Salomon fili mi scito Deum patrũ tuorum, & serui ei in corde perfecto & animo voluntario, quoniã omnia corda scrutatur Dominus, & omnem cogitationem mentium cognoscit: si quæsieris eum, inuenietur à te, & si reliqueris eum, relinquet te in finem.

10 * Vide igitur quoniam elegit te vt ædificares ei domum in sanctuarium; & confortare & fac.

11 * Et dedit Dauid Salomoni filio suo exemplar templi & domorum eius, & cellariorum eius, & cœnaculorum, & cubiculorum eius interiorum, & domus propitiatorij.

12 * Et exemplar omnium quæ fuerunt in spiritu cum eo, & atriorum domus Domini & omnium pastophoriorum quæ in circuitu, quæ in cellariis domus Domini & cellariorum sanctorum.

13 * Et in diuisionibus quæ per vices sacerdotum & Leuitarum, & in omne opus ministerij domus Domini, & cellariorum ministerij vasorum cultus domus Domini in auro.

14 * Et pondus eius omnibus vasis ministerij & ministerij, & omnibus vasis argenti in pondere omni vasi ministerij & ministerij.

15 * Et pondus candelabris aureis & lucernis eorum, aurum in pondere candelabri & candelabri, & lucernis eius & candelabris, & aureorum & argenteorum candelabrorum pondus dedit ei.

16 * Et candelabrorum dedit ei pondus, similiter pondus mensarum propositionis singulæ mensæ aureæ, & similiter argentearum.

17 * Et fuscinularum & vasorum libaminis, & phialarum aurearum, & cyathos aureos in pondere in cyathum & cyathum, & pondus aureorum & argenteorum singuli ponderis.

18 * Et altaris incensorum pondus ex auro approbato, & ostendit ei exemplar currus Cherubim extensorum alis & obumbrantium super arcam fœderis Domini.

19 * Omnia in scriptura de manu Domini dedit Dauid Salomoni, secundum assistentem ei prudẽtiam, vt intelligeret perfectionẽ exemplaris.

20 * Et dixit Dauid Salomoni filio suo, Confortare & viriliter age, & fac; ne timeas & ne paueas, quoniam Dominus Deus tecum, non dimittet te & non te derelinquet, donec perficias tu omne ministerium operis domus Domini.

8 * καὶ νῦν κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς ἰσραὴλ πάσης ἐκκλησίας κυρίου, & ἐν ὠσὶν θεοῦ ἡμῶν, φυλάξατε καὶ ζητήσατε πάσας τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἵνα κληρονομήσητε τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, & καταληρονομήσητε αὐτὴν τοῖς υἱοῖς ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς ἕως αἰῶνος.

9 * καὶ νῦν Σολομὼν υἱέ μου γνῶθι τὸν θεὸν τῶν πατέρων σου, & δούλευσον αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ, ὅτι πάσας καρδίας ἐξετάζει κύριος, & πᾶν ἐνθύμημα διανοιῶν γινώσκει· ἐὰν ζητήσῃς αὐτὸν, εὑρεθήσεταί σοι. καὶ ἐὰν καταλείπῃς αὐτὸν, καταλείψει σε εἰς τέλος.

10 * ἴδε δέον σου ὅτι ἠρέτικέν σε οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον εἰς ἁγίασμα, καὶ ἀνδρίζου καὶ ποίει.

11 * & ἔδωκεν δαυὶδ Σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ναοῦ καὶ τῶν οἴκων αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀποθηκῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπερῴων καὶ τῶν ταμείων αὐτοῦ τῶν ἐσωτέρων, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἱλαστηρίου.

12 * καὶ τὸ ὑπόδειγμα πάντων ὧν ἐνεθυμήθη μετ' αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐλῶν οἴκου κυρίου καὶ πάντων τῶν κύκλῳ τῶν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου κυρίου & τῶν ἀποθηκῶν τῶν ἁγίων.

13 * καὶ εἰς τὰς διαιρέσεις τῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων & τῶν λευιτῶν, καὶ εἰς πᾶσαν ἐργασίαν λειτουργίας οἴκου κυρίου, καὶ τῶν ἀποθηκῶν τῶν λειτουργησίμων σκευῶν τοῦ λατρείας οἴκου κυρίου εἰς τὸ χρυσίον.

14 * καὶ τὸν σταθμὸν τοῦ ὁλκῆς αὐτοῦ πᾶσι τοῖς σκεύεσι δουλείας, καὶ δουλείας, καὶ πᾶσι τοῖς σκεύεσι τοῦ ἀργυρίου ἐν σταθμῷ παντὶ σκεύει δουλείας καὶ δουλείας.

15 * καὶ σταθμὸν ταῖς λυχνίαις ταῖς χρυσαῖς καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῶν, χρυσίον ἐν σταθμῷ λυχνίας & λυχνίας· καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῆς καὶ ταῖς λυχνίαις, τὸν τε χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν λυχνιῶν τὸν ὁλκὸν ἔδωκεν αὐτῷ.

16 * καὶ τῶν λυχνιῶν ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλκήν, ὁμοίως τὸν σταθμὸν τῶν τραπεζῶν τοῦ προθέσεως ἑκάστης τραπέζης χρυσῆς, & ὡσαύτως τῶν ἀργυρῶν.

17 * καὶ τῶν κρεαγρῶν & σπονδείων καὶ φιαλῶν τῶν χρυσῶν· καὶ τὰ κεφφουρὲ τὰ χρυσᾶ ἐν σταθμῷ εἰς κεφφώρ, καὶ κεφφώρ· καὶ τὸν σταθμὸν τῶν χρυσῶν καὶ τῶν ἀργυρῶν ἑκάστου σταθμοῦ.

18 * & τὸν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων σταθμὸν ἐκ χρυσίου δοκίμου, καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ἅρματος τῶν χερουβὶμ τῶν διαπετασμένων ταῖς πτέρυξι καὶ σκιαζόντων ἐπὶ τοῦ κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου.

19 * πάντα ἐν γραφῇ ἐκ χειρὸς κυρίου ἔδωκε δαυὶδ τῷ Σολομῶντι, καὶ τὴν περιχωρηθεῖσαν αὐτῷ σύνεσιν, & συνιέναι τὴν κατεργασίαν τοῦ παραδείγματος.

20 * & εἶπε δαυὶδ Σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἴσχυε & ἀνδρίζου & ποίει, μὴ φοβοῦ & μὴ πτοηθῇς, ὅτι κύριος ὁ θεός μου μετὰ σοῦ, οὐκ ἀνήσει σε & οὐ μή σε ἐγκαταλείπῃ ἕως τοῦ συντελέσαι σε πᾶσαν λειτουργίαν ἐργασίας οἴκου κυρίου.

21 * וְהִנֵּה מַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל־
עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים וְעִמְּךָ בְּכָל־מְלָאכָה לְכָל־
נָדִיב בַּחָכְמָה לְכָל־עֲבֹדָה וְהַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם
לְכָל־דְּבָרֶיךָ׃

כט

1 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד הַמֶּלֶךְ לְכָל־הַקָּהָל
שְׁלֹמֹה בְּנִי אֶחָד בָּחַר־בּוֹ אֱלֹהִים נַעַר וְרַךְ
וְהַמְּלָאכָה גְּדוֹלָה כִּי לֹא לְאָדָם הַבִּירָה כִּי
2 לַיהוָה אֱלֹהִים׃ * וּבְכָל־כֹּחִי הֲכִינוֹתִי
לְבֵית־אֱלֹהַי הַזָּהָב לַזָּהָב וְהַכֶּסֶף לַכֶּסֶף וְהַנְּחֹשֶׁת
לַנְּחֹשֶׁת הַבַּרְזֶל לַבַּרְזֶל וְהָעֵצִים לָעֵצִים אַבְנֵי־
שֹׁהַם וּמִלּוּאִים אַבְנֵי־פּוּךְ וְרִקְמָה וְכֹל אֶבֶן
יְקָרָה וְאַבְנֵי־שַׁיִשׁ לָרֹב׃
3 * וְעוֹד בִּרְצוֹתִי בְּבֵית אֱלֹהָי יֶשׁ־לִי סְגֻלָּה
זָהָב וָכֶסֶף נָתַתִּי לְבֵית־אֱלֹהָי לְמַעְלָה מִכֹּל־
4 הַכִּינוֹתִי לְבֵית הַקֹּדֶשׁ׃ * שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
כִּכְּרֵי זָהָב מִזְהַב אוֹפִיר וְשִׁבְעַת אֲלָפִים כִּכְּרֵי־
כֶסֶף מְזֻקָּק לָטוּחַ קִירוֹת הַבָּתִּים׃
5 * לַזָּהָב לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף לַכֶּסֶף וּלְכָל־מְלָאכֶת
בְּיַד חָרָשִׁים וּמִי מִתְנַדֵּב לְמַלֹּאת יָדוֹ הַיּוֹם
6 לַיהוָה׃ * וַיִּתְנַדְּבוּ שָׂרֵי הָאָבוֹת וְשָׂרֵי
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְלִשָּׂרֵי
מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ׃
7 * וַיִּתְּנוּ לַעֲבוֹדַת בֵּית־הָאֱלֹהִים זָהָב
כִּכָּרִים חֲמֵשֶׁת־אֲלָפִים וְאַדַּרְכֹנִים רִבּוֹ וְכֶסֶף
כִּכָּרִים עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְנְחֹשֶׁת רִבּוֹ וּשְׁמֹנַת
אֲלָפִים כִּכָּרִים וּבַרְזֶל מֵאָה־אֶלֶף כִּכָּרִים׃
8 * וְהַנִּמְצָא אִתּוֹ אֲבָנִים נָתְנוּ לְאוֹצַר בֵּית־
9 יְהוָה עַל יַד־יְחִיאֵל הַגֵּרְשֻׁנִּי׃ * וַיִּשְׂמְחוּ
הָעָם עַל־הִתְנַדְּבָם כִּי בְלֵב שָׁלֵם הִתְנַדְּבוּ
לַיהוָה וְגַם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ שָׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃
10 * וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הַקָּהָל
וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם׃
11 * לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח
וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה
וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃

21 * Ecce diuisiones sacerdotum & Leuitarum in omne ministerium domus Dei assistunt tibi, & parati sunt, & nouerunt tam principes quàm populus omnia præcepta tua.

CAP. XXIX.

1 LOcutúsque est Dauid rex ad omnem
A Ecclesiam: Salomonem filium meum vnum elegit Deus adhuc puerum & tenellum. Opus enim grande est, neq; enim homini præparatur habitatio sed Dño.
2 * Ego enim totis viribus meis pręparaui impensas domus Domini Dei mei, aurum ad vasa aurea, & argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea, lapides onychinos & quasi stibinos & diuersorum colorum omnémque precioſum lapidem & marmor parium abundantissimè.
3 * Et super hæc quæ obtuli in domum Dei mei, de peculio meo aurum & argentum do in templum Dei mei, exceptis his quæ præparaui in ædem sanctam,
4 * Tria millia talēta auri de auro Ophir, & septem millia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi.
5 * Et vbicunque opus est, aurum de auro, & vbicunque opus est, argentum de
B argēto. Opera fiant per manus artificum; & si quis sponte offert, impleat manum suā hodie, & offerat quod voluerit Dño.
6 * Polliciti sunt itaque principes familiarum & proceres tribuum Israel: tribuni quoque & centuriones, & principes possessionum regis.
7 * Dederúntque in opera domus Dei auri talenta quinque millia, & solidos decem millia, argenti talenta decem millia, & æris talenta decem & octo millia, ferri quoque centum millia talentorum.
8 * Et apud quemcunq; inuenti sunt lapides, dederunt in thesauros domus Domini per manum Iehihel Gersonitis.
9 * Lætatúsq; est populus cùm vota sponte promitterent, quia corde toto offerebant ea Domino.
10 * Sed & Dauid rex lætatus est gaudio
C magno, & benedixit Domino coram vniuersa multitudine; & ait, Benedictus es Domine Deus Israel patris nostri ab æterno in æternum.
11 * Tua est Domine magnificentia & potentia, & gloria, atq; victoria, & tibi laus. Cuncta enim quæ in cęlo sunt & in terra, tua sunt. Tuum Domine regnum, & tu es super omnes principes.

Et ecce diuiſiones per vices ſacerdotum 21
et Leuitarum in omne miniſterium domus Dei,
& tecum in omni opere omnis promptus in o-
mni voluntario, in ſapientia ſecundum omnem
artem, & principes & omnis populus in om-
nes ſermones tuos.

21 καὶ ἰδὲ αἱ αἱρέσεις τῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων Ϛ τῶν λευιτῶν εἰς πᾶσαν τὴν λειτουργίαν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· καὶ μετ' σοῦ ἐν παντὶ ἔργῳ πᾶς προθυμος ἐν παντὶ ἑκουσίῳ, ἐν σοφίᾳ κ̅ῃ̅ πᾶσαν τέχνην, Ϛ ⸋ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰς πάντας σοῦ λόγους σου.

CAP. XXIX.

κθ'.

ET dixit Dauid rex omni Eccleſiæ, Salomon 1
filius meus, in quem elegit in eo Dominus,
iuuenis & tener & opus grande, quoniam non
homini habitatio, ſed Domino Deo.

1 Καὶ εἶπεν δαυὶδ ὁ βασιλεὺς πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, σολομὼν ὁ υἱός μου, εἰς ὃν ἠρέτικεν ἐν αὐτῷ κύριος, νέος καὶ ἁπαλὸς καὶ τὸ ἔργον μέγα, ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ἡ οἴκησις, ἀλλ' ἢ κυρίῳ τῷ θεῷ.

Et ego ſecundum omnem potentiam meam 2
præparaui in domum Dei mei aurum in aurum,
& argentum in argentum, et æs in æs, & fer-
rum in ferrum, & ligna in ligna, & lapides
onychinos, & ad copiam lapides precioſos &
varios, & omnem lapidem precioſum, & la-
pides parios in multitudinem.

2 καὶ ἐγὼ κ̅ῃ̅ πᾶσαν τὴν δυνάμιν μου ἡτοίμακα εἰς τὸν οἶκον Ϛ θεοῦ μου τὸ χρυσίον εἰς χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον εἰς ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκὸν εἰς χαλκόν, καὶ τὸν σίδηρον εἰς σίδηρον, καὶ ξύλα εἰς ξύλα, καὶ λίθοις ὀνυχος, καὶ πληρώσεως λίθοις πολυτελεῖς καὶ ποικίλους, Ϛ πάντα λίθον τίμιον, Ϛ λίθους παρίους εἰς πλῆθος.

Et adhuc cùm habeo in voluntatem ego in 3
domum Domini Dei mei, eſt mihi quod acquiſi-
ui aurum & argentum, et ecce dedi in domum
Dei mei in altitudinem: exceptis quæ præpara-
ui in domum ſanctam,

3 καὶ ἔτι ἐν τῷ εὐδοκῆσαί με εἰς οἶκον κυρίου Ϛ θεοῦ μου, ἔστι μοι ὃ περιπεποίημαι χρυσίον κ̅ῃ̅ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ δέδωκα εἰς τὸν οἶκον θεοῦ μου εἰς ὕψος, ἐκτὸς ὧν ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον·

Tria millia talẽtorum auri quod ex Ophir, 4
ſeptem millia talentorum argenti approbati, ad
liniendum in ipſis parietes templi:

4 τρισχίλια τάλαντα χρυσίου Ϛ ἐξ ὀφειρ, ἑπτακισχίλια τάλαντα ἀργυρίου δοκίμου, Ϛ καταχρίσαι ἐν αὐτοῖς τοὺς τοίχους Ϛ ἱεροῦ,

In aurum auro, & in argentum argento, 5
& in omne opus per manũ artificum, & quis
promptus eſt vt impleat manus ſuas hodie Do-
mino.

5 εἰς τὸ χρυσίον τῷ χρυσίῳ, Ϛ εἰς τὸ ἀργύριον τῷ ἀργυρείῳ, καὶ εἰς πᾶν ἔργον διὰ χειρὸς τεχνιτῶν· καὶ τίς ὁ προθυμούμενος πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ σήμερον τῷ κυρίῳ.

Et prompti fuerunt principes familiarum, 6
& principes filiorum Iſrael, et tribuni & cen
turiones, & præpoſiti operum regis, et diſpen-
ſatores.

6 καὶ προεθυμήθησαν ⸋ ἄρχοντες τῶν πατριῶν, Ϛ ⸋ ἄρχοντες τῶν υἱῶν ισραὴλ, καὶ ⸋ χιλίαρχοι Ϛ ἑκατόνταρχοι, καὶ ⸋ προστάται τῶν ἔργων Ϛ βασιλέως, Ϛ ⸋ οἰκονόμοι.

Et dederunt in opera domus Domini auri 7
talẽta quinque millia, & drachmas decem mil-
le, & argenti talenta decem millia, & æris ta-
lenta decem octo millia, & ferri centum millia
talentorum.

7 καὶ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα Ϛ οἴκου κυρίου χρυσίου τάλαντα πεντακισχίλια, Ϛ δραχμὰς μυρίας, καὶ ἀργυρίου ταλάντων δέκα χιλιάδας, καὶ χαλκοῦ τάλαντα μύρια ὀκτακισχίλια, Ϛ σιδήρου ἑκατὸν χιλιάδας ταλάντων.

Et quibus inuenti ſunt apud ipſos lapides, 8
dederunt in theſauros domus Domini per ma-
num Ieiel Gerſoni.

8 καὶ οἷς εὑρέθησαν παρ' αὐτοῖς λίθοι, ἔδωκαν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου κυρίου διὰ χειρὸς ιειὴλ Ϛ γερσωνί.

Et lætatus eſt populus cùm ſpõte vota pro- 9
mitterent, quoniam ex corde pleno ſponte offe-
rebant Domino.

9 καὶ εὐφράνθη ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ ἑκουσιασμῷ, ὅτι ἐν καρδίας πλήρους ἑκουσιάσαν Ϛ τῷ κυρίῳ.

Et Dauid rex lætatus eſt gaudio magno, 10
& benedixit rex Dauid Domino coram Eccle-
ſia dicens, Benedictus es Domine Deus Iſrael
pater noſter ab æterno & vſque in æternum.

10 καὶ δαυὶδ ὁ βασιλεὺς εὐφράνθη εὐφροσύνῃ μεγάλῃ, Ϛ εὐλόγησεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τὸν κύριον ἐνώπιον Ϛ ἐκκλησίας λέγων, εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς ισραὴλ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπὸ Ϛ αἰῶνος Ϛ ἕως Ϛ αἰῶνος.

Tibi Domine magnitudo & potentia, & 11
magnificentia, & victoria, & confeſſio, quo-
niam tu cunctorum quæ in cælo & in terra do-
minaris: tibi Domine regnum & exaltatio in
omnia & in omnem principatum.

11 σοὶ κύριε ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια, καὶ ἡ νίκη, καὶ ἡ ἐξομολόγησις, ὅτι σὺ πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ Ϛ ἐπὶ τῆς γῆς δεσπόζεις· σοὶ κύριε ἡ βασιλεία, καὶ ἡ ἔπαρσις εἰς πάντα καὶ εἰς πᾶσαν ἀρχήν.

12 * וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל
וּבְיָדְךָ כֹחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל :
13 * וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים
לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ :
14 * וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי כִּי־נַעְצֹר כֹּחַ לְהִתְנַדֵּב
כָּזֹאת כִּי־מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ :
15 * כִּי־גֵרִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ וְתוֹשָׁבִים כְּכָל־
אֲבוֹתֵינוּ כַּצֵּל יָמֵינוּ עַל־הָאָרֶץ וְאֵין מִקְוֶה :
16 * יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כֹּל הֶהָמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר
הֲכִינֹונוּ לִבְנוֹת־לְךָ בַּיִת לְשֵׁם קָדְשְׁךָ מִיָּדְךָ
הִיא וְלָךְ הַכֹּל :
17 * וְיָדַעְתִּי אֱלֹהַי כִּי אַתָּה בֹּחֵן לֵבָב וּמִישָׁרִים
תִּרְצֶה אֲנִי בְיֹשֶׁר לְבָבִי הִתְנַדַּבְתִּי כָל־אֵלֶּה
וְעַתָּה עַמְּךָ הַנִּמְצְאוּ־פֹה רָאִיתִי בְשִׂמְחָה
18 לְהִתְנַדֵּב־לָךְ : * יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק
וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר
מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ :
19 * וְלִשְׁלֹמֹה בְנִי תֵּן לֵבָב שָׁלֵם לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ
עֵדוֹתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל וְלִבְנוֹת הַבִּירָה
אֲשֶׁר־הֲכִינוֹתִי :
20 * וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל־הַקָּהָל בָּרְכוּ־נָא אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַיְבָרְכוּ כָל־הַקָּהָל לַיהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה וְלַמֶּלֶךְ :
21 * וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה זְבָחִים וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת לַיהוָה
לְמָחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא פָּרִים אֶלֶף אֵלִים אֶלֶף
כְּבָשִׂים אֶלֶף וְנִסְכֵּיהֶם וּזְבָחִים רָב לְכָל־
22 יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ לִפְנֵי יְהוָה
בַּיּוֹם הַהוּא בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיַּמְלִיכוּ שֵׁנִית
לִשְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד וַיִּמְשְׁחוּ לַיהוָה לְנָגִיד וּלְצָדוֹק
23 לְכֹהֵן : * וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל־כִּסֵּא יְהוָה
לְמֶלֶךְ תַּחַת דָּוִיד אָבִיו וַיִּצְלָח וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו
כָּל־יִשְׂרָאֵל :
24 * וְכָל־הַשָּׂרִים וְהַגִּבֹּרִים וְגַם כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
25 דָּוִיד נָתְנוּ יָד תַּחַת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ : * וַיְגַדֵּל
יְהוָה אֶת־שְׁלֹמֹה לְמַעְלָה לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן
עָלָיו הוֹד מַלְכוּת אֲשֶׁר לֹא־הָיָה עַל־כָּל־מֶלֶךְ
26 לְפָנָיו עַל־יִשְׂרָאֵל : * וְדָוִיד בֶּן־יִשַׁי מָלַךְ עַל־
כָּל־יִשְׂרָאֵל :

12 * Tuæ diuitiæ & tua eſt gloria, tu dominaris omnium. In manu tua virtus & potentia, in manu tua magnitudo & im-
13 perium omnium. * Nunc igitur Deus noſter confitemur tibi, & laudamus nomen tuum inclytum.
14 * Quis ego & quis populus meus vt poſſimus hæc tibi vniuerſa promittere? D tua ſunt omnia & quę de manu tua accepimus, dedimus tibi.
15 * Peregrini enim ſumus coram te & aduenæ, ſicut omnes patres noſtri. Dies noſtri quaſi vmbra ſuper terram, & nulla eſt
16 mora. * Dñe Deus noſter, omnis hæc copia quã parauimus vt ædificaretur domus nomini ſancto tuo, de manu tua eſt,
17 & tua ſunt omnia. * Scio Deus meus ꝙ probes corda & ſimplicitatẽ diligas, vnde & ego in ſimplicitate cordis mei lętus obtuli vniuerſa hæc, & populum tuum qui hic repertus eſt, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria.
18 * Domine Deus Abraam, & Iſaac, & Iſrael patrum noſtrorum cuſtodi in æternũ E hanc volũtatem cordis eorum, & ſemper in veneratione tui mens iſta permaneat.
19 * Salomoni quoq; filio meo da cor perfectum, vt cuſtodiat mandata tua & teſtimonia tua, & cerimonias tuas, & faciat vniuerſa, & ædificet ædem cuius impenſas
20 paraui. * Præcepit autẽ Dauid vniuerſæ Eccleſiæ: Benedicite Dño Deo veſtro. Et benedixit omnis Eccleſia Dño Deo patrum ſuorum, & inclinauerunt ſe & adorauerunt Dominum, & deinde regem.
21 * Immolauerúntque victimas Dño, & obtulerunt holocauſta die ſequenti, tauros mille, arietes mille, agnos mille cum libaminibus ſuis & vniuerſo ritu abundantiſſime in omnem Iſrael.
22 * Et comederunt & biberunt corã Domino in die illo cum grandi lætitia, & vnxerunt ſecũdò Salomonem filium Dauid. Vnxerunt autem eum Domino in principem, & Sadoch in pontificem.
23 * Sedítque Salomon ſuper ſolium Domini in regẽ pro Dauid patre ſuo, & cunctis placuit, & paruit illi omnis Iſrael.
24 * Sed & vniuerſi principes & potentes, & cũcti filij regis Dauid dederunt manũ,
25 & ſubiecti fuerunt Salomoni regi. * Magnificauit ergo Dñs Salomoné ſuper omnem Iſrael, & dedit illi gloriã regni qualem nullus habuit ante eum rex Iſrael.
26 * Igitur Dauid filius Iſai regnauit ſuper vniuerſum Iſrael.

* *A te diuitiæ & gloria à facie tua, tu omnium dominaris Domine princeps omnis imperij, & in manu tua fortitudo & potentia, & in manu tua magnificare & fortificare omnia.* 12

* *Et nunc Domine confitemur tibi, & laudamus nomen gloriæ tuæ.* 13

* *Quoniam quis sum ego, & quis populus meus, quoniam potuimus promittere sponte tibi sic? quoniam tua sunt omnia, & ex tuis dedimus tibi.* * *Quoniam peregrini sumus coram te & aduenæ, sicut omnes patres nostri, & sicut vmbræ dies nostri in terra, et non est mora.* 14 15

* *Domine Deus noster ad omnem multitudinem hanc, quam parauimus tibi ad ædificandum domum nomini tuo sancto, de manu enim tua est, & tua sunt omnia.* 16

* *Et sciui Domine, quoniam tu es probans corda, & diligens iustitiam, & ego in simplicitate cordis mei prompte obtuli hæc vniuersa, & nunc populum tuum qui repertus est hic, vidi in gaudio promptè offerre tibi.* 17

* *Domine Deus Abraam et Isaac, & Israel patrum nostrorum, custodi eorum plasma cogitationum cordis populi tui in æternum, & dirige corda eorum ad te.* 18

* *Et Salomoni filio meo da cor bonum, vt faciat mandata tua, & testimonia tua, & præcepta tua, & vt in finem adducat omnia, & vt ædificet apparatum domus tuæ, quem parauí.* 19

* *Et dixit Dauid omni Ecclesiæ, Benedicite iam Domino Deo nostro. & benedixit omnis Ecclesia Domino Deo patrum suorum: & flectentes genua adorauerunt Dominum & regem.* 20

* *Et sacrificauit Dauid Domino sacrificia, & obtulit holocausta Domino crastina die primi diei vitulos mille, arietes mille, agnos mille, & libamina sua & sacrificia in multitudinem omni Israel.* 21

* *Et comederunt & biberunt coram Domino in die illo cum lætitia grandi: & elegerunt regem secundò Salomonem filium Dauid, & vnxerunt eum Domino in regem, & Saduc in sacerdotem.* 22

* *Et sedit Salomon in throno Domini in regem pro Dauid patre suo, & prosper fuit, & paruerunt ei omnis Israel.* 23

* *Et principes, & potentes, & cuncti filij regis Dauid subditi sunt ei.* 24

* *Et magnificauit Dominus Salomonem coram omni Israel, & dedit super eum gloriam regni, sicut non fuit in omni rege ante eum supra Israel.* 25

* *Et Dauid filius Jesse regnauit super vniuersum Israel.* 26

12 * σὺ δὲ Κύριε ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα ἐνώπιόν σου, σὺ πάντων ἄρχεις· κύριε ὁ ἄρχων πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ χειρί σου ἰσχὺς καὶ δυναστεία, καὶ ἐν τῇ χειρί σου μεγαλῦναι καὶ κραταιῶσαι τὰ πάντα.

13 * καὶ νῦν κύριε ἐξομολογούμεθά σοι, καὶ αἰνοῦμεν τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου.

14 * ὅτι τίς εἰμὶ ἐγώ, καὶ τίς ὁ λαός μου, ὅτι ἰσχύσαμεν σοὶ ἐκουσιάσασθαί σοι ὕτως; ὅτι σά ἐστι τὰ πάντα, καὶ ἐκ τῶν σῶν δεδώκαμέν σοι.

15 * ὅτι πάροικοι ἐσμὲν ἐναντίον σου, καὶ πάροικοι, καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ὡς σκιαὶ αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπομονή.

16 * κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς πάντα τὸ πλῆθος τοῦτο, ὃ ἡτοιμάσαμέν σοι οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, ἐκ χειρός σου ἐστί, καὶ σά ἐστι τὰ πάντα.

17 * καὶ ἔγνων κύριε, ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐξετάζων καρδίας, καὶ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ ἐγὼ ἐν ἁπλότητι καρδίας μου ἐκουσιάσθην ταῦτα πάντα, καὶ νῦν τὸν λαόν σου τὸν εὑρεθέντα ὧδε εἶδον ἐν εὐφροσύνῃ ἐκουσιασθέντα σοι.

18 * κύριε ὁ θεὸς Αβρααμ, καὶ Ισαακ, καὶ Ισραηλ τῶν πατέρων ἡμῶν, φύλαξον αὐτῶν τὸ πλάσμα διανοιῶν καρδίας λαοῦ σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ κατεύθυνον τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς σέ.

19 * καὶ Σολομῶντι τῷ υἱῷ μου δὸς καρδίαν ἀγαθήν, τοῦ ποιεῖν τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὰ μαρτύριά σου, καὶ τὰ προστάγματά σου, καὶ τοῦ ποιῆσαι τέλος ἀγαγεῖν πάντα, καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴκου σου, οὗ ἡτοίμασα.

20 * καὶ εἶπεν Δαυὶδ πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, εὐλογήσατε δὴ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν· καὶ εὐλόγησε πᾶσα ἡ ἐκκλησία κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ κάμψαντες τὰ γόνατα προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ καὶ τῷ βασιλεῖ.

21 * καὶ ἔθυσε Δαυὶδ τῷ κυρίῳ θυσίας, καὶ ὑπήνεγκεν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης ἡμέρας μόσχους χιλίους, κριοὺς χιλίους, ἄρνας χιλίους, καὶ τὰς σπονδὰς αὐτῶν, καὶ θυσίας εἰς πλῆθος παντὶ τῷ Ισραήλ.

22 * καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον ἐναντίον κυρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἐβασίλευσαν δεύτερον Σολομῶντα υἱὸν Δαυὶδ, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν τῷ κυρίῳ εἰς βασιλέα, καὶ τὸν Σαδδὸκ εἰς ἱερέα.

23 * καὶ ἐκάθισεν Σολομὼν ἐπὶ θρόνου κυρίου εἰς βασιλέα ἀντὶ Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ εὐοδώθη· καὶ ἐπήκουσαν αὐτοῦ πᾶς Ισραήλ.

24 * καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ δυνατοί, καὶ γε πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως Δαυὶδ ὑπετάγησαν αὐτῷ.

25 * καὶ ἐμεγάλυνε κύριος τὸν Σολομῶντα ἐναντίον παντὸς Ισραήλ, καὶ ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν δόξαν βασιλείας, ὡς οὐκ ἐγένετο ἐπὶ παντὸς βασιλέως ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐπὶ Ισραήλ.

26 * Καὶ Δαυὶδ υἱὸς Ιεσσαὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ πάντα Ισραήλ.

27 * וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים
שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ
שְׁלֹשִׁים וְשָׁלוֹשׁ׃

28 * וַיָּמָת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה שָׂבַע יָמִים עֹשֶׁר
29 וְכָבוֹד וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ * וּדְבְרֵי
דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים
עַל־דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְעַל־דִּבְרֵי נָתָן הַנָּבִיא
30 וְעַל־דִּבְרֵי גָד הַחוֹזֶה׃ * עִם כָּל־מַלְכוּתוֹ
וּגְבוּרָתוֹ וְהָעִתִּים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו וְעַל־יִשְׂרָאֵל
וְעַל כָּל־מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת׃

ספר דברי הימים ב

א

1 יִתְחַזֵּק שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִיד עַל־
מַלְכוּתוֹ וַיהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ
וַיְגַדְּלֵהוּ לְמַעְלָה׃
2 * וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְכָל־יִשְׂרָאֵל
לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְלַשֹּׁפְטִים וּלְכֹל נָשִׂיא
לְכֹל־יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי הָאָבוֹת׃
3 * וַיֵּלְכוּ שְׁלֹמֹה וְכָל־הַקָּהָל עִמּוֹ לַבָּמָה
אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן כִּי־שָׁם הָיָה אֹהֶל מוֹעֵד הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בַּמִּדְבָּר׃
4 * אֲבָל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הֶעֱלָה דָּוִיד מִקִּרְיַת
יְעָרִים בַּהֵכִין לוֹ דָּוִיד כִּי נָטָה־לוֹ אֹהֶל
5 בִּירוּשָׁלִַם׃ * וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה
בְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר שָׂם לִפְנֵי מִשְׁכַּן
יְהוָה וַיִּדְרְשֵׁהוּ שְׁלֹמֹה וְהַקָּהָל׃
6 * וַיַּעַל שְׁלֹמֹה שָׁם עַל־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת
לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר לְאֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו עֹלוֹת
7 אָלֶף׃ * בַּלַּיְלָה הַהוּא נִרְאָה אֱלֹהִים
לִשְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁאַל מָה אֶתֶּן־לָךְ׃
8 * וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לֵאלֹהִים אַתָּה עָשִׂיתָ עִם־
דָּוִיד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל וְהִמְלַכְתַּנִי תַּחְתָּיו׃
9 * עַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים יֶאֱמַן דְּבָרְךָ עִם
דָּוִיד אָבִי כִּי אַתָּה הִמְלַכְתַּנִי עַל־עַם רַב כַּעֲפַר
הָאָרֶץ׃

27 * Et dies quibus regnauit ſuper Iſrael fuerunt quadraginta anni. In Hebron regnauit ſeptem annis, & in Hieruſalem annis triginta tribus.

28 * Et mortuus eſt in ſenectute bona plenus dierum & diuitiis & gloria. Et regnauit Salomon filius eius pro eo.

29 * Geſta autem Dauid regis priora & nouiſſima ſcripta ſunt in libro Samuel Videntis, & in libro Nathan prophetæ, atq; in volumine Gad Videntis:

30 * Vniuerſíque regni eius & fortitudinis & temporum quę tranſierunt ſub eo, ſiue in Iſrael, ſiue in cunctis regnis terrarum.

DIBRE HAIAMIN
SIVE PARALIPOMENON,
LIB. SECVNDVS.
CAP. I.

1 Onfortatus eſt ergo Salomon filius Dauid in regno ſuo, & Dominus Deus eius erat cum eo, & magnificauit eum in excelſum. 2. Reg. 3. a.

2 * Præcepítq; Salomon vniuerſo Iſrael, tribunis & centurionibus, & ducibus, & iudicibus omnis Iſrael & principibus familiarum.

3 * Et abiit cum vniuerſa multitudine in excelſum Gabaon, vbi erat tabernaculum fœderis Dei; quod fecit Moyſes famulus Domini in ſolitudine. Ex. 31. a

4 * Arcam autem Dei adduxerat Dauid de Cariathiarim in locum quem præparauerat ei, & vbi fixerat illi tabernaculum, hoc eſt in Hieruſalem. B

5 * Altare quoque æneum quod fabricatus fuerat Beſeleel filius Vri filij Vr, ibi erat coram tabernaculo Domini, quod & requiſiuit Salomon & omnis Eccleſia.

6 * Aſcendítq; Salomon ad altare æneũ coram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo mille hoſtias.

7 * Ecce autem in ipſa nocte apparuit ei Deus, dicens: Poſtula quod vis vt dem tibi.

8 * Dixítque Salomon Deo, Tu feciſti cũ Dauid patre meo miſericordiam magnam, & conſtituiſti me regem pro eo.

9 * Nunc ergo Domine Deus impleatur ſermo tuus quem pollicitus es Dauid patri meo. Tu enim me feciſti regem ſuper populum tuum multum qui tam innumerabilis eſt quàm puluis terræ.

* *Et dies quibus regnauit ſuper Iſrael quadraginta anni, in Chebron regnauit ſeptem annis, & in Hieruſalem triginta & tribus annis.* 27

* *Et mortuus eſt Dauid in ſenectute bona, plenus dierum diuitiis, & gloria, & regnauit Salomon filius eius pro eo.* 28

* *Et reliqui ſermones Dauid regis priores & nouiſſimi, nónne ſunt ſcripti in ſermonibus Samuel Videntis, & in ſermonibus Nathan prophetæ, & in ſermonibus Gad Videntis pro vniuerſo regno eius;* 29

* *Et vniuerſa potentia eius, & temporibus quæ tranſierunt in eo & in Iſrael, & in cunctis regnis terrarum?* 30

PARALIPOMENON, LIBER II.

CAP. I.

* *ET confortatus eſt Salomon filius Dauid in regno ſuo, & Dominus Deus eius cum eo, & magnificauit eum in excelſum.* 1

* *Et dixit Salomon ad vniuerſum Iſrael tribunis & centurionibus, & iudicibus, & omnibus principibus coram omni Iſrael principibus familiarum.* 2

* *Et abijt Salomon & vniuerſa Eccleſia cum eo in excelſum quod in Gabaon, quoniam illic erat tabernaculum fœderis Dei quod fecit Moyſes ſeruus Domini in eremo.* 3

* *At arcam Dei adduxerat Dauid de ciuitate Cariathiarim, quoniam præparauit ei Dauid, quoniam fixerat ei tabernaculum in Hieruſalem.* 4

* *Et altare æneum quod fecit Beſeleel filius Vri, filij Or, illic erat coram tabernaculo Domini, & quæſiuit illud Salomon & Eccleſia.* 5

* *Et obtulit illic Salomon ad altare æneum quod coram Domino quod in tabernaculo fœderis, & obtulit in eo holocauſta mille.* 6

* *In nocte illa apparuit Deus Salomoni, & dixit ei, Poſtula quid tibi dabo.* 7

* *Et dixit Salomon ad Deum, Tu feciſti cum Dauid patre meo miſericordiam magnam, & conſtituiſti regem me pro eo.* 8

* *Et nunc Domine Deus, impleatur verbum tuum cum Dauid patre meo, quoniam tu conſtituiſti regem me ſuper populum multum, ſicut puluerem terræ.* 9

27 * καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη, ἐν χεβρὼν ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ τεσσαράκοντα καὶ τρία ἔτη.

28 * καὶ ἀπέθανε δαυὶδ ἐν γήρᾳ καλῷ, πλήρης ἡμερῶν, πλούτῳ καὶ δόξῃ, καὶ ἐβασίλευσεν σολομὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

29 * καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι τοῦ δαυὶδ τοῦ βασιλέως οἱ πρότεροι, καὶ οἱ ὕστεροι, ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ λόγων σαμουὴλ τοῦ ὁρῶντος, καὶ ἐπὶ λόγων ναθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ λόγων γὰδ τοῦ ὁρῶντος περὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ·

30 * καὶ πάσης τῆς δυναστείας αὐτοῦ, καὶ τῶν καιρῶν τῶν διελθόντων ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς βασιλείας τῶν γαιῶν;

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΈΝΩΝ β΄.

α΄.

1 ΚΑὶ ἐνίσχυσε σολομὼν υἱὸς δαυὶδ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν εἰς ὕψος.

2 * καὶ εἶπε σολομὼν πρὸς πάντα ἰσραὴλ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς ἑκατοντάρχοις, καὶ τοῖς κρατοῦσι, καὶ πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ τοῖς ἄρχουσι τῶν πατριῶν.

3 * καὶ ἐπορεύθη σολομὼν καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑψηλὴν τὴν ἐν γαβαών, ὅτι ἐκεῖ ἦν ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου τοῦ θεοῦ ἣν ἐποίησε μωυσῆς παῖς κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ.

4 * τὴν δὲ κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἀνήνεγκεν δαυὶδ ἐκ πόλεως καριαθιαρείμ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτῇ δαυίδ, ὅτι ἔπηξεν αὐτῇ σκηνὴν ἐν ἱερουσαλήμ.

5 * καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποίησε βεσελεὴλ υἱὸς ὑρεί, υἱοῦ ὡρ, ἐκεῖ ἦν ἔναντι τοῦ σκηνῆς κυρίου, καὶ ἐξεζήτησεν αὐτὸ σολομὼν καὶ ἡ ἐκκλησία.

6 * καὶ ἀνήνεγκεν ἐκεῖ σολομὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐνώπιον κυρίου τὸ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπ' αὐτὸ ὁλοκαύτωσιν χιλίαν.

7 * ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὤφθη ὁ θεὸς τῷ σολομῶντι, καὶ εἶπεν αὐτῷ, αἴτησαι τί σοι δώσω.

8 * καὶ εἶπε σολομὼν πρὸς τὸν θεόν, σὺ ἐποίησας μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου ἔλεος μέγα, καὶ ἐβασίλευσάς με ἀντ' αὐτοῦ.

9 * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς πιστωθήτω τὸ ῥῆμά σου μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, ὅτι σὺ ἐβασίλευσάς με ἐπὶ λαὸν πολύν, ὡς τὸν χοῦν τῆς γῆς.

10 * Da mihi sapientiam & intelligẽtiam vt ingrediar & egrediar corã populo tuo. Quis enim potest hunc populum tuũ dignè qui tam grandis est iudicare? 11 * Dixit autem Deus ad Salomonẽ, Quia hoc magis placuit cordi tuo, & nõ postulasti diuitias & substantiã & gloriam, neque animas eorũ qui te oderant, sed nec dies vitę plurimos: Petisti aũt sapientiã & scientiã vt iudicare possis populum meum super quem constitui te regem:

12 * Sapientia & scientia data sunt tibi. Diuitias autem & substãtiam & gloriam dabo tibi, ita vt nullus in regibus nec ante nec post te fuerit similis tui.

13 * Venit ergo Salomon ab excelso Gabaon in Hierusalem coram tabernaculo fœderis, & regnauit super Israel.

14 * Congregauítq; sibi currus & equites; & facti sunt ei mille quadringẽti currus, & duodecim millia equitum, & fecit eos esse in vrbibus quadrigarum & cum rege 15 in Hierusalem. * Præbuítq; rex argentũ & aurum in Hierusalem quasi lapides, & cedros quasi sycomoros quæ nascuntur in campestribus multitudine magna.

16 * Adducebantur aute ei equi de Ægypto de Choa à negociatoribus regis.

17 * Qui ibant & emebant precio quadrigam equorum sexcentis argenteis, & equum centum quinquaginta. Similiter de vniuersis regnis Cethæorum, & à regibus Syriæ emptio celebrabatur.

10 * עַתָּה חָכְמָה וּמַדָּע תֶּן־לִי וְאֵצְאָה לִפְנֵי הָעָם־ הַזֶּה וְאָבוֹאָה כִּי־מִי יִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ הַזֶּה הַגָּדוֹל׃ 11 * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה זֹּאת עִם־לְבָבֶךָ וְלֹא שָׁאַלְתָּ עֹשֶׁר נְכָסִים וְכָבוֹד וְאֶת־נֶפֶשׁ שֹׂנְאֶיךָ וְגַם־יָמִים רַבִּים לֹא שָׁאָלְתָּ וַתִּשְׁאַל־לְךָ חָכְמָה וּמַדָּע אֲשֶׁר תִּשְׁפּוֹט אֶת־עַמִּי אֲשֶׁר הִמְלַכְתִּיךָ עָלָיו׃ 12 * חָכְמָה וּמַדָּע נָתוּן לָךְ וְעֹשֶׁר וּנְכָסִים וְכָבוֹד אֶתֵּן־לָךְ אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כֵן לַמְּלָכִים אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה־כֵּן׃ 13 * וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר־בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 14 * וַיֶּאֱסֹף שְׁלֹמֹה רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַיְהִי־לוֹ אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ 15 בִּירוּשָׁלָם׃ * וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־ הַזָּהָב בִּירוּשָׁלַם כָּאֲבָנִים וְאֶת־הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב׃ 16 * וּמוֹצָא הַסּוּסִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה מִמִּצְרַיִם וּמִקְוֵה סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְוֵה יִקְחוּ בְּמִחִיר׃ 17 * וַיַּעֲלוּ וַיֹּצִיאוּ מִמִּצְרַיִם מֶרְכָּבָה בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה וְכֵן לְכָל־מַלְכֵי הַחִתִּים וּמַלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם יוֹצִיאוּ׃

ב

1 * וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם 2 יְהוָה וּבַיִת לְמַלְכוּתוֹ׃ * וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ סַבָּל וּשְׁמֹנִים אֶלֶף אִישׁ חֹצֵב בָּהָר וּמְנַצְּחִים עֲלֵיהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ 3 מֵאוֹת׃ * וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל־חוּרָם מֶלֶךְ צֹר לֵאמֹר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִם־דָּוִיד אָבִי וַתִּשְׁלַח־לוֹ 4 אֲרָזִים לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת לָשֶׁבֶת בּוֹ׃ * הִנֵּה אֲנִי בוֹנֶה־בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי לְהַקְדִּישׁ לוֹ לְהַקְטִיר לְפָנָיו קְטֹרֶת־סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת תָּמִיד וְעֹלוֹת לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים וְלְמוֹעֲדֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם זֹאת עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 5 * וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־אֲנִי בוֹנֶה גָּדוֹל כִּי־גָדוֹל אֱלֹהֵינוּ מִכָּל־הָאֱלֹהִים׃

A 1 DEcreuit autem Salomõ ædificare domum nomini Dñi & palatium sibi.

2 * Et numerauit septuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia qui cęderent lapides in montibus, præpositósque eorum tria millia sexcẽtos.

3 * Misit quoque ad Hyram regem Tyri, dicens: Sicut egisti cum Dauid patre meo, & misisti ei ligna cedrina vt ædificaret sibi domum in qua & habitauit: 3. Reg. 5. a

4 * Sic fac mecum, vt ædificem domum nomini Domini Dei mei, vt consecrem eam ad adolendum incensum coram illo & fumiganda aromata, & ad propositio-
B nem panum sempiternam, & ad holocaustomata manè & vesperè. Sabbatis quoque & neomeniis & solemnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quæ mandata sunt Israeli.

5 * Domus enim quam ædificare cupio, magna est. Magnus est enim Deus noster super omnes Deos.

1. Par. 28. 1. Sap. 8. d

10 * Nunc igitur ſapientiam & intelligentiam da mihi, & egrediar ante populum hunc & ingrediar, quoniam quis iudicabit populum tuum grandem hunc?

11 * Et dixit Deus ad Salomonem, Eò quòd fuit hoc in corde tuo, & non petiſti diuitias ſubſtantiarum, neque gloriam, neq; animam odientium te, & non petiſti dies multos, & petiſti tibi ipſi ſapientiam & ſcientiam, vt iudices populum meum, ſuper quem conſtitui regem te ſuper eum.

12 * Et ſapientiam & ſcientiam do tibi: & diuitias, & ſubſtantiam, & gloriam dabo tibi, vt non ſit ſimilis tibi in regibus qui ante te, & poſt te non erit ſic.

13 * Et venit Salomon ab excelſo quod in Gabaon in Hieruſalem à facie tabernaculi fœderis, & regnauit ſuper Iſrael.

14 * Et congregauit Salomon currus & equites, & facti ſunt ei mille & quadringenti currus, & duodecim millia equitum, & reliquit eos in ciuitatibus curruum, & cum rege in Hieruſalem.

15 * Et poſuit rex argentum & aurum in Hieruſalem ſicut lapides, & cedros dedit in Iudæa quaſi ſycomoros quæ in campeſtri in multitudine.

16 * Et exitus equorum Salomoni ex Ægypto, & precium negotiatorum regis precium quod accipiebant & emebant in commutatione.

17 * Et aſcendebant & educebant ex Ægypto currum vnum ſexcentis argenteis, & equum quinquaginta & centum: & ſic omnibus regibus Chettæorum, & regibus Syriæ in manibus ſuis educebant.

CAP. II.

1 ET dixit Salomon vt ædificaret domum nomini Domini, & domum regno ſuo.

2 * Et congregauit Salomon ſeptuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia virorum lapicidarum in monte: & præpoſiti ſuper eos tria millia & ſexcenti.

3 * Et miſit Salomon ad Chiram regem Tyri, dicens: Sicut feciſti cum Dauid patre meo, & miſiſti ei cedros vt ædificaret ſibi domum vt habitaret in ea:

4 * Et ecce ego filius eius ædifico domum nomini Domini Dei mei, vt ſanctificem eam ipſi ad adolendum coram illo incenſum aromatum, & ad faciendum propoſitionem ſemper, & ad offerendum holocauſtomata ſemper mane & veſperi, & ſabbatis, & in neomenijs & in ſolemnitatibus Domini Dei noſtri, in ſempiternum hoc ſuper Iſrael. 5 * Et domus quam ego ædifico magna, quoniã magnus Dominus Deus noſter ſuper omnes Deos.

10 * νῦν οὖν σοφίαν καὶ σύνεσιν δός μοι, καὶ ἐξελεύσομαι ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ τούτου καὶ εἰσελεύσομαι· ὅτι τίς κρινεῖ τὸν λαόν σου τὸν μέγαν τοῦτον;

11 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Σολομῶντα, ἀνθ' ὧν ἐγένετο τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ οὐκ ἠτήσω πλοῦτον ὑπαρχόντων, οὐδὲ δόξαν, οὐδὲ τὴν ψυχὴν τῶν μισούντων σε, καὶ οὐκ ἠτήσω ἡμέρας πολλάς, καὶ ἠτήσας σεαυτῷ σοφίαν καὶ σύνεσιν, ὅπως κρίνῃς τὸν λαόν μου, ἐφ' ὃν ἐβασίλευσά σε ἐπ' αὐτόν.

12 * καὶ σοφίαν καὶ τὴν σύνεσιν δίδωμί σοι, καὶ πλοῦτον καὶ ὕπαρξιν, καὶ δόξαν δώσω σοι, ὡς οὐκ ἐγένετο ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι τοῖς ἔμπροσθέν σου, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἔσται οὕτως.

13 * καὶ ἦλθεν Σολομὼν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς τῆς ἐν Γαβαὼν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἰσραήλ.

14 * καὶ συνήγαγεν Σολομὼν ἅρματα καὶ ἱππεῖς· καὶ ἐγένετο αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων, καὶ κατέλιπεν αὐτὰ ἐν ταῖς πόλεσιν τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν Ἰερουσαλήμ.

15 * καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἐν Ἰερουσαλὴμ ὡς λίθους· καὶ τὰς κέδρους ἔδωκεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος.

16 * καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων τῷ Σολομῶντι ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἡ ὁμὴ τῶν ἐμπόρων τοῦ βασιλέως ὁμοῦ λαμβάνοντες καὶ ἠγόραζον ἐν ἀλλάγματι.

17 * καὶ ἀνέβαινον καὶ ἐξῆγον ἐξ Αἰγύπτου ἅρμα ἓν ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππον πεντήκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ οὕτως πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι τῶν Χετταίων, καὶ τοῖς βασιλεῦσι τῆς συρίας ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐξέφερον.

β'.

1 * Καὶ εἶπεν Σολομὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

2 * καὶ συνήγαγεν Σολομὼν ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν νωτοφόρων, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν λατόμων ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἐπισάται ἐπ' αὐτῶν τρισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι.

3 * καὶ ἀπέστειλε Σολομὼν πρὸς Χειρὰμ βασιλέα Τύρου λέγων, ὃν τρόπον ἐποίησας μετὰ Δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἀπέστειλας αὐτῷ κέδρους τοῦ οἰκοδομῆσαι ἑαυτῷ οἶκον τοῦ κατοικῆσαι ἐν αὐτῷ. 4 * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὁ υἱὸς αὐτοῦ οἰκοδομῶ οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἁγιάσαι αὐτὸν αὐτῷ τοῦ θυμιᾶν ἐνώπιον αὐτοῦ θυμίαμα ἀρωμάτων, καὶ ποιεῖν προθέσεις διαπαντός, καὶ τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα διαπαντὸς πρωὶ καὶ δεσπέρας, καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτο ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

5 * καὶ ὁ οἶκος οὗ ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας, ὅτι μέγας κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν παντὸς θεοῦ.

6 * וּמִי יַעְצָר־כֹּחַ לִבְנוֹת־לוֹ בַּיִת כִּי הַשָּׁמַיִם
וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלֻהוּ וּמִי אֲנִי אֲשֶׁר אֶבְנֶה־
לוֹ בַּיִת כִּי אִם־לְהַקְטִיר לְפָנָיו׃
7 * וְעַתָּה שְׁלַח־לִי אִישׁ־חָכָם לַעֲשׂוֹת בַּזָּהָב
וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת וּבַבַּרְזֶל וּבָאַרְגָּמָן וְכַרְמִיל וּתְכֵלֶת
וְיֹדֵעַ לְפַתֵּחַ פִּתּוּחִים עִם־הַחֲכָמִים אֲשֶׁר עִמִּי
בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר הֵכִין דָּוִיד אָבִי׃
8 * וְשִׁלַּח־לִי עֲצֵי אֲרָזִים בְּרוֹשִׁים
וְאַלְגֻּמִּים מֵהַלְּבָנוֹן כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר
עֲבָדֶיךָ יוֹדְעִים לִכְרֹת עֲצֵי לְבָנוֹן וְהִנֵּה עֲבָדַי
9 עִם־עֲבָדֶיךָ׃ * וְלִהְכִין לִי עֵצִים לָרֹב כִּי
הַבַּיִת אֲשֶׁר־אֲנִי בּוֹנֶה גָּדוֹל וְהַפְלֵא׃
10 * וְהִנֵּה לַחֹטְבִים לִכְרֵתִי הָעֵצִים נָתַתִּי
חִטִּים מַכּוֹת לַעֲבָדֶיךָ כֹּרִים עֶשְׂרִים אֶלֶף וּשְׂעֹרִים
כֹּרִים עֶשְׂרִים אֶלֶף וְיַיִן בַּתִּים עֶשְׂרִים אֶלֶף
וְשֶׁמֶן בַּתִּים עֶשְׂרִים אָלֶף׃
11 * וַיֹּאמֶר חוּרָם מֶלֶךְ־צֹר בִּכְתָב וַיִּשְׁלַח אֶל־
שְׁלֹמֹה בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־עַמּוֹ נְתָנְךָ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ׃
12 * וַיֹּאמֶר חוּרָם בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נָתַן לְדָוִיד הַמֶּלֶךְ בֵּן חָכָם יוֹדֵעַ שֵׂכֶל וּבִינָה אֲשֶׁר
יִבְנֶה־בַּיִת לַיהוָה וּבַיִת לְמַלְכוּתוֹ׃
13 * וְעַתָּה שָׁלַחְתִּי אִישׁ־חָכָם יוֹדֵעַ בִּינָה
14 לְחוּרָם אָבִי׃ * בֶּן־אִשָּׁה מִן־בְּנוֹת־דָּן וְאָבִיו
אִישׁ־צֹרִי יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף בַּנְּחֹשֶׁת
בַּבַּרְזֶל בָּאֲבָנִים וּבָעֵצִים בָּאַרְגָּמָן בַּתְּכֵלֶת
וּבַבּוּץ וּבַכַּרְמִיל וּלְפַתֵּחַ כָּל־פִּתּוּחַ וְלַחְשֹׁב כָּל־
מַחֲשָׁבֶת אֲשֶׁר יִנָּתֶן לוֹ עִם־חֲכָמֶיךָ וְחַכְמֵי אֲדֹנִי
דָּוִיד אָבִיךָ׃
15 * וְעַתָּה הַחִטִּים וְהַשְּׂעֹרִים הַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן
אֲשֶׁר־אָמַר אֲדֹנִי יִשְׁלַח לַעֲבָדָיו׃
16 * וַאֲנַחְנוּ נִכְרֹת עֵצִים מִן־הַלְּבָנוֹן כְּכָל־
צָרְכְּךָ וְנָבִיאֵם לְךָ רַפְסֹדוֹת עַל־יָם יָפוֹ וְאַתָּה
תַּעֲלֶה אֹתָם יְרוּשָׁלִָם׃
17 * וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה כָּל־הָאֲנָשִׁים הַגֵּרִים אֲשֶׁר
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַסְּפָר אֲשֶׁר סְפָרָם דָּוִיד
אָבִיו וַיִּמָּצְאוּ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃

6 *Quis ergo poterit pręualere vt ædificet ei dignã domum? Si cælum & cæli cælorum capere eum nequeunt, quãtus ego sum vt posim ædificare ei domũ? Sed ad hoc tantũ, vt adoleatur incensum coram
7 illo. *Mitte ergo mihi virũ eruditum qui nouerit operari in auro & argento, ære & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui sciat sculpere cęlaturas cum his artificibus quos mecum habeo in Iudæa & in Hierusalẽ quos præparauit Dauid pater
8 meus. *Sed & ligna cedrina mitte mihi & arceuthina, & pinea de Libano. Scio enim quòd serui tui nouerint cædere ligna de Libano. Et erunt serui mei cum
9 seruis tuis:
*Vt parentur mihi ligna plurima. Domus enim quam cupio ædificare, magna est nimis & inclyta.
10 *Præterea operariis qui cæsuri sunt ligna seruis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & ordei coros totidem,
C & vini viginti millia metretas, olei quoq; sata viginti millia.
11 *Dixit autem Hyram rex Tyri per literas quas miserat Salomoni, Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum.
12 *Et addidit dicens, Benedictus Dominus Deus Israel qui fecit cælum & terram, qui dedit Dauid regi filium sapientem & eruditum, & sensatum atque prudentem, vt ædificaret domũ Domino, & palatium
13 sibi. *Misi ergo tibi virum prudentem & scientissimum Hyram patrem meum,
14 *Filiũ mulieris de filiabus Dan, cuius pater fuit Tyrius qui nouerit operari in auro & argento, ære & ferro, & marmore, & lignis. In purpura quoq; & hyacintho, & byssino, & coccino, & qui sciat cælare omnem sculpturã, & adinuenire prudẽter quodcunq; in opere necessarium est cum
D artificibus tuis & cum artificibus domini mei Dauid patris tui.
15 *Triticum ergo & ordeum & oleum & vinum, quæ pollicitus es, domine mi, mitte seruis tuis.
16 *Nos autem cædemus ligna de Libano quot necessaria habueris, & applicabimus ea ratibus per mare in Ioppe, tuum autem erit transferre ea in Hierusalem.
17 *Numerauit igitur Salomon omnes viros proselytos qui erant in terra Israel post dinumerationem quam dinumerauit Dauid pater eius, & inuenti sunt centum quinquaginta tria millia & sexcenti.

* *Et quis poterit ædificare ei domum? quo-* 6
niam cælum & cælum cæli non ferunt eum, & quis ſum ego qui ædifico ei domum? ſed ad adolendum incenſum coram eo.

* *Et nunc mitte mihi virum ſapientem &* 7
qui nouerit facere in auro & in argento, & in ære, & in ferro, & in purpura, & in coccino, & in hyacintho, & qui ſciat ſculpere cælaturas cum ſapientibus qui mecum in Judæa & in Hieruſalem, quos præparauit Dauid pater meus.

* *Et mitte mihi ligna cedrina & arceuthi-* 8
na, & pinea, de Libano; ego enim ſcio quòd ſerui tui ſciũt cædere ligna de Libano, & ecce ſerui mei ibunt cum ſeruis tuis;

* *Vt præparent mihi ligna in multitudi-* 9
nem, quoniam domus quam ego ædifico magna & inclyta.

* *Et ecce operantibus qui cædũt ligna, in ci-* 10
baria dedi triticum in dona ſeruis tuis, cororũ tritici viginti millia, & ordei cororum viginti millia, & olei menſurarum viginti millia, & vini menſurarum viginti millia.

* *Et dixit Chiram rex Tyri in ſcriptura, &* 11
miſit ad Salomonem, quoniam dilexit Dominus populum ſuum, dedit te ſuper eos in regem.

* *Et dixit Chiram, Benedictus Dominus* 12
Deus Iſrael, qui fecit cælum & terram, qui dedit regi Dauid filium ſapientem & ſcientem prudentiam & ſcientiam, qui ædificabit domum Domino & domum regno ſuo.

* *Et nunc miſi tibi virum ſapientem &* 13
ſcientem prudentiam Chiram ſeruum meum,

* *Filium mulieris de filiabus Dan, & pa-* 14
ter eius vir Tyrius, ſcientem facere in auro & argento, & in ære, & in ferro, in lapidibus & lignis, & texere in purpura, & in hyacintho, & in byſſo, & in coccino, & cælare ſculpturas, & excogitare adinuentionem in omnibus quæ dederis ei cum ſapientibus tuis & cum ſapientibus Domini mei Dauid patris tui.

* *Et nunc triticum & ordeum, & vinum,* 15
& oleum, quæ dixit Dominus meus, mittat ſeruis ſuis,

* *Et nos cædemus ligna de Libano iuxta om-* 16
nem neceſſitatem tuam, & feremus tibi ea ratibus in mare Joppes, & tu transferes ea in Hieruſalem.

* *Et congregauit Salomon omnes viros pro-* 17
ſelytos qui in terra Iſrael, poſt numerum quem numerauit eos Dauid pater eius; & inuenti ſunt centum quinquaginta millia & tria millia ſexcenti.

6 * καὶ τίς ἰσχύσει οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον; ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐ φέρουσιν αὐτόν, καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ὁ οἰκοδομῶν αὐτῷ οἶκον; ἀλλ' ἢ τοῦ θυμιᾶν κατέναντι αὐτοῦ.

7 * καὶ νῦν ἀπόστειλόν μοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα τοῦ ποιῆσαι ἐν τῷ χρυσίῳ, καὶ ἐν τῷ ἀργυρίῳ, καὶ ἐν χαλκῷ, καὶ ἐν σιδήρῳ, καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ, καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ, καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῃ, καὶ ἐπισάμενον γλύφειν γλυφὰς μετὰ τῶν σοφῶν τῶν μετ' ἐμοῦ ἐν ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλήμ, ὧν ἡτοίμασεν ὁ δαυὶδ ὁ πατήρ μου.

8 * καὶ ἀπόστειλόν μοι ξύλα κέδρινα καὶ ἀρκεύθινα, καὶ πεύκινα ἐκ τοῦ λιβάνου· ἐγὼ γὰρ οἶδα ὅτι οἱ δοῦλοί σου οἴδασι κόπτειν ξύλα ἐκ τοῦ λιβάνου, καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές μου μετὰ (μετὰ) τῶν παίδων σου,

9 * ἑτοιμάσαι μοι ξύλα εἰς πλῆθος, ὅτι ὁ οἶκος ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας καὶ ἔνδοξος.

10 * καὶ ἰδοὺ τοῖς ἐργαζομένοις τοῖς κόπτουσι ξύλα εἰς βρώματα δέδωκα σῖτον εἰς δόματα τοῖς παισί σου κόρων πυροῦ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ κριθῶν κόρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἐλαίου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ οἴνου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας.

11 * καὶ εἶπεν χειρὰμ βασιλεὺς τύρου ἐν γραφῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς σολομῶντα, ἐν τῷ ἀγαπῆσαι κύριον τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἔδωκέ σε ἐπ' αὐτοὺς εἰς βασιλέα.

12 * καὶ εἶπεν χειρὰμ, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὃς ἔδωκε τῷ βασιλεῖ δαυὶδ υἱὸν σοφὸν καὶ εἰδότα φρόνησιν καὶ ἐπιστήμην, ὃς οἰκοδομήσει οἶκον τῷ κυρίῳ, καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

13 * καὶ νῦν ἀπέσταλκά σοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα σύνεσιν τὸν χειρὰμ τὸν παιδά μου,

14 * υἱὸν γυναικὸς ἀπὸ τῶν θυγατέρων δαν, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ τύριος, εἰδότα ποιεῖν ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, καὶ ἐν χαλκῷ, καὶ ἐν σιδήρῳ, ἐν λίθοις καὶ ξύλοις, καὶ ὑφαίνειν ἐν τῇ πορφύρᾳ, καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ ἐν τῇ βύσσῳ, καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ, καὶ γλύφειν γλυφάς, καὶ διανοεῖσθαι διανόησιν ἐν πᾶσιν οἷς δῷ δῶς αὐτῷ μετὰ τῶν σοφῶν σου, καὶ μετὰ τῶν σοφῶν τοῦ κυρίου μου δαυὶδ πατρός σου.

15 * καὶ νῦν τὸν σῖτον καὶ τὴν κριθὴν, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον ἃ εἶπεν ὁ κύριός μου, ἀποστειλάτω τοῖς παισὶν αὐτοῦ.

16 * καὶ ἡμεῖς κόψομεν ξύλα ἐκ τοῦ λιβάνου κατὰ πᾶσαν τὴν χρείαν σου, καὶ οἴσομέν σοι αὐτὰ σχεδίας ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἰόππης, καὶ σὺ ἀνοίσεις αὐτὰ εἰς ἱερουσαλήμ.

17 * καὶ συνήγαγε σολομὼν πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς προσηλύτους τοὺς ἐν τῇ γῇ ἰσραὴλ μετὰ τὸν ἀριθμὸν ὃν ἠρίθμησεν αὐτοὺς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εὑρέθησαν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι ἑξακόσιοι.

18 * וַיַּעַשׂ מֵהֶם שִׁבְעִים אֶלֶף סַבָּל וּשְׁמֹנִים אֶלֶף
חֹצֵב בָּהָר וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת מְנַצְּחִים
לְהַעֲבִיר אֶת־הָעָם׃

18 * Fecítque ex eis septuaginta millia qui humeris onera portarét, & octoginta millia qui lapides de montibus cęderent. Tria autem millia & sexcentos prępositos operum populi.

ג

CAP. III.

1 * וַיָּחֶל שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית־
יְהוָה בִּירוּשָׁלַם בְּהַר הַמֹּרִיָּה אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִיד
אָבִיהוּ אֲשֶׁר הֵכִין בִּמְקוֹם דָּוִיד בְּגֹרֶן אָרְנָן
2 הַיְבוּסִי׃ * וַיָּחֶל לִבְנוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשֵּׁנִי
בְּשָׁנָת אַרְבַּע לְמָלְכוֹתוֹ׃

1 * Et cœpit Salomon ædificare domum Domini in Hierusalem in monte Moria qui demonstratus fuerat Dauid patri eius in loco quẽ parauerat Dauid in area
2 Hornan Iebusæi. * Cœpit autẽ ædificare mense secundo anno quarto regni sui.

3 * וְאֵלֶּה הוּסַד שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית
הָאֱלֹהִים הָאָרְךְ אַמּוֹת בַּמִּדָּה הָרִאשׁוֹנָה
אַמּוֹת שִׁשִּׁים וְרֹחַב אַמּוֹת עֶשְׂרִים׃

3 * Et hæc sunt fundamenta quæ iecit Salomon vt ædificaret domum Dei, longitudinis cubitos in mẽsura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti.

4 * וְהָאוּלָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָרְךְ עַל־פְּנֵי
רֹחַב־הַבַּיִת אַמּוֹת עֶשְׂרִים וְהַגֹּבַהּ מֵאָה
וְעֶשְׂרִים וַיְצַפֵּהוּ מִפְּנִימָה זָהָב טָהוֹר׃

4 * Porticum verò ante frontem quæ tendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus cubitorum viginti. Porrò altitudo centum viginti cubitorum erat. Et deaurauit eam intrinsecus auro mun-
5 dissimo. * Domum quoq; maiorem texit tabulis ligneis abiegnis, & laminas auri obrizi affixit per totum. Sculpsítque in
B ea palmas, & quasi catenulas se inuicem complectentes.

5 * וְאֶת־הַבַּיִת הַגָּדוֹל חִפָּה עֲצֵי בְרוֹשִׁים
וַיְחַפֵּהוּ זָהָב טוֹב וַיַּעַל עָלָיו תְּמָרִים וְשַׁרְשְׁרוֹת׃

6 * וַיְצַף אֶת־הַבַּיִת אֶבֶן יְקָרָה לְתִפְאָרֶת
7 וְהַזָּהָב זָהָב פַּרְוָיִם׃ * וַיְחַף אֶת־הַבַּיִת
הַקֹּרוֹת הַסִּפִּים וְקִירוֹתָיו וְדַלְתוֹתָיו זָהָב וּפִתַּח
8 כְּרוּבִים עַל־הַקִּירוֹת׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית־
קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אָרְכּוֹ עַל־פְּנֵי רֹחַב־הַבַּיִת
אַמּוֹת עֶשְׂרִים וְרָחְבּוֹ אַמּוֹת עֶשְׂרִים וַיְחַפֵּהוּ
זָהָב טוֹב לְכִכָּרִים שֵׁשׁ מֵאוֹת׃

5 * Et laminis aureis texit eam quasi
7 talentis sexcentis. * Sed & clauos fecit aureos, ita vt singuli claui siclos quinquagenos appenderent. Cœnacula quoque texit
10 auro. * Fecit etiã in domo sancti sanctorũ Cherubim duos opere statuario, & texit
11 eos auro. * Alæ Cherubim viginti cubitis
C extendebãtur, ita vt vna ala haberet cubitos quinq;, & tangeret parietẽ domus, & altera quinque cubitos habẽs, alam tan-
12 geret alterius Cherub. * Similiter Cherub alterius ala quinque habebat cubitos, & tangebat parietem, & ala eius al-
13 tera quinq; cubitorum alam Cherub alterius cõtingebat. * Igitur alæ vtriusq; Cherub expansæ erant, & extendebantur per cubitos viginti. Ipsi autẽ stabant erectis pedibus, & facies eorum erant versæ
14 ad exteriorem domum. * Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, & byssо, & intexuit ei Cherubim.

9 * וּמִשְׁקַל לְמִסְמְרוֹת לְשְׁקָלִים חֲמִשִּׁים זָהָב
וְהָעֲלִיּוֹת חִפָּה זָהָב׃ * וַיַּעַשׂ בְּבֵית־קֹדֶשׁ
10 הַקָּדָשִׁים כְּרוּבִים שְׁנֵים מַעֲשֵׂה צַעֲצָעִים
11 וַיְצַפּוּ אֹתָם זָהָב׃ * וְכַנְפֵי הַכְּרוּבִים אָרְכָּם
אַמּוֹת עֶשְׂרִים כְּנַף הָאֶחָד לְאַמּוֹת חָמֵשׁ מַגַּעַת
לְקִיר הַבַּיִת וְהַכָּנָף הָאַחֶרֶת אַמּוֹת חָמֵשׁ מַגִּיעַ
12 לִכְנַף הַכְּרוּב הָאַחֵר׃ * וּכְנַף הַכְּרוּב הָאֶחָד
אַמּוֹת חָמֵשׁ מַגִּיעַ לְקִיר הַבַּיִת וְהַכָּנָף הָאַחֶרֶת
אַמּוֹת חָמֵשׁ דְּבֵקָה לִכְנַף הַכְּרוּב הָאַחֵר׃

13 * כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים הָאֵלֶּה פְּרוּשִׂים אַמּוֹת
עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל־רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לַבָּיִת׃

14 * וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכַרְמִיל
וּבוּץ וַיַּעַל עָלָיו כְּרוּבִים׃

18 * Et fecit ex eis septuaginta millia virorum humeris portantium, & octoginta millia lapicidarum in monte, & tria millia sexcentos operum præpositos super populum.

18 * καὶ ἐποίησεν ἐξ αὐτῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν νωτοφόρων, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας λατόμων ἐν τῷ ὄρει, καὶ τελῶνας χιλίους ἑξακοσίους ἐργοδιώκτας ἐπὶ τὸν λαόν.

CAP. III.

γ'.

1 ET incepit Salomõ ædificare domum Domini in Hierusalẽ in monte Moria, vbi apparuit Dominus Dauid patri eius in loco, quem parauerat Dauid in area Ornan Jebusæi.

1 * Καὶ ἤρξατο Σολομὼν οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν ὄρει τῷ ἀμορία, οὗ ὤφθη κυρίῳ τῷ δαυὶδ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἡτοίμασε δαυὶδ ἐν τῇ ἅλῳ ὀρνὰν τοῦ ἰεβουσαίου.

2 * Et cœpit ædificare Salomon in mense secundo in anno quarto regni sui.

2 * καὶ ἤρξατο οἰκοδομῆσαι Σολομὼν ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

3 * Et hæc incepit Salomon, vt ædificaret domum Dei, longitudo mensuræ primæ cubitorum sexaginta, & latitudo cubitorum viginti.

3 * καὶ ταῦτα ἤρξατο Σολομὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, μῆκος τῆς διαμετρήσεως τῆς πρώτης πηχῶν ἑξήκοντα, καὶ πλάτος πηχῶν εἴκοσι.

4 * Et porticum iuxta frontem domus, longitudo in frontem latitudinis domus cubitorum viginti, & altitudo cubitorum centum & viginti; & deaurauit eam intrinsecus auro puro.

4 * καὶ τὸ αἴλαμ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου μῆκος ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλάτους τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ ὕψος πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν ἔσωθεν χρυσίῳ καθαρῷ.

5 * Et domum magnam texit lignis cedrinis, & deaurauit auro puro, & sculpsit in ea palmas & catenas.

5 * καὶ τὸν οἶκον τὸν μέγαν ἐξύλωσε ξύλοις κεδρίνοις, καὶ κατεχρύσωσε χρυσίῳ καθαρῷ, καὶ ἔγλυψεν ἐπ' αὐτοῦ φοίνικας καὶ ἁλύσεις.

6 * Et ornauit domum lapidibus preciosis in gloriam, & auro auri quod ex Pharuim.

6 * καὶ ἐκόσμησε τὸν οἶκον λίθοις τιμίοις εἰς δόξαν, καὶ χρυσίῳ χρυσοῦ τοῦ ἐκ φαρουείμ.

7 * Et deaurauit domum auro, & parietes, & vestibula, & tecta, & ostia eius, & calauit Cherubim in parietibus.

7 * καὶ ἐχρύσωσε τὸν οἶκον χρυσίῳ, καὶ τοὺς τοίχους, καὶ τοὺς πυλῶνας, καὶ τὰ ὑπερῷα, καὶ τὰ θυρώματα αὐτοῦ, καὶ ἔγλυψε χερουβὶμ ἐπὶ τῶν τοίχων.

8 * Et fecit domum sancti sanctorum, longitudo eius in facie latitudinis domus cubitorum viginti, & latitudo cubitorum viginti, & deaurauit eam auro puro in talentis sexcentis.

8 * καὶ ἐποίησε τὸν οἶκον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, μῆκος αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλάτους τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν εἴκοσι, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ καθαρῷ ἐν ταλάντοις ἑξακοσίοις.

9 * Et pondus clauorum, pondus vnius quinquaginta sicli auri, & cœnacula deaurauit auro.

9 * καὶ ὁλκὴ τῶν ἥλων, ὁλκὴ τοῦ ἑνὸς πεντήκοντα σίκλοι τοῦ χρυσίου, καὶ τὰ ὑπερῶα ἐχρύσωσε χρυσίῳ.

10 * Et fecit in domo sancta sanctorum Cherubim duos opus de lignis imputribilibus, & deaurauit eos auro.

10 * καὶ ἐποίησεν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων χερουβὶμ δύο ἔργον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ ἐχρύσωσεν αὐτὰ χρυσίῳ.

11 * Et alæ Cherubim longitudo cubitorum viginti, & ala vna Cherub vnius, cubitorum quinque quæ tangebat parietem domus.

11 * καὶ αἱ πτέρυγες τῶν χερουβὶμ τὸ μῆκος πηχῶν εἴκοσι, καὶ ἡ πτέρυξ ἡ μία τοῦ χερὰβ τοῦ ἑνός, πηχῶν πέντε ἁπτομένη τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου.

12 * Et ala altera cubitorum quinque quæ tangebat alam Cherub alterius.

12 * καὶ ἡ πτέρυξ ἡ ἑτέρα πηχῶν πέντε, ἁπτομένη τῆς πτέρυγος τοῦ χερὰβ τοῦ ἑτέρου.

13 * Et alæ Cherubim horum extensæ cubiti viginti, ipsa stantia in pedibus suis, & facies eorum in domum.

13 * καὶ αἱ πτέρυγες τῶν χερουβὶμ τούτων διαπεπετασμέναι πήχεις εἴκοσι, καὶ αὐτὰ ἑστηκότα ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον.

14 * Et fecit velum ex hyacintho, & purpura, & coccino, & byssо, & intexuit in eo Cherubim.

14 * καὶ ἐποίησε τὸ καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου, καὶ βύσσου, καὶ ὕφανεν ἐν αὐτῷ χερουβίμ.

15 * וַיַּעַשׂ לִפְנֵי הַבַּיִת עַמּוּדִים שְׁנַיִם אַמּוֹת
שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ אֹרֶךְ וְהַצְּפֶרֶת אֲשֶׁר־עַל־רֹאשׁוֹ
16 אַמּוֹת חָמֵשׁ׃ * וַיַּעַשׂ שַׁרְשׁוֹרוֹת בַּדְּבִיר וַיִּתֵּן
עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים וַיַּעַשׂ רִמּוֹנִים מֵאָה וַיִּתֵּן
17 בַּשַּׁרְשׁוֹרוֹת׃ * וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּדִים עַל־
פְּנֵי הַהֵיכָל אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִהַשְּׂמְאוֹל וַיִּקְרָא
שֵׁם־הַיְמָנִי יָכִין וְשֵׁם הַשְּׂמָאלִי בֹּעַז׃

ד

1 * וַיַּעַשׂ מִזְבַּח נְחֹשֶׁת עֶשְׂרִים
אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רָחְבּוֹ וְעֶשֶׂר אַמּוֹת
2 קוֹמָתוֹ׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר
בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ אֶל־שְׂפָתוֹ עָגֹול סָבִיב וְחָמֵשׁ
בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקָו שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ
3 סָבִיב׃ * וּדְמוּת בְּקָרִים תַּחַת לוֹ סָבִיב׃
סָבִיב סוֹבְבִים אֹתוֹ עֶשֶׂר בָּאַמָּה מַקִּפִים אֶת־
הַיָּם סָבִיב שְׁנַיִם טוּרִים הַבָּקָר יְצוּקִים בְּמַצֻקָתוֹ׃
4 * עוֹמֵד עַל־שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פְנִים
צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פְנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פְנִים
נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פְנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם
מִלְמָעְלָה וְכָל־אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה׃
5 * וְעָבְיוֹ טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת־כּוֹס
פֶּרַח שׁוֹשַׁנָּה מַחֲזִיק בַּתִּים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים יָכִיל׃
6 * וַיַּעַשׂ כִּיֹּרִים עֲשָׂרָה וַיִּתֵּן חֲמִשָּׁה מִיָּמִין
וַחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאול לְרָחְצָה בָּהֶם אֶת־מַעֲשֵׂה
הָעוֹלָה יְדִיחוּ בָם וְהַיָּם לְרָחְצָה לַכֹּהֲנִים בּוֹ׃
7 * וַיַּעַשׂ אֶת־מְנֹרוֹת הַזָּהָב עֶשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם
וַיִּתֵּן בַּהֵיכָל חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאול׃
8 * וַיַּעַשׂ שְׁלְחָנוֹת עֲשָׂרָה וַיִּנַּח בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה
מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאול וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה׃
9 * וַיַּעַשׂ חֲצַר הַכֹּהֲנִים וְהָעֲזָרָה הַגְּדוֹלָה וּדְלָתוֹת
לָעֲזָרָה וְדַלְתוֹתֵיהֶם צִפָּה נְחֹשֶׁת׃
10 * וְאֶת־הַיָּם נָתַן מִכֶּתֶף הַיְמָנִית קֵדְמָה
מִמּוּל נֶגְבָּה׃
11 * וַיַּעַשׂ חוּרָם אֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים
וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וַיְכַל חִירָם לַעֲשׂוֹת אֶת־
הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּבֵית
הָאֱלֹהִים׃

15 * Ante fores etiam templi duas columnas, quæ triginta & quinque cubitos habebát altitudinis. Porrò capita earum quinque cubitorum.

16 * Nécnon & quaſi catenulas in oraculo, & ſuperpoſuit eas capitibus columnarum. Malogranata etiam centum, quæ catenulis interpoſuit.

17 * Ipſas quoque columnas poſuit in veſtibulo templi, vnam à dextris, & alteram à ſiniſtris. Eam quæ à dextris erat, vocauit Iachin; & quæ ad læuam, vocauit Booz.

CAP. IIII.

1 A FEcit quoq; altare æneum viginti cubitorum longitudinis, & viginti cubitorum latitudinis, & decem cubitorum altitudinis.

2 * Mare etiá æneum fuſile decem cubitis à labio vſque ad labium, rotundum per circuitum. Quinque cubitos habebat altitudinis, & funiculus triginta cubito-
3 rum ambiebat gyrum eius. * Similitudo quoque boum erat ſubter illud. Et decem cubitis quædá extrinſecus cælaturæ quaſi duobus verſibus labium maris circuibant. Boues autem erant fuſiles.

4 * Et ipſum mare ſuper duodecim boues impoſitum erat; quorũ tres reſpiciebant ad Aquilonem, & alij tres ad Occi-
B dentem. Porrò tres alij Meridiem, & tres qui reliqui erant, Orientem, habẽtes mare ſuppoſitum. Poſteriora aũt boum erãt
5 intrinſecus ſub mari. * Porrò vaſtitas eius habebat mẽſuram palmi, & labium illius erat quaſi labium calicis vel repandi lilij, capiebátque tria millia metretas.
6 * Fecit quoq; conchas decem, & poſuit quinq; à dextris, & quinque à ſiniſtris, vt lauarent in eis omnia quæ in holocauſtũ oblaturi erant. Porrò in mari ſacerdotes lauabátur.

7 * Fecit autem & candelabra aurea decem ſecundum ſpeciem quam iuſſerat fieri; & poſuit ea in templo, quinque à dextris & quinque à ſiniſtris.

8 * Nec non & menſas decem, & poſuit eas in templo, quinque à dextris & quin-
C que à ſiniſtris. phialas quoque aureas centum.

9 * Fecit etiam atrium ſacerdotum & baſilicam grandem, & oſtia in baſilica quæ texit ære.

10 * Porrò mare poſuit in latere dextero contra Orientem ad Meridiem.

11 * Fecit autem Hyram lebetes & creagras & phialas. Et compleuit omne opus regis in domo Dei.

15 * Et fecit ante domum columnas duas, cubitorum triginta quinque altitudo, & capitella earum cubitorum quinque.

16 * Et fecit catenas in oraculo, & posuit in capitibus columnarum, & fecit malogranata centum, & imposuit in catenis.

17 * Et statuit columnas iuxta faciem templi, vnam à dextris & vnam à sinistris; & vocauit nomen eius quæ à dextris, Directio; & nomen eius quæ à sinistris, Fortitudo.

CAP. IIII.

1 ET fecit altare æneum, viginti cubitorum longitudo, & viginti cubitorum latitudo, & decem cubitorum altitudo.

2 * Et fecit mare fusile decem cubitorum mensuram à labio eius in labium eius rotundum per circuitum, & quinque cubitorum altitudo, & circuitus triginta cubitorum ambiebat illud per circuitum.

3 * Et similitudo vitulorum subter illud per circuitum ambientes illud decem in cubito ambientes mare per circuitum, duo ordines boues fusiles in effusione eorum.

4 * Fecerunt eos, stans super duodecim boues mare, tres respicientes ad Aquilonem, & tres aspicientes ad Occidentem, & tres aspicientes ad Austrum, & tres aspicientes ad Orientem, & mare in ipsis supra, et erant posteriora ipsorum intus.

5 * Et crassitudo maris palmi, & labium eius, sicut labium calicis sculpti germinibus lilij, capiens metretas tria millia, & perfecit illud.

6 * Et fecit pelues decem, & posuit quinque à dextris & quinque à sinistris, vt lauarent in ipsis opera holocaustorum, & vt illuerent in ipsis, & mare vt lauarentur sacerdotes in eo.

7 * Et fecit candelabra aurea decem secundum iudicium ipsorum, & posuit in templo quinque à dextris, & quinque à sinistris.

8 * Et fecit mensas decem, & posuit quinque à dextris & quinque à sinistris, & fecit phialas aureas centum.

9 * Et fecit atrium sacerdotum, & atrium magnum, & fores atrij, & ostia ipsorum ærata ære.

10 * Et mare posuit ab angulo domus à dextris ad Orientem partis quæ ad Austrum.

11 * Et fecit Chiram lebetes, & creagras, & thuribula, & perfecit Chiram facere omne opus quod fecit Salomon rex in domo Dei,

15 * καὶ ἐποίησε κατέμπροσθεν τοῦ οἴκου σύλας δύο πηχῶν τριάκοντα πέντε τὸ ὕψος, καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν πηχῶν πέντε.

16 * καὶ ἐποίησεν ἁλυσιδωτὰ ἐν τῷ δαβεὶρ, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν σύλων, καὶ ἐποίησε ῥοΐσκους ἑκατόν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν ἁλύσεων.

17 * καὶ ἔστησε τοὺς σύλας κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ τὸν ἕνα ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ δεξιῶν κατόρθωσις, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐξ ἀριστερῶν ἰσχύς.

δ΄.

1 * Καὶ ἐποίησε τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν, εἴκοσι πηχέων τὸ μῆκος, καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ εὖρος, καὶ δέκα πηχέων τὸ ὕψος.

2 * καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν χυτὴν δέκα πηχέων τὴν διαμέτρησιν ἀπὸ τοῦ χείλους αὐτῆς εἰς τὸ χεῖλος αὐτῆς στρογγύλην κυκλόθεν, καὶ πέντε πηχέων τὸ ὕψος, καὶ τὸ κύκλωμα τριάκοντα πηχῶν ἐκύκλου αὐτὴν κύκλῳ.

3 * καὶ ὁμοίωμα μόσχων ὑποκάτωθεν αὐτῆς κυκλόθεν κυκλοῦντες αὐτὴν δέκα ἐν πήχει κυκλοῦντες τὴν θάλασσαν κυκλόθεν. δύο στίχοι βόες χωνευτοὶ ἐν τῇ χωνεύσει αὐτῶν,

4 * ἐποίησαν αὐτούς, ἑστῶτα ἐπὶ δώδεκα μόσχοις ἡ θάλασσα, ⁘ τρεῖς βλέποντες πρὸς βορρᾶν, καὶ ⁘ τρεῖς βλέποντες πρὸς δυσμάς, καὶ ⁘ τρεῖς βλέποντες πρὸς νότον, καὶ ⁘ τρεῖς βλέποντες πρὸς ἀνατολάς, καὶ ἡ θάλασσα ἐπ' αὐτῶν ἄνω, καὶ πάντα τὰ ὀπίσθια αὐτῶν ἔσω.

5 * καὶ τὸ πάχος τῆς θαλάσσης παλαιστῆς, καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς, ὡς χεῖλος ποτηρίου διαγεγλυμμένου βλαστὸς κρίνου, χωροῦσα μετρητὰς τρισχιλίους, καὶ ἐξετέλεσεν αὐτήν.

6 * καὶ ἐποίησε λουτῆρας δέκα, καὶ ἔθηκε τοὺς πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ τοὺς πέντε ἐξ ἀριστερῶν, τοῦ πλύνειν ἐν αὐτοῖς τὰ ἔργα τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ ἀποκλύζειν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ.

7 * καὶ ἐποίησε τὰς λυχνίας τὰς χρυσᾶς δέκα κατὰ τὸ κρῖμα αὐτῶν, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ ναῷ πέντε ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἐξ ἀριστερῶν.

8 * καὶ ἐποίησε τραπέζας δέκα, καὶ ἔθηκεν πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ πέντε ἐξ ἀριστερῶν, καὶ ἐποίησε φιάλας χρυσᾶς ἑκατόν.

9 * καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τῶν ἱερέων, καὶ τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην, καὶ τὰς θύρας τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ θυρώματα αὐτῶν κατακεχαλκωμένα χαλκῷ.

10 * καὶ τὴν θάλασσαν ἔθηκεν ἀπὸ γωνίας τοῦ οἴκου ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀνατολὰς κατὰ μέρος τοῦ πρὸς νότον.

11 * καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ συνετέλεσε χειρὰμ ποιῆσαι πᾶσαν τὴν ἐργασίαν ἣν ἐποίησε Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ,

12 * עַמּוּדִים שְׁנַיִם וְהַגְּלוֹת וְהַכֹּתָרוֹת עַל־רֹאשׁ
הָעַמֻּדִים שְׁתַּיִם וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכַסּוֹת אֶת־
שְׁתֵּי גְּלֹוֹת הַכֹּתָרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים׃
13 * וְאֶת־הָרִמּוֹנִים אַרְבַּע מֵאוֹת לִשְׁתֵּי
הַשְּׂבָכוֹת שְׁנַיִם טוּרִים רִמּוֹנִים לַשְּׂבָכָה הָאֶחָת
לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גְּלֹוֹת הַכֹּתָרוֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
14 הָעַמּוּדִים׃ * וְאֶת־הַמְּכֹנוֹת עָשָׂה וְאֶת־
15 הַכִּיֹּרוֹת עָשָׂה עַל־הַמְּכֹנוֹת׃ * אֶת־הַיָּם
אֶחָד וְאֶת־הַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר תַּחְתָּיו׃
16 * וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְלָגוֹת
וְאֶת־כָּל־כֵּלֵיהֶם עָשָׂה חוּרָם אָבִיו לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה נְחֹשֶׁת מָרוּק׃
17 * בְּכִכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ בְּעֲבִי הָאֲדָמָה בֵּין
18 סֻכּוֹת וּבֵין צְרֵדָתָה׃ * וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה כָּל־
הַכֵּלִים הָאֵלֶּה לָרֹב מְאֹד כִּי לֹא נֶחְקַר מִשְׁקַל
19 הַנְּחֹשֶׁת׃ * וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֵת כָּל־הַכֵּלִים
אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים וְאֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת־
הַשֻּׁלְחָנוֹת וְעֲלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים׃
20 * וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת וְנֵרֹתֵיהֶם לְבָעֲרָם כַּמִּשְׁפָּט
21 לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר׃ * וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת
וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב הוּא מִכְלוֹת זָהָב׃
22 * וְהַמִּזְמְרוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת וְהַמַּחְתּוֹת
זָהָב סָגוּר וּפֶתַח הַבַּיִת דַּלְתוֹתָיו הַפְּנִימִיּוֹת לְקֹדֶשׁ
הַקָּדָשִׁים וְדַלְתֵי הַבַּיִת לַהֵיכָל זָהָב׃
1 * וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־עָשָׂה
שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה

ה

וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי דָוִיד אָבִיו וְאֶת־
הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־כָּל־הַכֵּלִים נָתַן בְּאֹצְרֹת
2 בֵּית הָאֱלֹהִים׃ * אָז יַקְהִיל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן
3 בְּרִית־יְהוָה מֵעִיר דָּוִיד הִיא צִיּוֹן׃ * וַיִּקָּהֲלוּ
אֶל־הַמֶּלֶךְ כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בֶּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ
4 הַשְּׁבִיעִי׃ * וַיָּבֹאוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ
5 הַלְוִיִּם אֶת־הָאָרוֹן׃ * וַיַּעֲלוּ אֶת־הָאָרוֹן וְאֶת־
אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל הֶעֱלוּ
אֹתָם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם׃

12 * Hoc eſt columnas duas & epiſtylia,& capita,& quaſi quędam retiacula quæ capita tegerent ſuper epiſtylia.

13 * Malogranata quoque quadringenta & retiacula duo, ita vt bini ordines malogranatorum ſingulis retiaculis iungerentur quæ protegerent epiſtylia & capita columnarum.

14 * Baſes etiam fecit,& conchas quas ſuperpoſuit baſibus.

15 * Mare vnum, boues quoque duodecim ſub mari.

16 * Et lebetes & creagras,& phialas. Omnia vaſa fecit Salomoni Hyram pater eius D in domo Domini ex ære mundiſſimo.

17 * In regione Iordanis fudit ea rex in argilloſa terra, inter Sochot & Saredatha.

18 * Erat autem multitudo vaſorum innumerabilis ita vt ignoraretur pondus æris.

19 * Fecítque Salomon omnia vaſa domus Dei, & altare aureum, & menſas, & ſuper eas panes propoſitionis.

20 * Candelabra quoq; cum lucernis ſuis, vt lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro puriſſimo.

21 * Et florentia quædam & lucernas,& forcipes aureos. Omnia de auro mundiſſimo facta ſunt.

22 * Tymiamateria quoque & thuribula & phialas, & mortariola ex auro puriſſimo. Et oſtia cælauit templi interioris, id eſt, in ſancta ſanctorum, & oſtia templi forinſecus aurea.

1 * Sícque completum eſt omne opus quod fecit Salomon in domo Domini.

CAP. V.

A INtulit igitur Salomon omnia quæ vouerat Dauid pater ſuus argẽtum & aurum, & vniuerſa vaſa poſuit in theſauris domus Dei. 3.Re.7.5

2 * Poſt quæ congregauit maiores natũ Iſrael,& cunctos principes tribuum,& capita familiarum de filijs Iſrael in Hieruſalem, vt adducerent arcam fœderis Domini de ciuitate Dauid quæ eſt Syon. 3.Re.8.1

3 * Venerunt itaque ad regem omnes viri Iſrael in die ſolenni menſis ſeptimi.

4 * Cúmque veniſſent cuncti ſeniorum Iſrael,portauerunt Leuitæ arcam.

5 * Et intulerunt eam, & omnem paraturam tabernaculi. Porrò vaſa ſanctuarij quæ erãt in tabernaculo, portauerunt ſacerdotes cum Leuitis.

* *Columnas duas & baſes, & capitella in* 12
capitibus columnarum duo, & reticula duo vt
tegerent duas baſes capitellorum, quæ ſunt in
capitibus columnarum.

* *Et malogranata aurea quadringenta in* 13
duo reticula, duo genera malogranatorum reti-
culo vno, vt tegerent duas baſes capitellorum,
quæ ſunt ſupra columnas.

* *Et baſes fecit decem, & pelues fecit ſuper* 14
baſes.

* *Et mare vnum & vitulos duodecim ſub* 15
eo.

* *Et lebetes, & creagras, & phialas, &* 16
omnia vaſa eorum quæ fecit Chiram, obtu-
lit regi Salomoni in domo Domini ex ære
puro.

* *In regione Iordanis fudit ea rex in craſſi-* 17
tudine terræ, inter Sochoth & inter Sarida-
tha.

* *Et fecit Salomon omnia vaſa hæc in mul-* 18
titudinem valde, quoniam non inueſtigabatur
pondus æris.

* *Et fecit Salomon omnia vaſa domus Do-* 19
mini, & altare aureum, & menſas, & ſuper
eas panes propoſitionis.

* *Et candelabra & lucernas lucis iuxta ri-* 20
tum ante faciem oraculi ex auro puro.

* *Et lucernæ eorum & forcipes eorum &* 21
phialæ & mortariola.

* *Et thymiamateria ex auro puro, & oſtium* 22
domus interius quod in ſancta ſanctorum, &
oſtia domus templi aurea.

* *Et completum eſt omne opus quod fecit Sa-* 1
lomon in domo Domini.

CAP. V.

ET *intulit Salomon ſancta Dauid patris ſui,*
& argentum, & aurum & vniuerſa va-
ſa, & dedit in theſaurum domus Domini.

* *Tunc congregauit Salomon omnes ſeniores* 2
Iſrael, & cunctos principes tribuum, & du-
ces familiarum filiorum Iſrael in Hieruſalem,
vt adducerent arcam fœderis Domini de ciui-
tate Dauid, hæc Sion.

* *Et congregatus eſt ad regem Salomonem* 3
omnis vir Iſrael in ſolemnitate, hic menſis ſe-
ptimus.

* *Et venerunt cuncti ſeniores Iſrael, &* 4
acceperunt Leuitæ arcam.

* *Et attulerunt arcam & tabernaculum* 5
teſtimonij, & omnia vaſa ſancta quæ in ta-
bernaculo, & attulerunt eam ſacerdotes &
Leuitæ.

12 * σύλοις δύο καὶ τὰς βάσεις· καὶ τὰς χωθαρὼθ ἐπὶ
κεφαλῶν τῶν σύλων δύο, καὶ δίκτυα δύο συγκαλύψαι
τὰς δύο βάσεις τῶν χωθαρώθ, ἃ ἐστιν ἐπὶ κεφαλῶν τῶν
σύλων.

13 * καὶ ῥοὰς χρυσοῦς τετρακοσίους εἰς τὰ δύο δίκτυα,
δύο γλὺφ ῥοῶν ἐν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, & συγκαλύψαι τὰς
δύο βάσεις τῶν χωθαρώθ, ἃ ἐστιν ἐπὶ δύω τῶν σύλων.

14 * καὶ τοὺς μεχωνὼθ ἐποίησε δέκα, καὶ τοὺς λουτῆρας
ἐποίησεν ἐπὶ τῶν μεχωνώθ.

15 * καὶ τὴν θάλασσαν μίαν καὶ τοὺς μόσχους τοὺς δώ-
δεκα ὑποκάτω αὐτῆς.

16 * καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς κρεάγρας καὶ φιάλας, καὶ
πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν ἃ ἐποίησε χιρὰμ, ἀνήνεγκε τῷ
βασιλεῖ Σολομῶνι ἐν οἴκῳ κυρίου χαλκοῦ καθαροῦ.

17 * ἐν περιχώρῳ & ἰορδάνου ἐχώνευσεν αὐτὰ ὁ βασι-
λεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς, ἀναμέσον Σοχὼθ καὶ ἀναμέσον
σαρεδαθά.

18 * καὶ ἐποίησε Σολομὼν πάντα τὰ σκεύη ταῦτα εἰς πλῆ
θος σφόδρα. ὅτι οὐκ ἠκριβάσθη ὁλκὴ & χαλκοῦ.

19 * καὶ ἐποίησε Σολομὼν πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου κυ-
ρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὰς τραπέζας, ἐφ'
ἐπ' αὐτῶν ἄρτους προθέσεως.

20 * καὶ τὰς λυχνίας καὶ τοὺς λύχνους τοῦ φωτὸς κατὰ τὸ
κρῖμα κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβεὶρ χρυσίου καθαροῦ.

21 * καὶ οἱ λύχνοι αὐτῶν, καὶ αἱ λαβίδες αὐτῶν, καὶ αἱ
φιάλαι, καὶ αἱ θυΐσκαι.

22 * καὶ τὰ πυρεῖα χρυσίου καθαροῦ, καὶ ἡ θύρα τοῦ
οἴκου ἡ ἐσωτέρα ἡ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ αἱ θύραι
τοῦ οἴκου τοῦ ναοῦ χρυσαῖ.

1 * καὶ συνετελέσθη πᾶσα ἡ ἐργασία ἣν ἐποίησε Σολο-
μὼν ἐν οἴκῳ κυρίου.

ε'.

Καὶ εἰσήνεγκε Σολομὼν τὰ ἅγια δαυὶδ τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ πάντα τὰ
σκεύη, καὶ ἔδωκεν εἰς θησαυροὺς οἴκου κυρίου.

2 * τότε ἐξεκλησίασε Σολομὼν πάντας τοὺς πρεσβυ-
τέρους ἰσραὴλ, & πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν, &
τοὺς ἡγουμένους τῶν πατριῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἰς ἱερου-
σαλήμ, & ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου ἐκ πό-
λεως δαυίδ, αὕτη σιών.

3 * καὶ ἐξεκλησιάσθη πρὸς τὸν βασιλέα Σολομῶνα
πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἔστι & ὁ μὴν ὁ ἕβδομος.

4 * καὶ ἦλθον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ, & ἔλα-
βον οἱ λευῖται τὴν κιβωτόν.

5 * καὶ ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν & τὴν σκηνὴν & πάντα
τὰ σκεύη τὰ ἅγια τὰ ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ
ἀνήνεγκαν αὐτὴν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται.

6 * וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים
עָלָיו לִפְנֵי הָאָרוֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא־
יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב׃

7 * וַיָּבִיאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
8 אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים׃ * וַיְהִיו הַכְּרוּבִים
פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם עַל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיְכַסּוּ הַכְּרוּבִים
עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בַּדָּיו מִלְמָעְלָה׃

9 * וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן־
הָאָרוֹן עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיְהִי־
10 שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי
הַלֻּחוֹת אֲשֶׁר־נָתַן מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה
עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃

11 * וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ כִּי כָל־
הַכֹּהֲנִים הַנִּמְצָאִים הִתְקַדָּשׁוּ אֵין לִשְׁמוֹר
12 לְמַחְלְקוֹת׃ * וְהַלְוִיִּם הַמְשֹׁרְרִים לְכֻלָּם
לְאָסָף לְהֵימָן לִידוּתוּן וְלִבְנֵיהֶם וְלַאֲחֵיהֶם
מְלֻבָּשִׁים בּוּץ בְּמִצִלְתַּיִם וּבִנְבָלִים וְכִנֹּרוֹת
עֹמְדִים מִזְרַח לַמִּזְבֵּחַ וְעִמָּהֶם כֹּהֲנִים לְמֵאָה
13 וְעֶשְׂרִים מַחְצְרְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת׃ * וַיְהִי כְּאֶחָד
לַמְחַצְּרִים וְלַמְשֹׁרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל־אֶחָד
לְהַלֵּל וּלְהוֹדוֹת לַיהוָה וּכְהָרִים קוֹל בַּחֲצֹצְרוֹת
וּבְמִצִלְתַּיִם וּבִכְלֵי הַשִּׁיר וּבְהַלֵּל לַיהוָה כִּי טוֹב
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְהַבַּיִת מָלֵא עָנָן בֵּית יְהוָה׃
14 * וְלֹא־יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמוֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי
הֶעָנָן כִּי־מָלֵא כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים׃

ו

1 * אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּן
2 בָּעֲרָפֶל׃ * וַאֲנִי בָּנִיתִי בֵּית־זְבֻל לָךְ וּמָכוֹן
3 לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים׃ * וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ
אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד׃
4 * וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר
בְּפִיו אֶת דָּוִיד אָבִי וּבְיָדָיו מִלֵּא לֵאמֹר׃
5 * מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לֹא־בָחַרְתִּי בְּעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
לִבְנוֹת בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וְלֹא־בָחַרְתִּי בְּאִישׁ
לִהְיוֹת נָגִיד עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃

6 * Rex autẽ Salomõ & vniuersus cœtus Israel, & omnes qui fuerũt congregati ante arcã immolabant arietes & boues absq; vllo numero. tanta enim erat multitudo
7 victimarum. * Et intulerunt sacerdotes arcã fœderis Dñi in locum suum, id est, ad oraculũ templi in sancta sanctorũ subter
8 alas Cherubim: * Ita vt Cherubim expanderent alas suas super locum in quo posita erat arca, & ipsam arcam tegerent cum
9 vectibus suis. * Vectium autem quibus
C portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum. Si verò quis paululum fúisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaq; arca ibi vsque in præsentem diem.
10 * Nihílq; erat aliud in arca nisi duæ tabulę quas posuerat Moyses in Oreb, quãdo legem dedit Dñs filiis Israel egredien-
11 tibus ex Ægypto. * Egressis autem sacerdotibus de sanctuario, omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inueniri, sanctificati sunt, nec adhuc in illo tempore vices & ministeriorum ordo inter eos diuisus
12 erat. * Tam Leuitæ quàm cantores, id
D est, qui sub Asaph erant, & qui sub Hemã, & qui sub Idithun filij & fratres eorũ vestiti byssinis, cymbalis, & psalteriis, & citharis cõcrepabant stantes ad orientalem plagam altaris, & cum eis cãtores centum
13 viginti canẽtes tubis. * Igitur cunctis pariter & tubis & voce & cymbalis & organis & diuersi generis musicorũ concinentibus & vocem in sublime tollẽtibus longè sonitus audiebatur, ita vt cũ Dñm laudare cœpissent, & dicere, Cõfitemini Dño quoniam bonus, quoniã in æternũ misericordia eius; impleretur domus Dñi nu- Psal. 63.
14 be: * Ne possent sacerdotes stare & ministrare propter caliginẽ, cõpleuerat enim gloria Domini domum Dei.

CAP. VI.

1 TVnc Salomõ ait, Dñs pollicitus est vt
A habitaret in caligine. * Ego aũt ædifi-
2 caui domum nomini eius vt habitaret ibi 3. Reg.
3 in perpetuum. * Et conuertit rex faciem suam & benedixit vniuersæ multitudini Israel. Nam omnis turba stabat intenta.
4 * Et ait, Benedictus Dñs Deus Israel, qui quod locutus est Dauid patri meo, opere
5 cõpleuit, dicens: * A die qua eduxi populum meum de terra Ægypti, non elegi ciuitatem de cunctis tribubus Israel vt ædificaretur in ea domus nomini meo, neq; elegi quemquá alium virum vt esset dux in populo meo Israel.

Et rex Salomon, & vniuersus cœtus Iſ- 6
rael, et qui congregati ſunt ad eum ante arcam
Dei immolãtes vitulos et oues, quæ nõ numera-
buntur neque ſupputabũtur præ multitudine.

Et intulerunt ſacerdotes arcã fœderis Do- 7
mini in locum ſuum, in oraculum domus in ſan
cta ſanctorum, ſubter alas Cherubin.

Et erant Cherubin expandentia alas ſuas 8
ſuper locum arcæ, & cooperiebant Cherubim ar
cam, & appropinquabant Cherubin ſuper ar-
cam;

Et ſuper vectes eius ſupra: & eminebant 9
vectes, & aſpiciebantur capita vectium ab
arca de ſanctis in faciem oraculi, & non vide-
bantur extra, & fuerunt illic vſque ad diem
hanc.

Nõ erat in arca præterquã duæ tabulæ, quas 10
poſuerat Moyſes in Choreb, quæ diſpoſuit Do-
minus cum filijs Iſrael, cùm exirent ipſi de ter-
ra Ægypti. *Et factum eſt cùm egrederẽtur* 11
ſacerdotes de ſanctuarijs, quoniam omnes ſa-
cerdotes qui inuenti ſunt, ſanctificati ſunt, non
fuerunt ordinati per vices.

Et Leuitæ cantores omnes cum filijs Aſaph 12
Eman, Idithum, & filijs eorum, & fratribus
eorum qui veſtiti erant ſtolis byſſinis in cymba-
lis, & in nablis, & in citharis, ſtantes ante al-
tare, & cum eis ſacerdotes centum & viginti
canentes in tubis. *Et facta eſt vna vox cùm* 13
tuba canerent, & cùm pſalterio cantarent, &
cùm vociferarẽt, vox vna vt laudarent vt con-
fiterentur Domino: & vt extulerunt vocem in
tubis, & in cymbalis, & in organis cantorum,
& in hymnis, & dicebant, Confitemini Domi-
no quoniam bonum, quoniam in æternum miſe-
ricordia eius: & domus plena fuit nube & glo
ria Domini. *Et non potuerunt ſacerdotes* 14
ſtare & miniſtrare à facie nubis, quoniam im-
pleuit gloria Domini domum Dei.

CAP. VI.

TVnc dixit Salomon, Dominus dixit vt ha- 1
bitaret in caligine.

Et ego ædificaui domum nomini tuo ſan 2
ctam tibi & præparatam vt habitares tu in
ea in perpetuum.

Et conuertit rex faciem ſuam, & benedi- 3
xit vniuerſæ Eccleſiæ Iſrael, & omnis Eccle-
ſia Iſrael ſtetit.

Et ait, Benedictus Dominus Deus Iſrael, 4
qui locutus eſt in ore ſuo ad Dauid patrẽ meum
& in manibus ſuis compleuit, dicens,

A die qua eduxi populum meum de terra 5
Ægypti, non elegi in ciuitate de cunctis tribu-
bus Iſrael, vt ædificarent domum vt eſſet nomẽ
meum illic, & non elegi in viro vt eſſet in du-
cem ſuper populum meum Iſrael.

II. PARALIP.

6 * καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ Ἰσ-
ραήλ, καὶ οἱ ἐπισυνηγμένοι ἐπ' αὐτὸν ἔμπροσθεν τῆς
κιβωτοῦ θυόντες μόσχους καὶ πρόβατα ἃ οὐκ ἀριθ-
μηθήσ(ε)ται οὐδὲ λογισθήσ(ε)ται ἀπὸ πλήθους.

7 * καὶ εἰσήνεγκαν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου
εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, εἰς τὸ δαβεὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια τῶν
ἁγίων, ὑποκάτω τῶν πτερύγων τῶν χερουβίμ.

8 * καὶ ἦν τὰ χερουβὶμ διαπεπτωκότα τὰς πτέρυγας αὐ-
τῶν ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κιβωτοῦ, καὶ συνεκάλυπτε τὰ χερουβὶμ
τὴν κιβωτὸν, καὶ προσήγγιζε τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν,

9 * καὶ ἐπὶ τοῦ δυάφορεῖς αὐτῆς ἐπ' ἀνωθεν· καὶ ὑπερεῖχον
οἱ ἀναφορεῖς, καὶ ἐβλέποντο αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀναφορέων
ἀπὸ τῆς κιβωτοῦ κατὰ τῶν ἁγίων ἐπὶ προσώπου τοῦ δαβεὶρ, καὶ
οὐκ ἐβλέποντο ἔξω, καὶ ἦσαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

10 * οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβωτῷ πλὴν δύο πλάκες, ἃς ἔθηκε Μωυ-
σῆς ἐν Χωρήβ, ὅσα διέθετο κύριος μετὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ,
11 ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. * καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ ἐξελθεῖν τοὺς ἱερεῖς ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι πάντες οἱ ἱερεῖς
οἱ εὑρεθέντες, ἡγιάσθησαν, οὐκ ἦσαν διατεταγμένοι κατ'
12 ἐφημερίαν. * καὶ οἱ λευῖται οἱ ψαλτῳδοὶ πάντες σὺν
τοῖς υἱοῖς Ασαφ Αιμαν, Ιδιθὼμ, τῷ ἰδιθὼμ, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν,
καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς ἐνδεδυμένοις στολὰς βυσσί-
νας ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις, καὶ ἐν κινύραις, ἑστηκότες
κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἱερεῖς ἑκατὸν
καὶ εἴκοσι σαλπίζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν.

13 * καὶ ἐγένετο μία φωνὴ ἐν τῷ σαλπίζειν καὶ ἐν τῷ ψαλλῳ-
δεῖν, καὶ ἐν τῷ ἀναφωνεῖν φωνὴ μία τοῦ αἰνεῖν καὶ ἐξομολο-
γεῖσθαι τῷ κυρίῳ· καὶ ὡς ὕψωσαν τὴν φωνὴν ἐν ταῖς σάλπι-
γξιν καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν τοῖς ὀργάνοις τῶν ᾠδῶν, καὶ ἐν
ὕμνοις, καὶ ἔλεγον, ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθόν, ὅτι
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήσθη νεφέλης
14 καὶ δόξης κυρίου. * καὶ οὐκ ἠδυνάσθη οἱ ἱερεῖς τοῦ στῆ-
ναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης, ὅτι ἐνέ-
πλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ.

ε'.

1 * Τότε εἶπεν Σολομών, κύριος εἶπε τοῦ κατασκηνῶσαι
ἐν γνόφῳ.

2 * καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματί σου ἅγιόν σοι καὶ
ἕτοιμον τοῦ καθησθῆναί σε ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς αἰῶνας.

3 * καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ
εὐλόγησεν πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν Ἰσραήλ, καὶ πᾶσα ἡ
ἐκκλησία Ἰσραὴλ παρειστήκει.

4 * καὶ εἶπε, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ὃς ἐλά-
λησεν ἐν στόματι αὐτοῦ πρὸς Δαυὶδ τὸν πατέρα μου καὶ ἐν
5 χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσε λέγων, * ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς
ὡδήγησα τὸν λαόν μου ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ ἐξελεξάμην
ἐν πόλει ἀπὸ πασῶν φυλῶν Ἰσραήλ, τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶ-
κον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐξελεξάμην ἐν ἀν-
δρὶ τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραήλ.

6 * וָאֶבְחַר בִּירוּשָׁלַ͏ִם לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וָאֶבְחַר
בְּדָוִיד לִהְיוֹת עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃

7 * וַיְהִי עִם־לְבַב דָּוִיד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם
8 יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
דָּוִיד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת
לִשְׁמִי הֱטִיבוֹתָ כִּי הָיָה עִם־לְבָבֶךָ׃

9 * רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי בִנְךָ הַיֹּצֵא
מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי׃

10 * וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר וָאָקוּם
תַּחַת דָּוִיד אָבִי וָאֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה
11 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וָאָשִׂים שָׁם אֶת־הָאָרוֹן אֲשֶׁר־
שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

12 * וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל
13 יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו׃ * כִּי־עָשָׂה שְׁלֹמֹה כִּיּוֹר
נְחֹשֶׁת וַיִּתְּנֵהוּ בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת אָרְכּוֹ
וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רָחְבּוֹ וְאַמּוֹת שָׁלוֹשׁ קוֹמָתוֹ וַיַּעֲמֹד
עָלָיו וַיִּבְרֶךְ עַל־בִּרְכָּיו נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל
וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיְמָה׃

14 * וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין־כָּמוֹךָ
אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד
לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם׃

15 * אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִיד אָבִי אֵת אֲשֶׁר־
דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃

16 * וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ
דָּוִיד אָבִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת
לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק
אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת בְּתוֹרָתִי
כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי׃

17 * וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאָמֵן דְּבָרְךָ
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְדָוִיד׃

18 * כִּי הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עַל־
הָאָרֶץ הִנֵּה שָׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ
אַף כִּי־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃

19 * וּפָנִיתָ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנָּתוֹ יְהוָה
אֱלֹהָי לִשְׁמֹעַ אֶל־הָרִנָּה וְאֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר
עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ׃

6 * Sed elegi Hieruſalem vt ſit nomen meum in ea, & elegi Dauid vt conſtituerem eum ſuper populum meum Iſrael.

7 * Cúmque fuiſſet voluntatis Dauid patris mei vt ædificaret domũ nomini Domini Dei Iſrael: 1. Re. 7. 1. Par. 22.

8 * Dixit Dominus ad eum, Quia hæc fuit voluntas tua, vt ędificares domũ nomini meo, bene quidem feciſti huiuſcemodi habere voluntatem. 9 * Sed non tu ædificabis mihi domum. veruntamen fi-
B lius tuus qui egredietur de lumbis tuis, ipſe ædificabit domum nomini meo.

10 * Compleuit ergo Dñs ſermonem ſuũ quẽ locutus fuerat, & ego ſurrexi pro Dauid patre meo, & ſedi ſuper thronũ Iſrael, ſicut locutus eſt Dominus, & ædificaui 11 domum nomini Domini Dei Iſrael. * Et poſui in ea arcã in qua eſt pactum Domi- 12 ni quod pepigit cum filiis Iſrael. * Stetit ergo coram altare Dñi ex aduerſo vniuerſæ multitudinis Iſrael, & extendit manus 13 ſuas. * Siquidem fecerat Salomon baſim æneam, & poſuerat eam in medio baſilicæ, habentem quinq; cubitos longitudinis, & quinq; latitudinis, & tres cubitos altitudinis. Stetítq; ſuper eam, & deinceps flexis genibus contra vniuerſam multitudinem Iſrael, & palmis in cælum 14 leuatis, * Ait, Domine Deus Iſrael, non eſt ſimilis tui Deus in cælo & in terra, qui cuſtodis pactũ & miſericordiam cũ ſeruis tuis qui ambulant coram te in toto corde 15 ſuo. * Qui præſtitiſti ſeruo tuo Dauid patri meo quæcunque locutus fueras ei;
C & quæ ore promiſeras, opere compleſti, ſicut & præſens tempus probat.

16 * Nunc ergo Domine Deus Iſrael imple ſeruo tuo patri meo Dauid quæcunq; locutus es, dicens: Non deficiet ex te vir coram me qui ſedeat ſuper thronum Iſrael, ita tamen ſi cuſtodierint filij tui viã ſuam, & ambulauerint in lege mea, ſicut & tu ambulaſti coram me.

17 * Et nunc Domine Deus Iſrael firmetur ſermo tuus quẽ locutus es ſeruo tuo Dauid.

18 * Ergo ne credibile eſt vt habitet Deus cum hominibus ſuper terram? Si cælum & cæli cælorum non te capiunt, quantò magis domus iſta quam ædificaui?

19 * Sed ad hoc tantum facta eſt, vt reſpicias orationem ſerui tui & obſecrationem
D eius Domine Deus meus, & audias preces quas fundit famulus tuus coram te:

* *Et elegi Hierusalem vt sit nomen meum illic, & elegi Dauid vt esset super populum meum Israel.* 6

* *Et fuit in corde Dauid patris mei vt ædificaret domum nomini Domini Dei Israel.* 7

* *Et dixit Dominus ad Dauid patrem meũ, Propterea quòd factum est in corde tuo vt ædificares domum nomini meo, benè feciſti quoniam factum est in corde tuo.* 8

* *Veruntamen non ædificabis mihi tu domum, ſed filius tuus qui egredietur ex lumbis tuis, ipſe ædificabit domum nomini meo.* 9

* *Et ſtatuit Dominus ſermonem quem locutus fuerat, & factus ſum pro Dauid patre meo, & ſedi ſuper thronum Iſrael, ſicut locutus eſt Dominus, & ædificaui domum nomini Domini Dei Iſrael.* 10

* *Et poſui illic arcam, in qua eſt illic pactum Domini quod pepigit cum Iſrael.* 11

* *Et ſtetit coram altari Domini coram vniuerſa Eccleſia Iſrael, & extendit manus ſuas.* 12

* *Quoniam fecit Salomon baſin æneam, & poſuerat eam in medio atrij templi, quinque cubitorum longitudo eius, & quinque cubitorum latitudo eius, & quinque cubitorum altitudo eius, & ſtetit ſuper eam, & flexit ſuper genua ſua contra vniuerſam Eccleſiam Iſrael, & extendit manus ſuas in cælum.* 13

* *Et dixit, Domine Deus Iſrael non eſt ſimilis tibi Deus in cælo & in terra, qui cuſtodis pactum & miſericordiam ſeruis tuis qui ambulant coram te in toto corde ſuo.* 14

* *Quæ cuſtodiſti ſeruo tuo Dauid patri meo, quæ locutus es ei, & locutus es in ore tuo, & in manibus tuis compleuiſti, ſicut dies hæc.* 15

* *Et nunc Domine Deus Iſrael cuſtodi ſeruo tuo Dauid patri meo, quæ locutus es ei, dicens, Non deficiet tibi vir à facie mea qui ſedeat ſuper thronum Iſrael, veruntamen ſi cuſtodierint filij tui viam ſuam vt ambulent in lege mea ſicut ambulaſti coram me.* 16

* *Et nunc Domine Deus Iſrael firmetur iam verbum tuum quod locutus es ſeruo tuo Dauid.* 17

* *Quoniam ſi verè habitabit Deus cum hominibus ſuper terram, ſi cælum & cælum cæli non ſufficient tibi, & quæ domus hæc quam ædificaui?* 18

* *Et inſpicies ad orationem ſerui tui, & ad obſecrationem eius Domine Deus meus vt audias preces & orationem, quam ſeruus tuus orat coram te hodie.* 19

6 * καὶ ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλὴμ τοῦ γενέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ, καὶ ἐξελεξάμην τὸν δαυὶδ ὥστε εἶναι ἐπὶ τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ.

7 * καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν δαυὶδ τοῦ πατρός μου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.

8 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου, ἀνθ' ὧν ὅτι ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν σου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καλῶς ἐποίησας ὅτι ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν σου.

9 * πλὴν οὐκ οἰκοδομήσεις μοι σὺ οἶκον, ἀλλ' ἢ ὁ υἱός σου ὃς ἐξελεύ(ε)ται ἐκ τῆς ὀσφύος σου, αὐτὸς οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου.

10 * καὶ ἀνέστησε κύριος τὸν λόγον ὃν ἐλάλησε, καὶ ἐγενόμην ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ τὸν θρόνον ἰσραήλ, καθὼς ἐλάλησε κύριος, καὶ ᾠκοδόμησα τὸν οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.

11 * καὶ ἔθηκα ἐκεῖ τὴν κιβωτόν, ἐν ᾗ ἐστιν ἐκεῖ ἡ διαθήκη κυρίου ἣν διέθετο τοῖς ἰσραήλ.

12 * καὶ ἔστη κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου ἐναντίον πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ, καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

13 * ὅτι ἐποίησε Σολομὼν βάσιν χαλκῆν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ, πέντε πηχῶν τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος αὐτῆς, καὶ πέντε πηχῶν τὸ ὕψος αὐτῆς· καὶ ἔστη ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ ἐναντίον πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ, καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν.

14 * καὶ εἶπεν, κύριε ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, φυλάσσων τὴν διαθήκην, καὶ τὸ ἔλεος τοῖς δούλοις σου τοῖς πορευομένοις ἐναντίον σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν·

15 * ἃ ἐφύλαξας τῷ παιδί σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ ἐλάλησας αὐτῷ, καὶ ἐλάλησας ἐν στόματί σου καὶ ἐν χερσί σου ἐπλήρωσας, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.

16 * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ φύλαξον τῷ παιδί σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ ἐλάλησας αὐτῷ λέγων, οὐκ ἐκλείψει σοι ἀνὴρ ἀπὸ προσώπου μου καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ, πλὴν ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν ὁδὸν αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐν τῷ νόμῳ μου ὡς ἐπορεύθης ἐναντίον μου.

17 * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου, ὃ ἐλάλησας τῷ δούλῳ σου δαυίδ.

18 * ὅτι εἰ ἀληθῶς οἰκήσει θεὸς μετὰ ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐκ ἐκχωροῦσί σοι, καὶ τίς ὁ οἶκος οὗτος ὃν ᾠκοδόμησα;

19 * καὶ ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τοῦ δούλου σου, καὶ ἐπὶ τὴν δέησιν αὐτοῦ κύριε ὁ θεός μου τοῦ ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως καὶ τῆς προσευχῆς, ἧς ὁ δοῦλός σου προσεύχε(ται) ἐναντίον σου σήμερον·

20 * לִהְיוֹת עֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה
יוֹמָם וָלַיְלָה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לָשׂוּם
שְׁמְךָ שָׁם לִשְׁמֹעַ אֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל
עַבְדְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

21 * וְשָׁמַעְתָּ אֶל־תַּחֲנוּנֵי עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה תִּשְׁמַע
מִמְּקוֹם שִׁבְתְּךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ וְסָלָחְתָּ׃

22 * אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־בוֹ אָלָה
לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃

23 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ
אֶת־עֲבָדֶיךָ לְהָשִׁיב לָרָשָׁע לָתֵת דַּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ
וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ׃

24 * וְאִם־יִנָּגֵף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי
יֶחֶטְאוּ־לָךְ וְשָׁבוּ וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ וְהִתְפַּלְלוּ
וְהִתְחַנְּנוּ לְפָנֶיךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃

25 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַהֲשִׁיבוֹתָם אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־
נָתַתָּה לָהֶם וְלַאֲבוֹתֵיהֶם׃

26 * בְּהֵעָצֵר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי
יֶחֶטְאוּ־לָךְ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ
אֶת־שְׁמֶךָ מֵחַטָּאתָם יָשׁוּבוּן כִּי תְעַנֵּם׃

27 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת
עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי תורֵם אֶל־הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר־
נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה׃

28 * רָעָב כִּי־יִהְיֶה בָּאָרֶץ דֶּבֶר כִּי־יִהְיֶה שַׁדָּפוֹן
וְיֵרָקוֹן אַרְבֶּה וְחָסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יָצַר־לוֹ אוֹיְבָיו
בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל־נֶגַע וְכָל־מַחֲלָה׃

29 * כָּל־תְּפִלָּה כָּל־תְּחִנָּה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְכָל־
הָאָדָם וּלְכֹל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּ אִישׁ נִגְעוֹ
וּמַכְאֹבוֹ וּפָרַשׂ כַּפָּיו אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃

30 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ
וְסָלַחְתָּ וְנָתַתָּה לָאִישׁ כְּכָל־דְּרָכָיו אֲשֶׁר
תֵּדַע אֶת־לְבָבוֹ כִּי־אַתָּה לְבַדְּךָ יָדַעְתָּ אֶת־
לְבַב בְּנֵי הָאָדָם׃

31 * לְמַעַן יִרָאוּךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכֶיךָ כָּל־הַיָּמִים
אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה
לַאֲבוֹתֵינוּ׃

20 * Vt aperias oculos tuos ſuper domum iſtam diebus ac noctibus ſuper locum in quo pollicitus es, vt inuocetur nomen tuum, & exaudires orationem quam ſeruus tuus orat in eo.

21 * Et exaudias preces famuli tui & populi tui Iſrael. Quicunque orauerit in loco iſto, exaudi de habitaculo tuo, id eſt de cælis, & propitiare.

22 * Si peccauerit quiſpiam in proximum ſuum, & iurare contra eum paratus venerit, ſéque maledicto conſtrinxerit coram altari in domo iſta: 3. Reg. 8. d

23 * Tu audies de cælo, & facies iudicium ſeruorum tuorum, ita vt reddas iniquo viam ſuam in caput proprium, & vlciſcaris iuſtum, retribuens ei ſecundum iuſtitiam ſuam.

24 * Si ſuperatus fuerit populus tuus Iſrael ab inimicis, peccabunt enim tibi, & conuerſi egerint pœnitentiam, & obſecrauerint nomen tuum, & fuerint deprecati te in loco iſto:

25 * Tu exaudies de cælo, & propitiare peccato populi tui Iſrael, & reduc eos in terram quam dediſti eis & patribus eorum.

26 * Si clauſo cælo pluuia non fluxerit propter peccata populi tui, & deprecati te
E fuerint in loco iſto, & cõfeſſi nomini tuo, & conuerſi à peccatis ſuis, cùm eos afflixeris:

27 * Exaudi de cælo Domine, & dimitte peccata ſeruis tuis & populi tui Iſrael, & doce eos viam bonam per quam ingrediantur, & da pluuiam terræ quam dediſti populo tuo ad poſſidendum.

28 * Fames ſi orta fuerit in terra, & peſtilentia, ærugo & aurugo, & locuſta, & bruchus, & hoſtes vaſtatis regionibus portas obſederint ciuitatis; omnísque plaga & infirmitas preſſerit:

29 * Si quis de populo tuo Iſrael fuerit deprecatus, cognoſcens plagam & infirmitatem ſuam, & expanderit manus ſuas in domo hac:

30 * Tu exaudies de cælo, de ſublimi ſcilicet habitaculo tuo, & propitiare, &
F redde vnicuiq; ſecundum vias ſuas, quas noſti eum habere in corde ſuo. Tu enim ſolus noſti corda filiorum hominum:

31 * Vt timeant te & ambulent in viis tuis, cunctis diebus quibus viuunt ſuper faciem terræ quam dediſti patribus noſtris.

* *Vt sint oculi tui aperti super domum istam* 20
die & nocte, in loco hoc quem dixisti vt inuocetur nomen tuum illic, vt audires orationem quam orat seruus tuus in loco hoc, & exaudies preces serui tui & populi tui Israel, quæcunq; orauerit in loco isto.

* *Et tu exaudies de loco habitationis tuæ de* 21
cælo, & exaudies & propitius eris.

* *Si peccauerit vir in proximum suum, &* 22
ceperit in eum maledictionem vt maledicat ei, & venerit & maledixerit ei coram altari in loco hoc:

* *Et tu exaudies de cælo, & facies & iudi-* 23
cabis seruos tuos, vt reddas iniquo, & reddas vias suas in caput suum, & vt iustitiam des iusto, vt reddas ei secundum iustitiam suam.

* *Et si frangatur populus tuus Israel coram* 24
inimico, si peccauerint tibi, & conuersi fuerint, & confessi fuerint nomini tuo, & orauerint, & deprecati fuerint coram te in domo ista:

* *Et tu exaudies de cælo, & propitius eris* 25
peccatis populi tui Israel, & reduces eos in terram quam dedisti eis & patribus eorum.

* *Cùm clausum fuerit cælum & non sit* 26
pluuia, quoniam peccabunt tibi, & orabunt in loco isto, & confitebuntur nomini tuo, & à peccatis suis conuertentur, quoniam humiliabis eos.

* *Et tu exaudies de cælo, & propicius eris* 27
peccatis seruorum tuorum & populi tui Israel, quoniam manifestabis eis viam bonam, in qua ambulabunt in ea, & dabis pluuiam super terram tuam, quam dedisti populo tuo in possessionem.

* *Fames si fuerit in terra, mors si fuerit, aë-* 28
ris corruptio, ictteritia, locusta, bruchus si fuerit, & si contriuerint eum hostes eius in terra coram ciuitatibus suis,

* *Secundum omnem plagam & secundum* 29
omnem laborem & secundum omnem plagam, & omnem orationem, & omnem deprecationem, quæ si fuerit omni homini & omni populo tuo Israel, qui si nouerit homo plagã suam & infirmitatem suam, & expanderit manus suas in domo hac.

* *Et tu exaudies de cælo de parato habita-* 30
culo tuo, & propitiaberis & dabis viro secundum vias suas, sicut noueris cor suum, quoniam tu solus cognoscis cor filiorum hominum:

* *Vt timeant te, vt ambulent in omnibus* 31
viis tuis cunctis diebus, quibus ipsi viuunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

20 * Τοῦ εἶναι σὺν ὀφθαλμούς σου διηνεῳγμένους ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς τὸν τόπον τοῦτον οὗ εἶπας ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐκεῖ, τοῦ ἀκοῦσαι τῆς προσευχῆς ἧς προσεύξεται ὁ δοῦλός σου εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀκούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου Ισραὴλ, ἃ ἂν προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον·

21 * καὶ σὺ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ τόπου τῆς κατοικήσεώς σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀκούσῃ καὶ ἵλεως ἔσῃ.

22 * ἐὰν ἁμαρτῇ ἀνὴρ εἰς τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἐπ' αὐτὸν ἀρὰν τοῦ ἀρᾶσαι αὐτόν, καὶ ἔλθῃ ἡ ἀρὰ ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου σου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ·

23 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσεις, καὶ κρινεῖς τοὺς δούλους σου, τοῦ ἀποδοῦναι τῷ ἀδίκῳ καὶ ἀποδοῦναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δικαιῶσαι δίκαιον τοῦ ἀποδοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.

24 * καὶ ἐὰν πταισθῇ ὁ λαός σου Ισραὴλ ἐνώπιον ἐχθροῦ, ἐὰν ἁμαρτωσί σοι, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἐξομολογήσωνται τῷ ὀνόματί σου, καὶ προσεύξωνται καὶ δεηθῶσιν ἐνώπιόν σου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ·

25 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ σου Ισραὴλ, καὶ ἀποστρέψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν·

26 * ἐν τῷ συσχεθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γενέσθαι ὑετόν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προσεύξονται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν, ὅτι ταπεινώσεις αὐτούς·

27 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τῶν δούλων σου καὶ τοῦ λαοῦ σου Ισραὴλ, ὅτι δηλώσεις αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθήν, ἐν ᾗ πορεύσονται ἐν αὐτῇ, καὶ δώσεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου εἰς κληρονομίαν.

28 * λιμὸς ἐὰν γένηται ἐπὶ τῆς γῆς, θάνατος ἐὰν γένηται, ἀνεμοφθορία, ἴκτερος, ἀκρίς, βρούχος ἐὰν γένῃ, καὶ ἐὰν θλίψωσιν αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ κατέναντι τῶν πόλεων αὐτοῦ,

29 * πᾶσαν πληγὴν καὶ πᾶσαν πόνον καὶ πᾶσαν ἀφήν, καὶ πᾶσαν προσευχὴν καὶ πᾶσαν δέησιν, ἣν ἐὰν γένηται παντὶ ἀνθρώπῳ καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου Ισραὴλ, οἵτινες ἐὰν γνῷ ἄνθρωπος ἀφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν μαλακίαν αὐτοῦ, καὶ διαπετάσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦτον.

30 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ἱλάσῃ καὶ δώσεις ἀνδρὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, ὡς ἂν γνῷς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι σὺ μονώτατος γινώσκεις τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἀνθρώπων·

31 * ὅπως φοβῶνταί σε τοῦ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, ἧς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν.

32 * וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְיָדְךָ
הַחֲזָקָה וּזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה וּבָאוּ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־
הַבַּיִת הַזֶּה׃

33 * וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מְמִכּוֹן שִׁבְתֶּךָ
וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן
יֵדְעוּ כָל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־שְׁמֶךָ וְלִירְאָה אוֹתְךָ
כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת
הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃

34 * כִּי־יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבָיו בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר
בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃

35 * וְשָׁמַעְתָּ מִן־הַשָּׁמַיִם אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־
36 תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃ * כִּי יֶחֶטְאוּ־
לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יֶחֱטָא וְאָנַפְתָּ בָּם
וְנָתַתָּם לִפְנֵי אוֹיֵב וְשָׁבוּם שׁוֹבֵיהֶם אֶל־אֶרֶץ
37 רְחוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה׃ * וְהֵשִׁיבוּ אֶל־לְבָבָם
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבוּ־שָׁם וְשָׁבוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ
בְּאֶרֶץ שׁוֹבֵיהֶם לֵאמֹר חָטָאנוּ הֶעֱוִינוּ וְרָשָׁעְנוּ׃

38 * וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ
שׁוֹבֵיהֶם אֲשֶׁר־שָׁבוּ אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ דֶּרֶךְ אַרְצָם
אֲשֶׁר־נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם וְהָעִיר אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ
39 וְלַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ * וְשָׁמַעְתָּ מִן־
הַשָּׁמַיִם מְמִכּוֹן שִׁבְתְּךָ אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־
תְּחִנָּתֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר
40 חָטְאוּ־לָךְ׃ * עַתָּה אֱלֹהַי יִהְיוּ־נָא עֵינֶיךָ
פְּתֻחוֹת וְאָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לִתְפִלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

41 * וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה אֱלֹהִים לְנוּחֶךָ אַתָּה
וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ כֹּהֲנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהִים יִלְבְּשׁוּ תְשׁוּעָה
42 וַחֲסִידֶיךָ יִשְׂמְחוּ בַטּוֹב׃ * יְהוָה אֱלֹהִים אַל־
תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד עַבְדֶּךָ׃

ז

1 * וּכְכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יָרְדָה
מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל הָעֹלָה וְהַזְּבָחִים וּכְבוֹד יְהוָה
2 מָלֵא אֶת־הַבָּיִת׃ * וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים
לָבוֹא אֶל־בֵּית יְהוָה כִּי־מָלֵא כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־
בֵּית יְהוָה׃

32 * Externum quoq; qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua propter nomé tuum magnũ, & propter manum tuam robustam & brachium tuũ extentum, & adorauerit in loco isto:

33 * Tu exaudies de cęlo firmissimo habitaculo tuo, & facies cũcta pro quibus inuocauerit te ille peregrinus, vt sciant omnes populi terrę nomen tuum, & timeant te sicut populus tuus Israel, & cognoscant quia nomen tuum inuocatum est super domum hanc quam ædificaui.

34 * Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra aduersarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te cõtra viam in qua ciuitas hęc est quam elegisti, & domus quam ædificaui nomini tuo;

35 * Vt exaudias de cælo preces eorum & obsecrationem, & vlciscaris.

36 * Si autem peccauerint tibi, neq; enim 3. Re. 8. est homo qui non peccet, & iratus fueris G eis, & tradideris hostibus, & captiuos duxerint eos in terram longinquam, vel certè quæ iuxta est:

37 * Et conuersi in corde suo in terra, ad quam captiui ducti fuerant, egerint pœnitentiam, & deprecati te fuerint in terra captiuitatis suę, dicentes, Peccauimus, iniquè fecimus, iniustè egimus.

38 * Et reuersi fuerint ad te in toto corde suo, & tota anima sua, in terra captiuitatis suæ ad quam ducti sunt, adorabunt te cotra viam terræ suæ quam dedisti patribus eorum, & vrbis quam elegisti, & domus quam ædificaui nomini tuo:

39 * Vt exaudias de cęlo, hoc est, de firmo habitaculo tuo preces eorum, & facias iudicium & dimittas populo tuo, quam-
40 uis peccatori. * Tu es enim Deus meus. Aperiantur, quæso, oculi tui, & aures tuæ intentæ sint ad orationem quæ fit in lo-
41 co isto. * Nunc igitur consurge Dñe Deus in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ. Sacerdotes tui Dñe Deus induantur salutem, & sancti tui lætentur in Psal. 131
42 bonis. * Domine Deus meus ne auerteris faciem Christi tui. Memento misericordiarum Dauid serui tui.

CAP. VII.

1 A CVmq; complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & deuorauit holocausta & victimas, & maiestas Domini impleuit domum.

2 * Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quòd implesset maiestas Domini templum Domini.

* *Et omnis externus qui non est de populo* 32
tuo Israel, & venerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum, & manum tuam robustam, & brachium tuum excelsum, & venerint & orauerint in loco isto:

* *Et tu exaudies de cælo de parato habitaculo* 33
tuo, & facies secundum cuncta quæ inuocauerit te peregrinus, vt sciant omnes populi terræ nomen tuum, & vt timeant te, sicut populus tuus Israel, & vt cognoscant quia nomen tuum inuocatum est super domum hanc, quam ædificaui.

* *Si verò egressus fuerit populus tuus in* 34
bellum contra inimicos suos, in via qua mittes eos, & orauerint ad te secundum viam ciuitatis huius in qua elegisti in ea, & domus quam ædificaui nomini tuo:

* *Et exaudies de cælo preces eorum & obse-* 35
crationem eorum, et facies iustificationẽ eorum.

* *Quoniam peccabunt tibi, quoniam non est* 36
homo qui non peccabit: et si iratus fueris in eos, & tradideris eos iuxta faciem hostium, & captiuos duxerint eos qui captiuauerunt in terram longinquam vel quæ iuxta, & conuersi fuerint ad te in corde suo, in terra quò captiui ducti fuerant illuc:

* *Et conuersi fuerint & deprecati fuerint* 37
te in terra captiuitatis suæ, dicentes: Peccauimus, iniquè fecimus & impiè egimus,

* *Et conuersi fuerint ad te in toto corde suo,* 38
& in tota anima sua in terra captiuantiũ eos, quò captiuos duxerunt eos illuc, & orauerint viam terræ suæ, quam dedisti ipsis & patribus eorum, & vrbis quam elegisti, & domus quam ædificaui nomini tuo.

* *Et exaudies de cælo de parato habitaculo* 39
tuo preces eorum & deprecationem eorum, & facies iudicium eorum, & propitius eris populo qui peccauit tibi.

* *Et nunc Domine Deus sint iam oculi tui* 40
aperti, & aures tuæ attendentes in deprecationem loci huius.

* *Et nunc cõsurge Domine Deus in requiem* 41
tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: sacerdotes tui Domine Deus induentur salutem, & sancti tui lætabuntur in bonis.

* *Domine Deus ne auerteris faciem Christi* 42
tui: memento misericordiarum tuarum Dauid seruo tuo.

CAP. VII.

ET vt compleuit Salomon orans, & ignis 1
descẽdit de cælo, & deuorauit holocausta et sacrificia, & gloria Domini impleuit domum.

* *Et non potuerunt sacerdotes ingredi in do-* 2
mum Domini in tempore illo, quoniam impleuit gloria Domini domum Domini.

32 * καί γε πᾶς ἀλλότριος ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ λαοῦ σου Ισραήλ, καὶ ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν, καὶ ἔλθωσι καὶ προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

33 * καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ποιήσεις κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐπικαλέσηταί σε ὁ ἀλλότριος, ὅπως γνῶσι πάντες οἱ λαοὶ τῆς γῆς τὸ ὄνομά σου, καὶ ἵνα φοβῶνταί σε, ὡς ὁ λαός σου Ισραήλ, καὶ τοῦ γνῶναι ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ᾠκοδόμησα.

34 * ἐὰν ᾖ ἐξέλθῃ ὁ λαός σου εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἐν ὁδῷ ᾗ ἀποστελεῖς αὐτούς, καὶ προσεύξωνται πρὸς σὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πόλεως ταύτης ἐν ᾗ ἐξελέξω ἐν αὐτῇ, καὶ τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου·

35 * καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὴν προσευχὴν αὐτῶν καὶ τὴν δέησιν αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν.

36 * ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἁμαρτήσεται, καὶ ἐὰν θυμωθῇς ἐπ' αὐτούς, καὶ παραδῷς αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον ἐχθρῶν, καὶ αἰχμαλωτεύσωσιν αὐτοὺς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες εἰς γῆν μακρὰν ἢ ἐγγύς, καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ἐν τῇ γῇ ᾗ ἠχμαλωτεύθησαν ἐκεῖ.

37 * καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ δεηθῶσί σου ἐν γῇ αἰχμαλωσίας αὐτῶν, λέγοντες, ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν καὶ ἠσεβήσα-
38 μεν. * καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτῶν ἐν γῇ αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς, ᾗ ἠχμαλώτευσαν αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ προσεύξωνται ὁδὸν γῆς αὐτῶν, ἧς ἔδωκας αὐτοῖς καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τῆς πόλεως ἧς ἐξελέξω καὶ τοῦ οἴκου ᾧ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου.

39 * καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ κρῖμα αὐτῶν, καὶ ἵλεως ἔσῃ τῷ λαῷ τῷ ἁμαρτήσαντί σοι.

40 * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἔστωσαν δὴ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά σου ἐπήκοα εἰς τὴν δέησιν τοῦ τόπου τούτου.

41 * καὶ νῦν ἀνάστηθι κύριε ὁ θεὸς εἰς τὴν κατάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἰσχύος σου, οἱ ἱερεῖς σου κύριε ὁ θεὸς ἐνδύσονται σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοί σου εὐφρανθήσονται ἐν ἀγαθοῖς.

42 * κύριε ὁ θεὸς μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου, μνήσθητι τὰ ἐλέη σου τῷ δαυὶδ τῷ δούλῳ σου.

ϛ'.

1 * Καὶ ὡς συνετέλεσε σολομὼν προσευχόμενος, καὶ τὸ πῦρ κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὰ ὁλοκαυτώμα-
2 τα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα κυρίου ἔπλησε τὸν οἶκον. * καὶ οὐκ ἐδυνάντο οἱ ἱερεῖς εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον κυρίου.

3 * וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בְּרֶדֶת הָאֵשׁ
וּכְבוֹד יְהוָה עַל־הַבָּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם אַרְצָה
עַל־הָרִצְפָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְהוֹדוֹת לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי
4 לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ * וְהַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם זֹבְחִים
זֶבַח לִפְנֵי יְהוָה׃
5 * וַיִּזְבַּח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אֶת־זֶבַח הַבָּקָר
עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף וַיַּחְנְכוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ וְכָל־
6 הָעָם׃ * וְהַכֹּהֲנִים עַל־מִשְׁמְרוֹתָם עֹמְדִים
וְהַלְוִיִּם בִּכְלֵי־שִׁיר יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה דָוִיד
הַמֶּלֶךְ לְהֹדוֹת לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ בְּהַלֵּל
דָּוִיד בְּיָדָם וְהַכֹּהֲנִים מַחְצְרִים נֶגְדָּם וְכָל־
7 יִשְׂרָאֵל עֹמְדִים׃ * וַיְקַדֵּשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־
תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית־יְהוָה כִּי־עָשָׂה שָׁם
הָעֹלוֹת וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת
אֲשֶׁר־עָשָׂה שְׁלֹמֹה לֹא יָכוֹל לְהָכִיל אֶת־הָעֹלָה
וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הַחֲלָבִים׃
8 * וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת־הֶחָג בָּעֵת הַהִיא שִׁבְעַת
יָמִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מְאֹד מִלְּבוֹא
9 חֲמָת עַד־נַחַל מִצְרַיִם׃ * וַיַּעֲשׂוּ בַּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי עֲצָרֶת כִּי חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ שִׁבְעַת
10 יָמִים וְהֶחָג שִׁבְעַת יָמִים׃ * וּבְיוֹם עֶשְׂרִים
וּשְׁלֹשָׁה לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם
לְאָהָלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל־הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְדָוִיד וּלְשְׁלֹמֹה וּלְיִשְׂרָאֵל
11 עַמּוֹ׃ * וַיְכַל שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־
בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־הַבָּא עַל־לֵב שְׁלֹמֹה לַעֲשׂוֹת
בְּבֵית־יְהוָה וּבְבֵיתוֹ הִצְלִיחַ׃
12 * וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ וּבָחַרְתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה לִי
13 לְבֵית זָבַח׃ * הֵן אֶעְצֹר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהֵן־אֲצַוֶּה עַל־הָאָרְבֶּה לֶאֱכוֹל הָאָרֶץ וְאִם־
14 אֲשַׁלַּח דֶּבֶר בְּעַמִּי׃ * וְיִכָּנְעוּ עַמִּי אֲשֶׁר נִקְרָא־
שְׁמִי עֲלֵיהֶם וְיִתְפַּלְלוּ וִיבַקְשׁוּ פָנַי וְיָשֻׁבוּ מִדַּרְכֵיהֶם
הָרָעִים וַאֲנִי אֶשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְאֶסְלַח
לְחַטָּאתָם וְאֶרְפָּא אֶת־אַרְצָם׃
15 * עַתָּה עֵינַי יִהְיוּ פְתֻחוֹת וְאָזְנַי קַשֻּׁבוֹת
לִתְפִלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

3 * Sed & omnes filij Israel videbant descendentē ignem & gloriam Domini super domum, & corruentes proni in terra super pauimentum stratum lapide, adorauerunt & laudauerunt Dominum, quoniam bonus, quoniam in ſęculum miseri-
4 cordia eius. *Rex autem & omnis populus immolabāt victimas coram Domino.
5 * Mactauit igitur rex Salomon hostias boum viginti duo millia, arietum cen-
B tum viginti millia. Et dedicauit domum Dei rex & vniuersus populus.
6 * Sacerdotes autem stabant in officiis suis, & Leuitæ in organis carminum Domini quæ fecit Dauid rex ad laudandum Dominum, quoniam in æternum misericordia eius, hymnos Dauid canentes per manus suas. Porrò sacerdotes canebāt tubis ante eos, cunctúsque Israel stabat.
7 * Sanctificauit quoque Salomon medium atrij ante templum Domini. Obtulerat enim ibi holocausta & adipes pacificorum, quia altare ęneum quod fecerat, non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipes pacificorum.
8 * Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septē diebus, & omnis Israel cum eo, Ecclesia magna valde ab introitu Emath vsque ad torrentem Ægypti.
9 *Fecítq; die octauo collectam, eo quòd
C dedicasset altare septem diebus, & solemnitatem celebrasset diebus septem.
10 * Igitur in die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua lætantes atque gaudentes super bono 3.Re.7.a
quod fecerat Dominus Dauid & Salomo
11 ni & Israel populo suo. * Compleuítq; Salomon domum Domini & domū regis, & omnia quæ dispossuerat in corde suo, vt faceret in domo Domini & in do-
12 mo sua, & prosperatus est. * Apparuit autem ei Dominus nocte, & ait, Audiui orationem tuā & elegi locum istum mihi
13 in domum sacrificij. * Si clausero cælum & pluuia nō fluxerit, & mandauero & præcepero locustæ vt deuoret terram, & misero pestilētiam in populum meum:
14 * Conuersus autem populus meus super quos inuocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiā à viis suis pessimis, & ego exaudiam de cælo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram
15 eorum. * Oculi quoq; mei erunt aper-
D ti & aures meæ erectæ ad orationem eius qui in loco isto orauerit.

3 * καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ισραὴλ ἑώρων καταβαῖνον τὸ πῦρ, καὶ δόξα κυρίου ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον, καὶ προσεκύνησαν καὶ ἤνεσαν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

*3 * Et omnes filij Israel videbant descendentem ignem, & gloria Domini super domum, & corruerunt in faciem super terram super pauimentum lapideum, & adorauerunt & laudauerunt Dominum, quoniam bonum, quoniam in sæculum misericordia eius.*

4 * καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς θύοντες θύματα ἐνώπιον κυρίου.

*4 * Et rex & omnis populus immolantes sacrificia coram Domino.*

5 * καὶ ἔθυσεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τὴν θυσίαν μόσχων εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας, καὶ προβάτων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἐνεκαίνισεν τὸν οἶκον ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαός.

*5 * Et sacrificauit rex Salomon sacrificium boum viginti & duo millia, & ouium centũ et viginti millia, & dedicauit domum rex & omnis populus.*

6 * καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὰς φυλακὰς αὐτῶν ἑστηκότες, καὶ οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν κυρίου, ὧν ἐποίησε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐξομολογεῖσθαι ἔναντι κυρίου, ὅτι ἀγαθόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἐν ὕμνοις δαυὶδ διὰ χειρὸς αὐτῶν. καὶ οἱ ἱερεῖς σαλπίζοντες σάλπιγξιν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ πᾶς ισραὴλ ἑστηκώς.

*6 * Et sacerdotes per custodias suas stantes, & Leuitæ in organis carminum Domini, quæ fecit Dauid rex ad confitendum coram Domino, quoniam bonum, quoniam in æternum misericordia eius, in hymnis Dauid per manum suam, & sacerdotes canentes tubis ante eos, & omnis Israel stans.*

7 * καὶ ἡγίασε Σολομὼν τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τῆς ἐν οἴκῳ κυρίου, ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰ στέατα τῶν σωτηρίων, ὅτι τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποίησε Σολομὼν οὐκ ἐξεποίει δέξασθαι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ στέατα τῶν εἰρηνικῶν.

*7 * Et sanctificauit Salomon medium atrij quod in domo Domini, quoniam fecit ibi holocausta & adipes salutariorum, quoniam altare æneum quod fecerat Salomon non sufficiebat sustinere holocausta & sacrificia, & adipes pacificorum.*

8 * καὶ ἐποίησε Σολομὼν τὴν ἑορτὴν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ πᾶς ισραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκκλησία μεγάλη σφόδρα, ἀπὸ εἰσόδου ἁιμὰθ καὶ ἕως χειμάρρου αἰγύπτου.

*8 * Et fecit Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, & omnis Israel cum eo Ecclesia magna valde, ab introitu Emath & vsq; ad torrentem Ægypti.*

9 * καὶ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον, ὅτι ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐποίησεν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὴν ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας.

*9 * Et in die octauo exodium, quoniam dedicationem altaris fecit septem diebus, & solemnitatem septem diebus.*

10 * καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἀπέστειλε Σολομὼν τὸν λαὸν εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶν, εὐφραινομένους καὶ ἀγαθοὺς τῇ καρδίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κυρίῳ τῷ δαυὶδ καὶ Σολομῶντι καὶ ισραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ.

*10 * Et in die vigesimo & tertio mensis septimi misit Salomon populum in tabernacula sua, lætantes & bonos corde in bonis quæ fecit Dominus Dauid & Salomoni & Israel populo suo.*

11 * καὶ συνετέλεσε Σολομὼν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ πάντα ὅσα ἠθέλησε Σολομὼν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ποιῆσαι ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εὐοδώθη.

*11 * Et compleuit Salomon domum Domini & domum regis, & in omnibus quæ voluit Salomon in anima sua facere in domo Domini & in domo sua, prosperatus est.*

12 * καὶ ὤφθη κυρίῳ τῷ Σολομῶντι ἐν τῇ νυκτί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ ἐξελεξάμην ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐμοὶ εἰς οἶκον θυσίας.

*12 * Et apparuit Dominus Salomoni in nocte, et ait ei, Audiui orationẽ tuam & elegi in loco isto mihi in domum sacrificij.*

13 * ἐὰν συσχῶ τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ ὑετὸς γένηται, καὶ ἐὰν ἐντείλωμαι τῇ ἀκρίδι τοῦ καταφαγεῖν τὴν γῆν, καὶ ἐὰν ἀποστείλω θάνατον ἐν τῷ λαῷ μου.

*13 * Si clausero cælum & non fiat pluuia, & si mandauero locustæ vt deuoret terram, & si misero mortem in populum meum:*

14 * καὶ ἐντραπῇ με ὁ λαός μου ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, καὶ προσεύξωνται, καὶ ζητήσωσι τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ἀποστρέψωσιν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἐγὼ εἰσακούσομαι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἱλεώς ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ ἰάσομαι τὴν γῆν αὐτῶν.

*14 * Et conuertatur ad me populus meus super quos inuocatum est nomen meum super eos, & deprecati fuerint, et quæsierint faciem meam, & conuersi fuerint à viis suis malis, & ego exaudiam de cælo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum.*

15 * καὶ νῦν οἱ ὀφθαλμοί μου ἔσονται ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά μου ἐπήκοα τῆς προσευχῆς τοῦ τόπου τούτου.

*15 * Et nunc oculi mei erunt aperti, & aures meæ exaudientes orationem loci huius.*

16 * Elegi enim & sanctificaui locũ istum vt sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.

17 * Tu quoque si ambulaueris coram me sicut ambulauit Dauid pater tuus, & feceris iuxta omnia quæ præcepit tibi, & iustitias meas iudiciáque seruaueris:

18 * Suscitabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum Dauid patri tuo dicens, Non auferetur de stirpe tua vir qui non sit princeps in Israel.

19 * Si autem auersi fueritis & dereliqueritis iustitias meas & præcepta mea quæ proposui vobis, & abeuntes seruieritis diis alienis & adoraueritis eos:

20 * Euellam vos de terra mea quam dedi vobis, & domum hanc quam sanctificaui nomini meo, proijciam à facie mea, & tradam eam in parabolam & in exemplum cunctis populis.

21 * Et domus ista quæ erat excelsa, erit in prouerbium vniuersis transeuntibus, & dicent stupentes, Quare fecit Dominus sic terræ huic & domui huic?

22 * Respondebúntque; Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum qui eduxit eos de terra Ægypti, & apprehenderunt Deos alienos, & adorauerunt eos & coluerunt, idcircò venerunt super eos vniuersa hæc mala.

CAP. VIII.

1 EXpletis autem viginti annis postquã 3.Reg. 9.b
A ædificauit Salomon domum Domini & domum suam:

2 * Ciuitates quas dederat Hyram Salomoni ædificauit, & habitare ibi fecit filios Israel.

3 * Abiítque in Emath Suba, & obtinuit eam.

4 * Et ædificauit Palmiram in deserto, & alias ciuitates munitissimas ædificauit in Emath.

5 * Extruxítque Bethoron superiorem & Bethoron inferiorem, ciuitates muratas habentes portas, & vectes, & seras.

6 * Balaath etiam & omnes vrbes firmissimas quæ fuerunt Salomonis, cunctásq; vrbes quadrigarũ & vrbes equitum. Om-
B nia quæcunq; voluit Rex Salomon atque dispositi, ædificauit in Hierusalem & in Libano, & in vniuersa terra potestatis suę.

7 * Omnem populum qui derelictus fuerat de Ethæis & Ammorræis, & Pherezęis, & Euæis, & Iebusæis, qui non erant de stirpe Israel:

16 * וְעַתָּה בָּחַרְתִּי וְהִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה
לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם עַד־עוֹלָם וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל־
17 הַיָּמִים׃ * וְאַתָּה אִם־תֵּלֵךְ לְפָנַי כַּאֲשֶׁר
הָלַךְ דָּוִיד אָבִיךָ וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ
18 וְחֻקַּי וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמֹר׃ * וַהֲקִימוֹתִי אֶת כִּסֵּא
מַלְכוּתֶךָ כַּאֲשֶׁר כָּרַתִּי לְדָוִיד אָבִיךָ לֵאמֹר לֹא־
יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל׃
19 * וְאִם־תְּשׁוּבוּן אַתֶּם וַעֲזַבְתֶּם חֻקּוֹתַי
וּמִצְוֹתַי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם וְהָלַכְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃
20 * וְנִתַּשְׁתִּים מֵעַל אַדְמָתִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם
וְאֶת־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־הִקְדַּשְׁתִּי לִשְׁמִי אַשְׁלִיךְ
מֵעַל פָּנָי וְאֶתְּנֶנּוּ לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה בְּכָל־הָעַמִּים׃
21 * וְהַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־הָיָה עֶלְיוֹן לְכָל־עֹבֵר
עָלָיו יִשֹּׁם וְאָמַר בַּמֶּה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ
22 הַזֹּאת וְלַבַּיִת הַזֶּה׃ * וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצִיאָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיַּחֲזִיקוּ בֵּאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ
לָהֶם וַיַּעַבְדוּם עַל־כֵּן הֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת כָּל־
הָרָעָה הַזֹּאת׃

ח

1 * וַיְהִי מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר
בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ׃
2 * וְהֶעָרִים אֲשֶׁר נָתַן חוּרָם לִשְׁלֹמֹה בָּנָה
שְׁלֹמֹה אוֹתָם וַיּוֹשֶׁב שָׁם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
3 * וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה חֲמַת צוֹבָה וַיֶּחֱזַק עָלֶיהָ׃
4 * וַיִּבֶן אֶת־תַּדְמֹר בַּמִּדְבָּר וְאֵת כָּל־עָרֵי
הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בַּחֲמָת׃
5 * וַיִּבֶן אֶת־בֵּית חוֹרוֹן הָעֶלְיוֹן וְאֶת־
בֵּית חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן עָרֵי מָצוֹר חוֹמוֹת דְּלָתַיִם
6 וּבְרִיחַ׃ * וְאֶת־בַּעֲלַת וְאֵת כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת
אֲשֶׁר־הָיוּ לִשְׁלֹמֹה וְאֵת כָּל־עָרֵי הָרֶכֶב וְאֶת עָרֵי
הַפָּרָשִׁים וְאֵת כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָשַׁק
לִבְנוֹת בִּירוּשָׁלַם וּבַלְּבָנוֹן וּבְכֹל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ׃
7 * כָּל־הָעָם הַנּוֹתָר מִן־הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא מִיִּשְׂרָאֵל
הֵמָּה׃

16 *Et nunc elegi, & sanctificaui domum hanc, vt sit nomen meum ibi vsque in sempiternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.

17 *Et tu si ambulaueris coram me sicut ambulauit Dauid pater tuus, & feceris iuxta omnia quæ præcepi tibi, & præcepta mea, & iudicia mea seruaueris:

18 *Et suscitabo thronum regni tui, sicut pepigi cum Dauid patre tuo, dicens: Non auferetur tibi vir dux in Israel.

19 *Et si auersi fueritis vos, & si dereliqueritis præcepta mea & mandata mea quæ dedi coram vobis, & ambulaueritis & seruieritis dijs alienis, & adoraueritis eos:

20 *Et auferam vos de terra quam dedi vobis, & domum hanc quam sanctificaui nomini meo proijciam ipsam à facie mea, & dabo ipsam in parabolam, & in narrationem in cunctis populis.

21 *Et domus hæc, quæ erat excelsa, desolabitur: omnis pertransiens eam stupebit, & dicet, Propter quid fecit Dominus terræ huic & domui huic?

22 *Et dicent, Quoniam dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum qui eduxit eos de terra Ægypti, & apprehenderunt deos alienos & adorauerunt eos, & seruierunt ipsis, idcircò induxit in eos vniuersum malum hoc.

16 *καὶ νῦν ἐξελεξάμην καὶ ἡγίακα τὸν οἶκον τοῦτον, τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ ἕως αἰῶνος, καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου καὶ ἡ καρδία μου ἐκεῖ πάσας τὰς ἡμέρας.

17 *καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιόν μου ὃν τρόπον ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ ποιήσῃς κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην σοι, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξῃς.

18 *καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου, ὡς διεθέμην δαυὶδ τῷ πατρί σου λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν ἰσραήλ.

19 *καὶ ἐὰν ἀποστραφῆτε ὑμεῖς, καὶ ἐὰν καταλείπητε τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου ἃς ἔδωκα ἐναντίον ὑμῶν, καὶ πορευθῆτε καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς·

20 *καὶ ἐξαρῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου ἀπορρίψω αὐτὸν ἀπὸ προσώπου μου, καὶ δώσω αὐτὸν εἰς παραβολὴν, καὶ εἰς διήγημα ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς.

21 *καὶ ὁ οἶκος οὗτος, ὃς ἦν ὑψηλὸς ἐρημωθήσεται· πᾶς ὁ παραπορευόμενος αὐτὸν σκηθήσεται, καὶ ἐροῦσιν, ἕνεκεν τίνος ἐποίησεν ὁ κύριος τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ;

22 *καὶ ἐροῦσιν, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν τὸν ἐξαγαγόντα αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἑτέρων, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην.

CAP. VIII.

1 ET factum est post viginti annos, in quibus ædificauit Salomon domum Domini & domum suam:

2 *Et ciuitates quas dedit Chiram Salomoni, ædificauit ipsas Salomon, & habitare fecit ibi filios Israel.

3 *Et venit Salomon in Emath Suba, & præualuit contra eam.

4 *Et ædificauit Thedmor in deserto, & omnes ciuitates munitas, quas ædificauit in Emath.

5 *Et ædificauit Bethoron superiorem, & Bethoron inferiorem, ciuitates munitas muris, portis & vectibus.

6 *Et Balaath & omnes vrbes munitas quæ fuerunt Salomoni, & omnes ciuitates curruũ, & ciuitates equitum, & quæcunque desiderauit Salomon secundum desiderium suum, vt ædificaret in Hierusalem, & in Libano, & in omni terra potestatis suæ.

7 *Et omnem populum qui derelictus fuerat de Chettæo, & Amorræo, & Pherezæo, & Euæo, & Iebusæo, qui non sunt de Israel.

η'.

1 *Καὶ ἐγένετο μετὰ εἴκοσι ἔτη, ἐν οἷς ᾠκοδόμησε Σολομὼν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ·

2 *καὶ τὰς πόλεις ἃς ἔδωκε χειρὶ τῷ Σολομῶνι, ᾠκοδόμησεν αὐτὰς Σολομὼν καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ υἱοὺς ἰσραήλ.

3 *καὶ ἦλθεν Σολομὼν εἰς αἰμὰθ Σουβὰ, καὶ κατίσχυσεν ἐπ' αὐτήν.

4 *καὶ ᾠκοδόμησε τὴν θεδμὼρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ἃς ᾠκοδόμησεν ἐν αἰμάθ.

5 *καὶ ᾠκοδόμησε τὴν βαιθωρὼν τὴν ἄνω, καὶ τὴν βαιθωρὼν τὴν κάτω, πόλεις ὀχυρὰς τείχεσι πύλαις, καὶ μοχλοῖς.

6 *καὶ τὴν βαλααθ καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς αἳ ἦσαν τῷ Σολομῶνι, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν ἁρμάτων, καὶ τὰς πόλεις τῶν ἱππέων, καὶ ὅσα ἐπεθύμησε Σολομὼν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, τοῦ οἰκοδομῆσαι ἐν ἰερουσαλὴμ, καὶ ἐν τῷ λιβάνῳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ.

7 *καὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἀπὸ τοῦ χετταίου, καὶ τοῦ ἀμορραίου, καὶ τοῦ φερεζαίου, καὶ τοῦ εὐαίου, καὶ τοῦ ἰεβουσαίου, οἳ οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ ἰσραήλ.

8 * מִן־בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נוֹתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ
אֲשֶׁר לֹא־כִלּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה
9 לְמַס עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * וּמִן־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
לֹא־נָתַן שְׁלֹמֹה לַעֲבָדִים לִמְלַאכְתּוֹ כִּי־הֵמָּה
אַנְשֵׁי מִלְחָמָה וְשָׂרֵי שָׁלִישָׁיו וְשָׂרֵי רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו׃
10 * וְאֵלֶּה שָׂרֵי הַנִּצָּבִים אֲשֶׁר־לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם הָרֹדִים בָּעָם׃
11 * וְאֶת־בַּת־פַּרְעֹה הֶעֱלָה שְׁלֹמֹה מֵעִיר דָּוִיד
לַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה־לָהּ כִּי אָמַר לֹא־תֵשֵׁב אִשָּׁה
לִי בְּבֵית דָּוִיד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה אֲשֶׁר
בָּאָה אֲלֵיהֶם אֲרוֹן יְהוָה׃
12 * אָז הֶעֱלָה שְׁלֹמֹה עֹלוֹת לַיהוָה
עַל מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר בָּנָה לִפְנֵי הָאוּלָם׃
13 * וּבִדְבַר־יוֹם בְּיוֹם לְהַעֲלוֹת כְּמִצְוַת מֹשֶׁה
לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים וְלַמּוֹעֲדוֹת שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים
בַּשָּׁנָה בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת׃
14 * וַיַּעֲמֵד כְּמִשְׁפַּט דָּוִיד־אָבִיו אֶת־מַחְלְקוֹת
הַכֹּהֲנִים עַל־עֲבֹדָתָם וְהַלְוִיִּם עַל־מִשְׁמְרוֹתָם
לְהַלֵּל וּלְשָׁרֵת נֶגֶד הַכֹּהֲנִים לִדְבַר־יוֹם
בְּיוֹמוֹ וְהַשֹּׁעֲרִים בְּמַחְלְקוֹתָם לְשַׁעַר וְשַׁעַר כִּי
כֵן מִצְוַת דָּוִיד אִישׁ־הָאֱלֹהִים׃
15 * וְלֹא סָרוּ מִצְוַת הַמֶּלֶךְ עַל־הַכֹּהֲנִים
16 וְהַלְוִיִּם לְכָל־דָּבָר וְלָאֹצָרוֹת׃ * וַתִּכֹּן כָּל־
מְלֶאכֶת שְׁלֹמֹה עַד־הַיּוֹם מוּסַד בֵּית־יְהוָה וְעַד־
17 כְּלוֹתוֹ שָׁלֵם בֵּית יְהוָה׃ * אָז הָלַךְ שְׁלֹמֹה לְעֶצְיוֹן־
גֶּבֶר וְאֵל־אֵילוֹת עַל־שְׂפַת הַיָּם בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃
18 * וַיִּשְׁלַח־לוֹ חוּרָם בְּיַד־עֲבָדָיו אֳנִיּוֹת וַעֲבָדִים
יוֹדְעֵי יָם וַיָּבֹאוּ עִם־עַבְדֵי שְׁלֹמֹה אוֹפִירָה
וַיִּקְחוּ מִשָּׁם אַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים כִּכַּר זָהָב
וַיְבִיאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃

ט

1 * וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעָה אֶת־
שְׁמַע שְׁלֹמֹה וַתָּבוֹא לְנַסּוֹת אֶת־שְׁלֹמֹה
בְּחִידוֹת בִּירוּשָׁלַם בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד וּגְמַלִּים
נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב לָרֹב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתָּבוֹא
אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר עִמּוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה
עִם־לִבָּהּ׃

8 * De filijs eorum, & de posteris quos non interfecerant filij Israel, subiugauit Salomon in tributarios vsq; in diem hãc.
9 * Porrò de filiis Israel non posuit vt seruirent operibus regis; ipsi enim erãt viri bellatores & duces primi & principes
10 quadrigarum & equitum eius. * Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerũt ducenti quinquaginta qui eru-
11 diebant populum. * Filiã verò Pharaonis transtulit de ciuitate Dauid in domũ quam ædificauerat ei. Dixit enim rex:
C Non habitabit vxor mea in domo Dauid regis Israel, eo quòd sanctificata sit, quia ingressa est in eam arca Domini.
12 * Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini quod extruxerat ante porticum:
13 * Vt per singulos dies offerretur in eo iuxta præceptum Moysi in sabbatis & in calẽdis, & in festis diebus ter per annum, id est, in solemnitate azymorum, & solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate tabernaculorum.
14 * Et cõstituit iuxta dispositionem Dauid patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis, & Leuitas in ordine suo, vt lau
D darent & ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum vniuscuiusque diei, & ianitores in diuisionibus suis per portam & portam. Sic enim præceperat Dauid ho-
15 mo Dei. * Nec prętergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quàm Leuitæ ex omnibus quæ præceperat, & in custodijs thesaurorum.
16 * Omnes impensas præparatas habuit Salomõ, ex eo die quo fundauit domum Domini vsque in diem quo perfecit eam.
17 * Tunc abiit Salomon in Asiongaber, & in Hailath ad oram maris rubri, quæ est in terra Edom.
18 * Misit ergo ei Hyram per manus seruorum suorum naues & nautas gnaros maris, & abierunt cum seruis Salomonis in Ophir. Tulerúntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

CAP. IX.

1 A REgina quoque Saba cùm audisset famam Salomonis, venit vt tentaret eum in ænigmatibus in Hierusalem cum magnis opibus & camelis, qui portabant aromata & auri plurimum, gemmásque pretiosas. Cúmq; venisset ad Salomonem, locuta est ei quæcunque erant in corde suo. 3.Re. 10 Matth. 12. d

8 * Qui fuerunt de filiis eorum derelictis post eos in terra, quos non perdiderunt filij Iſrael, & induxit ipſos Salomon in tributum vſque in diem hanc.

9 * Et de filiis Iſrael non dedit Salomon in ſeruos in omnia opera eius in regno ſuo, quoniam ipſi viri bellatores & principes triſtatarum eius potentes, & principes curruum eius & equitum eius.

10 * Et hi principes præſidentium regis Salomonis, quinquaginta & ducenti præpoſiti operum in populo.

11 * Et filiam Pharaonis tranſtulit Salomon de ciuitate Dauid in domum quam ædificauit ei, quoniam dixit, Nō habitabit vxor mea in ciuitate Dauid regis Iſrael, quoniam ſancta eſt quò ingreſſa eſt illuc arca Domini.

12 * Tunc obtulit Salomon holocauſta Domino ſuper altare Domini, quod ædificauit ante templum.

13 * Et ſecundum ſermonem diei in die vt offerret iuxta præcepta Moyſi in ſabbatis & in menſibus, & in feſtis tria tempora anni, in ſolemnitate azymorum, & in ſolemnitate hebdomadarum, & in ſolemnitate tabernaculorum.

14 * Et conſtituit iuxta iudicium Dauid patris ſui, diuiſiones ſacerdotum & miniſteria ſua, et Leuitas in cuſtodiis ſuis, vt laudarent & miniſtrarent coram ſacerdotibus iuxta ritum diei in die, & ianitores in diuiſionibus ſuis in portam & portam, quoniam ſic præceptum Dauid hominis Dei.

15 * Non prætergreſſi ſunt præcepta Dauid regis circa ſacerdotes & Leuitas in omnem ſermonem & in theſauros.

16 * Et præparata ſunt omnia opera Salomonis à quo die fundata eſt domus Domini & vſquequo perfecta eſt, vſque quo perfecit Salomon domum Domini.

17 * Tunc abijt Salomon in Geſion-Gaber, & in Ailath maritimam in terra Edom.

18 * Et miſit Chiram Salomoni in manu ſeruorũ ſuorũ naues et ſeruos gnaros maris, & abierũt cum ſeruis Salomonis in Sophira, & tulerunt inde quadringenta & quinquaginta talenta auri, & attulerunt regi Salomoni.

CAP. IX.

1 ET regina Saba audiuit nomen Salomonis, & venit vt tentaret eum in ænigmatibus in Hieruſalem in potentia graui valde, & cameli portantes aromata & aurum in multitudinem, & lapidem precioſum, & venit ad Salomonem, & locuta eſt ad eum omnia quæcunque erant in anima ſua.

8 * οἱ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν αὐτῶν τῶν καταλειφθέντων μετ' αὐτὸς ἐν τῇ γῇ, ὃς οὐκ ἐξωλόθρευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸς Σολομὼν εἰς φόρον ἕως τ' ἡμέρας ταύτης.

9 * καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκε Σολομὼν εἰς παῖδας εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτ' ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτ', ὅτι αὐτοὶ ἄνδρες πολεμισταὶ & ἄρχοντες τεισάτων αὐτ' δυνατοί, & ἄρχοντες ἁρμάτων αὐτ' & ἱππέων αὐτ'.

10 * καὶ ὗτοι ἄρχοντες τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως Σολομὼντ@, πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἐργοδιωκτοῦντες ἐν τῷ λαῷ.

11 * καὶ τὴν θυγατέρα φαραὼ ἀνήγαγεν Σολομὼν ἐκ πόλεως δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησεν αὐτῇ, ὅτι εἶπεν, οὐ κατοικήσει ἡ γυνή μου ἐν πόλει δαυὶδ βασιλέως ἰσραήλ, ὅτι ἁγία ἐστὶν ὃ εἰσῆλθεν ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς κυρίου.

12 * τότε ἀνήνεγκεν Σολομὼν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου, ὃ ᾠκοδόμησεν ἀπέναντι τοῦ ναοῦ.

13 * καὶ κατὰ τὸν λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ τοῦ ἀναφέρειν κατὰ τὰς ἐντολὰς μωυσῆ ἐν τοῖς σαββάτοις, καὶ ἐν τοῖς μησὶ, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἑβδομάδων, & ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν σκηνῶν.

14 * καὶ ἔστησε κατὰ τὴν κρίσιν δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτ', τὰς διαιρέσεις τῶν ἱερέων καὶ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ τοὺς λευίτας ἐπὶ τὰς φυλακὰς αὐτῶν, τοῦ αἰνεῖν καὶ λειτουργεῖν κατέναντι τῶν ἱερέων κατὰ τὸν λόγον ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ τοὺς πυλωροὺς ἐν ταῖς διαιρέσεσιν αὐτῶν εἰς πύλην καὶ πύλην, ὅτι οὕτως ἐντολὴ δαυὶδ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ.

15 * οὐ παρῆλθον τὰς ἐντολὰς δαυὶδ τοῦ βασιλέως περὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λευιτῶν εἰς πάντα λόγον καὶ εἰς τοὺς θησαυροὺς.

16 * καὶ ἡτοιμάσθη πάντα τὰ ἔργα Σολομὼντ@ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐθεμελιώθη ὁ οἶκος κυρίου & ἕως οὗ ἐτελειώθη, ἕως οὗ ἐτελείωσε Σολομὼν τὸν οἶκον κυρίου.

17 * τότε ὤχετο Σολομὼν εἰς γεσιὼν γάβερ, καὶ εἰς τὴν αἰλὰθ τὴν παραθαλασσίαν ἐν γῇ ἐδώμ.

18 * καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ τῷ Σολομῶντι ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ πλοῖα καὶ παῖδας εἰδότας θάλασσαν, & ὤχοντο μετὰ τῶν παίδων Σολομὼντ@ εἰς σωφειρᾶ· καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν τετρακόσια καὶ πεντήκοντα τάλαντα χρυσίου, & ἤνεγκαν τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι.

θ'.

1 * Καὶ βασίλισσα σαβὰ ἤκουσε τὸ ὄνομα Σολομῶντος, καὶ ἦλθε τοῦ πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασιν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα, & κάμηλοι αἴροντα ἀρώματα καὶ χρυσίον εἰς πλῆθ@ καὶ λίθον τίμιον· καὶ ἦλθε πρὸς Σολομῶντα, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς.

2 * וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ וְלֹא־נֶעְלַם
דָּבָר מִשְּׁלֹמֹה אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ׃
3 * וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֶת חָכְמַת שְׁלֹמֹה
4 וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה׃ * וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשַׁב
עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָיו וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וּמַשְׁקָיו
וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וַעֲלִיָּתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה וְלֹא־
הָיָה עוֹד בָּהּ רוּחַ׃
5 * וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי
6 בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ וְעַל־חָכְמָתֶךָ׃ * וְלֹא־
הֶאֱמַנְתִּי לִדְבָרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר־בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה
עֵינַי וְהִנֵּה לֹא־הֻגַּד־לִי חֲצִי מַרְבִּית חָכְמָתֶךָ
7 יָסַפְתָּ עַל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתִּי׃ * אַשְׁרֵי
אֲנָשֶׁיךָ וְאַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד
8 וְשֹׁמְעִים אֶת־חָכְמָתֶךָ׃ * יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ עַל־כִּסְאוֹ לְמֶלֶךְ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּאֲהַבַת אֱלֹהֶיךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל
לְהַעֲמִידוֹ לְעוֹלָם וַיִּתֶּנְךָ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת
9 מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃ * וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה
וְעֶשְׂרִים כִּכַּר זָהָב וּבְשָׂמִים לָרֹב מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה
וְלֹא הָיָה כַּבֹּשֶׂם הַהוּא אֲשֶׁר נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא
10 לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃ * וְגַם עַבְדֵי חוּרָם וְעַבְדֵי שְׁלֹמֹה
אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיאוּ עֲצֵי אַלְגּוּמִּים
11 וְאֶבֶן יְקָרָה׃ * וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְגּוּמִּים
מְסִלּוֹת לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת
וְנְבָלִים לַשָּׁרִים וְלֹא־נִרְאוּ כָהֵם לִפְנִים בְּאֶרֶץ
12 יְהוּדָה׃ * וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־
שְׁבָא אֶת־כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר־
הֵבִיאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתֵּהָפֶךְ וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא
13 וַעֲבָדֶיהָ׃ * וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה
בְּשָׁנָה אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ בִּכְרֵי זָהָב׃
14 * לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים וְהַסֹּחֲרִים מְבִיאִים
וְכָל־מַלְכֵי עֲרַב וּפַחֲוֹת הָאָרֶץ מְבִיאִים זָהָב
15 וָכֶסֶף לִשְׁלֹמֹה׃ * וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
מָאתַיִם צִנָּה זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת זָהָב שָׁחוּט
יַעֲלֶה עַל־הַצִּנָּה הָאֶחָת׃
16 * וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב שָׁחוּט שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֵן הָאֶחָד וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ
בְּבֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן׃

2 * Et expoſuit ei Salomon omnia quæ propoſuerat, nec quicquam fuit quod nō
3 perſpicuum ei fecerit. * Quæ poſtquam vidit ſapientiam ſcilicet Salomonis, & domum quam ædificauerat:
4 * Nec non & cibaria menſæ eius, & habitacula ſeruorum, & officia miniſtrorum eius, & veſtimenta eorū, pincernas quoq; & veſtes eorum & victimas quas immolabat in domo Domini, non erat præ ſtupore vltra in ea ſpiritus.
5 * Dixítque ad regem, Verus eſt ſermo
6 quem audieram in terra mea, de virtutibus & ſapientia tua. * Non credebam narrantibus, donec ipſa veniſſem, & vi-
B diſſent oculi mei, & probaſſem vix medietatem ſapiētiæ tuæ mihi fuiſſe narratam. Vicisti famam virtutibus tuis.
7 * Beati viri tui & beati ſerui tui, hi qui aſsiſtunt coram te omni tēpore & audiunt
8 ſapientiam tuam. * Sit Dñs Deus tuus benedictus qui voluit te ordinare ſuper thronū ſuum regē Domini Dei tui: Quia
C diligit Deus Iſrael & vult ſeruare eum in æternum; idcirco poſuit te ſuper eum regem vt facias iudicia atque iuſtitiam.
9 * Dedit autem regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas precioſiſsimas. Non fuerunt aromata talia vt hæc quæ dedit regina Saba regi
10 Salomoni. * Sed & ſerui Hyram cum ſeruis Salomonis attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina, & gēmas precioſiſ
11 ſimas. * De quibus fecit rex de lignis ſcilicet thyinis gradus in domo Dñi, & in domo regia, citharas quoq; & pſalteria cātoribus. Nunquā viſa ſunt in terra Iuda
12 ligna talia. * Rex autem Salomon dedit reginę Saba cuncta quæ voluit & quę poſtulauit, & multò plura quàm attulerat ad
D eum. Quæ reuerſa abijt in terram ſuam cum ſeruis ſuis.
13 * Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per ſingulos annos, ſexcenta ſexaginta ſex talenta auri:
14 * Excepta ea ſumma quam legati diuerſarum gentiū & negociatores afferre conſueuerant, omnéſq; reges Arabię & ſatrapæ terrarū qui cōportabant aurum & ar-
15 gentum Salomoni. * Fecit igitur rex Salomon ducentas haſtas aureas, de ſumma ſexcentorum aureorū, qui in ſingulis haſtis expendebantur.
16 * Trecenta quoque ſcuta aurea trecentorū aureorum quibus tegebātur ſingula ſcuta. Poſuítq; ea rex in armamētario quod erat conſitū nemore.

2 ‡ Et exposuit ei Salomon omnes sermones eius, & non præterijt sermo à Salomone, quem non exposuit ei.

3 ‡ Et vidit regina Saba sapientiam Salomonis & domum quam ædificauerat.

4 ‡ Et cibaria mensarum eius, & cathedram seruorum eius, & stationem ministrorum eius, & vestimenta eius, & pincernas eius, & ornatum eorum, & holocausta quæ offerebat in domo Domini, & non erat in ea vltra spiritus.

5 ‡ Et dixit ad regem, Verus sermo quem audieram in terra mea de te, & sermonibus tuis & sapientia tua.

6 ‡ Et non credidi sermonibus tui, vsquequo veni, & viderunt oculi mei, & ecce non nunciata est mihi medietas multitudinis sapientiæ tuæ, addidisti ad famam quam audiui.

7 ‡ Beatæ vxores tuæ, & beati serui tui hi, & beati viri assistentes tibi semper & audientes sapientiam tuam.

8 ‡ Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit in te vt daret te super thronum suum in regem populo suo, quia diligit Dominus Deus tuus Israel, vt statuat eum in æternum, & dedit te super eos in regem, vt faceres iudicium & iustitiam.

9 ‡ Et dedit regi centum talenta & viginti auri, & aromata in multitudinem nimis, & lapidem preciosum, & non erant secundum aromata illa quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

10 ‡ Et serui Chiram & serui Salomonis attulerunt aurum Salomoni de Suphir, & ligna pinea, & lapidem preciosum.

11 ‡ Et fecit rex ligna pinea gradus domui Domini, & domui regis, & citharas, & nablas cantoribus, & non visa sunt talia antea in terra Juda.

12 ‡ Et rex Salomon dedit reginæ Saba cuncta quæcunque voluit quæcunque postulauit extra omnia quæ obtulit regi Salomoni, & reuersa est in terram suam.

13 ‡ Et erat pondus auri quod afferebatur Salomoni in anno vno sexcenta & sexaginta, & sex talenta auri:

14 ‡ Præter viros ordinatos & mercatores, qui afferebant, & omnes reges Arabiæ & satrapæ terræ ferebant aurum & argentum regi Salomoni.

15 ‡ Et fecit rex Salomon ducenta scuta aurea ductilia, sexaginta aurei puri inerant in scuto vno.

16 ‡ Et clypeos aureos ductiles trecentos, trecenti aurei superpositi in clypeum singulum, & dedit ea rex in domo saltus Libani.

2 ‡ καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῇ Σολομὼν πάντας τοὺς λόγους αὐτῆς, καὶ οὐ παρῆλθε λόγος ἀπὸ Σολομωντος, ὃν οὐκ
3 ἀνήγγειλεν αὐτῇ. ‡ καὶ εἶδε βασίλισσα σαβὰ τὴν σοφίαν Σολομωντος καὶ τὸν οἶκον οὗ ᾠκοδόμησε.
4 ‡ καὶ τὰ βρώματα τῶν τραπεζῶν αὐτοῦ, καὶ καθέδραν παίδων αὐτοῦ, καὶ στάσιν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰνοχόους αὐτοῦ, καὶ τὸν σολισμὸν αὐτῶν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ἃ ἀνέφερεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ οὐκ
5 ἦν ἐν αὐτῇ ἔτι πνεῦμα. ‡ καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ἀληθινὸς ὁ λόγος οὗ ἤκουσα
ἐν τῇ γῇ μου περὶ σοῦ, καὶ τῶν λόγων σου καὶ τῆς σοφίας σου.
6 ‡ καὶ οὐκ ἐπίστευσα τοῖς λόγοις σου, ἕως οὗ ἦλθον, καὶ
εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἀπηγγέλη μοι τὸ ἥμισυ
τοῦ πλήθους τῆς σοφίας σου, προσέθηκας ἐπὶ τὴν ἀκοὴν ἣν
7 ἤκουσα. ‡ μακάριαι αἱ γυναῖκές σου, καὶ μακάριοι οἱ
παῖδές σου οὗτοι, καὶ μακάριοι οἱ ἄνδρες οἱ παρεστηκότες
διαπαντὸς καὶ ἀκούοντες τὴν σοφίαν σου.
8 ‡ εἴη κύριος ὁ θεός σου εὐλογημένος, ὃς ἠθέλησεν ἐν
σοὶ δοῦναί σε ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ εἰς βασιλέα τῷ λαῷ αὐ-
τοῦ, ἐν τῷ ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου τὸν Ισραηλ, τοῦ στῆ-
σαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔδωκέ σε ἐπ' αὐτοὺς εἰς βασι-
λέα, τοῦ ποιῆσαι κρίσιν καὶ δικαιοσύνην.
9 ‡ καὶ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ ἑκατὸν τάλαντα καὶ εἴκοσι χρυ-
σίου, καὶ ἀρώματα εἰς πλῆθος σφόδρα, καὶ λίθον τίμιον,
καὶ οὐκ ἦν τὰ ἀρώματα ἐκεῖνα ἃ ἔδωκε βασίλισσα
σαβὰ τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι.
10 ‡ καὶ οἱ παῖδες χειρὰμ καὶ οἱ παῖδες Σολομωντος
ἔφερον χρυσίον τῷ Σολομῶντι ἐκ Σουφείρ, καὶ ξύλα πύ-
κινα, καὶ λίθον τίμιον.
11 ‡ καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὰ ξύλα τὰ πύκινα ἀνα-
βάσεις τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ κι-
θάρας, καὶ νάβλας τοῖς ᾠδοῖς, καὶ οὐκ ὤφθη τοιαῦτα
ἔμπροσθεν ἐν γῇ Ἰούδα.
12 ‡ καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν ἔδωκε τῇ βασιλίσσῃ σα-
βὰ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὅσα ᾐτήσατο ἐκτὸς πάντων ὧν
ἤνεγκεν τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὴν
13 γῆν αὐτῆς. ‡ καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ χρυσίου τοῦ ἐνεχ-
θέντος τῷ Σολομῶντι ἐν ἐνιαυτῷ ἑνὶ ἑξακόσια καὶ ἑξήκον-
τα καὶ ἓξ τάλαντα χρυσίου·
14 ‡ πλὴν τῶν ἀνδρῶν τῶν ὑποτεταγμένων καὶ τῶν ἐμ-
πορευομένων, οἳ ἔφερον· καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς ἀρα-
βίας καὶ σατράπαι τῆς γῆς ἔφερον χρυσίον καὶ ἀργύριον
τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι.
15 ‡ καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν διακοσίους θυρεοὺς
χρυσοῦς ἐλατούς, ἑξακόσιοι χρυσοῖ καθαροὶ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸν
16 θυρεὸν τὸν ἕνα. ‡ καὶ ἀσπίδας χρυσᾶς ἐλατὰς τριακο-
σίας, τριακόσιοι χρυσοῖ ἀναφέροντες ἐπὶ τὴν ἀσπίδα
ἑκάστην, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν οἴκῳ δρυμοῦ τοῦ
λιβάνου.

17 * וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב
18 טָהוֹר׃ * וְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְכֶבֶשׁ בְּזָהָב
לַכִּסֵּא מְאֻחָזִים וְיָדוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה עַל־מְקוֹם
הַשָּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת עֹמְדִים אֵצֶל הַיָּדוֹת׃
19 * וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת עֹמְדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ
הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה לֹא נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכָה׃
20 * וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֶה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל
כְּלֵי בֵית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוֹר אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב
בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה׃
21 * כִּי־אֳנִיוֹת לַמֶּלֶךְ הֹלְכוֹת תַּרְשִׁישׁ עִם עַבְדֵי
חוּרָם אַחַת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹאנָה אֳנִיוֹת
תַּרְשִׁישׁ נֹשְׂאוֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים וְקוֹפִים
22 וְתוּכִיִּים׃ * וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל
מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר וְחָכְמָה׃
23 * וְכֹל מַלְכֵי הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה
לִשְׁמֹעַ אֶת־חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן הָאֱלֹהִים בִּלְבּוֹ׃
24 * וְהֵם מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כְּלֵי כֶסֶף
וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת נֶשֶׁק וּבְשָׂמִים סוּסִים
וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְשָׁנָה׃
25 * וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבָּעַת אַלְפֵי אֲרִיוֹת
סוּסִים וּמַרְכָּבוֹת וּשְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים
וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
26 * וַיְהִי מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּלָכִים מִן־הַנָּהָר וְעַד־
אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם׃
27 * וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלִַם
כָּאֲבָנִים וְאֶת־הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר
בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב׃
28 * וּמוֹצִיאִים סוּסִים מִמִּצְרַיִם לִשְׁלֹמֹה
29 וּמִכָּל־הָאֲרָצוֹת׃ * וְשְׁאָר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה
הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־
דִּבְרֵי נָתָן הַנָּבִיא וְעַל־נְבוּאַת אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי
וּבַחֲזוֹת יְעֵדִי הַחֹזֶה עַל יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט׃
30 * וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִַם עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
אַרְבָּעִים שָׁנָה׃
31 * וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר
דָּוִיד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

17 * Fecit quoque rex solium eburneum grande, & vestiuit illud auro mũdissimo.
18 * Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium & scabellum aureum, & brachiola duo altrinsecus, & duos leones stantes iuxta brachiola.
19 * Sed & alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex vtraque parte. Nõ fuit tale solium in vniuersis regnis.
20 * Omnia quoque vasa conuiuij regis erant aurea, & vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argẽtum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur.
21 * Siquidem naues regis ibant in Tharsis cum seruis Hyram semel in annis tribus, & deferebant inde aurum & argentum, & ebur, & simias, & pauos.
22 * Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terræ, præ diuitijs & gloria. F 3. Reg. 10. b
23 * Omnésque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis, vt audirét sapientiam quam dederat Deus in corde eius.
24 * Et deferebant ei munera, vasa argentea & aurea, & vestes, & arma, & aromata, equos & mulos per singulos annos.
25 * Habuit quoque Salomon quadraginta millia equorum in stabulis, & curruum, equitúmque duodecim millia. Cõstituítque eos in vrbibus quadrigarum, & vbi erat rex in Hierusalem.
26 * Exercuítque etiam potestatem super cunctos reges à flumine Euphrate vsq; ad terram Philistinorum, & vsque ad terminos Aegypti.
27 * Tantámque copiam præbuit argenti in Hierusalem quasi lapidum, & cedrorũ G tantam multitudinem velut sycomorum 3. Reg. 11. g. quæ gignuntur in campestribus.
28 * Adducebantur autem ei equi de Ægypto cunctísque regionibus.
29 * Reliqua autẽ opera Salomonis priorum & nouissimorum scripta sunt in verbis Nathan prophetæ & in libris Ahyæ Silonitis, in visione quoq; Addo Videntis contra Hieroboam filium Nabath.
30 * Regnauit autem Salomon in Hierusalem super omnem Israel quadraginta annis.
31 * Dormiuítque cum patribus suis. Et sepelierunt eum in ciuitate Dauid. Regnauítque Roboam filius eius pro eo.

17 * Et fecit rex thronum ex dentibus elephan-
torum magnum, & deaurauit eum auro ap-
probato.

18 * Et sex gradus throno induti auro, & sca-
bellum suppositum aureo throno, & brachia
hinc & inde in throno cathedræ, & duo leones
stantes iuxta brachia.

19 * Et duodecim leones stantes illic in sex
gradibus hinc & inde, non fuit sic omni re-
gno.

20 * Et omnia vasa domus regis Salomonis au-
rea, & omnia vasa domus saltus Libani auro
linita, non erat argentum reputatum in diebus
Salomonis in quicquam.

21 * Quoniã nauis regi Salomoni ibat in Thar-
sis cum seruis Chiram: semel per tres annos ve-
niebant naues de Tharsis regi plenæ auro &
argento, & dentibus elephantinis, & simiis,
& pauonibus.

22 * Et magnificatus est Salomon super omnes
reges terræ & diuitiis & sapientia.

23 * Et omnes reges terræ quærebant faciem
Salomonis vt audirent sapientiam eius, quam
dedit Deus in corde eius.

24 * Et ipsi ferebant vnusquisque dona sua
vasa aurea & vasa argentea, arma & vesti-
menta, staeten & aromata, equos et mulos qui
per annum in annum.

25 * Et fuerunt Salomoni quatuor mille fœ-
minæ equæ in currus, & duodecim millia
equitum, & posuit ipsos in ciuitatibus cur-
ruum, & cum rege in Hierusalem.

26 * Et fuit dux omnium regum, à flumine, &
vsque ad terram Philistiim, & vsque ad ter-
minum Ægypti.

27 * Et dedit rex Salomon argentum in Hie-
rusalem quasi lapides, & cedros dedit sicut
sycomoros quæ in campestri in multitudi-
nem.

28 * Et exitus equorum ex Ægypto Salomoni
& ex omnibus terris.

29 * Et reliqui sermonum Salomonis primi &
nouissimi nonne ipsi scripti sunt in verbis Na-
than prophetæ, & in verbis Achia Selonitæ,
& in visionibus Joed videntis contra Hiero-
boam filium Nabat?

30 * Et regnauit Salomon in Hierusalem super
omnem Israel quadraginta annis.

31 * Et dormiuit Salomon cum patribus suis,
& sepelierunt eum in ciuitate Dauid patris
eius, & regnauit Roboam filius eius pro
eo.

17 * καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς θρόνον ἐξ ὀδόντων ἐλεφάντων μέγαν, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ.

18 * καὶ ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ θρόνῳ ἐνδεδυμένοι χρυσίῳ, καὶ ὑποπόδιον ὑπέθηκεν ἐν χρυσῷ τῷ θρόνῳ, καὶ ἀγκῶνες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστῶτες παρὰ τοὺς ἀγκῶνας.

19 * καὶ δώδεκα λέοντες ἑστῶτες ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν· οὐκ ἐγένετο ἕτως πάσῃ βασιλείᾳ.

20 * καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως ἦσαν χρυσᾶ, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ Λιβάνου χρυσίῳ κατηλειμμένα· οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ἡμέραις Σολομῶντος εἰς ἄτιμον.

21 * ὅτι ναῦς τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι ἐπορεύετο εἰς Θαρσεῖς μετὰ τῶν παίδων χειρώμ, ἅπαξ διὰ τριῶν ἐτῶν ἤρχετο πλοῖα ἐκ Θαρσεῖς τῷ βασιλεῖ γέμοντα χρυσίον καὶ ἀργυρίον, καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων, καὶ πιθήκων καὶ θεχείμ.

22 * καὶ ἐμεγαλώθη Σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς τῷ πλούτῳ καὶ σοφίᾳ.

23 * καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρόσωπον Σολομῶντος ἀκοῦσαι τῆς σοφίας αὐτοῦ, ἧς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ.

24 * καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος τὰ δῶρα αὐτοῦ σκεύη χρυσᾶ καὶ σκεύη ἀργυρᾶ, ὅπλα καὶ ἱματισμόν, σακτλὼ καὶ ἡδύσματα, ἵππους καὶ ἡμιόνους δοὺς κατ' ἐνιαυτὸν εἰς ἐνιαυτόν.

25 * καὶ ἦσαν τῷ Σολομῶντι τέσσαρες χιλιάδες θήλειαι ἵπποι εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν πόλεσι τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσαλήμ.

26 * καὶ ἦν ἡγούμενος πάντων τῶν βασιλέων, ἀπὸ ποταμοῦ καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἕως τῆς ὁρίου Αἰγύπτου.

27 * καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέδρους ἔδωκεν ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος.

28 * καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων ἐξ Αἰγύπτου τῷ Σολομῶντι καὶ ἐκ πασῶν τῶν γαιῶν.

29 * καὶ οἱ κατάλοιποι τῶν λόγων Σολομῶντος οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ αὐτοὶ γεγραμμένοι ἐπὶ τῶν λόγων ναθὰν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἀχία τοῦ σηλωνίτου, καὶ ἐν ταῖς ὁράσεσιν ἰωὴδ τοῦ ὁρῶντος κατὰ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ;

30 * καὶ ἐβασίλευσε Σολομὼν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη.

31 * καὶ ἐκοιμήθη Σολομὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε ροβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

יוד

1 * וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶמָה כִּי שְׁכֶם בָּאוּ
2 כָּל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ: * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וְהוּא בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי
שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב יָרָבְעָם מִמִּצְרָיִם:
3 * וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ־לוֹ וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־
יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחַבְעָם לֵאמֹר:
4 * אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֻלֵּנוּ וְעַתָּה הָקֵל מֵעֲבֹדַת
אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ
5 וְנַעַבְדֶךָּ: * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים
6 וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלֶךְ הָעָם: * וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ
רְחַבְעָם אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ עֹמְדִים לִפְנֵי
שְׁלֹמֹה אָבִיו בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים
לְהָשִׁיב לָעָם־הַזֶּה דָּבָר:
7 * וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם־תִּהְיֶה לְטוֹב לָעָם
הַזֶּה וּרְצִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵהֶם דְּבָרִים טוֹבִים
8 וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים: * וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת
הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר
9 גְּדָלוּ אִתּוֹ הָעֹמְדִים לְפָנָיו: * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
מָה אַתֶּם נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל מִן־הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן
10 אָבִיךָ עָלֵינוּ: * וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ הַיְלָדִים אֲשֶׁר
גְּדָלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לָעָם אֲשֶׁר־דִּבְּרוּ
אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֵל
מֵעָלֵינוּ כֹּה תֹאמַר אֲלֵהֶם קָטָנִי עָבֶה מִמָּתְנֵי
11 אָבִי: * וְעַתָּה אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד
וַאֲנִי אוֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים
12 וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים: * וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־הָעָם
אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי:
13 * וַיַּעַנְם הַמֶּלֶךְ קָשָׁה וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
14 אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים: * וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם כַּעֲצַת
הַיְלָדִים לֵאמֹר אָבִי הִכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶם וַאֲנִי
אוֹסִיף עָלָיו אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי
15 בָּעַקְרַבִּים: * וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם כִּי־
הָיְתָה נִסָּבָה מֵעִם הָאֱלֹהִים לְמַעַן הָקִים יְהוָה
אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֲחִיָּהוּ הַשִּׁלוֹנִי אֶל־
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט:

CAP. X.

1 PRofectus est autem Roboam in Sychem. Illuc enim cunctus Israel conue
A nerat vt constituerent eum regem. 3. Reg. 12. 2.

2 *Quod cùm audisset Hieroboam filius Nabath qui erat in Ægypto, fugerat quippe illuc ante Salomonem, statim reuersus
3 est. *Vocauerúntq; eum, & venit cum vniuerso Israel, & locuti sunt ad Roboam dicentes:

4 *Pater tuus durissimo iugo nos pressit, tu leuiora impera patre tuo qui nobis imposuit grauem seruitutem, & paululum de onere subleua, vt seruiamus tibi.

5 *Qui ait, Post tres dies reuertimini ad me. Cúmque abiisset populus,

6 *Inijt consilium cum senibus qui steterant coram patre eius Salomone, dum
B adhuc viueret, dicens: Quid datis consilij vt respondeam populo?

7 *Qui dixerunt ei, Si placueris populo huic & linieris eos verbis clementibus, seruient tibi omni tempore.

8 *At ille reliquit consilium senum, & cum iuuenibus tractare cœpit qui cum eo nutriti fuerant, & erant in comitatu illius.

9 *Dixítq; ad eos, Quid vobis videtur? 3. Reg. 12. 6.
C respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi, Subleua iugum quod imposuit nobis pater tuus?

10 *At illi responderunt vt iuuenes & nutriti cum eo in deliciis, atq; dixerunt, Sic loquêris populo qui dixit tibi, Pater tuus aggrauauit iugum nostrum, tu subleua: & respondebis ei, Minimus digitus meus grosior est lumbis patris mei.

11 *Pater meus imposuit vobis graue iugum, & ego maius pondus apponam. Pater meus cecîdit vos flagellis, ego verò cędam vos scorpionibus.

12 *Venit ergo Hieroboam & vniuersus populus ad Roboam die tertio sicut præceperat eis.

13 *Respondítque rex dura derelicto consilio seniorum.

14 *Locutúsque est iuxta iuuenum voluntatem: Pater meus graue vobis impo-
D suit iugum, quod ego grauius faciam: Pater meus cecîdit vos flagellis, ego verò cædam vos scorpionibus.

15 *Et non acquieuit populi precibus. Erat enim voluntatis Dei, vt compleretur sermo eius quem locutus fuerat per manum Ahiæ Sylonitis ad Hieroboam filium Nabath.

CAP. X.

ET venit Roboam in Sychem, quoniã in Sychem veniebat omnis Iſrael vt conſtituerẽt regem eum. * Et factum eſt vt audiuit Hieroboam filius Nabat & ipſe in Ægypto, quando fugit à facie Salomonis regis, & habitauit Hieroboam in Ægypto, & reuerſus eſt Hieroboam ex Ægypto.

* Et miſerunt & vocauerunt eum, & venit Hieroboam & omnis Eccleſia Iſrael, & locuti ſunt ad Roboam, dicentes:

* Pater tuus durum impoſuit iugum noſtrũ, & nunc ſubleua tu à ſeruitute patris tui dura & à iugo eius graui, quod dedit ſuper nos, & ſeruiemus tibi. * Et dixit ipſis Roboam, Ite vſq; in tres dies, et reuertimini ad me, & abijt populus. * Et congregauit rex Roboam ſeniores qui ſteterũt coram Salomone patre eius viuente eo, & conſuluit cum eis dicens, Quomodo vos datis conſilium vt reſpondeam ego populo huic verbũ? * Et locuti ſunt ſeniores ad eum dicentes: Si in hodierno ſis in bonũ populo huic & placueris eis, & locutus fueris eis ſermones bonos, & erunt tibi ſerui omnibus diebus.

* Et reliquit conſilium ſeniorum, qui conſuluerunt ei, & conſuluit cum pueruliſ qui nutriti erant cum eo, qui ſteterant coram eo.

* Et dixit eis, Quid vos conſulitis, & quod verbum reſpondeam populo huic, qui locuti ſunt ad me, dicentes: Dimitte de iugo quod dedit pater tuus ſuper nos?

* Et locuti ſunt ei pueruli qui nutriti fuerãt cum eo, dicentes: Sic loquéris populo huic, qui locutus eſt ad te, & dicebat, Pater tuus aggrauauit iugum noſtrum, & tu nunc ſubleua de iugo noſtro: ſic dices ad eos, Paruus digitus meus groſſior lumbis patris mei.

* Et nũc pater meus impoſuit vobis iugum graue, & ego addam ſuper iugum veſtrum: pater meus corripuit vos in flagellis, & ego corripiam vos in ſcorpionibus.

* Et venit Hieroboam & omnis populus ad Roboam die tertia, ſicut locutus eſt rex dicens, Reuertimini ad me die tertia.

* Et reſpondit eis rex dura, & reliquit rex Roboam conſilium ſeniorum.

* Et locutus eſt ad eos iuxta conſilium iuniorum, dicens: Pater meus aggrauauit iugum veſtrum, & ego apponam in illud: pater meus corripuit vos in flagellis, & ego corripiam vos in ſcorpionibus.

* Et non audiuit rex populum, quoniam erat ſubuerſio à Deo, vt ſtatueret Dominus ſermonem ſuum, quem locutus eſt in manu Achia Sylonitæ de Hieroboam filio Nabat.

ι'.

1 * Καὶ ἦλθε ῥοβοὰμ εἰς συχέμ, ὅτι εἰς συχὲμ ἦρχετο πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν.

2 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ιεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ καὶ αὐτὸς ἐν αἰγύπτῳ, ὅτε ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου ϑολομῶντος τοῦ βασιλέως, καὶ κατῴκησεν ιεροβοὰμ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀπέστρεψεν ιεροβοὰμ ἐξ αἰγύπτου.

3 * καὶ ἀπέστειλαν ϗ ἐκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἦλθεν ιεροβοὰμ ϗ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσραὴλ, ϗ ἐλάλησαν πρὸς ῥοβοὰμ λέγοντες·

4 * ὁ πατήρ σου ἐσκλήρυνε τὸν ζυγὸν ἡμῶν, ϗ νῦν κούφισον σὺ ἀπὸ τῆς δουλείας ϗ παιδός σου τῆς σκληρᾶς, ϗ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέως, ὃν ἔδωκεν ἐφ' ἡμᾶς, ϗ δουλεύσομέν σοι.

5 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ῥοβοάμ, πορεύεσθε ἕως τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρός με, καὶ ἀπῆλθεν ὁ λαός.

6 * καὶ συνήγαγεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς ἑστῶτας ἐναντίον ϑολομῶντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ζῶντος αὐτοῦ, ϗ συνεβουλεύσατο μετ' αὐτῶν λέγων, πῶς ὑμεῖς βουλεύεσθε τοῦ ἀποκριθῆναί με τῷ λαῷ τούτῳ λόγον;

7 * καὶ ἐλάλησαν ⓐ πρεσβύτεροι πρὸς αὐτὸν λέγοντες, ἐὰν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ εἰς ἀγαθὸν τῷ λαῷ τούτῳ ϗ ἀρέσῃ αὐτοῖς, καὶ λαλήσῃς αὐτοῖς λόγους ἀγαθούς, καὶ ἔσονταί σοι δοῦλοι πάσας τὰς ἡμέρας.

8 * καὶ κατέλιπε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων, οἱ συνεβουλεύσαντο αὐτῷ, ϗ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν συνεκτεραφέντων μετ' αὐτοῦ, τῶν ἑστώτων ἐναντίον αὐτοῦ.

9 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμεῖς βουλεύεσθε, ϗ τίνα λόγον ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ, οἱ ἐλάλησαν πρός με λέγοντες, κούφισον ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς;

10 * ϗ ἐλάλησαν αὐτῷ τὰ παιδάρια τὰ συνεκτεραφέντα μετ' αὐτοῦ λέγοντα, ὅτως λαλήσεις τῷ λαῷ τούτῳ, τῷ λαλήσαντι πρὸς σὲ ϗ λέγοντι, ὁ πατήρ σου ἐβάρυνεν τὸν ζυγὸν ἡμῶν, ϗ σὺ νῦν κούφισον ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ἡμῶν· ὅτως ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὁ μικρὸς δάκτυλός μου παχύτερος τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου.

11 * ϗ νῦν ὁ πατήρ μου ἐνέθηκεν ὑμῖν ζυγὸν βαρύ, ϗ ἐγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν ζυγὸν ὑμῶν· ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, ϗ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις.

12 * ϗ ἦλθεν ιεροβοὰμ ϗ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ῥοβοὰμ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὡς ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς λέγων, ἐπιστρέψατε πρός με τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ.

13 * καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς σκληρά, ϗ ἐγκατέλιπεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων·

14 * ϗ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν βουλὴν τῶν νεωτέρων λέγων, ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν ζυγὸν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπ' αὐτόν· ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις.

15 * ϗ οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι ἦν μετεστραμμένη ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα στήσῃ κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἀχία τοῦ σιλωνίτου περὶ ιεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ.

16 * וְכָל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ לָהֶם
וַיָּשִׁיבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר מַה־לָּנוּ חֵלֶק
בְּדָוִיד וְלֹא־נַחֲלָה בְּבֶן־יִשַׁי אִישׁ לְאָהָלֶיךָ יִשְׂרָאֵל
עַתָּה רְאֵה בֵיתְךָ דָּוִיד וַיֵּלֶךְ כָּל־יִשְׂרָאֵל לְאָהָלָיו׃
17 * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
18 עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם׃ * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
אֶת־הֲדֹרָם אֲשֶׁר עַל־הַמַּס וַיִּרְגְּמוּ־בוֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶבֶן וַיָּמֹת וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת
19 בַּמֶּרְכָּבָה לָנוּס יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ * וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל
בְּבֵית דָּוִיד עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

יא

1 * וַיָּבֹא רְחַבְעָם יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיִּקְהֹל אֶת־
בֵּית יְהוּדָה וּבִנְיָמִן מְאָה וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף בָּחוּר
עֹשֵׂה מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב
2 אֶת־הַמַּמְלָכָה לְרְחַבְעָם׃ * וַיְהִי דְבַר־
יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָהוּ אִישׁ הָאֱלֹהִים לֵאמֹר׃
3 * אֱמֹר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה
וְאֶל כָּל־יִשְׂרָאֵל בִּיהוּדָה וּבִנְיָמִן לֵאמֹר׃
4 * כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ עִם־
אֲחֵיכֶם שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי־מֵאִתִּי נִהְיָה הַדָּבָר
הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ מִלֶּכֶת אֶל־
5 יָרָבְעָם׃ * וַיֵּשֶׁב רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיִּבֶן
6 עָרִים לְמָצוֹר בִּיהוּדָה׃ * וַיִּבֶן אֶת־בֵּית־לֶחֶם
7 וְאֶת־עֵיטָם וְאֶת־תְּקוֹעַ׃ * וְאֶת־בֵּית־צוּר וְאֶת־
8 שׂוֹכוֹ וְאֶת־עֲדֻלָּם׃ * וְאֶת־גַּת וְאֶת־מָרֵשָׁה
9 וְאֶת־זִיף׃ * וְאֶת־אֲדוֹרַיִם וְאֶת־לָכִישׁ וְאֶת־
10 עֲזֵקָה׃ * וְאֶת־צָרְעָה וְאֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־חֶבְרוֹן
11 אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וּבְבִנְיָמִן עָרֵי מְצוּרוֹת׃ * וַיְחַזֵּק
אֶת־הַמְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן בָּהֶם נְגִידִים וְאֹצְרוֹת מַאֲכָל
12 וְשֶׁמֶן וְיָיִן׃ * וּבְכָל־עִיר וָעִיר צִנּוֹת וּרְמָחִים
וַיְחַזְּקֵם לְהַרְבֵּה מְאֹד וַיְהִי־לוֹ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן׃
13 * וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר בְּכָל־יִשְׂרָאֵל
14 הִתְיַצְּבוּ עָלָיו מִכָּל־גְּבוּלָם׃ * כִּי־עָזְבוּ הַלְוִיִּם
אֶת־מִגְרְשֵׁיהֶם וַאֲחֻזָּתָם וַיֵּלְכוּ לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלָ͏ִם
כִּי־הִזְנִיחָם יָרָבְעָם וּבָנָיו מִכַּהֵן לַיהוָה׃
15 * וַיַּעֲמֶד־לוֹ כֹּהֲנִים לַבָּמוֹת וְלַשְּׂעִירִים וְלָעֲגָלִים
אֲשֶׁר עָשָׂה׃

16 *Populus autem vniuersus rege duriora dicente, sic locutus est ad eum, Non est nobis pars in Dauid, neque hæreditas in filio Isai. Reuertere in tabernacula tua Israel. Tu autem pasce domum tuam Dauid. Et abiit Israel in tabernacula sua.

17 *Super filios autem Israel qui habitabant in ciuitatibus Iuda regnauit Roboã.

18 *Misitque rex Roboam Aduram qui præerat tributis, & lapidauerunt eum filij Israel, & mortuus est. Porrò rex Roboam currum festinauit ascendere, & fugit in
19 Hierusalem. *Recessitque Israel à domo Dauid vsq; ad diem hanc.

CAP. XI.

1 VEnit autem Roboam in Hierusalem, & conuocauit vniuersam domum Iu-
A da & Beniamin centum octoginta millia electorum atque bellantium, vt dimicaret contra Israel & conuerteret ad se re-
2 gnum suum. *Factúsq; est sermo Dñi ad Semeiam hominem Dei, dicens:
3 *Loquere ad Roboam filium Salomonis regẽ Iuda, & ad vniuersum Israel qui est in Iuda & Beniamin.
4 *Hæc dicit Dominus, Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros: reuertatur vnusquisq; in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui
B cùm audissent sermonẽ Dñi, reuersi sunt, nec perrexerunt contra Hieroboam.
5 *Habitauit autem Roboam in Hierusalẽ, & ædificauit ciuitates muratas in Iu-
6 da. *Extruxítq; Bethleem & Ethan, &
7 Thecue. *Bethsur quoque & Socco, &
8 Odollam. *Nec non & Geth, & Maresa, & Ziph.
9 *Sed & Aduram, & Lachis, & Azecha.
10 *Saraa quoq; Ahialon & Hebron quæ erant in Iuda & Beniamin ciuitates mu-
11 nitissimas. *Cúmque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborúmque horrea, hoc est olei & vini.
12 *Sed & in singulis vrbibus fecit armamentaria scutorum & hastarum, firmauítque eas summa diligentia, & imperauit super Iudam & Beniamin.
13 *Sacerdotes autem & Leuitæ qui erãt
C in vniuerso Israel, venerunt ad eum de cunctis sedibus suis:
14 *Relinquentes suburbana & possessiones suas, & transeũtes ad Iudã & Hierusalem, eo q; abiecissent eos Hieroboam & posteri eius ne sacerdotio Dñi fungerentur.
15 *Qui cõstituit sibi sacerdotes excelsorũ & dæmoniorũ vitulorúmq; quos fecerat.

* *Et omnis Iſrael vidit, quoniam non audiuit eos rex, et reſpondit omnis populus ad regẽ, dicens: Quæ nobis pars in Dauid & hæreditas in filio Ieſſai? reuertere vir in tabernacula tua Iſrael, nunc aſpice domum tuam Dauid, & abijt omnis Iſrael in tabernacula ſua.* 16

* *Et viri Iſrael qui habitabant in ciuitatibus Iudæ regnare fecerunt ſuper ſe Roboam.* 17

* *Et miſit Roboam rex Adoram qui ſuper tributum, & lapidauerunt eum filij Iſrael in lapidibus, & mortuus eſt: & rex Roboam feſtinauit aſcẽdere in currum, vt fugeret in Hieruſalem.* 18

* *Et prævaricatus eſt Iſrael in domo Dauid vſque ad diem hanc.* 19

16 * καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδεν, ὅτι οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βασιλεύς, καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, τίς ἡμῖν μερὶς ἐν δαυὶδ, καὶ κληρονομία ἐν ιῳ̈ ἰεσσαί; ἀπότρεχε σὺν εἰς τὰ σκηνώματά σου ἰσραήλ, νῦν βλέπε τὸν οἶκόν σου δαυίδ; καὶ ἐπορεύθη πᾶς ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματα αὐτῶν.

17 * καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ ⓐ κατοικοῦντες ἐν πόλεσιν ἰούδα ἐβασίλευσαν ἐπὶ ἑαυτοὺς τὸν ροβοάμ.

18 * καὶ ἀπέστειλεν ροβοὰμ ὁ βασιλεὺς τὸν ἀδορὰμ τὸν ἐπὶ τῶ φόρου, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν λίθοις, καὶ ἀπέθανεν· καὶ ὁ βασιλεὺς ροβοὰμ ἔσπευσε τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ἅρμα, τοῦ φυγεῖν εἰς ιερουσαλήμ.

19 * καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ ἐν τῷ οἴκῳ δαυὶδ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

CAP. XI.

ET venit Roboam in Hieruſalem, & congregauit domum Iuda & Beniamin centum octoginta millia iuuenum facientiũ bellum, vt dimicaret cum Iſrael & conuerteret regnum ſibi. 1

* *Et factus eſt ſermo Domini ad Samea hominem Dei, dicens:* 2

* *Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad omnem Iſrael qui cum Iuda & Beniamin, dicens:* 3

* *Hæc dicit Dominus, Non aſcẽdetis & non pugnabitis cum fratribus veſtris: reuertimini vnuſquiſque in domum ſuam, quoniam à me factum eſt verbum hoc, & audierunt ſermonem Domini, & reuerſi ſunt vt non irent contra Hieroboam.* 4

* *Et habitauit Roboam in Hieruſalem, & ædificauit ciuitates muratas in Iudæa.* 5

* *Et ædificauit Bethleẽ, et Etam, & Thecoe,* 6

* *Et Bethſur, & Soccho, & Hodollam,* 7

* *Et Geth, & Mariſſa, & Ziph,* 8

* *Et Adoram, & Lachis, & Azeca,* 9

* *Et Saraa, & Ealom, & Chebron quæ in Iudæa & Beniamin, ciuitates muratas.* 10

* *Et muniuit eas muris, & dedit in eis duces, & cellaria ciborum & vinum, & oleum;* 11

* *Per ciuitatem & ciuitatem ſcuta & haſtas: & firmauit eas in multitudinem valde, & fuerunt ei Iuda & Beniamin.* 12

* *Et ſacerdotes & Leuitæ qui fuerunt in omni Iſrael, cõgregati ſunt ad eum de omnibus terminis.* 13

* *Quoniam dereliquerunt Leuitæ habitacula ſua quæ ſunt poſſeſſionis ſuæ, & tranſierunt ad Iudam in Hieruſalem, quoniã eiecit eos Hieroboam & filij eius, ne miniſtrarent Domino.* 14

* *Et conſtituit ſibi ſacerdotes excelſorum & idolis, & vanis, & vitulis quas fecit Hieroboam.* 15

ια'.

1 * Καὶ ἦλθε ροβοὰμ εἰς ιερουσαλήμ, καὶ ἐξεκλησίασε τὸν οἶκον ἰούδα καὶ βενιαμὶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδας νεανίσκων ποιούντων πόλεμον, τοῦ πολεμῆσαι μὲ ἰσραὴλ καὶ ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν ἑαυτῷ.

2 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμέαν ἄνθρωπον τοῦ
3 θεοῦ λέγων, * εἰπὲ πρὸς ροβοὰμ τὸν τοῦ σολομῶντος βασιλέα ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα ἰσραὴλ τὸν μετὰ ἰούδα καὶ βενιαμὶν λέγων·

4 * τάδε λέγει κύριος, οὐκ ἀναβήσεσθε καὶ ε πολεμήσετε μὲ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ἀποστρέφετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι παρ ἐμοῦ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, καὶ ἀπέστρεψαν τοῦ μὴ πορευθῆναι ἐπὶ ιεροβοάμ.

5 * καὶ κατῴκησε ροβοὰμ ἐν ιερουσαλήμ, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις τειχήρεις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ.

6 * καὶ ᾠκοδόμησε τὴν βηθλεὲμ, καὶ τὴν ἐτὰμ, καὶ τὴν θεκωὲ,
7 * καὶ τὴν βεθσὺρ, καὶ τὴν σοχχώ, καὶ τὴν ὀδολλὰμ·
8 * καὶ τὴν γαὶθ, καὶ τὴν μαρισσὰ, καὶ τὴν ζίφ·
9 * καὶ τὴν ἀδωρὰμ, καὶ τὴν λαχεῖς, καὶ τὴν ἀζηκὰ.
10 * καὶ τὴν σαρραὰ, καὶ τὴν αἰαλὼμ, καὶ τὴν χεβρῶν τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ βενιαμὶν πόλεις τειχήρεις.

11 * καὶ ὠχύρωσεν αὐτὰς τείχεσιν, καὶ ἔδωκεν ἐν αὐταῖς ἡγουμένους, καὶ παραθέσεις βρωμάτων καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον,

12 * καὶ πόλιν καὶ πόλιν θυρεοὺς καὶ δόρατα, καὶ κατίσχυσεν αὐτὰς εἰς πλῆθος σφόδρα· καὶ ἦσαν αὐτῷ ἰούδας καὶ
13 βενιαμίν. * καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται οἱ ἦσαν ἐν παντὶ ἰσραὴλ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ὁρίων·

14 * ὅτι ἐγκατέλιπον οἱ λευῖται τὰ σκηνώματα αὐτῶν τὰς καταλαχέσεως αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς ἰούδαν εἰς ιερουσαλήμ, ὅτι ἐξέβαλεν αὐτοὺς ιεροβοὰμ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, μὴ λειτουργεῖν κυρίῳ.

15 * καὶ κατέστησεν ἑαυτῷ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν καὶ τοῖς εἰδώλοις καὶ τοῖς ματαίοις, καὶ τοῖς δαμάλεσιν, οἷς ἐποίησεν ιεροβοάμ.

16 * וְאַחֲרֵיהֶם מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הַנֹּתְנִים אֶת־
לְבָבָם לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ
יְרוּשָׁלַם לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃
17 * וַיְחַזְּקוּ אֶת־מַלְכוּת יְהוּדָה וַיְאַמְּצוּ אֶת־
רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה לִשְׁנַיִם שָׁלוֹשׁ כִּי הָלְכוּ בְּדֶרֶךְ
18 דָּוִיד וּשְׁלֹמֹה לִשְׁנַיִם שָׁלוֹשׁ׃ * וַיִּקַּח־לוֹ
רְחַבְעָם אִשָּׁה אֶת־מָחֲלַת בַּן־יְרִימוֹת בֶּן־דָּוִיד
19 אֲבִיחַיִל בַּת־אֱלִיאָב בֶּן־יִשָׁי׃ * וַתֵּלֶד לוֹ בָנִים
20 אֶת־יְעוּשׁ וְאֶת־שְׁמַרְיָה וְאֶת־זָהַם׃ * וְאַחֲרֶיהָ
לָקַח אֶת־מַעֲכָה בַּת־אַבְשָׁלוֹם וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־
אֲבִיָּה וְאֶת־עַתַּי וְאֶת־זִיזָא וְאֶת־שְׁלֹמִית׃
21 * וַיֶּאֱהַב רְחַבְעָם אֶת־מַעֲכָה בַּת־אַבְשָׁלוֹם
מִכָּל־נָשָׁיו וּפִילַגְשָׁיו כִּי נָשִׁים שְׁמוֹנֶה־עָשְׂרֵה
נָשָׂא וּפִילַגְשִׁים שִׁשִּׁים וַיּוֹלֶד עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה
22 בָּנִים וְשִׁשִּׁים בָּנוֹת׃ * וַיַּעֲמֵד לְרֹאשׁ רְחַבְעָם
אֶת־אֲבִיָּה בֶן־מַעֲכָה לְנָגִיד בְּאֶחָיו כִּי לְהַמְלִיכוֹ׃
23 * וַיָּבֶן וַיִּפְרֹץ מִכָּל־בָּנָיו לְכָל־אַרְצוֹת יְהוּדָה
וּבִנְיָמִן לְכֹל עָרֵי הַמִּבְצָר וַיִּתֵּן לָהֶם הַמָּזוֹן לָרֹב
וַיִּשְׁאַל הֲמוֹן נָשִׁים׃

יב

1 * וַיְהִי כְּהָכִין מַלְכוּת רְחַבְעָם
וּכְחָזְקָתוֹ עָזַב אֶת־תּוֹרַת יְהוָה וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ׃
2 * וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה
שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלִַם כִּי מָעֲלוּ בַּיהוָה׃
3 * בְּאֶלֶף וּמָאתַיִם רֶכֶב וּבְשִׁשִּׁים אֶלֶף פָּרָשִׁים
וְאֵין מִסְפָּר לָעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ עִמּוֹ מִמִּצְרַיִם
4 לוּבִים סַכִּיִּים וְכוּשִׁים׃ * וַיִּלְכֹּד אֶת־עָרֵי
הַמִּבְצָרוֹת אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיָּבֹא עַד־יְרוּשָׁלִַם׃
5 * וּשְׁמַעְיָה הַנָּבִיא בָּא אֶל־רְחַבְעָם וְשָׂרֵי יְהוּדָה
אֲשֶׁר־נֶאֶסְפוּ אֶל־יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי שִׁישַׁק וַיֹּאמֶר
לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתִי וְאַף־
6 אֲנִי עָזַבְתִּי אֶתְכֶם בְּיַד־שִׁישָׁק׃ * וַיִּכָּנְעוּ שָׂרֵי
יִשְׂרָאֵל וְהַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ צַדִּיק יְהוָה׃
7 * וּרְאוֹת יְהוָה כִּי נִכְנָעוּ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־
שְׁמַעְיָה לֵאמֹר נִכְנָעוּ לֹא אַשְׁחִיתֵם וְנָתַתִּי לָהֶם
כִּמְעַט לִפְלֵיטָה וְלֹא־תִתַּךְ חֲמָתִי בִּירוּשָׁלַם בְּיַד־
שִׁישָׁק׃

16 * Sed & de cunctis tribubus Iſrael quicunque dederant cor ſuum vt quærerent Dominum Deum Iſrael, venerunt in Hierusalem ad immolandum victimas ſuas
D coram Domino Deo patrum ſuorum.
17 * Et roborauerunt regnum Iuda & confirmauerunt Roboam filium Salomonis per tres annos. Ambulauerũt enim in viis Dauid & Salomonis annis tãtum tribus.
18 * Duxit autẽ Roboam vxorem Maalath filiã Hierimuth filij Dauid, Abiail quoq;
19 filiam Heliab filij Iſai. * Quæ peperit ei filios, Ieos & Sommorian, & Zoom.
20 * Poſt hanc quoq; accepit Maacham filiam Abſalom, quæ peperit ei Abiam, & Abi, & Ziza, & Salumith.
21 * Amauit autem Roboam Maacham filiam Abſalon ſuper omnes vxores ſuas & concubinas. Nam vxores decem & octo duxerat, concubinas autem ſexaginta, & genuit viginti octo filios & ſexaginta fi-
22 lias. * Conſtituit verò in capite Abiam filium Maacha ducẽ ſuper omnes fratres ſuos, ipſum enim regem facere cogitabat.
23 * Quia ſapientior fuit & potentior ſuper omnes filios eius, & in cũctis finibus Iuda & Beniamin, & in vniuerſis ciuitatibus muratis. Præbuítque eis eſcas plurimas, & multas petiuit vxores.

CAP. XII.

1 A CVmq; roboratum fuiſſet regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini, & omnis Iſrael cum eo.
2 * Anno autem quinto regni Roboam, aſcendit Seſac rex Ægypti in Hieruſalem, quia peccauerunt Domino;
3 * Cum mille ducentis curribus, & ſexaginta millibus equitum. Nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Libyes ſcilicet & Troglodítæ & Æ-
4 thiopes. * Cepítque ciuitates munitiſsimas in Iuda, & venit vſque in Hieru-
5 ſalem. * Semeias aũt propheta ingreſſus eſt ad Roboam & principes Iuda, qui cõ-
B gregati fuerant in Hieruſalem fugientes Seſac. Dixítque ad eos, Hæc dicit Dominus, Vos reliquiſtis me, & ego reliqui vos in manu Seſac.
6 * Conſternatíq; principes Iſrael & rex, dixerunt, Iuſtus eſt Dominus.
7 * Cúmque vidiſſet Dominus quòd humiliati eſſent, factus eſt ſermo Domini ad Semeiam, dicens: Quia humiliati ſunt, non diſperdam eos, dabóq; eis pauxillum auxilij, & non ſtillabit furor meus ſuper Hieruſalem per manum Seſac.

* *Et eiecit Leuitas de tribubus Iſrael, qui* 16
dederunt corda ſua, vt quærerent Dominum Deum Iſrael, & venerunt in Hieruſalem, ad ſacrificandum Domino Deo patrum ſuorum.

* *Et roborauerunt regnum Iuda, & fortifi-* 17
catus eſt Roboam filius Salomonis in annos tres, quoniam ambulauit via Dauid & Salomonis in annos tres.

* *Et accepit ſibi Roboam vxorem Maelleth* 18
filiam Hierimuth filij Dauid, et Abichail filiam Eliab filij Iſſai.

* *Et peperit ei filios Ieus & Samarian, &* 19
Zaam.

* *Et poſt hæc accepit Maacha ſibi filiã Abeſ-* 20
ſalom, & peperit ei Abia & Eththi, & Ziza, & Salomith.

* *Et amauit Roboam Maacha filiam Abeſ-* 21
ſalom ſuper omnes vxores ſuas, & concubinas, quoniam vxores decem & octo habuit, & concubinas ſexaginta, & genuit viginti & octo filios, & filias ſexaginta.

* *Et cõſtituit Roboam Abia filium Maacha* 22
in principem & ducem in fratribus ſuis, quoniam cogitabat facere regem eum.

* *Et auctus fuit Abia, & profecit ſuper om-* 23
nes filios eius, et in cũctis finibus Iuda & Beniamin, & in ciuitatibus munitis præbuit in eis eſcas in multitudinem multam, & petiuit multitudinem vxorum.

CAP. XII.

ET *factum eſt poſtquam præparatum eſt re-* 1
gnum Roboam, et poſtquam roboratum eſt, dereliquit legem Domini, et omnis Iſrael cũ eo.

* *Et factum eſt in anno quinto regni Ro-* 2
boam, aſcendit Suſac rex Ægypti in Hieruſalem, quia peccauerant coram Domino;

* *In mille & ducentis curribus, & ſexa-* 3
ginta millibus equitum: & non erat numerus multitudinis quæ venit cum eo ex Ægypto Libyes, Troglodytæ & Æthiopes.

* *Et ceperunt ciuitates munitas, quæ erant* 4
in Iuda, & venerunt in Hieruſalem.

* *Et Semeas propheta venit ad Roboam &* 5
ad principes Iuda qui cõgregati fuerant in Hieruſalem à facie Suſac, et dixit eis, Sic dixit Dominus, Vos reliquiſtis me, & ego relinquam vos in manu Suſac.

* *Et verecundati ſunt principes Iſrael &* 6
rex, & dixerunt, Iuſtus Dominus.

* *Et cùm vidiſſet Dominus, quòd conuerſi* 7
fuerant, factus eſt ſermo Domini ad Sameam dicens, Conuerſi ſunt, nõ diſperdam eos, & dabo eis quaſi pauxillum in ſalutem, & non ſtillabit furor meus ſuper Hieruſalem in manu Suſac.

16 * καὶ ἐξέβαλε σὺν λευίτας ἀπὸ φυλῶν ισραήλ, οἳ ἔδωκαν καρδίας αὐτῶν ζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν ισραήλ, καὶ ἦλθον εἰς ιερουσαλήμ, θῦσαι κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν.

17 * καὶ κατίσχυσαν τὴν βασιλείαν ιούδα· καὶ κατίσχυσε ροβοὰμ υἱὸς σολομῶντος εἰς ἔτη τρία, ὅτι ἐπορεύθη ὁδῷ
18 δαυὶδ καὶ σολομῶντος εἰς ἔτη τρία. * καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ροβοὰμ γυναῖκα τὴν μαελὲθ θυγατέρα ιερμιὼθ υἱοῦ δαυὶδ, καὶ ἀβιχαὶλ θυγατέρα ἐλιὰβ υἱοῦ ιεσσαί.

19 * καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱοὺς τὸν ιεὺς καὶ τὸν σαμαρίαν, καὶ τὸν ζαάμ.

20 * καὶ μετὰ ταῦτα ἔλαβεν τὴν μααχὰ ἑαυτῷ τὴν θυγατέρα ἀβεσσαλώμ, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀβιὰ, καὶ τὸν ἐθθὶ, καὶ τὸν ζιζὰ, καὶ τὸν σαλομίθ.

21 * καὶ ἠγάπησε ροβοὰμ τὴν μααχὰ θυγατέρα ἀβεσσαλὼμ ὑπὲρ πάσας τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τὰς παλλακάς, ὅτι γυναῖκας δεκαοκτὼ εἶχε, καὶ παλλακὰς ἑξήκοντα, καὶ ἐγέννησεν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ υἱούς, καὶ θυγατέρας ἑξήκοντα.

22 * καὶ καλέσησε ροβοὰμ τὸν ἀβιὰ τὸν τοῦ μααχὰ εἰς ἄρχοντα καὶ ἡγούμενον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ὅτι διενοεῖτο
23 βασιλεῦσαι αὐτόν. * καὶ ἠυξήθη ἀβία, καὶ διέκοψε πόλεις πόλιν τοῦ υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ιούδα καὶ βενιαμίν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς ἔδωκεν ἐν αὐτοῖς τροφὰς εἰς πλῆθος πολύ, καὶ ἠτήσατο πλῆθος γυναικῶν.

ιϛ.

1 * Καὶ ἐγένετο ὡς ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ροβοὰμ, καὶ ὡς ἐκραταιώθη, ἐγκατέλιπε τὸν νόμον κυρίου, καὶ πᾶς ισραὴλ μετ' αὐτοῦ.

2 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ τῆς βασιλείας ροβοάμ, ἀνέβη σουσὰκ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ιερουσαλήμ, ὅτι ἥμαρτον ἔναντι κυρίου,

3 * ἐν χιλίοις καὶ διακοσίοις ἅρμασι, καὶ ἑξήκοντα χιλιάσιν ἱππέων, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ πλήθους οὗ ἦλθον μετ' αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου λίβυες σοχιεὶμ καὶ χουσιείμ.

4 * καὶ κατεκράτησαν τῶν πόλεων τῶν ὀχυρῶν, αἳ ἦσαν ἐν ιούδα, καὶ ἦλθον εἰς ιερουσαλήμ.

5 * καὶ σαμαίας ὁ προφήτης ἦλθε πρὸς ροβοὰμ, καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ιούδα τοὺς συναχθέντας εἰς ιερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου σουσάκ· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτως εἶπεν κύριος, ὑμεῖς ἐγκατελείψατέ με, κἀγὼ ἐγκαταλείψω ὑμᾶς ἐν χειρὶ σουσάκ.

6 * καὶ ἠχύνθησαν οἱ ἄρχοντες ισραὴλ καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ εἶπον, δίκαιος ὁ κύριος.

7 * καὶ ἐν τῷ ἰδεῖν τὸν κύριον, ὅτι ἐνετράπησαν, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμαίαν λέγων, ἐνετράπησαν, οὐ καταφθερῶ αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοῖς ὥσει σμικρὸν εἰς σωτηρίαν, καὶ οὐ μὴ στάξει ὁ θυμός μου ἐπὶ ιερουσαλὴμ ἐν χειρὶ σουσάκ.

8 כִּי יְהִיו־לוֹ לַעֲבָדִים וְיֵדְעוּ עֲבֹדָתִי וַעֲבֹדַת
9 מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת׃ * וַיַּעַל שִׁישַׁק מֶלֶךְ־
מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלַם וַיִּקַּח אֶת־אֹצְרוֹת בֵּית
יְהוָה וְאֶת־אֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֹּל לָקָח
וַיִּקַּח אֶת־מָגִנֵּי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה׃
10 * וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם תַּחְתֵּיהֶם מָגִנֵּי נְחֹשֶׁת
וְהִפְקִיד עַל־יַד שָׂרֵי הָרָצִים הַשֹּׁמְרִים פֶּתַח בֵּית
11 הַמֶּלֶךְ׃ * וְהָיָה מִדֵּי־בוֹא הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה
בָּאוּ הָרָצִים וְנְשָׂאוּם וְהֵשִׁבוּם אֶל־תָּא הָרָצִים׃
12 * וּבְהַכָּנְעוֹ שָׁב מִמֶּנּוּ אַף־יְהוָה וְלֹא
לְהַשְׁחִית לְכָלָה וְגַם בִּיהוּדָה הָיוּ דְבָרִים
13 טוֹבִים׃ * וַיִּתְחַזֵּק הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלַם
וַיִּמְלֹךְ כִּי־בֶן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם
בְּמָלְכוֹ וּשְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר
אֲשֶׁר־בָּחַר יְהוָה לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית׃
14 * וַיַּעַשׂ הָרַע כִּי לֹא הֵכִין לִבּוֹ לִדְרוֹשׁ אֶת־
15 יְהוָה׃ * וּדְבְרֵי רְחַבְעָם הָרִאשֹׁנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים בְּדִבְרֵי שְׁמַעְיָה
הַנָּבִיא וְעִדּוֹ הַחוֹזֶה לְהִתְיַחֵשׂ וּמִלְחֲמוֹת רְחַבְעָם
וְיָרָבְעָם כָּל־הַיָּמִים׃
16 * וַיִּשְׁכַּב רְחַבְעָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר
דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

יג

1 * בִּשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ
יָרָבְעָם וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּה עַל־יְהוּדָה׃
2 * שָׁלֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ
מִיכָיְהוּ בַּת־אוּרִיאֵל מִן־גִּבְעָה וּמִלְחָמָה
הָיְתָה בֵּין אֲבִיָּה וּבֵין יָרָבְעָם׃
3 * וַיֶּאְסֹר אֲבִיָּה אֶת־הַמִּלְחָמָה בְּחַיִל גִּבּוֹרֵי
מִלְחָמָה אַרְבַּע־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בָּחוּר וְיָרָבְעָם
עָרַךְ עִמּוֹ מִלְחָמָה בִּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ
4 בָּחוּר גִּבּוֹר חָיִל׃ * וַיָּקָם אֲבִיָּה מֵעַל לְהַר
צְמַרַיִם אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרַיִם וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּנִי יָרָבְעָם
5 וְכָל־יִשְׂרָאֵל׃ * הֲלֹא לָכֶם לָדַעַת כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָתַן מַמְלָכָה לְדָוִיד עַל־יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָם לוֹ וּלְבָנָיו בְּרִית מֶלַח׃

8 * Verumtamen seruient ei vt sciant distantiam seruitutis meæ & seruitutis regni terrarum.

9 * Recessit itaque Sesac rex Ægypti ab Hierusalem sublatis thesauris domus Domini & domus regis, omniáque secum tulit, & clypeos aureos quos fecerat Salomon.

10 * Pro quibus fecit rex æneos, & tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebant vestibulum palatij.

11 * Cúmque introiret rex domum Dei, veniebant scutarij & tollebant eos, iterúmque referebant eos ad armentarium suum.

12 * Verumtamen quia humiliati sunt, auersa est ab eis ira Domini, nec deleti
D sunt penitus; siquidem & in Iuda inuenta sunt opera bona.

13 * Confortatus est ergo rex Roboam in Hierusalem, atque regnauit. Quadraginta autem & vnius anni erat cùm regnare cœpisset. Et decem & septem annis regnauit in Hierusalem, vrbe quam elegit Dominus vt confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Amanites. 3. Reg. 14. f.

14 * Fecítque malum, & non præparauit cor suum vt quæreret Dominum.

15 * Opera verò Roboam prima & nouissima scripta sunt in libris Semeiæ prophetæ, & Addo vidétis, & diligenter exposita: pugnauerúntque aduersum se Roboam & Hieroboam cunctis diebus.

16 * Et dormiuit Roboam cum patribus suis, sepultúsque est in ciuitate Dauid. Et regnauit Abia filius eius pro eo.

CAP. XIII.

1 ANno octauodecimo regis Hieroboã regnauit Abia super Iudam. A 3. Reg. 15. a.

2 * Tribus annis regnauit in Hierusalem. Noménq; matris eius Michaia filia Vriel de Gabaa. Et erat bellum inter Abia & Hieroboam.

3 * Cúmque iniisset Abia certamen, & haberet bellicosissimos viros, & electorum quadringenta millia, Hieroboam construxit econtra aciem octingenta millia virorum, qui & ipsi electi erant & ad bella fortissimi.

4 * Stetit ergo Abia super montem Semeron qui erat in Ephraim, & ait, Audi
5 Hieroboã & omnis Israel: * Num ignoratis quòd Dominus Deus Israel dederit regnum Dauid super Israel in sempiternum, ipsi & filiis eius in pactum salis?

8 * Quoniam erunt ei in seruos, & cognoscent seruitutem meam & seruitutem regni terræ.

9 * Et ascendit Susac rex Ægypti ad Hierusalem, & cepit thesauros qui erãt in domo Domini, & thesauros qui erant in domo regis, omnia tulit, & tulit clypeos aureos quos fecerat Salomon.

10 * Et fecit Roboam rex pro eis clypeos æneos, & constituit in manus principum accurrentium custodientium portas domus regis.

11 * Et factum est à frequentia cùm ingrederetur rex in domum Domini, ingrediebantur & accurrentes, & tollebant clypeos & collocabant in ordinem accurrentium.

12 * Et cùm humiliauit se rex, auersa est ab eo ira Domini, & non in corruptionem in finem omnibus, & in Juda fuerunt sermones boni.

13 * Et confortatus est rex Roboam in Hierusalem & regnauit: filius quadraginta et vnius anni erat Roboam cùm regnaret ipse, et septem & decem annis regnauit in Hierusalem, in ciuitate quam elegit Dominus vt nominaret nomen suum ibi de cunctis tribubus filiorum Israel, & nomen matri suæ Naama Ammanitis.

14 * Et fecit malum, quoniam non direxit cor suum ad quærendum Dominum.

15 * Et sermones Roboam primi & nouissimi nónne sunt scripti in sermonibus Semæu prophetæ, & Addo videntis vt genealogiam describeret & actus eius? & pugnauit Roboam & Hieroboam cunctis diebus.

16 * Et dormiuit Roboam cum patribus suis, & sepultus est in ciuitate Dauid, & regnauit Abia filius eius pro eo.

CAP. XIII.

1 IN octauo & decimo anno regni Hieroboam, regnauit Abia super Iudam.

2 * Tribus annis regnauit in Hierusalem, & nomen matri eius Maacha filia Abessalon, & bellum erat inter Abia & inter Hieroboam.

3 * Et ordinauit Abia bellum in exercitu potentium bellatorum in quadringentis millibus virorum electorum: & Hieroboam constituit contra eum bellum in octingentis millibus virorum electorum potentium fortitudine virorum bellatorum.

4 * Et surrexit Abia à monte Somorim, qui est in monte Ephraim, & dixit: Audite me Hieroboam & omnis Israel:

5 * Nónne vobis cognoscere quòd Dominus Deus Israel dedit regnum Dauid super Israel in sempiternum & filiis eius in pactum salis?

8 * ὅτι ἔσονται αὐτῷ εἰς δούλους, καὶ γνώσονται τὴν δουλείαν μου καὶ τὴν δουλείαν τῆς βασιλείας τῆς γῆς.

9 * καὶ ἀνέβη Σουσακὶ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐπὶ Ἰερουσαλήμ, καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἐν οἴκῳ βασιλέως, τὰ πάντα ἔλαβεν, καὶ ἔλαβε τοὺς θυρεοὺς τοὺς χρυσοῦς οὓς ἐποίησεν Σολομών.

10 * καὶ ἐποίησεν ῥοβοὰμ ὁ βασιλεὺς ἀντ' αὐτῶν θυρεοὺς χαλκοῦς, καὶ κατέστησεν ἐπὶ χεῖρας ἀρχόντων τῶν σωματοφυλάκων τῶν φυλασσόντων τὰς θύρας οἴκου τοῦ βασιλέως.

11 * καὶ ἐγένετο ἀπὸ ἱκανοῦ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν βασιλέα εἰς οἶκον κυρίου, εἰσεπορεύοντο καὶ οἱ σωματοφύλακες, καὶ ἐλάμβανον τοὺς θυρεοὺς καὶ ἀποκαθίστων εἰς τὴν τάξιν τῶν παρατρεχόντων.

12 * καὶ ἐν τῷ ἐντραπῆναι τὸν βασιλέα, ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτοῦ ὀργὴν κυρίου, καὶ οὐκ εἰς διαφθορὰν εἰς τέλος· ἔτι γὰρ ἐν τῷ Ἰούδα ἦσαν λόγοι ἀγαθοί.

13 * καὶ κατίσχυσεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐβασίλευσεν, υἱὸς τεσσαράκοντα καὶ ἑνὸς ἔτους Ἰεχοβοὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἑπτὰ καὶ δέκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἰερουσαλήμ, ἐν τῇ πόλει ᾗ ἐξελέξατο κύριος ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐκ πασῶν φυλῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Νααμὰ ἡ Ἀμμανῖτις.

14 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρόν, ὅτι οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐκζητῆσαι κύριον.

15 * καὶ οἱ λόγοι ῥοβοὰμ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐν τοῖς λόγοις Σαμαΐου τοῦ προφήτου, καὶ Ἀδδὼ τοῦ ὁρῶντος τοῦ γενεαλογῆσαι καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ; καὶ ἐπολέμει ῥοβοὰμ καὶ Ἱεροβοὰμ πάσας τὰς

16 ἡμέρας. * καὶ ἐκοιμήθη ῥοβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει Δαυὶδ, καὶ ἐβασίλευσεν Ἀβία υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

ιγ'.

1 * Ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἱεροβοάμ, ἐβασίλευσεν Ἀβία ἐπὶ Ἰούδαν.

2 * τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Μααχὰ θυγάτηρ Ἀβεσσαλώμ· καὶ πόλεμος ἦν Ἀβία καὶ Ἱεροβοάμ.

3 * καὶ παρετάξατο Ἀβία τὸν πόλεμον ἐν δυνάμει δυνατῶν πολεμιστῶν ἐν τετρακοσίαις χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν, καὶ Ἱεροβοὰμ παρετάξατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν ὀκτακοσίαις χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν δυνατῶν ἰσχύϊ ἀνδρῶν πολεμιστῶν.

4 * καὶ ἀνέστη Ἀβία ἀπὸ τοῦ ὄρους Σομορίμ, ὃ ἐστιν ἐν τῷ ὄρει Ἐφραίμ, καὶ εἶπεν, ἀκούσατέ μου Ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς Ἰσραήλ.

5 * οὐχὶ ὑμῖν γνῶναι ὅτι κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ἔδωκε βασιλείαν τῷ Δαυὶδ ἐπὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς διαθήκην ἁλός;

6 * וַיָּקָם יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט עֶבֶד שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִיד
7 וַיִּמְרֹד עַל־אֲדֹנָיו׃ * וַיִּקָּבְצוּ עָלָיו אֲנָשִׁים
רֵקִים בְּנֵי בְלִיַּעַל וַיִּתְאַמְּצוּ עַל־רְחַבְעָם בֶּן־
שְׁלֹמֹה וּרְחַבְעָם הָיָה נַעַר וְרַךְ־לֵבָב וְלֹא
8 הִתְחַזֵּק לִפְנֵיהֶם׃ * וְעַתָּה אַתֶּם אֹמְרִים
לְהִתְחַזֵּק לִפְנֵי מַמְלֶכֶת יְהוָה בְּיַד בְּנֵי דָוִיד וְאַתֶּם
הָמוֹן רָב וְעִמָּכֶם עֶגְלֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם
יָרָבְעָם לֵאלֹהִים׃
9 * הֲלֹא הִדַּחְתֶּם אֶת־כֹּהֲנֵי יְהוָה אֶת־בְּנֵי
אַהֲרֹן וְהַלְוִיִּם וַתַּעֲשׂוּ לָכֶם כֹּהֲנִים כְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת
כָּל־הַבָּא לְמַלֵּא יָדוֹ בְּפַר בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם
שִׁבְעָה וְהָיָה כֹהֵן לְלֹא אֱלֹהִים׃
10 * וַאֲנַחְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא עֲזַבְנֵהוּ וְכֹהֲנִים
מְשָׁרְתִים לַיהוָה בְּנֵי אַהֲרֹן וְהַלְוִיִּם בַּמְלָאכֶת׃
11 * וּמַקְטִרִים לַיהוָה עֹלוֹת בַּבֹּקֶר־בַּבֹּקֶר
וּבָעֶרֶב בָּעֶרֶב וּקְטֹרֶת־סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת לֶחֶם עַל־
הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר וּמְנוֹרַת הַזָּהָב וְנֵרֹתֶיהָ לְבָעֵר
בָּעֶרֶב בָּעֶרֶב כִּי־שֹׁמְרִים אֲנַחְנוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתוֹ׃
12 * וְהִנֵּה עִמָּנוּ בָרֹאשׁ הָאֱלֹהִים וְכֹהֲנָיו
וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה לְהָרִיעַ עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אַל־תִּלָּחֲמוּ עִם־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם כִּי־לֹא
13 תַצְלִיחוּ׃ * וְיָרָבְעָם הֵסֵב אֶת־הַמַּאְרָב
לָבוֹא מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּהְיוּ לִפְנֵי יְהוּדָה וְהַמַּאְרָב
14 מֵאַחֲרֵיהֶם׃ * וַיִּפֶן יְהוּדָה וְהִנֵּה לָהֶם
הַמִּלְחָמָה פָּנִים וְאָחוֹר וַיִּצְעֲקוּ לַיהוָה וְהַכֹּהֲנִים
15 מַחְצְצְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת׃ * וַיָּרִיעוּ אִישׁ יְהוּדָה
וַיְהִי בְּהָרִיעַ אִישׁ יְהוּדָה וְהָאֱלֹהִים נָגַף אֶת־
יָרָבְעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אֲבִיָּה וְיהוּדָה׃
16 * וַיָּנוּסוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי יְהוּדָה וַיִּתְּנֵם
17 אֱלֹהִים בְּיָדָם׃ * וַיַּכּוּ בָהֶם אֲבִיָּה וְעַמּוֹ
מַכָּה רַבָּה וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים מִיִּשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ־מֵאוֹת
18 אֶלֶף אִישׁ בָּחוּר׃ * וַיִּכָּנְעוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא וַיֶּאְמְצוּ בְנֵי יְהוּדָה כִּי נִשְׁעֲנוּ
עַל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃
19 * וַיִּרְדֹּף אֲבִיָּה אַחֲרֵי יָרָבְעָם וַיִּלְכֹּד מִמֶּנּוּ עָרִים
אֶת־בֵּית־אֵל וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יְשָׁנָה וְאֶת־
בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־עֶפְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ׃

6 *Et ſurrexit Hieroboam filius Nabath
B ſeruus Salomonis filij Dauid, & rebella-
7 uit contra Dñm ſuũ. *Congregatíq; ſunt
ad eum viri vaniſſimi & filij Belial, & prę-
ualuerũt contra Roboam filiũ Salomo-
nis. Porrò Roboam erat rudis & corde pa
8 uido, nec potuit reſiſtere eis. *Nunc ergo
vos dicitis q̃ reſiſtere poſſitis regno Dñi,
quod poſſidet per filios Dauid. Habetíſ-
que grãdem populi multitudinẽ, atq; vi-
tulos aureos quos fecit vobis Hieroboam
9 in Deos. *Et eieciſtis ſacerdotes Dñi fi-
lios Aaron atque Leuitas, & feciſtis vobis
ſacerdotes ſicut omnes populi terrarum.
Quicunq; venerit & initiauerit manũ ſuã
in tauro de bobus & in arietibus ſeptẽ fit
10 ſacerdos eorum qui non ſunt dij. *No-
ſter autem Dñs Deus eſt, quem non reli-
C quimus. Sacerdotéſq; miniſtrant Dño de
filiis Aaron & Leuitæ ſunt in ordine ſuo.
11 *Holocauſta quoq; offerunt Dño per
ſingulos dies mane & veſpere, & thymia
ma iuxta legis præcepta cõfectum, & pro-
ponuntur panes in menſa mundiſsima:
eſtq; apud nos candelabrũ aureum & lu-
cernæ eius vt accendantur ſemper ad ve-
ſperam. Nos quippe cuſtodimus præcepta
Domini Dei noſtri quem vos reliquiſtis.
12 *Ergo in exercitu noſtro dux Deus eſt,
& ſacerdotes eius qui clangunt tubis, &
reſonant contra vos. Filij Iſrael nolite pu-
gnare contra Dominum Deum patrum
13 veſtrorũ, quia non vobis expedit. *Hæc
illo loquente Hieroboam retro molieba-
tur inſidias. Cúmque ex aduerſo oſtium
ſtaret, ignorantem Iudam ſuo ambiebat
14 exercitu. *Reſpiciénſque Iudas vidit
inſtare bellum ex aduerſo & poſt tergum,
& clamauit ad Dominum, ac ſacerdotes
tubis canere cœperunt.
15 *Omnéſque viri Iuda vociferati ſunt.
D Et ecce illis clamantibus perterruit Deus
Hieroboam & omnem Iſrael qui ſtabat
16 ex aduerſo Abia & Iuda. *Fugerúntque
filij Iſrael Iudam, & tradidit eos Deus in
17 manu eorũ. *Percuſsit ergo eos Abia &
populus eius plaga magna, & corruerunt
vulnerati ex Iſrael quingenta millia viro-
18 rum fortium. *Humiliatíque ſunt filij
Iſrael in tempore illo, & vehementiſsimè
confortati filij Iuda, eo quòd ſperaſſent
in Domino Deo patrum ſuorum.
19 *Perſecutus eſt autem Abia fugientem
Hieroboam, & cepit ciuitates eius, Be-
thel & filias eius, & Hieſana cum filiabus
ſuis, Ephron quoque & filias eius.

6 * Et surrexit Hieroboam filius Nabat ser-
uus Salomonis filij Dauid, & recessit à domino suo.

7 * Et congregati sunt ad eum viri pestilentes
filij iniqui, & præualuerunt contra Roboam
filiũ Salomonis: & Roboam erat iunior & pa
uidus corde, & non confortatus est contra fa-
ciem eorum.

8 * Et nunc vos dicitis resistere cõtra faciem
regni domini per manum filiorum Dauid, &
vos multitudo multa, & vobiscũ vitulæ aureæ,
quas fecit vobis Hieroboam in deos.

9 * An non reiecistis sacerdotes Domini filios
Aaron & Leuitas, & fecistis vobis ipsis sa-
cerdotes de populo terræ? omnis veniens vt
impleat manus suas in vitulo filio armenti &
arietibus septem, & factus est in sacerdotem
non existenti Deo.

10 * Et nos Dominum Deum nostrum non re-
liquimus, & sacerdotes filij Aaron ministrant
Domino & Leuitæ in vicibus suis.

11 * Et adolent Domino holocausta mane mane
& vespere vespere, & thymiama compositio-
nis & propositionem panum in mensa munda,
& candelabrum aureum, & lucernæ eius vt
accendantur vespere vespere, quoniam custo-
dimus nos custodiam Domini Dei patrum no-
strorum, vos verò reliquistis eum.

12 * Et ecce nobiscum in principatu Dominus,
& sacerdotes eius, & tubæ significationis, vt
significent contra vos: filij Israel non pugnetis
contra Dominum Deum patrum vestrorũ, quia
non expediet vobis.

13 * Et Hieroboam circundedit insidias vt iret
post eos, & fuerunt ante Juda, & insidiæ ab
his qui retro.

14 * Et respexit Judas, & ecce bellum eis ex
his qui antè, & ex his qui retro; & clamaue-
runt ad Dominum, & sacerdotes cecinerunt
tubis.

15 * Et vociferatus est vir Judas, & factum
est quando vociferati sunt viri Juda, & Do-
minus confregit Israel & Hieroboam coram
Abia & Juda.

16 * Et fugerunt filij Israel à facie Juda, &
tradidit ipsos Dominus in manus eorum.

17 * Et percussit in eis Abia & populus eius
plaga magna, & corruerũt vulnerati ex Israel
quingenta millia virorum fortium.

18 * Et humiliati sunt filij Israel in die illa, &
confortati sunt filij Juda, quoniam speraue-
runt in Domino Deo patrum suorum.

19 * Et persecutus est Abia post Hieroboam, &
cepit ab eo ciuitates, Bethel & vicos eius,
& Jessena & vicos eius, & Ephron & vi-
cos eius.

6 * καὶ ἀνέστη ἱεροβοὰμ ὁ τοῦ ναβὰτ ὁ παῖς σολομῶ-
τος υἱοῦ δαυὶδ καὶ ἀπέστη ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

7 * καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ υἱοὶ πα-
ράνομοι, καὶ ἐνίσχυσαν ἐπὶ ροβοὰμ υἱὸν σολομῶτος· ὁ
ροβοὰμ ἰὼ νεώτερος καὶ δειλὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ οὐκ ἐνε-
ταιώθη κατὰ πρόσωπον αὐτῶν.

8 * καὶ νῦν ὑμεῖς λέγετε ἀνθίστηναι κατὰ πρόσωπον βα-
σιλείας κυρίου διὰ χειρὸς υἱῶν δαυίδ, καὶ ὑμεῖς πλῆθος
πολὺ καὶ μεθ' ὑμῶν δαμάλεις χρυσαῖ, ἃς ἐποίησεν
ὑμῖν ἱεροβοὰμ εἰς θεούς.

9 * ἢ οὐχὶ ἀπώσασθε τοὺς ἱερεῖς κυρίου τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν
καὶ τοὺς λευίτας, καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς ἱερεῖς ὡς τὰ λαὰ
τῶν γῆς; πᾶς ὁ παραπορευόμενος τοῦ πληρῶσαι τὰς
χεῖρας αὐτοῦ ἐν μόσχῳ υἱῷ βουκολίου καὶ κριοῖς ἑπτά, καὶ
ἐγένετο εἰς ἱερέα τῷ μὴ ὄντι θεῷ.

10 * καὶ ἡμεῖς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν οὐκ ἐγκαταλείπο-
μεν, καὶ οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἀαρὼν λειτουργοῦσι τῷ κυρίῳ καὶ οἱ
λευῖται ἐν ταῖς ἐφημερίαις αὐτῶν.

11 * καὶ θυμιῶσι τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώσεις τὸ πρωῒ πρωῒ
καὶ τὸ δεσπέρας ἑσπέρας, καὶ θυμίαμα σωθέσεως καὶ
πρόθεσιν ἄρτων ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς καθαρᾶς, καὶ ἡ λυχνία
ἡ χρυσῆ καὶ οἱ λύχνοι αὐτῆς τοῦ ἀνάπτειν τὸ δεσπέρας ἑσπέ-
ρας, ὅτι φυλάσσομεν ἡμεῖς τὴν φυλακὴν κυρίου τοῦ θεοῦ
τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑμεῖς δὲ ἐγκατελείψατε αὐτόν.

12 * καὶ ἰδοὺ μεθ' ἡμῶν ἐν ἀρχῇ κύριος, καὶ οἱ ἱερεῖς
αὐτοῦ, καὶ αἱ σάλπιγγες τῆς σημασίας τοῦ σημαίνειν ἐφ'
ὑμᾶς, υἱοὶ ἰσραὴλ μὴ πολεμήσητε πρὸς κύριον τὸν θεὸν
τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι οὐκ εὐοδωθήσεσθε.

13 * καὶ ἱεροβοὰμ περιεκύκλωσε τὸ ἔνεδρον ἐλθεῖν κα-
τόπισθεν αὐτῶν, καὶ ἦσαν ἔμπροσθεν ἰούδα, καὶ τὸ ἔνεδρον
ἐκ τῶν ὀπίσω.

14 * καὶ ἐπέβλεψεν ἰούδας, καὶ ἰδοὺ ὁ πόλεμος αὐτοῖς
ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς
κύριον· καὶ οἱ ἱερεῖς ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν.

15 * καὶ ἠλάλαξεν ἀνὴρ ἰούδας, καὶ ἐγένετο ὅτε ἠλάλα-
ξαν ἄνδρες ἰούδα, καὶ κύριος ἔθραυσεν τὸν ἰσραὴλ καὶ
τὸν ἱεροβοὰμ ἐναντίον τοῦ ἀβία καὶ ἰούδα.

16 * καὶ ἔφυγον υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου ἰούδα, καὶ
παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν.

17 * καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἀβία καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ πλη-
γὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον τραυματίαι ἀπὸ ἰσραὴλ
πεντακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνατῶν.

18 * καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ, καὶ κατίσχυσαν οἱ υἱοὶ ἰούδα, ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ
κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν.

19 * καὶ κατεδίωξεν ἀβία ὀπίσω ἱεροβοάμ, καὶ προ-
κατελάβετο πρὸ αὐτοῦ πόλεις, τὴν βαιθὴλ καὶ τὰς κώ-
μας αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεσανὰ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ
τὴν ἐφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς.

20 * וְלֹא־עָצַר כֹּחַ יָרָבְעָם עוֹד בִּימֵי אֲבִיָּהוּ וַיִּגְּפֵהוּ
21 יְהוָה וַיָּמֹת׃ * וַיִּתְחַזֵּק אֲבִיָּהוּ וַיִּשָּׂא־לוֹ
נָשִׁים אַרְבַּע עֶשְׂרֵה וַיּוֹלֶד עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם בָּנִים
22 וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה בָּנוֹת׃ * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲבִיָּה
וּדְרָכָיו וְדִבָּרָיו כְּתוּבִים בְּמִדְרַשׁ הַנָּבִיא עִדּוֹ׃

יד

1 * וַיִּשְׁכַּב אֲבִיָּה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ
בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אָסָא בְנוֹ תַּחְתָּיו בְּיָמָיו שָׁקְטָה
2 הָאָרֶץ עֶשֶׂר שָׁנִים׃ * וַיַּעַשׂ אָסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר
3 בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו׃ * וַיָּסַר אֶת־מִזְבְּחוֹת הַנֵּכָר
וְהַבָּמוֹת וַיְשַׁבֵּר אֶת־הַמַּצֵּבוֹת וַיְגַדַּע אֶת־
4 הָאֲשֵׁרִים׃ * וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לִדְרוֹשׁ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה׃
5 * וַיָּסַר מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה אֶת־הַבָּמוֹת
וְאֶת־הַחַמָּנִים וַתִּשְׁקֹט הַמַּמְלָכָה לְפָנָיו׃
6 * וַיִּבֶן עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה כִּי־שָׁקְטָה הָאָרֶץ
וְאֵין־עִמּוֹ מִלְחָמָה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה כִּי־הֵנִיחַ
7 יְהוָה לוֹ׃ * וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה אֶת־
הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְנָסֵב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלָתַיִם
וּבְרִיחִים עוֹדֶנּוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרַשְׁנוּ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דָּרַשְׁנוּ וַיָּנַח לָנוּ מִסָּבִיב וַיִּבְנוּ
8 וַיַּצְלִיחוּ׃ * וַיְהִי לְאָסָא חַיִל נֹשְׂא צִנָּה וְרֹמַח
מִיהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּמִבִּנְיָמִן נֹשְׂאֵי מָגֵן
וְדֹרְכֵי קָשֶׁת מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף כָּל־אֵלֶּה
9 גִּבּוֹרֵי חָיִל׃ * וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם זֶרַח הַכּוּשִׁי בְּחַיִל
אֶלֶף אֲלָפִים וּמַרְכָּבוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּבֹא עַד־
10 מָרֵשָׁה׃ * וַיֵּצֵא אָסָא לְפָנָיו וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה
11 בְּגֵיא צְפָתָה לְמָרֵשָׁה׃ * וַיִּקְרָא אָסָא
אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמַר יְהוָה אֵין עִמְּךָ לַעְזֹר
בֵּין רַב לְאֵין כֹּחַ עָזְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־עָלֶיךָ
נִשָּׁעֲנוּ וּבְשִׁמְךָ בָּאנוּ עַל־הֲמוֹן הַזֶּה יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אַתָּה אַל־יַעְצֹר עִמָּךְ אֱנוֹשׁ׃
12 * וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הַכּוּשִׁים לִפְנֵי אָסָא וְלִפְנֵי
13 יְהוּדָה וַיָּנֻסוּ הַכּוּשִׁים׃ * וַיִּרְדְּפֵם אָסָא וְהָעָם
אֲשֶׁר־עִמּוֹ עַד־לִגְרָר וַיִּפֹּל מִכּוּשִׁים לְאֵין לָהֶם
מְחָיָה כִּי־נִשְׁבְּרוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלִפְנֵי מַחֲנֵהוּ
וַיִּשְׂאוּ שָׁלָל הַרְבֵּה מְאֹד׃

20 * Nec valuit contra resistere Hieroboã in diebus Abia. Quem percussit Dominus & mortuus est.

21 * Igitur Abia confortato imperio suo, accepit vxores quatuordecim, procreauítque viginti duos filios & sedecim filias.

22 * Reliqua autem sermonum Abia viarúmque & operum eius, scripta sunt diligentissimè in libro Addo prophetæ.

CAP. XIIII.

1 A Dormiuit autẽ Abia cũ patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate Dauid. Regnauítque Asa filius eius pro eo. In cuius diebus requieuit terra annis decem. 3. Reg. 15. b.

2 * Fecit ergo Asa quod bonum & placitum erat in conspectu Domini Dei sui.

3 * Et subuertit altaria peregrini cultus & excelsa, & confregit statuas, lucósq; succidit.

4 * Et præcepit Iudæ vt quæreret Dñm Deum patrum suorũ, & faceret legem & vniuersa mandata.

5 * Et abstulit de cunctis vrbibus Iuda aras & phana, &

6 regnauit in pace. * Ædificauit quoq; vr-

B bes munitas in Iuda, quia quietus erat, & nulla temporibus eius bella surrexerant,

7 pacem Domino largiente. * Dixit autem Iudæ, Ædificemus ciuitates istas & vallemus muris, & roboremus turribus & portis, & seris, donec à bellis quieta sunt omnia, eo quòd quęsierimus Dñm Deum patrum nostrorum, & dederit nobis pacem per gyrum. Ædificauerunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit.

8 * Habuit autẽ Asa in exercitu suo portantium scuta & hastas de Iuda trecenta millia, de Beniamin verò scutariorum & sagittariorum ducenta octoginta millia:

9 omnésque isti viri fortissimi. * Egressus

C est autem contra eos Zara Æthiops cum exercitu suo decies centena millia & cur-

10 ribus trecẽtis, & venit vsq; Maresa. * Porrò Asa perrexit obuiam ei, & instruxit aciem ad bellum in valle Sephata quæ est iuxta

11 Maresa. * Et inuocauit Dñm Deũ, & ait, Dñe non est apud te vlla distantia, vtrum in paucis auxilieris aut in pluribus; adiua nos Dñe Deus noster. In te enim & in tuo nomine habẽtes fiduciã venimus contra hãc multitudinẽ. Dñe Deus noster tu

12 es, non præualeat contra te homo. * Ex-

13 terruit itaq; Dñs Æthiopes coram Asa & Iuda. fugerúntq; Æthiopes. * Et persecu-

D tus est eos Asa, & populus qui cũ eo erat, vsque Gerara. Et ruerunt Aethiopes vsq; ad internitionẽ, quia Dño cędente cõtriti sunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo spolia multa.

20 * Et non habuit fortitudinem Hieroboam vltrà cunctis diebus Abia, & percussit eum Dominus, & mortuus est.

21 * Et confortatus est Abia, & accepit sibi vxores quatuordecim, & genuit viginti & duos filios, & sedecim filias.

22 * Et reliqua sermonum Abia & opera eius & sermones ipsius, ecce scripti sunt in libro in requisitione Addo prophetæ.

CAP. XIIII.

1 ET dormiuit Abia cum patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate Dauid, & regnauit Asa filius eius pro eo: in diebus Asa quieuit terra Juda decem annis. 2 * Et fecit Asa bonum & rectum coram Domino Deo suo.

3 * Et subuertit altaria aliena, & excelsa, & contriuit statuas & succidit lucos.

4 * Et dixit Iuda vt quæreret Dominũ Deum patrum suorũ, & vt faceret legẽ & mandata.

5 * Et abstulit de cunctis vrbibus Juda altaria & idola, & pacificum fuit regnum coram eo.

6 * Et ædificauit vrbes muratas in terra Juda, & non fuit ei bellum in annis his, quoniam requiem dedit ei Dominus.

7 * Et dixit Asa Juda, Ædificemus ciuitates istas, & faciamus muros & turres, & portas, & vectes, in quo dominamur terræ, quoniam sicut quæsiuimus Dominum Deũ nostrum, quæsiuit nos & quietem dedit nobis per gyrum: & ædificauerunt & direxerunt.

8 * Et fuit Asa exercitus arma portantium virorũ tollentium scuta & hastas in Juda trecenta millia, & in Beniamin scutarij & sagittarij ducenta & octoginta millia, omnes hi bellatores filij potentiæ.

9 * Et egressus est contra eos Zarai Æthiops in exercitu in mille millibus, & in curribus trecentis, & venit vsque ad Maresa.

10 * Et egressus est Asa in occursum ei, & direxit bellum in valle contra Aquilonem Maresa.

11 * Et clamauit Asa ad Dominũ Deum suum, & dixit, Domine non impossibile est apud te saluare in multis vel in paucis, quibus non est fortitudo; auxiliare nobis Domine Deus noster, quoniam in te cõfidimus, & in nomine tuo venimus contra multitudinem multã hanc: Domine Deus noster, tu es Deus, ne præualeat tecum homo.

12 * Et percussit Dominus Æthiopes coram Asa & coram Juda, & fugerunt Æthiopes.

13 * Et persecutus est eos Asa & populus eius vsq; ad Gerara, & ruerunt Æthiopes, vt non esset in eis auxilium, quoniam contriti sunt coram Domino & coram exercitu eius, & spoliauerunt spolia multa.

20 * καὶ οὐκ ἔσχεν ἰσχὺν ἱεροβοὰμ ἔτι πάσας τὰς ἡμέρας ἀβία· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος, καὶ ἀπέθανεν.

21 * καὶ κατίσχυσεν ἀβία, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ γυναῖκας τέσσαρας καὶ δέκα, καὶ ἐγέννησεν εἴκοσι καὶ δύο υἱούς, καὶ ἑκκαίδεκα θυγατέρας.

22 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀβία καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίῳ ἐν τῇ ἐκζητήσει ἀδδὼ τοῦ προφήτου.

ιδ'.

1 * Καὶ ἐκοιμήθη ἀβία μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ· ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα δέκα ἔτη.

2 * καὶ ἐποίησεν ἀσὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ.

3 * καὶ ἀπέστησε τὰ θυσιαστήρια τὰ ἀλλότρια καὶ τὰ ὑψηλά, καὶ συνέτριψε τὰς στήλας καὶ ἐξέκοψε τὰ ἄλση.

4 * καὶ εἶπε τῷ ἰούδα ζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ποιῆσαι τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς.

5 * καὶ ἀπέστησεν ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα τὰ θυσιαστήρια καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ ἡρήυσθη ἡ βασιλεία ἐνώπιον αὐτοῦ.

6 * καὶ ᾠκοδόμησεν πόλεις τειχήρεις ἐν γῇ ἰούδα, καὶ οὐκ ἦν μετ' αὐτοῦ πόλεμος ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις, ὅτι κατέπαυσεν αὐτῷ κύριος.

7 * καὶ εἶπεν ἀσὰ τῷ ἰούδα, οἰκοδομήσωμεν τὰς πόλεις ταύτας, καὶ ποιήσωμεν τείχη, καὶ πύργους, καὶ πύλας, καὶ μοχλούς, ἐν ᾧ κυριεύομεν τῆς γῆς, ὅτι καθὼς ἐξεζητήσαμεν κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἐξεζήτησεν ἡμᾶς καὶ κατέπαυσεν ἡμᾶς κυκλόθεν, καὶ ᾠκοδόμησαν καὶ κατηυθύνθησαν.

8 * καὶ ἐγένετο τῷ ἀσὰ δυνάμις ὁπλοφόρων ἀνδρῶν αἰγύπτιων θυρεὸς καὶ δόρατα ἐν τῇ ἰούδα τριακοσίαι χιλιάδες, καὶ ἐν βενιαμὶν πελτασταὶ καὶ τοξόται διακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες, πάντες οὗτοι πολεμισταὶ υἱοὶ δυνάμεως.

9 * καὶ ἐξῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς ζαρὲ ὁ αἰθίοψ ἐν δυνάμει ἐν χιλίαις χιλιάσιν καὶ ἐν ἅρμασι τριακοσίοις, καὶ ἦλθεν ἕως μαρησά.

10 * καὶ ἐξῆλθεν ἀσὰ εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ παρετάξατο πόλεμον ἐν τῇ φάραγγι κατὰ βορρᾶ μαρησά.

11 * καὶ ἐβόησεν ἀσὰ πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπε, κύριε οὐκ ἀδυνατεῖ σοι σῴζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις, οἷς οὐκ ἔστιν ἰσχύς, βοήθησον ἡμῖν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ πεποιθαμεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἤλθομεν ἐπὶ τὸ πλῆθος τοῦτο· κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ θεός· μὴ καταισχυνάτω μετὰ σοῦ ἄνθρωπος.

12 * καὶ ἐπάταξε κύριος τοὺς αἰθίοπας ἐνώπιον ἀσὰ καὶ ἐναντίον ἰούδα, καὶ ἔφυγον οἱ αἰθίοπες.

13 * καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἀσὰ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἕως γέραρα· καὶ ἔπεσον οἱ αἰθίοπες, ὥστε μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς περιποίησιν, ὅτι συνετρίβησαν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐνώπιον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐσκύλευσαν σκῦλα πολλά.

14 * וַיַּכּוּ אֵת כָּל־הֶעָרִים סְבִיבוֹת גְּרָר כִּי־הָיָה
פַּחַד־יְהוָה עֲלֵיהֶם וַיָּבֹזּוּ אֶת־כָּל־הֶעָרִים כִּי־
15 בִזָּה רַבָּה הָיְתָה בָהֶם: * וְגַם־אָהֳלֵי מִקְנֶה
הִכּוּ וַיִּשְׁבּוּ צֹאן לָרֹב וּגְמַלִּים וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם:

14 * Et percusserunt ciuitates omnes per circuitum Geraræ. grãdis quippe cunctos terror inuaserat. Et diripuerunt vrbes & multam prædam asportauerunt.
15 *Sed & caulas ouium destruentes tulerunt pecorum infinitam multitudinẽ & camelorum. reuersiq; sunt in Hierusalẽ.

טו

1 * וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־עוֹדֵד הָיְתָה עָלָיו רוּחַ
2 אֱלֹהִים: * וַיֵּצֵא לִפְנֵי אָסָא וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁמָעוּנִי
אָסָא וְכָל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן יְהוָה עִמָּכֶם בִּהְיוֹתְכֶם
עִמּוֹ וְאִם־תִּדְרְשֻׁהוּ יִמָּצֵא לָכֶם וְאִם־תַּעַזְבֻהוּ
3 יַעֲזֹב אֶתְכֶם: * וְיָמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא
אֱלֹהֵי אֱמֶת וּלְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה:
4 * וַיָּשָׁב בַּצַּר־לוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
5 וַיְבַקְשֻׁהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם: * וּבָעִתִּים הָהֵם
אֵין שָׁלוֹם לַיּוֹצֵא וְלַבָּא כִּי מְהוּמוֹת רַבּוֹת עַל כָּל־
6 יֹשְׁבֵי הָאֲרָצוֹת: * וְכֻתְּתוּ גוֹי־בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר
כִּי־אֱלֹהִים הֲמָמָם בְּכָל־צָרָה:
7 * וְאַתֶּם חִזְקוּ וְאַל־יִרְפּוּ יְדֵיכֶם כִּי יֵשׁ שָׂכָר
8 לִפְעֻלָּתְכֶם: * וּכְשָׁמְעַ אָסָא הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהִנְּבוּאָה עֹדֵד הַנָּבִיא הִתְחַזַּק וַיַּעֲבֵר הַשִּׁקּוּצִים
מִכָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּמִן־הֶעָרִים אֲשֶׁר לָכַד
מֵהַר אֶפְרָיִם וַיְחַדֵּשׁ אֶת־מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר לִפְנֵי
9 אוּלָם יְהוָה: * וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן
וְהַגֵּרִים עִמָּהֶם מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּמִשִּׁמְעוֹן כִּי־
נָפְלוּ עָלָיו מִיִּשְׂרָאֵל לָרֹב בִּרְאוֹתָם כִּי־יְהוָה אֱלֹהָיו
10 עִמּוֹ: * וַיִּקָּבְצוּ יְרוּשָׁלִַם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִשִׁי לִשְׁנַת
חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה לְמַלְכוּת אָסָא:
11 * וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִן־הַשָּׁלָל
הֵבִיאוּ בָקָר שִׁבַּע מֵאוֹת וְצֹאן שִׁבְעַת אֲלָפִים:
12 * וַיָּבֹאוּ בַבְּרִית לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם:
13 * וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יִדְרֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל
יוּמַת לְמִן־קָטֹן וְעַד־גָּדוֹל לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה:
14 * וַיִּשָּׁבְעוּ לַיהוָה בְּקוֹל גָּדוֹל וּבִתְרוּעָה
15 וּבַחֲצֹצְרוֹת וּבְשׁוֹפָרוֹת: * וַיִּשְׂמְחוּ כָל־
יְהוּדָה עַל־הַשְּׁבוּעָה כִּי בְכָל־לְבָבָם נִשְׁבָּעוּ
וּבְכָל־רְצוֹנָם בִּקְשֻׁהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם וַיָּנַח יְהוָה
לָהֶם מִסָּבִיב:

A 1 AZarias autem filius Obed, facto in se spiritu Dei, 2 *Egressus est in occursum Asa, & dixit ei, Audite me Asa & omnis Iuda & Beniamin. Dominus vobiscũ, quia fuistis eum eo. Si quęsieritis eum, inuenietis: si autem dereliqueritis eum, de-
3 relinquet vos. * Transibunt autẽ multi dies in Israel absq; Deo vero, & absque sacerdote, absque doctore quoque & absq;
4 lege. *Cúmq; reuersi fuerint in angustia sua, & clamauerint ad Dñm Deum Israel, & quæsierint eum, reperient eum.
5 * In tempore illo nõ erit pax egredienti & ingredienti, sed terrores vndiq; in cun-
6 ctis habitatoribus terrarũ. * Pugnabit enim gens contra gentem, & ciuitas cõtra ciuitatem, quia Deus conturbabit eos in
7 omni angustia. * Vos ergo confortamini & nõ dissoluãtur manus vestræ, erit enim
8 merces operi vestro. * Quod cùm audis-
B set Asa verba, scilicet & prophetiã Azariæ filij Obed prophetę, cõfortatus est, & abstulit idola de omni terra Iuda & de Beniamin, & ex vrbibus quas ceperat montis Ephraim; & dedicauit altare Dñi quod
9 erat ante porticum Dñi. *Congregauítq; vniuersum Iudã, & Beniamin, & aduenas
C cum eis de Ephraim & Manasse, & de Symeon. Plures enim ad eum cõfugerant ex Israel, videntes quòd Dñs Deus illius esset
10 cum eo. * Cúmque venissent in Hierusalem mẽse tertio anno decimoquinto re-
11 gni Asa: *Immolauerunt Dño in die illa de manubiis & præda quam adduxerant, boues septingentos, & arietes septẽ millia.
12 * Et intrauit ex more ad corroborandũ fœdus, vt quærerent Dñm Deum patrum suorũ in toto corde & in tota anima sua.
13 *Si quis autẽ, inquit, nõ quęsierit Dñm Deum Israel, moriatur à minimo vsq; ad maximum, à viro vsque ad mulierem.
14 * Iurauerúntque Domino voce ma-
D gna in iubilo, & in clãgore tubæ, & in so-
15 nitu buccinarum, * Omnes qui erant in Iuda cum execratione. In omni enim corde suo iurauerunt, & in tota voluntate quæsierunt eum, & inuenerunt. Pręstitítque eis Dominus requiem per circuitum.

* *Et destruxerũt vicos eorum per circuitum* 14
Gedor, quoniam factus est stupor Domini in eis, & diripuerunt ciuitates eorum, quoniam spolia multa fuerunt eis.

* *Et tabernacula iumẽtorum destruxerunt,* 15
& tulerunt oues multas & camelos, & conuersi sunt in Hierusalem.

CAP. XV.

ET *Azarias filius Oded, factus est in eo spi-* 1
ritus Dei. * *Et egressus est in occursum* 2
Asa, & dixit ei: Audi me Asa, & omnis Juda & Beniamin, Dominus vobiscum quia fuistis vos cum eo; & si quæsieritis eum, inuenietur à vobis; & si dereliqueritis eum, relinquet vos.

* *Et dies multi Israel absque Deo vero &* 3
non sacerdote ostendente & in non lege.

* *Et conuertet eos in tribulatione ad Domi-* 4
num Deum Israel, & quærent eum & inuenietur eis.

* *Et in temporibus illis nõ est pax egredienti* 5
& ingredienti, quoniam terror Domini multus in omnibus habitantibus regiones.

* *Et pugnabit gens contra gentem, & ciui-* 6
tas contra ciuitatem, quoniam Deus conturbauit eos in omni tribulatione.

* *Et vos confortamini & non dissoluantur* 7
manus vestræ, quoniam est merces operi vestro.

* *Et cùm audisset Asa verba hæc & pro-* 8
phetiam Oded prophetæ, confortatus est & abstulit abominationes de omni terra Juda & Beniamin, & de vrbibus, quas habuit ab Hieroboam de monte Ephraim, & dedicauit Asa altare Domini, quod erat ante templum Dñi.

* *Et congregauit Asa Judam, Beniamin, &* 9
aduenas peregrinantes cum eo, ab Ephraim & à Manasse, & à Symeon, quoniã appositi erant ad eum ex Israel multi, cùm viderunt ipsi, quòd Dominus Deus illius cum eo.

* *Et congregati sunt in Hierusalem in mense* 10
tertio in anno quintodecimo regni Asa.

* *Et immolauerunt Domino in die illa de spo-* 11
lijs quæ duxerunt vitulos septingentos, & ouium septem millia.

* *Et ingressi sunt in fœdere vt quærerent* 12
Dominum Deum patrum suorum ex toto corde suo & ex tota anima sua.

* *Et omnis qui nõ quæsierit Dominum Deũ* 13
Israel, morietur à iuniore vsque ad seniorem, à viro vsque ad mulierem.

* *Et iurauerunt Domino in voce magna &* 14
in iubilo & in tubis & in buccinis.

* *Et exultauerunt propter iusiurandum o-* 15
mnis Juda, quoniam ex tota anima sua iurauerunt, & in omni voluntate sua quæsierunt Dominum, & inuẽtus est eis, & requiem præstitit eis Dominus per circuitum.

14 * καὶ ἐξέκοψαν τὰς κώμας αὐτῶν κύκλῳ γεδώρ, ὅτι ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπ' αὐτοῖς, καὶ διήρπασαν τὰς πόλεις αὐτῶν, ὅτι σκῦλα πολλὰ ἐγένετο αὐτοῖς.

15 * καὶ γε σκηνὰς κτηνῶν ἐξέκοψαν, καὶ ἔλαβον πρόβατα πολλὰ καὶ καμήλους, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ.

ιε'.

1 * Καὶ Ἀζαρίας υἱὸς ὠδήδ, ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα
2 θεοῦ. * καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν τῷ ἀσά, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄκουσόν μου ἀσά, καὶ πᾶς ἰούδα καὶ βενιαμίν, κύριος μετ' ὑμῶν ἐν τῷ εἶναι ὑμᾶς μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐὰν ἐκζητήσητε αὐτόν, εὑρεθήσεται ὑμῖν· καὶ ἐὰν ἐγκαταλείπητε αὐτόν, ἐγκατα-
3 λείψει ὑμᾶς. * καὶ ἡμέραι πολλαὶ τῷ ἰσραὴλ ἄνευ θεοῦ ἀληθινοῦ, καὶ ἀχὶ ἱερέως ὑποδεικνύοντος καὶ ἐν νόμῳ.
4 * καὶ ἐπιστρέψει αὐτὸς ἐν θλίψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ, καὶ ζητήσουσιν αὐτόν, καὶ εὑρεθήσεται αὐτοῖς.
5 * καὶ ἐν ταῖς καιροῖς ἐκείνοις οὐκ ἔστιν εἰρηνεύων τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ, ὅτι ἔκστασις κυρίου πολλὴ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους χώρας.
6 * καὶ πολεμήσει ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ πόλις ἐπὶ πόλιν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξέσησεν αὐτοὺς ἐν πάσῃ θλίψει.
7 * καὶ ὑμεῖς ἰσχύσατε καὶ μὴ ἐκλυέσθωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν, ὅτι ἔστι μισθὸς τῇ ἐργασίᾳ ὑμῶν.
8 * καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν ἀσὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν προφητείαν ὠδὴδ τοῦ προφήτου, κατίσχυσε καὶ ἐξέβαλε τὰ προβλήματα ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ ἀπὸ τῶν πόλεων, ὧν καθεῖλεν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ἐξ ὄρους ἐφραΐμ, καὶ ἐνεκαίνισεν ἀσὰ τὸ θυσιαστήριον κυρίου, ὃ ἦν ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ κυρίου.
9 * καὶ ἐξεκλησίασεν ἀσὰ τὸν ἰούδα καὶ βενιαμὶν, καὶ τοὺς προσηλύτους τοὺς παροικοῦντας μετ' αὐτοῦ, ἀπὸ ἐφραΐμ καὶ ἀπὸ μανασσῆ, καὶ ἀπὸ συμεών, ὅτι προσετέθησαν πρὸς αὐτὸν ἐξ ἰσραὴλ πολλοὶ ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτούς, ὅτι κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
10 * καὶ συνήχθησαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ ἐν τῷ ἔτει τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς βασιλείας ἀσά.
11 * καὶ ἐθυσίασαν τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ τῶν σκύλων ὧν ἤνεγκαν μόσχους ἑπτακοσίους, καὶ πρόβατα
12 ἑπτακισχίλια. * καὶ διῆλθον ἐν διαθήκῃ τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς αὐτῶν.
13 * καὶ πᾶς ὃς ἂν μὴ ζητήσῃ κύριον τὸν θεὸν τοῦ ἰσραήλ, ἀποθανεῖται ἀπὸ νεωτέρου ἕως πρεσβυτέρου, ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικός.
14 * καὶ ὤμοσαν τῷ κυρίῳ ἐν φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ ἐν σάλπιγξιν καὶ ἐν κερατίναις.
15 * καὶ εὐφράνθησαν περὶ τοῦ ὅρκου πᾶς ἰούδα, ὅτι ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς αὐτῶν ὤμοσαν, καὶ ἐν πάσῃ θελήσει αὐτῶν ἐξεζήτησαν τὸν κύριον, καὶ εὑρέθη αὐτοῖς καὶ κατέπαυσεν αὐτοῖς κύριος κυκλόθεν.

16 ‡ וְגַם־מַעֲכָה אֵם אָסָא הַמֶּלֶךְ הֲסִירָהּ
מִגְּבִירָה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה לָאֲשֵׁרָה מִפְלֶצֶת וַיְכָרֹת
אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ וַיָּדֶק וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן׃
17 ‡ וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ מִיִּשְׂרָאֵל רַק לְבַב־
18 אָסָא הָיָה שָׁלֵם כָּל־יָמָיו׃ ‡ וַיָּבֵא אֶת־קָדְשֵׁי
אָבִיו וְקָדְשָׁיו בֵּית הָאֱלֹהִים כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלִים׃
19 ‡ וּמִלְחָמָה לֹא הָיָתָה עַד שְׁנַת־שְׁלֹשִׁים
וְחָמֵשׁ לְמַלְכוּת אָסָא׃

יו

1 ‡ בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ לְמַלְכוּת אָסָא
עָלָה בַעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־
הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת יוֹצֵא וָבָא לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃
2 ‡ וַיֹּצֵא אָסָא כֶּסֶף וְזָהָב מֵאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה
וּבֵית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל־בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם
3 הַיּוֹשֵׁב בְּדַרְמֶשֶׂק לֵאמֹר׃ ‡ בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶךָ
וּבֵין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ כֶּסֶף וְזָהָב
לֵךְ הָפֵר בְּרִיתְךָ אֶת־בַּעְשָׁא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְיַעֲלֶה
4 מֵעָלָי׃ ‡ וַיִּשְׁמַע בֶּן־הֲדַד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא
וַיִּשְׁלַח אֶת־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ אֶל־עָרֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּ אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֶת אָבֵל מָיִם
5 וְאֶת כָּל־מִסְכְּנוֹת עָרֵי נַפְתָּלִי׃ ‡ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
בַּעְשָׁא וַיֶּחְדַּל מִבְּנוֹת אֶת־הָרָמָה וַיַּשְׁבֶּת אֶת־
6 מְלַאכְתּוֹ׃ ‡ וְאָסָא הַמֶּלֶךְ לָקַח אֶת־כָּל־
יְהוּדָה וַיִּשְׂאוּ אֶת־אַבְנֵי הָרָמָה וְאֶת־עֵצֶיהָ
אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא וַיִּבֶן בָּהֶם אֶת־גֶּבַע וְאֶת־הַמִּצְפָּה׃
7 ‡ וּבָעֵת הַהִיא בָּא חֲנָנִי הָרֹאֶה אֶל־אָסָא
מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּהִשָּׁעֲנְךָ עַל־מֶלֶךְ אֲרָם
וְלֹא נִשָּׁעַנְתָּ עַל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן נִמְלַט
חֵיל מֶלֶךְ־אֲרָם מִיָּדֶךָ׃
8 ‡ הֲלֹא הַכּוּשִׁים וְהַלּוּבִים הָיוּ לְחַיִל לָרֹב
לָרֶכֶב וְלִפָּרָשִׁים לְהַרְבֵּה מְאֹד וּבְהִשָּׁעֲנְךָ עַל־
9 יְהוָה נְתָנָם בְּיָדֶךָ׃ ‡ כִּי יְהוָה עֵינָיו
מְשׁטְטוֹת בְּכָל־הָאָרֶץ לְהִתְחַזֵּק עִם־לְבָבָם
שָׁלֵם אֵלָיו נִסְכַּלְתָּ עַל־זֹאת כִּי מֵעַתָּה יֵשׁ עִמְּךָ
10 מִלְחָמוֹת׃ ‡ וַיִּכְעַס אָסָא אֶל־הָרֹאֶה וַיִּתְּנֵהוּ
בֵּית הַמַּהְפֶּכֶת כִּי־בְזַעַף עִמּוֹ עַל־זֹאת וַיְרַצֵּץ
אָסָא מִן־הָעָם בָּעֵת הַהִיא׃

16 ‡ Sed & Maacham matrẽ Asa regis ex augusto depositi imperio, eo quòd fecisset in luco simulacrum Priapi, quod omne contriuit, & in frusta cõminuens com-
17 bussit in torrente Cedron. ‡ Excelsa autem derelicta sunt in Israel. Attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus eius.
18 ‡ Eáque quæ vouerat pater suus & ipse, intulit in domum Dei argentum & aurum, vasorúmq; diuersam supellectilem.
19 ‡ Bellum verò non fuit vsque ad tricesimum quintum annum regni Asa.

CAP. XVI.

1 ANno autẽ tricesimo sexto regni eius
A ascendit Baasa rex Israel in Iudam, & muro circundabat Rama, vt nullus tutè posset egredi & ingredi de regno Asa.
2 ‡ Protulit autem Asa argentum & aurum de thesauris domus Domini, & de thesauris regis, misitqúe ad Benedab regem Syriæ qui habitabat in Damasco, dicens:
3 ‡ Fœdus inter me & te est. Pater quoq; meus & pater tuus habuere concordiam,
B quamobrem misi tibi argentum & aurũ, vt rupto fœdere quod habes cum Baasa rege Israel, facias eum à me recedere.
4 ‡ Quo comperto Benadab misit principes exercituum suorum ad vrbes Israel, qui percusserunt Ahion & Dan, & Abelmaim, & vniuersas vrbes Neptalim muratas.
5 ‡ Quod cùm audisset Baasa, desijt ædificare Rama & intermisit opus suum.
6 ‡ Porrò Asa rex assumpsit vniuersum Iudam, & tulerunt lapides de Rama & ligna quæ ædificationi pręparauerat Baasa, ædificauítq; ex eis Gabaa & Maspha.
7 ‡ In tempore illo venit Anani prophe-
C ta ad Asam regem Iuda, & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriæ & non in Domino Deo tuo; idcirco euasit Syrię regis exercitus de manu tua.
8 ‡ Nónne Æthiopes & Libyes multò plures erant quadrigis & equitibus, & multitudine nimia; quos, cùm in Domino credidisses, tradidit in manu tua?
9 ‡ Oculi enim Domini contemplantur vniuersam terram, & præbent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stultè igitur egisti, & propter hoc etiam pręsenti tempore aduersum te bella
10 cõsurgent. ‡ Iratúsq; Asa aduersus Videntẽ, iussit eũ mitti in neruum, valde quippe super hoc fuerat indignatus, & interfecit de populo in tempore illo plurimos.

2. Mac. 9. Gen. 31. 1. Reg. 13. c

16 * Et Maacha matrem Asa regis transtulit Asa vt non esset Astartæ ministrans, & succidit idolum, & combussit illud in torrente Cedron.

17 * Veruntamen excelsa non abstulit, adhuc fuerunt in Israel, attamen cor Asa perfectum erat omnibus diebus suis.

18 * Et intulit sancta patris sui, & sancta sua in domum Dei, argentum & aurum & vasa.

19 * Et bellum non fuit cum Asa vsque ad annum trigesimum & quintum regni Asa.

CAP. XVI.

1 ET in anno trigesimo sexto regni Asa, ascendit Baasa rex Israel in Judam, & ædificauit Rama vt non daret ingressum & egressum Asa regi Juda.

2 * Et accepit Asa argentum & aurum de thesauro domus Domini & domus regis, & misit ad filium Ader regis Syriæ qui habitabat in Damasco, dicens:

3 * Pange fœdus inter me & inter te, & inter patrem tuum, & inter patrem meum; & ecce misi tibi aurũ & argentum: veni et dissipa fœdus tuum quod est cum Baasa rege Israel, & recedet à me.

4 * Et audiuit filius Ader rex Syriæ regem Asa, & misit principes exercitus sui in ciuitates Israel, & percussit Aion, & Dan, & Abelmaim, & omnes vicos Nephthalim.

5 * Et factum est cùm audiret Baasa, & desiit vt non amplius ædificaret Rama, & cessare fecit opus suum.

6 * Et Asa rex cepit vniuersum Judam vt tollerent omnes lapides Rama & ligna eius, quæ ædificauit Baasa, & ædificauit cum eis Gabaa & Maspha.

7 * In tempore illo venit Anani propheta ad Asa regem Juda, & dixit ei, Quoniam confisus es tu in rege Syriæ, & non confisus es tu in Domino Deo tuo, propter hoc saluatus est exercitus regis Syriæ de manu tua.

8 * Nónne Æthiopes & Libyes erant in potentia multa, & confidentia in curribus & equitibus in multitudine valde, & cùm confisus esses tu in Domino, tradidit eos in manibus tuis?

9 * Quoniam oculi Domini inspiciunt in omnem terram, vt confortaret cum omni corde perfecto ad eum, ignoranter feciſti in hoc, à modo erit tecum bellum.

10 * Et iratus est Asa aduersus prophetam, & posuit eum in domum custodiæ, quoniam iratus est in hoc, & vastauit Asa in populo in tempore illo.

16 * καὶ τὴν μαάχα τὴν μητέρα ἀσὰ βασιλέως μετέστησεν ἀσὰ τοῦ μὴ εἶναι τῇ ἀσταρτῃ λειτουργοῦσαν, καὶ κατέκοψεν τὸ εἴδωλον, καὶ κατέκαυσεν αὐτὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ κεδρών.

17 * πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ισραὴλ, πλὴν καρδία ἀσὰ τελεία ἐνώπιον πάσας τὰς ἡμέρας
18 αὐτοῦ. * καὶ εἰσήνεγκεν τὰ ἅγια τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, ἀργύριον καὶ χρυσίον
19 καὶ σκεύη. * καὶ πόλεμος οὐκ ἦν μετὰ ἀσὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ τεσσαρακοστοῦ καὶ πέμπτου τῆς βασιλείας ἀσά.

ις.

1 * Καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ τῆς βασιλείας ἀσά, ἀνέβη βαασὰ βασιλεὺς Ισραὴλ ἐπὶ Ιούδαν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ραμᾶ ὥστε μὴ δοῦναι εἴσοδον καὶ ἔξοδον τῷ ἀσὰ βα-
2 σιλεῖ Ιούδα. * καὶ ἔλαβεν ἀσὰ ἀργύριον καὶ χρυσίον ἐκ θησαυρῶν οἴκου κυρίου, καὶ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ἄδερ βασιλέως συρίας τὸν κατοικοῦντα ἐν δαμασκῷ, λέγων·

3 * διάθου διαθήκην ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ, καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός σου, καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός μου, καὶ ἰδοὺ ἀπέσταλκά σοι χρυσίον καὶ ἀργύριον· δεῦρο καὶ διασκέδασον τὴν διαθήκην σου τὴν μετὰ βαασὰ βασιλέως Ισραὴλ, καὶ ἀπελθάτω ἀπ' ἐμοῦ.

4 * καὶ ἤκουσεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας τοῦ βασιλέως ἀσά, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις Ισραήλ, καὶ ἐπάταξεν τὴν αἰών, καὶ τὴν δάν, καὶ τὴν ἀβελμαείμ, καὶ πάσας τὰς περιχώρους νεφθαλείμ.

5 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν βαασά, καὶ ἀπέλιπε τοῦ μηκέτι οἰκοδομεῖν τὴν ραμά, καὶ κατέπαυσε τὸ ἔρ-
γον αὐτοῦ.

6 * καὶ ἀσὰ ὁ βασιλεὺς ἔλαβε πάντα τὸν Ιούδαν τοῦ ἆραι πάντας τοὺς λίθους τῆς ραμὰ καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς, ἃ ᾠκοδόμησε βαασά· καὶ ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς γαβαὰ καὶ τὴν μασφά.

7 * ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθεν ἀνανεὶ ὁ προφήτης πρὸς ἀσὰ βασιλέα Ιούδα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐν τῷ πεποιθέναι σε ἐπὶ βασιλέα συρίας, καὶ μὴ πεποιθέναι σε ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, διὰ τοῦτο διεσώθη δύναμις βασιλέως συρίας ἐκ χει-
8 ρός σου. * οὐχὶ Αἰθίοπες καὶ λίβυες ἦσαν εἰς δύναμιν πολλὴν καὶ ἅρμα καὶ ἱππεῖς εἰς πλῆθος σφόδρα, καὶ ἐν τῷ πεποιθέναι σε ἐπὶ κύριον, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου;

9 * ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπιβλέπουσιν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἰσχύσαι μετὰ πάσης καρδίας τελείας πρὸς αὐτόν, ἠγνόησας ἐπὶ τούτῳ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσαι μετὰ σοῦ πόλεμος.

10 * καὶ ἐθυμώθη ἀσὰ πρὸς τὸν προφήτην, καὶ παρέθετο αὐτὸν εἰς οἶκον φυλακῆς, ὅτι ὠργίσθη ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐλυμήνατο ἀσὰ ἐν τῷ λαῷ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

11 * וְהַנֵּה דִּבְרֵי אָסָא הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים
הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר הַמְּלָכִים לִיהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל׃
12 * וַיֶּחֱלֶא אָסָא בִּשְׁנַת שְׁלוֹשִׁים וָתֵשַׁע לְמַלְכוּתוֹ
בְּרַגְלָיו עַד־לְמַעְלָה חָלְיוֹ וְגַם־בְּחָלְיוֹ לֹא־דָרַשׁ
13 אֶת־יְהוָה כִּי בָרֹפְאִים׃ * וַיִּשְׁכַּב אָסָא עִם־
אֲבֹתָיו וַיָּמָת בִּשְׁנַת אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמָלְכוֹ׃
14 * וַיְקַבְּרֻהוּ בְקִבְרֹתָיו אֲשֶׁר כָּרָה־לוֹ בְּעִיר
דָּוִיד וַיַּשְׁכִּיבֻהוּ בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מָלֵא בְשָׂמִים
וְזָנִים מְרֻקָּחִים בְּמִרְקַחַת מַעֲשֶׂה וַיִּשְׂרְפוּ־לוֹ
שְׂרֵפָה גְּדוֹלָה־עַד־לְמְאֹד׃

יז

1 * וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ תַּחְתָּיו וַיִּתְחַזֵּק
2 עַל־יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּתֵּן־חַיִל בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה
הַבְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן נְצִיבִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבְעָרֵי אֶפְרַיִם
3 אֲשֶׁר לָכַד אָסָא אָבִיו׃ * וַיְהִי יְהוָה עִם־
יְהוֹשָׁפָט כִּי־הָלַךְ בְּדַרְכֵּי דָוִיד אָבִיו הָרִאשֹׁנִים
4 וְלֹא דָרַשׁ לַבְּעָלִים׃ * כִּי לֵאלֹהֵי אָבִיו דָּרָשׁ
וּבְמִצְוֹתָיו הָלָךְ וְלֹא כְּמַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל׃
5 * וַיָּכֶן יְהוָה אֶת־הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ וַיִּתְּנוּ
כָל־יְהוּדָה מִנְחָה לִיהוֹשָׁפָט וַיְהִי־לוֹ עֹשֶׁר
6 וְכָבוֹד לָרֹב׃ * וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ בְּדַרְכֵי יְהוָה וְעוֹד
הֵסִיר אֶת־הַבָּמוֹת וְאֶת־הָאֲשֵׁרִים מִיהוּדָה׃
7 * וּבִשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ שָׁלַח לְשָׂרָיו לְבֶן־
חַיִל וּלְעֹבַדְיָה וּלְזַכַרְיָה וְלִנְתַנְאֵל וּלְמִיכָיְהוּ
לְלַמֵּד בְּעָרֵי יְהוּדָה׃
8 * וְעִמָּהֶם הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָהוּ וּנְתַנְיָהוּ וּזְבַדְיָהוּ
וַעֲשָׂהאֵל וּשְׁמִרָמוֹת וִיהוֹנָתָן וַאֲדֹנִיָּהוּ וְטוֹבִיָּהוּ
וְטוֹב אֲדוֹנִיָּה הַלְוִיִּם וְעִמָּהֶם אֱלִישָׁמָע וִיהוֹרָם
9 הַכֹּהֲנִים׃ * וַיְלַמְּדוּ בִיהוּדָה וְעִמָּהֶם סֵפֶר
תּוֹרַת יְהוָה וַיָּסֹבּוּ בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה וַיְלַמְּדוּ
10 בָעָם׃ * וַיְהִי פַּחַד יְהוָה עַל כָּל־מַמְלְכוֹת
הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹת יְהוּדָה וְלֹא נִלְחֲמוּ
עִם־יְהוֹשָׁפָט׃
11 * וּמִן־פְּלִשְׁתִּים מְבִיאִים לִיהוֹשָׁפָט מִנְחָה
וְכֶסֶף מַשָּׂא גַּם־הָעַרְבִיאִים מְבִיאִים לוֹ צֹאן
אֵילִים שִׁבְעַת אֲלָפִים וְשִׁבְעַ מֵאוֹת וּתְיָשִׁים שִׁבְעַת
אֲלָפִים וְשִׁבְעַ מֵאוֹת׃

11 *Opera autem Asa prima & nouissima
D scripta sunt in libro regum Iuda & Israel.
12 *Ægrotauit etiam Asa anno tricesimo 3. Reg.
nono regni sui, dolore pedum vehemen- 23.c
tissimo, & nec in infirmitate sua quæsiuit
Dominum, sed magis in medicorum arte
confisus est.
13 *Dormiuítque cum patribus suis. Et
mortuus est anno quadragesimo primo
14 regni sui. *Et sepelierunt eum in sepul-
chro suo quod foderat sibi in ciuitate Da-
uid. Posuerúntque eum super lectũ suum
plenum aromatibus & vnguentis mere-
triciis quæ erant pigmentariorum arte
confecta, & combusserunt super eum am
bitione nimia.

CAP. XVII.

1 REgnauit autem Iosaphat filius eius
A pro eo, & inualuit contra Israel.
2 *Constituítque militum numeros in
cunctis vrbibus Iuda quæ erát vallatę mu
ris, præsidiáq; disposuit in terra Iuda & in
ciuitatibus Ephraim quas ceperat Asa pa-
ter eius.
3 *Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia
ambulauit in viis Dauid patris sui pri-
mis, & non sperauit in Baalim.
4 *Sed in Deo patris sui, & perrexit in
præceptis illius, & nõ iuxta peccata Israel.
5 *Confirmauítq; Dominus regnum in
manu eius; & dedit omnis Iuda munera
Iosaphat, factæque sunt ei infinitæ diui-
tiæ & multa gloria.
6 *Cúmq; sumpsisset cor eius audaciam
propter vias Domini, etiam excelsa & lu-
cos de Iuda abstulit.
7 *Tertio autem anno regni sui misit de
principibus suis Benail & Obdiam, & Za
B chariam, & Nathanael, & Micheam vt do
cerent in ciuitatibus Iuda.
8 *Et cum eis Leuitas Semeiam, & Na-
thaniam, & Zabadiam, Asael quoque &
Semiramoth, & Ionathan, Adoniámque
& Tobiam, & Tobadoniam Leuitas, &
cum eis Elisama & Ioram sacerdotes.
9 *Docebántque populum in Iuda, ha-
bentes librum legis Domini, & circuibát
cunctas vrbes Iuda, atque erudiebant
10 populum. *Itaq; factus est pauor Do-
mini super omnia regna terrarũ quę erant
C per gyrum Iuda, nec audebant bellare cõ-
tra Iosaphat.
11 *Sed & Philistæi Iosaphat munera de-
ferebant, & vectigal argenti. Arabes quo-
que adducebant pecora arietum septem
millia septingentos, & hircos totidem.

11 ‡ καὶ ἰδοὺ οἱ λόγοι ἀσὰ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίῳ λόγων βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ.

12 ‡ Καὶ ἐμαλακίωθη ἀσὰ τῷ ἔτει τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ ἐνάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ἕως δεύρο ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ μαλακίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐξεζήτησε τὸν κύριον ἀλλὰ τοὺς ἰατρούς.

13 ‡ καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτελεύτησεν ἀσὰ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

14 ‡ καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ μνήματι, ᾧ ὤρυξεν ἑαυτῷ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐκοίμισαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κοίτης, καὶ ἔπλησαν αὐτὸν ἀρωμάτων, καὶ γλύμ μύρων μυρεψικῶν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ἐκφορὰν μεγάλην, καὶ ἔκαυσαν αὐτὸν καῦσιν μεγάλην ἕως σφόδρα.

ιζ.

1 ‡ Καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἐνίσχυσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ ἰσραήλ.

2 ‡ καὶ ἔδωκεν δυνάμιν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἰούδα ταῖς ὀχυραῖς, καὶ κατέστησεν ἡγουμένους ἐν τῇ γῇ ἰούδα καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐφραίμ, ἃς προκατελάβετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀσά.

3 ‡ καὶ ἐγένετο κύριος μετὰ ἰωσαφάτ, ὅτι ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ταῖς πρώταις, καὶ οὐκ ἐξεζήτησεν τὰ εἴδωλα.

4 ‡ ἀλλὰ κύριον τὸν θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξεζήτησεν, καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ ἐπορεύθη, καὶ οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἰσραήλ.

5 ‡ καὶ κατεύθυνε κύριος τὴν βασιλείαν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε πᾶς ἰούδα δῶρα τῷ ἰωσαφάτ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ πλοῦτος καὶ δόξα πολλή.

6 ‡ καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν ὁδοῖς κυρίου, καὶ ἔτι ἐξῆρε τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα.

7 ‡ καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀπέστειλε τοῦ ἡγουμένους αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν δυνατῶν, καὶ τὸν ἀβδίαν, καὶ τὸν ζαχαρίαν, καὶ τὸν ναθαναήλ, καὶ τὸν μιχαίαν, τοῦ διδάσκειν ἐν πόλεσιν ἰούδα.

8 ‡ καὶ μετ' αὐτῶν οἱ λευῖται σαμαίας, καὶ ναθανίας, καὶ ζαβδίας, καὶ ἀσαὴλ, καὶ σεμιραμὼθ, καὶ ἰωνάθαν, καὶ ἀδωνίας, καὶ τωβίας, καὶ τωβαδωνία οἱ λευῖται, καὶ μετ' αὐτῶν ἐλισαμὰ, καὶ ἰωραὰμ οἱ ἱερεῖς.

9 ‡ καὶ ἐδίδασκον ἐν τῷ ἰούδα, καὶ μετ' αὐτῶν βιβλίον νόμου κυρίου, καὶ διῆλθον ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐδίδασκον
10 τὸν λαόν. ‡ καὶ ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπὶ πάσας ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς κύκλῳ ἰούδα, καὶ οὐκ ἐπολέμουν πρὸς ἰωσαφάτ.

11 ‡ καὶ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἔφερον τῷ ἰωσαφὰτ δῶρα καὶ ἀργύριον, καί γε οἱ ἄραβες ἔφερον αὐτῷ προβάτων κριοὺς ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους, καὶ τράγους ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους.

‡ Et ecce ſermones Aſa primi & nouiſſimi 11
ſcripti ſunt in libro ſermonum regum Juda & Iſrael.

‡ Et ægrotauit Aſa anno triceſimo & nono 12
regni ſui in pedibus ſuis, vſque ad ſupra infirmitas ſua, & in ægritudine ſua non quæſiuit Dominum, ſed medicos.

‡ Et dormiuit Aſa cum patribus ſuis, & de- 13
functus eſt Aſa in quadrageſimo & primo anno regni ſui.

‡ Et ſepelierunt eum in monumento, quod 14
fodit ſibi in ciuitate Dauid, & collocauerunt eum in lecto, & impleuerunt eum aromatibus, & genera vnguentorum aromatariorum, & fecerunt ei funus magnum, & combuſſerunt eum combuſtione magna vſque nimis.

CAP. XVII.

ET regnauit Joſaphat filius eius pro eo, & 1
præualuit Ioſaphat contra Iſrael.

‡ Et dedit exercitum in cunctis vrbibus Ju- 2
da munitis, & conſtituit duces in terra Juda, & in ciuitatibus Ephraim, quas ceperat pater eius Aſa.

‡ Et fuit Dominus cum Joſaphat, quoniam 3
ambulauit in viis Dauid patris ſui primis, & non quæſiuit idola.

‡ Sed Dominum Deum patris ſui quæſiuit, 4
& in mandatis eius ambulauit, & non iuxta opera Iſrael.

‡ Et direxit Dominus regnũ in manu eius, 5
& dedit omnis Juda dona Joſaphat, & factæ ſunt ei diuitiæ & gloria multa.

‡ Et exaltatum eſt cor eius in viis Domini, 6
& adhuc abſtulit excelſa & lucos de terra Juda.

‡ Et in anno tertio regni ſui miſit duces ſuos 7
& filios potentum, & Abdiam, & Zachariam, & Nathanael, & Micheam, vt docerent in ciuitatibus Juda.

‡ Et cum eis Leuitæ Sameas, & Natha- 8
nias, & Zabdias, & Aſiel, & Semiramoth, & Jonathan, & Adonias, & Tobias, & Tobadonia Leuitæ, & cum ipſis Eliſama & Joram ſacerdotes.

‡ Et docebant in Juda, & cum eis liber le- 9
gis Domini, & circuibant in vrbibus Iuda, & erudiebant populum.

‡ Et factus fuit pauor Domini ſuper omnia 10
regna terræ in circuitu Juda, & non bellabant contra Joſaphat.

‡ Et de Philiſtiim deferebant Joſaphat do- 11
na & argentum, & Arabes deferebant ei ouium arietes ſeptem millia ſeptingentos, & hircos ſeptem millia ſeptingentos.

12 * וַיְהִי יְהוֹשָׁפָט הֹלֵךְ וְגָדֵל עַד־לְמַעְלָה וַיִּבֶן
בִּיהוּדָה בִּירָנִיּוֹת וְעָרֵי מִסְכְּנוֹת׃
13 * וּמְלָאכָה רַבָּה הָיָה לוֹ בְּעָרֵי יְהוּדָה וְאַנְשֵׁי
מִלְחָמָה גִּבּוֹרֵי חַיִל בִּירוּשָׁלִָם׃
14 * וְאֵלֶּה פְקֻדָתָם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם לִיהוּדָה
שָׂרֵי אֲלָפִים עַדְנָה הַשָּׂר וְעִמּוֹ גִּבּוֹרֵי חַיִל שְׁלֹשׁ
15 מֵאוֹת אָלֶף׃ * וְעַל־יָדוֹ יְהוֹחָנָן הַשָּׂר וְעִמּוֹ
16 מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אָלֶף׃ * וְעַל־יָדוֹ
עֲמַסְיָה בֶן־זִכְרִי הַמִּתְנַדֵּב לַיהוָה וְעִמּוֹ מָאתַיִם
17 אֶלֶף גִּבּוֹר חָיִל׃ * וּמִן־בִּנְיָמִן גִּבּוֹר חַיִל
אֶלְיְדָע וְעִמּוֹ נֹשְׁקֵי־קֶשֶׁת וּמָגֵן מָאתַיִם אָלֶף׃
18 * וְעַל־יָדוֹ יְהוֹזָבָד וְעִמּוֹ מֵאָה־וּשְׁמוֹנִים
19 אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא׃ * אֵלֶּה הַמְשָׁרְתִים
אֶת־הַמֶּלֶךְ מִלְבַד אֲשֶׁר־נָתַן הַמֶּלֶךְ בְּעָרֵי
הַמִּבְצָר בְּכָל־יְהוּדָה׃

יח

1 * וַיְהִי לִיהוֹשָׁפָט עֹשֶׁר וְכָבוֹד לָרֹב
2 וַיִּתְחַתֵּן לְאַחְאָב׃ * וַיֵּרֶד לְקֵץ שָׁנִים אֶל־
אַחְאָב לְשֹׁמְרוֹן וַיִּזְבַּח־לוֹ אַחְאָב צֹאן וּבָקָר לָרֹב
וְלָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ וַיְסִיתֵהוּ לַעֲלוֹת אֶל־רָמֹת
3 גִּלְעָד׃ * וַיֹּאמֶר אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־
יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה הֲתֵלֵךְ עִמִּי רָמַת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר
לוֹ כָּמוֹנִי כָמוֹךָ וּכְעַמְּךָ עַמִּי וְעִמְּךָ בַּמִּלְחָמָה׃
4 * וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל דְּרָשׁ־
נָא כַיּוֹם אֶת־דְּבַר יְהוָה׃
5 * וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַנְּבִיאִים
אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הֲנֵלֵךְ אֶל־
רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמְרוּ
6 עֲלֵה וְיִתֵּן הָאֱלֹהִים בְּיַד הַמֶּלֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה עוֹד וְנִדְרְשָׁה
7 מֵאֹתוֹ׃ * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט
עוֹד אִישׁ־אֶחָד לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה מֵאֹתוֹ וַאֲנִי
שְׂנֵאתִיהוּ כִּי אֵינֶנּוּ מִתְנַבֵּא עָלַי לְטוֹבָה כִּי כָל־
יָמָיו לְרָעָה הוּא מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָא וַיֹּאמֶר
יְהוֹשָׁפָט אַל־יֹאמַר הַמֶּלֶךְ כֵּן׃
8 * וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר
מַהֵר מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָא׃

12 * Creuit ergo Iosaphat & magnificatus est vsque in sublime, atque ædificauit in Iuda domos ad instar turrium vrbésque muratas.
13 * Et multa opera patrauit in vrbibus Iuda. Viri quoque bellatores & robusti erant in Hierusalem.
14 * Quorum iste numerus per domos atque familias singulorũ. In Iuda princeps
D exercitus Ednas dux & cum eo robustissimorum viri trecenta millia.
15 * Post hunc Iohanan princeps, & cum eo ducenta octoginta millia.
16 * Post illum quoq; Amasias filius Zechri consecratus Domino & cum eo ducenta millia virorum fortium.
17 * Hunc sequebatur robustus ad prœlia Eliada & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia.
18 * Post istum Iozabad & cũ eo centum octoginta millia expeditorum militum.
19 * Hi omnes erant ad manum regis, exceptis aliis quos posuerat in vrbibus muratis & in vniuerso Iuda.

CAP. XVIII.

1 FVit ergo Iosaphat diues & inclytus
A multum & affinitate coniunctus est Achab.
2 * Descendítque post annos ad eum in Samariam. Ad cuius aduentum mactauit Achab arietes & boues plurimos ipsi & populo qui venerat cum eo, persuasitque illi vt ascenderet in Ramoth Galaad.
3 * Dixítque Achab rex Israel ad Iosaphat regẽ Iuda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respondit: Vt ego & tu, sicut populus tuus, sic & populus meus, tecúmque erimus in bello.
4 * Dixit Iosaphat ad regem Israel, Consule obsecro in præsentiarum sermonem
5 Domini. * Congregauit igitur rex Israel prophetarum quadringentos viros, & dixit ad eos, In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus an quiescere? At illi, Ascende, inquiunt, & tradet Deus in ma-
6 nu regis. * Dixítq; Iosaphat, Nunquid non est hic prophetes Domini, vt ab illo
7 etiam requiramus? * Et ait rex Israel ad Iosaphat: Est vir vnus à quo possumus
B quærere Domini voluntatem, sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonũ, sed malum omni tempore. Est autẽ Micheas filius Iemla. Dixítq; Iosaphat, Ne loqua-
8 ris rex hoc modo. * Vocauit ergo rex Israel vnum de Eunuchis, & dixit ei, Voca citò Micheam filium Iemla.

12 ✱ *Et fuit Josaphat procedens & magnificatus vsque in sublime; & ædificauit adhuc in Juda domos & vrbes munitas.*

13 ✱ *Et opera multa fuerunt ei in Juda, & viri bellatores robusti potentes in Hierusalem.*

14 ✱ *Et hic numerus eorum per domos familiarum eorum, Juda tribuni Ednas princeps, & cum eo filij potentiæ viri robusti trecenta millia.*

15 ✱ *Et adhærentes eis, Joanan princeps, & cum eo ducenta octoginta millia.*

16 ✱ *Et adhærentes eis, Amasias filius Zechri promptus existens Domino, & cum eo ducenta millia potentes fortitudine.*

17 ✱ *Et ex Beniamin potētes fortitudine Eliada, & cum eo sagittarij & clypeati ducenta millia.*

18 ✱ *Et adhærentes eis, Jozabad, & cum eo centum octoginta millia robusti bello.*

19 ✱ *Hi qui ministrabant regi, extra quos dedit rex in vrbibus munitis in vniuersa Judæa.*

CAP. XVIII.

1 *ET fuerunt Josaphat adhuc diuitiæ & gloria multa, et affinitate coniunctus est in domo Achaab.*

2 ✱ *Et descendit in fine annorum ad Achaab in Samariam, & mactauit ei Achaab oues & boues in multitudine, & populo qui cum eo, & Achaab persuasit Josaphat vt ascenderet cum eo in Ramoth Galaad.*

3 ✱ *Et dixit Achaab rex Israel ad Josaphat regem Juda, Si venies mecum in Ramoth Galaad? & dixit ei Josaphat, Vt tu sic & ego, & vt populus tuus, & populus meus, & tecum in bellum.*

4 ✱ *Et dixit Josaphat regi Israel, Quære iam hodie sermonem Domini.*

5 ✱ *Et congregauit rex Israel prophetas quadringentos viros, & dixit eis, Si eam in Ramoth Galaad in bellum, an acquiescam? & dixerunt, Ascende, & tradet Deus in manus regis.*

6 ✱ *Et dixit Josaphat, Nō est hic prophetes Domini adhuc, & quæremus ab eo?*

7 ✱ *Et ait rex Israel ad Josaphat, Est vir vnus vt quæramus Dominum per eum, & ego odi eum, quoniam non est prophetans de me in bonis, quoniam omnes dies eius in malis, ipse Michæas filius Jemla: et dixit Josaphat, Ne loquatur rex sic.*

8 ✱ *Et vocauit rex Israel eunuchum vnum, & dixit, Citò voca Michæam filium Jemla.*

12 ✱ καὶ ἰῶ ἰωσαφὰτ πορευόμῳ & ἐμεγαλυνόμενο & ἕως ὕψους, καὶ ᾠκοδόμησεν ἔπι ἐν τῷ ἰούδα βάρεις καὶ πόλεις ὀχυράς.

13 ✱ καὶ ἔργα πολλὰ ἐγένετο αὐτῷ ἐν τῷ ἰούδα, καὶ ἄνδρες πολεμισταὶ δυνατοὶ ἰσχύοντες ἐν ἱερουσαλήμ.

14 ✱ καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, τῷ ἰούδα χιλίαρχοι αἰδνᾶς ὁ ἄρχων, καὶ μετ' αὐτὸν υἱοὶ δυνάμεως ἄνδρες δυνατοὶ τριακόσιαι χιλιάδες.

15 ✱ καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, ἰωανὴ ὁ ἄρχων, & μετ' αὐτὸν διακόσιαι ὀγδοήκοντα χιλιάδες.

16 ✱ καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν ἀμασίας ὁ τοῦ ζεχρὶ ὁ προθυμούμενο τῷ κυρίῳ, καὶ μετ' αὐτὸν διακόσιαι χιλιάδες δυνατοὶ ἰσχύϊ.

17 ✱ καὶ ἐν τῷ βενιαμὶν δυνατοὶ δυνάμει ἐλιαδᾶ, & μετ' αὐτὸν τοξόται & πελτασταὶ διακόσιαι χιλιάδες.

18 ✱ καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, ἰωζαβάδ, & μετ' αὐτὸν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες δυνατοὶ πολέμῳ.

19 ✱ οὗτοι Ⓐ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ, ἐκτὸς ὧν ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ.

ιή.

1 ✱ Καὶ ἐγένετο τῷ ἰωσαφὰτ ἔτι πλοῦτος & δόξα πολλὴ, & ἐπεγαμβρεύσατο ἐν τῷ οἴκῳ ἀχαάβ.

2 ✱ καὶ κατέβη εἰς τέλος ἐτῶν πρὸς ἀχαὰβ εἰς σαμάρειαν, καὶ ἔθυσεν αὐτῷ ἀχαὰβ πρόβατα & μόσχους εἰς πλῆθο, καὶ τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀχαὰβ ἔπεισε τὸν ἰωσαφὰτ τοῦ συναναβῆναι μετ' αὐτοῦ εἰς ραμὼθ γαλαάδ.

3 ✱ καὶ εἶπεν ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, εἰ πορεύσῃ μετ' ἐμοῦ εἰς ραμὼθ τὴ γαλαάδ; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωσαφάτ, ὡς σὺ οὕτω & ἐγώ, & ὡς ὁ λαός σου, & ὁ λαός μου, & μετὰ σοῦ εἰς πόλεμον.

4 ✱ καὶ εἶπεν ἰωσαφὰτ τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ, ζήτησον δὴ σήμερον τὸν λόγον κυρίου.

5 ✱ καὶ συνήγαγεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τοὺς προφήτας τετρακοσίους ἄνδρας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ πορευθῶ εἰς ραμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπον, ἀνάβαινε, καὶ δώσει ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως.

6 ✱ καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ κυρίου ἔτι, καὶ ἐπιζητήσομεν παρ' αὐτοῦ;

7 ✱ καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἔστιν ἀνὴρ εἷς τοῦ ζητῆσαι τὸν κύριον δι' αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ μεμίσηκα αὐτόν, ὅτι οὐκ ἔστι προφητεύων περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθά, ὅτι πάσας αἱ ἡμέρας αὐτοῦ εἰς κακά, αὐτὸς μιχαίας υἱὸς ἰεμλά· καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, μὴ λαλείτω ὁ βασιλεὺς οὕτως.

8 ✱ καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εὐνοῦχον ἕνα, καὶ εἶπεν, ταχέως κάλεσον μιχαίαν υἱὸν ἰεμλά.

9 * וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה יוֹשְׁבִים
אִישׁ עַל־כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים וְיוֹשְׁבִים בְּגֹרֶן
פֶּתַח שַׁעַר שֹׁמְרוֹן וְכָל־הַנְּבִיאִים מִתְנַבְּאִים
10 לִפְנֵיהֶם׃ * וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה
קַרְנֵי בַרְזֶל וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה בְּאֵלֶּה תְנַגַּח
אֶת־אֲרָם עַד־כַּלּוֹתָם׃
11 * וְכָל־הַנְּבִיאִים נִבְּאִים כֵּן לֵאמֹר עֲלֵה
רָמֹת גִּלְעָד וְהַצְלַח וְנָתַן יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ׃
12 * וְהַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ לִקְרֹא לְמִיכָיְהוּ דִּבֶּר
אֵלָיו לֵאמֹר הִנֵּה דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים פֶּה־אֶחָד טוֹב
אֶל־הַמֶּלֶךְ וִיהִי נָא דְבָרְךָ כְּאַחַד מֵהֶם וְדִבַּרְתָּ
13 טוֹב׃ * וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ חַי־יְהוָה כִּי אֶת־אֲשֶׁר
יֹאמַר אֱלֹהַי אֹתוֹ אֲדַבֵּר׃
14 * וַיָּבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכָה
הֲנֵלֵךְ אֶל־רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל
וַיֹּאמֶר עֲלוּ וְהַצְלִיחוּ וְיִנָּתְנוּ בְּיֶדְכֶם׃
15 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד־כַּמָּה פְּעָמִים אֲנִי
מַשְׁבִּיעֶךָ אֲשֶׁר לֹא־תְדַבֵּר אֵלַי רַק אֱמֶת בְּשֵׁם
16 יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל
נְפוּצִים עַל־הֶהָרִים כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶן רֹעֶה
וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־אֲדֹנִים לָאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ־
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם׃
17 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲלֹא
אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ לֹא־יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב כִּי אִם־לְרָע׃
18 * וַיֹּאמֶר לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה רָאִיתִי אֶת־
יְהוָה יוֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ וְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים
19 עַל־יְמִינוֹ וּשְׂמֹאלוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה מִי יְפַתֶּה
אֶת־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיַעַל וְיִפֹּל בְּרָמֹת גִּלְעָד
וַיֹּאמֶר זֶה אֹמֵר כָּכָה וְזֶה אֹמֵר כָּכָה׃
20 * וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי
אֲפַתֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו בַּמָּה׃
21 * וַיֹּאמֶר אֵצֵא וְהָיִיתִי לְרוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל־
נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם־תּוּכָל צֵא וַעֲשֵׂה־
22 כֵן׃ * וְעַתָּה הִנֵּה נָתַן יְהוָה רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי
נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַיהוָה דִּבֶּר עָלֶיךָ רָעָה׃
23 * וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה וַיַּךְ אֶת־מִיכָיְהוּ
עַל־הַלֶּחִי וַיֹּאמֶר אֵי זֶה הַדֶּרֶךְ עָבַר רוּחַ־יְהוָה
מֵאִתִּי לְדַבֵּר אוֹתָךְ׃

9 * Porrò rex Israel & Iosaphat rex Iuda vterq; sedebant in solio suo vestiti cultu regio. Sedebant autē in area iuxta portam Samariæ, omnésq; prophetę vaticinabantur coram eis. 10 * Sedechias verò filius Chanana fecit sibi cornua ferrea: & ait, Hæc dicit Dominus, His ventilabis Syriam, donec conteras eam.

11 * Omnésq; prophetæ similiter prophetabant, atq; dicebant, Ascēde in Ramoth Galaad & prosperaberis, & tradet eos Dominus in manu regis. 12 * Nuntius autem qui ierat ad vocādum Michęam: ait illi, En verba omnium prophetarum vno ore bona regi annunciant. Quæso ergo te, vt sermo tuus ab eis nō dissentiat, loquarísq; prospera. 13 * Cui respondit Michæas: Viuit Dominus, quia quodcunque dixerit mihi Deus meus, hoc loquar. 3. Reg. 23. c.

14 * Venit ergo ad regem: Cui rex ait, Michæa ire debemus in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Cui ille respondit, Ascendite, cuncta enim prospera euenient, & tradētur hostes in manus vestras.

15 * Dixítq; rex, Iterum atque iterum te adiuro, vt mihi non loquaris nisi quod verum est in nomine Domini.

16 * At ille ait, Vidi vniuersum Israel dispersum in montibus sicut oues absq; pastore. Et dixit Dominus, Non habent isti dominos, reuertatur vnusquisque in domum suam in pace.

17 * Et ait rex Israel ad Iosaphat, Nónne dixi tibi quòd non prophetaret iste mihi quicquam boni, sed ea quæ mala sunt?

18 * At ille: Idcirco, ait, audite verbum Domini. Vidi Dominum sedentem in solio suo & omnem exercitum cæli assistentem ei à dextris & à sinistris.

19 * Et dixit Dñs, Quis decipiet Achab regem Israel vt ascendat & corruat in Ramoth Galaad? Cúmque diceret vnus hoc modo, & alter alio: 3. Reg. 22. d.

20 * Processit spiritus & stetit coram Domino: & ait, Ego decipiam eum. Cui Dominus, In quo, inquit, decipies?

21 * At ille respondit, Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarū eius. Dixítq; Dñs, Decipies, & prævalebis, egredere & fac ita. 22 * Nunc igitur ecce Dominus dedit spiritum mendacij in ore omnium prophetarum tuorum, & Dñs locutus est de te mala. 23 * Accessit aūt Sedechias filius Chanana, & percussit Michęę maxillā, & ait, Per quam viam transiuit spiritus Dñi à me vt loqueretur tibi?

9 * καὶ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ & ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα καθήμενοι ἕκας & ἐπὶ θρόνε αὐτε, ἐνδεδυμένοι στολὰς ἐπάθλε & ἐν τῷ διυχωρῳ τ θύρας σαμαρείας· & πάντες ⸓ προφῆται προεφήτευον ἐναντίον αὐτῶν.

10 * καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σεδεκίας υἱὸς χαναανὰ κέρατα σιδηρᾶ, & εἶπεν, τάδε λέγει κύριος, ἐν τούτοις κεραλιεῖς τὴν συρίαν, ἕως δὺ συντελεσθῇ.

11 * καὶ πάντες ⸓ προφῆται προεφήτευον ἔτως λέγοντες, διάβηθι εἰς ραμὼθ γαλαὰδ, καὶ διοδωθήσῃ, & δώσει κύριος εἰς χεῖρας τε βασιλέως.

12 * & ὁ ἄγγελος ὁ πορευθεὶς τε καλέσαι τὸν μιχαίαν, ἐλάλησεν αὐτῷ λέγων, ἰδὲ ἐλάλησαν ⸓ προφῆται ἐν στόματι ἑνὶ ἀγαθὰ περὶ τ βασιλέως, καὶ γενέσθωσαν δὴ ⸓ λόγοι σε ὡς ἑνὸς αὐτῶν, & λαλήσεις ἀγαθά.

13 * καὶ εἶπεν μιχαίας, ζῇ κύριος, ὅτι ὃ ἐὰν εἴπῃ ὁ θεὸς πρός με, αὐτὸ λαλήσω;

14 * καὶ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα, & εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, μιχαία εἰ πορευθῶ εἰς ραμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπεν, ἀνάβαινε & διοδωθήσῃ & παραδοθήσε ἐν χειρὶ ὑμῶν.

15 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ποσάκις ἐγὼ ὥρκισά σε, ἵνα μὴ λαλήσῃς πρός με πλὴν ἀλλ' ἢ ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι κυρίου;

16 * καὶ εἶπεν μιχαίας, εἶδον τὸν ἰσραὴλ πάντα διεσπαρμένον ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν· καὶ εἶπεν κύριος, οὐκ ἔχουσιν ἡγούμενον ἕτοι, διαστρεφέτωσαν ἕκας & εἰς τὸν οἶκον αὐτε ἐν εἰρήνῃ.

17 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι οὐ προφητεύει περὶ ἐμε ἀγαθά, ἀλλ' ἢ κακά;

18 * καὶ εἶπε μιχαίας, οὐχ ἕτως· ἀκούσατε λόγον κυρίου· εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτε, & πᾶσα δυνάμις τε οὐρανε εἱστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτε & ἐξ ἀριστερῶν αὐτε.

19 * καὶ εἶπεν κύριος, τίς ἀπατήσει τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ, τε διαβήσεσθαι καὶ πεσεῖσθαι εἰς ραμὼθ γαλαάδ; καὶ εἶπεν ὅτ & ὅτως, καὶ ὅτ & εἶπεν ὅτως.

20 * καὶ ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα καὶ ἔστη ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπεν, ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν· καὶ εἶπεν κύριος & ἐν τίνι;

21 * καὶ εἶπεν, ἐξελεύσομαι καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν αὐτε· καὶ εἶπεν, ἀπατήσεις & δυνήσῃ, ἔξελθε & ποίησον ὅτως.

22 * καὶ νῦν ἰδὲ ἔδωκε κύριος πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν σου τούτων, & κύριος ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά.

23 * καὶ ἤγγισε σεδδεκίας υἱὸς χαναανὰ καὶ ἐπάταξε τὸν μιχαίαν ἐπὶ τὴν σιαγόνα, & εἶπεν αὐτῷ, ποία ταύτῃ τῇ ὁδῷ παρῆλθε πνεῦμα κυρίε ἀπ' ἐμοῦ τε λαλῆσαι πρὸς σέ;

* Et rex Iſrael & Joſaphat rex Juda ſedentes vnuſquiſque in throno ſuo, veſtiti ſtolis ſedebant in area portæ Samariæ, & omnes prophetæ vaticinabantur coram eis. 9

* Et fecit ſibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, & ait, Hæc dicit Dominus: In his ventilabis Syriam, donec conſumatur. 10

* Et omnes prophetæ prophetabant ſic dicentes: Aſcende in Ramoth Galaad & proſperaberis, & tradet Dominus in manibus regis. 11

* Et nuncius qui iuit ad vocandum Michæam, locutus eſt ei dicens, Ecce locuti ſunt prophetæ in ore vno bona de rege, & ſint iam ſermones tui ſicut vnius ipſorum, & loquéris bona. 12

* Et dixit Michæas, Viuit Dominus, quia quodcunque dixerit Deus ad me, ei loquar. 13

* Et venit ad regem, & dixit ei rex: Michæa ſi eam in Ramoth Galaad in bellum an quieſcam? & dixit: Aſcende & proſperaberis, & tradetur in manu veſtra. 14

* Et dixit ei rex, Quoties ego adiuraui te, vt non loquaris ad me niſi veritatem in nomine Domini? 15

* Et ait Michæas, Vidi Iſrael vniuerſum diſperſum in montibus ſicut oues, quibus non eſt paſtor: & dixit Dominus, Non habent ducem hi, reuertantur vnuſquiſque in domum ſuam in pace. 16

* Et ait rex Iſrael ad Joſaphat, Nonne dixi tibi, quòd non prophetat de me bona, ſed mala? 17

* Et dixit Michæas, Non ſic: audite verbum Domini: vidi Dominum ſedentem in ſolio tuo, & omnis exercitus cæli ſtetit à dextris eius, & à ſiniſtris eius. 18

* Et dixit Dominus, Quis decipiet Achaab regem Iſrael, vt aſcendat & corruat in Ramoth Galaad? & dixit hic ſic, & hic dixit ſic. 19

* Et egreſſus eſt ſpiritus & ſtetit coram Domino, & ait: Ego decipiam eum, & dixit Dominus in quo? 20

* Et dixit, Egrediar & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum eius, & dixit, Decipies & prævalebis, egredere & fac ita. 21

* Et nunc ecce dedit Dominus ſpiritum mendacem in ore omnium prophetarum tuorum horum, & Dominus locutus eſt ſuper te mala. 22

* Et acceſſit Seddecias filius Chanaana, & percuſſit Michæam in maxillam, et ait ei, Qua hac via tranſiuit ſpiritus Domini à me vt loqueretur ad te? 23

24 * וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ הִנְּךָ רֹאֶה בַּיּוֹם הַהוּא
אֲשֶׁר תָּבוֹא חֶדֶר בְּחֶדֶר לְהֵחָבֵא׃
25 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל קְחוּ אֶת־מִיכָיְהוּ
וְהָשִׁיבֻהוּ אֶל־אָמוֹן שַׂר הָעִיר וְאֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־
26 הַמֶּלֶךְ׃ * וְאָמַרְתֶּם כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׂימוּ זֶה
בֵּית הַכֶּלֶא וְהַאֲכִילֻהוּ לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ עַד
27 שׁוּבִי בְשָׁלוֹם׃ * וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ אִם־שׁוֹב
תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־דִבֶּר יְהוָה בִּי וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ
28 עַמִּים כֻּלָּם׃ * וַיַּעַל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט
מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־רָמֹת גִּלְעָד׃
29 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הִתְחַפֵּשׂ
וָבֹוא בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בִּגְדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ בַּמִּלְחָמָה׃
30 * וּמֶלֶךְ אֲרָם צִוָּה אֶת־שָׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר־לוֹ
לֵאמֹר לֹא תִלָּחֲמוּ אֶת־הַקָּטֹן אֶת־הַגָּדוֹל כִּי אִם־
31 אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ׃ * וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי
הָרֶכֶב אֶת־יְהוֹשָׁפָט וְהֵמָּה אָמְרוּ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
הוּא וַיָּסֹבּוּ עָלָיו לְהִלָּחֶם וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט וַיהוָה
32 עֲזָרוֹ וַיְסִיתֵם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ׃ * וַיְהִי כִּרְאוֹת
שָׂרֵי הָרֶכֶב כִּי לֹא־הוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּשׁוּבוּ
33 מֵאַחֲרָיו׃ * וְאִישׁ מָשַׁךְ בַּקֶּשֶׁת לְתֻמּוֹ וַיַּךְ אֶת־
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשִּׁרְיָן וַיֹּאמֶר
לָרַכָּב הָפֹךְ יָדְךָ וְהוֹצִאֵנִי מִן־הַמַּחֲנֶה כִּי
34 הָחֳלֵיתִי׃ * וַתַּעַל הַמִּלְחָמָה בַּיּוֹם הַהוּא
וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָיָה מַעֲמִיד בַּמֶּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם
עַד־הָעֶרֶב וַיָּמָת לְעֵת בֹּוא הַשֶּׁמֶשׁ׃

יט

1 * וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־בֵּיתוֹ
2 בְּשָׁלוֹם לִירוּשָׁלִָם׃ * וַיֵּצֵא אֶל־פָּנָיו יֵהוּא
בֶן־חֲנָנִי הַחוֹזֶה וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט
הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר וְלִשְׂנְאֵי יְהוָה תֹּאהֵב וּבָזֹאת עָלֶיךָ
3 קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה׃ * אֲבָל דְּבָרִים טוֹבִים
נִמְצְאוּ עִמָּךְ כִּי־בִעַרְתָּ הָאֲשֵׁרוֹת מִן־הָאָרֶץ
וַהֲכִינוֹתָ לְבָבְךָ לִדְרֹשׁ הָאֱלֹהִים׃
4 * וַיֵּשֶׁב יְהוֹשָׁפָט בִּירוּשָׁלִָם וַיָּשָׁב וַיֵּצֵא בָעָם
מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד־הַר אֶפְרַיִם וַיְשִׁיבֵם אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃

24 * Dixítque Michæas, Tu ipſe videbis in die illo, quando ingreſſus fueris cubiculum de cubiculo, vt abſcondaris.

25 * Præcepit autẽ rex Iſrael, dicens: Tollite Michæam, & ducite eum ad Ammon principẽ ciuitatis & ad Ioas filium Amelech.

26 * Et dicetis, Hæc dicit rex, Mittite hũc in carcerem, & date ei panis modicum, & aquæ pauxillum donec reuertar in pace.

27 * Dixítque Michæas, Si reuerſus fueris in pace, non eſt Dominus locutus in me. Et ait, Audite omnes populi.

28 * Igitur aſcenderunt rex Iſrael & Ioſaphat rex Iuda in Ramoth Galaad.

29 * Dixítque rex Iſrael ad Ioſaphat, Mutabo habitum, & ſic ad pugnam vadam; G tu autem induere veſtibus tuis. Mutatóq; rex Iſrael habitu, venit ad bellum.

30 * Rex autem Syriæ præceperat ducibus equitatus ſui, dicens: Ne pugnetis contra minimum, aut contra maximum, niſi contra ſolum regem Iſrael.

31 * Itaque cùm vidiſſent principes equitatus Ioſaphat, dixerũt, Rex Iſrael eſt iſte. Et circundederunt eum dimicantes. At ille clamauit ad Dominum, & auxiliatus eſt ei, atque auertit eos ab illo.

32 * Cùm enim vidiſſent duces equitatus quòd nõ eſſet rex Iſrael, reliquerunt eum.

33 * Accidit autem vt vnus è populo ſagittam in incertum iaceret & percuteret regem Iſrael inter ceruicem & ſcapulas. At ille aurigæ ſuo ait, Conuerte manũ tuam, & educ me de acie, quia vulneratus ſum.

34 * Et finita eſt pugna in die illo. Porrò rex Iſrael ſtabat in curru ſuo contra Syros vſque ad veſperam, & mortuus eſt occidente Sole.

CAP. XIX.

1 A Reuerſus eſt autem Ioſaphat rex Iuda in domum ſuam pacificè in Hieruſalem.

2 * Cui occurrit Iehu filius Anani Vidés, & ait ad eum: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitia iungeris; & idcirco iram quidem Domini merebaris.

3 * Sed bona opera inuenta ſunt in te, eo quòd abſtuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuũ vt requireres Deum.

4 * Habitauit ergo Ioſaphat in Hieruſalem. Rurſúmque egreſſus eſt ad populum de Berſabee vſque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum Deum patrum ſuorum.

24 * Et dixit Michæas, Ecce tu videbis in die illa in qua ingressus fueris cubiculum de cubiculo vt abscondaris.

25 * Et dixit rex Israel, Tollite Michæam, & reducite ad Ammon principem ciuitatis, & ad Joas filium regis.

26 * Et dicetis, Sic dixit rex: Ponite hunc in domum custodiæ, & comedat panem tribulationis, & aquam tribulationis, donec reuertar ego in pace.

27 * Et dixit Michæas, Si reuertens reuersus fueris in pace, non locutus est Dominus in me: & ait, Audite populi omnes.

28 * Et ascendit Achaab rex Israel & Josaphat rex Juda in Ramoth Galaad.

29 * Et dixit rex Israel ad Josaphat, Cooperiar & ingrediar in bellum, & tu induere vestibus tuis, & mutatus est rex Israel, & ingressus est in bellum.

30 * Et rex Syriæ præcepit principibus curruum suorum, dicens: Ne pugnetis contra paruum & magnum, sed regem Israel solum.

31 * Et factum est postquam viderunt principes curruum Josaphat, & ipsi dixerunt, Rex Israel est: & circundederunt eum vt dimicarent: & clamauit Josaphat, et Dominus saluauit eum, & auertit eos Deus ab illo.

32 * Et factum est postquam viderunt principes curruum, quòd non erat rex Israel, & auersi sunt ab eo.

33 * Et tetendit vir dexteræ arcum, & percussit regem Israel inter pulmonem & interthoracẽ: & ait rex aurigæ, Conuerte manũ tuam & educ me de pugna, quoniam vulneratus sum.

34 * Et finita est pugna in die illo, & rex Israel erat stans in curru è contrario Syriæ vsq; ad vesperam, & mortuus est occidente Sole.

CAP. XIX.

1 ET reuersus est Josaphat rex Juda in domum suam in pace in Hierusalem.

2 * Et egressus est in occursum eius Jeu filius Anani propheta, & ait ad regem Josaphat: Si peccatori tu præbes auxilium, vel illi qui habitus est odio à Domino tu amicitia iungeris? propter hoc facta est in te ira Domini.

3 * Sed sermones boni inuenti sunt in te, quoniam abstulisti lucos de terra Juda, & direxisti cor tuum vt requireres Dominum.

4 * Et habitauit Josaphat in Hierusalem, & rursus egressus est ad populum de Bersabee vsque ad montem Ephraim, & conuertit eos ad Dominum Deum patrum suorum.

24 * καὶ εἶπεν μιχαίας, ἰδὲ σὺ ὄψει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν ᾗ εἰσελεύσῃ ταμιεῖον ἐκ ταμιείου ⸀ καταικρυβῆναι.

25 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, λάβετε τὸν μιχαίαν καὶ ἀποστρέψατε πρὸς ἀμμὼν τὸν ἄρχοντα τῆς πόλεως, ⸀ πρὸς ἰωὰς υἱὸν τοῦ βασιλέως·

26 * καὶ ἐρεῖτε, ὅτως εἶπεν ὁ βασιλεύς, θέσθε τοῦτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον θλίψεως καὶ ὕδωρ θλίψεως, ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ.

27 * καὶ εἶπεν μιχαίας, ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐκ ἐλάλησε κύριος ἐν ἐμοί· καὶ εἶπεν, ἀκούσατε λαοὶ πάντες.

28 * καὶ ἀνέβη ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ.

29 * καὶ εἶπεν βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, καταλαλύψομαι καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὸν ἱματισμόν σου, καὶ ἠλλοιώθη βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον.

30 * καὶ βασιλεὺς συρίας ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσι τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ λέγων, μὴ πολεμεῖτε τὸν μικρὸν καὶ τὸν μέγαν, ἀλλ' ἢ τὸν βασιλέα ἰσραὴλ μονώτατον.

31 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων τὸν ἰωσαφάτ, καὶ αὐτοὶ εἶπον, βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐστιν, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν τοῦ πολεμεῖν, καὶ ἐβόησεν ἰωσαφάτ, καὶ κύριος ἔσωσεν αὐτόν, ⸀ ἀπέστρεψεν αὐτὸν ὁ θεὸς ἀπ' αὐτοῦ.

32 * καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων, ὅτι οὐκ ἦν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, ⸀ ἀπέστρεψαν ἀπ' αὐτοῦ.

33 * καὶ ἐνέτεινεν ἀνὴρ εὐσχήμως τόξον, καὶ ἐπάταξε τὸν βασιλέα ἰσραὴλ ἀναμέσον τοῦ πνεύμονος καὶ ἀναμέσον τοῦ θώρακος, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἡνιόχῳ, ἐπίστρεφε τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι τετραυμάτισμαι.

34 * καὶ ἐτροπώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἦν ἑστηκὼς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξ ἐναντίας συρίας ἕως ἑσπέρας, ⸀ ἀπέθανε δυόντος τοῦ ἡλίου.

ιθ'.

1 * Καὶ ἀπέστρεψεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ εἰς ἱερουσαλήμ.

2 * καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἰηοὺ ὁ τοῦ ἀνὶ ὁ προφήτης, ⸀ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα ἰωσαφάτ, εἰ ἁμαρτωλῷ σὺ βοηθεῖς, ἢ μισουμένῳ ⸀ κυρίῳ σὺ φιλιάζεις, διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ κυρίου.

3 * ἀλλ' ἢ λόγοι ἀγαθοὶ εὑρέθησαν ἐν σοὶ ὅτι ἐξῆρες τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα, ⸀ κατεύθυνας τὴν καρδίαν σου ἐκζητῆσαι τὸν κύριον.

4 * καὶ κατῴκησεν ἰωσαφὰτ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ πάλιν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λαὸν ἀπὸ βηρσαβεαὶ ἕως ὄρους ἐφραίμ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτοὺς ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν·

5 * וַיַּעֲמֵד שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה
6 הַבְּצֻרוֹת לְעִיר וָעִיר: * וַיֹּאמֶר אֶל־הַשֹּׁפְטִים
רְאוּ מָה־אַתֶּם עֹשִׂים כִּי לֹא לְאָדָם תִּשְׁפְּטוּ
כִּי לַיהוָה וְעִמָּכֶם בְּדִבַּר מִשְׁפָּט:
7 * וְעַתָּה יְהִי פַּחַד־יְהוָה עֲלֵיכֶם שִׁמְרוּ
וַעֲשׂוּ כִּי־אֵין עִם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַוְלָה וּמַשָּׂא
8 פָּנִים וּמִקַּח־שֹׁחַד: * וְגַם בִּירוּשָׁלַם הֶעֱמִיד
יְהוֹשָׁפָט מִן־הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת
לְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּט יְהוָה וְלָרִיב וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם:
9 * וַיְצַו עֲלֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה תַעֲשׂוּן בְּיִרְאַת
יְהוָה בֶּאֱמוּנָה וּבְלֵבָב שָׁלֵם:
10 * וְכָל־רִיב אֲשֶׁר־יָבוֹא עֲלֵיכֶם מֵאֲחֵיכֶם
הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵיהֶם בֵּין־דָּם לְדָם בֵּין־תּוֹרָה
לְמִצְוָה לְחֻקִּים וְלִמְשָׁפִטִים וְהִזְהַרְתֶּם אֹתָם
וְלֹא יֶאְשְׁמוּ לַיהוָה וְהָיָה־קֶצֶף עֲלֵיכֶם וְעַל־
אֲחֵיכֶם כֹּה תַעֲשׂוּן וְלֹא תֶאְשָׁמוּ:
11 * וְהִנֵּה אֲמַרְיָהוּ כֹהֵן הָרֹאשׁ עֲלֵיכֶם לְכֹל דִּבַר
יְהוָה וּזְבַדְיָהוּ בֶן־יִשְׁמָעֵאל הַנָּגִיד לְבֵית־יְהוּדָה
לְכָל דִּבְרֵי־הַמֶּלֶךְ וְשֹׁטְרִים הַלְוִיִּם לִפְנֵיכֶם חִזְקוּ
וַעֲשׂוּ וִיהִי יְהוָה עִם־הַטּוֹב:

ב

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ בְנֵי־מוֹאָב
וּבְנֵי עַמּוֹן וְעִמָּהֶם ׀ מֵהָעַמּוֹנִים עַל־יְהוֹשָׁפָט
2 לַמִּלְחָמָה: * וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּידוּ לִיהוֹשָׁפָט לֵאמֹר
בָּא עָלֶיךָ הֲמוֹן רָב מֵעֵבֶר לַיָּם מֵאֲרָם וְהִנָּם
3 בְּחַצְצוֹן תָּמָר הִיא עֵין גֶּדִי: * וַיִּרָא וַיִּתֵּן יְהוֹשָׁפָט
אֶת־פָּנָיו לִדְרוֹשׁ לַיהוָה וַיִּקְרָא־צוֹם עַל־כָּל־
4 יְהוּדָה: * וַיִּקָּבְצוּ יְהוּדָה לְבַקֵּשׁ מֵיְהוָה גַּם
מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה בָּאוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה:
5 * וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם
בְּבֵית יְהוָה לִפְנֵי הֶחָצֵר הַחֲדָשָׁה:
6 * וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ הֲלֹא אַתָּה־הוּא
אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל מַמְלְכוֹת
הַגּוֹיִם וּבְיָדְךָ כֹחַ וּגְבוּרָה וְאֵין עִמְּךָ לְהִתְיַצֵּב:
7 * הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהֵינוּ הוֹרַשְׁתָּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
הַזֹּאת מִלִּפְנֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַתִּתְּנָהּ לְזֶרַע אַבְרָהָם
אֹהַבְךָ לְעוֹלָם:

5 * Constituítque iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iuda munitis per singula
6 loca. * Et præcipiens iudicibus, Videte, ait, quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium sed Domini, & quodcũq; iudicaueritis, in vos redundabit.
7 * Sit timor Domini vobiscum & cum diligẽtia cuncta facite. Nõ est enim apud Dñm Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. Rom. 2. b Act. 10. f
8 * In Hierusalem quoq; constituit Iosaphat Leuitas & sacerdotes, & principes familiarum ex Israel, vt iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus eius.
9 * Præcepítq; eis dicens, Sic agetis in timore Domini fideliter & corde perfecto.
10 * Omnem causam quæ venerit ad vos fratrum vestrorũ qui habitant in vrbibus suis, inter cognationem & cognationem, D vbicunque quæstio est de lege, de mandato, de cerimoniis, de iustificationibus ostendite eis, vt non peccent in Dñm, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros. sic ergo agentes non peccabitis.
11 * Amarias autem sacerdos & pontifex vester, in his quæ ad Dñm pertinẽt præsidebit. Porrò Zabadias filius Hismael qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad regis officiũ pertinent. Habetísq; magistros Leuitas corã vobis: cõfortamini & agite diligẽter, & erit Dñs cũ bonis.

CAP. XX.

1 POst hæc cõgregati sunt filij Moab & fi
A lij Ammon & cum eis de Ammonitis ad Iosaphat vt pugnarent contra eum.
2 * Venerúntq; nuncij, & indicauerunt Iosaphat, dicentes: Venit contra te multitudo magna de his locis quæ trans mare sunt & de Syria, & ecce consistunt in Asa-
3 son-thamar, quæ est Engaddi. * Iosaphat aũt timore perterritus totũ se contulit ad rogandum Dñm, & prædicauit ieiunium
4 vniuerso Iuda. * Congregatúsq; est Iudas ad deprecandum Dñm, sed & omnes de vrbibus suis venerunt ad obsecrandum
5 eum. * Cúmq; stetisset Iosaphat in medio cœtu Iudæ & Hierusalem in domo Domini ante atrium nouum:
6 * Ait, Domine Deus patrũ nostrorum tu es Deus in cælo, & dominaris cunctis
B regnis gẽtium. In manu tua est fortitudo & potentia, nec quisquam tibi potest resi-
7 stere. * Nónne tu Deus noster interfecisti omnes habitatores terræ huius coram populo tuo Israel, & dedisti eam semini Abraam amici tui in sempiternum?

* *Et constituit iudices in cunctis ciuitatibus Iuda munitis in ciuitate & ciuitate.*

* *Et dixit iudicibus, Videte quid vos faci-* 6
tis: quoniam non homini vos iudicatis sed Domino, & vobiscum verba iudicij.

* *Et nunc sit timor Domini super vos, &* 7
custodite, & facite, quoniam non est cum Domino Deo nostro iniustitia, nec admirari personam, nec accipere munera.

* *Et in Hierusalem constituit Iosaphat de* 8
Leuitis, & sacerdotibus, & patriarchis Israel in iudicium Domini & in iustificationem vt iudicarent habitantes Hierusalem.

* *Et præcepit eis dicens, Sic agite in timore* 9
Domini, in veritate, & in corde pleno omnis vir

* *Iudicium veniens ad vos fratrum vestro-* 10
rum qui habitant in vrbibus suis, inter sanguinem & sanguinem, & inter præceptū & mandatum, & in iustificationes & iudicia, & distinguetis eis, & non peccabunt Domino, & non erit ira super vos & super fratres vestros: sic agite, & non peccabitis.

* *Et ecce Amarias sacerdos dux in vobis in* 11
omne verbum Domini, & Zabadias filius Ismael dux domui Iuda in omne verbum regis. & scribæ Leuitæ coram vobis, agite viriliter & facite, & erit Dominus cum bono.

CAP. XX.

ET post hæc venerunt filij Moab & filij 1
Ammon, & cum eis de Ammanitis contra Iosaphat in pugnam.

* *Et venerunt & nunciauerunt Iosaphat* 2
dicentes, Venit contra te multitudo multa de trans mare de Syria, & ecce sunt in Asasanthamar, ipsa est Engadi.

* *Et timuit Iosaphat, & dedit faciem suam* 3
ad quærendum Dominum, & prædicauit ieiunium in vniuersa Iuda.

* *Et congregatus est Iudas vt quæreret Do-* 4
minum, & venerunt ex omnibus vrbibus Iuda ad quærendum Dominum.

* *Et stetit Iosaphat in concione Iuda in Hie-* 5
rusalem, in domo Domini ante faciē atrij noui.

* *Et dixit, Domine Deus patrum nostrorum* 6
nonne tu es ipse Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis gentium? in manu tua fortitudo & potentia, & non est apud te vt resistat tibi.

* *Non ne tu es Deus noster qui interfeciſti* 7
habitãtes terram hanc à facie populi tui Israel, & dediſti eam semini Abraam amico tuo in sæculum?

5 * καὶ κατέστησε κριτὰς ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἰούδα ταῖς ὀχυραῖς ἐν πόλει & πόλει.

6 * καὶ εἶπεν τοῖς κριταῖς, ἴδετε τί ὑμεῖς ποιεῖτε, ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ὑμεῖς κρίνετε ἀλλ' ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ μεθ' ὑμῶν λόγοι κρίσεως·

7 * καὶ νῦν γενέσθω ὁ φόβος κυρίου ἐφ' ὑμᾶς καὶ φυλάσσετε, & ποιεῖτε, ὅτι οὐκ ἔστι μεθ' κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἀδικία, οὐδὲ θαυμάσαι πρόσωπον, οὐδὲ λαβεῖν δῶρα.

8 * καί γε ἐν ἱερουσαλὴμ κατέστησεν ἰωσαφὰτ ἐκ τῶν λευιτῶν & τῶν ἱερέων, & τῶν πατριαρχῶν ἰσραὴλ εἰς κρίσιν κυρίου & εἰς δικαίωσιν τοῦ κρίνειν τοὺς καθημένους ἱερουσαλήμ.

9 * καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, ὅτως ποιήσατε ἐν φόβῳ κυρίου ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐν καρδίᾳ πλήρει πᾶς ἀνήρ

10 * κρίσιν τοῦ ἐρχομένου ἐφ' ὑμᾶς τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν καθημένων ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, ἀνὰ μέσον αἵματος & αἵματος, & ἀνὰ μέσον πρόσταγμα & ἐντολῆς, & εἰς τὰ δικαιώματα & κρίματα· & διαστελεῖτε αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἁμαρτήσονται τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὀργὴ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν· ὅτως ποιήσατε, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεσθε.

11 * καὶ ἰδοὺ ἀμαρίας ὁ ἱερεὺς ἡγούμενος ἐφ' ὑμᾶς εἰς πάντα λόγον κυρίου· καὶ ζαβαδίας ὁ υἱὸς ἰσμαὴλ ἡγούμενος τοῦ οἴκου ἰούδα εἰς πάντα λόγον τοῦ βασιλέως· & οἱ γραμματεῖς οἱ λευῖται ἐνάπιον ὑμῶν, θαρρεῖτε & ποιεῖτε, & ἔσται κύριος μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ.

κ'.

1 * Καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθον οἱ υἱοὶ μωὰβ & υἱοὶ ἀμμών, & μετ' αὐτῶν ἐκ τῶν ἀμμανιτῶν ἐπὶ ἰωσαφὰτ εἰς πόλεμον.

2 * καὶ ἦλθον & ἀπήγειλαν τῷ ἰωσαφὰτ λέγοντες, ἥκει ἐπὶ σὲ πλῆθος πολὺ ἐκ πέραν τῆς θαλάσσης ἀπὸ συρίας, & ἰδοὺ εἰσὶν ἐν ἀσασανθαμάρ, αὐτή ἐστιν ἐνγαδί.

3 * καὶ ἐφοβήθη ἰωσαφάτ, & ἔδωκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, & ἐκήρυξεν νηστείαν ἐν παντὶ ἰούδα.

4 * καὶ συνήχθη ἰούδας ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, & ἦλθον ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα ζητῆσαι τὸν κύριον.

5 * καὶ ἔστη ἰωσαφὰτ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἰούδα ἐν ἱερουσαλήμ, ἐν οἴκῳ κυρίου κατὰ πρόσωπον τῆς αὐλῆς τῆς καινῆς.

6 * καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν οὐχὶ σὺ εἶ αὐτὸς θεὸς ἐν οὐρανῷ, καὶ σὺ ἐξουσιάζεις πασῶν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐθνῶν; καὶ ἐν τῇ χειρί σου ἰσχὺς & δυναστεία, καὶ οὐκ ἔστι στῆναι σοι σοὶ ἀντιβλέπειν σοι.

7 * οὐχὶ σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἐξολοθρεύσας σὺ κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην ἀπὸ προσώπου σου λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκας αὐτὴν τῷ σπέρματι ἀβραὰμ τῷ φίλῳ σου εἰς τὸν αἰῶνα;

8 ‡ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּבְנוּ לְךָ בָהּ מִקְדָּשׁ לְשִׁמְךָ
9 לֵאמֹר׃ ‡ אִם־תָּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה חֶרֶב שְׁפוֹט
וְדֶבֶר וְרָעָב נַעַמְדָה לִפְנֵי הַבַּיִת הַזֶּה וְלִפָּנֶיךָ כִּי
שִׁמְךָ בַּבַּיִת הַזֶּה וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרָתֵנוּ וְתִשְׁמַע
10 וְתוֹשִׁיעַ׃ ‡ וְעַתָּה הִנֵּה בְנֵי־עַמּוֹן וּמוֹאָב
וְהַר־שֵׂעִיר אֲשֶׁר־לֹא־נָתַתָּה לְיִשְׂרָאֵל לָבוֹא
בָּהֶם בְּבֹאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי סָרוּ מֵעֲלֵיהֶם
11 וְלֹא הִשְׁמִידוּם׃ ‡ וְהִנֵּה־הֵם גֹּמְלִים עָלֵינוּ
לָבוֹא לְגָרְשֵׁנוּ מִירֻשָּׁתְךָ אֲשֶׁר הוֹרַשְׁתָּנוּ׃
12 ‡ אֱלֹהֵינוּ הֲלֹא תִשְׁפֹּט־בָּם כִּי אֵין בָּנוּ כֹּחַ
לִפְנֵי הֶהָמוֹן הָרַב הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא
נֵדַע מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ׃
13 ‡ וְכָל־יְהוּדָה עֹמְדִים לִפְנֵי יְהוָה גַּם־
14 טַפָּם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם׃ ‡ וְיַחֲזִיאֵל בֶּן־זְכַרְיָהוּ
בֶּן־בְּנָיָה בֶּן־יְעִיאֵל בֶּן־מַתַּנְיָה הַלֵּוִי מִן־בְּנֵי
אָסָף הָיְתָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה בְּתוֹךְ הַקָּהָל׃
15 ‡ וַיֹּאמֶר הַקְשִׁיבוּ כָל־יְהוּדָה וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם
וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט כֹּה־אָמַר יְהוָה לָכֶם אַתֶּם
אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי הֶהָמוֹן הָרַב הַזֶּה
כִּי לֹא לָכֶם הַמִּלְחָמָה כִּי לֵאלֹהִים׃
16 מָחָר רְדוּ עֲלֵיהֶם הִנָּם עֹלִים בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ
וּמְצָאתֶם אֹתָם בְּסוֹף הַנַּחַל פְּנֵי מִדְבַּר יְרוּאֵל׃
17 ‡ לֹא לָכֶם לְהִלָּחֵם בְּזֹאת הִתְיַצְּבוּ עִמְדוּ וּרְאוּ
אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה עִמָּכֶם יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אַל־
תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מָחָר צְאוּ לִפְנֵיהֶם וַיהוָה
18 עִמָּכֶם׃ ‡ וַיִּקֹּד יְהוֹשָׁפָט אַפַּיִם אָרְצָה וְכָל־
יְהוּדָה וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם נָפְלוּ לִפְנֵי יְהוָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת
19 לַיהוָה׃ ‡ וַיָּקֻמוּ הַלְוִיִּם מִן־בְּנֵי הַקָּהָתִים וּמִן־
בְּנֵי הַקָּרְחִים לְהַלֵּל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּקוֹל גָּדוֹל לְמָעְלָה׃
20 ‡ וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיֵּצְאוּ לְמִדְבַּר תְּקוֹעַ
וּבְצֵאתָם עָמַד יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּנִי יְהוּדָה
וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם הַאֲמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְתֵאָמֵנוּ
הַאֲמִינוּ בִּנְבִיאָיו וְהַצְלִיחוּ׃
21 ‡ וַיִּוָּעַץ אֶל־הָעָם וַיַּעֲמֵד מְשֹׁרְרִים
לַיהוָה וּמְהַלְלִים לְהַדְרַת־קֹדֶשׁ בְּצֵאת
לִפְנֵי הֶחָלוּץ וְאֹמְרִים הוֹדוּ לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃

8 ‡ Habitauerúntq; in ea, & extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo dicentes:
9 ‡ Si irruerint super nos mala, gladius iudicij, pestilẽtia & fames, stabimus corã domo hac in conspectu tuo, in qua inuocatum est nomen tuũ, & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies
10 nos saluósq; facies. ‡ Nũc igitur ecce filij Ammõ & Moab, & mõs Seyr, per quos nó cõcessisti Israel vt transirent quãdo egrediebantur de Ægypto, sed declinauerunt ab eis & non interfecerunt illos.
11 ‡ E contrario agunt & nituntur eijcere nos de possessione quam tradidisti nobis.
12 ‡ Deus noster, ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo
C vt possimus huic multitudini resistere q̃ irruit super nos. Sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui; vt oculos nostros dirigamus ad te.
13 ‡ Omnis verò Iuda stabat coram Dño cũ paruulis & vxoribus, & liberis suis.
14 ‡ Erat autẽ Iazihel filius Zachariæ, filij Banaiæ, filij Iehihel, filij Mathaniæ Leuites de filiis Asaph, super quẽ factus est spi-
15 ritus Dñi in medio turbę. ‡ Et ait, Attendite omnis Iuda, & qui habitatis in Hierusalem, & tu rex Iosaphat: Hæc dicit Dñs vobis, Nolite timere, nec paueatis hanc multitudinẽ. Non est enim vestra pugna,
16 sed Dei. ‡ Cras descendetis contra eos.
D Ascensuri enim sunt per cliuum nomine Seis, & inuenietis illos in summitate torrentis qui est contra solitudinem Hierũ-
17 hel. ‡ Non enim eritis vos qui dimicabitis, sed tantũmodo confidenter state, & videbitis auxilium Dñi super vos. O Iuda & Hierusalem nolite timere, nec paueatis. Cras egredimini contra eos, & Dñs erit vo-
18 biscum. ‡ Iosaphat ergo & Iuda, & omnes habitatores Hierusalẽ ceciderũt proni in terrã coram Dño & adorauerunt eũ.
19 ‡ Porrò Leuitæ de filiis Caath, & de filiis Chore laudabant Dñm Deum Israel
20 voce magna in excelsum. ‡ Cúmq; manè surrexissent, egressi sunt per desertum
E Thecue; profectísq; eis stans Iosaphat in medio eorum, dixit: Audite me viri Iuda, & omnes habitatores Hierusalem. Credite in Domino Deo vestro, & securi eritis; credite prophetis eius, & cuncta euenient
21 prospera. ‡ Dedítque consilium populo, & statuit cantores Domini vt laudarẽt eum in turmis suis & antecederent exercitũ, ac voce consona dicerẽt: Cõfitemini Ps. 106. Dño, quoniã in ęternũ misericordia eius.

Et habitauerunt in ea, & ædificauerunt 8
tibi in ea sanctuarium nomini tuo dicentes:

Si irruerint super nos mala, gladius, iudi- 9
cium, mors, fames, stabimus coram domo hac et
coram te, quoniam nomen tuum inuocatum est
in loco hoc, & clamabimus ad te à tribulatione
nostra, & exaudies & saluabis.

Et nunc ecce filij Ammon & Moab, & 10
mons Seir, in quos non dedisti Israel vt transi-
rent per eos, quãdo egrediebantur ipsi de terra
Ægypti, quoniam declinauerunt ab eis, & non
interfecerunt illos. *Et ecce ipsi aggrediun-* 11
tur contra nos venire & eijcere nos à possessio-
ne nostra, quam dedisti nobis.

Domine Deus noster non iudicabis in eis? 12
quoniam non est nobis fortitudo ad resistendum
contra multitudinem multam hanc quæ venit
super nos, & non scimus quid faciemus, quo-
niam in te oculi nostri.

Et omnis Iuda stetit coram Domino, & 13
paruuli eorum, & vxores eorum, & filij eorũ.

Et Jeziel filius Zachariæ, filij Banaiæ, filij 14
Jeiel, filij Maththaniæ Leuites de filiis Asaph,
factus est super eũ spiritus Domini in concione.

Et dixit, Audite omnis Iuda & qui habi- 15
tatis in Hierusalem, & rex Iosaphat: Hæc dicit
Dominus vobis, Non timeatis vos, nec formi-
detis à facie turbæ multæ huius, quoniam non
vobis est acies, sed Deo.

Cras descendite contra eos: ecce ascendunt 16
per ascẽsum Asis, & inuenietis eos vos in sum-
mitate torrentis iuxta faciem solitudinis Jeriel.

Non vobis est pugnare in hac: state & in- 17
telligite, & videte salutem Domini quæ vo-
biscum: Iuda & Hierusalem ne timeatis, nec
paueatis egredi cras in occursum eorum, &
Dominus vobiscum.

Et cadens Iosaphat in faciem in terram, et 18
omnis Iuda & habitantes Hierusalem, cecide-
runt in faciem coram Domino vt adorarent
Dominum.

Et surrexerunt Leuitæ de filiis Caath, & 19
de filiis Core, ad laudandum Dominum Deum
Israel in voce magna in excelsum.

Et surrexerũt manè, & egressi sunt in de- 20
sertum Thecoe. cùm verò proficiscerentur ipsi,
stetit Iosaphat & clamauit, & dixit, Audite
me Iuda, & habitantes in Hierusalem, credite
Domino Deo vestro, & fideles eritis, credite
in prophetis eius, & prosperabimini.

Et dans consilium cum populo, statuit can- 21
tores & laudantes Dominum, vt confiterentur
& laudarent Dominum sanctum cùm
egrederentur ante exercitum, & dicebant,
Confitemini Domino, quoniam in æternum mi-
sericordia eius.

8 καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, & ᾠκοδόμησαν Σοι ἐν αὐτῇ
9 ἁγίασμα τῷ ὀνόματί Σου λέγοντες· ἐὰν ἐπέλθῃ ἐφ'
ἡμᾶς κακά, ῥομφαία, κρίσις, θάνατος, λιμός, στησόμεθα
ἐνώτιον Σοῦ οἴκου τούτου καὶ ἐναντίον Σου, ὅτι τὸ ὄνομά Σου
ἐπικέκληται ἐπὶ τῷ τόπῳ τούτῳ, & βοήσομεν πρὸς σὲ ἀπὸ
τῆς θλίψεως ἡμῶν, & ἀκούσῃ & σώσεις.
10 καὶ νῦν ἰδοὺ οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν & Μωὰβ, & ὄρος Σηείρ, εἰς
οὓς οὐκ ἔδωκας τῷ Ἰσραὴλ διελθεῖν δι' αὐτῶν ἐν τῷ ἐκπο-
ρεύεσθαι αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι ἐξέκλιναν ἀπ' αὐ-
τῶν & οὐκ ἐξωλόθρευσαν αὐτούς.
11 καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐπιφέρουσιν ἐφ' ἡμᾶς Σοῦ ἐλθεῖν, &
ἐκβαλεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἡμῶν, ἧς δέδω-
κας ἡμῖν.
12 κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σὺ κρινεῖς ἐν αὐτοῖς; ὅτι οὐκ ἔστιν
ἡμῖν ἰσχὺς ἐνώτιόν σου πρὸς τὸ πλῆθος τὸ πολὺ τοῦτο
τὸ ἐλθὸν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ οἴδαμεν τί ποιήσομεν, ὅτι ἐπὶ
Σοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν.
13 καὶ πᾶς Ἰούδα εἱστήκει ἔναντι κυρίου, & τὰ παιδία αὐ-
τῶν & αἱ γυναῖκες αὐτῶν & οἱ υἱοὶ αὐτῶν.
14 καὶ Ἰεζιὴλ ὁ τοῦ Ζαχαρίου, υἱοῦ Βαναΐου, υἱοῦ Ἰεϊήλ,
υἱοῦ Ματθανίου ὁ Λευίτης ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἀσάφ, ἐγένετο ἐπ'
αὐτὸν πνεῦμα κυρίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.
15 καὶ εἶπεν, ἀκούσατε πᾶς Ἰούδα & οἱ κατοικοῦντες ἐν
Ἰερουσαλὴμ, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωσαφάτ· τάδε λέγει κύ-
ριος ὑμῖν, μὴ φοβηθῆτε ὑμεῖς, μὴ ὀ πτοηθῆτε ἀπὸ προ-
σώπου τοῦ ὄχλου τοῦ πολλοῦ τούτου, ὅτι οὐχ ὑμῖν ἐστιν ἡ πα-
ράταξις, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ.
16 αὔριον καταβῆτε ἐπ' αὐτούς, ἰδοὺ ἀναβαίνουσι κατὰ
τὴν ἀνάβασιν Ἀσίς, καὶ εὑρήσετε αὐτοὺς ὑμεῖς ἐπ' ἄκρου
τοῦ χειμάρρου κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου Ἰεριήλ.
17 οὐχ ὑμῖν ἐστι πολεμῆσαι ἐν ταύτῃ, στῆτε & σώθητε, &
ἴδετε τὴν σωτηρίαν κυρίου τὴν μεθ' ὑμῶν· Ἰούδα & Ἰερου-
σαλὴμ μὴ φοβεῖσθε, μὴ ὀ δειλιᾶτε ἐξελθεῖν αὔριον εἰς
ἀπάντησιν αὐτῶν, & κύριος μεθ' ὑμῶν.
18 καὶ κύψας Ἰωσαφὰτ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν,
& πᾶς Ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰερουσαλὴμ, ἔπεσον ἐπὶ
πρόσωπον ἔναντι κυρίου & προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ.
19 καὶ ἀνέστησαν οἱ Λευῖται ἀπὸ τῶν υἱῶν Καὰθ καὶ ἐκ
τῶν υἱῶν τῶν Κορηνῶν, τοῦ αἰνεῖν κυρίῳ τῷ θεῷ Ἰσραὴλ ἐν
φωνῇ μεγάλῃ εἰς ὕψος.
20 καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωΐ, & ἐξῆλθον εἰς τὴν ἔρημον Θε-
κωέ· ἐν ᾧ τῷ ἐξελθεῖν αὐτούς, ἔστη Ἰωσαφὰτ καὶ ἐβόησε, καὶ
εἶπεν, ἀκούσατέ μου Ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἰερου-
σαλὴμ, ἐμπιστεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, & ἐμπιστευθήσε-
σθε· ἐμπιστεύσατε ἐν τοῖς προφήταις αὐτοῦ, & διοδωθήσεσθε.
21 & συμβουλευσάμενος μετὰ τοῦ λαοῦ, ἔστησε ψαλλῳδοὺς
& αἰνοῦντας τὸν κύριον, ἐν ἐξομολογεῖσθαι, & αἰνεῖν κυρίῳ τῷ
ἁγίῳ ἐν τῇ ἐκπορεύεσθαι ἔμπροσθεν τῆς δυνάμεως, καὶ ἔλε-
γον, ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

22 * וּבְעֵת֙ הֵחֵ֣לּוּ בִרְנָּ֔ה וּתְהִלָּ֖ה נָתַ֣ן יְהוָ֑ה
מְאָרְבִ֗ים עַל־בְּנֵ֤י עַמּוֹן֙ מוֹאָ֔ב וְהַר־שֵׂעִ֖יר הַבָּאִ֥ים
23 לִיהוּדָ֖ה וַיִּנָּגֵֽפוּ׃ * וַיַּעַמְד֣וּ בְנֵֽי־עַמּ֣וֹן וּמוֹאָ֔ב עַל־
יֹשְׁבֵ֖י הַר־שֵׂעִ֑יר לְהַחֲרִ֥ים וּלְהַשְׁמִ֖יד וּכְכַלּוֹתָ֣ם
בְּיוֹשְׁבֵ֣י שֵׂעִ֔יר עָזְר֥וּ אִ֖ישׁ בְּרֵעֵ֥הוּ לְמַשְׁחִֽית׃
24 * וִיהוּדָ֕ה בָּ֖א עַל־הַמִּצְפֶּ֑ה לַמִּדְבָּ֗ר וַיִּפְנ֥וּ אֶל־
הֶהָמ֛וֹן וְהִנָּ֥ם פְּגָרִ֖ים נֹפְלִ֑ים אֵ֥רְצָה וְאֵ֖ין פְּלֵיטָֽה׃
25 * וַיָּבֹ֤א יְהוֹשָׁפָט֙ וְעַמּ֔וֹ לָבֹ֥ז אֶת־שְׁלָלָ֖ם וַיִּמְצְא֣וּ
בָהֶ֑ם לָרֹ֣ב וּרְכ֔וּשׁ וּפְגָרִ֖ים וּכְלֵ֣י חֶמְדּ֑וֹת וַיִּנְצְל֥וּ
לָהֶ֖ם לְאֵ֣ין מַשָּׂ֑א וַיִּהְי֥וּ יָמִ֖ים שְׁלוֹשָׁ֥ה בֹזְזִ֖ים
אֶת־הַשָּׁלָ֥ל כִּי־רַ֖ב הֽוּא׃
26 * וּבַיּ֣וֹם הָרְבִיעִ֗י נִקְהֲל֤וּ לְעֵֽמֶק־בְּרָכָה֙ כִּי־שָׁ֣ם
בֵּרְכ֔וּ אֶת־יְהוָ֖ה עַל־כֵּ֣ן קָרְא֣וּ אֶת־שֵׁ֔ם
הַמָּק֥וֹם הַה֖וּא עֵ֣מֶק בְּרָכָ֑ה עַד־הַיּ֖וֹם׃
27 * וַיָּשֻׁ֣בוּ כָל־אִ֣ישׁ יְהוּדָ֣ה וִירוּשָׁלַ֗͏ִם וִיהוֹשָׁפָט֙
בְּרֹאשָׁ֔ם לָשׁ֖וּב אֶל־יְרוּשָׁלַ֑͏ִם בְּשִׂמְחָ֣ה כִי־שִׂמְּחָ֔ם
28 יְהוָ֖ה מֵאוֹיְבֵיהֶֽם׃ * וַיָּבֹ֣אוּ יְרוּשָׁלַ֗͏ִם בִּנְבָלִ֤ים
וּבְכִנֹּרוֹת֙ וּבַחֲצֹצְר֔וֹת אֶל־בֵּ֖ית יְהוָֽה׃
29 * וַיְהִ֣י פַחַד־אֱלֹהִ֔ים עַ֖ל כָּל־מַמְלְכ֣וֹת הָאֲרָצ֑וֹת
בְּשָׁמְעָ֗ם כִּֽי־נִלְחַ֛ם יְהוָ֖ה עִם־א֥וֹיְבֵי יִשְׂרָאֵֽל׃
30 * וַתִּשְׁקֹ֖ט מַלְכ֣וּת יְהוֹשָׁפָ֑ט וַיָּ֥נַח לוֹ֙ אֱלֹהָ֔יו
31 מִסָּבִֽיב׃ * וַיִּמְלֹ֥ךְ יְהוֹשָׁפָ֖ט עַל־יְהוּדָ֑ה בֶּן־
שְׁלֹשִׁ֤ים וְחָמֵ֙שׁ֙ שָׁנָ֣ה בְמָלְכ֔וֹ וְעֶשְׂרִ֥ים וְחָמֵ֖שׁ
שָׁנָ֣ה מָלַ֔ךְ בִּירוּשָׁלַ֑͏ִם וְשֵׁ֣ם אִמּ֔וֹ עֲזוּבָ֖ה בַּת־
32 שִׁלְחִֽי׃ * וַיֵּ֙לֶךְ֙ בְּדֶ֣רֶךְ אָבִ֔יו אָסָ֖א וְלֹא־סָ֣ר
33 מִמֶּ֑נָּה לַעֲשׂ֥וֹת הַיָּשָׁ֖ר בְּעֵינֵ֥י יְהוָֽה׃ * אַךְ
הַבָּמ֥וֹת לֹא־סָ֖רוּ וְעֹ֣ד הָעָ֑ם לֹא־הֵכִ֥ינוּ לְבָבָ֖ם
34 לֵאלֹהֵ֥י אֲבֹתֵיהֶֽם׃ * וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י יְהוֹשָׁפָ֔ט
הָרִאשֹׁנִ֖ים וְהָאַחֲרֹנִ֑ים הִנָּ֣ם כְּתוּבִ֗ים בְּדִבְרֵי֙ יֵה֣וּא
בֶן־חֲנָנִ֔י אֲשֶׁ֥ר הֹעֲלָ֖ה עַל־סֵ֥פֶר מַלְכֵֽי יִשְׂרָאֵֽל׃
35 * וְאַחֲרֵי־כֵ֗ן אִתְחַבַּ֤ר יְהוֹשָׁפָט֙ מֶ֣לֶךְ־יְהוּדָ֔ה
עִם־אֲחַזְיָ֖הוּ מֶ֣לֶךְ־יִשְׂרָאֵ֑ל הוּא֙ הִרְשִׁ֣יעַ לַעֲשׂ֔וֹת׃
36 * וַיִּֽחְבְּרֵ֣הוּ עִמּ֔וֹ לַעֲשׂ֖וֹת אֳנִיּ֑וֹת לָלֶ֖כֶת תַּרְשִׁ֔͏ִישׁ
וַיַּעֲשׂ֥וּ אֳנִיּ֖וֹת בְּעֶצְי֥וֹן גָּֽבֶר׃
37 * וַיִּתְנַבֵּ֞א אֱלִיעֶ֣זֶר בֶּן־דּוֹדָ֗וָהוּ מִמָּרֵשָׁה֙ עַל־
יְהוֹשָׁפָ֔ט לֵאמֹ֕ר בְּהִתְחַבְּרְךָ֥ עִם־אֲחַזְיָ֖הוּ פָּרַ֣ץ
יְהוָ֑ה אֶת־מַעֲשֶׂ֣יךָ וַיִּשָּׁבְר֣וּ אֳנִיּ֔וֹת וְלֹא־עָצְר֥וּ לָלֶ֖כֶת
אֶל־תַּרְשִֽׁישׁ׃

22 * Cúmq; cœpiſſent laudes canere, vertit Dñs inſidias eorũ in ſemetipſos, filiorum, ſcilicet, Ammõ & Moab, & mõtis Seyr, qui egreſſi fuerãt vt pugnarent cõtra Iudam,
23 & percuſsi ſunt. * Namq; filij Ammon & Moab cõſurrexerũt aduerſum habitatores mõtis Seyr, vt interficerent & delerent eos. Cúmq; hoc opere perpetraſſent, etiã in ſemetipſos verſi mutuis cõcidêre vul-
24 neribus. * Porrò Iuda cùm veniſſet ad ſpeculã quę reſpicit ſolitudinẽ, vidit pro-
F cul omnem latè regionẽ plenam cadaueribus, nec ſupereſſe quenquã qui necẽ po-
25 tuiſſet euadere. * Venit ergo Ioſaphat & omnis populus cũ eo ad detrahẽda ſpolia mortuorum, inuenerúntq; inter cadauera variã ſupellectilem, veſtes quoq; & vaſa precioſiſsima, & diripuerunt, ita vt omnia portare nõ poſſent, nec per tres dies ſpolia
26 auferre præ prædæ magnitudine. * Die aũt quarto cõgregati ſunt in Valle benedictionis. Etenim quoniã ibi benedixerunt Dño, vocauerunt locũ illũ Vallem-benedictionis vſq; in præſentem diem.
27 * Reuerſúſq; eſt omnis vir Iuda & habitatores Hieruſalem, & Ioſaphat ante eos in Hieruſalẽ cum lætitia magna, eo ꝙ dediſſet eis Dñs gaudium de inimicis ſuis.
28 * Ingreſsíq; ſunt in Hieruſalẽ cum pſalteriis & citharis & tubis in domum Dñi.
29 * Irruit aũt pauor Dei ſuper vniuerſa regna terrarum, cùm audiſſent ꝙ pugnaſſet
30 Dñs contra inimicos Iſrael. * Quieuítq; regnũ Ioſaphat, & prębuit ei Deus pacem
31 per circuitũ. * Regnauit igitur Ioſaphat ſuper Iudã & erat triginta quinq; annorũ cùm regnare cępiſſet. Viginti aũt & quinque annis regnauit in Hieruſalẽ, & nomẽ
32 matris eius Azuba filia Selachi. * Et am-
G bulauit in via patris ſui Aſa, nec declinauit ab ea, faciens q̃ placita erãt corã Dño.
33 * Veruntamẽ excelſa nõ abſtulit, & adhuc populus non direxerat cor ſuum ad
34 Dñm Deũ patrum ſuorũ. * Reliqua autẽ geſtorũ Ioſaphat priorũ & nouiſsimorum ſcripta ſunt in verbis Iehu filij Anani, quę
35 digeſsit in libro regum Iſrael. * Poſt hæc inijt amicitias Ioſaphat rex Iuda cũ Ochozia rege Iſrael, cuius opera fuerũt impijſ-
36 ſima. * & particeps fuit vt faceret naues q̃ irent in Tharſis. Fecerúntque claſſem in
37 Aſiõ Gaber. * Prophetauit autẽ Eliezer filius Dodau de Mareſa ad Ioſaphat, dicẽs: Quia habuiſti fœdus cũ Ochozia, percuſſit Dominus opera tua, contritæque ſunt naues, nec potuerunt ire in Tharſis.

Et cùm cœpissent laudem suã & confessionem, dedit Dominus insidias vt pugnarent contra filios Ammon & Moab, et montẽ Seir, qui egressi fuerant contra Judam, & conuersi sunt. 22

Et surrexerunt filij Ammon & Moab aduersus habitantes montẽ Seir, vt cõtererent & delerent eos: & postquã perdiderunt habitãtes Seir, surrexerunt adinuicem, & apprehendit vir proximum suum in corruptionem. 23

Et Judas venit in speculã in solitudinem, & aspexit & vidit multitudinẽ, & ecce omnes mortui qui ceciderunt in terra, nõ erat saluatus. 24

Et venit Iosaphat & populus eius ad spoliandum spolia eorum, & inuenerunt iumenta multa, & sarcinam, & spolia, & vasa desiderabilia, & diripuerunt sibi, & fuerunt dies tres prædantiũ spolia, quoniã multa erant. 25

Et die quarta cõgregati sunt in Valle-benedictionis, illic enim benedixerunt Domino: propter hoc vocauerunt nomen loci illius Vallis benedictionis vsque in diem hanc. 26

Et reuersus est omnis vir Juda in Hierusalem, & Josaphat dux eorũ reuersus est in Hierusalem in lætitia magna, quoniam lætificauit ipsos Dominus de inimicis suis. 27

Et ingressi sunt in Hierusalem in psalteriis & citharis, & in tubis in domum Domini. 28

Et factus est pauor Domini super vniuersa regna terræ cùm audissent ipsi, quoniam pugnauit Dominus cum inimicis Israel. 29

Et fuit in pace regnum Josaphat, & requiem dedit ei Deus eius per circuitum. 30

Et regnauit Josaphat super Juda. filius triginta & quinque annorum cùm regnaret ipse, & viginti & quinque annis regnauit in Hierusalem, & nomen matri eius Azuba filia Selei. 31

Et ambulauit in viis Asa patris sui, & non declinauit ab ipsis vt faceret rectum coram Domino. 32

Veruntamen excelsa non ablata sunt, & adhuc populus non direxerat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum. 33

Et reliqui sermones Josaphat primi & nouissimi, nónne scripti sunt in sermonibus Jeu filij Anani, quos scripsit in libro regum Israel? 34

Et post hæc cõmunicauit Josaphat rex Juda cum Ochozia rege Israel, & ipse egit impiè ad faciendum. 35

Et communicauit cum ipso vt faceret naues & iret in Tharsis, et fecit naues in Gesiongaber. 36

Et prophetauit Eliezer filius Dodiu de Merisa contra Josaphat: dicens, Quia cõmunicasti Ochozia, dissipauit Dominus opera tua, & contritæ sunt naues, & non potuerunt ire in Tharsis. 37

22 καὶ ἐν τῷ ἄρξασθαι τ αἰνέσεως αὐτὸν & τ ἐξομολογήσεως, ἔδωκε κύριος ἔνεδρον ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν καὶ μωάβ, καὶ ὄρος σηείρ, τοὺς ἐξελθόντας ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐτροπώθησαν.

23 καὶ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν & μωάβ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ὄρος σηείρ, ἐκτρίψαι & ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς· & ὡς συνετέλεσαν τοὺς κατοικοῦντας σηείρ, ἀνέστησαν ἐπ' ἀλλήλους, & ἐλάβετο ἀνὴρ τ πλησίον αὐτ εἰς διαφθοράν.

24 καὶ ἰούδας ἦλθεν ἐπὶ τὴν σκοπιὰν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐπέβλεψε & εἶδε τὸ πλῆθος, & ἰδοὺ πάντες νεκροὶ πεπτωκότες ἐπὶ τ γῆς, οὐκ ἦν ὁ σῳάσων ὅλως.

25 & ἦλθεν ἰωσαφὰτ & ὁ λαὸς αὐτ σκυλεῦσαι τὰ σκύλα αὐτῶν, & εὗρον κτήνη πολλά, & ἀποσκευήν, καὶ σκύλα & σκεύη ἐπιθυμητά· καὶ ἐσκύλευσαν ἑαυτοῖς· καὶ ἐγένοντο ἡμέραι τρεῖς σκυλευομένων τὰ σκύλα, διότι πολλὰ ἦν.

26 καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἐπισυνήχθησαν εἰς τὴν κοιλάδα τ εὐλογίας, ἐκεῖ γὰρ εὐλόγησαν τὸν κύριον· διὰ τοῦτο ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τ τόπου ἐκείνου κοιλὰς εὐλογίας ἕως τ ἡμέρας ταύτης.

27 καὶ ἐπέστρεψε πᾶς ἀνὴρ ἰούδα εἰς ἱερουσαλήμ, & ἰωσαφὰτ ὁ ἡγούμενος αὐτῶν ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν εὐφροσύνῃ μεγάλῃ, ὅτι εὔφρανεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν.

28 καὶ εἰσῆλθον εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν νάβλαις & κινύραις & ἐν σάλπιγξιν εἰς οἶκον κυρίου.

29 καὶ ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπὶ πάσας τὰς βασιλείας τ γῆς ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτούς, ὅτι ἐπολέμησε κύριος & μετ τῶν ἐναντίων ἰσραήλ.

30 καὶ εἰρήνευσεν ἡ βασιλεία ἰωσαφάτ, καὶ κατέπαυσεν αὐτῷ ὁ θεὸς αὐτ κυκλόθεν.

31 καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ τὸν ἰούδα· υἱὸς τεσσαράκοντα & πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, & ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτ ἀζουβὰ θυγάτηρ σελεί.

32 & ἐπορεύθη ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀσὰ & πατρὸς αὐτ, & οὐκ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῶν & ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου.

33 πλὴν ταὐψηλὰ οὐκ ἐξήρθη, & ἔτι ὁ λαὸς κατεύθυνεν τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν.

34 καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἰωσαφὰτ οἱ πρῶτοι & οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐν λόγοις ἰηοὺ & ἰωανεί, οὓς κατέγραψεν ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραήλ.

35 καὶ μετ ταῦτα ἐκοινώνησεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα μετ ὀχοζίου βασιλέως ἰσραήλ, καὶ αὐτὸς ἠνόμησε τοῦ ποιῆσαι.

36 & ἐκοινώνησε μετ' αὐτοῦ & ποιῆσαι πλοῖα & πορευθῆναι εἰς θαρσεῖς, & ἐποίησε νῆας εἰς γασιὼν γάβερ.

37 καὶ προεφήτευσεν ἐλιέζερ ὁ τοῦ δωδίου ἐκ μαρισᾶ ἐπὶ ἰωσαφὰτ λέγων, ὡς ἐκοινώνησας τῷ ὀχοζίᾳ, διέκοψε κύριος τὰ ἔργα σου, καὶ συνετρίβησαν αἱ ναῦς, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν τοῦ πορευθῆναι εἰς θαρσεῖς.

כא

1 * וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
2 * וְלוֹ־אַחִים בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט עֲזַרְיָה וִיחִיאֵל
וּזְכַרְיָהוּ וַעֲזַרְיָהוּ וּמִיכָאֵל וּשְׁפַטְיָהוּ כָּל־אֵלֶּה
בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
3 * וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף
וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם־עָרֵי מְצוּרוֹת בִּיהוּדָה
וְאֶת־הַמַּמְלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי־הוּא הַבְּכוֹר׃
4 * וַיָּקָם יְהוֹרָם עַל־מַמְלֶכֶת אָבִיו וַיִּתְחַזָּק
וַיַּהֲרֹג אֶת־כָּל־אֶחָיו בֶּחָרֶב וְגַם מִשָּׂרֵי יִשְׂרָאֵל׃
5 * בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה יְהוֹרָם בְּמָלְכוֹ
וּשְׁמֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
6 * וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית
אַחְאָב כִּי בַת־אַחְאָב הָיְתָה לוֹ אִשָּׁה וַיַּעַשׂ
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃
7 * וְלֹא־אָבָה יְהוָה לְהַשְׁחִית אֶת־בֵּית
דָּוִיד לְמַעַן הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת לְדָוִיד וְכַאֲשֶׁר
אָמַר לָתֵת לוֹ נִיר וְלִבָנָיו כָּל־הַיָּמִים׃
8 * בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה
וַיַּמְלִיכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ׃ 9 * וַיַּעֲבֹר יְהוֹרָם עִם־
שָׂרָיו וְכָל־הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי קָם לַיְלָה וַיַּךְ אֶת־
אֱדוֹם הַסּוֹבֵב אֵלָיו וְאֶת שָׂרֵי הָרָכֶב׃
10 * וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה עַד הַיּוֹם
הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא מִתַּחַת יָדוֹ כִּי
עָזַב אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו׃ 11 * גַּם־הוּא
עָשָׂה בָמוֹת בְּהָרֵי יְהוּדָה וַיִּזֶן אֶת־יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלִַם וַיַּדַּח אֶת־יְהוּדָה׃ 12 * וַיָּבֹא אֵלָיו מִכְתָּב
מֵאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
דָּוִיד אָבִיךָ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־הָלַכְתָּ בִּדְרָכֵי
יְהוֹשָׁפָט אָבִיךָ וּבִדְרָכֵי אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃
13 * וַתֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּזְנֶה אֶת־יְהוּדָה
וְאֶת־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם כְּהַזְנוֹת בֵּית אַחְאָב וְגַם
אֶת־אַחֶיךָ בֵּית־אָבִיךָ הַטּוֹבִים מִמְּךָ הָרָגְתָּ׃
14 * הִנֵּה יְהוָה נֹגֵף מַגֵּפָה גְדוֹלָה בְּעַמֶּךָ וּבְבָנֶיךָ
וּבְנָשֶׁיךָ וּבְכָל־רְכוּשֶׁךָ׃ 15 * וְאַתָּה בַּחֳלָיִים
רַבִּים בְּמַחֲלֵה מֵעֶיךָ עַד־יֵצְאוּ מֵעֶיךָ מִן־הַחֹלִי
יָמִים עַל־יָמִים׃

CAP. XXI.

1 DOrmiuit autem Ioſaphat cum patri-
A bus ſuis,& ſepultus eſt cum eis in ci-
uitate Dauid,regnauítq; Ioram filius eius
2 pro eo. *Qui habuit fratres filios Ioſa-
phat, Azariam & Iahihel, & Zachariam,
& Azariam,& Michael, & Saphatiã. om-
nes hi filij Ioſaphat regis Iuda.
3 *Dedítq; eis pater ſuus multa munera
argenti & auri & penſationes cum ciuita-
tibus munitiſsimis in Iuda. Regnum au-
tem tradidit Ioram,eo quòd eſſet primo-
4 genitus. *Surrexit autem Ioram ſuper
regnum patris ſui. Cúmque ſe confirmaſ-
B ſet, occidit omnes fratres ſuos gladio &
quoſdam de principibus Iſrael.
5 *Triginta duorum annorum erat Io-
ram cùm regnare cœpiſſet, & octo annis
6 regnauit in Hieruſalem. *Ambulauítq; 3.Re.8.
in viis regum Iſrael, ſicut egerat domus
Achab. filia quippe Achab erat vxor eius.
Et fecit malum in conſpectu Domini.
7 *Noluit autem Dominus diſperdere
domũ Dauid propter pactum quod inie-
rat cum eo,& quia promiſerat vt daret ei
lucernam & filiis eius in omni tempore.
8 *In diebus illius rebellauit Edom ne
eſſet ſubditus Iudę,& conſtituit ſibi regẽ.
9 *Cúmq; tranſiret Ioram cum principi-
bus ſuis & cuncto equitatu qui erat ſecũ,
C ſurrexit nocte & percuſsit Edom, qui ſe
circundederat, & omnes duces equitatus
10 eius. *Attamen rebellauit Edom,ne eſſet
ſub ditione Iuda vſque ad hanc diem,
eo tempore & Lobna receſſit, ne eſſet
ſub manu illius. dereliquerat enim Do-
minum Deum patrum ſuorum.
11 *Inſuper & excelſa fabricatus eſt in vr-
bibus Iuda, & fornicari fecit habitatores
Hieruſalem & præuaricari Iudam.
12 *Allatæ ſunt autem ei literæ ab Helia
propheta, in quibus ſcriptum erat: Hæc
dicit Dominus Deus Dauid patris tui,
quoniam non ambulaſti in viis Ioſaphat
patris tui,& in viis Aſa regis Iuda,
13 *Sed inceſsiſti per iter regum Iſrael, &
fornicari feciſti Iudam & habitatores Hie
ruſalem, imitatus fornicationem domus
Achab inſuper, & fratres tuos, domũ pa-
tris tui, meliores te occidiſti:
14 *Ecce Dominus percutiet te plaga ma
gna cum populo tuo, & filiis & vxoribus
tuis, vniuerſáque ſubſtantia tua.
15 *Tu autem ęgrotabis peſsimo languo-
re vteri,donec egrediantur vitalia tua pau
latim per ſingulos dies.

CAP. XXI.

ET dormiuit Ioſaphat cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum patribus ſuis in ciuitate Dauid, & regnauit Joram filius eius pro eo.

*Et ei fratres filij Joſaphat, Azarias & Jeiel, & Zacharias, & Michael, & Saphatias, omnes hi filij Joſaphat regis Juda.

*Et dedit eis Joſaphat pater ſuus dona multa, argentum & aurum, & arma cum ciuitatibus muratis in Juda, & regnum dedit Joram, quoniam ipſe primogenitus.

*Et ſurrexit Joram ſuper regnũ patris ſui, & confirmatus eſt, et interfecit omnes fratres ſuos in gladio, & de principibus Iſrael.

*Filius exiſtens triginta & duorum annorum Joram cùm regnaret ipſe, & octo annis regnauit in Hieruſalem.

*Et ambulauit in via regum Iſrael, ſicut egerat domus Achaab, quoniã filia Achaab erat ipſi uxor, & fecit malum coram Domino.

*Et non voluit Dominus perdere domum Dauid propter pactum quod inierat cum Dauid; & quemadmodum dixit ei ut daret eum lucernam & filiis ſuis omnibus diebus.

*In diebus illis rebellauit Edom de ſub manu Juda, & conſtituit regem ſuper ſeipſos regem.

*Et abiit Joram cum principibus ſuis & omnes currus ſui & omnis equitatus qui ſecum: & factum eſt & ſurrexit Joram, & percuſſit Edom qui circundabat ſe, & omnes principes curruum.

*Et diſceſſit Edom à manu Juda uſque ad diem hanc: tunc receſſit Lobna in tempore illo de ſub manu Joram, quoniam reliquit Dominum Deum patrum ſuorum.

*Et enim & ipſe fecit excelſa in ciuitatibus Juda, & fornicari fecit habitantes Hieruſalem, & ſeduxit Iudam.

*Et uenit ei ſcriptura ab Helia propheta dicente, Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui, Quoniam non ambulaſti in via Joſaphat patris tui, & in uiis Aſa regis Juda;

*Et ambulaſti in uiis regis Iſrael, & fornicari feciſti Judam & habitantes Hieruſalem, quemadmodum fornicata eſt domus Achaab, & fratres tuos filios patris tui bonos ſuper te occidiſti:

*Propter hoc ecce Dominus percutiet te plaga magna in populo tuo, & in filiis tuis, & in uxoribus tuis, & in omni ſubſtantia tua.

*Et tu eris in infirmitatibus malis, in infirmitatibus uentris tui, uſque quo egrediantur uiſcera tua ab infirmitate ex diebus in dies.

καί.

1 *Καὶ ἐκοιμήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

2 *καὶ αὐτῷ ἀδελφοὶ υἱοὶ ἰωσαφάτ, ἀζαρίας, καὶ ἰεϊὴλ, καὶ ζαχαρίας, καὶ μιχαὴλ, καὶ σαφατίας· πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα.

3 *καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἰωσαφὰτ ὁ πατὴρ αὐτῶν δόματα πολλά, ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ὅπλα μετὰ πόλεων τετειχισμένων ἐν ἰούδα, καὶ τὴν βασιλείαν ἔδωκεν τῷ ἰωρὰμ, ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότοκος.

4 *καὶ ἀνέστη ἰωρὰμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐνεδυναμώθη, καὶ ἀπέκτεινε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ, καί γε ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰσραήλ.

5 *υἱὸς ὢν τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἰωρὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ.

6 *καὶ ἐπορεύετο ἐν τῇ ὁδῷ βασιλέων ἰσραήλ, ὡς ἐποίησεν οἶκος ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἦν αὐτῷ γύνη, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου.

7 *καὶ οὐκ ἐβούλετο κύριος ἐξολοθρεῦσαι τὸν οἶκον δαυὶδ διὰ τὴν διαθήκην ᾗ διέθετο τῷ δαυίδ, καὶ ὡς εἶπεν αὐτῷ δοῦναι αὐτῷ λύχνον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας.

8 *ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀπέστη ἐδὼμ ἀπὸ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσεν ἐφ' ἑαυτὸς βασιλέα.

9 *καὶ ὤχετο ἰωρὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, καὶ πᾶσα τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ ἵππος ἡ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο καὶ ἀνέστη ἰωρὰμ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ τὸν κυκλοῦντα αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων.

10 *καὶ ἀπέστη ἐδὼμ ἀπὸ χειρὸς ἰούδα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· τότε ἀπέστη λοβνᾶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰωρὰμ, ὅτι ἐγκατέλειπε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ.

11 *καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐποίησεν ὑψηλὰ ἐν πόλεσιν ἰούδα· καὶ ἐξεπόρνευσεν τοὺς κατοικοῦντας ἰερουσαλήμ, καὶ ἀπεπλάνησε τὸν ἰούδαν.

12 *καὶ ἦλθεν αὐτῷ ἐγγραφὴ ἀπὸ ἠλιοὺ τοῦ προφήτου λέγοντος, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ ἰωσαφὰτ τοῦ πατρός σου, καὶ ἐν ὁδοῖς ἀσὰ βασιλέως ἰούδα·

13 *καὶ ἐπορεύθης ἐν ὁδοῖς βασιλέως ἰσραήλ, καὶ ἐξεπόρνευσας τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἰερουσαλήμ, κατὰ τὸν ἐκπόρνευσιν οἴκου ἀχαάβ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς σου υἱοὺς τοῦ πατρός σου ἀγαθοὺς ὑπὲρ σὲ ἀπέκτειναν·

14 *διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος πατάξει σε πληγὴν μεγάλην ἐν τῷ λαῷ σου καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς σου καὶ ἐν ταῖς γυναιξί σου καὶ ἐν πάσῃ τῇ ὑποσκευῇ σου. 15 *καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀῤῥωστίαις πονηραῖς ἐν ἀῤῥωστίαις κοιλίας σου, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὰ ἔντερά σου ἀπὸ τῆς ἀῤῥωστίας ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας.

16 * וַיָּעַר יְהוָה עַל־יְהוֹרָם אֶת־רוּחַ הַפְּלִשְׁתִּים
וְהָעַרְבִים אֲשֶׁר עַל־יַד כּוּשִׁים׃
17 * וַיַּעֲלוּ בִיהוּדָה וַיִּבְקָעוּהָ וַיִּשְׁבּוּ אֶת כָּל־
הָרְכוּשׁ הַנִּמְצָא לְבֵית־הַמֶּלֶךְ וְגַם־בָּנָיו
וְנָשָׁיו וְלֹא נִשְׁאַר־לוֹ בֵּן כִּי אִם־יְהוֹאָחָז קְטֹן בָּנָיו׃
18 * וְאַחֲרֵי כָּל־זֹאת נִגְּפוֹ יְהוָה בְּמֵעָיו לַחֳלִי
19 לְאֵין מַרְפֵּא׃ * וַיְהִי לְיָמִים מִיָּמִים וּכְעֵת
צֵאת הַקֵּץ לְיָמִים שְׁנַיִם יָצְאוּ מֵעָיו עִם־חָלְיוֹ
וַיָּמָת בְּתַחֲלָאִים רָעִים וְלֹא־עָשׂוּ לוֹ עַמּוֹ
שְׂרֵפָה כִּשְׂרֵפַת אֲבֹתָיו׃
20 * בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם הָיָה בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה
שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וַיֵּלֶךְ בְּלֹא חֶמְדָּה וַיִּקְבְּרֻהוּ
בְּעִיר דָּוִיד וְלֹא בְקִבְרוֹת הַמְּלָכִים׃

כב

1 * וַיַּמְלִיכוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם
אֶת־אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ הַקָּטֹן תַּחְתָּיו כִּי כָל־הָרִאשֹׁנִים
הָרַג הַגְּדוּד הַבָּא בָּעַרְבִים לַמַּחֲנֶה וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ
בֶּן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה׃
2 * בֶּן־אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ בְּמָלְכוֹ
וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ
3 בַּת־עָמְרִי׃ * גַּם־הוּא הָלַךְ בְּדַרְכֵי בֵית אַחְאָב
כִּי אִמּוֹ הָיְתָה יוֹעַצְתּוֹ לְהַרְשִׁיעַ׃ * וַיַּעַשׂ
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּבֵית אַחְאָב כִּי הֵמָּה הָיוּ־לוֹ
יוֹעֲצִים אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו לְמַשְׁחִית לוֹ׃
5 * גַּם בַּעֲצָתָם הָלַךְ וַיֵּלֶךְ אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה עַל־חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם
בְּרָמוֹת גִּלְעָד וַיַּכּוּ הָרַמִּים אֶת־יוֹרָם׃
6 * וַיָּשָׁב לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל כִּי הַמַּכִּים אֲשֶׁר
הִכֻּהוּ בָרָמָה בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת־חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם
וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת אֶת־
יְהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל כִּי־חֹלֶה הוּא׃
7 * וּמֵאֱלֹהִים הָיְתָה תְּבוּסַת אֲחַזְיָהוּ לָבוֹא אֶל־
יוֹרָם וּבְבֹאוֹ יָצָא עִם־יְהוֹרָם אֶל־יֵהוּא בֶּן־נִמְשִׁי
אֲשֶׁר מְשָׁחוֹ יְהוָה לְהַכְרִית אֶת־בֵּית אַחְאָב׃
8 * וַיְהִי בְּהִשָּׁפֵט יֵהוּא עִם־בֵּית אַחְאָב וַיִּמְצָא
אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה וּבְנֵי אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ מְשָׁרְתִים
לַאֲחַזְיָהוּ וַיַּהַרְגֵם׃

16 *Suscitauit ergo Dñs contra Ioram spi
ritũ Philistinorũ & Arabum, qui confines
17 sunt Æthiopibus. *Et ascenderunt in
terram Iuda,& vastauerunt eam,diripue-
rúntq; cunctã substantiam quæ inuenta
est in domo regis, insuper & filios eius &
vxores. nec remansit ei filius nisi Ioachaz
18 qui minimus natu erat. *Et super hæc
omnia percussit eum Dominus alui lan-
19 guore insanabili. *Cúmq; diei succede-
ret dies & temporum spacia voluerentur,
duorum annorum expletus est circulus,
& sic longa consumptus tabe ita vt egere-
ret etiam viscera sua, languore pariter &
vita caruit. Mortuúsque est in infirmitate
pessima, & nõ fecit ei populus secundum
morem combustionis exequias, sicut fe-
20 cerat maioribus eius. *Triginta duorũ
annorũ fuit cùm regnare cœpisset, & octo
annis regnauit in Hierusalem. Ambula-
uítq; non rectè,& sepelierũt eũ in ciuitate
Dauid, veruntamẽ nõ in sepulchro regũ.

CAP. XXII.

1 A COnstituerunt autẽ habitatores Hie-
rusalem Ochoziã filiũ eius minimum
regem pro eo. Omnes enim maiores natu
qui ante eum fuerant, interfecerãt latro-
nes Arabum qui irruerant in castra. Re-
gnauítq; Ochozias filius Iorã regis Iuda.
2 *Quadraginta duorum annorum erat
Ochozias cùm regnare cœpisset, & vno
anno regnauit in Hierusalem, & nomen
3 matris eius Athalia filia Amri. *Sed &
ipse ingressus est per vias domus Achab.
B Mater enim eius impulit eũ vt impiè age-
4 ret. *Fecit igitur malum in conspectu
Dñi sicut domus Achab. Ipsi enim fuerũt
ei consiliarij post mortem patris sui in in-
5 teritum eius. *Ambulauítq; in cõsiliis
eorum.Et perrexit cum Ioram filio Achab
rege Israel in bellũ contra Asael regem Sy
riæ in Ramoth Galaad, vulneraueruntque
6 Syri Ioram. *Qui reuersus est vt curare-
tur in Iezrael. Multas enim plagas accepe-
rat in supradicto certamine. Igitur Ocho-
zias filius Ioram rex Iuda descendit vt in-
C uiseret Ioram filiũ Achab in Iezrael ægro-
7 tantem. *Voluntatis quippe fuit Dei
aduersus Ochoziam, vt veniret ad Ioram:
& cùm venisset & egrederetur cũ eo ad-
uersum Iehu filium Namsi, quem vnxit
Dominus vt deleret domum Achab.
8 *Cùm ergo euerteret Iehu domum
Achab,inuenit principes Iuda & filios fra
trum Ochoziæ qui ministrabant ei,& in-
terfecit illos.

16 ‡ καὶ ἐπήγειρε κύριος ἐπὶ ἰωραὰμ τὸν ἀλλοφύλους καὶ τοὺς ἄραβας, καὶ τοὺς ὁμόρους τῶν αἰθιόπων.

17 ‡ καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ ἰούδαν, καὶ κατεδυνάστευσαν αὐτόν, καὶ ἠχμαλώτευσαν πᾶσαν τὴν ὕπαρξιν ἣ εὗρον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη αὐτῷ υἱὸς ἀλλ' ἢ ἰωαχὰζ ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ.

18 ‡ καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ ἐν ἀῤῥωστίᾳ ᾗ οὐκ ἔστιν ἴασις.

19 ‡ καὶ ἐγένετο ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας· καὶ ὡς ἦλθεν ὁ καιρὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ εἰς ἡμέρας δύο ἐξῆλθε τὰ ἔντερα αὐτοῦ μετὰ τὰ κοιλίας αὐτοῦ ἐν ἀῤῥωστίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἀῤῥωστίαις πονηραῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ λαὸς αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ καύσιν κατὰ τὴν καύσιν τῶν πατέρων αὐτοῦ.

20 ‡ υἱὸς ὢν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἰωραὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ· καὶ ἀπέθανεν ἐν οὐκ ἐπαίνῳ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ, καὶ οὐκ ἐν τάφοις τῶν βασιλέων.

κβ'.

1 ‡ Καὶ ἐβασίλευσαν οἱ καθήμενοι ἐν ἰερουσαλὴμ τὸν ὀχοζίαν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἀπέκτεινε τὸ λῃστήριον τὸ ἐπελθὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀράβων, καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ· καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωραὰμ βασιλέως ἰούδα.

2 ‡ υἱὸς ὢν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν ὀχοζίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἐνιαυτὸν ἕνα ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ γοθολία, θυγάτηρ ἀμβρεί.

3 ‡ καί γε αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς οἴκου ἀχαάβ, ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἦν αὐτῷ σύμβουλος ἀσεβῆσαι.

4 ‡ καὶ ἐποίησεν ὀχοζίας τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, ὡς οἶκος ἀχαάβ, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν αὐτῷ σύμβουλοι μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς ὀλοθρευσαι αὐτόν.

5 ‡ καὶ ἐν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν ἐπορεύθη, καὶ ἐπορεύθη ὀχοζίας μετὰ ἰωραὰμ υἱοῦ ἀχαάβ βασιλέως ἰσραὴλ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἀζαὴλ βασιλέα συρίας εἰς ραμὼθ γαλαάδ, καὶ ἐπάταξαν οἱ τοξόται τὸν ἰωραάμ.

6 ‡ καὶ ἐπέστρεψεν ἰωραὰμ τοῦ ἰατρευθῆναι εἰς ἰεζραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν ραμὼθ ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μετὰ ἀζαὴλ βασιλέα συρίας· καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰωραὰμ βασιλεὺς ἰούδα κατέβη θεάσασθαι τὸν ἰωραὰμ υἱὸν ἀχαάβ ἐν ἰεζραὴλ, ὅτι ἠρρώστει.

7 ‡ καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐγένετο καταστροφὴ ὀχοζίου τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἰωραάμ· καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν, ἐξῆλθεν ἰωραὰμ μετὰ αὐτοῦ πρὸς ἰοὺ υἱὸν ναμεσὶ χρισθὲν κυρίου, ὃν ἔχρισεν αὐτὸν κύριος τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὸν οἶκον ἀχαάβ.

8 ‡ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκδικῆσαι τὸν ἰοὺ τὸν οἶκον ἀχαάβ, καὶ εὗρε τοὺς ἄρχοντας ἰούδα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὀχοζίου λειτουργοῦντας τῷ ὀχοζίᾳ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς.

16 ‡ Et ſuſcitauit Dominus in Joram Philiſtiim & Arabas, & confines Æthiopum.

17 ‡ Et aſcenderunt in Judam, et vaſtauerunt eum, & diripuerunt omnem ſubſtantiam quam inuenerunt in domo regis, & filios eius, & filias eius, & non relictus eſt ei filius niſi Joachaz iunior de filijs eius.

18 ‡ Et poſt hæc omnia, percuſſit eum Dominus in ventre eius in infirmitate in qua non eſt curatio.

19 ‡ Et factum eſt de diebus in dies: & poſtquam venit tempus dierum ſuorum in diebus duobus egreſſa ſunt viſcera ſua cum ventre ſuo in infirmitate ſua, & mortuus eſt in infirmitatibus malis, & non fecit ei populus ſuus funus, et combuſtionē iuxta combuſtionē patrum eius.

20 ‡ Filius erat triginta & duorum annorum Joram cùm regnaret ipſe, & octo annis regnauit in Hieruſalem, et mortuus eſt in non laude, & ſepultus eſt in ciuitate Dauid, & non in ſepulchris regum.

CAP. XXII.

1 ET regem conſtituerunt habitãtes in Hieruſalem Ochoziam filium eius iuniorẽ pro eo, quoniam omnes ſeniores interfecit latrocinium quod venit cõtra eos ab Arabibus, et in caſtris: & regnauit Ozochias filius Joram regis Juda.

2 ‡ Filius exiſtens quadraginta & duorum annorum Ochozias cùm regnaret ipſe, & anno uno regnauit in Hieruſalem, & nomen matri eius Gotholia, filia Ambri.

3 ‡ Et ipſe ambulauit in viis domus Achaab, quoniam mater eius fuit conſiliatrix eius vt peccaret.

4 ‡ Et fecit Ochozias malum in oculis Domini, ſicut domus Achaab, quoniam ipſi fuerunt ei conſiliarij, poſtquam mortuus eſt pater eius vt perderent eum.

5 ‡ Et in conſiliis eorum ambulauit, & perrexit Ochozias cum Joram filio Achaab rege Iſrael in bellum contra Azael regem Syriæ in Ramoth Galaad, et percuſſerunt ſagittarij Joram.

6 ‡ Et reuerſus eſt Joram vt curaretur in Jezrael, à plagis quibus percuſſerant eum Syri in Ramoth, cùm bellaret ipſe contra Azael regem Syriæ: & Ochozias filius Joram rex Juda deſcendit ad videndum Joram filium Achaab in Jezrael, quoniam ægrotabat.

7 ‡ Et à Deo facta eſt ſubuerſio Ochoziæ vt veniret ad Joram. & cùm venit ipſe, egreſſus eſt Joram cum eo contra Ju filium Nameſi vnctum Domini, quem vnxit eum Dominus vt deleret domum Achaab.

8 ‡ Et factum eſt cùm vlciſceretur Ju domum Achaab, & inuenit principes Juda & fratres Ochoziæ qui miniſtrabant Ochoziæ, & interfecit eos.

9 * וַיְבַקֵּשׁ אֶת־אֲחַזְיָהוּ וַיִּלְכְּדֻהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא
בְּשֹׁמְרוֹן וַיְבִאֻהוּ אֶל־יֵהוּא וַיְמִיתֻהוּ וַיְקַבְּרֻהוּ כִּי
אָמְרוּ בֶּן־יְהוֹשָׁפָט הוּא אֲשֶׁר־דָּרַשׁ אֶת־יְהוָה
בְּכָל־לְבָבוֹ וְאֵין לְבֵית אֲחַזְיָהוּ לַעֲצֹר כֹּחַ לְמַמְלָכָה׃
10 * וַעֲתַלְיָהוּ אֵם אֲחַזְיָהוּ רָאֲתָה כִּי־מֵת בְּנָהּ
וַתָּקָם וַתְּדַבֵּר אֶת־כָּל־זֶרַע הַמַּמְלָכָה לְבֵית
11 יְהוּדָה׃ * וַתִּקַּח יְהוֹשַׁבְעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ אֶת־
יוֹאָשׁ בֶּן־אֲחַזְיָהוּ וַתִּגְנֹב אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ
הַמּוּמָתִים וַתִּתֵּן אֹתוֹ וְאֶת־מֵנִיקָתוֹ בַּחֲדַר הַמִּטּוֹת
וַתַּסְתִּירֻהוּ יְהוֹשַׁבְעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם אֵשֶׁת
יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן כִּי הִיא הָיְתָה אֲחוֹת אֲחַזְיָהוּ מִפְּנֵי
עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הֲמִיתָתְהוּ׃
12 * וַיְהִי אִתָּם בְּבֵית הָאֱלֹהִים מִתְחַבֵּא שֵׁשׁ
שָׁנִים וַעֲתַלְיָה מֹלֶכֶת עַל־הָאָרֶץ׃

כג

1 * וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית הִתְחַזֵּק יְהוֹיָדָע
וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת לַעֲזַרְיָה בֶן־יְרֹחָם
וְלִישְׁמָעֵאל בֶּן־יְהוֹחָנָן וְלַעֲזַרְיָהוּ בֶן־עוֹבֵד
וְאֶת־מַעֲשֵׂיָהוּ בֶן־עֲדָיָהוּ וְאֶת־אֱלִישָׁפָט בֶּן־זִכְרִי
2 עִמּוֹ בַּבְּרִית׃ * וַיָּסֹבּוּ בִיהוּדָה וַיְקַבְּצוּ אֶת־
הַלְוִיִּם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל
3 וַיָּבֹאוּ אֶל־יְרוּשָׁלִָם׃ * וַיִּכְרֹת כָּל־הַקָּהָל בְּרִית
בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בֶּן־
הַמֶּלֶךְ יִמְלֹךְ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עַל־בְּנֵי דָוִיד׃
4 * זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ הַשְּׁלִישִׁית מִכֶּם בָּאֵי
הַשַּׁבָּת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְשֹׁעֲרֵי הַסִּפִּים׃
5 * וְהַשְּׁלִישִׁית בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׁלִישִׁית בְּשַׁעַר
הַיְסוֹד וְכָל־הָעָם בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃
6 * וְאַל־יָבוֹא בֵּית־יְהוָה כִּי אִם־הַכֹּהֲנִים
וְהַמְשָׁרְתִים לַלְוִיִּם הֵמָּה יָבֹאוּ כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה
7 וְכָל־הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת יְהוָה׃ * וְהִקִּיפוּ
הַלְוִיִּם אֶת־הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכֵלָיו בְּיָדוֹ וְהַבָּא
אֶל־הַבַּיִת יוּמָת וִהְיוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּבֹאוֹ וּבְצֵאתוֹ׃
8 * וַיַּעֲשׂוּ הַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשַּׁבָּת
עִם יוֹצְאֵי הַשַּׁבָּת כִּי לֹא־פָטַר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־
הַמַּחְלְקוֹת׃

9 * Ipsum quoq; perquirens Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria, adductúmq; ad se occidit, & sepelierunt eũ,
D eo quòd esset filius Iosaphat, qui quæsierat Dominum in toto córde suo. Nec erat 4.Re.2.a
vltra spes aliqua vt de stirpe quis regnaret
10 Ochoziæ. * Siquidẽ Athalia mater eius videns quòd mortuus esset filius suus, surrexit, & interfecit omnẽ stirpem regiã
11 domus Iuda. * Porrò Iosabeth filia regis tulit Ioas filium Ochoziæ, & furata est eũ de medio filiorum regis cùm interficerentur; abscondítq; eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorũ. Iosabeth autẽ quę absconderat eum, erat filia regis Ioram, vxor Ioiadæ pontificis, soror Ochoziæ, & idcir-
12 co Athalia non interfecit eum. * Fuit ergo cum eis in domo Dei abscõditus sex annis quibus regnauit Athalia super terrã.

CAP. XXIII.

1 ANno autẽ septimo cõfortatus Ioiada 4.Re.2.a
A assumpsit centuriones, Azariam videlicet filium Hieroboam, & Hismael filium Iohannan, Azariam quoq; filium Obed, & Maasiam filium Adaiæ, & Elisaphat filium Zechri, & iniit cum eis fœdus.

2 * Qui circumeuntes Iudam congregauerunt Leuitas de cunctis vrbibus Iuda, & principes familiarũ Israel, venerũtq; in
3 Hierusalẽ. * Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo Dei cũ rege. Dixítque ad
B eos Ioiada: Ecce filius regis regnabit sicut locutus est Dominus super filios Dauid.

4 * Iste est sermo quẽ facietis. Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum & Leuitarum, & ianitorum erit in
5 portis. * Tertia verò pars ad domũ regis, & tertia ad portã quę appellatur Fundaméti: omne verò reliquum vulgus sit
6 in atriis domus Dñi. * Nec quispiã alius ingrediatur domum Dñi nisi sacerdotes & qui ministrát de Leuitis. Ipsi tantum modo ingrediantur quia sanctificati sunt, & omne reliquũ vulgus obseruet custodias
7 Dñi. * Leuitæ autẽ circundent regẽ habentes singuli arma sua: & si quis alius ingressus fuerit templũ, interficiatur; sintq;
8 cũ rege & intrãte & egrediente. * Fecerunt ergo Leuitæ & vniuersus Iuda iuxta omnia quæ præceperat Ioiada pontifex. Et assumpserũt singuli viros qui sub se erãt, & veniebãt per ordinẽ sabbati cũ his qui impleuerãt sabbatũ, & ingressi erant. Siquidẽ Ioiada pontifex nõ dimiserat abire
C turmas, quæ sibi per singulas hebdomadas succedere consueuerant.

* *Et dixit Ju vt quæreret Ochoziam, & 9*
cõprehenderunt eum dum curabatur in Samaria, & adduxerunt eum ad Ju, & interfecit eum, & sepelierunt eum, quoniam dixit, filius est Josaphat, qui quæsiuit Dominum in toto corde suo, & non erat in domo Ochoziæ, qui retineret virtutem de regno.

* *Et Gotholia mater Ochoziæ vidit quòd 10*
mortuus est filius suus, & surrexit, et perdidit omne semen regni in domo Juda.

* *Et tulit Josabeeth filia regis Joas filium 11*
Ochoziæ, & furata est eum de medio filiorũ regis qui interficiebãtur, & dedit eum & nutricem eius in cubiculo lectulorum, & abscondit eum filia regis Joram Josabeeth soror Ochoziæ, vxor Joiadæ sacerdotis, & abscõdit eum à facie Gotholiæ & non interfecit eum.

* *Et fuit Joas abscõditus cũ ea in domo Dei 12*
sex annis, & Gotholia regnauit super terram.

CAP. XXIII.

IN autem anno septimo confortatus est Ioia- 1
de, & sumpsit centuriones Azarian filium Joram, & Ismael filium Joanan, & Azariam filium Obed, & Maasian filium Adaiæ, & Elisaphat filium Zachariæ, & accepit eos secum in domum Domini in fœdere.

* *Et circundederunt Judam, & congrega- 2*
uerunt Leuitas de cunctis vrbibus Juda, & principes familiarum Israel, & venit in Hierusalem.

* *Et iniit omnis Ecclesia pactum in domo 3*
Dei cum rege, & dixit eis: Ecce filius regis regnet, sicut locutus est Dominus super domum Dauid.

* *Et nunc hic sermo quem facietis, tertia 4*
pars ex vobis eant ad sabbatum sacerdotũ, & Leuitarũ, & ianitorum in portis introituum.

* *Et tertia pars in domo regis, & tertia 5*
pars in porta media, & omnis populus in atriis domus Domini.

* *Et nemo ingrediatur in domum Domini, 6*
nisi sacerdotes & Leuitæ, & ministrantes Leuitis, ipsi ingredientur, quoniam sancti sunt, & omnis populus obseruent custodias Domini.

* *Et circundabunt Leuitæ regem in circui- 7*
tu vir, & arma eius in manu eius, & ingrediens in domum morietur, & erunt cum rege ingrediente eo & egrediente.

* *Et fecerunt Leuitæ & vniuersus Juda 8*
iuxta omnia quæ præceperat Joiade sacerdos: & assumpsit vnusquisque viros suos ingrediente sabbato vsque ad exitum sabbati, quoniam non soluit Joiade sacerdos vicissitudines.

9 * καὶ εἶπεν ἰοὺδ τοῦ ζητῆσαι τὸν ὀχοζίαν, καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἰατρευόμενον ἐν σαμαρείᾳ· καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ἰού, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἔθαψαν αὐτόν, ὅτι εἶπεν, υἱός ἐστιν ἰωσαφάτ, ὃς ἐζήτησεν τὸν κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ ὀχοζίου, καθισχύσαι δυνάμιν περὶ τῆς βασιλείας.

10 * καὶ γοθολία ἡ μήτηρ ὀχοζίου εἶδεν ὅτι τέθνηκεν ὁ υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπώλεσε πᾶν τὸ σπέρμα τῆς βασιλείας ἐν τῷ οἴκῳ ἰούδα.

11 * καὶ ἔλαβεν ἰωσαβεὰθ ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τὸν ἰωᾶς υἱὸν ὀχοζίου, καὶ ἔκλεψεν αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως τῶν θανατουμένων, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν καὶ τὴν τροφὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ταμιείῳ τῶν κλινῶν, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως ἰωρὰμ ἰωσαβεὰθ ἡ ἀδελφὴ ὀχοζίου ἡ γυνὴ ἰωιαδὲ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου γοθολίας καὶ οὐκ ἀπέκτεινεν αὐτόν.

12 * καὶ ἦν ἰωᾶς κεκρυμμένος μετ' αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἓξ ἔτη, καὶ γοθολία ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς.

κγ'.

1 * Ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἐνίσχυσεν ἰωιαδὲ καὶ ἔλαβεν τοὺς ἑκατοντάρχους τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ἰωράμ, καὶ τὸν ἰσμαὴλ υἱὸν ἰωωαή, καὶ τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ὠβήδ, καὶ τὸν μαασίαν υἱὸν αδαΐου, καὶ τὸν ἐλισαφὰτ υἱὸν ζαχαείου, καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς μετ' αὐτοῦ εἰς οἶκον κυρίου ἐν διαθήκῃ.

2 * καὶ ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν, καὶ συνήγαγον τοὺς λευίτας ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλήμ.

3 * καὶ διέθετο πᾶσα ἡ ἐκκλησία διαθήκην ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως βασιλευσάτω, καθὼς ἐλάλησε κυρίῳ ἐπὶ τὸν οἶκον δαυίδ.

4 * καὶ νῦν τοῦτο ὁ λόγος οὗ ποιήσετε, τὸ τρίτον ἐξ ὑμῶν εἰσπορευέσθωσαν τὸ σάββατον τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ τῶν πυλωρῶν ἐν ταῖς πύλαις τῶν εἰσόδων.

5 * καὶ τὸ τρίτον ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῇ μέσῃ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου.

6 * καὶ μηδεὶς εἰσελθέτω εἰς οἶκον κυρίου, εἰ μὴ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ λειτουργοῦντες τοῖς λευίταις, αὐτοὶ εἰσελεύσονται, ὅτι ἅγιοί εἰσι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς φυλασσέτωσαν τὰς φυλακὰς κυρίου.

7 * καὶ κυκλώσουσιν οἱ λευῖται τὸν βασιλέα κύκλῳ ἀνὴρ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὸν οἶκον ἀποθανεῖται· καὶ ἔσονται μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς πορευομένου αὐτὸν καὶ ἐκπορευομένου.

8 * καὶ ἐποίησαν οἱ λευῖται καὶ πᾶς ἰούδα κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ἰωιαδὲ ὁ ἱερεύς· καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τοὺς ἀνδρας αὐτοῦ εἰσπορευομένους τὸ σάββατον ἕως ἐξόδου τοῦ σαββάτου, ὅτι οὐ κατέλυσεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς τὰς ἐφημερίας.

9 * וַיִּתֵּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת אֶת־
הַחֲנִיתִים וְאֶת־הַמָּגנוֹת וְאֶת־הַשְּׁלָטִים אֲשֶׁר
לַמֶּלֶךְ דָּוִיד אֲשֶׁר בְּבֵית הָאֱלֹהִים׃

10 * וַיַּעֲמֵד אֶת־כָּל־הָעָם וְאִישׁ שִׁלְחוֹ בְיָדוֹ
מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית עַד־כֶּתֶף הַבַּיִת הַשְּׂמְאִלִית
לַמִּזְבֵּחַ וְלַבַּיִת עַל־הַמֶּלֶךְ סָבִיב׃

11 * וַיּוֹצִיאוּ אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־
הַנֵּזֶר וְאֶת־הָעֵדוּת וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשָׁחוּ־לוֹ
יְהוֹיָדָע וּבָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ׃

12 * וַתִּשְׁמַע עַתַלְיָהוּ אֶת־קוֹל הָעָם הָרָצִים
וְהַמְהַלְלִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וַתָּבוֹא אֶל־הָעָם בֵּית
יְהוָה׃ 13 * וַתַּרְא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עֹמֵד עַל־
עַמּוּדוֹ בַּמָּבוֹא וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת עַל־
הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַם הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתוֹקֵעַ בַּחֲצֹצְרוֹת
וְהַמְשֹׁרְרִים בִּכְלֵי הַשִּׁיר וּמוֹדִיעִים לְהַלֵּל וַתִּקְרַע
עַתַלְיָהוּ אֶת־בְּגָדֶיהָ וַתֹּאמֶר קֶשֶׁר קֶשֶׁר׃

14 * וַיּוֹצֵא יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת
פְּקוּדֵי הַחַיִל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוֹצִיאוּהָ אֶל־מִבֵּית
הַשְּׂדֵרוֹת וְהַבָּא אַחֲרֶיהָ יוּמַת בֶּחָרֶב כִּי אָמַר
הַכֹּהֵן לֹא תְמִיתוּהָ בֵּית יְהוָה׃

15 * וַיָּשִׂימוּ לָהּ יָדַיִם וַתָּבוֹא אֶל־מְבוֹא שַׁעַר־
הַסּוּסִים בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְמִיתוּהָ שָׁם׃

16 * וַיִּכְרֹת יְהוֹיָדָע בְּרִית בֵּינוֹ וּבֵין כָּל־הָעָם
17 וּבֵין הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת לְעָם לַיהוָה׃ * וַיָּבֹאוּ
כָּל־הָעָם בֵּית־הַבַּעַל וַיִּתְּצֻהוּ וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו
וְאֶת־צְלָמָיו שִׁבְּרוּ וְאֵת מַתָּן כֹּהֵן הַבַּעַל הָרְגוּ
18 לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת׃ * וַיָּשֶׂם יְהוֹיָדָע פְּקֻדֹּת
בֵּית יְהוָה בְּיַד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר חִלַּק דָּוִיד
עַל־בֵּית יְהוָה לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת יְהוָה כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת
מֹשֶׁה בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁיר עַל יְדֵי דָּוִיד׃

19 * וַיַּעֲמֵד הַשְּׁעָרִים עַל־שַׁעֲרֵי בֵּית יְהוָה
20 וְלֹא־יָבֹא טָמֵא לְכָל־דָּבָר׃ * וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי
הַמֵּאוֹת וְאֶת־הָאַדִּירִים וְאֶת־הַמּוֹשְׁלִים בָּעָם
וְאֶת כָּל־עַם הָאָרֶץ וַיּוֹרֶד אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוָה
וַיָּבֹאוּ בְתוֹךְ־שַׁעַר הָעֶלְיוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיּוֹשִׁיבוּ אֶת־
הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא הַמַּמְלָכָה׃

21 * וַיִּשְׂמְחוּ כָּל־עַם־הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקְטָה
וְאֶת־עֲתַלְיָהוּ הֵמִיתוּ בֶּחָרֶב׃

9 * Dedítq; Ioiada ſacerdos centurionibus lanceas, clypeóſq; & peltas regis Dauid, quas conſecrauerat in domo Dei.

10 * Conſtituítq; omnem populum tenentium pugiones à parte templi dextra vſq; ad partem templi ſiniſtrã coram altari, & templo per circuitum regis. 11 * Et eduxerunt filium regis, & impoſuerũt ei diadema & teſtimonium, & conſtituerunt eum regem. Vnxit quoque illum Ioiada pontifex & filij eius, imprecatíque ſunt ei atq; dixerunt, Viuat rex.

12 * Quod cùm audiſſet Athalia vocem, ſcilicet currentiũ atq; laudãtium regem, ingreſſa eſt ad populum in tẽplum Dñi.

13 * Cúmq; vidiſſet regem ſtantem ſuper gradũ in introitu, & principes turmáſq; circa eum, omnémq; populum terrę gaudentem atq; clangentẽ tubis & diuerſi generis organis concinentem, vocémq; laudantium, ſcidit veſtimenta ſua, & ait: Inſidiæ inſidiæ. 14 * Egreſſus autẽ Ioiada pontifex ad cẽturiones & principes exercitus, D dixit eis: Educite illam extra ſepta tẽpli; & interficiatur foris gladio. Pręcepítque ſacerdos ne occideretur in domo Domini.

15 * Et impoſuerunt ceruicibus eius manus. Cúmq; intraſſet portã equorum domus regis, interfecerunt eam ibi.

16 * Pepigit autem Ioiada fœdus inter ſe, vniuerſúmque populum & regem, vt eſſet populus Domini.

17 * Itaque ingreſſus eſt omnis populus domum Baal, & deſtruxerunt eam, & altaria ac ſimulachra illius confregerunt; Mathan quoque ſacerdotem Baal interfecerunt ante aras.

18 * Conſtituit autem Ioiada præpoſitos in domo Domini & ſub manibus ſacerdotum & Leuitarum quos diſtribuit Dauid in domo Domini vt offerrent holocauſta Domino, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi, in gaudio & canticis, iuxta diſpoſitionem Dauid.

19 * Conſtituit quoq; ianitores in portis domus Domini, vt nõ ingrederetur eam 20 immundus in omni re. * Aſſumpſitque centuriones & fortiſſimos viros ac principes populi & omne vulgus terræ, & fecerunt deſcendere regem de domo Domini, & introire per medium portæ ſuperioris in domum regis, & collocauerunt eum in ſolio regali.

21 * Lætatúſque eſt omnis populus terræ, & vrbs quieuit. Porrò Athalia interfecta eſt gladio.

Et dedit Joiade sacerdos centuriones ordinatos, & enses, & clypeos, & lanceas, & scuta, & arma, quæ erant regis Dauid, in domo Dei dedit eis.

9 καὶ ἔδωκεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατονταρχοις τε-
ταγμένοις, τὰς μαχαίρας τοὺς θυρεοὺς, καὶ τὰ δό-
ρατα, τὰς ἀσπίδας, τὰ ὅπλα, ἃ ἦν τοῦ βασιλέως δα-
υίδ, ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς.

Et constituit omnē populum vnumquemque in armis suis, ab humero domus dextro vsq; ad humerum domus sinistrum in altari & domo iuxta regem in circuitu.

10 καὶ ἔστησε πάντα τὸν λαὸν ἕκαστον ἐν τοῖς ὅπλοις αὐ-
τοῦ, ἀπὸ τοῦ ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ δεξιᾶς ἕως τοῦ ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ
ἀριστερᾶς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου ἐπὶ τὸν βασιλέα
κυκλῳ.

Et eduxit filium regis, & dedit super eum insigne regium & testimonium, & constituerunt regem eum, & vnxit eum Joiade sacerdos & filij eius, & dixerunt, Viuat rex.

11 καὶ ἐξήγαγον τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν ἐπ'
αὐτὸν τὸ βασίλειον καὶ τὸ μαρτύριον, καὶ ἐβασίλευσαν αὐ-
τόν, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ· καὶ
12 εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεύς.

Et audiuit Gotholia vocem populi currentium & confitentium, & laudantium cum rege, & ingressa est ad regem in domum Domini.

12 καὶ ἤκουσε γοθολία τὴν φω-
νὴν τοῦ λαοῦ τῶν τρεχόντων καὶ ἐξομολογουμένων, καὶ αἰ-
νούντων μετὰ τοῦ βασιλέως· καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα
13 εἰς τὸν οἶκον κυρίου.

Et vidit, & ecce rex stabat in statione sua, & in introitu principes & tubæ, & principes circa regem, & omnis populus terræ gaudentes & clangentes in tubis, & canentes in organis cantus cantores & laudantes laudem; & scidit Gotholia stolam suam, & clamauit & dixit, Coniuratio, coniuratio.

13 καὶ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἑστηκει
ἐπὶ τῆς στάσεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς εἰσόδου οἱ ἄρχοντες καὶ
αἱ σάλπιγγες, καὶ οἱ ἄρχοντες περὶ τὸν βασιλέα, καὶ πᾶς
ὁ λαὸς τῆς γῆς εὐφραινόμενοι καὶ σαλπίζοντες ἐν ταῖς
σάλπιγξιν, καὶ ᾄδοντες ἐν τοῖς ὀργάνοις τῆς ᾠδῆς οἱ ᾠδοὶ,
καὶ ὑμνοῦντες αἶνον, καὶ διέρρηξε γοθολία τὴν στολὴν αὐτῆς,
καὶ ἐβόησε καὶ εἶπε, συνωμοσία συνωμοσία.

Et egressus est Joiade sacerdos, & præcepit centurionibus & episcopis exercitus; & dixit eis, Educite eam extra domum, & ite post eam, & moriatur in gladio, quoniam dixit sacerdos, Non interficiatur in domo Domini.

14 καὶ ἐξῆλθεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς καὶ ἐνετείλατο τοῖς ἑκα-
τοντάρχοις καὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς, ἐξάγετε αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ οἴκου, καὶ εἰσέλθετε ὀπίσω
αὐτῆς, καὶ ἀποθανέτω ἐν ῥομφαίᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεὺς, μὴ
θανατωθήτω ἐν οἴκῳ κυρίου.

Et imposuerunt ei manus, & transiuit per portam equitum domus regis, & interfecerunt eam ibi.

15 καὶ ἐπέθηκαν αὐτῇ χεῖρας, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πύλης τῶν
ἱππέων τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὴν ἐκεῖ.

Et pepigit Joiade fœdus inter se & inter vniuersum populum & inter regem, vt esset in populum Domino.

16 καὶ διέθετο ἰωιαδὲ διαθήκην ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ
ἀναμέσον πάντος τοῦ λαοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ βασιλέως, τοῦ
εἶναι εἰς λαὸν τῷ κυρίῳ.

Et ingressus est omnis populus terræ in domum Baal, & destruxerunt eam & altaria eius, & imagines eius confregerunt, & Matthan sacerdotem Baal interfecerunt coram altaribus suis.

17 καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εἰς τὸν οἶκον τοῦ
Βααλ, καὶ κατέσπασαν αὐτὸν καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ
τὰς εἰκόνας αὐτοῦ ἐλέπυνθυ, καὶ τὸν ματθὰν τὸν ἱερέα τοῦ
Βααλ ἐθανάτωσαν ἐναντίον τῶν θυσιαστηρίων αὐτοῦ.

Et aggressus est Joiade visitationē domus Domini in manu sacerdotum & Leuitarum, & constituit vicissitudines sacerdotum et Leuitarum, sicut distribuit Dauid in domo Domini, vt offerrent Domino holocausta, sicut scriptum est in lege Moysi, in gaudio & in canticis per manum Dauid.

18 καὶ ἐνεχείρισεν ἰωιαδὲ τὴν ἐπισκοπὴν οἴκου κυρίου ἐν
χειρὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ διέσπασε τὰς ἐφημε-
ρίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καθὼς διέστειλε δαυὶδ ἐπὶ
τὸν οἶκον κυρίου, τοῦ ἀναφέρειν κυρίῳ ὁλοκαυτώματα, κα-
θὼς γέγραπται ἐν νόμῳ μωυσῆ, ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐν
ᾠδαῖς διὰ χειρὸς δαυίδ.

Et steterunt ianitores in portis domus Domini, & non ingredietur immundus in omni verbo.

19 καὶ ἔστησαν οἱ πυλωροὶ ἐπὶ τὰς πύλας οἴκου κυρίου,
καὶ οὐκ εἰσελεύ(ε)σεται ἀκάθαρτος εἰς πάντα λόγον.

Et assumpsit patriarchas & fortes, et principes populi, & omnem populum terræ: & ascendere fecerunt regem in domum Domini, & ingressus est per interiorem portam in domum regis, & collocauerunt regem in throno regni.

20 καὶ ἔλαβε τοὺς πατριάρχας, καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ
τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς, καὶ
κατεβίβασαν τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ εἰσῆλθε
διὰ τῆς ἐσωτέρας πύλης εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐκά-
θισαν τὸν βασιλέα ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας.

Et lætatus est omnis populus terræ, et vrbs quieuit, & Gotholiam interfecerunt gladio.

21 καὶ εὐφράνθη πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἡ πόλις ἡσύ-
χασεν, καὶ τὴν γοθολίαν ἐθανάτωσαν μαχαίρᾳ.

כד

1 בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יוֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ
וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה
2 מִבְּאֵר שָׁבַע׃ וַיַּעַשׂ יוֹאָשׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
3 כָּל־יְמֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃ וַיִּשָּׂא־לוֹ יְהוֹיָדָע
נָשִׁים שְׁתַּיִם וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
4 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן הָיָה עִם־לֵב יוֹאָשׁ לְחַדֵּשׁ אֶת־
5 בֵּית יְהוָה׃ וַיְקַבֵּץ אֶת־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וַיֹּאמֶר לָהֶם צְאוּ לְעָרֵי יְהוּדָה וְקִבְצוּ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל
כֶּסֶף לְחַזֵּק אֶת־בֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה
וְאַתֶּם תְּמַהֲרוּ לַדָּבָר וְלֹא מִהֲרוּ הַלְוִיִּם׃
6 וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לִיהוֹיָדָע הָרֹאשׁ וַיֹּאמֶר לוֹ
מַדּוּעַ לֹא־דָרַשְׁתָּ עַל־הַלְוִיִּם לְהָבִיא מִיהוּדָה
וּמִירוּשָׁלַם אֶת־מַשְׂאַת מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה
7 וְהַקָּהָל יִשְׂרָאֵל לְאֹהֶל הָעֵדוּת׃ כִּי עֲתַלְיָהוּ
הַמְרַשַּׁעַת בָּנֶיהָ פָּרְצוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים וְגַם
כָּל־קָדְשֵׁי בֵית־יְהוָה עָשׂוּ לַבְּעָלִים׃
8 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ אָרוֹן אֶחָד וַיִּתְּנוּהוּ
9 בְּשַׁעַר בֵּית־יְהוָה חוּצָה׃ וַיִּתְּנוּ־קוֹל
בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם לְהָבִיא לַיהוָה מַשְׂאַת מֹשֶׁה
10 עֶבֶד־הָאֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר׃ וַיִּשְׂמְחוּ
כָּל־הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּשְׁלִיכוּ לָאָרוֹן
11 עַד־לְכַלֵּה׃ וַיְהִי בְּעֵת יָבִיא אֶת־הָאָרוֹן
אֶל־פְּקֻדַּת הַמֶּלֶךְ בְּיַד הַלְוִיִּם וְכִרְאוֹתָם כִּי־רַב
הַכֶּסֶף וּבָא סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ וּפְקִיד כֹּהֵן הָרֹאשׁ וַיְעָרוּ
אֶת־הָאָרוֹן וְיִשָּׂאֻהוּ וְיָשִׁיבֻהוּ אֶל־מְקוֹמוֹ כֵּן
עָשׂוּ לְיוֹם בְּיוֹם וַיַּאַסְפוּ כֶסֶף לָרֹב׃
12 וַיִּתְּנֵהוּ הַמֶּלֶךְ וְיְהוֹיָדָע אֶל־עוֹשֵׂה
מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה וַיִּהְיוּ שֹׂכְרִים
חֹצְבִים וְחָרָשִׁים לְחַדֵּשׁ בֵּית יְהוָה וְגַם לְחָרְשֵׁי
בַרְזֶל וּנְחֹשֶׁת לְחַזֵּק אֶת־בֵּית יְהוָה׃
13 וַיַּעֲשׂוּ עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה וַתַּעַל אֲרוּכָה לַמְּלָאכָה
בְּיָדָם וַיַּעֲמִידוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים עַל־מַתְכֻּנְתּוֹ
14 וַיְאַמְּצֻהוּ׃ וּכְכַלּוֹתָם הֵבִיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
וְיְהוֹיָדָע אֶת־שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיֵּעָשׂוּ כֵלִים
לְבֵית־יְהוָה כְּלֵי שָׁרֵת וְהָעֹלוֹת וּכְפוֹת וּכְלֵי זָהָב
וָכֶסֶף וַיְהִיוּ מַעֲלִים עֹלוֹת בְּבֵית־יְהוָה תָּמִיד
כָּל יְמֵי יְהוֹיָדָע׃

CAP. XXIIII.

1 SEptem annorũ erat Ioas cùm regnare 4.Reg. 11.d
A cœpisset, & quadraginta annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Sebia
2 de Bersabee. *Fecítq; quod bonum est coram Dño cunctis diebus Ioiadę sacer-
3 dotis. *Accepit autem ei Ioiada vxores duas, è quibus genuit filios & filias.
4 *Post quæ placuit Ioas vt instauraret
5 domum Dñi. *Cõgregauítq; sacerdotes & Leuitas, & dixit eis: Egredimini ad ciuitates Iuda, & colligite de vniuerso Is-
B rael pecuniã ad sartatecta templi Dei nostri per singulos annos, festinatóq; hoc facite. Porrò Leuitæ egere negligentius.
6 *Vocauítque rex Ioiadam principem, & dixit ei: Quare tibi non fuit curæ, vt cogeres Leuitas inferre de Iuda & de Hierusalẽ pecuniam quæ constitura est à Moyse seruo Dñi, vt inferret eam omnis multitudo Israel in tabernaculũ testimo-
7 nij? *Athalia enim impijssima & filij eius destruxerũt domũ Dei, & de vniuersis quę sanctificata fuerant in templo Dñi
8 ornauerunt phanum Baalim. *Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam, posuerúntque eam iuxta portam domus Dñi forinsecus.
9 *Et prædicatũ est in Iuda & Hierusalem vt deferrẽt singuli precium Domino quod constituit Moyses seruus Dei super
10 omnẽ Israel in deserto. *Lætatíque sunt
C cuncti principes & omnis populus, & ingressi contulerunt in arcam atq; miserunt
11 ita vt impleretur. *Cúmq; tempus esset vt deferrent arcam coram rege per manus Leuitarum, videbãt enim multam pecuniam, ingrediebatur scriba regis, & quem primus sacerdos cõstituerat, effundebántque pecuniam quæ erat in arca. Porrò arcam reportabant ad locum suum. Sícq; faciebãt per singulos dies. Et congregata est
12 infinita pecunia. *Quam dederũt rex & Ioiada his qui præerant operibus domus
D Dñi. At illi cõducebãt ex ea cæsores lapidũ, & artifices operum singulorũ, vt instaurarent domũ Dñi, fabros quoq; ferri & æris, vt quod cadere cęperat fulciretur.
13 *Egerúntq; hi qui operabãtur industriè, & obducebatur parietum cicatrix per manus eorũ, ac susciteuerũt domũ Dei in statum pristinũ, & firmiter eã stare fecerunt.
14 *Cúmq; cõplessent omnia opera, detulerunt coram rege, & Ioiada reliquam partem pecuniæ, de qua facta sunt vasa tem-
E pli in ministerium ad holocausta, phialæ quoque & cætera vasa aurea & argentea.

Et offerebantur holocausta in domo Domini iugiter cunctis diebus Ioiadæ.

CAP. XXIIII.

FFlius existens septem annorum Joas quando regnauit ipse, & quadraginta annis regnauit in Hierusalem, & nomen matri eius Sebia de Bersabee. ‡ Et fecit Joas rectum coram Domino cunctis diebus Ioiadæ sacerdotis.

‡ Et accepit sibi Joiade duas vxores, & genuit filios & filias.

‡ Et factum est post hæc; & fuit in corde Joas vt instauraret domum Domini.

‡ Et congregauit sacerdotes & Leuitas, & dixit eis, Egredimini in ciuitates Juda, & colligite de vniuerso Israel argentum ad restauran dum domum Domini Dei vestri à sufficiente annũ per annum: & vos festinate ad loquendum, & non festinauerunt Leuitæ.

‡ Et vocauit rex Joiade principem; & dixit ei, Quare non quæsiuisti de Leuitis vt inferrent de Juda & Hierusalem constitutam assumptionem à Moyse homine Dei, quando congregauit Israel in tabernaculo testimonij in deserto? ‡ Quoniam Athalia fuit impia, & filij eius destruxerunt domũ Dei, & omnia sancta domus Domini fecerunt Baalim.

‡ Et dixit rex, Fiat capsula, & ponatur in porta domus Domini foras.

‡ Et prædicent in Juda & in Hierusalem vt deferãt Domino, sicut dixit Moyses seruus Dei super Israel in deserto.

‡ Et lætati sunt cuncti principes & omnis populus, & intulerunt, & immiserunt in capsulam vsque quo impleta est.

‡ Et factum est in tempore quo inferebatur capsula ad præsides regis per manum Leuitarum: & quando viderunt quòd superabundauit argentum, & venit scriba regis, & præses magni sacerdotis, & euacuauerunt capsulam, & tulerunt & constituerunt eam in loco suo: sic faciebant die ex die, & congregauerunt argentum multum.

‡ Et dedit argentũ rex et Joiade sacerdos facientibus opera in opere domus Domini, & cõducebant cæsores lapidum & artifices, vt instaurarẽt domum Domini, & ad artifices æris, & ferri vt fulcirent domum Domini.

‡ Et faciebant facientes opera, & ascendit longitudo operum in manibus suis, & constituerunt domum Domini in statum suum, & firmiter stare fecerunt eam.

‡ Et cùm compleuerunt domum, detulerunt ad regem & ad Joiade reliquũ argenti, & fecerunt illud vasa in domum Domini, vasa ministratoria, & holocaustorum, & mortariola, & vasa aurea & argentea; & intulerunt holocausta in domo Domini semper cunctis diebus Joiadæ.

κδ'.

1 ‡ Υἱὸς ὢν ἑπτὰ ἐτῶν ἰωὰς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, & ὄνομα
2 τῇ μητρὶ αὐτοῦ σαβία ἐκ βηρσαβεαί. ‡ καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας ἰωιαδὲ &
3 ἱερέως. ‡ & ἔλαβεν αὐτῷ ἰωιαδὲ δύο γυναῖκας, & ἐγέν-
4 νησεν υἱὸς & θυγατέρας. ‡ & ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν ἰωὰς & ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου.
5 ‡ & συνήγαγον τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, & εἶπεν αὐτοῖς, ἐξέλθετε εἰς τὰς πόλεις ἰούδα καὶ συναγάγετε ἀπὸ πάντες ἰσραὴλ ἀργύριον & κατασῶσαι τὸν οἶκον κυρίου & θεοῦ ὑμῶν ἀπὸ ἐνιαυτοῦ ἐνιαυτόν· καὶ ὑμεῖς ταχύνατε & λαλῆσαι, & οὐκ ἐτάχυναν ⓐ λευῖται.
6 ‡ καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἰωιαδὲ τὸν ἄρχοντα, & εἶπεν αὐτῷ, διατί οὐκ ἐξεζήτησας περὶ τῶν λευιτῶν & εἰσενεγκεῖν ἀπὸ ἰούδα & ἱερουσαλὴμ τὸ κεκελευσμένον λῆμμα παρὰ μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ὅτε ἐξεκλησίασεν τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν & μαρτυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ;
7 ‡ ὅτι γοθολία ἡ ὑμῶν & ⓐ υἱοὶ αὐτῆς καθεῖσαν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καί γε πάντα τὰ ἅγια οἴκου κυρίου
8 ἐποίησαν τοῖς βααλείμ. ‡ & εἶπεν ὁ βασιλεύς, γενηθήτω γλωσσόκομον & τεθήτω ἐν τῇ πύλῃ & οἴκου κυρίου
9 ἔξω. ‡ καὶ κηρυξάτωσαν ἐν ἰούδα & ἐν ἱερουσαλὴμ εἰσενεγκεῖν τῷ κυρίῳ, καθὼς εἶπεν μωυσῆς δοῦλος & θεοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ.
10 ‡ & εὐφράνθησαν πάντες ⓐ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ εἰσέφερον καὶ ἐνέβαλον εἰς τὸ γλωσσόκομον ἕως & ἐπληρώθη.
11 ‡ & ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἐνεγκεῖν τὸ γλωσσόκομον τοῖς τοῦ τοῖς σατὰς & βασιλέως διὰ χειρὸς τῶν λευιτῶν, & ἡνίκα εἶδον ὅτι ἐπλεόνασε τὸ ἀργύριον, & ἦλθεν ὁ γραμματεὺς & βασιλέως, & ὁ τοῖς σατὴς & μεγάλου ἱερέως, & ἐξεκένωσαν τὸ γλωσσόκομον, & ἦραν & κατέσησαν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ· οὕτως ἐποίουν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ συνήγαγον ἀργύριον πολύ.
12 ‡ καὶ ἔδωκεν τὸ ἀργύριον ὁ βασιλεὺς & ἰωιαδὲ οἱ ἱερεῖς τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα εἰς τὴν ἐργασίαν οἴκου κυρίου, καὶ ἐμισθοῦντο λατόμους & τέκτονας ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τοῖς τέκτοσι χαλκοῦ & σιδήρου & κατασῶσαι τὸν οἶκον κυρίου.
13 ‡ καὶ ἐποίουν ⓐ ποιοῦντες τὰ ἔργα, & ἀνέβη μῆκος τῶν ἔργων ἐν χερσὶν αὐτῶν, & ἀνέστησαν τὸν οἶκον κυρίου ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτοῦ, καὶ ἠσφάλισαν αὐτόν.
14 ‡ καὶ ἡνίκα συνετέλεσαν τὸν οἶκον, ἤνεγκαν τοῖς τὸν βασιλέα & τοῖς ἰωιαδὲ τὸ κατάλοιπον & ἀργυρίου, & ἐποίησαν αὐτὸ σκεύη εἰς τὸν οἶκον κυρίου, σκεύη λειτουργικά, & τῶν ὁλοκαυτωμάτων, & θυΐσκας, καὶ σκεύη χρυσᾶ & ἀργυρᾶ, καὶ ἤνεγκαν ὁλοκαυτώσεις ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου διαπαντὸς πάσας τὰς ἡμέρας ἰωιαδέ.

15 * וַיִּזְקַן יְהוֹיָדָע וַיִּשְׂבַּע יָמִים וַיָּמָת בֶּן־מֵאָה
וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּמוֹתוֹ׃

16 * וַיִּקְבְּרֻהוּ בְעִיר דָּוִיד עִם־הַמְּלָכִים כִּי־עָשָׂה
טוֹב בְּיִשְׂרָאֵל וְעִם־הָאֱלֹהִים וּבֵיתוֹ׃

17 * וְאַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע בָּאוּ שָׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ
לַמֶּלֶךְ אָז שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם׃

18 * וַיַּעַזְבוּ אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם
וַיַּעַבְדוּ אֶת־הָאֲשֵׁרִים וְאֶת־הָעֲצַבִּים וַיְהִי
קֶצֶף עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בְּאַשְׁמָתָם זֹאת׃

19 * וַיִּשְׁלַח בָּהֶם נְבִיאִים לַהֲשִׁיבֵם אֶל־
יְהוָה וַיָּעִידוּ בָם וְלֹא הֶאֱזִינוּ׃

20 * וְרוּחַ אֱלֹהִים לָבְשָׁה אֶת־זְכַרְיָה בֶן־יְהוֹיָדָע
הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֹד מֵעַל לָעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה׀ אָמַר
הָאֱלֹהִים לָמָּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְלֹא
תַצְלִיחוּ כִּי־עֲזַבְתֶּם אֶת־יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם׃

21 * וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמֻהוּ אֶבֶן בְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ
בַּחֲצַר בֵּית יְהוָה׃

22 * וְלֹא־זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה
יְהוֹיָדָע אָבִיו עִמּוֹ וַיַּהֲרֹג אֶת־בְּנוֹ וּכְמוֹתוֹ אָמַר
יֵרֶא יְהוָה וְיִדְרֹשׁ׃

23 * וַיְהִי לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה עָלָה עָלָיו חֵיל
אֲרָם וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם וַיַּשְׁחִיתוּ
אֶת־כָּל־שָׂרֵי הָעָם מֵעָם וְכָל־שְׁלָלָם שִׁלְּחוּ
לְמֶלֶךְ דַּרְמֶשֶׂק׃

24 * כִּי בְמִצְעַר אַנְשִׁים בָּאוּ חֵיל אֲרָם וַיהוָה
נָתַן בְּיָדָם חַיִל לָרָב מְאֹד כִּי עָזְבוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶת־יוֹאָשׁ עָשׂוּ שְׁפָטִים׃

25 * וּבְלֻכְתָּם מִמֶּנּוּ כִּי־עָזְבוּ אֹתוֹ בְּמַחֲלִיִים
רַבִּים הִתְקַשְּׁרוּ עָלָיו עֲבָדָיו בְּדְמֵי בְּנֵי יְהוֹיָדָע
הַכֹּהֵן וַיַּהַרְגֻהוּ עַל־מִטָּתוֹ וַיָּמָת וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר
דָּוִיד וְלֹא קְבָרֻהוּ בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים׃

26 * וְאֵלֶּה הַמִּתְקַשְּׁרִים עָלָיו זָבָד בֶּן־שִׁמְעָת
הָעַמּוֹנִית וִיהוֹזָבָד בֶּן־שִׁמְרִית הַמּוֹאֲבִית׃

27 * וּבָנָיו וְרֹב הַמַּשָּׂא עָלָיו וְיִסּוֹד בֵּית הָאֱלֹהִים
הִנָּם כְּתוּבִים עַל־מִדְרַשׁ סֵפֶר הַמְּלָכִים וַיִּמְלֹךְ
אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

15 * Senuit autem Ioiada plenus dierum, & mortuus est cùm centum triginta essent annorum.

16 * Sepelierúntque eum in ciuitate Dauid cum regibus, eo quòd fecisset bonum cum Israel & cum domo eius.

17 * Postquam autẽ obiit Ioiada, ingressi sunt principes Iuda, & adorauerunt regem. qui delinitus obsequiis eorum acquieuit eis.

18 * Et dereliquerunt templum Domini Dei patrum suorum, seruierúntque lucis & sculptilibus, & facta est ira Domini contra Iudam & Hierusalem propter hoc
19 peccatum. * Mittebátq; eis prophetas vt reuerterétur ad Dominum, quos protestantes illi audire nolebant.

20 * Spiritus itaq; Dei induit Zachariam filium Ioiadę sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit eis: Hæc dicit Dominus Deus, Quare transgredimini præceptum Domini quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum vt derelin-
21 queret vos? * Qui congregati aduersus
F eum, miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio domus Domini.

22 * Et non est recordatus Ioas rex misericordiæ quam fecerat Ioiada pater illius secum, sed interfecit filium eius. Qui cùm moreretur, ait: Videat Dñs & requirat.

23 *Cúmque euolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus Syriæ, venítque in Iudam & Hierusalem, & interfecit cunctos principes populi, atque vniuersam prædam miserunt regi in Damascum.

24 *Et certè cùm permodicus veniisset numerus Syrorũ, tradidit. Dominus in manibus eorũ infinitam multitudinem, eo quòd dereliquissent Dominũ Deum patrum suorum. In Ioas quoque ignominiosa exercuere iudicia.

25 *Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Surrexerunt autẽ con-
G tra eum serui sui in vltionem sanguinis filij Ioiadę sacerdotis, & occiderũt eum in lectulo suo, & mortuus est; sepelierúntq; eum in ciuitate Dauid, sed non in sepul-
26 chris regum. *Insidiati verò sunt ei Zabath filius Semath Ammanitidis, & Iosabath filius Semarith Moabitidis.

27 *Porrò filij eius ac summa pecunię quę adunata fuerat sub eo, & instauratio domus Dei scripta sunt diligentius in libro Regum. Regnauit autem Amasias filius eius pro eo.

15 * Et senuit Joiade, & fuit plenus dierum, & mortuus est filius existens centum & triginta annorum cùm finiuit ipse.

16 * Et sepelierunt eum in ciuitate Dauid cùm regibus, quoniam fecit bonitatem cum Israel, & cum Deo & domo eius.

17 * Et factum est post mortem Joiadæ ingressi sunt principes Juda, & adorauerunt regem: tunc audiuit eos rex.

18 * Et dereliquerunt domum Domini Dei patrum suorum, & seruierunt Astartæ & idolis; & facta est ira in Judam & in Hierusalem in peccato suo.

19 * Et misit Dominus ad eos prophetas vt conuerterent eos ad Dominum, & protestabantur eis, & non audierunt.

20 * Et spiritus Dei induit Zachariam filium Joiadæ sacerdotis, & stetit supra populum, & dixit eis, Hæc dixit Dominus, quare vos transgredimini præcepta Domini? & non prosperi eritis, quoniam dereliquistis Dominum, & derelinquet vos.

21 * Et surrexerunt contra eum, & lapidauerunt eum lapidibus per præceptum Joas regis in atrio domus Domini.

22 * Et non est recordatus Ioas rex misericordiæ quam fecit Ioiade pater illius secum, & interfecit filium eius: cùm autem moriebatur, dixit, Videat Dominus & iudicet.

23 * Et factum est in finem anni, ascendit contra Joas exercitus Syriæ, & venerunt in Judam & in Hierusalem, & interfecerunt omnes principes populi de populo, & vniuersa spolia eorum miserunt regi Damasci.

24 * Quoniam in paucis viris venerunt exercitus Syriæ, & Dominus tradidit in manibus eorum exercitum multum nimis, quoniam dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, & cum Joas fecerunt iudicia.

25 * Et postquam abierunt ipsi ab eo, reliquerunt eum in ægritudine magna, et surrexerunt contra Joas serui sui in sanguine filiorum Joiadæ sacerdotis, & interfecerunt eum in lecto suo & mortuus est, & sepelierunt eum in ciuitate Dauid, & non sepelierunt eum in sepulchro regum.

26 * Et qui insurrexerunt contra eum Zabad filius Samaath Ammanitidis, & Jozabed filius Samarith Moabitidis.

27 * Et filij eius, & plures assumptiones contra eum, & fundamentum domus Dei, & reliqua, ecce sunt scripta in scriptura libri regum, & regnauit Amesias filius eius pro eo.

15 * καὶ ἐγήρασεν ἰωιαδέ, καὶ ἦν πλήρης ἡμερῶν, καὶ ἐτελεύτησεν ὢν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἐν τῷ τελευτῆσαι αὐτόν.

16 * καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ μετὰ τῶν βασιλέων, ὅτι ἐποίησεν ἀγαθωσύνην μετὰ ἰσραὴλ, καὶ μετὰ θεοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

17 * Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰωιαδὲ εἰσῆλθον οἱ ἄρχοντες ἰούδα, καὶ προσεκύνησαν τὸν βασιλέα, τότε ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βασιλεύς.

18 * καὶ ἐγκατέλιπον τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ ἀσταρτῇ καὶ τοῖς εἰδώλοις, καὶ ἐγένετο ὀργὴ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ πλημμελείᾳ αὐτῶν.

19 * καὶ ἀπέστειλε κύριος πρὸς αὐτοὺς προφήτας ἐπιστρέψαι αὐτοὺς πρὸς κύριον· καὶ διεμαρτύραντο αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

20 * καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐνέδυσε τὸν ζαχαρίαν τὸν τοῦ ἰωιαδὲ τοῦ ἱερέως, καὶ ἀνέστη ἐπάνω λαοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος, ἱνατί ὑμεῖς παραπορεύεσθε τὰς ἐντολὰς κυρίου, καὶ οὐκ εὐοδωθήσεσθε, ὅτι ἐγκατελείπατε τὸν κύριον, καὶ ἐγκαταλείψει ὑμᾶς.

21 * καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν λίθοις διὰ ἐντολῆς ἰωὰς τοῦ βασιλέως ἐν αὐλῇ οἴκου κυρίου.

22 * καὶ οὐκ ἐμνήσθη ἰωὰς ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐλέους οὗ ἐποίησεν ἰωιαδὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ὡς δὲ ἀπέθνησκεν, εἶπεν, ἴδοι κύριος καὶ κρινάτω.

23 * καὶ ἐγένετο εἰς σωτηρίαν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἰωὰς δυνάμις συρίας, καὶ ἦλθον ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ διέφθειραν πάντας τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν ἀπέστειλαν τῷ βασιλεῖ δαμασκοῦ.

24 * ὅτι ἐν ὀλίγοις ἀνδράσιν ἦλθον δυνάμεις συρίας, καὶ ὁ κύριος παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν δύναμιν πολλὴν σφόδρα, ὅτι ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ τὸν ἰωὰς ἐποίησαν κρίματα.

25 * καὶ μετὸ τὸ ἀπελθεῖν αὐτὸς ἀπ' αὐτοῦ, κατέλιπον αὐτὸν ἐν ἀρρωστίᾳ μεγάλῃ, καὶ ἐπέθεντο τῷ ἰωὰς οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵμασι τῶν υἱῶν ἰωιαδὲ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυίδ, καὶ οὐκ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τάφῳ τῶν βασιλέων.

26 * καὶ οἱ ἐπιθέμενοι ἐπ' αὐτὸν ζαβὰδ υἱὸς σαμαὰθ τῆς ἀμμανίτιδος, καὶ ἰωζαβὲδ υἱὸς σαμαρὶθ τῆς μωαβίτιδος.

27 * καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ πλῆσα λήμματα κατ' αὐτοῦ, καὶ ἡ θεμελίωσις οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ ἰδοὺ ἐστὶ γεγραμμένα ἐπὶ τὴν γραφὴν βιβλίου τῶν βασιλέων, καὶ ἐβασίλευσεν ἀμεσίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

כה

1 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ
אֲמַצְיָהוּ וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם
וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעַדִּן מִירוּשָׁלִָם׃

2 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא בְלֵבָב
3 שָׁלֵם׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה עָלָיו
וַיַּהֲרֹג אֶת־עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ אָבִיו׃

4 וְאֶת־בְּנֵיהֶם לֹא הֵמִית כִּי כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה
בְּסֵפֶר מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא־יָמוּתוּ
אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יָמֻתוּ עַל־אָבוֹת
כִּי אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יָמוּתוּ׃

5 וַיִּקְבֹּץ אֲמַצְיָהוּ אֶת־יְהוּדָה וַיַּעֲמִידֵם
לְבֵית־אָבוֹת לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְלִשְׂרֵי הַמֵּאוֹת
לְכָל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיִּפְקְדֵם לְמִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה וַיִּמְצָאֵם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף
בָּחוּר יוֹצֵא צָבָא אֹחֵז רֹמַח וְצִנָּה׃

6 וַיִּשְׂכַּר מִיִּשְׂרָאֵל מֵאָה אֶלֶף גִּבּוֹר חָיִל
7 בְּמֵאָה כִכַּר־כָּסֶף׃ וְאִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלָיו
לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ אַל־יָבוֹא עִמָּךְ צְבָא יִשְׂרָאֵל כִּי
אֵין יְהוָה עִם־יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי אֶפְרָיִם׃

8 כִּי אִם־בָּא אַתָּה עֲשֵׂה חָזָק לַמִּלְחָמָה
יַכְשִׁילְךָ הָאֱלֹהִים לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי יֵשׁ־כֹּחַ בֵּאלֹהִים
9 לַעְזוֹר וּלְהַכְשִׁיל׃ וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָהוּ לְאִישׁ
הָאֱלֹהִים וּמַה־לַּעֲשׂוֹת לְמֵאַת הַכִּכָּר אֲשֶׁר
נָתַתִּי לְגְדוּד יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים יֵשׁ
10 לַיהוָה לָתֵת לְךָ הַרְבֵּה מִזֶּה׃ וַיַּבְדִּילֵם
אֲמַצְיָהוּ לַהַגְדוּד אֲשֶׁר־בָּא אֵלָיו מֵאֶפְרַיִם לָלֶכֶת
לִמְקוֹמָם וַיִּחַר אַפָּם מְאֹד בִּיהוּדָה וַיָּשׁוּבוּ
לִמְקוֹמָם בְּחֲרִי־אָף׃

11 וַאֲמַצְיָהוּ הִתְחַזַּק וַיִּנְהַג אֶת־עַמּוֹ וַיֵּלֶךְ גֵּיא
הַמֶּלַח וַיַּךְ אֶת־בְּנֵי־שֵׂעִיר עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים׃

12 וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים חַיִּים שָׁבוּ בְנֵי יְהוּדָה
וַיְבִיאוּם לְרֹאשׁ הַסֶּלַע וַיַּשְׁלִיכוּם מֵרֹאשׁ־
הַסֶּלַע וְכֻלָּם נִבְקָעוּ׃

13 וּבְנֵי הַגְּדוּד אֲשֶׁר הֵשִׁיב אֲמַצְיָהוּ מִלֶּכֶת עִמּוֹ
לַמִּלְחָמָה וַיִּפְשְׁטוּ בְּעָרֵי יְהוּדָה מִשֹּׁמְרוֹן וְעַד־
בֵּית חוֹרוֹן וַיַּכּוּ מֵהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַיָּבֹזּוּ
בִּזָּה רַבָּה׃

CAP. XXV.

1 VIginti quinque annorum erat Amasias cùm regnare cœpisset, & viginti
A nouẽ annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Ioiadem de Hierusalem.

2 * Fecítque bonum in conspectu Domini, veruntamen nõ in corde perfecto.

3 * Cúmque roboratum sibi videret imperium, iugulauit seruos qui occiderant regem patrem suum.

4 * Sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in libro legis Moysi, vbi prę-
B cepit Dominus, dicens: Non occidentur patres pro filiis, neq; filij p patribus suis, sed vnusquisque in suo peccato morietur.

5 * Congregauit igitur Amasias Iudam, & constituit eos per familias, tribunósq; & centuriones in vniuerso Iuda & Beniamin, & recensuit à viginti annis sursum, inuenítque trecenta millia iuuenum qui egrederentur ad pugnam & tenerent hastam & clypeum.

6 * Mercede quoque conduxit de Israel centum millia robustorum, centum talentis argenti.

7 * Venit autem homo Dei ad illum, & ait, O rex ne egrediatur tecum exercitus
C Israel. non est enim Dominus cum Israel & cunctis filiis Ephraim.

8 * Quòd si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus. Dei quippe est & adiuuare & in fugam conuertere.

9 * Dixítque Amasias ad hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talẽtis quæ dedi militibus Israel? Et respondit ei homo Dei, Habet Dominus vnde tibi dare possit multò his plura.

10 * Separauit itaque Amasias exercitum qui venerat ad eum ex Ephraim, vt reuerteretur in locum suum. At illi contra Iudam vehementer irati, reuersi sunt in regionem suam.

11 * Porrò Amasias confidenter duxit populum suũ, & abiit in Vallem salinarum, percussítque filios Seyr decem millia.

12 * Et alia decem millia virorum ceperunt filij Iuda, & adduxerunt ad præru-
D ptum cuiusdam petræ, præcipitauerúntq; eos de summo in præceps, qui vniuersi crepuerunt.

13 * At ille exercitus quẽ remiserat Amasias, ne secum iret ad prælium, diffusus est in ciuitatibus Iuda, à Samaria vsque Bethoron, & interfectis tribus millibus diripuit prædam magnam.

CAP. XXV.

κέ.

Filius existens viginti & quinque annorum Ameſias cùm regnaret ipſe, & viginti & nouem annis regnauit in Hieruſalem, & nomen matri eius Ioadain ex Hieruſalem.

1 ‡ Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἀμεσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰωδαεὶν ἐξ ἱερουσαλήμ.

Et fecit rectum coram Domino, ſed non in corde perfecto.

2 ‡ καὶ ἐποίησεν τὸ δικαιὸν ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ οὐκ ἐν καρδίᾳ πλήρει.

Et factum eſt poſtquam firmatum fuit regnum eius in manu eius, & interfecit ſeruos ſuos qui interfecerunt regem patrem ſuum.

3 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς κατέσχη ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς φονεύσαντας τὸν βασιλέα τὸν πατέρα αὐτοῦ.

Et filios eorum non interfecit ſecundum fœdus legis Domini, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi, ſicut præcepit Dominus, dicens: Non morientur patres pro filiis, & filij non morientur pro patribus, ſed vnuſquiſque in peccato ſuo morietur.

4 ‡ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἀπέκτεινε κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ νόμου κυρίου, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ μωυσῆ, ὡς ἐνετείλατο κύριος λέγων, οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἢ ἕκαστος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται.

Et congregauit Ameſias domum Iuda, & conſtituit eos per domos familiarum eorum in tribunos et centuriones in vniuerſo Iuda et Beniamin, & recenſuit eos à viginti annis & ſupra, & inuenit eos trecenta millia potentium qui egrederentur in pugnam qui tenerent haſtam & clypeum.

5 ‡ καὶ συνήγαγεν ἀμεσίας τὸν οἶκον ἰούδα καὶ ἔστησεν αὐτοὺς κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν εἰς χιλιάρχους, καὶ ἑκατοντάρχους ἐν παντὶ ἰούδα καὶ βενιαμίν· καὶ ἐπεσκέψατο αὐτοὺς ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, καὶ εὗρεν αὐτοὺς τριακοσίας χιλιάδας δυνατῶν ἐξερχομένων εἰς πόλεμον, κρατούντων δόρυ καὶ θυρεόν.

Et mercede conduxit de Iſrael centum millia robuſtorum fortitudine centum talentis argenti.

6 ‡ καὶ ἐμισθώσατο ἀπὸ ἰσραὴλ ἑκατὸν χιλιάδας δυνατῶν ἰσχύϊ ἑκατὸν ταλάντων ἀργυρίου.

Et homo Dei venit ad eum, dicens: Rex, non eat tecum exercitus Iſrael, quoniam non eſt Dominus cum Iſrael cunctis filiis Ephraim.

7 ‡ καὶ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἦλθε πρὸς αὐτὸν λέγων, βασιλεῦ μὴ πορευέσθω μετὰ σοῦ δύναμις ἰσραήλ, ὅτι οὐκ ἔστι κύριος μετὰ ἰσραὴλ πάντων τῶν υἱῶν ἐφραίμ.

Quoniam ſi putes præualere in his in bello, in fugam vertet Dominus coram inimicis, quoniam eſt fortitudo Domino vt adiuuet, & in fugam vertat.

8 ‡ ὅτι ἐὰν ὑπολάβῃς τοῦ καλισχύσαι ἐν τούτοις ἐν τῷ πολέμῳ, τροπώσει κύριος ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ὅτι ἔστιν ἰσχὺς τῷ κυρίῳ τοῦ βοηθῆσαι καὶ τροπώσασθαι.

Et dixit Ameſias homini Dei, Et quid faciam centum talentis quæ dedi exercitui Iſrael? & dixit homo Dei, Eſt Domino dare tibi plura his.

9 ‡ καὶ εἶπεν ἀμεσίας τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ τί ποιήσω τοῖς ἑκατὸν ταλάντοις οἷς ἔδωκα τῇ δυνάμει ἰσραήλ; καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ἔστι τῷ κυρίῳ δοῦναί σοι πλείω τούτων.

Et ſeparauit Ameſias exercitum qui venit ad eum ab Ephraim, vt abiret in locum ſuum, & irati ſunt furore ſuo valde contra Iudam, & reuerſi ſunt in locum ſuum in ira furoris.

10 ‡ καὶ διεχώρισεν ἀμεσίας τὴν δύναμιν τὴν ἐλθοῦσαν πρὸς αὐτὸν ἀπ' ἐφραίμ, ἀπελθεῖν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν· καὶ ἐθυμώθησαν τῇ ὀργῇ αὐτῶν σφόδρα ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν ἐν ὀργῇ θυμοῦ.

Et Ameſias confortatus eſt & accepit populum ſuum, & iuit in Vallem ſalinarum, & percuſſit illic filios Seir decem millia.

11 ‡ καὶ ἀμεσίας κατίσχυσε καὶ παρέλαβε τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ἁλῶν, καὶ ἐπάταξεν ἐκεῖ τοὺς υἱοὺς σηὶρ δέκα χιλιάδας.

Et decem millia ceperunt viuos filij Iuda, & attulerunt eos in ſummitatem præcipitij, & præcipitabãt eos à ſummitate præcipitij, & omnes interrupti ſunt.

12 ‡ καὶ δέκα χιλιάδας ἐζώγρησαν οἱ υἱοὶ ἰούδα, καὶ ἤνεγκαν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ κρημνοῦ, καὶ κατεκρήμνιζον αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ κρημνοῦ, καὶ πάντες διερρήγνυντο.

Et filij exercitus quos remiſerat Ameſias ne irent cum ipſo in prælium, impoſiti ſunt in ciuitatibus Iuda à Samaria & vſque ad Bethoron, & percuſſerunt in eis tria millia, & ſpoliauerunt ſpolia multa.

13 ‡ καὶ οἱ υἱοὶ τῆς δυνάμεως οὓς ἀπέστρεψεν ἀμεσίας τοῦ μὴ πορευθῆναι μετ' αὐτοῦ εἰς πόλεμον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα ἀπὸ σαμαρείας καὶ ἕως βαιθωρών· καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς τρεῖς χιλιάδας, καὶ ἐσκύλευσαν σκῦλα πολλά.

14 * וַיְהִי אַחֲרֵי בוֹא אֲמַצְיָהוּ מֵהַכּוֹת אֶת־
אֱדוֹמִים וַיָּבֵא אֶת־אֱלֹהֵי בְּנֵי שֵׂעִיר וַיַּעֲמִידֵם לוֹ
לֵאלֹהִים וְלִפְנֵיהֶם יִשְׁתַּחֲוֶה וְלָהֶם יְקַטֵּר׃

15 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בַּאֲמַצְיָהוּ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו נָבִיא
וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה דָרַשְׁתָּ אֶת־אֱלֹהֵי הָעָם אֲשֶׁר
16 לֹא־הִצִּילוּ אֶת־עַמָּם מִיָּדֶךָ׃ * וַיְהִי בְּדַבְּרוֹ
אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלִיוֹעָץ לַמֶּלֶךְ נְתַנּוֹךָ חֲדַל־לָךְ
לָמָּה יַכּוּךָ וַיֶּחְדַּל הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי כִּי־יָעַץ
אֱלֹהִים לְהַשְׁחִיתֶךָ כִּי־עָשִׂיתָ זֹאת וְלֹא שָׁמַעְתָּ
17 לַעֲצָתִי׃ * וַיּוֹעַץ אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּשְׁלַח
אֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֵהוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
18 לְכָה נִתְרָאֶה פָּנִים׃ * וַיִּשְׁלַח יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל אֶל־אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר הַחוֹחַ
אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן שָׁלַח אֶל־הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לֵאמֹר
תְּנָה אֶת־בִּתְּךָ לִבְנִי לְאִשָּׁה וַתַּעֲבֹר חַיַּת הַשָּׂדֶה
19 אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וַתִּרְמֹס אֶת־הַחוֹחַ׃ * אָמַרְתָּ
הִנֵּה הִכִּיתָ אֶת־אֱדוֹם וּנְשָׂאֲךָ לִבְּךָ לְהַכְבִּיד עַתָּה
שְׁבָה בְבֵיתֶךָ לָמָּה תִתְגָּרֶה בְרָעָה וְנָפַלְתָּ אַתָּה
20 וִיהוּדָה עִמָּךְ׃ * וְלֹא־שָׁמַע אֲמַצְיָהוּ כִּי מֵהָאֱלֹהִים
הָיָה לְמַעַן תִּתָּם בְּיָדְךָ כִּי דָרְשׁוּ אֶת אֱלֹהֵי אֱדוֹם׃
21 * וַיַּעַל יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ פָּנִים הוּא
וַאֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לִיהוּדָה׃
22 * וַיִּנָּגֹף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אִישׁ
23 לְאָהֳלָיו׃ * וְאֶת־אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בֶּן־
יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז תָּפַשׂ יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּבֵית
שֶׁמֶשׁ וַיָּבִיאוּהוּ יְרוּשָׁלַם וַיִּפְרֹץ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַם
מִשַּׁעַר אֶפְרַיִם עַד־שַׁעַר הַפִּנָּה אַרְבַּע מֵאוֹת
24 אַמָּה׃ * וְכָל־הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֶת כָּל־הַכֵּלִים
הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם־עֹבֵד אֱדוֹם
וְאֶת־אֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת
25 וַיָּשָׁב שֹׁמְרוֹן׃ * וַיְחִי אֲמַצְיָהוּ בֶן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ
יְהוּדָה אַחֲרֵי מוֹת יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
26 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ * וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲמַצְיָהוּ
הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא הִנָּם כְּתוּבִים
עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל׃

27 * וּמֵעֵת אֲשֶׁר־סָר אֲמַצְיָהוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה
וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וַיָּנָס לָכִישָׁה וַיְשַׁלְּחוּ
אַחֲרָיו לָכִישָׁה וַיְמִיתֻהוּ שָׁם׃

14 * Amasias quoq; post cædem Idumęorum & allatos deos filiorum Seyr, statuit illos in deos sibi, & adorabat eos, & illis adolebat incensum.

15 * Quamobrem iratus Dominus contra Amasiam misit ad illum prophetam qui
E diceret ei: Cur adorasti deos qui non liberauerunt populum suũ de manu tua?

16 * Cúmq; hæc ille loqueretur, Respondit ei: Num cõsiliarius regis es? Quiesce, ne interficiam te. Discedensque propheta, scio, inquit, quòd cogitauerit Deus occidere te, qui & fecisti hoc malum, & insuper non acquieuisti consilio meo.

17 * Igitur Amasias rex Iuda inito pessimo consilio misit ad Ioas filium Ioachaz filij Iehu regem Israel, dicẽs: Veni videamus nos mutuò. 4. Reg. 14. c

18 * At ille remisit nuncios, dicens: Carduus qui est in Libano, misit ad cedrum
F Libani, dicens: Da filiam tuam filio meo vxorem. Et ecce bestiæ quæ erant in sylua Libani, trãsierũt & cõculcauerũt carduũ.

19 * Dixisti, Percussi Edom, & idcirco erigitur cor tuum in superbiam. sede in domo tua. Cur malum aduersum te prouocas, vt cadas & tu, & Iudas tecum?

20 * Noluit autẽ audire Amasias, eo quòd Dei esset voluntas, vt traderetur in manus hostium propter deos Edom.

21 * Ascendit igitur Ioas rex Israel, & mutuos sibi præbuere conspectus. Amasias autem rex Iuda erat in Bethsames Iudæ.

22 * Corruítque Iudas coram Israel, & fugit in tabernacula sua.

23 * Porrò Amasiam regem Iuda filium Ioas filij Ioachaz cepit Ioas rex Israel in Bethsames, & adduxit in Hierusalem, de-
G struxítque murum eius à porta Ephraim vsque ad portam anguli quadringentis cubitis.

24 * Omne quoque aurum & argentum, & vniuersa vasa quæ repererat in domo Dei, & apud Obed-edom, in thesauris etiam domus regiæ, nécnon & filios obsidum reduxit in Samariam.

25 * Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz rex Israel, quindecim annis.

26 * Reliqua autem sermonum Amasiæ priorum & nouissimorum scripta sunt in libro Regum Iuda & Israel.

27 * Qui postquam recessit à Domino, tetenderunt ei insidias in Hierusalem. Cumque fugisset Lachis, miserunt & interfecerunt eum ibi.

14 * Et factum eſt poſtquam venit Ameſias qui percuſſit Idumæam, & intulit ad ſe deos filiorum Seir, & conſtituit eos ſibi in deos, & in conſpectu eorum adorabat, & eis adolebat.

14 * καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἐλθεῖν ἀμεσίαν πατάξαντα τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἤνεγκεν τοὺς ἑαυτῷ τοὺς θεοὺς υἱῶν σηείρ, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἑαυτῷ εἰς θεοὺς καὶ ἐνώπιον αὐτῶν προσεκύνει, καὶ αὐτοῖς ἔθυεν.

15 * Et iratus eſt furor Domini in Ameſiam, & miſit ei prophetam, & dixit ei: Quid quæſiuiſti deos populi, qui non liberauerunt populum ſuum de manu tua?

15 * καὶ ἐγένετο ὀργὴ κυρίου ἐπὶ ἀμεσίαν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ προφήτην, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί ἐζήτησας τοὺς θεοὺς τοῦ λαοῦ, οἳ οὐκ ἐξείλαντο τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός σου;

16 * Et factum eſt cùm loqueretur ipſe ad eum, & dixit ei: Num conſiliarium Regis dedi te? attende tibi ipſi, ut non percutiant te. & tacuit propheta, & dixit: Cognoui quod conſuluit Dominus occidere te, quoniam feciſti hoc, & non audiuiſti conſilium meum.

16 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μὴ σύμβουλον τοῦ βασιλέως δέδωκά σε; πρόσεχε αὐτῷ, ἵνα μὴ πατάξωσί σε. καὶ ἐσιώπησεν ὁ προφήτης. καὶ εἶπεν, ἔγνων ὅτι ἐβουλεύσατο κύριος τοῦ διαφθεῖραί σε, ὅτι ἐποίησας τοῦτο, καὶ οὐκ ἤκουσας τῆς συμβουλίας μου.

17 * Et conſuluit Ameſias rex Juda, & miſit ad Joas filium Joachaz filium Iu regem Iſrael, dicens: Veni & videamur faciebus.

17 * καὶ ἐβουλεύσατο ἀμεσίας βασιλεὺς ἰούδα, καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ υἱὸν ἰοὺ βασιλέα ἰσραήλ, λέγων, δεῦρο καὶ ὀφθῶμεν προσώποις.

18 * Et miſit Joas rex Iſrael ad Ameſiam regem Juda, dicens: Carduus qui in Libano, miſit ad cedrum quæ in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo in uxorem, & ecce ingredientur beſtiæ agri quæ in Libano: & uenerunt beſtiæ & conculcauerunt carduum.

18 * καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἀμεσίαν βασιλέα ἰούδα λέγων, ὁ ἀκανθὰ ὁ ἐν τῷ λιβάνῳ ἀπέστειλε πρὸς τὴν κέδρον τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ· λέγων, δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖκα· καὶ ἰδοὺ εἰσελθόντα (ε) τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ἦλθε τὰ θηρία καὶ καταπάτησε τὴν ἀκανθάν.

19 * Dixiſti, Ecce percuſſi Idumæam, & eleuat te cor tuum graue, & nunc ſede in domo tua, & quare coniicis in malo, & cades tu & Judas tecum?

19 * εἶπας, ἰδοὺ ἐπάταξα τὴν ἰδουμαίαν καὶ ἐπαίρει σε ἡ καρδία σου ἡ βαρεῖα, καὶ νῦν κάθου ἐν οἴκῳ σου, καὶ ἵνατί συμβάλλεις ἐν κακίᾳ, καὶ πέσῃ σὺ καὶ ἰούδας μετὰ σοῦ;

20 * Et non audiuit Ameſias, quoniam à Domino factũ eſt ut traderet eum in manus Joas, quoniam quæſiuit deos Edom.

20 * καὶ οὐκ ἤκουσεν ἀμεσίας, ὅτι παρὰ κυρίου ἐγένετο τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖρας ἰωάς, ὅτι ἐξεζήτησε τοὺς θεοὺς

21 * Et aſcendit Joas rex Iſrael, & viſi ſunt adinuicem ipſe & Ameſias rex Juda in Bethſames quæ eſt Juda.

21 τῶν ἰδουμαίων. * καὶ ἀνέβη ἰωὰς ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ὤφθησαν αὐτὸς καὶ ἀμεσίας βασιλεὺς ἰούδα ἐν βεθσαμὴς ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα.

22 * Et corruit Judas ante faciem Iſrael, & fugit unuſquiſque in tabernaculum ſuum.

22 * καὶ ἐτροπώθη ἰούδας κατὰ πρόσωπον ἰσραήλ, καὶ ἔφυγον ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ.

23 * Et Ameſiam regem Juda filium Ioas filij Ochoziæ cepit Joas rex Iſrael in Bethſames, & adduxit eum in Hieruſalem, & deſtruxit à muro Hieruſalem à porta Ephraim uſque ad portam anguli quadringentis cubitis.

23 * καὶ τὸν ἀμεσίαν βασιλέα ἰούδα υἱὸν ἰωὰς υἱοῦ ὀχοζίου συνέλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν βεθσαμής, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς ἰερουσαλήμ, καὶ καθεῖλεν ἀπὸ τοῦ τείχους ἰερουσαλὴμ ἀπὸ πύλης ἐφραὶμ ἕως πύλης γωνίας τετρακοσίους πήχεις.

24 * Et omne aurum & argentum, & omnia uaſa quæ inuenta ſunt in domo Domini, & quæ apud Obededdom, & theſauros domus regis, & filios commixtorum cepit, & reuerſus eſt in Samariam.

24 * καὶ πᾶν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ εὑρεθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰ τοῦ τὸν ὠβηδ ἐδδὼμ καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν συμμίξεων ἔλαβεν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν.

25 * Et uixit Ameſias filius Joas rex Juda poſtquam mortuus eſt Joas filius Joachaz rex Iſrael, quinque & decem annis.

25 * καὶ ἔζησεν ἀμεσίας ὁ τοῦ ἰωὰς βασιλεὺς ἰούδα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἰωὰς τὸν τοῦ ἰωάχαζ βασιλέα ἰσραήλ, πέντε

26 * Et reliqui ſermones Amaſiæ primi & noniſſimi nonne ſcripti ſunt in libro Regum Juda & Iſrael?

26 καὶ δέκα ἔτη. * καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἀμεσίου οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ;

27 * Et in tempore quo receſſit Ameſias à Domino, conuerſa eſt contra ipſum coniuratio in Hieruſalẽ, & fugit in Lachis, & miſerunt poſt eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi.

27 * καὶ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἀπέστη ἀμεσίας ἀπὸ τοῦ κυρίου, συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν συσσεσμὸς ἐν ἰερουσαλήμ, καὶ ἔφυγεν εἰς λαχεῖς, καὶ ἀπέστειλαν κατόπισθεν αὐτοῦ εἰς λαχεῖς, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ.

28 * וַיִּשָּׂאֻהוּ עַל־הַסּוּסִים וַיִּקָּבְרוּ אֹתוֹ עִם־
אֲבֹתָיו בְּעִיר יְהוּדָה׃

28 * Reportantéſque ſuper equos ſepelierunt eum cum patribus ſuis in ciuitate Dauid.

כו

CAP. XXVI.

1 * וַיִּקְחוּ כָל־עַם יְהוּדָה אֶת־
עֻזִּיָּהוּ וְהוּא בֶּן־שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ
תַּחַת אָבִיו אֲמַצְיָהוּ׃

1 OMnis autem populus Iuda filiũ eius 4.Re.4.c
A Oziam annorum ſedecim conſtituit regem pro Amaſia patre ſuo.

2 * הוּא בָּנָה אֶת־אֵילוֹת וַיְשִׁיבָהּ לִיהוּדָה
3 אַחֲרֵי שְׁכַב הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו׃ * בֶּן־שֵׁשׁ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה עֻזִּיָּהוּ בְּמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם
שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ יְכֹלְיָהוּ מִן־
4 יְרוּשָׁלִָם׃ * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל
5 אֲשֶׁר־עָשָׂה אֲמַצְיָהוּ אָבִיו׃ * וַיְהִי לִדְרֹשׁ
אֱלֹהִים בִּימֵי זְכַרְיָהוּ הַמֵּבִין בִּרְאוֹת הָאֱלֹהִים
וּבִימֵי דָּרְשׁוֹ אֶת־יְהוָה הִצְלִיחוֹ הָאֱלֹהִים׃
6 * וַיֵּצֵא וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּפְרֹץ אֶת־חוֹמַת
גַּת וְאֵת חוֹמַת יַבְנֶה וְאֵת חוֹמַת אַשְׁדּוֹד וַיִּבֶן
עָרִים בְּאַשְׁדּוֹד וּבַפְּלִשְׁתִּים׃
7 * וַיַּעְזְרֵהוּ הָאֱלֹהִים עַל־פְּלִשְׁתִּים וְעַל־
הָעַרְבִיִּים הַיּוֹשְׁבִים בִּגוּר־בַּעַל וְהַמְעוּנִים׃
8 * וַיִּתְּנוּ הָעַמּוֹנִים מִנְחָה לְעֻזִּיָּהוּ וַיֵּלֶךְ שְׁמוֹ עַד־
לְבוֹא מִצְרַיִם כִּי הֶחֱזִיק עַד־לְמַעְלָה׃
9 * וַיִּבֶן עֻזִּיָּהוּ מִגְדָּלִים בִּירוּשָׁלִַם עַל־שַׁעַר
הַפִּנָּה וְעַל־שַׁעַר הַגַּיְא וְעַל־הַמִּקְצוֹעַ וַיְחַזְּקֵם׃
10 * וַיִּבֶן מִגְדָּלִים בַּמִּדְבָּר וַיַּחְצֹב בֹּרוֹת רַבִּים כִּי
מִקְנֶה רַב הָיָה לוֹ וּבַשְּׁפֵלָה וּבַמִּישׁוֹר אִכָּרִים
וְכֹרְמִים בֶּהָרִים וּבַכַּרְמֶל כִּי־אֹהֵב אֲדָמָה הָיָה׃
11 * וַיְהִי לְעֻזִּיָּהוּ חַיִל עֹשֶׂה מִלְחָמָה יוֹצְאֵי
צָבָא לִגְדוּד בְּמִסְפַּר פְּקֻדָתָם בְּיַד יְעוּאֵל הַסּוֹפֵר
וּמַעֲשֵׂיָהוּ הַשּׁוֹטֵר עַל יַד־חֲנַנְיָהוּ מִשָּׂרֵי הַמֶּלֶךְ׃
12 * כֹּל מִסְפַּר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְגִבּוֹרֵי חָיִל
אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
13 * וְעַל־יָדָם חֵיל צָבָא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעַת
אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת עֹשֵׂי מִלְחָמָה בְּכַחַ חַיִל
לַעְזֹר לַמֶּלֶךְ עַל־הָאוֹיֵב׃
14 * וַיָּכֶן לָהֶם עֻזִּיָּהוּ לְכָל־הַצָּבָא מָגֵנִּים
וְרֻמָחִים וְכוֹבָעִים וְשִׁרְיוֹנוֹת וְקַשָּׁתוֹת וּלְאַבְנֵי
קָלַע׃

2 * Ipſe ædificauit Ahilat,& reſtituit eam ditioni Iudæ, poſtquam dormiuit rex cũ patribus ſuis.

3 * Sedecim annorum erat Ozias cùm regnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus annis regnauit in Hieruſalem. Nomen matris eius Iecelia de Hieruſalem. 4.Reg. 15. 2.

4 * Fecítque quod erat rectum in oculis Domini iuxta omnia quę fecerat Amaſias
5 pater eius. * Et exquiſiuit Deum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum. Cúmq; requireret Dominum, direxit eum in omnibus.

6 * Deniq; egreſſus eſt & pugnauit contra Philiſtiim & deſtruxit murum Geth, & murum Iamniæ murúmq; Azoti. ædificauit quoque oppida in Azoto & Philiſtijm.

7 * Et adiuuit eum Deus contra Philiſtiim & contra Arabes qui habitabant in Gurbaal & contra Ammonitas.

8 * Appendebántq; Ammonitæ munera
B Oziæ,& diuulgatum eſt nomen eius vſq; ad introitum Ægypti propter crebras vi-
9 ctorias. * Ædificauítque Ozias turres in Hieruſalem, ſuper portá anguli, & ſuper portam vallis, & reliquas in eodem muri latere, firmauítque eas.

10 * Extruxítq; turres in ſolitudine, & effodit ciſternas plurimas,eo quòd haberet multa pecora,tam in campeſtribus quàm in eremi vaſtitate. Vineas quoque habuit & vinitores in montibus & in carmelo, erat quippe homo agriculturæ deditus.

11 * Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prœlia ſub manu Iehihel ſcribæ, Maaſiæque doctoris, & ſub manu Ananiæ qui erat de ducibus regis.

12 * Omníſque numerus principum per familias ſuas vitorum fortium duorum millium ſexcentorum.

13 * Et ſub eis vniuerſus exercitus trecentorum & ſeptem millium quingẽtorum,
C qui erant apti ad bella,& pro rege contra aduerſarios dimicabant.

14 * Præparauit quoque eis Ozias, id eſt, cuncto exercitui clypeos, & haſtas,& galeas, & loricas, arcúſque & fundas ad iaciendos lapides.

28 ‡ *Et reportauerunt eum ſuper equos, & ſepelierunt eum cum patribus ſuis in ciuitate Dauid.*

28 ‡ καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ.

CAP. XXVI.

κϛ'.

1 *ET accepit omnis populus terræ Oziam, & ipſe filius ſedecim annorum, & cõſtituerunt regem ipſum pro patre ſuo Ameſia.*

1 ‡ Καὶ ἔλαβε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς ὀζίαν, καὶ αὐτὸς υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμεσίου.

2 ‡ *Ipſe ædificauit Ailath, ipſe reſtituit ipſam Juda, poſtquam dormiuit rex cum patribus ſuis.*

2 ‡ αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν αἰλάθ, αὐτὸς ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδα, μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

3 ‡ *Filius ſedecim annorum Ozias cùm regnaret ipſe, & quinquaginta & duobus annis regnauit in Hieruſalem, & nomen matri ſuæ Jechelia ab Hieruſalem.*

3 ‡ υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ὁ ὀζίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεχελία ἀπὸ ἱερουσαλήμ.

4 ‡ *Et fecit rectum coram Domino iuxta omnia quæ fecit Ameſias pater eius.*

4 ‡ καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμεσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

5 ‡ *Et fuit quærens Dominum in diebus Zachariæ intelligentis in viſione Dei, & in diebus ſuis quibus quæſiuit Dominum, direxit eum Dominus Deus.*

5 ‡ καὶ ἦν ἐκζητῶν τὸν κύριον ἐν ταῖς ἡμέραις ζαχαρίου τοῦ σωιέντος ἐν ὁράσει θεοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ αἷς ἐξεζήτησε τὸν κύριον, κατεύθυνεν αὐτὸν κύριος ὁ θεός.

6 ‡ *Et egreſſus eſt Ozias & pugnauit contra Philiſtiim, & deſtruxit muros Geth, & muros Jabna, & muros Azoti, & ædificauit ciuitates in Azoto, & in Philiſtiim.*

6 ‡ καὶ ἐξῆλθεν ὀζίας καὶ ἐπολέμησεν τοὺς ἐν ἀλλοφύλοις, καὶ καθεῖλε τὰ τείχη γέθ, καὶ τὰ τείχη ἰαβνά, καὶ τὰ τείχη ἀζώτου· καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ἐν ἀζώτῳ, καὶ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις.

7 ‡ *Et adiuuit eum Dominus cõtra Philiſtiim & contra Arabes qui habitabant in petra & contra Minæos.*

7 ‡ καὶ κατίσχυσεν αὐτὸν κύριος ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς πέτρας,

8 ‡ *Et dederunt Minæi dona Oziæ, & fuit nomen eius vſque ad introitum Ægypti, quoniam prævaluit vſque ad ſupra.*

8 καὶ ἐπὶ τοὺς μιναίους. ‡ καὶ ἔδωκαν οἱ μιναῖοι δῶρα τῷ ὀζίᾳ, καὶ ἦν ὄνομα αὐτοῦ ἕως εἰσόδου αἰγύπτου, ὅτι κατίσχυσεν ἕως ἄνω.

9 ‡ *Et ædificauit Ozias turres in Hieruſalem, & ſuper portam anguli & ſuper portam vallis & ſuper angulos, & firmauit eas.*

9 ‡ καὶ ᾠκοδόμησεν ὀζίας πύργους ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς γωνίας καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς φάραγγος, καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, καὶ κατίσχυσεν αὐτάς.

10 ‡ *Et ædificauit turres in ſolitudine, & effodit ciſternas multas, quoniam pecora multa fuerunt ei in planicie & in campeſtri: agricultores & vinitores in montibus & in carmelo, quoniam vir agriculturæ deditus erat.*

10 ‡ καὶ ᾠκοδόμησεν πύργους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐλατόμησε λάκκους πολλούς, ὅτι κτήνη πολλὰ ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν σεφυλᾶ καὶ ἐν τῇ πεδινῇ· γεωργοὶ καὶ ἀμπελουργοὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν τῷ καρμήλῳ, ὅτι φιλογεωργὸς ἦν.

11 ‡ *Et fuerunt Oziæ exercitus facientes bellum, & qui egrediebantur in aciem: & numerus conſiderationis eorum per manum Ieiel ſcribæ & Maaſiæ iudicis, & per manum Ananiæ ſucceſſoris regis.*

11 ‡ καὶ ἐγένοντο τῷ ὀζίᾳ δυνάμεις ποιοῦσαι πόλεμον, καὶ ἐκπορευόμεναι εἰς παράταξιν· καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν διὰ χειρὸς ἰεϊὴλ τοῦ γραμματέως καὶ μαασίου τοῦ κριτοῦ, καὶ διὰ χειρὸς ὁπανίου τοῦ διαδόχου τοῦ βασιλέως.

12 ‡ *Omnis numerus principum familiarum fortium in bellum duo millia ſexcenti.*

12 ‡ πᾶς ἀριθμὸς τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν τῶν δυνατῶν εἰς πόλεμον δισχίλιοι ἑξακόσιοι.

13 ‡ *Et cum eis exercitus bellatores trecenta millia & ſeptem mille quingenti: hi facientes bellum in potentia fortitudinis, ad auxiliandum regi contra aduerſarios.*

13 ‡ καὶ μετ' αὐτῶν δυνάμεις πολεμικαὶ τριακόσιαι χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι πεντακόσιοι· οὗτοι οἱ ποιοῦντες πόλεμον ἐν δυνάμει ἰσχύος, βοηθῆσαι τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους.

14 ‡ *Et præparauit eis Ozias cuncto exercitui clypeos, & haſtas, & galeas, & loricas, & arcus, & ad lapides fundas.*

14 ‡ καὶ ἡτοίμασεν αὐτοῖς ὀζίας πάσῃ τῇ δυνάμει θυρεοὺς καὶ δόρατα καὶ περικεφαλαίας, καὶ θώρακας, καὶ τόξα καὶ εἰς λίθους σφενδόνας.

15 * וַיַּעַשׂ בִּירוּשָׁלַ͏ִם חִשְׁבֹּנוֹת מַחֲשֶׁבֶת חוֹשֵׁב
לִהְיוֹת עַל־הַמִּגְדָּלִים וְעַל־הַפִּנּוֹת לְירוֹ֣א
בַחִצִּים וּבְאַבְנִים גְּדֹלוֹת וַיֵּצֵא שְׁמוֹ עַד־לְמֶרְחוֹק
כִּי־הִפְלִיא לְהֵעָזֵר עַד כִּי־חָזָק׃

16 * וּכְחָזְקָתוֹ גָּבְרָה לִבּוֹ עַד־לְהַשְׁחִית וַיִּמְעַל
בַּיהוָה אֱלֹהָיו וַיָּבֹא אֶל־הֵיכַל יְהוָה לְהַקְטִיר
17 עַל־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת׃ * וַיָּבֹא אַחֲרָיו עֲזַרְיָהוּ
הַכֹּהֵן וְעִמּוֹ כֹּהֲנִים לַיהוָה שְׁמוֹנִים בְּנֵי־חָיִל׃

18 * וַיַּעַמְדוּ עַל־עֻזִּיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־לְךָ
עֻזִּיָּהוּ לְהַקְטִיר לַיהוָה כִּי לַכֹּהֲנִים בְּנֵי־אַהֲרֹן
הַמְקֻדָּשִׁים לְהַקְטִיר יֹצֵא מִן־הַמִּקְדָּשׁ כִּי מָעַלְתָּ
וְלֹא־לְךָ לְכָבוֹד מֵיְהוָה אֱלֹהִים׃

19 * וַיִּזְעַף עֻזִּיָּהוּ וּבְיָדוֹ מִקְטֶרֶת לְהַקְטִיר וּבְזַעְפּוֹ
עִם־הַכֹּהֲנִים וְהַצָּרָעַת זָרְחָה בְמִצְחוֹ לִפְנֵי
הַכֹּהֲנִים בְּבֵית יְהוָה מֵעַל לְמִזְבַּח הַקְּטֹרֶת׃

20 * וַיִּפֶן אֵלָיו עֲזַרְיָהוּ כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְכָל־הַכֹּהֲנִים
וְהִנֵּה־הוּא מְצֹרָע בְּמִצְחוֹ וַיַּבְהִלוּהוּ מִשָּׁם וְגַם־
הוּא נִדְחַף לָצֵאת כִּי נִגְּעוֹ יְהוָה׃

21 * וַיְהִי עֻזִּיָּהוּ הַמֶּלֶךְ מְצֹרָע עַד־יוֹם מוֹתוֹ
וַיֵּשֶׁב בֵּית הַחָפְשׁוּת מְצֹרָע כִּי נִגְזַר מִבֵּית יְהוָה
וְיוֹתָם בְּנוֹ עַל־בֵּית הַמֶּלֶךְ שֹׁפֵט אֶת־עַם הָאָרֶץ׃

22 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי עֻזִּיָּהוּ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים
כָּתַב יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא׃

23 * וַיִּשְׁכַּב עֻזִּיָּהוּ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־
אֲבֹתָיו בִּשְׂדֵה הַקְּבוּרָה אֲשֶׁר לַמְּלָכִים כִּי אָמְרוּ
מְצֹרָע הוּא וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

כז

1 * בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יוֹתָם
בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְשֵׁם
אִמּוֹ יְרוּשָׁה בַּת־צָדוֹק׃

2 * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
עֻזִּיָּהוּ אָבִיו רַק לֹא־בָא אֶל־הֵיכַל יְהוָה וְעוֹד
הָעָם מַשְׁחִיתִים׃

3 * הוּא בָּנָה אֶת־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה הָעֶלְיוֹן
וּבְחוֹמַת הָעֹפֶל בָּנָה לָרָב׃

4 * וְעָרִים בָּנָה בְּהַר יְהוּדָה וּבְחָרְשִׁים בָּנָה
בִּירָנִיוֹת וּמִגְדָּלִים׃

15 * Et fecit in Hierusalem diuersi generis machinas, quas in turribus collocauit, & in angulis murorum vt mitterẽt sagittas & saxa grandia. Egressúmq; est nomẽ eius procul, eo quòd auxiliaretur ei Dominus & corroborasset illum.

16 *Sed cùm roboratus esset, eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum, ingressúsq; templum Dñi, adolere voluit incensum super
17 altare thymiamatis. * Statímque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Dñi octoginta viri fortissimi,

18 * Restiterunt regi atq; dixerunt: Non est tui officij Ozia, vt adoleas incensum Dño, sed sacerdotũ, hoc est filiorũ Aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario ne contemperis, quia non reputabitur tibi in
19 gloriã hoc à Dño Deo. * Iratusq; Ozias 4. Reg. 15. & tenens in manu thuribulũ vt adoleret D incensum, minabatur sacerdotibus. Statímq; orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo Dñi super altare
20 thymiamatis. *Cúmq; respexisset eum Azarias pontifex & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte eius, & festinatò expulerũt eum. Sed & ipse perterritus accelerauit egredi, eo quòd sensisset ilicò plagam Domini.

21 * Fuit igitur Ozias rex leprosus vsq; ad diem mortis suæ: & habitauit in domo separata, plenus lepra, ob quã eiectus fuerat de domo Domini. Porrò Ioatham filius eius rexit domum regis, & iudicauit populum terræ.

22 * Reliqua autem sermonũ Oziæ priorum & nouissimorum scripsit Esaias filius Amos propheta.

23 *Dormiuítq; Ozias cum patribus suis, & sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum, eo quòd esset leprosus; regnauítque Ioatham filius eius pro eo.

CAP. XXVII.

1 VIginti quinque annorũ erat Ioatham 4. Reg. 15. A cùm regnare cœpisset, & sedecim annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Hierusa filia Sadoch.

2 *Fecítq; quod rectum erat coram Dño iuxta omnia quę fecerat Ozias pater suus, excepto quòd non est ingressus templum B Dñi, & adhuc populus delinquebat.

3 * Ipse ædificauit portã domus Dñi excelsam, & in muro Ophel multa cõstruxit.

4 * Vrbes quoq; ædificauit in montibus Iuda, & in saltibus castella & turres.

15 * Et fecit Ozias in Hierusalem machinas fabricatas artificijs vt essent in turribus & in angulis, vt percuterent sagittis & saxis grandibus; & audita est præparatio eorum vsque ad procul, quoniam admirationi fuit vt adiuuaretur vsque quo confortatus est.

16 * Et postquam roboratus est Ozias, exaltatũ est cor eius vt corrumperet; & iniquè fecit in Domino Deo suo, & ingressus est in templum Domini vt adoleret incensum in altari thymiamatum.

17 * Et ingressus est post ipsum Azarias sacerdos, & cum eo octoginta sacerdotes Domini filij fortitudinis.

18 * Et restiterunt contra Oziam regem, & dixerunt ei: Non tibi Ozia vt adoleas Domino, sed sacerdotibus filiis Aaron qui sanctificati sunt vt adoleant incensum. egredere à sanctuario, quoniam recessisti à Domino, & non erit tibi hoc in gloriam à Domino Deo.

19 * Et iratus est Ozias, & in manu sua thuribulum ad adolendum incensum in templo: & cùm iratus fuisset ipse contra sacerdotes, & lepra orta est in fronte eius in domo Domini coram sacerdotibus supra altare thymiamatum.

20 * Et conuersus est in ipsum Azarias sacerdos primus & sacerdotes; & ecce ipse leprosus in fronte sua, & expulit eum illinc, & enim ipse celerauit egredi, quoniam redarguit eum Dominus.

21 * Et fuit Ozias rex leprosus vsque ad diem mortis suæ, & habitauit in domo separata leprosus, quoniam expulsus fuit à domo Domini: & Joatham filius eius in regno eius iudicans populum terræ.

22 * Et reliqui sermones Oziæ primi & nouissimi nonne sunt scripti ab Esaia filio Amos propheta?

23 * Et dormiuit Ozias cum patribus suis, & sepelierunt eum in agro sepulchri Regum, quoniam dixerunt, Leprosus est; & regnauit Joatham filius eius pro eo.

CAP. XXVII.

1 Filius existens viginti & quinque annorum Joatham cùm regnaret ipse, & sedecim annis regnauit in Hierusalem: & nomen matri eius Hieruſa filia Sadduc.

2 * Et fecit rectum coram Domino, iuxta omnia quæ fecit Ozias pater eius: veruntamen ad templum Domini nunquam ingressus est, & adhuc populus corrumpebatur.

3 * Ipse ædificauit portam domus Domini excelsam, & in muro Ophel ædificauit in multitudinem.

4 * Et vrbes ædificauit in montibus Juda, & in saltibus ædificauit castella & turres.

15 * καὶ ἐποίησεν ὀζίας ἐν ἱερουσαλὴμ μηχανὰς μεμηχανδυμφὰς λογισμοῖς τοῦ εἶναι ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, τοῦ βαλεῖν βέλεσιν καὶ λίθοις μεγάλοις· καὶ ἠκούσθη ἡ καταρκυὴ αὐτῶν ἕως πόρρω, ὅτι ἐθαυμασώθη τοῦ βοηθεῖσαι ἕως ἐκατίσχυσεν.

16 * καὶ ὡς κατίσχυσεν ὀζίας, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ τοῦ διαφθεῖραι· καὶ ἠδίκησεν ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν κυρίου τοῦ θυμιᾶσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων.

17 * καὶ εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ ἀζαρίας ὁ ἱερεύς, καὶ μετ' αὐτοῦ ὀγδοήκοντα ἱερεῖς κυρίου οἱ υἱοὶ δυνάμεως.

18 * καὶ ἐπέστησαν ἐπὶ ὀζίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐ σοί ὀζία τοῦ θυμιᾶσαι τῷ κυρίῳ, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἡγιασμένοις τοῦ θυμιᾶσαι· ἔξελθε ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ τοῦ κυρίου καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ.

19 * καὶ ἐθυμώθη ὀζίας, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ θυμιατήριον τοῦ θυμιᾶσαι ἐν τῷ ναῷ· καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἡ λέπρα ἀνέτειλεν ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων.

20 * καὶ ἐπέστρεψεν ἐπ' αὐτὸν ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὁ πρῶτος καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς λεπρὸς ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ, καὶ κατέσασεν αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπευσεν ἐξελθεῖν, ὅτι ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ κύριος.

21 * καὶ ἦν ὀζίας ὁ βασιλεὺς λεπρὸς ἕως ἡμέρας τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκάθησεν ἐν οἴκῳ ἀφεστὼς λεπρός, ὅτι ἐξώσθη ἀπὸ οἴκου κυρίου· καὶ ἰωαθὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ κρίνων τὸν λαὸν τῆς γῆς.

22 * καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ὀζίου οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἀπὸ ἡσαΐου υἱοῦ ἀμως τοῦ προφήτου;

23 * καὶ ἐκοιμήθη ὀζίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ἀγρῷ τῆς ταφῆς τῶν βασιλέων· ὅτι εἶπαν, λεπρός ἐστιν· καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαθὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

κζ'.

1 * Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωαθὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἱερουσᾶ θυγάτηρ σαδδούκ.

2 * καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὀζίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πλὴν εἰς τὸν ναὸν κυρίου οὐκ εἰσῆλθεν, καὶ ἔτι ὁ λαὸς κατεφθείρετο.

3 * αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν πύλην οἴκου κυρίου τὴν ὑψηλήν, καὶ ἐν τῷ τείχει τοῦ ὠφὲλ ᾠκοδόμησεν εἰς πλῆθος.

4 * καὶ πόλεις ᾠκοδόμησεν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς δρυμοῖς ᾠκοδόμησεν βάρεις καὶ πύργους.

5 * וְהוּא נִלְחַם עִם־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיֶּחֱזַק
עֲלֵיהֶם וַיִּתְּנוּ־לוֹ בְּנֵי־עַמּוֹן בַּשָּׁנָה הַהִיא
מֵאָה כִכַּר־כֶּסֶף וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֹּרֵי חִטִּים
וּשְׁעוֹרִים עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְאֵת הֵשִׁיבוּ לוֹ בְּנֵי עַמּוֹן
וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וְהַשְּׁלִשִׁית׃

6 * וַיִּתְחַזֵּק יוֹתָם כִּי הֵכִין דְּרָכָיו לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהָיו׃ 7 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹתָם וְכָל־מִלְחַמְתָּיו
וּדְרָכָיו הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
8 וִיהוּדָה׃ * בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה
בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
9 * וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר
דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אָחָז בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

כח

1 * בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה אָחָז בְּמָלְכוֹ
וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְלֹא־עָשָׂה
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּדָוִיד אָבִיו׃
2 * וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם מַסֵּכוֹת
3 עָשָׂה לַבְּעָלִים׃ * וְהוּא הִקְטִיר בְּגֵיא בֶן־
הִנֹּם וַיַּבְעֵר אֶת־בָּנָיו בָּאֵשׁ כְּתוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
4 * וַיִּזְבַּח וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת
5 כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃ * וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהָיו בְּיַד
מֶלֶךְ אֲרָם וַיַּכּוּ־בוֹ וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שִׁבְיָה גְדוֹלָה
וַיְבִיאוּ דַרְמֶשֶׂק וְגַם בְּיַד־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִתַּן וַיַּךְ־
6 בּוֹ מַכָּה גְדוֹלָה׃ * וַיַּהֲרֹג פֶּקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ
בִּיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בְּיוֹם אֶחָד הַכֹּל
בְּנֵי־חַיִל בַּעֲזָבָם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם׃
7 * וַיַּהֲרֹג זִכְרִי גִּבּוֹר אֶפְרַיִם אֶת־מַעֲשֵׂיָהוּ
בֶן־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עַזְרִיקָם נְגִיד הַבַּיִת וְאֶת־
8 אֶלְקָנָה מִשְׁנֵה הַמֶּלֶךְ׃ * וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל מֵאֲחֵיהֶם מָאתַיִם אֶלֶף נָשִׁים בָּנִים
וּבָנוֹת וְגַם־שָׁלָל רַב בָּזְזוּ מֵהֶם וַיָּבִיאוּ אֶת־
9 הַשָּׁלָל לְשֹׁמְרוֹן׃ * וְשָׁם הָיָה נָבִיא לַיהוָה
עֹדֵד שְׁמוֹ וַיֵּצֵא לִפְנֵי הַצָּבָא הַבָּא לְשֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר
לָהֶם הִנֵּה בַחֲמַת יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם עַל־
יְהוּדָה נְתָנָם בְּיֶדְכֶם וַתַּהַרְגוּ בָם בְּזַעַף עַד
לַשָּׁמַיִם הִגִּיעַ׃

3 * Ipſe pugnauit contra regem filiorum Ammon & vicit eum: dederúntq; ei filij Ammon in tempore illo centum talenta
C argenti & decẽ millia coros tritici, ac totidem coros ordei. Hæc ei præbuerunt filij Ammon in anno ſecundo & tertio.

6 * Corroboratúſq; eſt Ioatham, eo quòd direxiſſet vias ſuas coram Dño Deo ſuo.

7 * Reliqua autem ſermonum Ioatham
D & omnes pugnæ eius & opera ſcripta ſunt in libro Regum Iſrael & Iuda.

8 * Viginti quinque annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & ſedecim annis regnauit in Hieruſalem.

9 * Dormiuítq; Ioatham cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in ciuitate Dauid, & regnauit Achaz filius eius pro eo.

CAP. XXVIII.

1 VIginti annorum erát Achaz cùm re- 4. Reg. 15. d
A gnare cœpiſſet, & ſedecim annis regnauit in Hieruſalem. Non fecit rectum in conſpectu Dñi, ſicut Dauid pater eius.

2 * Sed ambulauit in viis regum Iſrael, inſuper & ſtatuas fudit Baalim.

3 * Ipſe eſt qui adoleuit incenſum in valle Hennon, & luſtrauit filios ſuos in igne iuxta ritum gentium quas interfecit Dominus in aduentu filiorum Iſrael.

4 * Sacrificabat quoq;, & thymiama ſuccendebat in excelſis & in collibus, & ſub omni ligno frondoſo.

5 * Tradidítq, eum Dominus Deus eius in manu regis Syriæ, qui percuſſit eum, magnámque prædam cepit de eius imperio, & adduxit in Damaſcum. Manibus quoque regis Iſrael traditus eſt & percuſſus plaga grandi.

6 * Occidítq; Phacee filius Romeliæ de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros bellatores, eo quòd reliquiſſent Dominum Deum patrum ſuorum.

7 * Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraim Maaſiam filium regis,
B & Ezricam ducem domus eius, Helchanan quoque ſecundum à rege.

8 * Ceperúntque filij Iſrael de fratribus ſuis ducẽta millia mulierum, puerorum, & puellarum, & infinitam prædam, per-
9 tuleruntque eam in Samariam. * Ea tem peſtate erat ibi prophetaDomini, nomine Oded, qui egreſſus obuiam exercitui venienti in Samariam, dixit eis: Ecce iratus Dominus Deus patrum veſtrorum contra Iudá tradidit eos in manibus veſtris, & occidiſtis eos atrociter, ita vt ad cẽlum pertingeret veſtra crudelitas.

5 ‡ Et ipse pugnauit cum rege filiorum Ammon, & præualuit contra eum, et dabant ei filij Ammon per annum centum talenta argenti, & decem millia cororum tritici, & ordei decem millia, hæc offerebat ei rex filiorum Ammō per annum, & in anno secundo & tertio.

6 ‡ Et corroboratus est Joathan quoniam præparauit vias suas coram Domino Deo suo.

7 ‡ Et reliqui sermones Joatham & bellum, & opera eius, nonne scripta sunt in libro Regum Israel & Juda?

8 ‡ Filius viginti & quinque annorum fuit Joatham cùm regnaret ipse, & sedecim annis regnauit in Hierusalem.

9 ‡ Et dormiuit Joatham cum patribus suis, & sepultus est in ciuitate Dauid, & regnauit Achaz filius eius pro eo.

CAP. XXVIII.

1 Filius viginti annorum fuit Achaz cùm regnaret ipse, & sedecim annis regnauit in Hierusalem, & non fecit rectum coram Domino sicut Dauid pater eius.

2 ‡ Et ambulauit secundum vias regum Israel, etenim sculptilia fecit Baalim.

3 ‡ Et sacrificauit in valle Benennom, & lustrauit filios suos in igne iuxta abominationes gentium, quas abstulit Dominus à facie filiorum Israel.

4 ‡ Et adolebat in excelsis & in domibus, & sub omni ligno frondoso.

5 ‡ Et tradidit eum Dominus Deus eius in manu regis Syriæ, & percussit in eo, & cepit captiuitatem multam ex ipsis, & adduxit in Damascum, & in manus regis Israel tradidit eum Dominus, & percussit in eo plaga grandi.

6 ‡ Et occidit Phacee filius Romeliæ rex Israel in Juda in vna die centum & viginti millia virorum potētium fortitudine, quoniam reliquerunt ipsi Dominum Deum patrum suorum.

7 ‡ Et occidit Zechri potens ex Ephraim Maassian filium regis, & Esricam ducem domus eius, & Elcanan secundum regis.

8 ‡ Et captiuos ceperunt filij Israel de fratribus suis ducenta millia mulierum, & filios & filias; & spolia multa spoliauerunt ex eis, & intulerunt spolia in Samariam.

9 ‡ Et illic fuit propheta Domini, Oded nomen ei: & egressus est in occursum exercitui venientium in Samariam, & dixit eis: Ecce ira Domini Dei patrum vestrorum contra Judam, & tradidit eos in manibus vestris, & occidistis in eis in ira, & vsque ad cælos peruenit.

5 ‡ καὶ αὐτὸς ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ βασιλέως υἱῶν ἀμμών· καὶ κατίσχυσεν ἐπ' αὐτούς· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν κατ' ἐνιαυτὸν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου, καὶ δέκα χιλιάδας κόρων πυροῦ, καὶ κριθῶν δέκα χιλιάδας· ταῦτα ἔφερεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ τείτῳ.

6 ‡ καὶ κατίσχυσεν Ιωαθὰν ὅτι ἡτοίμασε τὰς ὁδὰς αὐτοῦ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ.

7 ‡ καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι Ιωαθὰμ καὶ ὁ πόλεμος, καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ οὐκ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ισραὴλ καὶ ἰούδα;

8 ‡ υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν Ιωᾶς Ιωαθὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ιερουσαλήμ.

9 ‡ καὶ ἐκοιμήθη Ιωαθὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

κη'.

1 ‡ Υἱὸς εἴκοσι ἐτῶν Ιωᾶς ἄχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ιερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

2 ‡ καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὰς ὁδὸς βασιλέων ισραήλ, καὶ γὰρ γλυπτὰ ἐποίησε τοῖς βααλείμ.

3 ‡ καὶ ἔθυεν ἐν φάραγγι βενεννόμ, καὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου υἱῶν ισραήλ.

4 ‡ καὶ ἐθυμία ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους.

5 ‡ καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ ἐν χειρὶ βασιλέως συρίας, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῷ, καὶ ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν πολλὴν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἦγον εἰς δαμασκόν, καὶ εἰς τὰς χεῖρας βασιλέως ισραὴλ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῷ πληγὴν μεγάλην.

6 ‡ καὶ ἀπέκτεινε φακεὰ υἱὸς ρομελίου βασιλεὺς ισραὴλ ἐν ἰούδα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν δυνατῶν ἰσχύι, ἐν τῷ καταλιπεῖν αὐτοὺς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν.

7 ‡ καὶ ἀπέκτεινε ζεχρὶ ὁ δυνατὸς ἐφραὶμ τὸν μαασίου τὸν υἱὸν βασιλέως καὶ τὸν ἐσρικαμ ἡγούμενον οἴκου αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐλκανὰ τὸν δεύτερον βασιλέως.

8 ‡ καὶ ἠχμαλώτευσαν οἱ υἱοὶ ισραὴλ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν διακοσίας χιλιάδας γυναικῶν, καὶ υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ σκύλα πολλὰ ἐσκύλευσαν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν τὰ σκύλα εἰς σαμάρειαν.

9 ‡ καὶ ἐκεῖ Ιωὴλ προφήτης κυρίου, ὠδὴδ ὄνομα αὐτῷ· καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν τῆς δυνάμεως τῶν ἐρχομένων εἰς σαμάρειαν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ ὀργὴ κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν ἐπὶ τὸν ἰούδαν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ ἀπεκτείνατε ἐν αὐτοῖς ἐν ὀργῇ, καὶ ἕως τῶν οὐρανῶν ἔφθασε.

10 * וְעַתָּה בְּנֵי־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אַתֶּם
אֹמְרִים לְכְבֹשׁ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת לָכֶם הֲלֹא
רַק־אַתֶּם עִמָּכֶם אֲשָׁמוֹת לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
11 * וְעַתָּה שִׁמְעוּנִי וְהָשִׁיבוּ הַשְּׁבִיָּה אֲשֶׁר
שְׁבִיתֶם מֵאֲחֵיכֶם כִּי חֲרוֹן אַף־יְהוָה עֲלֵיכֶם׃
12 * וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מֵרָאשֵׁי בְנֵי־אֶפְרַיִם
עֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹחָנָן בֶּרֶכְיָהוּ בֶן־מְשִׁלֵּמוֹת
וִיחִזְקִיָּהוּ בֶן־שַׁלֻּם וַעֲמָשָׂא בֶן־חַדְלַי עַל־
הַבָּאִים מִן־הַצָּבָא׃
13 * וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֹא־תָבִיאוּ אֶת־הַשְּׁבִיָּה
הֵנָּה כִּי לְאַשְׁמַת יְהוָה עָלֵינוּ אַתֶּם אֹמְרִים
לְהֹסִיף עַל־חַטֹּאתֵנוּ וְעַל־אַשְׁמָתֵנוּ כִּי־רַבָּה
אַשְׁמָה לָּנוּ וְחָרוֹן אַף עַל־יִשְׂרָאֵל׃
14 * וַיַּעֲזֹב הֶחָלוּץ אֶת־הַשְּׁבִיָּה וְאֶת־הַבִּזָּה
לִפְנֵי הַשָּׂרִים וְכָל־הַקָּהָל׃
15 * וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־נֻקְּבוּ בְשֵׁמוֹת
וַיַּחֲזִיקוּ בַּשְּׁבִיָּה וְכָל־מַעֲרֻמֵיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן־
הַשָּׁלָל וַיַּלְבִּשׁוּם וַיְנַעֲלוּם וַיַּאַכְלוּם וַיַּשְׁקוּם
וַיְסָכּוּם וַיְנַהֲלוּם בַּחֲמֹרִים לְכָל־כּוֹשֵׁל וַיְבִיאוּם
יְרֵחוֹ עִיר־הַתְּמָרִים אֵצֶל אֲחֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ שֹׁמְרוֹן׃
16 * בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז עַל־מַלְכֵי
אַשּׁוּר לַעְזֹר לוֹ׃
17 * וְעוֹד אֲדוֹמִים בָּאוּ וַיַּכּוּ בִיהוּדָה וַיִּשְׁבּוּ־שֶׁבִי׃
18 * וּפְלִשְׁתִּים פָּשְׁטוּ בְּעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וְהַנֶּגֶב
לִיהוּדָה וַיִּלְכְּדוּ אֶת־בֵּית־שֶׁמֶשׁ וְאֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־
הַגְּדֵרוֹת וְאֶת־שׂוֹכוֹ וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־תִּמְנָה וְאֶת־
בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־גִּמְזוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃
19 * כִּי־הִכְנִיעַ יְהוָה אֶת־יְהוּדָה בַּעֲבוּר אָחָז
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כִּי־הִפְרִיעַ בִּיהוּדָה וּמָעוֹל מָעַל
בַּיהוָה׃ 20 * וַיָּבֹא עָלָיו תִּלְגַּת פִּלְנֶאסֶר מֶלֶךְ
אַשּׁוּר וַיָּצַר לוֹ וְלֹא חִזְּקוֹ׃ 21 * כִּי־חִלַּק אָחָז
אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיִּתֵּן
לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא לְעֶזְרָה לוֹ׃
22 * וּבְעֵת הָצַר לוֹ וַיּוֹסֶף לִמְעֹל בַּיהוָה הוּא
הַמֶּלֶךְ אָחָז׃ 23 * וַיִּזְבַּח לֵאלֹהֵי דַרְמֶשֶׂק הַמַּכִּים
בּוֹ וַיֹּאמֶר כִּי אֱלֹהֵי מַלְכֵי אֲרָם הֵם מְעֻזְרִים
אֹתָם לָהֶם אֶזְבְּחוּ וְיַעְזְרוּנִי וְהֵם הָיוּ־לוֹ לְהַכְשִׁילוֹ
וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל׃

10 * Insuper filios Iuda & Hierusalē vultis vobis subijcere in seruos & ancillas, quod nequaquā facto opus est. Peccastis enim
11 super hoc Dño Deo vestro. * Sed audite cōsilium meū, & reducite captiuos quos adduxistis de fratribus vestris, quia magnus furor Domini imminet vobis.
12 * Steterunt itaq; viri de principibus filiorum Ephraim, Azarias filius Iohannan, Barachias filius Mosollamoth, Ezechias filius Sellum, & Amasias filius Hadali, contra eos qui veniebant de prœlio.
13 * Et dixerunt eis: Nō introducetis hùc captiuos, ne peccemus Domino. Quare
C vultis adijcere super peccata nostra, & vetera cumulare delicta? Grande quippe peccatū est, & ira furoris Domini imminet super Israel.
14 * Dimisérúntque viri Israel bellatores prædam & vniuersa quæ ceperant coram principibus & omni multitudine.
15 * Steterúntque viri quos supra memorauimus, & apprehēdentes captiuos omnes qui nudi erant, vestierunt de spoliis. Cúmq; vestissent eos & calciassent, & refecissent cibo ac potu, vnxissentque propter laborem, & adhibuissent eis curam, quicunq; ambulare nō poterant, & erant imbecilli corpore, imposuerūt eos iumentis, & adduxerūt eos Hiericho ciuitatem palmarum ad fratres eorum, ipsíque re-
16 uersi sunt in Samariam. * Tempore illo misit rex Achaz ad regem Assyriorum, po-
17 stulans auxilium. * Venerúntq; Idumæi & percussérūt multos ex Iuda, & ceperūt
18 prædam magnā. * Philistiim quoq; diffusi sunt per vrbes campestres, & ad meri-
D diem Iuda, ceperúntque Beth-Sames & Ahilō, & Gadiroth, Socho quoq; & Thānan, & Ganzo cum viculis suis, & habita-
19 uerunt in eis. * Humiliauerat enim Dñs Iudam propter Achaz regē Iuda, eo quòd nudasset eum auxilio, & contemptui ha-
20 buisset Dñm. * Adduxítq; contra eum Theglatphalasar regem Assyriorū, qui & afflixit eum, & nullo resistente vastauit.
21 * Igitur Achaz, spoliata domo Domini & domo regum ac principum, dedit regi Assyriorū munera, & tamē nihil ei ꝓfuit.
22 * Insuper & tempore angustiæ suæ auxit cōtemptū in Dñm. Ipse per se rex Achaz
23 * Immolauit diis Damasci victimas percussoribus suis, & dixit: Dij regum Syriæ auxiliantur eis; quos ego placabo hostiis, & aderunt mihi, cùm econtrario ipsi fuerint ruinæ ei & vniuerso Israel.

* *Et nunc filios Juda & Hieruſalem vos* 10
dicitis poſſidere in ſeruos & ſeruas, nonne ſum
vobiſcum, vt teſtificer Domino Deo veſtro,
peccata vobiſcum Domino Deo veſtro.

* *Et nunc audite me, & reducite captiuita-* 11
tem quam cepiſtis à fratribus veſtris, quoniam
ira furoris Domini ſuper vos.

* *Et ſteterunt principes à filiis Ephraim* 12
Azarias filius Jonan, & Barachias filius Maſ-
ſalmoth, & Ezechias filius Sellim, & Ama-
ſias filius Addi contra eos qui veniebant à
bello.

* *Et dixerunt eis, Non introducetis captiui-* 13
tatem huc ad nos, quoniam vt peccemus Do-
mino ſuper nos, vos dicitis adiici ſuper pecca-
ta noſtra & ſuper ignorantiam noſtram, quo-
niam multum peccatum noſtrum & ira furo-
ris Domini in Iſrael.

* *Et dimiſeruut bellatores captiuitatem &* 14
ſpolia coram principibus & omni Eccleſia.

* *Et ſteterunt viri qui vocati ſunt in no-* 15
minibus, & apprehenderunt captiuitatem, &
omnes nudos veſtierunt de ſpoliis, & indue-
runt eos & calciauerunt, & dederunt eis vt
comederent, & biberent, & vngerentur, &
auxilio fuerunt eis in iumentis omni infirmo:
& conſtituerunt eos in Hiericho ciuitatem
palmarum ad fratres eorum, & reuerſi ſunt
in Samariam.

* *Et in tempore illo miſit rex Achaz ad re-* 16
gem Aſſyriorum vt auxiliaretur ei.

* *Et in hoc anno & Idumæi irruerunt &* 17
percuſſerunt in Juda, & ceperunt captiui-
tatem.

* *Et Philiſtiim irruerunt in vrbes campe-* 18
ſtris, & à meridie Juda, & ceperunt Bethſa-
mes & Ailon, & Gaderoth, & Socchoth, &
vicos eius, & Thamnan, & vicos eius,
& Gamzo & vicos eius, & habitauerunt
illic.

* *Quoniam humiliauit Dominus Judã pro-* 19
pter Achaz regem Juda, quoniam nudauit in
Juda, & rebellauit rebellione à Domino.

* *Et venit contra Achaz Theglath-Phalſar* 20
rex Aſſyriorum, & percuſſit eum.

* *Et cepit Achaz quæ in domo Domini, &* 21
quæ in domo regis & principum, & dedit re-
gi Aſſyriorum, & non in auxilium ei fuit.

* *Sed vt tribularetur ipſe, & auxit Achaz* 22
rebellionem à Domino, & dixit rex Achaz:

* *Quæram deos Damaſci percutientes me:* 23
& dixit: Quoniam Dei regis Syriæ fortifi-
cant eos; igitur ſacrificabo eis & auxiliabun-
tur mihi, & fuerunt ei ipſi in ſcandalum &
omni Iſrael.

10 * καὶ νῦν σὺ υἱὸς ἰούδα καὶ ἰερουσαλὴμ ὑμεῖς λέγετε
καταπτήσασθαι εἰς δούλους & δούλας, οὐκ ἰδοὺ εἰμὶ μεθ'
ὑμῶν, μαρτυρῆσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πλημμέλειαι μεθ'
ὑμῶν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν.

11 * καὶ νῦν ἀκούσατέ μου & ἀποστρέψατε τὴν αἰχμαλω
σίαν ἣν ἠχμαλωτεύσατε ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὅτι
ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐφ' ὑμῖν.

12 * καὶ ἀνέστησαν ἄρχοντες ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ ἀζα-
ρίας ὁ τοῦ ἰωνάθ, & βαραχίας ὁ τοῦ μοσολαμώθ, καὶ
ἐζεκίας ὁ τοῦ σελλείμ, & ἀμασίας ὁ τοῦ ἀδδὶ ἐπὶ τοὺς ἐρ-
χομένους ἀπὸ τοῦ πολέμου.

13 * καὶ εἶπον αὐτοῖς, οὐ μὴ εἰσαγάγητε τὴν αἰχμαλω-
σίαν ὧδε πρὸς ἡμᾶς, ὅτι εἰς τὸ πλημμελῆσαι τῷ κυρίῳ
ἐφ' ἡμᾶς, ὑμεῖς λέγετε προσθεῖναι ἐπὶ τὰς ἁμαρτίας
ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὴν ἄγνοιαν ἡμῶν, ὅτι πολλὴ ἡ ἁμαρτία
ἡμῶν & ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.

14 * & ἀφῆκαν ④ πολεμιοὶ τὴν αἰχμαλωσίαν & τὰ
σκῦλα ἐναντίον τῶν ἀρχόντων & πάσης τ' ἐκκλησίας.

15 * καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες οἱ ἐπεκλήθησαν ἐν ὀνόμασιν, &
ἀντελάβοντο τ' αἰχμαλωσίας, & πάντας σοὺ γυμνοὺς
περιέβαλον ἀπὸ τῶν σκύλων, & ἐνέδυσαν αὐτοὺς & ὑπέ-
δησαν, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς φαγεῖν, καὶ πιεῖν, καὶ ἀλεί-
ψασθαι, καὶ ἀντελάβοντο ἁπάντων ἐν ὑποζυγίοις παντὸς
ἀσθενοῦς· καὶ κατέστησαν αὐτοὺς εἰς ἱεριχὼ τὴν πόλιν τῶν
φοινίκων πρὸς ἀδελφοὺς αὐτῶν, & ἀπέστρεψαν εἰς σαμά-
16 ρειαν. * καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς
ἄχαζ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων τοῦ βοηθῆσαι αὐτῷ.

17 * καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἔτει καὶ ④ ἰδουμαῖοι ἐπέθεντο, καὶ
ἐπάταξαν ἐν ἰούδα, καὶ ἠχμαλώτευσαν αἰχμαλωσίαν.

18 * καὶ ④ ἀλλόφυλοι ἐπέθεντο ἐπὶ τὰς πόλεις τ' πε-
δινῆς, καὶ ἀπὸ λιβὸς τοῦ ἰούδα, καὶ ἔλαβον τὴν βαιθσα-
μὴς, καὶ τὴν αἰλών, καὶ τὴν γαδηρώθ, καὶ τὴν σοχχώθ,
καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τελὼ θαμναν καὶ τὰς κώμας
αὐτῆς, καὶ τελὼ γαμζὼ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ κα-
τῴκησαν ἐκεῖ.

19 * ὅτι ἐταπείνωσε κύριος τὸν ἰούδαν διὰ τὸν ἄχαζ βα-
σιλέα ἰούδα, ὅτι ὧν ἀπεκάλυψεν ἐν τῷ ἰούδα, καὶ ἀπέ-
στη ἀποστασίᾳ ἀπὸ κυρίου.

20 * καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἄχαζ θεγλὰθ φαλσαὲ βασι-
λεὺς ἀσσυρίων, & ἐπάταξεν αὐτόν.

21 * καὶ ἔλαβεν ἄχαζ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου & τὰ ἐν τῷ
οἴκῳ τοῦ βασιλέως & τῶν ἀρχόντων, & ἔδωκε τῷ βασιλεῖ
τῶν ἀσσυρίων, & οὐκ εἰς βοήθειαν αὐτῷ ἦν.

22 * ἀλλ' ἢ τοῦ θλιβῆναι αὐτόν, & προσέθηκεν ἄχαζ ἔτι
ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου· & εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ·

23 * ζητήσω σοὺ θεὸς δαμασκοῦ σοὺ τύπτοντάς με· &
εἶπεν, ὅτι ④ θεοὶ βασιλέως συρίας καλιχύουσιν αὐτούς,
τίνων θύσω αὐτοῖς, καὶ βοηθήσονταί μου· καὶ ἐγένοντο
αὐτῷ αὐτοὶ εἰς σκῶλον & παντὶ ἰσραήλ.

24 * וַיֶּאֱסֹף אָחָז אֶת־כְּלֵי בֵית־הָאֱלֹהִים
וַיְקַצֵּץ אֶת־כְּלֵי בֵית־הָאֱלֹהִים וַיְסַגֵּר אֶת־
דַּלְתוֹת בֵּית־יְהוָה וַיַּעַשׂ לוֹ מִזְבְּחוֹת בְּכָל־פִּנַּת
25 בִּירוּשָׁלִָם: * וּבְכָל־עִיר וָעִיר לִיהוּדָה
עָשָׂה בָמוֹת לְקַטֵּר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּכְעֵס אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו:
26 * וְיֶתֶר דְּבָרָיו וְכָל־דְּרָכָיו הָרִאשֹׁנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יְהוּדָה
27 וְיִשְׂרָאֵל: * וַיִּשְׁכַּב אָחָז עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ
בָּעִיר בִּירוּשָׁלִַם כִּי לֹא הֱבִיאוּהוּ לְקִבְרֵי מַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ יְחִזְקִיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו:

כט

1 * יְחִזְקִיָּהוּ מָלַךְ בֶּן־עֶשְׂרִים
וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם
וְשֵׁם אִמּוֹ אֲבִיָּה בַּת־זְכַרְיָהוּ:
2 * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
3 דָּוִיד אָבִיו: * הוּא בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה
לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן פָּתַח אֶת־דַּלְתוֹת בֵּית־
4 יְהוָה וַיְחַזְּקֵם: * וַיָּבֵא אֶת־הַכֹּהֲנִים
וְאֶת־הַלְוִיִּם וַיַּאַסְפֵם לִרְחוֹב הַמִּזְרָח:
5 * וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּנִי הַלְוִיִּם עַתָּה הִתְקַדְּשׁוּ
וְקַדְּשׁוּ אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וְהוֹצִיאוּ
אֶת־הַנִּדָּה מִן־הַקֹּדֶשׁ:
6 * כִּי־מָעֲלוּ אֲבֹתֵינוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וַיַּעַזְבֻהוּ וַיָּסֵבּוּ פְנֵיהֶם מִמִּשְׁכַּן יְהוָה
7 וַיִּתְּנוּ־עֹרֶף: * גַּם סָגְרוּ דַּלְתוֹת הָאוּלָם
וַיְכַבּוּ אֶת־הַנֵּרוֹת וְקִטֹּרֶת לֹא הִקְטִירוּ וְעֹלָה
לֹא־הֶעֱלוּ בַּקֹּדֶשׁ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
8 * וַיְהִי קֶצֶף יְהוָה עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם
וַיִּתְּנֵם לְזַוָּעָה לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כַּאֲשֶׁר אַתֶּם
9 רֹאִים בְּעֵינֵיכֶם: * וְהִנֵּה נָפְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בֶּחָרֶב
וּבָנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ וְנָשֵׁינוּ בַּשְּׁבִי עַל־זֹאת:
10 * עַתָּה עִם־לְבָבִי לִכְרֹת בְּרִית לַיהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב מִמֶּנּוּ חֲרוֹן אַפּוֹ:
11 * בָּנַי עַתָּה אַל־תִּשָּׁלוּ כִּי־בָכֶם בָּחַר יְהוָה
לַעֲמֹד לְפָנָיו לְשָׁרְתוֹ וְלִהְיוֹת לוֹ מְשָׁרְתִים
וּמַקְטִרִים:

24 *Direptis itaque Achaz vasis domus Dei atque confractis, clausit ianuas templi Domini, & fecit sibi altaria in vniuersis angulis Hierusalem.

25 *In omnibus quoque vrbibus Iuda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam prouocauit Dominum Deum patrum suorum.

26 *Reliqua autem sermonum eius & omnium operum suorum priorum & nouissimorum scripta sunt in libro Regum Iuda & Israel.

27 *Dormiuítq; Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate Hierusalem. Neque enim receperunt eum in sepulchra regum Israel. Regnauítque Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XXIX.

1 A IGitur Ezechias regnare cœpit cùm viginti quinque esset annorum, & viginti nouem annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Abia filia Zachariæ. 4.Reg. 18.a

2 *Fecítque quod erat placitum in conspectu Domini, iuxta omnia quæ fecerat Dauid pater eius.

3 *Ipso anno & mense primo regni sui aperuit valuas domus Domini, & instaurauit eas.

4 *Adduxítque sacerdotes atq; Leuitas, & congregauit eos in plateam Orientalé.

5 *Dixítque ad eos, Audite me Leuitæ, & sanctificamini, mundate domum Domini Dei patrum vestrorum, & auferte omnem immunditiam de sanctuario.

6 *Peccauerunt patres nostri & fecerunt malum in conspectu Domini Dei nostri, B derelinquentes eum, auerterunt facies suas à tabernaculo Domini, & præbuerunt dorsum.

7 *Clausérunt ostia quæ erant in porticu & extinxerunt lucernas, incensúmque non adoleuerunt, & holocausta non obtulerunt in sanctuario Deo Israel.

8 *Concitatus est itaque furor Domini super Iudam & Hierusalem. Tradidítque eos in commotionem & in interitum & in sibilũ, sicut ipsi cernitis oculis vestris.

9 *En corruerunt patres nostri gladiis, filij nostri, & filiæ nostræ, & coniuges captiuæ ductæ sunt propter hoc scelus.

10 *Nunc ergo placet mihi, vt ineamus fœdus cum Domino Deo Israel, & auer-
11 tet à nobis furorem iræ suæ. *Filij mei nolite negligere. Vos elegit Dominus vt C stetis coram eo, & ministretis illi, colatísq; eum, & cremetis ei incensum.

24 ✱ Et abstulit Achaz vasa domus Domini & fregit ea, & clausit Achaz fores domus Domini, & fecit sibi altare in omni angulo in Hierusalem.

25 ✱ Et in omni vrbe, & in ciuitate Juda fecerunt excelsa, ad adolendum dijs alienis, & irritauit Dominum Deum patrum suorum.

26 ✱ Et reliqui sermones eius et opera eius prima & nouissima nonne sunt scripti in libro Regum Juda & Israel?

27 ✱ Et dormiuit Achaz cum patribus suis, & sepultus est in ciuitate Dauid, & non attulerunt eum in sepulchra regum Israel, & regnauit Ezecias filius eius pro eo.

CAP. XXIX.

1 Filius existens viginti & quinque annorum Ezecias cùm regnaret ipse; & viginti, & nouem annis regnauit in Hierusalem; & nomen matri eius Abia filia Zachariæ.

2 ✱ Et fecit Ezecias rectum coram Domino, iuxta omnia quæ fecit Dauid pater eius.

3 ✱ Et factum est quando stetit Ezecias in regno suo in mense primo aperuit valuas domus Domini, & instaurauit eas.

4 ✱ Et introduxit sacerdotes & Leuitas, & constituit eos in latus quod ad Orientem.

5 ✱ Et dixit eis, Audite me Leuitæ, nunc sanctificamini, & sanctificate domum Domini Dei patrum vestrorum, & eijcite immunditiam de sanctuarijs.

6 ✱ Quoniam rebellauerunt patres nostri, & fecerunt malum coram Domino Deo nostro, & dereliquerunt eum, & auerterunt faciem suam à tabernaculo Domini, & dederunt ceruicem.

7 ✱ Et clauserunt ostia templi, & extinxerunt lucernas, & thymiama non adoleuerunt, & holocausta non obtulerunt in sanctuario Deo Israel.

8 ✱ Et fuit ira Domini super Judam & Hierusalem, & tradidit eos in commotionem & in interitum & in sibilum, sicut vos cernitis oculis vestris.

9 ✱ Et ecce corruerunt patres nostri in gladio, & filij nostri, & filiæ nostræ, & vxores nostræ in captiuitate in terra non sua.

10 ✱ Causa huius fuit in corde meo vt disponatur fœdus Domino Deo Israel, et auertet à nobis iram furoris sui.

11 ✱ Et nunc non relinquatis facere, quoniam in vobis elegit Dominus, vt stetis coram eo ad ministrandum ei, & sitis eius ministri & adolentes incensum.

24 ✱ καὶ ἀπέσησεν ἄχαζ τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, καὶ κατέκοψεν αὐτά, καὶ ἀπέκλεισεν ἄχαζ τὰς θύρας οἴκου κυρίου, καὶ ἐποίησεν αὐτῷ θυσιαστήριον ἐν πάσῃ γωνίᾳ ἐν ἱερουσαλήμ.

25 ✱ καὶ ἐν πάσῃ πόλει, καὶ ἐν πόλει ἰούδα ἐποίησαν ὑψηλά, τοῦ θυμιᾶν θεοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ παρώργισε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ.

26 ✱ καὶ ⓐ λοιποὶ λόγοι αὐτοῦ καὶ αἱ πρόξεις αὐτοῦ αἱ πρῶται καὶ ἔσχαται ἰδοὺ οὗτοι γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ;

27 ✱ καὶ ἐκοιμήθη ἄχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ οὐκ ἤνεγκαν αὐτὸν εἰς τοὺς τάφους τῶν βασιλέων ἰσραήλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

κθ'.

1 ✱ Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἐζεκίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν· καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀβία θυγάτηρ ζαχαρίου.

2 ✱ καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

3 ✱ καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἔσχε ἐζεκίας τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ ἀνέῳξε τὰς θύρας οἴκου κυρίου, καὶ ἐπεσκεύασεν αὐτάς.

4 ✱ καὶ εἰσήγαγον τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ καλέσησεν αὐτοὺς εἰς τὸ πλίτ τὸ πρὸς ἀνατολάς.

5 ✱ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατέ μου ⓐ λευῖται, νῦν ἁγιάσθητε, καὶ ἁγιάσατε τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν, καὶ ἐκβάλετε τὴν ἀκαθαρσίαν ἐκ τῶν ἁγίων.

6 ✱ ὅτι ἀπέσησαν ⓐ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐγκατέλιπον αὐτόν, καὶ ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ σκηνώματος κυρίου, καὶ ἔδωκαν αὐχένα.

7 ✱ καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, καὶ ἔσβεσαν τοὺς λύχνους, καὶ θυμίαμα οὐκ ἐθυμίασαν, καὶ ὁλοκαυτώματα οὐ προσήνεγκαν ἐν τῷ ἁγίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ.

8 ✱ καὶ ἐγένετο ὀργὴ κυρίου ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ· καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς ἔκστασιν καὶ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς συριγμόν, ὡς ὑμεῖς ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν.

9 ✱ καὶ ἰδοὺ ἔπεσον ⓐ πατέρες ἡμῶν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ⓐ υἱοὶ ἡμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐν γῇ οὐκ ἑαυτῶν.

10 ✱ ἕνεκεν τούτου ἐγένετο ἐπὶ καρδίας μου τοῦ διαθέσθαι διαθήκην τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέψει ἀφ' ἡμῶν τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ.

11 ✱ καὶ νῦν μὴ διαλίπητε ποιεῖν, ὅτι ἐν ὑμῖν ἠρέτικε κύριος τοῦ εἶναι ἐναντίον αὐτοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ, καὶ εἶναι αὐτοῦ λειτουργοὺς καὶ θυμιῶντας.

12 * וַיָּקֻמוּ הַלְוִיִּם מַחַת בֶּן־עֲמָשַׂי וְיוֹאֵל בֶּן־
עֲזַרְיָהוּ מִן־בְּנֵי־קְהָתִי וּמִן־בְּנֵי מְרָרִי קִישׁ בֶּן־
עַבְדִּי וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהַלֶּלְאֵל וּמִן־הַגֵּרְשֻׁנִּי יוֹאָח
בֶּן־זִמָּה וְעֵדֶן בֶּן־יוֹאָח׃
13 * וּמִן־בְּנֵי אֱלִיצָפָן שִׁמְרִי וְיעוּאֵל וּמִן־בְּנֵי
אָסָף זְכַרְיָהוּ וּמַתַּנְיָהוּ׃
14 * וּמִן־בְּנֵי הֵימָן יְחוּאֵל וְשִׁמְעִי וּמִן־בְּנֵי יְדוּתוּן
15 שְׁמַעְיָהוּ וְעֻזִּיאֵל׃ * וַיַּאַסְפוּ אֶת־אֲחֵיהֶם
וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ כְמִצְוַת־הַמֶּלֶךְ בִּדְבְרֵי יְהוָה
לְטַהֵר בֵּית יְהוָה׃
16 * וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים לִפְנִימָה בֵּית־יְהוָה
לְטַהֵר וַיּוֹצִיאוּ אֶת כָּל־הַטֻּמְאָה אֲשֶׁר מָצְאוּ
בְּהֵיכַל יְהוָה לַחֲצַר בֵּית יְהוָה וַיְקַבְּלוּ הַלְוִיִּם
לְהוֹצִיא לְנַחַל־קִדְרוֹן חוּצָה׃
17 * וַיָּחֵלּוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְקַדֵּשׁ וּבְיוֹם
שְׁמוֹנָה לַחֹדֶשׁ בָּאוּ לְאוּלָם יְהוָה וַיְקַדְּשׁוּ
אֶת־בֵּית־יְהוָה לְיָמִים שְׁמוֹנָה וּבְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר
28 לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן כִּלּוּ׃ * וַיָּבֹאוּ פְנִימָה
אֶל־חִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ טִהַרְנוּ אֶת־כָּל־בֵּית
יְהוָה וְאֶת־מִזְבַּח הָעוֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־
שֻׁלְחַן הַמַּעֲרֶכֶת וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו׃
19 * וְאֶת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר־הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ
אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלוֹ הֲכִנּוּ וְהִקְדָּשְׁנוּ וְהִנָּם
לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה׃
20 * וַיַּשְׁכֵּם יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱסֹף אֶת שָׂרֵי
הָעִיר וַיַּעַל בֵּית יְהוָה׃
21 * וַיָּבִיאוּ פָרִים־שִׁבְעָה וְאֵילִים שִׁבְעָה
וּכְבָשִׂים שִׁבְעָה וּצְפִירֵי עִזִּים שִׁבְעָה לְחַטָּאת
עַל־הַמַּמְלָכָה וְעַל־הַמִּקְדָּשׁ וְעַל־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר
לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים לְהַעֲלוֹת עַל־מִזְבַּח יְהוָה׃
22 * וַיִּשְׁחֲטוּ הַבָּקָר וַיְקַבְּלוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־
הַדָּם וַיִּזְרְקוּ הַמִּזְבֵּחָה וַיִּשְׁחֲטוּ הָאֵלִים וַיִּזְרְקוּ
הַדָּם הַמִּזְבֵּחָה וַיִּשְׁחֲטוּ הַכְּבָשִׂים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם
הַמִּזְבֵּחָה׃ 23 * וַיַּגִּישׁוּ אֶת־שְׂעִירֵי הַחַטָּאת לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ וְהַקָּהָל וַיִּסְמְכוּ יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם׃
24 * וַיִּשְׁחָטוּם הַכֹּהֲנִים וַיַּחַטְּאוּ אֶת־דָּמָם
הַמִּזְבֵּחָה לְכַפֵּר עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לְכָל־יִשְׂרָאֵל
אָמַר הַמֶּלֶךְ הָעוֹלָה וְהַחַטָּאת׃

12 * Surrexerunt ergo Leuitæ, Maath filius Amaſiæ & Iohel filius Azarię, de filiis Caath. Porrò de filiis Merari Cis filius Abdai,& Azarias filius Ialalehel. De filiis autem Gerſon,Ioha filius Iemna, & Eden
13 filius Iohaha. * At verò de filiis Eliſaphan, Samri, & Iahiel. De filiis quoque Aſaph, Zacharias & Mathanias.
14 * Nécnon de filiis Hemã, Iahiel,& Semei. Sed & de filiis Idithun Semeias &
15 Ozihel. * Congregauerúntque fratres ſuos & ſanctificati ſunt, & ingreſſi ſunt iuxta mandatum regis & imperium Domini vt expiarent domum Domini.
16 * Sacerdotes quoque ingreſſi templum D Domini, vt ſanctificarent illud, extulerunt omnem immunditiam quam intrò repererant in veſtibulo domus Domini, quam tulerunt Leuitæ, & aſportauerunt ad torrentẽ Cedron foras.
17 * Cœperunt autem prima die menſis primi mundare, & in die octauo eiuſdem menſis ingreſſi ſunt porticum domus templi Dñi, expiauerúntq; templum diebus octo,& in die ſextadecima mẽſis eiuſdem quod cœperant impleuerunt.
18 * Ingreſſi quoq; ſunt ad Ezechiam regem,& dixerunt ei: Sanctificauimus omnem domum Dñi & altare holocauſti,vaſáq; eius, nécnon & menſam propoſitionis cum omnibus vaſis ſuis;
19 * Cunctámque templi ſupellectilem quam polluerat rex Achaz in regno ſuo, poſtquam præuaricatus eſt, & ecce expoſita ſunt omnia coram altari Domini.
20 * Conſurgénſq; diluculo Ezechias rex E adunauit omnes principes ciuitatis, &
21 aſcendit in domum Dñi. * Obtulerúntq; ſimul tauros ſeptem, & arietes ſeptem, & agnos ſeptem, & hircos ſeptem, pro peccato,pro regno,pro ſanctuario, pro Iuda. Dixítque ſacerdotibus filiis Aaron vt offerrent ſuper altare Domini.
22 * Mactauerunt igitur tauros, & ſuſceperunt ſanguinẽ ſacerdotes,& fuderunt illum ſuper altare. Mactauerunt etiã arietes,& illorũ ſanguinem ſuper altare fude-
23 runt. * Immolauerunt agnos,& fuderunt ſuper altare ſanguinẽ. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege & vniuerſa multitudine. impoſuerúntq; manus ſuas
24 ſuper eos. * Et immolauerunt illos ſacerdotes, & aſperſerũt ſanguinem eorum coram altari pro piaculo vniuerſi Iſrael. Pro omni quippe Iſrael prẹceperat rex,vt holocauſtum fieret pro peccato.

12 * καὶ ἀνέστησαν ⓓ λευῖται μααὰθ ὁ τοῦ ἀμεσαὶ, καὶ
ἰωὴλ ὁ τοῦ ἀζαρίου ἐκ τῶν υἱῶν κααθ· καὶ ἐκ τῶν υἱῶν με-
ραρεί, κίς ὁ τοῦ ἀβδί, καὶ ἀζαρίας ὁ τοῦ ἰαλαήλ· ⁊ ἀπὸ
τῶν υἱῶν γερσών, ἰωαὰχ ὁ τοῦ ζεμμὰ ⁊ ὼδαδὼ ὁ τοῦ ἰωάχ.
13 * καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐλισαφὼ, σαμβρὶ ⁊ ἰεϊήλ· ⁊ ἀπὸ
τῶν υἱῶν ἀσάφ, ζαχαρίας, ⁊ ματθανίας.
14 * καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν αἱμὰν, ἰεϊὴλ ⁊ σεμεΐ· καὶ ἀπὸ τῶν
υἱῶν ἰδιθοὺν, σαμέας ⁊ ὀζιήλ.
15 * καὶ συνήγαγε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ ἡγνίσθησαν
κατὰ τὴν ἐντολὴν ἐζεκίου τοῦ βασιλέως διὰ προστάγματος
κυρίου, τοῦ καθαρῆσαι τὸν οἶκον κυρίου.
16 * καὶ εἰσῆλθον ⓓ ἱερεῖς ἔσω εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἁγνί-
σαι, καὶ ἐξέβαλον πᾶσαν τὴν ἀκαθαρσίαν τὴν εὑρεθεῖ-
σαν ἐν οἴκῳ κυρίου εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου· καὶ ἐδέξαν-
το ⓓ λευῖται τοῦ ἐξενεγκεῖν εἰς τὸν χειμάρρουν κε-
δρὼν ἔξω.
17 * καὶ ἤρξαντο ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου τοῦ ἁγιάσαι, ⁊ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου εἰσῆλθον
εἰς τὸν ναὸν κυρίου, καὶ ἡγίασαν τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἡμέραις
ὀκτώ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώ-
του συνετέλεσαν.
18 * καὶ εἰσῆλθον ἔσω πρὸς ἐζεκίαν τὸν βασιλέα, ⁊ εἶπον
αὐτῷ, ἡγιάσαμεν πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ⁊ τὸ θυσια-
στήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ, ⁊ τὴν τρά-
πεζαν τῆς προθέσεως αὐτοῦ ⁊ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς.
19 * καὶ πάντα τὰ σκεύη, ἃ ἐμίανεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ
ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, ἐν τῷ ἀποστῆναι αὐτόν, ἡτοιμά-
σαμεν ⁊ ἡγιάσαμεν αὐτά, καὶ ἰδοὺ ἐστὶν ἐναντίον τοῦ θυ-
σιαστηρίου κυρίου.
20 * καὶ ὤρθρισεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, ⁊ συνήγαγεν τοὺς
ἄρχοντας τῆς πόλεως, ⁊ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου.
21 * καὶ ἀνήγαγεν ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριοὺς, καὶ ἑπτὰ
ἀμνοὺς, ⁊ ἑπτὰ χιμάρους αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας, περὶ τῆς
βασιλείας, καὶ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ περὶ ἰούδα· καὶ εἶπεν τοῖς
υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερεῦσι, τοῦ ἀνενεγκεῖν ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
ριον κυρίου.
22 * καὶ ἔθυσαν τοὺς μόσχους, καὶ ἐδέξαντο ⓓ ἱερεῖς τὸ
αἷμα καὶ προσέχεον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔθυσαν
τοὺς κριούς, καὶ προσέχεον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ αἷμα·
καὶ ἔθυσαν τοὺς ἀμνούς, καὶ προσέχεον τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον.
23 * καὶ προσήγαγον τοὺς χιμάρους τοὺς περὶ ἁμαρ-
τίας ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἐκκλησίας, ⁊ ἐπέθη-
καν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπ' αὐτούς.
24 * καὶ ἔθυσαν αὐτοὺς ⓓ ἱερεῖς, καὶ περιερράντισαν τὸ
αἷμα αὐτῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξιλάσαντο περὶ
παντὸς ἰσραήλ, ὅτι περὶ παντὸς ἰσραὴλ εἶπεν ὁ βα-
σιλεὺς προσενεχθῆναι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ
ἁμαρτίας.

* Et surrexerũt Leuitæ Maath filius Amesi, & Ioel filius Azariæ de filiis Caath: & de filiis Merari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Ialeel, & de filiis Gerson, Joach filius Zemma, & Odaan filius Joach. 12

* Et de filiis Elisaphan, Sambri & Hieiel; & de filiis Asaph, Zacharias & Matthanias. 13

* Et de filiis Eman, Hieiel & Semei; & de filiis Jdithun, Sameas & Oziel. 14

* Et congregauit fratres suos & purificati sunt iuxta mandatum Ezeciæ regis propter imperium Domini, vt purgarent domum Domini. 15

* Et ingressi sunt sacerdotes intrò in domũ Domini ad purificandum, & extulerunt omnem immunditiam inuentam in domo Domini in vestibulum domus Domini: & susceperunt Leuitæ vt asportarent in torrentem Cedron foras. 16

* Et cœperunt in vna mensis primi sanctificare, & die octaua mensis primi ingressi sunt in templum Domini, & sanctificauerunt domum Domini in diebus octo, & die sextadecima mensis primi impleuerunt. 17

* Et ingressi sunt intrò ad Ezeciam regem, & dixerũt ipsi, Sanctificauimus omnia quæ in domo Domini, & altare holocausti, & vasa eius, & mensam propositionis eius & omnia vasa eius. 18

* Et omnia vasa, quæ polluit rex Achaz in regno suo, cùm præuaricatus est ipse, præparauimus & sanctificauimus ea, & ecce sunt coram altari Domini. 19

* Et surrexit diluculo Ezecias rex, & congregauit principes ciuitatis, & ascendit in domum Domini. 20

* Et obtulit septem vitulos & septem arietes, & septem agnos, & septem hircos caprarum pro peccato, pro regno, & pro sanctis, & pro Juda: & dixit filiis Aaron sacerdotibus, vt offerrent in altari Domini. 21

* Et sacrificauerunt vitulos, & susceperunt sacerdotes sanguinem & fuderũt super altare: & sacrificauerunt arietes, & fuderunt super altare sanguinem, & sacrificauerunt agnos, & fuderunt sanguinem super altare. 22

* Et applicuerunt hircos qui pro peccato, coram rege & Ecclesia; & imposuerunt manus suas super eos. 23

* Et sacrificauerunt eos sacerdotes, & asperserunt sanguinem eorum ad altare, & placauerunt pro omni Jsrael, quoniam pro omni Jsrael dixit rex adduci holocausta, & quæ pro peccato. 24

25 * וַיַּעֲמֵד אֶת־הַלְוִיִּם בֵּית יְהוָה בִּמְצִלְתַיִם
בְּנֵבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת בְּמִצְוַת דָּוִיד וְגָד חוֹזֵה־
הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא כִּי בְיַד־יְהוָה הַמִּצְוָה בְּיַד
26 נְבִיאָיו׃ * וַיַּעַמְדוּ הַלְוִיִּם בִּכְלֵי דָוִיד וְהַכֹּהֲנִים
27 בַּחֲצֹצְרוֹת׃ * וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת
הָעֹלָה לְהַמִּזְבֵּחַ וּבְעֵת הֵחֵל הָעוֹלָה הֵחֵל שִׁיר־
יְהוָה וְהַחֲצֹצְרוֹת וְעַל־יְדֵי כְּלֵי דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
28 * וְכָל־הַקָּהָל מִשְׁתַּחֲוִים וְהַשִּׁיר מְשׁוֹרֵר
וְהַחֲצֹצְרוֹת מַחְצְצְרִים הַכֹּל עַד לִכְלוֹת הָעֹלָה׃
29 * וּכְכַלּוֹת לְהַעֲלוֹת כָּרְעוּ הַמֶּלֶךְ וְכָל־
הַנִּמְצְאִים אִתּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃
30 * וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לַלְוִיִּם
לְהַלֵּל לַיהוָה בִּדְבְרֵי דָוִיד וְאָסָף הַחוֹזֶה וַיְהַלְלוּ
עַד־לְשִׂמְחָה וַיִּקְדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃
31 * וַיַּעַן יְחִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר עַתָּה מִלֵּאתֶם
יֶדְכֶם לַיהוָה גְּשׁוּ וְהָבִיאוּ זְבָחִים וְתוֹדוֹת
לְבֵית יְהוָה וַיָּבִיאוּ הַקָּהָל זְבָחִים וְתוֹדוֹת וְכָל־
נְדִיב לֵב עֹלוֹת׃
32 * וַיְהִי מִסְפַּר הָעֹלָה אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ הַקָּהָל
בְּקָר שִׁבְעִים אֵילִים מֵאָה כְבָשִׂים מָאתָיִם
33 לְעֹלָה לַיהוָה כָּל־אֵלֶּה׃ * וְהַקְּדָשִׁים
בָּקָר שֵׁשׁ מֵאוֹת וְצֹאן שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים׃
34 * רַק הַכֹּהֲנִים הָיוּ לִמְעָט וְלֹא יָכְלוּ לְהַפְשִׁיט
אֶת־כָּל־הָעֹלוֹת וַיְחַזְּקוּם אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם עַד־
כְּלוֹת הַמְּלָאכָה וְעַד־יִתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים כִּי הַלְוִיִּם
יְשָׁרֵי לֵבָב לְהִתְקַדֵּשׁ מֵהַכֹּהֲנִים׃
35 * וְגַם־עוֹלָה לָרֹב בְּחֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים וּבַנְּסָכִים
לָעֹלָה וַתִּכּוֹן עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה׃
36 * וַיִּשְׂמַח יְחִזְקִיָּהוּ וְכָל־הָעָם עַל הַהֵכִין הָאֱלֹהִים
לָעָם כִּי בְּפִתְאוֹם הָיָה הַדָּבָר׃

ל

1 * וַיִּשְׁלַח יְחִזְקִיָּהוּ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
וִיהוּדָה וְגַם־אִגְּרוֹת כָּתַב עַל־אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה
לָבוֹא לְבֵית־יְהוָה בִּירוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח
לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
2 * וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְכָל־הַקָּהָל בִּירוּשָׁלִַם
לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי׃

25 * Constituit quoque Leuitas in domo Domini cum cymbalis & psalteriis, & citharis secũdum dispositionẽ Dauid regis, & Gad Videntis & Nathan prophetæ. Siquidem Dñi præceptum fuit per manum
26 prophetarum eius. * Steterúntq; Leuitæ tenentes organa Dauid & sacerdotes tu-
27 bas. * Et iussit Ezechias vt offerrent holocausta super altare. Cúmq; offerrentur holocausta, cœperunt laudes canere Domino, & clangere tubis, atque in diuersis organis, quæ Dauid rex Israel repererat, concrepare.
28 * Omni autem turba adorante, cantores & hi qui tenebant tubas, erãt in officio suo donec compleretur holocaustum. I. Paral. 15.d
29 * Cúmq; finita esset oblatio, incuruatus est rex & omnes qui erant cũ eo, & ado-
30 rauerunt. * Præcepítque Ezechias & principes Leuitis, vt laudarẽt Dominum ser-
G monibus Dauid & Asaph Videntis, qui laudauerunt Deum magna lætitia, & incuruato genu adorauerunt.
31 * Ezechias autem etiam hæc addidit: Implestis manus vestras Domino; accedite & offerte victimas & laudes in domo Dñi. Obtulit ergo vniuersa multitudo hostias & laudes, & holocausta mente de-
32 uota. * Porrò numerus holocaustorum, quæ obtulit multitudo, hic fuit: Tauros septuaginta, arietes centũ, agnos ducẽtos.
33 * Sanctificauerúntque Domino boues sexcentos & oues tria millia.
34 * Sacerdotes verò pauci erant, nec poterant sufficere, vt pelles holocaustorum detraherent. Vnde & Leuitæ fratres eorum adiuuerunt eos, donec impleretur opus, & sanctificarentur antistites. Leuitæ quippe faciliori ritu sanctificãtur quàm
35 sacerdotes. * Fuerunt ergo holocausta plurima, adipes pacificorum & libamina holocaustorum: & completus est cultus domus Domini.
36 * Lætatúsq; est Ezechias & omnis populus, eo quòd ministerium Dei esset expletum, derepente quippe hoc fieri placuerat.

CAP. XXX.

1 A MIsit quoq; Ezechias ad omnem Israel & Iudam, scripsitque epistolas ad Ephraim & Manassen, vt venirent ad domum Domini in Hierusalem, & facerent Phase Domino Deo Israel.
2 * Inito ergo cõsilio regis & principum & vniuersi cœtus Hierusalem, decreuerunt vt facerent Phase mense secundo.

* *Et constituit Leuitas in domo Domini in* 25
cymbalis, & in nablis, & in citharis secundum mandatum Dauid Regis, & Gad Videntis regi & Nathan prophetæ, quoniam per mandatum Domini præceptum in manu prophetarum eius.

* *Et steterunt Leuitæ in organis Dauid, &* 26
sacerdotes in tubis.

* *Et dixit Ezecias, vt offerrent holocau-* 27
stum super altare. & cùm inciperent offerre holocaustum, cœperunt canere Domino, & tubæ ad organa Dauid regis Israel.

* *Et omnis Ecclesia adorabat, & cantores* 28
canentes & tubæ clangentes, donec compleretur holocaustum.

* *Et cùm finissent offerentes, flexit rex &* 29
omnes qui inuenti sunt cum eo, et adorauerunt.

* *Et dixit Ezecias rex & principes Leui-* 30
tis, vt laudarent Dominum in sermonibus Dauid & Asaph prophetæ, & laudabant in lætitia, & ceciderunt & adorauerunt.

* *Et respondit Ezecias & dixit: Nunc im-* 31
plestis manus vestras, adducite & ferte sacrificia laudis in domum Domini. & obtulit Ecclesia sacrificia in domum Domini, & omnis promptus corde holocausta.

* *Et fuit numerus holocausti, quod obtulit* 32
Ecclesia, vituli septuaginta, arietes centum, agni ducenti, in holocaustum Domini omnia hæc.

* *Et sanctificati vituli sexcenti, oues tria* 33
millia.

* *Veruntamen sacerdotes pauci erant, & nõ* 34
potuerunt excoriare holocaustum, & adiuuerunt eos Leuitæ, donec impleretur opus, & donec sanctificarentur sacerdotes, quoniam Leuitæ promptè sanctificati sunt magis quàm sacerdotes.

* *Et holocaustum multum in adipibus per-* 35
fectionis salutaris & libamina holocausti, & præparatum est opus in domo Domini.

* *Et lætatus est Ezecias & omnis populus,* 36
eo quòd præparauit Deus populo, quoniam repente fuit sermo.

CAP. XXX.

ET *misit Ezecias ad omnem Israel et Iudam* 1
epistolas, & scripsit ad Ephraim & Manasse vt venirent in domum Domini in Hierusalem, vt facerent Phasech Domino Deo Israel.

* *Et consuluit rex & principes, & omnis* 2
Ecclesia quæ in Hierusalem, vt facerent Phasech mense secundo.

25 * καὶ ἔστησεν τοὺς λευίτας ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν κυμβάλοις
καὶ ἐν νάβλαις, καὶ ἐν κινύραις κατὰ τὴν ἐντολὴν δαυὶδ τοῦ
βασιλέως καὶ γὰδ τοῦ ὁρῶντος τῷ βασιλεῖ καὶ νάθαν τοῦ
προφήτου, ὅτι διὰ ἐντολῆς κυρίου τὸ πρόσταγμα ἐν χειρὶ
τῶν προφητῶν αὐτοῦ.

26 * καὶ ἔστησαν οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις δαυίδ, καὶ οἱ
ἱερεῖς ἐν σάλπιγξιν.

27 * καὶ εἶπεν ἐζεκίας, τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν ὁλοκαύτωσιν
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀναφέρειν τὴν
ὁλοκαύτωσιν, ἤρξαντο ᾄδειν τῷ κυρίῳ, καὶ αἱ σάλπιγγες
πρὸς τὰ ὄργανα δαυὶδ βασιλέως ἰσραήλ.

28 * καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία προσεκύνει, καὶ οἱ ψαλτῳ-
δοὶ ᾄδοντες καὶ αἱ σάλπιγγες σαλπίζουσαι, ἕως οὗ συνε-
τελέσθη ἡ ὁλοκαύτωσις.

29 * καὶ ὡς συνετέλεσαν ἀναφέροντες, ἔκαμψεν ὁ βα-
σιλεὺς καὶ πάντες οἱ εὑρεθέντες σὺν αὐτῷ, καὶ προσε-
κύνησαν.

30 * καὶ εἶπεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τοῖς
λευίταις, τοῦ ὑμνεῖν τὸν κύριον ἐν λόγοις δαυὶδ καὶ ἀσὰφ
τοῦ προφήτου· καὶ ὕμνουν ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἔπεσον καὶ
προσεκύνησαν.

31 * καὶ ἀπεκρίθη ἐζεκίας καὶ εἶπεν, νῦν ἐπληρώσατε τὰς
χεῖρας ὑμῶν, προσαγάγετε καὶ φέρετε θυσίας αἰνέ-
σεως εἰς οἶκον κυρίου· καὶ ἀνήνεγκεν ἡ ἐκκλησία θυσίας εἰς
οἶκον κυρίου, καὶ πᾶς πρόθυμος τῇ καρδίᾳ ὁλοκαυ-
τώσεις.

32 * καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἧς ἀνήνεγ-
κεν ἡ ἐκκλησία, μόσχοι ἑβδομήκοντα, κριοὶ ἑκατόν, ἀμνοὶ
διακόσιοι, εἰς ὁλοκαύτωσιν κυρίου πάντα ταῦτα.

33 * καὶ οἱ ἡγιασμένοι μόσχοι ἑξακόσιοι, πρόβατα τρισ-
χίλια.

34 * πλὴν οἱ ἱερεῖς ὀλίγοι ἦσαν, καὶ οὐκ ἠδυήθη τὸ δέρειν
τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ ἀντελαμβάνοντο αὐτῶν οἱ λευῖται,
ἕως οὗ συνετελέσθη τὸ ἔργον, καὶ ἕως οὗ ἡγιάσθησαν οἱ ἱερεῖς,
ὅτι οἱ λευῖται προθύμως ἡγιάσθησαν παρὰ τοὺς ἱερεῖς.

35 * καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις πολλὴ ἐν τοῖς στέασι τῆς τελειώ-
σεως καὶ σωτηρίου καὶ αἱ σπονδαὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως, καὶ ἡτοι-
μάσθη τὸ ἔργον ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου.

36 * καὶ εὐφράνθη ἐζεκίας καὶ πᾶς ὁ λαός, διὰ τὸ ἡτοι-
μακέναι τὸν θεὸν τῷ λαῷ, ὅτι ἐξάπινα ἐγένετο ὁ λόγος.

λ'.

1 * Καὶ ἀπέστειλεν ἐζεκίας πρὸς πάντα ἰσραὴλ καὶ ἰού-
δαν ἔτι, καὶ ἐπιστολὰς καὶ ἔγραψεν πρὸς τὸν ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ
ἐλθεῖν εἰς οἶκον κυρίου εἰς ἱερουσαλήμ, τοῦ ποιῆσαι τὸ φα-
σεχ τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ.

2 * καὶ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶ-
σα ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν ἱερουσαλήμ, ποιῆσαι τὸ φασεχ τῷ
μηνὶ τῷ δευτέρῳ.

3 כִּי לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂתוֹ בָּעֵת הַהִיא כִּי
הַכֹּהֲנִים לֹא־הִתְקַדָּשׁוּ לְמַדַּי וְהָעָם לֹא־נֶאֶסְפוּ
4 לִירוּשָׁלִָם׃ * וַיִּישַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ
5 וּבְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל׃ * וַיַּעֲמִידוּ דָבָר לְהַעֲבִיר
קוֹל בְּכָל־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר־שֶׁבַע וְעַד־דָּן לָבוֹא
לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלִָם
כִּי לֹא לָרֹב עָשׂוּ כַּכָּתוּב׃
6 * וַיֵּלְכוּ הָרָצִים בָּאִגְּרוֹת מִיַּד הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו
בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וּכְמִצְוַת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל וְיָשָׁב אֶל־הַפְלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת
7 לָכֶם מִכַּף מַלְכֵי אַשּׁוּר׃ * וְאַל־תִּהְיוּ כַּאֲבוֹתֵיכֶם
וְכַאֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מָעֲלוּ בַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם
וַיִּתְּנֵם לְשַׁמָּה כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים׃
8 * עַתָּה אַל־תַּקְשׁוּ עָרְפְּכֶם כַּאֲבוֹתֵיכֶם תְּנוּ־
יָד לַיהוָה וּבֹאוּ לְמִקְדָּשׁוֹ אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ לְעוֹלָם
וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיָשֹׁב מִכֶּם חֲרוֹן
9 אַפּוֹ׃ * כִּי בְשׁוּבְכֶם עַל־יְהוָה אֲחֵיכֶם
וּבְנֵיכֶם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵיהֶם וְלָשׁוּב לָאָרֶץ
הַזֹּאת כִּי־חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא־
יָסִיר פָּנִים מִכֶּם אִם־תָּשׁוּבוּ אֵלָיו׃
10 * וַיִּהְיוּ הָרָצִים עֹבְרִים מֵעִיר לָעִיר בְּאֶרֶץ־
אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְעַד־זְבֻלוּן וַיִּהְיוּ מַשְׂחִיקִים
עֲלֵיהֶם וּמַלְעִגִים בָּם׃
11 * אַךְ אֲנָשִׁים מֵאָשֵׁר וּמְנַשֶּׁה וּמִזְּבֻלוּן נִכְנְעוּ
12 וַיָּבֹאוּ לִירוּשָׁלִָם׃ * גַּם בִּיהוּדָה הָיְתָה יַד
הָאֱלֹהִים לָתֵת לָהֶם לֵב אֶחָד לַעֲשׂוֹת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ
וְהַשָּׂרִים בִּדְבַר יְהוָה׃
13 * וַיֶּאֶסְפוּ יְרוּשָׁלִַם עַם־רָב לַעֲשׂוֹת אֶת־חַג
הַמַּצּוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי קָהָל לָרֹב מְאֹד׃
14 * וַיָּקֻמוּ וַיָּסִירוּ אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלִַם וְאֵת כָּל־הַמְקַטְּרוֹת הֵסִירוּ וַיַּשְׁלִיכוּ
15 לְנַחַל קִדְרוֹן׃ * וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם נִכְלְמוּ
וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבִיאוּ עֹלוֹת בֵּית יְהוָה׃
16 * וַיַּעַמְדוּ עַל־עָמְדָם כְּמִשְׁפָּטָם כְּתוֹרַת מֹשֶׁה
אִישׁ־הָאֱלֹהִים הַכֹּהֲנִים זֹרְקִים אֶת־הַדָּם מִיַּד
הַלְוִיִּם׃

3 *Non enim occurrerant facere in tempore suo, quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non fuerant, & populus nondum cõgregatus fuerat in Hierusalẽ.
4 *Placuítq; sermo regi & omni multitudini.
5 *Et decreuerunt vt mitterẽt nuncios in vniuersum Israel de Bersabee vsq; Dan, vt venirent & facerent Phase Dño Deo Israel in Hierusalẽ. Multi enim nõ fecerant
6 sicut in lege prescriptũ est. *Perrexerũtq; cursores cum epistolis ex regis imperio & principum eius in vniuersum Israel & Iu-
B dam, iuxta id quod rex iusserat prędicantes: Filij Israel reuertimini ad Dñm Deum Abraã, & Isaac, & Israel, & reuertetur ad reliquias quę effugerũt manus regis Assy-
7 riorum. *Nolite fieri sicut patres vestri & fratres, qui recesserũt à Dño Deo patrum suorũ, & tradidit eos in interitum, vt ipsi
8 cernitis. *Nolite indurare ceruices vestras sicut patres vestri. Tradite manus vestras Dño, & venite ad sanctuarium eius quod sanctificauit in æternum. Seruite Domino Deo patrum vestrorum, & auer-
9 tetur à vobis ira furoris eius. *Si enim vos reuersi fueritis ad Dominum, fratres vestri & filij habebunt misericordiam coram dominis suis, qui illos duxerunt captiuos, & reuertẽtur in terram hanc. Pius enim & clemẽs est Dominus Deus vester, & non auertet faciem suam à vobis si re-
10 uersi fueritis ad eum. *Igitur cursores pergebant velociter de ciuitate in ciuitatem per terram Ephraim & Manasse vsq; ad Zabulon, illis irridentibus & subsan-
11 nantibus eos. *Attamen quidam viri ex Aser & Manasse, & Zabulon acquiescẽtes
12 consilio, venerunt Hierusalem. *In Iuda verò facta est manus Dei, vt daret eis cor vnum, vt facerent iuxta præceptũ regis & principum verbum Domini.
13 *Congregatíq; sunt in Hierusalem populi multi, vt facerent solemnitatem azymorum in mense secundo.
14 *Et surgentes destruxerunt altaria quę erãt in Hierusalem, atq; vniuersa, in qui-
C bus idolis adolebatur incensum, subuertentes proiecerunt in torrentem Cedron.
15 *Immolauerunt autem Phase quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque Leuitæ tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo Domini.
16 *Steterúntq; in ordine suo iuxta dispositionẽ & legem Moysi hominis Dei. Sacerdotes verò susciebant effundendum sanguinem de manibus Leuitarum.

* *Non enim poterant illud facere in tempore illo, quoniam ſacerdotes non ſanctificati ſunt ſufficientes, & populus non congregatus eſt in Hieruſalem.* * *Et placuit ſermo coram Rege, & coram omni Eccleſia.*

* *Et conſtituerunt ſermonem, vt tranſiret præconium in omni Iſrael à Dan vſque ad Berſabee, vt venirent & facerent Phaſech Domino Deo Iſrael in Hieruſalem, quoniã multitudo non fecit ſecundum ſcripturam.*

* *Et perrexerunt curſores cum epiſtolis à rege & principibus in omnem Iſrael & Iudam, ſecundum præceptum regis dicentes: Filij Iſrael cõuertimini ad Dominũ Deum Abraam, & Iſaac, & Iacob, & cõuertet ſaluatos relictos à manu regis Aſſyriorum.* * *Et non ſitis ſicut patres veſtri & fratres veſtri, qui receſſerunt à Domino Deo patrum ſuorum, & tradidit eos in deſolationem, ſicut vos videtis.*

* *Et nunc non induretis ceruices veſtras, ſicut patres veſtri: date gloriam Domino Deo, et ingredimini in ſanctuarium eius quod ſanctificauit in æternum, & ſeruite Domino Deo veſtro, & conuertet à vobis furorem iræ ſuæ.*

* *Quoniam cùm reuerſi fueritis vos ad Dominum, fratres veſtri & filij veſtri erunt in miſericordiis coram omnibus qui duxerunt captiuos eos, & conuertet eos in terram hanc, quoniam miſericors & clemẽs Dominus Deus noſter, & non auertet faciem ſuam à nobis, ſi conuerſi fuerimus ad eum.*

* *Et fuerũt curſores tranſeuntes ciuitatem de ciuitate in monte Ephraim & Manaſſe & vſque ad Zabulon, & fuerunt ſicut irridentes eos, & ſubſannantes eos.*

* *Sed homines ab Aſer, & Manaſſe, & à Zabulon conuerſi ſunt, & venerunt in Hieruſalem.*

* *Et in Iuda facta eſt manus Domini vt daret eis cor vnum, vt venirent & facerent iuxta præceptum regis & principum in verbo Domini.* * *Et congregati ſunt in Hieruſalem populus multus, vt facerẽt ſolemnitatem azymorum in menſe ſecundo, Eccleſia multa valde.*

* *Et ſurrexerunt & deſtruxerunt altaria in Hieruſalem, & vniuerſa, in quibus adolebant incenſum mendacibus, ſubuerterunt & proiecerunt in torrentem Cedron.*

* *Et immolauerunt Phaſech quarta decima menſis ſecundi: & ſacerdotes & Leuitæ conuerſi ſunt & ſanctificati ſunt, & intulerunt holocauſta in domum Domini.*

* *Et ſteterunt in ſtatione ſua iuxta iudicium ſuum, iuxta præceptum Moyſi hominis Dei, & ſacerdotes ſuſcipiebant ſanguinem de manu Leuitarum.*

3 * ὃ γὰρ ἐδυνήθησαν αὐτὸ ποιῆσαι ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτι οἱ ἱερεῖς οὐκ ἡγιάσθησαν ἱκανοί, καὶ ὁ λαὸς οὐ συνήχθη
4 ἐν ἱερουσαλήμ. * καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ ἐναντίον πάσης τῆς ἐκκλησίας.
5 * καὶ ἔστησαν λόγον τοῦ διελθεῖν κήρυγμα ἐν παντὶ ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν ἕως βηρσαβεαί, καὶ ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι τὸ φασὲχ τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ, ὅτι τὸ πλῆθος οὐκ ἐποίησε κατὰ τὴν γραφήν.
6 * καὶ ἐπορεύθησαν οἱ τρέχοντες σὺν ταῖς ἐπιστολαῖς χειρὶ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων εἰς πάντα ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν, κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως λέγοντες, υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπιστρέψατε πρὸς κύριον θεὸν ἀβραάμ, καὶ ἰσαάκ, καὶ ἰακώβ, καὶ ἐπιστρέψει τοὺς σωσεσωσμένους τοὺς καταλειφθέντας ἀπὸ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων.
7 * καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς ἐρήμωσιν, καθὼς ὑμεῖς ὁρᾶτε.
8 * καὶ νῦν μὴ σκληρύνητε τὸν τράχηλον ὑμῶν, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, δότε δόξαν κυρίῳ τῷ θεῷ, καὶ εἰσέλθετε εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ, ὃ ἡγίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ δουλεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ἀφ' ὑμῶν τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ.
9 * ὅτι ἐν τῷ ἐπιστρέφειν ὑμᾶς πρὸς κύριον, οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἔδονται ἐν οἰκτιρμοῖς ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς, καὶ ἀποστρέψει αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν, ἐὰν ἐπιστρέψωμεν πρὸς αὐτόν.
10 * καὶ ἦσαν οἱ τρέχοντες διαπορευόμενοι πόλιν ἐκ πόλεως ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ, καὶ μανασσῆ, καὶ ἕως ζαβουλών· καὶ ἐγέλων ὡς καταγελῶντες αὐτῶν, καὶ μυκηρίζοντες αὐτούς.
11 * ἀλλὰ ἄνθρωποι ἀπὸ ἀσὴρ καὶ μανασσῆ, καὶ ἀπὸ ζαβουλὼν ἐνετράπησαν, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ.
12 * καὶ ἐν ἰούδα ἐγένετο χεὶρ κυρίου δοῦναι αὐτοῖς καρδίαν μίαν ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν λόγῳ κυρίου.
13 * καὶ συνήχθησαν ἐν ἱερουσαλὴμ λαὸς πολὺς τοῦ ποιῆσαι τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐκκλησία πολλὴ σφόδρα.
14 * καὶ ἀνέστησαν καὶ καθεῖλον τὰ θυσιαστήρια ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ πάντα ἐν οἷς ἐθυμίων τοῖς ψευδέσι, κατέπασαν καὶ ἔρριψαν εἰς τὸν χειμάρρουν κεδρών.
15 * καὶ ἔθυσαν τὸ φασὲχ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου· καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐνετράπησαν καὶ ἡγιάσθησαν καὶ εἰσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα εἰς
16 τὸν οἶκον κυρίου. * καὶ ἔστησαν ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτῶν κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν, κατὰ τὴν ἐντολὴν μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐδέχοντο τὰ αἵματα ἐκ χειρὸς τῶν λευιτῶν.

17 * כִּי־רַבַּת בַּקָּהָל אֲשֶׁר לֹא־הִתְקַדָּשׁוּ
וְהַלְוִיִּם עַל־שְׁחִיטַת הַפְּסָחִים לְכֹל לֹא טָהוֹר
לְהַקְדִּישׁ לַיהוָה׃ 18 * כִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת
מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן לֹא הִטֶּהָרוּ כִּי־
אָכְלוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּלֹא כַכָּתוּב כִּי הִתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ
עֲלֵיהֶם לֵאמֹר יְהוָה הַטּוֹב יְכַפֵּר בְּעַד׃ 19 * כָּל־
לְבָבוֹ הֵכִין לִדְרֹשׁ הָאֱלֹהִים יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וְלֹא כְּטָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ׃ 20 * וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶל־יְחִזְקִיָּהוּ וַיִּרְפָּא אֶת־
הָעָם׃ 21 * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים
בִּירוּשָׁלַם אֶת־חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים בְּשִׂמְחָה
גְדוֹלָה וּמְהַלְלִים לַיהוָה יוֹם׀ בְּיוֹם הַלְוִיִּם
וְהַכֹּהֲנִים בִּכְלֵי עֹז לַיהוָה׃ 22 * וַיְדַבֵּר יְחִזְקִיָּהוּ עַל־לֵב כָּל־הַלְוִיִּם
הַמַּשְׂכִּילִים שֵׂכֶל־טוֹב לַיהוָה וַיֹּאכְלוּ אֶת־הַמּוֹעֵד
שִׁבְעַת הַיָּמִים מְזַבְּחִים זִבְחֵי שְׁלָמִים וּמִתְוַדִּים
לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃ 23 * וַיִּוָּעֲצוּ כָּל־הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת שִׁבְעַת יָמִים
אֲחֵרִים וַיַּעֲשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים שִׂמְחָה׃ 24 * כִּי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה הֵרִים לַקָּהָל אֶלֶף
פָּרִים וְשִׁבְעַת אֲלָפִים צֹאן וְהַשָּׂרִים הֵרִימוּ
לַקָּהָל פָּרִים אֶלֶף וְצֹאן עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וַיִּתְקַדְּשׁוּ
כֹּהֲנִים לָרֹב׃ 25 * וַיִּשְׂמְחוּ כָּל־קְהַל יְהוּדָה
וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־הַקָּהָל הַבָּאִים מִיִּשְׂרָאֵל
וְהַגֵּרִים הַבָּאִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַיּוֹשְׁבִים
בִּיהוּדָה׃ 26 * וַתְּהִי שִׂמְחָה גְדוֹלָה בִּירוּשָׁלִָם
כִּי מִימֵי שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא כָזֹאת
בִּירוּשָׁלִָם׃ 27 * וַיָּקֻמוּ הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וַיְבָרְכוּ
אֶת־הָעָם וַיִּשְׁמַע בְּקוֹלָם וַתָּבוֹא תְפִלָּתָם
לִמְעוֹן קָדְשׁוֹ לַשָּׁמָיִם׃

לא

1 * וּכְכַלּוֹת כָּל־זֹאת יָצְאוּ כָל־
יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים לְעָרֵי יְהוּדָה וַיְשַׁבְּרוּ הַמַּצֵּבוֹת
וַיְגַדְּעוּ הָאֲשֵׁרִים וַיְנַתְּצוּ אֶת־הַבָּמוֹת וְאֶת־
הַמִּזְבְּחוֹת מִכָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּבְאֶפְרַיִם
וּמְנַשֶּׁה עַד־לְכַלֵּה וַיָּשׁוּבוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ
לַאֲחֻזָּתוֹ לְעָרֵיהֶם׃

17 * Eo quòd multa turba sanctificata nõ esset, & idcirco immolarent Leuitæ Phasehis qui non occurrerant sanctificari Dño.
18 * Magna etiã pars populi de Ephraim & Manasse, & Isachar, & Zabulon quæ sanctificata non fuerat, comedit Phase, nó iuxta quod scriptum est; & orauit pro eis Ezechias, dicens: Dominus bonus propitiabitur cunctis:
19 * Qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum; & non imputabit eis quòd minus sanctificati sunt.
20 * Quem exaudiuit Dominus, & placatus est populo.
21 * Fecerúntq; filij Israel qui inuẽti sunt in Hierusalem solemnitatem azymorum septem diebus in lætitia magna, laudantes Dominum per singulos dies Leuitæ quoque & sacerdotes per organa quæ suo officio congruebant.
22 * Et locutus est Ezechias ad cor omniũ Leuitarum, qui habebant intelligentiam bonam super Domino; & comederũt septem diebus solemnitatis immolantes victimas pacificorum, & laudantes Dominum Deum patrum suorum.
23 * Placuítque vniuersæ multitudini vt celebrarent etiam alios dies septem, quod & fecerunt cum ingenti gaudio.
24 * Ezechias autem rex Iuda præbuerat multitudini mille tauros & septem millia ouium. Principes verò dederant populo tauros mille, & oues decem millia. Sanctificata est ergo sacerdotũ plurima multitudo.
25 * Et hilaritate perfusa omnis turba Iuda tam sacerdotũ & Leuitarũ quàm vniuersæ frequentiæ quæ venerat ex Israel, proselytorum quoque de terra Israel & habitantium in Iuda.
26 * Factaq; est grandis celebritas in Hierusalem, qualis à diebus Salomonis filij Dauid regis Israel in ea vrbe non fuerat.
27 * Surrexerunt autem sacerdotes atque Leuitæ benedicentes populo, & exaudita est vox eorum, peruenítque oratio in habitaculum sanctum cæli.

CAP. XXXI.

1 A CVmque hæc fuissent ritè celebrata, egressus est omnis Israel qui inuentus fuerat in vrbibus Iuda, & fregerunt simulachra, succiderúntque lucos, demoliti sunt excelsa, & altaria destruxerunt, non solùm de vniuerso Iuda & Bẽiamin, sed & de Ephraim quoq; & Manasse, donec penitus euerterẽt. Reuersiq; sunt omnes filij Israel in possessiones & ciuitates suas.

17 * Quoniam multitudo Ecclesiæ non purificati sunt: & Leuitæ fuerunt vt sacrificarent Phasech omni qui non poterat purificari Domino.

18 * Quoniam plurimum populi ab Ephraim & Manasse, & Issachar, & Zabulon non sanctificati sunt, sed & comederunt Phasech, non præter scripturam, & orauit Ezecias pro his, dicens: Domine Deus bone propitiare

19 * Pro omni corde dirigente ad quærendum Dominum Deum patrum suorum, & non sicut secundum purificationem sanctorum.

20 * Et exaudiuit Dominus Ezeciam, & sanauit populum.

21 * Et fecerunt filij Israel, qui inuenti sunt in Hierusalem, solemnitatem azymorum septem diebus in lætitia magna, & laudabant Dominum diem per diem, & Leuitæ & sacerdotes in organis fortitudinis Domino.

22 * Et locutus est Ezecias ad cor omnium Leuitarum & intelligentium intelligentiam bonam Domino, & perfecerunt solemnitatem azymorum septem diebus sacrificantes sacrificia salutis, & confitentes Domino Deo patrum suorum.

23 * Et consuluit omnis Ecclesia vt facerent septem dies alios, & fecerunt septem dies alios in lætitia.

24 * Quoniam Ezecias rex Juda primitias obtulit omni Ecclesiæ mille vitulos, & septem millia ouium; & principes primitias attulerũt populo mille vitulos & ouium decem millia: & sanctificati sunt de sacerdotibus in multitudinem.

25 * Et lætata est omnis Ecclesia Juda & sacerdotes, & Leuitæ, & omnis Ecclesia qui venerunt ex Israel, & proselyti qui venerunt de terra Israel, & habitantes Juda.

26 * Et facta est lætitia magna in Hierusalem, quoniam à diebus Salomonis filij Dauid regis Israel non factum est tale festum in Hierusalem:

27 * Et surrexerunt sacerdotes Leuitæ, & benedixerunt populo, & exaudita est vox eorum, & venit oratio eorum in habitaculum sanctum Dei in cælum.

17 * ὅτι πλῆθος ἐκκλησίας οὐχ ἡγνίωθησαν· καὶ οἱ λευῖται ἦσαν ἕως τοῦ θύειν τὸ φασὲχ παντὶ τῷ μὴ δυναμένῳ ἁγνισθῆναι τῷ κυρίῳ.

18 * ὅτι τὸ πλεῖον τοῦ λαοῦ ἀπὸ ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ, καὶ ἰσσάχαρ, καὶ ζαβουλὼμ οὐχ ἡγιάσθησαν, ἀλλὰ κατέφαγον τὸ φασέχ, οὐ κατὰ τὴν γραφήν· καὶ προσηύξατο ἐζεκίας περὶ τούτων λέγων, κύριε ὁ θεὸς ὁ ἀγαθὸς ἐξίλασαι

19 * ὑπὲρ πάσης καρδίας κατευθυνούσης ἐκζητῆσαι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ οὐχ ὡς τὴν ἁγνείαν τῶν ἁγίων.

20 * καὶ ἐπήκουσε κύριος τοῦ ἐζεκίου, καὶ ἰάσατο τὸν λαόν.

21 * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν ἱερουσαλὴμ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας ἐν εὐφροσύνῃ μεγάλῃ, καὶ καθύμνουν τῷ κυρίῳ ἡμέραν καθ' ἡμέραν· καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν ὀργάνοις ἰσχύος τῷ κυρίῳ.

22 * καὶ ἐλάλησεν ἐζεκίας ἐπὶ καρδίαν παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν συνιέντων συνέσιν ἀγαθὴν τῷ κυρίῳ· καὶ συνετέλεσαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας θύοντες θυσίας σωτηρίου, καὶ ἐξομολογούμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν.

23 * καὶ ἐβουλεύσατο πᾶσα ἡ ἐκκλησία ποιῆσαι ἑπτὰ ἡμέρας ἄλλας· καὶ ἐποίησαν ἑπτὰ ἡμέρας ἄλλας ἐν εὐφροσύνῃ.

24 * ὅτι ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς ἰούδα ἀπήρξατο πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ χιλίους μόσχους καὶ ἑπτακισχίλια πρόβατα, καὶ οἱ ἄρχοντες ἀπήρξαντο τῷ λαῷ χιλίους μόσχους καὶ πρόβατα δέκα χιλιάδας, καὶ ἡγιάσθησαν τῶν ἱερέων εἰς πλῆθος.

25 * καὶ εὐφράνθη πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰούδα καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία οἱ ἐλθόντες ἐξ ἰσραὴλ, καὶ οἱ προσήλυτοι οἱ ἐλθόντες ἐκ γῆς ἰσραὴλ, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἰούδα.

26 * καὶ ἐγένετο εὐφροσύνη μεγάλη ἐν ἱερουσαλήμ, ὅτι ἀπὸ ἡμερῶν σολομῶντος υἱοῦ δαυὶδ βασιλέως ἰσραὴλ οὐκ ἐγένετο τοιαύτη ἑορτὴ ἐν ἱερουσαλήμ.

27 * καὶ ἀνέστησαν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, καὶ εὐλόγησαν τὸν λαόν, καὶ ἐπηκούσθη ἡ φωνὴ αὐτῶν, καὶ ἦλθεν ἡ προσευχὴ αὐτῶν εἰς τὸ κατοικητήριον τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ εἰς τὸν οὐρανόν.

CAP. XXXI.

κα'.

1 ET postquam perfecta sunt hæc omnia; egressus est omnis Israel qui inuenti fuerant in vrbibus Juda, & contriuerunt simulachra, & succiderunt lucos, & demoliti sunt excelsa, & destruxerũt altaria ab omni Judæa, & Beniamin & ex Ephraim, & à Manasse vsque ad consumationem: & conuersus est omnis Israel in hæreditatem suam & in ciuitates suas.

1 * Καὶ ὡς συνετελέσθη ταῦτα πάντα, ἐξῆλθε πᾶς ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ συνέτριψαν τὰς στήλας, καὶ ἐξέκοψαν τὰ ἄλση, καὶ κατέσπασαν τὰ ὑψηλά, καὶ καθεῖλον τὰ θυσιαστήρια ἀπὸ πάσης τῆς ἰουδαίας καὶ βενιαμὶν, καὶ ἐξ ἐφραὶμ, καὶ ἀπὸ μανασσῆ ἕως εἰς συντελείαν· καὶ ἐπέστρεψε πᾶς ἰσραὴλ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς πόλεις αὐτοῦ.

2 * וַיַּעֲמֵד יְחִזְקִיָּהוּ אֶת־מַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם עַל־מַחְלְקוֹתָם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ
לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְעֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְשָׁרֵת
וּלְהֹדוֹת וּלְהַלֵּל בְּשַׁעֲרֵי מַחֲנוֹת יְהוָה׃
3 * וּמְנָת הַמֶּלֶךְ מִן־רְכוּשׁוֹ לָעֹלוֹת לְעֹלוֹת
הַבֹּקֶר וְהָעֶרֶב וְהָעֹלוֹת לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים
וְלַמּוֹעֲדִים כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה׃
4 * וַיֹּאמֶר לָעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לָתֵת מְנָת
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֶזְקוּ בְּתוֹרַת יְהוָה׃
5 * וְכִפְרֹץ הַדָּבָר הִרְבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל רֵאשִׁית
דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר וּדְבַשׁ וְכָל תְּבוּאַת שָׂדֶה וּמַעְשַׂר
6 דְּכֹל לָרֹב הֵבִיאוּ׃ * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה גַּם־הֵם מַעֲשַׂר בָּקָר
וָצֹאן וּמַעֲשַׂר קָדָשִׁים הַמְקֻדָּשִׁים לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם
הֵבִיאוּ וַיִּתְּנוּ עֲרֵמוֹת עֲרֵמוֹת׃
7 * בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִשִׁי הֵחֵלּוּ הָעֲרֵמוֹת לִיסוֹד
8 וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי כִּלּוּ׃ * וַיָּבֹאוּ יְחִזְקִיָּהוּ
וְהַשָּׂרִים וַיִּרְאוּ אֶת־הָעֲרֵמוֹת וַיְבָרְכוּ אֶת־יְהוָה
9 וְאֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּדְרֹשׁ יְחִזְקִיָּהוּ עַל־
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם עַל־הָעֲרֵמוֹת׃
10 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֲזַרְיָהוּ הַכֹּהֵן הָרֹאשׁ לְבֵית
צָדוֹק וַיֹּאמֶר מֵהָחֵל הַתְּרוּמָה לָבִיא בֵּית־יְהוָה
אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהוֹתֵר עַד־לָרֹב כִּי יְהוָה בֵּרַךְ אֶת־
עַמּוֹ וְהַנּוֹתָר אֶת־הֶהָמוֹן הַזֶּה׃
11 * וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ לְהָכִין לְשָׁכוֹת בְּבֵית
12 יְהוָה וַיָּכִינוּ׃ * וַיָּבִיאוּ אֶת־הַתְּרוּמָה
וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַקָּדָשִׁים בֶּאֱמוּנָה וַעֲלֵיהֶם נָגִיד
כָּוַנְיָהוּ הַלֵּוִי וְשִׁמְעִי אָחִיהוּ מִשְׁנֶה׃
13 * וְיִחִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ וְנַחַת וַעֲשָׂהאֵל
וִירִימוֹת וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיאֵל וְיִסְמַכְיָהוּ וּמַחַת וּבְנָיָהוּ
פְּקִידִים מִיַּד כָּוַנְיָהוּ וְשִׁמְעִי אָחִיו בְּמִפְקַד
יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַעֲזַרְיָהוּ נְגִיד בֵּית־הָאֱלֹהִים׃
14 * וְקוֹרֵא בֶן־יִמְנָה הַלֵּוִי הַשּׁוֹעֵר לַמִּזְרָחָה
עַל נִדְבוֹת הָאֱלֹהִים לָתֵת תְּרוּמַת יְהוָה וְקָדְשֵׁי
15 הַקָּדָשִׁים׃ * וְעַל־יָדוֹ עֵדֶן וּמִנְיָמִן וְיֵשׁוּעַ
וּשְׁמַעְיָהוּ אֲמַרְיָהוּ וּשְׁכַנְיָהוּ בְּעָרֵי הַכֹּהֲנִים
בֶּאֱמוּנָה לָתֵת לַאֲחֵיהֶם בְּמַחְלְקוֹת כַּגָּדוֹל
כַּקָּטָן׃

2 *Ezechias autem conſtituit turmas ſacerdotales, & Leuiticas per diuiſiones ſuas vnũquemq; in officio ꝓprio, tã ſacerdotũ videlicet quàm Leuitarũ ad holocauſta & pacifica, vt miniſtrarent & confiterentur,
3 caneréntq; in portis caſtrorũ Dñi. * Pars autẽ regis erat vt de propria eius ſubſtantia offerretur holocauſtum mane ſemper & veſpere, ſabbatis quoque & kalendis, & ſolemnitatibus cæteris, ſicut ſcriptum eſt
4 in lege Dñi. * Præcepit etiá populo habitantium Hieruſalem vt darẽt partes ſacerdotibus & Leuitis, vt poſſent vacare le
5 gi Dñi. *Quod cùm percrebruiſſet in auribus multitudinis, plurimas obtulerunt
B primitias filij Iſrael, frumẽti, vini & olei; mellis quoq; & omnium quæ gignit humus decimas obtulerunt.
6 *Sed & filij Iſrael & Iuda qui habitabant in vrbibus Iuda, obtulerũt decimas boum & ouium, decimáſque ſanctorum quæ vouerant Dño Deo ſuo, atq; vniuerſa portantes fecerunt aceruos plurimos.
7 *Menſe tertio cœperũt aceruorum iacere fundamenta, & menſe ſeptimo com-
8 pleuerunt eos. *Cúmq; ingreſſi fuiſſent Ezechias & principes eius, viderunt aceruos, & benedixerũt Dño ac populo Iſrael.
9 *Interrogauítque Ezechias ſacerdotes & Leuitas cur ita iacerent acerui.
10 *Reſpõdit illi Azarias ſacerdos primus de ſtirpe Sadoch dicens: Ex quo cœperũt offerri primitię in domo Dñi, comedimus
C & ſaturati ſumus & remãſerunt plurima, eo quòd benedixerit Dñs populo ſuo. Reliquiarum autem eſt copia iſta quã cernis.
11 *Pręcepit igitur Ezechias vt præpararẽt horrea in domo Dñi. * Quod cùm feciſſent, intulerunt tã primitias quàm de-
12 cimas, & quæcunq; vouerát fideliter. Fuit autẽ præfectus eorum Chonenias Leuita
13 & Semei frater eius ſecũdus. * Poſt quem Iehihel & Azarias, & Naad, & Aſahel, & Hierimoth: Iozabat quoque & Elihel, & Ieſmachias, & Maath, & Banaias præpoſiti ſub manibus Choneniæ & Semei fratris eius ex imperio Ezechiæ regis & Azariæ
14 pontificis domus Dei. *Chore verò filius Iemna Leuites & ianitor Orientalis portæ præpoſitus erat his quę ſponte offerebantur Deo, primitiisq; & cõſecratis in ſancta
15 ſanctorum. * Et ſub cura eius Eden & Bẽiamin, Ieſue & Semeias. Amarias quoque & Sechenias in ciuitatibus ſacerdotum, vt fideliter diſtribuerent fratribus ſuis partes minoribus atque maioribus.

‡ *Et ordinauit Ezecias vices sacerdotum et* 2
Leuitarum, & vices vniuscuiusque iuxta
ministeriũ sũum sacerdotibus & Leuitis ad ho-
locaustum & ad sacrificium salutaris, & vt
laudarent, & vt confiterentur & ministra-
rent in portis & in atriis domus Domini.

‡ *Et pars regis de substantiis eius in holo-* 3
caustis, quæ manè & quæ vesperè, & in holo-
caustis sabbatorum, & in neomenijs, & in so-
lemnitatibus scriptis in lege Domini.

‡ *Et dixit Ezecias populo habitantibus in* 4
Hierusalem, vt darent partem sacerdotum &
Leuitarum, vt possint in ministerio domus Do-
mini.

‡ *Et postquam iussit sermonem Ezecias, plu-* 5
rimas obtulerũt filij Israel primitias tritici &
vini, & olei, & mellis; & omne germen agri
in multitudinem obtulerunt

‡ *Filij Israel & Juda: & qui habitabant* 6
in vrbibus Juda & ipsi attulerũt decimas vi-
tulorum & ouium, & decimas caprarum, &
sanctificauerunt Domino Deo suo, & intule-
runt & posuerunt aceruos aceruos.

‡ *In autẽ mense tertio cœperunt acerui fun-* 7
dari, & in mense septimo completi sunt.

‡ *Et venit Ezecias & principes, & vi-* 8
derunt aceruos, & benedixerunt Domino &
populo suo Israel.

‡ *Et interrogauit Ezecias sacerdotes & Le-* 9
uitas super aceruis.

‡ *Et dixit ad eum Azarias sacerdos princeps* 10
domus Sadduc, Ex quo cœperunt primitiæ of-
ferri in domum Domini, comedimus & bibi-
mus, & reliquimus vsque in multitudinem,
quoniam Dominus benedixit populo suo, et re-
liquimus adhuc multitudinem hanc.

‡ *Et dixit Ezecias, vt præpararent pasto-* 11
phoria in domo Domini, & præparauerunt.

‡ *Et intulerunt illuc primitias & decimas* 12
in fide, & super eos præfectus Chonenias Le-
uita, & Semei frater eius successor.

‡ *Et Hieziel, & Ozias, & Naath, & As-* 13
sael, & Hierimoth, & Joazabad, & Eliel, &
Samachia, & Maath, & Baneas præpositi
per Choneniam, & Semei fratrem eius, sicut
iussit Ezecias rex & Azarias dux domus Do-
mini.

‡ *Et Core filius Jemna Leuita ianitor secun-* 14
dum Orientem in donis, vt daret primitias Do
mini, & sancta sanctorum;

‡ *Per manum Adan & Beniamin: & Je-* 15
sue, & Semei, & Amarias, & Sechenias in ci-
uitatibus per manum sacerdotum in fide vt da-
rent fratribus suis secundum vices, secundum
magnum & secundum paruum.

2 ‡ καὶ ἔταξεν ἐζεκίας τὰς ἐφημερίας τῶν ἱερέων & τῶν
λευιτῶν, & τὰς ἐφημερίας ἑκάστου κ᾽ τὴν λειτουργίαν
αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι & τοῖς λευίταις εἰς τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ
εἰς τὴν θυσίαν τοῦ σωτηρίου, & τοῦ αἰνεῖν, & τοῦ ἐξομολο-
γεῖσθαι, καὶ λειτουργεῖν ἐν ταῖς πύλαις, καὶ ἐν ταῖς αὐ-
λαῖς οἴκου κυρίου.

3 ‡ καὶ ἡ μερὶς τοῦ βασιλέως ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ
εἰς τὰς ὁλοκαυτώσεις, τήν τε πρωϊνὴν καὶ τὴν ἑσπερινήν,
καὶ εἰς τὰς ὁλοκαυτώσεις τῶν σαββάτων, & εἰς τὰς νου-
μηνίας, & εἰς τὰς ἑορτὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ νόμῳ
κυρίου.

4 ‡ καὶ εἶπεν ἐζεκίας τῷ λαῷ τοῖς καθημένοις ἐν ἱερου-
σαλὴμ δοῦναι τὴν μερίδα τῶν ἱερέων & τῶν λευιτῶν, ὅπως
καταπαύσωσιν ἐν τῇ λειτουργίᾳ οἴκου κυρίου.

5 ‡ καὶ ὡς προσέταξεν τὸν λόγον ἐζεκίας, ἐπλεόνασαν
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπαρχὴν σίτου, κ᾽ οἴνου, & ἐλαίου, & μέ-
λιτος, & πάντων γενήματα ἀγροῦ εἰς πλῆθος ἤνεγκαν

6 ‡ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ & ἰούδα· & οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς πό-
λεσιν ἰούδα & αὐτοὶ ἤνεγκαν δεκάτα μόχων & προ-
βάτων & δεκάτα αἰγῶν, καὶ ἡγίασαν τῷ κυρίῳ θεῷ
αὐτῶν, & εἰσήνεγκαν & ἔθηκαν σωροὺς σωροὺς.

7 ‡ ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ ἤρξαντο οἱ σωροὶ θεμελι-
οῦσθαι, καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ συνετελέσθησαν.

8 ‡ καὶ ἦλθεν ἐζεκίας & οἱ ἄρχοντες, & εἶδον τοὺς σωρούς,
& εὐλόγησαν τὸν κύριον & τὸν λαὸν αὐτοῦ ἰσραήλ.

9 ‡ καὶ ἐπυθόμην ἐζεκίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν
ὑπὲρ τῶν σωρῶν.

10 ‡ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὁ ἄρχων τοῦ
οἴκου σαδδούκ, ἐξ οὗ ἤρξαντο αἱ ἀπαρχαὶ φέρεσθαι εἰς τὸν
οἶκον κυρίου, ἐφάγομεν & ἐπίομεν καὶ ἐγκατελείπομεν
ἕως εἰς πλῆθος, ὅτι κύριος εὐλόγησε τὸν λαὸν αὐτοῦ, &
κατελίπομεν ἐπὶ τὸ πλῆθος τοῦτο.

11 ‡ καὶ εἶπεν ἐζεκίας, ἑτοιμάσαι παστοφόρια εἰς τὸν οἶ-
κον κυρίου, & ἡτοίμασαν.

12 ‡ καὶ εἰσήνεγκαν ἐκεῖ τὰς ἀπαρχὰς & τὰ ἐπιδέκατα
ἐν πίστει· & ἐπ᾽ αὐτῶν ἐπίσκοπος χωνενίας ὁ λευίτης, &
σεμεῖ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδεχόμενος.

13 ‡ καὶ ιεζιὴλ, & ὀζίας, & ναὰθ, & ἀσαὴλ, & ιερεμώθ,
καὶ ἰωαζαβὰδ, & ἐλιὴλ, & σαμαχία, & μααθ, καὶ βα-
νέας καθεσάμενοι διὰ χωνενίου & σεμεῖ τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τοῦ, καθὼς προσέταξεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς & ἀζαρίας
ὁ ἡγούμενος οἴκου κυρίου.

14 ‡ καὶ κωρὴ ὁ τοῦ ιεμνᾶ ὁ λευίτης ὁ πυλωρὸς κ᾽ διαθολὰς
ἐπὶ τῶν δομάτων, δοῦναι τὰς ἀπαρχὰς τοῦ κυρίου,
& τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, 15 ‡ διὰ χειρὸς αδδὼ & βενια-
μίν· & ἰησοῦς & σεμεῖ & ἀμαρείας κ᾽ σεχενίας ἐν ταῖς
πόλεσι διὰ χειρὸς τῶν ἱερέων ἐν πίστει δοῦναι τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτῶν κ᾽ τὰς ἐφημερίας, κ᾽ τὸν μέγαν καὶ κ᾽ τὸν
μικρόν.

16 * מִלְּבַד הִתְיַחְשָׁם לִזְכָרִים מִבֶּן שָׁלוֹשׁ שָׁנִים
וּלְמַעְלָה לְכָל־הַבָּא לְבֵית־יְהוָה לִדְבַר־יוֹם
בְּיוֹמוֹ לַעֲבוֹדָתָם בְּמִשְׁמְרוֹתָם כְּמַחְלְקוֹתֵיהֶם׃
17 * וְאֶת־הִתְיַחֵשׂ הַכֹּהֲנִים לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם
וְהַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמַעְלָה בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם
18 בְּמַחְלְקוֹתֵיהֶם׃ * וְלְהִתְיַחֵשׂ בְּכָל־טַפָּם נְשֵׁיהֶם
וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְכָל־קָהָל כִּי בֶאֱמוּנָתָם
19 יִתְקַדְּשׁוּ־קֹדֶשׁ׃ * וְלִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
בִּשְׂדֵי מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם בְּכָל־עִיר וָעִיר אֲנָשִׁים אֲשֶׁר
נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת לָתֵת מָנוֹת לְכָל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים
וּלְכָל־הִתְיַחֵשׂ בַּלְוִיִּם׃
20 * וַיַּעַשׂ כָּזֹאת יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל־יְהוּדָה וַיַּעַשׂ
הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו׃
21 * וּבְכָל־מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר־הֵחֵל בַּעֲבוֹדַת בֵּית־
הָאֱלֹהִים וּבַתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה לִדְרֹשׁ לֵאלֹהָיו בְּכָל־
לְבָבוֹ עָשָׂה וְהִצְלִיחַ׃

לב

1 * אַחֲרֵי הַדְּבָרִים וְהָאֱמֶת הָאֵלֶּה בָּא
סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיָּבֹא בִיהוּדָה וַיִּחַן עַל־
הֶעָרִים הַבְּצוּרוֹת וַיֹּאמֶר לְבָקְעָם אֵלָיו׃
2 * וַיַּרְא יְחִזְקִיָּהוּ כִּי־בָא סַנְחֵרִיב וּפָנָיו
3 לַמִּלְחָמָה עַל־יְרוּשָׁלִַם׃ * וַיִּוָּעַץ עִם־שָׂרָיו
וְגִבֹּרָיו לְסָתוֹם אֶת־מֵימֵי הָעֲיָנוֹת אֲשֶׁר מִחוּץ
4 לָעִיר וַיַּעְזָרֻהוּ׃ * וַיִּקָּבְצוּ עַם־רָב וַיִּסְתְּמוּ אֶת־
כָּל־הַמַּעְיָנוֹת וְאֶת־הַנַּחַל הַשֹּׁטֵף בְּתוֹךְ־
הָאָרֶץ לֵאמֹר לָמָּה יָבוֹאוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר וּמָצְאוּ
5 מַיִם רַבִּים׃ * וַיִּתְחַזַּק וַיִּבֶן אֶת־כָּל־הַחוֹמָה
הַפְרוּצָה וַיַּעַל עַל־הַמִּגְדָּלוֹת וְלַחוּצָה הַחוֹמָה
אַחֶרֶת וַיְחַזֵּק אֶת־הַמְלוֹא עִיר דָּוִיד וַיַּעַשׂ שֶׁלַח
6 לָרֹב וּמָגנִים׃ * וַיִּתֵּן שָׂרֵי מִלְחָמוֹת עַל־הָעָם
וַיִּקְבֵּץ אֹתָם אֵלָיו אֶל־רְחוֹב שַׁעַר הָעִיר וַיְדַבֵּר עַל־
7 לִבָּם לֵאמֹר׃ * חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל־תִּירְאוּ
וְאַל־תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּמִלִּפְנֵי כָּל־הֶהָמוֹן
אֲשֶׁר־עִמּוֹ כִּי עִמָּנוּ רַב מֵעִמּוֹ׃
8 * עִמּוֹ זְרוֹעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעָזְרֵנוּ
וְלְהִלָּחֵם מִלְחַמְתֵּנוּ וַיִּסָּמְכוּ הָעָם עַל־דִּבְרֵי
יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה׃

16 * Exceptis maribus ab annis tribus & supra, cunctis qui ingrediebantur templũ
D Dñi. Et quicquid per singulos dies conducebant in ministerio atque obseruationibus iuxta diuisiones suas; 17 * Sacerdotibus per familias, & Leuitis à vicesimo anno & supra per ordines & turmas suas:
18 * Vniuersæq; multitudini tam vxoribus quàm liberis eorum vtriusq; sexus fideliter cibi de his quę sanctificata fuerant
19 præbebantur. * Sed & filiorũ Aaron per agros & suburbana vrbium singularũ dispositi erant viri qui partes distribuerent vniuerso sexui masculino, de sacerdotibus
20 & Leuitis. * Fecit ergo Ezechias vniuersa, quę diximus, in omni Iuda; operatúsq; est bonũ & rectum & verum coram Dño
21 Deo suo: * In vniuersa cultura ministerij domus Dei iuxta legem & cerimonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo. Fecítque & prosperatus est.

CAP. XXXII.

1 A POst quæ & huiuscemodi veritatem venit Sennacherib rex Assyriorum & ingressus Iudam obsedit ciuitates munitas, volens eas capere. 4. Reg. 18. c.

2 * Quod cùm vidisset Ezechias venisse, scilicet Sennacherib & totum belli impetum verti contra Hierusalem,

3 * Inito cum principibus cõsilio viríq; fortissimis, vt obturarent capita fontium qui erant extra vrbem, & hoc omnium decernente sententia:

4 * Congregauit plurimam multitudinem, & obturauerunt cunctos fontes & riuum qui fluebãt in medio terræ, dicentes: Ne veniant reges Assyriorum, & inueniant aquarum abundantiam.

5 * Ædificauit quoque agens industriè omnem murum qui fuerat dissipatus, & extruxit turres desuper & forinsecus alte-
B rum murum. instaurauítque Mello in ciuitate Dauid, & fecit vniuersi generis ar-
6 maturam & clypeos. * Constituítq; principes bellatorũ in exercitu: & conuocauit vniuersos in platea portæ ciuitatis, ac lo-
7 cutus est ad cor eorum, dicens: * Viriliter agite & confortamini, nolite timere, nec paueatis regem Assyriorum & vniuersam multitudinem quæ est cum eo. Multò enim plures nobiscum sunt quàm cum 4. Re. 6. d
8 illo. * Cum illo enim est brachium carneum; nobiscum Dominus Deus noster qui auxiliator est noster, pugnátque pro nobis: confortatúsq; est populus huiuscemodi verbis Ezechiæ regis Iuda.

Extra fœtum masculorum à trimo & supra, omni ingredienti in domum Domini, in rationem dierum in die suo, in ministerio per vices ordinis sui.

Hæc distributio sacerdotum secundum domos familiarum, & Leuitæ in vicibus suis, à vigesimo anno & supra in ordine in turmis;

In omni fœtu suo filiorum suorum & filiarum in omni multitudine, quoniam in fide sanctificauerunt sanctuarium.

Et filiis Aaron sacerdotio fungentibus in agris & in ciuitatibus suis, in omni ciuitate et ciuitate viri qui nominati sunt in nomine, vt darent partem omni masculo in sacerdotibus, & omni numerato in Leuitis.

Et fecit Ezecias sic in omni Iuda, & fecit Ezecias bonum & rectum & verum coram Domino Deo suo.

Et in omni opere in quo incepit in opere in domo Domini, & in lege, & in præceptis quæsiuit Deum suum ex tota anima sua: & fecit, & prosperatus est.

CAP. XXXII.

ET post sermones hos & veritatem hanc venit Sennacherib rex Assyriorum, & venit in Iudam, & castrametatus est iuxta ciuitates muratas, & dixit vt caperent eas.

Et vidit Ezecias quòd venerat Sennacherib, & facies eius ad bellandum in Hierusalem.

Et consuluit cum senioribus suis & potentibus, vt obturarent aquas fontium quæ erant extra ciuitatem, & confortauerunt eum.

Et congregauit populum multum, & obturauit aquas fontium, & torrentem qui diuidit per ciuitatem, dicẽs, Ne fortè veniat rex Assyriorum, & inueniat aquam multam, & corroboretur.

Et fortificauit Ezecias, & ædificauit omnem murum dirutum & turres, et foris antemurale aliud, & ædificauit plenitudinem ciuitatis Dauid, & præparauit arma multa.

Et posuit principes belli in populo, & congregati sunt ad eum in platea portæ ciuitatis; & locutus est in corde eorum, dicens,

Viriliter agite & confortamini, non timeatis, nec paueatis à facie regis Assyriorum, & à facie omnis gentis quæ cum eo, quoniam nobiscum plures quàm qui cum eo.

Cum eo brachia carnea, nobiscum verò Dominus Deus noster ad saluandum & ad pugnandum bellum nostrum, & confortatus est populus in sermonibus Ezeciæ regis Iuda.

16 ‡ ἐκτὸς τ̃ ϑηγονῆς τῶν ἀρσενικῶν ἀπὸ τριέτους καὶ ἐπάνω, πάντι τῷ εἰσπορευομένῳ εἰς οἶκον κυρίου, εἰς λόγον ἡμερῶν ἐν ἡμέρᾳ αὐτ̃, εἰς λειτουργίαν ἐφημερίας διατάξεως αὐτῶν.

17 ‡ ὅτος ὁ καταλογισμὸς τῶν ἱερέων κατ' οἴκους πατριῶν· ⁊ ⸗ λευῖται ἐν ταῖς ἐφημερίαις αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαέτους ⁊ ἐπάνω ἐν διατάξει ἐν τοῖς καταλογισμοῖς,

18 ‡ ἐν πάσῃ ϑηγονῇ αὐτῶν υἱῶν αὐτῶν ⁊ θυγατέρων εἰς πᾶν τὸ πλῆθος, ὅτι ἐν πίστει ἡγίασαν τὸ ἅγιον.

19 ‡ καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερατεύουσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, ἐν πάσῃ πόλει καὶ πόλει ἄνδρες οἱ ὠνομάσθησαν ἐν ὀνόματι δοῦναι μερίδα παντὶ ἀρσενικῷ ἐν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ παντὶ καταριθμουμένῳ ἐν τοῖς λευίταις.

20 ‡ καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας ὅτως ἐν παντὶ ἰούδα, καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας τὸ καλὸν, καὶ τὸ εὐθὲς, καὶ τὸ ἀληθὲς ἐναντίον κυρίου ϑ̃ ϑεοῦ αὐτ̃.

21 ‡ καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ ᾧ ἤρξατο ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἐν οἴκῳ κυρίου, ⁊ ἐν τῷ νόμῳ ⁊ ἐν τοῖς προστάγμασιν ἐξεζήτησε τὸν ϑεὸν αὐτ̃ ἐξ ὅλης τ̃ ψυχῆς αὐτ̃, καὶ ἐποίησε καὶ εὐωδώθη.

λβ'.

1 ‡ Καὶ μ̃ ταῦ λόγους τούτους καὶ τὴν ἀλήϑειαν ταύτην ἦλθε σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων, ⁊ ἦλθεν ἐπὶ ἰούδαν, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς τειχήρεις, καὶ εἶπε ϑ̃ προσκαταλαβέσθαι αὐτάς.

2 ‡ καὶ εἶδεν ἐζεκίας ὅτι ἥκει σενναχηρὶβ, ⁊ τὸ πρόσωπον αὐτ̃ ταῦ πολεμῆσαι ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

3 ‡ καὶ ἐβουλεύσατο μ̃ τῶν πρεσβυτέρων αὐτ̃ καὶ τῶν δυνατῶν, ἐμφράξαι τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν ἃ ἦν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ συνεπίσχυσαν αὐτῷ.

4 ‡ καὶ συνήγαγον λαὸν πολύν, ⁊ ἐνέφραξε τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν, καὶ τὸν χειμάρρουν τὸν διορίζοντα διὰ τῆς πόλεως λέγων, μήποτε ἔλθῃ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ εὕρῃ ὕδωρ πολύ, καὶ κατισχύσῃ.

5 ‡ καὶ κατίσχυσεν ἐζεκίας καὶ ᾠκοδόμησε πᾶν τὸ τεῖχος τὸ κατεσκαμμένον ⁊ πύργους, καὶ ἔξω προτείχισμα ἄλλο, ⁊ ᾠκοδόμησε τὸ ϑαλλήμμα τῆς πόλεως δαυὶδ, καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά.

6 ‡ καὶ ἔϑετο ἄρχοντας πολέμου ἐπὶ τὸν λαόν· ⁊ συνήχϑησαν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὴν πλατείαν τ̃ πύλης τ̃ πόλεως, καὶ ἐλάλησεν ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν λέγων·

7 ‡ ἀνδρίζεσθε καὶ ἰσχύσατε, μὴ φοβηθῆτε, μὴ ὀπτηθῆτε ἀπὸ προσώπου βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ἀπὸ προσώπου παντὸς τ̃ ἐθνους τ̃ μετ' αὐτ̃, ὅτι μεϑ' ἡμῶν πλείους ὑπὲρ ϑ̃ μετ' αὐτ̃. 8 ‡ μετ' αὐτ̃ βραχίονες σαρκικοί, μεϑ' ἡμῶν ὁ κύριος ϑ̃ ϑεὸς ἡμῶν τ̃ σώζειν ⁊ τ̃ πολεμεῖν τὸν πόλεμον ἡμῶν· ⁊ κατεθάρσησεν ὁ λαὸς ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐζεκίου τ̃ βασιλέως ἰούδα.

9 * אַחַר זֶה שָׁלַח סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
עַבָדָיו יְרוּשָׁלַיִם וְהוּא עַל־לָכִישׁ וְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ
עִמּוֹ עַל־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַל־כָּל־יְהוּדָה
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם לֵאמֹר׃

10 * כֹּה אָמַר סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל־מָה אַתֶּם
בֹּטְחִים וְיֹשְׁבִים בְּמָצוֹר בִּירוּשָׁלִָם׃

11 * הֲלֹא יְחִזְקִיָּהוּ מַסִּית אֶתְכֶם לָתֵת
אֶתְכֶם לָמוּת בָּרָעָב וּבַצָּמָא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יַצִּילֵנוּ מִכַּף מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃

12 * הֲלֹא־הוּא יְחִזְקִיָּהוּ הֵסִיר אֶת־בָּמֹתָיו וְאֶת־
מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלִַם לֵאמֹר לִפְנֵי
מִזְבֵּחַ אֶחָד תִּשְׁתַּחֲווּ וְעָלָיו תַּקְטִירוּ׃

13 * הֲלֹא תֵדְעוּ מָה עָשִׂיתִי אֲנִי וַאֲבוֹתַי
לְכָל עַמֵּי הָאֲרָצוֹת הֲיָכוֹל יָכְלוּ אֱלֹהֵי גּוֹיֵי
הָאֲרָצוֹת לְהַצִּיל אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי׃

14 * מִי בְכָל־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
הֶחֱרִימוּ אֲבוֹתַי אֲשֶׁר יָכוֹל לְהַצִּיל אֶת־עַמּוֹ מִיָּדִי
כִּי יוּכַל אֱלֹהֵיכֶם לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי׃

15 * וְעַתָּה אַל־יַשִּׁיא אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ וְאַל־יַסֵּית
אֶתְכֶם כָּזֹאת וְאַל־תַּאֲמִינוּ לוֹ כִּי־לֹא יוּכַל כָּל־
אֱלוֹהַּ כָּל־גּוֹי וּמַמְלָכָה לְהַצִּיל עַמּוֹ מִיָּדִי וּמִיַּד
אֲבוֹתָי אַף כִּי אֱלֹהֵיכֶם לֹא־יַצִּילוּ אֶתְכֶם מִיָּדִי׃

16 * וְעוֹד דִּבְּרוּ עַבָדָיו עַל־יְהוָה הָאֱלֹהִים
וְעַל יְחִזְקִיָּהוּ עַבְדּוֹ׃

17 * וְסֵפָרִים כָּתַב לְחָרֵף לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֵאמֹר עָלָיו לֵאמֹר כֵּאלֹהֵי גּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר
לֹא־הִצִּילוּ עַמָּם מִיָּדִי כֵּן לֹא־יַצִּיל אֱלֹהֵי יְחִזְקִיָּהוּ
עַמּוֹ מִיָּדִי׃ 18 * וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית
עַל־עַם יְרוּשָׁלִַם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה לְיִרְאָם
וּלְבַהֲלָם לְמַעַן יִלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר׃

19 * וַיְדַבְּרוּ אֶל־אֱלֹהֵי יְרוּשָׁלִַם כְּעַל אֱלֹהֵי
עַמֵּי הָאָרֶץ מַעֲשֵׂה יְדֵי הָאָדָם׃

20 * וַיִּתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְיִשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ
הַנָּבִיא עַל־זֹאת וַיִּזְעֲקוּ הַשָּׁמָיִם׃

21 * וַיִּשְׁלַח יְהוָה מַלְאָךְ וַיַּכְחֵד כָּל־גִּבּוֹר חַיִל
וְנָגִיד וְשַׂר בְּמַחֲנֵה מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּשָׁב בְּבֹשֶׁת פָּנִים
לְאַרְצוֹ וַיָּבֹא בֵּית אֱלֹהָיו וּמִיצִיאֵי מֵעָיו שָׁם
הִפִּלֻהוּ בֶּחָרֶב׃

9 * Quę poſtquam geſta ſunt, miſit Sennacherib rex Aſſyriorum ſeruos ſuos Hieruſalem, ipſe enim cum vniuerſo exercitu obſidebat Lachis, ad Ezechiã regem Iuda, & ad omnem populum qui erat in vrbe,
10 dicens: * Hæc dicit Sennacherib rex Aſſyriorum: In quo habentes fiduciam, ſedetis obſeſſi in Hieruſalem?
11 * Num Ezechias decepit vos vt tradat morti in fame & ſiti, affirmans quòd Dñs Deus veſter liberet vos de manu regis Aſ-
12 ſyriorum? * Nunquid non iſte eſt Ezechias qui deſtruxit excelſa illius & altaria, & præcepit Iudæ & Hieruſalem, dicens: Coram altari vno adorabitis, & in ipſo cõ-
13 buretis incẽſum? * An ignoratis quæ ego fecerim, & patres mei cũctis terrarum populis? Nunquid præualuerunt dij gentiũ omniúmque terrarum liberare regionem
14 ſuam de manu mea? * Quis eſt de vniuerſis diis gentium, quas vaſtauerunt patres mei, qui potuerit eruere populum ſuum de manu mea, vt poſsit etiam Deus veſter eruere vos de hac manu?
15 * Non vos ergo decipiat Ezechias, nec vana perſuaſione deludat, neque credatis ei. Si enim nullus potuit Deus cũctarum D gentium atque regionum liberare populum ſuum de manu mea, & de manu patrum meorum, cõſequenter nec Deus veſter poterit eruere vos de hac manu.
16 * Sed & alia multa locuti ſunt ſerui eius contra Dominum Deum, & contra Ezechiam ſeruum eius.
17 * Epiſtolas quoque ſcripſit plenas blaſphemiæ in Dñm Deum Iſrael, & locutus eſt aduerſum eum. Sicut dii gentium cęterarum nõ potuerunt liberare populum ſuum de manu mea, ſic & Deus Ezechiæ eruere non poterit populum ſuum de ma
18 nu iſta. * Inſuper & clamore magno lingua Iudaica contra populum qui ſedebat in muris Hieruſalẽ perſonabat, vt terreret
19 eos & caperet ciuitatẽ. * Locutúſq; eſt cõtra Deũ Hieruſalem, ſicut aduerſum deos E populorũ terræ opera manuũ hominum.
20 * Orauerunt igitur Ezechias rex, & Eſaias filius Amos propheta aduerſum hãc blaſphemiam, ac vociferati ſunt vſque in
21 cælum. * Et miſit Dñs angelum, qui percuſsit omnẽ virum robuſtum bellatorẽ & principem exercitus regis Aſſyriorum; reuerſúsque eſt cum ignominia in terram ſuam. Cúmque ingreſſus eſſet domum Dei ſui, filij qui egreſsi fuerant de vtero eius, interfecerunt eum gladio.

9 ‡ Et post hæc misit Sennacherib rex Assyriorum seruos suos in Hierusalem: ipse erat in Lachis, & omnis exercitus eius cum eo, & misit ad Ezeciam regem Juda, & ad omnem Judam qui in Hierusalem, dicens:

10 ‡ Sic dicit Sennacherib rex Assyriorum, In quo vos fiduciam habetis, & sedetis in obsidione in Hierusalem?

11 ‡ Nonne Ezecias decipit vos vt tradat vos in mortem & in famẽ, et in sitim, dicens: Dominus Deus noster saluabit nos de manu regis Assyriorum?

12 ‡ Nonne hic est Ezecias qui destruxit excelsa eius, & altaria eius, & ait Juda & habitantibus in Hierusalem, dicens: Coram altari hoc adorate, & in eo adolete incensum.

13 ‡ Nonne scitis quæ feci ego & patres mei omnibus populis regionum: num potentes potuerunt dij gentium omnis terræ saluare populum suum de manu mea?

14 ‡ Quis est in omnibus dijs gentium harum, quos perdiderunt patres mei, qui potuerit saluare populum suum de manu mea, vt possit Deus vester saluare vos de manu mea?

15 ‡ Et nunc non decipiat vos Ezecias, & non faciat vos confidere, nec commoueat vos in hoc, & non credatis ei, quoniam non potuit Deus omnis gentis, & regni saluare populum suum de manu mea, & de manu patrum meorum; & quomodo Deus vester non liberabit vos de manu mea?

16 ‡ Et adhuc locuti sunt serui eius contra Dominum Deum & contra Ezeciam seruum eius.

17 ‡ Et librum scripsit Sennacherib, ad exprobrandum Dominum Deum Israel, & ait de eo, dicens, Sicut dij gentium terræ non liberauerunt populos suos de manu mea, sic non eruet Deus Ezeciæ populum suum de manu mea.

18 ‡ Et clamauerunt in voce magna Judaicè contra populum Hierusalem qui in muro, vt terrerent eos & conturbarent eos, vt caperent ciuitatem.

19 ‡ Et locuti sunt contra Deum Hierusalem, sicut & contra deos populorum terræ opera manuum hominum.

20 ‡ Et orauit Ezecias rex, & Esaias filius Ammos propheta de his, & clamauerunt in cælum.

21 ‡ Et misit Dominus angelum, & contriuit omnem potentem bellatorem & principem & ducem in castris regis Assyriorum, & reuersus est cum ignominia faciei in terram suam, et ingressus est in domũ Dei sui; & de egredientibus de vtero eius, percusserunt eum in gladio.

9 ‡ καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων τοὺς παῖδας αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ· καὶ αὐτὸς ἦν ἐπὶ λάχεις, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα 10 ἰούδαν τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ, λέγων· ‡ τάδε λέγει σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων, ἐπὶ τίνι ὑμεῖς πέποιθατε, καὶ καθίστε ἐν τῇ περιοχῇ ἐν ἱερουσαλήμ;

11 ‡ οὐχὶ ἐζεκίας ἀπατᾷ ὑμᾶς τοῦ δοῦναι ὑμᾶς εἰς θάνατον εἰς λιμὸν, καὶ εἰς δίψαν λέγων, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων;

12 ‡ οὐχ οὗτός ἐστιν ἐζεκίας ὃς περιεῖλε τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ· καὶ εἶπε τῷ ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ λέγων, ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε, καὶ ἐπ' αὐτῷ θυμιάσατε.

13 ‡ οὐκ οἴδατε ἃ ἐποίησα ἐγὼ καὶ οἱ πατέρες μου πᾶσι τοῖς λαοῖς τῶν χωρῶν, μὴ δυνάμενοι ἐδυνήθησάν οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν πάσης τῆς γῆς σῶσαι τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός 14 μου; ‡ τίς ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν τούτων, οὓς ἐξωλόθρευσαν οἱ πατέρες μου, ὃς ἐδυνήθη σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου, ὅτι δυνήσεται ὁ θεὸς ὑμῶν σῶσαι ὑμᾶς ἐκ χειρός μου;

15 ‡ καὶ νῦν μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας, καὶ μὴ ποιείτω ὑμᾶς πεποιθέναι, μηδὲ πεισθήτω ὑμῖν ἐπὶ τούτῳ, καὶ μὴ πιστεύετε αὐτῷ, ὅτι οὐ μὴ ἐδυνήθη θεὸς παντὸς ἔθνους καὶ βασιλείας σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου καὶ ἐκ χειρὸς τῶν πατέρων μου· καὶ πῶς ὅτι ὁ θεὸς ὑμῶν οὐ μὴ ῥύσεται ὑμᾶς ἐκ χειρός μου;

16 ‡ καὶ ἔτι ἐλάλησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν καὶ ἐπὶ ἐζεκίαν παῖδα αὐτοῦ.

17 ‡ καὶ βιβλίον ἔγραψεν σενναχηρίβ, τοῦ ὀνειδίζειν κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ· καὶ εἶπεν περὶ αὐτοῦ λέγων, καθὼς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς οὐκ ἐξείλοντο τοὺς λαοὺς αὐτῶν ἐκ χειρός μου, οὕτως οὐ μὴ ἐξέλῃται ὁ θεὸς ἐζεκίου τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου.

18 ‡ καὶ ἐβόησαν ἐν φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστὶ ἐπὶ τὸν λαὸν ἱερουσαλὴμ τὸν ἐπὶ τοῦ τείχους, τοῦ φοβῆσαι αὐτοὺς καὶ τοῦ καταπλῆξαι αὐτούς, ὅπως προκαταλάβωνται τὴν πόλιν.

19 ‡ καὶ ἐλάλησαν ἐπὶ τὸν θεὸν ἱερουσαλήμ, ὡς καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς τῶν λαῶν τῆς γῆς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων.

20 ‡ καὶ προσηύξατο ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἡσαΐας υἱὸς ἀμμὼς ὁ προφήτης περὶ τούτων, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν.

21 ‡ καὶ ἀπέστειλε κύριος ἄγγελον καὶ ἐξέτριψε πάντα δυνατὸν πολεμιστὴν, καὶ ἄρχοντα καὶ στρατηγὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ἀπέστρεψε μετὰ αἰσχύνης προσώπου εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· καὶ εἰσῆλθεν εἰς οἶκον θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐξελθόντων ἐκ κοιλίας αὐτοῦ, κατέβαλον αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ.

22 * וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת־יְחִזְקִיָּהוּ וְאֵת יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלִַם מִיַּד סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וּמִיַּד־כֹּל
23 וַיְנַהֲלֵם מִסָּבִיב: * וְרַבִּים מְבִיאִים מִנְחָה
לַיהוָה לִירוּשָׁלִַם וּמִגְדָּנוֹת לִיחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
וַיִּנַּשָּׂא לְעֵינֵי כָל־הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי־כֵן:
24 * בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה יְחִזְקִיָּהוּ עַד־לָמוּת
וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֵת נָתַן לוֹ:
25 * וְלֹא־כִגְמוּל עָלָיו הֵשִׁיב יְחִזְקִיָּהוּ כִּי גָבַהּ לִבּוֹ
26 וַיְהִי עָלָיו קֶצֶף וְעַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם: * וַיִּכָּנַע
יְחִזְקִיָּהוּ בְּגַבֹּהַּ לִבּוֹ הוּא וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְלֹא־
בָא עֲלֵיהֶם קֶצֶף יְהוָה בִּימֵי יְחִזְקִיָּהוּ:
27 * וַיְהִי לִיחִזְקִיָּהוּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד הַרְבֵּה מְאֹד
וְאוֹצָרוֹת עָשָׂה־לּוֹ לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְאֶבֶן יְקָרָה
וְלִבְשָׂמִים וְלִמָּגִנִּים וּלְכֹל כְּלֵי חֶמְדָּה:
28 * וּמִסְכְּנוֹת לִתְבוּאַת דָּגָן וְתִירוֹשׁ וְיִצְהָר
וְאֲרוֹת לְכָל־בְּהֵמָה וּבְהֵמָה וַעֲדָרִים לָאֻרוֹת:
29 * וְעָרִים עָשָׂה לּוֹ וּמִקְנֵה־צֹאן וּבָקָר לָרֹב כִּי
30 נָתַן־לוֹ אֱלֹהִים רְכוּשׁ רַב מְאֹד: * וְהוּא יְחִזְקִיָּהוּ
סָתַם אֶת־מוֹצָא מֵימֵי גִיחוֹן הָעֶלְיוֹן וַיְיַשְּׁרֵם
לְמַטָּה־מַעְרָבָה לְעִיר דָּוִיד וַיַּצְלַח יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל־
31 מַעֲשֵׂהוּ: * וְכֵן בִּמְלִיצֵי שָׂרֵי בָבֶל הַמְשַׁלְּחִים
עָלָיו לִדְרוֹשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר הָיָה בָּאָרֶץ עֲזָבוֹ
הָאֱלֹהִים לְנַסּוֹתוֹ לָדַעַת כָּל־בִּלְבָבוֹ:
32 * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְחִזְקִיָּהוּ וַחֲסָדָיו הִנָּם כְּתוּבִים
בַּחֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־
33 יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל: * וַיִּשְׁכַּב יְחִזְקִיָּהוּ עִם־
אֲבֹתָיו וַיְקַבְּרֵהוּ בְּמַעֲלֵה קִבְרֵי בְנֵי־דָוִיד וְכָבוֹד
עָשׂוּ־לוֹ בְּמוֹתוֹ כָּל־יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם
וַיִּמְלֹךְ מְנַשֶּׁה בְנוֹ תַּחְתָּיו:

לג

1 * בֶּן־שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה
בְּמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם:
2 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּתוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
3 * וַיָּשָׁב וַיִּבֶן אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר נִתַּץ יְחִזְקִיָּהוּ
אָבִיו וַיָּקֶם מִזְבְּחוֹת לַבְּעָלִים וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרוֹת
וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם:

22 * Saluauítq; Dñs Ezechiam & habita-
F tores Hieruſalē de manu Sennacherib regis Aſſyriorum & de manu omniū, & prę-
23 ſtitit ei quietem per circuitum. * Multi etiam deferebant hoſtias & ſacrificia Dño in Hieruſalem & munera Ezechię regi Iuda. Qui exaltatus eſt poſt hæc coram cun 4. Reg. 20.a Eſa. 38.a
24 ctis gentibus. * In diebus illis ægrotauit Ezechias vſq; ad mortem, & orauit Dñm. Exaudiuítque eum, & dedit ei ſignum.
25 *Sed non iuxta beneficia quę acceperat retribuit, quia eleuatum eſt cor eius. Et fa
26 cta eſt contra eum ira, & contra Iudam & Hieruſalē. * Humiliatúſq; eſt poſtea co
ꝙ exaltatū fuiſſet cor eius, tam ipſe quàm habitatores Hieruſalem; idcirco non ve-
27 nit ſuper eos ira Dñi in diebus Ezechiæ.
* Fuit autem Ezechias diues & inclytus valde, & theſauros ſibi plurimos congregauit argenti & auri, & lapidis precioſi, aromatū & armorū vniuerſi generis & va-
28 ſorum magni precij. *Apothecas quoque frumēti, vini & olei: & pręſepia omniū iu-
29 mētorū caulāſq; pecoribus; *& vrbes ędificauit. habebat quippe greges ouium & armentorū innumerabiles, eo quòd dediſſet ei Deus ſubſtātiam multam nimis.
30 * Ipſe eſt Ezechias qui obturauit ſuperiorem fontem aquarum Gyon, & auertit
G eas ſubter ad Occidentem vrbis Dauid. In omnibus operibus ſuis fecit proſperè quę
31 voluit. *Attamē in legatione principum Babylonis, qui miſsi fuerāt ad eū, vt interrogarent de portento quod acciderat ſuper terram, dereliquit eum Deus, vt tē-
taretur, & nota fierent omnia quæ erant
32 in corde eius. * Reliqua autē ſermonum Ezechię & miſericordiarū eius ſcripta ſunt in viſione Eſaiæ filij Amos prophetę, & in
33 libro Regum Iuda & Iſrael. *Dormiuítq; Ezechias cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum ſupra ſepulchra filiorum Dauid. Et celebrauit eius exequias vniuerſus Iuda, & omnes habitatores Hieruſalem; regnauítque Manaſſes filius eius pro eo.

CAP. XXXIII.

1 A DVodecim annorū erat Manaſſes cùm 4. Reg. 22.a
regnare cœpiſſet, & quinquaginta quinque annis regnauit in Hieruſalem.
2 *Fecit aūt malum corā Dño iuxta abominationes gentiū quas ſubuertit Dominus coram filiis Iſrael. *Et conuerſus
3 inſtaurauit excelſa quæ demolitus fuerat Ezechias pater eius, cōſtruxítq; aras Baalim, & fecit lucos, & adorauit omnem militiam cæli, & coluit eam.

22 * Et saluauit Dominus Ezeciam & habitantes in Hierusalem de manu Sennacherib regis Assyriorum & de manu omnium, & quieſcere fecit eos per circuitum.

23 * Et multi deferebant dona Domino in Hieruſalem, & dona Ezeciæ regi Juda: & exaltatus eſt ante oculos omnium gentium poſt hæc.

24 * In diebus illis ægrotauit Ezecias vſque ad mortem, & orauit ad Dominum, & exaudiuit eum, & ſignum dedit ei Dominus.

25 * Et non iuxta retributionẽ quam retribuit ei Ezecias, ſed exaltatum eſt cor eius, & fuit ira contra eum, & contra Judã, & Hieruſalẽ.

26 * Et humiliatus eſt Ezecias ab exaltatione cordis ſui, ipſe & habitantes Hieruſalem, & non venit ſuper eos ira Domini in diebus Ezeciæ.

27 * Et fuerunt Ezeciæ diuitiæ & gloria multa valde: & theſauros fecit ſibi argenti & auri, & lapidis precioſi & in aromatibus, & armamentaria fecit, & omnibus vaſis deſiderij

28 * Apothecas: & ciuitates in frugibus tritici, vini & olei, & præſepia omnis iumenti, & caulas ad pecora.

29 * Et vrbes fecit ſibi ipſi, & poſſeſſiones ouium & boum in multitudine, quoniam dedit ipſi Dominus ſubſtantiam multam valde.

30 * Ipſe Ezecias obturauit exitum aquæ Gion ſuperiorem, & direxit eas infra ad Occidẽtem vrbis Dauid, & proſperatus eſt Ezecias in omnibus operibus ſuis.

31 * Et ſic in legationibus principum qui à Babylone miſſis ad eum, vt interrogarent ab eo portentũ, quod factum eſt in terra, & dereliquit eum Dominus, vt tentaret eum, vt ſciret quæ in corde eius.

32 * Et reliqua ſermonũ Ezeciæ, & miſericordiæ eius, nonne ſcripta ſunt in prophetia Eſaiæ filij Ammos prophetæ, & in libro regum Juda & Iſrael?

33 * Et dormiuit Ezecias cum patribus ſuis, et ſepelierunt eum in aſcenſu ſepulchrorum filiorum Dauid: & gloriam & honorem dederunt ei in morte eius omnis Juda, & habitantes in Hieruſalem, & regnauit Manaſſes filius eius pro eo.

CAP. XXXIII.

1 FIlius exiſtens duodecim annorum Manaſſes cùm regnaret ipſe, & quinquaginta & quinque annis regnauit in Hieruſalem.

2 * Et fecit malum coram Domino iuxta omnes abominationes gentium quas abſtulit Dominus à facie filiorum Iſrael.

3 * Et conuerſus eſt Manaſſes & ædificauit excelſa, quæ euulſit Ezecias pater eius, & conſtruxit altaria Baalim, & fecit lucos, & adorauit omnem militiam cæli, & ſeruiuit eis.

22 * καὶ ἔσωσε κύριος τὸν ἐζεκίαν & τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρὸς σενναχηρὶβ βασιλέως ἀσσυρίων καὶ ἐκ χειρὸς πάντων, & κατέπαυσεν αὐτοὺς κυκλόθεν.

23 * καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ κυρίῳ εἰς ἱερουσαλὴμ, & δόματα τῷ ἐζεκίᾳ βασιλεῖ ἰούδα· καὶ ὑψώθη κατ' ὀφθαλμοὺς πάντων τῶν ἐθνῶν μετὰ ταῦτα.

24 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐμαλακίσθη ἐζεκίας ἕως θανάτου, & προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ σημεῖον ἔδωκεν αὐτῷ κύριος.

25 * καὶ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ ἐζεκίας, ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὀργὴ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ.

26 * & ἐταπεινώθη ἐζεκίας ἀπὸ τῆς ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ· & οὐκ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴ κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου.

27 * καὶ ἐγένετο τῷ ἐζεκίᾳ πλοῦτος & δόξα πολλὴ σφόδρα· & θησαυροὺς ἐποίησεν αὐτῷ ἀργυρίου & χρυσίου, & λίθου τιμίου καὶ εἰς τὰ ἀρώματα, & ὁπλοθήκας ἐποίησεν, καὶ πᾶσι τοῖς σκεύεσι τῆς ἐπιθυμίας

28 * ἀποθήκας· καὶ πόλεις εἰς τὰ γενήματα τοῦ σίτου οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ φάτνας παντὸς κτήνους, & μανδήρας εἰς τὰ ποίμνια.

29 * καὶ πόλεις ἐποίησεν ἑαυτῷ, καὶ κτήσεις προβάτων καὶ βοῶν εἰς πλῆθος, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ κύριος ἀποσκευὴν πολλὴν σφόδρα.

30 * αὐτὸς ἐζεκίας ἐνέφραξε τὴν ἔξοδον τοῦ ὕδατος γειὼν τὴν ἄνω, & κατεύθυνεν αὐτὰ κάτω πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως δαυίδ & εὐοδώθη ἐζεκίας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ.

31 * καὶ ὅτως ἐν ταῖς πρεσβείαις τῶν ἀρχόντων τῶν ἀπὸ βαβυλῶνος τοῖς ἀποσταλεῖσι πρὸς αὐτὸν, πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ τέρας, ὃ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς· & ἐγκατέλιπεν αὐτὸν κύριος, τοῦ πειρᾶσαι αὐτὸν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

32 * καὶ τὰ κατάλοιπα τῶν λόγων ἐζεκίου, καὶ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, ὄντα ἰδοὺ γεγραμμένα ἐν τῇ προφητείᾳ ἡσαΐου υἱοῦ ἀμμὼς τοῦ προφήτου, & ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ;

33 * & ἐκοιμήθη ἐζεκίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ· & ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῇ ἀναβάσει τῶν τάφων υἱῶν δαυίδ. καὶ δόξαν & τιμὴν ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ πᾶς ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐβασίλευσε μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

λγ'.

1 * Υἱὸς ὢν δώδεκα ἐτῶν μανασσῆς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ πεντήκοντα & πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.

2 * καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

3 * & ἐπέστρεψε μανασσῆς & ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλά, ἃ κατέσασεν ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, & ἔστησε θυσιαστήρια τοῖς βααλείμ & ἐποίησεν ἄλση, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς.

4 * וּבָנָה מִזְבְּחוֹת בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר
יְהוָה בִּירוּשָׁלַם יִהְיֶה־שְׁמִי לְעוֹלָם׃

5 * וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם בִּשְׁתֵּי
6 חַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה׃ * וְהוּא הֶעֱבִיר אֶת־
בָּנָיו בָּאֵשׁ בְּגֵי בֶן־הִנֹּם וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ וְכִשֵּׁף וְעָשָׂה
אוֹב וְיִדְּעֹנִי הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
7 לְהַכְעִיסוֹ׃ * וַיָּשֶׂם אֶת־פֶּסֶל הַסֶּמֶל אֲשֶׁר
עָשָׂה בְּבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֶל־
דָּוִיד וְאֶל־שְׁלֹמֹה בְנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַם
אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת־
שְׁמִי לְעוֹלָם׃
8 * וְלֹא אוֹסִיף לְהָסִיר אֶת־רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מֵעַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֶעֱמַדְתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם רַק אִם־
יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתִים לְכָל־
הַתּוֹרָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים בְּיַד־מֹשֶׁה׃
9 * וַיַּתַע מְנַשֶּׁה אֶת־יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם
לַעֲשׂוֹת רָע מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהוָה
מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מְנַשֶּׁה וְאֶל־עַמּוֹ וְלֹא
11 הֶקְשִׁיבוּ׃ * וַיָּבֵא יְהוָה עֲלֵיהֶם אֶת־שָׂרֵי הַצָּבָא
אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלְכְּדוּ אֶת־מְנַשֶּׁה בַּחוֹחִים
וַיַּאַסְרֻהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיּוֹלִיכֻהוּ בָּבֶלָה׃
12 * וּכְהָצֵר לוֹ חִלָּה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו
וַיִּכָּנַע מְאֹד מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו׃
13 * וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ
וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיֵּדַע מְנַשֶּׁה כִּי
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃
14 * וְאַחֲרֵי־כֵן בָּנָה חוֹמָה חִיצוֹנָה לְעִיר־דָּוִיד
מַעֲרָבָה לְגִיחוֹן בַּנַּחַל וְלָבוֹא בְשַׁעַר הַדָּגִים
וְסָבַב לָעֹפֶל וַיַּגְבִּיהֶהָ מְאֹד וַיָּשֶׂם שָׂרֵי־חַיִל
בְּכָל־הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת בִּיהוּדָה׃
15 * וַיָּסַר אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר וְאֶת־הַסֶּמֶל מִבֵּית
יְהוָה וְכָל־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בְּהַר בֵּית־יְהוָה
וּבִירוּשָׁלַם וַיַּשְׁלֵךְ חוּצָה לָעִיר׃
16 * וַיִּבֶן אֶת־מִזְבַּח יְהוָה וַיִּזְבַּח עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים
וְתוֹדָה וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי
17 יִשְׂרָאֵל׃ * אֲבָל עוֹד הָעָם זֹבְחִים בַּבָּמוֹת רַק
לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃

4 * Ædificauit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus, In Hierusalem erit nomen meum in æternum.

5 * Ædificauit autem ea cuncto exercitui cæli in duobus atriis domus Domini.

6 * Tranſiréq; fecit filios ſuos per ignem in valle Benhennom. Obſeruabat ſomnia, ſectabatur auguria, maleficis artibus inſeruiebat. habebat ſecum magos & in-
B cantatores, multáque mala operatus eſt coram Domino vt irritaret eum.

7 * Sculptile quoq; & conflatile ſignum poſuit in domo Dei, de qua locutus eſt Deus ad Dauid & ad Salomonem filium eius, dicens: In domo hac & in Hieruſalem quam elegi de cũctis tribubus Iſrael, ponam nomen meum in ſempiternum.

8 * Et mouere non faciam pedem Iſrael de terra quam tradidi patribus eorum, ita dumtaxat ſi cuſtodierint facere quæ præcepi eis, cũctámque legem & ceremonias atq; iudicia quę mãdaui per manũ Moyſi.

9 * Igitur Manaſſes ſeduxit Iudam & habitatores Hieruſalem, vt facerent malum ſuper omnes gẽtes, quas ſubuerterat Dominus à facie filiorum Iſrael.

10 * Locutúſque eſt Dominus ad eum & ad populum illius, & attendere noluerũt.

11 * Idcirco ſuperinduxit eis principes exercitus regis Aſſyriorum, cœperúntque Manaſſen, & vinctum catenis atq; compedibus duxerunt in Babylonem.

12 * Qui poſtquam coanguſtatus eſt, orauit Dominum Deum ſuum, & egit pœnitentiam valde coram Deo patrum ſuorũ.

13 * Deprecatus eſt eum, & obſecrauit intentè, & exaudiuit orationem eius, redu-
C xítq; eum Hieruſalem in regnum ſuum, & cognouit Manaſſes quòd Dominus ipſe eſſet Deus.

14 * Poſt hæc ædificauit murum extra ciuitatem Dauid ad Occidentem Gyon, in cõualle ab introitu portæ piſcium per circuitum vſque ad Ophel; & exaltauit illũ vehementer. Conſtituítq; principes exercitus in cunctis ciuitatibus Iuda munitis.

15 * Et abſtulit Deos alienos & ſimulachrum de domo Domini, aras quoque quas fecerat in monte domus Domini & in Hieruſalem, & proiecit omnia extra
16 vrbem. * Porrò inſtaurauit altare Domini, & immolauit ſuper illud victimas & pacifica, & laudem; præcepítque Iudę, vt ſeruiret Domino Deo Iſrael.

17 * Attamen adhuc populus immolabat in excelſis Domino Deo ſuo.

* Et ædificauit Manasses altare in domo Do- 4
mini, in quo dixit Dominus, In Hierusalem erit
nomen meum in æternum.

* Et ædificauit altaria cuncto exercitui cæli, 5
in duobus atriis domus Domini.

* Et ipse transire fecit filios suos in igne, in 6
valle Benenom; & obseruabat somnia & au-
gurabatur, & veneficiis vtebatur; & fecit
ventriloquos, & multiplicauit incantatores,
& multiplicauit Manasses vt faceret malum
coram Domino, vt irritaret eum.

* Et posuit sculptũ & conflatile imaginem, 7
quam fecit in domo Domini, in qua dixit Do-
minus ad Dauid, & ad Salomonem filium eius,
In domo hac & in Hierusalem, quam elegi de
cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum
illic in sempiternum.

* Et nõ addam vt commoueat pedem Israel 8
à terra quam dedi patribus suis; sed si custo-
dierint vt faciant omnia quæ præcepi eis iuxta
cunctam legem & præcepta, & iudicia in ma-
nu Moysi.

* Et seduxit Manasses Iudam & habitan- 9
tes in Hierusalem vt facerent malum super o-
mnes gentes quas abstulit Dominus à facie fi-
liorum Israel.

* Et locutus est Dominus ad Manasse, & ad 10
populum eius, & non audierunt.

* Et adduxit Dominus super eos principes 11
exercitus regis Assyriorum, & ceperunt Ma-
nassen in vinculis, & ligauerunt eum in com-
pedibus, & duxerunt eum in Babylonem.

* Et postquam angustatus est Manasses, ora- 12
uit faciem Domini Dei sui, & humiliatus est
valde à facie Dei patrum suorum.

* Et orauit ad eum, & exaudiuit eum & 13
exaudiuit clamorem eius, & reduxit eum in
Hierusalem in regnum suum, & cognouit Ma-
nasses, quòd Dominus ipse est Deus.

* Et post hæc ædificauit murum extra ciui- 14
tatem Dauid ab Aphrico Gion in torrẽte egre-
diẽtium porta piscium per circuitum in Ophel,
& exaltauit eam vehementer: & constituit
principes exercitus in cunctis ciuitatibus mu-
ratis in Iuda.

* Et abstulit deos alienos, & sculptile de 15
domo Domini, & omnia altaria, quæ ædifica-
uit in monte domus Domini & in Hierusalem,
& eiecit extra vrbem.

* Et instaurauit altare Domini, & immo- 16
lauit super illud sacrificia salutis & laudis:
& dixit Iuda, vt seruiret Domino Deo Is-
rael.

* Veruntamen adhuc populus in excelsis 17
adolebat, sed Domino Deo suo.

4 * καὶ ᾠκοδόμησε μανασσῆς θυσιαστήριον ἐν τῷ οἴκῳ κυ-
ρίου, ἐν ᾧ εἶπεν κύριος, ἐν ἱερουσαλὴμ ἔσαι τὸ ὄνομά μου
5 εἰς τὸν αἰῶνα. * καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια πάσῃ τῇ
στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου κυρίου.

6 * καὶ αὐτὸς διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ ἐν γαι βενε-
νώμ· καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐφαρμακεύετο, καὶ
ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ ἐπλήθυνεν ἐπαοιδούς· καὶ ἐπλη-
θύνε μανασσῆς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, τοῦ
παροργίσαι αὐτόν.

7 * καὶ ἔθηκε τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ χωνευτὸν εἰκόνα λιὼ ἐποίη-
σεν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ᾧ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ καὶ
πρὸς σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ καὶ ἐν ἱε-
ρουσαλὴμ λιὼ ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσραήλ,
θήσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα·

8 * καὶ οὐ προσθήσω τοῦ σαλεῦσαι τὸν πόδα ἰσραὴλ ἀπὸ
τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν· πλὴν ἐὰν φυλάσ-
σωνται τοῦ ποιῆσαι πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτοῖς κατὰ
πάντα τὸν νόμον καὶ τὰ πρόσταγματα καὶ τὰ κρίματα ἐν
χειρὶ μωυσῆ.

9 * καὶ ἐπλάνησε μανασσῆς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦν-
τας ἐν ἱερουσαλὴμ τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ὑπὲρ πάντα τὰ
ἔθνη ἃ ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

10 * καὶ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν μανασσῆ καὶ ἐπὶ τὸν
λαὸν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

11 * καὶ ἤγαγε κύριος ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυ-
νάμεως τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ κατελάβοντο τὸν
μανασσῆν ἐν δεσμοῖς, καὶ ἔδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ
ἤγαγον αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα.

12 * καὶ ὡς ἐθλίβη μανασσῆς, ἐδεήθη τοῦ προσώπου κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐταπεινώθη σφόδρα ἀπὸ προσώ-
που τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

13 * καὶ προσηύξατο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ καὶ
ἐπήκουσε τῆς βοῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς ἱερου-
σαλὴμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· καὶ ἔγνω μανασσῆς, ὅτι κύ-
ριος αὐτός ἐστιν ὁ θεός.

14 * καὶ μετὰ ταῦτα ᾠκοδόμησε τεῖχος ἔξω τῆς πόλεως δα-
υὶδ ἀπὸ λιβὸς τοῦ γειὼν ἐν τῷ χειμάρρῳ εἰσπορευομένων
τὴν πύλην τὴν ἰχθυϊκὴν κύκλῳ εἰς τὸ ὀφέλ, καὶ ὕψωσεν
αὐτὴν σφόδρα· καὶ κατέστησεν ἄρχοντας δυνάμεως ἐν
πάσαις ταῖς πόλεσι ταῖς τειχήρεσιν ἐν ἰούδα.

15 * καὶ περιεῖλε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, καὶ τὸ γλυ-
πτὸν ἐξ οἴκου κυρίου, καὶ πάντα τὰ θυσιαστήρια, ἃ ᾠκοδό-
μησεν ἐν ὄρει οἴκου κυρίου καὶ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξέβαλεν
ἔξω τῆς πόλεως.

16 * καὶ κατώρθωσε τὸ θυσιαστήριον κυρίου, καὶ ἐθυσίασεν
ἐπ' αὐτῷ θυσίας σωτηρίου καὶ αἰνέσεως· καὶ εἶπεν τῷ ἰούδᾳ,
τοῦ δουλεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ.

17 * πλὴν ἔτι ὁ λαὸς ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς ἐθυμίαζεν, πλὴν
κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν.

יח * וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַשֶּׁה וּתְפִלָּתוֹ אֶל־אֱלֹהָיו
וְדִבְרֵי הַחוֹזִים הַמְדַבְּרִים אֵלָיו בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הִנָּם עַל־דִּבְרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

יט * וּתְפִלָּתוֹ וְהֵעָתֵר־לוֹ וְכָל־חַטָּאתוֹ וּמַעֲלוֹ
וְהַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בָהֶם בָּמוֹת וְהֶעֱמִיד
הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים לִפְנֵי הִכָּנְעוֹ הִנָּם כְּתוּבִים
כ עַל דִּבְרֵי חוֹזָי׃ * וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם־אֲבֹתָיו
וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּבֵיתוֹ וַיִּמְלֹךְ אָמוֹן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

כא * בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמוֹן בְּמָלְכוֹ
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃

כב * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה
אָבִיו וְלִכָּל־הַפְּסִילִים אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה
כג אָבִיו זָבַח אָמוֹן וַיַּעַבְדֵם׃ * וְלֹא נִכְנַע
מִלִּפְנֵי יְהוָה כְּהִכָּנַע מְנַשֶּׁה אָבִיו כִּי הוּא אָמוֹן
כד הִרְבָּה אַשְׁמָה׃ * וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו עֲבָדָיו וַיְמִיתֻהוּ
כה בְּבֵיתוֹ׃ * וַיַּכּוּ עַם־הָאָרֶץ אֵת כָּל־
הַקֹּשְׁרִים עַל־הַמֶּלֶךְ אָמוֹן וַיַּמְלִיכוּ עַם־הָאָרֶץ
אֶת־יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

לד

א * בֶּן־שְׁמֹנֶה שָׁנִים יֹאשִׁיָּהוּ בְּמָלְכוֹ
וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃

ב * וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי דָוִיד
אָבִיו וְלֹא־סָר יָמִין וּשְׂמֹאול׃

ג * וּבִשְׁמֹנֶה שָׁנִים לְמָלְכוֹ וְהוּא עוֹדֶנּוּ נַעַר
הֵחֵל לִדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵי דָוִיד אָבִיו וּבִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה הֵחֵל לְטַהֵר אֶת־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם מִן־
הַבָּמוֹת וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִילִים וְהַמַּסֵּכוֹת׃

ד * וַיְנַתְּצוּ לְפָנָיו אֶת מִזְבְּחוֹת הַבְּעָלִים
וְהַחַמָּנִים אֲשֶׁר־לְמַעְלָה מֵעֲלֵיהֶם גִּדֵּעַ וְהָאֲשֵׁרִים
וְהַפְּסִילִים וְהַמַּסֵּכוֹת שִׁבֵּר וְהֵדַק וַיִּזְרֹק עַל־פְּנֵי
הַקִּבָּרִים הַזֹּבְחִים לָהֶם׃

ה * וְעַצְמוֹת כֹּהֲנִים שָׂרַף עַל־מִזְבְּחוֹתָם וַיְטַהֵר
ו אֶת־יְהוּדָה וְאֶת־יְרוּשָׁלִָם׃ * וּבְעָרֵי מְנַשֶּׁה
וְאֶפְרַיִם וְשִׁמְעוֹן וְעַד־נַפְתָּלִי בְּחַרְבֹתֵיהֶם סָבִיב׃

ז * וַיְנַתֵּץ אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת וְאֶת־הָאֲשֵׁרִים
וְהַפְּסִילִים כִּתֵּת לְהָדֵק וְכָל־הַחַמָּנִים גִּדַּע בְּכָל־
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיָּשָׁב לִירוּשָׁלִָם׃

18 * Reliqua autem gestorum Manasse, & obsecratio eius ad Deum suũ, verba quo-
D que Videntium qui loquebantur ad eum in nomine Domini Dei Israel, continentur in sermonibus regum Israel.

19 *Oratio quoque eius & exauditio, & cuncta peccata atq; contemptus, loca etiã in quibus ædificauit excelsa, & fecit lucos & statuas, antequam ageret pœnitẽtiam, scripta sunt in sermonibus Ozai.

20 * Dormiuit ergo Manasses cum patribus suis, & sepelierunt eum in domo sua. Regnauítque pro eo filius eius Amon.

21 *Viginti duorum annorum erat Amon cùm regnare cępisset, & duobus annis re-
22 gnauit in Hierusalem. * Fecítq; malum in conspectu Dñi sicut fecerat Manasses
E pater eius, & cunctis idolis quæ Manasses fuerat fabricatus, immolauit atq; seruiuit.

23 * Et non est reueritus faciem Dñi sicut reueritus est Manasses pater eius & multo
24 maiora deliquit. *Cúmque coniurassent aduersus eum serui sui, interfecerũt eum in domo sua.

25 * Porrò reliqua populi multitudo cæsis his qui Amon percusserant, constituit regem Iosiam filium eius pro eo.

CAP. XXXIIII.

1 OCto annorum erat Iosias cùm regna- 4.Reg. 22.1
A re cœpisset, & triginta & vno anno regnauit in Hierusalem.

2 * Fecítq; quod erat rectum in conspectu Dñi, & ambulauit in viis Dauid patris sui; non declinauit neq; ad dexteram
3 neq; ad sinistram. * Octauo autem anno regni sui cùm adhuc esset puer, cepit quę-rere Deum patris sui Dauid; & duodecimo anno postquã regnare cœperat, mundauit Iudam & Hierusalem ab excelsis & lucis, simulachrísque & sculptilibus.

4 * Destruxerúntq; coram eo aras Baalim, & simulachra quæ superposita fuerãt demoliti sunt, lucos etiam & sculptilia succidit atq; comminuit, & super cumulos eorum, qui eis immolare consueue-
B rant, fragmenta dispersit.

5 * Ossa præterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundauítque Iudam & Hierusalem.

6 * Sed in vrbibus Manasse & Ephraim, & Symeon, vsque Neptalim cuncta subuertit.

7 *Cúmque altaria dissipasset, & lucos & sculptilia contriuisset in frusta, cunctáque delubra demolitus esset de vniuersa terra Israel, reuersus est in Hierusalem.

18 * Et reliqua ſermonum Manaſſe & obſecratio eius quæ ad Deum, & ſermones Videntium qui loquebãtur ad eum in nomine Domini Dei Iſrael, ecce in ſermonibus regum Iſrael.

18 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μανασσῆ καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἡ πρὸς τὸν θεὸν καὶ οἱ λόγοι τῶν ὁρώντων τῶν λαλούντων πρὸς αὐτὸν ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐπὶ λόγων βασιλέων ἰσραήλ.

19 * Et oratio eius, & quomodo exaudiuit eũ, & cuncta peccata eius, & rebelliones eius, & loca in quibus ædificauit in eis excelſa, & conſtituit illic lucos & ſculptilia, antequam conuerteretur, nonne ſcripta ſunt in ſermonibus Videntium?

19 * καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ καὶ αἱ ἀποστασίαι αὐτοῦ, καὶ οἱ τόποι ἐφ' οἷς ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς τὰ ὑψηλά, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ ἄλση καὶ γλυπτά, πρὸ τοῦ ἐπιστρέψαι, οὐκ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ λόγων τῶν ὁρώντων;

20 * Et dormiuit Manaſſes cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in horto domus ſuæ: & regnauit Ammon filius eius pro eo.

20 * καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ οἴκου αὐτοῦ· καὶ ἐβασίλευσεν ἀμμὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

21 * Filius exiſtens viginti & duorũ annorum Ammon cùm regnaret ipſe, et duobus annis regnauit in Hieruſalem.

21 * υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἀμμὼν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.

22 * Et fecit Ammon malum in conſpectu Domini, ſicut fecerat Manaſſes pater eius, et cunctis idolis quæ fecit Manaſſes pater eius, immolauit Ammon & ſeruiuit eis.

22 * καὶ ἐποίησεν ἀμμὼν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καθὼς ἐποίησεν μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ· καὶ πᾶσι τοῖς εἰδώλοις οἷς ἐποίησε μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἔθυσεν ἀμμὼν καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς·

23 * Et nõ humiliatus eſt coram Domino, ſicut humiliatus eſt Manaſſes pater eius, quoniam filius eius Ammon multiplicauit peccatum.

23 * καὶ οὐκ ἐταπεινώθη ἐνώπιον κυρίου, ὡς ἐταπεινώθη μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀμμὼν ἐπλήθυνε πλημμέλειαν.

24 * Et conſpirauerunt ſerui eius, & percuſſerunt eum in domo ſua.

24 * καὶ ἐπέθεντο οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

25 * Et percuſſit populus terræ eos qui conſpirauerant contra regem Ammon: & conſtituit regem populus terræ Joſian filium eius pro eo.

25 * καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τοὺς ἐπιθεμένους ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀμμών· καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωσίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

CAP. XXXIIII.

κδ'.

1 FIlius exiſtens octo annorum Joſias cùm regnaret ipſe, & triginta & vno anno regnauit in Hieruſalem.

1 * Υἱὸς ὢν ὀκτὼ ἐτῶν ἰωσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τριάκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.

2 * Et fecit Joſias rectum coram Domino, & ambulauit in viis Dauid patris ſui, & non declinauit ad dextram vel ſiniſtram.

2 * καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξέκλινεν δεξιὰ ἢ ἀριστερά.

3 * Et in octauo anno regni ſui, & ipſe Joſias adhuc puerulus incepit quærere Dominum Deum Dauid patris ſui: & in duodecimo anno regni ſui incepit mundare Judam & Hieruſalem ab excelſis, & lucis, & altaribus, & ſculptilibus, & conflatilibus.

3 * καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἰωσίας ἔτι παιδάριον ἤρξατο τοῦ ζητῆσαι κύριον θεὸν δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἤρξατο τοῦ καθαρίσαι ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν, καὶ τῶν ἄλσεων, καὶ τῶν βωμῶν, καὶ τῶν γλυπτῶν, καὶ τῶν χωνευτῶν.

4 * Et deſtruxit quæ ante faciem eius altaria, quæ Baalim, & excelſa quæ in eis, & ſuccidit lucos & ſculptilia, & conflatilia contriuit, & comminuit, et proiecit ſuper faciem monumentorum eorum qui immolabant eis.

4 * καὶ κατέσκαψε τὰ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ θυσιαστήρια, τὰ τῆς βααλείμ, καὶ τὰ ὑψηλὰ τὰ ἐπ' αὐτῶν· καὶ ἐξέκοψε τὰ ἄλση καὶ τὰ γλυπτὰ, καὶ τὰ χωνευτὰ συνέθλιψε, καὶ ἐλέπτυνεν καὶ ἔρριψεν ἐπὶ πρόσωπον τῶν μνημάτων τῶν θυσιαζόντων αὐτοῖς.

5 * Et oſſa ſacerdotum combuſſit in altaribus eorum, & mundauit Joſias Judam & Hieruſalem.

5 * καὶ ὀστᾶ ἱερέων κατέκαυσεν ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν· καὶ ἐκαθάρισεν ἰωσίας τὸν ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλήμ.

6 * Et in ciuitatibus Ephraim & Manaſſe, & Symeon, & Nephtalim, & in locis eorum in circuitu.

6 * καὶ ἐν πόλεσιν ἐφραὶμ, καὶ μανασσῆ, καὶ συμεὼν, καὶ

7 νεφθαλείμ, καὶ ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν κύκλῳ. * καὶ κατέσπασε τὰ ἄλση, καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὰ εἴδωλα κατέκοψε λεπτά, καὶ πάντα τὰ ὑψηλὰ κατέκοψεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ἰσραήλ, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ.

7 * Et diſſipauit lucos & altaria, & idola contriuit comminuta, & omnia excelſa demolitus eſt ab omni terra Iſrael, & reuerſus eſt in Hieruſalem.

8 * וּבִשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לְמָלְכוֹ לְטַהֵר אֶת־
הָאָרֶץ וְהַבַּיִת שָׁלַח אֶת־שָׁפָן בֶּן־אֲצַלְיָהוּ וְאֶת־
מַעֲשֵׂיָהוּ שַׂר־הָעִיר וְאֶת־יוֹאָח בֶּן־יוֹאָחָז הַמַּזְכִּיר
לְחַזֵּק אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהָיו׃

9 * וַיָּבֹאוּ אֶל־חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּתְּנוּ
אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית־אֱלֹהִים אֲשֶׁר אָסְפוּ־
הַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי הַסַּף מִיַּד מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמִכֹּל
שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל וּמִכָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיָּשֻׁבוּ
10 יְרוּשָׁלִָם׃ * וַיִּתְּנוּ עַל־יַד עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה
הַמְפֻקָּדִים בְּבֵית יְהוָה וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה
אֲשֶׁר עֹשִׂים בְּבֵית יְהוָה לִבְדּוֹק וּלְחַזֵּק הַבָּיִת׃

11 * וַיִּתְּנוּ לֶחָרָשִׁים וְלַבֹּנִים לִקְנוֹת אַבְנֵי
מַחְצֵב וְעֵצִים לַמְחַבְּרוֹת וּלְקָרוֹת אֶת־הַבָּתִּים
אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ מַלְכֵי יְהוּדָה׃

12 * וְהָאֲנָשִׁים עֹשִׂים בֶּאֱמוּנָה בַּמְּלָאכָה
וַעֲלֵיהֶם מְפֻקָּדִים יַחַת וְעֹבַדְיָהוּ הַלְוִיִּם מִן־
בְּנֵי מְרָרִי וּזְכַרְיָה וּמְשֻׁלָּם מִן־בְּנֵי הַקָּהָתִים
לְנַצֵּחַ וְהַלְוִיִּם כָּל־מֵבִין בִּכְלֵי־שִׁיר׃

13 * וְעַל הַסַּבָּלִים וּמְנַצְּחִים לְכָל עֹשֵׂה
מְלָאכָה לַעֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה וּמֵהַלְוִיִּם סוֹפְרִים
וְשֹׁטְרִים וְשׁוֹעֲרִים׃

14 * וּבְהוֹצִיאָם אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה
מָצָא חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן אֵת־סֵפֶר תּוֹרַת־יְהוָה בְּיַד־
15 מֹשֶׁה׃ * וַיַּעַן חִלְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֶל־שָׁפָן
הַסּוֹפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מָצָאתִי בְּבֵית יְהוָה וַיִּתֵּן
חִלְקִיָּהוּ אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־שָׁפָן׃

16 * וַיָּבֵא שָׁפָן אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ
וַיָּשֶׁב עוֹד אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־נִתַּן
בְּיַד־עֲבָדֶיךָ הֵם עֹשִׂים׃

17 * וַיַּתִּיכוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית־יְהוָה
וַיִּתְּנוּהוּ עַל־יַד הַמְפֻקָּדִים וְעַל־יַד עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה׃

18 * וַיַּגֶּד שָׁפָן הַסּוֹפֵר לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר נָתַן לִי
חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרָא־בוֹ שָׁפָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

19 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע
20 אֶת־בְּגָדָיו׃ * וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־חִלְקִיָּהוּ וְאֶת־
אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וְאֶת־עַבְדּוֹן בֶּן־מִיכָה וְאֶת־יְהוּ
שָׁפָן הַסּוֹפֵר וְאֶת עֲשָׂיָה עֶבֶד־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר׃

8 * Igitur anno octauo decimo regni ſui mundata iam terra & templo Domini, miſit Saphan filium Ezeliæ, & Maaſiam principem ciuitatis, & Ioha filium Ioachaz à commentariis vt inſtaurarent domum Domini Dei ſui.

9 * Qui venerunt ad Helchiam ſacerdotem magnum, acceptáque ab eo pecunia quæ illata fuerat in domum Dei, & quam congregauerant Leuitæ & ianitores de Manaſſe & Ephraim & vniuerſis reliquiis Iſrael, ab omni quoque Iuda & Beniamin & habitatoribus Hieruſalem;

10 *Tradiderunt in manibus eorum, qui præerant operariis in domo Domini, vt inſtaurarent templum, & infirma quæque ſartirent.

11 *At illi dederunt eam artificibus & cementariis, vt emerent lapides è lapicidi-
C nis, & ligna ad commiſſuras ædificij & ad contignationem domorum quas deſtruxerant reges Iuda.

12 * Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem præpoſiti operantium, Iadab & Abdias de filiis Merari, Zacharias & Moſollam de filiis Caath, qui vrgebant opus, omnes Leuitæ ſci entes organis canere.

13 * Super eos verò qui ad diuerſos vſus onera portabant, erant ſcribæ & magiſtri de Leuitis ianitores.

14 * Cúmque efferrent pecuniam quæ illata fuerat in templum Domini, reperit Helchias ſacerdos librum legis Domini qui datus fuerat per manum Moyſi.

15 *Et ait ad Saphan ſcribam: Librum Legis inueni in domo Domini. Et tradidit ei.

16 * At ille intulit volumen ad regem, & nunciauit ei, dicés: Omnia quæ dediſti in
D manu ſeruorum tuorum, ecce complentur.

17 * Argentum quod repertum eſt in domo Domini conflauerunt, datúmque eſt præfectis artificum & diuerſa opera fabricantium.

18 * Præterea tradidit mihi Helchias ſacerdos hunc librum. Quem cùm rege præſente recitaſſet;

19 *Audiſſétque ille verba legis, ſcidit veſtimenta ſua.

20 *Et præcepit Helchiæ & Aicham filio Saphan, & Abdon filio Micha, Saphan quoque ſcribæ & Aſaiæ ſeruo regis: dicens,

* *Et in octauo decimo anno regni ſui, iuſſit* 8
vt mundarent domum & terram, & miſit
Saphan filium Eſſeliæ & Maaſian principem
ciuitatis, & Joa filium Joachaz à commen-
tariis vt inſtaurarent domum Domini Dei
ſui.

* *Et venerunt ad Chelciam ſacerdotem ma* 9
gnum, & dederunt argentum quod illatum
fuit in domum Domini, quod congregauerunt
Leuitæ cuſtodientes portam de manu Manaſſe
& Ephraim, & principum, & ab omni reli-
quo Iſrael, & ex omni Juda & Beniamin, &
habitantibus Hieruſalem.

* *Et dederunt illud in manu facientium* 10
opera qui præfecti erant in domo Domini.

* *Et dederunt illud facientibus opera in do-* 11
mo Domini, vt præpararent & inſtaurarent
domum, & fabris dederunt, & ædificatori-
bus vt emerent lapides quatuor pedum, & li-
gna in trabes vt tegant domos quas perdide-
runt reges Juda.

* *Et viri faciebant in fide qui in operibus,* 12
& in eis epiſcopi præpoſiti Jaeth, & Audias
Leuitæ de filiis Merari, & Zacharias, & Me-
ſolam de filiis Caath vt vrgerent: & om-
nis Leuita & omnis ſciens in organis hymno-
rum.

* *Et in humeris portantibus, & præpoſiti* 13
ſuper eos qui faciebant opera in opere, & à Le-
uitis ſcribæ & iudices, & ianitores.

* *Et cùm offerrent ipſi argentum quod illa-* 14
tum fuerat in domum Domini, inuenit Chel-
cias ſacerdos librum legis Domini qui per ma-
num Moyſi.

* *Et reſpondit Chelcias & dixit ad Saphan* 15
ſcribam, Librum legis inueni in domo Domini,
& dedit Chelcias librum Saphan.

* *Et intulit Saphan librum ad regem, &* 16
reddidit adhuc regi ſermonem dicens, Omne ar-
gentum datum eſt in manu ſeruorum tuorum
facientium opus.

* *Et conflauerunt argentum inuentum in* 17
domo Domini, & dederunt in manu facien-
tium opera, & in manu epiſcoporum.

* *Et nunciauit Saphan ſcriba regi, dicens:* 18
Librum dedit mihi Chelcias ſacerdos: & legit
ipſum Saphan coram rege.

* *Et factum eſt vt audiuit rex verba le-* 19
gis, ſcidit veſtimenta ſua.

* *Et præcepit rex Chelcia & Achicam filio* 20
Saphan, & Abdon filio Michæa, & Saphan
ſcribæ, & Aſaia ſeruo regis, dicens:

8 * καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆ βασιλείας αὐτῆ,
ἐπέλυσε ἕ καθαρίσαι τὸν οἶκον καὶ τὴν γῆν· ἕ ἀπέστει-
λεν τὸν σαφὼ υἱὸν ἐσελίου καὶ τὸν μαασίαν ἄρχοντα τῆ
πόλεως, ἕ τὸν ἰωὰ υἱὸν ἰωάχαζ τὸν ὑπομνηματογράφον
τοῦ κραταιῶσαι τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῆ.

9 * καὶ ἦλθον πρὸς χελκίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ
ἔδωκαν τὸ ἀργύριον τὸ εἰσενεχθὲν εἰς οἶκον κυρίου, ὃ συ-
νήγαγον ④ λευῖται ④ φυλάσσοντες τὴν πύλην ἐκ χει-
ρὸς μανασσῆ καὶ ἐφραΐμ, ἕ τῶν ἀρχόντων, ἕ ἀπὸ παν-
τὸς ἕ καταλοίπου ἰσραήλ, ἕ ἐκ παντὸς ἰούδα καὶ βενια-
μὶν ἕ τῶν κατοικούντων ἱερουσαλήμ.

10 * καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρα τῶν ποιούντων τὰ ἔργα
τῶν καθεσταμμένων ἐν οἴκῳ κυρίου.

11 * καὶ ἔδωκαν αὐτὸ τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ κυρίου,
ἕ ἐπισκευάσαι ἕ καταχύσαι τὸν οἶκον· καὶ τοῖς τέκτοσιν
ἔδωκαν, καὶ τοῖς οἰκοδόμοις ἀγοράσαι λίθους τετραπέ-
δους ἕ ξύλα εἰς δοκὸς στεγάσαι τοὺς οἴκους οὓς ἐξωλό-
θρευσαν βασιλεῖς ἰούδα.

12 * καὶ ④ ἄνδρες ἐποίουν ἐν πίστει ④ ἐπὶ τῶν ἔργων·
καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπίσκοποι καθεσταμμένοι ἰαὲθ καὶ αὐδίας
④ λευῖται ἐξ υἱῶν μεραρί, ἕ ζαχαρίας, ἕ μεθολάμ
ἐκ τῶν υἱῶν καὰθ ἐπισπουδάζειν· καὶ πᾶς λευίτης, καὶ
πᾶς σύνιων ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν.

13 * καὶ ἐπὶ τῶν νωτοφόρων, ἕ ἐπισκέπται ἐπὶ τῶν ποιού-
των τὰ ἔργα εἰς ἐργασίαν· ἕ ἀπὸ τῶν λευιτῶν γραμ-
ματεῖς ἕ κριταὶ ἕ πυλωροί.

14 * ἐν δὲ τῷ ἐκφέρειν αὐτοὺς τὸ ἀργύριον τὸ εἰσθιαθὲν
εἰς τὸν οἶκον κυρίου, εὗρε χελκίας ὁ ἱερεὺς τὸ βιβλίον ἕ νό-
μου κυρίου τὸ διὰ χειρὸς μωυσῆ.

15 * καὶ ἀπεκρίθη χελκίας ἕ εἶπεν πρὸς σαφὼ τὸν
γραμματέα, βιβλίον νόμου εὗρον ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου· καὶ
ἔδωκε χελκίας τὸ βιβλίον τῷ σαφώ.

16 * καὶ εἰσήνεγκεν σαφὼ τὸ βιβλίον πρὸς τὸν βασι-
λέα, ἕ ἀπέδωκεν ἔτι τῷ βασιλεῖ λόγον λέγων, πᾶν ἀργύ-
ριον ἀπεδόθη ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν ποιούντων τὸ
ἔργον.

17 * ἕ ἐχώνευσαν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου,
καὶ ἔδωκαν ἐπὶ χεῖρα τῶν ποιούντων τὰ ἔργα, καὶ ἐπὶ
χεῖρα τῶν ἐπισκόπων.

18 * καὶ ἀπήγγειλε σαφὼ ὁ γραμματεὺς τῷ βασιλεῖ
λέγων, βιβλίον ἔδωκέ μοι χελκίας ὁ ἱερεύς· καὶ ἀνέγνω
αὐτὸ σαφὼ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

19 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς σοὺ λόγους τοῦ
νόμου, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

20 * καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ χελκία ἕ τῷ ἀχικὰμ υἱῷ
σαφὼ ἕ τῷ ἀβδὼν υἱῷ μιχαίου, ἕ τῷ σαφὼ τῷ γραμ-
ματεῖ, ἕ τῷ ἀσαΐᾳ παιδὶ τοῦ βασιλέως, λέγων·

21 * לְכוּ דִרְשׁוּ אֶת־יְהוָה בַּעֲדִי וּבְעַד הַנִּשְׁאָר
בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה עַל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר נִמְצָא
כִּי־גְדוֹלָה חֲמַת־יְהוָה אֲשֶׁר נִתְּכָה בָּנוּ עַל אֲשֶׁר
לֹא־שָׁמְרוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה לַעֲשׂוֹת כְּכָל־
הַכָּתוּב עַל־הַסֵּפֶר הַזֶּה׃

22 * וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ וַאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ אֶל־חֻלְדָּה
הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת שַׁלֻּם בֶּן־תִּקְוָת בֶּן־חַסְרָה
שׁוֹמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם בַּמִּשְׁנֶה
וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ כָּזֹאת׃

23 * וַתֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אִמְרוּ לָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלָי׃

24 * כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־הַמָּקוֹם
הַזֶּה וְעַל־יוֹשְׁבָיו אֵת כָּל־הָאָלוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל־
הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרְאוּ לִפְנֵי מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

25 * תַּחַת אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים
אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיסֵנִי בְּכֹל מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם וְתִתַּךְ
חֲמָתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבֶּה׃

26 * וְאֶל־מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשֹּׁלֵחַ אֶתְכֶם לִדְרוֹשׁ
בַּיהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמָעְתָּ׃

27 * יַעַן רַךְ־לְבָבְךָ וַתִּכָּנַע מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים
בְּשָׁמְעֲךָ אֶת־דְּבָרָיו עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־
יֹשְׁבָיו וַתִּכָּנַע לְפָנַי וַתִּקְרַע אֶת־בְּגָדֶיךָ וַתֵּבְךְ לְפָנָי
וְגַם־אֲנִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם יְהוָה׃

28 * הִנְנִי אֹסִפְךָ אֶל־אֲבֹתֶיךָ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־
קִבְרוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא־תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ בְּכֹל
הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־
יֹשְׁבָיו וַיָּשִׁיבוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר׃

29 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־זִקְנֵי יְהוּדָה
וִירוּשָׁלִָם׃ 30 * וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית־יְהוָה וְכָל־
אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְכָל־הָעָם מִגָּדוֹל וְעַד־קָטָן וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵיהֶם
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בֵּית יְהוָה׃

31 * וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ עַל־עָמְדּוֹ וַיִּכְרֹת אֶת־הַבְּרִית
לִפְנֵי יְהוָה לָלֶכֶת אַחֲרֵי יְהוָה וְלִשְׁמֹר אֶת־
מִצְוֹתָיו וְעֵדוֹתָיו וְחֻקָּיו בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ
לַעֲשׂוֹת אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבִים עַל־הַסֵּפֶר
הַזֶּה׃

21 * Ite & orate Dominum pro me & pro reliquiis Israel & Iuda super vniuersis sermonibus libri istius qui repertus est. Magnus enim furor Dñi stillauit super nos, eo quòd non custodierint patres nostri verba Domini, vt facerent omnia quæ scripta sunt in isto volumine.

22 * Abijt ergo Helchias & hi qui simul à rege missi fuerant ad Oldam prophetem vxorem Sellum filij Thecuath filij Aras
E custodis vestium, quæ habitabat in Hierusalem in Secunda, & locuti sunt ei verba quæ supra narrauimus.

23 * At illa respondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Israel, Dicite viro qui misit vos ad me:

24 * Hæc dicit Dominus, Ecce ego inducam mala super locum istum & super habitatores eius, cunctáque maledicta quæ scripta sunt in libro hoc, quem legerunt coram rege Iuda.

25 * Quia dereliquerunt me & sacrificauerunt diis alienis, vt me ad iracundiam prouocarẽt in cunctis operibus manuum suarum. Idcirco stillabit furor meus super locum istum, & non extinguetur.

26 * Ad regem autem Iuda qui misit vos pro Domino deprecando, sic loquimini:
F Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quoniam audisti verba voluminis;

27 * Atq; emollitum est cor tuum, & humiliatus es in cõspectu Dei super his quæ dicta sunt contra locum hunc & habitatores Hierusalem; reueritúsque faciem meam, scidisti vestimenta tua, & fleuisti coram me; ego quoque exaudiui te; dicit Dominus.

28 * Iam enim colligam te ad patres tuos, & infereris in sepulchrum tuum in pace, nec videbunt oculi tui omne malũ, quod ego inducturus sum super locum istum & super habitatores eius. Retulerunt itaque regi cuncta quæ dixerat. 4. Reg. 22. a

29 * At ille conuocatis vniuersis maioribus natu Iuda & Hierusalem,

30 * Ascendit in domum Domini, vnáq; omnes viri Iuda, & habitatores Hierusalem, sacerdotes & Leuitæ, & cunctus po-
G pulus à minimo vsq; ad maximum. Quibus audiẽtibus legit rex omnia verba vo-
31 luminis. * Et stans in tribunali suo percussit fœdus corã Domino, vt ambularet post eũ, & custodiret præcepta, & testimonia, & iustificationes eius in toto corde suo, & in tota anima sua, facerétq; q̃ scripta sunt in volumine illo quod legerat.

* *Ite & quærite Dominum pro me & pro* 21
omni reliquo Iſrael & Juda, pro ſermonibus
libri inuenti, quoniam magnus furor Domini,
qui ſuccenſus eſt in nobis, quoniam non audie-
runt patres noſtri ſermonem Domini, vt fa-
cerent iuxta omnia quæ ſcripta ſunt in libro
hoc.

* *Et iuit Chelcias, & quibus dixit rex ad* 22
Oldam prophetem, vxorem Sellem filij Thecoæ,
filij Aſer cuſtodis veſtium, & ipſa habitabat
in Hieruſalem in Secunda, & locuti ſunt ei ſe-
cundum hæc.

* *Et dixit eis: Sic dixit Dominus Deus Iſ-* 23
rael, Dicite viro qui miſit vos ad me.

* *Sic dicit Dominus Deus, Ecce ego induco* 24
mala ſuper locum hunc & ſuper habitantes in
eo cuncta verba quæ ſcripta ſunt in libro qui
lectus eſt coram rege Juda.

* *Eo quòd dereliquerunt me & ſacrifica-* 25
uerunt dijs alienis, vt irritarent me in cun-
ctis operibus manuum ſuarum, & ſuccenſus
eſt furor meus in loco iſto, & non extingue-
tur.

* *Et ad regem Juda qui miſit vos ad quæ-* 26
rendum Dominum, ſic dicetis ad eum: Sic di-
cit Dominus Deus Iſrael, verba quæ audi-
uiſti.

* *Et conuerſum eſt cor tuum et humiliatum* 27
eſt à facie mea, cùm audiuiſti tu verba mea con
tra locum hunc & contra habitantes eum, &
humiliatus es coram me, & ſciduiſti veſtimenta
tua, & fleuiſti coram me, & ego audiui, dicit
Dominus.

* *Ecce appono te ad patres tuos, & appone-* 28
ris ad ſepulchra tua in pace, & non videbunt
oculi tui omnia mala, quæ ego induco ſuper lo-
cum iſtum, & ſuper habitantes eum. & retu-
lerunt regi ſermonem.

* *Et miſit rex & congregauit ſeniores Ju-* 29
da & Hieruſalem.

* *Et aſcendit rex in domum Domini, & o-* 30
mnis Juda & habitantes Hieruſalem, & ſa-
cerdotes & Leuitæ, & cunctus populus à par-
uo & vſque ad magnum, & legit in auribus
eorum omnia verba voluminis fœderis inuen-
ti in domo Domini.

* *Et ſtetit rex Joſias in columna, & per-* 31
cuſſit fœdus coram Domino, vt ambularet in
conſpectu Domini, vt cuſtodiret mandata
eius, & teſtimonia eius, & præcepta eius, in
toto corde, & in tota anima, vt faceret ver-
ba fœderis ſcripta in volumine hoc.

21 * πορεύθητε καὶ ζητήσατε κύριον περὶ ἐμοῦ & περὶ
παντὸς & καταλειφθέντ@ ἰσραὴλ & ἰούδα περὶ τῶν λό-
γων & βιβλίου τοῦ εὑρεθέντ@, ὅτι μέγας ὁ θυμὸς κυ-
ρίου, ὃς ἐκκέκαυ)ται ἐν ἡμῖν, διότι οὐκ εἰσήκουσαν ⓐ πα-
τέρες ἡμῶν τὸν λόγον κυρίου, τοῦ ποιῆσαι κ)τ' πάντα τὰ
γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

22 * & ἐπορεύθη χελκίας, & οἷς εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς
ὀλδὰν τὴν προφῆτιν γυναῖκα σελλὴμ υἱοῦ θεκωέ, υἱοῦ
ἀσὲρ & ἱματιοφύλακος, & αὐτὴ κατῴκει ἐν ἱερουσαλὴμ
ἐν μασεννά, & ἐλάλησαν αὐτῇ κ)τ ταῦτα.

23 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτως εἶπε κύρι@ ὁ θεὸς ἰσραήλ·
εἴπατε τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς πρός με.

24 * ὅτως λέγει κύρι@ ὁ θεός, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ
ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῷ
τοὺς πάντας λόγους τοὺς γεγραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ
τῷ ἀνεγνωσμένῳ ἐναντίον & βασιλέως ἰούδα.

25 * ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με & ἐθυμίασαν θεοῖς ἀλλο-
τρίοις, ἵνα παροργίσωσί με ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χει-
ρῶν αὐτῶν· & ἐξεκαύθη ὁ θυμός μου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, &
οὐ σβεσθήσ)ται.

26 * καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς
τοῦ ζητῆσαι τὸν κύριον, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς αὐτόν, οὕτως
λέγει κύρι@ ὁ θεὸς ἰσραήλ, τοὺς λόγους οὓς ἤκουσας.

27 * καὶ ἐντράπη ἡ καρδία σου, καὶ ἐταπεινώθη ἀπὸ
προσώπου μου ἐν τῷ ἀκοῦσαί σε τοὺς λόγους μου ἐπὶ
τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν· καὶ
ἐταπεινώθης ἐναντίον μου, καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά
σου καὶ ἔκλαυσας ἐνωτίον μου, καὶ ἐγὼ ἤκουσα, φησὶ
κύρι@.

28 * ἰδοὺ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου καὶ
προστήσῃ πρὸς τάφους σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψον)
ται ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακά, ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ
τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν· & ἀπέ-
δωκαν τῷ βασιλεῖ λόγον.

29 * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεύς, καὶ συνήγαγε τοὺς
πρεσβυτέρους ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ.

30 * καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου, καὶ πᾶς ἰούδα,
& ⓐ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ, καὶ ⓐ ἱερεῖς & ⓐ λευῖ-
ται, & πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ & ἕως μεγάλου, καὶ ἀνέ-
γνω ἐν ὠσὶν αὐτῶν πάντας τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τῆς
διαθήκης τοῦ εὑρεθέντος ἐν οἴκῳ κυρίου.

31 * καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἐπὶ τὸν στύλον, καὶ διέθετο
διαθήκην ἐναντίον κυρίου τοῦ πορευθῆναι ἐνώπιον κυ-
ρίου, τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια
αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ ἐν
ὅλῃ ψυχῇ, ὥστε ποιεῖν τοὺς λόγους τῆς διαθήκης τοὺς γε-
γραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

32 * וַיַּעֲמֵד אֶת כָּל־הַנִּמְצָא בִּירוּשָׁלַ͏ִם וּבִנְיָמִן
וַיַּעֲשׂוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם כִּבְרִית אֱלֹהִים אֱלֹהֵי
33 אֲבוֹתֵיהֶם׃ * וַיָּסַר יֹאשִׁיָּהוּ אֶת־כָּל־
הַתֹּעֵבוֹת מִכָּל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּעֲבֵד אֶת־כָּל־הַנִּמְצָא בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם כָּל־יָמָיו לֹא סָרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃

לה

1 * וַיַּעַשׂ יֹאשִׁיָּהוּ בִּירוּשָׁלַ͏ִם
פֶּסַח לַיהוָה וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר
2 לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן׃ * וַיַּעֲמֵד הַכֹּהֲנִים
עַל־מִשְׁמְרוֹתָם וַיְחַזְּקֵם לַעֲבוֹדַת בֵּית יְהוָה׃
3 * וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְבִינִים לְכָל־יִשְׂרָאֵל
הַקְּדוֹשִׁים לַיהוָה תְּנוּ אֶת־אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בַּבַּיִת
אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין־
לָכֶם מַשָּׂא בַּכָּתֵף עַתָּה עִבְדוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְאֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃
4 * וְהָכִינוּ לְבֵית־אֲבֹתֵיכֶם כְּמַחְלְקוֹתֵיכֶם
בִּכְתָב דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּבְמִכְתַּב שְׁלֹמֹה בְּנוֹ׃
5 * וְעִמְדוּ בַקֹּדֶשׁ לִפְלֻגוֹת בֵּית הָאָבוֹת
לַאֲחֵיכֶם בְּנֵי הָעָם וְחֶלְקַת בֵּית־אָב לַלְוִיִּם׃
6 * וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח וְהִתְקַדְּשׁוּ וְהָכִינוּ לַאֲחֵיכֶם
לַעֲשׂוֹת כִּדְבַר־יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃
7 * וַיָּרֶם יֹאשִׁיָּהוּ לִבְנֵי הָעָם צֹאן כְּבָשִׂים וּבְנֵי־
עִזִּים הַכֹּל לַפְּסָחִים לְכָל־הַנִּמְצָא לְמִסְפַּר
שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּבָקָר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אֵלֶּה מִרְכוּשׁ
8 הַמֶּלֶךְ׃ * וְשָׂרָיו לִנְדָבָה לָעָם לַכֹּהֲנִים
וְלַלְוִיִּם הֵרִימוּ חִלְקִיָּהוּ וּזְכַרְיָהוּ וִיחִיאֵל נְגִידֵי
בֵּית הָאֱלֹהִים לַכֹּהֲנִים נָתְנוּ לַפְּסָחִים אַלְפַּיִם
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּבָקָר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃
9 * וְכָנַנְיָהוּ וּשְׁמַעְיָהוּ וּנְתַנְאֵל אֲחָיו וַחֲשַׁבְיָהוּ
וִיעִיאֵל וְיוֹזָבָד שָׂרֵי הַלְוִיִּם הֵרִימוּ לַלְוִיִּם לַפְּסָחִים
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וּבָקָר חֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
10 * וַתִּכּוֹן הָעֲבוֹדָה וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים עַל־עָמְדָם
וְהַלְוִיִּם עַל־מַחְלְקוֹתָם כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ׃
11 * וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח וַיִּזְרְקוּ הַכֹּהֲנִים מִיָּדָם
וְהַלְוִיִּם מַפְשִׁיטִים׃

32 * Adiurauit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in Hierusalem & Beniamin, & fecerũt habitatores Hierusalem iuxta pactum Domini Dei patrum suorũ.

33 * Abstulit ergo Iosias cunctas abominationes de vniuersis regionibus filiorum Israel, & fecit omnes qui residui erant in Israel seruire Domino Deo suo. Cunctis diebus vitæ eius non recesserunt à Domino Deo patrum suorum.

CAP. XXXV.

1 FEcit autem Iosias in Hierusalem Phase Domino quod immolatum est quar- 4.Reg. 23.d.
A 2 tadecima die mensis primi. * Et constituit sacerdotes in officiis suis, hortatúsque est eos vt ministrarent in domo Domini.

3 * Leuitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur Dño, locutus est: Ponite arcam in sanctuario templi, quod ædificauit Salomõ filius Dauid rex Israel. Nequaquam enim eam vltra portabitis. Nunc ergo ministrate Domino Deo vestro & populo eius Israel.

4 * Et prępparate vos per domos & cognationes vestras in diuisionibus singulorum, sicut prępcepit Dauid rex Israel, & descripsit Salomon filius eius.

5 * Et ministrate in sanctuario per familias turmásque Leuiticas.

6 * Et sanctificati immolate Phase. Fratres etiam vestros, vt possint iuxta verba quæ locutus est Dominus in manu Moysi facere, præparate.

7 * Dedit præterea Iosias omni populo qui ibi fuerat inuentus in solemnitate
B Phase, agnos & hœdos de gregibus & reliqui pecoris, triginta millia, boum quoq; tria millia. Hæc de regis vniuersa substãtia. 8 * Duces quoque eius sponte quod
8 vouerant obtulerunt tam populo quàm sacerdotibus & Leuitis. Porrò Helchias & Zacharias, & Iehiel principes domus Dei dederunt sacerdotibus ad faciendum Phase, pecora commixtim duo millia sexcenta & boues trecentos.

9 * Chonenias autem & Semeias etiam & Nathanael fratres eius, nec nõ Asabias & Iahihel, & Iozabad principes Leuitarũ, dederunt cæteris Leuitis ad celebrandum Phase, quinque millia pecorum & boues
10 quingẽtos. * Prępparatúmq; est ministeriũ, & steterunt sacerdotes in officio suo; Leuitæ quoq; in turmis iuxta regis imperiũ.

11 * Et immolatũ est Phase. Aspersérúntq; sacerdotes manus suas sanguine, & Leuitę detraxerunt pelles holocaustorum.

32 * Et constituit omnes inuentos in Hierusalem, & in Juda, & Beniamin: & fecerunt habitantes in Hierusalem iuxta pactum Domini Dei patrum suorum.

33 * Et abstulit Josias cunctas abominationes de vniuersa terra, quæ fuit filiorum Israel, & fecit omnes qui inuenti sunt in Hierusalem & Israel, vt seruirent Domino Deo patrum suorum cunctis diebus suis, non declinauit à tergo Domini Dei patrum suorum.

CAP. XXXV.

1 ET fecit Iosias Phasech in Hierusalem Domino Deo suo, & sacrificauit Phasech quartadecima mensis primi.

2 * Et constituit sacerdotes in custodiis suis, et fortificauit ipsos in opera domus Domini.

3 * Et dixit Leuitis potentibus in omni Israel, vt sanctificarentur ipsi Domino, & vt darent arcam sanctam in domo Domini, & posuit arcam sanctam in domo quam ædificauit Salomon filius Dauid regis Israel: & dixit rex, Non est vobis tollere in humeris quicquam, nunc igitur ministrate Domino Deo vestro, & populo eius Israel.

4 * Et præparamini secundùm domos familiarum vestrarum, & secundùm vices vestras, et secundùm scripturam Dauid regis Israel, & secundùm descriptionem Salomonis filij eius.

5 * Et state in domo secundùm diuisiones domorum familiarum vestrarum fratribus vestris filiis populi, & pars domus familiæ Leuitis. 6 * Et immolate Phasech, & sancta præparate fratribus vestris, vt faciant secundùm verbum Domini quod per manum Moysi.

7 * Et primitias obtulit Josias filiis populi oues et agnos, & hædos de filiis caprarũ, omnia in Phasech omni inuento in numero triginta millia, & vitulorum tria millia, hæc à substantia regis.

8 * Et principes eius primitias obtulerunt populo & sacerdotibus, & Leuitis, & Chelcias, & Zacharias, & Hieiel principes domus Dei, dederunt sacerdotibus in Phasech oues & agnos, & hædos duo millia & sexcenta, & vitulos trecentos.

9 * Et Chonenias, & Sameas, et Nathanael frater eius, et Asabias, & Hieiel, & Joazabad principes Leuitarum, dederunt primitias Leuitis in Phasech ouium quinque millia, & vitulos quingentos.

10 * Et præparatum est ministerium, & steterunt sacerdotes in statione sua, & Leuitæ in diuisionibus suis iuxta imperium regis.

11 * Et immolauerunt Phasech, & fuderunt sacerdotes sanguinem de manu sua, & Leuitæ excoriauerunt.

32 * Καὶ ἔσησε πάντας τοὺς εὑρεθέντας ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν ἰούδα, καὶ βενιαμίν, καὶ ἐποίησαν οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν διαθήκην κυρίου θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν.

33 * καὶ περιεῖλεν ἰωσίας πάντα τὰ βδελύγματα ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, ἧ ἦν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησε πάντας τοὺς εὑρεθέντας ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἰσραὴλ τοῦ δουλεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ, οὐκ ἐξέκλινεν ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

λέ.

1 * Καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ φασὲχ ἐν ἱερουσαλὴμ κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἔθυσε τὸ φασὲχ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου.

2 * καὶ ἔστησε τοὺς ἱερεῖς ἐπὶ τὰς φυλακὰς αὐτῶν, καὶ κατίσχυσεν αὐτοὺς εἰς τὰ ἔργα οἴκου κυρίου.

3 * καὶ εἶπεν τοῖς λευίταις τοῖς δοῦσι τοῖς ἐν παντὶ ἰσραήλ, τοῦ ἁγιασθῆναι αὐτοὺς τῷ κυρίῳ, καὶ τοῦ δοῦναι τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν ἐν οἴκῳ κυρίου· καὶ ἔθηκεν τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν εἰς τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησεν σολομὼν υἱὸς δαυὶδ βασιλέως ἰσραήλ· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἆραι ἐπ' ὤμων ἀθέν, νῦν οὖν λειτουργήσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ ἰσραήλ.

4 * καὶ ἑτοιμάσθητε κατ' οἴκους πατριῶν ὑμῶν, καὶ κατὰ τὰς ἐφημερίας ὑμῶν, καὶ κατὰ τὴν γραφὴν δαυὶδ βασιλέως ἰσραήλ, καὶ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν σολομῶντος υἱοῦ αὐτοῦ.

5 * καὶ στῆτε ἐν τῷ οἴκῳ κατὰ τὰς διαιρέσεις οἴκων πατριῶν ὑμῶν τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν υἱοῖς λαοῦ, καὶ μερὶς οἴκου πατριᾶς τοῖς λευίταις.

6 * καὶ θύσατε τὸ φασὲχ καὶ τὰ ἅγια ἑτοιμάσατε τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸν λόγον κυρίου τοῦ διὰ χειρὸς μωυσῆ.

7 * καὶ ἀπῆρξατο ἰωσίας τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ πρόβατα, καὶ ἀμνούς, καὶ ἐρίφους ἀπὸ υἱῶν αἰγῶν πάντα εἰς τὸ φασὲχ παντὶ τῷ εὑρισκομένῳ εἰς ἀριθμὸν τριάκοντα χιλιάδας, καὶ μόσχων τρεῖς χιλιάδας, ταῦτα ἀπὸ τῆς ὑπαρξέως τοῦ βασιλέως. 8 * καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἀπῆρξαντο τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοῖς λευίταις, καὶ χελκίας, καὶ ζαχαρίας, καὶ ἰεϊὴλ οἱ ἄρχοντες οἴκου τοῦ θεοῦ ἔδωκαν τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τὸ φασὲχ πρόβατα, καὶ ἀμνούς, καὶ ἐρίφους δισχιλίους καὶ ἑξακοσίους καὶ μόσχους τριακοσίους.

9 * καὶ χωνενίας, καὶ σαμέας, καὶ ναθαναὴλ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἀσαβίας, καὶ ἰεϊὴλ, καὶ ἰωαζαβὰδ ἄρχοντες τῶν λευιτῶν, ἀπῆρξαντο τοῖς λευίταις εἰς τὸ φασὲχ πρόβατα πενταχισχίλια καὶ μόσχους πενταχοσίους.

10 * καὶ κατωρθώθη ἡ λειτουργία, καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτῶν καὶ οἱ λευῖται ἐπὶ τὰς διαιρέσεις αὐτῶν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως.

11 * καὶ ἔθυσαν τὸ φασὲχ, καὶ προσέχεον οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς αὐτῶν, καὶ οἱ λευῖται ἐξέδειραν.

12 * וַיָּסִירוּ הָעֹלָה לְתִתָּם לְמִפְלַגּוֹת לְבֵית־אָבוֹת
לִבְנֵי הָעָם לְהַקְרִיב לַיהוָה כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר מֹשֶׁה
13 וְכֵן לַבָּקָר׃ * וַיְבַשְּׁלוּ הַפֶּסַח בָּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט
וְהַקָּדָשִׁים בִּשְּׁלוּ בַּסִּירוֹת וּבַדּוָדִים וּבַצַּלָּחוֹת
וַיָּרִיצוּ לְכָל־בְּנֵי הָעָם׃
14 * וְאַחַר הֵכִינוּ לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים כִּי הַכֹּהֲנִים
בְּנֵי אַהֲרֹן בְּהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַחֲלָבִים עַד־לָיְלָה
וְהַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן׃
15 * וְהַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי־אָסָף עַל־מַעֲמָדָם כְּמִצְוַת
דָּוִיד וְאָסָף וְהֵימָן וִידִתוּן חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ וְהַשֹּׁעֲרִים
לְשַׁעַר וָשָׁעַר אֵין לָהֶם לָסוּר מֵעַל עֲבֹדָתָם כִּי־
אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם׃
16 * וַתִּכּוֹן כָּל־עֲבוֹדַת יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְהַעֲלוֹת עֹלוֹת עַל מִזְבַּח יְהוָה
כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ׃
17 * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים אֶת־הַפֶּסַח
בָּעֵת הַהִיא וְאֶת־חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים׃
18 * וְלֹא־נַעֲשָׂה פֶסַח כָּמֹהוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִימֵי
שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל־מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־עָשׂוּ כַּפֶּסַח
אֲשֶׁר־עָשָׂה יֹאשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־
יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם׃
19 * בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמַלְכוּת יֹאשִׁיָּהוּ
20 נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה׃ * אַחֲרֵי כָל־זֹאת
אֲשֶׁר הֵכִין יֹאשִׁיָּהוּ אֶת־הַבַּיִת עָלָה נְכוֹ מֶלֶךְ־
מִצְרַיִם לְהִלָּחֵם בִּכַרְכְּמִישׁ עַל־פְּרָת וַיֵּצֵא
21 לִקְרָאתוֹ יֹאשִׁיָּהוּ׃ * וַיִּשְׁלַח אֵלָיו מַלְאָכִים
לֵאמֹר מַה־לִּי וְלָךְ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא עָלֶיךָ אַתָּה
הַיּוֹם כִּי אֶל־בֵּית מִלְחַמְתִּי וֵאלֹהִים אָמַר לְבַהֲלֵנִי
חֲדַל־לְךָ מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר־עִמִּי וְאַל־יַשְׁחִיתֶךָּ׃
22 * וְלֹא־הֵסֵב יֹאשִׁיָּהוּ פָּנָיו מִמֶּנּוּ כִּי לְהִלָּחֵם בּוֹ
הִתְחַפֵּשׂ וְלֹא שָׁמַע אֶל־דִּבְרֵי נְכוֹ מִפִּי אֱלֹהִים
וַיָּבֹא לְהִלָּחֵם בְּבִקְעַת מְגִדּוֹ׃
23 * וַיֹּרוּ הַיֹּרִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לַעֲבָדָיו הַעֲבִירוּנִי כִּי הָחֳלֵיתִי מְאֹד׃
24 * וַיַּעֲבִירֻהוּ עֲבָדָיו מִן־הַמֶּרְכָּבָה וַיַּרְכִּיבֻהוּ
עַל רֶכֶב הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־לוֹ וַיּוֹלִיכֻהוּ יְרוּשָׁלִַם
וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר בְּקִבְרוֹת אֲבֹתָיו וְכָל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם
מִתְאַבְּלִים עַל־יֹאשִׁיָּהוּ׃

12 * Et seperauerunt ea vt darent per domos & familias singulorum, & offerrētur Dño sicut scriptum est in libro Moysi, de
13 bobus quoque fecerunt similiter. *Et assauerunt Phase super ignē iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas verò hostias coxerunt in lebetibus & cacabis, & ollis; & festinatò distribuerunt vniuersæ plebi.
14 *Sibi autē & sacerdotibus postea parauerūt. Nam in oblatione holocaustorū & adipum vsq; ad noctē sacerdotes fuerunt
C occupati, vnde & Leuitæ sibi & sacerdotibus filiis Aaron parauerunt nouissimis.
15 * Porrò cātores filij Asaph stabāt in ordine suo iuxta præceptū Dauid & Asaph, & Eman, & Iduthum prophetę regis Dauid. Ianitores verò p portas singulas obseruabant, ita vt nec puncto quidē discederent à ministerio. Quamobrē & fratres
16 eorū Leuitę parauerūt eis cibos. *Omnis igitur cultura Dñi, ritè cōpleta est in die illa vt facerent Phase, & offerrent holocausta super altare Dñi iuxta præceptum
17 regis Iosiæ. *Fecerúntq; filij Israel qui reperti fuerant ibi Phase in tēpore illo & solemnitatem azymorum septem diebus.
18 * Non fuit Phase simile huic in Israel à diebus Samuelis prophetæ, sed ne quisquam de cunctis regibus Israel fecit Phase, sicut Iosias sacerdotibus & Leuitis, & omni Iudæ & Israel, qui repertus fuerat,
19 & habitantibus in Hierusalem. *Octauo decimo anno regni Iosię hoc Phase ce-
20 lebratum est: * Postquam instauraue- 4. Reg. 23. c
rat Iosias templum, ascendit Nechao rex
D Ægypti ad pugnandum in Charchamis iuxta Euphratem, & processit in occur-
21 sum eius Iosias. * At ille missis ad eum nunciis, ait: Quid mihi & tibi rex Iuda? non aduersum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum ad quam me Deus festinatò ire præcepit. Desine aduersum Deū facere qui mecū est ne interficiat te.
22 * Noluit Iosias reuerti, sed præparauit contra eum bellum, nec acquieuit sermonibus Nechao ex ore Dei, verùm perrexit vt dimicaret in campo Mageddo.
23 * Ibíque vulneratus à sagittarijs dixit pueris suis: Educite me de prælio, quia oppidò vulneratus sum.
24 * Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio, & asportauerunt eum in Hierusalem. Mortuúsq; est & sepultus in Mausoleo patrum suorum, & vniuersus Iuda & Hierusalem luxerunt eum.

17 * Et præparauerunt holocauſtum vt darent eis iuxta diuiſionem per domos familiarũ ſuarum filiis populi, vt offerrẽt Domino, ſicut ſcriptum eſt in libro Moyſi, & ſic in mane.

18 * Et aſſauerunt Phaſech in igne ſecundũ iudicium, & ſancta coxerunt in ahenis & in lebetibus; & proſperatum eſt, & cucurrerunt curſu ad omnes filios populi.

19 * Et poſt hoc præparauerunt ſibiipſis & ſacerdotibus, quoniã ſacerdotes filij Aaron in oblatione holocauſtorum & adipum vſque ad noctem, & Leuitæ præparauerunt ſibi & fratribus ſuis filiis Aaron.

20 * Et cantores filij Aſaph in ſtatione ſua iuxta præcepta Dauid, Aſaph & Eman & Idithum prophetarum regis, & principes & ianitores portæ & portæ, nõ eſt ipſis amoueri à miniſterio eorum, quoniam fratres eorum Leuitæ præparauerunt eis.

21 * Et præparatum eſt omne miniſterium Domini in die illa, vt facerent Phaſech & offerrẽt holocauſta in altari Domini iuxta præceptum regis Joſiæ.

22 * Et fecerũt filij Iſrael qui reperti ſunt Phaſech in tempore illo, & ſolemnitatem Azymorum ſeptem diebus.

23 * Et non fuit Phaſech ſimile illi in Iſrael à diebus Samuel prophetæ, & omnes reges Iſrael non fecerunt Phaſech quod fecit Joſias & ſacerdotes & Leuitæ & omnis Juda & Iſrael, qui reperti ſunt & qui habitabant in Hieruſalem Domino. 24 * In octauo decimo anno regni Joſiæ factum eſt Phaſech hoc.

25 * Et poſt hæc omnia quæ præparauit Joſias domum, aſcendit Pharao Nechao rex Ægypti contra regem Aſſyriorum in flumine Euphrate, ad oppugnandum eum in Charchamis, & iuit Joſias rex in occurſum ei.

26 * Et miſit ad eum Pharao nuncios, dicens: Quid mihi & tibi rex Juda? nõ aduerſus te venio hodie vt faciam bellum, ſed contra locum belli mei: & Deus dixit vt properarem ego: caue tu à Deo qui eſt mecum, ne corrumpat te.

27 * Et non conuertit Joſias faciem ſuam ab eo, ſed fortificatus eſt vt bellaret ipſe. & nõ audiuit Joſias ſermones Pharaonis Nechao de ore Dei, & venit ad bellandum in cãpo Mageddõ.

28 * Et ſagittauerunt ſagittarij contra regem Joſiã, et dixit rex ſeruis ſuis, Educite me, quoniam laboraui valde.

29 * Et eduxerunt eum ſerui eius à curru, & impoſuerunt eum ſuper currum ſecundum, qui erat eius, & adduxerunt eum in Hieruſalem, & mortuus eſt Joſias & ſepultus eſt cum patribus ſuis; & omnis Juda & Hieruſalem luxerunt ſuper Joſian.

II. PARALIP.

17 * καὶ ἡτοίμασαν τὴν ὁλοκαύτωσιν παραδοῦναι αὐτοῖς κ᾽ τὴν διαίρεσιν κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ϛ λαοῦ, ϛ προσενεγκεῖν τῷ κυρίῳ, ὡς γέγραπται ἐν βιβλίῳ μωυσῆ, καὶ ὕτως εἰς τὸ πρωΐ.

18 * ϛ ὤπτησαν τὸ φασὲχ ἐν πυρὶ κ᾽ τὴν κρίσιν, ϛ τὰ ἅγια ἥψησαν ἐν τοῖς χαλκείοις ϛ ἐν τοῖς λέβησι, καὶ διῳδώθη · κ᾽ ἔδραμον δρόμῳ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ϛ λαοῦ.

19 * καὶ μ᾽ τοῦτο ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς κ᾽ τοῖς ἱερεῦσιν, ὅτι ⊙ ἱερεῖς υἱοὶ ἀαρὼν ἐν ἀναφορᾷ τῶν ὁλοκαυτωμάτων, ϛ τῶν στεάτων ἕως νυκτός, καὶ οἱ λευῖται ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν υἱοῖς ἀαρών.

20 * ϛ οἱ ψαλτῳδοὶ υἱοὶ ἀσὰφ ἐπὶ τ᾽ στάσεως αὐτῶν κ᾽ τὰς ἐντολὰς δαυὶδ ἀσὰφ, ϛ αἰμὰν, ϛ ἰδιθοὺμ τῶν προφητῶν βασιλέως · ϛ οἱ ἄρχοντες ϛ οἱ πυλωροὶ πύλης καὶ πύλης, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς κινεῖσθ᾽ ἀπὸ τ᾽ λειτουργίας αὐτῶν, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ λευῖται ἡτοίμασαν αὐτοῖς.

21 * καὶ κατωρθώθη πᾶσα ἡ λειτουργία κυρίου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ϛ ποιῆσαι τὸ φασὲχ ϛ ἐνεγκεῖν τὰ ὁλοκαυτώματα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου κ᾽ τὴν ἐντολὴν ϛ βασιλέως ἰωσίου. 22 * ϛ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες τὸ φασὲχ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ϛ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας. 23 * ϛ οὐκ ἐγένετο τὸ φασὲχ ὅμοιον αὐτῷ ἐν ἰσραὴλ ἀπὸ ἡμερῶν σαμουὴλ ϛ προφήτου · ϛ πάντες βασιλεῖς ἰσραὴλ οὐκ ἐποίησαν τὸ φασὲχ ὃ ἐποίησεν ἰωσίας καὶ οἱ ἱερεῖς ϛ οἱ λευῖται, ϛ πᾶς ἰούδα ϛ ἰσραὴλ, οἱ εὑρεθέντες ϛ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ τῷ κυρίῳ. 24 * ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τ᾽ βασιλείας ἰωσίου ἐποιήθη τὸ φασὲχ τοῦτο.

25 * ϛ μ᾽ τοῦτα πάντα ἃ ἡτοίμασεν ἰωσίας τὸν οἶκον, ὠὲβη φαραὼ νεχαὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀσσυρίων ἐπὶ ποταμῷ εὐφράτῃ, ϛ πολεμῆσαι αὐτὸν ἐν χαρχαμεῖς · ϛ ἐπορεύθη ἰωσίας ὁ βασιλεὺς εἰς συνάντησιν αὐτῷ.

26 * καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν φαραὼ ἀγγέλους, λέγων· τί ἐμοὶ καὶ σοί βασιλεῦ ἰούδα; οὐκ ἐπὶ σὲ ἥκω σήμερον ποιῆσαι πόλεμον, ἀλλ᾽ ἢ ἐπὶ τὸν τόπον ϛ πολέμου μου· ϛ ὁ θεὸς εἶπε τοῦ καταπεῦσαί με πρόσεχε σὺ ἀπὸ ϛ θεοῦ ϛ μετ᾽ ἐμοῦ, μὴ καταφθείρῃ σε.

27 * καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἰωσίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐκραταιώθη ϛ πολεμεῖν αὐτόν· ϛ οὐκ ἤκουσεν ἰωσίας τῶν λόγων φαραὼ νεχαὼ ἐκ στόματος θεοῦ, καὶ ἦλθε ϛ πολεμῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ μαγεδδών.

28 * καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξόται ἐπὶ τὸν βασιλέα ἰωσίαν· ϛ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ἄγετέ με ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα.

29 * ϛ ἐξήγαγον αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ ϛ ἅρματος, ϛ ἐπεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δεύτερον, ὃ ἦν αὐτοῦ, ϛ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, κ᾽ ἀπέθανεν ἰωσίας ϛ ἐτάφη μ᾽ τῶν πατέρων αὐτοῦ · καὶ πᾶς ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ἐπένθησαν ἐπὶ ἰωσίαν.

25 * וַיְקוֹנֵן יִרְמְיָהוּ עַל־יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמְרוּ כָל־
הַשָּׁרִים וְהַשָּׁרוֹת בְּקִינוֹתֵיהֶם עַל־יֹאשִׁיָּהוּ עַד־
הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחֹק עַל־יִשְׂרָאֵל וְהִנָּם כְּתוּבִים
26 עַל־הַקִּינוֹת׃ * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יֹאשִׁיָּהוּ וַחֲסָדָיו
27 כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה׃ * וּדְבָרָיו הָרִאשֹׁנִים
וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל
וִיהוּדָה׃

לו

1 * וַיִּקְחוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת־יְהוֹאָחָז
בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ וַיַּמְלִיכֻהוּ תַּחַת־אָבִיו בִּירוּשָׁלִָם׃
2 * בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה יוֹאָחָז בְּמָלְכוֹ
וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
3 * וַיְסִירֵהוּ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בִּירוּשָׁלִַם וַיַּעֲנֹשׁ
אֶת־הָאָרֶץ מֵאָה כִכַּר־כֶּסֶף וְכִכַּר זָהָב׃
4 * וַיַּמְלֵךְ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם אֶת־אֶלְיָקִים אָחִיו
עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם וַיַּסֵּב אֶת־שְׁמוֹ יְהוֹיָקִים
וְאֶת־יוֹאָחָז אָחִיו לָקַח נְכוֹ וַיְבִיאֵהוּ מִצְרַיְמָה׃
5 * בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יְהוֹיָקִים בְּמָלְכוֹ
וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וַיַּעַשׂ הָרַע
6 בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו׃ * עָלָיו עָלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר
מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּאַסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם לְהוֹלִיכוֹ בָּבֶלָה׃
7 * וּמִכְלֵי בֵית יְהוָה הֵבִיא נְבוּכַדְנֶאצַּר לְבָבֶל
8 וַיִּתְּנֵם בְּהֵיכָלוֹ בְּבָבֶל׃ * וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹיָקִים
וְתוֹעֲבֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְהַנִּמְצָא עָלָיו הִנָּם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
9 יְהוֹיָכִין בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ * בֶּן־שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יְהוֹיָכִין
בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַעֲשֶׂרֶת יָמִים מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִַם וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃
10 * וְלִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה שָׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר
וַיְבִאֵהוּ בָבֶלָה עִם־כְּלֵי חֶמְדַּת בֵּית־יְהוָה וַיַּמְלֵךְ
אֶת־צִדְקִיָּהוּ אָחִיו עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃
11 * בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְּמָלְכוֹ
וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
12 * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו לֹא נִכְנַע
מִלִּפְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא מִפִּי יְהוָה׃
13 * וְגַם בַּמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מָרַד אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעוּ
בֵּאלֹהִים וַיֶּקֶשׁ אֶת־עָרְפּוֹ וַיְאַמֵּץ אֶת־לְבָבוֹ
מִשּׁוּב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

25 * Hieremias maximè, cuius omnes cantores atq; cantratrices vſq; in præſentem diẽ lamentationes ſuper Ioſiã replicant, & quaſi lex obtinuit in Iſrael: Ecce ſcriptũ
26 fertur in lamentationibus. * Reliqua autem ſermonũ Ioſiæ & miſericordiarũ eius
27 quæ lege præcepta ſunt Dñi: * Opera quoq; illius prima & nouiſsima ſcripta ſunt in libro Regum Iſrael & Iuda.

CAP. XXXVI.

1 TVlit ergo populus terræ Ioachaz filiũ 4. Reg. 23. 2.
A Ioſiæ, & conſtituit regem pro patre
2 ſuo in Hieruſalem. * Viginti trium annorũ erat Ioachaz cùm regnare cœpiſſet, & tribus menſibus regnauit in Hieruſalé.
3 * Amouit autem eum rex Ægypti cùm veniſſet in Hieruſalem, & condemnauit terram centum talentis argenti & talento
4 auri. * Conſtituítq; pro eo regem Eliachim fratrem eius ſuper Iudam & Hieruſalem, & vertit nomẽ eius Ioachim. Ipſum verò Ioachaz tulit ſecum, & adduxit in
5 Ægyptum. * Viginti quinq; annorum erat Ioachim cùm regnare cœpiſſet, & vndecim annis regnauit in Hieruſalé. fecítque malum coram Domino Deo ſuo.
6 * Contra hunc aſcendit Nabuchodonoſor rex Chaldæorum, & vinctum catenis duxit in Babylonem.
7 * Ad quam & vaſa Domini tranſtulit, & poſuit ea in templo ſuo.
8 * Reliqua autẽ verborum Ioachim &
B abominationũ eius, quas operatus eſt & quę inuenta ſunt in eo, continentur in libro Regum Iuda & Iſrael. Regnauit autẽ Ioacim filius eius pro eo.
9 * Octo annorum erat Ioacim cùm regnare cœpiſſet, & tribus menſibus ac decem diebus regnauit in Hieruſalem: fecítque malum in conſpectu Domini.
10 * Cúmq; anni circulus volueretur, miſit Nabuchodonoſor rex nuncios, qui & adduxerunt eum in Babylonem, aſportatis ſimul precioſiſsimis vaſis domus Domini. Regem verò conſtituit Sedechiam fratrem eius ſuper Iudam & Hieruſalem.
11 * Viginti & vnius anni erat Sedechias cùm regnare cœpiſſet; & vndecim annis
12 regnauit in Hieruſalem. * Fecítque malum in oculis Domini Dei ſui, nec erubuit faciem Hieremiæ prophetæ loquentis ad ſe ex ore Domini. * A rege quoq;
13 Nabuchodonoſor receſsit qui adiurauerat eum per Deum; & indurauit ceruicem
C ſuam, & cor, vt non reuerteretur ad Dominum Deum Iſrael.

* *Et lamentatus eſt Hieremias ſuper Joſiam,* 25
& dixerunt omnes principes & dominatrices lamentationem ſuper Joſiam vſq; ad hodie; & dederunt eam in præceptum in Iſrael, & ecce ſcripta eſt in lamentationibus.

* *Et fuerunt ſermones Joſiæ & ſpes eius* 26
& miſericordiæ eius, ſicut ſcriptum eſt in lege Dñi. * *& ſermones eius primi & nouiſſimi,* 27
nonne ſunt ſcripti in libro Regũ Iſrael et Juda?

CAP. XXXVI.

ET *tulit populus terræ Joachaz filium Joſiæ,* 1
& vnxerunt eum, & conſtituerunt eum in regem pro patre ſuo in Hieruſalem.

* *Filius exiſtens trium & viginti annorum* 2
Joachaz cùm regnaret ipſe, & tribus menſibus regnauit in Hieruſalem.

* *Et amouit eum rex Ægypti vt non regna-* 3
ret ipſe in Hieruſalem: & impoſuit rex Ægypti tributum ſuper terram centum talenta argenti & talentum auri.

* *Et conſtituit rex Ægypti Eliacim filium* 4
Joſiæ regem ſuper Judam & Hieruſalem, & vertit nomen eius Joacim, & Joachaz fratrem eius cepit Pharao Nechao, & adduxit eum in Ægyptum.

* *Filius exiſtens viginti & quinque an-* 5
norum Joacim cùm regnaret ipſe; & vndecim annis regnauit in Hieruſalem, & fecit malum coram Domino. * *Et aſcendit cõtra eum Na-* 6
buchodonoſor rex Babylonis, & ligauit eum in æreis cõpedibus, & abduxit eum in Babylonẽ.

* *Et partem vaſorum domus Domini tran-* 7
ſtulit in Babylonem, & poſuit ipſa in templo ſuo in Babylone. *Et reliqua ſermonum Joa-* 8
cim et omnia quæ fecit; nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum Regum Iſrael & Juda? & regnauit Jechonias filius eius pro eo.

Filius octo annorum Jechonias cùm regna- 9
ret ipſe, & tribus menſibus, & decem diebus regnauit in Hieruſalem, & fecit malum coram Domino.

* *Et vertente anno, miſit rex Nabuchodo-* 10
noſor, & adduxit eum in Babylonem cum vaſis deſiderabilibus domus Domini, & regem conſtituit Sedeciam fratrem patris ſui ſuper Judam & Hieruſalem.

* *Annorum viginti vnius Sedecias cùm* 11
regnaret ipſe, & vndecim annis regnauit in Hieruſalem. * *Et fecit malum coram Domi-* 12
no Deo ſuo; & non erubuit à facie Hieremiæ prophetæ, & de ore Domini:

* *In eo quòd contra regem Nabuchodono-* 13
ſor prævaricatus eſſet, quæ adiurauit eum per Deum, & indurauit ceruicem ſuam, et conforcatus eſt vt non conuerteretur ad Dominum Deum Iſrael.

25 * καὶ ἐθρήνεσεν ἱερεμίας ἐπὶ ἰωσίαν· & εἶπον πάντες
ⓐ ἄρχοντες καὶ αἱ ἄρχουσαι θρῆνον ἐπὶ ἰωσίαν ἕως τῆς
σήμερον· & ἔδωκαν αὐτὴν εἰς πρόσταγμα ἐπὶ ἰσραήλ, &
ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ τῶν θρήνων.

26 * καὶ ἦσαν ⓐ λόγοι ἰωσίου & ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ, & τὰ ἐ-
27 λέη αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου· * καὶ ⓐ λό-
γοι αὐτοῦ ⓐ πρῶτοι & οἱ ἔσχατοι ὧδε ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμ-
μένοι ἐπὶ βιβλίῳ βασιλέων ἰσραὴλ & ἰούδα;

λϛ'.

1 * Καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωάχαζ υἱὸν ἰωσίου, καὶ
ἔχρισαν αὐτὸν, & κατέστησαν αὐτὸν εἰς βασιλέα ἀντὶ τοῦ
2 πατρὸς αὐτοῦ ἐν ἰερουσαλήμ. * υἱὸς ὢν τριῶν & εἴκοσι
ἐτῶν ἰωάχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, & τρίμηνον ἐβα-
3 σίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ. * & μετέστησεν αὐτὸν ὁ βα-
σιλεὺς αἰγύπτου ἐξ μὴ βασιλεύειν αὐτὸν ἐν ἰερουσαλήμ,
καὶ ἐπέβαλεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου φόρον ἐπὶ τὴν γῆν
ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ τάλαντον χρυσίου.

4 * καὶ κατέστησε βασιλεὺς αἰγύπτου τὸν ἐλιακεὶμ υἱὸν
ἰωσίου βασιλέα ἐπὶ ἰούδα & ἰερουσαλήμ, καὶ μετέστρεψε
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωακεὶμ, & τὸν ἰωάχαζ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔ-
λαβε φαραὼ νεχαὼ & εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς αἴγυπτον.

5 * υἱὸς ὢν εἴκοσι & πέντε ἐτῶν ἰωακεὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν
αὐτόν· & ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ, καὶ ἐποίη-
σε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου.

6 * καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτὸν ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βα-
βυλῶνος, & ἔδησεν αὐτὸν ἐν χαλκαῖς πέδαις, & ἀπήγα-
γεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα.

7 * & μέρος τῶν σκευῶν οἴκου κυρίου ἀπήνεγκεν εἰς βαβυ-
λῶνα, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι.

8 * & τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωακεὶμ & πάντα ἃ ἐποίησεν,
ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν
τῶν βασιλέων ἰσραὴλ & ἰούδα; & ἐβασίλευσεν ἰεχο-
νίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

9 * υἱὸς ὀκτὼ ἐτῶν ἰεχονίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ
τρίμηνον & δέκα ἡμέρας ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ,
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου.

10 * καὶ ἐπιστρέφοντος ἐνιαυτοῦ, ἀπέστειλεν ὁ βασι-
λεὺς ναβουχοδονόσορ, & εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα
μετὰ τῶν σκευῶν τῶν ἐπιθυμητῶν οἴκου κυρίου· & ἐβασί-
λευσεν σεδεκίαν ἀδελφὸν ἐξ πατρὸς αὐτοῦ ἐπὶ ἰούδαν καὶ
11 ἰερουσαλήμ. * ἐτῶν εἴκοσιν ἑνὸς σεδεκίας ἐν τῷ βασι-
λεύειν αὐτόν, & ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰερουσαλήμ.

12 * καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου θεοῦ αὐτοῦ· &
οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ προσώπου ἰερεμίου ἐξ στόματος κυρίου·

13 * ἐν τῷ τὰς πρὸς τὸν βασιλέα ναβουχοδονόσορ ἀθε-
τῆσαι, ἃ ὤρκισεν αὐτὸν κατὰ τοῦ θεοῦ, & ἐσκλήρυνε τὸν τρά-
χηλον αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσεν τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι πρὸς
κύριον θεὸν ἰσραήλ.

14 * גַּם כָּל־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְהָעָם הִרְבּוּ לִמְעֹל
מַעַל כְּכֹל תּוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם וַיְטַמְּאוּ אֶת־בֵּית
יְהוָה אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ בִּירוּשָׁלִָם׃

15 * וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם עֲלֵיהֶם
בְּיַד־מַלְאָכָיו הַשְׁכֵּם וְשָׁלוֹחַ כִּי־חָמַל עַל־עַמּוֹ
וְעַל־מְעוֹנוֹ׃ 16 * וַיִּהְיוּ מַלְעִבִים בְּמַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים
וּבוֹזִים דְּבָרָיו וּמִתַּעְתְּעִים בִּנְבִיאָיו עַד עֲלוֹת
חֲמַת־יְהוָה בְּעַמּוֹ עַד־לְאֵין מַרְפֵּא׃

17 * וַיַּעַל עֲלֵיהֶם אֶת־מֶלֶךְ כַּשְׂדִּים וַיַּהֲרֹג
בַּחוּרֵיהֶם בַּחֶרֶב בְּבֵית מִקְדָּשָׁם וְלֹא חָמַל עַל־
בָּחוּר וּבְתוּלָה זָקֵן וְיָשִׁישׁ הַכֹּל נָתַן בְּיָדוֹ׃

18 * וְכֹל כְּלֵי בֵית הָאֱלֹהִים הַגְּדֹלִים וְהַקְּטַנִּים
וְאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה וְאוֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו הַכֹּל
הֵבִיא בָבֶל׃ 19 * וַיִּשְׂרְפוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים
וַיְנַתְּצוּ אֵת חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם וְכָל־אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂרְפוּ
בָאֵשׁ וְכָל־כְּלֵי מַחֲמַדֶּיהָ לְהַשְׁחִית׃

20 * וַיַּגֶל הַשְּׁאֵרִית מִן־הַחֶרֶב אֶל־בָּבֶל וַיִּהְיוּ־לוֹ
וּלְבָנָיו לַעֲבָדִים עַד־מְלֹךְ מַלְכוּת פָּרָס׃

21 * לְמַלֹּאות דְּבַר־יְהוָה בְּפִי יִרְמְיָהוּ עַד־רָצְתָה
הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתוֹתֶיהָ כָּל־יְמֵי הַשַּׁמָּה שָׁבָתָה
לְמַלֹּאות שִׁבְעִים שָׁנָה׃

22 * וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לִכְלוֹת
דְּבַר־יְהוָה בְּפִי יִרְמְיָהוּ הֵעִיר יְהוָה אֶת־רוּחַ
כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס וַיַּעֲבֶר־קוֹל בְּכָל־מַלְכוּתוֹ וְגַם־
23 בְּמִכְתָּב לֵאמֹר׃ * כֹּה־אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס
כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
וְהוּא־פָקַד עָלַי לִבְנוֹת־לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלִַם
אֲשֶׁר בִּיהוּדָה מִי־בָכֶם מִכָּל־עַמּוֹ יְהוָה אֱלֹהָיו
עִמּוֹ וְיָעַל׃

14 * Sed & vniuersi principes sacerdotum & populus præuaricati sunt iniquè iuxta vniuersas abominationes gentium, & polluerunt domum Domini quã sanctificauerat sibi in Hierusalem.

15 * Mittebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nũciorum suorũ, de nocte consurgens, & quotidie commonens, eo quòd parceret populo & habitaculo suo.

16 At illi subsannabant nuncios Dei, & paruipendebant sermones eius, illudebãt prophetis donec ascenderet furor Domini in populum eius, & esset nulla curatio.

17 * Adduxit enim super eos regem Chaldęorum, & interfecit iuuenes eorum gladio in domo sanctuarij. Non est misertus adolescentis & virginis & senis, nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus eius.

18 * Vniuersaque vasa domus Dei tã maiora quàm minora, & thesauros templi & regis & principum transtulit in Babylonẽ.

19 * Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Hierusalem. Vniuersas turres combusserunt, & quicquid pretiosum fuerat, demoliti sunt.

20 * Si quis euaserat gladiũ, ductus in Babylonem seruiuit regi, & filiis eius, donec imperaret rex Persarum:

21 * Et compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra sabbata sua. Cũctis enim diebus desolationis egit sabbatum vsque dum complerentur septuaginta anni. Hier. 25. c. & 29. c

22 * Anno autem primo Cyri regis Persarum, ad explẽdum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Hieremię, suscitauit Dominus spiritũ Cyri regis Persarum qui iussit prædicari in vniuerso regno suo, etiam per scripturam dicens:

23 * Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrę dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi vt ædificarem ei domum in Hierusalem quæ est in Iudæa. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit Dominus Deus suus cum eo, & ascendat. 1. Esd. 1.

תם ונשלם ספר דברי הימים

‡ Et omnes inclyti Iuda & ſacerdotes, & populus terræ impleuerunt vt præuaricarẽtur præuaricationes ſecundùm abominationes gentium, & polluerunt domum Domini quæ in Hieruſalem.

14 ‡ Καὶ πάντες οἱ ἔνδοξοι Ἰούδα καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐπλήθυναν τὰ ἀθετήσαι ἀθετήματα κατὰ πάντα τὰ βδελύγματα ἐθνῶν, καὶ ἐμίαναν τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ.

‡ Et miſit Dominus Deus patrum ſuorum ad eos in manu prophetarum, manè conſurgens & mittens nuncios ſuos, quoniam erat parcens populo ſuo, & ſanctuario ſuo.

15 ‡ καὶ ἐξαπέστειλε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων πρὸς αὐτοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, ὅτι ἠὐφείδετο κύριος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἁγιάσματος αὐτοῦ.

‡ Et fuerunt ſubſannantes nuncios eius, & paruipendentes ſermones eius, & illudentes in prophetis eius, vſq; quo aſcendit furor Domini in populum ſuum, vſque quo non fuit curatio.

16 ‡ καὶ ἦσαν μυκτηρίζοντες τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐξουδενοῦντες τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίζοντες ἐν τοῖς προφήταις αὐτοῦ, ἕως ἀνέβη ὁ θυμὸς κυρίου ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἕως οὐκ ἰᾶτο.

‡ Et adduxit cõtra eos regem Chaldæorum, & interfecit iuuenes eorum in gladio, in domo ſanctuarij ſui, & non pepercit adoleſcentibus, & virginum eorum non miſertus eſt, et ſeniores eorum abduxit, omnia tradidit in manibus eius.

17 ‡ καὶ ἤγαγεν ἐπ' αὐτοὺς βασιλέα χαλδαίων, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν οἴκῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐφείσατο τῶν νεανίσκων, καὶ τὰς παρθένους αὐτῶν οὐκ ἠλέησεν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν ἀπήγαγεν, τὰ πάντα παρέδωκεν ἐν χερσὶν αὐτοῦ.

‡ Et omnia vaſa domus Domini magna & parua, & theſauros domus Domini, & omnes theſauros regis, & principum omnia intulit in Babylonem.

18 ‡ καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου κυρίου τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά, καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρίου, καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν μεγιστάνων πάντα εἰσήνεγκεν εἰς βαβυλῶνα.

‡ Et incendit domum Domini, & deſtruxit murum Hieruſalem, & turres eius incendit in igne, & omne vas pulchrum in interitum.

19 ‡ καὶ ἐνέπρησε τὸν οἶκον κυρίου, καὶ κατέσκαψεν τὸ τεῖχος ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς βάρεις αὐτῆς ἐνέπρησεν ἐν πυρί, καὶ πᾶν σκεῦος ὡραῖον εἰς ἀφανισμόν.

‡ Et tranſtulit reliquos in Babylonem, & fuerunt ei & filiis eius in ſeruos vſque ad regnum Medorum.

20 ‡ καὶ ἀπῴκισε τοὺς καταλοίπους εἰς βαβυλῶνα· καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς δούλους ἕως βασιλείας μήδων·

‡ Vt compleretur ſermo Domini per os Hieremiæ, vſque quo ſuſciperet terra ſabbata ſua vt ageret ſabbata, cunctis diebus deſolationis ſuæ egit ſabbata in complementum annorum ſeptuaginta.

21 ‡ τοῦ πληρωθῆναι λόγον κυρίου διὰ στόματος ἱερεμίου, ἕως τοῦ εὐδόκησαι τὴν γῆν τὰ σάββατα αὐτῆς σαββατίσαι, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς ἐσαββάτισεν εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα.

‡ Anno primo Cyri regis Perſarum, poſtquam impletum eſt verbum Domini per os Hieremiæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum, & iuſſit prædicare in omni regno ſuo in ſermonibus, ſcriptura dicens:

22 ‡ ἔτους πρώτου κύρου βασιλέως περσῶν, εἰς τὸ πληρωθῆναι ῥῆμα κυρίου διὰ στόματος ἱερεμίου, ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ παρήγγειλε κηρύξαι ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐν λόγοις, γραφῇ λέγων·

‡ Hæc dicit Cyrus rex Perſarum omnibus regnis terræ: Dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipſe præcepit mihi, vt ædificarem ei domum in Hieruſalem quæ in Iudæa. quis ex vobis ex omni populo ſuo? Dominus Deus eius erit cum eo, aſcendat.

23 ‡ τάδε λέγει κῦρος βασιλεὺς περσῶν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς· ἔδωκέ μοι κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἐνετείλατό μοι, οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ· τίς ἐξ ὑμῶν ἐν παντὶ λαῷ αὐτοῦ; κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ ἔσται μετ' αὐτοῦ, ἀναβήτω.

FINIS PARALIPOMENON.

Biblioteka *

ORATIO MANASSAE REGIS IVDA,

QVÆ NEQVE IN HEBRÆO, NEQVE IN GRAECO HABETVR.

DOMINE Deus omnipotens patrum noſtrorum Abraham, Iſaac, & Iacob, & ſemini eorum; qui feciſti cælum, & terram cum omni ornatu eorum, qui ſignaſti mare verbo præcepti tui, qui cõcluſiſti abyſſum, & ſignaſti terribili & laudabili nomini tuo quem omnes pauent & tremũt à vultu virtutis tuæ, & inſuſtentabilis ira ſuper peccatores comminationis tuæ: immenſa verò & inueſtigabilis miſericordia promiſsionis tuæ; quoniam tu es Dominus altiſsimus ſuper omnem terram, longanimis & multum miſericors, & pœnitens ſuper malitiam hominum. Tu autem Domine ſecundum bonitatem tuam promiſiſti pœnitentiam remiſsionis peccatorum; & tu Deus iuſtorum non poſuiſti pœnitentiam iuſtis, Abraham, Iſaac & Iacob, his qui tibi non peccauerunt, quoniam peccaui ſuper numerũ arenæ maris, multiplicatæ ſunt iniquitates meæ, incuruatus ſum multo vinculo ferri, & non eſt reſpiratio mihi; quia excitaui iracundiam tuam, & malum coram te feci, ſtatuens abominationes, & multiplicans offenſiones. Et nunc flecto genua cordis mei, precans ad te bonitatem Domine. Peccaui Domine, peccaui, & iniquitatem meam agnoſco. Peto, rogans te, Domine, remitte mihi, remitte mihi, ne ſimul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum reſerues mala mihi; quia indignum ſaluabis me, ſecundum magnam miſericordiam tuam, & laudabo te ſemper omnibus diebus vitæ meæ, quoniam te laudat omnis virtus cælorum, & tibi eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

נקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנריכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

recen ſui בֵּ אֵ מֵ

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

Biblioteka Śląska